

УЧРЕЖДЕНИЕ РОССИЙСКОЙ АКАДЕМИИ НАУК
ИНСТИТУТ ЯЗЫКОЗНАНИЯ РАН

**Товратах а, Инжилах
а лаьтташ долу**

Делан Йозанаш

Делан Йозанаш гочдаран институт
2012

**Товратах а, Инжилах а лаьтгаш долу
Делан Йозанаш**

Шайна хетарг хайтахъара кху адресца:
ibt_inform@ibt.org.ru

Дешхьалхе

Делан Йозанех лаьцна

Шун карахь долчу тептаран цIе ю «Делан Йозанаш». Оцу тептарна юкьадогIу ши дакъа: «Товрат» а, «Инжил» а.

1. *Товрат* ткъе ткъайобсна тептарх лаьтташ ду. Царна тIехь дуьйцу Дала дуьне а, адам а кхолларх а, Нохьа-пайхамаран хенахь дерриг а дуьнен чохь хи тIедаларх а, ИбрахIим-пайхамаре Ша вистхиларх а, Ша къастийначу Якъуб-пайхамарехула цхьа халкъ Шена кхолла лаарх а. Якъубан тIаьхьенах болчу исраилхоша, масех бIешарахь лоллехь а болуш, къахьобгура. Цара Деле кхайкхинчул тIаьхьа, Муса-пайхамарехула Цо уьш лоллера Мисар-махкара арабехира. Шовзткъа шарахь яьссачу аренгахула дIасалийлира уьш. Оцу хенахь Дала царна Шен товрат-хьехам белира. И хьехам *Делан Йозанийн* хьалхарчу пхеа тептарехь вайна схьакхаьчна. «Мусан хьехам» олуш долчу оцу тептаршна юкьадогIурш ду: «Доладалар», «Арадаккхар», «Iамальяр», «Лелар», «Карлабаьккхинарг». Цу хьехаман бух бу – Деларх тешар а, шена уллорниг везар а. Исраилан халкъ хIинцалерачу Исраил-махкахь охьахиьначул тIаьхьа, наха дийхира Деле, шайна тIе паччахь хIоттаве аьлла. Исраилан шолгIа паччахь вайна вевза Дауд-паччахь ву (цунах лаьцна «Дауд» цIе йолчу тептар тIехь дуьйцуш ду). Цуьнан олалла Делан лаамехь дара. Паччахь хилла а ца Iаш, Дауда назманаш а язйора. «Забур» олучу тептарна тIехь дуккха а назманаш ю, цо язйина йолу. Иза веллачул тIаьхьа цуьнан кIант Сулим паччахь хилла дIахIоьттира (цунах лаьцна дуьйцу «Сулим» цIе йолчу тептар тIехь). Машар лаьттачу оцу хенахь Сулима «Кицанаш» цIе йолу тептар а, кхидолу тептарш а яздира. Сулим-паччахь цхьа исбаьхьа цIа дайтира, Далла Iамал ярхьама. Сулиман кIентий, бакъволчу Деларх дIа а бирзина, харцболчу деланашна тIаьхьаIитгина дела, Исраил-мохк шина декъе бекъабелира. ТIаьхьа хиллачу паччахьашна а кест-кеста дицлора Деле ларам а, шайн уллорчаьрга безам а хила безар («ТIаьхьарнаш»). Дала адамашна тIе пайхамарш бохуйтура, амма дукхахболчара ларамаза дуьтура шайна хезна долу Делан дош. Пайхамарша дуьйцучух доккха дакъа *Делан Йозанашкахула* вайна а кхаьчна, масала, хIокху тептарш тIехь ма-дийццара: «ЕшаI-ЯхIу», «Ярми-ЯхIу», «Даниал». Халкъ иштта Шена дуьхьал гIаьттинчул тIаьхьа, Дала уьш Бавел-махка шовзткъе итт шарахь йийсаре дIабигийтира.

Цигахь Даниал-пайхамарехула вистхилира Дела Шен халкъе. Иза хилира гѐнашкахула а, суйрташ хИттарехула а. Дала Шен халкъана ваИда дира, хинйолчу хенахь Ша къобалвина паччахь хирг хилар а, цуьнгахула Цо адамашна кхел йийриг хилар а.

2. Масех бѐшарал тѐаьхьа хилла *Инжил* тѐхь дуйцуш дерг. Иза ткъе ворхI тептарх лаьтгаш ду. Адамаш билгал бакъ болчу некъа тѐе юхаберзорхъама а, царна Дела везар хъехархъама а, Дела волчоьх хедар доцучу дахаре йолу неI царна дѐаеллархъама а, Дала адамашна Ша леррина къобалвина волу Ийса ваийтира. Паччахьаш а, пайхамарш а, коьрта динан дай а шайна тѐдиллина декхар кхоцущдан къобалбаре терра, Дала Ийса къобалвира дуьненна цъа шатайпа Иалашо кхоцущгъархъама.

Ийса ши эзар шо хълхьа Палестинехь дуьнен чу ваьллера. Цу хенахь Палестина Рим-пачхълкхан карахь яра. Амма цигахь бехаш болчу яхИудхоша шайн дин а, шайн дайн ламасташ а лардора. Уьш тешара, цъа кѐлхьардохург Дала шайна тѐвоуьйтург хиларх, шаьш оцу хийрачу мехкан карара паргIатдахархъама. Инжило боху, Дала ваийтина и кѐлхьардохург Ийса вара. Ткъа Ийсас динарг яхИудхошна хетачу тайпана дацара, иза цул дуккха а сов дара – Цо дерриг а дуьнен чуьра адам къинан а, валаран а олаллех кѐлхьардаьккхинера, цу тайпана Дала Шена тѐдиллинарг кхоцущ а деш. Цуьнан иза дан ницкъ бара, Цуьнца Делан Са хилла дела.

Инжилан хълхарчу декъехь Дала леррина къобалвинчу Ийсан хъехамах лаьцна дуйцуш ду. Ийсас Ша аьлла Шен хъехамах «хаза кхаь». *Инжилна* юкъахь деа тайпанара буйцуш бу и кхаь. Массара а Ийсан дахарх а, Цо динчу гѐуллакхех а, Цуьнан хъехамех а, Цо гайтинчу тамашийначу хИуманех а, Цуьнан валарх а, веллачуьра денваларх а лаьцна дуйцу цара. И тептарш яздина Ийсан векалех веаммо: Маттайс, Марка, Лакас, Яхьяс. Уьш бара Ийсан дахар гина а, я гиначара дийцинарг дѐаяздина а болчу векалех. Цара яздина диь дакъа вовших къасталуш ду шен стилаца а, Ийсан дахарехь шайна коьртаниг хетарг яздарца а. Амма цара яздинарг цъаьна ца догIуш дац, мелхо а цу дакъоша гIо до Ийсан дахар а, хъехам а тайп-тайпанчу агIор бовзарехь. Церан дийцарша йолайо Дала леррина Къобалвинчух тешначийн тобанаш кхоллаяларан юьхь.

Ийса веллачуьра денвеллачул тѐаьхьа, Цуьнан хъехам кхин а сов дѐасабаьржара. Ийсан дуьххьарлерчу мурдех лаьцна дуйцу «Векалийн гѐуллакхаш» цѐе йолчу тептар тѐхь. Хазачу кхоах лаьцна долчу тептарел тѐаьхьа яздина ду иза. Хазачу кхоах лаьцна

цхьа тептар яздина волчу Лакас яздина «Векалийн гІуллакхаш». Оцу тептарна тІехь дукхахдерг Лакина ган а гинера, цо дукхах-долчу гІуллакхашна юкьахь дакъа а лаьцнера. «Векалийн гІуллакхаш» бохучу тептаран декъашхой болу Кипа а, ПахІал а Иийсан гІараваьлла ши векал вара. Цара дуккха а кьахьегнера Иийсах лаьцна болу хаза кхаь кхайкхош а, Иийсан цІарах дуккха а тамашийна гІуллакхаш деш а.

Иийсан дуьхьбарлерчу мурдийн хьехамчаша наггахь шайн мурдашка кехаташ яздора. Царна тІехь цара уьш кхетабора Иийсан хьехамех а, иштта хьобхура доггах Делах тешаш верг муха лела веза а. Вайга схьахьачна ткье цхьаь кехат *Инжилна* юкьадахана ду. Царна тІехь дуккха а карор ду Иийсах а, Цуьнан мурдех а лаьцна дерг.

Ткъа тІаьхьара долу ткье ворхІалгІа тептар ду «Довзийтинарг». Тептаран Іалашо ю – Иийсан мурдаш иракарахІиттор. Оцу тептаро кІелхьарваларе сатийсар ло, цундела дерриг а *Инжило* бина ма-хиллера, шен дуьхьбарлерчу дешархошка бина ца Іаш, вайга массаьрга а кхайкхам бо цо.

Делан Йозанаш гочдар

Товрат дуьхьара ширачу Іебархойн а, арамхойн а меттанашкахь яздина дара, ткъа *Инжил* дуьхьара ширачу грекийн маттахь яздина дара. Іебархойн ширачу маттахь йолу *Товратан* текст вайн замане кхьачна хьалхалерчу йозанчаша, тІаьхьенашкара тІаьхьенашка а луш, леррина дІаязъеш хиларна. Цу кеппара грекахойн ширачу маттахь йолу *Инжилан* текст а вайга кхьачна.

Таханлерачу хенахь, ши эзар шо даьлча, *Делан Йозанийн* дакъош дуьненарчу масех эзар маттахь гочдина ду. Дуьнен чохь болчу ворхІ эзар гергга маттана юкьара дуьззина *Делан Йозанаш* гочдинарг биь бІе шовзткъе итт мотт бен бац. Цундела хІинца ладаме исторически хилам бу, уьш нохчийн маттахь гоч а дина, оцу вукхарна юкьахь нисдалар. Тхо даккхийдоь хІинца нохчийн кьоман а и *Делан Йозанаш* шайн ненан маттахь деша таро хиларх.

ХІара *Товрат* а, *Инжил* а гочдора, шаьш схьадевллачу меттанашкахь долчу, Іилманхоша цхьаьнатоьхна долчу арахецаре хьаьжжина. Схьадевллачу меттанашкахь дІаяздинчун маьІна кхоччуш лар а деш, цу меттанийн низам лар ца дора гочдархоша, нийсачу а, цІеначу а нохчийн меттан гочдар хилийтархьама.

Делан Йозанашна тІехь тайп-тайпана жанраш хуьлу, масала: байташ, иллеш, тІаьхьенийн цІераш, кехаташ, кхайкхамаш, пайхамаралла, дийцарш, кхидІа а. Жанрашна юкьара башхонаш гайта хьаьвсира гочдархой.

Делан Йозанашна тЕхь вайна ца евзачу меттигийн а, адамийн а цЕрш гочдаре хьаьжжина, и цЕрш схьаевлачу матте хьовсура гочдархой. Вайна хИнцале а девзаш долчу адамашка хьаьжжина, шашь схьабевлачу меттанашкахь церан цЕрш кхечу тайпана елахь а, нохчийн маттахь лелош йолу церан цЕрш ларйора гочдархоша, масала: ИбрахИм, Исхьакь, Якьуб, Нохьа, Ийса иштта кхидIа а.

Делан Йозанех пайдаэцар

Делан Йозанийн гочдар доцург а, кху изданехь ду ешархо текстах дика кхетийтархьама далийна цхьадолу хIуманаш.

Делан Йозанийн хIора тептарна хьалха дIаязйина йоца дешхьалхе ю. Цу тЕхь тептаран чулацамах а, низамах а лаьцна доцца дуьйцуш ду.

ХIора дакъа корталга тЕра долало. Масала, Маттайс дIаязбина болу хаза кхьаь 1:1 дIадолало «Дала леррина Къобалвинчуьнан тайпа» бохучу корталга тЕра, 1:18 дIадолало «Дала леррина Къобалвинарг дуьнен чу валар» бохучу корталга тЕра, иштта дIа кхин а. И корталгаш юьхьенца хиллачу Iебархойн а, грекийн а куйга яздинчу тептарш тЕхь ца хилла. Уьш гочдархойн тобано тЕтоьхна ю, ешархо хIора декъан маьIнах дика кхетийтархьама.

ХIора хазачу кхоах лаьцна тептар тЕхь корталгашна кIелахь кхечу тептаран аяташ дагардина ду. Цу аяташ тЕхь схьаязбина бу Ийсан дахаран изза хилам я Цуьнан хьехам. Масала, Маттайс дIаязбина болчу хазачу кхоан 1:18 «Дала леррина Къобалвинарг дуьнен чу валар» бохучу корталга кIелахь горгачу къовламашна юкъахь гайтина ду — Лк. 2:1-7. Цо гойту Лакас дIаязбина болчу хазачу кхоан шолгIачу коьртан хьалхарчу ворхI аятана тЕхь а Ийсан дуьнен чу валарх лаьцна дуьйцуш хилар.

Дала леррина къобалвинчу Ийсас а, *Инжилан* яздархоша а наггахь *Товратна* тЕра аяташ схьаоьцуш хилла. Талламхоша кыйсам боцуш *Товратна* тЕра схьаэцна лоруш йолчу цитатийн дешнаш кху гочдар тЕхь кавычкаш юкъахь схьакъастийна ду, ткъа тептаран агIонан паргIатчу йистошкахь и дешнаш *Товратна* тЕра схьаэцна меттигаш билгалъяхьна ю. Масала, Маттайс дIаязбина болчу хазачу кхоана тЕхь 1:23 нисло ЕшаI-ЯхIу-пайхамаран тептар тЕра цитата 7:14. Ешархо хууш хила веза, *Инжилан* яздархоша сих-сиха *Товратна* тЕра схьаоьцуш хилла йолу цитаташ Iебархойн маттахь а йоцуш, грекийн маттахь Септуагинта олучу гочдар тЕра схьаоьцуш хиллийла. Цундела уьш жимма вовшех къасталуш ю. *Инжилна* тЕхь йолу а, *Товратан* тIеIаткъам тосалуш йолу а дукха меттигаш а йоцуш, яздинчун тIетовжарша нийсса *Товратна* тЕра йолу цитаташ бен ца гойту. Лахахь ялийна йоцца язъеш йолчу *Товрат* а, *Инжил* а тептарийн цIераша

ешархочун аьтто бо цхьабнайоглуш йолчу меттигех а, *Товратна тIера* йолчу цитатех а пайда эцар тIехь.

Текст тIехь седанан хьаьрк (*) нислахь, цуьнан маьIна ду, агIонан лахахь кху стихан тIетовжар хилар. Цхьадолчу тIетовжарша кхетам бо ца евза цIераш а, дешнаш а довзуйтуш я *Делан Йозанаш* яздинчу хенахь хиллачу культурни агIонийн хIуманаш довзуйтуш. Ткъа вукхара аятан кхеторан кхин йолу агIонаш ялайо. Иштта ю ширачу грекийн кубйга яздаран тайп-тайпана маьIна долуш йолчу меттигийн кхетам балош долу тIетовжарш а.

ХIокху хьаьрко (д) дешан маьIна дошамехь довзуйтуш хилар гойту.

ХIокху хьаьрко (-) дешехь аз деха хилар гойту. Масала: ваха.

Тептаран чаккхенгахь кIезиг лелош долчу а, девзаш доцчу а, керла кхолладеллачу а дешнийн маьIна а, адамийн, меттигийн цIераш а йовзуйтуш болу дошам бу, иштта тептаран чаккхенгахь *Делан Йозанаш* тIехь юьйцучу меттигийн дуьненан картанаш а ду. И картанаш Дала леррина къобалвина Ийса а, Цуьнан мурдаш а хиллачу заманах лаьцна Исраил-мехкан культуран а, историн а Илманчаша кечдина ду.

Делан Йозанашна тIехь таро ю дахаран маьIнах а, адам дIакхалхарх а, иштта иза дIакхелхинчул тIаьхьа хиндолчух а лаьцна долчу хаттаршна жобпаш каро. Цу тептарийн гулдар стиглашкарчу Делера сьхадеана нуьцкъала дош лорура наха дуккха а бIешерашкахь.

Дерзор

Тхуна чIогIа хазахета нохчийн маттахь долу *Делан Йозанийн* хьалхара дуьззина гочдар шуна дIагайтар. ДIаяханчу хенахь а тхан институто *Делан Йозанийн* иштта дакъош нохчийн маттахь арахийцира: *Яхьья а, Векалийн а* (1986), *Лака* (1998 а, 2004 а), *Доладалар а, Юнус-пайхамар а, Рутн а* (2002), *Тийжамаш а, Устаз а, Эсират а, Даниал а* (2005), *Инжил* (2007).

Делан Йозанаш гочдаран институто баркалла боху гочдархошна а, редактаршна а, хIара *Делан Йозанаш* нохчийн маттахь арахеца гIо лаьцначу массарна а.

Делан Йозанаш гочдаран институт.

Товратан тептарш

Дуьненан доладалар

Дешхьалхе

Грекийн маттахь Делан Йозанийн хIара хьалхара тептар «генесис» це йолуш ду. Иза «схьадалар» бохург ду. Наха хIокху тептарх иштта аьллера, цо дуьне а, адам а кхолларх а, къа схьадаларх а, дуьнен чохь балахьегар дIадоладаларх а, Дала адамашна дечух а лаьцна дуьйцу дела. **Доладалар** шина декъе декъа мегар ду:

1-11 кортош: Царна чохь дуьне кхоллар а, адамиин юьхьанцара истори а ю. Цу декъа тIехь Адамах а, Хьавах а, Кхаимах а, Хьабулах а, Нохьех а, хи тIедаларх а, Бавелан бIаьвнах а лаьцна дуьйцу.

12-50 кортош: Царна чохь исраилхойн ширачу дайх лаьцна дуьйцу. Хьалхарниг ИбрахИм ву. Цуьнан Делах тешар а, Далла муьтIахь иза хилар а гойту кхузахь. Цул тIаьхьа ИбрахИман кIантах Исхьакхах а, кIентан кIантах Якъубах а (Исраил аьлла, кхин це а ю цуьнан), Исраилан халкъан шийтта тайпа кхоьллина волчу Якъубан шийтта кIантах а дуьйцу. Къаьсттина боккха тидам тIебохуйту тептар тIехь Якъубан кIантах Юсупах а, Якъубан а, цуьнан кIентийн а шайн доьзалшца Мисар-махка дIаакхаларх а лаьцна дуьйцучунна.

Адамех лаьцна цу тептар тIехь дийцахь а, иза уггар хьалха Дала динчух лаьцна дийцар ду. Иза дIадолало Дала дуьне кхолларх лаьцна дуьйцуш, ткъа чекхдолу Дала Ша адамаш Iалашдийр ду аларца. Юьхьанцара дуьйна чекхдаллалц тептаран коьрта декъашхо Дела ву. Цо кхел а йо, зулам дечарна таIзар а до. Цо Шен нах дIа а буьгу, царна гIо а до, церан кхоллам дIа а нисбо. И шира тептар яздина дара, халкъан Делах долу тешарх лаьцна дIаяздархьама а, иза дийна долу тешар санна Iалашдархьама а.

Дуьненан кхолладалар

1 ¹ Юьхьанца Дала кхоьллира стигалшший, латтий. ² Ткъа латта даьсса а, кегарин а дара, гобаьккхина кIорга хи а, Iаьржа бода а бара, ткъа Делан Са хиш тIехула лелаш дара.

³ Дала элира: «Хуьлийла серло». ТIаккха серло хилира. ⁴ Дела хьаьжча, Цунна и серло дика хийтира. ТIаккха Дала серло боданах къастийра. ⁵ Серлонах Дала «де» элира, ткъа боданах «буйьса» элира.

Иштта суьйре а дӀаелира, Ӏуьйре а еара. ДӀаделира цхьа де.

⁶ Дала элира: «Хи юккъехула а доькъуш, дуькъъа хӀаваъ хуьлийла».

⁷ Иштта хилла дӀахӀоьттира: Дала дуькъъачу хӀавааца хи шина декъе дийкъира. Цхьа дакъа хӀаваана тӀехула хуьлуш, важа дакъа бухахь дуьсуш. ⁸ Цу дуькъъачу хӀаваах Дала «стигал» элира.

Суьйре а хилира, Ӏуьйре а тӀеера. ДӀаделира шолгӀа де а.

⁹ ТӀаккха элира Дала: «Стигалан бухахь долу хи дерриг цхьаьна а кхетийла, екъа меттиг а хуьлийла». Иза иштта хилира. ¹⁰ Екъачу меттигах Дала «латта» элира, ткъа цхьаьнакхеттачу хих «хӀорд» элира. И дерриге гича, Далла иза дика хийтира.

¹¹ Цул тӀаьхьа Дала элира: «Лабтта тӀехь йолийла сийналла а, буц а, ялта а, шайна чохь хӀу а долуш, стоьмаш ло дитташ а, шайна хӀора стоьма чохь хӀуш а долуш. Оцу хӀух юха а изза тайпа ораматаш а хуьлуш». Иштта хилла дӀахӀоьттира. ¹² Латто сийналла а елира, буц елира, ялта а кхира, шайн-шайн тайпана хӀу а луш, уьш юха а йовлуш. Стоьмаш ло дитташ а хьаладевира, шайна чохь хӀуш а долуш, царех кхин а цу тайпана дитташ а довлуш. Иза а, хьаьжча, Далла хазахийтира.

¹³ Юха а суьйре дӀаелира, Ӏуьйре а еара. Чекхделира кхозлагӀа де а.

¹⁴ Дала элира: «Хуьлийла стигалахь серлонаш! Лабтта тӀе билгалонаш лойла цара, де буьйсанах а къастош, хенан заманах а йоькъуш, денош а, шераш а доькъуш. ¹⁵ Лабтта тӀе шайн серло а лойла цара». Иштта хилла дӀахӀоьттира. ¹⁶ Цу тайпана кхоллаелла шиь коьрта серло, царех йоккхачо дийнан, ткъа жимочо буьйсанан Ӏуналла а деш. Седарчий а кхолладелла стигалахь. ¹⁷ Уьш Дала дӀанисдина стигалахь, лаьтта тӀе шайн серло ялийта а, ¹⁸ дийнан а, буьйсанан а Ӏуналла дан а, серло боданах къасто а. Дела хьаьжча, Цунна и дерриге а хазахийтира.

¹⁹ Суьйре а еара, Ӏуьйре а тӀекхечира. ДоьалгӀа де а дӀаделира.

²⁰ Юха Дала элира: «Хуьлийла хи чохь дуккха а, массо а тайпана садолу хӀуманаш. ХӀаваэьх тӀема довлийла дуккха а тайп-тайпана олхазарш а».

²¹ Иштта кхоьллира Дала Ӏаламат хӀордан дийнаташ а, массо а тайпана хи чохь йолу садолу хӀуманаш: яккхий а, кегий а. ХӀаваэьх тӀема девлира дуккха а массо а тайпана олхазарш. Дела, хьаьжча, Ша кхоьллингунна реза хилира. ²² Цо, уьш декъалдеш, элира: «Дебийла шу, тӀаьхье беркате а хуьлуш, хӀордаш хих дузуш. Дуккха а олхазарш кхуьийла дуьнен чохь».

²³ ТӀеера суьйре, хилира Ӏуьйре а. ДӀаделира пхьалгӀа де а.

²⁴ Юха Дала элира: «Хуьлийла лаьтта тӀехь массо а тайпана садолу хӀуманаш а, даьхни а, текхаргаш а, лаьттан акхарой а, шайн-шайн

тайпанашца». Иштта хилла дІахІоьттира. ²⁵ Тайп-тайпана акхарой а, даьхни а, лаьттан текхаргаш а, ерриге тайпанашца кхоллаелира. Хьабжча, Далла иза а хазахийтира.

²⁶ ТІаккха Дала элира: «Кхуллур Вай адам, Вешан аматехь а, вастехь а долуш. Хуьлийла уьш оллалла деш дуьнен чу мел кхоьллинчу са долчу хІуманашна тІехь: хи чуьра а, лаьтта тІера а дийнаташна тІехь а, лаьттан текхаргаш тІехь а, хІаваэра олхазаршна тІехь а, дерриге лаьтта тІехь а».

²⁷ Иштта кхоьллира Дала адам. Стаггий, зудий кхоьллира Цо Шен аматехь.

²⁸ Уьш декьалбеш, Дала элира: «Дебийла шу, тІабхье стам а луш, дузийла аш латта, шайн дола докхийла аша иза. Оллалла дойла аш массо а хи чуьра чІерашна тІехь а, хІаваэра олхазаршна тІехь а, дерриге а лаьтта тІера дийнаташна тІехь а».

²⁹ Юха а элира Дала: «Шуна ло Аса дерриге а лаьтта тІера массо а хІу тосу ораматаш а, массо тайпана стом ло дитташ а, шайна чохь оцу диттийн хІу а долуш. Царех хир ю шуна юург. ³⁰ Ткъа ерриге а садолчу хІуманна а ло Аса массо а тайпана гІа-буц. Ерриге а лаьтта тІера акхарошна а, массо а стигалара олхазаршна а, хІора лаьттан текхаргана а юург хир ю иза». И дерриге а хилла дІахІоьттира.

³¹ Оцу Ша мел кхоьллинчуьнга Дела резахиларца хьабжира. Иштта еара суьйре а, Іуьйре а хилира. ЯлхалгІа де а дІаделира.

2 ¹ Иштта кхолладелла стигалш а, латта а, царна тІехь мел йолу хІума а.

² ВорхІалгІа де тІедале чекхдаьхна Дала дерриге а Ша мел дина гІуллакхаш. Цу дийнахь, Ша мел динчу гІуллакхех паргІат а ваьлла, Дала садаьІира.

³ ТІаккха и ворхІалгІа де Дала, декьалдеш, къобалдира. Цу дийнахь Шен массо а кхоллараллийн гІуллакхаш кхочушдина дела, Дала садаьІира.

Адам а, Хьава а

⁴ ХІара ду стигалшкахь а, лаьтта тІехь а хилларг, Везачу Дала уьш кхуллучу хенахь. ⁵ Цу хенахь лаьтта тІе яьлла яцара цхьа а аренан буц я колл, хІунда аьлча Дала хІинца а догІа ца дайитинера лаьтта тІе, адам а ца хиллера и латта лело. ⁶ Ткъа лаьтта тІера Іаь хьалайолура, и дерриге а латта тІада а деш. ⁷ ТІаккха лаьттан поппарх адам кхоьллира Везачу Дала, цунна чу са а дуьллуш, ткъа и адам денделира.

^{1:26} 1 Коринтхошка 11:7. ^{1:27} Маттай 19:4; Марк 10:6. ^{2:2} Іебархошка 4:4, 10.

^{2:7} 1 Коринтхошка 15:45.

⁸ ТПаккха Везачу Дала, малхбалехь йолчу Йедан цЕ йолчу меттигехь беш а йийна, цига Ша кхоьллина стаг хаййра. ⁹ Цу лаьтта тЕхь Везачу Дала кхолладалийтира массо а тайпана дитташ, тЕхьаьжча хаза а, тамехь а долуш, царна тЕра стоьмаш даа пайдена долуш. Бешана юккьехь дара дахаран дитт а, дика а, вон а довзуйту дитт а.

¹⁰ Цу бешахь хи тохарьама, Йедан-меттигера схьадолура хи, тПаккха иза деа декъе декьалора. ¹¹ Цьханнан цЕ Пишон ю, иза ду дерриге а Хьавил-лаьттана тЕхьдолуш. Оцу лаьттахь деши а доллу. ¹² (Цу лаьттара и деши дика а ду. Цигахь ю «бадолахь» олу сеглазах тера а йолуш, хаза хьожайоглу хУма^д а, «оникс» олу деза тУлгаш а ду). ¹³ ШолгIачу хин цЕ ю Гихьон, иза тЕхьдолу дерриге а Хуша^д олучу лаьтта тЕхула. ¹⁴ КхоалгIачу хин цЕ ю Хьиддекхал. Иза доьду Ашур-махка кхаччалц. ДობалгIа хи ду Эпрат.

¹⁵ ТПаккха Везачу Дала адам Йедан беша даха хаййра, цуьнга и беш лела а йойтуш, Iалаш а йойтуш. ¹⁶ Ткъа цу стагана Везачу Дала тЕдиллира: «Массо а дитт тЕра стом баа мегар ду ахьа, ¹⁷ амма дика а, вон а довзуйтуху дитта тЕра ма баалахь, хIунда аьлча ахьа оцу тЕра стом биинчу дийнахь валарца дIавер ву хьо», — аьлла.

¹⁸ ТПаккха Везачу Дала элира: «Дика дац адам ша цхьаь хилар, кхултур Ас цунна гIоьнча, цунахь терра а йолуш, цуьнца а йогIуш».

¹⁹ Массо а аренак акхарой а, даьхни а, дерриге а стигалара олхазарш а кхоьллинера Везачу Дала лаьтта. Цо уьш массо а адамна хьалха дIахIоттийра, цу стага царна хIун цIераш тохку хьожуш. ТПаккха оцу са мел долчу хIуманна адамо елла цIераш йитира. ²⁰ Иштта елира адамо цIераш массо а даьхнина а, стигаларчу олхазаршна а, массо а акхарошна а, амма адамна ца нисьелира шеца йогIуш йолу гIоьнча.

²¹ ТПаккха Везачу Дала чIогIа наб кхетийтира стагана. Цунна наб кхетта яьлча, цуьнан цхьа пIенда схьа а баьккхина, и меттиг дилхаца дIакъевлира. ²² Цул тIаьхьа Ша оцу адамна чуьра баьккхинчу пIендарх Везачу Дала зуда йира, иза цу стагана яла а еш.

²³ Адамо элира:

«ХIара даьIахь сан даьIахкех ю,
дилха а сан дилханах ду,
кхуьнан цЕ а адам* хир ю,
иза майрачухь яьккхина дела».

* ^{2:23} *Адам* — Йебархойн маттахь «зуда» бохург «стаг» бохучуьнца цхьаьна доьзна ду.

^{2:9} Довзийтинарг 2:7; 22:2, 14.

²⁴ Цундела стаг, шен дай-наний а дитина, шен зудчух кхетар ву. ТПаккха цу шиннах цхъа дегI хир ду.

²⁵ И шиъ дерзина доллушехъ, адам а, цуънан зуда а вовших ийза а ца лора.

Адамо дуюхъхъара къа латадар

3 ¹ Везачу Дала кхоблличу акхарошна юкъахъ уггаре а хIилла долуш лаьхъа бара. Цо оцу зудчуьнга элира: «Бакъ дуй и, хIокху бешара цханна а дитта тIера Дала шуьга стом ма баа аьлла бохург?»

² Зудчо жоп делира лаьхъане: «Дитташ тIера стоьмаш даа мега тхуна, ³ амма ялсамане юккъехъ цхъа дитт ду, цу тIера стом а ма баа, хьакха а ма ло цу диттах аьлла Дала тхобга, тхо дала ца далийтархъама».

⁴ ТПаккха лаьхъано зудчуьнга элира: «ХIан-хIа, лийр дац шу, ⁵ амма Далла хаьа, аша оцу дитта тIера стом биинчу дийнахъ дуйна шун бIаьргаш дIабеллалур буй, дика-вон а девзаш, шу Цуьнга дIатарлур дуй!»

⁶ Зудчунна и дитт хаза хилар а, цунна тIера стоьмаш даа тамехъ хилар а гира. Уггаре а хазделира цунна цу дитто кхетам алсам болуьйтург хилар. Зудчо дитта тIера стоьмаш а баьхна, ша а биира, шена юххехъ волчу майрачуьнга а белира. Вукхо а уьш биира. ⁷ ТПаккха дIаделладелира церан шинне а бIаьргаш. Шайшшиъ дерзина дуй хиьна, инжиран диттан даккхий гIаш а даьхна, уьш вовшах а тегна, цаьрца дIахьулдира цара шайн догIамаш.

⁸ Дийнан йовхо лагIьеллачу хенахъ бешахъ лелаш волчу Везачу Делан аз а хезна, адам а, цуънан зуда а бешан дитташна юккъехъ къайладелира Цунах. ⁹ Ткъа Веза Дела кхайкхира адаме: «Хьо мичахъ ву?» — аьлла.

¹⁰ Стага жоп делира: «Цу бешахъ Хъан аз а хезна, Хьох кхера а велла, со верзина волу дела, дIалечкъира со».

¹¹ Везачу Дала хаьттира: «Хьо верзина ву хъан аьлла хьобга? Аса баа мегар дац аьллачу дитта тIера стом бииний-те ахъ?» — аьлла.

¹² Адамо жоп делира: «Ахъ суна еллачу зудчо цу дитта тIера даьхна стоьмаш делира соьга, ткъа аса уьш диира», — аьлла.

¹³ ТПаккха Везачу Дала зудчуьнга элира: «И хIун ду ахъ динарг?»

Зудчо жоп делира Цуьнга: «Лаьхъано, хIилла а дина, Iехийра со, ткъа аса и стоьмаш диира», — аьлла.

¹⁴ ТПаккха Везачу Дала лаьхъане элира:

«И вон ахъ дарна, хьуна а хир ду вон.

НеIалт кхайкхачо хьуна массо а даьхнина а,

ерриге а аренан акхарошна а хьалха.

^{2:24} Маттай 19:5; Марк 10:7, 8; 1 Коринтхошка 6:16; Эпасхошка 5:31.

^{3:1} Довзийтинарг 12:9; 20:2. ^{3:13} 2 Коринтхошка 11:3; 1 Тимапига 2:14.

Хинца дуйна хьо баллалц текхар бу хьо гай тIехь, чан а юуш.

- 15 Хинца дуйна, хьуна а, зудчунна а юкъахь а,
хьан тIаьхьенна а, цуьнан тIаьхьенна а юкъахь
а мостагIалла хир ду.

Зудчун тIаьхьено хьан коьртах чов йийр ю,
ткъа ахьа цуьнан когах чов йийр ю».

- 16 Ткъа зудчуьнга Везачу Дала элира:
«Хьо доьзалхочух йолуш лазарш чIагIдийр ду хьан,
лазаршца доьзалхо а хир ву хьан.
ТIаккха майрачуьнга сатуьйсусх хир ю хьо,
ткъа иза хьуна тIехь олалла деш хир ву».

- 17 Адаме* Везачу Дала элира: «Аса аьллачуьнга ла а ца дугIуш, хьайн
зудчо бохург а дина, ма баа аьлла стом ахьа баарна,
хьо бахьанехь неIалт кхайкхачо Ас кху лаьттана а.
Хьо валлалц халонца а, кьинхьегамца а лохур ду
ахьа хьайна напха.

- 18 КIохцалш а, яраш а евр ю цу лаьтта тIе,
аренан ораматех хир ю хьуна юург.

- 19 Хьацарлахь доккхур ду ахьа хьайн бепиг,
юха а, хьо схьаваьллачу лаьтта чу хьо верззалц.
Ас хьо лаьттан ченах вина волу дела,
юха а чан хир ю хьох».

20 ТIаккха Адама шен зудчунна «Дахар луш ерг» (Ебархойн мат-
тахь: Хьава), аьлла цIе тиллира, хIунда аьлча иза лаьттахь мел дехачу
адамийн нана хир йолу дела.

21 ТIаккха Везачу Дала Адамна а, цуьнан зудчунна а неIаран духар
дира, иза царна тIе а духуш. 22 Везачу Дала элира: «Хинца адам а Вайх
цхьаь хили, дика а, вон а девзаш. Хинца, шайн куьйгаш а кховдийна,
дахаран дитта тIера стом а баьккхина, иза биина, хедар доцучу дахаре
ма кхочийла уьш».

23 Цул тIаьхьа Адам Iедан-бешара дIаэккхийра Везачу Дала, цуьн-
га ша схьаваьлла волу латта леладайтархьама. 24 Иза дIа а эккхийна,
Iедан-бешана малхбалехьа агIор, чу волучохь, Везачу Дала дIахIот-
тийра дахаран диттана Iуналлина каруб-маликаш^д. Оцу диттана тIе
ца гIортигта, цIе санна кьеггина догуш а, меттахьхьеш а долу тур а
хIоттийра.

* 3:17 Адаме — кхузахь деша мега «адаме» я «Адаме».

3:15 Довзийтинарг 12:17. 3:17, 18 Ебархошка 6:8. 3:22 Довзийтинарг 22:14.

Кхаим а, Хьабул а

4 ¹Адам шен зудчух Хьавах кхийтира. Цо, доьзалхочух а хилла, кАнт вира. Хьавас элира: «Везачу Элан гЮьнца бер дина ас». Цундела берах цо «Кхаим» элира (Гебархойн маттахь иза «дийриг» бо-хург ду). ²Цул тГабьха Кхаиман ваша Хьабул вира Хьавас.

Хьабулах жаЮ хилира, ткъа Кхаимах – латталелорхо.

Дуьххъара стаг вер

³Цхъа хан яълча, Кхаима шена лаьтто деллачу ялтаных дакъа Везачу Элана хьалха деара. ⁴Ткъа Хьабула шен жена юкъяра уггар тоьлла долу дуьххъарлера Iахарий деара. Веза Эла резахиларца хьабжира Хьабуре а, цо деанчуьнга а. ⁵Ткъа Кхаиме а, цо деанчуьнга а реза воцуш хьабжира Веза Эла. ЧЮгIа оьгIазвахана, хьабжа юккье шад хЮгтийра Кхаима.

⁶ТIаккха Везачу Эло элира Кхаиме: «Хьо ма оллавелла ву? Хьо ма оьгIазе ву!» ⁷Ахь диканиг деш хилча, ларамца тГеоьцу хьо. Ахь диканиг деш ца хилча, хьан неIарехь къа лаьтта. И хьо Iехо гIерташ ду, хьо цул тола веза».

⁸ТIаккха, цхъана дийнахь, Кхаима Хьабуре элира: «Аренга гЮй вайшиь?» Уьш аренга баьхкича, Кхаима, шен вешина Хьабулина чу а гЮьртина, иза вийра.

⁹ТIаккха Везачу Эло Кхаиме хьаьтира: «Мичахь ву хьан ваша Хьабул?»

Кхаима элира: «Суна хIун хаьа? Со гIарол-м вац сан вешина?!»

¹⁰ТIаккха Везачу Эло элира: «Ахь хIун дина? Хьан вешин цIийн аз ххойкхуш хеза Суна лаьттара. ¹¹ХIинцачул тIабьха неIалт кхайкхудо Ас хьуна, хьан карах валар хилла хьан вешин цIий дIаоьцучу лаьтта тIехь. ¹²Ахь латта лелош, цо кхин лур дац, хIинцалц санна, рицкъа. Ткъа кху лаьттахь, меттиг ца карош, лелар ву хьо».

¹³ТIаккха Кхаима элира Везачу Эле: «И таIар лан ницкъ кхочур бац сан. ¹⁴Ахьа хIинца со кху лаьттара а, Хьайн юьхь-дуьхьалара а эккхаварна, со волавелла лела везар ву. Суна дуьхьал мел кхетар волчун со вен таро хир ю».

¹⁵Везачу Эло элира Кхаиме: «Нагахь санна хьо цхьаммо вехь, цунна ворхIазза бекхам бийр бу Ас».

ТIаккха Везачу Эло Кхаимна тIехь тамашийна билгало йира, и билгало хилар бахьана долуш, иза дуьхьал кхетча, цхьаьнгге а ца вейтархьама.

^{4:4} Гебархошка 11:4. ^{4:8} Маттай 23:35; Лака 11:51; 1 Яхьъяс 3:12. ^{4:10} Гебархошка 12:24.

¹⁶ Иштга Кхаим, Везачу Элана хьалхара дIа а ваьлла, Iедан-бешана малхбалехьарчу, Нада* цIе йолчу меттиге ваха охьахира.

¹⁷ Кхаим шен зудчух а кхетта, церан кIант хилира. Цунна XIанох аьлла цIе тиллира. Цигахь Кхаима, гIала а хIоттийна, шен кIентан цIарах XIанох элира цунах.

¹⁸ XIанохан хилира кIант Iийрад, ткъа Iийрадан хилира Махьуяал. Махьуяалан хилира кIант Матушаал, Матушаалан а хилира кIант ЛемакI. ¹⁹ ЛемакIа ши зуда ялийра: цхьаннан цIе Iада яра, вукхуьнан – Цилла. ²⁰ Iадас вира кIант Явал. Четарш чохь Iаш а, даьхни лелош а болчеран да хилира цунах. ²¹ Iадин кхин а цхьа кIант хилира Ювал, Явалан ваша. Цунах массо зурма а, дечиг-пондар а локхучеран да хилира. ²² Циллас а вира кIант, Тубал-Кхаим. Цунах массо тайпана йоьзах а, эчигах а герз деш болчу пхьерийн да хилира. Тубал-Кхаиман йиша яра НаIмат.

²³ Шен зударшка ЛемакIа элира:

«Iада а, Цилла а! ЛемакIан зударий!

ЛадогIа соьга леррина! Тидам бе сан дешнийн.

Сайна чов йича, стаг вийна ас.

Цу кьонахчо сайна тоьхча, иза вийна ас.

²⁴ Кхаим вийначунна ворхIазза бекхам хуьлуш хилча, со вийначунна кхузткъе вуьрхIитгазза а бекхам хир бара».

²⁵ Адам шен зудчух Хьавах а кхетта, церан кхин а цхьа кIант хилира. Цунна ШатIа аьлла цIе тиллира (иза Iебархойн маттахь «схьавелларг» бохург ду). «Дала кхин цхьа кIант схьавелла суна. Кхаима Хьабул вийра, ткъа хIинца сан ШатIа а ву», – элира Хьавас. ²⁶ ШатIин а хилира кIант, цо цунах Энош элира.

Цу хенахь адамаш Везачу Элан цIе йоккхуш, Цуьнга кхайкха буй-лабелира.

Адамна тIера Нохьина тIе кхаччалиц йолу хан

(1 Шерашкахь 1:1-4)

5 ¹ XIара ду Адаман тIаьхьенах хиллачун тептар.

Дала адам Шен вастехь кхоьллинера. ² Стаггий, зудий кхоьллинера Цо. Уьш декьал а бина, Ша уьш кхоьллинчу дийнахь царех «адамаш» элира Дала.

³ Адаман цхьа бIе ткъе итт шо кхаьчнера, цуьнан кхин а цхьа кIант хилча. Иза веккъа цуьнан аматехь а, вастехь а вара. Шен кIантана ШатIа аьлла цIе тиллира Адама. ⁴ ШатIа хиллачул тIаьхьа кхин бархI

* ^{4:16} *Нада* – Iебархойн маттахь «Нада» «волавелла лелар» бохург ду.

^{5:1, 2} Доладалар 1:27, 28. ^{5:2} Матгай 19:4; Марк 10:6.

бЕ шарахъ вехира Адам. Оцу заман чохъ цуьнан кхин а кІентий а, йоІарий а хилира. ⁵ Адам, исс бЕ ткъе итт шарахъ ваьхна, дІакхелхира.

⁶ ШатІа цъа бЕ пхеа шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант Энош. ⁷ Энош хиллачул тІаьхъа кхин бархІ бЕ ворхІ шарахъ вехира ШатІа. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ⁸ ШатІа, исс бЕ шийтта шарахъ а ваьхна, дІакхелхира.

⁹ Энош дезткъе итт шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант Къаим. ¹⁰ Къаим хиллачул тІаьхъа кхин бархІ бЕ пхийтта шарахъ вехира Энош. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ¹¹ Энош, исс бЕ пхеа шарахъ а ваьхна, дІакхелхира.

¹² Къаим кхузткъе итт шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант Махъаллал. ¹³ Махъаллал хиллачул тІаьхъа кхин бархІ бЕ шовзткъа шарахъ вехира Къаим. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ¹⁴ Къаим, исс бЕ итт шарахъ а ваьхна, дІакхелхира.

¹⁵ Махъаллал кхузткъе пхеа шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант Ярад. ¹⁶ Ярад хиллачул тІаьхъа кхин бархІ бЕ ткъе итт шарахъ вехира Махъаллал. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ¹⁷ Махъаллал, бархІ бЕ дезткъе пхийтта шарахъ а ваьхна, дІакхелхира.

¹⁸ Ярад цъа бЕ кхузткъе шина шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант ХІанох. ¹⁹ ХІанох хиллачул тІаьхъа кхин бархІ бЕ шарахъ вехира Ярад. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ²⁰ Ярад, исс бЕ кхузткъе шина шарахъ а ваьхна, дІакхелхира.

²¹ ХІанох кхузткъе пхеа шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант Матушалахъ. ²² Матушалахъ хиллачул тІаьхъа кхин кхаа бЕ шарахъ, Дела даг чохъ а волуш, вехира ХІанох. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ²³ ХІанох кхаа бЕ кхузткъе пхеа шарахъ вехира. ²⁴ ХІанох, Дела даг чохъ а волуш, лелаш вара. Цъана дийнахъ иза къайлавелира, Дала иза дІавигна дела.

²⁵ Матушалахъ цъа бЕ дезткъе ворхІ шарахъ ваьхча, цуьнан хилира кІант ЛемакІ. ²⁶ ЛемакІ хиллачул тІаьхъа кхин ворхІ бЕ дезткъе шина шарахъ вехира Матушалахъ. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий а, йоІарий а хилира. ²⁷ Матушалахъ, исс бЕ кхузткъе исс шарахъ а ваьхна, дІакхелхира.

²⁸ ЛемакІ цъа бЕ дезткъе шина шарахъ ваьхча, цуьнан кІант хилира. ²⁹ ЛемакІа шен кІантана Нохъа аьлла цІе тиллира (иза ду Іебархойн маттахъ «синтем» бохург). ЛемакІа элира: «Вай дукха къахьобгуш ду, Везачу Эло неІалт кхайкхийначу лаьтта тІехъ. Ткъа Нохъас синтем бохьур бу вайна». ³⁰ Нохъа хиллачул тІаьхъа кхин пхи бЕ дезткъе пхийтта шарахъ вехира ЛемакІ. Оцу заман чохъ цуьнан кхин кІентий

^{5:24} Іебархошка 11:5; Довзийтинарг 14.

а, йоІарий а хилира. ³¹ ЛемакІ, ворхІ бІе кхузткье вуьрхІитта шарахь а ваьхна, дІакхелхира.

³² Нохьа пхеа бІе шарахь ваьхча, цуьнан хилира кІентий Шима, Хьама, Япат.

Дерриге а Латта хица кьайладаккхар

Б¹ Лабтта тІера адамаш алсамдовлуш хилла. Церан хуьлуш хилла йоІарий а. ² Делах дІакъаьстина болчу божаршна и адамиьн йоІарий хаза хилар гора. Царех шаьш кьастийнарш ялош хилла цара. ³ ТІаккха Везачу Эло элира: «Могуйтур дац Аса адамашна гуттар а Сан са даа, уьш дилха бен доцу дела. Церан дахаран шераш бІе ткьа шо бен хир дац».

⁴ Цу хенахь а, цул тІаьхьа а наьрташ хилла Лабтта тІехь. Делах дІакъаьстина болу божарий адамиьн йоІарех кхетий, оцу зударша бераш дан долийна. Уьш дара майра а, ницкь болуш а, дикка хенахь дуьйна гІарадевлла а адамаш.

⁵ ТІаккха лаьттара адамаш чІогІа галдевлла хилар а, церан ойланаш а, дегнаш а, массо а ханна а зуламах дуьзна хилар а гира Везачу Элана. ⁶ Веза Эла дохковелира Ша лаьтта тІехь адамаш кхолларна. Цуьнан дог лозуш дара. ⁷ ТІаккха Везачу Эло элира: «Со дохковаьлла, Айса Лабттахь адам кхолларна а, массо дийна мел йолу хІума кхолларна а: Лабттара дийнаташ а, текхаргаш а, хІаваэра олхарарш а, — и дерриге а хІаллакдийр ду Ас». ⁸ Цхьана Нохьина резахилла Веза Эла.

Нохьин тІаьхье

⁹ ХІара ду Нохьин тІаьхьенах хилларг.

Нохьа хилла шен тайпанехь лела хууш а, Далла гергахь бакъаьбара а, цІена а стаг. Иза Дела даг чохь волуш лелаш вара. ¹⁰ Кхо кІант хилла Нохьин: Шима, Хьама, Япат цІераш йолуш.

¹¹ Ткьа Лабттара адамаш Далла гергахь чІогІа бехделлера, латта зуламех дуьзнера. ¹² Дела Лабтта охьаьаьжча, Цунна гира латта бехделла хилар, хІора Лабттара стаг нийсачу новкъара дІаваьлла дела.

¹³ ТІаккха Дала Нохье элира: «Адамаша латта зуламех а, таІзарех а дуьзна, иза бехдина хІаллакдо дела, Ас, хІаллак а дина, дІадоккхур ду и латта а, цу тІехь мел йолу садолу хІума а. ¹⁴ Ткьа ахьа, хьайна зьозан-дечигах доккха хинкема а де, цу чохь кьаьстина чьонаш а е, тІаккха кемана чухула а, тІехула а силам а хьакха. ¹⁵ Ткьа кема иштта де:

^{6:1-4} Аюб 1:6; 2:1. ^{6:4} Лелар 13:33. ^{6:5-8} Маттай 24:37; Лака 17:26; 1 Кипин 3:20.

^{6:9} 2 Кипин 2:5.

кеманан йохалла кхо бIе дол* барамехь, цуьнан шоралла шовзткъе итт дол, ткъа лакхалла ткъе итт дол хила еза. ¹⁶ Кеманан тховх кор а даккха цхьа дол барамехь, ткъа агIо тIехь неI а яккха**. Цу кеман чохь тIех-тIехула а долуш кхо дакъа де. ¹⁷ Ткъа Аса хи доуьйтур ду лаьтта тIе, стигалш бухара чохь са мел долу хIума а хIаллакьярхьама. Лаьтта тIехь мел долу хIума хIаллакьхир ду. ¹⁸ Ткъа хьобца Аса Сайн барт бийр бу. Хьо а, хьан кIентий а, хьан зуда а, хьан кIентийн зударий а хьобца цу хинкеманна чу бевр бу. ¹⁹ Иштта кеманна чу даккха массо а тайпана дийнатех боьрша а, стен а шишша хIума. Уьш а шуьца дийна йисийтархьама. ²⁰ Ша-ша тайпана олхазарех а, тайп-тайпана даьхнех а, шайн тайпанашца массо а лаьттан текхаргех а, царех массарех а шишша, боьрша а, стен а, чувевр ю хьобца, дийна йисархьама. ²¹ Ткъа ахьа, массо тайпана даар схьа а эций, кеман чу дилла, хьуна а, царна а юучунна».

²² Нохьас и дерриге, шега Далла ма-бохху, кхочушдира.

7 ¹ ТIаккха Везачу Эло Нохье элира: «Хьо хьайн доьзалца хинкеманна чу вала, хIунда аьлча цу заманан адамашна юкъахь хьо цхьаь Сайн лаамехь волу стаг хилар го Суна. ² Хьайца схьаэца хIора тайпанах ворхI боьрша а, ворхI стен а хьанал даьхнех, лаьттара хьарам долчу хIора тайпана дийнатех шишша схьаэца (боьрша а, стен а). ³ ХIора тайпана олхазарех а схьаэца ворхI боьрша а, ворхI стен а, церан тIаьхье хилийтархьама дерриге а лаьтта тIехь. ⁴ Ткъа ворхI де даьлча, шовзткъа дийнаххьий, шовзткъа бусий догIа доуьйтур ду Ас дерриге лаьтта тIе, Айса мел кхоьллинарг лаьтта тIера хIаллак а деш».

⁵ Нохьас Везачу Эло шега мел аьлларг кхочушдира.

⁶ Хи тIедалар лаьттаьх хиллачу хенахь, Нохьин ялх бIе шо дара. ⁷ Нохьа шен доьзалца хинкеман чу велира, оцу лаьтта тIе хи тIедаларх кIелхьарвалархьама. Цуьнца кеман чохь яра цуьнан зуда а, кIентий а, церан зударий а. ⁸ Цуьнца цхьаьна кеман чу девлира хьанал даьхни а, хьарам дийнаташ а, массо а тайпана олхазарш а, ерриге тайпа лаьттан текхаргаш а. Уьш евлира кеман чу шишша тайпана ⁹ (боьрша а, стен а). Шена Дала тIе-ма-диллара, Нохьас дерриге а кхочушдира. ¹⁰ ВорхI де даьлча, лаьтта тIе хиш деара. ¹¹ Нохьин ялх бIе шо а кхаьчна, шолгIачу беттан вуьрхIитталгIачу дийнахь дIаделладелла массо а лаьтта бухара хиш. Оцу дийнахь,

* 6:15 *Дол* – куйган гоьлана тIера пIелгийн буйхьигаш тIе кхаччалц барам.

** 6:16 *Я иштта: Кеманан пенашна тIехула тхевнна тIе кхаччалц йолу меттиг цхьа дол барамехь йиллина а йита.*

6:22 *Иебархошка 11:7. 7:7 Маттай 24:38, 39; Лака 17:27. 7:11 2 Кипин 3:6.*

стигалш дІасакъа а елла, лаьтта тІе доккха догІа деара. ¹² (И догІа деара шовзткъа дийнахъий, шовзткъа бусий).

¹³ Ткъа Нохъа а шен зудчуьнца, Шима а, Хъама а, Япат а шайн зударшца хинкеман чубевлла бевллера. ¹⁴ Цаьрца хинкеманна чу евлира массо а тайпана акхарой а, даьхни а шайн-шайн тайпанашца, лаьттан тайп-тайпана текхаргаш а, массо а тайпана тІема мел йолу хІума а, ша-ша тайпа олхазарш а. ¹⁵ И массо а шайна чохь са долуш йолу хІуманаш, шишша массо а тайпанах, чуяьллера Нохъица хинкеман чу. ¹⁶ Дала тІе-ма-диллара, массо а тайпана боьрша а, стен а чохь са долуш йолу хІуманаш кеманна чу яьлча, Нохъина тІаьхъа хинкеманан неІ дІачІегІира Везачу Эло.

¹⁷ Лаьтта хи тІедалар шовзткъа дийнахъ лаьттира. Хи алссам а даьлла, хинкема хи чохь айа а делла, лаьттахъ къаьстира. ¹⁸ Хи, кхин а чІагІлуш, дебара лаьтта тІехъ, ткъа кема хин тІехула лелара. ¹⁹ Хи гулдлар лаьтта тІехъ тІех а даьлла, стигалан бухахъ мел долу лаьмнаш дІахъулделира хи чохь. ²⁰ Лаьмнаш хъулделлачул тІаьхъа кхин а пхийтта даларна^д хъаладелира хи. ²¹ Лаьтта тІехъ лелаш мел йолу садоу хІума а, олхазарш а, даьхни а, акхарой а, массо а боьхъа хІуманаш а, лаьттахула текхаш йолу, дерриге а адамаш а дІакхелхира. ²² Дерриге а лаьтта тІехъ хилла йолу мерІуьргашкахула садоуш мел йолу хІума елира. ²³ Лаьттахъ хІора садоуш мел йолу хІума хІаллакъхилира. ХІаллакъхилла ДІадевлира адамаш а, даьхни а, текхаргаш а, стигалан олхазарш а. Иштта хІаллакдира Дала лаьттахъ мел хилла хІума а. Нохъа а, цуьнца хинкеман чохь берш а бен дийна ца бисира.

²⁴ Ткъа хи чІагІлуш лаьттира лаьттахъ цхъа бІе шовзткъе итт дийнахъ.

8 ¹ Нохъа а, Нохъица хинкеман чохь йолу ерриге акхарой а, дерриге а даьхни а Шена дагахъ долу дела, лаьтта тІе мох бахийтира Дала. Тпаккха хиш лагІделира. ² Гобаьккхина долу лаьтта бухара хъаладуьйлу хиш совцийнера, стигалш дІа а къовлаелла, догІучуьра догІа а сацийнера. ³ Цхъа бІе шовзткъе итт де даьлча, лаьтта тІера хи, тІаьхъ-тІаьхъа шен метта а доьрзуш, лагІлуш дара. ⁴ ВорхІалгІачу беттан вуьрхІитталгІачу дийнахъ хинкема Арарат-лаьмнашкахъ сецира. ⁵ Хи тІедаларан уьтталгІа бутт болуш хи лагІлуш лаьтташ дара, ткъа уьтталгІачу беттан хъалхарчу дийнахъ лаьмнийн бахъбаш гучудевлира.

⁶ Шовзткъа де даьлча, Нохъас дІадиллира ша дина хинкеманан кор. ⁷ Тпаккха къиг арахийцира цо, иза тІема а йолуш, юха а йогІуш лийлира, латта хих дакъадаллалц. ⁸ Цул тІаьхъа кхокха ара хийцира цо, лаьтта тІера хиш лагІделла даьллий-те хаархъама. ⁹ Амма кхокханна ца карийра шен когаш тІебилла екъа меттиг, иза юха беара хинкеман

чу, хIунда аьлча хи хIинца а долуш дара дерриге а лаьтта тIехь. Нохьас шен куьг а кховдийна, кхокха схьаййцира хинкеман чу. ¹⁰ Кхин а ворхI дийнахь собар а дина, Нохьас юха а арахийцира кхокха кеман чуьра. ¹¹ Суйренца кхокха юхабирзира, шен зIакар чохь керла зайт-диттан^д гIа а дахьаш. ТIаккха Нохьина хиира хи лаьтта тIера дIадаьллий. ¹² Кхин а ворхI дийнахь хьем а бина, юха а кхокха арахийцира Нохьас, цул тIаьхьа кхокха юха ца бирзира. ¹³ ТIаккха хинкеманан неI дIайиллира Нохьас. ДIасахьаьжча, латта декъа хилар гира цунна. Иза дара хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахь. Нохьин ялх бIе цхьалгIа шо дара цу хенахь. ¹⁴ ШолгIачу беттан ткъе ворхIалгIачу дийнахь дерриге а латта дакъаделлера. ¹⁵ ТIаккха Дала Нохье элира:

¹⁶ «Арадовла хинкеман чуьра хьо а, хьан зуда а, хьан кIентий а, церан зударий а хьобца. ¹⁷ Массо а дийнаташ арадаха хьайца, массо а тайпана: олхазарш а, даьхни а, ерриге а лаьттан текхаргаш а. ДIасадовлийла уьш лаьтта тIехула. Лаьтта тIехь дебийла уьш, тIаьхье а луш».

¹⁸ Нохьа а, цуьнан кIентий а, цуьнан зуда а, кIентийн зударий а арабевлира хинкеман чуьра. ¹⁹ Царна тIаьхьхе ерриге а акхарой а, массо а боьха хIуманаш а, дерриге олхазарш а, лаьттахула мел лела са долуш йолу хIума а араелира цу чуьра.

²⁰ ТIаккха Везачу Элана лерина сагIа доккхучу метте тIулгаш хIиттира Нохьас. Шеца долчу даьхнин юкьара а, олхазаршна юкьара а тоьлла а, хьанал а дерш, цхьацца къаста а дина, Далла хьалха уьш дагийра цо. ²¹ И тамехь йолу хаза хьожа дIакхечира Далла. ТIаккха Шен дагахь Везачу Эло элира:

«Адамаш жимчохь дуйьна зуламах дуьзна делахь а, кхин цкъа а неIалт кхайкхор дац Аса лаьттана адам бахьанехь. Кхин цкъа а хIаллакйийр яц Ас лаьттара са мел долу хIума.

²² ХIинца дуйьна, латта мел ду,
цу тIехь ялта дIадер а, хьакхар а,
шело а, йовхо а,
аькхе а, Iа а,
де а, буйса а
хийцадалар сокур дац».

Дала Нохьица бина барт.

9 ¹ ТIаккха Нохьа а, цуьнан кIентий а декъалбеш, Дала элира цаьрга: «ТIаьхье стам а луш, деба а дебаш, латта дузийла аш. ² Шух кхера а кхоьруш, шуна хьалха ега а еш, хуьлийла лаьтта тIехь мел йолу акхарой а, стигалахь мел долу олхазарш а, кху лаьттахь лелаш мел йолу

техаргаш а, хЈорда чохь мел долу чЈерий а. Шун кара дЈаделла Ас и дерриге а. ³ Массо а ораматаш еллера Ас шуна, ткъа хЈинца дерриге а дийнаташ хир ду шуна юучунна. Лаьттара са мел долу хЈума а дЈало Ас шуна юучунна. ⁴ Амма цъха хЈума тЈедуьллу ас шуна: шена чохь са долу, шех цЈий дЈадалаза долу жижиг ма даалаш. ⁵ Адаман цЈий Јанорна Соьга жоп дала деза, цу цЈийна чохь са долу дела. ХЈора стага а жоп дала деза ша адаман Јанийначу цЈийнах, муьлххачу акхароша а жоп дала деза, шаьш адаман цЈий Јанийча. ⁶ Цъхана стага адаман цЈий Јанийнехь, цуьнан цЈий а Јанор ду, цу стага Делан вастехь кхоьллинчуьнан цЈий Јанийна дела. ⁷ Ткъа шу деба а деба, шайн тЈаьхье стам а е, дЈаса а даржа лаьтта тЈехь, алссам а довла цу тЈехь».

⁸ Дала элира Нохье а, цуьнан кЈенташка а:

⁹ «Ткъа Ас барт бо шуьца а, ерриге а шул тЈаьхья хир йолчу шун тЈаьхьенца а, ¹⁰ массо олхазаршца а, мел долчу дийнаташца а, массо а акхарошца, шуьца хинкеман чуьра араьяьлачу, лаьттара са мел долчу хЈуманца а. ¹¹ Иштта барт бо Ас шуьца: лаьттара йисина дийна мел йолу хЈума хица хЈаллакйина яра, амма ишттаниг кхин цкъа а юха хир дац аьлла. Кхин цкъа а латта хи тЈедаларца хЈаллакдийр дац».

¹² ТЈаккха Дала элира: «Шуьца бинчу бертан тоьшалла дуьту Ас. Оцу тоьшалло чЈагЈидийр ду Ас шуьца а, дийна мел йолчу хЈуманца а, тЈейогЈучу массо а ханна, барт бар. ХЈара ду и тоьшалла: ¹³ стелаЈад хЈоттадо Ас стигалан мархашкахь. И ду тоьшаллина Суна а, Лаьттана а юкъахь бинчу бертан. ¹⁴ Ас лаьттана тЈехула гулйина мархашна юкъахь стелаЈад гучудаьлча, ¹⁵ Суна дагабогЈур бу Ас шуьца а, лаьттахь дийна мел йолчу хЈуманца а бина барт, кхин цкъа а массо а дийна хЈума хи тЈедаларца хЈаллакйийр яц аьлла. ¹⁶ Стигалан мархашка а хъаьжна, стелаЈад гича, дагабогЈур бу Суна Сайна а, лаьттара дийна мел йолчу хЈуманна а юкъара цкъа а хедар боцу барт».

¹⁷ Иштта элира Дала Нохье: «И стелаЈад лаьттахь дийна мел йолчу хЈуманна а, Сайна а юкъахь бинчу бертан тоьшаллина хир ду».

Нохьин кЈентий

¹⁸ Хин кеман чуьра арабевлладу Нохьин кЈентийн цЈераш иштта яра: Шима, Хъама, Јпат. Ткъа Хъама КанаЈанан да вара. ¹⁹ И кхоь Нохьин кЈант вара, ткъа царех хилла лаьттара адамиьн тЈаьхье.

²⁰ Нохьас латта лело а долиьра, кемсийн аре а дЈайийра. ²¹ Кемсийн чагЈар а мелла, ваха а вехна, верзина а ваьлла, шен четар чохь, тЈе хЈума а тасаза, вижина Иуьллуш вара Нохьа. ²² КанаЈанан дена Хъамина гира шен ден

^{9:4} Јамалъяр 7:26, 27; 17:10-14; 19:26; Карлабаьккхинарг 12:16, 23; 15:23.

^{9:6} Арадаккхар 20:13; Доладалар 1:26. ^{9:7} Доладалар 1:28.

верзина ваьлла хилар, тІаккха цо ара а ваьлла, цунах лаьцна шен шин веше дейцира. ²³ Ткъа Шима а, Япат а, шайн ден бедар схъа а эсна, шаьшшиннан белшаш тІе а йиллина, тІехъа а вирзина, кІегара шайн дена тІе вахара. И бедар цунна тІе а тесна, Нохьин верзина хилар дІакъевлира цара. Уьш тІехъа бирзина болу дела, царна шайн ден верзина хилар ца гира.

²⁴ Ша меллачу чагІарх васта а велла, самаваьлча, Нохьина хиира, шена тІехъ жимаха волчу кІанта Хьамас динарг. ²⁵ ТІаккха Нохьас элира: «НеІалт хуьлда КанаІанна. Шен вежарийн лешна хьалха а лай хир ву иза», — аьлла.

²⁶ Кхин а элира цо:

«Декъала ву Веза Эла, Шимин Дела,
ткъа КанаІан Шимин лай хуьлийла.

²⁷ Япатан тІаьхъе Дала беркате а йойла,
Шимин четарш чоьх а Йойла Япат.
Ткъа КанаІан Япатан лай хуьлийла!»

²⁸ Лаьтта тІехъ хи тІедалар хиллачул тІаьхъа, кхо бІе шовзткъе итт шарахъ вехира Нохъа. ²⁹ Дерриге а Нохъа ваьхна шераш исс бІе шовзткъе итт шо ду. ТІаккха Нохъа дІакхелхира.

Нохьин кІентийн тІаьхъе

(1 Шерашкахъ 1:5-23)

10 ¹ ХІара ду Нохьин кІентийн Шимин а, Хьамин а, Япатан а тІаьхъенах хилларг.

Лаьттаьхъ хи тІедалар хиллачул тІаьхъа церан иштта тІаьхъе хилира.

² Япатан кІентий бара: Гомар, МагІогІ, Мадай, Яван, Тубал, Маших, Тирас.

³ Гомаран кІентий бара: Ашкиназ, РипІат, ТогІарма.

⁴ Яванан кІентий бара: Элша, Таршаш, Хитам, Доданам. ⁵ ГІайренаш* тІехъ баха оьбахевшинарш массо а Япатан кІентийн тІаьхъенах бара. ХІора кІентан а шен долахъ латта а дара. ХІора доьзал а алсамболуш, тайп-тайпана къаьмнаш кхолладелира, шен-шен буьйцу мотт а болуш, дІахІиттира уьш.

⁶ Хьамин кІентий бара Хуша^д, Мисар, ПІатІа, КанаІан.

⁷ Хушин кІентий бара Себа, Хьавил, СабтІа, РуІман, Сабтехъа.

РуІманан кІентий бара Шеба а, Даддан а.

⁸ Ткъа Хушин вара Намрад цІе йолуш кІант, иза чогІа ницкъ болуш кІант а вара. ⁹ Иза Везачу Элана гергахъ воккха таллархо** вара,

* 10:5 *ГІайренаш* – схъахетарехъ, Дуьненаюккъерачу хІордахъ.

** 10:9 *Таллархо* – я иштта: турпалхо.

цундела цуьнца дустуш адамашна олуш ду: «Иза, Намрад санна, Везачу Элана гергахь воккха таллархо ву». ¹⁰ Намрад-пачхьалкхана юкьайогIуш хилла юьхьенца Бавел, Эрахь, Аккад. Уьш ерриш ШанIар-аренна тIехь яра. ¹¹ Иштта цу махкара ваьлла Ашур. Цо хIиттийна Нунав-гIала а, Рехьабат-гIала а, Калахь а, ¹² Расан а цIераш йолу гIаланаш а. Нунав-гIалина а, йоккха йолчу Калахь-гIалина а юккьехь яра Расан-гIала.

¹³ Мисарх бевлла лудамхой, Iанамхой, лахIабхой, наптухьхой, ¹⁴ патIрусхой, шех пIелаштамхой схьабевлла волу каслахIамхой, каптIархой.

¹⁵ КанаIанан кIентий хIорш бара: дуьххьарлера доьзалхо волу ЦIадан, цул тIаьхьа хилла волу Хьета. ¹⁶ Иштта КанаIанан схьабевлла: явсайхой, эмархой, гIиргIашахой, ¹⁷ хьаввихой, Iаркхажхой, синахой, ¹⁸ арвадихой, цIемархой, хьаматхой.

Цул тIаьхьа КанаIанан тIаьхье дIасаяьржира. ¹⁹ КанаIанхойн мохк баьржина бара кIилбаседехьа йолчу ЦIадан-гIалара дуьйна кIилбехьа йолчу Iарар-гIала тIекхаччалц, ткьа кхузара малхбалехьара Iази-гIалара дуьйна малхбужера Седам а, Iамор а гIаланашна тIекхаччалц, иштта Удам а, ЦIабайма а гIаланашкара дуьйна ЛашаI-гIала тIекхаччалц.

²⁰ Иштта яра Хьамин тIаьхье шайн доьзалшца а, буьйцучу меттанашца а, бехачу мехкашца а, къаьмнийн декьадаларца а.

Шимин тIаьхье

²¹ Шима Япатан воккхаха волу ваша вара. Шимин тIаьхьенах цхьаь вара Iебар. Иза дерриге а Iебархойн тайпа долийнарг вара.

²² Шимин кIентий бара Iейлам, Ашур, Арпахшад, Луда, Арам.

²³ Араман кIентий IуцIа, Хьула, ГетIар, Маша а бара.

²⁴ Арпахшадан кIант вара Селахь, ткьа Селахьан кIант вара Iебар.

²⁵ Iебаран ши кIант вара: цхьана кIентан цIе ПалагI яра, хIунда аьлча иза вехачу хенахь лаьтта тIехь адам декьадалар а, дIасадаржар а хилла. ПалагIан вешин цIе Якхтан яра. ²⁶ Якхтанан а хилира кIентий: Алмадад, ШалапI, Хьацармават, Ярахь, ²⁷ ХIайдарам, Узал, Дикхалла, ²⁸ Iобал, Абумаил, Шеба, ²⁹ Апар, Хьавил, Ябаб. Уьш берриш Якхтанан кIентий бара.

³⁰ Церан Iар дара Мешаь-махкана а, малхбалехь долчу лаьмнашна а юккьехь долчу лаьтта тIехь. Ткьа Мешаь-мохк Сепар-мехкан лаьмнашца бозалуш бара.

³¹ Иштта яра Шимин тIаьхье шайн доьзалшца а, буьйцучу меттанашца а, бехачу мехкашца а, къаьмнийн декьадаларца а.

³² Иштта яра Нохьин кIентийн доьзалийн тIаьхье шен тайп-тайпанана къаьмнашна декьадаларца. Царех даьлла массо а лаьтта тIехь дIасадаьржина къаьмнаш, Дала дерриге а латта хьулдеш дайитинчу хил тIаьхьа кхолладелла долу.

Бавелан бЮв хЮттор

11 ¹ Ляьтта тЕхь массо а адамашна юкЪахь буйцу мотт а цхъаь бара, цара олуш долу дешнаш а цхъатерра дара. ² Малхбале-хъара дуьйна доладелла и адам, ШанIар-махкахь шера аре а карийна, цигахь даха охъахира.

³ «Дуьло, кибарчигаш а йина, уьш цIергахь ягор ю вай», — элира цара вовшашка. Иштта тIулгийн меттана кибарчигаш а, киран меттана силам хилира церан. ⁴ Цара элира: «ГIала а, цу чохь стигала а кхочуш бЮв а хЮттор ю вай ваьшна, хЮкху ляьттахь массанхъахула дIаса ца даржадайта, цIе а йоккхуйтур ю вай вешан».

⁵ Адамаша кхуллуш йолчу гIалане а, бIаьвне а хъажа охъавовьссира Веза Эла. ⁶ Везачу Эло элира, цаьрга а хъаьжна:

«И массо адам цхъа халкъ а ду, массара а буйцуш цхъа мотт бу, ткъа хIун дан буйлабелла уьш. ХIинца дерриге а шайна дан дага до-гIург ца далуш дуьсур дац церан. ⁷ Дуьло, охъа а диссина, цара буйцу мотт дIаэбийр бу вай, уьш вовшаша дуьйцучух а ца кхоьтуьйтуш».

⁸ ТIаккха Везачу Эло и халкъ массо а ляьттахула дIасадаржийра, цара хЮттош йолу гIала чекх а ца йоккхуйтуш. ⁹ Цу гIаланах цара Бавел-гIала элира (иза ду Iебархойн маттахь «Эбина-гIала»), хIунда аьлча цигахь Ляьтгара массо а къаьмнийн буйцу мотт Везачу Эло эбина дела. Цигара дуьйна доладелира Везачу Эло хЮкху ляьтта тЕхь массо а маьIе адам даржадар.

*Шимина тIера Ибрам тIе кхаччалц йолу тIаьхье**(1 Шерашкахь 1:24-27)*

¹⁰ ХIара ду Шимин тIаьхьенах хилларг.

Дала хЮкху дуьненна тIера массо а хIума, адам хIаллакдеш даийти-на хи дIадаьллачул тIаьхъа, ши шо даьлча, Шимин бIе шо кхаьчнера. Цу хенахь цуьнан кIант Арпахшад хилира. ¹¹ Арпахшад хиллачул тIаьхъа Шима кхин а пхи бIе шарахь вехира. Цуьнан кхин а кIентий а, йоIарий а хилира.

¹² Арпахшадан ткъе пхийтта шо кхаьчча, цуьнан Селахь хилира. ¹³ Селахь хиллачул тIаьхъа Арпахшад диь бIе кхаа шарахь вехира. Цуьнан кхин а кIентий а, йоIарий а хилира.

¹⁴ Селахъан ткъе итт шо кхаьчча, цуьнан хилира кIант Iебар. ¹⁵ Iебар хиллачул тIаьхъа Селахь диь бIе кхаа шарахь вехира, кхин кIентий а, йоIарий а хуьлуш.

¹⁶ Iебаран ткъе дейтта шо кхаьчнера, цуьнан кIант ПалагI хилча. ¹⁷ ПалагI хиллачул тIаьхъа Iебар диь бIе а ткъе итт шарахь вехира. Цуьнан а кхин кIентий а, йоIарий а хилира.

¹⁸ ПалагІан ткъе итт шо кхаьчча, цуьнан Рахьу хилира. ¹⁹ Рахьу хиллачул тІаьхьа ПалагІ ши бІе исс шарахь вехира. Цуьнан кхин а кІентий а, йоІарий а хилира.

²⁰ Рахьун ткъе дейтта шо кхаьчнера, цуьнан кІант СерагІ хилча. ²¹ СерагІ хиллачул тІаьхьа Рахьу вехира ши бІе ворхІ шарахь. Цуьнан кхин а кІентий а, йоІарий а хилира.

²² Ткъе итт шо кхаьчча, СерагІан хилира кІант Нахьир. ²³ Нахьир хиллачул тІаьхьа СерагІ вехира шина бІе шарахь, кхин а кІентий а, йоІарий а хуьлуш.

²⁴ Нахьиран ткъе исс шо кхаьчча, цуьнан кІант ТІахьир хилира. ²⁵ ТІахьир хиллачул тІаьхьа Нахьир вехира цхьа бІе ткъайоьсна шарахь. Кхин а кІентий а, йоІарий а хилира цуьнан.

²⁶ ТІахьиран кхузткъе итт шо кхаьчначул тІаьхьа, цуьнан хилира кІентий Ибрам, Нахьир, ХІарон.

ТІахьиран тІаьхьенах лаьцна

²⁷ ХІара ду ТІахьиран тІаьхьенах хилларг.

ТІахьиран кІентий хиллера Ибрам а, Нахьир а, ХІарон а. ТІаккха ХІаронан кІант ЛутІа хилира. ²⁸ ХІарон дІакхелхира ша винчу Хашад-махкара Ур-гІалахь, шен да ТІахьир дуьненчохь а волуш. ²⁹ Ибрама а, Нахьира а шайна зударий балийра. Ибраман зудчун цІе Сарет яра, ткъа Нахьиран зудчун цІе Малкан яра. Малкан а, Йиска а ХІаронан ши йоІ яра. ³⁰ Сарет доьзалхо хуьлуш яцара, цуьнан цхьа а бер дацара.

³¹ ТІаккха ТІахьир, шеца шен кІант Ибрам, шен кІентан ХІаронан кІант ЛутІа а, нус Сарет а (шен кІентан Ибраман зуда), эцна, Хашад-махкара Ур-гІалара КанаІан-махка ваха аравелира. Амма ХІаран-гІала кхаьчча, цигахь севцира уьш.

³² ХІаран-гІалахь шен ши бІе пхи шо долуш ТІахьир дІакхелхира.

Ибрама Дала тІедиллинарг кхочушдар

12 ¹ Везачу Эло элира Ибраме:

«Хьайн мохк а, халкъ а, ден цІа а дІа а тасий, Ас хьайна гойтун болчу махка дІагІо.

² Ас хьох сьхадаьлла доккха халкъ кхуллур ду,
хьо декьал а вийр ву,
хьан цІе а ойур ю,
наха а хьан цІарца вовшийн декьалбийр бу.

³ Ас декьалбийр бу хьо декьалвеш берш,
неІалт а эр ду хьуна неІалт кхайкхочарна,

дуьнен чуьра массо а халкъ
хьобгахула декъал а дийр ду».

⁴ Везачу Элан лаам кхочушбеш, ХІаран-гІалара дІавахара Ибрам. Цуьнца ЛутІа а вахара. Ибраман цу хенахь кхузткъе пхийтта шо дара.

⁵ Цо шен зуда Сарет а, вешин кІант ЛутІа а вигира шеца. ХІаранехь ша да мел волу хІума схъайицира цо. Шен долахь болу леш а дІабигира цо. Ибрам а, цуьнца берш а, ХІаран-гІала дІа а тесна, КанаІан цІе йолчу махка баьхкира. ⁶ Цу махкахула дІа а вахана, Шехем цІе йолу гІала йолчу а, МорахІ цІе йолу ножан деза дитт долчу а кхечира Ибрам. Цу лаьтта тІехь Іаш бара канаІанхой.

⁷ Ибрамна хьалха хІоьттинчу Везачу Эло элира: «ХІара латта Ас хьан тІаьхьенна дІалур ду».

Шена веанчу Везачу Элана лерина сагІа доккху меттиг кечйира Ибрама цигахь. ⁸ Цигара дІа а вахана, Бетал-гІалина малхбалехьа долчу лаьмнашка велира Ибрам. Цигахь цо шен четар дІахІоттийра. И волчуьра малхбузехьа лаьтташ Бетал-гІала яра, малхбалехьа ГІай-гІала яра. Цу меттехь кхин а цхьа сагІа доккху меттиг а кечйина, Ибрам Везачу Эле кхайкхира. ⁹ Юха, новкъаваьлла, НегІаб цІе йолчу яьссачу арехьа кхидІа а вахара иза.

Ибрам Мисар-махкахь

¹⁰ ЧІогІа мацалла хІоьттира цу махкахь, цундела Ибрам ваха Мисар-махка дІавахара. ¹¹ Шайш Мисар-махка дІакхочуш, цо элира шен зудчуьнга Сарете:

«Суна хаьа хьо хаза зуда юйла. ¹² Мисархошна хьо гича, цара эр ду: „Иза цуьнан зуда ю“. Цара со вуьйр ву, хьо шайна йитархьама. ¹³ Хьо сан йиша ю ала цаьрга, тІаккха цара со вуьйр вац. Со хьан ва ша ву моьттуш, уьш соьца дика хир бу, ткъа ахь сан са кІелхьардоккхур ду».

¹⁴ Иштта хила а хилира иза. Ибрам Мисар-махка веача, мисархошна Саретан хазалла гира. ¹⁵ ПирІунна гонах болчу элашна а гира Сарет. Цара пирІуне элира, иза исбаьхьа зуда ю аьлла. ПирІуно иза шен цІийне схъаялаяйтира. ¹⁶ Ибрам Саретан ваша ву моьттуш, пирІун цуьнца дика вара. Цо Ибрамна дуккха а даьхни а, уьстагІий а, варраш а, эмкалш а, ялхой-божарий а, ялхой-зударий а белира.

¹⁷ Амма Ибраман зуда Сарет дІайигар бахьана долуш, Везачу Эло хала цамгарш яхкийтира пирІунна а, цуьнан чохь болчарна а тІе.

¹⁸ ТІаккха, Ибрам схьа а кхайкхина, элира пирІуно:

«ХIара хIун ду ахь суна динарг? Сарет хьайн зуда ю хIунда ца элира ахь? ¹⁹ Иза хьайн йиша ю ахь аьлча, сайна йига дагахь хиллера со. ХIара ю хьуна хьан зуда, иза, сьха а эций, дIаГо кхузара!» — аьлла.

²⁰ Шен ялхошка, Ибрам Мисарара араваккха аьлла, омра дира пир-Иуно. Цара Ибрам, шен зуда а, дерриг а шен долахь дерг а эцна, дIа-хьажийра цигара.

Ибрам а, ЛутIа а дIасакъаьста

13 ¹ Шен зуда а, берриг а бахам а эцна, Мисар-махкара НегIаб це йолчу яьссачу арахула дIавахара Ибрам. Цуьнца цхьаьна ЛутIа а вара. ² Ибрам цу хенахь чIоГIа хьал долуш вара, цуьнан дуккха а даьх-ни а, дети а, деши а дара. ³ КхидIа а шен некъ беш, НегIаб-арара дIа а вахана, Бетал-гIала веара иза. Бетал-гIалина а, ГIай-гIалина а юккъехь ша хьалха шен доьзалца Гийначу метте юхавеара иза. ⁴ Цигахь хьалха ша саГIа доккху меттиг кечийначохь Везачу Эле кхайкхира иза.

⁵ Ибрамна юххехь волчу ЛутIин дуккха а уьстаГий а, бежанаш а, дIаХиттийна четарш а дара. ⁶ Цу шиннан даьхни дукха хиларна, уьш Iачу лаятта тIе иза тар ца лора. ⁷ Ибраман а, ЛутIин а Iуй вовшашца кьийса буйлабелира. Ткъа цигахь, цул сов, цу хенахь бехаш канаIан-хой а, перезахой а бара.

⁸ ТIаккха Ибрама элира ЛутIе: «Товш дац вайшинна а, вайн Iуьнаш-на а вовшашца кьийсадала, хIунда аьлча вай вежарий ду. ⁹ ДIасакъаь-тар ду вай. Хьайна луьу меттиг харжа. Нагахь хьо аьрру агIор гIахь, со аьтту агIор гIур ву, нагахь хьо аьтту агIор гIахь, со аьрру агIор гIур ву».

¹⁰ ДIахьаьжначу ЛутIина Йордан-хи доГIу ерриг а меттиг гира. (Иза дара Везачу Эло Седам-гIала а, Iамор-гIала а йохаяле.) Цу хенахь Йорданан тоГIи ЦIоIар-гIалина тIекхаччалц Везачу Элан беш санна яра. Мисар-махкахь санна, дика дара цигара латта. ¹¹ ЛутIас шена Йорданан тоГIи хаьржира. И шиь дIасакъаьстира: ЛутIа малхбалехьа вахара, ¹² ткъа Ибрам КанаIан-махкахь висира. ЛутIа тоГIи чохь йол-чу гIаланашна юккъехь ваха хиира. Седамана тIекхаччалц дIа а ваха-на, шен четарш хIиттийра цо. ¹³ Седаман бахархой чIоГIа зуламе а, Везачу Элана хьалха кьинош летийна а бара.

¹⁴ ЛутIа дIакъаьстинчул тIаьхьа Везачу Эло элира Ибраме: «ДIаса-хьажал гонах, кьилбаседехьа а, кьилбехьа а, малхбалехьа а, малхбузе-хьа а хьажал. ¹⁵ Дерриг а хьуна гуш долу хIара латта Ас хьуна а, хьан тIаьхьенашна а гутгаренна а дIалур ду. ¹⁶ Ас алсамйоккхур ю хьан тIаьхье, Лаятта тIера гIум санна, дукха хир бу уьш. Нагахь санна ГIа-маран буьртигаш дагарлург хилча, хьан тIаьхьенаш а ягарлур яра.

¹⁷ ДАвалуо, хъайн лаьтта тЕхула йохалла а, шоралла а волалуо, хIунда аьлча хьуна дIало Ас иза».

¹⁸ Шен четарш дIа а озна, Мамари долахь долчу ножан дезачу дит-ташна уллохь, Хъеврон-гIалина гена воцуш, ваха охъахиира Ибрам. Цигахь Везачу Элана лерина сагIа доккху меттиг а кечйира цо.

Ибрама ЛутIа кIелхьарвоккху

14 ¹ Амрапал ШанIар-мехкан паччахь вара, Арихан Эласар-мехкан паччахь вара, Кедирал-Iумар Iейлам-мехкан паччахь вара, ткъа Тида-Iела Гойим цIе йолчу къоман паччахь вара. ² И массо а паччахьаш тIамца дуьхьалбахара Седам-гIалин паччахьна БераIна а, Iамор-гIалин паччахьна БиршаIна а, Удам-гIалин паччахьна Шани-Абуна а, ЦIабайма-гIалин паччахьна Шима-Ибарина а, БулаI-гIалин (хIинца ЦIоIар-гIала цIе йолчу) паччахьна а. ³ Кхара шайн эскарш цхьаьнатуьйхира Сидим цIе йолчу тогIи чохь, хIинца Дуьра хIорд лаьттачохь. ⁴ Шийтта шарахь Кедирал-Iумар цIе йолчу паччахьан куййга кIелахь бара уьш, кхойтталгIачу шарахь цунна дуьхьал гIевттира и паччахьаш. ⁵ ДейтталгIачу шарахь Кедирал-Iумар а, цуьнца болу паччахьаш а тIамца царна дуьхьал а бевлла, Iаштерот-Кхарнаимехь репаш цIе йолу къам а, Хьамехь зузамхой а, Шаве-Кхирьятимехь эймимахой а, ⁶ СеIир-лаьмнашкахь Iаш болу хьорхой а, яьссачу аренца доза долчу Эл-Парана тIекхачалц долу къаьмнаш эшийра. ⁷ Цул тIаьхьа Кедирал-Iумара, къилбаседехьа юха а вирзина, Iейн-Мишпате (хIинца Кхадеш олучу метте) а веана, Iамалекхажой олучу къомана тIехь толам баьккхира, цул сов, Хьаццон-Тамарехь Iаш болу эмархой эшийра. ⁸ Седаман а, Iаморан а, Удаман а, ЦIабаймин а, (хIинца шех ЦIоIар олучу) БулаIан а паччахьаш цхьаьна а кхетта, шайн мостагIашца тIом бан Сидим олучу тогIи чу биссира. ⁹ Уьш тIом беш бара Iейламарчу паччахьца Кедирал-Iумарца а, гойимхойн паччахьца Тида-Iелица а, ШанIар-махкарчу паччахьца Амрапалаца а, Эласар-махкарчу паччахьца Ариханца а. Виь пхеанна дуьхьал. ¹⁰ Сидим-тогIи чохь дуккха а оьрнаш дара шайна чохь силам долуш. Седамера а, Iаморера а паччахьаш бевдча, дуккха а тIемалой цу оьрнаш чу ийгира, вуьш лаьмнашкахь къайлабевлира. ¹¹ ТIаккха Седамера а, Iаморера а бахархойн долахь дерг а, тIаьхьалонна дIадиллинарг а – дерриг а, схьа а эцна, дIабахара мостагIий. ¹² Ибраман вешин кIант ЛутIа Седамехь Iаш вара. Иза йийсаре вигира, цуьнан берриг а бахам мостагIаша дIабаьхьира.

¹³ КIелхьарваьллачу цхьаммо вахана Iебаран тIаьхьенах волчу Ибраме дийцира хиллачух лаьцна. Цу хенахь Ибрам Мамарин долахь долу ножан деза дитташ долчохь Iаш вара. Эмархо волчу Мамарис а,

цуьнан вежарша Ашкула а, Ианурис а барт бинера шайна юкбахь а, Ибрамца а, вовшийн гЮ дийр ду аьлла. ¹⁴ ЛутIа дIалаьцна ву аьлла хезча, шен хIусамехь кхиьна волу кхо бIе берхIитта ялхо герзашца кеч а вина, Дан-гIали тIекхаччалц мостагIа эkkхийна вахара Ибрам. ¹⁵ Бекъа а белла, цу буссехь мостагIашна тIе а летта, уьш лаьхкина Дамасакх-гIалина кьилбаседехьа йолчу, Хьоба цIе йолчу метте кхаччалц дIабигира цара. ¹⁶ МостагIаша дIабаьккхина хилла болу бахам а, зударий а, ялхой а, шен бахамца цхьаьна ЛутIа а – дерриг а юхадерзийра Ибрама.

¹⁷ Кедирал-Гумар а, цуьнца болу паччахьаш а эшийна, цIа вирзира Ибрам. Шех хIинца Паччахьан тогIи олучу, Шаву цIе йолчу тогIи чохь цунна дуьхьалвеара Седаман паччахь. ¹⁸ Веза Воккхачу Делан динан да^д волу Шалейм-гIалин паччахь Малки-ЦIадакъа велира, бепиг а, чагIар а эцна, Ибрамна дуьхьал. ¹⁹ Ибрам декъал а веш, цо элира: «Ибрам! Стигал а, Латта а кхоьллинчу Веза Воккхачу Дала декъалвойла хьо.

²⁰ Хьан мостагIий эшо хьуна гЮ динчу Веза Воккхачу Далла хастам бер вай».

ТIамехь даьккхинчух уьтталгIа дакъа Малки-ЦIадакъина дIаделира Ибрама.

²¹ ТIаккха Седаман паччахьо элира Ибраме: «Даьккхина хьал хьайна а дитий, мостагIчо дIалаьцна хилла болу сан нах схьалохьа».

²² Амма Ибрама Седаман паччахьна жоп делира: «Везачу Элана, стигал а, Латта а кхоьллинчу Веза Воккхачу Далла хьалха дIакховдийначу куьйгаца чIагIю йо ас, ²³ хьан долахь долчух цхьа хIума, ур-атталла тай я мачин бахтар а схьаоьцур дац аьлла. Суна ца лаьа хьобга алийта: „Аса Ибрам ваха хайина“. ²⁴ Ас схьаоьцун берг сан кегийрхоша биина кхача бу, амма соьца хиллачу нахана догIу дакъа дIадала де за ахьа. Ианурина а, Мамарина а, Ашкуланна а догIург дIало».

Дала Ибрамца бартбар

15 ¹ И дерриг а хиллачул тIаьхьа Везачу Элан дош деара Ибрамна, цхьа сурт а хIоьттина. Дала элира: «Ма кхералахь, Ибрам! Со хьо Iалашвен йолу гIап ю. Ас хьуна ден долу совгIат а доккха ду».

² Амма Ибрама элира: «Сан Хьалдолу Эла! Со ирс долуш хилийта хIумма а лойла дац хьан, хIунда аьлча сан кIант вац. Цундела со велча, сан лена, Дамасакхера ЭлиIазарна, кхочур ду дерриг а сан долахь дерг. ³ Ахьа кIант ца велла суна, – элира Ибрама, – цундела сан цIа чохь вина лай хир ву сан тIаьхье дIакхоьхьуш берг».

⁴ ТIаккха Везачу Эло элира Ибраме: «Хьан дерг дерриг а оцу лена кхочур дац. Хьан кIант хир ву, цунах хьан тIаьхье а хир ю».

⁵ Цул тIаьхья, Ибрам четар кIелара ара а ваьккхина, элира Цо: «ДIахьажал стигала, дагардел цигара седарчий, хьайга дагардалахь! Оццул дукха хир ю хьан тIаьхье».

⁶ Ибрам тийшира Везачу Элах, цундела Цо иза Шена хьалха бакь-вина лерира. ⁷ Дала элира Ибраме: «Хьо Хашад-махкара Ур-гIалара араваьккхина Веза Эла ву Со. Иза Аса дина хIара латта хьуна дIадалархьама, хьогга цуьнан дола дайта».

⁸ Амма Ибрама элира: «Сан Хьалдолу Эла! Суна муха хуур ду хIара латта сан дуйла?»

⁹ Везачу Эло элира Ибраме: «Суна лерина кхо шо кхаьчна шинар а, кхо шо кхаьчна газа а, кхо шо кхаьчна устагI а, кхокха а, кьоркхокха а ба». ¹⁰ И дийнаташ Везачу Элана хьалха схьа а далийна, царна урс а хьаькхна, юккьехула шина декье а декьна, церан эхаш дуьхь-дуьхьал охьаехкира Ибрама. Кхокхарчий ца дийкьира цо шина декье. ¹¹ Дукха хан ялале цу бежанийн чархашна тIелетира дера олхазарш, амма Ибрама дIалаькхира уьш. ¹² Малх чубузучу хенахь Ибрамна чIогIа наб кхийтира. Пенах инзаре кхерам бахьаш бода хIоьттира цунна гонах.

¹³ Везачу Эло элира цуьнга: «Хаалахь, хьан тIаьхьенах берш хийрачу махкахь тIебаькхина нах а хилла Ийр бу. Цу махкарчу бахархоша, деа бIе шарахь леш а бина, Iазапехь латтор бу уьш. ¹⁴ Амма Аса таIзар дийр ду уьш бацийначу халкьана. Цул тIаьхья хьан тIаьхьенах болу нах цу махкара дIагIур бу, дуккха а хьал а эцна. ¹⁵ Хьо а, кхелхина, хьайн дайшна тIе дIагIур ву са паргIатдаьлла, кIорггера хенара а волуш дIа а вултур ву. ¹⁶ Йиь тIаьхье чекхьяьлча, хьан халкь кху лаьтта тIе юхадогIур ду, хIунда аьлча кхузахь Iаш долчу эмар-халкьан харцонийн барам кхочушилла бац хIинца а».

¹⁷ Малх чубуьзначул тIаьхья чIогIа бода хIоьттира. ЦIеххьана шена чуьра кIур хьалаоьху кад а, цIеран хаьштиг а чекхделира екьначу бежанашна юккьехула. ¹⁸ Цу дийнахь Везачу Эло Ибрамца барт бира: «Аса хьан тIаьхьенна дIалур ду хIара латта Мисар-мехкан дозанехь долчу хина тIера сийлахьчу Эпрат-хина тIекхаччалц, ¹⁹ кхенахойн а, кхеназхойн а, кхадманахойн а, ²⁰ хьетахойн а, перезахойн а, репахойн а, ²¹ эмархойн а, канаIанхойн а, гIиргIашийн а, явсайхойн а латта», — аьлла.

^{15:5} Римхошка 4:18; Iебархошка 11:12. ^{15:6} Римхошка 4:3; Галатахошка 3:6; Якъуба 2:23. ^{15:12} Аюб 4:13, 14. ^{15:13} Арадаккхар 1:1-14; Векалийн 7:6.

^{15:14} Арадаккхар 12:40, 41; Векалийн 7:7. ^{15:18} Векалийн 7:5.

ХАжар а, Исмаџал а

16 ¹ Ибраман зудчун Саретан бер ца хуџура. Саретан Мисар-мах-кара ялхо яра, ХАжар це а йолуш. ² Сарета элира Ибраме: «Везачу Эло суна бер ца делла, цундела сан ялхочуынца дџавижа веза хьо. Иза доьзалхочух хилахь, цуьнгахула бер хир ду сан». Ибрама шен зудчуьнга ладуйгИра. ³ И дерриге хилира Ибрама КанаІан-махкахь итт шо даьккхинчул тџаьхьа. Сарета шен майрачунна Ибрамна Мисар-махкара ялхо ХАжар элира, цунах зуда йита.

⁴ Ибрамах доьзалхочух хилира ХАжар. Цу бахьаненна куралла а йина, Саретал ша лакхара хийтира цунна. ⁵ Тџаккха Сарета элира Ибраме: «Со дегабаам болуш хиларна бехке хьо ву. Аса сайн ялхо хьуна элира, ткьа хІинца ша доьзалхочух хилча, сол а лакхара хета цунна. Везачу Эло къастадойла, тхойшиннах нийса мила ю».

⁶ Ибрама элира Сарете: «Иза хьан ялхо ю, цуьнца хьайна луьург де», – аьлла. Сарета чоьга ницкъ бора ХАжарна, цундела иза Сарет йолчуьра едир.

⁷ Везачу Элера долчу маликана Шур-гІала боьдучу новкъахь, шовданан йистехь, яьссачу арахь карийра ХАжар. ⁸ Малико элира: «Саретан ялхо ХАжар, хьо стенгара еана, стенга йоьду?»

ХАжара жоп делира: «Со Сарет йолчуьра едда йогу».

⁹ Везачу Элан Малико элира ХАжаре: «Хьайн хІусамнана йолчу ца а гІой, цуьнга ладугуш хила». ¹⁰ Юха а элира цуьнга Везачу Элан Малико: «Ас, тџаьхь-тџаьхьа дебош, ягар ца яллал дукха тџаьхье хуьлуйтур ю хьан». ¹¹ Кхин а тІетуьйхира Везачу Элан Малико: «ХАжар, хьо хІинца доьзалхочух ю, хьан кІант хир ву. Ахьа цуьнан це Исмаџал туьллур ю (иза „Далла хеза“ бохург ду). Везачу Элана хаза ма хезара хьуна ницкъ беш. ¹² Исмаџал, акха вир санна, аьрха а, шен лаамехь а хир ву, иза массарна а дуьхьал хир ву, массо а цунна дуьхьал а хир ву. Шен вежаршца мостагІалла долуш Іийр ву иза».

¹³ ХАжара шеца къамел динчу Везачу Элан керла це яьккхира, цо элира: «Со гуш волу Дела ву Хьо». Цо иза элира, хІунда аьлча ша ойла йина дела: «Баккъалла а гиний теша суна со гуш Верг?» ¹⁴ Цундела Кхадеш олучу меттигна а, Баред-гІалина а юккъехь йолчу цу гІунах олу «Дийначу, со гуш волчун гІу» (Ебархойн маттахь: «Беар-лахьай-рой»).

¹⁵ ХАжара Ибрамна кІант вира, Ибрама цуьнан це Исмаџал тил-лира. ¹⁶ Ибраман дезткъе ялх шо дара, ХАжара Исмаџал вича.

Сунтваран бартбар

17 ¹ Ибраман дезткъе ткъайоьсна шо дара, Везачу Эло, хьалха а хЮьбгтина, цуьнга аьлча: «Со Нуьцкъала Дела ву, Суна Јамал а е, хьанал ваха, ² ткъа Аса вайшинна юкъахь барт а бина, хьан халкъ алсам-доккхур ду». ³ Тпаккха Ибрам Далла хьалха суждана вахара. Дала кхидІа а элира цуьнга: ⁴ «ХІара ду вайшиммо барт барехь Аса тІелоцун дерг: Аса хьо дукхачу къаьмнийн да вийр ву. ⁵ Аса хьан цІе хуьйцур ю: хьан цІе Ибрам хир яц, ИбрахІм* хир ю, хІунда аьлча Аса хьо дукхачу а къаьмнийн да вийр ву. ⁶ Аса хьан дукха тІаьхьенаш хуьлуьйтур ю — хьох схьабевр ду керла къаьмнаш, схьабевр бу паччахьаш. ⁷ Гуттаренна а хьан тІаьхьенашна буьсу болу барт бийр бу Аса Сайна а, хьуна а юкъахь: Со хьан а, хьан тІаьхьенийн а Дела хир ву. ⁸ Хьо тІевеана лелаш волу КанаІан-мохк берриг а хьуна дІалур бу Аса. И мохк хьуна а, хьан тІаьхьенашна а гуттаренна а дІа а лур бу, церан Дела а хир ву Со». ⁹ Дала элира ИбрахІме: «Ткъа хІара вайшиммо барт барехь ахьа тІелоцун дерг ду: ахьа а, хьан тІаьхьенаша а Сан хьобца хилла барт ларбан беза. ¹⁰ Суна а, хьуна а юкъахь болу, ахьа а, хьан тІаьхьенаша а ларбан беза барт хІара бу: массо а шун божарий сунтбина хила беза. ¹¹ Шайн бехкечу меттера сов долу чкъор дІахададе — иза вайна юкъярчу бертан билгало хир ю. ¹² КІентан бархІ де кхаьчча, аша иза сунтван веза. ХІора шайна вина волу кІант а, шаьш эцна лай а аша сунтван веза. ¹³ Хьан цІа чохь винарг а, ахь дети а делла эцнарг а сунтвина хила веза билггала. Шун догІмаш тІехь йолчу оцу билгалоно гойтуш болу Сьбца бина барт тІейогІучу хьнахь гуттара а хир бу. ¹⁴ Муьлхха а сунт ца веш висина боьрша стаг шен халкъо дІатосур ву, хІунда аьлча цо Сьбца болу барт бохийна».

¹⁵ Дала элира ИбрахІме: «Аса хьан зудчунна Саретана керла цІе туьлтур ю. И цІе хир ю Сарат**». ¹⁶ Иза декъал а йина, цунна кІант лур ву Аса. Цу кІентан да хьо хир ву. Сарат дуккха а халкъийн нана хир ю, цунах паччахьаш схьабевр бу».

¹⁷ ИбрахІм бертал вуьйжира, дагахь вела а воьлуш, цо бохура ша-шега: «БІе шо кхаьчначу сан кІант хир ву-те? Я дезткъе итт шо кхаьчначу Сарата бер дийр ду-те?» ¹⁸ Тпаккха ИбрахІма элира Деле: «ИсмаьІал мукъана а вахахьара, Ахьа декъал а вина».

¹⁹ Дала элира: «Билггала хьан зудчо Сарата вийр ву хьуна кІант, ахьа цуьнан цІе Исхьакх туьлтур ю. Аса цуьнца Сайн барт бийр бу,

* 17:5 *ИбрахІм* — «дукхахболчеран да».

** 17:15 *Сарат* — зуда-эла.

цуьнан ерриг а тІаьхьенашна гуттаренна а болу барт хир бу иза. ²⁰ Суна хезира ахьа ИсмаьІалан* цІе йоккхуш. Аса иза декьалвийр ву, цуьнан дукха тІаьхьенаш хир ю. Шийтта сийлахьчу элан да хир ву иза, цунах схьадер ду доккха халкъ. ²¹ Амма Сарата хьуна тІедогІучу шарахь хІоккху хенахь вен волчу кІантаца Исхьакхаца бийр бу Аса Сайн барт».

²² ИбраьІимца къамел чекх а даьккхина, Дела и волчуьра дІавахара.

²³ ИсмаьІал а, шен хІусамехь бина болу а, ахча делла эцна болу а леш а, берриг а божарий а, кІентий а схьа а балийна, уьш сунтбира ИбраьІима. Дала иза шега аьллачу дийнахь уьш сунтбира цо. ²⁴ ИбраьІиман дезткъе ткъайобсна шо дара иза сунтвинчу дийнахь. ²⁵ Цуьнан кІентан ИсмаьІалан кхойтта шо дара цу хенахь. ²⁶ ИбраьІим а, цуьнан кІант а цхьана дийнахь сунтвира. ²⁷ Цу дийнахь сунтбира ИбраьІиман хІусамехь болу массо а божарий: цуьнан цІа чохь бина леш а, цо эцна леш а.

Кхо хьаша

18 ¹ Веза Эла юха а ИбраьІимна дуьхьалхІоьттира. Мамарин долахь долчу ножан дезачу дитташна уллохь вехаш вара ИбраьІим. Де дохделлачу хенахь шен четар кІелахь, араволучу меттехь, Іаш вара иза. ² Хьалахьаьжначу цунна гира гена воцшуш хьалха лаьтта кхо стаг. Уьш а гина, дуьхьалведда, лохха царна хьалха охьатаьІира ИбраьІим. ³ «Эла! — элира ИбраьІима, — Хьо суна реза велахь, доьху хьобга, хьайн ялхо волчохь жимма сацахь. ⁴ Аса шун когаш била хи а доуьйтур ду, оцу дитта кІел садаІа меттиг а ю шуна. ⁵ Шайн догІамашкахь ГІора хилийта сан кхачанах кхетахьара шу, юха кхидІа а некъ бийр бара аша, шайн ялхо волчу шу даьккхина хилча».

Цара элира: «Дика ду, ахь ма-бохху дийр ду оха».

⁶ Юха сихонца четар кІел а вахана, Сарате элира ИбраьІима: «Сихо яй, кхо бога тоьллачу демах бод хьакхабай, совсаза долу бепиг де». ⁷ ТІаккха, цигара араиккхина, ведда шен даьхни долчу вахара иза. Уггар тоьлла долу эса а хаьржина, ялхочуьнга и дІа а делла, цунна сихонца урс а хьакхий, жижиг кечде, элира цо. ⁸ Кечдина жижиг а, шура а, нехча а, схьа а еана, кхаа стагана хьалха хІоттийра ИбраьІима, ткъа ша царна уллохь дитта кІелахь сецира, уьш хІума юуш болчу юкьана.

⁹ Цара хьаттира ИбраьІиме: «Хьан зуда Сарат мичахь ю?»

«Кхузахь, четар кІелахь ю иза», — элира ИбраьІима.

¹⁰ «Со біаьста юхавогІур ву, — элира царох цхьаммо, — цу хенахь хьан зудчун Саратан кІант хир ву».

* 17:20 *ИсмаьІал* — Далла хеза.

18:2а Іебархошка 13:2. 18:10 Римхошка 9:9.

Царна тЕхьа лаьтгачу четарна кЕлаьх йолу Сарат ладугІуш яра цера-ран къамеле. ¹¹ ИбрахІим а, Сарат а чІогІа хенара дара, Сарат бер хуь-лучу хенара яьллера. ¹² Ела а йоьлуш, ша-шега бохура цо: «Со къена ю, сан майра а ву къена. Оьший-те суна и ирс?»

¹³ ТІаккха Везачу Эло элира ИбрахІиме: «Сарата, ела а йоьлуш, хІунда боху, шен бер хир дуй-те, ша къена ма ю? ¹⁴ Везачу Элана дан хала хІумма а дуй? ХІан-хІа! Айса ма-аллара, Со бІаьста юхавогІур ву, цу хенахь Саратан кІант хир ву».

¹⁵ Сарата элира: «Со йоьлуш яцара!» Ша кхераелла дела элира цо иштта. Амма Везачу Эло элира: «ХІан-хІа, хьо елаелира».

ИбрахІима Седам-гІалин бахархойн дуьхьа дехар дар

¹⁶ ТІаккха божарий, хьала а гЕвттина, лакхара чухьавсича, Седам-гІала гун йолчу метте бахара. Уьш новкъабаха тІаьхьавелира Ибра-хІим. ¹⁷ Везачу Эло элира Ша-шега: «Со дан воллург Ас ИбрахІимах лач-къор дац. ¹⁸ ИбрахІимах доккха а, нуьцкъала а халкъ схьадер ду, дуьнен чуьра дерриг а халкъаш цуьнгахула декъал а хир ду. ¹⁹ Аса ИбрахІим харжина, цуьнга весет дайтархьама шен берашка а, тІаьхьенашка а, Ве-зачу Элана ма-лаьара, нийсонца а, хьанал а даха аьлла. ТІаккха Везачу Эло Ша дийр ду аьлларг дерриг а дийр ду цунна». ²⁰ Юха Везачу Эло эли-ра: «Седаман а, Іаморан а бахархошна дуьхьал аьрзнаш дукха ду, уьш къиноьх буьзна бу аьлла. ²¹ Суна ма-хаззара гІуллакхаш вон дуй хьожур ву Со, цига а вахана, тІаккха хьал ма-дарра хуур ду Суна».

²² Божарий Седам-гІала йолчухьа дІабуьйлабелира, ткьа ИбрахІим Везачу Элана хьалха лаьтташ вара. ²³ Везачу Элана герга а веана, цо хьаттира: «Веза Эла, Хьайн лаамехь берш а, лаамехь боцучаьрца хІал-лакбан дага-м ца деана Хьуна? ²⁴ ХІун хаьа, цу гІалахь шовзткъе итт Хьан лаамехь стаг вуйла? ХІетте а и гІала йохор ю Ахьа? Шовзткъе итт Хьан лаамехь волчу стеган дуьхьа цу гІалех къинхетам бийр бац Ахьа? ²⁵ Ахь иштта-м дойла ма яц! Хьан лаамехь боцурш байархьама, гІала а йохош, Хьан лаамехь верг хІаллаквийр ма вац Ахьа? Нагахь иза хилча, Хьан лаамехь болчарна а, боцучарна а юкъахь башхо ма яц – уьш мас-со а хІаллакхуьлуш ма ву. Ахь иштта дийр дац! Дерриг а дуьненан Кхелахочо йийр яц нийсо?»

²⁶ ТІаккха Везачу Эло элира: «Нагахь Седам-гІалахь Суна шовзткъе итт Сайн лаамехь волу стаг каравахь, церан дуьхьа Аса цу ерриг а гІа-лех къинхетам бийр бу».

²⁷ ИбрахІима элира: «Новкъа Іуьллу чамхалган меха волу со Хьоьца къамел дан хІутту, Хьалдолу Эла. ²⁸ Масала, пхиь тІе а ца тоььна,

гГалахь шовзткъе пхий бен Хъан лаамехь верг ца хилахь? И пхий тГе ца тоъйна аьлла, ерриг а гГала йохор ю Ахьа?»

Хьалдолчу Эло жоп делира: «Нагахь Суна цигахь шовзткъе пхий Сайн лаамехь волу стаг каравахь, Аса гГала йохор яц».

²⁹ Юха а хьаттира ИбрахИма: «Ткъа Хъайна шовзткъа Хъан лаамехь волу стаг бен ца каравахь, йохор юй Ахьа и гГала?»

«Нагахь Суна шовзткъа Сайн лаамехь волу стаг каравахь, Аса йохор яц и гГала», — жоп делира Хьалдолчу Эло.

³⁰ «Хьалдолу Эла, доьху Хьобга суна обгГаз ца вахар, пурба лохьа Хъайга хатта: нагахь гГалахь ткъе итт бен Хъан лаамехь стаг ца хилахь, йохор юй Ахьа иза?» — аьлла, хьаттира ИбрахИма.

«Нагахь Суна цигахь ткъе итт Сайн лаамехь стаг каравахь, Аса йохор яц иза», — жоп делира Хьалдолчу Эло.

³¹ Тпаккха ИбрахИма элира: «Волавеллачуьра кхин а хоттур дара аса, Хьалдолу Эла: нагахь гГалахь Хъан лаамехь ткъа стаг хилахь?»

Хьалдолчу Эло жоп делира: «Цу ткъа стеган духьа а йохор яц».

³² Юха а вистхилира ИбрахИм: «Хьалдолу Эла, обгГаз ма гГлахьара Хьо аса кхин цкъа а хаттарна: нагахь Хьуна итт Хъайн лаамехь волу стаг каравахь цу гГалахь?»

Хьалдолчу Эло жоп делира: «Итт стеган духьа а йохор яц».

³³ ИбрахИмца долу къамел чехк а даьккхина, дIавахара Веза Эла. ИбрахИм а шен цIа юхавирзира.

Седам-гГала а, Гомар-гГала а йохор

19 ¹ Сарахь и ши малик^д Седам-гГала деара. Палин кевна йистехь хиина Iаш вара ЛутIа. Уьш шена гича, тГе а вахана, царна хьалха горавуьйжира иза. ² «Сан элий, ас доьху шуьга шайн ялхо волчу хIусаме дахкар. Со волчохь когаш била а, буйса яккха а меттиг хир ю, ткъа кхана шайн некъ кхидIа а бер аша», — элира ЛутIас.

«ХIан-хIа, оха буйса майданахь йоккхур ю», — элира цу шиммо.

³ Амма ЛутIас чIогIа дехарна, иза волчу хIусаме ван резахилира и шиь. ЛутIас царна яа хIума кечйира, морза тохаза бепиг а деттира. Цара хIума йиира. ⁴ Цу сарахь уьш дIабийшале, Седам-гГалара жима-чо а, воккхачо а, массо а маьШера схьа а веана, ЛутIин цIенна го бира. ⁵ Уьш маьхьарий детта буйлабелира: «Мичахь ву хьо волчу сарахь веана ши стаг? Араваккха и шиь. Оха царах зударий бийр бу!»

⁶ ЛутIас, ара а ваьлла, шена тIаьхьа неI тIечегIира. ⁷ Цо элира цу нахе: «Вежарий, ас доьху шуьга, зулам ма дахьара аша!» ⁸ Ботьра стаг а вовзаза ши йоI ю сан. Ас и шиь дIалур ю шуна, царна шайна луьург

де, амма ас доьху шуьга, оцу шина стагана зе ма дахьара аш. Уьш сан хIусаме баьхкина бу, царах жоп дала декхарийлахь ву со».

⁹ Амма цIенна го бинчу Седам-гIалара божарша элира: «ДIавала новкъара!» Вовшашка цара бохура: «Хьовсийша хIокху тIевеана волчу стаге, хIара висинера вайна тIехь кхел яз!» Цара элира цуьнга: «Ларлолахь, хьуна царначул алсам кхета мегаш ю хьуна!» Уьш ЛутIина тIегIоьртира неI кагьян дагахь. ¹⁰ ЛутIа волчу веанчу шина стага, дIакхевдина, иза чохьха а такхийна, неI дIакъевлира. ¹¹ ТIаккха араьх болчу нехан, жимачун а, воккхачун а, бIаьрса дайира цара. ЧувогIу неI лохуш, нах чIогIа гIелбеллера.

¹² Цу шина стага хаьттира ЛутIе: «Хьан доьзалх кхин цхьа а вуй хIокху гIалахь Iаш? Я невцарий, я кIентий, я йоIарий – милла велахь а кху гIалара араваккха. ¹³ Оха хIара гIала йохор ю, хIунда аьлча Везачу Элана тIекхохьхуш кху гIалара бахархошна духьхал дукха аьрзнаш ду. Цо дахкийтина тхо иза хIаллакьян». ¹⁴ Ара а ваьлла, шен йоIаршна тIехьийзачу кIенташна тIевахара ЛутIа. «Сиха кху гIалара дIагIо, – элира цо, – Везачу Эло кестта йохор ю хIара». Амма царна моьттура ЛутIас забар йо.

¹⁵ ШолгIачу дийнахь сатосучу хенахь маликаша сихвира ЛутIа. «Кху гIалина таIзар дийр ду, – элира цара, – хьайн цIахь йолу зуда а, ши йоI а схьа а эций, дIагIо кхузара. ГIалахь дисахь, шу хIаллакьхир ду».

¹⁶ Амма ЛутIа шина даггахь вара, хIоьттинчу хьолах дика ца кхетара иза. Амма Везачу Эло ЛутIех кьинхетам бира. Цундела цу шина малико иза а, цуьнан зуда а, ши йоI а, куьйгаш а лаьчна, гIалех араьккхира. ¹⁷ Уьш гIалех арабевлча, цхьана малико элира: «Хинца довда, шайн синош кIелхьардаха! ГIалехьа юха ма хьовсалаш! Цхьана а меттехь тогIи чохь ма совцалаш, лаьмнашка дIагIо, довдий. Нагахь совцахь, гIалица цхьаьна хIаллакьхир ду шу!»

¹⁸ Амма ЛутIас элира цаьрга: «Элий, ас доьху шуьга сайга ладогIар. ¹⁹ Соьца, шайн ялхочуьнца, чIогIа лараме ду шу. Аша сан дахар кIелхьардаьккхи, амма со лаьмнашка вадалур вац. ДIа а ца кхийна, вала там бу со. ²⁰ Кхузахь гена йощуш цхьа жима гIала ю, цига вахийтийша со. Цига дIакхаьчча, кIелхьарвер вара со, иза жима гIала ма ю».

²¹ Малико элира ЛутIе: «Дика ду, хьан духьха ас йохор яц и гIала, ²² амма сиха дIавада цига, хIунда аьлча айхьа хаьржинчу метте хьо кхаччалц, Седам-гIала йохо йиш яц сан». (Цу гIалин цIе «Жиманиг» (Iебархойн маттахь «ЦIоIар») тилира, ЛутIас иза жима ю аьлла дела).

²³ Малх хьалагIаьттинера, ЛутIа ЦIоIар-гIали чу кхочуш. ²⁴ Оццу хенахь Везачу Эло йохо йолийра гIаланаш Седам а, Iамор а, стигалара

19:11 Дауд 6:18. 19:16 2 Кипин 2:7. 19:24, 25 Маттай 10:15; 11:23, 24; Лака 10:12; 17:29; 2 Кипин 2:6.

цІе а, саьнгал а чу а хецна. ²⁵ Везачу Эло хІаллакйира цигахь йолу гІаланаш а, ерриг тогІи а, дерриг ораматаш а, цу гІаланашкахь Іийна дерриг адамаш а. ²⁶ ЛутІагІар бевдда боьлхучу хенахь юяхьаьжначу цуьнан зудчух туьхан тІулг хилира.

²⁷ Цу дийнахь Іуьйрре гІаьттина, Везачу Элана ша хьалха хІутгучу метте вахара ИбрахІим. ²⁸ Лаха, тогІи чу, хьаьжначу ИбрахІимна лаьтгара хьалабуьйлу буюькьа, пешара болуш санна, кІур гира. ²⁹ Ша тогІи чуьра гІаланаш йохош, Шена ИбрахІим дагахь волу дела, уьш йохале, цу гІаланашкахь Іаш волу ЛутІа араваьккхира Везачу Эло.

ЛутІа а, цуьнан йоІарий а

³⁰ ЛутІа ца ваьхьара ЦоІар-гІалахь Іан, цундела шен шина йоІаца лаьмнашка дІавахара иза. Уьш цигахь цхьана хьеха чохь Іаш бара.

³¹ Цкьа йоккхаха йолчу йоІа элира жимаха йолчуьнга: «Массанхьа а дуьнен тІехь божарша зударий балабо. Вайн да воккха ву, ткьа божа-рий кхузахь бан а бац, цхьаннах а вайшиннан бер хуьлийла дац. ³² Ча-гІар малийна, вайн да ваха а вина, цуьнца дІайижа еза вайшиь. Дегахула вайн хІу Іалашдийр ду вай».

³³ Цу буссехь дена чагІар малийра шина йоІа. Йоккхаха ерг цуьнца метта дІайижира. ЛутІина ца хиира, иза шеца дІайижча а, хьалагІаьттича а.

³⁴ ШолгІачу дийнахь йоккхаха йолчо элира жимаха йолчуьнга: «Сийсара со йижира вайн деца, тховса кхин цкьа а цунна чагІар а малийна, хьо йижа еза цуьнца дІа. Вайн дех бераш а хилла, вешан хІу Іалашдийр ду вай».

³⁵ Цу буса а дена чагІар малийра шина йоІа. Жимаха ерг дІайижира метта шен деца. Юха а ЛутІина ца хиира, иза дІайижча а, хьалагІаьттича а.

³⁶ ЛутІин ший а йоІ цунах берах хилира. ³⁷ Йоккхаха йолчу йоІа кІант вира, цуьнан цІе Муаби тиллира цо (иза «дех винарг» бохург ду). Цунах схьабевлла хІинца болу муабахой. ³⁸ Жимаха йолчу йоІа а кІант вира. Цо цуьнан цІе Бен-Іамми тиллира (иза «сан гергарчун кІант» бохург ду). Цунах схьабевлла хІинца болу Іамминхой.

ИбрахІим а, Абу-Малик а

20 ¹ НегІаб цІе йолчу яьссачу аренгахьа дІа а вахана, Кхадеш-гІалина а, Шур-гІалина а юккьехь ваха хиира ИбрахІим. Цул гІаьхьа ГІарар-гІалахь Іийра иза. ² Цигарчу нахе Сарат шен йиша ю элира цо. ГІарар-гІаларчу паччахьо Абу-Малика иза шена хезча, ялхой бахийтира Сарат шена схьаяло.

³ Цкьа буюьсанна Абу-Маликана гІенах веанчу Дала элира: «Хьо валарна кхерам бу, хІунда аьлча ахь схьаялайитина зуда марехь ю».

⁴ Амма Абу-Малик Саратах кхетаза вара, цундела цо элира: «Хьал-долу Эла, со бехке вац. Бехк боцу со а, сан халкъ а хІаллакдийр ду Ахь ткъа?» ⁵ ИбрахИма ша элира соьга: „И зуда сан йиша ю“, – аьлла. Ткъа зудчо а элира: „И стаг сан ваша ву“, – аьлла. Дог а цІена ду сан, куьй-гашца хьарамло а ца йина ас».

⁶ ТІаккха Дала оццу гІенах элира Абу-Малике: «ХІаь, Суна хаьа, ахь деш дерг цІенчу дагца хиллий. Цундела цу зудчух куьг а тоьхна, Сайна дуьхьал хьобга къа ца даладайтa Ас саций хьо. ⁷ ИбрахИмна цуьнан зуда дІало, хІунда аьлча иза пайхамар ву, цо хьох лаьцна доІа дича, хьо дийна вуьсур ву. Нагахь ахь Сарат ИбрахИмна юха ца лахь, хьо а, берриг а хьан доьзал а лийр бу».

⁸ ШолгІачу дийнахь Іуьйранна, хьалххе хьала а гІаьттина, массо а шен ялхо схьакхайкхира Абу-Малика. Цо хилларг дерриг а дийцира царна – ял-хой чІоІа кхерабелира. ⁹ Юха, ИбрахИме схьа а кхайкхина, элира Абу-Ма-лика: «И хІун ду ахь тхуна динарг? Ас хІун вон динера хьуна? Сан пачхьалкх бехке хуьлуьйтур-кх ахь. Соьца ахь динарг деш ма ца хуьлу». ¹⁰ Абу-Малика хьаттира ИбрахИме: «ХІун дара хьан дагахь ахь иза дечу хенахь?»

¹¹ ТІаккха ИбрахИма элира: «Суна моьттура, кхузахь цхьа а Делах ца кхобру, Сарат шена йитархьама цхьаммо со вуьйр ву. ¹² Иза билгга-ла сан йиша ю, тхан дена кхечу нанас йина йолу, амма ас ялийна сан зуда а ю. ¹³ Ден цІера дІавигна, дуьнен чухула лела Дала со дІахьажий-ча, ас элира Сарате: „Цхьа диканиг дехьа сан дуьхьа: вай миччанхьа кхьачча а, хьо сан йиша ю алахь“».

¹⁴ ТІаккха Абу-Малика Сарат юхаелира ИбрахИмна, цул сов цо цунна уьстагІий а, бежанаш а, леш а белира. ¹⁵ «Хьажал гонах, хІара дерриг а сан латта ду, хьайна луьучохь Іе», – элира цо ИбрахИме.

¹⁶ Юха Сарате элира: «Ас хьан вешина ИбрахИмна цхьа эзар дато шекхал^д цІе йолу ахча делла, вайна хилла дегабаам дІабаккхархьама. Хьо массарна а хьалха бехказа ю».

¹⁷ ИбрахИма Деле доІа дира, Абу-Маликана а, цуьнан зудчунна а, гІар-башашна* а дарба де аьлла. Массарна а дарба а хилла, церан доьзалхой хилира. ¹⁸ ХІунда аьлча Сарат бахьана долуш хьалха Абу-Маликан цІий-нах болу массо а зударий доьзалхо ца хуьлуьйтуш бинера Везачу Эло.

Исхьакх дуьнен чу валар

21 ¹ Везачу Эло Сарат декъалйира, цуьнга Ша аьлларг кхочуш а дина. ² ИбрахИм къена воллушехь, Сарата, доьзалхочух а хил-ла, цунна кІант вира. Дерриг а Дала аьллачу хенахь хилира. ³ Сарата

* 20:17 *ГІарбаш* – зуда-лай.

^{21:2} Іебархошка 11:11.

винчу кІентан цІе Исхъакх (иза Іебархойн маттахъ «диэлар» бохургу) тиллира ИбрахІима. ⁴ Исхъакхан бархІ де кхаьчча, ИбрахІима иза сунтвира, Дала шена тІе ма-диллара. ⁵ ИбрахІиман бІе шо дара, цунна Исхъакх вича.

⁶ Сарата элира: «Дала суна елар делла, хІора а, кхунах лавцна хезнарг, соьца воьлуш хир ву». ⁷ Кхин а цо элира: «Хъан эр дара ИбрахІиме: „Сарата бер дакхор ду“, — аьлла? Амма ас ИбрахІимна, иза къена воллушехъ, кІант вина».

ХІажар а, ИсмаьІал а эккхор

⁸ Исхъакх воккха хуьлуш вара. Иза вакхочуьра дІавоккху хан тІе-кхаьчча, ИбрахІима доккха той хІоттийра. ⁹ Саратна араьхъ, ца вешаш, воьлуш ИсмаьІал гира. Иза гІарбаш^д йолчу мисархочо ХІажара ИбрахІимна вина кІант вара. ¹⁰ Сарата элира ИбрахІиме: «Эккхае и гІарбаш а, цуьнан кІант а, хІунда аьлча гІарбашо винчу кІанта сан кІантаца Исхъакхаца тІаьхъадисинарг доькъур дац!»

¹¹ ИбрахІим дог доьхна вара, шен кІантана ИсмаьІална сагатдеш. ¹² Амма Дала элира цуьнга: «Са ма гатде хъайн кІантана а, гІарбашна а! Саратна мел луьург де! Хъан тІаьхъе Исхъакхах схъабевлачарах лерина хир ю, ¹³ амма Ас оцу гІарбашан кІантах а халкъ схъадолуьйтур ду, иза хъан кІант волу дела».

¹⁴ Іуьйранна гІаьттинчу ИбрахІима, бепиг а, пІаьлдиг* чохъ хи а делла, кІантаца ХІажар дІахъажийра. ДІайоьдуш, Беар-Шабал цІе йолчу яьссачу араьхъ тилаелира иза. ¹⁵ Кестта хи кхачийра. Цъана кулла кІел кІант охъахайра ХІажара. ¹⁶ Іодан чІу кхуссучул гена а яьлла, сецна, охъахира иза. Хи а доцуш висина шен кІант леш ган ца лаьара цунна, цундела, охъа а хиина, йоьлхуш Іара иза.

¹⁷ Далла хезира кІант ша Іуьллучохъ воьлхуш. Делан малико стигалара элира ХІажаре: «ХІун хилла, ХІажар! Ма кхера! Везачу Элана хезна кІант воьлхуш. ¹⁸ Яха а гІой, куьг а лаций, дІавига иза. Ас доккхачу халкъан да вийр ву цунах».

¹⁹ Дала ХІажаран бІаьргаш схъадиллира, тІаккха цунна чохъ хи долу гІу гира. Цо, тІеяхана, пІаьлдиг хъала а буьзна, кІантана хи делира.

²⁰ КІант воккха хуьлуш вара, цуьнца Дела вара. Яьссачу араьхъ Іаш волу ИсмаьІал, говза Іад лелош волу таллархо хилира. ²¹ Нанас цунна Мисар-махкара зуда ялийра. Паран цІе йолчу яьссачу араьхъ Іаш бара уьш.

* 21:14 *ПІаьлдиг* — тІаьрсиган тІоьрмиг.

21:4 Доладалар 17:12; Векалийн 7:8. 21:10 Галатахощка 4:29, 30. 21:12 Римхошка 9:7; Іебархошка 11:18.

Беар-Шабалехь бина барт

²² Абу-Малика а, цуьнан тЕман хьаькам волчу Пихала а элира ИбрахИме: «Ахь дечу массо а хIуманна тЕхь хьоьца Дела ву. ²³ Далла хьалха суна чIагIо е, хьо соьца а, сан берашца а, сан тIаьхьенца а ямартло лелош хир вац алий. Со хьайца ма-хиллара, хьо соьца а, хIокху хьо тЕвеанчу махкаца а кьинхетаме хир ву алий».

²⁴ ИбрахИма жоп делира: «ЧIагIо йо ас».

²⁵ ТIаккха ИбрахИма Абу-Малике бехк баьккхира, цуьнан ялхоша хи чохь долу гIу дIалаьцна аьлла. ²⁶ Абу-Малика элира: «Ахь соьга иза ца аьлла, ткьа таханлера де тIекхаччалц суна и ца хезна!»

²⁷ ТIаккха ИбрахИма, уьстагИй а, бежанаш а далийна, Абу-Маликана делира. Иштга ИбрахИма а, Абу-Малика а барт бира. ²⁸ Кхин ворхI жий жа юкьара дIакьастийра цо. ²⁹ «ВорхI жий дIакьасторан хIун маьIна ду хьан?» – аьлла, хаьттира Абу-Малика.

³⁰ ИбрахИма жоп делира: «Нагахь ахь хIара ворхI уьстагI дIаэцахь, ас и гIу яккхаран тоьшалла хир ду иза». ³¹ Цундела тиллина цу гIунан цIе Беар-Шабал («чIагIонан гIу» бохург ду иза) аьлла, цу шиммо оцу меттехь шайна юкьахь чIагIо йина дела. ³² Беар-Шабална уллохь барт бина чул тIаьхьа, Абу-Малик а, цуьнан тЕман хьаькам Пихал а Пелаштам-махка юхавеара.

³³ Беар-Шабална гена доццуш тамариск цIе йолу дитт а доьгIна, цу меттигана уллохь Везачу Эле, гутгар а волчу Деле кхайкхира ИбрахИма. ³⁴ Пелаштам-махкахь, тЕвеана стаг а хилла, дуккха а йолчу хенахь Ийра иза.

ИбрахИм зер

22 ¹ Чул тIаьхьа, ИбрахИман Шех тешар зен а лиьна, Дала элира: «ИбрахИм!»

ИбрахИма жоп делира: «Со ладугIуш ву».

² ТIаккха Дала элира: «Хьайн цхьаь бен воцу, хьайна духавезаш волу кIант Исхьакх, Мори-махка дIа а вигий, Ас гойтун болчу лома тЕхь, вен а вей, сагIина вагаве».

³ Iуьйранна хьалххе хьала а гIаьттина, шен вираца, Исхьакх а, ши ялхо а эцна, сагIа деш даго дечиг а даьккхина, Дала шега гIо аьлачу метте дIавахара ИбрахИм. ⁴ КхозлагIчу дийнахь, корта хьала а айина, дIахьаьжначу ИбрахИмна гennaхь шаьш доьлху меттиг гира. ⁵ ИбрахИма элира шен ялхошка: «Вираца кхузахь совца, ткьа со а, кIант а, цига дIа а вахана, Далла лерина гIуллакх а дина, юхавогIур ву».

^{21:22} Доладалар 26:26. ^{22:1-13} Iебархошка 11:17-19. ^{22:2} 2 Шерашкахь 3:1.

⁶ СагIа доккхуш даго кечдина дечиг Исхьякхан белш тIе а диллина, урс а, цIе а схьайцира ИбрахIима. Цхьаьний дIаволавелира и шиь.

⁷ Шен дега ИбрахIиме элира Исхьякха: «Дада!»

«ХIун боху ахь, сан кIант?» – хаьттира ИбрахIима.

«Суна дечиг а, цIе а го, – элира Исхьякха, – ткьа сагIа доккхуш вай багор болу Iахар мичахь бу?»

⁸ «Дала Ша боуйтур бу сагIа даккха Iахар, сан кIант», – элира ИбрахIима.

КхидIа а цхьаьний дIавахара и шиь. ⁹ Дала билгалъяьккхинчу метте схьякхечира уьш. ИбрахIима сагIа даккха меттиг кечйира, тIулгаш а дехкина. Царна тIе дечиг а диллина, вехка а вихкина, цу дечигна тIе шен кIант Исхьякх охьавиллира цо. ¹⁰ Урс схьа а эцна, шен кIантана иза хьакха кечвелира иза. ¹¹ Амма Везачу Элан Малико сацийра ИбрахIим, стигалара охьа а кхайкхина: «Ва ИбрахIим!»

«Со кхузахь ву», – аьлла, жоп делира ИбрахIима.

¹² Малико элира: «Ма велахь кIант, цунна зе ма делахь. ХIинца го Суна, хьо Дела лоруш а, Цунна муьтIахь а вуйла. Суна го, хьайн цхьаь бен воцу кIант Сан дуьхьа ахь ца кхоор».

¹³ ДIахьаьжначу ИбрахIимна гира, коьллех маIаш а тийсалуш, лаьтта ка. ТIевахана, схьа а лаьцна, шен кIентан метта Далла леринчу сагIина и ка бийра цо. ¹⁴ Цу меттигна ИбрахIима «Везачу Эло оьшург ло» аьлла, цIе тиллира. Тахана а олу наха: «Кху лома тIехь Везачу Эло оьшург ло», – олий.

¹⁵ Юха а ИбрахIиме стигалара кхайкхира Везачу Элан Малик:

¹⁶ «Сайх дуй буу Ас, – боху Везачу Эло, – Сан дуьхьа хьайн цхьаь бен воцу кIант ца кхоош, ахь иза дина, ¹⁷ цундела Ас хьо декъалвийр ву. Стигалахь долу седарчий санна, хIордан берда тIехь йолу гIум санна, дукха тIаьхье лур ю Ас хьуна. Цара шайн мостагIийн гIаланаш схьайохур ю. ¹⁸ Хьан тIаьхьенехула дуьнен чуьра дерриг а халкъаш декъала хир ду. И дерриг а хьо Суна муьтIахь хиларна дийр ду Ас хьуна».

¹⁹ ИбрахIим шен ялхой болчу юхавеара. Уьш цхьаьний Беар-Шаба-Iе схьабаьхкира. ИбрахIим вехаш кхин а Iийра цигахь.

Нахьيران кIентий

²⁰ И дерриг а хиллачул тIаьхьа ИбрахIиме хаам кхечира: «Хьан вешин Нахьيران а, цуьнан зудчун Малкин а хIинца бераш ду. ²¹ Дуьхьарлера кIант IуцIа ву, шолгIа кIант Буз ву, кхозлагIа кIант – Кьамуал, Араман да ву. ²² Кхин а Хашад а, Хьоза а, Пилдаш а, Идалп

^{22:9} Якъуба 2:21. ^{22:16, 17} Iебархошка 6:13, 14. ^{22:17} Iебархошка 11:12. ^{22:18} Векалийн 3:25.

а, Бетаал а ву». ²³ Бетаал Ребикхин да ву. Малка оцу бархI кIентан на-на ю, ткъа ИбрахIман ваша Нахьир церан да ву. ²⁴ Нахьиран кхин виь кIант ву, цуьнан гIарбаша Реумис вина – Тебахь а, Гахьам а, Тахьаш а, МаIха а.

Сарат кхалхар

23 ¹ Сарат бIе ткъе ворхI шарахь ехира дуьнен чохь. ² Иза кхелхи-ра КанаIан-махкахь йолчу Кхирьят-АрбаI цIе йолчу (хIинца Хьеврон олучу) гIалахь. Сарат кхелхича, ИбрахIима, четар чу а веана, белхар хIоттийра.

³ Шен елла зуда Iад а йитина, хьетахошца къамел дан вахара иза. ⁴ «Со шуна юккъехь тIевеана стаг ву, со кхузара а вац. Зуда дIаерзо меттиг яц сан тахана, цхьажимма латта дохкийша суна зуда дIаерзо», – элира цо цу нахе.

⁵ Хьетахоша жоп делира ИбрахIиме: ⁶ «Эла, хьо сийлахьчу элех цхьаь ву тхуна юкьахь. Хьайн елларг тхан тоьллачу къубба чохь дIайолла. Хьобга цигахь зуда дIайоллийта тхох цхьа а дуьхьал хир вац хьуна».

⁷ ИбрахIим, хьала а гIаьттина, цу мехкан нахана хьалха охьатаIира. ⁸ Цо элира цаьрга: «Нагахь шу билгал сан зуда дIайолла суна гIо дан лууш делахь, сан цIарах Цюхьаран кIантаца Iепронаца къамел дейша. ⁹ Цуьнан латта чекхдоллучохь, шех Махпела олу меттехь йолу хьех эца лаьара суна. Цунах буьззина болу мах а лур бара ас, ткъа латта сайн зуда дIайолла ас оьцуш хиларан шу тешаш хила а лаьара суна».

¹⁰ Iепрон хьетахошна юкьахь хиина Iаш вара. ГIалин кевнна хьалха баьхкинчу массо а нахана юкьара цо жоп делира ИбрахIимна: ¹¹ «ХIан-хIа, эла, хIокху сайн вежаршна хьалха ас дIало хьуна и латта а, цу тIехь йолу хьех а, хьайн зуда цу чохь хьобга дIайоллийтархьама».

¹² Кхин цкъа а хьетахошна хьалха охьатаIира ИбрахIим. ¹³ TIаккха, массарна а хезаш, цо Iепроне элира: «Оцу лаьттах хьуна буьззина мах бала лаьа суна. Соьгара ахча дIаэцахьара ахь, тIаккха сайн зуда дIаюллур яра ас».

¹⁴ Iепрона ИбрахIимна жоп делира: ¹⁵ «ЛадогоIахь соьга, эла: дий бIе шекхал^д дато ахча хьуна а, суна а хIумма а йоцург ю! Хьайн елларг дIа-йоллахь».

¹⁶ Iепрона аьллагунна реза а хилла, хьетахошна хьалха лаьттах цIе тоьхна мах дIабелира ИбрахIима. Цо делларг дий бIе шекхал дато ахча дара (шекхал совдегаршна юкьахь лелош долчу барамехь дара).

¹⁷ Иштта Iепронан латта кхечуьнан дола делира. Мамари олучу меттигна уллохь, Махпелахь дара и латта. ¹⁸ ИбрахIиман дола делира

^{23:4} Iебархошка 11:9, 13; Векалийн 7:16.

латта а, цу тІера хьех а, дитташ а. ИбрахІиман а, Іепронан а хиллачу механ тешаш хилира гІалин кевна хьалха баьккина массо а хьетахой.

¹⁹ Цул тІаьхьа ИбрахІима шен зуда Сарат оцу лаьтта тІехь йолчу хьеха чохь дІайоьллира. И меттиг КанаІан-махкахь йолчу Мамарина (хІинца Хьеврон) гена йоццуш яра. ²⁰ ИбрахІима хьетахошкара латта а, цу тІера хьех а эцна, цунах нах дІабухку меттиг йира.

Исхьакх а, Ребикха а

24 ¹ ИбрахІим кьанвеллера, дуккха а шераш дара цуьнан. Везачу Эло кьобалвора иза массо а цуьнан гІуллакхаш тІехь. ² ИбрахІиман долахь долчунна тІехь Іуналла деш цхьа тешаме ялхо вара. Иза схьа а кхайкхина, ИбрахІима элира: «Сан кога кІел куьг а диллий*», ³ стигалан а, Лаьттан а Дела волчу Везачу Элана хьалха суна чІагІо е, КанаІан-махкара цхьа а йоІ сан кІанте ялайойтур яц алий. Вай кху халкъана юкьаьх Іаш ду, амма канаІанхо ма ялаяйталахь цуьнга. ⁴ Сан махка, сан гергарчу нахана тІе а гІой, цигаьх Исхьакхана зуда алахий, иза а ялош схьавола».

⁵ Ялхочо хьаттира цуьнга: «Оцу зудчунна соьца кху махка ян ца лааьхь, хьан кІант хьо схьаваьллачу махка дІавига везий ас?»

⁶ «ХІан-хІа! И дан мегар дац! — элира ИбрахІима. — Ма вига сан кІант цига. ⁷ Стигаларчу Дала, Везачу Эло валийна со сайн ден цІийнера, со винчу махкара кху лаьтта тІе. ХІара латта сан добзалан хир ду аьлла, чІагІо йинчу Везачу Эло Шен малик^д дохуьйтур ду хьуна хьалха даьккхина, хьобга сан кІантана цигара йолу зуда харжийта. ⁸ Нагахь йоІ хьуна тІаьхьа схьаян реза ца хилахь, айхьа суна йинчу чІагІонах паргІат ву хьо, амма сан кІант цига дІа ма вига».

⁹ Ялхочо, шен эла волчу ИбрахІиман кога кІел шен куьг а диллина, чІагІо йира тІедиллинарг кхочушдан.

¹⁰ ИбрахІиман итт эмкал схьа а эцна, дуккха а тайп-тайпана цуьнгара долу деза совгІаташ а кечдина, Арам-НахІарайм-махкахь йолчу Нахьир Іийначу гІала вахара ялхо. ¹¹ Суьйранна, зударий хи тІе боьлхучу хенахь, гІалина арахьа, шовданан йистехь эмкалш голаш тІе охьайийшийра цо. ¹² «Веза Дела, — аьлла, дийхира ялхочо, — Хьо сан элан ИбрахІиман Дела ву, цунах кьинхетам а бай, таханлерачу дийнахь цуьнан кІантана зуда каро аьтто бехьа сан! ¹³ ХІокху шовданна йистехь лаьтташ ву со. ГІалара мехкарий богІу кхуза хи эца. ¹⁴ Исхьакхана леринарг муьлха ю хьобжуш, цхьана билгалоне сатуьйсуш Іа со. Ас эр ду йоІе: „Хьайн кхаба охьаерзаехьа, хи мер дара ас“. Нагахь цо: „Мала ахь, ас хьан эмкалшна а лур ду хи“, — алахь, суна хуур ду, иза цунна леринарг юйла а, Хьо сан элах кьинхетам беш вуйла а».

* 24:2 *Кога кІел куьг а диллий* — цу гІиллакхехь ша дийр ду аьлларг дан дезара.

¹⁵ Цуьнан кьамел чекх ца даьллера, ИбрахИман вешин Нахьиран а, цуьнан зудчун Малкин а кIентан Бетаалан йоI Ребикха, белш тIе йиллина кхаба а яхьаш, шовданна тIе еача. ¹⁶ Иза, чIогIа хаза а йолуш, боьрша стаг шех кхетаза йоIстаг яра. Шовда долчу чу а йоьссина, шен кхаба хьала а юьзна, юхаеара иза. ¹⁷ Цунна тIе а вахана, ялхочо элира: «Хьайн кхаби чуьра хи малийтахьа соьга», — аьлла.

¹⁸ Ребикхас, цу сохьта шен белша тIера кхаба охьа а яьккхина, хи малийтира цуьнга: «Мала хьайна», — аьлла. ¹⁹ Иза хи мелла ваьлча, йоIа элира: «Ас тоьал хьан эмкалшна а малор ду хи». ²⁰ Шен кхаби чуьра дерриг а хи эмкалшна дIа а доьгтина, юха, едда яхана, кхин а хи а деана, массо а эмкална хи малийра цо. ²¹ Ялхо, вист а ца хуьлуш, хьоьжура цуьнга, шен доIина Везачу Эло жоп а делла, ша арабаьккхина некъ кхочушхиллий хаа лууш.

²² Эмкалш хи мелла евлча, цо Ребикхина ах шекхал^д йолу, мерах юллу дашо чIуг а, куййгех буллу йозаллина итт шекхал болу дашо ши хIоз а белира. ²³ Юха цо йоIе хаьттира: «Хьо хьенан ю? Хьан ден хIуса-мехь тхуна буййса яьккха меттиг хир ярий?» — аьлла.

²⁴ «Малкас Нахьирна винчу Бетаалан йоI ю со», — аьлла, жоп делира Ребикхас. ²⁵ Юха тIетуьйхира: «Хьан эмкалшна ча а ду тхоьгахь, шуна буййса яьккха меттиг а хир ю».

²⁶ Везачу Элана хастам беш, лохха охьатаьIира ялхо. ²⁷ Цо элира: «Хастам бу Везачу Элана, сан элан ИбрахИман Далла, цуьнца теша-ме а, дика а волу. Цо валийна со сан элан доьзалера йолчу йоIана тIе».

²⁸ Сихха дIа а яхана, Ребикхас шен цIахь болчаьрга дийцира хилла-чух лаьцна. ²⁹⁻³⁰ Ребикхин Лабан цIе йолуш ваша вара. ЙоьIан деш-наш а хезна, цуьнан карахь чIуг а, ши хIоз а гина, араиккхина, шовда долчу дIахьаьдира иза. И стаг шен эмкалшна уллохь гIу йолчохь лаьт-таш вара.

³¹ Лабана элира: «Марша вогIийла тхо долчу, Везачу Эло декьалви-нарг! Хьо хIунда лаьтта кхузахь, арахь? Ас хьуна чоь а, хьан эмкалшна меттиг а кечийна».

³² ИбрахИман ялхо цIа чу велира. Лабана гIо дира цунна эмкалш дIаIалашгеш, царна ча а, баа хIоь а белира. Ялхочунна а, цуьнца бол-чу нахана а когаш била хи а делира цо. ³³ Цул тIаьхьа Лабана царна яа хIума елира, амма ялхочо ца йиира: «Ас юур яц айса деанарг дIадийц-цалц», — аьлла.

«Дийцахьа», — элира Лабана.

³⁴ «Со ИбрахИман ялхо ву, — элира ялхочо. — ³⁵ Везачу Эло массо а хIуманна тIехь декьалвина ву сан эла, цундела иза хьалдолу стаг а хилла дIахIоьгтина. Везачу Эло ИбрахИмна дуккха а жа а, бежанаш а, деши а, дети а, ялхой а, гIарбашаш а, эмкалш а, варраш а елла.

³⁶ Сан элан зудчо Сарата, ханна йоккха йоллушехь, кІант вира. Шен долахь мел дерг оцу кІантана дІаделла сан эло. ³⁷ Цо соьга чІагІо яйтира: „Сан кІанте канаІанхо ма ялаяйталахь. Суна ца лаа цо канаІанхочун йоІ яло, вай царна юккѣхь Іаш делахь а. ³⁸ ЧІагІо е суна, сан ден махка, сан доьзална тІе а вахана, сан кІантана айхьа зуда хоржур ю алий“.

³⁹ Ас элира цуьнга: „Цу зудчунна соьца схьаян ца лаа а мега“, – аьлла.

⁴⁰ Амма эло соьга элира: „Со Шена хьалха лелачу Везачу Эло Шен малик доуьйтур ду хьан аьтто бан, тІаккха сан кІантана сан ден гергарчу нахана юкѣара зуда карор ю хьуна. ⁴¹ Сан ден гергара нах болчу хьо веача, сан кІантана зуда яла уьш реза ца хилахь, айхьа йинчу ЧІагІонах паргІат а хир ву хьо“.

⁴² Тахана цу шовданна тІе а веана, ас элира: „Веза Эла, сан элан ИбрахІиман Дела, ас арабаьккхина некъ кхочушхилийтахьара Ахь. ⁴³ Со, шовданна улло а хІоьттина, лаьттар ву. Хи дан йоІ еача, ас эр ду: ‘Соьга хьайн кхаби чуьра хи малийтахь’, – аьлла. ⁴⁴ Соьга: ‘Мала ахь, ас хьан эмкалшна а лур ду хи’, – аьлла, жоп делла йоІ Везачу Эло сан элан кІантана хаьржина зуда хилийталахь“.

⁴⁵ Со доІа дина валале шовданна тІе хи дан еара Ребикха. Цуьнан белша тІехь кхаба яра. Цо, шовда долчу чу а йоьссина, хи схьайцира. Ас цуьнга хи дийхира. ⁴⁶ Сиха, кхаба охьа а яьккхина, цо суна хи делира, юха элира: „Мала ахь, ас хьан эмкалшна а лур ду хи“.

Ас хи мелира, цо сан эмкалшна а малийра хи. ⁴⁷ Ас цуьнга хаьттира: „Хьо хьенан ю?“

Цо жоп делира: „Малкас Нахьирна винчу Бетаалан йоІ ю со“.

ТІаккха ас цунна мерах чІуг а оьллира, пхьаьрсаш тІе ши хІоз а боьллира. ⁴⁸ Юха, корта охьа а таІийна, Везачу Элана, сайн элан ИбрахІиман Далла, хастам бира ас. Цо нийсачу новкѣа кхуза схьавалийна со, сан элан вешин кІентан йоІ сан элан кІантана ялорхьама.

⁴⁹ Ткѣа хІинца алийша соьга, сан элах кьинхетам а бина, цуьнца нийсо а лелийна, шайн йоІ схьаяла реза хир дуй шу? Алийша, суна дан дезарг хайтархьама».

⁵⁰ ТІаккха Лабана а, Бетаала а элира: «Тхуна го и гІуллакх Везачу Элера хилар, цундела оха хІун эр ду цунна дуйхьал? ⁵¹ ХІара Ребикха ю хьуна, иза, схьа а эций, дІайига. Хьан элан кІанте маре гІор иза, Везачу Элана лууш ма-хиллара».

⁵² И дешнаш хезча, ИбрахІиман ялхо лаьтга охьакхаччалц Везачу Элана охьатаьІира. ⁵³ Цо Ребикхина ша деана совгІаташ: хаза духарш, дашо а, дато а хІуманаш дІаелира. Иштга цуьнан нанна а, вешина а совгІаташ делира. ⁵⁴ Цул тІаьхьа ялхо а, цуьнца болу нах а дууш а, молуш а Іийна, цигахь буйьса йоккхуш севцира.

Шолгачу дийнахь Гуьйранна хьалххе хьала а гевттина, цара элира: «Хинца тхайн эла волчу д'адаха деза тхо».

⁵⁵ Ребикхин нанас а, вашас а элира: «Ребикха иттех дийнахь тхоьца йита, т'аккха д'аг'ор шу».

⁵⁶ Амма ялхочо элира: «Со сеца ма вейша. Везачу Элана сан некъ кхочушшила лиьна, сайн эла волчу д'авахийтийша со».

⁵⁷ Цара элира: «Ребикхе схьа а кхайкхина, цунна х'ун лаьа хоттур вай».

⁵⁸ Ребикхе, схьа а кхайкхина, хаьттира цара: «Хьуна х'окху стагаца х'инцца д'аяха лаьий?»

«Х'аь, лаьа», — аьлла, жоп делира цо.

⁵⁹ Цара Ибрах'иман ялхочуьнца а, цуьнан нахаца а д'аяха пурба делира шайн йишина Ребикхина. Цуьнца цхьаьна иза кхаьбна йолу яло а яхара. ⁶⁰ Ребикха д'айоьдуш цуьнга элира:

«Тхан йиша, эзарнаш а, эзарнаш а адамаш схьадовлийла хьох, хьан т'аьхьенаша шайн мостаг'ийн г'аланаш схьайохийла!»

⁶¹ Ребикха а, цуьнан ялхой а, эмкалш т'е а хевшина, Ибрах'иман ялхочунна т'аьхьа д'абахара. Ребикха схьа а эцна, юханехьа новкъавелира яло.

⁶² Цу хенахь Беар-лахьай-рой ц'е йолчу меттера д'а а вахана, Нег'абехь лаш вара Исхьакх. ⁶³ Цкъа сарахь, оила а еш, волавала аравелира Исхьакх. Корта хьалаайича, цунна гennaхь йог'у эмкалш гира. ⁶⁴ Д'ахьаьжча, Исхьакх а гина, эмкал т'ера чуиккхира Ребикха. ⁶⁵ Цо ялхочуьнга хаьттира: «Аренгахула вайна дуйхьалвог'у жима стаг мила ву?»

«Иза сан элан к'ант ву», — жоп делира ялхочо. Ребикхас, шен кортали схьа а эцна, юьхь к'айлаяьккхира.

⁶⁶ Ялхочо дерриге а ша диначух лаьцна Исхьакхана дейцира. ⁶⁷ Исхьакха шен ненан четар к'ел д'айигира Ребикха. Цунах Исхьакхан зуда хилира. Исхьакхана иза ч'ог'а езаелира, шен еллачу ненах болу сингаттам а байбелира цунна.

Ибрах'им кхалхар

(1 Шерашкахь 1:32, 33)

25 ¹ Ибрах'има шолг'а а зуда ялийра. Цу зудчун ц'е Кьитурат яра. ² Кьитурата винера Зимран а, Якхешан а, Медан а, Мадани а, Ишбакх а, Шуахь а. ³ Якхешан Шебин а, Дадданан а да вара. Дадданах схьабевллера ашурхой а, летушкой а, леумхой а. ⁴ Гейпа, Гайпар, Хьанах, Авида, Элда, ц'ераш а йолуш, к'ентий бара Маданин. И берриге а к'ентий Ибрах'имах а, Кьитуратах а схьабевлла бара.

⁵ Шен долахь дерг дерриге а Ибрах'има Исхьакхана дитира. ⁶ Ткъа шен г'арбашаша бинчу к'енташна совг'аташ а делла, Исхьакхах уьш д'а а къастийна, малхбалехьа д'ахьовсийра Ибрах'има.

⁷ ИбрахИм бIе кхузткъе пхийтта шарахъ вехира. ⁸ Эххар а иза кхелхи-ра. Дуйнен чохъ дуккха а хан яьккхина, дика а ваьхна, кхелхинчул тIаьхьа шен дайх дIакхийтира иза. ⁹ КIенташа Исхьакха а, ИсмаьIала а Мамари олучу меттигна уллохъ, Махпела цIе йолчу хьеха чохъ, ЦIохьаран кIентан, хьетахо волчу Iепронан, лаьтта тIехь дIавоьллира иза. ¹⁰ ИбрахИма хьетахошкара эцна латта а, хьех а яра иза. Шен зудчунна Саратна уллохъ дIавоьллира ИбрахИм. ¹¹ ИбрахИм кхелхинчул тIаьхьа Дала Исхьакх декьалвира. Беар-лахьай-рой цIе йолчу меттехъ Iаш вара Исхьакх.

ИсмаьIалан кIентий

(1 Шерашкахъ 1:28-31)

¹² Саратан ялхочо, мисархочо ХIажара ИбрахИмна винчу кIентан ИсмаьIалан тIаьхье хIара ю. ¹³ Иштта ю церан цIераш: дуьххьара винарг Набуяти, цул тIаьхьа Къедар, Адбаал, Мибасам, ¹⁴ МишмаI, Дума, Маси, ¹⁵ Хьадид, Тейма, Етар, Напуши, Къедима. ¹⁶ Уьш ИсмаьIалан кIентийн цIераш ю. Шийтта тайпанан баьччанийн а, уьш баьхначу меттигийн а цIераш а ю уьш. ¹⁷ Цхьа бIе ткъе вуьрхИтта шарахъ а ваьхна, кхелхина ИсмаьIал шен дайх дIакхийтира. ¹⁸ Цуьнан тIаьхьенаш Хьавил-лаьтта тIера Шур-гIалина тIекхаччалц ехаш яра. Мисар-мехкан дозанца йолу Шур-гIала Ашур-махка боьдучу новкъахъ лаьтгара. Шайн вежаршца бертахъ а боцуш, бехаш бара уьш.

Якьуб а, Iесав а

¹⁹ ХIара ду Исхьакхан тIаьхьенах хилларг. ИбрахИман кIант вара Исхьакх. ²⁰ Исхьакхан шовзткъа шо кхаьчча, цо Падан-Арама цIе йолчу меттера Ребикха ялийра. Иза арамхо волчу Бетаалан йоI а, арамхочун Лабанан йиша а яра. ²¹ Исхьакхан зуда бер ца хуьлуш яра. Амма Исхьакха Везачу Эле шен зудчух лаьцна дехча, Везачу Эло цуьнан доIина жоп а делла, Ребикха доьзалхочух хилира. ²² Цуьнан кийрара бераш кест-кеста тохалора. Везачу Эле, доIа а дина, хаьттира Ребикхас: «ХIара хIун ду соьца хуьлуш дерг?» – аьлла.

²³ Везачу Эло жоп делира цунна:

«Ши тукхам ду хьан кийрахъ,

ши халкъ схьадер ду хьох,

амма и шиь декьалур ду.

Цхьаь вукхул онда хир ду,

воккхаха верг жимаха волчунна гIуллакх деш хир ву».

²⁴ Хан тIекхаьчча, Ребикхас шала ши кIант вира. ²⁵ Дуьххьарлераниг цIиэн вара, дерриг а дегIа тIехъ чохъш а долуш. Цуьнан цIе Iесав

тиллира (иза «чойшдерг» бохучух тера ду). ²⁶ ШолгІаниг дуьнен чу во-луш, Іесаван кІажа а лаьцна схъавелира. Цундела цуьнан цІе Якъуб тиллира (и ду «КІажалоцург» бохург). И шиь винчу хенахь Исхъакхан кхузткъа шо дара.

²⁷ КІентий баккхий хилира. Говза таллархо волчу Іесаван аренаш-кахь хан йоккхуш самукъадолура. Якъуб тийна, таьІна стаг вара, дукхаха йолу хан шен четара кІелахь йоккхура цо. ²⁸ Исхъакхана Іесав дукха везара, хІунда аьлча Іесава дахъаш долу эхнанан жижиг тайнера цунна. Ткъа Ребикхина Якъуб дукхавезара. ²⁹ Цкъа кІадвелла, мацалла гІора а доцуш, талла ваханчуьра цІа веара Іесав. Якъуб цу хенахь кхобш кхехкош вара. ³⁰ Іесава элира Якъубе: «Со мацалла гІелвелла ву, и цІен кхобш лохъа суна». (Цундела аьлла Іесавах «Эдом», ткъа иза «цІениг» бохург ду.)

³¹ Амма Якъуба элира: «Делахь, суна дуьхъара дуьнен чу ваьллагун бакъо схъало».

³² «Со мацалла леш ву, нагахь со лахь, ас хІун до сайн хьалха дуьнен чу ваьллагун бакъонах?», – элира Іесава.

³³ Якъуба элира: «Цкъа хьалха дуй баа».

Якъубана дуй а биьна, шен хьалха дуьнен чу ваьллагун бакъо йоькхира Іесава. ³⁴ ТІаккха Якъуба Іесавана кхобх йина яа хІума а, бепиг а делира. Іесав, яа а йиьна, мала а мелла, дІавахара. Иштта атта шен хьалха дуьнен чу ваьллагун бакъо дІаелира цо.

Исхъакх а, Абу-Малик а

26 ¹ ИбрахІим дийна волчу хенахь хилларг санна, мацалла хІоьбтира цу махкахь. Исхъакх ГІарар-гІала пІелаштамхойн паччахьна Абу-Маликана тІе вахара.

² Везачу Эло элира Исхъакхе: «Мисар-махка ма гІо, Ас хьайга Іе аьллагун лаьтта тІехь Іе. ³ Цу лаьтта тІехь Іе, Со хьобца хир ву, Ас хьо декъалвийр ву. Хьуна а, хьан тІаьхьенна а дІалур ду Ас дерриге а хІара латтанаш. Хьан дена ИбрахІимна Айса йина чІагІо кхочуш а йийр ю. ⁴ Хьан тІаьхье дебор ю Ас, стигалара седарчий санна. Хьуна а, хьан тІаьхьенна а дІалур ду Ас дерриге а хІара латтанаш. Хьан тІаьхьенехула дуьнен чуьра массо а халкъаш декъала хир ду. ⁵ Ас иза дийр ду хьан ден ИбрахІиман дуьхъа, хІунда аьлча иза вара Ас аьлларг деш а, Сан хьехамаш а, весеташ а, омранаш а кхочушдеш а».

⁶ Исхъакх ГІарар-гІалахь ваха хиира. ⁷ Цуьнан зуда Ребикха хаза яра. Цигара божарий цунах лаьцна Исхъакхе хетта буьйлабелча, цо элира: «Іза сан йиша ю». Ребикха шайна йитархъама цара ша верна

^{25:33} Іебархошка 12:16. ^{26:3, 4} Доладалар 22:16-18. ^{26:7} Доладалар 12:13; 20:2.

кхьорура Исхьакх. ⁸ Дуккха а хан яьллера Исхьакх цигахь Iаш волу. Цкъа корехула чухьаьжначу Абу-Маликана гира Исхьакха шен зуда Ребикха хьобстуш.

⁹ Исхьакх тIе а кхайкхина, Абу-Малика элира: «Иза хьан зуда ю, тхьогга йиша ю хIунда аьлла ахь?»

Исхьакха жоп делира: «Со кхьорура цуьнан дуьхьа ахь со верна».

¹⁰ «И хIун ду ахь тхуна динарг? – хаьттира Абу-Малика. – Масала, тхьох цхьаь хьан зудчух кхеттехь, тхо бехке хуьлуьйтур ма дара ахь».

¹¹ Абу-Малика шен халкъе омра дира: «ХIокху стагах а, кхуьнан зудчух а куьг Iоьттинарг кьинхетам боцуш вуьйр ву», – аьлла.

¹² Исхьакха, цу лаьтта тIехь къа а хьегна, дIадийначул бIозза сов ялта гулдира цу шарахь, хIунда аьлча Везачу Эло декъалвина вара иза. ¹³ Цуьнан дуккха а хьал вовшакхийтира. Бахам тIаьхь-тIаьхьа алсамболуш, иза чIога вехаш стаг хилира. ¹⁴ Цуьнан дуккха а даьхни а, ялхой а бара, цундела пIелаштамхой хьобгура цунах. ¹⁵ Хьалха ИбрахIима шен ялхошца яьхна ерриг а гIунаш, тIе латта а хьобкхуш, дIаюкьура цара.

¹⁶ Абу-Малика элира Исхьакхе: «Тхо долчуьра дIагIо, хIунда аьлча тхьох дуккха а нуьцкъала хилла дIахIоьттина хьо». ¹⁷ Цигара дIа а вахана, Парар-гIала лаьтгачу тогIи чохь шен четарш а хIиттийна, ваха хиира Исхьакх. ¹⁸ Дуккха а шераш хьалха ИбрахIима алссам гIунаш яьхнера, амма иза веллачул тIаьхьа пIелаштамхоша дIаюкььнера уьш, тIе латта а тесна. Исхьакха, уьш схьа а яьстина, шен дас хьалха яьхна цIераш техкира царна. ¹⁹ Исхьакхан ялхоша тогIи чохь а яьккхира гIу, цу чуьра арадолуш жима татол дара. ²⁰ Амма Парар-арахь даьхни дажочу Iуша Исхьакхан ялхошца къевсира: «ХIара хи тхан ду», – аьлла. Цундела Исхьакха Iейсекх (иза «къовсар» бохург ду) аьлла, цIе тиллира цу гIунах, хIунда аьлча цара кьийсинера цу меттехь. ²¹ Цул тIаьхьа Исхьакхан ялхоша кхин цхьа гIу яьккхира, амма оццу Iуша цунна тIехула а къовсам баьккхира. ТIаккха Исхьакха цу гIунан цIе Ситна (иза «мостагIалла» бохург ду) тиллира. ²² Цигара дIа а вахана, кхин цхьа гIу яьккхира Исхьакха. Иза къуьйсусх цхьа а вацара, цундела Рехьабат (иза «паргIат» бохург ду) аьлла, цIе тиллира цунна Исхьакха. Цо элира: «Эххар а Везачу Эло вайна метгиган паргIато елла, цундела вай цу лаьтта тIехь дебар ду».

²³ ТIаккха цигара а Беар-ШабаIе дIавахара Исхьакх. ²⁴ Цу буссехь дуьхьал хIоьттинчу Везачу Эло цуьнга элира: «Со хьан ден ИбрахIиман Дела ву. Цхьана а хIуманых ма кхера, хIунда аьлча Со хьобца ву. Ас хьо декъалвийр ву, хьо дебош, хьан тIаьхье дукха хуьлуьйтур ю. Сайн ялхочун ИбрахIиман дуьхьа дийр ду Ас иза».

²⁵ Цигахь сагIа доккху меттиг а кечийна, Везачу Эле кхайкхира Исхьакх. Шен четарш хIиттийра цо цигахь, ткьа цуьнан ялхоша гIу яьккхира.

²⁶ ТIаккха Исхъакх волчу ГIарар-гIалара Абу-Малик веара, шеца шен хъехамча Ахъузат а, тIеман хъаькам Пихал а валош. ²⁷ «Шу хIунда даьхкина? – аьлла, хаьттира Исхъакха. – Хъалха-м мостагIалла ма да-ра шун соьца, со шайн махкара ара ма ваьккхира аша?»

²⁸ «ХIинца тхуна билгала го Веза Эла хьоьца хилар, – элира цара. – Тхуна хьоьца бартбан лаьа. Ахь тхуна дуй баа беза, ²⁹ тхуна вон болх бийр бац аьлла, хIунда аьлча оха хьуна а ца дира цхьа а вониг. Оха хьо маьрша дIахийцира. ХIинца тхуна го Везачу Эло хьо декъалвина хилар».

³⁰ Исхъакха той а хIоттийна, массара а яа а йиира, мала а мелира. ³¹ Ткъа Гуьйранна хьалххе цара вовшашна дуй биира, цул тIаьхьа Исхъакха хьеший новкъа бехира. Уьш и волчуьра маьрша дIабахара.

³² Цу дийнахь сьхабаьхкинчу ялхоша Исхъакхе элира, шашь яккхинчу гIуна чохь хи карийна шайна аьлла. ³³ Исхъакха цу гIунан цIе Шабал (иза «дуй» бохург ду) тиллира, ткъа гIалех хIинца а олу Беар-Шабал.

Иесаван зударий

³⁴ Шен шовзткъа шо кхаьчча, Иесав хьетахойн ши зуда ялийра: Беарин йоI ЯхIудит а, Эйлонан йоI Басамат а. ³⁵ Цу захалонаша Исхъакхан а, Ребикхин а дегнаш тIехь сингаттам латтабора.

Якъуба Исхъакхе ша декъалвойту

27 ¹ Исхъакх къанвеллера, цуьнан бIаьрса дикка телхинера. Цкъа шен воккхаха волу кIант Иесав сьха а кхайкхина, цо элира: «КIант!»

«ХIун боху ахь?» – жоп делира Иесав.

² Исхъакха элира: «Со къена ву, кестта вала мега. ³ Хъайн секхалад а, пхерчий а сьха а эций, ара а валий, суна экхан жижиг да. ⁴ Суна дукхаеза яа хIума а кечъяй, соьга яйита, тIаккха ас декъалвийр ву хьо, со валале».

⁵ Ребикхина хезира Исхъакха шен кIанте Иесаве дина къамел. Иесав талла вахара. ⁶ Ребикхас элира шен кIанте Якъубе: «Суна хезира, хьан дас Иесаве къамел деш. ⁷ Цо элира цуьнга: „Экхан жижиг а дай, суна яа хIума кечъе, иза йиинчул тIаьхьа Везачу Элана хьалха ас декъалвийр ву хьо, со валале“. ⁸ ХIинца, сан кIант, ла а догIий, ас бохург де: ⁹ вай гезарий лелочу метте а гIой, ши буюьхиг я суна. Ас хьан дена хазахеташ йолу яа хIума кечиййр ю. ¹⁰ Ахь иза хъайн дена дIахьур ю, тIаккха цо хьо декъалвийр ву, ша валале».

¹¹ Амма Якъуба элира Ребикхе: «Сан ваша Иесав дегIа тIехь чо болуш ву, ткъа со вац. ¹² Нагахь дас сох куьг Iоттахь, цунна хуур ду со

Иесав воций, тIаккха декъалваран меттана аса сайна неIалт кхайкхадойтур ду иза леван гIортарна».

¹³ Ребикхас цуьнга элира: «Нагахь иштта хилахь, ас неIалт сайна тIеоьцур ду. Ас хъайга ма-бохху де, вало, схбая буюьхыгаш».

¹⁴ Якъуба, вахана, ши буюьхыг еара шен нанна, ткъа Ребикхас, Исхъакхана езаш ма-хиллара, яа хIума кечйира. ¹⁵ Шен воккхаха волчу кIанта Иесав лелош долу, ца чохь долчух тоьлла долу духар, схья а эцна, жимаха волчу Якъубе тIедохийтира нанас. ¹⁶ Юха буюьхыгийн кхекхий Якъубан куьйгех а, логах а дIахъарчийра цо. ¹⁷ Цул тIаьхъа ша кечйина яа хIума а, бепиг а Якъубе дIаделира цо.

¹⁸ Да волчу а вахана, Якъуба элира: «Дада».

Дас хаьттира: «Хьо Иесав вуй?»

¹⁹ «Бу со Иесав, хъан дуюьхъарлераниг, – жоп делира Якъуба. – Ахь ма-аллара, дерриг а кхочушди ас. Хъала а гIаттий, хъайна ас дийначу эххан жижиг даахъа, цул тIаьхъа со декъал а вехъа».

²⁰ Амма Исхъакха хаьттира кIанте: «Акхаро ма сиха карий хъуна?»

Якъуба жоп делира: «Везачу Эло, хъан Дала, гIо дира суна иза каро».

²¹ ТIаккха Исхъакха элира Якъубе: «Схъавола суна тIе, ас куьг Iуттур ду хьох, сан кIант, хьо Иесав вуй хъажа». ²² Якъуб цунна тIевахара, вукхо, цунах куьйгаш а хъаькхна, элира: «Якъубан санна, аз ду хъан, амма куьйгаш тIехь, Иесаван санна, чойш ду». ²³ Исхъакхана Якъуб ца вевзира, хIунда аьлча цуьнан куьйгаш, Иесаван санна, тIехь чойш долуш дара. Цо Якъуб декъалвира. ²⁴ Юха цо хаьттира: «Сан кIант Иесав вуй хьо?»

«Бу», – аьлла, жоп делира Якъуба.

²⁵ ТIаккха Исхъакха элира: «Суна эххан жижиг да, иза диинчул тIаьхъа ас декъалвийр ву хьо».

Якъуба цунна яа хIума а, чагIар а делира. Исхъакха хIума а йиира, чагIар а мелира.

²⁶ Исхъакха элира Якъубе: «КIант, схья тIе а волий, барт баккха суна».

²⁷ Якъуба, тIе а веана, барт баьккхира дена. Иесаван бедарийн хьожа а кхетта, Исхъакха декъалвира иза:

«Везачу Эло декъалйинчу аренийн хьожа санна ю сан кIантах йогIу хьожа.

²⁸ Везачу Эло кхачам боллуш догIанаш дохкуьйтийла хъан латта токхе хилийта, хъуна алссам ялта а, керла чагIар а хилийта.

²⁹ Хъуна гIуллакх деш къаьмнаш хуьлийла, хъуна муьтIахь халкъаш хуьлийла!

Хьо хъайн вежаршна тIехь олалла деш хир ву,

уыш хуна хьалха охьатаьІна хир бу.

Хуна неІалт кхайкхош верг неІалт хилла хир ву,

хьо декьалвеш верг декьала хир ву».

³⁰ Исхьакха декьал а вина, Якъуб дІавахана дукха хан ялале талла ваханчуьра цІа веара Іесав. ³¹ Шен дена дукхаезаш йолу яа хІума а кечийна, схьавеанчу Іесава элира: «Дада, хІара со ву, хьан кІант. Хьала а гІаттий, айса хьайна дийначу экхан жижиг даа, цул тІаьхьа со декьалвийр ву ахь».

³² Амма Исхьакха хаьттира: «Хьо мила ву?»

«Со хьан дуьххьарлера кІант, Іесав ву», — аьлла, жоп делира Іесава.

³³ Синтем байначу Исхьакха хаьттира: «Ткъа мила вара, хьо вале, яа хІума а кечийна, иза яхьаш веанарг? Ас, хІума а йиьна, декьалвира иза, хІинца иза декьалвина ву».

³⁴ Ден дешнаш хезна, оьгІаз а вахана, гІаддайначу Іесаван мохь белира: «ТІаккха со а вехьа декьал, дада!»

³⁵ «Хьан вашас леви со, ван а веана, хуна догІу декьалвар дІа а эцна!» — элира Исхьакха. ³⁶ «Лаа ма ца олу цунах Якъуб (и ду „левеш верг“ бохучух тера)! — элира Іесава. — Цо шозза леви со: цкъа соьгара дуьххьара дуьнен чу ваьлчун бакьо дІаийци, ткъа хІинца декьалвар а дІадаьккхи». Юа дега хаьттира Іесава: «Суна цхьа а тайпа декьалвар дитиний ахь?»

³⁷ «Дукха тІаьхьа ду, — жоп делира Исхьакха. — Ас Якъубана хуна тІехь олалла дІаделла. Ас аьлла цуьнга, массо а цуьнан вежарий цуьнан ялхой хир бу. Ас декьалдира цуьнан ялта а, чагІар а. Сан кІант, хуна дала хІумма а дац сан!»

³⁸ Амма, велха а воьлхуш, дега дехарш дора Іесава: «Дада, цхьаь бен дац хьан декьалвар? Со а вехьа декьал, дада!»

³⁹ ТІаккха элира цуьнга Исхьакха:

«Токхе лаьтта тІехь вехар вац хьо,

тоьгал догІанаш а хир дац хуна,

⁴⁰ хьайн дахарехьа тур а буйнахь кыйса дезар ду хьан.

Хьайн вешин ялхо хир ву хьо,

амма цунна дуьхьал а гІаьттина,

цуьнан олаллин кІелхьара вер ву хьо».

Якъуб Лабан волчу вадар

⁴¹ Іесавана ца вийзира Якъуб, шен метта иза дас декьалвина хиларна. Цо сацам бира: «Сан да кестга лийр ву, тхо доьлхуш а, холчоь а хир ду, ткъа цул тІаьхьа ас сайн ваша Якъуб вуьйр ву».

^{27:36} Доладалар 25:29-34. ^{27:38} Іебархошка 12:17. ^{27:39, 40} Іебархошка 11:20.

^{27:40} Доладалар 36:8; Дауд 8:20.

⁴² Якъуб вер Иесавана дагадеана хилар Ребикхе хаййтира. Цо, Якъубе схъа а кхайкхина, элира: «Хъан ваша Иесав ву хьо вен дагадеана. ⁴³ Сан кІант, ахь ас ма-бохху дан деза: сан ваша Лабан ву ХІаран-гІа-лахь Іаш, сиха иза волчу дІагІо. ⁴⁴ Цигахь Іе цкъачунна, хъайн ваша оыгІазваханчуъра ваставаллалц. ⁴⁵ Хъан вешина ахь цунна динарг диц-делча, ас хъуна тІаьхъа ялхо воуьйтур ву. Со хІунда йолуш ю цхъана дийнахь шу шиннех а?»

⁴⁶ Ребикхас элира Исхъакхе: «Дуьне ца го суна и хъетахойн зударий бахъана долуш, нагахь Якъуба а кху махкара хъетахойх зуда ялаяхь, сан ялан бен ца деза!»

28 ¹ Якъуб шена тІе а кхайкхина, иза декъалвинчул тІаьхъа цунна тІедожийра Исхъакха:

«КанаІанхойн зуда хъайна ма ялаелахь. ² Кхузара дІа а гІой, Падан-Арам олучу метте гІо, хъайн ненада Бетаал ваьхначу цІийне. Цигахь Іаш хъан ненан ваша Лабан ву. Цуьнан цхъа йоІ ялае. ³ Аса нуьцкъалчу Деле доьху, Цо хьо декъал а вина, хъан дуккха а бераш хилийта бохуш. Ас доьху, хьо дуккха а халкъийн да хилийта бохуш. ⁴ Дала хьо а, хъан бераш а декъалдойла, ИбрахІим ша декъала ма-варра. Дала ИбрахІимна делла, хьо хІинца тІевеана стаг а хилла Іаш волу латта хъан дола долийла».

⁵ Исхъакха Падан-Араме дІахъажийра Якъуб. Иза Ребикхин ваша, арамхо Лабан волчу вахара. Лабанан а, Ребикхин а да Бетаал вара, ткъа Ребикха Якъубан а, Иесаван а нана яра. ⁶ Иесавана хиира, шен дас Исхъакха декъал а вина, Якъуб Падан-Араме шена зуда лаха хъажийнийла а, дас Якъубана, канаІанхо ма ялае аьлла, тІедожинийла а. ⁷ Дас-нанас бохург а дина, Якъуб Падан-Араме дІаваханийла а хиира Иесавана. ⁸ ТІаккха кхийтира Иесав, шайн дена канаІанхойн зударий ца безийла. ⁹ Иесаван ши зуда яра, амма ИбрахІиман кІант ИсмаьІал волчу а вахана, цуьнан йоІ, Набуьятин йиша, Махъалат ялийра цо шена.

Бетал-гІалахь Якъубана гина гІан

¹⁰ Якъуб, Беар-ШабаІера ара а ваьлла, ХІаран-гІала вахара. ¹¹ Новкъа вьодуш, суьйре тІе а еана, цхъана меттехь буйьса йоккхуш сецира иза. Цхъа тІулг а карийна, цу тІе корта а биллина, дІавижира иза. ¹² Пенах Лаьтгара стигала хъалакхаччалц болу лами а, цу тІехула хъала-охъа лелаш долу Делан маликаш а гира цунна. ¹³ Стигалахь, цу лами тІехула лаьтгачу Везачу Эло цуьнга элира: «Со Веза Эла ву, хъан деден ИбрахІиман а, ден Исхъакхан а Дела. ХІинца хьо тІехь Іуьллу

латта хьуна а, хьан тІаьхьенна а лур ду Ас. ¹⁴ Лабттара ченан буйртигаш санна, дукха тІаьхьенаш хир ю хьан, уьш дІасаяьржар ю малхбалехьа а, малхбузехьа а, кьилбаседехьа а, кьилбехьа а. Дуьнен чуйра массо а халкъаш хьобгахула а, хьан тІаьхьенехула а декъал хир ду. ¹⁵ Со хьобца ву, Ас Іалашвийр ву хьо, миччанхьа вахача а. ХІокху лабт-та тІе хьо юха схьа а валийна, АЙса хьобга аьлларг кхочушдаллалц, Ас хьо дІатесна вуьтур вац».

¹⁶ Сама а ваьлла, Якъуба элира: «ХІокху меттехь Веза Эла билггал ву, амма суна ца хаьара Иза кхузахь вуйла». ¹⁷ Якъуб кхеравелира. «Ма сийлахь меттиг ю хІара! — элира цо, — ХІара Делан цІа² ду, стигалан ков ду».

¹⁸ Іуьйранна хьалххе хьалагІабттина, ша дІавуьжуш коьрта кІел биллина тІулг ирхберзийна дІахІоттийра цо. Цу тІе даьтта а доьттина, и тІулг Далла лерина битира Якъуба. ¹⁹ Цу меттигах Луз олура, амма Якъуба цуьнан цІе Бетал тиллира (иза «Делан цІа» бохург ду).

²⁰ Цо дуй биира: «Нагахь Дела соьца хир велахь, со дІа а, схьа а во-гІучу новкъахь Іалаш а веш, нагахь Цо суна даар а, духар а лахь, ²¹ нагахь со могуш-маьрша сайн ден цІа юха а верзахь, Веза Эла сан Дела хир ву. ²² Ас кхузахь хІара тІулг хІоттийна, цо хІара меттиг, кхузахь Дела волуш, сийлахь юйла хоуьйтур ду. Ахь сайна деллачух уьтталгІа дакъа Цунна юха а лур ду ас».

Якъуб Падан-Араме вогІу

29 ¹ Цул тІаьхьа Якъуба кхидІа а бира шен некъ малхбалехьарчу къаьмнийн махка. ² Цунна шера аре гира. Цу арахь гІу яра. ГІуна гонах Іуьллуш кхо жа дара. Цу гІуна чуйра дара царна малош до-лу хи. ГІунан го дІакъевлина Іуьллуш боккха тІулг бара. ³ Дерриг а жаш гулделча, Іуша тІулг дІа а карчабой, уьстагІашна хи маладора. Юха и тІулг ша хиллачу метте буьллура. ⁴ Якъуба хаьттира цу Іушка: «Вежарий, шу мичара ду?»

«ХІаранера ду», — элира цара.

⁵ «Нахьиран кІант Лабан вевзий шуна?» — аьлла, хаьттира Якъуба.

«Вевза», — жоп делира Іуша.

⁶ «Муха Іаш ву иза?» — хаьттира Якъуба.

«Дика Іаш ву, — жоп делира Іуша. — Хьуьлла йогІуш ю цуьнан йоІ Рахьал, уьстагІий а далаш».

⁷ Якъуба элира: «ХІинца а де дехха ду, уьстагІий гулдан а хьалхе ду, хи а маладай, дІа а дигий, дажаде уьш».

⁸ Амма Іуша элира: «Дерриг а жаш гулдаллалц собар дан деза тхан. ТІак-кха, гІунан гона тІера тІулг дІа а харцийна, уьстагІашна хи малор ду оха».

⁹ Якъуба цаьрца къамел дечу юкъана, ша дажош долу шен ден уьстагИй а далош, Iу йолу Рахъал еара уьш болчу. ¹⁰ Шен ненавешин Лабанан йоI Рахъал а, Лабанан уьстагIаш а гина, тIевахана, гIуна тIера тIулг дIа а карчийна, уьстагIашна хи малийра Якъуба. ¹¹ Юха, Рахъална барт а баьккхина, вилхира иза. ¹² Цо дийцира Рахъална, ша цуьнан ден доьзалера хилар а, ша Ребикхин кIант хилар а. Рахъала, едда цIа а яхана, дега дийцира цунах лаьцна. ¹³ Шен йишин кIантах и кхаь бечача, Якъубана дуьхьалвеана, иза мара а воьллина, барт а баьккхина, шен цIа чу вигира Лабана. Якъуба дийцира Лабанна хиллачух лаьцна дерриг а. ¹⁴ «Мел дика ду хьо сан цIийх а, синах а волуш!» — элира Лабана Якъубе.

Якъуба Леа а, Рахъал а ялайо

Лабан волчохь дийнна баттахь Ийра Якъуб. ¹⁵ Цкъа Лабана элира Якъубе: «Маьхза ахь суна болх беш нийса дац, хьо сан гергара стаг веллахь а. Алахьа, хIун ло ас хьуна?»

¹⁶ Лабанан ши йоI яра: йоккхаха йолу Леа а, жимаха йолу Рахъал а. ¹⁷ Леа бIаьрса ледара долуш яра, ткъа Рахъал юьхь хаза йолуш а, дегI куьцехь долуш а яра. ¹⁸ Якъубана Рахъал езаеллера, цундела цо элира Лабане: «Ас ворхI шарахь болх бийр бу хьуна, ахь соьга хьайн йоI Рахъал яийтахь».

¹⁹ «Кхечуьнга лучул, хьобга иза ялар гIолехь хир ду. Со волчохь Iе хьо», — элира Лабана. ²⁰ Якъуба ворхI шарахь болх бира Лабанна. Амма и хан масех де долуш санна бен ца хийтира цунна, хIунда аьлча Рахъале болу безам чIогIа бара цуьнан. ²¹ ВорхI шо хан чекхъяьлча, Якъуба элира Лабане: «Сан зуда схьало, болх бан тоьхна хан чекхъяьлла сан».

²² Цигахь Iаш болу нах схьа а кхайкхина, той хIоттийра Лабана. ²³ Цу буссехь Якъуб волчу шен йоI Леа йигира цо. Якъуб Леица дIавижира. ²⁴ Лабана шен ялхо Залпаь елира Леина оьшу гIуллакх дайта. ²⁵ Iуьйранна Якъубана гира шеца ерг Леа хилар. Цо элира Лабане: «ХIара хIун ду ахь суна динарг? Ас хьуна дуккха а болх ма бинера Рахъал сайга йоуьйтург. Со ле хIунда ви ахьа?»

²⁶ Лабана элира: «Тхо долчу махкахь жимаха йолчу йоьIан бакьо яц йоккхаха йолчул хьалха маре яха. ²⁷ Амма ловзаран кIира ахь чекхдаккхяхь, аса Рахъал а дIалур ю хьуна. Иза долайоккхург кхин а ворхI шарахь суна болх бан беза ахьа».

²⁸ Якъуба цо ма-аллара дира: ловзаран Iадат кхочушдира, ткъа Лабана шен йоI Рахъал дIаелира цунна. ²⁹ Шен ялхо Балхъат елира Лабана Рахъална гIуллакх дан. ³⁰ Якъуб Рахъалах кхийтира, иза Леэл чIогIа езаелира цунна. Кхин а ворхI шарахь а Лабанна болх бира цо.

Якѹбан кІентий

³¹ Везачу Элана гора Якѹбана Рахьал Леэл чІогІа езаш хилар, цундела Цо Леин бераш хилийтира, ткѹа Рахьалан ца хилийтира. ³² Леас кІант вира, цуьнан цІе цо Раабан тиллира (иза «сан бала гина Цунна» бохучух тера ду), хІунда аьлча цо бохура: «Везачу Элана гина аса хьобгу бала: хІинца мукъана а со езаяла мега сан майрачунна». ³³ Леа юха а доьзалхочух хилира, кхин цхьа кІант вира цо. Цуьнан цІе цо ШимІа тиллира (иза «хезна» бохучух terra ду). Леас бохура: «Везачу Элана хезна, со майрачунна ца еза аьлла, цундела Цо суна кІант велла». ³⁴ Кхин цкѹа а доьзалхочух а хилла, кІант вира Леас. Цо цуьнан цІе Леви тиллира (иза «цхьаьнакхета» бохург ду). Леас бохура: «ХІинца сан майра суна уллохь хир ву, ас кхо кІант ма вина цунна». ³⁵ Юха а доьзалхочух а хилла, кхин цхьа кІант вира Леас. Цуьнан цІе ЯхІуд тиллира (иза «хастам» бохург ду). Цо бохура: «ХІинца ас Везачу Элана хастам бийр бу». Цул тІаьхьа кхин бер ца хуьлуш сецира иза.

30 ¹ Рахьална гора шен Якѹбана дина бер ца хилар. Шен йишех Леэx хьобгуш, цо элира Якѹбе: «Со лийр ю, ахь сан бераш ца хилийтахь!»

² Якѹба элира, Рахьална обгІаз а вахана: «Хьуна бераш ца деллачу Делан метта-м вац со?»

³ ТІаккха Рахьала элира: «Сан ялхочуьнца Балхьатца дІавижа. Нагахь санна цо суна бер дахь, сан а цуьнгахула доьзал хир бу».

⁴ Рахьала шен ялхо Балхьат елира Якѹбана, цунах зуда йита. Якѹб цуьнца дІавижира. ⁵ Доьзалхочух а хилла, Якѹбана кІант вира Балхьата. ⁶ «Сан доІанаш а хезна, Дала со бакъйна, – элира Рахьала. – Цо суна кІант велла». Цо кІентан цІе Дан тиллира (иза «бакъвина» бохург ду). ⁷ Юха доьзалхочух хиллачу Рахьалан ялхо чо Балхьата шолгІа кІант вира Якѹбана. ⁸ «Дала бахьана а хІоттийна, сайн йишица кьовса а елла, толам баьккхи ас», – элира Рахьала. Цу кІентан цІе Наптал тиллира цо (иза «кьийсам» бохург ду).

⁹ Шен кхин бер ца хуьлий хиинчу Леас Якѹбана шен ялхо Залпаь элира, цунах зуда йита. ¹⁰ Леин ялхо чо Залпаа Якѹбана кІант вира. ¹¹ «Сан аьгто хилла», – элира Леас. Цо кІентан цІе Гада (иза «аьгто» бохург ду) тиллира. ¹² Леин ялхо чо Залпаа Якѹбана кхин цхьа кІант а вира. ¹³ Леас элира: «Со ирс долуш ю! ХІинца массо а зударша со ирс долуш ю эр ду!» Цу кІентан цІе Ашар тиллира цо (иза «ирс» бохург ду).

¹⁴ КІа хьокхучу хенахь арахула воґучу Раабанна дудаь* цІе йолу орамаш карийра. Цо уьш шен нанна Леина схьадеара. Рахьала элира Леига: «Хьан кІанта деана дудаь-орамаш лохьа суна жимма».

¹⁵ «Ахь майра а ваьккхина соьгара, – элира Леас, – хІинца сан кІанта деана дудаь-орамаш а деза хьуна?»

Амма Рахьала жоп делира: «Нагахь хьайн кІанта деана орамаш ахь суна лахь, тховсехь Якьубца дІайижа мегар ду хьуна», – аьлла.

¹⁶ Сарахь Якьуб араца цІа воґуш, Леа цунна дуьхьал елира. «Тховса хьо соьца дІавуьжур ву, – элира цо. – Ас сайн кІентан дудаь-орамаш делла хьох». Цу буса Якьуб Леица дІавижира. ¹⁷ ТІаккха Леин доІанаш а хезна, Дала юха а доьзалхочух хилийтира иза. Цо Якьубана пхьалґа кІант вира. ¹⁸ Леас элира: «Ас сайн майрачунна ялхо яларна Дала совґат дина суна». Цо кІентан цІе Иссархан тиллира (иза «совґат ду» бохург ду). ¹⁹ Юха а доьзалхочух а хилла, Якьубана ялхалґа кІант вира Леас. ²⁰ «Дала тамашийна похІма делла суна, – бохура Леас. – ХІинца Якьуба со, билггала, лорур ю, хІунда аьлча ас ялх кІант вина цунна». Цо кІентан цІе Забул тиллира (иза «ларам» бохучух тера ду). ²¹ Цул тІаьхьа Леас йоІ йира, цуьнан цІе цо Дина тиллира.

²² Рахьал дагахь а йолуш, цуьнан доІина жоп а делла, бер хилийта аьтто бира Дала. ²³ Доьзалхочух а хилла, кІант вира Рахьала. Цо бохура: «Дала хІара эхь дІадаьккхи суна тІера». ²⁴ Цо кІентан цІе Юсуп тиллира (иза «алсамдалийта» бохург ду). «Везачу Эло кхин а лойла суна кІант», – бохура цо.

Якьубан даьхни алсамдолу

²⁵ Юсуп винчул тІаьхьа Якьуба элира Лабане: «ДІавахийтахь со, сайн махка гІур вара со. ²⁶ Ас хьуна болх бина болу сан зударий а, бераш а схьалохьа, тІаккха со дІагІур ву. Хьуна ма-хаьара, ас хьуна гІуллакх дика дина».

²⁷ «Нагахь хьо суна резавелахь, ма гІохьа дІа, кхузахь Іехьа, – жоп делира цунна Лабана. – Пал тесча, суна хиина, хьо бахьана долуш со Везачу Эло декьалвина хилар. ²⁸ Алахьа соьга хьайн мах, ас дІалур бу хьуна».

²⁹ Якьуба элира: «Хьуна хаьа, ас хьуна болх дика бина: ас Іалашдар бахьана долуш хьан даьхни дика хилла. ³⁰ Со хьо волчу веанчу хенахь хьан хьал дукха дацара, ткьа хІинца хьан иза дуккха а ду. Со варца Везачу Эло декьалвина хьо. ХІинца сайна оьшург дан лаьа суна. Цкьа мацца дина а сайн цІийнан гІуллакх ца дича волий со?»

³¹ «ХІун ло ас хьуна?» – хаьттира Лабана.

* 30:14 *Дудаь* – дийцарехь, цу орамаша зударшна бер хилийта гІо дора.

Амма Якъуба элира: «Суна хIумма а дала ца оьшу. Ас бохург дан лаяхь, соьга кхидIа а хьайн уьстагIий дажадайта. ³² Пурба ло суна, тахана хьайн жашкахула чекх а ваьлла, дерриг а махарчий йолу а, кьорза а уьстагIий схьаэца, ткъа иштта массо а Iаьржа Iахар а, махарчий йолу а, кьорза а гезарий схьаэца а. Иза суна белла мах хир бу. ³³ TейогIучу хенахь хьуна атта хир ду со зен: сан жашка хьажа веача, махарчий йоцу я томмагIаш доцу бож хилахь я Iаьржа боцу Iахар хилахь, хьуна хуур ду, ас иза хьайн лачкьинийла».

³⁴ Лабана жоп делира: «Со реза ву, ахьа ма-бохху дийр ду вай».

³⁵ Амма оьцу дийнахь Лабана массо а кьорза а, махарчий йолу а гезарий а, Iаьржа Iахарий а дIа а лачкьийна, шен кIенташка уьшларде элира. ³⁶ Кхаа дийнахь новкъа дIа а бахана, кьорза даьхни кхечу метте дIалаьллира кIенташа. Ткъа Якъуб важа даьхни дажош висира. ³⁷ Tаккха Якъуба, толлан а, бIаран а, хьехан а дитташ тIера гаьннаш а даьхна, цхьацца йолчу меттера царна тIера чкъор дIадаьккхира. Гаьннаш тIехь кIайн махарчий йисира. ³⁸ Цо и гаьннаш бежанаша хи молучу массо а меттехь охьадохкура. Хи мала деана даьхни циггахь вовшахкхетара. ³⁹ Цу гаьннаш хьалха бежалоща цхьаьнакхетгачу гезарша махарчий йолу а, кьорза а, томмагIаш долу а дохкана^д лора. ⁴⁰ И дохкана юьстах а даьккхина, цо важа долу даьхни цхьаьнакхетгачу хенахь Лабанан кьорза а, Iаьржа а даьхни долчу дIа-дерзадора. Иштта цуьнан хилира шен даьхни. Лабанан даьхнех дIа а къастийна, уьш юьстахо латтадора Якъуба. ⁴¹ XIоразза а жена юкъахь онда даьхни оре деача, цунна хьалха хи молучу нойш чу гаьннаш дохкура Якъуба. Цу гаьннаш хьалха вовшахъэр хуьлура даьхнин. ⁴² Ткъа даьхни гIийла хилча, цунна хьалха гаьннаш ца дохкура цо. ГIийла дохкана Лабанна дуйсура, ткъа онданиг Якъубана хуьлура.

⁴³ ЧIогIа хьалдолуш хилира Якъуб, цуьнан даккхий жаш а, дуккха а гIарбашаш а, ялхой а, эмкалш а, варраш а яра.

Якъуб Лабан волчуьра воду

31 ¹ Якъубана хезира Лабанан кIенташа олуш: «Вайн ден долахь дерг дIа а эсна, шена бахам гулбина Якъуба».

² Цул тIаьхьа Якъуба тидам бира Лабан шеца хьалха санна ца хилар. ³ Везачу Эло элира Якъубе: «Хьайн дайн лаьтта тIе, хьайн гергарнаш болчу юхаверза. Со хьобца хир ву».

⁴ Якъуба Рахьале а, Леига а алийтира, шен жаш долчу араяла аьлла. ⁵ Цо элира цаьрга: «Суна го шун да хьалха санна сайца ца хилар, амма сан ден Дела соьца ву. ⁶ Шуна хаьа, ас сайн ницкъ ма-кхоччу шун дена болх бинийла, ⁷ амма цо левора со, иттацца суна бала беза мах хуйчуш. Деллахь а, Дала Iалашвора со цо лелочу вочу хIуманех. ⁸ Нагахь

Лабана: „Хьуна луш болу мах кьорза даьхни хир ду“, – аьлча, дерриг а дохкана^д кьорза хуьлура, ткьа нагахь цо: „Хьан мах махарчий йолу даьхни хир ду“, – аьлча, дерриг а дохкана махарчий йолуш хуьлура. ⁹ Иштта Дала шун дегара даьхни, схьа а даьккхина, суна схьаделира.

¹⁰ Цкъа даьхни вовшахкхетачу хенахь суна гIан гира: гезарий оре лаьцна бежалой кьорза а, махарчий я томмагIаш долуш а яра. ¹¹ Делан малико элира соьга гIенах: „Якьуб“. Ас жоп делира: „Со кхузахь ву“, – аьлла. ¹² Цо элира: „Дахьажал: гезаршца цхьаьнакхетта ерриг а бежалой кьорза а, махарчий я томмагIаш долуш а ю, хIунда аьлча Суна гина Лабана хьуна бина тешнабехк. ¹³ Со Беталахь хьуна дуьхьал хIоьттина волу Дела ву, ахьа тIулга тIе даьтта а доьттина, Суна чIагIо йинчу меттигехь. ХIара латта Iадда а дитий, хьо винчу махка сиха дIагIо“.

¹⁴ Рахьала а, Леас а элира: «Тхан ден бахамехь тхуна дакьа дан а дуй? ¹⁵ Гуш дац цунна тхо хийра хетар? Тхо дохка а доьхкина, тхох даьккхинарг дайина ваьлла иза. ¹⁶ Дала тхан дегара схьабаьккхина бахам вайн а, вайн берийн а бу, цундела Дала хьайга ма-бохху де ахь».

¹⁷ Бераш а, зударий а эмкалш тIе а ховшийна, ¹⁸ дерриг а даьхни хьалха а лаьлина, Падан-Арамехь вовшахтоьхна бахам схьа а эцна, шен да Исхьакх волчу, КанаIан-махка дIаваха новкъа велира Якьуб.

¹⁹ Лабан уьстагIий ларга вахача, Рахьала цуьнан цIахь болу цIуш^д лачкьийра. ²⁰ Якьуба левира арамхо Лабан, ша дIавоьдий а ца хайитина. ²¹ Иза ведира, шен долахь дерг схьа а эцна. Эпрат-хил дехьа а ваьлла, ГалIад-лам болчухьа дIавахара иза.

Лабан Якьубана тIаьхьаволу

²² КхозлагIчу дийнахь Лабане хаййтира, Якьуб ведда аьлла. ²³ Шеца гергара нах а эцна, Якьубана тIаьхьавелира иза. ВорхI де даьлча, ГалIад-лома тIехь иза цунна тIекхечира. ²⁴ ГIенах веанчу Дала арамхочуьнга Лабане элира: «Ларлолахь, айхьа Якьубе олург, ойла а еш, алалахь». ²⁵ Лабан Якьубана тIаьхьакхиира. ГалIад-лома хь шен четарш дIахIиттийнера Якьуба, Лабан а сецира цига хь шен гергарчу нахаца. ²⁶ Лабана элира Якьубе: «И хIун ду ахь динарг? Со ле а вина, сан йоIарий, йийсархой санна, дIа ма биги ахь. ²⁷ Хьо хIунда ведда кьайлаха? Соьга хIунда ца элира ахь? Ас самукьанечу эшаршца, вотанашца, дечиг-пондаршца новкъа воккхур ма вара хьо. ²⁸ ДIасакьаьсташ, йоIаршна а, церан берашна а барт баккха аьтто а ца хилийти ахь. Ойла ца еш дина ахь и хIума. ²⁹ Сан ницкъ бара хьуна вон болх бан, амма сийсара буьйсанна хьан ден Дала аьлла соьга: „Ларлолахь, айхьа Якьубе олург, ойла а еш, алалахь“. ³⁰ Хьо хьайн

ден ца кча сихвелла дела давахана хулуьтур вай, амма сан цуш^д хунда лачкыйна ахь?»

³¹ Якъуба жоп делира Лабанна: «Со ведира, хунда аьлча со кхоьрура, ахь нуьцкъала хьайн йоIарий сайгара дабахарна. ³² Нагахь хьуна кхузахь цхьаьнгахь хьайн цуш^д карабахь, иза вехар вац. Хьайн гергарчу нахана а гуш хьажа, хьан долахь йолу хIума юй соьгахь. Нагахь елахь, юханехьа даэца». Якъубана ца хаьара Рахьала цуш^д лачкыйнийла. ³³ Якъубан а, Леин а, шина ялхочун а четарш кIелахь Лабанна хIумма а ца карийра. Юха Рахьалан четар кIел веара иза. ³⁴ Рахьал, цуш^д эмкалан нуьйра кIел да а лачкыйна, царна тIе хийнера. Четар кIелахь леррина лехча, хIумма а ца карийра Лабанна. ³⁵ Рахьала элира шен дега: «Оьгаз ма гIолахь, дада, хьуна хьалха со хьала ца гIаттарна, зударийн лазар долуш ю со». Мел чIогIа лехарх Лабанна ца карийра цуш^д. ³⁶ Оьгазвахана волу Якъуб Лабанна тIевирзира: «Хун ду соьгара даьларг? Хьо суна тIаьхьавала сан хун бехк бу? ³⁷ Сан долахь дерг дерриг а кегий ахь, хьайн салпалах хIумма а карийн хьуна? Хьайна карийнарг хьан а, сан а гергарчу нахана хьалха охьадилла, цаьрга кхел йойтур ю вайшиммо. ³⁸ Ткъа шарахь хьо волчохь Iийна со. Цу хьнахь хьан уьстагIий а, гезарий а оста а ца евлла, хьан жаш юкьара кой а ца диьна ас. ³⁹ Акхароша цистина даьхни хьуна тIе ца деана ас, зен сайна хилийтина. Ткъа ахь соьга дийнахь а, буса а лачкыйначунна тIера мах токхуьтура. ⁴⁰ Дийнахь малхо воттуш, буйсанна шелонна бала хьоьгуш, наб а яйна лелла со. ⁴¹ Иштта ткъа шарахь Iийна со хьан хIусамехь. Дейтта шарахь хьан шина йоIах а, ялх шарахь даьхнех а болх бина ас, ткъа ахь суна луш болу мах иттазза хийцира. ⁴² Нагахь санна соьца Исхьакх шех кхоьруш волу, сан деден ИбраIиман Дела а ца хиллехь, ахь со хIумма а ца луш давохуьтур вара. Амма Далла гина сан халонаш а, ас хьегна къа а, сийсара буса Цо бехказваьккхина со».

Якъубана а, Лабанна а юкьахь хилла барт

⁴³ Лабана Якъубана жоп делира: «ХIара зударий сан йоIарий бу, цетран бераш а сан ду. Хьуна гуш долу даьхни а, бахам а сан бу. Амма хун дийр ду ас сайн йоIаршна а, цара динчу берашна а? ⁴⁴ Барт бан беза вайшиммо, иза вайна юкьахь тоьшалла хилла дахIуттур бу».

⁴⁵ Шайн хилла барт дагахь латто, схьа а эцна, цхьа тIулг дахIотгийра Якъуба. ⁴⁶ Шен гергарчаьрга а элира цо: «ТIулгаш гулде». Цара, тIулгаш а гулдина, йоккха оьла йира. Юха цу оьланна улло хIума яа охьахевшира уьш. ⁴⁷ Лабана цу меттиган цIе ЕгIар-СахIадута тиллира, ткъа Якъуба цунах ГалIад элира. ⁴⁸ Лабана элира: «ХIара тIулгийн оьла тахана вайшинна юкьахь болчу берган теш ю». Цундела аьлла цунах ГалIад (иза «тоьшаллин оьла» бохург ду). ⁴⁹ «Вай барт бинчул

тӀаьхьа дӀасадевлча, Везачу Эло терго йойла вайна тӀехь», – элира Лабана. Иштта цу меттигах МицӀпа аьлла, цӀе тиллира цо (иза «терго» бохург ду). ⁵⁰ «Нагахь санна хьо сан йоӀаршца вон хилахь я ахь царна тӀе зударий балабахь, вайна юкьахь цхьа а вацахь а, хаалахь: Дела Теш ву хьуна а, суна а юкьахь». ⁵¹ Кхин а элира Лабана Якьубе: «ХӀара тӀулгийн оьла а, хӀара боккха тӀулг а бу ас вайшинна юкьахь хӀоттийна. ⁵² И тӀулгийн оьла а, и боккха тӀулг а тоьшалла ду со оцу тӀулгел дехьа – хьан агӀор вериг ца хилар хьуна зен дан. Хьо а вер вац цу тӀулгел сехьа суна зен дан. ⁵³ ИбрахӀиман а, Нахьيران а, церан ден а Дала кхел йойла вайна».

Шен дас Исхьакха ма-аллара, Кхерамечу Делах чӀагӀо йира Якьуба. ⁵⁴ Цу лам тӀехь сагӀа а даьккхина, массо а гергара стаг хӀума яа кхайкхира цо. Кхачанах а кхетта, цигахь буйьса яьккхира цара. ⁵⁵ Гуьйранна хьалххе йоӀарийн берашна а, йоӀаршна а барташ а даьхна, уьш декьал а бина, цӀа вахара Лабан.

Якьуб Иесавана дуьхьал вольду

32 ¹ Шен некъ кхидӀа а бечу Якьубана дуьхьал Делан маликаш кхийтира. ² Уьш гича, Якьуба элира: «ХӀара Делан тоба ю!» Цо и маликаш гинчу меттиган цӀе Махьанайм тиллира (иза «ши тоба» бохург ду).

³ СеИир цӀе йолчу махкара Эдом олучу меттехь Ӏаш волчу шен веше Иесаве хаам бан нах бахийтира Якьуба. ⁴ Цо элира цаьрга: «Сан эле Иесаве иштта ала: „Хьан ялхочо Якьуба боху: ‘Со Лабан волчохь хӀара де тӀекхаччалц Ӏийна. ⁵ Сан стерчий а, хьелий а, варраш а, уьстагӀий а, гезарий а, ялхой а, гӀарбашаш а бу. ХӀара кхаь боуьйту ас хьан кьинхетапе сатесна’“».

⁶ Геланчаша, юха а баьхкина, элира Якьубе: «Хьан ваша Иесав волчохь хилира тхо, иза хӀинца хьуна дуьхьал вогӀуш ву, шеца виь бӀе стаг а валош».

⁷ Вольхна а, кхеравелла а хьаьвзинчу Якьуба шеца болу нах а, даьхни а шина тобане дийкьзира. ⁸ Цо ойла йира: «Нагахь Иесав цхьана тобанна тӀелатахь, важа, кӀелхьара а яьлла, дийна юьсур ю». ⁹ Якьуба элира: «Сан деден ИбрахӀиман а, сан ден Исхьакхан а Дела, Веза Эла, Ахь элира соьга: „Хьайн лаьгта тӀе, гергара нах болчу юхаверза, Ас дика ваха хаор ву хьо“. ¹⁰ Со хьакь вац Хьан соьга хедар боцучу безамна а, тешамна а. Со Йордан-хих дехьаваьлча, сан карахь цхьа гӀаж бен хӀумма а яцара, ткьа хӀинца сан шина тобане бекьна бахам бу. ¹¹ Дольху Хьобга, сан вешех Иесав со ларвехьа, хӀунда аьлча со кхоьру, ван а веана, иза суна а, зударшна а, берашна а тӀелатарх. ¹² Ахь аьлла ма ду: „Ас хьан аьтто бийр бу, хӀордан гӀум санна, ягар ца яьлал тӀаьхье а кхиор ю“».

¹³ Якъуба цигахь буйса яккхира, шен долчух вешина Иесавана совгIат а кечдира цо: ¹⁴ ши бIе газа а, ткъа бож а, ши бIе уьстагI а, ткъа ка а, ¹⁵ ткъе итт стен эмкал а, шайн бокъашца, шовзткъа етт а, итт бугIа а, ткъа виркхел а, итт вир а. ¹⁶ И даьхни тобанашка а декъна, ялхошка дIа а делла, цо элира: «Сол хьалха дIагIо, даьхнина юкъахь меттиг а юьгуш». ¹⁷ Хьалха вьодучу ялхочуьнга Якъуба элира: «Сан ваша Иесав дубъхал а кхетта, цо хьайга хаттахь: „Хьо хьенан ву? Стенга вьоду? ХIара хьенан даьхни ду ахь дубьгург?“», ¹⁸ ахь ала: „Хьан ялхочун Якъубан даьхни ду. Хьуна совгIатана доуьйтуш ду хIара, иза ша а ву тхуна тIаьхье схьавогуш“».

¹⁹ Иштта шолгIачу ялхочунна а, кхозлагIчунна а, даьхнина тIаьхьа богIучу вукхарна а хьийхира цо ала дезарг: «Аша а иштта ала Иесаве, иза шайна дубъхалкхетча. ²⁰ Кхин тIе а тоха: „Хьан ялхо Якъуб тхуна тIаьхьа вогуш ву“, – алий». Якъуба ойла йора: «Ас дог кIаддийр ду цуьнан, сайл хьалха хIара совгIаташ а дахьийтина. Юха, тхойша вовшахкхетча, цо со тIеэца мега». ²¹ Иштта совгIаташ хьалха дIа а дахьийтина, шашь севцначу меттехь буйса йоккхуш Ийра Якъуб.

Якъуб Делах латар

²² Цу буссехь шен ши зуда а, ши ялхо-зуда а, цхайтгта кIант а эцна, Ябокх цIе йолчу хин гечох дехъавелира Якъуб. ²³ Дьозал а, шен бахам а хил дехьа баьккхира цо. ²⁴ Якъуб ша висинчу хенахь сахиллалц цхьаь лийтира цунах. ²⁵ Шега Якъуб эша ца велча, цу стага, кхуьнан хенах чIогIа куьг а тоьхна, иза чуьрадаьккхира. ²⁶ Юха цо элира: «ДIахеца со, арахь серлайолуш ю».

Амма Якъуба элира: «Ахь со декъалваллалц дIахоьцур вац».

²⁷ Стага хьаттира: «Хьан цIе хIун ю?»

«Якъуб», элира Якъуба.

²⁸ ТIаккха стага элира: «ХIинца дубыйна хьан цIе Якъуб хир яц, Исраил* хир ю, хIунда аьлча хьо, Делах а, нахах а летта, кIел ца висира».

²⁹ Якъуба элира: «Дьоху хьобга, хьайн цIе иййцахь суна».

Амма стага хьаттира: «Сан цIе хIунда хьотту ахь?» Цо Якъуб декъалвира. ³⁰ Якъуба цу меттиган цIе Пенуал (иза «Делан юьхь» бохург ду) тилира. Цо элира: «Кху меттехь Делаца юьхь-дубъхал а нисвелла, дийна висна со».

³¹ Малх цунна тIехула хьалагIаьттира, иза, астагIа а лелхаш, Пенуалехула чекхволуш. ³² Цундела ца юу исраилхоша ха долчуьра хьорзам, хIунда аьлча Дала Якъубан цу меттигах куьг тоьхна дела.

* 32:28 *Исраил* – иза «Делах латар» бохучух тера ду.

32:24-26 ХIушаI 12:3, 4. 32:28 Доладалар 35:10. 32:29 Куйгалхой 13:17, 18.

Якѹббий, Иесавий вовшахкхетар

33 ¹ Дахъаьжначу Якѹбана гира, шеца виь Ёе стаг а валош, вогу Иесав. Леиний, Рахъалний, шина ялхочунний юкъахь бераш дIасадийкъири Якѹба. ² Ялхой-зударий а, церан бераш а хьалха хIиттийра цо, Леа а, цуьнан бераш а царна тIехъа хIиттийра, ткъа Рахъал а, Юсуп а массарна а тIехъа даьккхира. ³ Хьалхаваьлла дIа а волавелла, шен вешина тIекхочуш, ворхIаза лаьтта тIекхаччалц охъатаьИира иза. ⁴ Амма Иесав, Якѹбана дурьхал а ведда, иза мара а воьллина, барташ даха хIоьттира. И шиь вилхира. ⁵ Зударий а, бераш а гина, Иесав хьаттира: «ХIорш муьлш бу хьоьца берш?»

Якѹба элира: «Дела соьца дика а хилла, Цо хъан ялхочунна делла бераш ду уьш».

⁶ Ялхой, шайн берашца тIебаьхкина, охъатаьИира Иесавана хьалха. ⁷ Юха Леа а, цуьнан бераш а тIедаьхкина охъатаьИира. Массарал тIаьхъа тIедеана Юсуп а, Рахъал а охъатаьИира. ⁸ Иесав хьаттира Якѹбе: «И дерриг а даьхни суна дурьхал хIунда дайитири ахь?»

«Хьо резаван лаьара суна, сан эла», — аьлла, жоп делири Якѹба. ⁹ Иесав элира: «Сан дерриг а долуш ду, сан ваша. Хьайниг хьайна дита».

¹⁰ «ХIан-хIа, ас доьху хьоьга! — элири Якѹба. — Нагахь хьо суна резавелахь, дIаэцахъа соьгара совгIат. Хъан юьхь гар — Делан юьхь гар санна ду, сел дика со тIейици ахь. ¹¹ Доьху хьоьга, дIаэца соьгара и совгIаташ, хIунда аьлча, Дела соьца дика а хилла, оьшург дерриг а сан долуш ду».

Якѹба чIогIа дехарна Иесав хьайицири цуьнан совгIаташ. ¹² Юха Иесав элира: «ХIинца дIагIур ду вай, со хуна уллохь хир ву».

¹³ Амма Якѹба элира: «Хьуна гуш ду бераш гIелделла хилар, цул сов, уьстагий а, хьелий а къона а, оза дезаш а ду сан. Нагахь цхъана дийнахь а лаьллина дигахь, даьхни хIаллакьхир ду. ¹⁴ Хьо хьалха дIагIю, со хуна тIаьххье дIавогIур ву, сих а ца луш, даьхни а, бераш а сьхьадахкадаларе хьаьжжина. ТIаккха сан эла волчу, СеИир-махка, кхочур ву со».

¹⁵ Иесав элира: «Пурба ло суна хьайца масех сайн стаг вита».

«Иза оьшуш дац, — элири Якѹба. — Хьо соьца дика хилар гичхъана тоьур ду суна».

¹⁶ Иесав оьцу дийнахь СеИир-махка юхавахара, ¹⁷ ткъа Якѹб Сакхат цIе йолчу метте вахара (иза «кхалораш» бохург ду). Цигахь чохь Iан цIа а, бежанашна кIел хIитта кхалораш а йири цо. Цундела аьлла цу меттигах Сакхат.

¹⁸ Падан-Арамера араваьллагхъана дуьйна, кхин хьовзам боцуш КанаIан-махкарчу Шехем-гIала сьхакхечири Якѹб. ГIалина хьалха

арахь сецира иза. ¹⁹ БИе дато ахча а делла, Шехеман дегара, Хьамуран доьзалера латта ийцира Якъуба. Цу тIехь шен четар дIахIоттийра цо. ²⁰ Цигахь сагIа доккху меттиг а кечийна, цу меттигахь «Эл» цIе йолу Исраилан Дела аьлла, цIе тиллира цо.

Якъубан йоI Дина а, Шехем-гIалара бахархой а

34 ¹ Якъубана Леас йина йоI Дина яхара меттигера зударий болчу. ² Цу мехкан куйгIалхочун хьаввихочун Хьамуран кIантана Шехемна гира иза. Цо, схьа а лаьцна, хьийзийра йоI. ³ Дина даггара езаелла, цуьнца эсала къамел дира цо. ⁴ Шен дега Хьамуре элира Шехема: «И йоI суна ялаехь».

⁵ Якъубана хиира шен йоI Дина хьийзийнийла, амма цуьнан кIентий даьхни дажаш арахь бара, цундела хIумма а ца олуш Iара иза уьш цIа бахккалц. ⁶ Шехеман да Хьамур веара Якъубца къамел дан. ⁷ Хилларг шайна хиъча, Якъубан кIентий сихха арара цIа баьхкира. Уьш чIогIа обьIазбахана бара, хIунда аьлча Исраилан тIаьхьенна юкъахь чIогIа эхье гIуллакх дара Шехема динарг, Якъубан йоI а хьийзийна, ткъа и саннарг могуьйтийла дацара. ⁸ Хьамура элира цаьрга: «Даггара шун йоI езаелла сан кIантана. Доьху шуьга, иза цуьнга маре яйитахьара аш. ⁹ Тхоьца захалонаш леладе: шайн йоIарий тхоьга а бахкийта, тхайнаш шайна а бига. ¹⁰ Тхуна юккъехь даха ховша — латта шуна хьалха ду. Цу тIехь Iан а Iе, мах а бе, хьал а гулде».

¹¹ Шехема элира Динин дега а, вежаршка а: «Шу сайца дика хилийта хIуьа а дийр дара ас, аш боххург лур а дара ас шуна. ¹² Нускалх муьлхха а там а, совгIаташ а деха, ас дIалур ду шуна, аша иза сайга яйитачьхана».

¹³ Шайн йишин Динин сий дайина дела, Якъубан кIентийн ойла хилира Шехем а, цуьнан да Хьамур а леван. ¹⁴ Цара элира: «И дойла яц тхан: сунтвazчу стаге тхайн йиша яхийтар эхье ду тхуна. ¹⁵ Тхо резахир ду, нагахь аш цхьа хIума дахь: шаш сунт а дина, тхо санна шу хилахь. ¹⁶ TIаккха оха шуьга тхайн йоIарий а лур бу, шуниш а балор бу. Шуна юкъахь даха а хевшина, шуьца цхьа къам а хилла Iийр ду тхо. ¹⁷ Амма шу сунтдан реза ца хилахь, тхайн йиша схьа а эцна, тхо дIагIур ду».

¹⁸ Цу къамелана резахилира Хьамур а, цуьнан кIант Шехем а. ¹⁹ Жимачу стага кхин хан ца йолуьйтуш кхочушдира цара аьлларг, хIунда аьлча Якъубан йоI долаяккха лаьара цунна, ткъа Шехем шен ден хIусамехь уггар лоруш верг вара.

²⁰ Хьамур а, цуьнан кIант Шехем а, адам гуллучу метте, шайн гIалин кевне а веана, нахе вистхилира. ²¹ «И нах вайца дика бу, — элира

цара. – Вайн лаьтта тIехь Йойла уьш, мах а беш – кху лаьтта тIехь царна тоьбал меттиг ю. Вай церан йоIарий балор бу, ткъа цара вайнаш буьгур бу. ²² Цхьа халкъ а хилла, вайца Iан реза бу уьш, цхьа хIума дича: нагахь вайн божарий, церанаш санна, сунтбина хилахь. ²³ Церан жаш а, бахам а, дерриг а даьхни а вайн хир дац тIаккха? Резахила деза вай, тIаккха уьш вайна юкъахь баха ховшур бу».

²⁴ ГIалин кевне гулбелларш Хьамура а, цуьнан кIанта Шехема а бохучунна резахирила. ГIалин кевнах арабевлла берриг а божарий сунтбира. ²⁵ КхозлагIчу дийнахь, уьш массо а лазаро хыйзош Iохкучу хенахь, гIалара нах шайш кхерамехь бац моьгтуш бара. Ткъа Якъубан ши кIант – ШимIа а, Леви а, Динин вежарий, тарраш а эцна, гIалина тIелетира. Цара массо а божарий хIаллакбира. ²⁶ Тур тоьхна Хьамур а, цуьнан кIант Шехем а вийна, церан цIа чуьра Дина схьа а эцна, дIабыхара уьш. ²⁷ Байина нах болчу чу а оьхуш, Якъубан кIенташа гIали чуьра хIума дIадаьхьира, шайн йиша цигахь хыйзийна дела. ²⁸ Цара жаш а, бажа а, варраш а дIадигира, гIалахь а, арахь а дерг дIадаьхьира. ²⁹ ГIалин бахархойн хьал а, бераш а, зударий а, цIенош чохь дерг а схьайцира Якъубан кIенташа.

³⁰ ТIаккха Якъуба элира ШимIе а, Левига а: «Аш суна тIе бохам байитина, кху лаьтта тIехь Iаш болчу канаIанхошна а, перезахошна а со бIаьрга ван везар вац. Вай дукха дац, нагахь уьш, вовшах а кхетта, суна тIелатахь, цара со а, вай массо а хIаллаквийр ву».

³¹ Амма цара жоп делира: «Цу стагана, нахаца лела зуда санна, хета мегар ду ткъа тхан йиша?»

Якъуб Бетала юхавогIу

35 ¹ Дала элира Якъубе: «Бетал цIе йолчу меттиге хьала а валий, хьайн вешех Iесавих хьо ведда воьгIучу хенахь хьуна Ша гайтина волчу Далла лерина сагIа доккху меттиг кечье цигахь».

² Шен доьзале а, шеца болчаьрга а Якъуба элира: «ДIакхийса шайгахь болу хийра цIуш^д, цIан а лой, тIера бедар а хийца. ³ Цул тIаьхьа новкъа довла кечло, вай Бетала гIур ду. Халачу дийнахь сан доIина жоп а делла, со миччанхьа а вахача, соьца хилла волчу Далла лерина сагIа доккху меттиг кечийир ю ас цигахь».

⁴ Шайгахь болу хийра цIуш^д а, лергара чIагарш а Якъубе дIаелира цара. Цо уьш Шехем-гIали уллохь ножан дитта кIел лаьттагI дIайоьхкира.

⁵ Юха уьш новкъа бевлира. Дала кхерам тесира царна гонах йолчу гIаланашкарчу нахана тIе, цундела зуламна Якъубан берашна тIаьхьа

цхъа а ца велира. ⁶ Якъуб а, цуынца берш а КанаІан-махкахъ йолчу Луз цІе йолчу меттиге (хІинца Бетал) баьхкира. ⁷ Цигахъ цо Беталахъ волчу Далла лерина сагІа доккху меттиг кечийра, хІунда аьлча кхузахъ Дала Ша вовзийтира цунна, хІара шен вешех ведда воьдучу хенахъ. ⁸ Ребикха кхаьбна йолу Дебира елча, иза Бетална лахо лаьтгачу ножа-на кІел дІайоьллира. Цундела тиллина цу меттиган цІе Іалун Бахут (иза «делхаран наж» бохург ду).

⁹ Якъуб Падан-Арамера юхавеача, Дала, кхин цкъа а Ша гайтина, декъалвира иза. ¹⁰ Дала элира цуьнга:

«Хъан цІе Якъуб ю,
амма хІинца дуьйна хьох кхин Якъуб эр дац:
хъан цІе Израил хир ю».

Іштта Дала цуьнан цІе Израил тиллира. ¹¹ Дала элира:

«Со Нуьцкъала Дела ву.
Алссам доьзалхой а хуьлуш, деба.
Халкъ а, халкъийн доьзал а,
паччахъаш а схъабевр бу хьох.

¹² ИбрахІимна а, Исхъакхана а делла латта хьуна дІало Ас,
хъан тІаьхьенна а дІалур ду Ас иза».

¹³ Тпаккха цуынца къамел дечу меттера дІавахара Дела. ¹⁴ Якъуба Дала шеца къамел динчу метте боккха тІулг хІоттийра. Цу тІе Далла лерина чагІар а, даьтта а доьттира цо. ¹⁵ Дала шеца къамел динчу меттиган цІе юха а Бетал тиллира Якъуба.

Рахъал а, Исхъакх а кхалхар

¹⁶ Беталара дІа а бахана, Эпрати-гІалина уьш гена боцучу хенахъ Рахъал бери хьовзийра. ¹⁷ ЧІогІа холчохъ йолуш, бала хьогура цо. Бер схъаоьцуш йолчу зудчо элира: «Кхера ма кхера, хъан кхин цхъа кІант хир ву». ¹⁸ Шен са дІадалале Рахъала кІентан цІе Бен-Они тиллира (иза «сан баланийн кІант» бохург ду), амма дас Бен-Яман элира цунах (иза «сан аьтто куьйган кІант» бохург ду). ¹⁹ Рахъал кхелхира. Эпрати-гІала (я Байтлахам) боьдучу новкъахъ дІайоьллира иза. ²⁰ Цуьнан коша тІехъ чуртана тІулг хІоттийра Якъуба. И тІулг хІинца а Рахъалан коша тІехъ лаьтташ бу. ²¹ Шен некъ кхидІа а би-на, Мигдал Іедар олучу меттешъ четар хІоттийра Израила. ²² Израил цу меттешъ Іаш волуш, Раабан шен ден ялхочуьнца Балхъатца дІави-жира. Израилна хиира иза.

^{35:10} Доладалар 32:28. ^{35:11, 12} Доладалар 17:4-8. ^{35:14, 15} Доладалар 28:18, 19.

^{35:22} Доладалар 49:4.

Якъубан шийтта кІант вара. ²³ Леас бина кІентий:

Якъубан дуьххярлераниг – Раабан, юха ШимІа, Леви, ЯхІуд,
Иссархан, Забул.

²⁴ Рахъала бина кІентий:

Юсуп а, Бен-Яман а.

²⁵ Рахъалан ялхочо Балхъата бина кІентий:

Дан а, Наптал а.

²⁶ Леин ялхочо Залпаа бина кІентий:

Гада а, Ашар а.

Уьш Якъубана Падан-Арамехъ бина кІентий бара.

²⁷ Кхиръят-АрбаІ (хІинца Хъеврон) уллохъ йолу Мамари цІе йолчу меттехъ Іачу шен дена Исхъакхана тІевахара Якъуб. Цигахъ цхъана хенахъ тІевеана Іийнера ИбрахІим а, Исхъакх а. ²⁸ Исхъакхан бІе дезткаъ шо дара. ²⁹ Дуьнен чохъ дуккха а хан яьккхина, кхелхича, шен дайх дІакхийтира Исхъакх. Цуьнан кІенташа Іесава а, Якъуба а дІавоьллира иза.

Іесаван тІаьхъе

(1 Шерашкахъ 1:34-37)

36 ¹ Іесаван (я кхечу тайпана аьлча Эдоман) тІаьхъе хІара ю. ² КанаІан-махкара зударий балийра Іесава: Іада а, АхІлибам а, Басамат а. Іада яра хъетахочун Эйлонан йоІ. АхІлибам яра Іанин йоІ а, хъавихочун ЦибиІонан кІентан йоІ а. ³ Ткъа Басамат яра ИсмаІалан йоІ а, Набуятин йиша а. ⁴ Іадас Іесавана Элипаз вира, Басамата РаІал вира. ⁵ АхІлибама ЕІуш а, ЯІлам а, Кхорахъ а вира. КанаІан-махкахъ Іесавана бина кІентий бара уьш.

⁶ Шен зударий а, кІентий а, йоІарий а, цІахъ болу ялхой а, даьхни а, КанаІанахъ гулбина бахам а эцна, шен ваша Якъуб волчуьра кхечу метте дІавахара Іесав. ⁷ Цу шиннан дуккха а хьал а, даьхни а дара. Уьш тІебаьхкина Іаш болчу лаьтта тІехъ дІатарвала а, ваха а царна хала дара. ⁸ Иштта, дІавахна, СеІир-махкахъ ваха хиира Іесав (я Эдом).

⁹ СеІир-лаьмнашкахъ Іийначу эдомхойн ден Іесаван тІаьхъе хІара ю. ¹⁰ Іесаван кІентийн цІераш яра:

Іесаван зудчун Іадин кІант Элипаз а, Іесаван зудчун Басаматан кІант РаІал а.

¹¹ Элипазан кІентий: Теман, Омар, Цепа, ГаІтам, Кхеназ.

¹² Іесаван кІентан Элипазан ТамнаІ цІе йолуш ялхо яра. Цо Элипазана Іамалекх вира. Уьш Іесаван зудчун Іадин берийн бераш дара.

- 13 РаIалан кIентий бара Нахъати, Зерахъ, Шама, Миза. Уьш
Иесаван зудчун Басаматан берийн бераш дара.
- 14 Иесаван зудчо, Iанин йоIа, ЦибиIонан кIентан йоIа АхIлибама
Иесавана бина кIентий бара ЕIуш, ЯIлам, Кхуорахъ.
- 15 Иесаван тIаьхьенахъ баьччанаш бара хIорш:
Иесаван дуюхъарлерачу кIентан Элипазан кIентий: баьчча-
наш Теман, Омар, Цепа, Кхеназ, ¹⁶ Кхуорахъ, ГаIтам,
Iамалекх. Уьш Эдомехъ Элипазахъ схъабевлла баьчча-
наш бара. Иштта Iадин берийн бераш а дара уьш.
- 17 Иесаван кIентан РаIалан кIентий бара: баьччанаш Нахъати,
Зерахъ, Шама, Миза. Уьш Эдомехъ РаIалахъ схъабевлла
баьччанаш бара. Иштта Иесаван зудчун Басаматан
берийн бераш а дара уьш.
- 18 Иесаван зудчун АхIлибаман кIентий: баьччанаш ЕIуш, ЯIлам,
Кхуорахъ. Иесаван зудчо, Iанин йоIа АхIлибама, бина
баьччанаш бара уьш.
- 19 Уьш Иесаван (Эдоман) кIентий а, церан баьччанаш а бара.

Эдомехъ Иийначу СеIиран тIаьхье

(1 Шерашкахъ 1:38-42)

- ²⁰ Иесав вале Эдомехъ Иийнера хъорихо СеIир. Цуьнан бара кIентий:
Лутани, Шубали, ЦибиIон, Iана, ²¹ Дишон, Эцар, Дишан. Эдомехъ
болу СеIиран и кIентий хъорихойн баьччанаш бара.
- ²² Лутанин кIентий: Хъори а, ХIейма а. ТамнаI Лутанин йиша яра.
- ²³ Шубалин кIентий: Iалван, Манахъат, Iейбал, Шапи, Онам.
- ²⁴ ЦибиIонан кIентий: АяхIу, Iана. Шен ден ЦибиIонан варраш
яжош, яьссачу арахъ довха хи карийна Iана вара иза.
- ²⁵ Iанин бераш: Дишон а, Iанин йоI АхIлибам а.
- ²⁶ Дишонан кIентий: Хьемдан, Эшбан, Итран, Керан.
- ²⁷ Эцаран кIентий: БилхIан, ЗаIван, Iакхан.
- ²⁸ Дишанан кIентий: IуцIа, Арани.
- ²⁹ Хъорихойн баьччанаш бара Лутани, Шубали, ЦибиIон, Iана,
³⁰ Дишон, Эцар, Дишан. Уьш СеIир-махкахъ шайн-шайн тобанаш-
кахъ хъорихойн баьччанаш бара.

Эдом-мехкан паччахъаш

(1 Шерашкахъ 1:43-54)

- ³¹ Исраилан махкахъ паччахъаш хилале Эдомехъ хIара паччахъаш бара:
³² Беларан кIант БулаI. Цуьнан гIалин цIе ДинхIаба яра.
- ³³ БулаI велча, цуьнан метта Бацар-гIаларчу Зерахъан кIант
Ябаб паччахъ хилира.

- 34 Ябаб велча, цуьнан метта теманхойн махкара Хьушам паччахь хилира.
- 35 Хьушам велча, цуьнан метта Бедадан кІант ХІадад паччахь хилира. Муаби-махкахь маданхошна тІехь толам баьккхина вара иза. Цуьнан гІалин цІе Іавит яра.
- 36 ХІадад велча, цуьнан метта Масрекха-гІалара Самла паччахь хилира.
- 37 Самла велча, цуьнан метта хина йистера Рехьабат-гІалара Шаул паччахь хилира.
- 38 Шаул велча, цуьнан метта Іахбаран кІант БаІал-Хьанан паччахь хилира.
- 39 Іахбаран кІант БаІал-Хьанан велча, цуьнан метта ХІадад паччахь хилира. Цуьнан гІалин цІе ПаІу яра. Мезахьабан йоІан Матарадан йоІ Ма-ХІайтІабал яра цуьнан зуда.

⁴⁰ ХІорш ю Іесаван тІаьхьенах болчу баьччанийн цІераш, церан тайпанашка а, лаьттанашка а хьаьбжжина: ТамнаІ, Іаьлви, Етат, ⁴¹ АхІлибам, Эла, Пинан, ⁴² Кхеназ, Теман, Мубацар, ⁴³ Магдаал, Іирам.

Эдомхойн ден Іесавах схьабевлла баьччанаш бара уьш. Шайн долахь долчу лаьтта тІехь шайн-шайн тайпанашца Іаш бара уьш.

Юсупан гІенаш

37 ¹ Якъуб шен да ваьхначу КанаІан-махкахь Іаш вара.

² ХІара ду Якъубан тІаьхьенах хилларг.

ВуьрхІитта шо долу Юсуп шен вежаршца ден уьстагІий а, гезарий а яжош вара. Цуьнца хуьлуш болу цуьнан вежарий Якъубан шиннан зудчун Балхьатан а, Залпаан а кІентий бара. Юсупа шен вежарша дина вон хІума дега дІадуьйцура. ³ Израил (я Якъуб) воккха стаг волчу хенахь дуьнен чу ваьлла вара Юсуп, цундела вукху кІентел дукхавезара цунна иза. Цо Юсупна хаза кечдина духар делира. ⁴ Шайл а алсам дена дукхавезийла хиьча, вежаршна Юсуп ца вийзира, цуьнца бертахь кьамел дан а ца лаьара царна. ⁵ Цкъа Юсупна гІан гира. Цо иза вежаршна дийцира, царна Юсуп кхин а чІогІа ца вийзира. ⁶ Цо элира цаьрга: «ЛадогІийша, суна хІун гІан гина. ⁷ Вай кха тІехь цІевнаш доьхкуш дара. ЦІехьхана сан цІов, ая а белла, дІанисбелира, шун цІевнаш, цунна гонах а хІиттина, цунна охьатаьІира».

⁸ Вежарша элира цуьнга: «Хьо паччахь а хилла, тхуна тІехь куьйгалла деш хир ву моьтту хьуна?»

Цуьнан гІан а, иза дийцар а бахьана долуш кхин а чІогІа ца вийзира царна иза.

⁹ Кхин цхьа гІан а гира Юсупна, иза а вежаршна дийцира цо: «Ла-догІийша, кхин цхьа гІан а гира суна: хІинца суна хьалха охьатабІаш малх а, бутт а, цхьайтта седа а бара».

¹⁰ Вежаршна дийцина ца Іаш, дена а дийцира цо и гІан. Дас бехк баьккхира цуьнга: «И хІун гІан ду хьуна гинарг? Со а, хьан нана а, хьан вежарий а, дахка а даьхкина, хьуна хьалха охьатабІар ду ткьа?»

¹¹ Вежарий хьобгура цунах, амма дас дагахь латтадора и хилларг.

Вежарша Юсуп вуьху

¹² Шайн ден жаш дажо Шехем олучу метте бахара вежарий. ¹³ Исра-ила элира Юсупе: «Шехемна уллохь жа дажош бу хьан вежарий, хьо царна тІевахийта воллу со».

«Со кийча ву», – жоп делира Юсупа.

¹⁴ Дас элира цуьнга: «Ваха а гІой, хьажа хьайн вежарий хІун деш бу а, жа муха ду а, юха а волий, суна жоп а да цунах лаций».

Хьеврон-тогІи чурьа Шехеме вахийтира цо Юсуп. ¹⁵ Цигахь тила а велла, арахула иза лелачу хенахь цунна дуьхьалкхийтира цхьа некъа-хо. Цо хаьттира Юсупе: «Ахь хІун лобху?» – аьлла.

¹⁶ Юсупа элира: «Ас сайн вежарий лобху. Алахьа соьга, мичахь бу уьш шайн жаш дажош?»

¹⁷ «Уьш кхузара дІабахна, – жоп делира цу некъахоcho. – Суна хези-ра цара олуш: „Дотане гІур ду вай“».

ТІаьхьаваханчу Юсупна шен вежарий Дотан олучу гІалина уллохь карийра. ¹⁸ Геннахь Юсуп тІевогІуш а гина, шайна и тІекхачале ве-жарша барт бира иза вен. ¹⁹ «Хьуьлла вогІу хІара гІенаш гуш верг! – элира цара. – ²⁰ Вен а вийна, гІуна чу кхосса веза вай иза, цІахь иза экхано виьна эр ду вай. ТІаккха хуур ду вайна цуьнан гІенех хІун хуьлу».

²¹ И кьамел хезча, Юсуп кІелхьарваккха луучу Раабана элира: «ХІан-хІа, иза вуьйр вац вай». ²² Кхин а элира цо: «ЦІий ма Іанаде-лаш. Яьссачу араара оцу гІуна чу кхосса иза, амма цунна тІе куьг ма айа». Царах иза кІелхьара а ваьккхина, да волчу дІавахийта лууш ва-ра Раабан. ²³ Юсуп вежаршна тІевеача, цунна тІера еза, хаза кечйина бедарш схьаехира цара. ²⁴ Юха чохь хи доцучу, яьссачу гІуна чу кхоьссира иза вежарша. ²⁵ ХІума яа охьахевшича, царна гира ГалІад цІе йолчу меттера эмкалийн кьепалца богІу ИсмаьІалан тІаьхьенах болу нах. Хаза хьожа йогІучу бецех а, зезагех дина тайп-тайпана хьа-кхарех а эмкалш а йобттина, Мисар-махка боьлхура уьш. ²⁶ ЯхІуда элира вежаршка: «Вайна хІун пайда бу, ваша вен а вийна, цунах дерг

лачкыйна Гийча? ²⁷ Цул а оцу нахана д'Авухкур ву вай иза, цунна т'е куыг айа а дезар дац — вайн ваша ма ву иза».

Вежарий резахилера цо аьллагунна. ²⁸ Исмаь'Алан т'Аьхьенах болу и маданхойн совдегарш т'Ехбовлучу хенахь вежарша Юсуп, г'уна чур-ра хьала а ваккхина, ткьа детин ахчанах царна вобхкира. Цу наха иза Мисара д'Авигира. ²⁹ Раабанна ца хаьара хилларг. Г'уна т'е вахача, цигахь Юсуп а ца гина, холчу х'Обьтина, шена т'Ера х'Уманаш эт'Ий-ра цо. ³⁰ Юха а веана, цо элира вежаршка: «К'Ант цигахь вац! Со х'Ин-ца дена хьалха муха г'ур ву?»

³¹ Т'аккха цара, бож а йийна, цуьнан ц'Ий хьабкхира Юсупан куча т'е. ³² Юха, и коч шайн дена т'е а яьхьна, цара элира: «Х'Ара карийна тхуна. Хьажахь, хьан к'Ентан юй х'Ара?»

³³ Коч евзинчу дас элира: «Х'Ара сан к'Ентан коч ю! Иза экхано виьна! Юсуп цистина д'Аваьккхина».

³⁴ Шена т'Ера бедарш а эт'Ийна, Иаьржа духар а дуьйхина, дуккха а деношкахь к'Антах белхар дира Якьуба. ³⁵ Массо а цуьнан к'Ентий а, йо'Арий а иза тебан г'Ертара, амма иза тен дагахь вацара: «Сайн к'Ан-тана сагатдеш, эхарта д'Аг'ур ву со», — бохура цо. Кхид'а а белхар ди-ра дас.

³⁶ Ткьа цу хенахь маданхоша Мисар-махкахь пир'унан г'аролан хьабкам волчу Патипарна вобхкира Юсуп.

Ях'уд а, Тамара а.

38 ¹ Цу хенахь шен вежарий болчуьра д'а а вахана, Иадулам олучу меттера волу Хьира ц'е йолу стаг волчохь Иаш вара Ях'уд. ² Цигахь Ях'удана Шу'а ц'е йолчу кана'анхочун йо'И эвзира. Яла а йи-на, цунах кхийтира иза. ³ Зудчо к'Ант вича, цуьнан ц'е Иаьр тиллира. ⁴ Юха а доьзалхочух а хилла, к'Ант вира Ях'удан зудчо. К'Ентан ц'е Онан тиллира цо. ⁵ Кезаб олучу меттехь шена кхин цхьа к'Ант а вича, цуьнан ц'е Шейла тиллира цо.

⁶ Шен дуьхьарлерачу к'Антана Иаьрана Тамара ц'е йолуш зуда ялийра Ях'уда. ⁷ Амма Шена хьалха Иаьр кьиношца Иарна, Везачу Эло са ийцира цуьнан. ⁸ Т'аккха Ях'уда элира Онане: «Хьайн вешех йи-синчуьнца д'а а вижна, марवेशин декхар кхочушдан деза ахь вешин т'Аьхье хилийта».

⁹ Амма Онанна хаьара оцу т'Аьхьенан да ша хир воций, цундела х'Юразза а вешин зудчуьнца д'Авижча, бер ца хуьлу аг'ю лелайора цо. ¹⁰ Везачу Элана хьалха кьилахь дара Онана лелош дерг, цундела Цо цуьнан а са д'Аийцира. ¹¹ Т'аккха оцу шинна хилларг жимаха волчу

кІантана Шейлана хиларна кхоьруш, ЯхІуда элира шен несе Тамаре: «Сан кІант Шейла воккха хиллалц, хьайн да волчу дІа а гІой, йисина Іаш йолу зуда Іа ма-еззара Іе».

Тамара шен ден цІа дІаяхара. ¹² Дикка хан яьлча, ЯхІудан зуда, Шуйин йоІ, елира. Шен са тийначул тІаьхьа ЯхІуд шен уьстагІий лоргуш болу нах болчу Тамне вахара. Іадулам-гІалара цуьнан доттагІа Хьира а вахара цуьнца. ¹³ Тамаре элира: «Хьан марда Тамне уьстагІий ларга вобдуш ву». ¹⁴ Йисина Іачу зудчун духар дІа а даьккхина, юьхь кьайла-йоккхуш тІе хІума а кхоьллина, Тамне бобдучу новкьахь йолчу Іенаим-гІалех чувулучу меттехь охьахиира иза. Цунна гора, Шейла воккха хиллехь а, ша цуьнга маре дІа ца ялар. ¹⁵ Тамара шена гича, цуьнан юьхь дІакъевлина хиларна цунах нахаца лела зуда тарьелира ЯхІудана. ¹⁶ Зудчунна тІе а вахана, цо элира: «Ялохьа, хьайца дІавижийтахьа со». Цунна ца хаьара иза шен нус юйла.

Зудчо хаьттира: «Ахь хІун лур ю суна хьо сайца дІавуьжуйтург?»

¹⁷ ЯхІуда жоп делира: «Ас сайн жена юкьара бубьхиг йоуйтур ю хьуна».

Зудчо юа а хаьттира: «Закьалтана хІума лур юй ахь, бубьхиг схьа-ийтталц?»

¹⁸ ЯхІуда хаьттира: «ХІун закьалт ло хьуна?»

Зудчо жоп делира: «Хьан мухІар а, цу тІера тІийриг а, хьан карара Іаса а оьшу суна».

Цо йобхург дІа а елла, цуьнца дІавижира ЯхІуд. Тамара доьзалхочух хилира цунах. ¹⁹ Цигара дІа а яхана, ша тІеобькхина хІуманаш дІа а яьхна, йисина Іачу зудчун духар тІедуьйхира цо.

²⁰ Цу хенахь ЯхІуда шен доттагІа Іадуламхо Хьира вахийтира, бубьхиг а эцна, ша закьалтана елла хІуманаш цу зудчуьнгара схьаэца. Амма доттагІачунна и зуда ца карийра. ²¹ Цо хаьттира цигарчу нахе: «Іенаим уллохула болучу некьан йистехь Іийна, цІуйн^д дуьхьа нахаца лелаш йолу еза зуда* мичахь ю?» — аьлла.

Цара жоп делира: «Кхузахь-м ца хилла цхьа а цІуйн дуьхьа нахаца лела еза зуда».

²² ЯхІуд волчу юа а веана, Хьирас элира: «Суна иза ца карий, цигарчу наха: „Кхузахь-м яц цхьа а цІуйн дуьхьа нахаца лела еза зуда“, — боху».

²³ ЯхІуда элира: «Делахь шегдахь йисинарг шена юьгур цо, вайх нах белийта ца лаь суна. Ас цунна бубьхиг яхьийтира, амма хьуна и зуда ца карийна».

* 38:21 *ЦІуйн дуьхьа нахаца лелаш йолу еза зуда* — и санна йолчу зудчуьнца лелар цІунна гІуллакх дар лорура. КанаІанхошна гергахь иза наха лоруш зуда яра. Цундела ЯхІуда цунах «еза» олу.

²⁴ Кхо бутт баылча, ЯхИуде элира: «Нахаца а лелла, доьзалхочух хилла хьан нус Тамара!»

ЯхИуда элира: «Ара а яккхий, ягае иза!»

²⁵ Амма ша дІаюьгучу хенахь мардена тІе стаг вахийтира Тамарас: «ХІара хІуманаш йолчу стагах доьзалхочух ю со. ДІахьажал, хьенан ду хабий хьуна хІара мухІар а, тІийриг а, Іаса а», — аьлла.

²⁶ ЯхИудана евзира и хІуманаш, цо элира: «Сан болчул а бехк бац цуьнан, хІунда аьлча ас сайн кІанте Шейле иза дІа ца елира». Кхин цуьнца дІа ца вижира ЯхИуд.

²⁷ Доьзалхо хуьлу хан тІекхавьча, Тамарин кийрахь шала бераш дуйла хиира. ²⁸ Бер хуьлучу хенахь хьалхарчу доьзалхочун куьг гучу-даьлча, бер схьаоьцучу зудчо, цуьнан куьйгах цІен тай а дихкина, элира: «ХІара хьалхара ву». ²⁹ Амма кІанта куьг юа а даьккхина, хьалха цуьнан ваша велира дуьнен чу. Бер схьаоьцучу зудчо элира: «Хьо муха чекхвели, Парас?!» Цу кІентан цІе Парас тиллира (иза «чекхвалар» бохург ду). ³⁰ Юа куьйга тІехь цІен тай дерг а велира гучу. Цуьнан цІе Зерахь тиллира (иза «сатасар» бохучух тера ду).

Юсуп а, Патипаран зуда а

39 ¹ Исмаїалан тІаьхьенах болчу совдегарша Мисар-махка валийра Юсуп. ПирІунан гІаролан хьабкам а волуш, цунна уллорчех цхьаь волчу мисархочо Патипара ийцира иза цаьргара. ² Веза Эла вара Юсупца, цуьнан дика аьтто хилира. Хьолахо волчу мисархочун хІусамехь вехаш вара иза. ³ Цуьнан хІусаман дена гора Веза Эла Юсупца хилар а, цо дечу гІуллакхаш тІехь гІо деш Иза хилар а. ⁴ Патипар реза вара Юсупна. Цунах хьалхара ялхо вира цо, цІа а, берриг бахам а Юсупе лело дІа а белла. ⁵ ХІусамдас Юсуп куьйгалла дан хІоттийчхьана дуьйна, Везачу Эло декъалйира мисархочун хІусам Юсупан дуьхьа. Везачу Элан беркат доьссира Патипаран долахь долчунна дерригенна а тІе: цІенна а, аренна а. ⁶ Цундела цо Юсупах тешна дитинера доллу хІума а. Юсуп бахьана долуш цхьана а хІуманна гІайгІа яцара цунна, ша юучун бен.

Юсуп куц долуш а, хаза а вара. ⁷ Дукха хан ялале хІусамден зуда кхуьнга хьежа елира. Цо элира Юсупе, шеца дІавижа аьлла. ⁸ Амма Юсуп реза ца хилира, цо бохура: «Со волчохь сан эло цхьана а цІа чохь йолчу хІуманна гІайгІа бан ца оьшу, шен долахь дерг дерриг а сох тешна дитина цо. ⁹ Кху цІа чохь со коьртаниг ву. Сан эло оьшург дерриг а луш ду суна, цхьа хьо йоцург, хІунда аьлча хьо цуьнан зуда ю. Ас муха бийр бу вон болх, Далла хьалха къа муха латор ду?»

¹⁰ ХІора дийнахь цу зудчо доьххушехь, цуьнца дІавижа а, хила а реза ца хуьлура иза. ¹¹ Цкъа цІеранаш чохь боцучу хенахь, цхьа гІуллакх а хилла, чувеара Юсуп. ¹² Цуьнан бедар схьа а лаяцна, зудчо элира: «ДІавижа соьца!» Амма тІехулара бедар зудчун карахь а юьсуш, ведда араиккхира Юсуп. ¹³ Шегахь бедар а йитина, иза дІаведдийла а гина, ¹⁴ зудчо, ялхой схьа а кхайкхина, элира: «Хьовсийша, хІара Іебархо вайн цІа чу валийна, ткъа хІара вай сийсаздеш ву! Кху чу а веана, соьца дІавижа гІерташ вара иза, амма со мохь хьекха хІоьттича, ¹⁵ шен бедар соьгахь а йитина, веда иза».

¹⁶ Юсупан тІеюху хІума шегахь йитира зудчо, хІусамда цІа валлалц. ¹⁷ Цунна а изза дийцира цо: «Ахь валийна Іебархойн лай со йолчу а веана, со хьийзо гІерташ вара, ¹⁸ амма ас мохь хьаккча, шен бедар соьгахь а йитина, ведира иза». ¹⁹ «Хьан лай сан сий даьа гІоьрти!» – бохура зудчо.

Цо дубьцучуьнга ла а доьгІна, чІогІа оьгІазвахара Патипар. ²⁰ Схьа а лаяцна, паччахьан тутмакхаш болчу набахти чу воьллира цо Юсуп.

Иштга набахти чу кхечира иза. ²¹ Амма цигахь а Веза Эла вара цуьнца. Гуттар а кхуьнан дола деш Ша хиларна, набахтин коьртачу хьакманана хІара дикачу агІор гайтира Везачу Эло. ²² Набахтин коьртачу хьакмамо массо а тутмакхашна тІехь куьйгалла дан а, набахтехь долчу хьолах жоп дала а хІоттийра Юсуп. ²³ Цунна ша тІедиллинчу гІуллакхна сагатдан ца оьшура набахтин коьртачу хьакмамо, хІунда аьлча, Юсупан массо а хІуманна тІехь аьтто беш, Веза Эла вара цуьнца.

ЧагІардуттург а, бепигдоттург а

40 ¹ Дукха хан ялале Мисаран паччахьан ши ялхо, чагІардуттург а, бепигдоттург а, шайн элана, Мисар-мехкан паччахьна хьалха бехке хиллера. ² ПирІун оьгІазвахнера шен коьртачу чагІардуттучунна а, коьртачу бепигдоттучунна а. ³ Цо и шиь Юсуп чувобьлина волчу, цуьнан элан Патипаран цІенца йолчу набахти чу воллийтира. ⁴ Набахтин коьртачу хьакмамо уьш Юсупе дІабелира. Юсуп церан гІуллакхе хьожуш вара. Чувобьлинчул тІаьхьа жимма хан яьлча, цушина ялхочунна ⁵ цхьана буса гІан гира. ХІора гІенан шен маьІна дара. ⁶ ШолгІачу Іуьйранна уьш болчу веача, Юсупна гира и шиь гІайгІане воьжна. ⁷ Шеца шен хІусамден цІа чохь чубоьхкинчу пирІунна уллорчу элашка хььттира цо: «Тахана сел гІайгІане хІунда ву шуьшиь?»

⁸ «Тхойшинне а гІан гина, – жоп делира цара, – ткъа цунах дерг кхето стаг вац».

Юсупа элира цаьрга: «Кхетор Делера дац ткъа? Дийцал суна шайн гIенаш».

⁹ Коьртачу чагIардуттучо дийцира Юсупна шен гIан: «Суна гIенэх кемсийн таьлланг гира. ¹⁰ Цу тIехь кхо га дара. Таьлланго заза даьккхира, юха зазанах цу сохьта кемсийн хорханаш хилира. ¹¹ Сан карахь пирIунан кад бара. Ас, кемсаш а яьхна, кеда чу мутт а даьккхина, пирIуне кад дIабелира».

¹² «Цуьнан маьIна иштта ду, — элира цуьнга Юсупа. — Кхо га — иза кхо де ду. ¹³ Кхо де даьлча, пирIуно хьо лаккха айина, хьалха хиллачу метте дIахIоттор ву. Ахьа, хьалха ма-баллара, пирIуне кад дIалур бу. ¹⁴ Амма ас доьху хьобга, хьайна дика хан тIеэача, со дага а вайитий, суна дика болх хилийтархьама пирIуне со хьахавелахь, набахти чуьра араваккха алий. ¹⁵ Iебархойн махкара нуьцкъах схьавалийна со, кхузахь а набахти чуволлал хIума а ца даьлла соьгара».

¹⁶ Юсупа динчу маьIнина реза а хилла, коьртачу бепигдоттучо элира цуьнга: «Суна а гира гIан: ас коьрта тIехь латтош кхо тускар дара, чохь бепиг а долуш. ¹⁷ Лакхарчу тускар чохь пирIунна деттина бепиг дара, амма иза олхазарша, зIакарш а етташ, дууш дара».

¹⁸ «Цуьнан маьIна иштта ду, — элира Юсупа. Кхо тускар — иза кхо де ду. ¹⁹ Кхо де даьлча, хьо а пирIуно лаккха хьалаойур ву — хьокханна тIе а хаййна, ткъа олхазарша хьан дегIах зIакарш еттар ю». ²⁰ Кхо де даьлча, пирIунан вина де дара. Цо той хIоттийра шена уллорчарна. Уьш гонах а болуш, пирIуно лаккха хьалаайира коьрта чагIардуттург а, коьрта бепигдоттург а. ²¹ Коьрта чагIардуттург шен хьалхалерчу метте дIахIоттийра цо, вукхо юха а пирIунан кара кад белира. ²² Ткъа коьрта бепигдоттург хьалаоблтира, Юсупа маьIна деш ма-аллара. ²³ Амма коьртачу чагIардуттучунна Юсуп дага ца веара, цунна иза вицвеллера.

ПирIунан гIенаш

41 ¹ Дийнна ши шо чекхдаьлча, пирIунна гIан гира: ша Нил цIе йолчу хина йистехь лаьтташ, ² хи чуьра берстана а, хаза а ворхI етт, хьала а баьлла, эрзашкахь бажа хIобйтира. ³ Царна тIаьххье кхин ворхI етт схьабелира Нил чуьра. И бежанаш гIийла а, ирча а дара. Берда тIехь вукхарна юххе дIахIиттира уьш. ⁴ ГIийлачу бежанаша дерстанаш дира. Эццахь пирIун самавелира.

⁵ Юха иза давижча, кхин гIан гира цунна: цхьана гIода тIехь буьззина а, хаза а ворхI кан бара. ⁶ Юха царна тIаьххье хьалабелира кхин ворхI кан. Уьш гIийла а, малхбалерчу мохо багийна а бара. ⁷ ГIийлачу кенаша дуьззина долу кенаш дIадира. Самаваьллачу пирIунна иза

гІан дуйла хиира. ⁸ Іуьйранна синтем байна вара иза. Мисар-махкара массо а бозбунча а, хьекъал долу стаг а сьха а кхайкхина, царна шен гІе-наш дийцира цо. Амма цьханна а церан маьІна дан ца хиира.

⁹ ТІаккха коьртачу чагІардуттучо элира пирІуне: «ХІинца суна да-гадеа со бехке хилар. ¹⁰ Цьхана хенахь пирІун обьІазвахнера шен ял-хошна. Со а, коьрта бепигдоттург а пирІунан гІаролан хьаьккаман цІенца йолчу набахти чу воллийтира. ¹¹ Суна а, сан накьостана а на-бахтехь цьхана буса гІан гира. ХІора гІан шен маьІна долуш дара. ¹² Тхобца чувобллина гІаролан хьаьккаман ялхо волу кьона Іебархо ва-ра. Оха цунна тхешан гІенаш дийцира, цо церан маьІна дира. ¹³ Цо ма-дийццара нисделира дерриг а: со сайн балха сьхавеара, соьца чу-воьллина хилларг хьалаобьлира».

¹⁴ ПирІуно Юсупна тІаьхьа нах бахийтира, цара иза сихонца набах-тера сьхавалийра. Маж а яьшна, тІе цІена хІума а юьйхина, пирІунна тІевахара Юсуп.

¹⁵ ПирІуно элира Юсупе: «Суна гІан гина, амма цьхьангге а цуьнан маьІна ца дало. Суна хезнера хьох лаьцна, хьо гІенех дерг девзаш а, церан маьІна дан хууш а ву бохуш».

¹⁶ Юсупа жоп делира: «Соьга далалур дац, Дала лур ду пирІунна ди-ка жоп».

¹⁷ ПирІуно дийцира Юсупна: «Суна гІенах со Нилан берда тІехь лаьт-таш гира. ¹⁸ ЦІехьхана, хи чуьра хьала а баьлла, хаза а, берстана а ворхІ етт эрзашкахь бажа хІоьттира. ¹⁹ Царна тІаьххье цкъа а суна Мисар-махкахь гина боцу, чІогІа ирча а, оза а ворхІ етт хьалабелира. ²⁰ Хьалха хьаладевл-ла, хаза а, нисделла а бежанаш цу гІийлачу, ирчачу бежанаша дира. ²¹ Амма царга хьаьжча, цьхаммо а эр дацара цара уьш диьна: шашь хьал-ха ма-дарра ирча дара и бежанаш. Эццахь со самавелира.

²² Юха суна гІенах цьхана гІад тІехь хьалабаьлла хаза а, буьззина а ворхІ кан гира. ²³ Царна тІаьххье хьалабелира бекъа а, гІийла а, малх-балерчу мохо чакхийна а ворхІ кан. ²⁴ ГІийлачу кенаша дуьззина дерш дІадира.

Ас бозбунчашка дийцира иза, амма цьханна а маьІна дан ца хиира цуьнан».

²⁵ Юсупа элира пирІуне: «И ший а гІан цьхана хІуманаш лаьцна ду. Дала хьуна сьхадиллина Ша дан воллург. ²⁶ ВорхІ дика етт а, ворхІ ди-ка кан а – иза ворхІ шо ду. И ший а гІан цьханнах лаьцна ду. ²⁷ Ткъа вукхарал тІаьхьа хьалабаьлла болу ворхІ гІийла а, ирча а етт а, ворхІ гІийла а, малхбалерчу мохо чакхийна кан а – иза ворхІ шо ду. Мацал-ла хІоьттина ворхІ шо. ²⁸ Дала пирІунна Ша дан воллург сьхадиллина

аьлла, ас бохург хIара дара. ²⁹ Мисар-махкахь шорто йолуш, токхе ворхI шо тIекхочуш ду. ³⁰ Юха тIедогIу ворхI шо мацалла йолуш хир ду. Шорто хилла хилар дицлур ду — мацалло дерриг а латта дассор ду. ³¹ Шорто йицлур ю цунна тIаьххье йогIун йолу мацалла бахъана долуш, хIунда аьлча мацалла луьра хир ю. ³² ПирIунна гIан шозза гаран маьIна ду Делан сацам хилла чекхбалар а, Цо иза кестта кхочушбий-риг хилар а.

³³ ХIума хууш а, хьекьал долу а стаг а лехна, Мисар-махкахь куьйгалла дан иза хIотто веза ахь. ³⁴ Шорто йолчу ворхI шарахь Мисар-махкахь кхиьначу ялтин пхобалгIа дакъа сьхагулдеш, нах арабаха беза. ³⁵ Оцу дикачу шерашкахь цара ялта гул а деш, пирIунан омрица гIаланашкахь кIа Iалашдан деза. ³⁶ Гулдина ялта дIадиллина хир ду, мацалла тIеанчу ворхI шарахь Мисар-махкара адам хIаллак ца хилийта».

Юсуп Мисар-мехкан куьйгалхо хуьлу

³⁷ ПирIуно а, цунна гонах болчу элаша а, реза а хилла, тIетодира Юсупа аьлларг. ³⁸ Шен элашка пирIуно хьаттира: «ХIара стаг санна верг вайна кхин мила карор ву, шена чохь Делан Са а долуш?»

³⁹ ТIаккха пирIуно Юсупе элира: «Дала и дерриг а хьуна сьхадиллина хилча, хьол хьекьал долуш а, хIуманакх хьеташ а стаг вац. ⁴⁰ Ас сайн цIенна тIехь куьйгалла дан хIоттаво хьо, дерриг а сан халкъ хьан омранаш кхочушдеш хир ду. Паччахьан дарже хьаьжна бен, со хьол лакхара хир вац».

⁴¹ ПирIуно элира Юсупе: «Хьажалахь, ас берриг а Мисар-махка тIехь куьйгалла дан хIоттаво хьо». ⁴² Цо шен пIелга тIера сьхадаьккхина мухIар Юсупан пIелга тIе доьллира, дуткъачу кIадинах дина духар цунна тIе а дуйьхина, цуьнан коча дашо зIе оьллира. ⁴³ Шен шолгIа гIудалкха чохь лелаве иза аьлла, омра дира пирIуно. Юсупна хьалха боьлхучу ялхоша, цунна некъ бита бохуш, маьхьарий деттара. Иштта пирIуно Мисар-махка тIехь куьйгалхо хIоттийра Юсуп. ⁴⁴ ПирIуно элира Юсупе: «Со пирIун ву, амма берриг а Мисар-махкахь хьан бакьо йоцуш цхьа а меттахвала а ваьхьар вац».

⁴⁵ Цо Юсупна керла цIе елира — Цапнат-ПаIнахь аьлла. Ана цIе йолчу гIалин динан да^а волчу ПатипараIан йоI Аснат ялийра пирIуно Юсупна. Иштта Юсуп берриг а Мисар-махкана тIехь урхалла деш хилира. ⁴⁶ Юсупан ткье итт шо дара, Мисаран паччахьна гIуллакх дан иза вахача. ПирIун волчуьра араваьлла, берриг а Мисар-махкахула чекхвелира иза. ⁴⁷ Шорто йолчу ворхI шарахь лаьтто дуккха а ялта

^{41:40} Векалийн 7:10. ^{41:42} Даниал 5:29.

делира. ⁴⁸ Оцу ворхI шарахь кхиъна ялта, гул а деш, гIаланашкахь охьадуьллур Юсупа. Луларчу аренашкахь кхиъна ялта хIора гIалахь охьадуьллур цо. ⁴⁹ ХIордан гIум санна, дукха дара Юсупа гулдина кIа. Цо иза, дагар а ца деш, дитира, хIунда аьлча дагар ца даллал иза дукха хиларна.

⁵⁰ Мацалла хIутту шераш тIекхачале Ана цIе йолчу гIалин динан ден ПатипараIан йоIа Асната ши кIант вира Юсупна. ⁵¹ Духьхарлерачу кIентан цIе Маннаш тиллира Юсупа (иза «дицдаитар» бохучух тера ду). Цо бохура: «Дала сайна хилла халонаш а, ден цIа а дицдаитина соьга». ⁵² ШолгIачу кIентан цIе Эпрам тиллира цо (иза «дебийтар» бохургу ду). Юсупа бохура: «Ас бала хьегначу махкахь Дала дебийтина со».

⁵³ Мисарахь шорто йолу ворхI шо чекхделира. ⁵⁴ Юсупа ма-аллара, мацалла еана ворхI шо дIадоладелира. Вукху мехкашкахь а яра мацалла, Мисарахь бен яа хIума яцара. ⁵⁵ Амма ерриг а Мисарахь мацалла хIоьттича, адам пирIунна тIедахара ялта доьхуш. Цо элира мисархошка: «Юсупна тIе а гIой, цо бохургу де».

⁵⁶ Берриг а махкахь мацалла яра. Юсупа мисархошна кIа доьхкира, иза дIадилина меттигаш схьа а йиллина, хIунда аьлча Мисарахь чIо-гIа мацалла хIоьттинера. ⁵⁷ Гонах болчу массо а махкара нах Мисара Юсупера кIа эца богIура, хIунда аьлча массанхьа а луйра мацалла яра.

Юсупан вежарий Мисар-махка боьлху

42 ¹ Мисарахь кIа дуйла шена хиъча, Якъуба элира шен кIенташка: «Шу вовшашка хьоьжуш хIунда Iа? ² Суна хезна, Мисар-махкахь кIа ду бохуш. Даха а гIой, цигара иза эца, вай мацалла ца далийта».

³ Юсупан итт ваша Мисара вахара кIа эца. ⁴ Якъуба Юсупан нанас вина ваша Бен-Яман цIахь витира. Цунна цхьа вон болх хиларна кхоьрура иза. ⁵ Иштта Израилан кIентий дуккха а кхечу нахана юкъахь кIа эца баьхкира, хIунда аьлча КанаIан-махкахь мацалла яра. ⁶ Мисар-махкахь куйгалхо Юсуп вара. Махкахь дерриг а халкъана кIа духкуш вара иза. ДIакхаьчна вежарий, лаьтта охьакхаччалц Юсупна хьалха охьатаьIира. ⁷ Вежарий ма-гинна, уьш бевзира Юсупна, амма шена уьш ца бевзашха цаьрца буьрсо къамел дира цо. «Шу мичара даьхкина?» – хаьгтира цо.

«КанаIан-махкара даьхкина тхо ялта эца», – аьлла, жоп делира цара. ⁸ Юсупна шен вежарий бевзинехь а, царна иза ца вевзира. ⁹ Царах долу шен гIенаш дага а даьхкина, Юсупа элира: «Шу ямартхой ду! Тхан пач-хьалкхан ледара агIонаш хаа а, долчун терго ян а даьхкина шу!»

¹⁰ «ХІан-хІан, эла, — жоп делира вежарша. — Хъан ялхой долу тхо ялта эца даьхкина. ¹¹ Тхо дерриш а цхъана ден кІентий ду. Хъан ялхой цІена нах бу, ямартхой бац».

¹² Юсупа юха а элира: «ХІан-хІан, шу тхан махкахъ ледара хІума хІун ду хъажа даьхкина».

¹³ Амма цара жоп делира: «ХІан-хІан, тхан доьзалехъ шийтта ваша вара, КанаІан-махкахъ Іаш волчу цхъана дех схъаваьлла. Жимаха верг хІинца деца ву, ткъа цхъаь кхелхина».

¹⁴ Юсупа элира цаьрга: «Ас аьллий, шу ямартхой ду! ¹⁵ Шу бакъ ду я дац иштта къастор ду ас: дийна волчу пирІунах дуй буу ас, шу кхузара дІагІур ма дац, шун жимаха волу ваша кхуза схъаваллалц. ¹⁶ Цхъаь вешина тІаьхъа вахийта, вуьш набахти чохъ Іийр бу. ТІаккха хуур ду суна, аш дуйцург бакъ ду я дац. Нагахъ даций, дийна волчу пирІунах дуй буу ас, шу ямартхой ду аьлла!»

¹⁷ Вежарий кхаа денна чубохкийтира цо. ¹⁸ КхозлагІчу дийнахъ Юсупа элира цаьрга: «Ас бохург дахъ, дийна дуйсур ду шу, хІунда аьлча со Делах кхоьру. ¹⁹ Нагахъ шу цІена нах делахъ, шух цхъаь набахти чохъ саца веза, ткъа вуьш мацалла ловш болчу шайн доьзалшна кІа дІаэцна баха беза. ²⁰ Амма шайн жимаха волу ваша схъавало веза аш, шаьш дуйцург бакъ дуй хайитархъама а, дийна дисархъама а». Иштта дан а дира цара. ²¹ Вежарша элира вовшашка: «Дала билггал до вайна таІзар вешина дуйхьал латийна къа бахъанехъ. Вайна гора Юсуп холчохъ хилар цо вайга дехар дечу хенахъ, амма вай цуьнга ла ца дуйгІира. ХІинца вайна бохам хилла».

²² Раабана элира: «Ас баьхнера шуьга — кІант бахъана долуш шайх къа ма латаде, амма аш ла ца дуйгІира! ХІинца цунна тІехула вайна бекхам хуьлуш бу».

²³ Царна дагахъ а дацара Юсуп шайх кхеташ хилар, хІунда аьлча цо цаьрца къамел гочдархочуьнгахула дора. ²⁴ Иза, дІа а вирзина, вилхира, юха, схъа а вирзина, цаьрца къамел дан хІоьттира. Царах ШимІа, схъа а къастийна, церан бІаьргашна хьалха дІавихкира цо. ²⁵ Церан тІоьрмигаш чу кІа а дилла, хІораннан ахча а цигга чудилла, некъана оьшург а ло аьлла, овра дира Юсупа. Дерриг а цо ма-аллара кхочушдира. ²⁶ КІа варраш тІе а дилина, новкъа бевлира уьш. ²⁷ Буйьса яккха севчича, вежарех цхъаммо галин бертиг яьстира вирана хІоь бала дагахъ. Цунна гали чохъ шен детин ахча карийра. ²⁸ «Сан дети юхадеана! — элира цо вежаршка. — ХІара ду и, сан гали чохъ».

Кхерабелла, дегнаш схьалелха а дохкуш, бегош вовшашка а хьоьжуш, бохура цара: «ХІара хІун ду Дала вайна динарг?»

²⁹ Шайн да Якъуб волчу Канаане юха а баъхкина, шайца хилларг дерриг а дейцира цара: ³⁰ «Цигарчу махкахъ куыйгалхо волчу стага, буърса къамел а дина, тхоьга элира: „Ямартло ян даьхкина шу!“ ³¹ Амма оха жоп делира цуьнга: „Тхо цена нах ду, ямартлонна даьхкина дац. ³² Тхо шийтта ваша вара, цхьана ден кIентий. Цхьаь воцуш ву, жимаха верг деца Канаан-махкахъ ву хIинца“. ³³ Таккха цу мехкан куыйгалхочо элира тхоьга: „Шу цена нах ду я дац иштта хуур ду суна: шайн цхьа ваша кхузахъ а витий, мацалла ловш болчу доьзалшна ялта схьа а эций, шайн новкъа дIагIо. ³⁴ Со волчу шайн жимаха волу ваша валаве, таккха хуур суна шу цена нах дуйла. Цул тIаьхьа ас шун ваша дIа а лур ву, кху махкахъ мах а лелабойтур бу“».

³⁵ Галеш дIасодохуш, хIоранна а дети чохъ долу шен бохча карийра. Дети а гина, церан да а, уьш а кхерабелира. ³⁶ Якъуба элира цаьрга: «Аш сайн берех ваьккхи со, Юсуп а вац, ШимIа а вац, ткъа хIинца Бен-Яман а схьаэца гIерта шу. Дерриг а суна дуьхьал даьлла!»

³⁷ Раабана элира дега: «Нагахъ ас Бен-Яман хьуна юха ца валавыхъ, сан ши кIант вен мегар ду хьуна. Соьга жоп далийтахъ цунах, ас иза юхавалор ву хьуна».

³⁸ Амма Якъуба элира: «Сан кIант хьоьца цига гIур вац, цуьнан ваша велла, иза ша висна. Нагахъ новкъахъ цунна цхьаь хилахъ, соьга иза лан лур дац, сингаттамехъ болу сан къоьжа корта эхарте кхочуьй-тур бу аша».

Вежарий шолгIа а Мисар-махка бахар

43 ¹ Луьра мацалла яра цу махкахъ. ² Мисарара деана дерриг а кIа шаьш диъча, дас кIенташка элира: «Даха а гIой, кхин а ялта эца вайна».

³ Амма ЯхIуда элира цуьнга: «Цу стага тхоьга буърса схьаьедина: „Шуна сан юьхъ гур яц, нагахъ шуьца схьавеана шун ваша ца хилахъ“».

⁴ Нагахъ ахъ тхоьца ваша ваййтахъ, оха, дахана, хьуна юург оьцур ю.

⁵ Амма ахъ иза ца ваййтахъ, тхо гIур дац, хIунда аьлча цу стага аьлла тхоьга: „Шуна сан юьхъ гур яц, шуьца шун ваша ца хилахъ“».

⁶ «И бала хIунда беана аш суна тIе, шайн кхин цхьа ваша ву а аьлла?» — хаьттира Израила*.

⁷ Цара жоп делира: «Цу стага тхох а, вайн доьзалх а лаьцна дерриг а хоьгтура тхоьга: „Шун да хIинца а дейна вуй? Кхин цхьа ваша вуй шун?“ Оха цуьнан хаттаршна жоп лора. Хьанна хаьара, цо эр дуй: „Схьавалаве кхуза шайн ваша“, — аьлла?»

* 43:6 *Израила* — и ву Якъуб.

⁸ ЯхИуда элира шен дега Исраиле: «Ахь кІант соьца вайитича, тхо оцу сохьта дІагІур дара, тхо а, вайн бераш а лечуьра кІелхьардаха. ⁹ Ас жоп лур ду Бен-Яманах, соьгара хоттур ахь цунах дерг. Нагахь санна ас, схьа а валийна, кІант хьобьга дІа ца лахь, хьуна хьалха со хир ву бехке велла дІаваллалц. ¹⁰ Вай сихо йина хиллехьара, тхо, шозза дІа а дахана, юхадаьхкина хир дара».

¹¹ ТІаккха церан дас Исраила элира: «Нагахь гІуллакх иштта делахь, хІокху вайн лаьтто луш долу тоьлла сурсаташ оцу стагана дІахь: дарбане хьакхар а, моз а, хаза хьожа йогІу бецаш а, деза даьтта а, тайп-тайпана бІараш а. Царах шайн некъан мохь кечбе. ¹² ХІинца доьлхуш шозза сов дато ахча хьо, хьалха шаьш цІа деанарг а юха дІахь: иза цхьана гІалатца галдаьлла хила мега. ¹³ Шайн ваша схьа а эций, сихонца цу стагана тІегІо. ¹⁴ Нуьцкьалчу Дала гІо дойла шуна, мехкан куьйгалхочунна хьалха шу хІиттича, шун вукху вешина а, Бен-Яманна а шуьца цІа ван пурба лойла Цо. Нагахь санна берех вала суна доьгІнехь, царах волийла со».

¹⁵ СовгІаташ а, хьалхачул шозза сов дети а, Бен-Яман а схьа а эчна, сиха Мисар-махка дІабахара вежарий. Уьш, дІа а кхаьчна, Юсупна хьалха хІиттира. ¹⁶ Цаьрца веана Бен-Яман гича, Юсупа шен цІийнан куьйгалхочуьнга элира: «ХІара нах сан цІа дІа а бигий, бежана а дей, яа хІума кечъе. Делкъахенахь соьца хІума юур ю кхара». ¹⁷ Цу стага шена тІедиллинарг кхочуш а дина, уьш Юсупан цІа бигира.

¹⁸ Вежарий кхерабелира, шаьш цуьнан цІийне балийча. Царна дагадеара: «Дуьххьара даьхкича, вайн галеш чу дети кхачар бахьана долуш далийна вай кхуза. Телетта, вай эша а дина, вайх леш а бина, вайн варраш дІаяха гІерта и стаг». ¹⁹ ТІе а бахана, Юсупан цІийнан куьйгалхочуьнга элира цара хІусаман неІарехь: ²⁰ «ЛадогІахь, эла! Тхо цкъа даьхкинера кхуза ялта эца. ²¹ Амма буьйса яккха севцначохь, оха галеш схьадаьстича, тхешан дато ахча ма-дарра карийра тхуна. Цундела хІинца оха иза юхадеана. ²² Кхин а деана оха ялта эца дети. Тхуна ца хаьа тхешан галеш чу ахча хьан диллина».

²³ Ялхочо жоп делира: «Шу кхера оьшуш хІумма а дац. Шун а, шун ден а Дала делла шуна галеш чохь карийна ахча, ткьа ас шуьгара дато ахча хьалха шу даьхкича схьайцира». Цул тІаьхьа цо уьш болчу ШимІа схьавалийра. ²⁴ ЦІийнан куьйгалхочо вежарий Юсупан цІа чу бигира. Царна когаш била хи а, церан варрашна хІоь а белира цо. ²⁵ Юсуп схьавале вежарша совгІаташ кечдира, хІунда аьлча цаьрга аьллера, цигахь хІума юур ю аьлла. ²⁶ Юсуп цІа веача, совгІаташ дІа а делла, лаьтта кхаччалц цунна хьалха охьатаьГира уьш. ²⁷ Цаьрга маршалла а хаьттина, Юсупа элира: «Аш хьалха соьга вийцина шун къена да муха ву? Дийна вуй иза?»

²⁸ Цара жоп делира: «Хъан ялхо, тхан да, дийна а, могуш а ву». Юсупе болчу ларамна лохха охъатаИира уьш.

²⁹ ДІасахъабъжначу цунна шен нанас вина ваша Бен-Яман гира. Цо хаьттира: «ХІара аш вийцина, шун жимаха волу ваша вуй? Делан дика болх хуьлда хъуна, сан кІант». ³⁰ Шен веше йолу марзо лачкъорхъама, сихха ара а ваьлла, цхъа а воцучу меттехъ вилхира иза. ³¹ Юха шен юьхъ а йилина, схъавеана, собаре а хилла, цо элира: «Яа хІума схъая!»

³² Цунна къастийна елира яа хІума, вежаршна а, мисархошна а къастийна елира, хІунда аьлча мисархошна хъарам хетара Іебархош-ца хІума яар. ³³ Вежарий Юсупна дуьхъал ховшийнера, вокх-воккханиг хъалха а хаош. Уьш, цец а бевлла, хьобжура вовшашка. ³⁴ Юсупан стоьла тІера яа хІума елира царна, Бен-Яманна луш ерг вукхарна лу-чул пхобазза сов яра. Юсупца самукъадаллалц молуш Іийра уьш.

Гали чохъ карийна дато кад

44 ¹ Юсупа элира шен цІийнан куьйгалхочуьнга: «Цу нехан галеш чу яхъа мел ло яа хІума а йилла, церан дети юха галеш чу а дилла. ² Сан дато кад жимаха волчун гали чу билла цо кІенах дала денанчу ахчанца цхъаьна». Цо ма-бохху гІуллакх кхочушдира ялхочо. ³ Са ма-хилла, вежарий шайн варрашца новкъа бехира. ⁴ Уьш гІалина гена ца бевллера, Юсупа шен цІийнан куьйгалхочуьнга аьлча: «Сихха оцу нахана тІаьхъа а гІой, тІекхаьчча, ала царга: „Шайна динчу диканна дуьхъал вон хІунда дина аш? ⁵ Сан элан дато кад хІунда лачкъийна аш?« Цо чуьра молуш а, пал тосуш лелош а кад ма бу иза! Аш динарг вон хІума ду!“»

⁶ ТІаьхъа а кхиьна, ялхочо элира царга и дешнаш. ⁷ Вежарша жоп делира: «Иштта хІунда боху ахъ? И санна долу хІума оха цкъа а дийр дацара. ⁸ КанаІан-махкара дуьйна тхайн галеш чохъ карийна дети юхадеана оха. Хъан элан цІа чуьра дети я деши оха хІунда лачкъор ду? ⁹ Нагахъ и кад цхъаннан гали чохъ хъуна карабахъ, и стаг лийр ву, ткъа тхо хъан леш хир ду».

¹⁰ Ялхочо элира: «Дика ду, аш ма-бохху дийр ду вай: цхъаьнгахъ кад карабахъ, иза сан лай хир ву, ткъа биснарш маьрша хир бу». ¹¹ Вежарша шайн галеш, лаьтта охъа а дехкина, схъадаьстира. ¹² Воккхачунна тІера жимачунна тІекхаччалц кад лаха волавелира Юсупан цІийнан куьйгалхо. Кад Бен-Яманан гали чохъ карийра. ¹³ Холчу хІиттина, шайна тІера хІуманаш этІийра вежарша. Юха, шайн варраш тІе махъаш а дехкина, гІала юхабаьхкира уьш. ¹⁴ Юсупан цІа чу схъабаьхкира

* 44:5 Сан элан дато кад хІунда лачкъийна аш? — и дешнаш цхъана ширачу гочдар чохъ ду, амма Іебархойн маттахъ уьш дац.

ЯхИуда а, цуьнан вежарий а. Иза дIавахаз а цIахь вара. Цунна хьалха горайигира уьш. ¹⁵ Юсупа элира цаьрга: «И хIун ду аш динарг? Со санна волчу стагана муьлхха а хIума, пал тесча, хуур дуй ца хаь шуна?»

¹⁶ ЯхИуда жоп делира: «Тхан ала хIума дац хьобга, эла. Тхайн бехк ца хилар муха хоуьйтур ду оха? Далла хьйна, шен ялхойн бехк буйла. Хинца тхо а, кад шегахь карийнарг а хьан леш ду-кх, эла».

¹⁷ Юсупа элира: «И саннарг дийр дац ас! Шегахь сан кад карийнарг хир ву сан лай, ткьа шу шайн да волчу маьрша дIагIо».

ЯхИуда вежарех лаьцна дехар до

¹⁸ ТIаккха ЯхИуда, тIе а вахана, элира цуьнга: «Сан эла, добху хьобга цхьа дош алиьтар. Хьо пирIуне кхоччуш велахь а, хьайн ялхочунна оьгIаз ма гIолахь. ¹⁹ Тхо хьалха кхузахь долуш ахьа хаьттира тхобга: „Шун да а, ваша а вуй?“ – аьлла. ²⁰ Оха жоп делира: „Кьена да а ву, иза воккха волчу хенахь хилла жима ваша а ву“, – аьлла. Тхан дена кьабсттана дукхавеза и жимаха волу кIант. Цу кIентан нанас вина ваша вала а велла, ша цхьаь висна иза. ²¹ ТIаккха ахьа элира тхобга: „Схьавалаве иза кхуза, со цуьнга хьажийта“. ²² Оха хьуна жоп делира: „Да а витина вогIийла дац цу кIентан. Нагахь иза вагIахь, да лийр ву“. ²³ Амма ахьа тхобга элира: „Шун ваша шубца кхуза схьаваллалц, шуна сан юьхь гур яц“. ²⁴ Тхайн да волчу а дахана, ахьа аьларг дIадийцира оха. ²⁵ Дас элира тхобга: „Юха а гIой, жимма ялта эца“, – аьлла. ²⁶ Амма оха жоп делира: „Жимаха волу ваша а эцна бен гIойла дац тхан цига. Цу стеган юьхь гойла хир дац, тхобца жимаха волу ваша ца хилахь“. ²⁷ ТIаккха дас тхобга элира: „Шуна хаь сан зудчо суна ши кIант винийла. ²⁸ Цу шиннах цхьаь цIера ваьлча, ас элира: ‘Иза акхароша цистина хир ву’, – цул тIаьхьа суна иза ган а ца гира. ²⁹ Хинца аша важа а дIа а вигна, цунна вон болх хилахь, соьга иза лалур дац. Баланехь болу сан кьобжа корта эхарте кхочуьйтур бу аша“. ³⁰ И кIант кьабсттина дукхавезаш, цунна чу са диллина ву тхан да. Цундела иза а воцуш тхо цIа гIахь, ³¹ тхан дена иза тхобца воцийла хаахь, иза лийр ву. Хьан лейн бехкенна баланехь волчу тхан ден кьобжа корта эхарте кхочур бу. ³² Ас дош деллера цунна, кIант ларвийр ву аьлла. „Нагахь ас хьуна иза схьа ца валавахь, велла дIаваллалц хьуна хьалха бехке хир ву со, дада“, – аьлла ас. ³³ Цундела ас добху хьобга, эла, кIант вежаршца дIа а вахийтий, цуьнан метта кхузахь хьайн лай со витайхь. ³⁴ Со муха гIур ву дена хьалха, сайца кIант а воцуш? Сайн дена хиндолчу вочунна теш хила ца лаь суна».

Юсупа вежаршна ша вовзуйту

45 ¹Ттаккха Юсупа, ялхой болчохь кхин са а ца тохаделла, мохь туйхира: «Дадовла суна гучуьра!» Царах цхьа а чохь вацара, Юсупа ша вежаршна вовзийтича. ²Иза чIогIа вилхира, мисархошна а, пирIунан цIенна а хезара цуьнан белхар. ³Юсупа элира шен вежаршка: «Со Юсуп ву! Дийна вуй сан да?» Амма инзарбевлла а, кхерабелла а болчу вежаршка дубьхал жоп ца далалора. ⁴Ттаккха Юсупа элира: «Суна тIедуйлийша». Уьш тIебаьхкича, цо элира: «Со аша Мисар-махка воьркина шун ваша Юсуп ву!» Амма дохий а ма хыйза, шайна обгIаз а ма эха шаьш со Мисар-махка воькарна. Адамаш кIелхьардахархьама, шул хьалха со кхачийтира Дала кхуза. ⁶Ши шо ду кху махкахь мацалла йолу, кхин пхеа шарахь а хир дац ялта дуйш а, дерзош а. ⁷Амма Дала ваийтина со шул хьалха, кху лаьтта тIехь шун тIаьхье хилийта а, шун дахар инзаре кIелхьардаккха а. ⁸Аша ца ваийтина со кхуза, Дала ваийтина. Цо сох пирIунан да вина, цуьнан цIийна тIехь эла а, берриг а Мисар-махка тIехь куйгалхо а вина. ⁹Сихо яй, сан дена тIе а кхачий, ала цуьнга: „Хьан кIанта Юсупа хабар доуйту хьобга: ‘Дала со Мисар-махкахь куйгалхо вина. Со волчу схавола, хан ца йолуьйтуш. ¹⁰Пашан цIе йолчу меттехь Ийр ву хьо, суна уллохь. Хьан бераш а, берийн бераш а, берриг а бахам а, дерриг а даьхни а схьадаладе. ¹¹Пашанехь хьо а, хьан доьзал а кхобур бу ас, хIунда аьлча тIедогIуш мацаллин пхи шо ду. Иза ца дахь, хьо а, хьан цIа а, хьан долахь дерг дерриг а эшамехь хир ду““. ¹²Шуна а, сан вешина Бен-Яманна а шайн бIаьргашна гуш ду шайца кьамел дийриг со хилар. ¹³Сан дега со Мисар-махкахь сийлахь хилар а, шайна кхузахь мел гинарг а дийца. Иза сиха кхуза схьа а валаве».

¹⁴Шен ваша Бен-Яман, мара а воьллина, вилхира иза, Бен-Яман а вилхира цуьнца. ¹⁵Масо а ваша мара а вуллуш, царна барташ а доуш, воьлхура Юсуп. Цул тIаьхьа вежаршна цуьнца кьамел дира.

¹⁶Юсупан вежарий баьркина аьлла, хабар пирIунна тIекхечира. ПирIун а, цунна уллорнаш а хазахеташ бара. ¹⁷ПирIуно Юсупе элира: «Даала хьайн вежаршка, шайна оьшшучул даа хIума КанаIан-махка дIа а хьо. ¹⁸Шайн да а, доьзалш а кхуза схьа а балабе. Ас Мисарахь тоьлла долу латта лур ду шуна, цунах схьадаьллагхуш дехар ду шу, алий». ¹⁹Кхин а элира пирIуно: «Хьуна тIедуьллу ас, Юсуп, хьайн вежаршка дIаалар: „Мисар-махкара гIудалкхаш йига шайн бераш а, зударий а схьабало, шайн да а валош, шаьш а схьадуьйла. ²⁰Шайн салпална са ма гатде, Мисарахь тоьлла дерг шун хир ду“».

²¹ Исраилан кІенташа цо ма-бохху дира. ПирІуно деллачу омрица Юсупа царна гІудалкхаш а, некъана кхача а белира. ²² ХІоранна а керла духар делира, ткъа Бен-Яманна кхо бІе шекхал¹ дети а, пхеа тайпана тІеюху хІуманаш а елира. ²³ Юсупа шен дена а дахъийтира совгІаташ: Мисар-махкара тоьлла долу хІума тІехь долуш итт вир а яра, кІа а, бе-пиг а, некъана лерина тайп-тайпана даарш тІехь долуш итт виркхел а яра. ²⁴ Цул тІаьхъа, вежарий новкъа а баьхна, уьш дІабоьлхуш, цо элира: «Новкъахь девнаш ма дахалаш!»

²⁵ Мисарара ара а бевлла, шайн да Якъуб волчу КанаІан-махка баькхира уьш. ²⁶ Цара элира цуьнга: «Юсуп дийна ву! Юсуп берриг а Мисар-мехкан куьйгалхо ву!» Якъуб хІун эр ду а ца хууш висира, цкъа хьалха иза ца тийшира царех. ²⁷ Амма Юсупа дайитина хабар а хезча, цо шена яийтина гІудалкхаш а гича, Якъубан дог хазаетта тохаделира. ²⁸ Исраила элира: «Тоьар ду! Сан кІант Юсуп дийна ву. Со валале и ган гІур ву со».

Якъуб Мисар-махка вобду

46 ¹ Исраил*, шен долахь дерг дерриг схъа а эцна, новкъа велира. ВогІуш, Беар-Шабале ша кхачча, шен ден Исхъакхан Далла лерина сагІанаш дехира цо. ² Буьйсанна самах веанчу Дала Исраиле элира: «Якъуб!»

«Со кхузахь ву», – жоп делира Якъуба.

³ Дала элира: «Со Дела ву, хъан ден Дела. Кхера а ца кхобруш, Мисар-махка гІо, цигахь Ас хьох доккха халкъ схьадолуьйтур ду. ⁴ Со хьобца Мисар-махка дІа а вогІур ву, цигара Ас хьо юха а валор ву. Хъан ши бІаьрг Юсупа дІакъовлур бу».

⁵ Беар-Шабалеа кхин дІа а вахара Якъуб. Исраилан кІенташа шайн да а, бераш а, зударий а пирІуно яийтинчу гІудалкхаш чу ховшийра цига дІабига. ⁶ КанаІан-махкахь гулдина даьхни а, бахам а шайца схъайцира цара. Шен ерриг а тІаьхьенца Мисар-махка веара Якъуб. ⁷ Цо шеца шен бераш а, берийн бераш а – ерриг а тІаьхье дІайигира. ⁸ ХІорш ю Мисар-махка баькхинчу Исраилан кІентийн цІе-раш (Якъуб а, цуьнан тІаьхье а):

Якъубан хьалхара кІант Раабан. ⁹ Раабанан кІентий: Хъанак,
Палу, Хъацрани, Карма.

¹⁰ ШимІин кІентий: Емуал, Ямин, АхІад, Якин, Цюхьар,
канаІанхочо вина Шаул а.

¹¹ Левин кІентий: ГІиршан, КххІат, Мерари.

* 46:1 *Исраил* – и ву Якъуб.

46:6 Векалийн 7:15.

- 12 ЯхИудан кІентий: Іаьр, Онан, Шейла, Парас, Зерахь. (Іаьр а, Онан а КанаІан-махкахь кхелхинера). Парасан кІентий: Хьацрани, Хьамал.
- 13 Иссарханан кІентий: ТовлаІ, Пува, Яшаб, Шимрон.
- 14 Забулан кІентий: Серад, Элон, Яхьлаал.
- 15 Уьш Леас Якъубана Падан-Арамехь бина кІентий бара. Цо йи-на Дина це йолуш йоІ а яра. Дерриг а кІант а, йоІ а ткъе кхойтта дара.
- 16 Гадин кІентий: Цепон, Хьаги, Шуни, Эцбон, Іера, Ароди, Ариэли.
- 17 Ашаран кІентий: Имани, Ишва, Ишви, БериІ. Серахь це йолуш йиша а яра церан. БериІан кІентий: Хьебар а, Малкиал а.
- 18 Лабана шен йоІана Леина еллачу ялхочо Залпаа Якъубана дина бераш дара уьш, верриг а ялхитта стаг.
- 19 Якъубан зудчо Рахьала бина кІентий бара: Юсуп а, Бен-Яман а.
- 20 Мисар-махкахь Ана це йолчу гІалин динан да^д волчу ПатипараІан йоІа Асната Юсупна ши кІант вира. Церан цІераш яра Маннаш а, Эпрам а.
- 21 Бен-Яманан кІентий бара: БулаІ, Бахри, Ашбели, Гери, НаІаман, Аьхь, Рош, Мупим, Хьупим, Арди.
- 22 Рахьала Якъубана бина кІентий бара уьш, верриг а вейтта стаг.
- 23 Данан кІант вара: Хьушим.
- 24 Напталан кІентий: Яхьциал, Гуни, Йицар, Шилам.
- 25 Лабана шен йоІана Рахьална еллачу ялхочо Балхьата бина кІен-тий бара уьш, верриг а ворхІ стаг.
- 26 Якъубца Мисар-махка веанарг цуьнан тІаьхьенах верг, кІентийн зударий ца лерича, кхузткъе ялх стаг вара. ²⁷ Мисарахь Юсупна вина ши кІант а цхьаьна верриг а Якъубан доьзалх Мисарахь ваха охьахиь-нарг кхузткъе итт стаг вара.

Якъуб а, цуьнан доьзал а Мисар-махкахь Іар

²⁸ Юсуп волчу вьодуш, шел хьалха ЯхИуд вахийтира Якъуба, Гпашане боьду некь хаархьама. Уьш цига дІакхьаьчча, ²⁹ Юсуп, шен гІудалкх дІа а йожийтина, Гпашане шен дена Исраилна духьал веара. Исраил ган ма-гинна, тІеведда, иза мара а воьблина, вехха вилхира иза. ³⁰ Исраила элира Юсупе: «ХІинца-м вала а хала дацара, хІунда аьлча сайн бІаьргашца хьо дийна хилар гина суна».

³¹ Юсупа вежаршка а, шен ден цИйнах болчу нахе а элира: «Ас, вахана, пирІуне эр ду: „КанаІан-махкахь Іийна сан вежарий а, ден цИйнах берш а со волчу сьхабаьхкина. ³² И нах жаІуй бу. Цара даьхни леладо. Шайца кегий а, даккхий, а даьхни а, шайн долахь долу хІума дерриг а сьхадеана цара“. ³³ ПирІуно, тІе а кхайкхина, шайга хаттахь: „Шун хІун корматалла ю?“ ³⁴ аш ала деза: „Тхайн дайша санна, кегий долуш дуьйна даьхни лелош ду тхо!“ ТІаккха Пашан цІе йолчу махкахь даха охьаховша бакьо лур ю шуна, хІунда аьлча мисархошна Іуй ца беза».

47 ¹ ПирІунна тІе а вахана, Юсупа элира: «Сан да а, вежарий а шайн даьхница а, бахамца а, КанаІан-махкара сьха а баьхкина, Пашанехь бу хІинца». ² Вежарех, хаьржина, пхи стаг валийнера цо пирІунна тІе.

³ ПирІуно хьаттира цаьрга: «Шун хІун корматалла ю?»

Вежарша жоп делира: «Тхайн дай санна, Іуй ду тхо». ⁴ Кхин а элира цара: «Кхуза даха даьхкина тхо, хІунда аьлча КанаІан-махкахь луьра мацалла ю, даьхни дажо меттиг яц тхан. Добху хьобга Пашанехь тхуна даха охьаховша бакьо ялар».

⁵ ПирІуно элира Юсупе: «Хьо волчу да а, вежарий а баьхкина. ⁶ Мисар-махкара латта хьуна хьалха ду. Оцу лаьттан тоьллачу меттехь охьаховшабе хьайн гергара нах. Шайна лаахь, Пашанехь Іан а мегар ду царна. Кьаьсттина говзанаш царна юкьахь белахь, сан даьхни Іа-лашдан дІахІиттабе уьш».

⁷ Шен да Якьуб, вала а вина, пирІунна хьалха хІоттийра Юсупа. Якьуба пирІун декьалвира. ⁸ ПирІуно хьаттира цуьнга: «Хьан маса шо ду?»

⁹ Якьуба жоп делира: «Со дуьнен чохь лела бІе ткье итт шо ду. КІезиг а, кьаьхьа а хилла сан дахаран шераш, сан дай дуьнен чохь леллачу хене дІа ца нисвелла со». ¹⁰ ПирІун декьал а вина, дІавахара Якьуб.

¹¹ Да а, вежарий а Мисарахь баха ховшийра Юсупа, царна РаІамсас олучу ГІалина уллохь тоьлла латта а делла, пирІуно шена тІе-ма-диллара. ¹² Шен ден а, вежарийн а хІусамашкара берашка хьаьжжина, массарна а юучуьнца кхачо йира Юсупа. ¹³ Цул тІаьхьа чІогІа мацалла хІоьттира. Мисар а, КанаІан-мохк а мацалло гІелбина бара. ¹⁴ Шега-ра кІа оьцуш гулделла Мисарахь а, КанаІан-махкахь а мел долу ахча вовшахтуйхира Юсупа. ПирІунан цІахь латтадора цо иза. ¹⁵ Мисарахь а, КанаІан-махкахь а ахча кхачийча, берриг а Мисар-махкарчу наха, Юсупна тІе а баьхкина, элира: «Тхуна бепиг лохьа, ма далийтахь тхо хьайн бІаьргашна хьалха. Тхан ахча кхачийна».

¹⁶ Юсупа элира: «Шайн ахча кхачийнехь, даьхни сьхадаладе, ас цунна дуьхьал ялта лур ду шуна». ¹⁷ Цара Юсуп волчу даьхни сьхадалира.

Говрашна а, устагІашна а, гезаршна а, стерчашна а, хьелашна а, варрашна а дуьхьал цо цу нахана ялта делира. Цу шарахь царна ялта латтийра Юсупа дерриг а церан даьхнина дуьхьал.

¹⁸ Шо чекхдаьлча, цунна тІе а баьхкина, элира цара: «Оха лечкьор дац тхайн элах: тхан ахча а кхачийна, тхан даьхни а хьан дола даьлла, тхайн догІмашший, латтий бен хІумма а ца дисна тхоьгахь. ¹⁹ Хьан бІаьргашна хьалха тхо а, тхан латта а хІаллак хІунда хуьлу? Ялтина дуьхьал дІаэцахьа тхо. Тхайн лаьттаца пирІунан лоллехь хила реза ду тхо. Латта даьсса ца хилийта а, тхо хенара довлийта а дІаден хІу лохьа тхуна».

²⁰ Иштта Мисарахь долу дерриг а латта ийцира Юсупа пирІунна. ХІора мисархочо шен латта доьхкира, хІунда аьлча мацаллина дан хІума дацара церан. Латта пирІунан дола делира. ²¹ Ткьа нахах Мисаран цхьана маьІера вукху маьІе кхаччалц Юсупа леш бира. ²² Динан дайшкара латта ца ийцира цо, хІунда аьлча массо а хенахь пирІуно дакьа а кхочубьтуш, Іаш бара уьш. Цундела цара шайн латта ца доьхкира. ²³ Юсупа элира нахе: «ХІинца ас шу а, шун латта а пирІунна эцна. ХІара хІу ду шуна латта дІаден. ²⁴ Шайн ялта кхиьча, цунах пхьолгІа дакьа пирІунна дІалур ду аша, ткьа диснарг дІаден а, шуна а, шун берашна а, шун цІахь болчарна а даа хир ду».

²⁵ Наха элира: «Ахьа тхо кІелхьардехи. ПирІунан леш хир ду тхо, хьо тхайна резаван лаьара тхуна». ²⁶ Иштта лаьттац долу Іедал хІоттийра Юсупа. Иза тахана а Мисарахь дІалелаш ду: лаьттац схьадаьл-лачух дерригенах а пхьолгІа дакьа пирІунна дІалуш, динан дайн долахь доцург, важа латта пирІунан долахь а долуш.

Якьубан весет

²⁷ Израилхой ГІашан олучу меттехь Іаш бара. Церан дола дуккха а хІума а делира, уьш тІеттІа дебаш а бара. ²⁸ Якьуб Мисарахь вуьрхІитта шарахь Іийра, цуьнан бІе шовзткье ворхІ шо дара. ²⁹ Ша лечу хенахь, шен кІанте Юсупе схьа а кхайкхина, цо элира: «Хьо суна реза велахь, сан кога кІел куьг а диллий*, дош ло суна, хьо соьца дика а, суна тешаме а хир ву алий. Со Мисар-махкахь дІа ма воллалахь. ³⁰ Со сайн дайх дІакхетча, Мисарара дІа а хьой, уьш боьхккинчу дІаволлалахь».

Юсупа элира: «Ахь ма-бохху дийр ду ас».

³¹ «Дуй баал», – элира дас. Юсупа дуй биира. Маьнги йистехь волу Израил Далла хьалха охьатаьІира**.

* 47:29 *Кога кІел куьг а диллий* – цу гІиллакхехь ша дийр ду аьлларг дан дезара.

** 47:31 Грекийн гочдар тІехь: *Израила, Іасанна тІе а таьІаш, Далла Іамал йора.*

Маннаш а, Эпрам а

48 ¹ Дукха хан ялале Юсупе элира, цуьнан да чоьга цомгуш ву аьлла. Шен ши кІант, Маннаш а, Эпрам а, эцна, цунна тІе вахара иза. ² Якъубе хаам бира: «Хьо волчу хьан кІант Юсуп веана», – аьлла. Шен берриг а ницкъ гулбина, метта охьахиира Исраил.

³ Якъуба элира Юсупе: «КанаІан-махкарчу Луз олучу меттехь Ша гайтинчу Нуьцкъалчу Дала декъалвира со. ⁴ Цо элира соьга: „Ас дебор бу хьан доьзал, хьан дуккха а бераш хуьлуйтур ду, хьох халкъийн доьзал схьабер бу. ХІара латта хьан тІаьхьенна гуттаренна а дІалур ду Ас“. ⁵ Со Мисара вале кхузахь хьуна вина волу ши кІант хІинца дуьйна сан хир ву. Эпрам а, Маннаш а сан хир ву, Раабан а, ШимІа а санна. ⁶ Кхарал тІаьхьа хьуна дина бераш хьан хир ду. Церан дола даьллачу лаьтта тІехь шайн вежарийн кІентий болуш санна Гийр бу уьш. ⁷ Со Падан-Арамера схьавогуш, КанаІан-махкахь Эпрати цІе йолчу гІалина тІекхачале, новкъахь, хьан нана Рахьал элира. Цигахь Эпрате (Байтлахаме) боьдучу новкъа йистехь дІайоьллира ас иза». ⁸ ТІаккха, Юсупан кІентий а гина, Исраила хаьттира: «Уьш муьлш бу?»»

⁹ Юсупа дена жоп делира: «Уьш Дала суна кхузахь белла кІентий бу».

ТІаккха Исраила элира: «Суна тІе валаве и шиь соьга декъалвайта».

¹⁰ Иза дукха къена волуш цуьнан бІаьргашна са дика ца гора. Юсупа ши кІант цунна тІе валийра. Цо, мара а бухкуш, барташ дехира царна.

¹¹ Исраила элира Юсупе: «Суна ца моьттура сайна хьо юха гур ву, ткъа Дала хьан бераш ган а аьтто би сан».

¹² Ши кІант Исраилан голашна уллора дІа а хилийна, цунна хьалха лохха охьатаьлира Юсуп. ¹³ Цул тІаьхьа, дена улло ши кІант схьа а валийна, Эпрам шена аьтту агІор Исраилна аьрру агІор хІоттийра цо, ткъа Маннаш шена аьрру агІор Исраилна аьтту агІор хІоттийра. ¹⁴ Амма Исраила шен аьтту куьг Эпраман коьрта тІе диллира, иза жима веллахь а, ткъа аьрру куьг, аьттучунна тІехула а даьккхина, Маннашан коьрта тІе диллира. Цъа Іалашо йолуш дира цо иштта, Маннаш дуьхьарниг воллушехь. ¹⁵ Юха, цаьргахула Юсуп декъал а веш, цо элира:

«Шена кІелахь сан дай ИбрахІим а, Исхьакх а лелла Дела,
таханлера де кхаччалц дерриг а сан дахарехь со Шена тІаьхьа
хІоттийна лелла волу Дела,

¹⁶ муьлххачу а вочух со ларвина Малик^д, декъалдехьа хІара бераш.
Кхаьргахь дІахьойла сан а, сан дайн ИбрахІиман а, Исхьакхан
а цІераш.

Деба а дебна, даккхий халкъаш схьадовтийла кхарах дуьнен чохь».

¹⁷ Шен дас аьтту куьг Эпраман коьрта тIе диллина гича, Юсупна халахийтира. Цо ден куьг схьалецира, Эпраман коьрта тIера Маннашан коьрта тIе дилла дагахь. ¹⁸ Юсупа элира цуьнга: «ХIан-хIан, дада, хьалхарниг хIара ву, аьтту куьг цуьнан коьрта тIе дилла».

¹⁹ Амма да реза ца хилира: «Суна хаьа, сан кIант, суна хаьа. Кхунах а халкъ схьадер ду, и халкъ а доккха, сийлахь хир ду. Амма жимаха волу ваша цул лакхара хир ву, цуьнан тIаьхьенах дукха халкъаш схьадевр ду». ²⁰ Цу дийнахь, уьш декьал а беш, цо элира: «Шун церашца Израилан халкъо вовшийн декьалбийр бу: „Эпрам а, Маннаш а санна войла хьо Дала“, – бохуш». Иштта Эпрам Маннашал лакхара хIотгийра цо.

²¹ Юха Израила элира Юсупе: «Со леш ву, амма Дела шуьца хир ву. Цо шайн дайн лаьтта тIе юхадугур ду шу. ²² Хьайн вежарел хьо лакхара хиларна, айса эмархошкара туьраца а, Юдаца а баьккхина Шехем-мохк дIало ас хьуна».

Якъуба шен кIентий декьалбо

49 ¹ Шен кIентий схьа а кхайкхина, Якъуба элира: «Суна уллохь гул а лой, ладогIа, тIейогIучу хенахь шуьца хиндерг дуьйцур ду ас.

² Гул а лой, ладогIа, Якъубан кIентий, ладогIа шайн дега Израиле.

³ Раабан, хьо сан дуьххьарлераниг ву, сан ницкъ, сан боьршаллин дуьххьарлера стом, уггар сийлахьверг а, ницкъберг а.

⁴ Амма, кхехкаш тIехьоьху хи санна, сиха волу хьо кхин хир вац хьалхарниг, хIунда аьлча, дIа а вахана, хьайн да дIавуьжу мотт сийсазбина ахь. Сан метта дIавижна хьо.

⁵ ШимIа а, Леви а вежарий бу. Шайн таррашца нахана ницкъ бо цара.

⁶ Церан кхеташонна юкьа а гIур вац со, церан гуламе а гIур вац, хIунда аьлча оьгIазаллица нах байина цара, хазакетархьама стерчийн когийн пхенаш хедийна.

⁷ НеIалт хилла ю церан оьгIазалла,

- хІунда аьлча иза буърса йолу дела,
 неІалт хилла ду церан дералла,
 хІунда аьлча иза кьиза долу дела.
 Якъубан тІаьхье йолчохь царна латта хир дац,
 ас дІасакхуьссур бу уьш берриг а Исраилан махкахула.
- 8 ЯхІуд, хьан вежарша хастор ву хьо,
 хьан куьг мостагІийн яьІнаш тІехь хир ду.
 Хьан вежарий хьуна хьалха охьатаьІар бу.
- 9 Хьо кьона лом ду, ЯхІуд.
 Талла ваханчуьра вогІу хьо, сан кІант.
 СадаІа лаьтта дижина лом санна ву хьо,
 мила ваьхьар ву хьуна новкъарло ян?
- 10 Паччахьан дарж ЯхІудах дер дац,
 цуьнан тІаьхьенан карахь гуттар а хир ю олалла гойтуш
 йолу гІаж,
 иза Шилун-гІала дІакхаччалц а*,
 халкъаш цунна муьтІахь хиллалц а.
- 11 Цо шен вир кемсийн таьллангах дІатосур ю,
 ткьа виран кІорни – тоьлладу гаьннах.
 Тоьлладу чагІар чохь шен бедар яшор ю цо.
 ЧагІаран мутта чохь шен духар дуьттур ду цо.
- 12 Цуьнан бІаьргаш чагІарал Іаьржа хир ду,
 ткьа цергаш шурел кІайн хир ю.
- 13 Забул хІордан йистехь вехар ву.
 Цуьнан берд хІордкеманашна кхераме хир бац,
 цуьнан латта ЦІадан-гІалина тІекхаччалц хир ду.
- 14 Шина а агІор беза мохь а болуш, садоІуш Іуьллучу вирах тера
 хир ву Иссархан,
 ша онда велахь а.
- 15 Шен садоІу меттиг дика хилар а,
 шен латта хаза хилар а гина,
 халачу балхана кьарвелла лай санна,
 бахьа ца лучу мохьана кІел хІуттур ву иза.
- 16 Дан Исраилан халкъана кхелахо хир ву,

* 49:10 Я иштга: *цуьнан сий дайтталц а...*

49:9 Лелар 24:9; Довзийтинарг 5:5.

- иза Исраилан цхъа тукхам санна хир ву.
17 Новкъа йистехъ Гуьллучу лаьхьанах тера хир ву иза.
ТІехйолучу говран ког лоцу, некъан тачи тІехъ Гуьллу лаьхъа
бу иза.
Говр лазийча, цунна тІера бере охъавужу.
- 18 Веза Эла! Ахъ кІелхъарваккхаре сатесна ву со.
- 19 Гадина тІе талорхой летар бу,
amma цо уьш лохкур бу.
- 20 Ашаран кхача токхе хир бу,
паччахъан даарш хир ду цуьнан.
- 21 Наптал маьрша баьккхинчу сенах тера ву,
исбаьхъа кІорнеш луш йолчу сенах тера ву иза.
- 22 Юсуп хьостана уллохъ йоллучу, дуккха а стом лучу кемсийн
таьллангах тера ву.
Цу таьлланган генаш пенна тІехула хъаладоьлхуш ду.
- 23 Дерачу оьГазаллица пхерчий а кхуьссуш,
мостагІий летара цунах.
- 24 Амма цуьнан Іад чІоГІа ду,
цуьнан куьйгаш онда а, говза а ду.
Цунна ницкъ белла Якъубан Нуьцкъалчо,
Исраилан Гуьно а, Тархо а,
- 25 хьуна гІо деш волчу хъан ден Дала,
хьо декъалвеш волчу Нуьцкъалчо.
Лакхарчу Шен стигалшца а,
лахарчу латтанашца а,
кІайн кхача лучу накхошца а,
ховхачу кийранашца а декъалвойла хьо Нуьцкъалчу Дала.
- 26 Ширащу лаьмнийн деза хиларал а,
даим лаьтгачу гунийн хаза хиларал а лекха ду
хъан дас хьо декъалвар.
Шен вежаршна юкъахъ эла волчу Юсупца хуьлийла и
декъалвар.
- 27 Бен-Яман дера борз ю.
Гуьйранна шен ижу юу цо,
сарахъ талорца карадеанарг доькьу».

²⁸ Иштта ду Исраилан шийтта тукхам. Иза элира цаьрга, уьш декъалбеш, церан дас. ХЮра а шена доггучу кепара декъалвира цо.

Якъуб кхалхар

²⁹ Юха иштта весет дира цо шен кГенташка: «Со сайн дай болчу ДА-Гур ву кестта. Хьетахочун Епронан лаьтта тГехь, сан дай болчу хьеха чохь дАволлалаш со. ³⁰ КанаГан-махкарчу Мамари олучу меттера Махпела цЕ йолчу арахь ю и хьех. Хьетахочуьнгара Епронера нах дАбохка эцначу лаьттаца цхьабна эцна ю и хьех ИбраГима. ³¹ Цигахь дАбоьхкина бу ИбраГим а, цуьнан зуда Сарат а, Исхьакх а, цуьнан зуда Ребикха а, цигахь дАйобьлина ас Леа а. ³² Аре а, цу Тера хьех а хьетахошкара эцна ю».

³³ Шен кГенташна хьехам бина а ваьлла, ши ког метта хьала а баьк-кхина, дАвижна волу Якъуб, кхалха а кхелхина, шен дайх дАкхийтира.

50 ¹ Дена тЕ а кхетта, цунна барташ а дохуш, вилхира Юсуп. ² Шен ялхошка-лоьрашка ден дакъа талха ца талхийта, молханаш а тохий, кечде аьлла, омра дира цо. Лоьраша иза кечдира. ³ Цу кечамна шовзткъа де дАделира, хГунда аьлча цу балхана лерина йолу хан яра иза. Мисархоша кхузткъе итт дийнахь белхарш дира Якъуб велча. ⁴ Белхаран денош чекхдевлча, Юсупа элира пирГунна уллорчу нахе: «Шу суна реза делахь, доьху шуьга, пирГуне дАала: ⁵ „Сан дас, соьга чАгЮ а яйтина, элира: ‘Со леш ву, ас КанаГан-махкахь яккхинчу къубба чохь дАволлалахь со’. Пурба ло суна, вахана, сайн да дАволла, цул тАьхьа со юхавогур ву“».

⁶ ПирГуно элира: «Ваха а гГой, айхьа чАгЮ ма-ярра, хьайн да дАволла».

⁷ Юсуп шен да дАволла вьдуш, цуьнца пирГунна уллора нах а, пирГунан цГийнера а, берриг Мисар-махкара а элий бахара. ⁸ Юсупан доьзалера берш а, вежарий а, цуьнан ден цГийнах болу нах а бахара. Пашанехь бераш а, даьхни а бен ца дисира. ⁹ Царна тАьхьаГиттина йогГуш гГудалкхаш а яра, дошлой а бара. Дукха адам дара дАдогГуш.

¹⁰ Йордан-хина малхбалехьа йолчу Атад олучу хьабтта кхьачча, чЮ-Гна белха хИттира уьш. ВорхI дийнахь цигахь белхар дира Юсупа. ¹¹ Атада уллохь долу и белхар а гина, цу меттехь Iаш болчу канаГанхоша элира: «Мисархойн доккха белхар ду». Цундела Йорданна малхбалехьа йолчу цу меттигах Абал МицРаим олу (иза «мисархойн белхар» бохург ду). ¹² Иштта Якъубан кГенташа цуьнан весет кхочушдира.

^{49:30} Доладалар 23:3-20. ^{49:31 а:} Доладалар 25:9, 10; ^{б:} Доладалар 35:29. ^{49:33} Векалийн 7:15. ^{50:5} Доладалар 47:29-31.

¹³ КанаІан-махка дІа а ваьхьна, Мамари цІе йолчу меттигна уллохь йолчу Махпела олучу арахь лаьттачу хьеха чохь дІавоьллира цара иза. И хьех цу аренца цхьаьна ИбрахІима хьетахочуьнгара Јепронера эц-нера, шен белла нах цу чохь дІабохкархьама. ¹⁴ Да дІа а воьллина, шен вежаршца а, цига баьхкинчу нахаца а Мисар-махка вухавеара Юсуп.

Юсупа вежарий тебо

¹⁵ Шайн да велча, Юсупан вежарша оЙла йира: «ХІун хаба, Юсуп вайна оьгазвахана Іаш хила мега, шена вай динчу вонна дубхьал хІинца бекхам бан дагахь?» ¹⁶ Цара Юсупна тІе нах бахийтира цуьнга ала: «Ша валале хьан дас тхуна весет дина: ¹⁷ „Шайн веше Юсупе дІа-ала: ‘Ас доьху хьобга вежаршна цара латийначу кьинна гечдар’. Оха а доьху хьобга, Юсуп, хьайна бинчу вочу балхана гечдехьа хьайн ден Делан лешна“».

Шега даийтинчу хабаре ладугІуш волу Юсуп вилхира.

¹⁸ Тебаьхкина, гора а эгна, цуьнан вежарша элира: «Тхо хьан леш ду».

¹⁹ Юсупа жоп делира: «Кхера ма кхера. Со Дела ма вац. ²⁰ Шуна дагадеара суна зулам дан, амма Дала цунах дика болх хилийтира, хІинца тахана долуш дерг кхочушхилийта: дукха адамаш лечуьра кІелхьардахар. ²¹ Цундела ма кхера: ас шу а, шун бераш а кхобур ду». Уьш тебеш, цаьрца эсала кьамел дира цо.

Юсуп кхалхар

²² Шен ден доьзалца Мисар-махкахь Іийра Юсуп. Цуьнан бІе итт шо кхаьчнера. ²³ Иза дийна а волуш, Эпрайман бераш а, берийн бераш а хилира. Маннашан кІантана Макирна дина бераш а, шен долуш санна, тІеийцира цо. ²⁴ Юсупа элира вежаршка: «Со леш ву, амма Дала шуна гІо дийр ду. Кху лаьтта тІера Ша ИбрахІимна а, Исхьякхана а, Якьубана а чІагІонца деллачу лаьтта тІе шу дІадуьгур ду Цо». ²⁵ Исраилан кІенташка чІагІо а яйтина, Юсупа элира: «Дала шуна билггал гІо дийр ду, тІаккха аша сан даьІахкаш кхузара дІаяхьа еза». ²⁶ Иштта бІе итт шо долуш Юсуп кхелхира. Ца талхийта молханаш а тоьхна, кеч а дина, Мисар-махкахь тІорказ чу диллира цуьнан дакьа.

Дала Исраилан халкъ Мисар-махкара арадаккхар

Дешхьалхе

Арадаккхар це йолу хIара тептар – Исраилан халкъан хиламашкахь уггар лараме долчух лаьчна ду: израилхой лоллехь хиллачу Мисар-махкара арабовларх. Тептар деа декъе декъало: 1) Иебархой лоллера паргIатбахар (кортош 1-15); 2) Синай-лам болчу уьш боьлху некъ (кортош 15-18); 3) Дала Шен халкъаца барт бар, царна оздангаллин а, динан а хьехамаш балар (кортош 19-24); 4) израилхошна Далла Ибадат дан меттиг кечъяр а, динан дайшна а, Далла Iамалъярна а болу хьехамаш (кортош 25-40).

Уггар хьалха хIокху тептар тIехь Дала мел динарг дуйцуш ду, лоллехь хилла Шен халкъ Ша паргIат а доккхуш, цунах хиндолчуйнга сатийсар долуш долу къам а кхуллуш.

Тептаран уггар лараме стаг Муса ву. И стаг, Шен халкъ Мисар-махкара арадаккхархьама, Дала хаьржина хилла. Уггар дика девзаш долу тептаран дакъа ткъолгIачу коьрта тIехь болу итт хьехам бу.

Исраилхой Мисар-махкахь Iаш бу

1 ¹ Якъубца Мисар-махка шайн доьзалшца баьхкинчу Исраилан кIентийн цIераш хIорш ю: ² Раабан, ШимIа, Леви, ЯхIуд, ³ Иссархан, Забул, Бен-Яман, ⁴ Дан, Наптал, Гада, Ашар. ⁵ Верриг а Якъубах схьаваьлларг кхузткъе итт вара, ткъа Юсуп цу хенахь Мисарахь вара.

⁶ Юсуп а, цуьнан вежарий а, церан нах а, кхелхина, дIабевллера. ⁷ Ткъа Исраилан тIаьхьенах болу нах, деба а дебаш, алсамбуьйлуш бара. Берриг а мохк буьзнера цара.

⁸ Юха Мисар-махкахь керла пирIун* хIобттира, цунна Юсупах лаьчна хIумма а ца хаьара. ⁹ Цо элира шен халкъе: «Исраилан халкъ доккха хилла, иза вайна кхераме хила мегаш ду. ¹⁰ Исраилхой ца дебийта хьовса деза вай. Нагахь тIом балахь, уьш вайн мостагIех дIа а кхетта, вайх лата а летта, кху махкара дIагIур бу». ¹¹ Мисархоша шайн хьаькамаш хIиттийра, израилхойх леш а бина, цаьрга беа белхаш байта.

* ^{1:8} *ПирIун* – Мисар-мехкан паччахь.

^{1:1-4} Доладалар 46:8-27. ^{1:7} Векалийн 7:17. ^{1:8} Векалийн 7:18. ^{1:10} Векалийн 7:19.

Питам а, РаІамсас а цІераш йолу гІаланаши йира исраилхоша пирІунна, шайна чохь тІаьхьалонна хІума латто. ¹² Амма оцу халкъана тІехь гІело мел йо а, иза тІеттІа дебара, цу махкахула дІасадаьржара. Мисархой кхоьрура исраилхойх. ¹³ Цундела кхин а чІогІа беца а, хала а белхаш бойтура цара исраилхошка. ¹⁴ Мисархоша кьахьдинера исраилхойн дахар, поппарца а, кибарчигашца а болу а, аренашкахь болу а беца белхаш бойтуш. Муьлхха а болх бойтура цара исраилхошка, кьинхетам боцуш.

¹⁵ Іебархойн зударийн бераш хуьлчу хенахь царна гІо деш яра Шапарат а, ПуІа а цІераш йолу ши зуда. ПирІуно омра дира цаьрга: ¹⁶ «Іебархойн зударийн бераш хуьлчу хенахь йоІ дийна йита, кІант ве!», — аьлла. ¹⁷ Амма Делах кхоьруш йолчу шина зудчо пирІуно бохург ца дора, цара кІентий дийна буьтура. ¹⁸ ПирІуно, тІе а кхайкхина, элира цаьрга: «И хІун ду аша деш дерг? КІентий дийна хІунда буьту аша?»

¹⁹ Шина зудчо пирІуне элира: «Іебархойн зударий мисархойчарал могуш а, онда а бу. Тхо тІекхачале бер дуьнен чу даьлла хуьлу церан». ²⁰ Дала диканиг дора цу шина зудчунна. Ткъа Іебархойн халкъ тІеттІа алсамдолуш дара. ²¹ Шех кхоьруш и ши зуда хиларна, Дала церан шайн а доьзалш хилийтира. ²² ТІаккха пирІуно дерриге а шен халкъе омра дира: «Дуьнен чу ваьлла Іебархойн кІант Нил-хи чу кхосса, ткъа йоІ дийна йита», — аьлла.

Муса дуьнен чу валар

2 ¹ Левин тІаьхьенах волчу цхьана стага шен тайпанах йолу зуда ялийра. ² Доьзалхочух а хилла, кІант вира цу зудчо. Бер хаза долу дела, иза, лечкьош, кхаа баттахь лелийра цо. ³ Эххар а, кхидІа иза лечкьо а ца яьхьна, эрзах тускар а дина, цунах силам а хьаькхна, кІант чу а виллина, тускар эрзашкахь берда йистехь дитира цо. ⁴ Ткъа кІентан йиша геннара хьобжуш яра цунах хІун хуьлу.

⁵ Юха пирІунан йоІ еара Нил-хи тІе лийча. Цуьнан ялхой-зударий берда йистехула лелаш бара. ЙоІана эрзаш юкьахь тускар гира, цо шен гІарбаш^д яхийтира иза схьаэца. ⁶ Тускар схьадилича, чохь бер гира цунна. Бер доьлхуш хиларна, цунах кьахийтира йоІана, цо элира: «ХІара Іебархойн бер ду».

⁷ Цу хенахь тІеанчу кІентан йишас элира пирІунан йоІе: «Хьуна лаахь, ас, яхана, Іебархойн зуда ялор ю кІант вакхо».

⁸ ПирІунан йоІа элира: «ГІо, хІета».

Вукхо кІентан нана схьаялийра. ⁹ ПирІунан йоІа элира зудчуьнга: «ХІара бер, схьа а эций, кхаба. Ас мах лур бу хьуна кхунах». Зудчо, дІа а даьхьна, бер кхебира.

¹⁰ КІант воккха хилира. Нанас иза пирІунан йоІе дІавелира. Вукхо иза, шен волуш санна, лелавора. КІентан цІе Муса* тиллира пирІунан йоІа (иза «схваваьккхинарг» бохург ду), ша иза хи чуьра схваваьккхина дела.

Муса маданхойн махка вадар

¹¹ Цул тІаьхьа дуккха а хан яьлча, Муса воккха а хилла, цкъа шен вежарий-исраилхой болчу вахара. Цунна гора, шен халкъ мисархоша дацор а, цуьнга беза белхаш байтар а. Цу дийнахь цунна гира цъхана мисархоцо шен къомах волчу Іебархоцунна етташ. ¹² ДІа а, схьа а хьаьжна, уллохь цъха а ца гича, тоьхна, и мисархо вен а вийна, гІамарла воьллира Мусас. ¹³ ШолгІачу дийнахь иза цига веача, дов даьлла воллуш ши Іебархо вара. Мусас элира харцлуйьш волчуьнга: «Хьайн вешина хІунда етта ахь?»

¹⁴ «Тхуна тІехь хьаькам а, кхелахо а хьо хьан хІоттийна? Айхьа вийна мисархо санна, со вен-м ца гІерта хьо?» – элира цу стага. ТІаккха Муса кхеравелира. «ХІинца ас динарг массарна а хиьна», – аьлла, дагадеара цунна. ¹⁵ И гІуллакх хаа а хиьна, Муса вен гІерташ пирІун а вара. Амма пирІун волчуьра ведда, маданхойн лаьтта тІе веара Муса.

Цу махкахь волчу динан ден ворхІ йоІ яра. Муса гІуна йистехь охьахиина Іаш волчу хенахь, ¹⁶ тІе а баьккина, нойш чу хи доьттира цара шайн ден уьстагІашна мало. ¹⁷ Амма охьабаьккинчу Іуша зудабераш хи тІера дІачовхийра. ТІаккха Мусас, цаьргахьа гІо а даькккина, церан уьстагІашна хи малийра. ¹⁸ Шайн да РаІал волчу бахара йоІарий. Дас хьаттира: «Тахана ма хьалхе даьккина шу цІа?»

¹⁹ Цара элира: «Цъхана мисархоцо гІо даьккхира тхобгахьа. Тхуна хи а эцна, уьстагІашна хи малийра цо».

²⁰ Дас элира йоІаршка: «Мичахь ву иза? Цигахь хІунда витина аша иза? Схьакхайкха цуьнга, вайца хІума юур ю цо».

²¹ Цу стеган доьзалехь висира Муса. РаІала шен йоІ Ципара яхийтира цуьнга. ²² Шен зудчо кІант вича, Мусас цуьнан цІе Пиршам тиллира (иза «цигахь волу тІевеанарг» бохург ду), хІунда аьлча ша хийрачу махкахь тІевеана стаг волу дела.

²³ Цул тІаьхьа дуккха а хан елира. Мисар-мехкан пирІун велира, амма исраилхой, хьалха санна, Іазапехь бохкуш бара. Беза болх ла ца

* ^{2:10} Муса – хІокху цІеран маьІна Іебархойн маттахь «схваваьккхинарг» бохург делахь а, мисархойн маттахь иза, схьахетарехь, «кІант» бохург ду.

^{2:10} Векалийн 7:21. ^{2:11-14} Векалийн 7:23-28. ^{2:11} Іебархошка 11:24. ^{2:15} Векалийн 7:29; Іебархошка 11:27.

луш, узарш дора цара. Цара доккху орца Деле хьалакхечира. ²⁴ Шена исраилхойн узарш хезча, Дала ойла йира Ша ИбрахИмца а, Исхьакхаца а, Якъубца а барт барх лаьцна. ²⁵ Исраилхошка а хьаьжна, церан Галашо ян лиира Далла.

Дала Муса кьобалвар

3 ¹ Шен студен, маданхойн махкахь динан да^д волчу Итаран*, уьс-тагИй дажош вара Муса. Цкъа уьстагИй дажош, генна яьссачу арахула дIавахна, Хьариб цIе йолчу Делан лам тIе кхечира иза. ² Везачу Элан Малик^д духьалхIоьттира цунна йогучу коканан кулла юккьехь. Коканан куллах цIе леттера. ЦIе леттехь а, йогуш яцара и колл. ³ Мусас элира: «Теваха веза со оцу инзаречу хIумане хьажа. Колл хIунда ца йогу?»

⁴ Муса тIевогIуш Шена гича, Веза Эла** кулла юкьара кхайкхира: «Ва Муса!»

«Со кхузахь ву!» – элира Мусас.

⁵ Дала элира: «ТIе ма воьллахь кхуза. Хьайн когара мачаш дIаяха, хьо лаьтта меттиг, Со кхузахь хиларна, деза латта ду. ⁶ Со хьан ден Делла ву, ИбрахИман а, Исхьакхан а, Якъубан а Дела». Мусас шен юьхь дIакъевлира, хIунда аьлча иза кхоьрура Деле хьажа.

⁷ Везачу Эло элира: «Мисарахь Сайн халкъо хьоьгу бала гина Суна, тIехИттиначара ницкъ барна цуьнан узарш хезна. Суна хаьа Сайн халкъан лазам. ⁸ ТIевахана, иза мисархойн Iазапах кIелхьара а даьккхина, цу махкара арадоккхур ду Ас. Дикачу а, боккхачу а, шуьрех а, маза а дузначу токхечу, канаIанхойн а, хьетахойн а, эмархойн а, перезахойн а, хьаьвихойн а, явсайхойн а махка дIадуьгур ду Ас Сайн халкъ. ⁹ Исраилхойн белхарш хезна Суна, мисархоша церан Iазапехь бахкор а гина. ¹⁰ ХIинца Ас хьо пирIунна тIе вохуйту. Ваха а гIой, Мисарара Сан халкъ, Сан халкъ долу исраилхой, Мисарара арабаха».

¹¹ Амма Мусас элира Деле: «Со мила ву, пирIунна тIеваха а, Мисарара исраилхой арабаха а?»

¹² Дала элира: «Со хьоьца хир ву. Ас хьо вахийтина хиларан хIара билгало хир ю: Мисарара ахь халкъ арадаьккхича, кху лам тIехь Суна Iамал ийир ю аша, Сан леш а хилла».

¹³ Юха Мусас элира Деле: «Исраилхошка, тIе а вахана, ас эр ду: „Шун дайн Дала ваийтина со шуна тIе“. Цара соьга хоттур ду: „ХIун ю Цуьнан цIе?“ ТIаккха, хIун ала деза ас цаьрга?»

* ^{3:1} *Итар* – РаIал аьлла, кхин цIе а яра цуьнан.

** ^{3:4} *Веза Эла* – кхузахь Везачу Элан Малик а, Веза Эла а цхьаь ду.

^{2:24} Доладалар 15:13, 14. ^{3:2-10} Векалийн 7:30-34. ^{3:13} Арадаккхар 6:2, 3.

¹⁴ Дала Мусага элира: «Со „Со Верг“ ву. Иштта д’Аала израилхош-ка: „Ша Волуш Волчо вайитина со шуна т’Е“». ¹⁵ Кхин а элира Дала Мусага: «Иштта ала израилхошка: „Везачу Эло*», шун дайн Дала, Ибра-хИман а, Исхъакхан а, Якъубан а Дала, вайитина со шуна т’Е“. Иза ю Сан ц’Е абадехь**, цу ц’Ариа хъахор ву Со т’Ейог’учу т’Аьхьенаша. ¹⁶ Ваха а г’Ой, израилхойн къаной а гулбай, ала: „Везачу Эло, шун дайн Дала, ИбрахИман а, Исхъакхан а, Якъубан а Дала, суна Ша гай-та а гайтина, элира соьга: ‘Шу долчу веача, Суна гира Мисар-махкахь шуна хуьлуш дерг. ¹⁷ Ас ч’Аг’Ю йина, шуна та’Зар дечу Мисарара кана-Ианхойн а, хьетахойн а, эмархойн а, перезахойн а, хъаввихойн а, яв-сайхойн а махка, шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу лаьтта т’Е, шу д’Адига’“.

¹⁸ Израилхойн къаноша хьобга ладуг’ур ду. Уьш а эций, пир’унна т’Ег’Ю. Аша цуьнга ала: „Веза Эла, Иебархойн Дела, веана тхо долчу. Дахецахъара ахь тхо, кхаа дийнахь яьссачу арахула д’А а дахана, Веза-чу Элана, тхайн Далла, саг’А даккха дезаш ду тхо“. ¹⁹ Амма Суна хаьа, пир’уно шу д’Ахоьцур дац, нагахь иза нуьцкъаха цуьнга ца дайтахь. ²⁰ Ас, Мисарна т’Ехула Сайн нуьцкъала куьг а лаьцна, инзаре х’ума-наш гойтур ду цу махкахь, т’Ааккха цо шу д’Ахоьцур ду.

²¹ Мисархой израилхошца дика хуьлуйтур бу Ас, т’Ааккха шу цу махкара д’Адоблхуш даьсса г’ур дац. ²² Х’юра израилхойн зудчо шен лулахочуьнгара я шен чохь Иаш йолчу мисархойн зудчуьнгара дашо а, дато а х’ума а, еза т’Еююху х’ума а еха еза. Цу х’уманашца шайн бераш кечде. Иштта аша Мисарара хъал д’Ахъур ду».

4 ¹ Т’Ааккха Мусас элира: «Ткъа уьш сох ца тешахь, Ахь со вайитина ас аьлча? „Везачу Эло Ша ца гайтина хьуна“, – алахь?»

² Везачу Эло хьаттира: «И х’ун ю хъан карахь ерг?»

Мусас жоп делира: «Сан некъан Иаса ю-кх».

³ «Охъакхосса иза лаьтта», – элира Везачу Эло. Мусас Иаса охъа-кхьоссира – г’Ожах лаьхъа хилира. Кхера а велла, д’Аведира Муса.

⁴ Везачу Эло элира: «Куьг д’А а кховдадай, схъалаца цу лаьхьанан ц’Ю-га». Мусас лаьхъа схъалецира – цу сохъта лаьхьанан юха а Иаса хилира.

⁵ «Иштта ахь дахь, нах тешар бу Везачу Эло, церан дайн Дала, Ибра-хИман а, Исхъакхан а, Якъубан а Дала, Ша хьуна гайтина аьлча», – элира Везачу Эло.

* ^{3:15} *Веза Эла* – ма-дарра аьлча, Иебархойн маттахь долу х’Ара ши дош «Ша волуш Верг» боху маь’на долуш ду.

** ^{3:15} *Абадехь* – даима.

^{3:14} Довзийтинарг 1:4, 8. ^{3:21, 22} Арадаккхар 12:35, 36.

⁶ Кхин а элира цуьнга Везачу Эло: «Хьайн куьг чета диллал». Мусас куьг чета диллира. Юха цо иза схьадаьккхича, ло санна, кIайн хьаьт-тарш тIехь а йолуш, цамгар лаьцна хилира куьг. ⁷ «ХIинца юха а куьг чета дилла», – элира Везачу Эло. Куьг юха а чета диллира Мусас. Цо иза схьадаьккхича, хьалха ма-дарра, могуш дара куьг. ⁸ «Нагахь хьох а, дуьххьарлерчу тамашийначу билгалонах а нах ца тешахь, шолгIачу билгалонах тешар бу. ⁹ Нагахь цу шина билгалонах а ца тешахь, Нил чуьра жимма хи, схьаэций, лаьтта охьадотта, цу хинах цIий хир ду», – элира Везачу Эло.

¹⁰ ТIаккха Мусас элира Везачу Эле: «Веза Эла! Со дашна говза вац, гуттар а иштта хилла а ву. ХIинца Хьобца кьамел динчул тIаьхьа а дешан говзалла яц соьгахь. Со маттана шера вац».

¹¹ Везачу Эло элира: «Стагана мотт белларг мила ву? Мотт ца ху-уш я кьора, я са гуш, я бIаьрзе веш верг мила ву? Со – Веза Эла вац? ¹² ДIагIо, Со хьобца хир ву ахь кьамел дечу хенахь, Ас Iамор ду хьуна ала дезарг».

¹³ Мусас элира: «Веза Эла! Хьайна луьург кхиниг вахийтахьа сан метта».

¹⁴ Веза Эла Мусана оьгIазвахара, Цо элира: «Левин тIаьхьенах а волуш, АхIарон цIе йолуш ваша вац хьан? Суна хаьа иза кьамел далуш вуйла. Иза хьуна дуьхьал воьгIур ву, хьо гича, цунна хазахетар ду. ¹⁵ Ахьа шега аьлларг цо дIаэр ду. Кьамел дечу хенахь Со шуьца хир ву, Ас Iамор ду шуна аша дан дезарг. ¹⁶ Хьан метта АхIарона нахаца кьамел дийр ду. Иза хьуна хьалхара кьамел деш хир ву, ткьа хьо цунна Делан метта хир ву. ¹⁷ И Iаса хьайн кара схьаэца, цуьнца тамашийна хIуманаш гойтур ду ахь».

Муса Мисар-махка юхаверзар

¹⁸ Шен стундена Итарна тIе юха а веана, цуьнга элира Мусас: «Мисар-махкахь болчу сайн вежаршна тIеваха лаьара суна, уьш дийна буй хьажа».

«Дика ду, гIой, хьажа. Аьтто хуьлда хьан», – элира Итара.

¹⁹ Муса маданхойн махкахь волуш, Везачу Эло цуьнга аьллера: «Мисар-махка юхаваха мегар ду хьуна ца кхоьруш, хIунда аьлча хьо вен гIерташ хилларш белла дIабевлла». ²⁰ Шен зуда а, кIентий а вир тIе а ховшийна, Мисара ваха новкьа велира Муса, Делан ницкь болу шен Iаса буйна а лаьцна.

²¹ Везачу Эло элира Мусага: «Хьо Мисар-махка юхавеача, Ас хьайга де аьлла долу тамашийна хIуманаш пирIунна хьалха делахь. Ткьа Ас цуьнан дог чIагIдийр ду, тIаккха цо халкь дIахоьцур дац. ²² ДIаала пирIуне, Везачу Эло иштта боху алий: „Исраил Сан кIант ву, Сан

дуюхъарлера бер ду. ²³ Ас боху хьобга: ‘Дахеца Сан кІант, иза Суна Ибадат дан^д дезаш ву. Ахь иза дІа ца хецна дела, Ас хьан дуюхъарлера кІант вуьйр ву’“».

²⁴ Новкъахь дІавобдуш, Муса буйса яккха сецира. Цунна тІевеанчу Везачу Элана иза вен дагадеара. ²⁵ ТІаккха Ципарас, тІулгах дина урс сха а эцна, шен кІант сунтвира. Схьахадийна чкъор Мусан когех* а хьабкхна, цо элира: «Ас и цІий Іанийна, цундела сан майра волу хьо соьца уьйр йолуш ву». ²⁶ Веза Эла дІавахара, Мусана** хІумма а ца деш. (Цу хенахь зудчо аьллера цунах «цІийца волу майра», хІунда аьлча шен кІант сунтвинера цо.)

Дала АхІарон Мусана дуюхьал вахийтар

²⁷ Везачу Эло АхІароне элира: «Яьссачу ара Мусана дуюхьал гІо». ДІавахана, Делан лома уллохь Мусана дуюхьал а кхетта, цунна барт баьккхира АхІарона. ²⁸ Ша вайитинчу Везачу Эло шега аьлларг а, гайтинчу тамашийначу хІуманех лаьцна а АхІароне дІадийцира Мусас. ²⁹ Мусас а, АхІарона а, дІа а вахана, исраилхойн къаной гулбира. ³⁰ Везачу Эло Мусага аьлларг цу нахана дІадийцира АхІарона. Мусас халкъана хьалха тамашийна хІуманаш гайтира. ³¹ Халкъ тийшира. Исраилхошна хиира, шайн баланаш а гина, Везачу Эло шайн гІайгІа бойла. Цунна хьалха гора а хІиттина, суждана бахара*** уьш.

Муса а, АхІарон а пирІун волчу вобду

5 ¹ Цул тІаьхьа Мусас а, АхІарона а, пирІунна тІе а веана, элира: «Везачу Эло, Исраилан Дала, боху: „Дахеца Сан халкъ яьссачу араьхь Сан дуюхьа деза де хІотто“».

² Амма пирІуно элира: «Мила ву И Веза Эла, ас, Цуьнга ла а доьгІна, Исраилан халкъ дІахеца? Суна Веза Эла а ца вевза, исраилхой ас дІа а хобьур бац».

³ Цу шиммо элира: «Іебархойн Дала тІекхайкхира тхобга. Оха доьху хьобга кхаа дийнахь некъ баллал йолчу метте яьссачу ара тхаьш дІадахийтар, тхайн Везачу Далла лерина сагІа даккха, Цуьнга цамгарца я туьраца тхо хІаллак ца дайта».

⁴ ПирІуно элира цаьрга: «Муса, АхІарон, халкъ шен балхах юхадоккху аша. ДІа а гІой, шайн гІуллакх де». ⁵ Кхин а элира цо: «ХІокху махкахь дуккха а нах бу, аша шайн болх бан ца буюгу уьш».

* 4:25 Мусан когех — я иштта: цуьнан когех.

** 4:26 Мусана — я иштта: цунна.

*** 4:31 Суждана бахара — цхьанна хьалха кІоргга, лаьтта кхаччалц охьатаІар.

⁶ Оццу дийнахь исраилхошна тIехИиттийна болчу нахе пирIуно ом-ра дира: ⁷ «Хинца чул тIаьхьа кибарчигаш ечу нахана ча ма ло, хьалха деллехь а. Ара а бовлийтий, шайга лахийта цаьрга ча. ⁸ Хьалха санна кибарчигаш яйта цаьрга. Уьш дукха мало еш бу, цундела доьху соьга: „Дахана, тхайн Далла сагIа доккхур дара оха“, – бохуш. ⁹ Алссам болх ло царна, эрна кьамелаш схьа а ца льцуш, цаьрга болх байта».

¹⁰ Тяхьовсуш болчу наха элира халкъе: «ПирIуно шуна кибарчигаш ян ча ма ло боху. ¹¹ Даха а гIой, шайна карийнначуьра ча да. Кибарчигаш хьалха еччул йийр ю аша».

¹² Берриг а Мисар-махкахула араьхь дисина ча лаха арабевлира исраилхой. ¹³ ТIехИиттина болчара хьалха, ча долчу хенахь еччул, хIора дийнахь кибарчигаш е бохура цаьрга. ¹⁴ ПирIунан хьадалчаша исраилхошна юкьара хаьржинчу белхан куьйгалла дечу нахана етгара: «Хьалха йинччул, селхана а, тахана а кибарчигаш хIунда ца йо аша?» – бохуш.

¹⁵ Оцу исраилхоша, пирIунна тIе а баьхкина, арз дира: «Хьайн лешна иштта ницкъ хIунда бойту ахь? ¹⁶ Ча ца ло хьан лешна, ткьа кибарчигаш е боху. ТIехИиттина болчара тхуна етта, амма бехке хьан халкъ ду».

¹⁷ Амма пирIуно элира: «Шуна болх бан ца лаьа, аш мало йо, цундела боху аша: „Везачу Элана сагIа даккха гIур ду тхо“. ¹⁸ ДIа а гIой, болх бе. Ча шуна лур дац, кибарчигаш хьалха еччул йийр ю аша». ¹⁹ «ХIора дийнахь ян еззачул кибарчигаш йийр ю аша, церан дукхалла лах а ца деш», – бохучу дешнашца шайна тIебеана бала гира исраилхошна.

²⁰ ПирIун волчуьра уьш арабевлча, шашь схьадахкаре хьобжуш во-лу Муса а, АхIарон а гира царна. ²¹ Цу шинга цара элира: «Везачу Эло кхел йойла шуна аша пирIунна а, цуьнан уллорачарна а хьалха тхан сий дайарна. Церан кара тур делла аша тхо дайийта».

²² Юха Везачу Эле Мусас элира: «Веза Эла! Сел халачу бале хIара халкъ хIунда теси Ахь? Со кхуза хIунда ваийти? ²³ ПирIунна тIе а ва-хана, ас Хьан цIарах кьамел дичьхана, цо кхин а чIогIа ницкъ бо кху халкъана. КIелхьара-м муххане а ца даьккхи Ахь Хьайн халкъ».

6 ¹ ТIаккха Везачу Эло Мусага элира: «Хинца гур ду хьуна Ас пирIунна дендерг. Онда куьг шена тIехь хааделча, цо дIахьоьцур ду Сан халкъ. Цо ша арабохур бу уьш шен махкара».

Дала Муса юха а кьобалвар

² Юха Мусага Дала элира: «Со Веза Эла ву. ³ ИбрахIимна а, Исхьа-кхана а, Якьубана а Со дуйхьалвеана „Нуьцкъала Дела“ цIе а йолуш,

ткъа „Веза Эла“ бохучу царца Ас царна Со вовзийтина вац. ⁴ Ас барт бина царца, КанаІанан латта царна дІалур ду аьлла. Цу лаьтта тІехь Іаш бара уьш, амма иза церан долахь дацара. ⁵ Исраилхойн узарш хезира Суна, уьш, мисархойн леш а хилла, баланехь хилар гира, тІаккха Сайн царца хилла барт дагабеара Суна. ⁶ Ас боху ала Исраилан халкъе: „Со Веза Эла ву. Ас Сайн куйга мисархойн олаллех кІелхьардохур ду шу, церан леш долчуьра паргІат а дохур ду, Сайн болчу ницкъаца царна луьра таІзарш а деш. ⁷ Шун Дела а хилла, шух Сайн халкъ дийр ду Ас, тІаккха шуна хуур ду Со Веза Эла, шун Дела вуйла, шу мисархойн Іазапах кІелхьардаьхна волу. ⁸ Айса ИбраІимна а, Исхьакхана а, Якъубана а дІалур ду аьлла, куьг а айина чІагІо йинчу лаьтта тІе шу дІадуьгур ду Ас, иза шуна тІаьхьалонна дІа а лур ду. Со Веза Эла ву“». ⁹ Мусас и дерриг а исраилхошна дІадийцира, амма цара ла ца дуьйгІира цуьнга шаьш, беа болх беш, доьналла доцун хиларна.

¹⁰ ТІаккха Везачу Эло Мусага элира: ¹¹ «Мисаран паччахь волчу пирІунна тІе а гІой, исраилхой шен махкара дІабахийта ала цуьнга».

¹² Амма Мусас жоп делира: «Исраилхошна а ца лаьа соьга ладогІа, пирІунна-м муьххале а луур дац. Цу тІе сан къамел говза а дац».

¹³ Мусаца а, АхІаронца а къамел а дина, Везачу Эло царна тІедиллира Исраилан халкъаца а, пирІунца а къамел дар. Исраилхой Мисар-махкара арабахар цу шинна тІедожийра Цо.

Мусан а, АхІаронан а дай

¹⁴ Мусан а, АхІаронан а дайн тІаьхьенаш хІорш яра:

Исраилан хьалхарчу кІентан цІе Раабан яра. Раабанан кІентий бара Хьанах, Палу, Хьацрани, Карма. Царах Раабанах схьадевлла гаранаш хилира.

¹⁵ ШимІин кІентий бара Емуал, Ямин, АхІад, Якин, ЦІохьар, канаІанхочо вина Шаул. Царах ШимІех схьадевлла гаранаш хилира.

¹⁶ Леви бІе ткъе вуьрхІитта шарахь вехира. Цуьнан кІентий бара ГІиршан, КхахІат, Мерари. ¹⁷ ГІиршанан кІентий бара Ливани а, ШамаІи а.

¹⁸ КхахІат бІе ткъе ххойтта шарахь вехира. Цуьнан кІентий бара Іамрам а, Ицхьар а, Хьеврон а, Іузиал а.

¹⁹ Мерарин кІентий бара Махьли а, Мушхьи а.

Уьш шайн тайпанашца йолу Левин тIаьхьенаш яра.

- 20 Iамрам бIе ткье вуьрхIитта шарахь вехира. Цо шен дейиша
Йохабадат ялийра. Церан ши кIант вара – АхIарон а,
Муса а.
- 21 Ицхьаран кIентий бара Кхорахь а, Непаг а, Зикра а.
- 22 Гузиалан кIентий бара Мишаал а, Элцапан а, Ситар а.
- 23 АхIарона Iамминадабан йоI а, Нахьшонан йиша а йолу
Элисат ялийра. Цо АхIаронна вира Надаб а, АбихIу а,
ЭлиIазар а, Итамар а.
- 24 Кхорахьан кIентий бара Асар а, Элкхан а, Абуасап а. Царах
Кхорахьах схьадевлла гаранаш хилира.
- 25 АхIаронан кIанта ЭлиIазара Путиалан йоIарех цхьаь ялийра.
Зудчо ЭлиIазарна Пайнехьас вира.

Левин тIаьхьенаш яра уьш шайн гаранашца.

²⁶ АхIарон а, Муса а шайга Везачу Эло Мисар-махкара низам до-
луш йинчу тобанашкахь исраилхой арабаха аьлла шиь вара. ²⁷ Цара
аьллера Мисаран паччахье, пирIуне, исраилхой Мисар-махкара дIа-
бахийта аьлла. И шиь вара Муса а, АхIарон а.

²⁸ Цу хенахь Везачу Эло Мусаца Мисар-махкахь кьамел дира. ²⁹ Ве-
зачу Эло цуьнга элира: «Со Веза Эла ву! Мисаран паччахье, пирIуне,
Ас хьайга аьлларг дерриг а дIаала».

³⁰ Амма Мусас жоп делира: «Сан кьамел говза дац, соьга ладугIур
дуй те пирIуно?»

7 ¹ Амма Везачу Эло Мусага элира: «Ас хьо пирIунна тIехь Дела
хIоттийна, ткьа хьан ваша АхIарон хьан туркх хир ву. ² Ас хьайна
тIедиллинарг дерриг а дIаэр ду ахь. Ткьа хьан вашас АхIарона пирIу-
не эр ду, цуьнга исраилхой шен махкара дIахеца аьлла. ³ Амма пирIу-
нан дог а чIагIдина, Мисар-махкахь дуккха а Сайн билгалонаш а,
тамашийна хIуманаш а гойтур ду Ас. ⁴ Ткьа пирIуно шуьга ладугIур
дац, тIаккха луьра таIзарш а деш, Сайн куьйга охьатаIор ю Ас Мисар.
Сайн бIю, Сайн халкъ, Исраилан кIентий, Мисар-махкара арабохур
бу Ас. ⁵ ТIаккха хуур ду мисархошна Со Веза Эла вуйла. Сайн ницкъ
Мисарна тIе а берзийна, мисархошна юкьара Исраилан кIентий ара-
бохур бу Ас».

⁶ Везачу Эло шайна тIе-ма-диллара, гIуллакх кхочушдира Муса а,
АхIарона а. ⁷ Мусан дезткьа шо дара, ткьа АхIаронан дезткье кхоь шо
дара цу хенахь.

АхIаронан Iаса

⁸ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ⁹ «Нагахь пирIуно тамашийна хIума гайта алахь, ахь АхIароне ала: „Хьайн Iаса схьа а эций, пирIунна хьалха охьакхосса“. Iасанах лаьхьа хир бу». ¹⁰ ПирIун волчу а веана, Везачу Эло ма-бохху дира Мусас а, АхIарона а. АхIарона шен Iаса пирIунна а, цуьнан уллорачарна а хьалха охьакхобссира – Iасанах лаьхьа хилира. ¹¹ Tпаккха пирIуно шен хьекьал долу нах а, бозбунчаш а схьакхайкхира. Цара, жиналла а лелийна, АхIарона диннарг дира. ¹² Царах хIорамма а шен Iаса охьакхобссича, царах лаьхьарчий хилира. Амма АхIаронан Iасано дIакхаьллира церан Iасанаш. ¹³ ПирIунан дог чIагIделира. Везачу Эло ма-аллара, цо ла ца дуйгIира Мусага а, АхIароне а.

Хьалхара таIзар: цIий

¹⁴ Tпаккха Везачу Эло Мусага элира: «ПирIун ша бохучунна тIехь лаьтташ ву, ца лаьа цунна халкъ дIахеца. ¹⁵ Кхана пирIун волчу гIю. Иза Нил-хин берда йисте веача, цунна дуйхьал дIахIотта, шех лаьхьа хилла Iаса хьайн буйна а лаций. ¹⁶ Ахь цуьнга ала: „Везачу Эло, Iебархойн Дала, ваийтина со хьобга дIаала: ‘ДIахеца Сан халкъ яьссачу араь Суна Iибадат дайта. ХIинцалц ахь ла ца доьгIна Цуьнга. ¹⁷ Везачу Эло боху, хIинца хуур ду хьуна Ша Веза Эла вуйла. Ас сайн карара хIара Iаса Нил-хи тIе тухур ю, цу хих тIаккха цIий хир ду. ¹⁸ Хи чуьра чIара а лийр бу, хих боьха хьожа а йогIур ю. Мисархошна дегаза хетар ду и хи мала’“».

¹⁹ Везачу Эло Мусага элира: «ДIаала АхIароне, шен Iаса карахь йолу куьг дерриг а хиш тIехула а, Iаьмнашна а, шена чохь хи долчу меттигашна а тIехула лаца алий. Хих цIий хир ду. Берриг а Мисар-махкахь ур-атталла дечиган а, тIулган а пхьегIаш чохь хина метта цIий хир ду».

²⁰ Везачу Эло тIе-ма-диллара, гIуллакх кхочушдира Мусас а, АхIарона а. Шен Iаса хьала а айина, пирIунан а, цуьнан уллорачеран а бIаьргашна хьалха Нил-хи тIе туйхира АхIарона. Дерриг а хих цIий хилира. ²¹ Хи чуьра чIерий а делира, хи а телхира. Мисархошка иза мала ца лора. Берриг а Мисар-махкахь хинан метта цIий дара. ²² Мисарара бозбунчаша, шайн жиналла а лелийна, кху шиммо диннарг дира. Tпаккха пирIунан дог чIагIделира, Везачу Эло ма-аллара, Мусага а, АхIароне а ла ца дуйгIира цо. ²³ Шена гиначух шек а ца велира пирIун. Юха а вирзина, шен цIа вахара иза. ²⁴ Шайна мала хи даккха

Нил-хина юххехь гГунаш яха хИттира мисархой, хГунда аьлча важа хи малалуш дацара.

²⁵ ВорхI де дIаделира Везачу Эло Нил-хина таIзар диначул тIаьхьа.

ШолгIа таIзар: пхьидарчий

8 ¹ Юха Везачу Эло Мусага элира: «Ваха а гЮй, пирГуне Везачу Эло боху ала: „ДIахеца Сан халкъ, цуьнга Суна Ибадат дайта. ² Нагахь хьо иза дIахеца реза ца хилахь, Ас хьан мохк пхьидех хьалабузур бу. ³ Хи пхьидех сийсаш хир ду, уьш хьан цIа чу а, хьо дIавуьжучу метта а, хьан уллорачеран а, хьан халкъан а цIенош чу евр ю, хьан пешаш чу а, текхаш чу а евр ю. ⁴ Хьуна а, хьан халкъана а, массо а хьан уллорачарна а тIехула лелар ю пхьидарчий“».

⁵ Везачу Эло Мусага кхин а элира: «АхIароне дIаала, шен Iаса карахь йолу куьг хишна а, татолашна а, Iаьмнашна а тIехула лаца алий. TIаккха берриг а Мисар-мохк пхьидех хьалабузур бу». ⁶ АхIарона шен куьг Мисаран хиш тIехула лецира. Пхьидаша, хьала а евлла, берриг а Мисар-мохк дIалецира. ⁷ Амма бозбунчаша а, шайн жиналла а лелийна, изза дира. Цара а пхьидарчий Мисар-мехкан лаьтта тIе ехира.

⁸ ПирГуно, Мусага а, АхIароне а тIе а кхайкхина, элира: «Везачу Эле доIа де, со а, сан халкъ а долчуьра пхьидарчий дIаяха алий. TIаккха ас Израилан халкъ дIахоьцур ду, Везачу Элана сагIа даккхийтархьама».

⁹ Мусас элира пирГуне: «Айхьа хан тоха суна, маца лаьа хьуна ас хьох а, хьан уллорачарах а, халкъах а доIа дан, пхьидарчий шун цIенош чуьра дIа а евлла, Нил-хи чохь бен ца йисийта?»

¹⁰ ПирГуно элира: «Кхана».

TIаккха Мусас элира: «Ахь ма-аллара хир ду, тхан Веза Дела саннарг цхьа а воцийла хьуна хаййта. ¹¹ Хьо волчуьра а, хьан цIеношкара а, хьан уллоранаш а, халкъ а долчуьра а пхьидарчий дIаевр ю. Уьш Нил-хи чохь бен юьсур яц». ¹² Муса а, АхIарон а пирГун волчуьра дIавахара. Мусас Везачу Эле доIа дира, пхьидарчий дIаяха аьлла. ¹³ Везачу Эло жоп делира цуьнан доIанна. Пхьидарчий цIенош чохь а, уьйтIенашкахь а, арахь а елла Юхкура. ¹⁴ Уьш оьланашка гулйира наха. Яхкалуш йолчу церан хьожано дIалецира берриг а мохк. ¹⁵ ПаргIато яьллийла а гина, шен дог чIагIдира пирГуно. Везачу Эло ма-аллара, ла ца дуйгIира цо Мусага а, АхIароне а.

КхозлагIа таIзар: кегийра чуьркаш

¹⁶ Юха Везачу Эло Мусага элира: «АхIароне ала, шен Iаса лаьттах тоха алий. Лаьтган ченах берриг а Мисар-мохк дIалаьцна кегийра чуьркаш хир ю». ¹⁷ Иштта дан а дира цара. АхIарона шен Iаса лаьттах туйьхира – адамашна а, даьхнина а тIехь кегийра чуьркаш гучуевлира.

Берриг а Мисар-махкахь лаьттан ченах кегийра чуьркаш хилира. ¹⁸ Бозбунчаш а гЮьртира шайн ницкъаца ченах кегийра чуьркаш ян, амма церан гУллакх ца хилира. Кегийра чуьркаш адамашна а, даьх-нина а тЕхь яра. ¹⁹ ТIаккха бозбунчаша пирIуне элира: «Иза Делан ницкъаца ду», – аьлла. Амма дог чIагIделла Iачу пирIуно цаьрга ла ца дуьйгIира, Везачу Эло ма-аллара.

ДобалгIа таIзар: жIаьлийн мозий

²⁰ Юха Везачу Эло Мусага элира: «Кхана, хьалххе хьала а гIаттий, пирIунна хьалха хIотта. Иза хин йисте гIур ву. Ахь цуьнга ала: „Везачу Эло боху: ‘Суна Ибадат дайта Сан халкъ дIахеца. ²¹ Нагахь ахь Сан халкъ дIа ца хецахь, Ас хьуна а, хьан уллорачарна а, хьан халкъана тIе а, хьан ценош чу а жIаьлийн мозий хоьцур ду. Мисархойн ценош а, уьш тIехь Iаш болу латта а жIаьлийн мозех дузур ду. ²² Сан халкъ тIехь Iаш долу гIашан-мохк дIакъастор бу Ас, цигахь жIаьлийн мозий хир дац. ТIаккха хьуна хуур ду, Со, Веза Эла, кху махкахь вуйла. ²³ Ас Сайн а, хьан а халкъашна юкъахь башхо йийр ю*». Кхана и тамашийна билгало кхочуш хир ю’“». ²⁴ Везачу Эло иштта дан а дира. ПирIунан а, цуьнан уллорачеран а ценошка жIаьлийн мозий даьккира. Цу мозаша хIаллакбеш бара берриг а мохк.

²⁵ Мусай, АхIаронний тIе а кхайкхина, пирIуно элира: «Даха а гIой, кху лаьтта тIехь шайн Далла сагIа даккха».

²⁶ Амма Мусас жоп делира: «Иза далур дац, мисархошна дегазе хета оха тхайн Везачу Далла сагIа даккхар. Нагахь шайна дегазе долу сагIа церан бIаьргаш хьалха оха даьккхича, тхуна тIулгаш деттар дац цара? ²⁷ Кхаа денна яьссачу ара дIа а дахана, тхайн Везачу Далла сагIа доккхур ду оха, Цо ма-аллара».

²⁸ ПирIуно элира: «Ас дохуйтур ду шу шайн Везачу Далла яьссачу арахь сагIа даккха, амма гена дIа ма гIю. Сох лаций доIа а де».

²⁹ Мусас элира: «Хьо волчуьра дIа а вахана, Везачу Эле доIа дийр ду ас, тIаккха кхана пирIун волчуьра а, цуьнан уллоранаш а, халкъ а долчуьра а жIаьлийн мозий дIадевр ду. Амма ахь а Исраилан халкъ ледан ца деза, Везачу Элана сагIа даккха иза доьдуш, юха а новкъарло а йина».

³⁰ ПирIун волчуьра дIа а вахана, Везачу Эле доIа дира Мусас. ³¹ Мусан доIанна жоп делира Везачу Эло. ПирIун а, цуьнан уллоранаш а, халкъ а долчуьра мозий дIадехира Цо, цхьа а ца буьтуш. ³² Амма юха а шен дог а чIагIдина, халкъ дIа ца хийцира пирIуно.

* 8:23 *Кхечу тентарш тIехь яздина ду* – Сан халкъ хьайчух шен кIелхьардалар-ца къаьсташ хир ду.

ПхобалгIа тaIзар: даьхни тIехь цамгар

9 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «ПирIун волчу а гIой, дIаала цуьнга: „Везачу Эло, Iебархойн Дала, иштта боху хьобга: ‘ДIахеца Сан халкь цуьнга Суна Iибадат дайта’. ² Нагахь санна дIахеца ца лууш, ахь иза кхин а сецадахь, ³ Везачу Эло шен тaIзар хьан арахь лаьттаху даьхнинна тIе дерзор ду. Хьан говрашна, варрашна, эмкалшна, стерчашна, уьстагIашна, гезаршна тIе даьIнаш долу луьра ун кхетар ду. ⁴ Везачу Эло исраилхойн а, мисархойн а даьхни доькьур ду. Исраилан халкъан даьхнинна юкьара цхьа а хьайба лийр дац“». ⁵ Юха хан билгалъяьккхира Везачу Эло: «Кхана Ас дийр ду иза кху лаьтта тIехь».

⁶ ШолгIачу дийнахь Ша аьлларг кхочушдира Везачу Эло. Мисархойн дерриг а бежанаш делира, ткьа исраилхойн цхьана а хьайбанна хIумма а ца хилира. ⁷ ПирIуно хьовса бахийтира, исраилхошна зен хиллий, амма церан цхьа а хьайба ца деллера. Юха а дог а чIагIдина, халкь дIа ца хийцира пирIуно.

ЯлхалгIа тaIзар: наткьарш

⁸ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: «Канашкахь пешара юкь схьа а эций, Мусага ирхкхоссийта иза, пирIунна а гуш. ⁹ Берриг а Мисар-махкахь цу овкьарх чан а гIаьттина, адамашна а, даьхнинна а, ноткьа а еш, чевнаш хир ю». ¹⁰ Пешара юкь а эцна, пирIунна хьалха хIюьттира Муса а, АхIарон а. Мусас юкь ирхкхоьссича, адамашна а, даьхнинна а тIехь чевнаш хIиттира, ноткьа а йолуш. ¹¹ Бозбунчаш Мусана дуьхьал ца бовла белира, хIунда аьлча уьш а, массо а мисархо санна, тIехь чевнаш йолуш бара. ¹² Амма Везачу Эло чIагIдинера пирIунан дог, цо ла ца дуьйгIира вежаршка, Везачу Эло Мусага ма-аллара.

ВорхIалгIа тaIзар: кьора

¹³ Юха Везачу Эло Мусага элира: «Кхана хьалххе хьала а гIаттий, пирIунна тIе а гIой, дIаала цуьнга: „Везачу Эло, Iебархойн Дала, боху: ‘ДIахеца Сан халкь цуьнга Суна Iибадат дайта. ¹⁴ ХIинца Ас Сайн дерриг а тaIзарш дохкуьйтур ду хьуна а, хьан уллорачарна а, халкъана а тIе, Соьга кхочуш дуьнен тIехь цхьа а воцийла хьуна хайита. ¹⁵ Сан куьг шуна тIехула айина ду, хьо а, хьан халкь а лаьтта тIера дIадаккхал цамгар яйита ницкь бу Соьгахь. ¹⁶ Ас Сайн ницкь гайта витина хьо, дуьнен тIехь массо а адамна Сайн цIе йовзийта. ¹⁷ Амма хьо хIинца а Сан халкъана дуьхьало еш ву, иза дIа ца хоьцуш. ¹⁸ Цундела Ас кхана, хIоккху хенахь, Мисара кхоьллинчхьана а ца хилла йолу кьора тухур ю. ¹⁹ Хьайн даьхни а, арахь

^{9:10} Довзийтинарг 16:2. ^{9:16} Римхошка 9:17.

дерг дерриг а кьайладаккха. Арахь дисинчу адамашна а, даьхнина а тIе кьора а кхетта, уьш хIаллакьхир ду'«». ²⁰ Везачу Элан дешнех кхе-рабеллачу пирIунан цьаболчу уллорачара сихонца шайн леш а, даьх-ни а цIенешкахь дIагулдир. ²¹ Ткьа Везачу Элан дешнаш дагаца тIе ца лаьцначара шайн леш а, даьхни а арахь дитинера.

²² Везачу Эло Мусага элира: «Хьайн куьг стигала хьалакховдаде, ада-машна а, даьхнина а, арарчу бацана а, берриг а Мисар-махкана а тIе кьора кхетар ю». ²³ Мусас шен Iаса стигала хьалахьажийра. Везачу Эло, стигал а кьовкьийна, кьора туйхира. Лаьгтах дегталуш стелахьшти-гаш дара, серладуйлуш. Берриг а Мисар-махкана тIе кьора туйхира Везачу Эло. ²⁴ Кьора яра схьайогIуш, цунна юккьехула лепаш стела-хьштигаш а дара. Мисар-махка тIе адам даха хийначьхана ца хилла йолу чIогIа кьора яра иза. ²⁵ Арахь дерг адамна тIера даьхнина тIе кхач-чалц хIаллакдира кьорано, буц а дIаяьккхира, дитташ а кегдира. ²⁶ Ам-ма израилхой Iаш болчоьхь, Пашанахь, кьора ца туйхира.

²⁷ Мусага а, АхIароне а схьа а кхайкхина, пирIуно элира: «Хинца ас кьа латийна. Веза Эла бакь ву, ткьа со а, сан халкь а бехке ду. ²⁸ До-Iа де Везачу Эле, кьора а, стигал кьекьор а сацаде алий. Ас дIадохуьй-тур ду шу, кхин сеца ца деш».

²⁹ Мусас цуьнга элира: «Ас, гIалех ара а ваьлла, Везачу Эле куьйгаш а айина, доIа ма-диннехь, стигал а кьекьар яц, кьора а сокур ю. Так-кха хуур ду хьуна латта Везачу Элан дуйла. ³⁰ Амма суна хаьа, хьо а, хьан уллоранаш а хIинца а Делах, Везачу Элах, ца кхоьрийла».

³¹ Вета а, мукх а хIаллакдинера, хIунда аьлча мекхо кан хецнера, ткьа ветано хIу теснера. ³² ТIаьхьа кхуьуш долу дела, кIена хIумма а ца хиллера.

³³ ПирIун волчуьра ара а ваьлла, Везачу Эле куьйгаш кховдийра Му-сас. Стигал кьекьар а, кьора а сецира, лаьгта тIе оьху догIа а дIатийра. ³⁴ ДогIа а, кьора а, стигалан кьекьар а сецна а гина, хьалха санна, харцо йира пирIуно. Иза а, цуьнан уллоранаш а юха а дуйхьалбевлира. ³⁵ Дог а чIагIдина, израилхой дIа ца хийцира пирIуно, Везачу Эло Мусагаху-ла ма-аллара.

БорхIалгIа талзар: цIоз

10 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «ПирIун волчу гIо. Цуьнан а, цуь-нан уллорачеран а дегнаш чIагIдина Ас, Сайн тамашийна билгалонаш царна гайтархьама. ² Хьобьга хьайн тIаьхьене а, тIаьхье-нийн тIаьхьене а дийцийта лаьа Суна Мисарахь Ас диначух а, гайтин-чу билгалонех а лаьцна, шуна Веза Эла Со вуйла хайта».

³ Мусас а, АхIарона а, пирIунна тIе а веана, элира: «Везачу Эло, Iе-бархойн Дала, боху: „Хьо дукха Iан воллий Суна кьар ца луш? ДIахе-ца Сан халкъ Суна Iибадат дайта. ⁴ Нагахь ахь Сан халкъ дIа ца дахийтахь, кхана Ас хьан махка тIе цIоз хохьцур ду. ⁵ Цо дерриг а латта кьайладоккхур ду. Кьора тоьхча шун диснарг а, цул тIаьхьа арарчу дитташ тIе хьаладаьлларг а дIадуур ду цо. ⁶ Хьан цIенош а, хьан улло-рачеран а, массо а мисархочун цIенош а хьаладузур ду цIазо. И сан-нарг гина дац хьан дайшна а, дайн дайшна а шашь кху лаьтта тIехь Iаш мел бу“». Юха а вирзина, пирIун волчуьра аравелира Муса.

⁷ TIаккха цунна уллорачара элира пирIуне: «И халкъ бахьана до-луш кхин мел бала хьега деза вай? ДIахецахьа уьш шайн Везачу Дал-ла Iибадат дан¹⁰. Хьуна ца го, берриг а Мисар-мохк хIаллакхуьлуш хилар?»

⁸ ПирIуно Муса а, АхIарон а схьакхайкхира. Цо цаьрга элира: «Даха а гIой, шайн Везачу Далла Iибадат де. Мила гIур ву шух цига?»

⁹ «Берриш а гIур бу, – жоп делира Мусас, – жима а, воккха а. Тхайн кIентий а, йоIарий а, тхайн кегий а, даккхий а даьхни а эцна гIур ду тхо, хIунда аьлча Везачу Элана лерина деза де ду тхан».

¹⁰ ПирIуно элира: «Шун бераш шуьца дIадахийта со резавелахь, Волуш Волу Дела билггала шуьца хир ву! Гой шуна, вон хIума ду шуна дагахь. ¹¹ Цундела берриш а ас бохуьйтур бац. Божарша, баха а гIой, Везачу Элана гIуллакх де, шашь соьга иза ма-деххара». Цул тIаьхьа Мусай, АхIаронний пирIун волчуьра араваьккхира.

¹² TIаккха Везачу Эло Мусага элира: «Хьайн куьг Мисар-махкана тIехула дIалаца, кху махка тIе цIоз а летта, арара буц а, кьора тоьхча диснарг дерриг а дIадуийла цо». ¹³ Мусас шен Iаса Мисар-махкана тIехула дIалечира. Везачу Эло кху лаьтта тIе баййтира малхбалера мох, иза цу дийнахь, буса а хьийкхира. Iуьйре тIееача, малхбалерчу мохо цIоз деара. ¹⁴ Инзаре дукха цIоз тIелетира берриг а Мисар-мах-кана. Хьалха а ца хиллера Мисарахь сел дукха цIоз я тIаьхьа а хир дац. ¹⁵ Цо, кьайла а доккхуш, дерриг а латта дIалаьцнера. Кьора тоьхча ди-сина долу лаьттара дерриг ялта а, дитташ тIера стоьмаш а дIабиира цIазо. Берриг а Мисар-махкахь я дитташ тIехь а, я арарчу баца тIехь а соьналлех хIума ца дисира.

¹⁶ Мусай, АхIаронний сихонца тIе а кхайкхина, пирIуно элира: «Шун Везачу Далла а, шуна а хьалха кьа латийна ас. ¹⁷ Кхин цкьа а гечдейша суна. Шайн Везачу Деле доIа дейша, со хIокху Iожаллех кIелхьарваккха алий». ¹⁸ ПирIун волчуьра ара а ваьлла, Везачу Эле доIа дира Мусас. ¹⁹ Малхбузехьара дуьхьал чIогIа мох хьакхийтира

^{10:14, 15} Довзийтинарг 9:2, 3.

Везачу Эло. Цу мохо дадийна цЮз Эрзан хЮрда* чу кхоьссира. Берриг а Мисар-махкахь цхьа а цЮз а ца дисира. ²⁰ Амма Везачу Эло дог чЮагЮдина волчу пирЮно Исраилан халкъ юха а дЮа ца дахийтира.

Уьссалга талзар: бода

²¹ Юха Везачу Эло Мусага элира: «Хьайн куьг стигала кховдаде, тЮаккха берриг а Мисар-махкахь буйкъа бода хЮттур бу». ²² Мусас шен куьг стигала кховдийча, Мисарахь кхаа дийнахь буйкъа бода хЮьбттира. ²³ Вовшийн ган а ца гуш, шайш Юачуьра хьала а ца Юовттуш кхо де даьккхира наха, ткъа исраилхойн цЮенош долчохь серло яра.

²⁴ Мусага тЮе а кхайкхина, пирЮно элира: «Даха а гЮй, Везачу Элана Ибадат де. Шайн бераш а дига шайца, амма кегий а, даккхий а даьхни ца дуьгуш, бухахь дита».

²⁵ Амма Мусас элира: «Ахь-айхьа яла еза тхуна бакъо тхайн Везачу Далла сагЮа даккха**». ²⁶ Оха тхайн дерриг а тхешан даьхни дЮадуьгур ду, цхьа берг буха а ца юьтуш, хЮнда аьлча цу юккъера ду оха тхешан Везачу Далла даккха дезаш долу сагЮа. Тхашш цига дЮакхаччалц тхуна ца хаьа, Везачу Элана сагЮина хЮн хьайба ден деза».

²⁷ Везачу Эло дог чЮагЮдинчу пирЮнна уьш дЮахеца ца лиира. ²⁸ ТЮаккха пирЮно Мусага элира: «Яхийта кхузара! Ларлолахь, кхин суна дуьхьал ма воьллахь. Сан юьхь гинчу дийнахь лийр ву хьо».

²⁹ Мусас жоп делира: «Ахь ма-аллара хир ду, кхин хьан юьхь гур яц суна».

Уьтталга талзар: мисархойн дуьхьара бина кЮентий балар

11 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «Кхин цхьа бохам а хуьлуйтур бу Ас пирЮнна а, мисархошна а. Цул тЮаьхьа цо шу дЮахьцур ду. Цу хенахь цо шу дерриш Мисар-махкара сихонца дЮалохкур ду. ² Амма и хилале, ахь дЮаала исраилхошка, массо а божарша а, зударша а шайн уллорачаьрга, шайн лулахошка дато а, дашо а хЮманаш еха еза». ³ Везачу Эло мисархой Шен халкъана реза бира. Ткъа Муса пирЮнан уллорачара а, мисархоша а шайн махкахь чЮгЮа лоруш вара.

⁴ Мусас пирЮне элира: «Везачу Эло боху: „Буйьса юккъе яхача, Со Мисарахула чекхвер ву. ⁵ Мисар-махкахь хЮрра а дуьхьхарлера кЮант лийр ву, паччахьан гЮанта тЮехь Юаш волчу пирЮнан кЮантана тЮера кЮа оруш йолчу гЮарбашан кЮантана тЮекхаччалц. Даьнних а хьалха

* 10:19 Эрзан хЮрд – таханлерчу дийнахь иза, схьахетарехь, ЦЮен хЮрд бу.

** 10:25 Ахь-айхьа яла еза тхуна бакъо тхайн Везачу Далла сагЮа даккха – я иштгата: Ахь-айхьа ло тхуна сагЮина яла езарг, тхайн Везачу Далла оха сагЮа доккхуш.

10:22 Забур 105:28; Довзийтинарг 16:10.

дуьнен тIе даьлла боьрша хьайба лийр ду. ⁶ Цкъа а хьалха хилла а доцу я тIаьхьа хин а доцу белхар хир ду берриг а Мисар-махкахь. ⁷ Израилхойх цхьанна а хIумма а хир дац, царна жIаьла а летар дац. Я стагана а, я хьайбанна а хIума хир дац царна. ТIаккха шуна хуур ду, Везачу Эло хIун башхо йо мисархошна а, исраилхошна а юкьахь“. ⁸ ТIаккха хьан берриш а леш, тIе а баьхкина, суна хьалха охьатаьIар бу. Цара эр ду: „Хьайн халкъ а эций, дIагIо“. Цул тIаьхьа со дIагIур ву». ПирIун волчуьра, чIогIа оьгIаз а вахана, аравелира Муса.

⁹ Везачу Эло Мусага аьллера: «ПирIуно шуйга ладугIур дац, Мисар-махкахь Сан тамашийна билгалонаш алсамйовлийтархьама». ¹⁰ И ерриг а тамашийна билгалонаш пирIунна хьалха гайтира Мусас а, АхIарона а, амма, Везачу Эло дог а чIагIдина, пирIуно шен махкара дIа ца бахийтира исраилхой.

Пасахь

12 ¹ Мисар-махкахь Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ² «ХIара бутт шеран дуьхьарлера бутт хир бу шун. ³ ДIаала берриг а исраилхошка: хIокху беттан уьтталгIачу дийнахь хIораммо а цхьацца Iахар я буюхьиг эца шен доьзална. ⁴ Нагахь санна Iахар баа ца баллал доьзал жима белахь, шена уллорачу лулахочуьнца юкьахь схьаэца и Iахар. Шайн доьзалхошка хьаьжжина, цхьа Iахар массарна а кхаччал декьало. ⁵ Iахар боьрша а, цхьа а сакхт доцуш а, цхьа шо кхачьна а хила беза. Iахар я буюхьиг а мегар ю. ⁶ Кху беттан дейтталгIа де тIекхаччалц иза Iалашбан беза. Цу дийнахь, суьйренан бода тIебеача, массо а доьзалехь кечбина болу Iахар бен беза. ⁷ И Iахар буун болчу цIеношкахь неIаран гуран шинне агIор а, неIаран дукьо тIе а Iахаран цIий хьакха. ⁸ Цу буссехь цIера тIехь деттина Iахаран жижиг дIадаа деза аш. Иза къаьхьачу бецашца а, совсазчу баьпкаца а даа деза. ⁹ Цунах датта далаза диснарг а ма даа, я кхехкийнарг а ма даа. Корта а, когаш а, чоко а дIа а ца йоккхуш, цIера тIехь даттий, дIадаа иза. ¹⁰ Iуьйре хилале цунах хIумма а ма дита, амма дуьсуш хилахь, сахилале цIера тIехь дагаде диснарг. ¹¹ И кхача буучу хенахь шу тIе хIума юьйхина хила деза, юкъ а йихкина, когахь мачаш а йолуш. ХIума сихонца яа еза аш. Некъан Iаса карахь хила еза шун. Иза Везачу Элан Пасахь* ду.

¹² Цу буса Мисарахула чекхвер ву Со. Доьзалехь хьалха дуьнен чу даьлларг дуьйр ду Ас, адамна тIера хьайбанна тIекхаччалц. Мисархойн массо а деланашна тIехь кхел йийр ю Ас. Со Веза Эла ву. ¹³ Шун цIенош тIехь долу цIий Суна билгало хир ю. ЦIий гича, Со шуна

* 12:11 *Пасахь* – иза Iебархойн маттахь «тIехвалар» бохург ду.

12:1-13 Iамалгьяр 23:5; Лелар 9:1-5; 28:16; Карлабаьккхинар 16:1, 2.

уллохула тЕхвер ву. Ас Мисар-махкана таІзар дечу хенахь, шуна цхьа а зулам хир дац. ¹⁴ Цундела таханлера де гуттар а дагахь латтаде, цу дийнахь аша дагадоуьйтур ду Ас шайна динарг. И де даздарца шун тІаьхьенаша гуттар а йолчу хенахь Веза Эла лорур ву».

Совсазчу баьпкан деза де

¹⁵ «ВорхІ дийнахь совсаза бепиг даа. Дубьхьарлерчу дийнахь шайн цЕнош чуьра бод совсо хІума дІаяккха, хІунда аьлча цу деношкахь совсийна хІума йиьнарг исраилхошна юкьара дІаваккха веза. ¹⁶ Хьалхарчу а, ворхІалгІачу а дийнахь беза гулам дІахІотто беза аша. Цу деношкахь цхьа а тайпа болх бан мегар дац, яа хІума кечьяр бен. ¹⁷ Совсазчу баьпкан дезде дагахьлатто деза аша, хІунда аьлча цу дийнахь шун тобанаш Мисар-махкара араяхна Ас. И де шун тІаьхьенаша а латто деза дагахь, гуттар а йолчу ханна тЕдиллина долу дела. ¹⁸ Хьалхарчу беттан дейтталгІачу дийнан сарахь дубйна ткье цхьалгІачу дийнан сарралц совсаза бепиг дуур ду аш. ¹⁹ ВорхІ дийнахь шун чохь бод совсо хІума хила мегар дац. Совсийначу бедах хІума йиьнарг исраилхошна юкьара эккхо веза, тЕвеана стаг велахь а, я шун махкара вахархо велахь а. ²⁰ Цхьа а тайпа совсийна хІума ма яа. Миччанхьа шаьш делахь а, совсаза бепиг даа».

Дубьхьара Пасахь

²¹ Исраилхошна юкьара къаной схьа а кхайкхина, Мусас элира: «Шайн доьзалшкахь хІораммо а, схьаэций, Іахар я бубьхиг е Пасахь-на лерина. ²² ТІаккха цуьнан цІий чохь долчу кеда чу кЕдачу ярийн курс а Іоттий, шайн неІаран гурах а, дукьонах а хьакха. Сахиллалц цхьа а шайн чуьра ара а ма вала. ²³ Мисарна таІзар дан Веза Эла веача, Цунна шун неІарийн гурах а, дукьойх а хьабкхна цІий гур ду. Иза шун цЕношна уллохула тЕхвер ву, Іожаллин малике Цо шу дойуьйтур дац. ²⁴ И парзаш шуна а, шун тІаьхьенашна а тЕйогІу йолчу ханна тЕдехкина ду. Ларделаш уьш. ²⁵ Везачу Эло шайна лур ду аьллачу лаьтта тЕ шаьш даьхкича, цигахь а кхочушделаш и гІуллакх. ²⁶ Шайн бераша хаттахь: „Иза хІунда деш ду?“ – аьлла, ²⁷ аша эр ду: „Иза Везачу Элана лерина Пасахьан сагІа ду. Мисар-махкахь вай долчу хенахь исраилхойн цЕношна уллохула тЕх а ваялла, мисархошна таІзар дира Цо, ткьа вайн цЕнош Іалашдира“».

ТІаккха Везачу Элана хьалха охьатаьІира халкь Цуьнга болчу ларамна. ²⁸ Мусагахулий, АхІаронехулий Везачу Эло тЕ-ма-диллара, и гІуллакх кхочушдира исраилхоша.

^{12:14-20} Арадаккхар 23:15; 34:18; Іамалгьяр 23:6-8; Лелар 28:17-25; Карлабаккхинарг 16:3-8. ^{12:23} Іебархошка 11:28.

Довзалехъ дуьхъарлера кІант валийтар

²⁹ Буйса юккье ячача, Везачу Эло Мисар-махкахъ массо а хьалха вина кІант валийтира, паччахьан гІантахъ Іаш волчу пирІунан хьалхарчу доьзалхочунна тІера набахти чохь волчу стеган доьзалхочунна тІекхаччалц. Хьалха дуьнен чу даьлла боьрша даьхни а далийтира. ³⁰ Буйсанна пирІун ша а, цуьнан уллоранаш а, ерриг Мисар а хьалагІаьттира. Доккха белхар хІоьттира Мисар-махкахъ, хІунда аьлча чохь велла стаг воцуш цхьа а доьзал бацара. ³¹ Цу буссехъ тІе а кхайкхина, Мусага а, АхІароне а пирІуно элира: «Шу а, исраилхой а, хьала а гІовтгий, дІадовла сан халкъана юкъара. Даха а гІой, Везачу Элана гІуллакх де, шайш ма-аллара. ³² Кегий а, даккхий а даьхни а шайца дІадига. ДІа а гІо, со декъал а ве!»

³³ Берриг а мисархоша доьхура цаьрга, сихонца дІагІахьара шу бохуш. «Шу дІа ца гІахь, тхо массо а хІаллакьхир ду!» – бохура цара. ³⁴ Севсина балале бод схьа а эчна, иза чохь болу пхьегІаш хІуманна юкъа а хьарчийна, белшаш тІехъ дІаяьхьира исраилхоша. ³⁵ Мусас шайга ма-аллара, мисархошка дато а, дашо а хІуманаш а, бедарш а йийхира цара. ³⁶ Везачу Эло мисархой исраилхошца дика хилийтинера, цара исраилхошна дукха хІуманаш элира.

Исраилхой Мисар-махкара дІабоьлху

³⁷ РаІамсас-гІалара гІаш Сакхат-гІала баха арабевлира исраилхой. Божарех ялх бІе эзар гергга стаг вара царна юкъахь, бераш ца лерича. ³⁸ Дуккха а кхечу къамнех болу нах арабевлира цаьрца Мисарара. Исраилхоша дІадуьгуш дуккха а кегий а, даккхий а даьхни дара. ³⁹ Новкъахь Мисарара схьабахьачу бедах совсаза хьокхамаш дира цара. Сихонца цу махкара арабевлла дела, церан бод ца севсинера, шайна новкъа довлуш яа хІума кечъян а ца кхиьнера уьш.

⁴⁰ Исраилхоша Мисарахъ дий бІе ткье итт шо даьккхинера. ⁴¹ И хан яьллачул тІаьхьа, оццу дийнахь Везачу Элан берриг а бІо Мисарара арабелира. ⁴² И буйса Везачу Эло ладоьгуш яккхира. Цо уьш Мисарара арабехира. Исраилхоша шайн тІаьхьенашкахъ а еза лоруш, Везачу Элана хьурмат деш йолу буйса ю иза. Цундела цара иза сема яккха еза.

Пасахьан некъаш

⁴³ Везачу Эло Мусага а, АхІароне а элира: «Пасахьан коьрта некъаш ду аш лардан дезаш: хийрачу махкара цхьа а стаг Пасахьан кхача баа

^{12:29} Арадаккхар 4:22-32. ^{12:35}, ³⁶ Арадаккхар 3:21, 22. ^{12:40} Доладалар 15:13; Галатахошка 3:17.

йиш йолуш вац. ⁴⁴ Детих эцначу муылххачу а лено ша сунтвинчул тІаь-хья и кхача баа мегар ду. ⁴⁵ Нагахь стаг шун махкахь тІевеана Іаш велахь я иза шун белхало велахь, цуьнан и кхача баа йиш яц. ⁴⁶ Цхьана ца чохь яа еза Пасахьан яа хІума, жижиг ара а ца доккхуш, даІахкаш а ца кегъеш. ⁴⁷ Массо а исраилхоша кхочушдан деза гІуллакх ду иза. ⁴⁸ Нагахь шуна юкъахь Іаш волчу тІевеанчу стагана Везачу Элан Пасахь шуьца даздан лаахь, цуьнан цІийнах болу боьрша нах сунтбе. ТІаккха, шун санна, бакъо хир ю цуьнан Пасахьан кхача баа. Цхьаннен а сунтваза волчун и кхача баа йиш яц. ⁴⁹ Цхьатерра бакъонаш хир ю исраилхочун а, шуна юкъахь Іаш волчу стеган а».

⁵⁰ Дерриг а Исраилан халкъ Везачу Эло Мусана а, АхІаронна а деллачу омранна тІетайра. ⁵¹ Оццу дийнахь Везачу Эло Мисар-махкара арабехира исраилхой, тІеман бІо санна.

Хьалха бина кІентий Далла лерина хилар

13 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилхойн хІора хьалха вина кІант а, хьайба а Суна лерина хилията, уьш Сан ду».

³ Мусас халкъе элира: «Шайш Мисарарчу лоллера арадевлла хІара де дагахь латтаделаш. Везачу Эло Шен ондачу куьйгаца арадаьхна шу кхузара. ХІара де дагахь латточу хенахь совсийна бепиг ма даалаш, ⁴ хІунда аьлча кху дийнахь, Авив цІе йолчу баттахь шу арадовлуш ду. ⁵ Везачу Эло канаІанхойн а, хьетахойн а, эмархойн а, хьаввихойн а, явсайхойн а лаьтта тІе дубгур ду шу. Шуьрех а, мазах а дуьзна токхе и латта шун дайшна лур ду аьлла, чІагІо йинера Везачу Эло. Цундела кху баттахь хІара гІуллакхаш де. ⁶ ВорхІ дийнахь совсаза бепиг даа, ворхІалгІачу дийнахь Везачу Элана лерина дезде хІоттаде. ⁷ Совсаза бепиг ворхІ дийнахь даа деза. Шун цІеношкахь а, шун махкахь а совсийна бепиг хила ца деза цу хенахь. ⁸ Цу дийнахь хьайн кІанте ала: „Везачу Эло, Мисарара со араволуш, суна динарг бахьана долуш, лору ас хІара де“. ⁹ Куьйга тІе йихкина хІума санна хуьлийла иза хьуна, хьетІехь йина йолу билгало санна, хуьлийла. Цу дезачу дийно дагахь латтор ду хьуна Везачу Элан хьехамах ахь дуьйцуш хила дезар, хІунда аьлча Шен боккхачу ницкъаца Везачу Эло хьо Мисарара араваьккхина. ¹⁰ ХІора шарахь а и дезде билгалдаьккхинчу дийнахь, лара а лоруш, дІакхехьа.

¹¹ Везачу Эло хьан дайшна лур бу аьллачу КанаІан-махка а валийна, и мохк хьайна дІабелча, ¹² доьзалехь хьалха дуьнен чу ваьлла хІора кІант а, боьрша хьайба а Везачу Элана дІало. ¹³ Хьалха хилла йолу

^{12:46} Лелар 9:12; Яхья 19:36. ^{13:2} Лелар 3:13; Лака 2:23. ^{13:12} Арадаккхар 34:19, 20; Лака 2:23.

вир, цуьнан метта Іахар а белла, парГІатгьяккха. Ткъа ахь иза парГІат ца яккхяхь, цуьнан ворта кагъе. Иштта, хьалха винчу кІантана тІера а мах бала беза. ¹⁴ Хьан кІанта хьобга хин йолчу хенахь хаттахь: „И хІунда деш ду?“ – аьлла, ахь цуьнга ала: „Везачу Эло Шен боккхачу ницкъаца Мисарара ара а даьхна, лоллехь долчуьра парГІатдаьхна вай. ¹⁵ Вай дІахеца ца лууш дуьхьалваьллера пирІун, тІаккха Везачу Эло Мисар-махкара хьалха дуьнен чу даьлла массо а кІант а, боьрша хьайба а хІаллакдира. Цундела ас Везачу Элана саГІина лерина хІора хьалха дуьнен чу даьлла боьрша хьайба да а лой, сайн хьалхара кІант цу мехаца мукъавоккху“. ¹⁶ Куьйга тІе йихкина хІума санна, хьетІехь йолу билгало санна хуьлийла иза хьуна, Везачу Эло Шен ондачу куьйгаца вай Мисарара арадахар дагахь латтийта».

Арадовларан некъ

¹⁷ ПирІуно халкъ дІахеца, Дала пІелаштамхойн лаьттахула ца дигира иза, цигахула некъ боца белахь а. Дала элира: «Шайн тІом бан дезча, дохко а бевлла, Мисара юхаберза мега уьш». ¹⁸ Цундела Эрзан хІорда* уллорачу яьссачу арахула дІадигира Дала халкъ. Иштта, Мисар-махкара герзаца арабевлира исраилхой. ¹⁹ Мусас шеца Юсупан даьІахкаш схьайцира, хІунда аьлча Юсупа чІаГІо яйтинера исраилхошка: «Дала шу кІелхьардохур ду. Шашь дІадоьлхуш, кхузара сан даьІахкаш дІахьолаш», – аьлла.

²⁰ Сакхат цІе йолчу меттера дІа а бахана, яьсса аре чекхийолучохь, Атам цІе йолчу меттигна уллохь севцира уьш. ²¹ Веза Эла царна хьалхаваьлла вьодуш вара. Царна некъ гойтуш, дийнахь марханех хиллачу бІоГІамна юкьахь вьоГІура иза, буйсанна – цІеран бІоГІамна юкьахь, царна серло а луш, уьш дийнахь а, буса а дІабахийта. ²² Марханийн бІоГІам а, цІеран бІоГІам а халкъана хьалхара дІаболуш бацара.

Исраилхой хІорда юккъехула бахар

14 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилхошка дІаала, юха а дерзий, Пи-ХІахбират олучу меттехь совца, буйьса Мигдол цІе йолчу меттигий, хІорданий юккъехь, БаІал-Цепонна уллохь яккха. ³ ПирІунна моьттур ду, исраилхой, цу махкахь тила а белла, яьссачу арено юкьалаьцна бу. ⁴ Ас пирІунан дог чІаГІдидр ду, тІаккха иза шуна тІаьхьавер ву. Ткъа Сайн сийлалла Ас пирІунехула а, цуьнан эскарехула а гойтур ю. ТІаккха мисархошна хуур ду Со Веза Эла вуйла». Везачу Эло ма-бохху дира исраилхоша.

* 13:18 Эрзан хІорд – таханлерчу дийнахь, схьахетарехь: *Шен хІорд бу*.

13:19 Доладалар 50:25; ЮшаІ 24:32.

⁵ Мисаран паччахье, пирІуне, хайитира, исраилхой бевдда аьлла. ПирІунан а, цуьнан уллорачеран а исраилхойх йолу оила хийцаелира. «И хІун ду вай динарг? ХІунда бахийти вай уьш дІа? ХІинца вайна болх бан нах а бац», – бохура цара. ⁶ Шен гІудалкх дІа а йожийтина, тІемалой вовшахтуьйхира пирІуно. ⁷ Ялх бІе тоьлла тІеман гІудалкх а, Мисарахь йолу ерриг а гІудалкхаш а, царна тІехь болу куьйгалхой а шеца схьаййцира цо. ⁸ Везачу Эло дог а чІагІдина, исраилхошна тІаьхваваьллера пирІун. Ткьа исраилхой майрра дІабоьлхуш бара. ⁹ Мисархой шайн гІудалкхашца а, дошлошца а, дерриг а эскарца а исраилхошна тІаьхьабевллера. Пи-ХІахьират олучу меттигна уллохь, Багал-Цапонна хьалха царна тІаьхьакхира уьш.

¹⁰ Исраилхошна эскарца шайна тІевогІу пирІун гира. Кхера а белла, Везачу Эле кхайкхира уьш. ¹¹ Цара элира Мусага: «Мисарахь дІадохка меттиг а ца хилла, кхуза, яьссачу ара далийта далийна ахь тхо? ХІара хІун ду ахь тхуна динарг, цигара ара а даьхна? ¹² ХІара хир ду ца бехира оха хьобга вай Мисарахь долуш? „Дитахьа, дацийтахьа тхо мисархошна“, – ца бехира оха? Мисархойн лоллехь хилар гІоле дара-кх тхуна, яьссачу арахь лечул».

¹³ Амма Мусас халкье элира: «Кхера а ца кхьоруш, дІахІиттий латта, Везачу Эло тахана шаьш кІелхьардахар гур ду шуна. ХІинца гуш болу мисархой кхин цкьа а гур бац шуна. ¹⁴ Везачу Эло шун дутьхьа тІом бийр бу, шун хІумма а дан ца деза».

¹⁵ Везачу Эло Мусага элира: «Соьга хІунда кхойкху хьо? Исраилхошка дІадуьйлало ала. ¹⁶ Ткьа ахь хьайн некъан Іаса хІорда тІехула дІалаца. ХІорд бекьа а белла, исраилхой цунна бухахь долчу лаьтта тІехула чекхбевр бу. ¹⁷ Ас мисархойн дегнаш чІагІдийр ду, тІаккха уьш исраилхошна тІаьхьагІур бу. Сайн сийлалла гойтур ду Ас, пирІунна а, цуьнан эскарна а, гІудалкхашна а, дошлошна а тІехь толам а баьккхина. ¹⁸ Аса пирІунна тІехь а, цуьнан гІудалкхашна тІехь а, цуьнан дошлойшна тІехь а Сайн сийлалла гайтича, тІаккха хуур ду мисархошна Со вуйла Веза Эла».

¹⁹ Исраилхошна хьалхадаьлла хилла Делан Малик¹ царна тІехьа хІоьттира, тІаккха юьхь-дутьхьал хилла марханийн бІогам а нахана тІехьа хІоьттира. ²⁰ Мисархошна а, исраилхошна а юккье хІоьттира марханийн бІогам. Мисархой болчохь марха а, бода а бара, ткьа исраилхой болчохь серло яра. Буйьса дІаяллалц тІетгІа ца бахара уьш.

²¹ Мусас хІорда тІехула куьг лаьцча, Везачу Эло малхбалера чІога мох хьакхийтира. Буйьса чекхьяллалц хьекхначу мохо, хІорд дІаса а бекьабалийтина, латта дакьийра. ²² ХІорда юккьерачу лаьтта тІехула

^{14:22} 1 Коринтхошка 10:1, 2; Іебархошка 11:29.

дЛабахара исраилхой. Пен а хилла лаьтгаш, аьрру а, аьтту а агЮр хи дара царна. ²³ ТПаьхьабевлла богЮ мисархой шайн ерриг а говрашца, гГудалкхашца, дошлошца хЮрда юккье бевлира. ²⁴ Юьйранна марханийн а, цЦеран а бЮгАмна юккьера чухьаьжначу Везачу Эло мисархой, бохийна, баржийра. ²⁵ Цо тГера чкьургаш дАйовлийтина дела, мисархойн гГудалкхаш чохьйиснера, уьш хала текхайора цара. «Исраилхой болчуьра довда деза! — бохуш, маьхьарий хьобкхура цара. — Цаьргахьа волу Веза Эла вайна дуьхьал леташ ву!»

²⁶ Везачу Эло Мусага элира: «Хьайн куьг хЮрда тГехула лаца, тГет-тА хьаьддачу хино мисархой шайн гГудалкхашца а, дошлошца а дАхьулбийр бу». ²⁷ Мусас шен куьг хЮрда тГехула лаьцца, Юьйре хуьлуш хи шен метте юхадеара. Мисархой хих бевдда боьлхура, амма Везачу Эло, хин буха а бахийтина, хАллакбира уьш. ²⁸ Шен метте юхадеанчу хино гГудалкхаш а, дошлой а кьайлабехира. Исраилхошна тПаьхьа-даьллачу пирЮнан эскарх цхьа а дийна ца висира. ²⁹ Амма хЮрд бекьабелча гучудаьллачу лаьтта тГехула дехьабевллера исраилхой, аьтту а, аьрру а агЮр хи хиллера царна, пен хилла лаьтгаш.

³⁰ Цу дийнахь Везачу Эло исраилхой мисархойх кЕлхьарбехира. ТПаьхьо исраилхошна хЮрдан берда тГехь мисархойн декьий гира. ³¹ Везачу Эло мисархой эшийча, хира исраилхошна Цуьнгахь мел ницкь бу, цундела Везачу Элах а, Цуьнан ялхочух Мусах а кхера а белла, цу шиннах тийшира уьш.

Мусас яьккхина назма

15 ¹ ТПаккха Мусас а, исраилхоша а Везачу Элана лерина назма элира:

«Ас Везачу Элана назма олу,
И сийлахь-воккха хиларна.
Дин а, бере а цхьаьна
Цо хЮрда чу кхобссина.

² Веза Эла сан ницкь бу,
Цуьнан дуьхьа ас назма олу,
Цунах суна КЕлхьарвоккхург хилла дела.
Иза сан Дела ву, Цунна хастам бо ас.
Сан ден а Дела ву Иза, цундела ас лору Иза.

³ Веза Эла сийлахь тЕмало ву,
Цуьнан цЕ ЯхЮва* ю.

* 15:3 *ЯхЮва* — цу дешан маьІна «Волуш Верг» бохург ду. Хьовса 3:14.

15:1 Довзийтинарг 15:3. 15:2 Забур 117:14; ЕшаІ-ЯхЮ 12:2.

- 4 ПирІунан эскар а, гІудалкхаш а хІорда чу кхиссина Цо,
тоьлла болу пирІунан тІеман хьаькамаш Эрзан хІорда чу
бахана.
- 5 КІоргачу хиша уьш кьайлабехира.
ТІулгаш санна, хи буха а бахана, байна уьш.
- 6 Веза Эла, Хьан аьтту куьг ма сийлахь ницкъ болуш ду.
Хьан аьтту куьйго, ва Веза Эла, мостагІа хІаллаквина.
- 7 Хьайн возаллица Ахь эшийна Хьайна дубьхалбевларш.
Хьайн оьгІазалла царна тІе а ерзийна, ча санна,
багийна Ахь уьш.
- 8 Ахь хьакхийтинчу мохо хи декъа а декъна,
пен санна, дІахІотгийра.
ХІордан кийрара хи дукъделира.
- 9 МостагІчо элира: „Царна тІаьхъа а ваьлла, уьш схьалоцур
бу ас,
церан хьал схъа а доккхур ду.
Тур а даьккхина, сайн дог Іабош, сан куьйго уьш хІаллак
а бийр бу“.
- 10 Амма Ахь царна тІе мох хьаькхира,
тІаккха уьш, даш санна, хи буха а бахана, хІордан буьрсачу
хиша дІахьулбира.
- 11 Веза Эла, Хьоьга кхочуш мила ву деланашна юкьахь?
Хьо санна Шен возаллица а, хастам хилла а,
инзаре хІуманаш кхуллург а мила ву?
- 12 Ахь аьтту куьг тесча,
уьш Лаьтто дІахьулбира.
- 13 Хьайн хедар боцучу безамца Ахьа мах белла
кІелхьардаьккхина халкъ,
онда гІо лоцучу, езачу Хьайн хІусаме дигна хир ду Ахь.
- 14 Иза хезна халкъаш кхорьруш хир ду.
ПШелаштамхойн халкъ кхерамо Іадийна хир ду.
- 15 Цу хенахь Эдомера элий боьхна хьийзаш хир бу,
Муабера баьччанаш дага тІе кхерам тесна хир бу,
КанаІанера бахархой, кхерабелла, ша санна, бешна хир бу.
- 16 Кхерамо Іадор бу уьш!
Хьан сийлахь куьг а гина,
тІулгаш санна, дІатуьйр бу уьш,
Хьан халкъ, Веза Эла, тІехдаллалц,
мехах паргІатдаьккхина халкъ тІехдаллалц.

- 17 Да а дигна, Хъайн цІенна хъържинчу метте
 охъахаор ду Ахь и халкъ, Веза Эла,
 Хъайна хІусам Ахь йинчу метте,
 Хъайн куьйгашца Ахь кхоьллинчу дезачу ЦІийне!
- 18 Веза Эла гуттар а хир ву олалла деш, абаде яллалц».

Марема йиш лакхар

19 Шайн гІудалкхашца пирІунан говраш а, дошлой а хІорда чу бевлча, Везачу Эло хІордан хи царна тІе дерзийнера, ткъа Исраилан халкъ хІорда юккъехула лаьтта тІехула дехъадаьллера.

20 АхІаронан йишас, Делера болу хаам бечу Марема, шен жима вота схъайцира. Цунна тІаьххье, жима вотанаш схъа а эцна, баккхийберца, халхаршца арабевлира берриг а кхиболу зударий. 21 Марема царна эшар лекхира:

«Хастам бе Везачу Элана, Цо динарг сийлахь ду.
 Дин а, бере а хІорда чу кхоьссина Цо».

Къаьхъа хи

22 Исраилхой Эрзан хІорда тІера дІабигира Мусас. Шур цІе йолчу яьссачу аренга кхечира уьш. Кхаа дийнахь цу арендахула дІаоьхуш, хи ца карадора царна. 23 Эххар а Марра цІе йолчу метте баьхкира уьш. Цигахь царна карийна хи къаьхъа долуш мала ца лора. Цундела тиллинера цу меттиган цІе Марра (ткъа иза «къаьхалла» бохург ду). 24 Нах Мусана реза бацара: «Оха хІун мер ю?» – бохура цара. 25 Муса Везачу Эле кхайкхира. Везачу Эло шена гайтинчу диттан га хи чу кхоьссира цо. ТІаккха хи малалуш хилира.

Цу меттехь, Шех тешар зен а зийна, Шен халкъо лело дезарг цунна тІедиллира Дала. 26 Везачу Эло элира: «Нагахь аша Везачу Эле, шайн Деле, ладогІахь, Цуьнан лаам аша кхочушбахь, Цо тІедехкина парзаш аш кхочушдахь, Мисар-махкана тІе яхкийтинчу цамгарех шуна тІе цхъа а йоуьйтур яц Ас, хІунда аьлча Со Веза Эла ву шун дарбанча».

27 Элим цІе йолчу метте баьхкира исраилхой. Цигахь хи схъадолу шийгта хьоста а, кхузткъе итт хурмин дитт а дара. Хишна уллохь севцира уьш.

«Манна» а, лекъарчий а

16 1 Элим олучу меттера дІа а бахана, шашь Мисарара арадевладчу шолгІачу беттан пхуйтталгІачу дийнахь Элимна а, Синайна а юккъехь йолчу Син цІе йолчу яьссачу ара деара дерриг а Исраилан халкъ. 2 Цу арахь Мусага а, АхІароне а лен буьйлабелира нах. 3 «Мисар-махкахь Везачу Эло тхо дайинехь гІолехь дара. Цигахь

жигиган яйна уллохь Iара тхо, дуззалц даа бепиг а хуьлура. Аш тхо массо а хIокху яьссачу ара дайа далийна», — бохура цара.

⁴ Везачу Эло Мусага элира: «Ас стигалара охья ялта доуьйтур ду шуна. Нахе, ара а бовлий, хIора дийнахь шайна цхьана денна тоьал иза гулде ала. Айса тIедиллинарг цара кхочушдой хьожуш, уьш зуьйр бу Ас. ⁵ Йолхалгачу дийнахь вукху деношкахь гулдинчул шозза сов гул а дина, кхача кечбан беа цара».

⁶ Мусас а, АхIарона а Исраилан халкъе элира: «Сарахь хуур ду шуна, шайш Мисар-махкара Арадаьхнарг Веза Эла вуйла. ⁷ Шу Шена реза доцийла хьйна Везачу Элана, цундела кхана Iуьйранна Цуьнан олаллин нур гур ду шуна. Тхуна луйш ду шу, ткьа тхан карахь хIун ду?» ⁸ Юха Мусас кхин а элира: «Везачу Элана хезна Шена шу резацахилар, цундела Цо сарахь даа жигиг лур ду шуна, ткьа Iуьйранна бепиг а лур ду. Сан а, АхIаронан а карахь хIумма а дац! Шу резацахилар тхойшинна дуьхьал дац, Везачу Элана дуьхьал ду».

⁹ АхIароне элира Мусас: «Дерриг а Исраилан халкъе дIаала: „Везачу Элана хьалха хIитта, хIунда аьлча Цунна хезна аш реза доцуш ен гIовгIанаш“». ¹⁰ АхIарона исраилхошка къамел дечу хенахь, массо а, юха а вирзина, яьссачу арене хьавсира. Цеххьана царна мархина юккъехь Везачу Элан олаллин нур гира. ¹¹ Везачу Эло Мусага элира: ¹² «Суна исраилхоша, реза боцуш, ен хамталлаш хезна. ДIаала цаьрга: „Тховса сарахь жигиг дуур ду аш, ткьа кхана Iуьйранна Iаббалц бепиг а хир ду шуна. TIаккха хуур ду шуна Со Веза Эла, шун Дела, вуйла“».

¹³ Цу сарахь исраилхой севцначу метте лекъарчий даькхира, ткьа Iуьйранна церан меттаматтана гобаьккхина Iуьлуш тхи дара. ¹⁴ Тхи дIадаьлча, лаьтта тIехь кегийра, лайн чимаш санна а, йис санна а, цхьа хIуманаш йисира. ¹⁵ Уьш гинчу исраилхоша вовшашка хобьтура: «И хIун ю?» — бохуш. Царна ца хаьара иза хIун ю.

Мусас элира цаьрга: «Иза Везачу Эло шуна делла ялта ду. ¹⁶ Цо боху вайга, доьзалехь волчу хIора стага дуур долччул ялта долу и кхачанан буьртигаш гулдеш волчо шен четар чохь Iаш волчунна хIоранна цхьа Iовмар* гулде иза, хIора дийнахь шайна тоьал».

¹⁷ Иштта дан а дира исраилхоша, цхьаболчара дукха, вукхара кIезиг гулдира кхачанан буьртигаш. ¹⁸ Iовмар олучу барамца узур а цара гулдинарг. Дукха гулдиначун совнаха а ца хуьлура, кIезиг гулдиначун тIеобьшуш а ца хуьлура. ХIораммо а цхьана стагана даьал гулдинера. ¹⁹ Мусас элира цаьрга: «Гулдина кхачанан буьртигаш

* ^{16:16} *Iовмар* — иза хIума узучу хенахь цуьнан бараман цIе ю, масала, кийла а, литр а санна.

^{16:4} Яхьья 6:31. ^{16:15} 1 Коринтхошка 10:3. ^{16:18} 2 Коринтхошка 8:15.

Гуйренга довллалц ма диталаш». ²⁰ Амма цара цо бохучуьнга ла ца дуйгГира, цхьаболчара шаш гулдинарг шолгГачу денна дитира. Кхачанна нІаьний а дина, цунах вон хьожа йогГура. ТІаккха Муса нахана оьГГазвахара. ²¹ Гуйранна хІораммо а шега даалуччул буьртигаш лахьадора, ткъа малхо дохдича, уьш дешара.

²² ЙолхалГачу дийнахь шозза сов буьртигаш гулдира цара, хІоранна а шишша Іовмар кхочуш. Тхьамданаша, тІе а баьхкина, Мусага хайтира иза. ²³ Мусас цаьрга элира: «Иза Делан лаамца хилла хІума ду, хІунда аьлча кхана Везачу Элана лерина долу садоІу де – шоьтан де ду. Шайн ятта езарг а, кхехко езарг а тахана кечье, ткъа йиснарг, дІа а йиллий, кханенга яккха». ²⁴ Мусас ма-аллара, йиснарг кханенна дІайиллира цара, амма яа хІума ца телхира, нІаьний а ца дира цунна. ²⁵ Мусас элира халкъе: «Тахана шоьтан де ду, иза Везачу Элана лерина садоІу де ду, цундела шу арадовлахь, шуна буьртигаш карор дац. ²⁶ Ялх дийнахь гулде уьш, ткъа ворхІалГІа де Далла лерина садоІу шоьтан де ду. Цу дийнахь арахь буьртигаш хир дац».

²⁷ Цуьнга ла а ца доьГІна, цхьаберш арабевлира ворхІалГІачу дийнахь буьртигаш гулдан, амма царна хІумма а кара-м ца йира. ²⁸ Везачу Эло Мусага элира: «Деха Гийр дуй шу Сан парзаш а, Ас тІедехкинарш а кхочуш ца деш? ²⁹ Хьовсал, Ас, Везачу Эло, шуна садоІу шоьтан де делла, цундела Ас йолхалГІачу дийнахь шина денна ло кхачанан буьртигаш. Шаш долчохь цІахь Іе, ворхІалГІачу дийнахь ара ма довла». ³⁰ ВорхІалГІачу дийнахь халкъо садоІура.

³¹ Израилхоша цу кхачанах «манна» олура (иза Іебархойн маттахь «И хІун ду?» бохург ду). Иза, ораматан хІу санна, кІайн а йолуш, чомана моз тоьхна хьокхам санна яра. ³² Мусас элира: «Везачу Эло вайна тІедиллина: „Цхьацца Іовмар и кхача шайн тІаьхьенашна дІабилла, тІаккха царна гур ду Ас шу Мисарара арадаьхначул тІаьхьа яьссачу арахь шуна дайина ялта“». ³³ Мусас АхІароне элира: «Кхаба схьа а эций, цу чу цхьа Іовмар буьртигаш дохка. Иза Везачу Элана хьалха хІоттае, вайн тІаьхьенашна юьсур ю иза». ³⁴ ТІаьхьа, Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара, АхІарона чохь буьртигаш долу кхаба деза тІорказ чохь йолчу, Дала еллачу тІулгийн экьанашна хьалха хІоттийра, Іалашьярхьама. ³⁵ Израилхоша шовзткъа шарахь йиира «манна», шаш тІехь Іен долчу лаьтта тІе а, КанаІан-мехкан дозанна тІе а кхаччалц. ³⁶ (Ткъа цхьа Іовмар бархІ жимачу кедан барамал яра.)

16:23 Арадаккхар 20:8-11. 16:31 Лелар 11:7, 8. 16:33 Іебархошка 9:4. 16:35 Якьуба 5:12.

*Тархах долало хи**(Лелар 20:1-13)*

17 ¹ Дерриг а Исраилан халкъ Син це йолчу яьссачу арара новкъа делира, Везачу Эло гайтинчу меттигашкахь шайн метгамотт^д а хЮгтош. Рапидам олучу меттехь севцира уьш, амма цигахь мала хи дацара. ² Мусана дуьхьал а бевлла, цуьнга бежкаш дохуш, шайна хи ло бохура цара.

«Со хЮнда хьийзаво аша? Везачу Элан собар кхачо а хЮнда гІерта шу?» – бохура Мусас нахе.

³ Амма хьабеллачу наха, Мусана реза боцуш, хоьттура: «Тхо а, тхан бераш а, даьхни а хьогалла дайа арадаьхна ахьа Мисарара?»

⁴ Муса Везачу Эле кхайкхире: «ХЮн де ас кху халкъана? Кхин жимма а хІара дахлахь, цара суна тІулгаш деттар ду».

⁵ Везачу Эло Мусага элира: «Исраилхошна юкьара къаной тІаьхьа а хІиттабай, халкъана хьалхӕхула чекхвала. Айхьа Нил-хи тІе тухуш лелийна Іаса хьайн кара схьаэца. ⁶ Со Хьариб це йолчу меттехь цхьана тарх тІе хьуна хьалха дІахЮттур ву. Ахь тархах Іаса тоьхча, цунах хи долалур ду, тІаккха наха иза мер ду». Исраилан халкъан къаношна хьалха и гІуллакх кхочушдира Мусас.

⁷ Цу меттиган це Масса а, Мериба а тиллира цо (церан маьІна «зер» а, «лер» а бохург ду), хЮнда аьлча цигахь исраилхой, Везачу Элана дуьхьал а бевлла, Цунна луйьш а, Иза зуьйш а бара: «Веза Эла тхобца ву я вац?» – бохуш.

Іамалекхахоща тІом бар

⁸ Рапидаме а баьхкина, исраилхошца тІаме бевлира Іамалекхахой.

⁹ Мусас ЮшаІе элира: «Кьонахий а харжий, Іамалекхахоща тІом бан гЮ. Кхана, гу тІе а ваьлла, дІахЮттур ву со, Дала тамашийна хЮманаш гойту Іаса сайн буйна а лаьцна». ¹⁰ Мусас бохург кхочушдеш, Іамалекхахоща тІом бан вахара ЮшаІ. Муса а, АхІарон а, Хьор а гу тІе хьа-лавелира. ¹¹ Мусас куьйгаш хьалаайича, исраилхой тоьлура, ткьа цо уьш охьадахийтича, Іамалекхахой тулура. ¹² Амма Мусан куьйгаш, айина латтийна, дазделлера. ТІаккха иза тІулга тІе охьа а хаййна, АхІарона а, Хьора а, цхьацца агЮр а ваьлла, цуьнан куьйгаш, хьала а айина, дІалецира. Малх чубуззалц айина латтийра цара Мусан куьйгаш. ¹³ Иштта Іамалекх а, цуьнан халкъ а шен туьраца эшийра ЮшаІа.

¹⁴ Везачу Эло Мусага элира: «ХЮкху тІамах лаций тептар тІехь дІа-язде, тІейогЮчу тІаьхьенашна хІара дагахьлаттийта. Ткьа ЮшаІе ала,

Ас Iамалекхахой лаьтта тIера тIепаза бойур бу алий». ¹⁵ Цигахь сагIа доккху меттиг кеч а йина, цуьнан цIе, «Веза Эла сан байрахк ю» аьлла, тиллира Мусас. ¹⁶ Цо элира: «Везачу Элан меттигна дуьхьал куьг айина хилла дела, Цо Iамалекхахоща даим а тIом беш хир бу».

Итар Муса волчу вахар

18 ¹ Мадани-махкара динан да^д волчу Мусан стундена Итарна хезира, Мусана а, Шен халкъ долчу исраилхошна а, уьш Мисар-махкара арабаьхча, Дала гIо дина аьлла. ² Мусас шен зуда Ципара ца яхийтина йолуш, цуьнан стундас Итара шен йоI а, цуьнан ши кIант а тIеэцнера. ³ Шина кIантах цхьаннан цIе Гиршам яра (иза «цигахь волу тIевеанарг» бохург ду). И цIе Мусас тиллинера, ша хийрачу махкахь тIевеана стаг волу дела. ⁴ Вукху кIентан цIе ЭлиIазар яра (и цIе «Дала суна гIо до» бохучух тера ю). Иза вича, Мусас элира: «Сан ден Дала, суна гIо а дина, пирIунан туьрах со кIелхьарваьккхина». ⁵ Мусан зуда а, ши кIант а валош, цуьнан стунда Муса волчу яьссачу ара тIевеара. Мусас цигахь, Делан лома уллохь, меттамотт^д хIоттийнера. ⁶ Итара Мусага хаййтира: «Со хьан стунда Итар ву, хьан зуда а, ши кIант а ву соьца». ⁷ Дуьхьал а ваьлла, шен стундена хьалха охьа а таьIна, цунна барт баьккхира Мусас. Маршалла а хаьттина, четар кIел бевлира уьш. ⁸ Мусас шен стундена дийцира исраилхойн дуьхьа Везачу Эло пирIунна а, мисархошна а динчух лаьцна а, шайш новкъахь лайначу баланех а, Везачу Эло шайна гIо дарх лаьцна а. ⁹ Итарна хазахийтира, Везачу Эло исраилхой мисархойх кIелхьар а баьхна, царна динчу дерриге а дикачух лаьцна хезча. ¹⁰ Цо элира: «Хастам бу Везачу Элана! Цо шу пирIунан куьйгах кIелхьардаьхна, ткьа хIара къам Мисаран олаллех паргIатдаьккхина. ¹¹ ХIинца хиьна суна, Веза Эла массо а деланел веза вуйла, исраилхойх ца бешаш лелла болчу мисархошна Цо хIара дерриг дина дела». ¹² Итара Далла лерина дийнат дагош долу сагIа а, кхин важа сагIанаш а дехира. АхIарон а, исраилхойн къаной а баьккхина, Итарца цхьаьна охьахевшина, Далла хьалха хIума йиира цара.

Куьйгалхой хIумтор
(Карлабаьккхинаре 1:9-18)

¹³ ШолгIачу дийнахь, кхелахо а хилла, халкъана гIуллакх дан хиира Муса. Иуйранна дуьйна сарралц лаьттира адам Мусана хьалха. ¹⁴ Мусас деш дерг а гина, Итара хаьттира: «Ахь халкъан дуьхьа деш дерг хIун ду? Иуйранна дуьйна сарралц хьо цхьаь бен хIунда вац кхелахо хилла Iаш? Хьуна цхьанна хьалха хIунда лаьтта халкъ?»

^{18:2, 3} Арадаккхар 2:21, 22. ^{18:3} Векалийн 7:29.

¹⁵ Шен стундега Мусас элира: «Суна тIе нах боГу, соьгахула Делан лаам хаа. ¹⁶ Царна юкъахь къовсам баьлла хилча, ас царах бакъверг а, воцург а къаставо. Цул совнаха, Дала тIедехкинарш а, Цуьнан парзаш а довзуйту ас царна».

¹⁷ Амма Мусан стундас элира: «Нийса дац ахь деш дерг. ¹⁸ Хъайна а, кху нахана а ницкъ бо ахь, хIунда аьлча хъуна хала ду хIара гIуллакх дIакхехъа, хьобга-хъайга кхочуш ца дало иза. ¹⁹ Дела хъайца хила лаахь, соьга ла а догIий, хъайна цхъа хъехар дайта. Далла а, нахана а юкъахь леларг хила, нехан гIуллакхаш Деле дIа а хоуьйтуш. ²⁰ Нахана Делан парзаш а, Цо тIедехкинарш а Iамаде, цара дIакхехъа безаш болу Делан некъ а бовзийта, цара дан дезаш долу гIуллакхаш а довзийта. ²¹ Амма халкъана юкъара хъуьнаре а, Делах кхоьруш а, нийсо лелор йолуш а, хъарамло ца езаш а болу нах харжа. Уьш эзарна а, бIенна а, шовзткъе иттанна а, итт стагана а тIехь куьйгалхой хIиттабе. ²² Уьш нахана тIехь массо а ханна кхелахой хилийта. Нагахь чолхе гIуллакх хилахь, иза хъайна тIедаийта, ткъа кегий гIуллакхаш шайга къастадайт. ТIаккха хъуна а атта хир ду, ахь къастийначу наха а хьобца и хало йокъур ю. ²³ Ахь иза дахь, Дала хъуна иза тIе а диллахь, хьобга иза лалур ду, берриг а нах, паргIатбевлла, шайн цIа а гIур бу».

²⁴ Шен стундега ла а доьгIна, цо бохург дира Мусас. ²⁵ Исраилхошна юкъара хъуьнаре нах а хаьржина, уьш хъаькамаш хIиттийра цо эзарна а, бIенна а, шовзткъе иттанна а, итт стагана а тIехь. ²⁶ Уьш массо а хенахь халкъана кхел еш бара. Чолхе гIуллакх цара Мусана тIедахъара, ткъа кегийра гIуллакхаш шаьш къастадора.

²⁷ Юха Мусас шен стунда новкъа ваьккхира. Итар шен махка дIавахара.

Исраилхой Синай-лам болчохь

19 ¹ Шаьш Мисарара арадевлла кхозлагIа бутт чекхболуш, бутт цIинлучу хенахь, Синай цIе йолчу яьссачу ара баькхира исраилхой. ² Рапидамера схьабевлла, Синай йолчу а баькхина, ламанна дуьххьал севцира уьш. Цара цигахь шайн меттамотт^д хIоттийра. ³ Муса лома тIе, Дела волчу хьалавелира. Везачу Эло, лам тIера кхайкха а кхайкхина, цуьнга элира: «Якъубан тIаьхъене, исраилхошка, дIаала:

⁴ „Шуна гина Ас мисархошна динарг, гина Ас, аьрзун тIемаш тIехь санна, шаьш Со волчу схьадалор. ⁵ Нагахь Ас бохучуьнга ла а дугIуш, Соьца бина барг аш ларбахь, массо а халкъашна юкъара шу

Сан долахь долу жовхIар хир ду, хIунда аьлча дерриг а Латта Сан ду.

⁶ Шу Сан деза халкъ а хир ду, динан дайн пачхьалкх а хир ю“.

Муса! Ас аьлла и дешнаш Исраилан халкъе ахь дIахаййта».

⁷ Юха а веана, къаной а гулбина, Везачу Эло шена тIе диллинарг цаьрга дIаэлира Мусас. ⁸ Дерриг а халкъо, цхьа барт а хилла, элира: «Везачу Эло бохург дерриг а кхочушдийр ду оха». Халкъо аьлла дешнаш Везачу Эле хаййтира Мусас.

⁹ Везачу Эло Мусага элира: «Юькъачу мархи юкъахь хьуна дуьхьал хIуттур ву Со, Ас хьобца деш долу къамел хезча, нах гуттаренна а хьох тешийтархьама».

ТIаккха наха аьлларг Везачу Элана хаййтира Мусас. ¹⁰ Везачу Эло Мусага элира: «Халкъана тIе а гIой, тахана а, кхана а кечде иза, Сан дуьхьа уьш дIакъасто. Нахе шайн бедарш а йиттийта. ¹¹ КхозлагIчу дийнахь кийча хила а ала цаьрга. Цу дийнахь дерриг а халкъана хьалха Веза Эла волу Со Синай-лам тIе вуссур ву. ¹² Ламанна гонах сиз а хьакхий, нахе лам тIе а ма довла, цуьнан лахенах хьакха а ма ло ала. Ломах хьакхавелларг вуьйр ву. ¹³ Адам делахь а, хьайба делахь а, тIулгаш детгий я пха кхоссий, де иза. Цхьаммо а цунах куьг а ма Iотта. Локхучу уьстагIан маIан дахдина аз хезча, нах лам тIе хьалабовла мегар ду».

¹⁴ Лома тIера чу а воьссина, нах базбира Мусас. Цара шайн хIуманаш йиттира. ¹⁵ Цо халкъе элира: «КхозлагIчу денна кийча а хила, шайн зударшна улло а ма гIо».

¹⁶ КхозлагIчу дийнахь лома тIе юькъа марха йоьссира. Къекъаш стигал а яра, серладуьйлуш стелахаьштигаш а дара, хезаш уьстагIан маIан вуно онда аз а дара. Меттамотт болчохь долу адам чIогIа кхераделира. ¹⁷ Мусас халкъ, меттаматтара ара а даьккхина, ламанна кIел Делаца цхьаьнакхета дIадигира. Уьш ламанан кIажехь дIахIиттира. ¹⁸ Берриг а Синай-лам кIуьро дIалаьцнера, Веза Эла цIергахь шена тIе воьссина дела. ЧIогIа бегош болчу цу ломах, пешара санна, кIур хьалаобхура*. ¹⁹ УьстагIан маIан аз тIаьхь-тIаьхьа чIагIлуш дара. Мусас къамел дора, Дела цунна дуьхьал стигал кьовкъарехь вистхуьлура. ²⁰ Синай-ламанан бохь тIе воьссинчу Везачу Эло Мусага лам тIе кхайкхира. Муса хьалавелира. ²¹ Везачу Эло Мусага элира: «Чу а воссий, халкъе улло а ма дола, Веза Эла ган а ма гIерта ала. Цара иза дахь, нахах дукхахберш хIаллакьхир бу. ²² Веза Эла волчу Суна улло богIу динан дай а тIехь шаьш-шайн базбина хила беза, Сьбга шаьш лаза ца байта».

* ^{19:18} Грекийн гочдар тIехь: *Ломах, пешара санна, кIур хьалаобхура, ткъа нах синтем байна меттахбуьйлура.*

^{19:6} Довзийтинарг 1:6; 5:10. ^{19:12, 13} Иебархошка 12:18-20. ^{19:16} Довзийтинарг 4:5.

^{19:16-18} Карлабаьккхиарг 4:11, 12.

²³ Мусас Везачу Эле элира: «Халкъан Синай-лам тIе дала бакъо яц, хIунда аьлча Ахь аьлла тхобга, ломана гонах сиз а хьакхий, лам баз-беш Хьайна дIакъастабе аьлла».

²⁴ Везачу Эло цуьнга элира: «ГIой, нах болчу чувосса, юха АхIаронца хьалавала. Динан дай а, нах а Со волчу хьала ма бовлийта, Соьга шашь хIаллак ца дайта». ²⁵ Халкъ долчу чу а вoьссина, и дерриг а дIаэлира Мусас.

*Делера болу итт хьехам
(Карлабаьккхинарг 5:1-21)*

20 ¹ Юха Дала халкъе хIара дешнаш элира:

² «Со Веза Эла ву, шун Дела, шу Мисарара, лоллехь долчуьра Арадаьхнарг.

³ Со воцург кхин Дела ма хилийта шайн.

⁴ Цхьана а тайпана лакхахь стигалахь, я лахахь лаьттахь, я лаьттал ларччу хиш чохь хIуманан вастехь сург кхуллуш, шайна цIуш а ма белаш. ⁵ Царна корта а ма бетта, Ибадат а ма де. Со, шун Веза Дела, эмгаралла йолу Дела ву. Со ца везаш волчунна таIзар до Ас. Ас цунна а, цуьнан берашна а, кхозлагIчу а, йoьбалIачу а тIаьхьенна тIекхачалц таIзар до. ⁶ Амма, шена тIедиллинарг кхочуш а деш, Со везаш волчунна эзарнаш тIаьхьенашкахь Сайн хедар боцу безам гойтур бу Ас.

⁷ Везачу Элан, шайн Делан, цIе эрна ма яккха, хIунда аьлча Шен цIе эрна йоккхуш верг Везачу Эло таIзар ца деш вуьгур вац.

⁸ Шоьтан де дагахь латтаде, иза Сан дуьхьа дIа а къастош. ⁹ Ялх дийнахь болх а бе, дерриг а шайн гIуллакхаш а нисде. ¹⁰ Ткъа ворхIалгIа де шайн Везачу Далла лерина садоIу де хилийта. Цу дийнахь аша а, шун кIанта а, йoIа а, шун лено а, гIарбашо а, даьхнино а, шун хIусамехь волчу хьешо а цхьа а тайпана болх ма бе. ¹¹ Везачу Эло ялх дийнахь кхоьблина стигалш а, латта а, хIорд а, дерриг а царна чохь дерг а. ВорхIалгIачу дийнахь Цо садаьIна. Цундела шоьтан де, декъал а дина, Шен дуьхьа дIакъастийна Везачу Эло.

¹² Шайн дай-наний а лара, шайн Везачу Дала шуна лур долчу лаьтта тIехь дехха дахар шун хилийтархьама.

¹³ Адам ма де.

20:4, ⁵ Арадаккхар 34:17; Iамальяр 19:4; 26:1; Карлабаьккхинарг 4:15-18; 27:15.

20:5, ⁶ Арадаккхар 34:6, 7; Лелар 14:18; Карлабаьккхинарг 7:9, 10. ^{20:7} Iамальяр 19:12. ^{20:8} Арадаккхар 16:23-30; 31:12-14. ^{20:9, 10} Арадаккхар 23:12; 31:15; 34:21;

35:2; Iамальяр 23:3. ^{20:11} Доладалар 2:1-3; Арадаккхар 31:17. ^{20:12 а:} Карлабаьккхинарг 27:16; Маттай 15:4; 19:19; Марк 7:10; 10:19; Лака 18:20; Эпасхошка

6:2; ^{6:} Эпасхошка 6:3. ^{20:13} Доладалар 9:6; Iамальяр 24:17; Маттай 5:21; 19:18;

Марк 10:19; Лака 18:20; Римхошка 13:9; Якъуба 2:11.

¹⁴ Нахаца ма лела.

¹⁵ Къола ма де.

¹⁶ Шайн уллорачунна дуьхьал харцтоьшалла ма де.

¹⁷ Шайн уллорачун ца ма деза, цуьнан зуда а ма еза, цуьнан лай а, гIарбаш а, сту а, вир а, цуьнан цхьа а хIума а шайна ма деза».

Халкъ кхоьру

(Карлабаьккхинаре 5:22, 23)

¹⁸ Дерриг а халкъана стигалан къекъар а, цIеран алу а, кIур туьйсу лам а гора, уьстагIан маIан аз а хезара. И сурт гича, кхоьруш, генна а бевлла, хьоьжуш лаьтгара нах. ¹⁹ Цара Мусага элира: «Ахь дийца тхьоьца, оха ладугIур ду, амма Дала тхьоьца къамел ма дойла, тхо ца далийтархьама».

²⁰ Мусас халкъе элира: «Кхера ма кхера. Дела шу зен а, Шега болчу ларамах шу дуьзна а долуш, шуьга къа ца латадайт а веана ву».

²¹ Халкъ геннахь лаьтгаш дара, ткъа Муса Дела чохь волчу юькъачу мархина гергавеара.

СагIа доккхучу меттигех долу парзаш

²² Везачу Эло Мусага элира: «ДIаала исраилхошка: „Шуна гира, Ас стигалара шайга къамел деш. ²³ Суна хьалха шайна дато а, дашо а цIуш ма бе. ²⁴ Лаьттах Суна лерина сагIа доккху меттиг а яй, цу тIехь дийнаташ дагоран а, барт баран а сагIанаш даха, шайн уьстагIий а, стерчий а далош. Сан цIе шуна дагаийта Ас билгалъяхьначу массо а меттигашкахь, Со тIе а вогIуш, Ас шу декъалдийр ду. ²⁵ Нагахь шайш Суна лерина сагIа доккху меттиг тIулгех еш хилахь, хьабкхначу тIулгех ма е иза. ТIулг хьокхучу гIирсо уьш Далла хьалха бехдийр ду. ²⁶ СагIа доккхучу меттигна тIевоьдучохь лами ма бе. Цунна тIехула шу хьаладовлуш, бедаршна кIелхьара шун дегI гур ду“».

Лейх лаьцна Дала тIедиллинар

(Карлабаьккхинаре 15:12-18)

21 ¹ «Халкъана хьалха ахь кхайкхо деза тIедехкинарш хIорш ду: ² Нагахь айхьа Iебархойх волу лай эцахь, цуьнга ялх шарахь хьайна болх байта, ткъа ворхIалгIачу шарахь дIахеца иза, цунах мах а ца боккхуш. ³ Нагахь иза ша веанехь, ша дIа а хеца. Нагахь иза зудчуйнца

^{20:14} Iамальяр 20:10; Маттай 5:27; 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20; Римхошка 13:9; Якъуба 2:11. ^{20:15} Iамальяр 19:11; Маттай 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20; Римхошка 13:9. ^{20:16} Арадаккхар 23:1; Маттай 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20. ^{20:17} Римхошка 7:7; 13:9. ^{20:18, 19} Iебархошка 12:18, 19. ^{20:25} Карлабаьккхинаре 27:5-7; ЮшаI 8:31. ^{21:2-6} Iамальяр 25:39-46.

хиллехъ, цуьнца цхъаьна зуда а дАяхийта. ⁴ Нагахъ хIусамдас шен лена зуда а ялийна, зудчо цунна кIентий я йоIарий бинехъ, шен зуда а, бераш а хIусамдена а дитина, иза ша дIаваха веза. ⁵ Амма лено ала тарло: „Сайн хIусамда а, сайн зуда а, бераш а деза суна, со паргIатваккхийта ца лаба суна“. ⁶ ТIаккха хIусамдас, лай Далла хьалха а хIоттийна, неIарна я неIаран гурана улло а вигна, цуьнан лергах Iуьрг даккха деза, ю а Iобгтина. ТIаккха лай тIейогIу мел йолчу хенахъ хIусамдена вуьсур ву.

⁷ Нагахъ цхъаммо шен йоI лолле йохкахъ, боьршачу лешка хьабжча, иза мукъаяккхар кхечу тайпана хуьлу. ⁸ Нагахъ цунах шена гIарбаш-зуда^д ян хIусамда реза вацахъ, иза паргIатгъалийта еза цо. Хийрачу къомах болчарна иза йохка бакъо яц цуьнан, иза цуьнца мекарлонца лелла дела. ⁹ Нагахъ хIусамдас иза шен кIентан дола якккахъ, шен йоI санна лело еза цо иза. ¹⁰ Нагахъ цо шена кхин зуда ялаяхъ, хьалха ялийна йолчу зудчунна а кхача а, бедар а латтор а, майрачо ден Iуналла а лагIдан ца деза цо. ¹¹ Нагахъ и кхо хIума кхочушдеш дацахъ, цу зудчунна дIаяха бакъо яла еза, цунах мах а ца боккхуш».

Ницкъ барх лаьцна тIедиллинарг

¹² «Нагахъ стага валлал чIогIа цхъанна тоьхнехъ, тоьхнарг вен веза. ¹³ Нагахъ ларамаза стага цхъаь вийнехъ, ткъа Дала иза магийтинехъ, бежкениг Ас аьн долчу метте ведда дIаваха веза. ¹⁴ Амма цхъаь, шен уллораниг тешнабехкаца хаа а хууш, вен а вийна, Суна сагIа доккху кхерч^д болчу веддехъ, кхерчана уллора дIа а вигий, ве иза.

¹⁵ Дена я нанна тоьхнарг вен веза.

¹⁶ Цхъаммо стаг, лачкъа а вина, вохкахъ, я иза цуьнгахъ каравахъ, и лачкъийнарг вен веза.

¹⁷ Шен дена я нанна неIалт аьлларг вен веза.

¹⁸ Шина стеган дов а даьлла, цхъаммо вукхунна тIулг я буй а тоьхна, иза вала ца лахъ, амма метта охъавижахъ, ¹⁹ юха хьала а гIоттуш, иза гIожаца чу-ара волуш хилахъ, цунна тоьхнарг вен ца оьшу. Амма бехке волчо лазийначунна мах бала бежа иза болх ца балуш вуьсучу ханна. Цул сов, бехке волчо лазийнарг Iалашван веза, цуьнан могушалла кхоччуш юхаметтахIотталц.

²⁰ Нагахъ цхъаммо шен лена я гIарбашна гIаж а тоьхна, иза лахъ, цунна таIзар дан догIу. ²¹ Амма лазийначунна цхъана-шина дийнахъ гIоле хилахъ, хIусамдена таIзар дан ца оьшу, хIунда аьлча цо, ахча а делла, эчна ву и лай.

^{21:12} Iамальяр 24:17. ^{21:13} Лелар 35:10-34; Карлабаьккхинарг 19:1-13; ЮшаI 20:1-9. ^{21:16} Карлабаьккхинарг 24:7. ^{21:17} Iамальяр 20:9; Маттай 15:4; Марк 7:10.

²² Нах летча, цхьаммо берах йолчу зудчунна тоха а тоьхна, иза остаялахь, амма кхин зе дина дацахь, и зуда долахь йолчу стага тоьхна долу гIуда даккха деза бехке волчуьнгара кхелахоша къобалбечу барамехь. ²³ Амма дина доккха зе делахь, синах са даккха догIу, ²⁴ хьайн бIаьрг баккхяхь, цунна дуьхьал бIаьрг баккха, цергана дуьхьал церг яккха, куьйгах — куьг, когах — ког, ²⁵ вагорна дуьхьал ваго веза, чевнна дуьхьал чов, лазорна дуьхьал лазор.

²⁶ Нагахь цхьаммо шен лена я гIарбашна тоьхна, бIаьрг баккхяхь, цо уьш паргIатбаха беза, хIунда аьлча бIаьрг иза маьршабовларан мах бу. ²⁷ Нагахь хIусамдас, тоьхна, шен лен я гIарбашан церг яккхяхь, цо уьш паргIатбаха беза. Церг паргIатбовларан мах бу».

ХIусамдена жоп дала дезар

²⁸ «Нагахь старо стагана я зудчунна уьш баллалц маIаш Iитгахь, тIулгаш а кхиссий, бе и сту, амма цуьнан жижиг ма даа. Ткъа сту болчу хIусамден бехк бац. ²⁹ Нагахь санна сту хьалха а леташ хиллехь, цуьнан хIусамдега цунах дерг дIа а аьлlexь, амма цо иза дIа ца бихкинехь, и сту, нагахь санна цо стаг я зуда дехь, тIулгаш а кхиссина, бен беза, цуьнан хIусамда а вен веза. ³⁰ Нагахь цу хIусамдена гIуда тохахь, цо иза дIадала деза, шен дахар паргIатдаккхархьама. ³¹ КIантана я йоIана старо маIаш Iитгахь, хIусамдена, хьалхалерниг санна, таIзар дан догIу. ³² Нагахь лена я гIарбашна старо маIаш Iитгахь, церан хIусамдена сту болчо ткъе итт дато ахча дала деза, ткъа сту, тIулгаш а кхиссина, бен беза.

³³ Нагахь цхьаммо ор схьадаьстина, я, иза даккха а даьккхина, тIе хIума а ца тоьхна, цу чу сту я вир йожыхь, ³⁴ ор долчо бежана долчу хIусамдена детица гIуда такха деза, ткъа делла бежана бехке волчунна дуьсур ду. ³⁵ Нагахь цхьаннан старо, лулахочун сту маIаш а Iиттина, бехь, дийна болу сту дIа а боькхина, цунах делла ахча шайна юкьахь декъа деза, белла сту а бекъа беза. ³⁶ Амма хьалха а, сту леташ буйла а хууш, хIусамдас иза дIа ца бихкинехь, бийначу старана дуьхьал сту бала беза цо, ткъа бийнарг цунна буьсур бу».

Хилла зе меттахIотторах тIедиллинарг

22 ¹ «Нагахь цхьаммо сту я уьстагI, лачкъа а бина, бехь я бохкахь, цо старана дуьхьал пхи сту а, уьстагIна дуьхьал биь уьстагI а бала беза.

² ХIума лачкъо чуваьлла къу цхьаммо вийнехь, къуьнан цIий вийначунна тIехь хир дац, ³ амма дийнахь иза делахь, къу вийначунна тIехь цIий ду.

^{21:24} Iамальяр 24:19, 20; Карлабаьккхинарг 19:21; Матгай 5:38.

ХIума лачкыйначо ша дина зе дIатакха деза, амма цуьнан дIадала хIума дацахь, цо дина зе меттахIоттош, иза вохка веза. ⁴ Нагахь къуьнехь цо лачкыйна хIума – сту белахь, я вир елахь, я уьстагI белахь а – дийна караяхь, цуьнгара ши мах баккха беза.

⁵ Нагахь цхьаммо шен арахь я кемсийн бешахь дажош долу даьхни дIа а хецна, нехан дIайийна аре талхаяхь, шен арахь я кемсийн бешахь кхиьна тоьлла долу сурсаташ дIадала деза цо.

⁶ Нагахь цхьаммо цIе латаяхь, ткъа цу цIеро, коканашкахула яржа а яржина, лулахочун цIевнаш я арахь долу ялта, я ерриг а ялтин аре дIакхаллахь, цIе латийначо цу цIеро дина зе меттахIотто деза.

⁷ Нагахь цхьаммо шен лулахочуьнга Iалашдан дато ахча я хIуманаш лахь, амма цуьнан цIа чуьра уьш лачкбаяхь, къу схьакарийча, цуьнга шалха мах охьабиллийта беза. ⁸ Нагахь къу кара ца вахь, лулахочо, Далла хьалха а веана, шега еллачу хIуманашна ша тIе ца кхевдина аьлла, чIагIо ян еза.

⁹ Шина стагана юкъахь муьлхха а хIуманаш лаьцна – я стараш, я вирах, я уьстагIах, я бедарх, я яйначу хIуманаш – къовсам белахь, и гIуллакх Далла хьалха дахьа деза. Дала бехке винчо шен довхочунна шалха мах бала беза.

¹⁰ Нагахь цхьаммо шен уллорачуьнга Iалашгян я вир, я сту, я уьстагI, я кхин долу даьхни лахь, амма и даьхни делча, я лазийча, я цхьанна а ца гуш, лачкыйча, ¹¹ Везачу Элана хьалха даьхни схьаэцначо чIагIо ян еза, шега деллачу даьхнина ша тIе ца кхевдина аьлла. Даьхнин дас иза тIеэца деза, вукхо мах бала а ца беза. ¹² Нагахь даьхни схьаэцначух цхьаммо и даьхни лачкыйнехь, цунах богIу мах даьхнин дена дIабала беза и даьхни тIелаьцначо. ¹³ Нагахь даьхни экхано цистинехь, бухайисина чарх дIагайта еза, тIаккха хIусамдена даьхних мах бала безар бац.

¹⁴ Нагахь цхьаммо шен уллорачуьнгара лело даьхни а далийна, и даьхни, цуьнан да уллохь а воцуш, лазадахь я лахь, цунах мах бала беза. ¹⁵ Ткъа нагахь даьхнин да уллохь хиллехь, мах бала ца беза. Даьхни лелориг мах белла хиллехь, иза цунах богIу мах хир бу».

Пиллакх-овздангаллех а, динах а тIедиллинарг

¹⁶ «Нагахь маре яхаза йоIстаг Iеха а йина, цуьнца цхьаь дIавижаяхь, йоIах богIу мах дIа а белла, иза яло еза цу стага. ¹⁷ Ткъа нагахь йоIан да цуьнга иза яхийта реза ца хилахь, йоIах томана богIу мах дIабала беза.

¹⁸ Жинашца тайнарг дийна ма йита.

¹⁹ Бежанца дIавижнарг ве.

²⁰ Веза Эла воцучу, кхечу деланашна сагIа доккхург хIаллакве.

²¹ Тевеана стаг ваца а ма ве, цунна ницкъ а ма бе, хIунда аьлча шу а дара Мисар-махкахь тIедаьхкина Iаш. ²² Йисина Iачу зудчунна а, байшна а зе ма де. ²³ Нагахь ахь царна зе дахь, Соьга уьш кхайкхича, церан мохь Суна хезар ма бу. ²⁴ ОьгIазваханчу Аса туьраца дойур ду шу, тIаккха шун зударий бисина Iаш хир бу, шун бераш а байлахь дуьсур ду.

²⁵ Нагахь Сан халкъана юкъара къечу стаге духалург айхьа ахча дел-лехь, духалург ахча луш болу вуьш санна ма хила цуьнца — ял а ма як-кха цуьнгара ахчанна тIе. ²⁶ Нагахь закьалтана уллорачуьнгара айхьа бедар эцнехь, малх дIабузале юхало иза цунна, ²⁷ хIунда аьлча и бедар йоцург кхин духар дац цуьнан, дегI дохдеш долу. ДIа муха вуьжур ву иза, тIетесна хIума а йоцуш? Цо Сайга кхайкхича, Суна хезар ду, хIунда аьлча Со къинхетаме ву.

²⁸ Далла а ма ле, халкъана тIехь хIиттийначу хьаькамашна неIалт а ма кхайкхаде.

²⁹ Хьалха чудерзийна ялта а, кемсийн мутта а, зайтдаьтта а Суна шен хенахь схьало.

Дуьххьара шайн хилла кIант а схьало Суна. ³⁰ Иштта шайн дуьххьара хилла сту а, ка а Суна схьало. ВорхI дийнахь шайн наношца а дитий, борхIалгIачу дийнахь схьало уьш.

³¹ Шу Сан долахь долу халкъ ду, цундела акхароша цистинчу даьхнин жижиг ма даа, дIало иза жIаьлешна».

Нийсачу кхелах лаьцна

23 ¹ «Даьсса хабар дIаса ма даржаде. Харц тоьшалла а деш, вониг динчу стагана гIо ма де. ² Дуккха а нахана тIаьхьа а хIоттий, вониг ма де. Кхел ечохь дукхахболчара дуьйцучо ахь до тоьшалла харца-хьа ма дерзийта. ³ Къечу стеган дов хотгучу хенахь цуьнгахьа а ма оза.

⁴ Нагахь хьайн мостагIчун тилабелла сту я вир хьайна караяхь, шен дена тIе дIадига деза уьш. ⁵ Нагахь беза мохь бахьа а ца белла, йоьжна Iуьллуш хьан мостагIчун вир хилахь, цигара дIа ма гIо, гIо де цунна, и вир юха когаш тIе хIоттош.

⁶ Къечу стагана ен кхел бакьдолчунна тIера ма ялийта. ⁷ Харц кхел ярна генавала, бехке воцург а, нийса верг а ма вейта, хIунда аьлча бехке

^{22:20} Карлабаьккхинарг 17:2-7. ^{22:21, 22} Арадаккхар 23:9; Iамальяр 19:33, 34; Карлабаьккхинарг 24:17, 18; 27:19. ^{22:25} Iамальяр 25:35-38; Карлабаьккхинарг 15:7-11; 23:19, 20. ^{22:26, 27} Карлабаьккхинарг 24:10-13. ^{22:28} Векалийн 23:5. ^{22:31} Iамальяр 17:15. ^{23:1} Арадаккхар 20:16; Iамальяр 19:11, 12; Карлабаьккхинарг 5:20. ^{23:3} Iамальяр 19:15. ^{23:4, 5} Карлабаьккхинарг 22:1-4. ^{23:6-8} Iамальяр 19:15; Карлабаьккхинарг 16:19.

верг Ас бакъвийр вац. ⁸ Кхаънаш ма эца, хІунда аьлча цара са гуш верг бІаьрзе во, бакъболчеран гІуллакх талхадо.

⁹ Тевеанчу стагана ницкъ ма бе. Шуна евза Тевеанчун дог-ойла, хІунда аьлча шу а Гийна тЕдаьхкина Мисар-махкахъ».

ВорхІалгІачу шарах а, ворхІалгІачу дийнах а лаьцна

¹⁰ «Ялх шарахъ хъайн латта дІа а де, цу тІера ялта а гулде. ¹¹ ВорхІалгІачу шарахъ иза дІа ма де, лаьтте садаГийта. Хъайн халкъана юкбахъ болчу мискачу нахе цунах пайда эцийта, ткъа царех диснарг арарчу акхарошка дайита. Иштта де хъайн кемсийн а, зайт-диттийн^д а аренашкахъ.

¹² Ялх дийнахъ болх бе, ткъа ворхІалгІачу дийнахъ садаІа, хъайн стеран а, виран а синтем хилийтархъама а, хъайн гІарбашан кІанте а, тевеанчу стаге а садаГийтархъама а.

¹³ Ас шайга аьлларг дерриг а кхочуше, кхечу деланашна Гибадат ма де, ур-атталла церан цІераш а ма яха».

Кхаа дезачу дийнах лаьцна

(Арадаккхар 34:18-26; Карлабаьккхинаре 16:1-17)

¹⁴ «Шарахъ кхуза Суна лерина деза денош хилийта. ¹⁵ Совсазчу баьпкан дезде ларде: Ас хъайна тІе-ма-диллара, ворхІ дийнахъ совсаза бепиг даа Авив беттан билггалчу хенахъ, хІунда аьлча цу хенахъ шу Мисарара арадевлла. СагІа даккхаза цхъа а Суна хьалха ма хІотта.

¹⁶ Айхъа бинчу белхан дуюххьарлера ялта арара схъэцаран де а дазде.

Иштта, хъайн арара болх дІабержош, шеран чаккхенехъ ялта чудерзоран де а дазде. ¹⁷ ХІора шарахъ, оцу кхаа дезачу дийнахъ, берриг а божарий Хьалдолчу Элана хьалха хІитта беца.

¹⁸ Дийнатан цІийн сагІа Суна даьккхича, совсийна бепиг Суна сагІина ма дагаде, ткъа дезачу денна Суна сагІина даьккхинчун мохъ Гуьйренга ма ялийта.

¹⁹ Хъайн арара дуюххьара гулдина ялта хъайн Везачу Делан цІийне да.

Буьхьиган жижиг цуьнан ненан шури чохъ ма кхехкаде».

^{23:9} Арадаккхар 22:21; Іамальяр 19:33, 34; Карлабаьккхинарг 24:17, 18; 27:19.

^{23:10, 11} Іамальяр 25:1-7. ^{23:12} Арадаккхар 20:9-11; 31:15; 34:21; 35:2; Іамальяр 23:3; Карлабаьккхинарг 5:13, 14. ^{23:15} Арадаккхар 12:14-20; Іамальяр 23:6-8; Лелар 28:17-25. ^{23:16 а:} Іамальяр 23:15-21; Лелар 28:26-31; ^{б:} Іамальяр 23:39-43.

^{23:19} Карлабаьккхинарг 26:2; Арадаккхар 34:26; Карлабаьккхинарг 14:21.

ВаДанаш а, хьехамаш а

²⁰ «Ас Малик^д дохуйту хьуна хьалхадаьккхина новкъахь хьо Іалаш-вайта а, Ас хьуна кечийнчу метте хьо дІавига а. ²¹ Цуьнан тидам а бе, Цуьнга ла а догІа. Духьало ма е Цунна, хІунда аьлча Цо оцу кьинна гечдийр дац, Цуьнца Сан цІе хиларна. ²² Цуьнга ла а дугІуш, Ас мел бохург ахь кхочушдахь, хьан мостагІийн мостагІа хир ву Со, хьуна духьал волчунна духьал а хир ву. ²³ Сан Малико, хьалха а даьлла, дІавуьгур ву хьо. Цо эмархошна а, хьетахошна а, перезахошна а, кана-Іанхошна а, хьаьвихошна а, явсайхошна а тІе вуьгур ву хьо, амма Ас хІаллакбийр бу уьш. ²⁴ Церан деланашна хьалха корта ма тоха, царна Іамал а ма е, цу нахах дІа а ма тарло. Мелхо а, церан цІуш бохабе, ткьа цара шайн деланашна хІиттийна тІулгаш кегде. ²⁵ Суна, шайн Везачу Далла, Іамал е. Шу иштта лелахь, Ас декьалдийр ду шун бепиг а, хи а, шуна тІера цамгарш дІа а йохур ю. ²⁶ Хенал хьалха бер хуьлуш а, бер ца хуьлуш а зударий хир бац хьан махкахь. Хьан дахар а деха хуь-луйтур ду Ас.

²⁷ Сайх болу кхерам хьол хьалха дІабохуйтур бу Ас, ткьа муьлхха а хьо тІедахана халкъ дохийна хьовзор ду. Хьан мостагІий, дІа а берзийтина, хьуна хьалхара бовдуйтур бу Ас. ²⁸ Хьол хьалха бомозий дохуйтур ду Ас. Цара лохкур бу хьаьвихой а, канаІанхой а, хьетахой а хьуна хьалхара дІа. ²⁹ Амма уьш цхьана шарахь дІалохкур бац Ас, латта дасса а делла, хьуна духьалйовла акхарой тІех дукха ца хилийта. ³⁰ Жим-жимма и халкъаш хьо долчуьра дІадохур ду Ас, хьо деба а дебна, дерриг а хІара латта ахь дола даккхалц. ³¹ Хьан дозанаш Ас тухур ду Эрзийн хІорда тІера Шелаштам-хІорда тІе кхаччалц, яьссачу арара Эпрат-хина тІе кхаччалц. Цу мехкан къаьмнаш хьан кара лур ду Ас, тІаккха уьш шаьш долчуьра лохкур ду ахьа. ³² Я цярца а, я церан деланашца а барт ма бе. ³³ Хьан махкахь уьш буйтийла дац, Суна духьал хьовга кьинош ца летадайти, хІунда аьлча церан деланашна ахь Іамал хьа, иза хьуна боьгІна гур хир бу».

Везачу Элаца бина барт чІагІбар

24 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «Хьо а, АхІарон а, Надаб а, АбихІу а, кьанойх кхузткъе итт стаг а, Со волчу хьала а довлий, генна-ра Суна хьалха охьатаІа. ² Хьо-хьо Суна улло вола, ткьа вуьш гергахьа ма бахкийта. Халкъ хьайца лам тІе хьала ма даладе».

³ Халкъана тІе а веана, Везачу Элан коьрта дешнаш а, Цо тІедилли-нарг а довзийтира Мусас. Массара а, цхьаммо санна, элира: «Везачу Эло аьлларг дерриг а оха кхочушдийр ду». ⁴ Везачу Эло аьлла дерриге а дешнаш Мусас дІаяздира. ШолгІачу Іуьйранна, хьалххе хьала а

гІаьттина, лома кІелахь саГІа даккха меттиг кечйира цо, исраилхойн шийтга тайпанан цІарах цхьацца тІулг а биллира. ⁵ Юха Мусас исраилхойн кегий нах бахкийтира саГІа даккха. Цара дийнаташ дагоран саГІанаш дохура. ТІаккха, стерчий а дайина, барт баран саГІанаш а дохура. ⁶ Мусас дийнатех даyllа ах цІий кедаш чу доьттира, ткъа вукухьнца саГІа даккха меттиг тІадийра. ⁷ Шаьш Везачу Элаца бина барт тІеязбина тептар, схьа а эчна, дийшира Мусас. Наха элира: «Везачу Эло аьлларг дерриг а деш, Цунна муьтІахь хир ду тхо».

⁸ Кедаш чуьра цІий нахана тІе хьаьрсира Мусас. «ХІара Везачу Эло шуьца, дерриг а Шен дешнашка хьаьжжина, бинчу бертан цІий ду», — элира цо.

⁹ Юха Муса а, АхІарон а, Надаб а, АбихІу а, исраилхойх кхузткъе итт къано а лам тІе велира. ¹⁰ Царна исраилхойн Дела гира. Цуьнан когаш кІелахь дезачу тІулгийн экъа яра, стигал санна, цІена а йолуш. ¹¹ Цо исраилхошна юкъара хаьржинчу нахана зен ца дира. Нахана Дела а гира, цара хІума а йиира, мала а мелира цигахь.

Муса Синай-лам тІехь

¹² Юха Везачу Эло Мусага элира: «Со волчу лам тІе хьала а валий, кхузахь саца. Айса нахана хьеха кечдина парзаш тІехь долу тІулган экъанаш лур ю Ас хьобга». ¹³ Шен гІоьнча ЮшаІ а эчна, Делан лам тІе хьалаволавелира Муса. ¹⁴ Къаношка цо элира: «Тхойша вухаваллалц кхузахь Іе. АхІарон а, Хьор а шуьца хир ву, шен къасто дезаш гІуллакх дерг царна тІе гІо».

¹⁵ Муса хьалаваьлча, лам мархо дІахьулбира. ¹⁶ Везачу Элан олаллин нур Синай-лам тІе охьадоьссира. Ялх дийнахь лам тІехь марха лаьттира, ворхІалгІачу дийнахь Веза Эла Мусага кхайкхира мархи юкъара. ¹⁷ Исраилхошна гуш дара ламанан боххьехь, цІе санна, догу Везачу Элан олаллин нур. ¹⁸ Муса, мархи юккъе а ваьлла, кхин а лакха хьалавелира лам тІехула. Шовзткъа дийнахь а, буса а Іийра иза лам тІехь.

Делан цІенна лерина совГІаташ

(Арадаккхар 35:4-9)

25 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала исраилхошка, Суна совГІаташ да алий. Даггара саГІа дала лууш лелачу хІора стагера Суна лерина совГІаташ схьаэца. ³ Аш схьаэца езаш йолу хІуманаш хІорш ю: деши а, дети а, цІаста а, ⁴ сийна а, сирла-цІен а, таьІна-цІен а эханг а, дуткъа кІади а, газанан тІаргІа а, ⁵ цІен басар хьаькхна йолу

^{24:8 а:} Маттай 26:28; Марк 14:24; Лака 22:20; 1 Коринтхошка 11:25; Іебархошка 10:29; ^{6:} Іебархошка 9:19, 20. ^{24:18} Карлабаьккхинарг 9:9.

уьстагИийн цЮоканаш а, хЮордан дийнатийн кЕда тЕаьрсиг а, акацин дечиг а, ⁶ кЪуьданна зайтдаьтта а, кЪобалваран даьттанах а, хаза хЪожа йогЮчу сегЕазах а туху хаза хЪожа йогЮ хЮуманаш а, ⁷ ийпадна^д а, некха тЕе уллучу безачу тЮьрмагна а тЕхИтто оникс цЕе йолу беца тЮул а, кхидолу деза тЮулгаш а. ⁸ Нахе Суна цЕа дайта, тЕаккха Со царна юкьахь Иийр ву. ⁹ Ас хЪайна ма-гайттара де и цЕа а, цу чуьра хЮуманаш а».

Бартбаран тЮорказох лаьцна

(Арадаккхар 37:1-9)

¹⁰ «Акацин дечигах тЮорказ де. Иза ши дол ахдол деха а, цхъа дол ахдол шуьйра а, цхъа дол ахдол лекха а хила деза. ¹¹ Чухула а, тЕхула а цЕна деши лаца цунна. ТЮорказна тЕхула, цунна гонах, дашо сара лаца. ¹² ТЮорказна йиь дашо чЮуг а яй, беа когахь дЕачЕагЕе уьш: шиь цхъана агЮор, шиь вукху агЮор. ¹³ Акацих хЪокхий а дай, тЕхула деши лаца царна. ¹⁴ ХЪокхий тЮорказан агЮонашкахь йолчу чЕагарех чекхдаха, цаьрца иза леладархъама. ¹⁵ ЧЕагарех чекхдаьхна а долуш, гуттар а тЮорказца хила деза хЪокхий. Царна чуьра уьш дЕадаха ца могуьйту. ¹⁶ ТЮорказ чу Ас хЪайга лун йолу экъанаш яхка, шуьца Ас бинчу бертан тоьшалла хилийттархъама.

¹⁷ Дала кЪинош дЕадоху негЕар а де цЕначу деших. Иза ши дол ахдол деха а, цхъа дол ахдол шуьйра а хила деза. ¹⁸ Туьйсинчу деших негЕарца цхъаьна ши каруб-малик^д де, уьш негЕарна тЕхь шина агЮор хила деза. ¹⁹ Цхъа каруб-малик цхъана агЮор, важа вукху агЮор а долуш, и шиь негЕарца дийнна цхъа хЮума хила деза. ²⁰ Хъалаайинчу тЕемашца негЕар дЕа а хьулдеш, дуьхь-дуьхьал а, негЕарна тЕедирзина а хир ду и каруб-маликаш^д. ²¹ НегЕар тЮорказна тЕдилла. ТЮорказ чу Ас хЪайна лун йолу а, бертан тоьшаллина йолу а экъанаш яхка. ²² Тоьшаллин тЮорказна тЕхь долчу шина каруб-маликана юккьехь, негЕарна тЕхула хъуна дуьхьал а вогЮр ву, хЪоьга вист а хир ву Со. Цигахь Исраилан халкъана дан дезарг тЕдуюьлур ду Ас хЪоьгахула».

Даздина баьпкаш тЕедохкучу стоьлах лаьцна

(Арадаккхар 37:10-16)

²³ «Акацих стол е ши дол еха а, цхъа дол шуьйра а, цхъа дол ахдол лекха а. ²⁴ Цунна гонах деши а лаций, тЕаккха гонах дашо сара лаца. ²⁵ Цунна гонах гур бе кераюкъан шораллехь. Цунна тЕе а дашо сара лаца. ²⁶ Стоьлана йиь дашо чЮуг е, уьш цуьнан сенашкахь, беа кога тЕхь, дЕачЕагЕе. ²⁷ Стол дЕасалело хЪокхий чекхдоху чЕагарш стоьлан гурана уллохь хила еза. ²⁸ ХЪокхий а акацих де, царна тЕхула деши лаца.

Царна тѣхъ лелор ю и стол. ²⁹ Стоълана тѣхѣитто бошхепаш а, еш а, кедаш а, боганаш а де, царна чу чагІаран сагІанаш доттархъама. Цѣначу деших е и хІуманаш. ³⁰ Цу стоѣла тѣхъ Суна хъалха гуттар а Суна лерина бепиг латгаде».

Стогарх лаѣцна
(Арадаккхар 37:17-24)

³¹ «Цѣначу деших стогар бе. Цуънан бух а, гІад а, цу тѣхъ хуѣлу зезагаш а (зуѣгалгашца а, зазанашца а) цхъана декъах туѣйсина хила деза. ³² Ялх га хила деза цунна тѣхъ: кхо га цхъана агІор, кхо га вукху агІор. ³³ Цхъана гаънна тѣхъ миндалан зезаган суъртехъ кхо зезаг хила деза, зуѣгалгашца а, зазанашца а, иштта кхо зезаг вукху гаънна тѣхъ а. Стогаран ялхе а гаънна тѣхъ хила деза уш. ³⁴ Миндалан зезаган суъртехъ зуѣгалгашца а, зазанашца а долу диъ зезаг хила деза стогаран гІюда тѣхъ. ³⁵ Стогаран гІюдах схъадолучу ялх гаъннах шинна кІелахъ цхъа зуѣгалг хила еза, вукху шина гаънна кІелахъ а цхъа зуѣгалг хила еза, кхозлагІчу шина гаънна кІелахъ а цхъа зуѣгалг хила еза. ³⁶ Цу стогарх схъадовлу зуѣгалгаш а, гаъннаш а стогарца цхъа дакъа долчу туѣйсинчу цѣначу деших дина хила деза. ³⁷ ВорхІ къуѣда а бай, цунна тѣе бахка уш, цаърга стогаран хъалхара агІю серлаяккхийта. ³⁸ Цѣначу деших тукарш а, нойш а е цунна. ³⁹ Берриг а шен гІирсащца цхъана галин барамехъ долчу цѣначу деших бе и стогар. ⁴⁰ Варелахъ, лам тѣхъ Ас хъайна гайтинчу кепехъ белахъ стогар».

Делан цІийнах лаѣцна
(Арадаккхар 36:8-38)

26 ¹ «Делан цІа^д шех дина долу четар дуткъачу кІадин итт шаршух а, сийна а, сирла-цѣен а, таѣІна-цѣен а эхангах а де. КІадеш тѣхъ говзачу балхаца тІетегна каруб-маликийн суърташ хила деза. ² ХІора шаршун йохалла ткъе бархІ дол, шоралла диъ дол хила еза. Шаршуш ерриш а цхъана барамехъ хила еза. ³ Пхи шаршу цхъаъна а, важа пхи шаршу цхъаъна а вовшахтесна хила еза. ⁴ Сийначу кІадих туѣйдаргаш де хъалхарчу пхеаннах йистерачу шаршун цхъана агІор, иштта де вукху пхеаннах йолчу йистерачунна а. ⁵ Хъалхарчу пхеаннах йолчу йистерачу шаршуна тѣхъ шовзткъе итт туѣйдарг хила деза, шолгІачу пхеаннах йолчу йистерачунна тѣхъ а оццул хила деза. Цѣран туѣйдаргаш дуъхъ-дуъхъал хила деза. ⁶ Шовзткъе итт дашо мІара а яй, шаршуш цаърца вовшахтаса, тІаккха цхъа четар хир ду цунах.

⁷ Газанан тІергІах шаршуш е четарна тІехула лаца. Уьш цхъайтта хила еза. ⁸ Цхъа шаршу йохалла ткъе итт дол, шоралла диь дол хила еза. Ериш а цхъана барамехъ хила еза уьш. ⁹ Царах пхи шаршу къастийна вовшахтаса, важа ялх а къастийна вовшахтаса. ЙолхалгІа шаршу, шалха а йиллий, четарна хьалха нисъе. ¹⁰ Пхеаннах йолчу йистерачу шаршун цхъана агІор шовзткъе итт туьйдарг де, изза де ялханнах йолчу йистерачу шаршуна а. ¹¹ Шовзткъе итт цІестан мІара а яй, уьш туьйдаргех дІатийса, тІаккха дерригенах а цхъа четар хир ду. ¹² Четарна тІетосучу шаршун совйолуш йолчух ах тІехьарчу агІонна чукхозуш йита. ¹³ Шаршуйн йохаллех совйолуш ерг цхъацца дол четаран шина агІор кхозуш йита, четар хьулдархъама.

¹⁴ Ши кхалор¹ е четарна тІехула лаца – цхъаь цІен басар хьаькхна йолчу уьстагІийн цІоканех, важа хІордан дийнатийн кІедачу тІаьрсигах.

¹⁵ Акацих ирахІиттийна гураш кечде четарна. ¹⁶ Итт дол деха а, цхъа дол ахдол шуьйра а хила деза уьш. ¹⁷ ХІора гуран ши зІок хила еза, цхъаь шолгІачунна уллохъ а йолуш. ¹⁸ Четаран къилбехъа йолчу агІор ткъа гур бе. ¹⁹ Ткъа оцу гурашна шовзткъа дато бух бе: шиь цхъана гурана – цуьнан шина зІакарна, шиь вукху гурана – цуьнан шина зІакарна. ²⁰ Четаран къилбаседехъа йолчу агІор ткъа гур бе. ²¹ Царна шовзткъа дато бух бе, ши бух цхъана гурана а беш. ²² Четаран тІехьарчу, малхбузехъа йолчу агІор ялх гур кечбе. ²³ Ши гур тІехьарчу агІор шина сонехъ а кечбе. ²⁴ Уьш лахахъ вовшахтесна хила деза, ткъа лакхахъ цхъана чІагарх дІатесна хила а деза. Шина сонехъ болу и ши гур иштта бина хила беза. ²⁵ Берриг а бархІ гур хир бу, уьш тІехІитто ялхитта дато бух а болуш – хІора гурана шишша бух.

²⁶ Акацих хьокхий кечде: пхиь цхъана агІор долчу гурашна, ²⁷ пхиь вукху агІор долчу гурашна, кхин пхиь тІехьарчу, малхбузехьарчу агІор долчу гурашна. ²⁸ Юккъехъ болу хьокха гурашна юккъехула цхъана йистера вукху йисте чекхбала беза. ²⁹ Гурашна тІехула деши лаца, хьокхий чухІитто чІагарш а деших е, хьокхешна тІехула а деши лаца. ³⁰ Хъайна лам тІехъ гайтинчу кепара четар дІахІоттаде.

³¹ Сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эхангах а, дуткъачу кІадих а хьалха уллу кирхъа де. Цу тІехъ говза дина каруб-маликийн суьрташ хила деза. ³² И кирхъа акацих бинчу беа бІогІамна тІеолла. И бІогІамаш дешица кхелина а, шайна тІехъ дашо зІакарш йолуш а, детих бинчу баххаш тІехъ лаьгташ а хила деза. ³³ Четаран лакхахъ уллу мІерех дІатаса и кирхъа. Цунна тІехъа дІахІоттаде бартбаран тІорказ. Цу кирхъано еза чохъ уггар езачу чохнах дІакъастор ю. ³⁴ Уггар езачу чохъ долчу бартбаран тІорказна тІе негІар дилла. ³⁵ Кирхъанна арахъа

^{26:33} Іебархошка 6:19; 9:3-5.

четаран кьилбаседехъа йолчу агӀор стол хӀоттае, цунна духъал чета-ран кьилбехъа йолчу агӀор стогар хӀоттабе.

³⁶ Четарна чуволучу меттехъ сийначу а, сирла-цӀечу а, таьӀна-цӀечу а эхангах а, дуткъачу кӀадих а шаршу кечъе, тӀехъ говзачу суьрташца юьйцина йолу. ³⁷ И шаршу дӀаолла акацих пхи бӀогӀам кечбе, уьш де-шица кхала. Царна тӀехъ дашо мӀерий а де, и бӀогӀамаш тӀехӀитто пхи цӀестан бух а бе».

СагӀа доккхучу кхерчах лавцна

(Арадаккхар 38:1-7)

27 ¹ «Акацих сагӀа доккху кхерч^д бе. Иза беакӀов а болуш, бохалла а, шоралла а пхи дол^д хила беза, локхалла кхо дол хила беза. ² Кхерчан еа маьӀпехъ цхъацца маӀа е, уьш цуьнца цхъана декъах а йойтуш. Кхерч цӀастанца кхала. ³ Цуьнца цхъаьна е юкъ чуйохка кха-банаш а, лело аьшкалш а, боганаш а, мӀерий а, кӀора чубухку нойш а. И хӀуманаш цӀастанах йина хила еза. ⁴ ЦӀастанах цаца бе кхерчана тӀебилла. Цецан еа маьӀпехъ цӀастанах цхъацца чӀуг е. ⁵ Кхерчан хӀа-зарна кӀел билла и цаца, кхерчана юккъе кхаччалц иза дӀа а нисбеш. ⁶ Кхерчана акацих хьокхий кечде, царна тӀе а цӀаста лаца. ⁷ Хьокхий чӀагаршна чу хӀиттаде, кхерч дӀахьочу хенахъ уьш шина агӀор хилий-та. ⁸ Юккъехъ баьсса а болуш, аннех бе кхерч, Ас лам тӀехъ хъайна ма-гайттара».

Делан четаран кертахъ

(Арадаккхар 38:9-20)

⁹ «Делан четаран керт нисъярхъама, шаршуш охка. Кьилбехъа агӀор дуткъачу кӀадих йина шаршуш охка, церан йохалла бӀе дол хила еза. ¹⁰ Ткъа бӀогӀам а, ткъа цӀестан бух а хӀоттабе царна. БӀогӀамаш тӀера мӀерий а, царна тӀера дӀатосургаш а дато хила еза. ¹¹ Иштта кьилбасе-дехъа агӀор а бӀе дол еха шаршуш охка. Царна а ткъа бӀогӀам а, цӀес-тан ткъа бух а кечбе. БӀогӀамаш тӀера мӀерий а, дӀатосургаш а детих е. ¹² Кертан шоралла, малхбузехъа агӀор, шовзткъе итт дол еха шаршуш охка. Царна итт бӀогӀам а, итт бух а кечбе. ¹³ Кертан шоралла, малхба-лехъа агӀор, шовзткъе итт дол еха шаршуш охка. Царна а итт бӀогӀам а, итт бух а кечбе. ¹⁴ Цхъана агӀор, керта вьодучохъ, йохаллина пхийт-та дол хуьлуйьтуш шаршуш охка, царна кхо бӀогӀам а, кхо бух а кечбе. ¹⁵ Вукху агӀор а йохаллина пхийтта дол шаршуш охка, царна кхо бӀо-гӀам а, кхо бух а кечбе. ¹⁶ Кертан кевнна йохаллина ткъа дол хуьлуйь-туш, тӀехъ тӀамарш а йолуш, сийначу а, сирла-цӀечу а, таьӀна-цӀечу а эхангах а, дуткъачу кӀадих а йина шаршуш охка. Царна биь бӀогӀам а, биь бух а кечбе. ¹⁷ Дерриш а кертана гонахара бӀогӀамаш детих йинчу

дІатосургашца вовшахтесна хила деза. Царна тІера мІерий детих дина хила деза, ткъа церан баххаш цІастанах бина хила беза. ¹⁸ Керт йохалла бІе дол, шоралла шовзткъе итт дол, локхалла пхи дол хила еза. Цунна оьхкина шаршуш дуткъачу кІадих хила еза, бІоІгамийн баххаш цІестан хила деза. ¹⁹ Делан четар чохъ лело гІирсаш а, иза чІагІдеш тухуш долу хьостамаш а, керт чІагІдеш долу хьостамаш а цІастанах дина хила деза».

Стогар Іалашбарх лаьцна

(Іамальяр 24:1-4)

²⁰ «Исраилхошна тІедилла, даго тоьлла цІена зайтдаьтта да алий, стогар массо а хенахъ богуш хилийта. ²¹ Гуламан четар чохъ бартбаран тІорказна хьалха оьллинчу кирхьанна арахьа хир бу стогар. АхІарона а, цуьнан кІенташа а и стогар Везачу Элана хьалха латийна латто беза, сарахъ дуьйна Іуьйре тІекхаччалц. Ерриг а тІейоІгу йолчу ханна исраилхойн тІаьхьенашна тІедиллина ду иза».

Динан коьртачу ден АхІаронан духарх лаьцна

(Арадаккхар 39:1-7)

28 ¹ «Хьайн ваша АхІарон а, цуьнан кІентий а исраилхошна юкьара схьа а къастабай, царах Суна гІуллакх деш болу динан дай бе. Уьш АхІарон а, цуьнан кІентий: Надаб а, АбихІу а, ЭлиІазар а, Итамар а хила беза. ² Хьайн вешина АхІаронна деза духарш де, цуьнан сий а, ларам а айархьама. ³ Цу балхана Ас похІма деллачу говзачу нахе дІаала, Суна гІуллакх деш динан да^д хила иза къобалван, АхІаронна духарш кечде алий. ⁴ Цара кечдан деза духарш хІорш ду: некха тІе уллу беза тІоьрмаг а, ийпад^д а, тІехула юху оба а, дуткъачу дуьйцинчу кІадих коч а, чалба а, доьхка а. И деза духарш АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дайта, Суна гІуллакх деш динан дай уьш хилийта. ⁵ Пхьерашка деши а, сийна а, сирла-цІен а, таьІна-цІен а эханг а, дуткъа кІади а схьаэцийта.

⁶ Деших а, сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эхангах а, дуткъачу кІадих а ийпад цІе йолу тІехула юху бедар говзаллица кечьяйта цаьрга. ⁷ Белшашкахъ ийпад дІайоьхкуш ши гур хила беза, цаьрца ийпадан ши агІо цхьаьнатесна хилийта. ⁸ Ийпадна тІехула доьхкуш, иза ша санна дина долу доьхка хила деза. Деших а, сийначу а, сирла-цІен а, таьІна-цІен а эхангах а, дуткъачу кІадих а дина хила деза иза. ⁹ Оникс цІе йолу ши беза тІулг схьа а эций, царна тІехь Исраилан кІентийн цІераш язье: ¹⁰ ялх цІе цхьана безачу тІулга тІехь, важа ялх вукху безачу тІулга тІехь, вокх-воккхачу кІентан цІе хьалха а язьеш. ¹¹ МухІар дечу пхьере шина тІулга тІехь Исраилан кІентийн цІераш а

язъяйтина, дашо беттанаш чу хИтгадайта и тІулгаш. ¹² Ийпадан гураш тІехь чІагІяйта и ши ботт. Цара Везачу Элана исраилхой дагахь латтор бу. Цунна хьалха АхІарона шен белшаш тІехь лелор ю и цІераш, уьш дагахь латтийта. ¹³ Деших беттанаш е. ¹⁴ ЦІеначу деших юьйцина ши зІе а яй, уьш беттанаш тІе дІатийса».

Некха хьалха уллучух лъьцна
(Арадаккхар 39:8-21)

¹⁵ «Говзачу балхаца некха тІе уллу беза тІоьрмаг а бе. Ийпад санна, деших а, сийначу а, сирла-цІен а, таьІна-цІен а эхангах а, дуткъачу кІадих а йина хила еза иза а. ¹⁶ ЕакІов а, шалха а хила еза иза, йохалла а, шоралла а цъха ше^д а йолуш. ¹⁷ Дашо беттанаш чохь деза тІулгаш дахка безачу тІоьрмагна тІе беа могІарехь. Цъхана могІарехь рубин а, топаз а, изумруд а хилийта. ¹⁸ ШолгІачу могІарехь карбункул а, саппир а, алмаз а хилийта. ¹⁹ КхозлагІчу могІарехь яхонт а, агат а, аметист а хилийта. ²⁰ БобалгІачу могІарехь хризолит а, оникс а, яспис а хилийта. Дашо беттанаш чу хИттийна хила деза уьш. ²¹ тІулгаш шийтта хила беза Исраилан шийтта кІентан цІарах. ХІора тІулга тІехь, мухІарна тІехь санна, Исраилан тайпанийн цъацца цІе язйина хила еза. ²² ЦІеначу деших юьйцина зІенаш е безачу тІоьрмага тІе таса. ²³ Дашо ши чІуг а яй, безачу тІоьрмаган шина маьІе дІатаса уьш. ²⁴ Юьйцина ши зІе оцу шина чІагарх дІатаса. ²⁵ Шина зІенан важа ши юьхьиг хьалхарчу агІор долчу ийпадан гурашна тІехь йолчу шина баттах дІатаса. ²⁶ Дашо ши чІуг а яй, безачу тІоьрмаган чухуларчу, ийпадна уллохь йолчу шина маьІе дІатаса уьш. Ши дашо чІуг а яй, безачу тІоьрмагна чухула ийпад йолчу агІор дІатаса уьш. ²⁷ Кхин а ши дашо чІуг а яй, ийпадан гурана лахахьа, хьалха агІор, доьхкарна тІехула дІатаса уьш. ²⁸ Беза тІоьрмаг шен чІагаршца сийначу эханган тІергаца ийпадан чІагарех дІабехка, ийпадан доьхкарна тІехула а болуьйтуш, ийпадах дІа а ца къостуьйтуш.

²⁹ Ша Делан четар^д чу воьдуш, АхІарона безачу тІоьрмага тІехь шен дагна уллохь Исраилан тайпанийн цІераш лелор ю, Везачу Элана уьш массо а ханна дагахь латтийта. ³⁰ Безачу тІоьрмага тІе дахка Урим а^д, Тумим а^д олу деза тІулгаш*. Везачу Элана хьалха АхІарон хІуттуш цуьнан дагна уллохь хир ду уьш. Ша Везачу Элана хьалха а волуш, исраилхошна хІун дан деза билгалдаккхаран хІуманаш шен дагна уллохь лелор ю АхІарона».

* 28:30 Урим а, Тумим а – Делан лаам хаархьама, динан дас лелош болу ши тІулг. Билгал цаьрца деш дерг хууш дац.

28:30 Лелар 27:21; Карлабаьккхинарг 33:8; Іезар 2:63; Нахьми-ЯхІу 7:65.

Динан дайн духар
(Арадаккхар 39:22-31)

³¹ «Ийпадаца юха оба е сийначу басахь. ³² Цунна юккъехь корта чекхбаккха Гуьрг хила деза. ЭтIа ца этГийта цу Гуьрган йистош, кIади а лоцуш, дIатега еза. ³³ Обанан юьхах сийначу а, можачу а, сирла-цIечу а, таьIна-цIечу а эхангах дина обьргаш охка, царна юккъе гобаьккхина дашо горгалеш а тосуш. ³⁴ Дашо горгали а, уьйраг а уллуш, кечъе обанан юх. ³⁵ Оба АхIаронна тIехь хир ю иза волчуьра зов хазийта, Делан четаран езачу чобнна чохь Везачу Элана хьалха хIуттуш а, цу чуьра араволуш а иза ца кхалхийта.

³⁶ ЦIеначу деших экъа е. Цу тIехь, мухIар тIехь санна, язде: „Везачу Элана къобалдинарг“. ³⁷ Чалбанан хьалхарчу агIор сийначу тIергаца дIатаса иза. ³⁸ АхIарона иза шен коьрта тIехь лело еза. Нагахь исраилхоша даьхна сагIанаш кхачам боцуш хилахь, нехан бехк цо шена тIе лоцур бу. Веза Эла оцу сагIанашна резахилийта, массо а ханна АхIарона шен коьрта тIехь лело еза и экъа.

³⁹ Дуткъачу кIадих коч йоза, иштта, чалба а, доьхка а де дуткъачу кIадих. Доьхка тир яьккхина хила деза.

⁴⁰ АхIаронан кIенташна а е кучамаш а, доьхкий а, коьртах йоьхку хIуманаш а. Цу духарша церан сий а, ларам а хуьлуьйтур бу. ⁴¹ Хьайн вешина АхIаронна а, цуьнан кIенташна а тIедуха и духарш. Царна тIе даьтга а дуттуш, Суна леррина гIуллакх дан къобалбе уьш, Сан дуьхьа уьш дIа а къастош, тIаккха Суна лерина гIуллакх деш динан дай хир бу царх. ⁴² Дуткъачу кIадих, гIодаюкъара гIогIаш тIе кхаччалц дегI хуьлдеш, бедар кечъе царна. ⁴³ И бедарш АхIаронна а, цуьнан кIенташна а тIехь хила еза, уьш гуламан четар чу богIуш а, езачу чобнна чохь гIуллакх дан сагIа доккхучу кхерчана тIе богIуш а, царна тIе бехк а биллина, уьш хIаллак ца хилийтархьама. АхIаронна а, цуьнан тIаьхьенна а гуттаренна а тIедиллина хIума ду иза».

Динан дай къобалбан тIедехкинариш
(Iамалъяр 8:1-36)

29 ¹ «Суна лерина гIуллакх дан царх динан дай беш, ахь хIара дан деза: кхиьна йогIу старгIа а, ши ка а сьхабалабе (уьш массо а дерт доцуш хила деза), ² совсаза бепиг а, зайтдаьтга тоьхначу демах дина совсаза бепиг а, зайтдаьтга хьаькхна дуткъа совсаза хьокхамаш а сьхаэца. Уьш кIенан демах дина хила деза. ³ Цхьана тускар чу бепиг а, хьокхамаш а дахка, ткъа иза старгIица а, шина коьмаца а цхьаьна сьхада.

⁴ АхIарон а, цуьнан кIентий а, гуламан четаран неIаре сьха а балабай, хица лийчабе. ⁵ Духарш сьха а эций, АхIаронна тIе коч а, оба а,

ийпад^д а юха, некха хьалха беза тЮьрмаг а олла, юкѳах ийпада тЮехула доьхка а дехка. ⁶ Цуьнан коьрта чалба а тилла, ткѳа цу тЮехь иза Везачу Элана лерина ву аьлла таж^д а чЮагЮде. ⁷ Кѳобалдан лерина долу даьтга, сѳа а эций, АхЮаронан коьрта тЮе дотта, иза кѳобал а веш.

⁸ Сѳа а балабай, цуьнан кЮенташна тЮе кучамаш юха. ⁹ Царна* юкѳах доьхкарш а дехка, кортош тЮе кЮадинан асанаш а яхка, тЮаккха царех ерриг а тЮейогЮчу ханна динан дай хир бу. Иштга АхЮарон а, цуьнан кЮентий а Суна лерина гЮуллакх дан кѳобалбийр бу ахь.

¹⁰ СтаргЮа гуламан четарна хьалха сѳаялае. АхЮарона а, цуьнан кЮенташа а старгЮин коьрта тЮе куьйгаш доккур ду. ¹¹ Делан цЮенна хьалха, Везачу Элана а гуш, урс хьакха цу старгЮина. ¹² СтаргЮин цЮий хьайн пЮелгаца сагЮа доккхучу кхерчан маѳаш тЮе а хьакха, диснарг кхерчана улло охѳа а дотта. ¹³ Чоконаш хульѳеш мел йолу мохѳ а, доЮах тЮехь йолу мохѳ а, шайна тЮера махьарца ши жим а, сѳа а эций, сагЮа доккхучу кхерча тЮехь багабе. ¹⁴ СтаргЮин жижиг а, неЮ а, боьхаллаш а, шайн меттаматтера ара а яхий, ягае. Иза кѳинах луш долу сагЮа ду.

¹⁵ Юха шина коьмах цхѳаѳ сѳабабалабе. АхЮарона а, цуьнан кЮенташа а цуьнан коьрта тЮе куьйгаш доккур ду. ¹⁶ Коьмана урс а хьакхий, цуьнан цЮий сѳа а эций, сагЮа доккхучу кхерчан еа агЮонна тЮе цинцаш тоха. ¹⁷ Ка дакѳошка бекѳа а бекѳий, цуьнан чоконаш а, когаш а била. Йилина меженаш дакѳошна а, коьртана а тЮеяхка. ¹⁸ Берриг а ка сагЮа доккхучу кхерча тЮехь багабе. Иза дийнат дагоран цЮера тЮехь даькхина сагЮа ду, цуьнан хѳожа Везачу Элана тамехѳ ю.

¹⁹ Важа ка а сѳабабалабе. АхЮарона а, цуьнан кЮенташа а куьйгаш цуьнан коьрта тЮе доккур ду. ²⁰ Коьмана урс а хьакхий, цуьнан цЮийх цхѳадерг АхЮаронан а, цуьнан кЮентийн а аьтту лерган дуьмана тЮе а, аьтту куьйган а, коган а нана-пЮелга тЮе а хьакха. Юха сагЮа доккхучу кхерчан еа агЮонна тЮе цЮийн цинцаш тоха. ²¹ Кѳобалдаран цхѳажимма зайтдаьтга а, сагЮа доккхучу кхерча тЮера цхѳажимма цЮий а, сѳа а эций, АхЮаронна а, цуьнан бедаршна а цинцаш тЮетоха, цуьнан кЮенташна а, церан бедаршна а цинцаш тЮетоха. ТЮаккха иза а, цуьнан бедарш а, шайн бедаршца цуьнан кЮентий а базбина хир бу.

²² АхЮарон вазваран ка иза болу дела, коьман мохѳ а, цуьнан дума а, чоконан мохѳ а, доЮахана тЮера мохѳ а, ши жим а, царна тЮера мохѳ а, аьтту гЮогЮ а сѳаэца. ²³ Везачу Элана хьалха дЮахЮоттийначу тускар чуьра совсаза цхѳа бепиг а, зайтдаьтга тоьхначу демах дина совсаза цхѳа бепиг а, зайтдаьтга хьаькхна дуткѳа совсаза цхѳа хьокхам а сѳаэца.

* 29:9 Царна – иштга ду грекахойн гочдар тЮехь. Юебархойн маттахь: *АхЮаронна а, цуьнан кЮенташна а.*

29:18 Эпасхошка 5:2; Пилапхошка 4:18.

²⁴ И дерриг а АхІаронан а, цуьнан кІентийн а кара дилла. ТІаккха цаьрга и хІуманаш Везачу Элана лерина шатайпа саГІа санна хьалаай-ийта. ²⁵ Юха, цаьргара схьа а эций, саГІа доккхучу кхерча тІехь, дийнат дагоран саГІана тІехь, ягае уьш, Везачу Элана тамехь хьожа кхетийта. Иза цІера тІехь даьккхина саГІа ду.

²⁶ АхІарон вазваран коьман накха схьа а эций, Везачу Элана лерина шатайпа саГІа санна хьалаайа иза.

²⁷ Вазваран коьмах АхІаронна а, цуьнан кІенташна а лерина дакъош схьакъастаде Суна: хьалаайина накха а, гІогІа. ²⁸ ТІейогІу йолчу хенахь исраилхоша гуттар а АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дІалун долу дакъош хир ду уьш. И сацам Ас гуттаренна а бина. И дакъош исраилхоша Суна луш долу совГІат ду, цара берган саГІанаш дохучу хенахь.

²⁹ АхІаронна дина деза духарш цуьнан кІенташна дуьсур ду, и духарш шайна тІехь а долуш, уьш, тІе даьтта а дуттуш, Суна леррина гІуллакх дан къобалбархьама. ³⁰ ВорхІ дийнахь и духарш лело деза АхІаронан метта веанчу цуьнан кІентех волчу а, гуламан четаран езачу чобнахь Суна гІуллакх дан цу чу воьдун волчу а динан дас.

³¹ АхІарон вазваран ка схьа а эций, цунах долу жижиг езачу меттехь кхехкаде. ³² Гуламан четаран неІарехь цу коьман жижиг а, тускар чурара дисина долу бепиг а даа деза АхІарона а, цуьнан кІенташа а. ³³ АхІаронан а, цуьнан кІентийн а къинош дІадахаран Іадатехь, Суна хьалха гІуллакх дайта уьш къобалбан а, уьш базбан а йолчу хенахь, лелабо и кхача. Кхиволчо и кхача баа мегар дац, иза беза хиларна. ³⁴ Нагахь санна цу жижигах а, баьпках а Іуьйре тІекхаччалц хІума дисахь, иза дагаде. Диснарг даа мегар дац, хІунда аьлча иза беза кхача бу.

³⁵ АхІаронца а, цуьнан кІенташца а дан дезарг Ас хьайна тІе-ма-диллара кхочушде дерриг а. Суна леррина гІуллакх дан уьш къобалбар ворхІ дийнахь дІадахьа деза. ³⁶ ХІора дийнахь цхьацца старГІа, е а йийна, къинна духьбал саГІа санна яккха, къа дІадаккхархьама а, саГІа доккху кхерч^д цІанбархьама а. Кхерча тІе даьтта дотта, иза беза хилийта. ³⁷ ВорхІ дийнахь иштта къа дІадоккху саГІанаш даха, кхерч баз а беш. ТІаккха иза чІогІа беза хир бу. Дерриг а кхерчах хьакхаделларг деза хир ду».

ХІора дийнахь доху саГІанаш

(Лелар 28:1-8)

³⁸ «ХІора дийнахь саГІа доккхучу кхерча тІехь цхьа шо кхачьна ши Іахар саГІана боккхур бу ахь. ³⁹ Цхьа Іахар Іуьйранна баккха, важа сарахь баккха. ⁴⁰ Хьалхарчу Іахарца иштта саГІанаш даха: кхачанан саГІа санна хІинан^д доьалГІа дакъа тоьлла долчу зайтдаьттанца эдина бархІ кад дама, ткъа чаГІаран саГІа санна биъ кад чаГІар. ⁴¹ ШолГІа Іахар сарахь, саГІа санна баккха, ткъа цуьнца хьалхарчуьнца санна долу

кхачанан саҒа а, чаҒаран саҒа а даккха. Иза цѐра тѐхь даьккхина саҒа ду, ткъа цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ⁴² Иштта дагоран саҒа аш гуттар а даккха деза Везачу Элана хьалха, гуламан четарна чу волучохь. Цигахь, шуна хьалха а хІуттуш, хьобца къамел дийр ду Ас. ⁴³ Цу меттхь исраилхошна хьалха хІуттур ву Со, Сан олалин нуро цу меттигах еза меттиг ийир ю. ⁴⁴ Гуламан четар а, саҒа доккху кхерч а базбийр бу Ас. АхІарон а, цуьнан кІентий а Ас дІакъастор бу, цаьрга Сайна динан дайшка санна гІуллакх дайт. ⁴⁵ Исраилхошна юкъахь Ийир ву Со, церан Дела а хир ву Со. ⁴⁶ Царна хуур ду Со церан Веза Дела вуйла, царна юкъахь Іархъама, уьш Мисарара арабахна волу. Со церан Веза Дела ма ву».

*Хаза хьожа йогІу хІума ягочу кхерчах лаьцна
(Арадаккхар 37:25-28)*

30 ¹ «Акацих хаза хьожа йогІу хІума¹ яго кхерч бе. ² Иза беакІов хила беа, цхьа дол¹ беа а, цхьа дол шуьйра а, ши дол лекха а болуш. Кхерчан еа маьПехь маІаш хила еза, кхерчаца цхьаьнахоттаелла а йолуш. ³ Цена деши лаца цунна тѐхула а, гонах а, маІашна тѐ а. Кхерчана гонах дашо сара лаца. ⁴ Серана кѐлаахь цуьнан шинна а аҒор деших ши чІуг е, вукху аҒор а е иштта ши чІуг. Кхерч лело хьокхий чекхдаха деза цу Чагарех. ⁵ Хьокхий а акацих де, тѐхула деши а лоцуш. ⁶ Тоьшаллин тІорказна хьалха оьллинчу кирхьанна сеа аҒор хІоттабе и кхерч. Тоьшаллин тІорказна тѐхула къинош дІадахаран неҒарна дуьхьал ду иза, Со хьуна дуьхьал хІуттучу меттхь. ⁷ Цу кхерчана тѐхь АхІарона хаза хьожа йогІу хІума ягор ю. ХІора Іуьйранна, къуьданаш цІандечу хенахь, цу кхерчана тѐхь хаза хьожа йогІу хІума яго еза АхІарона. ⁸ Сарахь а, ша къуьданаш латош, оцу кхерчана тѐхь яго еза цо хаза хьожа йогІу хІума. ТѐйогІу йолчу хенахь Везачу Элана хьалха аш гуттар а дан дезаш ду иза. ⁹ Цу кхерча тѐхь кхин йолу хІума ма ягае, дийнаташ дагоран а, кІен а саҒанаш ма даха цу тѐхь, иштта, чаҒаран саҒа ма дитта цу тѐ. ¹⁰ Къинна дуьхьал даьккхинчу саҒин цІий а эчна, шарахь цкъа АхІарона оцу кхерчан маІаш тѐ хьакха деза и цІий, кхерч цІанбархъама. Шуна тІаьхьенна гуттаренна а шарахь цкъа кхерч иштта цІанбан безаш бу. Везачу Элана хьалха уггар беа кхерч бу иза».

Делан четарна луш йолу ял

¹¹ Везачу Эло Мусага элира: ¹² «Айхьа исраилхой багарбечу хенахь хІоранга а шен синах Везачу Элана мах балийта, цу хенахь царна юкъахь кхераме хІумма а ца хилийтархъама. ¹³ ХІораммо а, ша вагарбечу хенахь,

^{30:13} Арадаккхар 38:25, 26; Магтай 17:24.

ахшекхал дала деза, дезачу шекхале хъаьжжина (цхъана дезачу шекхала чу ткъа гер* догIу). И ахшекхал Везачу Элана луш долу сагIа ду. ¹⁴Ткъа шарал тIехваьлла волчо хIораммо а Везачу Элана и сагIа дала деза ша вагарвечу хенахь. ¹⁵Хьал долчо сов а ца луш, къечо кIезиг а ца луш, ахшекхал шен сих мах бала беза Везачу Элана хIораммо а. ¹⁶Исраилхошкара схъаэцна и дети гуламан четаран гIуллакхна леладе. Везачу Элана хьалха исраилхошна дагахь лаьттар ду иза, шайн синоихь белла мах буйла хууш».

Юьхь-куьгдуюьлургах лаьцна

¹⁷ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁸ «ЦIастанан юьхь-куьгдуюьлург е цIано ян, цIастанах цуьнан бух а бе. Иза гуламан четарна а, сагIа доккхучу кхерчана а юккъе а хIоттаяй, цу чу хи дотта. ¹⁹АхIароне а, цуьнан кIенташка а цу чуьра долчу хица шайн куьйгаш а, когаш а дилийта. ²⁰Шаьш гуламан четар чу боьлхуш, дегIах хи кхарза деза цара бала ца балархьама. Иштта дан деза шайн гIуллакх дан сагIа доккхучу кхерча тIебоьдучу хенахь а, Везачу Элана цIера тIехь сагIа даккхархьама. ²¹Бала ца балархьама шайн куьйгаш а, когаш а хица дила деза цара. Царна а, церан тIаьхьенашна а гуттаренна а тIедиллина ду иза».

Кьобалван тIедуттуш долу даьтта

²² Везачу Эло Мусага элира: ²³ «Хаза хьожа йогIу уггар тоьлла хIуманаш схъаэца: шийтта герка** коча деза даьтта а, цуьнан ахбарам я ялх герка хаза хьожа йолу корица а, ялх герка хаза хьожа йолу эрз а, ²⁴шийтта герка кассия-диттах даьккхина даьтта а, ялхитта кад зайт-даьтта а. ²⁵Оцу дерригенах а тIедуттуш долу а, духIиш кечдаран пхьеро эдинарг санна долу а деза даьтта кечде. Иза кьобалваран деза даьтта хир ду. ²⁶Гуламан четарна а, тоьшаллин тIорказна а, ²⁷стоьлана а, цу тIехь лаьтгачу хIуманашна а, стогарна а, цуьнан гIирсана а, хаза хьожа йолу хIума ягочу кхерчана а, ²⁸дийнаташ дагоран сагIа доккхучу кхерчана а, цуьнан гIирсана а, цIано ечу юьхь-куьгдуюьлургана а, цуьнан бухана а тIе дотта иза. ²⁹Иштта язье и хIуманаш, тIаккха уьш чIогIа еза хир ю. Дерриг а царах хьакхалуш дерг деза хир ду. ³⁰АхIарон а, цуьнан кIентий а, тIе даьтта а доттий, базбе, Суна гIуллакх деш динан дай царах хилийта. ³¹Исраилхошка дIаала: „Шун тIаьхьенашкахь Суна лерина долу кьобалваран деза даьтта хир ду иза.

* ^{30:13} Гер – цхъа гер 0,6 грамм озаран барам бу.

** ^{30:23} Шийтта герка – ма-дарра аьлча, Iебархойн маттахь дIаяздина ду: *пхи бе шекхал*. Ткъа цхъа шекхал итт грамм барамал яра.

^{30:18} Арадаккхар 38:8. ^{30:22-38} Арадаккхар 37:29.

³² Хийрачу нехан догІмашна тІе иза дотта мегаш дац, кхидолчу Іалашонашна цуьнан барамех эдина даьтта а дан мегар дац. Иза чІогІа де-за ду, шуна деза хила а деза иза. ³³ Цунах тера даьтта а кечдина, иза хийрачу стагана тІе дуттург шен халкъана юкъара эккхор ву“».

Хаза хьожа йогІу сегІаз

³⁴ Везачу Эло Мусага элира: «Хаза хьожа йогІу сегІазаш схъаэца: стакти а, оних а, халван а, цІена ливан^д а цІе йолу хІуманаш. Ерриг а цхъана барамехъ хила еза. ³⁵ Хаза хьожа йогІу а, духІиш кечдаран пхьеро эдинарг санна долу а сегІаз кечде цу хІуманех. Цу чу туьха таса, иза цІена а, деза а хилийтархъама. ³⁶ Цунах цхъа дакъа, кегийра ата а атий, гуламан четар чохъ, Со хъайна дуьхьал вогІун волчохъ, тоьшаллин тІорказна хьалха дилла. Шуна чІогІа еза хІума хир ю иза. ³⁷ И санна хаза хьожа йогІу сегІаз шайна ма делаш, Везачу Элана лерина бен хила йиш яц и еза хІума. ³⁸ Цуьнан хьожа кхетархъама цунах тера сегІаз кечдинарг шен халкъана юкъара эккхор ву».

Пхьерех лаьцна

(Арадаккхар 35:30–36:1)

31 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Ас хаьржира ЯхІудан тІаьхьенах волчу Хьоран кІентан Урин кІант Бацалиал. ³ Ас иза Делан Синах вуьзна. Муьлхха а хІума ян похІма а, говзалла а, хаар а Ас делла цунна: ⁴ говзачу куьцан хьесап дан а, и куц деших а, детих а, цІастанах а дан а, ⁵ дезачу тІулгах а, дечигах а хІуманаш кечъян а, мел болу говза болх бан а. ⁶ Данан тІаьхьенах волу Ахьисамахан кІант ОхІлиаб велира Ас цунна гІоьнна. ХІора пхьерана Ас хьекъал а, говзалла а делира, Айса хьуна тІедиллинарг цаьрга кхочушдайт. ⁷ Цара дийр ду гуламан четар а, тоьшаллин тІорказ^д а, цу тІе негІар а, четаран берриг а гІирс а, ⁸ стол а, цуьнан гІирс а, цІеначу деших болу стогар а, цуьнан мел болу гІирс а, хаза хьожа йогІу хІума^д яго кхерч а, ⁹ дийнаташ дагоран сагІа доккху кхерч^д а, цуьнан мел болу гІирс а, юьхь-куьгдуьлург а, цуьнан бух а, ¹⁰ динан дайн деза духарш а (Іамал ечу хенахъ динан да^д волчу АхІарона а, цуьнан кІенташа а тІедуха дезаш долу деза духарш), ¹¹ къобалваран даьтта а, четаран езачу чоьнна хаза хьожа йогІу сегІаз а – дерриг а дийр ду цара, Ас хьоьга ма-аллара».

Шоьтан садоІу де ларар

¹² Везачу Эло Мусага элира: ¹³ «ДІаала исраилхошка иштта: „Сан шоьтан садоІу денош ларде, хІунда аьлча тІейогІуш йолчу тІаьхьенашна иза Суна а, шуна а юкъахъ шатайпа билгало хир ю шуна хайита, шух деза халкъ деш волу Веза Эла Со вуйла. ¹⁴ Шоьтан садоІу де

ларде, хИунда аьлча иза шуна деза ду. Иза сийсаздинарг вуьйр ву, цу дийнахь болх беш верг шен халкъана юкъяра эkkхор ву. ¹⁵ Ялх дийнахь болх бе, ткъа ворхIалгIа де – Везачу Элан дуьхьа дIакъастош долу дуьззина садаIаран шоьтан де ду. Шотдийнахь болх беш верг муьлхха а вен веза. ¹⁶ Массо а хенахь израилхоша лардан деза шоьтан садоIу де, шайн тIаьхьенашкахь а иза лоруш, гуттар а хир болу барт санна. ¹⁷ Иза Суна а, Израилан халкъана а юкъяхь йолу шатайпа билгало ю ерриг а тIейогIу йолчу ханна, хИунда аьлча Везачу Эло ялх дийнахь кхоьллина стигал а, латта а, ткъа ворхIалгIачу дийнахь Цо, Ша динчу гIуллакхех паргIат а ваьлла, садаIна“».

¹⁸ Синай-лам тIехь Мусаца къамел чекх а даьккхина, цунна Шен куьйгаца язйина йолу тIулган ши экъа елира Везачу Эло.

Дашо старгIа

(Карлабаьккхинарг 9:6-29)

32 ¹ Муса лам тIера чу ца вуссуш дуккха а хан яьлча, халкъо, АхIаронна гонах а гулделла, элира: «Тхо Мисарара арадаьхначу Мусана хIун хилла тхуна ца хаьа, цундела, хьалха а ваьлла, тхо дIадуьгун долу дела ве тхуна*».

² АхIарона элира нахе: «Шайн зударийн а, кIентийн а, йоIарийн а лергех йохку дашо чIагарш, схьа а яхий, со волчу схьая». ³ Дерриг а халкъо, шайн лергашкара дашо чIагарш схьа а яьхна, уьш АхIаронна схьаеара. ⁴ Нехан карара уьш схьа а эцна, лала а йина, царах старгIин сурт дира цо, уьрсаца иза то а деш.

ТIаккха халкъо бохура: «Хьо Мисарара арадаьккхина, хьан дела** ву хIара, Израилан халкъ!»

⁵ Иза ган а гина, ша динчу суьртана хьалха сагIа доккху меттиг а кечийна, АхIарона дIахайтира: «Кхана Везачу Элана лерина деза де хир ду». ⁶ ШолгIачу дийнахь, хьалххе хьала а гIевттина, дийнаташ дагоран а, бертан а сагIанаш дехира цара. Юха, яа а, мала а охьа а хевшина, шайн самукъадаккха хьалагIевтира уьш.

⁷ Везачу Эло Мусага элира: «Кхузара чувосса сихло, ахь Мисарара арадаьккхина хьан халкъ телхина ду. ⁸ Аса тIедиллинчун новкъара сиха юхабевли уьш. Деших старгIин сурт а дина, цунна, сагIанаш а даьхна, Ибадат дира цара. Цара боху: „Хьо Мисарара арадаьккхина,

* 32:1 *Дела ве тхуна* – я иштта: *цхьаболу деланаш бе тхуна*.

** 32:4 *Хьан дела ву хIара* – я иштта: *хьан деланаш бу хIорш*.

31:15 Арадаккхар 20:8-11; 23:12; 34:21; 35:2; Iамалгъяр 23:3; Карлабаьккхинарг 5:12-14. 31:17 Арадаккхар 20:11. 32:1 Векалийн 7:40. 32:4 ШамгIал 12:28; Векалийн 7:41. 32:6 1 Коринтхошка 10:7.

хъан дела ву хІара*, Исраилан халкъ!“»⁹ Везачу Эло Мусага элира: «Суна гина и халкъ, ткъа иза аьрха ду.¹⁰ Хинца вита Со, царна Сан оьГазло карзахъялийтархъама, Соьга уьш хІаллакбайтархъама. Ткъа хьох доккха халкъ кхуллур ду Ас».

¹¹ Амма Мусас шен Везачу Деле дехар дира: «Веза Эла, Айхъа бокхачу ницкъаца а, ондачу куьйгаца а Мисарара арадаьккхинчу Хъайн халкъана тІе Хъайн оьГазалла иштта хІунда юссуьйту Ахь?»¹² Мисархошка хІунда бохуьйтур ду: „Уьш Мисарара Цо мекарлонца арабаьхна, лаьмнашкахь уьш байа а, лаьтта тІера хъаькхна дІабаха а“. Хъайн оьГазло дІа а яккхий, дохко а валий, хІаллак ма дехъа Хъайн халкъ.¹³ Дагабахкийтахъа ИбрахІим а, Исхъакх а, Исраил а. Хъайх чІагІо а еш, Ахь цаьрга элира: „Стигалара седарчий санна, дукха тІаьхье лур ю Ас хьуна. Айса шуна чІагІо йина хІара латта шун тІаьхьенашна дІа а лур ду, иза гуттар а церан долахь хир ду“». ¹⁴ ТІаккха Веза Эла дохковелира Ша иштта ойла ярна. Ша халкъана дийр ду аьлла зулам ца дира Цо.

¹⁵ Муса лам тІера чувоеьссира, шен карахь тІулгах йина тоьшаллин ши экъа а йолуш. Цу экъанашна тІехь шинна а аГор яздина йозанаш дара.¹⁶ И экъанаш хилар Делан болх бара, царна тІехь долу йоза а Дала яздина дара.

¹⁷ Наха ен гІовГІанаш а хезна, ЮшаІа Мусага элира: «ТІеман маьхъарий ду вайн меттамотт^д болчохь».

¹⁸ Амма Мусас жоп делира: «Толам боккхучийн маьхъарий а дац уьш, эшочийн тийжамаш а бац, суна хезаш дерш эшарш лобкхучийн аьзнаш ду».

¹⁹ Меттамотт болчу улло а веана, старгІин сурт а, хелхабуьйлу нах а шена гича, иза чІоГІа оьГазвахара. Шен карара экъанаш ламанан кІажехь охъа а кхиссина, йохийра цо.²⁰ Цара йина старгІа схъа а эцна, иза яга а йина, цунах бухадисина дерг, ахъа а аьхъна, хи чу тесира Мусас. Юха и хи исраилхошка дІамалийтира цо.²¹ «ХІокху наха хьуна хІун дина, сел чІоГІа къа ахь кхаьрга латадайта?» – аьлла, хаяттира Мусас АхІароне.

²² «ОьГІаз ма гІолахь, сан эла, – аьлла, жоп делира АхІарона, – хьуна ма хаьа, хІара халкъ вониг дан атта дІадоьрзийла.²³ Наха соьга элира: „Тхо Мисарара арадаьхначу Мусана хІун хилла тхуна ца хаьа, цундела, хьалха а ваьлла, тхо дІадуьгун долу дела ве тхуна**“». ²⁴ Ас цаьрга элира: „Шайгахь долчара деши схъало“, – аьлла. Цара схъаделча, ас иза цІерга кхоьссира, цунах хІара старгІа хилира».

* 32:8 *Хъан дела ву хІара* – я иштта: *хъан деланаш бу хІори*.

** 32:23 *Дела ве тхуна* – я иштта: *цхьаболу деланаш бе тхуна*.

²⁵ Мусана гира халкъан эргаддалар, АхIарона цуьнан дола цадар бахъана долуш хиллера иза. Цуьнан мостагIашна цу халкъах кхарда меттиг баьллера хIинца. ²⁶ Шайн меттаматтан кевнехь дIа а хIоьбтина, Мусас элира: «Везачу Элан верг суна тIевола!» Берриг а левихой цунна тIебахара. ²⁷ Цо элира цаьрга: «Исраилан Везачу Дала иштта боху: „ХIора а, шен тур юкъах а дехкий, кху кевнера вукху кевне кхаччалц дIа а гIой, юхавола, хIораммо а шен ваша а, доттагIа а, уллораниг а ве“». ²⁸ Мусас аьлларг кхочушдира левихоша, цу дийнахь вийнарг кхо эзар гергга стаг вара. ²⁹ ТIаккха Мусас элира цаьрга: «Тахана шаьш Везачу Элана лерина схьакъастийра аша, хIунда аьлча шайн кIенташна а, вежаршна а дуьхьалдевлера шу. Иза бахъанехь Цо шу декъалдина».

³⁰ ШолгIачу дийнахь Мусас халкъе элира: «Аша латийнарг доккха къа ду. ХIинца Веза Эла волчу хьалавер ву со, шун къинах долу гечдар схьаэца там бу ас». ³¹ Веза Эла волчу юха а веана, Мусас элира: «Цу халкъо доккха къа латийна, Шайна дашо дела а вина*». ³² ХIинца гечдехьа царна. Амма нагахь Ахь геч ца дахь, со а дIавайалахь Айхьа тIезвинчу Хьайн тептар тIера».

³³ Везачу Эло Мусага элира: «Сайна дуьхьал къа латийнарг Ас Сайн тептар тIера дIавойур ву. ³⁴ ХIинца, дIа а гIой, Ас хьайга аьллачу метте и халкъ дIадига. Сан Малик^д хьуна хьалхадаьлла гIур ду. ТаIзар даран дийнахь Ас оцу нахана таIзар дийр ду, цара латийна и къа бахъана долуш».

³⁵ АхIарона дина старгIин сурт бахъана долуш, халкъана таIзар дира Везачу Эло.

Синай-лам болчуьра дIагIо аьлла, дина омра

33 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «Хьо а, ахьа Мисарара арадаьккхина халкъ а кхузара дIагIо. „Хьан тIаьхьенашна лур ду Ас иза“, – бохуш, ИбрахIимна а, Исхьакхана а, Якъубана а чIагIо йинчу лаьтта тIе гIо хIинца. ² Ас хьуна хьалхадаьккхина Малик^д а дохуьйтур ду, канаIанхой а, эмархой а, хьетахой а, перезахой а, хьаьвихой а, явсайхой а лохкур а бу. ³ Шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу лаьтта тIе кхочур ду шу. Со шуьца вогIур вац, новкъахь шу хIаллак ца дархьама, хIунда аьлча шун халкъ чIогIа аьрха ду».

⁴ И гIайгIане дешнаш а хезна, нах тийжа хIиттира, цхьаммо а шен дашо хIуманаш дегIа тIе ца оьхкира. ⁵ ХIунда аьлча Везачу Эло Мусага аьллера: «ДIаала исраилхошка: „Шу аьрха халкъ ду. Цхьана муьрана Со шуьца дIавеача а, Ас атта хIаллакдийр дара шу. Шайна тIера

* 32:31 *Дела а вина* – я иштта: *деланаш а бина*.

32:32 Забур 69:28; Довзийтинарг 3:5. 33:1 а: Доладалар 12:7; б: Доладалар 26:3;

в: Доладалар 28:13.

дашо хІуманаш схъаяха. Со хьожур ву шуна хІун дан деза“». ⁶ Иштта Хъариб-ломана уллохь исраилхоша шайна тІера дашо хІуманаш схъаехира.

Гуламан четар

⁷ Шайн меттаматтана юбстахо четар хІоттийра Мусас. Цунах цо гуламан четар элира. Везачу Элах хІора дагавала лууш верг шайн меттаматтана арахва долчу цу четарна чу воьдура. ⁸ Муса гуламан четарна Певолавелча, дерриг а халкъ хъалагІоттура. ХІора а, шен четарна хъалха а хІуттий, Мусана тІаьхва хьобжуш Іара, иза четарна чу ваххалц. ⁹ Муса четарна чу вахча, мархин бІогІам, охъа а богІий, четарна чу воьдучохь соцура, тІаккха Везачу Эло Мусаца къамел дора. ¹⁰ ХІоразза а гуламан четарна хъалха лаьтта мархин бІогІам халкъана гича, хІора а лохха охъатаьІара шен четарна хъалха лаьтгачохь. ¹¹ Везачу Эло Мусаца юьхь-дубьхал къамел дора, цхьаммо шен доттагІчуьнца деш санна. Юха Муса шайн меттамотт^д болчу схъавогІура, ткъа цуьннан гІоьнча, Нунин кІант ЮшаІ, гуламан четарна уллора цкъа а дІа ца волура.

Шен халкъаца хир ву аьлла, Везачу Эло йина чІагІо

¹² Мусас элира Везачу Эле: «Ахь боху соьга, хІара халкъ дІадига, ама соьца мила вохуйтур ву ца аьлла Ахь, „Суна цІарца хьо вевзаш ву, Со хьуна реза ву“, – Айхъа аьллашехь. ¹³ Ткъа нагахь Хьо суна резавеллахь, Хъайн ойланаш хайтахъа суна, Хьо суна вовзархъама а, Хьо суна кхидІа резахилийтархъама а. Дагадаийтахъа хІара къам Хъайн долахь долу халкъ хилар».

¹⁴ Везачу Эло элира цуьнга: «Со-со вогІур ву хьобца, Ас хьуна синтем лур бу».

¹⁵ Мусас Цуьнга элира: «Нагахь Хьо-Хьо тхобца вогІур вацахь, тхо кхузара ара а ма дахахъа. ¹⁶ Хьо тхобца веача бен, тхуна муха хуур ду, суна а, Хъайн халкъана а Хьо реза вуйла? Кхин муьлхачу тайпана дубьнен чохь мел долчу халкъах къастало со а, Хъан халкъ а?»

¹⁷ Юха Везачу Эло элира: «Ахь аьлларг Ас кхочушдийр ду, хІунда аьлча Со реза ву хьуна, цІарца хьо вовза а вевза Суна».

¹⁸ ТІаккха Мусас дехар дира: «Хъайн сийлаллин нур гайтахъа суна».

¹⁹ Везачу Эло жоп делира: «Хьуна хъалхахула Сайн сийлаллин нур чекхдоккхур ду Ас, хьуна хъалха ЯхІува боху Сайн цІе а кхайкхор ю, кьинхетам бан луучух кьинхетам а бийр бу, къахета луучух къа а хетар ду». ²⁰ Юха элира Цо: «Сан юьхь хьуна ган мегар дац, иза гина стаг

дийна вусур вац». ²¹ Кхин а Везачу Эло элира: «Суна уллохь цхьа мет-тиг ю хьуна, кху тарха тIе дIахIотта. ²² Сан сийлаллин нур чекхдолучу хенахь Ас, тархан иккхинчу юккье а хIоттийна, Сайн куьйгаца кьай-лавоккхур ву хьо, Со тIехваллалц. ²³ Ас куьг хьалаайича, хьуна Со тIе-хьара гур ву, амма хьуна Сан юьхь гур яц».

*ТIулган керла экъанаш
(Карлабаьккхинарг 10:1-5)*

34 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «Хьалха йиначарах тера а йолуш, тIулган керла экъанаш ага хьайна. Царна тIехь ахьа йохийначу шинна тIехь хилла дешнаш яздийр ду Аса. ² Кхана Iуьйранна кийча хила. Синай-лам тIе хьала а валий, Суна хьалха хIотта ламанан бохь тIехь. ³ Хьобца лам тIе вала цхьаннан а бакьо яц, цу лам тIехь миччахь а ша гайта а бакьо яц цхьаннан а. Шун кегий а, даккхий а даьхни хила йиш яц цу ломана уллохь дежаш». ⁴ Хьалхалернаш санна йолу ши экъа а йина, Iуьйранна гIаьттина, Синай-лам тIе велира Муса, Везачу Эло шена тIе-ма-диллара. ТIулган ши экъа кара схьайицира цо.

⁵ Мархина юккъехь чу а воьссина, цунна уллохь сецира Веза Эла. ЯхIува (Веза Эла) аьлла, Шен цIе яьккхира Цо. ⁶ Мусана хьалхахула а ваьлла, Везачу Эло Шен ЯхIува йолчу цIарах лаьцна кхайкхам бира: «Веза Эла кьинхетаме а, дика а Дела ву, атта оьгIаз ца воьдуш волу а, боккха безам болуш а, тешаме волу а, ⁷ Шен тешам эзарнаш тIаьхьенашкахь латтош волу а, зуламна а, харцонна а, кьинна а гечдеш волу а, амма бехк бекхам ца беш ца буьтуш волу а, дайша латийначу кьинна берашна а, берийн берашна а кхозлагIчу а, йоьалгIачу а тIаьхьенехь таIзар деш волу а».

⁸ Цу сохьта, лаьтта а воьжна, Далла хьалха суждане вахара Муса. ⁹ Цо элира: «Хьалдолу Эла, Хьо суна реза велахь, тхуна юкьахь дIаво-лахьа. ХIара халкь чIогIа аьрха ду, амма тхан харцонашна а, кьиношна а геч а дай, Хьайн халкь санна дIаэцахьа тхо».

*Барт карлабаккхар
(Арадаккхар 23:14-19; Карлабаьккхинарг 7:1-5; 16:1-17)*

¹⁰ Везачу Эло тIаккха элира: «Аса барт бо шуьца: дерриг а хьан халкьана хьалха Ас тамашийна хIуманаш гойтур ду, дерриг дуьнен чохь долчу цхьана а халкьана хIинццалц цкъа а хилла доцу. Хьо юкьахь волчу халкьана Аса, Везачу Эло, хьан дуьхьа ден дерг гур ду, ткьа цу бахьаненна уьш ларамах буьзна хир бу. ¹¹ ХIинца Ас хьайна тIе-дуьллург Iалашде. Ас хьуна хьалхара лохкур бу эмархой, канаIанхой,

^{34:6, 7} Арадаккхар 20:5, 6; Лелар 14:18; Карлабаьккхинарг 5:9, 10; 7:9, 10.

хьетахой, перезахой, хьаввихой, явсайхой. ¹² Ларлолахь, хьо д'аво-гуш болчу махкарчу нахаца берта ма г'олахь, иза хьуна гур санна ца хилийтархьама. ¹³ Церан саг'а доккху меттигаш а, Ибадат дан¹ х'Ит-тийна тархаш а йохаяй, Ашера-далла лерина болу церан дечиган б'Ю-г'амаш хадабай, д'Абаха.

¹⁴ Цхьана Везачу Элана бен, кхечу далла ахь Ибадат дан мегар дац, х'Иунда аьлча Эмгаралла Ерг ц'е йолуш волу Веза Эла – эмгаралла йолу Дела ву. ¹⁵ Ларлолахь, цу махкахь Iаш болчу нахаца берта ма г'олахь, х'Иунда аьлча, Собгара д'а а бирзина, шайн деланашна т'Аьхьах'Иттича, царна саг'анаш даьхча, хьо д'акхойкхур ву цара, ткъа церан деланашна лерина саг'анаш даа там бу ахьа. ¹⁶ Церан мехкарий хьайн к'Енташна ма балабе, Везачу Элера д'а а бирзина, шайн деланашна т'Аьхьах'Иттар цу мехкаршка хьайн к'Енташна ца Iамадайтa.

¹⁷ Ц'Уш ма бе хьайна.

¹⁸ Совсачу баьпкан деза де лара: ворх'И дийнахь совсаза бепиг даа, Ас хьайна т'Е-ма-диллара. Иза билгалгьяккхинчу хенахь Авив ц'е йолчу баттахь хила дезаш ду, х'Иунда аьлча цу баттахь хьо Мисарара араваьлла.

¹⁹ Д'оьзалехь дуьххьара хилла к'Иант Сан ву, хьан даьхни юкьара дуьххьара хилла боьрша хьайба – я уьстаг'И, я газа – Сан ду. ²⁰ Хьалха хилла йолу вир, цуьнан метта Iахар а белла, парг'атгьяккха. Ткъа айхьа иза парг'ат ца яккхяхь, виран ворта кагъе. Хьайн дуьххьара хиллачу к'Ентех а мах ло.

Цхьа а Суна дуьхьал ма вола, карахь совг'ат а доцуш.

²¹ Ялх дийнахь болх бе, ворх'Иалг'ачу дийнахь садаIа. Ур-атталла ялта д'Иадуьйчу а, чудерзочу а хенахь цу дийнахь садаIа.

²² Дуьххьарлера ялта схьаэцаран „ШавуIот^д“ ц'е йолу деза де а, шо чехдолуш ялта чудерзоран деза де а лара.

²³ Шарахь кхузза берриг а божарий Хьалдолчу Элана, Исраилан халкъан Далла, хьалха х'Итта беза. ²⁴ Ас, хьуна хьалхара халкъаш д'а а лаьхкина, хьан мехкан дозанаш шордийр ду, цхьа а хьан лаьтта т'Е кхевдар вац, шарахь кхузза хьайн Везачу Далла хьалха хьо вог'уш волчу хенахь.

²⁵ Дийнатан ц'Иий Суна саг'ина даьккхича, совсийна бепиг Суна саг'ина ма даккха, ткъа Пасахьан саг'а Iуьйренга ма далийта.

^{34:13} Карлабаьккхинарг 16:21. ^{34:17} Арадаккхар 20:4; Iамальяр 19:4; Карлабаьккхинарг 5:8; 27:15. ^{34:18} Арадаккхар 12:14-20; Iамальяр 23:6-8; Лелар 28:16-25. ^{34:19} Арадаккхар 13:2. ^{34:20} Арадаккхар 13:13. ^{34:21} Арадаккхар 20:9, 10; 23:12; 31:15; 35:2; Iамальяр 23:3; Карлабаьккхинарг 5:13, 14. ^{34:22 а}: Iамальяр 23:15-21; Лелар 28:26-31; ^б: Iамальяр 23:39-43. ^{34:25} Арадаккхар 12:10.

²⁶ Хъайн лаьтто дуюхъара белла стоьмаш хъайн Везачу Делан цIа^д чу схъаба.

Буьхьиг шен ненан шури чохь ма кхехкае».

²⁷ Везачу Эло Мусага элира: «ДIаязде Ас хъайга аьлла дешнаш, хIунда аьлча цаьрца Ас барт бо хьовца а, Израилан халкъаца а». ²⁸ Мусас Веза Эла волчохь шовзткъа де а, шовзткъа буьйса а яьккхира. Цу хенахь цо яа хIума а ца йиира, хи а ца мелира. Пулган экъанаш тIехь бартбаран дешнаш дIаяздир цо: Делера болу итт хьехам.

Муса Синай-лам тIера чувоссар

²⁹ Карахь бартбаран ши экъа а йолуш, Синай-лам тIера чувуссучу хенахь, Мусана ца хаьара шен юьхь серлаяьлла хилар, Дала цуьнца къамел дина дела. ³⁰ Мусан лепаш йолу юьхь а гина, цунна тIебахка ца хIуьттура АхIарон а, израилхой а. ³¹ Цо шайга тIекхайкхича, АхIарон а, халкъана юкъара тхьамданаш а Мусана тIебахара. Цаьрца къамел дира цо. ³² Цул тIаьхьа массо а израилхой цунна тIебаьхкира, ткъа Везачу Эло Синай-лам тIехь шегга аьлларг дерриг а цаьрга дийцира Мусас. ³³ Нахаца къамел динчул тIаьхьа, пардо схъа а эцна, шен юьхь къайлаяьккхира цо. ³⁴ Везачу Элана хьалха хIоьттича, Мусас шен юьхьана дуюхьал йолу хIума дIайоккхура, ша араваллалц. Арахь шена ала тIедиллинарг израилхошка дуюьцура цо. ³⁵ Нахана гора лепаш йолу Мусан юьхь. Ша Веза Эла волчу чуваххалц, юха а шен юьхь къайлайоккхура цо.

Шоьтан садоIучу дийнах лаьцна тIедиллинарг

35 ¹ Дерриг а Израилан халкъ схъа а гулдина, Мусас элира: «Везачу Эло шуна дан тIедиллинарг хIара ду: ² ялх дийнахь болх бе, ткъа ворхIалгIа де деза хилийта шайн. Иза Везачу Элана лерина садоIу шоьтан де ду. Цу дийнахь болх бинарг вуьйр ву. ³ Шоьтан дийнахь цхьана а шайн хIусамашкахь цIе ма латае».

Делан четарна лерина совгIаташ

(Арадаккхар 25:1-9)

⁴ Дерриг а Израилан халкъе Мусас элира: «Везачу Эло тIедиллинарг хIара ду: ⁵ шайгара Везачу Элана совгIаташ да. Даггара сагIа дала лууш волчу хIора стага Везачу Элана лерина совгIат да: деши а, дети а, цIаста а, ⁶ сийна а, сирла-цIен а, таьIна-цIен а эханг а, дуткъа кIади а,

^{34:26} а: Карлабаьккхинарг 26:2; ^б: Карлабаьккхинарг 14:21. ^{34:29-35} 2 Коринт-хошка 3:7-16. ^{35:2} Арадаккхар 20:8-11; 23:12; 31:15; 34:21; Iамалъяр 23:3; Карлабаьккхинарг 5:12-14.

газанан тIаргIа а, ⁷ цIен басар хьаькхна йолу уьстагIийн цIоканаш а, хIордан дийнатийн кIеда тIаьрсиг а, акацин дечиг а, ⁸ къуьданашна зайтдаьтта а, къобалваран даьттанах а, хаза хьожа йогIучу сегIазах а туху хаза хьожа йогIу хIуманаш а, ⁹ оникс цIе йолу тIулг а, ийпад-на чухитто а, некха тIе уллучу безачу тIоьрмагна тIетосу а деза тIулгаш а».

Делан четарна лерина хIуманаш

(Арадаккхар 39:32-43)

¹⁰ «Шегахь говзалла йолчо, ван а веана, Везачу Эло тIедиллинарг дан деза: ¹¹ деза четар а, цуьнан тхов а, тхевнна тIера кхалор^д а, мIараш а, гураш а, хьокхий а, бIогIамаш а, баххаш а, ¹² бартбаран тIорказ а, цуьнан хьокхий а, негIар а, дуьхьал уллу кирхьа а, ¹³ стол а, цуьнан хьокхий а, берриг а цуьнан гIирс а, цу тIе хIитто Везачу Элана лерина баьпкаш а, ¹⁴ четар серладаккхарна болу стогар а, берриг а цуьнан гIирс а, цуьнан кегийра къуьданаш а, дагош долу даьтта а, ¹⁵ хаза хьожа йогIу хIума яго кхерч а, цуьнан хьокхий а, къобалваран даьтта а, хаза хьожа йогIу сегIаз а, Делан четаран неIаре уллу шаршу а, ¹⁶ дийнаташ дагоран сагIанаш доху кхерч а, цуьнан цIестан цаца а, цуьнан хьокхий а, цуьнан берриг а гIирс а, юьхь-куьгдуьлург а, цуьнан бух а, ¹⁷ кертана ухку шаршуш а, кертан бIогIамаш а, церан баххаш а, керта чуволучу уллу шаршу а, ¹⁸ четар чIагIьеш тухуш долу хьостамаш а, керт чIагIьеш долу хьостамаш а, цаьрца долу машшаш а, ¹⁹ Делан четарна чохь гIуллак деш тIедуха дезаш долу деза духарш а (Iамал ечу хенахь динан да^д волчу АхIарона а, цуьнан кIенташа а тIедуха дезаш долу деза духарш)».

Халкъо деана совгIаташ

²⁰ Муса волчуьра дерриг а Исраилан халкъ дIадахара. ²¹ Юха нах сьхаэха буйлабелира. Даггара лууш а, сино и гIуллакх къобалдеш а волу хIора стаг вогIура Везачу Элана лерина совгIат дахьаш. Гуламан четарна а, цуьнан берриг а гIирсана а, дезачу духаршна а лерина хIуманаш яхьара цара. ²² Шен даггара сагIа дала лууш долчу хIора адамо — божарша а, зударша а — мIерий а, лергах ухку чIагарш а, мухIарш а, тутьеш а, кхин йолу дашо хIуманаш а яхьара. ХIораммо а дашо совгIат, шатайпа сагIа санна, хьалаойура Везачу Элана. ²³ Шен долчо сийна а, сирла-цIен а, таьIна-цIен а эханг а, дуткъа кIади а, газанан тIаргIа а, цIен басар хьаькхна йолу уьстагIийн цIоканаш а, хIордан дийнатийн кIеда тIаьрсиг а дахьара. ²⁴ Детин я цIастанан совгIат луш болчу массара а иза Везачу Элана сагIина дахьара, ткъа белхан муьлхха а декъана акацин дечиг шен йолчо хIораммо а Везачу Элана

сагІна яхъара иза. ²⁵ Массо а говзачу зударша шайн куьйгашца хъовзийна сийна а, сирла-цІен а, таьІна-цІен а эханг а, дуткъа кІади а дахъара. ²⁶ И болх шайн дагца тІе а лаяцна, шайна хуучара газанан тІаргІа хъовзабора. ²⁷ Халкъан тхъамданаша оникс цІе йолу а, ийпадна а, некха тІе уллучу безачу тІоьрмагна а лерина а тІулгаш дахъара, ²⁸ ткъа иштта хаза хъожа йогІу хІуманаш а, зайтдаьтта а дахъара къуьданашна а, къобалваран даьтта а, хаза хъожа йогІу сегІаз а кечдан. ²⁹ Исраилан халкъа юкъара шайн даггара сагІа дала лууш мел лелачара, божарша а, зударша а, Мусагахула Везачу Эло дан тІедиллинчу тІуллакхна шайн-шайн лаамехъ Везачу Элана лерина совгІаташ дахъара.

Делан четар деш болу пхьераш

(Арадаккхар 31:1-11)

³⁰ Мусас исраилхошка элира: «Везачу Эло къастийна Хьоран кІентан Урин кІант Бацалиал, ЯхІудан тІаьхьенах волу. ³¹ Иза Делан Синах вуьзна ву. Муьлхха а хІума ян похІма а, говзалла а, хаар а цунна делла Дала. ³² Цунна хаьа говзачу куьцан хьесап дан а, и куц деших а, детих а, цІастанах а дан а, ³³ деза тІулгаш кечдан а, дечигах хІума ян а, мел болу говза болх бан а. ³⁴ Цунна а, Данан тІаьхьенах волчу Ахьисамахан кІантана ОхІлиабана а похІма делла кхиберш Іамо. ³⁵ Везачу Эло говзалла елла царна муьлхха а болх бан: дечигах хІума ян а, кІади дан а, сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эхангаца дуткъачу кІадеш тІехъ тир яккха а, кІадеш дуца а. Царна хаьа муьлхха а говза болх бан а, цу балхана хьесап дан а».

36 ¹ «Делан четар^д дан деза болх муха кхочушбан хууш волчу Бацалиала а, ОхІлиаба а, Везачу Эло хьекъал а, говзалла а елла мел болчу наха а дерриг а Везачу Эло тІе-ма-диллара дан деза».

² Мусас Бацалиал а, ОхІлиаб а, Везачу Эло говзаллаш елла а, даггара лелаш болу а массо а нах тІекхайкхира и болх бан. ³ Исраилхоша Делан четар дарна еана хІуманаш Мусагара схъаййцира оцу пхьераша шайн болх бан. Ткъа халкъо хІора Іуьйранна а кхин а схъакхобхьуш бара иза волчу шайн лаамехъ бахъаш болу, совгІатна лерина гІирсаш. ⁴ Юха Делан четарна тІехъ болх беш болу пхьераш, шайн болх а сацийна, тІебаькхира. ⁵ Цара Мусага элира: «Везачу Эло бе аьллачу белхашна оьшучул а сов кхобхьу наха гІирсаш».

⁶ ТІаккха Мусас халкъе дІакхайкхадайтира, я стага а, я зудчо а Делан четарна лерина хІумма а ма я аьлла. Цул тІаьхьа наха совцийра кхобхьуш йолу хІуманаш. ⁷ Бан беза белхаш кхочушбарна оьшучул сов ма яра хІинцале а схъакхехьна хІуманаш!

*Делан четар дар
(Арадаккхар 26:1-37)*

⁸ Белхаш бечарна юкъара уггар а говза пхъераш Делан четар дан хИттира. Дуткъачу кАдих а, сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эхангах а итт шаршу а йина, царна тІе говзачу куьйгашца дина каруб-маликийн суьрташ тийгира цара. ⁹ ХІора шаршу йохалла ткъе бархІ дол^а, шоралла диъ дол яра. Уьш ерриш а цхъана барамехъ йинера. ¹⁰ Пхи шаршу вовшах а хоьбтина, важа пхиъ а вовшаххоьбтира цара. ¹¹ Сийначу кАдих туьйдаргаш дира цара хьалхарчу пхеаннах йистерачу шаршун цхъана аГор, иштта вукху пхеаннах йолчу йистерачунна а туьйдаргаш дира. ¹² Хьалхарчу пхеаннах йолчу йистерачу шаршуна тІехъ шовзткъе итт туьйдарг дира цара, шолгІачу пхеаннах йолчу йистерачунна тІехъ а оццул дира. Церан туьйдаргаш дуьхъ-дуьхьал нисдира цара. ¹³ Шовзткъе итт дашо мІара а йина, шаршуш цаьрца вовшахтесира пхъераша, тІаккха цхъа четар хилира цунах.

¹⁴ Юха газанан тІергІах четарна тІехула лаца цхъайтта шаршу йира цара. ¹⁵ Уьш йохалла ткъе итт дол а, шоралла диъ дол а яра, цхъайтте а цхъана барамехъ а йолуш. ¹⁶ Пхи шаршу цхъаьний, ялх шаршу цхъаьний вовшахтесира цара. ¹⁷ Пхеаннах йолчу йистерачу шаршуна тІе шовзткъе итт туьйдарг тийгира, ткъа иштта ялханнах йолчу йистерачу шаршуна тІе а шовзткъе итт туьйдарг тийгира. ¹⁸ Уьш туьйдаргах дІатасархъама, цара шовзткъе итт цІестан мІара йира, тІаккха дерригенах а дийнна цхъаь хилира. ¹⁹ Четарна тІехула лаца ши кхалор^а а йира пхъераша, цхъаь цІен басар хьаькхна йолчу уьстагІийн цІоканех, важа хІордан дийнатийн кІедачу тІаьрсигах.

²⁰ Акацин дечигах ирахИттийна гураш кечдира цара четарна. ²¹ Гураш итт дол деха а, цхъа дол ахдол шуьйра а дара. ²² ХІора гуран ши зІок йинера цара, цхъаь шолгІачунна уллохъ а нисйина. Четаран дерриг а гураш иштта динера цара. ²³ Четаран кьилбехъа йолчу аГор хІоттийнарг ткъа гур бара. ²⁴ Оцу ткъа гурана уьш тІехІитто шовзткъа дато бух бинера пхъераша: цхъана гуран шина зІакарна кІел ши бух, вукху гуран шина зІакарна а ши бух. ²⁵ Четаран кьилбаседехъа йолчу аГор хІотто а ткъа гур бира цара. ²⁶ Царна шовзткъа дато бух а бира, ши бух цхъана гурана кІел а хІоттош. ²⁷ ТІехьарчу, малхбузехьарчу аГор бинарг ялх гур бара. ²⁸ Ши гур тІехьарчу аГор шина сонехъ а бира. ²⁹ Лахаш вовшахтеснера и шиъ, ткъа лакхахъ цхъана чІагарх дІатесира. Шина сонна болу и ши гур иштта бинера. ³⁰ Иштта, бархІ гур бара, уьш тІехІитто ялхитта дато бух а болуш – хІора гурана кІел шишша бух.

³¹ Акацин дечигах хьокхий дира цара. Пхи хьокха четаран цхъана аГор долчу гурашна лерина бара, ³² важа пхиъ вукху аГор долчу

гурашна лерина бара, кхин пхиъ тӀехъа агӀор долчу гурашна а бара. ³³ Юккъехъ болу хьокха кечбира цара, гурашна юккъехула четаран цхъана йистера вукху йисте кхаччалц. ³⁴ Гурашна а, хьокхешна а тӀе-хула деши лецира пхьераша, хьокхий чухӀитто чӀагарш а деших йира.

³⁵ Дуткъачу кӀадих а, сийначу а, сирла-цӀечу а, таӀӀна-цӀечу а эхангах кирхъа дира цара. Цу тӀехъ говзаллица каруб-маликийн суьрташ а дира. ³⁶ Кирхъанна акацих биъ бӀогӀам а бина, царна тӀе деши а лецира, тӀехъ дашо зӀакарш а йира. БӀогӀамашна биъ дато бух а бира. ³⁷ Четарна чуволлучу олла тӀехъ тир яьккхина йолу шаршу йира пхьераша дуткъачу кӀадих а, сийначу а, сирла-цӀечу а, таӀӀна-цӀечу а эхангах а. ³⁸ Цу шаршуна пхи бӀогӀам бира, тӀехъ мӀараш а еш. БӀогӀамийн лакхенашна а, царна тӀера дӀатосургашна а тӀе деши лецира, ткъа лахахъ цӀестан пхи бух бира цара.

Бартбаран тӀорказ дар

(Арадаккхар 25:10-22)

37 ¹ Акацин дечигах тӀорказ дира Бацалиала. Иза ши дол^д ахдол деха а, цхъа дол ахдол шуьйра а, цхъа дол ахдол лекха а дара. ² ТӀорказна чухула а, тӀехула а цӀена деши лецира цо. Ткъа цунна тӀехула, гонах, дашо сара лецира ³ Йиъ дашо чӀуг а йина, уьш тӀорказан беа когахъ дӀатесира: шиъ — цхъана агӀор, важа шиъ — вукху агӀор. ⁴ Акацих хьокхий а дина, царна тӀехула деши лецира цо. ⁵ Хьокхий тӀорказан агӀонашкахъ йолчу чӀагарех чекхдехира цо, цаьрца иза лелорхъама. ⁶ ТӀорказна тӀедуьллу негӀар дира цӀеначу деших. НегӀар ши дол ахдол деха а, цхъа дол ахдол шуьйра а дара. ⁷ Туьйсинчу деших негӀарна тӀехъ шина агӀор каруб-маликаш^д дира Бацалиала. ⁸ Цхъа каруб-малик цхъана агӀор, важа вукху агӀор нисдинера, и шиъ, дийнна цхъа хӀума а долуш, негӀарца цхъаьна. ⁹ Хъалаайинчу тӀемашца негӀар дӀа а хьулдеш, яххаш дуьхь-дуьхьал а йолуш, негӀарна тӀедирзина дара и каруб-маликаш.

Даздина баьпкаш тӀедоьхку стол яр

(Арадаккхар 25:23-30)

¹⁰ Акацих стол йира Бацалиала ши дол еха а, цхъа дол шуьйра а, цхъа дол ахдол лекха а. ¹¹ ТӀехула деши а лаьцна, цунна гонах а дашо сара лецира цо. ¹² Юха цу стоьлана гонах кераюкъан шораллехъ гур а бина, цунна тӀе а дашо сара лецира цо. ¹³ Йиъ дашо чӀуг а йина, стоьлан когаш болчохъ, беа сонехъ дӀачӀагӀйира цо. ¹⁴ Стол дӀасалело хьокхий чекхдоху чӀагарш стоьлан гурана уллохъ йинера. ¹⁵ Стол дӀасалело хьокхий акацих дина дара, тӀехула деши а лоцуш. ¹⁶ Цул тӀаьхъа стоьла тӀе хӀитто пхьегӀаш цӀеначу деших йира: бошхепаш а, еш а, кедаш а, боганаш а, царна чу чагӀаран сагӀанаш доттархъама.

*Стогар бар**(Арадаккхар 25:31-40)*

¹⁷ Цѐначу деших стогар бира. Цуьнан бух а, гѐад а туьйсинчу деших динера, ткѐа цу тѐхь хуьлу зезагаш (зубгалгашца а, зазанашца а) цуьнца цѐяна декѐах динера. ¹⁸ Ялх га дара цунна тѐхь: кхо га цѐяна агѐор, кхо га вукху агѐор. ¹⁹ Миндалан зезаган суьртехь цѐяна гаьнна тѐхь зубгалгашца а, зазанашца а долу кхо зезаг дара, цу кеппара кхо зезаг вукху гаьнна тѐхь а дара. Стогарна тѐхь долчу ялхе а гаьнна тѐхь иштта дара уьш. ²⁰ Стогаран гѐода тѐхь а миндалан зезаган суьртехь зубгалгашца а, зазанашца а долу диь зезаг дара. ²¹ Стогаран гѐодах схѐадолучу ялхе а гаьннах шинна кѐелахь цѐа зубгалг яра, вукху шина гаьнна кѐелахь а цѐа зубгалг яра, кхозлагѐчу шина гаьнна кѐелахь а цѐа зубгалг яра. ²² Стогарх схѐайовлу зубгалгаш а, гаьннаш а стогарца цѐяна дакѐа долчу туьйсинчу цѐначу деших йина яра. ²³ Цѐначу деших стогарна ворхѐ кѐубда^д а, цунна лерина тукарш а, нойш а йира Бацалиала. ²⁴ Стогар а, цуьнан гѐирсаш а беш дѐадаьлларг ши пунт* цѐена деши дара.

*Хаза хѐожа йогѐу хѐума яго кхерч бар**(Арадаккхар 30:1-5)*

²⁵ Акацин дечигах хаза хѐожа йогѐу хѐума^д яго кхерч бира. Иза беакѐов а болуш, йохалла а, шоралла а цѐа дол, локхалла ши дол бара. Цуьнан еа маьпѐхь маѐаш яра, кхерчаца цѐаьна декѐах а йолуш. ²⁶ Массо а агѐор а, тѐхула а, маѐашна тѐхь а цѐена деши а лаьцна, гонах дашо сара а лецира цунна. ²⁷ Серана кѐелахь шина а агѐор деших ши чѐуг йира, шайна чухула хѐокхий а даьхна, кхерч дѐабахѐа. ²⁸ Хѐокхий акацих дира, тѐхула деши а лоцуш.

*Кѐобалваран даьтта а, хаза хѐожа йогѐу хѐума а яр**(Арадаккхар 30:22-38)*

²⁹ Кѐобалваран деза даьтта а, хаза хѐожа йогѐу цѐена хѐума а кечийира, духѐиш кечдаран пхѐеро эдинарг санна.

*Дийнаташ дагоран сагѐа доккху кхерч бар**(Арадаккхар 27:1-8)*

38 ¹ Цул тѐаьхѐа Бацалиала акацин дечигах дийнаташ дагоран сагѐа доккху кхерч^д бира. Иза беакѐов бара, пхи дол^д беа а, пхи дол шуьйра а болуш, ткѐа локхаллина кхо дол бара. ² Кхерчан еа

* 37:24 *Пунт* – иза ялхитта кийла ю.

37:29 Арадаккхар 30:22-38.

маъПехъ цхъацца маІа а йира, уьш цуьнца цхъана декъах а йойтуш. Кхерч цІастанца кхелира. ³ Кхерчана оьшу берриг а гІирс кечбира: юкъ чуйохка кхабанаш а, лело аьшкалш а, боганаш а, мІерий а, кІора чубухку нойш а. Уьш массо а цІастанах йина яра. ⁴ ЦІастанах цаца бира кхерчана тІебилла. Кхерчан хІазарна кІел билла безара и цаца, кхерчана юккъе кхаччалц иза дІа а нисбеш. ⁵ Хьокхий чекхдаха цецан еа маъПехъ чІагарш йира. ⁶ Акацих дина дара и хьокхий, тІехула цІаста а лоцуш. ⁷ Хьокхий чІагарех чекхдехира, цаьрца иза лелочу хенах уьш шина агІор хилийта. Кхерч юкъахъ баьсса бара, чухула лаьцна аннаш а долуш.

ЦІестан юьхь-куьгдуьлург яр

(Арадаккхар 30:18)

⁸ Гуламан четар чу вьоду меттиг йолчохъ гІуллакх деш болчу зударийн цІастанах динчу куьзганех юьхь-куьгдуьлург а, цуьнан бух а бира цо.

Делан четаран керт яр

(Арадаккхар 27:9-19)

⁹ Цул тІаьхъа керт кечйира. БІе дол еха йолчу кьилбехьарчу агІор дуткъачу кІадих йина шаршуш оьхкира. ¹⁰ Царна лерина ткъа бІоГІам а, цІестан ткъа бух а бира. БІоГІамаш тІера мІерий а, дІатосургаш а дато яра. ¹¹ Кьилбаседехьарчу агІор а бІе дол еха шаршуш оьхкира. Царна лерина ткъа бІоГІам а, цІестан ткъа бух а бира. БІоГІамаш тІера мІерий а, дІатосургаш а дато яра. ¹² Кертан шоралла, малхбузехъа агІор, шовзткъе итт дол еха шаршуш яра, царна лерина итт бІоГІам а, итт бух а бира. БІоГІамийн мІерий а, дІатосургаш а детих йина яра. ¹³ Кертан шоралла, малхбалехъа йолчу агІор, шовзткъе итт дол еха шаршуш яра. ¹⁴ Цхъана агІор, керта вьодучохъ, оьхкина шаршуш пхийтта дол еха яра, царна лерина кхо бІоГІам а, кхо бух а бара. ¹⁵ Вукху агІор оьхкина а пхийтта дол еха шаршуш яра, царна кхо бІоГІам а, кхо бух а бира. ¹⁶ Массо а агІор оьхкина шаршуш дуткъачу кІадих йина яра. ¹⁷ БІоГІамийн баххаш цІестах дина дара, ткъа бІоГІамаш тІера мІерий а, дІатосургаш а детих йина яра. Дерриш а кертана гонахара бІоГІамаш детих динчу дІатосургашца вовшахтесна дара. ¹⁸ Кертан кевнна оьллина шаршу, тІехъ тІамарш а йолуш, сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эхангах а, дуткъачу кІадих а йина яра. Иза йохалла ткъа дол а, локхалла пхи дол а яра, кертана оьхкинчу шаршуйх тера а йолуш. ¹⁹ Цунна лерина биь бІоГІам бара, шайца цІестан

биъ бух а болуш. Церан мІерий а, дІатосургаш а дато яра, ткъа церан баххъаш детих кхелина дара. ²⁰ Делан четар чІагІдеш тухуш долу хьостамаш а, гонахара керт чІагІдеш долу хьостамаш а цІестан дара.

Делан четар деш дІаяьлла коьчал

²¹ ХІинца Делан четар деш дІаевлла коьчалш ягаръяран жамІ дийр ду. Мусас левихошна тІедиллира тоьшаллин четар деш дІаевлла коьчалш ягаръяр. Динан да¹ волчу АхІаронан кІанта Итамара куьйгалла деш дара и гІуллакш.

²² Везачу Эло Мусана тІе мел диллинарг кхочушдеш вара ЯхІудан тІаьхъенах волу Хьоран кІентан Урин кІант Бацалиал. ²³ Цуьнца Динан тІаьхъенах волу Ахьисамахан кІант ОхІлиаб а вара. Иза мухІар деш а, кІадеш дуцуш а, сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эхангаца дуткъачу кІадеш тІехъ тир йоккхуш а волу пхъар вара.

²⁴ Делан четар деш, цунна оьшу хІуманаш ян наха, Далла лерина совгІат санна, деана деши шовзткъе берхІитта пунт а, ворхІ бІе ткъе итт шекхал¹ а дара*, деза шекхал олучу барамехъ оьзна. ²⁵ Багарбинчу наха деана дети ши бІе пунт, цхъа эзар ворхІ бІе кхузткъе пхийтта деза шекхал** дара. ²⁶ Багарбинарш ткъа шарал тІехбевларш бара, уьш ялх бІе кхо эзар пхи бІе шовзткъе итт стаг хилира. Царах хІораммо а ах шекхал дети деара, дезачу шекхалан барамехъ узуш. ²⁷ БІе гали дети Делан четарх бІоГІамийн баххашна а, шаршу хъалаоьллинчу бІоГІамийн баххашна а дІадахара. БІе буьхана бІе гали дети, хІора буьхана цхъацца хилира. ²⁸ Цхъа эзар ворхІ бІе кхузткъе пхийтта шекхал детих бІоГІамийн мІерий а дира, церан баххъаш тІе а дехкира, дІатосургаш а йира. ²⁹ СовгІат санна наха деана цІаста цхъа бІе шовзткъа пунт а, ши эзар диъ бІе шекхал а*** дара. ³⁰ Цунах гуламан четарна чохъа воллучохъ хІиттийначу бІоГІамийн баххаш а дира, сагІа доккху кхерч а, цуьнан цаца а, берриг а гІирс а бира. ³¹ Ткъа иштта оцу цІастанах ерриг а кертана хІиттийначу бІоГІамашна баххаш а дира, кевнна долчу бІоГІамашна баххаш а дира, Делан четар а, керт а чІагІдеш долу хьостамаш а кечдира.

* 38:24 *Шовзткъе берхІитта пунт а, ворхІ бІе ткъе итт шекхал а* – вайн лелачу барамехъ иза цхъа эзар кийла ю.

** 38:25 *Ши бІе пунт, цхъа эзар ворхІ бІе кхузткъе пхийтта деза шекхал* – вайн лелачу барамехъ иза кхо эзар ийъ бІе шовзткъе итт кийла ю.

*** 38:29 *Цхъа бІе шовзткъа пунт а, ши эзар диъ бІе шекхал а* – вайн лелачу барамехъ иза ши эзар ийъ бІе ткъе пхи кийла ю.

38:25, 26 Арадаккхар 30:11-16. 38:26 Маттай 17:24.

*Динан дайшна духарш дар**(Арадаккхар 28:1-14)*

39 ¹ Сийначу а, таѳна-ѳечу а, ѳечу а эхангах динан дайшна Делан цѳа^д чохь гѳуллакх дан духарш кечдира цара, ткѳа иштта Ахѳаронна а дира деза духарш, Везачу Эло Мусана тѳе-ма-диллара. ² Ийпад^д цѳе йолу тѳеюху хѳума йира цара дешин тех а, сийначу а, таѳна-ѳечу а, ѳечу а эхангах а, ветанакх динчу хѳовзийначу тех а. ³ Дуткъадеш нисдинчу дешин экъанех, хеда а деш, дашо теш а даѳхна, уш, хаза дуцуш, сийначу а, таѳна-ѳечу а, ѳечу а тешна юкъалецира цара. ⁴ Белшашкахь ийпад дѳайоѳхкуш ши гур бира цара, цаѳрца ийпадан ши агѳор цѳхаѳнатесна хилиѳта. ⁵ Ийпадна тѳехула доѳхкуш дара иза ша санна дина долу доѳхка. Деших а, сийначу а, сирла-ѳечу а, таѳна-ѳечу а эхангах а, дуткъачу кѳадих а динера иза, Везачу Эло Мусана тѳе-ма-диллара ⁶ Пхѳераша, мухѳар тѳе язѳеш ма-хиллара, Исраилан кѳентийн цѳераш тѳе а язѳина, оникс цѳе йолу деза тѳулгаш хѳиттийра дашо беттанаш чу. ⁷ Юха и дашо беттанаш ийпадан гураш тѳехь дѳанисдира цара, Везачу Эло Мусана тѳе-ма-диллара. Цу тѳулгаша Далла исраилхой дагахь латтор бара.

*Некха хѳалха уллург кечѳяр**(Арадаккхар 28:15-30)*

⁸ Юха, ийпад санна, деших а, сийначу а, сирла-ѳечу а, таѳна-ѳечу а эхангах а, дуткъачу кѳадих а некха тѳе уллу беза тѳоѳрмаг бира цара. ⁹ Иза беакѳов а, шалха а яра, йохалла а, шоралла а барамана цѳха ше^д а йолуш. ¹⁰ Пхѳераша беа моѳгарехь деза тѳулгаш дехкира цунна тѳе. Хѳалхарчу моѳгарехь рубин а, топаз а, изумруд а цѳераш йолу тѳулгаш дара. ¹¹ Шолгѳачу моѳгарехь карбункул а, саппир а, алмаз а цѳераш йолу тѳулгаш дара. ¹² Кхоалгѳачу моѳгарехь яхонт а, агат а, аметист а дара. ¹³ Бобалгѳачу моѳгарехь хризолит а, оникс а, яспис а дара. Дерриг а тѳулгаш дашо гураш чохь дара. ¹⁴ Берриг а цу бедар тѳехь шийтта тѳулг бара, исраилхойн тайпанашка хѳаѳжжина. Хѳора тѳулга тѳехь, мухѳарна тѳехь санна, дѳаязѳина шийтта тайпанан цѳхаѳца цѳе яра. ¹⁵ Цѳеначу деших йина юѳйцина ши зѳе яра некха тѳе уллучу бедарна тѳехь. ¹⁶ Пхѳераша йина дашо ши ботт а, дашо ши чѳуг а яра цу тѳехь. Ши чѳуг некха хѳалхарчу безачу тѳоѳрмаган шина йисте дѳатесна яра. ¹⁷ Юѳйцина йолу ши зѳе, чѳагарех чѳех а яѳхна, некха тѳе уллучу безачу тѳоѳрмаган шина йисте дѳатесира пхѳераша. ¹⁸ Ткѳа зѳенийн важа ши чаккхе, шина дашо батта чу а тесна, ийпадан хѳалхарчу агѳор гура тѳехь дѳанисѳира. ¹⁹ Кхин ши дашо чѳуг а йина, некха хѳалха уллучу бедаран вукху шина йисте, ийпадехѳа йолчу чухула агѳор

тийгира пхьераша. ²⁰ Кхин а дашо ши чІуг а йина, ийпадан белшаш-кахь болу шина гурана лахо, хьалха агІор тийгира, и гураш ийпадан доьхкарна тІехула хотталучохь. ²¹ Некха хьалха уллучу бедаран чІагарш ийпадан чІагарех дІатесира сийначу тІергаца. Иза иштта динера, некха хьалха уллург ийпадах къаьстина ца хилийтархьама, Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара.

Динан дайшна лерина кхин духарш
(Арадаккхар 28:31-43)

²² Юха ийпадна бухахо сийначу тІергІан юьйцинчу кІадих оба йира цара. ²³ Корта чекхбаккха цу обанна юккъехь Іуьрг даьккхира, ткъа йистош яста ца ялийта, кІади а лоцуш, дІатийгира. ²⁴ Обанан юьхана сийначу а, сирла-цІечу а, таьІначу-цІечу а эхангах а, дуткъачу кІадих а Іежан суьртехь дина оьргаш оьхкира. ²⁵ ЦІеначу деших дина горгалеш оьхкира Іежашна юккъе. ²⁶ Іаж а, горгали а хийцалуш дара обанан юха тІехь. И бедар Далла лерина гІуллакх дечу хенахь динан дас тІеюха езаш яра, Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара.

²⁷ АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дуткъачу дуьйцинчу кІадих кучамаш тийгира. ²⁸ Чалба а, коьртах йоьхку хІуманаш а, чухула юху бедарш а йира оцу дуткъачу кІадих. ²⁹ Юха дуткъачу кІадих а, сийначу а, сирла-цІечу а, таьІна-цІечу а эханган, куьцаш а деш, доьхка дира, Везачу Эло Мусага ма-аллара. ³⁰ ЦІеначу деших йина аса яра дезачу тажана лерина, цу тІехь, мухІарна тІехь санна, яздинера: «Везачу Элана къобалдинарг» аьлла. ³¹ Куйна тІехула иза дІаехка цу тІе сийначу эхангах йина тІийраг тесира, Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара.

Болх чекхбаккхар
(Арадаккхар 35:10-19)

³² Нах гулбеш болчу Делан четарна лерина болу болх чекхбелира. Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара, дерриг а кхочушдира израилхоша. ³³ Мусана четар а, цунна богІу берриг а гІирс а, чІагарш а, гураш а, хьокхий а, бІогІамаш а, лаха лоцурш а схьаеара. ³⁴ Четарна тІетуку цІен басар хьаькхна йолу уьстагІийн цІоканех йина кхалор^д а, тІаьрсиган кхалор а, дезачу цІа чу волуш оьблина шаршу а гайтира израилхоша цунна. ³⁵ Тобшалин тІорказ^д а, цуьнан хьокхий а, негІар а гайтира израилхоша цунна. ³⁶ Шен гІирсашца а, цу тІе диллинчу дезачу баьпкаца а йолу стол а гайтира. ³⁷ ЦІеначу деших йина, шена тІехь кегийра къуьданаш йолу стогар а, цуьнан гІирс а, дагош долу даьтга а гайтира. ³⁸ СагІа доккху дашо кхерч а, нахана а, хІуманашна а, уьш беза хилар лоруш, тІехьокху даьтга а, хаза хьожа йогІу, дагош долу силам а, четар чу волуш дуьхьал уллу шаршу а гайтира. ³⁹ СагІа

доккху цЕстан кхерч а, цуьнца болу цЕстан цаца а, хьокхий а, берриг а цуьнан гИрс а, юьхь-куьг дуьлу бога а, цуьнан бух а гайтира. ⁴⁰ Уьй-те дАкъовлуш ухку шаршуш а, шайн бЮгАмашца а, баххашца а, уьйГарчу кевнна дуьхьал уллу шаршу а, машшаш а, хьокхий а, нах гулбеш болчу Делан четар чохь Аамал дечу хенахь лело гИрсаш а гайтира. ⁴¹ Юха динан дайн духарш (Аамал ечу хенахь динан да волчу АхАарона а, цуьнан кЕнташа а тЕдуха дезаш долу деза духарш) гайтира. ⁴² Везачу Эло Мусана тЕ-ма-диллара, бинера исраилхоша берриг а белхаш. ⁴³ Балхе хьаьжча, Мусана гира иза Везачу Эло тЕ-ма-диллара бина хилар. ТПаккха Мусас уьш декьалбира.

Гуламан четар дАхЮоттор а, кьобалдар а

40 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахь гуламан четар дАхЮоттаде. ³ Цу чу тЮлгийн экьанаш чохь йолу тЮрказ хЮоттаде, цунна дуьхьал шаршу а оллий. ⁴ Юха, чу а яй, стол а, цу тЕхь хИттайо хЮуманаш а дАхИттае. Стогар а схьаба, цу тЕ цуьнан кьуьданаш хИттабе. ⁵ Хаза хьожа йоккху хЮума шена тЕхь ягош болу дашо кхерч тЮрказна хьалха хЮоттабе. Четаран неАарехь шаршу а олла. ⁶ СаГина лерина шена тЕхь хьайба дагош болу кхерч четарна чуволучохь хЮоттабе. ⁷ Четарний, кхерчаний юккье юьхь-куьг дуьлу бога а хЮоттадай, цу чу хи дотта. ⁸ Гонач керт а хЮоттай, кевнна дуьхьал шаршу олла.

⁹ ТПаккха, кьобалваран даьтта схьа а эций, четарна а, цу чохь долчу массо а хЮуманна а тЕдотта. Уьш еза хир ю цул тАьхьа. ¹⁰ СаГа доккхучу кхерчана а, цуьнан гИрсана а тЕ даьтта дотта. Кьобалбе и кхерч, тПаккха иза кьаьсттина беза хир бу. ¹¹ Юьхь-куьг дуьлучу боганна а, цуьнан бухана а даьтта а доттий, иза а кьобалде.

¹² АхАарон а, цуьнан кЕнтий а, четарна улло а балабай, хица цАанбе. ¹³ Даздина духарш АхАаронна тЕ а дохий, цунна даьтта а доттий, кьобалве иза, Суна гЮллакх деш динан да^д хилийта. ¹⁴ Цуьнан кЕнтий схьа а балабай, царна тЕ а юха кучамаш. ¹⁵ Айхьа церан дена тЕ ма-доттара, даьтта дотта царна тЕ а, Суна гЮллакх деш, динан дай уьш хилийта. И даьтта доттар бахьана долуш церан тАьхьенаш а хир ю Суна гЮллакх деш, динан дай а хилла».

¹⁶ Везачу Эло шена тЕ-ма-диллара, дерриг а кхочушдира Мусас. ¹⁷ Мисар-махкара исраилхой арабевллачу шолгIачу шеран хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахь дАхЮоттийна Везачу Элан четар. ¹⁸ Мусас четар дАхЮоттийра. Цкъа хьалха бух а хЮоттийна, юха бЮгАмаш дIа а хИттийна, гураш а хИттийна, хьокхий охьадехкира цо. ¹⁹ Юха цу четарна тЕхула кхалор^д а хЮоттийна, тхов тЕ хЮума а йиллина, иза дIакьевлира, Везачу Эло тЕ-ма-диллара.

²⁰ Те парзаш яздина тПулгийн экъанаш тоъшаллин тПорказ^д чу а ехкина, тПорказан чІагарех хьокхий чекх а даьхна, негІар тПорказна те-диллира Мусас. ²¹ ППорказ, четар кІел а даьхна, хьалха шаршу а оьллина, дІакъевлира цо, Везачу Эло шена те-ма-диллара.

²² Четара кІел а яьхна, кьилбаседехьа, шаршуна араьха аГІор стол хІоттийра цо. ²³ Цу те Везачу Элана хьалха дохку баьпкаш хІиттийра цо, Везачу Эло те-ма-диллара.

²⁴ Юха стоьлана дубьхал, кьилбехьа, стогар хІоттийра. ²⁵ Везачу Элана хьалха кьубданаш хІиттийра Мусас, Цо шена те-ма-диллара. ²⁶ Четарна кІелаьх шаршуна хьалха шена тІехь хаза хьожа йоГу хІума^д ягош болу дашо кхерч хІоттийра цо. ²⁷ Цу тІехь хаза хьожа йоГу хІума ягийра Мусас, Везачу Эло те-ма-диллара.

²⁸ Четаран неІарехь шаршу оьллира цо. ²⁹ Дийнаташ дагоран саГІа доккху кхерч^д четарна хьалха, чуволлучохь, хІоттийра цо. Цу тІехь дийнаташ дагоран саГІанаш а, кІенан саГІанаш а дохура Мусас, Везачу Эло шена те-ма-диллара.

³⁰ Юьхь-куьг дуьлу бога четарна а, саГІа доккхучу кхерчана а юккъе а хІоттийна, цу чу хи доьттира цо. ³¹ Мусас а, АхІарона а, цуьнан кІенташа а шайн куьйгаш а, когаш а билира цу чохь. ³² ХІоразза а четарна кІел доьлхуш а, кхерчана те доьлхуш а дегІан меженаш юьлура цара, Везачу Эло Мусана те-ма-диллара.

³³ Четарна а, кхерчана а гонах керт а хІоттийна, кертан кевнна хьалха шаршу оьллира Мусас. Иштта шен болх чекхбаьккхира цо.

Четарна тІехула марха хІоттар

(Лелар 9:15-23)

³⁴ Делан четарна гонах марха хІоьттира, ткъа цу гуламан четаран чохь Везачу Элан олаллин нуьро юьзира. ³⁵ Муса Делан четарна кІел ца вахалора, цунна гонах марха хиларна а, Везачу Элан олаллин нур цу гуламан четарна чохь хиларна а. ³⁶ Делан четарна тІера и марха хьала-ьяккхича, новкъа бовлура исраилхой. ³⁷ Марха Делан четарна тІехула мел лаьтта, цара шайн меттамотт^д дІа ца боккхура. ³⁸ Дийнахь Везачу Элан марха четарна тІехула лаьттара, ткъа буйьсанна цунна юкьаьхь йогуш цІе хуьлура. Иштта хуьлура исраилхошна хьалха массо а церан некъашкахь.

^{40:34} Сулим 8:10, 11; ЕшаІ-ЯхІу 6:4; Яхьазкхиал 43:4, 5; Довзийтинарг 15:8.

Далла Гамалгяр

Дешхълхе

Гамалгяр цѐе йолчу тептар тѐхь Израилан халкъана юкъахь лелош долу Далла Гамалгяран а, динан гуламын а парзаш ду. Динан дайша жоплуш хилла и тѐдехкина парзаш нахана юкъахь кхочушдеш хилиитарх. Царна оцу тептар тѐхь хъхамаш а бу.

Тептаран коьрта ойланаш ю: Дела Веза хилар а, наха Далла Гибадат муха дан деза а, церан дахар муха хила деза а, «Израилан халкъан Везачу Делаца» йолу шайн юкъаметтиг лелорхъама.

Тептаран уггар шуьйра девзаш долу дешнаш 19:18 тѐхь ду: «Хьо санна веза хъайна уллораниг а». И дешнаш Гиисас шолгІа сийлахь тѐдиллинарг лоруш дара.

Дийнаташ дагоран саГІанаш

1 ¹ Веза Эла Мусага кхайкхира, гуламан четар чуьра цуьнга къамел дира Цо: ² «ДІаала израилхошка: „Шух цхъанна Везачу Элана лерина саГІа даккха лиьча, доккхачу а, жимачу а даьхних даккха и саГІа. ³ Нагахь санна Везачу Элана лерина дагоран саГІа стага доккхачу даьхних даккхяхь, иза боьрша хила деза, цхъа а сакхт а доцуш. Цо и бежана гуламан четарна чуволлучохь дІахІотто деза, Везачу Эле иза къобалдайтархъама. ⁴ Схъадалийначу бежанан коьрта тІе цу стага куьг диллича, и саГІа цу стеган метта Дала тІеобцур ду, цунна тІера кьинош дІадахархъама. ⁵ Везачу Элана хълха старГІина урс хъакха деза цу стага, цул тІаьхьа АхІаронан кІентий болчу динан дайша гуламан четарна чуволлучохь лаьтгачу саГІа доккхучу кхерчана массо а агІор тІетоха деза цу бежанан цІийн цинцаш. ⁶ Оцу стага, дийначу бежанна тІера неІ схъа а даьккхина, и бежана дакъошка декъа деза. ⁷ АхІаронан кІентий болчу динан дайша, саГІа доккхучу кхерча тѐхь цѐе а латийна, цу тІе дечиг дилла деза. ⁸ АхІаронан кІентий болчу динан дайша, цѐера тІе дехкинчу дечигаш тІе бежанан дакъош а, корта а, мохь а йилла еза. ⁹ Оцу стага бежанан когаш а, чоко а диллича, динан дас дерриге а дакъош цѐера тѐхь даго деза. Иза цѐера тѐхь дагош долу саГІа ду, цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь ю.

¹⁰ Нагахь санна Везачу Элана лерина дагоран саГІина стага жимачу даьхних – уьстагІех я гезарех – даккхяхь, иза цхъа а сакхт доцу

боърша дийнат хила деза. ¹¹ Стага Везачу Элана хьалха, саГІа доккхучу кхерчан кьилбаседехьарчу аГІор охьа а диллина, дийнатна урс хьакха деза, цул тІаьхьа АхІаронан кІенташа, динан дайша, цу дийнатан цІий тоха деза кхерчан массо а аГІор. ¹² Стага дийнат дакъошка декъа деза, кортий, моххый дІа а къастийна. Юха динан дас и дакъош кхерча тІерачу цІерана тІе техкинчу дечигна тІе дахка деза. ¹³ Стага дийнатан когаш а, чоко а йилича, дерриге а дакъош кхерча тІехь даго деза динан дас. Иза цІера тІехь дагош долу саГІа ду, цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь ю.

¹⁴ Нагахь санна Везачу Элана лерина дагоран саГІина стага олхазар дахьахь, иза я кьоркхокха я кхокха хила беца. ¹⁵ Динан дас, кхокха саГІа доккхучу кхерчана тІе а беана, цуьнан корта схьабоккхур бу. Цуьнан цІий кхерчан аГІонна тІе охьа а дахийтина, иза багор бу цо кхерча тІехь. ¹⁶ Кхокханан харданг а, месаш а схьа а яьхна, кхерчан малхбалерчу аГІор, юкъ дІахьокхучу метте, охьатосур ю динан дас. ¹⁷ Стага и кхокха, цуьнан тІемаш, кег а ца деш, дІа а озийна, кагбича, иза кхерча тІе техкинчу дечигна тІерачу цІергахь багор бу динан дас. Иза цІера тІехь дагош долу саГІа ду, цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь ю“».

КІен саГІа

2 ¹ «Нагахь цьханна кІен саГІа даккха лаахь, кІенах дина тоьлла дама схьа а дай, цу тІе зайтдаьтта а дотта, ливан¹ цІе йолу сеГІаз а дилла цо. ² И саГІа динан дай болчу АхІаронан кІенташна тІе дан деза. Деман цьха кана, цуьнца долчу зайтдаьттанца схьа а эцна, дерриг а ливанаца иза саГІа доккхучу кхерча тІехь багор бу динан дас. Дерриг а дама Везачу Элана саГІина дІаделла хиларан билгало хир ю иза. ЦІера тІехь доккхуш долчу оцу саГІин хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ³ КІен саГІанах бухадиснарг АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дала деза. Иза чІогІа деза ду, Везачу Элана леринчу цІера тІехь даьхначу саГІанех иза схьаэцна долу дела.

⁴ Нагахь санна пешахь деттина кІен саГІа ахь доккхуш делахь, иза тоьллачу демах дина хила деза: зайтдаьтта тоьхна совсаза бепиг я тІе зайтдаьтта хьаькхна дуткъа совсаза хьокхамаш хила деза.

⁵ Нагахь хьан кІен саГІа кхийрачу пхьегІи тІехь деттина делахь, иза зайтдаьтта тоьхначу демах совсаза дьина хила деза. ⁶ Бепиг дакъошка а декъий, цунна тІе зайтдаьтта дотта. Иза Везачу Элана лерина кІен саГІа ду.

⁷ Нагахь хьан кІен саГІа ялГІу тІехь деттина бепиг делахь, иза зайтдаьттанца долчу тоьллачу кІен демах дина хила деза. ⁸ Иштта кечдина кІен саГІа Везачу Элана схьада. Динан дега дІахьовдаде иза, цо кхерча тІе дуьлтур ду и саГІа. ⁹ Динан дас, схьа а эцна, кхерча тІехь саГІин

цхъа дакъа дагор ду. Дерриге а Везачу Элана сагІина дІаделла хиларан билгало хир ю иза. Цу сагІин хьожа Везачу Элана тамехъ ю. ¹⁰ КІен сагІанах бухадиснарг АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дала деза. Иза чІога деза ду, Везачу Элана леринчу цІера тІехъ даьхначу сагІанех иза схъаэцна долу дела.

¹¹ Везачу Элана лерина дахьачу муьлххачу а кІен сагІанах морза ма тоха, хІунда аьлча я морза а, я моз а Везачу Элана леринчу сагІанца даго бакъо яц шун. ¹² Дуьххъара схъаэцначу ялтех долу совгІат санна дан мегар ду уьш Везачу Элана лерина, амма тамехъ хьожа яйита кхерча тІехъ даго мегар дац. ¹³ Муьлххачу а кІен сагІанах туьха тоха, хъайн сагІа Делаца бинчу бертан туьха ца тухуш ма дита. Муьлххачу а айхъа дахьачу сагІанца Везачу Далла туьха да. ¹⁴ Дуьххъарчу ялтех кІен сагІа доккхуш делахъ, цІера тІехъ дакъыйначу кенех даьхна аьтта долу буьртигаш да. ¹⁵ Царна тІе зайтдаьтта а дотта, ливан цІе йолу сегІаз а дилла. Иза кІен сагІа ду. ¹⁶ Динан дас буьртигийн цхъа дакъа – зайтдаьттанца а, мел долчу ливанаца а эдина – дагор ду. И дерриге а Везачу Элана лерина сагІина дІаделла хиларан билгало хир ю иза. Иза Везачу Элана цІера тІехъ даьккхина сагІа ду».

Бертан сагІанаиш

З ¹ «Нагахъ цхъаммо, бертан сагІа доккхуш, доккха бежана даладахъ, бен а дац иза боьрша я стен хилар, – Везачу Элана леринарг цхъа а айп доцу бежана хила деза. ² Шен куьг бежанан коьрта тІе а диллина, гуламан четарна чуволлучохъ цунна урс хъакха деза сагІа доккхучо. Динан дай болчу АхІаронан кІенташа сагІа доккхучу кхерчан массо а агІонна тІе цІий тоха деза. ³ Цу бертан сагІанах цхъадолу дакъош Везачу Элана, дагоран сагІа санна, даха деза: чухулара а, чоконна тІера а ерриг а мохъ, ⁴ ший жим а, царна тІера юкъа тІехъ йолу мохъ а, доІаха тІера мохъ а (иза жаннашца цхъаьна яккха еза). ⁵ АхІаронан кІенташа цІерана тІе техкинчу дечигашна тІехъ долчу дийнаташ дагоран сагІанца цхъаьна ягор ю уьш кхерча тІехъ. Цу сагІин хьожа Везачу Элана тамехъ ю.

⁶ Нагахъ стаг Везачу Элана лерина кегиьрачу дийнатех бертан сагІа доккхуш велахъ, цхъа а айп доцу боьрша я стен дийнат дала деза цо. ⁷ Нагахъ сагІина балийнарг уьстагІ белахъ, иза Везачу Элана хъалха хІотто беза. ⁸ Дийнатан коьрта тІе куьг а диллина, гуламан четарна хъалха цунна урс хъакха деза. АхІаронан кІенташа сагІа доккхучу кхерчан массо а агІонна тІе цуьнан цІий тоха деза. ⁹ Цу бертан сагІанах цхъадолу дакъош Везачу Элана, дагоран сагІа санна, даха деза: мохъ а, букъан даьІахка тІекхаччалц схъахадийна болу дума а, чухулара а, чоконна тІера а мохъ, ¹⁰ ший жим а, царна тІера юкъа тІехъ йолу

мохъ а, долаха тѣра мохъ а (иза жаннашца цхъаьна яккха еза). ¹¹ Динан дас сагІа доккхучу кхерча тѣхъ яго еза уьш. Иза Везачу Элана лерина цѣра тѣхъ даьккхина кхачанан сагІа ду.

¹² Нагахъ стага сагІина ялийнарг газа елахъ, иза Везачу Элана хьалха хІотто еза. ¹³ Цунна тѣе шен куьг а диллина, гуламан четарна хьалха дийнатна урс хьакха деза цу стага. АхІаронан кІенташа газанан цІий сагІа доккхучу кхерчан массо а агІонна тѣе тоха деза. ¹⁴ Цу бертан сагІанах цхьадолу дакъош Везачу Элана, дагоран сагІа санна, даха деза: чухулара а, чоконна тѣра а ерриг а мохъ, ¹⁵ ший жим а, юкъа тѣхъ йолу мохъ а, долаха тѣра мохъ а (иза жаннашца цхъаьна яккха еза). ¹⁶ Динан дас сагІа доккхучу кхерча тѣхъ яго еза уьш. Иза цѣра тѣхъ даьккхина кхачанан сагІа ду, Везачу Элана тамехъ йолу хьожа ю и.

Ерриг а мохъ Везачу Элана лерина хила еза. ¹⁷ Иза гуттаренна а шун тІаьхьенашна тѣедуьллуш ду, шу миччанхьа дехаш делахъ а. Цхъа а тайпа мохъ а, цхъа а тайпа цІий а ма даалаш».

Ларамаза латийначу кьинна доху сагІанаиш

4 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Діаала исраилхошка: „Нагахъ цхьаммо ларамаза Везачу Эло тѣедехкинчу парзашна дуьхьал къа латийнехъ, я дан ца магош дерг динехъ, цо кхочушдан дезарг хІара ду:

³ Нагахъ Везачу Элана лерина гІуллакх дан къобалвинчу динан дас къа а латийна, и бахъана долуш халкъ бехке хиллехъ, ша латийначу кьинна цхъа а айп доцу къона старгІа ялае Везачу Элана сагІина лерина. ⁴ Гуламан четаран неІарна улло а ялийна, Везачу Элана хьалха хІотто еза и старгІа. Динан дас, старгІин коьрта тѣе куьйгаш а дехкина, юха цунна урс хьакха деза Везачу Элана хьалха. ⁵ Юха Везачу Элана лерина гІуллакх дан къобалвинчу динан дас стеран цІий гуламан четар чу дахъа деза. ⁶ Шен пІелг цІий чу а Іоьгтина, Везачу Элана хьалха – Делан четаран уггар езачу чоьнна хьалха долчу кирхъанна йистехъ – ворхІазза цІий пІелга тѣра дІатоха деза цо. ⁷ Везачу Элана хьалха гуламан четарна чохъ болчу, шена тѣхъ хаза хьожа йогІу хІума^д ягочу кхерчан маІех цІий хьакха деза динан дас, ткъа дисна цІий гуламан четарна чуволлучохъ лаьтгачу тѣхъ дийнаташ дагочу кхерчан буха тѣе охьадотта деза цо. ⁸⁻¹⁰ Кьинах долчу сагІина йийначу стеран ерриг а мохъ схьаяккха еза, бертан сагІанах мохъ схьа-ма-йоккху: чухулара а, чоконна тѣра а ерриг а мохъ, ший жим а, юкъа тѣхъ йолу мохъ а, долаха тѣра мохъ а (иза жаннашца цхъаьна яккха еза). Дийнаташ дагош болчу кхерча тѣхъ яго еза уьш динан дас. ¹¹ Стеран неІ а, цуьнан дерриг жижиг а, корта а, когаш а, чоко а, боьхаллаш а ¹² меттамотт^д болчуьра арахъа, Далла хьалха цІена йолчу метте а яьхьна, чим дІакхуссучохъ, дечиган цѣра тѣхъ яго еза. Чим дІакхуссучохъ яго еза уьш.

¹³ Нагахь санна дерриге а Исраилан халкъо ларамаза къа латадахь, Везачу Эло тЕдехкина парзаш а талхош, дан ца мегарг дахь, иза бехке хир ду. ¹⁴ Шайн къинах дерг хиъча, наха дерриг а халкъана тЕра къинан саГина къона старГІа яло еза. Везачу Элан четарна хьалха дІа-хІотто еза иза. ¹⁵ Халкъана юкъара къаноша, шайн куьйгаш стеран коьрта тЕ а дехкина, урс хьакха деза цунна Везачу Элана хьалха. ¹⁶ Везачу Элана лерина гІуллакх дан къобалвинчу динан дас стеран цІий гуламан четарна чу дахьа деза. ¹⁷ Шен пЕлг стеран цІий чохь баша а бина, Везачу Элана хьалха — Делан четаран уггар езачу чоьнна хьалха долчу кирхьанна йистехь — ворхІазза цинцаш дІатоха деза динан дас. ¹⁸ Везачу Элана хьалха гуламан четарна чохь лаьтгачу, тЕхь хаза хьожа йогІу хІума ягочу кхерчан маЕх цІий хьакха деза цо, ткъа дисна цІий гуламан четарна чуволлучохь лаьтгачу, тЕхь дийнаташ дагочу кхерчан буха тЕ охьадотта деза. ¹⁹ Ерриг а мохь, стеран чорха чуьра схьа а яьккхина, кхерча тЕхь яго еза. ²⁰ Къинах долчу саГина йийначу старГІица диннарг дан деза кху старГІица а. Иштта динан дас царна тЕра къа дІадоккхур ду, тІаккха Дала царна гечдийр ду. ²¹ СтарГІа, меттаматтал арахьа а яьккхина, яго еза, хьалхалерниг санна. Иза халкъо латийначу къинах долу саГІа ду.

²² Нагахь санна куьйгалхочо ларамаза къа латадахь, шен Везачу Дала тЕдехкина парзаш а талхош, дан ца дезарг дахь, иза бехке хир ву. ²³ Ша къа латийнийла хиъча, саГина цхьа а айп доцу бож яло еза цо. ²⁴ Божан коьрта тЕ куьг а диллина, дийнаташ дагоран саГина далийна бежанаш дойучу меттехь цунна урс хьакха деза цо Везачу Элана хьалха. Иза къинах долу саГІа ду. ²⁵ Динан дас шен пЕлгаца схьаэцна долу бежанан цІий хьакха деза дийнаташ дагочу кхерчан маЕх, ткъа дисина цІий цу кхерчан буха тЕ охьадотта деза цо. ²⁶ Ерриг а мохь кхерча тЕхь яго еза, бертан саГІа доккхуш мохь ягош ма-хиллара. Иштта динан дас куьйгалхочо латийна къа дІадоккхур ду, тІаккха Дала цунна гечдийр ду.

²⁷ Нагахь халкъана юкъара цхьаммо ларамаза къа латадахь, Везачу Эло тЕдехкина парзаш а талхийна, дан ца дезарг дахь, иза бехке хир ву. ²⁸ Ша къа латийнийла хиъча, саГина цхьа а айп доцу газа яло еза цо латийначу къинах. ²⁹ Газанан коьрта тЕ куьг а диллина, къинах долчу саГина лерина цунна урс хьакха деза цо дийнаташ дагоран саГІна бежанаш дойучу меттехь. ³⁰ Динан дас шен пЕлгаца, схьа а эцна, цуьнан цІий хьакха деза дийнаташ дагочу кхерчан маЕх, ткъа дисина цІий цу кхерчан буха тЕ охьадотта деза цо. ³¹ Бертан саГІа доккхуш схьакъастош йолу мохь санна, газанан ерриг а мохь схьакъасто еза. Динан дас кхерча тЕхь яго еза иза, Везачу Элана тамехь

йолу хьожа хилийта. Иштта динан дас цу стагана тІера къа дІадоккхур ду, тІаккха Дала цунна гечдийр ду.

³² Нагахь оцу къа латийначу стага къинах долчу сагІина Іахар балабахь, иза цхьа а айп доцуш болу стениг хила беза. ³³ Цуьнан коьрта тІе куьг а диллина, къинах долчу сагІина лерина цунна урс хьакха деза дийнаташ дагоран сагІина бежанаш дойучу меттехь. ³⁴ Динан дас шен пелгаца схьаэцна цу Іахаран цІий хьакха деза дийнаташ дагочу кхерчан маІех, ткъа дисна цІий кхерчан буха тІе охьадотта деза цо. ³⁵ Іахаран ерриг а мохь схьакъасто еза, бертан сагІа доккхуш бийначу Іахаран санна. Динан дас кхерча тІехь, кхидолчу дохучу сагІанашца цхьаьна, яго еза иза Везачу Элана сагІина лерина. Иштта динан дас оцу стага латийна къа дІадоккхур ду, тІаккха Дала цунна гечдийр ду³⁶».

ХІун къинош латийча даккха деза сагІа?

5 ¹ «Нагахь стаг, цхьа хІума гина я цунах лаьцна хезна, теш велахь, шена хуучух чІагІо е аьлча, цо иза ца яхь, тІаккха иза бехке ву, цо жоп дала деза.

² Стаг хьарам йолчу хІуманых дІахьакхавала тарло. Хуьлийла иза делла хьарам экха, я хьарам хьайба, я хьарам текхарг, стагана ша цунах дІахьакхавеллий ца хаахь а, иза бехке а, Далла хьалха боьха а ву.

³ Адамца доьзна долчу муьлххачу а Далла хьалха цІена доцучу хІуманых, шена а ца хууш, стаг хьакхавеллехь, амма тІаьхьа цунна и хиьнехь а, иза бехке ву.

⁴ Ойла а ца еш, цхьа хІума дийр ду аьлла, чІагІо ян там бу стага. И хІума вон я дика хила мега — башхо яц. Стага ца хууш чІагІо яхь, амма цунна иза юха дагайоьгІушехь цуьнан бехк хир бу.

⁵ Нагахь санна стага оцу дийцинчех цхьа къа латийнехь, цо нахана хьалха даре дан деза шегара даьллачунна. ⁶ Ша латийначу къинна, гІуда санна, цо Везачу Элана лерина сагІа даккха деза, уьстагІ я газа а ейтина. Иштта динан дас цу стага латийна къа дІадоккхур ду.

⁷ Нагахь санна шен уьстагІ бен таро яцахь, Везачу Элана лерина ши кхокха (я ши къоркхокха) гІуда санна бан беза цо, цхьа кхокха къинан сагІина, ткъа важа дагоран сагІа санна. ⁸ И ши кхокха динан дега дІабабла беза. Цо къинан сагІина болчу кхокханан лаг хадор ду, амма корта схьабоккхур бац. ⁹ Оцу кхокханан цІий цо сагІа доккхучу кхерчан агІонах тухур ду, ткъа диснарг кхерчан когашна улло охьадуттур ду. Иза къинна дуьхьал даьккхина сагІа хир ду. ¹⁰ ШолгІа кхокха дагоран сагІа доккхуш багор бу динан дас, тІедиллина ма-хиллара. Иштта динан дас цу стага латийна къа дІадоккхур ду, тІаккха цунна Дала гечдийр ду.

¹¹ Нагахь санна ши кхокха бан а стеган таро ца хилахь, ша латийначу къинна дуьхьал бархІ кад дама дан деза цо. Демах даьтта а, ягийна

хаза хьожа йогу хГума¹ а ма тоха, хГунда аьлча иза кьинан саГІа ду. ¹² Къа латийначу стага и дама динан да волчу схьадан деза. Динан дас, Везачу Элана деана хиларан билгалонна цхьа кана схьа а эчна, дама кхерча тГехь дагор ду кхачанан саГІа санна. ¹³ Иштта динан дас цу стага латийна къа дІадоккхур ду, Дала а цунна гечдйир ду. СаГІа даькхича дисина дама динан дена доГІуш ду, кІен саГІа а хилла».

Гуда такхаран саГІанаш

¹⁴ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁵ «Нагахь санна стага, Везачу Элана доГІуш дерг дІа а ца луш, ларамаза къа латадахь, цхьа а сакхт доцу ка бан беза цо шегара даьллачунна тІера. Коьман мах дато шекхал¹ ахча хГотто беза ахь (шекхал Езачу Меттигехь лелош долчу барамехь хила деза), даьллачунна гуда такхаран саГІина лерина. ¹⁶ Цо ша хІинццалц ца делларг дІадала деза. ДІадала дезачунна тІе пхьобалГІа дакъа а тоьхна, иза динан дега дІадала деза. Иштта динан дас цу стага латийна къа дІадоккхур ду. Цо гуда такхаран саГІа а лерина, ка схьаобцур бу, тІаккха Дала а цу стагана гечдйир ду.

¹⁷ Нагахь санна стага Везачу Эло тІедехкина парзаш талхош, дан ца дезарг динехь, иза бехке ву, цо шегара даьллачунна жоп дала деза, ца хууш и даьлlexь а. ¹⁸ Цо динан да волчу сакхт доцу ка бахьа беза гуда такхаран саГІина лерина, ахь хадийначу мехах. Иштта динан дас цу стага ларамаза латийна къа дІадоккхур ду, тІаккха Дала а гечдйир ду цунна. ¹⁹ Везачу Элана дубьхал даьллачу хГуманна а стаг бехке ву, цундела цо гуда такхаран саГІа даккха деза».

6 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Цхьаммо, Везачу Элана хьалха цате-шаме а хуьлуш, къа лато тарло. Масала, цунах тешна цхьа хГума йитина я цхьана ханна дІаелла хилла, ткъа цунах лаьцна цуьнан уллораниг Іехо тарло цо. Я, масала, цхьа хГума шен уллорачух лачкъийна цо. Я цхьаь леван тарло цо. ³ Я цхьа хГума а карийна, иза къайладаккха тарло цо. Я муьлххачу а шегара даьллачу кьинах цо харцдуй баа тарло, цу бахьанина къа а латош. ⁴ Оцу тайпана къа а латийна, бехке волчу стага ша лачкъийнарг, я схьадаьккхинарг, я шега делларг, я шена карийнарг, ⁵ я шех лаьцна харцдуй биьна хГума юхадала деза. ДоГІург дерриг дІа а делла, цу тІе пхьобалГІа дакъа тоха деза цо. Гуда такхаран саГІа доккхучу дийнахь цу хГуманан дега дІадала деза цо иза. ⁶ Шен бехк хиларна цу стага Везачу Элана лерина гуда такхаран саГІа даккха деза. Динан да¹ волчу цхьа а сакхт доцу а, боГІучу мехах болу а ка бало беза цо. ⁷ Иштта Везачу Элана хьалха динан дас цу стага латийна къа дІадоккхур ду, тІаккха Дала цуьнгара девллачу дерриге а кьиношна гечдйир ду цунна».

Дийнаташ дагоран саГІапах долу тІедиллинарѓ

⁸ Везачу Эло Мусага элира: ⁹ «АхІароне а, цуьнан кІенташка а дІа-ала: дийнаташ дагоран саГІапах долу тІедуьллург ду хІара. Кхерча тІехь дагош долу дийнаташ буйсанна сахиллалц цІера тІехь дита деза, кхерчан цІе а, ца йовш, яга езаш ю. ¹⁰ Динан дас чухула а, тІехула а дуткъачу кІадих йина бедарш юха еза. Кхерча тІера дийнат дагийна бисна чим, схьа а эцна, кхерча улло охьабилла беца цо. ¹¹ Цул тІаьхьа, шен бедарш схьа а яьхна, кхин бедарш а юьйхина, меттаматтал ара-хьа, Далла хьалха цІена йолчу метте, чим дІабахьа беца цо. ¹² Кхерча тІера цІе, ян ца йовш, яга езаш ю цу хенахь. ХІора Іуьйранна динан дас кхерча тІе дечиг тилла деза, цу тІе дийнаташ дагоран саГІа а дилла деза, иштта бертан саГІапах йолу мохь цу тІехь яго а еза. ¹³ ЦІе кхерча тІехь гуттар а яга езаш ю, дІа а ца йовш».

КІен саГІапах долу тІедиллинарѓ

¹⁴ «КІен саГІапах долу тІедиллинарѓ ду хІара: динан дайша, АхІаронан кІенташа, саГІа доккхучу кхерчана дуьхьал Везачу Элана лерина дан деза иза. ¹⁵ КІен саГІапах цхьа кана тоьлла кІен дама схьаэца деза динан дас. Зайтдаьттанца а, мел долчу ливанаца а и дама э а дина, иза кхерча тІехь даго деза. Дерриге а Везачу Элана саГІина дІаделла хиларан билгало хир ю иза. ¹⁶ КІен саГІапах диснарѓ АхІарона а, цуьнан кІенташа а дІадаа деза. Езачу меттехь, гуламан четар долчу кергахь, совсаза а долуш, даа деза цара и саГІа. ¹⁷ Морза а тухуш, датта ца деза кІен саГІин бепиг. Ас Сайн саГІанех динан дайшна луш долу дакъа ду иза. Къинах долчу саГІапах а, гІуда такхаран саГІапах а тера долу чІоГІа деза саГІа ду иза. ¹⁸ АхІаронан тІаьхьенах болчу массо а божарша даа мегаш ду и саГІа. Церан тІаьхьенашна гуттаренна а Везачу Элан саГІапах долу дакъа ду иза. Цунах дІахьа-кхаделларѓ дерриг а деза хир ду».

¹⁹ Везачу Эло Мусага элира: ²⁰ «АхІарона а, цуьнан кІенташа а иза даьттанца къобалвечу дийнахь Везачу Элана лерина даккха дезаш долу саГІа иштта хила деза: бархІ кад тоьлла кІен дама дан деза цара гуттар а доккхучу кІен саГІина лерина, царах ах — Іуьйранна, важа ах — суьйранна. ²¹ Зайтдаьттанца эдина дама кхийрачу пхьегІи тІехь кечдан деза. ТІаккха, кеч а дина, дуззалц зайтдаьттанца э а дина, кІен саГІа санна, иза Везачу Элана даккха деза. Цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ²² АхІаронан кІентех волчу, даьттанца къобалвинчу динан дас даккха деза и саГІа. Иза Везачу Эло гуттаренна а тІедуьллуш долу парз ду. КІен саГІа дерриг а даго дезаш ду. ²³ Динан дегара долу муьлхха а кІен саГІа даго деза, иза даа мегар дац».

Къинах долчу саГІа нах лаьцна тІедиллинарг

²⁴ Везачу Эло Мусага элира: ²⁵ «АхІароне а, цуьнан кІенташка а дІа-ала: къинах долчу саГІа нах лаьцна тІедиллинарг иштта ду. Дийнаташ дагоран саГІа бежанаш дойучу меттехь Везачу Элана хьалха урс хьакха деза къинах долчу саГІа нах далийначу дийнатна. Иза чІоГІа деза саГІа ду. ²⁶ Къинах долу саГІа доккхуш волчу динан дас даа деза и саГІа. Гуламан четар лаьтгачу кертахь, езачу меттехь, даа деза цо иза. ²⁷ Цу саГІн жижигах хьакхаделларг дерриг а деза ду. Цуьнан цІий тІе а кхетта, бедарш бехийнехь, езачу меттехь хица цІанъян еза уьш. ²⁸ Кхийрачу пхьегІи чохь цуьнан жижиг кхехкийнехь, и пхьегІа йохо еза. Цестан пхьегІи чохь иза кхехкийнехь, и пхьегІа цІан а йина, йила еза. ²⁹ Динан дайх болчу берриг а божарша даа мега и саГІа. Иза чІоГІа деза саГІа ду. ³⁰ Нагахь Езачу Меттехь адамийн къинош дІадахархьама, къинах долчу саГІн цІий гуламан четарна чу даьхьнехь, и саГІа даа мегар дац. Иза цІера тІехь даго деза».

ГІуда такхаран саГІа нах лаьцна тІедиллинарг

7 ¹ «ХІара ду гІуда такхаран саГІа нах лаьцна тІедиллинарг. Иза чІо-гІа деза саГІа ду. ² Дийнаташ дагоран саГІа бежана дуьйччу меттехь урс хьакха деза гІуда такхаран саГІа нах дуьйчу дийнатна а. Цуьнан цІий тоха деза саГІа доккхучу кхерчана тІе массо а агІор. ³ Дийнатар ерриг а мохь саГІа нах яккха еза: дума а, чулуара мохь а, ⁴ ший жим а, царна тІера юкъа тІехь йолу мохь а, долаха тІера мохь а (иза жаннашца цхьаьна яккха еза). ⁵ Динан дас кхерча тІехь Везачу Элана лерина ягор ю уьш. Иза гІуда такхаран саГІа ду. ⁶ Динан дайн тайпанах волчу массо а боьршачу стеган даа йиш ю и саГІа. Иза езачу меттехь даа деза. ЧІоГІа деза саГІа ду иза.

⁷ Къинах долчу саГІа нах а, гІуда такхаран саГІа нах а лаьцна тІедиллинарг цхьаь ду: цу саГІанца стага летийна къинош дІадохуш волчу динан дена дІалуш ду иза. ⁸ Цхьаммо дийнаташ дагоран саГІа даьккхича, дийнатар неІ я цІока и саГІа даккхар дІахьош волчу динан дена дуьсу. ⁹ Я пешахь, я ялгІу тІехь, я кхийрачу пхьегІи тІехь мел деттина кІен саГІа иза дІахьочу динан дена дуьсу. ¹⁰ Даьттанца эдина я декъа долу муьлхха а кІен саГІа АхІаронан кІенташна дуьсу, цхьанна санна, вукхунна а».

Бертан саГІа нах лаьцна тІедиллинарг

¹¹ «Везачу Элана лерина доккхучу бертан саГІа нах лаьцна тІедиллинарг хІара ду. ¹² Цхьаммо и саГІа баркаллин саГІа санна даккхяхь, саГІа доккхучу дийнатца цхьаьна цо зайтдаьтта тоьхначу демах дина

совсаза бепиг а, зайтдайтта тІехъаькхна дуткъа совсаза хьокхамаш а, зайтдайттанца эдинчу тоьллачу демах йина совсаза локъамаш а схъаян еза. ¹³ Цул сов, морзанна тІехъ дина бепиг а схъадан деза цо, баркаллина бертан саГІа доккхуш. ¹⁴ Ша деанчу хІуманех цхъацца Везачу Элана лерина хилийта еза цо. Бертан саГІин цІий тухучу динан дена дуьсу иза. ¹⁵ Баркаллина даьккхинчу бертан саГІин жижиг цу дийнахь даа деза, цунах хІумма а Іуьйренга далийта мегар дац.

¹⁶ Нагахь цхъаммо саГІа шен нигатца я дагара болчу лаамца доккхуш делахь, саГІин жижиг цу дийнахь даа деза, бухадиснарг шолГІачу дийнахь а даа мегар ду. ¹⁷ Ткъа саГІин жижиг кхоалГІачу дийне далахь, иза цІера тІехъ даго деза. ¹⁸ Нагахь цхъаммо цу саГІин жижиг кхоалГІачу дийнахь даахь, и саГІа къобал хир дац. СаГІа даьккхинчунна цхъа а шапаІат хир дац иза бахъанехь, хІунда аьлча и саГІа Везачу Элана хьалха боьба хилла. Жижиг диинарг бехке а ву, шегара даьллагучух жоп дала а деза цо. ¹⁹ Нагахь цу саГІин жижиг Далла хьалха боьба йолчу хІуманех хьакхалахь, иза даа мегар дац, и жижиг цІера тІехъ даго деза.

Далла хьалха муьлххачу а цІеначу стага бертан саГІин жижиг даа мегар ду. ²⁰ Нагахь Далла хьалха цІена воцучу стага Везачу Элана леринчу бертан саГІин жижиг даахь, иза шен халкъана юкъара дІаваккха веза. ²¹ Нагахь цхъа стаг, Далла хьалха цІена йоцучух – адамах я дийнатах, я текхаргех – а хьакхавелла, бертан саГІин жижиг даа хІоттахь, иза шен халкъана юкъара дІаваккха веза».

²² Везачу Эло Мусага элира: ²³ «ДІаала исраилхошка: „Стеран а, уьстаГІан а, газанан а цхъа а тайпа мохь ма яа. ²⁴ Деллачу а, экхано цистинчу а дийнатаран мохь шен ГІуллакхна хъажо мегар ду, амма яа мегар дац. ²⁵ Везачу Элана леринчу саГІина дийначу дийнатаран мохь йиьнарг шен халкъана юкъара дІаваккхур ву. ²⁶ Миччанхъа шаьш Іаш делахь а бежанийн а, олхазарийн а цхъа а тайпа цІий ма даалаш. ²⁷ Цхъаммо и цІий даахь, иза шен халкъана юкъара дІаваккхур ву“».

²⁸ Везачу Эло Мусага элира: ²⁹ «ДІаала исраилхошка: „Везачу Элана лерина бертан саГІа доккхуш волчо цу саГІин цхъа дакъа Везачу Элана хьалха дахъа деза. ³⁰ Шен куйгашца цІера тІехъ доккху саГІа схъадан деза цо. Шатайпа саГІа санна*, Везачу Элана хьалха дахъа деза цо махъарца долу некха тІера жижиг. ³¹ Мохь динан дас кхерча тІехъ ягор ю, ткъа некха тІера жижиг АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дуьсур ду. ³² Бертан саГІанех долу дийнатаран аьтту ГІоГІ совГІатна динан дена

* 7:30 *Шатайна саГІа* – и саГІа Везачу Элана хьалха дІасадего дезаш дара, иза Цунна шатайпа совГІат хиларан билгало йолуш санна.

^{7:26, 27} Доладалар 9:4; Іамальяр 17:10-14; 19:26; Карлабаьккхинарг 12:16, 23; 15:23.

дІадала деза. ³³ АхІаронан кІентех бертан саҠа, цІий а даьккхина, мохь а ягийна, кхочушдинчунна дІадала деза аьтту гІогІ. ³⁴ ХІунда аьлча Ас исраилхошкара бертан саҠаных шатайпа саҠина луш долу некхан жижиг а, совгІатна луш долу аьтту гІогІ а, схьа а эчна, АхІаронна а, цуьнан кІенташна а дІаделла. Исраилан халкъо гуттар а иза динан дайшна дІадала дезаш ду. ³⁵ Везачу Элана цІера тІехь даьхначу саҠанех долу дакъош ду уьш, АхІаронна а, цуьнан кІенташна а луш долу, Везачу Элана динан гІуллакх дан уьш къобалбичхьана дуййна. ³⁶ Везачу Эло тІедиллинера, исраилхоша царна и дакъош лур ду аьлла, даьтта тІе а доьттина, уьш къобалбинчу дийнахь дуййна. Царна и дакъош далар исраилхошна гуттаренна а тІедиллина ду“».

³⁷ Иштта бу дийнаташ дагоран а, кІен а, къинах долу а, гІуда такхаран а, вазваран а, бертан а саҠанех лаьцна болу хьехам. ³⁸ Везачу Эло Мусана бовзийтина иза Синай-лам тІехь, Ша исраилхошка Синайн яьссачу араьх Шена лерина саҠанаш даха аьлчачу хенахь.

АхІарон а, цуьнан кІентий а къобалбар

(Арадаккхар 29:1-37)

8 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «АхІарон а, цуьнан кІентий а схьабалабе, царна тІеюху еза бедарш а, къобалваран даьтта а схьаэца, къинан саҠа даккха старҠа а, ши ка а балабе, цхьа тускар совсаза бепиг а да, ³ гуламан четарна чуволлучохь дерриг а халкъ схьа а гулде».

⁴ Везачу Эло тІе-ма-диллара, гІуллакх кхочушдира Мусас. Халкъ гуламан четарна чуволлучохь схьагулделира. ⁵ Мусас элира нахе: «ХІара ду Везачу Эло кхочушдан тІедиллинар».

⁶ АхІарон а, цуьнан кІентий а, схьа а балийна, хица лийчийра Мусас. ⁷ АхІаронна тІе коч а юьйхина, юкьах доьхка а дихкина, тІехула оба юьйхира Мусас, юха тІе ийпад¹ а юьйхина, юкьах ийпадан доьхка а дихкира, цуьнца АхІаронна тІехь ийпад а чІагІйира цо. ⁸ Цунна тІе некха хьалха уллуш болу беа тІоьрмаг а оьллина, цу чу Урим а¹, Тумим а¹ цІераш йолу ши тІулг биллира Мусас. ⁹ АхІаронан коьрта тІе чалба а тилина, чалбанна хьалха аҠор иза Везачу Элана лерина ву аьлла таж¹ долу дашо экьа оьллира, Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара.

¹⁰ Къобалдаран даьттанах цхьа дакъа схьа а эчна, иза четарна а, цу чохь долчунна а тІе а доьттина, и дерриг а къобалдира Мусас. ¹¹ ВорхІазза саҠа доккхучу кхерча тІе даьтта а тоьхна, кхерчана а, цуьнан гІирсашна а, юьхь-куьгдуьлургана а, цуьнан буьхана а тІе даьтта доьттира уьш къобальян. ¹² АхІаронан коьрта тІе даьтта доьттира Мусас, иза къобалвархьама. ¹³ АхІаронан кІентий схьа а балийна, царна тІе кучамаш а юьйхина, юкьах доьхкарш а дихкина, кортош тІе кІадинан асанаш йихкира Мусас, Везачу Эло шена тІе-ма-диллара.

¹⁴ Къинан саГина лерина старГІа схъаялийра Мусас. Юха АхІарона а, цуьнан кІенташа а старГІин коьрта тІе куьйгаш дехкира. ¹⁵ СтарГІина урс а хъаькхна, шен пІелгаца схъаэцна цІий кхерчан маІех хъаькхира Мусас. Иштта кхерч къиноьх цІанбира цо. Юха, дисина цІий кхерчан буха тІе охъа а доьттина, кхерч къобалбира цо, иза Далла хъалха цІена хилийта. ¹⁶ Бежанна чуьра ерриг мохъ а, доІаха тІера мохъ а, шайн махъарца ший жим а, схъа а эцна, кхерча тІехъ багийра Мусас. ¹⁷ Ткъа старГІанах йиснарг – цуьнан неІ а, жижиг а, боьхаллаш а – меттаматтал арахъа а яьхна, цІера тІехъ ягийра цо, Везачу Эло шена тІе-ма-диллара.

¹⁸ Дийнаташ дагоран саГина ка схъабалийра Мусас. АхІарона а, цуьнан кІенташа а коьман коьрта тІе куьйгаш дехкира. ¹⁹ Коьмана урс а хъаькхна, цуьнан цІий массо а аГор саГІа доккхучу кхерчана тІе туьйхира Мусас. ²⁰⁻²¹ Ка дакъошка бекъа а бекъна, чоко а, когаш а хица била а билина, берриг а ка – корта а, дакъош а, мохъ а – кхерча тІехъ, дийнат дагоран саГІа санна, багийра Мусас. Везачу Элана тамехъ долу, цІера тІехъ даьккхина саГІа дара иза, Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара.

²² Мусас кхин ка схъабалийра, иза АхІарон вазварна лерина бара. АхІарона а, цуьнан кІенташа а коьман коьрта тІе куьйгаш дехкира. ²³ Коьмана урс а хъаькхна, цуьнан цІий, жимма схъаэцна, АхІаронан аьтту лерган дума тІе а, аьтту куьйган нана-пІелга тІе а, аьтту коган нана-пІелга тІе а хъаькхира Мусас. ²⁴ АхІаронан кІентий тІе а балийна, церан массеран а аьтту лерган дума тІе а, аьтту куьйган нана-пІелга тІе а, аьтту коган нана-пІелга тІе а цІий хъаькхира Мусас. Кхерчана массо а аГор дисна цІий туьйхира цо. ²⁵ Мохъ а, дума а, чоконна тІера ерриг мохъ а, доІаха тІера мохъ а, шайн махъарца ший жим а, аьтту гІогІ а схъайцира Мусас. ²⁶ Везачу Элана хъалха хІоттийначу, совсаза бепиг чохъ долчу тускар чуьра совсаза цхъа бепиг а, зайтдаьтта тоьхначу демах дина совсаза цхъа бепиг а, зайтдаьтта тІехъаькхна буткъа совсаза цхъа хьокхам а, схъа а эцна, махъарна а, аьтту гІогІана а тІе диллира Мусас. ²⁷ АхІаронан а, цуьнан кІентийн а куьйгашна тІе а дехкина, цаьрга и дакъош, Везачу Элана лерина шатайпа саГІа санна, хъалаайийтира цо. ²⁸ Юха, церан карара уьш схъа а эцна, кхерча тІехъ дийнаташ дагоран саГІанца дагийра цо. Иза Везачу Элана лерина, цІера тІехъ даьккхина, вазваран саГІа ду, цуьнан хьожа Цунна тамехъ ю. ²⁹ Некхан жижиг, схъа а эцна, Везачу Элана лерина шатайпа саГІа санна хъалаайира Мусас. АхІарон вазваран саГІина леринчу коьмах долу Мусан дакъа дара иза, Везачу Эло цунна тІе-ма-диллара.

³⁰ Къобалдаран даьтта а, кхерча тІера цІий а, жимма схъа а эцна, АхІаронна а, цуьнан бедаршна а, АхІаронан кІенташна а, церан бедаршна а тІе туьйхира Мусас. Иштта АхІарон а, цуьнан кІентий а, церан бедарш а къобалийра цо.

³¹ АхIароне а, цуьнан кIенташка а Мусас элира: «Гуламан четарна чуволлучохь жижиг а кхехкадай, цуьнца цхьаьна къобалдарна леринчу тускарна чуьра бепиг даа, суна тIедиллина ма-хиллара: „АхIарона а, цуьнан кIенташа а даа деза иза“. ³² Жижигах а, баьпках а бухайисина юьккаш цIера тIехь ягае. ³³ ВорхI дийнахь гуламан четарна хьалхара дIа ма довла, шаш даздаран денош чекхдовлалц, хIунда аьлча шун даздар ворхI дийнахь дIадахьа деза. ³⁴ Тахана кхочушдинарг Везачу Эло тIедиллина дара, аша латийна къа дIадаккхархьама. ³⁵ Дийнахь а, буса а гуламан четарна чуволлучохь Iийр ду шу ворхI дийнахь, Везачу Эло бохург а деш, шаш хIаллак ца хилийта. Иштта иза тIедиллина суна Везачу Эло». ³⁶ АхIарона а, цуьнан кIенташа а Везачу Эло Мусагахула тIедиллинарг кхочушира.

АхIарона сагIа даккхар

9 ¹ БорхIалгIачу дийнахь АхIарон а, цуьнан кIентий а, исраилхойн къаной а схьакхайкхира Мусас. ² Цо элира АхIароне: «Цхьа а сакхт доцу старгIа а, ка а балабе Везачу Элана хьалха хIотто. Старах къинан сагIа даккха, ткъа коьмах дийнаташ дагоран сагIа даккха. ³ Исраилхошка ала: „Къинан сагIа даккха бож а, дийнаташ дагоран сагIа даккха цхьа а сакхт доцу шо кхаьчна шинар а, оццул хан йолу цхьа а сакхт доцу Iахар а балабе. ⁴ Везачу Элана хьалха бертан сагIа даккхархьама, сту а, ка а балабе, ткъа иштта даьттанца эдина кIен сагIа а даккха, хIунда аьлча тахана шуна Веза Эла гучувер ву“».

⁵ Мусас да аьлла тIедиллинарг гуламан четарна дуьххьал охьа а диллина, Везачу Элана хьалха хIобттира дерриг а халкъ. ⁶ Мусас элира: «Везачу Эло тIедиллинарг дерриг а кхочушдан деза аш, тIаккха Везачу Элан олаллин нур схьахIуттур ду шуна». ⁷ АхIароне Мусас элира: «СагIа доккхучу кхерчана тIе а гIой, хьайна тIера къинан сагIа а даккха, дийнаташ дагоран сагIа а кхочушде, ахьа а, халкъо а летийна къинош дIадахархьама. Халкъо деана совгIаташ схьаэца, наха летийна къинош дIадахархьама, Везачу Эло тIе-ма-диллара».

⁸ Кхерчана тIе а вахана, шена тIера, къинан сагIина лерина, старана урс хьабкхира АхIарона. ⁹ КIенташа цIий деара АхIаронна тIе, цу чохь шен пIелг а башийна, кхерчан малашна тIе хьабкхира цо, ткъа дисина цIий кхерчан буйхе охьадоьттира. ¹⁰ Къинан сагIаных йолу мохь а, жаннаш а, доIаха тIера мохь а кхерча тIехь ягийра цо, Везачу Эло Мусана тIе-ма-диллара, ¹¹ ткъа жижиг а, неI а цIера тIехь дагийра, меттаматтал ара а даьккхина.

^{9:7} Iебархошка 7:27.

¹² Юха дийнаташ дагоран сагІина леринчу бежанна урс хъаькхира АхІарона. Цуьнан кІенташа цІий тІедеара цунна. Цо иза массо а агІор кхерчана тІе туьйхира. ¹³ Дийнаташ дагоран сагІина урс хъаькхначу бежанан дакъош а, корта а цара цхъацца шена схъадеача, кхерча тІехь дагадора цо, ¹⁴ ткъа чоконаш а, когаш а, била а билина, вукху дакъошца кхерча тІехь багийра.

¹⁵ Цул тІаьхъа АхІарона халкъан сагІа даьккхира. Халкъана тІера долчу къинан сагІина лерина йолу бож схъа а эцна, ен а йийна, и къинан сагІа Везачу Элана даьккхира цо, хъалха шена тІера сагІа даккхаре терра. ¹⁶ Дийнаташ дагоран сагІа а даьккхира цо, Везачу Эло тІе-ма-диллара. ¹⁷ Иштта, кІен сагІа а даьккхина, цунах цхъа кана а юьзна, юха кхерча тІехь Іуьйранна даьккхинчу дийнаташ дагоран сагІина тІехула иза дагийра цо. ¹⁸ Сту а, ка а бийра цо, халкъана долчу бертан сагІина лерина. Цуьнан кІенташа цІий тІедеара цунна. Цо иза массо а агІор кхерчана тІетуьйхира. ¹⁹ КІенташа схъаеара цунна стеран а, коьман а мохь: дума а, чоконна тІера мохь а, жаннаш а, доІаха тІера мохь а. ²⁰ Цара мохь некхан жижигна тІе йиллича, цо иза, схъа а эцна, кхерча тІехь ягийра. ²¹ Некхан жижиг а, аьтту гІогІ а, Везачу Элана лерина шатайпа сагІа санна даьккхира АхІарона, Мусас тІе-ма-диллара.

²² Халкъехъа дІа а вирзина, айинчу куьйгашца иза декъал а дина, чувобссира АхІарон, къинан а, дийнаташ дагоран а, бертан а сагІанаш а даьхна. ²³ ТІаккха Муса а, АхІарон а гуламан четарна чувелира. Цигара араваьлча, халкъ декъалдира цу шимма. Дерриг а халкъана Везачу Элан олаллин нур гучуделира. ²⁴ Везачу Элера схъайолучу цІеро кхерча тІера дийнаташ дагоран сагІина дийна бежана а, мохь а дІакхаьллира. И дерриге а гина халкъ, инзардаларца маьхъарий а тоьхна, бертал суждана дахара.

Надабан а, АбихІун а къа.

10 ¹ АхІаронан кІенташа, Надаба а, АбихІус а, хІораммо а богуш болу кІора дІасабахъа шен ной схъа а эцна, цу чу цІе а, хаза хъожа йогІу хІума¹ а йиллира. Амма Цунна хъалха цара еана цІе хийра яра, хІунда аьлча Везачу Эло царна тІе ца диллинера ишттаниг дан. ² ЦІехъана Везачу Элера цІе елира, ткъа оцу цІеро уьш дІакхаьллира. Иштта и шиь Везачу Элана хъалха велира. ³ Мусас элира АхІароне: «ХІара дара Везачу Элана ала лууш хилларг, Цо иштта аьлча:

„Суна уллохь болчара

Со Веза хилар лара деза,

ткъа дерриг а халкъана хъалха

^{9:18} Гамалъяр 3:1-11. ^{9:22} Лелар 6:22-26.

Сан сийлалла къобалдан деза“».

Амма АхIарон вист а ца хуьлура.

⁴ АхIаронан девешин Iузиалан шина кIанте, Мишаале а, Элцапане а, схьа а кхайкхина, Мусас элира: «Даха а гIой, шайн шичой Делан цIенна чуьра меттаматгал арахьа дIахьо». ⁵ ДIа а вахана, динан дайн духарш тIехь долу белларш меттаматгал арахьа дIабаьхьира цу шиммо, Мусас шайна тIе-ма-диллара.

⁶ АхIароне а, цуьнан шина кIанте, ЭлиIазаре а, Итамаре а, Мусас элира: «Сингаттаман билгалонна шайн коьртара месаш низам доцуш ма хилийта, духарш а ма этIаде, шаьш ца далийта а, халкъана тIе Делан оьгIазалла ца яийта а. Амма шун вежарий долу дерриг а Исраилан халкъ Везачу Эло латийначу цIеро багийначарна тийжа мегар ду. ⁷ Гуламан четарна чуволучунна уллора дIа ма довла, шаьш хIаллак ца дайта, хIунда аьлча шуна тIехь Везачу Элера долу вазваран даьтта ду». Мусас ма-аллара, кхочушдира дерриг а.

Динан дайшна лерина бакъонаш

⁸ Везачу Эло АхIароне элира: ⁹ «Гуламан четарна чудоьлхуш чагIар а, вахош долу маларш а ма мала ахьа а, хьан кIенташа а, шаьш хIаллак ца дайта. Шун тIаьхьенна гуттаренна а тIедуьллуш ду иза, ¹⁰ шуьга дезаниг деза доцучух а, Далла хьалха цIенаниг^д Пунна хьалха боьхачух а къастадайта а, ¹¹ израилхошна Везачу Эло Мусагахула довзийтина мел долу парзаш хьехийта а».

¹² Мусас АхIароне а, цуьнан бисинчу кIенташка, ЭлиIазаре а, Итамаре а, элира: «Везачу Элана цIера тIехь даьккхинчу кIен сагIанех динсарг схьа а эций, цунах дина совсаза бепиг сагIа доккхучу кхерчана уллохь дIадаа, хIунда аьлча и сагIа чIогIа деза ду. ¹³ Езачу меттехь даа и бепиг, хIунда аьлча иза Везачу Элана цIера тIехь даьхначу сагIанех хьан а, хьан кIентийн а дакъа ду. Иштта тIедиллина суна Везачу Эло. ¹⁴ Шатайпа сагIа санна даьккхинчу некхан жижиг а, гIогI а даа Далла хьалха цIена йолчу меттехь ахьа а, хьан кIенташа а, мехкарша а, хIунда аьлча иза хьуна а, хьан берашна а делла израилхойн бертан сагIанех долу дакъа ду. ¹⁵ Ерриг а мохь цIера тIехь йоккхуш йолчу хенахь цара гIогI а, некхан жижиг а, шатайпа сагIа санна, Везачу Элана даккха деза. И дакъош хьуна а, хьан берашна а гуттаренна а лерина ду, Везачу Эло тIе-ма-диллара».

¹⁶ Къинан сагIина лерина бож леррина лобхуш вара Муса. Юха цунна хиира иза хIинцале ягийнийла! АхIаронан висинчу шина кIантана, ЭлиIазарна а, Итамарна а, оьгIазвахара Муса: ¹⁷ «Къинан сагIа

^{10:12, 13} Гамалъяр 6:14-18. ^{10:14, 15} Гамалъяр 7:30-34. ^{10:17} Гамалъяр 6:24-26.

езачу меттехь хГунда ца диира аш? Иза чГогIа деза сагIа ду! Халкъан бехк а, церан къинош а Везачу Элана хьалха дIадахархьама, шуна делла ма дара иза. ¹⁸ Цуьнан цIий гуламан четарна чу ца даьхьна дела, аш иза езачу меттехь даа дезаш дара, суна тIедиллина ма-хиллара».

¹⁹ АхIарона элира Мусага: «Цара тахана къинан сагIа а, дийнаташ дагоран сагIа а даьккхина Везачу Элана хьалха. Суна хилларг хьуна хаьа. Ас тахана къинан сагIа диъча, Веза Эла суна резахир вуй те?»

²⁰ Иштта жоп хезча, Муса цунна резахилира.

Хьаналчу а, хьарамчу а дийнатех лаьцна

(Карлабавккхинарг 14:3-21)

11 ¹ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ² «ДIаала исраилхош-ка: „Декъачу лаьтта тIехь дехаш долчу массо а дийнатех шуна даа мегаш дерш хIорш ду: ³ кIоргга харш а долуш, шина декъе екъаелла берг йолу а, нох доккхуш долу а муьлхха а дийнат даа мегар ду. ⁴ Амма нох доккхуш долчу я шина декъе екъаелла берг йолчу дийнатех хIорш ма даалаш: эмкало нох даккхахь а, цуьнан бергаш екъаелла яц. Иза шуна хьарам ю. ⁵ ГIамарпхьагал а нох доккхуш ю, амма цуьнан когаш бекъабелла бац. Иза шуна хьарам ю. ⁶ Пхьагал а ю нох доккхуш, амма цуьнан когаш бекъабелла бац. Иза шуна хьарам ю. ⁷ Хьакха кIорггера хоршаца шина декъе екъаелла бергаш а йолуш ю, амма цо нох ца доккху. Иза шуна хьарам ю. ⁸ Цу дийнатийн жижиг а ма даа, церан чархех куьг а ма Iотта. Уьш шуна хьарам ю.

⁹ Хи чохь а, хIорда чохь а долчу дийнатех кIеда а, онда а пелагаш дерш даа мегар ду. ¹⁰ Ткъа пелагаш доцурш, хи чохь а, хIорда чохь а Iаш а, нека деш а дерш, шуна дегаза хета деза. ¹¹ Уьш шуна хьарам ду: церан жижиг а ма даа, церан чархаш а дегаза а хета. ¹² Хи чурьа пелагаш доцу массо а дийнаташ шуна дегаза ду.

¹³ Олхазарех хIорш шуна хьарам а ю, яа мегаш а яц: аьрзу а, ломъаьрзу а, боца ког болу аьрзу а, ¹⁴ маккхал а, шен тайпанашца леча а, ¹⁵ шен тайпанашца муьлхха къиг а, ¹⁶ страус а, бухIа а, чайка а, шен тайпанашца куьйра а, ¹⁷ соька а, чIерийдохург а, ибис а, ¹⁸ бухIа а, пеликан а, сип а, ¹⁹ аист а, шен тайпанашца зуя* а, хIут-тут а, бирдолаг а.

²⁰ Темаш а долуш, лаьттахула текхаш йолу сагалматаш дегаза ю шуна. ²¹ Темаш а долуш, лаьттахула текхачу сагалматех цхьаерш яа мегаш ю: лаьтта тIехула кхиссаялархьама, шайн когашна тIехула настарш ерш ю уьш. ²² Царах аша даа мегар ду: шен тайпанца цIоз а, ткъа иштта шайн тайпанашца солIам а, хьаргол а цIераш йолу цIоз а, шен

* 11:19 Зуя – иза чIерий лобьургийн тайпанах долу олхазар хила тарло.

тайпанашца цаьпцалг а. ²³ Кхин муьлхха а тIемаш долу а, лаьттахула текхаш йолу а сагалмат шуна дегаза ю.

²⁴ ХIинца дуйцур долчу дийнаташа шу Далла хьалха боьха хуьлуйтур ду. Церан чархех дIахьакхавелларг сарралц Далла хьалха боьха хир ву. ²⁵ Церан чарх схьаэцнарг шен бедарш йитта декхарийлахь ву, иза сарралц Далла хьалха боьха хир ву. ²⁶ Берг екьаелла а йолуш, амма цунна юккьехь кIорга харш а доцу, нох доккхуш а доцу дийнат шуна хьарам ду. Муьлхха а цунах дIахьакхавелларг сарралц Далла хьалха боьха хир ву. ²⁷ Беа кога тIехь лелачу акхаройх тIодаш тIехь леларш шуна хьарам ю. Муьлхха а церан чархах дIахьакхавелларг сарралц Далла хьалха боьха хир ву. ²⁸ Церан чарх схьаэцначу муьлххачо а шен бедарш йитта еза, ткьа иза сарралц Далла хьалха боьха хир ву. И санна акхарой шуна хьарам ю.

²⁹ Лаьттахула лелачу дийнатех шуна хьарам ю: шайн тайпанашца боьлкьазар а, дахка а, моьлкьа а, ³⁰ ткьа иштта анака а, хамелеон а, летаа а, хомет а, тиншемет а цIераш йолу моьлкьарчий а. ³¹ Лаьттахула лелачу дерриг а дийнатех уьш шуна хьарам ю. Уьш елла йолуш, царах дIахьакхавелларг сарралц Далла хьалха боьха хир ву. ³² Нагахь санна царах цхьаь, яла а елла, цхьана хIуманна тIе йожахь, и хIума – дечиган пхьегIа а, я бедар а, я тIаьрсиг а, я гали а иза делахь – Далла хьалха боьха хир ю. Иза хи чу йилла еза. Сарралц иза Далла хьалха боьха хир ю, ткьа цул тIаьхьа иза цIена хир ю. ³³ Цу дийнатех елла хIума кхийрачу пхьегIи чу йожахь, цу чохь ерг Далла хьалха боьха хир ю. И пхьегIа йохо еза. ³⁴ И санначу пхьегIи чуьра хица йина яа хIума шуна хьарам хир ю, ишттачу пхьегIи чуьра молу хIума а хьарам хир ю. ³⁵ Церан чархах схьаяьлла тIейоьжна хIума а Далла хьалха боьха хир ю: кхийра пеш я кхийра кхерч бохо беза. Уьш Далла хьалха боьха хир бу, ткьа уьш шуна хьалха а боьха хир бу. ³⁶ Нагахь иза чохь хи долу хьоста я гIу елахь, и Далла хьалха цIена юьсу, ткьа деллачу оцу дийнатех дIахьакхавелларг Далла хьалха боьха хир ву. ³⁷ Деллачу дийнатах схьаяьлла хIума тIейоьжна долу дIадоь хIу Далла хьалха цIена дуьсу. ³⁸ Ткьа шена тIехь хи долчу хIуьнна тIе деллачу цу дийнатаран цхьа хIума йожахь, и хIу Далла хьалха боьха хир ду.

³⁹ Аш дуучу дийнатех цхьаь лахь, цунах дIахьакхавелларг сарралц Далла хьалха боьха хир ву. ⁴⁰ Деллачу оцу дийнатаран жижиг диьнарг шен бедарш йитта дезаш ву, иза сарралц Далла хьалха боьха хир ву. Цу дийнатаран чарх дIаяьхьнарг шен бедарш йитта дезаш ву, иза сарралц Далла хьалха боьха хир ву.

⁴¹ Муьлхха а лаьттахула текха дийнат шуна дегаза ду, иза даа мегар дац аша. ⁴² Иза гай тIехь текхаш а, я беа кога тIехь лелаш а, я дуккха а когаш болуш а елахь – и дийнат ма яалаш, иза шуна дегаза ю.

⁴³ Лаьттаула оцу текхаш йолчу дийнаташка шаьш Далла хьалха дегаза ма дайта, уьш бахьана долуш шаьш Далла хьалха боьха ма хилийта.

⁴⁴ ХІунда аьлча Со шун Веза Дела ву. Суна хьалха шаьш дІакъастаделаш, иштта цІена хилалаш, хІунда аьлча Со а цІена ву. Лаьттаула текхачу боьхачу хІуманашка шаьш бех ма дайта. ⁴⁵ Шун Дела хилархьама, шу Мисар-махкара арадаьхна Веза Эла ву Со. ЦІена хилалаш, хІунда аьлча Со а ву цІена.

⁴⁶ Иштта ду бежанех а, олхазарех а, хи чохь лелачу а, лаьттаула текхачу а дийнатех долу тІедиллинарг, ⁴⁷ Далла хьалха боьхачух цІенаниг^д а, даа мегачу дийнатех даа ца мегарш дІакъасто хайитархьама билгалдаьккхина долу“».

Бер динчу зудчух лаьцна тІедиллинарг

12 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала исраилхошка: „Нагахь зудчо кІант вахь, ворхІ дийнахь, шен зударийн цамгар хуьлучу деношкахь санна, Далла хьалха цІена хир яц иза. ³ БорхІалгІачу дийнахь кІант хадо везаш ву. ⁴ Кхин ткъе кхойтта де даьлча, кІант виначу цІийх Далла хьалха цІена хир ю иза. Цу деношкахь цхьана а езачу хІуманых дІахьакхаяла а, Делан четарна улло ян а цунна могуьйтур дац, шен цІанъяларан денош чекхдовлалц.

⁵ Нагахь зудчо йоІ яхь, шина кІирнах Далла хьалха цІена хир яц иза, зударийн цамгар хуьлучу деношкахь санна. Кхузткъе ялх дийнахь Іан деза цуьнан, йоІ йинчу цІийх Далла хьалха ша цІанъяллалц.

⁶ ЦІанъяларан денош чекхдевлча, шен кІантах я йоІах дийнаташ дагоран сагІина шо кхаьчна Іахар а, кьинан сагІина кхокха я кьоркхокха а гуламан четарна чуволлучохь волчу динан дена бан беца цо. ⁷ Везачу Элана хьалха сагІа а даьккхина, и зуда цІанъяран Іадат кхочушдийр ду динан дас. ТІаккха иза дІаихначу шен цІийх Далла хьалха цІена хир ю. Иштта ду кІант я йоІ йинчу зудчух долу тІедиллинарг.

⁸ Нагахь зудчун сагІина Іахар бало таро яцахь, ши кьоркхокха я ши кхокха бан мегар ду цо. Цхьаь дийнаташ дагоран сагІина, важа кьинан сагІина хир бу. Динан дас зуда цІанъяран Іадат кхочушдийр ду, тІаккха иза Далла хьалха цІена хир ю“».

Чкъуран цамгар йолчу нахах лаьцна тІедиллинарг

13 ¹ Везачу Эло Мусага а, АхІароне а элира: ² «Нагахь цхьаннан дегІа тІехь кхераме чкъуран цамгар^д хила йиш йолу дестар я хьаьтт, я томмагІа хилахь, иза динан дена АхІаронна я динан да^д волчу цуьнан кІентех цхьанна тІе вало веза. ³ Динан да дегІа тІехь долчу

^{11:44} Іамальяр 19:2; ¹ Кипин 1:16. ^{12:3} Доладалар 17:12; Лака 2:21. ^{12:8} Лака 2:24.

доЕ хьожур ву. ДоІа тІехъ долу чобш кІай а делла, даІ чкъурал кІоргга чудаханехъ, иза кхераме чкъуран цамгар ю. Цу стаге хьабжначул тІаьхьа динан дас иза Далла хьалха боьха хилар дІахоуьйтур ду. ⁴ Нагахъ дегІа тІера томмагІа кІайн делахъ, амма чкъурал чудахана а дацахъ, ткъа цунна тІера чобш кІайделла а дацахъ, иштта стаг динан дас ворхІ денна нахах дІакъасто веза. ⁵ ВорхІалгІачу дийнахъ динан да цуьнга хьожур ву. ДаІ, дегІа тІехула дІаса а ца даьржаш, ша ма-дарра лаьтгаш делахъ, динан дас кхин а ворхІ денна нахах дІакъастор ву даІ долу стаг. ⁶ ВорхІалгІачу дийнахъ динан да цуьнга юха а хьожур ву. Нагахъ даІ, жимма бен хаалуш а доцуш, дегІа тІехула дІаса ца даьржинехъ, динан дас и стаг Далла хьалха цІена хилар дІахоуьйтур ду. ДегІа тІехъ ерг хьабтт ю, цу стага шен бедарш йитта еза, тІаккха иза цІена хир ву. ⁷ Нагахъ стаг динан дена тІе ша Далла хьалха цІена хилар дІахайта веанчул тІаьхьа, хьабтт дегІа тІехула дІасаяьржинехъ, цомгушниг юха а динан дена тІеван веза. ⁸ Хьабтт дегІа тІехула дІасаяьржаш юйла а гина, динан дас и стаг Далла хьалха цІена цахилар дІахоуьйтур ду. Иза кхераме чкъуран цамгар ю.

⁹ Нагахъ цъханнан дегІа тІехъ кхераме чкъуран цамгар елахъ, иза динан дена тІевало веза. ¹⁰ Динан дас иза толлур ву. Нагахъ дегІа тІера йистина меттиг кІайн елахъ, ткъа дестаро чобш кІайдинехъ, ткъа дестар долчохъ гуш жижиг а делахъ, ¹¹ иза дІа ца йобьрузу чкъуран цамгар ю. Динан дас, и стаг Далла хьалха цІена цахилар дІа а кхайкхийна, цомгушниг нахах дІакъасто ца веза, хІунда аьлча иза, массарна а гуш, цІена вац. ¹² Нагахъ чкъуран цамгар коьрта тІера когашка кхаччалц цомгушчун дегІа тІехула дІасаяьржахъ, динан ден бІаьргаша схьалоц-цучул, ¹³ динан дас иза леррина толлур ву. Стеган дегІ дерриг а цамгаро дІалаьцна хилар динан дена хиьча, цо цомгушниг Далла хьалха цІена ву эр ду. ХІунда аьлча цомгушчун дегІ кІайн ду – иза цІена ву. ¹⁴ Ткъа цуьнан дегІа тІехъ жижиг гучудалахъ, иза цІена хир вац. ¹⁵ Талла а теллина, жижиг гича, динан дас и стаг Далла хьалха цІена цахилар дІакхайкхор ду. Гуш долу жижиг цІена дац. Иза кхераме чкъуран цамгар ю. ¹⁶ Нагахъ гуш долу жижиг, хийца а делла, кІайлахъ, цомгушниг динан да волчу ван веза. ¹⁷ Динан дас, дегІе а хьабжна, даІ кІайделла хилахъ, и стаг Далла хьалха цІена хилар дІакхайкхор ду.

¹⁸ Нагахъ цъханнан дегІа тІехъ сурх а яьлла, иза дІайирзинехъ, ¹⁹ ткъа иза хиллачохъ кІайчу басахъ дестар я цІегІо-кІайн томмагІа делахъ, иза динан дена тІеван веза. ²⁰ ДаІ долчу метте а хьабжна, иза чкъурана чудахна а делахъ, цунна тІера чобш кІай а деллехъ, динан дас и стаг Далла хьалха цІена цахилар дІакхайкхор ду. Иза кхераме чкъуран цамгаран даІ ду, сурх яьллачу меттехъ даьлла долу. ²¹ Нагахъ доІа тІера чобш кІайделла а дацахъ, иза, чкъурана чудахна а доцуш,

жимма бен гуш дацахь, динан дас цомгушниг ворхI денна нахах дIакъастор ву. ²² Нагахь даьIнаш дегIа тIехула чIогIа дIасадаржахь, динан дас цомгушниг Далла хьалха цIена цахилар дIакхайкхор ду. Иза кхераме цамгар ю. ²³ Нагахь томмагIа, дIаса а ца даьржаш, цхьана меттехь дисахь, иза дегIа тIе яьлла хIума юзуш хилар ду. Динан дас и стаг Далла хьалха цIена хилар дIакхайкхор ду.

²⁴ Нагахь цхьаннан чкъура тIехь вагийна меттиг хилахь, юха, иза дIайирзича, цигахь долчу жижиг тIехь цIегIо-кIайн томмагIа а хилахь, ²⁵ цу томмагIана тIера чойш кIай а деллехь, ткъа иза ша чкъурана чудахна а делахь, иза кхераме чкъуран цамгар ю, ягийначу меттигна тIехь хилла. Динан дас Далла хьалха и стаг цIена цахилар дIакхайкхор ду. Цунна ерг кхераме чкъуран цамгар ю. ²⁶ Нагахь томмагIана тIера чойш кIайделла а дацахь, иза, чкъурана чудахна а доцуш, жимма бен гуш а дацахь, динан дас цомгушниг ворхI денна нахах дIакъастор ву. ²⁷ ВорхIалгIачу дийнахь динан да хьожур ву цу стаге. Нагахь даьIнаш дегIа тIехула дIасадаьржаш делахь, динан дас цомгушниг Далла хьалха цIена цахилар дIакхайкхор ду. Цунна ерг кхераме чкъуран цамгар ю. ²⁸ Нагахь томмагIа, дегIа тIехула дIаса а ца даьржаш, цхьана меттехь делахь, жимма бен гуш а доцуш, иза ягийначу меттехь долу дестар ду. Динан дас и стаг Далла хьалха цIена хилар дIакхайкхор ду, хIунда аьлча цунна дерг вагийча дисина дестар ду.

²⁹ Нагахь стеган я зудчун коьрта тIехь я чIенгана тIехь даI хилахь, ³⁰ динан да цамгаре хьожур ву. ДаI чкъурана чудахна а долуш, цу тIера чойш мажделла а, дуткый а делахь, динан дас и адамаш Далла хьалха цIена цахилар дIакхайкхор ду. Иза чераш долу кхераме чкъуран цамгар ю, коьрта тIехь я чIенгана тIехь йолу. ³¹ Цу цамгаран доIе а хьаьжна, иза чкъурана чудахна а дацахь, цунна тIера чойш Iаьржа а дацахь, динан дас чераш долу цамгар ерг ворхI денна нахах дIакъастор ву. ³² ВорхIалгIачу дийнахь доIе а хьаьжна, нагахь чераш дIаса а ца даьржинехь, доIа тIехь мажделла чойш а дацахь, ткъа даI чкъурана чудахна а дацахь, ³³ цомгушчун месаш дIаларга еза. Амма даI долу меттиг Iадейита еза. Динан дас шолгIа а дIакъасто веза цомгушниг ворхI денна. ³⁴ ВорхIалгIачу дийнахь динан да стаге хьожур ву. Нагахь даI дегIа тIехула дIаса а ца даьржинехь, чкъурана чу а ца даханехь, динан дас цомгушниг Далла хьалха цIена хилар дIакхайкхор ду. Шен бедарш йиттича, и стаг цIена хир ву. ³⁵ Нагахь стагана, ша Далла хьалха цIена хилар дIакхайкхийначул тIаьхьа, чераш дегIа тIехула дIасадаржахь, ³⁶ динан дас иза толлур ву. Нагахь санна даI чкъурана чу даханехь, доIа тIехь мажделла чойш леа ца оьшу. Цомгушниг цIена вац. ³⁷ Нагахь даI ша ма-дарра а долуш, цу тIехь Iаьржа чойш гучудевлlexь, цамгар дIаяьлла, стаг цIена ву. Динан дас иза Далла хьалха цIена хилар дIакхайкхор ду.

³⁸ Нагахь стеган я зудчун дегІа тІехь кІайн томмагІаш хилахь, ³⁹ динан дена церан догІамаш тІехь кІайн-мокха томмагІаш гахь, иза дегІа тІе яьлла хьабтт ю. Иштта долу адам Далла хьалха цІена ду.

⁴⁰ Нагахь цхьаннан коьрта тІера месаш дІаеввлехь, иза чераш долуш ву. И стаг Далла хьалха цІена ву. ⁴¹ Нагахь стеган коьрта тІера хьалхара агІор месаш дІаеввлехь, и стаг кІунзал болуш ву. И стаг Далла хьалха цІена ву ⁴² Нагахь чераш я кІунзал болчу коьрта тІехь цІегІо-кІайн томмагІа хилахь, коьрта тІехь ерг кхераме чкьуран цамгар ю ⁴³ Динан да цомгушчуйнга хьожур ву. Нагахь цунна чераш я кІунзал болчу коьрта тІера цІегІо-кІайчу даІан дестар дегІа тІехь хуьлчу чкьуран кхерамечу цамгаран доІах тера хилар гахь, ⁴⁴ цомгушниг чкьуран цамгар йолуш ву, иза цІена вац. Динан дас и стаг Далла хьалха цІена цахилар дІакхайкхо деза, стеган коьрта тІехь даІ ду аьлла.

⁴⁵ Кхераме чкьуран цамгар йолу стаг, тІера бедарш этІийна а йолуш, коьртара месаш низамехь а йоцуш, хила веза. Бета тІе кхаччалц, коьртан лахе хуьлїина хила еза цуьнан „ЦІена вац! ЦІена вац!“ – бохуш, мохь бетта беза цо. ⁴⁶ Ерриг а хенахь, цунна тІехь цамгар мел ю, иза цІена вац. Иза дІакъабстїина Іан веза».

Бедаршна тІехь хуьлчу доІан томмагІех лавьна

⁴⁷ «Нагахь бедарна тІехь доІан томмагІа хилахь, – тІергІан я ветанан бедарна, ⁴⁸ я кІадина тІехь, я тІаьрсигана тІехь, я тІаьрсигах йинчу хІуманна тІехь иза делахь, – ⁴⁹ ткъа цу тІехь долу и томмагІа баьщарчу я цІечу басахь хилахь, иза кхерамечу доІан томмагІа ду ала мегар ду. Иза динан дена гайта деза. ⁵⁰ Динан дас, даІан томмагІе а хьабжна, бехїина хІума ворхІ денна дІакъастор ю ⁵¹ ВорхІалгІачу дїйнахь динан да юха а хьожур ву цу хІумане. Нагахь даІан томмагІа бедарна тІехь, я тІергІан я ветанан кІади тІехь, я тІаьрсига тІехь – цуьнан Іалашо мухха елахь а – дІасадаьржинехь, иза кхерамечу доІан томмагІа ду. И хІума цІена яц. ⁵² Динан дас шена тІехь томмагІа йолу и бедар, я тІергІан я ветанан долу кІади, я тІаьрсигах йина хІума яго еза, хІунда аьлча цунна тІехь долу доІан томмагІа кхераме ду. И хІума цІера тІехь яго еза.

⁵³ Нагахь динан дена доІан томмагІа бедарна тІехула а, я кІадина тІехула а, я тІаьрсиган хІуманна тІехула а дІаса ца даьржинийла гахь, ⁵⁴ цо доІан томмагІа тІехь долу бедар юьтгуйтур ю, юха и хІума шолгІа а дІакъастор ю ворхІ денна. ⁵⁵ Бехїина бедар йиттинчул тІаьхьа, цо юха а толлур ю иза. Нагахь динан дена бедар тІехь долу доІан томмагІа я хийцаделла а, я дІасадаьржина а цахилар гахь, иза цІена яц. Иза яго еза – доІан томмагІа бедаран тІехуларчу я бухаларчу агІонна тІехь делахь а. ⁵⁶ Нагахь динан дас теллича, йиттинчу бедар тІера доІан

томмагІа жимма а бен цунна къабсташ ца хилахъ, томмагІа долу дакъа цо бедарна, я тІаърсигана, я кІадина тІера схьадаккха деза. ⁵⁷ Нагахъ доІан томмагІа юха а бедарна я кІадина, я муьлххачу а тІаърсиган хІуманна тІехъ гучудалахъ, иза дІасадаържаш долу доІан томмагІа ду. Шена тІехъ доІан томмагІа мел долу бедар яго еза. ⁵⁸ Нагахъ бедар я кІади, я муьлхха а тІаърсиган хІума йиттича, цунна тІера доІан томмагІа лаьттина меттиг цІанлахъ, и хІума кхин цкъа а йитта еза, тІаккха иза цІена хир ю».

⁵⁹ Иштта ду, тІергІан я ветанан бедарна я кІадина тІе, я муьлххачу тІаърсиган хІуманна тІе доІан томмагІа даьлча, иза цІена я боьха хиларх долу тІедиллинарг.

Тобелларш Далла хьалха цІанбарх лаьцна

14 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Чкъуран кхераме цамгар йолу стаг товелча хиларх долу тІедиллинарг иштта ду. Стаг Далла хьалха цІанван везачу хенахъ иза динан дена тІевалор ву, ³ ткъа динан да¹ меттаматтал арахъа вер ву. Нагахъ, талла а теллина, чкъуран кхераме цамгар йолу стаг товалар цунна гахъ, ⁴ динан дас омра лур ду, цІанвеш волчу стагана лерина хьанал дийна ши олхазар а, баганан дечиг а, цІен тай а, ярийн курс а схьаэца аьлла. ⁵ Кхийрачу пхьегІи тІе а лаьцна, шовданан хина тІехула цхьана олхазарна урс хьокхуйтур ду динан дас. ⁶ Дийна долу олхазар а, баганан дечиг а, цІен тай а, ярийн курс а схьа а эцна, уьш шовданан хина тІехула урс хьаькхначу олхазаран цІийна чу Іуттур ду динан дас. ⁷ Юха цамгарх цІанвечу стагана тІе ворхІазза цІийн тІадамаш тухур ду цо. Цул тІаьхьа, стаг Далла хьалха цІена ву аьлла дІа а кхайкхийна, дийна долу олхазар эрна ара дІахьцур ду динан дас. ⁸ Шен бедарш а йиттина, месаш а лергина, хица цІанвеллачул тІаьхьа, и стаг Далла хьалха цІена хир ву. Меттамотт^д болчу схьа а веана, шен четарна арахъа ворхІ де доккхур ду цо. ⁹ ВорхІалгІачу дийнахъ ерриг а шен месаш дІайошур ю цо: корта а, маж а, цІоцкъамаш а, ерриг а кхийолу месаш а. Хица бедарш а йиттина, лийчинчул тІаьхьа Далла хьалха цІена хир ву иза.

¹⁰ БорхІалгІачу дийнахъ цхьа шо кхаьчна, айп доцу ши Іахар схьаоьцур бу цу стага. Цул сов, цхьа шо кхаьчна, айп доцу стен Іахар а, цхьа сахъ зайтдаьтта тоьхна долу кІен дама а кІен сагІина лерина а, ши кад зайтдаьтта а дан деза цо. ¹¹ Стаг цІанвеш волчу динан дас цо деанчу совгІаташца гуламан четаран неІ йолчохъ Везачу Элана хьалха хІоттор ву иза. ¹² Цхьа Іахар а, цуьнца ши кад даьтта а, гІуда такхаран сагІа санна доккхур ду динан дас. Шатайпа сагІа санна цо уьш Везачу

^{14:2} Маттай 8:4; Марк 1:44; Лака 5:14; 17:14.

Элана хьалха хьалаойур ду. ¹³ Къинан сагІина а, дийнаташ дагочу сагІина а дийнат дуйчу езачу меттехь Іахарна урс хьокхур ду, хІунда аьлча, къинан сагІа санна, къера хиларан долу хІара сагІа динан ден ду. Иза чІога деза сагІа ду. ¹⁴ ГІуда такхаран сагІина бийначу Іахаран цІий, цхьажимма схьа а эчна, цІанвечу стеган аьтту лерган дуьме а, аьтту куьйган нана-пІелга тІе а, аьтту коган нана-пІелга тІе а хьокхур ду динан дас. ¹⁵ Кеда чуьра цхьажимма даьтта шен аьрру кераюкьа дуттур ду цо. ¹⁶ Шен аьрру куьйгара даьттана чу а Іоьттина, аьтту куьйган пІелгаца ворхІазза Везачу Элана хьалха даьттанан цинцаш дІакхуьссур ду динан дас. ¹⁷ Куьйга тІехь дисна даьтта цІанвечу стеган аьтту лерган дуьме а, аьтту куьйган а, аьтту коган а нана-пІелга тІе а хьокхур ду цо. И меттигаш хьалха динан дас гІуда такхаран сагІина бийначу Іахаран цІий хьаькхна ю. ¹⁸ Кераюккьехь дисна даьтта цІанвечу стеган коьрта тІе хьокхур ду цо, тІаккха и стаг Везачу Элана хьалха цІанваран Іадат кхочушдийр ду динан дас.

¹⁹ Къинан сагІа а даьккхина, цамгарх товина стаг цІанваран Іадат кхочушдийр ду динан дас. Цул тІаьхьа дийнаташ дагоран сагІина дийнат дуйр ду цо. ²⁰ Дийнат а, кІен сагІа а кхерча тІе дуьллур ду цо. Иштта динан дас цІанваран Іадат кхочушдийр ду, тІаккха и стаг Дала хьалха цІена хир ву.

²¹ Нагахь и стаг къен а велахь, цуьнан таро а яцахь, ша цІанвархьама гІуда такхаран сагІина цхьа Іахар бало беза цо. Цу Іахаран жижиг Везачу Элана хьалха хьалаайа деза, шатайпа сагІа санна. Цул сов, цу стага, кІен сагІина лерина, бархІ кад зайтдаьттанца эдина кІен дама а, ши кад зайтдаьтта а, ²² ши кьоркхокха я ши къона кхокха, шега эцалуш берг бан беза. Цхьа кхокха къинан сагІина, важа дийнаташ дагоран сагІина лерина хила беза. ²³ Ша цІанлучу борхІалгІачу дийнахь, Везачу Элана хьалха, гуламан четаран неІарна улло а еана, динан дега дІаяла еза цо и хІуманаш. ²⁴ ГІуда такхаран сагІина беана Іахар а, даьтта чохь долу ши кад а, хьала а ойуш, Везачу Элана хьалха шатайпа сагІа санна боккхур бу динан дас. ²⁵ Іахар гІуда такхаран сагІина лерина бен а бийна, цуьнан цІий цІанвечу стеган аьтту лерган дуьме, аьтту куьйган а, аьтту коган а нана-пІелгана тІе а хьокхур ду динан дас. ²⁶ Шен аьрру куьйган кераюккье цхьажимма даьтта дуттур ду цо, ²⁷ юха, аьрру куьйга тІера цу даьттана чохь аьтту куьйган пІелг а башийна, даьттанан цинцаш ворхІазза Везачу Элана хьалха тосур ду. ²⁸ Хьалха ша цІий хьаькхначу меттигашка: аьтту лерган дуьме а, аьтту куьйган а, аьтту коган а нана-пІелгана тІе а шен карара цхьажимма даьтта хьокхур ду динан дас. ²⁹ Дисина даьтта цІанвечу стеган коьрта тІе хьокхур ду цо, Везачу Элана хьалха иза цІанваран Іадат кхочушдархьама. ³⁰ ЦІанлуш волчу стага, шен тароне хьаьжжина, беана цхьа

къоркхокха я къона кхокха бен беза динан дас. ³¹ Царах цхьа олхазар къинан сагІина а, важа кІен сагІанца дийнаташ дагоран сагІина а лерина, бен беза цо. Иштта цамгарх товина стаг Везачу Элана хьалха цІанваран Іадат кхочушдийр ду динан дас. ³² Иштта ду ша цІанваран Іадат кхочушдечу хенахь сагІина дан дезачунна таро йоцучу чкъуран цамгар³ кхеттачу стагах долу тІедиллинарг».

Ценош тІехь хуьлучу доІан томмагІех лаьцна

³³ Везачу Эло Мусага а, АхІароне а элира: ³⁴ «Нагахь, Ас шуна луш долчу канаІанхойн лаьтта тІе шу девлча, шун долахь долчу лаьтта тІера цхьана цІенна доІан томмагІаш Аса кхетийтахь, ³⁵ и цІа долчо, динан дена тІе а вахана, ала деза: „Сан цІенна тІехь томмагІаш гучу-девлла, ткъа уьш доІан томмагІех тера ду“. ³⁶ ЦІийне хьажа ша чувалале, иза дассаде эр ду динан дас, цу чохь дерг боьха ца хилийта. Цул тІаьхьа иза, талла а толлуш, цІийне хьожур ву. ³⁷ Нагахь цунна, томмагІашка хьаьжча, кІоргга чудахна а долуш, пена тІехула баьццарчу я цІечу басахь уьш хилар гахь, ³⁸ цІа чурьа ара а ваьлла, ворхІ денна иза дІакъовлур ду динан дас. ³⁹ ВорхІалгІачу дийнахь ша юхавеача, томмагІаш дерриг а пенашна тІехула дІасадаьржина хилар динан дена гахь, ⁴⁰ томмагІаш тІехь долу тІулгаш, схьа а дахийтина, гІалел арахьа, боьхачу метте дІакхуьссуйтур ду цо. ⁴¹ ЦІа чурьа пенаш тІера хьахарш, охьа а дахийтина, гІалел арахьа, боьхачу метте дІакхуьссуйтур ду. ⁴² ДІадаьхначеран метта кхин тІулгаш дІахІиттор ду, керла хьахар а дина, пенаш юхажохур ду.

⁴³ Нагахь, тІулгаш а, хьахарш а хийцинчул тІаьхьа, томмагІаш, юха гучу а девлла, дІасадаьржаш хилахь, ⁴⁴ динан дас кхин цкъа а цІа толлур ду. Нагахь томмагІаш пенашна тІехула дІасадаьржинехь, уьш кхераме доІан томмагІаш ду, цІа цІена дац. ⁴⁵ И цІа доха а дина, цуьнан тІулгаш а, дечигаш а, хьахарш а гІалел арахьа, боьхачу метте дІакхисса еза. ⁴⁶ Нагахь цхьаь и цІа къевлина долчу хенахь цу чу гІахь, иза сарралц Далла хьалха цІена хир вац. ⁴⁷ Цу цІа чохь дІавижначо я хІума йиинчо шен бедарш йитта еза, ткъа иза сарралц Далла хьалха цІена хир вац. Цу чохь хІума йиинчо а шен бедарш йитта еза, иза а сарралц цІена хир вац.

⁴⁸ Нагахь динан да веача, пенаш хьаьхначул тІаьхьа томмагІаш дІасадаьржина цахилар цунна, теллинчул тІаьхьа гахь, цо цІа Далла хьалха цІена хилар дІакхайкхор ду, хІунда аьлча томмагІаш дІадевлла. ⁴⁹ И цІа цІандархьама, ши олхазар а, баганан дечиг а, цІен тай а, ярийн курс а схьаоьцур ю динан дас. ⁵⁰ Кхийра пхьегІи тІе а лаьцна, шовданан хи тІехула цхьана олхазарна урс хьокхур ду цо. ⁵¹ Баганан дечиг а, ярийн курс а, цІен тай а, дийна долу олхазар а схьа а эцна,

ушь шовданан хи тЕхула урс хьаькхначу олхазаран цИйна чу а Юьттина, цЕНна тЕ ворхІазза цинцаш тухур ду динан дас. ⁵² Олхазаран цИйца, дийначу хица а, дийначу олхазарца а, баганан дечи-гаца а, ярийн курсаца а, цЕчу тайца а цІа цІандийр ду цо. ⁵³ Дийна долу олхазар гІалел арахь, эрна аренгахула, дІахоьцур ду. Иштта цІа цІандаран Іадат кхочушдийр ду цо, тІаккха иза Далла хьалха цЕНа хир ду.

⁵⁴ Иштта ду чкъуран муьлххачу цамгарх а, чераш долчу цамгарх а, ⁵⁵ бедарш тЕхь а, цИйна тЕхь а хуьлучу доІан томмагЕх а, дегІа тЕхь долчу дестарх а, хьаьттарех а, томмагЕх а долу тЕдиллинарг, ⁵⁶ кхеттарг боьха а, цЕНа а хуьлу хан къасторхьама. Иштта ду цу тайпана йолчу цамгарех я томмагЕх долу тЕдиллинарг».

ДегІах доьзначу цЕНа цахиларх лаьцна

15 ¹ Везачу Эло Мусага а, АхІароне а элира: ² «ДІаала исраилхошка: „Нагахь стеган бехкечу меттера сьхакъаьбсташ тІуналла хилахь, и тІуналла цЕНа яц. ³ Ткъа стаг цЕНа вац, цунах сьхакъаьбсташ йолу тІуналла бахьана долуш – тІуналла сьхайолуш елахь а, стеган дегІаца иза юьсуш елахь а. ⁴ И стаг тЕвуьжущ болу муьлхха а мотт а, иза тЕхиьна йолу муьлхха хІума а боьха хир ю. ⁵ Иза дІавуьжучу маттах дІахьакхавелларг, шен бедарш а йиттина, хица лийча веза. Сарралц цЕНа хир вац иза. ⁶ Нагахь дегІах тІуналла сьхайолуш волу стаг тЕхиьначу хІуманна тЕ цхьаь хаахь, шен бедарш а йиттина, лийча веза иза. Сарралц цЕНа хир вац иштта стаг. ⁷ ТІуналла сьхайолучун дегІах хьакхавелларг, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Сарралц цЕНа хир вац иза. ⁸ ДегІах тІуналла сьхайолучо цхьанна тЕ шат тохахь, бехвинарг, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Сарралц цЕНа хир вац иза. ⁹ ДегІах тІуналла сьхайолуш верг тЕхь лелаш йолу муьлхха а нуьйр цЕНа яц. ¹⁰ Цу стагана бухахь хиллачу хІуманнах дІахьакхавелларг сарралц цЕНа хир вац. И хІума карахь дІаяьхьнарг а, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Сарралц цЕНа хир вац иза. ¹¹ ДегІах тІуналла сьхайолург, куйгаш дилина а доцуш, цхьаннах дІахьакхалахь, иза шех хьакхавелларг, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Сарралц цЕНа хир вац иза. ¹² Шех тІуналла сьхайолург дІахьакхавелла кхийра пхьегІа йохо еза, ткъа дечигах йина пхьегІа хица йила еза.

¹³ ДегІах сьхакъаьбсташ йолу тІуналла сецча, ворхІ дийнахь Іан веза и стаг, Далла хьалха цЕНа хилархьама. Цул тІаьхьа, шен бедарш а йиттина, шовданан хица шен дегІ дила деза цо, тІаккха иза цЕНа хир ву. ¹⁴ БорхІалгІачу дийнахь ши къоркхокха я ши къона кхокха сьха а эцна, Везачу Элана хьалха гуламан четаран неІаре а веана, ши олхазар динан дега дІадала деза цо. ¹⁵ Цхьана олхазарх къинан сагІа а, вукхунах

дийнатарш дагоран саҒа а даьккхина, динан дас Везачу Элана хьалха стаг цанваран Иадат кхочушдийр ду.

¹⁶ Нагахь стагах боьршачу нехан хуьлу тУналла схьакъастахь, цо хица дерриг а шен дегІ дила деза. Сарралц цІена хир вац иза. ¹⁷ И тУналла тЕкхетта муьлхха бедар а, чкъор а хица дила деза, сарралц цІена хир дац уьш. ¹⁸ Нагахь стаг зудчуьнца дАвижча, цунах тУналла схьакъастахь, стаг а, зуда а хица лийча деза. Сарралц цІена хир дац и шиь.

¹⁹ Нагахь, шайна хуьлучу цамгарца доьзна, зуда дегІах цІий дАкъаьсташ елахь, ворхІ дийнахь иза цІена хир яц. Муьлхха а цунах дІахьакхавелларг сарралц цІена хир вац. ²⁰ Ша цІена цахиларан деношкахь и зуда тЕйижна а, тЕхиьна а йолу хІума цІена яц. ²¹ Иза дАюьжучу маттах хьакхавелларг, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Сарралц цІена хир вац иза. ²² И зуда тЕхиьна Іийначу хІуманыхьакхавелларг, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Сарралц цІена хир вац иза. ²³ Иза дІайижначу маттера я хиьна Іийначуьра цхьана хІуманыхьакхавелларг сарралц цІена хир вац. ²⁴ Нагахь цІий догІучу хенахь цу зудчуьнца майра дАвижахь, иза ворхІ дийнахь цІена хир вац. И тЕвижна муьлхха а мотт цІена хир бац.

²⁵ Нагахь зудчун цІий дАэхар, баттахь хуьлу цІена цахиларан хенахь а доцуш, кхечу деношкахь хилахь, я гуттар а хуьлучу хенал сов дахлахь, дерриг а цу деношкахь иза цІена хир яц, баттахь хуьлучу цІена цахиларан хенахь санна. ²⁶ Зудчунна цІий догІучу хенахь иза тЕйижна муьлхха а мотт, иза тЕхиьна муьлхха а хІума цІена хир яц, баттахь цІена ца хиларан хенахь тЕйижна мотт санна. ²⁷ Цу хІуманех дІахьакхавелларг цІена хир вац, шен бедарш а йиттина, лийча веза иза. Сарралц цІена хир вац иза. ²⁸ ЦІий дАэхар сецча, зудчо ворхІ дийнахь собар дан деза. Цул тІаьхьа иза цІена хир ю. ²⁹ БорхІалгІачу дийнахь ши кьоркхокха я ши кьона кхокха, гуламан четаран неІаре схьа а беана, динан дега дАабала беза цо. ³⁰ Олхазарех цхьаннах кьинан саҒа, вукхунах дийнатарш дагоран саҒа доккхур ду динан дас. Иштта Везачу Элана хьалха и зуда цанъяран Иадат кхочушдийр ду цо.

³¹ Иштта шайш боьха хуьлуйтгучу хІуманех израилхой кьостуйтур бу ахь, царна юкьахь долу Сан цІа сийсаз а деш, шайн боьхачу хІуманашца уьш ца балийта.

³² Иштта ду дегІах тУналла схьакъаьстачех долу тЕдиллинарг: стаг цІена ца хуьлуйтуш йолчу боьршачу нехан тУналлах а, ³³ цІий дАоьхучу зударех а, тУналла дегІах схьакъаьстачу стагах а, зудчух а, цІена йоцучу зудчуьнца дАвижначу майрачух а долу тЕдиллинарг“».

Къинош дІадахаран де

16 ¹ Хийра цІе а яхъаш, Везачу Элана хъалха веана АхІаронан ши кІант велча, Везачу Эло Мусаца къамел дира. ² Везачу Эло Мусага элира: «Хъайн вешига АхІароне дІаала, шена дага мел деанчу хенахъ Делан четаран кирхъанна тІехъа йолчу уггар езачу меттиге ма гІо. Цигахъ лаьтгачу бартбаран тІорказан негІарна хъалха иза веача, АхІарон вала мега, хІунда аьлча къинош дІадахаран негІарна тІехула йолчу мархина юккъехъ Со гучуволу.

³ Делан четаран уггар езачу чобнна чувале, къинан сагІина старгІа а, дийнаташ дагоран сагІина ка а бан беза АхІарона.

⁴ Дуткъачу кІадих йина еза коч тІеюха еза цо тІе, дуткъачу кІадих йина чухула юху хІума а, доьхка а, чалба а хила еза цунна тІехъ. Уьш деза духарш ду, шен дегІ хица дила а дилина, юха еза цо уьш тІе.

⁵ Исраилхойн халкъана тІера къинан сагІина лерина ши бож а, дийнаташ дагоран сагІина лерина ка а схъаэца беза АхІарона. ⁶ Шена тІера къинан сагІина лерина старгІа а йийна, ша а, шен цІийно а летийна къинош дІадохур ду цо. ⁷ Ши бож, схъа а ялийна, Везачу Элана хъалха гуламан четаран неІарехъ дІахІоттор ю цо. ⁸ Юха АхІарона шина божа на кхаж тосур бу: цхъа кхаж Везачу Элана лерина, ткъа важа Іазизалина* лерина. ⁹ Везачу Элана лерина кхаж баьлла бож, схъа а ялийна, къинан сагІа санна йоккхур ю АхІарона. ¹⁰ ДІахецаран кхаж баьлла дийна йолу бож Везачу Элана хъалха хІоттор ю. Цул тІаьхъа и бож яьсачу ара, Іазизал долчу, дІахоьцур ю, халкъан къинош дІадахархъама.

¹¹ АхІарона шена тІера къинан сагІина лерина старгІа ялор ю, ша а, шен цІийно а летийна къинош дІадахархъама. Шена тІера къинан сагІина лерина старгІина урс хьокхур ду цо. ¹² Везачу Элана хъалха болчу сагІа доккхучу кхерча тІера богуш болчу кІоранах юьззина ной а, ши кана юьззина кегийра аьтта долу хаза хьожа йогІу сегІаз а, схъа а эцна, кирхъанна тІехъа йолчу уггар езачу чобнна чухьур ду АхІарона. ¹³ Везачу Элана хъалха йогучу цІера тІе дуьллур ду цо хаза хьожа йогІу сегІаз. СегІазан кІуьро тоьшаллин тІорказан къинош дІадахаран негІар дІахьулдийр ду, АхІарон, иза ган а гина, ца валийтархъама. ¹⁴ Юха старгІин цІий, шен пІелгаца цхъажимма схъа а эцна, негІарна тІе а, ворхІазза цунна хъалха а тухур ду цо.

¹⁵ Къинан сагІина халкъана тІера бож юьйр ю цо, тІаккха цуьнан цІий а, старгІин цІий санна, кирхъанна тІехъа йолчу уггар езачу чобне

* 16:8 *Іазизал* — оцу дешан гочдар билггал хууш дац. Иза цхъана яьссачу аренгарчу жинан цІе хила тарло я иза «дІахоьцу бож» хила тарло.

16:2 Іебархошка 6:19. 16:3 Іебархошка 9:7. 16:15 Іебархошка 9:12.

а даьхна, неГарна тГе а, ворхІазза бартбаран тГорказна хьалха а тухур ду цо. ¹⁶ Израилхойн боьха гІуллакхаш а, зуламаш а, кьинош а цо иштта дІадохур ду уггар езачу чоьнна тГера. Изза цо дан деза гуламан четарца а, хІунда аьлча иза меттаматтана юкьахь лаьтгаш ду, ткьа и меттамотт^д Далла хьалха цІена бац. ¹⁷ АхІарон, уггар езачу чоьнна чу кьинош дІадаха а вахана, араваллалц, цхьа а стаг гуламан четарна чохь хила мегар дац. Иштта ша а, шен цІийно а, дерриг а израилхойн халкъо а летийна кьинош дІа а даьхна, ¹⁸ Везачу Элана хьалха болчу саГІа доккхучу кхерчана тГе а вахана, иза цІанбан беца цо. СтаргІин а, божан а цІий цхьажимма кхерчан массо а маІана тГе хьокхур ду цо. ¹⁹ Шен пІелга тГера ворхІазза кхерча тГе цхьажимма цІий а тоьхна, иза цІанбийр бу цо, израилхой цІена цахиларх базбийр бу и кхерч».

ДІаховцуш йолу бож

²⁰ «Уггар еза чоь а, гуламан четар а, саГІа доккху кхерч^д а, цІан а бина, дийна бож схьаялор ю АхІарона. ²¹ Шен куйгаш дийначу божан коьрта тГе а дехкина, цунна тІехь израилхойн ерриг а харцонаш а, зуламаш а, кьинош а дІадуййшур ду цо, уьш цу божан коьрта чу а дуьллуш. Цул тІаьхьа ша билгалваьккхинчу стагаца яьссачу ара дІахьажор ю цо и бож. ²² Божо нехан ерриг а харцонаш шеца яьссачу ара дІахьур ю, цу стага ша дІахецца.

²³ Гуламан четарна чу а вахана, ша хьалха чувобдуш тІедобхна хиллачу дуткьачу кІадих дина духарш цу чохь дуьтур ду АхІарона. ²⁴ Езачу меттехь шен дегІ а дилина, ша лелош йолу бедарш тГе а юьйхина, аравер ву иза. Шена а, халкъана а тГера дийнаташ дагоран саГІа доккхур ду цо, ша а, халкъо а летийна кьинош дІадахархьама. ²⁵ Кьинан саГІина йийначу старгІин мохь кхерча тІехь ягор ю цо. ²⁶ Яьссачу ара бож дІахьажо ваханарг, шен бедарш а йиттина, лийча веза. Цул тІаьхьа иза меттаматтана чуваха мега. ²⁷ Делан четаран уггар езачу чоьнна чохь кьинош дІадаха цІий даьккхина йолчу, кьинан саГІина йийначу старгІин а, божан а чархаш, меттаматтал арахьа а яьхна, церан неІарш а, жижиг а, боьхалаш а яго еза. ²⁸ Уьш ягийнарг, шен бедарш а йиттина, лийча веза, тІаккха меттамотт болчу ван мегар ду иза».

Кьинош дІадахаран де ларар

²⁹ «Шуна гуттаренна а тІедуьллуш ду хІара хІума: ворхІалгІачу беттан уьтгалгІачу дийнахь массо а хІума шайна доьккуш, марха^д а кхаба, цхьа а тайпа болх а ма бе. Кхузахь Іаш волчу израилхоcho а, шуна

^{16:23} Яхьазкхиал 44:19. ^{16:27} Гебархошка 13:11. ^{16:29-34} Гамалъяр 23:26-32; Лелар 29:7-11.

юкбахъ тЕвеана Іаш волчу стага а ма бе цу хенахъ болх, ³⁰ хІунда аьлча цу дийнахъ шун кѣинош дІадохур ду, шу цІандархъама. Иштта шайн массо а кѣинойх Везачу Элана хьалха цІена хир ду шу. ³¹ Иза садоІу шоьтан де ду, массо а хІума шайна доьхкуш, марха кхаба цу дийнахъ. Иза гуттаренна а тЕдиллина ду шуна. ³² Шен ден метта даьттанца кѣобалвина а, вазвина а волу динан коьрта да^д шун кѣинош дІадахаран Іадат кхочушдан дезаш верг ву. Дуткѣачу кІадих дина деза духарш тЕе а дубѣхина, ³³ уггар еза чоб а, гуламан четар а, сагІа доккху кхерч а, динан дай а, халкѣан массо а нах а цІанбаран Іадат кхочушдийр ду цо. ³⁴ Иза гуттаренна а шуна тЕдиллина хІума хир ду: исраилхойн дерриг а кѣинош шарахъ цкѣа дІадахар».

Везачу Эло Мусана тЕе-ма-диллара, кхочушдира АхІарона дерриг а.

ЦІийн деза хилар

17 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала АхІароне а, цуьнан кІенташка а, берриг исраилхошка а: „Везачу Эло вайна тЕдуьллург хІара ду: ³ нагахъ исраилхойх цхьаммо меттамотт^д болчохъ я цул арахъ я старгІина, я Іахарна, я газанна, урс а хьабкхна, ⁴ уьш Везачу Элан четарна хьалха, Везачу Элана лерина сагІа даккхархъама, схьа ца дахьахъ, цу стагана тЕехъ цІий хир ду. Цо цІий Іанийна, цундела иза шен халкѣана юкѣара эккхор ву. ⁵ Исраилхошка шашь эрна арахъ урс хьокхуш долу дийнаташ Везачу Элана хьалха, гуламан четаран неІаре, динан да^д волчу схьадаладайтa деш ду иза. Везачу Элана лерина бартбаран сагІина дайтa деза цара и дийнаташ. ⁶ Динан дас гуламан четарна хьалха болчу Везачу Элан кхерчана тЕе цІий а тухур ду, мохъ а ягор ю, Везачу Элана томана йолу хьожа хилийтархъама. ⁷ Газа-цІушна шайн сагІанаш а дохуш, исраилхой Везачу Элана кхидІа патешаме лела мегар дац. Гуттаренна а царна тЕдуьллуш ду иза“.

⁸ Кхин а ала цаьрга: „Нагахъ исраилхойх я царна юкѣахъ тЕебаьхкина Іаш болчарах цхьаммо дийнаташ дагоран я кхин сагІа доккхуш хилахъ, ⁹ Везачу Элана лерина гуламан четаран неІаре цо дийнат схьа ца даладахъ, и стаг шен халкѣана юкѣара эккхор ву.

¹⁰ Нагахъ исраилхойх я царна юкѣахъ тЕебаьхкина Іаш болчарах цхьаммо муьлхха а цІийца долу жижиг даахъ, Аса Сайн обгІазло яссор ю цІий дуучун синна дубхьал, шен халкѣана юкѣара и са дІа а эккхор ду. ¹¹ ДегІан са цІийна чохъ долу дела, Аса цІий сагІа доккхучу кхерчана лерина хилийтa аьлла шуьга, цІий Іанорца шун синош кѣинойх цІандайттархъама. Шена чохъ са долчу цІийно кѣинош дІа ма доху.

^{17:10} Доладалар 9:4; Іамалъяр 7:26, 27; 19:26; Карлабаьккхинарг 12:16, 23; 15:23.

^{17:11} Іебархошка 9:22.

¹² Цундела аьлла Ас исраилхошка, царах цхьаммо а, царна юкѳахь тЕевеана Іаш волчо а цІий даа мегар дац.

¹³ Нагахь исраилхойх я царна юкѳахь тЕебаьхкина Іаш болчех цхьаммо яа мегаш йолу акхаро я олхазар лацахь, цуьнан цІий дІа а дахийтина, юха цу цІийна тЕе латта таса деза, ¹⁴ хІунда аьлча муьлххачу дегІан са цуьнан цІийна чохь ду. Цундела аьлла Ас исраилхошка, шеца цІий долу цхьа а дилха ма даа. ЦІий дууш верг муьлхха а шен халкъана юкѳара эkkхор ву.

¹⁵ Къеелла а, экхано цистина а хІума йиьнарг, исраилхо я тЕевеана стаг и велахь, шен бедарш а йиттина, хица лийча веза. Сарралц цІена хир вац иза, цул тІаьхьа цІена хир ву. ¹⁶ Нагахь цо шен бедарш а ца йиттахь, шен дегІа а ца цІандахь, иза бехке а ву, цо жоп дала а деза “».

Шен дахарехь цІена лелар

18 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала исраилхошка: „Со шун Веза Дела ву. ³ Шаьш хьалха Іийначу Мисар-махкахь хилларг а, хІинца Ас шаьш дуйгучу КанаІан-махкахь лелош дерг а ма леладелаш, церан ламасташ а тЕе ма эцалаш. ⁴ Ас тЕедиллинарг кхочуше, Сан парзаш ларде. Со шун Веза Дела ву. ⁵ Сан парзаш а, Ас тЕедиллинарг а ларде. Уьш кхочушдийриг цаьрца вехар ву. Со Веза Эла ву.

⁶ Цхьа а стаг шен гергарчу зудчуьнца дІавижа мегар дац. Со Веза Эла ву. ⁷ Хьайн да сийсаз ма ваккха, хьайн ненаца дІа а вуьжуш. И зуда хьан нана ю, цуьнца дІавижа мегар дац. ⁸ Хьайн ден кхийолчу зудчуьнца а дІа ма вижа. Иза хьайн деца дІавижар санна ду. ⁹ Хьайн ден я ненан йоІаца, хьайн йишица, дІа ма вижа — иза хьайн цІахь я кхечу меттехь йина елахь а. ¹⁰ Хьайн кІентан я йоІан йоІаца дІа ма вижа. И дарца ахь-хьо сийсаз ма воккху. ¹¹ Хьан дестечо хьан дена йинчу йоІаца дІа ма вижа. Хьан йиша ма ю иза. ¹² Хьайн ден йишица дІа ма вижа. Хьан деца цхьана цІийх схьаяьлла ма ю иза. ¹³ Хьайн ненан йишица дІа ма вижа. Хьан ненаца цхьана цІийх схьаяьлла ма ю иза. ¹⁴ Хьайн ден ваша сийсаз ма ваккха, цуьнан зудчуьнца дІа а вуьжуш. Иза хьан деца ма ю. ¹⁵ Хьайн несаца дІа ма вижа. Иза хьан кІентан зуда ма ю. ¹⁶ Хьайн вешин зудчуьнца дІа ма вижа. Иза хьайн вешница дІавижар санна ду. ¹⁷ Ненаца а, йоІаца а дІа ма вижа, ткъа иштта зудчуьнца а, цуьнан кІентан я йоІан йоІаца а ма вижа. Уьш цхьана цІийх схьабевлла бу. Цаьрца дІавижар дегаза ду. ¹⁸ Бухахь йолчу зудчунна тЕе

^{18:5} Нахьми-ЯхІу 9:29; Яхьазкхиал 18:9; 20:11-13; Лака 10:28; Римхошка 10:5; Галатахошка 3:12. ^{18:8} Іамалъяр 20:11; Карлабаьккхинарг 22:30; 27:20. ^{18:9} Іамалъяр 20:17; Карлабаьккхинарг 27:22. ^{18:12-14} Іамалъяр 20:19, 20. ^{18:15} Іамалъяр 20:12. ^{18:16} Іамалъяр 20:21. ^{18:17} Іамалъяр 20:14; Карлабаьккхинарг 27:23.

цуьнан йиша ма ялае, царах эмгарш хилийта. Хъайн зуда дийна а йо-луш, цуьнан йишица дІа ма вижа.

¹⁹ Хъайн зуда цІена йоцучу деношкахь цуьнца дІа ма вижа. ²⁰ Хъайн уллорачун зудчуьнца дІа ма вижа, хьо Далла хъалха боьха хир ву. ²¹ Мулка-далла^а сагІа даккха хъайн бераш дІа ма ло, хъайн Делан цІе иштта сийсаз ма е. Со Веза Эла ву. ²² Зудчуьнца санна, стагаца дІа ма вижа. Иза дегаза хІума ду. ²³ Цхъана а дийнатца дІа ма вижа, цу гІул-лакхо хьо Далла хъалха боьха хуьлуйтур ву. Зуда а дийнатца дІа ма йижа. Иза чога маьтгаза хІума ду!

²⁴ Оцу гІуллакхашца шаьш Далла хъалха боьха ма хилийталаш. Шу долчуьра Ас дІалоккучу халкъаша цу хІуманашца шаьш бехдина. ²⁵ Ур-атталла уьш тІехь Іаш долу лаьтта а боьха хилира. Цуьнан кьинош бахъана долуш Ас таІзар до оцу лаьттана, цо шена тІера и нах дІаІеттор бу. ²⁶ Ткъа аша Сан парзаш а, Ас тІедиллинарг а ларде, исраилхочо а, шуна юкъахь тІевеана Іаш волчо а и дегаза хІуманаш ма леладе. ²⁷ (Шул хъалха оцу лаьтта тІехь баьхначу наха лелийна и дегаза гІуллакхаш, цара бехдина и латта.) ²⁸ Цара санна, аш и латта бехдахь, цо шена тІера дІаІеттор ду шу, шул хъалха цигахь Іийна халкъаш санна. ²⁹ Нагахь цхьаммо и дегаза гІуллакхаш леладахь, иза шен халкъана юкъара эkkхор ву.

³⁰ Аса тІедублург ларде: шайл хъалха хиллачара лелийначу дегазчу гІиллакхех цхъа а кхочуш ма де, цаьрца шаьш бех ма де. Со шун Веза Дела ву“».

ЦІена хиларх а, нийсонах а тІедиллинарг

19 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала массо а исраилхошка: „ЦІена хила, хІунда аьлча Со, шун Веза Дела, цІена ву. ³ ХІора а шайн нене а, дега а болчу ларамах вуьзна хила, Суна лерина шобтан денош а ларде. Со шун Веза Дела ву.

⁴ Цушна тІе ма дерза, лалийна деланаш а ма бе шайна. Со ву шун Веза Дела.

⁵ Веза Эла волчу Суна бертан сагІа шаьш даьккхича, шуна тІера Со цунна резахуьлуйгучу тайпана даккха иза. ⁶ Шаьш сагІа даьккхинчу дийнахь а, шолгІачу дийнахь а даа иза, кхозлагІчу дийне даьлларг цІергахь дагаде. ⁷ КхозлагІчу дийнахь и сагІа даа мегар дац, иза Суна

18:19 Іамалъяр 20:18. 18:20 Іамалъяр 20:10. 18:21 Іамалъяр 20:1-5. 18:22 Іамалъяр 20:13. 18:23 Арадаккхар 22:19; Іамалъяр 20:15, 16; Карлабаьккхинарг 27:21.

19:2 Іамалъяр 11:44, 45; 1 Кипин 1:16. 19:3 а: Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхи-нарг 5:16; ⁶: Арадаккхар 20:8; Карлабаьккхинарг 5:12. 19:4 а: Іамалъяр 26:1;

⁶: Арадаккхар 20:23; 34:17; Карлабаьккхинарг 17:25.

хьалха цѐна а дац, Со цунна реза а хир вац. ⁸ Иза диинчо жоп дала де-за, хІунда аьлча цо Везачу Элана дІакъастийнарг сийсаздина. И стаг шен халкъана юкъара эккхор ву.

⁹ Шайн лаятта тІехь ялта хьокхучу хенахь кхан йистошка кхаччалц ма хьакха иза, ткъа охьаэгна кенаш схьа ма лехъаде. ¹⁰ Шайн кемсийн бешара тІаьхарчунна тІекхаччалц кемсаш схьа ма лехъае, охьаэгна кемсаш схьа ма эца. Уьш къечарна а, тІебаьхкинчарна а йита. Со шун Веза Дела ву.

¹¹ Къола ма де, аьшпаш а ма битта, вовшийн ле а ма де. ¹² Хъайн Делан цІеран сий а дойуш, харцонна тІехь Сан цІарах дуй ма баа. Со Веза Эла ву.

¹³ Ницкъаца хъайн уллорачуьнгара хІума схьа а ма яккха, иштта цунна къола а ма де. ТІелаьчна болх биначунна йогІу ял сахиллалц цунна ца луш ма Іе. ¹⁴ Къорачунна сардам ма болла, бІаьрзечунна хьалха иза охьакхетийта хІума ма йилла. Хъайн Делах кхера. Со Веза Эла ву.

¹⁵ Кхел нийса е, къечуьнга озабезам а ма бе, хьалдолчух а ма кхера. Нийсонца кхел е хъайн уллорачунна. ¹⁶ Халкъана юкъахь мотт бетташ ма лела, хъайн уллорачун дахарна кхерам ма таса. Со Веза Эла ву.

¹⁷ Дага чохь хъайн веше хьагІ йолуш ма хила, амма шегара даьлличух хъайн уллораниг кхетае, хьо-хьуо бехке ца хилийтархьама. ¹⁸ Бекхам а ма бе, оьгІазалла а ма латтае хъайн халкъах болчу нахе. Хъайн уллораниг хьо санна веза. Со Веза Эла ву.

¹⁹ Сан парзаш ларде. Хъайн тайп-тайпана бежанаш цхьаьна ма кхетийта. Шина тайпана хІу ма де хъайн кха тІе. Шина тайпана кІадих йина бедар а ма лелае.

²⁰ Нагахь цхьаь кхечу стагана къобалинчу гІарбашца дІавижахь, и зуда паргІатъяккхархьама оцу стага цунах мах ца беллехь а, цаьршинна таІзар дан догІу. Делахь а ден мегар дац и шиь, хІунда аьлча зуда паргІатъяккхина яц. ²¹ Бехке волчу стага Везачу Элана лерина гуламан четаран неІаре гІуда такхаран сагІа даккха ка бало беза. ²² Динан дас Везачу Элана хьалха стага латийна къа дІадоккхур ду, цуьнгара гІуда такхаран сагІина балийна ка а бийна. ТІаккха латийначу къинна цу стагана гечдийр ду.

^{19:9}, ¹⁰ Гамалъяр 27:15; Карлабаьккхинарг 24:19-22. ^{19:11} а: Арадаккхар 20:15; Карлабаьккхинарг 5:19; б: Арадаккхар 20:16; Карлабаьккхинарг 5:20. ^{19:12} Арадаккхар 20:7; Карлабаьккхинарг 5:11; Маттай 5:33. ^{19:13} Карлабаьккхинарг 24:14, 15. ^{19:14} Карлабаьккхинарг 27:18. ^{19:15} Арадаккхар 23:6-8; Карлабаьккхинарг 16:19. ^{19:17} Маттай 18:15. ^{19:18} Маттай 5:43; 19:19; 22:39; Марк 12:31; Лака 10:27; Рим-хошка 13:9; Галатахошка 5:14; Якъуба 2:8. ^{19:19} Карлабаьккхинарг 22:9-11.

²³ Везачу Эло лур ду аьллачу лаьтта тІе шайш даьхкича, стом луш долу муьлхха а дитт догІа. Цу диттан стоьмаш кхаа шарахь цІена а ма лара, уьш баа а ма баа, ²⁴ ткъа доьалгІачу шарахь берриг а стоьмаш Везачу Элана леринчу сагІанашна дІабала беза. ²⁵ ПхобалгІачу шарахь цу диттан стоьмаш аш баа мегар ду. Аша иштта дича, диттах долу ялта совдер ду. Со шун Веза Дела ву.

²⁶ Шеца цІий долу жижиг ма даа. Пал а ма тийса, бозбунчала а ма леладе. ²⁷ Гиччош долчуьбра шайн месаш дІа а ма хедае, шайн мажойн йистош а ма ларга. ²⁸ Белларш дагахь латто, шайн дилха а хедош, билгалонаш а ма е, шайн догІмаш тІехь йозанаш а ма де. Со ву Веза Эла.

²⁹ Нахаца а лелийтий, шайн йоІан сий ма даьа. Аша иштта дича, шун махкахула нахаца лелар дІасадаьржар а ду, мохк зуламех бузур а бу. ³⁰ Суна лерина шобтан денош лар а де, Суна Іибадат до меттиг а лара. Со Веза Эла ву.

³¹ Беллачийн синош тІедобхучарна а, жинашца тайначарна а тІе ма эха, цаьрга шайш Далла хьалха боьха ца дайта. Со шун Веза Дела ву.

³² Воккха стаг чувальча, хьалагІовтта. Баккхийчу нахе ларам хила. Шайн Деле болчу ларамах дуьзна хила. Со Веза Эла ву.

³³ ТІевеана стаг шайн махкахь ваха охьахаахь, цунна ницкъ ма бе. ³⁴ Шайш долчохь ваха хиьна волу тІевеана стаг, шайн махкахо санна, лара. Хьо санна, веза иза, хІунда аьлча шу а дара Мисар-махкахь тІедаьхкина Іаш. Со шун Веза Дела ву.

³⁵ Кхел ечохь а, хІуманан йохалла билгалйоккхучохь а, хІума узучохь а, юстучохь а харцо ма лелае. ³⁶ Нийса терза а, герканаш а, бараман саьхьаш а хуьлда шун. Мисар-махкара шу арадаьхна шун Веза Дела ву Со. ³⁷ Дерриг а Сан парзаш а ларде, Ас тІе мел диллинарг кхочуш а де. Со Веза Эла ву“».

ЛацадогІарна таІзар дар

20 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала исраилхошка: „Исраилхойх я цаьрца тІевеана Іаш волчух цхьаммо шен бераш Мулка-далла^д дІалахь, и стаг вен веза. Дерриг а халкъо цунна тІулгаш кхисса деза. ³ Ас, Сайн обгІазло цунна духьал а яссийна, шен халкъана юкъяра дІаэккхор ву и стаг, хІунда аьлча цо, шен бераш Мулкана

^{19:26} а: Доладалар 9:4; Іамалгяр 7:26, 27; 17:10-14; Карлабаьккхинарг 12:16, 23; 15:23; ⁶: Карлабаьккхинарг 18:10. ^{19:27, 28} Іамалгяр 21:5; Карлабаьккхинарг 14:1. ^{19:29} Карлабаьккхинарг 23:17. ^{19:30} Іамалгяр 26:2. ^{19:31} Карлабаьккхинарг 18:11; Шамьал 28:3; Дауд 23:4; ЕшаІ-ЯхІу 8:19. ^{19:33, 34} Арадаккхар 22:21; Карлабаьккхинарг 24:17, 18; 27:19. ^{19:35, 36} Карлабаьккхинарг 25:13-16; Кицанаш 20:10; Яхьазкхиал 45:10.

дІа а луш, Сан цІа бех а дина, Сан сийлахь цІе сийсаз а йина. ⁴ Нагахь санна оцу стага шен берех цхьаъ Мулкана дІаваларх халкъана юкъара массара а шайн бІааргаш дІахьаббинехь, цара иза ца вийнехь, ⁵ Ас-Айса Сайн оьгІазло яссор ю цунна а, цуьнан гергарчарна а, Суна цатешаме а долуш, цуьнца цхьаьна Мулкана Іибадат деш болчарна массарна а дуьхьал. Аса уьш шайн халкъана юкъара лохкур бу.

⁶ Суна тешаме а боцуш, беллачийн синош тІедобхуш волчунна а, жинашца тайначунна а тІеобхуш болчарна дуьхьал Ас сайн оьгІазло яссор ю, уьш шайн халкъана юкъара дІа а эkkхор бу. ⁷ Шайш Далла лерина а хилийта, цІена а хила, хІунда аьлча Со, шун Веза Дела, цІена ву. ⁸ Сан парзаш лар а де, кхочуш а де, хІунда аьлча Со шу даздеш волу Веза Эла ву.

⁹ Шен дена я нанна неІалт аьлларг вен веза. Иза шен дена я нанна луьйш вара, цундела шен цІий шена тІехь ду цунна.

¹⁰ Шен уллорачун зудчуьнца цхьаъ лелахь, хьарам лелла стаг а, зуда а ден деза. ¹¹ Шен ден зудчуьнца цхьаъ дІавижча, цо шен да сийсазво. И стаг а, цуьнца лелла зуда а ден деза, церан цІий царна тІехь ду. ¹² Нагахь цхьаъ шен несаца дІавижахь, и ший а дуьйр ду, хІунда аьлча дегаза гІуллакх ду цара динарг. Церан цІий царна тІехь ду. ¹³ Нагахь цхьаъ стагаца, зудчуьнца санна, дІавижахь, цара динарг дегаза гІуллакх ду. И шиь вен веза, церан цІий царна тІехь ду. ¹⁴ Хьарам хІума ду зуда а, цуьнан нана а ялор. И стаг а, ший зуда а цІергахь даго деза. И санна боьха гІуллакх шайна юкъахь ма хилийта! ¹⁵ Дийнатаца цхьаъ дІавижахь, иза ве, дийнат а де. ¹⁶ Нагахь зуда дийнатца дІайижахь, иза а е, дийнат а де. Уьш даьа деза, ткъа церан цІий царна тІехь ду.

¹⁷ Нагахь цхьаъ шен дена йинчу я нанас йинчу йишица дІавижахь, цо динарг хьарам гІуллакх ду. Шайн халкъана хьалха къомана юкъара дІаэkkхо деза и стаг а, зуда а. Шен йишица дІавижарна, и стаг бехке а ву, цо жоп дала а деза. ¹⁸ Зударийн цамгар хуьлучу деношкахь стаг зудчуьнца дІавижахь, цуьнан цІий дІаэхар гучудаьkkхина цо. И шиь шайн халкъана юкъара эkkхо деза.

¹⁹ Ненан йишица а, ден йишица а дІа ма вижа, хІунда аьлча и дарца ахьа хьайн гергарчаран сий дойу. Стаг а, зуда а бехке хир ду, цара жоп дала дезар ду. ²⁰ Нагахь стаг шен ден вешин зудчуьнца дІавижахь, цо

^{20:9} Арадаккхар 21:17; Маттай 15:4; Марк 7:10. ^{20:10} Арадаккхар 20:14; Іамалъяр 18:20; Карлабаьккхинарг 5:18. ^{20:11} Іамалъяр 18:8; Карлабаьккхинарг 22:30; 27:20. ^{20:12} Іамалъяр 18:15. ^{20:13} Іамалъяр 18:22. ^{20:14} Іамалъяр 18:17; Карлабаьккхинарг 27:23. ^{20:15}, ¹⁶ Арадаккхар 22:19; Іамалъяр 18:23; Карлабаьккхинарг 27:21. ^{20:17} Іамалъяр 18:9; Карлабаьккхинарг 27:22. ^{20:18} Іамалъяр 18:19. ^{20:19}, ²⁰ Іамалъяр 18:12-14.

шен ден ваша сийсазвина. Стаг а, зуда а бехке хир ду, цара жоп дала деза, ткъа делла дІадаллалц бераш хир дац церан. ²¹ Нагахь цхъаь шен বেশин зудчуьнца дІавижахь, цо динарг боьха гІуллакх ду. Шен ваша сийсазвина цо. Бехке долу стаг а, зуда а бераш доцуш хир ду.

²² Дерриг а Сан парзаш лар а де, Ас тІе мел диллинарг кхочуш а де, Ас шу даха тІедуьгучу лаьтто шу дІа ма Іеттадойла. ²³ Ас шу долчуьра дІаэккхочу къаьмнийн гІиллакхаш тІе ма эца. Цу наха и массо а боьха гІуллакхаш леладора, цундела Суна чІогІа ца бийзира уьш. ²⁴ Ас шуь-га элира: ‘Аша церан латта схьадоккхур ду. Шуьраца а, мазаца а дувз-на долу и латта шун дола дІалур ду Аса’. Дерриг а кхечу халкъех шу дІакъастийна волу шун Веза Дела ву Со. ²⁵ Хъанал даьхни хъарамчух а, хъанал олхазарш хъарамчарах а дІакъасто деза аша. Ас хъарам ду аьлла даьхни а, олхазарш а, лаьтта тІехула текхаш ерш а яйи, шаьш бех ма де. ²⁶ Суна хьалха цІена хила, хІунда аьлча Со, Веза Эла, цІена ву. Ас кхечу халкъех дІакъастийна шу, Сайн хилийтархъама.

²⁷ Нагахь стага я зудчо беллачийн синош тІедобхуш я пал туьйсуш хилахь, уьш байа беза. Царна тІулгаш кхисса деза, церан цІий царна тІехь ду“».

Динан дайшна тІедуьлуш дерг

21 ¹ Везачу Эло Мусага элира: «ДІаала динан дайшка, АхІаронан кІенташка: „Шайн халкъана юкъара веллачух куьг а тохий, шаьш Далла хьалха бех ма де. ² Амма велларг цуьнан уллора гергарниг хиллехь — да я нана, кІант я йоІ, ваша ³ я маре яжаза, цуьнца цхъаьна Гийна йиша — цунах куьг Іоттарца динан дена магийтина ду ша бехван. ⁴ Халкъана юкъара муьлххачу стагах а хьакхавелла, ша бехван ца веза динан дас, сийсазвина ца хилийта*.

⁵ Шайн кортош дІадаша а, мажойн йистош ларга а, дегІ а хедош, билгалонаш ян а мегар дац динан дайшна. ⁶ Шайн Далла хьалха цІена хила беза уьш, Цуьнан цІе сийсазьян ца еза цара, хІунда аьлча Везачу Элана лерина цІера тІехь саГІанаш дохурш бу уьш, ткъа и саГІанаш Делан кхача бу. Цундела цІена хилар тІехь ду царна. ⁷ Нахаца леларг а, шен сий дайина ерг а, майрачо дІатесна ерг а яло мегар дац цара, хІунда аьлча уьш шайн Далла хьалха цІена бу. ⁸ Динан да цІена лара, хІунда аьлча цо хъан Далла кхачанийн саГІанаш доху. ЦІена хуьлийла иза хьуна, хІунда аьлча шу даздеш волу Со, Веза Эла, цІена ву. ⁹ Нагахь динан ден йоІ нахаца лелахь, цо шен да сийсазвоккху. ЦІергахь яго еза иза.

* 21:4 Я иштта: *Зуда ялорехула я маре яхарехула цуьнца гергара хиллачу стагах а хьакхавелла, ша бехван ца веза динан дас, сийсазвина ца хилийта.*

20:21 Іамальяр 18:16. 21:5 Іамальяр 19:27, 28; Карлабаьккхинарг 14:1.

¹⁰ Динан коърта да^д шен вежаршна юкъяра хаържина ву, коърта тЕ дайтта доттарца къобал а веш. Деза духарш тЕдуха вазвина волчу цо сингаттам гайта шен коъртара месаш низам доцуш хилийта а ца еза, шен тЕра бедарш этЮ а ца еза. ¹¹ Велларг волчу чуваха ца веза иза. Ур-атгалла деллачу дех я ненах а хъакхавелла, ша бехван ца веза цо. ¹² Велларг дІаволлархъама, Делан цІа^д долчуъра дІа а вахана, шен Делан цІа сийсаздан ца деза цо, хІунда аьлча дайтта тЕдоттарца дина доллу Делан къобалвар^д ду цунна тЕхъ. Со Веза Эла ву. ¹³ Шен халкъана юкъяра йоІстаг бен шена яло мегар дац цо. ¹⁴ Йисина йолу я йитина йолу, я сийсазйина йолу, я нахаца лелаш йолу зуда яло мегар дац цо, динан дас шена ялориг шен халкъана юкъяра йолу йоІстаг хила еза, ¹⁵ шен тІаьхъе Далла хьалха боьха ца хилийтархъама. Иза вазвеш волу Веза Эла ву Со“».

¹⁶ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁷ «ДІаала АхІароне: „Нагахъ хъан тІаьхъенах волчу цхъаннан дегІа тЕхъ сакхт хилахъ, шен Далла кхачанийн сагІанаш даха мегар дац цунна. Иза гуттаренна а тЕдуьллуш ду. ¹⁸ Далла сагІанаш даха мегар дац иштта цхъа сакхт долчунна: бІаьрзечунна, астагІчунна, цІарматчунна, ¹⁹ ког я куьг заьІап долчунна, ²⁰ букъ хъала ца нислуш волчунна, лохачунна, бІаьрган цамгар йолчунна, чераш долчунна, чкъуран цамгар^д йолчунна, бехке меттхъ чов йиначунна. ²¹ Динан ден АхІаронан тІаьхъенах а волуш, дегІа тЕхъ сакхт долчу цхъана а стеган йиш яц Везачу Элана тЕван цЕра тЕхъ сагІанаш даха. Сакхт ду цунна тЕхъ, цундела шен Далла кхачанийн сагІанаш даха мегар дац цунна. ²² Суна лерина даьхна сагІанаш даа мегар ду цо, беа кхача я уггар беа кхача иза беллахъ а. ²³ Амма цу стагана тЕхъ сакхт хиларна, Делан четаран уггар езачу чоьнна хьалха долчу кирхъанна а, сагІа доккхучу кхерчана а тЕван мегар дац иза, Сан четар а, цунна чохъ мел ерг а сийсаз ца ярхъама. Уьш язъеш волу Веза Эла Со ма ву“».

²⁴ АхІароне а, цуьнан кІенташка а, берриг а исраилхошка а дІахъайтира иза Мусас.

СагІанаш деза хилар

22 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала АхІароне а, цуьнан кІенташка а исраилхоша Суна къобалдеш долу деза сагІанаш лерина леладе, Сан еза цЕ сийсаз ца яйтархъама. Со Веза Эла ву. ³ ДІаала цаьрга: „Шун тІаьхъенах волу цхъаь, Далла хьалха цЕна а воцуш, исраилхоша Суна къобалдинчу дезачу сагІанашна гергакхачахъ, Суна хьалхара дІаэккхор ву иза. Со Веза Эла ву“.

⁴ АхІаронан тІаьхъенах волу цхъаь чкъуран цамгар^д йолуш я дегІах тІуналла схъайолуш велахъ, цо деза сагІа даа мегар дац, ша цІанваллалц.

Еллачу хІуманых хьакхаеллачух куьг Іобттинарг а, боьршачу нехан тІуналла шех схьаяьлларг а, ⁵ муьлххачу а текхаргех хьакхавелларг а, боьхачу стагах хьакха а велла, цІена воцург а ⁶ сарралц боьха хир ву. Цо деза сагІа даа мегар дац, хица шен деГІ диллалц. ⁷ Малх чубуьзча, иза цІена хир ву, тІаккха цо сагІанех йолу хІума яа мегар ду, хІунда аьлча иза цуьнан кхача бу. ⁸ Къеделла я акхароша дийна долу дийнат даа мегар дац динан дена. Иштгачу кхачано иза бехвийр ву. Со Веза Эла ву.

⁹ Сан хьехамаш ларбойла цара, шашь бехке ца хилийтархьама а, тІедиллинарг талхор бахьана долуш ца далархьама а. Уьш базбеш во-лу Веза Эла ву Со.

¹⁰ Хийрачо цхьаммо а деза сагІа даа мегар дац. Динан да^д волчохь Іачу хьешо а, динан дена йолах болх бечу стага а даа мегар дац деза са-гІа. ¹¹ Ахча а делла, эцначу а, цуьнан хІусамехь дуьнен чу ваьллачу а лено даа мегар ду и сагІа. ¹² Динан дайн тІаьхьенах схьа ца ваьллачу стаге маре яханчу динан ден йоІа дезачу сагІина деанарг даа мегар дац. ¹³ Бераш а доцущ, йисна я йитина Іаш йолчу динан ден йоІа, шен хІусаме юхаеача, даа мегар ду шен ден бепиг, ша жима йолчу хенахь санна. Ткъа хийрачо цхьаммо а иза даа мегар дац.

¹⁴ Цхьаммо ларамаза дезачу сагІаных цхьаь яахь, цо динан дена и деза сагІа юхаметтахІотто деза, цу тІе цуьнан пхобалгІа дакъа тІе а тоьхна. ¹⁵ Динан дайша шашь а сийсаздан мегар дац исраилхоша Ве-зачу Элана деана долу деза сагІанаш, ¹⁶ бакьо йоцучу нахе уьш даа а дайитина. Цу хІумано уьш бехке а хуьлуйтур бу, царна таІзар а дийр ду. Уьш базбеш волу Веза Эла ву Со».

¹⁷ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁸ «ДІаала АхІароне а, цуьнан кІенташка а, берриг исраилхошка а: „Нагахь исраилхойх я царна юкхьахь тІевеа-на Іаш волчух цхьаммо цхьана нигатца я даггара леларца дийнаташ дагоран сагІа Везачу Элана лерина доккхуш делахь, ¹⁹ сагІина далий-на дийнат старгІанех я койх, я бежалойх эцна сакхт доцу боьршаниг хила еза, Дела резахилийтархьама. ²⁰ ТІехь сакхт долу цхьа а дийнат Везачу Элана лерина ма даладелаш, цуьнца аш Дела резавийр вац. ²¹ Нагахь цхьаммо шен нигатца я даггара леларца Везачу Элана лери-на бертан сагІина доккха я жима дийнат далийнехь, иза сакхт доцущ хила деза, Дела цунна резахилийта. Дийнаташна тІехь цхьа а сакхт хила йиш яц. ²² Блаьрзе я лазийна, я цІармата, я цомгуш долу, я даьІнаш долу, я чераш долу дийнат Везачу Элана лерина ма даладе. Царах цхьа а, Везачу Элана лерина цІера тІехь даьккхина сагІа санна, сагІа доккхучу кхерча тІе ма дилла. ²³ ТІех бежа я боца когаш болу

старгІа я Іахар даггара леларца долчу сагІина дало мегар ду, амма ни-
гатца доккхучу сагІина уыш мегар дац, Дела резахир вац ишттачу хІу-
манна. ²⁴ Бобршалла гойту коьчалш лазийна я хьаьшна, я дІаяьхна, я
дІахедийна долу дийнаташ Везачу Элана лерина ма даладе, шайн
махкахь и саннарг ма де.

²⁵ Кхечу къаьмнех болчу нехан карара иштта дийнаташ шайн Далла
леринчу сагІина схьа ма эца, хІунда аьлча царна тІехь сакхт ду. Цара
Дела шуна резахуьлуйтур вац“».

²⁶ Везачу Эло Мусага элира: ²⁷ «Эса я Іахар, я бубьхыг йича, ворхІ
дийнахь шен ненаца йита еза, ткьа борхІалгІачу дийнахь дубйна це-
ра тІехь Везачу Элана цунах сагІа даккха мегар ду. ²⁸ Аттана цо динчу
эсаца, жийна цо бинчу Іахарца цхьана дийнахь урс ма хьакхалаш.
²⁹ Нагахь шаьш Везачу Элана лерина баркаллин сагІа доккхуш делахь,
Дела шайна резахуьлуйтучу кепара даккха иза. ³⁰ Цу дийнахь даа деза
и сагІа, цунах хІума Іуьйренга ма ялийта. Со Веза Эла ву.

³¹ Сан весеташ лар а де, кхочуш а де. Со Веза Эла ву. ³² Сан еза цІе
сийсаз ма е, израилхойн дерриг а халкъо Со веза хилар къобалдан де-
за. Шу даздеш волу Веза Эла ву Со. ³³ Шун Дела хилархьама, шу Ми-
сар-махкара арадаьхна Ас. Со Веза Эла ву».

Везачу Элан дезачу денойх лаьцна

23 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала израилхошка: „ХІорш ду
Суна лерина долу динан деза денош. Цу деношкахь аша беза-
чу гуламашка халкъ кхайкха деза. ³ Ялх дийнахь болх бан мегар ду,
ткъа ворхІалгІа де, садоІу шобтан де, безачу гуламна лерина хилийта.
Цу дийнахь цхьа а тайпа болх ма бе. Миччанхьа а шу Іаш делахь а, иза
Везачу Элана лерина долу шобтан де ду. ⁴ ХІорш ду Везачу Элана ле-
рина кхидолу деза денош, шайн-шайн хенашкахь билгалдаьхначу гу-
ламашца“».

Пасахьан а, совсазчу баьпкан а деза де

(Лелар 28:16-25)

⁵ «Хьалхарчу беттан дейтталгІачу дийнахь, сарахь, Везачу Элана
лерина Пасахь хила деза. ⁶ Ткъа цу беттан пхуйтталгІачу дийнахь Ве-
зачу Элана лерина долу Совсазчу баьпкан деза денош дубйладала де-
за. ВорхІ дийнахь совсаза бепиг даа дезаш ду шу. ⁷ Цу езачу хенан
хьалхарчу дийнахь безачу гуламе нах кхайкха. Вукху деношкахь санна

^{23:3} Арадаккхар 20:8-10; 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Карлабаьккхинарг 5:12-14.

^{23:5} Арадаккхар 12:1-13; Карлабаьккхинарг 16:1, 2. ^{23:6-8} Арадаккхар 12:14-20;
23:15; 34:18; Карлабаьккхинарг 16:3-8.

болу болх ма бе цу дийнахь. ⁸ ВорхІ дийнахь Везачу Элана лерина цІера тІехь саГІанаш даха. ВорхІалГІачу дийнахь а кхайкха нах безачу гуламе. Вукху деношкахь санна болу болх ма бе цу дийнахь».

⁹ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁰ «ДІаала исраилхошка: „Ас шайна луш долчу лабтта тІе шаьш даьхкича, ялта чудерзочу хенахь дуьххьарлера цІов динан дега дІало. ¹¹ Цо и цІов, шатайпа саГІа санна, Везачу Элана хьалха хьалаойур бу, Иза шуна резахилийта. Шоьтан де чекхдаьлчачу шолГІачу дийнахь и ялтин цІов Везачу Элана хьалха хьалаойур бу цо. ¹² ЦІов хьалаойучу дийнахь цхьа шо кхаьчна, сакхт доцу Іахар а бей, цунах Везачу Элана лерина дийнаташ дагоран саГІа даккха. ¹³ Іахарца цхьаьна кІен саГІа а, чаГІаран саГІа а да. КІен саГІина цхьа сахь кІен тоьлла дама схьа а эца, ткъа цу тІе даьтта тоха. ЦІера тІехь даьккхина кІен саГІин хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ЧаГІаран саГІина хІин* цІе йолчу бараман доьалГІа дакъа чаГІар схьаэца. ¹⁴ Шайн Далла лерина и саГІанаш дохуш долу де тІекхаччалц, бепиг а, кхерзина я керла буьртигаш а ма даалаш. Шун тІаьхьенашна, миччанхьа шаьш Іаш делахь а, гуттаренна а тІедуьллуш ду иза“».

Ялта чудерзоран деза де

(Лелар 28:26-31)

¹⁵ «Везачу Элана хьалха хьалаайа шаьш цІов баьхьначу шоьтан де чекхдаьлчачу шолГІачу денна тІера дуьззина ворхІ кІира дагарде. ¹⁶ Шовзткъе итт де дІадаьлча, ворхІалГІа шоьтан де чекхдаьлчачу шолГІачу дийнахь, Везачу Элана лерина керла кІен саГІа даккха. ¹⁷ Шайн хІусамаш тІера Везачу Элана хьалха хьалаайина шатайпа саГІа санна ши бепиг да. Цхьа сахь тоьлчачу кІен демах хьакхийначу совсийначу бедах дина хила деза и баьпкаш. Везачу Элана лерина дуьххьарлерчу ялтех долу совГІат хир ду иза. ¹⁸ Баьпкашца цхьаьна шо кхаьчна долу, цхьа а сакхт доцу ворхІ Іахар а, даккхийчу хьайбанех цхьа старГІа а, ши ка а балабе. Цу бежанех Везачу Элана лерина дийнаташ дагоран саГІа доккхур ду. Цаьрца цхьаьна кІен а, чаГІаран а саГІанаш даха дезаш ду. ЦІера тІехь дохуш долчу оцу саГІанийн хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ¹⁹ Къинан саГІина цхьа бож а, бертан саГІина шо кхаьчна ши Іахар а кечбе. ²⁰ Везачу Элана хьалха шатайпа саГІа санна даккха деза динан дас дуьххьарлерчу ялтех дина баьпкаш а, ши Іахар а. Везачу Элана лерина деза саГІа ду иза. И саГІа динан дена дІадала дезаш ду. ²¹ Безачу гуламе цу дийнахь нах схьакхайкха, вукху деношкахь санна болу болх ма бе цу дийнахь».

* 23:13 *ХІин* – цхьа хІин еа литаран барам бара.

23:15-21 Арадаккхар 23:16; 34:22; Карлабаьккхинарг 16:9-12.

Шун тІаьхьенашна, миччанхья уьш Іаш беллахь а, гуттаренна а тІедуьллуш ду иза.

²² Шайн лаьтта тІехь ялта хьокхучу хенахь кхан йистошка кхаччалц ма хьакха иза, ткъа охьаэгна кенаш схья ма лехьаде. Къечарна а, тІебаьхкинчарна а дита уьш. Со шун Веза Дела ву».

Локхучу ма Іийн деза де

(Лелар 29:1-6)

²³ Везачу Эло Мусага элира: ²⁴ «ДІаала исраилхошка: „ВорхІалгІачу беттан хьалхарчу дийнахь садаІа. МаІаш а локхуш, безачу гуламе нах а кхайкха, дагалацаран де а хІоттаде цу дийнахь. ²⁵ Вукху деношкахь санна болу болх ма бе, Везачу Элана лерина сагІа даккха цу дийнахь“».

Къинош дІадахаран де

(Лелар 29:7-11)

²⁶ Везачу Эло Мусага элира: ²⁷ «ВорхІалгІачу беттан уьтталгІачу дийнахь безачу гуламе нах кхайкха, цу дийнахь къинош дІадахаран де хир ду шун. Массо а хІума шайна доьхкуш, марха¹ а кхабий, Везачу Элана лерина цІера тІехь сагІа даккха. ²⁸ Цу дийнахь цхьа а тайпа болх ма бе, хІунда аьлча иза къинош дІадохуш долу де. ²⁹ Муьлхха а цу дийнахь массо а хІуманна тІера марха ца кхаьбнарг шен халкъана юкъара экхор ву. ³⁰ Цу дийнахь муьлхха а болх бинарг Ас шен халкъана юкъара хІаллаквийр ву. ³¹ Цхьа а тайпа болх ма бе. Шун тІаьхьенашна, миччанхья уьш Іаш беллахь а, гуттаренна а тІедуьллуш ду иза. ³² Иза садоу шоьтан де ду шуна. Цу беттан уьссалгІачу дийнахь сарахь дуйна, массо а хІума шайна доьхкуш, марха кхаба. УьтталгІачу дийнан суьйре тІекхаччалц ларде шайн садоу шоьтан де».

Адамаш кхалораш кІелахь Іаш долу деза денош

(Лелар 29:12-40)

³³ Везачу Эло Мусага элира: ³⁴ «ДІаала исраилхошка: „Оццу ворхІалгІачу беттан пхуьйтталгІачу дийнахь дуйна ворхІ де Везачу Элана лерина хилийта. Адамаш кхалораш кІелахь Іаш долу деза денош де царх. ³⁵ Хьалхарчу дийнахь беа гулам дІахьо, вукху деношкахь санна болу болх ма бе. ³⁶ ВорхІ дийнахь Везачу Элана лерина цІера тІехь сагІа даккха. БархІалгІачу дийнахь безачу гуламе нах а кхайкха, Везачу

^{23:22} Іамалъяр 19:9, 10; Карлабаьккхинарг 24:19-22. ^{23:26-32} Іамалъяр 16:29-34. ^{23:33-36} Қарлабаьккхинарг 16:13-15.

Элана цѣра тѣхъ саҒа а даккха. Иза динан гулам бу, вукху денош-кахъ санна болу болх ма бе цу хенахъ.

³⁷ (Иштта ду Везачу Элана лерина деза денош. Цу деношкахъ безачу гуламашка нах а кхайкха, шен-шен дийнахъ цѣра тѣхъ саҒанаш а да-ха: дийнаташ дагоран а, кѣн а, бертан а, чаҒаран а саҒанаш. ³⁸ И деза денош Везачу Элана леринчу шобтан деношна тѣтоьхна а ду, тѣа и саҒанаш – Везачу Элана лерина кхидолчу саҒанашна а, шайн лаамца я шаьш динчу нигаташца дахьачу совҒаташна а тѣтоьхна а ду.)

³⁹ ВорхІалҒачу беттан пхуйтталҒачу дийнахъ дуйна, шаьш ялта схьагулдина девлча, ворхІ дийнахъ Везачу Элана лерина деза денош дазде, хьалхарчу а, бархІалҒачу а дийнахъ са а доҒуш. ⁴⁰ Хьалхарчу дийнахъ тоьлла стоьмаш а, хурма-диттан а, шуьйра Ғаш долчу диттан а, хина уллохъ кхуьучу дак-диттан а гаьннаш схьа а эций, шайн Везачу Далла хьалха ворхІ дийнахъ самукьадаккха. ⁴¹ ХІора шарахъ ворхІ дийнахъ Везачу Элана лерина дазде и деза денош. Иза шун тѣахьенашна гуттаренна а тѣдуьллуш ду. ВорхІалҒачу баттахъ дазде и деза денош. ⁴² Кхалораш кѣлахъ Іе ворхІ дийнахъ. Израилан махкахъ дина долу муьлхха а стаг а, зуда а кхалор кѣлахъ Іен деза. ⁴³ Шун тѣахьенашна хуур ду тѣаккха, израилхой Мисар-махкара арабаьхча, Ас кхалораш кѣлахъ баха охьаховшийний. Со шун Веза Дела ву“».

⁴⁴ Иштта Мусас израилхошна дийцира Везачу Элан дезачу денойх лаьцна.

Къуданах лаьцна тѣдиллинарг

(Арадаккхар 27:20, 21)

24 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Израилхошна тѣдилла, даго тоьлла цѣна зайтдаьтта да алий, стогар массо а хенахъ богуш хилийта. ³ Бартбаран тѣорказна дубьхальоьллинчу кирхьанан арарчу аҒор гуламан четарна чохъ АхІарона стогар Везачу Элана хьалха латийна латто беза, сарахъ дуйна Іуьйре тѣекхаччалц. Шун тѣахьенашна гуттаренна а тѣдуьллуш ду иза. ⁴ Цѣначу деших бинчу стогарна тѣхъ болу къуданаш Іалашбийр бу цо, Везачу Элана хьалха иза гуттар а латийна латтор а бу».

Дезачу баьпках лаьцна тѣдиллинарг

⁵ «Кѣн дама схьа а эций, цунах шийтта бепиг датта, хІора баьпкана цѣа сахъ дама хьакхаде. ⁶ Везачу Элана хьалха гонах цѣна деши лаьцначу стоьла тѣе шина моҒарехъ, ялх-ялх а дуьллуш, охьадахка и баьпкаш. ⁷ ХІора моҒарехъ хаза хьожа йоҒу сегІаз а охьадилла, баьпкан метта Везачу Элана лерина цѣра тѣхъ доккхучу саҒина хир ду иза. Дерриг а бепиг Везачу Элана саҒина дѣделла хиларан билгало хир ю иза. ⁸ ХІора шобтан

24:5. ⁶ Арадаккхар 25:30.

дийнахъ исраилхойн метта динан дас Везачу Элана хьалха дахка деза и баьпкаш. Иза гуттаренна а болу барт бу. ⁹ АхІаронан а, цуьнан кІентийн а хир ду и баьпкаш. Езачу меттехъ дуур ду цара уьш, хІунда аьлча Везачу Элана леринчу цІера тІехъ даьхначу саГІанех деза саГІа ду иза царна делла долу. Иза гуттаренна а тІедиллина хІума ду».

Дела емалварна таІзар дар

¹⁰ Исраилхойн зудчо мисархочунна вина цхьа кІант исраилхошна тІевеара. Церан меттамотг¹ болчохъ цхьана исраилхочуьнца дов даьккхира цо. ¹¹ Везачу Элана лен а, Цуьнан цІе емалъян а волавелира и кІант, тІаккха исраилхоша Мусана тІе валийра иза. (Оцу кІентан не-нан цІе яра Шаламат – иза данхо волчу Дибиран йоІ яра.) ¹² Царна Везачу Элан лаам хаййтгалц, наха дІалецира иза.

¹³ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁴ «Далла луьйш хилла волу стаг метта-маттал арахьа ваккха. Цо дийцинарг хезначара цуьнан коьрта тІе куьйгаш дахка, массо а халкьо цунна тІулгаш кхисса. ¹⁵ ДІаала исра-илхошка: „Шен Далла луьйш верг бехке а хир ву, ткьа цо жоп дала а деза. ¹⁶ Везачу Элан цІе емалъеш верг вен веза. Дерриг а халкьо цунна тІе тІулгаш кхисса деза. ТІевеана стаг я махкахо Везачу Элан цІе емалъеш велахъ, иза вен веза.

¹⁷ Нагахъ цхьаммо стаг вехъ, иза вен веза. ¹⁸ Цхьаммо нехан бежана дехъ, цо иза дІатакха деза: дахарна дуьхьал – дахар.

¹⁹ Нагахъ цхьаммо шен уллорачун дегІан меже лазийнехъ, цо дин-нарг цунна а дан деза: ²⁰ меже кагйинехъ, цуьнан а кагъян еза, бІаьр-гана дуьхьал бІаьрг баккха беза, цергана дуьхьал церг яккха еза. Цо кхечу стеган дегІа тІехъ дина зен цунна а дан деза. ²¹ Цхьаммо бежана дехъ, цо иза дІатакха деза. Цхьаммо стаг вехъ, иза вен веза. ²² Цу гІул-лакхашна тІедиллинарг цхьаь хир ду шуна тІевеанчунна а, махкахо-чунна а, хІунда аьлча Со шун Веза Дела ву“».

²³ Мусас дІадийцира иза исраилхошка. Дела емалвеш хиллачу ста-гана, меттаматтал ара а ваьккхина, тІулгаш кхиссира цара. Везачу Эло Мусана тІе-ма-диллара, дерриг а кхочушдира исраилхоша.

ВорхІалгІа шо

(Карлабаьккхинарг 15:1-11)

25 ¹ Синай-лам тІехъ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала исраил-хошка: „Аса шайна лун долчу лаьтта тІе шайш даьккича, Везачу

^{24:9} Маттай 12:4; Марк 2:26; Лака 6:4. ^{24:17} Арадаккхар 21:12. ^{24:20} Арадаккхар 21:23-25; Карлабаьккхинарг 19:21; Маттай 5:38. ^{24:22} Лелар 15:16. ^{25:1-7} Ара-даккхар 23:10, 11.

Элана лерина садоҮчу заманахь цу лаьтте садаҮийта. ³ Ялх шарахь дӀае шайн аренаш, ялх шарахь шайн кемсаш а хедае, церан кенаш а лахьбаде. ⁴ Амма ворхӀалгӀачу шарахь лаьтте садаҮийта. Везачу Элана лерина шатайпа хан хила еза иза. Цу шарахь латта дӀа а ма де, кемсаш а ма хедае. ⁵ Лаьтта тӀехь ша хьалаьяьлларг тӀаьхьалонна дӀа ма йилла, хедоза йолчу кемсийн таьллангаш тӀера кенаш схьа а ма даха. Лаьтто садоҮ шо хир ду иза. ⁶ Лаьтто цхьана шарахь садоҮр ду, амма тоьал кхача хир бу шуна а, шун лешна а, гӀарбашашна а, тӀелаьцначу белхалошна а, шубьгахь Ӏачу тӀебаьхкинчу нахана а, ⁷ шун даьхнина а, шун лаьтта тӀехь йолчу акхарошна а. Лаьтта ша схьаяьлларг шуна яа мегар ю«».

МеттахӀотторан шо

⁸ «МеттахӀотторан шо* шайна юкьахь долу ворхӀ шо ворхӀазза дагар а дай, шовзткъе исс шо шайн хилийта. ⁹ Цул тӀаьхьа, ворхӀалгӀачу беттан уьтталгӀачу дийнахь берриг а шайн махкахь Кьинош дӀадахаран де дӀакхайкхаде, маӀа а локхуш. ¹⁰ Шовзткъе уьтталгӀа шо къобал а де, шайн махкахь Ӏаш мел волу стаг паргӀат а ваккха. МеттахӀотторан шо ду алий, кхайкхаде и шо. ХӀора а шен доьзалан долахь хиллачу лаьтта тӀе а, шен тайпане а кхача. ¹¹ Шовзткъе уьтталгӀа шо шун шатайпа меттахӀотторан шо хилла дӀахӀуттур ду. ХӀумма а де а ма де, лаьтта ша хьаладаьлларг тӀаьхьалонна дӀа а ма дилла, хедоза йолчу кемсаш тӀера кенаш схьа а ма даха. ¹² ХӀунда аьлча и хан шуна еза хир ю. Арара схьаяьлларг яа шайна.

¹³ МеттахӀотторан шарахь хӀора а шен доьзалан латта тӀе верза, цуьнан дола дан. ¹⁴ Хьайн уллорачунна цхьа хӀума юккуш я цуьнгара оьцуш хьо велахь, вовшийн ле ма ве. ¹⁵ МеттахӀотторан шо дӀадаьллачул тӀаьхьа долу шераш а дагардина, эца еза ахьа хьайн уллорачуьнгара хӀума, ткьа цо а, ялта хин долу шераш а дагардина, хьуна йохка еза иза. ¹⁶ Нагахь санна дуьсуш долу шераш дукха делахь, мах лакхабаккха, нагахь кӀеззиг дуьсуш делахь, лахабаккха, хӀунда аьлча духкуш дерг масех шарахь хин долу ялта ду. ¹⁷ Вовшийн ле ма де, шайн Делах кхера, хӀунда аьлча Со Веза Эла, шун Дела ву».

ВорхӀалгӀачу шарахь яар

¹⁸ «Аса шайна тӀедиллинарг а, Сан парзаш а, лар а деш, кхочушде. ТӀаккха шу синтем болуш Ӏийр ду шайн махкахь. ¹⁹ Лаьтто шуна шортта ялта лур ду, шун дуккха а даа хӀума хир ду, тӀаккха шу синтем болуш шайн махкахь Ӏийр ду.

²⁰ Амма аша ала тарло: „Оха латта дӀадуьйш а ца хилча, ворхӀалгӀачу шарахь тхан яа хӀума хир яц“. ²¹ Цунна аша са ма гатде. Аса йолхалгӀачу

* 25:8 *МеттахӀотторан шо* – лаьтте садоҮйту шо.

шарахь Сайн беркат доссор ду шуна тIе, тIаккха цу шарахь шуна кхаа шарахь даьал рицкъа хир ду. ²² Ткъа бархIалгIачу шарахь ялта дIадоьчу хенахь, шун шири ялта кхачоза хир ду, иза дуур ду аша, уьссалгIачу шарахь керла ялта кхиьалц».

ХIума долахь хиларан бакъонаш меттахIоттор

²³ Латта гуттаренна а докка мегар дац, хIунда аьлча иза Сан ду. Шу Сан латта лело шайна бакъо еллачу хийрачу махкарчу нахах тера ду.

²⁴ Шайн доьзалан латта мел долчоьхь иза юхаэцар магаде. ²⁵ Нагахь вашас, кый а велла, доьзалан латта дIадохкахь, цунна гIо дан дезаш волчу гергарчу стага, ван а веана, цо доьхкинарг юхаоьцур ду. ²⁶ Стеган шен доьзалан латта юхаэцийта гергара стаг ца хила а тарло, амма тIаьхьо, беркат а хилла, цуьнгахь иза юхаэцал ахча хила мега. ²⁷ ТIаккха цунна, доьзалан латта доьхкинчул тIаьхьа йолу хан а лерина, шерашка хьаьжжина лаьттах хIун мах бала беза хуур ду. Юха а эцна, доьзалан лаьттан дола дийр ду цо. ²⁸ Амма цуьнан шен доьзалан латта юхаэцал ахча ца хилахь, иза эцначу стеган карахь дуьсур ду меттахIотторан шо тIекхачалц. Ткъа цу шарахь латта юха а шен хьалха хиллачу хIусамден дола дер ду.

²⁹ Нагахь стага гонах пен болчу гIалахь долу цIа доккахь, цхьа шо далале иза юхаэца бакъо ю цуьнан. ³⁰ Амма шо далале цо иза юха ца эцахь, гонах пен болчу гIалара цIенош эцначу стеган а, цуьнан тIаьхьенан а дола довлу, меттахIотторан шарахь а доьхкинчу стагана иза юхалур дац. ³¹ Ткъа гонах пен боцучу шахьаршкахь долу цIенош арарчу лаьттан меха лоруш ду. Уьш мичча хенахь а юхаэца а мега, ткъа меттахIотторан шарахь шайн хьалхалерчу хIусамден юха а дола довлу. ³² Шайн долахь йолчу гIаланашкахь муьлххачу хенахь а цIенош юхаэца бакъо ю левихойн. ³³ Ткъа, масала, царах цхьаммо цIенош юха ца эцахь, меттахIотторан шарахь уьш юха а хIусамден дола девр ду, хIунда аьлча левихойн гIаланашкахь долу цIенош церан долахь ду. Исраилхошна юкьахь левихойн дакъа ду иза. ³⁴ Амма церан гIаланашна гонах йолу аренаш йохка мегаш яц, хIунда аьлча уьш гуттар а йолчу ханна церан дола яьхна ю.

Къийбеллачарах а, лех а

³⁵ Нагахь санна хьайн ваша, кыйвелла, таро йоцуш велахь, гIо де цунна, тIевеанчу стагана я хьешана санна, иза шуна юкьахь кхидIа а Iайта. ³⁶ Айхьа цуьнга деллачу ахчанах ял а ма яккха, хьайн Делах а кхера, хьайн ваша шайна юкьахь а вахийта. ³⁷ Ял яккхийта духалург

^{25:35} Карлабаьккхинарг 15:7, 8. ^{25:37} Арадаккхар 22:25; Карлабаьккхинарг 23:19, 20.

хъайн ахча а ма ло цуьнга, са яккхийта хъайн ялта а ма дохка цунна.
³⁸ КанаІан-мохк шуна бала а, шун Дела хила а Мисарара шу арадаьхна
 волу шун Веза Дела ву Со.

Леш дІахеца

³⁹ Къийвеллачу вашас ша хъайна вохкахь, ваца ма ве иза, лай санна.
⁴⁰ Хьо волчохь Іайта иза, цхъана ханна тЕвеана стаг санна, меттахІотторан шо тЕкхаччалц.
⁴¹ ТІаккха, шен бераш схъа а эцна, гергарчу нахана тЕгГур ву иза. Цигахь шен доьзалан латта юха схъаобцур ду цо.
⁴² ХІунда аьлча уьш Сан леш бу, Ас Мисарара арабаьхна болу. Уьш леш санна, бохка мегар дац.
⁴³ Къизаллица олалла а ма де цу стагана тЕхь, хъайн Делах кхоьруш а хила.
⁴⁴ Шайна леш я гІарбашаш безахь, гонахарчу къаьмнашна юкъахь эца уьш.
⁴⁵ Иштта шайн махкахь тЕбаьхкина Іаш болу нах а, шайн лаьтта тЕхь кхиинчу церан тІаьхъенах берш а эца мегар ду. Уьш шун долахь хила мегаш бу.
⁴⁶ Шайн тІаьхъенашна бита а мега аша уьш, кхин болу бахам санна. Уьш гуттар а церан долахь хир бу, леш а хилла. Ткъа шайн вежаршна-исраилхошна тЕхь къизаллица олалла ма де.

⁴⁷ Хийрачу махкара веана я цхъана ханна шуна юкъахь Іаш волу стаг хьал долуш велахь, ткъа хьан ваша, къий а велла, цу стагана вохкавеллехь,
⁴⁸ ша юхаэцийта бакьо хир ю цуьнан. Вежарех цхъаммо юхаэца мегар ду иза.
⁴⁹ Цуьнан девашас я девешин кІанта юхаэца мегар ду иза, гергарчу нахах я тайпанах цхъаммо юхаэца а мегар ду. Ткъа тоьал таро елахь, ша мах бала а мегар ду цо шех.
⁵⁰ Ша эцначунна мах дІатакха беца цо, ша воьхкинчу шарна тЕра дуййна меттахІотторан шарна тЕкхаччалц. Шех делла долу ахча а, шераш мел ду а хъаьжна, дІадала деза цо, хІунда аьлча и стаг хІусамда волчохь тЕлаьцна белхало санна хилла.
⁵¹ Ткъа меттахІотторан шо тЕкхача дуккха а шераш дуьсуш делахь, церан терахье а хъаьжна, ша юхаобцур деллачу ахчанал сов дІадала деза цо.
⁵² Нагахь шераш кІезиг дуьсуш делахь, уьш дагар а дина, дІабала беца шех богІу мах.
⁵³ ХІора шарахь йолах тЕлаьцначу белхалочуьнца санна хила деза шу цуьнца. ХІусамдега цунна тЕхь ницкъ ма байта.
⁵⁴ Нагахь цхъаммо а иза юха ца эцахь, меттахІотторан шарахь иза а, цуьнан бераш а паргІатдевр ду.
⁵⁵ ХІунда аьлча исраилхой Сан леш бу, Ас Мисарара арабаьхна болу. Со шун Веза Дела ву.

*Дала бохург дарна декъалдар
(Карлабаьккхинарг 7:12-24; 28:1-14)*

26 ¹ «Шайна цIуш ма бе, лалийна цIуш а, харцделанашна хIит-
тийна тIулгаш а, тIулгех хедийна цIуш а ма хIиттабе, царна
Ибадат дархъама, хIунда аьлча Со шун Веза Дела ву. ² Суна лерина
шоьтан денош лар а де, Суна Ибадат до меттиг а лара: Со Веза Эла ву.

³ Нагахь Сан парзашца шу лелахь, Сан весеташ, лар а деш, аш кхо-
чушдахь, ⁴ Ас шен хеннахь догIанаш доуьйтур ду шуна, тIаккха лаьтто
ялта а, арарчу дитташа шайн стоьмаш а лур бу. ⁵ Кемсаш схьайошу хан
тIекхаччалц шайн ялта орур ду аша, ткъа кемсаш ялта дIаделлалц
схьайохур ю аша. Дуззалц шайн бепиг а дууш, шайн махкахь паргIат
Ийр ду шу.

⁶ Шун махкахь машар хIоттор бу Ас. ПаргIат дIадуьйшур ду шу,
цхьаммо а шуна новкъарло йийр яц. Къиза акхарой шун лаьтта тIера
дIалохкур ю Ас, тIом шун махкахь кхин могуьйтур бац. ⁷ Шайн моста-
гIий лохкур бу аша, шун тарраша эгор бу уьш. ⁸ Шух пхеаммо бIе эк-
кхор ву, бIеммо итт эзар лоллур ву, шун тарраша эгор бу и мостагIий.
⁹ Шун терго йийр ю Ас, шу добыуьйтур ду, дуккха а бераш а хуьлуй-
туш. Вай бинчу барта тIехь Со чога лаьттар ву. ¹⁰ Шарахь а сов даьал
хир ду шун ялта, керла ялта чуэцча, шираниг дIакхуссур ду аша. ¹¹ Сайн
Iаш йолу меттиг шуна юкъахь дIахIоттор ю Ас, шух дIавоьрзур вац Со.
¹² Шуна юкъахь лелаш, шун Дела хир ву Со, ткъа шу Сан халкъ хир ду.
¹³ Шу, леш а хилла, ца дитархъама, Мисар-махкара арадаьхна волу шун
Веза Дела ву Со. Шуна тIехь хилла лоллин дукъ а кагдина, кхечу
къаьмнашна муьтIахь хиллачуьра Аса шу паргIатдехира».

*Дала бохург цадарна таIзар дар
(Карлабаьккхинарг 28:15-68)*

¹⁴ «Нагахь Ас бохург а ца деш, дерриг а хIара весеташ аш кхочуш ца
дахь, ¹⁵ нагахь Сан парзаш дIа а теттина, Ас тIедиллинчух а ца дешаш,
Сан весеташ кхочуш а ца деш, Соьца бина барт а талхош, шу лелахь,
¹⁶ Ас шуна таIзар дийр ду. Кхерам а, хIоралла а, дагар а хоьцур ду Ас
шуна тIе. Цара шун бIаьрса а гIелдийр ду, синош а бIарздийр ду. Аш
ялта дIадер эрна хир ду, шун мостагIаша иза дуур долу дела. ¹⁷ Ас Сайн
оьгIазло шуна дуьхьал яссор ю, тIаккха шу мостагIаша эшор ду. Шуна
тIехь олалла дийр ду цара. Шу доьдур ду, тIаьхьаваьлла цхьа вацахь а.

^{26:1} а: Гамалъяр 19:4; ⁶: Арадаккхар 20:4; Карлабаьккхинарг 5:8; 16:21, 22; 27:1.
^{26:3-5} Карлабаьккхинарг 11:13-15; 28:1-14. ^{26:12} 2 Коринтхошка 6:16. ^{26:14-33} Кар-
лабаьккхинарг 28:15-68.

¹⁸ Оцу массо а гУллакхел тІаьхьа аш Соьга ла ца догІахь, шун кѳиношна Ас ворхІазза сов таІзар дийр ду шуна. ¹⁹ Шун чІагІьелла куралла йохор ю Ас, стигало догІанан тІадам а лур бац шуна, латта, тІул санна, чІагІлур ду шун. ²⁰ Эрна хир ду аша къахьегар, лаьтто ялта лур дац шуна, дитташа стоьмаш а лур бац.

²¹ Цул тІаьхьа а шу, Суна дуьхьал а девлла, Соьга ладугІуш ца хилахь, Айса ден долу таІзар ворхІазза совдоккхур ду Ас аш кѳинош латорна. ²² Шуна тІе арара акхарой хоьцур ю Ас. Цара шун бераш а дойур ду, шун даьхни а хІаллакдийр ду. Шуна юкѳара дукха нах цара байарна, шун некѳаш дассалур ду.

²³ Цул тІаьхьа а шу, нис а ца луш, Суна дуьхьалдовлахь, ²⁴ Со а вер ву шуна дуьхьал. Ас ворхІазза сов таІзар дийр ду шуна аш кѳинош латорна. ²⁵ Бекхам беш долу тур доккхур ду Ас шуна дуьхьал, аш Соьца бина барт бохорна. Нагахь шу шайн гІаланаш чохь шаьш лардайт гУллахь, Ас шуна тІе ун хоьцур ду, тІаккха мостагІийн карагІур ду шу. ²⁶ Дисина напха дІадоккхур ду Ас шуйгара. Итт зуда хир ю шун бепиг цхьана пешахь доттуш. Оза а узуш, лур ду шуна иза. Аша и бепиг дуур ду, амма шу меца дуьсур ду.

²⁷ Нагахь цул тІаьхьа а, Соьга ла а ца дугІуш, шу Суна дуьхьалдовлахь, ²⁸ Ас, оьгІазаллица шуна дуьхьал а ваьлла, ворхІазза сов таІзар дийр ду шуна аша кѳинош латорна. ²⁹ Шайн кІентийн а, мехкарийн а дилха дуур ду аша. ³⁰ Цушна сагІа доккху шун баьрзнаш дохор ду Ас, малхана лерина хІиттийна бІогІамаш хедор ду, ткѳа шун декѳий бохийначу шун цушна тІе кхуьссур ду. Шу дегаза хетар ду Суна. ³¹ Шун гІаланех саьлнаш йийр ю Ас, аш цушна Іибадат деш долу ценош а дассор ду, аш деанчу сагІанех хьожа а йоккхур яц. ³² Шун латта дассор ду Ас, цу тІехь баха охьахевшина шун мостагІий цецбовлалл чІогІа. ³³ Шу къаьмнашна юкѳахь дІасадаржор ду Ас, шуна тІаьхьа тур а даьккхина. Шун латта даьсса хир ду, шун гІаланаш а йохийна Іохкуш хир ю. ³⁴ ТІаккха ерриг а ша дассийна Іиллинчу ханна лаьтто токхуйтур ду шена дина зен, садаІаран шераш ца даздаран бахьана долуш. Шу шайн мостагІийн махкахь долчу хенахь лаьтто садоІур ду. ³⁵ ДІатесна Іуьллучу ерриг а хенахь лаьтто садоІур ду, шу цунна тІехь Іаш долуш, шена садаІа дІа ца еллачу ханна.

³⁶ Шух дийна бисначеран дегнашка кхерам тосур бу Ас, уьш мостагІийн мехкашкахь Іачу хенахь. Дегочу гІанан гІовгІаных а бовдур бу уьш. Туьрах санна, бовдур бу уьш, охьа а оьгур бу, цхьа а тІаьхьа ца ваьллашшехь. ³⁷ Вовшах тийса а луш, галдевр ду шу туьрах девдча санна, шайна тІаьхьаваьлла цхьа а воццушехь. Шайн мостагІашна дуьхьало ян ницкъ кхочур бац шун. ³⁸ Кхечу къаьмнашна юкѳахь Іаш а долуш, дІакхелхар ду шу, шайн мостагІийн лаьтто дІа а кхаьллина.

³⁹ Шух дийна биснарш, шайн а, шайн дайн а харцонаш бахъана долуш, шайн мостагІийн мехкашкахь маргІалбулур бу.

⁴⁰ ТІаккха шайн а, шайн дайн а харцонашна уьш къера хилахь (цара Суна дуьхьал зуламаш дарна а, уьш Суна дуьхьал бовларна а, ⁴¹ Со а ваьлла царна дуьхьал, церан мостагІийн махка уьш йийсаре а балийна), церан аьрха дегнаш къарделча а, шайн харционех цара гІуда текхча а, ⁴² Суна дагабогІур бу Якъубаца а, Исхъакхаца а, ИбрахІимца а бина барт а, дагадогІур ду латта а. ⁴³ Исраилхойх дисна долу латта, царах дасса а делла, зовкх хьобгуш хир ду ша садоГучу шерашкахь. Шайн харцонашна цара декхар токхуш хир ду, Ас тІедиллинарг кхочуш ца дарна, Сан парзаш тІе ца эцарна. ⁴⁴ Ткъа иза иштта делахь а, уьш шайн мостагІийн лаьтта тІехь Іачу хенахь а, Со царах дІавоьрзур вац, уьш хІаллакбархьама дІа а тосур бац, Сайн цаьрца болу барт ца бохорхьама, хІунда аьлча Со церан Веза Дела ву. ⁴⁵ Айса церан дайшца бина барт дагабоуьйтур бу Аса исраилхойн дуьхьа. Дерриг а халкъашна хьалха церан дай Мисар-махкара арабехира Ас церан Дела хилархьама. Со Веза Эла ву».

⁴⁶ ХІорш ду Везачу Эло Синай-лам тІехь Мусагахула Исраилан халкъана делла парзаш а, тІедехкинарш а, хьехамаш а.

Везачу Элана лерина долчух лаьцна

27 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «ДІаала исраилхошка: „Нагахь ахь, стагах мах а луш, Везачу Элана и стаг лерина хилийта нигат дахь, ³ бала беца мах ткъа шарна тІера кхузткъа шарна тІекхаччалц волчу стагах шовзткъе итт шекхал^а дато ахча хир бу, Езачу Меттигехь лелаш болчу шекхалан бараме хьаьжжина. ⁴ Нагахь иза зуда елахь, ахь хІоттийна мах ткъе итт шекхал хир бу. ⁵ Пхеа шарна тІера ткъа шарна тІекхаччалц волчу стеган мах ткъа шекхал, зудчун мах итт шекхал хир бу. ⁶ Цхъана батта тІера пхеа шарна тІекхаччалц волчу кІентан мах пхи шекхал дети, йоІан мах кхо шекхал дети хир бу. ⁷ Кхузткъа а, кхин сов а шераш долчу стеган мах пхийтта шекхал, зудчун мах итт шекхал хир бу.

⁸ Нагахь стаг къен а хилла, ахь хІоттийна мах бала цуьнан таро яцахь, динан дена тІевига иза. Нигат динчу стеган хьоле хьаьжжина, динан дас мах хадор бу цуьнан.

⁹ Нагахь Везачу Элана нигат динарг Цунна сагІа даккха могуьйту даьхни делахь, цу даьхних дерриг а Везачу Элана деанарг деза а хир ду, Цунна дІакъастийна а хир ду. ¹⁰ Кхечу хІуманца иза хийца мегар дац. СагІина деана диканиг вочух я вониг дикачух а хийца мегар дац. Нагахь цхъа дийнат кхечуьнца хийцахь, и ший а деза хир ду, Везачу

^{26:42} а: Доладалар 28:13, 14; б: Доладалар 26:3, 4; в: Доладалар 17:7, 8.

Элана дАкъастийна а хир ду. ¹¹ Нагахь далийна бежана Далла хьалха цIена а доцуш, Везачу Элана сагIина ден мегаш дацахь, даладе иза динан дена тIе. ¹² Динан дас, бежана дика я вон ду а хьаьжна, цуьнан мах хадор бу. Цо хадийна мах бита беза. ¹³ Нагахь цхьаь иза юхаэца гIерташ велахь, хIоттийначу механа тIе пхобалгIа дакъа тIетохийта цуьнга.

¹⁴ Нагахь цхьаь шен цIа Везачу Элана лерина хилийта лууш велахь, динан дас, иза дика ду я ледара ду аьлла, мах хадо беза. Динан дас хадийнарг хир бу цIийнан мах. ¹⁵ Нагахь цу стагана шен цIа юхаэца лаахь, хIоттийначу механа тIе пхобалгIа дакъа тIетоха деза цо, тIаккха цIа цуьнан хир ду.

¹⁶ Нагахь цхьаммо шен лаьттан цхьа дакъа Везачу Элана лерина хилийтахь, дIаден тарлучу ялте хьаьжжина хила беза цу декъан мах: шена тIехь пхи гали мукх дIабен тарлучу лаьттан мах шовзткъе итт шекхал дети хир бу. ¹⁷ МеттахIотторан шарахь цхьаммо шен латта Везачу Элана лерина хилийтахь, цуьнан мах ахь хIоттийнарг хир бу. ¹⁸ Нагахь меттахIотторан шо чекхдаьлча, шен латта цхьаммо Везачу Элана лерина хилийтахь, тIедогIучу меттахIотторан шарна тIекхаччалц долу шераш дагар а дина, церан бараме хьаьжжина, лахара мах хIотто беза динан дас. ¹⁹ Ша дIаделла кха стагана юхаэца лаахь, хIоттийначу механа тIе пхобалгIа дакъа тIетоха деза цо, тIаккха латта цунна дуьсур ду. ²⁰ Нагахь цо дIа а ца эцна, кхечу стага и кха эцахь, иза юхаэца йиш хир яц. ²¹ МеттахIотторан шарахь и кха дIахецца, иза Далла дАкъастийна хир ду. И кха гуттаренна а Везачу Элана дIа ца боьрзу бахам хир бу. Динан дайн дола дер ду иза.

²² Цхьаммо ша эцна латта Везачу Элана лерина дIаделлехь, ткъа иза цуьнан доьзалан латтанийн дакъа дацахь, ²³ динан дас, МеттахIотторан шарна тIекхаччалц долу шераш а дагардина, цу лаьттан мах хадо беза. Оццу дийнахь лаьттан мах дIабала безаш бу цу стага — и ахча Везачу Элана дАкъастийна хир ду. ²⁴ МеттахIотторан шарахь хьалха хиллачу хIусамден — латта доьхкинчу стеган — дола юхадьорзу и латта.

²⁵ Езачу Меттигехь лелаш долчу шекхале хьаьжжина берриг а мегаш хила беза. Цхьана шекхал чохь ткъа гер* хила еза.

²⁶ Дийнатех сьадаьлла дуьххьарлера даьхни цхьаммо а Везачу Элана лерина дало мегар дац, хIунда аьлча уьш Цуьнан ду, дуьххьарлера долу дела. Сту беллахь а, уьстагI беллахь а, бож елахь а — Везачу Элан ду иза. ²⁷ Даьхни хьарам делахь, ахь хIоттийначу мехаца юхаэца тарло иза, механ пхобалгIа дакъа тIе а тухуш. Нагахь юха ца эцахь, ахь хIоттийначу мехах дIадохка мегар ду иза.

* 27:25 Гер — цхьа гер 0,6 грамм озаран барам бу.

²⁸ Шен долахь долчух стага, гуттаренна а, Везачу Элан дІа ца боьрзу бахам санна, лерина мел хилийтинарг — я адам, я даьхни, я кха — дух-куш а, юхаоьцуш а хила мегар дац. Везачу Элана дІа ца боьрзу бахам мел хилийтинарг Цунна бен дІакъастийна дац. ²⁹ Везачу Элана дІа ца боьрзу бахам санна мел хилийтина адамаш а юхаэца мегар дац — уьш дайа дезаш ду.

³⁰ Лаьттах схьдаьллачу ялтин а, дитташ тІехь кхиьначу стоьмийн а уьтталгІа дакъа Везачу Элан ду. Иза Везачу Элан долахь бен дац. ³¹ УьтталгІа дакъа юхаэца лууш волчо цуьнан механ пхоьалгІа дакъа тІетоха деза. ³² Доккхачу а, кегийчу а даьхних дерриге а уьтталгІа дакъа Везачу Элан долахь ду. Гуьннан коьжалгана кІел лелачу даьхних хІора уьтталгІаниг Везачу Элана дІакъастийна хила деза. ³³ Вон я дика ду хьоьжуш, къесто мегар дац луш дерг, хийца а мегар дац иза. Нагахь цхьаммо иза хийцахь, хуйцуш долу ший а дийнат Везачу Элана дІакъастийна хир ду, тІаккха иза юхаэца йиш яц“».

³⁴ ХІорш ду Везачу Эло Синай-лам тІехь Мусагахула исраилхошна тІедехкина весеташ.

Исраилан халкъ яьссачу арахь

Лелар

Дешхьалхе

Шовзткъа шарахь Исраилан халкъ яьссачу арахула лийлира. Синай-лома тГера дуйна Дала шайна лур бу аьллачу мехкан малхбалерчу дозанна тГекхаччалц болчу церан некъах лаьцна ду хГара **Лелар** цГе йолу тептар. Исраилан халкъ Синай-ломана уллохь долчу хенахь, Мусас иза дагардира, ткъа халкъан некъ чекхбаьлтча, халкъ Муаби-махкахь долчу хенахь, иза юха а дагардира цо. Цул хьалха Исраилан халкъ Канаан-мехкан къилберачу дозанна уллохь йолчу Кхадеш-Барнаба-Галина тГедахара, амма цигахула царна ваданца лур бу аьллачу махка чу ца бахалора уьш. Дуккха а хан оцу меттехь а яьккхина, уьш Йордан-хил малхбалехь йолчу метте бахара. Халкъан цхьа дакъа цигахь даха охьахиира, ткъа вукху декъо цигахь кечам бира, Йордан-хил дехьа а даьлла, Канаан-махкана чубовла.

Лелар олучу тептар тГехь дуйцуш ду халкъ юх-юха а гГайгГанехь а, кхерамехь а хиларх лаьцна, цунна тГехь Газапаш латтийна дела. Далла а, Дала цунна тГехь дГайгГоттийначу Мусана а дуьхьалделира и халкъ. Исраилхоша иштта кьинош летадахь а, Шена хьалха уьш аьрха беллахь а, Дела царна тешаме а хуьлу, Цо уьш Галаш а бо. Оцу массо а ханна Муса Далла а, халкъана а тешаме вьусу, иза наггахь чГогГа собаре ца хилахь а.

Исраилан халкъ дуьхьара дагардар

1 ¹ Мисар-махкара исраилхой арабевллачул тГаьхьа шолгГачу шеран, шолгГачу беттан хьалхарчу дийнахь Синай олучу яьссачу аренгахь, гуламан четар чохь, Веза Эла Мусага вистхилира. Цо элира: ² «Дерриг а Исраилан халкъан, дагар а деш, хьесап де, церан тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина. ХГорра а боьршачу стеган цГе дГаязье. ³ Ахьа а, АхГарона а ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу нах, шайн тГеман тобанашца багар а бай, Исраилан халкъан эскарехь гГуллакх дан мегаш болчеран хьесап де. ⁴ Шайн доьзалехь баьчча волу хГора тайпан юкьара цхьацца стаг хила веза шуьца. ⁵ Шуьца хинболчу нехан цГераш хГорш ю:

Раабанан тГаьхьенах – Шидауран кГант Элицур;

⁶ ШимГин тГаьхьенах – Цура-Шидин кГант Шелумиал;

⁷ ЯхIудан тIаьхьенах – Iамминадабан кIант Нахьшон;

⁸ Исраилан тIаьхьенах – ЦуIаран кIант Натунаил;

⁹ Забулан тIаьхьенах – Хьелонан кIант Элиаб;

¹⁰ Юсупан кIентех: Эпрайман тайпанах волу IамихIудан кIант Эли-Шамал а, Маннашан тIаьхьенах волу Падацуран кIант Гамлиал а;

¹¹ Бен-Яманан тIаьхьенах – ГидIонин кIант Авдани;

¹² Данан тIаьхьенах – Iами-Шидин кIант АхьиIазар;

¹³ Ашаран тIаьхьенах – Iухранан кIант ПагIиал;

¹⁴ Гадин тIаьхьенах – ДаIуалан кIант Эльясайп;

¹⁵ Напталан тIаьхьенах – Iайннанан кIант АхьйраI».

¹⁶ Уьш бу халкъана юкъара схьакхайкхина болу, шайн дайн тукхамашкахь тхамданаш болу, израилхойн тайпанийн коьртехь болу нах.

¹⁷ ЦIераш яьхна и нах шайца дIабигира Мусас а, АхIарона а.

¹⁸ ШолгIачу беттан хьалхарчу дийнахь дерриге а халкъ дIагулдира цара. TIаккха халкъо цаьрга дIадовзийтира шайн схьадовлар, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина. ХIора а ткъа шо а, цул лакхара а хан йолчун цIе дIаяйора, ¹⁹ Везачу Эло Мусана тIедиллина ма-хиллара. Иштта халкъан хьесап дира Мусас Синай олучу яьссачу араьх.

²⁰ Исраилан дуьххьарлера доьзалхо волчу Раабанан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ²¹ Раабанан тайпанах багарбинарш шовзткъе ялх эзар пхи бIе стаг вара (46500).

²² ШимIин тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ²³ ШимIин тайпанах хьесап динарг шовзткъе ткъайоьсна эзар кхо бIе стаг вара (59300).

²⁴ Гадин тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ²⁵ Гадин тайпанах вагарвинарг шовзткъе пхи эзар ялх бIе шовзткъе итт стаг вара (45650).

²⁶ ЯхIудан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ²⁷ ЯхIудан тайпанах вагарвинарг кхузткъе вейтта эзар ялх бIе стаг вара (74600).

²⁸ Иссарханан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан а цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг.

²⁹ Иссарханан тайпанах хьесап винарг шовзткъе вейтта эзар виь бIе стаг вара (54400).

³⁰ Забулан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ³¹ Забулан тайпанах хьесап винарг шовзткъе вуьрхIитта эзар виь бIе стаг вара (57400).

³² Юсупан кIант волчу Эпрайман тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ³³ Эпрайман тайпанах хьесап винарг шовзткъа эзар пхи бIе стаг вара (40500).

³⁴ Маннашан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ³⁵ Маннашан тайпанах хьесап винарг ткъе шийтта эзар ши бIе стаг вара (32200).

³⁶ Бен-Яманан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ³⁷ Бен-Яманан тайпанах хьесап винарг ткъе пхийтта эзар виь бIе стаг вара (35400).

³⁸ Данан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ³⁹ Данан тайпанах хьесап винарг кхузткъе ши эзар ворхI бIе стаг вара (62700).

⁴⁰ Ашаран тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ⁴¹ Ашаран тайпанах хьесап винарг шовзткъе цхьа эзар пхи бIе стаг вара (41500).

⁴² Напталан тIаьхьенах дIаязвира, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина, хIораннан цIе а йоккхуш, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу, эскарехь гIуллакх дан мегаш волу массо а боьрша стаг. ⁴³ Напталан тайпанах хьесап винарг шовзткъе кхойтта эзар виь бIе стаг вара (53400).

⁴⁴ Уьш бара Мусас а, АхIарона а хьесап биначарна юкьабахана болу багарбинарш. Цара хьесап деш, цаьрца цхьаьна бара исраилхойн баьччанаш а. ХIора тайпанара цхьацца волу шийтта стаг вара уьш. ⁴⁵ Шайн доьзалшка хьаьжжина, ткъа шо а, цул лакхара а хан а йолуш, Исраилан эскарехь гIуллакх дан мегаш болчу исраилхойн а динера хьесап. ⁴⁶ Царах багарбинчарна юкьаваханарг вара ялх бIе кхо эзар пхи бIе шовзткъе итт стаг (603550).

⁴⁷ Ткъа левихой ца богГура шайн дайн тукхамашца багарбинчарна юкъа, ⁴⁸ хГунда аьлча Везачу Эло Мусага аьллера: ⁴⁹ «Левин тайпанах берш багарбинчарна юкъа ма бахийта, церан исраилхошца цхьаьна хьесап а ма де. ⁵⁰ Ткъа левихой къобалбе тоьшаллин четарна а, цуьнан пхьегIашна а, цуьнца доьзна долчу дерриг хГуманна а тIехь куьйгалла дан. Цаьрга леладайтга и Делан четар^д а, цунна оьшу гIуллакх а дайтга. Шашь совца дезачу меттигехь цу четарна гонах шайн меттамотт^д дIа-хIоттабайта цаьрга. ⁵¹ Делан четар кхечу метте дахьа дезаш хилахь, иза левихошка хьалаайийта. Нагахь санна и четар охьадилла дезахь, иза левихошка охьа а диллийта. Амма цунна тIе левихойх воцу цхьа стаг тIегIортахь, иза вуьйр ву. ⁵² Исраилан тIаьхьенах волу хГорра а стаг шен тайпанан меттамотт болчоьх а, шен байракх хьалаайина йолчоьх а, шайн тIеман тобанашка хьаьбжжина, саца веза. ⁵³ Ткъа левихоша шашь совца беза меттиг тоьшаллин четарна гонах билгалъяккха еза, исраилхошна тIехь оьгIазалла ца хилийтархьама. Левихой оцу четарна уллохь ха деш лаьттар бу». ⁵⁴ И дерриг а кхочушдира исраилхоша. Везачу Эло Мусана тIедиллина ма-хиллара, кхочушдира цара и дерриге а.

Исраилхойн тайпанийн меттаметтанаш дIанисдар

2 ¹ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ² «Исраилан халкъо шайн меттаметтанаш, къеста а деш, гуламан четарна гонах дIа-хIитто деза. ХIора стага шен тайпанан байракх хьалаайинчоьх, шен доьзалан билгало йолчоьх, меттамотт^д дIахIотто беза.

³ Малхбалехьа, малх сьхакхетачу агIор, ЯхIудан тайпанан меттаматтан байракх хьалаойур ю, ткъа оцу тайпанах болу нах, шайн тIеман тобанашка хьаьбжжина, цигахь дIанислур бу. ЯхIудан тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Iамминадабан кIанта Нахьшона. ⁴ Цуьнан эскарехь вагарвинарг кхузткъе вейтта эзар ялх бIе тIемало ву (74600).

⁵ ЯхIудан тайпанна юххехь Иссарханан тайпано шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду ЦуIаран кIанта Натунаила. ⁶ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъе вейтта эзар виь бIе тIемало ву (54400).

⁷ ЯхIудан тайпанна юххехь Забулан тайпано а шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Хьелонан кIанта Элиаба. ⁸ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъе вуьрхIитта эзар виь бIе тIемало ву (57400).

⁹ ЯхIудан меттаматтахь вагарвинарг верриге а цхьа бIе везткъе ялх эзар виь бIе стаг ву, шайн тIеман тобанашка хьаьбжжина. Уьш исраилхой дIаобълхуш хьалхабевлла баха беза.

¹⁰ Къилбехъа йолчу агIор Раабанан тайпанан меттаматтан байракх хъалаойур ю, ткъа оцу тайпанах болу нах, шайн тIеман тобанашка хъаьжжина, цигахь дIанислур бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Шидауран кIанта Элицура. ¹¹ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъе ялх эзар пхи бIе тIемало ву (46500).

¹² Раабанан тайпанна юххехь ШимIин тайпано шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Цура-Шидин кIанта Шелумиала. ¹³ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъе ткъа-йоьсна эзар кхо бIе тIемало ву (59300).

¹⁴ Раабанан тайпанна юххехь Гадин тайпано а шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду РаIалан кIанта Эльясайпа. ¹⁵ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъе пхи эзар ялх бIе шовзткъе итт тIемало ву (45650).

¹⁶ Раабанан меттаматтахь вагарвинарг верриге а цхъа бIе шовзткъе цхайтта эзар виь бIе шовзткъе итт стаг ву, шайн тIеман тобанашка хъаьжжина. Уьш, исраилхой дIабоьлхуш, шолгIачу меттехь хир бу.

¹⁷ Цул тIаьхъа гуламан четар а, иза дIахьош долу левихойн тайпа а дIагIур ду, дуьххьарлерчу шина меттаматтана а, тIаьххьарчу шина меттаматтана а юккъехь. Шайн меттаматтанаш дIанисдина кеп ма-хиллара, дIагIур бу уьш. ХIора стаг шен-шен меттехь, шен байракх хъалаайинчохь, хир ву.

¹⁸ Малхбузехъа йолчу агIор Эпрайман тайпанан меттаматтан байракх хъалаойур ю, ткъа оцу тайпанах болу нах, шайн тIеман тобанашка хъаьжжина, цигахь дIанислур бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду IамихIудан кIанта Эли-ШамаIа. ¹⁹ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъа эзар пхи бIе шовзткъе итт тIемало ву (40500).

²⁰ Эпрайман тайпанна юххехь Маннашан тайпано шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Падацуран кIанта Гамлиала. ²¹ Цуьнан эскарехь вагарвинарг ткъе шийтта эзар ши бIе тIемало ву (32200).

²² Эпрайман тайпанна юххехь Бен-Яманан тайпано а шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду ГидIонин кIанта Авданис. ²³ Цуьнан эскарехь вагарвинарг ткъе пхийтта эзар виь бIе тIемало ву (35400).

²⁴ Эпрайман меттаматтахь вагарвинарг верриге а цхъа бIе бархI эзар цхъа бIе тIемало ву, шайн тIеман тобанашка хъаьжжина. Уьш дIабоьлхуш кхоалгIачу меттехь хир бу.

²⁵ Къилбаседехъа йолчу агIор Данан тайпанан меттаматтан байракх хъалаойур ю, ткъа оцу тайпанах болу нах, шайн тIеман тобанашка хъаьжжина, цигахь дIанислур бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Iами-Шидин кIанта АхьиIазара. ²⁶ Цуьнан эскарехь вагарвинарг кхузткъе ши эзар ворхI бIе тIемало ву (62700).

²⁷ Данан тайпанна юххехь Ашаран тайпано шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Iухранан кIанта ПагIиала. ²⁸ Цуьнан эскарехь варгарвинарг шовзткъе цхъа эзар пхи бIе тIемало ву (41500).

²⁹ Данан тайпанна юххехь Напталан тайпано а шен меттамотт дIахIоттор бу. Оцу тайпанна тIехь куьйгалла дийр ду Iайнанан кIанта АхьираIа. ³⁰ Цуьнан эскарехь вагарвинарг шовзткъе кхойтта эзар виь бIе тIемало ву (53400).

³¹ Данан меттаматтахь вагарвинарг верриге а цхъа бIе шовзткъе вуьрхIитта эзар ялх бIе тIемало ву. Уьш, исраилхой дIабоьлхуш, шайн байракхашка хъаьжжина, тIаьхъарчу меттехь хир бу».

³² Иштта, шайн доьзалшка хъаьжжина, багарбинера исраилхой. Меттаметтанашкахь болчу нехан, шайн тIеман тобанашка хъаьжжина, хьесап дича, уьш верриге а ялх бIе кхо эзар пхи бIе шовзткъе итт тIемало вара (603550). ³³ Везачу Эло Мусана тIедиллина ма-хиллара, Исраилан тIаьхъенах болчу нехан хьесап деш, левихой багар ца бира.

³⁴ Иштта Везачу Эло Мусана тIедиллинарг дерриге а кхочушдира исраилхоша. Цу тайпана, шайн байракхаш хъалаайнчохь, шайн меттаметтанашкахь дIахIуьттура уьш, ткъа иштта, хIорра а шайн тайпанашца а, доьзалшца а дIабоьлхура уьш.

АхIаронан тIаьхъе

З ¹ ХIара ду АхIаронан а, Мусан а тIаьхъенах хилларг, Синай цIе йолчу лам тIехь Веза Эла Мусага вистхиллачу хенахь. ² АхIаронан кIентийн цIераш хIорш ю: дуьхъарлера доьзалхо вара Надаб, цул тIаьхъа бина кIентий бара АбихIу, ЭлиIазар, Итамар. ³ Уьш яра динан дай хиллачу Далла гIуллакх дан леррина къобалбинчу АхIаронан кIентийн цIераш. ⁴ Надаб а, АбихIу а Везачу Элана хьалха велира, цара Синай цIе йолчу яьссачу арахь лато магийна йоцу цIе Цунна хьалха еача. Ткъа цу шиннан бераш хилла а дацара. Шайн да АхIарон дийна мел волчу хенахь, ЭлиIазара а, Итамара а Далла, динан дайша санна, гIуллакх дора.

^{3:2} Лелар 26:60. ^{3:4} Iаматьяр 10:1, 2; Лелар 26:61.

Левин тайна кьобалдар

⁵ Везачу Эло Мусага элира: ⁶ «Левин тайпанах берш, схьа а гулбай, АхIаронна хьалха дIахIиттабе, цаьрга цунна гIуллакх дайтархьама. ⁷ АхIаронан а, дерриге а халкъан а духьа гуламан четарна хьалха ха дайта цаьрга, иштта четарца боьзна болу болх байта цаьрга. ⁸ Массо а исраилхойн духьа гуламан четаран ерриге пхьегIаш а ларъяйта цаьрга, иштта четарца боьзна болу болх а байта цаьрга. ⁹ АхIаронан а, цуьнан кIентийн а кара дIало и левихой. Исраилан тIаьхьенах уьш леррина АхIаронан кара дIабелларш бу. ¹⁰ АхIарон а, цуьнан кIентий а кьобалбе, шайн динан дайн даржехь лело дезаш долу гIуллакх цаьрга лардайтархьама. И гIуллакх дан левихойх воцу цхьаь гIортахь, иза вуьйр ву».

¹¹ Везачу Эло Мусага элира: ¹² «ЛадогIа! Ас-Айса левихой хаьржина исраилхошна юкъара хьалха дуьнен чу бевлачу берриге а исраилхойн кIентийн метта. Иштта, левихой Сан долахь хир бу, ¹³ хIунда аьлча доьзалшкахь хьалха дуьнен чу бевлла кIентий берриге а Сан долахь бу. Айса мисархойн хьалха дуьнен чу бевлла кIентий берриге а байинчу дийнахь, исраилхойн доьзалшкахь хьалха дуьнен чу бевлла массо а кIентий а, иштта хьалха хилла массо а дийнаташ а Сайн битина Аса. Уьш Сан хила деза. Со Веза Эла ву».

Левихой багарбар

¹⁴ Синай цIе йолчу яьсачу арахь Везачу Эло Мусага элира: ¹⁵ «Левин тIаьхье шайн доьзалшца а, шайн тукхамашца а ягарье. Цхьа бутт а, цул лакхара а хан йолу хIора кIант вагарве». ¹⁶ Везачу Эло аьлла ма-хиллара, Цо тIедиллинарг кхочуш а деш, уьш багарбира Мусас.

¹⁷ Левин кIентийн цIераш яра: ГIиршан, КхакIат, Мерари.

¹⁸ ГIиршанан тIаьхьенан цIераш церан тукхамашца яра: Ливани, ШамаИ.

¹⁹ КхакIатан тIаьхьенах болчеран цIераш церан тукхамашца яра: Иамрам, Ицхьар, Хьеврон, Иузиал.

²⁰ Мерарин тIаьхьенан цIераш церан тукхамашца яра: Махьли а, Мушхьи а.

Уьш Левин тIаьхьенан тукхамаш ду, церан доьзалшка хьаьжжина.

²¹ ГIиршанах даьллера Ливанин а, ШамаИин а тукхамаш. Уьш ГIиршанах девлла тукхамаш дара. ²² Цхьа бутт а, цул лакхара а хан йолу верриге а боьрша стаг вагарвича, уьш ворхI эзар пхи бIе боьрша стаг вара (7500). ²³ ГIиршанан тIаьхьенийн тукхамаша шайн меттамотт^д

Делан четарна тЕхьа, малхбузехьа агIор, дIахIотто безара. ²⁴ ГIиршанан доьзалийн баьчча вара Лаалан кIант Эльясайп. ²⁵ ГIиршанан тIаьхьенах болчарна тIедиллинера гуламан четаран иштта хIуманаш Iалашьян: чухуларчу четаран а, тIехуларчу четаран а, четарна тIехула лаьцначу кхалоран а, четарна чуволучу меттехь йолчу шаршун а, ²⁶ четарна а, кхерчана а гонах йолу керт нисьеш йолчу шаршуйн а, кертан кевнехь йолчу шаршун а, цаьрца доьзна долчу машшийн а. Цул сов, царна тIедиллинера оцу хIуманашца боьзна болу белхаш бар.

²⁷ КхахIатах сьадаьллера Iамраман а, Ицхьаран а, Хьевронан а, Iузиалан а тукхамаш. Уьш КхахIатан тукхамаш дара. ²⁸ Цхьа бутт а, цул лакхара а хан йолу верриге а боьрша стаг вагарвича, уьш бархI эзар ялх бIе стаг вара (8600). КхахIатан тукхамна тIедиллинера еза хIуманаш ларьян. ²⁹ КхахIатан тIаьхьенийн тукхамаша шайн меттамотт Делан четарна кьилбехьа агIор дIахIотто безара. ³⁰ КхахIатан доьзалийн баьчча вара Iузиалан кIант Эли-Цапан. ³¹ Цара дола дан дезачунна юкьайогIура хIара хIуманаш: Делан тIорказ а, стол а, стогар а, кхерчаш а, четарна чохь гIуллакх дан леррина язйина пхьегIаш а, четаран уггар езачу чоьнна хьалха оьллина кирхьа а, иштта цаьрца боьзна болу белхаш бар а.

³² Левихойн баьччанашна тIехь волу баьчча вара динан да^д волчу АхIаронан кIант ЭлиIазар. Еза хIуманаш Iалашгеш болчарна тIехь куьйгалла дан кьобалвинера иза.

³³ Мерарих сьадаьллера Махьлин а, Мушхьин а тукхамаш. Уьш Мерарин тукхамаш дара. ³⁴ Цхьа бутт а, цул лакхара а хан йолу верриге а боьрша стаг вагарвича, уьш ялх эзар ши бIе стаг вара (6200). ³⁵ Мерарин доьзалийн баьчча вара Абу-Хьаилан кIант Цуриал. Цара шайн меттамотт Делан четарна кьилбаседехьа агIор дIахIотто безара. ³⁶ Мерарин тIаьхьенна дола де аьлларш хIара хIуманаш яра: четаран гураш а, цуьнан хьокхий а, бIогIамаш а, цуьнан баххаш а, берриг цуьнан гIирс а. Царна тIедиллинера оцу хIуманашца боьзна болу белхаш бар. ³⁷ Иштта цара дола дан дезара: гонахарчу кертан бIогIамийн а, церан баххийн а, машшаш чIагIдеш тухуш долчу дечиган хьостамийн а, машшийн а.

³⁸ Мусас а, АхIарона а, цуьнан кIенташа а шайн меттамотт Делан четаран малхбалехьа агIор, гуламан четарна хьалхахь дIахIотто безара. Царна тIедиллинера Делан четар лардар — иза дерриге а исраилхойн дуьхьа деш долу гIуллакх дара. Ткьа нагахь царна юкьара воцу цхьаь цунна улло гIоьртича, иза вен дезара. ³⁹ Везачу Эло тIедилларца Мусас а, АхIарона а вагарвина волу цхьа бутт а, цул лакхара а хан йолу верриге а боьрша левихо, церан тукхамашка хьаьжжина, ткье ши эзар вара (22000).

Дуьнен чу хьалха бевллачийн метта левихой хIиттор

⁴⁰ Везачу Эло Мусага элира: «Исраилан тIаьхьенах дуьнен чу хьалха бевллачу боьршачу нахах цхьа бутт а, цул лакхара а хан ерш багарбе, церан хIораннан цIе дIа а язеш. ⁴¹ Хьалха дуьнен чу бевллачу боьршачу исраилхойн метта левихой, дIа а къастабай, Суна лерина хилийта. Со Веза Эла ву! Ткъа исраилхойн хьалха дуьнен чу даьлладу бежанийн метта левихойн бежанаш а Суна лерина хилийта». ⁴² Везачу Эло шена тIедиллина ма-хиллара, исраилхойн хьалха дуьнен чу бевлла берриге а кIентий багарбира Мусас. ⁴³ Уьш верриге а шайн цIерашца дIаязбина болчу боьршачу нахах цхьа бутт а, цул лакхара а хан йолу ткъе ши эзар ши бIе кхузткъе кхойтта стаг вара (22273).

⁴⁴ Везачу Эло Мусага элира: ⁴⁵ «Исраилхойн хьалха дуьнен чу бевллачу кIентийн метта левихой схьаэца, иштта левихойн бежанийн метта церан бежанаш схьаэца, левихой Сан долахь хилийтархьама. Со Веза Эла ву. ⁴⁶ Левихойн барамал сов волчу исраилхойн хьалха дуьнен чу ваьлладу ши бIе кхузткъе кхойтта кIантана тIера мах схьаэца. ⁴⁷ Цхьана стагана тIера пхи шекхал^д схьаэца, дезачу шекхале хьаьжжина (цхьана дезачу шекхалан барам чу ткъа гер* догIу). ⁴⁸ И ахча АхIаронна а, цуьнан кIенташна а левихойл совбевллачу исраилхошна тIера дIало». ⁴⁹ Мусас схьайцира оцу совбевллачу исраилхойн метта дIалуш долу ахча. ⁵⁰ И ахча схьаэцнера исраилхойн хьалха дуьнен чу бевллачу боьршачу нахана тIера. Цхьа эзар кхо бIе кхузткъе пхиь шекхал дети ахча, дезачу шекхалан бараме хьаьжжина, схьайцира царна тIера. ⁵¹ Левихойл совбевллачу исраилхошна тIера, мах а белла, схьаэцна и ахча, Везачу Эло шена тIедиллина ма-хиллара, АхIароне дIаделира Мусас.

КхахIатан тIаьхьенах болчу нахана тIедиллина гIуллакх

4 ¹ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ² «Левин тIаьхьенах долчу КхахIатан гаранах болу берриге а боьрша нах багар а бай, хьесап де, церан тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина. ³ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четар чохь гIуллакх дан магийтина болу берриге а нах багарбе. ⁴ КхахIатан тIаьхьенах болчу нахана гуламан четар чохь бан тIебехкина болу белхаш уггар езачу хIуманашца боьзна бу.

⁵ Меттамотт^д болчуьра исраилхой новкъа бовлуш, АхIароне а, цуьнан кIенташка а, Делан четар^д чу а бовлийтий, тоьшаллин тIорказна дуьхьал оьллина кирхьа схьаэцийта. Иза тIорказна тIетасийта. ⁶ Цул

* 3:47 Гер – цхьа гер 0,6 грамм озаран барам бу.

тӀаьхьа цу тӀорказна тӀе хӀордан дийнатиин кӀеда тӀаьрсиган тӀетосург тасийта. Ткъа цунна тӀехула сийна бос болу тӀергӀан кӀади а тасий, тӀорказан хьокхий шен чӀагарех чекхдахийта.

⁷ Иштта даздина баьпкаш тӀехь долчу стоьла тӀе а тасийта сийна баьсахь йолу шаршу. Цу тӀе бошхепаш, еш, боганаш, чагӀаран сагӀанаш чудутту кедаш охьадахка. Гуттар а цигахь хила деза бепиг а латтаде цу тӀехь. ⁸ Оцу массо а хӀуманна тӀехула цӀен баьсахь долу кӀади тӀедиллийта. Ткъа цу тӀе хӀордан дийнатиин кӀедачу тӀаьрсиган тӀетосург тасийта. ТӀаккха хьокхий стоьлан чӀагарех чекхдахийта.

⁹ Цул тӀаьхьа сийна бос болу тӀергӀан кӀади тасийта серло луш болчу стогарна тӀе а, цуьнан къуьданашна а, тукаршна а, богуш берг дӀасабахьачу нойшна а, къуьданаш чу дутту даьтта чохь долчу кхабанашна а тӀе. ¹⁰ И ерриг хӀума а, хӀордан дийнатиин кӀедачу тӀаьрсиган шаршу тӀе а тасий, дӀасакхобхьучу эхханна тӀе яхкийтийта.

¹¹ Дашочу кхерчана тӀе а тасийта сийна бос болу кӀади. Ткъа цу тӀе хӀордан дийнатиин кӀедачу тӀаьрсиган шаршу тӀе а тасий, кхерчан чӀагарех хьокхий чекхдахийта. ¹² Делан четар чохь Ӏамал еш лело къастийна пхьегӀаш сийна бос болчу кӀадина юккъе дӀахьарчае, тӀаккха цунна тӀехула хӀордан дийнатиин кӀедачу тӀаьрсиган шаршу а йиллий, дӀасакхобхьучу эхханна тӀе яхкийта. ¹³ Чуьра юкъ дӀа а яккхий, сагӀа доккхучу кхерчана тӀе а сирла-цӀен бос болу кӀади тасийта. ¹⁴ Цул тӀаьхьа кхерчана уллохь Ӏамал еш лелош йолу ерриг хӀума а схьагулььяйта: богуш болу кӀора дӀасакхобхьу нойш, мӀерий, белаш, боганаш. И ерриге а хӀуманаш кхерча тӀехь йолчу сирла-цӀен бос болчу кӀадина тӀе яхкийта. ТӀаккха оцу хӀуманашна тӀе хӀордан дийнатиин кӀедачу тӀаьрсиган шаршу а тасий, хьокхий кхерчан чӀагарех чекхдахийта. ¹⁵ АхӀарона а, цуьнан кӀенташа а Делан четар чуьра езачу хӀуманашна тӀе кӀадеш тасар чекхдаьллачул тӀаьхьа, меттамотт дӀабоккхучу хенахь, кхахӀатхой тӀебахкийта уьш дӀаяхьа. Амма езачу хӀуманех уьш хьакха ма балийта, шаьш ца балийтархьама.

Делан четар чуьра и хӀуманаш КхахӀатан тӀаьхьенах болчу наха яхьа еза.

¹⁶ Динан да^д волчу АхӀаронан кӀентан ЭлиӀазаран карахь ду къуьданаш чу дутту даьтта а, хаза хьожа йогу хӀума^д а, хӀора дийнахь дахьаш долу кӀен сагӀа а, къобалваран зайтдаьтта а. Цо дола дийр ду дерриге а Делан четаран а, цунна чохь мел йолчу езачу хӀуманан а, пхьегӀийн а».

¹⁷ Везачу Эло Мусага а, АхӀароне а элира: ¹⁸ «Варелаш! Левихойн юкъара КхахӀатан тукхамийн гара дӀа ма даккхийталаш! ¹⁹ Уггар а езачу хӀуманашна тӀеоблхучу хенахь, уьш дийна бисийтархьама, аша

хIара дан деза: АхIарона а, цуьнан кIенташа а, Делан четар чу а баьхкина, хIора кхахIатхо шен гIуллакх дечу метте дIа а хIоттош, цара дIаяхьа еза хIума гайта еза царна. ²⁰ Амма кхахIатхой, езачу хIуманашка хьажархьама, ур-атталла бIаьрганеIар тухучу юкъана а, четар чу баха ца беза, шашь ца балийтархьама».

Гиршанан тIаьхьенах болчу нахана тIедиллина гIуллакх

²¹ Везачу Эло Мусага элира: ²² «Гиршанан гаранах берш багар а бай, церан хьесап де, шайн доьзалшка а, тукхамашка а хьаьжжина. ²³ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четар чохь гIуллакх дан магийна болу берриге а нах багарбе. ²⁴ Гиршанан тIаьхьенах болчу наха, шашь гIуллакх деш а, хIуманаш дIахьош а, хIара дан деза: ²⁵ Гиршанхоша дахьа деза: чухулара четар а, гуламан четар а, цуьнан кхалор^д а, цунна тIехула хIордан дийнатийн кIедачу тIаьрсигах йина йолу кхалор а, четарна чуволучу меттехь йолу шаршу а, ²⁶ четарна а, кхерчана а гонах йолу керт нисъеш йолу шаршу а, кертан кевнехь йолу шаршу а, цаьрца доьзна долу машшаш а, оцу дерригенна а оьшуш болу гIирс а. Оцу хIуманашца доьзна дан дезаш мел долу гIуллакх а кхочушдан деза цара. ²⁷ АхIаронан а, цуьнан кIентийн а омрица кхочушдан деза Гиршанан тIаьхьенах болчара шайна тIедиллина муьлхха а гIуллакх: хIуманаш дIахьош и делахь а, кхин болх шашь беш белахь а. Цара дIахьош мел йолчу хIуманан дола дар тIедилла царна. ²⁸ Цу тайпана белхаш бан беза Гиршанан тIаьхьенах болчу наха, шашь Делан четарца доьзна долу гIуллакх деш, шайна тIехь куьйгалла деш динан ден АхIаронан кIант Итамар а волуш».

Мерарин тIаьхьенах болчу нахана тIедиллина гIуллакх

²⁹ «Мерарин гаранах берш багарбе, шайн тукхамашка а, доьзалшка а хьаьжжина. ³⁰ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четар чохь гIуллакх дан магийна болу берриге а нах багарбе. ³¹ Гуламан четарца боьзна болчу церан белхашка хьаьжжина, цара дIаяхьа езаш йолу хIуманаш хIорш ю: четаран гураш а, цуьнан хьокхий а, бIогIамаш а, цуьнан баххаш а, ³² гонахарчу кертан бIогIамаш а, иштта церан баххаш а, чIагIдеш тухуш долу дечиган хьостамаш а, машшаш а, берриг цуьнан гIирс а, оцу хIуманашца боьзна болу белхаш бар а. Цара дIаяхьа езачу хIора хIуманан, цуьнан цIе а йоккхуш, хьесап де. ³³ Цу тайпана белхаш бан беза Мерарин тIаьхьенах болчу наха, шашь Делан четарца доьзна долу гIуллакх деш, шайна тIехь куьйгалла деш динан ден АхIаронан кIант Итамар а волуш».

Левихойн багарбар

³⁴ Мусас а, АхАрона а, Исраилан халкъан куыйгалхоша а КхахАтан тАаьхьенах болу нах багарбира церан тукхамашца а, доьзалшца а. ³⁵ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четарца доьзна гУллакх дан магийна болу берриге а нах, ³⁶ шайн тукхамашка хъаьжжина багарбича, ши эзар ворхI бIе шовзткъе итт стаг вара (2750). ³⁷ Уьш бара КхахАтан тАаьхьенах болу гуламан четарна лерина гУллакх деш болу багарбина нах. Мусас а, АхАрона а церан хьесап динера, Везачу Эло Мусагахула тIедиллина ма-хиллара.

³⁸ Иштта КхахАтан тАаьхьенах болу нах багарбира церан тукхамашца а, доьзалшца а. ³⁹ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четарца доьзна гУллакх дан магийтина болу берриге а нах, ⁴⁰ шайн тукхамашка хъаьжжина багарбича, ши эзар ялх бIе ткъе итт стаг вара (2630). ⁴¹ Уьш бара ГИршанан тАаьхьенах болу гуламан четарца доьзна гУллакх деш болу багарбина нах. Мусас а, АхАрона а церан хьесап динера, Везачу Эло Мусагахула тIедиллина ма-хиллара.

⁴² Мерарин тАаьхьенах болу нах а багарбира, церан тукхамашца а, доьзалшца а. ⁴³ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четарна гУллакх дан магийтина болу берриге а нах, ⁴⁴ шайн тукхамашка хъаьжжина багарбича, кхо эзар ши бIе стаг вара (3200). ⁴⁵ Уьш бара Мерарин тАаьхьенах болу багарбина нах. Мусас а, АхАрона а церан хьесап динера, Везачу Эло Мусагахула тIедиллина ма-хиллара. ⁴⁶ Иштта Мусас а, АхАрона а, Исраилан халкъан куыйгалхоша а вагарвинера Левин тАаьхьенах волу хIора стаг а, шайн тукхамашца а, доьзалшца а. ⁴⁷ Ткъе итт шарера шовзткъе итт шаре бевлла гуламан четарца доьзна гУллакх дан а, четар дIадахьа а магийтина болу берриге а нах ⁴⁸ багарбича, бархI эзар пхи бIе везткъа стаг вара (8580).

⁴⁹ Везачу Эло Мусагахула тIедиллина ма-хиллара, уьш хIора а шайн билгалдаьккхинчу гУллакхе дIа а хIиттийнера, цара шайш новкъа довлуш яхьа езарг билгал а яьккхинера. Везачу Эло Мусага динчу омрица, исраилхой багар а бина, церан хьесап динера.

Далла гергахь цIена боцуриш

5 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилхошна тIедилла чкъураца дIа ца йоьрзу цамгар ерш а, дегIах тIуналла схьаяьлларш а, веллачух хьакхабаларна Далла гергахь бехбелларш а берриге а шайна юкъара дIалахкар. ³ Иштта цIена боцуриш – божарий я зударий уьш белахь а – меттаматтана юьстах арабаха, Со шуна юкъахь Iаш волу шайн

меттамотт^д цаьрга бех ца байтархьама». ⁴ Израилан халкъо иштта дан а дира. Цу тайпана долу адамаш шайн меттаматтана юьстах арадехира исраилхоша, Везачу Эло Мусана тЕдиллина ма-хиллара.

Зуламаш дарна бекхам бар

⁵ Везачу Эло Мусага элира: ⁶ «Иштта дАала исраилхошка: „Нагахь санна цхьана стага я зудчо, Везачу Элана хьалха тешаме а ца хуьлуш, адамаша латош долу къа латадахь, и стаг бехке хуьлу ⁷ Цундела оцу къинош летийначара шайгара даьлларг даре дан а деза, зулам хилла-чунна богуш болу берриге а мах дАабала а беза, цул сов пхобалга дакъа тЕ а тухуш. ⁸ Нагахь санна шена мах бала беза стаг веллехь, ткъа цуьнан цхьа а юххера гергара стаг а вацахь, и мах Везачу Элан долахь хуьлу. Иза динан дега дАаховдо беза. Цул сов, зулам даьллачу стеган къинош дАадаха лерина болу ка а бала беза цо. ⁹ Нагахь исраилхойх цхьаммо Далла дАакъастийначух хУума яхьахь, и сагIа схьаоьцуш волчу динан ден бакъо ю иза шена йита. Иза цунна йогуш ю. ¹⁰ Иштта, Далла дАакъастийнарг динан дена йогу. Цхьаммо совIатна хУума яхьахь, иза а динан дена догу“».

Эмгараллех лаьцна бакъо

¹¹ Везачу Эло Мусага элира: ¹² «Исраилхошка, дАахьедар а деш, иштта дАала: „Нагахь зуда, майрачунна ямартло а йина, ¹³ иза шен майрачух лачкъа а дина, кхечу стагаца лелаш хилар цхьаммо гучудаккхяхь (нахаца лелаш йоллучохь иза схьа ца лецира, хУунда аьлча оцунна теш ца хилла), ¹⁴ цуьнан майра эмгараллин сино карзахваккха тарло, цу зудчо ямартло ярна. Иштта, иза цхьана а стагаца ца леллехь а, цуьнан майра эмгараллин сино карзахваккха тарло. ¹⁵ Цу стага, шен зуда динан дена тЕ а ялийна, цунна тЕра бархI кад мекхан дама дан деза. Амма оцу демах я зайтдаьтта, я хаза хьожа йогу хУума^д тоха ца еза. ХУунда аьлча иза стага шен эмгараллина тЕра Везачу Элана лерина дахьаш долу кIен сагIа ду. Иза зулам дагалоцуш дахьаш долу сагIа ду.

¹⁶ Ткъа динан дас и зуда, схьа а ялийна, Везачу Элана хьалха дАахЮтто еза. ¹⁷ ТПаккха оцу динан дас деза хи, схьа а эцна, кхийра кхаби чу дотта деза. Цул тIаьхьа, Делан четар^д чуьра цIенкъара латта а даьккхина, иза цу кхаби чу таса деза. ¹⁸ И хУума динчул тIаьхьа, динан дас и зуда Везачу Элана хьалха дАахЮттор ю. ТПаккха цу зудчун месаш дIа а хецна, дагалацаран сагIа – эмгараллина тЕра деана кIен сагIа – зудчун кара дIалур ду динан дас. Ткъа динан ден карахь хир ду неIалт тЕдоуьйту къаьхьа хи. ¹⁹ ТПаккха динан дас, цу зудчуьнга харцдерг

дийца мегар дац аьлла, чIагIо а йойтуш, эр ду: ‘Нагахь ахьа хьо марехь йолчу хенахь, кхечу стагаца а лелла, хьайн майрачунна ямартло ца йинехь, хIокху неIалт тIедоуьйтучу хино хьуна цхьа а тайпана зе дийр дац. ²⁰ Амма хьайн майрачунна ямарта а хилла, хьайн майра иза воц-цушехь, кхечу стагаца хьо леллехь, — ²¹ оцу меттехь динан дас оцу зудчуьнга неIалт кхайкхоран чIагIо йойтур ю, — Везачу Эло хьан халкъе хьуна неIалт кхайкхадойтуьйла. Цо хьан гIогIаш а толхуйтийла, хьан кийра а боьстуйтийла*.’ ²² НеIалт тIедоуьйту хIара хи хьан дегIа чу долиьйла, хьан кийра а боьстуйтуш, хьан гIогIаш а толхуйтуш’.

ТIаккха цу зудчо: ‘Амин^д, иза иштта хуьлийла’, — ала деза.

²³ НеIалт хьажош долу и дешнаш динан дас кехат тIе дIаяздан деза, оцу хина тIера дешнаш, кехат даша а дина, къаьхьачу хи чохь даса деза. ²⁴ И хи цу зудчуьнга дIамалиьта деза. НеIалт тIедоуьйтучу цу къаьхьачу хино, цуьнан кийра а дахана, цуьнга Iазап хьегийта тарло. ²⁵ Динан дас, эмгаралла хилар бахьанехь деана кIен сагIа зудчун карара схьа а эцна, Везачу Элана лерина хьала а айина, сагIа доккхучу кхерчана тIехьур ду. ²⁶ Динан дас, сагIина деанчу кIен цхьа кана, дагалацаран сагIа санна, схьа а эцна, кхерчана тIе а диллина, дагор ду. Цул тIаьхьа и хи зудчуьнга дIамолуьйтур ду цо. ²⁷ Нагахь зуда, ша бех а еш, шен майрачунна ямарта хиллехь, и хи мелча, неIалт тIедоуьйтучу цу хино, чу а дахана, цуьнга доккха Iазап хьоьгуйтур ду. Цуьнан кийра а бестар бу, цуьнан гIогIаш а телхар ду. Цуьнан халкъ, цунна неIалт а кхайкхош, цунах дIадоьрзур ду. ²⁸ Нагахь и зуда шен майрачунна хьалхачь бехке ца хиллехь, динан дас иза бехке йоцийла а хоуьйтур ду, цуьнан бераш а хир ду.

²⁹ Иштта ю эмгаралла юкъаяьлча хила еза бакьо, нагахь зудчо, шен майрачунна ямартло а йина, къа латадахь, ³⁰ я нагахь майрачун шен зудчух тешам байнехь, цо ямартло йина аьлла. Динан дас, и зуда Везачу Элана хьалха дIа а хIоттийна, оцу бакьоно ма-бохху, дерриге а кхочушдан деза. ³¹ Майра цхьана а тайпана бехке хир вац, ткьа зуда, цо къа латийнехь, жопе озор ю“».

Назархошна хIиттийна бакьонаш

Б ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилхошка, дIахьедар а деш, иштта дIаала: „Нагахь санна шуна юкъара стагана я зудчунна, Везачу Элана лерина ша къобалвина назархо** хилархьама, шатайпа

* 5:21 *Хьан гIогIаш а толхуйтийла, хьан кийра а боьстуйтийла* — схьахетарехь, цуьнан маьIна иштта ду: хьан кхин цкъа а доьзалхо хир вац, ткьа хьо хIинца доьзалхоцух елахь, хьан бер, дуьнен чу а ца долуш, лиьр ду.

** 6:2 *Назархо* — ма-дарра аьлча, иза «ша къобалвинарг» ву.

нигат дан лаахь, ³ цо я чагIар, я кхин тайпана вахош долу малар мала ца деза. Иштта цо чагIарх я кхечу маларх дина кьонза а, кемсех дина мутта а мала мегар дац, ткъа керла я якъийна кемсаш а яа мегар дац цо. ⁴ Ша назархо хиларан деношкахь, цъхана а тайпана кемсех якъкхина хIума яа ца еза цо. Ур-атталла кемсийн хIу а, чкъор а даа ца деза.

⁵ Ша назархо хила нигат динчу дерриге а деношкахь цу стеган корта ларга мегар дац. Ша Везачу Элана лерина кьобалвина денош чекх-довлалц, иза Делан долахь а ву, цо шен коьртара месаш яхъялийта а еза. ⁶ Иштта, ша Везачу Элана лерина кьобалвинчу дерриге а деношкахь докъана юххе ваха а мегар дац и стаг. ⁷ Ур-атталла шен да я нана, ваша я йиша дIакхелхича а, царах хъакха а велла, Далла гергахь ша бехван мегар дац цо, хIунда аьлча ша Далла лерина кьобалваран билгало ю цуьнан коьрта тIехь. ⁸ Ша назархо хиларан дерриге а деношкахь иза Везачу Элан долахь ву.

⁹ Ткъа нагахь, дагахь а доцуш, цIеххъана цунна юххехь волу цъаь в-ларна, ша назархо хиларан билгалонна йолу шен коьртара месаш Далла гергахь цо бехъяхь, шен корта ворхIалгIачу дийнахь дIабаша беза цо, хIунда аьлча цу хенахь иза юха а цIанлур ву. ¹⁰ БорхIалгIачу дийнахь динан дега иза гуламан четар чу волучу меттехь я ши кьоркхокха, я ши кхокха дIабала беза цо. ¹¹ Цъа кхокха кьинан сагIина, шолгIаниг — дагоран сагIина дIаоьцур бу динан дас оцу стагана тIера кьинош дIадахаран Iадат кхочушдархъама, хIунда аьлча оцу стага докъах хъакхаваларехула къа латийна. Оццу дийнахь шен корта юха а Далла лерина кьобалбан беза цо. ¹² ТIаккха цо юха а ша Везачу Элана лерина кьобалвеш долу назархо хиларан денош дIадоло деза. Иштта, цу стага цъа шо кхаьчна боьрша Iахар а беана, иза къера хиларан сагIина дIабала беза динан дега. Иза назархо хиларан цуьнан денош дIадайна, и денош цо юха карладаха деза, ша, докъах а хъакхавелла, бехвелла дела.

¹³ Шен назархо хиларан денош чекхдевлча, назархочунна хIоттийна товрат-хъехам^д иштта бу. И стаг, гуламан четарна чу воллучу метте а вигина, ¹⁴ Везачу Элана лерина сагIа доккхур ду. Дийнаташ дагоран сагIина цо бан беза тIехь цъа а сакхт доцу шаре баьлла Iахар. Кьинан сагIина а бан беза тIехь цъа а сакхт доцу шаре баьлла жий. Ткъа бертан сагIина бан беза тIехь цъа а сакхт доцу ка. ¹⁵ Тускар а дан деза, чохь совсазчу бедах деттина хьокхамаш а долуш: зайтдаьттанца эдинчу тоьллачу демах дина совсаза бепиг а, зайтдаьтта тIехьаькхна дуткъа совсаза хьокхамаш а, царна догIу кIен а, чагIаран а сагIанаш а.

¹⁶ Динан дас и ерриге а хIума Везачу Элана уллояхьар ю, цул тIаьхъа кьинан сагIа а, дагоран сагIа а доккхур ду. ¹⁷ ТIаккха совсазчу бедах

дина бепиг чохь долу тускар а схьадахьар ду Везачу Элана лерина. Цуьнца цхьаьна ка а бахьар бу бертан сагIина. Цунна доггIу кIен а, чагIаран а сагIа а доккхур ду. ¹⁸ Гуламан четарна чуволлучохь Везачу Элана лерина йитина йолу месаш дIа а йохуш, корта дIабаша беца цо. Бертан сагIина кIелахь йолчу цIерана тIе йохкур ю и месаш.

¹⁹ Ша назархо хиларан билгало еш хилла йолу месаш дIа а яхна, цу стага шен корта дIабашча, динан дас коьман кхехкийна тIа цуьнан кара лур ду. Цул тIаьхьа тускар чуьра цхьацца совсаза бепиг а, буткьа хьокхам а лур бу. ²⁰ И ерриг хIума а, Везачу Элана лерина шатайпа сагIа санна, хьалаойур ю динан дас. Иза дегадаран сагIа ду. Уьш еза а ю, динан ден долахь а ю. Накха а, гIогI а иштта динан дена догIу. Цул тIаьхьа цу назархочо чагIар мала мегар ду.

²¹ Иштта бу назархочунна богIу товрат-хьехам. Ша назархо хиларна догIу сагIанаш даьхна а ца Iаш, шен таро елахь, цо Везачу Элана кхин сагIанаш дахаран нигат дан а тарло. Ша нигат дарца чIагIо еш ма-хиллара, назархочун товрат-хьехаме хьаьжжина, иза кхочушдан деза цо“».

Динан дайша декьалдар

²² Везачу Эло Мусага элира: ²³ «АхIароне а, цуьнан кIенташка а иштта дIаала: „Исраилхой цу тайпана декьалбе:

²⁴ Везачу Эло шу декьал а дойла,

Цо шу лар а дойла!

²⁵ Везачу Эло Шен юьхь тIера серло шуна лепайойла,

Иза шуьца кьинхетаме а хуьлийла!

²⁶ Везачу Эло Шен юьхь шуна тIе ерза а йойла,

Цо шуна синпаргIато а лойла!“»

²⁷ Везачу Эло кхин а элира: «Нагахь санна динан дайша, Сан цIе а йоккхуш, исраилхошна тIехь декьалбаран дешнаш алахь, Аса декьалбийр бу исраилхой».

Исраилан халкъан тайпанийн куьйгалхоша сагIина деанарг

7 ¹ Ша Делан четар¹ дIахIоттийна ваьлладу дийнахь Мусас иза а, цу чохь мел йолу хIума а, сагIа доккху кхерч¹ а, цуьнца мел болу гIирс а, даьттанца кьобал а бина, базбира. Цо и хIуманаш ерриге а яз-йича, ² шайн доьзалийн баьччанаш болу Исраилан халкъан куьйгалхой баьхкира. Халкъ дагардечу хенахь тайпанашна тIехь куьйгалла деш берш бара уьш. ³ Цара Везачу Элана сагIина лерина совгIаташ деара: гата тоьхна йолу ялх ворда а, царах дIабожаш шишша сту а. Иштта, халкъан шина куьйгалхочо цхьацца ворда а еанера, ткьа хIораммо а цхьацца сту а балийнера. Уьш Делан четарна хьалхахь дIахIоттийра

цара. ⁴ Везачу Эло Мусага элира: ⁵ «Халкъан куыйгалхоша еанарг схъа-эца. Гуламан четарца доьзна долу гУллакх деш болчаьрга лелайта уьш. Левихошка дАло уьш, царна шаш дечу гУллакха тЕхь оьшур ю и хУманаш». ⁶ Мусас, цаьргара ворданаш а, стерчий а схъа а эцна, уьш левихошка дАделира. ⁷ Ши ворда а, биъ сту а Пиршанан тАьхьенах болчу нахе дАбелира, цара кхочушдеш долчу гУллакхашка хъаьжжина. ⁸ Йиь ворда а, бархI сту а Мерарин тАьхьенах болчу нахе дАбелира, цара деш долчу гУллакхашка хъаьжжина. Царна массарна а тЕхьожуш вара динан да^д волчу АхIаронан кIант Итамар. ⁹ Ткъа Кхалатан тАьхьенах болчарна ца белира цо уьш, хIунда аьлча царна тЕдиллина дара, уьш, меттах а бевлла, кхечу метте дАбоьлхучу хенах четаран еза хУманаш шайн белшаш тЕхь дАяхьар.

¹⁰ СагIа доккху кхерч базбинчу дийнахь халкъан куыйгалхоша совгIаташ деара, кхерч Везачу Элана лерина къобалбархъама. Шайн совгIаташ цара кхерчана хьалха дАхIиттадора. ¹¹ Везачу Эло Мусага элира: «ХIора дийнахь куыйгалхойх цхъаццанга сагIа доккху кхерч къобалбарна лерина долу шен совгIат даийта».

¹² Хьалхарчу дийнахь яхIудхойн тайпанах волчу Iамминадабан кIанта Нахьшона шен совгIаташ деара. ¹³ Цо еанарг яра: цхъа бIе ткъе итт шекхал^д барамехь узуш долу цхъа дато бошхаш, дезачу шекхале* хъаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхъа дато бога. КIен сагIина лерина зайтдаьттанца эдина кIен дама деанера царна чохь. ¹⁴ Иштта итт шекхал барамехь узуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогIу сегIаз чохь а долуш. ¹⁵ Дагоран сагIина лерина цхъа старгIа, цхъа ка, шаре баьлла цхъа Iахар беанера. ¹⁶ Къинан сагIина лерина цхъа бож еанера. ¹⁷ Бертан сагIина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла болу пхи Iахар. Уьш дара Iамминадабан кIанта Нахьшона деана совгIаташ.

¹⁸ ШолгIачу дийнахь иссарханхойн куыйгалхо волчу ЦуIаран кIанта Натунаила шен совгIаташ деара. ¹⁹ Цо еанарг яра: цхъа бIе ткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхъа дато бошхаш, дезачу шекхале хъаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхъа дато бога. КIен сагIина лерина зайтдаьттанца эдина кIен дама деанера царна чохь. ²⁰ Иштта итт шекхал барамехь узуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогIу сегIаз чохь а долуш. ²¹ Дагоран сагIина лерина цхъа старгIа, цхъа ка, шаре баьлла цхъа Iахар беанера. ²² Къинан сагIина лерина цхъа бож еанера. ²³ Бертан сагIина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла пхи Iахар. Уьш дара ЦуIаран кIанта Натунаила деана совгIаташ.

* 7:13 *Деза шекхал* – цхъа деза шекхал шийтта грамм барамал дара.

²⁴ КхозлагІчу дийнахь забулхойн куьйгалхо волчу Хьелонан кІанта Элиаба шен совгІаташ деара. ²⁵ Цо еанарг яра: цхьа бІе ткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бошхап, дезачу шекхале хьаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохь. ²⁶ Иштта итт шекхал барамехь узуш болу дашо цхьа кад беанера, хаза хьожа йогІу сегІаз чохь а долуш. ²⁷ Дагоран сагІина лерина цхьа старгІа, цхьа ка, шаре баьлла цхьа Іахар беанера. ²⁸ Къинан сагІина лерина цхьа бож еанера. ²⁹ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла пхи Іахар. Уьш дара Хьелонан кІанта Элиаба деана совгІаташ.

³⁰ ДобалгІачу дийнахь раабанхойн куьйгалхо волчу Шидауран кІанта Элицура шен совгІаташ деара. ³¹ Цо еанарг яра: цхьа бІе ткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бошхап, дезачу шекхале хьаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохь. ³² Иштта итт шекхал барамехь узуш болу дашо цхьа кад беанера, хаза хьожа йогІу сегІаз чохь а долуш. ³³ Дагоран сагІина лерина цхьа старгІа, цхьа ка, шаре баьлла цхьа Іахар беанера. ³⁴ Къинан сагІина лерина цхьа бож еанера. ³⁵ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла болу пхи Іахар. Уьш дара Шидауран кІанта Элицура деана совгІаташ.

³⁶ ПхобалгІачу дийнахь шамІахойн куьйгалхо волчу Цура-Шидин кІанта Шелумиала шен совгІаташ деара. ³⁷ Цо еанарг яра: цхьа бІе ткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бошхап, дезачу шекхале хьаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохь. ³⁸ Иштта итт шекхал барамехь узуш болу дашо цхьа кад беанера, хаза хьожа йогІу сегІаз чохь а долуш. ³⁹ Дагоран сагІина лерина цхьа старгІа, цхьа ка, шаре баьлла цхьа Іахар а беанера. ⁴⁰ Къинан сагІина цхьа бож еанера. ⁴¹ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла пхи Іахар. Уьш дара Цура-Шидин кІанта Шелумиала деана совгІаташ.

⁴² ЙолхалгІачу дийнахь гадахойн куьйгалхо волчу ДаІуалан кІанта Элъясайпа шен совгІаташ деара. ⁴³ Цо еанарг яра: цхьа бІе ткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бошхап, дезачу шекхале хьаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехь узуш долу цхьа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохь. ⁴⁴ Иштта итт шекхал барамехь узуш болу дашо цхьа кад беанера, хаза хьожа йогІу сегІаз чохь а долуш. ⁴⁵ Дагоран сагІина лерина цхьа старгІа, цхьа ка, шаре баьлла цхьа Іахар беанера. ⁴⁶ Къинан сагІина

лерина цхъа бож еанера. ⁴⁷ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баълла пхи Іахар. Уьш дара ДаІуалан кІанта Элъясайпа деана совгІаташ.

⁴⁸ ВорхІалгІачу дийнахъ эпраймхойн куьйгалхо волчу ІамихІудан кІанта Эли-ШамаІа шен совгІаташ деара. ⁴⁹ Цо еанарг яра: цхъа бІе ткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бошхап, дезачу шекхале хъабжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохъ. ⁵⁰ Иштта итт шекхал барамехъ узуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогу сегІаз чохъ а долуш. ⁵¹ Дагоран сагІина лерина цхъа старгІа, цхъа ка, шаре баълла цхъа Іахар беанера. ⁵² Къинан сагІина лерина цхъа бож еанера. ⁵³ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баълла пхи Іахар. Уьш дара ІамихІудан кІанта Эли-ШамаІа деана совгІаташ.

⁵⁴ БорхІалгІачу дийнахъ маннашхойн куьйгалхо волчу Падацуран кІанта Гамлиала шен совгІаташ деара. ⁵⁵ Цо еанарг яра: цхъа бІе ткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бошхап, дезачу шекхале хъабжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохъ. ⁵⁶ Иштта итт шекхал барамехъ узуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогу сегІаз чохъ а долуш. ⁵⁷ Дагоран сагІина лерина цхъа старгІа, цхъа ка, шаре баълла цхъа Іахар беанера. ⁵⁸ Къинан сагІина лерина цхъа бой еанера. ⁵⁹ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бой, шаре баълла пхи Іахар. Уьш дара Падацуран кІанта Гамлиала деана совгІаташ.

⁶⁰ УьссалгІачу дийнахъ бен-яманхойн куьйгалхо волчу ГидІонин кІанта Авданис шен совгІаташ деара. ⁶¹ Цо еанарг яра: цхъа бІе ткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бошхап, дезачу шекхале хъабжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама деанера царна чохъ. ⁶² Иштта итт шекхал барамехъ узуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогу сегІаз чохъ а долуш. ⁶³ Дагоран сагІина лерина цхъа старгІа, цхъа ка, шаре баълла цхъа Іахар беанера. ⁶⁴ Къинан сагІина лерина цхъа бож еанера. ⁶⁵ Бертан сагІина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баълла пхи Іахар. Уьш дара ГидІонин кІанта Авданис деана совгІаташ.

⁶⁶ УьтталгІачу дийнахъ Данахойн куьйгалхо волчу Іами-Шидин кІанта АхьиІазара шен совгІаташ деара. ⁶⁷ Цо еанарг яра: цхъа бІе ткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бошхап, дезачу шекхале хъабжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехъ узуш долу цхъа дато бога. КІен сагІина лерина зайтдаьттанца эдина кІен дама

деанера царна чохъ. ⁶⁸ Иштта итт шекхал барамехъ зуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогу сегIаз чохъ а долуш. ⁶⁹ Дагоран сагина лерина цхъа старгIа, цхъа ка, пхи бож, шаре баьлла цхъа Iахар беанера. ⁷⁰ Къинан сагина лерина цхъа бож еанера. ⁷¹ Бертан сагина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла пхи Iахар. Уьш дара Iами-Шидин кIанта АхьиIазара деана совгIаташ.

⁷² ЦхъайтталгIачу дийнахъ Ашар-къоман куьйгалхо волчу Iухранан кIанта ПагIиала шен совгIаташ деара. ⁷³ Цо еанарг яра: цхъа бIе ткъе итт шекхал барамехъ зуш долу цхъа дато бошхап, дезачу шекхале хъаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехъ зуш долу цхъа дато бога. КIен сагина лерина зайтдаьттанца эдина кIен дама деанера царна чохъ. ⁷⁴ Иштта итт шекхал барамехъ зуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогу сегIаз чохъ а долуш. ⁷⁵ Дагоран сагина лерина цхъа старгIа, цхъа ка, пхи бож, шаре баьлла цхъа Iахар беанера. ⁷⁶ Къинан сагина лерина цхъа бож еанера. ⁷⁷ Бертан сагина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла пхи Iахар. Уьш дара Iухранан кIанта ПагIиала деана совгIаташ.

⁷⁸ ШуьйтталгIачу дийнахъ напталхойн куьйгалхо волчу Iайннанан кIанта АхьираIа шен совгIаташ деара. ⁷⁹ Цо еанарг яра: цхъа бIе ткъе итт шекхал барамехъ зуш долу цхъа дато бошхап, дезачу шекхале хъаьжжина. Иштта кхузткъе итт шекхал барамехъ зуш долу цхъа дато бога. КIен сагина лерина зайтдаьттанца эдина кIен дама деанера царна чохъ. ⁸⁰ Иштта итт шекхал барамехъ зуш болу дашо цхъа кад беанера, хаза хьожа йогу сегIаз чохъ а долуш. ⁸¹ Дагоран сагина лерина цхъа старгIа, цхъа ка, шаре баьлла цхъа Iахар беанера. ⁸² Къинан сагина лерина цхъа бож еанера. ⁸³ Бертан сагина лерина беанера ши сту, пхи ка, пхи бож, шаре баьлла пхи Iахар. Уьш дара Iайннанан кIанта АхьираIа деана совгIаташ.

⁸⁴ Уьш дара израилхойн куьйгалхоша сагIа доккху кхерч, баз а беш, Везачу Элана лерина иза къобалбечу дийнахъ деана совгIаташ. Цхъаьна а тоьхна, уьш дагардича, церан жамI иштта хилира: шийтта дато бога, шийтта дато кад, шийтта дашо кад. ⁸⁵ ХIора дато бошхепана даханера цхъа бIе ткъе итт шекхал, ткъа хIора дато боганна кхузткъе итт шекхал барамехъ долу дети. Цу тайпана оцу пхьегIашна даханчу детин барам бара, дезачу шекхале хъаьжжина, ши эзар диь бIе шекхал дети. ⁸⁶ Шайна чохъ хаза хьожа йогу сегIаз чохъ долчу шийтта кедих хIора кедана даханера итт шекхал деши, дезачу шекхале хъаьжжина. Оцу дерриге а дашо кедашна даханера цхъа бIе ткъа шекхал деши. ⁸⁷ Дагоран сагина лерина деана дийнаташ дерриге а дара: шийтта старгIа, шийтта ка, шаре баьлла шийтта Iахар. Царна йогуш йолу кIен сагина лерина хIуманаш цаьрца цхъаьна еанера. Иштта къинан

сагІина лерина еана шийтта бож а яра. ⁸⁸ Ткъа бертан сагІина лерина деанера хІара: ткъе йиъ старгІа, кхузткъа ка, кхузткъа бож, шаре баълла болу кхузткъа Іахар. Иштта яра, сагІа доккху кхерч баз а беш, Мусас иза Везачу Элана лерина къобалбича, сагІина лерина еана хІума.

⁸⁹ Муса Везачу Элаца къамел дан гуламан четар чу ваълча, тоьшаллин тІорказна тІехъ долчу шина каруб-маликана юккъехъ, Дала къинош дІадохучу негІарна тІехула аз хезара цунна. Цигара Веза Эла Мусага вистхуьлура.

Стогаран къуьданаш дІахІиттор

8 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «АхІаронна тІе а дуьллуш, цуьнга иштта дІаала: „Ахъ ворхІ къуьда стогар чу дІахІотточу хенахъ, цаьрга стогарна хьалха агІор йолу меттиг серляккхийта“». ³ АхІарона кхочушдира иза. Везачу Эло Мусана тІедиллина ма-хиллара, стогарна хьалха агІор йолу меттиг серляккхийта АхІарона къуьданаш дІахІиттийра. ⁴ Стогар иштта бина бара. Иза берриге а бухара дуьйна лакхарчу зезагашна тІекхаччалц туьйсинчу деших бинера. Везачу Эло Мусана гайтина хиллачу суьртехъ бинера и стогар.

Левихой Везачу Элана гергахъ цІанбар а, къобалбар а

⁵ Везачу Эло Мусага элира: ⁶ «Исраилан халкъана юкъара левихой, схъа а къастабай, цІанбе. ⁷ Ткъа уьш цІанбеш хІара де: къиноьх цІанбан лерина кечдинчу хин цинцаш тоха царна тІе. Шайн догІмаш тІера берриге а чо дІабаккхийта цаьрга. Иштта шайна тІера бедарш а йиттийта цаьрга, тІаккха уьш Суна хьалха цІанлур бу. ⁸ СтаргІа а, цуьнца цхъаьна кІен сагІина лерина деана долчу зайтдаьттанца эдина дама а схъаэцийта левихошка. ШолгІа старгІа къинан сагІина схъаэца ахъа. ⁹ Левихой гуламан четарна хьалха дІахІиттабе. Иштта дерриге а Исраилан халкъ дІагулде цига. ¹⁰ Везачу Элана хьалха дІахІиттабе левихой, ткъа Исраилан халкъе царна тІе куьйгаш дахкийта. ¹¹ Исраилхошна тІера долу шатайпа сагІа санна уьш Везачу Элана хьалха базбайта АхІароне, Везачу Элан болх бан уьш кечбархъама. ¹² Ткъа левихошка шайн куьйгаш старгІанийн кортош тІе дахкийта. Царах цхъаь – къинан сагІа, шолгІаниг – Везачу Элана лерина долу дагоран сагІа даккха деза, левихойн къинош дІадахархъама.

¹³ АхІаронна а, цуьнан кІенташна а хьалха левихой дІа а хІиттабай, Везачу Элана лерина шатайпа сагІа санна хъалаайа уьш. ¹⁴ Цу тайпана левихой Исраилан халкъах дІакъастабе, уьш Сан долахъ хилийтархъама. ¹⁵ Цул тІаьхъа левихошна пурба ло гуламан четарна уллобаха а,

^{8:1-4} Арадаккхар 25:31-40; 37:17-24.

цуьнца боъзна болу болх бан а, хIунда аьлча уьш, цIан а бина, шатай-па сагIа санна, Суна лерина къобалбина бу. ¹⁶ Исраилхошна юкъара уьш Суна лерина схякъастийна бу. Ас уьш, хьалха дуьнен чу ваьлла волчу хIора исраилхочун метта, Сайн дола баьхна. ¹⁷ Исраилхойн мел хьалха дуьнен чу даьлла хIума: кIентех а, бежанех а — Сан ду. ХIунда аьлча Аса Мисар-махкахь хьалха дуьнен чу даьлларг, кIентех а, бежанех а, дерриг а хIаллакдинчу дийнахь уьш Сайн дола бехира. ¹⁸ ХIинца Аса Исраилан халкъана юкъара берриге а хьалха дуьнен чу бевллачу кIентийн метта левихой схьаэцна. ¹⁹ Уьш, Исраилан дерриге а халкъана юкъара схьа а къастийна, Аса АхIаронан а, цуьнан кIентийн а кара дIабелла, Исраилан халкъан дуьхьа цаьрга гуламан четарца доьзна долу гIуллакх дайтархьама а, халкъан къинош дIадахийтархьама а. ТIаккха бохам тIебогIур бац Исраилан халкъана, уьш муьлххачу а хенахь езачу меттигна улло баьхкича».

²⁰ Мусас а, АхIарона а, дерриге а Исраилан халкъо а кхочушдира Везачу Эло левихойх лаьцна олуш Мусана тIе мел диллинарг. ²¹ Левихоша шайн догIмаш а цIандира, тIера бедарш а йиттира. Цул тIаьхьа АхIарона уьш Везачу Элана хьалха шатайпа долу сагIа санна хьала а айира, царна тIера къинош дIадахаран Iадат кхочуш а дира, уьш Далла хьалха цIанбархьама. ²² Иза динчул тIаьхьа левихой гуламан четарца боъзна болу шайн болх бан хIиттира, АхIарона а, цуьнан кIенташа а церан тергам а беш. Везачу Эло левихойх лаьцна Мусана тIедиллина ма-хиллара, дерриг а кхочушдира цара.

²³ Везачу Эло Мусага элира: ²⁴ «Иштта ду левихойн бакъонех лаьцна дерг. Ткъе пхи шо а, цул сов а хан йолу хIора левихо Делан четарца доьзна долу гIуллакх дан хIотта веза. ²⁵ Ткъа шайн шовзткъе итт шо кхаьчча, цара и гIуллакх дар сацо деза, уьш кхин болх ца бича а бовлу. ²⁶ Шовзткъе итт шо я цул сов хан йолчара гуламан четар лардарца доьзначу гIуллакх тIехь шайн вежаршна гIо дан мегар ду, амма четарца боъзна болчу балхах лаьцна аьлча — цара и болх бан ца беза. Иштта лела веза хьо, левихойн лардаран гIуллакхе хьаьжжина».

ШозлагIа Пасахь

9 ¹ Исраилан халкъ Мисар-махкара арадаьллачу шолгIачу шеран хьалхарчу баттахь Синай це йолчу яьссачу арахь Везачу Эло Мусага элира: ² «Цунна билгалъяьккхинчу хенахь Исраилан халкъе Пасахан^д дезде даздайта. ³ Цу беттан дейтталгIачу дийнахь, суьйранна, оцу гIуллакхна билгалъяьккхинчу хенахь, цуьнан массо а парзашка а, тIедехкинчаьрга а хьаьжжина, кхочушделаш иза». ⁴ Мусас Исраилан

^{8:17} Арадаккхар 13:2. ^{9:1-5} Арадаккхар 12:1-13.

халкъе дІахайитира Пасахъан дезде даздан дезар. ⁵ Хьалхарчу беттан дейтталгІачу дийнахь, суьйранна, Синай яьссачу арахь Пасахъан дезде даздира цара. Везачу Эло Мусагахула шайна тІедиллинарг дерриге а кхочушдира исраилхоша.

⁶ Царна юкъахь адамийн докъех куьг Іоттадаларца Везачу Элана гергахь бехделла адамаш а дара. Церан бакъо яцара цу дийнахь Пасахъан дезде даздан. Уьш цу дийнахь Мусана а, АхІаронна а тІебаьхкира. ⁷ Оцу наха Мусага элира: «Адамийн докъех куьг Іоттарна боьха ду тхо Везачу Элана гергахь. ХІунда яц те тхан а бакъо исраилхошца цхьаьна билгалъяьккхинчу хенахь Везачу Элана лерина сагІа даккха?»

⁸ Мусас цаьрга элира: «Собарделаш, Везачу Эло шух лаьцна хІун олу ладугІу аса».

⁹ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁰ «Исраилхошка иштта дІаала: „Нагахь шух я шун тІаьхьенах волу цхьаь, адаман докъах куьг а Іоьттина, бехвеллехь, я генна новкъа иза ваьллехь, цо а Пасахъан дезде даздан деза. ¹¹ Иштта болчара а шолгІачу беттан дейтталгІачу дийнахь суьйранна кхочушдан деза и гІуллакх. СагІина беана Іахар совсазчу баьпкаца а, къаьхъачу бецашца а баа беза цара. ¹² Іуьйре хилале цунах хІумма а ма дита, цуьнан даьІахкаш а кег ма е. Пасахъах лаьцна массо а тІедехкинчу парзашка хьаьжжина, кхочушдан деза исраилхоша и гІуллакх. ¹³ Ткъа ша цІена воллушехь я генарчу новкъа ваьлла воццухехь, Пасахъан дезде даз ца динарг шен халкъана юкъара дІавоккхур ву, цо шен хеннахь Везачу Элана лерина сагІа ца даккхарна. Иштта волу стаг ша летийначу къинна жопе озор ву.

¹⁴ Шуна юкъахь Іаш тІевеана стаг велахь, ткъа цунна а Везачу Элана лерина Пасахъан дезде даздан лаахь, цо и гІуллакх, Пасахъан парзаш а, цуьнан тІедехкинарш а лар а деш, кхочушдан деза. Шун массеран а цхьатерра парзаш хила деза – тІевеанчу стеган а, шен схьавалар исраилхойх волчуьнан а“».

Некъ гойтуш йолу марха

(Арадаккхар 40:34-38)

¹⁵ Делан четар^д дІахІоттийначу дийнахь оцу тоьшаллин четарна тІе марха хІоьттира. Сарахь дуьйна сахиллалц четарна тІехула йолу марха цІе санна гуш яра. ¹⁶ Иза гуттара а иштта хуьлур: дийнахь четарна тІехула марха сецна лаьттара, ткъа буьйсанна и марха йогуш йолу цІе санна хуьлур. ¹⁷ Четарна тІера марха хьалааьелча, исраилхой новкъа бовлур, ткъа и марха сецначу меттехь цара шайн меттамотт^д

^{9:12} Арадаккхар 12:46; Яхьъя 19:36.

дIахIоттабора. ¹⁸ Исраилхой Везачу Элан омрица новкъа а бовлура, Цуьнан омрица совца а совцура. Марха четарна тIехъ сецна лаьттачу массо а ханна исраилхой шайн меттаматтахъ совцура. ¹⁹ Нагахъ марха четарна тIехъ сецна дукха лаьттича, исраилхой а, шайга Везачу Эло ма-бохху, кхидIа новкъа ца бовлура. ²⁰ Нагахъ и марха четарна тIехъ сецна кIеззигчу хенахъ бен ца лаьттара. Дукха хан я кIезиг хан иза елахъ а, Везачу Элан омрица уьш совца а совцура, Цуьнан омрица новкъа а бовлура. ²¹ Нагахъ, сарахъ тIе а хIуттий, сахиллалц бен ца соцура марха. Iуьйре тIееача, марха хъалаайалора, тIаккха исраилхой новкъа бовлура. Дийнахъ я буса иза делахъ а, марха хъалаайаелча, исраилхой новкъа бовлура. ²² Ткъа нагахъ марха шина дийнахъ я цъхана баттахъ, я кхин а дукха йолчу хенахъ сецна лаьттича, исраилхой а совцура, новкъа а ца бовлуш. Марха хъалаайаелча, уьш а бовлура новкъа. ²³ Везачу Элан омрица исраилхой совца а совцура, Цуьнан омрица новкъа а бовлура. Везачу Эло Мусагахула тIедиллина ма-хиллара, кхочушдора цара Везачу Элан омира.

Дато турбанаш

10 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Хъайна дато ши турба е, халкъ гуламе кхайкха а, меттамотт^д хуьйцуш нахе хаййта а. ³ И ши турба лекхча, Делан четарна чуволучохъ гуллур ду дерриг а халкъ. ⁴ Цъа турба лекхча, исраилхойн хIора эзар стагана тIе хIиттийна тхъамданаш бен гуллур бац хъуна гонах. ⁵ Орца доккхуш турба лекхча, малхбалехъа меттамотт хIоттийна исраилхой гIовтта беза. ⁶ ШолгIа а, орца доккхуш турба лекхча, кьилбехъа дIанисбелларш гIовтта беза*. Уьш новкъа бовлуш а, орца доккхуш турба лакха еза. ⁷ Халкъ гуламе кхойкхуш а турба лакха, амма орца доккхуш санна а ца локхуш. ⁸ И турбанаш лакха дезарш динан дай болу АхIаронан кIентий бу. И гIуллакх царна а, церан тIаьхъенашна а гуттаренна а тIедиллина хир ду. ⁹ Шайн махкана тIелеттачу мостагIчунна дуюьхьал тIамца шу доьлхучу хенахъ, орца доккхуш, турба лакха. ТIаккха шайн Везачу Далла дагадогIур ду шу, Цо шу мостагIех кIелхьардохур ду. ¹⁰ Бутт а цIинбелла, я кхин долу деза денош тIе а хIиттина, шайн самукъане хан елахъ, цунна лерина дийнаташ дагоран а, барт баран а сагIанаш шаьш дохучу хенахъ турбанаш лакха. Иза шун Далла шу дагадаийтар хир ду. Со Веза Эла волу шун Дела ву».

* 10:6 Грекийн гочдар тIехъ тIетоьхна ду: *КхозлазIа турба лекхча, хIорд болчу агIор болу исраилхой гIовтта беза. ЙобазлазIа и лекхча, кьилбаседехъа берш гIовтта беза.*

Исраилхойн новкъа бахар

¹¹ Исраилхой Мисар-махкара Дала арабаьхначу шолгачу шеран, шолгачу беттан ткьолгачу дийнахь тоьшаллин четарна тIера марха хьалаайаелира. ¹² Синай цIе йолчу яьссачу арара дIабахара исраилхой. ДIайоьдуш йолу марха Паран олучу яьссачу араьхь сецира.

¹³ Мусагахула Везачу Эло тIедиллинчу омрица дуьхьхара новкъа бовла кечбелира исраилхой. ¹⁴ Хьалха ЯхIудан тIаьхьенах болчу наха айира байракх, тIеман кепехь шайн тобанаш арайовлуш. Царна тIехь куьйгалла деш Iамминадабан кIант Нахьшон вара. ¹⁵ Иссарханан тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш ЦуIаран кIант Натунаил вара. ¹⁶ Забулан тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш Хьелонан кIант Элиаб вара.

¹⁷ Делан четар, вовшах а даьккхина, дIадахьа кечдира. Гуттар а шаьш ма-дахьхара, ГИршанан а, Мерарин а тIаьхьенех болчу наха дIадахьхьира иза.

¹⁸ Раабанан тIаьхьенах болчу наха а, шаьш цу меттигера арадовлуш, шайн байракх айира. Царна тIехь куьйгалла деш вара Шидауран кIант Элицур. ¹⁹ ШимIин тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш вара Цура-Шидин кIант Шелумиал. ²⁰ Гадин тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш вара ДаIуалан кIант Эльсайп.

²¹ Царал тIаьхьа КххIатан тIаьхьенах болу нах дIабахара. Делан четарна кIел хIоттош долу дерриг а деза хIума дара цара шайца дIахьош. Уьш керла меттамотт болчу дIакхачале, четар цигахь дIахIоттийнера.

²² Эпрайман тIаьхьено а шайн байракх хьалаайира, шаьш тIеман хьесапехь йолчу тобанашца арадовлуш. IамихIудан кIант Эли-ШамаI вара церан куьйгаллехь. ²³ Маннашан тIаьхьенна тIехь куьйгалла деш вара Падацуран кIант Гамлиал. ²⁴ Царал тIаьхьа богIучу Бен-Яманан тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш вара ГидIонин кIант Авдани.

²⁵ Байракх а айина, уггаре а тIаьхьа арабевлларш Данан тIаьхьенах болу нах бара. Царна тIехь куьйгалла деш вара Iами-Шидин кIант АхьиIазар. ²⁶ Ашаран тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш вара Iухранан кIант ПагIиал. ²⁷ Напалан тIаьхьенах болчу нахана тIехь куьйгалла деш вара Iайнанан кIант АхьираI. ²⁸ Иштта дIахIоьттинчу кепача дIабоьлхура исраилхой тIеман хьесапехь йолчу тобанашца.

²⁹ Шен стунден маданхочун РаIалан кIанте Хьабабе Мусас элира: «Везачу Эло тхайна лур бу аьлчачу махка доьлхуш ду тхо. Схьавола тхобца, оха хьуна дика болх бийр бу, хIунда аьлча Везачу Эло Исраилан халкъана дуккха а диканиг дийр ду аьлла».

³⁰ Амма Хьабаба элира: «Со ца воьгу шуьца, сайн махка, сайн лаьтта тIе дIагIур ву со».

³¹ ТПаккха Мусас дехар дира: «Тхо дІа ма тасахьа, хьуна дика евза хІара яьсса аре, тхуна некъ гойтуш, хьо хьалхаваьлча, дика хир дара.
³² Хьо тхьобца вагІахь, Везачу Эло тхайна дина дика хьуна а кхочуйтур дара оха».

Исраилхой новкъа бовлар

³³ Везачу Элан лома уллора кхаа дийнахь новкъа дІабахара исраилхой. Везачу Элаца барт баран тІорказ, хьалха а даьккхина, дІахьош дара оцу кхаа дийнахь, шайна совца меттиг билгалъяккхархьама.
³⁴ Дийнахь уьш дІабоьлхуш, Везачу Элан марха лаьтташ яра царна тІехула.

³⁵ Шайш тІорказ новкъа доккхуш, Мусас олура:

«ГІаттахьа, Веза Эла!
 ХІаллакхьуьлда Хьан мостаГий,
 Хьо ца везарш бовдийла Хьох!»

³⁶ Ткъа шайш садаІа севцча, деза тІорказ цара дІахІоттош, Мусас олура:

«Юхаверзахьа, Веза Эла,
 эзарнаш исраилхошна тІе!»

Везачу Элера йолу цІе латар

11 ¹ Везачу Элана лен доладелира халкъ. Нехан къамелаш а хезна, обгІазваханчу Везачу Эло царна юкъахь цІе латийра. Уьш лаьтгачу меттиган йист ягийра цІеро. ² Мусага орца даьккхира халкъо. Везачу Эле Мусас доІа а дина, цІе дІаяйра. ³ Цу меттигах ТаБера элира (иза «цІе латар» бохучух тера ду), хІунда аьлча Везачу Элан цІе летира халкъана юкъахь цигахь.

Кхузткъе итт тхьамда

⁴ Исраилхошца болу тІебаьхкина нах шайн лаамаш гучубаха хІиттира. Царца цхьаьна исраилхой а, резабоцуш, къамелаш дан буйлабелира: «Тхуна жижиг хьан лур ду? ⁵ Мисар-махкахь маьхза тхашш биина чІара дагабогІу тхуна, цигахь наьрсаш а, пастанаш а, сийна хох а, саьрамсекх а боура оха. ⁶ ХІинца тхо холчохь ду, „ман^д“ цІе йолчу цхьана кхачанан буьртигаш доцуруш, оха юуш хІума яц».

⁷ (Ораматан хІу санна а йолуш, тІехьаьжна сегІазах тера яра и «ман»). ⁸ Наха, арахула дІабоьлхий, гулийора иза, кохьарца ахьа а охьура (я махка* чохь ата а отура), кхехка а йора, хьокхамаш а дора цунах.

* 11:8 *Мохк* – шена чохь хІума отуш йолу пхьегІа.

10:35 Забур 67:2. 11:7, 8 Арадаккхар 16:31.

Зайтдайтта тоьхначу хьокхамах тера бара цуьнан чам. ⁹ Меттамотт^д болчоь тхи диллинчу буса юьллур лаьтта тIе «ман».)

¹⁰ Мусана хезара нах четаршна хьалха шайн доьзалшкахь боьлхуш. Веза Эла чIогIа оьгIазваханера, и бахьана долуш дог доьхна Муса а вара. ¹¹ ТIаккха Мусас элира Везачу Эле: «Хьайн лай хIунда хьийзаво те Ахьа? Хьо суна реза хIунда вац те? ХIокху халкъан берриг а бала суна тIе хIунда билли Ахьа? ¹² Ас кийрахь лелийна хIара халкъ, я ас дуйнен чу даьккхина иза, Ахь соьга ала: „Нанас лело бер санна, дIахьо и халкъ Ас цуьнан дайшна лур ду аьллачу лаьтта тIе“? ¹³ Ас мичара лур ду дерриг а кху халкъана жижиг? Суна хьалха белха а боьлхуш, шайна жижиг ло ма боху цу наха. ¹⁴ Соьга цхьаьнга дIа ца кхехьало хIара халкъ, дукха беа мохь бу иза суна. ¹⁵ ХIара гIуллакх Ахь суна тIедуьллуш хилча, вей, дIаваккха со, Хьо суна реза велахь. ТIаккха бала хьега дезар дац сан».

¹⁶ Везачу Эло Мусага элира: «Исраилхошна юкьара, хьайна бевзаш а болуш, халкъана тIехь куьйгалла деш болчу баккхийчу нахах кхузткъе итт стаг, къаста а вай, Делан четарна тIе схьавалаве. Хьайца цигахь дIахIиттабе уьш. ¹⁷ Чу а воьссина, цигахь Ас хьоьца къамел дийр ду, хьоьца долчу Дезачу Синах, схьаэцна, цхьа дакъа тхьамданашна а кхочуйтур ду Ас, халкъан баланаш хьоьца цхьаьна цаьрга а дIакхехийта. ¹⁸ Халкъе дIаала: „Шаш Суна лерина хилийта цIена хила, хIунда аьлча кханалерчу дийнахь аша жижиг дуур ду. Везачу Элана хезна шу доьлхуш: ‘Тхуна жижиг хьан лур ду? Мисарахь тхо дика Iаш дара’, – бохуш, цундела Цо лур ду шуна даа жижиг. ¹⁹ Аш иза цхьана дийнахь а, шина дийнахь а, кхаа а, итт а, ткъа дийнахь а диьна Iийр дац, ²⁰ амма цхьана баттахь дуур ду, иза сов а даьлла, мерIуьргашкахула схьадоладаллалц. Иза шуна хир ду шайна юкьахь волу Веза Эла аша ца ларарна а, шу Цунна: ‘Тхо Мисарара ара хIунда даьхна?’ – бохуш, делхарна а“».

²¹ Мусас элира: «Ялх бIе эзар гIашло ву цу халкъана юкьахь, ткъа Ахь боху: „Ас царна жижиг лур ду цхьана баттахь даьал!“ ²² Дерриг а уьстагIий а, стерчий а дайича, тоьур дарий те уьш халкъана? Я хIорда чуйра берриг а чIара схьабакккхича, цунах нахана кхачо хир ярий те?»

²³ Везачу Эло Мусага элира: «Везачу Элан ницкъ ца кхочуш хIун ду? Хьуна гур ду, Аса хьоьга аьларг кхочушхуьлу я ца хуьлу».

²⁴ Мусас, ара а ваьлла, халкъе дIахайтира Везачу Элан къамел. Нахана юкьара кхузткъе итт тхьамда а гулвина, уьш Делан четарна хьалха дIахIиттийра цо. ²⁵ Мархи юкьахь чувоьссинчу Везачу Эло къамел

дира Мусаца. Цуьнгара Дезачу Синан дакъа схъа а эсна, кхузткъе итт тхъамдина делира Везачу Эло. Деза Са шайна тӀе доьссича, уьш Делера болу хаам бан хӀиттира нахана, амма юха а севцира.

²⁶ Цу тхъамданашна юкъахь хаьржина Элдад а, Майдад а цӀераш йолу ши стаг вара. Амма четарна хьалха ца вогӀуш, меттамотт болчохь сещнера и шиь. Царна тӀе а доьссинера Деза Са. ТӀаккха и шиь Делера болу хаам бан волавелира нахана юкъахь. ²⁷ Схъахьаьдда веанчу жимачу стага Мусага элира: «Элдад а, Майдад а меттамотт болчохь Делера болу хаам беш ву».

²⁸ И хезча, Мусас хаьржина а волуш, цунна гӀо деш волчу Нунин кӀанта ЮшаӀа элира: «Сан эла Муса, дехкахьа царна иза!»

²⁹ Амма Мусас жоп делира: «Халкъ сох дӀадерзарх кхоьру хьо? Везачу Элан Деза Са тӀе а доьссина, Цуьнан халкъана юкъара массо а велахьара Делера хаам беш». ³⁰ Исраилхойн тхъамданаш а эсна, меттаматте дӀавахара Муса.

Лекъарчий а, ун а

³¹ Везачу Эло хьакхийтинчу мохо хӀорд болчу агӀорхьара лекъарчий деара. Лаьтта тӀехула локхаллина шина даларан барамехь догӀу уьш исраилхойн меттамотт болчу а, цхьана дийнахь некъ бал цунна гонах йолчу аренга а охьахевшира*. ³² Арабевлачу наха цу дийнахь а, буса а, шолгӀачу дийнахь а гулдире лекъарчий. Уггар кӀезиг гулдинчо а кхузткъа тускар гулдире. Шайн меттамотт болчу гонах йолчу аренгахь охьадехкира наха уьш. ³³ Нехан багахь долу лекъарчийн жижиг диьна а далале, Везачу Элан оьгӀазалла йоьссира халкъана тӀе. Цо хала ун кхетийтира нахана. ³⁴ Цу меттиган цӀе Кхиброт-ХӀатаьву тиллира (иза «сутара» бохург ду), хӀунда аьлча жижигна саьхьара болу нах белира цигахь. ³⁵ Кхиброт-ХӀатаьвуера Хьацерут олучу метте дӀабахара исраилхой. Цигахь севцира уьш.

Маремана таӀзар дар

12 ¹ Марема а, АхӀарона а Мусана тӀехбеттамаш бора, цуьнан хушахо¹ йолу зуда бахьана долуш, хӀунда аьлча Мусас шена хушахо йолу зуда ялийнера. ² Цара вовшашка элира: «Цхьана Мусага-хула бен вист ца хуьлура ткъа Веза Эла? Вайгахула а вист ма хуьлура Иза». Везачу Элана иза дӀахезира. ³ (Ткъа кху лаьттахь мел долчу адамал Мусана ша кӀезиг хетара.)

* 11:31 *Лаьтта... охьахевшира* — я иштта: *Меттаматтана гонах Йохкура уьш, ерриг а аре дӀа а лаьцна. Муьлххачу а агӀор дийнахь некъ баллал дукха, цхьана шина — даларан барамехь дара уьш.*

⁴ Везачу Эло цЕххъана Мусага а, АхIароне а, Мареме а элира: «Шу кхоь гуламан четар долчу арадала». Уьш кхоь араделира. ⁵ Веза Эла, мархин бIогIамана юкъахь охъа а воьссина, четар чу волучу меттехь дIахIоьттира. Цо АхIароне а, Мареме а схъакхайкхира. Уьш Везачу Элана тIебахара. ⁶ Везачу Эло элира:

«ЛадогIа Сан дешнашка!

Нагахь санна шун пайхамарш белахъара,
Со царна я суьрташкахь дуьхьал хIуттур вара,
я гIенашкахь дуьйцур дара Аса цаьрца.

⁷ Ткъа Сайн ялхо волчу Мусаца иза иштта ца хуьлу.

Сан дерриге а халкъана тIехь ша дечу куьйгаллехь иза тешаме ву.

⁸ Аса цуьнца, юьхь-дуьхьал а волуш, ма-дарра къамел до,
хIетал-металш а ца далош.

Цунна Везачу Элан васт а го.

Шу муха даьхънера Сан лай волчу Мусана тIехтохам бан?»

⁹ Веза Эла, царна чIогIа дар а велла, дIавахара. ¹⁰ Четарна тIехула марха хъалаайаелча, Мареман дегI ло санна кIайделира, цунна юха ца йоьрзу чкъуран цамгар^д кхийтира! АхIарон, юха а вирзина, Мареме дIахъаьжча, цунна гира Маремана кхераме йолу чкъуран цамгар кхеттийла! ¹¹ ТIаккха АхIарона Мусага элира: «Сан олахо! КъинтIера валахъа тхуна, оха, иштта сонта хIума а дина, къа латорна! ¹² Ма йисийтахъа иза, ахдегI телхина а долуш, дуьнен чу долу делла бер санна а йолуш!»

¹³ Муса, дехар а деш, Везачу Эле кхайкхира: «Дела! Добху Хьоьга, оцу цамгарх тоехъа иза!» – бохуш.

¹⁴ Везачу Эло Мусага элира: «Нагахь санна цуьнан дас цунна юьхь-дуьхьал туй тоьхча, ворхI дийнахь юьхьIаьржачу хIоьттина Iан ца дезара цуьнан? ХIинца ворхI денна меттаматтана арахъа яккха иза, цул тIаьхъа иза юхаерзо мегар ду». ¹⁵ Марема меттаматтана арахъа ворхI де даьккхира. Иза юхаяккхалц, халкъ новкъа ца делира

13 ¹ Цул тIаьхъа, Хъацерут цIе йолчу меттигера ара а даьлла, халкъ Паран цIе йолчу яьссачу арахь сецира.

Латта талла бахийтина нах

(Карлабаьккхинарг 1:19-33)

² Везачу Эло Мусага элира: ³ «Аса исраилхошна луш долу кана-Iанхойн латта талла шайна юкъара нах бахийта. Шайн дайн тIаьхьенах долчу хIора тайпанах цхъацца куьйгалхо вахийта». ⁴ Везачу Эло

тЕдиллина ма-хиллара, шаьш Паран цЕ йолчу яьссачу араьх долуш Мусас нах бахийтира цу лаятте хьовса. Уьш берриш а исраилхошна юкьаьх коьртанаш бара. ⁵ Церан цЕрарш хЮрш яра:

Раабанан тІаьхьенах волу Закхуран кІант ШамуІ,
⁶ ШимІин тІаьхьенах волу Хьорин кІант Шапти,
⁷ ЯхІудан тІаьхьенах волу Епунин кІант Килаб,
⁸ Иссарханан тІаьхьенах волу Юсупан кІант ИгІал,
⁹ Эпрайман тІаьхьенах волу Нунин кІант ХІушаІ,
¹⁰ Бен-Яманан тІаьхьенах волу Рапун кІант Палти,
¹¹ Забулан тІаьхьенах волу Содин кІант Гадиал,
¹² Маннашан тІаьхьенах волчу Юсупан тайпанах волу Сосин
 кІант Гади,
¹³ Данан тІаьхьенах волу Гималин кІант Іамиал,
¹⁴ Ашаран тІаьхьенах волу Микаалан кІант Сатур,
¹⁵ Напалан тІаьхьенах волу Вопсин кІант Нахьби,
¹⁶ Гадин тІаьхьенах волу Макин кІант Гауал.

¹⁷ Иштта яра Мусас латта талла хьажийначу нехан цЕрарш. Нунин кІантана ХІушаІана, ЮшаІ аьлла, цЕ тиллира Мусас.

¹⁸ Шаьш Паран-яьссачу араьх долуш, дІахьажийра Мусас и нах кананхойн латта муха ду хьажа. Мусас цаьрга элира: «НегІаб-яьссачу аренгахула а гІой, лаьмнаш тЕ довла. ¹⁹ Цигара латта муха ду а хьовса, цу тЕхь дехаш долу халкъ муха ду а талла: иза ницкъ болуш ду я дац, духа ду я кІезиг ду? ²⁰ И халкъ дехаш болу мохк муха бу а хьовса: иза хаза бу те я декъаза бу те? Церан гІаланаш муха ю а хьовса. Халкъ четарш чохь Іаш ду я дика чІагІийнчу гІаланаш чохь дехаш ду талла. ²¹ Латта муха ду а хьовса: токхе ду я ледара ду? Цигаьх дитташ ду я дац хьовса. Даггара гІерталаш, шаьш юхадьрзуш цу махкахь кхуьуш болу стоьмаш шайца схьабалаш». (Ткъа иза кемсаша стом луш йолу зама яра.)

²² Цара, дІа а бахана, Цин-яьссачу арара дуьйна Хьамат-Іинна юххехь йолчу Рахьуб-гІалина тІекхаччалц и мохк теллира. ²³ Меттамотт¹ болчуьра дІа а бахана, НегІаб цЕ йолчу яьссачу аренгахула чекх а бевлла, Хьеврон-гІала кхечира уьш. Цигаьх бехаш бара Іаьнакхан тІаьхьенах* йолу Ахьиманан, Шешайн, Талмайн гаранаш. Ткъа Хьеврон-гІала яра Мисар-махкарчу ЦоІан-гІаланал ворхІ шо хьалха дІахІоттийна. ²⁴ Уьш Ашкул цЕ йолчу тогІи чу баьхкира. Цигаьх, дІаса а хьаьжна, кемсийн таьллангана тЕра кемсийн хорха тЕхь йолу га хадийра цара. И га гІуркхана тЕ дихкира, ткъа гІуркх шина стага хьалаайина дІабайьхьира. Иштта наран а, инжиран а диттийн стоьмаш а

* 13:23 *Іаьнакхан тІаьхьенах* – уьш даккхий догІамаш долу, наьрташ санна, ада-маш дара.

схъайцира цара. ²⁵ Оцу меттигна Ашкул* цЕ тиллира, исраилхоша схъаяьккхина кемсийн хорха бахъана долуш.

²⁶ Уьш, и мохк а теллина, шовзткъа де дАдаьлча, шайн меттамотт болчу юхабирзира. ²⁷ Юха а бирзина, Паран-яьссачу арахь йолчу Кхадеш йолчу меттехь Мусана а, АхАронна а, дерриге а Исраилан халкъана а тЕбаьхкира уьш. Цара шайна гинчух лаьчна жамI а дира, шаьш цу махкара схъабеана стоьмаш а гайтира. ²⁸ Шайна гинарг а дуьйцуш, цара элира: «Ахъа дIахъажийначу лаьтта тЕ кхечира тхо. Иза билггал шуьрех а, мазах а дуьзна токхе латта ду, ткъа хIорш бу цу махкара беана стоьмаш. ²⁹ Цу махкахь дехаш долу халкъ ницкъ болуш а ду, церан гIаланаш чIагIийна а ю, дикка яккхий а ю. Тхуна-м Iаьнакххой а гира цигахь. ³⁰ НегIаб цЕ йолчу яьссачу арахь беаш бу Iамалекххой. Лаьмнашкахь беаш бу хьетахой, явсайхой, эмархой, ткъа хIордан йистехь а, Йордан-хин йистехь а беаш бу канаIанхой».

³¹ Мусана гонах гулделла халкъ те а деш, Килаба элира: «Вай, даха а дахана, и латта ваьшна схъадоккхур ду, хIунда аьлча иза вайга схъадаккхалур долуш ду».

³² Ткъа цуьнца баханчара бохура: «Цу халкъана дуьхьалдовлалур дац вай, хIунда аьлча иза вайл ницкъ болуш ду!» ³³ Цара массаьрга а дуьйцура исраилхойн ницкъ кхочур бац, цу махкарчу халкъана дуьхьалбовла бохуш. «Тхо хьовсуш чекхдевлла латта шена тЕхь дехаш долу халкъ дIакхоллуш долу латта ду. Цу махкахь тхуна гина долу дерриге а халкъ ду, дажалийн санна, даккхий догIмаш долуш. ³⁴ Цигахь тхуна гира Iаьнакхан тIаьхьенах схъабевлла болу даккхий догIмаш долу дажалш. Царна хьалха тхьаш цIоз долуш санна хетара тхуна, церан бIаьргаш чухула тхо а хетара иштта долуш санна».

Исраилхойн резацахилар

14 ¹ Массара а гIовгIанаш ехира, буйса дIаяллалц доьлхуш Iий-ра халкъ. ² Мусана а, АхАронна а реза бацара нах. Цара цу шинга бохура: «Мисар-махкахь я кху яьссачу арахь тхо деллехьара! ³ Везачу Эло тIамехь дайна далийна тхо кху махка? Тхан зударий а, бераш а мостагIашна кхочур ду. Мисара юхадахча гIолехь дацара вайна?» ⁴ Уьш шайна юкбахь барт бан хIиттира: «Ваьшна тЕхь хьаькам а хIоттийна, Мисар-махка юхадьрзур ду вай», — бохуш.

⁵ Дерриг а Исраилан халкъана хьалха бертал вуьйжира Муса а, АхАрон а. ⁶ Лаьтте хьовса баханчу нахана юкьарчу Нунин кIанта ЮшаIа а, Епунин кIанта Килаба а шайн бедарш этIийра. ⁷ Цара элира

* 13:25 *Ашкул* — Iебархойн маттахь иза «кемсийн хорха» бохург ду.

13:34 Доладалар 6:4.

цигахь гулбеллачу берриге а нахе: «Тхо хьовсуш чекхдевлла латта вуно чIогIа хаза ду. ⁸ Нагахь Веза Эла вайна реза велахь, Цо и латта вайна схьалур ду. Шуьрех а, мазах а дуьзна токхе латта ду иза. ⁹ Амма Везачу Элана дуьхьал ма довла. Цу махкахь Iачу халкъах а ма кхера, цунах вайна ижу хир ю. Уьш ларбан цхьа а вац, ткъа вайца Веза Эла ву. Ма кхера царах!»

¹⁰ ТIаккха наха маьхьарий хьаькхира: «ТIулгаш детта царна!» — аьлла. Амма Везачу Элан олаллин нур доьссира Делан четарна тIе берриг а исраилхошна хьалха.

Мусас халкъах дехар дар

¹¹ Везачу Эло Мусага элира: «ХIара халкъ мел Ийр ду Суна дуьхьалдаьлла? Аса шайна гайтинчу тамашийначу билгалонех ца тешаш мел Ийр ду иза? ¹² Лен ун а кхетийтина, хIаллакбийр бу Аса уьш, ткъа хьох а, хьан ден цIийнах а цул доккха а, нуьцкъала а халкъ кхуллур ду».

¹³ Амма Мусас элира Везачу Эле: «Ахьа шайна юкъяра Хьайн ницкъаца хIара халкъ арадаьккхинчу мисархошна хезар ду иза, ¹⁴ тIаккха цара цу лаьтгарчу бахархошка дуьйцур ду. Ткъа цу нахана хезна, Хьо исраилхошна юкъяхь ву а, Ахьа Хьо царна юьхь-дуьхьал гойту а, Хьо дийнахь мархин БIогIамна юккъехь, буьйсанна цIеран БIогIамна юккъехь вогу а аьлла. ¹⁵ Нагахь Ахь исраилхой цхьа стаг санна хIаллакбахь, Хьан сийлаллах лаьцна хезначу халкъаша эр ду: ¹⁶ „Везачу Эло, Ша лур бу аьллачу махка тIе а ца дигаделла, яьссачу арахь хIаллакдина и халкъ“, — аьлла. ¹⁷ Ткъа хIинца сийлахь хуьлда Хьалдолчу Элан ницкъ! Ахь ма аьлла: ¹⁸ „Веза Эла атта оьгIаз ца вьоьдуш а, боккха безам болуш а ву, нехан кьиношна а, аьрхаллина а геч а до Цо. Амма Цо бехк таIзар ца деш а ца буьту. Церан дайша далийтина вон бахьана долуш берашна — кхоалгIачу а, йоьалгIачу а тIаьхьенна тIекхаччалц — таIзар до Везачу Эло“. ¹⁹ Хьайн хедар боцучу безамца гечдехьа кху халкъана, Айхьа Мисарара дуьйна кхуза кхаччалц иза схьадалош геч-ма-дарра».

²⁰ Везачу Эло жоп делира Мусага: «Ахь дехарна гечдо Ас. ²¹ Амма дийна волчу Сайх а, Везачу Элан олаллин нуьро дерриг латта дузорах а чIагIо йо ас, ²² Сан олаллин нур а, Ас Мисарахь а, яьссачу арахь а гайтина билгалонаш а гина, уьттазза Со а зийна, Соьга ла ца доьгIначу нахана, ²³ Ас церан дайшна чIагIо ярца дала лерина долу латта гур дац. Со дIа мел тесначарна а гур дац иза. ²⁴ Сайна дерриге а дагца тешаме а хилла, Сайн ялхо волу Килаб вуьгур ву Ас ша хьаьжначу лаьтта

^{14:9} Iебархошка 3:16. ^{14:13-19} Арадаккхар 32:11-14. ^{14:18} Арадаккхар 20:5, 6; 34:6, 7; Карлабаьккхинарг 5:9, 10; 7:9, 10. ^{14:21-23} Iебархошка 3:18. ^{14:24} Якьуба 14:9-12.

тIе, цу нехан йоцу, цIена оила цуьнан дагахь хиларна. Цуьнан тIаьхьенан долахь хир ду Iамалекхахой а, канаIанхой а тогIи чохь Iаш болу латта. ²⁵ Iамалекхахой а, канаIанхой а тогIи чохь Iаш бу. Кхана, юха а дерзий, яьссачу ара, ЦIечу хIорда тIе, дIагIо».

Резацахиларна дина таIзар

²⁶ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ²⁷ «Деха Iийр дуй хIара оьгIазе халкъ Суна луйьш? Суна хезна кхеран резацахиларх лаьцна. ²⁸ ДIаала цаьрга: „Дийна волчу Сайх Аса чIагIо йо, – боху Везачу Эло, – аша бохуш долу Сайна хезнарг Аса кхочушдийр ду. ²⁹ ХIокху яьссачу араь оьгур ду шун догIмаш. Дерриш а шу дагардина ду. Ханна ткъа шарал тIехдевлларш, Суна луйьш хилларш, ³⁰ Ас куьг а айина, даха ховшор ду аьллачу лаьтта тIе шу кхочур дац, Епунин кIант Килаб а, Нунин кIант ЮшаI а воцург. ³¹ Аш мостагIашна кхочур ду баьхна шун бераш Ас цу лаьтта тIе дуьгур ду. Шу ца даьшна долчу лаьтта тIехь уьш дехар ду. ³² Ткъа шун декъий кху яьссачу араь оьгур ду. ³³ Шун кIентий шовзткъа шараьхь яьссачу араьхь кхелхина лелар бу. Шу массо а делла дIадовлларц, цара бала ловр бу шун бехкана. ³⁴ Керлачу лаьтте хьовсуш, аш даьккхинчу шовзткъа денна лерина шовзткъа шараьхь шайш латийна къа баьхана долуш бала хьоьгур бу аш, цхьа шо цхьана дийне а нислуш. ТIаккха шуна хуур ду, Со шуна дуьхьал хилар хIун ду. ³⁵ Ас, Везачу Эло, боху иза, Суна дуьхьалдаьллачу кху зуламечу халкъана Ас ден дерг ду иза. ХIокху яьссачу араьхь берриг а хIаллакхир бу уьш“».

³⁶ Мусас керлачу махках дерг талла бахийтиначара, юха а баьхкина, дерриг а халкъ цунна дуьхьалдаьккхинера, шайна гина мохк емалбеш, цунах вониг дуьйцуш. ³⁷ И хабарш дийцина нах Везачу Эло, цамгар а кхетийтина, балийтира. ³⁸ Керлачу махке хьажа баханчу нахах, Нунин кIант ЮшаIий, Епунин кIант Килаббий бен, дийна ца висира.

Лур ду аьлла долу латта дола даккха гIортар

(Карлабаьккхинарг 1:41-46)

³⁹ Мусас исраилхошка дийцира иза дерриг а. Халкъ чIогIа гIайгIане дахана дара. ⁴⁰ Гуьйранна, хьалххе хьала а гIевттина, лаьмнашка буйлабелира нах. Цара бохура: «Тхо гIалатдевлла, Дала бохучух а ца тешна, тхайгара даьллагунна чIогIа дохко а девлла. ХIинца Везачу Эло лур бу аьллачу махка дIагIур ду тхо».

⁴¹ Амма Мусас элира: «Везачу Эло тIедиллиначуьнга ла хIунда ца дугIу аша? ХIара аша деш дерг эрна ду. ⁴² Ма гIо цига, шайш мостагIашка

хИаллак ма дайта, хИунда аьлча шуна юкъахь Веза Эла вац. ⁴³ Иамале-кхэхой а, канаИанхой а бу шуна дубьхал лаьтташ, цара шу дойур ду, хИунда аьлча шу Везачу Элах дИадирзина, Иза шуьца хир вац».

⁴⁴ Амма, цуьнга ла а ца доьгИна, лам тIе хьалабевлира нах. Муса церан меттамотт^д болчохь висира, цигахь дитира Везачу Элаца барт баран тIорказ а. ⁴⁵ Цу лаьмнашкахь Iаш болчу Iамалекхэхоша а, кана-Ианхоша а, цхьаьна а кхетта, исраилхой, эша а бина, Хьорма цIе йолчу метте кхаччалц лаьхкина бигира.

СагIанаш дахаран бакъонаш

15 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилан халкъе, дIахьедар а деш, дIаала: „Аса шуна лун долчу а, шаьш цигахь Иийр долчу а лаьтта тIе шу дахача, ³ аша цIера тIехь доху дийнаташ дагоран я бертан сагIанаш даха тарло. Аша Везачу Элана сту я ка барца сагIа даккха тарло, шаьш йина чIагIо кхочушхилийтархьама а, я шайн деган лаам кхочушбархьама а, я шайн деза денош даздархьама а. Иза мухха деллахь а, даьккхинчу сагIин хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ⁴ Амма ша сагIина лерина хIума яхьачу хенахь, стага Везачу Элана лерина кIен сагIа а дан деза: хIинан* доьбалгIа дакъа зайтдаьттаных эдина долу бархI кад тоьлла кIен дама. ⁵ Дийнаташ дагоран я бертан сагIа доккхучу хенахь хIора Iахарца цхьаьна хIинан бараман доьбалгIа дакъа чагIар кечде, чагIаран сагIина лерина. ⁶ Ткъа шаьш сагIина лерина ка балочу хенахь, кIен сагIина ялхитта кад кIен дама а, цунах эдай, хIинан кхоалгIа дакъа долу зайтдаьтта а да, ⁷ иштта хIинан кхоалгIа дакъа долу чагIаран сагIа а да. Оцу сагIанийн хьожа Везачу Элана тамехь хир ю. ⁸ Нагахь дийнаташ дагоран сагIина я бертан сагIина, я Везачу Элана хьалха йинчу чIагIонан сагIина лерина къона старгIа ялош елахь, ⁹ оцу старгIица цхьаьна кIен сагIа а дан деза: ткъе биь кад кIен дама а, цунах эдина хIинан^д шолгIа дакъа зайтдаьтта а. ¹⁰ Иштта хIинан ахдакъа чагIар а дан деза чагIаран сагIина. Иза цIера тIехь дагош долу сагIа ду, ткъа цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь ю.

¹¹ Иза делаш хIоразза а шаьш Везачу Элана лерина сагIина сту а, ка а, Iахар я бубьхий ялочу хенахь. ¹² Иштта сагIанаш тIетоха деза аша хIора дийнатна, церан терахь хьаьжжина. ¹³ Иштта гIуллакх дан деза Исраилан халкъах волчу хIораммо а, ша, Везачу Элана там а беш, цIера тIехь доккху сагIа доккхучу хенахь. ¹⁴ Нагахь шуна юкъахь вехаш тIевеана цхьаь велахь, — кIезиг ханна я ехачу ханна иза деллахь, — ткъа Везачу Элана тамехь йолу хаза хьожа йохуьйту цIера тIехь даьккхина сагIа даккха цунна лаахь, цо а дан деза аша дийрриг. ¹⁵ Халкъан доллу

* 15:4 *ХIин* — цхьа хIин еа литаран барам бара.

парзаш ду шуна а, шуна тЕвеана Іаш волчунна а цхъатерра тЕдехкина. Шуна а, шун мел йолчу тІаьхьенна а тЕдиллина ду уьш гуттаренна а. Везачу Элана гергахь шу а, шуна тЕбаьхкинарш а – цхъаь ду.¹⁶ Цхъатерра товрат-хьехамаш а, тЕдехкинарш а хир ду шуна а, шуна юкьаьх вехаш волчу тЕвеанчунна а тЕдехкина“».

¹⁷ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁸ «Исраилан халкъе иштта дІаала: „Аса шаьш дІадуьгучу маька шу чудевлча, ¹⁹ цу лаьтто луш долу сурсаташ шаьш дуучу хенахь, цунах цхъа дакъа Везачу Элана лерина саГІна дІало. ²⁰ Хьалхарчу бедах шаьш бепиг дотгучу хенахь, цхъа бепиг Везачу Элана лерина саГІна ло. Иза хьаьтгара даьккхина совГІат хир ду Везачу Элана. ²¹ Иза гуттара а дан дезаш долу хІума ду, цу бедах дакъа Везачу Элана лерина саГІна дІало аша а, шун тІаьхьенаша а.

²² Ткъа нагахь, ларамаза гІалат а далийтина, Везачу Эло Мусагахула динчу весетех цхъаь шуна кхочушдан дицлахь, – ²³ уьш шайна деллачу дийнахь дуьйна шайн хинйолчу тІаьхьенашна тІекхаччалц Везачу Эло цуьнгахула деллачу муьлххачу а весетех цхъаь – аша хІун дан дезар ду? ²⁴ Ткъа нагахь халкъо ларамаза а, ца хууш а далийтинехь, дерриг а халкъо Везачу Элана там беш йолу хаза хьожа йохуьйтуш долчу дийнаташ дагоран саГІна цхъа старГІа а, тЕдиллина ма-хиллара, цуьнца цхъаьна доГІу кІен а, чаГІаран а саГІанаш даха деза. Иштта кьинан саГІна лерина цхъа бож а ян еза ²⁵ Дерриге а Исраилан халкъана тІера динан дас кьинош дІадахаран Іадат кхочушдан деза. ТІаккха халкъана гечдийр ду, и гІалат ларамаза даьлла долу дела а, шегара даьллачу гІалатана цо Везачу Элана лерина цІера тІехь саГІа а, кьинан саГІа а даьккхина дела а. ²⁶ Гечдийр ду дерриге а Исраилан халкъана а, царна юкьаьх Іаш болчу тЕбаьхкинчу нахана а, и гІалат дерриге а халкъо ларамаза далийтина хиларна.

²⁷ Нагахь цхъана стага ларамаза къа латадахь, цо кьинан саГІна шо кхаьчна йолу газа ян еза. ²⁸ Цуьнан кьинош дІадахархьама, ларамаза къа латийначу стагана тІера динан дас кьинош дІадахаран Іадат кхочушдан деза, ткъа цунна гечдийр ду. ²⁹ Цхъатерра болу товрат-хьехам шуна юкьаьх лелар бу Исраил-халкъах сьхабевлла болчу бахархошна юкьаьх а, тЕбаьхкина Іаш болчарна а, нагахь цара, ца хууш гІалат а бевлла, къа латадахь.

³⁰ Исраилхойх я тЕбаьхкина Іаш болчу нахах цхъаммо, ша аьрха хиларна, къа латадахь, цо Веза Эла емалво. И стаг шен къомана юкьара дІаваккха везаш ву, ³¹ хІунда аьлча цо Везачу Элан дош а ца лерина, Цуьнан весет а дохийна. Иза билггал шен къомана юкьара дІа а вокхур ву, иштта ша латийначу кьинна жопе а озор ву“».

^{15:16} Іамалъяр 24:22. ^{15:27, 28} Іамалъяр 4:27-31.

Шобтан садаIа де ца лардинарг

³² Исраилхой яьссачу араьхь болчу хенахь, шобтан садоIучу дийнахь царна юкъяра цхьа стаг дечиг схьагулдеш гира. ³³ Дечиг гулдеш хилла волу и стаг карийначара Мусана а, АхIаронна а, дерриге а халкъана а тIевалийра иза. ³⁴ И стаг набахти чохь сацийра, цунна хIун дан деза билгалдаьккхина цахилар бахъана долуш. ³⁵ Везачу Эло Мусага элира: «И стаг вала веза. Меттамотт^д болчуьра араьха а ваккий, дерриге а халкъе цунна тIе тIулгаш ххиссийта». ³⁶ Меттамотт болчуьра ара а ваьккхина, дерриге а халкъо цунна тIе тIулгаш ххиссира, Везачу Эло Мусага ма-аллара, тIаккха иза велира.

Чечакхах лавьна бакъонаш

³⁷ Везачу Эло Мусага элира: ³⁸ «Исраилан халкъе дIахьедар де, цара шайн тIеюхучу хIуманийн маьIигашна тIехь чечакхаш яха еза алий. Ткъа маьIигашна тIехь йолчу оцу чечакхашна чу сийна эханг юкъядахийта ала. Изза дан деза ерриге а тIекхуьучу тIаьхьенаша а. ³⁹ И чечакхаш шуна дIагича, уьш хир ю, Везачу Элан дерриге а весеташ дага а даьккина, уьш шуьга кхочушдаьтархъама а, Соьгахъара шу дIадерзош болчу шайн дегнийн а, бIаьргийн а лаамашна тIаьхъа шу ца хIиттийтархъама а. ⁴⁰ Иза иштта дан деза, Сан дерриге а весеташ дага а дохкуьйтуш, шуьга уьш кхочушдаьтархъама а, шу шайн Далла гергахь дIакъастийна хилийтархъама а. ⁴¹ Со ву шун Веза Дела, шун Дела хилархъама, шу Мисар-махкара арадаьхна волу. Со ву шун Веза Дела».

Кхорахь а, Датан а, Абирам а карзахвалар

16 ¹ Левин тIаьхьенах волчу КхахIатан кIентан Ицхъаран кIант Кхорахь а, Раабанан тIаьхьенах волчу Элиабан кIентий Датан а, Абирам а, иштта ПелатIан кIант Ана а ² Мусана духьалвелира. Цаьрца цхьаьна ши бIе шовзткъе итт цIеяхана волу а, халкъан баьчча волу а, гуламехь хаьржина волу а исраилхо хилла. ³ Цара, Мусана а, АхIаронна а духьал гулам а гулбина, элира: «Тоьар ду шуна: дерриг а халкъ ду даздина, цунна юкбахь Веза Эла а ву! Ткъа шуна хIунда хета те шаьш Везачу Элан халкъал а лакхара?»

⁴ Шена и дIахезча, Муса бертал охьавуьйжира. ⁵ ТIаккха цо Кхорахье а, цуьнца болчу массаьрга а элира: «Везачу Эло кхана гойтур ду, Шен верг мила ву а, вазвинарг мила ву а, иза Шена тIеозорхъама. Цо Ша схьахаьржжинарг Шена тIеозор ву. ⁶ Амма хIара гIуллакх де Кхорахъа а, цуьнца мел волчо а. Богуш болу кIора дIасакхобхьу нойш

шайн кара схьаэца. ⁷ Кхана Везачу Элана хьалха цу чу цIе а латай, хаза хьожа йогIу сегIаз цу чу дилла. ТIаккха Везачу Эло Шен везаниг санна волу схьахаьржинарг мила ву хуур ду. Тобар ду шуна, левихой!»

⁸ Кхорахье Мусас элира: «ЛадогIа соьга, левихой! ⁹ Исраилан Дала шу, Исраилан халкъах дIа а къастийна, Шена тIеозийна, Везачу Элан четарца доьзна долу гIуллакх шуьга кхочушдайтархьама а, шу Везачу Элан халкъана хьалха а лаьтташ, шуьга царна гIуллакх дайтархьама а. Иза кIезиг хета те шуна? ¹⁰ Цо хьо а, хьобца цхьаьна Левин кIентий болу хьан берриге вежарий а Шена тIеозийна, ткьа хIинца динан дайн дарже кхача гIерташ ма ду шу! ¹¹ Иштта, хьо а, хьан дерриге халкъ а, схьа а гулделла, Везачу Элана дуьхьал ма даьлла. Ткъа АхIарон мила ву, аша цунна яппарш ян?»

¹² Элиабан кIентий Датанний, Абираммий шена тIебалабе аьлла, нах бахийтира Мусас. Амма цара элира: «Хьуна тIе догIур дац тхо! ¹³ Яьссачу арахь хIаллакдархьама, шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу махкара айхьа тхо арадахар кIезиг хета те хьуна? Тхуна тIехь олалла дан а лаьа хьуна? ¹⁴ Тхо шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу лаьтта тIе ца далийна ахь, иштта тхан дола аренаш а, кемсийн бошмаш а ца яьхна ахь. Кху нехан бIаьрса дайа воллу хьо? Ца догIу тхо хьуна тIе!»

¹⁵ Муса чIогIа обьIазвахара. Цо Везачу Эле элира: «Цара Хьайна сагIина лерина дахьачу хIумане дIа ма хьажахь. Аса-х цаьргара цхьаьнгара а вир а схьа ца яьккхинера, царах цхьанна а зулам а ца динера».

¹⁶ Мусас Кхорахье элира: «Кхана хьо а, хьан нах а Везачу Элана хьалха дIахIитталаш. Хьо а, уьш а, АхIарон а. ¹⁷ Аша хIораммо а, богуш болу кIора дIасабахьа шен-шен ной схьа а эций, цу чу хаза хьожа йогIу сегIаз а тасий, уьш Везачу Элана хьалха дIахIиттаелаш – ши бIе шовзткъе итт ной. Ахь а, АхIарона а шайн нойш Везачу Элана хьалха дIахIитто еза». ¹⁸ ХIораммо а богуш болу кIора дIасабахьа шен-шен ной схьа а эцна, цу чу алу а йиллина, хаза хьожа йогIу сегIаз чу тесира. Гуламан четар чу волучохь дIахIиттира уьш Мусаца а, АхIаронца а цхьаьна. ¹⁹ Кхорахьа шен нах, схьа а гулбина, гуламан четарна чуволучохь, царна дуьхьал дIахIиттийча, дерриге а халкъана Везачу Элан сийлалла гучуелира. ²⁰ Мусага а, АхIароне а Везачу Эло элира: ²¹ «Шу оцу халкъах дIакъаста, бIаьрган негIар тохале Соьга уьш хIаллакбайтархьама».

²² Ткъа цара, бертал охьа а эгна, элира: «Дела! Муьлххачу а дегIана чохь долчу синан Дела! Цхьана стага къа латийна хилча, Хьо дерриге а халкъана обьIазгIур ву те?»

²³ Везачу Эло Мусага элира: ²⁴ «Халкъе дIаала: „Кхорахь, Датан, Абирам вехачу хIусамашна гонах йолчу меттера дIадовла“».

²⁵ Муса, хьала а гIаьттина, Датанна а, Абирамна а тIевахара, цунна тIаьххье исраилхойн къаной а бахара. ²⁶ Халкъе Мусас элира: «ХIокху

зуламечу нехан четаршна юххера дIа а довла, церан долахь йолчу цхъана а хIуманах хьакха а ма ло, шаьш а церан дерриге а кьинош бахъана долуш ца далийтархъама». ²⁷ Уьш Кхорахъан, Датанан, Абирман четаршна гонах йолчу меттера дIабевлира.

Ткъа Датан а, Абирам а шайн зударшца, кIенташца, кегийчу бешрашца, ара а бевла, шайн четаршна чуволлучохь лаьтташ бара. ²⁸ Мусас элира: «ХIинца хIокхунах хуур ду шуна Везачу Эло со и дерриге а гIуллакхаш кхочушдан кьобалвина хилар, ткъа уьш аса сайн лаамца деш ца хилар а: ²⁹ нагахь санна церан массо а адамиин санна балар нислахь, церан кхоллам кхидолчу адамиин санна хилахь, со Везачу Эло ваийтина вац-кх. ³⁰ Ткъа нагахь санна Везачу Эло цхъа керла хIума дахь, нагахь лаьтто, бага дIа а гIаттийна, уьш а, церан долахь мел долу хIума дIа а кхаллахь, нагахь уьш дийна боллушехь эхарте а гIахь, тIаккха хаалаш, оцу нахана Веза Эла дола хетийла».

³¹ Муса и дешнаш аьлла ма-велли, царна бухара латта дIасадекъа-делира. ³² Лаьтто и нах, церан хIусамаш, Кхорахъан берриге а нах, церан долахь мел долу хIума а дIаийцира. ³³ Шайн долахь мел хиллачу хIуманца, дийна боллушехь, лаьттан кийра а бахана, эхарта чу бахара уьш. Лаьтто дIахьулбира уьш. Халкъана юкъара, хIаллак а хилла, дIабевлира уьш. ³⁴ Царна гонах хилла болу исраилхой, хIокхара маьхъарий хьаккха, дIабевдира. Кхайкха а кхойкхуш, цара доьхура: «Тхо а лаьтто дIа ма кхоллийла!» – бохуш.

³⁵ Везачу Элера цIе йобссира, цо дIакхаьллира хаза хьожа йогIучу сегIазан сагIа доккхуш волу ши бIе шовзткъе итт стаг.

Богуш болу кIора дIасакхобхьу нойш

³⁶ Везачу Эло Мусага элира: ³⁷ «Динан да^д волчу АхIаронан кIанте ЭлиIазаре дIаала: „Багийначу нехан карахь хилла йолу нойш схьагулье, хIунда аьлча и нойш язйина ю. Царна чуьра богуш болу кIоранаш кхиссий дIабахийта. ³⁸ Шаьш латийначу кьинна мах баларца беллачийн нойх лаьцна аьлча, уьш йоха а яй, шар а яй, царах йина юткъа экъанаш сагIа доккхучу кхерчана тIелаца, хIунда аьлча и нойш Везачу Элана хьалха еана яра, цундела уьш язйинера. Уьш Исраилан халкъана билгалонна хир ю“». ³⁹ Багийначу наха еана йолу и цIестан нойш динан дас ЭлиIазара схьайцира. Уьш, йоха а йина, шар а йина, кхерчана тIейилла кечйира цара, Исраилан халкъана билгалонна хилийтархъама, ⁴⁰ Везачу Эло цуьнга Мусагахула аьлла ма-хиллара. Иза динера АхIаронан хIух воцучу цхъана а стаге Везачу Элана хьалха хаза хьожа йогIу сегIаз дагадайтархъама, Кхорахъна а, цуьнан нахана а хилларг шена ца хилийтархъама.

АхIарона халкъехъа гIо даккхар

⁴¹ ШолгIачу дийнахъ дерриге а Исраилан халкъ Мусана а, АхIаронна а реза доцуш дIахIоьттира. Цара бохура: «Аша хIаллакдина Везачу Элан халкъ». ⁴² Мусана а, АхIаронна а дуьхьалдаьлла долу дерриге а халкъ гулделлачу хенахъ, уш гуламан четар долчу агIор дIабирзича, царна гира четарна тIехула дIахIоьттина марха. Везачу Элан олаллин нур гучуделира. ⁴³ Муса а, АхIарон а гуламан четарна нийсса хьалха агIор тIевахара. ⁴⁴ Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ⁴⁵ «ДIа а хилий, оцу халкъах дIакъаста, бIаьрган негIар а тохале Соьга иза хIаллакдайтархьама».

Ткъа и шиь бертал охъавуьйжира. ⁴⁶ Мусас АхIароне элира: «Хьайной схъа а эцна, цу чу хаза хьожа йогIу сегIаз а, кхерча чуьра богуш болу кIора а биллина, сихонца халкъана тIе а вахана, ахъа царна тIера кьинош дIадахаран Iадат кхочушдан деза, хIунда аьлча Везачу Элера оьгIазло схъаяьлла, халкъана цамгаран ун кхетийтина». ⁴⁷ Шега Мусас ма-аллара, ной схъа а эцна, халкъана юкъа ведира АхIарон. Ткъа халкъана юкъахъ цамгаран ун доладелира. Хаза хьожа йогIу сегIаз а дагош, царна тIера кьинош дIадахаран Iадат кхочушдора АхIарона. ⁴⁸ АхIарон беллачарна а, дийна болчарна а юккъе дIахIоьттира – цамгаран ун сецира. ⁴⁹ Кхорахъа динарг бахъана долуш белларш боцурш, цамгаран ун бахъана долуш велларг верриг а вейтта эзар ворхI бIе стаг вара. ⁵⁰ Цамгаран ун сецначул тIаьхъа АхIарон гуламан четарна чу волучу метте Мусана тIе юхавирзира.

АхIаронан заза даьккхина Iаса

17 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилан халкъе дIа а алий, церан тайпанашка хьаьжжина, шийтта Iаса схъаэца, хIора тайпанан куьйгалхочуьнгара цхъацца Iаса. Церан хIораннан цIе шен Iасанна тIе дIаязье. ³ АхIаронан цIе Левин тайпанан Iасан тIе дIаязье. ХIора тайпанан куьйгалхочо шайн тайпанах цхъацца Iаса схъаян еза. ⁴ И Iасанаш гуламан четар чуьра тоьшаллин тIорказна хьалха охъаяхкка, Со шуна юкъахъ хуьлучу метте. ⁵ Шуна юкъара Аса схъахаьржинчу стеган Iасано заза доккхур ду. Иштта сацор ю Аса исраилхоша шуна дуьхьал еш йолу хамталлаш».

⁶ Мусас Исраилан халкъе дIахайтира иза. Куьйгалхоша шийтта Iаса схъаеара, хIора тайпанан куьйгалхочуьнгара цхъацца Iаса, церан тайпанашка хьаьжжина. Царна юкъахъ АхIаронан Iаса а яра. ⁷ Мусас тоьшаллин четар чу, Везачу Элана хьалха, охъаехкира и Iасанаш.

⁸ ШолгIачу дийнахъ Муса тоьшаллин четар чу ваьлча, цунна, хьаьжча, Левин тайпанца йоьзна йолчу АхIаронан Iасано, заза а даьккхина,

чѢнгаш тесна хилар гира. Ур-аттала, тѢ зезагаш а даѡлла, миндал олу, бѢран тайпа болу, стом беллера цо. ⁹ Ериге а Јасанаш, Везачу Элана хьалха йолчу меттера ара а яьхна, Израилан халкъе дѢгайтира Мусас. Массо а адам оцу Јасанашка хьаьжира, ткьа хѢора куьйгалхочо шен Јаса дѢаийцира. ¹⁰ Везачу Эло Мусага элира: «АхѢаронан Јаса, чу а хьой, юха а тоьшаллин тѢорказна хьалха охьайилла. Иза хамталлаш еш болчарна билгалонна хир ю, церан Суна резацахилар сацорхьама а, уьш ца балийтархьама а». ¹¹ Везачу Эло шена тѢдиллина ма-хиллара, Мусас иза кхочушдира.

¹² Израилан халкъо Мусага элира: «Тхуна хаьа, тхаьш лийр дуйла! Тхо хѢаллакьхилла! Тхуна хаьа, тхо хѢаллакдийр дуйла! ¹³ Везачу Элан четарна тѢ мел ваханарг леш ву! Тхо дерриш а дала дезар ду те?»

Динан дайшна а, левихошна а тѢедехинариш

18 ¹ Везачу Эло АхѢароне элира: «Хьо а, хьан кѢентий а, массо а левихой а жопе озор бу, Со Јаш волчу меттигна дуйхьал аша дина Јеса хѢуманаш бахьанехь. Ткьа ахьа а, хьан кѢенташа а жоп дала дезар ду динан дайша дечу гѢуллакхна дуйхьал дечу Јесаллина. ² Ишт-та хьан дайн тѢаьхьенах болу, хьан вежарий болу левихой схьабалабе хьайна юххе, цаьрга, хьайна юххехь а болуш, тоьшаллин четарна хьалха хьайна а, хьайн кѢенташна а гѢо дайтархьама. ³ Левихойн доьзалшкара болу и нах хьан куьйга кѢел хир бу. Цара массо а Делан четарна уллохь ха дийр ду. Амма Делан цѢа^д чохь йолчу цхьана а хѢуманна а, кхерчана а уьш юххе ма бахийта, я уьш а, я шу а ца далийтархьама. ⁴ Уьш хьайца а болуш, цаьрга гуламан четарна уллохь ха дайтархьама а, четарца доьзна долу дерриге а гѢуллакхаш кхочушдайттархьама а. Ткьа царех воцу цхьа а стаг шайна тѢе а ма вайита. ⁵ Ишт-та, еза хѢуманаш лар а е, сагѢа доккхучу кхерчана уллохь ха а де, Со Израилан халкъана кхин оьгѢаз ца вахийтархьама. ⁶ Аса Израилан халкъана юкьара схьахьаржина шун вежарий болу левихой. СовгѢат санна, уьш хьан кара дѢабелира Ас, цаьрга гуламан четарца доьзна долу гѢуллакх кхочушдайттархьама. ⁷ АхѢарон! Хьан а, хьан кѢентийн а бен бакьо яц динан дайн санна, сагѢа доккхучу кхерчаца а, кирхьанна тѢехьа долчуйнца а доьзна долу гѢуллакх дан. Аса динан дай болчу шуна цхьа беца болх кхочушбан бакьо ло, ткьа шух воцург и гѢуллакхаш кхочушдан дагахь цхьаь тѢегѢортахь, иза вуьйр ву».

Динан дайшна кхачош долу дакъа

⁸ Везачу Эло АхѢароне элира: «Аса-Айса хьан кара дѢаделла Суна лерина деана совгѢаташ. Израилхоша Суна яхьаш йолу массо а еза хѢуманаш Аса гуттаренна а хьуна а, хьан кѢенташна а шуна кхачош

долу шатайпа дакъа санна дІало. ⁹ Халкъо Суна сагІина лерина еанчу уггар езачу хІуманех дага ца деш дисина дакъа хъан хир ду. Цара сагІина мел деанчух – кІен а, я кѣинан а, я кѣера хиларан а сагІина деанчух – и дакъа хъуна а, хъан кІенташна а кхачош дерг ду. ¹⁰ Уггар езачу меттехъ ялалаш иза. Хъан доьзалера волчу массо а боьршачу стага даа мегар ду и дакъа, амма дагахъ латтаделахъ – сагІина лерина деанарг деза хІума хилар.

¹¹ Исраилан халкъо, хъала а айина, шатайпа сагІа санна, Суна лерина деана совгІаташ а дерриг а хъан хир ду. Иза Аса хъуна а, хъан кІенташна а, йоІаршна а гуттаренна а дІало. Хъан доьзалехъ цІена волчу хІораммо а даа мегар ду иза.

¹² Иштта, уггаре а тоьлла долу дерриге а зайтдаьтта а, дерриге а керла даьккхина долу чагІар а, Суна, Везачу Элана, лерина халкъо дахъаш долу кІа а, цо дуьххъара схъагулдечу сурсатех деанарг а Аса хъуна дІало. ¹³ Хъан хир ду Везачу Элана лерина халкъо дохьун долу, лаьтто цунна дуьххъара делла массо а сурсаташ. Хъан доьзалехъ цІена мел волчун а бакъо ю иза даа.

¹⁴ Исраилхоша гуттаренна а Везачу Элана болу дІа ца боьрзу бахам санна къобал мел динарг хъан хир ду.

¹⁵ Везачу Элана лерина веана волу дуьнен чу хъалха ваьлла массо доьзалхо а, хъалха дуьнен чу даьлла даьхни а хъан хир ду. Делахъ а доьзалера дуьххъарлерчу берах а, хъаналчу даьхнех хъалха дуьнен чу даьлчух а мах схъаэца беза ахъ. ¹⁶ Беран цхъа бутт кхачча бала безар бу цунна тІера луш болу мах. Цуьнан барам пхи шекхал^д дети бу, дезачу шекхале хъаьжжина (цхъана дезачу шекхална чу ткъа гер^д догІу). ¹⁷ Ткъа дуьнен чу дуьххъара девллачу стерчашна а, уьстагІашна а, гезаршна а тІера мах ма баккха. Уьш Везачу Элана дІакъастийна ю. Церан цІийн цинцаш кхерчана тІетоха, ткъа мохъ цІера тІехъ даьккхина сагІа санна ягае, цуьнан хаза хъожа Везачу Элана тамехъ ю. ¹⁸ Оцу дийнатийн жижиг хъуна кхачош ду, шатайпа сагІа санна хъалаайина долчу церан накха а, аьтту гІогІ а хъуна кхачош ма-хиллара.

¹⁹ Аса, Везачу Эло, хъуна а, хъан кІенташна а, йоІаршна а гуттаренна а дІало исраилхоша Суна сагІина лерина дахъаш долу дерриг а совгІаташ. Иза туьхана тІехъ чІагІбина болу, цкъа а бохор боцу хъоьца а, хъан тІаьхьенца а Аса бина болу барт бу».

²⁰ Везачу Эло АхІароне элира: «Церан долчух цхъа а тайпа лаьттан дакъа а хир дац хъан, цигахъ латта а хир дац хъан долахъ. Лаьттан декъан метта Со хир ву хъан, исраилхошна юкъара хъан дакъа хир ду Со.

²¹ Халкъо ша сख्याдаьккхинчух Суна сख्याлуш долу дерриге а уьтталгIа дакъош Аса левихошна дIало, цара гуламан четарца доьзна долу гIуллакх деш хиларна. ²² ХIинца дуйна Исраилан халкъ гуламан четарна юххе даха ца деза, ша, къилахь а хилла, ца далийтархьама. ²³ Гуламан четарца доьзна долу гIуллакх левихоша дийр ду, ткъа цара жоп дала деза муьлххачу а четарна дуйхьал даьлладу зуламах. Иза шуна а, шун тIаьхьенна а гуттаренна а тIедиллина ду. Исраилхошна юкъахь лаьттан дакъа кхочур дац левихошна, ²⁴ хIунда аьлча Исраилан халкъо ша сख्याдаьккхинчух Суна лерина дIалуш долу уьтталгIа дакъа Аса царна кхочуйтур ду. Цундела царах лаьцна Аса аьлла: „Исраилхошна юкъахь лаьттан дакъа кхочур дац царна“».

²⁵ Везачу Эло Мусага элира: ²⁶ «Левихошка, дIахьедар а деш, дIаала: „Аса шайна кхачийтина долчу нахера сख्याдаьккхинчух уьтталгIа дакъа исраилхошкара шаьш сख्याэцча, цунах уьтталгIа дакъа аша Везачу Элана совгIат санна дIадала деза. ²⁷ Аша дIалуш долу и совгIат шун ялтих даьккхинарг санна лорур ду – шун хьаьттах долу кIа я шун муттдоккхургах даьккхина чагIар санна. ²⁸ Иштта, исраилхойн массо а уьтталгIачу дакъойх аша а Везачу Элана совгIат дахьар ду. Наха сख्याдеанчу оцу дакъойх Везачу Элана лерина долу совгIат динан дега АхIароне дIадала деза аша. ²⁹ Исраилан халкъо шаьш сख्याдаьккхинчух уьтталгIа дакъа деача, аша цунах тоьлла а, уггар даздина а дерг сख्याкъасто деза. Иза аша Везачу Элана лерина дIадала дезаш дерг хир ду“. ³⁰ Муса! Ахьа левихошка иштта дIаала: „Исраилан халкъо шаьш сख्याдаьккхинчух деана уьтталгIа дакъа аша Везачу Элана дIаделладу тIаьхьа, царах дисинарг левихошна лерина ду, хьаьттах а, муттдоккхургах а цара сख्याдаьккхинарг санна. ³¹ Дисинарг аша шайн доьзалшца даа мегар ду муьлххачу а меттехь. Гуламан четарца боьзна болчу балхах шуна луш болу мах бу иза. ³² Шайна деанчух тоьлла долу дакъа аша Везачу Элана лерина дIалахь, шу къилахь хир дац. Делахь а, дагахь латтаделаш, Исраилан халкъо деана деза совгIаташ Далла хьалха бех ма делаш, шаьш ца далийтархьама“».

Далла хьалха цIандеш долу хи

19 ¹ Мусага а, АхIароне а Везачу Эло элира: ² «Везачу Эло шуна тIедуьллуш долу товрат-хьехамна тIера парзаш хIорш ду: исраилхошка хьайна тIе хьаьрса етт балабайта. Шена тIехь цхьа а кхачамбацар я дерг доцуш, цкъа а тIе дукь диллаза а болуш хила беза иза. ³ Динан да^д волчу ЭлиIазаре дIало и етт. Цо, иза меттаматтана арахьа йолчу метте а бигна, шена хьалхahь цунна урс хьокхуйтур ду. ⁴ Динан

^{18:21} Iамальяр 27:30-33; Карлабаьккхинарг 14:22-29.

дега ЭлиАзаре, шен пЕлг цу аьттан цИий чу а Юттийтий, цуьнан цинцаш ворхАазза гуламан четаран хьалха агЮр тЕе тохийта. ⁵ ТПаккха, ЭлиАзар юххехь а волуш, и етт берриге а багабайта. Цуьнан цЮка а, жижиг а, цИий а, боьхаллаш а — уьш ерриш а яго еза. ⁶ Цул тАьхьа динан дас, баганан дечиг а, ярийн курс а, цЕен тай а схьа а эчна, и ерриг а хЮма етт багочу цЕрга кхосса еза. ⁷ Шена тЕера хЮма а йиттина, шен дегІ хица цІан а дина, меттамотт^д болчу юхаверза веза динан да. Иза сарралц Далла хьалха цЕна хир вац. ⁸ И етт багош хиллачо а шена тЕера хЮма а юьгтуш, шен дегІ хица цІандан деза. Иза а сарралц Далла хьалха цЕна хир вац. ⁹ ЦЕна болчех цхьаммо, цу аьттан чим, схьа а гулбина, цЕначу метте охьабилла беза. Израилан халкъан дуьхьа латтор бу и чим, цунах цІандаран хи кечдархьама. И чим къинан саГла лоруш ду. ¹⁰ Цу аттах бисина чим дІагулбинарг а цІанвала веза, шена тЕера бедарш а йиттина. Сарралц Далла хьалха цЕна хир вац иза. Израилан халкъана а, цунна юкьахь тЕебаьхкина Іаш болчарна а гуттаренна а тЕдиллина ду иза.

¹¹ Адаман докъах хьакхавелларг ворхІ дийнахь Далла хьалха цЕна хир вац. ¹² КхозлагІчу а, ворхІалгІачу а деношкахь цІандаран хица тЕехьарсийта деза цо. ТПаккха иза Далла хьалха цЕна хир ву. Ткъа ша кхозлагІчу а, ворхІалгІачу а дийнахь цІан ца вайтинарг цЕна хир вац. ¹³ Докъах хьакха а велла, цІано яран Іадат кхочуш а ца деш, Везачу Элан четарна юххе ваханчу муьлххачо а иза бехдийр ду. Цу тайпана волу стаг Израилан халкъана юкъара дІаэккхо веза. ЦІандаран хин цинцаш оцу стагана тЕе ца тоьхна дела, иза Далла хьалха цЕна хир вац, цуьнан цЕна цахилар цунна тЕехь дуьсур ду. ¹⁴ Шен четар чохь веллачух лаьцна болу товрат-хьехам иштта бу. Нагахь санна стаг шен четар чохь дІакхаллахь, цу чохь мел верг ворхІ дийнахь боьха хир ву. ¹⁵ Иштта боьха хир ю шайна тЕехь неГарш чІагІдина йоцу ерриге а кхабанаш а, пхьегІаш а. ¹⁶ ТІамехь вен а вийна, аренгахь Іуьллучух а Јожалла тЕеанчух, я деллачу адаман даБІахкех, я кошах дІахьакхавелларг муьлхха а ворхІ дийнахь цЕна хир вац.

¹⁷ ЦЕна цахилар дІадаккхархьама, аша, багийначу аьттан чим схьа а эчна, кхаби чу а тесна, цу тЕе керла хи дотта деза. ¹⁸ Ткъа цЕна болчех цхьаммо, ярийн курс а эчна, иза цу хи чу а Юьттина, четар тЕе а, цу чохь хиллачу пхьегІашна а, адамашна а тЕе а хин цинцаш тоха деза. Иза дан деза деллачу адаман даБІахкех, я тІамехь вийначух, я ша дІакхелхинчух, я кошах дІахьакхавеллачу муьлххачунна а.

¹⁹ Ша цЕна волчо Далла хьалха цЕна воцучунна кхозлагІчу а, ворхІалгІачу а дийнахь оцу хин цинцаш тоха деза. ВорхІалгІачу дийнахь

^{19:9} Јебархошка 9:13.

цо и стаг цІанвинчул тІаьхьа, цу стага хица шен бедарш йитта а еза, шен дегІ цІандан а деза. Сарахь иза Далла хьалха цІена хир ву.

²⁰ Ткъа нагахь Далла хьалха бехвеллачу стага ша иштта цІан ца вайтахь, и стаг Исраилан халкъана юкъара дІаэккхо веза, Дела Іаш волу меттиг цо бехийна дела. ЦІанваларан хин цинцаш цунна тІе ца тохарна, иза Далла хьалха цІена вац. ²¹ Иза шуна гуттаренна а тІедиллина ду. ЦІанваларан хин цинцаш тІетоьхначо шен тІеюху бедарш йитта еза. Муьлхха а цІанваларан хих хьакхавелларг сарралц боьха хир ву. ²² Иштта верг хьакхавелла йолу ерриг хІума а боьха хир ю. Иза дІахьа-кхавелла волу кхин стаг а сарралц боьха хир ву».

Кхадешехь хилларг

(Арадаккхар 17:1-7)

20 ¹ Хьалхарчу батгахь берриг а исраилхой, Цин цІе йолчу яьссачу ара а баьккина, Кхадеш олучу меттехь севцира. Цу меттехь Марем кхелхира, цигахь иза дІа а йоьллира. ² Цигахь хи дацара, цундела нах, Мусана а, АхІаронна а гонах гул а белла, ³ Мусана резабоцуш хамталлаш ян буьйлабелира: «Везачу Элана хьалха тхо а деллехьара, белла тхайн вежарий санна! ⁴ Везачу Элан халкъ кху яьссачу ара хІунда далийна аша? Тхо а, тхан даьхни а дала деза кхузахь? ⁵ ХІунда даьхна аша тхо Мисарара ара? Кху вочу метте стенна далийна аша тхо? Кхузахь ден ялта а дац, я инжир а, кемсаш а, нараш а яц, ур-аттала мала хи а дац!» ⁶ Халкъ долчуьра дІа а вахана, Делан четарна хьалха бертал вуьйжира Муса а, АхІарон а. Везачу Элан олаллин нур хІоьттира царна хьалха.

⁷ Везачу Эло Мусага элира: ⁸ «Хьайн Іаса схьа а эций, ахьа а, АхІарона а халкъ схьагулде. Аша нахана хьалха тІулган тархе деха, тІаккха цо шена чуьра хи лур ду. Иштта ахь, царна хи а даьккхина, иза нахана а, даьхнина а малор ду». ⁹ Веза Эла волчуьра, тІорказна уллора, Іаса схьайцира Мусас, Цо шена тІе-ма-диллара.

¹⁰ Мусас а, АхІарона а тархана хьалха халкъ гулдира. Мусас элира нахе: «ЛадогІа, карзахдаьлла халкъ! ХІокху тархах даккхий ас шуна хи?» ¹¹ Шен куьг хьала а айина, тархах шозза Іаса туйхира цо. Дуккха а хи доладелира цу тархах. Наха а, даьхнино а мелира иза.

¹² Амма Везачу Эло Мусага а, АхІароне а элира: «Исраилан халкъана хьалха Сан возаллех тоьшалла дан шу тешар ца тоарна, Ас лун долчу лаьтта тІе аш халкъ дуьгур дац».

¹³ Оцу хи даьккхинчу меттигах Мериба олу (иза «къовсам» бохург ду). Кхузахь исраилхой Везачу Элаца къовсаме а бевлла, Цо Шен возалла гайтина царна.

Эдоман паччахьо исраилхой чекх ца бовлуйту

¹⁴ Кхадешера Эдоман паччахьна тIе дехар эцна шен нах бахийтира Мусас: «Хьан вежарша, исраилхоша, боху хьобга: „Хьуна хаьа тхуна хилла бохамаш. ¹⁵ Тхан дай Мисар-махка дIабаханера. Дуккха а хан яьккхира оха цигахь. Тхан дайшца а, тхобца а кьиза бара мисархой. ¹⁶ Везачу Эле тхо кхайкхича, Цунна хезира оха доьхург. Шен Малик^д а даййтина, Мисарара тхо арадехира Цо. Хинца хьан дозанна уллохь йолчу Кхадешехь ду тхо. ¹⁷ Пурба лохьа тхуна хьайн лаьтта тIехула дехьадовла. Тхо хьан ялтийн а, кемсийн а аренаш тIехула а девр дац, хьан гIунаш чуьра хи а мер дац оха. Паччахьан новкьахула хьан махках чекхдовлалц, аьтту а, аьрру а агIор а ца таьIаш, дIагIур дара тхо“».

¹⁸ Амма Эдоман халкьо элира исраилхошка: «Тхан махкахула чекх ма довла. Шу чугIортахь, оха тIом бийр бу шуьца».

¹⁹ Исраилхоша элира цаьрга: «Тхо боккхачу новкьахула гIур дара. Нагахь оха а, тхан даьхнино а шун хи мелча, цунах ахча а лур дара оха. Паш дехьадевр дара тхо, тхан кхин гIуллакх а дацара кхузахь».

²⁰ Эдомхоша юха а элира: «Тхан махкахула чекх ма довла». Доккха эскар а гулдина, исраилхошна дутьхалбевлира уьш. ²¹ Иштта, Эдоман халкьо шен махкахула дехьа а ца бовлийтина, кхечу новкьахула дIабахара исраилхой.

АхIаронан кхалхар

²² Кхадешера дIа а бахана, ХIор цIе йолчу лам тIе баькхира уьш. ²³ ХIор-лам болчохь, Эдоман дозанна уллохь, Везачу Эло Мусага а, АхIароне а элира: ²⁴ «Мерибера хишна уллохь шу Суна дутьхалдовларна, АхIарон, кхелхина, шен дайх дIакхетар ву. Ас исраилхошна луш долчу лаьтта тIе иза кхочур вац. ²⁵ Муса, хьайн ваша АхIарон а, цуьнан кIант ЭлиIазар а эций, ХIор-лам тIе хьалавала. ²⁶ АхIаронна тIера бедарш схьа а яхий, уьш цуьнан кIантана ЭлиIазарна тIеюха. Цигахь АхIарон кхелхар ву». ²⁷ Везачу Эло тIе-ма-диллара, кхочушдира Мусас. Дерриг а халкьана хьалха ХIор-лам тIе бевлира уьш. ²⁸ АхIаронна тIера бедарш, схьа а яьхна, ЭлиIазарна тIеюьйхира Мусас. Цигахь, лам тIехь, АхIарон кхелхира, ткьа Муса а, ЭлиIазар а лам тIера чувобссира. ²⁹ Массарна а хиира АхIарон дIакхелхинийла. Дерриг а Исраилан халкьо ткье итт дийнахь белхар латтийра иза баьхана долуш.

^{20:28} Арадаккхар 29:29; Лелар 33:38; Карлабаьккхинарг 10:6.

КанаІанхой эшор

21 ¹ КанаІан-махкахь кълбехь вехаш волчу канаІанхойн пач-
 чакъна Іародна хиира, Атарайме богІучу новкъахула исраил-
 хой схябогІуш буйла. Цаьрца тІаме а ваьлла, масех исраилхо ийисаре
 вигира цо. ² ТІаккха Исраилан халкъо Везачу Элана чІагІо йира: «На-
 гахь цу халкъана тІехь толам баккха тхуна Ахь гІо дахь, оха церан тІа-
 ланаш йохийна охайохкур ю», – аьлла. ³ Исраилхойн дехар а хезна,
 царна гІо дира Везачу Эло. КанаІанхой а, церан тІаланаш а хІаллак а
 йина, цу меттигна Хьорма цІе тиллира исраилхоша (иза «хІаллакьяр»
 бохург ду).

Цестан лаьхьа

⁴ ХІор-лома тІера Цечу хІорда* тІе боьдучу новкъахула дІабахара
 уьш, Эдоман махкана уллохула ца бовлархьама. Новкъахь нехан собар
 кхачийра. ⁵ Далла а, Мусана а лен буйлабелира уьш: «Кху яьссачу
 арахь далийта даьхна аша тхо Мисарара ара? Кхузахь я бепиг а, я хи а
 дац. Тхуна бІаьрга бан а ца беца и декъаза кхача**». ⁶ Везачу Эло хал-
 къана тІе дІаьвше лаьхьарчий хийцира. Цара лецна, исраилхойх дукха
 нах белира. ⁷ Мусана тІе а баьккина, исраилхоша элира: «Везачу Элана
 а, хьуна а лен а лийна, къа латийна оха. ДоІа дехьа Везачу Эле, Цуьнга
 лаьхьарчий дІадахахьара алий». Мусас нахана тІера доІа дира Везачу
 Эле. ⁸ Везачу Эло Мусага элира: «Цестан лаьхьа а бай, хьокхана тІе то-
 ха иза. Лаьхьано це тоьхнарг, цІестан лаьхьане хьаьжча, дийна вуьсур
 ву». ⁹ Мусас, цІестан лаьхьа а бина, иза хьокхана тІе туьйхира. Лаьхьа-
 но це тоьхна стаг, цІестан лаьхьане хьаьжча, дийна вуьсура.

Муаба-махка некъ бар

¹⁰ Цигара дІа а бахана, Обат олучу меттехь севцира исраилхой. ¹¹ Юха
 Обатера дІабахана, Ий-Іабарим цІе йолчу меттехь, яьссачу арахь,
 Муаби-махкана малхбалехьа севцира уьш. ¹² Цу меттера а дІа а бахана,
 Зерад цІе йолчу тогІи чохь севцира уьш. ¹³ Цигара дІабахча, яьссачу
 арахь долчу, эмархойн лаьтта тІе долучу Арнон-хина уллохь севцира
 уьш. И хи Муаби а, эмархойн а мехкашна юккъехь доза хилла догІуш
 дара. ¹⁴ Цундела аьлла Везачу Элан тІемех лаьцна долчу тептар тІехь:

* 21:4 *Цечу хІорда* – Іебархойн маттахь: *Эрзийн хІорда*.

** 21:5 *И декъаза кхача* – цара буйцург Мисар-махкара шаьш арадаьхначу хе-
 нахь Везачу Эло шайна белла, «манна» цІе йолу кхача бу.

21:1 Лелар 33:40. 21:4 Карлабаьккхинарг 2:1. 21:5, 6 1 Коринтхошка 10:9.

21:5 Арадаккхар 16:1-35. 21:9 ТІаьхьарнаш 18:4; Яхьъя 3:14.

«Супа цЕ йолчу арара ВахІаб-гГала а,
Арнон-хин тоГІеш а,

15 цу тоГІийн Іар-гГалина тЕйойлхуш йолу,
Муаби-мехкан дозана уллохь йолу басенаш а».

16 Кхузара дІа Беар цЕ йолчу метте бахара исраилхой (иза «гІу» бо-
хург ду). Цу меттехь йолчу гІунах лаяцна Везачу Эло Мусага элира:
«Схьагулде халкъ, Ас хи лур ду царна». 17 ТІаккха исраилхоша йиш ле-
кхира:

«Хих хьалаюза, гІу!
ДІаала цунах илли!

18 Элаша а,
халкъан тхьамданаша а
шайн дарж гойтучу гІожмашца а,
Іасанашца а яьккхина хІара гІу».

Яьссачу арара Матана олучу метте дІабахара исраилхой. 19 Мата-
нера Нахьалиал цЕ йолчу метте бахара уьш, ткъа цигара Бамот
олучу метте бахара, 20 Бамотера Муаби-махкахь йолчу тоГІи чу
баькхира уьш. Цигахь яьссачу аренгахьа бирзина лаятташ Пасга
цЕ йолу лам бара.

Сихьонна а, ЈовгІана а тІехь толам баккхар
(Карлабаьккхинарг 2:26–3:11)

21 Эмархойн паччахьна Сихьонна тЕ нах бахийтира исраилхоша
дехар эцна: 22 «Пурба лохьа тхуна хьайн махкахула чекхдовла. Нов-
къахула гІур дара тхо, ялтина а, кемсийн аренашна тЕ а ца довлуш,
гІунаш чуьра хи а ца молуш. Хьан махках дехьадовлалц паччахьан
новкъахула бен гІур дацара тхо». 23 Амма Сихьона пурба ца делира ис-
раилхошна шен махкахула дІабаха. Дерриге а шен эскар а гулдина,
исраилхошна дуьхьалвелира иза яьссачу ара. ЯхІац цЕ йолчу гІали
уллохь исраилхошца тІаме велира Сихьон. 24 Цунна тІехь толам а
баьккхина, Арнона тІера Ябокх-хина тІекхаччалц Сихьонан латта
схьадаьккхира исраилхоша. Уьш Іамминхойн дозанехь севцира, хІун-
да аьлча шайн доза чІогІа лардора Іамминхоша. 25 Эмархойн ерриге а
гІаланаш схьа а яьхна, царна чохь баха хевшира исраилхой. Хьеш-
бон-гГала а, цунах йозуш йолу кегийра гІаланаш а ехира цара схьа.
26 Хьешбон эмархойн паччахьан Сихьонан гГала яра. Муабахойн хьал-
ха хиллачу паччахьца тІом а бина, Арнонна тІекхаччалц цуьнгара мохк
схьабаьккхинера Сихьона. 27 Цундела боху илланчаша:

«Хьешбон-гГала гІо,
то а йина, чІагІийойла Сихьонан гГала!

- 28 Сихьонан гIалара Хьешбонера схьаяялла цIе
массанхьахула а чекхъелира.
Цо ягийра Муабин Iар-гIала,
Арнон-хина тIехулара гунаш а дагийра.
- 29 Къа ду хьан, Муаби-мохк!
Камош-цIун халкъ, хIаллакьхили хьо!
Цо шен кIентех дIасабевдарш хилийти,
йоIарий эмархойн паччахьо Сихьона йийсаре биги.
- 30 Амма оха хIаллакбина эмархой,
Хьешбона тIера Дибонна тIекхачалц церан гIаланаш йохийна,
Мейдеба-гIали уллохь йолчу Напухь олучу меттигна тIекхачалц
бассийна церан мохк».

31 Иштта Эмархойн махкахь баха хевшира израилхой. 32 Мусас ма-
сех стаг вахийтира ЯIзир-гIалахь долчуьнга хьажа. Юха, и гIала а,
цунна гонах йолу ярташ а схьа а яьхна, царна чуьра эмархой лаькхира
исраилхоша.

33 Цул тIаьхьа израилхой Башан-махка бахара. ЭдреИ-гIалина ул-
лохь, шен дерриг а эскар а далош, израилхошна тIамца дуьхьалвелира
Башан-мехкан паччахь IовгIа. 34 Везачу Эло Мусага элира: «Ма кхера
цунах, Ас иза а, цуьнан халкъ а, берриг а цуьнан мохк а хьан кара дIа-
лур бу. Хьешбонехь Ийначу эмархойн паччахьна Сихьонна диннарг
де цунна». 35 Цхьа а дийна ца вуьтуш, паччахь IовгIа а, цуьнан кIентий
а, дерриг цуьнан халкъ а хIаллак а дина, Башан-мохк схьабаьккхира
исраилхоша.

Балакха БалиIамна тIе геланчаш бахийтар

22 1 Цул тIаьхьа Израилан халкъо, новкъа а даьлла, Муаби-мех-
кан аренашка а деана, Йордан-хина малхбалехьа, Ерихон-гIа-
лина дуьххьал, дIахIоттийра шайн меттамотт^д.

2 Израилхоша эмархошна тIехь дийриг дерриге а гинера Ципуран
кIантана Балакхана. 3 Муабахой холчу хIиттинера, Израилан халкъ
алссам хиларна. Уьш чIогIа кхерабеллера израилхойх. 4 Муабахоша
маданхойн къаношка элира: «Стерчаша аренгара дIайоу буц санна,
вайна гонах мел долу хIума дIадоу оцу халкъо». Цу хенахь муабахойн
паччахь вара Ципуран кIант Балакх. 5 Балакха БеIаран кIантана Бали-
Iамна тIе шен геланчаш бахийтира, иза шена тIе схьакхайкха аьлла.
БалиIам Iамавхойн махкахь* Эпрат-хин йистерачу Патур-гIалахь Iаш
вара. Балакха иштта дIаала аьллера: «Мисар-махкара арадаьлладу

* 22:5 *Iамавхойн махкахь* — я иштта: *шен махкахь*.

цхъана халкъо, ша дукха хиларна, хIара латта дуьзна. Цо суна юххехъ шен меттамотт дIахIоттийна. ⁶ Со волчу схъа а волий, оцу халкъана неIалт кхайкхадехъа, хIунда аьлча иза сол ницкъ болуш ду. TIаккха сан таро хила тарлора, цунна тIехъ толам а баьккхина, кху махкара иза дIаэккхо. Суна хаьа, хьо боккха ницкъ болуш вуйла. Нагахъ ахъ цхъаь декъалвича, иза декъалвина хуьлу, ткъа ахъа неIалт кхайкхийча, цунна тIехъ неIалт лаьтта».

⁷ Муабахойн а, маданхойн а къаной БалиIамна тIебахара, пал тасарна богIу мах а хьош. Балакха шайга дIаала аьлларг дIаэлира цара БалиIаме. ⁸ БалиIама цаьрга элира: «Шу буйса йоккхуш дика кхузахъ, ткъа аса, Везачу Эле хаттар а дина, Цо сайна делла жоп шуьга дIадуьйцур ду». Иштта, муабахойн баьччанаш цуьнца бисира.

⁹ Дала БалиIаме хаьттира: «Хьо волчу баьхкинарш хIун нах бу?» – аьлла.

¹⁰ БалиIама Деле жоп делира: «Муабахойн паччахъ волчу Ципуран кIанта Балакха хаттар деш бахийтина уьш суна тIе. Цара боху: ¹¹ „Мисар-махкара деана цхъа халкъ ду, ша алссам хиларна, дерриг а латта дуьзна цо. Ахъа, схъа а веана, цу халкъана неIалт кхайкхадехъара, сан таро хила тарлора, цунна тIехъ толам а баьккхина, кху махкара иза дIаэккхо“».

¹² Дала БалиIаме элира: «Хьо цаьрца ма гIолахъ, цу халкъана неIалт а ма кхайкхаделлахъ, хIунда аьлча и халкъ декъалдина ду».

¹³ Гуьйранна, хъала а гIаьттина, Балакхан баьччанашка БалиIама элира: «Шу шайн махка юхадерза, Везачу Эло ца могуьйту суна шуьца дIаван». ¹⁴ Муабахойн баьччанаша, Балакхана тIе юха а баьккина, цуьнга элира: «БалиIам реза ца хилира тхьнца схъаван».

¹⁵ TIаккха ша дуьххъара бахийтинчарал сов а болуш, царал а цIеяхана болу кхин баьччанаш бахийтира Балакха. ¹⁶ Цара, БалиIам волчу а баьккина, цуьнга элира: «Ципуран кIанта Балакха хьоьга иштта ала боху: „Сох ца къаьккаш, схъаволахъа со волчу. ¹⁷ Аса, хьоьга болчу ларамна, хьуна совгIат дийр дара, ахъа сайга аьлларг хIуьа а кхочуш-дийр дара. Схъа а волий, цу халкъана неIалт кхайкхадехъа“».

¹⁸ БалиIама, Балакхан ялхошка жоп а луш, элира: «Нагахъ Балакха детих а, деших а дуьзна долу шен паччахъан цIа суна схъалуш хилча а, сайн Везачу Дала бохучунна тIера а ваьлла, Цо магийтина доцу жима я доккха цхъа а хIума дан йиш яц сан. ¹⁹ Шайна лаахъ, аша а кхузахъ буйса яккха, шайл хьалха баьхкинчара санна, ткъа аса ладугIур ду Везачу Эло сайга кхин хIун олу».

²⁰ Цу буйсанна Дала, БалиIамна дуьхьал а веана, цуьнга элира: «И нах хьо дIакхойкхуш баьккина хиларна, цаьрца дIаваха кечло, амма

Аса хъайга де бохург бен ахъа ма делахъ». ²¹ Гуьйранна БалиІам, хъала а гІаьттина, шен виркхела а йоьжна, оцу муабакхойн баьччанащца ваха новкъа велира.

БалиІаман виркхела

²² БалиІам, шен ши ялхо шеца а волуш, шен виркхела тІехъ новкъа воллушехъ, Дела оьгІазвахара цунна, ткъа некъа тІехъ Везачу Элан Малик²¹ схъахІоьттира, цунна дуьхъало ярхъама. ²³ БалиІаман виркхелана гира, баттара тур а даьккхина, некъа тІехъ лаьтташ долу Везачу Элан Малик. Иза, некъа тІера да а яьлла, аренга дІайирзира. Ткъа БалиІам виркхелана етта волавелира, иза некъа тІе яккха гІерташ. ²⁴ Цхъа хан яьлча, шинна а агІор пенаш а долуш, кемсийн шина бешана юккъехъ, некъ готта болчу меттехъ Везачу Элан Малик дІахІоьттира. ²⁵ Виркхелана юха а гира Везачу Элан Малик. Виркхело, пенна улло а таьІна, БалиІаман ког Іаьвдира. БалиІама виркхелана юха а йиттира. ²⁶ Кхин а цхъа хан яьлча, некъ готта болчу кхечу меттехъ юха а Везачу Элан Малик дІахІоьттира. Виркхелана меттиг яцара Маликана уллохула я аьтту, я аьрру агІор дехъаяла. ²⁷ Цу хенахъ, Везачу Элан Малик а гина, шена тІехиъна БалиІам а волуш, виркхела лаьтта охъайижира. БалиІам, дар а велла, виркхелана шен Іаса етта волавелира. ²⁸ Оцу меттехъ Везачу Эло виркхела йистхилийтира. Виркхело БалиІаме элира: «Аса хІун дина хъуна? Кхузза хІунда йитти ахъа суна?»

²⁹ БалиІама виркхеле жоп делира: «Хьо сох кхаьрдина-кх! Нагахъ санна сан карахъ тур делахъара, аса хІинццехъ юьйр яра хьо!»

³⁰ Ткъа виркхело БалиІаме элира: «Дуккха а хенахъ дуьйна тахханалц хьо сайна тІехъ лелош йолу хъан виркхела яц ткъа со? ХІинццалц цкъа а Іедал дарий ткъа сан и саннарг хъуна деш?»

БалиІама жоп делира: «Дацара», – аьлла.

³¹ Юха Везачу Эло БалиІаман бІаьргаш дІабиллира. Баттара даьккхина тур а долуш, некъа тІехъ лаьтташ долу Везачу Элан Малик гира БалиІамна. Иза цунна хъалха лаьтта бертал охъавуьйжира. ³² Везачу Элан Малико БалиІаме хаьттира: «ХІунда йиттира ахъа кхузза хъайн виркхелана? Хъуна дуьхъало ярхъама аравелира со, хІунда аьлча ахъа схъалаьцна некъ дегаз а бу Суна, иза бохамна тІебоьдуш хиларна. ³³ Ткъа хъан виркхела, шена со гича, некъа тІера дІайолура. Иштта кхузза хилира иза. Нагахъ виркхела, Сох къаькхина, юха ца яьлলেখъара, Аса хьо вийна хир вара, ткъа иза дийна юьтур яра».

³⁴ БалиІама Везачу Элан Малике элира: «Аса къа латийна, хІунда аьлча суна ца хаьара, хьо некъа тІехъ лаьтташ дуйла, суна дуьхъало ярхъама. Нагахъ ас дийриг хъуна гергахъ нийса дацахъ, со юхавоьрзур ву».

³⁵ Тпаккха Везачу Эло БалиIаме элира: «ХIан-хIа, хьо ваха мегар ду цу нахаца, амма варелахь, аса хьайна магийна дешнаш бен ма алахь». Тпаккха Балакхан геланчашца дIавахара БалиIам.

Балакх, БалиIам

³⁶ Шена БалиIам вогIу аьлла хезча, Балакх цунна духьал вахара. Иза вахара шен мехкан дозанна йистехь долчу Арнон-хин уллохь лаьтгачу муабахойн Iар-гIали чу. ³⁷ Шена БалиIам гича, Балакха цуьнга элира: «Аса хьуна тIе, хьобга схьавола аьлла, нах ца бакхийтира? Духьхьара хIунда ца веара хьо со волчу? Хьобга болчу ларамна хьуна совгIат далалур дацара ткьа соьга?»

³⁸ «Со хIинца кхузахь ву-кх, – элира БалиIама. – Со схьа-м веана, амма тамаш бу-кх, соьга ахьа бохург далур делахь. ХIунда аьлча сан бакьо яц сайга, Дала ала магийтинарг, бен дIаала». ³⁹ Балакхца вахана, Кхирьят-Хьуцот олучу метте веара БалиIам. ⁴⁰ Балакха сагIина лерина масех сту а, уьстагI а бийра. Церан жижигах дакъа БалиIамна а, цуьнца болчу баьччанашна а делира Балакха.

БалиIама духьхьара бина Делера хаам

⁴¹ ШолгIачу дийнахь Iуьйранна Балакх, шеца БалиIам а вугуш, Бамот-БаIал олучу гу тIе вахара. Цу меттера дIахьаьжча, Исраилан халкъан цьхьадолу дакъа гора царна.

23 ¹ БалиIама Балакхе элира: «Кхузахь сагIа доккху ворхI меттиг а кечьай, ворхI старгIа а, ворхI ка а балабе суна».

² Балакха кхочушдира БалиIама шега де аьлларг. Балакха а, БалиIама а сагIа доккхучу хIора меттигна тIе цьхьацца старгIа а, цьхьацца ка а сагIина доккхура. ³ БалиIама Балакхе элира: «Хьо хьайн дийнаташ дагоран сагIина уллохь Iе, ткьа со кхечу метте дехьавер ву. Веза Эла суна духьхьалван тарло. Цо суна мел гайтинарг Аса хьобга дIаэр ду». БалиIам ерзинчу лакхенна тIе вахара. ⁴ Цига Дела веара БалиIамна хьалха. «Аса сагIа доккху ворхI меттиг кечийна, – элира БалиIама, – царна хIоранна тIехь цьхьацца старгIа а, цьхьацца ка а сагIина лерина багийна ас».

⁵ Тпаккха Везачу Эло, Балакхе дIаала дезарг бага а диллина, БалиIаме Балакх волчу юхаверза элира. ⁶ БалиIам юхавирзича, Балакх хIинца а дийнаташ дагоран сагIа доккхучохь лаьтгаш вара. Цуьнца цьхьаьна лаьтгаш бара берриге муабахойн баьччанаш а.

⁷ Делера болу хIара хаам бира БалиIама:

«Балакха со Арам-махкара схьавалийра,

муабахойн паччахьо со малхбалехь болчу лаьмнашкара

схьакхайкхира,

„Схъа а волий, неІалт кхайкхадехъа Якъубан тІаьхъенна, сардам боллахъа Исраилан халкъана!“ – аылла.

- 8 Амма Дала неІалт ца кхайкхийнчунна аса муха кхайкхор ду неІалт?
Ткъа Везачу Эло сардам ца боьллинчунна аса муха буллур бу сардам?
- 9 Ломан боххъера дІахъаьжча а, го суна и халкъ, лекхачу гунаш тІера а хьобжу со цуьнга.
И халкъ дІакъаьстина дехаш ду, кхечу къаьмнашна юкъа а ца догІу иза.
- 10 Хъаьнга дагардалур дара чан санна дукха долу Якъубан халкъ?
Исраилан халкъан доьалгІа дакъа а хъаьнга дагардалур дара?
Делан лаамехъ волчун санна дІакхалхар хилахъара сан а!
Цу халкъан санна чаккхе хилахъара сан а!»

11 Балакха БалиІаме элира: «Ахъа суна дийриг хІун ду те? Аса сайн мостагІашна неІалт кхайкхадайтархъама схъавалийна хьо, ткъа хьо уьш декъалбеш ву?»

12 БалиІама, цунна жоп а луш, элира: «Везачу Эло сайга дІаала аьларг ма-дарра дІаала ца деза ткъа аса?»

БалиІама шозлагІа бина Делера хаам

13 Балакха БалиІаме элира: «Собца кхечу метте дІаволахъ, цигара гур дара хъуна и халкъ, дерриге а ца гуш, ткъа цуьнан дакъа гур дара. Оцу меттера дІа сан дуьхъа неІалт кхайкхадехъа царна». 14 Балакха Пасги-лам тІехъ йолчу Цапим-аренга валийра БалиІам. Цигахъ цо, сагІа доккху ворхІ меттиг а кечйина, цхъацца старгІа а, ка а беана, сагІа даьккхира.

15 БалиІама Балакхе элира: «Хьо кхузахъ дийнаташ дагоран сагІина юххехъ Іе, ткъа со дехъаволу, Далла дуьхъал а хІуттуш».

16 ТІаккха Везачу Эло, БалиІамна дуьхъал а веана, Балакхе дІаала дезарг бага а диллина, БалиІаме Балакх волчу юхаверза элира. 17 БалиІам юхавеача, Балакх дийнаташ дагоран сагІина юххехъ лаьтгаш вара, цуьнца цхъаьна муабакхон баьччанаш а бара. Шена тІевогІу БалиІам а гина, Балакха цуьнга хьаттира: «ХІун боху Везачу Эло?» 18 БалиІама жоп делира:

«Балакх, хъала а гІаттий, ладогІа соьга!
ЛадогІа соьга Ципуран кІант Балакх!»

- 19 Дела адам дац, Цо аьшпаш ца бутту.
Иза адамехъ схъаваьлла вац, Цо Шена дагадеанарг ца хуьйцу.
Ша йинчу чІагІонца ца лела ткъа Иза?
Ша дийр ду аьларг кхочушдийр дац ткъа Цо?

- 20 И халкъ декъалдар тЕдиллина суна.
Дала уьш декъалбина хилча, сан йиш яц иза хийца.
- 21 Якъубан тАьхъенна зулам хирг хилар гуш дац,
Исраилан халкъана бохам хирг хилар гуш дац.
Церан Веза Дела цаьрца ву!
Уьш баккхийберца кхойкхуш бу,
Иза шайн Паччахь хиларна.
- 22 Дала Мисар-махкара арадаьккхина и халкъ,
Буганан маIашкахь болу ницкъ а болуш.
- 23 Якъубан тАьхъенна дуьхьал лелийна бозбунчаллаш а
кхочушхир дац,
Исраилан халкъана дуьхьал тесна пал а кхочушхир бац.
Шен хенахь Якъубах лаьцна наха дуьйцур ду,
Исраилах лаьцна эр ду: „Иштта хIума дина-кх Дала!“
- 24 И халкъ стен лом санна дIахIутту,
шен ижу дIакхаллалц паргIат ца долу а,
ша хIаллакдинчеран цIий дIамаллалц дIа ца дуьжу а
лом санна хьалагIотту иза».
- 25 Балакха БалиIаме элира: «Ахья я неIалт ма кхайкхаде цу халкъана
я иза декъал а ма де».
- 26 БалиIама жоп делира Балакхе: «Ца элира ткъа аса хьобга, Везачу
Эло сайга де аьларг дийр ду аса аьлла?»

БалиIама кхозлагIа бина Делера хаам

27 ТIаккха Балакха элира БалиIаме: «Валохья, аса хьо кхечу метте
вуйгур вара. Дела реза хила тарло, оцу меттера сан дуьхья хьобга царна
неIалт кхайкхадайт!» 28 Балакха ПаIор цIе йолчу, яьссачу арахья бир-
зина болчу ломан боххье вигира БалиIам. 29 «СагIа доккху ворхI мет-
тиг суна кеч а яй, ворхI старгIа а, ворхI ка а суна кечбе», – элира
БалиIама. 30 Балакха кхочушдира шега БалиIама аьларг. Цо сагIа
доккхучу хIора меттигна тIехь, цхьацца старгIа а, ка а буйш, сагIа
даьккхира.

24 1 БалиIамна гора, Исраилан халкъ декъалдар Везачу Элана та-
мехь хилар, цундела цо, ша хьалха шозза деш ма-хиллара, пал
а ца тосуш, шен юьхь яьссачу аренгахья ерзийра. 2 Яьссачу аренда дIа-
хьяьжча, БалиIамна дерриг а Исраилан халкъ гира, шен тайпанашца,
меттамотт^д а хIоттийна, лаьтгаш. Делан Са доьссира БалиIамна тIе.

3 БалиIама хIара дешнаш элира:

«БеIаран кIанта БалиIама бина Делера хаам а,
сирла бIаьргаш болуш волчун хаам а бу хIара.

- 4 Делан дешнаш хезаш волчун хаам бу хІара.
Нуйцкълачу Дала сайна хълха хІоттийна сурт,
лаьтта а вужий, дІабиллинчу бІаьргашца го суна.
- 5 Якъубан халкъ! Мел хаза ду-кх хьан четарш!
Исраилан халкъ! Ма хаза ю-кх хьан хІусамаш!
- 6 ТоГеш санна, дІасаяьржина уьш,
хин йистошкара бошмаш санна, ю уьш!
Везачу Эло дІадоьгІна долу хаза хьожа йоуьйту сарап^д санна,
ю уьш!
- Хиш долчоьх лаьтташ долу баганан дитташ санна, ю уьш!
- 7 Церан чийлакаш* чуьра хи лаьтта тІехьоьхур ду,
церан хІух схьабевллачарна алссам хи хир ду.
АгІаг-паччахьал а лакхара хир ву церан паччахь.
Сийлахь а хилла дІахІуттур ю церан паччахьалла!
- 8 Дала Мисар-махкара арадаьккхина и халкъ.
БугІанан маІашкахь болу ницкъ бу цуьнгахь.
Шена дуьхьалдевлла халкъаш цоьсту цо,
мостагІчун даьІахкаш а оту цо,
шен пхерчий а кхуьссу цунна тІе.
- 9 Дижина Іуьллучу лосьмах тера ду и халкъ.
Хьан доккхур дара иза меттах?
Хьо декълвийриг декъала ву,
ткъа хьуна неІалт кхайкхош волчунна неІалт кхайкхор ду!»
- ¹⁰ ТІаккха Балакх чІоГІа дарвелира БалиІамна. Шен куьйгаш вов-
шах а тухуш, цо БалиІаме элира: «Аса сайн мостагІашна неІалт хьажо
схьавалийнера хьо, ткъа ахьа хІинца кхозлагІа а уьш декълбеш бу.
- ¹¹ Хьайн цІа дІагІо! Со, хьоьга болчу ларамна, хьуна совгІаташ дала
воллура, амма Везачу Эло ваьккхи хьо цу совгІатех».
- ¹² БалиІама Балакхе элира: «Аса ца аьллера ткъа ахьа суна тІебах-
кийтинчу геланчашка: ¹³ Нагахь Балакха детих а, деших а дуьзна долу
шен паччахьан цІа суна луш хилча а, Везачу Эло бохучунна тІера а
ваьлла, Цо магийтина доцу жима я доккха цхьа а хІума дан йиш яц
сан. Везачу Эло сайга схьабоххург бен дІаэр дац аса!»

БалиІама шега Делера тІаьхьара хилла хаам дІабовзийтар

¹⁴ «ХІинца со сайн халкъана тІе юхавоьрзу, амма хьуна дІахайита
лаьа суна. Аса дуьйцур ду хьоьга Исраилан халкъо хьох а, хьан халкъах
а ден долчух лаьцна». ¹⁵ БалиІама хІара дешнаш дІаэлира:

* 24:7 Чийлик — иза ведар ду.

24:9 а: Доладалар 49:9; б: Доладалар 12:3.

- «БеІаран кІанта БалиІама бина Делера хаам а,
Сирла бІаьргаш болуш волчун хаам а бу хІара.
16 Делан дешнаш хезаш волчун хаам бу хІара,
Веза Воккха Дела шена вевзаш волчу.
Нуьцкълчу Дала сайна хълхх хІоттийна сурт,
лътта а вьожна, дІабиллинчу бІаьргашца го суна.
17 Суна иза го, амма иза хІинцца дац.
Со цуьнга хььожу, амма иза гергга вац.
Цхьа Седа хьалабер бу Якъубан тІаьхьенах.
Паччахь вогІур ву Израилан халкъана юкъара.
Цо муабахойн бІаьштигаш а отур ю,
ШатГин ерриге тІаьхье а хььошур ю.
18 Цо Эдом-мохк а дІалоцур бу,
шен мостаГІа долу СеІиран халкъ а дІалоцур ду.
Ткъа Израилан халкъан ницкъ совбер бу.
19 Якъубан тІаьхьенах схъавер ву цхьа урхалхо,
ткъа гІалара шаьш кІелхьарбевларш хІаллакбийр бу цо».
20 Цу хенахь БалиІамна Іамалекхахой гира. Цо иштта дешнаш элира:
«Массо а къаьмнашна юкъахь
Іамалекхахойн къам хълхарниг ду,
амма эххар а иза дакъазадер ду!»
21 Цул тІаьхьа кхенахой гира БалиІамна, цо иштта дешнаш элира:
«Шу Іаш долу меттиг онда дІахІоттийна.
Шун бен тархан лакхенгахь бина бу.
22 Делахь а шу, кхенахой, дІадохур ду,
Ашура шу йийсаре дуьгучу дийнахь!»
23 Цул тІаьхьа БалиІама иштта дешнаш элира:
«ЭхІ, Дала и дерриге а дича, мила вахалур ву те?
24 Хитам-гІайре йолчуьра хІордкеманаш догІур ду.
Цара толам боккхур бу Ашуран а, Іебаран а халкъашна тІехь,
амма уьш шаьш а хІаллакьхир бу!»
25 БалиІам, хьала а гІаьттина, шен цІа дІавахара, ткъа Балакх, шен
новкъа а ваьлла, дІавахара.

Исраилхоша Шитим-меттехь цІушна Іамалъар

25 ¹ Шитим олучу меттехь шаьш меттамотт^д хІоттийна Іаш болчу хенахь, израилхой муабахойн зударшца лела буьйлабелира. ² Муабахойн зударша шайн цІушна лерина хІиточу саГІанийн тойнашка израилхой кхойкхура. Исраилхоша цаьрца цхьаьна саГІина деанарг а доура, церан цІушна Іибадат а дора. ³ Иштта, цигахь Бал-Іал-ПаІор цІе йолчу цІунна Іамал ян буьйлабелира израилхой.

Тпаккха Веза Эла чIогIа дарвелира Исраилан халкъана. ⁴ Мусага Везачу Эло элира: «Цу халкъан куьйгалхой берриш а, дIа а леций, байа а байий, дийнан серлонгахь Везачу Элана хьалха ирхьохка. Тпаккха Везачу Эло дерриге а Исраилан халкъана Шен дарвалар дIадоккхур ду».

⁵ Мусас исраилхойн кхелахошка элира: «Шух хIораммо а шайна юкьара БаIал-ПаIор-цIунна Iамал ян буйлабелларш байа».

⁶ Юха, Муса а, дерриг а Исраилан халкъ а гуламан четарна чуволлу-чохь тийжаш лаьтташ долчу хенахь, царна массарна а гуш, цхьана исраилхочо маданхойх йолу цхьа зуда шен вежаршна ялийра. ⁷ Шена и дерриг а гича, динан ден АхIаронан кIентан ЭлиIазаран кIанта Пайнехьаса, гулам а битина, шен гоьмукъ^д схьайицира. ⁸ Оцу исраилхочунна тIаьхье четар чу а ваьлла, цунах а, цуьнца йолчу зудчух а шен гоьмукъ чекх а баьккхина, и шиь дийра Пайнехьаса. Цо и дешшехь, исраилхой хIаллак а беш, царна юкьахь даьржина долу ун сецира.

⁹ Цу даьржинчу уьнах велларг ткъе виь эзар стаг вара.

¹⁰ Везачу Эло Мусага элира: ¹¹ «Динан ден АхIаронан кIентан ЭлиIазаран кIанта Пайнехьаса, исраилхошна юкьахь церан харцделанашка йолу Сан эмгаралла кхиамца гучу а йоккхуш, Исраилан халкъе йолу Сан дералла дIаерзийра. И бахьана долуш Аса и халкъ хIаллак ца дира, Сайн эмгаралла хиллехь а. ¹² Цундела ахьа Пайнехьасе дIахайьта, Аса бертан весет цуьнга до алий. ¹³ Цуьнга а, цуьнан ерриге тIаьхьене а весет до Аса, уьш массо а заманахь динан дай хир бу аьлла, хIунда аьлча шен Делан дуьхьа иза кхиамца лелара, исраилхойн кьинош дIа а дохуьйтуш».

¹⁴ Маданхойн зудчуьнца вийна волу исраилхо ШимIин тIаьхьенах болчу нехан куьйгалхо вара. Салун кIант Зимари вара иза. ¹⁵ Ткъа йийначу маданхойх йолчу зудчун цIе Кузаби яра. Иза маданхойн цхьана тукхаман куьйгалхо волчу Цурин йоI яра.

¹⁶ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁷ «Маданхошка инкарло йолуш а хила, уьш байа а байа, ¹⁸ хIунда аьлча шайн мекарлонца цара а шайн шуьга йолу инкарло гайтина. Цара шу ле ма дира, ПаIор олучу меттехь хиллачу гIуллакха тIехь а, маданхойн баьччанан йоI йолчу Кузабица доьзна долчу гIуллакха тIехь а. ПаIорехь хилларг бахьанехь нахана ун кхеттачу хенахь Кузаби, гоьмукъ а Iоьттина, йийнера».

Исраилан халкъ шозлагIа дагардар

26 ¹ Ун кхеттачул тIаьхьа Мусага а, динан ден АхIаронан кIант волчу ЭлиIазаре а Везачу Эло элира: ² «Дерриг а Исраилан халкъан, иза дагар а деш, хьесап де, церан доьзалшка хьаьбжжина.

Исраилхойн эскарехь гУллакх дан мегаш волчу, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолчу хІора боършачу стеган цІе дІаязье». ³ Шаьш Муаби-мехкан аренашкахь, Ерихон-гІалина юххерчу Йордан-хин йистехь, долчу хенахь, Мусас а, динан дас ЭлиІазара а халкъе элира: ⁴ «Везачу Эло Мусана тІедиллина ма-хиллара, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолу хІора боърша стаг дІаязве».

Мисар-махкара арабевлла исраилхой хІорш бара:

⁵ Исраилан дуьхъарлера доьзалхо волчу Раабанан тІаьхье иштта яра: Хъанахах бевллера хъанаххой, Палух – палуххой, ⁶ Хъацраних – хъацранихой, Кармах – кармахой. ⁷ Иштта дара Раабанан гаранаш. Уьш, багарбича, шовзткъе кхо эзар ворхІ бІе ткъе итт стаг вара (43730).

⁸ Палун кІант вара Элиаб. ⁹ Элиабан кхо кІант вара: Намуал, Датан, Абирам. Халкъо схъахаржина болу уьш, Мусана а, АхІаронна а дуьхьал а бевлла, Кхорахьна тІаьхьахІиттинчарна юкъабогІура, цара Везачу Элана дуьхьало ечу хенахь. ¹⁰ Цу хенахь, латта декъа а делла, уьш а, Кхорахь а лаьтто дІакхаьллира. Цаьрца цхъаьна Кхорахьна тІаьхьахІоьттина халкъ а делира, и ши бІе шовзткъе итт стаг цІеро вагийча. Исраилан халкъана дІахьедаран билгало хилира царех. ¹¹ Ткъа Кхорахьан тІаьхье дийна йисира.

¹² ШимІин тІаьхьенан гаранаш иштта дара: Намуалах бевллера намуалхой, Яминах – яминхой, Якинах – якинхой. ¹³ Зерахьах бевллера зерахьхой, Шаулах – шаулхой. ¹⁴ Иштта дара ШимІин гаранаш. Уьш, багарбича, ткъе ши эзар ши бІе стаг вара (22200).

¹⁵ Гадин тІаьхьенан гаранаш иштта дара: Цепонах бевллера цепонхой, Хъагих бевллера хъагихой, Шуних – шунихой, ¹⁶ Озних – ознихой, Іерах – Іерихой, ¹⁷ Ародих – ародихой, Ариэлих – ариэлахой. ¹⁸ Иштта дара Гадин гаранаш. Уьш, багарбича, шовзткъа эзар пхи бІе стаг хилира (40500).

¹⁹ Іаьр а, Онан а ЯхІудан кІентех шиь вара. Ткъа уьш КанаІан-махкахь дІакхелхинера. ²⁰ ЯхІудан тІаьхьенан гаранаш иштта дара: Шейлин тІаьхьенах бевллера шейлахой, Парасах – парасхой, Зерахьах – зерахьхой. ²¹ Парасан тІаьхье иштта яра: Хъацраних бевллера хъацранихой, Хъамалах – хъамалхой. ²² Иштта дара ЯхІудан гаранаш. Уьш, багарбича, кхузткъе ялхитта эзар пхи бІе стаг хилира (76500).

²³ Иссарханан тІаьхьенан гаранаш иштта дара: ТовлаІах бевллера товлаІхой, Пувех – пувахой, ²⁴ Яшабах – яшабхой, Шимронах – шимронхой. ²⁵ Иштта дара Иссарханан гаранаш. Уьш, багарбича, кхузткъе виь эзар кхо бІе стаг хилира (64300).

²⁶ Забулан тІаьхьенан гаранаш иштта дара: Серадах бевллера серадхой, Элонах – элонхой, Яхьлаалах – яхьлаалхой. ²⁷ Иштта дара

Забулан гаранаш. Уьш, багарбича, кхузткъа эзар пхи бIе стаг хилира (60500).

²⁸ Юсупан тIаьхьенан гаранаш цуьнан ши кIант волчу Маннашехула а, Эпраймехула а дара.

²⁹ Маннашан тIаьхье иштта яра: Макирах бевллера макирхой. Макиран кIант хилла ГалIад. ГалIадах бевллера галIадхой. ³⁰ ГалIадан тIаьхье иштта хилла: ЙиIазарх бевллера йиIазархой, ткъа Хьелаках — хьелакаххой, ³¹ Асриалах — асриалхой, Шехемах — шехемхой, ³² ШамидаIах — шамидаIахой, Хьепарах — хьепархой. ³³ Хьепаран кIант волчу Цалпихьадан кIентий бацара, йоIарий бен. Цалпихьадан йоIарийн цIераш хIорш яра: Махьила, Нулат, Хьугила, Малка, Тирца. ³⁴ Иштта дара Маннашан гаранаш. Уьш, багарбича, шовзткъе шийтта эзар ворхI бIе стаг вара (52700).

³⁵ Эпрайман тIаьхье шен гаранашца иштта яра: Шутлахьих бевллера шутлахьихой, Бахрих — бахрихой, Тахьанах — тахьанхой. ³⁶ Шутлахьин тIаьхье иштта яра: Iаьранах бевллера Iаьранхой. ³⁷ Иштта дара Эпрайман гаранаш. Уьш, багарбича, ткъе шийтта эзар пхи бIе стаг вара (32500).

Иза яра Юсупан ерриге а тIаьхье цуьнан гаранашца.

³⁸ Бен-Яманан тIаьхьенан гаранаш иштта дара: БулаIах бевллера булаIахой. Ашбелих — ашбелихой, Ахьирамах — ахьирамхой, ³⁹ Шапу-Памах бевллера шапумхой, Хьупамах — хьупамхой. ⁴⁰ БулаIан кIентий бара: Арди, НаIаман. Ардих бевллера ардихой, НаIаманых — наIаманхой. ⁴¹ Иштта дара Бен-Яманан тIаьхье шен гаранашца. Уьш, багарбича, шовзткъе пхи эзар ялх бIе стаг вара (45600).

⁴² Данан тIаьхьенан гара иштта дара: Шухьамах бевллера шухьамхой. Иза дара Данан гара. ⁴³ Шухьаман тIаьхьенах берш багарбича, уьш берриш кхузткъе виь эзар виь бIе стаг вара (64400).

⁴⁴ Ашаран тIаьхьенан гаранаш иштта дара: Иманих бевллера иманихой, Ишвих — ишвихой, БериIах — бериIахой. ⁴⁵ БериIан тIаьхьенах бевлларш хIорш бара: Хьебарх бевллера хьебархой, Малкиалх — малкиалхой. ⁴⁶ Ашаран йоIан цIе яра Серахь. ⁴⁷ Иштта дара Ашаран гаранаш. Уьш, багарбича, шовзткъе кхойтта эзар виь бIе стаг вара (53400).

⁴⁸ Напталан тIаьхьенан гаранаш иштта дара: Яхьциалах бевллера яхьциалхой, Гуних — гунихой, ⁴⁹ Йицарх — йицархой, Шиламах — шиламхой. ⁵⁰ Иштта дара Напталан гаранаш. Уьш, багарбича, шовзткъе пхи эзар виь бIе стаг вара (45400).

⁵¹ Багарбинчарна юкъабаханчу исрайлхойн терахь дара ялх бIе цхьа эзар ворхI бIе ткъе итт стаг (601730).

⁵² Везачу Эло Мусага элира: ⁵³ «ТIаьхьенна гуттаренна а делла латта дIасадекъа деза, оцу гаранашна лаьттан дакъош кхачийтархьама,

церан терахье хьаьжжина. ⁵⁴ Гара доккха делахь, цунна лаьттан доккхал долу дакъа а кхачийта, ткъа жима гара делахь, дакъа а жимах дерг кхачийта. Царна хЮоранна а кхочун долу лаьттан дакъа дагардинчу халкъе хьаьжжина хилийта. ⁵⁵ Кхаж а тосуш, латта дАсадекъа. ХЮора гаранна, шен тайпанан ден цАре хьаьжжина, махкахь долу лаьттан дакъа кхочур ду. ⁵⁶ Доккхачу а, жимачу а тайпанашна юкъахь лаьттан дакъош кхаж тасарца дАсасадокъур ду».

⁵⁷ Левихойн тАаьхенах багарбинарш шен гаранашца иштта бара: Пиршанах бевллера гИршанхой, КхахАатах – кхахАатхой, Мерарих – мерарихой. ⁵⁸ Левин гаранаш иштта дара: Ливанин гара, Хьевронан гара, Махьлин гара, Мушхьин гара, Кхорахьан гара. КхахАатан хилира кАнт Иамрам. ⁵⁹ Иамраман зудчун цЕ Йохабадат яра. Иза а яра Левин тайпанах схьаяьлла. Иза Мисар-махкахь дуьнен чу яьллера. Иамраман а, Йохабадатан а ши кАнт вара: АхАарон а, Муса а. Иштта цхьа йоА а яра церан, цу шина кАнтан йиша йолу Марем. ⁶⁰ АхАаронан кАнттий хЮорш бара: Надаб, АбихЮу, ЭлиАзар, Итамар. ⁶¹ Ткъа Надаб а, АбихЮу а велира, хЮунда аьлча Везачу Эло магийна йоцучу цАергахь даьккхинера цу шиммо Везачу Элана лерина сага. ⁶² Дерриге а цхьа бутг цул лакхара а хан йолу халкъ дагардича, царна юкъахь боьршачу нахах ткъе кхоь эзар стаг хилира. Левихой дерриге а Израилан халкъаца цхьаьна багар ца бинера, хЮунда аьлча исраилхошна юкъахь царна лаьттан дакъа ца кхаьчнера.

⁶³ Оццул дара Мусас а, динан дас ЭлиАзара а дагардина долу Муаби-мехкан аренашкахь, Ерихон-гАлина юххехь долчу Йордан-хин йистехь хилла долу Израилан халкъ. ⁶⁴ Тохара хьалха Синай яьссачу араьх Мусас а, динан дас АхАарона а дагардинчарах цхьа а адам хИнца дагардинчу халкъана юкъахь дацара. ⁶⁵ Везачу Эло хАетахьлерчу исраилхошка аьллера, уьш яьссачу араьх берриге а хАллакьхир бу. Царах цхьа а дийна ца виснера, Епунин кАнт Килаб а, Нунин кАнт ЮшаА а воцург.

Цалпихьадан йоАарий

27 ¹ Хьепаран кАнтан а, ГалАдан кАнтан а, Макиран кАнтан а, Маннашан кАнтан а, Юсупан кАнт волчу Цалпихьадан пхи йоА яра: Махьила, НуАат, Хьугила, Малка, Тирца. ² И зударий, гуламан четаран чуволлучу метте а баьхкина, Мусана а, динан дена ЭлиАзарна а, халкъан куьйгалхошна а, дерриг Израилан халкъана а хьалха дАхИиттира. Цара элира: ³ «Яьссачу араьх тхан да велира. Везачу Элана дуьхьалваьллачу Кхорахьна тАаьхьаИиттинчу нахана юкъахь

^{26:60} Лелар 3:2. ^{26:61} Иамалъяр 10:1, 2; Лелар 3:4. ^{26:65} Лелар 14:26-35.

вацара иза, ткъа шех даьлла къа бахъана долуш веллера иза. Тхан ден кІентий бацара. ⁴Тхан ден кІентий ца хиларна, цуьнан цІе дуьнен чуьра дІаяйа езий те? Тхан ден вежаршна юкъахь тхуна а лаьттан дакъа кхачийтахъара».

⁵ Мусас и гІуллакх Везачу Элана тІедаьхьира. ⁶ Везачу Эло Мусага жоп делира: ⁷ «Цалпихъадан йоІарша нийса боху. Церан ден вежаршна юкъахь царна а лаьттан дакъа кхачийта. Церан дена догІуш хилла долу лаьттан дакъа цуьнан метта царна кхачаде. ⁸ Ткъа Исраилан халкъана тІе а дуьллуш, хІара дІахъедар де: „Нагахь цхьаннан кІант ца хиллехь, иза велча, цу стеган лаьттан дакъа цуьнан йоІана дІадала деза. ⁹ Ткъа нагахь стеган йоІ а ца хиллехь, цу стеган лаьттан дакъа цуьнан вежаршна дІадала деза. ¹⁰ Нагахь санна цу стеган вежарий ца хиллехь, цуьнан лаьттан дакъа дІадала деза цуьнан ден вежаршна. ¹¹ Ткъа нагахь санна цу стеган ден вежарий ца хиллехь, и лаьттан дакъа цуьнан гаранехь уггаре а юххера волчу гергарчу стагана дІадала деза, иза цуьнан дола а доккхуш. Веза Эла волчу Аса Мусана тІедиллина ма-хиллара, исраилхошна юкъахь долу парз хир ду иза“».

Мусана тІаьхъа ЮшаІ дІахІоттар

(Карлабаьккхинарг 31:1-8)

¹² Везачу Эло Мусага элира: «Іабарим цІе йолчу лаьмнийн регІахь болчу хІокху лома тІе а валий, цу тІера дІахъажа Аса Исраилан халкъана луш долчу лаьтте. ¹³ Цу лаьтте дІахъаьжначул тІаьхъа, хьо дІа а кхелхина, хъайн дайх дІакхетар ву, хъан ваша АхІарон дІа-ма-кхеттара, ¹⁴ хІунда аьлча Цин цІе йолчу яьссачу араьхь хиш долчу меттехь халкъ карзахдаьллачу хенахь, ахъа а, АхІарона а, Аса шуьшинна тІедиллинчунна дуьхьал а волуш, халкъана хьалха Сан возалла къобал ца дира». (Уьш дара Цин цІе йолчу яьссачу араьхь долчу Мериба-Кхадеш-шовданан хиш.)

¹⁵ Мусас Везачу Эле жоп делира: ¹⁶ «Ва Веза Эла, муьлххачу а дегІана чохь долчу синан Дела, хІокху халкъана тІехь куьйгалхо хила везарг къобалвехъа, ¹⁷ халкъ дІадуьгун волу а, тІом бечу хенахь нахана тІехь урхалла ден волу а, Везачу Элан халкъ Іу воцу жа санна ца дийситархъама». ¹⁸ ТІаккха Везачу Эло Мусага элира: «Шена чохь доьналлин са долуш волчу Нунин кІантана ЮшаІана хъайн куьйгаш тІедахка. ¹⁹ Иза, динан дена ЭлиІазарна хьалха а, дерриге а халкъана хьалха а дІа а хІоттавай, царна хьалха урхаллин гІуллакх дарна къобалве. ²⁰ Хъайн олаллин дакъа ло цунна, Исраилан дерриге а халкъ

^{27:7} Лелар 36:2. ^{27:12-14} Карлабаьккхинарг 3:23-27; 32:48-52. ^{27:17} Сулим 22:17; Яхъазкхиал 34:5; Магтай 9:36; Марк 6:34. ^{27:18} Арадаккхар 24:13.

пунна муьтIахь хилийтархьама. ²¹ ЮшаI динан да^д волчу ЭлиIазарца воьзна хир ву, хIунда аьлча ЮшаIана тIера ЭлиIазара Везачу Эле хаттар дийр ду Урим це йолчу безачу тIулгаца. Везачу Элан тIедилларца ЮшаI а, дерриге а Израилан халкъ а тIама дIагIур ду я юхадобьрзур ду». ²² Везачу Эло шена тIедиллинарг кхочушдира Мусас. Динан дена ЭлиIазарна а, дерриг халкъана а хьалха дIахIоттийра цо ЮшаI. ²³ ЮшаIана тIе шен куьйгаш а дехкина, иза къобалвира Мусас, Везачу Эло шена тIедиллина ма-хиллара.

ХIора дийнахь доху сагIанаш

(Арадаккхар 29:38-46)

28 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Израилхошна тIе а дуьллуш, ахьа иштта дIаала: „Варелаш! Билгалъяхьначу хенашкахь Суна лерина долу Сан кхачанан сагIанаш дахалаш. И сагIанаш цIера тIехь даха дезаш ду, ткъа церан хьожа Суна тамехь хир ю“.

³ Цаьрга иштта дIаала: „ЦIера тIехь аша Везачу Элана лерина даккха дезаш долу сагIа хIара ду: хIора денна бан беза дийнаташ дагоран сагIина лерина шо кхаьчна болу шайна тIехь цхьа а сакхт доцу ши боьрша Iахар. ⁴ Цхьа Iахар Iуьйранна баго беза, шолгIаниг – суьйранна. ⁵ ХIора сагIанца кIен сагIина лерина дан деза шех хIинан^д добалгIа дакъа тоьлла долчу зайтдаьттанца эдина долу бархI кад тоьлла дама. ⁶ Иза ду хIора дийнахь доккху дагоран сагIа, Синай-лома тIехь долийна долу. Иза цIера тIехь даьккхина сагIа ду, ткъа цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь ю. ⁷ Иштта дийнаташ дагоран сагIа доккхучу хенанхь чагIаран сагIа а даккха деза. ХIора Iахарца цхьаьна дан деза хIинан добалгIа дакъа долу чагIар. Иза Везачу Элана лерина сагIа ду, езачу меттехь дотта деза иза. ⁸ Шаьш Iуьйранна доккхуш ма-хиллара, суьйранна а даккха деза аша дагоран сагIа, шолгIа Iахар а багош, цуьнца цхьаьна кIен сагIа а, чагIаран сагIа а доккхуш. Иза хир ду Везачу Элана тамехь йолу хьожа йохуьйту цIера тIехь даьккхина сагIа“».

Шоьтан дийнахь доху сагIанаш

⁹ «Далла леринчу шоьтан дийнахь а бан беза шо кхаьчна болу ши боьрша Iахар, шайна тIехь цхьа а сакхт доцуш болу. Цуьнца цхьаьна кIен сагIина лерина дан деза зайтдаьттананх эдина долу ялхитта кад тоьлла кIен дама а, цуьнца цхьаьна чагIаран сагIина лерина чагIар а. ¹⁰ ХIора дийнахь доккхучу сагIина а, цуьнца догIучу чагIаран сагIина а тIетобхна дохуш долу Далла леринчу шоьтан деношкахь шатайпа доху дагоран сагIа ду иза».

^{27:21} Арадаккхар 28:30; Шамьал 14:41; 28:6. ^{27:23} Карлабаьккхинарг 31:23.

Бутт цИинлучу хенахь доху дагоран саГІанаш

¹¹ «ХІора беттан хьалхарчу дийнахь Везачу Элана лерина дийнаташ дагоран саГІанаш даха. Иштта дийнаташ дан деза аша: шайна тІехь цхьа а сакхт доцу ши старГІа, цхьа ка, шо кхаьчна болу ворхІ боьрша Іахар. ¹² ХІора старГІица цхьаьна кІен саГІина лерина зайтдаьттанах эдина долу цхьа сахь тоьлла кІен дама а дан деза аша. Ткъа коьмаца дан деза кІен саГІина лерина зайтдаьттанах эдина долу ялхитта кад тоьлла кІен дама. ¹³ Иштта хІора Іахарца дан деза кІен саГІина лерина долу зайтдаьттанах эдина бархІ кад тоьлла кІен дама. Иза цІера тІехь даьккхина долу дагоран саГІа ду, ткъа цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь ю. ¹⁴ ЧаГІаран саГІина лерина цхьана старГІица цхьаьна аххІин чаГІар а, коьмаца цхьаьна хІинан кхоалГІа дакъа чаГІар а, цхьана Іахарца цхьаьна хІинан доьалГІа дакъа чаГІар а дан деза. Цу тайпана дийнаташ дагоран саГІа даккха деза шеран хІора бутт болалучу хенахь. ¹⁵ Шайш хІора дийнахь дохучу дийнаташ дагоран а, чаГІаран а саГІанел сов Везачу Элана лерина кьинан саГІина лерина цхьа бож яло еза аша».

Пасахьан дезачу дийнахь доху саГІанаш

(Іамальяр 23:5-14)

¹⁶ «Шеран хьалхарчу беттан дейтталГІачу дийнахь Везачу Элана лерина Пасахьан дезде хир ду. ¹⁷ Ткъа цу беттан пхуйьтталГІачу дийнахь кхин дезде а долалур ду. ВорхІ дийнахь совсоза болчу бедах деттина бепиг даа деза. ¹⁸ Цу дезачу денойн хьалхарчу дийнахь беда гулам дІахІотто беда аша. Цу дийнахь вукху деношкахь санна болу болх ма бе. ¹⁹ ЦІера тІехь даьккхина саГІа санна, Везачу Элана лерина дийнаташ дагоран иштта саГІа даккха: ши старГІа а, цхьа ка а, шо кхаьчна болу ворхІ Іахар а. Уьш тІехь цхьа а сакхт доцуш хила беда. ²⁰ Иштта цаьрца цхьаьна кІен саГІина лерина зайтдаьттанах эдина долу тоьлла кІен дама а кечде: хІора старГІица ткъе биь кад дама, коьмаца ялхитта кад дама, ²¹ ткъа ворхІ Іахарх хІоранца бархІ кад дама. ²² Кьинан саГІина лерина цхьа бож яло еза, шайн дуюьха кьинош дІадахаран Іадат кхочушдархьама. ²³ ХІора дийнахь, шайш дохучу Іуьйренан дагоран саГІанел совдахий дахалаш хІара саГІанаш. ²⁴ Иштта кІиранан хІора дийнахь кечделаш шайх йоГІу хаза хьожа Везачу Элана тамехь хуьлу а, цІера тІехь даьхна долу а хІара кхачанан саГІанаш. Шайш хІора дийнахь дохучу дийнаташ

^{28:16} Арадаккхар 12:1-13; Карлабаьккхинарг 16:1, 2. ^{28:17-25} Арадаккхар 12:14-20; 23:15; 34:18; Карлабаьккхинарг 16:3-8.

дагоран саҕанел совдахий даха и саҕанаш. ²⁵ Цул тҕаьхья ворхІалгІачу дийнахь а беза гулам дІахІотто беза аша. Цу дийнахь вукху деношкахь санна болу болх ма бе».

Ялта чудерзоран дезачу денна лерина доху саҕанаш
(Гамальяр 23:15-22)

²⁶ «Дуьххьярлера ялта схьаэцаран де долчу, ШавуІот^д це йолчу дезачу дийнахь, шайн керлачу ялтх Везачу Элана лерина кІен саҕа шашь даьккхича, аша беза гулам дІахІоттабе, ткья вукху деношкахь санна болу болх ма бе. ²⁷ Шех йогІу хаза хьожа Везачу Элана тамехь хуьлуш долу дийнаташ дагоран иштта саҕа даккха: ши старҕа а, цхья ка а, шо кхьячна болу ворхІ боьрша Іахар а. ²⁸ Цаьрца цхьяьнадогІу кІен саҕанаш а даха: хІора старҕица зайтдаьттанах эдина долу ткье биь кад тоьлла кІен дама а, коьмаца ялхитта кад дама а, ²⁹ ткья хІора Іахарца бархІ кад дама а. ³⁰ Иштта кьинан саҕина лерина цхья бож яло еза, шайн дуьхья кьинош дІадахаран Іадат кхочушдархьяма. ³¹ Цу тайпана, хІора Іуьйранна дохуш долчу дийнаташ дагоран а, кІен а саҕанел совдахий, да Суна уьш, церан чаҕаран саҕа а доккхуш. Аша саҕина далос долу дийнаташ шайна тІехь цхья а сакхт доцуш хила деза».

Локхучу маІийн деза де
(Гамальяр 23:23-25)

29 ¹ «ВорхІалгІачу беттан хьалхарчу дийнахь, аша беза гулам дІахІоттабе. Цу дийнахь вукху деношкахь санна болу болх ма бе. Локхучу маІийн деза де хир ду шуна. ² Везачу Элана тамехь йолу хаза хьожа хьалайохуьйту дийнаташ дагоран саҕа иштта даккха: цхья старҕа а, цхья ка а, шо кхьячна болу ворхІ боьрша Іахар а. Масо а и дийнаташ шайна тІехь сакхт доцуш хила деза. ³ Цаьрца цхьяьна кІен саҕина лерина зайтдаьттанах эдина долу тоьлла кІен дама а кечде: хІора старҕица ткье биь кад дама, коьмаца ялхитта кад дама, ⁴ ткья ворхІ Іахарх хІоранца дан деза бархІ кад дама. ⁵ Кьинан саҕина лерина цхья бож яло еза, шайна тІера кьинош дІадахаран Іадат кхочушдаьтархьяма. ⁶ Везачу Эло тІедиллина ма-хиллара, хІора баттахь дохучу дийнаташ дагоран саҕанел а, цуьнца цхьяьна дохучу кІен саҕанел а, хІора дийнахь дохучу дийнаташ дагоран саҕанел а, цуьнца цхьяьна дохучу кІен а, чаҕаран а саҕанел а сов доккхуш ду хІара саҕа. Иза цІера тІехь даьккхина саҕа ду, ткья цуьнан хьожа Везачу Элана тамехь хуьлу».

^{28:26-31} Арадаккхар 23:16; 34:22; Карлабаьккхинарҕ 16:9-12.

*Къинош д'Адахаран дийнахъ доху саг'Анаш**(Гамалъяр 23:26-32)*

⁷ «Оцу ворх'Алг'Ачу беттан уьтталг'Ачу дийнахъ аша беза гулам д'А-х'Юттабе. Массо а х'Уманна т'Ера марха^а а кхобуш, цхъа а тайпа болх ма бе цу дийнахъ. ⁸ Везачу Элана тамехъ йолу хаза хьожа йог'У дийна-таш дагоран саг'А даккха: цхъа старг'А а, цхъа ка а, шо кхаьчна болу ворх'А боьрша Iахар а бай. Уьш т'Ехъ сакхт доцуш хила деза. ⁹ Цаьрца цхъаьна к'Ен саг'Ана лерина х'Ора дийнатца зайтдаьттанах эдина до-лу тоьлла к'Ен дама а кечде: х'Ора старг'Аца ткъе биъ кад дама, коьма-ца ялхитта кад дама, ¹⁰ Иштта оцу х'Ора ворх'А Iахарца дан деза барх'А кад дама. ¹¹ Къинош д'Адахаран Iадат кхочушдечу хенахъ шайш доху-чу къинан саг'Анел а, х'Ора дийнахъ аша дохучу дийнаташ дагоран а, цаьрца дохучу к'Ен а, чаг'Аран а саг'Анел сов цхъа бож къинах долу са-г'А санна яккха еза аша».

*Кхалорийн дезачу деношкахъ доху саг'Анаш**(Гамалъяр 23:33-44)*

¹² «Ворх'Алг'Ачу беттан пхуйтталг'Ачу дийнахъ аша беза гулам д'А-х'Юттабе. Кхечу деношкахъ санна болу болх а ца беш, Везачу Элана лерина долу и дезде ворх'А дийнахъ дазде аша. ¹³ Шех хаза хьожа йог'У Везачу Элана тамехъ хуьлу дийнаташ дагоран иштта саг'А даккха ц'Е-ра т'Ехъ: кхойтта старг'А а, ши ка а, шо кхаьчна болу бейтта боьрша Iахар а. И дийнаташ шайна т'Ехъ сакхт доцуш хила деза. ¹⁴ Цаьрца цхъаьна к'Ен саг'Ана лерина х'Ора дийнатца зайтдаьттанах эдина до-лу тоьлла к'Ен дама а кечде: кхойтта старг'Анах х'Оранца ткъе биъ кад дама, шина коьмах х'Оранца ялхитта кад дама, ¹⁵ бейтта Iахарх х'О-ранца барх'А кад дама. ¹⁶ Къинан саг'Ана лерина яло еза цхъа бож. Уьш хир ду аша х'Ора дийнахъ дохучу дагоран а, к'Ен а, чаг'Аран а саг'Анел совдаьхна дохуш долу саг'Анаш.

¹⁷ Шолг'Ачу дийнахъ яло еза шийтта старг'А а, ши ка а, шо кхаьчна болу бейтта Iахар а. Уьш шайна т'Ехъ сакхт доцуш хила деза. ¹⁸ Стар-г'Анашца а, койшца а, Iахаршца а цхъаьна, церан терахье хъаьджи-на, к'Ен а, чаг'Аран а саг'Анаш даха, шайна т'Едиллина ма-хиллара. ¹⁹ Ткъа х'Ора дийнахъ шайш дохучу дийнаташ дагоран а, к'Ен а, ча-г'Аран а саг'Анел совдаьккхина къинан саг'Ана лерина цхъа бож яло еза аша.

²⁰ Кхозлаг'Ачу дийнахъ яло еза цхъайтта старг'А а, ши ка а, шо кхаьч-на болу бейтта Iахар а. Уьш т'Ехъ сакхт доцуш хила деза. ²¹ Цаьрца

цхъаьна дан деза кIен а, чагIаран а сагIанашна лерина долу хIума, ялийначу старгIанийн а, койн а, Iахарийн а терахье хъаьжжина, Везачу Эло тIедиллина ма-хиллара. ²² Ткъа хIора дийнахь шаш дохучу дийнаташ дагоран а, кIен а, чагIаран а сагIанел совдаьккхина кIинан сагIина лерина цхъа бож яло еза аша.

²³ ДобалгIачу дийнахь яло еза итт старгIа а, ши ка а, шо кхаьчна болу бейтта Iахар а. Уьш шайна тIехь сакхт доцуш хила деза. ²⁴ Цаьрца а дан деза кIен сагIина а, чагIаран сагIина а лерина дахьаш дерг. Везачу Эло тIедиллина ма-хиллара, ялийначу старгIанийн а, койн а, Iахарийн а терахье хъаьжжина, хила деза иза. ²⁵ Ткъа хIора дийнахь шаш дохучу дийнаташ дагоран а, кIен а, чагIаран а сагIанел совдаьккхина кIинан сагIина лерина цхъа бож яло еза аша.

²⁶ ПхобалгIачу дийнахь яло еза исс старгIа а, ши ка а, шо кхаьчна болу бейтта Iахар а. Уьш тIехь сакхт доцуш хила деза. ²⁷ Цаьрца а дан деза кIен а, чагIаран а сагIанашна дахьаш дерг. Везачу Эло тIедиллина ма-хиллара, сагIина лерина ялийначу старгIанийн а, койн а, Iахарийн а терахье хъаьжжина дан деза иза. ²⁸ Ткъа хIора дийнахь шаш дохучу дийнаташ дагоран а, кIен а, чагIаран а сагIанел совдаьккхина кIинан сагIина лерина цхъа бож яло еза аша.

²⁹ ЙолхалгIачу дийнахь яло еза бархI старгIа а, ши ка а, шо кхаьчна болу бейтта Iахар а. Уьш тIехь сакхт доцуш хила деза. ³⁰ Цаьрца дан деза кIен а, чагIаран а сагIанашна лерина дахьаш дерг. Иза хила деза, Везачу Эло тIедиллина ма-хиллара, ялийначу старгIанийн а, койн а, Iахарийн а терахье хъаьжжина. ³¹ Ткъа хIора дийнахь шаш дохучу дийнаташ дагоран а, кIен а, чагIаран а сагIанел совдаьккхина кIинан сагIина лерина цхъа бож яло еза аша.

³² ВорхIалгIачу дийнахь яло еза ворхI старгIа а, ши ка а, шо кхаьчна болу бейтта Iахар а. Уьш тIехь сакхт доцуш хила деза. ³³ Цаьрца а дан деза кIен а, чагIаран а сагIанашна лерина дахьаш дерг. Везачу Эло тIедиллина ма-хиллара, сагIина лерина ялийначу старгIанийн а, койн а, Iахарийн а терахье хъаьжжина хила деза иза. ³⁴ Ткъа хIора дийнахь шаш дохучу дийнаташ дагоран а, кIен а, чагIаран а сагIанел совдаьккхина кIинан сагIина лерина цхъа бож яло еза аша.

³⁵ БархIалгIачу дийнахь беза гулам дIахIоттабе. Вукху деношкахь санна болу бол ма бе цу дийнахь. ³⁶ Шех хаза хьожа йогIу Везачу Элана тамехь хуьлу дийнаташ дагоран иштта сагIа даккха цIера тIехь: цхъа старгIа а, цхъа ка а, шо кхаьчна болу ворхI Iахар а. Уьш тIехь сакхт доцуш хила деза. ³⁷ Цаьрца дан деза кIен а, чагIаран а сагIанашна лерина дахьаш дерг. Везачу Эло тIедиллина ма-хиллара, сагIина лерина ялийначу старгIанийн а, койн а, Iахарийн а терахье хъаьжжина, дан деза иза. ³⁸ Ткъа хIора дийнахь шаш дохучу дийнаташ

дагоран а, кIен а, чагIаран а сагIанел совдаьккхина, кIинан сагIина лерина цхьа бож яло еза аша.

³⁹ Иштта, шайн динан дезачу деношкахь цу тайпана дийнаташ дагоран а, кIен а, чагIаран а, бертан а сагIанаш даха. Шаьш йина чIагIо кхочушхилийтархьама я шайн деган лаамца дохучу сагIанел совдахий даха и сагIанаш».

30 ¹ Везачу Эло шена тIедиллинарг дерриге а дIадийцира Мусас Исраилан халкъе.

Нигат дарх лаьцна

² Исраилхойн тайпанийн куьйгалхошка Мусас элира: «Везачу Эло вайна хIара тIедуьллу: ³ Нагахь цхьаммо Везачу Элана нигат дахь, я, шен сих дуй а бууш, цхьа хIума дан ша дехкахь, цо шен дош дохо ца деза. Ша дийр ду аьлла, тIе мел лаьцнарг кхочушдан деза цо.

⁴ Нагахь шен ден цIахь Iаш йолчу йоIстага Везачу Элана нигат дахь, я, шен сих дуй а бууш, цхьа хIума дан ша дехкахь, ⁵ ткъа цу йоIан дена, цо дина нигат я, шен сих дуй а бууш, цхьа хIума дан цо дехкар дIахезча, дуьхьало а ца еш иза IадIийча, йоIа мел дина нигат а, цо, шен сих дуй а бууш, кхочушдан ша дихкина хIума а кхочушдан деза. ⁶ Ткъа нагахь цу йоIан дена, и хIума дIа а хезна, цо дуьхьало яхь, цо мел дина нигат а, я цу йоIа, шен сих дуй а бууш, кхочушдан ша дихкина мел доллу хIума а кхочушдан дезаш дац. Везачу Эло цунна гечдийр ду, цу йоIан дас цунна дуьхьало йина дела.

⁷ Нагахь и йоI маре яханехь, ша дина нигат я, шен сих дуй а бууш, дукха сихьелла ша делла дош шена тIехь доллушехь, ⁸ ткъа цуьнан майрачо, шена и дIахезча, цхьа а тайпа дуьхьало ца яхь, цу йоIа дина нигаташ а, я, шен сих дуй а бууш, цо ша йоьккуш йина чIагIонаш а кхочушгьян езаш ю. ⁹ Ткъа нагахь маре яханчу цу йоIан майрачо, шена дIахезча, дуьхьало яхь, йоIана тIехь долу нигат а, дукха сихьелла шен сих цо делла дош а майрачо дохор ду, Везачу Эло цу йоIана геч а дийр ду.

¹⁰ Йисина я дIакъаьстина Iаш йолчу зудчо дина нигат — шен сих цо ша йихкина муьлхха а чIагIо — кхочушгьян езаш ю. ¹¹ Нагахь зудчо шен майрачун цIентIехь нигат динехь я, шен сих дуй а бууш, цхьа хIума дан ша дехкахь, ¹² ткъа майрачунна иза дIахезча, цо, вист а ца хуьлуш, дуьхьало а ца еш, иза дитинехь, цу зудчо дина нигаташ а, цо, шен сих дуй а бууш, ша йоьккуш йина чIагIонаш а кхочушхир ю. ¹³ Амма нагахь санна зудчун майрачо шена и дIахезча, уьш дохадахь, зудчун багах мел даьлла нигат а, цо шена доьккуш йина чIагIо а кхочушгьян

^{30:3} Карлабаьккхинарг 23:21-23; Маттай 5:33.

езаш яц. Цуьнан майрачо и хIума дохийна дела, Везачу Эло цу зудчунна гечдийр ду. ¹⁴ Цу зудчо дина муьлхха нигат а, дуй а бууш, цхьа хIума ца дан цо йина муьлхха чIагIю а тIеэца а, тIе ца эца а бакъо ю цуьнан майрачун. ¹⁵ Ткъа нагахь майрачо хенан йохаллехь, дуьхьало а ца еш иза дитинехь, цо шен зудчо мел дина нигат а, цо шена доьхкуш мел йина чIагIонаш а тIечIагIйо, шена дIахезча, цунах лаьцна хIумма а ца олуш, ша иза Iадйитина дела. ¹⁶ Ткъа нагахь шена и дIахезча, тIаьхьо, цхьа хан яьлча, стага и чIагIонаш йохаяхь, цо ша жопле озор ву».

¹⁷ Иштта ду майрачунна а, зудчунна а юкъахь йолчу а, дена а, ден цIахь Iаш йолчу цуьнан йоIана а юкъахь йолчу а юкъаметтигех лаьцна Везачу Эло Мусагахула тIедехкина долу парзаш.

Маданхошна бекхам бар

31 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилан халкъана тIера маданхошна бекхам бе, цул тIаьхьа хьо, дIа а кхелхина, хьайн дайх дIакхетар ву».

³ Мусас халкъе элира: «Шайна юкъарчу цхьаболчу нехан кара герз ло. Везачу Элан дуьхьа маданхошна бекхам бан тIаме бахийта уьш.

⁴ Исраилхойн дерриге а тайпанашкара хIора тайпанна юкъара эзар стаг тIаме дIахьажаве».

⁵ Иштта, хIора тайпанара эзар стаг дIа а къастийна, тIом бан кийча волу шийтта эзар исраилхо къобалвира цо. ⁶ ХIора тайпанара волу эзар стаг а, динан ден ЭлиIазаран кIант Пайнехьас а тIаме дIахьажийра Мусас. Пайнехьасан кара дIаелира езачу меттера йолу пхьегIаш а, тIамехь локху турбанаш а. ⁷ Везачу Эло Мусана тIедиллина ма-хиллара, тIамца маданхошна тIебахара уьш. Бобрша нах берриге байира цара. ⁸ Байинчарна юкъахь вара маданхойн пхиь паччахь: Ивай, Рекхам, Цура, Хьор, РебаI. БеIаран кIант БалиIам а вийра цара туьраца.

⁹ Ткъа маданхойн зударий а, церан бераш а исраилхоша йийсаре дигира. Церан дерриге а хьайбанаш а, жаш а, церан долахь хилла долу хIума а шайна хIонсана дIадаьхьира цара. ¹⁰ Маданхойн долахь хилла йолу ерриге а гIаланаш а, меттаметтанаш а цара цIе тесна ягийра.

¹¹ Шаьш схьаяьккхина ерриг хIума а, шайн хIонс а — адаманна тIера хьайбанашна тIекхаччалц йолу ерриге а хIума — схьа а эцна, ¹² Муаби-мехкан аренашкахь, Ерихон-гIалина юххехь долчу Йордан-хин йистехь болчу шайн меттаматте, Мусана а, динан дена ЭлиIазарна а, Исраилан халкъана а тIеяьхьира цара.

ТIемалой юхаберзар

¹³ Муса а, динан да^д ЭлиIазар а, халкъан берриг куьйгалхой а, меттаматтара ара а бевлла, тIамера юхабирзинчу тIемалошна дуьхьалбахара.

¹⁴ Муса оьгазвахара тАмера ца бирзинчу тЕман хьаькамашна – эзарна а, бIенна а тЕхь хИттийначу хьаькамашна. ¹⁵ Мусас цаьрга элира: «Берриг а зударий дийна хIунда битина аша? ¹⁶ БалиАман хьехамца ПаIор це йолчу меттехь исраилхой Везачу Элах дIабержийна болу зударий уьш ма бу! И бахьана долуш Везачу Элан халкъана юкьаьх адам хIаллакдеш ун ма даьржинера. ¹⁷ Иштта, байгий, дIабаха берашна юкьара берриг кIентий а, стагах кхетта болу берриг зударий а. ¹⁸ Ткъа зударшна юкьара цхьана а стеган куьг кхетаза болу йоIарий шайна дийна бита. ¹⁹ Ткъа хIинца шуна юкьара шен карах адам делла мел верг а, дийначу адаман докьах дIа мел хьакхавелларг а шайн меттаматтана араьа а валий, ворхI де даккха, ткъа кхозлагIчу а, ворхIалгIачу а де-ношкаьх шайш а цIанло, шайн йийсарехь берш а цIанбалийта. ²⁰ Ерриг а бедарш йитта, тIаьрсигах а, гезарийн тIергIах а йина йолу ерриг хIума а цIанье, иштта дечигах йина ерриге а пхьегIаш а цIанье».

²¹ Динан дас ЭлиIазара тАмера схьабаьхкинчу тЕмалошка элира: «Везачу Эло Мусагахула тЕдиллина долу товрат-хьехаман парз иштта ду: ²² деши а, дети а, цIаста а, эчиг а, гIели а, даш а, ²³ дерриг а цIергахь дахчо мегаш долу хIума, иза цIандархьама, цIерах чекхдаккха. Цул сов, и дерриг а хица цIанде. Иштта цIергахь догур долу хIума а хих чекхдаккха. ²⁴ Шайна тIера бедарш ворхIалгIачу дийнахь аша йитта еза. Цул тIаьхьа шу Далла хьалха цIена хир ду, шуна меттаматте даьха магийтина ду».

ХIонс екъар

²⁵ Везачу Эло Мусага элира: ²⁶ «Схьаяьккхина еана хIонс ахьа а, динан дас ЭлиIазара а, халкъан тайпанийн куьйгалхоша а ягарье, адамашна тIера дуьйна бежанна тIекхаччалц. ²⁷ И хIонс шина декье екъа тАмера схьабаьхкинчу тЕмалошна а, дисинчу халкъана а юкьаьх. ²⁸ ТIамехь хиллачу тЕмалошкара Везачу Элана йогIучу йолана схьаэца хIора чохь са долчу пхи бIе хIуманна юкьара цхьаь – адамаш, хьайбанаш, варраш, уьстагIий я гезарий уьш елахь. ²⁹ Церан ахдекъана юкьара схьа а эций, динан дега ЭлиIазаре дIало иза, Везачу Элана совIатна лерина. ³⁰ Исраилан халкъан ахдекъаьх схьадаьккхинчух хIора шовзткъе иттанна юкьара цхьаь схьаэца – адамаш а, хьайбанаш а, варраш а, уьстагIий а, гезарий а уьш елахь. Везачу Элан четарна юхехь ха деш болчу левихошка дIало уьш». ³¹ Везачу Эло Мусана тЕдиллина ма-хиллара, кхочушдира иза Мусас а, динан дас ЭлиIазара а.

³² ТЕмалоша тАмера еанчу хIонсах йисинарг хIара яра: жимачу даьхни юкьара ялх бIе кхузткъе пхийтта эзар дийнат, ³³ доккхачу

даьхних кхузткъе шийтта эзар дийнат, ³⁴ кхузткъе цхьа эзар вир, ³⁵ цкъа а стагах кхетаза болчу зударех — ерриг а ткъе шийтта эзар йоIстаг. ³⁶ ПIамехь хиллачеран ахдекъана юкъадоГура жимачу даьхни юкъара кхо бIе ткъе вуьрхIитта эзар пхи бIе дийнат ³⁷ (царах Везачу Элана совГIатна лерина ялх бIе кхузткъе пхийтта дийнат дара), ³⁸ доккхачу даьхних ткъе ялхитта эзар дийнат (царах Везачу Элана совГIатна лерина кхузткъе шийтта дийнат дара), ³⁹ ткъе итт эзар пхи бIе вир (царах Везачу Элана совГIатна лерина кхузткъе цхьа вир яра), ⁴⁰ ялхитта эзар адам (царах Везачу Элана совГIатна лерина ткъе шийтта адам дара). ⁴¹ Мусас, Везачу Эло шена тIедиллина ма-хиллара, Цунна совГIатна лерина йолу ял динан дега ЭлиIазаре дIаелира.

⁴² Темалоша деанчух исраилхойн ахдекъах дерг а дIакъастийра Мусас. ⁴³ Исраилан халкъана кхаьчначу ахдекъана юкъадоГура: жимачу даьхних кхо бIе ткъе вуьрхIитта эзар пхи бIе дийнат а, ⁴⁴ Хьайба ткъе ялхитта эзар дара. ⁴⁵ Вир яра ткъе итт эзар пхи бIе. ⁴⁶ Адам ялхитта эзар дара. ⁴⁷ Исраилхойн ахдекъах шовзткъе иттаннах цхьа дакъа, адаманна юкъара а, бежанашна юкъара а дIаийцира. И дерриг а, Везачу Эло Мусана тIедиллина ма-хиллара, Везачу Элан четарна юххехь ха деш болчу левихошка дIаделира.

⁴⁸ Эскаран тобанашна тIехIиттийна болу эзарнийн а, бIеннийн а хьаькамаш Мусана тIебаьхкира. ⁴⁹ Цара Мусага элира: «Ахьа тхан кара схьабелла тIемалой багарбира хьан ялхоша. Царах цхьа а вайна вац. ⁵⁰ Оха Везачу Элана саГIина лерина хIораммо а ша схьаяьккхинчух хIума еана. Царна юкъахь ю деших йина иштта хIуманаш: зIенаш а, пхьаьрсах духку хIазарш а, пIелгах духку мухIарш а, лергах ухку чIагарш а, коча ухку хIуманаш а. Уьш оха еана тхайн синойх Везачу Элана мах дIабалархьама». ⁵¹ Мусас а, динан дас ЭлиIазара а деших йина йолу ерриг а хIуманаш дIаийцира. ⁵² Эзарнийн а, бIеннийн а хьаькамаша Везачу Элана совГIатна деана долчу дерриг а дешин барам ялхитта эзар ворхI бIе шовзткъе итт шекхал^д бара. ⁵³ Темалоша йоккхуш йолу хIонс хIораммо а шена йоккхура. ⁵⁴ Мусас а, динан дас ЭлиIазара а эзарнийн а, бIеннийн а хьаькамашкара схьайицира и деши. Иза гуламан четар чу деара цара, Везачу Элана хьалха исраилхойх дагалацамна.

*Йордан-хина малхбалехьа даха ховшур долу тайпанаш
(Карлабавьккхинарг 3:12-22)*

32 ¹ Раабанхойн а, гадахойн а вуно дукха жаш дара. ЯIзиран а, ГалIадан а мехкаш жа дажорна дика хилар гира царна. ² Цара, Мусана а, динан дена ЭлиIазарна а, халкъан баьччанашна а тIе а баьхкина, элира: ³ «Iатрут а, Дибон а, ЯIзир а, Нимра а, Хьешбон а,

ЭлиГала а, Себам а, Набу а, БаГун а гГаланаш ⁴Техь йолу а, Везачу Эло Израилан халкъана хьалха эшийна болу а и мохк жа дажорна дика бу, ткъа хьан ялхойн жаш ду». ⁵ Цара элира: «Нагахь хьо тхуна реза велахь, хГара мохк хьайн лешна дола схьалохьа. Ма дахахь тхо Йордан-хил дехьа».

⁶ Гадахошка а, раабанхошка а Мусас элира: «Шун вежарий гГаме баха беа, ткъа шу кхузахь дуьсур ду? ⁷ Везачу Эло деллачу лаьтта гГе даха дезарх дог хГунда доккху аша Израилан халкъан? ⁸ Аса Кхадеш-БарнабГара шаьш цу лаьтте хьажа дахийтинчу хенахь шун дайша а дира изза. ⁹ Ашкул цГе йолчу тогГи чу а кхавьчна, и мохк гира царна. Амма шайна Везачу Эло деллачу лаьттах израилхойн дог даьккхира, цара уьш цу гГе а ца бохуйтуш. ¹⁰ Цу дийнахь Веа Эла чГогГа оьГГазвахара. Цо, чГогГо а еш, элира: ¹¹ „Мисар-махкара арадаьллачу, ткъа шо а, пул лакхара а хан йолчу хГокху халкъана гур дац Аса ИбраГиме а, Исхьакхе а, Якъубе а, чГогГо а еш, лур ду аьлла долу латта, уьш кхоччуш Суна тешаме ца хилла дела. ¹² Кхеназхо волчу Епунин кГантана Килабана а, Нунин кГантана ЮшаГна а бен гур дац и латта, хГунда аьлча уьш Везачу Элана кхоччуш тешаме бисира“. ¹³ Веа Эла чГогГа оьГГазвахара Израилан халкъана. Цо шовзткъа шарахь яьссачу аренгахула лелийра уьш, Шена хьалха зулам дина долчу цу халкъан гара делла чекхдаллалц. ¹⁴ Ткъа хГинца, Везачу Элан Израилан халкъана оьГГазвахар чГогГдалиитархьама, кьинойх дуьзна долу шун гара дуьхьалдаьлла, шайн дай санна. ¹⁵ Нагахь санна шу Везачу Элах дГадерзахь, Цо юа а дерриг а хГара халкъ яьссачу арахь дуьтур ду, ткъа шу бахьана долуш, царна гГе бохам богГур бу». ¹⁶ Цу наха, Мусана гГе а баьккина, элира: «Оха кхузахь тхайн жа чудерзо гГотанаш а йийр ю, тхайн зударшна а, берашна а гГаланаш а йийр ю. ¹⁷ Ткъа тхо, кара герз а эчна, Израилан халкъана хьалха а девлла, дГогГур ду, шайн меттиге оха уьш дГабиггалц. Тхайн бераш, кху махкарчу бахархошкахьара царна кхерам ца хилиитархьама, чГогГийинчу гГаланашкахь дуьтур ду оха. ¹⁸ Израилан халкъах волчу хГора стага а шена кхочун долу лаьттан дакъа дГалаьцначул гГавьхьа бен тхешан цА доьрзур дац тхо. ¹⁹ ХГунда аьлча оха схьаоьцур дацара цаьрца цхьаьна Йордан-хил дехьа агГор а, кхидА а долу лаьттан дакъош, нагахь тхайна лаьттан дакъош Йордан-хина кху агГор малхбалехьа нисделча».

²⁰ Мусас цаьрга элира: «Нагахь шу иштта лелахь – гГаме дахархьама, Везачу Элана хьалха аша шайн кара герз схьа а эцахь, ²¹ нагахь герз карахь долу шух хГорра а, Везачу Эло Шен мостагГий дГалахк-калц, Цунна хьалха Йордан-хил дехьа а валахь, ²² нагахь шу, Везачу

Элана хьалха и мохк кара а берзийна, кхуза юхадерзахь, Везачу Элана гергахь а, Исраилан халкъана хьалха а шу бехке хир дац, ткъа хIара латта Везачу Элана гергахь шун долахь хир ду. ²³Амма хаа ду шуна, аша иза ца дахь, Везачу Элана дуьхьал аша къа латор ду. Хаа ду шуна, аша латийначу къинна шуна таIзар дийр ду! ²⁴Шайн зударшна а, берашна а гIаланаш а хIиттае, шайн жашна гIотанаш а кечъе, амма шаьш дийр ду аьлларг кхочушде».

²⁵Гадахоша а, раабанхоша а Мусага элира: «Хьан ялхоша кхочушдийр ду олахочо шайна тIедиллинарг. ²⁶Тхан бераш а, зударий а, жаш а, хьайбанаш а ГалIад-махкарчу кху гIаланашкахь дуьсур ду. ²⁷Ткъа тIаме ваха кара герз схьаэцна волу хьан массо ялхо а, шен олахочо ма-бохху, тIом бархьама Везачу Элана хьалха Йордан-хил дехьавер ву».

²⁸Мусас дIахьедар дира динан дега ЭлиIазаре а, Нунин кIанте ЮшаIе а, израилхойн тайпанийн куьйгалхошка а. ²⁹Цо цаьрга элира: «Нагахь санна гадахой а, раабанхой а – царех тIамана кийча волу хIорра а – Везачу Элана хьалха шуьца Йордан-хил дехьа а бовлахь, шуна хьалха цара и мохк шайн кара а берзабахь, тIаккха дIало аша ГалIад-мохк церан дола. ³⁰Ткъа нагахь санна уьш, карахь герз а доцуш, шуьца цхьаьна Йордан-хил дехьабовлахь, шуьца цхьаьна царна а кхочур ду КанаIан-махкахь долу лаьттан дакъош».

³¹Гадахоша а, раабанхоша а, жоп а луш, элира: «Везачу Эло хьан ялхой долчу тхоьга де аьлларг кхочушдийр ду оха. ³²Везачу Элана хьалха тхо, тIамана кийча а долуш, Йордан-хил дехьадевр ду, амма тхуна кхочун долу лаьттан дакъош Йордан-хина кху агIор хир ду».

³³Мусас дIаелира гадахошна а, раабанхошна а, Юсупан кIентан Маннашан ахтайпанна а эмархойн паччахь хилла волчу Сихьонан пачхьалкх а, Башанан паччахь хилла волчу IовгIин пачхьалкх а – берриге а и мохк а, цунна тIехь йолу гIаланаш а, гIаланашна гонах долу латтанаш а. ³⁴Гадахоша юхаметтахIиттийра иштта гIаланаш: Дибон, Iатрут, IаруIер, ³⁵Iатрут-Шупан, ЯIзир, ЙогIбахIа, ³⁶Байт-Нимра, Байт-ХIаран. Царех гадахоша чIагIийна гIаланаш йира. Иштта шайн жашна гIотанаш а йира цара. ³⁷Раабанхоша юхаметтахIиттийра Хьешбон, ЭлиIала, Кхирьятим, ³⁸иштта Набу а, БаIал-МаIун а (тIаьхьо церан цIераш хийцинера), иштта Сибма-гIала а. Шаьш юхаметтахIиттийначу гIаланашна цIераш техкира цара. ³⁹Маннашан кIант волчу Макиран тIаьхьенаша, ГалIад-махка а бахана, цигара эмархой дIа а лаьккина, иза дIалецира. ⁴⁰Иштта Мусас ГалIад-мохк Маннашан кIант волчу Макиран тIаьхьенийн дола дIабелира, ткъа уьш цигахь баха охьахевшира. ⁴¹Маннашан тIаьхьенах волчу Яира а, вахана,

церап ярташ дАледира. Царна, Яиран ярташ аьлла, цЕ тиллира цо.
 42 Иштта Нобахъас а, вахана, Кхинат-гАла а, цунна гонах йолу ярташ а дАледира. Оцу гАлина, Нобахъа аьлла, цЕ тиллира цо.

Мисар-махкара Муаби-махка тЕкхаччалц болу некъ

33 1 ХЮрш ю Мусан а, АхАронан а куьйга кЕл а далаш, шайн тЕман тобанашка хъаьжжина, Мисар-махкара халкъ арадаьл-лачул тАахъа, израилхоша шайн меттаметтанаш хИттийна меттигаш. 2 Везачу Эло шена тЕдиллина ма-хиллара, халкъо некъ бечу хенахь, уьш севцина меттигийн цЕраш дАязийнера Мусас. Иза новкъахь сецна меттигаш хЮрш ю:

3 РаАамсас-гАлара уьш арабевлира хьалхарчу беттан пхуьйтталгАачу дийнахь, Пасахъан де чекхдаьллачу шолгАачу дийнахь. Мисар-махкарчу массо а халкъана а гуш, майрра новкъа бевлира израилхой. 4 Цу хенахь Везачу Эло хАллакбина болу шайн берриге а хьалха дуьнен чу бевларш дАбухкуш бара мисархой. Иштта кхел йинера Везачу Эло церап деланашна.

5 Цу тайпана, РаАамсасера ара а даьлла, Сакхат цЕ йолчу меттигехь шайн меттамотт^д дАхЮттийра Израилан халкъо.

6 Сакхатара дА а бахана, яьссачу аренан йистехь лаьтгачу Атамехь дАхЮттийра цара шайн меттамотт.

7 Атамера ара а бевлла, БаАал-Цепонна малхбалехь лаьтта Пи-ХАхьират йолчу дАбирзира уьш. Мигдол-меттигна уллохь дАхЮттийра цара шайн меттамотт.

8 Пи-ХАхьиратера ара а бевлла, хЮрда юккъехула чекх а бевлла, яьссачу ара баьхкира уьш. Атам цЕ йолчу яьссачу арендахула кхаа дийнахь некъ а бина, Марра цЕ йолчу меттигехь меттамотт дАхЮттийра цара.

9 Марра цЕ йолчу меттера ара а бевлла, Элиме баьхкира уьш. Ткъа Элимехь дара шийтта хин хьоста а, кхузткъе итт хурманийн дитт а. Цигахь шайн меттамотт дАхЮттийра цара.

10 Элимера дА а бахана, Эрзийн-хЮрдана уллохь дАхЮттийра цара шайн меттамотт.

11 Эрзийн-хЮрдана уллора дА а бахана, Син цЕ йолчу яьссачу арендахь меттамотт дАхЮттийра цара.

12 Син-яьссачу ара дА а бевлла, Дупикха цЕ йолчу меттехь дАхЮттийра цара шайн меттамотт.

13 Дупикхара дА а бахана, Алуш цЕ йолчу меттехь меттамотт дАхЮттийра цара.

14 Алушера дА а бахана, Рапидам цЕ йолчу меттехь меттамотт дАхЮттийра цара. Цигахь мала хи дацара халкъана.

¹⁵ Рапидамера дIа а бахана, Синай-яьссачу арахь дIахIоттийра цара шайн меттамотт.

¹⁶ Синай-яьссачу арара дIа а бевлла, Кхиброт-ХIатаьву цIе йолчу меттехь дIахIоттийра цара меттамотт.

¹⁷ Кхиброт-ХIатаьвуэра дIа а бахана, Хьацерут цIе йолчу меттехь дIахIоттийра цара меттамотт.

¹⁸ Хьацерутера дIа а бахана, Ритма цIе йолчу меттехь дIахIоттийра цара шайн меттамотт.

¹⁹ Ритмера дIа а бахана, Римун-Парац цIе йолчу меттехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²⁰ Римун-Парацера дIа а бахана, Либнехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²¹ Либнера дIа а бахана, Рисехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²² Рисера дIа а бахана, КхахIилатехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²³ КхахIилатера дIа а бахана, Шапар-лам тIехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²⁴ Шапар-лам тIера дIа а бахана, ХIаридехь дIахIоттийра цара шайн меттамотт.

²⁵ ХIаридера дIа а бахана, Макхи-ХIалут цIе йолчу меттехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²⁶ Макхи-ХIалутера дIа а бахана, Тахьатехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²⁷ Тахьатера дIа а бахана, ТIахьирехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

²⁸ ТIахьирера дIа а бахана, Миткъехь дIахIоттийра цара шайн меттамотт.

²⁹ Миткъера дIа а бахана, Хьашмунехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

³⁰ Хьашмунера дIа а бахана, Мосиратехь меттамотт дIахIоттийра цара.

³¹ Мосиратера дIа а бахана, Баней-ЯIакханехь меттамотт дIахIоттийра цара.

³² Баней-ЯIакханера дIа а бахана, Хьор-Хьагид-Гад цIе йолчу меттехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

³³ Хьор-Хьагид-Гадера дIа а бахана, Ютбатехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

³⁴ Ютбатера дIа а бахана, Iабрунехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

³⁵ Iабрунера дIа а бахана, Iецион-ГIебар цIе йолчу меттехь шайн меттамотт дIахIоттийра цара.

³⁶ Иейон-Гебарера дIа а бахана, шайн меттамотт Цин олучу яьсачу араьхь, Кхадеш цIе йолчу меттехь, дIаХIоттийра цара.

³⁷ Кхадеш-меттера дIа а бахана, Эдом-мехкан дозанехь болчу ХIор-лома тIехь шайн меттамотт дIаХIоттийра цара.

³⁸ Везачу Эло шена тIедиллина ма-хиллара, динан да¹ АхIарон ХIор-лома тIевелира. Исраилан халкъ Мисар-махкара арадаьлла шовз-ткаь шо долуш, АхIарон цигаьхь дIахелхира. Иза дара пхоялгIачу беттан хьалхарчу дийнахь. ³⁹ АхIаронан цхьа бIе ткье кхо шо дара, иза ХIор-лома тIехь дIахелхинчу хенахь.

⁴⁰ КанаIан-махкаьхь кьилбехьа вехаш волчу канаIанхойн паччахьна Iародана дIахезира, Исраилан халкъ схьадогIуш ду аьлла.

⁴¹ ХIор-лома тIера дIа а бевлла, израилхоша Цалмуна-меттехь шайн меттамотт дIаХIоттийра.

⁴² Цалмунера дIа а бахана, Пунонехь шайн меттамотт дIаХIоттийра цара.

⁴³ Пунонера дIа а бахана, Обатехь дIаХIоттийра цара шайн меттамотт.

⁴⁴ Обатера дIа а бахана, Муаби-мехкан дозанехь йолчу, Иий-Iабарим цIе йолчу меттехь шайн меттамотт дIаХIоттийра цара.

⁴⁵ Иий-Iабаримера дIа а бахана, Дибон-Гадеьхь дIаХIоттийра цара шайн меттамотт.

⁴⁶ Дибон-Гадера дIа а бахана, Iалмун-Диблатайм цIе йолчу меттигехь дIаХIоттийра цара шайн меттамотт.

⁴⁷ Iалмун-Диблатаймера дIа а бахана, Iабарим цIе йолчу лаьм-нашкахь, Набу-меттигна уллохь дIаХIоттийра цара шайн меттамотт.

⁴⁸ Iабарим-лаьмнашкара дIа а бахана, Муаби-мехкан аренашкахь, Ерихон-гIалина юххехь долчу Йордан-хин йистехь дIаХIоттийра цара шайн меттамотт. ⁴⁹ Муаби-мехкан аренашкахь Йордан-хин йистехь лаьтгачу Байт-Яшимут-гIалина тIера Абал-Шитаймана тIекхаччалц йолчу меттигашкахь дIаХIоттийра израилхоша шайн тобанийн меттаметтанаш.

Йордан-хил дехьадалале халкъана бина хьехамаш

⁵⁰ Веза Эла вистхилира Мусага Муаби-мехкан аренашкахь, Ерихон-гIалина юххехь долчу Йордан-хин йистехь уьш лаьтгачу хенахь: ⁵¹ «Исраилан халкъе, дIахьедар а деш, иштта дIаала: „Шаьш, Йордан-хил дехьа а девлла, КанаIан-махка дIахьачьча, ⁵² цу махкахь бехаш болу берриге а бахархой а дIалахка. Массо а церан тIулгех

хедийна цIуш а, боьттина бина цIуш а, сагIа доккху гунаш а дохаде-лаш. ⁵³ И латта шайн дола а даккхий, цу тIех даха охьаховша, хIунда аьлча и латта Аса шуна дIаделла, иза шун дола даккхийтархьама. ⁵⁴ Шайн тайпанашка хьаьжжина, кхаж тасарца дIадекъа и латта. Гара доккхаха делахь, цунна лаьттан доккхах долу дакъа кхачийта, ткъа жимаха делахь, цунна жимах долу дакъа кхачийта. Кхаж тасарца царна мел кхочург церан долахь хир ду. Шайн дайн тайпанашка хьаьжжина, шайна юкъахь дIадекъа и латта. ⁵⁵ Ткъа нагахь санна аша шайна юкъара цу мехкан бахархой дIа ца лелхабахь, царах шуна юкъахь бисинарш шун бIаьргашна кIохцалан коьллаш а, шун агIонаш тIе Иттало мехий а санна хир бу. Цара шу дехаш долу латта гаттадийр ду шуна. ⁵⁶ ТIаккха АЙса царна дан леринарг шуна дийр ду Аса“».

Везачу Эло лур бу аьллачу мехкан дозанаш

34 ¹ Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилхошка, тIе а дуьллуш, иштта дIаала: „КанаIан-махка шу дахча, цигахь шуна кхочун долчу лаьттан дозанаш хIорш ду: ³ кьилбехьа агIор долу шун доза дIадодалур ду Цин-яьссачу арара Эдомна юххехула. Шун кьилбехьара долу доза Дуьрачу хIордан кьилбехьарчу меттера малхбалехьа дIагIур ду. ⁴ Иза, кьилбехьа а дирзина, Акхрабайм-Иинна тIе а кхаьчна, Цин-яьссачу аренгахула чекхдер ду. Цигара и доза, кьилбехьарачу Кхадеш-БарнабIа цIе йолчу метте а кхаьчна, Хьацар-Адар-гIала а деана, Иацмун-гIалахула чекхдер ду. ⁵ Иацмунера иза дIагIур ду Мисар-мехкан дозанехь долчу хи тIе, цигара Дуьненаюккъера хIорда тIе а кхочуш.

⁶ Малхбузера дозанехь хир бу Боккха хIорд. Иза шун малхбузехьара доза хир ду.

⁷ Кьилбаседехьа долу шун доза дIагIур ду Боккхачу хIорда тIера ХIор-ломана тIе кхаччалц. ⁸ ХIор-лома тIера иза Хьамат-Иине кхачийта, Цедад-гIалина тIе а кхачош. ⁹ Цигара Зипрун-гIалина тIекхаччалц дIагIур ду и доза, Хьацар-Иейнан-гIалина тIе а кхочуш. Иштта хир ду кьилбаседехьа долу шун доза.

¹⁰ Малхбузехь долу шайн доза чекхдаккха Хьацар-Иейнан-гIалина тIера Шипам-гIалина тIекхаччалц. ¹¹ Шипам-гIалина тIера, Иейн-гIалина малхбалехь йолчу Рабила-гIалина тIекхочур ду и доза. Цигара дIа иза Канарот-Юман малхбалерчу бердашкахула чекхдер ду. ¹² Цул тIаьхьа иза Йордан-хинехула дIагIур ду Дуьрачу хIордана тIекхаччалц.

Массо а агIор иштта дозанаш а долуш, шун мохк хир бу цунах“».

¹³ Исраилан халкъана тIе а дуьллуш, Мусас элира: «Аша, кхаж а тесна, доккхун долу латта хир ду иза. Везачу Эло исс тайпанна а,

Маннашан тІаьхьенах долчу ахтайпанна а лур ду аьлла иза, ¹⁴ хІунда аьлча Раабанан тайпанан а, Гадин тайпанан а, Маннашан ахтайпанан а доьзалша шайна догІуш долу лаьттан дакъош дІаэцна. ¹⁵ Оцу шина тайпанна а, ахтайпанна а делла долу лаьттан дакъош малхбалехь Йордан-хил дехьа лаьтгачу Ерихон-гІалина дуьхьал агІор ду».

Латта декъа дІахІиттийна куьйгалхой

¹⁶ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁷ «Шуна латта декъа дІахІиттийначу нехан цІераш хІорш ю: динан да^д ЭлиІазар а, Нунин кІант ЮшаІ а. ¹⁸ ХІора тайпанах цхьацца куьйгалхо схьакъаставе царна гІо дан латта декъийта. ¹⁹ Церан цІераш хІорш ю:

ЯхІудан тайпанна иза Епунин кІант Килаб хир ву;

²⁰ ШимІин тайпанна – ІамихІудан кІант Шамуал;

²¹ Бен-Яманан тайпанна – Кислуан кІант Эли-Дада;

²² Данан тайпанна – ЙогІлин кІант волу эла Букхай;

²³ Юсупан кІентан Маннашан тайпанна – Ийпадан кІант Хъаниал;

²⁴ Юсупан кІентан Эпрайман тайпанна – Шиптанан кІант волу эла Къамуал;

²⁵ Забулан тайпанна – Парнакан кІант Эли-Цапан;

²⁶ Иссарханан тайпанна – Іазанан кІант волу эла Палтиал;

²⁷ Ашаран тайпанна – Шалумин кІант АхььяхІуд;

²⁸ Напталан тайпанна – ІамихІудан кІант волу эла ПидІаил».

²⁹ КанаІан-махкара царна кхочуш долу лаьттан дакъош исраилхошна декъа Везачу Эло дІахІиттийна берш бу уьш.

Левихошна дІаяла билгалъяхьна гІаланаш

35 ¹ Исраилан халкъ Муаби-мехкан аренашкахь, Ерихон-гІалина уллохула догІучу Йордан-хин йистехь, долчу хенахь, Везачу Эло Мусага элира: ² «Исраилхошна тІедилла шайна кхьчначу лаьттан дакъош тІехь йолчу гІаланех цхьаерш левихошна дІаялар, уьш цигахь бахийтархьама. Иштта оцу гІаланашна гонах долу дежийлаш левихошна дІадала деза цара. ³ Иштта, левихойн долахь гІаланаш хир ю, уьш цигахь бахийтархьама, ткъа церан долахь дежийлаш хир ду церан даьхнина а, жашна а, кхидолчу хьайбанашна а лерина. ⁴ ГІаланашна гонахара, аша левихошна дІадала деза дежийлаш, гІаланийн пенашна тІера дІадуьстича, массо а агІор цхьацца эзар дол хила деза. ⁵ ГІаланашна арахула малхбалехьа а, кьилбехьа а, малхбузехьа а, кьилбаседехьа а шишша эзар дол дІадуста, ткъа гІаланаш юккъехь хилийта. Иштта хир ду левихойн гІаланашна гонах долу дежийлаш.

⁶ Аша левихошна лур йолчу гІаланех ялх гІала лурбоьлла нах ловчкьуш йолу гІала хир ю. Оцу ялх гІаланал сов шовзткье ши гІала дІало царна.
⁷ Аша левихошна дІаяла еза гонах дежийлаш долу шовзткье бархІ гІала.
⁸ Аша дІалур йолу гІаланаш исраилхойн долахь йолчех хила еза. Доккхах долчу тайпано гІаланаш сов дІаяла еза, ткъа жимах долчу тайпано – кІезиг гІаланаш. Шайна кхаьчначу лаьттан декье хьабжжина, хІора тайпано шен долахь йолчу гІаланех цхьаерш дІаяла еза».

ДІалочкьийла йолу гІаланаш

(Карлабаьккхинаре 19:1-13; ЮшаІ 20:1-9)

⁹ Везачу Эло Мусага элира: ¹⁰ «Исраилан халкье, дІахьедар а деш, дІаала: „Шабш, Йордан-хил дехъа а девлла, КанаІан-махка чу дахча, ¹¹ оцу гІаланашна юкъара шайна цхьаерш стагана дІалачкъя гІаланаш санна харжа. Ларамаза стаг вийнарг цига дІавада мега. ¹² И гІаланаш бекхам лобхучух дІалачкъя йиш йолу меттигаш хир ю, стаг вийнарг халкъана хьалха кхел ечу хенал хьалха ца вейтархьама. ¹³ Ткъа аша оцу гІуллакхна лерина схьакъастийнарг ялх гІала хила еза. ¹⁴ Кхо гІала Йордан-хил сехъа, важа кхоъ КанаІан-махкахь билгалъяккха. Уьш хила еза лурбоьлла нах ловчкьуш йолу гІаланаш. ¹⁵ Исраилан халкъана а, тІевеанчунна а, тІе а веана, шуна юкъахь вехаш волчунна а лерина хила еза уьш. Ларамаза стаг вийна хІорра а бекхам лобхучух дІалачкъя цига дІавада тарло.

¹⁶ Нагахь цхьаммо адам даллал чІогІа цунна тІе аьчка хІума тохахь, иза адам дойург лору. И стаг вен везаш ма ву! ¹⁷ Нагахь, цхьаннан карахь адам ден а тарлуш болу тІулг а хилла, цо адам даллал чІогІа тІе тІулг тохахь, иза адам дийнарг лору. И стаг вен везаш ма ву! ¹⁸ Нагахь, адам ден а тарлуш йолу дечиган хІума карахь а йолуш, стаг валлал чІогІа цхьаммо тохахь, иза адам дийнарг лору. И стаг вен везаш ма ву! ¹⁹ ЧІир йобкхуш волчун шен а бакъо ю и стаг вен. И стаг шена дуьхьалкхетча, цо иза вуьйр ву.

²⁰ Нагахь стаг валлал чІогІа цхьаммо иза дІатеттинехь я вен дагахь цунна тІе хІума кхоьссинехь, ²¹ я нагахь, шен цхьана стагаца мостагІалла долу дела, иза валлал цунна тІе куьг тохахь, и стаг вен везаш ву – иза адам дийнарг лору. И стаг шена дуьхьалкхетча, чІир йобкхуш волчо иза вуьйр ву.

²² Амма нагахь цхьаммо шен мостагІалла доццушехь, цхьаь дІататтахь я дагахь а доцуш цунна тІе цхьа хІума тІекхоссахь, ²³ я нагахь цу стагаца шен мостагІалла а доццушехь, цунна зуламехь дерг дан а ца луьушехь, и стаг ган а ца гуш, адам лийр долу тІулг цунна тІе цо божабахь, иза вала

там бу. ²⁴ ТIаккха хIокху сацамашка хъаьжжина, стаг вийначунна а, цIий Iанорна чIир йоькхуш волчунна а юкъахь дерг гуламо къасто де-за. ²⁵ Стаг вийнарг халкъо чIир йоькхуш волчух кIелхъарваккха а веза, иза дIалечкъина хиллачу гIала юхаверзо а веза. Иза цигахь вита веза, деза зайтдаьтта а хъаькхна, къобалвина волу динан коьрта да²⁴ дIа-кхалххалц. ²⁶ Стаг вийнарг, ша лурвоьлла ведда веанчу гIалин доза-нашкаула араваьлলেখь, ²⁷ иза чIир йоькхучунна цу гIалина арахъа дубъхалкхета мега. Ткъа чIир йоькхуш волчо и стаг вийча, цунна тIехь цIий Iаноран бехк хир бац. ²⁸ ХIунда аьлча и стаг вийнарг ша къайла-ваьллачу цу гIалахь Iан везаш вара, динан коьрта да дIакхалххалц. Ткъа динан коьрта да дIакхелхича, адам дийна волу стаг ша ваьхначу метте юхаверза мегар ду. ²⁹ ХIара тIедехкина парзаш шуна хир ду, миччанхъа шу дехаш хилахь а, шун массо а тIаьхъенашна.

³⁰ Стаг мел вийнарг тешаша динчу тоьшаллица бен вен ца веза. Ам-ма стаг вен кхел ярхъама, теш цхъаь хилла Iан ца веза. ³¹ Адам дерна бехке волчун дахарх кхаьнаш ма эца. Адам дойург вен везаш ма ву. ³² Нагахь стаг дIалочкъийла йолчу гIала дIаведдехь, динан коьрта да дIакхалхале иза шен махка верза а, цигахь Iан а могуьйтуш, цуьнгара кхаьнаш ма эца. ³³ Шаьш тIехь дехаш долу латта цу тайпана бех ма де, хIунда аьлча цIий Iаноро латта бехдо. ЦIий Iанийначун цIий Iана-даро бен шена тIехь цIий Iанийна долчу лаьттан къа дIа ца доккху. ³⁴ Шена тIехь Со Iаш а волуш, шу дехаш долу латта аша бех ма делаш, хIунда аьлча Веза Эла волу Со исраилхошна юкъахь Iаш ву“».

ЙоIаршна кхачош долчу лаьттан дакъойх лаьцна

36 ¹ Юсупан кIентан Маннашан кIант волчу Макиран кIентан ГалIадан тIаьхъенийн куьйгалхоша, тIе а баьхкина, Мусана а, исраилхойн доьзалийн баьччанашна а хьалха бист а хуьлуш, ² элира: «Везачу Эло тхан олахо волчу хъуна тIедиллина, Исраилан халкъан дола а доккхуш, кхаж тасарца лаьттан дакъош декъар. Иштта Везачу Эло тхан олахочунна тIедиллина тхан вешина Цалпихъадана кхаьчна долу лаьттан дакъа цуьнан йоIаршна далар. ³ Нагахь санна и йоIарий исраилхойн кхечу тайпанах болчу нахе маре гIахь, церан лаьттан да-къа, тхан дайн тайпанан долара дIа а даьлла, уьш маре баханчу нехан тайпанан дола дер ду. Кхаж тасарца тхуна кхаьчначу дакъошна юкъа-ра дIадер ду и латта. ⁴ Ур-атталла Исраилан халкъана юкъахь лелаш долу МетгахIитторан шо тIекхаьчча а, и дакъа уьш маре баханчеран тайпанан дола дер дара. ТIаккха и дакъа тхан дайн тайпанна кхаьчна-чу лаьттан дакъошна юкъара дIадер дара».

^{35:30} Карлабаьккхинарг 17:6; 19:15. ^{36:2} Лелар 27:7.

⁵ Мусас, Везачу Эло шега аьлла ма-хиллара, Исраилан халкъана тГе а дуьллуш, элира: «Нийса боху Юсупан тГабьхьенах долчу гарано. ⁶ Цалпихьадан йоІаршца доьзна Везачу Эло иштта тГедуьллу: „Шайн бІабьргашна хазвеллачуьнга маре баха бакъо ю церан, амма уьш маре боьлхурш церан дайн гаранах долчу тайпанашкарчу нахах хила беза. ⁷ Иза иштта хила деза Исраилан халкъан дола даьлла долу латта цхьана тайпанера кхечу тайпанан дола ца далийтархьама, хІунда аьлча исраилхойх волу хІорра а шен дайн тайпанан долахь долчу лаьттаца воьзна хила веза. ⁸ Исраилан халкъах долчу тайпанан лаьттан дакъа шена кхаьчна йолу муьлхха а йоІ шен ден гаранах долчу тайпанан цхьана стаге маре яха еза. Иза иштта хила деза, Исраилан халкъах волчу хІоранна а шен дайх дисина лаьттан дакъа кхачийтархьама. ⁹ Лаьттан дакъа цхьана тайпанера кхечу тайпанан дола ца далийтархьама а хила деза иза иштта, хІунда аьлча Исраилан халкъан хІора тайпанан орамаш шен лаьттаца доьзна хила деза“».

¹⁰ Везачу Эло Мусана тГедиллинарг кхочушдира Цалпихьадан йоІарша. ¹¹ Цалпихьадан йоІарий – Махьила, Тирца, Хьугила, Малка, НуІат – шайн ден вежарийн кІенташка маре бахара. ¹² Юсупан кІентан Маннашан тГабьхьенан тукхамашкарчу нехан зударий хилира уьш. Цундела церан лаьттан дакъош церан ден гаранах долчу тайпанан долахь дисира.

¹³ Иштта дара Везачу Эло Мусагахула Исраилан халкъе дина весеташ а, цунна тГедехкинарш а. Иза дара Муабимехкан аренашкахь, Ерихон-гІалина юххехь долчу Йордан-хин йистехь, уьш болчу хенахь.

Карлабаьккхина хъехам

Дешхьалхе

Исраилан халкъо яьссачу аренгахула беш болу некъ чекх а баьлла, Канабан-махка иза чугортале, халкъ Муаби-махкахь сецира. Цу хенахь Мусас халкъе цхьадолу дахьедарш дора. **Карлабаьккхина хъехам** олучу тептар тЕхь и дахьедарш дАяздина ду.

Тептар тЕхь яздинчу уггар ларамечу гУллакхех цхьадерш хЮрш ду: 1) Чекхдаьлладу шовзткъа шарахь лараме гУллакхаш дагадохкуьйту Мусас. Цо халкъе кхайкхам бо, Дала уьш яьссачу аренгахула муха чекхбаьхна дагадайта а, Далла муьтЕахь а, тешаме а хила а олий. 2) Ит коьрта хъехам карла а баьккхина, хьалхарчу хъехаман маьИна чIагIдира Мусас, Везачу Элана бен Iамал ма е аьлла, цаьрга кхайкхам а беш. ТIаккха Дала царна лун долчу лаьтта тЕхь исраилхойн дахарехь царна Iуналла ден долу парзаш дагадохкуьйту цо. 3) Дала халкъаца бинчу бертан маьИна хIун ду дагадоуьйту Мусас. Бертан декхарш дика кхочушдаран сацам карлабакхарна тIекхойкху цо халкъ. 4) Шен метта халкъана тЕхь куьйгалла дан ЮшаI дахIоттаво Мусас. Цул тIаьхьа, Дела тешаме хиларх лаьцна йолу йиш а лекхна, Исраилан тайпанаш декьал а дина, Йордан-хил малхбалехьа болчу Муаби-махкахь дIакхелха Муса.

Ша хаьржина долу а, дезаш долу а халкъ Дала, кIелхьар а даьккхина, декьалдина хилар тептаран уггар коьрта ойла ю. И хIума дагадайта а, Дела веза а, Цуьнга ладогIа а дезаш ду Делан халкъ, шен дахар хилийтархьама а, шена тЕхь декьалдар дисийтархьама а.

Тептаран коьрта меттиг ю йолхалIачу коьрта тЕхь доьалIачу аята тIера дуьйна йолхалIачу аята тIекхаччалц. Иийсана моттарехь, уггар хьалха тIеделлина долу гУллакх гойтуш цигахь дерш хIара дешнаш ду: «Хьайн Веза Дела догах, доллучу синца, берриге а ницкъаца веза».

Дуьххьарлера дешнаш

1 ¹ ХIара дешнаш Муса-пайхамаро аьлла дара массо а исраилхошка, Йордан-хина малхбузехьа йолчу яьссачу аренгахь, Iариба-тогИ^д чохь, Суп олучу меттигна дуьхьал уьш болчу хенахь. Цигахь цхьана агIор Паран-аре яра, ткьа Тупал а, Лабан а, Хьацерут а, Диза-хIаб а вукху агIор яра. ² (СеIир-лаьмнашкахула воьдуш, Хьарибара Кхадеш-БарнабIе боьду некъ дукхяхьолахь цхьайтта дийнахь баллал бу.) ³ ШовзткъалIачу шеран цхьайтталIачу беттан хьалхарчу дийнахь

бинера Муса-пайхамаро хIара хьехамаш массо а израилхошна. Цо дийцинарг дерриг а Везачу Эло царах шайх лаьцна тIедиллинарг дара. ⁴ Хьешбон-гIалахь олалла деш хиллачу эмархойн паччахьна Сихьонна тIехь а, Iаштарат-гIалахь а, ЭдреИи-гIалахь а олалла деш хилла волу Башан-мехкан паччахьна IовIина тIехь а Мусас толам баьккхинчул тIаьхьа дара иза. ⁵ Йордан-хина дехьа болчу муабахойн махкахь, израилхой хIокху товрат-хьехамах кхето дIаволалуш, Муса-пайхамаро иштта аьлла:

⁶ «Вайн Везачу Дала, вайга Хьарибехь Ша вистхуьлуш, иштта элира: „Тобар ду шуна хIокху ламан уллохь севцина Iан! ⁷ Хьала а гIовттий, новкъа довла, дIагIо лаьмнашца болчу эмархойн махка а, гонах мел долчу къаьмнийн меттигашка а: Iариба-тогIене, лаьмнашца, малхбузерчу акъарешна тIе, НегIаб-аренга, хIордан йистошка. Кана-Iанхойн махка а, сийлахьчу Эпрат-хина тIекхаччалц Ливанун-махка а дIагIо. ⁸ ХIара латта Ас хIинца шуна дIалуш ду. Чу а гIюртий, шайн дола даккха и латта, хIунда аьлча Везачу Эло шун дайшна, – ИбрахIимна а, Исхьякхана а, Якъубана а, – царна тIаьхьа йолчу церан тIаьхьенна а дIалуш ду аьлла ваIда^д дина латта ду иза“».

Муса-пайхамаро кхелархой дIахIиттабар
(Арадаккхар 18:13-27)

⁹ «Аса оцу хенахь шуьга иштта элира: „Суна сайна шу лело хала ду. ¹⁰ Шайн Везачу Дала шу дебийтина, хIинца шу, стигалара седарчий санна, дукха ду. ¹¹ Шун дайн Везачу Дала шу хIинца долчул кхин а эзарза деба а дебийтойла, декъал а дойла, шуьга Ша ма-аллара. ¹² Ам-ма шун халонашший, шун баланийн моххий, шун девнашший ас-айса муха дIакхьхьур ду? ¹³ Шайн-шайн тайпанашкара хьекъале а, кхетапе а, зийна а болу нах схьахаржа. ТIаккха ас уьш, шуна тIехь хьаькамаш а бина, дIахIиттор бу“. ¹⁴ Аша соьга жоп делира: „Дика гIуллакх юкъадалийна ахь“, – аьлла. ¹⁵ Ас шун тайпанашкара уггар а хьекъаленаш, кхетаменаш, зийнарш схьа а эцна, шуна тIехь хьаькамаш хила дIахIиттийра: эзарна а, бIенна а, шовзткъе иттанна а, ит стагана а тIехь болу хьаькамаш. Важа нах ас, тIехььожурш а бина, дIахIиттийра шун тайпанашкахь.

¹⁶ Аса оцу хенахь шун кхелахошка омра дира: „Шайн къомах болчеран гIуллакхашка ладогIа, царна юкъахь нийса кхел е, шайн къомах волчуьнца я тIевеанчуьнца и гIуллакх доьзна делахь. ¹⁷ Кхел ечохь озабезамаш ма бе, лараме боцучара а, цIеяханчара а бохучун тергам бе. Муьлххачу а адамах ма озало, хIунда аьлча кхел – Делан

гІуллакх ду. Кхел ян шайна хала хета гІуллакх суна тІе схьада, ас ладугІур ду цуьнга“. ¹⁸ Аса хІетахь шуна тІедиллира аша дан мел дезарг».

Кхадеш-БарнаьІара латта талла нах новкъа бохуйту
(Лелар 13:1-33)

¹⁹ «Хъарибара ара а девлла, вайн Везачу Дала тІе-ма-диллара дІа а обьуш, эмархойн лаьмнашна тІе доьлхуш, шуна гиначу йоккха а, къемате кхераме а йолчу яьссачу аренгахула чекх а довлуш, вай Кхадеш-БарнаьІе кхечира. ²⁰ ТІаккха ас шуьга иштта элира: „Вайн Везачу Дала вайна схьалуш болчу эмархойн лаьмнашна тІе даьхкина шу. ²¹ Шун Везачу Дала шуна дІалуш ду хІара латта. Шун дайн Везачу Дала шайга ма-аллара, дІа а гІой, и латта шайн дола даккха. Кхера а ма ло, дог доьхна а ма хила“.

²² Амма аша массара а, суна тІе а даьхкина, элира соьга: „Ваьшна хьалхара нах бохуйтур бу вай, цаьрга и латта таллийтархьама а, вай даха дезаш болчу некъах а, вай тІегІур долчу гІаланех а лаьцна ваьшка хаам байтархьама“.

²³ И къамел суна хазахийтира, цундела ас шун хІора тайпанна юкъара цхьацца стаг хаьржира. ²⁴ Уьш, дІа а бахана, лаьмнаш тІе а бевлла, Ашкул-тогІенна тІе а кхаьчна, цуьнга бІаьрг а тоьхна, дІаса-хьавсира. ²⁵ Оцу лаьтта тІера стоьмаш, шайн кара а эцна, вайна схьабеара цара. Вайна хаам а бахьаш, цара иштта элира: „Мел хаза ду вайн Везачу Дала вайна схьалуш долу латта“.

²⁶ Амма шуна цига даха ца лиира. Шу шайн Везачу Дала бохучунна дуьхьалдевира. ²⁷ Шайн четарш чохь яппарш а еш, аша бохура: „Везачу Эло Шена ца дезарна арадаьхна вай Мисар-махкара, эмархойн кара дІа а делла, хІаллакдархьама. ²⁸ Стенга даха деза вай? Вайн вежарша вайн дегнаш малдина: ‘И халкъ алсам ду, вайл дукха а, лекха а ду. Цигара гІаланаш яккхий а ю, стигала кхаччал лекха чІагІонаш йолуш а ю. Цул совнаха, Іаьнакх цІе йолчу турпалх схьабевлларш а гира тхуна цигахь’, – бохуш“.

²⁹ Ас шуьга элира: „Кхера а ма ло, оза а ма ло царах. ³⁰ Шун Веза Дала шуна хьалхаваьлла вьодуш ву. Цо шуьгахьа тІом бийр бу, Мисар-махкахь шун бІаьргашна гина ма-хиллара. ³¹ Яьссачу арахь а шуна изза гинера. Шаьш кху меттиге схьакхаччалц аша бинчу новкъахь, адамо шен бер санна, шу леладора шун Везачу Дала, шуна гина ма-хиллара“. ³² И дерриг а шайна гуш доллушехь, тІаккха а шайн

^{1:26} Карлабаьккхинарг 9:23; Іебархошка 3:16. ^{1:31} Векалийн 13:18. ^{1:32} Іебархошка 3:19.

Везачу Делах ца тешара шу. ³³ Иза шуна хьалха ваьлла лелара, шуна совца меттигаш лобхуш. Иза буйсанна цIарца хуьлура, шу даха деза некъ шуна гайтархьама, ткъа дийнахь мархица хуьлура».

Исраилан къомана дина таIзар

(Лелар 14:20-45)

³⁴ «ТIаккха, шун дешнаш дIахезча, Веза Дела обIазвахара. Цо чIагIо йира: ³⁵ „ХIокху адамиьн телхинчу гаранна юкъара цхьана а адамна гур дац, шун дайшна Ас лур ду аьлла, ваIда дина долу дика латта, – аьлла. – ³⁶ И латта Епунин кIант волчу Килабана бен гур дац. Иза лелла латта Ас цунна дIалур ду, цунна а, цуьнан кIенташна а, иза кхоччуш Веза Эла волчу Суна тIаьхьа хIоттарна“. ³⁷ Шу бахьана долуш Веза Эла суна а обIазвахана. Цо элира: „Хьо а вер вац оцу лаьтта тIе. ³⁸ Хьан гIоьнча волу Нунин кIант ЮшаI вер ву оцу лаьтта тIе. Иза тIечIагIве, хIунда аьлча Исраилан къоме оцу лаьттан дола дойтур ду цо“.

³⁹ Аша царех лаьцна, уьш мостагIийн хIонс хилла дIахIуьттур ду, баьхна долу а, хIинца а дика а, вон а хIун ду ца хууш долу а шун бераш девр ду оцу лаьтта тIе. Ас и латта царна лур ду, ткъа цара иза шайн дола доккхур ду. ⁴⁰ Ткъа шу, дIа а дерзий, Эрзийн-хIордана тIе боьдучу новкъахула яьссачу аренга дIагIо.

⁴¹ ХIетахь, соьга жоп а луш, аша элира: „Тхайн Везачу Далла дуьхьал къа латийна оха. Цига а дахана, тхан Везачу Дала ма-бохху, тасалур ду тхо“. Шух хIораммо а тIемалочун хуьлучу герзаца гIодаюкь йихкира. Иза атта а хеташ, лаьмнашна тIе довла сацам бира аша.

⁴² Амма Везачу Эло соьга иштта элира: „ДIаала цаьрга: ‘Ма довла лаьмнашна тIе, ма бе тIом, шайн мостагIашка шаьш эша ца дайтархьама, хIунда аьлча Со шуна юкъахь хир вац““. ⁴³ Ас иштта бехира шуьга, амма аша соьга ла ца дуьйгIира. Шу Везачу Элан лаамна дуьхьалдевлира. Шайн юхахьаралла бахьана долуш шу лаьмнаш тIе девлира. ⁴⁴ Оцу лаьмнашна тIехь бехаш болу эмархой дуьхьалбевлира шуна. Цара шу, накхармозаша дийриг а дина, лаьхкира. Цара шу эшадора СеИр-лаьмнашкара ур-атталла Хьормина тIе кхаччалц йолу меттигашкахь. ⁴⁵ ТIаккха, юха а дирзина, Везачу Элана хьалха дилхира шу. Амма Везачу Элана шун маьхьарий а ца хезира, Цо шун тергам а ца бира».

Яьссачу аренгахь даьхна шераш

⁴⁶ «Иштта, дикка хан яьккхира вай Кхадешехь».

2 ¹ «Юханехъа а дирзина, яьссачу аренга а девлла, Эрзийн хЮрдехъа боьдучу новкъахула дАадахара вай, Везачу Эло соьга схъа-ма-ал-лара. СеИир-лаьмнашна го туйсуш, дуккха а хан яьккхира вай.

² Цул тАьхъа Везачу Эло соьга иштта элира: ³ „Тобар ду шуна хЮкху лаьмнашна гонаш даха, къилбаседехъа дАадерза. ⁴ СеИир-лаьмнаш тЕхъ бехачу шайн гергарчу къомах болчу Иесавихъа схъабевллачийн лаьттахула чекхдовла докхуш ду шу. Уьш шух кхералур бу, делахъ а шу ларлуш хилалаш. ⁵ Аша цаьрца тЮм ма болабелаш, хЮнда аьлча Ас церан латтанех ког тЕбиллал а латта лур дац шуна. СеИир-лаьмнаш — иза Эдом-мохк бу — Ас Иесаван тАьхъенна дАабеллера иза, цуьнан долахъ хилийтархъама. ⁶ Юург яа, шайгара дети дАа а лой, цаьргара эций. Мала хи а схъаэца цаьргара, цунах дети дАа а лой“.

⁷ Шун Везачу Дала шун куьйгаша мел дечунна тЕхъ шу декъалдина. Цо шун дола дина хЮкху йоккхачу а, кхерамечу а яьссачу аренга-хула шу леллачу хенахъ. ХАра шовзткъа шо ду шун Веза Дела шуьца волу. Шу цхъана а хЮманна тЕхъ эшам ловш дацара.

⁸ СеИирехъ бехачу вайн гергара къам долчу Иесаван тАьхъенан лаьтта юххехула тЕх а девлла, Эйлатера а, Иейон-ГЕбарера а боьдучу некъах дАа а дирзина, Муабин яьссачу арена тЕдояьхура вай.

⁹ МостаГалла ма доладалахъ муабахоща, ма болабеллахъ цаьрца тЮм, хЮнда аьлча Аса оцу лаьттах зил а лур бац хъан кара. Ас ЛутИин тАьхъенна дАелла Гар-ГАла, цаьрга дола дайта».

¹⁰ (Хъалха цигахъ эймимахой баьхнера. И къам нуьцкъала а, алссам а дара. Иза, турпалш болу Гаьнакхажой санна, лекха къам дара. ¹¹ Гаьнакхажой санна, уьш а репахой лорура, ткъа муабахоща царах эймимахой олуш хилла. ¹² СеИир-лаьмнаш тЕхъ хъалха заманахъ хьорихой хилла бехаш. Амма Иесаван кЕнтий, уьш дАа а лаьхкина, шайна гучуьра дАа а баьхна, церан меттигашкахъ баха хевшина. Израилхоша а иза динера Везачу Эло шайн дола деллачу лаьттах.)

¹³ «Везачу Эло элира: „Хъала а Говттий, Зерад-татол долчу тоГенехула чекхдовла“. ТПаккха вай чекхдевлира Зерад-татол долчу тоГенехула. ¹⁴ Вай Кхадеш-БарнаБара арадевллачу хенахъ дуьйна Зерад-татол долчу тоГенехула чекхдовлучу ханна тЕкхаччалц, ткъе берхИтта шо дАаьлла. Вайн къомана юкъара тАме дахалуш мел хилла гаранаш хАллакхилла, Везачу Эло царна чАгЮ йина ма-хиллара. ¹⁵ Везачу Элан куьг царна тЕдаьхъна ма-дара, уьш хАллак а бина, къомана юкъара Цо берриш а дАабаххалц.

¹⁶ ТАме дАаэхалуш берш, берриш а хАллак а хилла, халкъана юкъара белла дАабевллачу хенахъ, ¹⁷ Везачу Эло соьга иштта элира: ¹⁸ „Хьо

^{2:1} Лелар 21:4. ^{2:4} Доладалар 36:8. ^{2:9} Доладалар 19:37. ^{2:14} Лелар 14:28-35.

хИинца Муаби-махкахула, Iар-гIалина уллохула, чекхволуш ву. ¹⁹ Iамминхошна хьо гергахьачча, цаьрца мостагIалла а ма леладе, цаьрца тIом а ма бе. Ас Iамминхойн лаьттах цхьа а меттиг лур яц хьан кара. Ас и латта ЛутIин тIаьхьенна дIаделла“».

²⁰ (И латта репахойн лоруш дара, мацах цигахь репахой баьхна дела. Iамминхоша царах замзумхой олура. ²¹ И кьам нуьцкьала а, дукха а дара, уьш Iаьнакхасхой санна, лекха а бара. Везачу Эло и репахой хIаллакбира Iамминхошна хьалхара. Iамминхой, уьш ара а баьхна, церан меттигашкахь баха хевшира. ²² СеIир-лаьмнашкахь бехаш болчу Iесаван тIаьхьенах болчеран дуьхьа Везачу Эло изза дира. Царна хьалха Цо хьорихой а хIаллакбира. Iесаван тIаьхьенах берш, уьш ара а баьхна, церан меттигашкахь баха хевшира. Таханлерчу дийнахь а уьш цигахь бехаш бу. ²³ Иштта Крит-гIайренера схьабевлла болу каптIархой а, Iази-гIалина тIекхаччалц йолчу ярташкахь баьхна болу Iаваймхой хIаллак а бина, церан меттигашкахь баха хевшира.)

²⁴ КхидIа Мусас элира: «Цул тIаьхьа Везачу Эло иштта элира: „Хьа-лагIовтта, дIа а гIой, Арнон-хих дехьадовла. XIан, Ас хьан кара дIало эмархо волу Хьешбон-мехкан паччахь Сихьон а, цуьнан латта а. И латта хьайн кара а дерзош, тIом бе цуьнца. ²⁵ Аса тахана дуьйна шух болу кхерам а, кьемат а дIасадаржор ду стигална кIел мел долчу халкьашна. Шух лаьцна дIахезнарш кхералур а бу, Iадор а бу“».

Сихьон-паччахьна тIехь толам баккхар

(Лелар 21:21-30)

²⁶ «Кхадимут цIе йолчу яьсачу аренгара Хьешбон-гIалин паччахь волчу Сихьонна тIе векалш бахийтира ас, машар а кховдош, хIара дIа-алийтархьама: ²⁷ „Пурба лохьа тхуна хьайн махкахула чекхдовла. Тхо, я аьтту, я аьрру агIор дIа ца доьрзуш, нийсса новкьахула дIагIур ду. ²⁸ Детих юург йохка тхуна, тIаккха бен оха иза юур яц. Детих мала хи а ло тхуна, тIаккха бен оха иза мер дац. ГIаш бен тхо тIех а девр дац, ²⁹ тхуна СеIир-лаьмнаш тIехь бехачу Iесаван тIаьхьенах болчара а, Iар-гIалахь бехачу муабахоса а дина ма-хиллара, Йордан-хина дехьа а девлла, тхайн Везачу Дала тхайна луш долчу лаьтта тIе тхо дIакхаччалц“».

³⁰ Амма Хьешбон-гIалин паччахь волу Сихьон реза ца хилира шен лаьтта тIехула вай чекхдовлийта, хIунда аьлча шун Везачу Дала цуьнан са а карзахдаьккхира, дог а чIагIдира, хIинца вайна схьагуш ма-хиллара, иза шун кара дIавалархьама.

³¹ Везачу Эло соьга иштта элира: „XIан, Ас Сихьон-паччахь а, цуьнан латта а шун кара далар дIадолийна. Хьо а дIаволало цуьнан латта

хъайн карадерзо“. ³² ТПаккха Сихьон-паччахь шен мел долчу эскарца вайна дуьхьалгIаьттира ЯхIац-гIалина уллохь хиллачу тасадаларехь. ³³ Вайн Везачу Дала иза вайн кара схьавелира. Вай иза а, цуьнан кIен-тий а, цуьнан мел долу халкъ а хIаллакдира. ³⁴ Оцу хенахь цуьнан ерриг а гIаланаш схьа а яьхна, царах хIорра а, Далла дIа а къастийна, кхоччуш дакъазаяьккхира, божарий а, зударий а, бераш а хIаллак а деш. Царах цхьа а дийна ца витира оха. ³⁵ ГIаланаш дакъазаяхале, цера-н бежанаш а, цера-н схьаяьхначу гIаланашкара вай схьадаьккхиарг а, хIонс санна, дIадаьхнера. ³⁶ Арнон-хин тогIин йистера йолчу Iару-Iер-гIалара ГалIад-гIала дIакхаччалц йолу цхьа а гIала ца йисира вай-га схьа ца яккхалуш. И дерриг а вайн кара схьаделира вайн Везачу Дала. ³⁷ Iамминхойн лаьттана, я Ябокх олучу хин йистошкахула йолчу меттигашна, я лаьмнашна тIехь йолчу гIаланашна, я вайн Везачу Дала ца магийначу цхьана а хIуманна тIе ца кхевдира вай».

ЮвгIа-паччахьна тIехь толам баккхар

(Лелар 21:31-35)

З ¹ «Вай, цигара юха а дирзина, Башан-махка дахара. Башан-мехкан паччахь ЮвгIа шен мел долчу эскарца ЭдреИи олучу меттиге дIавахара, вайна тIамца дуьхьалвалархьама. ² ТПаккха Везачу Эло соьга иштта элира: „ЮвгIа-паччахьах ма кхера. Ас иза а, цуьнан эскар а, цуьнан мел долу латта а хьан кара дIадала сацам бина. Ахь цунна Хьешбонехь олалла динчу эмархойн паччахь хиллачу Сихьонна диннар-г дийр ду“.

³ Вайн Везачу Дала Башан-мехкан паччахь а, цуьнан мел долу эскар а вайн кара схьаделира. Вай ЮвгIа хIаллаквире, цуьнан халкъах цхьа а дийна ца вуьгуш! ⁴ Цу хенахь Башан-махкахь йолчу АргIаб-кIюштехь цуьнан ерриге а гIаланаш вай схьаехира. Цхьа а гIала ца йисира вай схьаяккхазе: ЮвгIа паччахь волчу махкахь кхузткъа гIала яра уьш. ⁵ И ерриге а гIаланаш лекхачу пенашца, кевнашца, кевнашна боьгIначу ондачу гIорашца чIагIийна яра. Гобаьккхина пенашца чIагIъязе кхин а дуккха а гIаланаш яра цигахь. ⁶ Вай и гIаланаш хIаллакйира, ваьш Хьешбонера паччахьан Сихьонан гIаланаш хIаллак ма-ярра. ХIора гIала, Далла дIа а къастийна, кхоччуш дакъазаяьккхира, божарий а, зударий а, бераш а хIаллак а деш. ⁷ Ткъа массо а бежанаш а, вай схьаяьхначу гIаланашкара карадеанарг а вай хIонсана дIадаьхьира.

⁸ Оцу хенахь эмархойн шинна а паччахьан карара Йордан-хин малхбалехьарчу Арнон-хина тIера Хьермон-ломана тIекхаччалц долу хIара латта схьадаьккхира вай. ⁹ (ЦIаданхоша Хьермонах Сириун олу, ткъа эмархоша Санир олу.) ¹⁰ Башан-мехкан паччахь волчу ЮвгIин ерриге а аре схьалецира вай: тIапломахь мел йолу гIаланаш а, берриг а

ГалИад-мохк а, иштта Салха а, ЭдреИи а гИаланашна тЕкхаччалц болу берриг а Башан-мохк а».

¹¹ (Башан-мехкан паччахь волу ЮвгIа репахойх тIаьхьара висинарнгар вара. Цуьнан аьчка маьнга хIинца а Iамминхойн кIенташкахь бу Рабба-гIалахь. Иза бохалла исс дол, ткьа шоралла диь дол бара, юкьахь лелаш болчу барамашца иза буюстича.)

Йордан-хина малхбалехьа даха хевшина тайпанаш

(Лелар 32:1-42)

¹² «ХIара латта вай схьалаьцначу хенахь, Арнон-хина йистерачу IаруIер-гIалара дуьйна долу латта а, ГалИад-лаьмнийн ах а, цуьнан ерриге а гIаланашца цхьаьна ас Гадин а, Раабанан а тайпанашна дIаелира. ¹³ Ткьа ГалИад-лаьмнех йисина ах а, ЮвгIа паччахьан болу Башан-мехкан АргIаб-кIюшт а ас Маннашан ахтайпанна дIаелира».

(Башан-махках репахойн мохк олура. ¹⁴ Маннашхоочо Яира берриге а АргIаб-мохк гешурхойн а, маIахойн а латтанашна тЕкхаччалц дIалецира. Башан-махкана Яира шен цIе тиллира. Царах хIинца а Яиран ярташ олу.)

¹⁵ «ГалИад-мохк ас Маннашан кIант волчу Макиран тIаьхьенах болчарна дIабелира. ¹⁶ Ткьа Раабанан а, Гадин а тайпанашна ГалИад-махка тIера Арнон-хина тЕкхаччалц долу латта дIаделира ас. Церан кьилбера доза Арнон-хина юккьехь дара, ткьа церан латта Iамминхойн дозанехь долчу Ябокх-хина тЕкхаччалц дIасадаьржира. ¹⁷ Оцу кхаа тайпанна дIаделла долчу латтанийн малхбузера доза Iариба-гогIи^д чохь долчу Йордан-хина тЕкхаччалц дара. И доза Канарота тIера Дуьрачу хIордана уллохь болчу Пасга-ломан кIажина тЕкхаччалц дара.

¹⁸ Оцу хенахь ас шуьга иштта омра дира: „Шун Везачу Дала хIара латта шуна дIаделла шун дола даккхийта. Ткьа хIинца тIюм балуш мел верг, герз схьа а эций, шайн вежарий болчу исраилхошна хьалха а वाली, Йордан-хина дехьавала. ¹⁹ Ткьа шайн зударий а, шайн бераш а, шайн бежанаш а, — суна хаь уьш шун дукха дуйла, — ас шайна дIаеллачу гIаланашкахь дита, ²⁰ Везачу Эло, шуна санна, оцу шун вежаршна паргIато яллалц а, шун Везачу Дала царна луш долу Йордан-хина дехьа долу латта цара шайн дола даккхалц а. Цул тIаьхьа шух хIора а ас шайна деллачу лаьтта юхаверза“, — аьлла.

²¹ ХIетахь ас ЮшаIе а весет дира, иштта олуш: „Хьан бIаьргашна гина вайн Везачу Дала шинна а паччахьна мел динарг. Изза дийр ду Везачу Эло хьо чекхвер волчу массо а пачхьалкхашна. ²² Царах ма кхера, хIунда аьлча шун Веза Дела Ша шуьгахьа тIюм беш ву“».

Муса-пайхамарна КанаІан-махка чувалар дехкар

²³ «Оцу хенахь со иштта доІанаш деш вара Везачу Эле: ²⁴ „Сан хьал-долу Эла, Ахь схьагайта долийна Хьайн ялхо волчу суна Хьайн сий-лалла а, ондалла а. Кхин муьлха Дела ву стигалшкахь я лаьтта тІехь Ахь деш долу гІуллакхаш а, тамашийна хІуманаш а далуш? ²⁵ Лохьа пурба Йордан-хих дехьа а ваьлла, цунна дехьа долу дика латта ган — исбаьхьа хаза лаьмнаш а, Ливанун латта а“, — бохуш.

²⁶ Амма Веза Эла шу бахьана долуш суна оьгІазьохура. Цо ла ца дуьйгІира соьга. Везачу Эло соьга иштта элира: „Тобар ду! Кхин ма дийца Соьга цунах лаьцна! ²⁷ Пасга-ломан бохьхе хьалавала. ДІахьажа малхбалехьа а, кьилбаседехьа а, кьилбехьа а, малхбузехьа а. Дерриг а гуш долчуьнга дикка хьажа, хІунда аьлча Йордан-хина дехьа валалур вац хьо! ²⁸ ЮшаІе весет а де, иза иракара а хІоттаве, чІагІ а ве, хІунда аьлча ЮшаІа халкъ Йордан-хих дехьа а доккхур ду, хьуна гун долу латта цо цаьрга шайн дола а доккхуйтур ду“.

²⁹ Иштта вай севцира Байт-ПаІар-гІалина уллохь йолчу тогІи чохь».

Деле ладугІуш хила аьлла, халкъе Мусас кхайкхам бар

4 ¹ «ХІинца ладогІа, Исраилан халкъ, тахана ас хьайна хьохучу парзашка а, тІедехкинчаьрга а. Ас уьш кхочушдан хьоху шуна, шу дийна хилийтархьама а, шун дайн Везачу Дала шайна луш долчу латта тІе а дахийтина, шуьга иза шайн дола даккхийтархьама. ² Цхьа а хІума аса шуна тІедиллинчунна тІе а ма тоха, цунна тІера дІа а ма дак-кха. Ларде Аса шуна тІедуьллуш долу шайн Везачу Делан весеташ. ³ Шун бІаьргашна гир-кх, шун Везачу Дала ПаІор-ломакх мел динарг. БаІал-ПаІорна тІаьхьа мел хІоьгтинарг шун Везачу Дала, хІаллак а вина, шуна юкьара дІаваьккхина. ⁴ Ткьа шу, шайн Везачу Делах дІа-кхеттарш, дерриш а таханлерчу дийнахь а дийна дисина.

⁵ Сан Везачу Дала сайна тІедиллина ма-хиллара, Цуьнан парзаш а, тІедехкинарш а довзийтина ас шуна, шайн дола баккха шу тІедоьлхучу оцу махкахь шуьга и хьехамаш кхочушбайтархьама. ⁶ Уьш лар а бе, кхочуш а бе, хІунда аьлча цунах кхечу халкъашна гур ду, шун хьекьалалла а, кхетамалла а дуйла. И массо а парзаш шайна дІахезча, цара эр ду: „ЭхІ, хІара сийлахь къам ма хьекьале а, кхетаме а халкъ ду!“

⁷ Дуй те кхин цхьа а сийлахь халкъ церан деланаш иштта царна юх-хера болу, вай муьлхачу а хенахь Шега кхайкхича, вайн Веза Дела санна юххехь хуьлуш? ⁸ Дуй те кхин цхьа а сийлахь халкъ иштта нийса

^{3:23-27} Лелар 27:12-14; Карлабаьккхинарг 32:48-52. ^{4:2} Довзийтинарг 22:18, 19.

^{4:3} Лелар 25:1-9.

парзаш а, тЕдехкинарш а шен долу, тахана ас шуьга дІакховдош дерш санна? ⁹ Амма ларлуш а хилалаш, шайн синан дола а делаш, шайн бІаьргашна гина гІуллакхаш диц ца далийтархьама а, и дерриг а, шу мел деха, шайн даг чуьра дІа ца далийтархьама а. Шайна гинарш дІа-дийца шайн берашка а, шайн берийн берашка а. ¹⁰ ДІадийца Хьариб-ломаьх гуламехь шайн Везачу Далла хьалха шу лаьттинчу оцу дийнах лаьцна а. ХІетахь Везачу Эло соьга иштта элира: „Схьагулде Суна тЕе халкъ, Ас Сайн дешнаш дІакхайкхор ду цаьрга. И дешнаш шайна дІахезча, кху лаьтта тЕхь мел деха шаьш а, шайн бераш а Соьга ларамах дувзна хила Іамор ду цара“.

¹¹ Юххе а даьхкина, шу ломан кІажехь севцира. Ткъа и лам стигала дІакхаччалц цЕе яьлла богура. Цигахь Іаьржа бода а, юькъа мархаш а яра. ¹² ТІаккха Веза Эла шуьга вистхилира оцу цІерана юьккъера. Цо дуййцург шуна хезара, амма Цуьнан васт ца гора, аз бен ца хезара. ¹³ Цо шуна Шеца беш болчу бертан тЕдоджораш дІакхайкхийра, шайга кхочушдайтa итт хьехам шуьга дІа а хоуйтуш. Везачу Эло уьш тІулган шина экъанна тЕе дІаязбира. ¹⁴ ХІетахь тЕдиллира суна Везачу Эло шайн дола даккха шу тЕдовлучу лаьтта тЕхь шайга кхочушдайтa деза парзаш а, тЕдехкинарш а шуна Іамор».

ЦІушна Іамальярх лардала дезарх лаьцна

¹⁵ «Веза Эла Хьариб-ломаьх цІеран юьккъера шайга вистхиллачу оцу дийнахь шайна цхьана а тайпана васт ца гина дела, шайн дегнашкахь дерг чІогІа ларделаш. ¹⁶ Аша иза делаш шаьш ца талхадайтархьама, муьлххачу а вастехь шайна цІу а вина – стеган я зудчун вастехь, ¹⁷ лаьтта тЕхь дехачу дийнатан я стигалахь тЕмадолучу олхазаран вастехь, ¹⁸ лаьттахула текхачу дийнатан я лаьттал лахарчу хи чохь нека дечу чІеран вастехь. ¹⁹ Иза делаш, стигала шаьш хьалахьаьжча, малхий, буттий, седарчий – и дерриге а стигалан ницкъаш бу – шайна гича, Іеха а делла, царна Іибадат ца дархьама а, царна гІуллакх деш ца лелархьама а, хІунда аьлча шун Везачу Дала стигал кІел мел долчу халкъашна делла и дерриге а. ²⁰ Ткъа шу Везачу Эло, эчиг лало пеш йолчу Мисар-махкара схьа а эцна, арадаьхна. Цо иза, хІинца схьагуш ма-дарра, шух Шен долахь долу халкъ хилийтархьама дина. ²¹ Веза Эла шу бахьана долуш суна оьгІазваханера. Цо чІагІо йинера, со Йордан-хина дехьа а вер вац, шун Везачу Дала шун дола луш долчу оцу

^{4:11, 12} Арадаккхар 19:16-18; Іебархошка 12:18, 19. ^{4:13} Арадаккхар 31:18; 34:28; Карлабаьккхинарг 9:10. ^{4:14} Арадаккхар 21:1. ^{4:16} Арадаккхар 20:4; Іамальяр 26:1; Карлабаьккхинарг 5:8; 27:15. ^{4:17, 18} Римхошка 1:23. ^{4:20} Арадаккхар 19:5; Карлабаьккхинарг 7:6; 14:2; 26:18; Тите 2:14; 1 Кипин 2:9. ^{4:21} Лелар 20:12.

беркатечу лаьтта а вер вац аьлла. ²² Йордан-хина дехьа а ца волуш, хЮкху лаьтта тЕхь лийр ву со, ткъа шу дехьа а девр ду, и токхе латта аша шайн дола а доккхур ду. ²³ Варелаш, ларлолаш шайн Везачу Дала шайца бина барт бицбарх а, шайн Везачу Дала шайна тЕ-ма-диллара, Iамал ян цхьана хIуманан вастехь цIу-деланаш шаьш барх а. ²⁴ ХIунда аьлча шун Веза Дела – Иза массо а хIума ягийна дIайоккхур йолу цIе ю, Иза эмгаралла йолу Дела ву.

²⁵ Нагахь санна, шун бераш а хилла, шун берийн бераш а хилла, оцу махкахь шу дуккха а Iан дахкахь, шу, цхьаннан вастехь цIу-делан сурт а дина, талха мегара. И дарца аша шайн Везачу Далла хьалха вон дийр ду, тIаккха Иза дарлур ву. ²⁶ Иштта хилча, тахана ас стигаллий, латтий тоьшалла дан схьакхойкху, Йордан-хина дехьа а девлла, аша шайн дола доккхуш долчу лаьтта тЕхь шу сихха хIаллакхир ду аьлла. Аша цигахь дукха хан а йоккхур яц, ткъа шу цигара хIаллакдина дIадохур ду. ²⁷ Везачу Эло шу массо а халкъашна юкъахь дIасадаржор ду. Везачу Эло шу дIалокхучу къаьмнашна юкъахь шух кIезиг бен дийна дуьсур дац. ²⁸ Аша цигахь кхечу деланашна Iибадат дийр ду. И деланаш адамаша шайн куьйгашца бина хир бу дечигах а, тIулгах а, царна хIумма а ца го, хIумма а ца хеза, цаьрга хIумма а яа ца ло, царна цхьа а хьожа а ца йогIу. ²⁹ Амма аша Веза Эла цигахь лехча, шуна Иза карор ву, доллучу даггара а, шайн мел долчу синца а аша лехча. ³⁰ Хало шайна тЕеача, тIаьхьо и дерриг а шайна тIенисделча, шу шайн Везачу Далла тIедоьрзур а ду, Цо бохучуьнга аша ла а дугIур ду. ³¹ Шун Веза Дела дика а, къинхетаме а ву. Цо шу дIатосур а дац, хIаллак а дийр дац, Цо шун дайшца, чIагIо а еш, Ша бина барт а бицбийр бац».

Исраил шатайна халкъ хилар

³² «Хаттал шул дукха хьалха хиллачу ширачу заманех лаьцна, Дала лаьтта тЕхь адам кхоьллинчу дийнахь дуьйна. Хаттал дерриг а дуьненна тЕхь – стигалан цхьана йистера вукху йисте кхаччалц. Хиллий те хIара санна сийлахь гIуллакх, я хезний те хIара санна дерг? ³³ ТIаьхьа дийна а дуьсуш, хьуна санна хезний те цхьана а халкъана делан аз цIеран юккъера схьадечу къамелаца? ³⁴ Зе дарца а, билгалонаш гайтарца а, тамашийна хIуманаш дарца а, тIом барца а, ондачу куьйгаца а, дIакховдийначу пхьаьрсаца а, чIогIачу къематашца а кхин муьлха дела маца гIиртина те, кхечу къомах паргIат а даьккхина, цхьа къам шен дола даккха? Деллахь а, и дерриге а шун бIаьргашна хьалха дина-кх шун Везачу Дала, шу Мисар-махкахь долуш! ³⁵ И дерриг а

^{4:24} Iебархошка 12:29. ^{4:27, 28} Карлабаьккхинарг 28:36. ^{4:29} Ярми-ЯхIу 29:13.

^{4:35} Марк 12:32.

гайтина дара шуна, Веза Эла Дела вуйла шуна дІахайтархъама. И воцург, кхин цхъа а Дела вац. ³⁶ Цо стигалара Шен аз хазийтина, шу Іаморхъама. Цо лаьттаьх Шен сийлахь йолу йогу цІе а гайтина шуна, цІеран юккъера Иза Ша вистхуьлуш а хезна шуна. ³⁷ Шун дай Шена безна дела, царах йисина тІаьхье йолу шу хаьржира Цо. Цо Ша Мисар-махкара Шен боккхачу ницкъаца шу арадаьхна. ³⁸ Цо иза дина, шун чул дукха а, онда а долу халкъаш шуна хьалхара дІа-лахкархъама а, шу церан лаьтта тІе а довлийтина, иза шун дола даккхархъама а, хІинца иза ма-дарра. ³⁹ ДІа а хаа, шайн даг чохь а латтаде, Веза Эла лакхахь стигалахь а, лахахь лаьтта тІехь а Дела вуйла а, И воцург, кхин цхъа а дела воцийла а. ⁴⁰ Ларделаш тахана ас шуна тІедохкуш долу Цуьнан парзаш а, весеташ а, шайна а, шул тІаьхья хир долчу берашна а диканна хилийтархъама а, шун Везачу Дала шайна гуттаренна а луш долчу лаьтта тІехь шу дуккха а дахкийтархъама а».

ДІалачкъа йина гІаланаиш

⁴¹ Цул тІаьхья Йордан-хина малхбалехъа йолу кхо гІала дІакъас-тийра Муса-пайхамаро. ⁴² Хьалха шеца мостагІалла хилла воцу стаг ларамаза вийнарг цига дІавада мегар ду. Царах цхъана гІалахь дІалачкъа йиш хир яра цуьнан, дийна висархъама. ⁴³ Яьссачу шерачу аренгахь йолу Бацар-гІала раабанхошна лерина яра, ГалІад-махкахь йолу Рамат-гІала гадахошна лерина яра, ткъа Башан-махкахь йолу Голан-гІала маннашхошна лерина яра.

Делера болу итт хьехам бовзийтале

⁴⁴ ХІара Мусас Исраилан халкъана дІабовзийтина товрат-хьехам^д бу. ⁴⁵ Товрат-хьехамна чубогІуш болу а, шайш Мисар-махкара арабевллачул тІаьхья Мусас цаьрга дІабелла болу сацамаш а, парзаш а, тІедехкинарш а ду хІорш. ⁴⁶ Иза хилира уьш Йордан-хина малхбалехъа, Байт-ПаІарна уллохь йолчу тогІи чохь болчу хенахь. И латта Хьешбонехь олалла динчу эмархойн паччахьан Сихьонан хилла. Иза Мусас исраилхошца цхъаьна шайш Мисарара арадевллачу хенахь эшийнера. ⁴⁷ Йордан-хина малхбалерчу шинна а паччахьан – Сихьонан а, Башан-мехкан паччахьан ІовгІин а – латтанаш схьалаьцнера исраилхоша. ⁴⁸ Арнон-хина йистехь йолчу ІаруІер-гІалара Сирион-ломана* тІекхаччалц.

* ^{4:48} Цхъана ширачу гочдар тІехь: *Сирион-лам*. Іебархойн тептар тІехь: *Сирион-лам*.

(Сириюнах Хьермон-лам а олу). ⁴⁹ Царна чу йогIура Йордан-хина малхбалехьа йолу Iариба-тогIи^d, Пасга-ломан кIажехь болчу Iариба-хIордана тIекхаччалц.

*Делера болу итт хьехам
(Арадаккхар 20:1-17)*

5 ¹ Исаиран дерриг а халкъ схьа а гулдина, Мусас иштта элира: «ЛадогIал, израилхой, тахана ас шун лергашна дIахозуйтуш деш долчу парзашка а, тIедехкинчаьрга а. Уьш Iама а делаш, уьш кхочушдан а хьовсалаш. ² Вайн Везачу Дала вайца барт бина Хьарибехь. ³ Цо и барт вайн дайшца ца бина, ткъа кхузахь тахана дийна долчу вайца массаьрца а бина. ⁴ Веза Эла ломахь йолчу цIерана юккъера юьхь-дуйхьал вистхилира шуьга. ⁵ Ткъа со оцу хенахь Везачу Элана а, шуна а юккъехь лаьтгаш вара, Везачу Эло бохург шуьга дIадийцархьама. ХIунда аьлча шу, цIерах шаьш кхерарна, лам тIе ца довлура.

XIетахь Везачу Эло иштта элира: ⁶ „Со Веза Эла ву, шун Дела, шу Мисарара лоллехь долчуьра Арадаьхнарг.

⁷ Со воцург, кхин Дела ма хилийта шайн.

⁸ Цхьана а тайпана лакхахь стигалахь, я лахахь лаьттахь, я лаьттал ларчу хиш чохь хIуманан вастехь сурт кхулуш, шайна цIуш а ма белаш. ⁹ Царна корта а ма бетта, Ибадат а ма де. Со, шун Веза Дела, эмгаралла йолу Дела ву. Со ца везаш волчунна таIзар до Ас. Ас цунна а, цуьнан берашна а, кхозлагIчу а, йобалгIачу а тIаьхьенна тIекхаччалц таIзар до. ¹⁰ Амма, шена тIедиллинарг кхочуш а деш, Со везаш волчунна эзарнаш тIаьхьенашкахь Сайн хедар боцу безам гойтур бу Ас.

¹¹ Везачу Элан, шайн Делан, цIе эрна ма яккха, хIунда аьлча Шен цIе эрна йоккхуш верг Везачу Эло таIзар ца деш вуьтур вац.

¹² Шун Везачу Дала тIе-ма-диллара, шобтан де ларде, иза Сан дуйхьа дIа а къастош. ¹³ Ялх дийнахь болх а бе, дерриг а шайн гIуллакхаш а нисде. ¹⁴ Ткъа ворхIалгIа де шайн Везачу Далла лерина садоIу де хилийта. Цу дийнахь аша а, шун кIанта а, йоIа а, шун лено а, гIарбашо а, шун стеро а, виро а, шун хьайбанех цхьаммо а, шун гIаланашкахь ваха тIевеана волчо а цхьана а тайпана болх ма бе, хIунда аьлча шу санна шун лено а, гIарбашо а садаIа деза. ¹⁵ Диц ма делаш Мисар-махкахь шаьш леш хилла хилар, ткъа шун Везачу Дала Шен ондачу куьйгаца а, Шен дIакховдийначу пхьаьрсаца а шу арадаьхна хилар. Цундела шобтан садоIу де лардан шуна тIедиллина шун Везачу Дала.

^{5:8,9} Iамальяр 26:1; Карлабаьккхинарг 4:15-18; 27:15. ^{5:9,10} Арадаккхар 34:6, 7; Лелар 14:18; Карлабаьккхинарг 7:9, 10. ^{5:11} Iамальяр 19:12. ^{5:12} Арадаккхар 16:23-30; 31:12-14. ^{5:13,14} Арадаккхар 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Iамальяр 23:3.

¹⁶ Шайн да а, нана а лара, шайн Везачу Дала тГе-ма-диллара, шайн Везачу Дала шуна луш долчу лаьтга тЕхь дехха дахар шун хилийтархъама а, шуна дика хилийтархъама а.

¹⁷ Адам ма де.

¹⁸ Нахаца ма лела.

¹⁹ Кьола ма де.

²⁰ Шайн уллорачунна дуьхьал харцтоьшалла ма де.

²¹ Шайн уллорачун зуда ма еза. Иштга цуьнан цIа я латга а ма деза, цуьнан лай а, гIарбаш а, сту а, вир а, цуьнан цхьа а хIума а шайна ма езийта“.

²² ХIара хьехамаш лам тЕхь волчу Везачу Эло чоГIачу озаца халкъан берриг а гуламна белира. ЦIерана а, мархина а, Iаьржачу боданна а юккъера Ша вистхилча, царал сов, Цо хIумма а ца элира. ТIаккха и дешнаш тIулгах йолчу шина экъанна тIе дIа а яздина, уьш соьга схьаелира Цо».

Халкъ кхоьру

(Арадаккхар 20:18-21)

²³ «Шайна боданна юккъара аз хезча, цIерах богуш лам гича, шу суна тIе даьхкира, массо а шун хьаькамаш а, шун къаной а. ²⁴ Аша иштга элира: „Вайн Везачу Дала Шен сийлалла а, возалла а схьагайтира вайна. Цуьнан аз цIерана юккъера схьахезнера вайна. Тахана вайна гира Дела адаме вистхилахь а, и адам дийна диса мегаш хилар. ²⁵ Кхин а цкъа вай дала йиш хIунда кхуллур яра? Оцу сийлахьчу цIеро вай дуур ду. Нагахь санна вайн Везачу Делан аз кхин а хазахь, вай лийр ду. ²⁶ Дуй те цхьа а адам вайна санна цIерана юккъера дийна волчу Делан аз а хезна, дийна дисина долу? ²⁷ ТIе а верзий, ладогIа вайн Везачу Дала хьайга мел бохучуьнга. ТIаккха тхоьга схьадийца вайн Везачу Дала хьайга мел дуййцуш дерг, ткъа оха ла а дугIур ду, и дерриге а кхочуш а дийр ду“.

²⁸ Везачу Элана дIахезира шун дешнаш, соьга къамел деш аша аьлла долу. Цо соьга иштга элира: „Суна хезира хIокху халкъо хьоьга аьлларг. Цара мел аьлларг дика ду. ²⁹ ЭхI-хIай, Соьга ларамах дуьзна а

^{5:16} а: Карлабаьккхинарг 27:16; Маттай 15:4; 19:19; Марк 7:10; 10:19; Лака 18:20; Эпасхошка 6:2; ^{6:} Эпасхошка 6:3. ^{5:17} Доладалар 9:6; Iамальяр 24:17; Маттай 5:21; 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20; Эпасхошка 6:3; Римхошка 13:9; Якъуба 2:11. ^{5:18} Iамальяр 20:10; Маттай 5:27; 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20; Римхошка 13:9; Эпасхошка 6:3; Римхошка 13:9; Якъуба 2:11. ^{5:19} Iамальяр 19:11; Маттай 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20; Римхошка 13:9. ^{5:20} Арадаккхар 23:1; Маттай 19:18; Марк 10:19; Лака 18:20. ^{5:21} Римхошка 7:7; 13:9. ^{5:22-27} Iе-бархошка 12:18, 19.

хилла, дерриге а Сан весеташ кхочушдан даим церан дегнаш делахъара, шайна а, шайн берашна а гуттаренна диканиг хилийтархъама!³⁰ Вало, длаала цаьрга: ‘Шайн четарш чу юхадерза’.³¹ Ткъа хьо кхузахь Собыца виса. Ас хьобга длаэр ду массо а весеташ, парзаш, тедехкинарш. Халкъана хьеха деза ахъа уьш, Ас шайн дола доккхун долчу лаьтта тГехь уьш иштта лелийтархъама“.

³² Варелаш, шайн Везачу Дала шайна тГе-ма-диллара лелалаш. Я аьтту, я аьрру агГор дла ма дерзалаш.³³ Шун Везачу Дала шайна тГедехкинчу некъашца лелалаш, шайна дола дан лун долчу лаьтта тГехь шаьш дийна хилийтархъама а, шуна дика хилийтархъама а, шаьш дуккха а дахийтархъама а».

Кобртачу весеташ лаьцна

Б¹ «ХГорш ду шун Везачу Дала шуна хьеха аьлла тГедехкина долу весеташ, парзаш, тГедехкинарш. Шайна дола даккха шу тГедоблхучу оцу лаьтта тГехь, уьш кхочуш а деш, лела деза шу. ² И дан деза аша а, шун бераша а, царал тГаьхъа хиндолчу бераша а шайн Везачу Деле ларамах дуьзна шаьш хилийтархъама а, ас шайна тГедохкуш долу дерриг а Цуьнан парзаш а, весеташ а лардайтархъама а, шун дахаран хан яхъалийтархъама а. ³ Израилан халкъ, ла а доГа, уьш леррина кхочуш а де, шайна дика хилийтархъама а, шу алсам дебийтархъама а шуьрех а, мазах а дуьзна токхе лаьтта тГехь, шун дайн Везачу Дала шуна чГагЮ ма-ярра.

⁴ ЛадогГа, Израилан халкъ: вайн Веза Дела – цхъа Веза Эла ву*. ⁵ Хъайн Веза Дела доггах, доллучу синца а, берриге а ницкъаца а веза. ⁶ Тахана Ас весет деш долу хГара дешнаш хъайн даг чохь латтаделахь. ⁷ Шайн берашна хьеха уьш, израилхой, дийца царах лаьцна шайн цЕнош чохь хевшина Иаш а, шаьш некъ беш а, шаьш дГадуйьшуш а, хьа-лагГовттуш а. ⁸ Шайн куьйгаш тГе дГадехка уьш билгалонна, шайн хъаьжнашна тГе а дГадехка уьш хьехорна. ⁹ ДГаязде уьш шайн неГсатГанаш тГе, шайн кевнаш тГе».

ЛацадогГарна дуьхьал дГакхедар дар

¹⁰ «Шайн Везачу Дала шун дайшна, ИбрахИмна, Исхъакхана, Якъубана, шуна дГадала ваГда^д динчу лаьтта тГе гГур ду шу. Шуна луш долчу лаьтта тГехь аша йина йоцу яккхий а, дика а гГаланаш ю. ¹¹ Шуна

* ^{6:4} *Вайн Веза Дела – цхъа Веза Эла ву – я иштта: вайн Дела – Веза Эла ву, Веза Эла бен вац. Я иштта: вайн Веза Дела бен кхин цхъа а Дела вац.*

^{6:4} Марк 12:29. ^{6:5} Маттай 22:37; Марк 12:30; Лака 10:27. ^{6:6-9} Карлабаьккхинарг 11:18-20. ^{6:10} а: Доладалар 12:7; б: Доладалар 26:3; в: Доладалар 28:13.

луш долчу лаьтта тӀехь аша дуьзна доцу, оьшуш мел долчух дуьзна долу цӀенош а, аша яьхна йоцу гӀунаш а, аша кхийна йоцу кемсийн а, зайт-диттийн¹ а бошмаш а хир ю. Оцу лаьтта тӀехь Iаббал баа кчаца шайна хилахь, ¹² варелаш, лоллин цIа долчу Мисар-махкара шу арадаьхна волу Веза Эла виц ма велаш! ¹³ Шайн Везачу Деле ларамах дуьзна хила, Цунна бен гӀуллакх а ма де, Цуьнан цIарах бен дуйнаш а ма баа. ¹⁴ Цхьана а кхечу деланашна тIаьхьа ма хIитталаш, цхьана а шайна гонах хир долчу кхечу къаьмнийн деланашна а тIаьхьа ма хIитталаш, ¹⁵ хIунда аьлча шуна юкъахь хуьлуш волу Веза Дела эмгаралла йолу Дела ву. Шу кхечу деланашна тIедерзахь, Иза, латийна цIе санна, дарлур а ву, Цо дуьнен тIера дIадохур а ду шу.

¹⁶ Шайн Веза Дела зен ма гIерта, шаьш Массехь иза ма-дарра. ¹⁷ ЧIогIа ларделаш шайн Везачу Делан весеташ, цуьнан сацамаш а, парзаш а, шайна тIедехкина долу. ¹⁸ Шайн Везачу Далла хьалха нийса а, дика а дерг делаш шайна диканна хилийтархьама а, Везачу Эло, шайн дайшна чIагIо а еш, шайна лур ду аьллачу лаьтта тIе а девлла, иза дола даккхархьама а, ¹⁹ берриш а шайн мостагIий, Везачу Эло ма-бохху, аша шайна гучуьра дIабахийтархьама а.

²⁰ Нагахь санна тIейогIучу заманахь шун бераша шайга хаттахь: „ХIун маьIна ду вайн Везачу Дала вайна тIебехкинчу оцу сацамийн а, парзийн а, хьехамийн а?“ ²¹ аш цаьрга иштта дIаала: „Вай Мисар-махкахь пирIунан леш дара, амма Везачу Эло вай арадехира Шен ондачу куйгаца. ²² ТIаккха вайн бIаьргашна хьалха Везачу Эло тамашийна гӀуллакхаш а, Iадоран билгалонаш а гайтира Мисаран халкъана а, пирIунна а, цуьнан массо цIенна а тIехь. ²³ Ткъа Везачу Эло вай цигара ара а дехира, дIа а дигира, вайн дайшна чIагIо а еш, лур ду аьлла долу латта вайна схьадалархьама. ²⁴ Дерриг а и парзаш кхочушдан а, вайн Везачу Деле ларамах дуьзна хила а тIедиллира вайна Везачу Эло, массо а заманахь вай дика хилийтархьама а, тахана санна, вай дийна дисийтархьама а. ²⁵ Нагахь санна вайн Везачу Далла хьалха, и дерриг а весеташ, Цо вайна тIе-ма-диллара, леррина кхочуш а деш, вай лелахь, иза Далла тамехь хир ду“».

Везачу Элан долахь долу халкъ

(Арадаккхар 34:11-16)

7 ¹ «Шайн дола даккха шу тIедоьлхучу лаьтта тIе шун Везачу Дала шу чудигча, Цо шуна хьалхара дуккха а къаьмнаш дIалохкур ду — хьетахой, гIиргIашахой, эмархой, канаIанхой, перезахой, хьаввихой,

^{6:13} Маттай 4:10; Лака 4:8. ^{6:16 а:} Маттай 4:7; Лака 4:12; ^{6:} Арадаккхар 17:1-7.

^{7:1} Векалийн 13:19.

явсайхой. И ворхI къам шул дукха а, ницкъ болуш а ду. ² Шун Везачу Дала уьш шун кара а делла, аша и къаьмнаш эшийча, уьш кхоччуш дакъазадаха. Цаьрца барт а ма белаш, царах къа а ма хеталаш. ³ Гергарлонаш а ма тийсалаш цаьрца. Шайн йоIарий церан кIенташка а ма бахийталаш, церан йоIарий шайн кIенташна а ма балабелаш. ⁴ ХIунда аьлча цара шун кIентий Сох дIаберзор бу, кхечу деланашна Iамал яйтархьама. Таккха Везачу Элан дераллин цIе шуна тIехьодур а ю, Цо шу сихха хIаллакдийр а ду. ⁵ Амма аша царна хIара делаш: церан сагIа доккху меттигаш йохаелаш, харцделанашна хIиттийна церан тIулгаш аталаш, Ашера-далла лерина долу церан дечиган бIогIамаш дIахедаделаш, церан цIуш багабелаш. ⁶ Хьайн Везачу Делан деза халкъ ду хьо. Хьан Везачу Дала хьо хаьржина, хьох Шен долахь долу халкъ дархьама, дуьнен чохь мел долчу халкъашна юкъара схьа а хаьржина дина долу.

⁷ Везачу Эло хьо Шен деган лаам бар а, хьо харжар а массо а халкъел хьо дукха долу дела дацара — хьо массо а халкъел жима халкъ ма ду, — ⁸ Везачу Элана хьо деза дела а, Цо шун дайшна делла ваIда¹ лардо дела а хаьржина дара. И бахьана долуш Везачу Эло хьо, ондачу куййгаца лоллин цIа чуьра ара а даьккхина, Мисар-мехкан паччахь волчу пирIунан карара паргIатдаьккхина. ⁹ Цундела хаалаш, исраилхой, шун, Веа Дела бен, бакъволу Дела вац. Иза тешаме Дела ву, Цо Шен безаман барт ларбо Ша везачаьрца а, Шен весеташ кхочушдечаьрца а церан эзар тIаьхьенна тIекхаччалц. ¹⁰ Амма Ша ца везачарна догIург Цо дийр ду, уьш хIаллак а беш. Иза хьелур вац, Ша ца везачунна хIоранна шена-шена догIу таIзар дан. ¹¹ Цундела Ас тахана кхочушдан шайна тIедехкина долу весеташ а, парзаш а, хьехамаш а ларбелаш».

МуьтIахь хиларна декъалдарш

(Карлабаьккхинар 28:1-14)

¹² «Нагахь санна аша оцу хьехамашка ладогIахь, уьш ларбахь, кхочушбахь, тIаккха шун Везачу Дала, Ша шун дайшка ваIда дина ма-хиллара, Ша шувца бина безаман барт ларбийр бу. ¹³ Шу дезар а ду, шу декъал а дийр ду, шу доьбуьйтур а ду Цо. Шун кийрахь верг а декъалвийр ву, шун латто луш дерг — ялта а, чагIар а, зайтдаьтта а — декъалдийр ду, шун бежанийн эсий а, жийн Iахарий а декъалдийр ду Цо шун дайшка шуна лур ду аьллачу лаьтта тIехь. ¹⁴ Массо а халкъел декъалдина долу халкъ хир ду шун халкъ. Шун халкъана юкъахь хир вац бер ца хуьлу стаг, берах ца хуьлу зуда, шун даьхнина юкъахь а хир

^{7:5} Карлабаьккхинар 12:3. ^{7:6} Арадаккхар 19:5; Карлабаьккхинар 4:20; 14:2; 26:18; Тите 2:14; 1 Кипин 2:9. ^{7:9, 10} Арадаккхар 20:5, 6; 34:6, 7; Лелар 14:18; Карлабаьккхинар 5:9, 10. ^{7:12-16} Карлабаьккхинар 11:13-17.

дац иштта дерг. ¹⁵ Везачу Эло лардийр ду халкъ массо а цамгарх. Мисар-махкахь шуна девзина долу цхьа а луьра ун кхоьтуьйтур дац шух, амма шу ца дезачарна массарна тIе далор ду иза. ¹⁶ Шун Везачу Дала шайн кара дIалуш долу массо а халкъаш аша хIаллакдан деза. Царах кьинхетам а ма белаш, церан деланашна гIуллакх а ма делаш, хIунда аьлча уьш шуна дIахIиттийна йолу речIанаш хир ю.

¹⁷ Нагахь санна: „И кьаьмнаш тхол дукха ду, оха муха дохур ду уьш ара?“ – аьлла, шун даг чу дожахь, ¹⁸ ма кхералаш царах, амма дагадай-талаш шун Везачу Дала пирIунна а, берриг а мисархошна а динарг. ¹⁹ Дагадайталаш шайн бIаьргашца шуна гина болу Дала бакхийтина бакхий баланаш а, билгалонаш а, тамашийна гIуллакхаш а, шун Везачу Дала Шен ондачу куьйгаца, дIакховдийначу пхьаьрсаца шу арадахар а. Изза дийр ду шун Везачу Дала шу кхоьруш долчу массо а халкъашна. ²⁰ Шун Везачу Дала царна бумбареш тIехоьцур ю, шух дIалечкъаш болу дийна биснарш хIаллакьхиллалц. ²¹ Ма кхера царах, хIунда аьлча шуна юкъахь волу шун Веза Дела – сийлахь а, ларамах бузуйтуш волу а Дела ву. ²² Шун Везачу Дала и халкъаш кIез-кIезиг шуна хьалхара дIалохкур ду. И халкъаш цхьана хеннахь хIаллак ма делаш, аренашкара акхарой ца дебийтархьама. ²³ Амма шун Везачу Дала шун кара дIалур бу уьш. Царна тIе боккха кхерам боссор бу, уьш хIаллакбина бовлалц. ²⁴ Церан паччахьаш а лур бу шун кара. Аша церан цIераш стигал кIелара а дIайойур ю. Цхьа а шуна дубьбал латталур вац, аша уьш хIаллакбина бовлалц. ²⁵ Церан цIу-деланаш цIергахь багабелаш. Царна тIехь долу деши я дети схьаэцар шайн дегнаш чу ма дожийталаш, шайна царах речIанаш ца хилийтархьама, хIунда аьлча иза шун Везачу Далла дегаза хета. ²⁶ Шайн цIенош чу а ма балабелаш и дегаза цIуш, уьш санна кхоччуш дакъазадаха шаьш дIакъастийна ца хилийтархьама. Царах даша а ма даша, уьш уггар дегаза а хета, хIунда аьлча уьш кхоччуш дакъазадаха лерина Везачу Элана дIакъастийна хIуманаш ду».

Везачу Эло Шен халкъана луш долчу лаьттаьх лаьцна

8 ¹ «Ас тахана шайна деш долу весеташ леррина кхочушделаш, шаьш дийна хилархьама а, дебийтархьама а, дIа а дахана, шун дайшка Везачу Дала, ваIда¹ а деш, лур ду аьлла долу и латта шайн дола дакхархьама а. ² Дагахь латтабелаш, яьссачу аренгахула хIокху шовзткъа шарахь шун Везачу Дала шуьга байтина болу массо а некъ. Цо шуьга и некъ байтина, шайн кIезигаллина шу кьардалийтархьама а, шу зерхьама а, шун даг чохь хIун ду хаархьама а. Цунна хаа лаьара, аша Шен весеташ лардийр дуйла я доцийла. ³ Цо шу шаьш-шайна

^{8:3} Маттай 4:4; Лака 4:4.

кЛезиг хоьтуьйтуш къардалийтира, мацалла хЮттийна, гГелдира, стигалара манна олу кхача белира шуна, шуна а, шун дайшна а хЮн ю а хиьна йоцу. Иза дира Цо шуна дГагайтархьама, адам деккъа цхьана баьпкаш дехаш доцийла, амма Везачу Элан багара схьадолучу хЮра дашца дехаш дуйла. ⁴ Шун бедарш шуна тГехь тиш ца лора, оцу шовзткъа шарахь шун когаш ца бестара. ⁵ Шайн дагахь хилийталаш, шун Везачу Дала, дас шен кАнт санна, шу Јамош дуйла а, нисдеш дуйла а. ⁶ Цундела шайн Везачу Делан весеташ ларделаш, Цуьнан некъашца а лелалаш, Цуьнга ларамах дуьзна а хуьлуш. ⁷ Шун Везачу Дала шу беркатечу лаьтта тГе дІадуьгуш ду. Оцу лаьтта тГехь татолаш, Јемаш а, шовданаш а ду, тогГешкара а, лаьмнашкара а схьадуьйлуш долу. ⁸ Оцу лаьтта тГехь кІа а, мукх а, кемсийн таьллангаш а, инжирийн а, нарийн а дитташ а, зайт-дитташ^а а, моз а ду. ⁹ Оцу лаьтта тГехь цхьа а эшам ца хаалуш, аша шайн бепиг а дуур ду, цхьана а хЮманна тГехь эшаме а хир дац шу. Оцу лаьтгарчу тархаш чохь эчиг ду, ткъа оцу лаьттан лаьмнаш чуьра аша цІаста доккхур ду. ¹⁰ Ткъа шаьш йиина а девлла, дуьзча, Цо шуна дела долчу токхечу лаьттана шайн Везачу Далла хастам белаш».

Дела вицварх ларваларх лаьцна

¹¹ «Ларлолаш, тахана ас шайна тГедуьллуш долу Цуьнан весеташ, Цуьнан тГедехкинарш, Цуьнан парзаш кхочуш а ца деш, шайн Веза Дела вицварх. ¹² Юуш шаьш дуьзча, шайна дика цГенош а дина, царна чохь шу даха хевшича, ¹³ шайн даккхий а, кегий а бежанаш дебаш хилча, шайн деши а, дети а алсамдолуш хилча, шайн массо а долахь дерг совдолуш хилча, ¹⁴ варелаш, шайн дегнаш кура а ма довлийталаш а, лоллин цІа долчу Мисар-махкара шу арадаьхна волу шун Веза Дела виц а ма велаш. ¹⁵ Чохь дІаьвше лаьхьарчий болу а, сту лоцу гезгаш йолу а, екъа а, хи доцуш йолу а, йоккхачу, къемате кхерамечу а яьссачу аренгахула шу чекхдаьхнарг Иза вара. Шуна мокхазан тархана чуьра хин хьоста даьккхинарг а Веза Эла вара. ¹⁶ Цо шуна яьссачу аренгахь манна олу кхача баабора, шуна а, шун дайшна а хЮн ю а хиьна йоцу, шайн кЛезигаллина шу къардалийтирхьама а, шу зерхьама а, тІаьхьа шуна дика дархьама а, ¹⁷ „Тхан-тхайн ницкъо а, тхан куьйгийн ондалло а карадаийтина тхуна хІара хьал“, – аьлла, шун даг чу ца дожийтархьама. ¹⁸ Амма аша шайн дегнаш чохь латтавелаш шайн Веза Дела, хЮнда аьлча шун хьал хилийта шуна ницкъ луш верг Иза ву. Иза иштта лела, вада а дина, шун дайшца Ша бина барт, тахан-лерчу денна ма-барра, чІагІбархьама. ¹⁹ Нагахь санна шу, шайн Веза

^{8:11-16} ХЮшаІ 13:5, 6.

Дела виц а вина, кхечу деланашна тІаьхьахІиттахь, царна Іибадат а деш, царна Іамал а еш, шу лелахь, ас тахана тоьшалла до, шу хІаллакь-хир ду аьлла. ²⁰ Везачу Эло шуна хьалхара хІаллакдеш дІадоху халкъаш санна, хІаллакдийр ду шу, шайн Везачу Делан озе ла ца дугІу дела».

Везачу Эло Израилан халкъана гІо хІунда до

9 ¹ «ЛадогІа, израилхой: шу хІинца Йордан-хина дехьадовла дох-куш ду, стигал хьалаккхаччал лекха чІагІонаш чохь йолу яккхий гІаланаш йолу а, шун халкъал дукха долу а, ницкъ болу а халкъаш до-лу латта шайн дола даккхархьама. ² Оцу лаьттан халкъашна юкъахь ницкъ болу а, доккха дегІ долу а Іаьнакхахой бу. Царах лаьцна шуна хууш а ду, хезна а ду иштта олуш: „Мила ву Іаьнакхахозна дубьхал латталур волуш?“ ³ Ткъа хІинца хаа ду шуна: шун Веза Дела ву шуна хьалхаваьлла, цІеро санна, дерриг а дІакхоллург волу. Цо уьш хІаллак а бина, шуна хьалха охьабохкур бу. Аш уьш сихха дІа а лохкур бу, хІаллак а бийр бу, Везачу Эло шайга ма-аллара.

⁴ Шун Везачу Дала шуна хьалхара уьш дІалаьхкинчул тІаьхьа, шайн дегнашкахь иштта ма алалаш: „Тхо Шен лаамехь хилла дела, Везачу Эло кхуза схьадалийна, хІара латта тхайн дола даккха“. ХІан-хІан, оцу халкъийн хьараме лелар бахьана долуш, Везачу Эло шуна хьалха-ра дІалохкур ду уьш. ⁵ Шун Делан лаамехь хилар^д я шун догІеналла бахьана доцуш, и латта шайн дола даккхархьама, доьлхуш ду шу. ХІан-хІан, оцу халкъийн Іесалла бахьана долуш, шун Везачу Дала уьш шуна хьалхара дІалохкур ду, Ша шун дайшка, – ИбрахІиме, Ис-хьакхе, Якъубе – ваІда^д деш делла дош кхочушдархьама. ⁶ Хаалаш, шу Делан лаамехь хиларна кара ца доуьйту шуна шун Везачу Дала и бер-кате латта, хІунда аьлча шу юяхьара халкъ ду».

Израилхоша дашо эса дар

⁷ «Дагахь латтаделаш, цкъа а диц ма делаш, мел дукха обгІазь-оьхуйтура аша шайн Веза Дела яьссачу аренгахь. Мисар-махкара арадевллачу дийнахь дубйна шаьш хІокху метте схьакхаччалц Везачу Элана дубьхалдевлла лелара шу. ⁸ Аша Хьариб-ломаьх а обгІазвахий-тира Веза Эла. Иза шу цигахь хІаллакдина дІадахал дарвеллера. ⁹ Ве-зачу Эло шубца бина барт тІеязбина йолу тІулган экъанаш схьаэца со лам тІе хьалаваьлча, ас цигахь шовзткъа де-буйса даьккхира, бепиг а ца дууш, хи а ца молуш. ¹⁰ Везачу Эло Шен куьйга йоза тІеяздина йолу тІулган ши экъа елира соьга. Оцу экъанаш тІехь яздина дара Везачу Эло гулам болчу дийнахь богучу ломан цІерана юккъера шубьга схьа

^{9:9} Арадаккхар 24:18.

мел аьлла дешнаш. ¹¹ Шовзткъа де-буьйса дIадаьлча, Везачу Эло соьга схьаелира тIулган ши экъа, бартбаран экъанаш.

¹² Везачу Эло соьга иштта элира: „ХьалагIатта, дIавала кхузара, ломара охьавосса. Мисар-махкара ахь арадаьккхина долу хьан халкъ дукха телхина ду. ХIинцале а дIабевлла уьш Ас шайна весет динчу новкъа тIера, шайна лалийна цIу^д а вина“.

¹³ Везачу Эло кхин а иштта элира соьга: „Ас тидам бира оцу халкъан — иза аьрха халкъ ма ду! ¹⁴ Ма сецаве Со. Ас хIаллакдийр ду и халкъ, Ас цуьнан цIе дуьнен тIера а дIайойур ю, ткъа хьох цул доккха а, цул ницкъ болу а халкъ кхуллур ду Ас“.

¹⁵ Со, юха а вирзина, лам тIера чувоеьсира, иза цIерах богуш болчу хенахь. Бартбаран ши экъа сан карахь яра. ¹⁶ Дахьаьжча, суна гира шайн Везачу Далла дуьхьал аш къа латийна хилар, старгIин сибатехь шайна лалийна цIу а вина. Шу сиха дIадевллера Везачу Эло шуна дIакхехьа динчу весетан некъа тIера. ¹⁷ Ас и ший а экъа, схьа а эчна, сайн карара лаьтта а тоьхна, шун бIаьргашна хьалха йохийра».

Исраилхошна тIера Мусас доIа дар

¹⁸ «Везачу Элана суждане а вахана, хьалха санна шовзткъа де-буьйса даьккхира ас. Со юуш а, молуш а вацара, аша летийна къинош бахьана долуш. Уьш а летийна, шайн Везачу Далла хьалха вон а дина аша, Иза оьгIаз а вахийтина аша. ¹⁹ Со кхобрура Везачу Элан оьгIазлонах а, дераллах а, хIунда аьлча шу хIаллакдаллал чIогIа оьгIазваханера Иза. Амма Цо юха а ладуйгIира соьга. ²⁰ АхIаронна а чIогIа оьгIазваханера Веза Эла, иза хIаллакваллал, амма ас оццу хенахь АхIаронна тIера а доIанаш дира. ²¹ Ткъа аша дина къилахь хIума, старгIин и сурт, схьа а эчна, цIергахь дагийра ас. ТIаккха иза йоха а йина, хьаша а хьаьшна, чан санна, ата а аьтта, лам тIера охьаоьхучу хи чу тесира ас.

²² ТабIерехь, Массехь, Кхиброт-ХIатаьвуьэхь аша кхин а оьгIазь-оьхуйтура Веза Эла. ²³ Ткъа Везачу Эло: „Дуьйло, схьадаккха Ас шуна луш долу латта“, — аьлла, шу Кхадеш-БарнаьIера дохуйтучу хенахь, шу дуьхьалдевллера шайн Везачу Делан омранна, шу Цунах ца тийшира, аша Цуьнан озе ла ца дуьйгIира. ²⁴ Шу суна девзинчу дийнахь дуьйна аьрха лелара Везачу Элана хьалха.

²⁵ Иштта, Везачу Элана хьалха суждане а вахана, шовзткъа де-буьйса даьккхира ас, хIунда аьлча Везачу Эло аьллера, Ша шу хIаллакдийр ду. ²⁶ ДоIанна тIехь ас Везачу Эле иштта элира: „Хьалдолу Эла, хIаллак

^{9:19} Iебархошка 12:21. ^{9:22 а:} Лелар 11:3; ^{б:} Арадаккхар 17:7; ^{в:} Лелар 11:34.

^{9:23 а:} Лелар 13:18; ^{б:} Карлабаьккхинарг 1:21; ^{в:} Лелар 13:32; Карлабаьккхинарг 1:26; Iебархошка 3:16.

ма дехъа Хъайн халкъ, Хъайн долахъ дерг, Ахъ Хъайн сийлаллица пар-
гIат а даьккхина, Хъайн ондачу куьйгаца Мисар-махкара арадаьккхи-
на долу. ²⁷ Дагабахкийтахъа Хъан ялхой болу ИбрахIим а, Исхъакх а,
Якъуб а. Ма хъежахъа хIокху халкъан аьрха хиларе, цуьнан Iесалле,
цуьнан къиношка. ²⁸ Дехъа иштта, Ахъ тхо арадаьхначу лаьтта тIехъ
бехачаьрга ца алийтархъама: ‘Везачу Эло дуьгийла а дацара и халкъ
Ша лур ду аьллачу лаьтта тIе. Цо и халкъ Шена ца деза дела арадаьк-
кхина, яьссачу аренгахъ иза хIаллакдархъама’. ²⁹ Ткъа иза Хъан халкъ
а, Хъан долахъ дерг а ду, Ахъ Хъайн ондачу ницкъаца а, дIакховдийна-
чу пхъаьрсаца а Мисар-махкара арадаьккхина долу“».

Делера болу итт хъехам шолгIа схъаэцар
(Арадаккхар 34:1-10)

10 ¹ «Оцу хенахъ Везачу Эло соьга иштта элира: „Хъалха йинача-
рах тера а йолуш, тIулган керла экъанаш ага хъайна. Дечигах
царна тIорказ а дай, Со волчу лам тIе хъалавала. ² Оцу экъанаш тIехъ
ахъа йохийначу шина экъанна тIехъ хилла дешнаш яздийр ду Аса,
ткъа ахъ уьш тIорказ чу охъаяхка“.

³ ТIаккха акаци олучу дечигах ас тIорказ а дира, хъалхалернаш сан-
на йолу ши экъа а йира. И ши экъа карахъ а йолуш, со лам тIе велира.
⁴ Везачу Эло, Ша хъалха лам тIехъ гуламан дийнахъ цIеран юккъера
схъааьлла болу итт хъехам оцу экъанаш тIе дIа а язбина, уьш соьга
схъаелира. ⁵ ТIаккха, лам тIера юха а вирзина, Везачу Эло сайна
тIе-ма-диллара, айса динчу тIорказ чу ехкира аса и экъанаш. Уьш
хIинцца а цигахъ ю».

⁶ (Исраилхой Баировт-Баней-ЯIакханера гIунаш тIера Мосире дIа-
бахара. АхIарон дIакхелхира, иза цигахъ дIавоьллира. Цуьнан метта
динан да^д дIахIоьттира цуьнан кIант ЭлиIазар. ⁷ Эццара уьш Гуди-Гу-
де бахара, ткъа цу тIера – Ютбате. Иза хиш долу латта дара. ⁸ ХIетахъ
Везачу Эло Левин тайпа дIакъастийра, цуьнга Везачу Элаца динчу
бертан тIорказ дIасалеладайттархъама а, Везачу Элана хъалха гIуллакх
дайттархъама а, Цуьнан цIарах декъалдарш дIакхайкхадайттархъама а.
Таханлерчу дийне схъакхаччалц иза хIинца а иштта схъадогIуш ду.
⁹ Цундела шайн вежарийн долчух лаьттан дакъа дац левихойн, церан
долахъ латта а дац. Лаьттан декъан метта Веза Эла ву церан, цаьрга
хъан Везачу Дала дIа-ма-аллара.)

¹⁰ «Хъалха санна, ас шовзткъа де-буьйса даьккхира лам тIехъ.
Везачу Эло хIинца а ладуьйгIира соьга. Цунна ца лиира исра-
илхой хIаллакбан. ¹¹ ТIаккха Везачу Эло иштта элира соьга:

^{10:6} Лелар 20:28; 33:38. ^{10:8} Лелар 3:5-8. ^{10:10} Арадаккхар 34:28.

„Вало, оцу халкъана хьалхавала, новкъа баха уьш, церан дайшна Ас чІагІо еш лур ду аьлла долу латта шайн дола даккхийтархьама“».

Везачу Элан омранаш

¹² «Исраилан халкъ, хІун лаъа те хьан Везачу Далла хьобгара? Цунна лаъа хьайн Везачу Деле бен ларамах хьо вуьзна ца хилар, Цуьнан некъашца хьо лелар, Иза хьуна везар, хьан Везачу Далла ахь гІуллакх дар даггара а, доллучу хьайн синца а хилар. ¹³ Цунна лаъа ас тахана хьайна тІедуьллуш долу Везачу Элан весеташ а, парзаш а ахь лардар, хьуна дика хилийтархьама. ¹⁴ Хьан Везачу Делан ю стигал а, уггар лакхара стигалш а, латта а, цунна тІехь мел дерг а. ¹⁵ Хьан дайшна тІе бен ца хьажийна Везачу Эло уьш безаран Шен лаам. Дерриг а халкъашна юкъара Цо шу, церан тІаьхье ерш, хаьржира. Тахана а иштта ма ду иза. ¹⁶ Шайн дегнийн духьлара пардо дІахададейша, ма хилийша кхин дІа а юяхьара. ¹⁷ Хьан Веза Дела – деланийн Дела а, олахойн Олахо а ву. Иза сийлахь а, нуьцкъала а, ларамах вузуйту Дела а ву. Цо озабезамаш ца бо, Цо кхаьнаш а ца ийдо. ¹⁸ Цо ларйо байлахь болчеран а, бисинчу зударийн а бакьонаш. Цунна тІевеанарг а веза, Цо даа-мала а, тІедуху хІума а ло цунна. ¹⁹ Везалаш шаьш долчохь ваха хиьна волу тІевеана стаг, хІунда аьлча шу шаьш а ма дара тІедаьккиннарш Мисар-махкахь. ²⁰ Шайн Везачу Деле ларамах дуьзна хилалаш, Цунна цьанна гІуллакх делаш. Цуьнгахьа дирзина хилалаш, Цуьнан цІарах бен дуйнаш ма баалаш. ²¹ Шайн хастамаш Цунна дІало. Иза шун Дела ву. Шун бІаьргашна гина долу и сийлахь долу а, ларамах дузуйтуш долу а гІуллакхаш шуна дина волу Дела ву Иза. ²² Шун дай Мисар-махка баьккинчу хенахь, уьш кхузткъе итт стаг бен вацара, ткъа хІинца шун Везачу Дала, стигалара седарчий санна, алсамдаьхна шу».

Делан сийлахьалла диц ца дайта беш болу хьехам

11 ¹ «Иштта, шайн Веза Дела везалаш. Ларделаш Цо шайна лардан тІедиллинарг а, Цуьнан парзаш а, тІедехкинарш а, весеташ а массо а деношкахь. ² Дагадайта шайна, со шун берашка вистхуьлуш воцийла. Царна хиьна а дац Везачу Дала шу нисдинийла, царна гина а дац Цуьнан возалла, Цуьнан онда куьг, Цуьнан схьакховдийна пхьарс, ³ Цуьнан тамашийна билгалонаш, Цуьнан гІуллакхаш, Цо Мисар-мехкан паччахь волчу пирІунна а, цуьнан халкъана

^{10:17} 1 Тимапига 6:15; Довзийтинарг 17:14; 19:16; Векалийн 10:34; Римхошка 2:11; Галатахошка 2:6; Эпасхошка 6:9. ^{10:22} а: Доладалар 46:27; б: Доладалар 15:5; 22:17. ^{11:3} Арадаккхар 7:8–12:13.

а дина долу. ⁴ Шун берашна ца гина Цо мисархойн эскарх, говрех, гИудалкхех динарг. Уьш ерриш а Эрзийн хIорда чохь дIахьулуйнера Цо, уьш шуна тIаьхьабевлачу хенахь. Таханлерчу денна тIекхаччалц Везачу Эло уьш хIаллакбина латтийра. ⁵ Шу хIокху метте схьакхаччалц, Цо шуна яьссачу аренгахь динарг шун берашна ца гина. ⁶ Раабанхочун Элиабан кIенташна Датанна а, Абирамна а динарг шун берашна ца гина. ХIетахь, латта дIаса а декьаделла, уьш берриш а Исраилян халкъана юкъяра лаьтто дIаййцира: церан доьзалш а, церан четарш а, церан мел хилла болу бахам а. ⁷ Везачу Эло мел дина долу сийлахь гIуллакхаш гинарш шун бIаьргаш бара».

Халкъана кхочун долчу лаьтта тIехь Дала лун долу дика

⁸ «Шу Йордан-хина дехьадевлча, тахана ас шайна тIедуьллуш долу Делан дерриг а весеташ ларделаш, цигара долу латта, чу а гIоьртина, шайн дола даккхал ницкъ шайн хилийтархьама. ⁹ Везачу Эло, чIагIо а йина, шун дайшна а, церан тIаьхьенна а лур ду аьллачу, шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу оцу лаьтта тIехь дехха дахар шун хилийтархьама, ларделаш и весеташ. ¹⁰ Шайна схьадаккха шу тIедоблуху и латта шу арадевлачу Мисар-мехкан лаьттах тера дац. Цигахь аша, хIуш тесначул тIаьхьа, лаьттана, хасстоьмийн бешана санна, шайн куьйгийн ницкъаца хиш дохкура. ¹¹ Ткъа шу шайн дола даккха тIедоблуху и латта лаьмнаш а, тогIеш а йолуш ду. Оцу лаьтто стигаларчу догIанийн хи молу. ¹² Шун Везачу Дала гIайгIа еш долчу оцу лаьтта тIехь даим бу шун Везачу Делан бIаьргаш: шеран коьртера дуьйна схьа и шо чекхдаллалц.

¹³ Тахана шайга деш долчу Сан весеташка аша леррина ладогIахь, – шайн Веза Дела шуна везахь, Цунна даггара а, мел долчу синца а аша гIуллакх дахь, – ¹⁴ Ас шун лаьттана шен-шен хенахь догIа лур ду, хьалххе догIург а, тIаьхьо догIург а. ТIаккха аша шайн ялта а схьагулдийр ду, шайн чагIар а, шайн зайтдаьтта а доккхур ду. ¹⁵ Ас шун аренашкахь шун бежанашна буц лур ю, тIаккха юуш а, дузуш а дехар ду шу. ¹⁶ Варелаш, ларлолаш, шайн дегнаш Iеха ма далийталаш, Везачу Элах дIа а дирзина, кхечу деланашна гIуллакх а деш, Ибадат а деш дIахIиттарх. ¹⁷ ТIаккха Везачу Элан оьгIазалла, яьлла цIе санна, шуна дуьхьал ер ю, Цо стигал дIакьовлур ю, догIа цигара ца дайитархьама. Цундела лаьтто шен ялта лур дац. ТIаккха шун Везачу Эло шуна луш долчу дикачу лаьтта тIехь шу кестта хIаллакхир ду.

¹⁸ Цундела хIара сан дешнаш шайн дегнаш чу а, синош чу а дIадахка, дIаяздина долу и дешнаш шайн куьйгаш а, хьаьжнаш а тIе дIадехка,

^{11:4} Арадаккхар 14:28. ^{11:6} Лелар 16:31, 32. ^{11:13-17} Iамальяр 26:3-5; Карлабаьккхинарг 7:12-16; 28:1-14. ^{11:18-20} Карлабаьккхинарг 6:6-9.

уьш дагадайттархьама. ¹⁹ Шайн кЕнташна хьеха уьш, дийца царах лаьцна шайн цЕнош чохь хевшина Iаш а, шашь некъ беш а, шашь дIадуьйшуш а, хьалагIовттуш а. ²⁰ ДIаязде уьш шайн неIсагIанаш тIе, шайн кевнаш тIе, ²¹ Везачу Эло шун дайшна дIабала чIагIо йинчу махкахь шун а, шун берийн а дахаран денош шортта хилийттархьама. Лаьтта тIехула стигал мел хуьлу дехар ду шу цигахь.

²² Нагахь санна Ас шуьга кхочушдайтта деш долу и дерриг а весеташ аша лардахь, – шайн Веза Дела шуна везахь, Цуьннан массо а некъаш-ца шу лелахь, Цуьнгахьа дирзина шу хилахь, – ²³ Везачу Эло и дерриге а халкъаш шуна хьалхара дIалохкур ду, тIаккха шун халкъал дукха долчу а, ницкъ болчу а халкъийн латта шайн дола доккхур ду аша. ²⁴ Аш ког мел баьккхина латта шун хир ду. Яьссачу аренгара Ливанун-махкана тIекхаччалц, Эпрат-хина тIера Дуьненаюккъерачу хIорда тIе кхаччалц хир ду шун дозанаш. ²⁵ Цхьа а латталур вац шуна дуьхьал: шун Везачу Дала, Ша чIагIо ма-яьра, аша ког мел баьккхина долчу муьлххачу а лаьттана кхерам тосур бу, уьш, кхоьруш, бегор бу.

²⁶ Хьажал, тахана ас шуьга харжам бойту: Дала шу декъалдар я шуна неIалт кхайкхор. ²⁷ Нагахь санна тахана ас деш долчу шун Везачу Делан весеташка аша ладогIахь, шу декъалдина хир ду. ²⁸ Нагахь санна аша шайн Везачу Делан весеташка ла ца догIахь, тахана ас весет деш болчу некъа тIера шу дIадерзахь, хьалххе шайна бевзаш боцучу кхечу деланашна тIаьхьа шу хIиттахь, шуна неIалт кхайкхор ду. ²⁹ Шун Везачу Дала шайн дола даккха тIедуьгучу лаьтта тIе шу далийча, Герзим-лам тIера декъалдаран дешнаш дIаала, ткъа Iейбал-лам тIера неIалт кхайкхоран дешнаш дIаала. ³⁰ (Уьш Йордан-хина дехьа бу, коьртачу некъана малхбузехьа, МорахI олучу ножан дитташна уллохь, Iариба-тогIи¹ чохь бехачу канаIанхойн лаьтта тIехь йолчу Галгал-гIалина юххехь.) ³¹ Шун Везачу Дала шуна дIалуш долу латта шайн дола даккхархьама, шу кестта Йордан-хина дехьадевр ду. И латта схьа а лаьцна, шу оцу тIехь дехар долчу хенахь, ³² тахана ас шайга дIакховдош долу Цуьннан массо а парзаш а, тIедехкинарш а леррина кхочушделахь».

Ибадат деш цхьа меттиг хила езарх лаьцна

12 ¹ «ХIорш ду шун дайн Дела волчу Везачу Эло шуна дIалуш долчу лаьтта тIехь шу мел деха шуьга кхочушдайтта делла парзаш а, тIедехкинарш а. ² Аша дIалохкуш долчу халкъаша шайн деланашна Iамал еш йолу ерриге а меттигаш – лекхачу лаьмнаш тIера, баьрзнаш тIера, муьлххачу а дIасадаьржина гаьннаш долчу диттана

^{11:24, 25} ЮшаI 1:3-5. ^{11:29} Карлабаьккхинарг 27:11-14; ЮшаI 8:33-35.

кIелара – йохаяй дIаяха. ³ Церан сагIа доккху меттигаш йохаелаш, харцделанашна хIиттийна церан тIулгаш аталаш, Ашера-далла лерина долу церан дечиган бIогIамаш дагаде, церан цIу-деланаш^д дIахедабелаш, оцу харцделанийн цIераш а дIаяхалаш оцу меттера.

⁴ Оцу халкъаша харцделанашна Ибадат даре терра шайн Везачу Далла Ибадат ма делаш. ⁵ Ткъа Шен цIе йоккхуьитур йолчу а, шайн Везачу Дала шайн массо а тайпанийн меттигашна юкъахь схъакъастор йолчу а меттигна шу тIе а дерза, цига а дуьйла. ⁶ Цигахь даха шайн дийнаташ дагоран сагIанаш а, кхидолу сагIанаш а, шайна са йоккхучух луш долу уьтгалIа дакъа а, шайн совгIаташ а, шаьш йинчу чIагIонца а, шайн ламца а луш долу сагIанаш а, шайн бежанех схъадевлла долу дуьххьарлера эсий а, иштта уьстагIех схъадевлла долу дуьххьарлера Iахарий а даладе цу метте. ⁷ Цигахь шайн Везачу Далла хьалха яа а яа, иштта шу а, шун доьзалш а шайн куьйгашца шаьш дина долчу массо а хIуманаш а, шайн Везачу Дала шу декъалдарх а самукъадолуш а хила.

⁸ Аша цигахь, оха кхузахь хIинца ма-дарра, дан ца деза и дерриге а. ХIинццалц шух хIораммо а шена-шена нийса хетачу кепара сагIанаш дохура. ⁹ Шу цкъа хIинца а паргIато йолчу а, шун Везачу Дала шайна кхочуьитучу лаьтта тIе ма ца девлла. ¹⁰ Ткъа Йордан-хина дехьа а девлла, шун Везачу Дала шайн дола доккхуш долчу декъа тIехь шу даха хевшича, шуна го бинчу массо а мостагIех Цо, шу паргIат а даьхна, шуна синтем бича, шу кхерам боцуш дехар ду. ¹¹ Тпаккха схъадалаш шайн Везачу Далла Ша Iайтархьама схъахаржор йолчу меттиге ас шайна весет дина долу дерриге а: дийнаташ дагоран шайн сагIанаш а, шайн кхидолу сагIанаш а, шайна йолучу санан уьтгалIа дакъош а, шайн совгIаташ а, иштта шайн Везачу Далла, ваIда^д а деш, шаьш йинчу чIагIонца къастийна мел дерг а. ¹² Цигахь самукъане даккхийде шайн Везачу Далла хьалха – шу а, шун кIентий а, шун йоIарий а, шун леш а, гIарбашаш а, иштта шайн гIаланашкахь Iаш болу левихой а (шуна санна царна лаьттан дакъа ца кхочу, церан долахь латта хир дац). ¹³ Ларлолаш, шайна гинчу муьлххачу а меттехь шайн дийнаташ дагоран сагIанаш дахарх. ¹⁴ Мелхо а, Везачу Эло шун тайпанийн латтанашна юкъара схъакъастийначу меттехь бен дийнаташ дагоран сагIанаш бен ма дахалаш, ткъа ас шуна тIе мел диллинарг цигахь бен кхочуш ма делаш.

¹⁵ Вуьшта-м, шу мел дехачу гIаланашкахь шайн бежанашна урс хьакха мегар ду шуна. Шун Везачу Дала шу декъалдаре хьаьжжина, церан жижиг даа мегар ду шуна. Далла хьалха цIена волчунна а, цIена воцчунна а даа мегар ду иза, масаран а, сен а жижиг санна. ¹⁶ Амма,

^{12:3} Карлабаьккхинарг 7:5. ^{12:16} Доладалар 9:4; Iамалъяр 7:26, 27; 17:10-14; 19:26; Карлабаьккхинарг 15:23.

варелаш, дийнатийн цИйца долу дилха ма даалаш, хи санна, лаьтта тIе дIаIанаделаш иза. ¹⁷ Шайн Iаш йолчу меттигашкахь даа мегар дац шайн кIен а, керлачу чагIаран а, зайтдаьттан а Далла луш долу уьтталгIа дакъа а, шун бежанех схьадевлла долу дуьххьарлера эсий а, шун уьстагIех схьадевлла долу дуьххьарлера Iахарий а, ваIданца аша Далла лун мел йолу хIума а, шайн лаамца дIалуш долу сагIанаш а, Далла лерина кхидолу шун совгIаташ а. ¹⁸ Амма иза шун Везачу Далла хьалха бен ма яалаш, шун Везачу Дала схьакъастор йолчу меттехь – аша а, шун кIенташа а, шун мехкарша а, шун леша а, шун гIарбашаша а, шун гIаланашкахь Iаш волчу левихоша а. Даккхийде шайн Везачу Далла хьалха шун куьйгаша мел динарг бахьана долуш. ¹⁹ Варелаш, шайн лаьтта тIехь шу мел деха, левихой дIа ма татталаш.

²⁰ Шун Везачу Дала, Ша шуьга ма-аллара, шун дозанаш шордича, аша иштта аьлча: „Жижиг даа лаьара тхуна“, – шайна ма-дезза жижиг даа мегар ду. ²¹ Нагахь санна шун Везачу Дала Шен цIе яккхийта схьакъастийна йолу меттиг шуна уллора дукха гена елахь, шайна шун Везачу Дала деллачу шайн бежанна я уьстагIна урс хьакха мегар ду, ас тIе-ма-диллара, шу мел дехаш йолчу гIаланашкахь шайн лаамца иза даа а мегар ду. ²² Иза масаран а, сен а жижиг дууш санна даалаш. Далла хьалха цIена волчо а, цIена воцучо а даа мегар ду иза шу долчоь. ²³ Амма, варелаш, цIий даарх чIогIа ларлолаш, хIунда аьлча цIий – иза са ду, жижигца цхьаьна иза ма даалаш. ²⁴ Ма даалаш иза, хи санна, дIаIанаделаш иза лаьтта тIе. ²⁵ Ма даалаш иза, шайна а, шайн берашна а шул тIаьхьа а даим дика хилийтархьама, хIунда аьлча оцу тайпана шайн Везачу Делан бIаьргашна хьалха нийса дерг деш ду аша. ²⁶ Деккъа шайн хир долу деза хIума а, шаьш йинчу чIагIонца дерг а дахьаш схьадуьйла шайн Везачу Дала схьакъастор йолчу меттиге. ²⁷ Дийнаташ дагоран сагIанийн жижиг а, цIий а шайн Везачу Делан сагIа доккхучу кхерчана тIехь даха дезаш ду. Кхидолчу сагIанийн цIий хьайн Везачу Делан сагIа доккхучу кхерчана уллохь дIаIано дезаш ду, ткъа оцу сагIанийн жижиг аша даа мегар ду. ²⁸ Хьажал, леррина кхочуше аса шуна тIедуьллуш долу хIара дерриге а дешнаш. Аша иза дахь, шуна а, шул тIаьхьа долчу берашна а дика хир ду, хIунда аьлча цу тайпана, шайн Везачу Делан бIаьргашкахь дика а, нийса а дерг деш лелаш хир ду шу».

ЦIушна Iамалъарх лардаларх лаьцна

²⁹ «Шайн дола даккха шу чугIуртучу лаьтта тIера халкъаш шун Везачу Дала дIадаьхча, аша уьш цигара дIа а лаьхкина, церан лаьтта тIехь шу даха охьахевшича, ³⁰ ларлолаш речIанна чу нисдаларх. Уьш

шайн хьалхара хІаллакдина дІадаьхча, царна тІаьхьа шу ма довла-
лаш, царан деланаш леа ма долалолаш, ма бахалаш вовшашка:
„ХІокху халкъаша шайн деланашна гІуллакх ма-дарра, оха а дийр
ду“. ³¹ Шайн деланашна цара Іамал ечу кепара шайн Везачу Далла Іа-
мал ма елаш, хІунда аьлча цара шайн деланашна мел дийриг Везачу
Элана дегаз а хетарг а, ца дезарг а ду. Цара ур-атталла шайн кІентий а,
шайн йоІарий а, шайн деланашна лоруш, цІергахь багабо.

³² Ас шайга весет мел динарг кхочушдан хьовсалаш. Цхьа а хІума
тІе а ма тохалаш, дІа а ма даккхалаш».

13 ¹ «Нагахь санна шуна юкъахь цхьа пайхамар я цхьа гІенаш
гург хаалахь, цо шуна тамашийна билгалонаш, я инзаре хІу-
манаш довзийтахь, ² ткъа йийцина йолу тамашийна билгалонаш а,
инзаре хІуманаш а кхочуш а хилла, цара иштта алахь: „Кхечу дела-
нашна тІаьхьа а хІуьттур ду вай, царна гІуллакх а дийр ду вай“, и де-
ланаш шуна бевзаш ца хиллехь а, – ³ ахьа оцу пайхамаре я оцу
гІенаш гуш волчуьнга ла ма догІалахь, хІунда аьлча ишттачу хІума-
нашкахула шу зуьйш ду шун Везачу Дала. Цунна хаа лаьа, шайн Веза
Дела шайн мел долчу дагца, шайн мел долчу синца шуна везий те.
⁴ Шайн Везачу Далла тІаьхьахІитгалаш, Цуьнга ларамах дуьзна хи-
лалаш. Цуьнан весеташ ларделаш, Цуьнан озе ладогІалаш, Цунна
гІуллакх делаш, Цунна тІетовжалаш. ⁵ Ткъа и пайхамар я и гІенаш
гург Іожаллин кара дІало, шу Мисар-махкара арадаьхначу а, лоллин
цІийнара паргІатдаьхначу а шайн Везачу Делах шу дІадерзийтархьа-
ма къамелаш ишттачу наха до дела. Ткъа царна шу галдаха ма лаьа
шун Везачу Дала весет дина болчу некъа тІера. Шайна юкъара зулам
иштта дІадаккха.

⁶ Хьан ваша, я хьан кІант, я хьан йоІ, я хьан хьоме зуда, я хьан дот-
тагІа, хьуна хьайн са санна везаш волу, къайлаха хьо леван гІорта ме-
га: „Вало, кхечу деланашна гІуллакх деш лелар ду вай“, – бохуш.
Деллахь а, хьуна а, хьан дайшна а бевзина ца хилла и деланаш. ⁷ Уьш
хьуна гонах долчу, хьуна уллохь а, генахь а долчу, дуьненан цхьана
йистер а вукху йистехь долчу халкъийн деланаш хила мега. ⁸ Хьо реза а
ма хилалахь, цуьнга ла а ма догІалахь. Хьан бІаьргашна цунах къа ма
хетийла. Цунах къинхетам а ма бе, иза хьул а ма ве. ⁹ Амма иза вей дІа-
ваккха. Уггар а хьалха хьан куьг хила деза цунна тІе айина, иза верхьа-
ма. Цул тІаьхьа дерриг а халкъан куьг хила деза цунна тІехь. ¹⁰ Цунна
и валлалц тІе тІулгаш кхисса, Мисар-махкара, лоллин цІийнара, хьо
араваьккхинчу хьан Везачу Делах хьо дІаверзийта уьш гІерта дела.

^{12:32} Карлабаьккхинарг 4:2; Довзийтинарг 22:18, 19.

¹¹ Иза дIа а хезна, Исраилан дерриг а халкъ кхералур ду. Паккха шуна юкъахь иштта зулам кхин дийр дац.

¹² Шун Везачу Дала шуна даха охьаховша луш йолчу гIаланашна юкъара цъхана гIаланах лаьцна шайна хаза там бу шуна, ¹³ шуна юкъара Делан лаамехь боцу нах гучубевлла бохуш. Цара гIалин бахархой Iехийна: „Дуйло, кхечу деланашна гIуллакх дийр ду вай“, – бохуш. Ткъа и деланаш шуна ца бевза. ¹⁴ Ахь оцу хIуманых лаьцна хаттарш де, и хIума дикка талла. Нагахь аьлларг бакъ деллахь, нагахь и дегаза дерг шуна юкъахь баккъалла а нисделлехь, ¹⁵ оцу гIалин массо а бахархой тур хьаьккхна хIаллакбелаш. Ерриг а гIала, Далла леринан дIа а къастийна, цуьнан бахархошца а, бежанашца а тур хьаьккхна дакъазаяккха. ¹⁶ Ткъа гIали чохь йолу ерриге а хIонс майданна юккъе схьагулъе. ГIала а, цуьнан мел йолу хIонс а цIерца ягае, шун Везачу Далла лерина долу сагIа санна. Латтийла и гIала даим саьлнаш а хилла, цкъа а юхаметтахIоттийна хила ца еза иза. ¹⁷ Дакъазадаккха Далла дIакъастийначух цъха а хIума шун куьйгех ма хьакхалойла, Везачу Эло, Шен оьгIазалла дIа а яьккхина, шуна Шен дика далийтархьама. Иза иштта делахь, Цо шух къинхетам бийр бу, шу добьуйтур а ду, шун дайшна Ша чIагIо ма-яьрра. ¹⁸ Иштта хир ду, нагахь санна, ас хIинца деш долу Цуьнан весеташ кхочуш а деш, Цуьнан бIаьргашкахь нийса дерг а деш, шайн Везачу Деле аша ладогIахь».

Веллачунна саготта хилар

14 ¹ «Шу – шайн Везачу Делан бераш ду. Шайн дегIа гIехь цъха а чов ма елаш, шайн хьаьжнаш тIера чохь дIа ма дашалаш, стаг велла дела, шайн сингаттам гайта гIерташ. ² ХIунда аьлча хьо хьан Везачу Далла дIакъастийна деза халкъ ду. Дуйнен тIера дерриг а халкъашна юкъара Цо къастийна хьо, Шен долахь долу жовхIар хилийтархьама».

*Хьаналчу а, хьарамчу а дийнатех лаьцна
(Iамальяр 11:1-47)*

³ Мусас кхидIа а элира: «Везачу Элана дегаза хетачех цъха а хIума ма ялаш. ⁴ ХIорш ду шуна даа мегаш долу хьайбанаш: стерчий, уьстагIий, гезарий, ⁵ сенаш, масарш, шобккарьеш, хьехарий, тайп-тайпана лунаш, акха гезарий. ⁶ КIоргга харш а долуш, бергаш шина декъе екъаелла долу а, нох дохуш долу а муьлхха а дийнат даа мегар ду. ⁷ Делахь

^{14:1} Iамальяр 19:28; 21:5. ^{14:2} Арадаккхар 19:5, 6; Карлабаьккхинарг 4:20; 7:6; 26:18; Тите 2:14; 1 Кипин 2:9.

а, нох доккхуш долчех я кЮоргга харш а долуш, бергаш екъяеллачех хЮорш ма даалаш: эмкалш, пхьагалш, гАмарпхьагалш. Уьш нох доккхуш елахь а, церан бергаш екъяелла яц. Уьш шуна хьарам ю.
⁸ Иштта хьакха а ю шуна хьарам. Цуьннан бергаш екъяелла ю, амма цо нох ца доху. Цу дийнатийн жижиг а ма даа, церан чархех куьг а ма Ютта.

⁹ Хи чохь дехачу дийнатех кЕда а, онда а пелагаш дерш даа. ¹⁰ Ткъа пелагаш доцуруш ма даа: уьш шуна хьарам ду.

¹¹ Олхазарех а даа хьанал дерш. ¹² Амма царах долу хЮорш даа мегар дац: аьрзу а, ломбаьрзу а, боца ког болу аьрзу а, ¹³ шен тайпанашца маккхал а, шен тайпанашца леча а, ¹⁴ шен тайпанашца муьлхха кьиг а, ¹⁵ страус а, бухIа а, чайка а, шен тайпанашца куьйра а, ¹⁶ соька а, ибис а, кIайн бухIа а, ¹⁷ пеликан а, сип а, чIерийдохург а, ¹⁸ аист а, шен тайпанашца зуя* а, хIуттут а, бирдолаг а.

¹⁹ Темаш долу дерриг а сагалматаш а хьарам ду шуна. Уьш ма даалаш. ²⁰ Ткъа тIемаш долчу дийнатех муьлхха а хьанал дерг даа мегаш ду.

²¹ Цхьа а кьеелла йолу хIума ма яа, муьлхачу шун гIаланашкахь вехаш волчу тIевеанчу стагана дIало иза. Цуьнга яйийта иза, я кхечу кьомах волчунна дIадохка и жижиг, хIунда аьлча хьо хьан Везачу Делан деза халкъ ду.

Буьхьиган жижиг цуьннан ненан шури чохь ма кхехкаде».

Кхийначух уьтталгIа дакъа дIадаларх лавьцна хьехам

²² «ХЮора шарахь шайн кхашна тIехь, хIу а тесна, айхьа кхиййна долчух уьтталгIа дакъа дIакъастаде. ²³ Шайн Везачу Далла хьалха, Ша Iайтархьама Цо сьхяхоржур йолчу меттигехь, даалаш шайн ялтин, шайн чагIаран, шайн зайтдаьттан уьтталгIа дакъа а, шайн бежанийн дуьххьарлера эса а, шайн уьстагIийн дуьххьарлера Iахар а. Иза де шаьш мел деха, шайн Везачу Деле ларамах дуьзна хила Iамархьама. ²⁴ Нагахь санна шун Везачу Дала Шен цIе яккхийта сьхакъастор йолу меттиг гена йолу дела, и некъ шуна бежа белахь, шайн Везачу Дала шу декъалдина хиларна уьтталгIа дакъа цига шу дIадахьалуш дацахь, ²⁵ и дерриге а детих хийца. ТIаккха и дети шайн куьйга а диллий, шун Везачу Дала сьхакъастор йолчу меттиге сьхадуйла. ²⁶ Ткъа оцу детих шайн дагна мел дезнарг сьхэаца: стерчий, уьстагIий, чагIар, кхидолу маларш, шайна мел луург. ТIаккха цигахь, шун Везачу Далла уллохь, и хIуманаш яа, иштта сакьералуш а хила.

* 14:18 Зуя – иза чIерий лобьцургийн тайпанах долу олхазар хила тарло.

14:21 Арадаккхар 23:19; 34:26. 14:22-29 Iамальяр 27:30-33; Лелар 18:21.

²⁷ Шайн гІаланашкахь болу левихой биц ма белаш, хІунда аьлча церан долахь, шун санна, шайн лаьттан дакъа дац. ²⁸ Кхо шо хан яьлча, шашь кхиййна долчух уьтталгІа дакъа дерриге а дІа а къастадай, оццу шарахь шайн гІаланашкахь дІадила. ²⁹ ТІаккха левихой а (церан долахь, шун санна, лаьттан дакъа ца хиларна), тІебаьхкина нах а, бай а, бисина зударий а схьабахкийта, оцу уьтталгІачу дакъойх цаьрга дайита а, бузийта а, шун куьйгаша деш долчу муьлххачу а гІуллакхашна тІехь шун Везачу Деле шу декьалдайтархьама».

ВорхІалгІачу шарах лаьцна

(Іамалъяр 25:1-7)

15 ¹ «ВорхІ шо чекх мосазза долу, декхарш схьа ца дохуш дита. ² Гечдар иштта хуьлу: шен юххерачунна юхалург хІума елла волчу, муьлххачу стага, и декхар шен къомах волчунна гечдан деза. И декхар цо цуьнгара схьадеха ца деза, хІунда аьлча Везачу Эло дІакхайкхийра, декхарш схьа ца дохуш дита аьлла. ³ Кхечу махкара волчуьнгара декхар схьадаккха, ткьа шайн къомах волчо шуна дІадала дезаш долу декхар схьа ца доккхуш дита.

⁴ Делахь а, шуна юкъахь мисканиг хила ца веза, хІунда аьлча шун Везачу Дала шун дола дІалуш долчу лаьтта тІехь шу шортта декьалдийр ду. ⁵ Иза иштта хир ду, нагахь санна шайн Везачу Деле бен аша ладугІур дацахь а, тахана ас шайна тІедохкуш долу весеташ аша леррина кхочушдахь а. ⁶ Шу иштта лелахь, шун Везачу Дала шу декьалдийр ду, Ша шуьга ма-аллара. Аша дуккха а долчу халкъашна юхалург а лур ду, ткьа цаьргара юхалург хІумма схьа а оьцур яц. Аша дуккха а халкъашна тІехь олалла дийр ду, ткьа цара шуна тІехь олалла дийр дац.

⁷ Нагахь санна шун Везачу Дала шуна схьалуш долчу лаьтта тІерачу цхьана гІалахь шун къомах болчарах цхьаь къен хилахь, варелаш, шайн дегнаш чІагІа ма делаш, шайн куьйгаш а ма дехкалаш къечунна гІо дан. ⁸ Амма шайн куьйгаш дІа а деллий, цунна мел оьшург юхалург лолаш. ⁹ „Декхарш дуьтуш долу ворхІалгІа шо тІекхочуш ду“, — боху цІена йоцу ойла шайн даг чу йожарх, варелаш, ларлолаш. Иза а аьлла, шайн къомах волчунна хьалха шу Ёаьрмециг довла мега, цунна юхалург хІума а ца елла. Ткъа цо Везачу Эле латкъам бан тарло, тІаккха иза шуна къилахь лорур ду. ¹⁰ ПаргІат юхалург ло цунна, шайн дегнаш чохь яппарш а ца еш. Аш иштта делча, шун Везачу Дала шун массо а гІуллакхашна тІехь а, шун куьйгаша мел дечунна тІехь а шу

декъалдийр ду. ¹¹ Къен адамаш-м даим а хир ду шун махкахь. Цундела шайн комаьрша куьг кховдаде шайн лаьтта тIехь шайн къомах мел волчу къечунна я мискачунна».

Леш лелорах лаьцна

(Арадаккхар 21:1-11)

¹² «Нагахь санна шун Iебархойн къомах волу стаг я зуда шуна лолла вохкалахь, иза ялх шарахь шун лай хила веза. Амма ворхIал-гIачу шарахь дIахеца иза. ¹³ Шаьш иза дIахецца, даьссачу куьйгашца ма вахийталаш иза. ¹⁴ Комаьршаллица яхьийта цуьнга шайн уьстагIех, шайн хьаьтта тIера долчух, шайн муттдоккхургех долу дакъа. ДIало цунна, шун Везачу Дала шаьш мел декъалдинчуьнга хьаьжжина. ¹⁵ Дагахь латтаделаш Мисар-махкахь шаьш леш хилла лелар а, шайн Везачу Дала шу паргIатдахар а. Цундела тIедуьллу ас шуна тахана хIара.

¹⁶ Нагахь санна, шу долчоьх шена дика хилла дела, цо шуьга иштта алахь: „Со дIа ца воьду шу долчуьра, сайна шу а, шун доьзал а беза дела“, – ¹⁷ аша, ю схьа а эций, цуьнан лергах иза чехк а яккхий, неIарх Iотта. TIаккха иза гуттаренна а шун лай хилла вуьсур ву. Изза делахь гIарбашна а. ¹⁸ Холчу ма даккха шайна иза дIахеца везаш хилар, хIунда аьлча ялх шарахь ша бина болу болх цо мехах аш лаьцна волчу белхалочо бинчул шозза йораха бина. Мелхо а, цу бахьаненна шун Везачу Дала аш мел деш долчунна тIехь шу декъалдийр ду».

Дуьххьарлера бежанаш а, уьстагIий а

¹⁹ «Шайн бежанех а, уьстагIех а дуьххьара дуьнен чу яьлла йолу боьрша хIума шайн Везачу Далла дIакъастае. Дуьххьарлерчу эсана тIехь болх ма белахь, дуьххьарлера Iахар ма ларгалахь. ²⁰ Шайн Везачу Далла хьалха хIора шарахь аша а, шун доьзало а даалаш и дийнаташ Везачу Эло Шена хоржур йолчу меттхь. ²¹ Нагахь санна оцу дийнатех цхьанна тIехь цхьа айп делахь, астагIа я бIаьрзе иза хилахь, я муьлхха а кхин тайпа айп долуш хилахь, шайн Везачу Далла сагIина лерина дIа ма ло иза. ²² Амма шайн гIаланашкахь даалаш цуьнан жижиг. Иза Далла гергахь цIена волчо а, цIена воцучо а даа мегар ду, масаран я сен жижиг санна. ²³ Амма цуьнан цIий ма даалаш. Иза, хи санна, лаьтта тIе дIала-наделаш».

^{15:11} Маттай 26:11; Марк 14:7; Яхъя 12:8. ^{15:12-18} Iамалъяр 25:39-46. ^{15:19} Арадаккхар 13:12. ^{15:23} Доладалар 9:4; Iамалъяр 7:26, 27; 17:10-14; 19:26; Карлабаьккхинарг 12:16, 23.

*Пасахъан дезачу денойх лаьцна**(Арадаккхар 12:1-20)*

16 ¹ «Абиб* олучу баттахъ шайн Везачу Далла лерина Пасахъан деза денош дазде, хIунда аьлча оцу беттан цхъана буйсанна шун Везачу Дала Мисар-махкара арадаьхнера шу. ² Везачу Эло Ша Iайтархъама къастор йолчу меттехъ, шун Везачу Далла лерина долу Пасахъан сагIа санна, шайн жех я бежанех цхъана дийнатна урс хьакха. ³ Цуьнан жижигца совсийна хIума ма яалаш. ВорхI дийнахъ совсоза баьпкаш даалаш цуьнца, баланийн долу баьпкаш, хIунда аьлча шу сиха арадевллера Мисар-махкара. Даалаш и баьпкаш, дуьнен чохъ шу мел деха шаьш арадовлар шайна диц ца далийта. ⁴ ВорхI дийнахъ шун махкахъ цхъанхъа а совсуьйту цхъа а хIума каро ца еза. Хьалхарчу дийнахъ, суьйранна, сагIа даккха, ткъа жижигах долу цхъа а дакъа Iуйренга ма далийта.

⁵ Шун Везачу Дала шайна лун йолчу гIаланийн цхъанна а чохъ Пасахъан сагIина лерина долчу дийнатна урс хьокхийла дац шун. ⁶ Шун Везачу Дала Ша Iайтархъама къастор йолчу меттехъ бен Пасахъан дийнатна урс ма хьакхалаш, сарахъ, малх дIабузучу хенахъ, шун дай Мисар-махкара арабевллачу хенахъ. ⁷ Шун Везачу Дала къастор йолчу оцу меттехъ дийнатан жижиг кхехка а делаш, иза даа а даалаш. Ткъа шолгIачу дийнахъ шайн четарш чу юхадерза йиш ю шун. ⁸ Ялх дийнахъ совсаза долу баьпкаш даа, ткъа ворхIалгIачу дийнахъ шайн Везачу Далла беза гулам дIахIоттабе. Оцу дийнахъ цхъа а болх ма бе».

*Ялта чудерзоран деза де**(Арадаккхар 34:22; Iамальяр 23:15-21)*

⁹ «Маьрсаца кIа хьокхучу хьалхарчу денна тIера ворхI кIира дагарде. ¹⁰ Цул тIаьхъа шайн Везачу Далла лерина ШавуIот^д цIе йолу дезде даздеш, шайн лаамца долу сагIа а доккхуш, шайн Везачу Дала шу декъалдаре хъаьжжина. ¹¹ Шайн Везачу Далла хьалха сакъералуш хила Цо Ша Iайтархъама къастор йолчу меттехъ – шу а, шун кIентий а, йоIарий а, шун леш а, гIарбашаш а, шун гIаланашкахъ Iаш болу левихой а, тIебаьхкина нах а, иштта бай а, бисина Iаш болу зударий а. ¹² Мисар-махкахъ шаьш леш хилла лелар дагахъ латтаде. Цундела и парзаш лар а де, уьш кхочуш а де».

* ^{16:1} *Абиб* – Iебархойн календарца хьалхара бутт бара. Вайн календарца март-апрель беттанашкахъ нисло иза.

^{16:1-8} Арадаккхар 12:1-20; Iамальяр 23:5-8; Лелар 28:16-25. ^{16:9-12} Iамальяр 23:15-21; Лелар 28:26-31.

*Адамаш кхалораш кЕлахь Iаш долу деза денош**(Iамальяр 23:33-43)*

¹³ «Кхалораш кЕлахь Iаш долу деза денош ворхI дийнахь дазде, шайш аренаш тIера ялта хьаькхна девлча а, шайн муттдоккхургашна чуьра чагIар схьадаьккхина девлча а. ¹⁴ Оцу дезачу деношкахь сакъера – аша а, шун кIенташа а, йоIарша а, шун леша а, гIарбашаша а, шун гIаланашкахь Iаш болчу левихоша а, тIебаьккинчу наха а, байша а, бисинчу зударша а. ¹⁵ ВорхI дийнахь шайн Веза Дела лоруш дазделаш и денош, Везачу Эло къастор йолчу оцу меттехь. Кхоччуш сакъералуш хилалаш, хIунда аьлча шун Везачу Дала аш ялта чудерзоран балхана тIехь а, шун куьйгаша мел дечу гIуллакхашна тIехь а декъалдина ду шу.

¹⁶ Шарахь кхузза халкъана юкъара боьрша стаг мел верг шен Везачу Далла хьалха дIахIотта веза Цо къастор йолчу оцу меттехь – совсазчу баьпкан дезачу дийнахь, ШавуIот цIе йолчу дезачу дийнахь, Кхалорийн дезачу деношкахь. Цхьа а стаг Везачу Элана хьалха даьссачу куьйгашца ван ца веза. ¹⁷ ХIорра а шен Везачу Дала ша декъалваре хьаьжжина, Везачу Элана лерина долу совгIат карахь а дахьаш ван веза».

Кхелъяр

¹⁸ «Шун Везачу Дала шайна лур йолчу массо а гIаланашкахь шайн-шайн тайпанийн латтанашкахь кхелахой а, тIехьовсурш а дIахIиттабе. Иза де цаьрга халкъана тIехь нийса кхел яйтархьама. ¹⁹ Ма талхаделаш кхелъяр, цхьаьнгге а озабезам ма белаш. Ма эцалаш кхьаьнаш, хIунда аьлча кхьаьнаша хьекъале берш а бIарзбо, нийса болчеран гIуллакхаш хийцадолуьйту. ²⁰ Массо а хенахь бакъйолу кхел бен ма елаш, шайш дийна хилийтархьама а, шайн Везачу Дала шайна луш долу латта дола даккхархьама а.

²¹ Шайн Везачу Далла аша дIахIоттор болчу сагIа доккхучу кхерчана уллохь Ашера-далла лерина болу цхьа а дечиган бIюгIам ма хIоттабелаш ²² Харцделанашна а тIулгаш дIа ма хIиттаделаш. Иза шун Везачу Далла цадезарг ду».

17 ¹ «Шайн Везачу Далла сагIина сакхт долу, я кхин заралла долу сту я уьстагI ма балаш, хIунда аьлча иза Цунна дегаза хета. Иза Везачу Далла хьалха дегаза ду.

² Нагахь санна шун Везачу Дала шуна луш йолчу цхьана гIалахь, Делаца бина барт а бохош, Цунна зуламе хеташ дерг дина цхьа стаг я

^{16:13-15} Iамальяр 23:33-36, 39-43; Лелар 29:12-38. ^{16:19} Арадаккхар 23:6-8; Iамальяр 19:15. ^{16:21} Арадаккхар 34:13. ^{16:22} Iамальяр 26:1.

зуда хилахь, ³ нагахь санна цара, Ас тЕдиллина долчунна дуьхьал а лелаш, кхечу деланашна Іамал а яхь, я царна, я малхана, я баттана, я стигалийн ницкъашна Іибадат а дахь, ⁴ ткъа шуьга царах лаьцна хаам а беана, шуна иза схьазахь, аша и гІуллакх леррина талла деза. Нагахь санна и дегаза хІума исраилхошна юкьахь далийтина хилар билгал бакь хилахь, ⁵ аша и зулам дина волу стаг я зуда гІалин кевнашна арахула тЕе а валавай, иза валлалц цунна тЕе тІулгаш кхисса. ⁶ Шина я кхаа тешо динчу тоьшаллица бен и бекеверг вен ца веза. Стаг вен кхел ярхьама, теш цхьаь хилла Іан ца веза. ⁷ Тоьшалла деш болчеран куьйгаш массерачул а хьалха хьалаайина хила деза и стаг вен, цул тІаьхьа дерриге а халкьо царна тІулгаш кхисса деза. Шайна юкьара зулам иштта дІадаккха.

⁸ Нагахь санна цхьа кьовсаме долу гІуллакх цхьалхадаккха шайна хала делахь, — и гІуллакх цІий Іанорах лаьцна, девнах лаьцна, я чов ярх лаьцна делахь, — шун гІаланашкара нах берриш а цхьатерра реза бацахь, хьала а гІовттий, шайн Везачу Дала къастор йолчу оцу метте дІагІо. ⁹ Левихой болчу динан дайшна а, оцу деношкахь кхел еш хир волчу кхелахочунна а тЕе а гІой, цаьрга хатта, тІаккха цара эр ду шуьга кхел нийса муха ян еза. ¹⁰ И гІуллакх Везачу Эло къастор йолчу меттешь, цара ма-аллара, чехк а даккха, цара шайна хьехнарг дерриг а кхочушдан а хьажа. ¹¹ Цара шайна хьехначу хьехамашца а, цара тЕдиллинчуьнца а лелалаш. Цара аьллачунна тЕера я аьтту, я аьрру агІор ма довлалаш. ¹² Ткъа цигахь шун Везачу Далла гІуллакх деш волчу динан дас а, кхелахочо а бохург ца деш кІоршаме леларг вен веза. Иштта дІадаккха исраилхошна юкьара зулам. ¹³ Иза дерриге а халкьана дІахезар ду. Нах кхералур бу, уьш кхидІа кІоршаме лелар бац».

Паччахьах лаьцна долу весет

¹⁴ «Шайн Везачу Дала шайна луш долчу лаьтта тЕе а даьхкина, латта шайн дола а даьккхина, цигахь шаьш даха хевшича, аша иштта ала мега: „Ваьшна тЕехь паччахь дІахІоттаве вай, вайна гонах долчу халкъаша ма-хІоттаварра“. ¹⁵ Иштта делахь, шун Везачу Дала схьахаьржжинарг дІахІоттавелаш шайна тЕехь паччахь. И паччахь шун гергарчарна юкьара хила веза. Кхечу махкара волу а, шун кьомах воцу а стаг шуна тЕехь паччахь дІахІоттавойла дац. ¹⁶ Цо шена дукха говраш а ма гулийола, нах Мисар-махка а ма бахийтойла, шена кхин говраш хилийтархьама, хІунда аьлча Везачу Эло шуьга аьлла дара:

^{17:3} Арадаккхар 22:20. ^{17:6} Лелар 35:30; Карлабаьккхиарг 19:15; Маттай 18:16; 2 Коринтхошка 13:1; 1 Тимапига 5:19; Іебархошка 10:28. ^{17:7} 1 Коринтхошка 5:13. ^{17:14} Шамьгал 8:5. ^{17:16} Шамьгал 10:28; 2 Шерашкахь 1:16; 9:28.

„Мисар-махка юха ма дуьйлаш“. ¹⁷ Шен дог Делах ца тилийтархьа-ма, шена дукха зударий а ма балабойла цо. Иштта деши а, дети а дукха ма гулдыла цо. ¹⁸ Амма шен паччахьаллин гІанта тІе ша охьахиьча, левихойн динан дайшкахь долчу тептарш тІера хІара товрат-хьехамаш шена дІаязбан беца цо. ¹⁹ И дІаяздина тептар цуьнгахь хуьлийла, ша мел вехачу деношкахь даим а доьшийла цо иза, шен Везачу Деле ларамах вуьзна хила Іамархьама а, и берриге а товрат-хьехамаш а, парзаш а леррина кхочушдархьама а. ²⁰ Цуьнан дог кура ма долиьла шен кьомах болчарна хьалха, оцу весеташна тІера дІа ма волийла иза я аьтту, я аьрру агІор, иза а, цуьнан кІентий а дуккха а хенашкахь исираилхошна тІехь паччахьалла деш хилийтархьама».

Дахарехь динан дайн декъах лаьцна

18 ¹ «Динан дай болчу левихошна а, дерриг а левихойн тайпанна а лаьттан дакъа кхочур дац Исраилан махкахь. Везачу Элана деанчу сагІанех дакъа кхочур ду царна, цунах хир ду церан рицкъа. ² Шайн вежаршна-исраилхошна юкъахь лаьттан дакъа кхочур дац левихошна. Церан дакъа Веза Эла ву, Цо Ша цаьрга ма-аллара.

³ Стерчий я уьстагІий сагІина деанчу наха динан дайшна дІаяла еза цу дийнатийн хІара меженаш: тІа а, мочхалш а, искиртиг а. ⁴ Иштта дуьхьара гулдина ялта а, даьккхина чагІар а, даьтта а, уьстагІашна тІера дуьхьара лергина тІаргІа а дІало царна. ⁵ ХІунда аьлча шун Везачу Дала къастийна уьш шуна юкъара, Шена хьалха а лаьтташ, цара а, церан тІаьхьено а Везачу Элан дуьхьа гІуллакх дархьама.

⁶ Муьлхха а левихо, ша Гийначу гІали чуьра Исраилан мехкан мичча а меттера дІа а вахана, Везачу Эло къастийначу метте шен деган ламца ван йиш йолуш ву. ⁷ Цигахь Везачу Элана Іамал еш болу шен вежарий левихой санна, шен Везачу Далла гІуллакх деш иза велахь, ⁸ вукху левихоша санна, цьхатерра дакъа схьаэца йиш ю цуьнан, шен ден бахам боьккина эцначул совдаьккхина».

Кхечу къаьмнийн нехан гІуллакхех ларвалар

⁹ «Шайн Везачу Дала шайна лун долчу лаьтта тІе шаьш даьккича, кхечу халкъаша лелийна боьха гІуллакхаш дан ма Іамалаш. ¹⁰ Шайна улло ма вита шен кІант я йоІ цІергахь дагош верг, пал тосуш верг, жинашца тайнарг, эвляяь, бозбунчалла лелош верг, ¹¹ адамийн синош тІедобхуш верг, молханаш лелош верг, беллачу нахаца къамел дан гІерташ верг. ¹² ХІунда аьлча Везачу Элана боьха хета и

^{17:17} а: Шамгьал 11:1-8; б: Шамгьал 10:14-22, 27; 2 Шерашкахь 1:15; 9:27. ^{18:2} Лелар 18:20. ^{18:10} а: Іамалгьяр 19:26; б: Арадаккхар 22:18. ^{18:11} Іамалгьяр 19:31.

гІуллакхаш лелош берш, цундела шуна хьалхара дІалохку Цо и халкъаш, церан боьха гІуллакхаш бахъана долуш. ¹³ Шайн Везачу Далла хьалха цІена хила».

Пайхамар воуьйтур ву аьлла, ваІда дар

¹⁴ «Аш дІалохкур долчу цу халкъаша пал тосучаьрга а, бозбунчашка а ладугІу, ткъа шун Везачу Дала шуна иза дан пурба ца делла. ¹⁵ Шуна юкъара, шун вежарех, со санна, шун Везачу Дала Пайхамар воуьйтур ву шуна. Цуьнга ладогІа.

¹⁶ Дала иза лур ву шуна аша вехарна, хІунда аьлча шайш Хьариб-лам тІехь гулделлачохь аш дехна: „ХІинца чул тІаьхъа тхан Везачу Делан аз ма хозийла тхуна, кхин хІара сийлахь цІе а ма гойла тхуна, тхо хІаллак ца хилархъама!“ – бохуш. ¹⁷ Везачу Эло соьга элира: „Дика ду цара иза доьхуш хилар. ¹⁸ Ас церан вежаршна юкъара хьо санна волу Пайхамар лур ву царна. Бийца мотт лур бу Ас Цунна, тІаккха Ас Шена тІедиллинарг нахе дІаэр ду Цо. ¹⁹ Сайн Пайхамарехула Ас бохучуьнга ла ца доьгІначуьнгара Ас жоп доьхур ду. ²⁰ Ас шена тІедиллина доцург Сан цІарах дуьйцуш волу пайхамар а, кхечу деланийн цІарах къамел деш волу пайхамар а хІаллакве“.

²¹ Аш оила ян тарло: „Тхуна муха хуур ду Везачу Элера ду я дац пайхамаро дуьйцуш дерг?“ ²² Нагахь пайхамаро Везачу Элан цІарах аьлларг кхочуш ца хилахь, и дешнаш Везачу Элера дац. Уьш цу пайхамаро шегара дуьйцуш ду. Цунах ма кхера!»

ДІалочкьийла йолу гІаланаиш

(Лелар 35:9-34; ЮшаІ 20:1-9)

19 ¹ «Шун Веза Дела шуна схьалуш долчу лаьтта тІера къаьмнаш хІаллакдина ваьлча, аша церан латта шайн дола доккхур ду, церан гІаланашкахь а, цІеношкахь а даха а ховшур ду шу. ² ТІаккха шун Везачу Дала шуна дІалуш долчу шайн лаьттана юккъехь шайна кхо гІала дІакъастае. ³ Шайн Везачу Дала шайн дола луш долчу лаьтта хко дакъа а де, хІора декъа чохь дІакъастийна йолчу гІалина тІедобьлху некъаш а де, адам дийна волчу муьлххачу а стеган цига дІавада аьтто хилийтархъама. ⁴ Шен са кІелхьардаккхархъама, оцу гІаланех цхьаьнга ведда волчу адам дийначу стагах лаьцна долу весет иштта ду. И санна волчу стага ларамаза шена уллораниг вийна хила веза, велларг валале хьалха цуьнца мостагІалла а доцуш. ⁵ Масала шух шиь хьуьнах вогІу дечиг даккха, ткъа дитт хадо хьалхарчу стага диг хьалаайича, оцу

^{18:13} Маттай 5:48. ^{18:15} Векалийн 3:22; 7:37. ^{18:19} Векалийн 3:23. ^{19:1-13} ЮшаІ 20:1-9.

дагаро, даганна тЕра а даьлла, шолгIачу стагана тЕе а кхетта, иза вен тарло. ДIалочкыйла йолчу гIаланех цхьанхьа дIавада мегар ду адам дийна волу иштта стаг, дийна висархьама. ⁶ И гIаланаш кхоь ца хилча, некь беха хиларна чIир йоькхучо, ша оьгIазвахханчоьхь, стаг вийначунна тIаьхьа а ваьлла, цунна тЕе а кхаьчна, иза вен тарло. Делакх а, оцу стагана вен кхел ца йогIу, иза хьалха оцу веллачуьнца мостагIалла долуш ца хилла дела. ⁷ Цундела дина ас хIара ома: „Шайна кхо гIала дIакъастае“, – аьлла.

⁸⁻⁹ Шун Везачу Дала, шун дайшна ваIда^д ма-дарра, шун долахь болу мохк алсамбаьккхича, шун дайшка Ша йинчу чIагIоне хьаьжжина, Цо дерриге а латта шуна дIаделча, кхин а кхо гIала дIакъастае. (Дала и латта лур ду шуна, нагахь санна тахана ас тЕдуюллуш долу хIара дерриге а весеташ аша леррина кхочушдахь – нагахь санна шун Веза Делашуна везахь, шайш мел деха Цуьнан некъашца шу лелахь.) ¹⁰ Иза делаш шун Везачу Дала шун дола лур долчу шайн лаьттана юккъехь бехк боцучу стеган цIий ца Iанадайттархьама а, шуна тIехь цIий ца хилийттархьама а.

¹¹ Амма нагахь санна цхьаь вукхуьнан мостагIа а хилла, иза лар а вина, цунна тЕе а кхетта, иза вен а вийна, царах цхьана гIала дIавадахь, ¹² тIаккха цуьнан гIаларчу кьаноша, иза цигара схьалаца цунна тIаьхьа нах бахийта беза. И стаг чIир йоькхучу нехан кара дIавала веза, иза валийттархьама. ¹³ Шун бIаьргашна кьа ма хетийла цунах. Бехк боцучу стеган цIий Iанор дIадаккха исраилхошна юкьара, шуна дика хилийттархьама».

Латта лачкьорах а, харитовшалла дечех а лаьцна

¹⁴ «Шайн Везачу Дала шун дола дIалуш долчу лаьтта тIехь а долу, шуна кхочуш долу дакьа дIакъастош а долу, шайн дайша дIахIуттийна а долу шира доза дIа ма хиладе.

¹⁵ Нагахь санна муьлхха а кьа латорна тIехь я зулам дарна тIехь стаг бехкевеш велахь, цхьа теш хилар ца тоьу. ХIорра а бехкевар шина я кхаа тоьшалла дечеран багахула бен чIагIидий дац ¹⁶ Нагахь санна мекара тоьшалла деш волу цхьаь цхьанна дуьхьалвалахь, цо Iесалла ялийтина иза бехке а веш, ¹⁷ тIаккха юкьахь дов долу и ший а стаг Везачу Элана а, оцу деношкахь гIуллакх деш хир болчу динан дайшна а, кхелахошна а хьалха дIахIуттийла. ¹⁸ И гIуллакх кхел ечара дикка талла деза. Нагахь санна и тоьшалла деш верг харцлуйш а велахь, цо

^{19:14} Карлабаьккхинарг 27:17. ^{19:15} Лелар 35:30; Карлабаьккхинарг 17:6; Маттай 18:16; Яхья 8:17; 2 Коринтошка 13:1; 1 Тимапига 5:19; Iебархошка 10:28.

шен кьомах волчунна харцтоьшалла а динехь, ¹⁹ тIаккха шен кьомах волчунна дан цунна дагадеанарг цунна а делаш. Шайна юкъяра зулам иштта дIадаккха. ²⁰ Иза кхечарна дIахезар ду, тIаккха уьш кхералур бу, иштта зулам шуна юкъяхь кхин долуйтур дац. ²¹ Къа ма хетийла цунах шун бIаьргашна: синах са даккха догIу, хьайн бIаьрг баккхяхь, цунна дуьхьал бIаьрг баккха, цергана дуьхьал церг яккха, куьйгах – куьг, когах – ког».

Темах лаьцна тIедиллинарг

20 ¹ «Шайн мостагIашна дуьхьал тIом бан шу доьлхуш шун чул дукха йолу церан говраш, гIудалкхаш, тIемалой шайна гича, кхера ма лолаш, хIунда аьлча Мисар-махкара шу арадаьхна волу шун Веза Дела шуьца ву. ² Шу тIаме новкъа довлуш, динан дас, хьалха а ваьлла, халкъе иштта ала деза: ³ „ЛадогIа соьга, Израилан халкъ! Аша тахана шайн мостагIчуьнца тIом дIаболош бу. Доьналлех ма довлалаш, ма кхералаш, царех ма озалолаш, Iадийна ма хилалаш! ⁴ ХIунда аьлча шун Веза Дела шуьца новкъа ваьлла мостагIчух тасадала шуна гIо дархьама. Цо шуьга толам боккхуйтур бу“.

⁵ ТIехьовсучара эскаре иштта дIахьедан деза: „Керла цIа дIа а хIоттийна, иза Далла къобалдина воцург, шен цIа юхаверза. Иза тIамехь вен тарло, тIаккха цуьнан цIа кхечу стага къобалдийр ду. ⁶ Кемсийн беш а йоьгIна, цунна тIера стом схьа ца баьккхинарг а шен цIа юхаверза. ХIунда аьлча иза тIамехь лахь, кхечу стага пайда оьцур бу цуьнан кемсийн бешах. ⁷ Зудчуьнца захало а дийцина, иза схьаяло цакхиьнарг а шен цIа юхаверза. ХIунда аьлча иза тIамехь лахь, цуьнца захало дийцина йолу и зуда кхечу стага юьгур ю шена“.

⁸ ТIехьовсучара кхин а иштта дIахьеде эскаре: „Кхоьруш верг а, доьналла доцург а шен цIа верза, кхечу тIемалойн дегнаш, цуьнан дог санна, кIеда ца хилийтархьама“. ⁹ Эскаре къамел дина девлачул тIаьхьа, тIеман хьаькамаш схьахаржа, уьш тIемалошна хьалха бовлийтархьама.

¹⁰ Шаьш цхьа гIала дIалацархьама цунна герга даьхкича, цкъа хьалха барт бан хьовсалаш. ¹¹ Нагахь санна, реза а хилла, цара гIалин ков дIаделлахь, оцу гIалахь мел болчарах шун леш хир бу, ткъа аша цаьрга белхаш бойтур бу. ¹² Нагахь санна, реза а ца хилла, цара шуьца тIом дIаболабахь, аша цу гIалина го белаш. ¹³ Шун Везачу Дала и гIала шун кара схьаелча, цуьнан боьрша нах берриш а хIаллакбе туьран ираллица. ¹⁴ Амма цуьнан ерриг а хIонс (зударий а, бераш а, даьхни а, гIалахь мел дерг а) шайна схьа а эций, шун Везачу Дала шун кара яйитинчу

^{19:21} Арадаккхар 21:23-25; Iамалъяр 24:19, 20; Маттай 5:38.

мостагийн хонсах шайна пайда эцалаш. ¹⁵ Оцу кепара аша дан деза шайна уллорачу къаьмнийн долахь йоцучу а, шуна дикка гена йолчу а массо а галанашна.

¹⁶ Ткъа шун Везачу Дала шун дола схьалуш долчу лаьттаьхь йолчу галанашкахь цхьа а чохь са долу хума дийна ма йиталаш. ¹⁷ Шун Везачу Дала те-ма-диллара, Цунна да а къастадай, хара халкъаш кхоччуш дакъазадаха: хьетахой а, эмархой а, канаганхой а, перезахой а, хьавихой а, явсайхой а. ¹⁸ Иза делаш, шайн деланашна цара делаш долу дегаза гуллакхаш дан шайна цаьрга тама а дойтуш, шайн Везачу Далла дуьхьал къа ца латорхьама.

¹⁹ Нагахь санна, толам а баьккхина, шайна схьаяккхархьама, цхьа гала го бина аша дукха латтаяхь, оцу галин дитташ, шуна баа стом лун дерш, ма дохаделаш. Дагарца ма хададелаш и дитташ. Аренгахь лаьтташ долу дитт адам ма дац, шу телата дезаш долу. ²⁰ Шайна девзаш долу баа мега стом луш доцу дитташ дохо а, дахадо а мегар ду, шайца том беш йолчу галина дуьхьал чаглонаш дахитторхьама, шаьш цунна теьхь толам баккхалц».

Гучудахаза долу адамаш дайари

21 ¹ «Нагахь санна шун Везачу Дала хьуна схьалур долчу лаьттан аренгахь гуьллуш цхьана веллачу стеган дакъа схьакарадахь, иза вийнарг мила ву хууш а дацахь, ² шун къаной а, шун кхелахой а арабвла беза. Цара велларг гуьллучу меттигна тера гонахарчу галанашна текхаччалц йолу юкъ юста еза. ³ Велларг гуьллучу меттигера уггар а йоца юкъ йолчу галин къаноша схьаэца деза цкъа а болх байтаза а, цкъа а дукъ лелоза а долу шинар. ⁴ И шинар оцу галин къаноша дадига деза ахказа а, даенза а йолчу, чохь татол долуш йолчу тогене. Оцу тоги чохь шинаран ворта кагъян еза. ⁵ Цул таьхьа левиной болу динан дай тебахка беза, хунда аьлча муьлхха а къовсама долу гуллакх а, муьлхха а ницкъбар а церан сацамца къасто деза. Уьш шун Везачу Дала къастийна бу Шена гуллакх дайта а, Везачу Элан царах декьалдарш дайта а. ⁶ Веллачун юххехь йолчу оцу галин массо а къаноша шайн куьйгаш дила деза, тоги чохь ворта кагйинчу шинаран коьрта техула а лоцун. ⁷ Цара, да а кхайкхош, иштта ала деза: „Тхан куьйгаша ланийна дац хара ций, тхан баьргашна гина хума а дац хара. ⁸ Веза Эла, мах баларца айхьа мисар-махкара паргатдаьккхина долчу а, хьан долчу а икраилан халкъан къа дадаккхяхьа. Ма хьарчийтахьа царах бехк боцучун ций хьан халкъ долчу икраилхойх“. Тааккха ций аноран къа царна тера дадаьккхина хир ду. ⁹ Иштта дадаккха бехк боцучун ций шайна тера, шайн Везачу Далла хьалха дика дерг а, нийса дерг а шаьш дина дела».

Йийсарехь болчу зударех лаьцна

¹⁰ «Шайн мостагIашна дуюьхьал шу тIом бан дахча, шун Везачу Дала уьш шун кара схьабелча, аш царна йийсар дича, ¹¹ оцу йийсархошна юкьаьх шух цьханна хаза куц долу зуда гахь, еза а елла, иза шена йига цунна дагадагIахь, ¹² оцу стага иза шен цIа а йига, цу зудчуьнга месаш шегга дIа а ларгийта, мIараш дIа а хедаяйта. ¹³ Шена тIехь йолу йийсархочун бедарш а дIаяхийта цуьнга. Цо иза шен кертахь Iайта. Цьхана баттахь шен дена а, шен нанна а белхар дайта цуьнга. Цул тIаьхьа оцу стеган йиш хир ю, цунах куьг а тоьхна, цуьнан майра хила. ТIаккха иза цуьнан зуда хир ю. ¹⁴ Нагахь санна, хан яьлча, цунна иза ца езахь, и зуда дIаяхийта мегар ду цунна луьучу меттиге. Амма цо иза детих дIайохка а мегар дац, цунах лай ян а мегар дац, иза ша сийсазь-ьяьккхина дела».

Дуюьхьарлерчу боьришачу доьзалхочун бакьо

¹⁵ «Нагахь санна цьханнан ши зуда елахь – езаш йолу цьхаь а, езаш йоцу важа а, – ткьа оцу шинна а зудчун – езаш йолчун а, езаш йоцучун а, – кIентий хилахь, нагахь санна дуюьхьарлера доьзалхо волу кIант ца езаш йолчу зудчух схьаваьлла велахь, ¹⁶ тIаккха, кIенташна юкьаьх бахам боькьучу даьлча, цуьнан йиш яц езаш йоцучу зудчун кIантера езачу зудчун кIантана дIадала дуюьхьарлера доьзалхо хилар. ¹⁷ Ца езачу зудчун кIант цо дуюьхьарлера кIант лара веза. Шен мел долчу хIуманан ши дакьа цо цунна дIадала деза, хIунда аьлча иза цуьнан ницкьан юьхьиг ю. Дуюьхьарлера доьзалхо хиларан бакьо цуьнан ю».

МуьтIахь воцучу кIантах лаьцна

¹⁸ «Нагахь санна цьханнан шен дас бохучуьнга а, шен нанас бохучуьнга а ла ца дугIуш юяхаьара а, аьрха а кIант велахь, дас-нанас шена таIзар дича а, иза ладугIуш а вацахь, ¹⁹ цуьнан дас-нанас иза шайн гIалин кьаношна тIевало веза, шашь дехачу гIалин кевнехь кхел йайта. ²⁰ Дас-нанас шайн гIалин кьаношка иштта дIаала деза: „ХIара тхан кIант юяхаьара а, аьрха а ву. Оха бохучуьнга хIара ладугIуш а вац, хIара кхоамза стаг а ву, кад беттарг а ву“. ²¹ Цул тIаьхьа цуьнан гIаларчу бахархошка иза валлалц цунна тIулгаш кхиссийта. Шайна юкьара зулам иштта дIадаккха. Иза дIа а хезна, берриг а исраилхой кхералур бу».

Оьздангаллин парзаш

²² «Нагахь вен хьакь долу зулам гучу а даьлла, стаг вийначул тIаьхьа, аша и дакъа диттах ирхьоллахь, ²³ цу докъе дитта тIехь буййса ма яккхийта, оццу дийнахь иза дIаволла, хIунда аьлча диттах ирхьоблли-на волу муьлхха а стаг Далла хьалха неIалт кхайкхийна ву. Шайн Везачу Дала шайн дола луш долу латта бех ма де».

22 ¹ «Кхечу исраилхочун тилабелла сту я уьстагI шайна гича, и дийнат ма диталаш, оцу стагана юхадерзаделаш иза. ² Нагахь санна дийнатан да шуна гергахь вацахь, я шуна иза вевзаш вацахь, дийнат шайн керта схьа а даладай, шайн кертахь латтаде, цуьнан дас иза лобхучу ханна. Цул тIаьхьа цунна дIало иза. ³ Изза делаш кхечу исраилхочун вираца я бедаршца. Изза делаш цуьнан яйначу, ткъа шуна карийначу муьлххачу а хIуманца. Оцу тIера шун дIадовлийла дац.

⁴ Кхечу исраилхочун вир я сту охьабобжна шайна гахь, и дийнат ма дита, цуьнца цхьаьна хьалагIаттабе иза.

⁵ Зударшна тIехь божарийн духар хила ца деза, божарша а духа ца деза зударийн духар, хIунда аьлча иштта дерг деш волу муьлхха а стаг шун Везачу Далла дегаза хета.

⁶ Нагахь санна некъ беш цхьана дитта тIехь я лаьтта тIехь чохь кIорнеш я хIоаш долу олхазаран бен шуна нислахь, ткъа церан нана оцу кIорнеш тIе я хIоаш тIе хиъна хилахь, и нана кIорнешца цхьаьна схьа ма эцалаш. ⁷ КIорнеш шайна схьаэцалаш, ткъа нана дIахеца хьовсалаш, шуна дика хилийтархьама а, шун хан яхъялийтархьама а.

⁸ Нагахь санна керла цIа дIахIоттор делахь, шайн шерачу тхевнна тIехь керт дIахIоттае. Иза делаш нагахь оцу тхевнна тIера цхьаь охьакхетахь, шайн цIенна цIий ца хьарчийтархьама.

⁹ Шайн кемсийн бешахь кхечу хIуманийн хIуш ма де. Аша кхечу хIуманийн хIуш цигахь дехь, дерриг а ялта – аша дийнарг а, кемсийн стоьмаш а – аша шайна схьагулдан мегар дац.

¹⁰ Сту а, вир а цхьаьна дIа ма йожа, цаьрца охана дархьама.

¹¹ Шайна тIе а ма духа тайп-тайпанарчу тайнех дуьйцина долу духар: эханган а, ветанан а теш цхьаьна доьзна долу.

¹² Шаш тIетосучу хIуманна еа а маьIе чечакхаш тIетега».

^{21:23} Галатахошка 3:13. ^{22:1-4} Арадаккхар 23:4, 5. ^{22:9-11} Iамальяр 19:19. ^{22:12} Лелар 15:37-41.

Маренца йовзна йолу цIеналла

¹³ «Нагахь санна цхьаммо, шена зуда а йигина, ткъа тIаьхьа и зуда чIо-гIа еза а ца елла, ¹⁴ цунна дувхьал телхина гIуллакхаш а долийна, цунах лаьцна цIе кхуллу хабар а даьккхина: „Аса хIара зуда ялийнера, амма иза йоIстаг ца хилла“, — алахь, ¹⁵ оцу кхиьначу йоIан дас-нанас шайн йоI йоIстаг хиларан билгало ара а яьккхина, гIалин къаношка дIагайтIа еза гIалин кевнехь. ¹⁶ Оцу йоIан дас къаношка иштта дIаала: „Сайн йоI аса хIокху стаге маре дIаелла, ткъа хIинца иза цунна ца еза. ¹⁷ Цундела цо цунах лаьцна харцдерг дувйцу. Цо боху: ‘Суна ца карийра хьан йоI йоIстаг хилар’. ХIара ю сан йоI йоIстаг хиларан билгало“. Цара и билгало йолу хIума гIалин къаношна хьалха охьаюьллур ю. ¹⁸ Ткъа гIалин къаноша, и стаг схьа а лаьцна, цунна таIзар дийр ду. ¹⁹ Оцу стагана бIе шекхал¹ дети далар тIедуьллур ду. И ахча йоIан дена дIалур ду, исраилхойн йоIах лаьцна зуда ялийначо харцдерг дийцарна. Ткъа иза цуьнан зуда хилла юьсур ю. Ша мел веха оцу стагана дихкина ду шен зудчух дIакъастар.

²⁰ Нагахь санна дийцинарг бакъ а хилла, и йоI йоIстаг ца хилахь, ²¹ тIаккха иза цуьнан ден цIийнан неIаре схьаяло еза, гIалин бахархоша цунна тIулгаш кхуьссур ду иза яллалц, исраилхошна юкъахь цо эхье гIуллакх лелийна дела: шен ден цIахь йоллушехь, нахаца лелла иза. Шайна юкъара зулам иштта дIадаккха.

²² Нагахь санна марехь йолчу зудчуьнца цхьаь вижина каравахь, и ший ший а ден деза: зудчуьнца вижина хилла волу стаг а, и зуда а. Иштта исраилхошна юкъара зулам дIадаккха.

²³ Нагахь санна къона зуда, цхьана стагана захало дийцина а йолуш, гIалахь кхин цхьаь, цунна дувхьал а кхетта, цуьнца леллехь, ²⁴ и ший а оцу гIалин кевне схьадаладе. Уьш баллалц царна тIулгаш кхисса: йоI е, цо гIалахь мохь ца хьекхна дела, ткъа стаг ве, цо кхечу стеган зуда сийсазьяьккхина дела, ткъа стагана — цо шен уллорачун зуда сийсазьяьккхина дела. Шайна юкъара зулам иштта дIадаккха.

²⁵ Нагахь санна захало дийцина йолчу йоIана арахь цхьаь дувхьал а ваьлла, катоьхна схьа а лаьцна, и йоI цо хьийзинехь, тIаккха цуьнца хилла волу и стаг бен вен ца веза, ²⁶ ткъа йоIана хIумма а ма де: оцу йоIана тIехь и ен хьакъ долу зулам дац. ХIунда аьлча иштта дина хIума цхьамма, кхечунна дувхьал а ваьлла, иза вер санна лоруш ду. ²⁷ Цо и йоI аренгахь схьалаьцна, йоIа мохь мел хьекхарх, иза кIелхарьяьккха стаг ца хилла цигахь.

²⁸ Нагахь санна, цхьамма захало дийцина йоцучу йоIана дувхьал а ваьлла, схьа а лаьцна, иза хьийзича, и хIума гучудалахь, ²⁹ тIаккха оцу йоIаца хиллацо цуьнан дена шовзткъе итт шекхал дети дала деза, ткъа

иза цуьнан зуда хила еза, цо иза сийсазьяьккхина дела. Ша мел веа, оцу зудчух дІакъаста дихкина ду оцу стагана.

³⁰ Цъхаммо а шен ден кхин зуда йига а ца еза, и дарца шен ден дІавуьжу мотт сийсаз а беш».

Везачу Элан халкъах дІакъастор

23 ¹ «Зирх йохийначу, я бер хуьлуйту меже дІахадийна волчун Везачу Элан гуламе ваха йиш яц. ² КъотІалгІавиначун а йиш яц Везачу Элан гуламе ваха. Ур-атталла цуьнан уьтталгІачу тІаьхьенан а йиш яц цига ваха.

³ Іамминхойн а, муабахойн а йиш яц Везачу Элан гуламе баха. Ур-атталла церан уьтталгІачу тІаьхьенан а йиш яц цига баха. ⁴ ХІунда аьлча шу Мисар-махкара схьадогІучу хенахь уьш баьпкаца а, хица а дуьхьал ца баьккинера шуна. Цара Арам-НахІараймерачу Патур-гІалара БеІаран кІант волу БалиІам лаьцна дуьхьал а валийнера, шуна неІалт кхайкхадайтархьама. ⁵ Амма шун Везачу Далла ца лиира БалиІаме ладогІа. Шун Везачу Дала цуьнан неІалтех шуна декъалдар хилийтира, шун Везачу Далла шу деза дела. ⁶ Шайн къам мел хир ду, уьш маьрша хилийта а, церан беркате дахар хилийта а хІумма а ма делаш.

⁷ Эдомхой дІа ма татталаш, уьш шун гергара къам долу дела. Мисархошна а куралла ма елаш, шу церан лаьтта тІехь тІедаьхкина Іийна дела. ⁸ Дуьнен чу девр долчу церан кхоалгІачу тІаьхьенан берийн йиш ю Везачу Элан гуламе даха».

Меттамотт дІаХІоттийначохь цІано латторах лаьцна

⁹ «Шайн мостагІашна тІе тІамца шайш дахча, Далла хьалха цІена мел доцчух ларлолаш. ¹⁰ Нагахь санна, буьйсанна хилларг бахьана долуш, шу долчохь цъаь цІена вацахь, иза меттаматтана чуьра арава-ла а веза, меттаматтана чу юхаван а ца веза. ¹¹ Суйре тІееача, цо шен дегІ хица дила деза. Цул тІаьхьа, малх дІабуьзча, иза меттаматтана чу схьаван мегар ду.

¹² Нишке даха меттиг меттаматтана чохь а йоцуш, арахьа хила езаш ю. ¹³ Шуьгахь герзал сов белаш хила еза, меттаматтара ара а довлий, шайна нишке даха белаца кІаг баккха, цул тІаьхьа шайгара даьлларг белаца къайладаккха. ¹⁴ ХІунда аьлча шун Дела шун меттаматтана юккъехула лелаш ву, шу лардархьама а, шун мостагІий шун карабалархьама а. Цундела шун меттамотт²¹ болу меттиг цІена хила еза, Цунна ган ца дезаш долу шух даьлла сийсаздерг а гина, Иза хьох дІа ца верзийтархьама».

^{22:30} Іамальяр 18:8; 20:11; Карлабаьккхинарг 27:20. ^{23:3-5} Нахьми-ЯхІу 13:1, 2.

^{23:4} Лелар 22:1-6. ^{23:5} Лелар 23:7-24:9.

Тедехкина парзаи

¹⁵ «Ша ларвайтархъама, шу долчу шен олахочух ведда волу цхъа лай вагIахъ, иза олахочунна дIа ма ло. ¹⁶ Шайн гIаланашкахъ цо схъахаьр-жинчу, цунна хазделлачу цIа чохъ шайна юкъахъ вахийта иза. Цунна гIело ма е.

¹⁷ Исраилхойн йоIарех цхъа а цIуйн дубхъа нахаца лелаш хила ца еза. Исраилхойн кIенташна юкъахъ а хила ца веза цхъа а цIуйн дубхъа нахаца леларг. ¹⁸ Далла дина ваIда^д такхархъама, цIуйн дубхъа нахаца лелачу зудчун я цIуйн дубхъа нахаца лелачу стеган алапа шун Везачу Делан цIа^д чу ма далаш, хIунда аьлча уьш ший а шун Везачу Далла де-газа хета.

¹⁹ Ахчанна а, я кхачанна а, я са йоккхийла долу кхин цхъана хIуманна а тIе ял ма яккха шайн къомах волчуьнгара. ²⁰ Кхечу къоман стагера ял яккха мегар ду, амма шайн къомах волчуьнгара ял ма яккха, шайн дола даккха шу тIедольхучу лаьтта тIехъ шайн куьйгашца шаьш мел деш долчунна тIехъ шайн Везачу Деле шаьш декъалдайтархъама.

²¹ Нагахъ санна аша шайн Везачу Далла хьалха, чIагIо а еш, дош деллехъ, иза сихха кхочушде, хIунда аьлча шун Везачу Дала шуьгара жоп доьхур ду, ткъа шуна тIехъ къа дубсур ду. ²² Нагахъ санна аша чIагIо ца йинехъ, шуна тIехъ къа хир дац. ²³ Шайн баганца шаьш шайн лаамца чIагIо йинехъ, иза леррина кхочушде, шайн Везачу Далла шаьш чIагIо йина дела.

²⁴ Шайн уллорачун кемсийн беша шу девлча, шайн даго ма-бохху, дузалц кемсаш яа мегар ду, амма шайн пхьегIи чу ма яхка уьш. ²⁵ Шайн уллорачун кха тIе шаьш даьхкича, цу тIера кIен кенаш куьйгашца схъадаха мегар ду, амма шайн уллорачун кха тIехъ марс ма хьакха».

ДIакъаьстина зуда юха маре яхарх лаьцна

24 ¹ «Масала, цхъаь, зуда а ялийна, цуьнан майра хилира, ткъа цул тIаьхъа, цуьнца доьзна долу эхъе хIума а карийна, иза цунна ца езаелира. Цунах дIасакъастарх лаьцна йозанца тоьшалла а дина, иза цуьнга дIа а делла, цо и зуда шен цIенна тIера дIайохуьйту. ² И зуда, цуьнан цIенна тIера дIа а яхана, кхечуьнга маре яха мегар ду. ³ Амма, масала, иза шолгIачу майрачунна а еза ца еллехъ, цуьнца дIасакъастарх лаьцна йозанца тоьшалла а дина, цуьнга дIа а делла, и зуда шен цIа чуьра арахоьцу. Я, масала, и шолгIа майра дIакхалха мега. ⁴ ХIета, цуьнан

^{23:17} Iамалъяр 19:29. ^{23:19, 20} Арадаккхар 22:25; Iамалъяр 25:36, 37; Карлабаьккхинарг 15:7-11. ^{23:21} Лелар 30:2-17; Маттай 5:33. ^{24:1} Маттай 5:31; 19:7; Марк 10:4.

дуьххьарлера майра хиллачу стеган иза шена юхайига бакьо яц, иза бехьелла дела. Шун Везачу Далла хьалха иза дегаза хУма ду. Шайн Везачу Дала шуна дола луш долу латта сийсаз ма даккха».

Хьехамаш

⁵ «Нагахь санна цхаммо зуда ялийна дукха хан яцахь, иза тIаме ваха а ца веза, цхьа а хУма цунна тIедилла а ца деза. Иза цхьана ша-рахь паргIат шен цIахь вита, шен зудчун самукъа а доккхуш.

⁶ Цхаммо а кIа ору лакхара я лахара болу хьеран тIулг закьалтана схьаэца ца беза, хIунда аьлча ишттадерг дечо закьалтана стеган са схьаоьцу.

⁷ Нагахь санна шен кьомах волу исраилхойн стаг цхаммо лачкъа а вина, цунах лай а вина, иза воьхкинехь, иштта волу кьу вен веза. Цу тайпана дIадаккха шайна юкьара зулам.

⁸ Варелаш, кхераме чкъуран цамгар^д кхеттехь, левихойх болчу динан дайша шайна мел хьехнарг леррина кхочушделаш. Ас царна тIедиллинарг а леррина кхочушделаш. ⁹ Дагадаийталаш шайн Везачу Дала шу Мисар-махкара арадевлла догIучу хенахь Маремана динарг.

¹⁰ Нагахь санна шух цхаммо шен уллорачунна юхалург цхьа хУма елলেখь, цуьнан цIа чу ма гIю, цуьнгара закьалт схьаэцархьама. ¹¹ Шу арахь совца, ткъа шуьгара юхалург хУма яхьначуьнга закьалтана шуьга луш ерг шега араяккхийта. ¹² Нагахь санна иза кьен стаг велахь, цо закьалтана елларг шен тIехула юху бедар елахь, иза шайгахь а йо-луш, дIа ма дийшалаш. ¹³ Цо закьалтана елларг малх чубузале юхало, шайн бедарш тIехь а йолуш дIадийшинчохь цуьнга шаьш декьалдай-тархьама. Шун Везачу Дала иза бакъахьара лелар лорур ду.

¹⁴ Ваца ма велаш кьен а, миска а волу йолах лаьцна верг, шайн кьомах волу исраилхо я шайн гIаланех цхьанна чохь Iаш волу тIевеанарг иза велахь а. ¹⁵ Цунна дIабала беза мах цо болх бинчу дийнахь малх чубузале дIало. Иза кьен волу дела, и ахча цунна оьшуш ду вахархьама. Иза де, цуьнга Везачу Эле Iаткъам а байтина, шайх къа ца хьарчийтархьама.

¹⁶ Берашкара даьлларг бахьана долуш дай ма байа, бераш а ма дайка дайшкара даьлларг бахьана долуш. Iожаллин таIзар догIу зулам далий-тина хIорра а, ша далийтина и зулам бахьана долуш бен, вен ца веза.

¹⁷ Тевеанчунна а, бона а нийса кхелъяр ма талхаделаш, ткъа йи-синчу зудчун тIехулара бедар закьалтана схьа а ма эцалаш. ¹⁸ Дагахь

^{24:7} Арадаккхар 21:16. ^{24:8} Iамалъяр 13:1–14:54. ^{24:9} Лелар 12:10. ^{24:10–13} Арадак-кхар 22:26, 27. ^{24:14}, ¹⁵ Iамалъяр 19:13. ^{24:16} Дауд 14:6; 2 Шерашкахь 25:4; Яхьаз-кхийал 18:20. ^{24:17}, ¹⁸ Арадаккхар 23:9; Iамалъяр 19:33, 34; Карлабаьккхинарг 27:19.

латгаде Мисар-махкахь шайш леш хилла лелар, ткъа шун Везачу Дала шу цигара паргIатдаьхна хилар. Цундела тIедуьллу ас хIара кxочушдар.

¹⁹ Шун кха тIехь ялта чудерзош шуна цъба цIов бицлахь, иза схьа-эца юха ма дерзалаш. Иза тIевеанчунна а, бона а, йисинчу зудчунна а бита, аша мел деш долчу гIуллакхаш тIехь шайн Везачу Деле шайш декъалдайтархьама. ²⁰ Шайн зайт-дитташ¹ тIера стоьмаш охьаэгийча, юха ма дерза, кхин а цкъа гаьннашна гIаж еттархьама. Дисинарг дита уьш тIевеанчунна а, бона а, йисинчу зудчунна а. ²¹ Шайн кемсийн бешара стоьмаш схьадохуш, йисина кемсаш схьа ма яха. Тевеанчунна а, бона а, йисинчу зудчунна а йита уьш. ²² Дагахь латгаде Мисар-махкахь шайш леш хилла лелар. Аса цундела тIедуьллу шуна хIара дар».

25 ¹ «Нагахь санна адамашна юкъахь къовсаме даьлла хIума делахь, уьш кхеле озо беа. Цигахь беке воцург бакъван веза, беке волчунна кхел ян еза. ² Нагахь санна бекеволчунна серий детта хьакъ делахь, кхелахоцо цунна шена хьалха серий деттийта омра дан деза, цо динчу зуламе хьаьжжина, дагар а деш, деттийта деза. ³ Шовз-ткъазза тохийта мегар ду, амма кхин сов тохийта мегар дац, дуккха а деттийтина, шун бIаьргашна а гуш, шайн къомах верг юьхьIаьржачу ца хIоттийтархьама.

⁴ Оручу стеран бат дIа ма къовла».

Веллачу вешина лерина долу декхар

⁵ «Нагахь санна цъбаьна Iаш болчу вежарех кIант воцу цъба ваша дIакхалхахь, веллачун зуда гергара воцучу кхечуьнга маре яха ца еза. Цуьнан марвашас иза шена яло а еза, цуьнца ваха а веза, марвешин декхар кxочушдархьама. ⁶ Цо вен волу дубьхьарлера доьзалхо цуьнан веллачу вешин санна лорур ву, Исраилан халкъана юкъахь цуьнан тIаьхье йиц ца ялийтархьама. ⁷ Нагахь санна и нус шена ерзо цунна ца лаахь, иза гIалин кевне яха еза къаношна тIе, иштта а олуш: „Сан марваша реза вац Исраилан халкъана юкъахь шен вешин тIаьхье дIа-яхьа. Шен марвешин декхар кxочушдан ца лаьа цунна“. ⁸ ТIаккха гIалин къаноша, и стаг тIе а кхайкхина, цуьнца къамел дан деза. Нагахь санна цо, дубьхал а ваьлла: „Суна ца лаьа иза йига“, – алахь, ⁹ цуьнан несо, цунна тIе а яхана, къаношна а гуш, цуьнан когара цуьнан мача схьа а яьккхина, цуьнан юьхь тIе туйнаш а тоьхна, иштта ала деза:

24:19-21 Iамалъяр 19:9, 10; 23:22. 25:3 2 Коринтхошка 11:24. 25:4 1 Коринтхошка 9:9; 1 Тимапига 5:18. 25:5, 6 Маттай 22:24; Марк 12:19; Лака 20:28. 25:7-10 Руги 4:7, 8.

„Иштта дерг Исраилан къомана юкъаьх шен вешин цIа меттахIотто лууш воьчунна до“. ¹⁰ ТIаккха цуьнан цIенна исраилхошна юкъаьх цIе туьллур ю „Мача дIаяьккхинчун цIа“, – аьлла.

Кхиболу хьехамаш

¹¹ «Нагахь санна божарий вовшахлетачу хенахь, оцу леташ болчеран цхьаннан зудчо, етташ волчун карара шен майра схьаваккха дагахь, царна тIе а сана, шен куьг дIа а кховдийна, оцу стеган бехке меттиг схьалацахь, ¹² цуьнан куьг дIахададе. Цунах къа ма хеталаш.

¹³ Шун тIоьрмаг чохь шина тайпана герканаш хила ца еза: дукха еза а, дукха яйн а. ¹⁴ Шун цIа чохь шина тайпана бараман сахь а хила ца деза: дукха доккха а, дукха жима а. ¹⁵ Шун герканаш а, бараман сахьаш а цIена а, нийса а хила деза, шун Везачу Дала шуна луш долчу лаьтта тIехь аша йоккхун йолу хан яхъялийтархьама. ¹⁶ ХIунда аьлча харцдерг лелош волу милла а шун Везачу Далла дегаза хета».

Тамалекхахойх лаьцна тIедиллинарэ

¹⁷ «Дагахь латгаде Мисар-махкара шу схьадогIуш Тамалекхахоша шайна динарг: ¹⁸ новкъаьх уьш шуна тIелетира. Новкъаьх шу кIаделла а, хIиттина а долчу хенахь, шуна тIехьа богIучу гIелбеллачарна тIелетира уьш. Ткъа уьш Деле ларамах буьзна бацара. ¹⁹ Иштта шун Везачу Дала массо а агIор шун мостагIех шаьш паргIатдаьхча, шун долахь хилийтархьама шуна луш долчу лаьтта тIехь Тамалекхахойн къам дагадайтар стигал кIелара дIадаккхалаш, иза диц ма делаш».

Дуьххьарлера ялта сагIина лерина далар

26 ¹ «Шун Везачу Дала шуна кхочуьйтур долчу лаьтта тIе а даьхкина, и латта шайн дола а даьккхина, шу цигаьх даха охьахевшича, ² шун Везачу Дала шуна луш болчу мехкан лаьтто кхийина мел долчунна тIера дуьххьарлерчух цхьадерг, схьа а эцна, тускар чу дилла. Цаьрца шун Везачу Дала Ша Iайтархьама къастор йолчу метте дIагIо. ³ Оцу деношкахь гIуллакх деш хин волчу динан дена тIе а гIой, аш иштта дIаала: „Ас тахана шун Везачу Далла хьалха дIахьедо, Везачу Эло тхан дайшна, ваIда¹ а дина, лур ду аьллачу лаьтта тIе со схьавеана хилар“, – алий.

⁴ Динан дас и тускар, шун карара схьа а эцна, шун Везачу Делан сагIа доккхучу кхерчана хьалха дIахIоттор ду. ⁵ Ткъа аша, дIахьедар а деш, шайн Везачу Далла хьалха иштта дIаала: „Сан ворхIе а да ваьлла

^{25:13-16} Тамалгьар 19:35, 36. ^{25:17-19} Арадаккхар 17:8-14; Шамгал 15:2-9. ^{26:2} Арадаккхар 23:19.

лелаш волу арамхо вара. Иза, Мисар-махка а вахана, кЕззиг долчу адамашца ваха хиира. Цигахь цунах сийлахь а, нуьцкъала а, алсам долу а халкъ сьхаделира. ⁶ Амма мисархой тхоеца къиза бара, цара тхуна гЕло а йора, тхоега хала белхаш а бойтура. ⁷ Оха тхайн дайн Дела волчу Везачу Эле маьхьарца дийхира. Тхан мохь Везачу Элана дIахезира. Цунна гира оха бала хьегар а, тхан хала белхаш а, тхуна еш йолу гЕло а. ⁸ ТIаккха Везачу Эло тхо Мисар-махкара арадехира Шен нуьцкъалчу куьйгаца, тIекховдийначу пхьаьрсаца, доккхачу къематца, инзаречу гIуллакхашца, тамашийначу билгалонашца. ⁹ ХIокху метте сьха а далийна, хIара шуьрех а, мазах а дуйзна токхе латта тхуна сьхаделира Цо. ¹⁰ Ткъа хIинца, Веза Эла, Ахь суна сьхаделлачу лаьтто кхиййначу дуьхьарлерниг Хьуна деана ас“.

Иштта а алий, и тускар охьа а диллий, шайн Везачу Далла суждане гIо. ¹¹ ТIаккха шун Везачу Дала шуна а, шун цIенна а деллачу рицкъах даккхийде – шу а, левихой а, шуна юкъахь Iаш болу тIебаьккина нах а.

¹² Шун лаьтто сьхаделлачух массо а хIуманах уьтталгIа дакъа дIакъастийча, кхозлагIчу шарахь, уьтталгIа дакъа дIадаларна леринчу шарахь, иза левихочунна а, тIевеанчунна а, бона а, йисинчу зудчунна а дIало, цаьрга шайн гIаланашкахь юург яийтархьама а, уьш бузийтархьама а. ¹³ Цул тIаьхьа шун Везачу Далла хьалха иштта ала: „Хьуна дIакъастийна мел долу хIума сайн цIенна тIера сьха а эцна, иза левихочунна а, тIевеанчунна а, бона а, йисинчу зудчунна а дIаделла ас, Ахь суна тIедехкинчу Хьан дерриге а весеташа ма-бохху. Ас Хьан весеташ талха а ца дина, ас уьш диц а ца дина. ¹⁴ Со веллачунна тийжачу хенахь Хьуна дIакъастийначух хIумма а ца диира ас, со Хьуна хьалха цIена воцучу хенахь царах хIумма а сьха ца эцна ас, иштта царах хIумма а веллачунна сагIина дIа ца деллера ас. Сан Везачу Дала бохучунна муьтIахь хилира со. Ахь суна тIе мел диллинарг кхочушдира ас. ¹⁵ Хьо Iаш волчу езачу меттера сьха а хьажий, декъалбехьа Хьайн халкъ долу исраилхой, декъалдехьа Айхьа, тхан дайшна чIагIо ма-яьра, тхуна сьхаделла долу, шуьрех а, мазах а дуйзна токхе латта“».

Везачу Элан долахь долу халкъ

¹⁶ «ХIокху дийнахь шун Везачу Дала весет до шуьга, хIара парзаш а, тIедехкинарш а кхочушде аьлла. Мел долчу даггара а, шайн мел долчу синца а кхочушделаш уьш. ¹⁷ Аша тахана шайн Везачу Эле дIахайитина, Иза шун Дела вуйла а, Цуьнан некъашца шу лелар дуйла а, Цуьнан парзаш а, весеташ а, тIедехкинарш а аша лардийр дуйла а,

Цуьнан озе шаьш ладугГур дуйла а. ¹⁸ Везачу Эло тахана чIагIо йина, шу Цуьнан долахь долу жовхIар ду аьлла, Цо ма-аллара, Цуьнан дерриш весеташ аша лардан деза. ¹⁹ Цо чIагIо йина, Ша мел кхоьллинчу халкъел шу лакхара а дина, сий а, сийлалла а, исбаьхьалла а долуш дIахIиттор ду аьлла. Хьан Везачу Далла хьалха, Цо ма-аллара, деза халкъ хир ду хьо».

Тулгашна тIехь товрат-хьехам дIаязбар

27 ¹ Мусас а, исраилхойн динан дайша а халкъана весет дира, иштта а олуш: «Ас тахана шайна тIе мел дуьллуш долу весеташ кхочушделаш. ² Шун Везачу Дала шайна луш долчу лаьтта тIе доьлхуш шаьш Йордан-хих дехьадевлча, цигахь шайна даккхий тIулгаш дIа а хIиттадай, царна кир^д тоха. ³ ТIаккха шун дайн Везачу Дала, шун дайшка шуна лур ду аьлла ма-хиллара, шун дола луш долчу, шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу лаьтта тIе довлархьама, шаьш Йордан-хих дехьадевлча, хIокху товрат-хьехаман^д дерриге а дешнаш оцу тIулгаш тIе дIаязде. ⁴ И тIулгаш, ас тахана шайна тIе-ма-диллара, шаьш Йордан-хих дехьадевлча, Iейбал-лам тIе дIа а хIиттаде, царна тIе кир а тоха. ⁵ Цигахь шайн Везачу Далла лерина аьчка гIирсаца ца хьаькхначу тIулгех сагIа доккху меттиг кечье. ⁶ И меттиг, дийначу тIулгех а кечьяй, дIахIоттае, оцу тIехь шайн Везачу Далла лерина сагIанаш даха. ⁷ Цигахь шайн Везачу Далла хьалха бертан сагIанаш а дахий, уьш дууш, даккхийдеш лела. ⁸ ХIокху товрат-хьехаман дерриге а дешнаш оцу тIулгаш тIехь дIаязде. Ткъа яздинарг дика дешалуш хилийта хьажа».

⁹ Мусас а, левихой болчу динан дайша а Исраилан дерриге а халкъе иштта элира: «Исраилан халкъ, дист а ца хуьлуш, ладогIа соьга! ХIокху дийнахь хьох хьан Везачу Делан халкъ хилла. ¹⁰ ХIинца шайн Везачу Делан озе ладогIа, тахана ас шайга дIахьедеш долу Цуьнан весеташ а, парзаш а кхочуше».

Деле ла ца догIарна неIалт кхайкхор

¹¹ Оцу дийнахь Мусас, иштта а олуш, халкъана тIедиллира: ¹² «Йордан-хих дехьадевлча, Герзим-лам тIехь хIара тайпанаш дIахIитто деза халкъ декъалдайтархьама: ШимIин, Левин, ЯхIудан, Иссарханан, Юсупан, Бен-Яманан тайпанаш. ¹³ Ткъа неIалташ дIакхайкхадйтархьама Iейбал-лам тIехь дIахIитто деза: Раабанан, Гадин, Ашаран,

^{26:18} Арадаккхар 19:5; Карлабаьккхинарг 4:20; 7:6; 14:2; Тите 2:14; 1 Кипин 2:9. ^{27:2-8} ЮшаI 8:30-32. ^{27:5, 6} Арадаккхар 20:25. ^{27:12} Карлабаьккхинарг 11:29; ЮшаI 8:33-35.

Забулан, Данан, Напталан тайпанаш. ¹⁴ Айдинчу озаца дІакхайкхош левихоша массо а исраилхошка иштта эр ду:

¹⁵ „НеІалт хуьлда къайлахчу метте дІахІоттийначу тІулгах я дечигах я лалийна цІу^д винчунна! Пхьеран куьйгашца дина хІума бен дац иза, Везачу Элана иза дегаза хета“.

Дерриге а халкъо мохь тоьххна эр ду: „Амин!“^д

¹⁶ „НеІалт хуьлда шен да я нана сийсаздаьккхинчунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

¹⁷ „НеІалт хуьлда шен уллорачун дозанаш талхош волчунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

¹⁸ „НеІалт хуьлда бІаьрзениг некъа тІера галвоккхучунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

¹⁹ „НеІалт хуьлда тІевеанчунна а, я бона а, я йисинчу зудчунна а нийса кхелъяр талхош волчунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²⁰ „НеІалт хуьлда шен ден зудчуьнца вижинчунна, шен ден дІавуь-жу мотт цо сийсазбаьккхина дела!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²¹ „НеІалт хуьлда хьайбанца дІавижинчунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²² „НеІалт хуьлда шен йишех, шен дена йинчу я шен нанас йинчу йоІах куьг тоьхначунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²³ „НеІалт хуьлда шен стунненаца вижинчунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²⁴ „НеІалт хуьлда къайлаха шен уллораниг вуьйш волчунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²⁵ „НеІалт хуьлда, бехк боцучу стеган цІий Іанорхьама, кхяьнаш дохучунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“

²⁶ „НеІалт хуьлда хІоранна а, хІокху товрат-хьехамийн дешнаш кхочуш а ца деш, уьш чІагІ ца дечунна!“

Дерриге а халкъо эр ду: „Амин!“»

^{27:15} Арадаккхар 20:4; 34:17; Іамальяр 19:4; 26:1; Карлабаьккхинарг 4:15-18;

5:8. ^{27:16} Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16. ^{27:17} Карлабаьккхинарг 19:14.

^{27:18} Іамальяр 19:14. ^{27:19} Арадаккхар 22:21; 23:9; Іамальяр 19:33, 34; Карла-

баьккхинарг 24:17, 18. ^{27:20} Іамальяр 18:8; 20:11; Карлабаьккхинарг 22:30.

^{27:21} Арадаккхар 22:19; Іамальяр 18:23; 20:15. ^{27:22} Іамальяр 18:9; 20:17.

^{27:23} Іамальяр 18:17; 20:14. ^{27:26} Галатахошка 3:10.

*МуьтIахь хиларна декъалвар**(Iамалъяр 26:3-13; Карлабаьккхинарг 7:12-24)*

28 ¹«Шу шайн Везачу Деле ладугIуш а хилахь, ас шуна тахана дуйцуш долу, Цо тIедиллинарг дерриг а кxочушдеш а хилахь, шун Везачу Дала дуьнен чуьра массо а халкъал лакха ойур ду шун халкъ. ²Нагахь аша шайн Везачу Дала аьлларг дахь, иштта декъалдар хир ду шуна:

³ ГIалахь а, арахь а декъала хир ду шу.

⁴ Декъала хир ду шух схьдаьлла чкъор, шун лаьтта схьбаьлла стом, шун даьхнех – стерчех а, койх а схьдаьлла дохкана^А.

⁵ Декъала хир ду шун ялтин тускарш а, декъала хир ду текхаш а.

⁶ Декъала хир ду шу чудовлуш а, арадовлуш а.

⁷ Шуна дуьхьалГIевттина мостаГий эшор бу Везачу Эло: цхьана новкъахула шуна дуьхьалбевр бу уьш, ткъа ворхI новкъахула шух бов-дур бу уьш.

⁸ Шун чIоьнашкахь а, шун куьйгаш дIакхетгачу массо а хIуманна тIехь а декъалдар хуьлуйтур ду Везачу Эло. Ша лур ду аьллачу лаьтта тIехь шу декъалдир ду шун Везачу Дала.

⁹ Шун Везачу Дала тIедиллинарг кxочуш а деш, Цуьнан некъаш-кахула шу лелахь, Цо шуна чIагIо ма-ярра, шух Шен къастийна халкъ дийр ду. ¹⁰ ТIаккха дуьнен чуьра дерриг а халкъаш шух кxоь-рур ду, Везачу Элан цIе шуна тIехь хилар а гина. ¹¹ Везачу Эло шуна массо а дикачу хIуманна тIехь беркат хуьлуйтур ду. Дуккха а бераш а хуьлуйтур ду шун, шортта дохкана а хуьлуйтур ду. Шуна лур ду аьллачу, шун дайшна Ша чIагIо йинчу лаьтта тIехь шортта ялта а хуьлуйтур ду. ¹² Везачу Эло Шен беркате хазна – стигал схьайоьллур ю шуна, оьшшучу хенахь шун лаьтта тIе догIа дайта, шун куьйгаша динчу гIуллакхех беркат хилийта. Дуккха а халкъашна духалург дала хIума хир ду шун, ткъа шайн духалург эца дезар дац шун. ¹³ Нагахь шун Везачу Дала тIедиллинарг, тахана ас шуьга Iалашде а, кxочушде а бохург, аш кxочушдахь, Везачу Эло шу коьртехь хуьлуйтур ду, цIоганехь ца хуьлуйтуш, шу лакхахь хир ду, лахахь доцуш. ¹⁴ Ас тахана бечу хьехамна тIера ма довла-лаш, аьтту я аьрру агIор а хьаьвзина, кxечу деланашна тIаьхьа а хIиттина, царна Iамал ярхьама».

*МуьтIахь ца хилча деш долу таIзар**(Гамальяр 26:14-46)*

¹⁵ «Нагахь шайн Везачу Деле аш ла а ца догIахь, ас тахана шайна хьобхуш долу Цо тIедиллинарг кхочуш а ца дахь, хIокху неIалтех хьалхадевр дац шу:

¹⁶ НеIалт хир ду шуна гIалахь а, арахь а.

¹⁷ НеIалт хир ду шун ялтин тускаршна а, текхашна а.

¹⁸ НеIалт хир ду шух схьадаьллачу чкьурана а, шун лаьттах схьабайллачу стоьмана а, шун стерчех а, уьстагIех а схьадаьллачу докканна а.

¹⁹ НеIалт хир ду шуна чудовлуш а, арадовлуш а.

²⁰ Шена тIера шу дIадерзарна, аш дечу муьлххачу гIуллакха тIехь Везачу Эло неIалт а, дохар а, вон болх а хуьлуйьтур бу шуна, шу хIаллакьхилла дIадовллалц. ²¹ Шун доладан тIедоьлхуш долчу лаьтта тIера Ша хIаллакдина дIадаххалц, Везачу Эло лен цамгар кхоьтуьйтур ю шуна. ²² Везачу Эло хIоралла а, хорша а, хьу кхетар а, йокьа а, бовха мох а, мекха а хьбцур ю шуна тIе. Цара хьийзор ду шу хIаллакьхиллалц. ²³ Шуна тIехуларчу стигалех цIаста хир ду, бухаларчу лаьттах эчиг хир ду. ²⁴ ДогIанан метта, Везачу Эло чан лур ю шуна, стигалара шуна тIеоьгур ю иза, шу хIаллакьхилла дIадовллалц.

²⁵ Везачу Эло шайн мостагIашка эшадойтур ду шу. Цьхана новкъахула царна дуьхьалдевр ду шу, ткъа ворхI новкъахула царах доьдур ду шу. Шуна хилларг а гина, дуьнен чуьра массо а халкъаш кхоьруш хир ду. ²⁶ Шун декьий стигаларчу олхазарша, лаьттарчу акхароша а дуур ду, уьш дIакъахкош стаг а воцуш. ²⁷ Мисархошна хилла йолу даьIнаш долу цамгар а, дестар а, соьла оьху даьIнаш а, кIамдар а кхоьтуьйтур ду шуна Везачу Эло. Дарба ца далуш хир ю и цамгарш. ²⁸ Везачу Эло хьерадовлар а, бIарздалар а, Iадор а хуьлуйьтур ду шуна. ²⁹ Дийнан делккъехь са а ца гуш, бIаьрзениг бодашкахь санна, лелар ду шу. Шаьш арабаьккхинчу новкъахь аьтто хир бац шун. Массо а хенахь ницкъ беш а, хьийзош а хир ду шу, цьхаммо а гIо а доккхур дац шуьгахь. ³⁰ Зуда ялор ю шух цьхаммо, амма кхин стаг вуьжур ву цуьнца дIа. Ценош дийр ду аша, амма царна чохь Iийр дац шу. Кемсаш югIур ю аша, амма пайда оьцур бац царах. ³¹ Шун старана шун бIаьргашна хьалхха урс хьокхур ду, амма аша цуьнан жижиг дуур дац. Шун вир, дIа а йигина, юхаялор яц шуна. Шун уьстагIий мостагIашна дIалур ду, цьхаммо а гIо доккхур дац шуьгахь. ³² Шун кIентий а, йоIарий а кхечу халкъана дIалур бу. Царна сагатдеш, де дийне мел дели, бIаьрса худалур ду шун, дуьхьало ян а ницкъ хир бац шун. ³³ Шун лаьттах схьадаьлларг а, аш къахьегнарг а шуна девзаш доцучу халкъо дуур ду.

Массо а хенахь ницкъ беш а, охъата Гийна а хир ду шу. ³⁴ Шайн бIаьргашна гучух хьерадевр ду шу. ³⁵ Голаш тIехь а, настарш тIехь а, когийн айраш тIера хьеюккъе кхаччалц дерза ца доьрзу даьIнаш хуьлуйтур ду шуна Везачу Эло.

³⁶ Шуна а, шун дайшна а ца девзачу халкъана тIе дургур ду Везачу Эло шу а, аш шайна хаьржина паччахь а. Цигахь дечиган а, тIулгийн а цIушна Iамал ийир ю аша. ³⁷ Везачу Эло шу дахийтинчу мехкашкахь долу халкъаш шух инзардевлла хир ду, шух доьлуш а, шуна вон луйш а хир ду уьш.

³⁸ Дуккха а ялта дIадуьйр ду аша, амма кIезиг гулдйр ду, хIунда аьлча цIазо дуур ду иза. ³⁹ Кемсаш, дIа а иййна, лелор ю аша, амма царах даьлла долу чагIар а мер дац, кенаш а гулдйр дац, хIунда аьлча нIаьно дIадуур ду уьш. ⁴⁰ Зайт-диттан^д стоьмаш хир бу шун лаьтта тIехь, амма даьтта хир дац шун, хIунда аьлча хенал хьалха охьаьгур бу и стоьмаш. ⁴¹ КIентий а, йоIарий а хир бу шун, амма уьш шуна буьсур бац, хIунда аьлча ийисаре буьгур бу уьш. ⁴² Шун дитташ а, аренашкара ялташ а цIазо хIаллакдйр ду. ⁴³ Шуна юкъахь Iаш волу тIевеана стаг вол-волуш шул лакха хьалавер ву, ткъа шу охьадевр ду. ⁴⁴ Цо шуьга духалург лур ду, ткъа шун цуьнга дала хир дац. Иза коьртехь хир ву, ткъа шу цIоганехь.

⁴⁵ И дерриг а неIалташ шуна тIехь хир ду, шуна тIера девр а дац уьш, шу хIаллакьхилла дIадовлалц, хIунда аьлча аш шайн Везачу Деле ла а ца дуьйгIира, Цо тIедиллинарг а, Цуьнан парзаш а кхочуш а ца дира.

⁴⁶ Шуна а, шун тIаьхьенна а тIехь гуттар а йолчу ханна Дала шуна таIзар даран билгало хилла лаьттар ду и неIалташ. ⁴⁷ Дерриг а шайн доллушехь, шайн Везачу Далла аш самукьадаларца а, дага чохь дакхийдерца а Iамал ца ярна хир ду иза шуна. ⁴⁸ Везачу Эло шайна тIеваийтинчу мостагIчунна децар ду шу, меца а, хьогах а, дерзина а, кьен а долуш. Дала шун вортанна тIебиллинчу безачу мохьо Iазапехь латтор ду шу. ⁴⁹ Геннара, дуьненан йистера, халкъ тIехоьцур ду шуна Везачу Эло. Аьрзу санна, тIелеттачу цу халкъан мотт хуур бац шуна. ⁵⁰ И нах къиза хир бу, воккханиг а ца лоруш, жиманиг а ца кхоош. ⁵¹ Цара шун даьхни а, шун лаьттах сьхадаьлла ялта а дуур ду, шу дакьазадахалц. Шуна бепиг а, чагIар а, даьтта а, стерчий а, уьстагIий а дургур дац цара, шу хIаллакдаллалц. ⁵² Шун массо а гIалина тIе а летта, дерриг а шун лаьтта тIера шун бIобулуш хилла лекха а, онда а пенаш дохор ду цу халкъо. Шун Везачу Дала шуна лучу лаьтта тIехь ерриг а шун гIаланашна тIелетар бу уьш.

⁵³ Шайн Везачу Дала белла болу, шайх сьхабевлла кIентий а, йоIарий а буур бу аша, мостагIаша го а лаьцна, шаьш холчохь дисича. ⁵⁴ Шуна юкъахь хьолехь Гийна волу экам стаг а кьинхетам боцуш

хьобжур ву шен веше а, шена хьоме хетачу зудчуьнга а, шеца дисинчу шен берашка а. ⁵⁵ Ша дууш долчу шен берийн дилха цхьанна а лур дац цо, хIунда аьлча цуьнан хIумма а дуьсур дац, го а лаьцна, мостагIаша массо а гIаланашкахь шу балане лаьцча. ⁵⁶ Шуна юкьбахь томехь а, хьолехь а Иийна зуда, экам хиларна а, хьолехь Iарна а лаьтта ког а баккхаза йолу, кьинхетам боцуш хьобжур ю шена хьоме хетгачу майрачуьнга а, шен кIанте а, йоIе а. ⁵⁷ Ша дина бераш а, уьш хуьлуш шен дегIах схьакъаьстина беран цIа а лур дац цо нахана, хIунда аьлча дан амал ца хиларна къайлаха дуур ду цо уьш, го а лаьцна, мостагIаша шайн гIаланашкахь шу балане лаьцча.

⁵⁸ Кху тептар тIехь яздина тIедиллинарг а, хьехамаш а аша кхочуш ца бахь, шайн Везачу Делан сийлахьчу а, буьрсачу а цIарах шу ца кхерахь, ⁵⁹ Везачу Эло шуна а, шун тIаьхьенна а хала а, инзаре а, дIа ца доьрзу а ун а, луьра а, дIа ца йовлу а цамгарш а кхобтуьйтур ю. ⁶⁰ Мисархошна кхетта долу, шу кхийрина долу ун хуьлуьйтур ду шуна. Иза летар ду шух. ⁶¹ Кху тептар тIехь язйина йоцу муьлхха а цамгар а, ун а хуьлуьйтур ду шуна Везачу Эло, шу хIаллакдина дIадовлалц. ⁶² Стигалара седарчий санна, шу дукха хиллехь а, кIеззиг бен дуьсур дац шу, хIунда аьлча шайн Везачу Деле ла ца дуьйгIи аш. ⁶³ Шу алсам а дохуш, шуна диканиг деш самукъа-ма-даллара, шу хIаллакдеш а самукъадаьлла хир ву Веза Эла. Шайн дола баккха тIедоьлхуш болчу махкара а лохкур ду шу.

⁶⁴ Лаьттан цхьана маьIпера вукху маьIпе кхаччалц, массо а халкъашна юкьбахь дIасадокъур ду шу Везачу Эло. Шайна а, шайн дайшна а ца бевзачу дечиган а, тIулган а цIушна Iамал йийр ю аша. ⁶⁵ Цу халкъашна юкьбахь синтем хир бац шуна, садаIа меттиг хир яц шуна, Везачу Эло дагахь кхерам а, сингаттам а, бIаьргашкахь кIаддалар а латтор ду шуна. ⁶⁶ Шун дахар гуттар а кхерамехь хир ду, дийнахь а, буса а синтем боцуш, хиндолчух бIобулуш хир дац шу. ⁶⁷ Дагахь лаьтгаш кхерам хиларна а, шайн бIаьргашна гуш долчунна а Iуьйранна аш эр ду: „Суйре тIекхачахьара-кх!“ – аьлла, ткъа сарахь эр ду: „Iуьйре тIекхачахьара-кх!“ – аьлла. ⁶⁸ Ас кхин цкъа а шуна иза гур бац аьллехь а, Мисар-махка юхадуьгур ду шу Везачу Эло хIордкеманаш тIехь. Цигахь шайн мостагIашна дохкалур ду шу, леш а, гIарбашаш а хилла, амма шу оьцуш цхьа а хир вац».

Муаби-махкахь Везачу Элаца бина барт

29 ¹ Муаби-махкахь Везачу Эло Мусага исраилхошца байта аьлла, тIебиллина болчу бертан тIедожораш ду хIорш. Хьариб-ломана уллохь Везачу Эло халкъаца бинчу бертал сов ду уьш.

^{28:57} ТIаьххьарнаш 6:28, 29; Тийжамаш 4:10.

² Берриг а исаилхой схьа а гулбина, Мусас цаьрга иштта элира: «Шуна гина Везачу Эло шуна хьалха Мисар-махкахь пирІунца а, цуьнан ялхошца а, цуьнан дерриге а лаьттана а мел динарг. ³ Шайн Ёаьргашца шуна гина Цо мел хьегийтина баланаш, Цо мел гайтина билгалонаш а, тамашийна ГІуллакхаш а. ⁴ Амма Везачу Эло таханлера де тЕкхаччалц ца деллера шуна дог, шун кхетам хилийтархьама, Ёаьргаш, шуна гайтархьама, лергаш, шуна хазийтархьама. ⁵ Везачу Эло шуьга элира: „Шовзткъа шарахь яьссачу аренгахула лелийра Ас шу. Шуна тЕра бедарш тиш ца елира, шун когара мачаш а тиш ца елира. ⁶ Аша бепиг а ца доура, аша чагІар а, ниha а ца муьйлура, амма Ас шуна кхача лора, шуна хаййтархьама, Со шун Веза Дела вуйла“. ⁷ ХІокху метте схьадаьхкича, вайна духьалбевлира Хьешбон-гІалин паччахь волу Сихьон а, Башан-мехкан паччахь волу ІовгІа а, вайх тасабалархьама. Амма вай уьш эшийра. ⁸ Церан латта, схьа а даьккхина, Раабанан а, Гадан а тайпанашна а, Маннашан ахтайпанна а кхачийтира вай. ⁹ ХІокху бертан тЕдоджорашка, уьш кхочуш а деш, ладугІуш хилалаш, аша мел ден долчунна тЕхь шайн кхиамаш хилийтархьама.

¹⁰ Шу массо а тахана шайн Везачу Далла хьалха лаьтташ ду, – шун тайпанийн хьаькамаш, шун кьаной, шун тЕхьовсуш берш, берриге а исаилхойн божарий, ¹¹ шун бераш, шун зударий, иштта шун дечиг доккхуш волчунна тЕра шун хи кхобхуш волчунна тЕкхаччалц болу шун меттаматтахь Іаш болу тЕбаьхкина нах. ¹² Тахана шу кхузахь лаьтташ ду шайн Везачу Дала шуьца беш болчу барте дахкархьама а, оцу бертан тЕдоджораш дІаэцархьама а, ¹³ тахана шух Цуьнан халкъ хилийтархьама а, Цо шуьга ма-аллара а, шун дай болчу ИбраХиме а, Исхьакхе а, Якъубе а чІагІо ма-ярра а. ¹⁴ Цо хІара барт бар а, цуьнан тЕдоджораш дІаэцар а деккъа шуьца дина ца Іа. ¹⁵ Амма и барт тахана кхузахь вайца цхьаьна вайн Везачу Далла хьалха лаьттачаьрца бина ца Іаш, тахана кхузахь боцучаьрца а беш бу.

¹⁶ Шуна хууш ма ду, Мисар-махкахь вай муха даьхна а, шу чекх-девллачу халкъийн мехкашна юккъехула вай муха чекхдевлла а. ¹⁷ Шуна гира дечигах а, тІулгах а, детих а, деших а бина а болу церан дегаза цІуш. ¹⁸ Ма хуьлийла-кх шуна юкьахь стаг я зуда, доьзал я тайпа хІинца чул тІаьхьа шайн Везачу Делах дог дІа а дерзийна, вукху халкъийн деланашна ГІуллакх дан оьхурш. Ма хуьлийла-кх шуна юкьахь и санна долу хІума кхуьуйтун болу кьаьхьа а, дІаьвше а орам. ¹⁹ Ма хуьлийла-кх шуна юкьахь хІокху бертан тЕдоджораш а хезна, шен дагахь ша хастийна стаг: „Со синтем болуш хир ву, сайн деган лаамехь со лелашшехь“, – бохуш. Иштта хІаллакьхир ду дерриг а

халкъ. ²⁰ Везачу Эло ишттачунна гечдийр дац, амма Везачу Элан оьгГазлонан а, дераллин а це ер ю ишттачу стагана. Кху тептар тГехь яздина долу дерриге а неІалташ цунна хир ду. Везачу Эло цуьнан це а дІайойур ю лаьтта тГера. ²¹ Везачу Эло хІаллакьхиларна дІакъастор ву иза массо а Исраилан тайпанех, кху товрат-хьехаман тептар тГерачу неІалташа ма-бохху.

²² Шул тІаьхьа тГехьуьчу тІаьхьенех долчу шун берашна а, генарчу махкара хийрачу нахана а хІара мохк дакъзабакхар а, Везачу Эло цамгаршца иза гІелбар а гур ду. ²³ Дерриге а латта, силам а, туьха а шена тГехь долу, це яьлла аре хилла дІахІуттур ду. Цунна тГехь ялта дІадуьйр а дац, ялта кхиор а дац. Цу тГехь цхьа а тайпа буц а хьалаер яц. Иза хир ду Везачу Эло Шен чІогІачу дераллица йохийна йолчу Седам а, Іамор а, Удам а, Цхьабайма а олу гІаланашна хилларг санна. ²⁴ Массо а халкъаша эр ду: „ХІун бахьана ду те Везачу Эло оцу лаьттана иза дар? Цуьнан дераллах иштта чІогІа це хІунда яьлла?“ ²⁵ Цунна долу жоп иштта хир ду: „Шун дайн Везачу Дала Мисар-махкара шу арадаьхча, шайца бина барт дІа а тесна, ²⁶ бахана, кхечу деланашна гІуллакх деш а бу, царна Іибадат деш а бу. Ткъа хьалха и деланаш царна цкъа а ца бевзара, Цо пурба а ца деллера оцу деланашна Іамал ян. ²⁷ Цундела хІокху лаьтта Везачу Элан оьгГазлонан це яьлла, Цо хІокху тептар тГе яздинчу бертан дерриг а неІалташ царна тГе хьажийна. ²⁸ Уьш Везачу Эло Шен чІогІачу оьгГазаллахь, дераллахь орамашца церан лаьтта тГера дІа а даьхна, кхечу лаьтта тГе кхийсина, хІинца вайна гуш ма-дарра“.

²⁹ Къайлаха дерг вайн Везачу Делан ду, ткъа дІаделладелларг – иза абаденналц вайна а, вайн берашна а ду, вайга кху товрат-хьехаман дерриге а дешнаш кхочушдайт».

Везачу Элана тІедирзинчул тІаьхьа

30 ¹ «Ас дІахьедина долу хІара дерриге а дешнаш – шу декъалдарх а, шуна неІалт кхайкхорах а лаьцна долу – кхочушхилча, шун Везачу Дала шу дІасадаржийначу халкъашна юкъахь аша уьш дагадаийтахь, ² шу а, шун бераш а доллучу дагца, доллучу синца шайн Везачу Далла тГе дерзахь, Цуьнан озе аша ладогІахь, тахана ас шуна тГе-ма-диллара, ³ тІаккха шун Везачу Дала шун аьтто юхаметтахІоттор бу, шух а къинхетам бийр бу Цо. Шун Везачу Дала, массо а халкъашна юкъа дІасадаржийна долу шу, сьха а гулдина, цхьаьнатухур ду. ⁴ Стигала йисте кхаччалц шу дІасадаржийна делахь а, цигара а сьхагулдийр ду Цо, цигара а сьхадалор ду. ⁵ Везачу Дала шун дайн

^{29:23} Доладалар 19:24, 25.

долахь хиллачу лаьтта тӀе схьадалор ду шу. И латта шун дола дер ду. Цо шуна дика мел дерг а дийр ду, шун дайл а дукха шу добыуьтур а ду. ⁶ Шун Везачу Дала шун а, шун тӀаьхьенан а дегнаш тӀера пардонаш дӀахедор ду, шайн Веза Дела шуна доллучу дагца, доллучу синца везийтархьама а, шу дахийтархьама а. ⁷ ТӀаккха шун Везачу Дала дерриге а ас дӀахьедина долу неӀалташ шу дӀалаьхкинчу шун мостагӀашна а, шу цадезачарна а тӀедерзор ду. ⁸ Ткъа шу Везачу Элана тӀе а доьрзур ду, аша Цуьнан озе ла а дугӀур ду, ас тахана шайна тӀедуьллуш долу дерриг а Цуьнан весеташ кхочуш а дийр ду. ⁹ Шун Везачу Дала шун куьйгаша мел дечу гуллакхашна тӀехь а, шун кийрара а, шун хьайбанех а, шун лаьтта тӀера а схьадаьллагунна тӀехь а тӀех дукха кхиамаш хуьлуьтур бу. Хунда аьлча Веза Эла, шуна дика а деш, шух юха а воккхавийр ву, шун дайх воккхавеш ма-хиллара. ¹⁰ Иза иштта хир ду, нагахь санна шайн Везачу Делан озе аша ладогӀахь, кху товрат-хьехаман тептар тӀехь дӀаяздина долу Цуьнан весеташ а, парзаш а лардарца, нагахь санна шайн доллучу дагца, доллучу синца шайн Везачу Далла шу тӀедерзахь».

Везачу Эло тӀедиллинарг дукха хала дац

¹¹ «Ас шуна тӀедуьллуш долу хӀара весет шу кхетийла доцуш а дац, гена а дац. ¹² Иза стигалшкахь а дац, цундела иштта ала ца деза аша: „Мила вер ву стигалшка хьала, иза, кхуза охьа а далийна, вайна схьахазийта, ткъа вай тӀаккха кхочушдийр ма дара иза?“ ¹³ Иза хӀордал дехьа а дац, цундела иштта ала ца деза аша: „Мила вер ву хӀордал дехьа, иза, кхуза схьа а деана, вайна схьахазийта, ткъа вайга тӀаккха кхочушдалур ма дара иза?“ ¹⁴ ХӀан-хӀан! И дош шуна дикка юххехь а ду, иза шун матта тӀехь а, даг чохь а ду аша кхочушдархьама».

Шайна дахар харжа

¹⁵ «Иштта, тахана ас шуьга харжам бойту. Цхьана агӀор дахар а, аьтто а бу. Вукху агӀор южалла а, бохам а бу. ¹⁶ Нагахь санна тахана ас шайна тӀедуьллуш долчу шун Везачу Делан весеташка аша ладогӀахь, — шайн Веза Дела везар, Цуьнан некъашца лелар, Цуьнан весеташ а, Цуьнан парзаш а, Цуьнан тӀедехкинарш а лардар — шу дехар а ду, шу дебар а ду, шайн дола даккха шу тӀедоьлхучу лаьтта тӀехь шу декьал а дийр ду. ¹⁷ Нагахь санна, шун дог юха а даьлла, аша ла ца догӀахь, кхечу деланашна йибадат дархьама а, царна гуллакх дархьама а шу дӀаозор ду кхечара, ¹⁸ ас дӀахьедо шуьга: шу хӀаллак а хир ду, Йордан-хина дехьа а девлла, шайн дола даккха, шаьш тӀедоьлхучу лаьтта

тЕхь шу дукха дехар а дац. ¹⁹ Ас тахана тЕкхойкху стигал а, латта а, аша бен болчу харжаман тешаш хила. Ас шуйга харжийта дАло дахар я Южалла, декъала хилар я неАлт кхайкхийна хилар. Шайна дахар харжа шу а, шун тАьхье а яхийтархьама а, ²⁰ шайн Веза Дела везарца а, Цуьнан озе ладоГарца а, Цунах дАакхетарца а. Шу иштта лелахь, Везачу Дала шун дайшна, ИбраХимна а, Исхьакхана а, Якъубана а, лур ду аьлла ЧАгЮ йинчу лаятта тЕхь шу а, шун тАьхье а ехха Ийр ю».

Мусал тАьхье ЮшаI куьйгалхо хилар

31 ¹ Мусас берриг а исраилхошка кхидIа а хIара дешнаш элира: ² «Сан хIинца бIе ткъа шо кхачна. Соьга хIинца шуна тЕхь куьйгалла ца дало. Везачу Эло соьга иштта аьлла: „Хьо хIокху Йордан-хих дехъавалалур вац“. ³ Шун Веза Дела шуна хьалхаваьлла Ша гIур ву. Цо хIара халкъаш шун юьхь-дуьхьалара хIаллакдина дIадохур ду, тIаккха аша церан латтанаш шайн дола дохур ду. ЮшаI, Везачу Эло ма-аллара, шуна хьалхаваьлла гIур ву. ⁴ Везачу Эло царна а, Ша хIаллакбинчу эмархойн паччахьашна Сихьонна а, ЮвГина а, церан мехкашна а диннарг дийр ду. ⁵ Везачу Эло уьш шун кара дIалур бу, ткъа аша ас шайна тЕдиллинчу дерриге а весеташа боххург дан деза царца. ⁶ ЧАгIлолаш, доьналла долуш хилалаш, царах кхера а ма лолаш, Iада а ма делаш, хIунда аьлча шун Веза Эла Ша хьалхавер ву шуна. Иза шух дIавоьрзур а вац, Цо шу дIатосур а дац».

⁷ ЮшаI берриге а исраилхошна хьалха шена тIе а кхайкхийна, Муса цуьнга иштта вистхилира: «ЧАгI а ло, доьналла долуш а хила, хIунда аьлча оцу халкъан Везачу Эло церан дайшна лур ду аьлла ЧАгЮ йинчу лаятта тIе хьо хьалха вер ву, ткъа ахь оцу халкъе и латта шен дола доккхуйтур ду. ⁸ Веза Эла Ша гIур ву хуна хьалхаваьлла, Иза шуйца хир ву. Иза хьох дIавоьрзур а вац, Цо хьо дIатосур а вац. Кхера а ма ло, дог а ма доха».

ВорхI шарахь цкъа халкъана хьалха товрат-хьехам бешар

⁹ ХIара товрат-хьехам^д, дIа а язбина, Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ лелочу левихойх болчу динан дайшка а, исраилхойн массо а кьаношка а дIабелира Мусас. ¹⁰ Весет а деш, Мусас иштта элира: «ВорхI шо чекх мосазза долу, декхарш гечдаран шарахь, кхалорийн дезачу деношкахь, ¹¹ берриге а исраилхой шун Везачу Далла хьалха дIахIитта баьхкича, хIара товрат-хьехам массо а исраилхошна

^{30:20} а: Доладалар 12:7; ^б: Доладалар 26:3; ^в: Доладалар 28:13. ^{31:2} Лелар 20:12.

^{31:4} Лелар 21:21-35. ^{31:8} ЮшаI 1:5; Iебархошка 13:5. ^{31:10} а: Карлабаьккхинарг 15:12; ^б: Карлабаьккхинарг 16:13-15.

дIахозуьйтуш, Везачу Эло къастор йолчу меттехь дIабешалаш. ¹² Схьа-гулделаш халкъ: божарий, зударий, бераш, шун гIаланашкахь хин болу шуна тIебогIун берш а. ЛадогIийта цаьрга, Iамийта уьш шун Везачу Деле ларамах дуьзна хила а, хIокху товрат-хьехаман дерриге а дешнаш леррина кхочушдайта а. ¹³ ХIара хууш доцу церан бераш а, хIара дIа а хезна, шайн дола даккхархьама Йордан-хих шу дехьадовлучу хIокху лаьтта тIехь шу мел деха, массо а дийнахь шайн Везачу Деле ларамах дуьзна хила Iемар ду».

Везачу Эло Мусана дина тIаьххьара весеташ

¹⁴ Везачу Эло Мусага иштта элира: «Хьо дIакхелха денош тIекхо-чуш ду. ЮшаI тIе а кхайкхий, гуламан четарна чу воллучохь совца. Ас иза Исраилан халкъана тIехь куьйгалхо санна къобалвийр ву». Муса а, ЮшаI а, ший а схьа а веана, гуламан четарна чу воллучохь сецира. ¹⁵ Веза Эла мархин бIогIамехь четарна улло веара. И мархин бIогIам гуламан четарна чу воллучу метта тIехула дIахIобьттира.

¹⁶ Везачу Эло Мусага элира: «Хьо хIинца, дIа а кхелхина, хьайн дайх дIакхетар ву. ТIаьхьо хIара халкъ, Суна тешнабехк а бина, ша тIедоьдучу оцу лаьттан нехан деланашна тIаьхьахIутгур ду. Цара Со дIатосур ву, цара Ас шайца бина болу барт талхор бу. ¹⁷ Оцу дийнахь Ас Сайн оьгIазалла тосур ю царна тIе. Ас уьш буьтур бу. Ас царах Сайн юьхь дIакьовлур ю, ткьа и халкъ хIаллакдина хир ду, цунна тIе дукха халонаш а, баланаш а буьссур бу. ТIаккха оцу дийнахь халкъо эр ду: „ХIара халонаш вайн Веза Эла вайна юкьахь воцу дела-м ца еана те вайна тIе?“ ¹⁸ Ас оцу дийнахь Сайн юьхь дIакьовлур ю царах, кхечу деланашна тIе а бирзина, цара лелийна харцонаш бахьана долуш.

¹⁹ Муса а, ЮшаI а, хIокху назманан дешнаш шайна дIаязделаш. Ткьа ахь, Муса, и назма исраилхошна Iама а яй, церан багахь хилийта цунах Ас царна дуьхьал деш долу тоьшалла хилийтархьама. ²⁰ Церан дайшка Айса чIагIо ма-ярра, шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу лаьтта тIе буьгур бу Ас уьш. Юуш а, бузуш а бехар бу уьш, барста а берстина, кхечу деланашна тIе а бирзина, царна гIуллакх деш лелар бу уьш. Ткьа Сох дIа а бирзина, Ас шайца бина барт бохор бу цара. ²¹ Шайна тIе дуккха а халонаш а, баланаш а хIиттича, хIара назма царна дуьхьал долу тоьшалла хир ду, хIунда аьлча иза церан а, церан тIаьхьенан а багара схьадер дац. Суна хаьа церан хIинца йолу ойланаш, царна лур ду аьлла Ас чIагIо йинчу дикачу лаьтта тIе уьш дIа а бигале хилла йолу».

²² Мусас оцу дийнахь и назма, дIа а язйина, исраилхошна Iамийра.

²³ Везачу Эло, Нунин кІант ЮшаІ куьйгалхо санна кьобал а веш, цуьнга иштта элира: «ЧІагІ а ло, доьналла долуш а латта, хІунда аьлча Ас цаьрга чІагІо йинчу лаятта тІе ахь буьгур бу уьш. Со хьобца хир ву».

²⁴ Мусас, хІокху товрат-хьехаман дерриге а дешнаш чекхдовллалц тептар тІе яздина ша ваьлча, ²⁵ Везачу Элаца бинчу бертан тІорказ леллош болчу левихошка иштта а олуш, ома дира: ²⁶ «ХІара товрат-хьехаман тептар, схьа а эций, шайн Везачу Делаца бинчу бертан тІорказна улло охьадила. Цигахь цо шуна дуьхьал тоьшалла дийр ду. ²⁷ ХІунда аьлча суна евза шун юахьаралла а, аьрхалла а. ХІинца а, со шайца вехаш волуш а Везачу Элана хьалха юахьара долу шу, со дІакхелхича, кхин а чІога иштта хир дац ткьа шу? ²⁸ Шайн массо а тайпанийн кьаной а, баьччанаш а суна тІекхайкха. Ас царна дІахозуьйтуш дІаэр ду хІара дешнаш, ткьа царна тІе тоьшалла дайта ас стигал а, латта а тІекхойкхур ду. ²⁹ ХІунда аьлча суна хаьа, со дІакхелхича шу баккъалла а телхина хир ду, ас весет динчу некьа тІера шу дІадевр ду. Хан яьлча, шуна тІе халонаш хІуьттур ю. Иза хир ду шайн Везачу Далла хьалха аша зуламаш дийр долу дела, шайн куьйгаша дечуьнца Иза дар а волуьйтуш».

Мусан назма

³⁰ Мусас, исраилхойн массо а гуламна дІахозуьйтуш, хІокху назманан дерриге а дешнаш чекхдовллалц дІаэлира.

32

¹ «Тергам бе, стигал, со вистхир ву.

Лаятто а ладогІа сан багара долучу дешнашка.

- ² Сан хьехам, догІа санна, охьаоьхур бу,
сан кьамел, тхи санна, охьадогІур ду,
сеналина тІе догІу дерз санна хир ду,
бацана тІе кхевсина догІа санна хир ду.
- ³ Ас Везачу Элан цІе хьалаойур ю.
Вайн Далла дІало сийлалла!

- ⁴ Иза тарх^д а ю, Цуьнан гІуллакхаш кхоччуш а ду.
Цуьнан дерриге а некьаш нийса ду.
Иза тешаме Дела ву, Цо харцо а ца йо.
Иза нийса а ву, билггал бакь а ву.
- ⁵ Ткьа уьш телхина лелара Цунна хьалха,
Цуьнан берашна ца догІучу тайпана.

- Цундела цара къа латийна Цунна дуьхьал,
иза аьрха а, телхина а гара ма ду*.
- 6 ХІай сонта, ца кхеташ долу халкъ,
иза ду аша Везачу Элана дІалуш дерг?
Иза вац ткъа шун Да, шу хилийтина а,
шу кхоьल्लीна а, шу дІатардина а волу?
- 7 Дагаийта шира хенаш,
ойла ел ширачу заманах лаьцна.
Хаттал шайн дайшка, цара дуьйцур ду шуьга,
шайн къаношка а хатта – цара а дуьйцур ду шуьга.
- 8 Ша къаьмнашна латтанаш а кхочуйтуш,
Веза Воккхачо адамаш доькьучу хенахь,
Цо хІора халкъана шен-шен доза дІахІоттийра,
стигалийн гуламан терахье хьаьжжина**.
- 9 ХІунда аьлча Везачу Элан дакъа Цуьнан халкъ ду.
Якъубах схьадолу къам Цуьнан долахь дерг ду.
- 10 Цунна и халкъ яьссачу аренгахь карийнера,
гІийлачу а, мох хьоккхучу а аренгахь.
Цо иза лардора, хьобжура цуьнга,
Шен йоІбаьрг санна, Іалаш а дора.
- 11 Шен бене хьобжу аьрзу санна,
кІорнешна тІехула хьийза аьрзу санна,
Везачу Эло Шен тІемаш дІасадаржадо,
тІемаш тІехь Шен халкъ лелорхьама.
- 12 Везачу Эло Ша леладора Шен къам.
Цуьнца кхечу къоман дела вацара.
- 13 Цо иза лаьттан локхаллина тІехь леладойтура.
Цо иза аренаш тІехь хьалаяьллагуч дузадора,

* 32:5 *Ткъа уьш телхина лелара Цунна хьалха, // Цуьнан берашна ца догІучу тайпана. // Цундела цара къа латийна Цунна дуьхьал, // иза аьрха а, телхина а гара ма ду – я иштта: Ткъа аша къинош летийна Цунна дуьхьал, // шу, исраилхой, телхина а, гамделла а гара ду! // Аша далийтина зуламаш бахьана долуш, // Делан бераш дац шу кхин!*

** 32:8 *Цхьана ширачу гочдар тІехь: стигалийн гуламан терахье хьаьжжина. Іебархойн тептар тІехь: исраилхойн терахье хьаьжжина.*

Тулгах схьа долу моз а, чIогIачу тархах
схьадолу зайтдаьтга а даадора цунна.

- 14 Цо бежанийн кIалд, жийн шуьреш,
дерстина Iахарий а, гезарий а,
Башанера тоьлла долу бежанаш а,
тоьлла долу кIа а даадора оцу халкъана.
Кемсех даьккхина долу чагIар муьйлура цара.
- 15 Сан хьоме халкъ*, стам а делла, аьрхаделира.
Кхачанах а дуьзна, иза дерстина хилира.
Шаьш кхоьллина волу Дела дIатесица цара,
шайн кIелхьарбовларан тархах ца бешира уьш.
- 16 Кхин деланаш бахьана долуш Иза карзахваьккхира цара,
шайн дегазчу цIушца Иза оьгIазвахийтира цара.
- 17 Деланаш боцучу жинашна сагIанаш дохура цара, –
хьалха шайна бевзаш ца хиллачу деланашна,
хIинцца гучубевллачу керлачу деланашна,
церан дай ларамах буьзна ца хиллачу деланашна.
- 18 Ткъа шаьш дуьнен чу даьхна Тарх йицIира цара.
Шаьш кхоьллина волу Дела дага ца вогIура царна.
- 19 Иза ган а гина, Веза Эла царах дIавирзира,
Шен кIенташа а, мехкарша а Иза оьгIазвахийтина дела.
- 20 Цо элира: „Ас Сайн юьхь къайлайоккхур ю царах,
царах хинйолу чаккхе гур ю Суна,
хIунда аьлча уьш телхина гара ду,
уьш тешаме доцу бераш ду.
- 21 Дела воцучуьнца цара хьагI хилийтина Сан,
баьссачу цIушца оьгIазло хилийтина Сьбгахь.
Ткъа халкъ доцучуьнца Аса хьагI хуьлуйтур ю церан,
кхетам боцучу къомаца Аса оьгIазло хуьлуйтур
ю цаьргахь.
- 22 ХIунда аьлча Сан оьгIазаллех цIе яьлла,
лахарчу эхарте кхаччалц дагадо цо.
ЦIаро латта доу лаьтто кхиййначуьнца цхьаьна,
чахчош ду лаьмнийн кIажаш.

* 32:15 Сан хьоме халкъ – Iебархойн тептар тIехь, ма-дарра аьлча, «Яшурон» дIаяздина ду. Иза Исраилан халкъан кхин цIе ю, ткъа иза «бакъаьбараниг» маьIна долуш ду.

32:17 I Коринтхошка 10:20. 32:21 а: I Коринтхошка 10:22; б: Римхошка 10:19.

- 23 Ас царна тIе халонаш йоуьйтур ю,
Сайн пхерчий а кхачор ду, царна тIекхисина.
- 24 Уьш мацалло гIелбийр бу,
хIаллакбийр бу дагаро а, луьрачу уьно а.
Ас акхаройн цергаш а, лаьтгара текхаргийн
дIовш а тухур ду царна.
- 25 Уьш туьро араьха хIаллакбийр бу,
ткьа цIа чохь – кхерамо:
кьонах а, йоIстаг а,
декхаш долу бер а, кьезвелла кьано а.
- 26 Сан ала йиш яра: ‘ДIаса а баржийна,
адамашна юкьара уьш дагахь хилар а дIадоккхур ду Ас’.
- 27 Делахь а Ас иза ца деш дитира, мостагIийн кхардарх
кьахкарна,
церан мостагIий кура а бовлийтина,
цаьрга ца алийтархьама: ‘Тхан куьг деха ду,
Везачу Эло ца динера хIара-м’“.
- 28 Исраилан кьам хьекьалх даьлла халкъ ду,
цаьрга хIуманаш кьаста а ца ло.
- 29 ЭхI-хIай-кх! Хьекьал долуш белаьбара уьш,
тIаккха уьш дикка кхетар бара,
шайна хиндерг кьастор дара цара!
- 30 Эзарна тIаььха цхьа мостагIа муха валалур вара,
шина мостагIчуьнга итт эзар исраилхо муха
дIавадийталур вара,
нагахь санна церан Тархо уьш ца боьхкича,
нагахь санна Везачу Эло уьш кара ца белча!
- 31 Уьш тIетевжа тарх вайн Тархах тера ма яц:
вайн мостагIий шаш бу оцу тIехь кхелахой.
- 32 Седам-гIалин кемсийн гаьннаш тIера а,
Iамор-гIалина уллохь йолчу аренашкара а
ю вайн мостагIийн кемсаш.
Церан кемсийн буьртигаш дIаьвше ду,
церан кенаш кьаььха ду.
- 33 Церан чагIар – лаььхарчийн дIовш а,
текхаргийн валаран талу а ду.
- 34 „Соьгахь кьайладаьккхина-м дац те иза? – боху Везачу Эло. –
ХIуманаш латточу Сан чобнаш чохь-м дац те иза
дIакьевлина?”

- 35 Бекхам Сьбгахь бу, Ас хьакь дерг дІалур ду.
Хан тІеесача, церан ког галбер бу.
Церан хІаллакьхиларан де герга ду,
церан кьемате кхоллам тІекхочу“.
- 36 Везачу Эло Шен халкь бехказа а доккхур ду,
Шена гІуллакх дечарах Цо кьинхетам а бийр бу,
церан куьг гІелделла Шена гича а,
набахтехь берш а, арахь берш а ца бисча.
- 37 Везачу Эло халкье эр ду: „Мичахь бу деланаш,
царах тешна шу Ийна йолу тарх,
38 аша сагІина деанчух мохь йиина болу,
сагІина деанчух чагІар мийлина болу?
Шайна гІо дайта хьалагІовттийта уьш,
хилийта царах шайна тхов кІело!
- 39 Хьажал хІинца, веккъа Со Дела хилар,
Со воцург кхин цхьа а Дела ца хилар.
Ас долуьйту, Ас дендо, Ас чов йо, Ас тобо,
Сан куьйгах цхьаьнгге а кІелхьардахалур дац.
- 40 Сайн куьг стигалшка хьала а айина,
абаденналц долчу Сайн дахарх чІагІо йо Ас:
41 ‘Сайн кьегаш долу тур Ас ирдича,
Сан куьйго кхел яран герз схьаэцча,
Ас бекхам бийр бу Сайн мостагІашна,
Со ца везачарна а дийр ду царна догІург.
- 42 Ас Сайн пхерчий цІийх дузор ду,
байинчеран а, йийсарехь болчеран а цІийх.
Сан туьро дилха дІа а кхоллур ду,
оцу хаьржинчу мостагІийн хьаькамийн кортош“.
- 43 Яккхийе, стигалш, Везачу Элаца цхьаьна!
Цунна хьалха охьатаьІийла стигалшкахь мел берш!
Даккхийде, кьаьмнаш, Цуьннан халкьаца цхьаьна!
ЧІагІлойла Делан долу массо а маликаш!*

* 32:43 Грекийн гочдар тІехь: *Яккхийе, стигалиш, Везачу Элаца цхьаьна! Цунна хьалха охьатаьІийла стигалишкахь мел берш! Даккхийде, кьаьмнаш, Цуьннан халкьаца цхьаьна! ЧІагІлойла Делан долу массо а маликаш! Іебархойн тептар тІехь: Даккхийде, кьаьмнаш, Цуьннан халкьаца цхьаьна!*

32:35 Римхошка 12:19; Іебархошка 10:30. 32:36 Забур 134:14. 32:43 Римхошка 15:10; Довзийтинарг 19:2; Іебархошка 1:6.

Цо бекхам бийр бу Шен ялхошна тЕра,
 Цо бекхам бийр бу Шен мостагІашна,
 Шен лаьттан а, Шен халкъан а къинош дІадохур ду!»

- 44 Муса халкъана тЕвеара, оцу назманан дешнаш цо а, Нунин
 кІанта ЮшаІа а халкъана дІахазийтира.

Мусас дина весет

45 Оцу назманан дерриге а дешнаш берриге исраилхошка ша дІа-
 аьлла ваьлча, 46 Мусас цаьрга иштта элира: «Ас тахана шайна дІахье-
 дина долу дерриге а дешнаш шайн даг тЕе дижийта. Шайн берашна
 тЕедилла, хІокху товрат-хъехаман дерриге а дешнаш леррина кхочуш-
 дар. 47 ХІунда аьлча иза шуна эрна дерг дац, иза – шун дахар ду. Шу
 цуьнгахула дуккха а дехар ду, шайна дола даккхархьама Йордан-хих
 шу дехьадовлучу оцу лаьтта тЕех».

Муса дІакхалхарх лаьцна

48 Ощцу дийнахь Везачу Эло, Мусага вистхуьлуш, иштта элира: 49 «Іаба-
 рим лаьмнашна тЕе хьала а валий, муабахойн лаьтта тЕехь Ерихон-гІалина
 духьал болчу Набу-лома тЕе а валий, дІахьажа КанаІан-махке, Ас исраил-
 хошна дола дІалуш долчу лаьтте. 50 Хьо хьалаволучу оцу лам тЕехь хьо, вала а
 велла, хьайн халкъах дІакхетар ву, ХІор-лам тЕехь вала а велла шен халкъах
 дІакхетта волу хьан ваша АхІарон санна. 51 Иза иштта хир ду, исраилхошна
 юкъахь, Кхадеш-гІалина уллохь йолчу Мериба-меттиган хиш долчохь,
 яьссачу Цин олучу аренгахь, шуьшиь Суна тешаме воцучу тайпана лелла
 дела а, веза волчу Суна богІу ларам аша шимма ца гайтина дела а. 52 Геннара
 бен илатта гур дац хьуна. Ас исраилхошна луш долчу лаьтта тЕе вер вац хьо».

Исраилхойн тайпанаш декъалдар

33 1 Ша дІакхалхале, Делан стаг волчу Мусас, исраилхой декъал-
 беш, аьлла дешнаш хІорш ду. 2 Цо элира:

«Веза Эла Синай-ломера схьавеана,
 СеИр-махкара халкъана тЕе, сатасар санна, гучуваьлла,
 Иза Паран-ломара нахана тЕе къегаш хилла.
 Вуно дукха маликаш дара Цуьнца цхьаьна,
 Цуьнан аьтту куьйгахь стелахьштиг дара*.

* 33:2 *Цуьнан аьттукуьйгахь стелахьштиг дара* – я иштта: *аьттукуьйгахь цЕ-
 ран Іедал дахьаш вара.*

- 3 Шен халкъ баккъалла а деза Цунна,
 Цо дІакъастийнарш Цуьнан карахъ бу.
 Цуьнан когашка охъа а таьІа уьш,
 Цуьнгара хъехам дІа а оьцу цара.
 4 Товрат-хъехам^д вайна Мусас белла,
 иза Якъубан юкъараллин тІаьхъало ю.
 5 Веза Эла Шен хьомечу халкъана* тІехъ паччахъ хилира,
 халкъан баьччанаш тайпанашца цхъаьна гуллучу хенахъ».

6 Раабанхойх лаьцна Мусас элира:
 «Дехийла Раабанан тайпа, ма лойла иза,
 амма оцу тайпанах берш кІезиг хуьлийла!»

7 Ткъа яхІудхойх лаьцна хІара элира:
 «Діахазахъа, Веза Эла, яхІудхоша орца даккхар,
 кхечу тайпанех кхин а дІакхетабехъа уьш.
 Шайш лардан чІагІдехъа церан куйгаш.
 Хилахъа царна мостагІашна дуьхъал волу ГІоьнча».

8 Левихойх лаьцна а иштта элира:
 «Хъан Тумим-тІулг левихошна дІабелла**,
 Хъан Урим-тІулг Хъуна тешамечеран долахъ бу.
 Ахъ уьш Массехъ зийнера,
 Мериба-хиш долчохъ цаьрца кьийсинера.

- 9 Шайн дайшка а, наношка а хъежаран метта,
 шайн вежарий лараран метта,
 шайн бераш довзаран метта,
 левихоша Хъан дош лар а дина,
 Ахъ бина барт Іалаш а бина.
 10 Цара Хъан тІедехкинарш Якъубан тІаьхъенна Іамадо,
 ткъа Хъан товрат-хъехам израилхошна Іамабо.
 Хаза хьожа йогу хІума^д цара Хъуна хъалха охъаюьллу,
 Хъан сагІа доккхучу кхерча тІехъ дийнаташ дагоран
 сагІанаш доху.

* 33:5 *Шен хьоме халкъ* – Іебархойн тептар тІехъ, ма-дарра аьлча, «Яшурон» дІаяздина ду. Иза Израилан халкъан кхин цІе ю, ткъа иза «бакъаьхараниг» боху маьІна долуш ду.

** 33:8 Цхъана ширачу гочдар тІехъ: *левихошна дІабелла*. Іебархойн тептар тІехъ и дешнаш дац.

33:8 а: Арадаккхар 28:30; б: Арадаккхар 17:7; в: Лелар 20:13.

- 11 Веза Эла, декъалбехъа церан бахам,
ткъа цара мел дечунна реза хилахъа.
Царна дуьхъал гIовттучарна а, уьш ца безачарна а
уьш цкъа а хъала ца гIовттал чIогIа тохахъа».
- 12 Бен-яманхойх лаьцна иштта элира:
«Иза Везачу Элан уггар хьоме тайпа ду,
кхерам боцуш Иза волчохъ дехаш ду.
Дийнахъ сарралц Везачу Эло иза лар а до,
Цуьнан куьйгаш тIехъ и тайпа Iуьллуш а ду».
- 13 Юсупхойх лаьцна иштта элира:
«Везачу Эло декъалдойла церан латта
стигалара охъадогIу совгIат долчу тхица,
лаьтта бухара хъаладолучу хишца,
14 малхо кхиййначех тоьллачуьнца,
хIора баттахъ хуьлучу ялтех уггар дикачуьнца,
15 ширачу лаьмнаша исбаьхъа кхоьллинчуьнца,
даим долчу баьрзнийн тоьллачу совгIаташца,
16 лаьтто лучу совгIаташца, и латта дузуш долчуьнца.
Коканийн коьллашкахъ Гучуваьллачун
декъалалла хуьлийла Юсупан тайпан тIехъ,
вежаршна юкъара куьйгалхо иза волу дела.
17 Юсупан тайпа хъалха дуьнен чу баьлла сту санна ду.
Цуьнан маIаш гомашан маIаш санна ю.
И маIаш цара кхечу халкъашна еттар ю,
ур-атталла дуьненан йистехъа уьш тоттур ду.
Иштта эпраймхойн дуккха а тIемалой бу,
иштта маннашхойн эзарнаш эскархой бу».
- 18 Забулхойх а, иссарханхойх а лаьцна иштта элира:
«Сакъера, забулхой, шайн некъаш тIехъ,
иссарханхой, аша а сакъера шайн четарш чохъ.
19 Цара шайн халкъ лам тIе сьхакхойкху.
Цигахъ цара нийса сагIанаш дохур ду.
Шайн хъал сьхадоккху хIорда чуьра,
хIордан йистошкахъ йолчу гIамарна тIера».
- 20 Гадахойх лаьцна элира:
«Декъала ву гадахойн мохк дIасабаржийнарг.
Гадин тайпа цигахъ, лом санна, Iуьллуш ду,

куьйгаш я кортош дохорхьама.

- 21 Гадахоша тоьлла латта шайна хаьржира,
куьйгалхочунна догIу дакъа царна дIаделира,
халкъан баьччанаш гулбинчу хенахь.
Цара кхочушбира Везачу Элан нийса лаам,
Цо Исраилан халкъана тIе мел диллиарг а кхочушдира».

- 22 Данахойх лаьцна элира:
«Данан тайпа — къона лом ду,
Башан-махкара дедда догIу».

- 23 Напталхойх лаьцна элира:
«Напталан тайпанна Дела реза хилира,
иза Везачу Элан декъалдарех дуьзна ду.
Малхбузе а, къилба а цуьнан долахь хир ю».

- 24 Ашархойх лаьцна элира:
«Уьш кIенташна юкъахь уггар декъалбинарш бу.
И тайпа шен вежаршна дезаш хулийла.
Шайн когаш зайтдаьттанна чохь лийчор цара.
25 Шун зайлаш эчигах а, йоьзах а дина хир ду.
Шун денош санна, дебаш хир бу шун ницкъ».

- 26 «Цхьа а вац Исраилан Делах тера
мархашца Шен сийлаллехь а,
стигалшкахула хьуна гIо лаца веана волчу.

- 27 Хьан кIелхьардолийла — даим волу Дела ву,
Цуьнан даим а долу куьйгаш шуна кIел ду.
МостагIий шун юьхь-дуьхьалара дIа а лаьхкина,
Цо аьлла: „ХIаллакбе!“

- 28 Иштта, Исраилан халкъ кхерам боцуш дехар ду,
Якъубан тIаьхье ша йолчохь ехаш хир ю,
кIех а, керлачу чагIарх а дуьзначу махкахь,
стигалшкара тхи охьаобгучу лаьтта тIехь.

- 29 Декъала ду хьо, Исраилан халкъ!
Хьо санна, Везачу Эло лардеш кхин муьлха халкъ ду?
Иза хьо лардеш долу турс¹ а,
хьан сийлаллин тур а ду!
Хьан мостагIий хьуна хьалха охьатаьIна лелар бу,
ткъа ахьа церан сагIа доккху гунаш хьоьшур ду».

Муса кхалхар

34 ¹ Муаби-аренашкара Набу-лам тЕра Пасга цЕ йолчу бохь тЕ хьалавелира Муса. И бохь Ерихон-гГалина дуьххьал бара. Везачу Эло Дан-гГалина тЕкхаччалц берриг а ГалАд-мохк гайтира Мусана. ² Напталан а, Эпрайман а, Маннашан а латтанаш а, Дуьне-наюккьерачу хГорда тЕкхаччалц долу дерриг а ЯхГудан латта а гайтира Цо. ³ НегАб-аре а, шех палманийн гГала олу Ерихон тЕхь лаьтта тогИ а, ЦоГар-гГалина тЕкхаччалц болу мохк а гайтира Цо. ⁴ Везачу Эло Мусага элира: «ХГара ду Ас ИбрахИме а, Исхьакхе а, Якьубе а церан тАьхьенашна дГалур ду аьлла латта. И латта Ас хьайн бГабргашна гайти хьуна, амма цу тЕ хьо вер вац».

⁵ Везачу Эло ма-аллара, Муаби-лаьтта тЕхь кхелхира Везачу Элан лай Муса. ⁶ Муаби-мехкан тогИ чохь Байт-ПаГар цЕ йолчу юьртана дуьххьал дГавоьллина Везачу Эло Муса. Амма таханлера де тЕкхаччалц цхьанна а ца хаьа иза дГавоьллина йолу меттиг мичахь ю. ⁷ Мусан бЕ ткьа шо дара и лечу хенахь, амма цуьнан бГабрса а ца телхинера, гГора дГа а ца даьллера цуьнгара. ⁸ Муаби-аренашкахь ткье итт дийнахь цунна тезет хГоттийра израилхоша. Мусах белхар даран а, халахетаран а денош цул тАьхьа чекхдевира.

⁹ Мусас цунна тЕ куьйгаш дахкар бахьана долуш, хьекьалх вуьзнера Нунин кГант ЮшаГ. Цо аьлларг деш хилира израилхой, Везачу Эло Мусана тЕдиллинарг кхочушдора цара. ¹⁰ Везачу Элана юьхь-дуьхьал вевзаш хилла волу Муса санна, кхин пайхамар ца хилира израилхойн. ¹¹ Везачу Эло билгалонаш а, тамашийна хГуманаш а гайта вахийтинера иза Мисар-махка. ПирГунна а, цуьнан ялхошна а, дерриг а халкьана а гинера и тамашийна хГуманаш. ¹² Израилан халкьан бГабргашна хьалха Мусас гайтинера сийлахь а, инзаре а хГуманаш, кхин цхьаммо а гайтина доцу.

34:4 а: Доладалар 12:7; б: Доладалар 26:3; в: Доладалар 28:13. 34:10 Арадаккхар 33:11.

ЮшаІан тептар

Дешхьалхе

Муса-пайхамар веллачул тІаьхьа ЮшаІ халкъан хьаькам хилла дІа-хІоьттира. Цуьнан куьйгаллица исраилхой КанаІан-махка чу боьлху цигахь Іархьама. **ЮшаІан тептар** тІехь дерг – КанаІан-мохк схьабак-кхарх долу дийцар ду. Тептар тІера хьахо тарло: Йордан-хил дехьа-довлар, Ерихон-гІалина тІелатар, Гай-гІала йолчохь бина тІом, Дала Шен халкъаца бина барт карлабаккхар. Уггар дика хууш долчу аятех цхьаь хІара ду: «Тахана аш къасто деза, шаш хьанна гІуллакх дийр ду... Ткъа аса а, сан цІийно а Везачу Элана Іамал йийр ю» (24:15).

Дала ЮшаІна тІедиллинар

1 ¹ Шен ялхо Муса кхелхинчул тІаьхьа Везачу Эло Мусан гІоьнча хилла волчу Нунин кІанте ЮшаІе элира: ² «Сан ялхо Муса кхелхина. ХІинца хьо а, дерриг а хІара халкъ а, хьала а гІаттий, Йордан-хил дехьадала, Ас шуна, исраилхошна, лучу лаьтта тІе. ³ Шун ког тІебер болу муьлхха а меттиг Ас дІало шуна, Мусага Айса ма-аллара. ⁴ Ас шуна къилбехь йолчу яьссачу аренна тІера къилбаседехь долчу Ливанун лаьмнаш тІекхаччалц долу латта лур ду. Шун дозанаш малхбалехь долчу сийлахьчу Эпрат-хи тІера, хьетахойн латта чу а лоцуш, малхбузехь болчу боккхачу хІорда тІекхаччалц хир ду. ⁵ Хьан дахарехь хьуна дубхьало ялуш цхьа а хир вац. Мусаца ма-хиллара, хир ву Со хьоьца а, хьох къаьстар а вац Со, хьо дІа а тосур вац Ас. ⁶ ЧІогІа а, къонахалла йолуш а хила. ХІокху халкъе Ас церан дайшна лур ду аьлла латта дола доккхуьйтур ду ахь. ⁷ ЧІогІа а, йоккха къонахалла йолуш а хила, Сан ялхочо Мусас кхочушбе аьлла болу берриг а товрат-хьехам^д леррина Іалаш а бе, кхочуш а бе. Цунна тІера аьтту а, аьрру а агІор ма верза, тІаккха айхьа дечу муьлххачу а гІуллакха тІехь ларош хир ву хьо. ⁸ Деша хІара хьехаман тептар массо а хенахь. Дийнахь а, буса а Іамаде иза, кху тІехь яздинарг нийсса кхочушдархьама. ТІаккха айхьа дечу гІуллакх тІехь чІогІа аьтто

^{1:3-5} Карлабаьккхинарг 11:24, 25. ^{1:5} Карлабаьккхинарг 31:6, 8; Іебархошка 13:5. ^{1:6} Карлабаьккхинарг 31:6, 7, 23.

хуьлуш а, чIогIа беркат долуш а хир ву хьо. ⁹ Ас тIедуьллу хьуна: чIогIа а, кьонахалла йолуш а хила, кхера а ма кхера, воха а ма воха. Хьо миччанхьа вахча а, хьобца хьан Веза Дела ву».

Йордан-хил дехьадовла кечамбар

¹⁰ Халкъана хьалхабевллачу нахе омира дира ЮшаIа: ¹¹ «Нах севцинчу меттехула чекх а довли, дIаала цаьрга: „Шайна новкъана кхача кечбе. Кхо де даьлча, Йордан-хил дехьа девр ду шу, шайн Везачу Дала шайна дола даккха луш долу латта схьаэца“».

¹² Раабанан а, Гадин а тайпанашка а, Маннашан эха тайпане а ЮшаIа элира: ¹³ «Дагахь латтаде Везачу Элан ялхочо Мусас шайга аьлларг: „Шун Везачу Далла лиира Йордан-хин малхбале агIор долу латта шуна дIадала, иза шун мохк хилийта“. ¹⁴ Шун зударий а, бераш а, даьхни а Мусас Йордан-хил дехьа шуна деллачу лаьтта тIехь совца, ткъа массо а тIом балуш волчо, герзаца шайн вежаршна тIе а гIой, гIо де царна. ¹⁵ Везачу Эло, шун санна, шун вежарийн а сатедалалц, цара а шун Везачу Дала гуттаренна а царна луш долу латта схьаэццалц, гIо де царна. TIаккха, юха а дерзий, шайна Везачу Элан ялхочо Мусас Йордан-хил дехьа, малхбалехьа, деллачу лаьттан дола де».

¹⁶ Наха ЮшаIана жоп делира: «Ахь тIедиллинарг дерриг а кхочуш а дийр ду оха, дIахьажийначу гIур а ду тхо. ¹⁷ Мусага ма-догIара, хьобга а ладугIур ду оха, ткъа хьан Веза Дела, Мусаца санна, хуьлийла хьобца! ¹⁸ Хьан омранна духьало йинарг, ахь тIедиллинчу хIуманна тIехь хьобга ла ца доьгIнарг муьлхха а вуьйр ву. Амма чIогIа а, кьонахалла йолуш а хила!»

Къайлаха вахийтина ши стаг а, нахаца лела зуда Рахьаб а

2 ¹ Нунин кIанта ЮшаIа Шитим цIе йолчу меттера къайлаха ши стаг вахийтира. Цо цаьрга элира: «Ваха а гIой, лаьтта а, къаьсттина Ерихон-гIаланах а долчуйнга хьажа». Рахьаб цIе йолуш, нахаца лелаш йолу цхьа зуда яра Ерихонехь Iаш. Цуьнан цIийне а веана, буйьса йоккхуш сецира и ши стаг.

² Цхьаммо Ерихонан паччахье элира: «Кху буса исраилхойх цхьа нах баьхкина вайн лаьтта а дерг талла».

³ TIаккха Ерихонан паччахьо ялхой бахийтира Рахьабе ала: «Хьо йолчу баьхкина нах схьало. Уьш берриге а вайн махках дерг талла баьхкина бу».

^{1:12-15} Лелар 32:28-32; Карлабаьккхинарг 3:18-20; Якьуба 22:1-6. ^{2:1} Iебархош-ка 11:31; Якьуба 2:25.

⁴ Амма зудчо ши исраилхо къайлаваьккхинера. Цо элира: «Со йолчу веана ши стаг вара, амма суна ца хаъара и шиъ мичара ву. ⁵ Сарахъ гIалин ков дIакъовлале, и шиъ дIавахара. Уьш стенга бахана, суна ца хаъа. Сихха тIаьхьагIахъ, шу тIаьхьакхиа а мега царна». ⁶ Ткъа ши исраилхо, нийсачу, тIехъ кхалор^а йоцчу тхов тIе хъала а ваьккхина, охъадехкинчу вѣтанан цIевнаш юккъе дIалачкьийнера цо.

⁷ Паччахьан нах гIалех арабевлира. Ков царна тIаьхьхе сихха дIакъевлира. Шина исраилхочунна тIаьхьабевлла, малхбалехъа, Йордан-хих дехъволучу метте кхаччалц, дIабахара уьш.

⁸ Ши исраилхо дIавижале, зуда тхов тIе хъалаелира и шиъ волчу. ⁹ Цо элира цу шинга: «Суна хаъа Везачу Эло хIара мохк шуна дIабеллийла. Тхуна тIе кхерам боьссина, тхан дегнаш, шух кхоьруш, дегош ду. ¹⁰ Тхуна хезна, шу Мисар-махкара арадевлла догIуш, Везачу Эло шуна хъалхара Эрзийн хIордан хи дIадаьккхина бохуш. Ткъа иштта Йорданал дехъа Ийначу эмархойн ши паччахъ Сихьон а, ЮвгIа а аша хIаллаквинийла а хезна тхуна. ¹¹ Цунах лаьцна тхуна хезча, тхан дегнаш шелделира, тхоьгахъ цхьаьнгтахъ а шуна дуьхъало ян доьналла ца дисира, хIунда аьлча шун Веза Дела лакхахъ стигалахъ а, лахахъ лаьттахъ а Дела ву. ¹² Ткъа хIинца Везачу Элах чIагIо е суна, ас шайх кьинхетам ма-барра, аша а сан ден цIийнах кьинхетам бийр бу алий. Тешам болу цхьа билгало ло суна, ¹³ сан да а, нана а, вежарий а, йижарий а церан мел верг а дийна а витина, аша тхан синош Южаллех кIелхьардохур ду алий».

¹⁴ Шина стага элира зудчуьнга: «Оха арадаьккхина гIуллакх аш дIа ца дийцахъ, шун метта вала а реза ву тхойшиъ. Везачу Эло тхуна хIара мохк схьабелча, тхо хьобца кьинхетаме а, тешаме а хир ду».

¹⁵ Цу зудчун цIенош гIалин пена юккъехъ дара, цундела цо и ши стаг корехула муьшаца чувоссийтира. ¹⁶ Уьш чубиссале, цо элира цаьрга: «Малхбузехъа, лам тIе, дIагIо, шайна тIаьхьабевлларш тIе ца кхачийта. Кхаа дийнахъ Iе цигахъ дIаловчкьий, шу лосьуш болу и нах юхабахккалц. Цул тIаьхьа шайн новкъа дIагIор шу».

¹⁷ Шина стага элира зудчуьнга: «Ахъ тхоьга яйтинчу чIагIонах тхо паргIат хир ду, нагахъ ахъ иштта ца дахъ: ¹⁸ тхо кху махка схьадаьккича, тхойшиъ чувоссийначу корах хIара цIен тIийраг таса, ткъа хъайн да а, нана а, вежарий а — хъайн ден берриг а доьзал хьо Iаш йолчу цIа чу гулбе. ¹⁹ Нагахъ цIа чуйра цхьаъ аралахъ, иза шен бехкенна лийр ву, ткъа тхо цунах жопехъ хир дац. Амма хъан цIа чохъ волчунна тIе цхьаммо куьг кховдадахъ, веллачун цIий тхох хьаьрчар ду. ²⁰ Нагахъ ахъ оха деана гIуллакх гучудаьккхяхъ, хьуна йинчу чIагIонах тхо а паргIат хир ду».

^{2:10} а: Арадаккхар 14:21; ⁶: Лелар 21:21-35.

²¹ Зудчо цаьрга элира: «Дерриг а аш ма-бохху хуьлийла!» Ши израилхо дIа а хьажийна, корах цIен тIийраг йихкира цо.

²² Лам тIе а веана, цигахь кхаа дийнахь Iийра и ши стаг. Массо а новкъахь лехча, хIара ший кара а ца вина, юхабаьхкира паччахьан нах.

²³ Лам тIера чу а воьссина, Йордан-хих дехьа а ваьлла, Нунин кIантана ЮшаIана тIевеара и ши стаг. Цунна шайца хилларг дерриг а дийцира цу шиммо. ²⁴ Цара элира ЮшаIе: «Везачу Эло дерриг а хIара латта вайн кара схьаделла. Берриг а цигара бахархой вайх кхоьруш бу».

Йордан-хих дехьадовлар

З¹ ШолгIачу Iуьйранна хьалххе хьала а гIевттина, ЮшаI а, берриг израилхой а Шитим цIе йолчу меттера Йордан-хи тIе баьхкира. Цигахь меттамотт^д а хIоттийна, севцира уьш, хих дехьадовла деза хан тIекхаччалц. ² Кхо де даьлча, нахана тIехь хIиттийна хьабкамаш буйлабелира халкъана юккъехула. ³ Цара массаьрга а омра дира: «Шайн Везачу Делаца бинчу бертан тIорказ а, иза дIахьош болу левихойн динан дай а шайна гахь, хьала а гIовттий, царна тIаьххье дIаго. ⁴ Амма шуна а, тIорказна а юккъехь йолу меттиг цхьа эзар гIулч барам болуш хила еза. Цунна улло ма гIо, шайна тIаьхьадаха некъ хайитархьама, хIунда аьлча кху новкъахула шу кхул хьалха даьхкина дац».

⁵ ЮшаIа халкъе элира: «ЦIин а лой, кечам бе, кхана Везачу Эло шуна юкьахь тамашийна хIуманаш гойтур ду». ⁶ Динан дайшка ЮшаIа элира: «Бартбаран тIорказ схьа а эций, халкъана хьалхадовла». Уьш, тIорказ схьа а эцна, халкъана хьалхабевлира. ⁷ TIаккха Везачу Эло ЮшаIе элира: «Таханлерчу дийнахь дуйна израилхошна хьалха хьо вазван волалур ву Со, Мусаца санна, хьобца а Со вуйла царна хайита. ⁸ Ахь тIорказ эцна боьлхучу динан дайшка омра де, шаьш Йордан-хи чу ма-девлли, совца алий».

⁹ ЮшаIа элира израилхошка: «TIе а дуйлий, шайн Везачу Делан дешнашка ладогIа. ¹⁰ Шуна хуур ду, шайна юкьахь дийна Дела вуйла. Цо шу долчуьра лохкур бу канаIанхой а, хьетахой а, хьаввихой а, перезахой а, гIиргIашахой а, эмархой а, явсайхой а. ¹¹ Дерриг а дуьненан Да волчу Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ, шуна хьалха а даьккхина, Йордан-хи чу доккхур ду. ¹² Шийтта стаг харжа шайна, израилхойн хIора тайпанах цхьацца. ¹³ Дуьненан Да волчу Везачу Элан тIорказ эцна боьлхучу динан дайн когаш Йордан-хи чу бовлушехь, и хи лекьар ду. TIедогIуш долу хи, пен а хилла, дIахIуттур ду». ¹⁴ Йорданах дехьадала дагахь халкъ шен меттамотт болчуьра дIадоладелча, динан дайша бартбаран тIорказ, нахана хьалха а даьккхина, дIадаьхьира. Халкъ царна тIаьххье дIадахара. ¹⁵ TIорказ эцна боьлхучу динан дайн когаш Йордан-хи чу бовлушехь (кIа хьокхучу хенахь

Йордан, деста а дестий, бердаш чуъра арадолу), ¹⁶ лакхара догIу хи, саца а сецна, геннахь, ЦIартан-гIалина уллора Адам-гIала йолчохь, пен а хилла, дIахIоьттира. Шерачу аренашка а, Дуьрачу хIорда чу а доьдуш долу хи, дIа а дахана, дIаделира. Нах Ерихон-гIалина дубьхьал хих дехьабовлуш бара. ¹⁷ Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ дахьаш богIу динан дай Йордан юккъехь декъачу лаьтта тIехь севцира, берриш а израилхой декъачу лаьтта тIехула Йорданах дехьабовлалц.

Йордан-хих дехьадовлар дагахь латто хIуттийна тIулгаш

4 ¹ Дерриг а Израилан халкъ Йорданах дехьадаьлча, Везачу Эло ЮшаIе элира: ² «Шийтта стаг схьахаржа нахана юкъара, хIора тайпанах цхьацца. ³ Царна тIедилла, динан дай лаьттинчу меттера, Йорданан юккъера, шийтта тIулг схьаэца алий. Тховса шашь буййса йоккхучу метте, дIа а хьой, охьадахка ала цаьрга и тIулгаш».

⁴ Израилхойн хIора тайпанна юкъара ша хаьржина шийтта стаг тIекхайкхира ЮшаIа. ⁵ Цо элира цаьрга: «Йорданна юккъе, шайн Везачу Делан тIорказна хьалха, довла. ХIораммо а цигара шайн белшаш тIе цхьацца тIулг схьаэца. ХIора тайпанна цхьацца хир бу уьш. ⁶ И тIулгаш шайна билгалонна дита. ТпейогIучу хенахь шун бераша хоттур ду шуьга: „Стенна Iалашдо аш и тIулгаш?“ — аьлла. ⁷ Аш жоп лурду царна: „Везачу Элаца бинчу бертан тIорказна хьалха Йордан-хи декъадалар дагахьлатторхьама Iалашдо. ТIорказ дехьадоккхучу хенахь Йордан-хи, декъа а делла, сецира. ТпейогIу йолчу хенахь израилхошна и хIума дагахь латторду цу тIулгаша“».

⁸ ЮшаIа шайна тIе-ма-диллара, кхочушдира израилхоша дерриг а. Везачу Эло ЮшаIе ма-аллара, Йордан-хина юккъера шийтта тIулг, израилхойн хIора тайпанан цIарах цхьацца, схьа а эцна, шашь буййса йоккхучу метте дIа а баьхьна, охьабиллира цара. ⁹ Бартбаран тIорказ эцна боьлху динан дай лаьттинчу метте, Йордан-хина юккъе, кхин шийтта тIулг хIоттийра ЮшаIа. И тIулгаш хIинца а ду цигахь. ¹⁰ Везачу Эло ЮшаIана тIедиллинера дан дезарг халкъе дIаалар, Мусас ЮшаIе весет ма-дарра. Дерриг а чекхдаллалц, тIорказ эцна боьлху динан дай Йордан-хина юккъехь лаьттира.

Ткъа халкъ цу хенахь сихха хих дехьадолуш дара. ¹¹ Нах дехьабевлачул тIаьхьа, Везачу Элан тIорказ юха а халкъана хьалхадаьккхина дIадаьхьира динан дайша. ¹² Раабанан а, Гадин а тIаьхьенаш а, Маннашан тIаьхьенах ах нах а, израилхошна хьалха а бевлла, герзашца хих дехьабевлира, Мусас шайна тIе-ма-диллара. ¹³ Тамана кечвелла шовзткъа эзар герга стаг, Везачу Элана хьалхаула чекх а ваьлла, Ерихонан аренашка тIом бан вахара. ¹⁴ Цу дийнахь Везачу Эло дерриг а Израилан халкъана хьалха ЮшаIан сий хьалаайира.

Цул тIаьхьа, Муса санна, ЮшаI лерира халкъо, цуьнан дахаран де-нош чекхдовлалц.

¹⁵ Везачу Эло ЮшаIе элира: ¹⁶ «Бартбаран тIорказ эсна богIучу динан дайшка, Йордан чуьра схьабовла алий, омра де». ¹⁷ ЮшаIа динан дайшка омра дира: «Йордан чуьра схьадовла!» – аьлла. ¹⁸ Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ эсна богIу динан дай, Йордан чуьра хьала а бевлла, декъачу лаьтта тIе бовллушехь, Йорданан хи, ша гуттар а ма-дарра, охьадоладелира, шен бердашна тIехула а долуш.

¹⁹ Хьалхарчу беттан уьтталгIачу дийнахь Йорданах сехьа а даьлла, Ерихонна малхбалехьа йолчу Галгал олучу меттехь сецира Израилан халкъ. ²⁰ Йордан-хи чуьра шаьш схьаэсна шийтта тIулг цигахь Да-хIоттийра ЮшаIа. ²¹ Цо элира израилхошка: «ТIейогIучу хенахь шайн бераша шайга хаттахь: „ХIорш хIун тIулгаш ду?“ – аьлла, ²² аш цаьрга ала: „Израилхой Йордан-хих декъачу лаьтта тIехула дехьабовлар дагахь латтадойту цара“. ²³ Шун Везачу Дала, шу дехьадовлалц, Йордан-хи лакъийра. Изза динера шун Везачу Дала, Эрзийн хIордах тхо дехьадовлучу хенахь, тхуна хьалхара хи дIа а лакъийна. ²⁴ Везачу Эло иза дина дуьнен чуьра дерриг а халкъашна Шен ницкъ мел бу хайитархьама, шу гуттар а шайн Везачу Делах кхоьруш хилийтархьама».

5 ¹ Йорданал дехьа, малхбузехьа, хIорд болчу агIор Iачу эмархойн паччахьашна а, хIордана уллохь Iачу канаIанхойн паччахьашна а хезира, израилхой дехьабовлучу хенахь Везачу Эло Йордан-хи лакъийна аьлла. Паччахьаш чIогIа кхерабелира, израилхошна дуьхьал-бовла доьналла дацара церан.

Галгалехь божарий сунтбар

² Цу хенахь Везачу Эло ЮшаIе элира: «Мокхзазах арсаш а дай, израилхой сунтбе». ³ ЮшаIа, мокхзазах арсаш а дина, Сунтбаран гу аьлла, цIе тиллинчу меттехь израилхойн божарий сунтбира. ⁴ ЮшаIа уьш сунтбаран бахьана хIара дара: Мисарара халкъ арадаьллачул тIаьхьа, тIом балуш болу божарий яьссачу арахь новкъахь беллера. ⁵ Мисарара арабевлла божарий сунтбина бара, ткьа новкъахь дуьнен чу бевлларш сунтбаза бара. ⁶ Израилхой шовзткъа шарахь лийлира яьссачу арахула, Мисарара арабевлла, тIом балуш болу божарий белла дIабовлалц. Цара Везачу Эле ла ца доьгIнера, цундела Цо церан дайшна Ша лур ду аьлла чIагIо йина, шуьрех а, мазах а дуьзна токхе долу латта ган царна бакъо ца елира. ⁷ Церан метта церан кIентий кхиййтира Везачу Эло. Уьш бара ЮшаIа сунтбинарш, новкъахь сунтбаза бисарна.

⁸ Берриш а сунтбинчул тIаьхьа, шайн меттамотт^д болчохь севцира нах, божаршна гIоле хиллалц. ⁹ Везачу Эло ЮшаIе элира: «Мисарахь шу доллехь хиларан эхь тахана шуна тIера дIадаьккхи Ас». Цундела ю цу меттиган цIе Галгал*, хIинца а олу цунах иза.

¹⁰ Израилхой Галгалехь севцна бара. Беттан дейтталгIачу дийнахь Ерихонан аренашкахь сарахь Пасахь^д даздирца цара. ¹¹ ШолгIачу дийнахь совсаза бепиг а, кхаьрзина буйртигаш а диира цара. ¹² Цу лаьттан стоьмаш баа хIорш буйлабеллачу шолгIачу дийнахь стигалара охьа-охьу «ман^д» олу кхачанан буйртигаш дIасевцира. Цул тIаьхьа «ман» кхин ца хилира израилхошна, амма КанаIан лаьттах схьадаьлларг диира цара цу шарахь.

ЮшаI а, туьраца волу стаг а

¹³ Ерихонна уллохь волчу хенахь ЮшаIана гира шена хьалха лаьтта цхьа стаг. Цу стеган карахь баттара даьккхина тур дара. ЮшаIа, тIе а вахана, хьаттира цуьнга: «Хьо тхайниг ву я тхан мостагIех ву?» – аьлла.

¹⁴ Стага жоп делира: «Со иза а, я важа а вац. Со Везачу Элан эскаран тхьамда ву, хIинца кхуза веана».

Лаьтта кхаччалц цунна хьалха охьа а таьIна, ЮшаIа элира: «Шен лай волчуьнга хIун эр ду сан эло?»

¹⁵ Везачу Элан эскаран тхьамдано ЮшаIе элира: «Хьайн когара ма-чаш схьаяха. Хьо лаьтташ волу меттиг еза ю». ЮшаIа цо боххург кхо-чушдира.

Ерихон-гIала хIаллакьхилар

¹⁶ Ерихон-гIала дIакъевлина яра. Цуьнан бахархой израилхойх кхе-рабелла бара. ГIалара ара а, я чу а волуш стаг вацара.

6 ¹ Везачу Эло ЮшаIе элира: «Ас хьан кара дIало Ерихон-гIала шен паччахьца а, тIемалошца а. ² Хьо а, хьан тIемалой а, дийнахь цхьа го а боккхуш, ялх дийнахь гIалина гонах лела. ³ ВорхI динан дас ворхI маIа дIаяхьа еза дезачу тIорказна хьалха. ВорхIалгIачу дийнахь аша гIалина ворхI го баккха. Ткъа динан дайша, шашь гIалина гонах мел лела, маIаш локхур ю. ⁴ Локхучу маIан деха аз шайна хезча, дерриге а халкъо чIоггIа мохь хьакха беца, тIаккха гIалина гонахара пен охьабужур бу. Цул тIаьхьа шу массо а гIали чу гIур ду».

⁵ Израилхойн динан дайшка, тIе а кхайкхина, Нунин кIанта ЮшаIа элира: «Бартбаран тIорказ дIахьо. ВорхI динан дас ворхI маIа хьо,

* 5:9 *Галгал* – иза Iебархойн маттахь «дIадаьккхина» бохучух тера ду олучу хенахь.

^{5:10} Арадаккхар 12:1-13. ^{5:12} Арадаккхар 16:35.

Везачу Элан тIорказна хьалха а яккхий». ⁶ Юха халкъе омра дира цо: «Даха а гIой, гIалина гобаккха. Герзашца дерш, Везачу Элан тIорказна хьалха а довлий, дIагIо».

⁷ ЮшаIа халкъе иза ма-элли, Везачу Элана хьалха ворхI маIа эцна вoдучу ворхI динан дас, хьалха дIа а волавелла, маIаш лекхира. Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ царна тIаьххье дIадаьхьира. ⁸ Герзашца берш маIаш лoькхуш богIучу динан дайшна хьалхабевлла бара, кхиберш тIорказна тIаьхьаИттина богIура. Ерриг а цу хенахь лoькхуш маIаш а яра. ⁹ ЮшаIа халкъе омра динера: «Маьхьарий а ма хьекха, шайн аз а ма хазийта. Багара цхьа дош а ма далийта, ас мохь тоха бакьо лур йолу де тIекхаччалц, тIаккха маьхьарий тухур ду аша». ¹⁰ Иштта Везачу Элан тIорказ, гIалех цхьа го а боккхуш, дIадаьхьира. Цул тIаьхьа уьш, шайн меттамотт^д болчу юха а баьккина, цигахь буйьса йоккхуш севцира.

¹¹ ШолгIачу Iуьйранна ЮшаI хьалххе хьалагIаьттира. Динан дайша Везачу Элан тIорказ юха а дIадаьхьира. ¹² Везачу Элан тIорказна хьалха ворхI маIа дIахьoш волу ворхI динан да, маIаш а лoькхуш, дIавoьдуш вара. Герзашца берш царна хьалхабевлла дIабoьлхура, ткьа кхиберш тIорказна тIаьхьаИттина богIура. Массо а маIа лoькхуш яра. ¹³ Иштта шолгIачу дийнахь а, гIалина цхьа го а баьккхина, шайн меттамотт болчу юхабаькхира уьш. Ялх дийнахь дира цара иза.

¹⁴ ВорхIалгIачу дийнахь, маьлхан зIаьнарш гучуйовлучу хенахь хьала а гIевттина, гIалина цу кеппара ворхI го баьккхира цара. Цу дийнахь бен ца баьккхира цара гIалина ворхI го. ¹⁵ Динан дайша ворхIалгIа а маIаш лекхначул тIаьхьа, ЮшаIа халкъе омра дира: «Мохь тоха! Везачу Эло дIаелла шуна гIала! ¹⁶ ГIала а, дерриг а цу чохь дерг а Везачу Элана лерина ду. Нахаца лелаш йолу Рахьаб а, цуьнан цIера нах а дийна бита, хIунда аьлча цу зудчо вай бахийтина нах кьайлабаьхнера. ¹⁷ Амма аша цхьа а хIума схьа ма эца, шайна бохам ца хилийта. Везачу Элана леринчух цхьа хIума схьаэцахь, исраилхойн меттаматтана хIаллакьхиллал зен дийр ду аша. ¹⁸ Дерриг а дети а, деши а, цIестан а, аьчка а пхьегIаш а дIакъастае Везачу Элана. Уьш Цуьнан хазни чохь хир ю».

¹⁹ Локхучу маIийн аз ма-хеззи, халкъо цхьаьний чIоггIа мохь туйьхира – гIалин пен охьабуйьжира. Берриг а исраилхой шаьш лаьтташ болчуьра гIали чу бахара, цара схьаяьккхира иза. ²⁰ Шайн таррашца гIали чохь дийна долу хIума дерриг а хIаллакдира цара: божарий а, зударий а, кьонанаш а, кьенанаш а, бежанаш а, уьстагIий а, варраш а.

²¹ Кху гIалахь хIун ду хьажа хьалха вайитинчу шина жимачу стаге ЮшаIа элира: «Нахаца лелачу цу зудчун цIа чу а гIой, иза а, цуьнан

^{6:19} Iебархошка 11:30.

гергара нах а арабаха, шашь цунна чIагIо йина ма-хиллара». ²² ДIаваханчу цу жимачу шина стага Рахьаб а, цуьнан да а, нана а, вежарий а, и йолчоьх болу берриг а гергара нах а, ара а баьхна, исраилхойн меттаматтана улло дIабигира. ²³ Юха гIала а, цу чохь долу хIума а цIергахь дагийра. Дети а, деши а, цIестан а, аьчка а пхьегIаш бен ца йитира, уьш Везачу Элана Iамал ечу меттиган хазни чу ехкира. ²⁴ Нахаца лела Рахьаб а, цуьнан цIийнах а, гергара а болу нах ЮшаIа дийна битира, хIунда аьлча цу зудчо ЮшаIа Ерихоне хьовса бахийтинарш, дIа а лачкьийна, кIелхьарбаьхнера. Рахьабан тIаьхьенах болу нах хIинца а исраилхошна юкьахь Iаш бу.

²⁵ Цу хенахь ЮшаIа, чIагIо а еш, элира: «Везачу Элана хьалха нажжаз хир ву Ерихон-гIала юхаметтахIоттийнарг.

Кху гIалин бух боьттинчун хьалхара кIант лийр ву.

ГIалин ков дIахIоттийнарг жимах волчу кIантах вер ву».

²⁶ Веза Эла ЮшаIаца вара. Берриг а махкахула гIараваьллера ЮшаI.

Иахана латийна къа

7 ¹ Амма исраилхоша доккха зулам дира Везачу Элана лериначуьнца доьзна. ЯхIудан тIаьхьенах волчу Иахана шайна схьайицира Везачу Элана леринчух цхьайолу хIуманаш (Иахан вара Кармин кIант, ткъа Карма вара Завадин кIант, Завади вара Зерахьан кIант). ТIаккха Веза Эла чIогIа оьгIазвахара исраилхошна.

² Ерихонера ГIай-гIала нах бахийтира ЮшаIа. ГIай-гIала Байт-Аванна уллохь, Бетал-гIалина малхбалехьарчу агIор яра. Цу нахе ЮшаIа элира: «Даха а гIой, талла и меттиг». ДIа а бахана, ГIай-гIалане хьаьвсира уьш. ³ ЮшаI волчу юха а баьхкина, цара элира: «Дерриг а халкъ а ца дохуйтуш, ши-кхо эзар стаг вахийта ГIай-гIала схьаяккха. Уьш цигахь дукха а бац, дерриг а вайн эскар дахийттал». ⁴ Халкъах кхо эзар гергга стаг вахара гIалина тIелата, амма уьш ГIай-гIалин бахархоша лаьхкира. ⁵ Ткъе ялхитта стаг вийра царах ГIай-гIалин бахархоша. Шайн кевнера лаьхкина, тIулг боккхучу метте кхаччалц дIабигира цара и исраилхой. Лам тIера чубуьссучу хенахь байира уьш ГIай-гIалин бахархоша. Доьналлех боьхначу исраилхойн дегнаш дегадора.

⁶ Шен бедарш а этIийна, Везачу Элан тIорказна хьалха бертал а вожна, сарралц Иллира ЮшаI. Цо а, исраилхойн къаноша а шайн кортош тIе чан юккура, шашь баланехь хилар гойтуш. ⁷ ЮшаIа элира: «Хьалдолу Эла! Йорданал сеьха хIара халкъ стенна даьккхина Ахь? Эмархойн кара а делла, тхо хIаллакдайтиг? Буха а севцна, Йорданал дехьа Iаш делара тхо! ⁸ Веза Эла! ХIун ала деза ас хIинца, исраилхой

шайн мостагIех бевдда хилча? ⁹ КанаIанхоша а, цу махкара берриг а кхечу наха а, хIара хIума а хезна, тхуна го бийр бу. Цара лаьтта тIехь ур-атталла тхан цIе а юьттур яц. Хьайн сийлахь цIе муха ларийир ю Ахь тIаккха?»

¹⁰ Везачу Эло ЮшаIе элира: «ХьалагIатта, хьо хIунда вожна бертал? ¹¹ Израилхоша къа латийна, Ас шайга ларбе аьлла болу, Соьца шашь бина болу барт а бохийна. Суна леринчух цхьайолу хIуманаш, схьа а эчна, шайн хIуманаш юккъехь дIалачкъийна цара. ¹² Цундела ца ян елла израилхошка шайн мостагIашна дубьхало. Уьш царах бевдда, шашь-шайна хIаллакбаран кхел йина дела. Со кхидIа шуьца хир вац, нагахь Суна лерина хIуманаш аша шайна юкъяра дIа ца яхахь. ¹³ Хьала а гIаттий, халкъ даз а дай, ала нахе: „Iуьйре тIекхачале, цIан а лой, дIахIитта, хIунда аьлча Израилан халкъан Везачу Дала иштта боху: ‘Суна лерина йолу хIуманаш, аша схьа а эчна, шуна юкъахь ю, израилхой. Шайна юкъяра уьш дIаяххалц, шу мостагIашна дубьхал латталур дац’. ¹⁴ Кхана шайн тайпанашца тIедуйла. Везачу Эло къастийна тайпа шен гаранашца тIедан деза. Цо билгалдаьккхина гара доьзалшца тIедан деза. Къастийна доьзал, цхьацца стаг а вогIуш, тIебан беза. ¹⁵ Суна лерина хIуманаш лачкъийна волу стаг а, цуьнан доьзал а, долахь мел дерг а цIергахь дагаде, цо, Везачу Элаца бина барт а талхийна, израилхошна юкъахь эхье гIуллакх дина дела“».

¹⁶ ЮшаIа, Iуьйранна хьалххе хьала а гIаьттина, израилхошка шайн тайпанашца тIедуйла элира. Массарна а юкъяра къастийнарг ЯхIудан тайпа дара. ¹⁷ ЯхIудан тайпа тIе а кхайкхина, царна юкъяра Зерахьан гара къастийра. Шайн доьзалшца Зерахьан гаране тIедола а аьлла, царна юкъяра Завадин доьзал къастийра Везачу Эло. ¹⁸ Цу доьзале, цхьацца стаг тIевогIуш, тIедуйла элира ЮшаIа. Кармин кIант Iахан вара билгалваьккхинарг. Карма Завадин кIант вара, Завади Зерахьан кIант вара. Уьш ЯхIудан тайпанах бара. ¹⁹ TIаккха ЮшаIа элира Iахане: «Сан кIант, Израилан халкъан Веза Дела, хаста а вай, Цунна хьалха даре а дай, схьадийца соьга айхьа динарг. Сох и лачкъо ма гIерта».

²⁰ ЮшаIана жоп луш, Iахана элира: «Бакъ ду, ас къа латийна израилхойн Везачу Далла хьалха. Ас динарг хIара ду: ²¹ схьаяьккхинчу хIонса юккъехь бавелхойн исбаьхьа духар а, ши бIе шекхал¹ дети а, шовзткъе итт шекхалан барамехь дашо экъа а гира суна. И сайна хазьелла хIуманаш схьайицира ас. Сан четар чохь лаьгтах йоьхкина ю уьш, дети а царна бухадиллина ду».

²² ЮшаIа нах бахийтира Iаханан четарх хьовса. Сихонца баханчу царна дIалачкъийна хIуманаш карийра, царна бухахь дети а дара. ²³ ХIуманаш, четарна чуьра схьа а эчна, ЮшаI а, берриг израилхой а болчу схьа а еана, Везачу Элана хьалха охьаехкира цара. ²⁴ Берриг

исраилхошца цхъаьна ЮшаIа Зерахъан кIант Iахан а, дети а, духар а, дашо экъа а, Iаханан кIентий а, мехкарий а, цуьнан стерчий а, варраш а, уьстагIий а, четар а — дерриг а цуьнан дерг Iахур-тогIи чу схъадеара (Iахур — иза «сингаттам» бохург ду). ²⁵ ЮшаIа элира: «Ахъ тхуна бохам бина дела, Везачу Эло тахана бохам хъуна а бо». Берриг а исраилхоша, тIулгаш а кхиссина, Iахан а, цуьнан доьзал а хIаллакбира. Юха уьш а, церан бахам а цIергахъ багийра цара. ²⁶ Iаханна а, цуьнан доьзална а тIехъ тIулгех боккха барз бира наха. И барз тахана а лаьтгаш бу.

Цул тIаьхъа Везачу Элан оьгIазалла яйъелира. Тахана а цу меттигах Iахур-тогIи олу.

ГIай-гIала схъаяккхар а, йохор а

8 ¹ Везачу Эло ЮшаIе элира: «Кхера а ма кхера, воха а ма воха. ТIом балуш верг верриг а хъайца схъа а эций, ГIай-гIалина тIелата. ГIай-гIалин паччахъ а, цуьнан халкъ а, гIала а, латта а хъан кара дIало Ас. ² ГIай-гIалина а, цуьнан паччахъна а айхъа Ерихонна а, цуьнан паччахъна а диннарг де, амма цуьнгара а, гIалин бахархошкара а схъаяхъна хIуманаш а, церан даьхни а шайна юкъахъ дIасадекъа. ГIалин тIехъа агIор кIело а е».

³ ЮшаI а, берриг а исраилхойн тIемалой а ГIай-гIалина тIелата кечбелира. Ткъе итт эзар дикаха кьонах а хаьржина, буййсанна уьш дIахьовсийра ЮшаIа, ⁴ цаьрга омра а дина: «Хьовсалаш, шу гIалина тIехъа агIор кIело йина хир ду, амма гIалина гена а ма довла, массо а тIелата кийча а хила. ⁵ Со а, собца волу массо тIемало а гIалина тIелетар ву. Хьалха санна, ГIай-гIалин божарий тхуна дуьхьалбевлча, тхо царех доьдур ду. ⁶ Тхаьшна тIаьхъабаьхна, гIала йолчуьра оха дIабуьгур бу уьш. „Хьалха санна, вайх бевдда уьш“, — эр ду цара. Тхо царех девдча, ⁷ шаьш кIело йиначуьра схъа а довлий, гIала дIалаца. Шун Везачу Дала шун кара схьалур ю иза. ⁸ Шаьш гIала дIалаьцча, сийна цIе таса цунах. Везачу Эло ма-аллара, кхочушде дерриг а. Хьовсалаш, аса тIедуьллу шуна иза». ⁹ Иштта, ЮшаIа дIа а бахийтина, ГIай-гIалин малхбузерчу агIор, Бетална а, ГIайна а юккъехъ, кIело йира исраилхоша. ЮшаI цу буса халкъана юкъахъ дIавижира.

¹⁰ Гуьйранна хьалхе хъала а гIаьттина, тIемалошка хьожуш чекхвелира ЮшаI. Иза а, исраилхойн кьаной а, халкъана хьалха а бевлла, ГIай-гIалина тIебахара. ¹¹ ТIемалой, ЮшаIаца дIа а бахана, гIалина гергахъа баьккира. ГIай-гIалин кьилбаседехъа йолчу агIор меттамотт^д хIоттийра ЮшаIа. ГIалина а, меттаматтана а юккъехъ тогIи яра. ¹² Хьалхе пхи эзар стаг Бетална а, ГIай-гIалина а юккъехъ кIелоне ховшийнера цо. Уьш ГIай-гIалин малхбузерчу агIор бара. ¹³ ТIемалоша шайн меттигаш дIалаьцнера: гIалина кьилбаседерчу агIор хIоттийна

меттамотт болчохь а, гГалина малхбузерчу агГор кГело йиначохь а. Цу буса тогИи чу веара ЮшаI. ¹⁴ И дерриг шена гича, ГГай-гГалин паччахь, Гуьйранны хьалххе хьала а гГаьттина, гГаларчу божаршца исраилхошна духьал тГаме аравелира. Иза а, цуьнан эскар а Гариба-тогИина* уллохь йолчу хьалхалерчу метте деара. ГГалина тГехьа кГело йинийла ца хаьара паччахьна. ¹⁵ ЮшаI а, исраилхой а, цара шашь эшийча санна, яьсса аре йолчухьа дГабевдира. ¹⁶ ГГалахь болчу массо а божаршка сьхакхайкхинера, исраилхошна тГабьхадовла аьлла. ЮшаIана тГабьхьауьдуш, гГалина генабевлира уьш. ¹⁷ ГГай-гГалахь а, Беталахь а цхьа а боьрша стаг ца висира исраилхошна тГабьхавалаза. Шайн гГала сьхайиллина йитира цара, мостаГашна тГабьхьа а бевлла.

¹⁸ ТГаккха Везачу Эло элира ЮшаIе: «Хьайн карахь болу гоьмукь^д ГГай-гГалина тГехьажабе, Ас хьан кара дГало иза». Шен карахь болу гоьмукь гГалина тГехьажийра ЮшаIа. ¹⁹ Цо куьг хьала-ма-айи, кГелонехь Iаш болу исраилхой, сихонца хьала а лилхина, гГалехьа дГабьхьавдира. ГГала сьха а лаьцна, цунах цГе тесица цара. ²⁰ Юхьабьвсинчу ГГай-гГалин божаршна шайн гГалина тГера стигала кхаччалц хьалаоьху кГур гира. Хинца цхьанхьа а бовда меттиг яцара церан — я хьалха а, я тГехьа а, хГунда аьлча яьссачу арене бевдда боьлху исраилхой, юха а бирзина, царна тГелетира. ²¹ ЮшаI а, берриг исраилхой а, кГело йиначара гГала дГалацар а, стигала хьалаоьху кГур а гина, юха а бирзина, ГГай-гГалин божарий хГаллакбан буьйлабелира. ²² ГГалахь болу исраилхой а царна духьал арабевлира. Шина а агГор болчу шайн мостаГашна юккьехь бисира ГГай-гГалин божарий. Ведда а, висна а цхьа а ца волуьйтуш, уьш берриш а хГаллакбира исраилхоша. ²³ Ткьа ГГай-гГалин паччахь, сьха а лаьцна, вен ца вуьш, ЮшаIана тГе валийра.

²⁴ ГГай-гГалин божаршна тГабьхьа а бевлла, яьссачу арахь, царех цхьа а дийна ца вуьтуш, шашь уьш массо а вийча, исраилхой гГали чу юхабирзира. Цу чохь мел долу адам а дийра цара. ²⁵ Цу дийнахь вийна верриг а ГГай-гГалин вахархо шийтта эзар вара — боьрша нах а, зударий а. ²⁶ Гоьмукь карахь а болуш, ша хьалаайина куьг охьа ца дахийтира ЮшаIа, ГГай-гГалин массо а вахархо хГаллакваллалц. ²⁷ Даьхни а, гГали чуьра сьхаэцна хГонс а шайна юкьахь йийкьбира исраилхоша, Везачу Эло ЮшаIана тГе-ма-диллара. ²⁸ ГГай-гГала яга а йина, цунах саьлнаш йира ЮшаIа. Таханлерчу дийне кхаччалц иштта йохийна Гуьллуш ю и гГала. ²⁹ ГГай-гГалин паччахь, дитта тГе хьала а оьллина, сарралц кхазийтира ЮшаIа. Малх чубузучу хенахь паччахьан дакьа, дитта тГера охьа а дакхийтина, гГалин кевне охьакхоссийтира цо. Цул тГабьхьа, докьана тГе тГулгаш а кхиссийтина, йоккха оьла яйтира. Иза хГинца а йолуш ю.

* 8:14 *Гариба-тогИи* — иза Йордан-хин тогИи ю.

Йейбал-лам тIехь товрат-хьехам бешар

³⁰ Юха исраилхойн Везачу Далла лерина саГIа доккху меттиг кечийна ЮшаIа Йейбал-лам тIехь. ³¹ Везачу Элан ялхочо Мусас исраилхошна тIе-ма-диллара, товрат-хьехам^д тIехь болчу шен тептар тIехь цо яздина ма-хиллара, кечийнера и меттиг, аьчка ГIирсаца кегдазчу тIулгех йина а йолуш. Цу тIехь Везачу Элана лерина дийнаташ дагоран а, бертан а саГIанаш дехира. ³² Мусан товрат-хьехамна тIера дешнаш яздира ЮшаIа цу тIулгаш тIехь исраилхошна хьалха. ³³ Берриг исраилхой а, церан кьаной а, тхьамданаш а, кхелахой а цхьаьна, Везачу Элаца бинчу бертан тIорказна шина агIор динан дай болчу, тIорказ лелочу левихошна дуьхьал дIахIиттира. Царна юкьахь тIебаьхкина нах а, шайн схьабовларехь исраилхой берш а бара. Халкьан цхьа ах Герзим-ломана дуьхьал, ткьа важа ах Йейбал-ломана дуьхьал дIахIюьттира, хьалха Везачу Элан ялхочо Мусас Исраилан халкь декьалдан тIе-ма-диллара. ³⁴ Юха ЮшаIа дIадийшира товрат-хьехаман дерриг а дешнаш, декьалвар а, неIалт кхайкхор а чу а лоцуш, товрат-хьехаман тептар тIехь иза яздина ма-хиллара. ³⁵ Дерриге а Мусас тIедиллинчунна юкьара цхьа дош а ца дисира ЮшаIа берриг а исраилхошна хьалха дешаза. Халкьана юкьахь, божарел сов, зударий а, бераш а, исраилхошна юкьахь Iаш болу тIебаьхкина нах а бара.

ГавIон-гIалин бахархойн хIилла

9 ¹ И хилларг Йордан-хил дехьарчу, малхбузерчу агIор мел болчу паччахьашна хезира. Лаьмнаш тIера а, нийсачу араара а, Дуьненаюккьерачу хIордан берда тIера а, Ливануна уллора а хьетахойн а, эмархойн а, канаIанхойн а, перезахойн а, хьаввихойн а, явсайхойн а паччахьаш ² цхьаьна гулбелира ЮшаIана а, исраилхошна а дуьхьал тIаьме бовла.

³ Амма ГавIон-гIалин бахархой, Ерихон а, ГIай а гIаланашна ЮшаIа динарг а хезна, ⁴⁻⁵ хIиллане бевлира. Царах масех стаг генарчу махкара боГIу геланчаш санна кечвелира, этГIа бедарш а, тишгьелла, йоманаш летийна мачаш а юьйхина. Шайн варрашна тIе тишделла галеш а, йоманаш летийна пIаьлдигааш а дехкира цара. Шайца схьаэцна бепиг декьа а, матардобьла а дара церан. ⁶ Галгал олучу меттехь болчу исраилхойн меттаматте а баьхкина, цара ЮшаIе а, исраилхошка а элира: «Тхо вуно генарчу махкара даьхкина, тхьоца барт бахьара аша».

⁷ Амма исраилхоша элира хьаввихошка: «Шу тхуна юххехь Iаш хила а мега. Оха муха бийр бу шуьца барт?»

8:30-32 Карлабаьккхинарг 27:2-8. ^{8:31} Арадаккхар 20:25. ^{8:33-35} Карлабаьккхинарг 11:29; 27:11-14. ^{9:7} Арадаккхар 23:32; 34:12; Карлабаьккхинарг 7:2.

⁸ Цу наха ЮшаIе элира: «Тхо хъан леш ду».

ЮшаIа цаьрга хаьттира: «Шу муьлш ду? Мичара даьхкина шу?»

⁹ Цара жоп делира: «Вуно генарчу махкара баьхкина хъан леш хъан Везачу Делан дуюьха, хIунда аьлча тхуна хезна Цуьнан сийлаллех, Цо Мисар-махкаьх динчух лаьчна а ¹⁰ Иштта тхуна хезна Йордан-хил дехьарчу, малхбалерчу агIонера эмархойн шина паччаьхна — Хьеш-бон-гIалин паччаьхна Сихьонна а, Iаштаратехь Iаш хилла волчу Башанан паччаьхна ЮвгIина а динчух лаьчна а. ¹¹ Тхан къаноша а, тхан махкара массо а бахархоша а элира тхоьга: „Новкъаьх шайна даа бепиг схьа а эций, царна дуюьхал а гIой, дIаала цаьрга: ‘Тхо шун леш ду, тхоьца барт бахьара аша’“. ¹² ХIара бепиг оха тхайн цIеношкара, довха а долуш, схьаэчна ду шу долчу догIучу дийнахь, ткъа хIинца иза дакъа а делла, матар а доьлла. ¹³ Оха чагIар чудуттуш керла хилла долу пIаьлдигаш хIинца этгIа. ХIара тхан бедарш а, мачаш а, бежа некъ оха барна, тишъелла».

¹⁴ Исраилхоша схьайцира цаьргара кхача, амма Везачу Элах дага ца бевлира уьш цу хьокъехь. ¹⁵ Цаьрца машаран барт а бина, царна бо-хам бийр бац аьлла, чIагIо йира ЮшаIа. Исраилхойн тхьамданаша а чIагIо йира царна.

¹⁶ И барт бина кхо де даьлча, исраилхошна хиира, и нах шайн лулахой буйла а, уьш шайна уллохь Iаш буйла а. ¹⁷ ХIунда аьлча новкъа бевлла боьлху исраилхой кхозлагIчу дийнахь церан гIаланашка кхечира. Цу гIаланийн цIераш яра: ГавIон, Капира, Баировт, Кхирьят-ЯIарим. ¹⁸ Амма исраилхоша хIаллак ца беш битира цигара нах, шайн тхьамданаша исраилхойн Везачу Делан цIарах царна чIагIо йина дела. И хIума бахьана долуш, шайн тхьамданашна хамталлаш еш бара исраилхой. ¹⁹ Берриге а тхьамданаша халкъе элира: «Вай исраилхойн Везачу Делах чIагIо йина царна, цундела царах куьг Iотта йиш яц вайн. ²⁰ Ткъа царна вай хIара дийр ду: уьш дийна буьтур бу вай, царна йина чIагIо бахьанехь ваьшна таIзар ца хилийта». ²¹ Тхьамданаша кхин а элира: «Баха бита уьш, амма вайн халкъана дечиг доккхуш а, хи кхоьхьуш а хир бу уьш гуттар а». Тхьамданаша аьлларг дира исраилхоша.

²² Хьаьвихой гIе а кхайкхина, ЮшаIа элира: «Тхо ле хIунда дира аша: „Тхо шуна вуно генахь Iаш ду“, — аьлла, шу-х тхуна уллохь дехаш ду? ²³ Аша харцдерг дийцарна, неIалт хир ду шуна! Массо а хенахь леш хир ду шу, сан Делан цIенна дечиг а доккхур ду аша, хи а кхоьхьур ду!»

²⁴ Цара ЮшаIана жоп делира: «Хъан лешна хезнера, Шен ялхочуьнга Мусага хъан Везачу Дала, хIара дерриг латта шуна дIа а ло, цу

тIехь Iаш болу берриг а бахархой шуна хьалха хIаллак а бе аьлла, омра дина бохуш. Цундела, аша тхаш дайарна кхоьруш, дина оха и гIул-лакх. ²⁵ ХIинца тхо хьан карахь ду. Хьайна бакъахь а, нийса а хеттарг тхуна дер-кх ахь». ²⁶ ЮшаIа хIара дира: цо хьавихой израилхойн куьйгех кIелхьарбехира, цара уьш хIаллак ца бира. ²⁷ Цу дийнахь ЮшаIа царна тIедиллира, дерриг а Израилан халкъана а, Везачу Элан сагIа доккхучу кхерчана а лерина дечиг даккхар а, хи кхехьар а. И са-гIа доккху кхерч^д Везачу Эло хоржучу меттигехь хир бу. Таханлерчу дийне кхаччалц иштта болх бо цара.

ГавIон-гIалахь эмархойн эшар

10 ¹ ЮшаIа, ГIай-гIала схьа а яккхина, иза йохийна, Ери-хон-гIалина а, цуьнан паччахьна а диннарг ГIай-гIалина а, цуьнан паччахьна а дина аьлла, хезира Ярушалайман паччахьна Ада-ни-Цадакхна. Иштта цунна хезира, ГавIонан бахархой, израилхошца барт а бина, царна юкъахь Iаш бу аьлла. ² Иза хезча, паччахь чIогIа кхеравелира, хIунда аьлча шена тIехь паччахьо куьйгалла деш йолу муьлхха а гIала санна, ГавIон йоккха гIала яра. Иза ГIай-гIаланал а йоккха яра, цуьнан бахархой майра нах а бара. ³ Цундела Ярушалай-ман паччахьо Адани-Цадакха Хьевронан паччахь ХIохIам волчу а, Ярмутан паччахь Париам волчу а, Лахишан паччахь ЯпияI волчу а, IегIлонан паччахь Дибар волчу а хьадалчаш бахийтира хабар эцна: ⁴ «Со волчу а дуьйлий, ГавIон-гIала хIаллакьян гIо де суна, цо Юша-Iаца а, израилхошца а барт барна». ⁵ Вовшах а кхетта, эмархойн пхи паччахь: Ярушалайман а, Хьевронан а, Ярмутан а, Лахишан а, IегIло-нан а паччахьаш а, церан эскарш а, меттамотт^д дIа а хIоттийна, Гав-Ион-гIалина го а бина, цунна дуьхьал тIом бан кечбелира.

⁶ ГавIонан бахархоша израилхойн меттамотт лаьтгачу метте, Галга-ла, ЮшаI волчу хьадалчаш бахийтира цуьнга ала: «Хьайн леш дIа ма тасахьара ахь! Тхо долчу сихха схьа а волий, тхо кIелхьардахахь! ГIо дехьа тхуна! Гунаш долчуьра эмархойн массо а паччахь ву тхуна тIела-та кечвелла!»

⁷ ЮшаI а, цуьнца дерриг эскар а, шайна юккъехь уггар майра тIе-малой а болуш, Галгалара аравелира. ⁸ Везачу Эло ЮшаIе элира: «Ма кхера царех, Ас хьан кара дIабелла уьш: хьуна дуьхьало ялур яц цаьрга цхьангге а». ⁹ Буйсанна сахиллалц Галгалара схьаихна волу ЮшаI цIехьхана тIелетира эмархошна. ¹⁰ Израилхошна хьалха эмархой бохийтина, церан дегнаш чу кхерам тесира Везачу Эло. Израилхойн эскаро ГавIонехь дукха мостагIий хIаллакбира. Юха, царна тIаьхьа-бевлла, Байт-Хьорон цIе йолчу лам тIе боьдучу новкъахула дIабахара уьш. Iазекхи а, Макхеда а цIераш йолчу меттигашка кхаччалц,

хIаллакбеш, дIабигира цара эмархой. ¹¹ Израилхойх бевдда, Байт-Хьорон-лам тIера эмархой чубевдда боьлхучу хенахь, Везачу Эло стигалара даккхийчу буьртигех йолу кьора йиттира царна тIе, Iазекхи уьш дIакхаччалц. Оцу кьоран буьртигаша байинарш алсамо бара, израилхоша шайн таррашца байиначарал.

¹² Цу дийнахь ЮшаI Везачу Эле кхайкхире. Эмархой израилхойн кара а белла, ГавIонехь Везачу Эло царга уьш хIаллакбайтина де дара иза. ЮшаIа израилхошна хьалха элира:

«Малх, ГавIонана тIехула сацалахь,
бутт — Айлон-тогIи тIехула!»

¹³ Малх а, бутт а сецна лаьттира, халкьо шен мостагIашна бекхам баллалц. Яшаран тептар тIехь яздина дац ткьа иза: «Малхбузехьа дIабаха сих ца луш, стигална юккьехь лаьттира малх цхьана дийнахь гергга?» ¹⁴ Везачу Эло адамо бохучуьнга иштта ладоьгIна де я хьалха а, я цул тIаьхьа а хилла дацара, хIунда аьлча Веза Эла Израилан халкьан дуьхьа тIом беш вара.

¹⁵ Цул тIаьхьа ЮшаI а, израилхойн берриг а тIемалой а Галгала, шайн метгамотт болчу, юхабирзира.

Эмархойн пхи паччахь йийсапе вигар

¹⁶ И пхи паччахь, вада а ведда, Макхедехь йолчу хьеха чохь кьайлаваьллера. ¹⁷ ЮшаIе хаам кхечира: «Пхи паччахь карийна, уьш Макхедехь йолчу хьеха чохь дIалевчкьина бу», — аьлла. ¹⁸ Цо элира: «Хьехан берте даккхий тIулгаш тIе а карчадай, и ларьян нах хIиттабе. ¹⁹ Ткьа шу, совца а ца совцуш, мостагIашна тIаьхьадовлий дIагIо. Церан эскаран тIаьхьара дакьош хIаллакде, мостагIий шайн гIаланашка дIа ма бахийта. Шун Везачу Дала шун кара схьа ма белла уьш». ²⁰ ЮшаIа а, израилхойн тIемалоша а, мостагIашна доккха зе а деш, уьш хIаллакбинчул тIаьхьа, царах биснарш чIагIийна йолчу гIаланашка бевдира. ²¹ Израилхойн дерриг а эскар ЮшаI волчу, Макхедана уллохь лаьттачу шайн метгаматте, толамца юхадирзира.

Израилхошна дуьхьал дош ала хIуттуш цьха а вацара.

²² Юха ЮшаIа элира: «Хьехана чувовду меттиг схьа а ястий, цу чуьра пхи паччахь со волчу схьавалаве». ²³ Цо ма-бохху дира: хьеха чуьра пхи паччахь схьавалийра: Ярушалайман а, Хьевронан а, Ярмутан а, Лахишан а, ИегIлонан а паччахьаш. ²⁴ Шена тIе и паччахьаш схьабалийча, массо а израилхочуьнга схьа а кхайкхина, шеца леллачу тIемалойн хьабкамашка ЮшаIа элира: «ТIе а гIой, шайн когаш цу

паччахьийн вортанаш тIе баха». Цара, тIе а бахана, паччахьийн вортанаш тIе когаш бехкира. ²⁵ ЮшаIа элира цаьрга: «Кхера а ма кхера, доха а ма доха, чIагIлой а, доьналла долуш а хила. Аша тIом бен болчу шун массо а мостагIашца иштта хир ву Веза Эла». ²⁶ Паччахьаш, байа а байина, пхеа дитта тIехь хьалаоькхира ЮшаIа. Сарралц цу дитташ тIехь кхезира уьш. ²⁷ Малх чубузучу хенахь ЮшаIа ома а дина, дитташ тIера схьа а даьхна, уьш дIалевчкьина хиллачу хьеха чу кхиссира паччахьийн декьий. Хьехана дуьхьал даккхий тIулгаш дехкира. Таханлерчу дийне кхаччалц цигахь Iохкуш ду уьш.

Кьилбера КанаIан схьаяккхар

²⁸ Оцу дийнахь Макхеда-гIала схьаяккхира ЮшаIа, туьра кIел яхийтира цо иза а, цуьнан паччахь а. Дерриг а цу гIали чуьра са мел долу адам хIаллакдира цо: ведда а, висна а, цхьа а дийна ца витира. Макхедан паччахьна а Ерихонан паччахьна диннарг дира.

²⁹ Цул тIаьхьа исраилхошца цхьаьна Макхедара Либна-гIала йолчу дIа а вахана, цунна дуьхьал тIом бира ЮшаIа. ³⁰ Везачу Эло исраилхойн кара схьаелира и гIала а, цуьнан паччахь а. Цу чуьра са мел долу адам туьраца хIаллакдира ЮшаIа: ведда а, висна а, цхьа а дийна ца витира. ГIалин паччахьна Ерихонан паччахьна диннарг дира.

³¹ Юха исраилхошца цхьаьна Либнера Лахиш-гIала а веана, цунна гонах меттамотт а хIоттийна, гIалина дуьхьал тIом бира ЮшаIа. ³² Везачу Эло Лахиш исраилхойн кара схьаелира, шолгIачу дийнахь иза схьаяккхира цара. Цу чохь мел долу садолу адам туьраца хIаллакдира исраилхоша, Либнехь шаьш ма-дарра. ³³ Лахиш-гIалина гIо дан ГIазаран паччахь ХIорам веара, амма ЮшаIа хIаллаквира иза а, цуьнан эскар а. Ведда а, висна а, цхьа а царах дийна ца витира цо.

³⁴ Цул тIаьхьа исраилхошца цхьаьна Лахишара IегIлон-гIала веара ЮшаI. ГIалина гонах меттамотт а хIоттийна, цунна дуьхьал тIом бира цара. ³⁵ Цу дийнахь иза схьа а яьккхина, цу чохь са мел долу адам туьраца хIаллакдира исраилхоша, Лахисехь шаьш ма-дарра.

³⁶ ЮшаI а, исраилхой а, IегIлонара дIа а бахана, Хьевроне баькхира. Цигахь гIалина дуьхьал тIом бира цара. ³⁷ ГIала схьа а яьккхина, цуьнан паччахь а, гIали чуьра са мел долу адам а, луларчу ярташкахь мел верг а туьраца хIаллаквира исраилхоша. Цхьа а дийна ца витира цара. IегIлон-гIалина диннарг дира Хьевронна а: гIала а йохийра, дерриг адам хIаллак а дира.

³⁸ Цул тIаьхьа ЮшаI а, цуьнан эскар а, юха а дирзина, Дибар-гIалина тIе а деана, цуьнца тIом бан хIоьттира. ³⁹ ГIала а, цуьнан паччахь а, гонахара ярташ а, схьа а яьхна, туьра кIел яхийтира цара. Дерриг а са мел долу адам хIаллакдира: дийна цхьа а ца висира. Хьевронна а,

цуьнан паччахьна а, Либнина а, цуьнан паччахьна а диннарг Дибарна а, цуьнан паччахьна а дира.

⁴⁰ Акъареш тIера а, НегIаб цIе йолчу яьссачу аренера а, лаьмнийн когашкара а, басенашкара а – массанхъара а мохк схьабаккхира ЮшаIа. Церан паччахьаш хIаллакбира цо. Цхьа а са долу адам дийна ца дитира, исраилхойн Везачу Дала тIе-ма-диллара. ⁴¹ Кхадеш-БарнаъIара Iази-гIала кхаччалц а, дерриг Пашан цIе йолу латта а, ур-атталла ГавIон-гIалина тIекхаччалц долу латта а схьабаккхира ЮшаIа. ⁴² Цкъа араваьлла, берриш и паччахьаш а, церан латтанаш а схьадехира ЮшаIа, хIунда аьлча исраилхойн Веза Дела Исраилан халкъехьа тIом беш вара. ⁴³ Цул тIаьхьа ЮшаI а, берриш исраилхойн тIемалой а Галгала, шайн меттамотт болчу, юхабирзира.

Паччахь Ябин а, цуьнан бартхой а

11 ¹ Исраилхоша баьхначу толамех лаьцна шена хезча, Хьацор-гIалин паччахьо Ябина шен хьадалчаш бахийтира Мадон-гIалин паччахьна Ябабна а, Шимрон-гIалин паччахьна а, Ахишапан паччахьна а, ² кьилбаседехьа лаьмнаш тIехь Iаш болчу паччахьашна а, Iариба-тогIи^д чохь Канаротана кьилбехьа йолчу агIор Iаш болчу а, лаьмнийн когашкахь а, малхбузехьа Напат-Дорехь а Iаш болчу паччахьашна а тIе. ³ Цул сов, малхбалехьа а, малхбузехьа а Iаш болчу канаIанхошна а, эмархошна а, хьетахошна а, перезахошна а, акъареш тIехь Iаш болчу явсайхошна а, МицIпа-кIоштара Хьермон-ломан когашкахь Iаш болчу хьаввихошна а тIе бахийтира цо шен нах. ⁴ И паччахьаш а, церан эскарш а тIамана арадевлира. ХIордан берда тIера гIум санна, дукха бара уьш. Говраш а, гIудалкхаш а яра цаьргахь ягар ца яллал дукха. ⁵ Шайн эскарш вовшах а тоьхна, Мером-хина уллохь меттамотт^д дIахIоттийра цу паччахьаша, исраилхошца тIом бархьама.

⁶ Везачу Эло ЮшаIе элира: «Ма кхера царах, кхана хIоккху хенахь исраилхошка хIаллакбойтур бу Аса уьш. Церан говрийн хьорзамаш а хедае, гIудалкхаш а ягае». ⁷ ЮшаI а, цуьнан массо а тIемало а, цIехьхана Мером-хина йисте схьа а веана, тIелетира царна. ⁸ Везачу Эло исраилхойн кара схьабелира мостагIий. Исраилхоша хIаллакбира уьш, ткъа биснарш, лаьхкина, сийлахьчу ЦIаданна а, Мисрепат-Маймна а, малхбалехьа МицIпа-тогIина а тIекхаччалц дIабигира. Цхьа а дийна ца вуьгуш, массо а вийра исраилхоша. ⁹ Везачу Эло шега ма-аллара, дира ЮшаIа дерриг а: церан говрийн хьорзамаш а хедийра, гIудалкхаш а ягийра.

¹⁰ Цул тIаьхьа, юха а вирзина, Хьацор-гIала схьа а яьккхина, цуьнан паччахь вийра ЮшаIа. (Хьалха Хьацор-гIала массо а цу пачхьалкхийн уггар а нуьцкъала гIала хилла.) ¹¹ Цу гIалахь мел верг туьра кIел вахийтира цо, цхьа а стаг дийна ца вуьгуш. Хьацор а, ягийна, дIаяьккхира.

¹² Ерриг и гIаланаш схьа а яьхна, церан паччахьаш туьраца байира ЮшаIа, Везачу Элан ялхочо Мусас тIе-ма-диллара. ¹³ Амма лаьттах йинчу лакхенашкахь йолу ерриг а гIаланаш яга ца йира израилхоша, ЮшаIа ягийна йолу цхьа Хьацор йоцург. ¹⁴ Цу гIаланашкахь кареана йолу ерриг хIонс а, даьхни а шайна схьайцира израилхоша. Адамаш дерриш а хIаллакдира, цхьа а са дийна ца дубтуш. ¹⁵ Везачу Эло Шен ялхочунна Мусана тIе-ма-диллара, Мусас а ЮшаIана тIедиллинера дан дезарг. ЮшаIа и дерриг а кхочушдира: Везачу Эло Мусана тIедиллинчух хIумма а кхочушдаза ца дитира цо.

Нунин кIанта ЮшаIа схьадаьхна латтанаш

¹⁶ Иштта ЮшаIа схьадаьхна долу латтанаш хIорш дара: акъарехь а, ерриг а НегIаб яьссачу аренгахь а долу латтанаш а, Пашанера дерриг латта а, малхбалехь долчу лаьмнийн когаш а, Iариба-тогIи а, Израилан лаьмнаш а, кьилбаседехь долчу лаьмнийн когаш а, ¹⁷ СеIирна тIекхаччалц болчу Хьалакх-лома уллора, Хьермон-ломана лахахь йолу, Ливанун-тогIи чуьра БаIал-Гадана тIекхаччалц долу латтанаш а. Церан массо а паччахьаш, схьа а лецна, хIаллакбира цо. ¹⁸ Дуккха а хенахь цу паччахьашца тIом бинера ЮшаIа. ¹⁹ Израилхошца машар бина цхьа а гIала яцара, шена чохь хьаввихой Iаш болу ГавIон йоцург. Ерриш а тIамца схьаяьхна яра уьш. ²⁰ Везачу Элера дара, уьш, шайн дегнаш а чIагIдина, израилхошна тIамца дубьхалбовлар. Израилхойн и мостагIий хIаллакбархьама а, царах кьинхетам цабархьама а динера Цо иза. Везачу Эло Мусана тIе-ма-диллара, хIаллакбан безара уьш.

²¹ Цу хенахь акъареш тIехь Iаш болу Iаьнакхэхой^д хIаллакбира ЮшаIа: Хьеврон-гIалина уллохь а, Дибар-гIалина уллохь а, Iанаб-гIалина уллохь а, ЯхIудан а, Израилан а дерриг а лаьмнаш тIехь а. Церан гIаланашца уьш берриш а хIаллакбира цо. ²² Цхьа а Iаьнакхэхо ца висира израилхойн лаьтта тIехь, Iази-гIалаххьий, Гати-гIалаххьий, Ашдод-гIалаххьий бен.

²³ Везачу Эло Мусага ма-аллара, дерриг а латта схьа а даьккхина, израилхошна шайн тайпанашна юкьахь, дакьош а деш, декъа дIаделира ЮшаIа.

Цул тIаьхьа тIамах садаIира лаьтто.

Мусас хIаллакбина паччахьаш

12 ¹ Йордан-хина тIера малхбалехьа долу латта схьадаьккхинера израилхоша. Арнон-хина тIера Хьермон-лома тIекхаччалц долу а, Iариба-тогIи^д чуьра малхбалехьарчу агIор долу а латта церан

^{11:20} Карлабаьккхинарг 7:16. ^{12:1-5} Лелар 21:21-35; Карлабаьккхинарг 2:26–3:11.

дара. И латта сьхьадакхархьама израилхоша хIаллакбина паччахьаш хIорш бу: ²Хьешбонехь Иийна волу эмархойн паччахь Сихьон. Гал-Иад-мехкан ах латта цо паччахьалла деш дара. Арнон-хина уллохь йолчу IаруIер-гIалина тIера Ябокх-хина тIекхаччалц бара цуьнан мохк. Цу хина юккъехула дара цуьнан Iамминхошца долу доза. ³Ткъа иштта цо паччахьалла деш Iариба-тогIи чуьра малхбалехьа долу латта а дара, Канарот-Юма^д тIера Дуьрачу хIорда тIекхаччалц долу. Кхин а Байт-Яшимутана тIера къилбехьа Пасги-лома тIекхаччалц а дара цуьнан латта.

⁴Башанан паччахь ЮвгIа. Репахойн къомах тIаьххьара вара иза. Цо паччахьалла деш яра Iаштарат а, ЭдреIи а цIераш йолу гIаланаш. ⁵Цуьнан долахь Хьермон-лам а, Салха-гIала а, берриг а Башан-мохк а бара, гешурхойн а, маIахойн а латтанашна тIекхаччалц. Хьешбонан паччахьан Сихьонан лаьтта тIе кхаччалц болу ах ГалИад-мохк а бара цуьнан.

⁶Везачу Элан ялхочо Мусас а, израилхоша а хIаллаквир а ши паччахь. Раабанан а, Гадин а тIаьхьенашна а, Маннашан ах тIаьхьенна а шерет^д санна дIаделлера Мусас цу паччахьийн латтанаш.

Нунин кIанта ЮшаIа хIаллакбина паччахьаш

⁷ЮшаIа а, израилхоша а Йордан-хина малхбузехьа долчу латтанаш тIера паччахьаш хIаллакбира. Ливанун тогIи чохь йолчу БаIал-Гад-гIалина тIера СеIирна уллохь болчу Хьалакх-лома тIекхаччалц дара и латтанаш. ЮшаIа израилхошна, церан тайпанашка хьаьжжина, дIаделира уьш. ⁸Царна юкьадогIуш дара: акъарийн мохк а, малхбузехь долчу лаьмнийн когаш а, Iариба-тогIи а, малхбалехь йолу басенаш а, къилбехь йолу яьсса аре НегIаб а. ЮшаIа а, израилхоша а уьш сьхьаьххалц, цу меттигашкахь Iаш бара хьетахой а, эмархой а, канаIанхой а, перезахой а, хьаввихой а, явсайхой а. ⁹Израилхоша хIаллакбина паччахьаш бара: Ерихонан паччахь, Бетал-гIалина уллорачу Гай-гIалин паччахь, ¹⁰Ярушалайман паччахь, Хьевронан паччахь, ¹¹Ярмутан паччахь, Лахишан паччахь, ¹²ИегIлонан паччахь, ГIазаран паччахь, ¹³Дибаран паччахь, Гадиран паччахь, ¹⁴Хьормин паччахь, Iародан паччахь, ¹⁵Либнин паччахь, Iадуламан паччахь, ¹⁶Макхедан паччахь, Беталан паччахь, ¹⁷Тапухьин паччахь, Хьепаран паччахь, ¹⁸Апакхан паччахь, Лашаронан паччахь, ¹⁹Мадонан паччахь, Хьацоран паччахь, ²⁰Шимрон-Мерионан паччахь, Ахишпанан паччахь, ²¹ТаIнакан паччахь, МагIиддан паччахь, ²²Кхедашан паччахь, Кармална уллохь йолчу ЯкхнаIаман паччахь, ²³Напат-Дор волчохь волу Доран паччахь, Галгаларчу Гойиман паччахь, ²⁴Тирцин паччахь. Верриг а паччахь ткъе цхьайтта вара.

^{12:6} Лелар 32:33; Карлабаьккхинарг 3:12.

Схьадахаза долу латтанаш

13 ¹ Юша I, къан а велла, хене вирзича, Везачу Эло элира цуьнга: «Хьо, къан а велла, хене вирзина, ткъа дола даха дезаш хИнца а дуккха а латтанаш ду. ² Дуйсуш хIара латтанаш ду: Пелаштаман а, Гешуран а ши мохк. ³ Мисар-махкана уллохь долчу Шихьбор-хина тIера къилбаседехьа йолчу Iекхран-гIалина тIекхаччалц ду церан латта, ткъа иза канаIанхойн латта лоруш ду. Цунна чуйогIу пелаштамхойн пхеа урхалчин гIаланаш: Iази а, Ашдод а, Ашкхилун а, Гати а, Iекхран а. Iа-ваймхойн къомана тIехь а толам баккха безаш бу. ⁴ Къилбехь долу дерриг а канаIанхойн латта схьадаккха дезаш ду, цIаданхойн долахь йолчу МеIари-гIали тIера Апакх-гIалина, эмархойн дозанна, тIекхаччалц. ⁵ Ткъа иштта схьадаккхаза ду гебалхойн латта а, малхбалехьа болу берриг а Ливанун-мохк а, Хьермон-ломан къилбаседехь йолчу БаIал-Гадана тIера Хьамат-Iинна тIекхаччалц болу. ⁶ Ливанун-махка тIера Мисрепат-Маймална тIекхаччалц лаьмнашкахь Iаш болу цIаданхой исаилхошна хьалхара дIалохкур бу Аса. И латта исаилхошна юкъахь, дакъош а деш, декъа, Аса хьайна тIе-ма-диллара. ⁷ Исс тайпанна а, Маннашан ах тайпанна а юкъахь гутгаренна а дIасадекъа иза».

Йордан тIера малхбалехьа латта декъар

⁸ Раабанан а, Гадин а тIаьхьенаша а, Маннашан ах тIаьхьено а Йорданал дехьа, малхбалехьа, шайн лаьттан дакъош Везачу Элан ялхо волчу Мусагара хьалха схьаэцнера. ⁹ Арнон-тогIина йистехь йолчу IаруIер-гIалина тIера цу тогIина чохь йолчу гIалина тIекхаччалц долу латта а, Мейдебана тIера Дибонна тIекхаччалц йолу шера аре а церан яра. ¹⁰ Ткъа иштта эмархойн паччахьан Сихьонан ерриг а гIаланаш а царна дIаеллера. Хьешбон-гIалахь паччахьалла деш Iийнера Сихьон, цуьнан латта Iамминхойн дозанна тIекхаччалц Iуьллуш дара. ¹¹ Цул сов, ГалIад-мохк а, гешурхойн а, маIахойн а латтанаш а, Хьермон-лам а, Салха-гIалина тIекхаччалц болу Башан-мохк а, ¹² Башан-махкахь йолчу Iаштаратехь а, ЭдреIехь а паччахьалла динчу IовгIин дерриг латта а дIаделлера царна. Мусас хIаллакбинчу а, лаьккинчу а репахойн^д тIаьхььара виснарг вара иза. ¹³ Амма исаилхоша Гешур а, МаIа а мехкашкара бахархой дIа ца лаьккира. Таханлерчу дийне кхаччалц исаилхошна юкъахь Iаш бу уьш.

¹⁴ Левин тIаьхьенна дакъа ца делира Мусас. Исаилян халкъан Везачу Далла деана сагIанаш ду церан дакъа, Везачу Эло левихошка ма-аллара.

^{13:6} Лелар 33:54. ^{13:8} Лелар 32:33; Карлабаккхинарг 3:12. ^{13:14} Карлабаккхинарг 18:1.

Раабанан тайпанан дакъа

¹⁵ Раабанан тайпанах долчу хЮра гаранна латта делира Мусас: ¹⁶ Арнон-тогИна йистехь йолу IаруIер-гIала а, цу тогИна чохь йолу гIала а, Мейдебана уллора ерриг шера аре а, ¹⁷ Хьешбон а, шерачу араьхь йолу ерриг цуьнан гIаланаш а: Дибон а, Бамот-БаIал а, Байт-БаIал-МеIон а, ¹⁸ ЯхIац а, Кхадимут а, МейпаIат а, ¹⁹ Кхирья-тим а, Сибма а, тогИ чуйра гу тIехь йолу Царати-Шахьар^д а, ²⁰ Байт-ПаIар а, Пасга-ломан басенаш а, Байт-Яшимут а. ²¹ Цул сов, шерачу араьхь йолу ерриг гIаланаш а, Хьешбонехь олалла динчу эмархойн паччахьан Сихьонан берриг мохк а. Мусас хIаллаквинера и паччахь а, маданхойн баьччанаш а: Ивай а, Рекхам а, Цура а, Хьор а, РебаI а. Цу махкахь Ийна болу а, Сихьонца бертахь хилла болу а элий бара уьш. ²² Израилхоша байинчарна юкъаьхь БеIаран кIант, пал тосуш волу БалиIам, вара. ²³ Йордан-хица дара Раабанан тайпанан декъан доза. Цу тайпанах долчу гаранашна дIаелла гIаланаш а, цаьрца йолу ярташ а яра уьш.

Гадин тIаьхьенан дакъа

²⁴ Иштта Гадин тайпанах долчу хЮра гаранна а латта делира Мусас. ²⁵ Церан долахь яра ЯIзир-гIала а, ГалIад-махкара массо а гIала а, Рабба-гIалина уллохь йолчу IаруIер-гIалина тIекхаччалц долу Iамминхойн ах латта а, ²⁶ Хьешбонна тIера Рамат-МицIпина а, Бетанаймна а тIекхаччалц а, Махьанаймна тIера Дибаран дозанна тIекхаччалц а долу латтанаш. ²⁷ Йордан-тогИ чохь йолу гIаланаш: Байт-ХIарам а, Байт-Нимра а, Сакхат а, Цапун а. Цул сов, Хьешбонан паччахьан Сихьонан пачхьалкхан кхин долу дакъа (иза Йордан-тогИин малхбалехьа долу латта ду, Канарот-Юмана тIекхаччалц долу). ²⁸ Иштта гIаланаш а, ярташ а кхаьчнера Гадин тайпанах долчу гаранашна. Схьадаьккхинчу лаьтта тIера церан дакъош дара уьш.

Маннашан тайпанан малхбалехь долу дакъа

²⁹ Маннашан эха тайпанах долчу гаранашна а деллера Мусас латта. ³⁰ Церан дакъа дара: Махьанайм-гIали тIера дуййна берриг а Башан-мохк, Башанан паччахьан ЮвгIин дерриг а латта, шена чуйогIуш Яиран кхузткъа юрт а йолуш. ³¹ Ткъа ах ГалIад-мохк а, Башанан паччахь ЮвгIа чохь Ийна Iаштарат а, ЭдреИ а гIаланаш а Маннашан кIентан Макиран кIенташна дIаеллера. Макиран кIентех шайн гаранашца эханна кхаьчнера уьш.

³² Ерихонна малхбалехъа, Йорданан тогIи чуъра муабахойн ареншкара дерриг а латта дара Мусас царна делларг. ³³ Левин тIаьхьенна Мусас дакъа ца делира: Израилан халкъан Веза Дела Ша ду церан дакъа, Цо цаьрга ма-аллара.

Йордан-хина малхбузехъа латта декъар

14 ¹ ХIара ду израилхошна юкъахь Йордан-хина малхбузехъ болу КанаIан-мохк бекъарх долу дийцар. Мохк боькъуш, цунах царна дакъош дира динан дас ЭлиIазара а, Нунин кIанта ЮшаIа а, израилхойн тайпанашкахь болчу доьзалийн тхьамданаша а. ² Везачу Эло Мусагахула тIе-ма-диллара, кхаж а тосуш, дийкъира цара иза исс тайпанна а, Маннашан эха тайпанна а. ³ Шина тайпанна а, Маннашан тайпанан вукху эханна а Мусас Йорданал дехъа, малхбалерчу агIор, дакъа деллера, ткъа Левин тайпанах болчарна царна юкъахь дакъа ца деллера. ⁴ Юсупан кIентех ши тайпа схьадаьллера: Маннашан а, Эпрайман а. Ткъа Левин тIаьхьенашна латта ца деллера, царна гIаланаш еллера, бежанаш а, жаш а лело меттигаш а луш. ⁵ Везачу Эло Мусана тIе-ма-диллара, дира израилхоша дерриг а, шашь лаьттан дакъош доькъуш.

Килабан дакъа

⁶ ЯхIудан тIаьхьенах болу нах баьхкира Галгале ЮшаI волчу. Епунин кIанта Килаба, кхеназочо, элира цуьнга: «Хьуна хаьа Везачу Эло Делан стаг волчу Мусага Кхадеш-БарнаIахь хьох а, сох а лаьцна аьлларг. ⁷ Сан шовзткъа шо дара, Везачу Элан ялхочо Мусас Кхадеш-БарнаIара со лаьтте хьажа вохуйтучу хенахь. Аса, юха а веана, сайна хеташ дерг дIадийцира цуьнга. ⁸ Соьца баьхкинчу вежарша нехан дегнашка кхерам тесира, ткъа со сайн Везачу Дала бохучунна тIера ца велира. ⁹ Цу дийнахь Мусас чIагIо йира суна: „Хьан ког тIебаьлла латта хьан а, хьан берийн а дакъа хир ду гуттаренна а, хIунда аьлча сан Везачу Дала бохучунна тIера ца вели хьо“, – аьлла. ¹⁰ Иштта Везачу Эло дийна витина со, Цо Ша ма-аллара. Шовзткъе пхи шо ма даьлла Везачу Эло Мусага и дош аьллачул тIаьхьа. Цу хенахь израилхой яьсачу аренгахула лелаш бара. Хьажал соьга! ХIинца сан дезткъе пхи шо ду. ¹¹ Хьалха Мусас со вохуйтучу хенахь санна, хIинца а гIора долуш ву со. ХIетахь хилла ницкъ бу соьгахь хIинца а тIом бан а, кхин гIуллакх дан а. ¹² Ткъа хIинца Везачу Эло цу дийнахь

^{13:33} Лелар 18:20; Карлабаьккхинарг 18:2. ^{14:2} Лелар 26:52-56; 34:13. ^{14:3}, ⁴ Лелар 32:33; 34:14, 15; Карлабаьккхинарг 3:12-17. ^{14:6} Лелар 14:30. ^{14:7} Лелар 13:2-31. ^{14:9} Лелар 14:24.

суна лур ю аьлла йолу акъареш схьало. Хьуна хезира хIетахь, цигахь Iаш Iаьнакхан^д кIентий бу, церан гIаланаш яккхий а, чIагIийна а ю аьлла. Амма Везачу Эло гIо а дина, ас арабаха мега уьш, Везачу Эло ма-аллара».

¹³ Везачу Эле Епунин кIант Килаб декъалвар а дехна, Килабе дола дайта Хьеврон-гIала дIаелира ЮшаIа. ¹⁴ Хьеврон хIинца а кхеназхо волчу Епунин кIентан Килабан тIаьхьенна дакъа хилла йисна, хIунда аьлча иза исраилхойн Везачу Дала бохучунна тIера ца ваьллера. ¹⁵ Хьевронан цIе хьалха Кхиръят-АрбаI хилла. (АрбаI цIе йолуш Iаьнакхайн тIаьхьенашна юкъахь цхьа сийлахь стаг хилла.)

Цул тIаьхьа тIамах садаьIира лаьтто.

ЯхIудан тайпанан дакъа

15 ¹ ЯхIудан тайпанна кхаьчна дакъа цуьнан гаранашна юкъахь дийкъира. Церан лаьтта тIехь кьилбехьа йолу яьсса аре Цин Эдом-махкаца доза лоцуш яра. ² Церан кьилбехь долу доза Дуьрачу хIордан кьилбехь болчу берда тIехула долалуш дара. ³ Кьилбехь Акх-рабайм-Иинна тIе а дахана, Цин цIе йолчу яьссачу аренехула чекх а даьлла, Кхадеш-БарнаьIа-гIалин кьилбехьарчу агIонна тIе а дахана, Хьацрани-гIалех тIех а даьлла, цигара дIа Адар-гIала йолчу хьала а даьлла, КхаркхаI-гIала йолчухьа дIахьаьвзаш дара и доза. ⁴ Цул тIаьхьа, Iацмун-гIаланах тIех а даьлла, Мисар-мехкан дозанехь долчу хица дIа а дахана, Дуьненаюккьерчу хIорда тIе доьдура иза. Цигахь чаккхе яра цуьнан. Иштта дара ЯхIудан тIаьхьенан кьилбехь долу доза.

⁵ Малхбалехь доза Дуьрачу хIордаца дара, Йордан-хи цунах дIакхетачу метте кхаччалц.

Кьилбаседехь долу доза Йордан-хи Дуьрачу хIордах кхетачохь долалуш дара. ⁶ Цул тIаьхьа Байт-ХьагIла-гIалина тIе а дахана, юха Байт-Иариба-гIалин кьилбаседехьарчу агIонна уллохула доьдура иза. КхидIа БохIанан тIулга тIе доьдура иза. (БохIан Раабанан кIант хилла.) ⁷ Цигара Iахур-тогIи чухула Дибарна тIе а дахана, кьилбаседехьа а дирзина, Галгал-гIалина тIе доьдура доза. Хинан кьилбехьара агIор йолчу Адуммим-Иинна дуьхьал лаьтташ яра и гIала. КхидIа, Iейн-Шемешан хиш тIе дIа а дахана, Iейн-РегIалахь чекхдолуш дара иза. ⁸ Цул тIаьхьа, Бен-ХИнама цIе йолчу тогIи чухула Явсай-гIалин (я кхечу тайпана Ярушалайман) кьилбехьарчу агIорахула дIа а дахана, ломан буьххье хьаладолура иза. И лам ХИнаман тогIина дуьххьал малхбузехьа бара, цул сов, репахойн тогIин йистехь кьилбаседехьа а бара. ⁹ Цу ломан буьххьера доза Нептухь олучу хина тIедоьрзуш дара, ткъа цигара Iепрон-лома тIерачу гIаланаш тIе доьдура. Юха БаIала-гIалина тIедоьрзура иза (тахана цу гIалин цIе Кхиръят-ЯIарим ю).

¹⁰ БаIалина тIера хIорда тIе а доьрзий, цигара СеИир-лам тIе доьдура доза. Цул тIаьхья ЯIарайм-ломан (хIинца цунах Кесалун олу) кьил-баседехья йолчу агIор дIа а доьдий, Байт-Шамаш-гIала йолчу чу а дуссий, Тамна-гIалахула чекхдолура. ¹¹ Цигара дIа, Iекхран-гIалин кьилбаседехьарчу агIор а долиий, Шикрон-гIалина тIедоьдура доза. Юха, БаIала-лома тIехула а долиий, Ябниал-гIала кхочура. Цуьнан чаккхе Дуьненаюккьерчу хIорда тIехь яра. ¹² Цу хIордаца дара церан малхбузехь долу доза. Массо а агIор иштта доза дара ЯхIудан тайпанах болчу нехан.

*Килаба Хьеврон а, Дибар а схьаяккхар
(Куйгалхой 1:11-15)*

¹³ Везачу Эло шена тIе-ма-диллара, Епунин кIантана Килабана ЯхIудан тайпанна юкьахь дакъа делира ЮшаIа. Цо цунна елларг Кхирьят-АрбаI яра, хIинца шех Хьеврон-гIала олуш йолу. (АрбаI Iаьнакхан да хилла.) ¹⁴ Килаба цигара Iаьнакхан тIаьхьенаш араехира. Уьш Шешайн а, Ахьиманан а, Талмайн а цIийнах болу нах бара. ¹⁵ Кхузара дIа Дибар-гIалин бахархошна тIелетира иза. (Цу гIалин цIе хьалха Кхирьят-Сапар яра.) ¹⁶ Килаба элира: «Кхирьят-Сапарна тIе а летта, и гIала схьаяккхинчу стаге сайн йоI Iахисат маре йохуьйтур ю ас». ¹⁷ Килабан вешин Кхеназан кIанта Iотниал схьаяккхира и гIала, тIаккха цуьнга шен йоI Iахисат маре яхийтира Килаба. ¹⁸ Майрачун цIен тIе дIайоьдучу дийнахь Iотниал тешийра цо, шен дега Килабе латта деха деза аьлла*. Iахисат вира тIера чуйоьссича, Килаба хаьгти-ра цуьнга: «ХIумма а оьший хьуна?» ¹⁹ ЙоIа элира: «Декьалъе со. Ахь суна делла латта декьа а, даьсса а ду, хин хьостанаш долу латта ахьа сайна дала лаьара суна». ТIаккха Килаба лакхара а, лахара а хьостанаш дIаделира цунна.

ЯхIудан тIаьхьенан гIаланах

²⁰ Иштта дара ЯхIудан тайпанан шайн гаранашкахь долу дакъа: ²¹ Эдом-мехкан дозанехь, кьилбехь, церан яра гIаланах: Кьабциал, Iедар, ЯгIур, ²² Кхина, Димуна, Iадада, ²³ Кхедаш, Хьацор, Йитнан, ²⁴ Зип, Телам, БеIалт, ²⁵ Хьацор-Хьадата, Кхирьют-Хьацрани я кхечу тайпана Хьацор, ²⁶ Амам, ШемаI, Мулада, ²⁷ Хьацар-Гада, Хьешмон, Байт-Палти, ²⁸ Хьацар-ШуIал, Беар-ШабаI, Бизьют-ЯхIу, ²⁹ БаIала,

* 15:18 *Майрачун цIен тIе дIайоьдучу дийнахь Iотниал тешийра цо, шен дега Килабе латта деха деза аьлла* – Грекийн гочдар тIехь: *Майрачун цIен тIе иза дIайоьдучу дийнахь Iотниала тIедиллира цунна, Килабе аре еха аьлла.*

Иияйм, Иацам, ³⁰ Элтолад, Кесал, Хьорма, ³¹ ЦакхелагI, Мадмана, Сансана, ³² Лебаот, Шелахьим, Иейн, Римун – ерриг а ткъе исс гIала яра шайн ярташца.

³³ Цул сов, малхбалехъ долчу лаьмнийн когашкахъ а кхаьчнера царна гIаланаш: Эштаул, ЦорIа, Ашна, ³⁴ Занухъ, Иейн-Ганим, Тапухъа, Иейнам, ³⁵ Ярмут, Иадулам, Соха, Иазекхи, ³⁶ ШаIрайм, Иадитайм, Гадира (я Гадирутайм) – ейтта гIала шайн ярташца.

³⁷ Ценан, Хьадаша, Мигдал-ГIад, ³⁸ ДилIан, МицIпа, Якхтаал. ³⁹ Лахиш, Боцкхат, ИегIлон, ⁴⁰ Каббон, Лахьмас, Китлиш, ⁴¹ Гадирут, Байт-ДагIон, НаIмат, Макхеда – ялхитта гIала шайн ярташца.

⁴² Либна, Иетар, Иашун, ⁴³ Йиптахъ, Ашна, Нециб, ⁴⁴ КъаIила, Ахзиб, Мареша – исс гIала шайн ярташца.

⁴⁵ Иекхран, шеца кегийра гIаланаш а, ярташ а йолуш, ⁴⁶ Иекхранна тIера Дуьненаюккъерчу хIорда тIекхаччалц болу мохк, цу чу йогIуш Ашдод-гIалина уллора гIаланаш а, ярташ а йолуш.

⁴⁷ Ашдод, шеца йолчу гIаланашца а, ярташца а, Иази, шеца йолчу гIаланашца а, ярташца а Мисар-мехкан дозанехъ долчу хина тIекхаччалц а, Дуьненаюккъерчу хIорда тIекхаччалц а.

⁴⁸ Лаьмнаш тIехъ йолу гIаланаш: Шамир, Итар, Соха, ⁴⁹ Данна, Кхиръят-Сана (я Дибар), ⁵⁰ Ианаб, ЭштамуI, Ианим, ⁵¹ ГIашан, Хьуллон, Гило – цхъайтта гIала шайн ярташца.

⁵² Арба, Дума, Эшхъан, ⁵³ Янум, Байт-Тапухъа, Апекха, ⁵⁴ ХьумтIа, Кхиръят-АрбаI (я Хьеврон), ЦиIор – исс гIала шайн ярташца.

⁵⁵ МаIун, Кармал, Зип, ЮтIа, ⁵⁶ ИзраIал, ЯкхдеIам, Занухъ, ⁵⁷ Кхамим, ГебаI, Тамна – итт гIала шайн ярташца.

⁵⁸ Хьалхьул, Байт-Цур, Гадур, ⁵⁹ МаIарат, Байт-Ианот, Элтакхун – ялх гIала шайн ярташца.

⁶⁰ Кхиръят-БаIал (кхечу тайпана Кхиръят-ЯIарим), Рабба – ши гIала шайн ярташца.

⁶¹ Яьссачу араьх царна кхаьчна гIаланаш: Байт-Иариба, Миддин, Секаха, ⁶² Нибшан, Туьха-гIала, Иейн-ГIади – ялх гIала шайн ярташца.

⁶³ Ярушалайман бахархой болу явсайхой ара ца бахабелира ЯхIудан тайпане, цундела тахана а явсайхой ЯхIудан тайпанах болчу нахаца цхъаьна Иаш бу Ярушалаймехъ.

Эпрайман тайпанан а, Маннашан эха тайпанан а дакъош

16 ¹ Юсупан тайпанна деллачу декъан доза Ерихонна уллорачу Йордан-хина тIера, малхбалехъ долчу Ерихонан шовданаш долчуьра долалуш дара. Ерихонна тIера, яьссачу арахула дIа а добдий,

шайна тЕхь Бетал-гIала йолчу гунаш тЕе кхочура иза. ² Бетална тЕера Луз-гIалина тЕе а доьдий, цигара дIа Iаьркхахойн лаьтта тЕехула чекх а долий, Iатрут-гIала кхочура иза. ³ Цул тIаьхьа малхбузехьа яплати-хойн лаьтта тЕекхаччалц дIадоьдура иза, цигара, Лахарчу Байт-Хьоронна тЕе а доьдий, ГIазар-гIалина тЕе кхочура. Дуюьненаюккьерчу хIорда тЕхь чекхдолура и доза.

⁴ Иштта дара Юсупан шина кIентан, Маннашан а, Эпрайман а, дакьош.

Эпрайман тайпанан дакъа

⁵ Шайн гаранашкахь Эпрайман тайпанан дакъа иштта дара: церан доза малхбалехь Iатрут-Адар-гIалина тЕера Лакхарчу Байт-Хьоронна тЕекхаччалц дара. ⁶ Цигара дIа доза хIорда тЕе доьдура, Михметатна кьилбаседехьарчу агIор а долий. Юха, Таанат-Шилун гIалин малхбалерчу агIор дIа а доьрзий, цунах тЕехдолура иза. Ткъа Янохь-гIалина а малхбалехь йолчу агIонгахула дIадоьдура доза. ⁷ Янохьана тЕера, Iатрут а, НаIран а гIаланашка чу а дуссий, Ерихонна тЕекхочура иза, цигара дIадахча, Йордан-хина тЕхь соцура. ⁸ Тапухьа-гIалина тЕера малхбузехьа Кхана-хина тЕе а доьдий, хIорда тЕхь чекхдолура доза. Иштта дара Эпрайман тайпанан гаранашна делла долу дакъа. ⁹ Эпрайман тайпанна елла шайн ярташца йолу гIаланаш Маннашан тайпанан лаьттан дакъа тЕехь яра. ¹⁰ Амма Эпрайман тайпанах болчу наха ГIазар-гIалахь Iаш болу канаIанхой дIа ца лаьхкира, таханлерчу дийне кхаччалц эпраймхошна юкъахь бехаш бу уьш, леш санна царна белхаш а беш.

Маннашан эха тIаьхьенан малхбузехь долу дакъа

17 ¹ Юсупан дуьхьарлерчу кIентан Маннашан тIаьхьенна латта делира. Маннашан дуьхьарлера кIант Макир ГалIадан да вара. Иза майра тЕемало хилла, ГалIад а, Башан а олу меттигаш цуьнан тIаьхьенашна кхаьчнера. ² Йордан-хин малхбузержу агIор латта делира Маннашан тайпанах бухабисинчу нахана. Цуьнан тIаьхьенах болу божарий бара уьш: Абу-Гезар а, Хьелах а, Асриал а, Шехем а, Хьепар а, ШамидаI а. Царах хIора а шен гаранна тЕехь коьртаниг вара. ³ Цалпихьад Хьепаран кIант вара, Хьепар ГалIадан вара, ГалIад Макиран вара, Макир Маннашан вара. Цалпихьадан цхьа а кIант вацара, йоIарий бен. Церан цIераш яра: Махила, НуIат, Хьугила, Малка, Тирца. ⁴ Динан дена ЭлиIазарна а, Нунин кIантана ЮшаIана а, тхьамдашна а тЕе а баьхкина, цара элира: «Везачу Эло Мусана тЕедиллина, тхан

вежаршна юкъахь тхуна дакъош ло аьлла». Везачу Эло тЕдиллина ма-хиллара, шайн ден вежаршна юкъахь дакъош делира царна. ⁵ Йорданал дехъа долу ГалАадан а, Башанан а латтанаш доцург, Маннашан тайпанна итт дакъа кхечира. ⁶ Цуьнан тЕаьхьенах болчу йоАаршна а, кЕнташна санна, дакъош кхечира, ткъа ГалАадара латта Маннашан тайпанах долчу кхечу гаранашна дАделлера.

⁷ Маннашан тайпанан доза Ашарна тЕра Михметатана тЕкхаччалц Шехемна малхбалехъа дара. Кхузара дАа доза къилбехъа доьдура, Ейин-Тапухъа цЕ йолчу меттигера бахархой чу а лоцуш. ⁸ Тапухъа-гАалина гонах долу латта Маннашан тайпанан дара, ткъа дозанна тЕхь йолу ша гАала Эпрайман тайпанан яра. ⁹ Юха доза Кхана-хи долчу, къилбехъа агIор, чудуссуш дара. И гАаланаш эпраймхойн яра, ткъа уьш Маннашан тайпанан гАаланаш юкъахь яра. Маннашан тайпанан доза, хин къилбаседерчу агIор дАа а дахана, Дуьненаюккъерчу хIорда тЕхь чекхдолуш дара. ¹⁰ Къилбехъа долу латта Эпрайман тайпанан дара, ткъа къилбаседехъа дерг Маннашан тайпанан дара. Дуьненаюккъера хIорд Маннашан тайпанан малхбузехь долу доза дара, цуьнан къилбаседера доза Ашаран халкъан махкаца дара, ткъа малхбалераниг Иссарханан халкъан махкаца дара. ¹¹ Ашаран а, Иссарханан а латтанаш тЕхь йолу гАаланаш а яра Маннашан тайпанан долахь: Байт-Шеан а, ИбалАам а, ткъа иштта царна гонах йолу кегийра гАаланаш а. Цул сов, хIокху гАаланашкахь а Iаш бара уьш: Дор, Ейндар, ТаIнак, МагIидда, царна гонах йолу гАаланаш а (царах кхозлагIниг Напат яра). ¹² Цу гАаланашкара бахархой ара ца бахабелира Маннашан тайпанах болчу нахе, цундела канаIанхой цу лаьтта тЕхь баха бисира. ¹³ Шайн ницкъ алсамбаьлча, израилхоша канаIанхошка шайна болх бойтура, амма цу махкара уьш массо а ара ца бехира цара.

Юсупан тайпано латкъам бар

¹⁴ Юсупан тайпано элира ЮшаIе: «Тхуна цхъаь бен дакъа хIунда ца делла ахъа? Тхо дуккха а ма ду, Везачу Эло тхо декъалдина дела».

¹⁵ ЮшаIа жоп делира: «Нагахь шашь дуккха а делахь, Эпрайман лам шайна тоьуш а бацахь, хьаннашка а гIой, перезахойн а, репахойн а лаьтта тЕхь шайна меттиг яккха».

¹⁶ Юсупан тайпано элира: «Тхуна тоьал меттиг яц ломахь, ткъа канаIанхой шерачу арахь а, тогIи чохь а Iаш бу. Церан аьчках йина тЕман гIудалкхаш а ю. Байт-Шеан-гАалахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а Iаш берш а, ИзраIал-тогIи чохь Iаш берш а тЕман гIудалкхаш йолуш бу».

¹⁷ Амма ЮшаIа элира Юсупан тIаьхьенах болчу Эпрайман а, Маннашан а тайпанашкарчу нахе: «Шу дуккха а ду, боккха ницкь а бу шун. Цьха дакъя хилла Iийр дац шун: ¹⁸ ламанан мохк шун хир бу. Цу тIехь хьун елахь а, аш иза дIацIанбийр бу, тIаккха иза гуттаренна а шун хир бу. Аша канаIанхой дIалохкур бу, церан аьчка гIудалкхаш елахь а, уьш онда беллахь а».

Дисина латта декъар

18 ¹ Латта сьхьадаьккхинчул тIаьхьа дерриг а Исраилан халкь Шилунехь сьхагулделира. Везачу Элан деза четар дIахIоттийира цара цигахь. ² Исраилхойх лаьттан дакъя кхачаза кхин а ворхI тайпа дара. ³ ЮшаIа элира исраилхошка: «Кхин мел Iан дагахь ду шу, шун дайн Везачу Дала шайна делла латта сьха а ца оьцуш? ⁴ ХIора тайпанах кхоккха стаг сьхакъаставе. Ас лаьтте хьовса а, цунах дерг дIаяздан а бохуйтур бу уьш. ХIора тайпанна догIучуьнга хьаьжжина, иза муха декъя деза дIа а яздина, суна тIе юхабогIур бу уьш. ⁵ Латта ворхI декъе декъя деза. ЯхIудан тайпа шен лаьтта тIехь кьилбехь Iийр ду, ткъа Юсупан тайпа шен лаьтта тIехь кьилбаседехь Iийр ду. ⁶ Лаьттан ворхI декъах яздинарг суна сьхада. Аса вайн Везачу Далла хьалха шуна кхаж тосур бу. ⁷ Левихошна шуна юкьах дакъя хир дац, хIунда аьлча Везачу Элана гIуллакх дар ду церан дакъя. Ткъа Гадин а, Раабанан а тайпанаша а, Маннашан эха тайпано а Везачу Элан ялхочо Мусас шайна делла дакьош Йордан-хин малхбалерчу агIор сьхаэцна».

⁸ Хаьржина болу нах лаьтте хьовса бахара. Уьш дIабахале, ЮшаIа царна тIедиллира: «Даха а гIой, лаьтте а хьовсий, цунах дерг дIа а яздай, суна тIе юхадуйла. Ас кхузахь, Шилунехь, Везачу Элана хьалха шуна кхаж тосур бу». ⁹ Уьш, дIа а бахана, цу лаьттаула чекхбевлира. Дерриг а цунах дерг а, ерриг а гIала а тептар тIехь ворхI декъехь дIаязйира цара. Юха ЮшаI волчу Шилуне сьхабаькхира уьш. ¹⁰ ЮшаIа Шилунехь Везачу Элана хьалха кхаж тесира царна. Юха исраилхойн дисинчу хIора тайпанна дIадийкьира цо билгалдаьхна долу лаьттан дакьош.

Бен-Яманан тайпанан дакъя

¹¹ Хьалхара кхаж Бен-Яманан тайпанах долчу гаранашна белира. ЯхIудан а, Юсупан а тайпанашна юккьехь Iуьллуш дара церан латта. ¹² Кьилбаседерчу агIор церан доза Йордан-хина тIера долалуш дара. Ерихонна уллохула кьилбаседехула чекх а долиий, малхбузехь а добрзий, гунаш тIе хьаладолура иза. Цигара дIа Байт-Аван цIе йолчу яьсса-чу аренга кхочура иза. ¹³ Юха доза, Луз-гIалин (кхечу кепара Беталан) кьилбехь йолчу басенна тIе а доьдий, цигара Iатрут-Адар-гIала йолчу чу а дуссий, Лахарчу Байт-Хьорон-гIалин кьилбехьарчу агIор лаьттачу

лома тIе доьдура. ¹⁴ Цул тIаьхьа, цу ломан малхбузерчу агIонна тIера кьилбехьа дIа а доьрзий, ЯхIудан тайпанан йолчу Кхирьят-БаIал-гIалина (я кхечу кепара Кхирьят-ЯIаримна) тIедоьдура иза. Малхбузера доза иштта дара. ¹⁵ Кьилбера доза, Кхирьят-ЯIаримна тIера дIа а долалой, Нептухь цIе йолчу хьостана тIе кхочура. ¹⁶ Юха, ХIинам-тогIина дуьхьал болчу ломан когашка чу а дуссий, репахойн тогIи чухула кьилбаседехьа а доьдий, Явсай-гIалин кьилбехьарчу агIор ХIинам-тогIи чу дуссура иза, цигара дIа Iейн-РегIал цIе йолчу хьостана тIе доьдура. ¹⁷ Цул тIаьхьа, кьилбаседехьа дIа а доьрзий, Iейн-Шемешана тIе а доьдий, цигара дIа Адуммим-Гинна дуьхьал йолчу Галилутна тIедоьдура доза. Цигара дIа Раабанан кIентан Бо-хIанан тIулг болчу чудуссура иза. ¹⁸ Юха, Iариба-тогIина дуьхьал долчу гунийн кьилбаседерчу агIор дIа а доьдий, тогIи чу дуссура иза. ¹⁹ Цул тIаьхьа, Байт-ХьагIла-ломан кьилбаседерчу агIор чекх а долий, Дуьрачу хIордан кьилбаседерчу берда йистехь чекхдолура доза, Йордан-хи хIордах кхетачу меттехь. Иштта дара кьилбера доза. ²⁰ Малхбалера доза хилла догIуш Йордан-хи дара. Массо а агIор долчу дозанашца иштта дара Бен-Яманан тайпанан лаьттан дакъа.

²¹ Бен-Яманан тайпанан хIара гIаланаш яра: Ерихон, Байт-ХьагIла, Iемакх-Кхащиц, ²² Байт-Iариба, Цемарайм, Бетал, ²³ Iавайм, Пара, Iапру, ²⁴ Кепар-Iамуна, Iапни, ГибаI – шийтта гIала шайн ярташца. ²⁵ ГавIон, Рама, Баировт, ²⁶ МицIпа, Капира, Моца, ²⁷ Рекхам, Йирпиал, Тар-Ала, ²⁸ ЦелаI, Элеп, Явсай (я кхечу тайпана Ярушалайм), ГебаI, Кхирьят-ЯIарим – ейтта гIала шайн ярташца. Иштта дара Бен-Яманан тайпанан дакъош.

ШимIин тайпанан дакъа

19 ¹ ШолгIа кхаж ШимIин тайпанна белира. ЯхIудан тайпанна деллачу лаьттана юккьехь нисделлера церан дакъош. ² Царна кхачьнарг хIара дара: Беар-ШабаI (я ШебаI), Мулада, ³ Хьацар-ШуIал, Бала, Iацам, ⁴ Элтолад, Бетул, Хьорма, ⁵ ЦакхелагI, Байт-Маркабут, Хьацар-Суса, ⁶ Байт-Лебаот, Шарухьен – кхойтта гIала шайн ярташца.

⁷ Iейн, Римун, Iетар, Iашун – ийъ гIала царна гонах йолчу ярташца. ⁸ Цул сов, цу гIаланашна гонах йолу массо а юрт яра церан, ур-атталла БаIалт-Беарана (я кхечу тайпана кьилбехь йолчу Рамина) тIекхаччалц. Иштта дара ШимIин тайпанан дакъа. ⁹ ЯхIудан тайпанах болчу нехан латта царна оьшучул сов дара, цундела церан лаьтта дакъа деллера ШимIин тайпанна. Иштта церан дакъошна юккьехь нисделлера ШимIин тайпанах болчеран латта.

Забулан тайпанан дакъа

¹⁰ КхоалгIа кхаж Забулан тайпанна белира. Церан декъан доза Сарид-гIалина тIекхаччалц дIадоьдура. ¹¹ Юха, малхбузехъа МарIалана тIе а доьдий, цигара дIадахча, Дабешетах дIа а кхетий, тIаккха Якхна-Иамна уллорачу хина тIе кхочура иза. ¹² Саридана тIера малхбалехъа Кислут-Табурна тIедоьрзура доза, цул тIаьхъа Дубратана тIе а доьдий, юха ЯпияI йолчу хъаладолура иза. ¹³ Цул тIаьхъа малхбалехъа Га-ти-Хъепарна а, Iет-Кхацинна а тIе а кхочий, кхидIа Римуна тIе а доьдий, НеIа йолчу агIор дIадоьрзура. ¹⁴ Къилбаседехъ доза Хъанатон йолчу дIадоьрзура, кхидIа а доьдий, Яптахъ-Эл-тогIи чохъ чекхдолура. ¹⁵ Церан лаьтта тIехъ шийтта гIала яра шайн ярташца. Царах цхъаерш хIорш ю: КхатIат, НахIлал, Шимрон, Йида-Ала, Байтла-хам. ¹⁶ Иштта гIаланаш а, ярташ а кхачънера Забулан тайпанах долчу гаранашна.

Иссарханан тайпанан дакъа

¹⁷ БобалгIа кхаж Иссарханан тайпанах долчу гаранашна белира. ¹⁸ Церан лаьтта тIехъ яра: ИзраIал, Кесулот, Шунам, ¹⁹ Хъапарайм, Шион, Анахъарат, ²⁰ Рабит, Кхишон, Эбец, ²¹ Ремет, Iейн-Ганним, Iейн-Хъада, Байт-Пацац. ²² Доза, Табурна а, Шахъацимана а, Байт-Шамашна а тIе а кхочий, цигара дIадоьдий, Йордан-хина уллохъ чекхдолура. Царна кхачънарг ялхитта гIала яра шайн ярташца. ²³ Иштта гIаланаш а, ярташ а кхачънера Иссарханан тайпанах долчу гаранашна.

Ашаран тайпанан дакъа

²⁴ ПхобалгIа кхаж Ашаран тайпанах долчу гаранашна белира. ²⁵ Церан дола яьларг яра: Хъелкхат, Хъали, Бетен, Ахишап, ²⁶ Алам-Малик, IамIад, МишгIал. Малхбузерчу агIор долу церан доза Кармал-ломана а, Шихъор-Либнатна а тIекхочура. ²⁷ Юха, малхбалехъа Байт-ДагIон йолчу дIа а доьрзий, Забулна а, Яптахъ-Эл-тогIина а тIекхочура иза. Цул тIаьхъа къилбаседехъарчу агIор Байт-Iамакхна, НеIилна а тIех а долиий, Хабулна тIекхочура иза. ²⁸ Цул тIаьхъа доза, Iабранина а, Рахъубна а, Хъамунна а, Кханина а тIе а доьдий, юха Сийлахъчу ЦIаданна тIекхаччалц дIадоьдура. ²⁹ Рама-гIала йолчу юха а доьрзий, цигара дIа чIагIийна йолчу Цора-гIалина тIедоьдура доза, ткъа цигара дIа Хъоса-гIалина тIедоьрзура. ХIорда йистехъ, Ахзиб олучу меттехъ, чекхдолура иза. ³⁰ Iума, Апакх, Рахъуб а кхачънера царна. Ерриг а ткъе ши гIала яра шайн ярташца. ³¹ Иштта гIаланаш а, ярташ а кхачънера Ашаран тайпанах долчу гаранашна.

Напталан тайпанан дакъа

³² ЙолхалгIа кхаж Напталан тайпанах долчу гаранашна белира. ³³ Церан доза, Хьелеп-гIала а, ЦаIнаним-гIалина уллора нежнаш а долчуьра дIадолалой, Адами-Некхабна а, Ябниална а тIе а доьдий, Лакхумна тIекхочура. Ткъа цигара дIадахча, Йордан-хи тIехь чекхдолура иза. ³⁴ Кхузара дIа доза малхбузехьа Азнот-Табурна тIе а доьрзий, юха цигара Хьукхакхана тIе а доьдий, кьилбехь Забулан лаьтта дIахотталора, ткъа малхбузехь Ашаран лаьтта дIахотталора. Малхбалехь иза Йорданна тIе кхочура*. ³⁵ ЧагIийна гIаланаш хIорш яра: Цидим, Зер, Хьамат, Ракхат, Канарот, ³⁶ Адама, Рама, Хьацор, ³⁷ Кхедаш, ЭдреИ, Иейн-Хьацор, ³⁸ Йирьон, Мигдал-Эл, Хьорем, Байт-Ианат, Байт-Шамаш – ткъайоьсна гIала шайн ярташца. ³⁹ Иштта гIаланаш а, ярташ а кхачьнера Напталан тайпанах долчу гаранашна.

Данан тайпанан дакъа

⁴⁰ ВорхIалгIа кхаж Данан тайпанах долчу гаранашна белира. ⁴¹ Церан декъа чуйогуш яра: ЦорIа, Эштаул, Иир-Шемеш, ⁴² ШаIалбан, Айлон, Йитла, ⁴³ Эйлон, Тамна, Iекхран, ⁴⁴ Элтакха, Габитун, БаIалт, ⁴⁵ ЙихIуд, Бини-Биракх, Гати-Римун, ⁴⁶ Ме-Яркхун, Ракхун, Яппи-гIалина уллора латта. Данан тайпане шайна беллачу мехкан дола дан ца делира. ⁴⁷ ТIаккха, Лешем-гIалина тIе а летта, иза схьа а яккхина, цуьнан бахархой хIаллакбира Данах схьабевллачу наха. Цу гIалахь баха хевшира уьш, цуьнан цIе Дан а тиллина, шайн ден Данан цIарах. ⁴⁸ Иштта гIаланаш а, ярташ а кхачьнера Данан тайпанах долчу гаранашна.

Нунин кIентан ЮшаIан дакъа

⁴⁹ Шаьш латта декъна бевлча, Нунин кIантана ЮшаIана а шайна юккъехь дакъа делира исраилхоша. ⁵⁰ Везачу Эло тIе-ма-диллара, ЮшаIа шена ехна йолу гIала елира цара цунна. Иза Эпрайман лам тIехь йолу Тамнат-Серахь яра. ГIала то а йина, цу чохь ваха хиира ЮшаI.

⁵¹ Иштта дара исраилхошна шайн тайпанашкахь декъна лаьттан дакъош. Динан дас ЭлиIазара а, Нунин кIанта ЮшаIа а, халкъан тхамданаша а, кхаж а тосуш, Шилунехь, Веза Эла волчохь, Цуьнан дезачу четарна хьалха декънера уьш. Латтанаш декъар иштта чекхделира.

* 19:34 Ебархойн тептар тIехь иштта ду: *Малхбалехь, Йорданна йистехь, ЯхIудан лаьтта тIе а кхочура иза.*

19:47 Куьйгалхой 18:27-29.

ДIалочкъийла йолу гIаланаиш

20 ¹ Везачу Эло ЮшаIе элира: ² «ДIаала исраилхошка: „Стагана дIалачкъа гIаланаиш харжа шайна, Мусагахула Ас шуьга ма-аллара. ³ Нагахь цхьаммо ларамаза стаг вийнехь, цунна дIалачкъа меттиг хир ю иза. Нагахь шух цхьаммо ларамаза стаг вийнехь, шун аьтто хир бу цига дIадовда а, бекхам лобхучух цу гIалахь дIалачкъа а. ⁴ Иштгачу гIала ведда веанарг, гIалин кевне а хIобтгина, цигарчу къа-ношка шена хилларг дIадийца дезаш ву. Цара, шайн гIалахь тIе а лаьчна, ваха меттиг лур ю цунна. ⁵ Иза вен дагахь бекхам лобхург тIаь-хьаваьлча, тхьамданаиша дIалур вац ведда веанарг, хIунда аьлча цо ларамаза вийна уллораниг. Селхана а, стомара а вийначуьнга цабезам ца хилла цуьнан. ⁶ Кху гIалахь Иийр ву иза, ша халкъана хьалха кхеле хIотталц, цу заманахь волу динан коьрта да^д валлалц. Цул тIаьхьа стаг вийнарг шен гIала а, шен цIийне а юхаверза йиш йолуш хир ву“».

⁷ Галилай-махкахь Напталан гунаш тIехь йолу Кхедаш-гIала а, Эп-райман лам тIера Шехем-гIала а, ЯхIудан гунаш тIера Кхиръят-АрбаI а (кхечу тайпана Хьеврон) дIакъастийра. ⁸ Йордан-хил дехьа, Ерихон-гIалина духьбал, малхбалехьа цара дIакъастийра: Раабанан тайпанах яьссачу арахь Бацар-гIала, Гадин тайпанах ГалIад-махкахь Рамат-гIала, Маннашан тайпанах Башан-махкахь Голан-гIала. ⁹ И гIаланаиш берриг а исраилхошна а, уьш болчохь Iаш болчу тIебаьхкинчу нахана а лерина яра, ларамаза стаг вийнарг, халкъана хьалха кхеле хIотталц, дIалачкъархьама, бекхам бан гIерташ болчу мостагIа-ша иза веле.

Левихойн гIаланаиш

21 ¹ Левихойн тIаьхьенийн тхьамданаиш баьхкира динан дена ЭлиIазарна а, Нунин кIантана ЮшаIна а, исраилхойн тайпанийн тхьамданаишна а тIе. ² КанаIан-махкахь йолчу Шилун-гIалахь дара иза. Левихойн тхьамданаиша элира: «Мусагахула Везачу Эло тIе-диллина, тхуна чохь Iан гIаланаиш а, даьхни лело цу гIаланаишна уллора аренаш а ло аьлла». ³ Везачу Эло тIе-ма-диллара, шайн лаьттан дакьойх схьа а къастийна, левихошна гIаланаиш а, царна уллора аренаш а елира исраилхоша. ⁴ Хьалхара кхаж КхахIатан тIаьхьенашна белира. И кхаж баларца ЯхIудан а, ШимIин а, Бен-Яманан а тайпанех схьабевлла болчу наха левихошна, динан ден АхIаронан кIенташна, кхойтта гIала елира. ⁵ Кхаж баларца КхахIатан кхечу тIаьхьенашна а Эпрайман а, Данан а тайпанех схьабевллачу нахера а,

^{20:1-9} Лелар 35:9-34; Карлабаьккхинарг 4:41-43; 19:1-13. ^{21:2} Лелар 35:1-8.

Маннашан ах тайпанах болчу нахера а итт гIала кхечира. ⁶ ГIиршанан тIаьхьенашна Иссарханан а, Ашаран а, Напталан а тайпанех схьабевллачу нахера а, Башан цIе йолчу меттера Маннашан ах тайпанах болчу нахера а кхойтта гIала кхечира кхаж баларца. ⁷ Мерарин тIаьхьенашна шайн гаранашкахь Раабанан а, Гадин а, Забулан а тайпанех схьабевллачу нахера шийтта гIала кхечира. ⁸ Везачу Эло Мусагахула шайна тIе-ма-диллара, и гIаланаш царна уллорачу аренашца, кхаж а тосуш, левихошна дIаелира исраилхоша.

⁹ ЯхIудан а, ШимIин а тайпанаша левихошна еллачу гIаланийн цIераш иштта яра: ¹⁰ КхахIатан тIаьхьенах болчу АхIаронан кIенташна а, Левин кIенташна а, царна кхаж хьалха баларна, ¹¹ Кхиръят-АрбаI цIе йолу гIала а, цунна гонахара аренаш а елира. (Iаьнакхан ден АрбаIан цIарах яра и гIала. Иза ЯхIудан гу тIехь яра, кхин цIе а яра цуьнан – Хьеврон). ¹² Цу гIалина уллора аре а, ярташ а Епунин кIантана Килабана елира.

¹³ Иштта динан ден АхIаронан кIенташна елира лурбоьлла нах ловчкьу гIала – Хьеврон а, гIала Либна а, цу шина гIалина уллора аренаш а. ¹⁴ Кхин а царна елира шен аренашца Итар-гIала а, шен аренашца ЭштамуI-гIала а, ¹⁵ Хьулон-гIала а, цуьнан аренаш а, Дибар-гIала а, цуьнан аренаш а, ¹⁶ Iейн-гIала а, цуьнан аренаш а, ЮIа-гIала а, цуьнан аренаш а, Байт-Шамаш-гIала а, цуьнан аренаш а. Цу шина тайпано елла и исс гIала яра. ¹⁷ Бен-Яманан тайпано елира гIаланаш: ГавIон а, цуьнан аренаш а, Гибал а, цуьнан аренаш а, ¹⁸ Iанатот-гIала а, цуьнан аренаш а, Iалмун-гIала а, цуьнан аренаш а. Цара елларг йиь гIала яра. ¹⁹ АхIаронан тIаьхьенашна, динан дайшна, кхачьнарг кхойтта гIала а, царна гонахара аренаш а яра. ²⁰ КхахIатан тIаьхьенах болчу кхечу левихошна, кхаж баларца, кхечира Эпрайман тайпано елла гIаланаш. ²¹ Эпрайман лам тIехь йолу Шехем-гIала а, цуьнан аренаш а кхечира царна. И гIала лурбоьлла нах шена чохь дIаловчкьуш яра. Цул сов, ГIазар-гIала а, цуьнан аренаш а елира царна. ²² Кхибцайм-гIала а, цуьнан аренаш а, Байт-Хьорон-гIала а, цуьнан аренаш а елира. Ерриг а йиь гIала яра уьш. ²³ Данан тайпано елира гIаланаш: Элтакха а, цуьнан аренаш а, Габитун а, цуьнан аренаш а, ²⁴ Айлон а, цуьнан аренаш а, Гати-Римун а, цуьнан аренаш а. Йиь гIала яра цара елларг. ²⁵ Маннашан ах тайпано елира гIаланаш: ТаIнак а, цуьнан аренаш а, Гати-Римун а, цуьнан аренаш а. Цара елларг ши гIала яра. ²⁶ КхахIатан тIаьхьенах болчу кхечу доьзалшна кхачьнарг ерриг а итт гIала а, церан аренаш а яра. ²⁷ ГIиршанан тIаьхьенах болчу левихошна елира хIара гIаланаш: Маннашан ах тIаьхьено елира лурбоьлла нах ловчкьуш йолу Голан-гIала а, цуьнан аренаш а. И гIала Башан олучу меттехь яра. Цул сов, цара елира БаIаш-Тара-гIала а,

цуьнан аренаш а. Ерриг а ши гIала. ²⁸ Иссарханан тайпано елира гIаланаш: Кхишон а, цуьнан аренаш а, Дубрат а, цуьнан аренаш а. ²⁹ Ярмут а, цуьнан аренаш а, Йейн-Ганим а, цуьнан аренаш а. Йиь гIала елира цара. ³⁰ Ашаран тайпано елира гIаланаш: МишгIал а, цуьнан аренаш а, Iабдани а, цуьнан аренаш а. ³¹ Хьелкхат а, цуьнан аренаш а, Рахьуб а, цуьнан аренаш а. Йиь гIала яра цара елла. ³² Напталан тайпано елира гIаланаш: лурбоьлла нах ловчкьуш йолу Галилай-махкара Кхедаш а, цуьнан аренаш а, Хьамут-Дор а, цуьнан аренаш а, Кхартан а, цуьнан аренаш а. Кхо гIала елира цара. ³³ ГIиршанан тIаьхьенах болчу нахана кхаьчнарг кхойтта гIала а, царна гонах йолу аренаш а яра. ³⁴ Мерарин тIаьхьенах болчу кхечу левихошна а елира гIаланаш. Забулан тайпано дIакъастийра: ЯкхнаIам а, цуьнан аренаш а, Кхартахь а, цуьнан аренаш а, ³⁵ Димна а, цуьнан аренаш а, НахIлал а, цуьнан аренаш а. Йиь гIала. ³⁶ Раабанан тайпано елира Бацар-гIала а, цуьнан аренаш а, ЯхIац-гIала а, цуьнан аренаш а, ³⁷ Кхадимут-гIала а, цуьнан аренаш а, МейпаIат-гIала, цуьнан аренаш а. Цара елларг йиь гIала яра. ³⁸ Гадин тайпанах болчу наха елира гIаланаш: ГалIад-махкахь йолу, шена чохь лурбоьлла нах дIаловчкьу Рамат-гIала а, цуьнан аренаш а, Махьанайм а, цуьнан аренаш а. ³⁹ Кхин а елира Хьешбон-гIала а, цуьнан аренаш а, ЯIзир-гIала а, цуьнан аренаш а. Цара елларг йиь гIала яра. ⁴⁰ Кхаж тасарца Мерарин тIаьхьенах болчу левихошна кхаьчнарг шийтта гIала яра.

⁴¹ Исраилхойн бахамна юкъахь левихойн долахь шовзткъе бархI гIала а, царна гонахара аренаш а яра. ⁴² Цу гIаланашна гонах аренаш яра, хIора гIалин шен латта а долуш.

Исраилхоша шайн мехкан доладар

⁴³ Иштта Везачу Эло, Ша церан дайшна лур бу аьлла, чIагIю йина болу мохк исраилхошна дIабелира. Иза схьа а эцна, цу тIехь баха хевшира уьш. ⁴⁴ Массо а агIор царна синтем белира Везачу Эло, церан дайшка Ша ма-аллара. Исраилхойн мостагIех цьха а царна дуьхьало еш вацара. Везачу Эло церан кара дIабеллера мостагIий. ⁴⁵ Дерриг а Везачу Эло исраилхошна хир ду аьлла диканиг кхочуш ца хуьлуш ца дисира. Дерриг а кхочушхира

ЮшаIа Йорданал дехьара исраилхойн тайпанаш дIахоьцу

22 ¹ Раабанан а, Гадин а тайпанашший, Маннашан ах тайпий тIе а кхайкхина, ЮшаIа елира цаьрга: ² «Везачу Элан ялхочо Мусас тIедиллинарг дерриг а кхочуш а дина аша, ас омра динчул тIаьхьа

массо а даше ла а доьГна. ³ХIара де тIекхаччалц, дуккха а хенахь шайн вежарий дIатесна ца битира аша, Везачу Эло, шун Дала, тIедиллинарг кхочуш а дира. ⁴ХIинца Везачу Эло, шун Дала, синтем белла шун вежаршна, Ша цаьрга ма-аллара. ХIинца, Везачу Элан ялхочо Мусас Йорданал дехьа шайна деллачу латтанаш тIе дIа а гIой, шайн четарш чу юхадерза. ⁵Амма леррина кхочушдан хьовсалаш Везачу Элан ялхочо Мусас шайна делла весеташ а, товрат-хьехам^д а: Веза Эла, шайн Дела, везар а, Цуьнан некъашкахула лелар а, Цуьнан парзаш Iалашдар а, Цунах хоттадалар а, дерриг а шайн дагаца а, синца а Цунна гIуллакх дар а». ⁶Цул тIаьхьа, уьш декъал а бина, дIабахийтира ЮшаIа. Уьш шайн четаршка дIасабекъабелира. ⁷Маннашан тайпанан цхьаьна декъана Башанехь латта Мусас делира, ткъа вукху декъана латта Йорданал дехьа, малхбузехьа, шен вежаршца ЮшаIа делира. Шайн четаршка дIабохуйтуш, цо уьш декъалбира. ⁸ЮшаIа элира цаьрга: «Доккхачу хьолаца юхадобрзуш ду шу шайн четаршка, шуьгахь дуккха а даьхни а, дети а, деши а, цIаста а, эчиг а, тайп-тайпана духарш а ду. Шайн вежаршца екъа мостагIашкара шаьш яккхина йолу хIонс».

⁹Раабанан а, Гадин а тайпанаш а, Маннашан тайпанах ах дакъа а исраилхой болчуьра КанаIан-махкахь йолчу Шилунера дIадахара. Везачу Элан омрица Мусагахула шайна деллачу, ГалIад-махкахь долчу лаьтта тIе бахара уьш.

Йордан-хина уллохь болу сагIа доккху кхерч

¹⁰КанаIан-махкахь, Йорданна уллохь, Раабанан а, Гадин а тайпанаша а, Маннашан тайпанан эха декъо а сагIа доккху боккха кхерч бира. ¹¹Исраилхошна хезира, наха дуйцуш: «Раабанан а, Гадин а тайпанаша а, Маннашан тайпанан эха декъо а КанаIан-махкахь, Йорданна уллохь, сагIа доккху кхерч^д бина, исраилхошна дуьхьал». ¹²Шайна иза хезча, берриге а исраилхой Шилунехь вовшахкхийтира царна дуьхьал тIаьме бовла.

¹³Амма цкъа хьалха исраилхоша ЭлиIазаран кIант волу динан да^д Пайнехьас вахийтира ГалIад-махка, Раабанан а, Гадин а тайпанаш а, Маннашан ах тайпа а долчу. ¹⁴Цуьнца цхьаьна исраилхойх хIора тайпанан тхьамда а вахара. Уьш итт вара, царах хIора а эзарнаш исраилхошна тIехь тхьамда вара. ¹⁵Раабанан а, Гадин а тайпанаш а, Маннашан ах тайпа а долчу ГалIад-махка баьхкина, цара элира: ¹⁶«Везачу Элан дерриге а халкъо а хобтту: „Исраилхойн Далла хьалха хIун зулам ду аша динарг, Везачу Элана тIера дIа а дирзина, шайна сагIа доккху кхерч а бина, Везачу Элан дуьхьал а девлла? ¹⁷Иза бахьанехь Везачу

^{22:16} Карлабаьккхинарг 12:13, 14. ^{22:17} Лелар 25:1-9.

Элан халкъана таIзар дина долу, таханлерчу дийне кхаччалц вай цунах цIандалаза долу ПаIора дина зулам кIезиг дара вайна? ¹⁸ Ткъа шу Везачу Элах дIадирзина тахана! Шу тахана цунна дуьхьал девлла, ткъа кхана Иза дерриг а Исраилан халкъана оьгIазгIур ву. ¹⁹ Шайн долахь долу латта шайна цIена ца хетахь, Везачу Элан долахь долчу лаьтта тIе довла. Цу тIехь Цуьнан деза четар ду. Тхуна юккъехь шайна латта схьаэца, амма Везачу Элана а, тхуна а дуьхьал ма довла, вайн Везачу Далла сагIа доккхург боцург, кхин кхерч а бай. ²⁰ Хьарам динчунна тIера хIума схьа а эцна, зулам динарг Зерахьан кIант цхьа Iахан бен вацара, ткъа оьгIазалла берриг а исраилхошна тIе йобссира. И цхьаь велла ца Iара шен зулам бахъана долуш“.

²¹ Раабанан а, Гадин а тайпанаша а, Маннашан эха тайпано а жоп делира исраилхойн тхьамданашка: ²² «Деланийн Дела ву Веза Эла, Деланийн Дела ву, Цунна хаьа, Исраилан халкъана а хаьийла! Нагахь тхо, дуьхьал а девлла, Везачу Элах дIадоьрзуш делахь, кху дийнахь Цо кхел йойла тхуна! ²³ Нагахь оха сагIа доккху кхерч Везачу Элах дIакъастархьама бинехь, я цу тIехь дийнаташ дагоран а, баьпкан а, бертан а сагIанаш даха бинехь, Везачу Эло Ша таIзар дойла тхуна! ²⁴ Оха иза дина, цхьана хIуманыхь кхоьруш: тIейогIучу хенахь шун кIенташа тхайчаьрга ца алийта: „Шун хIун гIуллакх ду Везачу Элаца, исраилхойн Делаца! ²⁵ Везачу Эло Йорданахь доза дина тхуна а, шуна а юккъехь, Раабанан а, Гадин а тайпанаш: Везачу Элахь шун дакъа дац“. Иштта шун кIенташа тхайнаш Веза Эла лара тIебуьтур бацара. ²⁶ Цундела элира оха, дийнаташ дагоран а, кхин долу а сагIанашна а боцуш, кхерч бер вай ваьшна. ²⁷ Дийнаташ дагоран а, кхин долу а сагIанаш дохуш а, совгIаташ луш а Везачу Элана гIуллакх деш тхо хиларан тхуна а, шуна а, вайн тIаьхьенашна а иза теш хилийта, тIейогIучу хенахь шун кIенташка тхайчаьрга ца алийта: „Везачу Элахь шун дакъа дац“. ²⁸ Оха бохура, нагахь тхоьга а, тхан тIаьхьенашка а тIейогIучу хенахь иштта алахь, оха эр ду: „Везачу Элана леринчу кхерчан кепехь бина кхерч гой шуна? Иза тхан дайша дийнаташ дагоран а, кхечу тайпанан сагIанашна а лерина ца бина, тхуна а, шуна а юкьахь теш хилийта бина“. ²⁹ ТIе ма догIийла, Везачу Элана дуьхьал а девлла, Цунахь дIа а къаьстина, дийнаташ дагоран а, баьпкан а, кхин а сагIанаш даха кхерч бар, вайн Везачу Далла лерина болу, Цуьнан дезачу четарна хьалха боцург».

³⁰ Пайнехьас а, халкъан тхьамданаш а, исраилхойн эзар стагана тIехь болу куьйгалхой а, Раабанан а, Гадин а, Маннашан а тайпанехь болчара ден къамел а хезна, царна резахилира. ³¹ ЭлиIазаран кIанта, динан дас Пайнехьаса, элира Раабанан а, Гадин а, Маннашан а

тайпанашка: «Тахана вайна хии, Веза Эла вайна юкъахь вуйла, хIунда аьлча аша Везачу Элана дуюьхал зулам ца дина, хIинца Цуьнан таIзарх вайн халкъ кIелъхардаьккхи аша».

³² ЭлиIазаран кIант волу динан да Пайнехъас а, халкъан куьйгалхой а Раабанан а, Гадин а тайпанаш долчуьра, ГалIадера, КанаIан-махка, израилхошна жоп дахъаш, юхабаьхкира. ³³ Израилхой реза бара шайна хезначунна, Далла хастам бира цара. Кхин ца дийцира цара, тIамца да-хана, Раабанан а, Гадин а тайпанаш тIехь Iаш болу мохк бохор бу аьлла.

³⁴ Шаьш бинчу кхерчан цIе Теш тиллира Раабанан а, Гадин а тай-панаша, хIунда аьлча иза Веза Эла церан Дела хиларан теш бара.

ЮшаIан весет

23 ¹ Везачу Эло израилхой гонах болчу мостагIех кIелъхарбаьх-начул тIаьхьа дуккха а хан яьлча, ЮшаI, къан а велла, хене вирзинера. ² Берриг а израилхошка схьакхайкхира ЮшаIа: къаношка а, тхьамданашка а, кхелахошка а, куьйгалхошка а. Цо элира цаьрга: «Со хIинца, къан а велла, хене а вирзина. ³ Шуна гина шайн Везачу Дала цу халкъашна динарг, хIунда аьлча шун Веза Дела Ша вара шун дуюьхьа тIом беш. ⁴ Малхбалерчу Йордан-хи тIера малхбузерчу Дуюьненаюккъера хIорда тIекхаччалц долу латта шун тайпанашна да-къошкахь дIаделла ас. Вай хIинцале хIаллакдинчу къаьмнийн а, хIал-лакдаза дисинчу къаьмнийн а латта ас дIаделла шуна. ⁵ Шун Везачу Дала Ша, шуна хьалхара дIа даьхна, дIалохкур ду и къаьмнаш, церан латта шуна дIадалархьама, шун Везачу Дала шуьга ма-аллара. ⁶ Цун-дела, леррина лар а деш, кхочушде Мусан товрат-хьехамийн тептар тIехь дерг дерриг а, цунна тIера цхьа гулч дIаса а ца довлуш. ⁷ Шайна юкъахь дисинчу халкъех дIа ма э, церан деланашка а ма кхайкха, цу деланийн цIарах чIагIонаш а ма е, царна гуллакх а, Ибадат а ма де. ⁸ Шайн Везачу Далла тешаме хила, хIинцалц шаьш ма-хиллара. ⁹ Ве-зачу Эло шуна хьалхара сийлахь а, андий а къаьмнаш дIалаьхкира. Таханлерчу дийне кхаччалц шуна дуюьхьало янъелла цхьа а вац. ¹⁰ Шух цхьаммо эзар стаг дIаэккхаво, хIунда аьлча шун Веза Дела Ша ву шуь-гахьа тIом беш, Ша шуьга ма-аллара. ¹¹ Цундела, хьовсалаш, везалаш шайн Веза Дела. ¹² Нагахь шу, юха а девлла, шайна юкъахь дисинчу халкъех дIакхетахь, аша цаьрца гергарлонаш а тийсахь, захалонаш леладахь, ¹³ хаалаш: шун Везачу Дала дIалохкур дац и халкъаш шу долчуьра. Ткъа уьш шуна гур а, ор а, пIендаршна тIе шед а, бIаьргаш-на чу баI а хилла дIахIуьттур ду. Эххар а шу тIепаза довр ду шун Везачу Дала шайна деллачу исбаьхьчу кху лаятта тIера.

^{23:10} а: Карлабаьккхинарг 32:30; ⁶: Карлабаьккхинарг 3:22.

¹⁴ Массо а адам даха дезачу новкъа волуш ву со хIинца. Шайн дага-ца а, синца а шуна массарна а хаъа, шун Везачу Дала шуна деллачу ваIданех кxочуш ца хуьлуш цхъа а ца диснийла. Уьш дерриг а кxочуш-хилла, цхъа а ца дуьсуш! ¹⁵ Амма, шун Везачу Дала делла массо а ваIда кxочуш-ма-хиллара, Шен кxерамаш а кxочушбийр бу Цо. TIаккха Ша деллачу исбаъхъчу лаьтта тIера Цо тIепаза дойур ду шу. ¹⁶ Нагахъ шайн Везачу Дала кxочушбе аьлла, шайна тIебиллина болу Цуьнца бина барт а бохийна, кxечу деланашна аш Ибадат дахъ, Везачу Элан оьгIазалла юссур ю шуна тIе. TIаккха Везачу Эло шуна деллачу исбаъхъчу лаьтта тIера сихха дIадевр ду шу».

Шехем-гIалахъ ЮшаIа дина весет

24 ¹ Исраилхойн массо тайпанаш а, къаной а, хъаькамаш а, кхелайхой а, тIеховсурш а Шехем-гIалахъ гулбира ЮшаIа. Уьш берриш а Далла хъалха хIиттира. ² Дерриг а халкъе ЮшаIа элира: «Везачу Эло, израилхойн Дала, иштта боху: „Эпрат-хил дехъ дукха хенахъ дуйна Иийна шун дай. ИбрахIиман а, Нахъиран а да TIахъир а Иийна цигахъ. Цара кxечу деланашна Iамал йора. ³ Амма Ас шун да ИбрахIим, хил сехъа а ваьккхина, берриг а КанаIан-маххакула чекхваьккхира. Цуьнан тIаьхъе а кхийтира, цунна Исхъакх а велира, ⁴ Исхъакхана Якъуб а, Iесав а велира. Iесавана СеIир-лам белира тIаьхъалонна. Якъуб а, цуьнан кIентий а Мисар-махка дIабахара. ⁵ Ас Муса а, АхIарон а вахийтира Мисара. Мисархошна тIе дукха цамгарш хийцира Ас. Цул тIаьхъа шу цигара арадехира. ⁶ Шун дай, Мисар-махкара Ас арабаьхча, Эрзийн хIорда тIе баькхира. Цу хенахъ мисархой а шайн Iудалкxашца а, дошлошца а, царна тIаьхъабевлла, Эрзийн хIорда тIе кxечира. ⁷ TIаккха шун дай Везачу Эле маьхъарца кхайкхира. Ас шуна а, мисархошна а юккъе бода баийтира. Юха, царна тIе хIорд а хецна, уьш хIаллакбира. Шун бIаьргашна гина Ас Мисарахъ динарг.

Юха дуккха а хан яьккхира аша яьссачу арахъ. ⁸ Йордан-хил дехъа, малхбалехъа, Iаш болчу эмархойн лаьтта тIе далийра Ас шу. Эмархой шух летча, Ас шун кара дIабелира уьш. Шуна церан латта дисира. Ас хIаллакбира уьш шуна хъалха. ⁹ Муабахойн паччахъ, Ципуран кIант Балакх, гIаьттира тIамца израилхошна дуьхъал. Цо БеIаран кIант БалиIам валавайтира, цуьнга шуна неIалт кхайкxадайта. ¹⁰ Амма Суна ца лиира БалиIаме ладогIа, тIаккха цо шу декъалдира. Иштта Ас

^{24:2} Доладалар 11:27. ^{24:3 а:} Доладалар 12:1-9; ^{б:} Доладалар 21:1-3. ^{24:4 а:} Доладалар 25:24-26; ^{б:} Доладалар 36:8; Карлабаьккхинарг 2:5; ^{в:} Доладалар 46:1-7.

^{24:5} Арадаккхар 3:1–12:42. ^{24:6, 7} Арадаккхар 14:1-31. ^{24:8} Лелар 21:21-35.

^{24:9, 10} Лелар 22:1–24:25.

Балакхах кЕлхъардехира шу. ¹¹ Йордан-хих дехъа а девлла, Ерихоне даьхкира шу. Ерихонан бахархой шух летира. Уьш бара эмархой, перезахой, канаганхой, хьетахой, гиргIашахой, хьаввихой, явсайхой. Амма Ас шун кара дIабелира уьш. ¹² Ас церан эскарш, дохийна, держийра, шул хьалха царна тIе бомозий дахийтича санна. Цара эккхийра шу долчуьра эмархойн ши паччахь. Шун таррашца а, Iедашца а дина дацара иза. ¹³ Аш тIехь къа ца хьегна латта делла Ас шуна, аш ца йина гIаланаш елла, царна чохь Iаш ду шу хIинца. Шаьш йийна йоцчу кемсийн а, зайт-диттийн^д а бошмашкара стоьмаш боу аша“».

¹⁴ КхидIа ЮшаIа элира: «Везачу Элах кхера а кхобруш, цIена а, даггара а Цунна Iамал е. Эпрат-хил дехъа а, Мисарахъ а Iачу хенахъ шайн дайша Iамал йина деланаш дIа а тасий, Везачу Элана бен Iамал ма е. ¹⁵ Нагахъ санна Везачу Элана Iамал ян шайна ца лаахъ, тахана аш къасто деза, шаьш хьанна гIуллакх дийр ду: Эпрат-хил дехъахъ Iаш болчу хенахъ шайн дайша Iамал йинчу деланашна я шаьш церан лаьтта тIехъ Iаш долчу эмархойн деланашна. Ткъа аса а, сан цIийно а Везачу Элана Iамал йийр ю».

¹⁶ Халкъо жоп делира: «ХIан-хIа, оха Веза Эла дIа а тесна, кхечу деланашна Iамал йийр яц! ¹⁷ Веза Эла тхан Дела ву, Цо тхо а, тхан дай а Мисар-махкара, лоллехъ болчуьра, арабаьхна. Цо инзаре хIуманаш кхочушдина тхан бIаьргашна хьалха, схьадогIучу новкъахъ тхо Iалаш а дина, царна юккъехула чекхдовлучу хенахъ, массо а халкъах лар а дина. ¹⁸ Дерриг а халкъаш, шайна юккъахъ кху лаьтта тIехъ Iийна эмархой а болуш, тхо долчуьра дIалаьхкина Везачу Эло. Цундела оха Iамал йийр ю Цунна, хIунда аьлча Иза тхан Дела ву».

¹⁹ ЮшаIа элира халкъе: «Везачу Элана Iамал ялур яц шуьга, хIунда аьлча Иза Веза Эла ву, Цо могуьтур дац шуна низамехъ цахилар а, къинош летор а. ²⁰ Нагахъ Веза Эла дIа а тесна, хийрачу деланашна аш Iамал яхъ, шуна дубхьал а ваьлла, Цо таIзар дийр ду шуна. Хьалха шуьца дика хиллехъ а, Цо хIаллакдийр ду шу».

²¹ Халкъо ЮшаIе элира: «ХIан-хIа, оха Везачу Элана Iамал йийр ю».

²² ЮшаIа элира нахе: «Шу массо а теш ву, Веза Эла Цунна Iамал ян шайна хаьржина хиларх».

Цара элира: «Ву! Тхox массо а теш ву!»

²³ «Делахъ, шайн хIинца болу хийра деланаш дIа а тасий, шайн дегнаш Везачу Элана, израилхойн Далла, тIедерзаде», — элира ЮшаIа.

²⁴ Халкъо элира ЮшаIе: «Тхайн Везачу Далла Iамал а йийр ю, Цуьнга ла а дугIур ду оха». ²⁵ Цу дийнахъ Шехемехъ халкъаца барт а

^{24:11} а: Якъуба 3:14-17; ⁶: Якъуба 6:1-21. ^{24:12} Арадаккхар 23:28; Карлабаьккхинарг 7:20. ^{24:13} Карлабаьккхинарг 6:10, 11.

бина, дан дезарг цунна тЕдиллира ЮшаIа. ²⁶ Дала тЕдиллинарг яздинчу тептар тЕе и дерриг а дIаяздира ЮшаIа. Юха боккха тIулг, схьа а эцна, Везачу Элан цIенна уллохь лаьттахчу ножана кIел охьабиллира цо. ²⁷ Дерриг а халкъе ЮшаIа элира: «ХIара тIулг вайн теш хир бу. Везачу Эло вайга аьлла дерриг а дешнаш кхунна хезна. Шуна дуьхьал а теш хуьлда и тIулг, шайн Далла хьалха шуьга харцдерг ца дийцийта». ²⁸ Юха халкъ дIадахийтира ЮшаIа. Массо а шен-шен цIа, шен декъа тЕе, дIавахара.

ЮшаI а, ЭлиIазар а кхалхар

²⁹ Цул тIаьхьа Везачу Элан ялхо, Нунин кIант ЮшаI, кхелхира. Цуьнан бIе итт шо дара. ³⁰ Шен лаьттан декъа тIехь, ГаIаш-ломана кьилбаседехьа болчу Эпрайман лам тIехь лаьттахчу Тамнат-Серахь цIе йолчу гIалахь, дIавоьллира иза.

³¹ Исраилан халкъо ЮшаI дийна волчу хенахь Везачу Элана Iамал йора. ЮшаI кхелхича, цул тIаьхьа бисина, Везачу Эло исраилхошна дина дика гIуллакхаш гина болу къаной болчу хенахь а йора цара Везачу Элана Iамал.

³² Шехемехь дIайоьхкира исраилхоша Мисар-махкара схьаеана Юсупан даьIахкаш. Уьш дIайоьхкина аре Шехеман да волчу Хьамуран кIенташкара Якьуба эцна яра, бIе дато ачха а делла. Юсупан кIенташна кхаьчна дара и лаьттан дакъа.

³³ АхIаронан кIант ЭлиIазар а кхелхира. Цуьнан кIантана Пайнехьасана Эпраман лам тIехь беллачу гу тIехь дIавоьллира иза.

^{24:30} Якьуба 19:49, 50. ^{24:32} Доладалар 33:19; 50:24, 25; Арадаккхар 13:19; Яхььа 4:5; Векалийн 7:16.

Мехкан куыйгалхой

Дешхьалхе

Мехкан куыйгалхой це йолу тептар Исраилан халкъан историх долчу дийцарех дуьзна ду. Исраил-махкахь Еедал доцуш хиллачу заманах лаьцна ду и дийцарш: халкъ КанаІан-махкана чудогІучу хенах дуьйна, пачхьалкх дІахІутту хан тІекхаччалц. «Мехкан куыйгалхой» це йолчу турпалхойх лаьцна ду и дийцарш. Дукха хьолах тІеман хьаькамаш бара и мехкан куыйгалхой. Уггар гІарабевллачарах цхьаь Шамшон вара. Цуьнан гІуллакхаш дІаяздина ду 13-чу коьрта тІера дуьйна, 16-чу коьртана тІекхаччалц.

Цу тептаран коьрта хьехам иштта бу: Исраилан халкъан кІелхьардалар Далла тешаме хиларца доьзна ду. Ткъа массо а хенах тешам боцуш хиларо бохамна тІедугІу иза. Цул сов, кхин цхьа хьехам а бу цу тептар тІехь: халкъ Далла тешаме а ца хилла, бохам баьлча, Дела даим кийча хилла Шен халкъ кІелхьардаккха, иза, дохко а даьлла, Шена тІе юхадирзича.

ЯхІуда канаІанхошца тІом бо

1 ¹ ЮшаІ кху дуьнен чурьа дІаваьллачул тІаьхьа, Исраилан халкъо Везачу Эле хаттар дира: «Тхуна хьалхаваьлла мила ваха веза канаІанхошца тІом бан?» – аьлла.

² Везачу Эло царна жоп делира: «ЯхІудан тайпанах берш гІур бу. Аса хІара мохк церан кара дІабелла».

³ Шайн вежарий болчу ШимІин тайпане гІо дийхира ЯхІудан тайпано: «Тхан вежарий! Кхаж баларна, вайна хІоранна а латтанаш билгалдаьхна ду. Аша тхуна и латтанаш сьхьадаха а, цу тІехь Іаш болчу канаІанхошца тІом бан а гІо дахь, оха а шуна гІо дийр ду шун латтанаш сьхьадаха». Иштта ШимІин тайпа а, ⁴ ЯхІудан тайпа а цхьаьнна тІамца тІедахара цига. Везачу Эло царна гІо дира канаІанхой а, перезахой а эшо. Безакх олучу гІалахь итт эзар стаг вийра цара. ⁵ Безакхехь дубь-дубьхал кхийтира уьш Адани-Безакхца, цигахь канаІанхой а, перезахой а эшийра цара. ⁶ Адани-Безакх ведда кІелхьарвала гІоьртира, амма кхара, цунна тІаьхьа а бевдда, иза сьха а лаьцна, цуьнан куыйгийн а, когийн а нана-пІелгаш дехира. ⁷ Адани-Безакха элира: «Аса кхузткъе итт паччахьан куыйган а, когийн а нана-пІелгаш дІахедийна, цара сан шуьнна гонахара цуьргаш лехьийна. ХІинца Дала соьца а и гІиллакх хІоттийна». Адани-Безакх Ярушалайме дІавигна, циггахь цуьнан кхалхар а хилла.

ЯхIуд-тайпано Ярушалайм а, Хьеврон а эшайо

⁸ ЯхIудан тIаьхьено Ярушалайм-гIалина дуьхьал тIом бира, иза сьха а яьккхира. Шайн таррашца цара адамаш дайира, ткъа гIала ягийра. ⁹ Цул тIаьхьа уьш лаьмнашкахь а, НегIаб олучу яьссачу арахь а, малхбузехьа болчу гунаш тIехь а бехаш болчу канаIанхошца тIом бан бахара. ¹⁰ ЯхIудан тIаьхье Хьевронехь Iаш болчу канаIанхошца тIом бан яхара (хьалха Хьеврон-гIалин цIе Кхиръят-АрбаI хилла). Цигахь цо Шешай а, Ахьиман а, Талмай а эшийра.

*Дибар-гIала эшор**(ЮшаI 15:13-19)*

¹¹ Цигара бевлча, яхIудхой Дибар-гIалин бахархошна тIелата бахара (Дибар-гIалин цIе хьалха Кхиръят-Сапар хилла). ¹² Килаба элира: «Кхиръят-Сапар эша а йина, иза караерзийначуьнга сайн йоI Iахисат маре дIалур ю аса». ¹³ Килабан вешин Кхеназан кIанта Iотниала и гIала сьхьяьккхира. ТIаккха Килаба цуьнга шен йоI Iахисат маре дIаелира. ¹⁴ Iотниал волчу а яхана, иза тешийра цо, шен дега Килабе латта деха деза аьлла*. Шен йоI вир тIера охьайоьссича, Килаба цуьнга хаьттира: «Хьуна хIун оьшу?»

¹⁵ Iахисата цуьнга элира: «Декъалье со. Яьсса НегIаб-аре ахьа суна елла, хIинца цхьадолу хин хьостанаш а ло суна». Килаба цуьнан дехар кхочушдира: лакхара а, лахара а хин хьостанаш дIаделира цо цунна.

Кхиболу тIемаш

¹⁶ Мусан стунда волчу кхенахочун Итаран тIаьхье, яхIудхошца хурма-диттийн гIалара** дIа а яхана, ЯхIуд-мехкан яьссачу аренга цигахь бехаш болчу нахана юкъахь Iен дIаяхара. И меттиг яра Iарод-гIалина генахь йощуш. ¹⁷ ЯхIудхой шимIахошца цхьаьна Цепат-гIалахь бехаш болчу канаIанхошна тIелетира, ерриг гIала йоха а еш. Цундела тиллина цу гIалин цIе Хьорма аьлла (иза «йохар» бохург ду). ¹⁸ ЯхIудхоша иштта Iази-гIала а, Ашкхилун а, Iекхран а царна гонах долчу латтанашца цхьаьна сьбаехира. ¹⁹ Веза Эла ЯхIуд-тайпанехьа вара, цундела цуьнга лаьмнаш а сьхададелира, амма шерачу аренгахь болу бахархой цуьнга къар ца лора, хIунда аьлча цаьргахь аьчка гIудалкхаш

* 1:14 *Iотниал волчу а яхана, иза тешийра цо, шен дега Килабе латта деха деза аьлла* – Грекийн гочдар тIехь: *Iотниал волчу яхача, иза шен дега Килабе латта деха деза аьлла, тешийра цо.*

** 1:16 *Хурма-диттийн гIала* – иза Ерихон-гIала ю.

яра. ²⁰ Мусас ма-аллара, Килабе Хъеврон дІаелира, ткъа цо Іаьнакхан кхо кІант цигара лаьллина дІавахийтира. ²¹ Амма бен-яманхошка Јрушалаймаера явсайхой дІа ца лахкабелира. Уьш хІинца а Јрушалаймехь Бен-Јаманан тІаьхьенна юкъахь бехаш бу.

Јусупан тІаьхьено Бетал-гІала эшор

²² Јусупан тІаьхье Бетал-гІалина тІелетира. Веза Эла цаьрца вара. ²³ Јусупан тІаьхьено нах бахийтира, Бетал-гІалина таллам бе аьлла (хьалха цу гІалин цІе Луз хилла). ²⁴ Тергам беш болчарна, цу гІалара ара а ваьлла, схьавогуш цхьа стаг гира. Цара цуьнга элира: «ГІалина чувобдуш йолу меттиг схьагайта тхуна. Оха цхьана а тайпана бохам бийр бац хьуна». ²⁵ Цо царна гІалина чу муха ваха веза гайтира. Јусупан тІаьхьенах болчара цу гІалара бахархой, шайн тарраш детташ, байира. Ткъа и стаг а, цуьнан доьзал а маьрша дІабахийтира. ²⁶ Иза, хьетахойн латта долчу дІа а вахана, ваха хиира. Цо кхоьллина ю Луз цІе йолу гІала. И цІе хІинца а йокхуш ю.

Махкара ара ца дахаделла къаьмнаш

²⁷ Цхьаболу канаІанхой Байт-Шан, ТаІнак, Дор, ИбалІам, МагІида олучу гІаланашкахь Іаш бара. Маннашан тІаьхьенах болчаьрга уьш цигара ара ца бахабелира. КанаІанхой цигахь баха бисира. ²⁸ Исраилан халкъ, са чу а деана, дІахІоьттича, цара канаІанхошка шайна белхаш байтира. Цара уьш дІа а ца лаьккира.

²⁹ Эпрайман тайпанан а ницкъ ца кхечира ГІазарахь бехаш болу канаІанхой цу лаьтга тІера дІабаха. Эпрайман тІаьхьенца цхьаьна уьш цигахь баха бисира.

³⁰ Забулан нехан а ницкъ ца кхечира Кхитрунахь а, НахІлалахь а Іаш болу канаІанхой дІабахийта. Шайн латтанаш тІера дІа а ца бахабелла, Забулан тІаьхье йолчохь бехаш бара уьш, шаш, кхузахь болх бе аьлла, дІахІиттийнехь а.

³¹ Ашарарчу халкъо а дІа ца лаьккира Іакхора а, ЦІаданера а, Ахьабара а, Ахзибара а, Хьелбара а, Апикхара а, Рахьубара а бахархой. ³² Ашаран некъий цу махкара болчу канаІанхошца бехаш Іаш бара, хІунда аьлча уьш цаьрга цигара дІа ца лахкабелира.

³³ Напталан наха а ца лаьккира дІа Байт-Шамашера а, Байт-Іанатара а бахархой. Уьш царна юкъахь баха хевшира, цаьрга шайна хьалхара болх а бойтуш.

^{1:20} Јкъуба 15:13, 14. ^{1:21} Јкъуба 15:63; Дауд 5:6; 1 Шерашкахь 11:4. ^{1:27, 28} Јкъуба 17:11-13. ^{1:29} Јкъуба 16:10.

³⁴ Эмархоша Данан тайпанан нах лаьмнашка баха ховшийтира. Цара уьш шерачу аренга охьабовла ца буьтура. ³⁵ Эмархоша сацам бира Хьерас-лам тIе баха ховша – Айлонехь а, ШаIалбанахь а. Амма тIаьхьо Юсупан тIаьхье чIагIъелла дIахIоьттича, цара эмархошка а шайна болх бойтура.

³⁶ Эмархойн лаьттан доза Акхрабайм цIе йолчу ламанан Иинна тIера СилаIана тIекхачалц Iуьлуш дара.

Везачу Элан Малик Бухимехь

2 ¹ Галгалара Бухиме а деана, Везачу Элан Малико элира: «Мисар-махкара ара а даьхна, Айса шун дайшна ваIда¹ динчу лаьтта тIе схьадалийна Аса шу. Цу хенахь Аса элира: „Айса шуьца бина болу барт Аса цкъа а бохор бац. ² Ткъа шун а, кху лаьтта тIехь Iаш болчу нахаца барт а хилла, Iан йиш яц. Аша церан сагIа доккхуш йолу меттигаш хIаллакьян еза“. Амма аша Сан дешнашка ла ца дуйгIира. ХIунда дина аша иза? ³ Ткъа хIинца Аса шуьга боху: „Аса и нах шун лаьтта тIера дIалохкур бац. Уьш шуна мостагIий хилла дIахIуьттур бу, ткъа церан харцделанаш шуна гур хилла дIахIуьттур бу“». ⁴ Везачу Элан Малико шайга аьлла долу дешнаш дIахезча, Израилан халкъ доьлхуш дIахIоьттира. ⁵ Цундела ю цу меттиган цIе Бухим (иза «доьлхурш» бохург ду). Цигахь цара Везачу Элана сагIанаш дехира.

ЮшаI кхелхинчул тIаьхьа хилларг

⁶ ЮшаIа исраилхой дIасабахийтира. ХIора исраилхо шен-шен доьзалан латта доладаккха дIавахара. ⁷ ЮшаI дийна мел ву, Везачу Элана гуллакх деш схьадеара Израилан халкъ. ЮшаI кхелхинчул тIаьхьа а, Везачу Эло Израилан халкъан дуюхьа динарг гина болу къаной коьртехь болчу хенахь а Цунна гуллакх деш схьабаьхкира уьш. ⁸ Везачу Элан лай волу Нунин кIант ЮшаI дIакхелхира шен бIе итт шо долчу хенахь. ⁹ Израилан халкъо иза шен лаьтта тIехь Тамнат-Хьарасехь дIавоьллира. Иза яра Эпрайман лаьмнаш долчохь болчу ГаIаш-ломана къилбаседехьара йолу меттиг. ¹⁰ И массо а тIаьхье дIаяьлча, царехь схьабевлла нах тIекхира. Царна Веза Эла а ца везара я Израилан халкъана Цо дина долу гуллакх а ца хаьара.

Израилан халкъ Везачу Элана Iубадат дечуьра сацар

¹¹ ТIаккха Везачу Элана зуламе хеташ долу хIуманаш шайгара дуйлуьйтура исраилхоша, БаIал-деланашна Iамал а еш. ¹² Израилан халкъо Везачу Элана, шайн дай Мисар-махкара арабаьхначу Далла, букь

^{2:2} Арадаккхар 34:12, 13; Карлабаьккхинарг 7:2-5. ^{2:9} Якьуба 19:49, 50.

берзийра. Уьш шайна гонах долчу халкъийн харцделанашна гУллакх дан буйлабелира. Цара Веза Эла шайна чЮгIа оьГIазвахийтира. ¹³ Израилан халкъ, Везачу Элана тIаьхьара дIа а даьлла, БаIал а, Iаш-тарт^д а цIераш йолчу харцделанашна тIаьхьахIиттира. ¹⁴ Веза Эла Израилан халкъана чЮгIа оьГIазвахана вара. Цундела Цо уьш талорхойн кара дIабелира, церан мостагIашка уьш эша а байтира. Цундела Израилан халкъ мостагIашна дуьхьал ца латтаделира. ¹⁵ Израилан халкъо миччахь тIом бича а, иза эшна хуьлура, хIунда аьлча, Ша ма-аллара, Веза Эла царна дуьхьал вара. Цундела Израилан халкъ чЮгIа балехь дара.

¹⁶ Везачу Эло царна мехкан куыйгалхой хоржура. Цара уьш талораш деш лелаш болчарах ларбора. ¹⁷ Амма халкъо цаьрга а ла ца дугIура. Кхечу деланашна тIе а дирзина, царна корта а бетташ, лелара Израилан халкъ. Шайн дайша Везачу Эло бохург а деш, цара дIакхехьначу некъа тIера сихха дIадаьллера адам. ¹⁸ Юх-юха а Везачу Эло царна мехкан куыйгалхо воуйтура. Иза Ша вара цу куыйгалхошца, цаьргухула халкъ кIелхьара а доккхура Везачу Эло. Царна ницкъ беш, церан узарш хазарна, къинхетам бора Везачу Эло царах. ¹⁹ Амма мехкан куыйгалхо кхелхина воллушехь, халкъ юха а шайн дайша чул а чЮгIа къинош лето долалора, харцделанашна корта а бетташ. Израилан халкъ, чЮгIа юяхьадаьлла, шаьш дIахьош болчу харцнекъана тIера дала лууш дацара. ²⁰ Веза Эла чЮгIа оьГIазвахара Израилан халкъана. Цо элира: «И халкъ, Аса шайн дайшца бина болу барт бохош, схьадогIуш ду, цо Соьга ла ца дугIу. ²¹ ЮшаI веллачул тIаьхьа цо кхузахь тIаьхьадитина кхидолу къаьмнаш хIинцачул тIаьхьа дIакъехкор дац Ас, израилхошна некъ боккхуш. ²² Израилан халкъ зерхьама, Аса и къаьмнаш шаьш долчохь дуьтур ду. Со хьожур ву Везачу Эло шайна гайтинчу некъа тIехула дIадаха и къам доьналла долуш дуйла, шайн дай ма-хиллара». ²³ Везачу Эло и къаьмнаш шаьш долчохь дитира, дIа ца лохкуш, ЮшаIан кара а ца дахийтира.

Лаятта тIехь дисина къаьмнаш

З ¹Цхьадолу къаьмнаш цу лаятта тIехь а дитина, цкъа а канаIанхойн махкахь тIом база болу израилхой зен лууш хилла Веза Эла. ²Цо иштта динера, Израилан халкъан тIаьхьенах тIом база болчарна тIеман гУллакх карадерзийтархьама. ³Везачу Эло цу лаятта тIехь дитинчу къаьмнийн цIераш хIорш ю: пIелаштамхойн пхеа гIалин волу пхи куыйгалхо а, массо а канаIанхой а, цIаданхой а, Ливанун-лаьмнашкахь БаIал-Хьермон-лам болчуьра дуьйна Хьаматан лаьмнийн дехьадовларан меттигна тIекхаччалц бехаш болу хьаввихой а. ⁴И къаьмнаш дитина хилла цаьргухула израилхой зерхьама, цара Везачу

Эло Мусагахула шайна тЕдиллинарг кхочушдойла хьожуш. ⁵ Иштта исраилхой бехаш Iаш хилла канаIанхошний, хьетахошний, эмархошний, перезахошний, хьаввихошний, явсайхошний юкьахь. ⁶ Церан зудабераш шайна маре а далош, шайн зудабераш церан кIенташка маре дIа а дохуйтуш, церан деланашна гIуллакх а деш, Iаш хилла уш.

Мехкан хьалхара куьйгалхо волу Iотниал

⁷ Везачу Элана зуламе хеташ долу хIуманаш шайгара дуйлуьйтура исраилхоша. Шайн Веза Дела виц а вина, БаIал а, Iаштарт^д а цIераш йолчу харцделанашна Iибадат дора цара. ⁸ Веза Эла обгIазвахара Исраилан халкъана. Цундела Цо иза Арам-махкарчу паччахьан Кушан-Рашхьатайман кара дIаделира. БархI шарахь Iийра Исраилан халкъ Кушан-Рашхьатайман куьйга кIелахь. ⁹ Tпаккха Исраилан халкъ Везачу Эле орца дохуш дIахIоьттира. Цундела Везачу Эло Килабан жимах волчу вешин Кхеназан кIант Iотниал вахийтира цига. Цо исраилхой кIелхьара а бехира. ¹⁰ Везачу Элан Са охьадоьссинера Iотниалана тIе, иза Исраилан мехкан куьйгалхо хилла дIахIоьттира. Иза тIом бан аравелира. Ткъа Везачу Эло цуьнан кара Араман* паччахь волу Кушан-Рашхьатайман дIавелира, цундела Iотниала цунна тIехь толам а баьккхира. ¹¹ Шовзткъа шарахь машар лаьттира цу лаьтта тIехь. Цул тIаьхьа Кхеназан кIант Iотниал кхелхира.

Мехкан куьйгалхо волу АхIуд

¹² Исраилхой юха а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш лело буйлабелира. Цундела Везачу Эло муабахойн паччахь волчу IегIлонна** Исраилан халкъана дуйхалхIотта ницкъ белира. ¹³ Цо, Iамалекххой а, Iамминхой а ша волчу схьа а гулбина, царца цхьаьна исраилхой эшийра, хурма-диттийн гIала кара а ерзош. ¹⁴ Муабахойн паччахь волчу IегIлонан куьйга кIелахь хилира исраилхой берхIитта шарахь.

¹⁵ Халкъо юха а Везачу Эле, мохь бетташ, орца дехира. Ткъа Везачу Эло Бен-Яманан тайпанах волчу Герин кIант АхIуд вахийтира Исраилан халкъ кIелхьардаккха. Иза ша гезолг^д вара. Исраилан халкъо АхIуд вахийтира муабахойн паччахь волчу IегIлонна совгIаташ эцна. ¹⁶ Цо шена, цхьа дол еха а йолуш, шинна а агIор ира а йолуш, шашта кечийнера. И шашта цо шен бедаршна бухахь аьтту хаьн тIехь дIаийхкинера. ¹⁷ АхIуд, совгIаташ а эцна, муабахойн паччахь волчу вахара. IегIлон ша чIогIа зорьтала стаг вара. ¹⁸ СовгIаташ дIаделлачул тIаьхьа, АхIуда уш схьадахьаш шеца баьхкина болу нах дIабахийтира.

* 3:10 *Арам-мохк* – иза хIинцалерачу Сири-мехкан цхьа дакъа хилла.

** 3:12 *IегIлон* – и цIе «берстина етт» бохург ду.

¹⁹ Галгалахь лаьтгаш болчу тІулган цІушна уллохула дІавоьдуш волчуьра юха а вирзина, цо паччахье элира: «Паччахь, сан хьобга кьайлаха ала дезаш хІума ду».

«ЛадогІалаш! ДІате!» — элира паччахьо. Цунна гІуллакх деш болу массо а нах арабевлира.

²⁰ АхІуд паччахь волчу чувахара. ІегІлон шийлачу лакхарчу цІа чохь Іаш вара. АхІуда цуьнга элира: «Делера дош ду сан хьобга дІаала дезаш». Паччахь шен гІанта тІера хьалагІаьттира. ²¹ АхІуда аьтту хаьн тІехь кхозуш йолу шаьлта, аьрру куьйгаца схьа а яьккхина, паччахьан гайх чекхьяьккхира. ²² Шаьлта, ираллина тІаьххье мукь а хьуллуш, кІорга чуяхнера. Паччахьан гай чохь йолчу махьарша шаьлтанан мукь кьайлабаьккхинера. Цундела АхІуда шаьлта ша йолччохь йитира. Чов йинчу меттехула чуьйраш араевлира. ²³ АхІуд ученехула аравелира, шена тІаьхьара лакхарчу чобнан неІарш дІа а кьовлуш. ²⁴ Иза араваьллачул тІаьхьа, ІегІлонан ялхой схьабаькхира. НеІ дІакъевлина шайна гича, цара элира: «Шен гІуллакх дан сецна хир ву иза шийлачу цІа чохь». ²⁵ Ялхой собардеш дуккха а Іийра, амма лакхарчу цІийнан неІ цхьаммо а схьа ца йиллира. ДогІа схьа а эцна, неІ схьайиллира цара. Лаьтахь велла Іуьллуш волу шайн олахо гира царна.

²⁶ Ялхой паччахь араваларе хьобжуш лаьттинчу юкьана АхІуд кьайлавелира. ЦІушна уллохула тІех а ваьлла, иза СаІирахь кІелхьарвелира. ²⁷ Цига схьа а веана, Эпрайман лаьмнашкахь коьман маІа лекхира АхІуда. Цу маІан аз шайна хезча, Исраилан халкъ схьагулделира. АхІуд хьалхаваьлла а волуш, уьш лаьмнаш тІера охьабиссира. ²⁸ АхІуда цаьрга элира: «Суна тІаьхьахІитта! Везачу Эло шун мостагІий болу муабахой эшо ницкъ белла шуна». Халкъ АхІудана тІаьхьахІоьттира. Цуьнца цхьаьна цара Йордан-хи тІехула муабахойн махка дехьаволийла схьалецира, цхьа а стаг дехьа а ца волуьйтуш. ²⁹ Цара итт эзар нуьцкъала, тоьллачу дегІахь волу муабахо вийра, цхьа а кІелхьара ца волуьйтуш. ³⁰ Иштта цу дийнахь исраилхоша шайн караберзийра муабахой. Дезткъа шарахь машар лаьттира цу лаьтта тІехь.

Мехкан куьйгалхо волу Шамгар

³¹ Цул тІаьхьа кхин а цхьана стага кІелхьардаьккхира Исраилан халкъ. Иза вара Іанатин кІант Шамгар. Цо стерчашна тухуш йолчу гІожаца ялх бІе пІелаштамхо вийра.

Мехкан куьйгалхо йолу Дебира

4 ¹ АхІуд веллачул тІаьхьа а исраилхой юха а Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш лело буйлабелира. ² ТІаккха Везачу Эло канаІанхойн паччахьна Ябинна кара схьаделира Исраилан халкъ.

Ябин Хьацорахь паччахьалла деш вара. Цуьнан тIеман куьйгалхо вара Хьаршат-Гойимахь вехаш волу Сисра. ³ Сисрин эчигах йина исс бIе гIудалкх яра. Цо ткъа шарахь чIогIа хьийзийра Исраилан халкъ. Цундела исраилхой юха а Везачу Эле, мохь бетташ, орца даха буйлабелира.

⁴ Цу заманчохь Исраилан мехкан куьйгалхо яра шеца пайхамаралла долуш йолу Дебира. Иза Лапдатин зуда яра. ⁵ Иза Дебирин хурмин диттана кIелахь охьахуура. И дитт Раминий, Бетал-гIалиний юккъехь, Эпрайман лаьмнашкахь лаьгташ дара. Дебира йолчу исраилхой богу-ра цуьнга шайна юкъахь кхел яйта. ⁶ Дебирас, Наптал-махкарчу Кхедашара Аби-НуIаман кIант Баракх ша йолчу схьа а кхайкхина, цуьнга элира: «Исраилан халкъан Везачу Дала хьуна тIедуьлуу: „Ваха а гIой, Напталинний, Забуланний тIаьхьенах волу итт эзар стаг вовшах а тохий, уьш Табур-лам тIе дIабига. ⁷ Ткъа Аса Къишун-хи йисте Ябинан эскаран куьйгалхо волу Сисра а, цуьнан гIудалкхаш а, эскар а, цига дIа а далийна, хьан кара дIалур ду“».

⁸ Баракха Дебирига элира: «Хьо соьца ягIахь, со цига гIур ву, ца ягIахь, гIур вац».

⁹ Дебирас цуьнга элира: «Со-м йогIур ю хьоьца, амма хаалахь: Сисра эшийначул тIаьхьа халкъо сий деш верг хьо хир вац хьуна. Везачу Эло зудчуьнга эшавойтур ву Сисра». Дебира Баракхца Кхедаш-гIала дIаяхара. ¹⁰ Баракха Забулан а, Напталан а тIаьхьенах болу нах Кхедаше схьакхайкхира. Итт эзар стаг тIаьхьахIоьттира цунна. Дебира а яхара цуьнца.

¹¹ Цигахь, Хьебар цIе а йолуш, кхенахойх волу цхьа стаг вара. Иза шен халкъах дIакъаьстинера. (Кхенахой Муса-пайхамаран стунваша волчу Хьабабан тIаьхьенах бу). Хьабаба шен четар Кхедашана уллохь йолчу ЦаIнаним цIе йолчу меттехь ножан хьунна уллохь дIахIоттийнера.

¹² Сисрина хиира, Аби-НуIаман кIант Баракх Табур цIе йолчу лам тIе ваьллийла. ¹³ Шен эчигах йина йолу исс бIе гIудалкх схьа а ялийна, шен халкъ а схьа а кхайкхина, уьш Хьаршат-Гойимара Къишун-хи долчу дIахьажийра цо.

¹⁴ Дебирас Баракхе элира: «Тахана Везачу Эло Сисра эшо ницкъ лур бу хьуна. Вало, Веза Эла хьуна хьалхаваьлла хир ву». Баракх, шеца итт эзар стаг а волуш, Табур-лам тIера охьавоьссира. ¹⁵ Баракха туьраца беш болчу тIамехь Сисра а, цуьнан гIудалкхаш тIехь болу нах а бохийна хьовзийра Везачу Эло. Царна ца хаьара, шашь хIун дан деза. Ткъа Сисра, гIудалкха тIера охьа а воьссина, гIаш ведда дIавахара. ¹⁶ Сисрин гIудалкхашна а, эскарна а тIаьхьавелира Баракх. Цара уьш Хьаршат-Гойиме кхаччалц, лаьккина, дIабигира, дийна цхьа а стаг ца вуьтуш.

¹⁷ Сисра Хьебаран зудчун ЯIалан четар долчу ведда схьавеара. Хьебар ша кхенахо вара, ткъа цуьнан цIа хьацорхойн Ябин-паччахьца

бертахь Iаш дара. ¹⁸ ЯIал Сисрина дуьхьал араелира. Цо цуьнга элира: «Чувола со йолчу, сан эла. Кхера а ца кхоьруш, чохьхавала». Сисра цуьнан четар чу велира. ЯIала цунна тIе шаршу тесира. ¹⁹ Сисрас цуьнга элира: «Со чоIоIа хьагвелла. Суна жимма хи лохьа». ЯIала, шура чохь йолу пIаьлдиг^д схьа а баьстина, цуьнга шура а малийтина, цунна юха а тIе хIума тесира. ²⁰ Сисрас ЯIале элира: «Четарна чувогIийла долчу дIа а хIоттий, цхьаммо хьайга: „Кхузахь цхьа а стаг вуй?“ – аьлла, хаттар дахь, „Вац“ – алий, жоп лолахь».

²¹ ЧоIоIа кIадвелла волчу Сисрина наб кхийтира. ЯIал, четар чоIаIдеш тухуш йолу дечиган хьостам а, варзап^д а схьа а эцна, меллаша цунна тIе яхара. Сисра лаьттаг дIа а тухуш, лергьагIонна тIе варзап а тоьхна, дечиган хьостам чекхбаьккхира цо. Иза велира. ²² Сисра лохьуш лелаш волу Баракх ЯIалан четарна тIе кхечира. Цунна дуьхьал ара а яьлла, ЯIала элира: «Чувола, аса гойтур ву хьуна ахьа лохьуш верг». Баракх чохьхаваялча, цунна гира, лергьагIонах боллуш хьокха а болуш, велла Iуьллуш волу Сисра.

²³ Цу дийнахь Везачу Эло Исраилан халкъана хьалхажь эшийра кана-Iанхойн паччахь волу Ябин. ²⁴ Исраилан халкъ де дийне мел дели а ницкъ алсамболуш лаьтташ дара, цара Ябин хIаллаквина дIаваккхалц.

Дебирин назма

5 ¹ Сисра вийначу дийнахь Дебирассий, Аби-НуIаман кIанта Баракхий хIара назма элира:

- ² «Исраилхойн баьччанаш хьалхабевлла арабовларна а,
халкъ лараме хьалагIаттарна а,
хаставе Веза Эла!
- ³ ЛадогIалаш, паччахьаш!
Тергаме хилалаш, хьалдолу нах!
Хьуна дIаолу аса хIара назма, ва Веза Эла.
Исраилан халкъан Везачу Далла хастам а бо ас.
- ⁴ Веза Эла, Хьо, СеИирера ара а ваьлла,
Эдоман аренгахула схьавогIучу хенахь,
латта дегош дара,
стигалш тIадамаш ледош яра,
мархаш догIа Iенош яра.
- ⁵ Лаьмнаш дегош дара Везачу Элана хьалхажь,
ур-атталла хIара Синай-лам а бегабора
Исраилан халкъан Везачу Далла хьалха.

- 6 Ианатин кІант Шамгар паччахьалла деш волчу хенахь а,
ЯІалан заманашкахь а
некъахой шайн эмкалийн ковранашца юьстахчу
некъашкахула лелара,
ткъа некъаш даьсса дара.
- 7 Исраилан махкахь йолчу ярташкахь кхин ца Іийра,
со, Дебира, гІатталц, ца Іийра цигахь нах,
Исраилан халкъан нана со хилла дІахІотталц.
- 8 Уьш керлачу деланашна тІаьхьахІиттича,
гІалин кевнна улло тІом беана схьакхечира.
Шовзткъа эзар стаг шена юкъахь а волуш долчу Исраилан
эскарехь
я турс^д а, я гоьмукъ^д а ца карийра.
- 9 Исраилан мехкан куьйгалхой, сан дог шуьца ду.
Шен даго ма-хьобхху, халкъана юкъара
хьалагІевттинчаьрца ду.
Хастам хуьлийла Везачу Элана!
- 10 КІайн варраш тІехь дІадоьлхурш а,
нуьйра тІехь хиьна Іийраш а,
гІаш дІадоьлхурш а,
ойла елаш Везачу Эло диначун!
- 11 Руйитанахь бежанаш схьагуллучохь хезаш ду адамийн аьзнаш.
Цигахь Везачу Элан нийсачу толамашна хастам беш бу,
Исраилан махкара Цуьнан халкъо баьккхинчу толамашна:
Хьала а гІаьттина, Везачу Элан халкъ гІалин кевнашна
тІедахара.
- 12 ХьалагІатта, Дебира, хьалагІатта!
Хьайн назма дІаала!
ХьалагІатта, Аби-НуІаман кІант Баракх,
шайна йийсар динарш схьалеца!
- 13 ТІаккха халкъ Сарид-юьрта охьадоьссира, куьйгалхошна
дуьхьал.
Везачу Элан халкъ соьца цхьаьна майрачарна дуьхьалделира.
- 14 Іамалекхахь орамаш хилларш Эпрайм-махкара схьабогІура,
ва Бен-Яманан тайпа, хьобца болу нах хьуна тІаьхьа
хІиттина.
Макир волчуьра схьабогІура куьйгалхой,
Забулан тІаьхьенан хьаькамаш а схьабаьхкина.
- 15 Иссарханан элий а Дебирица бара,
Иссарханан тайпа иштта Баракхца дара.
Цунна тІаьхьа тогІи чу араделира иза.

- Раабанан тайпанна юкъахь
 доккха дар-дацар дара лаьтташ.
- 16 ХIунда Ia хьо гIотанашна юкъахь хиьна,
 бажа Юьхуш ла а доьгIуш?
 Раабанан тIаьхьенна юккье
 даккхий дар-дацарш ма деана.
- 17 ГалIадара халкъ Йордан-хил дехьа дисира.
 Ткъа Данан тайпа хIунда дисира хинкеманашца?
 Ашаран тайпа хIордан йистехь дисира,
 йисте догIийла йолчоьхь.
- 18 Амма Забулан а, Напталан а халкъаша,
 шайн дахар ца кхоош, лаьмнашкахь тIом бира.
- 19 Паччахьаш вовшахлата схьабаьхкира,
 канаIанхойн паччахьаша тIом бира.
 ТаIнакахь, МагIиддан хиш долчоьхь, и хилла,
 амма дато хIонс ца кхечира царна цигара.
- 20 Стигалара седарчий а дара вовшахлеташ.
 Уьш шайн некъашкахь Сисрица тIом беш дара.
- 21 Къишун-хино дIабаьхьира уьш.
 Чехка доьдуш долу хи ма ду иза.
 Сан са, нуьцкъала хьалхадалий, дIагIо!
- 22 ТIаккха Сисрин говрийн бергаш схьайогIуш яра,
 цара ден татанаш схьахезаш дара.
- 23 „НеIалт хуьлда Мераз-Галина, –
 элира Везачу Элан Малико, –
 Билггал неIалт хуьлда цуьнан бахархошна,
 цара Везачу Элана гIо ца дарна,
 шайн майрачу тIемалошца цхьаьна“.
- 24 Декъала хуьлда кхенахо волчу Хьебаран зуда ЯIал!
 Четарш чохь бехаш болчу зударшна юкъахь декъала
 хуьлда иза!
- 25 Сисрас мала хи дехча,
 цо цунна шура елира.
 Элашна хьалхахь лелош болчу кедат чухьра схьа а йобттина,
 мустьелла шура елира.
- 26 Шен четар чухьра ара а яьлла,
 хьокха схьа а эцна,
 аьтту куьйга варзап^д схьайцира цо.
 И хьокха Сисрин лергьагIонах чехкхьабккхира цо.

- 27 Цуьнан когаш тIе а тевжина,
иза циггахь вожна Iуьллуш вара.
Цуьнан когаш тIе таьIинчохь
валар а хилира цуьнан.
- 28 Корах арахьобжуш яра Сисрин нана.
Цо елхарца хьаттира: „Сан кIентан гIудалкх хье хIунда елла?
ХIунда ца хеза цуьнан говрийн бергийн тата?“
- 29 Хьекъал долуш болчу цуьнан ялхоша жоп лора цунна,
цо ша-шена ма-даллара:
- 30 „Схьахетарехь, уьш, хIонс а карийна, шайна юкъахь иза
йобкьуш хир бу.
ТIемалоша хIораммо а шайна цхьаь я ши йоI
схьаобцуш хир ю.
ХIонс юкъара бес-бесара бедарш Сисрас шена схьахоржу.
ХIонс юкъара бес-бесара юьйцина цхьа бедар а,
бес-бесара тир яьккхина ши бедар а хIонс яьккхинчун
коча уллу“.
- 31 Иштта хIаллакхуьлийла Хьан берриг а мостагIий, Веза Эла!
Ткъа Хьо везаш берш, шен нуьцкъаллица схьакхетта бо-
гIуш болу малх санна, ницкъ болуш хуьлийла!»
Шовзткъа шарахь лаьтта тIехь машар лаьттира.

Мехкан куьйгалхо волу ГадIан

6¹ Исраилан халкъ юха а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIулла-
кхаш лело доладелира. Цундела Везачу Эло уьш ворхI шарна
маданхойн кара дIабелира. ² Исраилхошца чIогIа къиза бара мадан-
хой. Шайш маданхойн баланах кIелхьардаха, исраилхоша лаьмнаш
юккъехь къайлах йолу меттигаш а, хьехаш а, чIагIийна меттигаш а
лехира шайна. ³ ХIоразза а исраилхоша хIума дIайийча, маданхой а,
Iамалекхахой а, иштта малхбалехьа Iаш долу къаьмнаш а, схьа а до-
гIий, царна тIелетара. ⁴ Церан четарш Исраилан лаьтта тIехь лаьт-
таш дара, цара дIайийна мел йолу хIума Iази-гIалина тIекхаччалц
йолчу меттигашкахь хIаллакIора, исраилхошна я уьстагI а, я сту а, я
вир а ца юьтуш. ⁵ Маданхоша, Исраилан лаьтта тIе а баьхкина, ци-
гахь шайн четарш дIахIитгийра. Цара шайца шайн доьзалш а, шайн
бежанаш а схьадалийнера. Уьш, цIоз санна, дукха бара, церан эм-
калш а ягар ца яллал дукха яра. Цу лаьтта тIе а баьхкина, цара массо
а хIума хIаллакдинера. ⁶ ЧIогIа къийделира Исраилан халкъ мадан-
хоша дина зенаш бахьанехь. Исраилан халкъо, мохь туххуш, Везачу
Эле орца дехира.

⁷ Израилхоша шайна маданхоша дина зенаш бахьана долуш Везачу Эле гЮо дехча, ⁸ Везачу Эло уьш болчу пайхамар вахийтира. Израилан халкъе пайхамаро элира: «Израилан халкъан Везачу Дала шуьга боху:

„Мисар-махкара шу арадаьхнарг Со ву.

Лоллин цIа чуьра арадехира ас шу.

⁹ Мисархойх шу паргIатдехира Ас,
кхузахь шуна ницкъ беш болчу массеран карара кIелхьар-
дехира.

Шуна уллора уьш дIа а лаьхкина,

церан латта шуна дIаделира Аса.

¹⁰ Ас шуьга элира: ‘Со ву шун Веза Дела. Iамал ма елаш шаьш Iаш долчу эмархойн лаьтгара деланашна’. Амма аша ла ца дуьйгира Сан озе“».

ГадIан куьйгалхо дIахIомтар

¹¹ Везачу Элан Малик^д деара ГадIан цIе йолу цхьа стаг волчу. Малик, схьа а деана, Iапру йолчохь лаьтгаш долчу ножан дитта кIелахь охьахиира. И дитт, Абу-Iезаран тайпанах а волуш, Юаш цIе йолчу цхьана стеган дара. Юаш ГадIанан да вара. Цу хенахь ГадIан кемсийн мутт схьадоккхуш йолчу меттехь кIа цIандеш вара, иза маданхойх кьайладаккхархьама. ¹² ГадIанна хьалха дIа а хIобьтина, Везачу Элан Малико цуьнга элира: «Веза Эла ву хьобца, майра кьонах!»

¹³ ГадIана жоп делира: «Сан эла! Веза Эла вайца велахь, вайна оццул зенаш хIунда хилла? Вайн дайша схьадийцина долчу массо а инзаречу гIуллакхашна хIун хилла теша? Цара ца дуьйцура те, Везачу Эло шаьш Мисар-махкара арадаьхна бохуш?! Амма вай хIинца Везачу Эло дIа ма тесна. Цо вай маданхойн кара дIаделла».

¹⁴ Tпаккха Везачу Эло, цуьнга дIа а вирзина, элира: «Оцу ницкъаца ваха а гIой, Израилан халкъ маданхойх кIелхьардаккха. Аса вохуйту хьо цига!»

¹⁵ ГадIана жоп делира: «Хьалдолу Эла, муха доккхур дара те аса Израилан халкъ кIелхьара? Маннашан тайпанна юкьахь сан доьзал уггар гIийла бу, ткьа со царна юкьахь уггар а жимах верг ву».

¹⁶ Везачу Эло цуьнга элира: «Со хир ву хьобца. Цхьа стаг бен воцуш санна, эшор бу ахьа маданхой».

¹⁷ Tпаккха ГадIана Везачу Эле элира: «Хьо суна реза велахь, сан Веза Эла, суна билгало гайтахьа, соьга Вистхилларг Хьо вуйла хоуйтуш. ¹⁸ ДIа ма гIохьа, со схьаваллалц. Хьайна совгIат схьа а деана, иза Хьайна хьалха охьадилла пурба лохьа суна».

Цо жоп делира: «Хьо схьаваллалц, собардийр ду Ас».

¹⁹ ГадIана, дIа а вахана, буьхьиг кхехкийра. Цхьа мазал^д дама а хьакхийна, совсозачу бедах хьокхамаш а дира цо. Жижиг тускар чу а

диллина, цунах схьаяьлла чорпа кхаби чу а йоьттина, уьш Делан малик долчу ножан дитта кЕл схьаеара цо. ²⁰ Делан малико ГадIане элира: «Жижиг а, хьокхамаш а хIокху тIулга тIе охьадахка, ткьа чорпа цу тIе охьайотта». ГадIана шега аьлларг кхочушдира. ²¹ Маликан карахь Iаса яра. Цо цу Iасанан юьхьиг жижигах а, хьокхамех а дIаIоьттича, тIулгах цIе а яьлла, цу цIаро жижиг а, хьокхамаш а дIахьулдира. Ткьа Делан малик кьайладелира.

²² Иза Везачу Элан малик дуйла шена хиьча, ГадIана, кхеравелла, элира: «Ва Сан Хьалдолу Эла! Суна юьхь-дуюьхьал гинарг Хьан Малик ма дара!»

²³ Амма Везачу Эло ГадIане элира: «Марша Iойла! Ма кхера! Хьо лийр вац!» ²⁴ ГадIана цига, Везачу Элана сагIа доккхуш йолчу метте, тIулгаш дехкира, цунна, «Везачу Элан Машар» аьлла, цIе а туьллуш. И тIулгаш хIинца а Абу-Iезаран доьзал бехачу Iапру цIе йолчу юьртахь лаьтташ ду.

ГадIана БаIална сагIа доккхуш йолу меттиг йохайо

²⁵ Цу буссехь Везачу Эло ГадIане элира: «Хьайн ден бежанашна юкьара шолгIа сту (ворхI шо кхаьчна берг) схьа а эций, хьайн дас кечийна йолу БаIална сагIа доккху меттиг йохае. Иштта цунна уллохь лаьтташ болу Ашера-далла лерина болу дечиган бIогIам, хадабай, схьабаккха. ²⁶ Цул тIаьхьа лакхенгахь хьайн Везачу Далла лерина сагIа доккху меттиг кечье. ШолгIа болу сту бен а бей, иза цу кечийнчу меттигехь, Ашерин диттах даьккхина долчу дечигах цIе а латай, багабе». ²⁷ ГадIана, шен ялхойх итт схьа а валийна, Везачу Эло шега аьлларг кхочушдира. Амма шен цIерачарна а, гIалин бахархошна а ша и хIума дийна делккьехь деш воллуш гарна кхоьруш волчу ГадIана иза буйсанна дира.

²⁸ Iуьйранна самабевллачу гIалин бахархошна гира йохийна йолу БаIална лерина сагIа доккху меттиг а, цунна уллохь схьахадийна болу Ашерин бIогIам а. Царна иштта гира ГадIана кечийна йолу сагIа доккху меттиг а, цу тIехь сагIина багийна болу сту а. ²⁹ Цара вовшашка хобьтура: «Хьан дина иза?» Леррина талла а теллина, цхьаммо цаьрга элира: «Юашан кIант волчу ГадIана дина». ³⁰ Цу гIаларчу бахархоша Юаше элира: «Араваккха хьайн кIант. БаIална сагIа доккху меттиг а, цунна уллохь лаьтташ болу бIогIам а цо бохийна дела, иза вала везаш ву».

³¹ Шена дуьхьалбевллачаьрга Юаша элира: «Шу БаIална тIехIотта гIерташ ду, иза кIелхьарваккха гIерташ ду шу? Iуьйре тIекхачале цунна тIехIоьттинарг вала везаш ву. БаIал дела велахь, иза ша кьовсавала веза, хIунда аьлча йохийна йолу сагIа доккху меттиг цуьнан ма яра».

³² Юаша элира: «ГадІана и сагІа доккху меттиг йохийна хилча, БаІал ша кьовсавала веза цуьнца». Цу хенахь дуййна ГадІанан цІе Яруб-БаІал аьлла йоккхура (иза «БаІал кьовсавалийта» бохург ду).

ГадІана халкъ тІамана гулдо

³³ Маданхой а, Іамалекхахой а, кхидолу малхбалехьа дехаш долу къаьмнаш а вовшахкхийтира. Йордан-хил дехьа а бевлла, ИзреІалан аренгахь шайн меттамотт^д дІахІоттийра цара. ³⁴ ГадІанна тІе Везачу Элан Са доьссира. ГадІана, коьман маІа а лекхна, ша волчу Абу-Іезаран тайпанах долу халкъ схьагулдира. ³⁵ Цо Маннашан махкахула геланчаш бахийтира, массо а нах ша волчу схьагулбе аьлла. ТІаккха хаамчаш бахийтира Ашаран а, Забулан а, Напталан а мехкашкахула а. Цигара нах а ГадІан волчу баьхкира.

³⁶ ГадІана Деле элира: «Ахьа соьга Исраилан къам кІелхьардаккха гІо дийр ду аьллера. ³⁷ Аса хьабттахь уьстагІийн тІаргІа дІабаржор бу. Нагахь санна цу тІергІана тІехь диллина тхи хилахь, ткьа гонахьа долчу лаятта тІехь екьа хилахь, суна хуур ду, Ахьа ма-аллара, со бахьана а долуш Исраилан къам кІелхьардер дуйла». ³⁸ Иза иштта хилира. ШолгІачу дийнахь Іуьйранна хьалххехь хьалагІаьттина волчу ГадІана, и тІаргІа Іовда а Іаьвдина, цунах цхьа кад буьззина хи даьккхира. ³⁹ ГадІана Деле элира: «Суна оьгІаз ма гІахьара Хьо, аса кхин а цхьа дехар кхочушдар Хьайга дехча. Суна кхин цкъа а уьстагІан тІергІаца билгало хуьлийла луур дара. ТІаргІа бекьа а болуш, массо а меттхь тхи хилийтахьара Ахьа». ⁴⁰ Дала цу буса, ГадІана ма-аллара, хилийтира: тІаргІа бекьа а болуш, дерриг а лаятта тІе тхи диллира Цо.

ГадІана маданхой эшабо

7 ¹ Іуьйранна сатоссуш Яруб-БаІала (ГадІана) шеца болчу нахаца цхьаьна Хьарод цІе йолчу хьостана уллохь шайн меттамотт^д дІахІоттийра. Ткъа маданхойн меттамотт царна къилбаседехьа йолчу тогІи чохь лаятташ бара, МорахІ олучу лома уллохь. ² Везачу Эло ГадІане элира: «Хьобца цхьаьна тІех дукха халкъ хилар бахьана долуш, маданхой шун кара дІабала ца лаьа Суна. Суна ца лаьа исраилхоша, дозалла а деш: „Тхо тхаш кІелхьардевлла“ – бохийла а. ³ Хьайца схьабаккинчаьрга дІаала: „Кхеравелла вегош мел верг ГалІадарчу лам тІера шайн цІа юхаверза мегар ду“. Ткъе ши эзар стаг ГадІан волчуьра цІа вахара, итт эзар стаг бухависира.

⁴ Цул тІаьхьа Везачу Эло ГадІане элира: «Хинца а тІех дукха адам ду кхузахь. Уьш хи долчу дІабига. Цигахь Аса уьш зуьйр бу хьуна.

Нагахь санна Аса: „Хьобца ваха мегар ду“ — алахь, иза гIур ву. Ткъа Аса: „Иза хьобца гIур вац“ — алахь, цуьнан хьобца ваха йиш яц». ⁵ ГадIана шеца болу нах хи йисте охьабигира. Везачу Эло ГадIане элира: «ЖIаьло санна, маттаца хи молуш берш цхьана агIор дIахIиттабе, ткъа хи молучу хенахь, голаш тIе охьа а таьIна, хи молуш верг вукху агIор хIоттаве». ⁶ Куйгашца хи шайн юьхь тIе а кхобхьуш, мотт ара а баьккхина, хи молуш верг кхо бIе стаг вара. Ткъа вукхара хи, голаш тIе охьа а таьIна, молаура. ⁷ Везачу Эло ГадIане элира: «Мотт ара а баьккхина, хи мелла волчу кхаа бIе стагехула шу кIелхьара а даьхна, маданхой шун кара дIалур бу Ас. Вуьш шайн-шайн цIа бахийта». ⁸ ГадIана уьш цIа а бахийтина, цаьргахь йолу яа хIума а, коьман маIаш а схьайцира. Бухависнарг верриг а кхо бIе стаг вара. Ткъа маданхойн меттамотт лахахь тогIи чохь лаьтташ бара.

⁹ Цу буйсанна Везачу Эло ГадIане элира: «Хьала а гIаттий, маданхойн меттаматтана дуйхьал гIо. Аса уьш хьан кара дIало. ¹⁰ Нагахь санна царна дуйхьалвала хьо кхерахь, хьайн ялхо волчу Пураца царна тIе гIо. ¹¹ Маданхойн меттаматтана юххе а гIой, цара хIун боху ладогIа. ТIаккха хьо кхобрур вац царна тIелата». ГадIан а, цуьнан ялхо волу Пура а аренга охьавоьссира, маданхойн меттаматтан йистте. ¹² Маданхой а, Iамалекхахой а, кхиболу малхбалерчу мехкашкара бахархой а аренгахь Iаш бара. Уьш, цIоз санна, дукха бара. Церан эмкалш а, хIордан йистехь йолу гIум санна, ягарлур йоцуш дукха яра.

¹³ МостагIийн меттаматтана улло веанчу ГадIанна хезира, цхьана тIемалочо вукху тIемалочуьнга шена гина долу гIан дуйьцуш. Цо дуйьцура: «Суна гIенахь гира маданхойн меттаматтехула, хахкаделла, дIадодуш долу горга бепиг. И бепиг, хахкаделла, четарна чIогIа тIе-кхийтира. ТIаккха и четар, каг а делла, охьадуйьжира».

¹⁴ Вукхо элира: «Хьан гIан иштта бен кхечу тайпана тида йиш йолуш дац. Иза исраилхо волчу Юашан кIентан ГадIанан тур ду. Дала маданхой а, церан берриг а меттамотт а цуьнан кара дIабелла».

¹⁵ И гIан а, цуьнан тидар а хезна волу ГадIан Везачу Элана хьалха суждане вахара. Исраилхойн меттаматте юха а веана, цо элира: «Хьала-гIовтта! Везачу Эло маданхойн меттамотт вайн кара схьало». ¹⁶ Цо кхо бIе стаг кхаа декье вийкьира. ХIора тIемалочунна кара коьман маIий, яьсса кхабий елира цо. ХIора кхаби чохь богуш къуьда² бара. ¹⁷ ГадIана цаьрга элира: «Собга а хьожуш, аса деш дерг де. Вай мостагIийн меттаматте кхаьчча, аса деш дерг де. ¹⁸ Меттаматтана го а бай, соь, соьца бершший коьман маIа лакха буйлабелча, аша а маIаш лекха йолае, мохь а бетташ: „Везачу Элан а, ГадIанан а дуйхьа!“ — бохуш».

¹⁹ ГадIан а, цуьнца волу бIе стаг а, мостагIийн меттамотт болчу охьа а воьссина, цунна улло вахара, буйьса юккьеяхча ха деш болу тIемалой

хийцабеллачул тӀаьхьа. Цара, коьман маӀаш а лекхна, шайн кхабанаш кегйира. ²⁰ Кхаа тобанехь болчара, коьман маӀаш а локхуш, шайн кхабанаш кегйира. Церан аьрру куйга лаяцна кьуьданаш дара, ткъа аьтту куйгахь маӀаш яра. МаӀаш а локхуш, цара мохь беттара: «Везачу Элан а, ГадӀанан а дуйхьа тур тоха!» – бохуш. ²¹ ГадӀанан тӀемалой шашь болчохь лаятташ бара, ткъа меттаматтара дерриг а эскар, маьхьарий а хьокхуш, дӀауьдуш дара. ²² ГадӀанаца хиллачу кхаа бӀе стага коьман маӀаш лекхча, Везачу Эло меттаматтара нах вовшашна дуйхьалбехира. Уьш, вовшашна тарраш а диттина, бевда Царира-гӀалина уллохь йолчу Байт-ШатӀа дӀабахара. Уьш иштта тӀабата уллохь йолчу Абал-Махьулан йисте кхечира.

²³ Напталан а, Ашаран а, Маннашан а тайпанах болу тӀемалой маданхошна тӀаьхьабовла бахийтинера. ²⁴ ГадӀана Эпрайман лаьмнашна уллохь йолчу меттигашка шен геланчаш бахийтинера дӀаала: «Маданхошна дуйхьал ара а довлий, царах лата, Байт-Барина тӀекхаччалц Йордан-хил дехьаволийла а ларье», – аьлла. Массо а эпраймхоша Байт-Барига тӀекхаччалц Йордан-хил дехьаволийлаш схьалецира. ²⁵ Маданхойн Йораббий, Зиаббий цӀе йолу ши баьчча а схьалецира цара. Йораб Йорабан тарх^д йолчохь вийра, ткъа Зиаб Зиабан кемсийн мутт доккхучу меттехь вийра. Церан кортош, схьа а даьхна, ГадӀан волчу Йордан-хил дехьа схьадеара.

Маданхой эшабар

8 ¹ Эпраймхоша ГадӀан чӀогӀа бехке веш вара. Цара цуьнга бохура: «Хунда дина ахьа иза? Стенна ца хаййтира ахьа тхьогьа, хьо маданхошца тӀом бан вьодуш?»

² ГадӀана царна жоп делира: «Ас лелийнарг аша лелийначуьнца муха дустур ду? Абу-Ӏезаран тӀаьхьено хьалха диначул а, эпраймхоша тӀаьхьо кхочушдинарг деза ма ду! ³ Шун кара дӀабелла Дала маданхойн баьччанаш Йораб а, Зиаб а. Цундела шун кхиам боккхо бу. Аша динчуьнга хьаьжча, хӀун далур дара соьга?» ГадӀана бохург шайна хезча, эпраймхой, хьалха санна, оьгӀазлонаш еш бацара.

⁴ Йордан-хи долчу а веана, ГадӀан а, цуьнца волу кхо бӀе стаг а хил дехьа велира. Шашь чӀогӀа кӀадбеллехь а, уьш мостагӀашна тӀаьхьабевллачуьра ца севцира. ⁵ Сакхатарчу бахарошка ГадӀана элира: «Соьца схьабаькинчу нахана яа хӀума ло. Маданхойн паччахьашна Зебахьний, Цалманайий тӀаьхьабевлла лелачу хенахь уьш чӀогӀа кӀадбелла».

⁶ Амма Сакхат-гӀалин куйгалхоша ГадӀане элира: «Зебахьний, Цалманайий хьан карахь ву ткъа? Стенна яла еза оха хьан эскарна яа хӀума?»

⁷ ТIаккха ГадIана элира: «Делахь, Зебаххий, ЦалманаПий сайна Везачу Эло каравеллачул тIаьхьа, со кхуза юхавогIур ву. Аша хIинца динарг бахьана долуш аса, со цигара юхавирзича, шун догIмаш яьссачу аренан коканашца а, кIохцалшца а этIор ду». ⁸ Цигара ваьлла Пенуал-гIала вара ГадIан. Цигахь а гIалин бахархошка Сакхатехь аьлларг элира цо. Амма цара а Сакхатехь болчу бахархоша аьлларг элира цуьнга. ⁹ ГадIана цаьрга элира: «Со толамца юхавирзича, аса хIара бIов йохор ю».

¹⁰ Зебаххий, ЦалманаПий шайн эскарца Кхаркхур-гIалахь вара. Цаьрца пхийтта эзар стаг вара. Уьш малхбалехьарчу мехкашкара тIемалойх бухабисинчарах бара. БIе ткъа эзар стаг, тур лелош болу тIемалой, цу эскарна юкъара хIаллакьхиллера. ¹¹ Нобахьа-гIалиний, ЙогIбахIаний малхбалехьа болчу новкъахула дIавахара ГадIан. Кхаркхур-метте схьа а веана, иза шен мостагIашна дагахь а дощучу хенахь царна тIелетира. ¹² Зебахь а, ЦалманаI а ведда дIавахара. Царна тIаьхьаваьллачу ГадIана схьалецира маданхойн ши паччахь. Иштта дерриг а маданхойн эскар Iадийнера ГадIана.

¹³ Юашан кIант ГадIан тIамера юхавирзира. Хьерас цIе йолчу ломан дукъана тIехула цIа вогIуш вара иза. ¹⁴ Сакхат-гIалара бахархошна юкъара цхьа жима стаг схьа а лаяцна, цуьнга хеттарш дан волавелира иза. Цо кхузткъе вуьрхIитта шайн элийн а, къанойн а цIераш дIаязйира ГадIанна. ¹⁵ Сакхат-гIала схьа а веана, ГадIана цигарчу бахархошка элира: «Зебаххий, ЦалманаПий хIорш бу. Ткъа аша, сан эскар кIадделла, хIоьгтина ду, цунна яа хIума лахьара аьлла, аса дехар дича, сох дийла а дуйлуш, элира: „Зебаххий, ЦалманаПий хьан карахь ву ткъа? Стенна яла еза оха хьан эскарна яа хIума?“» ¹⁶ Сакхатара къаной схьа а гулбина, царна коканийн а, кIохцалийн а коьллаш йиттира цо. И хIума а дина, цо Сакхатарчу нахана, уьш Iамош, масала делира. ¹⁷ ГадIана Пенуал-гIалара бIов а йохийра, цигара нах а байира.

¹⁸ Цо Зебахье а, ЦалманаIе а хаьттира: «Табурехь аша байина болу нах муха бара?»

Цу шиммо жоп делира: «Уьш хьох тера бара. ХIора стаг а паччахьан кIентах тера вара».

¹⁹ ГадIана цаьрга элира: «Уьш сан вежарий бара, сан ненан кIентий. Дийна волчу Везачу Элах чIагIо йо ас: аша уьш дийна битина хиллехь, аса хIинца шуьшиь вуьйр вацара». ²⁰ Шен воккхах волчу кIанте ИтIаре дIа а хьаьжна, цо элира: «Вей, дIаваккха и шиь». Амма ИтIара шен тур баттара схьа ца даьккхира, хIунда аьлча иза, ша жима хиларх terra, кхобруш вара. ²¹ ТIаккха Зебахьа а, ЦалманаIа а ГадIане элира: «Схьа а волий, айхьа ве тхойшиь. Хьоьгахь цу гIуллакхна тоьал ницкъ буй те?» Хьала а гIаьгтина, ГадIана, и шиь вен а вийна, церан эмкалийн кочара мIерий схьадехира.

ГадІана ийпад йо

²² Исраилан халкъо ГадІане элира: «Тхо маданхойн баланах кІелъхардаьхна аьха. Тхуна тІехъ олалла де аьха а, хьан кІанта а, хьан кІентан кІанта а».

²³ Амма ГадІана исраилхошка элира: «Аса а дийр дац шуна тІехъ олалла, я сан кІанта а дийр дац. Везачу Эло дойла шуна тІехъ олалла».

²⁴ ГадІана цаьрга элира: «Сан цхьа дехар ду шуьга. ХІораммо а ша схьаэцначух лергара цхьацца чІуг ло суна». (Цо эшийначаьргахъ дукха дашо чІагарш яра, уьш исмаІалхой хиларе терра.)

²⁵ Цара элира: «Хаза а хеташ дІалур ю». Бедар лаьтта охьа а тесна, цу тІе шайн караеанчу хІонсах цхьацца чІуг кхьобсира цара.

²⁶ Цара и чІагарш схьагулйича, уьш цхьа эзар ворхІ бІе шекхаланд^д барамехъ яра*. Цунна совІатана кхин а дашо мІерий а, коча уллургаш а, маданхойн паччахьаша юхуш йолу таьІна цІен бедарш а, эмкалийн коча ухкуш йолу дашо зІенаш а елира. ²⁷ Цу деших ГадІана, ийпад^д а йина, иза шен Іапру цІе йолчу юьртахъ охьайиллира. Массо а исраилхо цу ийпадна корта тоха оьхуш вара. И ийпад ГадІанна а, цуьнан дерриг а цІенна а гур хилла дІа-ХІоьттинера.

²⁸ Маданхой исраилхошна муьтІахъ хилла дІахІиттинера, цара шайн кортош охьатаГийначуьра хьала ца ойура. ГадІан дийна мел ву, шовзткъа шарахъ машар лаьттира цу махкахъ.

ГадІанан кхалхар

²⁹ Юашан кІант Яруб-БаІал (ГадІан), цІа а вахана, цигахъ Іаш вара.

³⁰ ГадІанан кхузткъе итт кІант вара. Уьш оццул дукха бара, цуьнан дуккха а зударий хилла дела. ³¹ Цуьнан кхин а гІарбаш-зуда^д а яра. Иза Шехемехъ ехаш яра. Цо цунна кІант вира, цуьнан цІе Абу-Малик а тиллира. ³² Юашан кІант ГадІан къеналле ваханчу хенахъ велира. Иза дІавоьллира шен ден Юашан къубба чохъ, абу-Іезархойн Іапру-юьртахъ.

³³ ГадІан веллачул тІаьхьа исраилхой, Везачу Элера дІа а бирзина, юха а БаІал-деланашна тІаьхьаХиттира. Шайн дела БаІал-Барт а хаьржина, ³⁴ шаьш гонах болчу массо а мостагІех кІелъхарваьккхина волу шайн Веза Дела дага ца воГІура царна. ³⁵ Исраилан халкъо ларам ца гайтира Яруб-БаІалан (ГадІанан) тІаьхьенна, цара шайн дуьхьа дуккха а дика ГІуллакхаш динехъ а.

* 8:26 *Цхьа эзар ворхІ бІе шекхалан барам* – иза 19.5 кийланан барам бу.

Абу-Малик

9¹ Яруб-БаАалан кІанта Абу-Малика, Шехем-гІала а вахана, шен ненан вежаршка а, массо а ненахошка а элира: 2 «Шехем-гІалин кяношка хатта: шуна хІун лаба: „Яруб-БаАалан кхузткъе итт кІанта олалла дойла лаба шуна, я цхьаьнга олалла дайта лаба? Абу-Малик шайн цІийх схьаваьлла хилар диц а ма де“». 3 Абу-Маликан ненан вежарша и хаттар Шехеман кяношка дира. Ткъа уьш Абу-Маликна тІаьхьахІитта резахилира. «Иза вайн ваша ву», – элира цара. 4 Шехемарчу куьйгалхоша Абу-Маликна БаАал-Барт-делан цІа^д чуьра кхузткъе итт шекхал^д дети делира. И дети а делла, Абу-Малика, деш-дутьуш а доцуш, шайн лаамехь волу масех стаг лецира. Уьш цунна тІаьхьахІиттира. 5 Абу-Малика, Іапру-юьртахь долчу шен ден цІа а вахана, Яруб-БаАалан (ГадІанан) кхузткъе итт кІант вийра. Уьш массо а цхьана тархана уллохь вийра цо. Яруб-БаАалан уггар жимах волу кІант Йовтам дийна висира, иза дІалечкъина хилар бахьана долуш. 6 Цул тІаьхьа Шехеман а, Байт-Миллонан а бахархоша цу гІалина генахь доццуш лаьтташ долчу ножан дитт долчоьхь Абу-Малик шайн паччахь вина дІахІоттийра.

Йовтаман хьекъале дийцар

7 Шехемарчу куьйгалхоша Абу-Малик шайн паччахь вина дІахІоттинийла хиъча, Йовтама, Герзим-лам тІе а ваьлла, мохь а бетташ, халкъе элира: «ЛадогІа соьга, Шехеман бахархой. Цул тІаьхьа шуьга Дала ладугІийла. 8 Цхьана дийнахь дитташа шайна юкъахь паччахь харжа сацам бина хилла, цуьнга шайна тІехь олалла дайта. Цара зайт-дитте^д аьлла: „Олалла де тхуна тІехь“. 9 Амма зайт-дитто цаьрга жоп делла: „Аса деланийн а, адамийн а сий до, айса луш долу даьтта бахьана долуш. Даьтта ца луш саца дезий со, кхечарна тІехь олалла дар бахьана долуш?“ 10 ТІаккха цара комаран дитте элира: „Дало, ахьа олалла де тхуна тІехь“. 11 Амма комаран дитто жоп делира: „Дика а, мерза а стом лучуьра саца деза со, кхечарна тІехь олалла дархьама?“ 12 ТІаккха кемсийн таьлланге цара элира: „Олалла де тхуна тІехь“. 13 Амма кемсийн таьлланго а жоп делира: „Сох схьадаьлчачу чагІаро делийн а, адамийн а самукъадоккху. И стом ца луш саца дезий со, кхечу дитташна тІехь олалла дархьама?“ 14 ТІаьхььара а массо а дитташа коканийн кулле элира: „Яло, ахьа паччахьалла де тхуна тІехь“. 15 Коканийн кулло цаьрга элира: „Шайна баккъал а со паччахь хилийта лаахь, даха а гІой, сан ІиндагІехь дІахьулло. Нагахь санна иза иштта ца хилахь, цу коьлlex цІе а яьлла, цу цІаро Ливанун-махкара баганан дитташ а дагадойла“.

¹⁶ Шайна хуур ду шуна, нийса а, доггах а хЮттинийла шашш Абу-Малик паччахьан метта. Иштта шайна хуур ду шуна, шашш хила ма-деззара хиллий шу Яруб-БаАлан доьзалца а, цо шайна динчу диканашца дуйстина диний аша шашш динарг. ¹⁷ Шу бахьана долуш ша-шен а ца кхоош, сан дас, тЮм а бина, шу маданхойн куйга кЕлара схьадаьхна. ¹⁸ Ткъа аша хИнца, сан ден доьзална дуйхьал а девлла, цуьнан кхузткъе итт кАнт цхьана тарх тЕхь вийна, ткъа Абу-Малик шайн паччахь вина дАхЮттийна, иза шайн гергара стаг волю дела. Ткъа иза сан ден гАрбаш-зуда¹ хиллачун кАнт бен вац! ¹⁹ Нагахь санна Яруб-БаАалца а, цуьнан доьзалца а шу нийса а, доггах а леллехь, шайн паччахьца даккхий а деш те. Цо а даккхийдедойла шу. ²⁰ Нагахь санна аша динарг хьарам хУма делахь, Абу-Маликах цЕ а яьлла, Шехемара а, Байт-Миллора а бахархой а богийла. Шехемах а, Байт-Миллох а цЕ а яьлла, Абу-Малик а вогийла!» ²¹ Иза ша аьлла ваьллачул тАьхьа Йовтам, шен веших ведда дА а вахана, Беар-гАлахь дАлечкъира.

Абу-Малика Шехемана дуйхьал тЮм бо

²² Абу-Малика Исраилан халкъана тЕхь кхаа шарахь олалла дира. ²³ Цул тАьхьа Дала зуламе са дахийтира Абу-Маликаний, Шехем-гАлин бахархошний юкъа хЮтта. Шехемхой Абу-Маликна дуйхьалбевлира. ²⁴ Иштта бекхам хилира цунна, Яруб-БаАалан кхузткъе итт кАнт вер бахьана долуш. Церан цИий бахьана долуш бекхам хилира церан ваша волчу Абу-Маликна а, Шехеман бахархошна а, уьш байар тЕтадина болчу. ²⁵ Цара гунашна бохьье охьаховшийра шайна уллохула тЕх мел волуш волчунна талор деш болу нах. Иза Абу-Маликна тЕдаьхьира.

²⁶ Iабайдан кАнт ГаIал шен вежаршца Шехеме веара. Цу гАлин бахархоша, цунах теша а тешна, цунна тАьхьахИтта сацам бира. ²⁷ Цхьана дийнахь Шехеман бахархой кемсаш схьагулъян арабевлира. Цара кемсех мутт а даьккхина, цунах чагАр а дина, шайн делан цА чохь той дАхЮттийра. Дууш, молуш, Абу-Маликна неIалт а кхайкхош, Iаш бара уьш. ²⁸ Iабайдан кАнта ГаIала элира: «Вай – Шехеман халкъ ду. Вай хIунда хила деза Абу-Маликна муьтIахь? Иза вайна мила ву? Яруб-БаIалан кАнт вац иза? Ткъа Абу-Малика ца вина Забулах коьрта хьаькам? Вай Абу-Маликан куйга кЕлахь хила гУллакх долуш дац! Шехеман да волчу Хьамуран тАьхьенна гУллакх деш лелар гЮле ду вайна. Цунна гУллакх деш вай хIунда лелаш ду?» ²⁹ ХIара халкъ сайн карахь делахьара, аса Абу-Малик кхузара дАэккхор вара. Аса цуьнга эр дара: „Хьайн эскар алсам а даккхий, тЮм бан аравала“».

³⁰ Цу гАлин коьрта хьаькам волю Забул, шена Iабайдан кАнта ГаIала аьлларг хезча, чЮгIа обгIазвахара. ³¹ Цо къайлаха Абу-Малик волчу

геланчаш бахийтира дIаала: «Iабайдан кIант ГаIал а, цуьнан вежарий а, Шехеме а баьккина, массо а стаг хуна дуьхьалвоккхуш бу. ³² Цундела хьо а, хьан халкъ а буйсанна гIалина улло а деана, аренгахь кIело ян дIалачкъа деза. ³³ Ткъа Iуьйранна малх схьакхетачу хенахь шу гIалина тIелата деза. ГаIал шен тIемалошца хьобца лата гIали чуьра араваьлча, хьайга далург де царна».

³⁴ Буйсанна Абу-Малик а, цуьнца болу тIемалой а гIалина улло баьккира. Деа декъе бекъа а белла, кIело ян дIалевчкъири уьш. ³⁵ Iабайдан кIант ГаIал, гIалин кевнна улло а вахана, цигахь дIаIюьттича, Абу-Малик шеца хиллачаьрца цхьаьна ша дIалечкъина волчуьра гучувелира. ³⁶ И нах гина волчу ГаIала Забуле элира: «Хьажал, лаьмнаш тIера охьабуьссуш нах бу».

Забула цуьнга жоп делира: «Лаьмнийн IиндагIех хуна нах тарбелла».

³⁷ Амма ГаIала юха а элира: «Хьажал лакхенгара охьабуьссуш болчаьрга. Суна бозбунчийн дитта уллохула схьабогIуш болчеран кортош го».

³⁸ Забула цуьнга элира: «XIнца хIунда ца йо ахьа кураллаш? Ахьа ца бохура Абу-Малик хIумма а вац, вай цуьнан куьйга кIелахь хила гIуллакх долуш а дац? Уьш ахьа ца вешаш къамел динарш бу. XIнца, ваха а гIой, цаьрца лата». ³⁹ ГаIал, шеца Шехеман бахархой а болуш, Абу-Маликца лата аравелира. ⁴⁰ Абу-Малик гIалин ков долчу юхауьдуш болчу ГаIалаца цхьаьна хиллачарна тIаьхьавелира. Цу кевнна тIекхачале, царах дукхахберш байира цо. ⁴¹ Цул тIаьхьа Абу-Малик Арума-гIала юхавирзира, ткъа Забула ГаIал цуьнан вежаршца Шехемара араваьккхира.

⁴² ШолгIачу дийнахь Шехеман бахархой шайн кхашна тIехь болх бан арабевлира. Абу-Маликна иза дIахиира. ⁴³ Шен тIемалой кхаа декъе бекъа а бекъна, уьш аренгахь, кIело еш, дIалачкъийтира Абу-Малика. ГIалара арабевлла болу нах шайна гича, царна кIело йинарш тIелетира. ⁴⁴ Абу-Малик шен тобанашца, гIалин ков долчу а вахана, цигахь дIаIюьттира. Ткъа важа йолу ши тоба арахь болчарна тIелетира. Цара уьш байира. ⁴⁵ И де дIадаллалц тIом бира Абу-Малика Шехеман бахархошца. ГIала схьа а яьккхина, цигахь мел долу адам дийра цара. ГIала йоха а йина, цуьнан саьлнашна тIе туьха тесира цара.

⁴⁶ Шайна гIалахь хилларг дIахиьча, Шехемарчу бIаьвнна чохь Iийнарш БаIал-Бартан делан цIа чохь хиллачу кхераме доцучу цIа чохь схьагулбелира. ⁴⁷ Шена Шехемерчу бIаьвнна чохь Iийнарш цхьана Iаш буйла хиьча, ⁴⁸ Абу-Малика шен халкъаца, Цалмун-лам тIе а ваьлла, дагарца кегийра гаьннаш а даьхна, уьш шен белшаш тIе а дехкина, халкъе вистхилира: «Шуна го аса динарг. Сихха аса диннарг де аша а». ⁴⁹ Уьш хIора а, Абу-Малика санна, гаьннаш а даьхна, цунна

тӀаьхьахӀоьттира. Цара шашь схьадеана долу гаьннаш БаӀал-Бартан цӀенна кхераме йоцучу чоьнна улло охьадехкира. Царах цӀе а латийна, цу чохь мел хилларг а вагийра цара. Иштта вагийна дӀаваьккхира Шехеман бӀаьвнна чохь хилла волу цхьа эзар хиллал стаг. Царна юкьахь зударий а, божарий а бара.

Абу-Маликан валар

⁵⁰ Цул тӀаьхьа Абу-Малика шеца хиллачаьрца, Табац-гӀала а вахана, пунна го а бина, иза шен караерзийра. ⁵¹ ГӀалина юккьехь лаьтташ цхьа чӀогӀа бӀов яра. Цу гӀалара массо а вахархо, и бӀов йолчу дӀа а вахана, цуьнан неӀарш дӀа а кьевлина, цу бӀаьвнан тхов тӀе велира. ⁵² Абу-Малик шеца хиллачаьрца бӀаьвнна тӀелетира. Иза, цуьнан неӀарш цӀарца яго дагахь, бӀаьвнна улло вахара. ⁵³ Паккха тхов тӀехь лаьтташ йолчу цхьана зудчо, боккха тӀулг чу а кхоьссина, цуьнан туьта кагийра. ⁵⁴ Абу-Малика, шеца хилла волу кьона герз лелориг тӀе а кхайкхина, цуьнга элира: «Сихха хьайн тур схьа а даккхий, со вей дӀаваккха, нахе: „Абу-Малик зудчо вийна“ – ца бахийта». Цуьнан ялхочо Абу-Маликах шен тур чекхдаьккхира. Иза велира. ⁵⁵ Исраилхошна Абу-Малик веллийла хиъча, уьш шайн-шайн цӀа бахара.

⁵⁶ Дала иштта бекхам бира, Абу-Малика, шен кхузткъе итт ваша а вийна, шен дена бина болу тешнабехк бахьана долуш. ⁵⁷ Дала иштта бекхам бира Шехеман бахархошна а, цара дина долу зуламе гӀуллакхаш бахьана долуш. Яруб-БаӀалан кӀанта Йовтама кхайкхийна долу неӀалт дахара царох.

Мехкан куьйгалхо волу ТовлаӀ

10 ¹ Абу-Малик веллачул тӀаьхьа кхин цхьаь а гӀаьттира Исраилан халкъ кӀелхьардаккха. Иза вара Иссарханан тӀаьхьенах волу Додин кӀентан Пувин кӀант ТовлаӀ. ТовлаӀ Эпрайм-лаьмнашкахь лаьтташ йолчу Шамир-гӀалахь вехаш вара. ² Иза ткье кхаа шарахь Исраилан мехкан куьйгалхо лаьттина вара. Веллачул тӀаьхьа иза Шамир-гӀалахь дӀавоьллина.

Мехкан куьйгалхо волу Яир

³ ТовлаӀ веллачул тӀаьхьа ГалӀадара Яир гучувелира. Ткъе шина шарахь Исраилан мехкан куьйгалхо хилла лаьттира иза. ⁴ Цуьнан ткье итт кӀант вара. Уьш ткье итт вир тӀехь лелаш бара. Церан ГалӀадан махкахь ткье итт гӀала яра. Царах хӀинца а Яиран гӀаланаш олу. ⁵ Яир веллачул тӀаьхьа Кхамон-гӀалахь дӀавоьллира.

Иамминхоша Израилца тЮм бо

⁶ Израилхой юха а Везачу Элана зуламе хеташ долу гГуллакхаш лело буйлабелира. Цара БаАална а, Иаштартана а, арамхойн а, цАаданхойн а, муабахойн а, Иамминхойн а, пЕлаштамхойн а харцделанашна Иамал йора, Веза Эла виц а вина, Цунна Иамал ечуьра севцира уьш. ⁷ Веза Эла обГазвахара исраилхошна. Цундела Цо уьш пЕлаштамхойн а, Иамминхойн а кара дАбелира. ⁸ Цу шарахь цара Йорданна малхбалехьа йолчу хийистехь ГалГадахь эмархойн махкахь дехаш долу Израилан халкъ эша а дина, берхИтта шарахь иза дацийра. ⁹ ТIаьхьара а Иамминхой, Йорданал дехьа а бевлла, тIамца ЯхIудан а, Бен-Яманан а, Эпрайман а халкъашна тIегЮьртира. Дуккха а зенаш дира Иамминхоша Израилан халкъана.

¹⁰ Везачу Эле гЮ доьхуш, кхойкхуш бара Израилан кIентий. «Тхан Дела, Хьуна хьалха оха кьинош летийна. Тхайн Дела вита а витина, БаАал санна долчу харцделанашна Иамал еш дара тхо», – бохура цара.

¹¹ Везачу Эло Израилан халкъе элира: «Шаш мисархойн а, эмархойн а, Иамминхойн а, пЕлаштамхойн а, ¹² цАаданхойн а, Иамалекххойн а, маIунхойн а карахь долуш аша Соьга гЮ доьхура. Аса цу нехан карара шу сьха ма дехира. ¹³ Амма шу, Со а витина, кхечу деланашна Иамалгян дуйладелира. Аса шу кхин кIелхьардохур дац. ¹⁴ Даха а гЮй, шаш хьаржинчу деланашка гЮ деха. Цаьрга дахийта шаш хьогучу баланах кIелхьара».

¹⁵ Амма Израилан халкъо Везачу Эле элира: «Оха тхайх къа латийна. Хьайна луьург тхоч дан а дай, хIинца кIелхьардахьара Ахьа тхо». ¹⁶ Харцделанаш дIа а тесна, Израилан халкъ Везачу Элана Иамал еш дIахЮьртира. Цара хьогуш болчу балана са ца детталора Везачу Эле.

Яптахь мехкан куьйгалхо хоржу

¹⁷ Иамминхой тЮм бан кечбеллера. ГалIадан лаьтта тIехь шайн меттамотт^д дIахЮттийра цара. Израилхоша а, сьха а гулбелла, МицIпа-гIала йолчохь шайн меттамотт дIахЮттийра. ¹⁸ ГалIадхойн куьйгалхоша элира: «Иамминхошца дуйхьара тЮм болийнарг ГалIадахь долчу массо а халкъана тIехь хьабкам хилла дIахIуттур ву».

11 ¹ ГалIадхойх схьаваьлла волу майра тIемало вара Яптахь. Цуьнан нана нахаца лелаш яра, ткъа Яптахь цо ГалIад цIе йолчу стагах винера. ² ГалIадан зудчо цунна вина масех кIант вара. Баккхий хиллачул тIаьхьа Яптахь цIа чуьра араваьккхира цара. Цара цуьнга элира: «Тхан да кхелхинчул тIаьхьа цуьнан хIуманах хьуна хIумма а ца догIу, хьо кхечу зудчо вина волу дела». ³ Шен вежарех ведда, Яптахь

Тюба олучу махка дIавахара. Цигахь цунна улло гулбеллера, деш-дуй-туш а доцуш, лелаш болу нах. Уьш цунна тIаьхьахИттира.

⁴ Цхьа хан яьлча, Iамминхой тIелетира исраилхошна. ⁵ Iамминхойн исраилхошца болу тIом дIаболабеллачул тIаьхьа галIадхойн кьаной баьккира Яптахь Тюба-махкара дIавига. ⁶ Кьаноша Яптахье элира: «Тхуна тIехь куыйгалхо а хилий, Iамминхошца тIом байта вайга».

⁷ Амма Яптахь галIадхойн кьаношка элира: «Собца шайн болу цабезам бахьана долуш со сайн ден цIа чубра араваьккхира аша. Шайна тIе вон деача, со волчу стенна даьккина шу?»

⁸ ГалIадхойн кьаноша жоп делира цунна: «Тхуна хьалха а ваьлла, Iамминхошца ахьа тIом баре а, ГалIадахь дехаш мел долчу адамашна тIехь ахьа куыйгалла даре а сатуьйсун, даьккина тхо хьо волчу».

⁹ Яптахьа кьаношка хаьттира: «Iамминхошца тIом бан аша со юхаверзийча, Везачу Эло уьш сан кара схьалахь, со шун куыйгалхо хилла вуьсур вуй?»

¹⁰ ГалIадарчу кьаноша Яптахье элира: «Веза Эла теш хуьлийла вайна юкьахь. Оха ахьа мел бохург дийр ду!» ¹¹ Яптахь ГалIадарчу кьаношца дIавахара, ткьа халкьо иза, шайн баьчча а, хьаькам а вина, дIахIоттийра. Яптахьа ша мел аьларг Везачу Элана хьалхэхь МицIпахь юха а элира.

Яптахьа Iамминхойн паччахье хабар дахьийтар

¹² Яптахьа Iамминхойн паччахь волчу шен векалш бахийтира хабар эцна: «Вайна юкьа хIун доьлла? Хьо тхан лаьтта тIе тIамца хIунда вена?» – аьлла.

¹³ Iамминхойн паччахьо Яптахьан векалшка жоп делира: «Исраилан халкь Мисар-махкара схьадогIучу хенахь, цо Арнон-хина тIера Ябокхний, Йорданний тIекхаччалц сан латтанаш дIалаьцна. Уьш ма-шарца юхадерзаде суна».

¹⁴ Шена и хабар схьакхаьчча, Яптахьа уьш юха а Iамминхойн паччахь волчу дIахьовсийра ¹⁵ цуьнга дIаала: «Яптахьа иштта боху: „Исраилхоша я муабахойн а, я Iамминхойн а латтанаш схьа ца лаьцна, ¹⁶ хIунда аьлча Мисар-махкара схьадогIучу хенахь Исраилан кьам, яьссачу аренгахула Эрзийн хIорд болчу а кхаьчна, цигара Кхадеше кхечира. ¹⁷ Цигара исраилхоша шайн векалш бахийтира Эдомерчу паччахьна тIе хабар эцна: ‘Хьайн лаьттана тIехула дIадаха пурба лахьара ахь’, – аьлла. Амма Эдоман паччахьо и пурба ца делира царна. Цара иштта муабахойн паччахьна тIе а бахийтира векалш. Цо а шен лаьттана тIехула дIадаха пурба ца делира царна. Цундела Исраилан

халкъ Кхадешахь сецнера. ¹⁸ Цул тІаьхьа Исраилан халкъ яьссачу аренгахула дІадахара, эдомхойн а, муабахойн а латтанашна гобоккхуш тІех а долуш. Уьш муабахойн лаьттан малхбалехьа йолчу меттехь, Арнон-хин йистехь, севцира. Муабахойн лаьттана тІе ца бевлира уьш, хІунда аьлча церан лаьттан доза Арнон-хица дара. ¹⁹ Исраилхоша шайн векалш бахийтира Хьешбон-гІалара эмархойн паччахь волчу Сихьонна тІе. Векалша Сихьоне элира: ‘Исраилан халкъ хьайн лаьтта тІехула дІадахийтахьара ахьа. Тхо тхайн лаьтта тІе дІадаха доккура’. ²⁰ Амма Сихьона исраилхошна шен лаьтта тІехула дІадаха пурба ца делира. Иза, шен халкъ схьа а гулдина, ЯхІацахь меттамотт^д дІа а хІоттийна, исраилхошца лата кечвелира. ²¹ Исраилан халкъан Везачу Дала Сихьон а, цуьнан къам а исраилхойн кара схьаделира. Эмархойн дерриг а латта исраилхойн дола делира. ²² Церан карахь дара Арнон-хина тІера дуййна Ябокх-хина тІекхаччалц а, иштта яьссачу аренгара Йорданна тІекхаччалц а долу латта. ²³ Исраилан халкъан Везачу Дала Шен Исраилан халкъана хьалхара эмархой дІалаьхкина, ткьа хьо хІинца и латта схьадаккха гІерташ ву? ²⁴ Шайн дела волчу Камоша делла латта шун долахь ма ду! Иштта тхо а дехар ду тхайн Везачу Дала тхайна деллачу лаьтта тІехь! ²⁵ Ткъа хьо муабахойн паччахь волчу Ципуран кІантал Балакхал тоьлуш ву? Исраилхошца барт эгІар хиллий цуьнан, я тІом бина цо царца? ²⁶ Исраилан халкъ Хьешбонехь кхаа бІе шарахь даьхна, иштта ІаруІерахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а, Арнон-хина гонахьа мел йолчу гІаланашкахь а даьхна. Цу хенахь хІунда ца даьккхира аша и латта схьа? ²⁷ Хьуна хьалхачь цьбана а тайпана бехк бац сан, ткьа хьо, суна тІамца дуйхьал а ваьлла, вонаш деш лелаш ву. Кхелахо волчу Везачу Эло йойла вайна юкьахь кхел, исраилхошний, Іамминхошний юкьара Цо хоржийла бехке верг“». ²⁸ Амма Яптахьа векалшкахула аьллачуьнга Іамминхойн паччахьо ла ца дуйгІира.

Яптахьа нигат до

²⁹ Яптахьна тІе Везачу Элан Са доьссира. Иза ГалІадан а, Маннашан а мехкашкахула а, иштта ГалІадарчу МицІпехула Іамминхойн махка тІе кхечира. ³⁰ Цо, Везачу Элана хьалха нигат деш, элира: «Нагахь санна Іамминхой Ахьа сан кара схьалахь, ³¹ со толамца цигара юхавирзинчул тІаьхьа, сайн керта чуволуш сайна дуьхьара дуьхьалкхетгарг Хьуна сагІина дІалур ду Аса, иза дага а деш».

³² Цул тІаьхьа Яптахьа, Іамминхой болчу а вахана, царца тІом бира. Везачу Эло Іамминхой цуьнан кара дІабелира. ³³ Цо ІаруІера дуййна Минит-гІалина тІекхаччалц а, цигара дІа Абал-Кирамамна тІекхаччалц

а йолу ткъа гIала йохийна дIаяьккхира. Иза Iамминхошна тIехъ баьккхина боккха толам бара. ХIетахъ дуййна схъа уьш исраилхошна хьалхахъ къера бара.

³⁴ Яптахъ МицIпахъ долчу шен цIа юхавирзира. Цунна гира, жиргIа а етташ, эшарш а локкхуш, хелхарш а деш, дуйхьалиогIуш йолу шен цхьаь бен йоцу йоI. Цуьнан кхин я кIант а, я йоI а дацара. ³⁵ Шена дуйхьалиогIуш йолу шен йоI гича, Яптахъа шена тIера бедарш этIийра, ша холчу хIоттар дIагойтуш. Цо элира: «Сан йоI! Со вий-кх ахьа! Со дакъазаваьккхи-кх ахьа! Аса Везачу Элана хьалхахъ дина нигат ду, иза дохо сан йиш а яц!»

³⁶ Яптахъе цуьнан йоIа элира: «Сан да! Везачу Элана ахьа дош делла, цундела ахьа иза кхочушдан деза. Везачу Эло хьан мостагIий болчу Iамминхошна бекхам ма байтина хьобга!» ³⁷ Цул тIаьхъа цо шен дега элира: «Цхьа гIуллакх дехъа ахьа сан дуйхъа: со шина баттана сайна лубучу дIаяхийтахъа. Лаьмнашкахула лелаш, сайн доттагIашца йоблхур яра со цкъа а маре ца йобдуш йисарна».

³⁸ Цо шен йоIе элира: «ГIо хьайна». Шина баттана дIаяхийтира цо иза. Шен доттагIашца дIа а яхана, цо и хан, ша цкъа а маре гIург цахилар бахъана долуш, лаьмнашкахъ йоблхуш яьккхира. ³⁹ Ши бутт дIабаллачул тIаьхъа иза шен да волчу юхайирзира. Дас ша Везачу Элана хьалхахъ дина долу нигат кхочушдира. Иштта Яптахъан йоI цкъа а боьршачу стагах ца кхийтира. Ткъа Исраилан махкахъ ламаст хилла дIахIобгитира, ⁴⁰ хIора шарахъ массо а зударша дий де галIадхо волчу Яптахъан йоIана боьлхуш даккхар.

Яптахъ а, эпраймхой а

12 ¹ Эпраймхой, вовшах а кхетта, Цапун-гIала дехъабевлира. Цара Яптахъе элира: «Хьо Iамминхошца тIом бан вобдучу хенахъ тхо хIунда ца дигира ахьа хьайца? Оха хьан цIа хьобца цхьаьна дагор ду».

² Яптахъа цаьрга элира: «Тхуний, Iамминхошний юкъахъ доккха дов дара. Аса шуьга гIо дийхира, амма аша тхо кIелхъара ца дехира.

³ Аша тхуна гIо ца дойла хийча, оха тхашь кхоа а ца деш, хил дехъа а девлла, Iамминхошца тIом бира. Везачу Эло уьш тхан кара схъа а бевлира. Шу хIинца стенна даьркина соьца тIом бан?» ⁴ Цул тIаьхъа Яптахъа, ГалIадара массо а стаг схъа а гулвина, эпраймхошца тIом бира. Царна тIехъ цо толам баьккхира, хIунда аьлча эпраймхоша аьллера: «Шу бевдда баьккинчу эпраймхойх а, маннашхойх а тIаьхъадисина долу цхьа дакъа ду». ⁵ ГалIадхоша Йордан-хих дехъаволуш йолу меттигаш дIалецира. Шайга хIаллакбаза бисина болчу эпраймхоша хил

дехъадовла пурба дехча, галГадхоша царга хоттура: «Хьо эпраймхо-м вац?» Цара «Вац» — аьлла жоп делча, ⁶ галГадхоша царга «шибболет» боху дош ала олура. Амма эпраймхошка и дош нийса ца алалуш, цара «шибболет» олура. ГалГадхошна иштта хьара, уьш эпраймхой буйла. Уьш цара хил дехъаволийла йолчохь бойура. Цигахь иштта шовзткъе ший эзар эпраймхо хГаллакхилира.

⁷ Яптахь ялх шарахь Исраилан мехкан куйгалхо лаьттира. Цул тГаяхь Яптахьан кхалхар хилира. Иза ГалГадарчу цхьана гГалахь дГавоьллира.

Мехкан куйгалхо Ивцан

⁸ Яптахьана тГаяхь Исраилан махкахь кхелахо Байтлахам-гГалара Ивцан вара. ⁹ Цуьнан ткъе итт кГант а, ткъе итт йоГ а яра. Цо шен зудабераш шайн гергара боцчу божаршка маре бахийтира, ткъа шен кГенташна шайн гергара боцчу нехан зудабераш далийра. Ивцан ворхГ шарахь Исраилан махкахь куйгалхо хилла лаьттира. ¹⁰ Цул тГаяхь Ивцан кхелхира. Иза дГавоьллира Байтлахам-гГалахь.

Мехкан куйгалхо Эйлон

¹¹ Ивцанна тГаяхь Исраилан махкахь куйгалхо хилла дГакХобьтира Забулан тайпанах волу Эйлон. Иза цу даржехь итт шарахь лаьттира. ¹² Цул тГаяхь Забулан некъех волу Эйлон кхелхира. Иза дГавоьллира Забулан лаьтта тГехь йолчу Айлон-гГалахь.

Мехкан куйгалхо Иабдани

¹³ Эйлон веллачул тГаяхь Исраилан мехкан куйгалхо хилла дГакХобьтира Иабдани. Иза вара ППарГатунарчу ХГалилин кГант. ¹⁴ Иабданин шовзткъа кГант а, ткъе итт кГентан кГант а вара. Уьш кхузткъе итт вирана тГехиьна лелаш бара. Иза бархГ шарахь Исраилан мехкан куйгалхо лаьттира. ¹⁵ Цул тГаяхь ППарГатунарчу ХГалилин кГант Иабдани кхелхира. Иза Гамалекхахой Гаш хиллачу лаьмнашкахь, Эпрайман лаьтта тГехь йолчу ППарГатунахь, дГавоьллира.

Шамшон дуйнен чу валар

13 ¹ Исраилхой юха а Везачу Элана зуламе хеташ долу гГуллакхаш лело буйлабелира. Цундела Цо уьш шовзткъа шарна пГелаштамхойн кара дГабелира.

² Цу хенахь Манахь цГе а йолуш, Данан тГаяхьенах волу цхьа стаг вара ЦорГ-гГалахь вехаш. Цуьнан зуда берах хуьлуш яцара. ³ Цу зудчунна дуйхал Везачу Элан Малик^д деара. Цо элира: «Хьо берах хуьлуш а, бер деш а ца хиллехь а, ахьа, берах а хилла, кГант вийр ву.

⁴ Хинчачул тӀаьхьа ларлуш хила, цӀханна а тайпана долу чагӀар а ма мала, Далла хьалха боьха йолу хӀума а ма яа. ⁵ Хинца берах а хилла, ахьа кӀант вича, цуьнан корта дӀа ма башийта, хӀунда аьлча иза хьан кийрахь волчу хенахь дуййна Дала кьобалвина назархо¹ хир ву, иза Исраилан халкъ пӀелаштамхойх кӀелхьардаккха волалур ву».

⁶ Зудчо, сьха а еана, шен майрачуьнга элира: «Делан стаг веанера со йолчу. ТӀехьаьжча, Делан маликах тера а волуш, чӀогӀа даг чу кхерам тосуйтуш стаг вара иза. Аса мичара ву аьлла ца хаьттира цуьнга, ткьа цо шен цӀе а ца яьккхира. ⁷ Цо элира: „Ахьа кӀант вийр ву. Цундела цӀхьа а тайпана вахош долу малар а ма мала, Далла цӀена хетарг бен хӀума а ма яа, хӀунда аьлча и бер хьан кийрахь долчу хенахь дуййна ша дуьнен чуьра дӀадаллалц Дала вазвина назархо хир ву“».

⁸ ТӀаккха Манахьа шен доӀанна тӀехь Везачу Эле дехар деш элира: «Веза Эла! Делан стаг кхин а цкьа тхо долчу ваийтахьара Ахьа, тхоьга дуьнен чу дала дезачу цу берана оха хӀун дан деза дуйьцуш».

⁹ Далла Манахьан аз дӀахезира. Делан малик, Манахьан зуда йолчу юха а деана, дӀахӀоьттира. Цу хенахь иза аренгахь яра, цунна уллохь цуьнан майра волу Манахь а вацара. ¹⁰ Едда шен майра волчу а яхана, зудчо цуьнга хаам беш элира: «Со йолчу юха а тохарлера стаг веана».

¹¹ Манахь, хьала а гӀаьттина, шен зудчунна тӀаьхьа а хӀоьттина, цу стагана тӀевахара. Цо элира: «Хьо вуй хӀокху зудчуьнца кьамел динарг?»

Малико элира: «Со ву».

¹² Манахьа элира: «И хьан дешнаш кхочушхиллачул тӀаьхьа, кӀант муха кхио веза оха? Цунна хӀун дан деза?»

¹³ Везачу Элан Малико элира: «Хьайн зудчуьнга аса мел аьллачул ларло ала. ¹⁴ Кемсийн таьллангех йолуш йолу хӀума ма яйита, вахош долу маларш а ма малийта, Далла боьха хетачу хӀуманех мотт а ма тохийта. И аса аьлларг дерриг а кхочушдайти цуьнга».

¹⁵ Манахьа Везачу Элан Малике элира: «Тхуна хьо социйла лаьара, буьхьиган жижиг кхихкина даллалц».

¹⁶ Везачу Элан Малико Манахье элира: «Со кхузахь соцуш хилахь а, аса хьан кхача буур бац. Нагахь санна дийнаташ дагоран сагӀа даккха лууш хьо велахь, и гӀуллакх Везачу Элан дуьхьа де». Манахьана ца хаьара, иза Везачу Элан Малик дуйла.

¹⁷ Манахьа Везачу Элан Малике элира: «Хьан цӀе хӀун ю? Хьан дешнаш кхочушхилча, тхуна луур ду хьан сий хьаладаккха».

¹⁸ Везачу Элан Малико цуьнга элира: «Сан цӀе хӀунда хоьтту ахьа? Иза тамашийна ю».

¹⁹ Тпаккха Манахьа, буйхыг а, кIа а схьа а эшна, тIулга тIехь Везачу Элана сагIа даьккхира. Манахь а, цуьнан зуда а хьобжучу хенахь Везачу Эло цхьа тамашийна гIуллакх дира. ²⁰ СагIа доккхучу тIулгашна тIера цIе стигала хьалаяхча, Везачу Элан Малик цу цIарца стигала хьаладахара. И хIума шайна гича, Манахь а, цуьнан зуда а лаьтта бертал охьадуйжира. ²¹ Везачу Элан Малик Манахьана а, цуьнан зудчунна а гучуьра кьайладелира. Тпаккха Манахьана хиира, иза Везачу Элан Малик дуйла.

²² Манахьа шен зудчуьнга элира: «Вайна Дела гира! Цундела вайшиь лиьр ду!»

²³ Амма цуьнан зудчо элира: «Везачу Элана вайшиь ден лиьнехь, Цо вайшиммо сагIина лерина йолу буйхыг а, кIен сагIа а дIаобцур дацара. Иштта Цо Ша гайтинарг а гойтур дацара вайна я цхьа а тайпана хIума а эр дацара».

²⁴ Цу зудчо кIант вира, цуьнан цIе Шамшон а тиллира. И бер кхуьуш догIуш дара, Везачу Эло иза кьобал а дора. ²⁵ Везачу Элан Са иза меттахьхеван доладелира Махьаней-Дан цIе йолчу меттехь иза волчу хенахь. И меттиг ЦорIаний, Эштаулний юккьехь дIахIоттийна яра.

Шамшона зуда ялайо

14 ¹ Цхьана дийнахь Шамшон Тамна-гIала вахча, цунна пIелаштамхойн цхьа жима зуда гира. ² ЦIа а веана, цо шен дегий, неней элира: «Суна Тамна-гIалахь пIелаштамхойн цхьа йоI гира. Иза суна схьаялае».

³ Дас-нанас цуьнга элира: «Хьан гергарчарна я кьомана юкьахь яц ахьа ялон мегар йолу йоI? Стенна лосьу ахьа сунтбаза болчу пIелаштамхошна юкьахь хьайна яло зуда?»

Амма Шамшона шен дега элира: «Иза ялае суна. И йоI суна захетта».

⁴ Цуьнан дений, нанний ца хаьара, и хIума Везачу Элера дуйла: Иза пIелаштамхошна бекхам бан меттиг йоккхуш вара. Цу хенахь пIелаштамхой Израилан махкахь олалла деш бара.

⁵ Шамшон шен деций, ненаций Тамна-гIала вахара. Цу гIалин йистехь йолчу кемсийн беша улло хIорш нисбелча, цунна дуьхьал, гIигI деш, кьона лом делира. ⁶ Шамшонна тIе Везачу Элан Са доьссира, тIаккха цо и лом, буйхыг санна, этIийна, цистина, дIадаьккхира. Цо шен дега а, нене а цунах лаьцна хIумма а ца элира.

⁷ Шамшона, гIала а веана, цу пIелаштамхойн йоIаца кьамел дира. Цунна иза езаелира. ⁸ Масех де даьлча, иза юха а цу гIала вахара, шена пIелаштамхойн и йоI яло дагахь. Новкьахула дIавоьдуш, ша дийна долчу лосье хьажа вахара иза. Еллачу хIуманна чохь цунна гира

накхармозийн вай а, моз а. ⁹ Шамшона и моз, куйгаца сха а эсна, новкъахула д'авоьддушехь диира. Ц'а веача, шен деней, нанний к'еззиг моз делира цо. Цара иза диира. Амма Шамшона цаьрга д'а ца элира, ша и моз деллачу л'омана чуьра даьккхина хилар.

¹⁰ Шамшонан да цу йо'е хьажа вахара. Цигахь Шамшона, зуда ялош волчо ма-х'оттора, той д'ах'оттийра. ¹¹ Шамшон шайна гича, п'елаштамхоша ткъе итт стаг вахийтира иза волчу. Уьш цуьнца хила безаш бара. ¹² Шамшона цаьрга элира: «Аса х'етал-метал лур ду шуна. Той д'ахьочу ворх' дийнахь шуна иза хаахь, аса гатанан ткъе итт духар а, хуйцуш юаа ткъе итт т'ехулара бедар а лур ю шуна. ¹³ Нагахь санна аса делла долу х'етал-метал шуна ца хаахь, аша суна схаьяла еза ткъе итт коч а, ткъе уьттазза хийца бедар а».

Цара элира: «Схаала хьайн х'етал-метал. Тхо ладуг'уш ду».

¹⁴ Шамшона цаьрга х'етал-метал делира:

«Юш волчунна чуьра яа х'ума елира,
ткъа ницкъ болуш волчунна чуьра мерзаниг елира».

Кхаа дийнахь х'етал-метална жоп дала ца хууш Гийра уьш.

¹⁵ Д'овалг'ачу* дийнахь Шамшонан зудчуьнга цара элира: «Х'етал-метал схаала бертавалаве хьайн майра. Иза цо сха ца алахь, оха хьо а, хьан ден ц'а а дагор ду. Чим санна, тхо ц'андан кхайкхинера аша?»

¹⁶ Зуда, йоьлхуш, д'ах'оьттира Шамшонна хьалха. Цо бохура: «Хьуна со ца еза. Сан къомана х'етал-метал делла ахь, ткъа соьга иза ахь сха ца олу».

Шамшона цуьнга элира: «Сайн дега а, нене а ца аьлла аса иза. Ткъа хьобга ала дезара аса иза?» ¹⁷ Кхаьргахь той д'ахьочу ворх' дийнахь йилхина иза Шамшонна хьалха. Т'аьхьара а ворх'алг'ачу дийнахь зуда шега дехар дечуьра ца сецча, цо цуьнга х'етал-метал д'адийцира.

Т'аккха зудчо и х'етал-метал шен къомах болчарна довзийтира. ¹⁸ Ворх'алг'ачу дийнахь малх д'абузале п'елаштамхоша Шамшоне элира:

«Мазал^д мерза х'ун ю,
лоьмал ницкъ болуш мила ву?»

Ткъа Шамшона цаьрга элира:

«Сан д'уьхьаргана т'ехь аша охана деш ца хиллехь,
шуна сан х'етал-метал хуур дацара».

¹⁹ Цуьнга ницкъ боуйтуш, Везачу Элан Са доьссира Шамшонна т'е. Цо, Ашкхилун ц'е йолчу г'ала а вахана, цигахь ткъе итт п'елаштамхо а вийна, царна т'ера кучамаш а, кхийолу бедарш а, сха а яьхна,

* 14:15 *Д'овалг'ачу* – иштта грекийн гочдаре хьаьжжина ду. Гебархойн маттахь: *Ворх'алг'ачу*.

хИетал-метал хьгначарна дІаелира. Цул тІаьхьа, чІогІа обгІаз а вахана, иза шен ден цІа вахара. ²⁰ Ткъа Шамшонан зуда церан тойнехь хьаша хиллачу кхуьнан доттагІчуьнга маре дІаелира.

Шамшона пІелаштамхошна сингаттам бахьа

15 ¹ Масех де даьлча, кІа хьокхучу хенахь, Шамшон шен зуда йолчу веара, жима бубьхиг а яхьаш, иза гархьама. Стундега цо элира: «Сайн зуда дІаюьжучу чугІур ву со». Амма вукхо иза чу ца вахийтира. ² Цо элира: «Суна моьттинера, иза хьуна ца езаелла, цундела аса иза хьан доттагІчуьнга маре дІаелира. Цул жимах ерг хазо ю хьуна, иза цуьнан метта дІайига».

³ Амма Шамшона цаьрга элира: «ХІинца суна цхьаммо а бехк буьлтур бац, аса пІелаштамхошна зен дахь». ⁴ Шамшона, ваха а вахана, кхо бІе цхьогал а лаьцна, уьш шишша цхьаьна шайн цІогарчашца дІа а дихкина, хІора шина цІоганна юкъахь хаьштиг дихкира. ⁵ И хаьштиташ лата а дина, цо и кхо бІе цхьогал пІелаштамхойн кхашна тІе дІахийцира. Хьаькхна лаьтташ долу кІен цІевнаш а, хьакхазе долу кІа а, кемсийн аренаш а, зайт-дитташ^д а дагийна дІадехира. ⁶ ПІелаштамхоша хойттура: «Иза хьан дина?» Царна жоп делира: «Тамнахочун нуц волчу Шамшона дина, шен зуда цуьнан дас кхечунна дІаелла дела». ПІелаштамхоша и зуда а, цуьнан да а волчу а баьккина, уьш, цІе а тесна, багийра.

⁷ Шамшона цаьрга элира: «Аша иза дарна, аса бекхам бийр бу шуна. Цул тІаьхьа бен суна тем хир бац». ⁸ Настарш а, хенаш а кегдина, пІелаштамхой охьабехкира цо. Цул тІаьхьа иза ІайтІам олучу тархана уллорачу чІожа чохь охьахира.

Шамшона пІелаштамхошна тІехь толам баккхар

⁹ Ткъа пІелаштамхой, тІамана ара а бевлла, ЯхІуд-махкахь шайн меттамотт^д дІа а хІоттийна, Лахьи олучу меттигна тІелетира. ¹⁰ ЯхІуд-махкарчу бахархоша цаьрга хайтира: «Шу тхуна дуьхьал хІунда девлла?»

ПІелаштамхоша жоп делира: «Тхо, Шамшон схьа а лаьцна, иза дІавехка даьккина. Оха цунна тІехь а дийр ду цо тхайна диннарг». ¹¹ ЯхІуд-махкара кхаа эзар стага, ІайтІам цІе йолчу тархана уллохь Іуьллучу чІожа чу а вахана, Шамшоне элира: «Хьуна ца хаьа пІелаштамхой тхуна тІехь олалла деш дІахІиттинийла? ХІунда дина ахьа иза?»

Шамшона цаьрга элира: «Цара суна динарг аса царна дІадекхна».

¹² ТІаккха цара цуьнга элира: «Тхо хьо, дІа а вихкина, ПІелаштамхошка дІавала даьккина».

Шамшона цаьрга элира: «Шаьш со вуьйр вац алий, дуй баа».

¹³ Цара жоп делира: «Оха хьо, дIавехкар бен, вуыйр вац. Цул тIаьхьа пIелаштамхойн кара дIалур ву». Ценачу шина муьшаца иза дIа а вихкина, чIожа чуьра Шамшон араваьккхира цара.

¹⁴ Иза Лахьина улло кхаьчча, пIелаштамхой маьхьаршца дуьхьалбевлира цунна. TIаккха Шамшонна тIе Везачу Элан Са доьссира. Цуьнан куыйгаш дIадихкина долу машшаш даьгна дIадаьлла долу вета санна хилла дIахИттира. Цуьнан куыйгаш тIера буржалш охайигира. ¹⁵ Дукха хан йоццуш еллачу виран мочхал карийра цунна. Куьг дIа а кховдийна, иза сьха а эцна, цуьнца цо цьха эзар стаг вийра. ¹⁶ Шамшона элира:

«Виран мочхалца царах баьрзнаш а дина,
виран мочхалца аса эзар стаг ма вийра!»

¹⁷ И дешнаш а аьлла, шен карара мочхал дIакхоьссира цо. Цу меттиган цIе Рамат-Лахьи тиллира цо (иза «мочхалан Рамат» бохург ду).

¹⁸ Иза чIогIа хьагвеллера. Цо, Везачу Эле вистхуьлуш, элира: «Хьайн лен карахула Ахьа тхо кIелхьардехи. Ткьа хIинца со, хьогалла вала а велла, хIокху сунтбаза болчеран кара ма вахийтахьара Ахьа». ¹⁹ Дала боккха кIаг балийгира Лахьи-меттехь, цу чуьра хи хьаладелира. Шамшона и хи меллачул тIаьхьа, цуьнан ницкъ юхабеара. Цундела тиллина цу меттиган цIе Йейн-Кхури аьлла (иза «кхойкхучун хьоста» бохург ду). Иза хIинца а Лахьи-меттехь йолуш ю.

²⁰ Шамшон пIелаштамхойн заманахь ткьа шарахь Исраилан мехкан куыйгалхо хилла лаьттира.

Шамшон Iази-гIала вобду

16 ¹ Цьхана дийнахь Шамшон Iази-гIала кхечира. Цигахь цунна нахаца лелаш йолу цьха зуда гира. Шамшон иза йолчу вахара. ² Iази-гIаларчу бахархоша элира: «Кхуза Шамшон веана». Иза ларвеш, буййса дIаяллалц Iийра уьш гIалин ков долчоьхь. «Iуьйре тIекхаьчча, Шамшон вуыйр ву вай», – аьлла, ерриг а буййса бист ца хуьлуш яьккхира цара. ³ Буййса юккъе яххалц вижина Иллира Шамшон. Цул тIаьхьа, хьала а гIаьттина, катохьна, гIалин ков шен гураца, боьллинчу гIуйца цьхаьна сьха а даьккхина, шен белшашна тIе а диллина, Хьевронана малхбалехьа болчу ломан буйьхье хьаладаьккхира цо.

Шамшон а, Делила а

⁴ Дукха хан ялале, цунна цьха зуда езаелира, Суракх олучу тогIичохь Iаш йолу. Цуьнан цIе Делила яра. ⁵ Иза йолчу пIелаштамхойн куыйгалхой баьхкира дехарца: «Хаа хьажахьара хьо, стенца доьзна ду Шамшонан ницкъ болуш хилар. TIаккха тхуна хуур дара, иза, дIа а вихкина, муха сацо веза. Ахьа тхан дехар кхочушдахь, оха хIораммо а хьуна цьха эзар бIе шекхал^д дети лур дара».

⁶ Делилас Шамшоне элира: «Дийцахьа соьга, стенца доьзна ду хьан цу тайпана ницкъ болуш хилар? Стенца д'авихкина сацо веза хьо?»

⁷ Шамшона цуьнга элира: «Нагахь санна со якъоза йолчу керлачу ворхI з'енарца д'авехкахь, соьгара ницкъ д'а а баьлла, со массо а нах санна хир ву».

⁸ Эццахь п'елаштамхойн куйгалхоша якъоза т'уьна йолу ворхI керла з'енар еара. Т'аккха Делилас цаьрца Шамшон д'авихкира.

⁹ Шен ц'а чохь цхьаболу божарий д'а а лачк'ийна, цо элира: «Шамшон! П'елаштамхой бу хьуна т'ебог'уш!» Цо, тохавелла, з'енарш хадийра, яьгначу бехчалган теш санна. Цундела п'елаштамхошна цуьнан ницкъ стенца боьзна бу ца хиира.

¹⁰ Т'аккха Делилас Шамшоне элира: «Ахьа со лейина, бакьдерг схьа а ца дуйцуш. Х'инца мукъана дийцахьа, хьо стенца д'авехка веза?»

¹¹ Шамшона элира: «Нагахь санна со цкъа а лелоза долчу машшаш-ца д'авехкахь, соьгахь ницкъ хир бац. Со массо а нах санна хир ву».

¹² Делилас, керла машшаш схьа а эцна, иза д'авихкира. Цуьнан ц'а чохь цхьаболу божарий д'а а лачк'ийна, цо цуьнга элира: «Шамшон! П'елаштамхой бу хьуна т'ебог'уш!» И машшаш цо шен куйгаш т'ера, теш санна, охьадехира.

¹³ Делилас юха а Шамшоне элира: «Со массо а хенахь лейо ахь, суна харцдерг а дуйцуш. Дийцахьа соьга, муха д'авехка веза хьо?»

Шамшона цуьнга элира: «К'ади деш йолчу чорха т'ехь сан месех йина йолу ворхI ч'аба цу к'адинах д'а а юьйцина, ахьа иза хьостамашца гуьйригах д'атохахь, со, массо а нах санна, г'ийла хир ву». Иштта иза вижинчул т'аьхьа, цуьнан ворхI ч'аба к'адинах д'а а юьйцина, ¹⁴ уьш, цо ма-аллара, гуьйригах д'а а тоьхна, Делилас цуьнга элира: «П'елаштамхой хьуна т'ебог'уш бу, Шамшон!» Вижинчуьра сама а ваьлла, к'адица цхьаьна гуьйриг а озийна схьаяьккхира цо.

¹⁵ Делилас цуьнга элира: «Ахьа, со еза бохуш, къамелаш дахь а, хьан дог соьца дац. Кхузза со лейина ахьа, хьайгахь болу боккха ницкъ ми-чара бу ца дуйцуш». ¹⁶ Х'юра дийнахь ч'ог'ла сагатдора цо Шамшонан, цуьнан къайле гучуяккха г'ерташ. Иза валлал ч'ог'ла саготта вара. ¹⁷ Т'аьххьара а цо Делилига элира: «Сан месех цкъа а урс хьакхаделла дац, х'унда аьлча со, сайн ненан кийрахь воллушехь, Далла лерина назархо^а хилла схьавог'уш ву. Сан корта д'абашахь, соьгара ницкъ д'абар бу. Т'аккха со массо а нах санна хилла д'ах'уттур ву».

¹⁸ Делилас, цо шен къайле гучуяьккхинийла хиьна, п'елаштамхойн куйгалхошка кхайкха стаг вахийтира. Цо ша бохуйтуш болчаьрга элира: «Х'инца цо суна шен мел йолу къайле гучуяьккхина». Шайн карахь дети а долуш, п'елаштамхойн куйгалхой Делила йолчу баькхира.

¹⁹ Шен голаш т'ехь Делилас Шамшон д'авижийра. Иза тхьавсинчул

тӀаьхьа, цо цхьа стаг схьа а кхайкхина, Шамшонан коьртара ворхӀ чӀаба дӀахадаяйтира. Иза, малвелла, ницкъ дӀа а баьлла, дӀахӀоьйтира. ²⁰ Делилас элира: «Пелаштамхой хьуна тӀебогӀуш бу, Шамшон!» Сама а ваьлла, цо элира: «Ваха а вахана, хьалха санна, кӀелхьарвер ву со!» Цунна ца хаьара, Везачу Эло ша витинийла. ²¹ Пелаштамхоша, схьа а лаьцна, цуьнан ши бӀаьрг баьккхира. Цул тӀаьхьа Ӏази-гӀала дӀа а вигна, цӀестан шина зӀенаца цунна буржал туьйхира цара. Цунна тутмакхийн цӀа чохь кӀа ахьар тӀедожийра. ²² Цу хенахь цуьнан коьртара дӀахедийна йолу месаш тӀейовлуш яра.

Шамшон кхалхар

²³ Пелаштамхойн куыйгалхой вовшахкхеттера сакъера а, шайн дела волчу ДагӀонна доккха сагӀа даккха а. Цара бохура: «Вайн дала Шамшон вайн кара схьавелла». ²⁴ Пелаштамхой а, шайна Шамшон гича, шайн далла хастамаш бан буьйлабелира: «Вайна юкъяра дуккха а нах хӀаллакбеш, вайн мохк бассош хилла волу вайн мостагӀ вайн дала вайн кара схьавелла». ²⁵ Шайн сакъераделлачу меттехь цара элира: «Схьакхайкхал Шамшоне вайн самукъадаккхийта». Тутмакхийн цӀа чуьра Шамшон кхайкхина схьавалийра. Церан самукъадоккхуш вара иза. Шамшон цара шина бӀогамна юккъехь дӀахӀоттийра. ²⁶ Шен куьг а лаьцна лелаш волчу жимачу кӀанте Шамшона элира: «И цӀа тӀехь лаьтташ болчу бӀогамнаш улло дӀавигахьа со царах куьг Ӏоттийта. Суна цу бӀогамнаш тӀетовжа лаьа». ²⁷ Цу цӀа чохь дуккха а зударий а, божарий а бара. Царна юкъахь схьагулвелла массо а Пелаштамхойн куыйгалхо а вара. ЦӀийнан тхов тӀехь Шамшоне, бийла а буьйлуш, хьоьжуш лаьтташ кхо эзар хиллал стаг а, зуда а яра.

²⁸ Везачу Эле дехар дира Шамшона: «Сан Хьалдолу Эла! Дагавайтахьа со Хьайна! Цкъа мукъана а ницкъ лохьа суна сайн ши бӀаьрг бахьана долуш пӀелаштамхошна бекхам бан». ²⁹ Катоьхна, дерриг а цӀа тӀехь а долуш, юккъехь лаьтташ болу ши бӀогамна схьа а лаьцна, аьтту а, аьрру а куьйгашца и ши бӀогамна дӀасатеттира цо. ³⁰ Цо элира: «Сан а пӀелаштамхошца са долиьла!» Шен ницкъ мел бу дӀасатеттира цо и ши бӀогамна. Дерриг а цӀа пӀелаштамхойн куыйгалхошний, цу чохь хиллачу адамашний тӀедуьйжира. Ша лечу хенахь Шамшона хӀаллакбина болу пӀелаштамхой цо шен дахарехь хӀаллакбиначарал а алсам бара.

³¹ Цуьнан вежарша а, цӀийнах мел волчу стага а, схьа а баькхина, иза дӀаваьхьира. ЦорӀаний, Эштаулний юккъехь, шен ден Манахьан кьубба чохь, дӀавоьллира Шамшон. Иза ткъа шарахь Израилан мехкан куыйгалхо хилла вара.

Микин цIуш

17 ¹ Эпрайман лаьмнаш долчу махкахь вехаш Iаш хилла Мика* цIе йолу цхьа стаг. ² Микас шен нене элира: «ДагадогIий хьуна хьан лачкыйна долу цхьа эзар бIе шекхал^д долу дети? Ахьа суна хьалха сардамаш а кхайкхийра иза лачкыйначунна. И дети соьгахь ду. Аса схьаэцнера иза».

Нанас элира: «Везачу Эло декьала войла хьо, сан кIант!» ³ Микас и дети шен нене дIаделира. Ткьа нанас элира: «Сан кIант, хьуна тIера хIара дети аса деккьа цхьана Везачу Элана лору. Цу а вай, цунна тIе дети дилла. ХIинца аса хьуна и дети юхало». ⁴ Амма Микас дети шен нене юхаделира. Ткьа цо, ши бIе шекхал дети схьа а эцна, иза дато пхьере дIаделира. Цу пхьере цунах тIе дети диллина волу цIу вира. И цIу Микин цIа чохь дIахIоттийна вара.

⁵ Микин шен делан цIа^д дара. Цо ийпад^д а, цIуш а бира. Цул тIаьхьа цо, шен кIенташна юкъяра цхьаь кьобал а вина, цунах динан да^д вира. ⁶ Цу хенахь исраилхойн паччахь вацара, цундела хIораммо а шена бакъахьа хеттарг дора.

⁷ ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалахь вехаш Левин тайпанах волу цхьа жима стаг хилла. Иза цигахь тIевеана стаг санна Iаш вара. ⁸ Иза, Байтлахам-гIалара ара а ваьлла, ша тIекхьачначохь ваха хаа дагахь лелаш вара. Лелаш, иза Эпрайман лаьмнашкахь лаьтташ йолчу Микин хIусаме кхечира. ⁹ Микас цуьнга хьаьтира: «Хьо мичара вогу?»

Жимачу стага жоп делира: «Со ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалара левихо ву. Сайна ваха хаа меттиг лобхуш ву со».

¹⁰ Микас цуьнга элира: «Со волчохь саца мегар ду хьуна, суна хьехамча а, динан да а хуьлуш. Аса хIора шарахь итт шекхал дети а лур ду хьуна, даа-мала а, тIедуа хIума а латтор ду хьуна». ¹¹ Левихойн жима стаг Мика волчохь саца резахира. Иза цунна кIант санна хилла дIахIобьтира. ¹² Микас иза кьобалвича, жима стаг динан да хилла дIахIобьтира. Иза Микин хIусамехь вехаш а вара. ¹³ Микас элира: «Суна хIинца хьаь Веза Эла сайца дика хир вуйла, хIунда аьлча сан динан да левихойх ву».

Данахойн тайпано шена латта лахар

18 ¹ Цу заманахь исраилхойн паччахь вацара. Ткьа Данан тIаьхьенах берш шайна даха ховша меттиг лобхуш бара. Исраилан халкьох схьадевлла долу кхидолу тайпанаш, шайн-шайн латтанаш а долуш, охьахевшинера, ткьа Данан тIаьхьенах берш шайна билгалдаьккхина

* 17:1 Мика – цуьнан юьззина цIе Мика-ЯхIу хилла.

17:6 Куьйгалхой 21:25.

латта доцуш бара. ² Данан тІаьхьенах болчара шайна юкъара пхи тоьлла волу къонах вахийтира лаьтта дерг талла. И пхи стаг ЦорІара а, Эштаулар а вара. И нах хаьржинера, уьш Данан тайпанах болчеран массо а гаранашкара болу дела. Цаьрга аьллера: «Даха а гІой, мохк талла». Эпрайман лаьмнашка а баьхкина, цара Микин цІа чохь буйьса яьккхира. ³ Микин цІенна уллохь шаьш долчу хенахь, цуьнан къамелах къона левихо кхузара воцийла хиира царна. ЦІа чу а баьхкина, цара хеттарш дора: «Хьо кхуза хьан валийна? Хьо кхузахь хІун деш ву?» ⁴ Жимачу стага цаьрга дІадийцира Микас ша йолах тІелаьцна хиларх а, иштта ша иза волчохь динан да^д хилар а.

⁵ Цара цуьнга элира: «Деле хаттар дехьа, оха схьалаьцна болу некъ беркате хир буй те алий».

⁶ Динан дас жоп делира царна: «Маьрша дІагІо, Везачу Эло, шун некъан тергам а беш, шу Іалашдийр ду».

⁷ И пхи стаг дІавахара. Лаиш-гІала кхечира уьш. Цигахь маьрша дехаш долу адам гира царна. Церан дахар, цІаданхойн ма-хиллара, тийна а, маьрша а дара. Царна гІело еш мостагІий а бацара. Уьш ЦІадан-гІалина генахь бехаш бара, цхьаьнца а* лелош юкъяметтиг а йоцуш. ⁸ И вахийтина волу пхи стаг ЦорІара а, Эштаула а юхавирзича, гергарчара цаьрга хаьттира: «ХІун хии шуна?»

⁹ Цара жоп делира: «Тхуна чІогІа дика латта карийна. Хан ма ялийта! Те а латий, и латта цаьргара схьадаккха!» ¹⁰ Цига дІакхаьчча, шуна гур ду, и мел доккха латта ду. Оьшуш мел дерг шортта хуьлу цу махкахь, цигара халкъ, цхьа а стаг шайна тІелетар ву аьлла, дагадогІуш а дац. Дала вайн кара схьалуш ду и латта».

¹¹ ЦорІара а, Эштаулар а Данан тайпанах волу ялх бІе стаг новкъа велира. Уьш тІамана кийча бара. ¹² Лаиш-гІала боьдучу новкъахь совца а севцина, ЯхІуд-махкарчу Кхиръят-ЯІаримехь шайн меттамотт^д дІахІоттийра цара. Цундела Кхиръят-ЯІаримана малхбузехьа йолчу цу меттигах хІинца а Махъаней-Дан олу (иза «Данан меттамотт» бохург ду). ¹³ Цигара арабевлла уьш Эпрайман лаьмнашкахь долчу Микин цІийне кхечира.

¹⁴ Лаишан латта талла вахана хиллачу пхеаммо шайн гергарчаьрга элира: «Цигахь долчу цхьана цІенна чохь еза ийпад^д ю. Цигахь кхиболу цІуш а, тІе дети диллина волу цІу а ву. Ойла е, хІун дан деза». ¹⁵ Къона левихо чохь Іаш волчу Микин цІа чу а бахана, цуьнга маршалла хаьттира цара. ¹⁶ Ткъа Данан тІаьхьенах волу ялх бІе стаг тІамана кийчча кевнна уллохь лаьтташ вара. ¹⁷ Латта талла вахийтина волчу пхеа стага, цІенна чу а вахана, дечиган цІу а, ийпад а, кхиболу цІуш а,

* 18:7 Цхьаьнца а – я иштта: Арамца.

детих вина волу цЮ а сха а эчна, уш чуьра арабехира. Ткъа динан да кевнехь цу ялх бЕе тЕмалочуьнца лаьтташ вара.

¹⁸ Ца чу а бахана, цара ийпад а, цЮш а, детих вина волу цЮ а сха-эцча, динан дас цаьрга хаьттира: «Шу хЮн деш ду?»

¹⁹ Цара цуьнга элира: «Вист ма хила. Хьайн куьг бета тЕе а диллий, тхуна тЕаьхьаЮтта. Тхо долчоьх тхан хьехамча а, динан да а хир ву хьо. Цхьана стеган динан да хуьлучул, Исраилан халкъан цхьана гаранан я тайпанан динан да хилар гЮле дац хьуна?» ²⁰ И дешнаш къоначу левихочунна чЮгЕа дезаделира. Иза, ийпад а, цЮш а, дато цЮ а сха а эчна, Данан тЕаьхьенах болчу нахана тЕаьхьаЮьттира.

²¹ Шайн новкъа юзабирзира уш. Цара шайна хьалха дЕадохуьйтуш шайн бераш а, бежанаш а, бахам а бара. ²² Уш новкъа бевллачул тЕаьхьа, Микин лулахой, вовшаш а кхетта, данхошна тЕаьхьа а бевлла, царна тЕкхечира. ²³ Цара Данан тЕаьхьенах болчаьрга мохь беттара. Вукхара, юха а бирзина, Микига хаьттира: «ХЮн хилла? Нах стенна схаькхайкхина ахь?»

²⁴ Микас цаьрга элира: «Аша ас сайна бина болу цЮш соьгара дЕабаьхна. Аша иштта сан динан да а дЕавигна. Суна диснарг хЮн ду? Стенна хоьтту аша: „ХЮн хилла?“ – бохуш?»

²⁵ Данан тЕаьхьенах болчара цуьнга элира: «Тхуна хьайн аз ма хазийталахь, оьгЕазбахана нах шайна тЕе ца латийта. ТПаккха ахь хьо а, хьайн доьзал а хЕаллакбойтур бара». ²⁶ Данан цИйнах болу нах шайн новкъахула дЕабахара. Ткъа уш шел тоьлур буйла хууш волу Микашен ца юхавирзира.

²⁷ Данхоша иштта схадаьккхира Микас шена мел динарг. Цуьнан динан да а шайца дЕавигира цара. Уш, Лаиш-гЕала дЕа а бахана, цигахь маьрша бехаш лаш болчу нахана тЕелетира. Адам шайн таррашца цистира цара, ткъа гЕала царца ягийра. ²⁸ Царна орцахвала стаг вацара, хЮнда аьлча Цадан-гЕала царна генахь яра, кхиболчаьрца цара юкъаметтиг а ца лелайора. Лаиш-гЕала Байт-Рахьубана уллохь йолчу тогЕи чохь лаьтташ яра. Йохийна гЕала лаьттинчу меттхь данхоша керла гЕала а йиллина, уш цигахь баха хевшира. ²⁹ Цара цунна, Дан-гЕала аьлла, керла цЕе а тиллира. И цЕе шайн дайх хилла волчу Исраилан кЕнтан Данан цЕе бахьана долуш тиллина хилла цара. Ткъа цу гЕалин хьалхалера цЕе Лаиш хилла. ³⁰ Данхоша шайн гЕалахь дато цЮ дЕаХиттийна хилла. Шайн динан да вина дЕаХЮттийна хилла цара Мусан кЕнтан Гиршаман кЕант ЯхЮната. ЯхЮната а, цуьнан кЕнтий а Исраилан махкахь динан дай хилла лаьттина, цигара дерриг а Исраилан къам, йийсаре а лаьцна, дЕадиггалц. ³¹ Данан тайпа Микас бинчу цЮнна корта бетташ лелла, Делан цЕа^д Шилунехь мел лаьтта.

Левихо а, цуьнан гIарбаш-зуда а

19 ¹ Исраилхойн паччахь воцучу хенахь Эпрайман лаьмнашкахь цхьана юьстахчу меттехь вехаш Iаш хилла левихойн тайпанах волу цхьа стаг. Цуьнан, ша ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалара а йолуш, цхьа гIарбаш-зуда² хилла. ² Цуьнца дов а даьлла, иза ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалахь Iаш волчу шен ден цIа яхана хилла. Цигахь цо биь бутт баьккхина хилла. ³ Цуьнан майра, хьала а гIаьттина, цунна тIаьхвавахана. Иза цига вахаран Iалашо, цуьнца доггах кьамел а дина, иза ша волчу юхаерзор хилла. Ша цига воьдуш, цо шеца шен ялхо а, ши вир а йигна хилла. Цуьнан гIарбаш-зудчо иза шен да волчу чувигна. Кьоначу зудчун дас, иза шена гича, чIогIа хазахетта, цунна дуьхьал а веана, даггара цуьнга маршалла хьаттира. ⁴ Цуьнан стундена чIогIа лаьара иза цигахь сацо. Кхаа дийнахь дууш-молуш, буйсанаш а йошуш, цигахь Ийна иза. ⁵ ДобалгIачу дийнахь Iуьйранна, хьалххехь хьала а гIаьттина, шен цIа ваха тохавелла левихо. Амма зудчун дас цуьнга элира: «Цкьа хIума кхаьллича, гIолехь ду хьуна. Цул тIаьхьа дIагIур ду шу».

⁶ Левихо тIаьхьа а сецна, и шиь дууш, молуш Ийра. Кьоначу зудчун дас цу стаге элира: «Хьайн самукьа а доккхуш, кхин а цхьа буйьса яккха».

⁷ Даваха кечвелла волу левихо стундас, дехар а дина, сацийра. Иза кхин а цхьа буйьса йоккхуш Ийра. ⁸ ПхоьалгIачу дийнахь иза, Iуьйранна хьала а гIаьттина, дIаваха кечвелира. Кьоначу зудчун дас юха а элира: «Яа хIума а яий, меттавола. Де делкье даьлча, дIагIур ву хьо». И шиь юха а дууш, молуш Ийра.

⁹ Левихо а, цуьнан гIарбаш-зуда а, ялхо а дIадаха дагахь хьалагIаьттира. Амма стундас юха а элира: «Вайна суьйре тIейогIуш ю. Тховса кхузахь буйьса яккха, хьайна са а кьера. Ткьа кхана, хьалххехь хьала а гIевттина, шайн цIа гIур ду шу».

¹⁰ Амма левихо кхин цхьа буйьса яккха реза ца хилира. Иза, хьала а гIаьттина, новкьа велира. Цуьнца цхьаьна тIейоьттина хIума а йолуш ши вир а, цуьнан гIарбаш-зуда а яра. Уьш Явсай-гIала схьакхечира (хIинца цу гIалин цIе Ярушалайм ю). ¹¹ Уьш цу гIала схьакхьачча, де суьйренга даьллера. Ялхочо левихочуьнга элира: «Явсайхойн гIали чу а дахана, цигахь буйьса яккхийта вайга».

¹² Амма левихочо жоп делира: «Исраилхойх боцу нах бехаш йолчу гIали чу а ца доьлхуш, ГебаI-гIала дIагIур ду вай». ¹³ Цо шен ялхочуьнга элира: «Я ГебаI-гIала, я Раме дIакхача хьовсур ду вай. Цигахь цхьанхьа буйьса йоккхур ю вай». ¹⁴ Уьш новкьа бевлира. Бен-Яманан ГебаI-гIала уьш схьакхьачча, малх чубузуш бара. ¹⁵ Кхузахь буйьса

яккха сацам бира цара. ГПалин майдана а баьхкина, охьахевшира уьш, амма цаьрга цхьаммо а шайгахь буйса яккхийта дIа ца кхойкхура.

¹⁶ Шен кха тIера цIа вогуш цхьа воккха стаг вара. Иза ша Эпрайман лаьмнашкахь вина хилла, амма хIинца ГебаI-гIалахь вехаш хилла. Ткъа кхузахь бехаш болу нах Бен-Яманан тайпанах схьабевлла хилла. ¹⁷ Шена гIалин майданахь левихо гича, цо хьаттира: «Стенгара вогуш ву хьо? Стенга ваха ваьлла хьо?»

¹⁸ Левихочо цуьнга элира: «ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалара схьадогуш ду тхо, Эпрайман лаьмнашкахь тхьаш дехаш долчу юьстакху метте дIадоьлхуш а ду. Тхо хIинца цIа догуш ду*. Амма цхьаммо а буйса яккха чу ца кхайкхина тхьоьга. ¹⁹ Тхьоьгахь ча а ду, варрашна яа хIума а ю, иштта бепиг а, чагIар а ду суна а, соьца йолчу зудчунна а, сан ялхочунна а даа. Тхуна хIумма а ца оьшу».

²⁰ Воккхачу стага элира: «Са ма гатде. Шуна оьшург аса хуьлуйтур ду, амма майданахь буйса ма яккха». ²¹ Левихо а, цуьнца берш а шен цIа чу а бигна, церан варрашна яа хIума елира цо. Шайн когаш а билина, уьш хIума яа охьахевшира.

²² Левихо а, цуьнца берш а шайна яа хIума а юуш, садоуш болчу хенахь, цу гIалара болчу телхинчу наха воккхачу стеган цIенна го а бина, неI а етгаш, мохь а бетгаш, бохура: «Хьо волчу веана волу стаг араваккха, тхуна цунах зуда ян лаьа».

²³ ХIусамдас, ара а ваьлла, цаьрга элира: «Сан вежарий, ма дахьара аша и зулам! И стаг сан хьаша ву. Ма дахьара аша цу тайпана долу сонта хIума. ²⁴ Хьажал, сан йоI а ю шуна, цу стеган гIарбаш-зуда а ю шуна. Аса и шиь арайоккхур ю шуна, цаьрца шайна луьург де. Амма цу стагаца ма леладахьара аша и сонта хIума». ²⁵ Амма царна воккхачу стаге ладогIа ца лаьара. ТIаккха левихочо шен гIарбаш-зуда уьш болчу араьяккхира. Цара иза сахиллалц хьийзийра, ткъа сахуьлчу хенахь дIахийцира.

²⁶ Иза, садаьржачу хенахь схьа а еана, шен майра чохь волчу цIийнан неIсагIина хьалха охьаюьйжира. Гуьйре тIекхаччалц Иллира иза цигахь. ²⁷ Гуьйранна левихочо, хьала а гIаьттина, цIийнан неIарш дIаийллира. ЦIа ваха дагахь аравелира иза. Эццахь цунна шен гIарбаш-зуда гира. Иза неIарехь Гуьллуш яра, ткъа цуьнан кувйгаш неIсагIина тIехь дара. ²⁸ Левихочо цуьнга элира: «ХьалагIатта, дIагIо вай!» Амма зудчо цунна жоп ца делира. Иза еллера. Левихо, шен гIарбаш-зуда вирана тIе а йиллина, цIа вахара. ²⁹ ЦIа веанчул тIаьхьа, урс схьа а эцна, цо иза, шийтта дакъа доккхуш, йийкьира. И дакъош цо

* 19:18 ЦIа догуш ду – Iебархойн маттахь: *Везачу Элан цIа догуш ду.*

Исраилан массо а маъШе дАсадахийтира. ³⁰ И хIума гиначара бохура: «И санна дерг тхуна гина дац, Мисар-махкара арадевллачу хенахь дуййна хIара хан тIекхаччалц. Цу хIуманна тIе тидам а бахийтий, шайна юкъахь дага а довлий, хIун дан деза ала».

Исраилхошна а, бен-яманхошна а юкъахь тIом балар

20 ¹ Исраилхой сьхагулбелира Везачу Элана хьалха МицIпа-гIа-лахь. Дан-гIалара дуййна Беар-Шабале кхаччалц болчу берриг а Исраилан махкара сьхагулделлера адам. ГалIадара Исраилан халкъ а деанера кхуза. ² Массо а Исраилан халкъах долчу тайпанан куйгалхой а баьркинера Далла хьалха вовшахкхетачу метте. Виь бIе эзар карахь тур лелош волу тIемало сьхагулвеллера кхузахь. ³ Бен-яманхошна дIахиира исраилхой МицIпахь сьхагулбеллийла.

Исраилхоша хаьттира: «Схьадиьца, муха хилира и вон хIума?» ⁴ Йиййна йолчу зудчун майрачо цаьрга дийцира: «Со сайн гIарбаш-зудчуьнца^д Бен-Яманан ГебаI-гIала веара, цигахь буйса яккха дагахь. ⁵ Амма буйсанна ГебаI-гIалин бахархоша тхо буйса яккха сецна долчу цIенна го бира, со вен дагахь. Цара сан гIарбаш-зуда^д хьийзийра. И хIума бахьана долуш иза елира. ⁶ Аса, иза екъа а екъна, дакъош Исраилан халкъ дехаш долчу массо а маъШе дАсадахийтира, Бен-Яманан тIаьхьено и инзаре а, сийсаза а гIуллакх Исраилан махкахь дина дела. ⁷ Хинца аша, исраилхой, шайна юкъахь барт а бай, ала, оха хIун дан деза?»

⁸ Дерриг а халкъо, цхьаь санна хьала а гIаьттина, элира: «Вайх цхьа а шен четар долчу гIур вац. Вайх волу цхьа а стаг шен цIа юхавоьрзур вац. ⁹ Вай хIинца хIара дийр ду ГебаI-гIалина: кхаж а тесна, цуьнца тIом бан гIур ду. ¹⁰ Исраилан тайпанех волчу итт стагана юкъара цхьаь схьа а хаьржина, тIелата боьлхучарна сурсат дан деза. Вукхара, Бен-Яманан ГебаI-гIала а кхаьчна, исраилхошна юкъахь бехаш болчу цигарчу нахана таIзар дан деза, и боьха хIума цара шайгара далийтарна». ¹¹ Массо а исраилхо, цхьаь санна, цхьаьнакхийтира цу гIалина дуйхьалвала.

¹² Цара Исраилан халкъера Бен-Яманан тайпане хабар эцна стаг вахийтира. И хабар иштта дара: «Ма боьха хIума ду шух болчу наха динарг! ¹³ Схьало тхан кара ГебаI-гIалара болу и боьха нах. Оха, уьш байа а байина, Исраилан махкара вон дIадоккхур ду». Амма Бен-Яманан тIаьхьенах болчарна ца лиира Исраилан халкъах болчу шайн вежаршка ладогIа. ¹⁴ Шайн гIаланаш а йитина, Бен-Яманан тIаьхьенах болу нах ГебаI-гIала сьхагулбелира, исраилхошца тIом бан дагахь. ¹⁵ Цу дийнахь ткъе ялх эзар Бен-Яманан тIаьхьенах тур лелош волу тIемало, вовшах а тоьхна, тIамана кечвира. Кхин а ГебаI-гIалара ворхI бIе тур лелош волу тIемало а вара цаьрца. ¹⁶ Дерриг а эскарна юкъара ворхI бIе стаг къаьсттина дика тIемало вара. Уьш массо а

гезолгаш бара. Цара ширдолагца тІулг кхуссучу хенахь, тай тоьхча санна, нийса кхуссура. ¹⁷ Бен-яманхой боцурш, израилхойн виь ЁЕ эзар тур лелош волу тІемало схьагулвеллера. Уьш массо а тІамана кийча а бара.

¹⁸ Израилан тайпанех болчара, Бетала а бахана, Деле хаьттира: «Тхоч хьалха мила вала веза бен-яманхошца тІом бан доьлхучу хенахь?»

Везачу Эло жоп делира: «ЯхІудан тайпанах берш хила беза хьалха-бевлла».

¹⁹ Цу Гуьйранна израилхоша шайн меттамотт^д дІахІоттийра ГебаІ-ГІалина генахь доццуш. ²⁰ Израилхой бен-яманхошца тІамана кечбелера. Уьш ГебаІ-ГІалина уллохь тІамана нисбелла дІахІиттира.

²¹ ГебаІ-ГІалара ара а бевлла, бен-яманхоша цу дийнахь ткье шиь эзар израилхо, вийна, лаьтта охьавиллира. ²² Амма Израилан эскар, кьар ца луш, юха а ша хьалхарчу дийнахь лаьттинчу метте тІамана кечделла дІахІоьттира. ²³ ХІунда аьлча хьалхарчу дийнахь израилхой боьлхуш хилла Везачу Элана хьалха. Цара Цуьнга хоьттура: «Тхо кхин а цкъа лата дезий тхан вежарий болчу бен-яманхошца?»

Везачу Эло жоп деллера: «Даха а гІой, тІом бе цаьрца».

²⁴ Израилхойн эскар шолгІачу дийнахь юха а тІегІоьртира бен-яманхойн эскарна. ²⁵ Бен-яманхойн эскар, юха а ГебаІ-ГІалара ара а даьлла, израилхойн берхІитта эзар тур лелош волу тІемало, вийна, охьавиллира. ²⁶ ТІаккха Израилан эскарара дерриг а халкъ, Бетала а деана, дилхира. Цу дийнахь суьйре тІекхаччалц яа хІума ца йиира цара. Дийнаташ дагоран сагІанаш а, бертан сагІанаш а дохура цара Везачу Элана хьалха. ²⁷⁻²⁸ Цу хенахь Делан деза тІорказ цигахь хилла. АхІаронан кІант волчу ЭлиІазаран кІанта Пайнехьас Везачу Элана хьалха гІуллакх дора цигахь. Израилан эскар Везачу Эле хаьттира: «Бен-яманхой тхан гергара нах бу. Кхин цкъа а царна тІамца дуьхьал довла дезий тхо?»

Везачу Эло жоп делира: «Деза. Аса кхана уьш шун кара дІалур бу».

²⁹ Израилхой ГебаІ-ГІалина гонах кІело йина дІахІиттира. ³⁰ Церан эскар кхозлагІчу дийнахь, хьалха санна, ГебаІ-ГІалахь бен-яманхошца тІом бан кийча дІахІоьттира. ³¹ Бен-яманхойн эскар, ГІалара ара а даьлла, израилхошна дуьхьал делира. Израилхой юхабевлча, бен-яманхой царна тІаьхьабевлира. Израилхоша иштта бен-яманхойн эскар ГІалина гена даьккхира. Уьш, хьалха санна, израилхой хІаллакбан буьйлабелера. Цара иштта ткье итт стаг вийра. Цьхаберш аренгахь байира, вуьйш Бетал-ГІала а, ГебаІ-ГІала а боьдучу новкъахь байира. ³² Бен-яманхоша элира: «Уьш вайна хьалха, хьалха санна, охьаэгаш бу».

Ткъа израилхоша элира: «ДІа а девдда, вай уьш ГІалина гена баха беза, некъаш долчу агІор дІа а берзош». ³³ Израилхойн эскаран коьрта дакъа, дІа а дедда, БаІал-Тамарехь дІахІоьттира. Ткъа кІело а йина

Иаш болу исраилхой ГИбаI-ГIалина малхбузехьа йолчу агIонгахьара чугIоьртира. ³⁴ Итт эзар тоьлла волу тIемало вара ГебаI-ГIалина тIелетгачу тобанна юкьахь. ТIом чIогIа луйра бара. Бен-яманхошна ца хавара, шайна тIедогIуш дерг доккха вон дуйла. ³⁵ Везачу Эло эшадай-тира исраилхошка бен-яманхойн эскар. Цу дийнахь исраилхоша бен-яманхойн эскарх вийнарг ткье пхий эзар бIе стаг вара. Уьш массо а тур лелош болу эскархой бара. ³⁶ Бен-яманхошна хиира, шаьш эшийнийла. Исраилхойн эскар юхадаьллера, хIунда аьлча уьш ГебаI-ГIалина уллохь мостагIчунна кIело йина болу шайн эскархой тIелатаре сатуьйсусх хилла. ³⁷ КIело йина Иаш болчара, цIеххьана ГебаIа чу а бахана, цу гIалара мел волу вахархо шайн таррашца вийнера. ³⁸ КIело йина Иаш болчаьрца исраилхойн коьртачу декьо бина барт хилла: цара гIалара хьалабоьдучу кIуьраца хаам бан безара. ³⁹ Исраилхой тIом болчу меттера юхабевлча, бен-яманхоша ткье итт стаг вийра. Цара бохура: «Юха а, хьалха санна, тхуна хьалхахь охьаоьгуш бу уьш». ⁴⁰ Эщцахь гIалара кIур ирхьэха болабелира. Бен-яманхой юхяхьажча, царна гира цIе яьлла йогуш йолу ерриг а гIала. ⁴¹ Исраилхой, юхабуьйлучуьра совца а севцина, шайн мостагIех лата буьйлабелира. Ткьа бен-яманхой, шайна тIехIоьттинарг гича, кхерабелира. ⁴² Уьш исраилхойн эскарх бевдда аренгахула дIабоьлхуш бара, амма церан кIелхьарбовла меттиг яцара. Исраилхоша уьш, шайн гIаланашкара ара а бохуш, бойура. ⁴³ Бен-яманхошна го а бина, исраилхоша уьш Нухьера дуьйна ГебаI-ГIалин малхбалехьа йолчу агIонга кхаччалц лаьккина дIабигира. ⁴⁴ Бен-яманхойн эскарх волу берхIитта эзар тоьлла волу тIемало вийра цу дийнахь исраилхоша. ⁴⁵ ТIаьхьабиснарш, бевдда, яьссачу аренга, Римун цIе йолчу тархана улло, дIабахара. Цу новкьахула уьш бевдда дIабоьлхучу хенахь исраилхоша кхин а пхи эзар стаг вийра. Царна тIаьхьабевллачуьра ца совцуш, уьш ГадIама кхаччалц дIабахара. Цига дIакхачале, кхин а ши эзар стаг вийра цара. ⁴⁶ Цу дийнахь верриг а вийнарг ткье пхий эзар тур лелош волу тоьлла бен-яманхо вара.

⁴⁷ Ялх бIе бен-яманхо, ведда, Римун олучу тархана уллохь йолчу яьссачу аренга дIа а вахана, цигахь беа баттахь Ийира. ⁴⁸ Ткьа исраилхой бен-яманхойн лаьтте юхабирзира. Цигара нах а, церан бежанаш а дойуш, шайн карасана йолу хIума а йохош, церан массо а гIаланаш ягош хIаллакйира.

Бен-яманхошна зударий балор

21 ¹ Исраилхоша МицIпахь чIагIо йина хилла шайн зудабераш бен-яманхошка маре ца дахийта. ² Дерриг а халкъ, Бетал-гIала а деана, Далла хьалхахь сарралц чIогIа доьлхуш Иаш дара. ³ Цара Деле

элира: «Исраилан халкъан Веза Дела! Хунда хилла иза исраилхошна? Хунда довш ду исраилхойн цхьа тайпа?»

⁴ Шолгачу дийнахь адам, Гуьйранна хьалххехь хьала а гIабттина, сагIа доккху меттиг кечьян дIахIобттира. Цара Везачу Элана дийна-таш дагоран а, бертан а сагIанаш дохура. ⁵ Цул тIабьхьа Исраилан халкъо хаьттира: «Исраилхойн тайпанах болчарах мила ву хIокху гуламе Везачу Элана хьалха ваза виснарг?» Цара иза хоьттура, хIунда аьлча доккха неIалт дара царна аьлла. Везачу Элана хьалха МицIпе ваза виснарг вуьйр ву аьлла, йина чIагIо а яра. ⁶ Исраилан халкъо кьинхетам бира шайн вежарий болчу бен-яманхойх. Цара элира: «Тахана исраилхойн цхьа тайпа дайна лара мегар ду. ⁷ Оха Везачу Элана хьалха йина чIагIо ю, исраилхойн зудабераш бен-яманхошка маре дохуйтур дац аьлла. Бисинчарна зударий мичара балор бу вай?»

⁸ Цундела исраилхоша хаьттинера: «Исраилан тайпанех волу цхьа а стаг вуй Везачу Элана хьалха МицIпахь гуламе ваза висина?» Цигахь царна хиира, ГалIадарчу Явешера цхьа а стаг Везачу Элана хьалха гуламе веана цахилар. ⁹ ХIора стаге хьожуш, чекхбевлира уьш. Царна ГалIадарчу Явешера цхьа а стаг цу гуламе веана цахилар гучуделира. ¹⁰ Исраилан гуламо цига шийтта эзар тоьлла стаг вахийтира, царна тIе а дуьллуш: «ГалIадарчу Явеше а гIой, тарраш детташ, цигахь волу массо а стаг, вей, охьавилла, я зударий а, я бераш а ца кьестош. ¹¹ Кхин цхьа хIума а тIедуьллу оха шуна: хIора майрачуьнца Гийна йолу зуда а, зудчуьнца Гийна волу боьрша стаг а вийна дIаваккха. Амма йоIстагалла дохоза долу зудабераш дийна дита*». ¹² ГалIадарчу Явешехь царна йиь бIе йоIстаг карийра. Уьш цара канаIанхойн лаьттахь йолчу Шилунан меттаматте сьхабалийра.

¹³ Цул тIабьхьа исраилхоша шайн геланчаш бахийтира Римун цIе йолу тарх^d йолчу гулбеллачу бен-яманхошна тIе машар дIакхайкхо.

¹⁴ ТIаккха бен-яманхой шайн махка юхабирзира. ГалIадарчу Явешера дийна дитина долу зудабераш цаьрга маре дIаделира. Амма царна массарна а зударий ца тоьира.

¹⁵ Исраилан халкъ кьинхетам беш хилла бен-яманхойх, хIунда аьлча уьш Везачу Эло дIакъастийна хилла исраилхойн кхечу тайпанех.

¹⁶ Исраилхойн кьяноша элира: «Бен-яманхойн зударий байина. Вай хIун дан деза зуда ца кхочуш бисина болчу божаршна? ¹⁷ Бисина болчу божарийн бераш хила деза, исраилхойн цхьа тайпа дуьнен чуьра дIа ца далийта. ¹⁸ Амма вай вешан зудабераш цаьрга маре дахийта йиш йолуш дац. Уьш цаьрга ца бахийта вай йина чIагIо ю».

* 21:11 Амма йоIстагалла дохоза долу зудабераш дийна дита – иштта грекийн матгахь долчу гочдарехь ду.

¹⁹ ТIаккха цара элира: «ХIора шарахь Шилун-гIалахь хуьлуш Везачу Элана лерина деза де ду». (Шилун-гIала Бетал-гIалина кьилбаседехьа а, Бетал-гIалара Шехеме боьдучу некъана малхбалехьа а, иштта Либуна-гIалина кьилбехьа а лаьтташ ю.) ²⁰ Къаноша бен-яманхошка элира: «Даха а гIой, кемсийн бошмашкахь дIаловчкъа. ²¹ ТIаккха тидам бе! Зудабераш халхарш дан арадевлча, кемсийн бошмашкара ара а довлий, хIораммо а шайна, катохий, шилунхойн йоI схьа а эций, бен-яманхойн лаьтта юхадерза. ²² Церан дай а, вежарий а тхо долчу арз дахьаш багIахь, оха цаьрга эр ду: „Тхан духьа кьинтIера довла бен-яманхошна, хIунда аьлча тIамехь вай схьа ца лецира царна хIоранна зуда. Шайн чIагIо йоха а ца еш, зудабераш дIа ца даларна шу бехке дац“».

²³ Бен-яманхоша, шайга ма-аллара, халхадуйлуш хиллачу зудаберашна юкъара цхьацца йоI дIайигира. Уьш, шайн лаьтта тIе дIа а бигна, шайна маре балийра цара. ГIаланаш юха метта а хIиттийна, уьш баха хевшира. ²⁴ Исраилан халкъ цигара хIора шайн тайпанашка а, шайн гаранашка а, шайн доьзалан лаьтта тIе а дIасадекъаделира.

²⁵ Цу хенахь исраилхойн паччахь вацара, цундела хIораммо а шена бакъахьа хеттарг дора.

Рутих

лаьцна тептар

Дешхьалхе

Рутих лаьцна машаре дийцар **Мехкан куьйгалхоша** Израил-махкахь урхалла дечу заманахь кхолладелла ду. Муабахо йолу Руги израилхочуьнга маре йоьду. Майра велча, Ругис шен марнене болу къаьстгина боккхаларам а, израилхойн Делах долу кЮрггера тешар а гойту. Шен майрачун гергарчу нахана юкъяра шена маре яха стаг караво цунна. И маре бахъана долуш Израилан халкъан уггар сийлахьчу паччахъан Даудан дайн нана хуьлу цунах.

Мехкан куьйгалхойх долчу дийцар тЕхь Делах дАбирзинчу нахана хиллачу вочу балхах лаьцна дуьйцу, ткъа **Рутих** лаьцначу дийцар тЕхь, шен дин а хийцина, израилхойн Далла тЕе йирзинчу хийрачу махкарчу зудчун декъалхиларх лаьцна дуьйцу. Далла тешаме хиллачу халкъах дАакхетта Руги.

НуИмат а, Руги а.

1 ¹ Мехкан куьйгалхоша Израил-махкахь урхалла дечу заманчохь лаьтта тЕхь мацалла хЮьттинера. ТПаккха цхьа стаг ЯхЮд-махкара Байтлахам-гГалара шен зудчуьнца а, шина кАнтаца а Муаби-аренашка хан яккха вахара. ² Оцу стеган цЕе Элималик яра, цуьнан зудчун цЕе НуИмат яра, ткъа шина кАнтан цЕераш Махьлан а, Халин а яра. Уьш ЯхЮд-махкара Байтлахам-гГалара эспратхой бара. Муаби-аренашка а баьхкина, цигахь баха хевшира уьш. ³ НуИматан цИийнда Элималик дАакхелхира, ткъа иза шен шина кАнтаца йисира.

⁴ Цу шина кАнта шашшинна Муаби-махкара зударий балийра: цхьаьннан цЕе Иарипат яра, ткъа вукхуьнан цЕе Руги яра. Цигахь иттех шарахь бехаш Гийра уьш. ⁵ Цул тАьхьа цуьнан ший а кАнт, Махьлан а, Халин а, дАакхелхира. ТПаккха шен шина кАнтах а, цИийндех а яьлла, и зуда ша йисира. ⁶ Муаби-махкахь йолуш НуИматана хезира, Далла, Шен халкъана дика дан а лиьна, цунна рицкъа делла аьлла. Шена и хезча, НуИмат Муаби-махкара шен цАа юхаерза кечъелира. ⁷ Шен шина несаца ша яьхначу меттера араелира иза. ЯхЮд-махка шашш юхадорьзучу хенахь ⁸ шен шина несе НуИмата элира: «Яло, юхаерза

ший а шайн ненан ца. Везачу Эло диканиг дойла шуна, аша а шайн беллачарна а, суна а дина дика санна! ⁹ Везачу Эло хЮоранна а хГусам нисйойла шуна шайн цИийндайшца ирсе даха!» Царна шинна а барт баьккхира НуИмата.

Ткъа уьш шийлачу маьхьарца белха хИттира. ¹⁰ ТИаккха цара элира: «ХИан-хИа, тхо хьобца хьан махка а доьрзур ду, хьан халкъана тГе а гГур ду».

¹¹ Амма НуИмата цаьрга элира: «Юхаерза, сан ши йо! ХИун дийр ду аш шиммо соьца еана? Хир буй-те шуна кхин а сан кийрара бевлла кИентий, шуна майранаш хила? ¹² Юхаерза, дIагIо, сан ши йо! Со къанъелла хИинца маре яха. Нагахь санна хилча а сан тешам, ас тховссехь майрачуьнца а Иийна, кИентий бича а, ¹³ хир юй-те шун йиш уьш кхиаре хьежа? Йиш юй-те шун, маре а ца йоьдуш, хан ялийта? Яц, сан йоIарий! Со чIогIа гIайгIанехь ю шуна. Везачу Эло шен кхел йина суна».

¹⁴ Ши нус маьхьарца юха а елха хЮьттира. ТIаккха Iарипат, шен марнанна барт а баьккхина, цунах дIакъаьстира, ткъа Руги шен марненаца йисира. ¹⁵ НуИмата Ругига элира: «Хьажал, хьан кхин юхайирзи шен нахана тГе а, шен деланашна тГе а. Хьайн кхинна тIаьххье дIагIо хьо а».

¹⁶ Амма Ругис жоп делира:

«Ма гIертахьа со нуьцкъах хьайх къасто.

Хьо йоьдучу со а гГур ю.

Хьан ехар йоллучохь со а ехар ю.

Хьан халкъ а сан халкъ хир ду.

Хьан Дела а сан Дела хир ву.

¹⁷ Хьо лийр йоллучохь со а лийр ю,

циггахь дIа а юллур ю.

Везачу Эло Шен лааме хьаьжжина лубра таIзар дойла суна,

Иожалло бен со хьох къастор яц».

¹⁸ Цо йина чIагIо шена гича, НуИмат и бертаяло гIертачуьра сецира. ¹⁹ И шиь Байтлахаме дIакхаччалц дIаихира. ХЮорш Байтлахаме баьккича, массо а адам тГедеара царна. «НуИмат яц хIара?» – бохура зударша.

²⁰ НуИмата цаьрга элира: «Ма алийша сох НуИмат („мерзаниг“), алийша сох Марет („къаьхьаниг“). Нуьцкъалчо белла суна хIара беза бала. ²¹ Кхузара араялале рицкъа а долуш яра со, ткъа Везачу Эло со яьсса юхаялийна. „Мерзаниг“ хIунда олу сох, Везачу Эло соьга бала хьегийтина хилча, Нуьцкъалчу Дала суна вон болх бича?»

²² Иштта НуИмат а, цуьнца Муаби-аренашкара еана, муабахо йолу цуьнан нус Руги а мукх хьакха болочу хенахь Байтлахаме кхечира.

Рутин а, БоІазан а довзар

2 ¹ НуІматан цІийнден Элималикан тайпанара а волуш, БоІаз цІе йолуш цхьа гергара стаг вара цигахь вехаш. Иза хьал долуш а, нахана вевзаш а вара. ² Муабахочо Рутис элира НуІмате: «Со кха тІе гІур ю, дисина мекхан кенаш лехьо. Со декъала йийр йоллучун декъа тІехь лехьор ду ас кенаш».

НуІмата жоп делира: «Дика ду, сан йоІ».

³ Кха тІе а яхана, маърсхошна тІаьхъара мекхан кенаш лехьйра Рутис. Ткъа и дакъа Элималикан тайпанара волчу БоІазан долахь долуш нисделлера. ⁴ Оцу хенахь БоІаз Байтлахамера кха тІе веара. Иза маърсахощка вистхилира: «Везачу Эло гІю дойла шуна!» – аьлла.

«Везачу Эло декъала войла хьо а!» – аьлла, духьхал бистхилира вуьш.

⁵ ТІаккха БоІаза маърсхошна тІехІоттийна волчу шен ялхочуьнга хаьттира: «И жима зуда хьенан ю?» – аьлла.

⁶ Маърсхошна тІехІоттийна волчу ялхочо, жоп луш, элира: «ХІара жима зуда муабахо ю, НуІматца Муаби-махкара еана йолу. ⁷ ХІокхо дехнера тхобга, цІевнашна юккъехула маърсхоша дитина мекхан кенаш лехьадайтхъара шега аьлла*. Са тесначхъана еана, хІинцалц кхузахь ю хІара. Кху тхов кІел хІинцца бен ца еана хІара».

⁸ БоІаза элира Ругига: «ЛадогІал, сан йоІ! Кхечу нехан декъа тІе кенаш лехьо а ма гІю, кхузара дІа а ма яла, сан ялхой-зударшца хІокху меттехь а хила. ⁹ Марс хьокху хІара сан кха бен ма гойла хьан бІаьргашна, гІю хьо цаьрца маърсхошна тІаьххье. Ас сайн кегийчу нахана тІедиллина, хьо хье ма е аьлла. Хьо хьагьелча, сан ялхоша моллучуьра хи а мала».

¹⁰ Цец а яьлла, гора а яхана, лаьтта кхаччалц охьа а таьІна, Рутис хаьттира: «Стенца доьзна ду-те, со кхечу хийрачу махкара йоллушехь, хьо суна иштта реза хилар?»

¹¹ «Хьайн марнанна ахь мел динарг суна дийцина. Хьайн цІийнда веллачул тІаьхъа, хьайн да-нана а дитина, хьайн мохк а битина, хьайна девзаш доцучу къомана тІееана хьо. ¹² Везачу Эло декъала йойла хьо, ахь бинчу оцу дикачу балхана! Буьззина мах хадабойла Исраилан халкъан Везачу Дала, Цуьнан тІома кІел хьо ларъяйта еанчу хьан!» – жоп луш, элира БоІаза.

¹³ «Сан эла, хьо суна реза хилар ма хедийла, – элира Рутис, – хьайн цхъана а ялхочун мехах йоцучу соьга, хьайн лай йолчу сан даге а хьаьжна, боху-кх ахь иза, сан дог тедархъама».

* ^{2:7} Товрат-хьехамашца мискачу нехан бакъо яра маърсхоша дитина мекхан кенаш лехьо.

^{2:2} Іамальяр 19:9, 10; Карлабаьккхинарг 24:19.

¹⁴ Делкъе йо хан тЕееача, БоІаза элира: «Схъа а йолий, хъайна хІума яа, муьста чагІар чу бепиг а Іуттуш».

Рути маьрсхошна юххе охъахиира. ТПаккха БоІаза цуьнга кхерзина буьртигаш кховдийра. Ткъа Рутис уьш даа а диира, и юза а юьзира, цуьнгахъ кхин а буьртигаш а дисира. ¹⁵ ХІара кенаш лехъо йоблча, БоІаза юха а шен ялхошна тЕдиллира Рутина цЕвнаш юккъехула кенаш лехъо магор а, цунна цхьаммо а вас ца яр а.

¹⁶ «ЦЕвнаш тЕра а дахийта цуьнга кенаш, чеха а ма е иза» — аьлла, буьйр дира цо.

¹⁷ Иштта сарралц кха тЕхъ къахъийгира Рутис. Цо гулдинарг эрича, кхо сахъ гергга мукх белира. ¹⁸ Иза схъа а эцна, гІала цІа яхара Рути. ТПаккха цо деана ялта гира марнанна. Ша делкъанна хІума юуш юьзча йитинарг шен тІоьрмиг чуьра схъа а эцна, марнене елира Рутис.

¹⁹ «Ахъ тахана мичахъ болх бира? Мичара лехъийна ахъ мекхан кенаш? Дала декъала войла хъуна и дика динарг!» — элира НуІмата.

Рутис дІадийцира шен марнене, ша хъенан кха тЕхъ болх бинера. «Ас тахана кха тЕхъ болх бинчун цЕ БоІаз ю», — элира цо.

²⁰ «Везачу Эло декъалвойла иза. Дала, Шен дош кхочушдеш, беллачарна а, бисинчарна а диканиг до. БоІаз-м вайна юххера, гергара стаг ву. Иза, вай Іалаш а деш, вайна гІо дан дезачарех цхъаь ву», — элира марнанас.

²¹ «Цо-м шен ялта чудерзийна даллалц, шен ялхошца хила магийна суна», — аьлла, дІахайигира Рутис.

²² ТПаккха НуІмата шен несе элира: «Ма дика ду-кх, сан йоІ, хъо цуьнан ялхошца хир йолуш, нехан кха тЕхъ цхьаммо а хъо чехор йоцуш».

²³ Иштта БоІазан ялхошца кенаш а лехъош, ялта чудерзийна даллалц, шен марненаца Іийра Рути.

Рути а, БоІаз а хъаьттахъ

3 ¹ ТПаккха Рутига цуьнан марнана йолчу НуІмата элира: «Сан йоІ, хъо дІатарьярхъама, цхъа хІусам лехча хІун дара-те ас? ² И БоІаз а вайн гергара стаг ву. Цуьнан ялхошца бина ахъ болх. Иза тховса хъаьттахъ, мохехъ мукх цІанбеш хир ву. ³ ЦІан а лой, хъайн дегІах хаза хъожа йогІу хІума⁴ а хъакхий, хъайна тЕе уггар хаза йолу бедарш а юхий, хъаьтта гІо, амма и хІума йиьна а, мелла а валлалц, цунна гучу ма яла. ⁴ И дІавижча, иза мича метте вижна а хъажий, яха а гІой, цунна тЕетесна йолу хІума хъала а айий, цуьнан когашка дІайижа. ТПаккха цо ша эр ду хъобга, кхин дІа ахъ хІун дан деза».

⁵ «Ахъ бохург дерриге а ас кхочуш дийр ду», — элира Рутис.

⁶ ТПаккха иза хъаьтта а яхара, дерриге а шен марнанас тГе-ма-дилла-ра, кхочуш а дира цо. ⁷ БоІаз йиъна а, мелла а, шен дог тедина а ваьлла, вахана мекхан борзана юххехь дЛавижира. Ткъя хІара, меллаша тГе а яхана, цунна тІетесна йолу хІума хъала а айина, цуьнан когашкахь дЛатевжира. ⁸ Буйсанна юккъехь, набарха цІеххъана вегийна, БоІаз хъалаайавелча, шен когашкахь йижина Іуьллуш цхъа зуда карийра цунна.

⁹ БоІаза хъьттира цуьнга: «Хьо мила ю?»

«Со хъан лай йолу Рути ю-кх, — жоп делира зудчо, — Хьо со Іалашъеш, суна гІо дан дезаш болчу гергарчарех цхъаь волу дела, хъайн хІусамехь, хъайн юргІана кІелахь йитахъа со».

¹⁰ «Дала декъала йина-кх хьо, сан йоІ! ХІара хъайн марнанна дина гІуллакх хъалха мел диначул а оьзда дина ахь. Хьо кегийчех я мисканаш, я хъалдерш а ца къестийра ахь. ¹¹ ХІинца, сан йоІ, ма кхера хьо! Ахь дехнарг чекхдоккхур ду ас, хьо оьзда зуда хилар массарна а хаьа дела. ¹² Амма бакъду, со хьо Іалашъян а, хъуна гІо дан а дезаш болчу гергарчех велахь а, кхин а ву цхъа стаг, сол юххера гергара а волуш. ¹³ Тховса кхузахь буйса яккха. Нагахь санна кхана цо хьо тГеэцахь, дика хир ду. Ткъя хьо тІелаца цунна ца лаахь, ас тІелоцур ю хьо. Аса иза дийна волчу Везачу Элах чІагІо йо! ХІинца дІайижа сахиллалц».

¹⁴ БоІазан когашкахь сахиллалц Іийра Рути. Шайшшиннан яххъаш вовшашна къастале, сатасале хъалагІаьттира Рути. ТПаккха БоІаза элира цуьнга: «Цхъаьнгге а ма тосадалиьта кхуза хьо еана хилар».

¹⁵ Юха БоІаза элира Рутига: «Схъалаца хъайн йовлакх».

Рутис йовлакх схъалецира. БоІаз, цунна ялх барам мукх а белла, иза цунна ги а тесна, гІала вахара. ¹⁶ Ткъя Рути марнана йолчу яхара. Марнанас хъьттира цуьнга: «Хъайчух хІун хилира, сан йоІ?»

Оцу стага шена динарг дерриге а марнене дІадийцира Рутис: ¹⁷ «ХІара ялх барам мукх а белла, цо элира соьга: „Хъайн марнанна тГе даьссачу куьйгашца ма гІо“».

¹⁸ НуІмата элира: «ХІара гІуллакх чекх муха долу хаьалц, собар де ахь. И стаг Іийр вац и гІуллакх тахханехь чекх ца доккхуш».

БоІаза Рути йицар

4 ¹ ГІала чу воллучохь йолчу, нах гуллучу майдане а вахана, охъа-хиира БоІаз. Цо вуьйцуш волу стаг а вара хІеттахь тІехволуш. ТПаккха БоІаза элира цуьнга: «Схъа а волий, охъахаахъа». Важа веана охъахира. ² Кхайкхина, къанойх итт стаг а схъавалийра БоІаза. Шайга охъаховшар дехча, уьш охъахевшира. ³ ТПаккха оцу гергарчу стаге элира БоІаза:

«Муаби-махкара ца йирзинчу НуИмата вайн вешех Элималиках дисна долу доьзалан латта духкуш ду. ⁴Хьобга иза дIахазийта сацам бина ас. ХIара нах а болуш, массо а сан халкъан къаношна а хууш, и дакъа ахь дIаэца, хьо юххера гергара волу дела. Хьайна и эца лаахь, эца, ткъа эца ца лаахь, соьга схьахайта. Хьо воцучун цкъа цхьанна а и схьаобцийла дац, хьол тIаьхьа эца йиш ерг со ву».

Вукхо ша оьцу элира.

⁵ТIаккха БоIаза дIахайтира цуьнга: «Нагахь НуИматан доьзалан латта оьцуш хилча, веллачун зуда, муабахо йолу Руги а хьайна йига езар ю ахь, лаьттан дакъа веллачун доьзалан долахь дисийтархьама».

⁶«Йиш яц сан и сайна йига, сайн дакъа декъна ца хилийтархьама. Сан йиш йоцу дела, ахь тIеэцахь иза», — элира гергарчо.

⁷Цу заманчохь Израил-махкахь иштта Iедал хилла: дакъа оьцуш, я хуьйцуш, я бина мах чIагIбеш, цхьаммо шен мача, схьа а яьккхина, кхечуьнга луш. И саннарг дар тоьшалла чIагIдар санна хилла Израил-махкахь. ⁸Оцу гергарчу стага, шен когара мача схьа а яьккхина, элира: «И зуда а, и дакъа а хьайна схьаэца».

⁹ТIаккха БоIаза къаношка а, массо а адамашка а элира: «Хинца шу теш ду Элималикан а, Халин а, Махьланан а долахь мел хилла долу хIума ас НуИматера схьаэцар. ¹⁰Иштта шу тахана теш а долуш, веллачун дакъа цуьнан цIартIехь дитархьама а, цуьнан цIе вежаршна юкъара ца яйархьама а муабахо йолу, Махьланах йисина йолу зуда Руги ас сайн дола йоккху».

¹¹ТIаккха цигахь мел долчу адамо а, къаноша а элира: «Тхо теш ду-кх.

Везачу Эло декъала йойла Рахьал а, Леа а санна,
хьан керта йогIуш йолу и зуда.

Цара шиммо а дебийтира Израилан халкъ.
Беркат догIийла хьан цIенна тIе Эпратехь.

ЦIе йоккхуш стаг хуьлийла хьо Байтлахамехь.

¹² Везачу Эло хьуна цу къоначу зудчуьнгара лун йолу тIаьхье
бахьана долуш,

Тамарас ЯхIудана винчу Парасан доьзал санна,
хуьлийла хьан доьзал».

¹³БоIаза и шена йига а йигира, цунах цунна зуда а хилира. И шиь цхьанакхетча, Везачу Эло иза берах а хилийтира, цо кIант а вира. ¹⁴⁻¹⁵Зударша НуИмате бохура: «Хастам бу Везачу Элана! Цо ца йити хьо, йоккха хилча, Iалашгъан а, гIо дан а стаг воцуш. ЦIе йоккхуш стаг хуьлийла цунах Израил-махкахь. Хьан дог доккха дийр ду хIокху

^{4:7, 8} Карлабаьккхинарг 25:9. ^{4:10} Карлабаьккхинарг 25:5, 6. ^{4:11} Доладалар 29:31.

^{4:12} Доладалар 38:27-30.

кІантах, ворхІ кІантал а тоьлуш йолчу, хьо езаш а йолчу, хьан несо и вина дела».

¹⁶ И бер, схьа а оьций, марахь леладора НуІмата, цунна баба а хилла, кхебира цо иза. ¹⁷ Лулахоша Іабади аьлла, цІе а тиллинера цунна. «НуІматан кІант ву-кх хІинца», – олура цара.

И Іабади Дауд-паччахьан да волчу Юшаян да вара. ¹⁸ ХІара ю Парасан тІаьхье: Парасан хилира кІант Хьацрани. ¹⁹ Хьацранин хилира кІант Рам. Раман хилира кІант Іамминадаб. ²⁰ Іамминадабан хилира кІант Нахьшон. Нахьшонан хилира кІант Салман. ²¹ Салманан хилира кІант БоІаз. БоІазан хилира кІант Іабади. ²² Іабадин хилира кІант Юшай. Юшаян хилира кІант Дауд.

Паччахьаллех лаьцна хьалхара тептар: Шамъал а, Шаул-паччахь а

Дешхьалхе

Хьалхалерчу заманахь мехкан куьйгалхоша олалла дора Израил-махкахь, цул тӀаьхьа бен паччахьаша олалла дан ца доладелира. **Паччахьаллийн гӀуллакхийн хьалхарчу тептар** тӀехь цхьана олаллин кепера вукху олаллин кепе хьал хийцаран заманах лаьцна яздина ду. Израил-махкахь и хийцар дуксахьолахь кхаа стагах доьзна хилла: мехкан куьйгалхойх тӀаьхьарниг волчу Шамъалах а (1:1–7:17), Израилан халкъана тӀехь хьалхара паччахь волчу Шаулах а (8:1–15:35; 31:1-13), Дауд-паччахьах а (16:1–30:31). Ткъа Дауд-паччахь хилале хьалха цунах лаьцна хилла долу дийцарш Шамъалах а, Шаулах а долчу дийцаршца доьзна ду.

ДӀаяханчу заманашкахь хиллачух лаьцна долчу товратан дийцаршкахь санна, тептаран коьрта ойла иштта ю: Далла тешаме хиларо кхиам ло, ткъа Цунна муьтӀахь ца хиларо бохам бо. И кхаь шеко йоцуш бовзийтина 2-чу коьртан 30-чу аятахь Везачу Эло динан да волчу Јелига иштта аьлачу дешнашкахь: «Сан сий деш волчун Аса а дийр ду сий, амма Сан цӀе сийсаза йоккхуш верг юьхьӀаьржачу а хӀуттур ву».

Тептар тӀехь паччахьаш дӀахӀотторх лаьцна дӀаязийна иэийна ойланаш ю. Везачу Элана Ша Израилан халкъан бакъволу Паччахь санна хетара, амма, наха динчу дехарна жоп луш, Везачу Эло царна цхьа паччахь къобалвира. Делахь а, паччахьна а, халкъана а тӀехь Дела ву – Иза царна тӀехь олалла Дийриг а, кхел Йийриг а хуьлу (2:7-10). Делан хьехамашка хьаьжжина, массо а нехан бакъонаш ларьян езара, стаг хьал долуш я кьен велахь а.

Элкханах а, цуьнан доьзалх а лаьцна

1 ¹ Эпрайман лаьмнаш тӀехь Иуьллуш йолчу Раматайм-Цупамахь* Иаш хилла Элкхан цӀе йолу цхьа стаг. Элкхан ша Цупин доьзалх схьаваьлла вара. Цуьнан ден цӀе Ярохьам хилла, ткъа Ярохьам ЭлихӀун кӀант хилла, ЭлихӀун да ТӀохьа хилла. Ткъа ТӀохьа эпратхо волчу Цупин кӀант хилла. ² Элкханан ши зуда яра. Цхьана зудчун цӀе Хьанат яра, вукхун цӀе Паннана яра. Паннанин бераш хилла, ткъа Хьанат

* ^{1:1} *Раматайм-Цупам* – 19-чу аято гойту и гӀала Рама хилар.

доьзалхой боцуш хилла. ³ ХІора шарахь, билгалдаьхначу деношкахь, Элкхан Шилун-гІала вьодуш хилла массо а ницкъашна тІехь волчу Везачу Элана* лерина долу гІуллакх дан а, Цунна сагІа даккхийта а. Шилунехь Везачу Элан динан дай бара Јелин кІентий: Пайнехъассий, Хъапний. ⁴ Ша, сагІа а даккхийтина, цІа веача, Элкхана шен зудчунна Паннанина а, цо бинчу доьзална а цу сагІин дакъа луш хилла. ⁵ Хъанатана тоьлла долу дакъа луш хилла цо, хІунда аьлча иза цунна дукках езаш хилла, Везачу Эло цунна доьзалхой ца беллехь а**. ⁶ Везачу Эло цунна бераш ца далар бахъана долуш, Паннана Хъанат кест-кестта сийсазйора, цуьнга сагатдайтархъама. ⁷ И сурт Паннана цунна хІора шарахь хІоттадора, Хъанат Везачу Элан цІа чу мосазза йьоду. Цо ша хъийзаяран барам тІехбаьлча, иза йьолхура, цо яа хІума ца йьора. ⁸ Цуьнан майрачо Элкхана цуьнга элира: «Хъанат, хьо хІунда йьолху? Ахь яа хІума хІунда ца йьоу? Хъан дог стенна Гийжаш ду? Со хьуна итт кІантал ца тоьлу?»

Хъаната Деле доьху

⁹ Цхъана дийнахь, Шилунахь шаьш яа хІума йиьна а, мелла а девлачул тІаьхъа, Хъанат хъалагаьттира. Динан да¹ волу Јела Везачу Элан цІийнан неІсагІи тІехь Іаш вара. ¹⁰ Хъанат, чІогІа дог доьхна, йьолхуш, Везачу Эле доьхуш яра. ¹¹ Цо шен доІанехь нигат дира:

«Массо а ницкъашна тІехь волу Веза Эла!

Тидам бехъа сан деган лазаме!

Со хъайна дагаийтахъа!

Йиц ма ехъа!

Ахъа суна божабер лахь,

аса иза Хьуна массо а йолчу ханна дІалур ду.

Цуьнан коьртарчу месех урс а хъакхалур дац».

¹² Дехха доІа дира Хъаната. Цу хенахь Јела Хъанатан балдашка хьобжуш вара. ¹³ Иза шен дагахь доІа деш яра: цуьнан балдаш хьуйш дара, амма цо дуйьсурт хезаш дацара. Цундела Јелина иза мелла ю моьттира. ¹⁴ Цо цуьнга элира: «Хьо мелла ю! Малар дита деза!»

¹⁵ Хъаната жоп делира: «Иза иштта дац, сан эла. Аса я чагІар а, я йий*** а ца мелла. Со сайн кийрара бала Везачу Эле дІабелхош ю. ¹⁶ Хъан ялхо йолчу сох вон зуда ма хеталахь. Аса оццул деха доІа даран бахъана соьгахь лаьтташ болу бала бу».

* 1:3 *Жуьгтийн маттахь* – ЯхІвехІ-Цабаот.

** 1:5 Я иштта: *Хъанат цунна чІогІа дукхаезаш хиллехь а, цо цунна цхъа дакъа бен ца лора, хІунда аьлча Везачу Эло Хъанатна доьзалхой ца беллера.*

*** 1:15 *Йий* – кІенах даьккхина вахош долу малар.

¹⁷ Иелас цуьнга элира: «Марша гЮйла хьо. Исраилан Дала хьан до-Ианна жоп лойла».

¹⁸ Хьаната цуьнга элира: «Хьо суна реза хуьлийла лаьара суна!» Иза шен новкъахула дАяяхара. Цо яа хЮма а йоура, хИнца хьалха санна сингаттаме а ца хетара иза.

Шамьал дуьнен чу валар а, иза Везачу Элана дАвалар а

¹⁹ Гуьйранна хьала а гАьттина, Далла корта а тоьхна, уьш шайн цIа долчу Раме юхабахара. Элкхан шен зудчуьнца дАвижинчул тIаьхьа Дала Хьанатан дехар Шена дагадайтира. ²⁰ Дукха хан ялале иза берах хилира. Шен зама тIекхаьчча, цо кIант вира, цуьнан цIе Шамьал аьлла тиллира (иза «Далла хезна» бохург ду). И цIе цунна тиллар и кIант Хьаната Деле вехар дара.

²¹ Шен доьзалца хЮра шарахь ша ма-ваххара, Шилуне Везачу Элана сагIа даккхийта а, ша дина долу нигат кхочушдан а вахара Элкхан. ²² Амма Хьанат цаьрца ца яхара. Цо Элкхане элира: «КIант вакхочуьра а ваьккхина, аса иза айса дIавуьгур ву цига, Везачу Элана дIа а лур ву, массо а ханна цигахь Iайта».

²³ Элкхана цуьнга элира: «Хьайна бакьахьа хеттарг де. ЦIахь Iан мегар ду хьуна, кIант вакхочуьра ваккхалц. Дала къобалбина тIеобцийла хьан лаам». Цуьнан зуда цIахь Iийра, кIант вакхочуьра ваккхалц.

²⁴ Иза вакхочуьра къастийначул тIаьхьа, Хьанат цуьнца Шилуне яхара. Цо, ша дIайоьдуш, шеца кхо шо кхаьчна долу бежана* а, кхо сахь дама а, цхьа пIаьлдиг^д чагIар а даьхьира. Иза Шилунерчу Везачу Элан цIа чу еара, шеца кхуьш волу шен кIант а валош. ²⁵ Схьадалийначу бежанна урс хьакхира. Iела волчу шайн кIант схьавалийра дас-нанас. ²⁶ Хьаната элира: «Сан эла! Хьо дийна хилар санна бакь ду хьуна, тоххара хЮккхуза дIа а хЮьттина, Везачу Эле доьхуш доIа деш хилларг со хилар. ²⁷ ХIара хьуна гуш долу бер ду хьуна аса Цуьнга дехнарг. Везачу Эло суна жоп делира, аса дехнарг кхочуш а деш. ²⁸ Аса хIара кIант Везачу Элана дIало. Ша дуьнен чохь мел йоккхучу хенахь Везачу Элана гIуллакх деш хир ву хIара».

Цо цигахь Везачу Элана Iибадат дира.

Хьанатан доIа

2 ¹ Ша доIа деш Хьаната элира:
«Сан дог Везачу Элах доккхаде!

Везачу Эло Шен ницкъаца соьца болу ларам лакхабаьккхина!

* 1:24 Iебархойн маттахь: *кхо старгIа*. Грекийн гочдар тIехь: *кхо шо кхаьчна долу бежана*.

- Ахъа со кЕлхъаръяккхарх йоккхаеш,
со сайн мостагЕх йоьлу.
- 2 Везачу Элал веза цхъа а вац,
Хьох тераниг дуьнен чохъ а вац!
Чхаро^д санна, адам Галашдеш тхан Дела воцург цхъа а вац.
- 3 Деза детгаш, къамелаш ма де,
ма ала кГоршаме дешнаш!
Веза Эла массо а хГума гуш ву.
Нехан массо а гГуллакхашна нийсонца тЕе а хьожу.
- 4 Ницкъболчеран секхаГад кагло!
ЭГгаза верг ницкъ болуш хуьлу.
- 5 Буьзна хилларш, леш санна, къахьоьгуш бу,
меца лелларш, буьзна, садоГуш бу.
Бер ца хуьлуш йолчо ворхГазза бер до,
ткъа дукха кЕнтий болуш хилларг синца эшна ю.
- 6 Везачу Эло вен а вое, чу са а кхуллу,
стаг Гожалле дГа а хъажаво, веллачуьра ден а во.
- 7 Везачу Эло цхъанга къелла кховдайо, вукхуьнга хьал ло,
цхъаннан цЕе йожайо, вукхуьннан хъала а йоккху.
- 8 Везачу Эло къен верг чена юккъера хъалаайаво,
овкъарш юккъера мисканиг схъавоккху.
Иза хьалдолчаьрца нийсса дГаГоттаво,
цаьрга паччахьаллин сийнна шерет* дойту.
- Дуьненан бух Везачу Элан ма бу,
цу тЕехъ Латта ДГаГоттийнарг а Иза ву.
- 9 Везачу Эло шен нехан лар Галашйо,
хъарамалла лелорш хГаллакбо,
уьш боданехъ къайла а бохуш.
- Церан ницкъ хиларх пайда бац,
и ницкъ цаьргара шайгара бен бацахъ.
- 10 Шена дуьхьалваьлларг Везачу Эло дуьнен чуьра войу,
стигалара схъа царна оьГгазла а еш.
Делан кхел дуьненан массо а маьНе кхочур ю.
- Ша хаьржинчу паччахье Цо олалла а лур ду,
Ша къобалвинчуьнца болу ларам лакха а боккхур бу».

* 2:8 *Шерет* – бахам бекъар.

¹¹ Элкхан доьзалца Раме юхавирзира, ткъа Шамъал динан да^д волчу Елина уллохъ Везачу Элана г'уллакх деш Гийра.

Елин к'енташа летийна къинош

¹² Елин к'ентий ч'юг'а вон нах хилла. Цара Веза Эла къобал а ца вора, ¹³ я динан дайша нахаца лелон езаш йолу юкъаметтиг а ца хаъара царна. Цъхаммо, саг'а а даьккхина, жижиг кхехкочу хенахъ, динан ден жима гоьнча, шен кхо ма'а йолу м'ара а бахъаш схъа а вог'ий, ¹⁴ яй чу, я ялгу чу, я кеда чу иза а гуттий, цу чуъра т'ейюг'аелларг схъа а обций, д'авовдура. Иштта «г'иллакх» х'юттадора цара массо а Шилуне вогуш волчу исраилхочуьнца. ¹⁵ Везачу Элана лерина долу махъаран даьтта дагададе, динан ден жимачу гоьнчас, схъа а вог'ий, ц'ий доккхуш волчуьнга олура: «Динан дена кхарза жижиг ло. Цо хьогара кхехкийна жижиг схъаоьцур дац, соьга буьйданиг ло».

¹⁶ Нагахъ санна цъхаммо шега: «Цкъа собар де махъаран даьтта дагийна даллалц, цул т'аьхъа хьур ду ахъа хъайн даго ма-бохху жижиг» – аьлча, цо олура: «Хинца схъало. Ахъа ца лахъ, аса нуьцкъала схъадоккхур ду хьогара иза».

¹⁷ Цу кегийчу наха Везачу Элана хъалха ч'юг'а доккха къа латийнера, х'унда аьлча цара шашшиь Везачу Элана саг'а даккхарх ца вешийла гойтура.

Шамъал Шилунехъ

¹⁸ Шамъала Шилунехъ ша Везачу Элана г'уллакх деш волчу хенахъ, динан дайша лелон езаш йолу ийпад^д ц'е йолу бедарш т'еюхура. ¹⁹ Леррина т'ехула йоьхна лелош йолу бедарш цунна шен нанас, тега а тоьгий, х'ора шарахъ яхъаш хилла, иза шен майрачуьнца саг'а даккха йогуш. ²⁰ Елас, Элкханний, цуьнан зудий декъал а деш, олура: «Везачу Эло кхин а бераш лойла шуьшинна х'юкху аша Везачу Элана д'авеллачу к'антана дубъхал». И шиь шайн ц'а доьдура. ²¹ Веза Эла Хъанатана т'ехъаьжна хилла: цо кхин а кхо к'ант а, ши йо' а йина. Ткъа церан к'ант Шамъал Везачу Элана уллохъ воккха хуьлуш хилла.

Елига цуьнан к'енташа ла ца дуг'у

²² Ела ч'юг'а къена вара. Цунна хезаш дара шен к'енташа массо а исраилхошка х'юттош дерг а, уьш Везачу Элан деза четар лаьттаху кертахъ г'уллакх деш болчу зударшца лела бохуш дерг а. ²³ Цо цаьрга элира: «Х'унда лелабо аша и болх? Массо а нахера суна шух лаьцна вониг хеза. ²⁴ Сан бераш, суна шух лаьцна хезаш дерг вон хабар ду. Везачу Элан лаамехъ долчу халкъо шух лаьцна вониг дуьйцу. ²⁵ Стага вукуху стагана дубъхал ша вониг дича, Дела царна юккъе х'ютта мега.

Ткъа аша Везачу Элана дубхьал вониг лелош хилча, шуна тЕ мила хІуттур ву?»

Амма цара шайн дас бохучуьнга ла ца дугІура, Везачу Эло цу хенахь уьш байа сацам бина хилла дела. ²⁶ Ткъа Шамгал воккха хуьлуш вара, шех Везачу Элан а, нехан а бІаьрг бузуйтуш.

Елин доьзалх лаьцна Делера хаам бар

²⁷ Ела волчу Делан стаг веара. Цо элира: «Везачу Эло хьобга иштта боху: „Хьан ден цІенна Со ца вовзийтира Ас, уьш Мисар-махкахь пирІунан ца чохь леш болчу хенахь? ²⁸ Массо а исраилхойн тайпанашна юккъера хаьржина вацара Аса хьан дай шех схьабевлла волу АхІарон Сайн динан да хилийта а, саГІа доккхучу кхерче вайита а, хаза хьожа йогІу хІума^д ягаяйта а, Суна хьалха динан дас лелош йолу ийпад лелаяйта а? Массо а Исраилан кІенташа Сан дубхьа доккхуш долчу саГІанийн дакъа ца кхочубуйтура Аса хьан цІенна? ²⁹ ХІунда бетта аша Сан дубхьа доккхуш долчу жижиган а, баьпкан а саГІанийн дакъошна тЕе когаш, Аса Сайн цІенна лерина долчу? Сан Исраилан халкъо Суна даьхначу саГІанийн уггар тоьллачу дакъойх хьан кІентий буза а беш, ахьа Со дІатеттина“».

³⁰ Цул тІаьхьа цу стага элира: «Исраилан халкъан Дала аьлла дара: „Хьан цІа а, хьан ден цІа а массо а хенахь Сан бІаьргашна хьалха гІуллакх деш хир ду“. Амма хІинца Везачу Эло боху: „Иза иштта хир дац! Сан сий деш волчун Аса а дийр ду сий, амма Сан цЕ сийсаза йоккхуш верг юьхьІаьржачу а хІуттур ву. ³¹ ТЕейогІур ю Аса хьан массо а тІаьхье хІаллакьеш йолу зама. Хьан доьзалера цхьа а стаг къанло хан тІекхаччалц вехар вац. ³² Исраилан мохк толуш дІагІур бу, амма хьуна гун дерш хьан доьзале кхочун долу вонаш ду. Хьан доьзалхойх цхьа а къанвелла лийр вац. ³³ Сайн кхерчан уллора массо а дІавоккхур вац Аса. Цхьаь вуьтур ву Аса цуьнан бІаьргаш бІарздаллалц, цуьнан гІора дІадаллалц. Хьан мел йолу тІаьхье гІеметтахІоьттинчу хенахь лийр ю. ³⁴ Аса билгало йоубуйтур ю хьуна и зама тІекхаьчнийла хоубуйтуш: хьан ший а кІант, Хьапни а, Пайнехьас а, цхьана дийнахь лийр ву. ³⁵ Аса Сайна тешаме динан да дІахІоттор ву: цо, Сан даге хьаьжжина, Аса ма-бохху гІуллакх дийр ду. Аса цуьнан тайпа ницкъ болуш хуьлуйьтур ду. Цо, ша мел веа, Аса хаьржинчу паччахьан гІуллакх а дийр ду. ³⁶ Хьан цІийнах мел виснарг цунна корта тоха вогІур ву, жимма ахча я баьпкан дакъа ло бохуш. Цара цуьнга дехар дийр ду: ‘Динан дас беш болу муьлхха а болх лохьа суна, сайна сискал яккха’, – бохуш“».

^{2:26} Лака 2:52. ^{2:28 а:} Арадаккхар 28:1-4; ^{б:} Іамалгяр 7:35, 36. ^{2:34} Шамгал 4:11.

Дала Шамъале тЕкхойкху

3 ¹ Кхиъна вогІуш волу Шамъал Јелина уллохъ Везачу Элана гІул-лакх деш вара. Цу деношкахъ Делера хаам нахе наггахъ бен хуьлуш бацара, Делера долу сурт а наггахъ бен ца хІуттура. ² Цъхана буса Јела шен меттахъ вижина Іуьллуш вара. ТІаьхьарчу хенахъ цуьнан бІаьргаш телхина догІуш дара, цундела цунна хІумма а ца гора. ³ Сатасале, богуш болу Делан къуьда¹ дІабаза болчу хенахъ, Шамъал Везачу Элан дезачу четар чохъ вижина Іуьллуш вара. Цу четар чохъ лаьтгаш Делан деза тІорказ а дара. ⁴ Веза Эла Шамъале кхайкхира. Цо жоп делира: «Кхузахъ ву со!» ⁵ Ведда Јела волчу а вахана, цо элира: «Со кхузахъ ву. Хьо соьга кхайкхирий?»

Амма Јелас элира: «Со хьобга ца кхайкхира. Вало, дІавижа».

Шамъал, дІа а вахана, дІавижира. ⁶ Веза Эла юха а цуьнга кхайкхира. Иза шолгІа а, Јела волчу схьа а веана, вистхилира: «Со кхузахъ ву. Хьо соьга кхайкхирий?»

Амма вукхо элира: «Сан кІант, со хьобга ца кхайкхира. ДІа а гІой, дІавижа». ⁷ Шамъална цу хенахъ Везачу Элан аз ца девзара, хІунда аьлча Цуьнан дош Шамъална схьа ца делладеллера.

⁸ КхозлагІа а Веза Эла Шамъале кхайкхира. Иза юха а, хьала а гІаьттина, Јела волчу а веана, вистхилла: «Со кхузахъ ву. Хьо соьга кхайкхирий?»

ТІаккха Јелина хиира, кІанте кхойкхуш Верг Веза Эла вуйла. ⁹ Јелас Шамъале элира: «Юха а, дІагІой, дІавижа. Нагахъ санна хьайга юха а цъхаммо кхайкхяхъ, цуьнга ала: „Вистхила, Веза Эла, Хьан лай Хьобга ладугІуш ву“».

Шамъал, шен метте дІа а вахана, дІавижира. ¹⁰ Веза Эла, схьа а веана, дІа а хІоьттина, хьалха санна кхайкхира: «Ва Шамъал!»

Шамъала элира: «Вистхила, Веза Эла, Хьан лай Хьобга ладугІуш ву!»

¹¹ Везачу Эло Шамъале элира: «Аса Израилан махкахъ цъха хІума дийр ду, и шена хезначун шинна а лерга чу зов догІур ду. ¹² Цу дийнахъ Аса Јелин доьзална тІехъ Айса мел аьларг кхочушдийр ду. Аса иза дІа а долор ду, чекх а доккхур ду. ¹³ Аса цуьнга аьлла ду, цуьнан цІенна тІехъ массо а тІейогІучу ханна таІзар дийр ду аьлла, хІунда аьлча цо шен кІенташа лелош долчу кьиноьх лаьцна а, цара лелош долчу дастамечу хІуманех лаьцна а шена хуьшухъ, уьш саца ца бина дела. ¹⁴ Аса цаІагІо йо, цуьнан цІенна тІехъ долу кьинош муьлхха а тайпана даьккхинчу сагІанаша дІадохур дац аьлла».

¹⁵ Шамъал Іуьйре тІекхаччалц вижина Іиллира. Ша хьалагІаьттинчул тІаьхьа, цо Везачу Элан четаран неІ дІайиллира. Иза ца хІуттура

Гелига шена буйсанна хезнарг дІадийца. ¹⁶ Амма Јелас кхуьнга ша дІакхайкхира: «Сан кІант Шамьал!»

Цо элира: «Со кхузахь ву».

¹⁷ ТІаккха Јелас элира: «Хьобга хІун элира? Хьайга аьллагуч хІумма а кьайладаккха ма гІерта. Дала хьуна чІогІа таІзар дийр ду, ахьа сох хІумма а кьайладаккхяхь». ¹⁸ Цхьа а хІума кьайла ца хьош, Шамьала дерриге а цуьнга дІадийцира. ТІаккха Јелас элира: «Иза Веза Эла ву. Цо Шена бакъахь хеттарг дойла!»

¹⁹ Шамьал воккха хилира. Веза Эла цуьнца вара, Цуьнан цхьа а дош кхочуш ца хуьлуш ца дисира. ²⁰ Израил-махкахь массо а меттехь, Дан-Галара дуйна Беар-Шабале кхаччалц, массарна а хиира Шамьалах Везачу Эло кьобалвина волу пайхамар вина хилар. ²¹ Шен даше-хула Ша вовзуйтуш, Шилунехь Шамьална дуьхьалвогІура Веза Эла.

4 ¹ ТІаккха Шамьал массо а израилхошка наггахь вистхуьлура.

Везачу Элан тІорказ ийисаре дуйгу

Цу заманчохь израилхой пелаштамхошна дуьхьал тІом бан арабевлла хилла. Израилхойн меттамотт^д Абани-Іазарна генахь бошчуш лаьтташ хилла, ткьа пелаштамхой Апакх олучу гІалина уллохь севцина. ² Израилхошна дуьхьал лата дІахІиттинера пелаштамхой. Уьш вовшахлетира. Пелаштамхоша израилхой эшийра. Цигахь виь эзар стаг вуьйжира израилхошна юкьара. ³ Адам шайн меттаматте юхадеара. Израилхойн кьаноша элира: «Везачу Эло хІунда белла техьа пелаштамхошка вай эшадан ницкъ? Вай Шилунера Везачу Элаца бинчу бертан тІорказ схьаэца деза. Иза вайца хир ду, цо вай мостагІийн куййгех кІелхьара а дохур ду». ⁴ Нах Шилуне а бахийтина, цигара массо а ницкъашна тІехь волчу Везачу Элаца бина барт дагабоуьйтуш долу тІорказ схьадаийтира. ТІорказан негІар тІехь Іаш дашо деза ши малик^д дара. Царна тІехула яра Везачу Элан меттиг. Цу тІорказна уллохь Јелин ши кІант вара, Хьапний, Пайнехьассий. ⁵ Везачу Элаца бинчу бертан тІорказ шаьш долчу схьакхаьчча, израилхоша йоккха гІовГІа яьккхира, дерриг латта а дегош. ⁶ И баккхийберан мохь шайна хезча, пелаштамхоша элира: «Јебархойн агІонехь ма чІогІа маьхьарий хьобкху. И хІун ду техьа?» Царна хиира Везачу Элан тІорказ израилхойн меттаматте схьакхаьчнийла. ⁷ Пелаштамхой кхерабелира. Цара элира: «Церан Дела веана уьш болчу. Вайгахь боккха бала бу! Иштта долу хІума хьалха цкъа а ца хилла! ⁸ Бала бу вайгахь! Хьан дохур ду вай цу ницкъ болчу деланийн карара? Цу деланаша, таІзарш

^{4:4} Арадаккхар 25:22.

деш, мисархой хАаллакбина яьссачу аренгахь. ⁹ ЧIагI а лой, майра хила, пIелаштамхой! Вайна карабаьхкина болу Iебархой санна, церан кара а дахана, церан леш хилла ца латтархьама. Дьоналла долуш хила, цаьрца лата кийча хила!»

¹⁰ Уьш чIогIа летира, исраилхой эша а беш. ХIора дийна висина волу исраилхо, ведда, шен цIа вахара. Исраилхой чIогIа эшийра цу тIамехь, ткье итт эзар гIашло вен а вуьш. ¹¹ Делан тIорказ пIелаштамхойн карадахара, ткъа Iелин ши кIант, Хьапний, Пайнехьассий, велира.

Iелин валар

¹² Оццу дийнахь цхьа бен-яманхо, тIом болчуьра ведда, Шилуне кхечира. Цунна тIера бедарш этIийна яра, коьрта тIехь чан яра. ¹³ Iела гIали чу вьодучохь лаьтташ долчу кевнан неIарехь хиьна Iаш вара, хьобжуш. Цуьнан дог, Делан тIорказах хIун хилла ца хууш, лозуш дара. Веанчу цу стага тIамехь долу хьал дийцича, массо а стаг велха дIа-хIоьттира. ¹⁴ Шена и белхар хезча, Iелас хьаттира: «И хIун гIовгIа ю?» Цу стага, тIе а веана, шадерг а дIадийцира. ¹⁵ Цу хенахь Iелин дезткье берхIитта шо дара. Цуьнан бIаьргаш, са ца гуш, кхольина дара. ¹⁶ Цу стага цуьнга элира: «Со меттаматтера схьавеана. Тахана тIом болчуьра ведда со».

Iелас цуьнга хьаттира: «ХIун хилла цигахь, жима кьонах?»

¹⁷ Хаамчас жоп делира: «Исраилхой пIелаштамхойх бевдда. Вай цара эшийна. Хьан ший а кIант велла. Делан тIорказ мостагIийн карахь ду».

¹⁸ Цо Делан тIорказ хьахошшехь, Iела ша Iаш волчу гIанта тIера аркьал охьавуьйжира. Вортанан даьIахк каг а елла, иза велира. Цуьнан кхалхар иштта сиха хилира, иза чIогIа кьена а, дегIана веза а волу дала. Иза шовзткъа шарахь Исраилан мехкан куьйгалхо хилла Iийна ву.

Пайнехьасах ийснарэ ялар

¹⁹ Iелин нус, Пайнехьасан зуда, кестта бер дан дезаш яра. Делан тIорказ пIелаштамхойн карадахнийла а, шен мардай, майрий веллийла а хиьча, иза ца лайна, зуда берах хьовзийра. Дукха хан ялале, цо бер дира. ²⁰ Иза лечу хенахь, цунна тIехь лаьтташ болчу зударша элира: «Ма кхера. Ахьа кIант вина». Амма иза схьахьожуш а, йистхуьлуш а яцара. ²¹ «Везачу Элан сий Исраил-махкара дIадаьлла», — аьлла, цо шен кIентан цIе Ихвади тиллира (иза «сий доцург» бохург ду). Делан тIорказ мостагIийн карадахана дела, шен мардай, майрий велла дела, тиллина цо и цIе кIантана. ²² Цо элира: «Исраилан махко Везачу Элан сий дайина, Делан тIорказ мостагIийн карадахана дела».

Делан тЮрказо пЕлаштамхошна зе до

5 ¹ Делан деза тЮрказ йийсаре а дигна, пЕлаштамхоша иза Аба-ни-Іазарера Ашдод-гІала схьадеара. ² Цара деза тЮрказ, схьа а эцна, шайн дела волчу ДагІонан ца чу диллира. Цара иза ДагІонан суьртана уллохь охьахІоттийра. ³ ШолгІачу Іуьйранна ашдодохой са-мабевлча, царна гира ДагІонан тІулгах дина долу сурт Везачу Элан тЮрказна хьалха бертал Іуьллуш. Хьала а айдина, ДагІонан сурт цара ша хиллачу дІахІоттийра. ⁴ Вукху Іуьйранна нах самабевлча, царна гира Везачу Элан тЮрказна хьалха бертал Іуьллуш долу ДагІонан сурт, цуьнан корта а, ший а куьг а, схьа а даьккхина, неІсагІи тІехь Іуьллуш. Дохоза дегІан гІад диснера. ⁵ И бахьана долуш таханлера де тІекхаччалц я динан дай а, я кхиболу нах а, Ашдод-гІаларчу ДагІонан ца чу шайш баьхкича, цкъа а неІсагІи тІе ца бовлу. ⁶ Везачу Эло дуьне гатдинера ашдодохошна. Уьш эшош таІзар дора Цо царна, дегІа тІе хІуманаш юьйлуйтуш, Іазап хьобгуйтура. И хьал Цо Ашдод-гІалахь хІоттийна а ца Іаш, цунна уллохь йолчу яртийн бахархошка а хІот-тийнера. ⁷ Шайна и сурт гича, ашдодохоша элира: «Исраилан Делан деза тЮрказ вай долчоьхь кхин дита йиш яц! Цо даккхий зенаш хуь-луйту вайна а, вайн дела волчу ДагІонна а». ⁸ Цара, пЕлаштамхойн мел волу куьйгалхо схьа а гулвина, хаьттира: «ХІун до вай Исраилан халкъан Делан дезачу тЮрказна?»

Вукхара элира: «Вай и тЮрказ Гати-гІала дІадахьа деза».

Цара иза Гати-гІала дІадахьзира. ⁹ Иза цига дІа-ма-даьхьнехь, Везачу Элан куьг цига а кхечира. Нах чоІгІа инзарбохуш, царна тІе доккха Іазап хІоьттира, массеран а дегІа тІе ирча хІуманаш евлира, воккха-жима ца къастош. ¹⁰ Цул тІаьхьа цара Делан тЮрказ Іекхран-гІала дІадахьзира. Амма иза цига дІадахььча, цу гІалара бахархой чоІгІа боьхна хьаьвзира. Цара бохура: «Тхо долчу израилхойн Делан тЮрказ схьадеана тхо а, тхан гІала а хІаллакьян». ¹¹ ТІаккха цара, массо а пЕлаштамхойн куьйгалхо схьа а гулвина, элира: «Исраилан мехкан Делан деза тЮрказ ша хиллачу дІадахьийта, цо вайн мохк а, вайн адам а хІаллакдале!» Іекхран-гІалара бахархой чоІгІа кхерабелла хилла, хІунда аьлча церан дахар цу хенахь чоІгІа эрчадаьлла хилла дела. ¹² Байза бисинарш дегІа тІехь хІуманаш евлла хилла. Адаман белхар стигала хьалакхочура.

Везачу Элан тЮрказ юхадерзадо

6 ¹ ВорхІ баттахь латтийна пЕлаштамхоша Везачу Элан тЮрказ шайш долчоьхь. ² Динан дай а, эвлаяш а схьа а гулбина, цара элира: «ХІун до вай Везачу Элан дезачу тЮрказна? ХІара шен махка дІа муха дахьийта деза дийцийша тхуна!»

³ Вукхара элира: «Шайш Исраилан халкъан Делан тГорказ дАада-хыйта гГерташ делахь, иза ша ма-дарра дАа ма дахыйта: аша саГІа даккха деза шайн бехк такхархьама. ТІаккха хуур ду шуна, Цо шайна таІзар хІунда дина».

⁴ Цара хаьттира: «Оха тхайн бехк токкуш саГІа даккхар муха хила деза?»

Вукхара жоп делира: «Кхузахь волчу пхеа пЕлаштамхойн пхеа куйггалхочун цІарах пхийь, дегІа тІехь яьлларг санна, дашо хІума а, пхи дашо дахка а бан беза, хІунда аьлча шуна дина долу таІзар шуна а, шун куйггалхошна а кхочу. ⁵ ДегІана тІе яьлла йолу пхи дашо хІумий, шайн латта дассош болу пхи дашо дахкий шайш бина девлча, Исраилан Далла хастам бе. Цо Шен деза куьг шуна тІера а, шун делашна тІера а, шун лаьтта тІера а дАадаккха мега шуна. ⁶ Шайн дог хІунда чІаГІдо аша, мисархоший, пирІуной санна. Дала шайна таІзар дина-чул тІаьхьа бен ца делла цара исраилхошна Мисар-махкара дАадаха пурба. ⁷ Керла ворда а яй, хІинцца бехкина болу, цкъа а дАабьожна бо-цу ши етт цу ворданах дАабьож, ткъа церан эсий цІа дига. ⁸ Везачу Элан тГорказ цу ворданна тІе хІоттаде, ткъа Далла хьалха шайн бехк такхархьама саГІина кечийна йолу дашо хІуманаш цхьана гІутах чу аГІонгахь охьа а яхкий, ворда дАа а хеций, дАаяхийта. ⁹ Хьожуш хила-лаш, нагахь санна и ворда, кхин цхьанхьа дАа-схьа ца хьаьвзаш, Исраил-махкахь йолчу Байт-Шамаше дАайодахь, и боккха бохам вайна Везачу Эло хилийтина бу. Амма и ши етт цига ца бодахь, вайна хуур ду, Цуьнан куйгахула вайна и таІзар ца хиллийла а, иза ларамаза хилла хилар а».

¹⁰ Цара иштта дира: хІинцца бехкина болу ши етт ворданах дАа а боьжна, церан эсий цІахь дитира. ¹¹ Цу ворданна тІе Везачу Элан тГорказ а хІоттийна, дашо хІуманаш а, дашо дехкий а чохь долу гІу-тах цу тІе хІоттийра. ¹² Ши етт нийсса Байт-Шамаше боьдучу новкъа дАабыхара. Іеха а Іоьхуш, цхьанхьа дАа-схьа а ца хьаьвзаш, дАабьодуш хилла ши етт. Ткъа пЕлаштамхойн куйггалхой, цу ворданна тІаьхьа а хІиттина, Байт-Шамаше кхаччалц дАабыхара.

¹³ Цу хенахь Байт-Шамашера бахархой тоГІи чохь Іуьллучу аренгахь кІа хьоккуш бара. ДІахьаьжча, царна гира Везачу Элан деза тГорказ. Шайна и гича, чІоГІа хзахийтира царна. ¹⁴ И ворда байт-шамашхо волчу ЮшаІан аренгахь боккхачу тІулгана уллохь сецира. Байт-Шамашерачу бахархоша, и ворда йоха а йина, цунах дечиг даьккхира. ТІаккха, и ши етт цІарца бага а беш, Везачу Элана лерина долу саГІа даьккхира. ¹⁵ Иза шайш дале хьалха Леви цІе йолчу тайпанан наха Везачу Элан тГорказ а, дашо суьрташ чохь долу гІутах а вордана тІера охьа а даьккхина, боккхачу тІулга тІе охьаІоттийнера. Байт-Шамашерачу бахархоша цу дийнахь Везачу Элана лерина долу дагоран а,

кхидолу а саГІанаш дехира. ¹⁶ Пелаштамхойн пхеа куьйгалхочунна и мел дерг а гира. Оццу дийнахь Іекхран-гІала юхабирзира уьш. ¹⁷ Пелаштамхоша шайн Далла хьалха болу бехк токхуьйтуш саГІина даийтина долу суьрташ дара: цхьаь – Ашдод-гІалин цІарах, важа – Іази-гІалин цІарах, важа цхьаь – Ашкхилун-гІалин цІарах, кхин цхьаь – Гати-гІалин цІарах, ткъа кхин цхьаь – Іекхран-гІалин цІарах. ¹⁸ Ткъа дашо дехкий хІора пелаштамхойн гІалин куьйгалхочун цІарах хилла ца Іаш, хІора чІагІийнчу гІалин цІарах а, дІайиллина лаьтгачу яртийн а цІарах дара. Везачу Элан деза тІорказ тІехІоттийна хилла болу тІулг хІинца а байт-шамашхо волчу Юшалан аренгахь Іуьллуш бу, цигахь хиллачунна тоьшалла а деш. ¹⁹ Байт-Шамашерачу бахархошна Дала чІоГІа таІзар дира, уьш Везачу Элан дезачу тІорказ чу хьаьжна аьлла. Цо кхузткъе итт стаг* вийна хилла и бахьана долуш. Цу тайпана чІоГІа таІзар Везачу Эло шайна дича, адам дилхира. ²⁰ Байт-Шамашерачу бахархоша элира: «Везачу Элана хьалха латта мила хьакъ ву? Иза Сийлахь Дела ма ву! Вай долчуьра хьанна тІе хьур ду Везачу Элан деза тІорказ?»

²¹ Кхирьят-ЯІарим цІе йолчу гІала бахийтина цара шайн геланчаш хабар эцна: «Пелаштамхоша Везачу Элан тІорказ юхадаийтина. Схьа а дуйлий, иза шайга дІахь», – аьлла.

7 ¹ Кхирьят-ЯІарим-гІаларчу бахархоша Везачу Элан деза тІорказ, схьа а эцна, гуна тІехь лаьтгаш долчу Абинадабан цІа чу схьадеара. Цул тІаьхьа цуьнан кІант ЭлиІазар Везачу Элан тІорказна дола дан къобалвира.

Шамьала Израилан махкахь куьйгалла до

² И деза тІорказ Кхирьят-ЯІариме кхаьчна дуккха а хан елира – ткъа шо гергга. Израилан халкъ Веза Эла лобхуш дара. ³ Шамьала дерриге а Израилан халкъе элира: «Шу доггах Везачу Элана тІедерзахь, аша кхечу къаьмнийн деланаш шайн дага чуьра дІабаха беза. Аша Іаштарт^д цІе йолчу далла бина болу цІуш дІабаха беза. Шайн дегнашца шу Везачу Элана тІедерза, Цунна цхьанна гІуллакх а де. ТІаккха Цо шу пелаштамхойн баланех кІелхьардохур ду». ⁴ Израилхоша БаІалан а, Іаштартан а цІуш дІабехира. Уьш Везачу Элана бен гІуллакх а ца деш дІабуйлабелира.

⁵ Шамьала элира: «Массо а исраилхой МицІпа-гІалахь схьагулбе. Аса Везачу Эле сайн доІанна тІехь шу доьхур ду». ⁶ Массо а исраилхой

* ^{6:19} *Кхузткъе итт стаг. Грекийн меттан гочдар тІехь* – пхи эзар кхузткъе итт стаг.

^{7:1} Дауд 6:2-4; 1 Шерашкахь 13:5-7.

МицІпа-гІалахь схьагулбелира. Хи, схьа а оьцуш, Везачу Элана хьалха охьадуттура цара. Массо а цу дийнахь марха^д кхобуш вара. Цара бохура: «Везачу Элана хьалха оха кьинош латийна».

Шамьал МицІпа-гІалахь царна юкьахь кхел еш вара.

⁷ Шайна исраилхой МицІпа-гІалахь гулбеллийла хийча, пІелаштамхой, шайн куьйгалхой коьртехь а болуш, исраилхошна тІелата кечбелира. Иза шайна дІахиъча, исраилхой чІогІа кхерабелира. ⁸ Цара Шамьале дехар дира: «Вайн Везачу Деле хьайн доІанна тІехь, тхо пІелаштамхойх кІелхьардаха бохуш, добхучуьра саца ма сацахьара хьо!» – аьлла. ⁹ Шамьала, бекхачуьра къастоза болу Іахар схьа а эцна, цунах Везачу Элана лерина долу сагІа даьккхира, Исраилан халкъана гІо добхуш. Цуьнан доІа Везачу Элана дІахезира. ¹⁰ Шамьала сагІа доккхучу хенахь пІелаштамхой исраилхошца тІом бан баькхира. Амма Везачу Эло пІелаштамхошна тІехь чІогІа стигал къовкьийра, уьш инзар а бохуш. Цуьнан гІоьнца уьш исраилхоша эшийра. ¹¹ Цара пІелаштамхой МицІпа-гІалара лаьхкина, хІаллакбеш, Байт-Кара кхаччалц дІабигира. ¹² Цул тІаьхьа Шамьала, тІулг схьа а эцна, иза МицІпаний, Шан-юртаний юккье охьабиллира. Цу тІулган цІе Абани-Іазар тиллира цо (иза «гІо ден тІулг» бохург ду). Шамьала элира: «Везачу Эло хІокху метте кхаччалц вайна гІо дина». ¹³ Иштта дІатебина хилла пІелаштамхой. Уьш кхин Исраилан махкана тІелата оьхуш а ца хилла. Шамьалан куьйгалла исраилхошна тІехь мел ду, Везачу Эло пІелаштамхошна тІера Шен куьг дІадоккхуш ца хилла. ¹⁴ Исраилхоша Іекхрана тІера дуьйна Гати-гІалина тІе кхаччалц Іохкуш йолу шайн гІаланаш а, царна гонахьара меттигаш а схьаехира пІелаштамхошкара. Исраилхошний, эмархошний юккьехь машар дІахІоьттира.

¹⁵ Ша мел веа Шамьал Исраилан мехкан куьйгалхо хилла лелла. ¹⁶ ХІора шарахь, махкахула волалой, Бетал-гІала а, Галгала а, МицІпа-гІала а кхочуш хилла иза. Цу массо а меттигашкахь исраилхошна юкьахь кхел еш, нийсо еш хилла цо. ¹⁷ Цигахула ша чекхваьлтча, иза Раме дІавоьдуш хилла. Цигахь дара цуьнан цІа, цигахь йора цо Исраилан халкъана юкьахь кхел. Кхузахь цо Везачу Элана лерина долу сагІа доккху меттиг кечийра.

Халкъо паччахь вобху

8 ¹ Шамьала ша къанвеллачу хенахь шен кІентий Исраилан махкахь кхелажой бина дІахІиттийра. ² Воккхаха волчун цІе Юал хилла, шолгІачун цІе Аби-ЯхІу хилла. Уьш Беар-Шабал цІе йолчу гІалахь кхелажой хилла. ³ Амма Шамьалан кІентий шайн дас дІакхехьначу новкъахула лелаш ца хилла. Цара кхаьнаш ийдеш хилла, къайлаха ахча схьа а оьций, харцкхелаш еш хилла. ⁴ Массо а Исраилан

къано схъа а гулвелла, уьш Шамгал волчу Раме баьхкира. ⁵ Цара элира: «Хьо воккха хилла, ткъа хъан кІентий ахъа схъабеанчу некъа тІера галбевлла. Ахъа тхуна тІехъ паччахъ дІахІоттавойла луур дара тхуна, цо тхайна тІехъ куьйгалла дойла а луур дара, вукху къаьмнашна тІехъ ма-дарра».

⁶ Шамгала ца дезаделира цара шега паччахъ дІахІоттаве алар. Тпаккха иза Везачу Эле доІа дан хІоьттира. ⁷ Цо жоп делира: «Хъайга наха бохург де. Цара дІатеттинарг хьо вац, Со ву. Царна ца лаъа Аса шайна тІехъ паччахьалла дойла. ⁸ Аса уьш Мисар-махкара арабехира. Амма уьш, Со дІа а теттина, кхечу деланашна гІуллакх дан хІиттира. Иштта гІиллакх хьобца а хІоттийна цара. ⁹ Цаьрга ла а догІий, цара бохург де. Амма нахе мел дерг а ма-дарра дІахъеде, паччахъан бакъо-наш муха ю царна дІа а дуьйцуш».

¹⁰ Шамгала шена Везачу Эло делла долу жоп ма-дарра дІахайтира паччахъ воьхуш ша волчу схъагулбеллачаьрга. ¹¹ Цо цаьрга элира: «ХІара ду шуна аша воьхуш волчу паччахъо ден дерг: шун кІентий дІа а бигина, цо уьш шена гІуллакх дан дІахІиттор бу шуна. Цо уьш шен гІудалкхашна тІехъ эскаран гІуллакх дан дІахІиттор бу, царех дошлой а бийр бу. Ткъа цхъаберш цуьнан гІудалкхана хъалха уьдуш лелар бу. ¹² Цхъаболчарах цо цхъа эзар эскархочунна тІехъ куьйгалхой бийр бу, вукхарах – шовзткъе итт эскархочунна тІехъ. Паччахъо цхъаберш шена ялта кхио дІахІиттор бу, вуьш эскархойн гІирс кечбеш, гІудалкхийн цхъаца меженаш кечъеш хир бу. ¹³ Паччахъо шун зудабераш дІадуьгур ду, шена хаза хьожа йогІу хъакхарш деш, яа хІума кечъеш, бепиг доттуш гІуллакх дайта. ¹⁴ Паччахъо шун тоьлла долу кхаш а, кемсийн бошмаш а, зайт-диттийн^д бошмаш а, шуьгара дІа а яьхна, шен гонах болчарна дІайоькьур ю. ¹⁵ УьтталгІа дакъа дІадийначу лаьтта тІера а, кемсийн бешара а аша схъаэцначух цо шуьгара дІа а даьккхина, шена уллорачарна а, кхин болчу ялхошна а дІалур ду. ¹⁶ Шун зударех а, божарех а болу леш а, уггар тоьлушха болу кегий нах* а, варраш а – дерриге а паччахъо дІадуьгур ду шена гІуллакх дайта. ¹⁷ Кегийрачу бежанех уьтталгІа дакъа, дІа а даьккхина, дІадуьгур ду. Ткъа шуь цо шен леш дийр ду. ¹⁸ Цу хенахъ аша, шашь хаьржина волчу паччахъан куьйга кІелара дІадаха бохуш, Деле орца дохур ду, амма Везачу Эло шун доІанна жоп лур дац».

¹⁹ Амма наха Шамгале ла ца дуьйгІира. Цара бохура: «ХІан-хІа! Тхуна тхайна тІехъ куьйгалла дан паччахъ веза. ²⁰ Тпаккха бен хир дац тхо важа къаьмнаш санна. Тхан паччахъо тхуна тІехъ куьйгалла дийр

* 8:16 *Кегий нах* – цхъана ширачу тептар тІехъ: *бежанаш*.

8:5 Карлабаьккхинарг 17:14.

ду, тѣмашкахъ иза, тхуна хьалха а ваьлла, куьйгалла деш а лелар ву». ²¹ Шамъала, гулбеллачара дубьцучуьнга ла а доьгІна, Везачу Эле иза дІадийцира. ²² Цо цунна жоп делира: «Ахьа цаьрга ладогІа деза! ДІа-хІоттаве царна тІехь паччахь». Таккха Шамъала Исраилан халкъе элира: «Шу хІинца шайн-шайн гІала дІагІо».

Шамъалан Шаулаца вовшахкхетар

9 ¹ Къуша Бен-Яманан тайпанах схьаваьлла хилла. Иза ша Абу-алан кІант хилла, ткъа Абуал Царарин кІант хилла. Царар — Бахрутин кІант, ткъа Бахрути бен-яманхо волчу Апахьин кІант хилла. Ткъа Къуша ша махкахъ цІе яхана стаг хилла. ² Цуьнан, Шаул цІе а йолуш, чІогІа хаза кІант хилла. Исраилан махкахъ цул хаза цхьа а стаг ца хилла. Иза чІогІа лекха а хилла. Цунна гонах мел верг цуьнан белше бен кхочуш ца хилла. ³ Шаулан ден Къушин цхьайолу виркхелаш яйна хилла. Къушас Шауле элира: «Хьайца цхьа ялхо а эций, ваха а гІой, виркхелаш хьайна карайойла хьажа». ⁴ Уьш Эпраман лаьмнаш тІехула а, Шалшин латтанашкахула а, Шаллиман латтанашкахула а хьобжуш лийлира, амма виркхелаш царна ца карийра. Бен-Яманан латтанашкахъ а лийхира цара уьш, амма виркхелаш цхьанхьа а яцара. ⁵ Шаьш Цупин лаьтта тІе кхаьчча, Шаула шен ялхочуьнга элира: «ЮхагІо вайшиь, сан дега, шен виркхелаш йиц а йина, вайшиь бахьана долуш са ца гатдайта».

⁶ Амма ялхочо цуьнга элира: «ХІокху гІалахь наха чІогІа лоруш а волуш Делан стаг ву Іаш. Цо мел аьлларг кхочушхуьлу. Вайшиь иза волчу вахча, цо вайшиь нийсачу новкъа ваккха мегара».

⁷ Шаула шен ялхочуьнга элира: «Ваха-м гІур вара вайшиь иза волчу, амма цунна яхьа хІума ма яц: тІоьрмаг чуьра бепиг а кхачийна, цунна дала цхьа а тайпа совгІат а дац вайгахь. Цу Делан стагана вай хІун лур ю?»

⁸ Ялхочо цунна жоп делира: «Собгахь шекхалан^д доьалгІа дакъа хиллал дети ду. Иза аса цунна дІалур ду, ткъа цо вайшиь нийсачу новкъа воккхур ву».

⁹ (Хьалха, Исраилан махкахъ, нагахь санна цхьаь Делера хаам хиларе сатуьйсусх велахь, олуш хилла: «Вало, Делера дерг гуш верг волчу гІо вай», — хІунда аьлча цу хенахь пайхамарех «хиндерг гуш болу нах» олура.)

¹⁰ Шаула шен ялхочуьнга элира: «Ахьа дика боху. Вобду вайшиь». Уьш Делан стаг волчу гІала дІабахара. ¹¹ ГІала боьдучу новкъахула ирехьа уьш хьалабовлуш, царна дубьхьал кхийтира хитІе доьлхуш долу зудабераш. Цу шиммо цаьрга хьаттира: «Кхузахь Іаш вуй Делера дерг гуш волу стаг?»

¹² Цара, жоп луш, элира: «Иза шуна хьалха д'аовьдуш ву. Сихло-лаш, х'унда аьлча иза тахана кхуза веана, наха хьуьлла гу т'ехь саг'ла доккхуш долу дела. ¹³ Шаьшшиь г'ала чукхаьчча, иза волчу г'ю, цу гу т'ехь доккхуш долчу саг'ланах кхетархьама д'авахаза хила а мега шуна иза. Схьагулбелла болу нах х'ума яа буьйлалур бац, иза схьаваллалц. Цо саг'ла даккхар декбалдаллалц, цига кхайкхинчара а ца йоу х'ума. Сихло, иза цига д'авахаза хила а мега шуна».

¹⁴ Уьш г'ала д'абахара. Г'али д'акхаьчначул т'аьхьа царна д'ухьалво-г'уш вара саг'ла доккхучу ваха араваьлла волу Шамбал. ¹⁵ Шаул схьакхачале цхьа де хьалха Делера хаам хиллера Шамбале: ¹⁶ «Кхана х'юккху хенахь Аса Бен-Яманан лаьтгара хьуна т'е цхьа стаг воуьйтур ву. Ахьа иза, Сан кьомана куьйгалхо хилийта, цунна т'е даьтга дуттуш, кьобалван веза. Цо Исраилан халкъ п'елаштамхойх к'елхьардоккхур ду. Со диканца хьаьжна Сайн кьоме, х'унда аьлча цуьнан узарш Суна схьахезна ду».

¹⁷ Шаул гинчу Шамбале Везачу Эло элира: «Х'ара ву хьуна Аса хьобга вийцинарг. Цунах Сан кьомана куьйгалхо хир ву».

¹⁸ Шамбал г'алин кевнна т'екхаьчча, Шаула, т'е а вахана, цуьнга хаьттира: «Хиндерг гуш волчу стеган ц'а мичахь ду?»

¹⁹ Шамбала цуьнга жоп делира: «Со ву Делера дерг гуш верг. Суна хьалха а валий, хьуьлларчу гуна т'е хьалавала. Тахана соьца яа х'ума юур ю аша. Аса Юьйранна д'авохуьйтур ву хьо, хьан дагахь мел дерг хьобга д'а а эр ду. ²⁰ Кхо де хьалха яйна йолчу виркхелашна са ма гат-де. Уьш схьакарийна. Хьо вуй те Исраилан халкъо вьохуш верг?*

Адам хьобга а, хьан ден ц'ийне а хьобжуш ма ду».

²¹ Шаула элира: «Бен-Яманан тайпанах ма ву со. Исраилхойн тайпанашна юкьахь жимачарах ду иза. Цу тайпанна юкьара тхан гара уггар а жимаха ма ду. Ахьа иза соьга х'унда боху?»

²² Шаьш гу т'е хьалабевллагчул т'аьхьа Шамбала Шауллий, цуьнан ялхой сов ц'а чу бехира, кхайкхина волчу ткъе итт стагана юкьахь хьалхара меттигаш царна д'а а елира. ²³ Шамбала яа х'ума кечъеш волчуьнга элира: «Аса хьайга: „Хьо волчохь д'адила“, — аьлла долу жижиган дакъа схьада». ²⁴ Цо ша ма-дарра г'юг'I схьа а деьна, Шаулна хьалха охьадиллира. Шамбала** элира: «Х'ара хьуна дитина ду. Хьайна хьалха охьа а диллий, даа и. Иза нах схьакхойкхучу хенахь хьуна леррина дитина дара».

Цу дийнахь Шаул Шамбалца х'ума юуш Ийра. ²⁵ Гуна т'ера охьа а биссина, уьш г'ала схьабаьхкира. Шамбал Шаулаца тхов т'ехь дуккха а къамел деш Ийра***.

* 9:20 Я иштта: *Исраилан махкахь уггар лууш дерг хьаьнга дала деза те?*

** 9:24 Ширачу гочдаршкахь: *Шамбала* Гебархойн меттан тептар т'ехь: *цо*.

*** 9:25 Грекийн гочдар т'ехь: *Тхов т'ехь мотт а биллина, Шаул д'авижира*.

Шаул, паччахъ хавържина, къобалво

²⁶ Малх схъакхетачу хенахъ уьш хълагIевттира. Шамъал Шауле тхов тIе хъала кхайкхира: «Кечло, Аса новкъа воккхур ву хьо».

Шаул, хъала а гIаьттина, Шамъалца кертара аравелира. ²⁷ ГIалин йисте кхаьчча, Шамъала Шауле элира: «Хъайн ялхочуьнга, вайна хъалха а валий, дIаволало ала». Ялхо, хъалха а ваьлла, дIаволавелира. «Ткъа хьо хIинца саца. Аса хьуна хоуьйтур ду Дала сайга аьлларг».

10 ¹ Шамъала, зайтдаьтта чохъ долу пхьегIа схъа а эцна, цу чуьра даьтта Шаулна коьрта тIе доьттира. Цунна оба а яьккхина, цо элира: «Везачу Эло Шен тIаьхьенна тIехъ куьйгалхо ван хьо къобалвина. ² Тахана хьо со волчуьра дIавоьдуш, Бен-Яманан латтанашкарчу ЦелцIахъ олучу меттехъ, Рахъалан кошана уллохъ цхъа ши стаг гур ву хьуна. Цара хьобга эр ду: „Ахъ лохуш хилла йолу и виркхелаш схъакарийна. Хъан да, виркхелаш йиц а елла, чIогIа сагатдеш ву: ‘Сан кIант цIа верзаван аса хIун дан деза техъ?’ – бохуш“. ³ Цигара ваьлча, хьо кхочур ву Табур-гIалара ножан дитт долчу. Цигахъ хьуна гур ву Далла лерина сагIа даккха Бетал-гIала воьдуш волу кхо стаг. Царахъ цхъаьнгахъ кхо бухьиг хир ю, вукхуьнгахъ кхо бепиг хир ду, кхозлагIачуьнгахъ чагIар чохъ долу пIаьлдиг^д хир бу. ⁴ Цара хьобга маршалла хоттур ду, хьуна ши бепиг а лур ду. Ахъа уьш цаьргара схъаоьцур ду. ⁵ Цул тIаьхъа ГебаI-гIаларчу сагIа доккху барз болчу кхочур ву хьо. Цигахъ пIелаштамхойн тоба хир ю гIаролехъ лаьтташ. Хьо гIали чу ваьлча, хьуна масех пайхамар гур ву барза тIера охъавогуш. Уьш, вота а, зурма а, тайп-тайпана дечиган пондарш а лохкхуш, шовкъ а еана, Делера болу хаамаш беш хир бу. ⁶ Хьуна тIе Везачу Элан Са охъадуссур ду. Цул тIаьхъа цаьрца ахъа а, шовкъ а еана, Делера болу хаамаш бийр бу. ТIаккха хийца а велла, хьох керла адам хир ду. ⁷ ХIара билгалонаш хъайна тIехъ кхочушхиллачул тIаьхъа хъайга далург де, хIунда аьлча хьобца Дела ву. ⁸ Сол хъалха а валий, Галгала дIагIо. Со а дIавогIур ву цига, дийнаташ дагоран сагIанаш а, барт баран сагIанаш а дахархъама. ВорхI дийнахъ соьга хьобжуш Iе, тIаккха аса эр ду хьобга, хIун дан деза».

⁹ Шаула Шамъал волчуьра дIаваха букъ берзошшехъ, Дала цунна керла дог делира, ткъа и ерриге билгалонаш цу дийннахъ кхочушхилира. ¹⁰ Уьш ГебаI-гIаларчу сагIа доккхучу барза тIе бевлча, царна масех пайхамар дуьхьалкхийтира, Шаулна тIе Делан Са охъа а доьссира. Иза а цаьрца, шовкъ а еана, Делера хаамаш беш дIахIоьттира. ¹¹ Шаул хъалха вевзаш хиллачара, шайна хIара пайхамаршна юккъехъ, цара дийриг а деш, воллуш гича, вовшашка хьоттура: «ХIун хилла Къушин

кИантана? Шаулах а пайхамар хилла техъа?»¹² Царна юккъехъ волчу цхъаммо элира: «Ткъа цу пайхамарийн дай муьлш бу?» ХIетахъ дуйна схъа олуш ду: «Шаул а ву техъа пайхамаршна юккъахъ?»¹³ Шовкъ еьначуьра ша юхавирзича, иза сагIа доккхучу барза тIе хъялавелира.

¹⁴ Шаулан ден вашас хаьттира цуьнгий, цуьнан ялхочуьнгий: «Шу стенга дахнера?»

Шаула жоп делира: «Виркхелаш лаха дахнера. Уьш тхайна ца карийча, Шамбал волчу даьхкинера тхо».

¹⁵ Ден вашас юха а хаьттира: «Схъадийцахъа, хIун элира шубга Шамбала?»

¹⁶ Шаула жоп делира: «Шамбала тхоьга хаам бира, виркхелаш схъакарийна аьлла». Амма Шамбала шегга паччахьаллех лаьцна дийцинарг цо дIа ца дийцира.

Шаул паччахъ ву аьлла дIакхайкхаво

¹⁷ Шамбала дерриг а Исраилан халкъ Веза Эла волчу МицIпе схъакхайкхира. ¹⁸ Цо халкъе элира: «Исраилан халкъан Везачу Дала боху: „Аса шу, Мисар-махкара ара а даьхна, мисархойн куьйга кIелара схъа а даьхна, кхечу паччахьийн Iазапера кIелхъара а даьхна“. ¹⁹ Ткъа аша хIинца шайн Дела дIатесна, Цо шаьш массо а балех кIелхъардохуш хилла доллушехъ. Аша Цуьнга элира: „Тхуна тIехъ паччахъ хIоттаве“. ХIинца Везачу Элана хъалха, шайн тайпанаш а, гаранаш а билгал а дахий, дIахIитта».

²⁰ Шамбала Исраилан халкъан дерриг тайпанаш шена тIе даладайтира. Царна юккъера Бен-Яманан тайпа къастийра цо. ²¹ ТIаккха цу тайпанах болчу нахе шайн гаранашца тIедуьйла элира цо. Царна юккъара МатIарин гара хаьржира. ТIаьххъара а Къушин кIентан Шаулан цIе яьккхира. Амма Шаул лаха хIиттича, иза кара ца вора. ²² ТIаккха цара Везачу Эле юха а хаьттира: «ВогIур вуй кхин цхъа а кхуза?»

ТIаккха Везачу Эло жоп делира: «ВогIур вац. Шаул хъуьлла аша шайца схъаеана йолчу хIуманаш юккъехъ лечкъина Iаш ву».

²³ Наха, бевдда цига а бахана, Шаул цу хIуманаш юккъера схъаваьккхира. Иза нахана юккъе дIахIоьттича, уьш цунна белше бен ца кхочура. ²⁴ Шамбала халкъе элира: «Гой шуна, Везачу Эло мила хаьржина? И санна верг дерриг халкъана юккъахъ кхин вац».

ТIаккха наха мохъ бетташ бохура: «Декъала хуьлда паччахъ!»

²⁵ Шамбала нахе йийцира паччахъан бакъонаш. Цу бакъонах лаьцна тептар а яздина, иза Везачу Элана хъалха охъадиллира. Цо нах хIора шен-шен цIа дIабахийтира. ²⁶ Шаул а ГебаIе шен цIа вахара.

Цуьнца Дела шайн дага чу вижна болу майра нах а бара. ²⁷ Ткъа вочу наха бохура: «Цуьнга дахалур ду вай кЕлхъара?» Уьш цунах баша а ца бешира, я цунна совГаташ а ца кховдийра. Цара и сурт хЮттийнехъ а, Шаула цу нахе хЮмма а ца элира.

*Шаула Iамминхой эшабо**

11 ¹ Iамминхойн паччахъ волчу Нахъаша, шен эскархошца схъа а веана, ГалIадерчу Явеш-гIалина го бира. Массо а цу гIаларчу бахархоша Нахъаше элира: «Тхобца барт бе, ткъа тхо хъуна гIуллакх деш лелар ду».

² TIаккха Нахъаша цаьрга элира: «Аса шуьца барт бийр бу, амма шуна цхъа декхар тIе а дожош: шун хЮраннын а аьтту бIаьрг баккхар-ца дерриг а Исраилан халкъ юьхъIаьржачу хЮттор ду ас».

³ TIаккха Явеш-гIаларчу къаноша цуьнга элира: «Тхуна ворхI де хан лахъара ахъа, Исраилан махка массо а маьIе геланчаш бахийта. Нагахъ цхъаммо а тхуна гIо ца дахъ, тхо хъуна тIе догIур ду».

⁴ Геланчаш Шаул Iаш волчу ГебаI-гIала баьхкира. Цара шайна тIехЮьттинарг дерриг а халкъана дIадийцира. Массо а адам, мохъ хьобкхуш, делха доладелира. ⁵ Стерчашна тIаьхъа а хЮьттина, аренгара цIа вогIуш хилла Шаул. Цо хабтира: «Адамашна хIун хилла? Уьш стенна боьлху?» Цунна Явеш-гIалара баьхкинчара деанарг дIадийцира. ⁶ И хIума цунна дIа-ма-дийщинехъ, Делан Са Шаулна тIе Шен ницкъаца охъадоьссира. Шаул чIогIа оьгIазвахара. ⁷ Цо, ши сту схъа а лаьцна, царах дакъош а дина, уьш Исраилан мехкан массо а маьIе цу геланчашка дIасадахийтира, массарна дIа а хоуьйтуш: «Иштта доькъур ду Шауланый, Шамъаланий тIаьхъа ца хIиттинчеран стерчий», – аьлла.

Адам Везачу Элах а, Цо ницкъ беллачу Шаулах а чIогIа кхераделира. Массо а адам, цхъаь санна хилла дIахЮьттина, цунна тIе дахара. ⁸ Шаула Безакх-гIалахъ уьш схъагулбира: Исраилан махкара кхо бIе эзар стаг вара, ЯхIуд-махкара ткъе итт эзар стаг а вара. ⁹ Цара геланчашка элира: «ГалIадерчу Явеш-гIалин бахархошка дIаала: „Кхана малх схъакхеттачул тIаьхъа царна гIо кхочур ду“». Геланчаша, юха а баьхкина, иза нахе дIаэлира. Уьш чIогIа гIадбахнера. ¹⁰ Явеш-гIалин

* 10:27 *Дуьра ХЮрд болчохъ карийначу тентарш тIехъ* – Нахъаша, Iамминан кIентийн паччахьо, баккхий бохамаш бохура Гадин а, Раабанан а бахархошна. Цо хЮраннын а аьтту бIаьрг а баьккхина, цхъаьнге а царна гIо ца дойтура. Цо иштта Йордан-хи йистехъ малхбалехъа йолчу агIор вехаш волчу хЮра израилхочун а баьккхира аьтту бIаьрг. Цундела ворхI эзар израилхо Iамминхой болчуьра ГалIадерчу Явеш-гIала ведда дIавахара. Бутт баьлча...

бахархоша Іамминхошка элира: «Тхо кхана дІадогІур ду. Шайна дан луург дийр ду-кх аша тхуна».

¹¹ ШолгІачу дийнахъ схъагулделла долу халкъ Шаула кхаа тобане дийкъира. Іуьйранна, сахилале, уьш Іамминхойн меттаматтана¹ юккъе лилхира, делкъахан тІекхачале цара уьш эша а бира. ТІаьхъабисинарш, шиь цхъаьна воцуш, дІасабевдира. ¹² ТІаккха халкъо Шамъале элира: «Мила ву: „Шаула дийр дара тхуна тІехь паччахъалла?“ – баьхнарг? Схъало уьш тхоьга, оха уьш бойур бу!»

¹³ Амма Шаула элира: «Таханлерчу дийнахъ цхъа а стаг вен йиш яц: тахана Везачу Эло Исраилан халкъ кІелъхардаьккхина!»

¹⁴ Шамъала халкъе элира: «Дуьло, Галгала дІагІо вай, юха а паччахъалла дІахІоттор ду вай». ¹⁵ Дерриг а адам Галгала дІадахара. Цигахъ, Везачу Элана хъалха, Шаул, паччахъ веш дІа а хІоттийна, Делаца барт беш сагІанаш дехира цара. Шаулан а, дерриге а Исраилан халкъан а чІогІа самукъаделира цу дийнахъ.

Шамъала халкъе кхайкхам бо

12 ¹ Шамъал дерриге а Исраилан халкъе вистхилира: «Аша мел аьлчачуьнга ла а доьгІна, ас шуна тІехь паччахъ дІахІоттийна. ² Иза хІинца шуна тІехь лаьтташ ву. Ткъа со къан а велла, къеж а велла. Делахъ а сан кІентий шуьца бу. Со шун коьртехъ лаьттина жима волуш дуьйна, хІара хан тІекхаччалц. ³ Со хІинца шуна хъалха ву. Везачу Элана а, Цо къобалвинчунна а хъалха тоьшалла дан мегар ду шуна соьгара даьлчачу гІалаташна. Шуьгара цхъаьнггара а сту я вир схъаьккхиний аса? Шуна цхъанна а халахетар диний, гІело йиний? Я кхъаьнаш оьцуш, шуьгара даьлчачунна тІехь сайн ши бІаьрг дІакъевлина аса? Схъаала соьга, иза аса шуна юхадерзор ду».

⁴ Исраилхоша жоп делира: «Ахъа тхуна хала а ца хетийтина, я гІело а ца йина, я тхоьгара цхъаьнггара а кхъаьнаш а ца эцна».

⁵ Шамъала цаьрга элира: «Везачу Элана а, Цо къобалвинчунна а хезаш ду тахана аша со бахъана долуш дина долу тоьшалла. Царна гуш ду соьгара къилахъ долу хІума ца даьллийла».

«Веза Эла теш ву», – элира цара.

⁶ ТІаккха Шамъала нахе элира: «Веза Эла ву Муса а, АхІарон а ДІахІоттийнарг, шун дай Мисар-махкара Арабаьхнарг. ⁷ Шу кхузахъ совца. Аса хІинца Везачу Элана хъалха шух бехк боккхур бу, Цо шуна а, шун дайшна а дина дика гІуллакхаш дага а доуьйтуш. ⁸ Якъуб Мисар-махка дІавахча, шун дайша Везачу Эле шайн бала дІабелхийра. Везачу Эло Мусай, АхІаронний вахийтира шун дайшна гІо дан. ТІаккха

^{12:6} Арадаккхар 6:26. ^{12:8} Арадаккхар 2:23.

пушиммо, шун дай Мисар-махкара ара а баьхна, уьш кхузахь баха охьаховшийра. ⁹ Амма царна шайн Дела волу Веза Эла вицвелира. Царна дуьхьал тIом бина болчу пIелаштамхойн а, Муаби-мехкан паччахьан а, Хьацор-гIалин тIеман хьаькам волчу Сисрин а куьйга дIабелира уьш Везачу Эло. ¹⁰ ТIаккха уьш Везачу Эле, мохь а бетташ, дехарш дан буьйлабелира. Цара бохура: „Оха тхайх кьа латийна. Веза Эла виц а вина, цIушна БаIалгIарний, IаштартгIарний гIуллакх дан хIиттира тхо. МостагIчун карара тхо сьхадахахьара Ахьа. ТIаккха тхо, Везачу Элана тIе а дирзина, Цунна гIуллакх а деш, лелар дара“. ¹¹ ТIаккха Везачу Эло ГадIаний*, Беданный**, Яптаххий, Шамьаллий, шуна гонах лаьтгачу мостагIех шу кIелхьардаха аьлла, бахийтира. Цул тIаьхьа шу, шайна гонахьара цхьа а кхерам боцуш, даха хевшира. ¹² Амма Iамминхойн паччахь Нахьаш шайна дуьхьалваьлла гича, аша соьга элира: „Паччахье паччахьалла дайта тхуна тIехь“, – Веза Дела шайн Паччахь воллушехь!

¹³ ХIара ву шуна аша, воьхуш, хаьржина волу паччахь. Везачу Эло иза шуна тIехь паччахь вина дIахIоттийна. ¹⁴ Аша шайн Веза Дела лара веза, Цунна гIуллакх деш, Цуьнан дош лоруш а хила деза шу. Шу а, шун паччахь а Цунна муьтIахь хилахь, шун дахар дика хир ду. ¹⁵ Амма Цуьнга ла а ца дугIуш, Цо бохучунна шу, дуьхьал а дуьйлуш, дIадуьйлалахь, Цуьнан куьг, шун дайшна санна, шуна дуьхьалдер ду.

¹⁶ Ткьа хIинца, дIа а хIиттий, дика хьажа Везачу Эло шайн Iаьргашна хьалха ден долчу доккхачу гIуллакхе. ¹⁷ ХIинца ялта хьокху хан ю вайна. Аса Везачу Эле доIа дийр ду, юха Цо, стигал кьовкьош, догIа доуьйтур ду. Юха шуна хуур ду, мел доккха кьа латийна аша Цунна хьалха, шайна паччахь воьхуш».

¹⁸ Шамьал Везачу Эле доьхуш кхайкхира. Везачу Эло, стигал а кьовкьош, догIа дайитира цу дийнахь. Дерриг а халкь Везачу Элах а, Шамьалах а чIогIа кхераделира. ¹⁹ Цара Шамьале элира: «Хьайн Везачу Деле тхуна, Цуьнан лешна тIера, доьхуш, доIа дахьара ахьа, тхо ма дайна алахьара ахьа. Тхьаш летийначу кьиношна тIе кхин а цхьа кьа латийна оха, тхайна паччахь а вехна».

²⁰ Шамьала халкье элира: «Ма кхера. И кьа шу латийна девлла. Амма Везачу Элах дIа ма херло, цIеначу дагца Цунна гIуллакх а де. ²¹ Кхин цкьа а хIумма а йоцучу деланашна тIе ма гIерта. Церан шуна

* 12:11 *ГадIаний* – Iебархойн маттахь ма-дарра аьлча: *Яруб-БаIал*.

** 12:11 *Бедан* – цхьадолчу ширачу гочдарш тIехь дIаяздина ду: *Баракх*.

12:9 а: Куьйгалхой 4:2; б: Куьйгалхой 13:1; в: Куьйгалхой 3:12. 12:10 Куьйгалхой 10:10-15. 12:11 а: Куьйгалхой 7:1; б: Куьйгалхой 6:32; в: Куьйгалхой 4:6; г: Куьйгалхой 11:29; д: Шамьал 3:20. 12:12 Шамьал 8:19.

цхъа а тайпана дан гЮо дац, хЮнда аьлча уьш шашь кЮад а йоцуруш ю.
 22 Шен цЮе ларъярхъама Везачу Эло Шен къам дЮатесна дуьтур дац,
 хЮнда аьлча Шен лаамца Цо, шу Шен къам ду аьлла, хаьржина. 23 Со
 а соцуру вац шуна Везачу Эле доьхучуьра. И тайпана къа аса сайх латор
 дац. Аса шу нийсачу а, хъаналчу а новкъа дЮадаха Юамор ду. 24 Шу Ве-
 зачу Элах кхералаш, шайн дерриг а дог тЮе а дерзадай, Цунна гЮуллакх
 а делаш. Шуна гина-кх, мел даккхий гЮуллакхаш дина Цо шу бахъана
 долуш. 25 Амма шу кхин а зуламаш деш лелахь, шу а, шун паччахь а,
 норо дЮахьокхуш йолу нехаш санна, хЮаллакхийр ду».

Шаула дуьххъара Везачу Эло шена тЮедиллинаре кхочуш ца до

13 ^{1*} Цхъана шарахь паччахьалла дЮакхехъна Шаула. Израилан
 паччахь ша волу шолгЮа шо дузучу хенахь, ² цо кхо эзар израил-
 хо шена дЮахьржина. Ши эзар стаг Шаулаца Бетал-ломана уллорачу
 Михмасехь вара, цхъа эзар стаг ЯхЮунатица Бен-Яманарчу Гибал-гЮа-
 лахь вара, ткъа кхин болу нах Шаула шайн-шайн цЮа бахийтинера.

³ ЯхЮунатас Гибал-гЮалахь гЮаролехь лаьтташ хилла йолу пЮелаш-
 тамхойн эскархойн тоба эшийна хилла. И хЮума пЮелаштамхошна
 дЮахихъна. Ткъа Шаула, уьстагЮан маЮа а локхуьйтуш, дЮакхайкхадай-
 тина: «Юебархошна хезийла!» — аьлла. ⁴ Израилан халкъана Шаула
 пЮелаштамхойн эскаран тоба эшийнийла а, Израилан мохк церан
 луьра мостагЮа хилла дЮахЮоттинийла а хихъча, халкъ Шаул волчу Гал-
 гал-гЮала схьагулделира.

⁵ Ткъа пЮелаштамхой израилхошна дуьхъал тЮом бан кечбелира.
 Ткъе итт эзар гЮудалкх, ялх эзар говрахь волу тЮемало, кхин а дуккха а
 адам кечдира цара. ХЮордан йистерга гЮум санна, дукха бара уьш. Схъа
 а баьркина, Байт-Аванна малхбалехъа лаьтташ йолчу Михмасехь
 шайн меттамотт^д дЮахЮоттийра цара. ⁶ Израилхой кхийтира шайн
 гЮуллакх чЮогЮа кхераме дуйла. Уьш, гуру лаьцча санна, Юаш бара.
 Цундела уьш хьехашна, чЮажашна, саьнгаршна чохь а, лаьмнашкарчу
 терхашна юккъехь а, гЮунаш чохь а дЮалечкъира. ⁷ Цхъаболу Юебархой,
 Юордан-хил дехъа а бевлла, ГалЮадан а, Гадин а долахь хиллачу мех-
 кашка дЮабахара.

Шаул цу хенахь а Галгалахь вара. Цуьнца цхъаьна долу адам, чЮогЮа
 кхераделла, доьхна дара. ⁸ Шамъала шегга ма-аллара, ворхЮ дийнахь
 Галгалахь цуьнга хьобжуш Юйра иза. Амма Шамъал, схъа ца вогЮуш,

* 13:1 Грекийн гочдар тЮехь иштга дЮаяздина ду: «Ша паччахь хЮоттийначу хе-
 нахь Шаулан ткъе итт шо дара. Иза шовзткъе шина шарахь Израилан паччахь
 лаьттина».

хьевеллера. Цундела адамаш дІасаэха дуьйладелира. ⁹ Шаула элира: «Схьадаладе суна дийнаташ дагоран а, барт баран а сагІина леринарг». Цо цигахь Везачу Элана лерина долу дийнаташ дагоран сагІа даьккхира. ¹⁰ Амма иза и гІуллакх дина ваьлла жимма хан ялале, Шамбал схьакхечира. Маршалла хатта цунна дуьхьалвахара Шаул. ¹¹ Шамбала цуьнга хьаттира: «И хІун ду ахьа динарг?»

Шаула жоп делира: «Суна гира со волчуьра нах дІауьдуш. Ткъа хьо, айхьа йиллинчу хенахь схьа ца вогІуш, хьевеллера. Пелаштамхой Михмасехь, схьакхьчна, лаьтташ бу. ¹² ТІаккха аса ойна йира: „Пелаштамхой Галгала тІамца чубогІур бу, ткъа со хІинца а Деле орца даьккхаза ву“. Цундела аса дийнаташ дагоран сагІа даьккхира».

¹³ ТІаккха Шамбала Шауле элира: «Ахьа иза чога вон дина. Ахьа хьайн Везачу Дала хьайна тІедиллинарг кхочуш ца дина. Иза хьобгара ца даьлলেখь, Израилан махкахь хьан паччахьалла Дала массо а ханна чогаІдийр дара, ¹⁴ амма хІинца хьан паччахьалла лаьттар дац. Везачу Элана хьан метта Шен даго къобалвеш волу стаг карор ву, иза Цо Шен халкъана тІехь баьчча вина дІа а хІоттор ву, хІунда аьлча ахьа Везачу Эло хьайна тІедиллинарг кхочуш ца дина».

¹⁵ Шамбал, хьала а гІаьттина, шен новкъахула дІавахара. ТІаьхьабисинарш Шаул шен эскар долчу дІавоьдучу хенахь цуьнца* Галгалара Бен-Яманан ГебаІ-гІала дІабахара, ткъа Шаула шеца бисина болу нах багарбира. Уьш ялх бІе стаг ца кхочуш вара. ¹⁶ Шаул шен кІантаца ЯхІунатица а, шашшинца бисина болчу нахаца а Бен-Яманан ГебаІ-гІалахь сецира, ткъа Пелаштамхой шайн меттамотт лаьттаху Михмасехь бара. ¹⁷ Цигара пелаштамхойн эскаран кхо тоба араелира Израилан мохк, басса а бина, хІаллакбан. Царах цхьа тоба ШуІал-аренна уллохь йолчу Іапру боьдучу новкъахула дІаяхара, ¹⁸ ткъа важа тоба Байт-Хьороне боьдучу новкъа елира, ткъа кхоалгІаниг яьссачу арехьа йолчу ЦебаІим-аренан дозана боьдучу новкъахула дІаяхара.

¹⁹ Берриге а Израилан махкахь цхьа а аьчк-пхьар вацара, хІунда аьлча Пелаштамхой кхоьрура цара, и говзалла кара а ерзийна шайна тарраш а, гоьмукъаш а кечдарна. ²⁰ Цундела массо а израилхо пелаштамхой болчу эха дезаш хуьлура шайн хьонхалш а, белаш а, дагарш а, маьрсаш а ирдан. ²¹ Пелаштамхойн аьчк-пхьераша цхьа жима дато ахча доккхура хьонхалш а, белаш а ирийриг. Цул жимма сов дато ахча доккхура дагаран иралла артълеча, я вед тоян езча. ²² Цундела Шаулаций, ЯхІунатиций долчу халкъехь я тарраш а, я

* 13:15 ...шен новкъахула дІавахара. ТІаьхьабисинарш Шаул шен эскар долчу дІавоьдучу хенахь цуьнца дІабахара – хІара дакъа Грекийн гочдар тІера схьаэцна ду.

13:14 Векалийн 13:22.

гоьмукъаш а дацара. Уьш Шаулехь шегахь а, цуьнан кІантехь ЯхІунатехь бен дацара.

²³ Пелаштамхойн хьалхара тоба Михмасерачу лаьмнел дехьадовларе дІаяхара.

ЯхІунатас хьуьнар гоьту

14 ¹ Цхьана дийнахь Шаулан кІанта ЯхІунатас шен герз лелош волчу ялхочуьнга элира: «Вало, дехьа агІор лаьтгаш йолчу пелаштамхойн тобанна тІевоьду вайшиь». Амма шен дега Шауле цо иза ца хаййтира. ² Шаул ГебаІ-гІалин йистехь, МагІран-гІалин уллохь лаьтгаш долчу наран дитт бухахь сецнера. Цуьнца цхьаьна ялх бІе стаг а, ³ Шилунехь динан да^д а волуш, динан дайша лелош йолу еза ийпад^д йоьхна волу АхььяхІу а вара. (Иза вара Ахьтубин кІант, ткьа Ахьтуби Ихвадин ваша вара, Шилунехь динан да хиллачу Іелин кІентан Пайнехьасан кІант.) Цигахь долчу халкъана ЯхІуната дІавахнийла ца хаьара.

⁴ Пелаштамхойн эскаран тоба йолчу хІара ший дехьавала кечвеллачу новкъахь дехьай, сехьай лаьтгаш чога ира ши тарх^д яра. Цхьаннан цІе БоцацІ яра, вукхун цІе Сенна яра. ⁵ Цхьа тарх кьилбаседехьара Михмасана тІейирзина лаьтгаш яра, важа ГебаІ-гІалина кьилбехьара тІейирзина яра.

⁶ ЯхІунатас шен герз лелош волчу ялхочуьнга элира: «Вало, оцу дин доцучу сунтбаза болчеран эскар долчу дехьа вер ву вайшиь. Везачу Эло гІо дан мега вайна, хІунда аьлча Цунна хала дац вайна гІо дан, вай мел делахь а».

⁷ Ялхочо кхуьнга элира: «Хьайн даго кьобалдеш дерг де. Хьо миччанхьа водахь а, со хьобца ву хьуна».

⁸ ЯхІунатас элира: «Вайшиь, уьш болчу дехьа а ваьлла, царна гуччохь дІахІуттур ву. ⁹ Цара вайшинга: „Тхо тІедахккалц цигахь латта“, – алахь, вайшиь, царна тІе а ца воьдуш, Іадда лаьттар ву. ¹⁰ Нагахь санна цара: „Тхо долчу хьаладовла“, – алахь, вайшиь хьалавер ву. Иза вайшинга Везачу Эло йина билгало хир ю, уьш вайшиннан кара схьабелла аьлла». ¹¹ И ший, хьала а ваьлла, пелаштамхошна гуччохь дІахІоьттича, вукхара элира: «Іебархой шаьш дІалечкьинчу чожа чуьра арабовлуш бу». ¹² Эскаран тобанна юкьахь болчара кху шинга мохь туйхира: «Хьаладовла тхо долчу, оха цхьа хІума эр ду шуьга».

ЯхІунатас шен герз лелош волчу ялхочуьнга элира: «Суна тІаьхьа схьавола. Уьш Везачу Эло исраилхошна кара схьабелла». ¹³ ЯхІуната, когаш а, куьйгаш а дІатуьйсуш, гунах хьалавала волавелира, цунна тІехьа вогІуш цуьнан герз лелош волу ялхо а вара. ХІара ший пелаштамхошна тІелетира. ЯхІуната, хьалха а ваьлла, леташ вара, ткьа

цо лазийнарш цуьнан ялхочо бойура. ¹⁴ Цу шиммо ткъа стаг вийра. Шина стеро цъхана дийнахь охун йолчу ах аренал йолчу меттехь хилира церан пелаштамхошца латар. ¹⁵ Теман аренгахь болу пелаштамхой а, меттаматтахь^д лаьтташ болу эскархой а, хьалха дАяяхий-тина йолу эскархойн тобанаш а, чЮгIа кхераелла, йобхнера. Латта дегош дара. Везачу Эло уьш Iадийнера.

Пелаштамхойн эшор

¹⁶ Бен-Яманан ГебаI-гIалахь лаьтташ болчу Шаулан гIаролхошна гира яьржина дIасауьду адамийн тоба. ¹⁷ Шеца долчу адамашка Шаула элира: «Хьажал, вайна юкъара ара мила ваьлла». Уьш хьабжна бевлча, царна хиира ЯхIуната а, цуьнан ялхо а шайна юкъахь воцийла. ¹⁸ Шаула АхььяхIуга элира: «Схьадал Делан деза тIорказ». Цу хенахь Делан деза тIорказ исраилхошца дара*. ¹⁹ Шаул динан деца къамел деш волчу хенахь пелаштамхой болчохь кхин а чЮгIа гIовгIа елира. Tаккха Шаула динан дега элира: «Сацаде айхьа долийнарг». ²⁰ Шеца мел хиллачу адамца тIом лаьттинчу метте дIавахара Шаул. ЧЮгIа боьхна хьийзаш болчу пелаштамхойн эскархоша шайн тарраш вовшашна духьал даьхна хилла. МостагIий боьхна хьийзаш хилла. ²¹ Эццахь пелаштамхошна гIуллакх деш цаьрца цъаьна хилла болу Iебархой Шаулаций, ЯхIунатиций хиллачу исраилхойх дIакхетта. ²² Эпрайман лаьмнаш тIехь дIалечкьина мел хилла волу исраилхо, пелаштамхой уьдуш буйла хиъча, тIом беш болчу исраилхойх схьакхетта. ²³ Цу дийнахь Везачу Эло Исраилан халкъ кIелхьардаьккхира, ткъа тIом Байт-Аване кхаччалц дIабаьржира.

ТIом дIабирзинчул тIаьхьа хилларг

²⁴ Исраилхой чЮгIа холчу хIиттинера цу дийнахь. Шаула цаьрга аьллера: «НеIалт хуьлийла, аса сайн мостагIашна тховса бекхам бина хан тIекхаччалц, баьпках мотт тухун болчунна». Цъхаммо а юучу хIуманакх мотт ца туьйхира. ²⁵ Мел долу адам хуьнах дIадахара. Цигахь царна моз карийра. ²⁶ Шабш хуьнна юккъе бахача, цара бохура: «Кхузахь охьаоьхуш моз ду». Амма цъхаммо а шен куьг бете ца даьхьира, хIунда аьлча адам шен дуй къарбан кхоьрура. ²⁷ ЯхIунатина шен дас аьлларг ца хезнера. Цо шен карахь йолу гIаж, дIа а кховдийна, мезан улха юккъе а Iоьттина, цу тIера моз дIакхьяллира. Цуьнан ши бIаьрг серлабеллира. ²⁸ Нахана юкъахь волчу цъхаммо цуьнга элира: «Хьан дас нахе

* 14:18 «Схьадал Делан деза тIорказ». Цу хенахь Делан деза тIорказ исраилхошца дара – Грекийн гочдар чохь дIаяздина ду: «Схьаял Делан еза ийпад», – хIунда аьлча цу дийнахь и ийпад исраилхошна хьалха АхььяхIус йобхна яра.

чІагІо яйтина тахана яа хІума ца яйита. Цо цаьрга аьлла: „НеІалт хуьлийла тахана хІума кхоллун волчунна“. Цундела ду адам чІога гІелделла».

²⁹ ЯхІунатас цаьрга элира: «Сан дас халкъана дуьхьал шегара гІа-лат далийтина. Хьажал сан серлабевллачу бІаьргашка жимма и моз кхаллар бахъана долуш. ³⁰ Тахана наха шайн мостагІашкахь карийначух яа хІума йиъна хиллехь, пІелаштамхойн эшар кхин а чІога хир дара».

³¹ Цу дийнахь Михмасера дуьйна Айлоне кхаччалц исраилхоша эшийнера пІелаштамхой. Уьш чІога кІадбелла, гІора дІадаьлла бара. ³² ЧІога мацбелла болу уьш, шайна карабеанчу уьстагІашна, стерчашна, эсашна тІебетталуш, царна арсаш а хьоккхуш, уьш цІийца цхьаьна дууш бара. ³³ Шауле хаам бира: «Халкъ Везачу Элана хьалха къа латош ду, цІийца цхьаьна хІума юуш».

Шаула цаьрга элира: «Аша шайх къа латийна. Схьатакхабе со волчу боккха тІулг». ³⁴ Цул тІаьхьа цо элира: «Адамашна дІахайта: хІораммо, со волчу шен сту я уьстагІ схьа а балабеш, царна урс а хьоккхуш, баа. Везачу Элана хьалха къинош ма летаде, цІийца цхьаьна жижиг дууш». Наха хІораммо а, шайн куьйгаца схьа а лоций, буйсанна сту схьабалабора. Цигахь иза бен а боьра. ³⁵ Шаула Везачу Элана сагІа даккха меттиг кечйира. Иза яра цо дуьххьара кечйина йолу сагІа доккху меттиг.

³⁶ ТІаккха Шаула элира: «Буйсанна пІелаштамхошна тІаьхьадовла деза вай. Цаьргахь мел ерг схьа а яьккхина, сахилале церан цхьа а стаг дийна вуьтур вац вай».

Цара элира: «Хьайна бакъахьа мел хеташ дерг де».

Амма динан дас элира: «Делах дагадовла деза вай».

³⁷ Шаула Деле хаттар дира: «ПІелаштамхошна тІаьхьавала мегар дуй со? Ахьа царна таІзар дойтур дуй тхоьга?» Амма цу дийнахь Дала жоп ца делира Шаулна. ³⁸ ТІаккха цо элира: «Массо а халкъан куьйгалхой суна тІе бахкийта. Цаьрга, халкъана юкъахь къа латийнарг муьлха ву хьожуш, таллийта. ³⁹ Аса Исраилан халкъ кІелхьардаьккхина волчу Везачу Элах чІагІо йо, и къа латийнарг сан кІант ЯхІуната велахь а, иза а лийр ву аьлла». Амма гулделлачу халкъана юккъера цхьаммо а жоп ца лора. ⁴⁰ ТІаккха Шаула Исраилан халкъе элира: «Шу массо а цхьаьна агІор дІахІотта, ткъа вукху агІор сой, сан кІант ЯхІунатий хІуттур ву».

Наха Шауле элира: «Хьайна бакъахьа хеттарг де».

^{14:33} Доладалар 9:4; Іамальяр 7:26, 27; 17:10-14; 19:26; Карлабаьккхинарг 12:16, 23; 15:23.

⁴¹ Шаула Везачу Эле элира: «Исраилан халкъан Дела! Бакъдерг гай-тахъа тхуна»*.

Гулбеллачарна дай, кІанттий бехке хилар гира. Ткъа халкъ бакъ-деш хиларан билгало а хилира. ⁴² Тпаккха Шаула элира: «Суний, сан кІантаний юкъахъ кхаж таса». ЯхІунатина кхаж белира. ⁴³ Шаула ЯхІунате хаьттира: «Схъадийца соьга, хІун даьлла хьобгара?»

Тпаккха ЯхІунатас дІадийцира: «Аса, сайгара гІаж чу а Іоьттина, жимма моз кхаьллира. Ткъа и хІума бахъана долуш со вала везаш вуй?***»

⁴⁴ Тпаккха Шаула элира: «Нагахъ санна ЯхІуната лийр вацахъ, Дала суна со валлал чІогІа тІазар дойла!»

⁴⁵ Амма халкъо Шауле элира: «Массо а халкъ кІелхъардаьккхина волу ЯхІуната вуй техъа вала дезаш верг? Иза хир дац! Дийна волчу Везачу Элах оха чІагІо йо: цуьнан коьртара цхъа а чо лаьтга охьабужур бац! Дела шеца волуш дина цо пІелаштамхой а эшош динарг». ЯхІуната халкъо, вен а ца воейтущ, паргІат витира.

⁴⁶ ПІелаштамхошна тІаьхъаваьллачуьра Шаул юхавирзира, ткъа вуьш шайн махка дІабахара.

Шаулан паччахьаллах а, цуьнан довзалх а лаьцна

⁴⁷ Шаула Исраилан махкахъ шен паччахьалла дІахІоттийра. Шена гонах мел волчу массо а мостагІчуьнца тІом беш чекхвелира иза: Муабица а, Іамминхошца а, Эдомца а, Цобарчу паччахъашца а, ПІелаштамхошца а. Ша тІом мосазза бо, толам а боккхура цо. ⁴⁸ Іамалекхана тІехъ цо баьккхина толам бахъана долуш, Исраилан халкъ цуьнан талорхойх кІелхъардаьккхира.

⁴⁹ Шаулан кІентийн цІераш яра: ЯхІуната, Ишви, МалкишаІ. Шаулан йоккхаха йолчу йоІан цІе Мираба яра, жимаха йолчун цІе Михула яра. ⁵⁰ Шаулан зудчун цІе АхънуІмат яра. Иза АхъимаІацан йоІ яра. Цуьнан эскаран хъаькаман цІе Абунар яра. Иза Шаулан ден вешин Неран кІант вара. ⁵¹ Шаулан да Къуша а, Абунаран да Нер а Абуалан кІентий бара.

* 14:41 Грекийн гочдар тІехъ яздина ду: *Цул тІаьхъа Шаула Исраилан Дела волчу Везачу Эле элира: «Хъан ялхо волчунна тахана жоп хІунда ца делира Ахъ? Исраилан Дела волу Веза Эла, сан, я сан кІентан ЯхІунатин бехк белахъ, жоп ло безачу Урим-тІулгехула. Нагахъ санна Хъан Исраилан халкъ бехке делахъ, безачу Тумим-тІулгехула жоп ло».*

** 14:43 *Ткъа и хІума бахъана долуш со вала везаш вуй? — я иштта: Со кхузахъ ву. Со вала кечвелла ву!*

14:41 Лелар 27:21; Шамьал 28:6.

⁵² Шаул ша мел веа пЕлаштамхошца тЕом беш хилла. Шена майра а, доьналла долуш а волу стаг гича, иза ша волчу дЕавуьгуш хилла цо.

Шаула шолга а Везачу Эло тЕдиллинарг кхочуш ца до

15 ¹ Шамбала Шауле элира: «Везачу Эло со вайитина Исраилан халкъана тЕхь хьан паччахьалла къобалдан. ХИнца Везачу Эло бохучуьнга ладогIа. ² Массо а ницкъийн Везачу Эло боху: „Дага-дайитира Аса Сайна Iамалекха Исраилан халкъана динарг: Мисар-махкара халкъ цIа доьрзучу хенахь иза цунна дуьхьал валар. ³ ХИнца, ваха а гIой, Iамалекхана тЕлата, цуьнан мел долу хIума, къинхетам ца беш, хIаллакде. Массо а ве: зударий, божарий, бераш, декхаш долу бераш. Дерриг: етт, сту, уьстагI, эмкал, вир – ша мел долу хIума, дей, дIадаккха“».

⁴ Телаим олучу меттехь Шаула вовшахтуьйхира шен эскар. Царна юккъехь ши бIе эзар гIашло вара, цул сов, итт эзар стаг ЯхIудан тайпанах а вара. ⁵ Шаул Iамалекхахойн гIалина тЕкхьячнера. Тоги чохь царна кIело ян охьяхира иза. ⁶ Шаула кхенахошна тIе хабар дахьийтира: «Iамалекхахойх дIакхеттачуьра дIакъаста, шаьш соьга даьа ца дайийта. Аша Мисар-махкара схьадогIучу хенахь Исраилан халкъана гIо дина». Кхенахой Iамалекхахозна юкъара дIакъаьстира.

⁷ Шаула Хьавилара дуьйна Мисар-махкана малхбалехьа Iуьллучу Шур-гIалин йистошка кхаччалц эшийра Iамалекхахой. ⁸ Церан паччахь АгIаг Шаула дийна волуш схьалецира, ткъа цуьнан дерриге а халкъ хIаллакдира. ⁹ Амма Шаула а, цуьнан эскар а АгIагах къинхетам бира, дико долу уьстагIий а, стерчий а, дерстана долу эсий а, Iахарий а дитира, иштта дика мел долу хIума а, доха ца деш Iаддитира, ткъа оьшуш мел доцу хIума дохийна дIадаьккхира.

¹⁰ ТIаккха Шамбале долу Делан дош иштта дара: ¹¹ «Со чIогIа доковаьлла Айса Шаул паччахь вина дIахIотторах. Сох дIа а вирзина, Сан дош цо кхочуш ца дина». Иза шена хиьча, Шамбал чIогIа оьгIазвахара. Буйса, Везачу Эле кхойкхуш, яьккхира цо. ¹² Сахуьлуш Шамбал, хьала а гIаьттина, Шаулна дуьхьалвахара. Амма цуьнга хаам бира, Шаула, Кармал-гIала а вахана, цигахь шен толамаш дагабоуьйтуш болу тIулг дIахIоттийра аьлла, ткъа цигара ваьлча, иза Галгала вахана аьлла. ¹³ Шамбал Шаулна тЕкхечира, ткъа Шаул вистхилира: «Везачу Эло декъалвойла хьо. Аса Везачу Элан дош кхочушдина».

¹⁴ ТIаккха Шамбала элира: «Сан лергашна хезаш долу уьстагIийн а, стерчийн а аьзнаш мичара ду?»

¹⁵ Шаула элира: «Уьш Iамалекх волчуьра схьадалийна ду. Оха тоьлла долу уьстагIий а, стерчий а хьан Везачу Далла лерина сагIа даккха дитира, кхин дерш хIаллакдира».

¹⁶ Шамьала Шауле элира: «Собар де, аса дIадуьйщур ду хьобга Везачу Эло буйсанна хьо бахьана долуш аьлларг».

Шаула цуьнга элира: «Схьадийца».

¹⁷ Таккха Шамьала элира: «Хьуна-хьайна а хьо жима а, хьал доцуш а хетташехь, ца хIоттийнера Исраилан халкъан тайпанашна коьрте? Хьо иштта воллушехь, Везачу Эло кьобал ца винера хьо Исраилан халкъана тIехь паччахь вина дахIотта? ¹⁸ Везачу Эло хьо хIокху дешнашца новкъа ваьккхинера: „Ваха а гIой, и кьинош летийна болу Iамалекхахой хIаллакбе. Уьш, байина, дIабаххалц, тIом бе цаьрца“, – аьлла. ¹⁹ Везачу Эло хьайга аьлларг хIунда ца дира ахьа? Стенна кхийтира хьо ижуна тIе, Везачу Элан бIаьргашна хьалха вон деш?»

²⁰ Шаула Шамьале элира: «Везачу Эло бохучуьнга ла а доьгIна, Цо аьлладу новкъа велира со. Iамалекхахойн паччахь агIаг аса схьавалийна, уьш мел берш хIаллак а бина. ²¹ Ткъа наха шайна яьлладу ижуна юккъера тоьлла долу уьстагIий а, стерчий а схьахаьржира Галгалахь хьан Везачу Далла лерина сагIа даккха».

²² Шамьала цунна жоп делира:

«Ахьа доккхуш долу сагIа а, дагош долу бежанаш а деза хета те Везачу Элана,

хьо Ша бохург а деш дахIоттарал?

Цуьнга ладугIуш хилар сагIа даккхарал а деза ду,

ткъа Цунна муьтIахь хилар уьстагIан махьаран даьттанал а дезах ду,

²³ хIунда аьлча муьтIахь цахилар, бозбунчалла лелор санна, кьилахь ду,

ткъа шен лааме а ваьлла, дуьхьалвалар цIу-динах^d тешар санна ду.

Ахьа Везачу Элан дош дIататтар бахьана долуш,

Цо хьо дIатеттина,

Исраилан халкъан паччахь ца хилийта».

²⁴ Шаула Шамьале элира: «Везачу Элан дашна тIера а, хьан лаамна тIера а ваьлла, аса сайх къа латийна. Со нахах кхеравелира, цундела цара бохург дира аса. ²⁵ ХIинца аса сайна кьинтIера валар доьху хьобга. Соьца юхаверзахьара хьо, Везачу Элана соьга корта тохийта».

²⁶ Шамьала Шауле жоп делира: «Со хьобца юхавогIур вац, хIунда аьлча ахьа Везачу Элан дош дIатеттина, цундела Цо хьо юхатеттина Исраилан халкъан паччахь ца хилийта».

²⁷ Шамбал дАваха дагахь дАвирзира. Амма вукхо цуьнан бедаран юх, катоьхна схьа а лъцна, ятИийра. ²⁸ ТIаккха Шамбала элира: «Хинца дуьйна Везачу Эло Исраилан халкъана тIехь долу паччахьалла хьох дIахадийна. Цо иза кхечуьнга дIакховдийна, иза хьол тоьлуш волу дела. ²⁹ Исраилан халкъан сийлахьчу Дала харцдерг а дуьйцур дац, Иза дохко а вер вац, хIунда аьлча Дела адам дац Шен лаам хийца».

³⁰ ТIаккха вукхо элира: «Аса къа латийна. Делахь а хIинца сан къоман къаношна хьалха а, со Исраилан халкъана хьалха а ларий, соьца юхаверзахьара хьо, тIаккха аса хьан Везачу Далла Ибадат дийр дара».

³¹ Шамбал Шаулаца юхавирзира. Шаула Везачу Элана Ибадат дира.

³² Цул тIаьхьа Шамбала элира: «Iамалексхайн паччахь АгIаг схьавалаве кхуза».

Шек а ца волуш*, АгIаг цунна тIе веара. Цо элира: «Валаран къабхьаллах со вIала ма ваьлла?»

³³ Амма Шамбала элира: «Хьан туьро нанойх бераш ма-даххара, хьан нана а йолийла шен кIантах». Галгалахь Везачу Элана хьалха Шамбала АгIаг, вен а вийна, цунах дакъош дира.

³⁴ Шамбал Раме дIавахара. Ткъа Шаул ГебаI-гIалахь долчу шен цIа вахара. ³⁵ Цул тIаьхьа Шамбална Шаул кхин ца гира ша велла дIаваллалц, амма цо цунах лъцна шен дага чохь гIайгIа латтайора, хIунда аьлча Веза Эла дохковаьллера Ша иза Исраилан халкъана тIехь паччахь вина дIахIотторна.

Исраилан халкъана тIехь Даудан паччахьалла къобалдар

16 ¹ Везачу Эло Шамбале элира: «Мел хир ву хьо гIайгIане Аса Исраилан махкахь паччахь ца хилийта Сайна уллора дIатетгина волу Шаул бахьана долуш? Хьайн маIа зайтдаьттаныхь хьала а юзий, Байтлахам-гIала гIо. Аса цигахь вехаш волу Юшай волчу вохуйту хьо. Цуьнан кIенташна юкъара Аса Сайна паччахь хаьржина».

² Амма Шамбала элира: «Со муха гIур ву цига? Шаулна иза дIахьахь, цо со вуьйр ву».

Везачу Эло жоп делира: «Хьайца, цига воьдуш, шинар дига. Хьо Везачу Элана лерина долу сагIа даккха веана эр ду ахьа. ³ Айхьа сагIа доккхучу хенахь Юшайга схьакхайкха. Цул тIаьхьа Аса дуьйцур ду хьуна, хIун дан деза. Аса хьайга аьлларг даьтга доттарца къобалвийр ву ахьа Суна».

⁴ Шега Везачу Эло ма-аллара, Байтлахам-гIала ваха новкъа велира Шамбал. Иза цига дIакхаьчча, цу гIалара къаной боьхна дуьхьалбевлира цунна. Цара хаьттира: «Маршо яхьаш вогIий хьо?»

* 15:32 «Шек а ца волуш» – Грекийн маттера гочдича: «Кхерарна а вегош».

⁵ Цо жоп делира: «Воггу. Со Везачу Элан дуйхъа сагIа даккха воггуш ву. Делан дуйхъа дIа а къастий, соьца сагIа доккхучу дуйла». Шамбала Юшай а, цуьнан кIентий а Далла хьалха дIахIоттабан кечбира. Уьш а кхайкхира цо сагIа доккхучу.

⁶ Уьш сагIа доккхучу схьабаьккича, Шамбална цигахь Элиаб гира. Цо ша-шега элира: «Везачу Элана хьалха дIахIобттина лаьтташ волу хIара хила мега Цо къобалвинарг!» ⁷ Амма Везачу Эло Шамбале элира: «Хьо цуьнан куьце а, цуьнан лекха хиларе а ма хьежа. Иза вац Аса хаьржинарг. Со адам санна ца хьожу стаге, хIунда аьлча адамаш стеган юьхье хьожу, ткъа Веза Эла цуьнан даге хьожу».

⁸ Юшайс, Абинадаб схьа а кхайкхина, иза Шамбална тIевалийра. Шамбала элира: «ХIара а вац Везачу Эло хаьржинарг». ⁹ ТIаккха Юшайс Шама тIевалийра. Юха а Шамбала элира: «ХIара а вац Везачу Эло хаьржинарг». ¹⁰ Иштта шен ворхIе а кIант Шамбална тIевалийра Юшайс, амма Шамбала элира: «Кхарах цхьа а ца хаьржина Везачу Эло». ¹¹ ТIаккха Шамбала Юшайга хаьттира: «Массо а кIентий кхузахь буй хьан?»

Юшайс жоп делира: «Уггар жима кхин цхьаь ву. Иза хIинца жа да-жош ву».

Шамбала Юшайга элира: «Цхьаь вахийтий, иза схьавалавайта. Иза схьавалалц, вай хIума яа охьаховшур дац». ¹² Юшайс кIант схьавалавайта бахийтира. Иза хьаьрса а волуш, хаза ши бIаьрг а болуш, юьхь тIера чIогIа товш кIант вара. Везачу Эло элира: «Хьала а гIаттий, иза къобалве. Аса вуьйцург ву хьуна иза». ¹³ Шамбала, зайтдаьтта чохь йолу маIа схьа а эцна, вежаршна хьалха Даудан коьрта тIе даьтта доьттира. Цу дийнахь дуййна Везачу Элан Са Даудана тIе охьадоьссина дара. Ткъа Шамбал, хьала а гIаьттина, Раме дIавахара.

Дауда Шаулна гуллакх дар

¹⁴ Везачу Элан Са Шаулах дIакъаьстира. Цунна тIе Везачу Эло дахийтинчу жино иза хьийзавора. ¹⁵ Шауле цуьнан ялхоша элира: «Делера долчу жино хьийзош ву хьо. ¹⁶ Хьайна хьалха болчу ялхошка дечиган пондар лакха хууш волу стаг лахийта. Делера долу жин хьо волчу деача, цу стага пондар а локхуш, хьан дагна хьаам бийр бу».

¹⁷ Шаула шен ялхошка элира: «Дечиган пондар дика лакха хууш волу стаг, схьа а лахий, со волчу схьавалаве».

¹⁸ Ялхошна юкьахь волчу цхьаммо элира: «Байтлахам-гIалара волчу Юшайн кIант гина суна. Цунна дечиган пондар лакха а хаьа, иза ша майра а, вистхилар хьекьале долуш а, чIогIа товш стаг а ву. Цуьнца Веза Эла а ву».

¹⁹ ТIаккха Шаула Юшай волчу хабар эцна геланча вахийтира: «Хьайн бажа бажош волу кIант Дауд со волчу вайта», – аьлла.

²⁰ Юшайс, шен вир схъа а эчна, цунна тIе бепиг а, чагIар чохъ долу пIаьлдиг^д а биллина, жима бубъхиг схъа а эчна, уш а, шен кIант Дауд а Шаул волчу дIахъажийра. ²¹ Дауд Шаул волчу дIакхъачча, иза цунна гIуллакх дан волавелира. Дауд чIогIа везавелира Шаулна, цо цунах шен герзелелориг вира. ²² Юшайга хабар дахыйтира Шаула: «Дауд со волчохъ гIуллакх деш сецна, хIунда аьлча цо деш долу гIуллакх суна чIогIа тайна». ²³ Делера долу жин Шаулна тIе охъа мосазза дуссу, Дауда, схъа а обций, дечиган пондар локхура, тIаккха Шаулан са паргIатдолура.

Гюлиата исраилхошка йохъе кхойкху

17 ¹ Пелаштамхоша шайн эскар тIамана схъагулдира. Цара, ЯхIуд-махкарчу Соха-гIалахъ схъа а гулбелла, Соханий, Iазекхиний юккъехъ йолчу Эпас-Дамимахъ меттамотт^д дIахIоттийра. ² Ткъа Шаул, исраилхошца цхъаьна Эла-тогIи чохъ шен меттамотт дIа а хIоттийна, пелаштамхошна дубъхал тIом бан кечвелира. ³ Пелаштамхой цхъана агIор лаьтташ болчу лам тIе бевлира, ткъа исраилхой цунна дубъхал лаьтгачу вукху лам тIе бевлира. Царна юккъехъ тогIи яра.

⁴ Ша Гати-гIалара а волуш, Гюлиат цIе йолу, бIаьхо волу цхъа стаг пелаштамхошна юкъара схъавелира. Иза ялх* дол^д а, цхъа ше^д а хиллал лекха вара. ⁵ Цуьнан коьртахъ цIестах дина долу гIем^д дара, тIедубъихина цIестан пелагех дина гIагI дара. Цу гIаьгIнан деккъа дозалла пхи эзар шекхал^д цIаста хиллал дара. ⁶ Цуьнан когаш тIехъ цIестан гола тIеюхкурш яра, букъ тIехъ цIестан горга тур а дара. ⁷ Цуьнан гоьмукъан гIаж, кIадидархочун гIирс санна, еха яра, ткъа ша гоьмукъ ялх бIе шекхал эчиг хиллал бара. Цунна хьалха хIюьттина вогуш цуьнан доккха турс^д лелош верг а вара. ⁸ Гюлиат, исраилхойн тIемалощна хьалха дIа а хIюьттина, цаьрга мохъ бетта волавелира: «ТIом бан стенна кечделла шу? Со Пелаштамхо вац ткъа? Ткъа шу Шаулан леш ду. Шайна юкъара соьца лата стаг схъахаржа. ⁹ Нагахъ, иза сох лата а летта, цо со вехъ, Пелаштамхой шун леш хир бу, ткъа нагахъ, со цунах тола а тоьлла, аса иза вехъ, шу тхан леш хир ду, тхуна хьалхара гIуллакх а деш». ¹⁰ Пелаштамхочо кхин а элира: «Тахана аса исраилхойн эскаре кхайкхам бо. Схъавайита суна тIе иштта волу стаг, тхойшиь вовшахлетар ву!» ¹¹ Пелаштамхочо бохург шайна хезча, Шаул а, исраилхой а, кхерабелла, Iадийнера.

Дауд Шаулан меттаматтахъ

¹² ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалара волчу эпатхочун Юшайн кIант вара Дауд. Юшайн бархI кIант вара. Шаул паччахъан даржехъ волчу заманчохъ Юшай чIогIа хан яьлла стаг вара. ¹³ Юшайн воккхаха

* 17:4 Ялх дол – Грекийн гочдар тIехъ: *диф дол*.

волу кхо кІант Шаулца тІаме вахнера. Цуьнан тІаме ваханчу кхаа кІентан цІераш яра: уггаре воккхачун – Элиаб, шолгІачун – Абинадаб, кхозлагІчун – Шама. ¹⁴ Дауд жимаха верг вара. Воккхаха волу кхо кІант Шаулца волчу хенахь, ¹⁵ Дауд Шаул волчу дІа а вьодий, цигара юхавьорзура, Байтглахам-гІалахь волчу шен ден уьстагІий дажо.

¹⁶ Шовзткба дийнахь пІелаштамхо, Іуьйранний, суьйранний ара а волуш, исраилхошна ша гайта дІахІуттура.

¹⁷ Тпаккха Юшайс шен кІанте Дауде элира: «Хьайн вежаршна кхо сахь кхерзина буйртигаш а, итт бепиг а эций, сихха церан меттамотт лаьтгачу дІагІо. ¹⁸ ХІара итт нехча тІеман коьртачу хьаьккаме дІало, хьайн вежарийн хьал-де хаа, уьш могуш-маьрша хиларан билгало а я. ¹⁹ Шаул а, хьан вежарий а, массо а исраилхо санна, Эла-тогІи чохь пІелаштамхошца тІом беш бу».

²⁰ Дауд, Іуьйранна хьалххе хьала а гІаьттина, шен уьстагІий хехочуьнга дІа а делла, шен мохь схьа а эцна, Юшайс шена тІе-ма-диллара, эскар лаьтгаш долчу дІавахара. ХІара дІакхачьначу хенахь эскархой тІом бечу могІаршкахь дІахІиттина лаьтгара. Маьхьарий а детгаш, тІамана кечлуш бара уьш. ²¹ Исраилхоша а, пІелаштамхоша а шайн тІемалойн могІанаш духь-духьхал дерзийнера. ²² Дауда, шеггахь болу мохь тІеман гІирс ларбеш волчу хехочуьнга дІа а белла, ведда эскархойн могІанаш долчу юкьа а вахана, шен вежаршка хІун хьал ду хьаьтира. ²³ Иза шен вежаршца кьамел деш волчу хенахь Гати-гІалара ГІолиат цІе йолу пІелаштамхойн вовшахлатархо, шайн могІанашна юкьара ара а ваьлла, мохь бетта волавелира. Даудана цо бохург хезира. ²⁴ Массо а исраилхо, и стаг шайна ма-гиннехь, кхералой, цунах водура. ²⁵ Исраилхоша бохура: «Гой шуна и кьамел деш волу стаг? Иза исраилхой емалбеш, царна луйьш ву. Иза вийначунна паччахьо боккха бахам лур бара, цуьнга шен йоІ маре а йохуьйтур яра, цуьнан доьзал Исраилан махкахь массо а кхечу нахана тІедиллина долчу хІуманах мукьа а боккхур бара».

²⁶ Тпаккха Дауда шеца лаьтгаш болчу нахе элира: «ХІун кхаь хир бу, и пІелаштамхо вен а вийна, Исраилан махкана тІера юкьхьІаьржо дІа-ьяккхинчунна? Мила ву хІара дин доцу, сунтваза волу пІелаштамхо, дийна волчу Делан эскарна луйьш волу?»

²⁷ Цара, шаьш аьлларг юха карла а доккхуш, и стаг вийначунна кхаь лур бу аьлла, дІахаййтира.

²⁸ Даудан воккхаха волчу вешина Элиабна хезира цо нахаца деш долу кьамел. Даудана чІога оьгІаз а вахана, цо элира: «Хьо хІунда веана кхуза? Хьанах тешна дитина ахьа вайн де а доцу уьстагІий яьссачу арахь? Суна евзаш ю хьан сонталла а, хьан вон дог а. Хьо тІамах ІІаьрг тоха веана кхуза?»

²⁹ Дауда элира: «Собгара хГун даьлла, нахаца къамел дарал сов?»
³⁰ Шена уллохъ болчу нахе дIа а вирзина, Дауда цаьрга хаттар дича, цара, вукхара санна, жоп делира цунна.

³¹ Дауда аьлла долу дешнаш Шауле дIадийцира. Цо Дауд шена тIе-кхайкхира. ³² ТIаккха Дауда Шауле элира: «И пIелаштамхо бахъана долуш цхъа а стаг гIайгIане хила обьшуш вац. Хъан лай, ваха а вахана, цуьнца летар ву».

³³ Шаула Дауде элира: «Хьо ларор вац цу пIелаштамхочуьнца, хIунда аьлча хьо хIинца а жима ву, ткъа иза кога ирахIобттинчу хенахъ дуьйна тIеман гIуллакх девзаш хилла ву».

³⁴ Дауда Шауле элира: «Хъан лай шен ден уьстагIий дажош лелла ву. Нагахъ санна, я лом, я ча а еана, цара жа юкъяра уьстагI дIабаьхъча, ³⁵ царна тIаьхъа а вьодий, тIекхетий, церан багара иза схьабоккхура ас. Амма иза сайна тIекхетча, аса цуьнан кхес схъа а лоций, охъа а тухий, йьбра. ³⁶ Лом а, ча а йьбра хъан лай волчо. Изза хир ду оцу сунтваза волчу пIелаштамхочунна а, дийна волчу Делан эскарна кхиссарш еш волчу». ³⁷ Дауда кхин а элира: «Льобмах а, ченах а со кIелхъарваьккхина волчу Везачу Эло со оцу пIелаштамхочун куьйга кIелара а воккхур ву».

ТIаккха Шаула Дауде элира: «Вало, гIо цига. Веза Эла хьобца хуьлийла». ³⁸ Даудана шен бедарш тIеюьйхира Шаула, коьрта цIестан гIем а тиллира, цунна тIе гIагI а дуьйхира. ³⁹ Бедарш тIехула тур гIода юккье а дихкина, Дауд дIасаволавелира, амма иза ишттачу духарца лела Iемина вацара. Цо Шауле элира: «Со, хIара духар а доьхна, лела Iемина вац». Цо и хIуманаш шена тIера дIаехира. ⁴⁰ Коьжалг^д шен кара а лаьцна, татол чуьра пхи шера тIулг а хьаржина, уьш шегахъ болчу тIьормаг чу а дехкина, и тIьормаггий, ширдолаггий^д карахъ а долуш, иза пIелаштамхочунна дуьхьалвахара.

Дауда Голиат эшаво

⁴¹ Пелаштамхо а вара кхунна дуьхьалвогIуш, хьалха ваьлла доккха турс лелош верг а волуш. ⁴² Пелаштамхо Дауде цавашарца схьахьаьжира, хIунда аьлча хIара ханна жима а вара, хьарса а волуш, юьхъ тIера хаза а вара. ⁴³ Цо Дауде элира: «Хьо суна дуьхьал гIожаца ма ваьлла. Со жаьла ду-м ца моьтту хьуна?» Иза а аьлла, пIелаштамхочо шен деланашкара неIалт кхайкхира Даудана. ⁴⁴ Цо Дауде элира: «ТIевола суна, аса хъан дакъа стигаларчу олхазаршний, аренгахъ лелаш долчу акхарошний дIалур ду».

⁴⁵ Дауда пIелаштамхочуьнга элира: «Хьо суна дуьхьал тур а, гоьмукъ а, горга тур а карахъ вогIуш ву, ткъа со ахъ сийсаздохуш долчу Израилан халкъан массо а эскарин Дела волчу, массо а ницкъийн

Везачу Элан цIарах араваьлла. ⁴⁶ Таххана Везачу Эло хьо сан кара схьалур ву, ткъа аса хьо вуьйр ву. Аса хьан корта схьабоккхур бу, ткъа пелаштамхойн эскархойн декъий стигаларчу олхазаршна а, лъахтаьх лелаш долчу акхарошна а дIалур ду. Дерриг а дуьненна дIахуур ду Исраилан махкахь Дела вуйла. ⁴⁷ Кхузахь гулделлачу дерриг а халкъана дIахуур ду Везачу Эло туьраций, гоьмукъций ца воккхийла кIелхъара, хIунда аьлча тIом Везачу Элан карахь бу. Цо шу тхан кара схьа а лур ду».

⁴⁸ Пелаштамхо шена тIеволавелча, Дауд сихха цунна дуьхьалведира. ⁴⁹ Шен тIоьрмаг чу куьг а дахийтина, тIулг схьайицира цо. Ширдолагца ластийна, цо иза пелаштамхочунна хъажа юккъе туьйхира. И тIулг цунна нийсса хъажа юккъе богIабелира, ткъа пелаштамхо бертал охьавуьйжира. ⁵⁰ Иштта тIулгаций, ширдолагций пелаштамхо эшийра Дауда. Цо иза карахь тур а доцуш вийра. ⁵¹ ТIаккха Дауда, ведда тIе а вахана, цунна тIе ког а баьккхина, пелаштамхочун тур баттара схьа а даьккхина, цуьнан корта баьккхира.

Пелаштамхой, шайна юкъара ницкъберг велла гича, бевдда дIабахара. ⁵² Исраил-махкара а, ЯхIуд-махкара а халкъ маьхьаршца пелаштамхошна тIаьхьаделира. Цара уьш, лаьккина, тогIи чу вуллучу* дIабигира, цигара дIа – Iекхран-гIали чу воьду ков долчу бигира. Эшийна, лаьккина буьгущ болу пелаштамхой ШаIрайм-гIалина тIе боьдучу новкъа тIе охьаьгура Гати-гIалина а, Iекхран-гIалина а тIекхаччалц. ⁵³ Шаьш пелаштамхошна тIаьхьабевллачуьра юхабирзича, церан бахам дIасабоькзура исраилхоша. ⁵⁴ ТIаьхьо, пелаштамхочун корта схьа а эцна, Дауда иза Ярушалайме дIабаьхъира, ткъа цуьнан тIеман гIирс цо шен четар чохь охьабиллира.

Даудан схьавалар Шаулна довзийтар

⁵⁵ Пелаштамхочуьнца Дауд лата воьдуш шена гича, Шаула эскаран хъькам волчу Абунаре элира: «Абунар, иза хьенан кIант ву?»

Абунара элира: «Дийна волчу сайх чIагIо йо ас, ва паччахь, суна иза билггала ца хаь».

⁵⁶ Паччахьо элира: «Хатта, хьенан кIант ву и жима стаг».

⁵⁷ Дауд, пелаштамхо эша а вина, юхавогуьчу хенахь, Абунара иза Шаул волчу схьавалийра. Пелаштамхочун корта цуьнан карахь бара. ⁵⁸ Шаула цуьнга хььттира: «Жима стаг, хьо хьенан кIант ву?» – аьлла.

Дауда жоп делира: «Со Байтлахам-гIалара хьан лай волчу Юшайн кIант ву».

* 17:52 *ТогIи чу вуллучу* – Грекийн гочдар тIехь: *Гати-гIала чу вуллучу*.

Дауд а, ЯхІуната а ши доттагІа хилла дІахІумту

18 ¹ Дауд Шаулаца къамел дина ваълча, цуьнан а, ЯхІунатин а юкъаметтиг кхин а чІагІъелира, цунна иза, ша-шена санна, дукхавезавелира. ² Шаула Дауд шеца витира, иза шен да волчу дІа а ца вохуйтуш. ³ ЯхІунатина, ша санна, Дауд везавалар бахъана долуш, Даудаца даггара доттагІалла лело барт бира цо. ⁴ Шаьшшинна юкъахъ хиллачу бертан тоьшалла деш, ЯхІунатас шена тІехула йоьхна йолу бедарш схъа а яьхна, Дауде дІаелира. Иштта тІеман бедарш а, тур а, секхалад а, доьхка а дІаделира цо. ⁵ Шаула ша мичча вахийтича а, Даудан аьтто хуьлура. Цундела Шаула цунах тІеман хъаькам вира. Иза хазахетарца тІеийцира дерриг а халкъо а, паччахъан гонах болчара а.

Шаулан хъагІ

⁶ Дауда пІелаштамхо эша а вина, эскархой цІа богІучу хенахъ массо а Исраилан махкарчу гІаланашкара зударий шайн паччахъ волчу Шаулна дуьхъал хелхаршций, эшаршций арабевлира. Церан карахъ жиргІанаш а, дечиг-пондарш а дара. ⁷ Халхарш а деш, цара бохура: «Шаула эзарнаш байина, ткъа Дауда — итт эзарнаш». ⁸ Шаулна и дешнаш чІогІа ца дезаделира. Цо элира: «Цара Даудана итт эзарнаш дІабелла, ткъа суна — эзарнаш бен. Цунна хІинца, паччахъалла тІехилчъхана, кхин хІумма а ца оьшу». ⁹ Цу дийнахъ дуьйна Шаул Дауде хьогІаца хьоьжура.

¹⁰ ШолгІачу дийнахъ Делера долу жин цІеххъана Шаулна тІе доьсира. Иза шен цІахъ хьераваълча санна лелара, ткъа Дауд, кхечу де-ношкахъ санна, дечиг-пондарх пІелг а туьйсусш, Іаш вара. Шаулан карахъ гоьмукъ^д бара. ¹¹ Цо, шен дагахъ: «Аса иза хІинца пенах дІалатор ву», — бохуш йолу ойла а еш, гоьмукъ кхоьссира. Амма Дауда, шозза а дІа а таьІна, иза тІехбалийтира.

¹² Шаул Даудах кхоьруш вара, хІунда аьлча Веза Эла цуьнца вара, ткъа Шаулна уллора Иза юхаваьллера. ¹³ Шаула Дауд, шена уллора дІа а ваьккхина, шен эзар тІемалочунна тІехъ хъаькам хІоттийра, иза массо а адамна хъалха эскарна тІехъ куьйгалла деш а вара. ¹⁴ Дауда ша мел деш долу гІуллакх кхиамца дора, хІунда аьлча Веза Эла цуьнца вара. ¹⁵ Цуьнан аьтто болуш хилар гуш волу Шаул Даудах кхоьруш вара. ¹⁶ Ткъа массо а Исраил-махкарчу а, ЯхІуд-махкарчу а къаьмнашна Дауд чІогІа везара, хІунда аьлча иза дерриг а гІуллакхна хъалхаваьлла волу дела.

Дауда Шаулан йоI ялор

¹⁷ Шаула Дауде элира: «Сайн йоккхаха йолу йоI Мираба хьобга маре йоуьйту аса. Хьо майра хила веза, Везачу Элан тIемаш дIа а кхобхьуш». Шаулан дагахь дара: «Сан карах а доцуш, пIелаштамхойн карах валар хуьлийла цуьнан».

¹⁸ Амма Дауда Шауле элира: «Со а, сан ден цIа а Исраилан махкахь девзаш дац, со паччахьан нуц хилла дIаХIоттал». ¹⁹ Шаулан йоI Мираба маре яха хан тIекхаьчча, иза махьулхочуьнга Iадриале маре яхийтира.

²⁰ Амма Шаулан вукху йоIана, Михулина, везавелира Дауд. Иза Шауле дIахайитича, Шаулна и гIуллакх хазделира. ²¹ Ткъа Шаул шен дагахь ойла еш вара: «Аса йоI цуьнга маре яхийитича, цунах Даудана гур хир бу, цуьнан пIелаштамхойн карах валар а хир ду». Шаула шолгIа а Дауде элира: «ХIинца кхин а цхьа аьтто баьлла хьан соьца гергарло таса». ²² Шена гонах болчаьрга Шаула элира: «Къайлаха цуьнга ала: „Хьажал, паччахь хьобца чIогIа дика ву, цунна гонах болчарна массарна а хьо веза. ХIунда аьлча хIинца дика зама ю паччахьан нуц хилла дIаХIотта“».

²³ Шаулан гонах болчара и дешнаш Дауде дIааьлча, Дауда жоп делира: «Шуна атта ду моьтту паччахьан нуц хила? Со кьен а, ладам боцу а стаг ма ву».

²⁴ Паччахьан гонах болчара Шауле дIадийцира шайн Даудаца хилла къамел. ²⁵ Шаула элира: «ДIаала Дауде: „Паччахьна шен йоIах кхин там ца оьшу, бIе вийна пIелаштамхо бен. Уьш байа а байина, сунт а бина, уьш хадош дисина чкъоьрнаш* суна схьада. Иза паччахьан мостагIашна бекхам хир бу“». Цо и тайпа къамел даран бахьана Дауд пIелаштамхойн карахула хIаллакван гIертар дара. ²⁶ Паччахьна гонах болчара и къамел Дауде схьадеара. Даудана тайнера паччахьан нуц хилар. Хан йиллина денош тIекхачале, ²⁷ Дауда шен накьосташца, пIелаштамхой болчу а вахана, царех ши бIе стаг вийра. Цо паччахьна и нах ша сунтбина хиларан билгалонаш схьаеара. Шаула цуьнга шен йоI Михула маре дIаелира.

²⁸ Шаулна хиира Веза Эла Даудаца вуйла а, шен йоIана Михулина Дауд везийла а. ²⁹ Цундела Шаул кхин а чIогIа кхобрура Даудах. Иза цуьнан мостагIа хилла дIаХIоьттира массо а ханна.

³⁰ ПIелаштамхойн баьччанаш тIамца гIевттича, Дауд массо а Шаулан тIемалойл а кхиаме тIом дIахьобш хуьлура. Цуьнан цIе массанхьахула дIасаяьржира.

* 18:25 *Чкъоьрнаш* – израилхошна гонах долчу къаьмнашна юкбахь пIелаштамхой бен сунтбаза бацара.

Шаул Даудана тІаьхъаволу

19 ¹ Шен кІанте ЯхІунате а, шен гонах болчаьрга а Шаула дІахъе-дира, Дауд вен веза аьлла. Амма Шаулан кІантана ЯхІунатина Дауд чІогІа дукхавезара. ² Цундела ЯхІунатас Дауде элира: «Сан да Шаул хьо вен бахъанаш лобхуш ву хьуна. Кханалерчу дийнахь ларлуш хилалахь. Цхъанхъа къайла а валий, Іелахь. ³ Ткъа со, сайн деца эрна ара а ваьлла, хьо волчохь дІахІуттур ву. Хьох лаьцна къамел дийр ду аса цуьнца, сайна хийнарг хьобга да а дуйьцур ду».

⁴ Дика дешнаш элира ЯхІунатас Шауле Даудах лаьцна. Цо бохура: «Хъайн лай волчу Даудаца хьарам ма хилахъа. Цо хьуна дуьхьал цхъа а вон хІума ца дина, боккха пайда болуш дерг бен. ⁵ Пелаштамхочунна дуьхьал иза, шех лаьцна ойла а ца еш, велира, шен дахар боккхачу кхерам кІел а хІоттийна. Везачу Эло боккха толам баййтира Израилан махка. Иза гина волу хьо а ма вара воккхавеш. Стенна гІерта те хьо, цхъа а бахъана доцуш, Дауд вен а вийна, бехк боцу цІий а Іанийна, зулам даккха?»

⁶ ЯхІунате ла а доьгІна, Шаула чІагІо йира: «Дийна волчу Везачу Элах чІагІо йо ас, Дауд лийр вац аьлла». ⁷ Дауде схъа а кхайкхина, ЯхІунатас цуьнга шайн хилла долу къамел дІадийцира, тІаккха ЯхІунатас Дауд Шаул волчу дІавигира. Цул тІаьхъа церан юкъаметтиг хьалха санна хилла дІахІобьттира.

⁸ Юха а тІом белира. Дауд, ара а ваьлла, пІелаштамхошца тІом бан волавелира. Дауда мостагІчунна тІехь боккха толам баьккхинчул тІаьхъа, уьш цунах дІауьдуш бара.

⁹ Юха а Везачу Элера долу жин чудобьссира Шаулна. Шен цІахь, гоьмукъ^д карахь а болуш, Іаш вара иза, ткъа Дауд, дечиган пондарх пІелг а туйьсуш, Іаш вара. ¹⁰ Шаулна Дауд гоьмукъца пенах дІатоха дагадеара. Амма Дауд шена тІекхобьссина болу гоьмукъ гича, каде дІаиккхира, ткъа гоьмукъ пенах чубахара. Дауд цу буйьсанна Шаулах ведда кІелхъарвелира.

¹¹ ТІаккха Шаула Даудан цІа шен тІемалой бахийтира, цунна кІело а йина, иза садаржале вейта. Даудан зудчо Михулас цуьнга элира: «Ахъа хъайн са тахана кІелхъара ца даккхяхь, кхана хьо вуьйр ву».

¹² Михулас иза корах аравалийтира. Дауд ведда кІелхъарвелира. ¹³ Дауд вуьжучу метта Михулас цІу^д виллира, цуьнан гІовлангахь газанан цІока а йиллина, тІехула бедарш ехкира. ¹⁴ Шаула Дауд схъалаца нах бахийтича, Михулас Дауд цомгуш ву элира. ¹⁵ Амма Шаула уьш юхабахийтира, иза муха ву хъажа. Цо цаьрга элира: «Шен меттаца иза со

волчу схъавалаве соьга вейта». ¹⁶ И нах Дауд дІалаца чубаьхкича, царна гира меттахъ Іуьллуш волу цІу а, гІовлангахъ йиллина йолу газанан цІока а. ¹⁷ Шаула Михулига хаьттира: «Со хІунда левина ахъа? Сан мостагІа, дІа а хецна, вадийтина-кх ахъа».

Михулас Шауле элира: «Цо соьга, ша дІа ца вахийтахъ, со юьйр ю элира».

¹⁸ Дауд иштта ведда кІелхъарвелира. Цо, Шамъал волчу Раме схъа а веана, Шаула шена динарг дІадийцира. ТІаккха Дауд Шамъалца новкъа велира. И шиь Наютахъ сецира. ¹⁹ Шауле хаам бира, Дауд Рама-гІаларчу Нают олучу меттехъ ву аьлла. ²⁰ Шаула цига а нах бахийтира Дауд схъалаца. Уьш схъа а кхаьчна, царна Шамъал коьртехъ а волуш, Делера болу хаамаш беш пайхамарш гича, царна тІе Делан Са охъадоьссира. Уьш а, шовкъ а еана, Делера болу хаамаш бан буьйлабелира. ²¹ И хаам шена схъабеача, Шаула кхин болу нах бахийтира цига. Уьш а, шовкъ а еана, иштта Делера болу хаамаш беш дІахІиттира. ТІаккха Шаула кхозлагІа а нах бахийтира. Уьш а, шовкъ а еана, Делера хаамаш бан буьйлабелира. ²² ТІаккха оьгІазвахана волу Шаул ша Раме ваха новкъа велира. Иза Сехехъ лаьттачу йоккхачу гІунна тІе кхечира. Цо хаьттира: «Шамъаллий, Дауддий мичахъ ву?»

Цунна жоп делира: «Эцца Рамерчу Наютахъ ву».

²³ Иза Рамерчу Наюта вахара. Цунна тІе а Делан Са доьссира. Ша дІавоьдучу хенахъ иза а волавелира, Рамерчу Наюта кхаччалц, Делера болу хаамаш бан. ²⁴ Шовкъ а еана, шена тІера бедарш дІа а яьхна, Шамъална хьалха Делера болу хаамаш беш дІахІоьттира иза. Цу дийнахъий, бусий иза тІехъ хІума а йоцуш Іиллира. Цундела олуш ду: «Шаул а ву техъа пайхамар?»

ЯхІунатий, Дауддий

20 ¹ Рамерчу Наютара Дауд, ведда, ЯхІуната волчу веара. Цо ЯхІунате хаьттира: «Ас хІун дина? ХІун харцдерг даьлла соьгара? ХІун къа латийна ас хъан дена хьалха, иза со вен гІерттал?»

² ЯхІунатас жоп делира: «Хьо лийр вац! Сан дас жима а, доккха а гІуллакх соьга олий бен ца до. Ша хьо вен гІерттийла цо сох хІунда лечкъор дара? И хІума хІинца хила йиш йолуш дац!»

³ Дауда, чІагІо а еш, элира: «Хъан дена хууш ду, хьо соьца къаьсттина дика вуйла. Цундела цо шен дагахъ боху: „ЯхІунатина иза хаа йиш яц, цунна хала ца хетийтархъама“. Амма дийна волчу Везачу Элах чІагІо йо ас, суний, Іожаллиний юккьехъ цхъа гІулч бен цахилар».

⁴ ЯхІунатас Дауде элира: «Хъан даго боххург дийр ду-кх аса».

⁵ ТIаккха Дауда ЯхIунате элира: «Кхана бутт цIинбаларан дезде ду. Со паччахьна уллохь шуьнехь Iан везаш ву. Амма ахьа со дIавахийта-хьара, кхоалгIачу дийнан суьйре тIекхаччалц, со аренгахь къайлавер вара. ⁶ Хьан да со бахьана долуш сагатдеш хилахь, ахьа ала деза: „Дауд, соьгара пурба а даьккхина, Байтлахам-гIала вахана, цигахь шен гергарчара хIора шарахь цкъа доккхуш долчу сагIанехь дакъалаца“. ⁷ Иза ахьа аьлча, цо „Дика ду“ алахь, хьан лай маьрша ву, амма иза оьгIазводахь, хьуна хаалахь, цунна зулам даккха дагадеанийла. ⁸ Кьин-хетам бехьа хьайн лех: Везачу Элана хьалха ахьа соьца барт ма бинера. Соьгара хьайна бехке долу хIума даьлlexь, со хIинццехь вей дIаваккхяхь! Хьайн дена тIе стенна вуьгу ахь со?»

⁹ ЯхIунатас элира: «Ахьа бохуш дерг хьоьца хила йиш яц. Нагахь санна сан да хьуна тешнабехк бан кечвелlexь, иза аса хьоьга хоуйтур дацара техьа?»

¹⁰ Дауда ЯхIунате хаьттира: «Хьан дас хьоьга оьгIазлонца жоп лахь, иза соьга хайита мила воьгIур ву?»

¹¹ ЯхIунатас элира: «Вало, аренга вoьду вайшиь». И шиь аравелира. ¹² ЯхIунатас Дауде элира: «Исраилан халкъан Везачу Делах чIагIо йо ас хьуна! Кхана я кхана Iийча хIоккху хенахь сайн да хьоьца муха ву хьожур ма ву со. Иза хьоьца гамо йоцуш велахь, аса хьо волчу и хабар дахьаш стаг воуйтур ву. ¹³ Амма сан да хьуна ямартло ян кечвелlexь, иза аса хьан лергашна хазор ду, хьо кIелхьара а волуйтур ву. Везачу Эло, Шен лааме хьаьжжина, лубра таIзар дойла суна, аса иза ца дахь. Веза Эла, сан деца ма-хиллара, хуьлийла хьоьца а. ¹⁴ Ткъа хьо а, со дийна висахь, Везачу Элана хьалха соьца бинчу бартана тешаме а хилахьара. Нагахь санна сан кхалхар хилахь, ¹⁵ айхьа дуьнен чохь йоккхучу хенахь сан добзална тешаме хилахьара хьо, Везачу Эло массо а хьайн мостагIа хIаллаквина хилахь а». ¹⁶ ЯхIунатас Даудан цIенца барт беш элира: «Везачу Эло кхел йойла Даудан мостагIашна!»

¹⁷ ЯхIунатас, чIагIо а еш, Даудана хайитира шена иза мел веза, хIунда аьлча иза цунна, шен са санна, дукха везаш вара. ¹⁸ ЯхIунатас цуьнга элира: «Кхана бутт цIинбаларан дезде ду. Хьан меттиг яьсса гича, хьо коьртах воккхур ву. ¹⁹ Цундела кхозлагIчу дийнахь хьо хьалха хиллачу метте дIагIо. Цигахь, Азал-тIулг болчохь, охьа а хайй, собар де. ²⁰ Ткъа аса, цу агIонга цхьана хIуманна хьажийча санна, кхузза секхаIад кхуссур ду хьуна. ²¹ Цул тIаьхьа аса сайн Iодан пхерчий схьалаха кIант воуйтур ву. Нагахь санна аса кIанте алахь: „Пхерчий хьуна тIехьа Iохку, схьаэца уьш“, – со волчу схьавола. Везачу Элах чIагIо йо ас, хьо маьрша хиларна а, хьуна цхьа а тайпана кхерам ца хиларна

а. ²² Амма аса кІанте: „Пхерчий хьуна хьалха Іохку“, – алахь, хьо дІа-гІо. Везачу Эло хьуна дІаваха пурба ло. ²³ Вайшиммо йина йолу чІа-гІонаш йиц ма е. Веза Эла царна даим а Теш ву!»

²⁴ Дауд аренгахь кьайлавелира. Бутт цІинлучу хенахь хІоттош долу той дІадоладелира. Паччахь хІума яа охьахира. ²⁵ Цо ша массо а хенахь хууш волу меттиг дІалецира. И меттиг пенна уллохь яра. Шаулна дуйхьал ЯхІуната охьахира. Ткъа Абунар Шаулна уллохь хира. Даудан меттиг яьсса яра. ²⁶ Цу дийнахь Шаула хІумма а ца элира, хІунда аьлча цунна дагадеара: «Схьахетарехь, цхьа хІума хиллачул тІаьхьа, Дауд Далла хьалха цІена воцуш нисвелла». ²⁷ Бутт цІинлуш болчу денна лерина долу той дІахьочу шолгІачу дийнахь а Даудан меттиг яьсса яра. ТІаккха Шаула ЯхІунате хаьттира: «Юшайн кІант селхана а, тахана а тойнехь хІунда вац?»

²⁸ ЯхІунатас Шауле жоп делира: «Дауд, соьгара пурба а даьккхина, Байтлахам-гІала вахана. ²⁹ Цо соьга элира: „Сан гергарнаш сан гІалахь сагІа доккхуш бу. Сан вашас соьга дІакхайкхина. Вайшинна юкьбахь гергарло делахь, со сайн вежарех кхета вахийтахьара ахьа“. Цундела иза паччахь волчу шуьне ца кхечи».

³⁰ Шаул шен кІантана чІогІа оьгІазвахара. Цо ЯхІунате элира: «Хьо хьайн лартІехь йоочу ненах тера ву. Иза а шен лаамехь яра, хьо а иштта ву! Хьо Юшайн кІантаца гергарло лелош вуйла суна ца хаьа моьтту хьуна? И гергарло хьуна а, хьан нанна а юьхьаьржонна хир долуш ду. ³¹ Юшайн кІант дийна мел ву, хьо а, хьан пачхьалкх а лаьттар яц. Иза со волчу схьавалавайта, хІунда аьлча иза Іожаллех вер вац».

³² ЯхІунатас Шауле элира: «ХІунда вуьйш ву иза? Цуьнгара хІун даьлла?»

³³ ТІаккха Шаула иза вен дагахь гоьмукь^д кхоьссира. Эццахь ЯхІунатина хира, Шаула Дауд вен чІагІо йинийла. ³⁴ ЯхІуната, чІогІа оьгІаз а вахана, хьалагІаьттира. Бутт цІинлучу шолгІачу дийнахь цо яа хІума ца йирира. Цуьнан бахьана Даудах дог лазар а, шен дас шена йина вас а яра. ³⁵ Иза, Іуьйранна ара а ваьлла, Даудаца ша барт бинчу аренга вахара. Цуьнца цхьа жима кІант а вара. ³⁶ Цо кІанте элира: «Вадий, ваха а гІой, аса кхуссу долу пхерчий схьалаха». КІант аренгахула ведда дІавахара. Амма ЯхІунатин секхаІодан пхерчий, цу кІантана тІехула а дуйлуш, дІаоьхура. ³⁷ КІант цо пхерчий охьаэгийначу метте дІаведира. ЯхІунатас цунна тІаьхьа мохь туьйхира: «Хьажал, пха хьуна хьалха Іуьлуш бу хьуна». ³⁸ Юха а кІантана тІаьхьа мохь беттара ЯхІунатас: «Сихха вада! Саца ма саца!» Пхерчий схьа а гулдина, кІант шен олаочунна тІевеара. ³⁹ Цунна иза хІун ду ца хаьара. Дауданий, ЯхІунатиний бен ца хаьара цу дешнийн маьІна. ⁴⁰ Шен герз кІанте дІа а делла, ЯхІунатас цуьнга элира: «Вало, гІала дІахьо иза».

⁴¹ КІант давахара. Азал-тІулгана кьилбехъара йолчу агІорхъара хъала а гІаьттина, ЯхІунатина хъалха гора а хІоьттина, лаьтта кхаччалц кхузза охъатаИра Дауд. Вовшашна обанаш а йохуш, воьлхуш вара и шиь, амма Дауд вукхул чІогІа воьлхура. ⁴² ЯхІунатас Дауде элира: «Марша гІойла хьо. Вайшиммо Везачу Элана хъалха вовшашна чІагІо йинера. Веза Эла хьуна а, суна а юкъахь, иштта хъан тІаьхьенна а, сан тІаьхьенна а юкъахь гуттаренна а Теш ву». ⁴³ Хъала а гІаьттина, Дауд давахара, ткъа ЯхІуната гІала юхавирзира.

Даудан вадар

21 ¹ Нуб-гІалара динан да^д волу Ахьи-Малик волчу кхечира Дауд. Иза шена гича, Ахьи-Малика цецваларца цуьнга хьаттира: «Хьо-хьо хІунда ву? Хьобца цхьа а хІунда вац?»

² Дауда цуьнга элира: «Паччахьо цхьа гІуллакх тІедиллина суна. Цо соьга элира: „Цхьанна а ма хайта хьо хІунда вахийтина ву а, аса хъайна тІедиллинарг а“. Ткъа сайн накьосташца аса барт бина, оха билгалъяьккхинчу меттехь вовшахкхетар ду аьлла. ³ Ткъа хІинца ахьа суна пхи бепиг я хъайн куьйга кІелахь йолу яа хІума яла еза».

⁴ Динан дас Дауде элира: «Дац сан хьуна дала бепиг, деза бепиг бен. Хъан накьостий тІаьхьарчу хенахь зударех кхетаза белахь, иза дІахьо».

⁵ Дауда динан дега элира: «Зударий тхобца ца хилла. ХІоразза а со сайн накьосташца араволучу хенахь, оха Далла хъалха цІеналла лар а йо, тхайна тІедиллинарг кхочуш ца дойту хІума а ца до. Иштта тахана а оха леррина Далла хъалха цІеналла ларийна, тхаьшна тІедиллинарг кхочушдархьама».

⁶ Динан дас шен кхин бепиг доцу дела, цунна деза бепиг делира. Иза Делан цІа^д чуьра Везачу Элана хъалха охьадиллина долу бепиг дара. Цу дийнахь цуьнан метта керла бепиг охьадиллина хилла. ⁷ Цу дийнахь кхузахь Везачу Элана хъалха нисвеллера Шаулан ялхойх волу ДуагІа цІе йолу эдомхо. Иза Шаулан жаІушна тІехІоттийна вара. ⁸ Дауда Ахьи-Малике элира: «Пекхочехь гоьмуьк^д я тур дац хъан? Паччахьо сайна тІедиллинарг дукха сиха кхочушдан дезаш а хилла, аса сайца я тур а, я кхин йолу хІума а схьа ца эцна».

⁹ Динан дас элира: «Ахьа Эла-тогІи чохь вийна пІелаштамхо волчу Полиатан хІара тур ду хьуна. Езачу ийпадна тІехьа бедаршна юккъе а хьарчийна Іуьллуш ду иза. Хъайна лаахь, иза схьаэца. Кхин хІумма а яц кху чохь».

Дауда элира: «И санна дерг кхин хир а дац. Схьало иза соьга».

^{21:1-6} Маттай 12:3, 4; Марк 2:25, 26; Лака 6:3. ^{21:6} Іамалгъяр 24:5-9. ^{21:9} Шамъал 17:51.

¹⁰ Цу дийнахь Дауд Шаулах ведда д'авахара. Иза Гати-г'алара паччахь Ахаш волчу вахара. ¹¹ Ахашан ялхоша цуьнга хьаттира: «Исраилан махкара паччахь-м вац иза? Халхарш дечу хенахь цунна локкхуш-м яц те и эшарш: „Шаула эзарнаш байина, ткъа Дауда – итт эзарнаш“, – бохуш?»

¹² И дешнаш Даудан дагахь кхийтира. Цундела иза Гати-г'алин паччахьах Ахашах кхоьрура. ¹³ Иза, паччахьна а, цуьнан ялхошна а хьалха ша хьераваьлла моттуйтуш, волавелира. Цо не'арш т'ехь яз-дора, шен можана т'ехула шеташ охьаохьуйтура. ¹⁴ Т'аккха Ахаша шен ялхошка элира: «Хьажал цуьнга. И стаг хьераваьлла ву. Х'унда валийна аша иза со волчу? ¹⁵ Я сан хьерабевларш к'езиг бу, суна хьалха дастама х'уманаш цуьнга леладайттал? Сан ц'а чу-м вер ма хир вац иза?»

Динан дай байар

22 ¹ Цигара ведда, Дауд Iадуламарчу хьеха чу вахара. Иза шайна хезча, цуьнан вежарий а, цуьнан ц'ийнан нах а х'ара волчу баьккира. ² Дауд волчу схьагулбелира г'ело йинарш а, декхарийла бахнарш а, дуьненах дог диллинарш а. Дауд царна т'ехь хьаькам хилла д'ах'оьттира, х'инца кхуьнца виь б'е герга стаг вара.

³ Цигара ваьлла, Дауд Муабин Миц'ипа-г'ала вахара. Цо муабайин паччахье элира: «Сан дай-наний хьо волчохь дитахьара ахьа, Дала сайна х'ун до суна хаьалц». ⁴ Уьш, муабайин паччахь волчу схьа а байлийна, цигахь битира Дауда. Иза шен ч'аг'ийна меттиг йолчохь мел Iа, цуьнан дай, наний цигахь Iийра.

⁵ Амма пайхамар волчу Гадас Дауде элира: «Хьо х'ара локкхийла йолчохь ма Iе. Вало, Ях'удан махка д'аг'ю». Цигара д'а а ваьлла, Дауд д'авахара. Иза Хьарат олуш йолчу хьуьнах кхечира.

⁶ Шаулна хезира, Дауд а, цуьнца болу нах а гучубевлла аьлла. Иза цу хенахь ГебаI-г'алахь цхьана лам т'ехь тамариск ц'е йолу дитта к'елахь Iаш вара. Шаулан карахь гоьмукь¹ бара, цунна гонахьа бевлла цуьнан накьостий а бара. ⁷ Шаула шена гонахьа болчу шен ялхошка элира: «Ладог'а соьга, бен-яманхой. Оцу Юшайн к'анта шуна массарна а кемсийн а, ялтийн а аренаш лур ю моьтту шуна, я эзарнаш а, б'енаш а карахь а болуш шу хьаькамаш бина д'ах'иттор ду моьтту шуна? ⁸ Шу массо а суна дуьхьал х'унда девлла? Шух цхьаммо а, соьга схьа х'унда ца аьлла, сан к'ант Юшайн к'антаца гергарло лело барт бина лелаш ву аьлла? Шух цхьаммо а сох кьинхетам а

^{21:11} Шамбал 18:7; 29:5. ^{21:12} Забур 55:1. ^{21:13} Забур 33:1. ^{22:1} Забур 56:1; Забур 141:1.

бина, соьга схъа ма ца аьлла, сан лай волу Юшайн кІант, хІинца ма-хиллара, со вен бахъана лобхуш вуйла а, сан кІанта иза суна дуьхьал ваьккхина хилар а».

⁹ Шаулан гонах болчарна юкъахь лаьтташ волчу эдомхочо ДуагІа элира: «Суна Нуб-гІалахь гира Ахьтубин кІант Ахьи-Малик волчу вена волу Юшайн кІант. ¹⁰ Ахьи-Малика иза Везачу Эле вийхира, цунна яа хІума а, пІелаштамхо волчу Голиатан тур а дІаделира».

¹¹ Паччахьо Ахьтубин кІанте Ахьи-Малике кхайкха бахийтира, иштта Нуб-гІалара церан цІийнах мел волу динан да^д а схъакхайкхира. Уьш шаберш а паччахь волчу схъабаькхира. ¹² Шаула элира: «ЛадогІал соьга, Ахьтубин кІант».

Вукхо жоп делира: «ЛадугІуш ву, сан эла».

¹³ Шаула элира: «Хьой, Юшайн кІанттий барт а бина, суна дуьхьал стенна ваьлла? Иза Деле веа а воьхуш, цунна бепиггий, туррий хІунда делла ахьа? Ахьа иза суна дуьхьал хІунда ваьккхина, тахана гуш ма-хиллара, цуьнга суна кІело яйта?»

¹⁴ Ахьи-Малика, паччахье жоп луш, элира: «Мила ву хъан хъаька-машна юкъахь Дауд санна хъуна тешаме верг? Иза паччахьан нуц а ву, ахьа тІедиллинарг кхочушдеш верг а ву, хъан цІийнах болчара лоруш а ву. ¹⁵ ХІинца бен ца волавелла со иза Деле веа? Цу тІехь сох а, сан цІийнах болчарах а бехк ма баккхахъара ахьа, хІунда аьлча цу доллучу хІуманыхъан лай волчу суна хІумма а ца хаьа».

¹⁶ Паччахьо элира: «Ахьи-Малик, хьо вала веза. Хьо а, хъан массо а гергарнаш а!» ¹⁷ Шена уллохь лаьтташ болчу гІаролхошка паччахьо элира: «Дуьйло, Везачу Элан динан дай байа. Уьш Даудаца бу. Иза веддийла шайна хуьшехь, цара соьга хаам ца бина». Амма паччахьан гонах болчарна ца лиира Везачу Элан динан дайшна тІе куьг дахьа. ¹⁸ ТІаккха паччахьо ДуагІе элира: «Ваха а гІой, и динан дай байа». Эдомхо волчу ДуагІа, ваха а вахана, динан дай байира. Цу дийнахь цо везткъе пхиь еза ийпад^д лелош волу стаг вийра. ¹⁹ Динан дай Іийна йолчу Нуб-гІалара адам а хІаллакдира цо* шен туьраца. Царна юкъахь зударий, божарий, кІегий нах а, бераш а дайира цо. Стерчий, варраш, уьстагІий дайина дІадехира, тур детташ.

²⁰ Царна юкъара, Ахьтубин кІентан Ахьи-Маликан кІант волу Абу-ЯтІари бен, цхьа а кІелхъара ца велира. Иза, ведда, Дауд волчу дІавахара. ²¹ Абу-ЯтІарис Дауде дІадийцира Шаула Везачу Элан динан дай байина хиларх лаьцна. ²² Дауда Абу-ЯтІарига элира: «Цу дийнахь суна цигахь эдомхо волу ДуагІ гира. Суна хаьара, цо Шауле

* 22:19 Цо – я иштта: *Шаула*.

мотт тухур буйла. Со ву хьан ден доьзал байина хиларна бехке. ²³ Со волчохь саца, кхера а ца кхоьруш. Хьо вен гПерташ волчунна со вен а луур ду, цундела со хьуна Гуналла деш хир ву».

Дауда КъаИила-гГала кЕлхьарйоккху

23 ¹ Дауде хаам бира: «Пелаштамхой, КъаИила-гГалина тЕ а летта, хьабттаршкара ялта лечкьош бу», — аьлла. ² Дауда Везачу Эле хаттар дира: «Со цига ваха везий те? Эшалур буй те соьга и Пелаштамхой?» — аьлла.

Везачу Эло цуьнга жоп делира: «Гю, пелаштамхой хьобга эшалур бу, КъаИила-гГала ахьа кЕлхьар а йоккхур ю».

³ Амма Даудаца болчара элира: «Кхузахь, ЯхIуд-махкахь а, кхоьруш ду вай. КъаИила-гГала а дахана, вай пелаштамхойн эскарна дуьхьал-хИттича, кхин а кхераме хир ма ду!» ⁴ ТIаккха Дауд юха а Везачу Элах дагавелира. Цо Дауде элира: «Хьала а гIаттий, КъаИила-гГала дIагЮ. Аса пелаштамхой хьан кара дIалур бу». ⁵ Шеца болчаьрца цхьаьна Дауд КъаИила-гГала вахара, цо пелаштамхошца тIом а болийра, церан даьхни лаьхкина дIа а дигира, уьш эша а бира. Иштта Дауда КъаИила-гГалара болу бахархой пелаштамхойн баланах кЕлхьарбехира.

⁶ Ахьи-Маликан кIант Абу-ЯтIари, ведда, Дауд волчу схьавогIучу хенахь, цо шеца еза ийпад^а а схьаенера.

⁷ Дауд КъаИила-гГалахь ву аьлла, Шауле хаам бича, цо элира: «Дала сан кара схьавелла иза. Цо ша-шена бохам баьккхина, гIорашца кьовлуш долчу кевнашца чIагIйна йолчу гIали чу а вахана». ⁸ Шен берриг а эскархой тIаме кхайкхира Шаула, КъаИила-гГалина го а бина, Дауд а, цуьнца берш а дIалаца дагахь. ⁹ Шена дуьхьал Шаул зуламе долу хIума лело воллий хиъча, Дауда динан да^д волчу Абу-ЯтIарига элира: «Схьая и ийпад». ¹⁰ Цул тIаьхьа Дауда элира: «Исраилан халкъан Веза Дела! Хьан лена хезна, Шаул, КъаИила-гГала а веана, со бахьана долуш и гIала хIаллакьян гIерта аьлла. ¹¹ КъаИила-гГаларчу бахархоша со Шаулан кара дIалур вуй теша? ВогIур вуй теша кхуза Шаул, Хьан лай волчунна ма-хаззара? Исраилан халкъан Веза Дела! Жоп лохьа Хьан лай волчунна».

Везачу Эло жоп делира: «ВогIур ву».

¹² Дауда хаттар дира: «КъаИила-гГаларчу бахархоша со а, соьца болу нах а Шаулан кара дIалур буй?»

Везачу Эло элира: «ДIалур бу».

¹³ ТIаккха Дауд а, цуьнца хилла волу ялх бIе стаг а, КъаИила-гГалара ара а ваьлла, маьI-маьIпехула лийлира. Шауле хабар кхечира, Дауд КъаИила-гГалара ведда дIавахна аьлла. ТIаккха иза, ша болийна некъ ца беш, сецира.

Дауд Зип цѣ йолчу яьссачу арахь

¹⁴ Зип цѣ йолчу яьссачу арахь йолчу чІаГІйинчу меттигашкахула а, лаьмнашкахула а лелаш вара Дауд. Шаул иза хІора дийнахь лохуш вара, амма Дала цуьнан кара ца вохуйтура Дауд. ¹⁵ Даудана гуш дара, Шаул ша вен араваьлла хилар. Цу хенахь Дауд Зип олучу яьссачу арахь йолчу Хьорша цѣ йолчу меттехь вара. ¹⁶ Иза волчу веара Шаулан кІант ЯхІуната. Цо Дауд иракарахІоттийра, Делах тешарца чІаГІло аьлла. ¹⁷ Цо элира: «Ма кхера. Сан ден Шаулан куьг хьуна тІекхочур дац. Исраилан махкахь паччахь хир ву хьо, ткъа со хьуна уллохь шолгІа меттиг дІалаьцна хир ву. Сан дена Шаулна иза хууш ду». ¹⁸ Цу шиммо Везачу Элана хьалха барт бира. Дауд Хьорша олучу меттехь висира, ткъа ЯхІуната шен цІа вахара. ¹⁹ Шаул волчу ГебаІ-гІала баьхкира зипахой. Цара элира: «Дауд тхо долчохь чІаГІйинчу меттигашкахь: Хьорша олучу меттехь а, Яшимунна кьилбехьа Іуьллуш болчу Хьахила-барза тІехь а дІалечкъаш лелаш ву. ²⁰ Хьайн даго билгалтъяьккхинчу хенахь дІавола, ткъа тхуна тІехь иза хьан кара дІавалар ду».

²¹ Шаула цаьрга элира: «Декъалдина ду шу Везачу Эло, аша сох кьинхетам бина дела. ²² Даха а гІой, иза билггала мичахь ву хьовса. Цунах лаьцна мел дерг а суна схьада, иза мичахь ву а хьовса, хьанна гина а хьовса. Соьга дийцина, иза чІогІа хІилла долуш ву аьлла. ²³ Иза мичахь хуьлу, мичахь дІалечкъа дикка хьовса. Цунах билггала бакъ-дерг дахьаш схьадуьйла. ТІаккха со а воьІур ву шуьца. Иза кху лаьтта тІехь велахь, аса лохур ву, массо а ЯхІуд-махкахь болчу доьзалшна юкъахь лаха везахь а».

²⁴ Уьш Шаулал хьалха Зипе дІакхечира. Ткъа Дауд шеца болчу нахаца МаІун олучу яьссачу аренгахь вара. И аре Яшимунара дІа кьилбехьа, Іариба-тогІенахь, Іуьллуш яра. ²⁵ Шаул шеца болчу нахаца цхьаьна иза лаха вахара. Амма Дауде хаам бинера цунах лаьцна, цундела иза аренгахь лаьтташ йолчу тарх^д тІе а вахана, МаІун-аренгахь сецира. Иза шена хиьча, Шаул Даудана тІаьхьа МаІун-аренга вахара. ²⁶ Шаул ломан цхьана агІонгахула дІавоьдуш вара, ткъа Дауд шен накъосташца вукху агІор вара. Дауд сихвелла Шаулах къаьхкина воьдуш вара, ткъа Шаул шеца болчаьрца, ломана го баккхале хьалха, уьш схьалаца воьдуш вара. ²⁷ Эццахь Шаул волчу геланча кхечира, иштта хаам бахьаш: «Сихха схьавола! Пелаштамхой вайн махкана тІелетта!» ²⁸ И хаам шега схьакхачьначул тІаьхьа, Шаул пІелаштамхошна дубьхал вахара, Даудана тІаьхваваьлчачуьра дІа а ваьлла. И меттиг цундела, СилаІ-ХІамахь-лекхут аьлла, цѣ тиллина ю (иза «декъаран тарх» бохург ду).

Дауда Шаул дийна вуьту

24 ¹ Цигара ша дIавахча, Дауд, Йейн-ГIади йолчу а вахана, цигахь йолчу чIагIийнчу меттигашкахь зама йоккхуш вара. ² Шаул пIелаштамхой болчуьра юхавирзича, цуьнга хаам бира: «Дауд Йейн-ГIади олучу яьссачу аренгахь ву», – аьлла. ³ Иза, массо а ЯхIуд-махкара схьагулвина волу кхо эзар тоьлла боьрша стаг шеца а волуш, ДаудгIар лаха вахара. Иза «масарийн тархаш» цIе йолчу меттигна уллохь дара. ⁴ Уьш некъан йистехь лаьтташ йолчу уьстагIий чулохкучу керта кхечира. Цигахь гена йоццуш хьех яра. Шаул шен гIуллакх дан цу хьеха чу вахара. Ткъа Дауд а, цуьнца берш а геннахь цу хьеха чохь Iаш бара. ⁵ Даудаца болчара цуьнга элира: «ХIара ду хьуна Везачу Эло хьобга дийцина долу де: „Аса хьан мостагIа хьан кара дIалур ву. Хьайна луьург де цунах“». Дауда, хьала а гIаьттина, Шаулан тIехула юхучу бедарх кийсак схьахадийра. ⁶ Ша и хIума дар бахьана долуш дага чу лазам боьссира Даудана. ⁷ Цо шеца болчаьрга элира: «Везачу Эло доьхкийла суна Ша къобалвина волчу сан олахочунна тIе куьг дахьар, хIунда аьлча иза Везачу Эло къобалвинарг ву». ⁸ Цу дешнашца цо шеца берш сацийра, Шаулна тIе куьг ца кховдадойтуш.

Ткъа Шаул, хьала а гIаьттина, хьеха чуьра ара а ваьлла, некъа тIе велира. ⁹ Дауд а хьалагIаьттира. Хьеха чуьра ара а ваьлла, цо Шаулна тIаьхьа мохь туьйхира: «Сан паччахь волу олахо!» – аьлла. Шаул юхяхьажча, Дауд, цунна лаьтта кхаччалц охьа а таьIна, гора хIоьттира. ¹⁰ Дауда Шауле элира: «„Дауд хьуна зулам дан гIерташ ву“ – бохуш, хьайга мотт бетгачу нахе ла хIунда дугIу ахьа? ¹¹ Тахана хьан гIаьргашна гуш ма ду, эщцахь йолчу хьеха чохь Везачу Эло хьо сан кара схьавелла хилар. Собга, хьо ве бохуш, хьехарш деш берш а бара хьуна. Амма аса, хьох кьинхетам беш, элира: „Аса сайн олахочунна тIе куьг хьур дац, хIунда аьлча иза Везачу Эло къобалвинарг ву“. ¹² Сан да! Сан карахь йолчу хьайн бедаран кийсаке хьажахьа, аса схьахадийна йолчу. И аьтто сайна баьлла боллушехь, аса хьо ца вийра. ХIинца мукъана а хаахьара хьуна сан дага чохь хьо бахьана долуш я вон хIума а, я ямартло а йоцийла. Аса хьо бахьана долуш къа ца латийна, ткъа хьо сан синна тIаьхьаваьлла ву, иза дIадаккха лууш. ¹³ Везачу Эло къастайойла вайшиннан юкъаметтиг. Дала бекхам бойла хьуна со бахьана долуш. Амма сан куьг-м хьакхалур дац хьох. ¹⁴ Хьалхалерчу заманчохь ма-аллара: „Зулам зуламечу нахера бен ца долу“. Аса хьуна тIе куьг хьур дац. ¹⁵ Хьанна дуьхьалваьлла Исраилан паччахь? Хьанна тIаьхьаваьлла лелаш ву хьо? Деллачу жIаьлина тIаьхьаваьлла, цхьана сагална

^{24:4} Забур 56:1; Забур 141:1. ^{24:7} Шамбал 26:11. ^{24:15} Шамбал 26:20.

тІаьхьаваьлла? ¹⁶ Везачу Эло Шен кхелаца нийсо йойла вайшинна юкъаьхь. Цо, Ша тІе а хьабжна, сан гІуллакх къастор ду, со хьан куьйга кІелхьара схьа а воккхуш».

¹⁷ Дауд и дешнаш дІааьлла ваьллачул тІаьхьа, Шаула цуьнга элира: «Хьан аз дуй иза, сан кІант Дауд?» Цул тІаьхьа Шаул мохь туххуш вел-ха волавелира. ¹⁸ Цо Дауде элира: «Хьо сол бакъ ву, хІунда аьлча хьо су-на дика деш схьавеана, ткъа аса хьуна вонаш дина. ¹⁹ Тахана ахьа иза гайти. Везачу Эло со хьайн кара дІавелла воллушехь, сох кьинхетам а бина, ахьа со вен ца вийра. ²⁰ Хьан вохуьйтур вара шен мостагІа, шена каравеача, маьршачу новкъахула дІа? Везачу Элера ял хир ю хьуна ахьа тахана сан дуьхьа динарг бахьана долуш. ²¹ Суна хІинца хаьа пач-чахьалла хьобгахь хир дуйла а, Израилан пачхьалкх хьан карахь чІа-гІьелла дІахІуттур юйла а. ²² Ткъа хІинца Везачу Элан цІарах дуй баа беза ахьа суна, со веллачул тІаьхьа сан хІу айхьа хІаллакдийр дац аьлла а, сан ден добзалан цІе йовр яц аьлла а». ²³ Дауда Шаулна и чІагІо йира.

Шаул шен цІа вахара, ткъа Дауд шеца болчаьрца шаьш чІагІийнчу меттиге хьалавелира.

Дауддий, АбигІаллий

25 ¹ Шамъал кхелхира. Массо а израилхо иза дІаверзо схьагулве-лира. Белхаршца, чІогІа халахетарца иза шен цІахь, Рамехь, дІавоьллира цара.

Дауд, хьала а гІаьттина, лам тІера Паран олучу яьссачу аренга охьа-воьссира. ² МаІунахь Іаш чІогІа вехаш волу цхьа стаг вара. Цуьнан хІусамех цхьаь Кармал-юьртахь яра. Цу стеган долахь кхо эзар уьс-тагІий, цхьа эзар газий яра. Иза Кармал-юьртахь шен жа лоргучохь вара. ³ Цу стеган цІе Набал яра, цуьнан зудчун цІе АбигІал яра. ЧІогІа хьекъал долуш а, юьхь тІера хаза а яра и зуда, ткъа и стаг чІогІа кьиза а, дера а вара. Иза ша Килабан тІаьхьенах вара. ⁴ Цу яьссачу арендахь Даудана хезира, Набал шен уьстагІий лоргуш ву аьлла. ⁵ Дауда итт жима стаг вахийтира, царна тІе а дуьллуш: «Кармал-юьрта чу а дов-лий, Набал волчу а гІой, сан цІарах салам-маршалла дІало цуьнга. ⁶ Набале иштта ала: „Маьрша хуьлда хьо, маьрша хуьлда хьан мел до-лу хІума а. ⁷ Суна дукха хан йощуш хезнера, хьо волчохь уьстагІий лоргуш ду аьлла. Тхобца болу хьан жаІуй оха охьа а ца теІийнера, це-ран цхьа а хІума ян а ца яйнера, уьш тхобца Кармал-юьрта уллохь болчу хенахь. ⁸ Хьайн ялхошка хатта мегар ду хьуна иза, цара эр ду хьобга цунах лаьцна бакъдерг. Хьо а хилахьара кьинхетаме аса дІабах-кийтинчу кегийчу нахаца: тхо той хІотточу дийнахь даьхкина хьуна. Хьайн куьйгана карош ерг лохьа хьайн лешна а, хьайн кІант волчу Даудана а“».

⁹ Дауда бахийтинчара Набале и къамел Даудан цѳарах дѳадира, тѳаккха уьш тап-аьлла дѳатийра. ¹⁰ Амма Набала Даудан ялхошка реза воцуш жоп делира: «Дауд мила ву? Мила ву Юшайн кѳант? Тѳаьхарчу хенахь дукха лай бевлла, шайн олахойх уьдуш болу. ¹¹ Уьстагѳий лоргуш болчарна аса кечдина долу бепиг а, хи а, жижиг а дѳадала деза те аса сайна мичара бевлла а ца хууш болчу нахана?!»

¹² Дауда бахийтина болчара, шаьш дѳабаханчу новкъахула юха а баьхкина, шайна хезна долу дешнаш Дауде дѳадийцира. ¹³ Тѳаккха Дауда шен нахе элира: «Хѳораммо а шен юкѳах тур дѳадехка». Массара а шайн юкѳах герз дихкира. Дауда а дѳадихкира шен юкѳах тур. Виь бѳе стаг Даудана тѳаьхьаѳьттира, ткѳа ши бѳе стаг шаьш схѳаеана йолчу хѳуманашна уллохь сецира.

¹⁴ Набалан зудчуьнга Абигѳале церан цѳѳана ялхочо хаам беш элира: «Дауда яьссачу аренгара шен векалш бахийтинера вайн олахочуьнга маршалла хоттуш, амма цо уьш, чѳоѳѳа юкѳь йоцуш вист а хилла, дѳабахийти. ¹⁵ И нах тхобца чѳоѳѳа дика бара, цара тхо хьийза а ца дора. Уьш тхуна уллохь арахь болчу хенахь тхан цѳѳа а хѳума а ца яйнера. ¹⁶ Оха царна уллохь даьхни дажочу хенахь уьш, тхо лар а деш, ѳалаш а деш, гобаккхина болу пен санна лаьттара. ¹⁷ Ойла а яй, хѳажа вай хѳундан деза, хѳунда аьлча вайн олахо а, цуьнан дерриг цѳѳа а кхерамехь ду. Амма иза чѳоѳѳа вон стаг ву, цуьнга цѳѳа а вистхила ца вахьѳал».

¹⁸ Тѳаккха Абигѳала катобѳхна ши бѳе бепиг а, чохь чаѳѳар долу ши пѳаьлдиг^а а, кечбина болу пхи уьстагѳ а, пхи сахь кхерзина кѳен буьртигаш а, бѳе курс кишмаш а, ѳаьвдина инжирийн ши бѳе курс а схѳа а эцна, сихонца уьш варрашна тѳеехкира. ¹⁹ Цо шен ялхошка элира: «Суна хѳалха а довлий, дѳаѳѳо, со тѳаьхѳа йоѳѳур ю шуна». Набале цо хѳумма а ца элира.

²⁰ Абигѳал, вир тѳе а хийна, ломарчу тача-некъахула охѳайоѳѳуш, некъ дѳабоьрзучу меттехь цунна дуьхьалкхийтира Дауд а, цуьнца болу нах а. ²¹ Цул хѳалха Дауда аьллера: «Аса яьссачу аренгахь эрна лардина хилла цу стеган хѳал, цунна тѳера цѳѳа а хѳума гал а ца долубѳуш. Диканна дуьхьал вон доккху цо. ²² Дала, Шен лааме хѳаьжжина, луьратаѳзар дойла сан мостаѳѳашна*, кханалера ѳуьйре тѳекхачале, аса Набалан цѳентѳера цѳѳа а боьрша стаг дийна витахь».

²³ Дауд шена гича, Абигѳал, сихха вирана тѳера охѳа а йоьссина, Даудана хѳалха гора юьйжира, лаьтта кхаччалц шен корта охѳа а таѳош. ²⁴ Цуьнан когаш хѳалха охѳа а йоьжна, цо элира: «Сан эла, бехк суна тѳехь хуьлийла! Хьан лай ерг хѳайга йистхилийтахѳара ахѳа, соьга ла а доѳѳахѳара. ²⁵ Сан олахо, Набал боху и вон стаг, тергал а ца веш,

* 25:22 Сан мостаѳѳашна – Грекийн гочдар тѳехь: суна.

витахъара ахъа. Шен цѣ иштта хиларе терра – ша а ма ву иза. Цуънан цѣ, Набал, „Ювдал“ бохучух терра ю, ткъа, бакъдерг аьлча, и Ювдалалла цуънца ю. Ткъа хъан лай йолчу суна ахъа бахкийтина болу хъан ялхой ца гина. ²⁶ Ткъа хИнца, сан олахо, дийна волчу Везачу Элах а, хьох а чІагЮ йо ас, Везачу Эло хьобга цІий Іана ца дайтина а, бекхам ца байтина а хиларна, хъан мостагІий а, хъуна дуьхьал мостагІалла лелош берш а Набал санна хилла дІахІуьттигла! ²⁷ ХІара совгІаташ хъан лай йолчу аса сайн олахочунна деана ду, цунна гІуллакх деш лелаш болчу кегийчу нахана дІадала. ²⁸ Хъан лай йолчу суна къинтІера валахъара хьо. Везачу Эло сан олахочун тІаьхье билггал чІагІийна дІахІоттор ю, хІунда аьлча Везачу Элан тІемаш схъабахъаш вогуш ву сан олахо. Хьо мел веа зуламе дерг ца даьлла хьох. ²⁹ Нагахъ санна хьо вен дагахъ хъуна цхъаь дуьхьалвалахъ, сан олахочун са хъан Везачу Делан дахаран шедан юккъехъ дІадихкина хир ду, ткъа хъан мостагІийн са Цо, ширдолагца кхобссича санна, дІакхуссур ду. ³⁰ Веза Эла Ша лерина долу массо а дика сан олахочунна дин ваьлча, Цо иза Израилан халкъана тІе баьчча вина дІахІоттор ву. ³¹ Ша бехк боцучеран цІий Іанийна аьлла а, иштта бекхам ца беш, кІелхъарваьлла аьлла а, чов хир яц сан олахочун дага тІехъ. Везачу Эло сан олахочунна дика дича, хъан лай ерг хъуна дагайогІийла».

³² Дауда АбигІале элира: «Хастам бу Израилан халкъан Везачу Далла, хьо хИнца суна дуьхьал яийтина волчу! ³³ Декъала хуьлда хъан хьекъал а, хьо-хьуо а, бекхам беш соьга эрна цІий ца Іанадайтина йолу. ³⁴ Амма дийна волчу а, соьга хъуна зулам ца дайтина волчу а Израилан халкъан Везачу Делах чІагЮ йо ас, тахана хьо сихъелла суна дуьхьал еана ца хиллехъ, Набалан цІийнах волу цхъа а боьрша стаг кханалерчу Іуьйренга ваьлла хир ма вацара». ³⁵ Дауда цуънан карара цо еана йолу хІуманаш схъайцира. Цо элира: «Маьрша хъайн цІа дІагЮ. Хьобга ла а доьгІна, аса хъан юьхъ ларийна».

³⁶ АбигІал Набал волчу схъаеара. Ткъа кхеран цІахъ доккха той дара. Набалан дог сакъералуш дара, иза чІогІа вежна а вара. Іуьйре тІекхаччалц, доца а, деха а цхъа дош ца элира АбигІала Набале. ³⁷ Іуьйранна, Набал метга веанчу хенахъ, зудчо дерриге а дІадийцира цуьнга. Дог чІогІа тохаделла, иза, тІулг санна, чІагІвелла дІахІоьттира. ³⁸ Итт де даьлча, Везачу Эло туйхира Набална, иза велира.

³⁹ Даудана, Набал велла аьлла, дІахезира. Цо элира: «Хастам бу Везачу Элана, со юьхъІаьржачу хІотто гІиртина волчу Набална таІзар дича волчу а, вон ца дойтуш, Шен лай кІелхъарваьккхина волчу а Везачу Эло Набалан зулам цуънан шен коьрта тІе дерзийна».

АбигІале, иза шена маре дІаюьгу ша аьлла, дІаала бахийтира цо. ⁴⁰ Даудан ялхоша, АбигІал йолчу Кармала а баьхкина, цуьнга элира: «Дауда дахкийтина тхо хьо шена маре дІайига».

⁴¹ Цо, хъала а г'аьттина, корта лаьтта кхаччалц охьа а таЙийна, элира: «Хъан лай кийча ю шен элан ялхойн когаш била а». ⁴² АбиГал, сихонца кеч а елла, вирана т'ехиира. Цунна т'аьхьах'юьттина пхи ялхо яра. Дауда бахкийтинчаьрца д'а а яхана, цуьнан зуда хилла д'ах'юьтира иза.

⁴³ Изра'ал-юьртара Ахьну'мат а д'айигира Дауда. Цу шиннах цуьнан зударий хилира. ⁴⁴ Ткъа Шаула Даудан зуда йолу шен йо'И Михула Галламерчу Лайшин к'ант волчу Палтиале д'аелла хилла.

Дауда юха а кьинхетам бо Шаулах

26 ¹ Зипахоша, Шаул волчу Геба'е а баьхкина, элира: «Дауд тхо долчоьх, Яшимунан дозанна уллохь болчу Хъахила-барза т'ехь, кьайлаваьлла лелаш ву». ² Шаул, хъала а г'аьттина, Зип олучу яьссачу аренга охьавеара. Цуьнца цхьаьна исраилхошна юкъяра тоьлла волу кхо эзар т'емало а вара. Уьш Зипахь Дауд лаха арабевллера. ³ Шаул Яшимунан дозанна уллохь болчу Хъахила-барза т'ехь сецира, некъана генахь воццуш. Ткъа цу арахь 'аш волчу Даудана гуш дара, Шаул шена т'аьхьавеана хилар. ⁴ Дауда, цига шен тергамча а вахийтина, ладобг'ича, цунна хиира и веанарг билггал Шаул вуйла. ⁵ Хъала а г'аьттина, Шаул шен эскарца сецначу метте вахара Дауд. Цунна гира Шаул а, цуьнан эскаран хьаькам волу Неран к'ант Абунар а вижина 'уьллуш йолу меттиг. Шаул четар чохь вижина 'уьллуш вара, ткъа цуьнца долу адам цу четарна гонах шайн четарш чохь дара.

⁶ Дауда хьетахо волчу Ахьи-Малике а, Йоабан ваша волчу Царуятан к'анте Абушайга а элира: «Мила вог'у соьца Шаулан меттаматте^д?» Абушайс элира: «Со вог'ур ву хьоьца».

⁷ Дауд Абушайца цхьаьна буьйсанна уьш болчу вахара. Царна гира четар к'елахь вижина 'уьллуш волу Шаул. Цуьнан гоьмукъ^д г'овланна уллохь лаьттах боьлина бара. Абунар а, вуьш а гонах бийшина 'охкуш бара. ⁸ Абушайс Дауде элира: «Дала хъан мостаг'а хъан кара схьавелла. Соьга иза, цкъа гоьмукъ тоьхна, лаьттах д'алатавайтахьа. Аса цунна шолг'а тухур яц хьуна».

⁹ Амма Дауда Абушайга элира: «Ма ве иза. Мила висина Везачу Эло кьобалвинчунна т'е куьг даьхнарг бекхам ца хуьлуш? ¹⁰ Дийна волчу Везачу Элах ч'аг'ю йо ас, Цо Ша цунна бекхам бийр бу. Иза лийр волу де т'екхочур ду, я, т'ам т'е а вахана, цигахь лийр ву иза. ¹¹ Ткъа Везачу Эло суна доьхийла Ша кьобалвинчунна т'е куьг дахьар. Схьаэца цуьнан г'овлангахь болу гоьмукъ а, чохь хи долу кхаба а, вай хиллачу д'аг'ур ду вай». ¹² Дауд, Шаулан г'овлангара гоьмукъ а, цигахь чохь хи

а долуш лаьттина йолу кхаба а схьа а эчна, ша хиллачу дIавахара. Уьш кхуза баьхкинийла цхьанна а хаа а ца хиира, цхьа а сама а ца велира, хIунда аьлча царна тIегIоьртинарг Везачу Элера йолу наб яра.

¹³ ТогIин дехьа агIор а ваьлла, гennaхь лаьтташ болчу гунна тIе а ваьлла, дIахIоьттира Дауд. Царна юкьбахь йоккха меттиг яра. ¹⁴ Дауда халкъе а, Неран кIанте Абунаре а, мохь туххуш, элира: «Жоп ло, Абунар!»

Абунара, жоп луш, элира: «Хьо мила ву, мохь а бетташ, паччахьна новкъарло ян?»

¹⁵ Дауда Абунаре элира: «Кьонах вац хьо? Исраилан махкахь хьобца нисвала мила ву? ХIунда ца ларво ахьа паччахь волу хьайн олахо? Халкъана юкьара цхьа стаг веанера шу долчу хьан паччахь волу олахо вен. ¹⁶ Йоккха ледарло яьлла хьобгара. Дийна волчу Везачу Элах чIагIо йо ас, Цо кьобалвинарг аша лар ца варна шу даьа бен ца деза. Хьажал, мичахь бу паччахьан гIовлангахь хилла болу гоьмукь а, чохь хи лелош йолу цуьнан кхаба а?»

¹⁷ Шена Даудан аз девзича, Шаула элира: «Хьан аз дуй иза, сан кIант Дауд?»

Дауда элира: «Сан аз ду, сан паччахь волу олахо».

¹⁸ Цо кхин а тIегуьйхира: «Муьлхачу бахьанина ваьлла сан эла шен лай волчунна тIаьхьа? ХIун даьлла соьгара? Стенна бехке ву со? ¹⁹ ХIинца мукьана а ладогIахьара сан олахоcho шен лай волчо бохучуьнга. Нагахь санна Везачу Эло хьан дага чу со бахьана долуш оьгIазло кхоьллинехь, соьгара хаза хьожа йогIу сагIа дIаэцахьара Цо. Амма адамаша со бахьана долуш хьан дага чохь оьгIазло кхоьллинехь, Везачу Элана хьалха неIалт хилла дIахIуьттийла уьш, хIунда аьлча цара, со Везачу Эло суна делла долчу лаьттан декъа тIера хьала а гIаттийна, олуш ду: „Ваха а гIой, хийрачу къаьмнийн деланашна Iамал е“, – аьлла. ²⁰ Везачу Элана гennaхь долчу лаьтта тIе сан цIий ма Iанадаьтахьара ахьа. Исраилан халкъан паччахь цхьа сагал лаха араваьлла, лаьмнашкахь цхьана мошанна тIаьхьабевлла леларш санна».

²¹ Шаула элира: «Къа латийна аса сайх. ЦIа верза, сан кIант Дауд. Аса сайгара кхин зулам доккхур дац хьуна. Тахана ахьа гайти, сан са хьуна деза хетийла. Корта боцуш долу хIуманаш лелийна хилла аса, сайх дукха къинош а летош».

²² Дауда, жоп луш, элира: «ХIара бу шуна паччахьан гоьмукь. Цхьа жима стаг схьавайта, хIара дIабахьа. ²³ Везачу Эло нийса а, тешаме а волчу хIораннан а аьтто бо. Везачу Эло хьо сан кара схьавеллера, амма Цо кьобалвинчунна тIе куьг дахьа ца лиира суна. ²⁴ Тахана сан бIаьргашна хьалха хьан дахар суна деза ма-хеттара, сан дахар а хуьлийла Везачу Элан бIаьргашна хьалха. Со массо а бохамех Цо кIел-хьарвоккхийла!»

²⁵ Шаула Дауде элира: «Дала декъалбойла хъан некъ, сан кІант Дауд. Мел долу гуллакх кхочушдан аьтто хир бу хъан».

Дауд шен новкъа дІавахара, ткъа Шаул шен цІа юхавирзира.

Дауд пІелаштамхой болчоь Іа

27 ¹ Дауда, оила а йина, шен дагахъ элира: «Мацца а со Шаулан кавравахале, суна уггар а тоьлушха дерг пІелаштамхойн лаьтта тІе ведда дІавахар ду. ТІаккха Шаул со лобхуш Исраилан махкахула суна тІаьхъавааьлла лелачуьра соцуру ву, ткъа со цуьнан куьйга кІелхъара дІавер ву». ² Хъала а гІаьттина, Дауд, шеца волу ялх бІе стаг а эцна, Гати-гІалахъ паччахъ волу МаІухин кІант Ахаш волчу вахара. ³ Иза шеца болчаьрца Ахаш волчу Гати-гІалахъ ваха хиира, хІора стаг а шен-шен доьзалца. Даудаца цхъаьна цуьнан ши зуда а яра — израІалхо йолу АхнуІмат а, хъалха Набалехъ хилла йолу кармалхо АбигІал а. ⁴ Шауле, Дауд Гати-гІала ведда дІавахана аьлла, хабар дІакхечира, тІаккха иза Дауд лобхучуьра сецира. ⁵ Дауда Ахаше элира: «Хъо суна реза велахъ, суна ахъа цхъана жимачу гІалахъ меттиг билгалъяьккхича, со цигахъ Іийр вара. Хъан лай хІунда Іан веза хъоьца нийсса паччахъ Іачу гІалахъ?» ⁶ Ахаша цунна ЦакхелагІ олуш йолу гІала елира. Цундела ЦакхелагІ таханлера де тІекхаччалц а яхІудхойн паччахъийн карахъ йисина. ⁷ Цхъа шой, биь бутгий баьккхира Дауда пІелаштамхойн махкахъ.

⁸ Дауд, шеца болчаьрца ара а волий, гешурхошний, гирзахошний, Іамалекхахошний тІелеташ хилла. (И халкъаш дукха заманара дуьйна Шур-гІалина а, ур-атталла Мисар-махкана а тІекхаччалц дехаш хилла.) ⁹ Церан бахам (уьстагІий а, стерчий а, варраш а, эмкалш а, тІеюху бедарш а) схъа а боккхий, Дауда я стаг а, я зуда а дийна дуьтуш ца хилла. ТІаккха иза Ахаш волчу схъавогуш хилла. ¹⁰ Ахаша хоттура Дауде: «ХІинца хъанна тІелеттера шу?» Дауда жоп лора: «НегІаб арахъ болчу ЯхІуд-махкана», я цо жоп лора: «Яьссачу арахъ болчу ярахъмиалхошна», я: «Яьссачу арахъ Іаш болчу кхенахошна». ¹¹ Дауда я стаг а, я зуда а дийна ца дуьтура. Цо уьш Гати-гІала схъа а ца балабора. Дауда оила йора: «Цара, вайна мотт тухуш, ала мега: „ХІара зулам Дауда дира“, — аьлла. Дауда ша пІелаштамхойн лаьттахъ мел яьккхина йолу хан иштта лелаш яьккхира». ¹² ТІаккха Ахаш Даудах тийшира. Шен дагахъ цо бохура: «Иза шен Исраилан халкъана бІаьрга ван ца веза. И бахъана долуш иза, схъахетарехъ, гуттаренна а сан ялхо хир ву».

ПІелаштамхой тІамана кечлуш бу

28 ¹ Цу заманчоь пІелаштамхоша шайн эскар кечдина хилла Исраилан халкъаца тІом бан. Ахаша Дауде элира: «ДІахалахъ, хъо а, хъоьца болу нах а соьца цхъаьна гІовтта безийла».

² Дауда Ахаше элира: «Хинца хуур ду хуна хьан лай волчуьнга хIун далур ду».

Ахаша Дауде элира: «ТIаккха аса хьох массо а ханна сайн ларвархо вийр ву».

Шаул адамийн синош тIедобху зуда йолчу вахар

³ Шамбал кхелхинера. Дерриг а Исраилан халкъ цунна тIабхьа доьлхуш хиллера. Иза ша ваьхна йолчу Рамехь ДIавоьллинера. Ткъа адамийн синош тIедобхуршший, пал туьйсуршший шен пачхьалкхера лаьхкина дIабахийтинера Шаула.

⁴ Пелаштамхоша, вовшах а хетта, шайн меттамотт^д Шунамехь дIахIоттийра. Шаула а сьхагулдире дерриг а Исраилан эскар. Уьш ГилбаI-ломаьх сьхагулбелла дIахIиттира. ⁵ Шена пелаштамхойн эскар сьхагича, Шаул воьхна хьавзира, цуьнан дага чу кхерам буйжира. ⁶ Цо Везачу Эле хаттарш дора, амма Иза цунна набарха а, Урим олучу безачу тIулгаца а, пайхамаршкахула а жоп луш вацара. ⁷ ТIаккха Шаула шен ялхошка элира: «Схьалаха суна деллачу адамийн синош тIедобху зуда, аса цуьнга хоттур ду».

Ялхоша цуьнга жоп делира: «Йейндар-гIалахь Iаш ю адамийн синош тIедобху зуда».

⁸ Шена тIера бедарш дIа а яьхна, кхин бедарш тIеюьйхира Шаула. Иза, кхин ши стаг а волуш, буйсанна и зуда йолчу вахара. Шаула цуьнга элира: «Аса дехар до хьобга, суна пал а тасий, аса хьайга вийцинарг со волчу сьхакхайкхяхьара ахьа».

⁹ Амма зудчо цуьнга жоп делира: «Хьуна хууш ма ду Шаула динарг. Цо пал тосуш берш а, адамийн синош тIедобхуш берш а махках ма баьхна. Хьо со ейта суна гур бугIуш ву».

¹⁰ Шаула, Везачу Элах дуй бууш, элира: «Дийна волчу Везачу Элах дуй боу ас, хьуна и хIума бахьана долуш цхьа а тайпана зулам хир ма дац».

¹¹ ТIаккха зудчо хаьттира: «Аса хьаьнга кхайкха хьуна?»

Цо элира: «Шамбале кхайкха».

¹² Шена Шамбал гича, зудчун мохь белира. Цо Шауле элира: «Со стенна лейо ахьа? Хьо Шаул ма ву».

¹³ ТIаккха паччахьо цуьнга элира: «Кхера ма ло. ХIун го хьуна?»

Зудчо элира: «Суна лаьттара хьаладолуш цхьа жин го». ¹⁴ «Муха ду цуьнан сибат?» – хаьттира цуьнга Шаула.

Цо элира: «Лаьттара хьалаволуш, тIехь еха бедарш а йолуш, воккха стаг ву».

Тпаккха Шаулна хиира иза Шамъал вуйла. Шен юьхь лаьттах хьа-кха а йолуьйтуш, цо цунна корта туьйхира.

¹⁵ Шамъала Шауле хьаттира: «Со стенна меттахвоху ахьа? Соьга хIунда кхойкху хьо?»

Шаула элира: «Суна чIогIа хала ду. Пелаштамхой суна духьал гIевттина тIамца. Дала суна букъ берзийна. Цо суна я пайхамаршка-хула а, я гIенах а жоп ца ло. Цундела аса хьобга кхойкху, айса дан де-зачух дагавала».

¹⁶ Шамъала элира: «Соьга стенна до ахьа хаттарш, Веза Эла хьан мостагIа хилла дIахIоьттина хилча? ¹⁷ Везачу Эло соьгахула Ша дийр ду аьлларг дийр ду. Цо, хьан карара паччахьалла схьа а даьккхина, хьуна уллохь хиллачу Дауде дIаделла. ¹⁸ Везачу Эло бохучуьнга ахьа ла ца дуьйгIира. Iамалекхахoшна чIогIа оьгIаз а вахана, Цуьнан омра кхочуш ца динера ахь, цундела тахана Везачу Эло хьуна иза до. ¹⁹ Везачу Эло пелаштамхошка Израилан халкъана тIехь толам боккхуй-тур бу. Кхана хьо а, хьан кIентий а соьца хир бу. Израилхойн эскар кхана пелаштамхойн карахь хир ду».

²⁰ Тпаккха Шаул, цIехьхана вахвелла, охьавуьйжира. Иза чIогIа кхеравелира Шамъала шега аьллачу дешнех. Цуьнгахь гIора дацара, хIунда аьлча цо цу дийнаххьий, бусий яа хIума ца йиънера. ²¹ И зуда Шаулна тIеэара. Цунна гира иза чIогIа кхеравелла хилар. Зудчо элира: «Сан дахарна сайна кхерам боллушехь, аса ахьа бохург дина. ²² ХIинца аса доьху хьобга, ахьа а ладогIахьара хьайн лай йолчо бохучуьнга. Аса хьуна цхьажимма хьокхам лур бу, иза баахьара ахьа. Новкъа ваьлча, хьобгахь ницкъ хир бара».

²³ Амма цо шега бохучуьнга ла ца дуьйгIира. Шаула элира: «Аса хIума юур яц». Амма Шаулан ялхой цу зудчуьнца цхьаьна, хIума яа бохуш, дехар дан буйлабелира цуьнга. Эххар а Шаула цара бохург дира. Лаьтгара хьала а гIаьттина, иза метта охьахиира. ²⁴ Цу зудчун цIахь дустийна эса дара. Сихха иза ден а дийна, дама схьа а эцна, бод а хьакхийна, совсоза долу хьокхамаш дира цо. ²⁵ Шаулна а, цуьнан ялхошна а яа хIума хIоттийра цо. Шайна хIума а кхаьллина, уьш цу буссехь, хьала а гIевттина, дIабахара.

Пелаштамхоша Дауд юхатотту

29 ¹ Пелаштамхоша шайн мел долу эскар Апакхахь схьагулдира, ткъа израилхой ИзраIал цIе йолчу гIалина уллохь долу хьоста долчу дIахIиттира. ² Пелаштамхойн элийн эскар шайн бIе а, эзар а тIемало юкьахь волчу тобанашца цхьаьна богIуш бара, ткъа Дауд шен

тЕмалошший, Ахашший цхъаьна тІаьхъасецна воГІуш вара. ³ Пелаштамхойн элаша хоьтттура: «Уьш хІун Іебархой бу?»

Ахаша царна жоп делира: «Шуна ца хъаь, иза Исраилан паччахь волчу Шаулан лай волу Дауд вуй? Иза соьца волу цхъа шо сов зама ю. Иза со волчу веанчу хенахь дуййна хІара де тІекхаччалц суна цхъа а вон хІума ца даьлла цуьнгара».

⁴ Цунна чоГІа реза боцуш хъаьвзира пелаштамхойн элий. Цара Ахаше элира: «ДІавахийта и стаг. Ахъа цунна билгалъяьккхинчу меттехь Іайта иза. Тхьоьца тІамтІе а ма вайита, цунах вайна мостаГІа ма хилийта. ХІун дина хьостур ду цо шен паччахьан дог? Вайн нах а байина хьостур ду. ⁵ Халхарш дечу хенахь цунна-м ца лекхна те: „Шаула эзарнаш байина, ткъа Дауда – итт эзарнаш“, – бохуш йолу йиш?»

⁶ Ахаша, Дауд схъа а кхайкхина, элира: «Дийначу Везачу Элах чоГІо йо ас: хьо цІена ву, суна луур дара хьо сайна уллохь хуьлийла. Суна хьоггара цхъа а вон хІума а ца даьлла, хьо со волчу веанчу хенахь дуййна хІара де тІекхаччалц. Амма пелаштамхойн элашна хьо дика ца хета. ⁷ Цундела, элий оьГІаз ца бахийта, маьрша юхаверза».

⁸ Амма Дауда Ахаше элира: «Соьгара хІун даьлла? ХІун гина хьуна соьгара, со хьо волчу веанчу хенахь дуййна хІара хан тІекхаччалц? Со ваха мегар дац сан паччахь волчу олахочун мостаГІашца тІом бан?»

⁹ Ахаша Дауде жоп делира: «Теша мегар ду хьуна: сан Іаьргашна хьалха хьо цІена ву, Делан малик^а санна. Амма пелаштамхойн элаша: „Вайца иза тІамтІе ма вайита“, – аьлла. ¹⁰ Цундела, Іуьйранна хъала а гІаттий, хьо а, хьоггара баьккина болу хьан ялхой а сирла йолчу хенахь дІаГІо».

¹¹ Дауд а, цуьнца схъабаьккинарш а Іуьйранна пелаштамхойн махка юхабирзира. Ткъа пелаштамхой ИзраІал цІе йолчу гІала ДІабахара.

Іамалекхахой ЦакхелаГІана тІелета

30 ¹ КхозлагІчу дийнахь Дауд а, цуьнан накьостий а схъабаьккира ЦакхелаГІ-гІала. Ткъа Іамалекхахоща, НегІаб цІе йолчу яьссачу арахь йолчу ЦакхелаГІана тІе а летта, гІала ягийнера. ² Зударий а, цигахь шайна мел карийна волу жима а, воккха а стаг, вен а ца вуьйш, йийсаре дІавигнера. ³ Дауд а, цуьнца хилларш а гІала схъа-кхъаьчча, царна гира царца ягийна Іуьллуш йолу гІала, ткъа кхеран зударий а, кІентий а, йоІарий а йийсаре дІабигнера. ⁴ чоГІа белха буьйлабелира Дауд а, цуьнца хилларш а. Кхин белха шаьш де доцуш биссалц, билхира уьш. ⁵ Йийсаре дІайигнера Даудан ший а зуда: изра-Іалхо йолу АхьнуІмат а, Набалехь хилла йолу кармалхо АбигІал а.

^{29:5} Шамбал 18:7; 21:11. ^{30:5} Шамбал 25:42, 43.

⁶ Шайна тЕкхаьчна долу вон ла ца луш, шайн кЕнттий а, йоІарий а дІабигна карийна, доьхна хьийзаш долу адам Даудана тЕе тІулгаш дегта гЕрташ дара. И хІума бахьана долуш чІогІа воьхнера Дауд а, амма иза, шен Везачу Делера дегайовхо а карийна, чІагІвелира. ⁷ Цо динан да^д волчу Ахьи-Маликан кІанте Абу-ЯтІарига элира: «Схьая кхуза еза ийпад^д». Абу-ЯтІарис Даудана тЕе иза схьаеара. ⁸ Везачу Эле Дауда хаттар дира: «ТІаьхваваха везий со цу мостагІийн цІазана? ТІаьхьакхуьур вуй со царна?»

Цуьнга жоп кхечира: «ТІаьхьавала. ТІекхочур ву хьо, уьш схьа а бахалур бу хьобга».

⁹ Шеца ялх бЕе стаг а волуш, Дауд новкъа велира. Уьш Бачор олуш йолу хин Јовраш йолчу кхечира. КІадбелларш цигахь севцира. ¹⁰ Виь бЕе стаг цхьаьна а волуш, Дауд, цигахь ца соцуш, дІавахара. Ткъа важа ши бЕе стаг, шашь чІогІа кІадбелла хилар бахьана долуш, Бачоран Јоврел дехьа а ца валавелла, цигахь сецира. ¹¹ Царна аренгахь цхьа мисархо карийра. Иза Дауд волчу схьа а वालीна, цунна яа хІума а, хи а делира цара. ¹² Цара мисархочунна Іаьвдина инжирийн цхьа курс а, кишмиьн ши курс а елира. Уьш дІадиъча, цуьнан ницкъ юхабирзира. Цу стага даа хІума дааза а, хи малаза а кхо дей-буьйсий дара. ¹³ Дауда цуьнга хьаттира: «Хьо хьенан ву, мичара вогІуш ву?»

Цо жоп делира: «Со мисархо ву, цхьана Іамалекхахочун лай а ву. Цо со дІатесна, кхо де хьалха со цомгуш хилла дела. ¹⁴ Тхо кератхойн а, ЯхІудан тайпанан а, Килабан гаранан а НегІабахь болчу мехкашна тЕегІоьртинера, ткъа ЦакхелагІ оха цІарца ягийра».

¹⁵ Дауда цуьнга элира: «ДІавуьгур вуй ахьа со мостагІийн цІоз долчу?»

Цо элира: «Делах дуй баа суна, ахьа со вуьйр вац аьлла а, со сан олачочун кара дІалур вац аьлла а. ТІаккха аса хьо мостагІийн цІазана тЕе вуьгур ву». ¹⁶ Цо уьш цига дІабигира.

Іамалекхахочу цу меттигехула дІаса а баьржина, дууш, молуш бара, пЕлаштамхойн махкара а, ЯхІуд-махкара а шайна караеана йолчу йоккхачу хІонсах баккхий а беш. ¹⁷ ШолгІачу дийнахь Дауд тЕелетира царна. Іуьйранна дуйна царна тЕетта волавелла иза суьйренга велира. Цхьа а кЕлхьара ца велира, эмкалшна тЕе а хиьна, ведда дІавахана волу виь бЕе жима стаг воцург. ¹⁸ Цара дІа мел даьхьна долу рицкъа а схьадаьккхира Дауда, шен ши зуда а йийсарера мукъаьккхира цо. ¹⁹ Церан цхьа а я жиманиг а, я воккханиг а ца вайра. Массо кІант а, йоІ а, дуьненан рицкъа а юхадерзийра Дауда, Іамалекхахочша дІадаьхьна долу. ²⁰ Дауда массо а жима а, доккха а даьхни схьадаьккхира,

ткъа цуьнан накъосташа, шайна хьалха а даьхна, дIадигира уьш. Наха бохура: «ХIара Даудан хIонс ю».

²¹ Шаьш Бачор олуш йолу хин Iовраш йолчохь, гIел а велла, витина волу ши бIе стаг волчу схьакхечира уьш. Даудана а, цуьнца хиллачарна а дуьхьал арабевлира уьш. Пе а вахана, Дауда цаьрга маршалла хьаттира. ²² ТIаккха кхуьнца хилла болчу вон дог долуш болчу наха элира: «Уьш вайца ца баьхкира. Цундела вай царна хIумма а лур яц. ХIора стаг, шен зуда а, бераш а дIа а эций, дIагIо».

²³ Амма Дауда элира: «Иза ма дахьара аша, сан вежарий. Везачу Эло вайна хIара хIума делла, вайна дуьхьалдаьлла долу мостагIийн цIоз вайн кара схьа а делла, вай кIелхьардаьхна. ²⁴ Цу тIехь шуна мила тIетовр ву? ТIамтIе баханчарна санна, дакъа догIу тIеман гIирс ларбеш Iийначарна а: хIума массарна а юкъахь декъа деза». ²⁵ Цу хенахь дуьйна Исраилан махкахь Дауда, цу тайпана нийсо хила еза аьлла, дIахIоттийра. Иза хIара де тIекхаччалц схьадогIуш а ду.

²⁶ Дауд ЦакхелагIа юхавеара. Ша тIамехь схьадаьккхинчух дакъа дахьийтира цо ЯхIуд-махкарчу къаной болчу доттагIашна. Цо элира: «ХIара ду шуна Везачу Элан мостагIашкара схьадаьккхинчух долу совгIат». ²⁷ Цунах дакъа Бетал-гIалахь болчаьрга а, НегIабан Рамате а, Итар-гIала а, ²⁸ IаруIера а, Чапмут-гIала а, ЭштамуIа а, ²⁹ Рахал-гIала а, ярахмиалхойн а, кхенахойн а гIаланашка а, ³⁰ Хьорме а, Бор-Iашуна а, Iатах-гIала а, ³¹ Хьевроне а, иштта ша а, шен накъостий а леллачу массо а меттигашка дахьийтира.

Шаулан а, цуьнан кIентийн а кхалхар

(1 Шерашкахь 10:1-12)

31 ¹ Шелаштамхой израилхошца тIом беш бара. Исраилхой, царах бевдда боьлхуш, ГилбаI олучу лам тIехь дукха хIаллакьхилира. ² Шаулна а, цуьнан кIенташна а тIаьхьа а бевлла, Пелаштамхоша цуьнан кIентий ЯхIуната а, Абинадаб а, МалкишаI а байира. ³ Шаулна гонах болу тIом чIагIбелира. Къаьсттина чIогIа кхарна ницкъ бора секхаIад кхоссархоша. Шаул къиза чевнаш хилла вара. ⁴ Шаула шен герз лелош волчуьнга элира: «Хьайн тур баттара а дакхий, со вей дIаваккха, и дин доцу сунтбаза берш суна тIе а кхаьчна, цара со веле а, хьийзавале а». Амма герз лелориг, ша дукха кхераваларна, ца хIоьттира и дехар кхочушдан. ТIаккха Шаула, шен тур схьа а даьккхина, цунна тIе а вогIавелла, шех иза чекхдаьккхира. ⁵ Шаул шена велла гича, цуьнан герз лелориг ша а, шен туьрана тIе а вогIавелла, велира. ⁶ Иштта велира цу дийнахь Шаул а, цуьнан кIентех кхо кIант а, цуьнан герз лелориг а, цуьнан массо стаг а. ⁷ ИзраIал-тогIина къилбаседехьа Iаш болу а, Йордан-хинна малхбалехьа

Іаш болу а исраилхой а, шайна Шаул велла а, важа болу исраилхойн тІемалой бевдда дІабахана а гича, шайн ярташ а йитина, бевдда дІабахара. Ткъа пІелаштамхой, церан ярташ дІа а лаяцна, цигахь баха охъахевшира.

⁸ ШолгІачу дийнахь пІелаштамхой байина Іохкуш болчарна тІера мехала йолу хІуманаш схъаяха баьккича, царна ГилбаІ-лам тІехь хиллачу тІамехь байина болчу Шаулан а, цуьнан кхаа кІентан а декъий карийра, ⁹ Шаулан корта схъа а баьккхина, цуьнан герз схъа а эцна, цара массо а пІелаштамхойн махкарчу халкъе хаам дІакхачийра, иштта хаам бира шайн цІуш дІахІиттийна долчу динан цІенош долчу а. ¹⁰ Цара Шаулера схъадаьккхина долу герз шаьш Іаштартана дина долчу динан цІа чу охъадиллира, ткъа цуьнан дакъа Байт-Шанахь пена тІе дІатуьйхира.

¹¹ ГалІадарчу Явеш-гІалара болчу бахархошна дІахезира пІелаштамхоша Шаулна динарг. ¹² Массо а майра стаг гІаьттира цигахь. Буса баха а бахана, Шаулан а, цуьнан кІентийн а декъий Байт-Шанарчу пена тІера охъа а даьхна, Явеш-гІала схъа а деана, уьш цигахь дагийра цара. ¹³ Церан даьІахкаш, схъа а гуļйна, Явеш-гІалахь тамариск цІе йолчу дитта кІелахь дІайоьхира. ВорхІ дийнахь мархад кхебира цара.

Паччахьаллех лаьцна шолгIа тептар: Дауд-паччахь

Дешхьалхе

Паччахьаллийн гIуллакхийн шолгIачу тептар тIехь кхидIа а дуйцуш ду **Паччахьаллийн гIуллакхийн хьалхарчу тептар** тIехь долийнарг. Тептаро дуйцу Дауд паччахь хилла дIахIобттинчу заманах лаьцна. Цкъа-делахь, Дауд кьилбехьа болчу ЯхIуд-махкана тIехь паччахь хиларх лаьцна ду (1–4 кортош), шолгIа-делахь иза, кьилбаседехьа болу Израил-мохк чу а богIуш, дерриг а къомана тIехь паччахь хиларх лаьцна а ду (5–24 кортош). ЧIогIа говзачу дешнашца дуйцуш ду Дауда къомана юкъахь болчу а, хийрачу а мостагIашца тIом бан безаш хиларх, шен пачхьалкх шорьярхьама а, иза чIагIгьярхьама а. Гойтуш ду Даудан Делах тешар чIогIа хилар а, цо чIогIа Дела лоруш хилар а. Цул сов, шен къам шена тешаме хилийта а аьтто хилла цуьнан. Вукху агIор яздархочо гойту цкъацIа иза къиза хилар а, шен лаамаш а, Иалашонаш а бахьанехь цо даккхий гIалаташ довлийтар а. Амма Везачу Элан пайхамар волчу Натас Дауде цуьнан къиношка цуьнга тидам бойту. Дауд царна къера а хуьлу, Дала даийтина таIзар цо тIе а оьцу.

Дауд-паччахьан дахаре а, цо динчу гIуллакхашка а боккха ларам болуш дара Израилан халкъ. ТIаьхьарчу баланечу шерашкахь, нах кхин паччахь варе хьобжучу хенахь, цара цу хинволчу паччахьах «Даудан кIант» олура, хIунда аьлча иза Даудах тера волу, цунах схьаваьлларг хин волу дела.

Даудана Шаул веллийла хаьа

1 ¹ Памалекхахой эша а бина, Дауд юхавирзинчул тIаьхьа, цо Ца-кхелагIахь ши де даьккхира. Иза Шаул вийначул тIаьхьа дара. ² КхоалгIачу дийнахь Шаулан меттаматтера волу цхьа стаг кхечира Дауд волчу. ТIера бедарш а этгийна, коьрта тIе йиллина чан а йолуш вара иза. Дауд волчу схьахаьчча, лаьтта охьа а воьжна, цунна сужда дира цо. ³ Дауда цу стаге хьаттира: «Хьо мичара веана?» – аьлла.

Вукхо цуьнга жоп делира: «Со Израилан эскарро тIом бинчу метте-ра кIелхьарваьлла схьавеана».

⁴ ТIаккха Дауда юха а цуьнга хьаттира: «ХIун хилла цигахь? Схьа-дийца соьга».

Цу стага жоп делира: «Тюм баьллачуьра дукха адам дедда дІадахана. Царах дукхахберш, байина, хІаллакхилла. Шаул а, цуьнан кІант ЯхІуната а вийна».

⁵ ТІаккха иза шена дийцина волчу жимачу стаге Дауда хаьттира: «Хьуна стенах хаьа, Шаул а, цуьнан кІант ЯхІуната а веллийла?»

⁶ Жимачу стага цуьнга элира: «Со ларамаза ГилбаІ олучу лам тІехь нисвеллера. Суна гира шен гоьмукьана тІе таьІна лаьтташ волу Шаул, ткьа цу хенахь гІудалкхашший, говрашкахь болу наххий цунна тІекхаьчна богІуш бара. ⁷ Иза юахаьаьжча, цунна со гира. Иза соьга кхайкхира. Аса жоп делира: „Со ладугІуш ву“, – аьлла. ⁸ Цо соьга хаьттира: „Хьо мила ву?“ Аса жоп делира: „Со Іамалекхахо ву“. ⁹ ТІаккха цо соьга элира: „ТІе а волий, со, вей, дІаваккха! Со валлал чІогІа Іазапехь ву, суна чохь са делахь а“. ¹⁰ ТІаккха, тІе а вахана, аса иза вийра, хІунда аьлча суна хаьара, ша охьавоьжначул тІаьхьа, иза кхин вехар воцийла. Цуьнан коьртара таж^д а, цуьнан куьйга тІера хІоз а, схьа а эцна, аса кхуза схьабеана, сан эла».

¹¹ Эццахь Дауда а, цуьнца мел хиллачара а шайна тІера бедарш этІийра, и хІума чІогІа халахетарна. ¹² Уьш боьлхуш, тийжаш, малх чубуззалц яа хІума ца юуш Іийра, Шаул а, цуьнан кІант ЯхІуната а, Везачу Элан халкъ долу дерриг Израилан цІа а бахьана долуш, уьш мостагІийн туьро хІаллакбина дела.

¹³ Дауда и хІума шена дийцина волчу жимачу кІанте хаьттира: «Хьо мичара ву?»

Цо жоп делира: «Со тІевеана волчу Іамалекхахочун кІант ву».

¹⁴ ТІаккха Дауда хаьттира: «Муха ваьхьира хьо, Везачу Эло кьобалвина волчунна тІе куьг а даьхьна, иза вен?» ¹⁵ Цул тІаьхьа, цхьа жима стаг тІе а кхайкхина, цуьнга Дауда элира: «ТІе а волий, иза ве». Цо иза вийра. ¹⁶ Дауда элира: «Хьайн Іожаллина хьо-хьуо ву беке, хІунда аьлча ахьа-айхьа элира: „Аса вийра Везачу Эло кьобалвинарг“».

Шаулах а, ЯхІунатех а лаьцна йолу Даудан назма

¹⁷ Дауд Шаулний, цуьнан кІант волчу ЯхІунатиний вилхира, назма а олуш. ¹⁸ Цо омра дира яхІудхошка, секхаІад цІе йолу и назма* Іамае аьлла (иза «Яшаран тептар» тІехь дІаязйина ю). Цо элира:

¹⁹ «Хьан хазна, Израил, хьан лакхенаш тІехь йоьжна!
Ма ийгир-кх и ницкъ берш!

* 1:18 *СекхаІад цІе йолу и назма* – я иштга: *секхаІад лелор*.

1:6-10 Шамьал 31:1-6; 1 Шерашкахь 10:1-6. 1:18 ЮшаІ 10:13.

- 20 Ма дийцалаш цунах лаций Гати-гГалахъ,
Ашкхилунан урамашкахъ дІа а ма кхайкхаделаш,
пІелаштамхойн зудабераш даккхий ца дейта,
сунтбаза болчеран зудаберашка и кхаъ ца базбайта.
- 21 ГилбаІан лаьмнаш!
Я тхи а, я догІа а ма дужийла шуна тІе!
Ялтийн аренаш а ма хуьлийла шуна тІехъ,
хІунда аьлча ницкъ болчеран турс^д, сийсаз а даьккхина,
доьжна цу меттехъ,
Шаулан турс, зайтдаьтга хьакхаза долу!
- 22 ЯхІунатас шен секхаІодаца пхерчий кхиссича,
мостагІчун цІий Іожаллина Іенира.
Шаула шен тур майрачунна тоьхча,
тІингар чуьра иза эрна юха ца даьккхира.
- 23 Шаул а, ЯхІуната а,
шашшиь вехачу хенахъ хьоме а, нехан безам болуш
а вара,
Іожаллехъ а ца къаьстина и шиь вовших.
Аьрзунел сиха а,
лоьмел ницкъ болуш а
вара и шиь.
- 24 Израилхойн мехкарий!
Шашь таьІна-цІен бедаршца кечдеш,
дешица шун духар кхелина волчу Шаулна тІаьхьа
делхалаш.
- 25 Ма хІаллакьхили и къонахий тІеман аренгахъ!
Ма вийна-кх ЯхІуната, лакхенашкахъ Іуьллуш волу!
- 26 Ма гІайгІане ву со, сан ваша ЯхІуната!
Суна хьо чІогІа хьомсара вара.
Зударийн соьца болчу безамал а,
хьан безам суна беа бара.
- 27 Ма хІаллакьхили ницкъ берш!
ТІеман герз ма хІаллакьхили!»

Дауд ЯхIуд-мехкан паччахь дIахIоттар

2 ¹Цул тIаьхьа Дауда Везачу Эле хаттар дира: «ЯхIуд-махкарчу цхьана гIала гIой со?»

Везачу Эло цунна жоп делира: «ГIо».

ТIаккха Дауда юха а хаттар дира: «Мича гIо со?»

Юха а Цо жоп делира: «Хьевроне гIо». ²Дауд цига дIавахара, шеца шен ши зуда а эцна: израIалхо йолу АхьнуIмат а, Набалх йисина йолу кармалхо АбигIал а. ³Дауда шеца болу нах а, церан доьзалш а дIаби-гира. Уьш Хьевронехь баха хевшира. ⁴ЯхIуд-махкарчу божарша, схьа а баьхкина, шайн цIенна тIехь паччахьалла дан кьобалвира иза цунна тIе зайтдаьтта доттарца.

Кестта Дауде хабар кхечира, ГалIадарчу Явешан бахархоша Шаул дIавоьллина аьлла. ⁵Дауда ГалIадарчу Явешан бахархой болчу шен геланчаш бахийтира хабар эцна: «Везачу Эло шу декьалдойла, шайн эла лаьттина волчу Шаулна, иза дIа а верзош, шу тешаме хиларна. ⁶Xинца Веза Эла шуьца дика а, тешаме а хуьлда. Со а шуьца иштта дика хир ву, аша динарг бахьана долуш. ⁷Ткьа хIинца шу доьналла долуш а, майра а хила хьовса деза, хIунда аьлча шун эла хилла волу Шаул кхелхина, ткьа со ЯхIудан тайпано шена тIехь паччахь хила кьобалвина».

Иш-Бошат паччахь хилла дIахIутту

⁸Амма Шаулан эскаран хьаькам волчу Неран кIанта Абунара, Шаулан кIант Иш-Бошат схьа а эцна, иза Махьанайме схьавалийра. ⁹Цо иза ГалIадана а, Ашурайна а, ИзраIална а, Эпраймана а, Бен-Яманан махкана а, берриг а Исраилан махкана а тIехь паччахь вина дIахIот-тийра. ¹⁰Цу хенахь Шаулан кIентан Иш-Бошатан шовзткьа шо дара. Шина шарахь лаьттира иза, Исраил-махкана тIехь долу паччахьалла шен карахь а долуш.

Даудана тIаьхьа ЯхIудан тIаьхье бен ца хIоьттира. ¹¹ВорхI шарахь-хий, ялх баттаххий лаьттира Хьевронехь ЯхIудан тIаьхьенна тIехь Даудан паччахьалла.

Исраилхошна а, яхIудхошна а юкьахь хилла тIом

¹²Неран кIант Абунар а, Шаулан кIентан Иш-Бошатан эскархой а, Махьанаймера ара а бевлла, ГавIон-гIала дIабахара. ¹³Даудан тIема-лошца аравелира Царуьтан кIант Йоаб а. Уьш ГавIонерачу Юма йис-техь дуьхь-дуьхьал кхийтира. ТIемалойн цхьа тоба Юман цхьана

^{2:2} Шамьгал 25:42, 43. ^{2:4} Шамьгал 31:11-13.

йисте охъахира, ткъа важа вукху йисте хира. ¹⁴ Абунара Йоабе элира: «Кегий нах, хъала а гИттабай, шайга хІун дало хъовсийта».

Йоаба жоп делира: «Дика ду, хъалаГовтгийта».

¹⁵ Шаулан кІант волчу Иш-Бошатан аГІонера шийтта бен-яманхо хъалаГІаьттира. Царна дуьхьал Даудан шийтта эскархо а гІаьттира.

¹⁶ Цара хІораммо а, вовшийн кортош сха а лаяцна, аГІонаш чу тур дахийтира. И кІентий цхъаьний охъайгира. Цу меттиган цІе, ГавІонера Хьелкхат-ХІацурайм аьлла, тиллира (иза «таррийн аре» бохург ду).

¹⁷ Цу дийнахь цара чІогІа тІом бира. Даудан эскархоша Абунар а, цуьнца хилла болу исраилхой а эшийра.

¹⁸ Цигахь Царуятан кхо кІант вара: Йоаба, Абушай, ІасахІал. ІасахІал, акха сай санна, чехка вадалуш вара. ¹⁹ Иза Абунарна тІаьхъавелира, цуьнан лорана тІера я аьтту, я аьрру аГІор а ца волуш. ²⁰ Абунара, юха а хъаьжна, цуьнга элира: «Хъо вуй иза, ІасахІал?»

Вукхо жоп делира: «Со ву».

²¹ ТІаккха Абунара ІасахІале элира: «Аьтту я аьрру аГІор а таий, хъайна цхъа жима стаг сха а харжий, иза вен а вей, цуьнан герз схаэца». Амма ІасахІална ца лиира цунна тІаьхъара дІавала. ²² Абунара юха а цуьнга элира: «ДІавала суна тІаьхъара, ма вейта соьга хъо. Со муха гІур ву хъан вешина Йоабана дуьхьал?» ²³ Амма важа цунна тІаьхъара ца волура. ТІаккха Абунара, юха а вирзина, цунна хъажийна, шен гоьмукъ¹ Іоьттира, иза, цуьнан гайх чехк а баьлла, букъах арабеллира. ІасахІал цигахь, охъа а воьжна, велира. Иза веллачу меттигна уллохула тІехволуш мел верг цигахь соцура.

²⁴ ІасахІалан ши ваша Йоаббий, Абушай Абунарна тІаьхъавелира. Малх чубузуш бара, и шиь Гихъана дуьхьал болчу, ГавІонерачу яьсачу аренга боьдучу новкъахула Іуьллуш болчу, Аьми олучу гу тІе кхъаьча. ²⁵ Бен-яманхой, Абунарна гонах а бевлла, шайх цхъа тоба а йина, вукху гунах буьхъе дІахІиттира. ²⁶ Абунара Йоабе мохь туьйхира: «Массо а хенахь летар дуй те вай вовшех? Хъуна ца хаьа, хІокху хІуманан тІаьхъе балане хир юйла? Маца эр ду ахь хъайца болчаьрга, шайн вежаршна тІаьхъадовлий ма лела?»

²⁷ Йоаба элира: «Дийна волчу Делах чІагІо йо ас: ахъа иштта ца аьлехъара, сан эскархой кханалера Іуьйре тІекхаччалц шайн вежаршна тІаьхъабевлла лелар ма бара». ²⁸ Эццахь Йоаба коьман маІа лекхира. Адам исраилхошна тІаьхъадаьлла лелачуьра сецира. ТІом дІабелира.

²⁹ Абунар а, цуьнца болу нах а буьйсанна Йордан-хин тогІехула дІаихира. Уьш, Йордан-хил дехъа а бевлла, шолгІачу дийнахь а новкъахь бара. ТІаьхъара а уьш Махъанайме схаькхечира.

³⁰ Йоаб Абунарна тІаьхъаваьлла лелачуьра юхавирзира. Цо адам схаьгулдира. Царна юкъахь, ІасахІал воцург, Даудан эскархойх

ткъайоьсна стаг тЕоьшуш вара. ³¹ Даудан эскархоша Абунаран нах а, бен-яманхой а эшийра. Церан вийна верг кхо бЕе кхуз-ткъа стаг вара. ³² Дакъа схъа а эчна, ИасахІал Байтлахам-гІалахъ шен ден коша чохъ дІавоьллира цара. Йоаб шеца болчаьрца буйь-са дІаяллалц новкъахъ вара. Сахуьллучу хенахъ уьш Хьевроне кхечира.

3 ¹ Даудан цІенний, Шаулан цІенний юкъахъ еххачу хенахъ тЕемаш лаьттира. Даудан ницкъ чІагІлуш бара, ткъа Шаулан цІа эшна догІура.

Хьевронехъ Даудана ялх кІант во

² Хьевронехъ Даудана кІентий бинера. Цуьнан дубххьарлера кІант Амнан израІалхо йолчу АхьнуІмата вина вара. ³ ШолгІа кІант Калиаб Набалехъ марехъ хиллачу кармалхо йолчу АбигІала вина вара. Кхоал-гІа кІант Абушалам Гешурахъ паччахъ волчу Талмайн йоІа МаІхас вина вара. ⁴ ВьалгІа кІант Адан-ЯхІу Хьагата вина вара, пхьобалгІа кІант Шапат-ЯхІу Абиталис вина вара. ⁵ ЙолхалгІачу кІентан Итра-Іаман нана ІагІлат яра, иза, вуьш санна, Даудан зуда яра. Даудан и ялх кІант Хьевронехъ вина вара.

Абунар Даудах дІакхета

⁶ Шаулна а, Даудана а тІаьхьахІиттина болчарна юкъахъ тІом лаьттачу хенахъ, Шаулна тІаьхьахІьбттинчарна юкъара волу Абунар чІагІве-лира шен даржехъ.

⁷ Шаулан, Рицпат цЕе а йолуш, цхъа гІарбаш-зуда^а хилла. Иза АяхІун йоІ яра. Иш-Бошата Абунаре элира: «Хьо сан ден гІарбаш-зудчуьнца* хІунда Іийра?» ⁸ Абунар цо аьллачунна чІогІа обгІазвахара. Цо Иш-Бошате элира: «Хьуна со жІаьбла ду-м ца моьтту? ЯхІудана дубхьал а ваьлла, аса хьан ден Шаулан цІенна а, хьан вежаршна а, цуьнан доттагІашна а гІуллакх дина, хьо Даудан кара дІа а ца велла. Ткъа тахана, и зуда бахьана долуш, со бехкевеш ву-кх хьо?! ⁹ Дала, Шен лааме хьаьжжина, луьра таІзар дойла суна, Везачу Эло, чІагІо а еш, Дауде аьлларг аса цунна ца дахъ. ¹⁰ Шаулан цІийнера паччахьалла схъа а даьккхина, берриге а Исраилан а, ЯхІудан а мехкашна тЕехъ, Дан-гІалара дубйна Беар-Шабале кхаччалц, паччахьалла Дауде дІа а лур ду». ¹¹ Иш-Бошата Абунаре хІумма а ца элира, ша цунах озалуш волу дела.

* ^{3:7} *Гарбаш-зуда* — зудчун бакъо йолу гІарбаш.

^{3:10} Шамъал 15:28.

¹² Абунара шегара Дауд волчу геланчаш бахийтира хабар эцна: «Хара латта хьенан ду? Сьоца берта вола, аса дерриг а Исраилан халкъ хъайна тГедерзо гГо дийр ду хьуна».

¹³ Дауда элира: «Дика ду. Со хьоьца берта вогГур ву. Амма сан хьоьга цхьа дехар хир ду. Аса хьуна сайн юьхь гойгур яц, нагахь санна ахьа со волчу вогГуш хъайца Шаулан йоI Михула ца ялаяхь».

¹⁴ Дауда Шаулан кГант Иш-Бошат волчу хабар эцна геланчаш бахийтира: «Схьало сан зуда Михула, аса, бГе пелаштамхо сунт а вина, эцна йолу». ¹⁵ Иш-Бошата нах бахийтира иза Лайшин кГантера Палтиалера схьаяккха. ¹⁶ Михулица цуьнан майра а веара. Велха а воьлхуш, цо иза Бахьруме кхаччалц дГайигира. Амма Абунара Палтиале элира: «Хъайн цГа юхаверза». Иза цигара юхавирзира.

¹⁷ Абунара, Исраилан кьаношка вистхуьлуш, элира: «Селхана а, цул хьалха а шуна лууш дара, Дауд шайна тГехь паччахь хуьлийла. ¹⁸ ХГинца кхочуше иза! ХГунда аьлча Везачу Эло Дауде аьлла: „Даудан карахула Аса Сайн Исраилан халкъ пелаштамхойн а, церан массо мостаГийн а куйга кГелхьара схьадоккхур ду“». ¹⁹ Изза элира Абунара бен-яманхошка а. Абунара, Хьевроне а вахана, Дауде дГахийтира Исраилан а, дерриг а бен-яманхойн цГийнан лаам.

²⁰ Абунар, шеца цхьаьна ткъа стаг а волуш, Хьевроне веача, Дауда цунна а, цуьнца цхьаьна болчарна а той хГютгийра. ²¹ Абунара Дауде элира: «Со хГинца, хьала а гГаьгтина, сайн паччахь волчу дерриг а Исраилан халкъ схьагулдан воллу. Цара хьоьца барт бинчул тГаьхьа, ахьа, хъайна ма-луьу, массарна а тГехь паччахьалла латтор ду». Дауда Абунар маьрша дГавахийтира.

Абунар вер

²² Даудан эскархой Йоабаца цхьаьна генарчу новкъара цГа баьккира. Цара шайца йоккха хГонс еанера, амма Абунар цу хенахь Даудаца Хьевронехь вацара, хГунда аьлча иза Дауда маьрша новкъа ваьккхинера. ²³ Йоаб шеца хиллачу эскарца юхавирзича, цуьнга дГадийцира, Дауд волчу Неран кГант Абунар веана хилар а, паччахьо иза маьрша дГавахийтина хилар а. ²⁴ Йоаб, паччахь волчу а веана, цуьнга вистхилира: «ХГун ду ахьа динарг? Хьо волчу веана волу Абунар дГа хГунда вахийтира ахьа? Ткъа хГинца иза дГа ма ваха! ²⁵ Хьуна вевзаш ма ву Неран кГант Абунар. Иза хьо леван веана, хьан чувогГу а, араволу а некъаш довзархьама а, ахьа хГун леладо хаархьама а».

²⁶ Дауд волчуьра ара а ваьлла, Йоаба Абунарна тГаьхьа геланчаш бахийтира. Цара иза Сирин гГунна тГера дуйна юхаверзийра, Дауде

хГумма а ца олуш. ²⁷ Абунар Хъевроне юхавирзича, Йоаба, цуьнца къамел дан воллуш санна, дехъа а ваьккхина, цуьнан гайх хГума Юьттира. Иштта велира Абунар, Йоабан вешин ИасахГалан цИий бахъана долуш.

²⁸ ТГъахьо шена цунах лаьцна хиъча, Дауда элира: «Со а, сан пачча-хьалла а Везачу Элана хьалха цкъа а бехке дацара Неран кГант Абунар валарна. ²⁹ Йоабан а, цуьнан доьзалан а коьрта тГе дужийла и цИий. Цуьнан цГентГъахь гуттара а хулийла дегГа тГехь ца йоьрзуш йолу чкъуран цамгар^д ерг а, Иасанца бен ког ца баккхалуш верг а, тубро чев-наш йина воьжнарг а, мацалла ловш верг а». ³⁰ Йоаба а, цуьнан вашас Абушайс а Абунар вийна, цо ГавГонахь хиллачу тГамехь шайн ваша ИасахГал вийна дела.

³¹ Дауда Йоабе а, цуьнца хиллачаьрга а элира: «Шайна тГера бедарш этГа а яй, шашь гГайгГане дуйла хоуьйтуш йолу бедарш юха, Абунарна делха». Абунаран дакъа кешнашка дГъахочу хенахь Дауд-паччахь барамна тГъахьахЮьттина воьдуш вара. ³² Иза Хъевронехь дГавоьллича, цуьнан коша тГехь паччахь чГогГа вилхира. Дилхира дерриге а халкъ. ³³ Абунар дагавоуьйтуш, паччахьо хГара гГайгГане назма элира:

«Сонтачу стеган санна, валар хила дезарий техъа Абунаран?

³⁴ Хьан куьйгаш дГадихкина дацара,
хьан когаш буржалш тоьхна бацара.
Талорхойн карах велларг санна, хьо а велла».

Массо а халкъ цунна тГехь доьлхуш дара.

³⁵ Цу дийнахь дукха нах тГебаьхкира Даудана, цуьнга яа хГума яа боуш. Амма Дауда, дуй а бууш, чГарГо йинера: «Дала, Шен лааме хъаьжжина, лубра таГзар дойла суна, аса малх чубуззалц баьпках я кхин йолчу юучу хГуманых мотт тохахь», — аьлла. ³⁶ Дерриг а халкъана иза хиира. Царна иза чГогГа тайнера, паччахьо деш долу массо а хГума санна. ³⁷ Цу дийнахь дерриг а Исраилан халкъана хиира, Неран кГант Абунар вуьйш паччахьо дакъа ца лаьцнийла. ³⁸ Дауда шен ялхошка элира: «Шуна хабий, тахана Исраилан пачхьалкхехь воккха баьчча веллийла? ³⁹ Со хГинца а сайн даржехь чГарГвелла дГахЮьттина вац, паччахьалла дГакхехъа къобалвина велахь а. Тахана Царуьтан кГентий сол сов ницкъ болуш бу. Цундела Везачу Эло, церан зуламашка хъаьжжина, вониг дойла царых хГоранна а».

Иш-Бошат вер

4 ¹ Шаулан кГант Иш-Бошат, шена Хъевронехь Абунар веллийла дГахиъча, чГогГа воьхна хъаьвзира. Иштта доьхна дара массо а халкъ а. ² Шаулан кГентан эскаран шиь куьйгалхо хилла — БаГний, Рахбий. И шиь бен-яманхойн цГийнах волчу баировтхочун Римунан

ши кІант вара. (Ткѣ Баировт Бен-Яманна чуйогуш хилла. ³ Баировтхой бевдда ГПитайме дІабахана. Уьш хІинца а цигахь тІебаьхкина нах санна Іаш бу.)

⁴ Шаулан кІентан ЯхІунатин астагІа а волуш кІант хилла. Иза пхи шо долуш хилла, ИзраІалара Шаулаххий, ЯхІунатаххий лаьцна ирча кхаь беанчу хенахь. Церан бераш лелош йолу зуда, катоьхна кІант сьха а эцна, иза кІелхьарваккхарьхама едда йоьдуш хилла. Иза едда йоьдучу хенахь, кІант цуьнан карара охьавоьжна. ХІетахь дуйна сьха иза астагІваьлла лелаш хилла. Цу кІентан цІе Мапи-Бошат яра.

⁵ Баировтхо волчу Римунан ши кІант Рахбий, БаІний Иш-Бошатан цІа вахана. Уьш де дохделлачу хенахь цига дІакхечира. Иш-Бошат цу хенахь, садогуш, шен меттахь вижина Іуьллуш вара. ⁶ Ткѣ кевнера кІа цІандеш йолчу ялхочунна наб кхеттера. Рахбий, БаІний Иш-Бошатан цІа чу велира*. Цуьнан гайх тур а Іоьттина, уьш бевдда дІабахара. ⁷ И шиь Иш-Бошатан дІавуьжучу цІа чу ваьлча, иза шен меттахь наб еш вара. Шаьш иза вийначул тІаьхьа, цара цуьнан корта, тІера а баьккхина, шайца дІабаьхьира. Буйса дІаялалц, Йордан-хин тогІехула дІаихира и шиь. ⁸ Иш-Бошатан корта Хьевронехь Іаш волу Дауд волчу сьхабеара цара. Паччахье вежарша элира: «ХІара, хьо вен гІерташ, хьуна тІаьхьаваьлла леллачу хьан мостагІчун Шаулан кІентан Иш-Бошатан корта бу. ХІинца Везачу Эло бекхам бина Шаулна а, цуьнан тІаьхьенна а сан паччахь волу олахо бахьана долуш».

⁹ Дауда баировтхо волчу Римунан кІенташка элира: «Массо а халонех со кІелхьарваьккхинчу, дийна волчу Везачу Элах чІагІо йо ас. ¹⁰ Цхьана стага соьга, ша беанарг хаза кхаь^д бу моьттуш, элира: „Шаул велла дІаваьлла“. Амма, цунна совгІат дан дезачохь, аса иза ЦакхелагІахь, сьха а лаьцна, вийра. ¹¹ Ткѣ хІинца пайда боцучу нах шен меттахь вижина Іуьллуш волу цхьа а бехк боцу стаг вийча, аса шуна бекхам бан ца беза, шу даьа а дайна?» ¹² Дауда шен эскархошка омра дира, уьш байа аьлла. Цара уьш байира, церан куьйгаш а, когаш а сьха а даьхна, догІмаш Хьевронехь Іома йистехь хьалаоьхкира. Ткѣ Иш-Бошатан корта, сьха а эцна, Хьевронехь Абунаран коша чохь дІабоьллира.

* 4:6 Цхьана ширачу гочдар тІехь: *Ткѣ кевнера кІа цІандеш йолчу ялхочунна наб кхеттера. Рахбий, БаІний Иш-Бошатан цІа чу велира.* Іебархойн тептар тІехь дІаяздина ду: *Рахбий, БаІний, шаьшиь кІа оьшуш веача санна, цуьнан цІа чу велира.*

4:4 Дауд 9:3. 4:10 Дауд 1:1-16.

*Исраилхоша Дауд шайн паччахь вина дIахIоттаво**(1 Шерашкахь 11:1-9; 14:1-7)*

5 ¹ Исраилан халкъан массо а тайпанашкара болчу наха, Дауд волчу Хьевроне а баьхкина, цуьнга элира: «Тхо хьан са а, цIий а ду. ² Шаул тхуна тIехь паччахьалла деш волчу хенахь а, ахьа Исраилан халкъ тIам тIе а дигна, цигара юха а далийна. Везачу Эло хьобга элира: „Хьо Сан Исраилан халкъана тIехь жаIу хир ву, цуьнан баьчча а хир ву“». ³ Исраилан халкъах болу берриг а къаной Дауд волчу Хьевроне баьхкира. Цо цаьрца Хьевронехь Везачу Элана хьалхахь барт бира. Дауд Исраилан халкъан паччахь ван, зайтдаьтта а дуттуш, къобалвира цара. ⁴ Паччахь хилла Дауд дIахIоьтгича, цуьнан ткье итт шо дара. Дауда шовзткъа шарахь паччахьалла дира. ⁵ Хьевронехь ша волуш, цо ЯхIудан халкъана тIехь ворхI шараххьий, ялх баттаххьий шен паччахьалла латтийна, ткьа Ярушалаймехь иза дерриг а Исраилан халкъана а, ЯхIудан халкъана а тIехь ткье кхойтта шарахь паччахь хилла лаьттира.

Дауда Ярушалайм-гIала схьайоккxu

⁶ Паччахь а, цуьнца болу нах а Ярушалайме бахара, цигахь беxаш болчу явсайхошна тIелата. Ткъа цара Дауде элира: «Хьо кхуза чувогIур вац: ур-аттала бIаьрзечарий, астагIчарий дIалоллур ву хьо». Иза «Дауд кхуза чувалур вац» бохург дара. ⁷ Делахь а, уьш эша а бина, Дауда Цийон олуш йолу гIап схьаяьккхина. ТIаьхьо цу гIопана, «Даудан гIала» аьлла, цIе тиллира.

⁸ Цу дийнахь Дауда элира: «Явсайхой эшо лууш мел верг лаьтта кIе-лахь йолчу биргIанехула ваха веза, „бIаьрзе а, астагIа а“ болу сан мостагIий болчу царна тIекхачархьама». Цундела олуш ду: «АстагIа верггий, бIаьрзениггий цIа чу вогIур вац».

⁹ Дауд цу гIопа чохь ваха хиира, цуьнан цIе, «Даудан гIала» аьлла, тиллира. Цо гIалина гонах долчу лаьтта тIехь гIишлош дIахIиттийра. Цо Милло олучу гу тIера дуьйна дIахIиттийнера уьш. ¹⁰ Даудан паччахьалла чIагIлуш дIадоьдуш дара, массо ницкъийн Веза Дела а цуьнца вара.

¹¹ Цора-гIалара паччахьо Хьирама Дауд волчу геланчаш бахкийтира. Цара баганан дечиган дитташ а деара, шайца тIулган а, дечиган а пхьераш а балийра. Цара Даудана цIенош дира. ¹² ТIаккха хиира Даудана Везачу Эло ша исраилхойн паччахьан даржехь чIагIвинийла а, Цо хаьржина долчу Исраилан халкъан дуьхьа шен паччахьалла айинийла а.

^{5:4, 5} Сулим 2:11; 1 Шерашкахь 3:4; 29:27. ^{5:6} Якъуба 15:63; Куьйгалхой 1:21.

¹³ Хъевронера Ярушалайме а веана, Дауда шена кхин а зударий а, гIарбаш-зударий^д а бигира. Кхин а кIентий а, йоIарий а хилира Даудан. ¹⁴ Ярушалаймехь цунна дина долчу берийн цIераш иштта яра: ШамуI, Шубаб, Ната, Сулим, ¹⁵ Ибхъар, Эли-ШуIа, Непаг, ЯпияI, ¹⁶ Эли-ШамаI, ЭлидаI, Эли-Пуллат.

*Дауда пIелаштамхошна дувхъал тIом бо
(1 Шерашкахь 14:8-17)*

¹⁷ Пелаштамхошна Дауд Исраилан паччахь кьобалвинийла дIа-хихъча, уьш массо а иза лаха арабевлира. Амма Дауд, шена и хезча, шен чIагIийна йолчу меттиге дIавахара. ¹⁸ Ткъа пIелаштамхой, схьа а баьккина, Репайм олучу тогIи чохь охъахевшира. ¹⁹ Дауда Везачу Эле хавттира: «Со пIелаштамхошна дувхъал вала мегий? Ахьа уьш сан кара схьалур буй те?»

Везачу Эло жоп делира: «Мега. Аса пIелаштамхой хьан кара дIалур бу».

²⁰ Дауда, БаIал-Паруциме а вахана, пIелаштамхой эшийра. Дауда элира: «Дистина тIедогIучу хино санна, Везачу Эло дIабехира сан мостагIий суна хьалхара». Цундела цу меттиган цIе, БаIал-Паруцим аьлла, тиллина (иза «хи тIедаларан олахо» бохург ду). ²¹ Пелаштамхоша цигахь шайн цIуш битира, ткъа Дауда а, цуьнца болчара а уьш схьайцира.

²² Юха а пIелаштамхой, баьккина, Репайм олучу тогIи чохь охъахевшира. ²³ Дауда кхин цкъа а Везачу Эле хаттар дира, Цо цунна жоп делира: «Царна дувхъал ара ма вала. ТIехъахула тIе а гIой, комарийн дитташ долчу агIор царна тIелата. ²⁴ Хъайна, комарийн диттийн бахъашкахула цхьаь дIавовдуш санна, гIовгIа хазахь, сихха царна тIе гIю. Цунах хьуна хуур ду, Веза Эла, хьуна хьалха а ваьлла, пIелаштамхойн эскар хIаллакдан вьодийла». ²⁵ Дауда Везачу Эло шена тIедилли-нарг кхочушдира. Цо пIелаштамхойн эскар ГавIон-гIалара дувйна Пазар-гIалина тIекхаччалц эшийра.

*Делан деза тIорказ Ярушалайме схьадохьу
(1 Шерашкахь 13:1-14; 15:25–16:6, 43)*

Б¹ Дауда юха а уггар тоьлушха болу Исраилан тIемалой шена тIе-кхайкхира. Цунна ткъе итт эзар стаг схьагулвелира. ² Дауд а, цуьнца долу массо адам а ЯхIуд-махкарчу БаIала-гIала дахара, цигара Делан деза тIорказ схьадан. Цу тIорказца йовзна цхьа леррина цIе ю: массо а ницкъийн Везачу Элан цIе. ТIорказан негIар тIехь дина

^{6:2} Арадаккхар 25:22.

дІахІоттийна дашо ши каруб-малик^д ду. Царна тІехула ю Везачу Элан меттиг. ³ Деза тІорказ, гун тІехь лаьтгачу Абинадабан цІа чуьра схьа а эцна, керлачу гІудалкхана тІе охьа а хІоттийна, схьадеара. Ткъа Абинадабан кІентий Іузий, Ахььюй и гІудалкх лелош вара. ⁴ Абинадабан цІа чуьра арадаьккхина долу Делан деза тІорказ гІудалкхана тІедиллира. Цу гІудалкхана хьалхаваьлла Ахьью вара. ⁵ Дауд а, исраилхой а Везачу Элана хьалха, зозан дечигах динчу тайп-тайпанчу пондаршца а, иштта дечиг-пондаршца а, жиргІанашца а, горгалешца а, негІарш вовшахдеттарца а, хелхабуьйлуш бара. ⁶ Нахонан хьаьтта кхаьчча, Іузас, куьг дІа а кховдийна, Делан тІорказ схьалецира, стерчаша иза агІордаьккхина дела. ⁷ Амма Веза Эла чІогІа оьгІазвахара Іузина. Цо иза циггахь, цу тайпана, оза а ца луш, тІорказна тІе куьг даьхьна аьлла, вийра. Иза Делан тІорказна уллохь велира. ⁸ ТІаккха Дауд чІогІа оьгІазвахара, Везачу Эло Іузина тохар бахьана долуш. И меттиг хІинца а «Парас Іуза» олуш ю (иза «Іузина таІзар дар» бохург ду).

⁹ Цу дийнахь Дауд чІогІа кхеравелира Везачу Элах. Цо элира: «Везачу Элан деза тІорказ со волчу муха дахьар ду?» ¹⁰ Даудана ца лиира Везачу Элан тІорказ ша волчу, Даудан гІала, дІадахьийта. Цундела цо иза гатихо волчу Іабади-Эдоман цІа дІадаьхьира. ¹¹ Деза тІорказ гатихо волчу Іабади-Эдоман цІахь кхаа батгахь лаьттира. Везачу Эло Іабади-Эдом а, цуьнан дерриг цІа а декьалдира.

¹² Цхьа хан яьлча, наха Дауде элира: «Везачу Эло Іабади-Эдом а, цуьнан цІа а декьалдина, Делан деза тІорказ иза волчохь лаьттина дела». ТІаккха Дауда воккхаверца Делан деза тІорказ Іабади-Эдоман цІера Даудан гІала схьадаийтира. ¹³ Везачу Элан деза тІорказ дахьаш богІуш болчара хьалхара ялх гІулч яьккхича, эса а, сту а сагІина дейтира Дауда. ¹⁴ Дауд, шен берриг а ницкъаца воккха а веш, Везачу Элана хьалха хелхавуьйлура, цунна тІеюьйхина гатанан оба бен, хІумма а яцара. ¹⁵ Дауда а, дерриг а Исраилан халкъо а Везачу Элан деза тІорказ, казахетарца маьхьарий а детташ, коьман маІаш а локьхуш, схьадахьаш дара.

¹⁶ Везачу Элан тІорказ Даудан гІалина чохьхьа доккхучу хенахь, Шанулан йоІ Михула коракх арахьоьжуща яра. Шена, Везачу Элана хьалха ирх а лелхаш, воккхаверца хелхавуьйлуш волу Дауд-паччахь гича, шен даг чохь иза цунах ца ешира. ¹⁷ Везачу Элан тІорказ, схьа а деана, Дауда хІоттийначу Делан четар^д чохь охьадиллира. Везачу Элана хьалха Дауда дийнаташ дагоран а, бертан а сагІанаш дехира. ¹⁸ Ша дийнаташ дагоран а, бертан а сагІанаш даьхна ваьллачул тІаьхьа, Дауда массо а ницкъийн Везачу Элан цІарах халкъ декьалдира. ¹⁹ Массо а исраилхочунна, божаршна санна зударшна а, цо цхьацца бепиг а,

^{6:3} Шамьгал 7:1, 2. ^{6:11} 1 Шерашкахь 26:4, 5. ^{6:19, 20} 1 Шерашкахь 16:43.

Иавдинчу хурманийн цхьацца курс а, Иавдинчу кишмийн цхьацца курс а кховдийра. Адам шен-шен цІа дахара.

²⁰ Шен цІа декъалдан дагахь Дауд шен чу веача, Шаулан йоІа Ми-хулас, кхунна дубхьал а яьлла, элира: «Ма билгалвели тахана Исра-илан паччахь, шен ялхойн гІарбашашна хьалхахь верзина а ваьлла, пайда боцуш волу стаг верзина ма-валлара!»

²¹ Дауда Михуле элира: «Со халхаваьлла Везачу Элана хьалха, хьан ден метта а, цуьнан цІийнах мел волчун метта а со хьаржина, дерриг а Исраилан халкъан паччахь вина дІахІоттийна волчу. Цунна хьалха со кхин а халхавер ву. ²² Сайн бІаьргашкахь со кхин а кІезиг хилла дІа-хІуттийла, амма ахьа бубьйцуш болчу гІарбашашна юкъахь сан сий хир ду хьуна».

²³ Шаулан йоІан Михулин ша елла дІаяллалц бераш ца хилла.

Даудана Делера бина хаам

(1 Шерашкахь 17:1-15)

7 ¹ Паччахь шен цІахь Іаш вара. Везачу Эло иза шена гонах болчу мостагІех мукъа витинера. ² ТІаккха паччахь Ната-пайхамаре элира: «Хьажал, со баганан дечигах дина долчу цІенна чохь Іаш ву, ткъа Делан тІорказ четар бухахь лаьтташ ду».

³ Натас паччахье элира: «Хьайна дан дагадеанарг, ваха а гІой, де, Веза Эла хьобца ву». ⁴ Амма цу буссехь Натига Везачу Элан дош кхе-чира: ⁵ «Ваха а гІой, Сан лай волчу Дауде дІаала, Везачу Эло иштта бо-ху алий: „Хьо вуй те Суна чохь Іан цІа ден верг? ⁶ Исраилхой Мисар-махкара Аса арабаьхначу хенахь дубйна схьа, таханлера де Пек-хаччалц, Со цІа чохь Іийна вац. Ерриг а цу хенахь Со четар чохь Іий-ра, цхьана меттера вукху метте а вубйлуш. ⁷ Исраилан халкъаца Со миччахьахула а лелачу хенахь халкъан тайпанашкара цхьаьнгте а, Сайн Исраилан къомана тІехь Іуналла дан Айса къобалвинчуьнга хаьттиний ткъа Аса: ‘Аша Суна баганан дечигах цІа хІунда ца до?’“

⁸ Ткъа хІинца, ваха а гІой, Сан лай волчу Дауде дІаала: „Массо а ницкьийн Везачу Эло хьобга боху: ‘Аса хьо, устагІий дажош вол-чуьра схьа а валийна, Сайн Исраилан халкъана тІехь баьчча хІот-тийна. ⁹ Хьо мичча вахча а, Со массо а хенахь хьобца хилла. Массо а хьан мостагІий Аса хІаллакбина. Аса дубьнен тІехь сийлахь болчарна юкъахь а къаьсттина хьан сий хьаладоккхур ду. ¹⁰ Аса Сайн Исраилан халкъана меттиг билгалйоккхур ю, иза цигахь паргІат охьахайта а, цуьнга кхин са ца гатдайта а. Зуламечу наха уьш кхин хьийзор бац, юьхьанца, ¹¹ мехкан куьйгалхой Сан къомана тІехь Аса къобалбинчу хенахь дубйна иза ма-хиллара. Аса хьан мостагІех хьо кІелхьарвок-кхур ву. Аса хаам бо хьобга, Веза Эла волчу Айса хьуна хьан тІаьхьенах

цІа дийр ду аьлла. ¹² Хьан денош чекх а девлла, хьо хьан дай болчу дІа-кхелхинчул тІаьхьа, Аса хьан тІаьхьенах цхьаь паччахь вина дІахІот-тор ву, цуьнан паччахьалла чІагІ а дийр ду. ¹³ Цо Суна лерина цІа дийр ду, ткьа Аса иза даим шен паччахьан даржехь чІагІвийр ву. ¹⁴ Со цуьнан да хир ву, иза Сан кІант хир ву. Нагахь санна цо кьа латадахь, Аса цунна таІзар дийр ду. Нехан шедаца а, адамаша еттарца а таІзар дийр ду Ас цунна. ¹⁵ Амма Аса иза Сайн безамах воккхур вац, хьан бІаьргашна хьалхара ваьккхина волу Шаул Аса Сайн безамах ваьккхинехь а. ¹⁶ Хьан цІа а, паччахьалла а Суна хьалха даим хир ду, хьан паччахьан гІант ерриге а хенахь лаьттар ду! ¹⁷ Дерриг и дешнаш а, шена хІоьттина сурт а Натас ма-дарра дІадийцира Дауде.

Дауда Деле доІа до
(1 Шерашкахь 17:16-27)

¹⁸ ТІаккха Дауд-паччахьо, ваха а вахана, Везачу Элана хьалхахь дІа а хІоьттина, элира: «Со а мила вара, ва сан Хьалдолу Эла, сан цІа а хІун яра, Ахьа цу тайпана со даржехь лакхаваккхал? ¹⁹ Хьуна-м иза а кІезиг хетта, сан Хьалдолу Эла! Ахьа Хьайн лай волчун цІийнах хиндерг а схьадийци. Адамашна лерина иштта Іедал Хьан ду техьа, сан Хьалдолу Эла? ²⁰ ХІун эр ду Хьоьга Дауда? Хьуна Хьайн лай ма веза, сан Хьалдолу Эла. ²¹ Айхьа аьллачун дуюхьа а, Хьайн деган лаамца а и даккий хІуманаш дина Ахьа, и шадерг Хьайн лайна дІа а довзуйтуш. ²² Хьо воккха ву, сан Хьалдолу Эла. Хьоьца нисван цхьа а стаг а вац, Хьо воцург Дела а вац, тхайн лергашна тхуна схьа-ма-хаззара. ²³ Мичахь ду Хьан санна долу кьам? Мичахь ду Израилан санна долу халкъ? Шен дуюхьа Дела араваьлла кьам дуьнен чохь цхьаь бен дац. Дела аравелира, Шена и кьам мехах схьаэцархьама а, Шен цІе айархьама а, уьш бахьана долуш даккий а, инзаре а гІуллакхаш дархьама а. Айхьа Мисар-махкара мехах паргІатдаьккхина долчу Хьайн кьомана хьалхара важа кьаьмнаш а, церан деланаш а дІалохкура Ахь. ²⁴ Ахьа Израилан кьам, Хьайн кьам а дина, массо а ханна хаьржина, ткьа Хьо, Веза Эла, цуьнан Дела хилла дІахІоьттина.

²⁵ Ткьа хІинца, Веза Дела, Айхьа Хьайн лай волчу сох а, сан цІийнах а лаьцна аьлла долу дош массо а тІейогІун йолчу ханна чІагІдехьа. Айхьа аьлларг кхочуш а дехьа, ²⁶ массо а тІейогІун йолчу ханна Хьан цІе язьяйтархьама. ТІаккха наха эр ду: „Массо а ницкыйн Веза Эла – Иза Израилан халкъан Дела ву!“ Иштта Хьан лай волчу Даудан цІа Хьуна хьалха чІагІделла лаьттар ду! ²⁷ Ткьа Ахьа, массо а ницкыйн

^{7:12} Забур 88:4, 5; 131:11; Яхьъя 7:42; Векалийн 2:30. ^{7:14} Забур 88:27, 28; 2 Коринтхошка 6:18; Іебархошка 1:5. ^{7:16} Забур 88:37, 38. ^{7:23} Карлабаьккхинарг 4:34.

Веза Эла, Израилан халкъан Дела, Хъайн лай волчуьнга элира: „Аса хъуна цIа дийр ду“. Цундела Хъан лай волу со Хьобъга хIара доIа дан Хьох хIобътира.

²⁸ Сан Хъалдолу Эла! Хьо – Дела ву! Ахъа мел олуш дерг тешаме ду, ткъа хIинца Хъайн лай волчунна иштта дика дан ваIда^д дина Ахь!
²⁹ Хъан лай волчун тIаьхъе декъальехъа, иза массо а ханна а Хъайна хьалха хилийтархъама. Иза Ахъа соьга аьлларг ма ду, сан Хъалдолу Эла! Ахъа декъалдар бахъана долуш, Хъан лай волчун цIа массо а хенахъ декъал хир ду».

Даудан тIеман толамаш

(1 Шерашкахъ 18:1-17)

8 ¹Цул тIаьхъа Дауда пIелаштамхошна тIехъ толам баьккхира. Иштта, цо пIелаштамхойн карара цу лаьтта тIехъ хилла олалла сьхадаьккхира.

² Дауда иштта муабахой а эшийра. Уьш лаьтта тIе охъа а бахкий-тина, цхъана муьшаца церан барам билгалбаккхийтира цо. Шина муьшан барамехъ берш байина дIабехира, ткъа кхозлагIчу муьшан барамехъ берш дийна битира. Иштта, муабахой Даудан лай хилла дIа-хIиттира, кхунна ял а луш.

³ Рахъубан кIант ХIадад-Иезар Цобехъ паччахъ хилла. Иза, Эпрат-хина йистехула Юхкуш долчу латтанаш тIехъ шен паччахьалла дIахIотто воьдучу хенахъ, Дауда эшийра. ⁴Цо цуьнгара цхъа эзар ворхI бIе бере а, ткъа эзар тIемало а сьхаваьккхира. Шен гIудалкхашна хьалха дIайожа бIе говр бен ца юьтуш, массо а говрийн когийн пхенаш хедийра цо.

⁵ Цоба-мехкан паччахъ волчу ХIадад-Иезарна гIоьнна Дамасакхера арамхой баькхира, амма Дауда ткъе шиь эзар арамхо хIаллаквира.

⁶ Дауда арамхой Iаш болчу Дамасакхехъ шен эскаран цхъайолу тобанаш дIахIиттийра. Иштта, арамхой а Даудан лай хилла дIахIиттира, цунна ял а луш. Везачу Эло Дауд иза араволучу массо а меттера толамца цIа воьрзуйтура. ⁷ ХIадад-Иезаран баьччанех дисина долу дашо турсаш сьха а эцна, Дауда Ярушалайме сьхадеара. ⁸ ХIадад-Иезаран олаллехъ хиллачу Тебахъара а, Бератай-гIалара а цо дукха ез сьхадаьккхира.

⁹ Хъамат-гIалахъ паччахъ волчу ТоИна хезира, ХIадад-Иезаран эскар Дауда эшийна аьлла. ¹⁰ ТIаккха ТоIас шен кIант Йорам вахийтира Даудан сий дан а, цунна ХIадад-Иезар эшаварна баркалла ала а, ХIадад-Иезар шеца кест-кеста тIом беш сьхавеана дела. Ша Дауд волчу вогIуш, Йорама дашо а, дато а, цIестан а пхьегIаш еара. ¹¹ Уьш а Дауда Везачу Элана лерина дечу гIуллакхна йитира, ша эшийначу

къаьмнашкара схъа мел даьккхина долу хГума санна, ¹² эдомхошкара* а, муабахошкара а, Гамминхошкара а, пЕлаштамхошкара а, Гамале-кхахошкара а, иштта Цобин паччахь волчу Рахьубан кГантера ХГад-Гезарера ша схъадаьккхинарг санна.

¹³ Дуьрачу тоГи чуьра, берХитта эзар эдомхо** а эшийна, Дауд юхавирзича, цуьнан чГогГа сий деш цЕ яккха йолийра. ¹⁴ Дауда Эдомехь шен эскаран тобанаш дГаХГиттийра, ткъа массо а эдомхо цуьнан лай хилла дГаХЮьгтира. Везачу Эло Дауд ша араволучу массо а меттигера толамца цГа воьрзуйтура.

¹⁵ Дерриг а Исраилан халкъана тГехь паччахьалла а деш, шен халкъаца бакьо а, нийсо а лелош вара Дауд. ¹⁶ Царуьтан кГант Йоаб цуьнан эскаран хъаькам вара, ткъа Ахьлудан кГант ЯхГушапти пачхьалкхан гГуллакхаш яздархо вара. ¹⁷ Ахьгубин кГант ЦГадукъа а, Абу-ЯтГарин кГант Ахьи-Малик а динан дай бара, ткъа Сари-ЯхГу йозанчин болх беш вара. ¹⁸ ЯхГу-ЯдаГан кГант БенъяхГу кератхошний*** тГехь хъаькам вара, ткъа Даудан кГентий паччахьан хъехамчаш**** бара.

Дауд Шаулан доьзалца кьинхетаме хилар

9 ¹ Дауда хаьттира: «Шаулан цГийнах цхъа а дийна висний те? Аса цунна дика гГуллакх дийр дара ЯхГунатин дуьхъа».

² Шаулан цГа чохь цхъа ялхо хиллера, Цуба цЕ а йолуш. Иза Дауд волчу кхайкхина схъавалийра. Дауда цуьнга хаьттира: «Хьо вуй Цуба?»

Цо жоп делира: «Ву, хьан лай волу со».

³ Паччахьо элира: «Шаулан цГийнах волу кхин цхъа а вуй дийна висна? Аса цунна дика гГуллакх дийр дара, Далла хьалха айса чГаГю ма-яьра».

Цубас паччахье элира: «ЯхГунатин кГант ву, когашна астаГа а волуш».

⁴ Паччахьо хаьттира: «Мичахь ву иза?»

Цубас паччахьна жоп делира: «Ладебарахь, Гамиалан кГант волчу Макиран цГа чохь ву».

* 8:12 Грекийн гочдар тГехь: *эдомхошкара*. Гебархойн тептар тГехь: *арамхошкара*.

** 8:13 *Эдомхо* – иштта ду цхьадолчу ширачу тептарш тГехь. Амма Гебархойн тептар тГехь: *арамхо*.

*** 8:18 *Кератхой, палетхой* – кхечу мехкашкара болу, паччахь ларвеш болу тГемалой.

**** 8:18 «1 Шерашкахь» 18:17 а хъаьжна: *паччахьан хъехамчаш*. Гебархойн тептар тГехь: *динан дай*.

8:13 Забур 59:1. ^{9:1} Шамъал 20:15-17. ^{9:3} Дауд 4:4.

⁵ Дауда, Ладебаре шен нах а бахийтина, Јамиалан кІант Макир волчуъра иза схавалавайтира.

⁶ Шаулан кІентан ЯхІунатин кІант волчу Мапи-Бошата, Дауд волчу схъа а веана, цунна хъалха лаьтта кхаччалц шен корта охъатаИйра. Дауда цуьнга элира: «Мапи-Бошат!»

Вукхо элира: «Кхузахъ ву хъан лай».

⁷ Дауда цуьнга элира: «Кхера ма лолахъ. Хъан ден ЯхІунатин дубхъа аса дика Гуллакх дийр ду хъуна: Хъан деден Шаулан тІаьхъенан массо а латтанаш хъуна юхадерзор ду, ткъа хьо массо а хенахъ сан шуьн чуръра кхача баа йиш йолуш а хир ву».

⁸ Мапи-Бошата, корта а тухуш, элира: «Хъан лай волу со, деллачу жІаьлел а оьшуш велахъ а, ахъа хъайна тІеуьйзи».

⁹ Шаулан ялхо хилла волу Цуба шена тІе а кхайкхина, Дауда элира: «Шаулан а, цуьнан массо а цІийнан а долахъ хилла долу хІума аса хъан элан кІентан кІантана дІало. ¹⁰ Ахъа а, хъан бераша а, хъан ялхоша а цуьнан латта лело деза, цу лаьтта тІера схъадаьлла долу напха иза волчу схъадан а деза, цуьнан кертахъ массо а хенахъ яа а, мала а хІума хилийта. Ткъа хъан элан кІентан кІант Мапи-Бошат со волчохъ яа хІума юуш хир ву». (Цубин пхийтта кІант а, ткъа ялхо а вара.)

¹¹ Цубас паччахъе элира: «Хъан лай волчо шен паччахъо мел аьлларг кхочушдийр ду».

Ткъа Мапи-Бошат Даудан цІахъ яа хІума юуш вара, ша цуьнан кІант волуш санна. ¹² Мапи-Бошатан жима кІант хилла, Мика цІе а йолуш. Цубин цІахъ Іаш мел верг Мапи-Бошатан лай хилла. ¹³ Мапи-Бошат Ярушалаймехъ Іаш хилла, хІунда аьлча иза массо а хенахъ паччахъ волчохъ яа хІума юуш хилла. Иза шинна а когана астагІа хилла.

Дауда Іамминхой а, арамхой а эшор

(1 Шерашкахъ 19:1-19)

10 ¹ Цхъа хан яьлча, Іамминхойн паччахъ велира. Цуьнан метта паччахъ дІахІоьттира цуьнан кІант Хъануни. ² Дауда элира: «Нахъаш собца дика хилла дела, со а цуьнан кІантаца дика хир ву». Цо шен ялхой бахийтира Хъанунига кадам бан.

Даудан ялхой Іамминхойн махка бахара. ³ Амма Іамминхойн элаша шайн олахочуьнга элира: «Хъуна баккъалла-м ца моьтту, Дауда хъан дега шен хилла болу ларам бахъана долуш бахкийтина хъуна тІе догъ-оьцуруш? Дауда шен ялхой бахкийтина, хъан ГІалахъ дерг дикка талла а теллина, цул тІаьхъа иза йохо дагахъ».

⁴ Хъанунис, Даудан ялхой схъа а лаьцна, хІораннан а ах маж дІа-ешира, цул тІаьхъа, царна тІера бедарш вареш тІе кхаччалц дІа а

хедийна, уьш дІахийцира. ⁵ Иза шена дІахезча, Дауда шен ялхошна дуьхьал нах бахийтира, уьш чІогІа юьхьІаьржачу хІиттийна хилла дела. Паччахьо цаьрга хабар дахьийтира: «Шайн мажош яхьялласц, Ерихонехь совца. Цул тІаьхьа цІа догІур ду шу», – аьлла.

⁶ Даудана шаш, лаьхьанна тоьхна гІаж санна, боьхна хетийла хиьча, Іамминхоша Байт-Рахьубера а, Цобера а ткьа эзар гІаш-ло волу арамхо лецира. МаІхин паччахь волчуьра – цхьа эзар стаг, ткьа ТІобера шийтта эзар стаг лецира. ⁷ Шена иза хиьча, Дауда Йоаб вахийтира цига, цуьнца доьналла долу берриг а тІемалой а болуш. ⁸ Іамминхой, гІалин кертара ара а бевлла, тІамана кечбелла дІахІиттира. Ткьа Цобера а, Байт-Рахьубера а арамхой, иштта ТІобера а, МаІхера а нах шерачу аренгахь юьстахбевлла лаьтташ бара.

⁹ МостагІчун эскаринь могІарш шена тІехьа а, хьалха а дІахІит-тина гича, Йоаба исраилхошна юкьара уггар тоьлла болу тІемалой арамхошна дуьхьалбехира. ¹⁰ Кхиболу эскархой цо шен вешига Абушайга дІабелира Іамминхошна дуьхьалбаха. ¹¹ Йоаба Абушайга элира: «Арамхоша со эшочу далахь, ахьа суна гІо дийр ду, нагахь санна Іамминхоша хьо эшош хилахь, аса хьоьгахьа гІо доккхур ду. ¹² Доьналла долуш хила. Майра лаьттар ду вай, Исраилан халкь а, вайн Делан гІаланаш а ларьеш. Ткьа Везачу Эло Шен лаам берг дийр ду».

¹³ Йоаб шен эскарца арамхошна тІелетира, ткьа вуьш цунах бевдда дІабахара. ¹⁴ Іамминхой, шайна арамхой уьдуш гича, Абушайна дуьхьал бевллачуьра бевдда гІала дІабахара. Іамминхой болчуьра юха а вирзина, Йоаб Ярушалайме схьавеара.

¹⁵ Арамхоша, шаш исраилхоша эшийна хилар гича, цхьаьна а кхетта, юха а эскар дІахІоттийра. ¹⁶ ХІадад-Іезар-паччахьо Эпрат-хил дехьа Іаш болчу арамхошка схьакхайкхира. Уьш, ХІадад-Іезаран тІеман хьаькам волчу Шобаха, куьйгалла а деш, Хьайламе схьагулбелира. ¹⁷ И хаам шега кхаьчча, Дауд, массо а исраилхо вовшах а тоьхна, Йордан-хил дехьа а ваьлла, Хьайламанна тІе боьдучу новкьа велира. Цигахь арамхой Даудана дуьхьал дІахІиттира. Уьш вовших летира. ¹⁸ Амма арамхой исраилхойх бевдда дІабахара. Церан гІудалкхех Дауда ворхІ бІе хІаллакйира, ткьа дошлойх шовзткьа эзар стаг а виьра. Дауда иштта арамхойн тІеман хьаькам волу Шобах а, чов а йина, лазийра, иза цигахь велира. ¹⁹ ХІадад-Іезаран куьйга кІел хилла болчу паччахьаша, шаш исраилхоша эшош хилар гича, Даудаца барт бира, уьш цунна кьера а хилира. Ткьа арамхой Іамминхошна гІо дан кхин ца хІуттура.

Дауд Бат-ШабаІах кхета

11 ¹ Шо даьлча, паччахьаш тІамана арабовлучу хенахь, Дауда Исраилан халкъан эскар а, шен эскархой а Йоабаца арабовлийтира. Цара, Іамминхой эша а бина, церан Рабба олучу гІалина го бира. Ткъа Дауд Јарушалаймехь сецира.

² Цхъана дийнахь вижначуьра гІаьттина волу Дауд паччахьан цІийнан шерачу тхов тІехула волавелла лелаш вара. Цигара дІахьаьжча, цунна хи чохь луйьчуш йолу цхъа зуда гира. Иза чІогІа хаза яра. ³ Цо, и зуда мила ю хьажа, ялхо вахийтира. Ялхочо Дауде элира: «Иза ЭлиІаман йоІ Бат-ШабаІ ю, хьетахо волчу УрьяхІун зуда а ю». ⁴ Ткъа Дауда и зуда ша волчу схъаяло геланчаш бахийтира. Иза Дауд волчу схъаялийра, Дауд цунах кхийтира. (Ткъа шен беттан цІаньялар цу зудчо хІинца чекхдаьккхинера.) ТІаккха иза шен цІа яхара. ⁵ Иза берах хилира. Цо Дауде, ша берах ю аьлла, хабар дахьийтира.

⁶ Дауда Йоабе хабар дахьийтира: «Схъахьажаве со волчу хьетахо волу УрьяхІу», – аьлла. Йоаба УрьяхІу Дауд волчу дІавахийтира. ⁷ УрьяхІу Дауд волчу веара. Паччахьо цуьнга Йоабах лаьцна а, эскарх лаьцна а, тІамах лаьцна а хетгарш дира. ⁸ Цул тІаьхъа Дауда УрьяхІуга элира: «ЦІа а гІой, хьайн ши ког била». УрьяхІу паччахьан цІа чуьра аравелира. Цунна тІаьхъа совгІатна паччахьо даар-малар дахьийтира. ⁹ Амма УрьяхІу шен цІа ца вахара. Шен олахочун массо а ялхочуьнца паччахьан цІийнан ков долчу дІавижира иза. ¹⁰ Дауде, УрьяхІу шен цІа ца вахана аьлла, хаам кхаьчначул тІаьхъа, паччахьо цуьнга хаьттира: «Бехачу новкъара юхавирзина ма ву хьо, хьайн цІа хІунда ца вахара хьо?»

¹¹ УрьяхІус Дауде элира: «Делан тІорказ а, Исраилан халкъ а, ЯхІудан халкъ а четарш кІелахь ду. Сан эла волу Йоаб а, цуьнан массо а эскархо а аренгахь шайн меттамотт^д лаьтгачохь бу. Муха Іийр вара со, сайн цІа а вахана, дууш-молуш, сайн зудчуьнца дІа а вуьжуш? Хьан дахарх а, хьан синах а дуй боу аса, и санна дерг дийр ма дацара аса аьлла».

¹² ТІаккха Дауда УрьяхІуга элира: «Кхин цхъа де а даккха кхузахь, кхана аса дІавохуйтур ву хьо». Кханалера де тІекхаччалц, УрьяхІу Јарушалаймехь сецира. ¹³ Дауда УрьяхІу ша волчу дІакхайкхира. И шиь дууш, молуш Іийра. Дауда цунна малийра. Амма УрьяхІу юха а, шен цІа а ца вобдуш, шен паччахь волчу элан ялхошца цхъаьна дІавижа вахара.

¹⁴ ШолгІачу Іуьйранна Дауда, Йоабе кехат а яздина, иза УрьяхІуца дІадахьийтира. ¹⁵ Кехата тІехь Дауда яздира: «УрьяхІу тІамехь хьалхажь лаьтгаш болчу тІемалошца дІахІоттаве, уггар чІогІа тІом бечу меттехь. Цул тІаьхъа, цунна уллора дІа а довлий, иза вейта». ¹⁶ Леррина

гГала дІахъаьжча, Йоабана хаьара, уггар майра Іамминхой мичахь лаьтташ бу. Цу метте УръяхІу дІавахийтира цо. ¹⁷ ГГалара нах, ара а бевлла, Йоабан эскарца тІом бан хІиттича, Даудан эскарна юкьара масех стаг вийра. Хьетахо волу УръяхІу а вара царах цхъаь.

¹⁸ Йоаба тІамехь мел хилларг Дауде дІадийца стаг вахийтира. ¹⁹ Ша вохуйтуш волчу геланчина тІедиллира Йоаба: «Хьо тІамах лаьцна паччахьна дІадийцина ваьлча, ²⁰ хьайна иза обьГазвахана гахь, цо ре-завоцуш хьобга: „Шу стенна дахнера гГалина улло? Шуна ца хаьара, шайна гГалин пенаш тІера пхерчий кхуьссур дуйла? ²¹ Хьан вийна Яруб-Бошатан кІант Абу-Малик? Зудчо ца кхобссина цунна тІе ко-хьаран дакъа, иза Табацахь вала а леш? Стенна дахнера шу цу Галин гонахарчу пенна сел улло?“ – ала мега. Цо иза аьллачул тІаьхьа, ахьа хаам бе: „Хьан лай волу хьетахо УръяхІу а вийна“ – алий».

²² Геланчо, дІа а вахана, Дауде, Йоаба шена ма-хьеххара, тІамах лаьцна шадерг а дІадийтира. ²³ Цо шен къамелехь кхин а тІетуьйхира: «Эрначу араьх и нах тхуна тІелетира. Оха цаьрца тІом болиьра, цул тІаьхьа, лаьхкина, уьш гГалин кевнна тІе кхаччалц дІа а бигира. ²⁴ Цул тІаьхьа хьан эскархой болчийн агІор гГалин пенаш тІера пхерчий кхисса долиьра. Цхьаболу хьан леш байина. Царна юкьахь ву хьетахо волу УръяхІу а».

²⁵ ТІаккха Дауда геланчехула Йоабе хабар дахьийтира, цуьнан дог иракарахІотторхьама: «И хІума бахьана долуш хьо юкьЫаьржачу ма хІотта. ТІамехь тур цкъа цхьанна кхета, тІаккха вукхунна кхета. ТІом чІагІ а бе, и гГала хІаллак а е».

²⁶ Шега УръяхІу велла аьлла хаам бича, Бат-ШабаІ шен майрачунна тийжира. ²⁷ Тийжаран зама чекхъаьлча, Дауда и йолчу стаг вахийтира Бат-ШабаІ шен цІа схьаялайта. Иза цуьнан зуда хилла дІахІобьтира, цо Даудана кІант а вира. Амма Везачу Элана и хІума ца дезаделира.

ТаІзар а, гечдар а

12 ¹ Везачу Эло Ната-пайхамар Дауд волчу вахийтира. Цо, пач-чахь волчу а веана, элира: «Цхьана гГалахь Іаш ши стаг хилла. Царах цхъаь хьал долуш хилла, ткъа важа къен хилла. ² Хьалдолчун дуккха а уьстагІий а, бежанаш а хилла. ³ Ткъа къен волчун, ша эцна цхьа жима Іахар бен, кхин хІумма а ца хилла. Цо, яа хІума а луш, дола а деш, кхиош хилла иза. Жима Іахар цуьнан берашца цхьаьна хьала-кхиьна. Цу стага дІакховдийна долу бепиг дууш хилла Іахаро, цуьнан кеда чуьра молуш а хилла, цуьнан некха тІехь дІабуьжуш а хилла иза. Цу стагана шен йоІ санна хеташ хилла иза. ⁴ Хьал долуш верг волчу

^{11:21} Куьйгалхой 9:53. ^{12:1} Забур 50:1.

ваьлла лелаш волу цхьа стаг веана. Амма хьолахочунна ца лиира шен уьстагIашна а, стерчашна а юкъара, цхьаь схьа а къастийна, ваьлла лелаш волчу стагана цунах яа хIума кечъян. Цо, къечу стеган уьстагI схьа а лаьцна, цунах хьешана пхьор кечдира».

⁵ Дауд цу стагана чIогIа оьгIазвахара. Цо Натига элира: «Дийна волчу Делах дуй боу аса, и хIума дина волу стаг вен ма веза! ⁶ Цу уьстагIна дуьхьал цо доьазза дукха мах бала ма беца, хIунда аьлча цуьнан даг чохь къинхетам ца хилла, и хIума ша деш».

⁷ ТIаккха Ната-пайхамаро Дауде элира: «Хьо ву-кх и стаг! Израилан халкъан Везачу Дала иштта боху: „Аса хьо Израилан халкъана тIехь паччахь хилийта къобалвина. Аса ваьккхина хьо Шаулан куьйга кIелара схьа. ⁸ Аса хьан элан цIа а, цуьнан зударий а хьуна дIабелла. Аса иштта Израилан халкъана а, ЯхIудан халкъана а тIехь паччахьалла а делла хьуна. Нагахь санна хьуна иза кIезиг хеттехь, Аса кхин а дукха рицкъа лур дара хьуна. ⁹ Хьо Везачу Элах хIинца ца вешира, Цо ца магийна долу зе а дина? Ахьа хьетахо волчу УрьяхIуна тур а туййхи, цуьнан зуда хьайна схьа а ялий, ткъа иза Iамминхойн карах вала а валийти. ¹⁰ Цундела тур хьан цIенна массо а хенахь кхераме хир ду, хIунда аьлча ахьа, Сох а ца вешаш, хьетахо волчу УрьяхIун зуда хьайна дIайигна“. ¹¹ Везачу Эло иштта боху: „Аса хьуна зе хьан цIа чуьра доуьйтур ду. Хьуна хьалха хьан зударий, схьа а эцна, хьуна чIогIа хьомсара хеташ волчу стагана дIалур бу. Дийнан делккъехь, массарна а гуш, хьан зударех кхетар ву иза. ¹² И санна долу хIума ахьа къайлаха дина, ткъа Аса иза, дерриг а Израилан халкъана дIа а хоуьйтуш, дийр ду“».

¹³ ТIаккха Дауда Натига элира: «Везачу Элана хьалха аса къа латийна».

Натас Даудана жоп делира: «Везачу Эло ахьа латийначу къиношна гечдо хьуна. Хьо лийр вац. ¹⁴ Амма, хьайгара далийтинчу цу хIуманехула хьо Везачу Элах чIогIа ца ваьшна дела, хьуна вина волу кIант лийр ву». ¹⁵ Ната шен цIа вахара.

Даудан а, Бат-Шабайан а бер далар

Везачу Эло УрьяхIун зудчо Даудана дина долчу берана цамгар туййхира. Иза чIогIа цомгуш хилира. ¹⁶ Дауд, и бер Деле доьхуш, доIа деш вара. Цо марха лаьцнера. Шен цIа чохь ша а висна, лаьтта охьа а вижна, буййса яьккхира Дауда. ¹⁷ Цуьнан цIгийнах болу къаной, иза волчу а баькхина, иза лаьтгара хьалагIатто гIерташ бара, амма Дауд цигара хьала а ца гIаьттира, цаьрца цо яа хIума а ца йиира. ¹⁸ ВорхIалгIачу дийнахь бер делира. Даудан ялхой цунах кхоьрура и бер деллий

дЛахаййта. Цара бохура: «И бер дийна долчу хенахь а цо тхо тергал ца дора. И бер делла хилар оха муха хаййта деза цуьнга? Цо цхьа доьхна дерг дан там бу».

¹⁹ Даудана гинера шен ялхоша вовшашлахь шабар-шибар деш. Ттаккха кхийтира иза шен бер делла хиларх. Цо хаьттира: «Бер делла?»

Ялхоша жоп делира: «Делла».

²⁰ Ттаккха Дауд, лаьттара хьала а г'аьттина, лийча а лийчина, шена т'е даьтта а хьаькхна, т'ера бедарш а хийчина, Везачу Элан четар чу Цунна Ибадат дан²¹ вахара. Цигара ца веанчул т'аьхьа, цо, шена бепиг а даийтина, яа х'ума йиира. ²¹ Ялхоша цуьнга хаьттира: «И х'ун ду ахь лелош дерг? Бер дийна долчу хенахь хьо, марха кхобуш, воьлхуш вара, ткъа иза деллачул т'аьхьа, хьо хьала а г'аьттина, бепиг дууш ма ву?»

²² Дауда царна жоп делира: «Бер дийна мел ду, со воьлхуш а вара, марха кхобуш а вара, х'унда аьлча со, Везачу Эло кьинхетам а бина, бер дийна дисаре сатуьйсусуш вара. ²³ Ткъа х'инца бер делла. Аса стена кхобу марха? Соьга иза денлур ма дац. Со и бер дахханчу д'аг'ур ву, ткъа иза со волчу юхадобьзур дац».

Сулим дуьнен чу валар

²⁴ Дауда шен зудчун Бат-Шабалан дог ийцира. И йолчу а вахана, Дауд цуьнца д'авижира. Бат-Шабала юха а к'ант вира Даудана. Цунна Сулим ц'е тиллира. Иза Везачу Элана дукхавезавелира, ²⁵ цундела Цо Ната-пайхамар вахийтира цига. Везачу Эло ма-бохху, цо берана, Ядид-Ях'у аьлла, ц'е тиллира (иза «Везачу Элан хьомениг» бохург ду).

Дауда Рабба-г'Ала схьайоккху

(1 Шерашкахь 20:1-3)

²⁶ Йоаб Иамминхойн Рабба-г'Алина дубьхал т'юм беш вара. Цуьнан паччахьан г'ап схьаяьккхира цо. ²⁷ Йоаба Дауд волчу геланчаш бахийтира хаам эсна: «Аса, Рабба-г'Алахь т'юм а бина, кхузара хи долу меттиг схьалаьцна. ²⁸ Бисина болу эскархой схьа а гулбай, г'Алина т'е а волий, иза схьаяьккха. Нагахь санна иза аса схьаяьккхяхь, цунна сан ц'е тилла езар ю». ²⁹ Дауд, массо а эскархо схьа а гулвина, Рабба-г'Ала вахара, цо т'амца иза схьа а яьккхира. ³⁰ Дауда церан паччахьан коьртара* деших дина, дезачу жовх'арех кхелина долу таж²¹ схьайицира. И таж цхьа гали деших дина дара. И таж Даудан коьрта т'е диллира. Цо дуккха а х'онс араяьккхира цу г'алара. ³¹ Дауда, Рабба-г'Алахь мел болу бахархой ара а баьхна, уьш херхашца, аьчка отургашца, дагаршца

* 12:30 *Церан паччахьан коьртара* — я иштта: *Милк'юм-ц'ун коьртара*.

болх бан дІахІитгийра. Ткѣа иштта кибарчигаш а йоттура цара. Цо массо а Іамминхойн гІаланашкахъ и тайпа белхаш дІахІитгийра. Цул тІаьхъа Дауд а, цуьнан эскар а Ярушалайме юхадирзира.

Амнан а, Тамара а

13 ¹ Даудан кІентан Абушаламан, Тамара бохуш цІе а йолуш, чІогІа хаза йиша хилла. Ткѣа Даудан кхечу зудчун кІантана Амнанна и шен йиша Тамара езаелла. ² Иза дукха чІогІа езарна Амнан могуш воцуш хилла. Ткѣа Тамара йоІстаг хилла, цундела Амнан йиш йоьхна лелаш хилла. ³ Цуьнан, ЯхІу-Надаб бохуш цІе а йолуш, доттагІа хилла. Иза Даудан вешин ШимІин кІант вара. ЯхІу-Надаб чІогІа хІилла долуш стаг вара. ⁴ Цо Амнане элира: «Хьо де мел дели вочу волуш схъавогІуш ма ву, паччахъан кІант. Собыа схъа ца дуьйцу ахъа, хъайна хІун хилла?»

Амнана цуьнга элира: «Сан вешин Абушаламан йиша Тамара езаелла суна».

⁵ ЯхІу-Надаба цуьнга элира: «Хъайн метта охъавижа, хьо цомгуш волуш санна. Хъайн да хъайга хъажа веача, цуьнга ала: „Сан йиша Тамара яйитахъа со волчу, цуьнга, суна а гуш, юург а яйтина, суна иза яо. Сайна иза дуьхбал а йолуш, цуьнан карара юур яра аса и юург“». ⁶ Амнан, ша цомгуш волуш санна, метта охъавижира. Паччахъ ша волчу веача, Амнана цуьнга элира: «Сан йиша Тамара со волчу яйитахъа. Нагахъ санна цо суна хъалха цхъайолу мерза хІуманаш яттахъ, аса уш, цуьнан карара схъа а оьцуш, юур яра».

⁷ Дауда Тамара йолчу бахийтира, цуьнга, шен вешин Амнанан цІа а Гой, цунна яа хІума кечъе аьлла.

⁸ Шен ваша Амнан волчу яхара Тамара. Иза цомгуш Іуьллуш гира цунна. Дама схъа а эчна, бод хъакхийра цо. Цунна хъалха мерза хІуманаш а йира. ⁹ Чохъ мерза хІуманаш йоттуш йолу зайла схъа а эчна, Амнана хъалха юург охъайиллира Тамарас. Амма Амнана хІума ца йиира. Цо элира: «Со волчуьра массо а аравала». Иза волчуьра массо а аравелира. ¹⁰ Цул тІаьхъа Амнана Тамарига элира: «Юург со дІавуьжучу цІа чу дІахьо, аса хъан карара юур ю иза». Тамарас юург Амнан дІавуьжучу цІа чу дІаяьхъира. ¹¹ Цо юург шена хъалха охъаІоттийча, Амнана, Тамара катобхна схъа а лаьцна, элира: «Охъайижа собыа, сан йиша».

¹² Амма Тамарас элира: «ХІан-хІа, сан ваша. Ма тоха сох куьг. Исраилан махкахъ и санна долу хІума лелош дац. И сонта хІума ма де. ¹³ Аса хІун дан деза, ахъа со юьхІаьржачу хІоттийначул тІаьхъа? Хьо а наха сонта стаг санна вуьйцуру ву. Паччахъца къамел де, иза дуьхбал хир вац хъуна со хьобга дІаяла». ¹⁴ Амма иза Тамарига ладогІа лууш

вацара. Шен ницкъ цуьначул сов болу дела, цо иза, хыйза а йина, сийсазъяьккхира.

¹⁵ Цул тIаьхьа Амнан цуьнца чIогIа гамвелира. Амнанан цабезам цуьнан безамал а чIогIа чIагIбеллера. Амнана элира: «Хьала а гIаттий, дIагIо».

¹⁶ Tаккха Тамарас элира: «Ма эккхае со дIа. ХIинца ахьа соьга бохург хьалха ахьа суна динчу вонал а чIогIа ду».

Амма иза цуьнга ладогIа лууш вацара. ¹⁷ Цо шен гIуллакх деш лелаш волчу ялхочуьнга, схьа а кхайкхина, элира: «Араяккха и зуда со волчуьра, цунна тIаьхьа неIаран гIуй дIаболла». ¹⁸ Ялхочо, иза ара а яьккхина, цунна тIаьхьа неI дакъевлира.

Тамарина тIехь еха бедарш* яра. И тайпа бедарш паччахьан маре дахаза долчу зудабераша лелайора. ¹⁹ Тамара, шен коьрта тIе чимаш а тесна, шена тIехь йолу еха бедарш этIа а йина, коьрта тIе ши куьг а диллина, тийжаш йогIуш яра. ²⁰ Цуьнан вашас Абушалама хаьттира: «Хьобца хилларг хьан ваша Амнан-м вацара? Ма елха, сан йиша. Иза хьан ваша ву. И хIума хьайна чIогIа тIе ма оза». ХIусам йобхна йолу Тамара шен вешин Абушаламан цIахь ша Iаш яра.

²¹ Шена и хIума дIахиьча, Дауд чIогIа обгIазвахара. ²² Ткъа Абушалам, я вон, я дика дош аьлла, вист ца хилира Амнане. Цунна иза бIаьрга ван а ца вийзира, цо шен йиша Тамара хьийзийна дела.

Абушалама дIадобьху

²³ Ши шо дIадаьллачул тIаьхьа, Абушалам Эпран-юьртана уллохь йолчу БаIал-ХьацIарахь шен уьстагIий лоргуш вара. Цо массо а паччахьан кIентий кхайкхира ша волчу. ²⁴ Абушалама, паччахь волчу а вахана, цуьнга элира: «Со волчу уьстагIий ларга нах баьхкина. Хьобга а, хьан ялхошка а кхайкха веана со».

²⁵ Амма паччахьо Абушаламе элира: «Сан кIант, тхо шадерш а догIур дац цига, хьуна новкъарло ца ян». ЧIогIа дехар дира Абушалама шен дега, амма Дауда иза, декъал а вина, дIавахийтира.

²⁶ Tаккха Абушалама элира: «Хьан цига ван карх ца далахь, соьца сан ваша Амнан мукъана а ваййтахьа».

Паччахьо цуьнга хаьттира: «ХIунда вогIуш ву иза хьобца?»

²⁷ Амма Абушалама чIогIа дехар дина дела, паччахьо цуьнца Амнан а, шен массо кIант а вахийтира. Tаккха Абушалама паччахьна лерина санна долу пхьор кечдира**.

* 13:18 *Еха бедарш* — я иштта: *хаза кечийна бедарш*.

** 13:27 *Tаккха Абушалама паччахьна лерина санна долу пхьор кечдира* — иштта цхьадолчу ширачу тептарш тIехь тIетоьхна ду.

²⁸ Абушалама шен ялхошна тЕдиллира: «Амнан ларвеш хилалаш. ЧагIар меллачул тIаьхьа цуьнан дог сакъералуш хир ду. Аса шайга „ТIетоха цунна“, – аьллачул тIаьхьа, Амнан, вей, дIаваккхалаш. Шу кхера ма кхера. И хIума аса тЕдиллина шуна. Майра а, доьналла долуш а хила». ²⁹ Абушалама шайна тЕдиллинарг кхочушдира ялхоша. Амнан цара вийра, ткъа кхиболу паччахьан кIентий, хьала а гIевттина, шайн бIарзанаш тIе а хевшина, дIабевдира.

³⁰ Уьш дIакхачале, Дауде хаам кхечира, Абушалама паччахьан берриге а кIентий байина аьлла. ³¹ Паччахь, хьала а гIаьттина, шена тIера бедарш этIа а йина, лаьтта охьавуьйжира. Цуьнан берриге а ялхоша а шайна тIера бедарш этIийра. ³² Амма Даудан вешин ШимIин кIанта ЯхIу-Надаба элира: «Сан элана ма моьттийла шен массо а кIант вийна. Вийнарг Амнан бен вац. Шен йиша Тамара цо хьийзийначу дийнахь дуйна и бекхам бан гIерташ вара иза. ³³ Массо паччахьан кIант вийна бохуш, хьайн дагна хало ма елахь. Вийнарг Амнан бен вац хьуна».

³⁴ Ткъа Абушалам ведда дIавахнера. ГIалин ков тергалдечу жима-чу кIантана гира Хьоронаймерачу некъа тIехула лам тIера охьабуьссуш дукха нах. ТIаккха кIанта, ваха а вахана, паччахье элира: «Суна гира Хьоронаймера некъа тIехула лам тIера охьабогIу дукха нах»*. ³⁵ ЯхIу-Надаба паччахье элира: «Гой хьуна! Ас ма-аллара, и богIуш берш паччахьан кIентий бу». ³⁶ Цуьнан багара и дешнаш довллушехь, паччахьан кIентий, белха а боьлхуш, схьакхечира. Дауд а, цуьнан ялхой а чIогIа боьлхуш бара.

³⁷ Ткъа Абушалам, ведда дIа а вахана, Гешура паччахь волу Iами-хIудан кIант Талмай волчохь дIалечкьира. Дауд-паччахь хIора дийнахь шен кIантана воьлхура. ³⁸ Абушалам, Гешура ведда дIа а вахана, кхаа шарахь цигахь Iийра. ³⁹ Амнан валар бахьана долуш хилла болу сингаттам шена тIерабаьлча, Абушаламна тIаьхьаваьлла лела кхин ца лиира Даудана.

Йоабехула Абушалам Ярушалайме юхаверзар

14 ¹ Царуятан кIантана Йоабана хиира, Дауд-паччахь Абушалама мах лаьцна ойланаш еш вуйла. ² Цундела Йоаба ТакхоI олучу меттиге нах бахийтира, цигара цхьа хьекъале зуда шена тIеялае аьлла. Цу зудчуьнга цо элира: «Хьо чIогIа гIайгIане ю мотгийта, хьайна тIе Iаьржа духар а духа, коьртах зайтдаьтта а ма хьакха. Хьо хьайн веллачу

* 13:34 *ТIаккха кIанта, ваха а вахана, паччахье элира: «Суна гира Хьоронаймера некъа тIехула лам тIера охьабогIу дукха нах»* – иштта Грекийн меттан тептар тIехь тIетоьхна ду.

стагана йоьлху дикка хан йолуш санна лела. ³ Цул тӀаьхьа, паччахь волчу а гӀой, цуьнга хӀара дешнаш дӀаала». Йооба цу зудчо паччахье ала дезаш долу дешнаш дӀахьийхира.

⁴ ТакхоI-гӀалара хьекъал долу зуда паччахь волчу чохьаелира. Цунна хьалха корта лаьтта кхаччалц охьатаьИра иза. Зудчо элира: «ГӀо дехьа суна, паччахь!»

⁵ Паччахьо цуьнга хьаттира: «ХӀун сингаттам бу хьобгахь?»

ТӀаккха зудчо элира: «Со йисина Iаш ю, сан майра велла. ⁶ Хьан лай йолчу сан ши кӀант вара. Аренгахь волчу хенахь цу шиннан дов даьлла хилла. Цу шинна юккъе машар бан стаг а ца хилла, цхьаммо вукхунна тоха а тоьхна, царах цхьаь вийна. ⁷ Хинца сан мел волу гергара стаг хьан ялхо йолчу суна дуьхьалваьлла. Цара соьга боху: „Схьало тхобга шен ваша вийна волу хьайн кӀант. Цо ваша вер бахьана долуш, оха иза вуьйр ву, тӀаьхьенах диснарг кхочун дерг а хӀаллаквийр ву“. Цара шашь бохург дахь, сан доьзалан хӀу довр ду, сан майрачун хӀокху дуьнен чохь цӀе а, тӀаьхье а юьсур яц».

⁸ ТӀаккха паччахьо элира: «ПаргӀат хьайн цӀа гӀо, хьан дуьхьа ас-айса гӀайгӀа бийр бу цу гӀуллакхан».

⁹ Амма ТакхоIарчу зудчо элира: «Сан паччахь волу эла, и бехк суна а, сан доьзална а тӀехь бу, ткьа паччахь а, цуьнан пачхьалкх а цу хӀуманна бехке дац».

¹⁰ ТӀаккха паччахьо цу зудчуьнга элира: «Хьайна цхьаь дуьхьалваляхь, со волчу схьавалаве иза. Цо кхин хьуна тӀе куьг хьор дац хьуна».

¹¹ ТӀаккха зудчо элира: «Сан паччахь, хьайн Везачу Делан цӀарах дош лохьа суна, чӀир лобхучара, сан кӀант вен а вийна, цӀий Iанор сов доккхур дац алий».

Дауда элира: «Дийна волчу Везачу Элах дуй боу ас, хьан кӀентан коьртара цхьа чо а галбер бац аьлла».

¹² Зудчо юха а элира: «Хьан лай йолчуьнга кхин цхьа хӀума а алий-тахьара ахьа хьайга».

Паччахьо элира: «Йистхила».

¹³ Зудчо элира: «Делахь, хьо цу тайпана Делан халкъана дуьхьал хӀунда ваьлла? Ахьа аьлчачу дешнаша хьо-хьуо бехке во, хӀунда аьлча ахьа хьайн араваьккхина лелаш волу кӀант цӀа ца верзава. ¹⁴ Тхо лийр ду, лаьтта Iанийна долу, юха схьагуллур доцу хи санна а хуьлуш. Амма Далла ца лаь са хӀаллакдан, мелхо а, Цо ойланаш йо, наха дӀатеттинарг Шена уллора кхин дӀа ца таттийта. ¹⁵ Цундела со хьо волчу и дешнаш хьобга дӀаала еана, хӀунда аьлча со наха кхерийна. Аса сайн дагахь элира: „Паччахье йистхила еза со, аса аьлларг дан мега цо.

¹⁶ Схьахетарехь, паччахьо, ла а доьгӀна, Дала суна а, сан кӀантана а дела долу доьзалан латта хӀаллакдан гӀерташ волчун карара шен лай

йолу со кЕлхъарйоккхур ю“. ¹⁷ ТIаккха суна дагадеара: „Сан элан дош суна синхъаам беш хуэлийла, хIунда аьлча сан паччахь волу эла Делан малик^д санна ву. Цо дикачунна а, вочунна а юкъахь башхо ян тарло. Ткъа хъан Веза Дела массо а хенахь хьобца хуэлийла“, – аьлла».

¹⁸ Паччахьо цу зудчуьнга элира: «Аса хIинца хъайга динчу хаттарна соьга, хIумма а къайла а ца доккхуш, ма-дарра дуйцуш, жоп лолахь».

Зудчо элира: «Де хъайн хаттар, сан паччахь волу эла».

¹⁹ Паччахьо элира: «Йоаб бахъана долуш-м ца до ахьа соьга и къамел?»

Зудчо, жоп луш, элира: «Дийна волчу хьох чIагIо йо ас, ахьа бохучунна я аьтту, я аьрру агIор таIа йиш яц. Хъан лай волчу Йоаба те-диллира суна, аса хьобга мел аьлларг паччахье дIаала аьлла. ²⁰ Хъан лай волчу Йоабан Iалашо и хIума вукху агIор гайтархъама яра, амма сан олахо хьекъалалла долуш ву, Делан малик хьекъалалла долуш ма-хиллара, кху лаьттахь долу массо а хIума хаархъама».

²¹ ТIаккха паччахьо Йоабе элира: «ХIинца ахь бохург дийр ду ас. Ваха а гIой, жима стаг Абушалам цIа верзаве».

²² Йоаба паччахьна хьалха корта лаьтта кхаччалц охьатаIийра. Паччахь декъал а веш, цо элира: «ХIинца хъан лай волчунна хаьа, хьо суна реза вуйла, хIунда аьлча ахь хъайн лай волчо бохучуьнга ладуйгIи».

²³ Цигара хъала а гIаьттина, Гешура а вахана, Абушалам Ярушалайме схъавалийра цо. ²⁴ Паччахьо элира: «Шен цIа вола ала цуьнга. Амма сан юьхь цунна гур яц». Абушалам цIа веара, амма шен дена тIекхача йиш йолуш вацара иза.

Абушалам шен деца бертавоьду

²⁵ Берриг а Исраилан махкахь вацара Абушаламал хаза а, цул наха дика цIе йоккхуш а стаг. Кога буюххьера дуйна коьрта тIе кхаччалц цхьа а айпе хIума дацара цунна тIехь. ²⁶ Цо хIора шарахь цкъа шен корта дIабошура, хIунда аьлча цунна хала хуьлура шен коьртара мешаш лелаян. Корта дIабаьшначул тIаьхьа мешаш оьзча, уьш ши бIе шекхал* гергга хуьлура, паччахьан шекхалан барамехь. ²⁷ Цуьнан кхо кIант а, Тамара бохуш цIе а йолуш, цхьа йоI а яра. Тамара чIогIа хаза зуда яра.

²⁸ Шен дена дуюхьал ца воьдуш, Абушалама Ярушалаймехь ши шо даьккхира. ²⁹ Абушалама Йоабана тIе стаг вахийтира, иза шен дена тIе хабар эцна вахийта. Амма вукхунна ца лиира Абушаламна тIе ван. Цо шолгIа а стаг вахийтира, Йоабана тIе, амма важа юха а тIе ца веара. ³⁰ ТIаккха Абушалама шен ялхошка элира: «Шуна ма-хаьа, сан

* 14:26 *Ши бIе шекхал* – иза ши кийла ю.

кхена уллохь Йуьллуш Йоабан кха дуйла. Цигахь тЕболуш цуьнан мукх бу. Даха а гЮй, цунах цЕ таса». Ялхоша мекхах цЕ тесира.

³¹ ТIаккха Йоаба, Абушалам волчу а веана, цуьнга хаьттира: «Хьан ялхоша сан кха тЕхь цЕ хIунда тесна?»

³² Абушалама, цунна жоп луш, элира: «Аса хьобга кхайкха бахийти-ра, паччахье хаттар дайта: „Гешура со схьа хIунда валийна? Суна цигахь Иийнехь атта хир дара“. Паччахьан юьхь ган лаьа суна. Нагахь санна со бехке велахь, со, вей, дIаваккхийта цуьнга».

³³ Йоаба, паччахь волчу а вахана, шен Абушаламца хилла долу къамел цуьнга дIадийцира. ТIаккха Дауда Абушалам шена тЕ кхайкхира. Иза, паччахь волчу а веана, цунна лаьтта кхаччалц, корта тухуш, охьабIира. Паччахьо цунна барт баьккхира.

Абушаламна Даудера паччахьалла схьадаккха дагадогIу

15 ¹ Цул тIаьхьа Абушалама шена гIудалкхаш а, говраш а, шена хьалха сиха лелаш волу шовзткъе итт стаг а нисвира. ² Иза, Йуйранна хьалхе хьала а гЮттий, гIалина чувогIучохь лаьтташ долчу кевнна уллохь дIахIуттура. Шена уллохула паччахьна тЕ цхьа гIуллакх эцна вьодуш волу стаг гича, иза тЕ а кхойкхий, Абушалама хоттура: «Хьо муьлхачу гIалара ву?» Нагахь санна стага «Исраилан халкъана юкьарчу ишттачу тайпанара хьан лай ву» аьлча, ³ цо олурта: «Ахьа деана гIуллакх дика а, нийса а ду, амма паччахьан цIарах хьобга ладогIа стаг вац». ⁴ Цо кхин а тIетухура: «Со мехкан кхелахо харжахьара, хIора стагана гЮ дан аьтто хир бара сан. Цхьа гIуллакх дахьаш сайна тЕвеъначу муьлххачу а стеган гIуллакх нийса къастор дара аса». ⁵ Нагахь санна шена корта тоха цхьаь тЕвеача, куьйгаш хьалха дIа а дохуьйтий, цо иза мара вуллура, цунна барт а боккхура. ⁶ Иза паччахь волчу веанчу массо а исраилхочунна, цу тайпана тIекара а воллий, дуьхьалволура. Абушалама дуккха а болчу нехан дегнаш шена тIедерзийра.

⁷ Дий* шо даьлча, Абушалама паччахье элира: «Со Хьевроне вахийтахьара ахьа. Везачу Элана дина долу нигат кхочушдан воллура со. ⁸ Арам-махкахь йолчу Гешурахь со Iаш волчу хенахь аса нигат дира: „Нагахь санна со Везачу Эло Ярушалайме юхаверзавахь, аса Цунна Хьевронехь** Iамал йийр ю“, – аьлла.

⁹ Паччахьо цуьнга элира: «Маьрша гЮйла хьо». Абушалам, хьала а гIаьттина, Хьевроне дIавахара. ¹⁰ Исраилан халкъан массо а тайпанашка цо шен хьадалчаш дIасабахийтира. Цо царна тIедиллинера:

* 15:7 Грекийн гочдар тЕхь: *дий шо*. Iебархойн тептар тЕхь: *шовзткъа шо*.

** 15:8 *Хьевронехь* – иштта цхьадолчу грекийн гочдарш тЕхь тIетоьхна ду.

«Нагахь санна шайна цхъанхъа коьман маIа локхуш хазахь, аша ала деза: „Абушалам Хъевронехь паччахь хилла дIахIоьттина!“» ¹¹ Абушаламца ши бIе стаг вахара Ярушалаймера. Цо цаьрга, шеца дуьйла аьлла, кхайкхинера, ткъа цу нахана, шеко йоцуш, кечдинчу гIуллакхех хIумма а ца хаьара. ¹² СагIа доккхучу хенахь Абушалама шена тIе гилохо волу Ахьи-Тупал Гило-гIалара кхайкхира, Даудан хъехамча волу. Абушалама къайлаха беш болу барт чIагIлуш бара, цунна гонах дукха нах схьагуллуш бара.

Дауд а, цуьнца хилларш а Ярушалаймера бевдда дIабахар

¹³ Дауд волчу веанчу хаамчас цуьнга элира: «Исраилхойн дегнаш Абушаламна тIедирзина».

¹⁴ Шеца Ярушалаймехь волчу шен массо а ялхочуьнга Дауда элира: «ХъалагIовтта, девдда дIагIур ду вай. Вай иза ца дахь, Абушаламах кIелхъардовлалур дац вай. Сихлой, девдда дIадахийталаш вай. Иза схьа а кхаьчна, цо вай схьалацахь, вайна дукха зенаш хир ду, цо гIала а хIаллакхийр ю, адамаш а дойур ду».

¹⁵ Паччахьан ялхоша элира: «Оха ахъа мел бохург дийр ду, тхо хъан леш ду». ¹⁶ Паччахь, ара а ваьлла, шен цIахь мел волчу стагаца гIаш дIавахара. Цо шен цIахь итт гIарбаш-зуда¹ йитира, цаьрга шен цIа Iалашдайтархъама.

¹⁷ Паччахь а, цуьнан халкъ а, гIаш ара а даьлла, тIаьхъарчу цIенна уллохь сецира. ¹⁸ Даудан мел болу ялхой, цунна уллохула тIех а буйлуш, дIаоьхуш бара. Массо а кератхой а, палетхой а*, цуьнца Гати-гIалара схьавеана волу ялх бIе гатихо а, паччахьал хьалха а ваьлла, дIавоьдуш вара. ¹⁹ ТIаккха гатихо волчу Ите паччахьо элира: «Хьо хIунда вогIуш ву тхьбца? Юха а верзий, цу керлачу паччахьца саца. Хьо тIевеана стаг ву, хьайн махкара араваьлла волу. ²⁰ Селхана схьавеана волу хьо, аса тахана тхайца, дIа а вигна, хьийзор ву моьтту хьуна? Суна со кхана мичахь хир ву ца хаьа, цундела, хьайн вежарий схьа а эций, дIагIо. Веза Эла хььбца баккьалла тешаме хуьлда**».

²¹ ТIаккха Итас Дауде элира: «Дийна волчу Везачу Элах а, сан эла волчу паччахьах а дуй боу аса, сан эла волу паччахь я дуьнен чохь, я эхартахь хилахь, иза воллучохь хир ву-кх цуьнан лай верг а».

²² ТIаккха Дауда Итига элира: «Схьавало соьца». Гатихо Ита а, шен берриг нахаца а, берашца а Даудана тIаьхьахIоьттира. ²³ Дер-

* 15:18 *Кератхой, палетхой* – кхечу мехкашкара болу, паччахь ларвеш болу тIемалой.

** 15:20 Грекийн гочдар тIехь: *Веза Эла хььбца баккьалла тешаме хуьлда*. Iебархойн тептар тIехь: *Баккьалла болу тешам хуьлда хььбца*.

риг а латта мохъ тоьхна доьлхуш дара. Дерриг а халкъ а, паччахъ а Кхидрун олучу хин Юврел дехъаделира. Уьш яьсса аре йолчу агЮр дАбахара.

²⁴ ЦАдукъа а, цуьнца хилла болу левихой а Делан деза тЮрказ схьадахъаш богЮш бара. ТЮрказ охъахЮтгийча, Абу-ЯтЮари, берда тЕ а ваьлла, цигахъ лаьтташ вара, нах гАлара арабовлалц. ²⁵ Паччахъо ЦАдукъига элира: «Делан тЮрказ гАла юха дАхъо. Нагахъ санна Веза Эла суна реза велахъ, Цо со цига юха а верзийтина, суна Шен тЮрказ а, и лаьтта меттиг а кхин а гойтур ю. ²⁶ Нагахъ санна Иза суна реза воцуш хилахъ, Шена луьург дойла Цо суна». ²⁷ Цул тАьхъа динан да^д волчу ЦАдукъига паччахъо элира: «Хъо Делера дерг гуш верг ма ву!» Маьрша гАла юхаверза. Хъан кАнт АхъимаИац а, Абу-ЯтЮарин кАнт ЯхЮнатан а шуьца ву. ²⁸ Ткъа со кхузахъ хин дехъарачу яьссачу аренгахъ сокур ву, шуьгара сайна хаам хиллалц». ²⁹ ЦАдукъассий, Абу-ЯтЮариссий Делан тЮрказ Ярушалайме юхадерзийра. И ший цигахъ сецира.

³⁰ Велха а воьлхуш, Дауд зайт-диттан^д лам тЕ хъалаволуш вара. Цуьннан коьрта тЕ тиллина хЮма яра, ткъа когаш берзина бара. Цуьнца хилларш а, шайн коьрта хЮма а тиллина, боьлхуш дАоьхуш бара. ³¹ Дауде хабар кхечира: «Ахъи-Тупал а ву Абушаламца къайлаха барт бинчаьрца». ТПаккха Дауда элира: «Веза Эла! Ахъи-Тупала царна би-на болу хъехам сонталле берзабелахъ!»

³² Дауд Далла Ибадат дечу метте, лома буьххъе, хъалаваьлча, цунна гира шена дуьхъалвогЮ Иаьркхихо волу шен доттагА Хьушай. Цунна тЕра бедарш этИйна яра, коьрта тЕ тесна чан а яра. ³³ Дауда цуьнга элира: «Хъо соьца вагАхъ, суна хъо новкъахир ву. ³⁴ Амма хъо Ярушалайме юхаверзахъ, хъобга Ахъи-Тупала царна беш болу хъехам бохалур бу. Абушаламе ала: „Паччахъ, со – хъан лай ву. Хъалха со хъан ден лай вара, ткъа хИнца чул тАьхъа хъан лай хир ву“. ³⁵ Хъобца цхъаьна динан дай болу ЦАдукъа а, Абу-ЯтЮари а хир ву. Хъайна паччахъан цА чохъ мел хезнарг цаьрга дАдийца. ³⁶ ЦАдукъин кАнт АхъимаИац а, Абу-ЯтЮарин кАнт ЯхЮнатан а цигахъ хир ву. Хъайна хезнарг дахъаш уьш со волчу бахкийта».

³⁷ Даудан къастийна хъехамча волу Хьушай Ярушалайме юхавирзира, Абушалам а цигга чувогЮш вара.

* 15:27 Гебархойн тептар тЕхъ: *Хъо Делера дерг гуш верг ма ву*. Грекийн гочдар тЕхъ: *Хъажал!*

Цубина Дауд дуьхьалкхета

16 ¹ Дауд ломан буьххьера жимма охьаваьлча, цунна дуьхьалкхийтира Мапи-Бошатан ялхо волу Цуба. Цо ялош яра мохь Тебиллина йолу ши вир. Царна тГе диллина ши бГе бепиг а, цхьа бГе курс кишмаш а, цхьа бГе стом а, чагIар чохь долу пIаьлдиг^д а бара.

² Паччахьо Цубига хаттар дира: «Стенна оьшу хьуна и мохь?»

Цубас жоп делира: «Варраш паччахьан цIенна оьшур ю аьлла ялийна, царна тГехь дIасавахархьама. Бепиггий, стоьмашший тГемалошна даа деана. Ткъа чагIар яьссачу аренгахь болчу гIора дIадаьллачарна мала деана».

³ Паччахьо элира: «Хьан элан кIентан кIант мичахь ву?»

Цубас Даудана жоп делира: «Иза Ярушалаймехь сецна. Цо боху: „ХIинца израилхоша суна сан ден паччахьалла схьалур ду“».

⁴ ТIаккха Дауда Цубига элира: «Мапи-Бошатан мел хилла долу хIума аса хьуна дIало».

Цубас элира: «Аса хьуна хьалха корта охьатаIабо, ва сан эла волу паччахь, хьо суна реза хулийла!»

ШамаIис Даудана неIалт олу

⁵ Дауд Бахьруме дIакхаьчча, цигара Шаулан цIийнах волу цхьа стаг аравелира. Цуьнан цIе ШамаIи яра. Иза Герин кIант вара. ШамаIи, неIалташ а кхайкхош, ⁶ Даудана а, цуьнан ялхошна а тIулгаш кхуьссуш вогуш вара. Делахь а, массо а эскархой а, майра нах а паччахьна аьтту а, аьрру а агIор дIахIиттина бара. ⁷ НеIалташ а кхайкхош, ШамаIис бохура: «ДIавала, дIагIо, сий доцуш волу нах бойур! Зуламхо! ⁸ Везачу Эло бекхам бо хьуна, ахьа Шаулан тIаьхьенан цIий Iанор бахьана долуш а, цул тIаьхьа хьо цуьнан метта охьахаар бахьана долуш а. Везачу Эло паччахьалла дIаделла хьан кIант волчу Абушаламан кара. Ткъа хIинца хьо баланехь ву, хьо цIий Iанош верг хилар бахьана долуш».

⁹ Царуятан кIанта Абушайс паччахье элира: «Оцу деллачу жIаьло сардамаш хIунда духку сан эла волчу паччахьна? Аса, ваха а вахана, цуьнан корта схьабоккхур бу».

¹⁰ Амма паччахьо элира: «ХIун дийр ду аса шуна, Царуятан кIентий? Вита иза. Везачу Эло цуьнга со сийсазваккха аьлла хилча, цуьнга: „Ахьа иза хIунда леладо?“ – ала мила ву?» ¹¹ Дауда Абушайга а, шен массо а ялхошка а элира: «Сох схьаваьлла волу сан кIант а со вен араваьлла хилча, хIокху бен-яманхочун хIун бехк бу? Iадвита иза, дохийта цуьнга сардамаш, хIунда аьлча Везачу Эло цуьнга иштта

аьлла. ¹² Тахана сан бала* Везачу Элана дІагича, таханлерчу сардамийн метта Цо суна декъалдар юхадала а мега». ¹³ Дауд а, цуьнца хилларш а шайн новкъахула дІабоьлхуш бара, ткъа ШамаИи Даудана тІаьхъаваьллачуьра дІа ца волура. Ламанан басехула схъавогІуш вара иза, Дауд волчу агІор тІулгаш а, чан а кхуйсуш. ¹⁴ Шашь кхача безачу метте схъа а кхаьчча, паччахь а, цуьнца хиллачара а, чІогІа кІадбелла хиларна, цигахь садаьІира.

Ахьи-Тупала Даудах лавцна хьехар до

¹⁵ Ткъа Абушалам, шеца дерриг а Исраилан халкъ а долуш, Ярушалайме схъавеара. Цуьнца цхъаьна Ахьи-Тупал а вара. ¹⁶ Даудан доттагІа волчу Іаьркхихочо Хьушайс, Абушалам волчу а веана, цуьнга элира: «Дукха вехийла паччахь!»

¹⁷ ТІаккха Абушалама цуьнга хаьттира: «Иштта тешаме ву-кх хьо хьайн доттагІчунна? Цуьнца дІа хІунда ца вахара хьо?»

¹⁸ «ХІан-хІа, – элира Хьушайс Абушаламе – Со Везачу Эло а, хІокху халкъо а, массо а исраилхоша а хаьржинчуьнца хир ву. Со цуьнца сокур ву. ¹⁹ Цу тІе, хьанна гІуллакх деш хир ву со? Цуьнан кІантана хир вац? Со хьан ден гІуллакххо ма-хиллара, иштта хьуна а гІуллакххо хир ву».

²⁰ Абушалама Ахьи-Тупале элира: «Хьехам бехъа, вай хІун дан деза?»

²¹ Ахьи-Тупала Абушаламе элира: «Хьан дас кхузахь шен цІа Іа-лашдан битинчу цуьнан гІарбаш-зударшца^д дІавижа. ТІаккха массо а исраилхошна дІахезар ду, хьо хьайн дена бІаьргахь доллу дитт санна хета аьлла. Хьуна тІаьхъа бевлларш хьоьца кхин а чІогІа тешаме болуш дІахІуьттур бу». ²² Шерачу тхов тІехь Абушаламна четар хІотгийра. Ткъа иза массо а Исраилан халкъана хьалха, четар чу а вахана, шен ден гІарбаш-зударех кхийтира.

²³ Цу хенахь Ахьи-Тупала беш болу хьехамаш Делера болу хьехамаш санна лорура. Уьш Дауда а, Абушалама а чІогІа ладогІа дезаш болу хьехамаш бара.

17 ¹ Ахьи-Тупала Абушаламе элира: «Шийтта эзар стаг схъа а хаьржина, хьала а гІаьттина, со кху буйсанна Даудана тІаьхъавер ву. ² Иза гІел а велла, цуьнан гІора дІадаьллачул тІаьхъа, со цунна тІелетар ву. Аса иза кхерор ву, ткъа цуьнца берш бевдда дІагІур бу. Аса паччахь бен вуьйр вац. ³ Аса массо а адам хьуна тІедерзор ду. Ахъа лохуш долу и цхъа са делла дІадалар бахъана

* 16:12 Цхьадолчу тептарш тІехь: *сан бала*. Іебархойн тептар тІехь: *суна дина вониг*.

16:22 Дауд 12:11, 12.

долуш, дерриг а халкъ шайна юкъахь машар а болуш Ийр ду*». ⁴ Абушаламна а, Исраилан массо а къаношна а и дешнаш чІоГІа дезаделира.

Хьушайс дина долу хьехар

⁵ Абушалама элира: «Іаьркхихо волчу Хьушайга сьбакхайкха. Цо хІун олу хьовсур ду вай». ⁶ Хьушай Абушалам волчу веара. Абушалама цуьнга элира: «Ахьи-Тупала дина долу хьехар иштта ду. Цо аьлларг дан дезий вай? Нагахь санна хьо реза вацахь, хьайна хетарг ала».

⁷ Хьушайс Абушаламе элира: «Ахьи-Тупала хІинца дина долу хьехар дика дац. ⁸ Хьуна хьайн да а вевза, цуьнан нах а бевза. Уьш майра а бу, шен кІорнех яьккхина йолу нана-ча санна, дера а бу. Хьан да майра стаг ву. Иза шеца болчу нахаца буйьса йоккхуш Ийр вац. ⁹ Иза хІинца, цхьана хьеха чохь я кхечу меттехь къайлаваьлла Іаш хир ву. Нагахь санна хьан да хьобца болчарна хьалха тІелатахь, и хІума хезна болчу нахана дагадоГур ду: „Абушаламна тІаьхьахІиттинарш эшийна!“ – аьлла. ¹⁰ ТІаккха, лом санна, майра берш а дог эшна дІахІуьттур бу, хІунда аьлча дерриг а Исраилан халкъана хууш ду, хьан да чІоГІа майра тІемало вуйла а, цуьнца берш доьналла долуш буйла а. ¹¹ Цундела аса хьехар до хьуна: дерриг а Исраилан халкъ Дан-гІалара дуьйна Беар-Шабале кхаччалц хьо волчу сьхагулдалийта. Адам, хІордан йистера гІум санна, дукха хир ду. ТІаккха ахьа, хьо хьалха а ваьлла, уьш тІамтІе бига беза. ¹² Цул тІаьхьа вай Даудана тІелетар ду, иза миччахь велахь а. Вай цунна тІелетар ду, Іуьйранлера тхи лаьтта тІе ма-дожжара. Я иза а, я цуьнца волу цхьа а стаг а вуьсур вац дийна. ¹³ Нагахь санна иза цхьана гІала дІавадахь, массо а израилхоша и гІала йолчу метте машшаш сьхадахьар ду. Вай оцу гІалин пенаш тоГІи чу такхор ду, тІаккха цу гІалех цхьа а тІулг буйьсур бац».

¹⁴ Абушалама а, массо а израилхоша а элира: «Іаьркхихо волчу Хьушайн хьехам диках бу Ахьи-Тупалан хьехамал». Цара иштта элира, хІунда аьлча Везачу Эло сацам бинера Ахьи-Тупалан дика хьехар дохо, Абушаламна тІе бохам байитархьама.

Хьушайс динчу хьехаро Даудан цІа кІелхьардоккху

¹⁵ Динан дай болчу ЦІадукье а, Абу-ЯтІарига а Хьушайс элира: «Иштта хьехар дира Ахьи-Тупала Абушаламна а, Исраилан къаношна а, ткъа аса царна кхин тайпа хьехар дира. ¹⁶ Ткъа хІинца, Дауд волчу

* 17:3 Іебархойн тептар тІехь: *Аса массо а адам... Іийр ду.* Грекийн гочдар тІехь: *Нускал шен майрачунна тІе ма-дерззара, аса массо а адам хьуна тІедерзор ду.* Хьуна цхьа са бен ден ма ца лава, ткъа важа нах кхерам боцуш хир бу.

нах а бахийтий, цуьнга алийта: „Тховса яьссачу аренгахь йолчу хил дехъа волийла йолчохь а ца Иаш, цу хил дехъа а валий, цигара д'Авала, х'Унда аьлча паччахь а, цуьнца болу нах а тховса х'Аллакбаран кхерам бу“».

¹⁷ Динан ден к'Ентий Ях'Уната а, Ахьима'ац а Йейн-Рег'Ал ц'Е йолчу хьоста йистехь лаьтташ вара. Г'Алина чуволийла дацара цу шиннан, иза царна кхераме хиларна, цундела зуда-ялхочо, яха а яхана, цаьрга и шадерг а д'Адийцира, ткъа цу шиммо Дауде хаам бира. ¹⁸ Амма и шиь гина волчу, цхьана кхиьна вог'учу к'Анта Абушаламе хаам бира. Цигара сихха д'А а вахана, и шиь Бахьрумехь вехаш волу цхьа стаг волчу веара. Цу стеган кертахь яьккхина г'У яра. И шиь цу чу воьссира. ¹⁹ Цу кергарчу зудчо, шаршу схьа а эцна, и цу г'Уна т'Е теси-ра, ткъа шаршуна т'Е ялтин буьртигаш тийсира, цхьа а шек ца валийта. ²⁰ Абушаламан т'Емалоша, цу зудчун ц'А а баьккина, цуьнга хаьттира: «Мичахь ву Ях'Унатий, Ахьима'ацций?»

Зудчо цаьрга элира: «Уьш, хил дехъа а бевлла, д'Абахара».

Лехначул т'Аьхьа, уьш шайна кара ца бича, ялхой Ярушалайме д'Абахара. ²¹ Уьш д'Абаханчул т'Аьхьа Ях'Унатий, Ахьима'ацций, г'Уна чуьра ара а ваьлла, Дауде хаам бан вахара. Цара Дауде элира: «Сихха хил дехъа а довлий, д'Аг'Ю. Ахьи-Тупала хьуна дубьхал иштта хьехар дина». ²² Дауд а, цуьнца хилла болу нах а Йордан-хил дехьабевлира. Сахуьллучу хенахь хил дехъа валаза цхьа а стаг ца висира.

²³ Ахьи-Тупална хиира, ша дина долу хьехар кхочуш ца динийла. Шен вирана т'Е нуьйр а тиллина, иза ша Гийначу г'Ала д'Авахара. Шен т'Аьхьенна весет а дитина, Ахьи-Тупал ирхьоллавелира, цул т'Аьхьа иза шен ден коша чу д'Авоьллира.

Дауд Махьанаймехь хилар

²⁴ Дауд Махьанайме схьавеара, ткъа Абушалам, массо а исраилхо шеца цхьаьна а волуш, Йордан-хил дехьавелира. ²⁵ Абушалама шен эскаран коьрте Йоабан метта 'Амасаь д'Ах'Юттийнера. 'Амасаь Исраилара* Ит'Ар ц'Е йолчу цхьана стеган к'Ант вара. Ит'Аран нана Аби-г'Ал яра. Иза Нахьашан йо'А а, Царуятан йиша а яра. Ткъа Царуят Йоабан нана яра. ²⁶ Абушалама, шеца дерриг а Исраилан халкъ цхьаьна а долуш, гал'Адхойн лаьтта т'Ехь шен меттамотт²¹ д'Ах'Юттийра.

²⁷ Дауд Махьанайме схьакхаьчча, 'Амминхойн Рабба-г'Алара волчу вахархочун Нахьашан к'Анта Шобас а, Ладебара вахархочун 'Ами-алан к'Анта Макира а, Рог'Лаймарчу гал'Адхочо Барзалайс а ²⁸ цхьа-болу мотт-г'Айба а беара, цхьадолу боганаш а деара, иштта кхийра

* 17:25 'Ебархойн тептар т'Ехь: *Исраилара*. Цхьана грекийн гочдар т'Ехь: *Исма'Галара*.

пхьегIаш а еара. Цара иштта кIа а, мукх а, дама а, кхерзинчу ялтин буьртигаш а, кхобш а, хьозийн кхобш а, ²⁹ моз а, даьтта а, уьстагIий а, аттера яьккхинчу шуьрех йина йолу кIалд а еара Даудана а, цуьнца хиллачарна а яа. Цара бохура: «Адам яьссачу аренгахь гIел а делла, мац а делла, хьаг а делла».

Абушалам эшор а, вер а

18 ¹ Дауд шен эскаре хьожуш чекхвелира. Цо шен эскарна тIехь цхьа бIе а, цхьа эзар а стаг карахь волуш хьаькамаш дIахIиттийра. ² Шен эскар Дауда кхаа декье дийкьира. Цхьа тоба, Йоаб коьртехь а волуш, дIахьажийра цо. ШолгIа тоба — Йоабан ваша волчу Царуятан кIант Абушай коьртехь волуш. Ткьа кхоалгIа тоба гатихо волчу Итица дIаяхийтира. Паччахьо гулбеллачаьрга элира: «Со а во-гIур ву шуьца».

³ Амма наха цуьнга элира: «Хьо тхобца ма вола. Тхо дIадовдуш хилахь а, цхьаммо а тидам бийр бац тхан. Тхox нийсса ах хIаллакьхилахь а, иштта тидаме оьсур дац. Ткьа хьо цхьаь — итт эзар стеган метта ву. Цундела, хьо гIалахь а сецна, цигара тхо долчу ахьа гIо дайитича гIолехь ду».

⁴ Паччахьо цаьрга элира: «Аша боххург дийр ду аса». Иза ков долчохь дIахIобтира. Адам гIалара бIе а, эзар а стаг юкьахь йолчу тоба-нашца арадолуш дара. ⁵ Паччахьо Йоабигий, Абушайгий, Итигий омра дира: «Жима стаг волу Абушалам кхоаве суна!» — аьлла. Массарна а дIахезира паччахьо Абушаламах лаьцна шен эскаран хьаькамаш-ка аьлларг.

⁶ Даудан эскар аренгахь Исраилан эскарна дуьхьалделира. Уьш Эп-райман хуьнхахь вовшахлетира. ⁷ Даудан эскаро исраилхой эшийра. Боккха толам баьккхира цара цу дийнахь: ткьа эзар стаг вара вийна гIуьллуш. ⁸ Гонах, массо а меттехула, дIабаьржира гIом. Адам хьун ба-хьана долуш дукха хIаллакьхилира, тур бахьана долчул.

⁹ Шена дагахь а доцуш, Абушалам Даудан тIемалошна дуьхьалкхий-тира. Иза шен вирбIарзанна тIехь дIавоьдуш вара. ВирбIарза доккхачу ножан диттан генашна кIелхула дIайоьдучу хенахь, Абушаламан ме-саш гаьннех дIатасаелира. Иза лаьттаний, стигалний юккьехь кхозуш висира, ткьа цуьнгахь хилла йолу вирбIарза едда дIаяхара. ¹⁰ И сурт гина волчу цхьана тIемалочо Йоабе хаам бира: «Абушалам ножан дитта тIехь кхозуш ву» — аьлла.

¹¹ Йоаба шега и хаам бина волчу стаге элира: «Хьайна иза гина хил-ча, иза, тоьхна, лаьтта охьа хIунда ца вилира ахьа? Аса итт шекхалд детий, доьхкий лур ма дара хуна».

¹² Цо Йоабе жоп делира: «Сайна кара цхьа эзар шекхал дети схьа-делча а, аса паччахьан кIантана тIе куьг хьур дацара, хIунда аьлча тхуна

массарна а хезира хьобгий, Абушайгий, Итигий паччахьо аьлларг: „Жима стаг Абушалам кхоаве суна!“¹³ Нагахь санна аса, ахьа бохург а дина, Абушалам вийна хиллехь, иза паччахьна ца хууш дуьсур дацара. ТПаккха хьо, суна генна а ваьлла, дIахIуттур вара».

¹⁴ Йоаба элира: «Сан йиш яц хьобца хан яйа!» Кхо жима гоьмукъ^д схьа а эчна, цо уьш ножан дитта тIехь валаза кхозуш волчу Абушаламан дагах чекхдехира. ¹⁵ Йоабан герз лелош волчу итт кьона тIемало-чо Абушаламна го бира. Цара иза вийна дIаваьккхира.

¹⁶ Йоаба коьман маIа лекхира. Цуьнан эскар исраилхошна тIаьхьа-даьллачуьра юхадирзира. Уьш Йоаба кхойира. ¹⁷ Цара Абушаламан дакъа, дитт тIера схьа а даьккхина, хьуьнхарчу доккхачу ор чу а кхоьс-сина, тIе тIулгаш кхиссира. Цу хенахь массо а исраилхо ведда, шен-шен цIа чу а вахана, дIасаваьллера.

¹⁸ Ша дийна волчу хенахь паччахьан тогIи чохь Абушалама ша-шен-на хIоллам хIоттийнера. ХIеттахь цо аьлла хилла: «ЦIе йиц ца яйта цхьа а кIант вац сан». Цу хIолламна цо шен цIе тиллина хилла. Тахана а, «Абушаламан хIоллам» аьлла, цIе йоккху цуьнан.

Даудана, Абушалам кхелхина аьлла, дIахеза

¹⁹ ЦIадукьин кIанта АхьимаIаца Йоабе элира: «Аса ведда хаам бийр бу паччахье, Везачу Эло, Шен кхел а йина, иза мостагIех кIелхар-ваьккхина аьлла».

²⁰ Амма Йоаба цуьнга элира: «Тахана Даудана дика кхаь бахьаш ве-анарг хир вац хьо. Муьлххачу а кхечу дийнахь гIур ву хьо цига, тахана а ца воьдуш, хIунда аьлча велларг цуьнан кIант ву». ²¹ Цул тIаьхьа Йо-аба цхьана хушахочуьнга элира: «Ваха а гIой, паччахье хьайна гинарг ма-дарра дIадийца». И хушахо, Йоабана хьалха корта охьа а таIийна, сихха Дауд волчу вахара.

²² Амма ЦIадукьин кIанта АхьимаIаца, ша аьллагунна тIера ца во-луш, юха а Йоабе элира: «ХIуьа а хилахь, со а воьду хушахочуьнца».

Йоаба цуьнга элира: «ХIунда воьду хьо цуьнца, сан кIант? Ахьа дIа-бахьа кечбинарг дика кхаь ма бац».

²³ АхьимаIаца элира: «Иза иштта делахь а, со воьду цига».

ТПаккха Йоаба элира: «Вада, гIо». АхьимаIац Йордан-тогIи чохь бол-чу новкъахула ведда дIавахара. Иза хушахочул хьалха дIакхечира цига.

²⁴ Дауд шина кевнна юккъехь Iаш вара. Кевнан тхов тIе ваьллагчу гIа-ролхочун ша цхьаь волуш ведда вогIучу стагах бIаьрг кхийтира. ²⁵ Цо, мохь а тоьхна, паччахье хаам бира. Дауда элира: «Нагахь санна и стаг ша цхьаь вогIуш велахь, иза хаамча ву». Ткъа важа улло кхаьчна вогIуш вара.

²⁶ Паролхочунна кхин а цхьа стаг гира, ведда вогIуш. Цо ков лар-дархочуьнга мохь туьйхира: «Кхин а цхьа стаг ву ведда вогIуш».

Паччахьо элира: «Иза а хаамча ву».

²⁷ Паролхочо элира: «Суна хьалха воґуш волчун болар го. Иза ЦИа-дукъин кІентан АхьимаІацан боларх тера ду».

Тпаккха паччахьо элира: «И стаг дика стаг ву. Иза дика кхаь бахьаш воґуш ву».

²⁸ АхьимаІаца, мохь а тоьхна, паччахье элира: «Машар!» Цо, лаьтта кхаччалц паччахьна хьалха шен корта охьа а таІийна, элира: «Декъала ву хьан Веза Дела. Цо сан эла волчу паччахьна дуьхьал куьг даьхьна болу мостагІий хІаллакбина».

²⁹ Паччахьо хьаттира: «Дийна вуй кьона Абушалам?»

АхьимаІаца элира: «Йоаба со кхуза воуьйтучу хенахь цигахь хилла болу нах чоґІа боьхна хьийзаш гира суна. Амма цигахь хилларг суна ца хаь».

³⁰ Паччахьо элира: «Юьстах а валий, кхузахь саца». Иза, дехьа а ваьлла, сецира.

³¹ Эццахь веана хушахо а схьакхечира. Цо элира: «Дика хаам бу сан эла волчу паччахье! Тахана Везачу Эло хьуна дуьхьалбевлла болу мостагІий эшийна».

³² Паччахьо хушахочуьнга хьаттира: «Могуш-парґат вуй кьона Абушалам?»

Хушахочо элира: «Сан эла волчу паччахьан мостагІашна а, цунна дуьхьал мел ваьлчунна а хуьлийла Абушаламна хилларг!»

³³ Паччахь воьхна хьаьвзира. Кевнна тІехула дина долчу цІа чу а ва-хана, вилхира иза. Цу тІе хьалаваьлчачу хенахь цо бохура: «Сан кІант Абушалам! Сан кІант, сан кІант Абушалам! Хьан метта со велла велара, сан кІант Абушалам!»

Йоаба Даудах бехк боккху

19 ¹ Йоабе хабар кхечира: «Паччахь Абушалам бахьана долуш, воьлхуш, гІайгІане ву», — аьлла. ² Цундела толам баьккхина долу де дерриг а эскарна гІайгІане де хилла дІахЮьттира, хІунда аьлча массарна а хиира паччахь шен кІант бахьана долуш гІайгІане вуйла. ³ Шашь гІали чу боґучу хенахь, тІемалой тебна боґуш бара, тІам тІера, юьхьІаьржачу а хІиттина, бевдда боґуш санна. ⁴ Ткъа паччахь, шен юьхь тІе ши куьг а диллина, мохь бетташ тийжаш вара: «Сан кІант Абушалам! Ва-а, сан кІант Абушалам!» — бохуш.

⁵ Паччахь волчу цІа а веана, Йоаба цуьнга элира: «Тахана бойучуьра хьо а, хьан кІентий а, зудабераш а, хьан зударий а, гІарбаш-зударий^д а кІелхарбаьхна волчу хьан массо а тІемалочунна а эхь хетийти ахьа. ⁶ Хьо цавезарш беза хьуна, ткъа хьо везачаьрца цабезам кхоллало хьан. Цундела тахана массарна а гайти ахьа, хьан тІеман хьаькамаш а,

цѣран тѣмалой а хъайна хѣумма а ца хетийла. Тахана суна хиъна, тхо массо а хѣаллак а хилла, Абушалам дийна висина хиллехъ, хъо цу балхана реза хирг хилар. ⁷ Ара а валий, вистхила хъайн тѣмалашка. Цѣран дог эца! Аса Везачу Элах чѣаго юо хъуна, хъо царна дуъхъал ца хѣоттахъ, хѣара буйса дѣаялале, хъуна уллохъ цхъа стаг вуйсур ма вац аьлла. Иза хъо бер долчу дийнахъ дуъйна хъуна гиначарел уггаре а боккха бохам хир ма бу хъуна». ⁸ Паччахъ, хъала а гѣаьттина, кевнна хъалха охъахиира. Эскаре и хаам дѣакхъачначул тѣаьхъа, дерриг а эскар шайн паччахъ волчу схъагулделира.

Дауд Ярушалайме юхаверзар

Ткъа исраилхой шайн-шайн цѣа дѣабевддера. ⁹ Массо а Исраилан тайпанашкахъ халкъ вовшашца кѣийсалуш дара. Цара бохура: «Паччахъо вайн мостагѣий болчу пѣлаштамхойх кѣлхъардаьхна вай, ткъа хѣинца иза Абушаламах ведда, шен пачхъалкхера араваьлла. ¹⁰ Амма вай паччахъ ван къобалвина волу Абушалам тѣамехъ вийна. Ткъа хѣинца аша, паччахъ юха ца верзош, хан хѣунда йолууйту?»

¹¹ Дауда динан дай болчу Цѣадукъиний, Абу-Ятѣариний тѣе стаг вахийтира хабар эцна: «Яхѣудан къаношка дѣаала: „Паччахъ юха валавеш болчарна юккъехъ тѣаьхъяра хила хѣунда лаъа шуна, массо а исраилхойн лаам паччахъ вехаш волчу цѣен тѣе дѣакхъачна хилча? ¹² Шу сан вежарий ду, сан даьѣахкаш а, сан дилха а – шу ду. Хѣунда гѣрта шу паччахъ юха цѣа валочу хенахъ тѣаьхъярнаш хила?“ ¹³ Јама-саига а дѣаала: „Хъо сан гергара вуй те? Дала, Шен лааме хъаьжжина, луъра таѣзар дойла суна, аса хъо, дерриг а эскарна тѣехъ хъаькам а вина, сайна улло, Јоабан метта, гуттаренна а дѣа ца хѣоттавахъ!“»

¹⁴ Цо берриг а яхѣудхойн дегнаш шегахъа дерзийра. Цара паччахъ волчу хабар дахийтира: «Юхаверза хъо а, хъан массо ялхой а», – аьлла.

¹⁵ Паччахъ юхавирзира. Иза Јордан-хи долчу схъавеара. Массо а яхѣудхой Галгал-гѣала схъабаьхкира, паччахъна дуъхъал а бахана, иза Јордан-хил сѣхъаваккха. ¹⁶ Бахърумара бен-яманхо волу Герин кѣант Шамаѣи а сихвелира яхѣудхошца цхъаьна Дауд-паччахъна дуъхъалваха. ¹⁷ Цуьнца цхъаьна вара цхъа эзар бен-яманхо а, иштта Шаулан цѣийнах волу ялхо Цуба а, шен пхийтта кѣант а, ткъа лай а. Паччахъ схъакхачале, уьш Јордан-хи долчу схъабаьхкира. ¹⁸ Уьш хил дехъа буйлура, паччахъан доьзал дехъабаккхархъама а, паччахъна мел лууш дерг дархъама а.

ШамаИс Дауде шена кьинтIеравалар доьху

Йордан-хил дехьа ваьллачул тIаьхьа, Герин кIант ШамаИи паччахьна хьалха охьавуьйжира. ¹⁹ Цо Дауде элира: «Хьо Ярушалаймера араволучу хенахь соьгара даьллачунна гечдехьа суна, сан паччахь волу эла! И хIума хьайн даг чохь ма латтадахьара ахьа. ²⁰ Хьан лай волчунна хьаь, ша кьа латийнийла. Цундела тахана Юсупан цIийнах болчарна юкьбара со уггар хьалха веана сайн паччахь волчу элана дуьхьал».

²¹ Царуятан кIанта Абушайс элира: «Везачу Эло кьобалвинчунна неIалташ кхайкхийна волу ШамаИи вуьйр вац ткьа?»

²² Таккха Дауда элира: «ХIун дан деза аса шуна, Царуятан кIентий? Суна дуьхьалбевлла болу нах санна хилла шу хIинца. Муха вокхур ву тахана, милла а иза велахь а, цуьнан дахарх? Тахана суна гуш ма ду, со Израилан халкьан паччахь хилар». ²³ Паччахьо ШамаИига элира: «Хьо лийр вац!» Дауда цу тIехь чIагIо йира.

Мапи-Бошат паччахь волчу вобду

²⁴ Шаулан кIентан кIант Мапи-Бошат паччахьна дуьхьал аравелира. Мапи-Бошата шен когаш а ца буьлура, маж а ца йошура, тIера хIума а ца цIанийора, паччахь, Ярушалаймера ара а ваьлла, иза машарца юхавирзина де тIекхаччалц. ²⁵ Мапи-Бошат, Ярушалаймера ара а ваьлла, шена дуьхьалвогIуш гича, паччахьо цуьнга хьаттира: «Мапи-Бошат, хьо соьца хIунда ца веара?»

²⁶ Мапи-Бошата жоп делира: «Сан паччахь волу эла, сан ялхочо со левина. Аса цуьнга элира: „Сан вирана тIе нуьйр тилла. Цунна тIе а хийна, паччахьца ваха воллу со“, хьан лай волу со астагIа волу дела. ²⁷ Ткьа хьан лай волчух лаьцна харцдерг дийцира цо сан паччахь волчу эле. Амма сан паччахь волу эла Делан малик^д санна ву. Хьайна нийса хеттарг де. ²⁸ Хьайна лиьнехь, ахьа сан ден доьзал хIаллакбина хир бара, амма ахьа хьан лай волу со хьайца яа хIума юуш болчаьрца охьахайира. Сан бакьо яц паччахье цхьа а хIума бахьана долуш гIо доьхуш кхайкха».

²⁹ Паччахьо цуьнга элира: «Ма дийца соьга иза кхин! Суна лаьа ахий, Цубассий шаьшшинна юкьбахь латта доькьийла».

³⁰ Амма Мапи-Бошата паччахьна жоп делира: «Сан паччахь волу эла паргIат цIа вирзичьхана, дерриге а латта Цубас шена дIаэцахьара».

Дауда Барзалай ша волчу дIавобху

³¹ ГалIадхо волу Барзалай РогIлаймара схьавеанера, паччахьца Йордан-хил дехьа а ваьлла, иза цигара новкьа ваккхархьама. ³² Барзалай

чЮгІа кьена вара. Цуьнан дезткаь шо хан яра. Дауд Махъанаймехъ волчу хенахъ цо массо а хІума латтадора цунна, ша вехаш стаг хиларе terra. ³³ Паччахьо Барзалайга элира: «Вало соьца. Ярушалаймехъ аса массо а хьуна оьшуш долу хІума латтор ду».

³⁴ Амма Барзалайс паччахье элира: «Сан паччахьца Ярушалайме ваха йиш яц, кІезиг хан ю суна йиснарг. ³⁵ Сан хІинца дезткаь шо ду. Дахарехъ кхин хІумма а дац сан самукбадала? Хьан лай волчу соьга юучу хІуманан чам къасталур буй? Хезар дуй ткаь суна эшарш локхуш болчеран аьзнаш? Со муха гІертар ву сан паччахъ волчу элана новкъа? ³⁶ Со кхин а жимма сайн паччахьца цхьаьна Йорданал дехъа длавогІур ву. Паччахьо суна хІунда кхачийтина те оццул йоккха ял? ³⁷ Хьан лай волчунна ша винчу гІалахъ, шен ден-ненан къуббан уллохъ вала луур дара, цундела юхаверза пурба доьху аса. Сан кІант волу хьан лай КІамхІам вогІур ву сан элаца цо боххучу дІа. Хьайна луьург де ахьа цуьнца».

³⁸ ТІаккха паччахьо элира: «КІамхІам соьца схьавайта. Аса цуьнан духьа хьуна луьург дийр ду. Хьан духьа а дийр ду аса хьан даго боххург». ³⁹ Дерриг а халкъ шайн паччахьца Йордан-хил дехъа делира. Барзалайна оба а яьккхина, цо иза декъалвира. Ткъа Барзалай шен цІа юхавирзира.

Исраилхой ЯхІуд-махкарчу халкъаца кьийсало

⁴⁰ Паччахъ Галгал-гІала дІавахара. Цуьнца цхьаьна КІамхІам а вахара. ЯхІудан массо а халкъ а, Исраилан халкъан ахдакъа а арадаьллера паччахьна тІаьхьа. ⁴¹ Дукха хан ялале, исраилхоша, паччахъ волчу а баьккина, цуьнга элира: «Тхан вежарий болчу ЯхІудан халкъан божарша, хьо лачкъа а вина, хьо а, хьоьца болу нах а Йордан-хил дехъа хІунда баьхна?»

⁴² ЯхІудан халкъан божарша исраилхошка жоп делира: «Оха иза динна паччахъ тхан гергара стаг волу дела. И хІума бахьана долуш шу тхуна оьгІаза стенна оьху? Оха цхьа а хІума диьний паччахьан? Я цуьнгара совгІаташ схьаэцна?»

⁴³ Исраилхоша, яхІудхошна жоп луш, элира: «Тхан паччахьца йоушш йолу бакьо шун чул уьтгазза дукха ю. Аша тхо юьхьІаьржачу хІиттийна. Паччахъ юхаверзарх лаьцна долу дош хьалххе оха дийцина дацара ткъа?»

Амма яхІудхойн дош исраилхоша бохучу дешнел чЮгІа дара.

ШебаІан карзахвалар

20 ¹ Дагахъ а доцуш, цигахъ цхьа Іеса стаг нисвелла хилла. Иза бен-яманхо волчу Бихрин кІант ШебаІ хилла. Цо, коьман маІа а лекхна, элира: «Даудаца болчаьрца вайн нах бац, Юшайн кІант

волчохъ вайн дакъа а дац. Ва Исраилан халкъ, вешан цІа дІасадовлий вай!»² Массо а исраилхо, Даудах дІа а къаьстина, Бихрин кІантана ШебаІана тІаьхьахІоьттира. Ткъа Йорданна тІера Ярушалайме кхаччалц яхІудхой шайн паччахьна уллохъ севцира.

³ Дауд Ярушалаймехъ долчу шен цІа веара. Цо, шен цІа Іалашдеш йитина йолу итт гІарбаш-зуда¹ схьа а ялийна, цхьана цІа чохъ охьахайира, цІенна гІарол а дойтуш. Дауда цу зударийн дола дойтура, амма ша царах кхин ца кхийтира. Цу зударша шаьш дуьнен чохъ йоккхуш йолу хан бисина Іаш болчу зударша санна яьккхира.

⁴ Дауда Іамасага элира: «Кхо де далале, схьакхайкха со волчу яхІудхошка. Хьо а цигахъ хила». ⁵ Іамасаъ яхІудхошка кхайкха вахара, амма паччахьо шена билгальяьккхина йолу хан тІехъалийтира цо. ⁶ ТІаккха Дауда Абушайга элира: «ХІинца Бихрин кІанта ШебаІа Абушалама чул а чІогІа зен дийр ду. Сан тІемалой схьа а эций, цунна тІаьхьавала, чІагІийна йолу гІаланаш а карийна, иза вайн бІаьргашна хьалхара къайлавалале». ⁷ Йообаца хилла болу нах а, кератхой а, палетхой* а, кхиболу майра тІемалой а Ярушалаймера арабевлира, Бихрин кІант ШебаІ схьалацархьама цунна тІаьхьабаха. ⁸ Уьш ГавІонна уллорачу боккхачу тІулга тІе кхачча, царна духьал Іамасаъ кхийтира. Йообана тІехъ тІемалочун духар дара, гІодаюккъехъ батта чохъ кхозуш тур а дара. И духьалвогІучу хенахъ тур батта чурь араделира. ⁹ Йооба Іамасага элира: «Хьо могуш вуй те, сан ваша?» Йооба аьтту куьйгаца Іамасаан маж схьалецира, цунна оба яккха дагахъ. ¹⁰ Іамасаа тидам ца бира Йообан вукху куьйгахъ доллучу туьран. Йооба, Іамасаан гайх тур чекх а даьккхина, цуьнан чоко лаьтта арахийцира. Йооба цунна кхин куьг тІе ца даьхьира, хІунда аьлча Іамасаъ велла Іуьллуш вара.

Цул тІаьхьа Йооб а, цуьнан ваша Абушай а Бихрин кІантана ШебаІана юха а тІаьхьавелира. ¹¹ Йообан цхьана бІаьхочо, Іамасаан докъа тІе а хІоьттина, элира: «Йообана тешаме а, Даудана тІаьхьахІоьттина а мел верг хІинца Йообана тІаьхьахІотта веза!» ¹² Ткъа Іамасаан дакъа некъа юккъехъ цІийлахъ Іуьллуш дара. ТІаккха бІаьхочо, тІех мел волу стаг а, цу докъан уллохъ соьцуш шена гича, Іамасаъ некъа тІера аренга дІа а такхийна, цунна тІе цхьа бедар тесира. ¹³ Дакъа некъа тІера дІадаьккхинчул тІаьхьа, дерриг а халкъ Йообаца цхьаьна Бихрин кІантана ШебаІана тІаьхьаделира.

¹⁴ Цул тІаьхьа ШебаІ массо а Исраилан тайпанашна юккъехула а, массо а берихойн** лаьттахула а чекхвелира, ша Абал-Байт-МаІака

* 20:7 *Кератхой, палетхой* – кхечу мехкашкара болу, паччахъ ларвеш болу тІемалой.

** 20:14 *Ебархойн тептар тІехъ: берихойн.* Грекийн гочдар тІехъ: *бихрихойн.*

кхаччалц д'аовьдуш. Цу г'аланашкара бахархой, вовшах а кхетий, цунна т'аьхьах'уьттура. ¹⁵ Йоаба, шеца долчу эскарца схьа а веана, Абал-Байт-Ма'акана го бира. Г'алина гонах боьттинчу т'улгийн пена хьалха латта доьхкира цара, цу лаьттан баьрзнашна т'ехула г'алин керта т'е довла шайн аьтто хилийта. Йоабаца мел хилла волу стаг, г'алин пена т'е х'ума а етташ, иза бохо х'оьттира. ¹⁶ Цу г'алахь ехаш йолчу цьхана хьекьал долчу зудчо, пена т'е а яьлла, мохь туьйхира: «Ладог'а! Ладог'а соьга! Йоабе кхуза схьавола ала! Суна цуьнца къамел дан лаьа». ¹⁷ Йоаб цо аьлчачу метте схьавеара. Зудчо цуьнга хаьттира: «Хьо вуй Йоаб?»

Цо жоп делира: «Ву».

Т'аккха зудчо элира: «Хьайн лай йолчуьнга ладог'ахьара ахьа».

Йоаба элира: «Со ладуг'уш ву».

¹⁸ Зудчо элира: «Хьалха олуш хилла: „Шена цьхьа х'ума хатта луучо Абал-г'алахь хатта“. Иштта г'уллакхан сацам беш хилла. ¹⁹ Т'хо Исраилан халкъана юкьара машаре а, тешаме а болчу бахархойх ду. Ткъа хьо Исраилан махкахь нана санна йолу г'ала х'аллакьян араваьлла ву. Х'унда г'ерта хьо Везачу Элан т'аьхье х'аллакьян?»

²⁰ Йоаба жоп делира: «Соьгара и х'ума дер дац шуна! Аса шун г'ала х'аллак а йийр яц, я йохор а яц! ²¹ Иза иштта дац. Амма шун г'ала Эпрайм-лаьмнашкахь лаьтгачу махкара Бихрин к'ант Шеба'а кхачьна. Цо шен паччахь волчу Даудана т'е куьг даьхьна. Иза аша, схьа а лаций, соьга схьало. Т'аккха со шун г'алина го бинчуьра д'авер ву шуна».

Зудчо Йоабе элира: «Дика ду. Цуьнан корта г'алин керта т'ера хьо волчу охьакхуссур бу». ²² Цул т'аьхьа и зуда дерриг а халкъе йистхилира, царна шен хьекьале дешнаш д'ахазош. Г'алин бахархоша, Бихрин к'антан Шеба'ан корта схьа а баьккхина, Йоабана д'акхоьссира. Т'аккха Йоаба шен коьман ма'а лекхира. Г'алина го бина болу эскархой шайн-шайн ц'енош чу д'асабевлира. Йоаб шен паччахь волчу Ярушалайме юхавирзира.

Даудана уллохь болу нах

²³ Йоаб дерриг а Исраилан эскаран хьаькам вара. Ткъа Ях'у-Яда'ан к'ант Бенья'у кератхошний, палетхошний т'ехь куьйгалла дан х'оттийра. ²⁴ Адунурам беза белхаш бойтучу нахана т'ехь куьйгалхо д'ах'оттийра. Ахьлудан к'ант Ях'ушапти пачхьалкхан г'уллакхаш яздархо д'ах'оттийра. ²⁵ Шива йозанча вара. Ц'адуккьий, Абу-Ят'аррий динан дай бара. ²⁶ Иштта Дауд волчохь динан да'а вара яирхо волу Гира а.

Дауд а, гавИонхой а

21 ¹ Дауда паччахьалла дечу заманчохь махкахь тIекIел кхаа ша-рахь мацалла лаьттира. Дауда Везачу Эле шен доИанна тIехь дийхира. Везачу Эло цунна жоп делира: «Иза Шаул а, цуьнан кьиза цIа а бахьана долуш ду, цо гавИонхой байина дела», — аьлла. ² ТIаккха пач-чахьо, гавИонхой шена тIе а кхайкхина, царца кьамел дира. (ГавИонхой исраилхойх схьабевлла бацара, уьш эмархойх тIаьхьадисинчу хIух бара. Исраилхоша дуй биънера, царна зулам дийр дац шаьш аьлла, амма исраилхошна а, яхIудхошна а тIевирззина гIайгIа беш волу Шаул уьш хIаллакбан гIерташ хиллера.) ³ Дауда гавИонхошка элира: «Аса шайн дуьхьа хIун дича бакъахьара хета шуна? Шуна динчу харцдолчун метта хIун дала деза, шуьга Везачу Элан халкъ декъалдайтархьама?»

⁴ ГавИонхоша Дауде элира: «Шаулера а, цуьнан тIаьхьенера а деши я дети ца оьшу тхуна. Исраилхошна юкьара, тхуна лиьча а, цхьа а вен бакъо яц тхан».

Дауда хаьттира: «Аса хIун дича бакъахь хетара шуна?»

⁵ Цара паччахьна жоп делира: «Тхо хIаллакдан а, тхан кьам дерриг а Исраилан лаьтта тIера дIадаккха а гIертара Шаул. ⁶ Схьало тхан кара Шаулан тIаьхьенах волу ворхI стаг. Оха уьш Везачу Элана хьалха Цо кьобалвина волу Шаул схьаваьлла йолчу ГебаI-Галахь ирхьухкур бу».

Паччахьо элира: «Аса уьш шуьга дIалур бу».

⁷ Шаулан кIентан ЯхIунатин кIант волчу Мапи-Бошатах кьинхетам бира паччахьо, хIунда аьлча Дауданий, ЯхIунатиний юкъахь Везачу Элана хьалхахь йина чIагIо хилла. ⁸ Дауда царга Армунний, Мапи-Бошаттий дIавелира. Уьш бара Шаулна АяхIун йоIа Рицпата бина болу кIентий. Цо иштта Шаулан йоIа Мирабас вина волу пхи кIант а дIавелира. Уьш бара Шаулан йоIа Махьуларчу Барзалайн кIантана Iадриалана бина. ⁹ Цо уьш гавИонхойн кара дIабелира, ткьа цара уьш Везачу Элана хьалха гу тIехь ирхьоьхкира. Уьш ворхIе а цхьаьна велира. Ялта чудерзочу хьалхарчу деношкахь белла дIабевлира уьш.

¹⁰ АяхIун йоIа Рицпата, Iаьржа шаршу схьа а эцна, иза тIулга тIе дIаяржийра. Ялта чуоьцучу хенахь дуьйна, чIогIа догIанаш декъашна тIе доладаллалц, дийнахь а, буса а цигахь Iийра иза. Цо я стигалахь лелаш долу олхазарш а, я лаьттахь лелаш йолу акхарой а церан декъашна тIе ца кховдуйтура.

¹¹ Шаулан гIарбаш-зуда^д хилла йолчу АяхIун йоIа Рицпата динарг Дауде дIадийчича, ¹² Дауда, ваха а вахана, ГалIадан Явешера

^{21:2} Якъуба 9:3-15. ^{21:7} Шамьал 20:15-17; Дауд 9:1-7. ^{21:8} Шамьал 18:19.

^{21:12} Шамьал 31:8-13.

бахархошкара Шаулан а, цуьнан кІентан ЯхІунатин а даьІахкаш схьайцира. (Цара уьш Байт-Шанарчу майданара кьайлаха схьаэцна хилла, Шаул а, цуьнан кІант ЯхІуната а, пІелаштамхоша ГилбаІахь вен а вийна, ирхьоьхкинчуьра.) ¹³ Цигара Шаулан а, цуьнан кІентан ЯхІунатин а даьІахкаш, схьа а гулийна, схьаяийтира Дауда. Иштта ирхьоьблина хиллачу ворххе а стеган даьІахкаш а схьагуль-ййтира цо. ¹⁴ Шаулан а, цуьнан кІентан ЯхІунатин а даьІахкаш дІа-йоьхкира бен-яманхойн лаьтта тІехь йолчу ЦелаІ-гІаларчу Шаулан ден Кьушин кьуббан чохь. Паччахьо тІе мел диллинарг деш дІа-хІоьттира халкъ. Цул тІаьхьа наха махкана тІера динчу доІанаша Делан дог дашийра.

Пелаштамхошца хилла тІемаш

(1 Шерашкахь 20:4-8)

¹⁵ Пелаштамхошний, израилхошний юкьахь юха а тІом дІабо-лабелира. Дауд, шен эскархошца ара а ваьлла, тІом бан волавелира, амма иза сихха кІадвелира. ¹⁶ Турпалш болчу репахойн гаранах волчу Ишби-Банубан гоьмукь^д хилла, цІестан йолу юьхьиг кхо бІе шекхалал еза а йолуш*. Цуьнан керла тур а хилла. Ишби-Бануб Дауд вен гІерташ хилла. ¹⁷ Амма Царуятан кІанта Абушайс кІел-хьарваьккхира Дауд. Цо пІелаштамхо, тоьхна, вийра. Даудаца хиллачу наха чІагІо йира. Цара элира: «Кхин цкъа а тхьоьца тІаме аравер вац хьо, Израилан махкахь богуш болу чиркх дІа ца бай-тархьама».

¹⁸ Гоба-гІалахь кхин а тІом хилира пІелаштамхошца. Цигахь хьушат-хо волчу Субахис турпалш болчу репахойн гаранах волу Сапа вийра.

¹⁹ Кхин а цхьа тІом хилира пІелаштамхошца Гобахь. Цигахь Байт-лахамарчу ЯІар-Орагайман кІанта Элхьанана гатихо волу ГІолиат вийра. Гатихочун гоьмукьа тІера гІаж кІадидархочо болх бечу хенахь лелош йолу еха гІаж санна яра.

²⁰ Гати-гІалахь кхин а хилира тІом. Цигахь цхьа инзаре лекха стаг вара. Цуьнан куьйгийн а, когийн а ялх-ялх пІелг бара. Уьш берриш а ткъе биь пІелг бара. И стаг а турпалш болчу репахойх схьаваьлла вара. ²¹ Иза, израилхойх лаьцна вон бага етташ, луйьш вара. И репахо Даудан вешин ШамаІин кІанта ЯхІунатас вийра.

²² И виь стаг Гати-гІаларчу турпалхойн гаранах вара. Уьш Даудан а, цуьнан эскархойн а карах белира.

* 21:16 *Кхо бІе шекхал* — иза кхьоь ах кийланан барамехь ю.

^{21:17} Сулим 11:36; Забур 131:17.

*Даудан хастаман назма
(Забур 17)*

22 ¹ Хяара назма Дауда Везачу Элана олура, Цо ша массо а мостаггийн а, Шаулан карара а келхарваккхинчу дийнахь.
² Цо элира:

«Веза Эла – сан тарх^д, сан члагю,
со Келхарваккхархо ву.

³ Иза сан Дела а, сан Тарх а ю,
Цуьнга ас со ларвойту.

Иза сан турс^д а,
сан келхарваларан ницкь а бу,
Иза сан Келхарваккхархо ву,
луьрачу мостаггех со келхарваккхи Цо!

⁴ Шена хастам бан хьакь долуш волчу
Везачу Эле Аса ма кхойкху,
Цо со сан мостаггех келхарвоккху.

⁵ Иожаллин тулгIенаш яра суна гонах хыйзаш.
Дохаран Ювраша со вара дурс дIахьош.

⁶ Эхартан зIенаш хьаьрчинера сох,
Иожаллин бой яра суна хьалха.

⁷ Сайна бохам баьллачу дийнахь Везачу Эле орца даьккхира аса.
Сайн Деле гIо доьхуш кхайкхира со.
Шен цIа чохь Цунна сан аз дIахезира.
Сан мохь Цуьнан лере кхечира.

⁸ Латта дега а дира, ластва а лестира.
стигалийн баххаш меттах а девлира,
дега а дира, Дела оьгIазвахана дела.

⁹ Цуьнан мерIуьргаш чуьра кIур арабийла болабелира,
доллу хIума дIаххоллуш йолу цIе Цуьнан багара а элира.
догуш долу кIегий охьаэгара цу чуьра.

¹⁰ Стигалш дIаса а теттина, Иза охьавоьссира,
Цуьнан когаш бухахь Iаьржа мархаш яра.

¹¹ Каруб-маликашна^д тIе а хийна, тIемавелира Иза,
механ тIемаш тIехь охьавоьссира Иза.

¹² Цо бода, Шена гонах долу четар санна, бира,
хIаваэрачу Iаьржачу мархех
кьайлаволю меттиг Шена йира.

- 13 Цунна хьалхара дукха къегаш хиларна,
догуш, кІегий серладуьйлира.
- 14 Стигалара, иза къекъаш, Везачу Эло гІовгІа яьккхира!
Веза Воккхачо Шен аз хазийтира.
- 15 Шен пхерчий а кхисина,
Цо мостагІий дІасалаькхира,
дукха ткъес а хьажийна,
Цо уьш ма дарбира.
- 16 Цуьнан оьгІазе аз дІахезча,
Цуьнан мерІуьргашкахула хІо арадаьлча,
хІордийн баххаш гучудевлира,
дуьненан бух схьабеллабелира.
- 17 Везачу Эло лакхаллера,
Шен куьйгаш схьа а кховдийна,
со кІоргачу хи чуьра схьаваьккхира.
- 18 Добналла долчу сан мостагІийн куьйга кІелара Цо со
схьаваьккхира,
сол ницкъ болчу, со ца везаш болчу мостагІех кІелхьара а
ваьккхира.
- 19 Сан де эшначу дийнахь сан мостагІий суна
дуьхьалбевллера,
амма Веза Эла суна гІортор хилла дІахІоьттира.
- 20 Кхераме йоцучу метте Цо араваьккхира со,
Ша суна реза хиларна, кІелхьарваьккхира со.
- 21 Со нийса леларе хьаьжжина, Везачу Эло суна дика делла.
Сан куьйгаш цІена хиларе терра Цо суна кхаь белла.
- 22 Везачу Эло сайна гайтина некъаш аса лар а дора,
сайн Делера дІа ца верзалуш, со Іеса ца лелара.
- 23 Цуьнан дерриг а тІедехкинарш суна хьалха дара,
Цуьнан парзашна тІера со дІа а ца волура.
- 24 Цунна хьалха со цІена хилла,
къинош латорах ларлуш а хилла.
- 25 Со нийса леларе хьаьжжина, Везачу Эло суна кхаь белла,
Цуьнан бІаьргашкахь сан куьйгаш цІена долу дела.
- 26 Хьайца тешаме волчуьнца тешаме хуьлу Хьо,
кхоччуш лелачу майрачуьнца кхоччуш хуьлу Хьо.
- 27 ЦІена волчуьнца цІена хуьлу Хьо,
ткъа мекара волчуьнца –
цуьнан мекара хиларе хьаьжжина хуьлу.

- 28 Мисканаш Ахьа кIелхьарбоху,
цабашарца хьобжурш Хьайн хьажарца охьатаIабо Ахьа.
- 29 Веза Эла! Хьо – сан чиркх бу.
Ахьа сан бода серлабоккху.
- 30 Хьобца со хилча, аса эскар а эшадо,
сайн Делаца со пенал дехьа а вуьйлу.
- 31 Дела – Цуьнан некъ кхоччуш бу!
Везачу Элан дош ма цIена ду!
Цуьнга шаш лардойтучу массарна а
Иза турс санна хилла дIахIоьттира.
- 32 Мила ву ткъа Дела, Веза Эла воцург?
Мила ву ткъа тарх, вайн Дела воцург?
- 33 Дала суна берриг ницкъ а ло,
ткъа Цо сан некъ нийса а бо
- 34 Сан когаш сен когех тарбо Цо,
лакхаллашкахь со чоIа лоттуйту.
- 35 Сан куьйгаш Цо тIом бан а Iамадо,
сан хIинца цIестан Iад дула а тарло.
- 36 Со кIелхьарвоккху турс Ахь суна делира,
Хьан гIоьно со тIех воккха вира.
- 37 Ахьа соьга ког шуьйра боккхуйтура,
цундела сан хьакхолгаш гал ца йолура.
- 38 Сайн мостагIашна тIаьхьа а ваьлла, со ведда леллера,
уьш хIаллак а беш, уьш байалц юха а ца вирзира.
- 39 Аса уьш, хIаллак а бина, байа а байина,
уьш сан когашна хьалха охьаэггалц.
- 40 Ахьа суна тIом бан ницкъ а белла,
суна дуьхьалбевлларш сан когашка охьа а бехкина.
- 41 Ахь дIабовдийтинчу сан мостагIийн баккъаш суна гина,
цундела аса со цавезнарш хIаллакбина.
- 42 Цара шаш кIелхьардаха бохуш орца дохура,
амма уьш кIелхьарбаха стаг вацара.
Цара Везачу Эле кхойкхура,
амма Цо жоп ца лора.
- 43 Чан санна, кегийра дакъош дора Аса царех,
арара хатт санна, тIе когаш а бетташ, хьуьйра ас уьш.
- 44 Ахьа суна дуьхьалдаьллачу сан халкъах кIелхьарваьккхина со.

- Со дийна витина Ахъа, къаьмнашна тІехъ куьйгалла дайта.
 Суна девзаш ца хилла долу адамаш суна гІуллакх
 деш лелаш ду.
- 45 Кхечу мехкашкара нах суна хьесталуш бу,
 со ву аьлла ма-хеззина, суна муьтІахъ хуьлий,
 дІахІуьтту уьш.
- 46 Шайн даг чохъ лаьтгачу кхерамо гІора дІадаьккхина церан,
 цундела уьш бегош, шайн чІагІонан меттигашкара
 арабуьйлура.
- 47 Дийна ву Веза Эла! Декъала хуьлда сан Тарх!
 Веза воккха хуьлда сан чІагІо волу, со кІелхъарвоккху Дела.
- 48 Дела ву сох бекхам бийриг а,
 халкъаш суна муьтІахъ дийриг а,
 сан мостагІех со кІелхъарвоккхург а!
- 49 Суна дуьхьалбевлачарна тІехъ Ахъа соьга толам баккхийтира.
 Къызачу нахах Ахъ со кІелхъарваьккхира.
- 50 Цундела кхечу къаьмнашна юкъахъ
 Аса Хъуна хастамаш бийр бу,
 ва Веза Эла, иллешкахъ Хъан цІе хестор а ю.
- 51 Везачу Эло шен паччахъна баккхий толамаш ло.
 Иза массо а ханна тешаме хир ву Ша къобалвинчунна,
 Даудана а, цуьнан тІаьхъенна а».

Даудан тІаьхъьара дешнаш

- 23** ¹ ХІорш ду Даудан тІаьхъьара дешнаш:
 «Иштта олу Юшайн кІант волчу Дауда,
 иштта олу Дала вазвина волчу стага.
 Якъубан Дала паччахъ хила къобалвинарг а,
 Исраилан халкъан хаза назманаш олург а ву иза.
- 2 Везачу Элан са а ду суна чохъ,
 Цуьнан дош а ду сан метта тІехъ.
- 3 Исраилан халкъан Дала дийцинера,
 Исраилан халкъан Тархо соьга аьллера:
 „Нийсонца нахана тІехъ олалла дийриг,
 Делах а кхоьруш, олалла дийриг,
- 4 малх хъалаболучу Іуьйренан нур санна,
 марха йоцучу Іуьйренан нур санна,

лаьттара сийна буц хьалайолуьйтуш йолу
догIа сецча хуьлу серло санна ю“.

5 Сан тIаьхьенца вац ткъа Дела?

Дала соьца массо а ханна болу барт бина,
цуьнан чIагIо йохор а яц, хийцалур а яц.

Суна мел гIо деш дерг а,
суна мел лууш дерг а,
хуьлуйтур дац ткъа Цо?

6 Ткъа Iеса нах хир бу, дIакхуссуш долу кIохцалш санна,
цхьаммо а куййгаца схьаоьцуш доцу.

7 Царах дIахьакхавала лууш волчо,
шен кара эчиг я гоьмукъан дечиг схьаоьцу.
И кIохцалш шашь долччохь цо дагадо».

Даудан уггар майра тIемалой
(1 Шерашкахь 11:10-41)

8 ХIорш ю Даудан майрачу тIемалойн цIерш:

тахьикманхо волу Яшуб-Бушбат, иза майрачу кхаанна юкъахь
коьртаниг хилла. Цо, шен гоьмукъ бархI бIе стагана духьал а баьк-
кхина, уьш цхьана тIамехь эшийна.

9 Оцу кхаанна юкъара шолгIаниг ахьохьахо волчу Додин кIант
ЭлиIазар хилла. Пелаштамхойх бийла а буьйлуш, цаьрга тIаме тIе-
кхойкхучу хенахь Даудаца цхьаьна хиллачарах цхьаь вара иза. Пелаштамхой
цигахь тIом бан дагахь арабевлла хилла, амма исраилхой юхабевлла.
10 ЭлиIазар хилла цигахь, пелаштамхошна духьал а ваьлла, тIом беш.
Цо, шен куьг, кIад а делла, туьрана тIелатталц, уьш байина. Везачу
Эло боккха толам белла исраилхошна цу дийнахь. ЭлиIазар толам баьккхина
ваьллачул тIаьхьа, тIемалой тIегулбелла цунна. Царна беллачу нахана
тIера бедарш схьагульяр бен кхин дан хIума ца диснера.

11 КхоалгIаниг хилла ХIарар-гIалара волу АгIин кIант Шама. Лахь
це йолчу меттигехь, хьозийн кхьш дIайийначу кха тIехь, тIом бан
схьагулбелла пелаштамхой. Цигара исраилхойн эскар пелаштамхойх
деда дIадахана. 12 Амма Шамас, цу кха юккъехь дIа а хIоьттина,
пелаштамхой эша а бина, и меттиг кIелхьарьяьккхина. Везачу Эло
цу дийнахь Исраилан халкъана боккха толам белла.

13 Ялта схьагулдечу цхьана дийнахь, пелаштамхой шайн меттаматта-
ца репайн тогIи чохь лаьтташ а болуш, ткъе итт баьччанех волу кхо
стаг Дауд волчу веана Iадулам олучу хьеха чу. 14 Дауд цу хенахь чIагIийн-
чу меттехь вара, ткъа пелаштамхойх цхьа эскаран тоба Байтлахам-гIа-
лахь хилла. 15 Хьагвелла волчу Дауда аьлла: «Байтлахам-гIалин кевнера

гІу чуьра мала хи хьан дахьар дара те суна?»¹⁶ ТІаккха майра кхо тІемало, пІелаштамхойн меттаматтехула чекх а ваьлла, Байтлахаман кевнехь йолчу гІу чуьра хи а эчна, иза Даудана а дахьаш, схьавеара. Амма Даудана и хи мала ца лиира. Цо и хи, сагІина а лерина, Везачу Элана хьалха лаьтта охьадоьттира.¹⁷ Дауда элира: «Веза Эла, ца малало-кх соьга и хи. И хи дан бахана болчу, шайн синош ца кхоййначу кху кьонахийн цІий санна дац иза?» Цундела ца лиира Даудана и хи мала.

Иштта хьуьнаре гІуллакхаш дора цу майрачу кхаа тІемалочо.

¹⁸ Йоабан ваша, Царуьтан кІант волу Абушай, цу ткье итт тІемалочун коьртехь вара. Цо шен гоьмуькьца кхо бІе стаг вийнера, цундела цу кхааммо лоруш вара иза.¹⁹ Цу кхаа турпалхочун чул а чІогІа цІе яхана вара иза, церан хьабкам хилла дІахІоьттина а вара, амма иза церан могІаре вогІуш вацара.

²⁰ ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу а майра стаг хилла. Иза ша Къабциал-юьртара вара. Цо шегара даккхий хьуьнарш гайтинера. Цуьнан карах валар хиллера муабахойн гІараваьллачу шина баьччанан*. Иштта ло догІучу дийнахь, ор чу а ваьлла, лом дийнера цо.²¹ Кхин а цьха чІогІа лекха волу мисархо хилла цо вийна. Мисархочун карахь гоьмуьк хилла, ткьа хІара карахь гІаж а йолуш, дуьхьалваьлла цунна. БенъяхІус, мисархочуьнгара гоьмуьк схьа а баьккхина, цуьнан шен гоьмуьк а тоьхна, иза вийна.²² И тайпа хьуьнаре гІуллакхаш дина хилла ЯхІу-ЯдаІан кІанта БенъяхІус. Цундела иза, важа кхо турпалхо санна, гІараваьлла вевзаш вара.²³ Иза ткье иттаннал чІогІа цІе яххана вара, амма вукху кхаанца нислуш вацара. Дауда шен хана юкьахь коьртаниг вина дІахІотгийра БенъяхІу.

²⁴ Коьрта ткье итт тІемалочунна юкьабогІуш бара:

Йоабан ваша ІасахІал,

Байтлахам-гІалара Додин кІант Элхьбанан,

²⁵ хьародхой болу Шама а, Эликха а,

²⁶ палтихо волу Хьелац,

такхоІхо волчу Іакхешан кІант Іира,

²⁷ Іанатотхо Абу-Іезар,

хьушатхо Мубани,

²⁸ ахьохьахо Цалмун,

натІупатхо Махьран,

²⁹ натІупатхо волчу БаІнин кІант Хьалид,

бен-яманхойн ГебаІ-гІалара Ребин кІант Ита,

³⁰ пІарІатунхо БенъяхІу,

ГаІашан тогІешкара ХІиди,

* 23:20 *ГІараваьллачу шина баьччанан* – я иштта: *Ариалан шина кІентан*.

³¹ Гарбатхо волу Абу-Галбан,
 бархьумхо волу Газмават,
³² шаГалбанхо Элияхьба,
 Яшанан Кентий,
 ЯхИуната,
³³ хГарархо ШамаГ,
 хГарархо волчу Шараран КИант Ахьиам,
³⁴ маГхахочун Ахьасбин КИант Эли-Пулат,
 гилохо волчу Ахьи-Тупалан КИант ЭлиГам,
³⁵ кармалхо Хьецари,
 арбахо волу ПаГра,
³⁶ Цобарчу Натин КИант ИГГал,
 гадахо волу Бани,
³⁷ Гамминхо волу Цалакх,
 Царуятан КИентан Йоабан герзлелорхо волу бератхо Нахьрай,
³⁸ итархо волу Гира,
 итархо волу ГГараб,
³⁹ хьетахо волу УрьяхГу.

Уьш массо а ткье вуьрхИитта стаг вара.

Дауда халкъ дагардар

(1 Шерашкахь 21:1-27)

24 ¹ Веза Эла юха а оьгГазвахара исраилхошна. Цо Дауд исраилхошна дуйхьалваьккхира. Дауда элира: «Даха а гГой, Исраил-махкахь а, ЯхИуд-махкахь а долу халкъ дагарде». ² Дауда шен эскаран хьаькам волчу Йоабе элира: «Даха а гГой, Дан-гГалара дуййна Беар-ШабаГе кхаччалц долчу массо а исраилхойн тайпанаш юкьахь долу халкъ дагарде, суна уьш мел бу хайита».

³ ГГаккха Йоаба паччахье элира: «Хьан Везачу Дала халкъ кхин а бЮзза алсамдоккхийла, сан эла волчунна иза ган а гойла. Ткьа сан паччахь волчу элана хИунда оьшу иза?» ⁴ Амма паччахьо аьлладу деш-наша кьера хилийтира Йоаб а, кхиболу ГГеман хьаькамаш а. Уьш, паччахьна уллора дГа а бахана, Исраилан халкъ дагардан бахара.

⁵ Йордан-хил дехьа а бевлла, ГаруГерахь севцира уьш, тогГи чохь йолчу ГГалина кьилбехьа. Цу ГГера уьш Гадин тайпанан махкахула ЯГзир-гГала йолчу дГабахара. ⁶ ГГаккха уьш ГГалада а, ГГакхтайм-Хьудшин а латтанашка дГабахара, уьш кхин а Дан-ЯГнехула чекхбевлира. ГГаккха уьш, го а баьккхина, ЦГадан йолчу бахара. ⁷ Иштта Цорарчу ГГопехула а, хьаьвихойн а, канаГанхойн а ГГаланашкахула а чекхбевлира. ГГабхьара а ЯхИуд-махкана кьилбехьа Гуйллучу Беар-ШабаГе кхечира уьш. ⁸ Массо а махкахула чекх а бевлла, исс буттий, ткьа дей

даьтча, уьш Ярушалайме кхечира. ⁹ Нах багарбаран жамI паччахье дIаделира Йооба: кара тур а лаьсна, тIом балур болуш волу бархI бIе эзар исраилхо хилар, ткъа яхIудхо – пхи бIе эзар стаг.

¹⁰ Ша халкъ дагардина ваьллачул тIаьхьа, юьхьIаьржачу хIоттарна дог тохаделира Даудан. Везачу Эле цо элира: «И хIума дар бахьана долуш аса сайх доккха къа латийна. Веза Эла, Хьан лай волчу суна гечдар доьху аса Хьобга. ЧIогIа хьекъале доцу хIума дина аса».

¹¹ Вукху дийнахь Iуьйранна Дауд самаваьлча, цуьнан Делера дерг гуш волчу Гада-пайхамаре Везачу Элан дош кхечира. ¹² Везачу Эло Гадига элира: «Ваха а гIой, Дауде дIаала: „Везачу Эло боху: ‘Хьуна лерина кхо таIзар ду Сан. Царах хьайна цхьаь схьахаржа, иза Соьга кхо-чуршдайта’“».

¹³ Гадас, Дауд волчу а веана, цуьнга элира: «ВорхI шарахь* мацалла лаьттийла лаба хьуна хьайн махкахь, я кхаа баттахь хьайн мостагIех ведда лела лаба хьуна, я кхаа дийнахь хьан махкахь ун хIуттийла лаба хьуна? Ойла а яй, соьга хаам бе, хIун ала аса со Вайтинчуьнга?»

¹⁴ Дауда Гадига элира: «Соьгахь боккха бала бу! Везачу Элан кара дIадалиятахьара тхо, Цуьнан къинхетам боккха болу дела. Ткъа адийн кара тхо дIа ма далиятахьара». ¹⁵ Цу Iуьйранна дуьйна схьа Ша йиллина йолу хан тIекхаччалц, Везачу Эло исраилхошна ун тIехийцира. Дан-гIалара дуьйна Беар-Шабале кхаччалц долчу латтанаш тIехь дехаш долчу халкъа юкьара кхузткъе итт эзар стаг велира и ун бахьана долуш. ¹⁶ Ярушалаймана тIе шен куьг хьалаайира Малико, иза хIаллакьян дагахь, амма и бохам хилла дохковаьлла волчу Везачу Эло адам хIаллакдеш долчу малике элира: «Тоьар ду! ХIинца охьадахийта хьайн куьг». Везачу Элан малик цу хенахь явсайхо волчу Аравнин хьаьтта уллохь дара.

¹⁷ Адам хIаллакдеш долу малик шена гича, Дауда Везачу Эле элира: «Аса къа латийна! Сан бакъо йоцург дина аса! Амма хIокху наха цхьа а вониг ца дина. Уьш, уьстагIий санна, суна тIаьхьахIиттина лелла. Цундела Хьан таIзар суна а, сан ден доьзална а тIе доьрзийла».

¹⁸ Цу дийнахь Гадас, Дауд волчу а веана, цуьнга элира: «Ваха а гIой, Везачу Элана сагIа доккхуш йолу меттиг кечье явсайхо волчу Аравнин хьаьттахь». ¹⁹ Дауда Везачу Эло Гадигахула шегга аьлларг кхочушдира. ²⁰ Аравнина ша волчу вогIуш волу паччахь а, цуьнан ялхой а гира. Ара а ваьлла, цо паччахьна хьалха лаьтта кхаччалц корта охьата-Ийра. ²¹ Аравнис хьаьттира: «Сан паччахь волу эла шен лай волчу хIунда веана те?»

* 24:13 Iебархойн тептар тIехь: *ворхI шарахь*. Грекийн гочдар тIехь: *кхаа шарахь*.

Дауда жоп делира: «Со хьобгара хьаьтга эца веана, кхузахь, Везачу Элана сагIа доккхуш йолу меттиг а кечйина, ун сацадайттархьама».

²² Аравнис Дауде элира: «СагIа даккха шайна оьшуш мел долу хIума схьаэца. Дийнаташ дагоран сагIина оьшуш долу стерчий а, дечиган метта мекха а, стерчийн дукь а кхузахь ду шуна. ²³ И ша мел ерг а ас хьуна дIало, паччахь!» Аравнис кхин а цхьа хIума элира паччахье: «Хьан Веза Дела реза хуьлда хьуна».

²⁴ Амма паччахьо Аравнига элира: «ХIан-хIа! Везачу Элана лерина долу сагIа маьхза даккха ца лаба суна. Аса цу лаьттах богIу мах хьуна дIалур бу». Дауда хьаьтга а, стерчий а ийцира, цунах шовзткъе итт шекхал^д дети а делла. ²⁵ Цигахь Дауда Везачу Элана лерина долу сагIа доккху меттиг кечйира. Цо цигахь дийнаташ дагоран а, бертан а сагIанаш а дехира. Везачу Эло цуьнан доIанна жоп делира, Исраилан халкъана тIера ун дIа а даьккхира.

Паччахьаллех лаьцна кхоалгIа тептар: Сулим-паччахь а, кхиболу паччахьаш а

Дешхьалхе

Паччахьаллех лаьцна кхоалгIа тептар тIехь кхидIа а дуйцуш ду Исраилан пачхьалкхах лаьцна **Паччахьаллийн гIуллакхех лаьцна** цIе йолчу хьалхарчу тептарш тIехь долийнарг. XIара тептар кхаа декъе декъа тарло: 1) Исраил-махкана тIехь а, ЯхIуд-махкана тIехь а паччахь Сулим дIахIоттар а, цуьнан да Дауд дIакхалхар а (1-2 кортош). 2) Сулиман паччахьалла а, цо мел динарг а. Къаьсттина дуйцуш ду Ярушалайм-гIалахь Делан цIа дIахIотторах лаьцна (3-11 кортош). 3) Исраилан къам шина декъе декъар, къилбаседера а, къилбера а пачхьалкхаш а йина, царна тIехь куьйгалла деш хиллачу паччахьех лаьцна дийцарш. И паччахьаш хилла, Иийса дуйнен тIе валале, уьссалгIачу бIешерашна тIекхаччалц (12-22 кортош).

Паччахьаллийн гIуллакхех лаьцна кхоалгIачу а, добалгIачу а тептарш тIехь хIора паччахьах лаьцна дуйцуш ду, цуьнан Деле болчу тешаме хьаьжжина, ткъа къоман аьтто оцу тешаме хиларца доьзна хеташ ду. ЦIушна Ибадат даран а, лацадогIаран а тIаьхье — бохам бу. Зийча, къилбаседерчу пачхьалкхан массо а паччахьаша шайш Далла тешаме цахилар гойту, ткъа ЯхIуд-мехкан паччахьех лаьцна аьлча, царах цхьаберш Далла тешаме бу, ткъа вуьш бац.

Паччахьаллех кхоалгIачу тептар тIехь дукхазза Везачу Элан пайхамарех лаьцна дуйцуш ду. Уьш Делан майра туркхаш ма бара, ткъа цара нахе дIахьедора, цIушна Ибадат а ма де, Деле ла ца дугIуш а ма хила бохуш. Эли-ЯхIу-пайхамар царах къаьсттинарг ву, ткъа цо БаIал-харцделан динан дайшна тIехь толам баккхарх долу дийцар (18-гIа корта) исбаьхьаниг ду.

Дауд-паччахь къанвелла хан

1 ¹ Дауд-паччахь дикка къанвелла, хан тоьхна стаг волуш, иза хIуьа дича а вох ца лора. Паччахь вохвалийта ялхоша юргIанаш тосура цунна тIе. ² ТIаккха паччахьан уллорачара элира цуьнга: «Оха къона йоIстаг лохур ю хьуна, цо хьан гIайгIа бийр бу. Иза хьуна улло охьаюьжур ю, тIаккха хьо вохлур ву».

³ Берриг Исраил-махкахула чекхбовлуш, хаза йоI лийхира цара паччахьна. ТПаккха АбишагI це йолу шунамхо а карийна, иза паччахьна тIе ялийра цара. ⁴ И йоI чIогIа хаза яра. Цо дика дола дора паччахьан, амма паччахьо цунах куьг а ца туьйхира.

Адан-ЯхIус паччахьан меттиг кьовсар

⁵ Кураваьллачу Хьагатан кIанта Адан-ЯхIус (иза Дауд-паччахьан дийна бисинчех воккхаха волу кIант вара) ша паччахь хир ву олура. Цо шена гIудалкхаш а кечйира, дошлой а хаьржира, шовзткье итт си-ха лела стаг а гулвира. ⁶ Дас цкьа а, иза я важа хIунда леладо ахьа аьлла, ца хоттура цуьнга. Адан-ЯхIу чIогIа хаза вара. Иза Абушаламал тIаьхьа вина вара паччахьна. ⁷ Царуятан кIантах Йоабах а, динан да^д волчу Абу-ЯтIарих а дагаволура Адан-ЯхIу. Цара гIо а дора цунна. ⁸ Амма динан да ЦIадукьа а, БенъяхIун кIант ЯхIу-ЯдаI а, Ната-пайхамар а, ШамаIи а, РеIа а, Дауд-паччахьан доьналла долу тIемалой а Адан-ЯхIугахьа бацара.

⁹ Йейн-РегIал олучу шовданан йистехь, Зохьелат олучу* тIулгана уллохь, Дауд-паччахьан кIентий болу шен берриге вежарий а, паччахьан кертахь гIуллакх деш болу берриге яхIудхой а кхайкхина, стерчий, уьстагIий, эсий дайира Адан-ЯхIус. ¹⁰ Ткьа Ната-пайхамар а, паччахьан кертахь ха деш болчеран хьаькам волу БенъяхIу а, важа майра турпалхой а, иштта шен ваша Сулим а ца кхайкхинера Адан-ЯхIус.

Сулимах паччахь вар

¹¹ ТПаккха Ната-пайхамаро Сулиман нене Бат-ШабаIе элира: «Хьуна хезний Хьагатан кIант Адан-ЯхIу паччахь хилла воллий а, ткьа вайн олахочунна Дауд-паччахьна иза ца хаьий а? ¹² Ткьа хIинца ас хьехар дийр ду хьуна, хьайн а, хьайн кIентан Сулиман а дахар ахьа муха кIелхьардаккха деза аьлла. ¹³ Дауд-паччахьна тIе а гIой, ала цуьнга: „Сан паччахь волу олахо, хьайн лай йолчу соьга чIагIо еш, ахьа ца элира: ‘Хьан кIант Сулим хьол тIаьхьа хьан метта, паччахь хилла, охьахуур ву аьлла? Ткьа хIинца Адан-ЯхIу хIунда хуьлуш ву паччахь?’ ¹⁴ Ткьа хьо паччахье йистхуьлуш йоллучу хенахь, со хьуна тIаьххье чуввер ву, ахьа аьллачунна догIург тIе а тухуш“».

¹⁵ Паччахь вужучу цIа чу элира Бат-ШабаI. Паччахь чIогIа кьена вара. Цунна оьшург деш шунамхо йолу АбишагI яра цу чохь. ¹⁶ Бат-ШабаIа, охьа а таьIна, корта охьабахийтира паччахьна хьалха. Ткьа паччахьо элира: «Хьуна хIун оьшу?»

* 1:9 *Зохьелат тIулг* – я иштта: *лаьхьанан тIулг*.

1:5 Дауд 3:4. 1:11 Дауд 12:24.

¹⁷ Бат-ШабаИа жоп делира: «Сан олахо, сан паччахь! Хьайн Далла хьалха хьайн лай йолчу суна чІагІо ма йира ахьа, сан кІант Сулим хьайл тІаьхьа паччахь хилла охьахуур ву аьлла. ¹⁸ Ткьа хІинца Адан-ЯхІух паччахь хилла боху. Хьуна-м, сан паччахь волу олахо, иза хаа а ма ца хаа. ¹⁹ Дуккха а стерчий а, эсий а, уьстагІий а дайина, массо а хьан, паччахьан, бераш а, динан да Абу-ЯтІари а, тІемалойн хьаькам волу Йоаб а кхайкхина цо. Ткьа хьан лай волу Сулим цо ца кхайкхина. ²⁰ Сан паччахь волу олахо, массо Израилан халкъан бІаьргаш хьуна тІе боьгІна бу, ахьа дІакхайкхоре ладоьгІуш, сан паччахь волу олахо, хьан метта, хьол тІаьхьа мила хир ву те бохуш. ²¹ ХІунда аьлча сан паччахь волу олахо, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхетча, суна а, сан кІантана Сулимна а тІе бехк божор бу».

²² Бат-ШабаИ паччахье йистхилла а ялале, Ната-пайхамар схьавеара. ²³ Паччахье хаам бира, Ната-пайхамар веана аьлла. Паччахь волчу чу а ваьлла, шен корта лаьтта кхаччалц охьатагІийра Ната-пайхамаро. (Цу хенахь Бат-ШабаИ чуьра араелира, хІунда аьлча, шен гІуллакх дахьаш, паччахь волчу цхьана стеган бен ван йиш яцара.) ²⁴ Цо элира: «Сан паччахь волу олахо! Аьллерий те ахь, хьайл тІаьхьа паччахьалла а деш, хьайн метта Адан-ЯхІу охьахуур ву аьлла? ²⁵ ХІунда аьлча Адан-ЯхІус тахана, ара а ваьлла, дуккха а стерчий а, эсий а, уьстагІий а дайина. Берриге а паччахьан кІентий а, тІемалойн хьаькамаш а*, динан да волу Абу-ЯтІари а тІе а кхайкхина, Іаш ву иза. ХІинца уьш и волчохь юуш а, молуш а бу. Цара боху: „Вехийла Адан-ЯхІу-паччахь!“ ²⁶ Ткьа хьан лай волу со а, динан да ЦІадукьа а, ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу а, хьан лай Сулим а ца кхайкхина цо. ²⁷ Сан паччахь волчу олахочун лаамца хилла дуй те иза? Хьан лай волчу соьга хІунда ца хайитина те ахьа, мила хуур ву сан паччахь волчу олахочул тІаьхьа цуьнан метта паччахьалла дан?»

²⁸ ТІаккха Дауд-паччахьо элира: «Схьакхайкхал суна тІе Бат-ШабаИ». Иза, паччахь волчу а еана, цунна хьалха дІахІоьттира. ²⁹ ТІаккха жоп луш, Дауд-паччахьо элира: «Сан массо а халчу баланех со кІел-хьарваьккхинчу, дийна волчу Везачу Элах дуй боу ас, ³⁰ Израил халкъан Везачу Далла хьалха айса хьуна чІагІо ма-ярра, хьан кІант Сулим, паччахьалла а деш, сан метта охьахуур ву аьлла. Иштта иза дийр а ду ас тахана».

³¹ ТІаккха, корта лаьтта кхаччалц паччахьна хьалха охьа а тагІийна, Бат-ШабаИа элира: «Вехийла сан паччахь волу олахо абаденналц!»

³² Цул тІаьхьа Дауд-паччахьо элира: «Схьакхайкха суна тІе динан да волу ЦІадукьа а, Ната-пайхамар а, ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу а».

* 1:25 *ТІемалойн хьаькамаш* – цхьана тишачу гочдар тІехь дІаяздина ду: *сан эс-каран хьаькам Йоаба*.

Уьш паччахь волчу чубевлира.

³³ Паччахьо элира цаьрга: «Шайца сан уллоранаш а эций, сан кІант Сулим, сан бІарзанна тІе а хаавай*, Гихьон-шовданна йисте дІавига.

³⁴ Цигахь динан дас ЦІадукьас а, Ната-пайхамаро а Исраил-махкана тІехь паччахьалла дан кьобалвийр ву Сулим, коьрта тІе даьтта а дуттуш. Цул тІаьхьа, уьстагІан маІа а локхуйтуш, дІакхайкхаде: „Вехийла Сулим-паччахь!“ — аьлла. ³⁵ И хІума шайш дина девллачул тІаьхьа юха схьавалаве иза. Паккха Сулим, схьа а веана, сан, паччахьан, метте охьахуур ву. Цо сан метта паччахьалла дийр ду. Исраилан халкъана а, ЯхІудан халкъана а тІехь баьчча хила аьлла, весет дина аса цуьнга».

³⁶ ЯхІу-ЯдаІан кІанта БенъяхІус, паччахье жоп луш, элира: «Амин!¹ Иштта олийла Везачу Эло, сан паччахь волчу олахочун Дала. ³⁷ Веза Эла сан паччахь волчу олахочуьнца ма-хиллара, иштта хулийла Иза Сулимца а, сан олахо волчу Даудан паччахьаллел а, лакхадоккхийла Цо Сулиман паччахьалла а».

³⁸ Паккха динан да волчу ЦІадукьас а, Ната-пайхамаро а, ЯхІу-ЯдаІан кІанта БенъяхІус а, кератхоша а, палетхоша** а Сулим, Дауд-паччахьан бІарзанна тІе а хаййна, Гихьон олучу шовдан йисте вигира.

³⁹ Цул тІаьхьа динан дас, деза четар чуьра деза хьакхар чохь долу маІа схьа а эчна, и хьакхар Сулиман коьрта тІе доьттира***. Паккха зурманчаша коьман маІа лекхира. Дерриг халкъо, аз айадеш, бохура: «Вехийла Сулим-паччахь!» ⁴⁰ Цул тІаьхьа дерриг а халкъ, зурманаш а локкуш, Сулимна тІаьхьахІоьттира. Массо а халкъана и хІума чоІга захаеттера. Церан маьхьарша дерриг а латта дегадора.

⁴¹ ХІума юучуьра севцича, Адан-ЯхІуна а, цо хкайкхинчарна а и гІовгІанаш хезира. Ткъа коьман маІан гІовгІа хезна волчу Йооба элира: «И хІун гІовгІа ю яьлларг? ХІун ду те гІалахь хилларг?» ⁴² Цо и боххушехь, динан ден Абу-ЯтІарин кІант ЯхІуната тІевеара. Ткъа Адан-ЯхІус цуьнга элира: «Чувала, хьо хьанал стаг ву. Ахьа дика кхьа беана хир бу».

⁴³ Паккха ЯхІунатас Адан-ЯхІуга жоп делира: «ХІан-хІа. Дика кхьа бац ас беанарг! Вайн олахочо Дауд-паччахьо Сулим паччахь вина дІахІоттийна. ⁴⁴ Паччахьо динан да ЦІадукьа а, Ната-пайхамар а, ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу а, кератхой а, палетхой а бахийтина, цара Сулим паччахьан бІарзанна тІе хаййна. ⁴⁵ Паккха Гихьон-шовданан

* 1:33 *Сан бІарзанна тІе а хаавай* — иза хилла цу хенахь паччахь хиларан билгало.

** 1:38 *Кератхой, палетхой* — кхечу мехкашкара болу, паччахь ларвеш болу тІемалой.

*** 1:39 *И хьакхар Сулиман коьрта тІе доьттира* — и дарца Сулим паччахь хиларна кьобалвар гойтура.

йистехь динан да волчу ЦИадукъас а, Ната-пайхамаро а Сулим паччахь ван къобалвина. Цигара дІадоьдуш долу халкъ чІогІа хазахетта ду, ерриг гІала а меттахъяьлла. Цундела яьлла шуна хезаш йолу и гІовгІа. ⁴⁶ ХІинца паччахьан метта Сулим охьахиьна. ⁴⁷ Ткъа паччахьан уллорачара, вайн олахо Дауд паччахь декъалвеш, элира: „Хьан Дала Сулиман цІе хьан цІарал а сов язйойла, цуьнан паччахьалла хьан паччахьаллел а лакхадоккхийла“. ТІаккха Дауд-паччахь ша меттахь волччохь охьатаьІира царна. ⁴⁸ Дауд-паччахьо иштта дешнаш элира: „Декъал ву Веза Эла, Израилан халкъан Дела, тахана сан кІант сан метта паччахь хилла охьахууш суна гайтина волу!“»

⁴⁹ ТІаккха Адан-ЯхІус кхайкхина берш, кхера а белла, шайн-шайн цІа дІасабахара. ⁵⁰ Ткъа Сулимах кхоьруш волу Адан-ЯхІу, хьала а гІаьттина, вахана сагІа доккхучу кхерчан маІех тасавелира*. ⁵¹ ТІаккха Сулимна тІе хабар кхачийра, Адан-ЯхІу Сулим-паччахьах кхера а велла, и кхерч схьа а лаьцна, лаьтташ ву аьлла. Цо добху шена Сулим-паччахьо чІагІо яр, шен лай Адан-ЯхІу тур тоьхна цо вуьйр вац аьлла.

⁵² Ткъа Сулим-паччахьо элира: «Нагахь иза хІинца дуйна дог цІена стаг хилахь, цуьнан коьрта тІера цхьа а чо лаьтта охьабожор бац, амма иза ямарта хилахь, лийр ву». ⁵³ ТІаккха Сулим-паччахьо, ялхой а бахийтина, сагІа доккхучу кхерчан уллора схьавалавайтира Адан-ЯхІу. Иза схьа а веана, Сулим-паччахьна хьалха охьатаьІира. Ткъа Сулим-паччахьо Адан-ЯхІуга элира: «Вало, хьайн цІа гІо».

Дауд-паччахьо Сулимна бина хьехамаш

2 ¹ Дауд-паччахьан валаран хан тІеера. Шен кІанте Сулиме весет а деш, цо элира: ² «ХІинца со, сан хене кхаьчна долу массо а адам санна, коша вижа герга вахана. Ткъа хьо, чІагІлой, доьналла долуш хилалахь. ³ Ахьа хьайн Везачу Делан весеташ ларделахь, Цуьнан некъашца а лелаш, Цуьнан хьехамаш а ларбеш, Цо билгалдаьккхинарш а, Цуьнан омра а, Муса-пайхамаран товрат тІехь яздина ма-хиллара, кхочушделахь. ТІаккха хир ву хьо массо а хІуманна тІехь кхиамаш болуш, ахьа хІуьа дахь а, миччахьа хьо гІахь а, хьанна тІе хьо водахь а. ⁴ ТІаккха кхочушдийр ду Дала Ша суна делла долу Шен дош. Везачу Эло соьга аьлла: „Нагахь хьан тІаьхьено доггах, шен доллучу синца Суна хьалха шайн дахаран некъаш тешам хиларца лардахь, даим хьан тІаьхьенах хир волчу цхьаццаммо паччахьалла дийр ду Израилан халкъана тІехь“».

* 1:50 *СагІа доккхучу кхерчан маІаш* – и маІаш схьалаьцна волу хІора а стаг ша верах кІелхьарволура.

⁵ Кхин а Дауд-паччахь элира: «Хьуна дагадогӀу-кх, Царуятан кӀанта Йоаба хӀун дира суна? Цо Исраилан халкъан эскаран ши хьабкам вийра. Уьш бара Неран кӀант Абунар, ИтӀаран кӀант Тамасаь. Маьршачу хенахь, тӀамехь Іанош санна, цӀий Іанийра Йоаба церан. Цу шиннан цӀийх дуззира цо шен гӀодаюкьара доьхкий, шен когара ма-чашший. ⁶ ХӀинца ахьа хьекьалца чекхдаккха и гӀуллакх, амма кьеналлин Іожаллица ма валийта Йоаб.

⁷ Ткъа галӀадхо волчу Барзалайн кӀентех кӀинхетам бе, уьш хьайна тӀе а озош, айхьа дола дечарна юкъа а бохуйтуш. Цара дика гӀо дира суна, хьан веших Абушаламах со кӀелхьарволучу хенахь.

⁸ Кхин а, диц ца долуйтуш, дагалацалахь, Бахьрум олучу меттигера бен-яманхочун Герин кӀант ШамаӀи а ву хьуна. Со Махьанайм олучу меттиге воьдучу хенахь, цо чӀогӀа сардамаш доьхкира суна*. Иза Йордан-хин йистехь сайна духьал кхетча, аса Везачу Элах дуй биьнера, айса, тур тоьхна, иза вуьйр вац аьлла. ⁹ Ткъа хьуна хьайна а хуур ду, хьо хьекьал долуш хиларе терра, иза шен цӀий Іанорца эхарте вахийтархьама айхьа дан дезарг».

Дауд-паччахь дӀакхалхар

¹⁰ ТӀаккха Дауд-паччахь, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Иза Даудан гӀалахь дӀавоьллира. ¹¹ Дауд-паччахь Исраил-махкахь паччахьалла дина йолу ерриге а хан шовзткъа шо яра: царах Хьеврон-гӀалахь ворхӀ шарахь, ткъа Ярушалайм-гӀалахь ткъе кхойтта шарахь. ¹² ТӀаккха шен ден Дауд-паччахьан метта Сулим паччахь хилла охьахира. Цуьнан паччахьалла дика чӀагӀделла лаьттира.

Адан-ЯхӀун валар

¹³ Цхьана дийнахь Хьагатан кӀант Адан-ЯхӀу, Сулиман нанна Бат-ШабаӀна тӀе а веана, цунна хьалха охьатаьӀира. Бат-ШабаӀа хаьттира цуьнга: «Маршонца дуй те хьан вар?»

Адан-ЯхӀус жоп делира: «Маршонца ду», – аьлла. ¹⁴ «Хьобга деха цхьа хӀума дара сан», – элира Адан-ЯхӀус.

«Деха хьайна», – элира Бат-ШабаӀа.

¹⁵ ТӀаккха Адан-ЯхӀус элира: «Хьуна хаьа, и паччахьалла суна догӀуш дарий. Дерриг а Исраилан халкъ соьга, хин волчу паччахье санна, хьобжуш Іаш дара. Амма хӀара паччахьалла, соьгара дӀа а даьлла,

* ^{2:8} *Сардамаш* – цу заманахь Муса-пайхамаран тептарш тӀехь болчу хьехамашна паччахьашна сардам боллар ца магадора.

^{2:5} а: Дауд 3:27; ^{6:} Дауд 20:10. ^{2:7} Дауд 17:27-29. ^{2:8} Дауд 16:5-13; 19:16-23.

^{2:11} Дауд 5:4, 5; 1 Шерашкахь 3:4. ^{2:12} 1 Шерашкахь 29:23.

сан вешина кхечи, хIунда аьлча иза Везачу Элера кхаьчна дара цунна.

¹⁶ Ткъа хIинца цхьа хIума доьху ас хьобга, ахьа иза дIа ма татталахь».

«Ала хьайна», – элира Бат-ШабаIа.

¹⁷ ТIаккха Адан-ЯхIус элира: «Ас доьху хьобга Сулим-паччахье дехар дар, хIунда аьлча цо ахьа аьллагунна дуьхьало йийр яцара. Суна цуьнгара шунамхо йолу АбишагI сайна йига пурба дезара».

¹⁸ «Дика ду, – элира Бат-ШабаIа, – хьан дуьхьа доьхур ду ас паччахье».

¹⁹ Иза а аьлла, Бат-ШабаI Сулим-паччахьна тIе яхара Адан-ЯхIус аьлларг дIадийца. Паччахь, хьала а гIаьттина, цунна хьалха охьа а таьIна, шен паччахьан гIанта тIе юха а охьахира. Паччахьан нанна Бат-ШабаIна а дера гIант, тIаккха иза паччахьна аьтту агIор охьахира. ²⁰ Бат-ШабаIа элира: «Сан цхьа жима дехар дара хьобга, кхочуш ца деш ма дитахьара ахьа иза».

«Деха, сан нана, дуьхьало йийр яц ас хьан дехарна», – элира Сулим-паччахьо.

²¹ ТIаккха нанас элира: «Шунамхо АбишагI хьайн вешина Адан-ЯхIуна зуда хилийта дIалохьа».

²² Сулим-паччахьо, шен нене жоп луш, элира: «ХIунда доьху ахьа Адан-ЯхIуга шунамхо йолу АбишагI яхийтар? ТIаккха-м и ехна ца Iаш, паччахьалла а дIадалар хIунда ца доьху ахьа цунна. Иза сан воккхас волу ваша ма ву? Цунна и ехарца динан да^а волчу Абу-ЯтIарина а, Царуьтан кIантана Йоабана а паччахьалла доьхуш ю хьо». ²³ ТIаккха Сулим-паччахьо, Везачу Элах дуй бууш, элира: «Дала, Шен лааме хьаьжжина, луьра таIзар дойла суна, и дешнаш Адан-ЯхIус шен Южаллина ца аьлলেখь. ²⁴ Везачу Эло со сайн ден Дауд-паччахьан гIанта тIе охьахайна. Ша делла долу дош Цо кхочушдина, суна а, сан доьзална а паччахьалла а делла. Цу дийна волчу Везачу Элах чIагIо йо ас тахана Адан-ЯхIу лийриг хиларх!»

²⁵ ТIаккха Сулим-паччахьо ЯхIу-ЯдаIан кIант БенъяхIу вахийтира иза вен. Цо Адан-ЯхIу вийра.

Абу-ЯтIарина таIзар дар а, Йоабан валар а

²⁶ Динан дега Абу-ЯтIарига Сулим-паччахьо элира: «Хьо вен хьакь дара, амма хьайн лаьтта тIе Iанатот-гIала* дIаваха могуьйту ас хьуна. Сан дас хьегна болу баланаш а хьобгуш, сан дена Даудана хьалха вайн Хьалдолчу Элан деза тIорказ ахь лелийна дела, цкъа хIинца ца вобьйтуш вуьту ас хьо». ²⁷ Динан да Абу-ЯтIари Далла гIуллакх деш

* 2:26 *Iанатот-гIала* – иза Ярушалайм-гIалина гена йощуш меттиг ю.

^{2:17} Сулим 1:3, 4. ^{2:26 а:} Дауд 15:24; ^{б:} Шамьал 22:20-23. ^{2:27} Шамьал 2:27-36.

волчуьра д'аваьккхира Сулим-паччахьо. Иштта кхочушхилира Шилун олучу меттигехь Елех а, цуьнан т'аьхьенах а аьлларг*.

²⁸ Сулим-паччахьо динчух лаьцна Йоабана а хезира, х'унда аьлча иза а вара Абушаламехьа а воцуш, Адан-Ях'угахьа бевлларна юкъахь. Т'аккха цо, ведда Везачу Элан Четар чу а ваьлла, саг'а доккхучу кхерчан ма'аш схялецира. ²⁹ Йоаб, ведда вахана, Везачу Элан четар чохь, саг'а доккхучу кхерчан ма'аш а лаьцна, лаьтташ ву аьлла, Сулим-паччахье д'ахайитира. Т'аккха Сулим-паччахьо Ях'у-Яда'ан к'ант Бен'ях'у хьажийра цига, — «Г'ой, Йоаб виэ», — аьлла. ³⁰ Бен'ях'ус, Везачу Элан четарна чу а ваьлла, Йоабе элира: «Паччахьо аравала боху хьобга!»

Вукхо жоп делира: «Х'ан-х'а, суна кхузахь вала лаьа».

Бен'ях'ус паччахье д'адийцира Йоаба шега аьлларг.

³¹ Т'аккха паччахьо Бен'ях'уга омра дира: «Цо боххург дей, вен а вей, д'аволла иза. Иштта со а, сан ден т'аьхье а парг'атьер ю Йоабера баьллачу бехках, х'унда аьлча цо бехк боцучу нехан ц'ий Ианийна.

³² Сан дена Даудана ца хууш, шел дуккха г'оле а, дог ц'ена а волу, цхьа а бехк боцу ши стаг, тур тоьхна, вийнера цо. Уьш бара израилхойн эскаран хьаькам хилла волу Неран к'ант Абунар, ях'удхойн эскаран хьаькам хилла волу Ит'аран к'ант 'амасаь. ³³ Церан 'аьнна ц'ий Йоабан коьрта т'е а, цуьнан т'аьхьенна т'е а дужийла абаденналц. Ткьа Даудана а, цуьнан т'аьхьенна а, цуьнан ц'енна а, цуьнан паччахьаллина а Везачу Элера маршо хуьлийла абаденналц!»

³⁴ Т'аккха Ях'у-Яда'ан к'анта Бен'ях'ус вахана Йоаб вийра. Иза шен ц'ерачу яьссачу аренгахь д'авоьллира. ³⁵ Цул т'аьхьа Ях'у-Яда'ан к'ант Бен'ях'у Йоабан метта эскаран хьаькам вахийтира Сулим-паччахьо. Ткьа динан да волу Ц'адукьа Абу-Ят'арин метта динан коьрта да^д х'югтийра цо.

Шама'ин валар

³⁶ Т'аккха Шама'и схявалаве аьлла, омра дира Сулим-паччахьо. Шама'ига Сулим-паччахьо элира: «Хьайна Ярушалайм-г'алахь ц'а а дай, кхузахь 'е, кхузара цхьана а метте д'аса а ма вала. ³⁷ Нагахь хьо, кху г'алин чуьра ара а ваьлла, Кхидрун-хих дехьа валахь, хьо вуьйр ву, ткьа иза хьан-хьайн бехкенна а хир ду».

³⁸ Шама'ис паччахье жоп делира: «Дика ду, сан паччахь волу олахо, ахьа омра ма-дарра, иза кхочушдийр ду хьан лай волчу аса». Иштта дикка хан яллалц 'ийра Шама'и Ярушалаймехь.

³⁹ Амма, кхо шо даьлча, Шама'ин ши лай Гати-г'алин паччахь волу Ма'ихин к'ант Ахаш волчу ведда д'авахнера. Т'аккха Шама'ига хаам

* 2:27 *Елех... аьлларг* — Абу-Ят'ари Елин ц'ийнах вара.

бира, хъан ши лай Гати-гГалахъ ву аьлла. ⁴⁰ ШамаИи, гГабттина, шен вир а йобжна, Гати-гГала Ахаш волчу шен ши лай схъалаха вахара. Иштта, и шен ши лай а валош, Гати-гГалара юхавирзира ШамаИи. ⁴¹ Ткъа Сулим-паччахъна тЕдаьхънера, ШамаИи, Ярушалаймера Гати-гГала а вахана, юхавирзина аьлла. ⁴² Паччахъо, шен ялхошка ШамаИи схъа а валавайтина, элира цуьнга: «Везачу Элах дуй ца биънера аса, хьобга дIа а хоуйтуш, нагахъ хьо миччанхъа а гГала чуьра арава-лахъ, цу дийннахъ хьо лийр ву аьлла? Ткъа ахъа соьга: „Дика ду. Ахъ боххург дийр ду ас“, — элира. ⁴³ Ас хъайга, Везачу Элана хъалха дуй бу-уш, дина омра кхочуш хIунда ца дира ахъа?» ⁴⁴ ТIаккха паччахъо кхин а элира ШамаИига: «Хъуна а, хъан дагна а хаъа сан дена Даудана айхъа дина вон. Ахъа йина хIубтгаре хъайн коьрта тIе ерзайойла хъуна Везачу Эло! ⁴⁵ Ткъа Сулим-паччахъ декъал хулийла! Даудан тIаьхъенан паччахъалла метгах ма долиийла Везачу Элана хъалха абаденналц!»

⁴⁶ ТIаккха ЯхIу-ЯдаIан кIанте БенъяхIуга Сулим-паччахъо омра дира, ШамаИи ве аьлла. Вукхо, вахана, иза виьра. Иштта велира ШамаИи.

Цу хенахъ дуййна Сулим-паччахъан паччахъалла чIагIделла лъьт-таш дара.

Сулим-паччахъан доIа

(2 Шерашкахъ 1:3-12)

З ¹ Мисар-мехкан паччахъ волчу пирIунца гергарло тесира Сулим-паччахъо, цуьнан йоI шена а ялийна. Шен паччахъан цIа а, Везачу Элан цIа а, керт а, Ярушалайм-гГалина гонах йолу тIулган керт а дIахIоттаяллалц, Даудан гГала ялийра Сулим-паччахъо пирIунан йоI. ² Везачу Элан цIе язъян лерина долу цIа цкъа хIинца а дина дIахIоттоза дара, цундела халкъо цкъачунна гунаш тIехъ доккхура сагIа. ³ Шен дас Дауда шена ма-хъеххара, дерриг а кхочушдеш, Везачу Эле шен болу безам гойтура Сулим-паччахъо. Амма Сулим-паччахъо ша а цкъа хIинца Везачу Элана сагIа дар а, хаза хьожа йогIу хIума^д ягийтар а сагIа доккхучу гунаш тIехъ дора.

⁴ Иштта, шен ГавIон цIе йолчу гГала вахара Сулим-паччахъ, цигахъ сагIа даккхархъама, сагIа даккхаран коьрта барз оцу гГалахъ лъьтташ болу дела. Цигахъ долчу сагIа доккхучу кхерчан тIехъ эзар дийнат дагоран сагIа доккхура Сулим-паччахъо. ⁵ ГавIон-гГалахъ, Сулим-паччахъ вижна волуш, гIенах Дела дуьхъалхIюьттира цунна. «Деха хъайна луьург», — элира Дала.

⁶ Ткъа Сулим-паччахъо жоп делира: «Хъайн лай волу сан да Дауд Хъуна хъалха тешаме а, бакъахъара а, дог цIена а леларна, Ахъ цунна доккха дика дина. Цунна кIант а велла, иза, хIинца долуш ма-дарра,

цуьнан паччахъан гІантана тІе а хайна, Ахъ цунна дина и доккха дика цунна тІехъ битира Ахъа. ⁷Ткъа хІинца, сан Веза Дела, Хъайн лай волу со дІахІоттийна Ахъа, паччахъ а вина, сан ден Даудан метта. Амма со хІинца а бер санна ву. Сан хІинца а хъекъал ца кхочу, айса дан дезарг кхочушдан. ⁸Ахъа хаьржина долчу, дагардина ца валлал дукха долчу Хъан халкъана юкъара Хъан лай ву со. ⁹Добху Хъобга, лохъа Хъайн лай волчу суна хъекъалалла, Хъан халкъана юкъахъ нийсаниг лело а, кхелахо хила а. Іамавехъа со дика а, вон а къасто. И хъекъал ца хилча, хІокху Хъан оццул дукха долчу халкъана тІехъ урхалла хъаьнга далур ду?»

¹⁰Сулим-паччахъо дехначунна резахилира Веза Эла. ¹¹Дала элира цуьнга: «Ахъа хъайн дуьненахъ йоккху хан яхъяр а ца добхуш, хъайна хъал хилийтар а ца добхуш, хъайн мостагІийн синош хІаллакдар а ца добхуш, хъайна хъекъал-кхетам балар дехарна, кхел ечу хенахъ нийса сацам бархъама, ¹²лур ду Ас хъуна ахъа добххург. Ас лур ду хъуна хъекъаллий, кхетаммий, кхин хъо саннарг хъол хъалха цкъа а ца хиллачу тайпана а, кхин хІинца чул тІаьхъа хъо саннарг хир а воцучу тайпана а. ¹³Ахъа ца дехнарг а лур ду Ас хъуна. Алссам хъал а, сийлалла а лур ду Ас хъуна, хъо велла дІаваллалц, хъо санна паччахъ кху дуьненахъ кхин хир воцучу тайпана. ¹⁴Нагахъ хъо Сан некъашца а лелахъ, Ас тІедехкинарш а, Сан весеташ а кхочушдеш хъо лелахъ, хъан да Дауд ма-леллара, Ас яхиййр ю хъан вахаран хан а».

¹⁵Ша самаваьлча, Сулим кхийтира, иза гІан хиллий. ТІаккха Ярушалайм-ГІала юха а вирзина, Везачу Элаца бинчу бертан тІорказна хъалха а хІоьттина, шен а, халкъан а сагІа доккхучу кхерчана тІехъ сагІа даьккхира Сулим-паччахъо. Уьш дара дийнаташ дагоран а, бертан а сагІанаш. ТІаккха доккха той хІоттийра паччахъо шен массо а ялхошна.

Сулим-паччахъан хъекъалалла

¹⁶Цкъа, Сулим-паччахъана тІе а еана, цунна хъалха дІахІоьттира нахаца лела ши зуда. ¹⁷Цу шиннах цхъаммо элира: «Сан олахо, со а, хІара зуда а цхъана цІа чохъ Іаш ю. ХІара зуда а йолуш, аса оцу цІенна тІехъ бер динера. ¹⁸Ас бер дина кхоалгІачу дийнахъ хІокху зудчун а бер хилира. Оцу цІахъ тхойшиь йоцург кхин цхъа а адам дацара. ¹⁹Буса хІокху зудчун кІант, хІара цунна тІетовжар бахъана долуш, велира. ²⁰Ткъа буьйсанна, хъан лай йолчу суна наб кхеттачул тІаьхъа, сан кІант дІа а эцна, иза шен некхана тІе а виллина, шен велла волу кІант сан некхана тІе виллина цо. ²¹Іуьйранна, сайн кІант вакхо со хъалагІаьттича, иза велла карийра суна. Амма дикка цуьнга хъаьжча, иза аса вина сайн кІант воцийла а хиира суна».

²² ТПаккха вукху зудчо элира: «ХІан-хІа, сан кІант дийнаниг ву, ткъа хъайниг велларг ву».

Ткъа дубъххарлерчу зудчо бохура: «ХІан-хІа, хъайниг ву велларг, дийнаниг сан кІант ву».

Иштта паччахъна хьалха къубъйсусх яра и ши зуда.

²³ ТПаккха паччахъо элира: «Шу шиннах хІораммо а боху дийна долу бер шен ду, тПаккха шух хІораммо а боху делларг шен бер дац.

²⁴ Схьадал суна тур», — элира паччахъо. Тур схьадеара паччахъна.

²⁵ «Вай хІинца хІара дийр ду, — элира паччахъо, — и дийна долу бер хада а дай, ах а даккхий, цунах ши дакъа де. ТПаккха хІора зудчунна цхьацца дакъа дІало».

²⁶ ТПаккха далаза бер долчу зудчун, шен кІанте болчу безамна а, цунах чІогІа къахетарна а, кийра багийра. Оцу зудчо жоп делира: «Сан олахо! Ма дейша и бер, иза дийна а долуш дІалойша оцу зудчунна».

Ткъа шолгІачу зудчо элира: «Я суна а, я цунна а ма кхочийла и кІант. Вей, дІаваккха аша иза!»

²⁷ ТПаккха, жоп луш, паччахъо элира: «И бер, ден а ца дубъш, хІокху зудчунна дІало аш. ХІара ю кху кІентан нана!»

²⁸ Паччахъо йинчу кхелах лаьцна Израил-мехкан дерриг а халкъана дІахезира. Цу хенах дубъйна наха Сулим-паччахъ чІогІа лара а лорура, уьш цунах оза а лора. ХІунда аьлча нахана гира, бакъдолчуьнца паччахъалла лелорхъама, Дала Сулим-паччахъна хъекъал деллийла.

Сулим-паччахъан пачхьалкхехъ хилла болу коьрта хъаькамаш

4 ¹ Цу тайпана, берриг а Израил-махкана тІехъ паччахъ хилира Сулимах. ² Сулим-паччахъан го иштта бара:

динан да^д волчу ЦІадукъин кІант Іазар-ЯхІу;

³ Шайшаан кІентий Элихъорап а, АхъяхІу а — уьш бара кехаташ яздархой;

Ахълудан кІант ЯхІушапти, пачхьалкхан гІуллакхех лаьцна яздархо;

⁴ ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу, эскаран хъаькам волу; динан дай болу ЦІадукъа а, Абу-ЯтІари а;

⁵ Натин кІант Іазар-ЯхІу — иза мехкадайн куьйгалхо вара; Натин кІант Зубади — иза динан да а, паччахъан юххера хъехамча а вара;

⁶ Ахъишар — иза паччахъан цІентІехъ хъаькам вара; Іабдин кІант Адунурам, беа белхаш бойтучу нахана тІехъ куьйгалхо волу.

⁷ Берриг а Израил-махкана тІехъ Сулим-паччахъо дІахІоттийна шийтта мехкада вара. Цара сурсаташ дІакхачадора паччахъна а,

цуьнан цІенна а. Царах хІораммо а шеран цхьана баттана догІу сурса-
таш латто дезара. ⁸ Церан цІераш иштта яра:

- лаьмнашкахь болчу Эпрайм-махкахь мехкада волу Бен-Хьур.
⁹ Бен-Декъар вара Макхац, ШаІалбан, Байт-Шамаш, Эйлон,
 Байт-Хьанан цІераш йолу гІаланаш юкьайогІучу
 мехкан мехкада.
¹⁰ Бен-Хьесад вара Арубат олучу а, Соха а гІаланийн а, Хьепар
 олучу берриг а мехкан мехкада.
¹¹ Бен-Абунадиб вара берриг Напат-Дор олучу мехкан мехкада.
 Ткъа Сулим-паччахьан йоІ ПІапат цуьнан зуда яра.
¹² Ахьлудан кІант БаІана вара ТаІнак а, МагІидда а олучу
 гІаланийн а, берриг Байт-Шеан цІе йолчу мехкан а
 (иза бара ИзраІал-гІалина лахахь йолчу
 ЦІартан-гІалина юххехь), Байт-Шеан-махкара дуйна
 болалуш Абел-Мехьал а, ЯкхмаІам а олучу гІаланашна
 тІекхаччалц болчу мехкийн да.
¹³ Бен-ГІебар вара ГалІадан Рамат-гІалин гонах болчу мехкийн
 мехкада. Оцу мехкашна юкьайогІура ГалІад-махкахь
 йолу Маннашан кІентан Яиран ярташ. Иштта АргІаб
 цІе йолу Башан-махкахь йолу меттиг а, цІестан
 гІораш долуш, лекха керташ йолу кхузткъа йоккха
 гІала а яра цу юкьайогІуш.
¹⁴ Иидин кІант Ахьинадаб Махьанайм цІе йолчу мехкан да вара.
¹⁵ Наптал-махкахь мехкада вара АхьимаІац. Цо
 Сулим-паччахьан йоІ Басамат йигнера шена.
¹⁶ Хьушайн кІант БаІана вара Ашар-мехкан а, БеІалт-юьртан а
 мехкада.
¹⁷ Иссархан-мехкан да вара Парухьан кІант ЯхІушапти.
¹⁸ Элан кІант ШамаІи Бен-Яман-мехкан мехкада вара.
¹⁹ Эмархойн паччахьан Сихьонан а, Башан-мехкан паччахьан
 ІовгІин а хиллачу ГалІад-мехкан мехкада вара Урин
 кІант ГІебар.

ЯхІуд-махка тІехь а цхьа мехкада хІоттийнера.

Сулим-паччахьо олалла дечу хенахь хилла беркат

²⁰ ЯхІуд-махкахь а, Израил-махкахь а, хІордан йистерга гІум санна,
 алсамдаьлла дебнера халкъ. И адамаш юуш, молуш, самукьадолуш
 дара. ²¹ Эпрат-хин тІера дІадоладелла пІелаштамхойн махкана тІе-
 кхаччалц а, Мисар-мехкан дозане кхаччалц а йолчу меттигашкарчу

массо а паччахьна тГехь олалла дора Сулим-паччахьо. Оцу пачхьалк-хаша Сулим-паччахь дАкхалхалц массо а тайпана сурсаташ а, кхин долу хьал а латтадора, гУллакх а дора цунна.

²² Сулим-паччахьна а, паччахьан цГентГехь цунна гУллакх деш болчарна а, хЮра дийнахь юучунна оьшуш йолу хЮма иштта яра: бЕ шовзткъе итт гали кГен дама а, кхо бЕ гали кхин тайпана долу дама а, ²³ итт бустийна сту а, жа тГера цхьа бЕ уьстагI а. Уьш доцург кхин а сеш, масарш, лунаш, дустийна зАкардаьхни а дара.

²⁴ Сулим-паччахьан олаллехь дара Эпрат-хина малхбузехьара агЮр болчу Тапсахь-гАлара дуьйна Iази-гАла кхаччалц долу мехкаш. Оцу Эпрат-хина сехьа агЮр долчу мехкашкара паччахьашна а тГехь олалла деш вара Сулим-паччахь. Гонах долчу кхечу дерриг а мехкашца а машарехь Iаш вара Сулим-паччахь. ²⁵ Иштта, ЯхЮд-мехкан а, Исраил-мехкан а адамаш Дан-гАлара дуьйна Беар-Шабал-гАла кхаччалц хЮра а шайн-шайн кемсийн а, инжир-диттийн а ИндагIашкахь тийна-маьрша Iаш бара, Сулим-паччахь дийна мел ву.

²⁶ Йиь эзар* гУдалкх южу дойн керт а, шийтта эзар дин** а бара Сулим-паччахьан. ²⁷ Цуьнан шийтта мехкадас шеран шийтта беттан хЮра баттахь цхьаццаммо Сулим-паччахьна а, цуьнца цхьаьна шуьне охьаховшуш болчарна а оьшшург латтадора. Иштта, цара цхьа а хЮма ца оьшуйтура цунна. ²⁸ Говрашна а, кхин долу мохь тЕ буьллу дийнаташна а оьшуш йолу йол а, мукх а хЮраммо шайн-шайн роГехь тЕбахьара паччахьна ян езачу меттиге. ²⁹ ХЮрдан йистера гЮм йолччул боккха кхетам а, шортта хьекьалалла а деллера Дала Сулим-паччахьна. ³⁰ Малхбалехьарчу дерриг а халкьийн а, берриг а Мисар-мехкан халкьан а хьекьалал а сов дара Сулим-паччахьан хьекьалалла. ³¹ Иза массо адамал а хьекьалдолуш вара. Сулим-паччахьан хьекьалалла Iезарахьахо волчу Этанан а, Махьалан кГентий болчу ХIайманан а, Калкалан а, ДардаIан а хьекьалаллел а сов дара. Сулим-паччахьан цГеран сийлалла хьалаяьллера гонах долчу дерриг а халкьашна юкьахь. ³² Сулим-паччахьо кхо эзар кица а, цхьа эзар пхи илли а аьллера. ³³ Цо дуьйцура диттех лаьцна хаза хЮманаш, Ливанун-махкахь долуш долчу баганан диттах лаьцна дIаволавелла, поппарца боьттинчу пенах схьаюьйлучу бецех лаьцна а олуш. Сулим-паччахьо дуьйцура дийнатех а, олхазарех а, текхаргех а, Черех а

* 4:26a *Йиь эзар* – иштта грекийн гочдаро олу. Iебархойн маттахь дIаяздина ду: *шовзткъа эзар*.

** 4:26b *Шийтта эзар дин* – я иштта: *шийтта эзар дошло*.

4:26 Сулим 10:26; 2 Шерашкахь 1:14; 9:25. 4:31 Забур 89:1. 4:32 Кицанаш 1:1; 10:1; 25:1; Или 1:1.

лаьцна долу хІуманаш. ³⁴ Сулим-паччахьан хьекъалаллех лаьцна хезначу дуьнен чуьра массо а паччахьаша хьажийна болу, массо а къаьм-нех болу нах оьхура Сулим-паччахье ладогІа.

*Сулим-паччахьо Делан цІа дан а, керт ян а кечам бар
(2 Шерашкахь 2:1-18)*

5 ¹ Цора-гІалин паччахь волу Хыирам Дауд-паччахь дийна волчу хенах цуьнан доттагІа вара. Ткъа хІинца, Дауд-паччахьан метта цуьнан кІант Сулим паччахьалла дарна къобалвина аьлла, шена хезча, Хыирама шен геланчаш бахийтира цунна тІе. ² ТІаккха Сулим-паччахьо уьш юяхьовсийра, Хыирам-паччахье ала дезарг дІа а олуш:

³ «Хьуна хууш ду, шен Везачу Делан цІе язъян лерина долу цІа дІахІоттадойла ца хилира сан ден Даудан. ХІунда аьлча цуьнан тІом бан дийзира гобаьккхина долчу халкъашца, Везачу Эло, толам а баккхийтина, мостагІий когаш кІел охьабахккалц. ⁴ Ткъа хІинца сан Везачу Дала синтем белла суна массо а агІор. ХІинца бац я мостагІий, я кхин дуьхьало ян а хІумма дац. ⁵ Иштта, хІинца сайн Везачу Делан цІе язъян лерина долу цІа дан сацам бира ас, Везачу Эло сан дега Дауде ма-аллара. Везачу Эло цуьнга аьллера: „Аса хьан метта паччахьан гІанта тІе охьахаор волчу хьан кІанта дІахІоттор ду Сан цІе язъян лерина долу цІа“. ⁶ Ткъа ахьа омра дехьа, Ливанун-махкара баганан дитташ суна хедадайт. Сан ялхоша хьан ялхошца цхьаьна болх бийр бу. Ткъа аса ахьа хІоттор боллу мах дІалур бу хьан ялхоша бийр болчу балхах, хІунда аьлча тхан бац шун цІаданхой санна болу дика дечиг-пхьераш».

⁷ Хыирам-паччахьо, шена Сулим-паччахьан и дешнаш хезча, чІогІа хаза а хетта, элира: «Баркалла ду Везачу Элана, Цо Даудана иштта хьекъал долуш кІант валарна, оцу сийлахьчу халкъана тІехь цуьнга олалла дайтархьама!» ⁸ ТІаккха Хыирам-паччахьо ялхой бахийтира Сулим-паччахье дІаала:

«Аса ладуьйгІира ахьа дечу дехаре. И хьан диттех лаьцна болу лаам ас кхочушбийр бу. Баганан^д дитташ а, зоззан^д дитташ а доуьйтур ду ас хьуна. ⁹ Сан ялхоша, Ливанун-махкара дІа а даьхьна, хІордана тІе дахьар ду уьш, цигара дІа ас бурамашца кхачадойтур ду уьш кхачо деззачу меттиге, цигахь тІекІел а дохкуш. ТІаккха аша уьш цигара схьаоьцур ду. Амма ахьа а кхочушбе сан лаам, сан цІенна оьшуш болу кхача боуьйтуш».

¹⁰ Иштта Хыирам-паччахьо, шегга Сулим-паччахьо ма-деххара, баганан дечиг а, зоззан дечиг а латтайора. ¹¹ Ткъа Сулим-паччахьо бІе

^{5:5} Дауд 7:12, 13; 1 Шерашкахь 17:11, 12.

эзар гали кIа а, цхьа эзар бий бIе чами^д тоьлла долу зайтдаьтта а дохуйтура хIора шарахь Хыирам-паччахьан цIахь мел волчунна. ¹² Ша лур ду ма-аллара, Везачу Эло хьекьал деллера Сулим-паччахьна. Иштта машар бара Хыирам-паччахьна а, Сулим-паччахьна а юкьахь. Цара вовшашна юкьахь барт бира.

¹³ ТIаккха Сулим-паччахьо Израил-мехкан дерриг а халкъана тIе-дожийра ткъе итт эзар стаг белхаш байта гулвар. ¹⁴ ТIаккха уьш хийца а хуйцуш, итт-итт эзар хIора баттахь Ливанун-махка болх бан бохуйтура. Цара цхьана баттахь болх бора, ткъа шина баттахь уьш цIахь Iара. Адунурама куьйгалла дора царна тIехь. ¹⁵ Кхин кхузткъе итт эзар стаг деза кира^д лелош а, везткъа эзар стаг лаьмнашкахь тIулг боккхуш а вара Сулим-паччахьан. ¹⁶ Уьш боцурш кхин а кхо эзар кхо бIе хьаькам вара оцу белхаш бечу нахана тIе хIоттийна, царна а, цара бечу балхана а тIехьожуш. ¹⁷ Даккхий деза тIулгаш доуйтура Сулим-паччахьо, тIаккха уьш тIулган говзанчашка нисдойтура, Везачу Элан цIе язъян лерина долчу цIийнан бух боттийтархьама. ¹⁸ И дитташ а, тIулгаш а хьакха а хьокхуш, кечдеш бара Сулим-паччахьан а, Хыирам-паччахьан а белхалой а, Гебал-гIалара пхьераш а. Кхаа шарахь кечдира цара уьш, Делан цIа^д дIахIотторхьама.

Делан цIа дIахIоттор

Б¹ Израилан халкъ Мисар-махкара схьадирзина диъ бIе дезткъа шо даьлча, Везачу Элан цIа дан долиьра Сулим-паччахьо. Иза дара Сулим Израил-мехкан паччахь хIоьттина доьалгIа шо долуш, Зив олучу шеран шолгIачу баттахь. ² Сулим-паччахьо Везачу Элан цIе язъян дечу цIийнан дахалла кхузткъа дол, шоралла ткъа дол, лакхалла ткъе итт дол барам бара. ³ Ценна хьалха йина уче яра. Иза цIийнан дохалле а, шоралле а терра ткъа дол еха а, итт дол шуьйра а яра. ⁴ Ценна чохь кораш динера, уьш, чекх са а гуш, шу а болуш, къевлина дара. ⁵ Ценна тIехиттина гIишлош йира. Чухулара езачу чоьнна гонах а йолуш, аIонаш тIехь гобаьккхина яра оцу гIишлойн чоьнаш. ГIишлойн тIехиттина чоьнаш лакхалла тIекIелйна яра, кхо гIат^д а долуш. ⁶ Хьалхарчу гIатан шоралла пхи дол, шолгIачу гIатан ялх дол, ткъа кхоалгIачу гIатан шоралла ворхI дол бара. Цу тIе хоьттина йолчу гIишлона тIедехкина долу тIеш Везачу Элан цIийнан оганна чу ца диссийнера. И тIеш оцу тIехоьттиначу оганийн терхина тIедехкинера. ⁷ Везачу Элан цIа дечу хенахь, тIулгаш, лаьтташ шаьш схьадохучу меттеш кеч а дой, схьадахьара. Белхалоша я жIов етташ, я диг тухуш, я кхин долу эчиг вовшахдетташ татанаш ца дора и цIа дечу меттигна

уллохь. ⁸ Юккьерачу гIат* тIе воьдийла цIийнан аьтту агIор дара. Цу чу воьдуш, горга а долуш, тIегIанаш дара, ткъа оцу чуьра тIехуларчу кхоалгIачу гIат тIе а цу тайппана долчу тIегIанашна тIехула волура.

⁹ Цу тайппана, дина чекхдаьккхира Сулим-паччахьо Везачу Элан цIа.

ЦIенна тIехь баганан диттийн ханнех тхов байтира Сулим-паччахьо.

¹⁰ ЦIийнан лакхарчу агIонашна тIе хитгиначу чоьнийн лакхалла пхи дол яра. И чоьнаш цIенна тIехиттинера баганан диттийн ханнашца.

¹¹ ТIаккха Везачу Элан дош кхечира Сулим-паччахье: ¹² «Иштта, Сан цIа деш ву хьо. Нагахь хьо Сан хьехамашца а лелаш, Ас билгал-даьккхиначь а деш, Сан весеташ кхочуш а деш лелахь, Ас кхочушдийр ду Айса хьан дега, Дауде, делла ваIда^д. ¹³ Со хир ву Сайн исраилхошна юкьахь. Ас дуьтур дац Сайн долахь долу Исраилан халкъ».

¹⁴ Цу тайпана, дина чекхдаьккхира Сулим-паччахьо Везачу Элан цIа.

Делан цIен тIехь бина чухулара белхаиш

(2 Шерашкахь 3:8-14)

¹⁵ ЦIенна чухула долчу пенашна тIе лаьттара дуьйна тхов тIе кхаччалц баганан диттийн аннаш туьйхира, ткъа цIенкъа зозан диттийн аннаш туьйхира. ¹⁶ ЦIийнан тIехьа агIор, йистера ткъа дол барамехь дIахилош, оганаш а хIиттийна, чоь йира, цуьнан пенех а, тхевнах а баганан диттийн ханнаш туьйхира. Иза уггар еза чоь яра. ¹⁷ Оцу чоьнна хьалха агIор йолу чоь яхалла шовзткъа дол яра. ¹⁸ Чухула агIор пенах тоьхначу аннашна тIехь гIабакхийн а, дIаделладеллачу зезагийн а куьцехь суьрташ дара дечигна тIехь аьгна дина. Массо а агIор баганан ханнаш тоьхнера, ткъа тIулг гуш а бацара.

¹⁹ Везачу Элаца бина барт дагабоуьйтуш долу тIорказ чудиллархьама, йинера и уггар еза чухулара чоь. ²⁰ И уггар еза чухулара чоь яхалла а, шоралла а, лакхалла а ткъа дол яра. И чоь ерриг а цIеначу деших йира. Баганан ханнех бинчу сагIа доккхучу кхерчана а деши диллира.

²¹ Иштта дерриг цIа а, чоьхь цIена деши а диллина, дIахIоттийра. Уггар езачу чухуларчу чоьнна хьалха зIенаш ехкира, царна тIе а деши диллира.

²² Дерриг цIенна а, уггар езачу чухуларчу чоьнна а хьалха лаьтташ болчу сагIа доккхучу кхерчана а деши диллира.

²³ Уггар езачу чухуларчу чоьнна чоьхь зайт-диттийн^д дечигах дина шина каруб-маликан^д сурт дара. Церан лакхалла итт дол барамехь яра.

²⁴ Хьалхарчу каруб-маликан^д цхьа тIам а, шолгIаниг а пхиппа дол барамехь бара. Цхьана тIома тIера, вукху тIома тIе кхаччалц итт дол барам бара.

²⁵ Оццу барамехь а, куьцехь а дара шолгIачу каруб-маликан^д сурт а.

* 6:8 *ГIат* – тIекIел динчу цIийнан чоьнаш.

6:16 Арадаккхар 26:33, 34. 6:22 Арадаккхар 30:1-3. 6:23-28 Арадаккхар 25:18-20.

²⁶ Цхъана каруб-маликан^д суьртан лакхаллин барам итт дол бара, шолгIачун а изза барам бара. ²⁷ ЦIийнан чухула йинчу сийлаллин-езачу чохь дIахIиттийра оцу каруб-маликийн^д суьрташ. Церан тIемаш дIаса-даьржина дара. Цхъаннан тIам цхъана пенах хьакхалора, ткъа вукхун тIам дуьхьал болчу пенах хьакхалора. Ткъа важа чухула долу тIемаш чоьнан юккъехь вовших хьакхалора. ²⁸ Царна тIе а Сулим-паччахьо деши диллийтира.

²⁹ Оцу цIийнан дерриг а пенашна тIе, чухула а, тIехула а, гобаьк-кхина аьгначу тIамаршца цу тайпана каруб-маликийн^д а, хурмин диттийн а, дIаделладеллачу вастехь долчу зезагийн а суьрташ дехкира. ³⁰ Шина цIа чуьра цIенкъа тIе а деши диллира.

³¹ Уггар езачу чухуларчу чоьнна чу воллучохь йолу неIарш зайт-диттан дечигах йинера, церан пхи са болу гур бара. ³² Оцу зайт-диттан дечигах йина йолу неIаран шина декъа тIехь а аьгна дина дара маликийн а, диттийн а, делладеллачу зезагийн а суьрташ. Оцу массо хIуманна а деши диллира. ³³ Иштта езачу чоьнна чу воллучохь а хIоттийнера зайт-диттан дечигах йина неIарш, ткъа церан гураш биь са болуш бара. ³⁴ Кхин ши неI яра зьозан-диттан дечигах йина. Оцу шина неIаран шишша дакъа меттахдоккхуш дара. ³⁵ Царна тIехь а даьхна каруб-маликийн^д а, хурмин диттийн а, делладеллачу зезагийн а суьрташ дара. Оцу суьрташна тIе а цхъатерра аьгна деши диллира. ³⁶ ТIаккха чухулара керт дIахIоттийра. Иза хьабкхначу тIулгийн кхаа могIанах а, баганан диттийн ханнех бинчу цхъана могIанах а йинера.

³⁷ Сулим-паччахь шен дарже веанчу доьалгIачу шарахь Зив олучу шеран шолгIачу баттахь бух ботта болийнера Везачу Элан цIенна. ³⁸ Ткъа цхъайтталгIачу шеран Була олучу баттахь (иза шеран борхIалгIа бутт бу) Везачу Элан цIа дина чекхделира. Ша хила деззачу куьцехь дина дIахIоттийра иза. И цIа Сулим-паччахьо ворхI шарахь дира.

Сулим-паччахьан цIа

7 ¹ Шена а цIа дайтира Сулим-паччахьо. Иза кхойтта шарахь дина чекхдаккхийтира цо. ² Иштта «Ливанун-мехкан хьун» цIе йолу паччахьан цIа дайтира Сулим-паччахьо. Оцу цIийнан гIишлойн яхалла бIе дол^д, шоралла шовзткъе итт дол, ткъа лакхалла ткъе итт дол яра. Цо цIа дира баганан дечигах беа могIарехь дIахIиттийначу бIогIамашна тIехь. Ткъа цу бIогIамашна тIехула дехкира баганан диттийн дечигах долу тIеш. ³ Шовзткъе пхеа баганан диттан бIогIамашна тIе пхийтта тIай диллира могIара, оцу диттан дечигах тхов тиллира. ⁴ Дуьхь-дуьхьал болчу шина пенна тIера кораш кхаа могIарехь дара. Иштта цхъана пенан хIора кор вукху пенах долчу корана дуьхьал дара.

⁵ Ерриг неІарш, неІарийн гураш еакІов дара, ткъа кор корана дуйхьал дара кхаа моІарехъ.

⁶ Цо бІогІамех уче тІейира, яхалла шовзткъе итт дол, шоралла ткъе итт дол а йолуш. Ткъа цунна хьалха бІогІамашна тІехъ лаба а, неІсагІа а дира.

⁷ Къабстина кхин цхьа чохъ яра Сулим-паччахьан, цу чохъ паччахьан деза гІант дара хІоттийна. Оцу чохьнах «кхел еш йолу чохъ» олура, хІунда аьлча цу чохъ адамашна кхел йора Сулим-паччахьо. Оцу чуьра цІенкъа а баганан диттан аннех яра.

⁸ Сулим-паччахьан ша Іаш волу цІа кхечу кертахъ дара. Иза кхел еш йолчу цІенна тІехъа дара, оццу куьцехъ дина а дара. И санна цІа динера Сулим-паччахьо шена ялийна йолчу Мисар-мехкан пирІунан йоІана а.

⁹ И массо а гІишлош дезачу тІулгех йина яра. ТІулгаш, шина а агІор херхаца хеда а дина, шайн-шайн барамашкахъ нисдина дара. Уьш бух тІера дуйна тхов тІе кхаччалц а, арахъара дуйна йоккхачу керта чу кхаччалц а дехкина дара. ¹⁰ ГІишлойн бух буттуш, деза а, даккхий а тІулгаш дехкинера. Цхьадерш итт дол шуьйра дара, вуьш – бархІ дол шуьйра дара. ¹¹ ТІехула а дара нийсса хъаькхна а, шайн-шайн барамехъ а долу тІулгаш. Иштга баганан дечиган тІеш а дара дехкина. ¹² Хъаькхна нисдинчу тІулгех кхо моІа а, баганан дечигах бина цхьа моІа а биллина, керт йинера йоккхачу кертана гонах. Иштга Везачу Элан цІийнан чухула йолчу кертана а, учена а гонах яра цу тайпана йолу керт.

Цора-гІаларчу Хьираман говза болх

¹³ ТІаккха Цора-гІалара Хьирам* цІе йолу стаг схьавалавайтира Сулим-паччахьо. ¹⁴ Иза йисина Іаш йолчу цхьана зудчун кІант вара. Напталан тІаьхьенах яра и зуда. Хьираман да цорахо вара. Хьирам ша цІестан пхьар вара. ЦІастанах муьлтхха а хІума ян говзалла а, похІма а дара цуьнан. Сулим-паччахъ волчу а веана, и дерриг а гІуллакхаш кхочушдира Хьирама.

ЦІестан ши бІогІам

(2 Шерашкахъ 3:15-17)

¹⁵ Кхин а цІестан ши бІогІам бира Хьирама. ХІора бІогІаман лакхалла берхІитта дол, ткъа гобаьккхина йолу шоралла шийтта дол яра. ¹⁶ Оцу бІогІамашна тІехула дилла цІастанах таж¹ доьттира Хьирама. Церан хІораннан лакхалла пхи дол яра. ¹⁷ БІогІамашна тІехула

* ^{7:13} *Хьирам* – Іебархойн маттахъ кхузахъ «Хьурам» ду. Иза Хьираман кхин цІе ю.

^{7:8} Сулим 3:1.

динчу таъжнийн куц далийнера, царна тЕ юьйцинчу зленех бойнан суьрташ а дина. Уьш хЮра тажана тЕхь ворхІ-ворхІ яра. ¹⁸ ТПаккха оцу бойнна гонах бЮгІамашна тЕхь долчу тажана тЕхула цІастанох дина тЕдехкина ши могІа наран стоьмаш бара. Оцу кепара а шолгІачу бЮгІамна тЕра тажана тЕ а дехкира уьш.

¹⁹ ЦІенна хьалхарчу ученех гЮртийна дІахІиттийначу хазачу бЮгІамашна тЕхь таъжнаш дара. Уьш петІамат-зезагах тардинера, лакхалла диь дол долуш. ²⁰ Оцу шина бЮгІам тЕхь долчу таъжнашна гонах йолчу бойнна уллохь гобаьккхина могІанашца тЕдехкина ши бЕ наран стоьмийн куьцехь сурт дара. ²¹ Везачу Элан ца чу воллучохь, учехь, цІестан ши бЮгІам дІахЮттийра Хьирама. Цхьа бЮгІам кьилбехьа хЮттийра цо, цунна «Якин» аьлла цЕ тиллира Хьирама (и цЕ «Дала дІахЮттор» бохучух тера ду). Ткьа важа кьилбаседехьа дІахЮттийра. Цунах «БоІаз» элира (иза «Делан нуьцкьалаллех дерг» бохучух тера ду). ²² Иштта дехкира оцу бЮгІамашна тЕ петІамат-зезаган куьцехь долу таъжнаш.

Иштта чекхбелира Хьираман бЮгІамаш дІахЮтторан болх.

ЦІастанах бина хЮрд

(2 Шерашкахь 4:2-5)

²³ ТПаккха лалийначу цІастанах дукха боккха яй бира Хьирама. Цуьнан цхьана йистера вукху йисте кхаччалц болу барам итт дол бара. Пхи дол кЮрга а бара иза. Оцу ен го ткье итт дол бара. ²⁴ Цуьнан йистошкахула гобаькккхина шина могІара дехкина цІестан гІабакхийн суьрташ дара. И суьрташ оцу енаца цхьаьна ийна дара. ²⁵ И боккха цІестан яй шийтта цІестан старана тЕхь льятташ бара. Кхо цІестан сту кьилбаседехьа берзийна бара, кхин кхоь малхбузехьа, важа кхоь кьилбехьа, бисина кхоь малхбалехьа берзийнера. ЦІестан яй церан баккъашна тЕ биллина бара, ткьа стерчийн тЕхьенаш ен бухан юккьехьа ерзийна яра. ²⁶ Оцу ен стоммалла куьйган кераюккьалц яра, ткьа цуьнан йистош дІаделладеллачу петІамат-зезаган куьцехь дара. Оцу ена чу кхузткье итт эзар чами^д кхоччуш хи доьдура.

ЦІестан кІелхЮтторгаш

²⁷ ТПаккха итт цІестан кІелхЮтторг йира Хьирама. Уьш, чкьургаш тЕхь а йолуш, меттахьяхалуш яра. ХЮра кІелхЮтторган яхалла а, шоралла а диь дол, ткьа лакхалла кхо дол яра. ²⁸ И кІелхЮтторгаш иштта йинера: церан деакЮв пенаш дара, уьш гурашна тЕ хаййнера. ²⁹ Гурашна чухула долчу пенашна тЕ а, гурашна тЕ а лосьмийн а, стерчийн а, каруб-маликийн а суьрташ дехкинера. Ткьа оцу лосьмийн а, стерчийн а суьрташна лакхахула а, лахахула а цІастанах дина дикка дІасадаьржина долу таъжнаш дара. ³⁰ ХЮра кІелхЮтторган ийь-ийь

чкъург а, семанаш а яра. ХЮра сонехъ ена тЕхуттуш йина гЮртораш яра. Оцу гЮрторашна тЕхъ цІастанах дина тЕдиллина таъжнаш дара. ³¹ Ткъа гЮрторана тЕхула даьккхина Иуьрг дара, цхъа дол хиллал кЮрга а долуш. И Иуьрг горга дара, цуьнан гонан барам цхъа дол ах дол бара. Иуьргашна тЕхула аьгна даьхна суьрташ дара. КІелхЮтторган агЮнашна тЕра пенаш, горга а доцуш, деакЮв дара. ³² Пенашна кІел йиь чкъург яра, ткъа церан семанаш гЮрторашна тЕ чІагІийна яра. ХЮра чкъурган гонан шоралла цхъа дол ах дол барамехъ яра. ³³ ХЮра чкъург яра гЮдалкхийн чкъургаш санна йина. Семанаш а, чкъурган хІазарш а, чЮраш а, чкъурган милкаш^д а цІастанах йина яра. ³⁴ ХЮра кІелхЮтторган беа сонехъ цхъацца гЮртор яра. Ткъа хЮра гЮртор оцу кІелхЮтторгах цхъаьна хоьттина йина яра. ³⁵ КІелхЮтторган боххехъ бина горга гу бара. Цуьнан лакхаллин барам ах дол бара, иза а тЕхЮьттина, дийна цхъаь болуш санна, боьттина бара кІелхЮтторгана тЕ. ³⁶ Оцу кІелхЮтторган пенаш тЕхъ а, массо а меттиг йоллучохъ а каруб-маликийн^д а, лосьмийн а, хурманийн диттийн а, аьгна даьхна суьрташ дехкира Хъирама. ³⁷ Иштта, итт кІелхЮтторг йинера Хъирама. Уьш ерриш а цІастанах йоьттина яра, церан хЮраннан а цхъа барам а бара, цхъа кеп а яра.

³⁸ Тпаккха цІестан итт юьхъ-куьг дуьлург йира Хъирама, уьш хЮра а диь дол барамехъ яра. ХЮра юьхъ-куьг дуьлургана чу биь бІе чами хи доьдура. Уьш оцу йина дІахЮттийна йолчу итт кІелхЮтторгна тЕ йиллира. ³⁹ Пхи кІелхЮтторг кьилбехъа агЮр, ткъа важа пхий кьилбаседехъа, аьрру агЮр дІахЮттийра Хъирама. Везачу Элан цІийнан кьилба-малхбалехъа агЮр дІахЮттийра цо чохъ хи долу и боккха цІестан яй.

*Везачу Элан цІа а, керт а хазьян Хъирама йина хІуманаш
(2 Шерашкахъ 4:11–5:1)*

⁴⁰ Иштта Хъирама кхин а дира тесаш, кегий белаш, кегий кедаш. Тпаккха чекхбехира Хъирама Везачу Элан цІийнан кертахъ Сулим-паччахъна беш болу берриг а белхаш.

⁴¹ Иштта ши бЮгІам а буьйгІира Хъирама,
царна гонах таъжнийн ши го а бира.

Тпаккха оцу таъжнийн суьрташ тЕдехкина долчу бЮгІамийн
боххехъ бойнан ши сурт диллира цо.

⁴² Оцу бойнан шина суьрта тЕ диь бІе цІестан нар-стоьмаш^д
дира Хъирама. И стоьмаш оцу бЮгІамашна тЕ дехкинчу
таъжнашна тЕрачу бойнийн суьрташ тЕ дехкира
шишша могІа.

43 Иштта йира цо итт юьхь-куьг дуьлург, шайна бухахь итт
кIелхIотторг а йолуш.

44 Хи чудотта цхьа цIестан яй, цунна бухара шийтта
цIестан сту а,

45 тесаш а, белаш а, кедаш а дира Хьирама.

Везачу Элан цIийнан кертахь мел йина хIума а, заьнгала динчу
цIастанан йинера цо Сулим-паччахьна. 46 И дерриг а хIума Йор-
дан-хин йистехь, сацкъаран латта тIехь йоттийтира Сулим-пачча-
хьо. Иза дара Сакхат а, ЦIарган а олучу меттигашна юккъехь. 47 И
ерриг хIума а Сулим-паччахьо шен-шен метте дIахIоттаяйтира. И
хIуманаш тIех дукха хиларна, уьш еш дайчина цIастанан барам бус-
та а ца лора.

48 Цу тайпана деших массо а хIума а яйтинера Сулим-паччахьо Ве-
зачу Элан цIенна. Уьш яра:

хаза хьожа йоуьйту хIума яго дашо кхерч,

Далла лерина бепиг тIедуьллуш йолу дашо стол;

49 цIеначу деших боьттина болу стогарш (пхиь аьтту агIор, важа
пхиь оцу уггар езачу чухуларчу чоьнна аьрру агIор
хIиттийна йолу),

зезагийн суьрташ,

чIурам хIотторгаш, морзахаш,

50 бошхепаш, тукарш, боганаш, хаза хьожа йогIу хIума^д чу
юьллуш долу кедаш, богуш болу кIора дIасабахьа
нойш цIеначу деших дина еш;

уггар езачу чоьнан чуьра неIарийн а, Делан цIийнан вукху
неIарийн а кIажаш, деших дина долу.

51 Иштта чекхбаьккхира Сулим-паччахьо Везачу Элан цIенна шена
бан лиьна болу берриг белхаш. Шен дас, Дауда, Везачу Элана лерина
лелош хилла мел йолу сийлаллин-еза хIуманаш цу цIа чу ехкира Су-
лим-паччахьо. Везачу Элан цIийнан хазни чу деши а, дети а, кхин йо-
лу хIуманаш а дIаелира Сулим-паччахьо.

Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ Делан цIа чу диллар

(2 Шерашкахь 5:2–6:2)

8 ¹ Цул тIаьхьа Исраилан халкъан къаной а, израилхойн тайпанийн
а, гаранийн а, доьзалийн а берриг а баьччанаш, ша Iаш волчу Яру-
шалайм-гIала шена тIекхайкхира Сулим-паччахьо, хьалха Цийон цIе
йолуш хиллачу ДAUDан гIалара Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ

7:48 а: Арадаккхар 30:1-3; б: Арадаккхар 25:23-30. 7:49 Арадаккхар 25:31-40.

7:51 ДAUD 8:11; 1 Шерашкахь 18:11. 8:1 ДAUD 6:12-16; 1 Шерашкахь 15:25-29.

схьадаийтархьама. ² Иштта Этаним олучу шеран ворхIалгIачу беттан дезачу деношкахь* дерриг а Исраилан халкъ Сулим-паччахь волчу гулделира. ³ Исраилхойн массо а къаной цига баьхкича, динан дайша бертан тIорказ схьайцира. ⁴ Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ а, гуламан четар а, цу чохь мел хиллачу сийлаллин-езачу хIуманашца, схьа а эцна, дIадаьхьира динан дайша а, левихоша а. ⁵ Ткъа Сулим-паччахь а, цуьнца цхьаьна иза волчу гулделла Исраил-мехкан дерриг халкъ а оцу дезачу тIорказна хьалха бара. Цара Далла лерина дийнатийн сагIанаш дохура. Далийна бежанаш а, жа а дукха хиларна дагар а ца далора. ⁶ ТIаккха динан дайша Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ, схьа а эцна, Делан цIийнан чухуларчу а, уггар езачу а чоьн чохь йолчу шен метте дIахIоттийра, каруб-маликийн¹ суьртийн тIемашна кIел. ⁷ ХIунда аьлча оцу маликийн суьртийн тIемаш цу тIорказна тIехула дIасадаржийна дара, цундела тIорказ а, цуьнан гIуркхаш а дIахьулдора цара. ⁸ И гIуркхаш деха хиларна, церан юьхьигаш гучуйолура езачу чоьнна чуьра уггар езачу чухуларчу чоьнна хьалха агIор. Амма арахула и юьхьигаш гуш яцара. Уьш тахханалц а лаьтташ ю цу чохь. ⁹ Оцу дезачу тIорказ чохь, Мусас чуйиллина йолу тIулган ши экъа йоцург, кхин хIумма а яцара. И тIулган экъанаш Муса-пайхамаро ехкинера, Хъариб олучу меттигехь Везачу Эло Исраилан халкъаца барт а бина, уьш Мисар-махкара арабаьхначул тIаьхьа. ¹⁰ Динан дай оцу езачу чоьнна чуьра арабевлча, Везачу Элан цIа чохь марха хIоьттира. ¹¹ И Везачу Элан цIа Цуьнан олаллин нуьрах дузарна, кхин дIа шайн гIуллакх дан ца делира динан дайшка. ¹² ТIаккха Сулим-паччахьо элира:

«Везачу Эло малх кхоьллина стигалахь иза къагийта**,
ткъа Шен боданехь Iан лаам бу аьллера Цо.

¹³ Амма аса Хьуна исбаьхьа цIа дIахIоттийна,
Хьо цу чохь абаденналц вахийта».

*Сулим-паччахьо халкъе дIахьедар до
(2 Шерашкахь 6:3-11)*

¹⁴ Дерриг а Исраилан халкъ дара цигахь лаьтташ. Халкъехьа а вирзина, Сулим-паччахьо декъалдира и халкъ. ¹⁵ ТIаккха паччахьо элира: «Декъала ву Исраилан халкъан Веза Дела, сан дена Даудана, Ша

* 8:2 *Дезачу деношкахь* – схьахетарехь, адамаш кхалораш кIелахь Iаш долу деза денош ду уьш.

** 8:12 *...малх кхоьллина, стигалахь иза къагийта* – и дешнаш ду цхьана ширачу гочдар чохь, ткъа Iебархойн маттахь уьш дац.

8:2 Iамалъяр 23:34. 8:9 Карлабаьккхинарг 10:5. 8:10, 11 Арадаккхар 40:34, 35.

8:12 Забур 17:12; 96:2.

делла дош Шен куьйгаца кхочушдина Волу! Цо аьллера сан дега: ¹⁶ „Мисар-махкара Сайн Исраилан халкъ Айса арадаьккхичхьана дуьйна схьа, Исраилан тайпанийн мехкашкара цхьа а гIала ца къастийра Аса, Сан цIе язъян лерина цIа хилийтархьама. Амма хIинца Дауд-паччахь хаьржина Ас* Сайн Исраилан халкъана тIехь олалла дайта!“

¹⁷ Сан дена Даудана чIогIа лиира Исраилан халкъан Везачу Делан цIе язъян лерина долу цIа дIахIотто. ¹⁸ Амма Везачу Эло аьллера сан дега Дауде: „Суна хаьа, Сан цIе язъян лерина долу цIа хIоттадан хьан чIогIа лаам хилар. Хьуна и лаар дика ду. ¹⁹ Амма хьо вац Аса и цIа дIа-хIотто хаьржинарг. Хьох ваьлла волчу хьан кIанта дийр ду Сан цIе язъян лерина долу цIа“.

²⁰ Иштта Везачу Эло Ша делла дош кхочушдира. Сан ден метта Исраил-мехкан паччахьан гIанта тIе хиира со, хIинца со паччахь а ву, Везачу Эло ма-аллара. Аса Исраилан халкъан Везачу Делан цIе язъян лерина долу цIа а дIахIоттийна. ²¹ Везачу Эло вайн дай Мисар-махкара арабаьхча, Ша цаьрца бина барт тIеязбина йолу тIулгийн экьанаш чу йохку деза Тюрказ латто меттиг кечийна аса оцу цIа чохь».

Сулим-паччахьо дина доIа

(2 Шерашкахь 6:12-42)

²² Тпаккха Сулим-паччахьо, сагIа доккхучу Везачу Элан кхерчана хьалха дIа а хIоьттина, гулделлачу массо а Исраилан халкъана хьалха, куьйгаш стигала хьала а дахийтина, ²³ элира: «Ва Исраилан халкъан Веза Дела, вац Хьох тера волу Дела я лакхахь стигалшкахь, я лахахь лаьтта тIехь! Вайна юкъахь болу барт лар а беш, цунна Хьо тешаме хуьлу доггах Хьайна тIаьхьа хIоьттинчу Хьайн лешна. ²⁴ Ахь кхочушдина Хьайн лай волчу сан дена Даудана Айхьа делла дош. Ахьа иза Хьайн багара даьккхинера, ткьа тахана Хьайн куьйгаца кхочушдина. ²⁵ Ткъа хIинца Исраилан халкъан Веза Дела, кхочуш-дехьа Хьайн лай волчу Дауде, сан дега, Айхьа аьлларг: „Нагахь хьан тIаьхьенах болчара, хьо Суна хьалха ма-леллара а лелаш, шайн некъаш тешаме хиларца лардахь, даим а хьан тIаьхьенах хир волчу цхьаццаммо паччахьалла дийр ду Исраилан халкъана тIехь“». ²⁶ Ткъа хIинца, Исраилан халкъан Дела, бакь хуьлийла Ахьа сан дена делла долу Хьан дош!

* 8:16 ...*Дауд-паччахь хаьржина Ас...* – Грекийн гочдар тIехь: ...*Ярушалайм-гIала а хаьржина Ас, Дауд-паччахь а хаьржина Ас...*

^{8:16} Дауд 7:4-11; 1 Шерашкахь 17:3-10. ^{8:17, 18} Дауд 7:1-3; 1 Шерашкахь 17:1, 2. ^{8:19} Дауд 7:12, 13; 1 Шерашкахь 17:11, 12. ^{8:25} Сулим 2:4.

²⁷ Амма, бакъдерг аылча, Иойла а дуй те Дела кху Лаьттахь? Стигала а, я стигалан лакхенашка а ца тарлуш волу Хьо, хЮкху ас дIахЮтийначу Хьан цIа чу-м тарлойла а дац. ²⁸ Делахь а, дIахозийла Хьуна сан доIа а, Хьан лай волчун дехар а, ва сан Веза Дела! Тергам бойла Ахьа, Хьайга тахана дехарш деш кхойкхуш волчу Хьайн лен кхайкхаман а, доIанан а. ²⁹ Аьлла-кх Ахьа: „Сан цIе кху чохь хир ю“. Дьоху Хьобга, хьажадойла Ахьа Хьайн бIаьргаш хЮкху цIенна тIе дийнахь а, буса а! ЛадугИийла Ахьа Хьан лай волчун доIане, иза, хЮкху меттехьа а вирзина, Хьобга кхойкхучу хенахь. ³⁰ ДIахозийла Хьуна Хьайн лай волчун доIа а, Хьайн Исраилан халкъан доIанаш а, цара, хЮкху меттехьа а бирзина, Хьайга доIа дечу хенахь. Хьо стигалшкахь Iаш ву, ткъа оха дьоху Хьобга, цигахь тхан доIа дIа а хазий, гечдехьа тхуна.

³¹ Масала, нагахь цхьа стаг вукхунна хьалха бехке а хилла, иза Хьан сагIа доккхучу кхерчана хьалха дIахЮттавахь, хЮкху Хьан цIа чохь, ша бехке вац аьлла, цуьнга дуй байита тарло. ³² ПIаккха стигалахь волчу Ахьа дIахазий, кхел ехьа Хьайн лешна тIехь, бехке верг бехке озош, царах даьларг церан шайн кортошна тIе а дожош. Ткъа бехке воцург бехказаваккхяхь, цуьнан бакъ хиларца терра цунна догIург а деш.

³³ Масала, Хьан Исраилан халкъ, Хьуна хьалха къилахь хиларна, мостагIчо иза эшор ду. Нагахь и халкъ, Хьобга кхайкхамаш а беш, кху цIа чохь волчу Хьобга доIанаш а, дехарш а деш, Хьобгахьа дерзахь, ³⁴ стигалшкахь церан доIа дIа а хазий, гечдехьа хЮкху Хьайн Исраилан халкъан къиношна. Айхьа хьалха церан дайшна делла долчу лаьтта тIе уьш юхаберзабехьа.

³⁵ Ткъа, масала, цара Хьуна хьалха къинош летадарна, Ахьа, стигалш дIа а кьевлина, догIа доуьйтур дац. Амма, масала, цара, кху меттехьа а бирзина, доIанаш а деш, Хьобга кхайкхамаш а беш, Ахь шашь охьата-Иийна дела, шашь летийначу къиношна дохко а бевлла, уьш юха а Хьуна тIеберза тарло. ³⁶ ПIаккха, дьоху Хьобга, дIахазяхь стигалшкахь церан доIанаш, гечдехьа Хьайн лай долчу Исраилан халкъан къиношна. Гайтахьа царна нийса некъ, дайтахьа хЮкху Хьайн лаьтта тIе догIа, Ахьа Хьайн халкъана тIаьхьалонна делла хилла долчу.

³⁷ Нагахь хЮкху лаьтта тIе адамашна я мацалла тIеягIахь, я адамаш хIаллакдеш цамгарш кхетахь, я, мел долу хIума дагош, бовха мох балахь, я адамаша дийна долу дерриге ялта а мекхано диьна дIадаккхяхь, я цЮз, я нIаьна тIелатахь, я шайн лаьтта тIехь адамаш Iен ца дьуьтш, мостагIа тIегIортахь, я муьлхха а бохам хилахь, я ун кхетахь, ³⁸ тIаккха, нагахь дерриг а Хьан Исраилан халкъана юкъара муьлххачу а адамо, шех даьлладчу къиношна дохко а даьлла, кху Хьан цIенна тIе

куйгаш хъала а айина, Хьобга доІанаш а, дехарш а дахь, ³⁹ доьху Хьобга, Хьо Іаш волчу стигалшкахь, цуьнан доІа дІахазий, гечдехъа цунна, гІо дехъа. Хьуна цханна хаьа-кх хІора адаман дагахь дерг. Цундела доьху Хьобга, хІора стагана а догІург цуьнан гІуллакхашка хъаьжжина дехъа. ⁴⁰ Дехъа иза массо а адам Хьох кхерийтархъама, Ахъа тхан дайшна деллачу кху лаьттахь тхо мел деха.

⁴¹ Израилхой а боцуш, кхин кьомах долу адамаш догІур ду Хьан цІеран дубхъа. ⁴² ХІунда аьлча царна а хезар ду Хьан сийлаллин-езачу цІарах лаьцна а, Хьан нуьцкьалаллех лаьцна а. Уьш богІур бу, кху Хьан цІенна тІе а бирзина, доІанаш дан. ⁴³ ТІаккха, доьху Хьобга, дІахазхъа Хьо Іаш волчу стигалшкахь церан доІанаш, дехъа цара а Хьайга мел дехнарг, Лаьттахь мел долчу кьаьмнашна а Хьайн цІе йовзийтархъама а, уьш Хьайх кхерийтархъама а, Хьан Израилан халкъ санна. ТІаккха массо а меттигашкара, доллу халкъашна а хуур ду, ас дІахІоттийна хІара цІа Ахь-Айхъа даздина хилар.

⁴⁴ Нагахь Ахъа Хьайн халкъе омра дийр ду, даха а гІой, шайн мостагІех лата аьлла. Масала, хІокху Ахъа хаьржинчу гІаланехъа а, Хьан цІе язьян лерина дІахІоттийначу цІенна тІе а бирзина, цара Хьо вазвеш, Хьуна хастамаш беш, доІанаш дахь, ⁴⁵ доьху Хьобга, дІахазхъа стигалшкахь церан доІанаш а, церан дехарш а, бакъ а бехъа уьш.

⁴⁶ Нагахь Хьан халкъо Хьуна хьалха кьинош летадахь (ткъа къа ца латош адам дан а дац), ТІаккха Ахъа, масала, царна обгІаз а вахана, уьш мостагІашка эшабойтур бу. Ткъа мостагІаша, царна йийсар а дина, генарчу я юхерчу хийрачу махка дІабига мега уьш. ⁴⁷ Масала, оцу шаьш йийсаре бигначу мехкашкахь Хьан халкъо, ша летийначу кьиношна дохко а даьлла, Хьобга доІанаш дийр ду. Цу халкъо ала тарло: „Оха къа латийна, тхо нийса дацара, тхо бехке ду“. ⁴⁸ Ткъа нагахь шаьш йийсаре дигначу оцу мостагІийн махкахь, уьш шайн цІеначу даггара Хьуна тІебирзина, Ахъа шайн дайшна деллачу лаьттехъа а, Айхъа хаьржинчу гІалехъа а, Хьан цІе язьян ас дІахІоттийначу Хьан цІенна а тІе а бирзина, цара доІанаш дахь, ⁴⁹ ТІаккха ас доьху Хьобга, Хьо Іаш волчу стигалшкахь церан доІанаш дІа а хазий, бакъбехъа уьш. ⁵⁰ Гечдехъа Хьайн халкъана цара Хьайна хьалхахь латийначу кьиношна а, Хьуна хьалха цара нийса ца динчу массо хІуманна а, ткъа уьш йийсаре бигна болу мостагІийн царна кьинхетаме хилийтахъа. ⁵¹ ХІунда аьлча иза Ахъа Хьайн дола даьккхина Хьан халкъ ма ду. Йогучу пешара эчиг санна долу Хьайн халкъ арадаьккхинера Ахъа Мисар-махкара.

⁵² Хуьлийла хьан лергаш а, Хьан бІаьргаш а сема Хьайн лай волчу сан а, Хьайн Израилан халкъан а доІанашна, уьш Хьайга кхойкхучу хенахь даим а Хьуна дІахазархъама. ⁵³ ХІунда аьлча Ахъа, Хьайн дола а

баьхна, къастийна уьш Лаьттара массо а къаьмнашна юкъара, Ахьа Хьайн лай волчу Мусагахула ма-аллара, ва сан Хьалдолу Эла, Айхьа тхан дай Мисар-махкара арабаьхначу хенахь».

Халкъ декъалдар

⁵⁴ Лаьтта гора а хЮьттина, куьйгаш стигала хьала а кховдийна, Везачу Эле доIа деш вара Сулим-паччахь. Шен доIа чехк а даьккхина, Везачу Элан сагIа доккхучу кхерчана уллора дIа а хилла, ⁵⁵ халкъана хьалха а хЮьттина, чЮгIачу озаца, гулделла долу халкъ Деле декъалдар дийхира Сулим-паччахьо. ⁵⁶ Цо элира: «Декъал ву Веза Эла, Шен Израилан халкъана синтем белла волу, Ша цунна дош ма-даллара. Везачу Эло Шен лай волчу Мусагахула лур ду аьллачу диканех цхьа а ца дисина кхочуш ца деш. ⁵⁷ Хуьлийла вайн Веза Дела вайца а, Ша вайн дайшца ма-хиллара, дIа ма воьрзийла Иза вайгахьара, ма дуьтийла Цо вай. ⁵⁸ Добху ас Везачу Эле вайн дегнаш Шена тIедерзор, Цуьнан некъашца вай лелийтархьама. ТIаккха вай кхочушдийр ду Дала вайн дайшна делла долу весеташ а, хьехамаш а, тIедехкинарш а. ⁵⁹ Вайн Везачу Далла даим а, дийнахь а, буса а дагахь хуьлийла хIара сан доIа а, сан дехарш а, Шен лай волу со а, Шен Израилан халкъ а де дийне мел долу а бакъхилийтархьама. ⁶⁰ Иза ду, Веза Эла бакъволу цхьа Дела вуйла а, кхин Дела воцийла а массо а къаьмнашна хаййтархьама. ⁶¹ Ткъа шу, адамаш, кхоччуш муьтIахь хила деза вайн Везачу Далла. Аша Цуьнан хьехамаш кхочушбан а беза, Цуьнан весеташ, хIинца санна, лардан а деза».

Везачу Элан цIа даздар

(2 Шерашкахь 7:4-10)

⁶² ТIаккха паччахьо а, массо а цуьнца болчу израилхоша а Везачу Элана сагIа даьккхира. ⁶³ Сулим-паччахьо Везачу Элана бертан сагIина ткъе ши эзар бежана а, бIе ткъа эзар уьстагI а беара. Иштта Сулим-паччахьо а, массо израилхоша а Везачу Элан цIа даздира. ⁶⁴ Оццу дийнахь Везачу Элан цIийнан кертара юккъехь йолу меттиг Далла хьалха сийлаллица язйира, цигахь дийнаташ дагоран а, кIен а сагIанаш дохура, бертан сагIанан дийнатийн мохь а ягайора. ХIунда аьлча Везачу Элан цIенна хьалхахь лаьтташ болчу сагIа доккхучу йоьзачу кхерчана тIе дерриг а и сагIанаш ца тарлора.

⁶⁵ ТIаккха цу дийнахь Сулим-паччахьо деза де хIоттийра, дерриг а Израилан халкъо даздира и де. Берриг а израилхой гулбеллера цигахь, Хьамат цIе йолуш долчу лаьмнийн дехьадовларан меттигера

^{8:56} Карлабаьккхинарг 12:10; Якьуба 21:44, 45.

дуьйна Мисар-мехкан дозанехъ долу хина тЕкхаччалц. Вайн Везачу Далла хьалха и де даздеш бара уьш ворхI дийнахъ, цул тIаьхьа кхин а ворхI дийнахъ цигахъ Ийра уьш и де даздеш. Цара даздеш даьхна де-нош дерриг а дейтта де дара. ⁶⁶ Цул тIаьхьарчу дийнахъ Сулим-паччахьо халкъ дIасахийцира. ТIаккха, паччахь декъал а веш, шайн хIусамашка юхадобрзура адам. Халкъ самукъадаьлла дара, Везачу Эло шен лай волчу Дауд-паччахьна а, Шен Исраилан халкъана а динна дика хазахетта.

ШозлагIа а Сулим-паччахьна Дела дуьхьалхIоттар

(2 Шерашкахь 7:11-22)

9 ¹ Иштта Сулим-паччахь Везачу Элан цIа а, паччахьан цIа а, шена ян мел лиьна хIума а йина чекхвелира. ² ТIаккха юха а, Гав-Ион-гIалахъ хьалха дуьхьал ма-хIотгара, шозлагIа а дуьхьалхIоьттира Веза Эла Сулим-паччахьна. ³ Везачу Эло элира: «Суна схьаезира хьан доIа а, хьан Соьга долу дехар а. Ахь хIоттийна долу Сан цIа Ас къобалдира, даим а цигахъ Сайн цIе язъйтархьама. Ас иза Iалашдийр ду, даим дагахъ а латтор ду. ⁴ Ткъа хьо а лела Суна хьалха, хьайн да Дауд Суна хьалха ма-леллара, дог цIена а волуш, тешаме. Ахь а Сан дерриг весеташ а, Сан хьехамаш а, Аса тIедиллина гIуллакхаш а кхочушде. ⁵ ТIаккха и дерриг ахь кхочушдахь, хьан цIийнах цхьаь даим а Исраил-махкана тIехь паччахьалла деш хир ву. Иштта дош деллера Ас хьан дена Даудана: „Хьан тIаьхьенах хир волчу цхьаццаммо даим паччахьалла дийр ду Исраилан халкъана тIехь“. ⁶ Амма шу я шун тIаьхьенах болу паччахьаш Сох дIаберзахь, Ас шайна делла долу Сан весеташ а, Сан хьехамаш а дIа а теттина, кхечу деланашна тIе а дирзина, царна аша Ибадат дахь, ⁷ ТIаккха, Айса деллачу лаьттах а хадийна, дуьтур ду Ас Исраилан халкъ. Сайн цIе язъйита къобалдина долу цIа а дIадоккхур ду Ас. ТIаккха, дерриге а халкъаша кичанна а, беламна а далаш, дIахIуттур ду Исраилан халкъ. ⁸ Ткъа оцу дезачу цIийнах лаьцна, иза сийлахь делахь а, чекх мел волучо инзарваларца а, веларца а хаттар дийр ду: „И хIунда дина те Везачу Эло оцу махкана а, оцу Шен цIенна а?“ ⁹ ТIаккха, царна жоп луш, наха эр ду: „Мисар-махкара шайн дай арабаьхна волу шайн Веза Дела а витина, уьш кхечу деланашна тIаьхьа а бевлла, царна Iамал а еш, Ибадат дан^т болабаларна дина царна иза. Цундела Везачу Эло байитина царна тIе и берриг бохам“».

^{9:2} Сулим 3:5; ² Шерашкахь 1:7. ^{9:5} Сулим 2:4; 8:25. ^{9:8} ТIаьхьарнаш 25:9; ² Шерашкахь 36:19.

*Сулим-паччахъна а, Хыирам-паччахъна а юкъахъ хилла барт
(2 Шерашкахъ 8:1, 2)*

¹⁰ Сулим-паччахъо Везачу Элан цІа деш а, шен паччахъан цІа дІа-хІоттош а ткъа шо делира. ¹¹ И белхаш бечу хенахъ, Цора-гІалин пач-чахъ волчу Хыирамна Галилай-махкара ткъа юрт совгІатна елира Сулим-паччахъо. ХІунда аьлча Хыирам-паччахъо баганан а, зобзан а диттийн дечиг а латтийра, оьшшучул деши а делира Сулим-паччахъ-на. ¹² Амма Сулим-паччахъо шена еллачу ярташка хъажа вахча, Хыи-рам-паччахъна уьш хаза ца хийтира. ¹³ «ХІара хІун ярташ ю ахъ суна елларш, сан ваша?» – элира Хыирам-паччахъо. Цо, «Хабул» аьлла, цІе тиллира оцу лаьтгана (иза «мехала доцу латта» бохург ду). Иза тахха-налц а и цІе йолуш ду. ¹⁴ Хыирам-паччахъо цхъа бІе ткъа гали деши да-хьийтинера Сулим-паччахъна.

*Сулим-паччахъо дина кхидолу гІуллакхаш
(2 Шерашкахъ 8:3-18)*

¹⁵ Сулим-паччахъо шен лешка Везачу Элан цІа а, керт а дІахІоттаяй-тира, шена паччахъан цІа а дайтира. Милло цІе йолу терхийн басенаш а яйтира, Ярушалаймана гонах пенаш а дІахІиттийра. Иштта Хъацор а, МагІидда а, Пазар а цІераш йолу гІаланаш а дІахІиттийра цо. ¹⁶ (Пир-Іун волчу Мисар-мехкан паччахъо, Пазар-гІалина тІе а ГІоьртина, иза схъаьккхинера. ТІаккха, и гІала цІергахъ яга а йина, оцу гІалахъ Іаш болу канаІанхой, байа а байина, Сулим-паччахъехъ марехъ йолчу шен йоІана томана еллера пирІуно и Пазар-гІала.) Лахара Байт-Хьорон цІе йолу гІала а тойина дІахІоттийра Сулим-паччахъо. ¹⁸ Иштта ЯхІуд-махкахъ йолчу яьссачу аренгахъ Сулим-паччахъо дІахІоттийра БаІалт цІе йолу а, Тамар цІе йолу а гІаланаш. ¹⁹ Кхин а Сулим-паччахъан долахъ йолу, тІаьхьалонна кечдина долу сурсаташ чохъ латто гІаланаш а, говраш южу гІудалкхаш латтош йолу гІаланаш а, дошлойн говраш чохъ латто гІишлош а, ерриг Ярушалайм-гІалахъ а, Ливанун-махкахъ а, шен до-лахъ мел долчу лаьтга тІехъ шена ян лиьна йолу массо а хІума йина дІа-хІоттийра Сулим-паччахъо. ²⁰ Исраилан халкъ доцург кхин адамаш а дара цигахъ. Уьш дара эмархойн а, хьетахойн а, перезахойн а, хъави-хойн а, явсайхойн а ²¹ тІаьхьенех дисна адамаш, исраилхоша хІаллак ца деш дитина долу. Царах Сулим-паччахъо белхаш беш болу леш бинера. Уьш хІинца а тахханалц леш бу. ²² Ткъа исраилхойх Сулим-паччахъо леш ца бора. Уьш я паччахъан тІемалой, я тІеман хъаькамаш, я тІеман коьрта хъаькамаш, я гІудалкхийн а, дошлойн а эскарш карахъ долуш баьччанаш бара.

²³ Пхи бЕ шовзткъе итт хъаькам вара Сулим-паччахъан белхашна тЕхь урхалла дан дIахIоттийна. Уьш белхаш беш болчарна тЕхь хъаькамаш бара.

²⁴ ТIаккха, Даудан гIалара ара а яьлла, Сулим-паччахьо шена динчу цIа чу елира пирIунан йоI. Цул тIаьхьа Милло цЕ йолу терхийн басенаш йина дIахIиттийра паччахьо.

²⁵ Ша Везачу Элана дIахIоттийначу сагIа доккхучу кхерчан тЕхь дийнаташ дагоран сагIанаш а, бертан сагIанаш а дохура Сулим-паччахьо шарахь кхуза. Цу чохь хаза хьожа йогIу хIуманаш а ягайора Сулим-паччахьо Везачу Элана хьалха. Иштта дина чекхдаьккхира Сулим-паччахьо Везачу Элан цIа.

²⁶ Сулим-паччахьо хIордкеманаш а дайтира Эдом-махкарчу Эрзийн хIордан йистехь Эйлат цЕ йолчу гIалина уллора Iецийн-Гебар олучу меттехь. ²⁷ ХIордах лаьцна дерг хууш болу кемалелорхой бара Хырам-паччахъан. Уьш Сулим-паччахъан нахаца оцу хIордкеманашна тЕхь гIуллакх дан хьажийра Хырам-паччахьо. ²⁸ Оцу наха, Апар цЕ йолчу махка а бахана, цигара бархI бЕ шовзткъа пунт деши а деана, иза Сулим-паччахье дIаделира.

*Шеба-махкара йолу зуда-паччахь Сулим волчу яр
(2 Шерашкахь 9:1-12)*

10 ¹ Шеба-махкахь йолчу зуда-паччахьна а хезира Везачу Элан сийлаллина хилла долу Сулим-паччахъан цЕ яхар. И зуда-паччахь Сулим-паччахьна тIееара, иза чолхечу хаттаршца зерхьама. ² Шеба-мехкан зуда-паччахь Ярушалайм-гIала еара, шеца йоккха ковра а ялош. Оцу эмкалшна тЕхь доьттина дахьаш дара хаза хьожа йогIучу бецех дина хьакхарш а, дуккха деши а, деза тIулгаш а. Сулим-паччахь волчу а еана, шен дагахь мел долчух лаьцна къамел дира Шеба-махкара еанчу паччахьо. ³ Ткъа Сулим-паччахьо цо деллачу массо а хаттаршна жоп делира, цхьа а хаттар ца дисира, Сулим-паччахье жоп ца далалуш. ⁴ Шеба-махкара еанчу паччахьна гира Сулим-паччахъан хьекъал хилар а, цо дина паччахъан цIа а. ⁵ Иштта цунна гира кхузахь боу кхача а, паччахъан уллоранаш Iаш болу меттиг а, ялхой оьзда хилар а, церан духар а, цо дIахIотто чагIар а, Везачу Элан цIийнан кертахь Сулим-паччахьо дохуш долу дийнаташ дагоран сагIанаш а. И дерриг а шена гича, чIогIа инзарьяьллера иза. ⁶ Цо элира Сулим-паччахье: «Сайн махкахь суна хезнера хъан гIуллакхех лаьцна а, хъан хьекъалаллех лаьцна а. Иза бакъ хилла. ⁷ Амма со тешар

^{9:25} Арадаккхар 23:17; 34:23; Карлабаьккхинар 16:16. ^{10:1-10} Маттай 12:42; Лака 11:31.

яцара цунах, со ян а еана, сайн бІаьргашна иза галлалц. ХІинца суна го, сайна гинчух ах а дийцина ца хиллийла соьга. Хьан хьекъал а, хьан хьал а соьга дийцинчул дуккха а сов ду. ⁸ Мел ирс долуш хила деза хьан адамаш. Ма ирс долуш хила беза хьан ялхой, хІора денна хьуна гІуллакх деш, хьан хьекъале къамел хезаш болу! ⁹ Декъала хуьлда хьан Веза Дела, хьо Исраилан халкъан паччахь ван лиьна волу. Исраилан халкъе Шен гуттаренна а болу безам хиларна Везачу Эло хьох паччахь вина, хьобга кхел яйтархьама а, нийсо лелаяйтархьама а».

¹⁰ Таккха цо Сулим-паччахьна цхьа бІе ткъа гали деши а, дуккха хаза хьожа йогІучу бецийн хьакхарш а, деза гІулгаш а делира. Шеба-мехкан паччахьо елла хаза хьожа йогІу хІуманаш, Исраил-махка хьалха мел еанчарел, дуккха а сов яра.

¹¹ (Хьирам-паччахьан хІордкеманаша а Апар-махкара деши деара. Цу махкара Хьирам-паччахьо деара дуккха а цІен дечиг а, деза гІулгаш а. ¹² Везачу Элан цІенна а, паччахьан цІенна а тІегІанашна тІехула хьалаволучу хенахь, куьйгаца схьалаьцна, хьалавала аьтто беш йолу гІортгораш яйтира Сулим-паччахьо. Иштта зурманчашна оьшу мерз-пондарш а, дечиг-пондарш а дайтира паччахьо оцу дечигах. Хетгалц цкъа а я деана а, я гина а дацара оццул долу цІен дечиг.)

¹³ Таккха Сулим-паччахьо а елира Шеба-махкара еанчу паччахьна цунна езнарг а, цо ехнарг а ша совгІатна еллачул а сов. Цул тІаьхьа зуда-паччахь ялхошца шен махка юхайирзира.

Сулим-паччахьан хьал

(2 Шерашкахь 9:13-29)

¹⁴ Сулим-паччахьна хІора шарахь цхьа эзар кхо бІе ткъе шийтта пунт деши дахьара. ¹⁵ И деши доцург, йохкаэцар лелош болчара а, совдегарша а, берриг а Іаьрби-махкарчу паччахьаша а, шен мехкадайша а деши дахьара Сулим-паччахьна.

¹⁶ Таккха туьйсинчу деших дина ши бІе доккха турс^д а дайтира Сулим-паччахьо. ХІора турсана ялх бІе шекхал* туьйсина деши дахнера. ¹⁷ Иштта кхин а кхо бІе кегий турсаш дайтира цо, хІора турсана цхьа бІе шовзткъе итт шекхал туьйсина деши а дуьллуш. Туьйсина деших дина и турсаш «Ливанун-мехкан хьун» олучу цІенош чу дІахІоттийра Сулим-паччахьо.

¹⁸ Пийлан кІомсарех доккха паччахьан гІант дайтира паччахьо, цунна тІе а цІена деши диллира. ¹⁹ Оцу гІантана тІеваха йиллина ялх тІегІа яра. ГІантан букь туху агІо тІехулара горга яра. ГІантан шина а агІор куьйган голаш хІотторгаш яра, царна хІоранна уллохь дина льомийн суьрташ дара. ²⁰ Кхин а шийтта льоман сурт дара, оцу ялх

* 10:16 *Шекхал* — цхьа шекхал итт грамм барамехь ду.

тЕгІанна шинна а агІор цхьацца лаьтташ. Оцу тайпана долу паччахьан гІант хІетталц цхьанна а пачхьалкхехь дина дацара.

²¹ Сулим-паччахьан хьеший тЕоьцуш лелош йолу пхьегІаш дашо яра. «Ливанун-мехкан хьун» цЕ йолчу цЕнош чохь лаьтташ йолу кхин йолу хІуманаш а ерриг а цЕначу деших йина яра. Детих йина хІумма а яцара, хІунда аьлча Сулим-паччахь волчу заманахь детин мах чІогІа лахара бара. ²² Кхечу мехкашца йохкаэцаран гІуллакхна вовшахтоьхна хІордана тЕхула лелаш хинкеманаш дара паччахьан. Уьш Хьирам-паччахьан хІордкеманашца цхьаьна лелара. ХІора кхаа шарахь цкъа хІордкеманаш, деши, дети, пийлан кІумсарш, май-малш, тІаус-олхазарш а дахьаш, юхадьрзура.

²³ Дуьненна чуьра массо а паччахьал а инзаре дукха хьал а, хьекьалалла а долуш вара Сулим-паччахь. ²⁴ Дуьненна чуьра массо а адамна лаьара Сулим-паччахь ган, Дала цунна делла долу инзаре хьекьалалла шайна хазийтархьама. ²⁵ Шо шаре мел долу дукха адам догІура Сулим-паччахь гархьама, шашь богІуш цара хІораммо а совгІаташ дахьара: детих а, деших а йина хІуманаш, тЕюху бедарш, герз, хаза хьожа йогІу хІуманаш, говраш, бІарзанаш.

²⁶ Чкъургаш йолу дойн гІудалкхаш а, говраш а гулийнера Сулим-паччахьо. Дойн гІудалкхаш цхьа эзар йиь бЕе яра, шийтта эзар говр яра. Оцу говрех цхьаерш царна къастийна тойинчу меттигашкахь, ткьа кхиерш Ярушалайм-гІалахь дІахІиттайора Сулим-паччахьо. ²⁷ Детин барам тІулгаш долччул дукха хилла дІахІоттийра цо Ярушалайм-гІалахь. Лаьмнийн кІажашкахь долчу диттийн барам а дезачу баганан диттийн бараме нисдина дІахІоттийра Сулим-паччахьо. ²⁸ Ткъа говраш Мисар-махкара а, Килик* цЕ йолчу махкара а ялайора Сулим-паччахьо. Паччахьан совдегарша Килик-махкахь и говраш ахчанах схьаьцура. ²⁹ Мисар-махкара яхьачу чкъургашна тЕхь йинчу дойн гІудалкхийн мах ялх бЕе дато шекхал ахча бара, ткьа цхьана динан мах цхьа бЕе шовзткъе итт дато шекхал ахча бара. Иштта уьш масо а хьетахойн а, арамхойн а паччахьашна схьаялайора совдегарша.

Сулим-паччахь Дала бохучунна тІера дІаверзар

11 ¹ Хийрачу мехкашкара зударий безара Сулим-паччахьна. ПирІунан йоІ йоцург, царна юкъахь бара муабакхойн, Іамминхойн, эдомхойн, цІаданхойн, хьетахойн йоІарий. ² Уьш бара Везачу Эло исраилхошка иштта дешнаш аьллачу оцу къаьмнех: «Аша оцу

* ^{10:28} *Килик* – Іебархойн маттахь: *Кхавей*.

^{10:26} Сулим 4:26. ^{10:27} Карлабаьккхинарг 17:17. ^{10:28} Карлабаьккхинарг 17:16.

^{11:1} Карлабаьккхинарг 17:17. ^{11:2} Арадакхар 34:16; Карлабаьккхинарг 7:3, 4.

къамнех йолу зуда яло мегар дац, шаьш цаьрга шайн деланашна тIаьхьа ца хIиттадайтархьама». Амма и зударий тIех дукха безарна, корта дIабаханера Сулим-паччахьан. ³ Иштта, ворхI бIе зуда а, кхо бIе гIарбаш-зуда^д а яра Сулим-паччахьан. Оцу зударша бакъболчу некъа тIера дIаваьккхира Сулим-паччахь. ⁴ Сулим-паччахь къанвелча, цу зударша шайн деланашкахьа дIаверзийра иза. Цундела Сулим-паччахьан дог, шен ден Даудан ма-хиллара, шен Везачу Далла дерриг а дIаделла дацара. ⁵ ЦIаданхойн Iаштарт* цIе йолчу далла а, МилкIом** цIе йолчу чIогIа боьхачу Iамминхойн далла а тIевирзира Сулим-паччахь. ⁶ Иштта Везачу Элана хьалха шех зулам далийтира Сулим-паччахьо. Иза, шен да Дауд санна, кхоччуш тIаьхьа ца хIобттира Везачу Элана. ⁷ TIаккха Сулим-паччахьо Ярушалайм-гIалина малхбалехьа лаьттаху борзана тIехь цIу-деланашна^д Iамал ен меттигаш дIахIиттийра: муабакхойн цIунна Камошна а, Iамминхойн цIунна Мулкана а. И цIуш Далла хьалха боьха лоруш бу. ⁸ Иштта шен хийрачу мехкашкара ялийначу массо а зудчунна шайн-шайн деланашна баьрзнашна тIехь хIиттийначу кхерчаш тIехь хаза хьожа йохуйту меттигаш а, сагIа доккху меттигаш а кечъяйтинера Сулим-паччахьо.

⁹ Веза Эла обгIазвахара Сулим-паччахьна, шена шозза а духьал хIобттина волчу Исраилан халкъан Везачу Делехьара цо шен дог дIа-дерзадарна. ¹⁰ Везачу Эло ца магийнера Сулим-паччахьна кхечу деланашна тIаьхьахIотгар, амма Сулим-паччахьо кхочуш ца дира Везачу Эло шега дина овра. ¹¹ TIаккха Везачу Эло элира Сулим-паччахье: «Хьо иштта леларна а, ахьа Собыца бина барт лар ца барна а, Аса хьайна бина хьехамаш ахь кхочуш ца барна а, Аса хьобгара пачхьалкх билггала схьайоккхур ю, иза хьан уллорачарах цхьаннан кара а луш. ¹² Амма хьан ден Даудан духьа Аса иза цкъа, хIинца хьо дийна мел ву, дийр дац. Хьан кIентан карара дIайоккхур ю Ас и пачхьалкх. ¹³ Ерриг а пачхьалкх йоккхур яц Ас цуьнгара схьа. Сан лай хилла волчу Даудан духьа а, Айса хаьржина йолчу Ярушалайм-гIалин духьа а цхьа дакъа лур ду Ас хьан кIантана».

Сулим-паччахьан мостагIуй

¹⁴ TIаккха Везачу Эло Эдом-махкара паччахьан доьзалера волу ХIадад, Сулим-паччахьан мостагIа а вина, духьалваьккхира цунна. ¹⁵ Иза иштта хилира: хьалха Дауд-паччахьо Эдом-махкаца тIом бечу

* 11:5a *Iаштарт* – иза Хьалхарчу Азехь даьхначу къаьмнийн хьийкъина ялта даларан а, безаман а дела ю бохург ду.

** 11:5b *МилкIом* – иза канаIанхойн дела ву бохург ву. Цунна сагIина дийна бераш дохьура, къаьсттина – Iамминхоша.

хенахь цу тIамехь белларш дIабохкархьама веана волчу эскаран хьаь-
 камо Йоаб а балаза бисина болу берриг а эдомхойн божарий байира.
 16 Йоаб а, кхиболу исраилхой а ялх баттахь Ийра цигахь, шаьш берриг
 а эдомхойн божарий хIаллакбаллалц. 17 Ткъа ХIадад цу хенахь жима
 бер дара. Иза шен ден ялхой болчу масех эдомхочуьнца Мисар-махка
 дIаведдера. 18 Мадани-махкара дIа а бевлла, уьш Паран цIе йолчу яьс-
 сачу аренга дIабахара. ТIаккха оцу Паранера адамаш а далош, Ми-
 сар-махкара пирIунна тIе баьхкира уьш. И пирIун Мисар-мехкан
 паччахь вара, цо, ХIададна Iан меттиг а, латта а, юург а елла, тIей-
 цира иза. 19 ПирIуно, ша ХIададна чIогIа резахиларна, шен зудчун
 йиша яхийтира цуьнга маре. Паччахьан зудчун цIе Тахьпанайса яра.
 20 Оцу ХIададан зуда йолчу Тахьпанайсин йишас кIант вира цунна.
 Оцу кIантана Ганубати цIе тиллира. Тахьпанайсас и кIант паччахьан
 керта валийра, иза пирIунан берашца цуьнан кертахь Iаш вара. 21 Ми-
 сар-махкахь ша Iаш волуш, ХIададна хезира, Дауд-паччахь, вала а
 велла, шен дайх дIакхетта хилар а, иштта эскаран хьаькам Йоаб а вел-
 ла хилар а. ТIаккха ХIадада элира пирIуне: «Ахь со дIахецахьара, сайн
 махка цIа верза йиш хир яра сан».

22 Ткъа пирIуно хаьттира ХIададе: «Со волчохь хьуна хIун ца
 тоььнера, хьайн махка верза хьан лаам хила?»

ХIадада жоп делира: «Дерриг а дара сан, делахь а дIахецахьа со», —
 аьлла.

23 Кхин а цхьа мостагIа дуьхьалваьккхира Дала Сулим-паччахьна.
 Иза вара ЭлидаIан кIант Ризун, шен олахо волчу Цоба-мехкан пачча-
 хьах ХIадад-Iезарх дIаведда волу. 24 Дауд-паччахьо ХIадад-Iезар-пач-
 чахьна тIехь толам баьккхича, шена гонах адамаш а гулдина, оцу
 жимачу эскаран хьаькам хилира ЭлидаIан кIант Ризун. Уьш Дама-
 сакх-гIала бахара, цигахь а бисина, паччахьаша санна, олалла дора
 цара. 25 Даим, Сулим-паччахь дийна мел ву, Исраил-мехкан мостагIа
 вара Ризун. ХIадада динчу зуламашна иза а тIекхийтира. Ткъа Ризу-
 на, арамойн паччахь а хилла, Исраил-махкана зулам дора.

Дала ЯрбаIаме делла дош

26 НабатIан кIант ЯрбаIам а велира Сулим-паччахьна дуьхьал.
 Царда-юьртара эпраймхо волу ЯрбаIам Сулим-паччахьан ялхо вара.
 Цуьнан нана ЦаруIат йисина Iаш яра. 27 Ткъа хIара ду ЯрбаIам Су-
 лим-паччахьна дуьхьалваларх лаьцна дийцар. Сулим-паччахьо Мил-
 ло цIе йолу терхийн басенаш меттахIоттаяйтинера. Иштта шен ден
 Даудан гIалина гонах долу пенаш а тодойтуш хилла иза. 28 ЯрбаIам
 онда стаг вара. Цо болх бечу хенахь Сулим-паччахьна гира цу кьо-
 нахчунна шен болх дика бан хаар. ТIаккха Сулим-паччахьо Юсупан

тайпанах болчеран махкахь болх беш болчу массарна а тЕхь хьабкам хЮттийнера ЯрбаІам. ²⁹ Цхьана дийнахь ЯрбаІам Ярушалайм-гІалара араваьлла вогІуш вара. Новкьахь цунна шилунхо волу, АхьяхІу цЕ йолу цхьа пайхамар духьбалкхийтира. Ткьа оцу аренгахь уьш шашь бара. ³⁰ ТІаккха АхьяхІус, шена тЕра цЕна бедар схьа а яьккхина, иза шийтта декъе йийкьира. ³¹ Цул тІаьхьа АхьяхІус ЯрбаІаме элира: «Схьаэца хьайна царах итт дакьа. ХІунда аьлча иштта боху Исраилан халкъан Везачу Дала: „Ас, екьа а екьна, схьайоккхур ю Сулим-паччахьан карара пачхьалкх. Хьуна цунах итт дакьа дІалур ду Ас. ³² Амма цхьа дакьа Сулиман карахь дубтур ду Ас, Сайн лай волчу Дaudан духьа а, Исраил-мехкан юкьара Айса хаьржина йолчу Ярушалайм-гІалин духьа а. ³³ Иза Ас дийр ду, Сулим-паччахь, Ас бохучунна тЕра дІа а ваьлла, цІаданхойн цІу-далла Іаштартана а, муабахойн цІу-далла Камошна а, Іамминхойн цІу-далла МилкІомна а Іибадат дан^д волавелла дела. Иза, Сан некьа тЕра дІа а ваьлла, Сан хьехамаш ца лоруш, Сан весеташ кхочуш ца деш дІахІобьттина. Цу гІуллакхашна тЕхь Сулим-паччахь шен дех Даудах ца тарвелира. ³⁴ Амма Ас ерриг а пачхьалкх схьайоккхур яц Айса хаьржинчу Сулим-паччахьан карара. Сан весеташ а, Сан хьехамаш а лардина волчу, Ас хаьржинчу Сайн лайн Дaudан духьа могуьтур ду Ас Сулимана ша велла дІаваллалц паччахьалла дан. ³⁵ Амма цуьнан кІентан карара дІадоккхур ду Ас и паччахьалла, ткьа хьобга пачхьалкхан итт декъана тЕхь олалла дойтур ду Ас. ³⁶ Сулим-паччахьан кІанте пачхьалкхан цхьа дакьа лур ду Ас олалла дан, и латта Сайн лен Дaudан карахь хилийта а, Аса Сайн цЕ язьяйта хаьржина йолчу Ярушалайм-гІалахь Сайна хьалха цуьнан тІаьхьенах волчуьнга олалла дайта а. ³⁷ Ас хІинца хоржу хьо, ткьа тІаьхьа ахьа олалла дийр ду хьайн дагна лиьначу хІуманна тЕхь. Хьо хир ву Исраил-мехкан паччахь. ³⁸ Нагахь Ас омра мел динарг ахь кхочуш а дахь, хьо Суна тІаьхьа а хІоттахь, ахь Сан хьехамаш а, Сан весеташ а лардахь, Сан лай волчу Дауда лар ма-дарра, тІаккха Со хир ву хьобца. Ас чІагІдийр ду хьан цІа. Хьан цІийнах паччахьийн цІа дийр ду Ас, Айса Дaudана ма-дарра, Исраилан халкъ Ас хьобга дІалур ду. ³⁹ Ас охьатаІор ю Дaudан тІаьхье, Сулим-паччахьо иштаниг шегара далийтарна, амма иза гуттаренна а дийр дац, цхьана ханна бен“».

⁴⁰ Ткьа Сулим-паччахь ЯрбаІам вийна дІаваккха лууш вара. ТІаккха ЯрбаІам Мисар-махка дІаведира. Иза, Мисар-мехкан паччахь волчу Шушакхана тЕе а вахана, Сулим-паччахь дІакхалххалц Мисар-махкахь Іийра.

*Сулим-паччахьан дІакхалхар**(2 Шерашкахь 9:29-31)*

⁴¹ Сулим-паччахьо динчу хІуманех лаьцна – цо мел динчух а, цуьнан хьекъалаллех а лаьцна – яздина ду *Сулим-паччахьан гІуллакхех долчу тентар* тІехь. ⁴² Сулим-паччахьо Ярушалаймехь берриг а Исраил-махкана тІехь шовзткъа шарахь паччахьалла дира. ⁴³ ТІаккха Сулим-паччахь, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Иза шен ден Даудан гІалахь дІавоблира. Сулиман метта паччахь хилира цуьнан кІант РахьбуІам.

*Кьилбаседера тайпанаш карзахдахар**(2 Шерашкахь 10:1-19)*

12 ¹ РахьбуІам Шехем-гІала дІавахара, хІунда аьлча берриге а исраилхой цига дІабаханера, иза паччахь дІахІотторхьама. ² Шена иза дІахезча, НабатІан кІант ЯрбаІам Мисар-махкахь висира. Цигахь иза Сулим-паччахьах ведда ваххарх Іаш вара. ³ Амма цара, ЯрбаІамна тІе нах а бахийтина, цуьнга юхаверзар дийхира. ТІаккха ЯрбаІам а, массо исраилхой а РахьбуІам волчу дІабахча, халкъо цуьнга элира: ⁴ «Хьан дас тхан коча деза дукъ диллира. Цо тхобга дайтина къьиза гІуллакхаш а, тхан коча диллина деза дукъ а ахь хІинца дайдехьа. ТІаккха оха хьуна хьалхара гІуллакх дийр дара».

⁵ РахьбуІама элира: «Кхо де даьлча юхадуьйла суна тІе, аса жоп лур ду шуна». Халкъ дІадахара.

⁶ РахьбуІам-паччахь къанойх дагавелира. Оцу къаноша цуьнан дена Сулимна хьехамчаша санна гІуллакх дора иза дийна волчу хенахь. РахьбуІама хьаттира цаьрга: «Аса оцу халкъе хІун аьлча бакъахь хета шуна?» – аьлла.

⁷ Къаноша цуьнга жоп делира: «Нагахь, таханлерчу дийнахь хьо оцу халкъана ялхо а хилла, ахьа царна гІуллакх а дахь, цаьрца ахьа эсала къамел а дахь, уьш массо а хенахь хьуна ялхой хилла лелар бу».

⁸ Амма шега къаноша бина хьехам РахьбуІама дІатеттира. Шеца кхийна болчу а, шена гІуллакх деш болчу а кегийрхойх дагавелира иза. ⁹ Цо кегийрхошка хьаттира: «Аса хІун жоп дала деза аьлла хета шуна оцу нахе? Цара соьга боху: „Хьан дас тхан коча диллина деза дукъ дайдехьа“».

¹⁰ РахьбуІамца цхьаьна кхийначу кегийрхоша элира: «Хьан дас шайн коча диллина деза дукъ дайдар доьхучу оцу халкъе ахьа иштта ала: „Сан цІазапІелг сан ден гІодаюкбал а стомма бу. ¹¹ Сан дас шун коча деза дукъ диллинера, ткъа аса и дукъ кхин а даздийр ду. Сан дас шед еттарца таІзар дора шуна, ткъа аса, сту лоцучу гезго къовзош санна хетадолуьйтуш, таІзар дийр ду шуна“».

¹² Паччахьо шайга аьлла ма-хиллара, ЯрбаIам а, дерриг халкъ а кхозлагIчу дийнахь РахьбуIамна тIедеара. ¹³ Паччахьо халкъе дера жоп делира. Къаноша шена дина хьехар дIа а теттина, ¹⁴ кегийрхоша шена динчу хьехаре хьабжжина, РахьбуIама халкъе элира: «Сан дас шун коча деза дукъ диллинера, ткъа аса и дукъ кхин а даздйир ду. Сан дас шед еттарца таIзар дора шуна, ткъа аса, сту лоцучу гезго къовзош санна хетадолуьйтуш, таIзар дийр ду шуна». ¹⁵ Иштта паччахьо ла ца дуьйгIира халкъо шега бохучуьнга, хIунда аьлча иза Везачу Эло нисдинера, Ша НабатIан кIанте ЯрбаIаме шилунхо волчу АхьбяхIугахула аьлларг кхочушхилийтархьама.

¹⁶ Массо а израилхоша, паччахьо шайга ла ца дугIийла гича, паччахье элира:

«Вай Даудан цIийнах схьадевлла ма дац!

Юшайн кIентан цIийнаца доьзна ма дац вай!

Цундела шайн-шайн цIа дерза шу, израилхой.

Даудан кIанта ша дойла шен цIентIехь оалала!»

Иштта израилхой шайн-шайн цIа дIасабахара. ¹⁷ Ткъа РахьбуIама ЯхIуд-мехкан гIаланашкахь Iаш болчу израилхошна тIехь паччахьалла дира.

¹⁸ Цо белхалошна тIехь хьабкам волу Адунурам вахийтира халкъана тIе, амма израилхоша иза, тIе тIулгаш кхиссина, вийра. Ткъа паччахь волу РахьбуIам сихха гIудалкха чу хиира, Ярушалайме дIавадархьама. ¹⁹ Иштта тахханалц а Даудан цIенна дуьхьалбевлла Iаш бу израилхой.

²⁰ ЯрбаIам цIа вирзина аьлла шайна хезча, израилхоша, цунна тIаьхьа нах а бахийтина, иза, гуламе схьа а кхайкхина, дерриг а Израилан халкъана тIехь паччахь вина дIахIоттийра. ЯхIудан тайпанах берш бен ца хIиттира Даудан цIийнах болчарна тIаьхьа.

ШамIа-ЯхIу-пайхамаро бина хаам

(2 Шерашкахь 11:1-4)

²¹ РахьбуIама, Ярушалайме схьа а веана, дерриге а ЯхIудан цIийнах а, Бен-Яманан тIаьхьенах а волу цхьа бIе везгкъа эзар тоьлла тIемало схьагулвира. Израилан цIийнах болчаьрца тIом а бина, Сулим-паччахьан кIентан РахьбуIаман кара паччахьалла юхадерзорхьама дира цо иза. ²² ШамIа-ЯхIу цIе йолчу Делан стаге Дала элира: ²³ «Сулиман кIант волчу яхIудхойн паччахье РахьбуIаме а, ЯхIудан, Бен-Яманан тIаьхьенах болчу массаьрга а, кхидолчу халкъе а дIаала: ²⁴ „Иштта боху Везачу Эло: ‘Шайн вежарий болчу израилхошца тIом бан ма

гЮлаш. ХЮрра а шен-шен цІа юхаверза, хІунда аьлча и хилларг дер-
риг а Соьгара дара’«. Везачу Эло бохучуьнга ла а доьгІна, уьш Цо
ма-бохху юхабирзира.

ЯрбаІам Делах дІаверзар

²⁵ ЯрбаІама Эпрайм-лам тІехь йолу Шехем-гІала чІагІйира. Иза цу
чохь ваха охьахиира. Эщцара дІа Пенуал-гІала а вахана, иза чІагІйира
цо. ²⁶ Шен дагахь ЯрбаІама бохура: «Паччахьалла дар юха а Даудан
тІаьхьенан карадерза там бу. ²⁷ Нагахь халкъо, Ярушалайме а обхуш,
Везачу Элан цІийнан кертахь сагІа даккха доладахь, адамиин дегнаш
юха а яхІудхойн паччахь волчу РахьбуІамна тІедоьрзур ду. ТІаккха
цара со вуьйр ву».

²⁸ ЯрбаІама, ойла а йина, деших ши эса а доттийтина, халкъе элира:
«ТІех дукха ихира шу Ярушалайме. Ва Исраилан халкъ, хьо Ми-
сар-махкара арадаьккхина хьан деланаш хІорш бу». ²⁹ Цхьа дашо эса
Бетал-гІалахь, важа – Дан-гІалахь дІахІоттийра цо. ³⁰ Цу гІуллакхо
халкъе кьинош летадойтура. Ур-атталла Дан-гІала а обхура нах оцу
шаьш динчу эсашна Ибадат дан¹. ³¹ Иштта гунаш тІехь Везачу Элан а,
харцделанийн а ценош догІийтира ЯрбаІама. Массо а халкъана
юкьарчу нахах динан дай бина дІахІиттийра цо, уьш Левин тІаьхье-
нах боцушехь.

Бетал-гІалахь Ибадат дарна дуьхьал дош алар

³² Шеран борхІалгІачу беттан пхуйтталгІачу дийнахь ЯхІуд-мах-
кахь даздеш хиллачу кепара деза де билгалдаьккхира цо. Оцу дезачу
дийнахь сагІа доккхучу кхерчана тІехь сагІанаш дохура цо. Изза дира
цо Бетал-гІалахь а, деших ша динчу эсашна сагІанаш а дохуш. Бе-
тал-гІалахь ша динчу сагІа доккхучу гунаш тІехь гІуллакх деш динан
дай дІахІиттийра цо. ³³ Шеран борхІалгІачу беттан пхуйтталгІачу
дийнахь, ша билгалбаьккхинчу баттахь, исраилхошна ша хІоттийна-
чу дезачу дийнахь, ша дІахІоттийначу сагІа доккхучу кхерчана тІе ва-
хара иза, цигахь дийнаташ дагоран сагІанаш дахархьама.

13 ¹ ЯрбаІам-паччахь сагІа доккхучу кхерчана тІехь дийнаташ
дагоран сагІа даккха воллучу хенахь, Везачу Элан омрица
ЯхІуд-махкара цхьа Делан стаг Бетал-гІала веара. ² Везачу Элан ом-
рица оцу стага сагІа доккхучу кхерче элира: «Ва сагІа доккху кхерч²!
Везачу Эло хІара боху: „Даудан цІийнах кІант вер ву, Юши-ЯхІу
цІе йолу. СагІа доккхучу гунаш тІехь гІуллакх а деш, цигахь сагІанаш

^{12:28} Арадаккхар 32:4. ^{12:32, 33} Іамальяр 23:33, 34. ^{13:2} ТІаьхьхарнаш 23:15, 16.

доху динан дай, байа а байина, хуна тЕхь саГина бахьар бу цо, хуна тЕхь адамийн даЪахкаш ягор ю“». ³ Оццу дийнахь Делан стага цхьа билгало елира, иштта дешнаш а аьлла: «И дешнаш Везачу Элера хиларан билгалонна хЛара хир ду: и лаьтташ болчу саГла доккхучу кхерчах, эккха а иккхина, ши дакъа хир ду, цунна тЕра чим дЛаса а баьржар бу».

⁴ Делан стага Бетал-гГалахь саГла доккхучу кхерчехь а вирзина аьлла дешнаш шена хезча, ЯрбаГам, шен куьг дЛа а кховдош, элира: «Схьалаца иза!» Тпаккха Делан стагехьа дЛакховдийна долу цуьнан куьг заЪап хилира. ЯрбаГаме шен куьг меттах а ца даккхалора. ⁵ СаГла доккху кхерч шина декъе бекъабелира, цунна тЕра чим дЛаса а баьржира. Иза хилира Делан стага йинчу билгалонца, Везачу Эло цунна омра ма-дарра. ⁶ ЯрбаГам-паччахьо Делан стаге элира: «Хьайн Везачу Деле суна тЕра доЛа а дай, дехахьа сан куьг тодар».

Делан стага Везачу Эле дийхира. Паччахьан куьг, ша хьалха ма-хиллара, тоделла дЛакхобттира. ⁷ Паччахьо Делан стаге элира: «Ахьа, соьца цЛа чу а волий, яа хЛума яа. Аса хуна совГат дийр ду».

⁸ Амма Делан стага паччахье элира: «Ахьа хьайн бахамах ахдакъа суна делча а, воГур вац со хьоьца. Аса бепиг а дуур дац, хи а мер дац хЮкху меттехь, ⁹ хГунда аьлча Везачу Эло тЕдиллина суна: „Бепиг а ма даалахь, хи а ма малалахь эщцахь, хьо дВаваханчу новкъахула юха а ма верзалахь“, — аьлла». ¹⁰ Бетал-гГала ша схьавеанчу новкъахула а ца воьдуш, кхечу новкъахула юхавирзира иза.

Бетал-гГалара къена пайхамар

¹¹ Бетал-гГалахь вехаш вара пайхамар волу цхьа къано. Оцу пайхамаран кЛенташа*, бахка а баьхкина, Делан стага цу дийнахь динарг дерриг а дЛадийцира цуьнга. Иштта Делан стага паччахьна мел аьлларг дЛадийцира пайхамаран кЛенташа. ¹² Дас хаьттира цаьрга: «Муьлхачу новкъахула дВавахара иза?» КЛенташа шайн дена гайтира муьлхачу новкъахула дВавахара ЯхГуд-махкара веана волу Делан стаг. ¹³ Пайхамаро шен кЛенташка элира: «Суна вир дЛайожа». Вир дЛайюьйжира, иза цунна тЕхиира. ¹⁴ Пайхамар Делан стагана тЛабьхвавахара. Иза ножан диттана кЛел хиьна лаш а карийна, пайхамаро цуьнга хаьттира: «Хьо вуй и ЯхГуд-махкара веана хилла волу Делан стаг?»

Вукхо элира: «Со ву».

¹⁵ Пайхамаро элира: «Сан цЛа чу а волий, бепиг даа хьайна».

¹⁶ Вукхо жоп делира: «Юха а вирзина, хьан цЛа воГийла дац сан. Дуур дац аса хьо волчохь бепиг а, мер дац аса кхузахь хи а, ¹⁷ хГунда

* 13:11 *КЛенташа* — иштта ду цхьадолчу ширачу гочдарш тЕхь. Лебархойн маттахь: *кЛанта*.

аьлча Везачу Элан дош ду соьга: „Эщяхь бепиг а ма даалахь, хи а ма малалахь, хьо д'аваханчу новкъахула юха а ма верзалахь“», – аьлла.

¹⁸ Пайхамаро элира: «Со а ву хьо санна пайхамар. Везачу Элан омрица цьхана малико соьга аьлла: „Хьайн ц'а юхаверзаве иза. Цуьнга бепиг а дайита, хи а малийта“». Амма пайхамаро аьлларг харцдерг дара.

¹⁹ Цо шега и аьлча, Делан стага, юха а вирзина, пайхамаран ц'ахь бепиг а диира, хи а мелира. ²⁰ Уьш яа х'ума юуш бохкуш, и стаг юхаверзийначу пайхамаре Везачу Элан дош кхечира. ²¹ Ях'уд-махкара венанчу Делан стаге пайхамаро элира: «Везачу Эло х'ара боху: „Ахьа Везачу Эло аьллачуьнга ла а ца дуг'уш, хьан Везачу Дала бохург а ца деш, ²² юха а вирзина, Дала хьайга 'бепиг ма даалахь, хи ма малалахь' аьллачу оцу меттехь ахьа бепиг а даарна, хи а маларна, хьан дакъа дайн къубба чу дуьллур дац“».

²³ Делан стаг бепиг диьна а, хи мелла а ваьлча, пайхамаро вир д'аюьйжира цунна. ²⁴ И стаг д'аволавелира. Иза новкъахула воьдуш, дуьхьал лом кхийтира цунна. Льомо и стаг цистира. Новкъахь Гуьллучу цуьнан докъана уллохь лом а, вир а лаьтгара. ²⁵ Уллохула чекхдовлучу адамашна новкъахь д'атесна Гуьллу дакъа а, цунна юххехь лаьтта лом а гира. Пайхамар волу и къано вехаш волчу г'ала а бахана, оцу наха и дерриг а д'адийцира.

²⁶ И дерриг а шена дахезча, стаг юхаверзийначу пайхамаро элира: «Везачу Элан дашна дуьхьало йина волу Делан стаг ву иза. Везачу Эло льман кара д'авелира иза. Везачу Эло цуьнга аьлла ма-хиллара, льмо, цеста а цестина, иза вийра». ²⁷ Пайхамаро шен к'енташка элира: «Д'айожал суна вир». К'енташа вир д'аюьйжира. ²⁸ Пайхамар новкъавелира. Новкъахь д'атесна Гуьллу Делан стеган дакъа гира цунна. Ткъа цунна уллохь лаьтгаш виррий, ломмий дара. Льмо дакъа а ца диьнера, вир а ца цистинера. ²⁹ Пайхамаро, Делан стеган дакъа схьа а эцна, иза вир т'е а диллина, юхадеара. Пайхамар волу и къано шен г'ала юхавирзира, цуьнан дакъа д'а а дуллуш, белхар х'отторхьама. ³⁰ Пайхамаро и дакъа шен къубба чу диллича, иза а, цуьнан к'ентий а Делан стагана боьлхура: «Маржа-яI, сан ваша!» – бохуш. ³¹ И стаг д'авоьллинчул т'аьхьа цо шен к'енташка элира: «Со велча, и Делан стаг д'авоьллинчу къубба чохь д'аволла со а. Цуьнан даь'ахкашна улло сан даь'ахкаш а яхка. ³² Х'унда аьлча билггал кхочуш хир ду оцу стага, шена Везачу Эло т'е-ма-диллара, Бетал-г'аларчу саг'ла доккхучу кхерчана дуьхьал а, Шамран-махкарчу г'аланашкахь болчу гунашкахь лаьтгачу харцделанийн ц'еношна дуьхьал а аьлларг».

ЯрбаІама бохам боккхуш латийна кѡа

³³ И хІума хиллачул тІаьхѡа а шен харцнекъаш тІера дІа ца велира ЯрбаІам. Массо а халкъана юкъара схѡа а обций, сагІа доккхучу гунийн динан дай дІахІиттабора цо. Шена дІахІитто мел лиьнарш ЯрбаІама къобалбора сагІа доккхучу гунашна тІехъ динан дайша санна гІуллакхдарна. ³⁴ Оцу гІуллакхо ЯрбаІаман цІентІехъ мел волчубнга къинош летадойтура, ткѡа и бахѡана долуш тІаьхѡо цуьнан тІаьхѡена бохам хилира, иза лаьтта тІера дІа а йоккхуш.

ЯрбаІаман кІант валар

14 ¹ Цу хенахъ ЯрбаІаман кІант Аби-ЯхІу цомгуш хиллера. ² ЯрбаІама шен зудчуьнга элира: «Яло, хѡо сан зуда юйла ца хаййта, хѡайна тІе хийцина хІума а юхий, Шилун-гІала гІо. Цигахъ вехаш АхъяхІу цІе йолу цѡа пайхамар ву. Со хІокху халкъан паччахъ хилла дІахІоттор ву аьлла, хаам бинера цо. ³ Хѡайца итт бепиг, масех хѡокхам, кхаби чохъ моз а хѡош, и пайхамар волчу гІо. Цо эр ду хѡьнга вайн кІантах хиндерг».

⁴ Зудчо ЯрбаІама боххург дира. Иза, Шилун-гІала а яхана, АхъяхІун цІа еара. АхъяхІу са гуш вацара. ЧІогІа къена хиларна, цуьнан бІаьрса дайнера. ⁵ Везачу Эло АхъяхІуга элира: «ЯрбаІаман зуда ю хѡуна тІе йогІуш, шен кІантах хиндерг хѡьнга хаттархѡама. И кІант цомгуш ву. И зуда ша ца йовзийта тІе хийцина хІума юьйхира хир ю». ТІаккха Везачу Эло цуьнга элира оцу зудчуьнга ала дезарг.

⁶ ЧуйогІучу оцу зудчун когийн тата шена хезча, АхъяхІус элира: «Чуйола, ЯрбаІаман зуда. Ахѡа хѡайн йоцу бедар тІе хІунда юьйхира? Вон кхаъ бу сан хѡьнга ала. ⁷ Яло, дІа а гІой, ЯрбаІаме ахѡа ала: „Иштта боху Исраилан халкъан Везачу Дала: ‘Дерриге а халкъана юкъара хѡо лакха а ваьккхина, Сайн Исраилан халкъан баьчча вина дІахІоттийра Аса. ⁸ Даудан цІийнан паччахьалла, схѡа а даьккхина, Аса хѡан кара делира. Амма хѡо сан ялхо волу Дауд санна вац. Дауда сан весеташ а кхочушдора, шен догах Суна тІаьхѡа а хІоьттира иза, Суна нийса хеташ дерг бен ца деш. ⁹ Ткъа хѡо хѡайл хѡалха хиллачу массо а паччахьел а сов зуламаш деш хили. Со обгІаз а вохуьйтуш, лалийначу хІуманах цІуш а бина, хѡайна кхин деланаш дІахІиттийна ахъ, ткѡа Со-м кхочуш дІатеттина ахъ. ¹⁰ Цундела Аса ЯрбаІаман цІенна тІе бохам боуьйтур бу. ЯрбаІаман цІентІера хІора боьрша стаг – чувобллина я маьрша иза велахъ а – хІаллаквийр ву Аса. Чим ца буьтуш, ягийна кхелли санна, дамардарц дина дІадоккхур ду Аса ЯрбаІаман

цІа. ¹¹ ЯрбаІаман цІийнах волу гІали чохь велла муьлхха а стаг жІаьлеша вуур ву. Аренгахь беллачарна стигалан олхазарша зІок еттар ю. Иштта боху Везачу Эло!¹²»

¹² ТІаккха АхьъяхІу-пайхамаро ЯрбаІаман зудчуьнга элира: «Ткъа хІинца хьайн цІа гІо. Ахьа гІали чу ког боккхушехь, хьан кІант лийр ву. ¹³ Дерриг а Исраилан халкъо белхар хІоттор ду, тІаккха иза дІавуллур ву. ЯрбаІаман доьзалх иза цхьаь бен дІавоьблина хир вац, хІунда аьлча ЯрбаІаман цІийнах болчарна юкъахь бен цхьа а диканиг ца карийна Исраилан халкъан Везачу Далла. ¹⁴ Везачу Эло Исраилан халкъана тІехь керла паччахь хІоттор ву. Цо ЯрбаІаман цІа хІаллакдийр ду. Иза кестта хир ду. ¹⁵ Хино лестош болу эрз санна хилла, дІахІоттор ду Везачу Эло Исраилан халкъ Шен таІзарца. Ша израилхойн дайшна деллачу токхечу лаьтта тІера орамашца бухдоккхур ду Везачу Эло и халкъ. Оцу халкъо, Веза Эла дарвеш, шайна Ашера-далла лерина долу дечиган бІогІамаш дІахІитторна, Эпрат-хил дехьа а даьккхина, дІасадаржор ду иза. ¹⁶ ЯрбаІам-паччахьо ша летийна долу а, Исраилан халкъе летадайтина долу а къинош бахьанехь, Везачу Эло Исраилан халкъ дуйтур ду».

¹⁷ ЯрбаІаман зуда, хьала а гІаьттина, Тирца-гІала юхайирзира. Цо шен цІа чу ког боккхушехь, цуьнан кІант велира. ¹⁸ Везачу Эло Шен ялхо волчу АхьъяхІу-пайхамарехула ма-аллара, и кІант дІавоьллира, массо а израилхоша цунна белхар хІоттийра.

ЯрбаІаман валар

¹⁹ ЯрбаІам-паччахьо динчу хІуманех лаьцна — цо мел динчух а, цо бинчу тІамех а, цо динчу паччахьаллех а лаьцна — яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тІехь. ²⁰ ЯрбаІама ткъе шина шарахь паччахьалла дира. ТІаккха, дІа а кхелхина, иза шен дайх дІакхийтира. Цуьнан метта паччахь хилла дІахІоьттира цуьнан кІант Надаб.

ЯхІудхойн паччахь РахьбуІам

(2 Шерашкахь 11:5–12:15)

²¹ Сулим-паччахьан кІант РахьбуІам яхІудхойн паччахь вара. РахьбуІам паччахь хилла дІахІуттуш цуьнан шовзткъе цхьа шо дара. Везачу Эло, Шен цІе язъяйтархьама, Исраил-мехкан гІаланашна юкъара сьхахаьржинчу Ярушалайм-гІалахь вуьрхІитта шарахь паччахьалла дира цо. РахьбуІаман ненан цІе НаІмат яра. Иза Іамминхо яра.

²² ЯхІудан халкъо Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш дора. Шайш летош долчу къиношца шайн дайша чул а сов дарвора яхІудхоша Веза Эла. ²³ Цара шайна сагІа доккху гунаш а, харцделанашна

^{14:23} ТІаьхьарнаш 17:9, 10.

хИитгийн тГулгаш а, Ашера-харцдалла лерина долу дечиган бЮгГамаш а дГлахИттадора муьлххачу а лекхачу меттигехь а, муьлххачу а ИндагГ луш долчу дитта кГелахь а. ²⁴ Оцу махкахь а бара цГуйн духьба сийсаза лелаш болу «базбина» божарий. Везачу Эло Исраилан халкъана хьалхара дГалелхийначу наха мел лелийна дегазга гГуллакхаш леладора яхГудхоша а.

²⁵ РахьбуГам паччахь волу пхобалгГа шо долуш, Мисар-мехкан паччахь волу Шушакх Ярушалаймана тГелетира. ²⁶ Везачу Элан цГа чуьра а, паччахьан цГа чуьра а ерриге а еза хГуманаш дГаяхьхира цо. Сулим-паччахьо дайтина дашо турсаш а цхьаьна, дерриг хГума а дГадаьхьнера. ²⁷ Церан метта РахьбуГам-паччахьо цГестан турсаш дайтира. Уьш паччахьан цГийнан ков лардечу гГаролхойн хьаькамийн караделира. ²⁸ Паччахь хГоразза а Везачу Элан цГа чу волуш, гГаролхоша и турсаш схьаобцура. Цул тГабьха гГаролхойн цГа чу шен метте охьадохкура цара уьш.

²⁹ РахьбуГаман кхидолчу гГуллакхех а, цо мел динчух а лаьсна яздина ду *ЯхГудхойн паччахьийн тентар* тГехь. ³⁰ РахьбуГамна а, ЯрбаГамна а юкьахь ца соцуш тЮм лаьттира. ³¹ ТГаккха РахьбуГам, дГа а кхелхина, шен дайх дГакхийтира. Иза царна уллохь Даудан гГалахь дГавоьллира. Цуьнан ненан цГе НаГмат яра. Иза Гамминхо яра. РахьбуГаман метта цуьнан кГант Аби-ЯхГу дГлахЮьттира паччахь хилла.

ЯхГудхойн паччахь Аби-ЯхГу

(2 Шерашкахь 13:1–14:1)

15 ¹НабатГан кГанта ЯрбаГамна исраилхошна тГехь паччахьалла деш долу берхИтталгГа шо долуш, Аби-ЯхГу яхГудхойн паччахь хилла дГлахЮьттира. ² Ярушалаймехь кхаа шарахь паччахьалла дира цо. Цуьнан ненан цГе МаГха яра. Иза Абушаламан йоГ яра. ³ Аби-ЯхГу-паччахьо а летадора хьалха шен дас летийна доллу кьинош. Цуьнан ден да волу Дауд шен Везачу Далла даггара тГевирзина вара, ткьа Аби-ЯхГу Везачу Далла даггара тГевирзина вацара. ⁴ Иза иштта делахь а, Даудан духьба цуьнан Везачу Дала цунна Ярушалаймехь йолу тГабьхе елира. Цул тГабьха паччахь хилийтархьама, Дала цунна кГант велира, ткьа Ярушалайм-гГала Дала чГарГйира. ⁵ Везачу Дала иштта дира, хГунда аьлча Дауда гуттара а Далла нийса хетарг лела а дора, ша мел веа а Дауд цкьа а Везачу Элан весеташ тГера дГа ца велира, хьетахо волчу УрьяхГуна ша динчу цхьана хГуманна тГехь доцург. ⁶ Аби-ЯхГу ваьхначу ерриге а заманахь РахьбуГамна а, ЯрбаГамна

^{14:24} Карлабаьккхинарг 23:17. ^{14:25} 2 Шерашкахь 12:2–8. ^{14:26} Сулим 10:16, 17; 2 Шерашкахь 9:15, 16. ^{15:4} Сулим 11:36. ^{15:5} Дауд 11:1–27. ^{15:6} 2 Шерашкахь 13:3–21.

а юкъахь тIом лаьттира. ⁷ Аби-ЯхIун кхидолчу гIуллакхех а, цо мел динчух а лаьцна яздина ду *ЯхIудхойн паччахьийн тентар* тIехь. Аби-ЯхIуна а, ЯрбаIамна а юкъахь а тIом лаьттира. ⁸ Аби-ЯхIу, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтира. Иза Даудан гIалахь дIавоьллира. Аби-ЯхIун метта паччахь хилира цуьнан кIант Аса.

ЯхIудхойн паччахь Аса
(2 Шерашкахь 15:16–16:6)

⁹ ЯрбаIама Исраил-махкахь паччахьалла ден ткьолгIа шо долуш, яхIудхойн паччахь хилира Аса. ¹⁰ Цо шовзткъе цхьана шарахь паччахьалла дира Ярушалаймехь. Цуьнан ненан цIе МаIха яра. Иза Абушаламан йоI яра. ¹¹ Аса-паччахьо, ша схьаваьллачу Дауда санна, Везачу Элана нийса хеташ долу гIуллакхаш дора. ¹² Оцу махкара цIуйн дувьха сийсаза лелаш болу «базбина» божарий дIа а лелхийна, шен дайша вина массо а цIу дIаваьккхира цо. ¹³ Ур-атталла шен ден нана МаIха а паччахьан цIе лелорах яьккхира Асас, цо Ашера-харцдалла лерина дегаза болу бIогIам дIахIотторна. И цIу, цеста а цистина, Кхидрун-тогIи чохь вагийна дIаваьккхира Аса-паччахьо. ¹⁴ СагIа доккху гунаш дIа ца дехира цо. Амма ша дийна волчу хенахь Везачу Элана тешаме вара иза. ¹⁵ Шен дас а, ша а Далла къобалийна йолу пхьегIаш а, дато а, дашо а хIуманаш а Везачу Элан цIа чу ехкира Аса-паччахьо.

¹⁶ Аса-паччахьна а, исраилхойн паччахьна БаIшина а юкъахь тIом лаьттира цу шиммо паччахьалла динчу массо а хенахь. ¹⁷ Исраилхойн паччахь БаIша ЯхIуд-махкана тIелетира. Цо Рама-гIала чIагIийира, цхьа а Аса-паччахьан лаьтта тIе я ара, я чу ца валийтархьама. ¹⁸ Везачу Элан цIа чувра а, паччахьан цIера а хазнаш чохь дисина долу дерриг дети а, деши а, схьа а эцна, иза шен ялхойн кара дIаделира Аса-паччахьо. ТIаккха цаьрга и дерриг дети а, деши а дIадахьийтира цо Хьези-юнан кIентан ТIабримунан кIант волчу Бен-Хьадиде. Бен-Хьадид Дамасахь-гIалахь Iаш волу Арам-мехкан* паччахь вара. Аса-паччахьо цаьргахула хаам бира: ¹⁹ «Барт бойла суна а, хьуна а юкъахь, сан дена а, хьан дена а юкъахь ма-хиллара. Аса совгIатна дети а, деши а доуй-ту хьуна. Ахьа хьайна а, исраилхойн паччахь волчу БаIшина а юкъахь болу барт бохабе, иза суна тIегIоьртина волчуьра дIавалийтархьама».

²⁰ Аса-паччахьо бохучуьнга ладуьйгIира Бен-Хьадиде. Цо шен тIеман хьабкамаш бахийтира Исраил-мехкан гIаланашна тIелата. Бен-Хьадид-паччахьо толам баьккхира Iаюн а, Дан а, Абал-Байт-МаIак а гIаланашна а, берриг Наптал-махкана а тIехь, шена чу Канарот-мохк а

* 15:18 *Арам-мохк* – иза хIинцалерчу Сири-мехкан цхьа дакъа хилла.

15:12 2 Шерашкахь 15:8-15.

богꞑуш. ²¹ И дерриг а шена хезча, Баꞑша-паччахь, Рама-гꞑаланах чꞑа-гꞑонан гꞑап яр саца а дина, Тирца-гꞑалахь ваха охьахира.

²² Ткъа Аса-паччахьо берриг а Яхꞑуд-махкахула халкъе ома дора, цхьа а стаг юкъахь ца вуьтуш, массо а яхꞑудхоша Рама-гꞑалара тꞑулгаш, дечиг арадаккха аьлла. Уьш Баꞑша-паччахьо и гꞑала чꞑагꞑьян гулдина дара. Ткъа Аса-паччахьо цаьрца Бен-Яманан Гибаꞑ-гꞑала а, Мицꞑпа-гꞑала а чꞑагꞑйира.

²³ Аса-паччахьо динчу кхидолчу массо а хꞑуманех лаьцна — цуьнан майрачу гꞑуллакхех, цо мел кхочушдинчух, цо чꞑагꞑьяйтинчу гꞑаланех лаьцна — яздина ду *Яхꞑудхойн паччахьийн тентар* тꞑехь. Ткъа Аса-паччахь кьанвелча, цуьнан когех цамгар кхийтира. ²⁴ Тꞑаккха Аса-паччахь, дꞑа а кхелхина, шен дайх дꞑакхийтира. Царна уллохь иза Даудан гꞑалахь дꞑавоьллира. Цуьнан метта паччахь хꞑоьттира Яхꞑушапти.

Исраилхойн паччахь Надаб

²⁵ Аса-паччахьо Яхꞑуд-махкахь олалла дечу шолгꞑачу шарахь Ярбаꞑаман кꞑант волу Надаб исраилхойн паччахь хилира. Надаба шина шарахь паччахьалла дира исраилхошна тꞑехь. ²⁶ Цо Везачу Элана зуламе хеташ долу гꞑуллакхаш дора. Шен дас лелийна некъаш цо а леладора, ткъа шен дас исраилхошка латадайтина къа цо а латадора.

²⁷ Иссарханан тайпанах волчу Ахььяхꞑун кꞑанта Баꞑшас, Надаб-паччахьна дуьхьал ямартлонца барт а бина, иза пꞑелаштамхойн Габитун-гꞑалахь вийра. Иза дара Надаба а, массо а исраилхоша а Габитун-гꞑалина го бинчу хенахь. ²⁸ Яхꞑудхойн паччахьо Асас паччахьалла ден кхоалгꞑа шо долуш вийра Баꞑшас Надаб-паччахь. Тꞑаккха цуьнан метта паччахь хилла дꞑахꞑоьттира Баꞑша.

²⁹ Баꞑшас, ша паччахь дꞑа-ма-хꞑоьттина, Ярбаꞑаман берриг а доьзал хꞑаллакбира. Ярбаꞑаман цꞑийнах цхьа а дийна ца вуьтуш, Везачу Эло Шен ялхо волчу а, шилунхо волчу а Ахььяхꞑугахула аьлла ма-хиллара, уьш берриш а хꞑаллакбира цо. ³⁰ И дерриге а хилира, ша летийнчу кьиношца а, ша Исраилан халкъе летадайтинчу кьиношца а Ярбаꞑама Исраилан халкъан Веза Дела оьгꞑавахийтина дела.

³¹ Надаб-паччахьан кхидолчу гꞑуллакхех а, цо мел динчух а лаьцна яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тꞑехь. ³² Аса-паччахьна а, исраилхойн паччахь волчу Баꞑшина а юкъахь тꞑом лаьттира цара паччахьалла динчу массо а хенахь.

Исраилхойн паччахь БаIша

³³ Аса-паччахьо ЯхIуд-махкахь олалла дечу кхоалгIачу шарахь мас-со а исраилхошна тIехь паччахь хилла дIахIоьттира АхьбьахIун кIант БаIша. Тирца-гIалахь а Iаш, цо исраилхошна тIехь ткъе деа шарахь паччахьалла дира. ³⁴ БаIша-паччахьо Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш дора. Шен дас ЯрбаIама лелийна некъаш цо а леладора, ткъа шен дас исраилхошка латадайтина къа цо а латадора.

16 ¹ Хьананин кIант волчу ЯхIу-пайхамаре Везачу Эло, БаIша-паччахьна лерина хаам а беш, элира: ² «Аса хIумма а воцучу кьох Сайн Исраилан халкъан баьчча вира, ткъа хьо ЯрбаIам-паччахьан новкъахула вахана, Сан Исраилан халкъ къинойх а дузуш. Цара шашь летош долчу къиношца Со дарвина. ³ ХIинца Аса дIавоккхур ву хьо а, цуьнан цIийнах мел верг а. НабатIан кIентан ЯрбаIаман цIенна дин-нарг дийр ду Аса хьан цIенна а. ⁴ Хьан цIийнах волу гIалахь велларг жIаьлеша вуур ву. Ткъа аренгахь веллачунна стигалан олхазарша зIа-карш еттар ю».

⁵ БаIша-паччахьан кхидолчу хIуманех лаьцна – цо мел кхочушдин-чух а, цуьнан майрачу гIуллакхех а лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тIехь. ⁶ БаIша, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхий-тира. Иза Тирца-гIалахь дIавоьллира. БаIшин метта паччахь дIа-хIоьттира цуьнан кIант Эли.

⁷ Шен иштта дешнаш аьллера Везачу Эло Хьананин кIант волчу ЯхIу-пайхамарехула БаIше а, цуьнан цIийнах болчаьрга а, цо деш долу Шена зуламе хета массо а гIуллакхаш бахьанехь. Ша дечу гIуллакхаш тIехь иза ЯрбаIама тарваларна а, иштта, ЯрбаIаман цIа хIал-лакдарна а, БаIшас Веза Эла чIогIа дарвора.

ЯхIудхойн паччахь Эли

⁸ ЯхIудхойн Аса-паччахьо олалла ден ткъе йолхалгIа шо долуш, ис-раилхойн паччахь дIахIоьттира БаIшин кIант Эли. Тирца-гIалахь Iаш а волуш, цо шина шарахь паччахьалла дира. ⁹ Паччахьан гIудалкхийн ахдекъан хьаькам волчу Эли-паччахьан ялхочо Зимарис цунна дуь-хьал къайлаха барт бира. Цьхана дийнахь Тирца-гIалахь паччахьан цIенна тIехь хьаькам волчу Арцин цIахь маларо вахийна Iаш вара Эли. ¹⁰ Оццу хенахь, цу цIа чу а ваьлла, Зимарис тоьхна вийра Эли-паччахь. Иза дара Аса-паччахьо олалла ден ткъе ворхIалгIа шо долуш. Зимари Эли-паччахьан метта паччахь хIоьттира.

¹¹ Цо, ша паччахь а хилла, олалла дан вола-ма-велли, БаIшин дер-риг а цIа хIаллакдира. БаIшин цIийнах болчу цуьнан гергарчарна а,

доттагIашна а юкъяра цхъа а боърша стаг дийна ца витира Зимарис. ¹² Иштта, Везачу Эло БаIшех лаьцна ЯхIу-пайхамарехула аьлла ма-хил-лара, Зимари-паччахьо БаIшин цIа хIаллакдинера. ¹³ И дерриг а хилира БаIша-паччахьо а, цуьнан кIанта Элис а кьинош летадар бахъана долуш а, цара Исраилан халкъе а кьинош летадайттар бахъанехъ а. Шайн эрначу цIушна Ибадат дарца Исраилан халкъан Веза Дела дарвора цара. ¹⁴ Эли-паччахьан кхидолчу гIуллакхех а, цо мел динчух а лаьцна яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тIехъ.

Исраилхойн паччахь Зимари

¹⁵ ЯхIудхойн паччахьо Асас паччахьалла до ткъе ворхIалгIа шо долуш, хилира Зимарих паччахь. Цо Тирца-гIалахъ ворхI дийнахъ паччахьалла дира. Иза дара исраилхойн эскарро гIелаштамхойн Габитун-гIалина го бинчу хенахъ. ¹⁶ Зимарис паччахьна дувъхал ямартлонца барт бина хилар а, цо паччахь вер а исраилхойн эскарна хиъча, цара массара а шайн тIеман хъаькам волу Iумари оццу дийнахъ цу меттехъ паччахь дIахIоттийра. ¹⁷ Iумарис а, цуьнца цхъаьна исраилхойн дерриг эскарро а, Габитун-гIалара дIа а дахана, Тирца-гIалина го бира. ¹⁸ Шена гIала дIалаьцнийла хиъча, паччахьан цIийнан чIагIийнчу чухуларчу чоьн чу велира Зимари. Иза, шена тIаьхъа паччахьан цIийнахъ цIе а тесна, велира. ¹⁹ Иза иштта хилира, Зимарис Везачу Элана зуламе хета гIуллакхаш лелорна а, ЯрбаIама летийна доллу кьинош а летош, иза цуьнан некъашца леларна а. ЯрбаIама санна, цо а кьинош летадайтира Исраилан халкъе. ²⁰ Зимарин кхидолчу хIуманехъ – цо йина ямартло шена чу а лоцуш – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тIехъ.

Исраилхойн паччахь Iумари

²¹ Исраилан халкъ шина декъе декъаделира. Халкъан цхъа дакъа Гинатин кIантана Тибанина тIаьхъахIоьттира, иза паччахь хIотто дагахъ, ткъа вуьш Iумарина тIаьхъахIиттира. ²² Iумарина тIаьхъахIоьттинчу халкъо толам баьккхира, Гинатин кIантана Тибанина тIаьхъахIоьттина халкъ эша а деш. Тибани велира, ткъа Iумари паччахь дIахIоьттира. ²³ ЯхIудхойн паччахьо Асас олалла ден ткъе цхъайтталгIа шо долуш, исраилхойн паччахь хилира Iумари. Цо шийтта шарахъ паччахьалла дира. Царахъ ялх шарахъ Тирца-гIалахъ олалла дира цо. ²⁴ Iумарис Шамран лам ийцира Шамрера, ши гали дато ахча а делла. Оцу гу тIехъ гIала йира Iумарис. Цунах Шамран-гIала элира цо, и лам долахъ хиллачу Шамрин цIарахъ.

²⁵ Iумари шел хьалха хиллачу паччахьел а тIехвелира Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш дарна тIехъ. ²⁶ Иза массо а хIуманна

тЕхь НабатІан кІант ЯрбаІам лелла хиллачу новкъахула лелара, ЯрбаІама Израилан халкъе летадайтина къинош а летадеш. Шайн эрначу цІушна Ибадат дарца Израилан халкъан Веза Дела дарвора израилхоша. ²⁷ Іумари-паччахьо динчу кхидолчу хІуманех лаьцна – цо кхо-чушдинчу гІуллакхех а, цуьнан майрачу гІуллакхех а лаьцна – яздина ду *Израилхойн паччахьийн тентар* тЕхь. ²⁸ Іумари, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Иза Шамран-гІалахь дІавоьллира. Цуьнан кІант волу Ахьаб цуьнан метта паччахь хилла дІахІоьттира

Израилхойн паччахь Ахьаб

²⁹ ЯхІудхойн паччахьо Асас олалла до ткъе берхІитгалгІа шо дара, Іумарин кІант Ахьаб израилхойн паччахь хилла дІахІоьттича. Шамран-гІалахь Іаш а волуш, Іумарин кІанта Ахьаба ткъе шина шарахь израилхошна тЕхь олалла дира. ³⁰ Іумарин кІант Ахьаб шел хьалха хиллачу паччахьел а тЕхвелира Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш дарна тЕхь. ³¹ НабатІан кІанта ЯрбаІама летийна долу къинош ша летадар шена кІезиг хеташ санна, цІаданхойн паччахь волчу Эти-БаІалан йоІ Изабал а ялийра Ахьаба шена, БаІал-цІунна Іамал ян а, Ибадат дан^а а волавелира иза. ³² Шамран-гІалахь, БаІал-харцедлан цІа чохь, оцу цІунна лерина сагІа доккху кхерч^д хІоттийра Ахьаба. ³³ Иштта, Ашера-харцдалла лерина болу дечиган бІогІам а дІахІоттийра Ахьаба. Шел хьалха хиллачу израилхойн массо паччахьел а тЕхвелира иза Израилан халкъан Веза Дела оьгІазвохуйту гІуллакхаш дарна тЕхь. ³⁴ Ахьаб-паччахь волчу заманчохь Бетал-гІаларчу Хьиаала Ерихон-гІала юхаметтахІоттийра. Хьиаала оцу гІалин бух биллийтинчу хенахь, цуьнан воккхах волу кІант Абирам велира. Ткъа Хьиаала цу гІалин ков дІахІоттийначу хенахь цуьнан жимах волу кІант Чагуб а велира. Иза хилира Нунин кІант волчу ЮшаІехула Везачу Эло аьлла ма-хиллара.

Эли-ЯхІу-пайхамаро Далла гІуллакх дар

17 ¹ ГалІад-махкарчу Тишаб-гІалара волчу Эли-ЯхІу-пайхамаро Ахьаб-паччахье элира: «Шена гІуллакх деш волчу а, дийна волчу а Израилан халкъан Везачу Делах чІагІо йо аса, хІокху шерашкахь я тхи, я догІа хир дац аьлла, аса омра даллалц».

² ТІаккха Везачу Элан дош кхечира Эли-ЯхІуга: ³ «ХІокху меттера дІа а валий, Йордан-хина малхбалехьа долчу Карит-Іин чохь дІалачкъа. ⁴ Оцу Іин чуьра хи мер ду ахьа. Ткъа хьуна юург латтор къигашна тІедиллина Аса», – аьлла.

⁵ Везачу Эло шега аьлларг Эли-ЯхIус кxочушдира. Иза, вахана, Йордан-хина малхбалехьа долчу Карит-Иин чохь сецира. ⁶ Къишаша бепиг а, жижиг а дохьура Эли-ЯхIуна Iуьйранна а, суьйранна а. Иин чуьра хи а молура цо. ⁷ Цхьа хан яьллачу хенахь, догIанаш ца дарна, оцу Иин чуьра хи лекьира.

Эли-ЯхIу а, Сарпат-гIалара йисина Iаш йолу зуда а

⁸ Везачу Элан дош кхечира Эли-ЯхIуга: ⁹ «ЦIадан-гIалин уллохь йолчу Сарпат-гIала дIа а гIой, цигахь саца. Йисина Iаш йолчу цхьана зудчуьнга хьо, тIе а лаций, оцу меттехь кхаба аьлла Аса». ¹⁰ Эли-ЯхIу Сарпат-гIала вахара. Иза гIалин кевне кхаьчначу хенахь, цунна йисина Iаш йолу цхьа зуда гира. Иза чIийш гулдеш яра. Эли-ЯхIус цуьнга элира: «КIудал чохь жимма мала хи лохьа суна». ¹¹ И зуда хи дан яхача, Эли-ЯхIус, цунна тIаьхьа мохь а тоьхна, элира: «Баьпкан юьхк а яхьа суна!»

¹² Оцу зудчо элира: «Дийна волчу хьан Везачу Делах чIагIо йо ас, сан кийча яа хIума цахилар. Сан долуш дерг текха чохь цхьа кана дама а, кхаби чохь кIеззиг даьтта а ду. Со хIинца жимма чIийш гулдеш йоллура, уьш цIа а даьхьна, сайна а, сайн кIантана а юург ярхьама. И йолуш ерг йиьна дIаяьлча, тхойшиь лийр ду-кх».

¹³ Эли-ЯхIус оцу зудчуьнга элира: «Ма кхера, зуда, дIа а гIой, айхьа бохург де. Амма цкьа хьалха хьайн долуш долчух жимо совсаза хьокхам а баттий, суна схьаба, цул тIаьхьа хьайна а, хьайн кIантана а яа хIума кечье. ¹⁴ ХIунда аьлча Исраилан халкьан Везачу Дала иштта боху: „Хьан текхара дама а хедар дац, кхаби чуьра даьтта а жимлур дац, Везачу Эло лаьтта догIа дайитталц“».

¹⁵ Цо, дIа а яхана, Эли-ЯхIус бохург дира. Дуккха а деношна Эли-ЯхIуна а, оцу зудчунна а, цуьнан кIантана а яа хIума тоьура. ¹⁶ Текхара дама а чекх ца долура, кхаби чуьра даьтта а лах ца лора, Везачу Эло Эли-ЯхIугахула аьлла ма-хиллара.

¹⁷ Цул тIаьхьа оцу йисина Iачу зудчун кIант цомгуш хилира. И цамгар чIогIа хиларна, кIентан садаIар а сецнера. ¹⁸ Оцу зудчо Эли-ЯхIуга элира: «Ва Делан стаг, хьан хIун бала бу соьца? Я хьо, Далла сан кьинош дага а доуьйтуш, сан кIант вен веана ву те?»

¹⁹ Эли-ЯхIус цуьнга элира: «Схьалол соьга хьайн кIант». Цуьнан карара кIант, схьа а эцна, оцу цIийнан лакхарчу гIат²¹ тIехь долчу шен цIа чу а вигна, ша дIавуьжучу маьнги тIе виллира Эли-ЯхIус. ²⁰ Цо Везачу Эле доIа дира: «Сан Веза Дела! Со шен хIусамехь волчу йисина Iаш йолчу хIокху зудчунна а дийр ду те Ахьа зулам, цуьнан

^{17:9} Лака 4:25, 26.

кІант а валийтина?» ²¹ ТІаккха Эли-ЯхІус кхузза шен дегІ цу кІантана тІедиллира. Цо доьхура: «Ва сан Веза Дела, юхадерзадехьа цу кІентан дегІа чу дахаран са!» ²² Везачу Элана дІахезира Эли-ЯхІун доІа. Оцу кІентан дахаран са юхадеара, иза денвелира.

²³ Эли-ЯхІус и кІант, схьа а эчна, лакха тІера охьавалийра. Цо, иза нене дІа а велла, элира: «Хьажал, хьан кІант дийна ву!»

²⁴ ТІаккха оцу зудчо Эли-ЯхІуга элира: «ХІинца хьа суна хьо Делан стаг хилар а, Везачу Эло хьобгахула бакьдерг олуш хилар а».

Эли-ЯхІу-пайхамар а, БаІалан пайхамарш а

18 ¹ Лавтта догІа ца догІу кхоалгІа шо долуш, Везачу Элан дош кхечира Эли-ЯхІуга: «Хьо, ваха а гІой, Ахьаб-паччахьна гучувала, тІаккха Аса догІа доуьйтур ду лавтта тІе». ² Эли-ЯхІу Ахьаб-паччахьна тІевахара.

Ткъа Шамран-гІалахь чІогІа мацалла хІоьттинера. ³ Ахьаб-паччахьо шен паччахьан цІенна тІехь хьакам волу Іабди-ЯхІу шена тІекхайкхинера. (И Іабди-ЯхІу Везачу Эле чІогІа ларамах вуьзна волу стаг вара. ⁴ Изабала Везачу Элан пайхамараш хІаллакбечу хенахь, Іабди-ЯхІус цхьа бІе пайхамар схьагулвира. ТІаккха, уьш, шина декье а бекьна, шина хьехана чохь къайлабехира. Цу чохь Іабди-ЯхІус юург а, мала хи а латтадора царна.) ⁵ Ахьаб-паччахьо Іабди-ЯхІуга аьллера: «Вало, махкара массо шовда а, хи а долчу меттигашкахула чекхвала вайшиь, жимма буц карор яцара те вайна, говраш а, вирбІарзаш а дийна йисийтархьама, бежанех цхьа а ца дайархьама». ⁶ Цу шиммо шаьш хи лохуш чекхдовла деза меттигаш билгалъехира. Цхьаь цхьана агІор вахара, ткъа важа вукху агІор вахара.

⁷ Іабди-ЯхІу новкъахула дІавоьдуш, цунна Эли-ЯхІу дуьхьалкхийтира. Іабди-ЯхІуна вевзира пайхамар. Иза лавтта кхаччалц пайхамарна хьалха охьатаьІира. Іабди-ЯхІус пайхамаре элира: «Хьо вуй те иза, сан олахо волу Эли-ЯхІу?»

⁸ Эли-ЯхІус жоп делира: «ХІаь, со ву иза. Ахьа, хьайн олахо волчу паччахьна тІе а гІой, цуьнга дІаала: „Эли-ЯхІу-пайхамар кхузахь ву“».

⁹ Іабди-ЯхІус цуьнга хаьттира: «Аса хІун вон болх бина хиллера те хьуна? Нагахь аса хьо схьавеана ву алахь, цо со вуьйр ма ву. Паччахьо со вен хІунда лаь хьуна?» ¹⁰ Хьан Веза Дела дийна хилар санна бакьду-кх, цхьа а къам я цхьа а пачхьалкх ца йисина сан олахочо хьо лохуш нах бахийтаза. Шега хьо цигахь вац аьлча, цо чІагІо йойтура хьо ца караво бохучу оцу пачхьалкхе а, кьоме а. ¹¹ Ткъа ахьа хІинца собга боху: „Вало, хьайн олахоцунга дІаала: ‘Эли-ЯхІу кхузахь ву’“. ¹² Хьо

^{17:21} ТІаьхьарнаш 4:34, 35.

волчуъра и ала со даваханчу хенахь, Везачу Элан Сино суна хуур а до-
пучу цхъанхъа хьо д'авига ма тарло. Т'аккха аса Ахъаб-паччахь хьох
лаьцна хаам а бича, ткъа хьо кара а ца вича, цо со вуьйр ма ву. Хъан
лай волу со-х жимчохь дуьйна а Деле болчу ларамах вуьзна ма вара.
¹³ Сан эла, хьобга ца дийцина, Изабала Везачу Элан пайхамарш бой-
учу хенахь, аса динчух лаьцна? Аса Везачу Элан б'е пайхамар д'ахьул-
вира. Аса уьш, цхъатерра шина декъе а бекъна, шина хьехана чохь
къайлабехира. Царна даа бепиг а, мала хи а латтадора аса. ¹⁴ Ткъа ахъа
боху: „Вало, хъайн олаочуьнга Эли-Ях'у кхузахь ву ала. Т'аккха цо
со вуьйр ма ву“».

¹⁵ Эли-Ях'ус жоп делира: «Шена г'уллакх деш волчу массо а ниц-
къийн Везачу Делах ч'аг'ло йо ас, со тахана, цунна т'е а вахана, д'а-
х'уттург хиларх».

¹⁶ Габди-Ях'ус, Ахъабана т'е а вахана, и дерриг а д'адийцира. Ткъа
Ахъаб-паччахь Эли-Ях'уна т'евахара. ¹⁷ Ахъаба, шена Эли-Ях'у гича,
цуьнга хаьттира: «Хьо вуй и – Израилан халкъе бала хьобгуйтург?»

¹⁸ Эли-Ях'ус жоп делира: «Со вац Израилан халкъе бала хьобгуй-
тург, ткъа хьо а, хъан ден ц'а а ду. Везачу Элан весеташ д'а а теттина,
Ба'ал-харцделанашна т'аьхьах'иттина шу. ¹⁹ Х'инца ахъа, хъайн ял-
хой а бахийтий, дерриг а Израилан халкъ а, Изабала дола деш волу
Ба'ал-делан виь б'е шовзткъе итт пайхамар а, Ашера-делан виь б'е
пайхамар а схьагулвайта Кармал-лома т'е суна хьалха».

²⁰ Ахъаб-паччахь массо израилхой а, и харцделанийн пайхамарш а
схьагулбайтира Кармал-лам т'е. ²¹ Эли-Ях'у-пайхамаро, дерриг а
халкъана хьалха д'а а х'юьттина, элира: «Шу дукха лелар дуй те шинна
а когана астаг'а лелхаш? Нагахь санна Веза Эла Дела велахь, Цунна
т'аьхьах'итта. Ткъа Иза Ба'ал велахь, цунна т'аьхьах'итта».

Халкъо цхъа а дош ца элира цуьнга.

²² Эли-Ях'у-пайхамаро халкъе элира: «Везачу Элан пайхамарех со
цхъаь висна, ткъа Ба'алан виь б'е шовзткъе итт пайхамар ву. ²³ Тхуна
ши старг'а схъаялае. Цу шиннах шайна луьург цхъаь аша д'аэца. Оцу
старг'ина урс а хьакхий, дакъош а дей, дечигна т'едахка, амма цунна
буха ц'е ма латае. Ткъа аса, важа старг'а кеч а йина, дечигна т'еюьл-
лур ю, цунна буха а ц'е латор яц. ²⁴ Т'аккха шу шайн Деле кхайкха.
Ткъа со Везачу Эле кхойкхур ву. Ц'е латаярца до'анна жоп Делларг
билггал волу Дела хир ву».

Дерриг а халкъо, жоп а луш, элира: «Ахь бохург дика ду!»

²⁵ Ба'алан пайхамаршка Эли-Ях'ус элира: «Оцу шина старг'анах
цхъаь аша хьалха схьакъастае, т'аккха саг'а даккха кечам бе, х'унда
аьлча шу алсам ду. Цул т'аьхъа аша шайн Деле до'а де, амма бежанна
буха ц'е ма латае».

²⁶ Шашь схъакъастийна старгІа кеч а йина, уьш, Іуьйранна дуьйна делкъахан тІекхаччалц, БаІал-деле кхойкхура. Цара бохура: «Ва БаІал, дІа-хазаха тхо!» Амма дуьхьал олуш цъа а аз а дацара, жоп а дацара хезаш. Шашь кечийнчу сагІа доккхучу меттигна хьалха ирхкхийсалора уьш.

²⁷ Делкъахан тІееача, Эли-ЯхІу кхаьрдира царах. Цо элира: «ЧІогІа мохь тоха аша, хІунда аьлча иза дела ма ву. Иза ойла еш хила а тарло я иза шен гІуллакх дан вахана хила а мега, я новкъахь вогІуш хила а там бу, я наб еш хила а мега, иза-м самаваккха везаш ву!» ²⁸ ТІаккха цара чІогІа маьхьарий хьобкхура. Цара шайн догІамашна тІе арсаш а, гоь-мукъаш а хьобкхура, шайна тІехула цІийш охьадолададаллалц. ²⁹ Делкъахан дІа а яьлла, суьйренан сагІа доккху хан тІекхаьчча а, уьш кхидІа а шовкъ еана бара. Амма цъа а аз я жоп, я цъа а хІума дацара хезаш.

³⁰ ТІаккха Эли-ЯхІус дерриг а халкъе элира: «Суна тІехила». Дерриг халкъ цунна тІехилира. Везачу Элана сагІа доккхуш хилла йолу меттиг йохийначуьра меттахІотто волавелира Эли-ЯхІу. ³¹ Цо шийтта тІулг схъаийцира. Уьш дара Везачу Эло шегга: «Исраил хир ю хьан це» – аьлла волчу Якъубан шийтта кІантах девлладу тайпанийн барамехь. ³² Оцу тІулгех Везачу Элана лерина сагІа доккху меттиг йира Эли-ЯхІус. Ткъа оцу меттигна гонах саьнгар яьккхира, шена чу ши сахь хІу тарлуш йолу. ³³ Эли-ЯхІус сагІа доккхучу меттиге дечиг диллира. Ткъа урс хьаькхначу старгІанах дакъош а дина, уьш цу дечигна тІедехкира. ³⁴ ТІаккха цо элира: «Йиь кхаба хих а юьзна, и хи сагІина ягош йолчу старгІина а, дечигна а тІедотта». Цара Эли-ЯхІус боххург дира. ТІаккха юха а элира цо: «Цу тайппана кхин а цкъа де». Цара иза юха а кхочушдира. Эли-ЯхІус кхин а элира: «Иzza кхозлагІа а де». КхозлагІа а изза дира цара. ³⁵ СагІа доккхучу меттигна гонах хи охьадоладелира, саьнгар хих юьзира.

³⁶ Суьйренан сагІа доккхучу хенахь Эли-ЯхІу-пайхамар сагІа доккхучу меттигна улло веара. Цо доІа дира: «ИбрахІиман а, Исхьакхан а, Исраилан а Дела волу Веза Эла! Таханлерчу дийнахь дІахайтахьа Исраилан халкъан Дела Хьо цъаь вуйла а, со Хьан лай вуйла а, аса и дерриг а Ахьа ма-аллара динийла а!» ³⁷ Жоп лохьа суна, ва Веза Эла, дІахазаха со, Веза Эла волу Хьо Дела хилар а, Ахь церан дегнаш Хьайна тІедерзош хилар а хІокху нахана хайтархьама».

³⁸ ТІаккха Везачу Эло це охьахьажийра. Оцу цІеро сагІина еана хІума а, дечиг а, тІулгаш а, кхерчана гонахара латта а дагийра. Саьнгар чохь долу хи а дакъийра цо. ³⁹ И хилларг шена гича, дерриг а халкъо, лаятта кхаччалц охьа а таьІна, бохура: «Веза Эла – Дела ву! Веза Эла – Дела ву!»

⁴⁰ Тпаккха Эли-ЯхIус цаьрга элира: «Схьалаца БаIалан пайхамарш! Царах цхьа а дIа ма вахийта!» Уьш схьалийцира. Эли-ЯхIус уьш, Къишун-хи тIе а бигна, цигахь байира.

Йокъанан чаккхе

⁴¹ Эли-ЯхIу-пайхамаро Ахьаб-паччахье элира: «ДIа а гIой, яа а яа, мала а мала. ДогIун долчу чоIогIачу догIанан гIовгIа ю суна хезаш». ⁴² Ахьаб-паччахь яий, малий дIавахара. Ткъа Эли-ЯхIу Кармал-ломан бохьа тIе велира. Цигахь цо, лаьтта кхаччалц охьа а таьIна, шен корта голашна юккъе нисбира. ⁴³ Тпаккха шен ялхочуьнга Эли-ЯхIус элира: «Вало, гIой, хIордехьа дIахьажа».

Ялхочо, вахана, хьажа а хьаьжна, элира: «Суна-м хIумма а ца го».

Эли-ЯхIус ворхIазза а элира цуьнга: «Юха а гIой, хьажа». ⁴⁴ Ша ворхIазлагIа вахана схьавеача, ялхочо элира: «Адаман кераюккъалц йолу цхьа жима марха ю хIорда тIера хьалайолуш».

Эли-ЯхIус элира: «Вало, Ахьаб-паччахь волчу а гIой, цуьнга дIаала: „Хьайн гIудалкх а йожий, цIа верза, догIано хьо сацавале. Хьо хIинцца дIа ца водахь, догIано сацор ву хьо“».

⁴⁵ Дукха хан ялале, мархаш а хIиттира, стигал Iарж а елира, мох а бе-лира. ЧоIа догIа деара. Оцу хенахь Ахьаб, шен гIудалкх тIе а хиьна, ИзраIал-гIала ваха новкъа ваьллера. ⁴⁶ Везачу Элан ницкъ боьссира Эли-ЯхIуна тIе. Шен гIодаюкъ а йихкина, Ахьаб-паччахьна хьалха а ваьлла, ИзраIал-гIала дIакхаччалц новкъахула ведда вахара Эли-ЯхIу.

Эли-ЯхIун Хьариб-лам тIе валар

19 ¹ Эли-ЯхIу-пайхамаро динчух лаьцна а, цо БаIалан массо а пайхамарш тур хьаькхна байарх лаьцна а – дерриг а Изабале дIадийцира Ахьаб-паччахьо. ² Изабала Эли-ЯхIуна тIе геланча вахийтира, цуьнга дIаала: «Деланаша, шайн лааме хьаьвссина, луьра таIзар дойла суна, нагахь аса, кхана хIара хан тIекхачале, оцу пайхамарех хIоранна а диннарг хьуна а ца дахь». ³ Кхера а велла, Эли-ЯхIу цигара дIавахара, шен са кIелхьардаккхархьама. ЯхIуд-махкахь йолчу Бе-ар-Шабал-гIала а вахана, Эли-ЯхIус шен ялхо цигахь витира. ⁴ Цхьана дийнахь некъ баллал юкъ йолчу яьссачу аренга веара Эли-ЯхIу. Схьавеана, жолам-куллана кIел охьа а хиьна, шена валар а доьхуш, цо элира: «ХIинца тоьар дара-кх, Веза Эла. ДIаэцахьа сан са, хIунда аьлча со сайн дайл хIумма а тоьлуш вац».

⁵ ДIа а вижина, оцу кулла кIелахь наб кхийтира Эли-ЯхIуна. Тпаккха деанчу малико, цунах хьакха а делла, элира цуьнга: «Хьала а гIаттий,

хГума яа». ⁶ Эли-ЯхГу дІахъаьжча, цунна шен коьртехь Губллучу тГулга тІехь беттина хьокхам а, чохь хи долу кхаба а гира. Бепиг а диьна, хи а мелла, юха а наб кхийтира цунна. ⁷ Везачу Элан Малик шолгІа а тІедеара Эли-ЯхГуна. Цунах хьакха а делла, Малико элира: «Хьала а гІаттий, хГума яа, хГунда аьлча бехха некъ бу хьуна хьалха». ⁸ Эли-ЯхГус, хьала а гІаьттина, хГума а йиира, хи а мелира. Шена тІедеанчу гІоранца Эли-ЯхГус шовзткъа дийнахь а, буса а некъ бира, Хьариб цІе йолчу Делан ломана тІекхаччалц. ⁹ Цигахь цхьана хьехана чу а ваьлла, цу чохь буйса яьккхира Эли-ЯхГус.

Юха Везачу Элан дош кхечира Эли-ЯхГуга: «Эли-ЯхГу, хьо хГун деш ву кхузахь?»

¹⁰ Эли-ЯхГус жоп делира: «Ва массо а ницкъийн Веза Дела, ас Хьуна леррина гІуллакх дора. Израилан халкъо Хьобца бина барт дІатесна, Хьан сагІа доккху кхерчаш бохийна, Хьан пайхамарш тур хьаькхна байина. Со цхьаь бен висина вац, со а вен дагахь лобхуш ву цара».

¹¹ Везачу Эло цуьнга элира: «Хьала а гІаттий, лам тІе а валий, Веза Эла волчу Суна хьалха дІахГотта. ТІаккха хьуна уллохула тІехвер ву Со». Оцу хенахь чІогІа мох белира Везачу Элана хьалха. Оцу мохо лаьмнаш а дохадора, тархаш а кегйора, амма цу махца Веза Эла вацара. Цул тІаьхьа мохк бегийра, амма мохк бегорца а Веза Эла вацара. ¹² Мохк бегийначул тІаьхьа, цІе елира, амма цу цІерца а Веза Эла вацара. ЦІе чекхъаьллачул тІаьхьа эсала а, тийна а долу аз дара.

¹³ Иза хезча, Эли-ЯхГус тІехула юхучу шен бедарца юьхь дІахьулйира. Хьеха чубра ара а ваьлла, цу чу воллучохь хІоьттина лаьтгаш вара Эли-ЯхГу. Цхьана озо цуьнга хьаьттира: «Хьо хГун деш ву кхузахь, Эли-ЯхГу?» – аьлла.

¹⁴ Эли-ЯхГус жоп делира: «Ва массо а ницкъийн Веза Дела, ас Хьуна леррина гІуллакх дора. Израилан халкъо Хьобца бина барт дІатесна, Хьан сагІа доккху кхерчаш бохийна, Хьан пайхамарш тур хьаькхна байина. Со цхьаь бен висина вац, со а вен дагахь лобху цара».

¹⁵ Везачу Эло цуьнга элира: «Вало, юха а верзий, хьайн новкъахула Дамасакхана уллорачу яьссачу аренга дІагІо. Хьо цига дІакхъаьчча, Хьазил даьтта доттарца арамхойн паччахь хиларна къобалве. ¹⁶ Ткъа Нимшайн кІант ЯхГу Израилан халкъана тІехь паччахь хиларна даьтта тІе доттарца къобалве. Абел-Мехьал гІалара волу Шаптин кІант ЭлишаІ хьайн метта пайхамар хиларна даьтта тІе доттарца къобалве. ¹⁷ Хьазилан туьрах веддарг ЯхГус воьйтур ву. Ткъа ЯхГун туьрах

кѠелхърваѡлларг ЭлишаІ-пайхамаро хІаллаквийр ву. ¹⁸ Израилхошна юкъара БаІална горахІюѡттина воцу а, цуьнан суьртана обанаш яьхна воцу а ворхІ эзар стаг вуьтур ву Аса».

ЭлишаІе дІакхайкхар

¹⁹ Цигара дІавахача, Шаптин кІант ЭлишаІ латта охуш карийра Эли-ЯхІуна. Шийтта шуьста а боьжна, латта а охуш, ша шуьйтгалІа-чу шуьстана уллохь вогІуш вара иза. Ша ЭлишаІана юххехула чекхволуш, Эли-ЯхІус шен тІехулара бедар цунна тІе кхоьссира. ²⁰ Шен стерчий а дитина, ЭлишаІа, ведда Эли-ЯхІуна тІе а веана, элира: «Сайн дега а, нене а Іудика а йина, схъавайтахъа со, тІаккха со хьѡ-ца дІавогІур вара».

Эли-ЯхІус элира: «Дика ду, вало, юхаверза. Аса хьѡ сеца ма ца во!»

²¹ Эли-ЯхІу волчуьра дІа а вахана, шина старана урс а хьѡкхна, стерчийн готанах цІе латийра цо, цу тІехь стерчийн жижиг даттархъама. ТІаккха и жижиг нахана дІасадийкъира ЭлишаІа. Наха иза диира. Ткъа ЭлишаІ, Эли-ЯхІуна тІаьхъа а хІюѡттина, цунна гІуллакх а деш, цуьнца вахара.

Арам-махкаца бина тІюм

20 ¹ Арам-махкарчу паччахьѡ Бен-Хъадида шен дерриг эскар схъагулдир. Цуьнца цхъаьна шайн говрашца а, гІудалкхашца а ткъе шийтта паччахь а волуш, Бен-Хъадид-паччахь, Шамран-гІалина тІе а вахана, цунна го а бина, гІалина тІелетира. ² Цо израилхойн паччахь волчу Ахъабана тІе, гІала, шен геланчаш хаам бан бахийтира: ³ «Бен-Хъадида иштта боху: „Хъан дети, деши — сан ду, хъан зударий, хъан тоьлла болу кІентий — сан бу“».

⁴ Израилхойн паччахьѡ цунна жоп делира: «Ахъа ма-бохху хуьлийла иза, сан олахо волу паччахь. Со а, сан мел дерг а — хъан ду».

⁵ Юха а баьккира геланчаш. Цара элира: «Бен-Хъадида иштта боху: „Аса хьѡ волчу геланчаш хъажийра, хьѡьга дІаала аьлла: ‘Хъайн дети а, деши а, хъайн зударий а, кІентий а суна схъало’». ⁶ Деллахъ а, аса кхана, хІоккху хенахъ, сайн ялхой хъажор бу хъуна тІе. Цара хъан цІахъ а, хъуна гІуллакх деш болчеран цІахъ а, хІун ю а хьѡьжна, хъуна еза мел хетарг схъа а эзна, суна схъаяхъар ю“».

⁷ Израилхойн паччахьѡ шен волу къано схъагулвира. Цо цаьрга элира: «Тидам а беш, хьѡвсалаш, и стаг вайна зулам даккха воллуш ву. Бен-Хъадида ша сан зударий а, кІентий а, сан дети а, деши а шен ду аьлча, аса цунна дуьхъало ца йира».

⁸ ТПаккха массо а къаноша, массо а халкъо цуьнга элира: «Цо боху-чуьнга ла а ма догІа, къар а ма ло».

⁹ Ахьаб-паччахьо Бен-Хьадидан геланчашка элира: «Аша сан олахо волчу паччахье иштта дІаала: „Ахьа де аьлла дуьхьхара суна тІедилли-нарх хьан лай волу со кхочушдан кийча ву, ткьа ахьа хІинца бохург дан сан йиш яц“».

Геланчаша, дІа а бахана, шайга аьлларг дІахайтира. ¹⁰ Бен-Хьади-да юха а шен геланчаш бахийтира Ахьаб-паччахьна тІе. Цара дІаэли-ра цо бохург: «Деланаша, шайн лааме хьаьвссина, луьра таІзар дойла суна, нагахь санна, Шамран-гІала дІа а яьккхина, цунах йинчу ченах сан эскархошна цхьацца кан кхачийтахь».

¹¹ Израилхойн паччахьо, цунна жоп а луш, элира: «Аша хІара ала: „ГІагІ дІадостуш волчо деш доллу дозалла ма дойла гІагІ дІадоьхкуш волчо“».

¹² Четарш чохь кхечу паччахьашца цхьаьна чагІар молуш Іаш волчу Бен-Хьадида, и дешнаш шена дІахезча, шен эскархошка ома дира, оцу гІалина тІелата кечам бе аьлла. Цара Шамран-гІалина тІелата кечам бира.

¹³ Цхьа пайхамар веара израилхойн паччахьна тІе. Цо элира: «Иштта боху Везачу Эло: „И доккха эскар гой хьуна? Аса иза тахана хьан кара дІалур ду, Веза Эла Со вуйла хьуна дІахайитархьама“».

¹⁴ Ахьаб-паччахьо хьаьттира: «Хьаьнгахула?»

Пайхамаро жоп делира: «Иштта боху Везачу Эло: „Мехкадайн эскархошкахула“».

ТПаккха Ахьаба хьаьттира: «ТІом хьан дІаболор бу?»

«Ахь болор бу», — элира цуьнга.

¹⁵ Ахьаб-паччахьо мехкадайн эскархой схьакхайкхира, ткьа уьш ши бе ткье шийтта хилира. Цул тІаьхьа дерриг а эскар шена тІекхайкхи-ра цо, ткьа израилхойн эскархо ворхІ эзар вара.

¹⁶ Делкъахенахь уьш тІамца арабевлира. Ткьа четарш чохь сакьо-руш Іаш волу Бен-Хьадид шена гІо деш волчу ткье шийтта паччахьца цхьаьна, мала а мелла, вехнера. ¹⁷ Уггаре а хьалха арамхошна тІегІоьр-тира мехкадайн эскархой. Паччахьан наха Шамран-гІалара халкъ ара-даьлла хилар дІахайтира Бен-Хьадида. ¹⁸ ТПаккха Бен-Хьадида ома дира: «И нах дийна боллуш схьалеца — маьршачу ойланца я тІамца уьш арабевлла белахь а», — аьлла.

¹⁹ Хьалха Шамран-гІалара мехкадайн эскархой арабевллера, ткьа царна тІаьхье эскар а араделира. ²⁰ Царах хІораммо а шена дуьхьал-ваьлла мостагІа хІаллаквора. ТПаккха арамхой дІабевдира, ткьа изра-илхой царна тІаьхьабевлира. Арам-мехкан паччахь волу Бен-Хьадид шен берешца цхьаьна дин тІехь кІелхьаревлира. ²¹ Иштта тІегІоьртира

исраилхойн паччахь. Цо, говраш а, гудалкхаш а хIаллак а еш, боккха толам баьккхира арамхошна тIехь.

²² Исраилхойн паччахьна тIе а вахана, пайхамаро цуьнга элира: «ДIа а гIой, чIагIо а е, хIинца чул тIаьхьа айхьа дан дезачун ойла а е, хIунда аьлча Арам-мехкан паччахь юха а дуьхьалвер ву хьуна».

Арамхойн шолгIа тIелатар

²³ Бен-Хьадиде цуьнан ялхоша элира: «Исраилхойн деланаш лаьм-нашца йолчу меттиган деланаш бу, цундела баьккхина цара и толам. Нагахь тIом шерачу меттехь бахь, вай тоьлур ду. ²⁴ Ахьа хIара дан деза: массо а паччахьаш шайн меттигашкара дIа а бахий, церан метта мехкадай хIиттабе. ²⁵ ХIаллакьхиллачу барамехь хьайн эскар юхаметта-хIоттаде. Иштта меттахIиттае шайн хьалха хиллачу барамехь говраш а, гудалкхаш а. ТIаккха вай шерачу араьхь тIом бийр бу цаьрца, билгал толам а боккхур бу царна тIехь».

Бен-Хьадида, цара бохучуьнга ла а доьгIна, церан хьехам кхочуш-бира. ²⁶ ТIедеанчу шеран бIаьсте тIееача, Бен-Хьадида, арамхой а гулбина, уьш Апакх-гIала бигира, цигаьхь исраилхошца тIом бархьама. ²⁷ Исраилхойн эскар, схьа а гулдина, цунна сурсаташ дIаделира, иза арамхошна дуьхьал дахара. Исраилхоша царна дуьхьал шайн меттамотт^д дIахIоттийра. Уьш гезарийн жима ши жа санна хетара. Ткьа арамхоша шайх латта дуьзира.

²⁸ Делан стага, Исраилхойн паччахьна тIе а вахана, элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Веза Эла волу Со – лаьмнийн Дела ву, ткьа шерачу меттигийн Дела вац арамхоша бахарна, Аса церан эскаран и йоккха арданг хьан кара дIалур ю. ТIаккха хуур ду шуна Со – Веза Эла вуйла“».

²⁹ Меттамотт а хIоттийна, ворхI дийнахь вовшашна дуьхь-дуьхьал Ийра уьш. ВорхIалгIачу дийнахь тIом дIаболабелира. Исраилхоша арамхойн цхьа бIе эзар гIашло эшийра цхьана дийнахь. ³⁰ Арамхойн гIашлоьх бисинарш Апакх-гIала йолчу дIабевдира. Цигаьхь тIамах кIелхьарваьллачу ткье ворхI эзар стагана гIалин пен тIекхийтира.

Бен-Хьадид а гIала дIаведдера. Иза цIийнан чухула йолчу цхьана чоьнна чохь лечкьаш вара. ³¹ Ялхоша Бен-Хьадиде элира: «Исраилан цIийнах болу паччахьаш кьинхетае бу олуш хезнера тхуна. Пурба лохьа тхуна, сингаттаман духаршца тхешан догIмаш а хьулдина, чуханаш кочах а йихкина, исраилхойн паччахьна тIедаха. Хьо дийна вьтур вацара те цо?» ³² ТIаккха ялхой, сингаттаман духаршца шайн догIмаш хьул а дина, чуханаш кочах а йихкина, исраилхойн паччахьна тIебаькхира. Цара элира: «Хьан лай волчу Бен-Хьадида ша дийна витар доьху хьобга».

Ткьа Ахьаб-паччахьо элира: «Иза дийна ву ткьа? И сан ваша ма ву».

³³ Паччахьо аьлларг дикачу билгалонна ду аьлла хийтира оцу нахана. Цара сихха тидаме ийцира Ахьаб-паччахьо аьлларг. «ХІаь, Бен-Хьадид хьан ваша ма ву», – элира цара.

ТІаккха паччахьо цаьрга элира: «Дуьйло, дІа а гІой, схьавалаве иза». Бен-Хьадид цунна дуьхьал схьавеара. Ахьаба иза шен гІудалкхана тІе шеца охьахайра. ³⁴ Бен-Хьадида элира цуьнга: «Сан дас хьан дегара схьаяьхна хилла йолу гІаланаш аса хьуна юхаерзор ю. Хьайн долахь базарш хила а йиш ю хьан Дамасакхехь, сан ден а Шамран-гІалахь базар ма-хиллара».

Ахьаба элира: «Вайшиммо и барт дІаязбинчул тІаьхьа аса дІахьоьцур ву хьо». Иштта, Бен-Хьадидаца барт а бина, иза дІахийцира Ахьаба.

Пайхамаро Ахьаб-паччахь бехкевар

³⁵ Пайхамарийн тобанна юкьарчу цхьана пайхамаро цу тобанарчу вукхуьнга, Везачу Эло шена тІе-ма-диллара, элира: «Тохахьа суна». Амма оцу стага ца туьйхира цунна. ³⁶ ТІаккха оцу пайхамаро элира: «Ахьа Везачу Эло бохучуьнга ла ца догІарна, хьо, со волчуьра дІавоьдуш, лобмо цоьстур ву». И стаг дІавоьдуш, цунна дуьхьал кхеттачу лобмо иза цистира.

³⁷ Цул тІаьхьа оцу пайхамарна кхин а цхьа стаг дуьхьалкхийтира. Цо: «Тохахьа суна» элира цу стаге. ТІаккха вукхо чевнаш хиллал йиттира цунна. ³⁸ Пайхамар, шен бІаьргаш дІахьулбархьама дуьхьал хІума а оьллина, новкъа а ваьлла, некъана уллохь лаьтташ вара, израилхойн паччахье хьоьжуш. ³⁹ Паччахь шена уллохула чекхволуш, пайхамаро цуьнга, мохь тоьхна, элира: «Хьан лай волу со тІаме ваханера. ТІаккха цхьана стага, юьстах а ваьлла, суна тІе стаг валийра. Цо элира: „ХІара стаг ларвелахь. Иза дийна ца висахь, хьан са цуьнан синан метта дІаоьцур ду. Я ахьа цхьа гали дети дала дезар ду йолана“. ⁴⁰ Хьан лай волчу аса цхьацца гІуллакхаш дечу хенахь, и стаг дІаведира».

«Иштта кхел хир ю-кх хьуна а, ахьа-айхьа тІелаьцна хІума иза долу дела», – элира цуьнга израилхойн паччахьо.

⁴¹ Пайхамаро цу сохьта шен бІаьргашна дуьхьал тІеяийтина хІума дІаяьккхира. ТІаккха хиира паччахьна иза пайхамарех вуйла. ⁴² Пайхамаро элира цуьнга: «Иштта боху Везачу Эло: „Аса хІаллакьхила веза аьлла волу стаг ахьа дІахецна, цундела хьан са цуьнан синан метта а хир ду, ткъа хьан халкъ цуьнан халкъан метта а хир ду“».

⁴³ ТІаккха израилхойн паччахь, чІогІа дог а доьхна, оьгІаз а вахана, цІа вирзира. Иза Шамран-гІала схьакхечира.

Набутин кемсийн беш

21 ¹ И дерриг а хиллачул тIаьхьа хIара хилира. ИзраIалхочун Набутин ИзраIал-гIалахь кемсийн беш яра. Иза Шамран-гIаларчу Ахьаб-паччахьан цIенна уллохь яра. ² Цхьана дийнахь Ахьаба элира Набутига: «Хьайн кемсийн беш суна схьало, соьга цунах хасстоймийн беш яйтархьама, хIунда аьлча и беш паччахьан сан цIенна уллохь ю. Ткьа аса хьан бешал гIоле йолу кемсийн беш лур ю хьуна цунна дуьхьал. Я хьуна лаахь, цу бешах богIуш болу мах лур бу аса хьуна».

³ Амма Набутис Ахьабе жоп делира: «Ларвойла со Везачу Эло, сайн ден тIаьхьалонах дерг хьуна дIадаларх!»

⁴ ИзраIалхочо Набутис шега, лур дац аса хьуна сайн ден тIаьхьалонах дерг аларна, чIогIа дог а доьхна, оьгIаз а вахана, цIа веара Ахьаб-паччахь. Иза, пенехьа дIа а вирзина, шен метта охьавижира. Цо яа хIума а ца йоура. ⁵ Ахьабан зуда Изабал чуелира. Цо Ахьабе элира: «Хьан дог а стенна доьхна, юург а хIунда ца йоу ахьа?»

⁶ Ахьаба зудчуьнга жоп делира: «ИзраIалхо волчу Набутига: „Схьало суна хьайн кемсийн беш! Йохка иза суна, я, хьайна лаахь, вукху кемсийн бешах хийцахьа“, – аса шега аьлча, цо ша иза лур яц элира».

⁷ ТIаккха Ахьабан зудчо Изабала цуьнга элира: «Ткьа хьо ма ву исраилхойн паччахь?! Хьала а гIаттий, хьайн яа хIума а яа, синна паргIат а хила. Аса схьайоккхур ю хьуна израIалхочун Набутин кемсийн беш».

⁸ Изабала Ахьабан цIарах кехаташ яздира. ТIаккха цуьнан мухIарца уьш чIагI а дина, Набути вехачу гIалахь болчу кьаношка а, цIеяхана болчу нахе а дIахайитира. ⁹ Кехаташ тIехь цо иштта яздора: «Мархад а лаций, халкьана юкьа баьрчче охьахааве Набути. ¹⁰ Ткьа цунна дуьхьал ши зуламхо охьа а хаавай, цунна дуьхьал тоьшалла а деш, цаьрга дIаалийта: „Ахьа Дела а, паччахь а емалвеш хIума элира“. ТIаккха гIалара ара а ваккхий, валлалц тIулгаш кхисса цунна тIе».

¹¹ Набути вехачу гIалара наха, кьаноша, хьоладайша, Изабала шайна тIе-ма-диллара, цо шайга даийтинчу кехаташ тIехь яздина ма-хиллара кхочушдира. ¹² Цара, марха а лаьцна, халкьана юкьахь баьрчче охьахайира Набути. ¹³ ТIаккха ши зуламхо, цунна дуьхьал охьа а хиьна, оцу халкьана хьалха шайн тоьшаллаш дан вуйлира. Цара бохура: «Набутис Дела а, паччахь а емалвеш хIума элира». Цара Набути гIалара ара а ваьккхина, цунна тIе тIулгаш а кхиссина, иза вийра. ¹⁴ ТIаккха Изабале хаам бан нах бахийтира, Набутина тIе тIулгаш а кхиссина, иза вийна аьлла.

¹⁵ ТIе тIулгаш а кхиссина, Набути вийна аьлла шена хезча, Изабала Ахьабе элира: «Хьала а гIаттий, хьайна йохка ца лиьначу израIалхочун

Набутин кемсийн беш хьайн дола яккха, хIунда аьлча Набути велла». ¹⁶ Набути вийна аьлла шена хезча, Ахьаб хьалагIаьттира, из-раIалхочун Набутин кемсийн беша а вахана, иза шен дола яккхар-хьама.

¹⁷ ТIаккха Везачу Элан дош кхечира тишабхо волчу Эли-ЯхIуга: ¹⁸ «Хьала а гIаттий, Шамран-гIаларчу израилхойн паччахьна Ахьабана дуьхьалваха новкъавала. Иза хIинца Набутин кемсийн бешахь ву. И беш шен дола яккха веана иза цига. ¹⁹ Ахьа цуьнга ала: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Стаг вен а вийна, цуьнан дех дисинчун лаьттан дакъа а хьайн дола даккха воллу те хьо?’“ – Кхин а ала цуьнга: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Набутин цIийна жIаьлеша мотт хьаьккхначу меттехь, хьан цIийна а мотт хьокхур бу жIаьлеша’“».

²⁰ Ахьаба Эли-ЯхIуга элира: «Сан мостагIа, карий-кха хьуна со!»

Эли-ЯхIус элира: «Карий! ХIунда аьлча ахьа Далла хьалха Цуьнан лаамехь доцу хIума деш ду. ²¹ Иштта боху Везачу Эло: „ХIинца Аса хала баланаш тIебохкуьйтур бу хьуна, хьан тIаьхьенах волу массо а боьрша стаг – чувобллина я маьрша иза велахь а – хIаллак а вийр ву. ²² Ахьа, Израилан халкъе къинош а летадайтина, Со дарварна, Аса хьан цIенна а дийр ду НабатIан кIентан ЯрбаIаман цIенна а, АхььяхIун кIентан БаIшин цIенна а диннарг“. ²³ Иштта Изабалах лаьцна Везачу Эло боху: „ЖIаьлеша юур ю Изабал ИзраIал-гIалин пенна уллохь. ²⁴ Ахьабан цIийнах верг гIалахь велча, иза а жIаьлеша вуур ву. Ткъа аренгахь веллачунна стигалан олхазарша зIакарш еттар ю“».

²⁵ (Шен зудчо Изабала шен лере дуьйцучуьнга ла а доьгIуш, Везачу Элана зуламе хеташ дерг дарна шен дог тIедедзийна волу Ахьаб-паччахь саннарг хIетталц ваьлла а вацара. ²⁶ Везачу Эло Израилан халкъана дуьхьалара дIабаьхна болчу эмархоша, цIушна Iамал а еш, лелийна хилла доллу гIуллакхаш леладора Ахьаб-паччахьо а.)

²⁷ Оцу массо а дешнашка ла а доьгIна, Ахьаба шена тIера бедарш этIийра. Цо шена тIе сингаттаман бедарш юьйхира. Иза марха а кхобуш, оцу бедаршца дIа а вуьжуш, чIогIа сингаттаме вара.

²⁸ ТIаккха Везачу Элан дош кхечира тишабхо волчу Эли-ЯхIуга: ²⁹ «Гой хьуна, Ахьаба Суна хьалха ша мел лахара хетийтира? Суна хьалха цо ша лахара хетийтарна, иза вехачу ханна бохкуьйтур бац Аса цунна тIе баланаш. Ахьабан кIант вехачу заманахь цуьнан цIенна тIе балор бу Аса и баланаш».

*Мика-ЯхІу-пайхамар а, Ахьаб-паччахь а
(2 Шерашкахь 18:2-27)*

22 ¹ Кхаа шарахь Араман халкъана а, Исраилан халкъана а юкьахь тІом бацара. ² КхоалгІачу шарахь яхІудхойн паччахь ЯхІушапти исраилхойн паччахьна тІевахара.

³ Исраилхойн паччахьо шен ялхошка элира: «Шуна хабий ГалІад-махкахь йолу Рамат-ГІала вайн юйла? Ткъа вай дуккха а хенахь дубйна, дист а ца хуьлуш, арамхойн паччахьан карара иза схьа а ца йоккхуш, Іаш ду». ⁴ Ахьаба ЯхІушаптига элира: «Хьо вогІур варий соьца ГалІадерачу Рамат-ГІалина тІелата?»

ЯхІушаптис исраилхойн паччахье Ахьабе жоп делира: «Дера вогІур ву! Вай гергара ма ду. Сан халкъ а хьан халкъ ма ду, сан дой а хьан дой ма ду». ⁵ ЯхІушаптис кхидІа исраилхойн паччахье элира: «Амма цкъа хьалха Везачу Эло хІун боху хаттийтахь».

⁶ Исраилхойн паччахьо, виь бІе хиллал пайхамар схьа а гулвина, цаьрга хаьттира: «ГалІадерачу Рамат-ГІала тІамца ваха везий те со, я ваха ца веза те?»

Цара жоп делира: «Ваха веза. Везачу Эло хьан кара схьалур ю иза».

⁷ ТІаккха ЯхІушаптис хаьттира: «Кхин цхьа а вуй те кхузахь Везачу Элан пайхамар? Цуьнгахула а Везачу Эле хаттар дийр дара вай».

⁸ Исраилхойн паччахьо ЯхІушаптига элира: «Кхин а цхьа пайхамар ву, шегахула Везачу Эле хаттар дан мегар долуш. Амма суна иза ца веза, хІунда аьлча цо цкъа а сох лаьцна Делера дика хаам ца бо, вониг бен. Иза Йимлаан кІант Мика-ЯхІу ву».

«Паччахь, ма алахьа иштта», — элира ЯхІушаптис.

⁹ ТІаккха, паччахьан кергара цхьа ялхо схьа а кхайкхина, исраилхойн паччахьо цуьнга элира: «Вало, сихха Йимлаан кІант Мика-ЯхІу схьавалош вола».

¹⁰ Исраилхойн паччахь Ахьаб а, яхІудхойн паччахь ЯхІушапти а, шашшинна тІе паччахьан духарш а дубйхина, хІорра а шен паччахьан гІанта тІе охьахиьна вара. Уьш Шамран-ГІалин кевнехьа йолчу хьаьттарехь бара. Берриге а пайхамарш бара, пайхамаралла а деш, царна хьалха дІахІиттина. ¹¹ КинаІанан кІанта ЦІадукь-ЯхІус, шена тІе аьчка маІаш а ехкина, элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Арамхой хІаллакбина охьабаккалц хІара маІаш Іуьттур ю ахьа царна“». ¹² Массо а пайхамаро а, цхьатерра хаам а беш, бохура: «ГалІадерачу Рамат-ГІалина тІелата, дерриг а кхиамца чекхдер ду. Везачу Эло паччахьан кара схьалур ю иза».

¹³ Мика-ЯхІуга схьакхайкха ваханчу стага цуьнга элира: «Пайхамарша, шаш хиндолчух хаамаш бечу хенахь, массара а цхьатерра

паччахьна диканиг олу. Хьан дош а хилахьара цара хІораммо а бохучух терра. Ахьа а диканиг алахьа».

¹⁴ Мика-ЯхІус цуьнга элира: «Дийна волчу Везачу Элах чІагІо йо аса, сайга Везачу Эло боххург айса дІаэриг хилар».

¹⁵ Пайхамар паччахьна тЕвеара. Паччахьо Мика-ЯхІу-пайхамаре хаьттира: «Мика-ЯхІу! Ваха везий те со тІамца ГалІадерачу Рамат-гІала я ца веза?»

Мика-ЯхІу-пайхамаро паччахье элира: «ДІагІо хьо. Кхиам хир бу хьан. Везачу Эло хьан кара схьалур ю хьуна иза».

¹⁶ ТІаккха паччахьо цуьнга элира: «Мосазза чІагІо яйта еза те аса хьобга, Везачу Элан дуьхьа билггал бакьдерг бен соьга хІумма а ма алахьара аьлла?»

¹⁷ ТІаккха Мика-ЯхІу-пайхамаро элира: «Суна хьалха Делера сурт хІоьгтти, массо а израилхой, шайна тЕхь Іу воцу уьстагІий санна, лаьмнашкаула дІасабаьржина. ТІаккха Везачу Эло элира: „Вац царна тЕхь хьаькам, уьш хІорра а шен цІа маьрша вухавоьрзийла“».

¹⁸ Израилхойн паччахьо ЯхІушаптига элира: «Аса элирий хьобга, цо цкъа а сох лаьцна Делера дика хаам ца бо, вониг бен!»

¹⁹ ТІаккха Мика-ЯхІу-пайхамаро элира: «Ткъа хІинца Везачу Эло бохучуьнга ладогІа! Суна гира, Веза Эла Шен Іаршана тЕ охьахиьна Іаш, ткъа стигаларчу гуламан массо а декъашхой Цунна уллохь лаьттара – Цуьнан аьгту а, аьрру а агІор. ²⁰ Везачу Эло элира: „Шух хьан тЕерзор яра Ахьабан ойла, иза тІамца ГалІадерачу Рамат-гІала а вахана, цигахь хІаллакьхилийтархьама?“ Цхьаммо цхьаь олура, вукхо важа олура. ²¹ ТІаккха стигаларчу гуламан цхьана декъашхочо, Везачу Элана хьалха дІа а хІоьгттина, элира: „Аса дийр ду“. Везачу Эло хаьттира: „Муха?“ ²² Стигалара гуламан оцу декъашхочо жоп делира: „Аса, вахана, цуьнан мел болчу пайхамаршка харцдерг олуьйтур ду“. Везачу Эло элира: „Ахьа иза берта а валаве, хьо ларор ву иза дан. Ваха а гІой, иштта де ахьа“.

²³ Иштта, Везачу Эло оцу хьан массо а пайхамаршка хьобга харцдерг алийтира. Везачу Эло хьуна тЕ бохам баййта сацам ма бира!»

²⁴ ТІаккха КинаІанан кІанта ЦІадукь-ЯхІус, Мика-ЯхІу-пайхамаран бесни тЕ тІара а тоьхна, элира: «И бохург хІун ду? Везачу Элан Са хьобгахула хаам бархьама, сох дІакъаьстина ткъа?»

²⁵ Мика-ЯхІус элира: «Хьажал, хьо кьайлавалархьама чухуларчу цхьана чоьнна чу ваханчу дийнахь иза хуур ду хьуна».

²⁶ Израилхойн паччахьо элира: «Мика-ЯхІу-пайхамар схьа а лаций, гІалин хьаькамна Аминна тЕ а, паччахьан кІантана Юашина тЕ

^{22:17} Лелар 27:17; Маттай 9:36; Марк 6:34. ^{22:19} Аюб 1:6; ЕшаІ-ЯхІу 6:1.

а вига. ²⁷ Аша цаьрга дІаала: „Иштта боху паччахьо: ‘ХІара стаг набахти чу волла. Со маьрша цІа верззалц, кІеззиг бепиг а, хи а бен, хІумма а ма ло цунна’“».

²⁸ Мика-ЯхІу-пайхамаро элира: «Нагахь хьо маьрша вухаверзахь, соьгахула хаам бинарг Веза Эла ца хилла». Кхин а цо элира: «Дерриг а халкъо ладогІа аса аьллачуьнга!»

Ахьаб-паччахьан валар

(2 Шерашкахь 18:28-34)

²⁹ Израилхойн паччахь а, яхІудхойн паччахь ЯхІушапти а ГалІаде-рачу Рамат-Галина тІелетира. ³⁰ Ахьаб-паччахьо ЯхІушапти-паччахье элира: «Аса, со мила ву кьайладаккхархьама, сайна тІера духар а хийцина, тІом дІаболор бу. Ткъа ахьа хьайн паччахьан духар тІедуха». Иштта, ша мила ву кьайладаккхархьама, шена тІе хийцина хІума а юьйхина, тІом дІаболийра израилхойн паччахьо.

³¹ Арамхойн паччахьо шен ткъе шийтта тІеман гІудалкхийн хьаькаме омра динера: «Царах я жимачуьнца а, я воккхачуьнца а тІом ма бе, веккъа цхьана израилхойн паччахь воцучуьнца», – аьлла. ³² ЯхІушапти шайна гича, гІудалкхийн хьаькамашна иза билгал израилхойн паччахь ву мояттира. Арамхой цунна тІебуьйлабелира, тІелата дагахь. ЯхІушаптис мохь хьаькхча, ³³ иза израилхойн паччахь воций а хьйна, гІудалкхийн хьаькамаш цунна тІаьхьабевллачуьра севцира. ³⁴ Цу хенахь цхьана стага ларамаза пха кхоьссира. И пха израилхойн паччахьна тІехь долчу гІаьгІнан дакъошна юккъе кхийтира, цо паччахьна чов йира. Шен гІудалкх лелош волчуьнга Ахьаб-паччахьо элира: «Юха а верзий, тІом бечу меттера дІаваккха со – суна чов йина».

³⁵ Амма цу дийнахь тІом чІагІбелира, ткъа Ахьаб-паччахь арамхошна дуюьхьал лаьтгачу шен гІудалкха чохь лоттуьйтура. Паччахьан цІий гІудалкхан буха охьаоьхура, ткъа суьйранна иза велира. ³⁶ Малх дІабузучу хенахь эскаран дакъошкахула дІахьедар дІасадаьржира: «ХІора а шен-шен гІала, шен-шен махка дІагІо!» – аьлла.

³⁷ Иштта велира Ахьаб-паччахь. Цуьнан дакъа Шамран-гІала дера, цигахь иза дІавоьллира. ³⁸ Паччахьан гІудалкх Шамранан Јома чохь йилира (цигахь сийсаза лела зударий а луйчура). Ткъа цуьнан цІийна тІе жІаьлеша мотт хьаькхира, Везачу Эло ма-аллара.

³⁹ Ахьаб-паччахьан кхидолчу гІуллакхех лаьцна – цо мел динчух а, цо дІахІоттийначу пийлан кІомсарех долчу цІийнах а, цо яйтинчу массо а гІаланех а лаьцна – яздина ду *Израилхойн паччахьийн тентар* тІехь. ⁴⁰ Иштта, Ахьаб-паччахь, дІа а кхелхина, шен даьх дІакхийтира. Цуьнан метта паччахь хилла дІахІоьттира цуьнан кІант Ахьаз-ЯхІу.

ЯхІудхойн паччахь ЯхІушапти

(2 Шерашкахь 20:31–21:1)

⁴¹ Асин кІант ЯхІушапти яхІудхойн паччахь дІахІоьттира, израилхойн паччахьо Ахьаба паччахьалла до добалгІа шо долуш. ⁴² ЯхІушапти паччахь дІахІуттуш, цуьнан ткъе пхийтта шо дара. Цо ткъе пхеа шарахь паччахьалла дира Ярушалаймехь. Цуьнан ненан цІе Іазубат яра. Иза Шилхьайн йоІ яра. ⁴³ Массо а гІуллакхашкахь ЯхІушапти шен ден Асин новкъахула лелаш вара. Иза цу некъа тІера дІа а ца веліра, Везачу Элан лаамехь а лийлира. Делахь а, тІехь сагІа доккху гунаш цо дІадахаза дисина дара, ткъа наха кхидІа а оцу гунаш тІехь сагІа а доккхура, хаза хьожа йогу хІума^д а ягайора. ⁴⁴ ЯхІушаптис израилхойн паччахьца машар латгийтира.

⁴⁵ ЯхІушаптин кхидолчу гІуллакхех лаьцна – цуьнан майрачу гІуллакхех а, цо бинчу тІамах а лаьцна – яздина ду *ЯхІудхойн паччахьийн тенпар* тІехь. ⁴⁶ Шен дас Асас паччахьалла дечу хенахь дуьйна бисина болу, цІуйн дуьхьа сийсаза лелаш болу «базбина» божарий а, хІаллакбина, дІабехира цо махкара.

⁴⁷ Оцу хенахь Эдом-махкахь паччахь вацара. Цигахь олалла деш яхІудхойн паччахьан мехкада вара.

⁴⁸ ЯхІушаптис хІордкеманаш дайтира, Апар-махкара деши схьадархьама. Амма уьш цига дІа ца кхечира. Новкъахь Іеційон-Гіебаре дІакхочуш хІордкеманаш, доха а добхна, хІаллакхилира. ⁴⁹ ТІаккха Ахьабан кІанта Ахьаз-ЯхІус ЯхІушаптига эліра: «Сан ялхой хьан ялхошца цхьаьна бахийта вай хІордкеманаш тІехь?» Амма ЯхІушапти реза ца хилира иза дан.

⁵⁰ ЯхІушапти, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Иза царна уллохь, Даудан гІалахь, дІавоьллира. ЯхІушаптин метта паччахь хилира цуьнан кІант ЯхІурам.

Исраилхойн паччахь Ахьаз-ЯхІу

⁵¹ ЯхІудхойн паччахьо ЯхІушаптис олалла до вуьрхІитталгІа шо долуш, Ахьабан кІант Ахьаз-ЯхІу израилхойн паччахь хилира. Шамран-гІалахь Іаш а волуш, Ахьаз-ЯхІус израилхошна тІехь шина шарахь олалла дира. ⁵² Шен ден а, ненан а новкъахула а лелаш, иштта Исраилан халкъе кьинош летадайтина волчу НабатІан кІентан ЯрбаІаман новкъахула а лелаш, цо Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш лелийра. ⁵³ Шен дас лелийна доллу гІуллакхаш а лелош, БаІална Іибадат а деш, цунна гІуллакх дарна, Исраилан халкъан Веза Дела оьгІазвахийтира Ахьаз-ЯхІус.

Паччахьаллех лаьцна доьалгIа тептар: тIаьххьара паччахьаш

Дешхьалхе

Паччахьаллийн гIуллакхийн доьалгIачу тептар тIехь кхидIа а дуйцуш ду Израилан шина пачхьалкках лаьцна – **Паччахьаллийн гIуллакхийн кхо-алгIачу** тептар тIехь долийнарг. XIара тептар шина декъе декъа тарло: 1) шина пачхьалкках лаьцна долу гIуллакхаш, Ийса дуйнен тIе валале уьссалгIачу бIешеран юккъера дуйна, 722-чу шарахь хиллачу Шамран-гIала эшорна а, кьилбаседера пачхьалкх йохорна а тIекхаччалц (1-17 кортош); 2) ЯхIудан пачхьалкках лаьцна долу гIуллакхаш, Израилан пачхьалкх йоьхча дуйна, 586-чу шарахь хиллачу Бавеларчу Набухди-Нецар-паччахьо Ярушалайм-гIала схьаяккхарна а, иза йохорна а тIекхаччалц (18-25 кортош). Бавелхойн куйга кIел хиллачу ЯхIуд-мехкан мехкадех Гадал-ЯхIух лаьцна дийцар а, Бавел-махкахь хиллачу набахти чуьра яхIудхойн паччахь хилла волу ЯхIу-Яхин арахецарх лаьцна дийцар а тептаран чаккхенехь ду.

И бохамаш хуьлура, израилхой а, яхIудхой а, церан паччахьаш а Далла тешаме цахилар бахьана долуш. Ярушалайм-гIала йохор а, халкъ йийсаре дIадигар а Израилан халкъана хиллачу хIуманашна юкьахь тидам къаьсттина чоIгIа тIебохуйтуш дерш ду.

Оцу тептар тIехь уггар лараме пайхамар хилла волу Эли-ЯхIу дуйнен чуьра дIаваьллачул тIаьхьа пайхамаралла лелош хилларг ЭлишаI ву.

Эли-ЯхIу-пайхамар а, Ахьаз-ЯхIу-паччахь а

1 ¹ Ахьаб-паччахь веллачул тIаьхьа Муаби-мехкан халкъ израилхошна дуйхьал гIаьгтира.

² Ахьаз-ЯхIу-паччахьна, Шамран-гIалахь долчу шен цIенойн лархарчу цIийнан дечиган гурахула чу а воьжна, чов хилира. Цо геланчаш бахийтира, цаьрга иштта а олуш: «Даха а гIой, Iекхран-гIаларчу цIу-дела^д волчу БаIал-Забубе* хатта: „XIокху чевнах хьалхавер вуй те со?“ – алий». ³ TIаккха Везачу Элан Малико тишабхочуьнга Эли-ЯхIуга элира: «Вало, хьала а гIаттий, Шамран-гIалахь Iаш а волуш, израилхошна тIехь олалла дечу паччахьо бохуйтуш болчу

* 1:2 *БаIал-Забуба* – иза «Мозийн Эла» бохург ду.

геланчашна дуьхьал а гӀой, цаьрга иштта ала: „Исраилан халкъан Дела вац ткъа? ХӀунда доьлху шу Iекхран-гӀаларчу цӀу-дела БаӀал-Забубе хаттар дан? ⁴ Паччахьо и дарна, Везачу Эло иштта боху: ‘Хьо, вижина Iуьллучу меттара кхин хьала а ца гӀоттуш, лийр ву’“».

Эли-ЯхIу-пайхамар и дӀаала вахара. ⁵ Бахийтинарш Ахьяз-ЯхIуна тIе юхабирзира. Паччахьо цаьрга элира: «Шу юха хӀунда дирзи?»

⁶ Геланчаша жоп делира: «Тхуна дуьхьал цхьа стаг кхийтира. Цо тхобга элира: „Дуьйло, шаьш схьахьажийначу паччахьна тIе юхадерза. Аша цуьнга дӀаала: ‘Иштта боху Везачу Эло: Исраилан халкъан Дела вац ткъа? Ахьа хӀунда бохуйту Iекхран-гӀаларчу цӀу-дела волчу БаӀал-Забубина тIе хаттарца? Цундела хьо, вижина Iуьллучу меттара кхин хьала а ца гӀоттуш, лийр ву’“».

⁷ Паччахьо хаьттира цаьрга: «Техьаьжна муха вара, шуна дуьхьал а веана, шуьга и дешнаш аьлла волу стаг?»

⁸ Цара жоп делира: «Цу стеган дегӀа тIехь дукха чобш* а дара, гӀодаюкъах дихкина тӀаьрсиган доьхка а дара».

Ахьяз-ЯхIус элира: «Иза тишабхо волу Эли-ЯхIу ву».

⁹ Шовзткъе итт тIемалочуьнца волу хьаькам вахийтира цо Эли-ЯхIуна тIе. Иза Эли-ЯхIуна тIевахара. Ткъа Эли-ЯхIу ломан бохьхехь вара. Хьаькамо Эли-ЯхIуга элира: «Делан стаг! Паччахьо чувосса боху хьобга».

¹⁰ Эли-ЯхIус жоп делира цуьнга: «Со Делан стаг велахь, стигалара цIе а йобссина, хьо а, хьан тIемалой а дӀакхоллийла цо». Юха, стигалара цIе а йобссина, оцу цIеро тIемалойн хьаькам а, цуьнан шовзткъе итт тIемало а дӀакхаьллира.

¹¹ ТIаккха паччахьо кхин а цхьа тIемалойн хьаькам а, цуьнан шовзткъе итт тIемало а вахийтира Эли-ЯхIуна тIе. Оцу тIемалойн хьаькамо а элира: «Делан стаг, паччахьо сихха чувосса боху хьобга!»

¹² Эли-ЯхIус, жоп луш, элира: «Со Делан стаг велахь, стигалара цIе а йобссина, хьо а, хьан тIемалой а дӀакхоллийла цо». Стигалара цIе а йобссина, оцу цIеро тIемалойн и хьаькам а, цуьнан шовзткъе итт тIемало а дӀакхаьллира.

¹³ ТIаккха кхозлагӀа а вахийтира паччахьо тIемалойн хьаькам шен шовзткъе итт тIемалочуьнца. Цо, лома тIе хьала а ваьлла, Эли-ЯхIуна хьалха гора а вахана, дехарш а деш, элира: «Делан стаг! Сох а, оцу хьан лай волчу шовзткъе итт тIемалочух а кьинхетам бехьа. Тхо дийна дитахьа! ¹⁴ Гой хьуна, стигалара йобссинчу цIеро сол хьалха схьавеана волу тIемалойн ши хьаькам, хӀорра а, шен шовзткъе итт тIемалочуьнца цхьаьна дӀакхаьллина. Амма сох хӀинца кьинхетам бахьара ахь!»

* 1:8 *Дукха чобш* – я иштта: *тIаргӀанах йина бедарш*.

1:8 Маттай 3:4; Марк 1:6. 1:10, 12 Лака 9:54.

¹⁵ Везачу Элан Малико Эли-ЯхIуга элира: «Кхера а ца кхобруш, дIагIо цуьнца». ТIаккха Эли-ЯхIу, хьала а гIабттина, тIемалойн хьабкамца паччахьна тIевахара. ¹⁶ Эли-ЯхIус элира паччахье: «Иштта боху Везачу Эло: „Ахьа, Iекхран-гIаларчу цIу-далла БаIал-Забубина тIе хаттарш эцна геланчаш бахийтира, Исраилан халкъан Дела воцуш санна, Дала бохург хаархьама. Цундела, вижина Iуьллучу цу меттара кхин хьала а ца гIоттуш, лийр ву хьо“».

¹⁷ Эли-ЯхIу-пайхамарехула Везачу Эло ма-аллара, Ахьаз-ЯхIу ве-лира. ТIаккха Ахьаз-ЯхIун метта паччахь хIобттара цуьнан ваша Йорам*, хIунда аьлча Ахьаз-ЯхIун шен кIант вацара. Иза дара яхIуд-хойн паччахь волчу ЯхIушаптин кIанта ЯхIурама олалла динчу шол-гIачу шарахь.

¹⁸ Ахьаз-ЯхIу-паччахьо динчу гIуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тептар* тIехь.

Дала Эли-ЯхIу-пайхамар стигала хьалаваккхар

2 ¹ Везачу Эло ийлбазмохана юкъахь Эли-ЯхIу-пайхамар стигала хьалавоккху хан тIекхаьчначу хенахь, Эли-ЯхIу Галгал-гIаларчу ЭлишаIа новкъахула вогуш вара. ² Эли-ЯхIус ЭлишаIе элира: «ЭлишаI, хьо кхузахь сацахьа, хIунда аьлча со Везачу Эло Бетал-гIала хьажийна».

Ткъа ЭлишаIа жоп делира: «Дийна волчу Везачу Элах а, дийна волчу хьох а чIагIо йо ас, со хьох дIакъабстар вац аьлла». И шиь Бетал-гIала дIавахара

³ Бетал-гIаларчу пайхамарийн тобано, ЭлишаIана дуьхьал а еана, цуьнга хьабттара: «Хабий те хьуна, тахана Везачу Эло хьан олахо хьо волчуьра дIаобцург хилар?»

ЭлишаIа жоп делира: «Суна хаьа иза, амма аша цунах лаций цхьаьнгге а ма дийца».

⁴ Эли-ЯхIус юха а элира: «ЭлишаI, хьо кхузахь сацахьа, хIунда аьлча Везачу Эло со Ерихон-гIала хьажийна».

ЭлишаIа жоп делира: «Дийна волчу Везачу Элах а, дийна волчу хьох а чIагIо йо ас, со хьох дIакъабстар вац аьлла». И шиь Ерихон-гIала дIавахара.

⁵ Ерихон-гIаларчу пайхамарийн тобано, ЭлишаIана дуьхьал а еана, цуьнга хьабттара: «Хабий те хьуна, тахана Везачу Эло хьан олахо хьо волчуьра дIаобцург хилар?»

«Суна хаьа иза, амма аша цунах лаций цхьаьнгге а ма дийца», – жоп делира ЭлишаIа.

* 1:17 *Цуьнан ваша Йорам* – ма-дарра аьлча, тептар тIехь «ваша» дIаяздина дац. Амма цхьадолчу ширачу гочдаршна тIехь иза тIетоьхна ду.

⁶ Эли-ЯхIус юха а дийхира ЭлишаIе: «ЭлишаI, хьо кхузахь сацахьа, хIунда аьлча Везачу Эло со Йордан-хи долчу хьажийна».

ЭлишаIа элира: «Дийна волчу Везачу Элах а, дийна волчу хьох а чагIо йо аса, со хьох дIакъаьстар вац аьлла». И шиь дIаволавелира. ⁷ Пайхамарийн тобанах волу шовзткъе итт стаг, царна тIаьхьа а ваьлла, геннахь дIахIоьттира. Ткъа Эли-ЯхIу а, ЭлишаI а, Йордан-хина тIе а кхаьчна, цигахь дIахIоьттира. ⁸ ТIаккха, шен тIехула юху бедар схьа а эцна, иза хьарча а йина, хи чу туьйхира Эли-ЯхIус. Хи дIасадекъаделира, и шиь екъачухула дехьавелира. ⁹ Уьш хих дехьабевлча, Эли-ЯхIус ЭлишаIе элира: «Хьуна уллора со Дала стигала хьалавак-кхале, аса хьайна дан луург деха соьга».

ЭлишаIа элира: «Хьоьца долу са, сайца шозза сов хила лаьара суна».

¹⁰ Эли-ЯхIус жоп делира: «Ахьа доьхург хала хIума ду. Нагахь санна хьан бIаьргашна со стигала хьалавоккхуш гахь, ахьа доьхург хир ду хьуна, ткъа ца гахь – хир дац».

¹¹ Къамел а деш, и шиь новкъахула вогIучу хенахь, цIеххьана схьа-еанчу цIеран гIудалкхо а, цIеран говраша а дIасакъастийра уьш. ТIаккха ийлбазмохана юкьахь Эли-ЯхIу стигала хьалавахара. ¹² ЭлишаIа, хьала а хьоьжуш, воккхаверца мохь туьйхира: «Ва сан да! Исраилхойн тIеман гIап а, церан ницкъ а ма бара хьо!» – аьлла. ЭлишаIана кхин ца гира Эли-ЯхIу.

Цо, катохна, шена тIера бедарш, этIа а йина, шина декъе ийикьи-ра. ¹³ ТIаккха, Эли-ЯхIуна тIера охьайоьжна йисина йолу тIехулара бедар схьа а эцна, ЭлишаI юхавирзира. Иза Йордан-хин йистехь сецира. ¹⁴ И бедар, хьарча а йина, ластийна, хи чу туьйхира ЭлишаIа. Цо элира: «Мичахь ву Веза Эла? ХIаь, мичахь ву Эли-ЯхIун и Дела?» ЭлишаIа Эли-ЯхIун бедар хи чу тоьхча, хи дIаса а декъаделла, ЭлишаI дехьавелира. ¹⁵ Ерихон-гIаларчу пайхамаршна геннара гира схьавогу ЭлишаI. Цара элира: «Эли-ЯхIун са ЭлишаIана чу доьлла». Пайхамарш, цунна дуьхьал а бахана, лаьтта кхаччалц охьатаьIира. ¹⁶ Цара ЭлишаIе элира: «Хьажахьа, хьан ялхой долчу тхуна юкьахь доьналла долу шовзткъе итт стаг ву. Бахийтахьа уьш хьайн олахо схьалаха. Везачу Элан Сино цхьана лома тIехь я тогIи чохь охьавиллина хир ву иза».

«Ца оьшу. Ма бахийта», – элира ЭлишаIа.

¹⁷ Амма пайхамарша дукха дехарш дарна эхь а хетта, ЭлишаIа элира: «Бахийтийша, делахь». Шовзткъе итт стаг Эли-ЯхIу лаха вахара. Цара кхаа дийнахь лийхира иза, амма царна иза ца карийра. ¹⁸ Ерихонехь сецначу ЭлишаIана тIе уьш юхабирзича, цо пайхамаршка элира: «Аса ца элира шуьга, ма гIо и лаха?»

ЭлишаI-пайхамаран тамашийна гIуллакхаш

¹⁹ Ерихон-гIаларчу бахархоша ЭлишаI-пайхамаре элира: «Гой хьуна, тхан эла, хIара гIала лаятта меттиг, хьуна ма-гарра, дика ю, амма, кхузара хи дика цахиларна, зударий остабовлу».

²⁰ Пайхамаро элира: «Чу туйха а диллий, цIена кад ло соьга». Цуьнга кад дIабелира. ²¹ ЭлишаI хин коьрте гIевахара. Оцу хи чу туйха а тесна, цо элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Аса хIара хи цIандина. Хинца чул тIаьхьа кхин хир дац кху хинехула я валар, я зударий остабовлар“». ²² ЭлишаIа аьлла ма-хиллара, и хи хIинца а цIена ду.

²³ Цигара дIа Бетал-гIала вахара ЭлишаI. Иза новкъахула вогIучу хенахь, гIалара арабевлладчу кхиазхоша, цунах бийла а буйлуш, бохура: «ДIавала, кIунзал баьлларг! ДIавала!»

²⁴ ЭлишаI юхахьаьжча, и бераш гира цунна. Цо Везачу Элан цIарах неIалт хьажийра царна. ТIаккха хьуьнхара араяьлладчу шина стен чено царах шовзткъе ши бер этIийра.

²⁵ Оцу меттера дIа Кармал-лома тIе вахара ЭлишаI. Цул тIаьхьа иза Шамран-гIала юхавирзира.

Исраилхоша муабахоща тIом бар

З ¹ ЯхIудхойн паччахь волчу ЯхIушаптис паччахьалла деш долу берхIитгалгIа шо долуш, исраилхойн паччахь хилла дIахIоьттира Ахьабан кIант ЯхIурам. Цо шийтта шарахь, Шамран-гIалахь Iаш а волуш, паччахьалла дира исраилхошна тIехь. ² Йорам-паччахьо а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора, шен дас а, шен нанас а дина хилладчу барамехь ца динехь а. Шен дас БаIал-харцдела лоруш дIахIоттийна тIулг хIаллакбина дIабаьккхира Йорама. ³ Амма НабатIан кIанта ЯрбаIама исраилхошка летадайтина доллу кьинош цо кхидIа а летадора, царна тIера дIа а ца воьрзуш.

⁴ Муабахойн паччахьан МешаIан дуккха а жаш дара. ХIора шарахь а цхьа бIе эзар Iахар а, цхьа бIе эзар койн тIаргIа а бохьуйтура МешаI-паччахьо исраилхойн паччахьна. ⁵ Ткъа Ахьаб велча, муабахойн паччахь исраилхойн паччахьна дуьхьалвелира. ⁶ ТIаккха Йорам-паччахьо, Шамран-гIалара ара а ваьлла, массо а исраилхошна юкъяра эскархой тIамана сьхагулбира. ⁷ Цо яхIудхойн паччахьна ЯхIушаптина тIе нах бахийтира. Цуьнга иштта дIаала элира Йорам-паччахьо: «Муабахойн паччахь суна дуьхьалваьлла, хьо вогIий соьца муабахощна дуьхьал тIом бан?»

ЯхIушаптис жоп делира: «Дера вогIу! Вай гергара ма ду. Сан халкъ — хьан халкъ ду. Сан дой — хьан дой ду», — аьлла. ⁸ ЯхIушаптис хаьттира: «ТIамца муьлхачу новкъахула даха деза тхо?»

«Эдоман яьссачу аренан новкъахула», – жоп делира Йорама.

⁹ Иштта цхьаьна новкъа бевлира исраилхойн, яхӀудхойн, эдомхойн а паччахьаш. ВорхӀ дийнахь хьийзаш болу некъ бича, церан эскарна а, царна тӀаьхьахӀиттина догӀучу шайна тӀехь кира* дахьачу дийна-ташна а мала хи ца дисира. ¹⁰ ТӀаккха исраилхойн паччахьо иштта элира: «Хьажахь! Везачу Эло, вай кхо паччахь цхьаьна а тоьхна, муабахойн кара дӀавалархьама схьавалийна-кх?»

¹¹ ЯхӀушаптис хьаьтира: «Везачу Элан пайхамарех цхьа а вац те кхузахь, цуьнгахула Везачу Эле хаттар дайта?»

«Цкъа мацах Эли-ЯхӀу-пайхамаран ялхо хилла волу Шаптин кӀант ЭлишаӀ ву кхузахь», – аьлла, жоп делира исраилхойн паччахьан тӀеман хьаькамех цхьаммо.

¹² «Цуьнгахула Везачу Элера хаам хуьлу», – элира ЯхӀушаптис. ТӀаккха исраилхойн паччахь а, ЯхӀушапти а, эдомхойн паччахь а ЭлишаӀана тӀевахара.

¹³ ЭлишаӀа исраилхойн паччахье элира: «Сан хӀун бала бу хьобца? Хьайн ден а, ненан а хиллачу пайхамаршна тӀе гӀо».

ТӀаккха исраилхойн паччахьо цуьнга элира: «ХӀан-хӀа! ХӀунда аьлча Веза Эла ма ву, тхо кхо паччахь цхьаьна а тоьхна, муабахойн кара дӀавалархьама схьавалийнарг!»

¹⁴ ЭлишаӀ-пайхамаро элира: «Шена ас гӀуллакх деш волчу а, дийна волчу а массо а ницкъийн Везачу Элах чӀагӀо йо аса, яхӀудхойн паччахь ЯхӀушапти айса лоруш вацахьара, со хьо волчу агӀор хьожур а вацара, хьо ган а луур дацара суна аьлла. ¹⁵ Ткъа хӀинца схьавалавел суна тӀе дечиг-пондар локхуш верг».

Дечиг-пондар локхуш волчо пондар локхучу хенахь ЭлишаӀах Везачу Элан куьг хьакхаделира. ¹⁶ Цо элира: «Иштта боху Везачу Эло: „ХӀокху тогӀи чохь дуккха а саьнгарш яха“. ¹⁷ ХӀунда аьлча Везачу Эло иштта боху: „Шуна я мох баьлла, я догӀа догӀуш ца гушшехь, хӀара тогӀи хих юзур ю. И хи шуна а, шайна тӀехь кира кхобхьучу дийнаташна а, шун хьайбанашна а мала хир ду“. ¹⁸ Амма Веза Эла иза дина Ийр вац, Цо муабахой а дӀалур бу шун кара. ¹⁹ Аша церан массо а чӀагӀийина йолу гӀаланаш а, массо а коьрта гӀаланаш а хӀаллакхийр ю. Аша дерриг а тоьлла долу дитташ а хедор ду, массо а хин хьоста а лакьор ду. Аренгара тоьлла долу лаьттан дакъош а, тӀе тӀулгаш а кхисина, талхор ду».

²⁰ ШолгӀачу дийнахь, Гуьйренан сагӀа доккхучу хенахь, цӀехьана, Эдомера схьабогӀучу новкъахула хи схьахьаьдира. Латта хих дуьзира.

²¹ Паччахьаш шайца тӀом бан арабевлла аьлла, дӀахезнера массо а муабахошна. Цундела тӀеман гӀирс лелалуш болу массо а нах,

* ³⁹ *Кира* – дӀасакхобхьу мохь.

жимачунна тӀера воккхачунна тӀекхаччалц, схьагулбинера цара. Мехкан дозанехь дӀахӀиттийнера уьш. ²² Гуьйранна уьш хьалххе хьалагӀевтира. Хина тӀехула кӀеггина малх хьалабелира. Генна дӀахьаьжначу муабахoшна и хи, цӀий санна, цӀен бос болуш тарделира. ²³ Цара элира: «Иза цӀий ду. Паччахьаша, вовшах а летта, вовшийн хӀаллакбина хир бу. ХӀинца, муабахой, шу хӀонс схьаэца арадовла!»

²⁴ Муабахой исраилхойн меттаматтана тӀебаьхкира. ХьалагӀевтина исраилхой, муабахoшна дуьхьал а бевлла, царна тӀелетира. Муабахой исраилхойх дӀабевдира. Ткъа исраилхоша, муабахойн махка чу а бевлла, уьш байира ²⁵ Исраилхоша муабахойн гӀаланах хӀаллакыйира. Аренгара тоьллачу дакъoшна тӀе, хӀораммо а цхьацца тӀулг а кхоьссина, уьш ца мегачу дехира цара. Дерриге а хьостанаш лакъийра цара. Тоьлла долудитташ а дӀахедийра. Цхьа Кхир-Хьарсат-гӀала бен дийна ца йиснера. Амма ширдолагӀ кхуьссуруш, гӀалина го а бина, цунна а тӀелетира.

²⁶ Шаьш эшош хилар гича, муабахойн паччахьo, эдомхойн паччахьна тӀеваха некъ баккха дагахь, карахь тур лелош волу ворхӀ бӀе тӀемало вигира шеца, амма уьш чекх ца бовлабелира. ²⁷ ТӀаккха муабахойн паччахьo шел тӀаьхьа паччахь хила везаш волу шен кӀентех воккхаха верг, схьа а эцна, шера а, шуьйра а болчу пена тӀехь шен далла лерина сагӀина вагийра. Оцу тӀуллакхо исраилхой чӀогӀа эргӀадбехира. Цундела уьш, цигара юха а бевлла, шайн лаьтта тӀе юхабирзира.

Элиша I а, йисина I аш йолу миска зуда а

4 ¹ Пайхамарийн тобанера волчу цхьана стеган зудчо, елха а йoьлхуш, бохура Элиша I е: «Хьан ялхо хилла волу сан майра велла. Хьуна хаьа-кх, иза Везачу Элах кхоьруш стаг хиллий. ХӀинца иза декхарийлахь хилла волу стаг, ван а веана, сан ши кӀант дӀавига воллуш ву, царах шена леш бан дагахь».

² Элиша I а цуьнга, жоп луш, элира: «Аса хӀун гӀо дийр дара те хьуна? Хьан цаьх хӀун ю дийцахьа соьга».

Зудчо элира: «Сан цаьх хӀумма а яц-кх, зайтдаьтта чохь долу цхьа жима кхаба йоцург».

³ Элиша I а элира: «Яло, ара а ялий, массо а хьайн лулахошкара яьсса кхабанаш а ехий, уьш дуккха а схьагулье. ⁴ Цул тӀаьхьа, хьайн цӀа чу а гӀой, хьайна а, хьайн шина кӀантана а тӀаьхьа не I тӀечӀагӀа. ТӀаккха хьайн зайтдаьтта оцу массо а кхабанаш чу дотта, юз-юьзнарг юьстах а йоккхуш».

⁵ И зуда Элиша I волчуьра дӀаяхара. ЦӀа а еана, шена а, шен шина кӀантана а тӀаьхьа не I тӀечӀегӀира цо. Шина кӀанта яьсса кхабанаш нанна тӀейохура, ткъа цо уьш зайтдаьттанах хьалаюзура. ⁶ Массо а кхабанаш хьалаюьзча, нанас шен кӀанте дехар дира: «Схьакховдаехьа соьга кхин а цхьа кхаба». КӀанта цуьнга жоп делира: «Кхин яьсса

кхабанаш яц», – аьлла. ТӀаккха даьтта догӀгучуьра сецира. ⁷ И зуда Делан стаг волчу еара. Цо дерриг а дӀадийцира цуьнга. ЭлишаӀа цуьнга элира: «Яло, и зайтдаьтта дӀа а дохкий, хьайн декхарш дӀало. Ткъа дисначу ахчанах хьо хьайн берашца ехар ю».

ЭлишаӀ а, Шунам-гӀалара хьалдолу зуда а

⁸ Цхьана дийнахь ЭлишаӀ Шунам-гӀала веара. Цигахь ехаш цхьа хьалдолу зуда яра. Оцу зудчо ЭлишаӀе дехар дира, ша йолчохь хӀума яахьара аьлла. Иштта оцу меттехула чекх мосазза волу а, цигахь хӀума а юуш, соцура ЭлишаӀ. ⁹ Оцу зудчо шен майрачуьнга элира: «Суна хаьа, сих-сиха вайн цӀенна уллохула чекхволу и стаг Дала вазвина пайхамар вуйла. ¹⁰ Вайн нийсачу тхов тӀехула, цхьа гӀат^д тӀе а дай, жимо цхьа чох тое вай, цу чу оцу стагана дӀавижа мотт а, стол а, гӀант а, къуьда^д а билла вай? ТӀаккха, иза вайга веача, цу чохь Иан йиш хир яра цуьнан».

¹¹ Цхьана дийнахь ЭлишаӀ цига веара. Иза, хьала тӀе а ваьлла, оцу цӀа чохь садаӀа охьавижира. ¹² ЭлишаӀа шен ялхо волчу ГӀайхьазига элира: «Схьакхайкхахьа оцу шунамхочуьнга». Ялхочо иза схьакхайкхира. Шунамхо, схьа а еана, цунна хьалха дӀахӀоьттира. ¹³ Шен ялхочуьнга ЭлишаӀа элира: «Хатгахьа оцу зудчуьнга: „Ахьа тхан оццул гӀайгӀа ярна, оха хӀун дика дийр дара те хьуна? Хьайх лаьцна паччахье я эскаран хьабкаме хӀумма а дӀаала лаьий те хьуна?“».

Амма цу зудчо жоп делира: «ХӀан-хӀа, ца оьшу. Со сайн халкъана юкъахь ехаш ма ю».

¹⁴ ТӀаккха ЭлишаӀа шен ялхочуьнга хаьттира: «ХӀун дика дийр дара те оцу зудчунна?» – аьлла.

ГӀайхьазис жоп делира: «Суна цуьнан кӀант воцийла хаьа, ткъа цуьнан майра воккха стаг ву».

¹⁵ «Схьакхайкхахьа цуьнга», – элира ЭлишаӀа. Ялхочо зудчуьнга схьакхайкхира. Иза неӀаре дӀахӀоьттира. ¹⁶ ЭлишаӀа элира цуьнга: «Цхьа шо дӀадаьлча, хӀоккху хенахь, хьан карахь кӀант хир ву!»

Ткъа оцу зудчо дуьхьал элира: «ХӀан-хӀа, сан эла! Ма тӀехаехьа хьайн ялхо йолу со, ва Делан стаг!»

¹⁷ Амма и зуда берах хилира. ТӀедеанчу шеран ЭлишаӀа цуьнга аьл-лачу хенахь цу зудчун кӀант хилира.

¹⁸ КӀант хьалакхира. Цхьана дийнахь кха тӀехь ялта хьокхучаьрца цхьаьна волчу шен дена тӀевахара иза. ¹⁹ ЦӀехьана: «Сан корта лозу! Сан корта лозу!» – элира кӀанта.

«Шен нанна тӀе дӀавигал иза», – элира дас ялхочуьнга. ²⁰ Ялхочо и кӀант, дӀа а вигна, шен нене дӀавелира. Делккъалц шен ненан карахь

а Ииллина, кӀант велира. ²¹ Нанас, хьала а яьлла, Делан стеган метта тӀе охьавиллира шен кӀант. НеӀ тӀе а чӀагӀийина, иза цу чуьра араелира. ²² ТӀаккха шен майра схьа а кхайкхина, цо цуьнга элира: «Добху аса хьобга, цхьа ялхо а, вир а схьаялаятахьа. Со, сихха Делан стагана тӀе а кхьачна, юхайоьрзур яра».

²³ Майрачо элира цуьнга: «Ахьа хӀун до тахана Делан стагана тӀе-яхана? Я керла бутт а ца болабелла, я шобтан де а дац!»

«Дерриг а дика ду», — аьлла, жоп делира зудчо. ²⁴ ТӀаккха, вир дӀа а йожийтина, шен ялхочуьнга цо элира: «Сихха, вир дӀа а озош, дӀаволало! Аса хьайга саца аллалц, саца а ма сацалахь». ²⁵ И зуда Кармал-лома тӀехь волчу Делан стагана тӀеяхара.

Делан стагана геннара гира шена тӀейогӀу шунамхо. Цо шен ялхочуьнга ГӀайхьазига элира: «Хьажахьа, и йогӀург шунамхо ю-кх! ²⁶ Вало, цунна дуьхьал а гӀой, хатта цуьнга: „ХӀун хилла, могуш юй иза? Хьан хӀусамда а, кӀант а могуш вуй?“»

ГӀайхьази цунна тӀекхьачча, зудчо элира: «Дерриг а дика ду». ²⁷ Ткъа Делан стаг лаятташ волчу лома тӀе ша хьалаяьлча, шунамхо цуьнан когех тасаелира. ГӀайхьази иза дӀаяккха дагахь тӀеволавелира, амма Делан стага цуьнга элира: «Ӏадейта ахьа иза, и холчохь ю. Ткъа Везачу Эло иза, соьга схьа а ца олуш, кьайладаьккхина сох».

²⁸ «Сан эла! Аса ма ца вийхира хьобга кӀант? Со Ӏеха ма ехьа, ца элира аса хьобга?» — бохура шунамхочо.

²⁹ ЭлишаӀа ГӀайхьазига иштта элира: «Хьайн гӀодаюкь а ехкий, сан Ӏаса схьа а эций, дӀаволало. Новкьахь саца а ма саца, цхьаьнгге вист а ма хила. Нагахь хьайна дуьхьал цхьаь кхетахь, цуьнга маршалла а ма хатта. Хьо дӀакхьачча, хӀара Ӏаса оцу кӀентан юьхь тӀе йилла».

³⁰ Амма кӀентан нанас элира: «Дийна волчу Везачу Элах а, дийна волчу хьох а чӀагӀо йо аса, хьо воцуш со дӀагӀург ца хиларх!» ТӀаккха ЭлишаӀ, хьала а гӀаьттина, цунна тӀаьхьхе дӀавахара. ³¹ ГӀайхьази кху шиннал хьалха дӀакхечира. Цо и Ӏаса кӀентан юьхь тӀе охьайиллира, амма кӀант вист ца хуьлура я меттах ца волура. ТӀаккха ГӀайхьази, ара а ваьлла, ЭлишаӀана дуьхьалвахара. «И бер сама ца долу», — элира цо.

³² ЭлишаӀ цӀа чу велира, ткъа цуьнан меттахь Ӏуьллуш велла кӀант вара. ³³ ЭлишаӀа неӀ тӀечӀегӀира. Ишиь цхьаьна висича, ЭлишаӀа Везачу Эле доӀа дира. ³⁴ ТӀаккха, кӀантана тӀе а вахана, цунна тӀехула дӀаса а ваьржина, охьавижира ЭлишаӀ. Цо шен бат кӀентан бетана тӀе, шен бӀаьргаш цуьнан бӀаьргаш тӀе, шен кераяккьаш цуьнан кераяккьаш тӀе ехкира. КӀентан дегӀ дохделира. ³⁵ ЭлишаӀ, хьала а гӀаьттина, дӀа а, схьа а волавелира. Цул тӀаьхьа, юха а кӀантана улло а

вахана, цунна тӀехь дӀасаваьржира Элиша I. ТӀаккха кӀанта, ворхӀазза хьоршам а тоьхна, шен бӀаьргаш дӀабиллира. ³⁶ Пайхьязига схьа а кхайкхина, Элиша I а элира: «Шунамхо схьакхайкхяхьа». Пайхьазис схьакхайкхира шунамхо. Иза чу еача, Элиша I а: «Схьаэца хьайн кӀант», – элира цуьнга. ³⁷ Зуда, Элиша I а тӀе а яхана, цуьнан когашка а йобжна, лаьтта кхаччалц охьатаь I ира цунна. ТӀаккха, шен кӀант схьа а эцна, чуьра араелира иза.

Элиша I-пайхамаро дина кхидолу тамашийна х I уманаш

³⁸ Махкахь мацалла х I оьттича, Элиша I Галгале юхавирзира. Пайхамарийн тобанна хьехам бечу хенахь, шен ялхочуьнга Элиша I а элира: «Боккха яй тӀе а биллий, я х I ума кечье пайхамарийн тобанна». ³⁹ Царах цхьаь хасстоьмаш даха кха тӀе вахара. Цунна акха кемсийн таьлланг санна йолу цхьа орамат карийра, амма иза кхин тайпа акха орамат яра. Орамат тӀера цхьадолу стоьмаш а гулдина, царах шен бедаран юх юьзира пайхамаро. Цо, юха а вирзина, уьш, хеда а дина, чорпи чу тесира, шена уьш х I ун стоьмаш ду ца хуьушехь. ⁴⁰ Пайхамарийн тобанна чорпа йоьттира. Уьш и яа буйла-ма-белли, массара а маьхьарий хьаькхира: «Делан стаг, кху ена чохь I ожалла тӀейоуьйту х I ума ю!» – аьлла. Цаьрга чорпа ца яаелира. ⁴¹ Элиша I а элира: «Дама схьадал». Цо иза ена чу тесира. ТӀаккха цо элира: «Х I инца чорпа дӀа-ийта нахе». Иштта цхьа а зе ца дира нахана цара йиинчу х I умано.

⁴² Элиша I а тӀе Ба I ал-Шалшера цхьа хьенех веара. Цо Делан стагана шен дуйххьарлерчу ялтин дакъа деанера. Цуьнан тӀоьрмаг чохь ткьех мекхан бепиг а, керлачу кӀен кенаш а дара. «Уьш нахана дӀа а лой, дайта цаьрга», – элира Элиша I а. ⁴³ Цуьнан ялхочо элира: «БӀе стагана муха лур ю аса х I ара?»

Амма Элиша I а жоп делира: «ДӀало ахьа адамашна и рицкъа. Дайта цаьрга и бепиг. Везачу Эло иштта боху: „Уьш юучух бузур а бу, церан кхин а юьсур а ю“. ⁴⁴ ТӀаккха ялхочо и юург пайхамарийн тобанна хьалха охьайиллира. Уьш, Везачу Эло ма-аллара, шашь юучух буза а буйзира, церан кхин а йиса а йисира.

На I аман туовар

5 ¹ Арам-мехкан* паччахьан тӀемалойн хьаькам вара На I аман. Иза ладаме а, ларам болуш а стаг вара шен паччахьна хьалха, х I унда аьлча арамхошка толам цуьнгахула баккхийтинера Везачу Эло. На I аман ша дика тӀемало вара, амма дӀа ца йоьрзу чкьуран цамгар^д яра

* ^{5:1} *Арам-мохк* – иза х I инцалерчу Сири-мехкан цхьа дакъа хилла.

цуьнан дегӀаца. ² Арамхой шайн тобанащца исраилхошна тӀелеттера. Цкъа иштта уьш цига бахана болуш, цара Исраил-махкара цхьа жима йоӀ ийисаре ялийнера. Иза НаӀаманан зудчунна хьалхара гӀуллакхаш деш яра. ³ Оцу йоӀа НаӀаманан зудчуьнга элира: «Нагахь сан олахо НаӀаман Шамран-гӀалахь Ӏаш волчу пайхамарна тӀекхачахьара, цо цамгарх товийр вара иза». ⁴ НаӀамана шен паччахье дӀадийцира исраилхойн йоӀа шега аьлларг. ⁵ «Хьо хӀинцца дӀавало цига, аса исраилхойн паччахье яздина кехат дохьуйтур ду хьобца» — элира паччахьо.

НаӀамана, дӀа а вахана, ткьа пунт дети а, ялх эзар шекхал^д барамехь деши а, хуьйцуш тӀеюха итт бедар а схьайцира шеца. ⁶ Цо кехат дӀаделира исраилхойн паччахье. Цу кехат тӀехь яздина дара: «ХӀокху кехатца аса сайн ялхо волу НаӀаман воуьйту, цунна тӀера чкъуран цамгар хьобга дӀаяккхийтархьама».

⁷ Исраилхойн паччахьо, кехат дӀа а дешна, шена тӀера бедар а этӀийна, элира: «Со Дела-м вац, адам дер я дендар карахь долуш? Суна тӀе хӀунда ваийтина цо дӀа ца йоьрзу чкъуран цамгар йолу стаг, тове аьлла? ХӀинцца хаа ду шуна, иза суна тӀамца дуьхьалвала бахьана лобхуш вуйла».

⁸ Делан стагана ЭлишаӀана дӀахезира, исраилхойн паччахьо шена тӀера бедар этӀийна аьлла. ТӀаккха цо паччахьна тӀе ялхо вахийтира, ахьа хьайна тӀера бедар стенна этӀийна аьлла. «И стаг суна тӀеваийта, Исраил-махкахь пайхамар вуйла хайитархьама» — элира ЭлишаӀа.

⁹ ТӀаккха НаӀаман, дой а далаш, шен гӀудалкха тӀехь схьакхечира. Иза ЭлишаӀан цӀийнан кевнехь сецира. ¹⁰ ЭлишаӀа шен ялхо вахийтира цуьнга дӀаала: «Ваха а гӀой, Йордан-хи чохь ворхӀазза лийча, тӀаккха хьан дегӀ, карла а даьлла, цӀанлур ду». ¹¹ НаӀаман, чӀогӀа оьгӀаз а вахана, дӀавахара. Цо элира: «Суна-м моьттура, ЭлишаӀа, суна дуьхьал а хӀоьттина, шен Везачу Деле а кхойкхуш, сан дегӀах куьг а хьаькхна, цамгар дӀайоккхур ю. ¹² Дамасакхера Амана а, Парпар а цӀе йолу хиш хӀумма а оьшуш дац-кх массо а Исраил-махкарчу хил? Оцу хиш чу ваьлчхьана, цӀанлур вацара со?» Иза а аьлла, оьгӀаз а вахана, юха а вирзина, дӀавахара НаӀаман.

¹³ Цуьнан ялхоша, тӀе а бахана, элира цуьнга: «Тхан эла, нагахь санна пайхамар цхьа доккха хӀума хьобга ала воллуш хиллехь, ахьа ладугӀур дацара цуьнга? Цо хьобга де аьлларг-м оццул хала хӀума а дац: „Хи чохь лийча, тӀаккха цӀанлур ву хьо“, — алар бен». ¹⁴ ТӀаккха НаӀаман, хин тогӀи чу охьа а воьссина, ворхӀазза Йордан-хи чу велира, Делан стага шега ма-аллара. Цуьнан дегӀ, жимачу беран санна, карла а даьлла, цӀанделира. ¹⁵ НаӀаман, шеца хилла болу нах а балаш, ЭлишаӀ волчу юхавеара. Цо, пайхамарна хьалха дӀа а хӀоьттина, элира: «ХӀинцца хьйна суна хӀокху дуьнен чохь, Исраилан халкъан Дела воцург, ххин дела воцийла. ДӀаэцахьа хьайн лай волчуьнгара хӀара совгӀат».

¹⁶ Пайхамара элира: «Шена айса гӀуллакх дечу дийна волчу Везачу Элах чӀагӀо йо аса иза схьаоьцург ца хиларх».

НаӀамана мел дехарш дарх а, ЭлишаӀ реза ца хилира совгӀат дӀаэца. ¹⁷ ТӀаккха НаӀамана элира: «Иза иштта делахь, ахьа хьайн лай волчу суна шина вирбӀарзане дахьалур долччул исраилхойн латта лохьа, хӀунда аьлча аса кхин цкъа а доккхур дац дагоран сагӀа а, сагӀина хӀума а яхьар яц цхьанна а кхечу деланашна, Веза Эла воцчунна. ¹⁸ Ткъа хьан лай волчу аса Везачу Эле доьху, сан цхьана гӀуллакхна гечдехьа: нагахь сан олахо волчу арамхойн паччахьо Римун-гӀалахь цӀу-далла^д Ибадат деш, иза суна тӀетовжахь, со цуьнца цхьаьна суждане ваха везар ву. Эццахь со суждане вахарна, суна гечдойла Везачу Эло».

¹⁹ Делан стага элира: «Маьрша гӀойла хьо». НаӀаман дӀаволавелира.

Иза ЭлишаӀан цӀенна жимма дехьаваьлча, ²⁰ Делан стеган ЭлишаӀан ялхочо ГӀайхьазис ша-шега элира: «Сан олахочунна ца лии оцу арамхочуьнгара НаӀаманера цо деана совгӀат схьаэца. Дийна волчу Везачу Элах чӀагӀо йо аса, цунна тӀаьхьа а ведда, аса сайна цхьа хӀума схьаоьцург хиларх». ²¹ ГӀайхьази НаӀаманна тӀаьхьаведира. Шена тӀаьхьа ведда вогӀург а гина, НаӀаман, гӀудалкх тӀера охьа а воьссина, вогӀучунна дуйхьалвахара. «ХӀумма-м ца хилла?» – хаьттира цо ГӀайхьазига.

²² «ХӀумма а ца хилла, – аьлла, жоп делира ялхочо. – Сан олахочо хьобга хӀара ала ваийтина со: „Эпрайм-лаьмнашкарчу пайхамарийн тобанера ши пайхамар веана со волчу хӀинцца. Доьху хьобга, царна ши пунт дети а, хуйцуш тӀеюха ши бедар а яйитахьа“».

²³ НаӀамана элира: «Схьаэцахьа йиь пунт дети». Цо дехарш дора, схьаэца бохуш. ТӀаккха дети а, хуйцуш юха ши бедар а, шина тӀоьрмаг чу а йиллина, иза дӀабихкира НаӀамана. Шен ялхойх шиь, ГӀайхьазина хьалха а ваьккхина, и тӀоьрмагаш цаьрга дӀабахийтира цо. ²⁴ Уьш гунна тӀебевлча, церан карара тӀоьрмагаш схьайицира ГӀайхьазис. И хӀуманаш цӀа чохь дӀалачкьийра цо, ткъа ши ялхо дӀавахийтира. ²⁵ ГӀайхьази, чу а веана, ЭлишаӀана хьалха дӀахӀоьттира. ЭлишаӀа цуьнга хаьттира: «Хьо стенга ваханера, ГӀайхьази?»

«Хьан лай волу со-м цхьанхьа а ца ваханера», – аьлла, жоп делира ГӀайхьазис.

²⁶ «И бакь дац, – элира пайхамаро ялхочуьнга. – Сан дог хьобца дара, и стаг, шен гӀудалкха чуйра охьа а воьссина, хьуна дуйхьалвогӀуш. Ахча, бедар, зайт-диттийн^д боьлакаш, кемсийн бошмаш, уьстагӀий, хьелий, леш я гӀарбашаш цхьаьнггара а схьаоьцу зама ма яц хӀара! ²⁷ ХӀинца дуйна НаӀаманан хилла йолу чкьуран цамгар хьуна а, хьан тӀаьхьенна а тӀехь хир ю массо а ханна».

Оцу чкьуран цамгаро ло санна кӀайвина, аравелира ГӀайхьази ЭлишаӀ волчуьра.

Йордан-хи чуьра диг схьадаккхар

6 ¹ Пайхамарийн тобано ЭлишаIе элира: «Хьуна юххехь тхо Iаш долу хIара меттиг тхуна готто ю. ² Оха, Йордан-хи йисте а дахана, хIораммо а цигара цхьацца диттан хен схьа а эцна, тхайна Iан меттиг югIур ю цигахь».

«Мегар ду, дIагIо шу», — элира ЭлишаIа.

³ Оцу тобанера цхьаммо дийхира: «Хьайна хала дацахь, хьо а волахьа тхобца», — аьлла.

«Дика ду, вогIур ву со», — элира ЭлишаIа. ⁴ Иза цаьрца вахара. Йордан-хина тIекхаьчча, дитташ хедо буйлабелира уьш. ⁵ Царах цхьаммо дитт охьадожочу хенахь, цуьнан диг хи чу дуйжира, дага карахь а юьсуш. Цо, мохь а хьаькхна, элира: «Ва, сан эла! Иза-х аса духалург даьккхина ма дара!»

⁶ Делан стага хаьттира: «Мичахь чудожна иза?»

Вукху пайхамаро гайтира и меттиг. ЭлишаIа, дечигах чеш а даьккхина, иза хи чу а кхобссина, дагаран аьчка декье нека дайтира.

⁷ «ДIаэца хьайна», — элира ЭлишаI-пайхамаро. Вукхо шен куьг дIа а кховдийна, диг схьайцира.

Арамхой бIаьрзе барца эшбар

⁸ Арамхойн паччахь тIамца исраилхошна дуьхьалвелира. Цо, шен тIеман хьаькамех дага а волуш, цаьрга дIахайтира цхьана меттигехь шен метгамотт^д дIахIотторг хилар. ⁹ Делан стага исраилхойн паччахьна тIе геланча вахийтира. Цо паччахье хаам бира: «Оцу меттигашка хула чекх ма валалахь, хIунда аьлча цигахь арамхоша кIело йина», — аьлла. ¹⁰ Исраилхойн паччахьо тIемалой бахийтира Делан стага билгальяьккхинчу меттиге ховса. Цигарчу нахе цо дIахьедар а дина, шаьш мостагIех ларбира цара. Иштта, цкьа-шозза хилла а ца Iаш, духазза а хилира.

¹¹ Арамхойн паччахь оцу гIуллакхна дог доьхна вара. Цо, шен тIеман хьаькамаш а гулбина, цаьрга хаьттира: «Схьадийцийша соьга, мила ву шух, исраилхойн паччахьца а тайна, суна ямартло йийриг».

¹² «Тхох-м цхьа а вац, сан паччахь. Амма исраилхойн ЭлишаI-пайхамар ву, цо шайн паччахье ур-атталла ахьа хьайн охьавуьжучу цIа чохь аьларг а дIадуьйцу», — жоп делира паччахьан тIеман хьаькамех цхьаммо.

¹³ ТIаккха арамхойн паччахьо элира: «Даха а гIой, иза мичахь ву ховса шу. Аса, эскархой а бахийтина, иза лоцуьйтур ву».

Пайхамар Доган-гIалахь ву аьлла, хаам бира паччахье. ¹⁴ Цо дой а, гIудалкхаш а йолу доккха эскар дахийтира цу гIала. Цара буйсанна,

схьа а баьхкина, гӀалина го бира. ¹⁵ Оцу Губйранна ЭлишаӀан ялхо хьалххе хьалагӀаьттира. Иза араваьлча, гӀалина гобаьккхина лаьтташ долу, юкӀахь дой а, гӀудалкхаш а йолу эскар гира цунна. Цо ЭлишаӀе элира: «Ва, сан эла, вай хӀун дан деза те?»

¹⁶ ЭлишаӀа элира: «Хьо кхера ма ло! Вайца берш, цаьрца болчарал сов бу». ¹⁷ ТӀаккха ЭлишаӀа, доӀа а деш, элира: «Ва Веза Эла! Кхуьнан бӀаьргаш схьаделлаха, са гайтархьама». Везачу Эло оцу ялхочун бӀаьргаш схьадиллира. ТӀаккха цунна гира ЭлишаӀана гонах лам цӀеран дойх а, гӀудалкхех а буьзна хилар.

¹⁸ Арамхой шена тӀегӀоьртича, ЭлишаӀа Везачу Эле доӀа дира. Цо дийхира: «БӀаьрзе бехьа уьш», — аьлла. Везачу Эло, ЭлишаӀа ма-дехара, бӀаьрзе бира уьш. ¹⁹ «ХӀара аша бан беза некъ а ма бац, хӀара аша лосьху гӀала а ма яц. Суна тӀаьхьахӀитта, аша лосьхучу стагана тӀедуьгур ду аса шу», — элира ЭлишаӀа цаьрга. Иштта уьш Шамран-гӀалина тӀе-бигира ЭлишаӀа.

²⁰ Шаьш Шамран-гӀала схьакхаьчча, ЭлишаӀа элира: «Веза Эла! Церан бӀаьргаш схьаделлаха, царна са гайтархьама». Везачу Эло церан бӀаьргаш схьадиллира, тӀаккха шаьш Шамран-гӀалахь хилар гира царна.

²¹ Шена уьш гича, исраилхойн паччахьо ЭлишаӀе хьаьттира: «Сан да, уьш байа безий те аса?»

²² «ХӀан-хӀа, ма байа аха уьш, — жоп делира ЭлишаӀа. — Ахьа-айхьа туьраца а, Иодаца а йийсаре бигнарш бойур ма бацара. Царна бепиг а, хи а ло. Юург а яййна, хи а малийна, цӀа дӀахеца аха уьш шайн паччахьна тӀе». ²³ Исраилхойн паччахьо царна доккха той дӀахӀоттийра. Цара йиъна а, мелла а чул тӀаьхьа, цо уьш цӀа дӀахьажийра шайн паччахьна тӀе. Цул тӀаьхьа кхин ца яьхкира арамхойн эскарин ардангаш исраилхойн лаьтта тӀе.

Шамран-гӀалина гуобар

²⁴ И дерриг хиллачул тӀаьхьа арамхойн паччахьо Бен-Хьадида, шен дерриг а эскар схьагулдира. ТӀаккха, Шамран-гӀалина тӀе а вахана, цунна го бира цо. ²⁵ Цу хенахь йоккха мацалла хӀоьттира оцу гӀалахь. Ур-атталла виран коьртах а дато дезткъа ахча доьхура, ткъа кхокхийн боьхаллин* цхьана кедах дато пхи ахча доьхура.

²⁶ Цхьана дийнахь исраилхойн паччахь гӀалин шуйьра а, нийса а болчу пенна тӀехула лелаш вара. Ткъа цхьана зудчо, чӀогӀа елха а йоьлхуш, бохура: «Сан паччахь, гӀо дехьа суна».

²⁷ Паччахьо жоп делира цунна: «Везачу Эло а хуна гӀо ца дича, аса хӀун гӀо дийр ду хуна? Сан хуна яла хӀумма а яц. Я кӀа а, я чагӀар а

* 6:25 *Кхокхийн боьхалла* — схьахетарехь, иза цхьана хасстойман цӀе яра.

дуй ткъа соьгахь?»²⁸ ТӀаккха паччахьо хьаттира оцу зудчуьнга: «Хьуна хӀун лаьа?»

Зудчо дийцира паччахье: «ХӀокху зудчо соьга элира: „Ахьа хьайн кӀант схьало, иза тахана вуур ву вай, ткъа сайниг кхана вуур ву“. ²⁹ Оха, сан кӀант кхехка а вина, виира. ШолгӀачу дийнахь аса элира: „Схьава хьайн кӀант, хӀинца иза вуур ву вай“. Амма цо шен кӀант дӀа-лачкьийна!»

³⁰ Шена и дешнаш дӀахезча, паччахьо шен тӀехулара бедар этӀийра. Иза шуьйра а, нийса а болчу пенна тӀехула чекхволуш, нахана цуьнан дегӀа тӀера сингаттаман бедар гира. ³¹ «Везачу Эло, Шен лааме хьабжжина, луьра таӀзар дойла суна, нагахь Шаптин кӀант волчу ЭлишаӀан корта тахана цуьнан белшаш тӀехь бисахь!» – элира паччахьо. ³² Исраилхойн паччахьо геланча вахийтира ЭлишаӀана тӀе.

ЭлишаӀ шен цӀа чохь вара. И волчохь хевшина Ӏаш къаной а бара. И геланча шена тӀе а вале, ЭлишаӀа элира: «Суна хайитинарг хайий те шуна? Оцу адамаш хӀаллакдеш волчо, сан корта тӀерабаккха, цхьабь схьахьажош ву! И геланча схьакхьачча, неӀ дӀакьовлалаш! НеӀ тӀе а таттий, чу ма виталаш иза. Цунна тӀаьххье схьавогӀучу цуьнан олахочун когийн тата а ду суна хезаш!» ³³ ЭлишаӀ къаношка и бохуш воллучу хенахь, геланча цунна тӀе схьавеара. Цо паччахьан дешнаш схьаэлира: «ХӀара бала Везачу Элера тӀебеана бу! ХӀунда Ӏан веза со, Веза Эла варе ла а доьгӀуш?»

7 ¹ ЭлишаӀа элира: «Везачу Элан даше ладогӀийша! Иштта боху Везачу Эло: „Кхана хӀоккху хенахь тоьллачу деман цхьана саьхьан мах цхьа шекхал^д бен хир бац, ткъа мекхан шина саьхьан мах а хир бу цхьа шекхал. Иза Шамран-гӀалин кевнехь духкур ду“».

² ТӀаккха паччахьо шен куьг тӀетовжош волчу тӀеман хьабкамо Делан стаге элира: «Нагахь Везачу Эло стигалахь кораш даьхча а, хила тарлой те иза?»

Вукхо жоп делира: «Хьан бӀаьргашна иза гур ду, амма цунах хӀумма а ахьа юур яц!»

Арамхойн эскар дӀададар

³ Шайна тӀехь дӀа ца йоьрзу чкъуран цамгар^д йолу виь стаг вара гӀалин кевнехь хиьна Ӏаш. Цара вовшашка бохура: «Кхузахь ваьш даларе ла а доьгӀуш, хевшина Ӏийна хӀун дийр ду вай? ⁴ Шамран-гӀалахь мацалла ю, вай цига дахча а лийр ду. Ткъа вай кхузахь хевшина Ӏийча а лийр ду. Арамхой севцинчу метте гӀой вай? Ваьш цара дийна дитахь,

^{6:29} Карлабаьккхинарг 28:57; Тийжамаш 4:10.

Ийр ду вай, ткъа дайахь — лийр ду». ⁵ Суьйранна арамхойн меттаматтана тӀебахара уьш. Улло а бахана, уьш хьаьвсича, цигахь цхьа а адам дацара. ⁶ ЙогӀучу гӀудалкхийн татанаш а, дойн терсар а, догӀучу доккхачу эскаран гӀовгӀа а ю моттадалийтинера Везачу Эло арамхойн эскарна. ТӀаккха цара вовшашка аьллера: «Тешна, вайна дуйхьал тӀом байтархьама, исраилхойн паччахьо хьетахойн а, мисархойн а паччахьаш лаьцна хир бу». ⁷ МаьркӀажхенахь шайн четарш а, дой а, варраш а юьгуш, шайн меттамотт^д дӀа а тесна, шайн синош кӀелхьар а дохуш, дӀабевддера уьш.

⁸ Цамгар кхетта волу и виь стаг, меттаматтана йисте а кхаьчна, четарех цхьанна чувелира. Цара яа а йиира, мала а мелира цу чохь. ТӀаккха четар чурьа дети а, деши а, тӀеюха бедарш а, схьа а эцна, дӀа а бахана, и хӀуманаш дӀалачкхийра цара. Юха а бирзина, цара шолгӀа-чу четар чурьа а еза хӀуманаш, схьа а эцна, уьш а дӀалачкхийра. ⁹ Цара вовшашка элира: «Вай нийса лелаш дац! Хаза хаам хилла де ду хӀара, ткъа вай, и дӀа а ца буьйцуш, Iаш ду. Нагахь вай кхузахь сатассалц Iахь, вайна таIзар дийр ду. Вай, дахана, паччахьан цӀахь хӀара гӀуллакх дӀахайта деза». ¹⁰ Цара, тӀе а бахана, гӀалин кевнехь лаьтгачу гӀаролехь болчаьрга схьакхайкхира. Цара, дерриг а дӀа а дуйьцуш, элира: «Тхо арамхойн меттаматтана тӀедахара, амма цигахь цхьа а адам дацара я адаман аз а дацара хезаш. Ткъа лаьтгаш яра йихкина говраш, варраш. Дабсса четарш дара, шаьш ма-хиллара, лаьтгаш».

¹¹ ГӀаролехь болчара и кхаь дӀакхайкхийра, иза паччахьан цӀа чу а кхечира. ¹² Паччахьо, буьйсанна хьала а гӀаьттина, шен тӀеман хьаькамашка элира: «Арамхой шуна хӀун дан бохку дуйьцуьр ду ас шуьга. Царна хаьа вайга мацалла хӀоьттинийла, цундела уьш, шаьш болчуьра дӀа а бевлла, аренгахь дӀахьулбелла. Царна дагахь хир ду: „Исраилхой гӀалара арабевлча, уьш дийна боллушехь схьа а лецна, вай гӀали чу девр ду“».

¹³ Паччахьан тӀеман хьаькамех цхьаммо элира: «Вайн дийна бисина болу пхи дин, схьа а эций, вайн нах бахийта цига. И говраш хӀетте а лийр ю-кх, гӀалахь белла болу массо а нах санна. Уьш а бахийтина, хьовсий вай, цигахь хӀун ду?» ¹⁴ Говраш а йоьжна, ши гӀудалкх а, нах а бахийтира паччахьо арамхойн эскарна тӀаьхьа. «ГӀой, хьовсийша, хӀун ду те эццахь дерг», — элира паччахьо. ¹⁵ Уьш Йордан-хина тӀекхачалц дӀабахара. Сихбелла, бевдда боьлхучу арамхоша охьаэгийна бедарш а, герз а дара некъан бохалла Iуьллуш. Паччахьо бахийтинчара, юха а бирзина, иза цуьнга дӀадийцира. ¹⁶ Халкьо, ара а даьлла, арамхойн четарш чурьа ерриг а хӀума схьайцира. Везачу Эло ма-аллара, тоьллачу деман саьхьан мах цхьа шекхал, ткъа мекхан шиша саьхьан мах а изза хилира.

¹⁷ Куьг тӀетовжош хилла волу шен тӀеман хьабкам паччахьо гӀалин кевнехь гӀаролехь дӀахӀоттийнера. ТкӀа халкӀо и тӀеман хьабкам кевнехь хьаьшира. Иза цигахь велира. Ша волчу паччахь веанчу хенахь, Делан стага цуьнга хир ду ма-аллара, дерриг а кхочушхилира. ¹⁸ Делан стага паччахье: «Кхана хӀоккху хенахь тоьллачу деман цӀхьана саьхьан мах цӀхьа шекхал хир бу, ткӀа мекхан шина саьхьан мах а хир бу цӀхьа шекхал. Иза Шамран-гӀалин кевнехь духкур ду», — аьллачу хенахь, ¹⁹ тӀеман хьабкамо аьллера Делан стаге: «Нагахь Везачу Эло стигалахь кораш даьхча а, хила тарлой те иза?» ТкӀа Делан стага хӀетахь аьллера: «Хьан бӀаьргашна иза гур ду, амма цунах хӀумма а ахьа юур яц!» ²⁰ Оцу ялхочунна аьлларг хила а хилира: халкӀо кевнехь хьаша а хьаьшна, иза велира.

Шунамхочунна цуьнан аренад дакӀа юадалар

8 ¹ Ша веллачуьра денвина хиллачу кӀентан нене ЭлишагӀ-пайхамаро аьллера: «Хьала а гӀаттий, хьо а, хьан цӀеранаш а цӀханхьа шайн йен таро йолчу метте дӀагӀо, хӀунда аьлча Везачу Эло сацам бина, кху махкахь ворхӀ шарахь мацалла лаьттар ю аьлла». ² Оцу зудчо Делан стага шега аьлларг динера. Цо а, цуьнан цӀерачара а, дӀа а бахана, пӀелаштамхойн махкахь ворхӀ шо даьккхинера.

³ ВорхӀ шо чекхдаьлча, и зуда юхайирзира пӀелаштамхойн махкара. Цо, паччахь волчу а яхана, шен цӀа а, шен аре а шена схьаялар дийхира. ⁴ ТкӀа паччахь цу хенахь Делан стеган ялхочуьнца ГӀайхьазица кӀамел деш вара. Цо бохура: «Дийцахьа соьга ЭлишагӀа мел динчу тамашийначу гӀуллакхех лаьцна». ⁵ ЭлишагӀа веллачуьра кӀант денварх лаьцна ГӀайхьази кӀамел деш воллучу хенахь, цу кӀентан нана, паччахье шен цӀа а, аре а юа а шен дола яккхийтахьара бохуш, доьхуш йоллура. ТкӀа ГӀайхьазис элира: «Сан паччахь волу олахо, хӀара шиь ду-кх ЭлишагӀа денвина кӀант а, цуьнан нана а». ⁶ Паччахьо оцу зудчуьнга хеттарш дира, ткӀа зудчо дерриг а дӀадийцира. ТӀаккха паччахьо шен кертахь гӀуллакх деш болчех цӀхьаь вахийтира цуьнца. Паччахьо элира: «Оцу зудчунна цуьнан долахь хилларг дерриг а юахадерзаде. Иза цӀера яьлла хиллачу хенахь дуйна таханлерчу денна тӀекхаччалц, цуьнан кха тӀера баьллачу пайданах цунна доггӀург дӀа а ло».

ЭлишагӀ-пайхамаррий, Хьазиаллий

⁷ Арамхойн паччахь Бен-Хьадид цомгуш волчу хенахь, ЭлишагӀ Дамасакхе веанера. Делан стаг цу гӀала веана аьлла хаам паччахьна тӀе кхаьчча, ⁸ паччахьо Хьазиале элира: «СовгӀат схьа а эций, Делан

стагана дуьхьал гӀо. Цуьнга Везачу Эле хаттар дайта: „Кху цамгарх толур вуй со?“ – аьлла». ⁹ Шовзткъа эмкална Дамасакх-гӀалара уггар тоьлла долу совгӀаташ тӀе а дехкина, Хьазиал ЭлишаӀана тӀевеара. Цунна хьалха дӀа а хӀоьттина, Хьазиала элира: «Арамхойн паччахь волчу хьан кӀанта Бен-Хьадида, хьуна тӀеваийтина со: „Кху цамгарх толур вуй те со?“ – аьлла, хаттар дан».

¹⁰ ЭлишаӀа цуьнга жоп делира: «ДӀа а гӀой: „Хьо толур ву“, – ала цуьнга. Амма Везачу Эло, Бен-Хьадид лийр ву аьлла, дӀадиллина суна», – элира ЭлишаӀа. ¹¹ ЭлишаӀ Хьазиале леррина дӀахьобжура, иза воххалц. ТӀаккха Делан стаг вилхира. ¹² Хьазиала хьаттира: «Хьо хӀунда воьлху, сан эла?»

«Дера воьлху, ахьа Исраилан халкъана хӀун зулам дахьар ду сайна хиьна дела. Ахьа церан гӀепаш ягор ю, кӀентий тур детташ бойур бу, декхаш долу бераш а хьобшур ду, берах болу зударий а цоьстур бу», – жоп делира ЭлишаӀа.

¹³ Хьазиала элира: «Хьан лай волу со, жӀаьла, мила вара оццул доккха долу гӀуллакх кхочушдаллал?»

ТӀаккха ЭлишаӀа элира: «Везачу Эло дӀадиллина суна арамхойн паччахь хила хьо билгалваьккхина хилар».

¹⁴ ЭлишаӀ волчуьра дӀа а вахана, шен паччахь волчу веара Хьазиал. Паччахьо хьаттира: «ХӀун элира хьобга ЭлишаӀа?»

«Цо собга элира, хьо толур ву», – аьлла, жоп делира Хьазиала. ¹⁵ ШолгӀачу дийнахь Хьазиала, стомма юргӀа схьа а эцна, иза, хи чохь даша а дина, паччахьан юьхь тӀе тесира, ткъа важа велира. Цуьнан метта Хьазиал, паччахь а хилла, дӀахӀоьттира.

ЯхӀудхойн паччахь ЯхӀурам

(2 Шерашкахь 21:1-20)

¹⁶ Ахьабан кӀанта Йорама Исраилан халкъана тӀехь паччахьалла до пхобалгӀа шо долуш, ЯхӀудан халкъана тӀехь ЯхӀушапти паччахь волуш, яхӀудхойн кхин паччахь дӀахӀоьттира ЯхӀушаптин кӀант ЯхӀурам. ¹⁷ ЯхӀураман ткъе шийтта шо дара, иза яхӀудхойн паччахь дӀахӀоьттича. Цо бархӀ шарахь Ярушалаймехь паччахьалла дира. ¹⁸ Иза а вара исраилхойн паччахьаша лелийна боллу некъ лелаш, Ахьабан цӀийнах берш ма-леллара, хӀунда аьлча Ахьабан йоӀ цуьнан зуда яра. ЯхӀурама а Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора. ¹⁹ Делахь а Везачу Элана, Шен ялхо волчу Даудан дуьхьа, ЯхӀудан халкъ хӀаллакдан ца лаьара. Цуьнан тӀаьхьенна гуттаренна а паччахьалла дар лур ду аьлла, Даудана чӀагӀо ма йинера Везачу Эло.

²⁰ ЯхӀурама паччахьалла дечу хенахь Эдоман халкъ, ЯхӀудан халкъан карара кӀелхьара а долуш, цунна дуьхьалделира. Цара шайн паччахь дӀахӀоттийра. ²¹ ЯхӀурам шен ерриге а гӀудалкхашца Цагир-гӀала вахара. Иза, буйсанна тӀе а гӀоьртина, шайна го бина болчу эдомхошна а, гӀудалкхашна тӀера церан хьаькамашна а тӀелетира. Ткъа яхӀудхойн эскархой шайн цӀеношка дӀасабевдира. ²² Эдоман халкъ таханлерчу денна тӀекхаччалц яхӀудхойн карара дӀадалларх иштта лаш ду. Оццу заманахь Либна-гӀала а яхӀудхошна дуьхьалгьяьллера.

²³ ЯхӀурамах лаьцна — цо мел динчу гӀуллакхех лаьцна — яздина ду *ЯхӀудхойн паччахьийн тептар* тӀехь. ²⁴ ТӀаккха ЯхӀурам, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Иза царна уллохь Даудан гӀалахь дӀавоьллира. ЯхӀураман метта паччахь дӀахӀоьттира цуьнан кӀант Ахьаз-ЯхӀу.

ЯхӀудхойн паччахь Ахьаз-ЯхӀу

(2 Шерашкахь 22:1-6)

²⁵ Исраилхойн паччахь волчу Ахьабан кӀанта ЙӀорама паччахьалла до шуьйтгалгӀа шо долуш хилира яхӀудхойн паччахьан ЯхӀураман кӀантах Ахьаз-ЯхӀу паччахь. ²⁶ Ахьаз-ЯхӀу паччахь хӀоьттинчу хенахь, цуьнан ткъе ши шо дара. Цо цьхана шарахь Ярушалаймехь паччахьалла дира. Цуьнан ненан цӀе латал-ЯхӀу яра. Иза исраилхойн паччахь волчу лумарин кӀентан йоӀ яра. ²⁷ Ахьаз-ЯхӀу а вара Ахьабан цӀийнах болчийн некъахула лелаш. Ахьабан цӀийнах болчара санна, цо а Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора, хӀунда аьлча шен ненехула иза Ахьабан цӀийнаца гергарло долуш вара.

²⁸ Ахьабан кӀантаца ЙӀорамца арамхойн паччахьна Хьазиална дуьхьал тӀом бан вахара Ахьаз-ЯхӀу. Иза Галладера Рамат-гӀалахь дара. Арамхоша ЙӀорамна чов йира. ²⁹ ЙӀорам-паччахь тӀамера юхавирзира, Рамат-гӀалахь арамхойн паччахьца Хьазиалца тӀом бечу хенахь шена арамхоша йинчу чевнашна ИзраӀал-гӀалахь дарбанаш леладайтархьама. Ткъа яхӀудхойн паччахь волу ЯхӀураман кӀант Ахьаз-ЯхӀу а веанера ИзраӀал-гӀала, цомгуш волу Ахьабан кӀант ЙӀорам муьлхачу хьолехь ву хьажархьама.

ЯхӀу исраилхойн паччахь хиларна даьттанца къобалвар

9 ¹ ЭлишаӀ-пайхамаро, къоначу пайхамарех цьхаь шена тӀе а кхайкхина, цуьнга элира: «Хьайн гӀодаюкъ а ехкий, хӀара зайтдаьтта чохь долу кхаба схьа а эций, Галлад-махкарчу Рамат-гӀала дӀагӀо. ² Хьо цига дӀакхаьчча, Нимшайн кӀентан ЯхӀушаптин кӀант ЯхӀу схьа а

къаставой, цунна тӀе а гӀой, цуьнга шен накъосташна юкъара схъавола а алий, иза ша чухуларчу цӀа чу ваккха. ³ ТӀаккха, хьайгара зайтдаьтта чохь долу кхаба схъа а эций, и даьтта цуьнан коьрта тӀе а доттий, цуьнга ала: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Хьо Исраилан халкъана тӀехь паччахь хила къобалво Аса’. Цул ТӀаьхьа, неӀ дӀа а еллий, дӀавада, сеца а ца соьцуш“».

⁴ Кьона пайхамар ГалӀад-махкарчу Рамат-гӀала вахара. ⁵ Иза цига дӀакхаьчча, охьахевшина болу тӀеман хьаькамаш гира цунна. Кьонах-чо элира: «ТӀеман хьаькам, хьобга ала цхьа дош ду сан».

ЯхӀус хьаьттира: «Тхох муьлхачуьнга ду хьан дош?»

«Хьобга ду, тӀеман хьаькам», — аьлла, жоп делира кьонахчо. ⁶ Иза, хьала а гӀаьттина, цӀа чу велира. Кьонахчо, цуьнан коьрта тӀе зайт-даьтта а доьттина, элира цуьнга: «Иштта боху Исраилан халкъан Везачу Дала: „Хьо паччахь хила къобалво Аса Везачу Элан халкъ долчу Исраилан халкъана тӀехь. ⁷ Ахьа хьайн олахочун Ахьабан цӀа хӀаллак-дан деза. Иза ахьа дийр ду Изабалан карах беллачу Сан пайхамарийн а, Везачу Элан хиллачу массо а ялхойн а Ӏаьнначу цӀийна тӀера Соьга бекхам байтархьама. ⁸ Ахьабан дерриг цӀа а хӀаллакхьир ду. Аса хӀаллаквийр ву Ахьабан цӀийнах схъаваьлла массо а боьрша стаг — чувовллина я маьрша иза велахь а. ⁹ НабатӀан кӀентан ЯрбаӀаман цӀенна а, АхьяхӀун кӀентан БаӀшин цӀенна а диннарг дина дӀахӀоттор ду Аса Ахьабан цӀенна а. ¹⁰ Ткъа Изабалах лаьцна аьлча, ИзраӀална уллохь долчу цхьана кха тӀехь жӀаьлеша юур ю иза, цхьаммо а иза дӀаюллур а яц“». ТӀаккха, неӀ дӀа а йиллина, кьонах дӀаведира.

¹¹ ЯхӀу паччахьан вукху тӀеман хьаькамашна тӀевахара. Хьаькамаша хьаьттира цуьнга: «ХӀумма-м ца хилла? И лартӀехь воцург стенна веанера хьуна тӀе?»

«Шуна и стаг а вевза, цо хӀун боху а хаьа», — жоп делира ЯхӀус.

¹² Цара элира: «И бакь дац. Дийцал ахьа тхобга».

ЯхӀус шега аьлларг дӀадийцира. ТӀаккха цо тӀетуьйхира: «Кьонах-чо бохура: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Аса Исраилан халкъана тӀехь паччахь хила къобалво хьо’“».

¹³ Цара сихха, хӀораммо а шен-шен бедар схъа а эцна, цуьнан когашка тӀегӀанаш тӀе охьатесира. ТӀаккха, коьман маӀа а локхуш, маьхьарий а детташ, элира: «ЯхӀу — паччахь ву».

Исраилхойн паччахь Йорам вер

¹⁴ Нимшайн кӀант волчу ЯхӀушаптин кӀанта ЯхӀус Йорам-паччахьна дуьхьал барт бира. (Массо а исраилхошца Йорам-паччахьо ГалӀад-махкара Рамат-гӀала ларийнера арамхойн паччахь волчу Хьазиалах. ¹⁵ Ткъа

^{9:6} Сулим 19:16. ^{9:10} Сулим 21:23.

Йорам-паччахь ша-м ИзраӀал-гӀала юхавирзинера, арамхоша шена йинчу чевнашна дарбанаш леладайт. И чевнаш Йорамна хиллера, цо арамхойн паччахьца Хьязиалца тӀом бечу хенахь.) ЯхӀус элира: «Нагахь шу реза делахь, ИзраӀал-гӀала хаам эчна ца вахийтархьама, цхьа а гӀалара ара ма валийта». ¹⁶ ЯхӀу, гӀудалкх тӀе а хӀобттина, ИзраӀал-гӀала вахара, хӀунда аьлча Йорам цигахь хӀинца а цомгуш волуш Гуьллуш вара. ЯхӀудхойн паччахь Ахьаз-ЯхӀу а вара цига веана, Йорам мухачу хӀолехь ву хьажа.

¹⁷ ИзраӀал-гӀалин бӀов тӀехь лаьтгаш гӀарол вара. Цунна ЯхӀуца йогӀу эскаран арданг гира. Цо хаам бира: «ЙогӀу цхьа арданг го суна», — аьлла.

Йорама элира: «Цхьа бере а къаставой, иза царна дуьхьалвахийта, хаттар а дойттуш: „Машарца догӀий шу?“»

¹⁸ ТӀаккха цхьа бере, дин тӀе а хьӀна, ЯхӀуна дуьхьалвахара. Цо элира: «Паччахьо хӀобтту: „Машарца вогӀий те хьо?“»

ЯхӀус жоп делира: «Хьуна хӀун ду иза? Суна тӀаьхьахӀотта хьо».

ГӀароло хаам бира: «Бере царна тӀекхечи, амма юхавоьрзуш вац», — аьлла. ¹⁹ ТӀаккха кхин а цхьа бере вахийтира. Беречо, царна тӀе а вахана, элира: «Паччахьо хӀобтту: „Шу машарца догӀий те?“»

ЯхӀус жоп делира: «Хьуна хӀун ду иза? Суна тӀаьхьахӀотта хьо».

²⁰ ГӀароло хаам бира: «Иза а царна тӀекхечи, амма юхавоьрзуш вац. Ткъа тхуна дуьхьал лаьтгаш волчун болар Нимшайн кӀентан ЯхӀун боларх тера ду, хӀунда аьлча цо хьераваьллачо санна лелайо гӀудалкх».

²¹ Йорама элира: «ГӀудалкх дӀайожа!» Цуьнан гӀудалкх дӀаюьйжира. ТӀаккха исраилхойн паччахь Йорам а, ЯхӀудхойн паччахь Ахьаз-ЯхӀу а шайн гӀудалкхаш тӀехь ЯхӀуна дуьхьалваха аравелира. И шиь ЯхӀуна дуьхьалвахара, израӀалхочун Набутин аренгахь вовшах а кхеташ. ²² Йорама, шена ЯхӀу гича, хаьттира: «ЯхӀу, машарца вогӀий те хьо?»

«Машар муха хуьлу, хьан нанас Изабала долийна долу цӀушна Ибадат дар а, бозбунчаллаш лелор а хӀинца а долуш хилча?» — аьлла, жоп делира ЯхӀус.

²³ Куьйгашца гӀудалкх юха а ерзош, говраш дӀа а лелхош, Йорама элира: «Ахьаз-ЯхӀу! Вайна ямартло йина!» ²⁴ Ткъа ЯхӀус, шен куьйга Ӏад а дуьйлина, Йораман белшашна юккье пха туьйхира. И пха Йораман дагах кхийтира. Иза шен гӀудалкх чу охавуьйжира. ²⁵ Шен гӀудалкх лелош волчу Бадекъаре ЯхӀус элира: «Схьа а эций, израӀалхочун Набутин лаьттан декъа тӀе охьакхосса иза. Дагабайтал хьайна, гӀудалкхана тӀехь вайшиь цуьнан дена Ахьабана тӀаьхьахӀобттина вогӀучу хенахь, Везачу Эло цунах лаьцна бина хаам: ²⁶ „Билгал Набутин а, цуьнан кӀентийн а цӀий гинера Суна селхана, — боху Везачу

Эло. — Аса бекхам бийр бу хуна кху аренна тӀехь“. Цундела, схьа а эций, Везачу Эло ма-аллара, аренна тӀехь охьакхосса иза».

ЯхӀудхойн паччахь Ахьаз-ЯхӀу вер

²⁷ Хилларг а гина, яхӀудхойн паччахь Ахьаз-ЯхӀу Байт-ХӀаган-ГӀа-лина тӀебобдучу новкъа тӀехула дӀаиккхира. ЯхӀус, гӀудалкх цунна тӀаьхьа а хохкуш, элира: «Иза а, вей, дӀаваккха шен гӀудалкхана тӀехь». ИбалӀам-юьртана юххехь йолчу Гур олучу метте Ахьаз-ЯхӀус шен гӀудалкх лаьллича, цунна чов йира цара*. Ахьаз-ЯхӀу, МагӀид-да-гӀала дӀа а кхачна, цигахь велира. ²⁸ Цуьнан тӀеман хьабкамаша, иза Ярушалайме а ваьхьна, шен къубба чохь, цуьнан дай дӀабобькин-чу Даудан гӀалахь дӀавоьллира.

²⁹ Ахьаз-ЯхӀу яхӀудхойн паччахь дӀахӀоьттинера, Ахьабан кӀанта Йорама паччахьалла до цхьайтгалгӀа шо долуш.

Зуда-паччахь йолу Изабал ер

³⁰ ЯхӀу ИзраӀал-гӀала кхечира. Ткъа Изабал, шена и хаам беанчу хенахь, бӀаьргашна тӀе басарш а хьекхна, шен месаш то а йина, корехула арахьобжуш лаьтташ яра. ³¹ ЯхӀу кевнах чохьхьаьлча, Изабала элира: «Хьо машарца вогӀий те, хьайн паччахь вийна волу Зимари?***»

³² Шен юьхь корехьа а ерзийна, ЯхӀус хьаьттира: «Мила ву кхузахь, соьгахьа верг?» — аьлла. Корах арахьаьжира паччахьан цӀийнара ши-кхо ялхо. ³³ ЯхӀус элира: «Корах аратаса иза». Изабал аратесира. Пенна тӀе а, говраш тӀе а деттаделира цуьнан цӀийн тӀадамаш. Изабалан дегӀа тӀехула шен гӀудалкх яьккхира ЯхӀус. ³⁴ Чу а веана, ша хӀума йиьна а, мелла а ваьлча, цо элира: «Шена тӀехь неӀалт долу иза, схьа а лахий, дӀайолла, хӀунда аьлча иза паччахьан йоӀ ю». ³⁵ Нах иза дӀайолла бахара, амма цунах йисина коьртан туьта, когийн а, куьйгийн а даьӀахкаш йоцург, хӀумма а ца карийра царна. ³⁶ Юха а баьхкина, цара хаам бира. ЯхӀус элира: «Иштта дара Везачу Элан дош, Шен ялхочун тишабхо волчу Эли-ЯхӀугахула Цо аьлла долу: „ИзраӀалхойн аренгахь Изабалан дилха жӀаьлеша дуур ду. ³⁷ Изабалан дакъа, кхо санна, израӀалхойн декъа тӀехь йуьллур ду. ТӀаккха цхьаммо а эр дац: ‘Изабал ю иза’“».

* 9:27 ...*цунна чов йира цара* — иштта ширачу гочдар тӀехь ду. Гебархойн тептар тӀехь и дешнаш дац.

** 9:31 *Зимари* — иза исраилхойн тӀеман хьабкам вара, исраилхойн паччахь вийна волу. ДӀадеша Сулим 16:8-12.

^{9:36} Сулим 21:23.

Ахьаб-паччахьан тӀаьхье ер

10 ¹ Ахьабан Шамран-гӀалахь кхузткъе итт кӀант вара. ЯхӀус, кехаташ а яздина, Шамран-гӀалахь болчу израӀалхойн хьаькамашка а, къаношка а, Ахьабан берийн Ӏуналла а деш, царна тӀехьожуш болчаьрга а дӀасадахьийтира уьш. Церан чулацам иштта бара: ² «Шу долчоьхь шун олахочун кӀентий бу, шуьгахь гӀудалкхаш а, дой а, чӀагӀо йина гӀала а, герз а ду. Цундела хӀара кехат шайга дӀа-кхачча, ³ аша шайн олахочун берех тоьлла а, доьналла долуш волу а кӀант схьакъаставе. Иза шен ден паччахьан гӀанта тӀе а хаавай, шайн олахочун цӀийнан агӀор дӀа а хӀоттий, тӀом бе».

⁴ Цара, чӀогӀа кхера а белла, элира: «Шина паччахье а ян ца елла цунна дуьхьало, ткъа оха хӀун дийр дара?» ⁵ Паччахьан цӀийнан хьаькамо а, гӀалин хьаькамо а, къаноша а, берийн Ӏуналла а деш, царна тӀехьожуш болчара а ЯхӀуна тӀе нах бахийтира. Цара бохура: «Тхо хьан ялхой ду-кх. Ахьа тхайга де аьлларг, дийр ду оха. Цхьа а паччахь хӀоттор вац оха. Хьайна хеттарг де ахьа».

⁶ ТӀаккха ЯхӀус шозлагӀа а иштта яздина кехат дахьийтина цаьрга: «Нагахь санна шу сан а делахь, аса бохург аша деш а делахь, шайн олахочун кӀентийн кортош тӀера а дахий, кхана хӀоккху хенахь со волчу ИзраӀал-гӀала схьадуйла».

Ткъа Ахьаб-паччахьан кхузткъе итт кӀант вара. Церан дола а деш, царна тӀехьожуш гӀалара тоьлла хьолохой бара. ⁷ Шайга и кехат дӀакхачча, цара, паччахьан кӀентий байа а байина, церан кортош тускарш чу а дехкина, уьш ИзраӀал-гӀала ЯхӀуна тӀе дӀа-дахьийтира.

⁸ Геланчо ЯхӀуга хаам бира: «Паччахьан кӀентийн кортош схьадеана», — аьлла.

ЯхӀус элира: «Царах ши хола а яй, Ӏуьйре тӀеяллалц кевнехь шина а агӀор охьадахкий, дита уьш». ⁹ Ӏуьйранна ЯхӀус, ара а ваьлла, дӀа а хӀоьттина, дерриг а халкъе элира: «Шу бехке дац. Гой шуна, аса, сайн олахочунна дуьхьал ямартлонца барт а бина, иза вийна. Ткъа уьш берриг а хьан байина? ¹⁰ ХӀинца дӀахаалаш, Везачу Эло Ахьабан цӀийнах лаьцна аьлла дош цхьа а эрна довр дац. Шен ялхо волчу Эли-ЯхӀуга-хула Ша аьлларг Везачу Эло кхочушдина». ¹¹ Иштта ИзраӀал-гӀалахь Ахьабан цӀийнах дийна бисинарш а, цуьнан хьалхара болу хьолодай а, доттагӀий а, динан дай а хӀаллакбира ЯхӀус. Цуьнан тӀаьхьенах цхьа а дийна ца висира.

Ахьаз-ЯхӀу-паччахьан гергара нах байар

¹² ЯхӀу, хьала а гӀаьттина, Шамран-гӀала дӀавахара. Новкъахь, жа-
луй вовшахкхетачу Байт-Ӏекхад олучу меттигехь, ¹³ яхӀудхойн пачча-
хьан Ахьаз-ЯхӀун гергарнаш дуьхьалкхийтира цунна. ЯхӀус хаьттира
цаьрга: «Шу муьлш ду?»

«Тхо Ахьаз-ЯхӀун гергарнаш ду. Паччахьан кӀенташка а, паччахьан
ненан Изабалан кӀенташка а маршалла хатта арадевлла тхо», — жоп
делира цара. ¹⁴ ЯхӀус элира: «Цара, дийна боллуш уьш дӀа а лаьцна,
Байт-Ӏекхадан гӀунна уллохь байира. Уьш шовзткъе ши стаг вара,
ткъа царах цхьа а дийна ца висира».

Ахьаб-паччахьан кхиболу гергара нах байар

¹⁵ Цигара дӀавахча, шена дуьхьал воӀу Рахбин кӀант ЯхӀу-Надаб
гира ЯхӀуна. Маршалла а хаьттина, ЯхӀус элира цуьнга: «Хьан дог а
дуй те соьгахьа дирзина, сан дог хьобгахьа дирзина ма-хиллара?»

ЯхӀу-Надаба элира: «Ду».

«Иза иштта делахь, хьайн куьг сьхакховдаде». Вукхо шен куьг дӀа-
кховдйира. ЯхӀус иза шен гӀудалкх тӀе хьалаваьккхира. ¹⁶ Цо элира:
«Соьца дӀа а волий, со Везачу Элана тӀевирзина хиларе хьажахьа».
ЯхӀу-Надаб гӀудалкхана чу охьахира. ¹⁷ Уьш Шамран-гӀала дӀакхаьч-
ча, ЯхӀус цигахь Ахьабан дийна мел виснарг хӀаллаквира. Цо уьш,
тӀаьхье а ца юьтуш, хӀаллакбина дӀабехира. Везачу Эло Эли-ЯхӀугахула
аьлла ма-хиллара, кхочушхира дерриге а.

БаӀална Ӏубадат деш берш хӀаллакбар

¹⁸ ЯхӀус дерриг а халкъ сьхагулдира. Цо халкъе элира: «Ахьаба кхоч-
чуш Ӏамал ца йора БаӀална, ткъа ЯхӀус цунна гӀуллакх дар совдоккхур
ду. ¹⁹ БаӀалан массо а пайхамарш, массо а цунна Ӏамал еш берш, массо
а цуьнан динан дай а, цхьа а сьхаваза стаг а ца вуьтуш, сьхагулбе суна
тӀе, хӀунда аьлча аса доккха сагӀа доккхур ду БаӀална лерина. Ткъа сьха
ца воӀуш висинарг цхьа а дийна вуьтур вац». (ЯхӀус хӀилланца деш да-
ра иза, БаӀална Ӏамал еш болу берриш а хӀаллакбархьама.) ²⁰ ЯхӀус эли-
ра: «БаӀална лерина беа гулам хӀоттабе». Иштта дӀакхайкхийра гулам
хӀотто безар. ²¹ Берриг а Израил-махкахула дӀасабаржийра ЯхӀус и
хаам. БаӀална Ӏамалъеш болу массо а нах сьхагулбелира. Ца воӀуш
цхьа а ца висира. Уьш БаӀалан цӀа чу бевлира. И цӀа цхьана йистер а
вукху йисте кхаччалц дуьзира. ²² ТӀеюху бедарш ларъеш волчуьнга ЯхӀус
элира: «БаӀална Ӏамал еш болчу массарна а тӀеюха бедарш сьхая». Цу
стага царна тӀеюха бедарш сьхаеара. ²³ Шеца Рахбин кӀант ЯхӀу-Надаб
а вуьгуш, БаӀалан цӀенна чувелира ЯхӀу. «Талла а таллий, дика хьажа,

цхьа а Везачу Элана гуллакх дечарах вуй те хӀокху чохь, хӀунда аьлча кху чохь БаӀална Ӏамал еш берш бен хила ца беза». ²⁴ Иштта дийнаташ дагоран саӀанаш а, кхидолу саӀанаш а даха БаӀал-цӀун цӀенна чубевира уьш. Ткъа ЯхӀус цӀенна арахьа везткъа стаг дӀахӀоттийнера, цо цаьрга аьлла: «Аса шун кара беллачех цхьаь кӀелхьарвалахь, шен куьйга иза кӀелхьарвалийтинчун са оцу кӀелхьарваьллачун синан метта хир ду».

²⁵ Дийнаташ дагоран саӀанаш даьхна чекхдевлча, ЯхӀус гӀаролхошка а, хьаькамашка а элира: «Даха а гӀой, царах цхьа а ца вуьгуш, байа уьш». Уьш туьран ираллица байа а байина, шашь болчохь а битина, гӀаролхой а, хьаькамаш а БаӀалан цӀийнан чухуларчу цаӀгӀийнчу чоьнна чубахара. ²⁶ Цу чурьа цӀу-делан дечиган бӀогӀам ара а баьккхина, иза багийра цара. ²⁷ Иштта кегбира БаӀална хӀоттийна тӀулг а, дохийра БаӀалан цӀа а. И меттиг хӀинца а цӀанонна воьду меттиг ю.

²⁸ Иштта ЯхӀус израилхошна юкьара БаӀална Ӏибадат дар дӀадаьккхира. ²⁹ Амма НабатӀан кӀанта ЯрбаӀама Израилан халкъе летадайтинчу кьинойх дӀа ца вирзира ЯхӀу – Бетал-гӀалахь а, Дан-гӀалахь а деших дина долчу эсашна наха Ӏибадат дарна тӀера. ³⁰ Везачу Эло ЯхӀуга элира: «Ахьа Суна хьалха бакъахьадерг доггах кхочушдина, Ахьабан цӀенна Сан дан безам болу гуллакх чекх а даьккхина, цундела хьан тӀаьхьенах доьалгӀачу гаранна тӀекхаччалц берш хир бу израилхойн паччахьаш». ³¹ Амма ЯхӀу Израилан халкъан Везачу Делан товрат-хьехамаш доггах ларбаран некъа тӀехь ца лелара. ЯрбаӀама Израилан халкъе летадайтинчу кьиношна тӀера дӀа ца вирзира иза.

ЯхӀу-паччахьан валар

³² Цу деношкахь Везачу Эло израилхойн лаьттан дакъош схьадаха долиьра. Хьазил, израилхошна тӀехь толам а баьккхина, йоккха кӀошт яьккхира цаьргара шен дола. ³³ И кӀошт яра Йорданан малхбалехьа йолчу меттехь, ӀаруӀер-гӀалара дуьйна Арнон-хина тӀекхаччалц. Цу чу догӀура ГалӀад а, Башан а мехкаш. Цигахь Гадан, Раабанан а, Маннашан а тайпанаш дехаш дара.

³⁴ ЯхӀус динчу хӀуманех лаьцна – цо мел динчух а, цуьнан майрачу гуллакхех а лаьцна – яздина ду *Израилхойн паччахьийн тентар* тӀехь. ³⁵ ТӀаккха ЯхӀу, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Иза Шамран-гӀалахь дӀавоьллира. ЯхӀун метта паччахь дӀахӀоьттира цуьнан кӀант ЯхӀу-Ахьаз. ³⁶ Ткъа ЯхӀус, Шамран-гӀалахь а Ӏаш, израилхошна тӀехь паччахьалла дина хан ткъе бархӀ шо яра.

ЯхӀудхойн зуда-паччахь йолу Ӏатал-ЯхӀу

(2 Шерашкахь 22:10–23:15)

11 ¹ Шен кӀант велла аьлла шена хезча, Ахьаз-ЯхӀун нанас Ӏатал-ЯхӀус сацам бира паччахьан тӀаӀххьенах верг массо а хӀаллакван. ² Амма Ахьаз-ЯхӀун йиша йолчу, ЯхӀурам-паччахьан йоӀа ЯхӀу-ШебаӀа Ахьаз-ЯхӀун кӀант Юаш, паччахьан байа безачу кӀенташна юкъяра схьа а эцна, дӀавигира. И кӀант а, иза вакхош йолу зуда а дӀавуьжучу цӀа чу дигира цо. Иштта, Ӏатал-ЯхӀух къайла а ваьккхина, дийна висира Юаш. ³ Ӏатал-ЯхӀус цу махкахь паччахьалла деш йолчу заманчохь, ялх шарахь, оцу кӀентан дола дечу оцу зудчо Везачу Элан цӀа чохь къайлаваьккхира иза.

⁴ Цуьнан ворхӀалгӀа шо долуш, динан дас ЯхӀу-ЯдаӀа, паччахьан гӀаролхошна а, паччахьан цӀийнан гӀаролхошна а юкъяра хьаькамаш схьакхайкха нах а бахийтина, уьш Везачу Элан цӀийне ша волчу схьабалийра. ЯхӀу-ЯдаӀа цаьрца барт бира. ТӀаккха динан дас, Везачу Элан цӀа чохь цаьрга чӀагӀо а яйтина, паччахьан кӀант Юаш гайтира царна. ⁵ ЯхӀу-ЯдаӀа, ома а деш, элира цаьрга: «Аша хӀара кхочушде: шобтан дийнахь шух схьадогӀуш долчу кхоалгӀачу декъо паччахьан цӀенна ха де. ⁶ Царах вукху кхоалгӀачу декъо – Сур олучу кевнехь, ткъа тӀаӀххьара кхоалгӀачу декъо паччахьан гӀаролхошна тӀехьа долчу кевнехь ха де. Иштта, паччахьан цӀенна тӀехь аша рогӀ-рогӀгӀана ха де. ⁷ Ткъа шобтан дийнахь мукъадовлучу шух масарах а долчу шина декъо Везачу Элан цӀахь волчу паччахьна ха де. ⁸ Иштта аша, шайн хӀораннан а карахь герз а долуш, массо а агӀор паччахьна ха де. Нагахь цхьаь, шуна тӀе а веана, юкъягӀортахь я тӀе-вагӀахь, иза вей дӀаваккха. Паччахь миччахьа вахача а, цуьнан йуналла де».

⁹ Динан дас ЯхӀу-ЯдаӀа де аьлларг дерриг а кхочушдира хьаькамаша. Цара хӀораммо а шобтан дийнахь схьабогӀу а, мукъабовлу а тӀемалой шайца ЯхӀу-ЯдаӀана тӀебалийра. ¹⁰ Везачу Элан цӀа чохь лаьтташ долу Дауд-паччахьан хилла гоьмукъаш а, турсаш а динан дас гӀаролхойн хьаькамашна дӀасадийкъира. ¹¹ Иштта, шайн карахь герз а долуш, паччахьан гӀаролхой дӀахӀиттира цигахь. Уьш дӀахӀиттира паччахьна гонах – Везачу Элан цӀенна аьтту агӀонна тӀера аьрру агӀонна тӀекхаччалц, сагӀа доккхучу кхерчана уллохь а, Везачу Элан цӀенна уллохь а. ¹² ЯхӀу-ЯдаӀа, паччахьан кӀант ара а ваьккхина, цунна тӀе таж^д а диллира, паччахьалла дарх лаьцна болу хьехамаш шена тӀехь язбина тептар а дӀаделира. ТӀаккха иза паччахь дӀахӀотто даьтта тӀе доттарца къобалвира. Наха, тӀараш а детташ, маьхьарий хьобкхура: «Вехийла паччахь!» – бохуш.

¹³ Шена гӀаролхойн а, халкъан а аьзнаш хезча, Iатал-ЯхӀу Везачу Элан цӀенна юххехь лаьттачу халкъана тӀеяхара. ¹⁴ TӀаккха, лакхенна тӀехь, ша латта ма-везза, лаьтташ волу паччахь гира Iатал-ЯхӀуна. Паччахьна уллохь лаьтташ хьаькамаш а, турба локхуш берш а бара. Цу махкахь долу дерриг а халкъ, самукъане а дара, цара локхуш турбанаш а яра. Iатал-ЯхӀус, шен тӀехула юьйхина йолу бедар ятIа а йина, мохь хьаькхира: «Ямартло йина! Ямартло йина!» – аьлла.

¹⁵ Динан дас ЯхӀу-ЯдаIа, эскаран хьаькамаш болчу гӀаролхошка омра а деш, элира: «Иза могоаршна юкьара дIаяккха, ткьа цунна тӀаьхьахӀуьттурш туьраца байа». ХIунда аьлча динан дас аьллера: «Везачу Элан цӀийнан кертахь ма ейта иза». ¹⁶ Паччахьан цӀенна уллохь йолчу Говрийн Керта иза сьхаьхаьчча, церан буьйна яхара иза. Цигахь цуьнан са даьккхира цара.

Динан дас ЯхӀу-ЯдаIа дина юхаметахӀуттораи
(2 Шерашкахь 23:16-21)

¹⁷ Цул тӀаьхьа халкъе а, паччахье а Везачу Элаца барт байтира ЯхӀу-ЯдаIа, шаьш Везачу Элан долахь долу халкъ хилийтархьама. Иштта паччахьна а, халкъана а юкьахь а барт бира ЯхӀу-ЯдаIа. ¹⁸ TӀаккха махкарчу дерриг а халкъо, БаIал-харцделан цIа а дахана, и цIа дохийра. Цара БаIалан сагIа доккху кхерчаш а, цIуш а бохийна дIабехира. Иштта БаIалан динан да волу Матани а вийра цара сагIа доккхучу кхерчашна хьалха.

Цул тӀаьхьа динан дас ЯхӀу-ЯдаIа Везачу Элан цӀенна ха дан нах дIахӀиттийра. ¹⁹ Динан дас, шеца хьаькамаш а, паччахьан гӀаролхой а, паччахьан керган гӀаролхой а буьгуш, Юаш-паччахь Везачу Элан цӀийнера паччахьан цӀенна тӀе валийра. TӀаккха паччахьан гӀаролхойн кевнна тӀе боьдучу новкъахула паччахьан цIа кхечира уьш. Юаш-паччахь шен паччахьан гIанта тӀе охьахира. ²⁰ Мехкан дерриге а халкъ самукъане дара, гIала а дIатийра, хIунда аьлча Iатал-ЯхӀу паччахьан цӀенна уллохь, тур а тоьхна, йийнера.

²¹ Юашан ворхI шо дара, иза паччахь дIахӀоьттича.

ЯхӀудхойн паччахь волу Юаш
(2 Шерашкахь 24:1-16)

12 ¹ Исраилхошна тӀехь ЯхӀус паччахьалла деш долу ворхIалгIа шо долуш, Юаш паччахь дIахӀоьттира. Цо шовзткъа шарахь, Ярушалайм-гIалахь Iаш а волуш, паччахьалла дира. Цуьнан ненан цIе ЦивьяхӀу яра. Иза Беар-ШабаI-гIалара яра. ² Динан дас ЯхӀу-ЯдаIа

шена хьехамаш бечу массо а ханна Везачу Элана нийса хеташ дерг леладора Юаша. ³ Деллахь а, тӀехь сагӀа доккху гунаш цо дӀадахаза диснера, ткъа наха кхидӀа а оцу гунаш тӀехь сагӀа а доккхура, хаза хьожа йогӀу хӀума^д а ягайора.

⁴ Динан дайшка Юаша иштта элира: «Гулде Везачу Элан цӀенна наха дахьаш мел долу Далла лерина ахча — ясакх санна хӀора стагана тӀера дӀадала дезаш долу ахча а, Далла динчу ваӀданца доьзна долу ахча а, адамаша шайн лаамехь Везачу Элан цӀенна луш мел долу ахча а. ⁵ ХӀора динан дас, Делан цӀийнан хазна карахь йолчу цхьаьнгара ахча схьа а эцна, цунах Везачу Элан цӀа тодан деза, ерриге а йохийна меттигаш дӀа а тоеш».

⁶ Амма Юаша паччахьалла до ткъе кхоалгӀа шо долчу хенахь а, Везачу Элан цӀа чохь йоьхна меттигаш динан дайша хӀинца а тойина яцара. ⁷ Цундела Юаш-паччахьо, динан да ЯхӀу-ЯдаӀ а, кхиболу динан дай а схьа а кхайкхина, цаьрга элира: «Везачу Элан цӀа чохь йоьхна йолу меттигаш то хӀунда ца йо аша? Аша кхидӀа ма эцалаш шайн хазна карахь йолчаьргара ахча, Везачу Элан цӀа дӀатодарна бен». ⁸ ТӀаккха динан дайша барт бира нахера ахча кхин шайга дӀа ца эца. Везачу Элан цӀа шашь тодийр дац аьлла, сацам а бира цара.

⁹ Динан дас ЯхӀу-ЯдаӀа, цхьа гӀутакх схьа а эцна, цунна тӀехула агӀор херо а даьккхина, иза сагӀа доккхучу кхерчана аьтту агӀорхьа Делан цӀийнан керта чу воеьдучу дӀахӀоттийра. Кертан неӀарехь ха деш лаьтгачу динан дайша Везачу Элана наха дахьаш долу ахча, схьа а оьций, оцу гӀутакх чу тосура. ¹⁰ Цу гӀутакх чохь дуккха а ахча гулделча, динан коьртгачу дас а, паччахьан йозанчо а, ахча схьа а оьций, дагар а дой, галеш чу дуьллура иза. ¹¹ ТӀаккха и ахча Везачу Элан цӀа нисдаран балхана тӀехь куьйгалла деш болчу нахе дӀалора. Ткъа цара иза дечиган пхьерашна а, гӀишлош еш болчарна а, ¹² тӀулгаш дуттучарна а, тӀулг хьокхучарна а доькбура. Иза дойура дечиг а, хьаькхна тӀулг а эцарна а, Везачу Элан цӀа чуьра йоьхна меттигаш тоян а, и цӀа меттахӀоттош нислуш долчу массо а кхечу гӀуллакхашна а. ¹³ Деллахь а, Везачу Элан цӀенна дахьаш долчу ахчанах ца йойтура дато бошхепаш а, милт хадо тукарш а, боганаш а, турбанаш а, цу цӀенна лерина муьлхха а тайпана дашо я дато пхьегӀаш а. ¹⁴ Белхан куьйгалхошна дӀалора и ахча, ткъа цара цунах Везачу Элан цӀа тодора. ¹⁵ Белхалошна дӀасадекъа ахча дӀаделлачу адамашкара хьесап ца хоеьттура, хӀунда аьлча уьш тешаме нах бара. ¹⁶ ГӀуда такхаран а, кӀинан а сагӀанех долу ахча Везачу Элан цӀа чу ца дахьара — иза динан дайн долахь дара.

^{12:4} Арадаккхар 30:11-16. ^{12:15} Сулим 22:7. ^{12:16} Ӏамалгьяр 7:7.

¹⁷ Цу хенахь арамхойн паччахьо Хьязиала, Гати-гАлина дубхьал тЮм а бина, иза дАлецира. ТПаккха Ярушалаймана тЕлата дагадеара Хьязиална. ¹⁸ Амма яхИудхойн паччахьо Юаша, яхИудхойн паччахьаш хилла болчу шен дайша ЯхИушаптис а, ЯхИурама а, Ахьяз-ЯхИус а Везачу Элан цИенна саГина мел деана хИума а схьайицира цу чуьра. Иштта ша саГина мел деана хИума а, Везачу Элан цИийнан а, паччахьан цИийнан а хазнаш чохь шена мел карийна деши а, схьа а эчна, арамхойн паччахьна Хьязиална дАдахьийтира Юаша. ТПаккха Хьязиал тЕ ца летира Ярушалаймана.

¹⁹ Юашан кхидолчу гИуллакхех лаьцна — цо мел динчух лаьцна — яздина ду *ЯхИудхойн паччахьийн тентар* тЕхь.

²⁰ ТПаккха Юаш куьйгаллехь болчу хьаькамаша, цунна дубхьал ямартлонца барт а бина, Силле воьдучу новкьахь йолчу Байт-Милло олучу меттигехь иза вийра. ²¹ Юаш вийна волу хьаькамаш бара: ШимЛатан кЛант Юзабди а, Шумаран кЛант ЯхИу-Забди а. Юаш велира. Иза а дАвоьллира шен дай дАбоьхкинчу Даудан гАлахь. Юашан метта, паччахь а хилла, дАхИобьтира цуьнан кЛант Амци-ЯхИу.

Исраилхойн паччахь волу ЯхИу-Ахьаз

13 ¹ ЯхИудхойн паччахь волчу Ахьяз-ЯхИун кЛанта Юаша паччахьалла деш долу ткье кхоалгА шо долуш, израилхойн паччахь хилла дАхИобьтира ЯхИун кЛант ЯхИу-Ахьяз. Цо вуьрхИитта шарахь, Шамран-гАлахь лаш а волуш, паччахьалла дира. ² Цо Везачу Элана зуламе хеташ долу гИуллакхаш леладора. НабатЛан кЛанта ЯрбаЛама израилхошка летадайтина доллу кьинош цо а летадора, царна тЕра дАа а ца воьрзуш. ³ ТПаккха Веза Эла чЮгАа оьгАзвахара Исраилан халкъана. Арамхойн паччахь волчу Хьязиалан а, цуьнан кЛантан Бен-Хьадидан а караделира Везачу Эло и халкъ дуккха а ханна. ⁴ ТПаккха ЯхИу-Ахьяза гЮ доьхуш доАа дира Везачу Эле. И доАа Везачу Элана дАхезира, хИунда аьлча Цунна гуш дара арамхойн паччахьо Исраилан халкъана беш болу ницкъ мел чЮгАа бу. ⁵ ТПаккха Везачу Эло израилхошна уьш кЛелхьарбохург вахийтира. Цо арамхойн кара схаьбехира уьш. Иштта израилхой, хьалха санна, кхерам а боцуш, шайн цЕнош чохь лаш бара. ⁶ Амма ЯрбаЛаман цИийно израилхошка летадайтинчу кьиношна тЕра дАа ца бирзира уьш. Цара и кьинош кхидА а летадора. Ткъа цара дела санна лоручу цЮ-зудчунна¹ Ашерана лерина болу дечиган бЮгАам Шамран-гАлахь кхидА а лаьтташ бара.

⁷ ЯхИу-Ахьяз-паччахьан эскарх виснарг шовзткъе итт дошло а, итт тЕман гИудалкх а, итт эзар гАшло а бен вацара, хИунда аьлча арамхойн паччахьо и эскар дохийна дАдаьккхира, когаш кЛел хьобьшу чан санна эскархой а беш.

⁸ ЯхӀу-Ахьза лелийначу кхидолчу хӀуманех лаьцна — цо мел динчух а, цуьнан майрачу гӀуллакхех а лаьцна — яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тӀехь. ⁹ ТӀаккха ЯхӀу-Ахьаз, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Иза Шамран-гӀалахь дӀавоьллира. ЯхӀу-Ахьазан метта керла паччахь хилла дӀахӀоьттира цуьнан кӀант ЯхӀуаш.

Исраилхойн паччахь ЯхӀуаш

¹⁰ ЯхӀудхойн паччахьо Юаша паччахьалла до ткъе вуьрхӀитталгӀа шо долуш, исраилхойн паччахь дӀахӀоьттира ЯхӀу-Ахьазан кӀант ЯхӀуаш. Шамран-гӀалахь Иаш а волуш, цо ялхитта шарахь паччахьалла дира. ¹¹ Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора цо. НабатӀан кӀанта ЯрбаӀама исраилхошка летадайтинчу муьлххачу а кьинойх дӀа ца вирзира иза. Изза кьинош цо а летадора. ¹² ЯхӀуаша лелийначу кхидолчу хӀуманех лаьцна — цо мел динчух а, цуьнан майрачу гӀуллакхех а, яхӀудхойн паччахьца Амци-ЯхӀуца цо бинчу тӀамах а лаьцна — яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тӀехь. ¹³ ТӀаккха ЯхӀуаш, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Цуьнан метта керла паччахь хилла дӀахӀоьттира ЯрбаӀам. Исраилхойн паччахьаш дӀабоьхкинчу Шамран-гӀалахь дӀавоьллира ЯхӀуаш а.

ЭлишаӀан валар

¹⁴ ЭлишаӀана цамгар кхийтира. Цу цамгарх тӀаьхьо иза вала а велира. ЭлишаӀ волчу исраилхойн паччахь ЯхӀуаш веара. Цо, ЭлишаӀана тӀе а хӀоьттина, велха а воьлхуш, бохура: «Ва сан да! Исраилхойн тӀеман гӀап а, церан ницкъ а ма бара хь!»

¹⁵ ЭлишаӀа цуьнга элира: «СекхаӀад а, пхерчий а схьаэца». ЯхӀуаша схьайцира секхаӀад а, пхерчий а. ¹⁶ Исраилхойн паччахье ЭлишаӀа элира: «Хьайн куьйгаца Иад дула». Паччахьо шен куьйгаца Иад дуйлира. ТӀаккха ЭлишаӀа шен куьйгаш паччахьан куьйгашна тӀедехкира. ¹⁷ «Малхбалехьа долу кор дӀаделла», — элира ЭлишаӀа. Паччахьо кор дӀадиллира. «Пха кхосса», — элира цо. Паччахьо пха кхоьссира. ТӀаккха ЭлишаӀа элира: «Везачу Элера болу, толам баккхаран пха бу иза! Арам-махкана тӀехь толам баккхаран пха бу иза! Ахьа, буьззина толам а боккхуш, Апакх-гӀалахь арамхой хӀаллакбийр бу».

¹⁸ ЭлишаӀа элира: «Дисина пхерчий схьаэца». Паччахьо уьш схьайцира. ТӀаккха ЭлишаӀа элира: «Льатта тоха и пхерчий». Кхузза льатта а тоьхна, паччахь сецира. ¹⁹ Делан стага, оьгӀаз а вахана, элира цуьнга: «Ахьа пхоьазза я йолхазза льатта тоха ма дезара пхерчий».

Тпаккха кхоччуш хІаллакбийр бара ахъа арамхой. Ткъа хІинца кхузза бен толам боккхур бац ахъа царна тІехъ».

²⁰ ЭлишаІ велира, наха иза дІавоьллира.

ХІора шарахъ бІаьста муабахойн ардангаш исраилхойн махка чу йогІура. ²¹ Цъхана хенахъ масех исраилхо хилла цъха велла стаг дІавуллуш. Шайна тІейогІу муабахойн цъха арданг гича, цара велларг ЭлишаІан къубби чу тесна хилла. Къубби чу дужучу хенахъ и дакъа ЭлишаІан даьІахкех дІахъахделла, тІаккха, ден а велла, шен когаш тІе дІахІоьттира и стаг.

Исраилхоша арамхошца бина тІом

²² Арамхойн паччахъо Хъязиала Исраилан халкъана ницкъ бора ЯхІу-Ахъаз паччахъаллехъ лаьттинчу массо а хенахъ. ²³ Веза Эла Шен диканца цаьрца а вара, Цо царах къинхетам а бира, цаьргахъа а воьрзуш. Ша ИбрахІимца а, Исхъакхаца а, Якъубца а бинчу бертан духъа, хІинцалерчу ханна тІекхаччалц Цунна ца лаъара уьш хІаллакбан я уьш Шена уллора дІататта.

²⁴ Арамхойн паччахъ Хъязиал велча, цуьнан метта паччахъ дІахІоьттира цуьнан кІант Бен-Хъадид. ²⁵ ТІом болчу хенахъ Хъязиала масех гІала схъаяьккхинера ЯхІуашан дегара ЯхІу-Ахъазера, амма ЯхІуаша и гІаланаш юаехира Хъязиалан кІантера Бен-Хъадидера. ЯхІуаша кхузза толам баьккхира Бен-Хъадидана тІехъ, исраилхойн гІаланаш юа а йохуш.

ЯхІудхойн паччахъ волу Амци-ЯхІу а, исраилхойн паччахъ волу ЯхІуаш а (2 Шерашкахъ 25:1-24)

14 ¹ Исраилхойн паччахъ волчу ЯхІу-Ахъазан кІанта ЯхІуаша паччахъалла до шолгІа шо долуш, яхІудхойн паччахъ хилла дІахІоьттира Юашан кІант Амци-ЯхІу. ² Цуьнан ткъе пхи шо дара, иза паччахъ хІоьттича. Ярушалаймехъ Іаш а волуш, цо ткъе исс шарахъ паччахъалла дира. Амци-ЯхІун ненан цІе ЯхІу-Іаднат яра. Иза Ярушалаймера яра. ³ Амци-ЯхІус Везачу Элана нийса хеташ долу гІуллакхаш дора, амма цу тІехъ шен дега Дауде ца кхочура иза. Цо шен дас Юаша лелийна доллу гІуллакхаш леладора. ⁴ Делахъ а тІехъ сагІа доккху гунаш цо дІадахаза дисина дара, ткъа наха кхидІа а оцу гунаш тІехъ сагІа а доккхура, хаза хъожа йогІу хІума^а а ягайора.

⁵ Паччахъалла шен карадирзина даьлча, цо паччахъ хилла волу шен да вийна болу а, цуьнан куьйгаллехъ хилла болу а хъаькамаш байира.

⁶ Амма Мусан товрат-хъехамийн тептар тІехъ яздинчуьнга хъаьжжина,

^{14:6} Карлабаьккхинарг 24:16.

цу хьабкамын бераш ца дайира Амци-ЯхӀус, хӀунда аьлча цигахь Везачу Эло, весет а деш, аьллера: «Бераша далийтина зулам бахьанехь церан дайша валаран таӀзар такха ца деза. Иштта шайн дайша далийтина зулам бахьанехь, бераша а валаран таӀзар такха ца деза. Амма хӀораммо а шех даьлла зулам бахьана долуш, валаран таӀзар ша такха деза».

⁷ Амци-ЯхӀус Дуьра тогӀи чохь итт эзар эдомхо хӀаллаквире. Тамца СилаӀ-гӀала сьха а лъаьлна, цунна Якхтаал аьлла, цӀе тиллира цо. Тахханалц а цу гӀалин цӀе изза ю.

⁸ ТӀаккха Амци-ЯхӀус израилхойн паччахь волчу ЯхӀун кӀентан ЯхӀу-Ахьазан кӀантана ЯхӀуашана тӀе геланчаш бахийтира: «Ара а वाली, юьхь-дуйхьал хӀотта вайшиь», — дӀаала аьлла. ⁹ Ткьа израилхойн паччахьо ЯхӀуаша яхӀудхойн паччахьна Амци-ЯхӀуна жоп делира: «Ливанун-махкарчу коканийн кулло Ливанун-махкарчу баганан диттана тӀе, нах а бахийтина: „Хьайн йоӀ сан кӀанте маре яийтахь“, — аьлла. Амма Ливанун-махкара экха сьха а деана, цо и коканийн колл дӀахьаьшна. ¹⁰ Ахьа эдомхошна тӀехь толам баьккхина. Ткьа хӀинца айхьа и толам баьккхина аьлла, хьан дог курадаьлла. Хьайн кураллаш а еш, цӀахь Ӏе хьо. Хьайна бохам хӀунда лобху те ахьа? ТӀаккха хьо а хӀаллаквийр вара, хьобца ЯхӀуд-мохк а хӀаллакбийр бара».

¹¹ Амма Амци-ЯхӀус ла ца дуйгӀира шега аьллачуьнга. ТӀаккха израилхойн паччахь ЯхӀуаш яхӀудхойн паччахьна Амци-ЯхӀуна дуйхьал-велира. И шиь тамца ЯхӀуд-махкарчу Байт-Шамаш олучу гӀалахь дуйхь-дуйхьал кхийтира. ¹² Израилхоша яхӀудхойн эскар дохийра. ТӀаккха эшнараш шайн-шайн цӀа дӀасабевдира. ¹³ Байт-Шамашехь израилхойн паччахьо ЯхӀуаша яхӀудхойн паччахь волчу Ахьаз-ЯхӀун кӀентан Юашан кӀант Амци-ЯхӀу сьхаледира. ТӀаккха ЯхӀуаша, Ярушалайме а вахана, цигарчу Эпрайман кевнера дуйна сонехь долчу кевнна тӀекхаччалц дий бӀе дол барамехь болу Ярушалайман пен бохийра. ¹⁴ Везачу Элан цӀа чуьра а, паччахьан хазни чуьра а дерриг деша а, дети а, массо пхьегӀа а сьхайцира ЯхӀуаша. Иштта, лечкьыйна, царех хӀума яккха дагахь, шена адамаш а дуйгуш, Шамран-гӀала юхавирзира иза.

¹⁵ ЯхӀуаша лелийначу кхидолчу хӀуманех — цо мел динчух а, цуьнан майрачу гӀуллакхех а, цо яхӀудхойн паччахьца Амци-ЯхӀуца бинчу тӀамаа а лъаьлна — яздина ду *Израилхойн паччахьийн тентар* тӀехь. ¹⁶ ТӀаккха ЯхӀуаш, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Израилхойн паччахьашна уллохь иза Шамран-гӀалахь дӀавоьллира. ЯхӀуашан метта паччахь дӀахӀобьтира цуьнан кӀант ЯрбаӀам.

*ЯхӀудхойн паччахь волчу Амци-ЯхӀун валар**(2 Шерашкахь 25:25-28)*

¹⁷ ЯхӀудхойн паччахь волчу Юашан кӀант Амци-ЯхӀу исраилхойн паччахь хилла волу ЯхӀу-Ахьазан кӀант ЯхӀуаш веллачул тӀаӀхьа пхийтта шарахь вехира. ¹⁸ Амци-ЯхӀун кхидолчу гӀуллакхех лаьцна яздина ду *ЯхӀудхойн паччахьийн тептар* тӀехь.

¹⁹ Ярушалаймехь Амци-ЯхӀуна дуьхьал ямарглонца барт бира. Иза Лахиш-гӀала ведда дӀавахара. ТӀаккха, цунна тӀаӀхьа Лахиш-гӀала нах а бахийтина, Амци-ЯхӀу цигахь вийра. ²⁰ Амци-ЯхӀун дакъа говраш тӀехь Ярушалайме схьадеара. Иза а шен дай дабоьхкинчу Дадудан гӀалахь дӀавоьллира. ²¹ ТӀаккха дерриг а ЯхӀудан халкъо ялхитта шо кхаьчна волу Лузи-ЯхӀу* шен ден Амци-ЯхӀун метта паччахь дӀахӀоттийра. ²² ЯхӀуаш, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхеттачул тӀаӀхьа Лузи-ЯхӀус, Эйлат-гӀала ЯхӀуд-махкана юха а ерзийна, иза меттахӀоттийра.

Исраилхойн паччахь ЯрбаӀам

²³ ЯхӀудхойн паччахь волчу Юашан кӀанта Амци-ЯхӀус паччахьалла до пхийтталга шо долуш, исраилхойн паччахь дӀахӀоьттира ЮшаӀан кӀант ЯрбаӀам. Шамран-гӀалахь Ӏаш а волуш, цо шовзткъе цхьана шарахь паччахьалла дира. ²⁴ ЯрбаӀама а Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора. НабатӀан кӀанта ЯрбаӀама исраилхошка летадайтинчу муьлххачу а къиноьх дӀа ца вирзира иза. ²⁵ ЯрбаӀама Исраилан халкъана юхадерзийра Хьамат-Ӏинера дуьйна Ӏариба-тогӀин хӀорда тӀе кхаччалц долу латта. И дерриг а дара Исраилан халкъан Везачу Дала Шен ялхо волчу Амадин кӀантехула Юнусехула аьлларг. Иза Гати-Хьепар олучу меттигера схьаваьлла пайхамар вара.

²⁶ Везачу Элана гуш дара массо а исраилхоша — чубоьхкина я маьрша уьш беллахь а — хьоьгуш долу къиза Ӏазап. Цхьа а вацара Исраилан халкъана гӀо дан. ²⁷ Везачу Эло Ша Исраилан халкъан цӀе стигал Келлара дӀаяйа аьлла ца хиларна, ЯхӀуашан кӀентан ЯрбаӀаман куьйгахула кӀелхьарбехира Цо уьш.

²⁸ ЯрбаӀама динчу массо а кхидолчу хӀуманех лаьцна — цо мел динчух а, цо лелийначу майрачу гӀуллакхех а, яхӀудхойн долахь хилла йолу Дамасакх а, Хьамат а гӀаланаш Исраил-махкана юхаерзаярх а лаьцна — яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тептар* тӀехь. ²⁹ ТӀаккха

* 14:21 Гебархойн тептар тӀехь: *Ӏазар-ЯхӀу*. Цуьнан кхин а Лузи-ЯхӀу цӀе а ю.

14:25 Юнус 1:1.

ЯрбаІам, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Исраилхойн паччахьашна уллохь иза Шамран-гІалахь дІавоьллира. ЯрбаІаман метта паччахь хилла дІахІоьттира цуьнан кІант Закри-ЯхІу.

ЯхІудхойн паччахь волу Іузи-ЯхІу

(2 Шерашкахь 26:1-23)

15 ¹ Исраилхойн паччахьо ЯрбаІама паччахьалла до ткъе вор-хІалгІа шо долуш, яхІудхойн паччахь хилира Амци-ЯхІун кІант Іузи-ЯхІу*. ² Цу хенахь Іузи-ЯхІун ялхитта шо дара. Ярушалаймехь Іаш а волуш, цо шовзткъе шийтта шарахь паччахьалла дира. Іузи-ЯхІун ненан цІе Яхул-ЯхІу яра. Иза Ярушалаймера яра. ³ Шен дас Амци-ЯхІус лела мел динарг санна, Іузи-ЯхІус а леладора Везачу Элана нийса хетарг. ⁴ Делахь а тІехь сагІа доккху гунаш дІадахаза динина дара, ткъа наха кхидІа а оцу гунаш тІехь сагІа а доккхура, хаза хьожа йогІу хІума^д а ягайора. ⁵ Везачу Эло Іузи-ЯхІу-паччахьна дІа ца йоьрзу чкъуран цамгар^д кхетийтира. Иза велла дІаваллалц и цамгар цунна тІехь лаьттира. Цундела иза къабстина лаьтташ долчу цІа чохь Іаш вара. Ткъа паччахьан кІанта Йовтама паччахьан цІенна тІехь хьаькамалла а дора, мехкан халкъана тІехь урхалла а дора.

⁶ Іузи-ЯхІун кхидолчу гІуллакхех лаьцна — цо мел динчух лаьцна — яздина ду *ЯхІудхойн паччахьийн тептар* тІехь. ⁷ ТІаккха Іузи-ЯхІу, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Царна уллохь иза Даудан гІалахь дІавоьллира. Іузи-ЯхІун метта паччахь дІахІоьттира цуьнан кІант Йовтам.

Исраилхойн паччахь Закри-ЯхІу

⁸ ЯхІудхойн паччахьо Іузи-ЯхІус паччахьалла до ткъе берхІитталгІа шо долуш, исраилхойн паччахь хилла дІахІоьттира ЯрбаІаман кІант Закри-ЯхІу. Шамран-гІалахь Іаш а волуш, цо ялх баттахь паччахьалла дира. ⁹ Закри-ЯхІус а, шен дайша санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора. НабатІан кІанта ЯрбаІама исраилхошка летадайтинчу муьлххачу а къинойх дІа ца вирзира иза. ¹⁰ Закри-ЯхІуна дуьхьал ямартлонца барт а бина, Явешан кІанта Шалума, халкъана хьалха цунна чов а еш**, иза вийра. Ткъа ша цуьнан метта паччахь хІоьттира.

* 15:1 *Іузи-ЯхІу* — Іебархойн тептар тІехь: *Іазар-ЯхІу*. Иза Іузи-ЯхІун кхин цІе ю. Оцу тептар тІехь цхьадолчу аяташкахь цунах Іазар-ЯхІу олу, ткъа кхечу аяташкахь цунах Іузи-ЯхІу олу.

** 15:10 *Халкъана хьалха цунна чов а еш* — цхьадолчу грекийн ширачу гочдарш тІехь: *ИбалІам-гІалахь цунна чов а еш*.

15:7 ЕшаІ-ЯхІу 6:1.

¹¹ Закри-ЯхІус лелийначу кхидолчу гІуллакхех лаьцна яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тенпар* тІехь.

¹² Иштта Везачу Эло ЯхІуга аьлла дешнаш кхочушхира. Цо аьллера: «Хьан тӀаӀхьенах доьалгІачу гаранна тІекхаччалц берш хир бу исраилхойн паччахьаш». Иза иштта хила а хилира.

Исраилхойн паччахь Шалум

¹³ ЯхІудхойн паччахьо Іузи-ЯхІус паччахьалла до ткъе ткъайобьс-налгІа шо долуш, исраилхойн паччахь хилла дІахІоьртира Явешан кІант Шалум. Шамран-гІалахь Іаш а волуш, цо цхьана баттахь паччахьалла дира.

¹⁴ Тирца-гІалара Гадин кІанта Менахьима, ара а ваьлла, Шамран-гІалахь Явешан кІант Шалум вийра, ша цуьнан метта паччахь дІа а хІуттуш. ¹⁵ Шалуман кхидолчу гІуллакхех лаьцна – цо ямартлонца бинчу бартах лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тенпар* тІехь. ¹⁶ Оцу хенахь Менахьим, Тирца-гІалара ара а ваьлла, Тапсахь-гІалина тІелетира. ГІалина чохь мел болчу нахана а, цунна гонах бехачу нахана а тІелетира иза, хІунда аьлча цара гІалин кевнаш дІа ца диллинера. Берах йолу массо а зуда цестина хІаллакьийтира цо.

Исраилхойн паччахь Менахьим

¹⁷ ЯхІудхойн паччахьо Іузи-ЯхІус паччахьалла до ткъе ткъайобьс-налгІа шо долуш, исраилхойн паччахь хилла дІахІоьртира Гадин кІант Менахьим. Шамран-гІалахь Іаш а волуш, цо итт шарахь паччахьалла дира. ¹⁸ Менахьим-паччахьо а Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора. Ша паччахьалла деш мел яьккхинчу хенахь НабатІан кІанта ЯрбаІама исраилхошка летадайтинчу муьлххачу а кьинойх дІа ца вирзира иза. ¹⁹ Цу хенахь Ашур-махкара волу паччахь Шула* Исраил-махкана тІегІоьртира. Менахьима эзар гали дети делира Шуле, цуьнга шена гІо а дойтуш, шен паччахьалла чІагІдархьама. ²⁰ ХІора хьолохочунна тІе шовзткъе итт шекхал^д дети** далар тІедожийра Менахьима. И ахча Ашур-мехкан паччахье дІаделира цо. ТІаккха Ашур-мехкан паччахь, Исраил-махкахь а ца вуьсуш, дІавахара.

²¹ Менахьиман кхидолчу гІуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тенпар* тІехь. ²² ТІаккха Менахьим, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Менахьим-паччахьан метта паччахь хилира цуьнан кІант Пакхихь-ЯхІу.

* 15:19 Шула – цуьнан кхин цІе яра: *ТигІлат-Палиасар*.

** 15:20 Шовзткъе итт шекхал дети – иза ах кийлалал цхьажимма сов ду.

Исраилхойн паччахь Пакхихь-ЯхIу

²³ Iузи-ЯхIус паччахьалла до шовзткъе уьтталгIа шо долуш, Исраилан халкъана тIехь паччахь хIоьттира Менахьиман кIант Пакхихь-ЯхIу. Шамран-гIалахь Iаш а волуш, цо шина шарахь паччахьалла дира. ²⁴ Пакхихь-ЯхIус а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора. НабатIан кIанта ЯрбаIама исраилхошка летадайтинчу къинойх дIа ца вирзира иза. ²⁵ Пакхихь-ЯхIу-паччахьан коьрта хьабкам Пикхахьи вара. Иза Рамли-ЯхIун кIант вара. Цо, Пакхихь-ЯхIуна дуьхьал ямартлонца барт а бина, ГалIад-гIалара шовзткъе итт стаг шеца схьа а эцна, Шамран-гIалахь паччахьан цIийнан чIагIийнчу чохь паччахь вийра. Цуьнца цхьаьна АргIаб а, Ария а вийра цо. ТIаккха Пикхахьи паччахь хилла дIахIоьттира Пакхихь-ЯхIу-паччахьан метта.

²⁶ Пакхихь-ЯхIу-паччахьан кхидолчу гIуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тептар* тIехь.

Исраилхойн паччахь Пикхахьи

²⁷ ЯхIудхойн паччахь волчу Iузи-ЯхIус паччахьалла деш долу шовзткъе шуьйтталгIа шо долуш, исраилхойн паччахь хилла дIахIоьттира Рамли-ЯхIун кIант Пикхахьи. Цо ткьа шарахь, Шамран-гIалахь Iаш а волуш, паччахьалла дира. ²⁸ Пикхахьис а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора. НабатIан кIанта ЯрбаIама исраилхошка летадайтинчу къинойх дIа ца вирзира иза.

²⁹ Исраилхойн паччахьо Пикхахьис паччахьалла дечу заманахь, Ашур-мехкан паччахьо ТигIлат-Палиасара, схьа а веана, Iаюн, Абал-Байт-МаIак, Янохь, Кхедаш, Хьацор гIаланаш, иштта ГалIад-мохк, Галилай-мохк – шайна чу берриге а Наптал-мохк чу а лоцуш – дIалецира. Цигара нах, йийсаре а бугуш, Ашур-махка дIа-кхалхийра цо.

³⁰ Элан кIанта ХIушаIа, Рамли-ЯхIун кIантана Пикхахьина дуьхьал ямартлонца барт а бина, цунна тIе а летта, иза вийра. Иштта, Iузи-ЯхIун кIанта Йовтама паччахьалла до ткьолгIа шо долуш, Пикхахьин метта паччахь дIахIоьттира ХIушаI. ³¹ Пикхахьин кхидолчу гIуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тептар* тIехь.

ЯхIудхойн паччахь Йовтам

(2 Шерашкахь 27:1-9)

³² Исраилхойн паччахь волчу Рамли-ЯхIун кIанта Пикхахьис паччахьалла до шолгIа шо долуш, яхIудхойн паччахь дIахIоьттира Iузи-ЯхIун кIант Йовтам. ³³ Цуьнан ткье пхи шо дара, иза паччахь

дІахІоьттича. Йовтама ялхитта шарахь паччахьалла дира Ярушалаймехь. Цуьнан ненан цІе Яруша яра, иза ЦІадукъин йоІ яра. ³⁴ Шен дас Іузи-ЯхІус санна, Йовтама а Везачу Элана нийса хеташ дерг леладора. ³⁵ Делахь а тІехь сагІа доккху гунаш дІадахаза дисина дара, ткъа наха кхидІа а оцу гунаш тІехь сагІа а доккхура, хаза хьожа йогІу хІума а ягайора. Ткъа Везачу Элан цІийнан кертара Лакхара Ков юхаметта-хІоттийнарг Йовтам вара.

³⁶ Йовтаман кхидолчу гІуллакхех лаьцна — цо мел динчух лаьцна — яздина ду *ЯхІудхойн паччахьийн теттар* тІехь. ³⁷ Цу заманахь арамхойн паччахь Рицан а, Рамли-ЯхІун кІант Пикхахь а вахийтира Везачу Эло яхІудхошца тІом бан. ³⁸ Ткъа Йовтам, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Царна уллохь ша схьаваьллачу Даудан гІалахь дІавоьллира иза. Йовтаман метта паччахь дІахІоьттира цуьнан кІант Ахъаз.

ЯхІудхойн паччахь Ахъаз

(2 Шерашкахь 28:1-27)

16 ¹ Рамли-ЯхІун кІанта Пикхахьис паччахьалла до вуьрхІит-талгІа шо долуш, яхІудхойн паччахь дІахІоьттира Йовтаман кІант Ахъаз. ² Ахъазан ткъа шо дара, иза паччахь дІахІоьттича. Цо Ярушалаймехь ялхитта шарахь паччахьалла дира. Ша схьаваьллачу Дауде терра а ца лелаш, шен Везачу Далла нийса хеташ долу гІуллакхаш ца леладора Ахъаза. ³ Иза а вара исраилхойн паччахьаша лелийна боллу некъ лелош. Цо ур-аттала шен кІант цІерах чекхвакхийтира, Везачу Эло Исраилан халкъана юкъара дІалелхийначу къаьмнаша мел лелийна дегазга гІуллакхаш лела а деш. ⁴ Гунаш тІехь а, баьрзнаш тІехь а, муьлхачу а ІиндагІ луш долчу диттана кІел а сагІа а доккхура, хаза хьожа йогІу хІума^д а ягайора Ахъаза.

⁵ ТІаккха арамхойн паччахь Рицан а, исраилхойн паччахь Рамли-ЯхІун кІант Пикхахь а, Ярушалайм дІалаца дагахь, Ахъазана дуьхьал тІом бан вахара. Цара Ярушалаймана го бира, амма толам ца баккхабелира цаьрга. ⁶ Цу хенахь арамхойн паччахьо, Эйлат-гІала Араман халкъана юха а ерзош, цу гІалара яхІудхой дІалаьхкира. Эдомхой цо Эйлат-гІала бахийтира, уьш кху заманахь а цигахь бе-хаш бу. ⁷ Ахъаза шен геланчаш бахийтира Ашур-мехкан паччахьна ТигІлат-Палиасарна тІе. Цо элира: «Со хьан ялхо а, хьан долахь верг а ву. Схьа а волий, суна дуьхьалбевллачу арамхойн а, исраилхойн а паччахьийн карара кІелхьарваккхяхьа со». ⁸ ТІаккха Ахъаза Везачу Элан цІа чохь а, паччахьан цІийнан хазни чохь а долу деши а, дети а, схьа а

^{16:3} Карлабаьккхинарг 12:31. ^{16:5} ЕшаІ-ЯхІу 7:1.

эцна, Ашур-мехкан паччахьна совгӀатна дахьийтира. ⁹ Ашурхойн паччахьо ладуйгӀира Ахьаз-паччахьо бохучуьнга. Иза Дамасакхана дуьхьал тӀом бан вахара. Дамасакх сьха а лаьцна, цигара бахархой цо Кхир-гӀала дӀакхалхийтира, ткъа Рицан вийра.

¹⁰ Цул тӀаӀхьа Ахьаз-паччахь Дамасакхе Ашур-мехкан паччахьна Тиглат-Палиасарна дуьхьалвахара. Ахьазана Дамасакхехь лаьтташ болу сагӀа доккху кхерч^а гира. Цо оцу сагӀа доккхучу кхерчан жима кеп а яйтина, иза дӀа муха хӀотто беа дуьйцуш долу кехат а яздина, уьш динан дега УрьяхӀуга дӀадахьийтира. ¹¹ ТӀаккха динан дас УрьяхӀус шега Дамасакхера Ахьаз-паччахьо сьхабайитинчу кепехь сагӀа доккху кхерч бира. Ахьаз-паччахь Дамасакхера юхаверзале динан дас УрьяхӀус и кхерч бина дӀахӀоттийра. ¹² Паччахьна, ша Дамасакхера цӀа веача, и сагӀа доккху кхерч гира. Цо, кхерчана тӀе а вахана, цу тӀехь сагӀа даьккхира. ¹³ Дийнаташ дагоран сагӀа а, кӀен сагӀа а, чагӀаран сагӀа а даьккхира цо цу кхерчана тӀехь. Бертан сагӀа а доккхуш, кхерчан агӀонаш тӀе цӀийн цинцаш туьйхира паччахьо. ¹⁴ Керлачу кхерчана а, Везачу Элан цӀенна а юкъахь Везачу Элана дӀакъастийна цӀестан кхерч бара лаьтташ. Амма Ахьаз-паччахьо, и кхерч, сьха а эцна, шен керлачу кхерчана къилбаседехьа агӀор охьабиллира. ¹⁵ Динан дега УрьяхӀуга, омра а деш, Ахьаз-паччахьо элира: «Оцу боккхачу кхерчана тӀехь Гуьйренан дийнаташ дагоран сагӀа а, суьйренан кӀен сагӀа а даккха. Иштта цу тӀехь паччахьан а, кху махкара массо а адамийн а дийнаташ дагоран сагӀанаш а, кӀен сагӀанаш а, адамийн чагӀаран сагӀанаш а даха. Муьлхха а дагоран сагӀа доккхуш даьлла цӀий а, муьлхха а сагӀина дахьаш долчу дийнатийн цӀийн цинцаш а тӀетоха оцу кхерчана тӀе. Ткъа цӀестан кхерч пал туьйсуш лелор бу аса». ¹⁶ Ахьаз-паччахьо омра ма-дарра, дерриге а кхочушдира динан дас УрьяхӀус.

¹⁷ Ахьаз-паччахьо чкъургаш тӀехь йолчу кӀелхӀотторгашна тӀера деакӀов пенаш а, еш а дӀадехира. Иштта боккха цӀестан яй а дӀабаьккхира, цӀестан стерчашна тӀера иза тӀулган цӀенкъа охьа а буьллуш. ¹⁸ Везачу Элан цӀийнан кертахь шобтан дийнахь дӀахӀуттучу гуламна лерина йина тхевнан кӀело а дӀаяьккхира Ахьаза. Иштта паччахьан арахула Везачу Элан цӀа чу вогӀийла а дӀаяьккхира. Иза Ашур-мехкан паччахьан дуьхьа дира Ахьаза.

¹⁹ Ахьазан кхидолчу гӀуллакхех лаьцна — цо мел динчух лаьцна — яздина ду *ЯхӀудхойн паччахьийн тептар* тӀехь. ²⁰ ТӀаккха Ахьаз, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Царна уллохь иза Даудан гӀалахь дӀавоьллира. Ахьазан метта паччахь дӀахӀоьттира цуьнан кӀант Хьузакх-ЯхӀу.

^{16:14} Арадаккхар 27:1, 2; 2 Шерашкахь 4:1. ^{16:17} Сулим 7:23-39; 2 Шерашкахь 4:2-6. ^{16:20} ЕшаӀ-ЯхӀу 14:28.

Исраилхойн паччахь волу ХІушаI

17 ¹ ЯхІудхойн паччахь волчу Ахьбаза паччахьалла деш долу шийт-талгIа шо долуш, исраилхойн паччахь хилла дIахІоьртира Элан кIант ХІушаI. Цо исс шарахь, Шамран-гIалахь Iаш а волуш, паччахьалла дира. ² ХІушаIа а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора. Амма шел хьалха хиллачу исраилхойн паччахьаша санна дукха зуламаш ца дора ХІушаIа. ³ Ашур-мехкан паччахь Шалманесар ХІушаIана дубьхалвелира. ТIаккха ХІушаIах, Шалманесарна ял а луш, цуьнан ялхо хилира. ⁴ Амма Ашур-мехкан паччахьна хааделира ХІушаIа шена дубьхал барт бина хилар. ХІушаIа Мисар-мехкан Су-паччахьна тIе* геланчаш хьажийнера, ткьа Ашур-мехкан паччахьна, ша хьалха луш ма-хиллара, ял ца еллера цо. Цундела Ашур-мехкан паччахьо, ХІушаI дIа а лаьцна, иза набахти чу воьллира.

Шамран-гIала йохар

⁵ Берриг а Исраил-махкана тIегІоьртира Шалманесар. Шамран-гIалина тIе а веана, кхаа шарахь го бина латтийра цо и гIала. ⁶ ХІушаIа паччахьалла до уьссалгIа шо долуш дIалелцира Ашур-мехкан паччахьо Шамран-гIала. Исраилхой, Ашур-махка дIа а бигна, Хьалахь-гIалахь а, Газун-кIюштахь долчу Хьабур-хина йистехь а, Мадай-мехкан гIаланашкахь а баха охьаховшийра цо.

⁷ И дерриг а хилира, шашь Мисар-махкарчу паччахьан карара а, оцу махкара а арадаьхна волчу шайн Везачу Далла дубьхал исраилхоша кьинош летийна дела. Исраилхоша кхечу деланашна Ибадат дора, ⁸ Везачу Эло шайн лаьттара дIалелхийначу къаьмнаша лелийна доллу хIума лела а дора, иштта исраилхойн паччахьаша хIиттийна зуламе ламасташ цара а леладора. ⁹ Шайн Везачу Далла нийса хеташ доцу гIуллакхаш къайлаха леладора исраилхоша. Цара шайн массо а гIаланашкахь тIехь сагIа доккху гунаш дIахIиттийра, ха деш йолу бIов йолуш йолчу жимачу гIалина тIера дубийна чIагIийнчу йоккхачу гIалина тIекхаччалц. ¹⁰ Исраилхоша шашь Iаш болчохь харцделанашна хIиттийна тIулгаш а, Ашера-харцдалла лерина долу дечиган бIо-гIамаш а хIиттинера хIора гуна тIе а, хIора IиндагI луш долчу диттана кIел а. ¹¹ Шашь долчуьра Везачу Эло лелхийна долчу къаьмнаша санна, оцу массо а сагIа доккхучу гунаш тIехь хаза хьожа йогу хIуманаш ягайора цара. Иштта, Веза Эла оьгIазвохуйту зуламе гIуллакхаш

* 17:4 *Мисар-мехкан Су-паччахьна тIе* — я иштта: *Сайс-гIалахь волчу Мисар-мехкан паччахьна тIе*.

дора цара. ¹² Цара цӀу-деланашна^д Ибадат дора, ткъа Везачу Эло израилхошка аьллера: «Иза ма леладелаш».

¹³ Везачу Эло Шен массо а пайхамаршкахула а, хиндерг гуш волчубн-гахула а, Израилан халкъе а, ЯхӀудан халкъе а дӀахьедар а деш, аьллера: «Шаш лелачу зуламечу некъаш тӀера юхадовла, Аса шун дайшна тӀе-диллина долу а, Сайн ялхой болчу пайхамаршкахула шуна дӀабеллачу товрат-хьехамна тӀехь долу а Сан весеташ а, парзаш а ларде». ¹⁴ Амма цара ла ца дугӀура. Уьш а, шайн Везачу Делах тешар доцу шайн дай санна, аьрхабевллера. ¹⁵ Уьш дӀабирзира Везачу Элан парзех а, церан дайшца Цо бинчу бартах а. Цара ла ца дуьйгӀира Везачу Эло шайга, дӀахьедар а деш, аьллачуьнга. Цара цӀу-деланашна Ибадат дора, уьш хӀумма а йо-цург боллушехь, цу тайпана шаш а хӀумма а боцурш а хилла. Шайна гонах долу къаьмнаш санна бехаш бара израилхой, Везачу Эло шайга, весет а деш, аьлла доллушехь: «Ма делаш цара дийриг». ¹⁶ Халкъо шайн Везачу Делан весеташ дӀатеттира. Цара шайна деших доьттина ши эса а дӀахӀоттийра, Ашера-харцдалла лерина болу дечиган бӀогӀам а бира. Цара стигалшках мел болчу ницкъашна Ибадат а дора, БаӀал-харцдалла Ӏамал а йора. ¹⁷ Цара шайн бераш цӀерах чекхдохуьйтура. Иштта бозбунчаллаш а леладора, пал а туйсура. Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора цара, Иза обгӀаз а вохуйтуш. ¹⁸ Веза Эла чӀогӀа обгӀавахара израилхошна. Цо уьш Шена уллора дӀатеттира. ЯхӀудан цхьа тайпа доцург, царах цхьа а ца висира!

¹⁹ ЯхӀудхоша а ца лардора шайн Везачу Делан весеташ. Цара а леладора израилхойн Ӏадаташ, израилхоша дийрриг а деш. ²⁰ Иштта, Везачу Эло дӀатеттира дерриг а Израилан халкъ. Цо дуккха а баланаш тӀе а бахкийтира цунна, талорхойн кара дӀа а белира уьш. ТӀаӀххӀара а Шена гучуьра дӀа а бехира Везачу Эло израилхой.

²¹ Везачу Эло израилхой Даудан цӀийнах дӀакъастийча, НабатӀан кӀант ЯрбаӀам шайн паччахь дӀахӀоттийра цара. Ткъа ЯрбаӀама, израилхой Везачу Элах дӀа а берзийна, доккха къа латадайтира цаьрга. ²² ЯрбаӀам-паччахьо летош доллу къинош летадора израилхоша а. И къинош леточуьра совцуш а бацара израилхой, ²³ Везачу Эло уьш дӀататгалц, Шен ялхой болчу массо а пайхамаршкахула Цо аьлла ма-хиллара. Израилхой шайн махкара Ашур-махка дӀакхалхийнера, уьш хӀинца а цигахь бехаш бу.

Израил-махкахь ашурхоша кхин къаьмнаш даха оьхаховшор

²⁴ Ашур-мехкан паччахьо Бавел а, Кут а, Ӏаву а, Хьамат а, Сепарвайм а гӀаланашкара халкъаш арадехира. Уьш израилхойн метта

^{17:16} Сулим 12:28. ^{17:17} Карлабаьккхинарг 18:10.

Шамран-мехкан гӀаланашка схьабалийра цо. Шамран-мохк шайн дола а баьккхина, схьадалийна долу и халкъаш цигара гӀаланашкахь даха охьахевшира. ²⁵ Цигахь даха доладелча, и халкъаш Везачу Эле ларамах дуьзна ца хилла. Цундела Везачу Эло царна юкъа льомаш дохуйтура. Льомаша цхьаберш хӀаллакбора. ²⁶ ТӀаккха Ашур-мехкан паччахьна тӀе хабар даьхьира: «Шамран-мехкан гӀаланашка схьа а далийна, ахьа охьахешийначу халкъашна цу махкарчу Дала тӀедехкинарш ца девза. Цундела Цо царна юкъа льомаш дахийтина, ткьа цу льомаша и халкъ хӀаллакдо, царна цу махкарчу Дала тӀедехкинарш ца девза дела», — аьлла. ²⁷ Ашур-мехкан паччахьо, омра а деш, элира: «Цигара арабаьхна болчу динан дайх цхьаь оцу махка вахийта. Иза цига дӀа а хьажавой, цу мехкан Дала тӀедехкинарш а довзуйтуш, иза цигахь вахийта». ²⁸ ТӀаккха Шамран-махкара арабаьхначарах цхьа динан да^д, Бетал-гӀала схьа а веана, Везачу Элана Ӏамал муха ян еза а хьобхуш, цигахь вехаш вара.

²⁹ Амма хӀора халкъо шайн-шайн деланийн цӀуш бора. И цӀуш сагӀа доккхучу гунаш тӀехь шамранхоша динчу харцделанийн цӀеношкахь дӀахӀиттбора цара. Иштта шашь даха охьахевшинчу хӀора а гӀалахь дира цара. ³⁰ Бавел-гӀаларчу наха шайна Сакхат-Банут олу цӀу-дела вира, Кут-гӀаларчу наха — Нургал, Хьамат-гӀаларчу наха — Ашимаь цӀераш йолу цӀу-деланаш дӀахӀиттийнера. ³¹ Ӏаву-гӀалахь — Нибхьаз а, Тартакх а цӀуш бира, сепарваймхоша шайн бераш цӀергахь дагадора шайн цӀу-деланашна Адир-Маликана а, Ӏанам-Маликана а уьш сагӀина а дахьаш. ³² Цу тӀе Везачу Элана а Ӏамал йора цара. СагӀа доккхучу гунаш тӀе шайна юкъара динан дай хьаржира цара. Уьш гӀуллакх деш бара гунаш тӀехь долчу харцделанийн цӀенош чохь. ³³ Цара Везачу Элана Ӏибадат дора, амма, шашь арадаьхначу къаьмнийн ламасташка хьаьжжина, шайн деланашна а Ӏамал йора цара.

³⁴ ХӀинца а шайн хӀетахьлера Ӏадаташ леладо цара. Уьш Везачу Эле ларамах буьзна бац, ткьа Везачу Эло «Исраил» аьлла цӀе тиллинчу Якъубан ТӀаьхьенна делла парзаш а, тӀедехкинарш а, товрат-хьехам а, весеташ а цара лар ца до. ³⁵ Везачу Эло, Исраилан халкъаца барт а беш, царна тӀедиллинера: «Кхечу деланашна Ӏибадат а ма де, царна корта а ма бетта, Ӏамал а ма е, сагӀа а ма даккха. ³⁶ Ткьа шу Мисар-махкара Шен боккхачу ницкъаца а, схьакховдийначу куьйгаца а арадаьхна волчу Везачу Элана Ӏибадат а де, Цунна Ӏамал а е, Цунна сагӀа а даккха. ³⁷ Везачу Эло шайна дӀаяздина парзаш а, тӀедехкинарш а, товрат-хьехам а, весеташ а гуттара а лардан деза аша. Кхечу деланашна

^{17:34} Доладалар 32:28; 35:10. ^{17:35} Арадаккхар 20:5; Карлабаьккхинар 5:9.

^{17:36} Карлабаьккхинар 6:13.

Іамал ян ца еза аша. ³⁸ Аса шайца бина барт биц а ма бе, кхечу деланашна Іамал а ма е. ³⁹ Веккъа шайн Веза Эла волчу цьхана Далла Іамал е, тІаккха Цо шу кІелхьардохур ду шун массо а мостагІех».

⁴⁰ Амма исраилхоша Цуьнга ла ца дугІура. Цара шайш хьалха лелийна доллу гІуллакхаш леладора.

⁴¹ Оцу халкъаша Везачу Элана а Ибадат дора, амма шайн цІу-деланашна а Іамал йора. ХІинца а церан бераша а, берийн бераша а, шайн дайша лелийна доллу гІуллакхаш леладо.

ЯхІудхойн паччахь Хьузакх-ЯхІу

(2 Шерашкахь 29:1, 2; 31:1)

18 ¹ Исраилхойн паччахь волчу Элан кІанта ХІушаІа паччахьалла до кхоалгІа шо долуш, яхІудхойн паччахь дІахІоьртира Ахьаз-паччахьан кІант Хьузакх-ЯхІу. ² Иза паччахь дІахІуттуш цуьнан ткье пхи шо дара. Ярушалаймехь Іаш а волуш, ткье исс шарахь паччахьалла дира Хьузакх-ЯхІус. Цуьнан ненан цІе яра Аби-ЯхІу, ткья иза Закри-ЯхІун йоІ яра. ³ Ша схьаваьллачу Дауд-паччахьо лела мел динарг санна, Хьузакх-ЯхІус а леладора Везачу Элана нийса хеташ дерг. ⁴ СагІа доккху гунаш дІадехира цо, харцделанашна хІиттийна тІулгаш хьийшира, Ашера цІе йолчу харцдалла лерина долу дечиган бІогІамаш хедийра. Ткья Муса-пайхамаро бина болу цІестан лахьа Хьузакх-ЯхІус кагбира, хІунда аьлча цу хенахь а исраилхоша Нахьуштан цІе йоккхуш болчу цунна хаза хьожа йогІу хІуманаш ягайора. ⁵ Исраилан халкъан Везачу Делах тешара Хьузакх-ЯхІу. Цул хьалха, я цул тІаьхьа и санна волу паччахь ца велира яхІудхойн массо а паччахьашна юкьахь. ⁶ Везачу Элана тешаме а волуш, цкъа а Цунах дІа ца вирзира Хьузакх-ЯхІу. Мусагахула Везачу Эло бина хьехамаш кхочушбора цо. ⁷ Веза Эла гуттара а вара цуьнца, ткья ша дечу массо а гІуллакхаш тІехь аьтто хуьлуш вара Хьузакх-ЯхІу. Ашур-мехкан паччахьна духьбал а волуш, цунна муьтІахь вацара Хьузакх-ЯхІу. ⁸ Ха деш йолу бІов йолчу жимачу гІалина тІера дуйна йоккхачу чІагІийнчу гІалина тІекхаччалц, пІелаштамхошна тІехь толамаш бехира цо, Іази-гІалина а, цуьнан гонах йолчу аренна а тІекхаччалц.

⁹ Хьузакх-ЯхІус паччахьалла до доьалгІа шо долуш, ткья исраилхойн паччахьан Элан кІанта ХІушаІа паччахьалла до ворхІалгІа шо долуш, Ашур-мехкан паччахьо Шалманесара, тІе а гІоьртина, Шамран-гІалина го бира. ¹⁰ Кхо шо даьлча, Шалманесара дІалецира и гІала. Цу тайпана Хьузакх-ЯхІус паччахьалла до йолхалгІа шо, ткья исраилхойн паччахьо ХІушаІа паччахьалла до уьссалгІа шо долуш, дІалаьцнера

Шамран-гӀала. ¹¹ Ашурхойн паччахьо исраилхой Ашур-махка дӀаби-гира. Хьалахь-гӀалахь а, Хьабур-хина йистехь йолчу Газун-гӀалахь а, мадайхойн гӀаланашкахь а баха охьаховшийра цо уьш.

¹² И дерриге а хилира, исраилхоша шайн Везачу Деле ла ца догӀар-на а, Цуьнца бина барт шашь бохорна а. Везачу Элан ялхо волчу Мусас шайна тӀе мел диллинчуьнга цара ла а ца дугӀура, цуьнан парзаш кхочуш а ца дора цара.

Ашурхоша Ярушалаймана кхерам туйсу
(2 Шерашкахь 32:1-19; ЕшаI-ЯхIу 36:1-22)

¹³ Хьузакх-ЯхIус паччахьалла до дейтталгӀа шо долуш, Ашур-мехкан паччахьо Санхьариба, ЯхIуд-мехкан массо а аьлла чӀагӀийнчу гӀаланашна тӀе а гӀоьртина, уьш дӀалецира. ¹⁴ ЯхIудхойн паччахьо Хьузакх-ЯхIус Лахиш-гӀала ашурхойн паччахьна тӀе геланчаш бахийтира. Цо бохура: «Со бехке ву. Iадвитахьа со. Ахьа бохху ял дӀалур ю аса хьуна». ТӀаккха ашурхойн паччахьо яхIудхойн паччахьна Хьузакх-ЯхIуна кхо бӀе гали дети а, ткье итт гали деши а далар тӀедожийра. ¹⁵ Цу тайпана Везачу Элан цӀа чохь а, паччахьан хазнашна чохь а мел долу дети дӀаделира Хьузакх-ЯхIус. ¹⁶ Везачу Элан цӀа чохь ша дӀахIиттийначу дешин неIаршна тӀера а, неIарийн гураш тӀера а деши, схьа а даьккхина, Ашур-мехкан паччахьна дӀаделира цо. ¹⁷ Ашурхойн паччахьо Лахиш-гӀалара шен тӀеман коьрта хьабкам а, шен паччахьан кертара коьрта эла а, шен эскаран цхьа хьабкам а шен доккхачу эскарца Хьузакх-ЯхIу-паччахьна тӀе Ярушалайме бахийтира. Уьш Ярушалайме дӀакхечира. Схьа а баьккина, лакхарчу Iома чуьра хи охьадогӀучохь, наха хIуманаш юьттучу аренна тӀебоьдучу новкъахь, дӀахIиттира уьш. ¹⁸ Цара паччахье схьакхайкхира. Паччахьан цӀахь хьабкам волу Хьалкхи-ЯхIун кӀант ЭлььякӀим а, йозанча волу Шибна а, хилларг дӀаяздеш волу Асайпан кӀант Юахьби а, ара а ваьлла, царна тӀевеара. ¹⁹ Ашурхойн эскаран хьабкамо элира цаьрга: «Иштта дӀаала Хьузакх-ЯхIуга:

„Ашурхойн сийлахьчу паччахьо хььтту хььбга: ‘Хьан бIобулуш дерг хIун ду?’ ²⁰ Ахь боху хьайн говзалла а ю, тӀеман ницкъ а бу, амма уьш даьсса дешнаш ду. Ткьа хьаных ю хьан дегайовхо, хьо суна дуйхьалваллал? ²¹ Кагьелла Iаса санна болчу оцу Мисар-махкана тӀетовжа ойла йолуш ву те хьо? Шена тӀе цхьаь товжахь, иза куьйгах чекхьер ма ю! Иштта ву шех тешна Iаш болчу массаьрца а Мисар-мехкан паччахь волу пирIун.

²² Я аша олу те: ‘Тхайн Везачу Делах тешна Iаш ду тхо?’ Делахь а Хьузакх-ЯхIус, цу Далла лерина сагӀа доккху гунаш а, шайна тӀехь долу кхерчаш а дӀа а даьхна, ЯхIудан а, Ярушалайман а халкъе ма

олура: ‘Ярушалаймехь болчу хӀокху кхерчана хьалха бен Ибадат ма де’. ²³ Вало, сан олахо волчу ашурхойн паччахьца берта гӀо хьо. Аса ши эзар дин хьуна белча а, царна тӀе ховшо береш карор барий хьуна? ²⁴ Сан олахочун уггар кӀезиг лоруш болчу ялхойн цӀха тӀхамда а юхаваккха муха гӀерта хьо, Мисар-махко хьайна тӀеман гӀудалкхаш яларх а, дошлой бахкийтарх а тешна хьо Iаш хилча? ²⁵ Везачу Элан лаам ца хилча, кху лаьтта тӀе вогӀур вариь со иза хӀаллакдан? Ша Везачу Эло элира соьга: ‘Ваха а гӀой, хӀокху махкана тӀе а латий, иза хӀаллакбе’«».

²⁶ Хьалкхи-ЯхӀун кӀанта Элякъима а, Шибнас а, Юахьис а эскаран хьаькаме элира: «Тхо арамхойн маттах кхета, цундела тхьоца арамхойн мотт бийца. Оцу пенна тӀехь лаьтгаш долчу халкъана а хезаш, Iебархойн маттахь ма дийца тхьоца».

²⁷ Эскаран хьаькамо жоп делира: «Веккъа цӀхана хьан олахочунна тӀе а, хьуна тӀе а бен ваийтина-м вац со сан олахочо хӀара дешнаш дӀаала? ХӀан-хӀан, хӀокху пенна тӀе охьахевшина долчу, шуьца цӀхаьна шайн боьхалла а юур долчу а, шайн хьатӀ муьйлур долчу а кху ада-машка а дӀаала веана со».

²⁸ ТӀаккха эскаран хьаькамо, хьала а гӀаьттина, чӀогӀачу озаца Iебархойн маттахь элира: «ЛадогӀалаш ашурхойн сийлахьчу паччахьан дешнашка! ²⁹ ХӀара ду паччахьо бохург: „Хьузакх-ЯхӀуга шаьш ле ма дайта. Цуьнга сан карара шу кӀелхьардахалур дац. ³⁰ ‘Везачу Эло вай кӀелхьар а дохур ду, и гӀала Ашур-мехкан паччахьан кара а йохуьйтур яц’ — бохуш, Везачу Элах а тешна, шаьш Хьузакх-ЯхӀуга ле ма дайта. ³¹ Ла ма догӀа Хьузакх-ЯхӀуга! Ашурхойн паччахьо иштта боху: ‘Соьца берта а гӀой, суна тӀедуьйла. Шух хӀораммо а шен долахь йолчу кемсийн таьлланга тӀера а, инжирийн дитташ тӀера а стоьмаш доййла, иштта хӀораммо а шен долахь йолчу гӀу чуьра хи а молийла, ³² аса, ван а веана, шена тӀехь кӀа а, чагӀар а долуш, бепиг а, кемсийн бошмаш а йолуш, зайт-дитташ^д а, моз а долуш, шун латта санна долчу лаьтта тӀе шаьш дӀадигалц. Цу тайпана шу дехар а ду, лийр а дац. ‘Везачу Эло вай кӀелхьардохур ду’, — бохуш, шаьш ледеш волчу Хьузакх-ЯхӀуга ла ма догӀа. ³³ Ткъа кхечу къаьмнийн деланех цӀхаммо а шен мохк ашурхойн паччахьан куьйгах кӀелхьарбаьккхиний? ³⁴ Мичаьхь бу Хьамат-гӀалин а, Арпад-гӀалин а деланаш? Мичаьхь бу Сепарвайм а, ХӀинаI а, Iева олучу гӀаланийн деланаш? Шамран-гӀала а кӀелхьарьяьккхиний цуьнан деланаша сан карара? ³⁵ Оцу мехкийн мел болчу деланех муьлхачо кӀелхьарбаьккхина шен мохк сан куьйгах? ТӀаккха Везачу Эло Ярушалайм сан карара схьайоккхур ю аьлла хетий шуна?’«»

³⁶ Дуьхьал цӀха а дош ца олуш, дӀатийна Iаш дара халкъ, хӀунда аьлча паччахьо омра динера: «Цунна дуьхьал жоп ма ло», — аьлла. ³⁷ ТӀаккха

паччахьан цийнан хьаькам волчу Хьалкхи-ЯхIун кIанта Элъякъи-ма а, йозанчо Шибнас а, хилларг дIаяздеш волчу Асайпан кIанта Юахьис а, шайн тIехулара бедарш а этIийна, Хьузакх-ЯхIуна тIе а баьхкина, ашурхойн эскаран хьаькамо шайга аьлларг дIадийцира.

Паччахьо ЕшаI-ЯхIу-пайхамаре хьехам бар дехар

(ЕшаI-ЯхIу 37:1-7)

19 ¹ Шена и хабар ма-хеззи, шен тIехулара бедарш а этIийна, сингаттаман духар тIе а дуйхина, Везачу Элан цIа долчу вахара Хьузакх-ЯхIу. ² Паччахьан цийнан хьаькам Элъякъим а, йозанча Шибна а, динан дайн тхамданаш а, сингаттаман духарш тIе а духийтина, Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIу-пайхамарна тIебахийтира цо. ³ Цара элира ЕшаI-ЯхIуга: «Иштта боху Хьузакх-ЯхIус: „Сингаттаман а, таIзар даран а, эхь тIедаран а де ду хIара, хIунда аьлча бер дуьнен чу доккхучу, амма и бер дан ницкъ ца кхочучу зудчух тарделла вай. ⁴ Цуьнан олахо волчу ашурхойн паччахьо схахьажийначу эскаран хьаькамо дийна волу Дела емалвеш аьлла дешнаш хьан Везачу Далла дIахаза тарло. Хьан Везачу Дала цунна таIзар дан тарло, Шена дIахезна и дешнаш бахьана долуш. Ткъа ахь дийна бисинчарах доIа дехьа“».

⁵ Хьузакх-ЯхIу-паччахьан ялхой шена тIе баьхкича, ⁶ ЕшаI-ЯхIус царга элира: «ДIаала шайн паччахье, Везачу Эло иштта боху: „Ашурхойн паччахьан ялхоша, Со емал а веш, аьллачу, хьайна хезначу дешнех ма кхера. ⁷ Хьажалахь! Аса цунна чу са дуьллуйтур ду, тIаккха цхьа хаам а хезна, иза шен махка юхавоьрзур ву. Ткъа Аса шен махкахь туьраца хIаллаквийр ву иза“».

Ашурхоша кхин цкъа а кхерам боуйту

(ЕшаI-ЯхIу 37:8-20)

⁸ Ашурхойн паччахь Лахиш-гIалара дIавахна аьлла шена хезча, и эскаран хьаькам Ярушалаймера дIавахара. Цунна шен паччахь Либна-гIалина дуйхьал тIом беш карийра. ⁹ ТIаккха Санхьариб-паччахьна хезира, хушахойн паччахь ТирхIакъа шена тIелата араваьлла аьлла. Иза а хезна, цо геланчаш бахийтира яхIудхойн паччахьна Хьузакх-ЯхIуна тIе, ¹⁰ цуьнга дIаала: «Хьан Шех дегайовхо йолчу хьайн Деле хьо ле ма вайта, Цо хьайга: „Ярушалайм ашурхойн паччахьан кара дIалур яц“, – аьлча. ¹¹ Хьуна-х ма хезна, ашурхойн паччахьаша массо а мехкашна хIун дина, уьш хIаллак а деш? Ткъа хьо кIелхьарвоккхур ву ткъа? ¹² Сан дайша хIаллакдинчу къамнийн деланаша уьш кIелхьарбаьхний? Газун а, ХIаран а, Рацап а гIаланашкара а, Тилассар-махкахь йолчу Iеданера а бахархой кIелхьарбаьхний цара? ¹³ Мичахь бу Хьамат а, Арпад а, Сепарвайм а, ХIинаI а, Iева а цIераш йолчу гIаланийн паччахьаш?»

¹⁴ Хьузакх-ЯхӀус, геланчашкара кехат схьа а эчна, дийшира. ТӀак-кха, Везачу Элан цӀийне а вахана, Далла хьалха и кехат схьадаржийра цо. ¹⁵ Везачу Элана хьалха доӀа а деш, Хьузакх-ЯхӀус элира: «Каруб-маликашна тӀехула йолчу Ӏаршна тӀехь охьахиъна Ӏаш волу, Исраилан халкъан Веза Дела! Дуьнен чурьа массо а пачхьалкхийн Дела Хьо цхьаъ ву. Ахь кхоьल्लीна стигал а, латта а. ¹⁶ Хьайн лерг тӀе а дай, ладоӀахьа, Веза Эла, Хьайн бӀаьргаш схьа а беллий, хьажахьа, Веза Эла. ЛадоӀахьа Санхьариба, дийна Дела волу Хьо емалвеш, дуйцу-чуьнга. ¹⁷ Ва Веза Эла, бакъ ду-кх ашурхойн паччахьаша, и халкъаш хӀаллак а деш, церан латтанаш а дассийна, ¹⁸ церан цӀу-деланаш^д цӀерга кхисина. Ткъа уьш-м деланаш а боцуш, адамийн куйгаша дечигах а, тӀулгах а дина суьрташ дара, цундела уьш хӀаллакдан тарлора. ¹⁹ Ткъа хӀинца, тхан Веза Дела, кӀелхьардахахьа тхо цу паччахьан куйгех, ТӀаккха дуьнен чурьа массо а пачхьалкхашна хуур дара, Веза Эла волу Хьо воцург, кхин Дела воцийла».

ЕшаӀ-ЯхӀугахула Дала дедла жоп

(ЕшаӀ-ЯхӀу 37:21-38)

²⁰ Амосан кӀанта ЕшаӀ-ЯхӀус Хьузакх-ЯхӀуга хабар дахьийтира: «Иштта боху Исраилан халкъан Везачу Дала: „Ахьа Соьга ашурхойн паччахьна дуйхьал дина доӀа хезна Суна. ²¹ ХӀара ду Веза Эла волчу Аса цунна дуйхьал олу дош:

‘Емалъеш, йоблур ю хьох Цийонан йоӀстаг,
Ярушалайман йоӀа хьуна тӀаьхьа цаяшарца куйг тосур ду.

²² Мила ву ахь емалвинарг а, сийсазвинарг а?

Хьанна дуйхьал аз айдина ахь,
Хьаннах ца вешаш хьайн бӀаьргаш хьалаайина?

Исраилан Везачу Далла иштта дуйхьалваьлла-кх!

²³ Веза Эла емал а веш,

хьайн геланчашкахула ахь бохура:
«Сайн дуккха а йолчу гӀудалкхашца
ломан лакхенашка хьалаваьлла со,
Ливанунан уггар лакхарчу регӀа тӀе.

Цуьнан уггар а лекха баганан дитташ а,
тоьлла долу зозан дитташ а хедийна аса.

Цуьнан уггар а генарчу меттигашка а,
хьаннашна юкьахь къаьсттина юкьа йолчу
хьуьнах а кхачьна со.

²⁴ Хийрачу мехкашкахь гӀунаш схьа а йостуш,

царна чурьа хи мийлина аса.
Сайн когийн айрашца Мисар-махкара
дерриг а хиш лакъийна аса».

- 25 Ас дуккха а хьалха и дерриг а дагатесна хилар
хьуна ца хезна те?
Ширачу заманахь дуйна цунах ойла а йина,
хӀинца иза Аса кхочушдина,
чӀагӀийна гӀаланаш хьобгахула ясса а йойтуш,
царах къапалгийн саьлнаш а йойтуш.
- 26 Цу гӀаланийн бахархой ницкъ а байна хилла,
кхерамна бега а беш, царна тӀе эхь деана.
Арара буц я экам зӀийдагаш санна бу уьш.
Тхов тӀехь хьалабаьлла бай санна бу уьш,
кхиале берриг а марца а мерцина,
малхбалера хьобкху бовха мох бахьана долуш.
- 27 Амма Суна хаьа хьо охьахиъча а,
араваьлча а, чуваьлча а.
Суна евза хьан Сайна дуйхьал йолу дералла а.
- 28 Хьан Суна дуйхьал дералла хиларна а,
хьан цавашар Сан лере кхачарна а,
хьан мерӀуьргех Сайн чӀуг а чекхийоккхур ю,
хьан бага Сайн дуйрстанан гаьллаш а йохкур ю Аса.
Хьо схьавеанчу новкъахула
юха а верзор ву Аса’“.

²⁹ ХӀара билгало ло Ас хьуна, Хьузакх-ЯхӀу: кху шарахь охьаэгначу
ялтин хӀух кхиъна долу ялта, иштта тӀедогӀучу шарахь ша тӀедаьларг
а дуур ду аша. Ткъа кхоалгӀачу шарахь ялта дӀа а дей, иза чу а дерзаде,
кемсийн бошмаш а дӀае, церан стоьмаш а баа. ³⁰ ЯхӀудан цӀийнах
дийна висинчо юха а лахахь орамаш а хьобур ду, лакхахь стом а лур
бу. ³¹ ХӀунда аьлча Ярушалаймера схьабогӀур бу дийна биснарш а,
Цийон-ломара богӀур бу шашь кӀелхьарбевларш а. Иза массо а ниц-
къийн Везачу Делан хьагӀ йоцучу эмгаралло кхочушдийр ду.

³² Цундела ашурхойн паччахьах лаьцна Везачу Эло иштта боху:
„Иза цу гӀали чу а вер вац, цу чу цо ур-атталла цхьа пха а кхуссур бац.
Карахь турс^д долуш гӀалина тӀе а вогӀур вац иза, цунна гонах баьрз-
наш а дийр дац цо. ³³ Ша схьавеанчу новкъахула юхавоьрзур ву иза,
амма цу гӀали чу вогӀур вац, – боху Ас, Везачу Эло. – ³⁴ Аса лариййр ю
хӀара гӀала, Сайн дуйхьа а, Сайн ялхочун Даудан дуйхьа а кӀелхьар а
йоккхур ю иза“».

³⁵ Цу буйсанна хIара хилира: Везачу Элан Малико, дIа а дахана, Ашурхойн эскаран меттаматтара цхьа бIе везткье пхи эзар стаг хIаллаквира. Дийна бисина болу ашурхой Iуьйранна хьалагIевттича, царна лаьттахь Iохку декъий гира. ³⁶ Ашурхойн паччахь Санхьариб, юха а ваьлла, Нунав-Гала веара. Цигахь иза сецира. ³⁷ Шен дела волчу Нисрухан цIа чохь Iибадат дечу хенахь, цуьнан кIенташа Адир-Малика а, Шар-Эцара а, тур а тоьхна, вийра иза. Юха и шиь Арарат-махка ДIаведира. ТIаккха Санхьарибан метта паччахь дIахIоьттира цуьнан кхин кIант Эсар-Хьадун.

*Хьузакх-ЯхIу-паччахь цомгуш хилар а, товалар а
(ЕшаI-ЯхIу 38:1-8, 21, 22; 2 Шерашкахь 32:24-26)*

20 ¹ Цу деношкахь Хьузакх-ЯхIу, цомгуш а хилла, валарна гергакхаьчнера. Амосан кIант волчу ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро, иза волчу а веана, элира цуьнга: «Иштта боху Везачу Эло: „Хьайн цIентIехь болчаьрга весет де, хIунда аьлча, цомгуш волчуьра то а ца луш, хьо лийр ву“».

² Юхь пенехьа дIа а ерзийна, Везачу Эле иштта доIа дира Хьузакх-ЯхIус: ³ «Ва, Веза Эла! Дагадайтахьа со Хьуна тешаме а волуш, доггах тIевирзина а хуьлуш, Хьайна хьалха лелар. Ас гуттар а Хьуна нийса хеташ дерг леладора». ТIаккха къаьхьа вилхира Хьузакх-ЯхIу.

⁴ ЕшаI-ЯхIу паччахьан цIийнан юккьерачу кертара ара а валале, Везачу Элан дош кхечира цуьнга: ⁵ «Юха а верзий, Сан халкъан ола-хочуьнга Хьузакх-ЯхIуга ала: „Иштта боху хьо схьаваьлладу Даудан Дела волчу Везачу Эло: ‘Суна хьан доIа а хези, хьан бIаьрхиш а ги. Аса хьо товийр ву. КхоалгIачу дийнахь Везачу Элан цIийне гIур ву хьо. ⁶ Ас хьан дахарна пхийтта шо хан тIетухур ю. Ашурхойн паччахьан куййгах хьо а, хIара гIала а кIелхьарйоккхур ю Аса. Сайн духьа а, Сайн ялхо волчу Даудан духьа а лариййр ю Аса хIара гIала“».

⁷ ЕшаI-ЯхIус элира: «Iаьвдина инжирийн курс схьаэца». Iаьвдина инжирийн курс схьа а эцна, иза оцу ноткъа ечу меттигна тIейиллира цара. ТIаккха паччахь товелира. ⁸ Хьузакх-ЯхIус ЕшаI-ЯхIуга хьаттира: «ХIун билгало хир ю, Везачу Эло со то а вина, кхоалгIачу дийнахь со Везачу Элан цIийне гIур ву аларан?»

⁹ ЕшаI-ЯхIус жоп делира: «Везачу Эло Ша аьларг кхочушдийриг хиларан билгало хIара хир ю: лами тIера IиндагI итт тIегIанна хьалхадаккха я юхадаккха лаьа хьуна?»

¹⁰ Хьузакх-ЯхIус элира: «IиндагIана атта хир ду итт тIегIанна хьалхадала. ХIан-хIа, лами тIера IиндагI итт тIегIанна юхадалиьта».

¹¹ ЕшаI-ЯхIу Везачу Эле кхайкхира. Ткъа Везачу Эло Ахьаз-паччахьан лами тIера IиндагI ша тIедаханчу итт тIегIанна юхадаккхийтира.

*Бавел-махкара болу геланчаш**(ЕшаI-ЯхIу 39:1-8)*

¹² Цу хенахь Бавел-мехкан паччахь волчу Балу-Адданан кIанта Мардух-Балу-Адданана кехаташ а, совгIат а дахьийтира Хьузакх-ЯхIуна, иза цомгуш ву аьлла, шена хезна дела. ¹³ Геланчаш тIе а эцна, Хьузакх-ЯхIус царна гайтира шен чIоь-цIа* чохь мел дерг – дети а, деши а, хаза хьожа йогIу хIуманаш а, деза хьакхарш а – герз чохь долу цIа а, шен хазнашкахь мел дерг а. Хьузакх-ЯхIус шен паччахьан цIа чохь а, шен массо а пачхьалкхехь а царна гайтаза хIумма а ца дитира. ¹⁴ Юха ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро, Хьузакх-ЯхIу-паччахь волчу а веана, хаьттира цуьнга: «ХIун бохура оцу наха? Мичара баьхкинера уьш?»

Хьузакх-ЯхIус жоп делира: «Уьш генарчу махкара баьхкинера, Бавелера», – аьлла.

¹⁵ «Хьан цIа чуьра хIун гира царна?» – аьлла, хаьттира ЕшаI-ЯхIус.

«Сан цIахь мел долу хIума а гира царна. Сан хазнаш чохь хIумма а ца йисна ас царна гайтаза», – элира Хьузакх-ЯхIус.

¹⁶ ТIаккха ЕшаI-ЯхIус элира Хьузакх-ЯхIуга: «ЛадогIа, Везачу Эло хIун боху: ¹⁷ „Цхьа хан йогIур ю, хьан цIа чохь мел дерг а, хьан дайша кху дийне кхаччалц гулдинарг а Бавеле дIахьош. ХIумма а бухадусур дац“, – боху Везачу Эло. ¹⁸ Ахьа байтина болчу, хьох схьабевлачу хьан кIентех цхьаберш а дIабуьгур бу. Бавелан паччахьан цIахь баьIна ялхой бийр бу цараш».

¹⁹ Хьузакх-ЯхIус жоп делира: «Ахь Везачу Элера беана хаам дика бу». Амма шен дагахь цо ойла йира: «Сан дахаран деношкахь машар а, синтем а хир бу» – бохуш.

*Хьузакх-ЯхIун паччахьаллин чаккхе**(2 Шерашкахь 32:32, 33)*

²⁰ Хьузакх-ЯхIун кхидолчу гIуллакхех лавцна – цуьнан майрачу гIуллакхех а, цо бинчу хи латтош болчу Iомах а, цо лавтта кIелхула гIали чу хи далаш аьхкинчу саьнгарх а лавцна – дIаяздина ду *ЯхIудхойн паччахьийн тентар* тIехь. ²¹ Хьузакх-ЯхIу а, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтира. Хьузакх-ЯхIун метта паччахь хилла дIахIоьгитира цуьнан кIант Маннаш.

* ^{20:13} *ЧIоь-цIа* – иза тIаьхьалонна йолу хIума дIаюьллуш долу цIа ду.

^{20:17} ТIаӕххӕрнaш 24:13; 2 Шерашкахь 36:10. ^{20:18} ТIаӕххӕрнaш 24:14, 15; Даниал 1:1-7.

*ЯхIудхойн паччахь волу Маннаш**(2 Шерашкахь 33:1-20)*

21 ¹ Маннашан шийтта шо хилла, иза паччахь дIахIоьттича. Ярушалаймехь Iаш а волуш, цо шовзткъе пхийтта шарахь паччахьалла дира. Цуьнан ненан цIе Хьапцаби яра. ² Везачу Эло израилхошна юкьара дIалелхийначу къаьмнаша мел лелийна дегаза гIуллакхаш а леладеш, Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора Маннаша. ³ Шен дас Хьузакх-ЯхIус дохийна дIадаьхна долу сагIа доккху гунаш юхаметтахIиттийра цо. Иштта цо, израилхойн паччахь волчу Ахьаба санна, БаIална сагIа доккху меттигаш а кечйора, Ашера лерина болу дечиган бIоIгам а дIахIоттабора. Цо стигалшкахь мел болчу ницкъашна, суждане а оьхуш, Ибадат дора. ⁴ Везачу Элан цIа чохь а цIушна сагIа доккху кхерчаш дIахIиттийра Маннаша, оцу цIийнах лаьцна «Ярушалайм-гIалахь Сайн цIе абаденна язъяйта лаьа Суна» – Везачу Эло аьлла доллушехь а. ⁵ Везачу Элан цIийнан шинна а кертахь стигалшкахь мел болчу ницкъашна сагIа доккху кхерчаш дIахIиттийра цо. ⁶ Маннаша шен кIант цIерах чекхвоккхуйтура. Иштта бозбунчаллаш а леладора, пал а туйсура, беллачийн синош тIедоьхуш болчарах а, жинашца тайначарах а дагаволура. Цу тайпана, Веза Эла оьгIаз а вохуйтуш, Цунна зуламе хеташ долу дуккха а гIуллакхаш леладора цо. ⁷ Ашера-харцдалла лерина ша бина дечиган бIоIгам, схьа а эцна, Делан цIа^д чохь дIахIоттийра Маннаша, цунах лаьцна Везачу Эло Дауде а, цуьнан кIанте Сулиме а иштта аьлла доллушехь: «Ярушалайм-гIалахь – израилхойн шийтта тайпанан латтанашна юкьара Айса хьаржина йолчу меттигехь – хIокху Сайн цIа чохь Сайн цIе язъяйта лаьа Суна гуттаренна а. ⁸ Нагахь санна Аса царна мел тIедиллинарг – Сан ялхо волчу Мусас царна тIедиллина берриг а товрат-хьехам^д – цара леррина кхочушбахь, Айса церан дайшна деллачу лаьтта тIера израилхойн когаш кхин цкъа а дIабубьуйтур бац». ⁹ Амма цара ла ца дуьйгIира Цуьнга. Маннаша харц некъа тIе бехира уьш: Везачу Эло, израилхошна хьалхара дIа а даьхна, хIаллакдинчу кхечу къаьмнаша лелийначул а сов зуламаш леладора цара.

¹⁰ Иштта, Шен ялхой болчу пайхамаршкахула Везачу Эло элира: ¹¹ «ЯхIудхойн паччахьо Маннаша дегаза долу къинош летийнера. Шел хьалха хиллачу эмархоша лелийначул а сов зуламаш леладора цо, ткъа шен цIушца яхIудхошка къинош летадайтира цо. ¹² Цундела иштта боху израилхойн Веза Дела волчу Аса: хIинца Аса бохам тIебуйтур бу Ярушалаймана а, ЯхIудан халкъана а, оцу бохамах лаьцна

^{21:2} Ярми-ЯхIу 15:4. ^{21:4} Дауд 7:13. ^{21:7, 8} Сулим 9:3-5; 2 Шерашкахь 7:12-18.

мел хезнарг, кхерам а тесна, дегӀах зуз даллал цец а воккхуш. ¹³ АӀса Шамран-гӀалина дуьхӀал лелийна терза а, АхӀаб-паччахӀан цӀенна охӀайиллина санисбийриг а Ярушалайм-гӀалина а дуьхӀалӀоккхур ю Аса. Адамо, цӀан а йина, Гункар хӀоттош йолу пхьегӀа санна, цӀан-ийр ю Аса Ярушалайм. ¹⁴ Аса Сайн долахъ долчу халкъах бисинарш буьтур бу, уьш мостагӀийн кара дӀа а лур бу. ХӀонс санна хир ду и адамаш церан мостагӀашна. ¹⁵ Иза Аса дийр ду, цара, Суна зуламе хеташ долу гӀуллакхаш а деш, шайн дай Мисар-махкара арабевллачу дийнахъ дуьйна хӀинццалц схьа Со оьгӀазьӀхийтарна».

¹⁶ Иштта, Маннаша яхӀудхошка къа латадайтира, ткъа цундела цара Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора. Цул сов, Маннаша, бехке боцучеран цӀий а Іанош, Ярушалайм-гӀала цхьана йистера вукху йисте кхаччалц цӀийх юьзира.

¹⁷ Маннашан кхидолчу гӀуллакхех лаьцна – цо мел динчух а, цо летийначу къиноьх а лаьцна – яздина ду *ЯхӀудхойн паччахӀийн тенпар* тӀехь. ¹⁸ ТӀаккха Маннаш, дӀа а кхелхина, шен дайх дӀакхийтира. Иза шен паччахӀан цӀерачу бешахъ дӀавоьллира. И беш Іузин беш яра. Маннашан метта паччахъ дӀахӀоьттира цуьнан кӀант Амин.

ЯхӀудхойн паччахъ Амин

(2 Шерашкахъ 33:21-25)

¹⁹ Аминан ткъе ши шо хилла, иза паччахъ дӀахӀоьттича. Ярушалаймехъ Іаш а волуш, цо шина шарахъ паччахӀалла дира. Цуьнан ненан цӀе Машулимат яра. Иза Ютберачу Хьаруцин йоІ яра. ²⁰ Шен дас Маннаша санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гӀуллакхаш леладора Іаммина а. ²¹ Іаммин а хилла, шен да ваьхна ма-хиллара, вехаш. Цо а шен дас Маннаша Іибадат дина хиллачу цӀушна Іамал йора, царна хӀалха суждане а воьдуш. ²² Шен дайн Дела волу Вега Эла витира Іаммина. Везачу Элан некъаца ца лелара иза.

²³ Аминан ялхоша, ямартлонца цунна дуьхӀал барт а бина, шен паччахӀан цӀахъ иза вийра. ²⁴ ТӀаккха цу махкарчу халкъо Амин-паччахӀна дуьхӀал ямартлонца барт бинарш берриш а хӀаллакбира. Цара Аминан метта цуьнан кӀант Юши-ЯхӀу, паччахъ а вина, дӀахӀоттийра.

²⁵ Аминан кхидолчу гӀуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *ЯхӀудхойн паччахӀийн тенпар* тӀехь. ²⁶ Іаммин Іузин бешахъ йолчу шен къубби чохъ дӀавоьллира. Іамминан метта паччахъ дӀахӀоьттира цуьнан кӀант Юши-ЯхӀу.

*ЯхІудхойн паччахь Юши-ЯхІу**(2 Шерашкахь 34:1, 2)*

22 ¹ Юши-ЯхІун бархІ шо хилла иза паччахь дІахІутгучу хенахь. Ярушалаймехь Іаш а волуш, цо ткъе цхъайтта шарахь паччахьалла дира. Цуьнан ненан цІе Ядидат яра. Иза Боцкхат-Галарчу Іади-ЯхІун йоІ яра. ² Юши-ЯхІус Везачу Элана нийса хеташ дерг леладора. Массо а хІуманна тІехь ша схьаваьлла волу Дауд-паччахь леллачу новкъахула лелара Юши-ЯхІу. Цу некъа тІера я аьтту, я аьрру агІор дІа ца ваьлла иза.

*Товрат-хьехамийн тептар карор**(2 Шерашкахь 34:8-28)*

³ Юши-ЯхІу-паччахьо олалла деш долу берхІитгалгІа шо долуш, шен йозанча волу Машулиман кІентан Ацал-ЯхІун кІант Шапани вахийтира цо Везачу Элан цІийне. Паччахьо элира: ⁴ «Динан коьртачу дена Хьалкхи-ЯхІуна тІе а гІой, Везачу Элан цІийнан кевнехь лаьтташ болчу гІаролхоша нахера схьагулдинчу ахчанан хьесап дайта цуьнга. ⁵ И ахча Везачу Элан цІенна тІехь болх беш болчу белхалозна тІехьовсучу нехан кара дІадала деза. Ткъа цара дІадекъа деза и ахча Везачу Элан цІа тодеш болчарна: ⁶ дечиг пхьерашна а, гІишло ечарна а, пенаш дутгучарна а. Иштта дечиг а, хьабкхна тІулгаш а схьаэцийта цаьрга, Везачу Элан цІа тодархьама. ⁷ Шайш оцу белхалозна дІалуш долчу ахчанан хьесап а ма де, хІунда аьлча царах теша мегар ду».

⁸ Динан да^д волчу Хьалкхи-ЯхІус йозанче Шапанига элира: «Суна товрат-хьехамийн тептар карийна Везачу Элан цІа чохь». Хьалкхи-ЯхІус и тептар Шапанига делира, ткъа вукхо иза дІадийшира. ⁹ Йозанча Шапани паччахь волчу юхавеара, цуьнга хаам а беш. Цо элира: «Хьан ялхоша, Везачу Элан цІенна хьалха долу ахча, схьа а эцна, Делан цІа^д тодеш белхаш беш болчарна тІехьожуш болчийн кара дІаделла». ¹⁰ ТІаккха йозанчо Шапанис элира: «Динан дас Хьалкхи-ЯхІус тептар делла соьга». Шапанис и тептар паччахьна хьалха дийшира.

¹¹ Товрат-хьехамийн тептар тІера дешнаш шена дІахезча, паччахьо шен тІехулара бедар этГийра. ¹² ТІаккха паччахьо, динан дена Хьалкхи-ЯхІуна а, Шапанин кІантана Ахьикхамина а, Мика-ЯхІун кІантана Іахбарна а, йозанчина Шапанина а, паччахьан ялхочунна Іаси-ЯхІуна а тІе а дуьллуш, элира: ¹³ «Даха а гІой, сан дуьхьа а, берриге а яхІудхойн дуьхьа а оцу карийначу тептар тІехь долчух лаьцна

Везачу Элах дагадовла. Везачу Элан дералла вайна тЕхь чIагГьелла, вайн дайша хЮкху тептаран дешнашка ла ца дуьйГина дела. Вайх лаьчна цигахь мел яздинчуьнга хьаьжжина, лело дезарг лела ма ца дора цара».

¹⁴ ТIаккха динан да Хьалкхи-ЯхЮ а, Ахьикхам а, Iахбар а, Шапани а, Iаси-ЯхЮ а Ярушалайман шолгIачу декъахь Iаш йолчу а, шехахь Делера болу хаам беш йолчу а Хьулдатана тЕбахара. (Цуьнан майра вара Хьархьасан кIентан Тикхавин кIант волу Шалум, ткъа иза духарийн цIенна тЕхь куьйгалхо вара.) Цара цуьнца кьамел дира. ¹⁵ Хьулдата царга элира: «ХIара боху израилхойн Везачу Дала: „Шаш Суна тЕхьажийначу стаге хIара дIаала: ¹⁶ ‘Иштта боху Везачу Эло: <Аса бохам боуйтур бу кху меттигна а, кхуьнан бахархошна а тЕ, яхIудхойн паччахьо дешна долчу тептар тIера дерриг а дешнаш тЕхь ма-хиллара. ¹⁷ Со дIа а тесна, хаза хьожа йогЮ хIума^д кхечу деланашна а ягош, шаш мел лелочу хIуманца Со дарвеш шу леларна, Сан оьгIазло хир ю кху меттигна тЕхь, дIайовр йоцу алу санна’». ¹⁸ Веза Эла волчу Сох дагавалийта аьлла шаш сьхахьажийначу яхIудхойн паччахье аша дIаала: ‘Иштта боху израилхойн Везачу Дала хьуна хезначу дешнех лаьчна: ¹⁹ Аса кху меттигна а, кхуьнан бахархошна а дуьхьал аьлла дешнаш хьайна дIа а хезна, хьан дог кIад а луш, Суна хьалха ахь хьо лаварна а, хьайн тЕхулара бедар этIа а йина, Суна хьалха хьо велхарна а, Суна хьо дIахезна, – боху Везачу Эло. – ²⁰ И бахьанехь хьо, синтемца дIа а кхелхина, хьайн дайшна тЕвохуьйтур ву Аса, ткъа хьо хьайн кьубби чу охьавуьллур ву. Хьан бIаьргашна гур бац Аса кху меттигна тЕбоуйтур болу и массо а бохамаш’»».

Паччахьна тЕдаьхьира и жоп.

Юши-ЯхЮс кхечу деланашна Iамалгьар дIадаккхар

(2 Шерашкахь 34:3-7, 29-33)

23 ¹ Юши-ЯхЮ-паччахьо ЯхIуд-мехкан а, Ярушалайм-гIалин а берриге а кьаной сьхагулбайтира. ² Паччахь Везачу Элан цIийнан керта вахара. Цуьнца цхьаьна цига дахара ЯхIуд-мехкан дерриге халкъ а, Ярушалайман берриге бахархой а, динан дай а, пайхамарш а, доллу халкъ а, уггаре ладаме доцучу адамашкара дуьйна уггаре лараме долчу адамашна тЕкхаччалц. ТIаккха паччахьо Везачу Элан цIенна уллохь карийначу Дала бинчу бертан тептар тIера дерриге а дешнаш дIадийшира, уьш цигахь лаьтташ долчу массо халкъана дIа а хозуьйтуш. ³ БЮгIамна юххе а хЮьгтина, паччахьо Везачу Элана хьалха Цуьнца бина болу барт карлабаьккхира – цо дош делира Везачу Элана тIаьхьаЮтта а, шен доллучу даггара, доллучу синца Цуьнан весеташ а, бакьонаш а, парзаш а лардан а, оцу бертан тептар тIера

дешнаш кхочуш а деш. ТӀаккха дерриге а халкъо чӀагӀо йира и барт кхочушбан.

⁴ ТӀаккха Юши-ЯхӀу-паччахьо омра дира, динан коьртачу дега а, вукху динан дайшка а, Везачу Элан цӀийнан кертарчу гӀаролашка а, оцу кертахь цӀу-деланашка^а БаӀална а, Ашерана а, стигалшкахь мел болчу ницкъашна а Ӏамал еш дӀахӀоттийна мел йолу хӀума араяккха аьлла. Юши-ЯхӀу-паччахьо и ерриг хӀуманаш Ярушалайм-гӀалина арахаь йолчу Кхидрун-тогӀи чохь ягаййтира, ткъа уьш ягийча бисина болу чим Бетал-гӀала дӀабаьхьира. ⁵ ЯхӀудхойн паччахьаша къобалбинера динан дай, ткъа цара хаза хьожа йогӀу хӀума^а ягайора БаӀал-харцдалла а, малхана а, баттана а, седарчашна а, стигалшкахь мел болчу ницкъашна а. Юши-ЯхӀу-паччахьо дӀабехира ЯхӀуд-мехкан массо гӀаланийн а, Ярушалайм-гӀалина гонах мел йолчу меттигийн а сагӀа доккхучу гунашкахь хаза хьожа йогӀу хӀума яго яхӀудхойн паччахьаша къобалбина мел болу и харц динан дай. ⁶ Везачу Элан цӀийнан кертахь Ашера-цӀунна боьгӀна болу бӀогӀам Юши-ЯхӀу-паччахьо арабакхийтира. Ярушалайм-гӀалара ара а баьккхина, Кхидрун-тогӀи чохь багийра иза. Ткъа йисинчу хӀуманех чим бина, иза цӀеяхана боцучеран къуббанашна тӀехула дӀасабаржабайтира цо. ⁷ Цул тӀаьхьа Юши-ЯхӀу-паччахьо Везачу Элан цӀийнан кертахь лаьтгаш болчу цӀуйн духьа сийсаза лелаш болчу «безачу» божарийн цӀенош дохдайтира. (Цигахь Ашера-цӀунна Ӏамал ечу хенахь тӀеюхуш йолу бедарш юцура зударша.) ⁸ Юши-ЯхӀу-паччахьо массо динан дай, ЯхӀуд-махкара ара а баьхна, Ярушалайм-гӀали чубехира. Берриге а ЯхӀуд-махкахь – ГибаӀ-гӀалара дуьйна Беар-ШабаӀ-гӀала кхаччалц – динан дайша тӀехь хаза хьожа йогӀу хӀума ягийна меттигаш бехьяйтира цо. Юши-ЯхӀу-паччахьо иштта гӀалин кевнна уллохь болчу газа-цӀушна лерина болу сагӀа доккху гу бохабайтира. ГӀалин хьаькам хиллачу ЮшаӀан кевнехь чуволлучохь, гӀалин кевнан аьрру агӀор, бара и гу. ⁹ Ткъа, хьалха цӀушна Ӏамальеш хиларна, оцу динан дайшна Ярушалайм-гӀалахь Везачу Элана хӀоттийначу сагӀа доккхучу кхерчана тӀехь сагӀа даккха ца магадора. Делахь а вукху динан дайшца цхьаьна совсаза бепиг даа магийтина дара царна.

¹⁰ Юши-ЯхӀу-паччахьо сийсазьяьккхира Бен-ХӀинам-тогӀи чохь йолу Тупат олу меттиг, цхьана а стаге кхин цкъа а шен кӀант я йоӀ цигахь Мулка-цӀунна^а лерина цӀерах чекх ца бахийтархьама. ¹¹ ДӀаяханчу заманахь яхӀудхойн паччахьаша говраш а, гӀудалкхаш а хӀиттайора Везачу Элан цӀийнан керта чу воллучохь, паччахьан кертара куьйгалхо

^{23:4-6} Сулим 21:3; ² Шерашкахь 33:3. ^{23:10 а:} Ярми-ЯхӀу 7:31; 19:1-6; 32:35; ^{6:} Ӏамальяр 18:21.

волчу Ната-Маликан цӀенна юххехь. Малхан далла къобалйинера и говраш а, гӀудалкхаш а. Юши-ЯхӀу-паччахьо и говраш цигара дӀа-яхийтира, ткъа гӀудалкхаш ягайтира. ¹² Яханчу заманахь яхӀудхойн паччахьаша Ахъазан цӀенойн тӀехула долчу цӀийнан тхов тӀе тӀулгех сагӀа доккху меттиг кечйинера. Иштта Маннаш-паччахьо а Везачу Элан цӀийнан шинна а кертахь сагӀа доккху меттигаш кечйинера. Ткъа Юши-ЯхӀу-паччахьо и ерриге сагӀа доккху меттигаш йоха а яйтина, йисина къапалгаш Кхидрун-тогӀи чу кхиссийтира. ¹³ Ярушалайм-гӀалина малхбалехь болу а, ХӀаллакдаран ломана* къилбехь болу а сагӀа доккху гунаш а сийсаздехира Юши-ЯхӀу-паччахьо. И гунаш исраилхойн паччахь волчу Сулима дӀахӀиттийнера цӀаданхоша Ӏамал еш йолчу дегазчу Ӏаштарт-цӀунна^д а, муабахоша Ӏамал еш волчу боьхачу Камош-цӀунна а, Ӏамминхоша Ӏамал еш волчу дегазчу МилкӀом-цӀунна** а лерина. ¹⁴ Юши-ЯхӀу-паччахьо дохадайтира харцделанашна хӀиттийна тӀулгаш а, дӀадахийтира Ашера-харцдалла лерина долу дечиган бӀогӀамаш а. Ткъа и меттигаш беллачийн даӀахкех юьзира.

¹⁵ Иштта кхин а Юши-ЯхӀу-паччахьо бохийна дӀабаьккхира Бетал-гӀалахь болу сагӀа доккху кхерч^д. Исраилхошка къинош летадайтинчу НабатӀан кӀанта ЯрбаӀама цигахь, сагӀа доккхучу гу тӀехь, дӀахӀоттийна хилла и кхерч. Цигахь мел йолу хӀума ягийна дӀаяккхийтира цо, Ашера-харцдалла лерина болу бӀогӀам а тӀехь. Йисина хӀуманаш ата а аьтта, царех чан яйтира паччахьо. ¹⁶ Юши-ЯхӀу-паччахьна, дӀахьаьжча, оцу лома тӀехь къуббанаш гира. Цо, нах а бахийтина, цигара даӀахкаш схьаяйтира. ТӀаккха и даӀахкаш оцу сагӀа доккхучу кхерча тӀехь ягайтира, и кхерч сийсазбаккхархьама. Иштта кхочушхилира*** Везачу Элан дош. Делан стага хаам бинера, иштта хир ду аьлла, ЯрбаӀам-паччахь дезачу деношкахь кхерчана хьалха лаьтгачу хенахь. Юши-ЯхӀу-паччахьна, дӀахьаьжча, и гӀуллакх хир ду аьллачу пайхамаран къубба гира. ¹⁷ Цо хаьттира: «И хӀун чурт ду суна гуш дерг?»

* 23:13а *ХӀаллакдаран лам* — иза «Зайт-диттийн ломан» кхин цӀе ю, иза емальеш олуш йолу.

** 23:13б *МилкӀом-цӀу* — я иштта: *Мулка-цӀу*.

*** 23:16 *Иштта кхочушхилира... къубба гира* — иштта тӀетоьхна ду ширачу грекийн гочдар тӀехь. Лебархойн тептар тӀехь цу дешнийн метта иштта дӀаяздина ду: *Везачу Эло Делан стагехула хир ду ма-аллара, кхочушдира Юши-ЯхӀу-паччахьо и дерриг а.*

^{23:12} ТӀаӀххӀарнаш 21:5; 2 Шерашкахь 33:5. ^{23:13} Сулим 11:7. ^{23:15} Сулим 12:33.

^{23:16} Сулим 13:2. ^{23:17} Сулим 13:30-32.

Цу гӀаларчу бахархоша жоп делира цуьнга: «ЯхӀуд-махкара вогӀуш хиллачу Делан стеган кӀубба ю иза. ТкӀа цо яханчу заманахь ахьа хӀинца Бетал-гӀалин сагӀа доккхучу кхерчана дуйхьал динарг аьллера».

¹⁸ Юши-ЯхӀу-паччахьо элира: «Меттах ма ваккха иза, цуьнан даь-Ӏахкаш цхьаммо а ма хьае».

ТӀаккха цара меттах ца ехира цу стеган а, Шамран-махкара вогӀуш хиллачу пайхамаран а даьӀахкаш.

¹⁹ Иштта, Юши-ЯхӀу-паччахьо Шамран-махкарчу гӀаланашкахь сагӀа доккхучу гунаш тӀехь дӀахӀиттийна цӀу-деланийн цӀенош а дохадайтира. Веза Эла чӀогӀа оьгӀазвахнера цу кеппара долу цӀенош исраилхойн паччахьаша дӀахӀиттадарна. Ша Бетал-гӀалахь диннарг оцу гунаш тӀехь йолчу сагӀа доккхучу меттигашна а дира Юши-ЯхӀу-паччахьо. ²⁰ Ишттачу меттигашкара динан дай Юши-ЯхӀу-паччахьо байина дӀабахийтира. ТӀаккха адамийн даьӀахкаш цу сагӀа доккхучу меттигашна тӀехь ягийра. ТкӀа иштта Ӏамал ен меттигаш йоха а яйтина, ша Ярушалайме юхавирзира Юши-ЯхӀу-паччахь.

Пасахь олу деза де даздар карладаккхар

(2 Шерашкахь 35:1-19)

²¹ ТӀаккха Юши-ЯхӀу-паччахьо халкъе омра дира. Цо элира: «Везачу Эло тхобца бинчу оцу бертан тептар тӀехь яздина ма-дарра, дазде аша шайн Везачу Далла лерина долу „Пасахьан“ деза де». ²² Исраилан халкъана тӀехь мехкан куьйгалхоша олалла дечу хенахь дуййна, исраилхойн а, яхӀудхойн а паччахьийн деношна тӀекхаччалц цкӀа а цу тайпана даздина дацара «Пасахьан» деза де. ²³ Юши-ЯхӀус паччахьалла деш долу берхӀитталгӀа шо долуш Везачу Элана лерина долу и «Пасахьан» деза де Ярушалайм-гӀалахь даздира.

Юши-ЯхӀу-паччахьо дина керла гӀуллакхаш

²⁴ Юши-ЯхӀу-паччахьо хӀаллакбира ЯхӀуд-махкахь а, Ярушалаймехь а беллачийн синош тӀедобхуш берш а, жинашца тайнарш а, цӀахь болу цӀуш а, кхиболу цӀуш а, массо а кхидолу дегаза хӀуманаш а. Юши-ЯхӀу-паччахьо дира и дерриге а, Везачу Элан цӀа чохь динан да¹ волчу Хьалкхи-ЯхӀуна карийначу товрат-хьехамийн тептар тӀера тӀедехкинарш кхочушдархьама. ²⁵ Юши-ЯхӀу-паччахьал хьалха я цул тӀаьхьа ца ваьллера и санна шен доллучу даггара, доллучу синца, боллучу ницкъаца Везачу Элана тӀевирзина верг, массо а хӀуманна тӀехь Муса-пайхамаран хьехамаш кхочушбеш верг.

²⁶ Амма Маннаш-паччахьо мел дина дегаза хӀуманаш бахьана долуш, Веза Эла чӀогӀа оьгӀазвахийтинера. ХӀинца а ЯхӀудан халкъана оьгӀазваханчуьра юха ца вирзира Веза Эла. ²⁷ Везачу Эло элира: «Ас

ЯхІудан халкъ юхатоттур ду Сайна дубьхалара, Айса юхатеттина Исраилан халкъ санна. Иштта Айса къастийна йолу Ярушалайм а, хІара Сан цІа а, Ас шех лаьцна: „Сан цІе хир ю цу чохь“ – аьлла долу, дІа-тоттур ду Ас Сайна хьалхара».

Юши-ЯхІус паччахьалла даран чаккхе

(2 Шерашкахь 35:20 – 36:1)

²⁸ Юши-ЯхІун кхидолчу гІуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *ЯхІудхойн паччахьийн тентар* тІехь. ²⁹ Юши-ЯхІус паччахьалла дечу хенахь Мисар-мехкан паччахь волу Наху-пирІун Эпрат-хин йисте вахана хилла, Ашур-мехкан паччахьна гІо дархьама. Юши-ЯхІу-паччахь пирІунна дубьхал тІом бан аравелла хилла. Ткъа пирІуно, МагІидда-гІалахь шена Юши-ЯхІу гича, иза вийна. ³⁰ ТІаккха Юши-ЯхІун ялхоша цуьнан дакъа, Ярушалайм-гІала а деана, шен къубба чохь дІадоьлтира.

ЯхІуд-мехкан халкъо Юши-ЯхІун кІант ЯхІу-Ахьаз, къобал а вина, шен ден метта паччахь вина дІахІоттийра.

ЯхІудхойн паччахь ЯхІу-Ахьаз

(2 Шерашкахь 36:2-4)

³¹ ЯхІу-Ахьазан ткъе кхо шо дара, иза паччахь хилла дІахІуттуш. Ярушалайм-гІалахь Іаш а волуш, цо кхаа баттахь паччахьалла дира. ЯхІу-Ахьазан ненан цІе Хьамутал яра. Иза Либна-махкара йолу Ярми-ЯхІун йоІ яра. ³² ЯхІу-Ахьаз паччахьо а, шен дайша санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора. ³³ Наху-пирІуно, Ярушалаймехь ЯхІу-Ахьазе паччахьалла ца дайта, иза Хьамат-махкарчу Рабила-гІалахь набахти чу воьлтира. Наху-пирІуно гІуда такхар тІедожийра ЯхІуд-махкана. Шена ши бІе пунт дети а, ши пунт деши а даьккхира пирІуно яхІудхошкара. ³⁴ ТІаккха Наху-пирІуно Юши-ЯхІу-паччахьан Элякъим цІе йолу кхин кІант хІоттийра, шен ден метта паччахь вина. Наху-пирІуно Элякъиман цІе хийцира, цунах ЯхІу-Якхам аьлла. Ткъа ЯхІу-Ахьаз пирІуно Мисар-махка дІавигира, иза цигахь дІа а кхелхира.

ЯхІудхойн паччахь волу ЯхІу-Якхам

(2 Шерашкахь 36:5-8)

³⁵ ЯхІу-Якхам-паччахьо дети а, деши а лора пирІунна. И хІума кхо-чушдархьама, цо хІора а стагера, цуьнан долахь долчу лаьттан мехе хьаьжжина, деши а, дети а доккхура.

³⁶ ЯхІу-Якхаман ткъе пхи шо дара, иза паччахь дІахІуттуш. Ярушалайм-гІалахь Іаш а волуш, цо цхьайтта шарахь паччахьалла дира. ЯхІу-Якхаман ненан цІе Забудат яра. Иза Рума-гІаларчу Пади-ЯхІун йоІ яра. ³⁷ ЯхІу-Якхам-паччахь а, шен дайша санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора.

24 ¹ ЯхІу-Якхама паччахьалла дечу хенахь, Бавел-мехкан паччахь волу Набухди-Нецар ЯхІуд-махкана тІегІоьртира. Кхаа шарахь Гийра ЯхІу-Якхам-паччахь Набухди-Нецаран олаллина кІел. Таккха ЯхІу-Якхам-паччахь Набухди-Нецарна дуьхьалвелира. ² Везачу Эло ЯхІу-Якхам-паччахьна дуьхьалбехира хашадхойн а, арамхойн а, муабайхойн а, Іамминхойн а тІемалой, цаьрга ЯхІуд-мохк хІаллакбайтархьама, Шен ялхой болчу пайхамаршкахула Ша ма-аллара. ³ Везачу Элан лаамца хилира и дерриге а ЯхІудан халкъаца, иза Шена дуьхьалара юхататтархьама. Везачу Эло иза дира Маннаш-паччахьо дукха къинош леторна а, цо сийсаза долу гІуллакхаш дарна а, ⁴ иштта цо бехк боцу дукха адам хІаллакдарна а. Маннаш-паччахьо Ярушалайм-гІала цу нехан цІийх юзар бахьана долуш, цунна гечдан ца лиира Везачу Элана.

⁵ ЯхІу-Якхаман кхидолчу гІуллакхех лаьцна – цо мел динчух лаьцна – яздина ду *ЯхІудхойн паччахьийн тентар* тІехь. ⁶ Таккха ЯхІу-Якхам, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Ткъа цуьнан кІант ЯхІу-Яхин керла паччахь хилла дІахІоьртира шен ден метта.

⁷ Мисар-мехкан паччахь шен махка чуьра тІом бан кхин ара ца велира, хІунда аьлча Мисар-мехкан дозанехь долчу хина тІера Эпрат-хина тІе кхаччалц долу латтанаш дІалецира Бавел-мехкан паччахьо Набухди-Нецара.

ЯхІудхойн паччахь ЯхІу-Яхин

(2 Шерашкахь 36:9, 10)

⁸ ЯхІу-Яхинан берхІитта шо кхаьчнера, иза паччахь дІахІуттуш. Ярушалайм-гІалахь Іаш а волуш, цо кхаа баттахь олалла дира. ЯхІу-Яхинан ненан цІе Нахьушат яра. Иза Ярушалаймерчу Эли-Натин йоІ яра. ⁹ ЯхІу-Яхин-паччахьо а, шен дайша санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора.

¹⁰ Цу хенахь Бавел-мехкан паччахьан Набухди-Нецаран тІеман хьаькамаша, Ярушалайм-гІалина тІе а гІоьртина, цунна го бира. ¹¹ Таккха Бавел-мехкан паччахь волу Набухди-Нецар гІалина тІевеара, шен тІеман хьаькамаша гІалина го бинчу хенахь. ¹² ЯхІудхойн

^{23:36} Ярми-ЯхІу 22:18, 19; 26:1-6; 35:1-19. ^{24:1} Ярми-ЯхІу 25:1-38; Даниал 1:1, 2.

^{24:12} Ярми-ЯхІу 22:24-30; 24:1-10; 29:1, 2.

паччахь волу ЯхIу-Яхин а, цуьнан нана а, цуьнан ялхой а, цуьнан тIеман хьабкамаш а, цуьнан кертара хьабкамаш а шашш Набухди-Нецаран кара бахара. Иштта, Бавел-махкарчу Набухди-Нецар-паччахь олалла ден борхIалгIа шо долуш, цо ЯхIу-Яхина ийисар дира. ¹³ ТIаккха Набухди-Нецар-паччахьо Ярушалаймехь долчу Везачу Элан цIийнан хазни чохь мел йолу хIума а, паччахьан кертара мехала мел йолу хIума а дIаяьхьира. Везачу Эло аьлла ма-хиллара, хьалха исраилхойн паччахь хиллачу Сулима Везачу Элан цIенна лерина яйтина хилла йолу массо а дашо хIуманаш дIаяьхьира Бавел-мехкан паччахьо. ¹⁴ Цул тIаьхьа массо ярушалаймхой арабехира цо, массо элий а, берриг доьналла долу эскархой а дIабигира. Иштта, ийисаре дIадигна долу дерриг адам итт эзар дара. Царна юкьахь бара дечиган а, эчиган а говза пхьераш. ЯхIуд-махкахь, уггаре а миска нах боцурш, цхьа а ца висира.

¹⁵ Цу тайпана, ЯхIу-Яхин-паччахь, цуьнан нана, цуьнан зударий, паччахьан кертахь гIуллакх деш хилларш, лаккхарчу даржашкахь хилла нах – уьш берриш а Ярушалайм-гIалара Бавел-махка кхалхийра Бавел-мехкан паччахьо. ¹⁶ Бавел-мехкан паччахьо Бавел-махка ийисаре дIадигира шена чохь ворхI эзар тIемало волу дерриг эскар а, цхьа эзар говза пхьар а, аьчка-пхьар а. Цу дIабигначарна юкьахь уггар а доьналла долу тIемалой бара.

¹⁷ Бавел-мехкан паччахьо Ярушалайм-гIалахь керла паччахь дIахIоттийра. Иза вара ЯхIу-Яхинан ден ваша волу Матан-ЯхIу. Матан-ЯхIун цIе а хийцина, ЦIадукь-ЯхIу аьлла, цIе тиллира цунна Бавел-мехкан паччахьо.

ЯхIудхойн паччахь ЦIадукь-ЯхIу

(2 Шерашкахь 36:11-23; Ярми-ЯхIу 52:1-3a)

¹⁸ ЦIадукь-ЯхIун ткье цхьа шо дара, иза паччахь хилла дIахIуттуш. Ярушалайм-гIалахь Iаш а волуш, цхьайтта шарахь паччахьалла дира цо. ЦIадукь-ЯхIун ненан цIе Хьамутал яра. Иза Либна-гIалара Ярми-ЯхIун йоI яра. ¹⁹ ЦIадукь-ЯхIу-паччахьо а, шен да ЯхIу-Якхама санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора. ²⁰ Ярушалайм-гIалин а, ЯхIуд-мехкан а бахархой Шена уллора дIататтал чIогIа обгIазваханера Веза Эла. Иштта ЦIадукь-ЯхIу-паччахь Бавел-мехкан паччахьна дуйхьалвелира.

^{24:15} Яхьазкхиал 17:12. ^{24:17} Ярми-ЯхIу 37:1; Яхьазкхиал 17:13. ^{24:18} Ярми-ЯхIу 27:1-22; 28:1-17. ^{24:20} Яхьазкхиал 17:15.

*Ярушалайман йожар**(2 Шерашкахь 36:13-21; Ярми-ЯхӀу 52:36-11)*

25 ¹ ЦӀадукъ-ЯхӀус паччахьалла до уьссалгӀа шо долуш, шеран уьтталгӀачу беттан уьтталгӀачу дийнахь, Бавел-мехкан паччахь Набухди-Нецар, шен дерриг эскар а эцна, Ярушалаймана тӀамца тӀевахара. ГӀалина уллохь меттамотгӀа да а хӀюттийна, ерриг а гӀалина гонах гунаш дира цо, иза схьаяккха кечам бархьама. ² ЦӀадукъ-ЯхӀус паччахьалла до цхьайтталгӀа шо тӀекхаччалц гӀала го бина лаьттира. ³ Цу шеран боьалгӀачу беттан уьссалгӀа де тӀекхачча, дӀахӀоьттина мацалла гӀалин бахархошна даа хӀумма а ца дуьсуш чӀогӀа яра. ⁴ МостагӀчо гӀалин пенах доккха гӀуьрг даьккхича, Ярушалаймерчу берриг а тӀемалоша дӀабовда кечам бира. Хашадхой гӀалина го бина лаьттинехь а, буьйсанна паччахьан бешана уллохь болчу шина пенна юккьехь долчу кевнехула массо а эскар гӀали чурьа араделира. Иза дедда тарьига-тогӀи^д чу дӀадахара. ⁵ ТӀаккха хашадхойн эскар паччахьна тӀаьхьаделира. Ерихон-гӀалин арнашкахь уьш ЦӀадукъ-ЯхӀуна тӀаьхьакхира. Ткъа паччахьан эскарера массо а тӀемало цунна уллора дӀасаведира. ⁶ ЦӀадукъ-ЯхӀу, схьа а лаьцна, Бавелан паччахь волчу Рабила-гӀала схьавалийра. Цигахь цунна кхел йира. ⁷ ЦӀадукъ-ЯхӀун кӀентий цунна хьалха байира. Ткъа иза, ши бӀаьрг а баьккхина, цӀестан буржалш а тоьхна, Бавеле дӀавигира.

*Везачу Элан цӀа дохор**(Ярми-ЯхӀу 52:12-33)*

⁸ Набухди-Нецара паччахьалла дечу ткъайоьсналгӀачу шеран пхोьалгӀачу беттан ворхӀалгӀачу дийнахь паччахьан гӀаролхойн хьаькам волу а, Бавелан паччахьан ялхо волу а Набузар-Адан Ярушалайме вара. ⁹ Цо Везачу Элан цӀа а, паччахьан цӀа а, Ярушалаймера массо а цӀа а цӀе тесна дагийра. Иштта, Ярушалаймехь долу дерриг а коьрта цӀе нош дагийра. ¹⁰ Оцу хьаькаман куьйгаллехь долчу хашадхойн эскаро Ярушалаймана гонах долу пенаш а дохийра. ¹¹ Паччахьан гӀаролхойн хьаькамо Набузар-Адана Ярушалаймехь дисина кхидолу халкъ а, говза гӀишлош йийраш а, Бавелан паччахьан агӀор бевларш а йийсаре дӀабигира. ¹² Оцу махкара къечу халкъана юкъара цхьадолу адамаш дитира цу хьаькамо, цаьрга кемсийн бошмашкахь а, кхашкахь а болх байтархьама.

^{25:1} Ярми-ЯхӀу 21:1-10; 34:1-5; Яхьазкхийал 24:2. ^{25:4} Яхьазкхийал 33:21. ^{25:7} Яхьазкхийал 12:13. ^{25:9} Сулим 9:8.

¹³ Хашадхоша дохийна дӀадехира Везачу Элан цӀенна хьалха долу цӀестан бӀогӀамаш а, цӀийнан кертахь меттахйохуш йолу цӀестан бухаӀотторгаш а, иштта цӀестан хӀорд а. Дерриг а цӀаста цара Бавеле дӀадаьхьира. ¹⁴ Цара иштта дӀадаьхьира тесаш а, белаш а, тукарш а, хаза хьожа йогӀу хӀума^д чуюьбллу кедаш а Везачу Элана лерина гӀуллакх дечу хенахь лелош хилла йолу цӀастанах йина мел йолу пхьегӀаш а. ¹⁵ Деших а, детих а мел йина хӀуманаш а дӀаяьхьира паччахьан ГӀаролхойн хьаькамо, царна чуйогӀура богуш болу кӀора дӀасакхьохьунойш а, цӀий чудутту боганаш а. ¹⁶ Сулим-паччахьо Везачу Элан цӀенна лерина бина ши бӀогӀам а, боккха яй а, меттахйохуш йолу кӀелхӀотторгаш а чӀогӀа еза яра. Оцу хӀуманашна дахана долчу цӀастанан барам буста а ца лора. ¹⁷ Цхьана бӀогӀаман лакхалла берхӀитта дол яра. Цу бӀогӀам тӀехь цӀестан таж^д дара, кхо дол лакхалла а йолуш. Цу тӀехь цӀастанах бина цаца а, наран стоьмаш а дара. Вукху бӀогӀамна тӀехь а дара иштта бина цаца а, наран стоьмаш а.

ЯхӀудхой Бавел-махка дӀакхалхор

(Ярми-ЯхӀу 52:24-27)

¹⁸ Паччахьан ГӀаролхойн хьаькамо коьрта динан да^д волу Сари-ЯхӀу а, шолгӀа динан да волу Цапни-ЯхӀу а, Везачу Элан цӀа чу вьодийла ларьеш волу кхо ГӀаролхо а йийсаре дӀавигира. ¹⁹ ГӀалахь хӀетталц а бисинчарах цо дӀавигира тӀемалойн хьаькам волу ваьӀна стаг а, паччахьан пхий хьехамча а, нах эскаре дӀаязбеш волу эскаран коьрта йозанча а, иштта гӀалахь шайна схьакарийна волу кхузткъа кхивола стаг а. ²⁰ Уьш берриш а паччахьан ГӀаролхойн хьаькамо Набузар-Адана Бавелан паччахьна тӀе Рабила-гӀала дӀавигира. ²¹ Хьамат-гӀалин махкахь йолчу Рабила-гӀалахь Бавелан паччахьо, уьш байа аьлла, ома дира.

Иштта яхӀудхой шайн махкара йийсаре дӀавигира.

ЯхӀуд-мехкан куьйгалхо волу Гадал-ЯхӀу

(Ярми-ЯхӀу 40:7-9; 41:1-3)

²² Бавелан паччахьо Набухди-Нецара ЯхӀуд-махкахь дитинчу халкъана тӀехь куьйгалхо вина дӀахӀоттийра Шапанин кӀентан Ахьикхаман кӀант Гадал-ЯхӀу. ²³ ТӀеман массо а хьаькамна а, церан нахана а хезира, Бавелан паччахьо Гадал-ЯхӀу мехкан куьйгалхо дӀахӀоттийна аьлла. ТӀаккха уьш МицӀпа-гӀала бахара Гадал-ЯхӀуна тӀе. Уьш бара: Натан-ЯхӀун кӀант ИсмаьӀал, Къаьрхьин кӀант Йохьан а, натӀупатхо волчу Танхьуматан кӀант Сари-ЯхӀу а, маӀхахочун кӀант Яьзан-ЯхӀу а,

^{25:13} а: Сулим 7:15-26; 2 Шерашкахь 3:15-17; ^б: Сулим 7:23-26; 2 Шерашкахь 4:2-5. ^{25:14} Сулим 7:45; 2 Шерашкахь 4:16. ^{25:22-24} Ярми-ЯхӀу 40:7-9.

церан нах а. ²⁴ Гадал-ЯхIус, царна а, церан нахана а хьалха, чIагIо а еш, элира: «Хашадхойн баьччанех ма кхера. ХIокху махкахь даха охьа а ховша, Бавелан паччахьна муьтIахь а хила, тIаккха шуна дика хир ду».

²⁵ Амма шеран ворхIалгIачу баттахь, шеца итт стаг а валош, паччахьан цIийнах схьаваьлла волу, Эли-ШамаIан кIентан Натан-ЯхIун кIант ИсмаIал веара Гадал-ЯхIуна тIе. Цара Гадал-ЯхIуна чов йира, иза велира. Иштта Гадал-ЯхIуца цхьаьна МицIпа-гIалахь болу яхIудхой а, хашадхой а байира ИсмаIала. ²⁶ Иза бахьанехь дерриг а халкъ — кIезиг болчу нахана тIера дуьйна, цIеяхана болчарна тIекхаччалц — тIеман хьаькамашца цхьана Мисар-махка дIадедира, шайш хашадхойх кхерарна.

ЯхIу-Яхин набахти чьура араваккхар
(Ярми-ЯхIу 52:31-34)

²⁷ ЯхIудхойн паччахьо ЯхIу-Яхина Бавеларчу набахтехь ткье вуьрхIитта шо даьккхича, Авил-Мардуха иза набахтера аравалийтира. Иза хилира Авил-Мардух Бавелан паччахь хилла дIахIоьттинчу шеран шуьйтталгIачу беттан ткье ворхIалгIачу дийнахь. ²⁸ Авил-Мардуха цуьнца бертахь кьамел дора, ткьа Бавел-махкахь йийсарехь болчу кхиболчу паччахьийн ларамал цуьнан лекха ларам бира. ²⁹ ЯхIу-Яхинна пурба делира шена тIера тутмакхан духар дIадаккха. Дуьнен чохь ша мел йоккхучу йисинчу хенахь кест-кестта паччахьна уллохь яа хIума йоура цо. ³⁰ ЯхIу-Яхин дуьнен чьура дIаваллалц, хIора дийнахь Бавелан паччахьо цунна мел оьшург а латтадора.

ДІаихначу шерашкахъ хиллачух лаьцна дІаяздина хьалхара тептар

Дешхьалхе

Паччахьаллех лаьцна долчу деа тептар тІехъ дІаяздина долу гІуллакхаш кхечу кепара дуйцуш ду дІаихначу шерашкахъ хиллачух лаьцна долчу хьалхарчу а, шолгІачу а тептарш тІехъ. ДІаихначу шерашкахъ хиллачух лаьцна яздина долчу тептарш тІехъ дуйцучу дийцарийн коьрта ши Іа-лашо хІара ю:

1) Исраилан а, ЯхІудан а пачхьалкхашна бохамаш бина белахъ а, къомана Ша йина чІагІо Дала ларъеш хилар а, ЯхІуд-махкахъ бexаш болчу нахехула Цо Шен Іалашо кхочушъеш хилар а гайтар. Дауд-пачча-хьо а, Сулим-паччахьо а динчу сийлахьчу гІуллакхашка а, ЯхІушап-ти-паччахьо а, Хьузакх-ЯхІу-паччахьо а, Юши-ЯхІу-паччахьо а динчу юхаметтахІитторашка а, Далла тешаме бисинчу нахе а хьобжуш, тептар яздархочо иза чІагІадар.

2) Ярушалайм-гІалахъ долчу Делан цІа долчохъ Далла гІуллакхдаран схьадалар дийцар а, и гІуллакхдар кхочушдеш болчу динан дайн а, левихойн а низам дийцар а. Сулим-паччахъ Делан цІа дугІург велахъ а, Дауд-паччахъ билггала оцу цІийнан а, цигахъ лелош долчу гІуллакхан а кхоллархо хилар гойтуш ду.

Адамна тІера ИбрахІимна тІекхаччалц

(Доладалар 5:1-32; 10:1-32; 11:10-26)

1 ¹ Адамах схьабевлла: ШатІа, Энош, ² Къаим, Махьаллал, Ярад, ³ ХІанох, Матушалахъ, ЛемакІ, ⁴ Нохъа. Ткъа Нохьин кІентий бара: Шима, Хьама, Япат.

⁵ Япатан кІентий бара: Гомар, МагІогІ, Мадай, Яван, Тубал, Машах, Тирас. ⁶ Гомаран кІентий бара: Ашкиназ, РипІат*, ТогІарма.

⁷ Яванан кІентий бара: Элша, Таршаш, Хитам, Роданам.

⁸ Хьамин кІентий бара: Хуша^д, Мисар, ПІатІа, КанаІан. ⁹ Хушин кІентий бара: Себа, Хьавил, СабтІа, РуІман, Сабтехъа. РуІманан кІентий бара: Шеба, Даддан. ¹⁰ Ткъа Хушин вара Намрад цІе йолуш

* 1:6 Грекийн гочдар тІехъ: *PunIam*. Іебархойн тептар тІехъ: *Дипати*.

кІант, иза чІогІа ницкъ болуш кІант вара. ¹¹ Мисарх схъабевлла: лудамхой, Іанамхой, лахІабхой, наптухьхой, ¹² патІрусхой, шайх пІе-лаштамхой схъабевлла болу каслахІамхой, каптІархой. ¹³ КанаІанан кІентий хІорш бара: дуьххьарлера доьзалхо волу ЦІадан, цул тІаьхьа хилла волу Хьета. ¹⁴ Иштта КанаІанасхъабевлла: явсайхой, эмархой, гІиргІашахой, ¹⁵ хьаввихой, Іаьркшахой, синахой, ¹⁶ арвадихой, цІе-мархой, хьаматхой.

¹⁷ Шимин кІентий бара: Іейлам, Ашур, Арпахшад, Луда, Арам. Араман кІентий бара: ІуцІа, Хьула, ГетІар, Машах. ¹⁸ Арпахшадан кІант вара Селахь, ткъа Селахьан кІант вара Іебар. ¹⁹ Іебаран ши кІант вара: цхьана кІентан цІе ПалагІ* яра, хІунда аьлча иза вехачу хенахь лаьтга тІехь адам декъадалар а, дІасадаржар а хилира. ПалагІан вешин цІе Якхтан яра. ²⁰ Якхтанан кІентий бара: Алмадад, ШалапІ, Хьацармават, Ярахь, ²¹ ХІайдарам, Узал, Дикхалла, ²² Іейбал, Абумаил, Шеба, ²³ Апар, Хьавил, Ябаб. Уьш берриш а Якхтанан кІентий бара.

²⁴ Ткъа Шимин кІентий хилла: Арпахшад, Селахь, ²⁵ Іебар, ПалагІ, Рахьу, ²⁶ СерагІ, Нахьир, ТІахьир, ²⁷ Ибрам, цуьнан кхин цІе ИбрахІим ю.

Исмаїалан тІаьхье

(Доладалар 25:12-16)

²⁸ ИбрахІиман кІентий бара: Исхьакх а, Исмаїал а. ²⁹ Церан тІаьхье иштта яра: Исмаїалан дуьххьарлера кІант вара Набуяти, цул тІаьхьа хилира Къедар, Адбаал, Мибасам, ³⁰ МишмаІ, Дума, Маси, Хьадид, Тейма, ³¹ Етар, Напуши, Къедима. Уьш бара Исмаїалан кІентий.

³² ИбрахІиман гІарбаш-зудчо^д Къитурата бина кІентий бара: Зимран, Якхешан, Медан, Мадани, Ишбакх, Шуахь. Якхешанан кІентий бара: Шеба, Даддан. ³³ Маданин кІентий бара: Іейпа, Іайпар, Хьанас, АвидаІ, ЭлдаІа. Уьш берриш а Къитуратан кІентий бара.

Исхьакхан тІаьхье

(Доладалар 36:1-19)

³⁴ ИбрахІиман кІант волчу Исхьакхан кІентий бара: Іесав, Ісраил. ³⁵ Іесаван кІентий бара: Элипаз, РаІал, ЕІуш, ЯІлам, Кхорахь. ³⁶ Элипазан кІентий бара: Теман, Омар, Цепа, ГаІтам, Кхеназ. Ткъа ТамнаІа цунна Іамалекх винера. ³⁷ РаІалан кІентий бара: Нахьати, Зерахь, Шама, Миза.

* 1:19 *ПалагІ* – Іебархойн маттахь цуьнан маьІна ду «декъадалар».

*СеИрах схьабевлла эдомхой**(Доладалар 36:20-30)*

³⁸ СеИран кІентий бара: Лутани, Шубали, ЦибиІон, Іана, Дишон, Эцар, Дишан.

³⁹ Лутанин кІентий бара: Хьори, ХІейма. ТамнаІ Лутанин йиша яра.

⁴⁰ Шубалин кІентий бара: Іалиян, Манахьат, Іейбал, Шапи, Онам. ЦибиІонан кІентий бара: АяхІу, Іана. ⁴¹ Іанин кІант вара: Дишон. Дишонан кІентий бара: Хьамран, Эшбан, Итран, Керан.

⁴² Эцаран кІентий бара: БилхІан, ЗаІван, ЯІакхан.

Дишанан кІентий бара: Іуца, Арани.

*Эдом-мехкан паччахьаш**(Доладалар 36:31-43)*

⁴³ Исраилан махкахь паччахьаш хилале, Эдомехь хІара паччахьаш хиллера:

БеІаран кІант БулаІ. Цуьнан гІалин цІе ДинхІаба яра.

⁴⁴ БулаІ велча, цуьнан метта паччахь хилира Бацар-гІаларчу Зерахьан кІант Ябаб.

⁴⁵ Ябаб велча, цуьнан метта паччахь хилира теманхойн махкара Хьушам.

⁴⁶ Хьушам велча, цуьнан метта паччахь хилира Бедадан кІант ХІадад. Муаби-махкахь маданхошна тІехь толам баьккхинера цо. Цуьнан гІалин цІе Іавит яра.

⁴⁷ ХІадад велча, цуьнан метта паччахь хилира Масрекха-гІалара Самла.

⁴⁸ Самла велча, цуьнан метта паччахь хилира хин йистехь йолчу Рехьабат-гІалара Шаул.

⁴⁹ Шаул велча, цуьнан метта паччахь хилира Іахбаран кІант БаІал-Хьанан.

⁵⁰ БаІал-Хьанан велча, цуьнан метта паччахь хилира ХІадад. Цуьнан гІалин цІе ПаІу яра. ХІададан зудчун цІе яра Ма-ХІайтІабал. Иза МезахІабан йоІан Матарадан йоІ яра.

⁵¹ ХІадад а велла.

Эдом-махкахь хІара баьччанааш а хилла: ТамнаІ, Іаьлви, Етат, ⁵² АхГлибам, Эла, Пинан, ⁵³ Кхеназ, Теман, Мубацар, ⁵⁴ Магдаал, Иирам. Уьш эдомхойн баьччанааш хилла.

ЯхIудан тIаьхъе

2 ¹ Исраилан кIентий бара: Раабан, ШимIа, Леви, ЯхIуд, Иссархан, Забул, ² Дан, Юсуп, Бен-Яман, Наптал, Гада, Ашар.

³ ЯхIудан кIентий бара: Iаьр, Онан, Шейла. Цунна и кхо кIант вина хилла канаIанхо йолчу ШуIин йоIа. ЯхIудан дуюххьарлера доьзалхо волу Iаьр Делан бIаьргашна хьалха вон вара, цундела иза Дала валий-тира. ⁴ ЯхIудан несо Тамарас ЯхIудана ши кIант винера: Парас, Зерахъ. Верриг а пхи кIант вара ЯхIудан.

⁵ Парасан кIентий бара: Хьацрани, Хьамал. ⁶ Зерахъан кIентий бара: Зимари, Этан, ХIайман, Калкал, ДарIа. Уьш верриг пхи кIант вара. ⁷ Далла лерина йохо дIакъастийна хIуманаш схьа а эцна, Исраилан халкъана бала тIебаийтина волу Ахари* хилла Кармин кIант. ⁸ Этанан кIант вара Iазар-ЯхIу.

Дауд-наччахъан схьавалар

⁹ Хьацранина бина кIентий бара: Ярахъмиал, Рам, Килаб.

¹⁰ Рамин хилира кIант Iамминадаб. Iамминадабан хилира кIант Нахъшон, ЯхIудан тайпанан баьчча хилла волу. ¹¹ Нахъшонан хилира кIант Салма. Салмин хилира кIант БоIаз. ¹² БоIазан кIант хилира Iабади. Iабадин кIант хилира Юшай.

¹³ Юшайн хилира кIентий: дуюххьарлерниг Элиаб, шолгIаниг Аби-надаб, кхозлагIниг ШимIа, ¹⁴ воьалгIаниг Натунаил, пхьоьалгIаниг Радай, ¹⁵ йолхалгIаниг Оцам, ворхIалгIаниг Дауд. ¹⁶ Церан йижарий бара: Царуят, АбигIал.

Царуятан кхо кIант хилира: Абушай, Йоаб, IасахIал. ¹⁷ АбигIала вира кIант Iамасаь. Iамасаан да вара исмаьIалхо волу ИтIар.

Хьацранин тIаьхъе

¹⁸ Хьацранин кIентан Килабан зудчо Iазубата йира йоI Яриат. Цо бина кIентий бара: Ешар, Шубаб, Ардун. ¹⁹ Iазубат елча, Килаба шена Эпрати ялийра. Цо вира кIант Хьор. ²⁰ Хьоран кIант хилира Ури. Урин кIант хилира Бацалиал.

²¹ ТIаккха Хьацранис, шен кхузткъа шо долуш, ГалIадан да волчу Макиран йоI ялийра шена. Цо Хьацранина вира кIант Чагуб. ²² Чагубан кIант хилира Яир. ГалIад-махкахъ ткъе кхоь гIала яра цуьнан долахъ. ²³ Амма гешурхоша а, арамхоша а Яиран махкара эвлаш а,

* 2:7 *Ахари* – и цIе «бала» бохург ду. ЮшаIан тептар тIехь иза Iахан цIе тиллина ду.

Кхинат-гIала а, цуьнца йобзна хилла йолу кхузткъа юрт а цаьргара схъа-
яьккхира. Цигахъ Iаш болу берриш а ГалIадан дех Макирах схъабевлле-
ра. ²⁴ Килаб-Эпратин махкахъ Хъацрани веллачул тIаьхъа Хъацранин
зудчо Аби-ЯхIус вира кIант Ашихьур. Цо ТакхоI-гIала дIахIоттийра.

Ярахьмиалан тIаьхъе

²⁵ Хъацранин дубххьарлера доьзалхо волчу Ярахьмиалан кIентий
бара: хьалхарниг Рам, цул тIаьхъа Буна, Оран, Оцам, АхьбьахIу.
²⁶ Ярахьмиалан кхин а зуда яра. Цуьнан цIе Iатрат яра. Иза Онаман
нана яра. ²⁷ Ярахьмиалан дубххьарлера доьзалхо волчу Рамин кIентий
бара: МаIац, Ямин, Iекхар. ²⁸ Онаман кIентий бара: Шамай, ЯдаI.
Шамайн кIентий бара: Надаб, Абишур.

²⁹ Абишуран зудчун цIе яра Абу-ХIаил. Цо Абишурана бина кIен-
тий бара: Ахьбан, Мовлид. ³⁰ Надабан кIентий бара: Селад, Апайм.
Селад, цхьа а бер доцуш, велла. ³¹ Апайман кIант хилира Ишхьи. Иш-
хьин кIант хилира Шишан. Шишанан – Ахьлай.

³² Шамайн вешин ЯдаIан кIентий бара: ИтIар, ЯхIуната. ИтIар,
цхьа а бер доцуш, велла. ³³ ЯхIунатин кIентий бара: ПелатIа, Заза.
Иштта яра Ярахьмиалан тIаьхъе.

³⁴ Шишанан, йоIарий бен, кIентий ца хилира. Цуьнан, ЯрхьаI цIе а
йолуш, мисархо волу лай вара. ³⁵ Шишана шен йоI оцу ЯрхьаIе маре
яхийтира, ткъа цо вира кIант Атай. ³⁶ Атайн хилира кIант Ната, ткъа
Натин хилира кIант Забад. ³⁷ Забадан хилира кIант: Эплал. Эплалан
хилира кIант Iабади. ³⁸ Iабадин хилира кIант ЯхIу, ткъа ЯхIун хилира
кIант Iазар-ЯхIу. ³⁹ Iазар-ЯхIун хилира кIант Хьелац. Хьелацан хили-
ра кIант ЭлиIаса. ⁴⁰ ЭлиIасан хилира кIант Сисмай. Сисмайн хилира
кIант Шалум. ⁴¹ Шалуман хилира кIант Якхам-ЯхIу. Якхам-ЯхIун хи-
лира кIант Эли-ШамаI.

Килабан тIаьхъе

⁴² Ярахьмиалан вешин Килабан масех кIант хилира. Цуьнан дубх-
хьарлера доьзалхо хилира МешаI. Иза Зипан да хилира. Килабан
кхин а цхьа кIант Мареша хилира, иза Хьевронан да хилира. ⁴³ Хьев-
ронан хIара кIентий хилира: Кхорахъ а, Тапухьа а, Рекхам а, ШемаI а.
⁴⁴ ШемаIан хилира кIант Рахьам, иза ЙоркхиIаман да хилира. Ткъа
Рекхаман хилира кIант Шамай. ⁴⁵ Шамайн хилира кIант МаIун, ткъа
МаIун Байт-Цуран да хилла.

⁴⁶ Килабан гIарбаш-зудчун^d цIе Iейпа яра. Иза ХIаранан а, Муцин
а, Газизан а нана яра. Ткъа ХIаранан хилира кIант Газиз.

⁴⁷ ЯхIдайн кIентий бара: РегIам, Йовтам, Гишан, Пелат, Iейпа,
ШаIапа.

⁴⁸ Килабан кхин гIарбаш-зуда^д а яра. Цуьнан цIе МаIха яра. МаIха яра Шебаран а, Тирхъанан а нана. ⁴⁹ Иштта ШаIапан а, Шивин а нана а яра иза. ШаIапа Мадманан да вара. Шива вара Махбенан а, ГибаIан а да.

Килабан йоI Iахисат яра.

⁵⁰ Килабан тIаьхъенан цIераш хIорш яра:

Хьор вара Эпратин духьхьарлера кIант. Хьоран кIентий хилира: Кхиръят-ЯIарим-гIала дIахIоттийна волу Шубали, ⁵¹ Байтлахам-гIала дIахIоттийна волу Салма, Байт-Гадер-гIала дIахIоттийна волу Хьарпа.

⁵² Кхиръят-ЯIарим-гIала дIахIоттийначу Шубалих сьхабевлира хIаруахой а, манухьутхойн ахтукхам а. ⁵³ Кхиръят-ЯIаримера тукхамаш хIорш дара: итархой, путахой, шуматхой, мишраIхой. Царах сьхабевлира цорIахой а, эштаулхой а.

⁵⁴ Салмин тIаьхъенах сьхабевлира: байтлахамхой, натIупатхой, Iатрут-Байт-Йоабан бахархой, манахьтихойн ахтукхам, цорIахой, ⁵⁵ иштта ЯIабац-гIалахъ бехаш болу тептарш яз деш болчийн тукхамаш: тирIатхой, шимIатхой, суахой. И тептарш яздинарш хилла Хьаматан тIаьхъенах болу кхенахой. Хьамат вара рахбихойн тукхаман да.

ДAUD-паччахъан кIентий

3 ¹ Хьеврон-гIалахъ Даудан динчу берийн цIераш хIорш ю: Даудан духьхьарлера кIант Амнан израIалхо йолчу АхънуIмата вина вара.

ШолгIа кIант Даниал кармалхо йолчу АбигIала вина вара.

² КхоалгIа кIант Абушалам Гешурахъ паччахъ волчу Талмайн йоIа МаIхас вина вара.

ВозалгIа кIант Адан-ЯхIу Хьагата вина вара.

³ Даудан пхобалгIа кIант Шапат-ЯхIу Абиталис вина вара. ЙолхалгIа кIант ИтраIам IагIлата вина вара. Иза, вуьш санна, Даудан зуда яра.

⁴ Даудан и ялхе а кIант Хьевронехъ вина вара. Цигахъ Дауда ворхI шарахъ а, ялх баттахъ а паччахъалла дира.

Ярушалаймехъ Дауда ткъе кхойтта шарахъ паччахъалла дира. ⁵ Даудан Ярушалаймехъ хилла долу бераш хIорш ду:

Iамиалан йоIа Бат-ШабаIа дий бер дира: ШимIа, Шубаб, Ната, Сулим.

⁶ Кхин а исс кIант хилира Даудан: Ибхьар, Эли-ШуIа, Эли-Пулат, ⁷ НугIахIи, Непаг, ЯпияI, ⁸ Эли-ШамаI, ЭлидаI, Эли-Пулат. ⁹ Уьш берриш а Даудан кIентий бара. ГIарбаш-зударша^д бина кхин а кIентий бара Даудан. Тамара церан массеран а йиша яра.

^{3:4} Дауд 5:4, 5; Шамъал 2:11; 1 Шерашкахъ 29:27. ^{3:5} Дауд 11:3.

Сулим-паччахъан тIаьхъе

¹⁰ Сулиман кIант хилира РахъбуIам. РахъбуIаман кIант хилира Аби-ЯхIу. Цуьнан кIант хилира Аса. Ткъа Асин кIант ЯхIушапти. ¹¹ ЯхIушаптин кIант хилира ЯхIурам. ЯхIураман хилира кIант Ахъаз-ЯхIу. Ахъаз-ЯхIун хилира кIант Юаш. ¹² Юашан кIант хилира Амци-ЯхIу. Iазар-ЯхIу Амци-ЯхIун кIант хилира. Iазар-ЯхIун кIант хилира Йовтам. ¹³ Йовтаман кIант хилира Ахъаз. Хъузакх-ЯхIу хилира Ахъазан кIант. Хъузакх-ЯхIун кIант Маннаш хилира. ¹⁴ Маннашан кIант Амин хилира. Аминан кIант Юши-ЯхIу хилира. ¹⁵ Юши-ЯхIун кIентий хIорш бара: дубхъарлера кIант – Йохъан, шолгIаниг – ЯхIу-Якхам, кхозлагIниг – ЦIадукъ-ЯхIу, ткъа воьалгIаниг – Шалум. ¹⁶ ЯхIу-Якхаман кIентий бара: ЯхIу-Яхин, ЦIадукъ-ЯхIу.

ЯхIу-Яхин-паччахъан тIаьхъе

¹⁷ Йийсаре дIавигина хиллачу ЯхIу-Яхинан кIентий бара: Шалтаал, ¹⁸ Малкирам, Пади-ЯхIу, Шаниацар, Якхам-ЯхIу, ХIушмаI, Надиб-ЯхIу. ¹⁹ Пади-ЯхIун кIентий бара: Зурбабел, ШамаIи. Зурбабелан кIентий бара: Машулим, Хъанан-ЯхIу. Шаламат церан йиша хилла. ²⁰ Зурбабелан кхин а пхи кIант хилира. Церан цIераш яра: Хъашба, ОхIал, Берех-ЯхIу, Хъасди-ЯхIу, Юшаб-Хъесад.

²¹ Хъанан-ЯхIун кIентий бара: Палти-ЯхIу, ЯшаI-ЯхIу. Рапи-ЯхIу вара ЯшаI-ЯхIун кIант. Рапи-ЯхIун кIант вара Арнан. Арнанан кIант вара Iабди-ЯхIу. Шахан-ЯхIу Iабди-ЯхIун кIант вара. ²² Шахан-ЯхIун кIант вара ШамIа-ЯхIу. Ткъа ШамIа-ЯхIун кIентий бара: Хъатуш, ИгIал, Баръяхъи, НаIар-ЯхIу, Шапти. Уьш ялхе а цуьнан кIентий а, кIентан кIентий а бара. ²³ НаIар-ЯхIун хилира кIентий: ЭльюIинай, Хъузакх-ЯхIу, Iазрикхам. Уьш верриг а кхо кIант хилла. ²⁴ ЭльюIинайн кIентий хилира: ХIудав-ЯхIу, Элишуб, Пали-ЯхIу, Iакхуби, Йохъан, Дали-ЯхIу, Iанани. Уьш верриг а ворхI кIант вара.

ЯхIудан тIаьхъе

4 ¹ ЯхIудан хилира хIара кIентий: Парас, Хъацрани, Карма, Хъор, Шубали. ² Шубалин кIант хилира Раи-ЯхIу. Иза Яхъатан да хилира. Яхъатан кIентий хилира: Ахъумай а, ЛахIда а. Ахъумайн а, ЛахIдин а тIаьхъенех цорIахойн тукхамаш схъадевлира.

³⁻⁴ Эпратин дубхъарлера доьзалхо волчу а, Байтлахам-гIала дIахIоттийна волчу а Хъоран кIентий хIорш бара: IайтIам, Пенуал, Iезар. IайтIаман кIентий хIорш бара: ИзраIал, Ишма, Идбаш. Церан йишин цIе ХIацилалпуни яра. Пенуал Гадур-гIала дIахIоттийнарг вара. Iезар Хъушат-гIала дIахIоттийнарг вара.

⁵ Ашихьур ТакхоI-гIала дIахIоттийнарг вара. Ашихьуран ши зуда хилла: Хьалиа, НаIран. ⁶ НаIрана бина кIентий хIорш бара: Ахьузам, Хьепар, Тимани, Ахьаштарай. Уьш НаIранан кIентий бара. ⁷ Хьалиан хIара кIентий хилира: Царати, ЦIохьар, Этнани, ⁸ Кьоца.

Кьоцин хилира кIентий: Iануб, Цубиба. Кьоцин тIаьхьенах схьа-девлера ХIаруман кIант волчу Ахьархьилан тукхамаш.

⁹ Ткъа ЯIабац шен вежарел лоруш стаг вара. Цуьнан нанас: «Аса чоIогIачу лазаршца дуьнен чу ваьккхина хIара», – аьлла, ЯIабац* цIе тиллина хилла цунна. ¹⁰ ЯIабаца, исраилхойн Деле доIа а деш, дийхира: «Ахьа со декьал а вахьара, сан латта шор а дахьара, со зуламех лар а веш, Хьо суна уллохь а хилахьара, со лазарш доцуш хилийтархьама!» – аьлла. ТIаккха цо деххнарг делира цунна Дала.

¹¹ Ткъа Халуб Шухьин ваша вара. Халубан кIант вара Махьир. Ткъа Махьир Эштунан да вара. ¹² Эштунан кIентий бара: Байт-Рапа, Писухьа, Тахьина. Тахьинас Нахьаш-гIала дIахIоттийра. Уьш Реха-гIалин бахархой бара.

¹³ Кхеназан кIентий хIорш бара: Iотниал, Сари-ЯхIу. Iотниалан кIентий хIорш бара: Хьатати, МаIунутай**. ¹⁴ МаIунутай Iапрун да вара.

Сари-ЯхIу Йоабан да вара. Йоаб Пхьерийн тогIи дIахIоттийнарг вара. Шаьш пхьераш болу дела тиллина хиллера цара и цIе.

¹⁵ Епунин кIант волчу Килабан кIентий хIорш бара: Иру, Эли, НаIам. Элан кIант вара Кхеназ.

¹⁶ ЯхIалал-Элан кIентий хIорш бара: Зип, Зипа, Тирья, Асариал.

¹⁷⁻¹⁸ Iезаран кIентий хилла: ИтIар, Мерад, Iайпар, Ялун. Ткъа Мерада пирIунан йоI йолу Бит-ЯхIу шена ялийра. Цо Мерадана дина бераш хIорш дара: Марем, Шамай, Ишбахь. Ишбахьа ЭштамуIа-гIала дIахIоттийра. ЯхIудхо йолчу Мерадан зудчо дина бераш хIорш дара: Ярад, Хьебар, Якхутиал. Ярада Гадур-гIала дIахIоттийра, Хьебара – Соха-гIала, Якхутиала – Занухь-гIала.

¹⁹ Нахьаман йиша йолчу ХIуди-ЯхIун зудчун кIентий хIорш бара: гармихо волчу КьаИилан да а, маIахо волу ЭштамуI а.

²⁰ ШимIунан хIара кIентий хилира: Амнан, Рина, Бен-Хьанани, Тилун.

Ишхьин хIара кIентий хилира: Зухьати, Бен-Зухьати.

* 4:9 ЯIабац – и цIе Iебархойн маттахь «лазар» олучу дашах тера ду.

** 4:13 Цхьадолчу ширачу гочдарш тIехь: *МаIунутай*. Iебархойн тептар тIехь и цIе яц.

Шейлин тІаьхье

²¹ ЯхІудан кІант волчу Шейлин кІентий хІорш бара: Лека-гІала дІа-хІоттийна волу Іаьр, Мареша-гІала дІахІоттийна волу ЛаІда, Байт-Аш-баІ-гІалара ветанан кІади деш хилла долу тукхамаш, ²² иштта цуьнан тІаьхьенах бара хІорш: Йокхам а, Хузба-гІалара бахархой а, кхин а Юаш а, Сарап²¹ а. Цушиммо Муаби-махкахъ а, Яшуби-Лехьамахъ а олалла дора. (Царах лаьцна яздина хилларг ширачу тептарш тІера ду.) ²³ Шейлин кІенташа кхийра пхьегІаш йора. Уьш НатиІам-гІалахъ а, Гадира-гІалахъ а Іаш бара, паччахьна гІуллакх а деш.

ШимІин тІаьхье

²⁴ ШимІин хІара кІентий хилира: Намуал, Ямин, Ярби, Зерахъ, Шаул. ²⁵ Шаулан хилира кІант Шалум. Шалуман хилира кІант Мибасам. Мибасаман хилира кІант МишмаІ. ²⁶ МишмаІан тІаьхье иштта яра: цуьнан хилира кІант Хьамуал. Закхур хилира Хьамуалан кІант. Закхуран кІант хилира ШамаІи. ²⁷ ШамаІин ялхитта кІант а, ялх йоІ а хилира. Ткъа ШамаІин вежарийн бераш дукха ца хилира. ЯхІудан тайпа санна доккха ца хилла ШамаІин тІаьхьенан долу дерриг а тукхам.

²⁸ Уьш бехаш бара Беар-ШабаІ а, Мулада а, Хьацар-ШуІал а гІаланашкахъ. ²⁹ Иштта Балхьат а, Іацам а, Тулад а, ³⁰ Бетаал а, Хьорма а, ЦакхелагІ а, ³¹ Байт-Маркабут а, Хьацар-Сусам а, Байт-Бари а, ШаІрайм а гІаланашкахъ а бехира уьш. И гІаланаш церан долахъ хилла Дауда паччахьалла даллалц. ³² Церан пхи гІала хилла шайн ярташца: ІайтІам, Іейн, Римун, Тухан, Іашун. ³³ Иштта оцу гІаланашна гонах хилла йолу ярташ а БаІалт-гІалина тІекхаччалц церан долахъ яра. Иштта яра уьш баха охьахевшина меттигаш а, церан схьабовлар а цу тайпана дара.

³⁴ Машубаб, Ямлекха, Амци-ЯхІун кІант Юша, ³⁵ Юал, Іасиалан кІентан Сари-ЯхІун кІант Йошби-ЯхІун кІант ЯхІу, ³⁶ ЭльюІинай, ЯАкхуба, Яшухъ-ЯхІу, Іаси-ЯхІу, Іадиал, Яшмиал, БенъяхІу, ³⁷ ШамІа-ЯхІун кІентан Шимрин кІант волчу а, Яди-ЯхІун кІентан Іалунан кІант волчу ШипаІан кІант волу Зиза а — ³⁸ уьш шайн тукхамийн баьччанаш бара.

Церан тІаьхье чІоГІа дебнера. ³⁹ Шайн хьайбанашна дежийла лъош, Гадур-махкана а, цунна малхбалехьа йолчу тогІина а тІекхаччалц дІабаханера уьш. ⁴⁰ Шаьш баханчохъ царна токх йолу а, дика а дежийла карийна. Иштта боккха а, тийна а, шайна кхерам боцу а мохк карийна хилла царна. Уьш цига кхачале, цигахъ кІеззиг болу хьамахой бен бехаш ца хиллера.

⁴¹ ЯхІудхойн паччахъ волчу Хьузакх-ЯхІун заманахъ, и цІераш хилларш, схъа а баьхкина, хьамахойн четаршна а, цигахъ бехаш болчу маІунхошна а тІелеттера. Цара уьш берриш а хІаллакбина. Таханлерчу денна тІекхаччалц а иза иштта ду. Церан метта уьш цигахъ баха охъахевшина, хІунда аьлча жа дажо меттигаш хилла царна цигахъ. ⁴² Ткъа царна юкъара ШимІин тІаьхьенах хилла волу пхи бІе стаг СеІир-лаьмнашка ваханера. Церан коьртехъ хилла Палти-ЯхІу, НаІар-ЯхІу, Рапи-ЯхІу, Іузиал. Уьш Ишхьин тІаьхьенах хилла. ⁴³ Цигахъ дийна бисина болу Іамалекхахой байа а байина, баха охъахевшина уьш. Таханлерчу денна тІекхаччалц уьш цигахъ бехаш бу.

Раабанан тІаьхье

5 ¹ Израилан дуьххьарлера доьзалхо волчу Раабанан кІентий хІорш бара. (Иза дуьххьарлера доьзалхо вара, амма цо шен да дІавуьжу мотт сийсазбаьккхина дела, дуьххьарлера доьзалхочун бакъонаш Израилан кІант волчу Юсупан кІенташна дІаеллера. Иза бахъанехъ Раабанан цІе дуьххьарлерчу доьзалхочун санна дІаязйина яц. ² ЯхІуд шен вежарел нуьцкъала хиллехъ а, цуьннан тайпанара халкъан куьйгалхо схъаваьллехъ а, дуьххьарлерчу доьзалхочун бакъонаш Юсупан долахъ хиллера.) ³ Израилан дуьххьарлера доьзалхо волчу Раабанан кІентий хІорш бара: Хъанакх, Палу, Хъацрани, Карма.

⁴ Юалан тІаьхье иштта яра: Юалан кІант хилира ШамІа-ЯхІу, ШамІа-ЯхІун кІант хилира ГІогІ, ГІогІан кІант – ШамаІи, ⁵ ШамаІин кІант – Мика, Микин кІант – Раи-ЯхІу, Раи-ЯхІун кІант – БаІал, ⁶ БаІалан кІант – Баира. Иза вара Ашурхойн паччахъ волчу ТигІат-Пилнасар* ийисаре вигнарг. Баира раабанхойн баьчча вара.

⁷ Ткъа Баиран вежарий, церан тукхамашка а, церан схъабовларе а хъаьжжина, иштта дІаязбина бу: коьртаниг ЯІиал хилла, ткъа цул тІаьхьа Закри-ЯхІу а, ⁸ БулаІ а. БулаІ вара Юалан кІант волчу ШемаІан кІентан Азазан кІант. Раабанхой бехаш бара ІаруІер-гІалара дуьйна Набу а, БаІал-МаІун а гІаланашна тІекхаччалц йолчу меттигашкахъ. ⁹ Малхбалехъ, Эпрат-хина тІекхаччалц йолчу яьссачу арнан йисте кхочучу меттигашкахъ, баха охъахевшира уьш, хІунда аьлча ГалІад-махкахъ церан даьхни чІогІа дебнера.

¹⁰ Шаула паччахьалла дечу заманахъ раабанхой хІагирхошца тІом беш бара. ХІагирхой эша а бина, ГалІад-мехкан малхбалехьарчу ерриге а меттигашкахъ церан четарш чохъ баха охъахевшинера уьш.

* 5:6 *ТигІат-Пилнасар* – иза ТигІат-Палиасаран кхин цІе ю.

5:1 Доладалар 35:22; 49:3, 4. 5:2 Доладалар 49:8-10. 5:6 Дауд 15:29.

Гадин тІаьхье

¹¹ Ткъа Гадин тІаьхье ехаш яра раабанхошна кылбаседехъа агІор йолчу Салха-гІалина тІекхаччалц болчу Башан-махкахъ. ¹² Башан-махкахъ коьртаниг Юал вара, шолгІаниг – Шапами, царал тІаьхъа ЯІнай а, Шапти а. ¹³ Церан доьзалшка хъаьжжина, хІара бархІ вара церан гергара: Микаал, Машулим, ШебаІ, Юрай, ЯІакхан, Зи-Іа, Іебар. ¹⁴ Уьш Абу-Хъаилан тІаьхьенах берш бара. Ткъа Абу-Хъаил вара Хъурин кІант, Хъури вара Ярухьин кІант, Ярухъ вара ГалІадан кІант, ГалІад вара Микаалан кІант, Микаал вара Яшишайн кІант, Яшишай вара ЯхІдун кІант, ЯхІду вара Бузин кІант. ¹⁵ Гунин кІентан Іабдиалан кІант Ахьи церан доьзалан коьртаниг вара. ¹⁶ Уьш бара ГалІадехъ а, Башанехъ а цуьнца йобзна йолчу ГІаланашкахъ а, иштта Шарон-аре чекхъялалц йолчу массо а дежийлаш йолчохъ а бехаш. ¹⁷ (Оцу тІаьхьенах болчу массеран а цІераш дІаязйина хилла яхІудхойн паччахъ Йовтам а, исраилхойн паччахъ ЯрбаІам хиллачу заманахъ.)

Малхбалехъарчу тайпанийн эскарш

¹⁸ Раабанан а, Гадин а тайпанна а, Маннашан ахтайпанна а юкъахъ вара доьналла а долуш, карахъ турссий, туррий а лелош, секхаІад кхосса а хууш, лата Іамийна а, тІом бан кийча волу а шовзткъе виь эзар ворхІ бІе кхузткъа эскархо. ¹⁹ Цара хІагирхошца а, Етарца а, Напушица а, Нудабца а тІом бира. ²⁰ Цара мостагІашна дуьхъало ечу хенахъ, Дала царна гІо дира. ХІагирхой а, церан долахъ хилла долу массо а хІума а оцу тІемалойн кара дахийтира, хІунда аьлча шавш тІом бечу хенахъ цара Деле кхайкхинера. Ткъа и тІемалой Шех тешна бехаш хилла дела, Далла уьш дІахезнера. ²¹ Оцу тІемалоша церан даьхни шайна дІаийцира. Цу юкъахъ яра шовзткъе итт эзар эмкал а, ши бІе шовзткъе итт эзар уьстагІ а, газа а, ши эзар вир а, цхъа бІе эзар адам а. ²² И тІом Делера болу дела, дукха адам хІаллакьхиллера. Ткъа и тІемалой шайн халкъаца исраилхой йийсаре дІабиггалц бехаш Іийра цу махкахъ, хІаллакбинчеран метта.

Малхбалехъа ехаш хилла йолу Маннашан ахтайпанан тІаьхье

²³ Маннашан ахтайпанан тІаьхье ехаш яра Башан-махкара дуьйна БаІал-Хьермонна а, Санирна а, Хьермон-лаьмнашна а тІекхаччалц болчу махкахъ. Уьш чІогІа дукха бара. ²⁴ Церан доьзалийн баьччанаш хІорш бара: Іайпар, Ишхьи, Элиал, Іазриал, Ярми-ЯхІу, ХІудав-ЯхІу, ЯхІдиал. Уьш бара майра тІемалой, цІеяхна нах, шайн доьзалийн баьччанаш.

Малхбалехъара тайпанаш ийисаре дигар

²⁵ Амма, шайн дайн Далла тешаме а ца хуьлуш, Дала шайна уллора оцу махкана чурьа дІалелхийна долчу къаьмнийн деланашна тІаьхъа а хІиттина, оцу къаьмнех терра сийсаза лелара уьш. ²⁶ ТІаккха Исраилан Дала, ашурхойн паччахъан Пулин (иза ТигІлат-Палиасар ву) са карзах а даьккхина, раабанхой а, гадахой а, Маннашан ахтайпанан тІаьхъе а ийисаре дІайигийтира. Уьш Хъалахъ-гІала а, Хъабур а, ХІари а цІераш йолчу меттигашка а, Газун-гІалин хин йисте а дІабигира. Таханлерчу денна тІекхаччалц уьш цигахъ бегахъ бу.

Левин тІаьхъе

6 ¹ Левин кІентий хІорш бара: ГІиршан, КхахІат, Мерари. ² КхахІатан кІентий хІорш бара: Іамрам, Ицхъар, Хъеврон, Іузиал. ³ Іамраман бераш хІорш дара: АхІарон, Муса, Марем. АхІаронан кІентий хІорш бара: Надаб, АбихІу, ЭлиІазар, Итамар. ⁴ ЭлиІазаран хилира кІант Пайнехъас. АбишуІ Пайнехъасан кІант вара. ⁵ АбишуІан кІант вара Букхай. Букхайн кІант вара Іузи. ⁶ Іузин кІант вара Зарахъ-ЯхІу. Зарахъ-ЯхІун кІант вара Марьюги. ⁷ Марьютин вара кІант Амар-ЯхІу. Амар-ЯхІун кІант вара Ахътуби. ⁸ Ахътубин кІант вара ЦІадукъа. ЦІадукъин кІант вара АхъимаІац. ⁹ АхъимаІацан кІант вара Іазар-ЯхІу, ткъа Іазар-ЯхІун кІант вара Йохъан. ¹⁰ Йохъанан кІант вара Іазар-ЯхІу. Иза вара Јрушалаймехъ Сулим-паччахъо дІахІоттийначу Делан цІа^а чохъ динан да^а. ¹¹ Іазар-ЯхІун кІант вара Амар-ЯхІу, ткъа Амар-ЯхІун кІант вара Ахътуби. ¹² Ахътубин кІант вара ЦІадукъа, ткъа ЦІадукъин кІант вара Шалум. ¹³ Шалуман кІант вара Хъалкхи-ЯхІу, ткъа Хъалкхи-ЯхІун кІант вара Іазар-ЯхІу. ¹⁴ Іазар-ЯхІун кІант вара Сари-ЯхІу, ткъа Сари-ЯхІун кІант вара ЯхІу-ЦІадакъа. ¹⁵ Везачу Эло Набухди-Нецаран куьйгахула ЯхІуд-мехкан а, Јрушалайм-гІалин а бахархой ийисаре дІабигийтинчу хенахъ, ЯхІу-ЦІадакъа цаьрца цхъаьна ийисаре вахара.

Левин кхийолу тІаьхъе

¹⁶ Иштта Левин кІентий хІорш бара: ГІиршан, КхахІат, Мерари. ¹⁷ ХІорш ю ГІиршанан кІентийн цІераш: Ливани, ШамаИи. ¹⁸ КхахІатан кІентий хІорш бара: Іамрам, Ицхъар, Хъеврон, Іузиал. ¹⁹ Мерарин кІентий хІорш бара: Махъли, Мушхъи.

Левин тІаьхъенах схъадевлла тукхамаш, церан доьзалшка хъаьжжина, хІорш ду: ²⁰ ГІиршанан тІаьхъе иштта яра: цуьнан кІант вара

5:26 а: Дауд 15:19; б: Дауд 15:29; в: Дауд 17:6. 6:16-19 Арадаккхар 6:16-19.

Ливани. Ливанин кІант вара Яхъат. Зами вара Яхъатан кІант. ²¹ Зами кІант вара Юахъи. Ткъа Юахъин кІант вара Ида. Зерахъ Идун кІант вара. Зерахъан кІант вара Яатрай.

²² КхакІатан тІаьхье иштта яра: Іамминадаб цуьнан кІант вара. Кхорахъ Іамминадабан кІант вара. Асар Кхорахъан кІант вара. ²³ Асаран кІант вара Элхан. Элханан кІант Аби-Аса хилира. Аби-Асин кІант вара Асар. ²⁴ Асаран кІант вара Тахъат. Тахъатан кІант вара Уриал. Іузи-ЯхІу Уриалан кІант вара. Іузи-ЯхІун кІант Шаул хилла.

²⁵ Элханан кІентий бара Іамсай а, Ахъимут а. ²⁶ Ахъимутан кІант вара Элхана. Элханан кІант вара Цупай. Цупайн кІант вара Нахъати. ²⁷ Нахъатин кІант вара Элиаб. Элиабан кІант вара Ярохъам. Ярохъаман кІант вара Элхана. Ткъа Элханан кІант вара Шамъал.

²⁸ Шамъалан кІентий хІорш бара: дубъхъарлерниг – Юал, шолгІаниг – Аби-ЯхІу.

²⁹ Мерарин тІаьхье иштта яра: цуьнан кІант вара Махъли. Махълин кІант вара Ливани. Ливанин кІант вара ШамаИ. ШамаИин кІант вара Іуза. ³⁰ Іузин кІант вара ШимІа. ШимІин кІант вара Хъаги-ЯхІу. Хъаги-ЯхІун кІант вара Іаси-ЯхІу.

Везачу Элан цІийнан зурманчаш

³¹ Делан тІорказ дІахІоттийначу хенахъ дубъйна, Везачу Элан цІийнан кертыхъ Дауда илланчашна тІехъ хъаькамаш хІиттийнера. ³² Јрушалаймехъ Сулима Везачу Элан цІа дІахІоттадаллалц, Делан гуламан четарна хъалха илланчаш санна гІуллакх деш бара уш. Шайна тІедехкинчу парзашка хъаьжжина, шайн белхаш кхочушбора цара. ³³ Цигахъ шайн тІаьхъенашца гІуллакх динарш хІорш бара:

кхакІатхойн тІаьхъенах зурманча вара ХІайман. Иза Юалан кІант вара, ткъа Шамъалан кІант вара Юал. ³⁴ Элханан кІант вара Шамъал. Ярохъаман кІант вара Элхан. Элиалан кІант вара Ярохъам. Товхъин кІант вара Элиал. ³⁵ Цупин кІант вара Товхъа. Элханан кІант вара Цупа. Махъатан кІант вара Элхан. Іамсайн кІант вара Махъат. ³⁶ Элханан кІант вара Іамсай. Юалан кІант вара Элхан. Юал Іазар-ЯхІун кІант вара. Іазар-ЯхІу вара Цапни-ЯхІун кІант. ³⁷ Цапни-ЯхІу Тахъатан кІант вара. Тахъат Асаран кІант вара. Асар вара Аби-Асин кІант. Аби-Аса вара Кхорахъан кІант. ³⁸ Кхорахъ Ицхъаран кІант вара. Ицхъар вара КхакІатан кІант. КхакІат Левин кІант вара. Леви Израилан кІант вара.

³⁹ ХІайманна аьтту агІор лаьтгачу цуьнан гергара волчу Асайпа зурманчин гІуллакх дора. Асайп вара Берех-ЯхІун кІант. Берех-ЯхІу ШимІин кІант вара. ⁴⁰ ШимІа Микаалан кІант вара. Микаал Балас-ЯхІун кІант вара. Балас-ЯхІу вара Малки-ЯхІун кІант. ⁴¹ Малки-ЯхІу вара

Этанин кІант. Этани вара Зерахьан кІант. Зерахь вара Іади-ЯхІун кІант. ⁴² Іади-ЯхІу вара Этанан кІант. Этан вара Замин кІант. Зами вара ШамаІин кІант. ⁴³ ШИМа вара Яхьатан кІант. Яхьат вара Пиршанан кІант. Пиршан вара Левин кІант.

⁴⁴ ХІайманна аьрру агІор а лаьтташ, зурманчин гІуллакх дора церан гергара йолчу мерарихойн тІаьхьенах волчу Кхишин кІанта Этана. Кхиши Іабдин кІант вара. Іабди вара Малукан кІант. ⁴⁵ Малук Хьашби-ЯхІун кІант вара. Хьашби-ЯхІу вара Амци-ЯхІун кІант. Амци-ЯхІу вара Хьалкхи-ЯхІун кІант. ⁴⁶ Хьалкхи-ЯхІу вара Амцин кІант. Амци вара Банин кІант. Бани Шемаран кІант вара. ⁴⁷ Шемар вара Махьлин кІант. Махьли Мушхьин кІант вара. Мушхьи Мерарин кІант вара. Ткъа Мерари Левин кІант вара.

⁴⁸ Церан вежарий болу левихой дІахІиттийнера Делан цІа долчу чарца доьзна долу цхьацца гІуллакхаш дан.

АхІаронан тІаьхье

⁴⁹ АхІарон а, цуьнан тІаьхье а дийнаташ дагоран а, хаза хьожа йоуьйту хІуманаш ягоран а кхерчашна тІехь сагІа доккхурш бара. Иштта, царна тІедехкина дара Везачу Элан цІийнан уггар езачу чоьнна чохь бан мел безаш болу белхаш бар а, Израилан халкъан духьба кьинош дІадахаран Іадат кхочушдар а, Делан ялхо хиллачу Мусас шайна тІедиллина ма-хиллара. ⁵⁰ АхІаронан тІаьхье иштта яра: цуьнан кІант вара ЭлиІазар. ЭлиІазаран кІант вара Пайнехьас. АбишуІ вара Пайнехьасан кІант. ⁵¹ АбишуІан кІант Букхай вара. Іузи Букхайн кІант вара. Зарахь-ЯхІу Іузин кІант вара. ⁵² Зарахь-ЯхІун кІант вара Марьютин кІант вара Амар-ЯхІу. Ахьтуби вара Амар-ЯхІун кІант. ⁵³ ЦІадукъа Ахьтубин кІант вара. ЦІадукьин кІант вара АхьимаІац.

Левихой баьхна меттигаш

⁵⁴ Шайн метгаметташкахь левихой Іаш хилла меттигаш хІорш ю: шайна духьхьара кхаж баьлла дела, кхахІатхойн тукхамах схьаяьллачу АхІаронан тІаьхьенна ⁵⁵ еллера ЯхІуд-махкара Хьеврон-гІала а, цунна гонах долу дежийлаш а. ⁵⁶ Ткъа оцу гІалина чудогІуш долу кхаш а, ярташ а Елунин кІантана Килабана дІаеллера. ⁵⁷ Иштта, АхІаронан тІаьхьенна еллера: Хьеврон (иза лурбоьлла нах ловчкъу гІала яра), Либна а, цунна гонах долу дежийлаш а, Итар-гІала а, ЭштамуІ-гІала а, цунна гонах долу дежийлаш а, ⁵⁸ Хьилаз-гІала а, Дибар-гІала а, царна гонах долу дежийлаш а, ⁵⁹ Іашун, Байт-Шамаш гІаланаш а, царна гонах долу дежийлаш а. ⁶⁰ Ткъа Бен-Яманан тайпанан махкахь кхахІатхошна еллера: ГибаІ-гІала, Іаламат-гІала, Іанатот-гІала, царна гонах долу дежийлаш. Церан тукхамана елла хилла йолу гІаланаш ерриг а кхойтта

хилла. ⁶¹ КхахIатхойн оцу гаранах йолчу кхечу тIаьхьенна, кхаж а баьлла, Маннашан ахтайпанан долахъ хиллачу декъах итт гIала еллера.

⁶² Гпиршанан тIаьхьенах долчу тукхамашна, кхаж а баьлла, Иссарханан а, Ашаран а, Напталан а тайпанийн а, Башанерачу Маннашан ахтайпанан а латтанаш тIера кхойтта гIала еллера. ⁶³ Мерарин тIаьхьенах долчу тукхамашна, кхаж а баьлла, Раабанан а, Гадин а, Забулан а тайпанийн латтанаш тIера шийтта гIала еллера. ⁶⁴ Иштта гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш долу латта а деллера левихошна исраилхоша. ⁶⁵ Кхаж а баьлла, ЯхIудан а, ШимIин а, Бен-Яманан а тайпанийн латтанаш тIера массо а цIераш техкина йолу гIаланаш еллера цара.

⁶⁶ Ткъа кхахIатхойн тIаьхьенах долчу цхьадолчу тукхамашна Эпрайман тайпанах болчийн гIаланаш еллера. ⁶⁷ Царна еллера Эпрайман лам тIехъ йолу Шехем-гIала а (иза лурбоьлла нах ловчкъу гIала яра), ГIазар-гIала а, царан дежийлаш а. ⁶⁸ Иштта ЯкхмаIам-гIала а, цунна гонахара дежийлаш а, Байт-Хьорон а, цунна гонахара дежийлаш а, ⁶⁹ Айлон а, Гати-Римун а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а. ⁷⁰ Маннашхойн ахтайпанан лаьттара кхахIатхойн йисинчу тукхамашна еллера Iанури-гIала а, БалиIам-гIала а, царна гонахара дежийлаш а.

⁷¹ Гпиршанан тIаьхьенна еллера: маннашхойн ахтайпанан лаьтта тIера Башанехъ йолу Голан-гIала а, Iаштарат-гIала а, царна гонахара дежийлаш а.

⁷² Иссарханан тайпанан лаьттара царна еллера Кхедаш а, Дубрат а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а, ⁷³ иштта Рамат а, Iанейм а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а.

⁷⁴ Ашаран тайпанан лаьтта тIера царна еллера Машал а, Iабдани а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а, ⁷⁵ иштта Хьукхакх а, Рахьуб а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а.

⁷⁶ Напталан тайпанан лаьттара царна еллера Галилай-махкара Кхедаш-гIала а, Хьамун-гIала а, Кхирьятим-гIала а, царна гонахара дежийлаш а.

⁷⁷ Левихойх йисина йолчу Мерарин тIаьхьенна еллера Забулан тайпанан лаьтта тIера Римун а, Табур а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а.

⁷⁸ Йордан-хина малхбузехъа лаьтташ йолчу Ерихон-гIалина дуьхьал агIор малхбалехъа болчу махкара раабанхойн тайпанан лаьтта тIера еллера яьссачу аренгара Бацар-гIала а, ЯхIац-гIала а, царна гонахара дежийлаш а, ⁷⁹ Кхадимут а, МейпаIат а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а.

⁸⁰ Гадин тайпанан лаьтта тIера еллера ГалIад-махкара Рамат а, Махьанайм а, царна гонахара дежийлаш а, ⁸¹ иштта Хьешбон а, ЯIзир а гIаланаш а, царна гонахара дежийлаш а.

Иссарханан тІаьхье

7 ¹ Иссарханан виь кІант вара: ТовлаІ, Пува, Яшаб, Шимрон.
² ТовлаІан кІентий хІорш бара: Іузи, Рапи-ЯхІу, Яриал, Яхьмай, Ибсам, Шамуал. Уьш шайн доьзалийн баьччанаш бара. Шайн тІаьхьенашна юкьахь ницкьболу тІемалой хилла и нах. Даудан заманахь царна юкьахь тІамана кийча волу ткье ши эзар ялх бІе стаг хилла (22600).

³ Іузин кІант вара Израхь-ЯхІу. Ткьа Израхь-ЯхІун кІентий бара: Микаал, Іабди-ЯхІу, Юал, Йоши-ЯхІу. И пхиь шайн доьзалийн баьчча вара. ⁴ Оцу нехан дуккха а зударий а, бераш а хилла дела, церан тІаьхьенашка а, доьзалшка а хьаьжжина, царах схьаваьллера тІамана кийча волу ткье ялхитта эзар стаг (36000).

⁵ Ткьа Иссарханан массо а тІаьхьенийн доьзалш дІаязбечу тептарш тІехь дІаязвинера дика тІемало волу везткье ворхІ эзар стаг (87000).

Бен-Яманан тІаьхье

⁶ Бен-Яманан кхо кІант вара: БулаІ, Бахри, ЕдиІаал.

⁷ БулаІан пхи кІант вара: Эцбон, Іузи, Іузиал, Еримати, Ири. Уьш, шайн доьзалийн баьччанаш а болуш, дика тІемалой бара. ТІаьхьенийн доьзалш дІаязбечу тептарш тІехь царах дІаязвина вара ткье ши эзар ткье вейтта тІемало (22034).

⁸ Бахрин кІентий хІорш бара: Замари, Юаш, ЭлиІазар, ЭльюІинай, Іумари, Еримати, Аби-ЯхІу, Іанатот, Іаламат. Уьш берриш а Бахрин кІентий бара. ⁹ ТІаьхьенийн доьзалш дІаязбечу тептарш тІехь царах дІаязбина бара церан доьзалийн баьччанаш а, ткьа эзар ши бІе тІемало а (20200).

¹⁰ ЕдиІаалан кІант вара БилхІан. Цуьнан кІентий хІорш бара: ЕІуш, Бен-Яман, АхІуд, КинаІан, Зитани, Таршаш, Ахьи-Шахьар^д.

¹¹ ЕдиІаалан массо а кІентий шайн доьзалийн баьччанаш бара. Церан тІаьхьенашна юкьахь тІамана кийча волу вуьрхІитта эзар ши бІе дика тІемало вара (17200). ¹² Шупайм а, Хьупим а бара Іирин кІентий. Ткьа Хьушим Ахьберан кІант вара.

Напталан тІаьхье

¹³ Балхьатан кІант волчу Напталан кІентий бара: Яхьциал, Гуни, Йицар, Шалум.

Маннашан тІаьхье

¹⁴ Маннашан кІентий бара: арамхо йолчу гІарбаш-зудчо^д вина волу Асриал а, иштта ГалІадан да Макир а. ¹⁵ Макира Хьупиме а, Шупайме а зударий балабайтира. Цуьнан йишин цІе МаІха яра. ШолгІачу кІентан цІе яра Цалпихьад. Цалпихьадан йоІарий бен ца хилла.

¹⁶ Макиран зудчо МаІхас, кІант а вина, цуьнан цІе Параш тиллира. Парашан ваша Шераш вара, ткъа Парашан кІентий бара: Улам, Рекхам. ¹⁷ Уламан кІант вара Бедан. Иштта бара Маннашан кІентан Макиран кІант волчу ГалІадан кІентий.

¹⁸ Цуьнан йишас Мулката а бира кІентий: ИшхІуд, Абу-Іезар, Махъила. ¹⁹ ШамидаІан кІентий хІорш бара: Ахъьян, Шехем, Ликхахъи, АнІами.

Эпрайман тІаьхъе

²⁰ Эпрайман тІаьхъе иштта яра: цуьнан кІант вара Шутлахъи. Шутлахъин кІант вара Баред. Баредан кІант вара Тахъат. Ткъа Тахъатан кІант вара Эли-Іада. Эли-Іадин а кІант хилира Тахъат. ²¹ Цу Тахъатан кІант вара Забад. Забадан кІант вара Шутлахъи. Эпрайман кхин а ши кІант вара: Іезар, ЭлиІад. Гати-гІалара схъабевлачу цхъаболчу бахархоша Іезар а, ЭлиІад а вийна хилла, жа схъадаккха дагахъ, шашь долчу уьш баьхкича. ²² Церан дас Эпрайма, шен кІенташна воьлхуш, гІайгІанехъ дикка хан яьккхира. Эпрайман вежарша, цунна тІе а богІий, тевеш хилла иза. ²³ ТІаккха, Эпрайм кхин а цкъа шен зудчух кхеттачул тІаьхъа, зудчо цунна кІант вира. Эпрайма цунна, БериІ аьлла, цІе тиллира (Іебархойн матгахъ и цІе «бохам» бохучух тера ю), шен цІенна бохам тІебеана хилла дела.

²⁴ Шаират цІе йолуш, йоІ а яра Эпрайман. Шаирата дІахІоттийра Лахара а, Лакхара а Байт-Хъорон гІаланаш а, иштта Узан-Шаира цІе йолу гІала а.

²⁵ Эпрайман кІант вара Репахъ. Решап Репахъан кІант вара. Тилхъа вара Решапан кІант. Тилхъин кІант вара Тахъан. ²⁶ Тахъанан кІант вара ЛаІдан. ЛаІданан кІант вара ІамихІуд. Эли-ШамаІ вара ІамихІудан кІант. ²⁷ ЭлишамаІан кІант вара Нуна. Ткъа Нунин кІант вара ЮшаІ.

²⁸ Уьш баьхна йолу церан долахъ хилла меттигаш хІорш яра: Бетал-гІала а, цуьнца йоьзна йолу кхин ярташ а, малхбалехъа йолу НаІран-гІала а, малхбузехъа йолу ГІазар-гІала а, цуьнца йоьзна йолу ярташ а, иштта Шехем-гІала а, цуьнца йоьзна йолу ярташ а, шеца йоьзначу ярташца йолчу Іайи-гІалина тІекхаччалц.

²⁹ Ткъа Маннашан тІаьхъенах болчийн долахъ яра хІара гІаланаш: Байт-Шеан, ТаІнак, МагІидда, Дор, цаьрца йоьзна йолу ярташ.

Цу гІаланашкахъ ехаш яра Израилан кІентан Юсупан тІаьхъе.

Ашаран тІаьхъе

³⁰ Ашаран кІентий хІорш бара: Имани, Ишва, Ишви, БериІ. Церан йиша яра Серахъ.

³¹ БериІан кІентий хІорш бара: Хъебар, Малкиал. (Малкиала дІахІоттийра Бирзайт-гІала.)

³² Хъебаран кІентий хІорш бара: Яплати, Шумар, Хъотам. Ткъа цера-ран йиша ШуІа яра.

³³ Яплатин кІентий хІорш бара: Пасак, БимхІали, Іашвати. Уьш бара Яплатин кІентий.

³⁴ Яплатин вешин Шумаран кІентий хІорш бара: РухІаги, Хъуба, Арам.

³⁵ Яплатин вешин ХІалиман кІентий хІорш бара: Цупахъи, ИмнаІ, Шелша, Іамла.

³⁶ Цупахъин кІентий хІорш бара: Сухъа, Хъарнипар, ШуІал, Бирай, Имари, ³⁷ Бацар, ХІуда, Шама, Шилша, Итран, Баира.

³⁸ ИтІаран кІентий хІорш бара: Епуни, Писапи, Ари. ³⁹ Іулин кІентий хІорш бара: Арахъи, Хъаниал, Рица-ЯхІу.

⁴⁰ Ашаран тІаьхъенах болу и нах шайн доьзалийн баьччанаш бара. Уьш, коьрта хъаькамаш а болуш, исбаьхъа а, доьналла долу а тІемалой бара. Эскархойн цІераш дІаязъечу тептар тІехъ оцу тІаьхъенах тІама-на кийча дІаязвинарг вара ткъе ялх эзар стаг (26000).

Бен-Яманан тІаьхъе

8 ¹ Бен-Яманан дуюхъарлера кІант вара БулаІ, шолІаниг – Ашбе-ли, ткъа кхозлагІниг – Ахъарахъи. ² Цуьнан воьалгІа кІант вара Нухъа, пхобалгІаниг – Рапа.

³ БулаІан кІентий хІорш бара: Адар, Гери, АбихІуд*, ⁴ АбишуІ, НаІаман, Ахъохъ, ⁵ Гери, Шапупан, Хъурам.

⁶ Ахъудан тІаьхъе хІара яра (ГибаІ-гІалара Манахъат-гІала дІабигна болчу доьзалийн баьччанаш бара уьш): ⁷ НаІаман, АхъяхІу, Гери. Гери ву уьш кхечу гІала баха дІабигина хилларг. Герин кІентий бара Іу-зи а, АхъяхІуд а.

⁸ Хъушим а, БаІарат а цІераш йолу шен зударий дІа а бахийтина, Муаби-махкахъ вехаш вара Шахъарайм. Цу хенахъ цуьнан кІентий хилира. ⁹ Иштта цуьнан зудчо Хъудада бира кІентий: Ябаб, Цивья, МешаІ, Малкам, ¹⁰ ЯІуца, Шахи-ЯхІу, Мирами. Уьш доьзалийн баьччанаш хилла болу Шахъарайман кІентий бара.

¹¹ Хъушима цунна бина кІентий хІорш бара: Абитуб, Эли-ПаІал.

¹² Эли-ПаІалан кІентий хІорш бара: Іебар, МишиІам, Шемад. Шемада дІахІюттийра Овну а, Лодди а гІаланаш а, цаьрца йоьзна йолу ярташ а.

¹³ Иштта БериІ а, ШемаІ а Айлон-гІаларчу бахархойн доьзалийн баьччанаш бара. Цара Гати-гІалара бахархой дІалелхийнера. ¹⁴ Ахъью, Шашакх, Еримати, ¹⁵ Забди-ЯхІу, Іарод, Іедар, ¹⁶ Микаал, Ишпа, Йо-хъа – уьш берриш а БериІан кІентий бара.

* ^{8:3} Гери, АбихІуд – я иштта: Ахъудан да волу Гери.

¹⁷ Забди-ЯхЮ, Машулим, Хьузакх, Хьебар, ¹⁸ Ишмарай, Изли-ЯхЮ, Ябаб – Эли-ПаАалан кІентий бара.

¹⁹ Якъим, Зикра, Завади, ²⁰ Эли-Іенай, Цилтай, Элиал, ²¹ Іади-ЯхЮ, Бира-ЯхЮ, Шимрати бара ШамаІин кІентий.

²² Ишпани, Іебар, Элиал, ²³ Іабдани, Зикра, Хьанан, ²⁴ Хьанан-ЯхЮ, Іейлам, Іангут-ЯхЮ, ²⁵ Ипад-ЯхЮ, Пенуал бара Шашакхан кІентий.

²⁶ Шамширай, Шахьар-ЯхЮ, Іатал-ЯхЮ, ²⁷ ЯІриш-ЯхЮ, Эли-ЯхЮ, Зикра бара Ярохьаман кІентий.

²⁸ Уьш, шайн доьзалийн баьччанаш а болуш, тукхамийн цІераш дІаязьеш долчу тептаршка хьаьжжина, куьйгалхой бара. Ярушалаймехь бехаш бара уьш.

²⁹ Ткъа ГавІон-ГІалахъ вехаш вара ГавІон-ГІала дІахІоттийна волу ЯІиал*. Цуьнан зудчун цІе МаІха яра. ³⁰ ЯІиалан дуьххьарлера кІант Іабдани вара. Цул тІаьхьа хилира Цура, Кьуша, БаІал, Нер**, Надаб, ³¹ Гадур, Ахьью, Захир, ³² Микхлут. Микхлутан кІант вара Шема. Уьш шайн вежаршна уллохь Ярушалаймехь бехаш бара.

Шаул-наччахьан тукхам

³³ Кьуша Неран кІант вара. Кьушин кІант вара Шаул. ЯхІуната а, МалкишаІ а, Абинадаб а, ЭшбаІал*** а бара Шаулан кІентий. ³⁴ ЯхІуна-тин кІант вара Мариб-БаІал****. Ткъа Мариб-БаІалан кІант вара Мика.

³⁵ Микин кІентий хІорш бара: Питун, Малик, ТаираІ, Ахьаз. ³⁶ ЯхЮ-Іада Ахьазан кІант вара. ЯхЮ-Іадин кІентий бара Іаламат, Іазмават, Зимари. Зимарин кІант вара Муца. ³⁷ Муцин кІант вара БинІа. Цуьнан кІант вара Репа. Репин кІант вара ЭлиІаса. Ацала ЭлиІасан кІант вара.

³⁸ Ацалин ялх кІант вара. Церан цІераш хІорш яра: Іазрикхам, Бохру, ИсмаьІал, ШаІар-ЯхЮ, Іабди-ЯхЮ, Хьанан. Уьш берриш а Ацалин кІентий бара. ³⁹ Ацалин বেশин Іешакхан кІентий хІорш бара: дуьххьарлера кІант Улам, шолГІаниг ЕІуш, ткъа кхозлагІниг Эли-Пулат.

⁴⁰ Уламан кІентий, секхаІодаца пхерчий а кхуьссуш, дика тІемалой бара. Церан дуккха а кІентий а, кІентийн кІентий а хилира. Уьш цхьа бІе шовзткъе итт стаг вара.

Кхузахъ дІаязбина болу берриш а Бен-Яманан тІаьхьенах схьабевллера.

* 8:29 Грекийн гочдар тІехь: *ЯІиал*. Іебархойн тептар тІехь и цІе яц.

** 8:30 Грекийн гочдар тІехь: *Нер*. Іебархойн тептар тІехь и цІе яц.

*** 8:33 *ЭшбаІал* – цунах кхин а Иш-Бошат олу «Дауд» цІе йолчу тептар тІехь.

**** 8:34 *Мариб-БаІал* – цунах кхин а Мапи-Бошат олу «Дауд» цІе йолчу тептар тІехь.

Йийсарера юхадирзина халкъ

9 ¹ Иштта массо а израилхой шайн тукхамашца дІаязбинера *Израилхойн паччахьийн тентар* тІе.

Ткъа яхІудхой Бавел-махка дІабигнера, уьш Далла тешаме ца хиларна. ² Йийсарера юха а бирзина, шайн гІаланашкахъ йолчу шайн долахъ хиллачу меттигашкахъ дуьххьара юха баха охъахевшинарш бара цхьаболу израилхой а, динан дай а, левихой а, Делан цІийнан кертахъ гІуллакх деш болу ялхой а. ³ Ярушалаймехъ баха охъахевшира ЯхІудан а, Бен-Яманан а, Эпрайман а, Маннашан а тІаьхьенашкара цхьаболу нах.

⁴ ЯхІудан кІентан Парасан тІаьхьенах цигахъ вара: Іутай. Иза вара ІамихІудан кІант. ІамихІуд вара Іумарин кІант. Іумари вара Имарин кІант. Ткъа Имари вара Банин кІант. ⁵ Шилунан тІаьхьенах цигахъ хІорш бара: дуьххьарлера доьзалхо волу Іаси-ЯхІу а, цуьнан кІентий а. ⁶ Зерахъан тІаьхьенах вара ЯІуал а, цуьнан вежарий а.

ЯхІудан тІаьхьенах верг верриг а ялх бІе везткъе итт стаг вара (690).

⁷ Бен-Яманан тІаьхьенах цигахъ баха охъахевшинарш хІорш бара: Салуъ (иза вара Машулиман кІант, ткъа Машулим вара ХІудав-ЯхІун кІант, ткъа иза вара ХІасинуан кІант), ⁸ Ярохъаман кІант волу Ибна-ЯхІу, Махрин кІентан Іузин кІант волу Эла, Ибни-ЯхІун кІант волчу РаІалан кІентан Шапат-ЯхІун кІант Машулим.

⁹ Церан тукхамашкахъ исс бІе шовзткъе ялхитта стаг вара (956). Массо а и нах шайн доьзалийн баьччанаш бара.

Ярушалаймехъ баьхна болу динан дай

¹⁰ Ярушалаймехъ динан дайх баьхнарш хІорш бара: Яди-ЯхІу, ЯхІу-Яриб, Якин, ¹¹ Делан цІенна тІехъ хьаькам волу Іазар-ЯхІу (иза вара Хьалкхи-ЯхІун кІант, Хьалкхи-ЯхІу вара Машулиман кІант, Машулим вара ЦІадукъин кІант, ЦІадукъа вара Маръютин кІант, ткъа Маръюти вара Ахътубин кІант), ¹² Іади-ЯхІу (иза вара Ярохъаман кІант, Ярохъам вара Пашихъуран кІант, Пашихъур вара Малки-ЯхІун кІант), МаІсай (иза вара Іадиалан кІант, Іадиал вара Яхъзарин кІант, Яхъзари вара Машулиман кІант, Машулим вара Мишламатин кІант, ткъа Мишламатин вара Амиран кІант).

¹³ Шайн доьзалийн баьччанаш болу динан дай цхьа эзар ворхІ бІе кхузткъа стаг вара (1760). Уьш говза нах бара, царна тІеделлина дара Делан цІийнаца доьзна долу гІуллакхаш кхочушдар.

^{9:2, 3} Іезар 2:27; Нахьми-ЯхІу 7:73.

Ярушалаймехь баьхна болу левихой

¹⁴ Левихойх цигахь бехаш хӀорш бара: ШамӀа-ЯхӀу (иза вара Хьашубин кӀант, Хьашуби вара Ӏазрикхаман кӀант, Ӏазрикхам вара Хьашуби-ЯхӀун кӀант, ткъа Хьашуби-ЯхӀу мерарихойн тӀаьхьенах вара), ¹⁵ Бакь-Бакъари, Хьараш, Галали, Матан-ЯхӀу (иза вара Микин кӀант, Мика вара Зикрин кӀант, Зикра вара Асайпан кӀант), ¹⁶ Ӏабди-ЯхӀу (иза ШамӀа-ЯхӀун кӀант вара, ШамӀа-ЯхӀу вара Галалин кӀант, Галали вара Ядугунан кӀант), иштта Элкханан кӀентан Асин кӀант Берех-ЯхӀу а вара. Иза натӀупатхойн ярташкахь вехаш хилла.

Делан цӀийнан кевнехь хилла гӀаролхой

¹⁷ Делан цӀийнан кевнехь гӀаролхой хилла болу цигахь баха охьавешинарш хӀорш бара: Шалум а, Ӏакхуби а, ТӀулман а, Ахьиман а, церан вежарий а. (Царах коьртаниг Шалум вара.) ¹⁸ Кху ханналц а уьш малхбалехьа долчу Паччахьан кевнехь гӀаролхой бу. Уьш левихойн меттаметтанийн кевнашкахь гӀаролхой а бара.

¹⁹ Шалума (иза вара Кхурин кӀант, Кхура вара Аби-Асин кӀант, Аби-Аса вара Кхорахьан кӀант) а, кхорахьахойх болчу цуьнан гергарчу наха а Делан цӀийнан неӀсагӀина уллохь гӀарол дора, церан дайша Везачу Элан меттаматтана чуволлучохь гӀарол деш ма-хиллара. ²⁰ ЭлиӀазаран кӀант Пайнехьас хиллера хьалха царна тӀехь хьаькам. Веа Эла а вара цуьнца.

²¹ Делан цӀийнан неӀарехь гӀарол деш вара Мишлам-ЯхӀун кӀант Закри-ЯхӀу.

²² НеӀаршна чуволлучохь гӀарол дан схьахаьржинарг верриг а ши бе шийтга стаг вара (212). Уьш шайн ярташкахь цӀераш дӀаязьечу тептарш тӀе дӀаязбина хилла. Уьш тешаме хилла дела, Дауда а, Делера дерг гуш волчу Шамъала а дӀахӀиттийнера уьш оцу гӀуллакхе. ²³ Уьш а, церан тӀаьхьенаш а Везачу Элан цӀийнан кевнехь гӀарол деш бара (хьалха Везачу Элан цӀийнан метта Делан четар^д дара). ²⁴ Оцу цӀийнан еа а агӀор — малхбалехьа, малхбузехьа, кьилбаседехьа, кьилбехьа — лаьтташ гӀаролхой бара. ²⁵ Ткъа шайн ярташкахь Ӏаш болчу церан гергарчу наха, билгалъяьккхинчу хенахь царна тӀе а богӀуш, цаьрца цхьаьна ворхӀ дийнахь гӀуллакх дора. ²⁶ Левихо волу и виь хьаькам тешам болуш вара. Уьш бара Делан цӀенна уллохь йолчу чьонашна а, хазнашна а гӀарол дан дӀахӀиттийна. ²⁷ ГӀарол дар шайна тӀедиллина дела, цара, Делан цӀенна гонах дӀа а хуьттуш, буьйсанаш йохура. ХӀора Ӏуьйранна неӀарш дӀаелла а езара цара.

Кхиболу левихой

²⁸ Левихойх цхьаберш бара динан гІуллакх деш лелош йолчу пхьегІашна тІехъжа дІахІиттийна. И пхьегІаш дІалучу а, схьаоьцучу а хенахъ ягаръеш хилла. ²⁹ Вукхарна тІедиллина дара Делан цІийнан еза хІуманаш а, кхиболу гІирс а, дама а, чагІар а, зайтдаьтта а, хаза хьожа йогІу сегІаз а, хаза хьожа йогІу хІуманаш а Іалашгъяр. ³⁰ Динан дайх цхьаболчара хаза хьожа йогІу хІуманаш цхьаьна эяр кхочушдора.

³¹ Кхорахьаочун Шалуман дуьххьарлера доьзалхо волчу левихочун Матит-ЯхІун кара деллера сагІанашна хІуманаш цІера тІехъ яттар. ³² КхахІатхой болчу церан цхьаболчу вежаршна тІедиллина хилла Далла леринчу хІора шоьтан дийнахъ Цунна бепиг кечдар.

³³ Левихойн доьзалийн баьччанаш болу илланчаш Делан цІийнан кертахъ йолчу чоьнаш чохъ Іийра. Уьш кхечу гІуллакхех мукъабаьхна бара, хІунда аьлча цара дийнаххьий, буйсанний шайн корматалла дІакхехъа езара.

³⁴ Левихойн доьзалийн баьччанаш а болуш, тукхамийн цІераш дІазьеш долчу тептаршка хьаьбжжина, куьйгалхой бара уьш. Ярушалаймехъ бехаш бара уьш.

*Шаул-паччахъан дай а, тукхамаш а**(1 Шерашкахъ 8:29-38)*

³⁵ Ткъа ГавІон-гІалахъ вехаш вара и гІала дІахІоттийна волу ЯІиал. Цуьнан зудчун цІе МаІха яра. ³⁶ ЯІиалан дуьххьарлера кІант Іабдани вара. Цул тІаьхъа цуьнан хилла кІентий хІорш бара: Цура, Къуша, БаІал, Нер, Надаб, ³⁷ Гадур, Ахъью, Закри-ЯхІу, Микхлут. ³⁸ Микхлутан кІант вара Шемами. Уьш шайн вежаршна уллохъ Ярушалаймехъ бехаш бара.

³⁹ Къуша Неран кІант вара. Къушин кІант вара Шаул. ЯхІуната а, МалкишаІ а, Абинадаб а, ЭшбаІал* а Шаулан кІентий бара. ⁴⁰ ЯхІуна-тин кІант вара Мариб-БаІал**. Ткъа Мариб-БаІалан кІант вара Мика. ⁴¹ Микин кІентий бара: Питун, Малик, ТахъраІ, Ахъяз. ⁴² Ахъязан кІант вара ЯІари. ЯІарин кІентий бара Іаламат, Іазмават, Зимари. Зимарин кІант вара Муца. ⁴³ Муцин кІант вара БинІа. БинІин кІант вара Рапи-ЯхІу. Рапи-ЯхІун кІант вара ЭлиІаса. Ацала ЭлиІасан кІант вара.

⁴⁴ Ацалин ялх кІант вара. Церан цІераш хІорш яра: Іазрикхам, Бохру, ИсмаьІал, ШаІар-ЯхІу, Іабди-ЯхІу, Хънан. Уьш Ацалин кІентий бара.

* 9:39 *ЭшбаІал* – цунах кхин а Иш-Бошат олу «Дауд» цІе йолчу тептар тІехъ.

** 9:40 *Мариб-БаІал* – цунах кхин а Мапи-Бошат олу «Дауд» цІе йолчу тептар тІехъ.

*Шаул-паччахьан дIакхалхар**(Шамьал 31:1-13)*

10 ¹ Пелаштамхой Израилан халкъана дуьхьал тIом беш бара. ТIаккха и тIом бечу хенахь израилхой пелаштамхойх бевдира. Дукха израилхой хIаллакьхилира цу тIамехь. Иза дара ГилбаI олучу лам тIехь. ² ТIаккха пелаштамхой Шаул-паччахьна а, цуьнан кIенташна а тIаьхьабевлира. Цу тIамехь цара вийра Шаулан кIентех кхо кIант: ЯхIуната, Абинадаб, МалкишаI. ³ Шаулна гонах болу тIом чIагIбелира. СекхаIад кхоссархоша, Шаул волчу агIор пхерчий а кхиссина, къиза чевнаш йира цунна. ⁴ ТIаккха шен герз лелош волчуьнга Шаула элира: «Хьайн тур баттара а даккхий, иза суна а Iоттий, веьха со, оцу сунтбаза болчу пелаштамхошка со сийсазвоккхуйтучул». Амма герзлелориг, ша дукха кхераваларна, ца хIоьттира иза дан. ТIаккха, шен тур схьа а даьккхина, цу туьрана тIе вогIавелира Шаул. ⁵ Ткъа герзлелориг, Шаул-паччахь велла хилар шена гича, ша а, шен туьра тIе а вогIавелла, велира. ⁶ Иштта велира Шаул-паччахь. Цуьнан кIентех кхо кIант а, цуьнан цIийнах мел верг а цуьнца цхьаьна велира. ⁷ ТIаккха, Шаул-паччахь а, цуьнан кIентий а беллий а хиьна, иштта берриг тIемалой дIабовдуш а гина, тогIи чохь болу израилхой, шайн ярташ а йитина, дIасабевдира. Ткъа пелаштамхой, церан ярташка а баькхина, баха оьхавешира.

⁸ ШолгIачу дийнахь пелаштамхой беллачарна тIера мехала йолу хIуманаш схьаяха бахара. ГилбаI-лам тIе баьккинчу царна Шаул-паччахьан а, цуьнан кIентийн а декьий карийра Iохкуш. ⁹ Пелаштамхоша Шаулан докъана тIера ерриг а хIума схьаяьккхира. ТIаккха докъана тIера корта а баьккхина, цуьнан герз схьа а эцна, шайн мохк мел бу шайн цIушна а, халкъана а хьалха шаьш динчух лаьцна дIасадаржадайтира цара. ¹⁰ Цул тIаьхьа пелаштамхоша Шаулан герз шайн цIуш лаьттачу цIенна чу диллира, ткъа цуьнан корта шайн дела ву бохучу ДагIонан цIийнан чохь ирхьоьллира.

¹¹ ГалIад-махкара Явеш олучу гIалара массо адамна хезира пелаштамхоша Шаулна динчух лаьцна. ¹² ТIаккха цигахь бехаш болчу майрачу наха Шаулан а, цуьнан кIентийн а декьий, дIа а эцна, ГалIадера Явеш-гIала деара. Цигахь оцу майрачу наха, и декьий ножан дитта кIел дIа а доькхина, ворхI дийнахь марханаш кхебира.

¹³ Иштта, Везачу Эло бохург а ца деш, Цунна муьтIахь ца хиларна, хIаллакьхиллера Шаул-паччахь. Везачу Эло аьларг а ца деш, жинашца тайна йолчу зудчух дагавала ваханера Шаул. ¹⁴ Шаула Веза Эла

^{10:13} а: Шамьал 13:8-14; 15:1-24; ⁶: Iамальяр 19:31; 20:6; Шамьал 28:7, 8.

ца лобхура дагавала. Цундела и бахъана долуш Шаул валийтира Везачу Эло. Ткъа цуьнан пачхьалкхана тЕхъ деш долу олалла Юшайн кІентан Даудан кара дІаделира Цо.

Дауд паччахъ хилла дІахІоттар

(Дауд 5:1-10)

11 ¹ТІаккха берриг а израилхой, гул а белла, Дауд волчу Хъеврон-гІала баькхира. Цара элира Дауде: «Тхо хьан дегІ а, цІий а ду. ²ДІаяханчу хенахъ, Шаул паччахъ волуш дуйна а, тІамехъ израилхой кІелхьарбохура ахъа. Хьан Везачу Дала элира хьобга: „Дауд, хьо хир ву Сан Израилан халкъан Іу. Хьо хир ву Сан Израилан халкъан баьчча“».

³ТІаккха Израил-махкара берриг а къаной Дауд волчу Хъевроне баькхира. Ткъа Дауда Хъевронехъ къаношца барт бира Везачу Элана хьалха. Къаноша Дауд Израил-мехкан паччахъ хилар дІакхайкхийра, Шамъал-пайхамарехула Дала ма-аллара.

Дауда Јрушалайм дІалоцу

⁴Шеца берриг израилхой а буьгуш, Дауд Јрушалайме вахара. Оцу заманахъ Јрушалаймах Јвсай-гІала олура. Ткъа цигахъ Іаш болчу нахах јвсайхой олура. ⁵ТІаккха јвсайхоша Дауде элира: «Тхан гІали чу воГур вац хьо».

Амма Дауда дІалещира церан Цийон-гІалин гІап. Оцу меттигах цул тІаьхъа Даудан гІала элира. ⁶Дауда аьллера: «Уггар хьалха тІе а летта, јвсайхой хІаллакбиннарг тІемалойн баьчча а, коьрта хьаькам а хир ву».

ТІаккха Царујтан кІант Јоаб массарал а хьалха јвсайхошна тІелеттира. Иштта цунах хилира берриг а тІемалойн коьрта хьаькам.

⁷Дауд цу чІагІийнчу гІали чохъ ваха охьахира, цундела цу гІаланах «Даудан гІала» элира. ⁸Цу гІалина гонах гобаьккхина гІишлош дІахІиттийра Дауда. Уьш дІахІиттийнера Милло олучу гу тІера дуйна, гІалина гонах долчу пенашна тІе кхаччалц. Ткъа гІалара важа йолу гІишлош Јооба тІейинера. ⁹Даудан ницкъ кхин а хьалаболуш лаьттара, массо а ницкъийн Веза Эла цуьнца хиларна.

Даудан уггар майра тІемалой

(Дауд 23:8-39)

¹⁰Иштта Даудан тІемалошна юкъахъ а бара къаьсттина майра нах. Ерриг а Даудан пачхьалкхехъ болчу израилхошца, дика накъосталла а деш, Везачу Эло ма-аллара, цуьнан Израил-махка тЕхъ долу паччахьалла

^{11:4} ЮшаІ 15:63; Куьйгалхой 1:21.

чIагIдеш бара уьш. ¹¹ ТIамехъ тIемалошна юкъахъ шайн майраллица къаьстинчеран цIераш иштта яра:

Ткъе иттанна юкъара коьртаниг вара Хьахманин кIант ЯшбаIам. ЯшбаIама цхьана тIеман къовсамехъ кхо бIе стаг вийнера шен гоьмукъца.

¹² Цул тIаьхьа вара ахьохьахо волчу Додин кIант ЭлиIазар, иза майрачу кхаанна юкъахъ а майраниг вара. ¹³ ЭлиIазар вара цкъа Даудаца пIелаштамхой тIом бан тIегулбеллачу Пасдамим олучу меттигехъ. Цу арахъ бийна мукх бара. Цигара исраилхой, пIелаштамхойх кхера а белла, дIабевддера. ¹⁴ ЭлиIазара, шен тIемалошца дIа а хIоьттина, и аре ларъеш, тIом бира. Цара толам баьккхира пIелаштамхошна тIехъ. Везачу Эло иштта доккха-деза кIелхьардовлар^д делира исраилхошна.

¹⁵ Оцу ткъе итт баьччанна юкъара кхин кхо турпалхо, Дауд волчу тарх^д тIе а ваьлла, Iадулам олучу хьехана чу велира. Ткъа пIелаштамхой репахойн тогIи олучу меттигехъ бара. ¹⁶ Цу хенахъ Дауд шен чIагIонан меттигехъ вара, ткъа пIелаштамхошна ха деш болу тIемалой Байтлахам-гIалахъ бара. ¹⁷ Дауд чIогIа хьогах вара. ТIаккха цо элира: «Байтлахам-гIалин кевнера гIу чуьра хи цхьаммо малор делахьара суна!» ¹⁸ ТIаккха майра кхо тIемало, пIелаштамхойн меттаматехула чекх а ваьлла, Байтлахаман цу кевнехъ йолчу гIу чуьра хи а эцна, иза Даудана а дахьаш, схьавара. Амма Даудана и хи мала ца лиира. Цо и хи, сагIина санна, Везачу Элана хьалха лаьтта охьадоьттира. ¹⁹ ТIаккха Дауд-паччахьо элира: «Веза Эла, иза дарх ларвелахъ со! Шайн синош ца кхойначу кху къонахийн цIий мер дара ткъа аса?» ХIунда аьлча, шайн дахарна кхерам боллушехъ, деанера цара и хи. Цундела ца лиира Дауд-паччахьна и хи мала. Иштта хIума динера оцу майрачу кхаа тIемалочо.

²⁰ Йоабан ваша Абушай вара оцу кхаа тIемалочунна юкъахъ коьртаниг. Абушайс шен гоьмукъца кхо бIе мостагIа вийнера. Оцу кхаа турпалхочунна юкъахъ иза лараме верг вара. ²¹ Оцу кхаанна юкъахъ гIараваьлла вара Абушай. Иза церан баьчча а хилира, амма вукху уггар майрачу кхаа тIемалочуьнга ца кхочура Абушай.

²² ЯхIу-ЯдаIан кIант БенъяхIу шен майраллица а, ша дечу гIуллакхашца а чIогIа гIараваьлла стаг вара. Иза ша Къабциал-юьртара вара. Оцу БенъяхIус Муаби-махкара гIараваьлла волу ши баьчча* вийнера. Цкъа, ло диллинчу хенахъ, цо, саьнгар чу а ваьлла, цу чохъ лом дийнера. ²³ Пхи дол хиллал лекха а волуш, онда дегI а долуш волу мисархо а вийра БенъяхIус кхин а. КIади деш йолчу чорхан гIуркх санна, чIогIа беа а, беа а болуш гоьмукъ бара оцу мисархочун карахъ. Ткъа БенъяхIус, карахъ гIаж а йолуш, мисархочунна тIе а вахана,

* 11:22 *ГIараваьлла ши баьчча* — я иштта: *Ариалан ши кIант*.

катоьхна цуьнгара и гоьмукъ схьа а баьккхина, оцу мисархочун шен гоьмукъца вийра иза. ²⁴ Иштта гIуллакхаш динера ЯхIу-ЯдаIан кIанта БенъяхIус. И важа кхо турпалхо санна, гIараваьлла вара БенъяхIу а. ²⁵ Иза а оцу майрачу ткъе итт тIемалочунна юкьахь гIараваьлла вара, амма кхаа турпалхочунна юкьа ца вогIура БенъяхIу. Дауда шен ха деш болчарна юкьахь коьртаниг вина дIахIоттийнера БенъяхIу.

²⁶ Ткъа коьрта волу ткъе итт тIемало хIара вара:

Йоабан ваша IасахIал,
 Байтлахам-гIалара Додин кIант Элхьанан,
²⁷ ХIарар-гIалара Шамати,
 пеланхо волу Хьелац,
²⁸ такхоIхо волчу Iакхешан кIант Iира,
 Iанатотхо Абу-Iезар,
²⁹ хьушатхо волу Субахи,
 ахьохьахо Иилай,
³⁰ натIупатхо Махьран,
 натIупатхо волу БаIнин кIант Хьалид,
³¹ Ребин кIант Ита, бен-яманхойн ГебаI-гIалара волу,
 пIарIатунхо волу БенъяхIу,
³² ГаIаш-тогIенашкара Хьурай,
 Iарбатера Абуал,
³³ бахьрумхо Iазмават,
 шаIалбанхо Элияхьба,
³⁴ гизанхо волчу ХIашеман кIентий,
 ШагIин кIант ЯхIуната, хIарархо волу,
³⁵ хIарархо волчу Сакаран кIант Ахьиам,
 Урин кIант ЭлипIал,
³⁶ Махерат-гIалара Хьепар,
 пеланхо АхььяхIу,
³⁷ кармалхо волу Хьецари,
 Эзбайн кIант НаIрай,
³⁸ Натин ваша Юал,
 ХIагиран кIант Мибхьар,
³⁹ Iамминхо Цалакх,
 баировтхо Нахьрай, Царуятан кIентан Йоабан герз лелош верг,
⁴⁰ итархо волу Iира,
 итархо ГIараб,
⁴¹ хьетахо УрьяхIу,
 Ахьлайн кIант Забад,
⁴² ша раабанхо волу а, раабанхой болчу тIемалойн
 коьртехь волу а Шизин кIант Iадна.

- Цуьнан а вара кхин ткъе итт тIемало.
 43 Кхин а МаIхин кIант Хьанан,
 матнахо волу Яшпати,
 44 Iаштаратхо волу Iуззи,
 IаруIерхо волчу Хьотаман кIентий: ШамаI, ЯИиал,
 45 Шимрин кIант ЕдиIаал,
 тайцахо волу цуьнан ваша Йохъа,
 46 Махъвим-гIалара Элиал,
 ЭлнаIаман кIентий Ярибай, Юшав-ЯхIу,
 иштта муабахо волу Итма,
 47 мецабайхой болу Элиал, Iабади, ЯIсаал.

Даудехъа бевлладехъ дуюхъхарлернаш

12 ¹ Дауд Къушин кIантах Шаулах къайлаваьлла лелачу хенахъ,
 Даудаца цхъаьнакхетта ЦакхелагI-гIала баьхкинарш хIорш бу
 (тIамехъ Даудана гIо деш болчу турпалхошна юкъахъ бара уьш,
² Бен-Яманан тIаьхьенах а болуш, карахъ секхаIедаш а долуш, аьтту я
 аьрру куьйга ширдолаг^а лелош я пхерчий кхуьссуш болу Шаулан гер-
 гарнаш бара уьш):

- ³ царех коьртаниг волу АхьиIазар а, иштта ЮIаш а (уьш бара
 гебаIхо волчу ШемаIин кIентий);
 Iазмаватан кIентий Язиал, Пелат;
 Барха а, Iанатотхо ЯхIу а;
 4 ткъе итт тIемалочунна тIехъ хъаккам а волуш, царна юкъахъ
 доьналла хиларца къаьстина хилла волу гавIонхо
 ИшмаI-ЯхIу;
 Ярми-ЯхIу, Яхъязиал, Йохъан, гадирахо волу Юзабди,
 5 Эли-Iузай, Еримати, БаIал-ЯхIу, Шамар-ЯхIу, хьарупхо
 волу Шапат-ЯхIу;
 6 кхорахъахой болу Элкхан, Йиши-ЯхIу, Iазариал, ЮIзар,
 ЯшбаIам;
 7 гадурхочун Ярохъаман кIентий болу ЮIела, Забди-ЯхIу.

Гадин тайпанах болу Даудехъа бевларш

⁸ Гадахойх цхъаберш Даудехъа бевлира, яьссачу аренгахъ йолчу цуь-
 нан чIагIоне а баьхкина. Уьш бара майра турпалхой, тIом бан кийча
 болу тIемалой, карахъ турсашший, гоьмукъашший а долуш. Церан,
 лосьмийн санна, яхъаш яра. Уьш, ламанан лунаш санна, чехка а бара.
⁹ Царах коьртаниг – Эзар, шолгIаниг – Iабди-ЯхIу, кхозлагIниг –
 Элиаб, ¹⁰ воьалгIаниг – Мишмана, пхоьалгIаниг – Ярми-ЯхIу, ¹¹ йол-
 халгIаниг – Атай, ворхIалгIаниг – Элиал, ¹² борхIалгIаниг – Йохъанан,

уьссалгІаниг Эли-Забда, ¹³уьтталгІаниг – Ярми-ЯхІу, цхайтталгІаниг – Махбанай вара.

¹⁴Гадахойх болу уьш тІеман хьаькамаш бара: лахарниг – бІе тІемалочунна тІехь, ткьа лакхарниг – эзарна тІехь. ¹⁵Уьш бара Йордан-хидистина догІуш хиллачу дубьхьарлерчу баттахь, хих чекх а бевлла, цу тогІи чохь бехаш хилла болу, массо а нах малхбалехьа а, малхбузехьа а дІалелхийнарш.

*Бен-Яманан а, ЯхІудан а тайпанашкара болу
Даудехьа бевлла нах*

¹⁶Иштта, Даудан чІагІонна тІе баьхкира Бен-Яманан а, ЯхІудан а тІаьхьенах болу нах. ¹⁷Дауда, царна дубьхьал ара а ваьлла, элира: «Нагахь санна шу, суна гІо дан а лууш, со волчу машарца даьхкинехь, хуьлийла сан шуьца деган цхьаалла. Амма, нагахь санна, суна ямартло а йина, сан мостагІийн кара со дІавала шу даьхкинехь, сан куьйгаш кьинойх цІена делахь а, вайн дайн Дала, шуна дагадеанарг а гина, дан дезарг Ша дойла шуна».

¹⁸Ткье итт тІемалочунна тІехь хьаькам волчу Іамсайна тІе Делан Са доьссира. ТІаккха цо элира:

«Тхо хьобгахьа девлла, Дауд,
хьобца ду тхо, Юшайн кІант!
Боккха машар хуьлда хьуна,
машар хуьлда хьан гІоьнчашна а,
хІунда аьлча хьан Дела хьобгахьа ву».

Дауда уьш, тІе а эцна, эскаран коьрте дІахІиттийра.

Маннашан тайпанах болу Даудехьа бевлла нах

¹⁹Маннашан тайпанах болу цхьаболу нах Даудехьа бевлира, Дауд пІелаштамхошца цхьаьна Шаулна дубьхьал тІом бан вобдучу хенахь. (Амма Дауда пІелаштамхошна гІо ца дина, хІунда аьлча пІелаштамхойн куьйгалхоша, вовшашна юкьахь барт а бина, дІавахийтина хилла иза, ишттачу дешнашца: «Вайн нах а байина, иза шен паччахь волчу Шаулехьа вер ву».) ²⁰Дауд ЦакхелагІе юхавоьрзучу хенахь цуьнгахьа бевлла маннашхой хІорш бара: Аднахь, Юзабди, ЕдІаал, Микаал, Юзабди, ЭлихІу, Цилтай. Уьш маннашхойн эзарна тІехь болу хьаькамаш бара. ²¹Цара талорхойн тобанашна дубьхьал латта гІо дора Даудана, хІунда аьлча уьш берриш а доьналла долу хьаькамаш бара эскарехь. ²²ХІора дийнахь Даудана гІо дан нах тІеэхарна, Делан эскаре кхоччуш, чІогІа алсамделира цуьнан эскар.

Даудан эскар

²³ Везачу Эло аьлла ма-хиллара, Шаулан пачхьалкх Даудан кара дАялархьама Дауд волчу Хьевроне баьхкинчу тЕмалойн тобанийн барамаш иштга бу:

²⁴ ЯхIудан тIаьхьенах, карахь турс а, гоьмукъ а болуш волу, тIамана кийча волу ялх эзар бархI бIе стаг (6800);

²⁵ ШимIин тIаьхьенах доьналла долуш волу ворхI эзар цхьа бIе тЕ-мало (7100);

²⁶ Левихойн тIаьхьенах – виь эзар ялх бIе стаг (4600);

²⁷ АхIаронан тукхаман баьчча волу ЯхIу-ЯдаIа а, цуьнца волу кхо эзар ворхI бIе стаг а (3700);

²⁸ Майра кьонах волу тЕмало ЦIадукъа а, цуьнан доьзалера волу ткъе ши хьаькам а;

²⁹ Бен-Яманан тIаьхьенах волу а, Шаулан гергарчу нахах волу а кхо эзар (3000) стаг (царах дукхахберш хIетталц Шаулан цIенна тешаме биснера);

³⁰ Эпрайман тIаьхьенах волу, шайн тукхамашкахь цIе яххана волу, доьналла долуш волу ткъа эзар бархI бIе стаг (20800);

³¹ Маннашан ахтайпанах берхIитга эзар (18000) стаг (уьш хIорра а леррина схьакъастийнера, Даудаца дIа а бахана, иза паччахь дIахIоттавайтархьама);

³² Иссарханан тIаьхьенах волу ши бIе баьчча а, царна муьтIахь болу массо а гергара нах а (уьш заманах кхеташ а, Исраилан халкъо дан дезарг хууш а нах бара);

³³ Забулан тайпанах схьакъастийна волу, массо а тайпана герз карахь а лелош, тIамана кийча волу а, Даудана гIо дарна тIехь цхьа барт болу а шовзткъе итт эзар стаг (50000);

³⁴ Напталан тайпанах волу эзар хьаькам а, цаьрца цхьаьна карахь турсаш а, гоьмукъаш а долу ткъе вуьрхIитга эзар тЕмало а (37000);

³⁵ Данан тайпанах тIамана кийча волу ткъе бархI эзар ялх бIе стаг (28600);

³⁶ Ашаран тIаьхьенах тIамана кийча волу шовзткъа эзар тЕмало (40000);

³⁷ Йордан-хина дехьа агIор долчу раабанхойн а, гадахойн а тайпанех а, Маннашан ахтайпанах а волу массо а тайпана герз карахь долу цхьа бIе ткъа эзар стаг (120000).

³⁸ тIамана кечвина волу массо а тЕмало доггах веара Хьеврон-гIа-ла, Дауд дерриг а Исраилан халкъана тIехь паччахь дIахIотторхьама. Кхиболу массо а исраилхой а цхьа барт болуш бара Дауд паччахь дIа-хIотторна тIехь. ³⁹ Дауд волчохь юуш-молуш кхо де даьккхинера цара,

хИунда аьлча церан гергарчу наха массо а тайпана юург-мерг кечйине-ра царна. ⁴⁰ Церан уллора болчу а, ур-атталла генахъ болчу иссархан-хойн а, забулхойн а, напталхойн а тайпанех болчу наха а варраш тIехъ, эмкалш тIехъ, бIарзанаш тIехъ, стерчаш тIехъ иштта кчаца бера: дама, инжираш, кишмаш, чагIар, зайтдаьтта, дуккха а жа, даьх-ни, хИунда аьлча Исраилан халкъана хазаетар хиллера.

Бертан тIорказ Кхиръят-ЯIаримера дIадахъар

(Дауд 6:1-11)

13 ¹ Массо а баьччанех — эзарна тIехъ болчу хьаькамех а, бIенна тIехъ болчу хьаькамех а — дагавелира Дауд. ² Исраилхойн мас-со а гуламе Дауда элира: «Нагахъ шуна иза дика а хетахъ, нагахъ иза вайн Везачу Делан лаамехъ а делахъ, Исраилан махкарчу массо а мет-тера кхиболчу вайн гергарчарна а, шайн дежийлашна уллохъ йолчу гIаланашкахъ болчу динан дайшна а, левихошна а тIе нах бохуйтур бу вай, халкъ сьхагулде аьлла. ³ Вай вешан Делан тIорказ сьхадахъар ду, хИунда аьлча Шаулан заманчохъ вай цуьнгахула Делах дага ца дов-лура». ⁴ Массо а гуламо элира: «Хуьлийла иза иштта!» ХИунда аьлча массо а халкъана и гIуллакх нийса хийтира.

⁵ Иштта Дауда сьхагулбира массо а израилхой, Мисар-махкана уллохъ долчу Шихьор-хина тIера кьилбаседехъа йолчу Хьамат-Иин-на тIе кхаччалц, Кхиръят-ЯIаримера Делан тIорказ сьхадархьама. ⁶ Дауд а, цуьнца долу дерриг а Исраилан халкъ а ЯхIуд-махкарчу Ба-Iала-гIала (и ю Кхиръят-ЯIарим-гIала) дахара, Делан тIорказ цига-ра сьхадан. (Цу тIорказца йобзна ю Везачу Элан цIе. ТIорказан негIар тIехъ дина дIахIоттийна дашо ши каруб-малик^д ду. Царна тIехула ю Везачу Элан меттиг.) ⁷ Иштта Делан тIорказ, керлачу вор-данна тIе а диллина, Абинадабан цIера дIадаьхьира. Iузий, Ахььюй и ворда лелош вара. ⁸ Ткъа Дауда а, массо а израилхоша а Далла хьалха, шайн ницкъ мел бу эшарш а локкхуш, тайп-тайпанчу де-чиг-пондаршца а, жиргIанашца а, негIарш вовшахдеттарца а, тур-банашца а мукъам балабора.

⁹ Уьш Кидунан хьаьтта дIакхьачча, Iузас, куьг дIа а хховдийна, Де-лан тIорказ сьхалецира, стерчаша иза агIордаьккхина дела. ¹⁰ Амма Веза Эла чIогIа оьгIазвахара Iузина. Везачу Эло Iуза вийра, цо, куьг дIа а хховдийна, Делан тIорказ сьхалацарна. Иза цигтахъ Далла хьал-ха велира. ¹¹ ТIаккха Дауд чIогIа оьгIазвахара, Везачу Эло Iузина то-хар бахъана долуш. И меттиг хIинца а «Парас Iуза» олуш ю (иза «Iузина тохар» бохург ду).

^{13:5} Шамъал 7:1, 2. ^{13:6} Арадаккхар 25:22.

¹² Цу дийнахъ Дауд кхеравелира Делах. Дауда элира: «Со волчу муха дIахьур ду аса Делан тIорказ?» ¹³ Иштта, и тIорказ ша волчу, Даудан гIала, дIа ца даьхьира Дауда. Цо иза гатихо волчу Iабади-Эдоман цIа дIадаьхьира. ¹⁴ Кхаа баттахъ лаьттира Делан тIорказ Iабади-Эдоман цIахъ. Iабади-Эдоман цIа а, цуьнан мел йолу хIума а Везачу Эло декъалйира.

Дауда Ярушалаймехъ дина гIуллакхаш

(Дауд 5:11-16)

14 ¹ Цора-гIалин паччахьо Хьирама геланчаш хьажийна хилла Даудана тIе, цаьрца баганан дечиг а дохьуйтуш, тIулг буттурш а, дечиган пхьераш а бохуйтуш, цаьрга Даудана паччахьан цIа дайтархьама. ² Tпаккха кхийтира Дауд, Везачу Эло ша исраилхойн паччахьан даржехъ чIагIвинийла а, Цо хаьржина долчу Исраилан халкъан духьа шен паччахьалла чIога айинийла а.

³ Ярушалаймехъ волуш, Дауда шена кхин а зударий балийра. Кхин а кIентий а, йоIарий а хилира цуьнан. ⁴ Даудана Ярушалаймехъ динчу берийн цIераш иштта яра: ШамуI, Шубаб, Ната, Сулим, ⁵ Ибхьар, Эли-ШуIа, Эли-Палати ⁶ НугIахIи, Непаг, ЯпияI, ⁷ Эли-ШамаI, БаIал-ЯдаI*, Эли-Пулат.

Пелаштамхошна тIехъ толам баккхар

(Дауд 5:17-25)

⁸ Пелаштамхошна Дауд дерриг а Исраилан халкъана тIехъ паччахь хила къобалвинийла дIахиъча, уьш берриш а иза лаха арабевлира. Ткъа Дауд, шена и хезча, царна духьалвала аравелира. ⁹ Ткъа Пелаштамхой, схьа а баьхкина, Репайм олучу тогIи чохь нахана тIелетира. ¹⁰ Tпаккха Дауда Деле хаьттира: «Со пелаштамхошна духьал вала мегий? Ахьа уьш сан кара схьалур буй те?» – аьлла.

Везачу Эло жоп делира: «Мега. Аса уьш хьан кара дIалур бу», – аьлла.

¹¹ Уьш БаIал-Паруциме бахара, цигахъ Дауда пелаштамхой эшийра. Дауда элира: «Дистина тIедогIучу хино санна, Везачу Эло дIабехира сан мостагIий сан куьйгахула». Цундела цу меттигна, БаIал-Паруцим аьлла, цIе тилира (иза «хи тIедаларан олахо» бохург ду). ¹² Пелаштамхоша цигахъ шайн деланаш битира, ткъа Дауда, омра а дина, уьш цIергахъ багабайтира.

¹³ Юха а пелаштамхой, баьхкина, тогIи чохь болчу нахана тIелетира. ¹⁴ Дауда кхин цкъа а Везачу Эле хаттар дира, ткъа Дала цунна жоп

* 14:7 *БаIал-ЯдаI* – иза Элидалан кхин цIе ю. Хьажал 3:8.

13:14 1 Шерашкахъ 26:4, 5.

делира: «Нийсса царна дубъхал ара ма вала. Тпехъахула тЕе а гЮй, комарийн дитташ долчу агЮр царна тЕелата. ¹⁵ Хъайна, комарийн диттийн бахъашкахула цхъаъ дЛавовдуш санна, гЮвгЛа хазахъ, тЮм бан аравала. Цунах хъуна хуур ду, Дела, хъуна хъалха а ваьлла, тЕелаштамхойн эскар хЛаллакдан воеддийла». ¹⁶ Дауда Везачу Эло шена тЕедиллинарг кхочушдира. Цара тЕелаштамхойн эскар ГавЮн-гЛалара дубйна Пазар-гГалина тЕкхаччалц хЛаллакдира. ¹⁷ Иштта, массо а мехкашкахула цЕе яхара Даудан. Массо а халкъаш цунах кхоьруш дЛакИттийна хилла Везачу Эло.

Бертан тЮрказ схъэцарна бина кечам

15 ¹ «Даудан гЛалахъ» шена цЕнош дайтира Дауда. ТПаккха цо, Делан тЮрказ дЛакЮтто меттиг кеч а йина, цунна лерина четар дЛакЮттийра. ² Цул тЛабъха Дауда элира: «Левихой боцучу кхечара цхъаммо а лелор дац Делан тЮрказ, хЛунда аьлча Везачу Эло уьш хаьржина Шен тЮрказ лело а, цаьрга абаденналц Шена гЮллакх дайта а». ³ Везачу Элан тЮрказ ша кечийнчу метте дЛадахийтархъама, берриг а израилхой Ярушалайме схъагулбира Дауда. ⁴ АхЛаронан тЛабъхе а, левихой а шена тЕкхайкхира цо. Уьш хЛорш бара: ⁵ кхахЛатхойн тЛабъхенан баьчча волу Уриал а, цуьнца царех волу цхъа бЕе ткъа стаг а (120); ⁶ мерарихойн тЛабъхенан баьчча хилла волу Иаси-ЯхЮ а, цуьнца царех волу ши бЕе ткъа стаг а (220); ⁷ гИршанхойн тЛабъхенах баьчча хилла волу Юал а, цуьнца царех волу цхъа бЕе ткъе итт стаг а (130); ⁸ эли-цапанхойн тЛабъхенан баьчча хилла волу ШамЛа-ЯхЮ а, цуьнца царех волу ши бЕе стаг а (200); ⁹ хъевронхойн тЛабъхенан баьчча хилла волу Элиал а, цуьнца царех везткъа стаг а (80); ¹⁰ Гузиалхойн тЛабъхенан баьчча хилла волу Иамминадаб а, цуьнца царех цхъа бЕе шийтта стаг а (112).

¹¹ Иштта Дауда шена тЕе кхайкхира динан дай Цпадукъа а, Абу-ЯтЛари а, ткъа левихойх – Уриал, Иаси-ЯхЮ, Юал, ШамЛа-ЯхЮ, Элиал, Иамминадаб. ¹² Дауда цаьрга элира: «Шу левихойн доьзалийн баьччанаш ду. Шу шаьш а, шун вежарий а Далла хъалха цЛан а ло, аша Израилан халкъан Везачу Делан тЮрказ схъа а да. Аса дЛакЮтто кечийнчу метте дЛакЮттаде иза. ¹³ Левихой долчу аша дубхъара Делан тЮрказ шаьш ца лелийна дела, вайн Веза Дела чЮгЛа оьгЛазвахара. И гЮллакх муха дан деза аьлла, вай дага ма ца девллера Цунах».

¹⁴ ТПаккха Израилан халкъан Везачу Делан тЮрказ схъадархъама, динан дай а, левихой а Далла хъалха цЛанбелира. ¹⁵ Везачу Эло Мусагахула тЕе-ма-диллара, левихоша Делан тЮрказ шайн белшашна тЕедехкинчу хьокхашца дЛадаьхьира.

¹⁶ Дауда левихойн баъччанашка омра дира, левихойн тайпанах илланчаш дIахИттабе аьлла, мукъам балочу гIирсашца – мерз-пондаршца а, дечиг-пондаршца а, вовшахдеттачу негIаршца а – иштта айдинчу озаца а царга иллеш алийтархъама. ¹⁷ Левихоша дIахЮттийра Юалан кIант ХIайман а, цуьнан гергарчарах волчу Берех-ЯхIун кIант Асайп а. Ткъа мерарихойн тукхамах – Кхуша-ЯхIун кIант волу Этан дIахЮттийра. ¹⁸ Иштта церан кхиболу гергарнаш а дIахИттийра: Закри-ЯхIу, Бени, ЯIзиал, Шамирамути, Яхьиал, Iуни, Элиаб, БенъяхIу, МаIсей-ЯхIу, Маттит-ЯхIу, Эли-ПалехIу, Макхни-ЯхIу, Iабади-Эдом, ЯIиал. Уьш кевнехъ гIаролхой бара. ¹⁹ ХIаймана а, Асайпа а, Этана а цIестан негIаршца чIоггIа мукъам бало дезара. ²⁰ Ткъа Закри-ЯхIус, Iазииала, Шамирамутис, Яхьиала, Iунис, Элиаба, МаIсей-ЯхIус, БенъяхIус лекхачу озаца мерз-пондарш лакха дезара. ²¹ Иштта, лохачу озаца а локхуш, дечиг-пондаршца мукъам бало безара Маттит-ЯхIус, Эли-ПалехIус, Макхни-ЯхIус, Iабади-Эдома, ЯIиала, Азас-ЯхIус.

²² ТIаккха левихойн баъчча волу Ханан-ЯхIу, цуьнан корматалла йолу дела, илланчашна тIехъ куьйгалхо дIахЮттийра. ²³ Берех-ЯхIу а, Элкхан а бара бертан тIорказ дIахЮттийначу цIа чохъ неIарехъ гIарол деш. ²⁴ Динан дайша Шабан-ЯхIус, Яшпатис, Натунаила, Iамсайс, Закри-ЯхIус, БенъяхIус, ЭлиIазара Делан тIорказна хьалха турбанаш локхура. Ткъа Iабади-Эдом а, Яхьи-ЯхIу а тIорказ долчохъ гIарол деш вара.

Бертан тIорказ Ярушалайме дIадахьар

(Дауд 6:12-22)

²⁵ Иштта, Дауд а, израилхойн къаной а, тIеман коьрта хьаькамаш а бакхийберца бахара Iабади-Эдоман цIа чухьра Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ дIадахьа. ²⁶ Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ дIахьош болчу левихошна Дала гIо дарна, ворхI сту а, ворхI ка а сагIина бейтира. ²⁷ Даудана тIехъ а, иштта тIорказ дIахьош болчу массо а левихошна а, илланчашна а, илланчийн куьйгалхочунна Ханан-ЯхIуна а тIехъ дуткъачу кIадих йина бедарш яра. Ткъа Дауда тIекхоьल्लीна кхин вIетанан ийпад^а а яра. ²⁸ Мерзпондаршца а, дечиг-пондаршца а мукъамаш а далаш, маIаш а, турбанаш а, цIестан пондарш а локхуш, бакхийберца маьхьарий а детташ, Исраилан дерриг а халкъо Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ гIали чу доккхура.

²⁹ Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ Даудан гIали чу доккхучу хенахъ, Шаулан йоI Михула корак арахьобжуш яра. Ирх а лелхаш, воккхаверца хелхавуьйлуш волу Дауд-паччахъ шена гича, шен даг чохъ иза цунах ца ешира.

16 ¹ Делан тЮрказ, схьа а деана, Дауда цунна кечдинчу четар чохь охьадиллира. ТПаккха Далла хьалха дийнаташ дагоран а, бертан а саГанаш дехира цара. ² Ша дийнаташ дагоран а, бертан а саГанаш даьхна ваьллачул тГьаьхьа, Дауда Везачу Элан цIарах халкъ декьалдира. ³ Массо а исраилхочунна, божаршна санна, зударшна а, цо цхьацца бепиг а, Iавьдинчу хурманийн цхьацца курс а, Iавьдинчу кишмашийн цхьацца курс а кховдийра.

⁴ ТПаккха цхьаболу левихой Везачу Элан тЮрказна хьалха гIуллакх дан дIахIиттийра цо, цаьрга Исраилан халкъан Везачу Далла доIанаш дайтархьама а, баркалла алийтархьама а, хастам байтархьама а. ⁵ Царах коьртаниг Асайп вара, шолгIаниг вара Закри-ЯхIу, цул тIаьхьа бара ЯИал, Шамирамути, Яхьиал, Маттит-ЯхIу, Элиаб, БенъяхIу, Iабади-Эдом, ЯИал. Уьш мерз-пондарш а, дечиг-пондарш а карахь долуш дIахIиттийра. Асайп дIахIоттийнера цIастанан жима негIарш вовшехдетта. ⁶ Динан дай болу БенъяхIу а, Яхьязиал а дIахIиттийнера Делаца бинчу бертан тЮрказна хьалха, цаьрга массо а хенахь турба лакхийтархьама. ⁷ Цу дийнахь Дауда дуьххьара делира Асайпан а, цуьнан гергарчеран а кара Везачу Элана баркаллин дешнаш алар.

ДAUDAN баркаллин назма

(Забур 104:1-15; 95:1-13; 105:1, 47, 48)

- 8 Баркалла ала Везачу Элана!
Цуьнан цIарна хастамаш бе!
Довзийта халкъашна Цуьнан гIуллакхаш.
- 9 Иллеш ала Цунна, пондарш лакха Цунна.
Дерриг а Цуьнан тамашийначу гIуллакхех лаций дIадийца.
- 10 Дозалла де Цуьнан езачу цIарах!
Веза Эла лобхучийн дегнаш самукьадолуш хуьлийла!
- 11 Веза Эла а, Цуьнан ницкъ а лаха,
гуттар Цунна уллохь хила гIерта.
- 12 Дагахь латтаде Цо дина тамашийна гIуллакхаш а,
Цо гайтина билгалонаш а, Цо йина кхелаш а,
- 13 ва Цуьнан ялхо хиллачу ИбраIиман хIух дерш,
Цо хаьржина хиллачу Якьубан тIаьхьенах дерш!
- 14 Веза Эла волу Иза вайн Дела ву.
Цуьнан кхелаш массо а лаьттахула ю.
- 15 Цо даим дагахь латтор бу Шен барт,
эзаран барамехь йолчу тIаьхьенашна Ша делла дош,
- 16 ИбраIимца Ша бина болу барт,
Исхьякхана, чIагIо а еш, Ша дина ваIда^д.

- 17 Цо Якъубана иза чІагІдира парз санна,
Исраилана* – гуттаренна а болу барт санна.
- 18 Цо аьллера: «Хьуна лур ду Аса канаІанхойн латта,
и дакъа хьуна шерет¹ санна кхочур ду».
- 19 Церан терахь цу хенахь дуккха а ца хилла,
кІезиг а болуш, уьш махкахь тІебаьхкина Іаш хилла.
- 20 Уьш дІаоьхура цъха къам долчуьра важа къам долчу,
цъхана пачхьалкхера кхечу халкъан пачхьалкх йолчу.
- 21 Дала цъханна а бакъо ца лора уьш бацо,
церан дуьхьа Цо паччахьашка дІахьедар дора:
- 22 «Ас къобалбинчарах дІа ма хьакхалолаш,
Сан пайхамаршна зулам а ма делаш».
- 23 Лакха эшарш Везачу Элана массо а дуьнено.
Де дийне мел дели Цуьнан кІелхьардахар кхайкхаде.
- 24 Къаьмнашна юкъахь Цуьнан сийлалла дІакхайкхае,
массо а халкъашка Цуьнан тамашийна гІуллакхаш дІадийца.
- 25 Сийлахь ву Веза Эла, Цунна хастамаш бан хьакъ а ду.
Массо а деланел а Шега болчу ларамах бузуйтуш ву Иза.
- 26 Кхечу къаьмнийн массо а деланаш – цІуш бу,
ткъа Везачу Эло стигалш кхоьблина.
- 27 Цунна гонах паччахьан сий а, исбаьхьалла а ю.
Цуьнан деза цІа ницкъах а, хазахетарх а дуьзна ду.
- 28 Къаьмнийн доьзалш, Везачу Элана хастамаш бейша!
Везачу Элан сийлалла а, ницкъ а кхайкхадейша!
- 29 Везачу Элан цІеран сийлаллина лерина кхайкхамаш бейша!
СагІанаш а дахьаш, Цуьнан цІийнан керта чу дуьйлийша!
Цо Шен возалла гойтучу хенахь Везачу Элана суждане гІойша.
- 30 Дерриг а дуьне, дегаде Цунна хьалха!
Латта чІогІа лаьтташ ду, ткъа иза меттахдер а дац!
- 31 Стигалш сакъералойша, латта даккхийде!
ДІаала халкъашка: «Веза Эла паччахьалла деш ву!»
- 32 ХІордо а, цунна чохь мел долчу хІумано а гІовгІа е!
Кхаш а, царна тІехь мел дерг а даккхийдеш хила.
- 33 Хьуьнхяхь мел долу дитташ а даккхийдеш хир ду,

* 16:17 *Исраил* – и ву Якъуб.

16:17, 18 Доладалар 28:13. 16:21, 22 Доладалар 20:3-7.

Везачу Элана хьалха, хІунда аьлча Иза вогІуш ву,
дубьенна тІехъ куйгалла дархьама.

- 34 Баркалла ала Везачу Элана, Иза дика хиларна,
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 35 Алийша: «КІелхьардахахьа тхо, КІелхьардохург^д волу
тхан Дела,
схьа а гулдехьа, кІелхьар а дахахьа тхо кхечу къаьмнашна
юкьара,
тхоьга Хьан цІе хастайта а,
Хьуна хастам барх тхоьга дозалла дайта а.
- 36 Хастам бу Израилан халкъан Везачу Далла,
азалехъ дуйна абаденналц!»

Дерриге а халкъо элира: «Амин^д! Хастам бу Везачу Элана!»

Јрушалаймехъ а, ГавЈон-гІалахъ а Далла лерина дина гІуллакх

³⁷ Асайп а, цуьнан гергарнаш а Везачу Элаца бинчу бертан тЈорказна хьалха дІахІиттийна битира Дауда, цаьрга массо а хенахъ, хІора а дийнан эшаре хьаьжжина, гІуллакх дайтархьама. ³⁸ Цаьрца цхьаьна цо витира Іабади-Эдом а, цуьнан гергарчарах волу кхузткъе ворхІ стаг а. Ткъа Јадутунан кІант Іабади-Эдом а, иштта Хьоса а кевнехъ гІарол дийраш бара.

³⁹ Ткъа динан да^д волу ЦІадукъа а, динан дай болу цуьнан вежарий а Дауда битира ГавЈонан гу тІехъ долчу Везачу Элан цІа чохъ. ⁴⁰ Уьш хІиттийнера, цаьрга дагоран сагІа доккхучу кхерчана тІехъ массо а хенахъ, Іуьйранна а, суьйранна а Везачу Элана дагоран сагІанаш дахийтархьама, Везачу Эло Израилан халкъана дІабеллачу товрат-хьехам^д тІехъ яздинчу массо а хІумане хьаьжжина. ⁴¹ Цаьрца цхьаьна, Везачу Элана хастамаш байтархьама, цигахъ битинера ХІайман, Јадутун, кхиболу, хІораннан а цІе а йоккхуш, схьахаьржина болу нах а, хІунда аьлча Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу. ⁴² ХІайман а, Јадутун а хІоттийнера турбанашца а, цІастанан негІаршца а, Далла иллеш аларна лерина болчу кхечу зурманийн гІирсашца а мукъам балорна тІехъ. Ткъа Јадутунан кІентий кевнехъ дІахІиттийна бара.

⁴³ Дерриге а халкъ шен-шен цІа дирзира. Дауд а юхавирзира, шен цІа декъалдархьама.

^{16:34} 2 Шерашкахъ 5:13; 7:3; Іезар 3:11; Забур 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Јрми-ЈахІу 33:11. ^{16:43} Дауд 6:19, 20.

*Дауд а, Ната-пайхамар а**(Дауд 7:1-17)*

17 ¹ Шен ценошкахъ ша вехаш Іачу хенахъ, Дауда Ната-пайхамаре элира: «Гой хьуна, со баганан дечигах динчу паччахъан ца чохъ Іаш ву, ткъа Везачу Элаца бинчу бертан тІорказ четар бухахъ лаьтгаш ду».

² Натас Дауде элира: «Хъайна дан дагадеанарг дерриг а кхочушде, хІунда аьлча Дела хьобца ву».

³ Амма цу буссехъ Натига Делан дош кхечира: ⁴ «Ваха а гІой, Сан лай волчу Дауде дІаала, Везачу Эло иштта боху алий: „Суна чохъ Іан ца ахъ дийр дац, ⁵ хІунда аьлча Израилан халкъ Аса арадаьк-кхинчу хенахъ дуьйна таханлера де тІекхаччалц ца чохъ Іар а до-цуш, цхъана четар чуьра вукху четар чу а, цхъана меттера вукху метте а волуш, ваьлла лелара Со. ⁶ Израилан халкъаца Со мичча-хъахула а лелачу хенахъ халкъан тайпанашкара цхъаьнгге а, Сайн къомана тІехъ Іуналла дан Айса къобалвинчу куьйгалхочуьнга, хаьттиний ткъа Аса: ‘Аша Суна баганан дечигах ца хІунда ца до?’ – аьлла.

⁷ Ткъа хІинца, ваха а гІой, Сан лай волчу Дауде дІаала, массо а ницкъийн Везачу Эло цуьнга боху алий: ‘Аса хьо, уьстагІий дажош волчуьра схъа а валийна, Сайн Израилан халкъана тІехъ баьчча хІоттийна. ⁸ Хьо миччахъа вахча а, Со массо а хенахъ хьобца хилла. Массо а хъан мостагІий Аса хІаллакбина. Аса дуьнен тІехъ сийлахъ болчарна юкъахъ а къаьсттина хъан сий хъаладоккхур ду. ⁹ Аса Сайн Израилан халкъана меттиг билгалйоккхур а ю, орамат санна, иза дугІур а ду, шен долахъ йолу меттиг цуьнан хилийта а, цуьнга кхин са ца гатдайта а. Зуламечу наха уьш кхин хьийзор бац, юьхъанца санна, ¹⁰ мехкан куьйгалхой Сан къомана тІехъ Аса къобалбинчу хенахъ дуьйна иза ма-хиллара. Аса хъан массо а мостагІий кІелбуьтур бу. Аса хаам бо хьобга, Веза Эла волчу Айса хьуна хъан тІаьхьенах ца дийр ду аьлла. ¹¹ Хъан денош чекх а девлла, хьо хъан дай болчу дІакхелхинчул тІаьхъа, Аса меттахІоттор ду хъан хІу, хъан тІаьхьенах цхъаь паччахъ а вина. Цуьнан паччахъалла чІагІдийр ду Аса. ¹² Цо Суна лерина ца дийр ду, ткъа Аса иза а, цунах схъабевлларш а абденналц шайн паччахъан даржехъ чІагІбийр бу. ¹³ Со цуьнан да хир ву, иза Сан кІант хир ву. Амма Сайн цуьнга болу безам Аса дІабок-кхур бац, хьол хьалха хиллачуьнга Сайн хилла безам Аса дІабак-кхинехъ а. ¹⁴ Сайн халкъана тІехъ а, Сайн пачхьалкхана тІехъ а

^{17:13} 2 Коринтхошка 6:18; Іебархошка 1:5.

абаденналц дІахІоттор ву Аса иза. Цуьнан паччахьалла гуттаренна а чІагІдина хир ду“».

¹⁵ Дерриг и дешнаш а, шена хІоьттина сурт а Натас ма-дарра дІа-дийцира Дауде.

Дауда дина баркаллин доІа

(Дауд 7:18-29)

¹⁶ Тпаккха Дауд-паччахьо, ваха а вахана, Везачу Элана хьалха дІа а хІоьттина, элира: «Со а мила вара, ва Веза Дела, сан цІа а хІун яра, Ахьа цу тайпана со даржехь лакхаваккхал? ¹⁷ Хьуна-м иза а кІезиг хетта, ва Дела! Ахьа Хьайн лай волчун цІийнах хиндерг а схьадийци. Со цхьа сийлахь-доккха адам долуш санна хьоьжу Хьо соьга, Веза Дела! ¹⁸ Кхин хІун эр ду Хьоьга Дауда, Ахь Хьайн лай волчун сий лакхадаккхар бахьана долуш? Хьуна веза-кх Хьайн лай! ¹⁹ Веза Эла! Хьан лай волчун дуюхьа, Хьайн деган лаамца и даккхий хІуманаш дина-кх Ахьа, и шадерг нахана дІа а довзуйтуш. ²⁰ Хьоьца нисван цхьа а стаг вац, Веза Эла, ткьа Хьо воцург Дела а вац, тхайн лергашна тхуна схьа-ма-хаззара. ²¹ Мичахь ду Хьан санна долу кьам? Мичахь ду Израилан санна долу халкъ? Шен дуюхьа Дела араваьлла долу кьам дуюьнен чохь цхьаь бен дац. Дела аравелира, Шена и кьам мехах схьаэцархьама а, Шен цІе айархьама а, уьш бахьана долуш даккхий а, инзаре а гІуллакхаш дархьама а. Айхьа Мисар-махкара мехах паргІатдаьккхина долчу Хьайн кьомана хьалхара важа кьаьм-наш дІалохкура Ахьа. ²² Ахьа Израилан кьомах массо а ханна Хьайн долахь долу кьам дира, ткьа Хьо, Веза Эла, церан Дела хилла дІа-хІоьттира.

²³ Ткьа хІинца, Веза Эла, Айхьа Хьайн лай волчу сох а, сан цІийнах а лаьцна аьлла долу дош абаденналц чІагІдина хилийтахьа. Айхьа аьлларг кхочушдехьа, ²⁴ иза билггал хилийтархьама а, массо а тІейо-гІун йолчу ханна Хьан цІе язьйитархьама а. Тпаккха наха эр ду: „Мас-со а ницкьийн Веза Эла, Израилан халкъана тІехь волу Дела – Иза Израилан халкъехьа волу Дела ву!“ Иштта Хьан лай волчу Даудан цІа Хьуна хьалха чІагІделла лаьттар ду! ²⁵ Ткьа Ахьа, сан Дела, Хьайн лай волчу суна дІадилли, Айхьа суна цІа дийриг хилар. Цундела Хьан лай волу со ваьхира Хьуна хьалха хІара доІа дан. ²⁶ Ва Веза Эла, Хьо Дела ма ву! Ткьа Хьайн лай волчунна иштта дика дан ваІда¹ дина Ахьа! ²⁷ Хьан лай волчун тІаьхье декьалъехьа, иза массо а ханна а Хьайна хьалха хилийтархьама. Веза Эла волчу Ахьа сан цІа декьал ма дина, цундела иза массо а хенахь декьал хир ду».

*Даудан тIеман толамаш**(Дауд 8:1-18)*

18 ¹ Цул тIаьхьа Дауда, пIелаштамхошна тIехь толам а баьккхина, уьш муьтIахь бира. Иштта, Гати-гIала а, цунна гонах йолу меттигаш а цо пIелаштамхойн карара схьаехира. ² Иштта, муабахой а эшийра Дауда, ткьа уьш Даудан лай хилла дIахИттира, кхунна ял а луш.

³ Цоба-мехкан паччахь волу ХIадад-Иезар Эпрат-хина йистехула Юхкуш долчу латтанаш тIехь шен паччахьалла дIахЮтто вьдучу хьнахь, Хьамат-гIалахь Дауда эшийра. ⁴ Цуьнгара цьха эзар гIудалкх а, ворхI эзар бере а, ткьа эзар гIашло а схьаваьккхира цо. Шен гIудалкхашна хьалха дIайожа бIе говр бен ца юьтуш, массо а говрийн когийн хьорзамаш хедийра цо.

⁵ Цоба-мехкан паччахь волчу ХIадад-Иезарна гIюьнна Дамасакхера арамхой баькхира, амма Дауда ткье шиь эзар арамхо хIаллакхира. ⁶ Дауда арамхой Iаш болчу Дамасакхехь шен эскаран цьхайолу тобанаш дIахИттийра. Иштта, арамхой а Даудан лай хилла дIахИттира, цунна ял а луш. Везачу Эло араволучу массо а меттера толамца цIа вьорзуйтура Дауд. ⁷ ХIадад-Иезаран баьччанех дисина долу дашо турсаш схьа а эцна, Ярушалайме схьадеара Дауда. ⁸ ХIадад-Иезаран олаллехь хиллачу ТIивхьат-гIалара а, Кун-гIалара а цо дукха ез схьадаьккхира. (ТIаьхьо цунах Сулим-паччахьо боккха цIестан яй а, БюгIамаш а, пхьегIаш а Делан цIенна ййтира.)

⁹ Хьамат-гIалахь паччахь волчу ТоIина хезира, цобахойн паччахьан ХIадад-Иезаран эскар Дауда эшийна аьлла. ¹⁰ ТIаккха ТоIас шен кIант ХIайдарам вахийтира Даудан сий дан а, цунна ХIадад-Иезар эшаварна баркалла ала а, ХIадад-Иезар шеца кест-кеста тIом беш схьавеана дела. Ша Дауд волчу вогIуш, ХIайдарама дашо а, дато а, цIестан а пхьегIаш еара. ¹¹ Уьш а Дауд-паччахьо Везачу Элана лерина дечу гIуллакхна ййтира, ша эшийначу къаьмнашкара – эдомхошкара а, муабахошкара а, Iамминхошкара а, пIелаштамхошкара а, Iамалекхахошкара а – схьа мел даьккхина долу дети а, деши а санна.

¹² Дуьра тогIи олучу меттигехь Царуьтан кIанта Абушайс берхИтта эзар эдомхо эшийра. ¹³ Дауда Эдомехь шен эскаран тобанаш дIахИттийра, ткьа массо а эдомхо цуьнан лай хилла дIахЮьттира. Везачу Эло Дауд араволучу массо а меттигера толамца цIа вьорзуйтура иза.

¹⁴ Дерриг а Исраилан халкъана тIехь паччахьалла а деш, шен халкъаца бакьо а, нийсо а лелош вара Дауд. ¹⁵ Царуьтан кIант Йоаб цуьнан эскаран хьаькам вара, ткьа Ахьлудан кIант ЯхIушапти пачхьалкхан

гУллакхаш дАяздеш верг вара. ¹⁶ Ахътубин кІант ЦІадукъа а, Абу-ЯтІарин кІант Ахъи-Малик а динан дай бара, ткъа Шавша йозанчин болх беш вара. ¹⁷ ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу кератхошний, палетхошний* тІехъ хъякам вара, ткъа Даудан кІентий паччахъан хъехамчийн хъалхарнаш бара.

Дауда Іамминхой а, арамхой а эшабо

(Дауд 10:1-19)

19 ¹ Цхъа хан яълча, Іамминхойн паччахъ волу Нахъаш велира. Нахъашан метта паччахъ дІахІоьттира цуьнан кІант Хъануни. ² Дауда элира: «Нахъаш соьца дика хилла дела, со а цуьнан кІантаца дика хир ву». Цо шен ялхой бахийтира Хъанунига кадам бан, цуьнан велла да бахъана долуш.

Даудан ялхой Іамминхойн махка Хъануни волчу баьхкира, кадам бархъама. ³ Амма Іамминхойн элаша шайн олахочуьнга элира: «Хъуна баккъалла-м ца моьтту, Дауда хъан дега шен хилла болу ларам бахъана долуш бахийтина хъуна тІе хІара догъоьцурш? ХІан-хІан, уьш баьхкина, хъан махкахъ дерг дикка талла а теллина, цул тІаьхъа иза бохо дагахъ».

⁴ Хъанунис, Даудан ялхой схъа а лецна, хІораннан а месаш дІаешира, цул тІаьхъа, царна тІера бедарш вареш тІе кхаччалц дІа а хедийна, уьш дІахийцира. ⁵ Цхъаболчу геланчаша, дІа а бахана, оцу нахах лаьцна хабар Даудана тІедаьхъча, шен ялхошна дуьхъал нах бахийтира Дауда, уьш чІогІа юьхъІаьржачу хІиттийна хилла дела. Паччахъо цаьрга хабар дахийтира: «Шайн мажош яхъяллалц Ерихонехъ совца. Цул тІаьхъа цІа догІур ду шу», — аьлла.

⁶ Шашъ Даудана, лаьхъанна тоьхна гІаж санна, боьха хетийла хиъча, Іамминхоша а, Хъанунис а ши эзар пунт дети дахийтира Арам-НахІарайма а, Арам-МаІха а, Цоба-махка а, цигара гІудалкхаш а, дошлой а шайна лацархъама. ⁷ Иштта, ткъе шийтта эзар гІудалкх а, МаІхин паччахъ а цуьнан эскарца мехах лецира шайна Іамминхоша. ХІорш схъабаяккича, Мейдеба-Галина уллохъ меттамотт¹ дІахІоттийра. Іамминхой, шайн гІаланашкара схъа а гулбелла, тІом бан арабевлира.

⁸ Шена иза дІахезча, Дауда Йоаб вахийтира цига, цуьнца доьналла долу берриг а тІемалой а болуш. ⁹ Іамминхой, гІалин кертара ара а бевлла, тІамана кечбелла кевнехъ дІахІиттира. Ткъа схъабаяккина болу паччахъаш шерачу аренгахъ юьстахбевлла лаьтташ бара.

¹⁰ МостагІчун эскарыйн могІарш шена тІехъа а, хъалха а дІахІитти-на гича, Йооба исраилхошна юкъара уггар тоьлла болу тІемалой

* 18:17 *Кератхой, палетхой* – кхечу мехкашкара болу, паччахъ ларвеш болу тІемалой.

арамхошна дуьхьалбехира. ¹¹ Кхиболу эскархой цо шен вешин Абушайн кара дАбелира, ткъа цо уьш Iамминхошна дуьхьалбехира. ¹² Йоаба Абушайга элира: «Арамхоша со эшочу далахь, ахьа суна гIо дийр ду, нагахь санна Iамминхоша хьо эшош хилахь, аса хьобгахьа гIо доккхур ду. ¹³ Добналла долуш хила. Майра лаяттар ду вай, Исраилан халкъ а, вайн Делан гIаланаш а ларъеш. Ткъа Везачу Эло Шен лаам берг дийр ду».

¹⁴ Йоаб шен эскарца арамхошна тIелетира, ткъа вуьш цунах бевдда дIабахара. ¹⁵ Шайна арамхой дIауьдуш гича, Йоабан веших Абушайх бевдда, гIала дIабахара Iамминхой. Юха а вирзина, Йоаб Ярушалайме схъавеара. ¹⁶ Шаьш израилхоша эшийна хилар гича, арамхоша геланчаш а бахийтина, Эпрат-хил дехьа агIор Iаш болу арамхой арабехира. Царна куьйгалла дира XIадад-Iезаран тIеман хьабкам волчу Шупака. ¹⁷ И хаам шега кхаьчча, Дауд, массо а израилхо вовшах а тоьхна, Йордан-хих дехьавелира. TIаккха, арамхой болчу а веана, царна дуьхьал дIахIоьттира Дауд. Уьш вовшахлетира. ¹⁸ Амма арамхой израилхойх бевдда дIабахара. Церан гIудалкхех Дауда ворхI эзар йохийра, ткъа гIашлоьх шовзткъа эзар стаг а вийра. Дауда иштта арамхойн тIеман хьабкам волу Шупак а вийра. ¹⁹ Шаьш израилхоша эшош хилар гича, XIадад-Iезаран куьйга кIел хиллачара Даудаца барт бира, уьш цунна кьера а хилира. Ткъа арамхой кхин цкъа а ца хIуттура Iамминхошна гIо дан.

Дауда Рабба-гIала схъайоккху

(Дауд 12:27-31)

20 ¹ Цхьа шо даьлча, паччахьаш тIамана арабовлучу хенахь, Йоаба эскар арадаьккхира. Iамминхойн мохк боха а бина, схьа а веана, Рабба-гIалина го бира цо. Ткъа Дауд Ярушалаймехь сецира. Йоаба Рабба-гIала, схьа а яьккхина, йохийра. ² Дауда церан паччахьан коьртара* деших дина, дезачу жовхIарех кхелина долу таж¹ схъайицира. И таж дешин шина пуьнтах динера. Иза Даудан коьрта тIе диллира. Цо дуккха а хIонс араьяккхира цу гIалара. ³ Рабба-гIалахь мел болу бахархой ара а баьхна, уьш херхашца, аьчка отургашца, дагаршца болх бан дIахIиттийра цо. Дауда массо а Iамминхойн гIаланашкахь цу тайпана белхаш дIаболийра. Цул тIаьхьа Дауд а, дерриг а цуьнан эскар а Ярушалайме юхадирзира.

* 20:2 *Церан паччахьан коьртара* — я иштта: *МилкIом-цIун коьртара*.

20:1 Дауд 11:1.

*Шелаштамхойн турпалища тIом бар**(Дауд 21:15-22)*

⁴ Цул тIаьхьа ГIазар-гIалахь пIелаштамхошца тIом дIаболабелира. Цигахь хьушатхо волчу Субахис турпалш болчу репакхойн тIаьхьенах волу Сипай вийра. ТIаккха уьш муьтIахь хилира исраилхошна. ⁵ ТIаьхьо кхин а цхьа тIом хилира пIелаштамхошца. Цигахь ЯИиран кIанта Элхьанана гатихо волчу Голиатан ваща Ляхьми вийра. Цуьнан гоьмуькьа тIера гIаж кIадидархочо болх бечу хенахь делош йолу еха гIаж санна яра.

⁶ Гати-гIалахь кхин а хилира тIом. Цигахь цхьа инзаре лекха стаг вара. Цуьнан куьйгийн а, когийн а ялх-ялх пIелг бара. Уьш берриш а ткье биь пIелг бара. И стаг а турпалш болчу репакхойх схьаваьлла вара. ⁷ Иза, исраилхойх лаьцна вон бага етгаш, луйьш вара. И репакхо Даудан вешин ШимIин кIанта ЯхIунатас вийра.

⁸ И кхо стаг Гати-гIаларчу турпалш болчу репакхойн гаранах схьаваьлла вара. Уьш Даудан а, цуьнан эскархойн а карах белира.

*Халкъан дагардар**(Дауд 24:1-25)*

21 ¹ Иблис^д Исраилан халкъана духьалделира. Цо Даудана исраилхой багарбан дагадаийтира. ² Йоабе а, эскаран хьаькамашка а Дауда элира: «Даха а гIой, Беар-Шабал-гIалара дуййна Дан-гIалина тIекхачалц йолчу меттигашкара исраилхой, багарбай, соьга хаам бе, уьш мел бу суна хайта».

³ ТIаккха Йоаба паччахье элира: «Шен халкъ кхин а бIозза алсам-доккхийла Везачу Эло. Сан олахо волу паччахь, и халкъ дерриг а сан олахо волчу хьан дац ткья? Ткья сан олахочунна хIунда оьшу иза? ХIунда дуьллу те ахь Исраилан халкъана тIе и декхар?» ⁴ Амма паччахьо аьллачу дешнаша кьера хилийтира Йоаб. Иштта Йоаб, массо а Исраил-махкахула чекх а ваьлла, Ярушалайме юхавеара. ⁵ Нах багарбаран жамI Дауде дIаделира Йоаба: берриге а Исраил-махкахь кара тур а лаьцна, тIом балур болуш волу цхьа миллион цхьа бIе эзар стаг вара. Ткья, кара тур а лаьцна, тIом балур болуш волу яхIудхо виь бIе кхузткье итт эзар стаг вара. ⁶ Паччахьо тIедиллина гIуллакх шена ца тайна дела, левихой а, бен-яманхой а багар ца бинера Йоаба.

⁷ И гIуллакх Далла хьалха там боцуш хилла дела, Цо Исраилан халкъана таIзар дира. ⁸ Дауда Деле элира: «И гIуллакх дар бахьана долуш, аса сайх доккха кьа латийна. Веза Эла, Хьан лай волчу суна гечдар доьху аса Хьоьга. ЧIогIа хьекьале доцу хIума дина аса».

⁹ Тпаккха Даудах Делера дерг гуш волчу Гада-пайхамаре Везачу Эло элира: ¹⁰ «Ваха а гЮй, Дауде дАаала: „Везачу Эло боху: ‘Хьуна лерина кхо таІзар ду Сан. Царах хьайна цхьаь схьахаржа, иза Соьга кхочуш-дайтархьама’“».

¹¹ Гадас, Дауд волчу а веана, цуьнга элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Кхаа таІзарх цхьаь къастаде: ¹² Кхаа шарахь мацалла лаьттийла лаьа хьуна, я кхаа баттахь, церан тур хьайна тІе а кхочуйтуш, хьайн мостагех ведда лела лаьа хьуна, я кхаа дийнахь Везачу Элан тур шайна тІехь хила лаьа хьуна? Оцу деношкахь махкахь Іожаллин ун хІуттур ду, Везачу Элан Малико берриге а Израил-махкахула нах хІаллак а беш. Ойла а яй, соьга хаам бе, хІун ала аса со Ваийтинчуьнга?’“»

¹³ Дауда Гадига элира: «Соьгахь боккха бала бу! Везачу Элан кара дІадалийтахьара Ахь тхо, Цуьнан кьинхетам чІога боккха болу дела. Ткъа адамиин кара тхо дІа ма далийтахьара».

¹⁴ Тпаккха Везачу Эло израилхошна ун тІехийцира. Царна юкьахь кхуз-ткъе итт эзар стаг велира, и ун бахьана долуш. ¹⁵ Дала Ярушалайме малик дахийтира, иза хІаллакьяйтархьама. Малик шега аьлларг дан доладелча, хуьлуш болу бохам а гина, дохковаьлчачу Везачу Эло адам хІаллакдеш долчу малике элира: «Тобар ду! ХІинца охьадахийта хьайн куьг». Цу хенахь Везачу Элан малик явсайхо волчу Аравнин* хьаьттарна юххехь дара.

¹⁶ Шен бІаьргаш хьалахьажийча, Даудана гира лаьттана а, стигална а юкьахь Ярушалаймана тІехула баттара даьккхина тур карахь долу Везачу Элан малик. Тпаккха Дауд а, кьаной а, тІехь сингаттаман духар а долуш, шайн яхьаш тІе лаьтга охьайгира. ¹⁷ Дауда Деле элира: «Халкъ дагардайтинарг со вацара ткъа? Аса латийна и къа, Аса дина и зулам. Ткъа хІокху наха цхьа а вониг ца дина. Уьш, уьстагІий санна, суна тІаьхьахІиттина лелла. Ва сан Веза Дела, Хьан таІзар суна а, сан ден доьзална а тІе доьрзийла, амма Хьан халкъана тІехь и ун ма дуьсийла!»

¹⁸ Везачу Элан малико Гаде элира, Дауде дІаалийтархьама: «Ваха а гЮй, Везачу Элана сага доккхуш йолу меттиг кечье явсайхо волчу Аравнин хьаьттарехь». ¹⁹ Везачу Эло Гадехула шега аьлларг Дауда кхочушдира. ²⁰ Ша кІа оруш волчу хенахь, Аравнина юхахьаьжча, малик гира. Цуьнан виь кІант цу маликах дІахьулвелира. ²¹ Юха Дауд и волчу веара. ДІахьаьжча, Дауд а гина, хьаьттара схьа а ваьлла, Аравна цунна хьалха лаьтга кхаччалц суждана вахара. ²² Дауда Аравнига элира: «Суна хьайн хьаьтт лохьа, Везачу Элана сага доккхуш йолу меттиг кхузахь соьга кечьяйтархьама, халкъана тІедаийтина ун сацадайтархьама. Цуьнан билггал шен болчу мехах йохкахьа иза суна».

* 21:15 Кхийолчу аяташкахь (Дауд 24:16) санна: *Аравна*. Іебархойн тептар тІехь: *Орнан*.

²³ Аравнис Дауде жоп делира: «ДІаэца хъайна хъаьтт, сан олахо волчу паччахьо шена луьург дойла цунах. Аса хІара стерчий а дІало дийнаташ дагоран саГІна, мекха а дІало ас дечиган метта, кІа а дІало кІен саГІна. И дерриг а аса маьхза дІало хьуна».

²⁴ Ткъа Дауд-паччахьо Аравнига элира: «ХІан-хІа, и хъаьтт, шен билггал болчу мехах эца лаьа суна хьобгара. ХІунда аьлча хьан долахь йолу хІума Везачу Элана сайгара саГІна лур яц аса. Маьхза еллачу хІуманых дагоран саГІа а доккхур дац аса». ²⁵ Дауда ялх бІе шекхал^д деша делира Аравнина цу меттигах. ²⁶ Цигахь Дауда Везачу Элана лерина долу саГІа доккху меттиг кечйира. Цо цигахь дийнаташ дагоран а, бертан а саГІанаш а дехира. ТІаккха Везачу Эле хкайкхира иза. Везачу Эло цуьнан доІанна жоп делира, дийнаташ дагоран саГІа доккхучу меттигна тІе стигалара цІе а йоссосх.

²⁷ ТІаккха Везачу Эло малике, шен тур батта дилла элира. ²⁸ Цу хенахь явсайхочун Аравнин хъаьттахь волчу Дауда, ша Везачу Элана дІахезна хилар а гина, цигахь саГІанаш дехира. ²⁹ Ткъа яьссачу аренахь Мусас дина долу Везачу Элан четар а, дийнаташ дагоран саГІа доккху кхерч^д а цу хенахь ГавІон-ломан саГІа доккхучу гу тІехь лаьтташ бара. ³⁰ Дауд ца ваьхьира Делаш дагавала цига ваха, хІунда аьлча Везачу Элан маликан туьрах кхеравеллера иза.

22 ¹ ТІаккха Дауда элира: «Кхузахь хир ду Везачу Делан цІа^д, Исраилан халкъо дийнаташ дагоран саГІа доккху кхерч^д а хир бу кхузахь».

Делан цІа дІахІотторна кечам бар

² Дауда омира дира, исраилхойн махкахь тІебаьхкина Іаш болу нах схьагулбе аьлла. Царна юкьара Делан цІенна кечбеш болу тІулг хьакха нах дІахІиттийра Дауда. ³ Цо дуккха а эчиг кечдира кевнийн неІаршна оьшун долу хьостамий а, цу неІарийн кІажаш а дан. Иштта барам боцуш дукха цІаста а кечдира. ⁴ Дагар ца даллал дукха баганан дечиг а охьадиллира Дауда, хІунда аьлча цІаданхоша а, цорахоша а вуно дукха баганан дечигаш еанера цунна. ⁵ Дауда элира: «Сан кІант Сулим къона ву, иза говзалла йолуш а вац. Ткъа Везачу Элана лерина дан деза цІа, массо а къаьмнашна хьалха сийлалина а, хазаллина а долуш, чІоГІа сийлахь хила дезаш ду. Цундела аса кечам бийр бу цунна». Иштта ша дІакхалхале дукха хІума кечдина хилла Дауда.

⁶ Шен кІант Сулим тІе а хкайкхина, Дауда цуьнга весет дира, Исраилан халкъан Везачу Далла цІа де аьлла. ⁷ Дауда Сулиме элира: «Сан

кІант! Сайн Везачу Далла лерина цІа дан дагадеанера суна. ⁸ Амма соьга Везачу Элан дош кхечира. Цо элира: „Ахьа адамийн дукха цІий а Іанийра, баккхий тІемаш а бира. Суна лерина цІа ахьа дан ца деза, хІунда аьлча Суна хьалха дукха цІий Іанийна ахьа лаьтга тІе. ⁹ Хьан кІант хир ву. Иза машаре хир ву. Массо а гонах болчу мостагІашка-хьара синтем лур бу Аса цунна, цундела цуьнан цІе Сулим* хир ю. Цо паччахьалла дийр долчу заманчохь Израил-махкана машар а, синтем а лур бу Аса. ¹⁰ Цо дийр ду Суна лерина цІа. Со цуьнан Да хир ву, ткьа иза Сан кІант хир ву. Израилан халкъана тІехь долу цуьнан а, цуьнан тІаьхьенан а паччахьалла гуттаренна а чІагІдийр ду Аса“.

¹¹ Ткъа хІинца, сан кІант! Хуьлийла Веза Эла хьобца, Ша хьох лаьцна аьлла ма-хиллара, хьайн Везачу Далла ахь цІа дарна тІехь хьан аьтто боккхийла Цо. ¹² Израилан халкъана тІехь паччахь хьо дІа а хІоттош, Везачу Эло хьуна хьекьал а, кхетам а лойла, хьайн Везачу Делан товрат-хьехам^д хьобга ларбайтархьама. ¹³ Нагахь санна Везачу Эло Израилан халкъана Мусагахула делла парзаш а, тІедехкинарш а кхочушдан хьо гІертахь, ахьа до гІуллакхаш декьалдина хир ду. ЧІагІ а ло, доьналла долуш а хила, кхера а ма кхера, са а ма гатде. ¹⁴ Аса, къа а хьобгуш, Везачу Элан цІенна ши бІе эзар пунт деши а, ши миллион пунт дети а кечдина, ткьа барам боцуш дукха цІаста а, эчиг а кечдина. Иштта дечиг а, тІулг а кечбина аса, ткьа ахьа тІеобшург кечье. ¹⁵⁻¹⁶ Хьан дуккха а белхалой бу: тІулг хьокхурш а, тІулгпхьераш а, дечигпхьераш а, иштта дешица а, детица а, цІастанца а, эчигца а муьлхха а гІуллакх дан хуур долу нах а – церан барам бац. Хьайн гІуллакх, дІа а доладай, чекхдаккха. Веза Эла хьобца хуьлийла».

¹⁷ Израилхойн массо а баьччанашна Дауда тІедиллира шен кІанта-на Сулимана гІо дар. ¹⁸ Цо элира: «Шун Веза Дела шуьца вац ткьа? Цо шуна массо а агІор синтем ца белира ткьа? ХІунда аьлча Цо беллера сан кара мехкан бахархой, ткьа и мохк Везачу Элана а, Цуьнан халкъана а муьтІахь хилира. ¹⁹ Шайн дегнаш а, шайн синош а Делехьа дерзаде, шайн Веза Дела лахархьама. ДІа а хІиттий, Везачу Далла лерина деза цІа де, цу чу Везачу Элаца бинчу бертан тІорказ а, Далла леринчу гІуллакхна лелош йолу язйина пхьегІаш а охьаяхкархьама».

Левихошка Делан цІа чохь гІуллакх муха дан деза аьлла дІахьедар

23 ¹ Дауд, дикка дуьне а диъна, къанвелира. Шен кІант Сулим, Израил-мехкан паччахь а вина, дІахІотто лиира цунна. ² Израил-мехкан массо а баьччанаш сьхагулбира Дауд-паччахьо. Иштта

* 22:9 Сулим – Іебархойн маттахь иза «синтем» бохург ду.

22:13 ЮшаІ 1:6-9. 23:1 Шамъал 1:1-40.

схьагулбира цо массо а динан коьрта дай а, левихой а. ³ Дауд-паччахьо гулбеллачарна юккъера берриг а ткъе итт шо я цул сов хан йолу левихой багарбайтира. Уьш верриг а ткъе берхИтта эзар стаг вара. ⁴ Дауд-паччахьо элира: «Царах ткъе виь эзар левихочо Везачу Элан Ценна тIехь бечу белхийн куьйгалла дийр ду. Ткъа йозанца болу белхаш бийраш а, кхелайхой а ялх эзар левихо хир ву. ⁵ Виь эзар левихо ха деш хир ву, ткъа важа виь эзар левихо зурманаш локкхучу Гирсаш тIехь гуллакх деш хир ву. И зурманаш локху Гирс леррина Веза Эла хасто бина бу».

⁶ И левихой кхаа тобане бийкъира Дауд-паччахьо. Уьш Левин кхаа кIентан тIаьхьенах бара: Гиршанах, КхахIатах, Мерарих.

Гиршанан тIаьхье

⁷ Гиршанан тIаьхьенах царна юкъахь бара: ЛаIдан, ШамаIи.

⁸ ЛаIданан кхо кIант вара: воккхаха верг — Яхьиал, важа ший — Зетам а, Юал а.

⁹ ШамаIин кIентий бара: Шалумати, Хьязиал, ХIарон. И кхо кIант ЛаIданан тIаьхьенан баьчча вара. ¹⁰ Кхин а виь кIант вара ШамаIин. Уьш бара: Яхьат, Зиза, ЕIуш, БериI. ¹¹ Яхьат царах воккханиг вара, ткъа Зиза шолгIаниг вара. Ткъа ЕIушан а, БериIан а бераш кIезиг дара, цундела уьш цхьа доьзал санна лорура.

КхахIатан тIаьхье

¹² КхахIатан виь кIант вара: Iамрам, Ицхьар, Хьеврон, Iузиал.

¹³ Ткъа Iамраман ши кIант вара: АхIарон а, Муса а. АхIарон а, цуьнан тIаьхье а гуттаренна а къастийнера Дала, цаьрга уггар деза гуллакхаш кхочушдайтархьама. Царна тIедиллина гуллакхаш хIорш дара: Везачу Элана хьалха хаза хьожа йогIу кIур баккхар а, Цунна Iамал яр а, Цуьнан цIарах адамаш декьалдар а. ¹⁴ Ткъа Муса Делан стаг вара. Цуьнан кIентий Левин тIаьхьенах лоруш бара. ¹⁵ Мусан кIентий бара: Гиршам, ЭлиIазар. ¹⁶ Гиршаман воккхаха волу кIант вара Шубиал. ¹⁷ ЭлиIазаран дуьххьарлера доьзалхо вара Рехьаб-ЯхIу. Кхин кIентий бацара ЭлиIазаран. Амма Рехьаб-ЯхIун дуккха а кIентий бара.

¹⁸ Ицхьаран воккхаха волу кIант вара Шалумати.

¹⁹ Хьевронан воккхаха волу кIант вара Яри-ЯхIу. ШолгIа кIант Iамар-ЯхIу вара. КхоалгIаниг Яхьязиал вара. Ткъа ЕкхамIам Хьевронан воьалгIа кIант вара.

²⁰ Iузиалан воккхаха волу кIант вара Мика. Йоши-ЯхIу цуьнан шолгIа кIант вара.

Мераран тІаьхье

²¹ Мерарин кІентий бара: Махьли, Мушхьи.

Махьлин кІентий бара: ЭлиІазар, Къуша. ²² ЭлиІазаран кІентий бацара, цуьнан йоІарий бара. ЭлиІазаран йоІарий шайн гергара болчу Къушин кІенташка маре бахара.

²³ Мушхьин кхо кІант вара: Махьли, Іедар, Еримати.

²⁴ Иштта яра шайн тайпанашца а, доьзалшца а йолу Левин тІаьхьенаш. И тІаьхьенаш шайн цІерашца хІокху йозанна тІехъ дІаязйина ю. Ткъа шо я цул сов хан йолчу левихошна бен ца магадора Везачу Элан ЦІа чохъ гІуллакхаш дан. ²⁵ Дауда олура: «Исраилан халкъан Везачу Дала Шен халкъана машар белла. Веза Эла гуттаренна а Ярушалаймехъ вуьсу. ²⁶ ХІинца дуьйна Делан деза четар а, цунна чохъ гІуллакх деш лелош йолу хІуманаш а лело езар яц шайца левихоша». ²⁷ Даудан тІаьхьара долчу омранашна тІе а доьгІна, ткъа шо а, цул лакхара а хан йолчу массо а левихоша ²⁸ Везачу Элан ЦІа чохъ гІуллакх деш болчу АхІаронан тІаьхьенах болчарна гІо дан дезаш дара. Левихоша цІано латто езаш яра цу ЦІийнан керташкахъ а, цуьнан агІонаш тІехъ йолчу чобнашкахъ а. Цара Везачу Элан ЦІа чохъ а, кертахъ а мел йолу хІума цІанйора. Левихойн болх бара Везачу Элан ЦІа чохъ а, кертахъ а гІуллакх дар. ²⁹ Левихоша тергам бора Везачу Элан ЦІа чохъ дІахІотточу, Далла лерина долчу баьпкан а, цара дола дора ялтин сагІанашна лерина долчу деман а, иштта совсаза болчу бедах динчу хьокхамийн а, доттучу баьпкан а, бод кечбаран а тергам бора цара. Цара массо а хІуманан барам лелабора. ³⁰ ХІора Іуьйранна а, суьйранна а Везачу Элана баркалла а кхайкхош, хастамаш бан а безара левихоша. ³¹ Цара изза дан дезара къастийначу дезачу деношкахъ а, керла бутт болалуш долчу дезачу деношкахъ а, дезачу шоьтан деношкахъ а, хІоразза а Везачу Элана дийнаташ дагоран сагІанаш даьхча а. Яздина билгалдаьккхина ма-хиллара, Везачу Элана хьалха гІуллакх дан дезара левихоша массо а хенахъ.

³² Иштта, левихоша гуламан четарна уллохъ ха а дора, еза хІуманаш лар а йора. Цара гІо дора АхІаронан тІаьхьенах болчу шайн гергарчу нахана Везачу Элан ЦІийнан кертахъ Далла гІуллакх дан.

Динан дай Далла гІуллакх дан дІахІумтор

24 ¹ Иштта ю АхІаронан тІаьхьенах схьаевлла тобанаш. АхІаронан кІентий хилира Надаб, АбихІу, ЭлиІазар, Итамар. ² Надаб а, АбихІу а шайн дел хьалха дІакхелхинера. Церан кІентий ца хилира, цундела динан дай санна гІуллакх деш ЭлиІазар а, Итамар а вара.

^{23:26} Карлабаьккхинарг 10:8. ^{23:28-32} Лелар 3:5-9. ^{24:2} Іамалъяр 10:1, 2.

³ Дауда а, ЭлиИазаран тІаьхьенах волчу ЦІадукъас а, Итамаран тІаьхьенах волчу Ахьи-Малика а тобанашкахъ дІасабийкъира уьш, царна тІедехкинчу гІуллакхашка хьаьжжина. ⁴ ЭлиИазаран тІаьхьенан юкъара болу баьччанаш Итамаран тІаьхьенна юкъара болчарал совбевлира. Цундела уьш иштта дІасабийкъира: ЭлиИазаран тІаьхьенах ялхитта доьзалийн баьчча, ткъа Итамаран тІаьхьенах – бархІ баьчча сьхахаьр-жира. ⁵ Уьш кхаж тасарца тобанашкахъ дІасабийкъира, хІунда аьлча Далла хьалхахь а, Цуьнан цІа чохь а гІуллакх дан дІахІиттийна баьччанаш ЭлиИазаран а, Итамаран а тІаьхьенех хилла. ⁶ Уьш дІаязбеш вара Натунаилан кІант ШамІа-ЯхІу. Иза левихойх сьхаваьлла йозанча вара. Паччахьна а, баьччанашна а, динан дена ЦІадукъина а, Абу-ЯтІарин кІантана Ахьи-Маликана а, динан дайн а, левихойн а доьзалийн баьччанашна а хьалха уьш дІаязбеш вара ШамІа-ЯхІу. Кхаж тосучу хенахь, цкъа хьалха цхьа доьзал ЭлиИазаран тІаьхьенах, тІаккха Итамаран тІаьхьенах сьхахоржура цара.

⁷ Хьалхара кхаж ЯхІу-Ярибан белира, шолгІаниг – ЯдаІ-ЯхІун, ⁸ кхоалгІаниг – Хьармин, боьалгІаниг – СаІуриман, ⁹ пхьоалгІаниг – Малки-ЯхІун, йолхалгІаниг – Мияманан, ¹⁰ ворхІалгІаниг – Кьоцин, борхІалгІаниг – Аби-ЯхІун, ¹¹ уьссалгІаниг – Юшалан, уьтталгІаниг – Шахан-ЯхІун, ¹² цхьайтталгІаниг – Элишубан, шуйьтталгІаниг – Якъиман, ¹³ кхойтталгІаниг – Хьупайн, бейтталгІаниг Яшаб-Абун, ¹⁴ пхуйьтталгІаниг – Билгин, ялхитталгІаниг – Амиран, ¹⁵ вуьрхІитталгІаниг – Хьецаран, берхІитталгІаниг – Хьапицацан, ¹⁶ ткъайобс-налгІаниг – Патахь-ЯхІун, ткьолгІаниг – Яхьазкхиалан, ¹⁷ ткъе цхьалгІаниг – Якинан, ткъе шолгІаниг – Гамулан, ¹⁸ ткъе кхоалгІаниг – Дали-ЯхІун, ткъе боьалгІаниг – Малаз-ЯхІун.

¹⁹ Исраилан халкъан Везачу Дала, тІе а дуьллуш, церан дегахула АхІаронехула билгал-ма-даккхара, Везачу Элан цІа чохь гІуллакх дан уьш боьлхучу хенахь, иштта рагІ яра церан.

Бисина левихой гІуллакхе дІахІиттор

²⁰ Бисинчу левихойн тІаьхьенах йолчу тобанийн баьччанаш хІорш бара: Іамранан тІаьхьенан баьчча хилира Шубиал;

Шубиалан тІаьхьенан – Яхьди-ЯхІу;

²¹ Рехьаб-ЯхІун тІаьхьенан хьалхарниг вара Йоши-ЯхІу;

²² Ицхьархойх баьчча хилира Шалумат;

Шалуматин тІаьхьенан – Яхьат;

²³ Хьевронан тІаьхьенах хьалхарниг хилира Яри-ЯхІу, шолгІаниг – Амар-ЯхІу, кхоалгІаниг – Яхьазиал, воьалгІаниг – ЕкхамІам;

²⁴ Іузиалан тІаьхьенах волчу Микин тІаьхьенах – Шамир.

²⁵ Микин ваша волчу Йоши-ЯхІун тІаьхьенах – Закри-ЯхІу;

²⁶ Мерарин кІентий бара: Махъли, Мушхъи, ЯІзи-ЯхІу. ²⁷ Мерарин кІант волчу ЯІзи-ЯхІун тІаьхъенан баьччанащ хилира: ШухІам, Закхур, Іебар. ²⁸ Махълин тІаьхъенан – ЭлиІазар. ЭлиІазаран кІентий бацара. ²⁹ Къушин тІаьхъенан – Ярахъмиал. ³⁰ Мушхъин кІентий бара: Махъли, Іедар, Еримати.

Иштта ю левихойн тІаьхъенаш, шайн доьзалшка хъаьжжина.

³¹ Цара а, АхІаронах схабевллачу шайн вежарша санна, Дауд-паччахъна а, ЦІадукъина а, Ахъи-Маликана а, динан дайн а, левихойн а доьзалийн баьччанашна а хълха кхаж тосура. Доьзалан баьччано а, шен жимаха волчу вашас санна, кхаж тосура.

Делан цІийнан илланчаш

25 ¹ Дауда а, эскаран хъаькамаша а, дечиг-пондаршца а, мерз-пондаршца а, цІастанан неГІаршца а мукъамаш а балош, Делера болу хаамаш кхайкхоран ГІуллакхна схаькъастийра Асайпан а, ХІайманан а, Ядугунан а тІаьхъенах берш. Шайн-шайн ГІуллакхе хъаьжжина, иштта болх бан дІаькъастийначу нехан цІераш хІорш ю:

² Асайпан кІентех бара: Закхур, Юсуп, Натан-ЯхІу, Асар-Эла. Асайпан кІенташа цуьнан куьйгаллехъ ГІуллакх дора, ткъа Асайпа – паччахъан куьйгаллехъ Делера болу хаамаш бора.

³ Ядугунан кІентех вара: Гадал-ЯхІу, Зари, ЯшаІ-ЯхІу, ШамаІи, Хъашби-ЯхІу, Маттит-ЯхІу. Уьш ялх кІант вара. Царна тІехъ куьйгалла а деш, церан дас Ядугуна Делера хаамаш бора, дечиг-пондар лакхарца Везачу Элана баркаллаш а олуш, Цунна хастамаш а беш.

⁴ ХІайманан кІентех вара: Букъи-ЯхІу, Матан-ЯхІу, Іузиал, Шубиал, Еримати, Хъанан-ЯхІу, Хъанани, Эли-Ата, Гидалти, Румамти-Іезар, Йошбикхаша, Малуги, ХІугир, Махъзиут. ⁵ Хиндерг гуш волчу а, Делера хаамаш нуьцкъала беш волчу а паччахъан пайхамаран ХІайманан кІентий бара уьш берриш а. Вейтта кІант а, кхо йоІ а еллера Дала ХІайманна. ⁶ Цара массара а, шайн дайша куьйгалла а деш, Везачу Элан цІийнан кертахъ цІастанан неГІаршца а, мерз-пондаршца а, дечиг-пондаршца а иллеш аларца Далла ГІуллакх дора. Ткъа Асайп а, Ядугун а, ХІайман а паччахъан куьйгаллехъ вара.

⁷ Шайн гергарчаьрца цхъаьна, Везачу Элана хълха иллеш ала Іемина а, говза волу а ши бІе везткъе бархІ стаг вара уьш верриг а (288).

⁸ Цара массара а, жима а, воккха а доцуш, хъехархоша дешархошца цхъабосса кхаж тосура, шаьш ГІуллакх дан деза раГІ билгалійоккхуш.

⁹ Хълхара кхаж Асайпан тІаьхъенах волчу Юсупан белира. ШолГІаниг – Гадал-ЯхІун а, цуьнан вежарийн а, кІентийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁰ КхоалГІаниг – Закхуран а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹¹ БобалГІа кхаж – Изрин а, цуьнан кІентийн

а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹² ПхоьалгІа кхаж – Натан-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹³ ЙолхалгІа кхаж – Букъи-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁴ ВорхІалгІаниг – Ясар-Элан а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁵ БорхІалгІаниг – ЯшаІ-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁶ УьссалгІаниг – Матан-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁷ УьтталгІаниг – ШамаІин а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁸ ЦъхайтталгІаниг – Іазариалан а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ¹⁹ ШуьйтталгІаниг – Хьашби-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁰ КхойтталгІаниг – Шубиалан а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²¹ БейтталгІаниг – Маттит-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²² ПхуьйтталгІаниг – Ериматин а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²³ ЯлхитталгІаниг – Хьанан-ЯхІун а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁴ ВуьрхІитталгІаниг – Йошбикхашан а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁵ БерхІитталгІаниг – Хьананин а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁶ Ткъайоьс-налгІаниг – Малутин а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁷ ТкъолгІаниг – Эли-Атин а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁸ Ткъе цъхалгІаниг ХІутиран а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ²⁹ Ткъе шолгІаниг – Гидалтин а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ³⁰ Ткъе кхоалгІаниг – Махъзиутан а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара. ³¹ Ткъе боьалгІаниг – Румамти-Іезаран а, цуьнан кІентийн а, вежарийн а белира. Уьш шийтта вара.

Везачу Элан цІийнан кевнера гІаролхой

26 ¹ Кевнашкахъ гІарол дан дІахІиттийнарш хІорш бара: кхора-хьахойх – Кхурин кІант Мишлам-ЯхІу. Иза Асайпан тІаьхьенах вара. ² Мишлам-ЯхІун кІентий хІорш бара: дуьххьарлера доьзалхо Закри-ЯхІу, шолгІаниг – ЕдиІаал, кхоалгІаниг – Забди-ЯхІу, воьалгІаниг – Ятниал, ³ пхоьалгІаниг – Іейлам, йолхалгІаниг – ЯхІу-Хьана, ворхІалгІаниг – Эли-ЯхІу-Іейни.

⁴ Іабади-Эдоман кІентий хІорш бара: дуьххьарлера кІант ШамІа-ЯхІу, шолгІаниг – ЯхІу-Забди, кхоалгІаниг – Юахьи, воьалгІаниг – Сакар, пхоьалгІаниг – Натунаил, ⁵ йолхалгІаниг – Іамиал,

ворхІалгІаниг – Иссархан, борхІалгІаниг – ПаІултай. Дала декъал-
винера Іабади-Эдом.

⁶ ПаІултайн кІентан ШамІа-ЯхІун а бара кІентий. Уьш говза нах
хилла дела, шайн доьзалшкахъ баьччанащ бара уьш. ⁷ ШамІа-ЯхІун
кІентий хІорш бара: Іотни, Рапиал, Іабади, Эли-Забда. Цуьнан герга-
ра нах а бара говза нах. Уьш бара ЭлихІу, Симах-ЯхІу.

⁸ Уьш берриш а Іабади-Эдоман кІентехъ схъабевллера. Шайна тЕ-
диллина гІуллакх дан говза а болуш, иза кхочуш а деш, нах бара уьш а,
церан кІентий а, вежарий а. Уьш Іабади-Эдоман тІаьхьенахъ схъаваьл-
ла волу кхузткъе итт стаг вара.

⁹ Мишлам-ЯхІун кІентий а, вежарий а шайн гІуллакх дан говза во-
лу берхІитта стаг вара.

¹⁰ Мерарихо волчу Хьосин кІентий хІорш бара: коьртаниг – Шимра
(дубьхьарлера доьзалхо воццушехъ, дас коьртаниг вина дІахІоттийне-
ра иза), ¹¹ шолгІаниг – Хьалкхи-ЯхІу, кхоалгІаниг – ТІабал-ЯхІу,
воьалгІаниг – Закри-ЯхІу. Хьосин берриг кІентий а, вежарий а
кхойтта стаг вара.

¹² Шайн доьзалийн баьччанащка хъаьжжина, екъна йолчу гІарол-
хойн оцу тобанашна, церан гергарчарна санна, тЕдиллинера Везачу
Элан цІийнан кертахъ гІуллакхаш дар. ¹³ Шайн доьзалшка хъаьжжи-
на, цара жимачо а, воккхачо санна, кхаж тесира, хІора кевнехъ гІарол
дар хъанна кхочу хьожуш. ¹⁴ Иштта Шалам-ЯхІун кхаж белира малх-
балехъа долчу кевнехъ гІарол дан. Хьекъале хьехамча волчу цуьнан
кІантана Закри-ЯхІуна а тесира кхаж. Цунна кхечира кьилбаседе-
хьарчу кевнехъ гІарол дар. ¹⁵ Іабади-Эдомна – кьилбехьарчу кевнехъ,
ткъа цуьнан кІенташна чІоьнан цІеношна ха дан кхаж белира. ¹⁶ Шу-
паймна а, Хьосина а – малхбузехьарчу кевнехъ а, лакхарчу урамехъ
долчу Шалихат-кевнехъ а гІарол дан кхаж белира. ГІаролхойн цъхана
тобано вукху тобанна тІаьхъа гІарол дора. ¹⁷ Малхбалехъа – хІора ден-
на ялх левихо, кьилбаседехъа – хІора денна виь, кьилбехъа – виь,
чІоьнан цІеношкахъ шишша левихо дІахІоттавора хІора дийнахъ.
¹⁸ Малхбузехъа йолчу кертана тЕбоьдучу некъа тЕхъ – виь, ткъа оцу
кертахъ ши левихо дІахІоттийра. ¹⁹ Иштта дара Кхорахъан а, Мерарин
а тІаьхьенан Везачу Элан цІийнан кевнехъ ха дан дІахІоттор.

Хазнаш Іалашийнариш

²⁰ Ткъа церан вежарий болу левихой Делан цІийнан хазна а, Далла
гІуллакх деш къастийна йолчу хІуманийн хазна а ларъеш бара.
²¹ ГІиршанан кІентан ЛаІданан тІаьхьенан доьзалийн баьчча вара
Яхьи-Эла. ²² Яхьи-Элан кІентий хилира Зетам а, цуьнан ваша Юал а.
Уьш Везачу Элан цІийнан хазна ларъярна тЕхъ куьйгалла деш бара.

²³ Иамраман а, Ицхъаран а, Хъевронан а, Лузиалан а тІаьхъенашна а дара тІедехкина гІуллакхаш.

²⁴ Мусан кІентан ГІиршаман кІант Шубиал хазнаш ларъеш болчийн коьрта тІехъожург вара. ²⁵ ГІиршаман вешин ЭлиІазаран кІант вара Рехъаб-ЯхІу. Рехъаб-ЯхІун кІант вара ЯшаІ-ЯхІу. Цуьнан кІант вара Йорам. Йораман кІант вара Зикра. Зикрин кІант вара Шалумати. ²⁶ Шалуматис а, цуьнан вежарша а Дауд-паччахь а, доьзалийн баьччанаша а, тІеман коьрта хьаькамаша а, тІеман хьаькамаша а, эскаран кхиболчу куьйгалхоша а Далла дечу гІуллакхна дІакъастийна хІуманаш чохь йолчу массо а хазнийн Іуналла дора. ²⁷ Шаьш тІамехь схьаьккхинчу хІонсах цхьа дакъа Везачу Элан цІенна оьшучунна дІакъастадора цара. ²⁸ Шамъал-пайхамаро а, Къушин кІанта Шаула а, Неран кІанта Абунара а, Царуятан кІанта Йоаба а Везачу Элана лерина дІаделла массо хІума а Шалуматин а, цуьнан вежарийн а кагахъ дара.

Кхечу левихошна тІедехкина гІуллакхаш

²⁹ Ицхъаран тІаьхъенах болу Ханан-ЯхІу а, цуьнан кІентий а билгалбехира Делан цІийнан арахъара гІуллакхаш дан. Уьш исраилхошна тІехъ сардалш а, кхелахой а бара.

³⁰ Хъевронан тІаьхъенах болчу Хъашби-ЯхІус а, цуьнан вежарша а – говза волчу цхьа эзар ворхІ бІе стага – Йордан-хин малхбузехъа долчу Исраил-мехкан латтанашкахъ Везачу Элана лерина а, паччахъна а массо а тайпана гІуллакхаш дора. ³¹ Доьзалийн цІераш дІаяз-ийнчу тептаршка хьаьжжина, Хъевронан тІаьхъенах волу Яри-ЯхІу хъевронхойн баьчча вара. Дауда паччахъалла до шовзткъалгІа шо долуш тептарш толлура. Цу хенахъ хъевронхошна юкъахъ говза нах карийра ГалІад-махкарчу ЯІзир-гІалахъ. ³² Яри-ЯхІун вежарий а говза нах бара. Уьш ши эзар ворхІ бІе стаг вара. Шайн доьзалшкахъ баьччанаш бара уьш. Делан а, паччахъан а массо гІуллакх а дойтуш, Раабанан а, Гадин а тайпанашна а, Маннашан ахтайпанна а тІехъ, коьртанаш а бина, дІахІиттийра Дауд-паччахь о уьш.

Эскаран дакъошна чохь долу низам

27 ¹ Доьзалийн баьччанаш а, тІеман коьрта хьаькамаш а, тІеман хьаькамаш а, церан ялхой а чубогІучу исраилхойн тобанийн куьйгалхойн цІераш иштта яра. Шеран хІора баттахъ эскаран цхьацца тобано паччахъна гІуллакх дора, цуьнца доьзна долу массо а тайпа хІуманаш кхочуш а деш. ХІора тобанна чувогІура ткъе виь эзар стаг.

² Дуьххьарлерчу баттахъ хьалхарчу тобанна тІехъ куьйгалла дора Забдиалан кІанта ЯшбаІама. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

³ ЯшбаІам Парасан тІаьхьенах вара. Шеран хьалхарчу баттахъ иза вара эскаран массо а хьаькамашна тІехъ коьртаниг.

⁴ ШолгІачу баттахъ гІуллакх деш йолчу тобанна тІехъ куьйгалла дора ахьохьахо волчу Додис. Микхлута цунна гІо дора. Додин тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

⁵ КхоалгІачу баттахъ эскаран кхоалгІа хьаькам вара динан да⁴ волчу ЯхІу-ЯдаІан кІант БенъяхІу. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара, ткъа иза коьртаниг вара. ⁶ Иза вара майрачу ткъе итт тІемалочунна юкьбара схьакъастийна волу, царна тІехъ дІахІоттийна хьаькам. БенъяхІун тобанна тІехъ куьйгалла дора цуьнан кІанта Іами-Завада.

⁷ БьалгІачу баттахъ – вьалгІаниг вара Йоабан кІант Іасаал. Цуьнан кІанта Забди-ЯхІус цул тІаьхьа куьйгалла дира. ІасахІалан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

⁸ ПхьвалгІачу баттахъ – пхьвалгІаниг вара израхьахо волу хьаькам ШамхІути. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

⁹ ЙолхалгІачу баттахъ – йолхалгІаниг вара такхоІхо волчу Іакхешан кІант Іира. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

¹⁰ ВорхІалгІачу баттахъ – ворхІалгІаниг вара Эпрайман тІаьхьенах волу пеланхо Хьелац. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

¹¹ БорхІалгІачу баттахъ – борхІалгІаниг вара Зерахьан тІаьхьенах волу хьушатхо Субахи. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

¹² УьссалгІачу баттахъ – уьссалгІаниг вара Бен-Яманан тІаьхьенах волу Іанатотхо Абу-Іезар. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

¹³ УьтталгІачу баттахъ – уьтталгІаниг вара Зерахьан тІаьхьенах волу натІупатхо Махьран. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

¹⁴ ЦхьайтталгІачу баттахъ – цхьайтталгІаниг вара Эпрайман тІаьхьенах волу пІарІатунхо БенъяхІу. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

¹⁵ ШуьйтталгІачу баттахъ шуьйтталгІа хьаькам вара Іотниалан тІаьхьенах волу натІупатхо Хьелдай. Цуьнан тобанехъ ткъе виь эзар стаг вара.

Исраилхойн тайпанийн хьаькамаш

¹⁶ Исраилхойн тайпанашна тІехъ болу хьаькамаш хІорш бара:

Раабанан тайпанан коьрта хьаькам вара Зикрин кІант
ЭлиІазар;

ШимІин коьрта хьаькам вара МаІхин кІант Шапат-ЯхІу;

¹⁷ Левин тайпанан – Кьамуалан кІант Хьашби-ЯхІу;

АхІаронан тайпанан коьрта хьаькам вара ЦІадукъа;

¹⁸ ЯхІудан тайпанан – Даудан вежарех волу ЭлихІу;

Иссарханан тайпанан – Микаалан кІант Іумари вара;

- 19 Забулан тайпанан – Іабди-ЯхІун кІант ИшмаІ-ЯхІу;
Напталан тайпанан – Іазриалан кІант Еримати вара;
- 20 Эпрайман тайпанан коьрта хьаькам Азаз-ЯхІун кІант
ХІушаІ вара;
Маннашан ахтайпанан – Пади-ЯхІун кІант Юал;
- 21 ГалІад-махкахь долчу Маннашан ахтайпанан – Закри-ЯхІун
кІант Ида вара;
Бен-Яманан тайпанан – Абунаран кІант ЯІсаал;
- 22 Данан тайпанан – Ярохьаман кІант Іазариал.
Уьш израилхойн тайпанийн баьччанаш бара.

²³ Ткъа шо а, ткъа шарал лахара а хан ерш Дауда дІа ца язбира, хІунда аьлча Везачу Эло Ша, стигалара седарчий санна, Израилан халкъ алсамдоккхур ду аьлла, ваІда^д динера. ²⁴ Царуятан кІанта Йоаба долийра халкъ дагардан, амма цо иза чехь ца даьккхира. И гІуллакх дарна Дела оьгІазваханера Израилан халкъана, цундела цІерийн терахь Дауд-паччахьан паччахьаллин гІуллакхийн тептаран юкъа ца дахара.

Паччахьан долахь долчунна тІехь урхалла дийраш

²⁵ Паччахьан чІоьннан цІеношна тІехь а урхалла дора Іадиалан кІанта Іазмавата.

Ткъа кхашна тІехь а, гІаланашкахь а, ярташкахь а, бІаьвнашкахь а тІаьхьалонна дІадиллинчу сурсаташна тІехь а урхалла дора Іузи-ЯхІун кІанта ЯхІунатас.

²⁶ Латта лелош болчу аренийн белхалошна тІехь урхалла дора Халубан кІанта Іезрайс.

²⁷ Кемсийн бошмашна тІехь урхалла дора Рама-гІаларчу ШамаІис.

ЧагІаран чІоьнашкахь дІадехкинчу сурсаташна тІехь урхалла дора шипамхочо Завадис.

²⁸ Малхбузехь долчу лаьмнийн когашкахь долчу зайт-дитташна^д а, комарийн дитташна а тІехь урхалла дора гадирахо волчу БаІал-Хьанана.

ТІаьхьалонна дІадиллина зайт-даьттан сурсатна тІехь урхалла дора ЮІаша.

²⁹ Шарон-махкахь дажош долчу хьайбанашна тІехь урхалла дора шаронхо волчу Шитрайс.

Тогешна чохь дажош долчу хьайбанашна тІехь урхалла дора Іадлайн кІанта Шаптис.

³⁰ Эмкалшна тІехь урхалла дора исмаІалхо волчу Овбила.

Варрашна тІехь урхалла дора марунихо волчу Яхьди-ЯхІус.

^{27:23} Доладалар 15:5; 22:17; 26:4. ^{27:24} Дауд 24:15; 1 Шерашкахь 21:1-14.

³¹ Жашна тЕхь урхалла дора хІагирхо волчу Язиза.

И берриге а нах Дауд-паччахъан долахъ долчунна тЕхь урхалхой бара.

Даудан хъехамчаш

³² Даудан гергара волу ЯхІуната хъехамча вара. Иза, хъекъал а долуш, йоза хууш стаг вара. Ткъа Хъахманин кІант Яхьиал паччахъан кІентийн хъехархо вара. ³³ Ахьи-Тупал а вара паччахъан хъехамча. Іаьр-кхихо волу Хъушай паччахъан къастийна хъехамча вара. ³⁴ Ахьи-Тупалал тІаьхъа паччахъан хъехамчаш бара БенъяхІун кІант ЯхІу-ЯдаІ а, Абу-ЯтІари а. Ткъа Йоаб паччахъан эскаран хъаькам вара.

Дауд-паччахъо Делан цІийнах бина хъехам

28 ¹ Дауд-паччахъо Израил-мехкан берриге баьччанаш Ярушалайме схъагулбира: тайпанийн хъаькамаш а, паччахъна белхаш беш болу хъаькамаш а, тІеман коьрта хъаькамаш а, тІеман хъаькамаш а, паччахъан а, цуьнан кІентийн а хъал а, даьхни а лардеш болу паччахъан уллоранаш а, берриге а майра турпалхой а, тІемалой а.

² Хъала а гІаьттина, Дауд-паччахъо элира: «ЛадогІалаш соьга, сан вежарий а, сан халкъ а! Суна даггара лиира Везачу Элаца бина барт дагабоуьйтуш долу тІорказ лардан меттиг кечъян. Суна лиира вайн Везачу Далла когийн кІело хир йолу хІара меттиг дІанисъян. Аса Делан цІа² дІахІотто кечам бина. ³ Амма Дала элира соьга: „Дауд, ахъа ма хІоттаде Суна лерина цІа, хІунда аьлча ахъа дукха тІемаш а бина, цІий а Іанийна“. ⁴ Израилан халкъан Везачу Дала ЯхІудан тІаьхъе хаьржира, цуьнга Израилан халкъан шийтта тІаьхъенна тІехь олалла дайтархъама. Оцу тІаьхъенна юкъара сан ден доьзал къастийнера Везачу Эло. Ткъа оцу доьзал юкъара со хаьржира Цо, гуттаренна а Израил-мехкан паччахъ вина дІахІотторхъама. Везачу Элана лиира сох Израил-мехкан паччахъ ван! ⁵ Везачу Эло дуккха а кІентий белла суна. Оцу сан массо а кІенташна юкъара Везачу Эло сан кІант Сулим хаьржина паччахъан метте охъахао Везачу Эло Израил-махкана тІехь дечу паччахъаллехъ.

⁶ Везачу Эло аьлла соьга: „Дауд, хъан кІанта Сулима дІахІоттор ду Суна лерина долу цІа а, цунна гонахара керт а. ХІунда аьлча Аса, Сайн кІант ву аьлла, Сулим хаьржина, ткъа Со цуьнан Да хир ву. ⁷ Нагахъ Сулима хІинцалц санна, кхидІа а Сан дерриге а весеташ а, Сан хъехамаш а леррина кхочушбахъ, Аса цуьнан паччахъалла чІагІдийр ду абаденналц“.

⁸ Ткъа хИнца Везачу Эло хаържина долчу, гулделлачу Исраилан халкъана хьалха, Везачу Элан гуламехь, вайн Далла дІа а хозуьйтуш, ас боху: „Шайн Везачу Делан дерриге а весеташ леррина кхочушде. ТПаккха далур ду шуьга кху хьаналчу лаьтта тІехь олалла, и латта хад-даза шайн тІаьхьенера тІаьхьене дІа а луш“.

⁹ Ткъа хьуна, сан кІант Сулим, вовзийла хьайн ден Дела. Хьайн доллчу синца а, доггах а Далла гІуллакх де, хІунда аьлча Везачу Элана хаьа хІораннан а даг чохь дерг а, цуьнан ойланаш а езва Цунна. Нагахь ахьа Веза Эла лахахь, Цо Ша каравойтур ву хьуна. Амма Шегахьара Хьо дІаверзахь, Везачу Эло гуттаренна а дІатосур ву хьо. ¹⁰ Сулим, хьо кхета веза, Везачу Эло Шен сийлахь-еза меттиг, Шен цІа, дІахІотто хьо хаържина хиларх. ЧІагІлой, и гІуллакх чекхдаккха».

¹¹ Цул тІаьхьа Везачу Элана дІахІотто дезачу цІийнан дехкина суьрташ тІехь долу кехаташ дІаделира Дауда шен кІанте Сулиме. Оцу кехаташна тІехь Везачу Элан цІенна гонах хир йолчу чобнийн, кертахь хир йолчу гІишлойн, цуьнан чобн-цІенойн, тІехула хир йолчу а, чухула хир йолчу а чобнийн, адамаш кьинойх цІандеш хир йолчу меттиган дехкина суьрташ дара. ¹² Иштта Дауда Сулиме делира шен даг чохь мел долчун хІоттийна долу сурт. Цу юкъахь дара Везачу Элан цІийнан гонах хир йолчу кертийн а, гонах хир йолчу массо а чобнийн а, Делан цІийнан хазнин а, Далла гІуллакх деш къастийна йолчу хІуманийн хазнин а хІоттийна долу суьрташ. ¹³ Дауда динан дайн а, левихойн а тобанех лаьцна а, Везачу Элан ЦІа чохь а, кертахь а кхочушдан дезачу гІуллакхех лаьцна а, и гІуллакх деш лело езачу массо а хІуманех лаьцна дерриге дІадийцира Сулиме. ¹⁴ Иштта Везачу Элан цІа чохь гІуллакх деш лелош хир йолчу хІуманашна деши а, дети а мел дезар ду а дийцира Дауда Сулиме. ¹⁵ Оцу кехаташна тІехь билгалдаьккхина дара мел деши а, дети а дезар ду шайн кІелхІотторгашца йолчу тайп-тайпанчу чиркхаш чухІотторгашна а, иштта шен кІелхІотторгаца йолу хІора чІурам-чиркх чухІотторгана а, шен-шен Іалашонна лело езаш йолчу. ¹⁶ ТПаккха Дауд-паччахьо дийцира, деза бепиг тІехІоттош йолчу дешин стоьлана деши мел дезар ду. Иштта дегтин стоьлаш еш дети мел дезар ду а. ¹⁷ Иштта, Дауда дийцира, цІена деши мел дезар ду, мІерий, кедаш, боганаш деш. Цо дийцира, деши мел дезар ду, хІора дашо хедар деш, я хІора дато хедар деш. ¹⁸ Дауда дийцира, деши мел дезар ду, сагІа доккхуш хаза хьожа йогІу хІуманаш тІехь ягош болу кхерч беш. Кхин а Дауда делира Сулиме Далла лерина кечийнчу меттиган деших дан дезачу Везачу Элаца бина барт дагабоуьйтуш долчу тІорказна тІехула, шайн тІемаш дІаса а дахийтина, лаьтташ долчу маликашна гІудалкх муха ян еза гойту сурт а.

¹⁹ Дауда элира: «И аса йийцина Галашонаш Везачу Элан куьйгаллица дАязйина яра. Везачу Эло гЮ дира суна оцу ерриге Галашонех кхета».

²⁰ Иштта, шен кАнте Сулиме Дауд-паччахьо кхин а элира: «Нуьцкъа-ла а, доьналла долуш а хилий, дАдоладе и гУллакх. Хьо кхера а ма ло, цец а ма вала, хГунда аьлча сан Веза Дела хьобца ву. Иза юхавер вац хьох, Цо вуьтур вац хьо, Везачу Элан цА дАхЮоттош ахь дан деза гУллакхаш дерриге дина чекхдовлалц. ²¹ Ткъа динан дайн а, левихойн а тобанаш кийча ю Делан цА чохь бан беца муьлхха а болх бан. ХЮра шен гУллакхан говзанча а кийча ву хьуна оцу гУллакхна тГехь гЮ лаца. Хьабкамаш а, дерриг халкъ а кийча ду хьан муьлхха а омра кхочушдан».

Делан цИенна елла хазна

29 ¹ ТIаккха гулбеллачу массаьрга а Дауд-паччахьо элира: «Дала шуна юкъара хаьржина сан кАнт Сулим. Иза къона а, гЮрасиза а ву, ткъа хАра гУллакх сийлахь-деза ду. ХГунда аьлча хАра гИшло адамашна еш яц, иза вайн Везачу Далла еш ю. ² Сайн боллучу ницкъаца кечдира аса сайн Делан цИенна дашо хГуманаш яйта деши а, дато хГуманаш ян дети а, цIестан хГуманаш ян цАста а, эчиган хГуманаш ян эчиг а, дечиган хГуманаш ян дечиг а, оникс олуш долу деза тУлгаш а, юкъадохку деза тУлгаш а, бес-бесара хаза тУлгаш а, массо тайпа деза тУлгаш а, алссам шагатУлг а. ³ Сайн долахь йолу кхин а цхьа хазна а ю сан, шена чохь деши а, дети а долуш. Иза а Делан цИийне болчу сайн безамна Делан цИенна дАло аса, айса оцу дезачу цИенна кечдина долчул а сов. ⁴ Апар-махкара деана долу ши эзар пунт цИена деши а, ейтта эзар пунт цИена дети а делла аса Делан цИийнан чуьра пенашна тГе диллийта. ⁵ Оцу деших а, детих а дакъа делла ас говза куьйгаш долчу адамашка массо а тайпана дашо а, дато а хГуманаш яйта. Кхин цхьанна а лабий те тахана Везачу Элана сагА дан?»

⁶ ТIаккха доьзалийн тхьамданаша а, Исраилан халкъан тайпанийн баьччанаша а, тIеман коьртачу хьабкамаша а, тIеман хьабкамаша а, паччахьна белхаш беш болчийн хьабкамаша а шайн даггара сагА дара. ⁷ Цара а делира Делан цА^а дАхЮотторна итт эзар пунт дашо ахча а, итт эзар дарик олу дашо ахча а, ткъа эзар пунт дети а, иштта цIестан ахча а — ткъе ялхитта эзар пунт, ши бIе эзар пунт эчиг а. ⁸ ТIаккха наха шайгахь нисделла деза тУлгаш а делира Везачу Элан цИийнан хазни чу дахкийтархьама. Уьш гИршанхо волчу Яхьиалан кара дАделира цара. ⁹ Массо а тайпана сагАина хГума еанчу оцу наха шайн даггара а, боккхачу лаамца а Везачу Элана сагА дарна, хазахеттера халкъана. Иштта чЮгА хазахетта вара Дауд-паччахь а.

Дауд-паччахъан хаза доІа

¹⁰ ТІаккха гуламе гулбеллачу массарна а хьалха, Веза Эла декъалвеш, Дауд-паччахьо элира: «Азалера абаденналц декъала ву Хьо, Веза Эла, тхан ден Исраилан Дела. ¹¹ Хьобца ду, Веза Эла, возалла а, нуьцкъалалла а, сийлалла а, толам а, инзаре хазалла а. Стигалшкахъ а, лаьтгахъ а мел дерг Хьан ду. Хьан ду, Веза Эла, паччахьалла а. Хьо ву массо а хІуманан Коьртаниг. ¹² Хьобгара ду хьал а, сийлалла а, Ахьа до олалла массо а хІуманна тІехъ. Хьан карахъ ду нуьцкъалалла а, чІагІо а. Хьан олаллехъ ду милла а вазвар а, чІагІвар а. ¹³ ХІинца оха, тхан Дела, хастаме дешнаш олу Хьуна, Хьан сийлахъ-еза цІе а хастайо оха.

¹⁴ Ткъа тхо муьлш ду: я со а, я сан халкъ а, иштта Хьуна сагІа дан таро хилла долу? Иза-м ша дерриге а Хьобгара ма ду. Хьан карара тхавш схьаэцнарг Хьуна дІа а делла оха. ¹⁵ ХІунда аьлча Хьуна хьалха хан яккха даьккинарш ду тхо, кхелхина лелаш долу, тхайн хилла болу дай санна. ДІадолуш долу ІиндагІ санна, ду тхан кху лаьтгара денош, тІаьхьало йолуш хІумма а дац кхузахъ. ¹⁶ Тхан Веза Дела! ХІара Хьуна дийр долчу цІенна, Хьан сийлахъ-езачу цІарна, оха кеч мел дина хІума Хьан карара ду, дерриге а Хьан ду. ¹⁷ Хаьа суна, сан Дела, Ахьа тхан дегнаш зуййш хилар а, Хьуна цІена дегнаш дезаш хилар а. Аса и дерриге а сайн цІеначу дагара сагІина деана. Ткъа хІинца кхузахъ долчу халкъо хазахетарца Хьуна сагІа дар го суна. ¹⁸ Веза Эла, тхан дай болчу ИбраІиман а, Исхьакхан а, Исраилан а Дела! ХІара Хьан халкъан дІанисъелла йолу деган ойланаш а, хІара дика а Іалашдехъа гуттаренна а. Хьайгахъа дерзадехъа хІокху халкъан дегнаш. ¹⁹ Ткъа сан кІантана Сулимна а лохъа Ахьа цІена дог, Хьан весеташ кхочушдан а, Айхъа дІадоьллун дерг а, Хьан хьехамаш а, уьш дерриге а кхочушдан а, ас кечбинчу гІирсах ян еза гІишло ян а».

²⁰ ТІаккха Дауд-паччахьо гулбеллачаьрга элира: «ХІинца декъалве аша вайн Веза Дела!» ТІаккха оцу гулбеллачу массара а декъалвира шайн Веза Дела, цул тІаьхъа, гора а хІиттина, охьатаьІира уьш Везачу Элана а, паччахьна а.

Сулимах паччахъ хуьлу

²¹ Ткъа шолгІачу дийнахъ халкъо Везачу Элана сагІина деана дийнаташ дайира. Цара дийнаташ дагоран сагІанаш а дохура. Цу сагІина юкъа деара: эзар эса а, эзар уьстагІ а, эзар Іахар а, чагІаран сагІанаш а. Иштта, Исраил-мехкан дерриге а халкъо сагІина еана кхин дуккха а хІума яра. ²² ТІаккха Везачу Элана хьалха чІогІа хазахетарца юуш, молуш дара халкъ.

Цул тІаьхьа Дауд-паччахьан кІант Сулим шозлагІа а паччахь хІотторна кьобалвира. Иштта, Везачу Элана хьалха Сулим кьобалвира паччахьалла дарна, ткьа ЦІадукьа динан да¹ хилийта кьобалвира. ²³ Иштта, Везачу Элана хьалха, шен ден Дауд-паччахьан метта, паччахь хилла, охьахиира Сулим. Сулим-паччахь декьал хилира, Израил-мехкан дерриге а халкъ цунна муьтІахь дара. ²⁴ Массо хьабкамаш а, тІемалой а, Дауд-паччахьан берриге кІентий а Сулим-паччахьан куьйга кІел бахара. ²⁵ Иштта, Израил-мехкан дерриге а халкъана хьалха Везачу Эло Сулим вазвира. Паччахьан хуьлу сийлалла делира цунна Везачу Эло, Израил-мехкан цхьанна а паччахьан ца хиллачу тайпана.

Дауд-паччахьан дІакхалхар

²⁶ Юшайн кІанта, Дауд-паччахьо, олалла дина берриге а Израил-махкана тІехь. ²⁷ Дауд-паччахьо Израил-махкахь олалла дина хан шовзткъа шо яра. Хьевронехь – ворхІ шарахь, ткьа Ярушалаймехь ткье кхойтта шарахь паччахьалла дира Дауда. ²⁸ ТІаккха шортта хиллачу хьолах, сийлалех вуьзна, дикка дуьне диьна, хан яьлла стаг волуш дІакхелхира Дауд-паччахь. Цуьнан метта паччахь хилла дІахІоьтттира цуьнан кІант Сулим. ²⁹ Дауд-паччахьан юьхьанца дуьйна тІаьхьалц а хиллачу гІуллакхех лаьцна яздина ду Делера долу хиндерг гуш хиллачу Шамьалан йозанаш тІехь а, Ната-пайхамаран а, Делера дерг гуш волчу Гада-пайхамаран а йозанаш тІехь а. ³⁰ Иштта, Дауда динчу паччахьаллех а, цуьнан доьналлех а, цуьнан шен а, Израил-мехкан хиллачу гІуллакхех а, гонах хиллачу кхечу пачхьалкхех а лаьцна хІуманаш яздина ду оцу йозанийн тептарш тІехь.

ДѦаихначу шерашкахъ хиллачух лаьцна дѦаяздина шолгѦа тептар

Дешхьалхе

ШолгѦачу тептар тѦехъ кхидѦа а дуьйцуш ду ДѦаихначу шерашкахъ хиллачух лаьцна дѦаяздинчу хьалхарчу тептар тѦехъ долиинарг. ХѦара тептар кхаа декъе декъа тарло: 1) Сулим-паччахьо оалла дар (1-9 кортош); 2) ЯрбаѦам-паччахьо куьйгалла а деш, Сулим-паччахьан кѦантана РахьбуѦамна кѦилбаседера тайпанаш дуьхьалдовлар (10 корта); 3) ЯхѦудан пачхьалкхехъ хиллачух лаьцна дийцар (11-36 кортош). Тептаран чаккхенехъ дуьйцу Иийса дуьнен чу валале пхи бѦе дезткъе йолхалгѦачу шарахъ Ярушалайм-гѦала йожарх лаьцна.

Сулима шена хьекъалалла доьхуш дина доѦа

(Сулим 3:1-15)

1 ¹ Даудан кѦентан Сулиман шен пачхьалкхана тѦехъ куьйгалла дар чѦагѦлуш лаьтташ дара. Цуьнан Веза Дела цуьнца вара. Цо Сулим вазвира.

² Сулим-паччахьо омра дира, берриг а исраилхой сьхагулбе аьлла: тѦеман коьрта хьаькамаш а, тѦеман хьаькамаш а, кхелахой а, берриг а Исраил-махкара массо а куьйгалхо а, доьзалийн баьчча а. ³ Иштта Сулим а, берриг а гулбелларш а ГавѦион-гѦаларчу гу тѦе бахара, хѦунда аьлча Везачу Элан ялхо волчу Мусас яьссачу аренгахъ ша волуш дина гуламан четар цигахъ хѦинца а лаьтташ дара. ⁴ Делан бертан тѦорказ Кхирьят-ЯѦарим-гѦалара Ярушалаймехъ ша кечийнчу метте сьхадеанера Дауда, цунна четар а дина. ⁵ Ткъа Хьорин кѦентан Урин кѦанта Бацалиала бина сагѦа доккху цѦестан кхерч цигахъ, ГавѦионерачу гу тѦехъ, Везачу Элан четарна хьалха битинера. Цигахъ Сулим-паччахь а, цуьнца баьккинарш а Везачу Элах дагабевлира. ⁶ ТѦаккха, гуламан четар долчу, Везачу Элана хьалха, оцу цѦестан кхерча тѦе а кхаьчна, цунна тѦехъ эзар дийнат а дагош, сагѦа даьккхира Сулим-паччахьо.

⁷ Цу буьйсанна Сулимна гѦенахъ Дела дуьхьалхѦоьттира. Цо элира: «Деха хьайна луьбург».

^{1:4} Дауд 6:1-17; Арадаккхар 13:5-14; 15:25–16:1. ^{1:5} Арадаккхар 38:1-7.

⁸ Сулим-паччахьо Деле жоп делира: «Ахьа, сан дена Даудана доккха дика дина, со цуьнан метта паччахь а хІоттийна. ⁹ Ва Веза Дела, кхочушхуьлийла Ахьа сан дена Даудана йина чІагІо. Ляьттан чан санна дукха долчу халкъана тІехь, Ахьа, со паччахь а вина, дІахІоттийна дела, ¹⁰ лохьа суна хьекъалалла а, хаарш а, хІокху халкъана тІехь аса куьйгалла муха дан деза хаархьама, хІунда аьлча хьаьнга далур ду хІокху Хьан дуккха а долчу халкъана тІехь урхалла?»

¹¹ Дала Сулиме элира: «И ахь дехнарг хьан деган лаам хиларна а, бахам а, хьал а, сийлалла а, хьайн мостагІийн синош хІаллакдар а, иштта хьайн дахаран хан яхьяр а ца доьхуш, Аса хьо паччахь хІоттийначу Сан халкъана тІехь урхалла дархьама, хьайна хьекъалалла а, хаарш а ахьа дехарна, ¹² лур ду Ас хьуна хьекъалалла а, хаарш а. Иштта бахам а, хьал а, сийлалла а лур ду Аса хьуна, хьол хьалха хиллачу паччахьийн а, хьол тІаьхьа хир болчийн а доцучу тайпана».

Сулиман ницккьий, бахаммий

(Сулим 10:26-29)

¹³ Тпаккха Сулим-паччахь ГавІонерачу гу тІехь долчу гуламан четар долчуьра Ярушалайме юхавирзира. Цо исраилхошна тІехь паччахьалла дира. ¹⁴ Сулим-паччахьо гІудалкхаш а, дой а гулдир*. Иштта цуьнан цхьа эзар йиь бІе гІудалкх а яра, шийтта эзар дин а бара**. Цо уьш гІудалкхаш дІахІоттош йолчу гІаланашкахь а, ша волчоьх Ярушалаймехь а дІатарйира. ¹⁵ Детин а, дешин а барам тІулгаш долччул дукха хилла дІахІоттийра цо Ярушалайм-гІалахь. Ляьмнийн кІажашкахь долчу диттийн барам а дезачу баганан диттийн бараме нисбина, дІахІоттийра Сулим-паччахьо. ¹⁶ Ткъа говраш Мисар-махкара а, Килик*** цІе йолчу махкара а ялайора Сулим-паччахьо. Паччахьан совдегарша Килик-махкахь и говраш ахчанах сьхаобцура. ¹⁷ Мисар-махкара ялочу гІудалкхан мах ялх бІе дато шекхал**** бара, ткъа цигара балочу динан мах цхьа бІе шовзткъе итт дато шекхал бара. Иштта уьш ерриш а хьетахойн а, арамхойн а паччахьашна сьхьялайора совдегарша.

* 1:14^a *Дой гулдир* – я иштта: *дошлой гулбир*.

** 1:14^b *Шийтта эзар дин а бара* – я иштта: *шийтта эзар дошло а вара*.

*** 1:16 *Килик* – Іебархойн маттахь: *Кхавей*.

**** 1:17 *Шекхал* – цхьа шекхал итт грамм барамехь ду.

*Сулим-паччахьо Делан цIа дан а, керт ян а кечам бар
(Сулим 5:1-18)*

2 ¹ Везачу Элан цIе язъян лерина долу цIа а, шена лерина долу паччахьан цIа а дан сацам бира Сулима. ² Деза кира¹ лелош волу кхузткъе итт эзар стаг а, лаьмнашкахь тIулг схьабоккхуш волу везткъа эзар стаг а, царна тIехьожуш волу кхо эзар ялх бIе хьаькам а вара цуьнан.

³ Цора-гIаларчу паччахьна Хырамана* тIе нах бахийтира Сулим-паччахьо, цуьнга дIаалийта: «Ахьа сан дена Даудана чохь Iан паччахьан цIа дечу хенахь, баганан дечиг а духкуш, гIуллакх дина ма-хиллара, суна а гIо дехьа. ⁴ Аса хIинца сайн Везачу Делан цIе язъян лерина долу цIа дан долош ду. И цIа аса дIакъастор ду, цигахь Цунна лерина хаза хьожа йогIу хIуманаш ягайттархьама а, даздина баьпкаш шен рожехь дIахIитта-дайттархьама а, хIора Iуьйранна а, суьйранна а, иштта шоьтан дийнахь а, керла бутт болалуш дезачу деношкахь а, тхан Везачу Далла лерина долчу къастийначу дезачу деношкахь а дийнаташ дагоран сагIанаш дахийтархьама а. Иза иштта гуттаренна а тIедиллинера Дала Исраилан халкъана. ⁵ Аса ден долу цIа доккха хир ду, хIунда аьлча тхан Дела мас-со деланел а воккха ву. ⁶ Иза-х стигалшна – ур-атталла уггар лекхачу стигалшна а чу ца тарваллал ву. Цхьаннан а ницкъ кхочур буй те Цунна цIа дан? Со мила вара, Цо Шен цIа дан пурба суна даллал? И цIа – Цунна лерина сагIа доккху меттиг бен хир ма яц! ⁷ Ткъа хIинца цхьа говза пхьар вайтахьа со волчу. Деших а, детих а, цIастанах а, эчигах а хIуманаш ян а хууш, иштта таьIна цIечу а, цIарула-цIечу а, сийначу а басахь долчу тех хIуманаш ян хууш а, хадорца хIуманашна куьцаш деш волу стаг хила веза иза. Сан дас Дауда ЯхIуд-махкахь а, Ярушалайм-гIалахь а къобалбина хиллачу говзанчашца цхьаьна белхаш бийр бара цо. ⁸ Баганан а, зозан а дечиг а, Ливанун-махкара цIен дечиг а даийтахьара ахьа, хIунда аьлча суна хаьа, хьан белхалой Ливанун-хьун хьакха говзалла йолуш буйла. Сан белхалоша хьайчаьрца цхьаьна болх бийр бара, ⁹ кеч а дина, алссам дечиг суна охьадиллийтархьама. ХIунда аьлча аса деш долу цIа доккха а, исбаьхьа а ду. ¹⁰ Аса хьан хьун хьокхучарна кхача латтор бу: бIе эзар гали кIа а, бIе эзар гали мукх а, ткъа эзар черма чагIар а, ткъа эзар черма зайтдаьтта а».

¹¹ Цора-гIалин паччахьо Хырама, Сулиме жоп а луш, кехат яздира. Цо бохура: «Шен халкъе болчу безамна Везачу Эло цунна тIехь хьо паччахь дIахIоттийна». ¹² Хырама кхин а элира: «Декъала ву стигала а, латта а кхоьллина волу Исраилан Дела волу Веза Эла! Везачу Элана

* 2:3 *Хырам* – Иебархойн магтахь кхуззахь «Хьурам» ю. Иза Хыраман кхин цIе ю.

2:6 Сулим 8:27; 2 Шерашкахь 6:18.

лерица а, шена паччахъан ца а дан воллуш волу, хаарш а, кхетам а болуш волу хьекъале кІант Дауд-паччахъна веллера Цо. ¹³ Хьекъал а долуш, говза стаг волу Хырам-Аби-ЯхІу* воуьйту аса хьо волчу. ¹⁴ Иза Данан тІаьхъенах йолчу зудчун кІант ву. Цуьнан да цорахо ву. Деших а, детих а, цастаных а, эчигах а, тІулгах а, дечигах а, таьІна цІечу а, цІарула-цІечу а, сийначу а басахъ долчу тех а, дуткьачу кІадих а хІуманаш ян а, хадорца хІуманашна тайп-тайпана куьцаш дан говзалла а ю цуьнан. Шега делла муьлхха а суртдаран гІуллакх кхочушдан тарлур ду цунна. Шена тІедиллинарг дерриг а кхочушдийр ду цо хъан а, сан олахо волчу хъан ден Даудан а говзанчашца цхъаьна. ¹⁵ Ткъа хІинца, сан олахо, айхъа доуьйтур ду аьлла кІа а, муьк а, зайтдаьтга а, чагІар а дайтахъа хъайн ялхой долчу тхуна. ¹⁶ Сан ялхоша, хъуна оьшшучул Ливанун-хъун а хъаькхна, и дечиг хІордахула, машшашца цхъаьна а дихкина, Яппи-гІала дІакхачор ду, ткъа ахъа иза Ярушалайме дІахъур ду».

Везачу Элан ца дан долада

(Сулим 6:1-38)

¹⁷ Шен дас Дауда доьзалийн цІераш дІаязъечу тептар тІе тІаьхъа Исраилан маькка цу хенахъ тІебаьккина хилла болу берриг а нах дІаязбайтира Сулима. Уьш цхъа бІе шовзткъе кхойтта эзар ялх бІе стаг вара. ¹⁸ Царах кхузткъе итт эзар кира лелорхо а, везткъа эзар лаьм-нашкара тІулг баккхархо а, и халкъ балхана тІедерзадайта кхо эзар ялх бІе тІехъожуш волу стаг а билгалваьккхира Сулима.

3 ¹ Ярушалаймерчу Мори-лам тІехъ Везачу Элан ца дан долиьра Сулима. Оцу лома тІехъ Веза Эла Сулиман дена Даудана дуьхъал-хІоьттинера. Иза хиллера явсайхо волчу Орнан хъаьтгахъ. Дауд-паччахъо кечийнера и меттиг. ² Иза дара Сулима паччахъбалла дечу доьалгІачу шеран шолгІачу беттан шолгІачу дийнахъ. ³ Сулима деш долчу Делан цІийнан бух иштта бара: бахалла — кхузткъа дол (ширачу дустарехъ), шоралла — ткъа дол. ⁴ ЦІийнан шораллехъ цунна хъалха йина уче яра, ткъа дол шуьйра а, бІе ткъа дол лекха а йолуш. И уче чухула цІена деши диллина йинера. ⁵ ГІишлон коьрта ца баганан дечигах дина дара, тІехула деши а дуьллуш. Цу дешин тІехула хурма-диттийн а, юьй-цинчу зІенийн а суьрташ дехкира. ⁶ ТІаккха, куц а доккхуш, тІехула деза тІулгаш дехкира. И деши Парвайм-маьккара деана дара. ⁷ ЦІенна а, цуьнан ханнашна а, неІсагІанашна а, пенашна а, корашна а, неІаршна

* ^{2:13} *Хырам-Аби-ЯхІу* — иза Хыраман кхин цІе ю.

^{3:1} Доладалар 22:22.

а тЕхула деши диллира, ткъа пенаш тЕхъ каруб-маликийн суьрташ дехкира. ⁸ Везачу Элан цІа чохъ, цуьнан шораллин бараме хьаьжжина, уггаре а еза чохъ яйтира Сулим-паччахьо. Цуьнан яхалла а, шоралла а ткъатткъа дол яра. Цу цІа чу дахара цхьа эзар ши бІе пунт деши. ⁹ Хьостамий а динера, хІора хьостам шовзткъе итт шекхал* деших а беш. Иштта лакха тЕхъ йолчу чобнашна а деши диллира.

¹⁰ Везачу Элан цІийнан уггаре а дезачу цІа чохъ шина каруб-маликан сурт дайтира Сулима, царна тЕе деши а дуьллубуйтуш. ¹¹ Каруб-маликийн беа тІоман йохалла ткъа дол яра. Цхьана каруб-маликан пхи дол хиллал беа болу тІам пенах хьакхалора, ткъа оццул беа болу важа тІам вукху каруб-маликан тІомах хьакхалора. ¹² Оццу барамехъ болу шолгІачу каруб-маликан цхьа тІам а пенах хьакхалора, ткъа церан чухула долу тІемаш цІенна юккъехъ вовшахкхетара. ¹³ Оцу каруб-маликийн беа тІоман йохалла ткъа дол яра. Уьш шайн когаш тЕхъ лаьттара. Церан яххьаш Везачу Элан цІийнан йоккхачу хьалхарчу чобнна тЕе ерзийна яра. ¹⁴ Иштта сийначу а, таьІна-цІечу а, цІарула-цІечу а басахъ долчу кІадих а, дуткъачу кІадих а кирхьа дайтира цо, цу тЕхъ каруб-маликийн суьрташ а дохкуьйтуш.

Цестан ши бІогІам

(Сулим 7:15-22)

¹⁵ Везачу Элан цІенна хьалха цІестан ши бІогІам дІахІоттабайтира паччахьо. ХІора бІогІаман лакхалла ткъе пхийтта дол яра. Оцу бІогІаман буьххье дилла цІастанах ши таж¹ доьйтира. Церан хІораннан а лакхалла пхиппа дол яра. ¹⁶ Юьйцина зІенаш а яйтира цо, уьш шина бІогІамна тЕе а йохкуьйтуш. Царна тЕе, куц а доккхуш, наран цхьа бІе стоьман сурт диллийтира. ¹⁷ ТІаккха и бІогІамаш Везачу Элан цІенна хьалха дІахІиттабайтира: цхьа бІогІам аьтту агІор, важа аьрру агІор. Аьтту агІор дІахІоттийначунна, «Якин» аьлла, цІе тиллира (иза «Дала дІахІоттор» бохучух тера ду). Аьрру агІор дІахІоттийначух «БоІаз» элира, (иза «Делан нуьцкъалалла» бохучух тера ду).

Везачу Элан цІа чохъ лело йина хІуманаш

(Сулим 7:23-51)

4 ¹ Иштта Сулим-паччахьо сагІа даккха лерина болу цІестан кхерч а байтира: иза ткъа дол¹ хиллал беа а, ткъа дол шуьйра а, итт дол лекха а бара. ² Лалийначу цІастанах боккха яй байтира цо. Цуьнан

* ^{3:9} *Шекхал* — цхьа шекхал итт грамм барамал яра.

^{3:8} Арадаккхар 26:33, 34. ^{3:10-13} Арадаккхар 25:18-20. ^{3:14} Арадаккхар 26:31.

^{4:1} Арадаккхар 27:1, 2.

цхъана йистера вукху йисте кхаччалц болу барам итт дол бара. Пхи дол кЮрга а бара иза. Оцу ен го ткъе итт дол бара. ³ Цастаных дина стерчий а дара гобаккхина цу ен кЕл, цуьнца цхъаьнадоьттина. Уьш шина могГара дехкинера, церан лакхалла итт дол яра. ⁴ И яй цастанах бинчу шийтта старана тЕхъ лаьтташ бара. Царах кхоъ кылбаседехъа, кхоъ малхбузехъа, кхоъ кылбехъа, кхоъ малхбалехъа берзийна бара. Ткъа церан тЕхъенаш ена кЕл, юккъехъа, ерзийна яра. ⁵ Оцу ен стоммалла куьйган кераюккъалц яра, ткъа цуьнан йистош дАделладеллачу петАмат-зезаган куьцехъ йинера. Цу чу кхузткъе итт эзар чами^д хиллал хи доьдура. ⁶ Иштта цЕстан итт юьхъ-куьг дуьлург а яйтира цо. Царах пхиъ кылбехъа агЮр, важа пхиъ кылбаседехъа агЮр дАхЮттаяйтира, цу чохъ дагоран саГина деана дийнатийн дакъош цАндархъама. Ткъа цЕстан боккха яй динан дайшна бинера, уьш цу чохъ Далла гергахъ цАнбалархъама.

⁷ Хила ма-безза болу итт стогар байтира цо деших. Уьш Везачу Элан цА чу биллийтира: пхиъ – кылбехъа агЮр, важа пхиъ – кылбаседехъа агЮр. ⁸ Далла лерина долу бепиг тЕдилла итт стол яйтира цо. Уьш Везачу Элан цА чохъ пхиъ кылбехъа агЮр, важа пхиъ кылбаседехъа агЮр дАхИттаяйтира цо. Иштта деших цхъа бЕе кад а байтира.

⁹ Динан дайн керт а, йоккха керт а яйтира цо. Иштта йоккхачу кертана чуволу кевнаш дайтира, царна йобзан варкъ а дуьллуш. ¹⁰ Чохъ хи долу и боккха цЕстан яй Везачу Элан цГийнан кылба-малхбалехъара агЮр дАхЮттабайтинера Сулима.

¹¹ Иштта Хырама кхин а тесаш, кегий белаш, кегий кедаш дира. Цу тайпана чекхбехира Хырама Сулим-паччахъна Делан цА^д чохъ ша беш болу белхаш:

¹² ши бЮгАм а,
царна гонах таьжнийн ши го а,
оцу таьжнийн суьрташ тЕдехкина долчу бЮгАмийн бох-
хъехъ бойнан ши сурт а.

¹³ Оцу бойнан шина суьрта тЕ билла биъ бЕе цЕстан
нар-стом^д бира Хырама. И стоьмаш шишша могАрехъ
оцу бЮгАмашна тЕ дехкинчу таьжнашна тЕрачу
бойнийн суьрташ тЕ дехкира.

¹⁴ КЕлхЮтторгаш а, царна тЕюьллу юьхъ-куьг дуьлургаш а,
¹⁵ цЕстан боккха яй, цунна бухара шийтта цЕстан сту а,
¹⁶ тесаш, белаш, мЕрий, церан массо а кхиболу
гИрс а бира цо.

^{4:6} Арадаккхар 30:17-21. ^{4:7} Арадаккхар 25:31-40. ^{4:8} Арадаккхар 25:23-30.

Сулим-паччахъан дехарца Хъирам-Аби-ЯхIус* Везачу Элан цIенна мел йина хIума а заьнгала динчу цIастанах йинера.

¹⁷ И ерриг а хIума Йордан-хин тогIи чохь сацкъарах йинчу кепаш чохь йоттийтинера Сулим-паччахьо. Иза дара Сакхат а, Цардан а олучу меттигашна юккъехь. ¹⁸ И хIуманаш вуно дукха яйтинера Сулима, цундела уьш еш дайинчу цIастанан барам буста а ца лора.

¹⁹ Иштта Делан цIа чохь оьшур йолу массо а хIума яйтинера Сулим-паччахьо: дашо кхерч а, Далла лерина долу бепиг тIедуьллу стоьлаш а, ²⁰ церан къуьданащца болу а, цIеначу деших боьттина болу а стогарш (уьш, тIедиллина ма-хиллара, уггар езачу чухуларчу чоьнна хьалха латабора), ²¹ зезагийн суьрташ а, ЧIурам хIотторгаш а, морзахаш а (и ерриг хIума а цIеначу деших йинера), ²² цIеначу деших дина тукарш а, боганаш а, хаза хьожа йогIу хIума^д чуььллуш долу кедаш а, богуш болу кIора дIасабахьа нойш а. Делан цIийнан неIарш (уггар езачу чоьнан чуьра неIарш а, Делан цIийнан важа неIарш а) деших йинера.

5 ¹ Иштта чекхбехира Сулим-паччахьо Везачу Элан цIенна шена бан лиьна болу берриг а белхаш. Шен дас, Дауда, Далла лерина лелош хилла мел йолу сийлаллин-еза хIуманаш цу цIа чу ехкира Сулима. Делан цIийнан хазни чу деши а, дети а, кхин йолу хIуманаш а дIаелира цо.

Бертан тIорказ Делан цIа чу диллар

(Сулим 8:1-9)

² ТIаккха Исраилан халкъан къаной а, израилхойн тайпанийн а, гаранийн а, добзалийн а берриг а баьччанаш а Ярушалайме шена тIекхайкхира Сулима, хьалха Цийон олуш хиллачу Дaudан гIалара Везачу Элаца бинчу бертан тIорказ схьадаийтархьама. ³ Иштта шеран ворхIалгIачу беттан дезачу деношкахь** дерриг а Исраилан халкъ Сулим-паччахь волчу гулделира. ⁴ Исраилхойн массо а къаной цига баьхкича, левихоша бертан тIорказ схьаийцира. ⁵ Бертан тIорказ а, гуламан четар а, цу чохь мел хиллачу сийлаллин-езачу хIуманашца, схьа а эцна, дIадаьхьира динан дайша а, левихоша а. ⁶ Ткъа Сулим-паччахь а, иштта иза волчу гулделла Исраилан дерриг халкъ а дезачу тIорказна хьалха лаьттара. Цара Далла лерина дийнатийн

* ^{4:16} *Хъирам-Аби-ЯхIу* – иза Хъираман кхин цIе ю.

** ^{5:3} *Дезачу деношкахь* – схьахетарехь, адамаш кхалораш чохь Iаш долу деза денош ду уьш.

^{5:1} Дaud 8:11; 1 Шерашкахъ 18:11. ^{5:2} Дaud 6:12-15; 1 Шерашкахъ 15:25-28.

саГанаш дохура. Далийна бежанаш а, жа а дукха хиларна дагар а ца далора. ⁷ Динан дайша Везачу Элаца бинчу бертан тГорказ, схъа а деана, Делан цИйнан чухуларчу а, уггар а езачу чоьнна чохъ шен метте, каруб-маликийн суьртийн тЕмашна кЕл, охьадиллира. ⁸ Оцу маликийн суьртийн тЕмаш цу тГорказна тЕхула дАсадаржийна дара, цундела тГорказ а, цуьнан схъалоцу гГуркхаш а цара дАхьулдора. ⁹ И гГуркхаш деха хиларна, церан юьхьигаш гучуйовлура езачу чоьнна чуьра уггар езачу чухуларчу чоьнна хьалха агГор. Амма арахула и юьхьигаш гуш яцара. Уьш тахханалц а цу чохъ лаьтгаш ю. ¹⁰ Оцу дезачу тГорказ чохъ, Мусас чуйиллина хилла йолу тГулган ши экъа йоцург, кхин хГумма а яцара. ТГулган и экъанаш Муса-пайхамаро цу чу еккенера, Хъариб олучу меттигехъ Везачу Эло Исраилан халкъаца барт а бина, иза Мисар-махкара арадаьккхинчул тАьхъа.

Везачу Элан сийлалла

¹¹ Динан дай езачу чоьнна чуьра арабевлира. Ткъа цул хьалха цигахъ хиллачу берриге а динан дайша, къастамаш а ца беш, Далла хьалха шаьш цАнбинера. ¹² Зурманчаш болу берриге а левихой – Асайп, ХАйман, Ядутун, церан кЕнтий а, вежарий а – тЕхъ дуткъачу кАдих дина духар а долуш, цАстанан жима неГарш а, тайп-тайпана дечиган пондарш а локкхуш, саГла доккхучу кхерчан малхбалехъа агГор лаьтгаш бара. Цаьрца цхъаьна цхъа бЕе ткъа динан да^д вара, турбанаш локкхуш. ¹³ Турба локкхурш а, илланчаш а, цхъаь болуш санна, эбина мукъам балош лаьтгара, Везачу Элана хастамаш а беш, Цунна баркалла а бохуш. Турбанашца а, цАстанан жимачу неГаршца а, кхечу гИрсашца а цхъаьна айдинчу озаца цара Везачу Элана хастамаш бора:

«Веза Эла ма дика ву!

Цуьнан безам хедар боцуш бу!»

Оццу юкъана Везачу Элан цА мархах дуьзира. ¹⁴ И марха бахъана долуш, динан дай шаьш гГуллакх дечохъ латта а ца лора, Делан цА^д Везачу Элан сийлаллин нуьрах дузарна.

Сулим-паччахъ халкъе вистхилар

(Сулим 8:12-21)

6 ¹ Тпаккха Сулима элира:
«Везачу Эло Шен боданехъ Иан лаам бу аьллера.

² Ткъа аса Хьуна исбаьхъа ца дАхГоттийна,
Хьо цу чохъ абаденналц вахийта».

³ Дерриг а Исраилан халкъ дара цигахь лаьтташ. Халкъехь а вирзина, Сулим-паччахьо декъалдира иза. ⁴ Тпаккха паччахьо элира: «Декъала ву Исраилан халкъан Веза Дела, сан дена Даудана, Ша делла дош Шен куьйгаца кхочушдина Волу! Цо аьллера сан дега: ⁵ „Мисар-махкара Сайн халкъ Айса арадаьккхичьхана дуйна схьа, Исраилан тайпанийн мехкашкара цхьа а гIала ца къастийра Аса, Сан це язъян лерина цIа хилийтархьама. Я цхьа а адам ца хаьржира Аса, Сайн Исраилан халкъана тIехь баьчча хилийта. ⁶ Ткъа хIинца Ярушалайм-гIала схьахаьржина Аса, Сайн це язъян лерина цIа цигахь хилийта, ткъа Дауд хаьржина Аса, Сайн Исраилан халкъана тIехь олалла дайта“.

⁷ Сан дена Даудана чIогIа лиира Исраилан халкъан Везачу Делан це язъян лерина долу цIа дIахIотто. ⁸ Амма Везачу Эло аьллера сан дега Дауде: „Суна хаьа, Сан це язъян лерина долу цIа хIоттадан хьан чIогIа лаам хилар. Хьуна и лаар дика ду. ⁹ Амма хьо вац Аса и цIа дIахIотто хаьржинарг. Хьох ваьлла волчу хьан кIанта дийр ду Сан це язъян лерина долу цIа“.

¹⁰ Иштта Везачу Эло Ша делла дош кхочушдира. Сан ден метта Исраил-мехкан паччахьан гIанта тIе хиира со, хIинца со паччахь а ву, Везачу Эло ма-аллара. Аса Исраилан халкъан Везачу Делан це язъян лерина долу цIа а дIахIоттийна. ¹¹ Везачу Эло Исраилан халкъаца бина барт тIеяззбина йолу тIулгийн экъанаш шена чохь Iуьллу тIорказ цу цIа чу охьадилина аса».

Сулима дина доIа

(Сулим 8:22-53)

¹² Тпаккха, Везачу Элан сагIа доккхучу кхерчана хьалха дIа а хIоьтина, гулделлачу массо а Исраилан халкъана хьалха Сулим-паччахьо шен куьйгаш хьалаайира. ¹³ Кертана юккъехь хьалаайаелла йолу цIестан лакхе яйтинера Сулима. Цуьнан яхалла а, шоралла а пхиппа дол яра, ткъа лакхалла кхо дол яра. Сулима, цу тIе а ваьлла, схьагулбеллачу массо а исраилхошна хьалха гора а вахана, шен куьйгаш стигала хьалакховдийра. ¹⁴ Цо элира: «Ва Исраилан халкъан Веза Дела! Я стигалахь, я лаьттахь вац Хьох тера волу Дела. Вайна юкбахь болу барт лар а беш, цунна Хьо тешаме хуьлу доггах Хьайна тIаьбахIиттинчу Хьайн лешна. ¹⁵ Ахь кхочушдина Хьайн лай волчу сан дена Даудана Айхьа делла дош. Ахьа иза Хьайн багара даьккхинера, ткъа тахана Хьайн куьйгаца кхочушдина. ¹⁶ Ткъа хIинца, Исраилан халкъан Веза Дела, кхочушдехьа Хьайн лай волчу Дауде, сан дега, Айхьа аьлларг:

^{6:4-9} Дауд 7:1-13; 1 Шерашкахь 17:1-12. ^{6:16} Сулим 2:4.

„Нагахъ хъан тѣаьхъенах болчара, хъо Суна хъалха ма-леллара, товрат-хъехамца а лелаш, шайн некъаш тешаме хиларца лардахъ, даим а хъан тѣаьхъенах хир волчу цхъаццаммо паччахъалла дийр ду Исраилан халкъана тѣехъ“. ¹⁷ Ткъа хѣинца, Исраилан халкъан Веза Дела, бакъ хуэлийла Ахъа сан дена делла долу Хъан дош.

¹⁸ Амма бакъдерг аьлча, Делан Гойла а дуй ткъа адамашца кху лаьттахъ? Стигала а, я стигалан лакхенашка а ца тарлуш волу Хъо, хЮкху ас дѣахЮттийначу Хъан цѣа чу-м тарлойла а дац. ¹⁹ Деллахъ а, дѣахозийла Хъуна сан доѣа а, Хъан лай волчу сан дехар а, ва сан Веза Дела! Тергам бойла Ахъа, Хъайга дехарш деш кхойкхуш волчу Хъайн лен кхайкхаман а, доѣанан а. ²⁰ Ахъа Хъайн цѣе кху чохъ хир ю аьлладу хЮкху цѣнна тѣе боьгѣна хуэлийла Хъан бѣаьргаш дийнахъ а, буса а! Ладугѣийла Ахъа Хъан лай волчун доѣане, иза, хЮкху меттехъа а бирзина, Хъоьга кхойкхучу хенахъ. ²¹ Дѣахозийла Хъуна Хъайн лай волчун доѣанаш а, Хъайн Исраилан халкъан доѣанаш а, цара, хЮкху меттехъа а бирзина, Хъайга доѣа дечу хенахъ. Хъо стигалшкахъ ѣаш ву, ткъа оха доьху Хъоьга, цигахъ тхан доѣа дѣа а хазий, гечдехъа тхуна.

²² Масала, нагахъ цхъа стаг вукхунна хъалха бехке а хилла, иза Хъан сагѣа доккхучу кхерчана хъалха дѣахЮттавахъ, хЮкху Хъан цѣа чохъ, ша бехке вац аьлла, цуьнга дуй баийта тарло. ²³ Тѣаккха стигалахъ волчу Ахъа, дѣахазий, кхел ехъа Хъайн лешна тѣехъ, бехке верг жоьпе а озош, цаьргара даьлларг церан шайн кортошна тѣе а дожош. Ткъа бехке воцург бехказаваккхяхъа, цуьнан бакъ хиларе терра цунна доггѣург а деш.

²⁴ Масала, Хъан Исраилан халкъ Хъуна хъалха къилахъ хиларна, мостагѣчо иза эшор ду. Нагахъ и халкъ, Хъоьга кхайкхамаш а беш, кху цѣа чохъ волчу Хъоьга доѣанаш а, дехарш а деш, Хъоьгахъа дерзахъ, ²⁵ стигалшкахъ церан доѣа дѣа а хазий, гечдехъа хЮкху Хъайн Исраилан халкъан къиношна. Айхъа хъалха царна а, церан дайшна а делла долчу лаьтта тѣе уьш юхаберзабехъа.

²⁶ Ткъа, масала, цара Хъуна хъалха къинош летадарна, Ахъа, стигалш дѣа а къевлина, догѣа доуьйтур дац. Амма, масала, цара, кху меттехъа а бирзина, доѣанаш а деш, Хъоьга кхайкхамаш а беш, Ахъ шашь охъатагѣйна дела, шашь летийначу къиношна дохко а бевлла, уьш юха а Хъуна тѣеберза тарло. ²⁷ Тѣаккха, доьху Хъоьга, стигалшкахъ церан доѣанаш дѣа а хазий, гечдехъа Хъайн лай долчу Исраилан халкъан къиношна. Гайтахъа царна нийса некъ, Ахъа Хъайн халкъана тѣаьхъалонна делладу хЮкху Хъайн лаьтта тѣе догѣа дайтахъа.

²⁸ Нагахъ хЮкху лаьтта тѣе адамашна я мацалла тѣеягѣахъ, я адамаш хѣаллакдеш цамгарш кхетахъ, я, мел долу хѣума дагош, бовха мох

балахъ, я адамаша дийна долу дерриге ялта а мекхано диъна дІадак-
кхяхъ, я цІоз, я нІаъна тІелатахъ, я шайн лаьтта тІехъ адамаш Іен ца
дуьтуш, мостагІий тІегІортахъ, я муьлхха а бохам хилахъ, я ун кхетахъ,
²⁹ тІаккха, нагахъ дерриг а Хъан Исраилан халкъана юкъара муьлххачу
а адамо, шен лазарш а гина, шех даьллачу къиношна дохко а даьлла,
кху Хъан цІенна тІе куьйгаш хъала а айина, Хъобга доІанаш а, дехарш
а дахъ, ³⁰ доьху Хъобга, Хъо Іаш волчу стигалахъ, церан доІа дІа а хазий,
царна геч а дехъа, гІо а дехъа. ХІора стагана а, цуьнан гІулла-
кхашка хъаьжжина, цунна догІург дІалохъа, хІунда аьлча Хъуна
цхъанна девза адамиьн дегнаш. ³¹ Дехъа иза массо а адам Хъох кхерий-
тархъама а, Хъан некъашкахула лелиьтархъама а, Ахъа тхан дайшна
деллачу кху лаьттахъ тхо мел деха.

³² Исраилхой а боцуш, кхин къомах долу адамаш а догІур ду Хъан
цІеран дуьхъа. ХІунда аьлча царна а хезар ду Хъан сийлаллин-езачу
цІарах лаьцна а, Хъан нуьцкъалаллех лаьцна а, Хъан схъакховдийначу
куьйгах лаьцна а. Уьш а богІур бу, кху Хъан цІенна тІе а бирзина, до-
Іанаш дан. ³³ ТІаккха, доьху Хъобга, Хъо Іаш волчу стигалшкахъ церан
доІанаш дІа а хазий, дехъа цара а Хъайга мел дехнарг, лаьттахъ мел
долчу къаьмнашна а Хъайн цІе йовзийтархъама а, уьш Хъайх кхерий-
тархъама а, Хъан Исраилан халкъ санна. ТІаккха массо а меттигашка-
ра дерриг а халкъашна а хуур ду, ас дІахІоттийна хІара цІа Ахъ-Айхъа
даздина хилар.

³⁴ Нагахъ Ахъа Хъайн халкъе овра дийр ду, даха а гІой, шайн мос-
тагІех лата аьлла. Масала, хІокху Ахъа хаьржинчу гІаланехъа а, Хъан
цІе язъан лерина дІахІоттийначу цІенна тІе а бирзина, цара Хъобга
доІанаш дахъ, ³⁵ доьху Хъобга, дІахазахъа стигалшкахъ церан доІанаш
а, церан дехарш а, бакъ а бехъа уьш.

³⁶ Нагахъ Хъан халкъо Хъуна хъалха къинош летадахъ (ткъа къа
ца латош адам дан а дац), тІаккха Ахъа, масала, царна оьгІаз а ва-
хана, уьш мостагІашка эшабойтур бу. Ткъа мостагІаша, царна
йийсар а дина, генарчу я юхерчу хийрачу махка дІабига мега уьш.
³⁷ Масала, оцу шаьш йийсаре бигначу мехкашкахъ Хъан халкъо, ша
летийначу къиношна дохко а даьлла, Хъобга доІанаш дийр ду. Цу
халкъо ала тарло: „Оха къа латийна, тхо нийса дацара, тхо бехке
ду“. ³⁸ Ткъа нагахъ шаьш йийсаре дигначу оцу мостагІийн махкахъ,
уьш шайн цІеначу даггара Хъуна тІе а бирзина, Ахъа шайн дайшна
деллачу лаьттехъа а, Айхъа хаьржинчу гІалехъа а, Хъан цІе язъан ас
дІахІоттийначу Хъан цІенна а тІе а бирзина, цара доІанаш дахъ,
³⁹ ас доьху Хъобга, Хъо Іаш волчу стигалшкахъ, церан доІанаш дІа а
хазий, бакъбехъа уьш. Хъан халкъо Хъуна хъалха летийначу къи-
ношна гечдехъа.

⁴⁰ Сан Дела! Хъан бѣаьргаш а хуьлийла дѣабиллина, Хъан лергаш а хуьлийла сема кху меттехъ дечу доІанашна. ⁴¹ Ткъа хІинца, Веза Дела, Хъо Іийр волчу метте дѣахІоттахъа – Хъо а, Хъан нуьцкъалаллин тІорказ а. Хъан динан дай кІелхъарбахар, духар санна, тІедуьйхина хуьлийла. Хъан долахъ берш Хъан диканыхъ баккхийбеш хуьлийла. ⁴² Веза Дела! Хъайн юьхъ Айхъа къобалвинчунна тІера дѣа ма ерзахъа. Дагадаийтахъа Хъайн лай волчу Даудана Ахъа Хъайн безам кховдийна хилар».

Везачу Элана лерина дина ЦІа

(Шамъал 8:62-66)

7 ¹ Сулим-паччахъ доІа дина ваьлча, стигалара цѣе йоьссира, сагІин кхерча тІера дагош долу сагІанаш а, кхидолу сагІанаш а Дала тІейицира. Ткъа Везачу Элан ЦІа Цуьнан сийлаллин нуьро дуьзира. ² Везачу Элан ЦІа Цуьнан сийлаллин нуьро дузарна, динан дай Везачу Элан ЦІа чу ца бахалора. ³ И охъайоьссина цѣе а, цу Везачу Элан ЦІенна тІе доьссина долу Цуьнан сийлаллин нур а шайна гича, майданыхъ болу берриг а исраилхой бертал ийгира. Везачу Элана хастамаш бира цара, Иза дика волу дела а, Цуьнан безам цкъа а хедар боцу дела а. ⁴ Ткъа паччахъо а, дерриге халкъо а Везачу Элана сагІа даьккхира. ⁵ Сулим-паччахъо ткъе ши эзар сту а, бѣе ткъа эзар уьстагІ а беара сагІина. Иштта Сулим-паччахъо а, дерриге халкъо а Делан цІа^д дазира. ⁶ Динан дай бара шайн декхарш кхочушдеш лаьтгаш. Дауд-паччахъо кечбайтинчу зурманийн гІирсашца лаьтгаш бара левихой. «Везачу Элан безам цкъа а хедар бац» а бохуш, Везачу Элана хастамаш мосазза бо, Дауд-паччахъо и зурманийн гІирсаш лелабойтура. Левихошна дуьхъал а лаьтгаш, динан дайша коьман маІаш локхура. Исраил-мехкан дерриге а халкъ лаьтгаш дара цигахъ. ⁷ Везачу Элан цІийнан кертара юккъехъ йолу меттиг Далла хъалха сийлаллица язйира Сулим-паччахъо, цигахъ дийнаташ дагоран а, кІен а сагІанаш дохура, бертан сагІанийн дийнатийн мохъ а ягайора. ХІунда аьлча Везачу Элан цІенна хъалхахъ лаьтгаш болчу сагІа доккхучу йоьзачу кхерчана тІе дерриг а и сагІанаш ца тарлора.

⁸ Цу хенахъ ворхІ дийнахъ Сулим-паччахъо а, дерриг а Исраилан халкъо а дазира и деза де. Берриг а исраилхой гулбеллера цигахъ, Хъамат-Іинера дуьйна Мисар-мехкан дозанехъ долу хина тІекхачалц. ⁹ ВорхІ дийнахъ Везачу Элана сагІа доккху кхерч^д а базбира,

^{6:41, 42} Забур 131:8-10. ^{7:1} Іамальяр 9:23, 24. ^{7:3} Арадаккхар 16:34; 2 Шерашкахъ 5:13; Іезар 3:11; Забур 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Ярми-ЯхІу 33:11; 1 Шерашкахъ 16:34; Забур 99:5; 105:1; 106:1; 117:1; 135:1.

кхин а ворхІ дийнахъ четаршна чохъ Іаш долу денош а даздира, ткъа цул тІаьхъа тІедеанчу дийнахъ цу денойн даздаран тІаьхъе йира. ¹⁰ ТІаккха ворхІалгІачу беттан ткъе кхоалгІачу дийнахъ паччахьо халкъ шайн цІа дІадахийтира. Халкъан дегнаш хазаетта а, самукъа-даьлла а дара, Даудана а, Сулимна а, Шен Исраил-мехкан халкъана а Везачу Эло динчу диканна.

Веза Эла Сулим-паччахьна кхин цкъа а дубьхалхІоттар
(Сулим 9:1-9)

¹¹ Иштта дина чекхдаьккхира Сулим-паччахьо Везачу Элан ЦІа а, паччахьан цІа а. Везачу Элан ЦІенна тІехъ а, шен цІенна тІехъ а ша дан дагалаьцнарг дерриге а хила ма-дезза кхочушдира Сулим-паччахьо. ¹² ТІаккха буса Сулим-паччахьна дубьхал хІоьтттира Веза Эла. Цо элира: «Суна хьан доІа хезира. ХІинца Аса Сайна къастайо хІара меттиг, хІокхунах сагІа доккху цІа хилиитархъама. ¹³ Нагахъ Аса, стигал дІа а къевлина, догІа ца даийтича а, я цІоз тІе а хецна, цуьнга латта даийтича а, я адам хІаллак а деш, цамгар яржийча а, ¹⁴ Сан долахъ долу халкъ Суна муьтІахъ хилла, доІанаш деш, Соьгахъа дерзахъ, шайн харц некъаш тІера дІа а далахъ, тІаккха стигалахъ хезар ду Суна Сайн халкъан аз, цуьнан къиношна геч а дийр ду Ас, цуьнан латта а тодийр ду Ас. ¹⁵ ХІинца дубйна Сан бІаьргаш а дІадилина хир ду, Сан лергаш а сема хир ду кху меттехъ дечу доІанашна. ¹⁶ ХІинца дубйна Ас даздина хІара ЦІа, Сайн цІе цу чохъ абаденна язъяйта лаьа Суна. Сан бІаьргаш а, Сан дог а цу чохъ хир ду массо а заманахъ. ¹⁷ Нагахъ хьо, хъайн да Дауд-паччахъ ма-леллара, Суна хьалха лелахъ, Аса хъайна тІедиллинарг ахъ кхочушдахъ, Сан хъехамаш а, бакъонаш а ларьеш хьо лелахъ, ¹⁸ Ас чІагІдийр ду хьан паччахьалла, Айса хьан дега, Дауд-паччахъе, чІагІо еш ма-аллара: „Хьан тІаьхъенах хир волчу цхьаьц-цаммо даим паччахьалла дийр ду Исраилан халкъана тІехъ“. ¹⁹ Нагахъ Аса шайна делла долу Сан весеташна а, Сан хъехамашна а тІера дІа а девлла, уьш дитина, аша кхечу деланашна гІуллакх деш, царна корта бетгахъ, ²⁰ тІаккха Айса деллачу Сайн лаьтта тІера Исраилан халкъ орамашца дІадоккхур ду Ас. Ткъа хІара Сайн цІе язъян Айса къобалдина ЦІа Сайна дубьхалара дІадоккхур ду. ТІаккха дерриге а халкъашна хьалхахъ кицанаш а далош, беламаш а беш, цІе йохуьйтур ю Ас хІокху Сайн цІийнан.

²¹ Ткъа оцу дезачу цІийнах лаьцна, иза сийлахъ делахъ а, чекх мел волучо инзарваларца хаттар дийр ду: „И хІунда дина те Везачу Эло оцу махкана а, оцу Шен цІенна а?“

²² Юха, царна жоп луш, наха эр ду: „Мисар-махкара шаш арабахна волу Веза Эла, шайн дайн Дела, дIа а тесна, уш кхечу деланашна тIаьхъа а бевлла, царна Iамал а еш, Ибадат дан^д буьйлабаларна дина царна иза. Цундела Везачу Эло баийтина царна тIе и берриг бохам“».

Сулиман сийлахъ гIуллакхаш

(Сулим 9:10-28)

8 ¹ Сулим-паччахь Везачу Элан цIа а, шен паччахьан цIа а дечу юкъана ткъа шо дIаделира. ² Цул тIаьхъа шена Хырама елла гIаланаш а юхаметтахIиттийра цо. Царна чохь израилхой баха охьаховшийра Сулима. ³ TIаккха, Хьамат-Цоба а вахана, иза дIалечира цо. ⁴ Иштта яьсачу аренгахъ йолу Тадмар-гIала а, тIаьхьалонна кечдина сурсаташ чохь латто гIаланаш а дIахIиттийра Сулима Хьамат-махкахъ. ⁵ Лакхара Байт-Хьорон, Лахара Байт-Хьорон цIе йолу чIагIийна гIаланаш дIахIиттийра Сулима, гонах пенаш а, дIакъовлуш долу кевнаш а деш. ⁶ Иштта, юхаметтахIоттийра цо БаIалт-гIала а, шен долахъ йолу тIаьхьалонна кечдина сурсаташ чохь латтош йолу ерриг гIаланаш а, говраш южу гIудалкхаш латтош йолу гIаланаш а, дошлойн говраш чохь латтош йолу гIаланаш а. Ерриг Ярушалайм-гIалахъ а, Ливанун-махкахъ а, шен долахъ мел долчу лаьтта тIехъ шена ян лиьна йолу массо а хIума йина дIахIоттийра Сулим-паччахьо. ⁷ Израилан халкъ доцург, кхин адамаш а дара цигахъ. Уш дара хьетахойн а, эмархойн а, перезахойн а, хьаввихойн а, явсайхойн а, ⁸ тIаьхьенех динина адамаш, израилхоша хIаллак ца деш дитина долу. Царах Сулим-паччахьо белхаш беш болу леш бинера. Уш тахханалц леш бу. ⁹ Ткъа израилхойх Сулим-паччахьо леш ца бора, цаьрга шен белхаш байтархьама. Уш я паччахьан тIемалой, я тIеман хьаькамаш, я тIеман коьрта хьаькамаш, я гIудалкхийн а, дошлойн а эскарш карахъ долуш болу баьччанаш бара. ¹⁰ Сулим-паччахьна белхаш беш болчарна тIехъ урхалла дан дIахIоттийна ши бIе шовзткъе итт стаг хилла.

¹¹ Ткъа пирIунан йоI, Даудан гIалара дIа а яьккхина, цунна ша динчу цIа чу яьккхира Сулима. ХIунда аьлча Сулима бохура: «Израилхойн паччахьан Даудан цIа чохь сан зудчун соьца Iан йиш яц, Везачу Элан тIорказ чу диллина мел хилла йолу меттиг язийна йолу дела».

¹² Везачу Элан цIенна хьалха сагIа даккха ша дIахIоттийначу кхерчана тIехъ дийнаташ дагоран сагIанаш дохура Сулима. ¹³ Сулима дийнаташ дагоран сагIанаш дохура, Муса-пайхамаран хьехамаша ма-бохху, шобтан деношна а, бутт болалуш долчу деношна а, шеран

^{8:13} а: Лелар 28:9, 10; б: Лелар 28:11-15; в: Арадаккхар 23:14-17; 34:22, 23; Лелар 28:16–29:39; Карлабаьккхинар 16:16.

кхаа дезачу денна а: совсазчу баьпкан дезачу денна а, ШавуЮт^д цІе йолчу ялта чудерзоран дезачу денна а, кхалорийн дезачу денна а. ¹⁴ Шен дас Дауда тІе-ма-диллара, Сулим-паччахьо динан дай дІахІиттийнера шен-шен рогІехъ гІуллакх дан. Иштта левихой а дІахІиттийнера цо, хастамаш барна тІехъ куьйгалла дан а, хІора дийнан хьаште хьаьжжина, динан дайшна гІо дан а. ХІора кевнехъ дІахІиттийна ГІаролхой хилла, шен-шен рожехъ гІарол деш. И весет динера Делан стаг волчу Дауда. ¹⁵ Динан дайх а, левихойх а лаьцна паччахьо тІедиллинчу цхьанна а хІуманна тІехъ а, хазнашна дола дарна тІехъ а дерриг а, ма-бохху, кхочушдора цара.

¹⁶ Сулим-паччахьан берриге а белхаш – Везачу Элан цІийнан бух боьттичхьана дуьйна иза дина чекхдаллалц – кхочушхира. Иштта дина чекхдаьккхира Везачу Элан цІа.

¹⁷ ГІаккха Іеційн-ГІебаррий, Элаттий гІаланашка вахара Сулим. И гІаланаш хІордан йистерачу эдомхойн маккахъ яра. ¹⁸ Шен ялхошка-хула хІордкеманаш а, хІордах лаьцна дерг дика хууш болу кемалелорхой а хьажийра Хырама цига. Цара, Сулиман ялхошца цхьаьна Апар-махка а бахана, исс бІе пунт деши а даьккхина, иза Сулим-паччахъ волчу схьадеара.

Шеба-махкара зуда-паччахъ

(Сулим 10:1-13)

9 ¹ Шеба-махкарчу зуда-паччахьна а хезира Сулим-паччахьан цІе яхар. Иза Сулим волчу Ярушалайме еара, халчу хаттаршца и зерхьама. И зуда-паччахъ еара, шеца йоккха эмкалийн ковра а ялош. Цу эмкалшна тІехъ доьттина деана хаза хьожа йогІучу бецех даьккхина хьакхарш а, дукха деши а, деза тІулгаш а дара. Сулим-паччахъ волчу а еана, шен дагахъ мел долчух лаьцна къамел дира Шеба-махкара еанчу паччахьо. ² Ткъа Сулим-паччахьо цо деллачу массо а хаттаршна жоп делира, цхьа а хаттар ца дисира, цуьнга жоп ца далалуш. ³ Шеба-махкара еанчу паччахьна гира Сулиман хьекъалалла а, цо дина паччахьан цІа а. ⁴ Иштта цунна гира кхузахъ боу кхача а, паччахьан уллоранаш Іаш йолу хІусамаш а, ялхой оьзда хилар а, церан духар а, чагІардуттургаш а, церан духар а, Везачу Элан цІийнан кертахъ Сулим-паччахьо дохуш долу дийнаташ дагоран сагІанаш а. И дерриг а шена гича, иза чІогІа инзарьяллера.

⁵ Цо элира Сулим-паччахье: «Сайн маккахъ суна хезнера хьан гІуллакхех лаьцна а, хьан хьекъалаллех лаьцна а. Иза бакъ хилла. ⁶ Амма цара дийцинчух со тешар яцара, со ян а еана, сайн бІаьргашна иза

галлалц. ХІаъ, хъан хъекъалаллин ах дакъа а соьга дийщина ца хилла. Хъан хъекъалалла суна хезначул дуккха а сов ду. ⁷ Мел ирс долуш хила деза хъан адамаш! Ма ирс долуш хила беза хъан ялхой, хІора денна хъуна гІуллах деш, хъан хъекъале къамел хезаш болу! ⁸ Декъала хуьлда хъан Веза Дела, хъуна реза а хилла, хьо Шен паччахъан гІанта тІе, Шен цІарах паччахъалла дайтархъама, охъахайна волу! Исраилан халкъе Шен болчу безамна а, и халкъ гуттаренна а чІагІдархъама а, Везачу Эло хьо паччахъ хІоттийна, цу халкъана тІехъ хьобга кхел яйтархъама а, нийсо лелаяйтархъама а».

⁹ Сулим-паччахъна ши бІе шовзткъа пунт деши а, хаза хьожа йогІучу бецийн дуккха а хъакхарш а, деза тІулгаш а делира цо. Шеба-мехкан паччахъо Сулим-паччахъна елла йолу хаза хьожа йогІу хІуманаш саннарш цул хъалха цкъа а ца хиллера.

¹⁰ Апар-махкара деши деанчу Хъираман а, Сулиман а ялхоша цІен дечиг а, деза тІулгаш а деанера. ¹¹ Оцу цІечу дечигах Везачу Элан цІенна а, паччахъан цІенна а тІейоьду тІегІанаш йира. Иштта зурманчашна оьшу мерз-пондарш а, дечиг-пондарш а дайтира паччахъо оцу дечигах. ЯхІуд-махкахъ хІетталц цкъа а деана а, я гина дацара и санна долу дечиг.

¹² Сулим-паччахъо а елира Шеба-махкарчу зуда-паччахъна цунна езнарг а, цо ехнарг а. Цо еанчул дуккха а сов елира цунна Сулим-паччахъо. Цул тІаьхъа зуда-паччахъ ялхошца шен махка юхайрира.

Сулим-паччахъан хъал

(Сулим 10:14-25)

¹³ Сулим-паччахъна хІора шарахъ цхъа эзар кхо бІе ткъе шийтта пунт деши дахъара. ¹⁴ Цул сов йохкаэцар лелош болчара а, совдегарша а цунна деши дала дезара. Иштта берриг а Іаьрби-махкарчу паччахъаша а, цуьнан шен мехкадайша а деши а, дети а дахъара Сулим-паччахъна. ¹⁵ ТІаккха туьйсинчу деших дина ши бІе доккха турс^д а дайтира Сулим-паччахъо. ХІора турсана ялх бІе шекхал* туьйсина деши дахнера. ¹⁶ Иштта кхин а кхо бІе кегий турсаш дайтира цо, хІора турсана кхо бІе шекхал туьйсина деши а дуьллуш. Туьйсина деших дина и турсаш «Ливанун-мехкан хъун» олучу цІенош чу дІахІоттийра Сулим-паччахъо.

¹⁷ Пийлан кІомсарех доккха паччахъан гІант дайтира паччахъо, цунна тІе а цІена деши диллира. ¹⁸ Оцу гІантана тІеваха йиллина ялх тІегІа яра. ГІантаца хьоттина йина дашо когийн кІело яра. ГІантан

* 9:15 *Шекхал* – цхъа шекхал итт грамм барамехъ ду.

шина а агӀор куьйган голахӀотторгаш яра, царна хӀоранна а уллохь дина лобман суьрташ дара. ¹⁹ Кхин а шийтта лобман сурт дара, оцу ялх тӀегӀанна шинна а агӀор цхьацца лаьтташ. Оцу тайпана долу паччахьан гӀант хӀетталц цхьанна а пачхьалкхехь дина дацара.

²⁰ Сулим-паччахьан хьеший тӀеобцуш лелош йолу пхьегӀаш дашо яра. «Ливанун-мехкан хьун» цӀе йолчу цӀенош чохь лаьтташ йолу кхийолу хӀуманаш а ерриг а цӀеначу деших йина яра. Детих йина хӀумма а яцара, хӀунда аьлча Сулим-паччахь волчу заманахь детин мах чӀогӀа лахара бара. ²¹ Кхечу мехкашца йожкаэцаран гӀуллакхна вовшахтоьхна хӀордана тӀехула лелаш хинкеманаш дара Сулим-паччахьан. Хьирам-паччахьан хӀордахоша леладора и кеманаш. ХӀора кхаа шарахь цкъа хӀордкеманаш, деши, дети, пийлан кӀомсарш, май-малш, тӀаус-олхазарш а дахьаш, юхадобьзура.

²² Дуьненна чуьра массо а паччахьийн чул а инзаре дукха хьал а, хьекьалалла а долуш вара Сулим-паччахь. ²³ Дуьненна чуьра массо а паччахьашна лаьара Сулим-паччахь ган, Дала цунна делла долу инзаре хьекьалалла шайна хазийтархьама. ²⁴ ХӀора шарахь дукха адам догӀура, Сулим гархьама. Шаьш догӀуш царах хӀораммо а совгӀаташ дахьара: детих, деших йина хӀуманаш, тӀеюху бедарш, герз, хаза хьожайогӀу хӀуманаш, говраш, бӀарзанаш.

²⁵ Йиь эзар* гӀудалкх южу дойн керт а, шийтта эзар дин** а бара Сулим-паччахьан. Паччахь Ӏаш волчу Ярушалаймехь а, гӀудалкхаш дӀахӀитточу гӀаланашкахь а дӀатарийнера уьш. ²⁶ Эпрат-хин тӀера дӀадоладелла пӀелаштамхойн махкана тӀекхаччалц а, Мисар-мехкан дозане кхаччалц а йолчу меттигашкарчу массо а паччахьна тӀехь олалла дора Сулим-паччахьо. ²⁷ Детин барам тӀулгаш долччул дукха хилла дӀахӀоттийра цо Ярушалайм-гӀалахь. Лаьмнийн кӀажашкахь долчу диттийн барам а дезачу баганан диттийн бараме нисдина дӀахӀоттийра Сулим-паччахьо. ²⁸ Мисар-махкара а, кхечу массо а мехкашкара а дой даладора Сулимана.

Сулим-паччахьан дӀакхалхар

(Сулим 11:41-43)

²⁹ Сулим-паччахьо динчу хӀуманех лаьцна — дуьххьарлерачунна тӀера тӀаьххьарлерачунна тӀекхаччалц — яздина Ната-пайхамаран тептарш тӀехь а, шилунхо волчу АхььяхӀуга Делера болчу хаамашкахь а, НабатӀан кӀантах ЯрбаӀамах лаьцна Делера дерг гуш волчу

* 9:25a Грекийн гочдар тӀехь: *Йиь эзар*. Ӏебархойн тептар тӀехь: *шовзткъа эзар*.

** 9:25b *Шийтта эзар дин* — я иштта: *шийтта эзар дошло*.

9:25 Сулим 4:26. 9:26 Доладалар 15:18; Сулим 4:21. 9:28 Карлабаьккхиарг 17:16.

ЯИду-пайхамарна духьбал хІуьттучу суьрташкахъ а. ³⁰ Сулим-паччахьо Ярушалаймехъ берриг а Израил-махкана тІехъ шовзткъа шарахъ паччахьалла дира. ³¹ ТІаккха Сулим-паччахь, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Иза шен ден Даудан гІалахъ дІавоьлтира. Сулиман метта паччахъ хилира цуьнан кІант РахьбуІам.

Къилбаседера тайпанаш карзахдахар

(Сулим 12:1-20)

10 ¹ РахьбуІам Шехем-гІала дІавахара, хІунда аьлча берриге а израилхой цига дІабаханера, иза паччахъ дІахІотторхьама. ² Сулим-паччахьахъ ведда ваххарх Мисар-махкахъ Іаш волу НабатІан кІант ЯрбаІам, иза дІахезча, цигара цІа вирзира. ³ Цара, ЯрбаІамна тІе нах а бахийтина, цуьнга шен махка юхаверзар дийхира. ТІаккха ЯрбаІам а, дерриге а Израилан халкъ а РахьбуІам волчу дІадахча, халкъо цуьнга элира: ⁴ «Хьан дас тхан коча деза дукъ дилтира. Цо тхоьга дайтина къиза гІуллакшаш а, тхан коча диллина деза дукъ а ахъ хІинца дайдехьа. ТІаккха оха хьуна хьалхара гІуллакх дийр дара».

⁵ РахьбуІама царга элира: «Кхо де дІадаьлча, юхадуйла суна тІе». Халкъ дІадахара.

⁶ РахьбуІам-паччахъ къанойх дагавелира. Оцу къаноша цуьнан денна Сулимана хьехамчаша санна гІуллакх дора иза дийна волчу хенахъ. РахьбуІама хьаттира царга: «Аса оцу халкъе хІун аьлча бакъахъ хета шуна?» – аьлла.

⁷ Къаноша цуьнга жоп делира: «Нагахъ санна хьо кху халкъаца дика а хилла, ахъ царна там бахъ, цу халкъаца ахь эсала къамел а дахъ, уьш массо а хенахъ хьуна ялхой хилла лелар бу».

⁸ Амма шега къаноша бина хьехам РахьбуІама дІатеттира. Шеца кхиьна болчу а, шена гІуллакх деш болчу а кегийрхойх дагавелира иза. ⁹ Цо кегийрхошка хьаттира: «Аса хІун жоп дала деза аьлла хета шуна оцу нахе? Цара соьга боху: „Хьан дас тхан коча диллина деза дукъ дайдехьа“»

¹⁰ РахьбуІамца цхьаьна кхиьначу кегийрхоша элира: «Хьан дас шайн коча тІедиллина деза дукъ дайдар доьхучу оцу халкъе ахьа иштта ала: „Сан цІазапІелг сан ден гІодаюкьбал а стомма бу. ¹¹ Сан дас шун коча деза дукъ диллинера, ткъа аса и дукъ кхин а даздир ду. Сан дас шед еттарца таІзар дора шуна, ткъа аса, сту лоцучу гезго къовзош санна хетадолуьйтуш, таІзар дийр ду шуна“».

¹² Паччахьо шайга аьлла ма-хиллара, ЯрбаІам а, дерриг халкъ а кхозлагІчу дийнахъ РахьбуІамна тІедера. ¹³ Паччахьо халкъе дера жоп делира. Къаноша шена дина хьехар дІа а теттина, ¹⁴ кегийрхоша шена динчу хьехаре хьаьжжина, РахьбуІама халкъе элира: «Сан дас

шун коча деза дукъ диллинера, ткъа аса и дукъ кхин а даздийр ду. Сан дас шед еттарца таIзар дора шуна, ткъа аса, сту лоцучу гезго къовзош санна хетадолуьйтуш, таIзар дийр ду шуна». ¹⁵ Иштта паччахьо ла ца дуьйгира халкъо шега бохучуьнга, хIунда аьлча иза Дала нисдинера, Ша НабатIан кIанте ЯрбаIаме шилунхо волчу АхьяхIугахула аьлларт кхочушхилийтархьама.

¹⁶ Массо а израилхоша, паччахьо шайга ла ца догIар шайна гича, паччахье элира:

«Вай Даудан цIийнах схьадевлла ма дац!

Юшайн кIентан цIийнаца доьзна ма дац вай!

Цундела шайн-шайн цIа дерза шу, израилхой.

Даудан кIанта ша дойла шен цIентIехь олалла!»

Иштта израилхой шайн-шайн цIа дIасабахара. ¹⁷ Ткъа РахьбуIама ЯхIуд-мехкан гIаланашкахъ Iаш болчу израилхошна тIехь паччахьалла дира.

¹⁸ Цо белхалошна тIехь хьаькам волу Адунурам вахийтира халкъана тIе, амма израилхоша иза, тIе тIулгаш а кхисина, вийра. Ткъа паччахь волу РахьбуIам сихха гIудалкха чу хиира, Ярушалайме дIавадархьама. ¹⁹ Иштта тахханалц а Даудан цIенна дуьхьалбевлла Iаш бу израилхой.

ШамIа-ЯхIу-пайхамаро бина хаам

(Сулим 12:21-24)

11 ¹ РахьбуIама, Ярушалайме схьа а веана, ЯхIудан а, Бен-Яманан а цIийнах волу цхьа бIе везткъа эзар тоьлла тIемало схьагулвира. Израилан цIийнах болчаьрца тIом а бина, РахьбуIаме паччахьалла юхадерзорхьама дира цо иза. ² ШамIа-ЯхIу цIе йолчу Делан стаге Везачу Эло элира: ³ «Сулиман кIант волчу яхIудхойн паччахье а, ЯхIуд-махкахь а, Бен-Яман-махкахь а Iаш болчу массо израилхошка а дIаала: ⁴ „Иштта боху Везачу Эло: ‘Шайн вежарий болчу израилхошца тIом бан ма гIолаш. ХIорра а шен-шен цIа юхаверза, хIунда аьлча и хилларг дерриг а Сьбгара дара’“» Везачу Эло бохучуьнга ла а доьгIна, ЯрбаIамца тIом бан баханчуьра уьш юхабирзира.

РахьбуIама шен гIаланаш чIагIйо

⁵ РахьбуIам Ярушалаймехь вехаш вара. ЯхIуд-махкарчу гIаланашна чIагIонаш яйтира цо. ⁶ Иштта Байтлахам а, IайтIам а, ТакхоI а, ⁷ Байт-Цур а, Соха а, Iадулам а, ⁸ Гати а, Мареша а, Зип а, ⁹ Адорайм а, Лахиш а, Iазекхи а, ¹⁰ ЦорIа а, Айлон а, Хьеврон а гIаланаш чIагIйира

^{10:16} Дауд 20:1.

РахьбуІама. ЯхІуд-махкахъ а, Бен-Яман-махкахъ а уьш чІагІйна гІаланаш яра. ¹¹ Церан лардаран таронаш чІагІ а йина, царна тІехъ хьаькамаш а хІиттийна, кхача, даьтта, чагІар чохъ латто гІишлош нисйира РахьбуІама. ¹² ХІора гІалина турсаш а, гомьукъаш а делла, кхачам боллуш чІагІйира цо и гІаланаш. РахьбуІаман карахъ дара ЯхІудан а, Бен-Яманан а тайпанаш.

Динан дай а, левихой а Израил-махкара ЯхІуд-махка дІабахар

¹³ Израил-махкахъ массо а маьШехъ мел волу динан да^д а, левихо а РахьбуІам волчу сьхагулвелира. ¹⁴ Шайн дежийлаш а, долахъ мел дерг а дитина, ЯхІуд-махка а, Ярушалайме а сьхабаьхкира уьш, хІунда аьлча ЯрбаІама а, цуьнан кІенташа а Везачу Элана гІуллакх деш болчуьра дІабаьхнера уьш. ¹⁵ СагІа доккхучу гунаш тІехъ гІуллакх дан а, гезарийн а, эсийн а куьцехъ ша байтинчу цІушна Іамал ян а шен динан дай къобалбинера ЯрбаІама. ¹⁶ Левихой баьхкинчул тІаьхьа, Израилан халкъан Веза Дела лаха шайн дегнаш тІедерзийна болу Израилан хІора тайпанах болу нах Ярушалайме богІура, шайн дайн Дела волчу Везачу Элана сагІа даккхархьама. ¹⁷ ЯхІудан пачхьалкх чІагІ а еш, Сулиман кІант волчу ЯрбаІамехьа а болуш, Іийра уьш кхаа шарахъ. ХІунда аьлча оцу кхаа шарахъ Даудан а, Сулиман а некъахула лелаш бара уьш.

РахьбуІаман доьзал

¹⁸ Шен да Даудан кІант^д Еримати волу а, нана Юшайн кІентан Элиабан йоІ Абу-ХІаил йолу а Махьалат шена ялийра РахьбуІам-паччахьо. ¹⁹ Махьалата РахьбуІамна кІентий бира: ЕІуш, Шамар-ЯхІу, ЗахІим. ²⁰ Махьалатал тІаьхьа Абушаламан йоІ МаІха ялийра шена РахьбуІама. Аби-ЯхІу, Атай, Зиза, Шалумати цІераш йолу кІентий бира МаІхас РахьбуІамна. ²¹ МаІха шен массо а зудчул а, гІарбаш-зударел^д а дукхаезара РахьбуІамна. Цуьнан берхІитта зуда а, кхузткъа гІарбаш-зуда а яра. Оцу зударша ткъе бархІ кІант а, кхузткъа йоІ а йинера цунна. ²² Вежаршна юкъахъ коьрта эла вина, дІахІоттийнера РахьбуІама МаІхин кІант Аби-ЯхІу, хІунда аьлча иза шел тІаьхьа паччахъ хІотто дагахъ вара РахьбуІам. ²³ Хьекъале а лелаш, берриге а ЯхІудан а, Бен-Яманан а мехкашкахула ша чІагІйинчу гІаланашкахула дІасахьажийра цо шен кІентехъ цьаберш. Царна, дуккха а хьал делла, алссам зударий балийра цо.

*Мисархой ЯхIуд-махка чугIортар**(Сулим 14:25-28)*

12 ¹ Шен паччахьалла дIа а хIоттийна, ша чIагIвелча, РахьбуIама а, цуьнца цхьаьна берриге а исраилхоша а Везачу Элан товрат-хьехам¹ дIатесира. ² РахьбуIама паччахьалла до пхьобалгIа шо долуш, исраилхой Шех дIабирзина Дела, Мисар-мехкан паччахь волу Шушакх Ярушалаймана тIелатийтира Везачу Эло. ³ Цхьа эзар ши бIе гIудалкх а, кхузткъа эзар дошло а валийра Шушакха шеца. Ткъа цо Мисарара далийна эскар-м дагар а ца далора. Царна юкьахь ливахой а, сукхийой а, хушахой а бара. ⁴ ЯхIуд-махкара чIагIйина гIаланаш схьа а яьхна, Ярушалайме веара Шушакх.

⁵ ТIаккха РахьбуIамна а, Шушакхах бевдда Ярушалаймехь гулбеллачу яхIудхойн куьйгалхошна а тIе ШамIа-ЯхIу-пайхамар веара. Цо царга элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Аша Со дIатесира, цундела Аса шу а, дIа а тесна, Шушакхан кара дIало“».

⁶ Исраилхойн куьйгалхоша а, паччахьо а, шаьш къинош летадарна къера а хилла, элира: «Бакъ ву Веза Эла!»

⁷ Къа леторна уьш къера хилар Шена гича, Везачу Элан хIара дош кхечира ШамIа-ЯхIуга: «Шаьш къинош летадарна уьш къера хиларна, хIаллакбийр бац Аса уьш, кестта кIелъбар а бохур бу. Шушакхеула кхочушиййр яц Аса Ярушалаймана Сайн йолу обгIазалла. ⁸ Амма исраилхой Шушакхан ялхой хир бу, Суна гIуллакх дарна а, лаьтгарчу паччахьашна гIуллакх дарна а юкьахь хIун башхо ю царна хайтархьама».

⁹ Ярушалаймана тIе а летта, Везачу Элан цIа чуьра а, паччахьан цIа чуьра а ерриге а еза хIума дIаяьхьира мисархойн паччахьо Шушакха. Сулим-паччахьо дайтина дашо турсаш а цхьаьна, дерриг хIума а дIадаьхьнера. ¹⁰ Церан метта РахьбуIам-паччахьо цIестан турсаш дайтира. Уьш паччахьан цIийнан ков лардечу гIаролхойн хьабкамийн караделира. ¹¹ Паччахь хIоразза а Везачу Элан цIа чу волуш, гIаролхой, и турсаш схьа а обций, цуьнца богIура. Цул тIаьхьа гIаролхойн цIа чу шен метте охьадохкура цара уьш. ¹² РахьбуIам къера хиларна, Везачу Элан обгIазло цунна тIера дIа а елира, Дала иза кхоччуш дакъаза а ца ваьккхира. Ткъа ЯхIуд-махкахь дика гIуллакхаш хуьлура.

РахьбуIама паччахьалла динчу хенан жамIхIоттор

¹³ Иштта, Ярушалаймехь, чIагIвелла дIа а хIобьттина, паччахьалла дира РахьбуIама. Иза паччахь дIахIуттучу хенахь, цуьнан шовзткъе цхьа шо дара. Везачу Эло Шен цIе цигахь хилийтархьама, Исраилан

^{12:9} Сулим 10:16, 17; 2 Шерашкахь 9:15, 16.

массо а тайпанех Везачу Эло схъакъастийначу Ярушалайм-гГалахъ вуърхИтта шарахъ паччахъалла дира РахъбуІама. Цуьнан ненан цІе яра НаІмат. Иза Іамминхо яра. ¹⁴ Шен дог Веза Эла лахарна тІе ца дерзийна дела, зуламе дерг дора РахъбуІама.

¹⁵ РахъбуІам-паччахъо динчу хІуманех лаьцна, дуьххъарлерчунна тІера тІаьххъарлерчунна тІекхаччалц, яздина ду ШамІа-ЯхІу-пайхамаран а, Делера дерг гуш волчу Іиду-пайхамаран а тептарш тІехъ, доьзалийн схъадаларх лаьцна долчу декъа тІехъ. РахъбуІамна а, ЯрбаІамна а юкъахъ, уьш дийна мел бу, тІом лаьттира. ¹⁶ РахъбуІам, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Иза Дадан гГалахъ дІавоьллира. РахъбуІаман метта паччахъ хилла дІахІоьттира цуьнан кІант Аби-ЯхІу.

Аби-ЯхІуна а, ЯрбаІамна а юкъахъ хилла тІом

(Сулим 15:1-8)

13 ¹ ЯрбаІама исраилхошна тІехъ паччахъалла деш долу берхИт-талгІа шо долуш, Аби-ЯхІу яхІудхойн паччахъ хилла дІахІоьттира. ² Ярушалаймехъ кхаа шарахъ паччахъалла дира цо. Аби-ЯхІун ненан цІе МаІха яра. Иза гебаІхо волчу Уриалан йоІ хилла.

Аби-ЯхІуна а, ЯрбаІамна а юкъахъ тІом бара. ³ Аби-ЯхІус шен эскар тІаме арадаьккхира. Цу эскарехъ виь бІе эзар майра тІемало вара. Ткъа ЯрбаІам, шеца бархІ бІе эзар майра тІемало а валош, тІамца цунна дуьхъалвелира.

⁴ Эпрайм-лаьмнашкарчу ЦІемарайм олучу цхъана гу тІе а ваьлла, Аби-ЯхІус бохура: «ЯрбаІам а, массо а исраилхо а, ладогІийша соьга!» ⁵ Шуна хууш дац ткъа, Исраилан Дела волчу Везачу Эло Дадана а, цуьнан тІаьхъенах болчарна а Исраилна тІехъ паччахъалла дар гуттаренна а делла дуйла, туьхана тІехъ чІагІбина болу барт барца? ⁶ Амма Дадан кІентан Сулиман ялхо волчу НабатІан кІант ЯрбаІам, карзах а ваьлла, шен олахочунна дуьхъалваьлла. ⁷ Эхъ доцу, баьсса нах ЯрбаІамна гонах а бевлла, Сулиман кІантана РахъбуІамна дуьхъал а бевлла, чІагІбелира. Ткъа къона а, дагна кІеда а волу РахъбуІам царна дуьхъал ца латтавелира. ⁸ ХІинца шаьш вуно дукха долу дела а, ЯрбаІама шун деланаш бина долу дашо эсий шайца долу дела а, Дадан тІаьхъенах болчеран карахъ йолчу Везачу Элан пачхъалкхана дуьхъал шаьш латталур ду моьттуш хир ду шу? ⁹ Ткъа аша лелхийна бац леви-хой а, АхІаронан тІаьхъенах болу Везачу Элан динан дай а, шайна юкъара динан дай дІа а хІиттийна, кхечу мехкашкарчу къаьмнаша уьш шайна юкъара дІахІиттош ма-хиллара? Ша къобалвайта эса а, ворхІ ка а бахъаш веана волу милла а, харцделанийн динан да^д а вой, дІахІоттаво аша.

¹⁰ Ткъа тхох лаьцна аьлча – Веза Эла ву тхан Дела. Оха Иза дIа а ца тесира. Везачу Элана лерина гIуллакхаш кхочушдеш болу динан дай АхIаронан тIаьхьенах бу, ткъа левихоша царна гIо до церан балха тIехь. ¹¹ Цара хIора Iуьйранна а, суьйранна а дийнаташ дагоран сагIа а доккху, хаза хьожа йогIу хIума^д а ягайо, Далла гергахь цIанйинчу стоьла тIе могIара бепиг охьа а дуьллу, хIора суьйранна дашочу стогарна чьура къуьданаш а латабо. Цу тайпана вайн Везачу Дала тIедиллинарг оха кхочушдо, ткъа аша Иза дIатесна. ¹² Хьажал шайна, Дела Ша ву тхан куьйгалхо, ткъа Цуьнан динан дай кийчча лаьтташ бу, шайн турбанашца орца даккхар хазийта, шуна дуьхьал тIом бархьама. Исраилхой! Шайн дайн Дела волчу Везачу Элаца тIом ма белаш, хIунда аьлча цу тIехь шун толам хир бац».

¹³ Амма и бохучу хенахь ЯрбаIама шен тIемалой бахийтинера тIехьахула яхIудхошна кIело ян. Иштта, ша яхIудхошна хьалха а хуьлуш, ткъа кIело ян бахийтинарш царна тIехьа а хуьлуш, нисвелира ЯрбаIам. ¹⁴ ЯхIудхой юахьаьжира – царна хьалха а, тIехьа а дIабодуш тIом бара. Уьш Везачу Эле кхайкхир, ткъа динан дайша турбанаш лекхир. ¹⁵ ЯхIудхоша тIеман цIогIа туьйхир. Цара цIогIа тоьхча, Аби-ЯхIуна а, яхIудхошна а хьалха ЯрбаIам а, берриге исраилхой а Дала эшийна дIабехир. ¹⁶ Исраилхой яхIудхойх дIабевдир. Дала уьш яхIудхойн карабахийтир. ¹⁷ Аби-ЯхIус а, цуьнан эскар а боккха эшам бира исраилхошна – царах тоьлла волу пхи бIе эзар тIемало велир. ¹⁸ Иштта цу дийнахь исраилхой сийсазбинера, ткъа яхIудхошка толам бакхийтинера, уьш шайн дайн Дела волчу Везачу Элах тешна лелаш хилла болу дела.

¹⁹ ЯрбаIамна тIаьхьа а ваьлла, цьхайолу цуьнан гIаланаш схьаехир Аби-ЯхIус: Бетал-гIала а, цуьнца йобзна ярташ а, Ишана-гIала а, цуьнца йобзна ярташ а, Iепрайн-гIала а, цуьнца йобзна ярташ а. ²⁰ Аби-ЯхIу дийна волчу ханна кхин чIагI ца делира ЯрбаIаман олаьла. Везачу Эло вожийна, иза велира.

²¹ Ткъа Аби-ЯхIун паччахьалла чIагIделира. Цо шена ейтта зуда ялийра. Цуьнан ткъе шиь кIант, ялхитта йоI хилира. ²² Аби-ЯхIун кхидолчу хIуманех лаьцна – цо мел лелийначух а, цо мел аьлчачух а лаьцна – яздина ду *Иду-пайхамаран хьехамечу тентар* тIехь.

Аса-паччахьо хушахой эшбар

14 ¹ Аби-ЯхIу, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтир. Иза Даудан гIалахь дIавоьллир. Аби-ЯхIун метта паччахь дIахIоьттир цуьнан кIант Аса. Цо паччахьалла динчу заманчохь махкахь итт шарахь машар лаьттир. ² Аса-паччахьо шен Везачу Далла дика а, нийса а хеташ долу гIуллакхаш дора. ³ Хийрачу деланашна сагIа доккху

меттигаш а, царна Ибадат дан¹ билгалдаьхна гунаш а дІадехира Асас. Иштта харцделанашна хІиттийна тІулгаш а дохийра цо, Ашера-далла лерина долу дечиган бІогІамаш а хедийра. ⁴Шайн дайн Дела волу Веза Эла лахар а, Цуьнан товрат-хьехамаш а, весеташ а лардар а тІедиллира Асас яхІудхошна. ⁵Иштта массо а яхІудхойн гІаланашкахъ кхиболчу деланашна Ибадат дан билгалдаьхна гунаш а, цІушна хаза хьожа йогІу хІума² яго меттигаш а дІаехира цо. Аса паччахъ волчу юкъана пачхьалкх маьрша яра. ⁶ЯхІуд-махкахъ йолу гІаланаш, чІагІийна, дІахІиттийра, мохк цу хенахъ маьрша болу дела. Цу шерашкахъ Асин махкахъ тІом бацара, Везачу Эло цунна маршо елла дела. ⁷Асас яхІудхошка элира: «ХІара гІаланаш, дІа а хІиттийна, царна гонах пенаш дийр ду вай, шайна тІехъ бІаьвнаш а йолуш. Иштта кевнаш а дийр ду, царна тІе гІораш а доккуш. ХІара латта хІинца а вайн долахъ ду, хІунда аьлча вайн Веза Дела вай лийхира. Вай Иза лехна дела, Цо вайна массо а агІор маршо а елла». Цара гІаланаш а дІахІиттайора, церан кхиамаш а хуьлура. ⁸Аса-паччахъан иштта эскар дара: ЯхІудан тайпанах карахъ даккхий турсашший, гоьмукъашший долу кхо бІе эзар тІемало а, Бен-Яманан тайпанах карахъ кегий турсаш долу а, пхерчий кхуьссуш волу а ши бІе везткъа эзар тІемало а. Уьш массо а майра тІемалой бара.

⁹Царна тІамца дуьхьалвелира хушахо волу Зерахъ. Цуьнан эзарнашкахъ-эзарнаш болу тІемалой а, кхо бІе гІудалкх а яра. Иза Мареша-гІала кхаччалц дІавахара. ¹⁰Аса-паччахъо, тІамца цунна дуьхьал а ваьлла, шен эскар Мареша-гІалина уллорачу Цепата олучу тогІи чохъ дІахІоттийра. ¹¹Иза шен Везачу Деле кхайкхира. Цо элира: «Веза Эла! Ницкъболчарна дуьхьалвалархъама гІорасиза волчунна гІо далуш, Хьо воцург, цхъа а вац. Тхан Веза Дела, гІо дехъа тхуна, хІунда аьлча Хьох тешна ма ду тхо, Хъан цІарах хІокху доккхачу эскарна дуьхьалдовлуш долу. Веза Эла! Хьо ву тхан Дела! Цхъа а адам ма тоьлийла Хьол».

¹²Асина а, яхІудхошна а хьалха эшийра Везачу Эло хушахой. Уьш бевдира. ¹³Аса-паччахъ а, цуьнца долу эскар а ГІарар-гІала кхаччалц царна тІаьхьаделира. Кхин юхаметта ца хІоттал дукха бара хушахойх хІаллакбинарш. Везачу Элана а, Цуьнан эскарна а хьалха бохийнера уьш. ЯхІудхоша шайна шортта хІонс яьккхира. ¹⁴Иштта ГІарарна гонах йолу гІаланаш а йохийра цара, хІунда аьлча Везачу Элера къемат доьссинера царна тІе. Оцу массо а гІаланашкара хІонс араяьккхира цара, хІунда аьлча царна чохъ дуккха а хІума яра. ¹⁵ЖаІуйн четаршна тІе а летта, шайца дуккха а жаш а, эмкалш а ялош, Ярушалайме юхабирзира уьш.

Аса-паччахьо дина юхаметтахИттораи

15 ¹ Иудадан кІантана Іазар-ЯхІуна тІе Делан Са доьссира. ² Ара а ваьлла, Асина тІе а вахана, цо элира: «Аса-паччахь, ахьа а, массо а яхІудхоша а, бен-яманхоша а, ладогІа соьга! Веза Эла а шуьца хуьлу, шу Цуьнца хилча. Аша И лахахь, шуна карор ву Иза. Ткъа аша Иза дІатасахь, Цо шу а дІатосур ду. ³ Дуккха а йолчу хенахь бакъволу Дела а, хьехарш деш волу динан да^д а, товрат-хьехам^д а боцуш бехаш бара исраилхой. ⁴ Ткъа шаьш гаттабелла хьавьзича, уьш Исраилан Дела волчу Везачу Элана тІебирзира. Иза цара, лаха а лобхура, ткъа Цо цаьрга Ша кара а войтура. ⁵ Цу заманчохь некъахошна маршо яцара, хІунда аьлча ша лаьттахь мел деха адам сингаттамехь дара. ⁶ Халкъаш вовшашна тІелетара, гІаланаш вовшашна тІегІертара, хІунда аьлча Дала, массо а тайпана бохамаш тІе а бакхийтина, адамаш гІайгІане хьийзара. ⁷ Амма шу чІагІ а лойла, шун куьйгаш гІел а ма лойла, хІунда аьлча аша динчу гІуллакхашна ял лур ю шуна».

⁸ И дешнаш а, Иудад-пайхамарехула Дала бина хаам а шена дІахезча*, дог иракарахІоьттира Асин. Цо ЯхІудан а, Бен-Яманан а тайпанийн берриг махкара а, Эпрайм-лома тІера ша схьаяхначу гІаланашкара а дегаза цІуш дІабехира. Везачу Элан цІенна хьалха лаьтгаш болу Цунна сагІа доккху кхерч^д карлабаккхира Асас.

⁹ Массо а яхІудхой, бен-яманхой, цаьрца цхьаьна баха охьахевшина болу, Эпрайман а, Маннашан а, ШимІин а тайпанашкара болу нах тІегулбира цо, хІунда аьлча Аса-паччахьан Веза Дела Асица вуйла шайна хиъча, дукхахболу исраилхой цуьнгахьа бевлира. ¹⁰ Асас паччахьалла деш долчу пхуйтгалгІачу шеран кхоалгІа бутт болуш, уьш Ярушалайме схьагулбелира. ¹¹ Шаьш якккхинчу хІонсана юкъара ворхІ бІе бежана а, ворхІ эзар уьстагІ а Везачу Элана сагІина беара цара цу дийнахь. ¹² Шайн доггах а, дерриг синца а шайн дайн Дела волу Веза Эла лаха барт бира цара. ¹³ Ткъа Исраилан Веза Дела лохуш воцу муьлхха а вен веза, иза жима велахь я воккха велахь, иза стаг велахь я зуда елахь. ¹⁴ Турбанашший, маІашший лобкхуш, чІогІа мохь тоьххна, Везачу Элана тешаме хиларан дуй биира цара. ¹⁵ Массо а яхІудхой сакъераделла бара оцу дуй баарх, хІунда аьлча цара доггах деш дара иза. Дерриг а синца Веза Эла лобхура цара, ткъа Цо цаьрга Ша каравойтура. Церан махкана гонах, массо а агІор, маршо латтайойтура Везачу Эло.

* 15:8 Гебархойн тептар тІехь: *И дешнаш а, Иудад-пайхамарехула Дала бина хаам а шена дІахезча...* Цхьадолчу ширачу гочдарш тІехь: *Пайхамар волчу Иудадан кІанта Іазар-ЯхІус аьлла и дешнаш а, цуьнга Дала бина хаам а шена дІахезча...*

¹⁶ Ур-атталла шен ден нана МаІха а паччахъан цІе лелорах яьккхира Аса-паччахьо, цо Ашера-харцдалла лерина дегаза болу бІогІам дІа-хІотторна. И дегаза цІу, хеда а вина, цеста а цистина, Кхидрун-тогІи чохъ вагийна дІаваьккхира Аса-паччахьо. ¹⁷ Израил-махкахъ сагІа доккху гунаш цо дІа ца даьхнехъ а, ша дийна мел волчу хенахъ Везачу Элана доггах тешаме вара Аса. ¹⁸ Шен дас а, ша а Далла къобалייна йолу пхьегІаш а, дато а, дашо а хІуманаш а Делан цІа^д чу ехкира Аса-паччахьо. ¹⁹ Асас паччахьалла деш, ткъе пхуййтталгІа шо тІекхач-чалц тІом бацара.

Асас а, Бен-Хьадида а бина барт

(Сулим 15:17-22)

16 ¹ Асас паччахьалла до ткъе ялхитталгІа шо долуш, израил-хойн паччахъ БаІша ЯхІуд-махкана тІелетира. Цо Рама-гІала чІагІйира, цхьа а Аса-паччахъан лаьтта тІера ара а, я цу тІе а ца валий-тархьама. ² Везачу Элан а, паччахъан а цІенойн хазнаш чурьа дети а, деши а, схьа а эцна, Дамасакхехъ Іаш волчу Арам-мехкан* паччахьна Бен-Хьадидана дахьийтира Аса-паччахьо. Цо Бен-Хьадиде бохура: ³ «Барт хуьлийла суна а, хьуна а юкьахъ, сан дена а, хьан дена а юкьахъ ма-хиллара. Аса хьуна дети а, деши а доуьйту. Ахьа хьайна а, израил-хойн паччахъ волчу БаІшина а юкьахъ болу барт бохабе, иза суна тІе-гІоьртина волчуьра дІавалийтархьама».

⁴ Аса-паччахьо бохучуьнга ладуйгІира Бен-Хьадида. Цо шен тІе-ман хьаькамаш бахийтира Израил-мехкан гІаланашна тІелата. Цара толам баьккхира Іаюн а, Дан а, Абал-Майм а гІаланашна а, Нап-тал-махкарчу тІаьхьалонна кечдина долу сурсаташ чохъ латтош йолу ерриг гІаланашна а тІехъ. ⁵ И дерриг а шена хезча, Рама-гІала чІа-гІъяр саца а дина, шен болх битири БаІша-паччахьо. ⁶ Ткъа Аса-пач-чахьо массо а яхІудхой схьагулбира. БаІшас Рама-гІала чІагІъеш лелош болу тІулг а, дечиг а цигара арадаьккхира. Цаьрца Бен-Яманан ГибаІ-гІала а, МицІпа-гІала а чІагІйира Аса-паччахьо.

Хьанани-пайхамаро бина тІехтохамаш

⁷ Цу хенахъ яхІудхойн паччахьна Асина тІе Делера дерг гуш волу Хьанани веара. Цо Асе элира: «Хьайн Везачу Далла тІетовжар а до-цуш, хьо арамхойн паччахьна тІетевжина дела, хьан карара дІадели арамхойн паччахъан эскар. ⁸ Хушахой а, ливахой а хьан болчул сов ницкъ а, вуно дукха гІудалкхаш а, дошлой а болуш бацара ткъа? Амма хьо Везачу Элана тІетевжаш хилла дела, Цо уьш хьан карабеллера.

* 16:2 *Арам-мохк* – иза хІинцалерчу Сири-мехкан цхьа дакъа хилла.

⁹ Хунда аьлча Везачу Элан бIаьргаша дерриге а латта дIалоцу, Шех дог тешна Iаш болчарна гIо дархьама. Ахьа ойла ца еш хIума дина хIинца. И бахьана долуш хIинца дуьйна тIемаш бан дезар ду хьан». ¹⁰ Асас, аьллачунна эргIа а ваьлла, Делера дерг гуш волчунна обгIаз а вахана, иза набахти чу воьлтира. Иштта халкъана юкьара цхьацца болчу нахана ницкъ бора цо цу хенахь.

Асин цамгар а, валар а
(Сулим 15:23, 24)

¹¹ Аса-паччахьо динчу гIуллакхех лаьцна, дуьхьарлерчунна тIера тIаьхьарчунна тIекхачалц, яздина ду *яхIудхойн а, израилхойн а паччахьийн тентар* тIехь. ¹² Асас паччахьалла до ткъе ткъайобьсналгIа шо долуш, цуьнан когех цамгар кхийтира. И цамгар чIогIа кхетта йоллушехь, Везачу Элана тIе а ца воьрзуш, лобрашкара шена гIо дар лийхира Аса-паччахьо. ¹³ ТIаккха ша паччахьалла до шовзткъе цхьалгIа шо долуш, Аса-паччахь, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтира. ¹⁴ Даудан гIалахь йолчу шена кечийнчу къубби чохь дIавоьлтира Аса. Хаза хьожайогIучу хIуманех а, тайп-тайпана хьакхарех а буьзначу барамна тIе диллинера цуьнан дакъа. Асина лерина вуно йоккха цIе латийра.

ЯхIушапти паччахь дIахIоттор

17 ¹ Асин метта паччахь хилла дIахIоьттира цуьнан кIант ЯхIушапти. Иза израилхошна дуьхьал чIагIвелла дIахIоьттира. ² ЯхIуд-махкарчу чIагIйна дIахIоттийначу ерриге а гIаланашкахь эскарш дIахIиттийра цо. Иштта ЯхIуд-мехкан а, цуьнан дас Асас шен дола баьхна хиллачу Эпрайм-мехкан гIаланашкахь а эскаран тобана дIахIиттийра ЯхIушаптис. ³ Ша паччахьалла дан волавеллачу юьхьарчу хенахь шен дайх волу Дауд хьалха лелла хиллачу некъашкахула а лелаш, ЯхIушапти БаIалан цIушна тIаьхьа ца хIоьттина дела, цуьнца Веза Эла вара. ⁴ ЯхIушаптис, израилхоша лелориг а ца лелош, шен ден Дела а лобхура, иза Цуьнан весеташца а лелара. ⁵ Везачу Эло ЯхIушаптин карахь йолу пачхьалкх чIагIйира. ЯхIудхоша массара а ЯхIушаптина совгIаташ кхобьбура. Цуьнан дуккха а хьал а дара, сийлалла а лакхаделира. ⁶ Везачу Элан некъахула лела даггара тIевирзина вара ЯхIушапти. ЯхIуд-махкара сагIа доккху гунаш а, Ашера-далла лерина болу дечиган бIогIамаш а дIадехира цо.

⁷ Ша паччахьалла дечу кхоалгIачу шарахь баьччанаш болу Бен-Хьайл, Iабди-ЯхIу, Закри-ЯхIу, Натунаил, Мика-ЯхIу яхIудхойн гIаланашкахула халкъана хьехамаш бан бахийтира ЯхIушаптис. ⁸ Цаьрца цхьаьна хIара левихой бахийтира цо: ШамIа-ЯхIу, Натан-ЯхIу, Забди-ЯхIу, IасахIал, Шамирамути, ЯхIуната, Адан-ЯхIу, ТIуби-ЯхIу,

Туба-Адан-ЯхIу. Иштта динан дай болу Эли-ШамаI а, Йорам а вахийтира ЯхIушаптис цаьрца. ⁹ Везачу Элан товрат-хьехамаш тIехь болу тептар карахь а долуш, хьобхура цара ЯхIуд-махкахь. ЯхIуд-махкарчу ерриге а гIаланашкахула чекх а буйлуш, халкъана хьехарш до-ра цара.

ЯхIушапти-паччахьан нуьцгIалалла

¹⁰ ЯхIушаптина дуйхьал тIом ца бечу ЯхIуд-махкана гонахарчу пачхьалкxашна тIехь Везачу Элан кxерам бара. ¹¹ Пелаштамхошкара совгIаташ а, йолана дети а дахьара ЯхIушаптина. Iаьрбихоша жа далдора цунна: ворхI эзар ворхI бIе уьстагI а, ворхI эзар ворхI бIе бож а. ¹² ЯхIушаптин хьал алсамдолуш дара. ЯхIуд-махкахула цо гIепаш а, тIаьхьалонна долу хIума дIадуьллу гIаланаш а йира. ¹³ ТIаьхьалонна дIадиллина дуккxа а хIума дара ЯхIушаптин яхIудхойн гIаланашкахь. Ткьа Ярушалаймехь доьналла долу дуккxа а тIемалой а бара цуьнан. ¹⁴ Иштта ю тIемалойн тобанаш, церан доьзалшка хьаьжжина. ЯхIудан тайпанарчу эзар тIемалочунна тIехь болу хьаькамаш хIорш хилла: хьаькам волу Iадани а, цуьнан кxо бIе эзар майра тIемало а; ¹⁵ хьаькам волу ЯхIу-Хьана а, цуьнан ши бIе везткьа эзар тIемало а; ¹⁶ хьаькам волу а, Везачу Элан дуйхьа шен дахар тIеман гIуллакxна кьобалдина волу а Зикрин кIант Iамси-ЯхIу а, цуьнан ши бIе эзар майра тIемало а. ¹⁷ Бен-Яманан тайпанара хьаькамаш хIорш хилла: майра тIемало волу ЭлидаI а, шайн карахь секхаIедаш а, каралоцу турсаш а долу цуьнан ши бIе эзар тIемало а; ¹⁸ хьаькам волу ЯхIу-Забди а, карахь герз лелош волу цуьнан цхьа бIе везткьа эзар тIемало а. ¹⁹ Уьш бара Ярушалайм-гIалахь паччахьна гIуллакx до тIемалой. Берриге а ЯхIуд-махкарчу чIагIийнчу гIаланашкахь паччахьо дIахIиттийна хиллачу тIемалойл сов бара уьш.

Ахьаб-паччахь а, Мика-ЯхIу-найхамар а

(Сулим 22:1-28)

18 ¹ ЯхIушаптин дуккxа а хьал а дара, иза чIогIа лоруш а вара. Ахьабца гергарло тесира цо. ² Масех шо даьлча, ЯхIушапти Шамран-гIала Ахьабана тIевахара. ЯхIушаптина а, цуьнца болчу нахана а лерина дуккxа а жа а, хьайбанаш а дайира Ахьаба. Ахьаб ЯхIушапти шегахьа ваккxа гIоьртира, иза шеца цхьаьна ГалIад-махкарчу Рамат-гIалина тIелатийтархьама. ³ Исраилхойн паччахьо Ахьаба яхIудхойн паччахье ЯхIушаптига элира: «Хьо вогIур варий соьца ГалIадерачу Рамат-гIалина тIелата?»

ЯхIушаптис цуьнга жоп делира: «Вай гергара ма ду. Сан халкъ а хьан халкъ ма ду. Дера догIур ду тxо хьобца тIеме!» ⁴ ЯхIушаптис

кхидIа а исраилхойн паччахье элира: «Амма цкъа хьалха Везачу Эло хIун боху хатгийтахь».

⁵ Исраилхойн паччахьо, виь бIе пайхамар схьа а гулвина, царга хьаттира: «ГалIадерачу Рамат-гIала тIамца даха дезий те тхо, я ца деза те?»

Цара жоп делира: «Хьо ваха веза. Везачу Эло хьан кара схьалур ю иза».

⁶ ТIаккха ЯхIушаптис хьаттира: «Кхин цхьа а вуй те кхузахь Везачу Элан пайхамар? Цуьнгахула а Везачу Эле хаттар дийр дара вай».

⁷ Исраилхойн паччахьо ЯхIушаптига элира: «Кхин а цхьа пайхамар ву, шегахула Везачу Эле хаттар дан мегар долуш. Амма суна иза ца веза, хIунда аьлча цо цкъа а сох лаьцна Делера дика хаам ца бо, вониг бен. Иза Йимлаан кIант Мика-ЯхIу ву».

«Паччахь, ма алахьа иштта», — элира ЯхIушаптис.

⁸ ТIаккха, паччахьан кертара цхьа ялхо схьа а кхайкхина, исраилхойн паччахьо цуьнга элира: «Вало, сихха Йимлаан кIант Мика-ЯхIу схьавалош вола».

⁹ Исраилхойн паччахь Ахьаб а, яхIудхойн паччахь ЯхIушапти а, шайшшинна тIе паччахьан духарш а дуйьхина, хIорра а шен паччахьан гIанта тIе охьахиьна вара. Уьш Шамран-гIалин кевнехьа йолчу хььаттарехь бара. Берриге а пайхамарш бара, пайхамаралла а деш, царна хьалха дIахIитгина. ¹⁰ КинаIанан кIанта ЦIадукь-ЯхIус, шена тIе аьчка маIаш а ехкина, элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Арамхой хIаллакбина охьабахккалц хIара маIаш Iуьттур ю ахьа царна“».

¹¹ Массо а пайхамаро а, цхьатерра хаам а беш, бохура: «ГалIадерачу Рамат-гIалина тIелата, дерриг а кхиамца чекхдер ду. Везачу Эло паччахьан кара схьалур ю иза».

¹² Мика-ЯхIуга схьакхайкха ваханчу стага цуьнга элира: «Пайхамарша, шайш хиндолчух хаамаш бечу хенахь, массара а цхьатерра паччахьна диканиг олу. Хьан дош а хилахьара цара хIораммо а бохучух терра. Ахьа а диканиг алахьа».

¹³ Мика-ЯхIус цуьнга элира: «Дийна волчу Везачу Элах чIагIо йо аса, сайга сан Дала боххург айса дIаэриг хиларх».

¹⁴ Пайхамар паччахьна тIевеара. Паччахьо Мика-ЯхIу-пайхамаре хьаттира: «Мика-ЯхIу! Ваха везий те со тIамца ГалIадерачу Рамат-гIала я ца веза?»

Мика-ЯхIу-пайхамаро паччахье элира: «ДIагIо хьо. Кхиам хир бу хьан. Иза хьан кара схьалур ю хьуна».

¹⁵ ТIаккха паччахьо цуьнга элира: «Мосазза чIагIо яйта еза те аса хьобга, Везачу Элан дуйьха билггал бакьдерг бен соьга хIумма а ма алахьара аьлла?»

¹⁶ Тпаккха Мика-ЯхІу-пайхамаро элира: «Суна хьалха Делера сурт хІоьтти, берриг а исраилхой, шайна тІехъ Іу воцу уьстагІий санна, лаьмнашкаула дІасабаьржина. Тпаккха Везачу Эло элира: „Вац царна тІехъ хьаькам, уьш хІорра а шен цІа маьрша вухавоьрзийла“».

¹⁷ Исраилхойн паччахьо ЯхІушаптига элира: «Аса элирий хьобга, цо цкъа а сох лаьцна Делера дика хаам ца бо, вониг бен!»

¹⁸ Тпаккха Мика-ЯхІу-пайхамаро элира: «Ткъа хІинца Везачу Эло бохучуьнга ладогІа! Суна гира, Веза Эла Шен Іаршана тІе охьахиьна хилар, ткъа стигаларчу гуламан массо а декъашхой Цунна уллохъ лаьт-тара – Цуьнан аьтту а, аьрру а агІор. ¹⁹ Везачу Эло элира: „Шух муьлхачо тІеерзор яра исраилхойн паччахъ волчу Ахьабан ойла, иза тІамца Галладарчу Рамат-гІала а вахийтина, цигахъ хІаллакьхилийтархьама? Цхьаммо цхьаь олура, вукхо важа олура“». ²⁰ Тпаккха стигаларчу гуламан цхьана декъашхочо, Везачу Элана хьалха дІа а хІоьттина, элира: „Аса дийр ду“». Везачу Эло хьабтира: „Муха?“ ²¹ Стигалара гуламан оцу декъашхочо жоп делира: „Аса, вахана, цуьнан мел болчу пайхамаршка харцдерг олуьйтур ду“». Везачу Эло элира: „Ахьа иза берта а валаве, хьо ларор ву иза дан. Ваха а гІой, иштта де ахьа“».

²² Иштта, Везачу Эло оцу хьан массо а пайхамаршка хьобга харцдерг алийтира. Везачу Эло хьуна тІе бохам баййта сацам ма бина!»

²³ Тпаккха КинаІанан кІанта ЦІадукъ-ЯхІус, Мика-ЯхІу-пайхамаран бесни тІе тІара а тоьхна, элира: «И бохург хІун ду? Везачу Элан Са, хьобгаула хаам бархьама, сох дІакъаьстина ткъа?»

²⁴ Мика-ЯхІус элира: «Хьажалахъ, хьо къайлавалархьама чухуларчу цхьана чоьнна чу ваханчу дийнахъ иза хуур ду хьуна».

²⁵ Исраилхойн паччахьо элира: «Мика-ЯхІу-пайхамар, схьа а лаций, гІалин хьаькамна Аминна тІе а, паччахьан кІантана Юашина тІе а вига. ²⁶ Аша цаьрга дІаала: „Иштта боху паччахьо: ‘ХІара стаг набахти чу волла. Со маьрша цІа верззалц, кІеззиг бепиг а, хи а бен, хІумма а ма ло цунна’“».

²⁷ Мика-ЯхІус элира: «Нагахъ хьо маьрша вухаверзахъ, соьгаула хаам бинарг Веза Эла ца хилла». Кхин а цо элира: «Массо а халкъо ладугІийла аса аьллагьуьнга!»

Ахьаб-паччахьан валар

(Сулим 22:29-35)

²⁸ Исраилхойн паччахъ а, яхІудхойн паччахъ ЯхІушапти а Галладарчу Рамат-гІалина тІелетира. ²⁹ Ахьаб-паччахьо ЯхІушапти-паччахье элира: «Аса, со мила ву ца хаййта, сайна тІера духар а хийцина,

^{18:16} Лелар 27:17; Яхьазкхиал 34:5; Маттай 9:36; Марк 6:34.

тЮм дІаболор бу. Ткъа ахъа хъайн паччахъан духар тІедуха». Иштта, ша мила ву ца хайита, шена тІе хийцина хІума а юьйхина, тЮм дІабол-лийра исраилхойн паччахъо.

³⁰ Арамхойн паччахъо шен тІеман гІудалкхийн хъаькаме омра дине-ра: «Царах я жимачуьнца а, я воккхачуьнца а тЮм ма бе, веккъа цхъана исраилхойн паччахъ воцучуьнца», — аьлла. ³¹ ЯхІушапти шайна гича, гІудалкхийн хъаькамашна иза билггал исраилхойн паччахъ ву моьтти-ра. Арамхоша ЯхІушаптина тІелатархъама, цунна го бира. ЯхІушаптис мохъ хъаькхира, ткъа Везачу Эло цунна гІо дира. Дала уьш юхабехира цунна уллора, ³² хІунда аьлча, иза исраилхойн паччахъ воций а хиьна, гІудалкхийн хъаькамаш цунна тІаьхъабевлачуьра севцира. ³³ Цу хенахъ цхъана стага ларамаза пха кхоьссира. И пха исраилхойн паччахъ-на тІехъ долчу гІаьгІнан дакъошна юккъе кхийтира, цо паччахъна чов йира. ГІудалкх лелош волчуьнга Ахъаб-паччахъо элира: «Юха а верзий, тЮм бечу меттера дІаваккха со — суна чов йина».

³⁴ Амма цу дерриг а дийнахъ тЮм чІогІа лаьтташ бара. Исраилхойн паччахъо суьйре тІеяллалц шен гІудалкха чохъ арамхошна дуьхъал ша лоттуьйтура, ткъа малх бузучу хенахъ иза велира.

ЯхІус ЯхІушаптина бина тІехтохам

19 ¹ ЯхІудхойн паччахъ ЯхІушапти шен цІа Ярушалайме маьрша юхавоьрзуш вара. ² Цунна дуьхъал ваха аравелира Делера дерг гуш волу Хъананин кІант ЯхІу-пайхамар. Цо паччахъе элира: «Веза Эла ца везачу, Іесачу нахана гІо дан дезарий те ахъа? И бахъана долуш Везачу Эло обгІазло йина хъуна. ³ Делахъ а, хъох диканиг доллуш а карийна Цунна, хІунда аьлча, ЯхІуд-махкара Ашера-далла лерина долу дечиган бІогІамаш дІа а даьхна, хъайн дог Дела лахарна тІедерзийна ахъа».

ЯхІушаптис дина юхаметтахІиттораш

⁴ ЯхІушапти Ярушалаймехъ Іаш вара. Юха а, Беар-Шабал-гІалара дуьйна Эпрайм-лома тІекхаччалц дІа а вахана, шен халкъана тІе а воьдуш, уьш церан дайн Дела волчу Везачу Элана тІеберзорна кхайкхам бора цо. ⁵ ЯхІуд-махкарчу чІагІийнчу хІора а гІали чохъ кхелахой дІахІиттийра ЯхІушаптис. ⁶ Кхелахошка цо элира: «Шаьш дийриг хІун ду хьовсалаш, аша йийриг адамиин дуьхъа йолу кхел яц, иза Везачу Элан дуьхъа ю. Аша кхел ечу гІуллакх тІехъ Иза шуьца ву. ⁷ Везачу Эле болчу ларамах дуьзна хуьлийла шу. Шаьш дийриг хІун ду а хьожуш делаш, хІунда аьлча вайн Везачу Делаца яц харцо, я озабезам бар, я кхаььнаш эцар».

⁸ Ярушалаймехъ а левихойх а, динан дайх а, исраилхойн доьзалин баьччанех а болу цхъаболу нах Везачу Элан йолчу кхеле а, гІалин

бахархойн къовсамехъ йолчу кхеле а озорна долчу гуллакхашка да-
хиттийра Яхушаптис*. ⁹ Царна те а дуьллуш, цо элира: «Везачу Эле
ларамах дуьзна хиларца а, тешаме хиларца а, доллучу дагца а делаш
шаш дийриг. ¹⁰ Шайн галанашкахъ бехачу шун вежаршкара шайна
тедеанчу муьлхачу а къовсамечу гуллакх тЕхъ, иза ций Ианорца я
товрат-хьехамашца, я весеташца, я парзашца, я кхидолчу тЕдехкинар-
шца доьзна делахъ а, уьш Везачу Элана хьалха бехке ца хилийта царна
хьехамаш бе. Иштта гуллакхаш де, тАккха аша къилахъ дерг дийр дац.
¹¹ Кобрта динан да¹ волу Иамар-Яху, аша Везачу Элана лерина дечу
муьлхачу а гуллакхна тЕхЮттийна ву. Ткъа Яхудан тайпанан баьчча
волу ИсмаИалан кИант Забди-Яху паччахьна лерина дечу муьлхачу а
шун гуллакхна тЕхьажа хЮттийна ву. Иштта левихой оцу гулла-
кхашна тЕхъ Юдийраш хир бу шун. ЧагИдаларца кхочушде шайна
тедиллина гуллакх, ткъа Веза Эла диканиг дечаьрца хулийла».

Муабахоща болу тIом

20 ¹ Цул тIаьхьа муабахой а, Иамминхой а, цаьрца цхьаьна цхьа-
болу маIунхой** а Яхушаптина тIамца чугЮьртира. ² Цхьа-
болчу геланчаша, схьа а баьхкина, Яхушаптига хаам бира: «Дуьрачу
хЮрдан дехьара Эдом-махкара*** хьуна дуьхьалдаьлла догуш вуно
доккха эскар ду. Хьаццон-Тамарехъ бу уьш хИинцале а», — аьлла. (И
меттиг кхечу тайпана Иейн-ГIади олуш ю.) ³ Са бIарз а делла, Яху-
шаптис сацам бира Везачу Элах дагавала. Берриге а Яхуд-махкахъ
марха⁴ кхаба дезар дIахьедира цо халкъе. ⁴ Яхудхой Везачу Эле гIо де-
ха схьагулбелира. Яхуд-махкарчу ерриге а гIаланашкара баьхкира
уьш, Везачу Эле шайна гIо дар дехархьама. ⁵ Везачу Элан цийнан
хьалха керлачу кертахъ яхИудхойн а, ярушалаймхойн а гуламехъ, дIа а
хЮьттина, ⁶ Яхушаптис элира: «Тхан дайн Дела волу Веза Эла! Хьо
вац ткъа стигалахъ волу Дела? Хьо ву массо а халкъийн пачхьалкхаш-
на тЕхъ олалла деш! Хьан карахъ бу ницкъ а, чагIо а! Хьуна дуьхьал
цхьа а латталур вац! ⁷ Тхан Дела, Ахьа ца лаьхкира кху мехкан бахар-
хой Хьайн Исраилан халкъана хьалха, и латта Хьайн доттагIа волчу

* 19:8 Грекийн гочдар тЕхъ: ...*гIалин бахархойн къовсамехъ йолчу кхеле а озорна долчу гуллакхашка даИахИттийра Яхушаптис*. Иебархойн тептар тЕхъ: ...*адамийн къовсамехъ йолчу кхеле а озорна долчу гуллакхашка даИахИттийра Яхушаптис*. Ткъа шашь *Ярушалайме юхабирзира уьш*.

** 20:1 Иебархойн тептар тЕхъ: *Иамминхой*. Грекийн гочдар тЕхъ: *маIунхой*.

*** 20:2 Иебархойн тептар тЕхъ: *Арам-махкара*. Грекийн гочдар тЕхъ: *Эдом-махкара*.

20:7 ЕшаI-Яху 41:8; Якъуба 2:23.

ИбрахИман хІуна гуттаренна а дІа а луш? ⁸ Ткъа уьш цигахь баха хевшира. Хьуна лерина деза цІа а дина, цара бохура: ⁹ „Нагахь санна тхуна тІе цхьа бохам хІоттахь: хуьлийла иза я таІзар деш долу тур, я цамгарийн ун, я мацалла, тІаккха тхо хІокху цІенна хьалха Хьуна хьалха дІахІуьттур ду, хІунда аьлча Хьан цІе кху цІа чохь ю. Тхо гаттаделла хьабвзича, Хьобга кхойкхур ду. Ткъа Ахьа, тхо дІа а хезна, кІелхьардохур ду“.

¹⁰ ХІинца Іамминхой а, муабакхой а, СеІир-ломара бахархой а тхуна тІелеташ бу. Ткъа Мисар-махкара тхан дай арабевлла схьабогІучу хенахь, Ахьа уьш оцу халкъийн мехкашкахула чекх ца бовлийтира. Цундела тхан дай, царах дІа а бирзина, и халкъаш хІаллакдаза дитинера. ¹¹ Ткъа хІинца уьш тхуна бекхам беш бу, Ахьа тхан дола схьаделлачу лаьтта тІера тхо дІалахка а баьхкина. ¹² Тхан Дела! Ахьа кхел ехьа царна. ХІунда аьлча тхуна тІегІоьртинчу оццул дукха болчу царна дуьхьалдовла ницкъ бац тхан. Тхаьш хІун дан деза ца хаьа тхуна, амма тхан бІаьргаш Хьобгахьа бирзина бу!»

¹³ Везачу Элана хьалха лаьтташ бара яхІудхойн берриге а божарий шайн карарчу берашца а, зударшца а, улло даьхначу берашца а. ¹⁴ Цу хенахь Матан-ЯхІун кІант волчу ЯИилан кІентан БенъяхІун кІант волчу Закри-ЯхІун кІантана Яхьазилна тІе гуламна юккъехь Везачу Элан Са доьссира. Яхьазил Асайпан тІаьхьенах волу левихо вара. ¹⁵ Цо элара: «Массо а яхІудхой, Ярушалайман бахархой, ЯхІушапти-паччахь, ладогІалаш соьга! Везачу Эло шуьга иштта боху: „Оцу вуно доккхачу эскарх кхера а ма ло, дог доьхна а ма хила, хІунда аьлча и тІом шун бац, иза Делан тІом бу. ¹⁶ Шу кхана царна дуьхьал дІагІо. Уьш Циц-Іинехула хьалабевр бу. ТогІина йистехь Яруал цІе йолчу яьссачу аренга дІакхоччуш карор бу шуна уьш“. ¹⁷ Ткъа хІинца аша бан ца беза и тІом. Шу, дІа а хІиттий, хьобжуш Іе шайна Везачу Элера хир долчу кІелхьардовларе. ЯхІудхой, Ярушалаймхой! Шу кхера а ма ло, дог доьхна а ма хила. Шу кхана царна дуьхьалдовла, ткъа Веза Эла шуьца хир ву».

¹⁸ ТІаккха ЯхІушаптис лаьтта кхаччалц корта охьатаІийра. Иштта берриге а яхІудхой а, ярушалаймхой а Везачу Элана хьалха охьатаьІира, Цунна Иибадат дархьама. ¹⁹ КхахІатхойн а, кхорахьахойн а, тІаьхьенех болчу левихоша, хьала а Гевттина, дикка аз а айдина, Исраилан Дела волчу Везачу Элана хастамаш бира.

²⁰ Іуьйранна, хьалххе хьала а Гевттина, уьш ТакхоІ-гІалина уллохь йолчу яьссачу аренга дІабуйлабелира. Уьш дІабоблхучу хенахь,

^{20:10} Карлабаьккхинарг 2:4-19. ^{20:15-17} Карлабаьккхинарг 20:1-4. ^{20:17} Арадакхар 14:13, 14.

ЯхІушаптис, дІа а хІоьттина, элира: «ЯхІудхой, ярушалаймхой, ладо-гІалаш соьга! Шайн Везачу Делах тешна хила – шу чІагІидийр ду! Цуьнан пайхамарех теша, тІаккха кхиамаш хир бу шун». ²¹ Цо, халкьах дага а ваьлла, Везачу Элана лерина назманчаш дІахІиттийра, уьш карахь герз долчарна хьалха а бовлийтина, шайна тІехь деза духарш а долу, хастамаш а беш, цаьрга алийтархьама: «Баркалла ала Везачу Элана, Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу!»

²² Цара, маьхьарий а детташ, хастамаш бечу хенахь, Везачу Эло яхІудхошна тІегІорта баьхкинчу Іамминхошна а, муабахошна а, СеІир–ломарчу бахархошна а дуьхьал кІело йийраш дІахІиттийра. Уьш ийшира. ²³ Іамминхой а, муабахой а СеІир–ломарчу бахархошна чугІоьртира, уьш байина дІабахархьама. Шаьш СеІир–ломара бахархой хІаллакбина бевлча, цара вовшийн байира. ²⁴ Яьссачу аренгара гунаш тІе а бевлла, оцу вуно дукха долчу эскаре дІахьаьжча, яхІудхошна гира лаьттаь Іохку декьий, шайна юкьара цхьа а кІелхьарваьлларг а воцуш.

²⁵ ЯхІушапти а, цуьнан эскар а хІонс схьаэца дахара. Царна дуккха а хьал, духар, еза хІуманаш карийра цигахь. И хІуманаш вуно дукха хиларна, дІа а ца яхьалора цаьрга уьш. Кхаа дийнахь дІагулийра цара и хІонс, оццул дукха хиллера иза! ²⁶ Ткьа доьалгІачу дийнахь Бархи–тогІи чохь гулбелира уьш, хІунда аьлча цигахь Веза Эла декьалвира цара. Цундела оцу меттигах хІинца а олу «Бархи–тогІи» (иза «декьалваран тогІи» бохург ду). ²⁷ Берриге а яхІудхой а, ярушалаймхой а, шайн коьртехь ЯхІушапти а волуш, самукьадаларца Ярушалайме юхабирзира, хІунда аьлча Везачу Эло церан мостагІашна тІехь толам баккхар нисдира царна. ²⁸ Тайп–тайпана дечиг–пондарш а, турбанаш а локхуш Ярушалайме Везачу Элан цІенна тІе баьхкира уьш. ²⁹ Гонахарчу латтанийн ерриге а пачхьалкхашкарчу адамашна тІе Делан кхерам боьссира, Израилан мостагІашна дуьхьал тІом бинарг Веза Эла хиллийла шайна хезча. ³⁰ ЯхІушаптин пачхьалкх кьепе хилла дІахІоьртира, Дала массо а агІор паргІато а елира цунна.

ЯхІушаптин паччахьаллин чаккхе

(Сулим 22:41–50)

³¹ Иштта ЯхІуд–махкахь паччахьалла дира ЯхІушаптис. ЯхІушапти паччахь дІахІуттуш цуьнан ткье пхийтта шо дара. Цо ткье пхеа шарахь паччахьалла дира Ярушалаймехь. Цуьнан ненан цІе Іазубат яра. Иза Шилхьайн йоІ яра. ³² ЯхІушапти шен ден Асин некьахула лелаш вара. Иза цу некьа тІера дІа а ца велира, Везачу Элан лаамехь а лийлира. ³³ Делахь а, тІехь сагІа доккху гунаш цо дІадахаза дисина дара. Халкьо хІинца а шен дог кхоччуш тІе ца дерзийнера шайн дайн Далла.

³⁴ ЯхIушаптин кхидолчу гIуллакхех лаьцна — дуюххьарлерчунна тIера тIаьхьарчунна тIекхаччалц — яздина ду *Хьананин кIант волчу ЯхIун дIаяздинариш* тIехь. Уьш *исраилхойн паччахьийн тептарна* юкъа дахийтина.

³⁵ Амма цул тIаьхьа яхIудхойн паччахьо ЯхIушаптис Iеса лелаш волчу исраилхойн паччахьца Ахьаз-ЯхIуца доттагIалла тесира. ³⁶ Гаршаш-махка дахийта хIордкеманаш дархьама, Ахьаз-ЯхIуца барт бира ЯхIушаптис. Цара Iецийон-ГIебарехь хIордкеманаш дира. ³⁷ Цу хенахь Мареша-гIаларчу Дода-ВахIун кIанта ЭлиIазара ЯхIушаптига Делера болу хаам бира: «Ахьа Ахьаз-ЯхIуца доттагIалла тесна дела, ахь кхоьблинарг Везачу Эло дохор ду», — аьлла. ТIаккха хIордкеманаш, доха а доьхна, Таршаше ца дахаделира.

21 ¹ ЯхIушапти, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтира. Иза царна уллохь, Даудан гIалахь, дIавоьллира. ЯхIушаптин метта паччахь хилира цуьнан кIант ЯхIурам.

ЯхIудхойн паччахь ЯхIурам
(*ТIаьхьарнаш 8:17-24*)

² ЯхIушаптин кIентий болу Iазар-ЯхIу, Яхьиал, Закри-ЯхIу, Iазар-ЯхIу, Микаал, Шапат-ЯхIу ЯхIураман вежарий бара. Уьш берриш а исраилхойн паччахьан* ЯхIушаптин кIентий бара. ³ Дас царна дакхий совгIаташ динера, дети а, деши а, деза тIулгаш а луш. Иштта ЯхIуд-махкара чIагIийна гIаланаш а еллера цо царна. Ткъа паччахьалла дар цо ЯхIураме деллера, иза шен дуюххьарлера кIант волу дела. ⁴ Шен ден метта паччахь а хилла, цу даржехь ЯхIурам чIагIвелла дIахIоьттича, берриг а шен вежарий а, исраилхойн элех болу цхьаберш а туьраца байира цо.

⁵ ЯхIураман ткъе шийтта шо дара, иза яхIудхойн паччахь дIахIоьттича. Цо бархI шарахь Ярушалаймехь паччахьалла дира. ⁶ Иза а вара исраилхойн паччахьаша лелийна боллу некъ лелош, Ахьабан цIийнах берш ма-леллара, хIунда аьлча Ахьабан йоI цуьнан зуда яра. ЯхIурама а Везачу Элана зуламе хеташ долу гIуллакхаш леладора. ⁷ Делахь а, Даудаца Ша бина болу барт бахьана долуш, Даудан цIа дакъзадаккха ца лаьара Везачу Элана. Цуьнан тIаьхьенна гуттаренна а паччахьалла дар лур ду аьлла, Даудана чIагIю ма йинера Везачу Эло.

* 21:2 *Исраилхойн паччахь* — билггал аьлча, ЯхIушапти яхIудхойн паччахь вара. ХIокху тептаран цхьайолчу меттигашкахь «яхIудхой» бохучу дешан метта юкъара долу «исраилхой» боху дош леладо.

21:7 Шулим 11:36.

⁸ ЯхІурама паччахъалла дечу хенахъ Эдоман халкъ, ЯхІудан халкъан карара кІелхъара а долуш, цунна дуюхъалделира. Цара шайн паччахъ дІахІогттира. ⁹ ЯхІурам шен ерриге гІудалкхашца а, шен тІеман хъаькамашца а цига вахара. Иза, буйсанна тІе а гІоьртина, шайна го бина болчу эдомхошна а, гІудалкхашна тІехъ болчу церан хъаькамашна а тІелетира. ¹⁰ Эдоман халкъ таханлерчу денна тІекхачалц яхІудхойн карара дІадалларх иштта Іаш ду. Оццу заманахъ Либна-гІала а яхІудхошна дуюхъалъяллера, хІунда аьлча ЯхІурама шен дайн Дела волу Веза Эла дІатеснера. ¹¹ ЯхІудан лаьмнаш тІехъ цІушна Іамал ян гунаш а хІиттийна, Јрушалайман бахархой а, Делах дІа а берзийтина, кхечу деланашца Іамал еш лелийтира ЯхІурама. Иштта яхІудхой а Іехаба-литира цо.

¹² ЯхІураме Эли-ЯхІу-пайхамарера кехат деара. Цу тІехъ аьлла дара: «Иштта боху хъан дайн да хиллачу Даудан Дела волчу Везачу Эло: „Хъайн ден ЯхІушаптин а, яхІудхойн паччахъан Асин а некъа тІе валаран метта, ¹³ ахъа, исраилхойн паччахъийн некъа тІе а ваьлла, яхІудхой а, јрушалаймхой а кхечу деланашца лелийтина, Ахъабан цІийно халкъ цІушца ма-леллитара. Кхин а хъайн ден цІенна тІера хъайл гІолехъ болу хъайн вежарий а байина ахъа. ¹⁴ И бахъана долуш Везачу Эло боккха бохам бийр бу хъан халкъана а, хъан кІенташна а, хъан зударшна а, хъан хъолана а. ¹⁵ Ткъа хъуна хъайна а таІзар дийр ду, чІогІа цамгар а кхетийтина, хъан кийрахъ мел йолу хІума а, де дийне мел дели, и цамгар бахъана долуш дегІах дІа а къаьстина, охъаюжур ю“».

¹⁶ Иштта Везачу Эло пІелаштамхой а, хушахошна уллохъ бехаш болу Іаьрбихой а карзахбехира, уьш ЯхІурамна дуюхъал бахархъама. ¹⁷ Цара, яхІудхошна тІе а гІоьртина, чу а бахана, паччахъан цІера, массо а хІума дІа а эчна, ЯхІураман кІентий а, зударий а дІабигира. Цуьнан кІентех жимаха волу цхъа Ахъаз-ЯхІу воцург, кІант ца висира ЯхІураман.

¹⁸ Цул тІаьхъа ЯхІураман кийрахъ мел йолчу хІуманна дІа ца йоьрзу цамгар туйхира Везачу Эло. ¹⁹ Иштта де дийне мел дели, цамгаро эшош, кІелвитира иза. Ткъа шолгІа шо чекхдолуш, оцу цамгаро цуьнан кийрахъ мел йолу хІума цунах дІакъастийра. Цу цамгаро къиза хъийза а вина, ЯхІурам велира. Шен дайшна латош ма-хиллара, ЯхІурамна лерина йоккха цІе ца латийра халкъо.

²⁰ ЯхІурам паччахъ дІахІуттуш, цуьнан ткъе шийтта шо дара. Цо бархІ шарахъ Јрушалаймехъ паччахъалла дира. Цхъа а цунах велха а ца воьлхуш, иза дІакхелхира. Паччахъийн къуббанашкахъ а ца вуллуш, Даудан гІалахъ дІавоьллира иза.

ЯхIудхойн паччахь Ахьаз-ЯхIу
(ТIаьххьарнаш 8:25-29; 9:21-28)

22 ¹ Ярушалайман бахархоша ЯхIураман жимаха волу кIант Ахьаз-ЯхIу цуьнан метта паччахь дIахIоттийра. ХIунда аьлча, уьш бехачу метте Iаьрбихойн ардангаш а яьхкина, Ахьаз-ЯхIул воккхах волу массо а ваша вийнера. Иштта, яхIудхойн паччахьан ЯхIураман кIант Ахьаз-ЯхIу паччахьалла дан волавелира. ² Ахьаз-ЯхIу паччахь хIюьттинчу хенахь, цуьнан ткье ши шо* дара. Цо цхьана шарахь Ярушалаймехь паччахьалла дира. Цуьнан ненан цIе Iатал-ЯхIу яра. Иза исраилхойн Iумари-паччахьан кIентан йоI яра. ³ Ахьаз-ЯхIу а Ахьабан цIийнах болчийн некъа тIе велира, хIунда аьлча цуьнан нанас харцахьара гIуллакхаш дарна хьехарш дора цунна. ⁴ Везачу Элан лаамехь доцу гIуллакхаш леладора Ахьаз-ЯхIус а, Ахьабан цIийнах болчара лела ма-дарра, хIунда аьлча, Ахьаз-ЯхIун да дIаваьлчхьана дуййна, цуьнан хьехамчий хилира царах. Оцу бахьаненна цунна бохам хилла. ⁵ Иштта, церан хьехаршка ла а доьгIна, исраилхойн паччахь волчу Ахьабан кIантаца Йорамца арамхойн паччахьна Хьазиална дуйхьал тIом бан вахара Ахьаз-ЯхIу. Иза ГалIадерчу Рамат-гIалахь дара. Арамхоша Йорамна чов йира. ⁶ Иза тIамера юхавирзира, Рамат-гIалахь арамхойн паччахьца Хьазиалца тIом бечу хенахь, шена арамхоша йинчу чевнашна ИзраIал-гIалахь дарбанаш леладайтархьама. Ткъа яхIудхойн паччахь волу ЯхIураман кIант Ахьаз-ЯхIу** а веанера ИзраIал-гIала, цомгуш волу Ахьабан кIант Йорам муьлхачу хьолехь ву хьажархьама.

⁷ Йорам волчу вар Ахьаз-ЯхIуна Делера болчу бохамца дирзира. Ша схьавеача, иза Йорамаца цхьаьна Везачу Эло Ахьабан цIа хIаллакдан кьобалвинчу Нимшайн кIантана ЯхIуна дуйхьалвелира. ⁸ Ша Ахьабан цIенна кхел ечу хенахь ЯхIуна яхIудхойн элий а, Ахьаз-ЯхIун вежарийн бераш а карийра цигахь. Уьш Ахьаз-ЯхIуна хьалхара гIуллакхаш деш бара. ЯхIус уьш байира. ⁹ ЯхIус Ахьаз-ЯхIу схьалахар тIедиллира. Цара Шамран-гIалахь кьайлаваьлла лелаш волу Ахьаз-ЯхIу, схьа а лаьцна, ЯхIуна тIе а валийна, вийра. Цара Ахьаз-ЯхIу, дIа а воьллина, дIаверзийра, хIунда аьлча цунах лаьцна бохура: «Иза шен дерриге а доггах Веза Эла лехначу ЯхIушаптин кIентан кIант ма вара».

Ткъа яхIудхошна тIехь паччахьалла далур долуш Ахьаз-ЯхIун цIийнах цхьа а стаг ца виснера.

* 22:2 Грекийн гочдар тIехь: *ткье ши шо*. Iебархойн тептар тIехь: *шовзткъе ши шо*. ДIадеша тептар «ТIаьххьарнаш» 8:26.

** 22:6 Iебархойн тептар тIехь: *Iазар-ЯхIу*. Грекийн гочдар тIехь: *Ахьаз-ЯхIу*.

*ЯхIудхойн зуда-паччахъ йолу Iатал-ЯхIу
(ТIаьхъарнаш 11:1-3)*

¹⁰ Шен кIант велла аьлла шена хезча, Ахъаз-ЯхIун нанас Iатал-ЯхIус сацам бира, ЯхIудан цIийнан паччахъан тIаьхъенах верг массо а хIаллакван. ¹¹ Амма ЯхIурам-паччахъан йоIа ЯхIу-Шебалата Ахъаз-ЯхIун кIант Юаш, паччахъан байа дезачу кIенташна юкъара схъа а эцна, Давигира. И кIант а, иза вакхош йолу зуда а давуьжучу цIа чу дигира цо. Цу тайпана динан ден ЯхIу-ЯдаIан зуда а, ЯхIурам-паччахъан йоI а йолу, Ахъаз-ЯхIун йиша а йолчу ЯхIу-Шебала Iатал-ЯхIух къайлаваьккхира Юаш. Цундела цо иза ца вийра. ¹² Ялх шарахъ, Iатал-ЯхIус цу махкахъ паччахъалла деш йолчу хенахъ, оцу нахаца цхъаьна Делан цIийнан кертахъ къайлаваьккхина латтийра иза.

*Халкъ Iатал-ЯхIуна дуьхъалдалар
(ТIаьхъарнаш 11:4-16)*

23 ¹ Iатал-ЯхIус паччахъалла до ворхIалгIа шо долуш, динан да^д волу ЯхIу-ЯдаI, чIагI а велла, тIеман хъаькамашца берта вахара. Уьш бара: Ярохъаман кIант Iазар-ЯхIу, ЯхIу-Хъанин кIант ИсмаьIал, Iабадин кIант Iазар-ЯхIу, Iади-ЯхIун кIант МаIсей-ЯхIу, Зикрин кIант Эли-Шапти. ² Берриге а ЯхIуд-махкахула чекх а бевлла, массо а яхIудхойн гIаланашкара левихой а, Исраилан доьзалийн баьччанаш а дIа а гулбина, уьш Ярушалайме баькхира.

³ Схъагулбеллачу массара а Делан цIа^д чохъ къоначу паччахъца барт бира. ЯхIу-ЯдаIа цаьрга элира: «Везачу Эло Даудан тIаьхъенах лаьцна аьлла ма-хиллара, паччахъан кIант паччахъ хила веза. ⁴ Ткъа аша хIара дан деза: шобтан дийнахъ Делан цIийнан кертахъ гIуллакх дан богIуш болу динан дай а, левихой а кхаа декъе бекъалур бу. Царах цхъа дакъа кертан кевнашна уллохъ гIаролхой хир бу, ⁵ шолгIа дакъа – паччахъан цIахъ, кхоалгIа дакъа – Бух олучу кевнехъ, ткъа дерриг а халкъ Везачу Элан цIийнан кертахъ хир ду. ⁶ Динан дай а, гIуллакх деш болу левихой а боцурш, кхин цхъа а Везачу Элан цIа чу ма валийта. Церан чу баха бакъо ю, уьш базбина болу дела. Ткъа дерриге а халкъ Везачу Эло тIедиллинчуьнца лела деза. ⁷ Левихоша, шайн карахъ герз а долуш, паччахъна массо а агIор, ха а деш, го бе. Везачу Элан цIа чу вала мел гIертарг вийна дIавакхалаш. Шу паччахъна уллохъ хилалаш, иза миччахъа вьодуш велахъ а».

⁸ Динан дас ЯхIу-ЯдаIа де аьлларг дерриг а кхочушдира левихоша а, берриге а яхIудхоша а. Цара хIораммо а шобтан дийнахъ схъабогIу

а, мукъабовлу а гIаролхой шайш долчу схъагулбира, хIунда аьлча динан дас ЯхIу-ЯдаIа хийцабелла гIаролхой дIа ца бахийтира. ⁹ Делан цIа чохъ лаьтташ долу Дауд-паччахьан хилла гоьмукъаш а, кегий а, даккхий а турсаш а динан дас ЯхIу-ЯдаIа гIаролхойн хьабкамашна дIасадийкъира. ¹⁰ Дерриг а халкъ, шайн карахъ герз а долуш, паччахьна гонах дIахIоттийра динан дас — Делан цIенна кьилберачу аГIонна тIера кьилбаседерачу аГIонна тIекхаччалц, саГIа доккхучу кхерчана уллохъ а, Делан цIенна уллохъ а. ¹¹ ЯхIу-ЯдаIа а, цуьнан кIенташа а, паччахьан кIант ара а ваьккхина, цунна тIе таж² а диллира, паччахьалла дарх лаьцна болу хьехамаш шена тIехъ язбина тептар а дIаделлира. ТIаккха иза, паччахь дIахIотто, даьтта тIе доттарца къобалвира. Наха маьхьарий хьобкхура: «Вехийла паччахь!», — бохуш.

¹² Паччахьна хастамаш а беш, дедда догIучу халкъан аьзнаш шена хезча, Iатал-ЯхIу Везачу Элан цIенна юххехъ лаьттачу нахана тIеяхара. ¹³ ДIахьабжча, шен бIогIамна уллохъ, Делан цIенна чу воллучохъ, лаьтташ волу паччахь гира Iатал-ЯхIуна. Паччахьна уллохъ лаьтташ хьабкамаш а, турба локхуш берш а бара. Цу махкахъ долу дерриг а халкъ, самукъане а дара, цара лобкхуш турбанаш а яра. Иштта илланчаш а бара шайн зурманийн гIирсашца хастамаш бечарна тIехъ куьйгалла деш. Iатал-ЯхIус, шен тIехулара бедарш этIа а йина, мохъ хьабкхира: «Ямартло йина! Ямартло йина!» — аьлла.

¹⁴ Динан дас ЯхIу-ЯдаIа, эскаран хьабкамаш болу гIаролхой тIе а кхайкхина, цаьрга элира: «Иза могоаршна юкъара дIаяккха, ткъа цунна тIаьхьахIуьттурш туьраца байа». ХIунда аьлча динан дас аьллера: «Везачу Элан цIийнан кертахъ ма ейта иза».

¹⁵ Паччахьан цIенна уллохъ йолчу Говрийн Керта иза схьакхьачча, церан буьйна яхара иза. Цигахъ цуьнан са даьккхира цара.

Динан дас ЯхIу-ЯдаIа дина юхаметтахIиттораиш

(ТIаьхьарнаиш 11:17-20)

¹⁶ ТIаккха ЯхIу-ЯдаIа шена а, халкъана а, паччахьна а юкъахъ барт бира, шайш Везачу Элан долахъ долу халкъ хилийтархьама. ¹⁷ Дерриге а халкъо, БаIал-харцделан цIа а дахана, и цIа дохийра. Цара БаIалан саГIа доккху кхерчаш а, цIуш а бохийна дIабехира. Иштта БаIалан динан да волу Матани а вийра цара саГIа доккхучу кхерчашна хьалха. ¹⁸ ТIаккха ЯхIу-ЯдаIа левихойн тайпанах болу динан дай къобалбира, Везачу Элан цIийнаца доьзна долу гIуллакхаш дарна тIехъ цаьрга куьйгалла дайтархьама, иза Дауд-паччахьо дIахIоттийна ма-хиллара. Уьш Мусан товрат-хьехамаш тIехъ яздина ма-хиллара дIахIиттийнера, Дауда тIе-ма-диллара даккхийдерца а, эшарш лекхарца а Везачу Элана хаза хьожа йогIу хIуманаш ягорхьама. ¹⁹ Далла гергахъ муьлххачу

бахъаненна а цѣна воцург чу ца вахийта, Везачу Элан цѣийнан кев-
нашка гѣаролхой дѣахиттийра Яхѣу-Ядаѣа.

²⁰ Динан дас, шеца тѣман хъаькамаш а, лоруш болу нах а, хал-
къана тѣхъ куьйгалла деш берш а, махкара дерриг а халкъ дуь-
гуш, Юаш-паччахъ Везачу Элан цѣийнера дѣавигира. Цара иза, ла-
кхарчу кевнехула чекх а ваьккхина, паччахъан цѣа а вигина, пачча-
хъан гѣанта тѣе охъахайра. ²¹ Махкара дерриг а халкъ самукъадаьлла
дара, гѣала синтеме яра, хѣунда аьлча Іатал-Яхѣу, тур а тоьхна,
ѣийнера.

Яхѣудхойн паччахъ Юаш

(Тѣаьхъарнаш 12:1-16)

24 ¹ Юашан ворхѣ шо дара, иза паччахъ дѣахѣобттича. Цо шовз-
ткъа шарахъ, Јрушалайм-гѣалахъ Іаш а волуш, паччахъалла
дира. Цуьнан ненан цѣе Цивьяхѣу яра. Иза Беар-Шабал-гѣалара яра.
² Динан да^д Яхѣу-Ядаѣа вехачу ханна Везачу Элана нийса хеташ дерг
леладора Юаша. ³ Яхѣу-Ядаѣа Юашана ши зуда ѣлийра. Цара кѣнтий
а, ѣоІарий а бира цунна.

⁴ Цул тѣаьхъа Везачу Элан цѣа карладаккхар дагатесира Юашана.
⁵ Юаша, динан дай а, левихой а схъа а гулбина, цаьрга элира: «Яхѣуд-мах-
кахъ бехачу исраилхошкара хѣора шарахъ шайн Делан цѣенна лерина де-
ти схъагулде. Оцу гѣуллакхан сихо а е». Амма левихой и гѣуллакх
кхочушдан сих ца белира. ⁶ Тѣаккха паччахъо, царна коьртехъ волу
Яхѣу-Ядаѣа шена тѣе а кхайкхина, цуьнга элира: «Ахъа левихошка кхочуш
хѣунда ца дойту Везачу Элан ѣлхо волчу Мусас а, исраилхойн гуламо а
тѣедиллина долу гуламан цѣенна лерина Яхѣуд-мехкан а, Јрушалайман а
халкъера ѣогѣу ѣл схъаэцар?»

⁷ Хѣунда аьлча оцу Іесачу Іатал-Яхѣус а, цуьнан кѣнташа а, Делан
цѣа^д чу а лилхина, даздина долу массо а хѣума Багал-харцделанашна
Іамал ярна дѣаделлера.

⁸ Паччахъан омрица цхъа гѣутахъ дира. Иза арахъа, Везачу Элан
цѣийнан керта чу воьдучохъ, охъадиллира. ⁹ Тѣаккха Яхѣуд-махкахъ а,
Јрушалаймехъ а Делан ѣлхо волчу Мусас ѣссачу аренгахъ исраилхош-
на тѣедиллина долу Везачу Элана лерина ѣл ѣла езарх лаьцна дѣакхай-
кхийра. ¹⁰ Халкъан хъаькамаша а, доллучу халкъо а иза хазахетарца
тѣеийцира. Цара, схъа а дахъаш, ахча тосура оцу гѣутахъ чу, иза хъала-
дузалц. ¹¹ И гѣутахъ левихошкахула паччахъан гѣуллакх деш болчарна
тѣекхоьхъура. Тѣаккха, цу чохъ ахча дуккха а гулделла гича, паччахъан
ѣозанчо а, коьрта динан ден векало а, схъа а вогѣий, и ахча дѣаоьцура.

^{24:6} Арадаккхар 30:11-16.

Ткъа гІутакх, дІа а хьой, шен метте охьадуьллора. И къепе цара хІора дийнахъ кхочуш а деш, дуккха а ахча гулдора.

¹² Паччахь а, ЯхІу-ЯдаІа а и ахча Везачу Элан цІа нисдаран белхаш тІехъ куьйгалла деш болчу нахе дІалора. Ткъа цара тІулг хьокхурш а, дечигпхьераш а тІелоцура, цаьрга Везачу Элан цІа чІагІадайтархьама. Иштта аьчка а, цІестан а пхьераш лоцура цара Везачу Элан цІа чІагІадархьама. ¹³ И белхаш кхочушбеш болчара чІога къа а хьобгура, церан куьйгашца меттахІоттош беш болу болх кхиамца дІа а боьдура. Делан цІа цара дуьххьарлерчу барамашца юхаметтахІоттийра, иза кхин а чІагІа деш. ¹⁴ Дерриге а гІуллакхаш дина чекхдевлча, дисина ахча паччахье а, ЯхІу-ЯдаІе а дІаделира цара. Оцу ахчанах Везачу Элан цІа чу дІахІитто пхьегІаш яйтира. Иштта Везачу Элана гІуллакх дан лерина пхьегІаш а, дийнаташ дагоран сагІанаш дахарна лерина пхьегІаш а, кедаш а, кхийолу дашо а, дато а пхьегІаш яйтира.

Юашан юхавалар а, арамхой тІелатар а

ЯхІу-ЯдаІ вехаш мел хиллачу хенахъ, Везачу Элан цІийнан кертахъ хІора дийнахъ даим дийнаташ дагоран сагІанаш дохура. ¹⁵ ЯхІу-ЯдаІ, къан а велла, тоьал дуьне а диьна, велира. Иза лечу хенахъ, цуьнан цхьа бІе ткъе итт шо дара. ¹⁶ Иза паччахьашна уллохъ Даудан гІалахъ дІавоьллира, цо Израил-махкахъ Далла а, Цуьнан цІенна а лерина дина дика бахьана долуш.

¹⁷ Ткъа ЯхІу-ЯдаІ велча, яхІудхойн элий, тІе а баьккина, паччахьна хьалха лохха охьатаьІира. ТІаккха паччахь цара бохучунна тІетайра. ¹⁸ Цара шайн дайн Дела волчу Везачу Элан цІа дІатесира. Ашера-далла лерина болчу дечиган бІогамна а, цІушна а Іибадат дан^д буьйлабелира уьш. Церан и бехк бахьана долуш Веза Эла обгІазвахара ЯхІуд-мехкан а, Ярушалайман а бахархошна. ¹⁹ Везачу Эло пайхамарш бохуьйтура оцу нахана тІе, уьш Шегахьа сьхаберзийтархьама. Пайхамарша халкъе дІахьедар дора, амма халкъо цаьрга ла ца дугІура. ²⁰ Юах динан ден ЯхІу-ЯдаІан кІантана Закри-ЯхІуна тІе доьссинчу Делан Синан ницкъо дІахьулвире иза. Цо халкъана хьалха, дІа а хІоьттина, элира: «Иштта боху Дала: „ХІунда довлу шу Везачу Эло тІедиллинчунна тІера? Хир бац шун кхиам. Аша Веза Эла дІатасаре терра, Цо а дІатосур ду шу“». ²¹ Цара, Закри-ЯхІуна дуьхьал барт а бина, паччахьан омрица Везачу Элан цІийнан кертахъ цунна тІе тІулгаш кхиссира. ²² Юаш-паччахьна дага ца деара Закри-ЯхІун дас ЯхІу-ЯдаІа шена дина долу дика. ЯхІу-ЯдаІан кІант вийра цо. Закри-ЯхІус ша лечу хенахъ элира: «Везачу Элана хІара дІа а гойла, Цо хьо жопе а озавойла!»

Юаша динчу паччахъаллин чаккхе

²³ Керла шо дАдоладелча, арамхойн эскар, Юашана дубъхал а даьлла, ЯхIуд-махка а, Ярушалайме а чудеара. Цара халкъана юкъара мехкан баьччанаш хIаллакбира. Иштта цаьргара шаьш схъаяьккхина хIонс Дамасакхе паччахъна дIаяхъийтира. ²⁴ Арамхойн эскарехъ дукха адам ца хиллехъ а, Везачу Эло церан кара дIаделлера дикка ницкъ болу эскар. Юашана кхел йинера, яхIудхоша шайн дайн Дела волу Веза Эла дIатесна дела.

²⁵ ЧIогIа чов хилла волу Юаш Iад а витина, арамхой дIабахара. Ткъа динан ден ЯхIу-ЯдаIан кIант верна*, бекхам а беш, Юашана дубъхал барт бира цуьнан ялхоша. Цара иза шен меттахъ Iуьллучохъ вийра. Юаш велира. Иза Даудан гIалахъ дIавоьллира. Амма иза паччахъийн къуббанашкахъ дIа ца воьллира. ²⁶ Юашана дубъхал барт бинарш бара: Iамминхо йолчу ШимIатан кIант Забад а, муабахо йолчу Шимратан кIант ЯхIу-Забди а. ²⁷ Юашан кIентех а, цунна дубъхал дукхазза а аьлла хиллачу Делера хаамех а, Делан цIа юхаметтахIотторах а лаьцна долчух яздина ду *Паччахъийн тептаран хьехам* тIехъ. Юашан метта цуьнан кIант Амци-ЯхIу паччахъ хилла дIахIоьттира.

*ЯхIудхойн паччахъ Амци-ЯхIу**(ТIаьхъарнаш 14:2-6)*

25 ¹ Амци-ЯхIун ткъе пхи шо дара, иза паччахъ дIахIоьттича. Ярушалаймехъ Iаш а волуш, цо ткъе исс шарахъ паччахъалла дира. Амци-ЯхIун ненан цIе ЯхIу-Iаднат яра. Иза Ярушалаймера яра. ² Амци-ЯхIус Везачу Элана нийса хеташ долу гIуллакхаш дора, амма доггах кхочуш ца дора цо иза. ³ Паччахъалла шен карадирзина даьлча, цо паччахъ хилла волу шен да вийна болу хъаькамаш байира. ⁴ Амма Мусан тептар долчу товрат-хъехамашна тIехъ яздинчуьнга хъаьжжина, церан бераш ца дайира Амци-ЯхIус, хIунда аьлча цигахъ Везачу Эло, весет а деш, аьллера: «Бераша далийтина зулам бахъанехъ церан дайша валаран таIзар такха ца деза. Иштта шайн дайша далийтина зулам бахъанехъ бераша а валаран таIзар такха ца деза. Амма хIораммо а, даьлла зулам бахъана долуш, валаран таIзар ша такха деза».

* 24:25 Грекийн гочдар тIехъ: *ЯхIу-ЯдаIан кIант верна*. Iебархойн тептар тIехъ: *ЯхIу-ЯдаIан кIентий берна*.

^{25:4} Карлабаьккхинар 24:16.

Эдом-махкаца бина тЮм

(Тяьхъарнаш 14:7)

⁵ Амци-ЯхIус, яхIудхой схъа а гулбина, ЯхIуд-тайпанан а, Бен-Яман-тайпанан а гаранашца уьш бекъа а бекъна, эзарнийн а, бIеннийн а куьйгалхойн кара дIабелира. ТIаккха царна юкъара ткъа шо а, цул сов а хан ерш багарбира цо. Царна юкъахъ кхо бIе эзар тоьлла волу, карахъ гоьмукъ^д а, турс^д а лелалур долу тIемалой карийра цунна. ⁶Исраилхошна юкъара, ши бIе пунт дети а делла, кхин а доьналла долу цхъа бIе эзар тIемало а лецира Амци-ЯхIус. ⁷Эццахъ Амци-ЯхIу волчу Делан стаг веара. Цо элира: «Паччахь! Исраилхойн эскар ма дига хъайца, хIунда аьлча оцу Эпрайман кIентий болчу исраилхошца Веза Эла вац. ⁸Нагахъ ахъа, эскар а дигна, майрра тIом бахъ а, Дала хъан мостагIашна хъалха вожор ву хьо, хIунда аьлча Делехъ бу хъуна гIо дан а, хьо вожо а ницкъ».

⁹Амци-ЯхIус Делан стаге элира: «Ткъа айса исраилхойн эскарна деллачу ши бIе пунт детих хIун дан деза аса?»

Делан стага элира: «Везачу Элан ницкъ бу хъуна цул сов дала а».

¹⁰Амци-ЯхIус Эпрайм-махкара ша волчу деана эскар дIакъастийра, иза шен цIа дIадахийтархъама. ТIаккха, яхIудхошна чIогIа оьгIаз а бахана, дар а белла, уьш шайн цIа дIабахара.

¹¹Ткъа Амци-ЯхIус, майра а ваьлла, шен эскар Дуьра-тогIи олучу метте дигира. Цигахъ СеИир-ломарчу эдомхойх итт эзар стаг хIаллак-вира цо. ¹²Царах дийна висина итт эзар стаг ийисаре вигира цара. Уьш, тархана боххье а баьхна, цу тIера чукхиссира яхIудхоша. Берриш а, атабелла, дIабевлира уьш.

¹³Ткъа Амци-ЯхIус, шеца тIаме а ца дубгуш, юхадерзийна долчу эскаро ЯхIуд-махкахъ Шамран-гIалара дуйна Байт-Хьорон-гIалина тIекхаччалц йолу меттигаш яссийна дIаехира. Цигахъ кхо эзар стаг а вийна, шайна дуккха а хIонс дIаяьхьира цара.

¹⁴Эдомхошна тIехъ толам а баьккхина, Амци-ЯхIус СеИир-лаьмнийн бахархойн цIу-деланаш^д схъа а беана, уьш ша волчохъ дIахIиттийра. Цо царна Ибадат а дора, царна лерина хаза хьожа йогIу хIума^д а ягайора. ¹⁵Веза Эла чIогIа оьгIазвахара Амци-ЯхIуна. Цо пайхамар вахийтира цунна тIе. Пайхамаро Амци-ЯхIуга элира: «Шаш-шайн халкъ хъан куьйга кIелара дIа ца даккхаделлачу, оцу къоман деланех дага хIунда волу те хьо?»

¹⁶Пайхамаро шега аьллачунна дубхьал паччахьо жоп делира: «Хьо ву ткъа паччахъан хъехамча хIоттийна? ДIасаца, хьо ца вейтархъама».

Пайхамаро, дIа а соцуш, элира: «Суна хаьа ахъа и гIуллакх дарна а, сан хъехаме ла ца догIарна а Дала хьо вен сацам бинийла».

*Исраил-махжаца бина тIом**(ТIаьхьарнаш 14:8-20)*

¹⁷ ЯхIудхойн паччахьо Амци-ЯхIус, хьехамчех дага а ваьлла, исраилхойн паччахь волчу ЯхIун кIентан ЯхIу-Ахьязан кIантана ЯхIуашана тIе геланчаш бахийтира, иштта дIаала аьлла: «Ара а валий, юьхь-дуйхьал хIотта вайшиь». ¹⁸ Ткъа исраилхойн паччахьо ЯхIуаша яхIудхойн паччахьна Амци-ЯхIуна жоп делира: «Ливанун-махкарчу коканийн кулло Ливанун-махкарчу баганан диттана тIе, нах а бахийтина: „Хьайн йоI сан кIанте маре яйитахьа“, — аьлла. Амма Ливанун-махкара эхка схьа а деана, цо и коканийн колл дIахьаьшна. ¹⁹ Ахьа боху: „Аса эдомхошна тIехь толам баьккхина“. Ткъа хIинца айхьа и толам баьккхина аьлла, хьан дог курадаьлла. Цул хьайн цIахь Iе хьо. Хьайна бохам хIунда лобху те ахьа? ТIаккха хьо а хIаллаквийр вара, хьобца ЯхIуд-мохк а хIаллакбийр бара».

²⁰ Амма Амци-ЯхIус шега бохучуьнга ла ца дуйгIира, хIунда аьлча иза Дала динера, уьш эдомхойн деланашкахьа бирзина дела, ЯхIуашан кара дIабалархьама. ²¹ ТIаккха исраилхойн паччахь ЯхIуаш яхIудхойн паччахьна Амци-ЯхIуна дуйхьалвелира. И шиь тIамца ЯхIуд-махкарчу Байт-Шамаш олучу гIалахь дуйхь-дуйхьал кхийтира. ²² Исраилхоша яхIудхойн эскар дохийра. ТIаккха эшнарш шайн-шайн цIа дIасабевдира. ²³ Байт-Шамашехь исраилхойн паччахьо ЯхIуаша яхIудхойн паччахь волчу Ахьяз-ЯхIун кIентан Юашан кIант Амци-ЯхIу схьалецира. ТIаккха ЯхIуаша, иза Ярушалайме дIа а вигина, цигарчу Эпрайман кевнера дуйна Сонехь долчу кевнна тIекхаччалц диь бIе дол барамехь болу Ярушалайман пен бохийра. ²⁴ Делан цIа^d чуьра Iабади-Эдоман карахь долу дерриге а деши, дети, ерриге а пхьегIаш дIаяхьзира ЯхIуаша. Иштта паччахьан ерриге а еза хIуманаш а дIа а хьош, лечкьийна, царех хIума яккха дагахь, шеца адамаш а дуйгуш, Шамран-гIала юхавирзира иза.

²⁵ ЯхIудхойн паччахь волчу Юашан кIант Амци-ЯхIу исраилхойн паччахь хилла волу ЯхIу-Ахьязан кIант ЯхIуаш веллачул тIаьхьа пхийтта шарахь вехира. ²⁶ Амци-ЯхIун кхидолчу гIуллакхех лаьцна — дуйхьарлерчунна тIера тIаьхьарчунна тIекхаччалц — яздина ду *ЯхIудхойн а, исраилхойн а паччахьийн тентар* тIехь. ²⁷ Амци-ЯхIу Везачу Элах дIавирзинчул тIаьхьа, Ярушалаймехь цунна дуйхьал ямартлонца барт бира. Иза Лахиш-гIала ведда дIавахара. ТIаккха, цунна тIаьхьа Лахиш-гIала нах а бахийтина, Амци-ЯхIу цигахь вийра. ²⁸ Амци-ЯхIун дакъа, говрашца схьа а деана, шен дай дIабобькинчу ЯхIуд-мехкан коьртачу гIалахь дIадоьллира.

*ЯхIудхойн паччахь Iузи-ЯхIу**(ТIаьххьарнаш 14:21, 22; 15:1-7)*

26 ¹ТIаккха яхIудхойн массо а халкъо ялхитта шо кхаьчна волу Iузи-ЯхIу*, шен ден метта, паччахь а вина, дIахIоттийра. ²Iузи-ЯхIу вара шен да Амци-ЯхIу-паччахь, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхеттачул тIаьхьа, Элат-гIала метта а хIоттийна, иза ЯхIудан халкъана юхаерзийнарг.

³Iузи-ЯхIун ялхитта шо дара, иза паччахь дIахIуттуш. Ярушалаймехь Iаш а волуш, цо шовзткъе шийтта шарахь паччахьалла дира. Iузи-ЯхIун ненан цIе Яхул-ЯхIу яра. Иза Ярушалаймера яра.

⁴Шен дас Амци-ЯхIус лела мел динарг санна, Iузи-ЯхIус а леладора Везачу Элана нийса хетарг. ⁵Деле болчу ларамах дуьзна хила дезар хьехна волу Закри-ЯхIу волчу заманахь Iузи-ЯхIу Дела лъехуш лелара. Везачу Элехьа вирзина иза мел лела, Дала цуьнан аьтто болуьitura.

⁶Iузи-ЯхIус, ара а ваьлла, пелаштамхошца тIом бира. Гати-гIалин а, Ябни-гIалин а, Ашдод-гIалин а, пенаш доха а дина, Ашдод-маккахь а, пелаштамхой бехачохь а гIаланаш дIахIиттийра цо. ⁷Пелаштамхошна а, Гур-БаIалехь бехачу Iаьрбихошна а, маIунхошна а дуьхьал тIом бан гIо дора Дала Iузи-ЯхIуна. ⁸Iамминхоша Iузи-ЯхIуна ял лора. Мисар-мехкан дозанна тIекхаччалц а цIе яханера цуьнан, хIунда аьлча иза дикка ницкъ болуш дIахIоьттинера.

⁹Ярушалаймерчу пенан Сонехь долчу кевнна а, ТогIин кевнна тIехь а, АгIонна тIехь долчу кевнна тIехула а бIаьвнаш яйтира Iузи-ЯхIус. ТIаккха а бIаьвнаш чIагIьяйтира цо. ¹⁰Яьссачу аренгахь а бIаьвнаш дIахIиттийра цо. Иштта дуккха а гIунаш яхийтира цо, хIунда аьлча дуккха а жаш а, бажанаш а дара цуьнан акъарешкахь а, шерачу аренгахь а. Лаьмнашкахь а, Кармал-лома тIехь а латталелорхой а, кемсашлелорхой а бара Iузи-ЯхIун, цунна латта дукхадезарна.

¹¹Iузи-ЯхIун доккха эскар дара. Иза цхьацца эскаран тобанашца тIае арадолура. Уьш, багар а бина, тептар тIехь дIаязбинера йозанча волчу ЯИала а, тхьамда волчу МаIсей-ЯхIус а. И шиь паччахьан хьаькамех цхьаь волчу Хьанан-ЯхIун куьйга кIел лелара. ¹²Эскаран тIемалошна тIехь хIоттийна доьзалийн хьаькамаш бара. Уьш верриге а ши эзар ялх бIе стаг вара. ¹³Довзалийн оцу хьаькамийн куьйгаллехь эскар дара, мостагIунна дуьхьал тIом бечу хенахь паччахьна гIо дан. Эскарна чувогIура тIом балуш волу а, доьналла долу а кхо бIе ворхI

* 26:1 *Iузи-ЯхIу* – кхечу тептарш тIехь иза кхин а Iазар-ЯхIу цIе йолуш ву.

эзар пхи бѣ стаг. ¹⁴ Оцу дерриге а эскарна лерина Іузи-ЯхІус тѣман гІирс кечбайтира: турсаш, гоьмукъаш, гѣмаш, гІаьгІнаш, секхаѣдаш, ширдолаган тІулгаш. ¹⁵ Ярушалаймехъ говзаллица бина гІирсаш байтира цо. Уьш гІалин пенан бІаьвнаш тІехъ а, сенаш тІехъ а дІахІиттийнера, пхерчий а, даккхий тІулгаш а кхиссархъама. Цуьнан цѣ геннарчу мехкашкахъ а йоккхура, хІунда аьлча, тамашийначу тайпана гІо а хилла, ницкъ болуш дІахІоьттинера иза.

Кураваларна Іузи-ЯхІуна дина таІзар

¹⁶ Ша ницкъ а болуш дІахІоьттича, Іузи-ЯхІун дог шена бохамна кураделира. Шен Везачу Далла дуьхьал къа латийра цо, хІунда аьлча иза ша чувелира Везачу Элан цІа чу, цу чохъ хаза хьожа йогІу хІума^д ягорхъама. ¹⁷ Динан да^д Іазар-ЯхІу а, цуьнца Везачу Элан тоьлла волу везткъа динан да а вахара паччахъна тІаьхьахІоьттина. ¹⁸ Цара, Іузи-ЯхІу-паччахъна дуьхьало а йина, цуьнга элира: «Іузи-ЯхІу, ахъа яго ца еза Везачу Элана лерина хаза хьожа йогІу хІума. Иза оцу гІуллакхна къобалвинчу АхІаронан тІаьхьенах болчу динан дайн гІуллакхду. Аравала Делан цІа^д чуьра, хІунда аьлча ахъа къа латийна, ткъа иза Везачу Элана гергахъ хъан сийнна хир дац».

¹⁹ Іузи-ЯхІу чІогІа оьгІазвахара. Ткъа цуьнан карахъ яра хаза хьожа йогІу хІума чохъ ягош йолу пхьегІа. ТІаккха, иза динан дайшна оьгІазвахча, цуьнан хъаж тІехъ дІа ца йоьрзу чкъуран цамгар^д гучуелира. Иза хилира динан дайшна хьалхххъ, Везачу Элан цІа чохъ, хаза хьожа йогІу хІума ягочу кхерчана уллохъ. ²⁰ Коьрта динан да волу Іазар-ЯхІу а, берриге а динан дай а Іузи-ЯхІуга дІахъаьжча, царна цуьнан хъаж тІе даьлла чкъуран цамгаран даІ гира. Цара паччахъ араваккха хьовзийра, ткъа иза-м ша а вара аравала сихвелла, шена Везачу Эло таІзар дина дела.

²¹ Ша велла дІаваллалц и цамгар текхира Іузи-ЯхІус. Везачу Элан цІийнах дІа а къастийна, къаьсттина лаьттачу цІа чохъ Іийра иза. Ткъа паччахъан кІанта Йовтама паччахъан цІенна тІехъ куьйгалла а дора, мехкан халкъана тІехъ урхалла а дора.

²² Іузи-ЯхІун кхидолчу гІуллакхех лаьцна — дуьхьарлерчунна тІера тІаьхьарчунна тІекхаччалц — яздина Амосан кІанта ЕшаІ-ЯхІу-пайхамаро. ²³ Іузи-ЯхІу, дІа а кхелхина, шен дайх дІакхийтира. Царна уллохъ иза паччахъийн къубанийн аренгахъ дІавоьллира, хІунда аьлча цунах лаьцна олура: «Цунна дІа ца йоьрзу чкъуран цамгар кхетта». Іузи-ЯхІун метта паччахъ дІахІоьттира цуьнан кІант Йовтам.

^{26:18} Арадаккхар 30:7, 8; Лелар 3:10. ^{26:23} ЕшаІ-ЯхІу 6:1.

*ЯхIудхойн паччахь Йовтам**(ТIаьхьарнаш 15:32-38)*

27 ¹ Йовтаман ткъе пхи шо дара, иза паччахь дIахIоьттича. Йовтама ялхитта шарахь паччахьалла дира Ярушалаймехь. Цуьнан ненан цIе Яруша яра, иза ЦIадукьин йоI яра. ² Шен дас Iузи-ЯхIус* санна, Йовтама Везачу Элана нийса хеташ дерг леладора. Амма Везачу Элан цIа чу ца волура иза. Ткъа халкъо кхидIа а къинош летадора.

³ Везачу Элан цIийнан кертара Лакхара ков юхаметтахIоттийнарг Йовтам вара. Иштта Iупал-гу болчу пенна тIехь а дуккха а кхиболу чIагIдаран белхаш байтира цо. ⁴ ЯхIуд-махкарчу лам тIехь гIаланаш а, хьаннашкахь гIепаш а, бIаьвнаш а дIахIиттаяйтира Йовтама. ⁵ Iамминхойн паччахьца тIом а бина, уьш эшийра цо. Цу шарахь йолана ши бIе пунт дети а, шовзткъе итт эзар гали кIа а, шовзткъе итт эзар гали мукх а белира Iамминхоша Йовтамна. Изза дора Iамминхоша шолгIачу а, кхозлагIчу а шерашкахь а. ⁶ Йовтаман иштта ницкъ бара, цо шен Везачу Далла хьалха нийса некъаш лелош хилла дела. ⁷ Йовтаман кхидолчу гIуллакхех лаьцна – цо мел бинчу тIамах а, цуьнан леларх а лаьцна – яздина ду *Исраилхойн а, яхIудхойн а паччахьийн тептар* тIехь. ⁸ Йовтаман ткъе пхи шо дара, иза паччахь дIахIоьттича. Цо ялхитта шарахь паччахьалла дира Ярушалаймехь. ⁹ TIаккха Йовтам, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтира. Даудан гIалахь дIавоьллира иза. Йовтаман метта паччахь дIахIоьттира цуьнан кIант Ахьаз.

*ЯхIудхойн паччахь Ахьаз**(ТIаьхьарнаш 16:1-4)*

28 ¹ Ахьазан ткъа шо дара, иза паччахь дIахIоьттича. Цо Ярушалаймехь ялхитта шарахь паччахьалла дира. Ша схьаваьллачу Даудах терра а ца лелаш, Везачу Элана нийса хеташ долу гIуллакхаш ца леладора Ахьаза. ² Ахьаз а вара исраилхойн паччахьаша лелийна боллу некъ лелош. Ур-атталла БаIал-харцдалла Iибадат дарна а цIуш богтийтира цо. ³ Бен-ХИнам-тогIи чохь хаза хьожа йогIу хIума^а а ягайойтура, шен кIентий цIерах чекх а бохуйтура Ахьаза, Везачу Эло исраилхошна юкъара дIалелхийначу къаьмнаша мел лелийна дегаз гIуллакхаш а лелош. ⁴ Гунаш тIехь а, баьрзнаш тIехь а, муьлххачу а ИндагI луш долчу диттана кIел а сагIа а доккхура, хаза хьожа йогIу хIума а ягайора Ахьаза.

* 27:2 *Iузи-ЯхIу* – кхечу тептарш тIехь иза кхин а Iазар-ЯхIу цIе йолуш ву.

*ЯхІудхоша Сирип а, Израилан а мехкашца бина тІом
(ТІаьхъарнаш 16:5)*

⁵ Цу бахъаненна Ахъазан Везачу Дала иза арамхойн паччахъан кара дІавелира, ткъа вукко боккха толам баьккхира цуьнан эскарна тІехъ. Дуккха а яхІудхой, йийсар а дина, Дамасакхе дІабигира арамхоша. Иштта Ахъаз а израилхойн паччахъан кара дІавелира, израилхоша а боккха толам баьккхира цуьнан эскарна тІехъ. ⁶ ЯхІудхойн доьналла долу цхъа бІе ткъа эзар тІемало цхъана дийнахъ тоьхна охъавиллира израилхойн паччахъ волчу Рамли-ЯхІун кІанта Пикхъахъис. Иза хилира яхІудхоша шайн дайн Дела волу Веза Эла дІатесна дела. ⁷ Ткъа эпраймхойн тІемалошна юкъара волчу Зикрас паччахъан кІант МаІсей-ЯхІу а, паччахъан цІентІехъ хъаькам волу Іазрикахам а, паччахъал тІаьхъа шолгІаниг ларалуш волу Элкхан а вийра. ⁸ Шайн вежарий болчу яхІудхойн ши бІе эзар зуда а, кІентий а, йоІарий а, йийсар а дина, дІабигира израилхоша. Иштта, йоккха хІонс а яьккхина, Шамран-гІала дІаяхъийтира цара.

Іудад-пайхамар

⁹ Цигахъ вехаш Везачу Элан пайхамар вара. Цуьнан цІе Іудад яра. Шамран-гІала юхадобърузуш долчу эскарна дуьхъал а вахана, оцу пайхамаро цаьрга элира: «Шун дайн Дела волчу Везачу Эло Ша обгІазвахханчохъ яхІудхой шун кара дІабелира. Ткъа аша цаьрца лелийна йолу сел йоккха къызалла, стигала хъалакхъачна. ¹⁰ ХІинца яхІудхой а, ярушалаймхой а, дІа а бигна, царах шайн леш бан докку шу. Шайн Везачу Далла хъалха шаш а бехке дац моятту ткъа шуна? ¹¹ Аша, соьгла а догІий, шаш йийсаре бугуш болу шайн вежарий яхІудхой юхаберзабе, хІунда аьлча Везачу Элан чІогІа дералла ю шуна тІехъ».

¹² ТІаккха Эпрайман тайпанах болчу хъаькамех цхъаберш тІамера юхадобърузуш болчарна дуьхъал бевлира. Уьш бара: ЯхІу-Хъанин кІант Іазар-ЯхІу, Машли-МутІин кІант Берех-ЯхІу, Шалуман кІант Яхъизакх-ЯхІу, Хъадлайн кІант Іамасаь. ¹³ Цара элира: «Ма балабе кху чу йийсар динарш, хІунда аьлча вай къа латор ду Везачу Элана хъалхъхъ. Вай летийначу къиношна а, вай динчу зуламашна а кхин а тІетоха ойла-м яц те шун? Израилан халкъана тІехъ Везачу Элан чІогІа йолу дералла хиллал хІинцале а боккха бехк бу вайна тІехъ». ¹⁴ ТІаккха тІемалоша шаш йийсаре бугурш а, схъаэцна йолу хІонс а халкъан куьйгалхойн а, халкъан берриг а гуламан кара дІаелира. ¹⁵ ЦІераш яьхначу израилхойн веа куьйгалчочо, шаш йийсаре дуьгучу халкъана

юкъахъ берзина хилла болчарна, хІонсана юкъара схъаэчна бедарш а тЕюьйхира, царна мачаш а елира. Иштта юург а, мерг а елира, зайт-дайтта а хъаькхира царна. Царах гІора доцурш берриш а, варрашна тЕ а ховшийна, шех хурма-диттийн гІала олучу Ерихоне, церан вежарий болчу, дІахъажийра, ткъа шаш Шамран-гІала юхабирзира уьш.

*Ахъаза Ашур-мехкан паччахъе гІо дехар
(ТІаьхъарнаш 16:7-9)*

¹⁶ Цу хенахъ Ахъаз-паччахъо Ашур-мехкан паччахъна* тЕ геланчаш бахийтира, шена гІо доьхуш, ¹⁷ хІунда аьлча эдомхоша цул тІаьхъа, схъа а богІий, дуккха а долчу адамна етта а еттара, уьш йийсаре а буьгура. ¹⁸ ЯхІуд-мехкан акъарешкара а, къилбехъара а йолчу гІаланашна тЕлетира пІелаштамхой. Байт-Шамаш, Айлон, Гадирут, Соха, Тамна, Гимзу гІаланаш а, цаьрца йоьзна йолу ярташ а, схъа а яьхна, царна чохъ баха охъахевшира уьш. ¹⁹ ЯхІудхойн паччахъ Ахъаз бахъана долуш иштта сийсаздаьккхира Везачу Эло ЯхІудан халкъ, хІунда аьлча иза, ЯхІуд-махкахъ зуламаш дар а магош, Везачу Элана чІога тешаме воцуш лелара. ²⁰ Ашурхойн паччахъ ТилгІат-Пилнасар веара Ахъаз волчу, амма шегара гІо хиларан метта, бале велира иза цунна. ²¹ ХІунда аьлча Ахъаза Везачу Элан цІа чуьра а, паччахъан цІа чуьра а, элашкара а еза хІуманаш, схъа а эчна, ашурхойн паччахъе дІаелира, амма и шадерг гІоьнна ца хилира цунна.

Ахъазан кьинош

²² Ур-атталла ша холчу хІоьттинчу хенахъ а Ахъаз-паччахъ кхидІа а Везачу Элана тешаме воцуш лелара. ²³ Шена тЕхъ толам баьккхинчу Дамасакхерачу деланашна лерина сагІанаш дохура Ахъаза, хІунда аьлча цо ойла йира: «Арамхойн паччахъийн деланаша царна гІо дина хилча, аса а дохур ду царна сагІанаш, цаьрга сайна гІо дайтархъама», — аьлла. Амма и деланаш Ахъазана а, дерриг а Исраилан халкъана а эшамна хилира. ²⁴ Делан цІа^д чуьра пхъегІаш дІа а гулийна, уьш йохийра Ахъаза. Ткъа Везачу Элан цІийнан неІарш дІа а къевлина, Ярушалаймехъ массо а маьШехъ сагІа доккху меттигаш йира цо. ²⁵ ЯхІуд-махкарчу ерриге а гІаланашкахъ кхечу деланашна сагІа доккху гунаш а дина, шен дайн Дела волу Веза Эла дарвора цо.

²⁶ Ахъазан кхидолчу гІуллакхех а, цо лелийначух а лаьцна — дубъхъарлерчунна тЕра тІаьхъарчунна тІекхаччалц — яздина ду *ЯхІудхойн а*,

* 28:16 Цхъана Іебархойн тептар тЕхъ а, грекийн гочдар тЕхъ а: *Ашур-мехкан паччахъна тЕ*. Вукху Іебархойн тептаршна тЕхъ: *Ашур-мехкан паччахъашна тЕ*.

исраилхойн а паччахьийн тептар тЕхь. ²⁷ ТПаккха Ахьаз, дIа а кхелхина, шен дайх дIакхийтира. Иза Ярушалайм-гIалахь дIавоьллира, ама исраилхойн паччахьийн къуббанашкахъ дIа ца воьллира иза. Ахьзан метта паччахь хилла дIаХIоьттира цуьнан кIант Яхьизакх-ЯхIу*.

ЯхIудхойн паччахь Хьузакх-ЯхIу

(ТIаьхьарнаш 18:1-3)

29 ¹ Паччахь дIаХIуттучу хенахь Хьузакх-ЯхIун** ткъе пхи шо дара. Ярушалаймехь Iаш а волуш, ткъе исс шарахь паччахьалла дира Хьузакх-ЯхIус. Цуьнан ненан цIе яра Аби-ЯхIу, ткъа иза Закри-ЯхIун йоI яра. ² Ша схьаваьллачу Дауд-паччахьо лела мел динарг санна, Хьузакх-ЯхIус а леладора Везачу Элана нийса хеташ дерг.

Везачу Элан цIа цIандар

³ Ша паччахь хилла дIаХIоьттинчу хьалхарчу шеран хьалхарчу батахь Хьузакх-ЯхIус, Везачу Элан цIийнан неIарш дIа а йиллина, уьш тояйтира. ⁴ Левихой а, динан дай а шена тIебахкар тIедиллира Хьузакх-ЯхIус. Уьш Делан цIенна малхбалехь йолчу майданехь схьагулбира цо. ⁵ Царга цо элира: «Левихой, ладогIалаш соьга! ХIинца шавш а Далла гергахь цIанло, шайн дайн Дела волчу Везачу Элан цIа а цIанде. Цу цIенна чуьра Далла хьалха боьха мел долу хIума аракхосса. ⁶ Вайн дай, вайн Везачу Далла зуламе хеташ долу хIуманаш а лелош, Далла тешаме боцуш бара. Цара, Иза дIа а тесна, Везачу Элан цIийнах дIа а бевлла, Цунна букь берзийнера. ⁷ Цара Везачу Элан цIийнан ученна чу волу неI а дIакъевлира, къуьданаш а дIабойура. Иштта хаза хьожа йогIу хIума^д а ца ягайора, дезачу цIа чохь Исраилан халкъан Далла лерина дийнаташ дагоран сагIа а ца доккхура цара. ⁸ ТПаккха Веза Эла оьгIазвахара ЯхIудан а, Ярушалайман а бахархошна. Нах Iада а бойтуш, инзар а болуьйтуш, белам бойтуш а хIума царах йира Цо, шуна шайна ма-гарра. ⁹ Иштта туьро байира вайн дай, цундела вайн кIентий а, йоIарий а, зударий а хIинца хийрачу маккахь йийсарехь бу.

¹⁰ ХIинца Исраилан халкъан Везачу Элаца барт бан дагадеана суна, Цуьнга Шен чIогIа йолу дералла вайна тIера дIаяккхийтархьама. ¹¹ Сан хьоме левихой! Ларам боцуш ма хилалаш, хIунда аьлча Везачу Эло шу хаьржина, Шена уллохь хилийтархьама а, шуьга Шена лерина гIуллакх дайтархьама а, шу Шена гIуллакх дийраш а, хаза хьожа йогIу хIума ягораш а хилийтархьама а».

* 28:27 Тебархойн тептар тЕхь: *Яхьизакх-ЯхIу*. Иза «Хьузакх-ЯхIун» кхин цIе ю.

** 29:1 Тебархойн тептар тЕхь: *Яхьизакх-ЯхIу*. Иза «Хьузакх-ЯхIун» кхин цIе ю.

28:27 ЕшаI-ЯхIу 14:28.

¹² Тпаккха хІара левихой гІуллакхаш кхочушдан хІиттира:
КхахІатан тІаьхьенах волу Іамсайн кІант Махьат а, Іазар-ЯхІун
кІант Юал а;

Мерарин тІаьхьенах волу Іабдин кІант Къуша а, ЯхІалал-Элан
кІант Іазар-ЯхІу а;

ГІиршанан тІаьхьенах волу Замин кІант Юахьи а,
Юахьин кІант Іедан а;

¹³ Эли-Цапанан тІаьхьенах волу Шимра а, ЯІиал а;
Асайпан тІаьхьенах волу Закри-ЯхІу а, Матан-ЯхІу а;

¹⁴ ХІайманан тІаьхьенах волу Яхьиал а, Шамали а;
Ядутунан тІаьхьенах волу ШамІа-ЯхІу а, Іузиал а.

¹⁵ Цара, шайн вежарий схъа а гулбина, Далла гергахъ цІано йира.
Тпаккха, Везачу Эло аьлла ма-хиллара, паччахьан омра кхочуш а деш,
Везачу Элан цІа цІан а деш, даздан бахара уьш. ¹⁶ Цара Везачу Элан
цІа чохъ шайна карийна Далла гергахъ боьха мел долу хІума цІийнан
керта арадаьккхира. Ткъа левихоша, уьш Кхидрун-тогІи чу дІакхис-
сархьама, дІаийцира.

¹⁷ Шеран хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахъ цара Везачу Элан
керт язъян йолийра. Цу беттан борхІалгІачу дийнахъ уьш Везачу Элан
цІийнан ученна тІекхечира. Кхин а бархІ дийнахъ Далла хьалха даз-
дира цара Везачу Элан цІа. Оцу хьалхарчу беттан ялхитталгІачу дий-
нахъ цара и гІуллакх чекхдаьккхира.

Везачу Элан цІа юха а Делан кара дІадалар

¹⁸ Тпаккха, Хъузакх-ЯхІун цІа а баьхкина, цара элира: «Оха Везачу
Элан цІа а цІандина, дийнаташ дагоран сагІа доккху кхерч^д а цІанби-
на, цуьнца йоьзна йолу ерриге пхьегІаш а цІанйина. Иштта даздина
долу бепиг тІедуьллу стол а, цуьнца йоьзна йолу пхьегІаш а цІанйина.

¹⁹ Ахьаз-паччахьо, ша паччахьалла динчу хенахъ, Делан лаамехъ доцург
а лелош, дІаяьхна хилла йолу ерриге а пхьегІаш, оха, кеч а йина, язьи-
на. Уьш Везачу Элан сагІа доккхучу кхерчана хьалха дІахІиттийна».

²⁰ ШолгІачу Іуьйранна, хьалххе хьала а гІаьттина, гІалин куьйгал-
хой схъа а гулбина, Везачу Элан цІенна тІе вахара Хъузакх-ЯхІу-пач-
чахъ. ²¹ Цара ворхІ старгІа а, ворхІ уьстагІ а, ворхІ боьрша Іахар а,
ворхІ бож а еара пачхьалкхан кьиношна тІера а, Везачу Элан цІийнан
езачу чоьнна тІера а, ЯхІудан халкъана тІера а. АхІаронан тІаьхьенах
болчу динан дайшна тІедиллира паччахьо и дийнаташ сагІа доккхучу
Везачу Элан кхерчана тІехъ дагор. ²² Динан дайша, старгІанашна урс а
хьаькхна, церан цІийн цинцаш сагІа доккхучу кхерчана тІетуьйхира.
Цул тІаьхьа цара, уьстагІашна урс а хьаькхна, церан цІийн цинцаш
сагІа доккхучу кхерчана тІетуьйхира. Иштта Іахаршна урс а хьаькхна,

церап цийн цинцаш саҒа доккхучу кхерчана тЕтуйхира цара. ²³ ТIаккха, кьиношна тЕра урс хьакха ялийна йолу бежалой паччахьна а, халкъан гуламна а хьалха дIа а хIиттийна, царна тЕе куьйгаш дехкира. ²⁴ Царна урс а хьакхна, берриге а Исраилан халкъан кьинош дIадахархьама, бежалойн цийн цинцаш туйхира кхерча тЕе. ХIунда аьлча паччахьо омра динера берриге а Исраилан халкъана тЕра дийнаташ дагоран саҒа а, кьинойх цIандаларан саҒа а даккха аьлла.

²⁵ Дауда а, Делера дерг гуш волчу, паччахьан пайхамар волчу Гада а, Ната-пайхамаро а тЕдиллина ма-хиллара, — ткъа и тЕдиллар Везачу Элера долу дела — Хьузакх-ЯхIу-паччахьо Везачу Элан цийнан кертахь, тайп-тайпана дечиг-пондарш а, цIастанан жима неҒарш а карахь долу левихой дIахIиттийра. ²⁶ Дауд-паччахьо юкьабаккхина хилла гIирс карахь болу левихой а, локху турбанаш карахь йолу динан дай а дIахIиттийча, ²⁷ Хьузакх-ЯхIус омра дира, дагоран саҒина урс хьакхна долу дийнаташ кхерча тЕе дахка аьлла. СаҒа даккха долиича, локхучу турбанашца а, исраилхойн паччахь хилла волчу Даудан гIирсащца а зурма а локхуш, Везачу Элана лерина эшарш лекха йолийра. ²⁸ Халкъан берриг а гуламо а Ибадат дора, илланчаша эшарш локхуш а, турбанаш екаш а йолчу хенахь. Иза иштта лаьттара, дийнаташ дагоран саҒа даккхар чекхдаллалц. ²⁹ Дийнаташ дагоран саҒа даккхар чекхдаьлча, паччахьо а, цуьнца болчу массара а, суждане а бахана, Ибадат дира. ³⁰ Хьузакх-ЯхIу-паччахьо а, баьччанаша а левихошка омра дира, Дауда а, Делера дерг гуш хилла волчу Асайп-пайхамаро а яздинчу дешнашца Везачу Элана хастамаш бе аьлла. Халкъо хазаетарца эшарш а локхура, уьш суждане а боьлхура, цара Везачу Элана Ибадат а дора.

³¹ Хьузакх-ЯхIус, вист а хуьлуш, элира: «ХIинца аша шаьш Везачу Элана лерина дIакъастор чекхдаьлла. Дуьло, Везачу Элан цIа долчу бертан а, баркаллин а саҒанаш даладе». ТIаккха халкъан гуламо бертан а, баркаллин а саҒанашна дийнаташ даладора. Шен даг чохь лаам болчу ХIораммо а дагоран саҒанаш даха дийнаташ даладора. ³² Халкъан гуламо дагоран саҒа даккха далийначу дийнатийн барам иштта бара: кхузткъе итт сту, цхьа бIе уьстагI, ши бIе боьрша Iахар. И дерриге а Везачу Элана лерина дийнаташ дагоран саҒа даккха далийнара. ³³ Кхин а ялх бIе дийнат хьайбанийн юкьара а, кхо эзар — жен юкьара а далийнара бертан а, баркаллин а саҒанашна. ³⁴ Ткъа динан дай кIеззиг болу дела, уьш лара ца бора дагоран саҒина далийначу дерриг а дийнаташна тЕра цIокарчий схьаяха. Цундела царна гIо дора церап вежарий болчу левихоша. Кхиболу динан дай цIанбаллалц а, саҒа доккху и гIуллакх чекхдаллалц а гIо дира цара. ХIунда аьлча левихой шаьш Далла гергахь цIанбарна тIехь динан дай а лерина лелара.

³⁵ Оцу дийнаташ дагоран сагІина дахъаш долчу хІуманна тІекхетара боккхачу барамехъ долу барт баран сагІанийн мохъ а, чагІаран сагІина дахъаш долу малар а.

Иштта меттахІоттийра Везачу Элан цІенца доьзна долу гІул-лакх дар. ³⁶ Хъузакх-ЯхІу а, дерриг халкъ а чІогІа самукъадаьлла дара Дала Шен халкъана диначунна, хІунда аьлча иза сихха кхо-чушлира.

Пасахъан деза де даздарна кечам бар

30 ¹ Берриге а Израил-мехкан а, ЯхІуд-мехкан а меттигашка геланчаш бахийтира Хъузакх-ЯхІус. Иштта Эпрайм-махка а, Маннаш-махка а кехаташ яздира цо, дерриг а цигара халкъ Ярушалаймехъ лаьтташ долу Везачу Элан цІа долчу даладе аьлла, Израилан халкъан Везачу Далла лерина Пасахъан дезде даздархъама. ² Паччахьо а, цуьнан баьччанаша а, Ярушалаймерчу берриге а гуламо а кхеташонехъ сацам бира, шеран шолгІачу баттахъ Везачу Элана лерина долу Пасахъ олу дезде даздийр ду аьлла. ³ И гІуллакх цул хъалха билгалъ-яьккхинчу хенахъ кхочушдар ца нисделлера церан, Далла гергахъ цІанбеллачу динан дайн барам кхочуш ца хилла дела а, халкъ Ярушалайме схьагулделла ца даьлла дела а. ⁴ Паччахьна а, берриге гуламна а и сацам хазахийтира. ⁵ ТІаккха Беар-Шабал-гІалара дуьйна Дан-гІалина тІе кхаччалц, берриге а Израил-махкахула кхайкхам бар билгалдаьккхира. И кхайкхам бинера, Ярушалайме халкъ схьагулдайттархъама. ХІунда аьлча Израилан Везачу Далла лерина долу Пасахъан дезде, товрат-хъехамаш тІехъ яздина ма-хиллара, иштта дуккха а цхъаьна долчу халкъаца даздар кхочуш ца динера. ⁶ Берриге а Израил-махкахула а, ЯхІуд-махкахула а паччахъан а, цуьнан баьччанийн а кехаташ дІасадаржош бахара геланчаш. Паччахьо динчу омрица кехата тІехъ яздина дара:

«Израилан халкъ! ИбрахІиман а, Исхъакхан а, Израилан а Дела волчу Везачу Элана тІедерзалаш, тІаккха ашурхойн паччахъан карара схьабевллачу дийна бисинчарна тІевоьрзур ву Иза а. ⁷ Шайн дайн Дела волчу Везачу Элана тешаме ца хиллачу шайн дайх а, вежарех а дІа ма тарлолаш. Шена тешаме ца хиларна, адам инзардолуйту хІума йира Цо царех. ⁸ ХІинца дуьйна шайн дайн санна къиза дегнаш долуш ма хилалаш, ткъа Везачу Элана муьтІахъ хилалаш. Цо гуттаренна а даздина долчу, Цуьнан цІенна тІе дуьйла. Шайн Везачу Далла гІуллакх де, тІаккха Цо Шен чІогІа йолу дералла шуна тІера дІайоккхур ю. ⁹ Шун дегнаш Везачу Элана тІе юхадирзича, шун вежарех а, шун

берех а уьш йийсаре бигначара кьинхетам бийр бу. ТПаккха уьш кху махка юхабоьрзур бу, хIунда аьлча шун Веза Дела дика а, кьинхетаме а ма ву. Нагахь санна шу Цунна тIедерзахь, Иза шух дIавоьрзур вац».

¹⁰ Эпрайман а, Маннашан а мехкашкахула, Забулан махка тIекхаччалц, цхьана гIалара вукху гIала боьлхура геланчаш. Ткъа адамаш ца-рах доьлуш а, кхаьрдаш а дара. ¹¹ Делахь а, Ашаран а, Маннашан а, Забулан а тайпанех болчу цхьаболчара, къар а белла, ладуьйгIира цаьрга. Уьш Ярушалайме баьккира. ¹² ЯхIуд-махкахь, адамашна цхьа-алла а луш, Дала халкъ иракарахIоттийра, Везачу Эло аьлла ма-хил-лара, паччахьан а, цуьнан баьччанийн а омра кхочушдархьама.

Пасахьан дезде даздар

¹³ Шеран шолгIачу баттахь Ярушалаймехь вуно дукха адам гулде-лира, Совсазчу баьпкан дезде даздархьама. Гулам дикка боккха бара. ¹⁴ Гулбеллачара, хьала а гIевттина, Ярушалаймехь цIушна лерина да-горан сагIа доккхуш хилла болу кхерчаш бохийра. Иштта, цIушна ле-рина хаза хьожа йогIу хIума¹ ягош болу берриге а гIирс, боха а бина, Кхидрун-тогIи чу кхоьссира цара. ¹⁵ ТПаккха шолгIачу беттан дейт-талгIачу дийнахь Пасахьан Iахарна урс хьаькхира цара. Динан дайша а, левихоша а, эхь а хетта, цIан а белла, Везачу Элан цIийнан керта дагоран сагIа даккха дийнаташ далийра. ¹⁶ Делан стаг волчу Мусан тов-рат-хьехам тIехь яздина ма-хиллара, шайна тIедиллина ма-хиллара, шайна билгалъяьхначу меттигашка дIахIиттира уьш. Динан дайша, левихойн карара схьа а оьцуш, цIийн цинцаш тухура. ¹⁷ Гулбеллачар-на юкьахь Далла гергахь шаьш дIахIитта цIанбалаза берш тIех дукха хиларна, церан Пасахьан Iахарий Везачу Элана лерина хилийта ца хIуьттура уьш. Церан метта Пасахьан Iахаршна урс хьаькхира левихо-ша. ¹⁸ Халкъана юкьара дукхахберш Далла гергахь цIанбалаза бара. Уьш дукхахьолахь Эпрайман а, Маннашан а, Иссарханан а, Забулан а тайпанех бара. Делахь а, хила ма-деzza иза доццушехь, цара а йоура сагIина беанчу Пасахьан Iахарх йолу хIума. ¹⁹ Ткъа Хьузакх-ЯхIус царна тIера доIа дира. Цо элира: «Шена хьалха цIанвалаза висинехь а, шен дог шайн дайн Дела волу Веза Эла лахарна тIедерзийна волчу хIоранна а дика волчу Везачу Эло гечдойла!» ²⁰ Хьузакх-ЯхIун доIа дIа а хезна, Везачу Эло халкъана гечдира. ²¹ Ярушалайме баьхкинчу изра-илхоша чIогIа самукьадаларца ворхI дийнахь даздира Совсазчу баьп-кан дезде. Левихоша а, динан дайша а Везачу Элана хастамаш барна леринчу зевнечу зурманийн гIирсашца хIора дийнахь Цунна хаста-маш бора. ²² Кхетам а болуш, Везачу Элана дика гIуллакх деш бохкучу левихошна тамехь дерг олура Хьузакх-ЯхIус. Шайн дайн Дела волу Веза Эла хеста а веш, Цунна лерина бертан сагIа а доккхуш, дезачу

деношна билгалъяккхина йолу хIума йиира цара ворхI дийнахь. ²³ Гулбеллачу массара а сацам бира и дезде кхин а ворхI дийнахь даздан. ТIаккха самукьадаларца кхин а ворхI де даьккхира цара, и де даздеш. ²⁴ ЯхIудхойн паччахьо Хьузакх-ЯхIус цхьа эзар сту а, ворхI эзар уьстагI а беанера сагIина гулбеллачарна тIера. Иштта баьччанаша а беанера цхьа эзар сту а, итт эзар уьстагI а. ТIаккха динан дайшна юкьара дуккхамо а, Далла гIуллакх дарна дIа а къаьсташ, шашь цIан-бира. ²⁵ ЯхIуд-махкара схьабаккинчу массеран а самукьадаьллера. Иштта самукьадаьлла бара динан дай а, левихой а, Израил-махкара схьадеана халкъ а, ЯхIуд-махкахь тIебаьккинарш санна Iаш болу израилхой а. ²⁶ Ярушалаймехь доккха хазаетар хиллера, хIунда аьлча израилхойн паччахь хиллачу Даудан кIентан Сулиман заманахь дуьйна схьа ца хиллера цу тайпана хIума Ярушалаймехь. ²⁷ ТIаккха динан дайша а, левихоша а, хьала а гIевттина, халкъ декьалдира. Дахезира Везачу Элана церан аз, хIунда аьлча Веза Эла Iаш волчу стигаларчу Цуьнан езачу метте дIакхечира церан доIа.

Хьузакх-ЯхIус дина юхаметтахIиттораи

31 ¹ И дерриге а чекхдаьллачул тIаьхьа цигахь хилла болу массо а израилхой яхIудхойн гIаланашка бахара. Цигахь харцделанашна хIиттийна тIулгаш кегдира цара. Иштта Ашера-далла лерина долу дечиган бIогIамаш а хедийра, тIехь сагIа доккху гунаш а, меттигаш а йохийра берриг а ЯхIуд-махкахь а, Бен-Яман-махкахь а, Эп-райман а, Маннашан а мехкаш чекхбовлалц йолчу меттигашкахь. Цул тIаьхьа берриге а израилхой шайн гIаланашка, шайн хIусамашка юхабирзира.

² Динан дай а, левихой а, шашь дIахIиттабаре терра, шайн-шайн рогIехь, хIора а шен гIуллакх дан дIахIоттийра Хьузакх-ЯхIус. Царна тIедехкинчу гIуллакхашна юкьадогIура: дийнаташ дагоран а, берган а сагIанаш дахар а, Везачу Элана гIуллакх дар а, Далла баркаллаш бахар а, Веза Эла Iаш йолчу меттиган кевнашкахь Цунна хастамийн иллеш алар а. ³ Паччахьо шен хьолах цхьадолу дакъа дийнаташ дагоран сагIанаш дахарна дала билгалдаьккхира: Iуьйренан а, суьйренан а дийнаташ дагоран сагIанаш дахарна а, шобтан деношкахь а, бутт цIинлучу деношкахь а, Везачу Элан товрат-хьехамехь яздина долчу кхечу дезачу деношкахь а сагIанаш дахарна а.

⁴ Ярушалаймехь дехачу халкъана паччахьо тIедиллира динан дайшна а, левихошна а догIуш долу ялтин а, сурсатийн а дакъа дIадалар, цаьрга Везачу Элан товрат-хьехамаш кхочушбан ойла хилийтархьама,

^{31:3} Лелар 28:1–29:39. ^{31:4, 5} Лелар 18:12, 13, 21.

кхечунна тЕдерза а ца дезаш. ⁵ Паччахъан омра дІакхайкхийча, керлачу ялтех а, чагІарх а, даьттанах а, мазах а, аренгара тайп-тайпанчу стоьмех а вуно дукха хІума еара исраилхоша. Шайн долчу дерриг а хьолах уьтталгІа дакъа а деара цара. ⁶ ЯхІуд-мехкан гІаланашкахъ бехачу исраилхоша а, яхІудхоша а деара шайн бежана юкъара а, жена юкъара а уьтталгІа дакъош. Иштта шайн Везачу Далла лерина сагІина гулдинчух а уьтталгІа дакъа схьадеара цара. Церан вуно дукха хІума гулделира. ⁷ И гІуллакх, шеран кхоалгІачу баттахъ дола а дина, ворхІалгІачу баттахъ чекхдаьккхира цара. ⁸ Хьузакх-ЯхІу а, цуьнан баьччанаш а схьабаьккича, царна вуно дукха гулделла хІума гира. Везачу Элана хастамаш бира цара, ткъа Цуьнан Исраилан халкъ декъалдира цара. ⁹ Хьузакх-ЯхІус динан дайшка а, левихошка а оцу гулделлачу хІуманыхъ лаяцна хаттар дира. ¹⁰ ТІаккха ЦІадукъин тІаьхьенах волчу коьртачу динан дас Іазар-ЯхІус жоп делира: «Везачу Элан цІа долчу тхайн долахъ долчух уьтталгІа дакъа дан долиичхъана, оха дуззалц хІума а йоу, кхин дуккха а хІума а юьсу тхан. Ткъа Везачу Эло Шен халкъ декъалдина дела, оццул дукха хІума а дисина».

¹¹ Хьузакх-ЯхІус, Везачу Элан цІийнан кертахъ кхин а тІаьхьалонна сурсаташ чудохку чоьнаш кечъе аьлла, омра дира. Уьш кечийча, ¹² совгІаташ а, уьтталгІа дакъош а, Далла дІакъастийна сагІанаш а леррина царна чу охьадекхира. Оцу хІуманна тІехъожуш хьаькам хІоттийра левихо волу Ханан-ЯхІу. Ткъа Ханан-ЯхІун ваша ШамаІи цунна гІо деш шолгІаниг хІоттийра. ¹³ Хьузакх-ЯхІу-паччахьо а, Делан цІенна тІехъ хьаькам волчу Іазар-ЯхІус а тІедилларца Ханан-ЯхІун а, ШамаІин а куьйга кІел оцу хІуманийн дола дан дІахІоттийра Яхьиаьл, Азас-ЯхІу, Нахъати, ІасахІал, Еримати, Юзабди, Элиал, Исмах-ЯхІу, Махъат, БенгъяхІу. ¹⁴ Шайн лаамехъ Далла дахъаш долчу сагІанийн дола дан а, Везачу Элана луш йолу хІума а, даздина долу совгІаташ а дІасадекъа дІахІоттийра Кхура. Иза малхбалехъарчу кевнехъ ха деш волу, Иманин кІант волу левихо вара. ¹⁵ Кхурин куьйга кІел бара Іедан, Мин-Яман, ЮшаІ, ШамІа-ЯхІу, Амар-ЯхІу, Шахан-ЯхІу. Динан дайн гІаланашкахъ тешаме хиларца гІо дира цара Кхурина, шайн вежаршна, жимачунна а, воккхачунна санна, шайн тобанашка хьаьжжина, доггІург дІа а доькъуш. ¹⁶ ЦІераш дІаязйинчарна юкъахъ болчу боьршачу нахахъ кхо шо а, цул сов а хан йолчарна дІасадоькъура и хІума — Везачу Элан цІа чохъ хІора дийнахъ, шайн дарже а, тобане а хьаьжжина, шайна тІедиллина гІуллакх деш болчарна. ¹⁷ Шайн доьзалшка хьаьжжина, тептар тІе дІаязбина болчу динан дайшна а, ткъа шо а цул сов хан йолчу левихошна а, царна тІедехкинчу гІуллакхашка а, церан тобанашка а хьаьжжина, дІадоькъура цара и хІума. ¹⁸ Иштта дІадоькъура и хІума цу тептар тІе дІаяздинчу, берриге а гуламна чудогІуш

долчу берашна а, зударшна а, кІенташна а, йоІаршна а. ХІунда аьлча цара, цІан а белла, тешаме хиларца шаьш Далла дІакъастийнера, Цунна леррина гІуллакх дархъама. ¹⁹ АхІаронан тІаьхъенах болу динан дай бехачу гІаланийн гонахарчу дежийлашкахъ Іаш болчу динан дайх лаьцна аьлча, цигахъ цІершца билгалбаьхна болу нах дІахІиттийра, динан дайн доьзалшна юкъара хІора боьршачунна а, левихошна юкъара хІора дІаязвинчунна а и хІума дІадекъархъама.

²⁰ Иштта гІуллакх дира Хьузакх-ЯхІус берриге а ЯхІуд-махкахъ. Шен Везачу Далла хьалха диканиг а, нийсо ерг а, тешаме дерг а леладора Хьузакх-ЯхІус. ²¹ Шен Дела дага а лоцуш, Делан цІенна лерина а, Цуьнан товрат-хъехамаш а, весеташ а лардарна а, ша дечу массо а хІуманна тІехъ а, доггах гІуллакх дора Хьузакх-ЯхІус, цундела кхиамаш а хуьлура цуьнан.

Ашурхоша Ярушалаймана кхерам туьйс

(ТІаьхъарнаш 18:13-37; 19:14-19, 35-37; ЕшаІ-ЯхІу 36:1-22; 37:8-38)

32 ¹ Везачу Элана тешаме а волуш, Хьузакх-ЯхІус дина гІуллакхаш чекхдевлча, ЯхІуд-махка чугІоьртира ашурхойн паччахъ волу Санхъариб. ЧІагІйна гІаланаш шена схъаяха дагахъ, царна го бира цо. ² Санхъариб, ЯхІуд-махка чу а гІоьртина, Ярушалаймана дуьхьал тІом бан веана хилар шена гича, ³ Хьузакх-ЯхІус, шен баьччанех а, тІеман хъаькамех а дага а ваьлла, гІалин арахула долу хин хъостанаш дІадукъар юкьадалийра. Цара и дан гІо дира Хьузакх-ЯхІуна. ⁴ Дуккха а наха, гул а белла, кІоштахула долуш долу хъостанаш а, оьхуш долу хиш а дІадукъьира. Цара олур: «Кху метте шаьш баьхкича, хин шорто хІунда каро еза ашурхойн паччахъашна?» ⁵ ГІала чІагІгъархъама, иштта белхаш бира Хьузакх-ЯхІус: доьхна долу пенаш а меттахІиттийра, пенашна тІехула бІаьвнаш а хІиттийра, чухуларчу пенна гонах кхин а пен а дІахІоттийра, Даудан гІали чу йогІуш йолу Милло цІе йолу терхийн басенаш чІагІ а йира цо. Иштта дуккха а герз а, турсаш а кечдира цо. ⁶ Халкъана тІехъ тІеман хъаькамаш хІиттийра Хьузакх-ЯхІус. ГІалин кевнехъ йолчу майданыхъ, халкъ шена тІе а даладайтина, цуьнан дог а оьцуш, цо элира: ⁷ «ЧІагІлой, доьналла долуш хилалаш! Ашурхойн паччахъах а, цуьнца долчу доккхачу эскарх а кхера а ма лолаш, ийза а ма лолаш, хІунда аьлча вайца дерг дуккха а ницкъ болуш ду, цаьрца долчул. ⁸ Цаьрца берг адамиин ницкъ бу, ткъа вайца вайн Веза Дела ву, вайна гІо а деш, вайн дуьхъа тІом а беш волу». ТІаккха яхІудхойн паччахъан Хьузакх-ЯхІун дешнаша халкъ чІагІдира.

⁹ Цул тІаьхъа ашурхойн паччахъо Санхъариба шен хъаькамаш Ярушалайме яхІудхойн паччахъна Хьузакх-ЯхІуна а, Ярушалаймехъ болчу массо а яхІудхошна а тІехъовсийра. Ткъа иза ша, шеца долчу

эскарца Лахиш-гІалина го а бина, цунна дубьхал тІом беш вара. Цо шен хъькамашка хІара алийтира: ¹⁰ «Иштта боху шуьга ашурхойн паччахьо Санхъариба: „Шена го бина йолчу Ярушалайм-гІалахъ виссал хъан бІо-булуш дерг хІун ду те? ¹¹ Мацаллех а, хьогаллех а шу далийтархъама, шуьга: ‘Вайн Везачу Дала вай кІелхъардохур ду ашурхойн паччахьах’, – бохуш, шу ледой те Хьузакх-ЯхІус? ¹² ЯхІудан халкъе а, Ярушалайман бахархошка а: ‘СагІа доккхучу цхъана кхерчана хьалха бен Гібадат а ма де, цунна тІехъ бен сагІина дийнаташ а ма дагаде’, – бохуш, оцу Далла лерина сагІа доккху гунаш а, шайна тІехъ долу кхерчаш а дІадаьхна волу Хьузакх-ЯхІу вац ткъа иза? ¹³ Шуна ца хаьа ткъа аса а, сан дайша а кхечу мехкийн къаьмнашна динарг? Оцу къаьмнийн деланашка сан карара кІелхъардахалур дарий ткъа шайн мехкаш? ¹⁴ Сан дайша хІаллакдинчу къаьмнийн массо а деланех шен халкъ сан карара хъаьнга кІелхъардак-кхаделира? Шун Дала сан карара муха кІелхъардохур дара шу? ¹⁵ Ткъа хІинца Хьузакх-ЯхІуга шашь иштта Іеа а ма дайта, ле а ма дайта. Ма тешалаш цунах. Нагахъ санна цхъана а къоман а, цхъана а пачхьалкхан а, цхъана а делан а сан карара а, сан дайн карара а шен халкъ кІелхъардак-кха ницкъ кхаьчна ца хилча, шун Дала а дохур дац шу сан карара“».

¹⁶ Кхин а дуккха бехира Санхъарибан хъькамаша Везачу Далла а, Цуьнан ялхо волчу Хьузакх-ЯхІуна а дубьхал долу дешнаш. ¹⁷ Иштта, Израилан Веза Дела емал а веш, кехаташ а яздора Санхъариба, Цунна дубьхал хІара дешнаш а далош: «Кхечу мехкашкахъ дехачу къаьмнийн деланашка шайн халкъаш сан карара дІа ца дахадаларе терра, Хьузакх-ЯхІун Деле а кІелхъардакхалур дац Шен халкъ сан карара». ¹⁸ Пенан тІехуленна тІедаьлла лаьтта Ярушалайман халкъ кхера а дина, оза а далийтина, гІала схьаяккхархъама, яхІудхойн маттахъ чІогІа маьхъарий хьобкхура цара. ¹⁹ Ярушалайман Делах лаьцна а олура цара, Иза а адамийн куьйга бинчу лаьттахъ дехаш долчу кхечу къаьмнийн деланех тарвеш.

²⁰ Хьузакх-ЯхІу-паччахьо а, Амосан кІант волчу ЕшаІ-ЯхІу-пайхамаро а, доІа а дина, оцу гІуллакхах лаьцна стигала хъала кхайкхам бира. ²¹ ТІаккха Везачу Эло малик^д дайитира. Ашурхойн паччахьан меттаматтахъ болу массо а майра эскархой а, эскаран хъькамаш а, тІеман хъькамаш а хІаллакбира цо. Санхъариб, юьхІаьржачу а хІоьбтина, шен махка юхавирзира. Шен делан цІа^д чу ваьлча, цуьнан шен тІаьхьенах болчара, тур а тоьхна, вийра иза.

²² Иштта кІелхъарбехира Везачу Эло Хьузакх-ЯхІу а, Ярушалайман бахархой а ашурхойн паччахьан Санхъарибан а, кхечу къаьмнийн а карара. Везачу Эло массо а агІор паргІато а елира царна. ²³ ТІаккха дуккхаммо а Ярушалайме Везачу Элана лерина совгІаташ а, яхІудхойн паччахьна еза хІуманаш а еара. Цул тІаьхьа массо а къаьмнашна хьалха хъаладелира Хьузакх-ЯхІун сий.

*Хьузакх-ЯхIун цомгуш хилар а, товалар а
(ТIаьхьарнаш 20:1-3, 12-19; ЕшаI-ЯхIу 38:1-3; 39:1-8)*

²⁴ Цу деношкахь Хьузакх-ЯхIу, цомгуш а хилла, валарна гергакхьач-нера. Хьузакх-ЯхIус Везачу Эле доIа дича, тамашийна билгалo* ярца Цо жоп делира цунна. ²⁵ Амма шена динчу диканан ларам ца бира Хьузакх-ЯхIус, хIунда аьлча дог курадаьллера цуьнан. ТIаккха Дала цунна а, ЯхIудан кьомана а, Ярушалайман бахархошна а Шен обгIазалла ТIе-яийтира. ²⁶ Амма Хьузакх-ЯхIу ша а, Ярушалайман бахархой а шаш лах а беш, шайн деган кураллех юхабевлча, Хьузакх-ЯхIус паччахьалла дечу заманчохь Везачу Эло Шен обгIазалла ца йира царна.

Хьузакх-ЯхIу-паччахьан хьал

²⁷ Хьузакх-ЯхIун дуккха а хьал а дара, иза чIогIа сийлахь а вара. Дети а, деши а, деза тIулгаш а, хаза хьожа йогIу хьакхарш а, турсаш а, массо а тайпана еза пхьегIаш а чуйохку гIишлош кечйира цо. ²⁸ Иштта лаьтто луш долу сурсаташ: кIа а, чагIар а, даьтта а чудилла чьонаш кечйира цо. Массо а тайпана бежанаш чудохка божалш кечдира, жа латто керташ а нисйира. ²⁹ ГIаланаш а дIахIиттийра цо шена. Жаш а, хьайбанаш а вуно дукха дара Хьузакх-ЯхIун, хIунда аьлча Дала дуккха а хьал деллера цунна. ³⁰ Иштта, лакхаула дIадоьду Гихьон-хи, дIа а кьевлина, иза Дадудан гIалин малхбузехьа агIор охьадахийтира Хьузакх-ЯхIус. Ша мел дечу гIуллакхаш тIехь кхиамаш хуьлура Хьузакх-ЯхIун. ³¹ ЯхIуд-махкахь хиллачу билгалонах хаттар дан Бавел-мехкан куьйгалхоша хьажийна геланчаш баьхкинчу хенахь, Хьузакх-ЯхIу зен а зийна, цуьнан дагахь мел дерг хаархьама бен дIа ца тесира Дала иза.

*Хьузакх-ЯхIун паччахьаллин чаккхе
(ТIаьхьарнаш 20:20, 21)*

³² Хьузакх-ЯхIух кхидолчу гIуллакхех лаьцна – Везачу Элана иза чIогIа тешаме хиларх лаьцна – дIаяздина ду «Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIу-пайхамарна дуьхьалхIоттийна сурт» цIе йолчу а, «ЯхIудхойн а, исраилхойн а паччахьийн хилларш» цIе йолчу а тептарш тIехь. ³³ Хьузакх-ЯхIу, дIа а кхелхина, шайн дайх дIакхийтира. Дадуд-паччахьах сьхабевлчачеран кьуббанаш йолчу гу тIехь дIавоьблира иза. Иза велча, ЯхIуд-мехкан а, Ярушалайм-гIалин а массо а бахархоша цуьнга болчу ларамца дIаверзийра Хьузакх-ЯхIу. Хьузакх-ЯхIун метта паччахь хилла дIахIоьттира цуьнан кIант Маннаш.

* 32:24 *Тамашийна билгалo* – цунах лаьцна кхин а дукха яздина ду «ТIаьхьарнаш» цIе йолчу тептар тIехь (20:8-11).

*ЯхIудхойн паччахъ Маннаш**(ТIаьхъарнаш 21:1-9)*

33 ¹ Маннашан шийтта шо хилла, иза паччахъ дIахIоьттича. Ярушалаймехъ Iаш а волуш, цо шовзткъе пхийтта шарахъ паччахъбалла дира. ² Везачу Эло исраилхошна хьалхара дIалелхийначу къаьмнаша лелийна мел долу дегаза гIуллакхаш а лелош, Везачу Элана зуламе хеташ дерг леладора Маннаша. ³ Шен дас Хьузакх-ЯхIус дохийна дIадаьхна долу сагIа доккху гунаш юхаметтахIиттийра цо. Иштта БаIал-харцделанашна сагIа доккху меттигаш кечйора, Ашера-харцдалла лерина долу дечиган бIогIамаш а хIиттадора цо. Стигалшкахъ мел болчу ницкъашна, суждане а оьхуш, Ибадат дора цо. ⁴ Везачу Элан цIа чохъ а цIушна сагIа доккху кхерчаш дIахIиттийра Маннаша, оцу цIийнах лаьцна «Ярушалайм-гIалахъ Сайн цIе абадена язъяйта лаьа Суна», – аьлла доллушехъ Везачу Эло. ⁵ Везачу Элан цIийнан шинна а кертахъ стигалшкахъ мел болчу ницкъашна сагIа доккху кхерчаш дIахIиттийра цо. ⁶ Маннаша шен кIентий Бен-Хиннам-тогIи чохъ цIерах чекхбохуйтура. Иштта бозбунчаллаш а леладора, пал а туйсура, беллачийн синош тIедобхуш болчарах а, жинашца тайначарах а дагаволура. Цу тайпана, Веза Эла оьгIаз а вохуйтуш, Цунна зуламе хеташ долу дуккха а гIуллакхаш леладора цо. ⁷ Ша харцдалла лерина дина сурт схъа а эцна, иза Делан цIа^д чохъ дIахIоттийра Маннаша, цунах лаьцна Везачу Эло Дауде а, цуьнан кIанте Сулиме а иштта аьлла доллушехъ: «Ярушалайм-гIалахъ – исраилхойн шийтта тайпанийн латтанашна юкъара Айса хьаржина йолчу меттигехъ – хIокху Сайн цIа чохъ Сайн цIе язъяйта лаьа Суна гуттаренна а» ⁸ Нагахъ санна Аса шайна тIе мел диллинарг – Мусагахула Айса царна белла берриг а товрат-хьехам^д, парзаш а, тIедехкинарш а – цара леррина кхочушдахъ, Айса церан дайшна деллачу лаьтта тIера исраилхойн когаш кхин цкъа а арабохуйтур бац Аса. ⁹ Амма ЯхIудан халкъ а, Ярушалайман бахархой а харц некъа тIе бехира Маннаша: Везачу Эло, исраилхошна уллора дIа а даьхна, хIаллакдинчу кхечу къаьмнаша лелийначул а сов зуламе дерг леладора цара.

Маннаша ша Далла хьалха лахвар

¹⁰ Везачу Эло дIаолура Маннаше а, цуьнан халкъе а, амма цара лаца дугIура. ¹¹ ТIаккха Везачу Эло ашурхойн паччахъан тIеман коьрта хьаькамаш бахийтира Маннашана тIе. Цара, иза дIа а лаьцна,

33:2 Ярми-ЯхIу 15:4. 33:4 2 Шерашкахъ 6:6. 33:7, 8 Сулим 9:3-5; 2 Шерашкахъ 7:12-18.

мерГуьргех чГуг чекх а яьккхина, йоьзан буржалш а дихкина, Бавел-махка дГавигира. ¹² Ша гаттавелла хьаьвзича, шен дайн Далла хьалха ша даггара лах а веш, Маннаша шен Везачу Деле шеца дика хилар доьхура. ¹³ Маннаша Везачу Эле доГа дича, Цо, дГа а хезна, Маннашан доГа тГеййцира. Дала, иза Ярушалайме юха а верзийна, шен паччахьалла дан дГакхИоттийра. ТПаккха кхийтира Маннаш Веза Эла – Дела хиларх.

¹⁴ Цул тГабьха Маннаша Даудан гГалин арахула болу пен юхаметта-хИоттийра. Гихьон-хина малхбузехьа долчу Инан тГехула ЧЧерийн ков олучу меттехула а, Гупал-гГалин гонах, леккха хьала а боккхуш, юхаметтаИоттийра цо гГалин пен. ЯхГуд-махкарчу чГарГийнчу массо а гГаланашкахъ тГеман коьрта хьаькамаш дГакхИиттийра цо. ¹⁵ Хийрачу мехкашкара деланаш а, Везачу Элан цГа чу дГакхИоттийна цГу а дГаваьккхира Маннаша. Иштта Ярушалаймехъ а, Везачу Элан цГа тГехъ лаьтгачу ломахъ а ша дГакхИиттийна саГа доху кхерчаш дохийна, гГалин араха дГакхиссира цо. ¹⁶ Везачу Элана лерина саГа доккху кхерч ша хиллачу метте дГа а хИоттийна, цу тГехъ бертан а, баркаллин а саГанаш дехира Маннаша. ЯхГудхошна цо тГедиллира, Исраилан Везачу Далла Гамал е аьлла. ¹⁷ Халкъо кхидГа а саГа доккхучу гунаш тГехъ саГанаш даьхнехъ а, и саГанаш шайн Везачу Далла лерина бен дацара.

Маннаша динчу паччахьаллин чаккхе

(ГГабьхьарнаш 21:17, 18)

¹⁸ Маннашан кхидолчу гГуллакхех лаьцна – шен Деле цо динчу доГанах а, Исраилан Везачу Делан цГарах хиндерг гуш болчара Маннаше аьллачу дешнех а лаьцна – яздина ду *Исраилхойн паччахьийн тентар* тГехъ. ¹⁹ Маннаша динчу доГанах а, Далла иза дГакхазарх а, Далла хьалха ша лахвале цунах мел даьллачу кьинойх лаьцна – иза Далла тешаме цахиларх а, цо саГа доккху гунаш дарх а, цо Ашера-харцдалла лерина долу дечиган бГюГамаш дГакхИиттадарх а, цо бинчу цГуйх а лаьцна – яздина ду *Делера дерг гуш болчу пайхамарийн тентар* тГехъ. ²⁰ Маннаш, дГа а кхелхина, шен дайх дГакхийтира. Иза шен паччахьан цГакхъ дГавоьллира. Маннашан метта паччахъ хилла дГакхИоттира цуьнан кГант Амин.

ЯхГудхойн паччахъ Амин

(ГГабьхьарнаш 21:19-26)

²¹ Аминан ткъе ши шо дара, иза паччахъ хилла дГакхИоттича. Ярушалаймехъ Гаш а волуш, цо шина шарахъ паччахьалла дира. ²² Шен дас Маннаша санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу гГуллакхаш леладора Амина а. Шен дас Маннаша мел дГакхИиттийначу цГушна саГанаш а

дохура, Јамал а йора Амина. ²³ Амма шен дас Маннаша ма-дарра, ша Везачу Элана хьалха лах ца вира цо. Мелхо а, шен кьинош совдехира цо.

²⁴ Јамминан хьабкамаша, ямартлонца цунна дуьхьал барт а бина, шен паччахьан цІахъ иза виyra. ²⁵ Амма цу махкарчу халкъо Амин-паччахьна дуьхьалбевлла хилларш берриш а хІаллакбира. Цара Аминан метта цуьнан кІант Юши-ЯхІу, паччахь а вина, дІахІоттийра.

ЯхІудхойн паччахь Юши-ЯхІу

(ТІабххьарнаш 22:1, 2)

34 ¹ Юши-ЯхІун бархІ шо хилла иза паччахь дІахІутгучу хенахь. Јрушалаймехъ Іаш а волуш, цо ткъе цхьайтта шарахь паччахьалла дира. ² Везачу Элана нийса хеташ дерг леладора цо. Шен дайх хилла волу Дауд санна, нийсачу новкъа тІехъ лелла Юши-ЯхІу. Цу некъа ТІера я аьтту, я аьрру агІор дІа ца ваьлла иза.

Юши-ЯхІус бина хийцамаш

³ Паччахьалла деш долу борхІалгІа шо долуш, ша къона стаг воллушехь, шен ден дайх хиллачу Даудан Дела леха волавелира Юши-ЯхІу. Ткъа ша паччахьалла деш долу шийтта шо кхаьчча, ЯхІуд-мохк а, Јрушалайм а цІанйира цо цигахь хиллачу халкъо Іибадат деш схьакъастийначу гунех а, цу гІуллакхна билгалдаьхначу диттех а, куц далош, боьгтина бинчу цІуйх а. ⁴ БаІал-деланашна лерина йолу сагІа доккху меттигаш а, царна тІехула хІиттийна хаза хьожа йогІу хІума^а яго гІирсаш а бохабайтира цо. Иштта Ашера-далла лерина болу дечиган бІогІамаш а, кхиболу цІуш а, дина суьрташ а доха а дина, царох чан а йина, цІушна сагІа даьккхинчеран къуббанаш тІехула дІасаяржийра цо. ⁵ Харц динан дайн даьІахкаш церан сагІа доккху меттигашкахь яга а йина, цІанбира Юши-ЯхІус ЯхІуд-мохк а, Јрушалайм а. ⁶ Изза дира Юши-ЯхІус Маннаш-мехкан а, Эпрайм-мехкан а, ШимІа-мехкан а гІаланашкахь а, царна гонах долчу къапалгашкахь а, ур-атталла Наптал-махкана тІекхаччалц. ⁷ Берриг а Исраил-махкахула йолу сагІа доккху меттигаш а, Ашера-далла лерина долу дечиган бІогІамаш а дохийна дІадехира, цІуйх а чан йира, хаза хьожа йогІу хІума яго гІирсаш а бохийра Юши-ЯхІус. ТІаккха иза Јрушалайме юхавирзира.

Товрат-хьехамийн тептар карор

(ТІабххьарнаш 22:3-20)

⁸ Ша паччахьалла дечу берхІитталгІачу шарахь, мохк а, Везачу Элан цІа а ша цІандечу хенахь Ацал-ЯхІун кІант Шапани а, гІалин

^{34:1} Јрми-ЯхІу 3:6. ^{34:4} ТІабххьарнаш 21:3; 2 Шерашкахъ 33:3. ^{34:5} Сулим 13:2.

хьабкам МаIсей-ЯхIу а, йозанча волу Юахъзан кIант Юахьи а вахийти-ра Юоши-ЯхIус шен Везачу Делан цIа¹ тодан. ⁹ Цара, динан коьртачу дена Хьалкхи-ЯхIуна тIе а бахана, Делан цIенна деана долу ахча дIаделира цуьнга. Делан цIийнан кевнехь гIарол деш лаьтгачу левихоша гулдина дара и ахча. Иза маннашхоша а, эпраймхоша а, исраилхойн дерриге а дисинчу декъо а, иштта берриге а яхIудхоша а, бен-яманхоша а, Ярушалайман бахархоша а деанера. ¹⁰ И ахча Везачу Элан цIенна тIехь болх беш болчу белхалошна тIехьожучу нехан кара дIаделира. Ткъа цара Везачу Элан цIа, то а деш, карладоккхуш белхаш беш болчарна дIадоькбура и ахча. ¹¹ Дечиган пхьерашка а, гIишло ечаьрга а дIаделира цара ахча, яхIудхойн паччахьо талхийтинчу гIишлошна оьшу хьабкхна тIулг а, БIo-гIамаш дан дечиг а цаьрга эцийтархьама. ¹² Балха тIехь тешаме бара и нах. Царна тIехьожуш дIахIиттийна бара Мерарин тIаьхьенах болу левихой Яхьат а, Iабди-ЯхIу а. Мерарин тIаьхьенах болу левихой Яхьат а, Iабди-ЯхIу а, иштта КхахIатан тIаьхьенах болу Закри-ЯхIу а, Машулим а. Массо а левихой говза зурманчаш бара. ¹³ Левихоша куьйгалла дора кира¹ лелочарна тIехь а, кхиболу белхаш беш болчу берриге а белхалошна тIехь а. Иштта левихошна юкъара бара йозанчаш а, тIехьожу куьйгалхой а, кевнашкахь гIарол дийраш а.

¹⁴ Цара Везачу Элан цIа долчу деана ахча схьаоьцучу хенахь, динан дена Хьалкхи-ЯхIуна карийра Везачу Эло Мусагахула делла долу товрат-хьехамаш тIехь болу тептар. ¹⁵ ТIаккха Хьалкхи-ЯхIус йозанча волчу Шапанига элира: «Товрат-хьехамийн тептар карийна суна Везачу Элан цIа чохь». И тептар Шапанига дIаделира Хьалкхи-ЯхIус. ¹⁶ Шапанис и тептар паччахьна тIедаьхьира. Иштта паччахье хаам а бира цо: «Ахьа хьан ялхошна тIедиллинарг цара дерриг а кхочушдо. ¹⁷ Хьан ялхоша, Везачу Элан цIа долчохь гулделла ахча схьа а эцна, иза белхаш беш болчарна тIехьожуш болчийн а, белхаш беш болчеран а кара дIаделла», – аьлла. ¹⁸ Йозанчо Шапанис паччахье кхин а цхьа хаам бира: «Динан дас Хьалкхи-ЯхIус тептар делла соьга», – аьлла. Иза паччахьна хьалха дIадийшира цо.

¹⁹ Товрат-хьехамийн дешнаш шена дIахезча, паччахьо шен тIехулара бедарш этIийра. ²⁰ ТIаккха динан дена Хьалкхи-ЯхIуна а, Шапанин кIантана Ахьикхамина а, Мика-ЯхIун кIантана Iабданина а, йозанчина Шапанина а, паччахьан ялхочунна Iаси-ЯхIуна а, тIе а дуьллуш, цо элира: ²¹ «Даха а гIой, сан дуьхьа а, исраилхошна а, яхIудхошна а юкъара дийна бисинчеран дуьхьа а оцу карийначу тептар тIехь долчух лаьцна Везачу Элах дагавалийта. Везачу Элан дералла вайна тIехь чIагIьелла, хIунда аьлча хIокху тептаран дешнашка ладобгIна ца хилла вайн дайша. Вайх лаьцна цу тIехь яздина мел хилла-цуьнга хьабжжина, ца лелла уьш».

²² Динан да Хьалкхи-Яху а, паччахьо дIахьажийна болу кхиберш а Ярушалайман шолгIачу декъахь Iаш йолчу а, шега Делера хаам хуьлуш йолчу а Хьулдатана тIебахара. (Цуьнан майра вара Хьархьасан кIентан Тикхавин кIант волу Шалум, ткъа иза духарийн цIенна тIехь куьйгалхо вара.) Цара оцу гIуллакхах лаьцна къамел дира цу зудчуьнца. ²³ Хьулдата цаьрга элира: «XIара боху израилхойн Везачу Дала: „Шаш Суна тIе хьажийначу стаге XIара дIаала: ²⁴ ‘Иштта боху Везачу Эло: ‘Аса бохам тIебоуйтур бу кху меттигна а, кхуьнан бахархошна а. Царна тIехь кхочушхир ду яхIудхойн паччахьна хьалха аша дешначу тептар тIехь долу дерриге а неIалташ’». ²⁵ Со дIа а тесна, каза хьожо йогIу хIума кхечу деланашна а ягийна, шаш мел лелочу хIуманца Со дар а веш, Сан обгIазло кху меттигна тIехь, дIайовр йоцу летта алу санна, хир ю. ²⁶ Веза Эла волчу Сох дагавалийта аьлла, шаш схьахьажийначу яхIудхойн паччахье аша дIаала: ‘Иштта боху израилхойн Везачу Дала хьуна хезначу дешнех лаьцна: ²⁷ ‘Аса кху меттигна а, кхуьнан бахархошна а дуьхьал аьлла дешнаш хьайна дIа а хезна, хьан дог кIад а луш, ахь Далла хьалха хьо лахварна а, хьайн тIехулара бедар этIа а йина, Суна хьалха лах а луш, хьо велхарна а, Суна а хьо дIахезна, — боху Везачу Эло. — ²⁸ И бахьанехь хьо, синтемца дIа а кхелхина, хьайн дайшна тIевохуйтур ву Аса, ткъа хьо хьайн кьубби чохь дIавуьллур ву. Хьан бIаьргашна гур бац Ас кху меттигна тIебоуйтур болу и берриге а бохамаш’»».

Паччахьна тIедаьхьира и жоп.

*Юши-ЯхIус Везачу Элаца бина барт
(ТIаьхьарнаш 23:1-20)*

²⁹ Юши-ЯхIу-паччахьо ЯхIуд-мехкан а, Ярушалайм-гIалин а берриге а къаной схьагулбайтира. ³⁰ Паччахь Везачу Элан цIийнан керта вахара. Цуьнца цхьаьна цига дахара ЯхIуд-мехкан дерриге а халкъ а, Ярушалайман берриге а бахархой а, динан дай а, левихой а, доллу халкъ а, уггаре ладам доьчу адамашкара дуьйна уггаре лараме долчу адамашна тIе кхаччалц. ТIаккха паччахьо Везачу Элан цIенна уллохь карийначу Дала халкъаца бинчу бертан тептар тIера дерриг а дешнаш дIадийшира, уьш цигахь лаьтташ долчу массо а халкъана дIа а хозуьйтуш. ³¹ БIогIамна юххе а хIобттина, паччахьо Везачу Элана хьалха Цуьнца бина болу барт карлабьккхира — цо дош делира Везачу Элана тIаьхьаIотта а, шен доллучу даггара, доллучу синца Цуьнан весеташ а, бакьонаш а, парзаш а лардан а, оцу тептар тIехь яздина долу бертан дешнаш кхочушдан а. ³² Шаш и барт тIеобьцуш паччахьо чIагIю яр тIедиллира берриг а Ярушалаймерчу бахархошна а, бен-яманхошна а. Иштта, Ярушалайман бахархой шайн дайн Дела волчу

Делаца бинчу барте хъаьжжина, лела буйлабелира. ³³ Израилхойн долахъ болчу берриге а махкара дегаза болу цIуш дIабехира Юши-ЯхIус. Израил-махкахъ дехачу дерриге а халкъана тIедиллира цо шайн Везачу Далла Iамалъяр. Юши-ЯхIу-паччахъ вехаш хиллачу массо а хенахъ, шайн дайн Дела волчу Везачу Элана тIаьхъахIиттинчуьра дIа ца бевлира уш.

*Пасахъ олу дезде даздар карладаккхар
(ТIаьхъарнаш 23:21-23)*

35 ¹ Ярушалайм-гIалахъ Везачу Элана лерина Пасахъ^д олу дезде даздира Юши-ЯхIус. Хъалхарчу беттан дейтталгIачу дийнахъ дезачу денна лерина сагIина беанчу Iахарна урс хъаькхира. ² Юши-ЯхIус динан дай дIахIиттийра шайн-шайн гIуллакх дечу меттигашка. Церан дегнаш иракарахIиттадора цо Везачу Элан цIийнаца доьзна долу гIуллакхаш дарна. ³ Берриге а израилхошна хъехамаш беш болчу а, Везачу Элана дIакъастийна болчу а левихошка паччахъо элира: «Израилхойн паччахъ хиллачу Даудан кIанта Сулима дIахIоттийначу Везачу Элан цIа чохъ охъахIоттаде Делан деза тIорказ. ХIинца дуьйна иза дIа а, схъа а лело дезар дац аша. ХIинца дуьйна вайн Везачу Далла а, Цуьнан халкъ долчу Израилан халкъана а гIуллакх де аша. ⁴ Израилхойн паччахъ хиллачу Дауда а, цуьнан кIанта Сулима а, яз а дина, дIахIоттийна ма-хиллара, шайн доьзалшца а, шайн тобанашкахъ а дIахIитта. ⁵ Шайн къомах болчу гергарчийн доьзалшкара хIорра а декъана гIю дархъама, Делан цIийнан кертахъ левихойн доьзалех цхъацца тоба дIахIоттае. ⁶ Пасахъана лерина беанчу Iахарна урс хъакха кечам бе. Цандаларца шаьш даз а дайтина, Везачу Эло Мусагахула аьлларг кхочуш а деш, и Iахар шайн вежаршна кечбе».

⁷ Цигахъ хиллачу къомах болчу нахана жена юкъара ткъе итт эзар Iахаррий, буйхьиггий елира Юши-ЯхIус, царах Пасахъан сагIанаш дархъама. Иштта кхо эзар сту а белира цо. И дерриг а дийнаташ паччахъан хъолан юкъара схъадеанера. ⁸ Паччахъан баьччанаша а шайн дегнийн лаамца халкъана а, динан дайшна а, левихошна а сагIина хIума деара. Делан цIенна тIехъ куьйгалла деш хиллачу Хъалкхи-ЯхIус, Закри-ЯхIус, Яхьбиала динан дайшка Пасахъан сагIина ши эзар ялх бIе Iахар белира. Кхин а кхо бIе сту а белира цо. ⁹ Левихошна тIехъ куьйгалла деш волчу Ханан-ЯхIус а, цуьнан вежарша ШамIа-ЯхIус а, Натунайла а, Хъашби-ЯхIус а, иштта ЯIиала а, Юзабдис а белира Пасахъан сагIина лерина пхи эзар Iахар а, буйхьиг а. Иштта пхи бIе сту а белира цара. Цара делларг левихошна лерина дара.

¹⁰ Иштта дІахІоттийнера и гІуллакх дар. Динан дай шайн гІуллакх дан дІахІиттира. Левихой а, паччахьо шайна тІедиллина ма-хиллара, шайн тобанашкахъ гІуллакх дан дІахІиттира. ¹¹ Пасахъана лерина болчу Іахаршна урс хъаькхира. Левихойн карара Іахарех даьлла цІий, схъа а оьцуш, динан дайша церан цинцаш тухура. Ткъа левихоша тІера цІока схъайоккхура. ¹² Дагоран саГІа санна даха лерина долу дийнатийн дакъош дІакъастийра левихоша, тІаьхьо халкъан доьзалийн тобанаша уьш, Мусан тептар тІехъ яздина ма-хиллара, Везачу Элана саГІна дахийтархъама. Изза дира цара стерчашца а. ¹³ Хъехамаша тІедиллина ма-хиллара, Пасахъан Іахар цІартІехъ беттира. Ткъа даздина долу саГІна деанарг даккхий еш чохъ, кхабанаш чохъ, кедаш чохъ, кхехка а деш, сихонца халкъана дІадийкъири. ¹⁴ Цул тІаьхъа шайна а, динан дайшна а кечдира цара саГІна деанарг, хІунда аьлча АхІаронан тІаьхъенах болу динан дай буйсанна тІаьхъалц Іийнера дагоран саГІанаш а дохуш, кхечу саГІанийн мохъ а ягош. Цундела шайна а, АхІаронан тІаьхъенах болчу динан дайшна а кечъеш яра левихоша юург. ¹⁵ Дауда а, Асайпа а, ХІаймана а, Дауд-паччахъна лерина Делера дерг гуш волчу Ядугун-пайхамаро а шайна тІедиллина ма-хиллара, Асайпан тІаьхъенах болу зурманчаш шайн гІуллакх дан билгальяхъначу меттигашка дІахІиттийра. Иштта хІора кевнан гІаролхо а вара шен-шен меттехъ лаьтташ. Церан вежарий болчу левихоша кечйора царна оьшург, цундела уьш шаьш гІуллакх деш болчуьра меттахбовла оьшуш дацара. ¹⁶ Иштта дІахІоттийнера цу дийнахъ Везачу Элана лерина гІуллакх дар. Иза дІахІоттийнера, Юши-ЯхІу-паччахьо тІедиллина ма-хиллара, Пасахъан саГІа даккхар кхочушдархъама а, Везачу Элана лерина болчу кхерчана тІехъ дийнаташ дагоран саГІа даккхархъама а. ¹⁷ Цу хенахъ цигахъ болчу исраилхоша Пасахъан дезде а даздира, ткъа цул тІаьхъа ворхІ дийнахъ совсазчу баьпкан деза денош даздира цара. ¹⁸ Шамъал-пайхамар ваьхъначу заманахъ дуьйна схъа цу тайпана Пасахъан дезде даздина дацара. Юши-ЯхІус а, динан дайша а, левихоша а, цигахъ хиллачу яхІудхоша а, исраилхоша а, Ярушалайман бахархоша а даздинчу тайпана, Пасахъан дезде исраилхойн паччахъехъ цхъаммо а даздина дацара. ¹⁹ Юши-ЯхІус паччахъалла деш долу берхІитталГІа шо долуш даздинера и де.

*Юши-ЯхІус паччахъалла даран чаккхе
(ТІаьхъарнаш 23:28-30)*

²⁰ Цул тІаьхъа, Юши-ЯхІус Делан цІийнаца долу низам дІахІоттийначул тІаьхъа, мисархойн паччахъ Наху Эпрат-хин йистерачу КІаркамиш-гІалина уллохъ тІом бан вахара. Ткъа Юши-ЯхІу цунна дуьхьал

^{35:13} Арадаккхар 12:8, 9. ^{35:15} 1 Шерашкахъ 25:1. ^{35:17} Арадаккхар 12:1-20.

тIом бан аравелира. ²¹ Нахус Юши-ЯхIуна тIе геланчаш бахийтира цуьнга иштта дIаала аьлла: «Суна а, хьуна а хIун ду иза, яхIудхойн паччахь? ХIинца со хьуна дуьхьал тIом бан вогIуш вац, ткъа соьца тIом латтош йолчу пачхьалкхе вогIуш ву. Дала, сихо е аьлла, тIедиллина суна. Соьца волчу Далла дуьхьало ма е, хьо Цуьнга ца вейтархьама». ²² Амма Юши-ЯхIус, иза волчуьра дIаваха дагахь а воцуш, шен духарш хийцарца ша мила ву кьайладаьккхира, цунна дуьхьал тIом бархьама. Делан омрица Нахус аьлачу дешнашка ла а ца дугIуш, Юши-ЯхIу МагIидда олучу аренга веара тIом бан дагахь.

²³ Мисархоша Юши-ЯхIу-паччахьна тIе пхерчий кхиссира. Таккха Паччахьо шен хьаккамашка элира: «ДIавигалаш со кхузара, хIунда аьлча суна чIогIа чов хилла». ²⁴ ГIудалкх чуьра схьа а ваьккхина, цуьнан долахь йолчу кхечу гIудалкхана чу вилира цара Юши-ЯхIу. Иза Ярушалайме дIавигира. Цигахь Юши-ЯхIу велира, иза шен дайн кьуббанашкахь дIавоьллира. ЯхIуд-мехкан а, Ярушалайм-гIалин а дерриг а халкьо белхар хIоттийнера Юши-ЯхIуна.

²⁵ Ярми-ЯхIу-пайхамаро тийжамаш дIаяэбира Юши-ЯхIуна лерина. Назманаш олучу наха а, зударша а тахханалц а долчу шайн тийжарийн назманашкахь Юши-ЯхIух лаяцна олу. И назманаш Израил-махкахь ламасташ юкьа дахийтира. Уьш *Тийжамийн тентарна* юкьа яхийтина ю.

²⁶ Юши-ЯхIус динчу кхидолчу хIуманех лаяцна – Везачу Элан товрат-хьехамаш кхочушдарна тешаме хиларца доьзна цо динчу гIуллакхех лаяцна, ²⁷ дуьхьарлерчу гIуллакхна тIера тIаьхьарчунна тIекхачалц – яздина ду *ЯхIудхойн а, израилхойн а паччахьийн тентар* тIехь.

ЯхIудхойн паччахь ЯхIу-Ахьаз

(ТIаьхьарнаш 23:30-35)

36 ¹ ЯхIуд-мехкан халкьо Юши-ЯхIун кIант ЯхIу-Ахьаз, схьа а эцна, Ярушалаймехь шен ден метта паччахь вина дIахIоттийра. ² ЯхIу-Ахьазан ткъе кхо шо дара, иза паччахь хилла дIахIуттуш. Ярушалайм-гIалахь Iаш а волуш, цо кхаа баттахь паччахьалла дира. ³ Ярушалаймехь паччахьалла дечуьра ЯхIу-Ахьаз дIаваьккхира мисархойн паччахьо. Наху-пирIуно гIуда далар тIедожийра ЯхIуд-маханана. Иза дара ши бIе пунт дети а, ши пунт деши а. ⁴ ТIаккха ЯхIу-Ахьазан ваша Элььякьим ЯхIуд-махкахь а, Ярушалаймехь а паччахь вина дIахIоттийра. Ткъа Элььякьиман цIе пирIуно хийцира, цунах ЯхIу-Якхам а олуш. Амма Элььякьим, дIа а лаяцна, Мисар-махка дIавигира Нахус.

^{36:4} Ярми-ЯхIу 22:11, 12.

*ЯхІудхойн паччахъ ЯхІу-Якхам**(ТІаьхъарнаш 23:36–24:7)*

⁵ ЯхІу-Якхаман ткъе пхи шо дара, иза паччахъ дІахІуттуш. Ярушалайм-гІалахъ Іаш а волуш, цо цхъайтта шарахъ паччахъалла дира. Шен Везачу Далла зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора цо. ⁶ Набухди-Нецар-паччахъо, цунна тІе а летта, иза схъа а лаьцна, цІастанан буржалш туьйхира цунна, иза Бавел-гІала дІавигархъама. ⁷ Везачу Элан цІа чуьра пхъегІийн цхъа дакъа цо Бавел-гІала дІадаьхъира. Набухди-Нецара шен динан цІа чу охъаехкира уьш. ⁸ ЯхІу-Якхама динчу кхидолчу гІуллакхех лаьцна – дегаза долчу хІуманех а, цунна дуьхъал даккха мел карийначу гІуллакхех а лаьцна – яздина ду *Исраилхойн а, яхІудхойн а паччахъийн тентар* тІехъ. ЯхІу-Якхаман метта паччахъ хилла дІахІоьттира цуьнан кІант ЯхІу-Яхин.

*ЯхІудхойн паччахъ ЯхІу-Яхин**(ТІаьхъарнаш 24:8–17)*

⁹ ЯхІу-Яхинан берхІитта шо кхаьчнера, иза паччахъ дІахІуттуш. Ярушалайм-гІалахъ Іаш а волуш, цо кхаа баттахъхий, итт дийнахъхий паччахъалла дира. Везачу Элана зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора ЯхІу-Яхина. ¹⁰ Керла шо долалуш, Набухди-Нецар-паччахъо геланчаш бахийтира, ЯхІу-Яхин дІа а лаций, цуьнца цхъаьна Везачу Элан цІа чуьра еза пхъегІаш а яхъаш, иза Бавел-гІала дІавалаве аьлла, омра а дина. ЯхІуд-махкахъ а, Ярушалаймехъ а паччахъ вина дІахІоттийра цо ЯхІу-Яхин гергара волу ЦІадукъ-ЯхІу.

*ЯхІудхойн паччахъ ЦІадукъ-ЯхІу**(ТІаьхъарнаш 24:18–20; Ярми-ЯхІу 52:1–3)*

¹¹ ЦІадукъ-ЯхІун ткъе цхъа шо дара, иза паччахъ хилла дІахІуттуш. Ярушалайм-гІалахъ Іаш а волуш, цхъайтта шарахъ паччахъалла дира цо. ¹² ЦІадукъ-ЯхІу-паччахъо шен Везачу Далла зуламе хеташ долу гІуллакхаш леладора. Везачу Элера долу дош схъаолуш волу Ярми-ЯхІу-пайхамар шена уллохъ а волуш, Далла хъалха ша лахвар ца лиира ЦІадукъ-ЯхІуна.

^{36:5} Ярми-ЯхІу 22:18, 19; 26:1–6; 35:1–19. ^{36:6} Ярми-ЯхІу 25:1–38; 36:1–32; 45:1–5; Даниал 1:1, 2. ^{36:10} а: Ярми-ЯхІу 22:24–30; 24:1–10; 29:1, 2; Яхъазкхиал 17:12; ⁶: Ярми-ЯхІу 37:1; Яхъазкхиал 17:13. ^{36:11} Ярми-ЯхІу 27:1–22; 28:1–17.

*Ярушалайман йожар**(ТІаьхъарнаш 25:1-21; Ярми-ЯхІу 52:3-11)*

¹³ Делан цІарах цунна тешаме хир ву аьлла, ша биъна дуй къар а беш, Набухди-Нецар-паччахьна дуьхьал велира ЦІадукъ-ЯхІу. Вуха-хья а ваьлла, дог чІагІ а дина, цунна ца лиира Исраилан халкъан Везачу Делехья юхаверза. ¹⁴ Цул сов, динан дайшна а, халкъана а тІехъ куьйгалла деш болчу массара а Далла тешаме боцуш шайн лелар алсамдаьккхира. Кхечу къаьмнех болчу наха лелош хилла дегаза гІуллакхаш цара а леладора. Ткъа Везачу Эло Ярушалайм-гІалахъ даздина долу Цуьнан цІа сийсаз а дора цара. ¹⁵ Шен халкъах а, Шен хІусамах а Шена къахета Дела, церан дайн Дела волчу Везачу Эло юх-юха Шен геланчаш бохуйтура царна тІе. ¹⁶ Амма, Делан дешнех а ца бешаш, Цуьнан пайхамарех а кхаьрдаш, цара Дала бахкийтинарш юьхьІаьржачу хІитгабора, Шен халкъана дуьхьал йолу Делан дералла юха ца ерззал чІога алсам а йоккхуш.

¹⁷ Везачу Эло хашадхойн паччахь яхІудхошна дуьхьал ваьккхира. Ткъа цу паччахьо церан Везачу Элан цІа чохь церан кегийнаш туьраца байира. Иштта я кегийнаш, я йоІарий, я воккханиг, я къоьжаниг ца вуьтуш – уьш берриш а дІабелира Дала Набухди-Нецар-паччахьан кара. ¹⁸ Делан цІа чуьра яккхий а, кегий а ерриге а пхьегІаш а, Везачу Элан цІийнан хазни чуьра а, паччахьан а, цуьнан баьччанийн а хазнаш чуьра а дерриг хІума а Бавел-гІала дІадахийтира цо. ¹⁹ Хашадхоша Делан цІа дагийра, гІалин гонахара пен а оьхабожийра. ГІалахъ мел долу паччахьан цІа а дагийра, царна чохь деза мел долу хІума а хІаллакдира цара. ²⁰ Туьрах беллачарна юкъара дийна бисинарш Бавел-махка йийсаре дІабигира. Ткъа парсихойн пачхьалкх дІахІотталц йолчу ханна царах паччахьан а, цуьнан тІаьхьенан а леш хилира. ²¹ И дерриг а иштта хилира, Ярми-ЯхІугахула Везачу Эло аьлла дешнаш кхочушхилиитархьама. Лаьтте садоуйту шераш ца даздарна шена дина долу зен лаьтто такхийтира, ерриг а ша дассийна Гиллинчу ханна са а долуш, кхузткъе итт шо дуззалц.

*Къуреш-паччахьо яхІудхой юхаберзабе аьлла тІедиллар**(Іезар 1:1-4)*

²² Парсихойн паччахь волчу Къуреша паччахьалла дечу хьалхарчу шарахь, Ша Ярми-ЯхІугахула ваІда^д динарг кхочушдархьама, Везачу Эло Къурешан са карзахдаьккхира цхьа сацам

^{36:13} Яхъазкхиал 17:15. ^{36:17} Ярми-ЯхІу 21:1-10; 34:1-5. ^{36:19} Сулим 9:8. ^{36:21} Ярми-ЯхІу 25:11; 29:10.

дАязбан а, ткъа и сацам ерриг а цуьнан пачхьалкхехула дІаса-
кхайкхабайта а:

²³ «Иштта боху парсихойн паччахь волчу Къуреша: стигалийн Дела
волчу Везачу Эло дуьненан ерриг а пачхьалкхаш схьаелира суна, ткъа
Цо тІедиллина суна, ЯхІуд-махкахь йолчу Ярушалаймехь Шена цІа
де аьлла. Шуна юкъахь Везачу Элан халкъах мел болчаьрга Аса боху:
шун Дела шуьца а хуьлийла, шу Ярушалайме а гІойла».

Іезаран тептар

Дешхьалхе

ДІаихначу шерашкахь хиллачух лаьцнарг олучу тептарна тІаьхьа догІучу **Іезаран тептар** тІехь дуйцуш ду Бавел-махке йийсаре бигначул тІаьхьа яхІудхойх цхьаберш цІа берзарх а, Ярушалайм-гІалахь Далла Іамаль-яран а, дахаран а карладаккхарх а лаьцна. Хиллачух лаьцна ишттачу дакъошкахь дийцина: 1) Парсихойн паччахь волчу Къуреша динчу омрица яхІудхойх хьалхара тоба Бавел-махкара цІа ерзар (1-2 кортош); 2) Делан цІа юхадар а, иза къобалдар а, Далла Іамальяр карладаккхар (3-6 кортош); 3) Цул тІаьхьа дуккха а шераш девлча, яхІудхойн кхин цхьа тоба Ярушалайм-гІала схьаерзар (7-10 кортош). Цу тобанан тхьамда товрат-хьехамаш кІоргге хууш волу а, Іелам стаг волу а Іезар ву. Цуьнан гІоьнца наха шайн дахар, дине а, юкъаметтигашка а хьаьжжина, карладаккху, Исраилан халкъан динан тІаьхье ларьярхьама.

Къуреша йийсархошна ЯхІуд-махка цІа берза нурба ло

1 ¹ Парсихойн паччахь волчу Къуреша паччахьалла дечу хьалхарчу шарахь, Ша Ярми-ЯхІугахула ваІда^д динарг кхочушдархьама, Везачу Эло Къурешан са карзахдаьккхира цхьа сацам дІаязбан а, ткъа и сацам дерриг а цуьнан пачхьалкхехула дІасакхайкхабайта а: ² «Иштта боху парсихойн паччахь волчу Къуреша: стигалийн Дела волчу Везачу Эло дуьненан ерриг а пачхьалкхаш схьаелира суна, ткъа Цо тІедиллина суна, ЯхІуд-махкахь йолчу Ярушалаймехь Шена цІа де аьлла. ³ Веза Эла – Исраилан Дела ву, Ярушалаймехь волу Дела ву. Шуна юкъахь Везачу Элан халкъах мел болчаьрга аса боху: шун Дела шуйца а хуьлийла, шу ЯхІуд-махкарчу Ярушалайме а гІойла, аша Везачу Элан цІа а дойла. ⁴ Дийна бисина болу исраилхой болчу меттигашкарчу бахархоша гІо дан деза цу нахана. Царна дети а, деши а, бахам а, кира^д лело даьхни а, шайн лаамца делла совгІаташ а ло, Ярушалаймехь долчу Делан цІенна лерина долу».

⁵ ХьалагІевттира Ярушалайме баха кийча болу ЯхІудан а, Бен-Яманан а тайпанийн тхьамданаш а, динан дай а, левихой а. Царах волу хІора стаг а Ярушалайме Везачу Элана цІа дан вьодуш вара. Иштта

^{1:1} Ярми-ЯхІу 25:11; 29:10. ^{1:2} ЕшаІ-ЯхІу 44:28.

Дала шена чохь и лаам кхоьллина волу массо стаг цига ваха кечвеллера. ⁶ Массо а лулахоша шайн лаамца гІо дора царна совгІаташца. Цара детин пхьегІашца а, дешица а, бахамца а, кира лелочу даьхница а, шайн лаамехь деллачу совгІаташца а гІо дора царна.

⁷ Къуреш-паччахьо Везачу Элан массо а хІума арадаьккхира, Набухди-Нецара, Ярушалаймера ара а даьккхина, шен харцделанийн ца чу охьадилина долу. ⁸ Парсихойн паччахь волчу Къуреша шен хазна карахь йолчу Митрудатина тІедиллира и хІуманаш цигара ара-яхар. Митрудатис уьш ЯхІудан эла волчу Шишбацаран кара дІаелира.

⁹ Цигара араяхьна йолу хІуманаш хІорш ю:

дешин бошхепаш – ткъе итт;

детин бошхепаш – цхьа эзар;

арсаш – ткъе исс;

¹⁰ дешин кедаш – ткъе итт;

кхидолу детин кедаш – биъ бІе итт;

кхидолу кедаш – цхьа эзар.

¹¹ Ерриг а цигахь хилларг пхи эзар йиъ бІе детиххий, дешиххий йина пхьегІа яра. Шишбацара и хІуманаш йийсархой Бавелера Ярушалайме юхабоьлхуш шеца дІаяьхьира.

Юхабирзинчу йийсархойн дукхалла

(Нахьми-ЯхІу 7:4-73)

2 ¹ ХІорш бу цу мехкан массо а маьПера болу йийсарера юхабаьхкина болу нах. Бавеларчу паччахьо Набухди-Нецара уьш Бавеле йийсаре дІабигна хилла, ткъа хІинца Ярушалайме а, ЯхІуд-махка а хІора стаг шен-шен гІала юхавирзина. ² Оцу нехан куьйгалхой бара: Зурбабел, ЮшаІ, Нахьми-ЯхІу, Сари-ЯхІу, РаІал-ЯхІу, Мардахай, Билшан, Миспар, БигІвай, Рахьим, БаІна.

ХІорш ю юхабаьхкинчу исраилхойн цІераш:

³ ПарІушан тІаьхьенах берш – ши эзар цхьа бІе кхузткъе шийтта стаг (2172);

⁴ Шапат-ЯхІун тІаьхьенах берш – кхо бІе кхузткъе шийтта стаг (372);

⁵ Арахьин тІаьхьенах берш – ворхІ бІе кхузткъе пхийтта стаг (775);

⁶ Пахьат-Муабин тІаьхьенах болчу ЮшаІан а, Йоабан а доьзалшкара – ши эзар бархІ бІе шийтта стаг (2812);

⁷ Гейламан тІаьхьенах берш – цхьа эзар ши бІе шовзткъе вейтта стаг (1254);

⁸ Затун тІаьхьенах берш – исс бІе шовзткъе пхи стаг (945);

⁹ Закайн тІаьхьенах берш – ворхІ бІе кхузткъа стаг (760);

¹⁰ Банин тІаьхьенах берш – ялх бІе шовзткье ши стаг (642);

¹¹ Бебайн тІаьхьенах берш – ялх бІе ткье кхо стаг (623);

¹² ІазІадин тІаьхьенах берш – цхьа эзар ши бІе ткье ши стаг (1222);

¹³ Адуникхаман тІаьхьенах берш – ялх бІе кхузткье ялх стаг (666);

¹⁴ БигІвайн тІаьхьенах берш – ши эзар шовзткье ялхитта стаг (2056);

¹⁵ Іадин тІаьхьенах берш – виь бІе шовзткье вейтта стаг (454);

¹⁶ Атари аьлла, кхин цІе йолуш волчу Хьузакх-ЯхІун доьзалера – везткье берхІитта стаг (98);

¹⁷ Бецайн тІаьхьенах берш – кхо бІе ткье кхо стаг (323);

¹⁸ Йоврин тІаьхьенах берш – цхьа бІе шийтта стаг (112);

¹⁹ Хьашуман тІаьхьенах берш – ши бІе ткье кхо стаг (223);

²⁰ Гибарин тІаьхьенах берш – везткье пхийтта стаг (95);

²¹ Байтлахам-гІалин бахархойн тІаьхьенах берш – цхьа бІе ткье кхо стаг (123); ²² НатІупат-гІалин бахархойн тІаьхьенах берш – шовзткье ялхитта стаг (56); ²³ Іанатот-гІалин бахархойн тІаьхьенах берш – цхьа бІе ткье бархІ стаг (128); ²⁴ Іазмават-гІалин бахархойн тІаьхьенах берш – шовзткье ши стаг (42); ²⁵ Кхирьят-Яариман, Капира-гІалин, Баировтан бахархойн тІаьхьенах берш – ворхІ бІе шовзткье кхо стаг (743); ²⁶ Рамера а, Гибал-гІалин а бахархойн тІаьхьенах берш – ялх бІе ткье цхьа стаг (621); ²⁷ Михмасан бахархойн тІаьхьенах берш – цхьа бІе ткье ши стаг (122); ²⁸ Бетал-гІалин а, Гай-гІалин а бахархойн тІаьхьенах берш – ши бІе ткье кхо стаг (223); ²⁹ Набу-гІалин бахархойн тІаьхьенах берш – шовзткье шийтта стаг (52); ³⁰ МагІбиш-гІалин бахархойн тІаьхьенах берш – цхьа бІе шовзткье ялхитта стаг (156); ³¹ Іейлам-гІала цІе йолчу вукху Галара бахархойн тІаьхьенах берш – цхьа эзар ши бІе шовзткье вейтта стаг (1254); ³² Хьарми-гІалара бахархойн тІаьхьенах берш – кхо бІе ткья стаг (320); ³³ Лодди-юьртара а, Хьадидара а, Овну-гІалара а бахархойн тІаьхьенах берш – ворхІ бІе ткье пхи стаг (725); ³⁴ Ерихонера бахархойн тІаьхьенах берш – кхо бІе шовзткье пхи стаг (345); ³⁵ Саниара бахархойн тІаьхьенах берш – кхо эзар ялх бІе ткье итт стаг (3630).

³⁶ Динан дай:

Яди-ЯхІун тІаьхьенах волчу ЮшаІан доьзалера – исс бІе кхузткье кхойтта стаг (973);

³⁷ Амиран тІаьхьенах берш – цхьа эзар шовзткье шийтта стаг (1052);

³⁸ Пашихьуран тІаьхьенах берш – цхьа эзар ши бІе шовзткье ворхІ стаг (1247);

³⁹ Хьармин тІаьхьенах берш – цхьа эзар вуьрхІитта стаг (1017).

⁴⁰ Левихойн тайпанах болу нах:

ЮшаІан а, Кхадмиалан а тІаьхьенах болчу ХІудава-ЯхІун доьзалера – кхузткье вейтта стаг (74).

⁴¹ Илланчаш:

Асайпан тІаьхьенах берш – цхьа бІе ткъе бархІ стаг (128).

⁴² Делан цІийнан кевнерачу гІаролхойн тІаьхьенах берш:

Шалуман а, Атарин а, ТІулманан а, Іакхубин а, Хьататин а, Шу-
байн а тІаьхьенах берш – цхьа бІе ткъе ткъайоьсна стаг (139).

⁴³ Делан цІийнан кертахь гІуллакх деш болчу ялхойн тІаьхьенах берш:

Цихьин а, Хьашупин а, ТабуІатин а,

⁴⁴ Кхейрусан а, СияІан а, Падуанан а,

⁴⁵ Либанин а, ХьагІабин а, Іакхубин а,

⁴⁶ ХьагІибан а, Шалмайн а, Хьананан а,

⁴⁷ Гидалан а, Гахьарин а, Раи-ЯхІун а,

⁴⁸ Рицанан а, Накхудин а, Газамин а,

⁴⁹ Іузин а, Писухьан а, Бесайн а,

⁵⁰ Аснин а, МуІаниман а, Напусиман а,

⁵¹ Бакхбукъан а, Хьакъупин а, Хьархьуран а,

⁵² Бацлутин а, Махьдин а, Хьарашин а,

⁵³ Баркусин а, Сисрин а, Тамухьан а,

⁵⁴ Нацухьан а, Хьатапин а тІаьхьенех берш.

⁵⁵ Сулим-паччахьан ялхой хиллачеран тІаьхьенех берш:

Сутайн а, Супартин а, Парудин а,

⁵⁶ ЯІлин а, Даркхунин а, Гидалан а,

⁵⁷ Шапат-ЯхІун а, Хьатиан а, Пукрати-ХІацубайман а, Амун а
тІаьхьенех берш.

⁵⁸ Делан цІийнан кертахь гІуллакх деш болчу ялхойн а, Сулим-пач-
чахьан ялхойн а тІаьхьенах берш а верриг а кхо бІе везткъе шийтта
(392) стаг вара.

⁵⁹ Цхьаболу нах Ярушалайме Тал-Маликера а, Тал-Хьаршара а,
Каруб-гІалара а, Аддан-гІалара а, Амир-гІалара а баьхкинера. Амма
цу нехан аьтто бацара, шаьш Исраилан халкъах схьадевлла ду аьлла,
шайна гонах берш тешо: ⁶⁰ Дали-ЯхІун а, ТІуби-ЯхІун а, Накхудин а
тІаьхьенах берш – ялх бІе шовзткъе шийтта стаг вара (652).

⁶¹ Динан дайн доьзалшкара цигахь бара: Хьаби-ЯхІун а, Къоцин а,
Барзалайн а тІаьхьенех берш. (И тІаьхьарниг, Барзалай аьлла цІе тил-
лина вара, хІунда аьлча ГалІадарчу Барзалайн йоІ ялийнера цо, ткъа
цул тІаьхьа цо и цІе шениг санна лорура.) ⁶² И нах доьзалийн теп-
тарш тІехь шайн цІераш лобхуш бара, амма царна уьш ца карайора.
Цундела уьш динан дай санна тІе ца ийцира. ⁶³ ЯхІудан мехкадас
цкъачунна Далла сагІина баьккхина беа кхача баар ца магийнера
царна, коьрта динан да^д, схьа а веана, Урим а^д, Тумим а^д олучу дезачу
тІулгех Деле хІун дан деза аьлла хатталц.

⁶⁴ Массо а ийисарера юхайирзинчу тобанна юкъахь шовзткъе ши эзар кхо бIе кхузткъа стаг вара, ⁶⁵ царна юкъара леш ца лерича. Ткъа уьш ворхI эзар кхо бIе ткъе вуьрхIитта лай а, гIарбаш^д а яра. Кхин а цаьрца зударех а, божарех а волу ши бIе илланча а вара. ⁶⁶ Цаьргахь ворхI бIе ткъе ялхитта говр а, ши бIе шовзткъе пхий говр-бIарза а, ⁶⁷ ийь бIе ткъе пхийтта эмкал а, ялх эзар ворхI бIе ткъа вир а яра.

⁶⁸ И тоба Ярушалаймехь долчу Везачу Элан цIа долчу дIакхаьчча, доьзалийн дайх цъяболчара шайн лаамца совгIаташ делира, хиллачу меттигехь Везачу Элан цIа карладаккхаръама. ⁶⁹ Цу наха хазни чу шайга далуш долу совгIаташ дира. Цара кхузткъе цъя эзар хиллал долу дарик олу деши ахча* а, пхи эзар мин дети ахча** а, цъя бIе динан дайша лелош йолу бедарш а елира.

⁷⁰ Иштта динан дай а, левихой а, кхиболу нах а шайн-шайн гIаланашкахь*** баха охъахевшира. Царна юкъахь бара илланчаш а, Делан цIийнан кевнера гIаролхой а, Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш болу ялхой а. Ткъа Израилан важа долу халкъ шайн-шайн гIаланашкахь даха охъахира.

СагIа доккхуш болу кхерч меттахIоттор

З ¹ Шеран ворхIалгIа бутт тIекхаьчча, Израилан халкъ шайн гIаланашкахь даха охъахиинера. Уьш массо а Ярушалаймехь цъяь хилла вовшахкхийтира. ² Динан дай болчу шен гергарчаьрца цъяьна динан ден ЮцIдукъан кIанта ЮшаIа а, шен гергарчаьрца цъяьна Шалтаалан кIанта Зурбабела а Израилан Далла сагIа доккху кхерч^д бира, цунна тIехь дийнаташ дагоран сагIанаш дахаръама. Цара и кхерч Делан стаг волчу Мусан товрат-хъехамашна тIехь тIе-ма-диллара бина дIахIоттийра. ³ Шайна гонах долчу къаьмнех уьш кхоьруш хиллехь а, цара и кхерч хьалха хиллачу метте дIахIоттийра. Цул тIаьхъа Iуьйранна а, суьйранна а Везачу Элана лерина долу дийнаташ дагоран сагIанаш даха хIиттира уьш. ⁴ Цул тIаьхъа, товрат-хъехамашна тIехь ма-хиллара, кхалорийн деза денош**** дIахIиттийра цара.

* 2:69 *Кхузткъе цъяь эзар дарик олу деши ахча* – иза пхи бIе кийланан барам бу.

** 2:69 *Пхи эзар мин дети ахча* – иза кхо эзар кийланан барам бу.

*** 2:70 *Шайн-шайн гIаланашкахь* – цъяна ширачу гочдар тIехь: *Ярушалаймехь а, цунна гонах а.*

**** 3:4 *Кхалорийн деза денош* – и дезде хIора шеран ворхIалгIачу баттахь, ялта кхиарна баркалла кхайкхош, дIахIоттош хилла, ворхI дийнахь лаьт-таш а хилла.

2:70 Арадаккхар 9:2; Нахьми-ЯхIу 11:3. 3:2 Арадаккхар 27:1. 3:3 Лелар 28:1-8.

3:4 Лелар 29:12-38.

ХІора денна лерина долу дийнаташ дагоран саҒанаш дехира цара. ⁵ Цул тҒаьхьа хІора дийнахь доху дийнаташ дагоран саҒанаш а, бутт цинлучу хенахь доху саҒанаш а, кхидолу Везачу Элана лерина долу деза денош билгалдохучу хенахь доху саҒанаш а, шайн лаамца доху саҒанаш а даха хІиттира уьш. ⁶ Иштта шеран ворхІалҒачу беттан хьалхарчу деношкахь исраилхоша юха а дийнаташ дагоран саҒанаш даха долиира, Делан цІийнан бух хІинца а бина бацахь а.

Делан цІа юхаметтахІотто доладо

⁷ Цул тҒаьхьа йийсарера юхабирзинчара тІулг боккхуш болчарна а, дечиг-пхьерашна а ахча лора, ткьа цІаданхошний, цорахошний даа-мала а, зайтдаьтта а лора, цаьрга хІорда тІехула Ливанунера Яппе кхаччалц баганан дитташ дІадахьийта. Парсихойн паччахь волчу Кьуреша царна цу тІехь пурба деллера. ⁸ Ярушалаймехь лаьтгачу Делан цІа^д долчу шаьш схьадаьхкина шолҒачу шеран шолҒачу баттахь Шалтаалан кІанта Зурбабела а, ЮцІдукьан кІанта ЮшаІа а болх дІаболиира. Цаьрца бара церан гергарнаш: динан дай а, левихой а, йийсарера Ярушалайме юхабирзина болу берриг нах а. Цара шайна юкъара ткьа шарал хан тІехьяьлла болу левихой хаьржира Делан цІа дечу белхалошна тІехь куьйгалла латтадайт. ⁹ ЮшаІ а, цуьнан вежарий а, кІентий а, иштта Кхадмиал а, цуьнан кІентий а (уьш ХІудав-ЯхІух* схьабевллера) бара Делан цІенна тІехь беш болчу балхана тІехь куьйгалла деш. Иштта цаьрца бара левихой болу Хьенидадан кІентий а, церан вежарий а, кІентий а.

¹⁰ Гишлоярхой Делан цІийнан бух боьттина бевлира. ТІаккха динан дайша, шайн духарш тІе а дуьйхина, турбанаш каралецира, ткьа левихо волчу Асайпин кІенташа схьаййцира шинна а куьйгаца вовшахдетташ долу цІестан жима неҒарш. Цара массара а шайн-шайн меттигаш дІалецира Везачу Элана хастамаш бан. И хІума цара Израилан паччахь хилла волчу Даудан весетаца дира. ¹¹ Хастамаш а беш, баркаллаш а бохуш, цара, кар-кара а оьцуш, Везачу Элана леринчу иллешкахь дІаолура:

«Веза Эла ма дика ву,
массо а ханна бу Израилан халкъе болу
Цуьнан хедар боцу безам».

Дерриг а халкъо хазахетарца мохь беттара, Везачу Элана хастамаш а беш, хІунда аьлча Делан цІийнан бух боьттина баьллера. ¹² Амма хан

* ^{3:9} *ХІудав-ЯхІух* – я иштта: *ЯхІудах*. Хьажа аят 2:40.

^{3:5} Лелар 28:11–29:39. ^{3:10} 1 Шерашкахь 25:1. ^{3:11} 1 Шерашкахь 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Забур 99:5; 105:1; 106:1; 117:1; 135:1; Ярми-ЯхІу 33:11.

яьлла а, хьалха кхузахь хилла долу Делан цІа гина а дукхахболу динан дай а, левихой а, тайпанийн тхьамданаш а, керлачу Делан цІийнан бух боьттина шайна гича, мохь а бетташ, боьлхуш бара. Ткъа вукхарах дукхахболчара хазахетарца маьхьарий деттара. ¹³ Царна юкъахь къасталуш дацара боьлхуш болчеран а, хазахетарца маьхьарий детташ болчеран а аьзнаш, хІунда аьлча геннара схьахезаш дара церан аьзнаш.

Делан цІа юхаметтахІотторна дуьхьалбовлар

4 ¹ ЯхІудхойн а, бен-яманхойн а мостагІашна дІахезира, йийсарера юхабирзинарш Израилан халкъан Везачу Далла цІа деш бу аьлла. ² Зурбабелана а, тайпанийн хьалхарчу нахана а тІе а баьхкина, цара элира: «Тхобга а шайца цхьаьна болх байта, хІунда аьлча тхо а ду шун Далла Іамал еш. Ашурхойн паччахь волчу Эсар-Хьадуна тхо кхуза далийча дуьйна схьа, тхо Цунна лерина долу сагІанаш дохуш ду».

³ Амма Зурбабела а, ЮшаІа а, тайпанийн хьалхарчу нахах кхиболчара а цаьрга элира: «ХІан-хІа, аша бийр бац тхобца Делан цІа⁴ деш болх. Оха тхаьш дийр ду Израилан халкъан Везачу Далла цІа, парсихойн паччахь волчу Къуреша тхайна тІе-ма-диллара».

⁴ ТІаккха оцу махкахь Іаш хиллачу нахана яхІудхой бохо а, къахко а дагадеара, цаьрга Делан цІа кхин дІа ца дайтархьама. ⁵ Цара хьехамчаш лецира, уьш яхІудхошна дуьхьалбахархьама. И хІума парсихойн паччахь волчу Къурешан паччахьалла мел ду лаьттира, цуьнан метта Дари-Ваша* паччахь дІахІотталц.

Ярушалайм юхаметтахІотторна дуьхьалдаккхар

⁶ Ахьаш-Варуш Парси-махкахь паччахьалле веанчу хенахь, яхІудхойн мостагІаша Ярушалайман а, ЯхІудан а бахархой бекебеш кехат яздира.

⁷ Артахь-Шашта Парси-махкахь паччахь хилла дІахІоьттинчу хенахь, царах цхьаболчу наха юха а яхІудхой беке беш кехат яздира. И кехат яздинарш бара: Бишулам, Митрудати, Табиал, иштта кхиберш а. Цара кехат Артахь-Шаште арамхойн маттахь а, арамхойн йозанца а яздинера**.

* ^{4:5} *Дари-Ваша* – оцу гІуллакхех лаьцна ткъе доьалгІачу аятана тІера кхидІа дуьйцуш ду. ЯлхалгІачу аятана тІера ткъе кхоалгІачу аятана тІекхачалц дуьйцуш дерг бІе шо сов хан яьллачул тІаьхьа ду.

** ^{4:7} БорхІалгІачу аятана тІера дуьйна, йолхалгІачу коьртан берхІитталгІачу аятана тІекхачалц Іебархойн меттан метта хІара тептар арамхойн маттахь яздина ду. Арамхойн мотт парсихойн пачхьалкхан мотт бара.

^{4:2} Сулим 17:24-41. ^{4:6} Эсират 1:1 (грекахойн).

⁸ ТПаккха мехкада волчу Рахьима а, йозанча волчу Шимшайс а Ярушалаймехь дехаш долчу халкъана дуьхьал кехат яздира. Шаьш иштта довзийтира цара Артахь-Шашта-паччахьна:

⁹ «Кехат дАяздина дара мехкада волчу Рахьимера а, йозанча волчу Шимшайгара а, цаьрца цхьаьна куьйгалла деш долчу кхелахошкара а, куьйгалхошкара а. Ткъа уьш бу Тарпал-махкара а, Эрахь-махкара а, Парси-махкара а, Бавел-махкара а, Йейлам-махкахь йолчу Шушан-Галара а. ¹⁰ Цаьрца цхьаьна дАяздора кхиболчара а, веза, сийлахь волчу Оснапарис Шамран-махка а, Эпрат-хина малхбузехьа долчу латтанашка дАбигна болчу».

¹¹ ХIара бу цара Артахь-Шашта-паччахье дахьийтина долчу кехатан чулацам:

«Паччахь волчу Артахь-Шаште – Эпрат-хин малхбузехьа йолчу агIонгахь бехаш болчу хьан ялхошкара. ¹² Паччахьна дАхоийла лаьа тхуна, хьо волчуьра арабевлла болу яхIудхой, тхо долчу юха а бирзина, Ярушалайме бахана хилар. Уьш и аьрха а, вон а гIала юхаметтахIотто гIерташ бу. Цара хIинцале а бух а боьттина, пенаш тодеш а бу уьш. ¹³ Нагахь санна и гIала юхаметта а хIоттийна, цуьнан пенаш а дина уьш бовлахь, цара я ясахь а токхур яц, я ерриг а ял а лур яц. Иза бахьана долуш паччахьан хазнина доккха зен хир ду. ¹⁴ Иштта, паччахьан цIен тIера алапаш тхуна луш долу дела*, тхобга ца лало паччахьна зен хилар, цундела оха хаам беш хIара кехат яздо хьобга. ¹⁵ Паччахь Артахь-Шашта, хьайл хьалха паччахьаллехь хиллачара дАяздайтинчу тептарш тIе хьажийтахьара ахьа. Цигахь карор ду хьуна Ярушалайм аьрха гIала хиларан тоьшалла. И хIума бахьана долуш дукхахболчу паччахьашна а, мехкашна а даккхий зенаш хилла. Тоххара дуьйна цу гIалахь гIаттамаш хилла. Цундела иза йоха а йина. ¹⁶ Цундела оха паччахье хаам бо: нагахь санна, цу гIалин пенаш хьала а доьттина, иза юхадIахIоттаяхь, Эпрат-хил дехьа хьан долахь латтанаш хир дац».

¹⁷ Артахь-Шашта-паччахьо цу кехатна дуьхьал, жоп луш, кехат дахьийтира:

«Мехкада волчу Рахьиме а, йозанца болх беш волчу Шимшайга а, иштта массо а Шамран-Галахь а, кхечу Эпрат-хин малхбузехьа йолчу агIонгахь цаьрца цхьаьна куьйгалла деш болчаьрга а. Маршаллаш ду шуьга, иштта кхин дерриш диканаш а. ¹⁸ Аша даийтина долу кехат, гоч а дина, суна дIадешна. ¹⁹ Аса омра дина, сол хьалха паччахьаллехь хиллачара дАяздайтина долчу тептарш тIехь дерг

* 4:14 Паччахьан цIен тIера алапаш тхуна луш долу дела – ма-дарра аьлча: паччахьан цIен тIера тухьа дууш тхо долу дела.

схалаха аьлла. Билгалдаьллера Ярушалайм дукха хенахь дуьйна паччахьашна дуьхьал лаьттина хилар. Ярушалаймехь дукхазза а гIаттамаш хилла. ²⁰ Ярушалаймехь чIогIа нуьцкъала паччахьаш хилла. Цара шашьш паччахьаллехь болчу хенахь цу гIалахь а, Эпрат-хина малхбузехьа йолчу агIонгахь мел долчу латтанаш тIехь а куьйгалла дина, цу нахе ясахь токхуйтуш а хилла, цаьргара ял схьагульеш а хилла. ²¹ Ткъа аша хIинца цу нахана тIедилла деза, Ярушалайм юхаметтахIоттош шашьш болийна болу белхаш аса шайна пурба даллалц совцабе аьлла. ²² Ларлолаш, цу хIуманна тIехь шашьш кхоа ма делаш. Пачхьалкхана дуьхьал зе хиллал и хIума сов ма далийталаш!»

²³ Артахь-Шашта-паччахьо дахьийтина долу кехат Рахьимана а, йозанча волчу Шимшайна а, цаьрца цхьаьна куьйгалла деш болчарна а хьалха дIадешна ма-делли, цара, сихха яхIудхой болчу Ярушалайме а бахана, шайн нуьцкъалчу куьйгаца цаьрга болийна болу белхаш сацабайтира.

Делан цIа юхаметтахIоттор юха а доладар

²⁴ Ярушалаймехь долчу Делан цIенна тIехь беш болу белхаш сацийнера. И болх сацийначохь лаьттира Парсин-мехкан паччахь Дари-Ваша паччахьаллехь волу шолгIа шо доладаьллалц.

5 ¹ Цу хенахь Хьагай-пайхамар а, иштта Идун кIант Закри-ЯхIу-пайхамар а Исраилан халкъан Делан цIарах ЯхIуд-махкахь а, Ярушалаймехь а болчу яхIудхошка Делера болу хаамаш бан волавелира. ² ТIаккха Шалтаалан кIант волу Зурбабел а, ЮцIдукъан кIант волу ЮшаI а юха а Ярушалаймехь долчу Делан цIен тIехь болх бан волавелира. Царна накъосталла деш Делан пайхамарш а бара.

³ Цу хенахь царна тIевеара Эпрат-хил малхбузехьа долчу латтанашна тIехь хьабкам волу Татинай. Цуьнца цхьаьна Шатар-Бузнай а вара, шеца цхьаьна куьйгалхой а болуш. Цара Зурбабеле а, ЮшаIе а хьаттира: «Шуна хьан бакъо елла хIара Делан цIа дан а, кхуьнан пенаш дина довлийта а?» — аьлла. ⁴ ТIаккха оха дIайийцира царна и гIишло еш болчеран цIераш. ⁵ Амма Дела яхIудхойн тхьамданаш ларбеш вара. Цара шайн болх саца ца бира, шашьш Дари-Ваша-паччахье хаам дIа а бахьийтина, цунна дуьхьал шайна жоп даллалц. ⁶ Эпрат-хил малхбузехьарчу латтанаш тIехь хьабкам волчу Татинайс а, иштта Шатар-Бузнайс а, Эпрат-хил малхбузехь цаьрца цхьаьна куьйгалла деш

^{4:24} Хьагай 1:1; Закри-ЯхIу 1:1. ^{5:1} Хьагай 1:1; Закри-ЯхIу 1:1. ^{5:2} Хьагай 1:12; Закри-ЯхIу 4:6-9.

болчара а паччахь волчу Дари-Ваше дахьийтина кехат иштта ду. ⁷ Кехатан чулацам хІара бу:

«Боккхачу машарехь Іойла хьо, Дари-Ваша-паччахь! ⁸ Паччахь-на дІахойла тхо яхІудхойн маккахь долчу Веза Воккха волчу Делан цІа дахана хилар. ЯхІудхоша и цІа даккхийчу тІулгех деш ду, цу тІулгашна юккъе дечиган дукъош а хІиттош. ЯхІудхоша и болх лерина беш бу, церан куьйгаша иза кхиамца а бо. ⁹ Оха церан тхьамданашка хаьттира: „Шуна хьан елла бакъо хІара Делан цІа дан а, кхуьнан пенаш дина далийта а?“ — аьлла. ¹⁰ Цул сов, оха церан цІераш а хаьттира. Тхан Іалашо яра церан цІераш дІаязъяр, церан коьртехь берш хьуна бовзийтархьама. ¹¹ Цара тхобга делла долу жоп иштта дара: „Стигалан а, лаьттан а Дела Волчун леш ду тхо. Дуккха а шераш хьалха дина долу Делан цІа юхаметтахІоттош ду тхо. ХІара цІа Исраилан халкъан сийлахьчу паччахьо дина чекхдаьккхина а ду. ¹² Амма тхан дайша стигалара Дела оьгІазвахийтира. ТІаккха Дала Бавел-мехкан паччахь волчу хашадхочун Набухди-Нецаран кара дІабелира тхан дай. Набухди-Нецара Делан цІа доха а дина, халкъ Бавеле дІадигира. ¹³ Амма ша паччахьалла дечу хьалхарчу шарахь Бавелан паччахь волчу Къуреша леррина омра дира, Делан цІа юхаметтахІоттаде аьлла. ¹⁴ Набухди-Нецара, Ярушалаймехь долчу Делан цІа чуьра ара а яьхна, Бавелехь долчу деланийн цІа чу яьхна йолу дешин а, детин а пхьегІаш, Къуреша, юха а Бавелехь долчу деланийн цІа чуьра ара а яьхна, ЯхІудан мехкада хІоттийна волчу Шишбацаре дІаелира. ¹⁵ Къуреша Шишбацаре элира: ‘ХІара дешин а, детин а хІуманаш, схьа а эций, Ярушалаймехь долчу Делан цІа чу юха дІахьо. Ткъа Делан цІа ша хьалха хиллачу меттехь дІахІоттаде’. ¹⁶ ТІаккха Шишбацара, юха схьа а веана, Ярушалаймехь Делан цІгийнан бух боьттира. ХІетахь дуьйна схьа и цІа деш а ду, хІинца а дина далаза а ду“. ¹⁷ Нагахь санна хьайн лаам хилахь, Бавелехь долчу паччахьийн тептарш тІехь дІаяздинарг лахийта, Къуреш-паччахьо баккъал а, Ярушалаймехь Делан цІа дан мегар ду аьлла, пурба делла хилар хаархьама. Цул тІаьхьа тхобга кехат дайтахьара ахьа, цу гІуллакхна тІехь хьан лаам муха бу тхуна дуьйцуш».

Къуреш-паччахьо дина омра тептарш тІехь карадар

6 ¹ Цул тІаьхьа Дари-Ваша-паччахьо тІедиллира, Бавел-гІалахь йолчу пачхьалкхан хазни чохь дІадиллина долчу тептарш тІера цу хІуманаш лаьцна дІаяздинарг схьалаха аьлла. ² Мадай-маккахь лаьттачу

^{5:12} Сулим 25:8-12; ² Шерашкахь 36:17-20; Ярми-ЯхІу 52:12-15. ^{5:13} Езар 1:2-11.

Ахьмати-гІалин паччахьан цІа чохь карийра цхьа тептар. Цу тептар тІехь яздина хилла:

«Диц ца далийта:

³ Шен паччахьалла дІахІоьттинчу хьалхарчу шарахь Къуреш-паччахьо Ярушалаймехь долчу Делан цІийнах лаяцна омра дира. СагІа-наш доху меттиг санна Делан цІа⁴ дІахІоттаде, ткъа цуьнан бух юхаботта. Цу цІийнан лакхалла кхузткъа дол, шоралла а кхузткъа дол хила еза. ⁴ Цу цІийнан пенаш иштта дина хила деза: даккхийчу тІулгех динчу хоккха могІарна тІе дечиган бІогІамех бина цхьа могІа билла. Ерриг а харж паччахьан хазни чуьра схьаэца еза. ⁵ Делан цІенна чуьра йолу дашо а, дато а пхьегІаш, Набухди-Нецара Ярушалаймехь долчу Делан цІа чуьра схьа а эцна, Бавел-гІала дІаяхьна йолу, шайн метте Ярушалаймехь долчу Делан цІа чу юхаерзо еза. Царах йолу хІора хІума Делан цІа чу шайн-шайн метте охьайилла еза».

Дари-Ваша-паччахьо Делан цІа кхидІа а дан тІедиллар

⁶ Цул тІаьхьа Дари-Ваша-паччахьо иштта жоп дІадахьийтира: «Эпрат-хил малхбузерчу меттигийн хьаькам волу Татинай а, Шатар-Бузнай а, цуьнца цхьаьна цигахь куьйгалла деш берш а Ярушалаймехь деш долчунна юкьагІерта ца беза. ⁷ Делан цІенна тІехь беш болу белхаш саца ма белаш. ЯхІудхойн мехкадас а, церан тхьамданаша а Делан цІа ша хьалха хиллачу метте дІахІоттаде. ⁸ Делан цІа деш болчу яхІудхойн тхьамданашна гІо дар аса шуна тІедуьллу. Иштта Эпрат-хил малхбузерчу латтанашкара схьагулдинчу ясакхах долу хІума паччахьан хазни чуьра, сихонца схьа а эций, цу цІен тІехь болх беш болчу нахана дІало и болх цаьрга саца ца байта. ⁹ Цу нахана царна оьшуш мел долу хІума дІало. Динан дайшна стигаларчу Далла дагоран сагІанаш даха эсий, уьстагІий я Іахарш эшахь, царна уьш дІало. Нагахь санна Ярушалаймерчу динан дайша кІа а, туьха а, чагІар а, даьтта а дехахь, уьш а царна, кхоа ца деш, хІора дийнахь дІало. ¹⁰ ЯхІудхойн динан дайшна и шадерг а дІало, цаьрга стигаларчу Далла хазахеташ долу сагІанаш дахийта а, паччахьан а, цуьнан кІентийн а дахарна тІера доІанаш дайта а.

¹¹ Аса иштта омра до: нагахь санна цхьаммо хІара омра кхочуш ца дахь, цу стеган цІийнах боллуш болу бІогІам схьа а баьккхина, иза цу бІогІамана тІевогІа. И зулам бахьана долуш цуьнан цІенойх саьлнаш ян еза. ¹² Ярушалайм Шен цІе язьян хаьржинчу Дала таІзар дойла хІара аса аьлларг хуьйцур долуш волчу я Ярушалаймехь долу Делан цІа дохо шен куьг дІакховдийначу муьлхха а паччахьна а, халкъана а.

Аса, Дари-Вашас, хІара омра дина. Аса аьлла ма-хиллара, хІара кхочушдойла».

Делан цІа дина далар а, иза кьобалдар а

¹³ Тпаккха Эпрат-хил малхбузехьарчу меттигийн хьаькам волчу Та-тинайс а, Шатар-Бузнайс а, цаьрца цхьаьна куьйгалла деш болчара а, Дари-Вашас ма-аллара, цуьнан омра хила ма-деззара кхочушдора. ¹⁴ ЯхІудхойн тхьамданаша Делан цІа даран балха тІехь кхиамаш бохура, Хьагайс а, Идун кІант волчу Закри-ЯхІус а Делера болчу хаамаш-кахула уьш иракара а хІиттош. Цара Израилан Дела волчун лаамца, Парси-мехкан паччахьаша Кьуреша а, Дари-Вашас а, иштта Ар-тахь-Шаштас а ма-аллара кхочушдора шайна тІедиллинарг. ¹⁵ Делан цІа дина делира Адар-беттан кхозлагІчу дийнахь, Дари-Ваша пачча-хьаллехь волчу йолхалгІачу шарахь. ¹⁶ Израилан халкьо хазахетарца даздара Делан цІа кьобалдар. Царна юкьахь бара динан дай а, левихой а, иштта йийсарера юха мел бирзинарш а. ¹⁷ Делан цІа кьобалдечу хенахь цара Далла сагІа доккхуш бІе сту а, ши бІе уьстагІ а, биь бІе Іа-хар а балийра. Дерриг а Израилан халкьо латийначу кьинах долу са-гІа даккха цара шийтта бож а ялийра – хІора Израилан тайпанан цІарах – цхьацца бож. ¹⁸ Цул тІаьхьа цара, динан дайх а, левихойх а кьастийна тобанаш а кхобллина, уьш, Мусан тептар тІехь ма-аллара, Ярушалаймехь долчу Делан цІа долчохь гІуллакх дан дІахІиттийра.

Пасахь олу дезде

¹⁹ Шеран хьалхарчу беттан дейтталгІачу дийнахь йийсарера юха-бирзинчу яхІудхоша «Пасахь^д» олу дезде даздара. ²⁰ Динан дай а, левихой а, Далла хьалха цІена хуьлу Іадат кхочуш а дина, Пасахьан дезачу денна кечбелира. Левихоша массо а йийсарера юхабирзин-чарна а, шайн вежарий болчу динан дайшна а, шайна а лерина долчу Пасахьан Іахаршна урс хьаькхира. ²¹ Йийсарера юхадирзинчу массо а Израилан халкьо и Пасахьан кхача биира. Израилан халкьан Везачу Далла Іибадат дан^д кхечу кьаьмнаша лелош долчу хьарамчу хІу-манех шаьш дІакьастийначара а йоура Пасахьан юург. ²² ВорхІ дийнахь чІогІа хазахетарца даздара цара совсазчу баьпкан дезде, хІунда аьлча Везачу Эло доккха хазахетар кхобллинера церан дег-наш чохь. Ашур-мехкан паччахьан* дог цаьргахь а дерзийна, цуьн-га Израилан Делан цІа дан гІо дайтира Цо.

* ^{6:22} *Ашур-мехкан паччахь* – сьаьхетарехь, вуйцуш верг парсихойн паччахь ву. Израилан халкьан шира мостагІий болчу ашурхойн мохк парсихойн пач-чахьо сьаьбаьккхина бара оцу хенахь.

^{6:14} а: Хьагай 1:1; б: Закри-ЯхІу 1:1. ^{6:19} Арадаккхар 12:1-20.

Іезар Ярушалайме вогу

7 ¹ Дикка хан яллачул тІаьхъа, Парси-махкахъ Артахъ-Шашта паччахъаллехъ волчу хенахъ, Бавел-гІалара Ярушалайме веара Хьалкхи-ЯхІун кІант волчу Іазар-ЯхІун кІентан Сари-ЯхІун кІант волу Іезар. ² Хьалкхи-ЯхІу Шалуман кІант хилла, Шалум ЦІадукъин кІант хилла, ЦІадукъа Ахътубин кІант хилла, ³ Ахътуби Амар-ЯхІун кІант хилла, Амар-ЯхІу Іазар-ЯхІун кІант хилла, Іазар-ЯхІу Марьютин кІант хилла, ⁴ Марьюти Зарахъ-ЯхІун кІант хилла, Зарахъ-ЯхІу Іузин кІант хилла, Іузи Букхайн кІант хилла, ⁵ Букхай АбишуІан кІант хилла, АбишуІ Пайнехъасан кІант хилла, Пайнехъас ЭлиІазаран кІант хилла, ткъа ЭлиІазар динан коьрта да^д волчу АхІаронан кІант хилла.

⁶ Іезар Бавел-гІалара новкъа велира. Исраилан халкъан Везачу Дала Муса-пайхамарехула белла товрат-хъехамаш дика хууш волу Іелам стаг^д хилла иза. Паччахъ волчу Артахъ-Шаштас Іезарна цо мел дехна долу массо а хІума делла хилла, хІунда аьлча Веза Эла Іезарца хилла. ⁷ Іезарца схьабайхкина хилла дуккха а исраилхой. Царна юкъахъ динан дай а, левихой а, илланчаш а, кевнехъ лаьтташ болу гІаролхой а, Делан цІийнан кертахъ гІуллакх деш берш а хилла. Уьш шаберш а Артахъ-Шашта паччахъаллехъ волу ворхІалгІачу шарахъ схьабайхира. ⁸ Іезар Ярушалайм-гІала схьавеара Артахъ-Шашта паччахъаллехъ волчу ворхІалгІачу шеран пхьобалгІачу баттахъ. ⁹ Іезар а, цуьнан накъостий а Бавел-гІалара арабевллера шеран хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахъ, ткъа уьш Ярушалайм-гІала схьабайхкинера пхьобалгІачу беттан хьалхарчу дийнахъ, хІунда аьлча Шен диканца Дела цуьнца вара. ¹⁰ Иза иштта хилира, хІунда аьлча цо шен дог Везачу Элан товрат-хъехамаш Іаморна а, уьш кхочушбарна а, иштта Исраилан халкъана цуьнан парзаш а, тІедехкинарш а хъехарна а тІедерзийнера.

Артахъ-Шаштас Іезаре кехат яздо

¹¹ Динан да^д а, Іелам стаг а волуш, Исраилан халкъана Везачу Эло тІедехкинарш а, Цуьнан парзаш а дика хууш волчу Іезаре паччахъо кехат яздина хилла. ХІара бу цу кехатан чулацам:

¹² «Паччахъийн а паччахъ волчу Артахъ-Шаштера динан да волчу Іезаре, Делан кхочуш болчу товрат-хъехамаш тІехъ Іелам стаг а волчу, иштта кхидІа а*.

* 7:12-26 ШуьйтталгІачу аятана тІера дуйна, ткъе йолхалгІачу аятана тІекхаччалц хІара тептар арамхойн маттахъ яздина ду.

¹³ Аса иштта омра до: сан пачхьалкхехь бехаш болчу исаилхойх, я церан динан дайх, я левихойх хьобца Ярушалайме ваха лууш волу муьлхханиг а дІаваха мегар ду. ¹⁴ Сан а, сан ворхІ хьехамчийн а цІарах вахийтина ма ву хьо ЯхІуд-махка а, Ярушалайме а, хьан Делан болчу а, хьан карахь болчу а товрат-хьехамашца цигара халкъ дехаш дуй таллархьама. ¹⁵ Аса а, сан хьехамчаша а Ярушалаймехь Шен цІа долуш волчу Исаиран Далла тхешан лаамца саГІна делла деши а, дети а хьайца дІадахьа деза ахьа. ¹⁶ Бавел-махкахула ахьа сьхагулдо деши а, дети а, иштта халкъо а, динан дайша а шайн ламца Ярушалаймехь долчу Делан цІенна саГІна дІаделларг а хьайца дІахьо. ¹⁷ Цу ахчанах билггала стерчий а, уьстаГІий а, Іахарий а иштта кІа а, чаГІар а эца. Ярушалаймехь долчу Делан цІийнан кертахь саГІа доккхучу кхерча тІехь и массо а хІуманаш саГІна ло. ¹⁸ Хьуна а, хьан накьосташна а тІаьхьадисинчу дешица а, детица а дан дика хеташ дерг де, иза шун Делан лаамехь делахь. ¹⁹ Делан цІа^д чохь гІуллакх дан хьайга дІаелла йолу пхьегІаш, Ярушалаймерчу Далла хьалха дІа а хьой, охьахІитгае. ²⁰ Аса хьуна бакьо ло хьан Делан цІенна оьшуш мел долу хІума, паччахьан хазни чурьа сьха а эцна, дІадахьа.

²¹ Аса, паччахь волчу Артахь-Шашгас, сан Эпрат-хил дехьа йолу хазна ларьеш мел болчарна тІедуьллу: шайга динан да а волчу, стигаларчу Делан товрат-хьехамаш нахана хьобхуш а волчу Іезара дІадеххнарг, мало а ца еш, дІало. ²² Цхьа бІе гали дети а, пхи бІе гали кІа а, ворхІ бІе чами^д чаГІар а, ворхІ бІе чами зайтдаьтта а ца кхоччуш, барам боццуш туьха а Іезаре дІадала мега. ²³ Стигаларчу Дала Шен цІенна мел дехнарг Цунна леррина дІадала деза, Иза паччахьна а, цуьнан кІенташна а оьгІаз ца вахийта. ²⁴ Кхин цхьа хІума а ду сан хьобьга дІахаййта: цхьана а динан дегара а, левихочуьнгара а, илланчера а, Делан цІийнан кевнера гІаролхочуьнгара а, иштта Делан цІийнан кертахь гІуллакх деш болчу ялхошкара а ясакх а, я ял а яккха мегар дац.

²⁵ Ткъа ахь, Іезар, хьан Дала хьуна деллачу хьекьалца куьйгалхой а, кхелажой а дІахІиттабе. Уьш Эпрат-хил дехьа малхбузехьа болчу а, хьан Дала беллачу товрат-хьехамашца бехаш болчу а нахана тІехь куьйгалла деш хир бу. Ткъа и товрат-хьехамаш ца хууш болчарна Іамабе уьш. ²⁶ Хьан Делан товрат-хьехамашца а, я паччахьан Іедалца а бохуш дерг ца динчунна кхоччуш таІзар дан догІуш ду. Цо диначуьнга хьаьжжина, иза вийна, я кхечу махка дІаэккхийна, я цуьнан бахам сьхабаьккхина, я набахти чу воьллина хила везаш ву».

Езара Далла хастамаш бо

²⁷ Езара элира: «Декъала ву вайн дайн Дела волу Веза Эла. Цо паччахъ-на даг чу диллина, Ярушалаймехъ долчу Везачу Элан цИийнан иштта сийде аьлла. ²⁸ Везачу Дала соьгахъа болу Шен хедар боцу безам паччахъ-на а, цуьнан хъехамчашна а, массо а сийлахъчу элашна а хьалха схьагайттина. Везачу Эло суна гЮ дарна, со иракара а хЮьттина, ткъа исраилхойн куьйгалхойх дукхахберш сайца Ярушалайме бига схьагулбина».

Йийсарера юхабирзинарш

8 ¹ Хорш ю Артахъ-Шашта паччахъаллехъ волчу хенахъ соьца, Езарца, Бавел-махкара арабевллачеран тайпанийн тхамданийн а, цаьрца цхьаьна тептарш тГехъ аса дIаязбинчеран а цIераш:

² Пайнехъасан тIаьхъенах – ГIиршан;

Итамаран тIаьхъенах – Даниал;

Даудан тIаьхъенах – Хъатуш;

³ Шихан-ЯхIун тIаьхъенах берш;

ПарIушан тIаьхъенах – Закри-ЯхIу а, цуьнца цхьаьна цхьа бIе шовзткъе итт дIаязвина боьрша стаг а;

⁴ Пахъат-Муабин тIаьхъенах – Зарахъ-ЯхIун кIант Эли-ЯхIу-Йейни а, цуьнца ши бIе боьрша стаг а;

⁵ Затун тIаьхъенах – Яхъазилан кIант Шихан-ЯхIу а вара, цуьнца кхо бIе боьрша стаг а;

⁶ Iадин тIаьхъенах – ЯхIунатин кIант Iабайд а, цуьнца шовзткъе итт стаг божарий а;

⁷ Йейламан тIаьхъенах – Iатал-ЯхIун кIант ЯшаI-ЯхIу а, цуьнца кхузткъе итт боьрша стаг а;

⁸ Шапат-ЯхIун тIаьхъенах – Микаалан кIант Забди-ЯхIу а, цуьнца везткъа боьрша стаг а;

⁹ Йоабан тIаьхъенах – Яхъиалан кIант Iабди-ЯхIу а, цуьнца ши бIе берхIитта боьрша стаг а;

¹⁰ Банин тIаьхъенах – Юсуп-ЯхIун кIант Шалумати а, цуьнца бIе кхузткъа боьрша стаг а;

¹¹ Бебайн тIаьхъенах – Бебайн кIант Закри-ЯхIу а, цуьнца ткъе бархI боьрша стаг а;

¹² IазгIадин тIаьхъенах – ХIакхитанан кIант Йохъан а, цуьнца бIе итт боьрша стаг а;

¹³ Адуникхаман тIаьхъенах тIаьхъарнаш: Эли-Пулат, ЯИал, ШамIа-ЯхIу, иштта цаьрца кхузткъа боьрша стаг а;

¹⁴ БигIвайн тIаьхъенах – Iутай а, Закхур а, цаьрца кхузткъе итт боьрша стаг а.

Ярушалайме юхаберзар

¹⁵ Аса АхІава-гІала доьдуш долчу хи йисте сьхагулбира уьш. Цу меттехь тхо кхаа дийнахь лаьттира. Нахе хьабжча, суна хиира царна юкьбахь динан дай буйла, амма левихой бацара. ¹⁶ ТІаккха аса куьйгалхой болчу ЭлиІазаре а, Ариале а, ШамІа-ЯхІуга а, Эли-Натига а, Ярбига а, Эли-Натига а, Натига а, Закри-ЯхІуга а, Машулиме а сьхакхайкха бахийтира, иштта Іелам нах болчу ЯхІу-Ярбига а, Эли-Натига а сьхакхайкхира. ¹⁷ Аса и нах Касипай-гІалин куьйгалхо волчу Іидуна тІе бахийтира, цара Іидуга а, цуьнан гергарчу нахе а дІаала дезарг дІа а хьехна. Цуьнан гергара нах Делан цІийнан кертахь гІуллакх дийраш бу. Аса и нах Іиду волчу бахийтира, цаьрга тхо долчу нах балабайта, вайн Делан цІа^д долчоьх гІуллакх дайтархьама. ¹⁸ Вайн Дела Шен диканца тхобца хилар бахьана долуш, Іидун гергарчу наха тхо долчу воккха хьекьалча волу Шараб-ЯхІу ваййтира. Иза Левин кІант волчу Махьлин тІаьхьенах вара. Ткъа Леви Исраилан кІентех цхьаь вара. Цара тхо долчу Шараб-ЯхІу а, цуьнан кІентІий а, цуьнан вежарий а бахкийтира. Иштта цу доьзалера берхІитта стаг веара тхо долчу. ¹⁹ Цара иштта Мерарин тІаьхьенах волу Хьашби-ЯхІу а, ЯшаІ-ЯхІу а ваййтира. Цара шайн вежарий а, вежарийн бераш а дахкийтира. Цу доьзалера верриг а ткъа стаг веара. ²⁰ Цара иштта ши бІе ткъа Делан цІийнан кертахь гІуллакх дийриг а ваййтира. Церан дай Дауда а, цуьнан тІеман хьабкамаша а левихошна гІо дан хаьржина хилла. Церан цІераш массеран а цІерашна юкьбахь дІазйина хилла.

²¹ Цигаьхь, АхІава-хи долчоьх, аса хаам бира, оха массара а марха^д кхаба деза аьлла. Аса иштта цаьрга дІаэлира, оха массаьрга а Далла хьалха тхешан дог эсала дан а деза, Деле тхан а, тхан берийн а, тхан бахаман а некъ дика хилийтар деха а деза аьлла. ²² Тхан некъаш тІехь мостагІий хила мегара, делаьхь а суна цІогІа эьх хетара Артахь-Шашта-паччаьхь тхо новкьбахь лардайта эскар а, дошлой а бежа, хІунда аьлча оха паччаьхь аьллера: «Тхан Дала хІора Иза лобхучунна диканиг до. Амма Цуьнан нуьцкъалалла а, оьгІазло а Цунна букь берзийначунна дуьхьал ер ю». ²³ Иштта, марханаш а кхобуш, цунах лаьцна оха тхайн Деле дийхира, Цо тхуна жоп а делира.

²⁴ Цул тІаьхьа куьйгалла деш болчу динан дайшна юкьара аса шийтта сьхахаьржира. Цул сов Шараб-ЯхІу а, Хьашби-ЯхІу а, церан гергарчарах итт а сьхакъастийра ас. ²⁵ Царна хьалха ас уьйзира Артахь-Шашта-паччаьхь а, цуьнан хьехамчаша а, элаша а, массо а цигарчу исраилхоша а Делан цІенна дІаделла долу деши а, дети а, пхьегІаш а. ²⁶ Оьзначул тІаьхьа аса церан кара хІара дІаделира:

дети – ялх бIе шовзткье итт мазал^д;

детин пхьегIаш – бIе;

деши – бIе мазал;

²⁷ дешин кад – ткъа (цхьа эзар дарик олу деши ахччанал);

дешин метга лоруш долчу уггар дикачу къегаш долчу цIестан пхьегIа – шиь.

²⁸ Цул тIаьхьа аса цаьрга элира: «Шу а, хIара пхьегIаш а, Везачу Элана дIа а къастийна, Цуьнан долахь ю. ХIара деши а, дети а Везачу Элана, шун дайн Далла, адамаша шайн лаамца делла совгIаташ ду.

²⁹ И хIуманаш леррина ларьелаш, динан дайн куьйгалхошна а, левихошна а, исраилхойн тайпанийн тхьамданашна а хьалха, Ярушалаймехь долчу Делан цIийнан чьонашкахь аша уьш оззалц». ³⁰ Динан дайша а, левихоша а и оззна долу деши а, дети а, пхьегIаш а шайга дIаийцира, уьш Ярушалаймехь долчу тхан Делан цIа чу дIаяхьа.

³¹ Шеран хьалхарчу беттан шийтталгIачу дийнахь АхIава-хи долчуьра Ярушалайме даха арадевлира тхо. Некь чекхбаллалц Дела тхьоьца вара, тхо мостагIех а, талорхойх а лар а деш. ³² Ярушалайме схьа а даьхкина, оха цигахь кхаа дийнахь садаьИра. ³³ ДьобалгIачу дийнахь оха, Делан цIа долчу а дахана, оза а узуш, деши а, дети а, пхьегIаш а динан да^д волчу УрьяхIун кIанте Мармутига дIаелира. Мармутица Пайнехьасан кIант ЭлиIазар вара, ткъа цаьрца левихой болу ЮшаIан кIант Юзабди а, Бинуйн кIант НуIад-ЯхIу а вара. ³⁴ Оха массо а хIума оцу хенахь, ягар а йина, оза а оззна, дIаязйира.

³⁵ Цул тIаьхьа йийсарера юхабирзинчу наха дийнаташ дагоран сагIанаш дохура Исраилан Далла лерина. Массо а Исраилан халкъан дуьхьа шийтта сту а, безткье ялхитта уьстагI а, кхузткье вуьрхIитта Iахар а сагIина беара цара. Иштта цара шийтта бож кьиных долу сагIа санна еара. И массо а бежана цара дийнаташ дагоран сагIанаш санна еара Везачу Элана. ³⁶ Цул тIаьхьа цара паччахьан тхьамданашка а, Эпрат-хина малхбузехьа долу латтанаш карахь долуш болчу хьабкамашка а дIаделира и паччахьан весеташ. ТIаккха цу куьйгалхоша гIо дира Исраилан халкъана а, Делан цIенна а.

*Исраилхоша шайна кхечу халкъийн зударий
балийнийла Гезарна дIахаар*

9 ¹ И хIума чекхдаьблачул тIаьхьа со волчу Исраилан куьйгалхой баьхкира. Цара элира: «Исраилан халкъана гонах канаIанхой а, хьетахой а, перезахой а, явсайхой а, Iамминхой а, муабахой а, мисархой а, эмархой а Iаш бу. Оцу къаьмнаша Далла хьалха дегаза гIуллакхаш леладо. Ткъа Исраилан халкъ, иштта динан дай а, левихой а, дIа ца къабстира оцу къаьмнех а, цара лелочух а. ² Исраилхоша шайна

гонах дехаш долчу халкъийн зударий балор бахъана долуш, Делан долахъ долу халкъ кхечу къаьмнех д'аийнера. И къа шайх леточеран мо-
г'аршкахъ бара мехкан куйгалхой а, кхиболу хъаькамаш а». ³ И дешнаш сайна хезча, аса сайна т'ейоьхна йолу т'ехулара а, чухулара а бедарш эт'ийра, сайн коьртара а, маж т'ера а чоьш а дехира. Со чо'г'а г'айг'ане хилла охъахиира. ⁴ Т'аккха, йийсарера юхабирзинчара леладолу хъарам г'уллакхаш бахъана долуш, Исраилан Дала аьллаг'ачунна вегош мел волу стаг со волчу схъагулвелира. Чо'г'а г'айг'ане волу со суьйранна са'г'а доккху хан т'екхачалц Ийра.

⁵ Суьйранна са'г'а доккху хан т'екхачалц, со хъалаг'аьттира. Сан т'ехулара а, чухулара а бедарш эт'ийна яра. Гора а х'оьттина, аса сайн Везачу Деле куйгаш д'акховдийра. ⁶ Аса элира: «Сан Дела! Сайна эхъ хетарна со Хъоьга д'а ца хъажало, х'унда аьлча тхан къинош тхан коьртал а лакхадевлла, ткъа тхан бехк стигалал а лакхабаьлла. ⁷ Тхан дайшкара дуьйна таханлера де т'екхачалц, оха даккхий къинош летиьна. И къинош бахъана долуш тхо а, тхан паччахъаш а, тхан динан дай а кхечу махкара болчу паччахъийн кара д'аделира Ахъ. Уьш тхуна т'е а летара, тхан нах цара д'а а буьгура, тхуна цара талораш а дора, тахана а ма-даккхара, сийсаза а дохура.

⁸ Ткъа х'инца, ва тхан Веза Дела, к'езигчу ханна тхох къинхетам бина Ахъ. Ахъ цаьболчарна йийсарех к'елхъардовла пурба а делла, Хъан долахъ йолчу кху меттиге уьш дика охъа а ховшийтина. Ахъ тхан б'аьргаш схъадиллина, тхуна чу са а даийтина, йийсарера к'елхъара а даьхна. ⁹ Тхо леш дара, амма лоллехъ долуш а Ахъ тхо Хъайн терго йоцуш ца дитира. Ахъ Парси-махкара болу паччахъаш а тхоьца къинхетаме хилийтира. Ахъ тхуна керла дахар делира, Хъан ца дохийначуьра юхаметгах'отто ницкъ а белира. Ахъ динарг бахъана долуш, Ярушалаймехъ а, Ях'уд-махкахъ а тхо х'инца маьршачу пенашна т'ехъа Иало.

¹⁰ Ткъа х'инца, тхан Дела, оха х'ун эр ду Хъоьга, Ахъ т'едиллинчунна т'ера тхо д'адевлла хилча? ¹¹ Хъайн лай болчу пайхамаршкахула Ахъ тхоьга дина весеташ дара. Ахъ тхоьга элира: „Шун дола даккхархъама шу д'адоьлхуш долу латта — иза шена чохъ Иаш долчу къаьмнаша лелийна дегазачу г'уллакхаша талхийна латта ду. Дегаза х'уманаш а лелаш, церан боьхачу г'уллакхашца оцу адамаша и латта дуьзнера цъхана йистеру дуйна вукху йисте кхачалц. ¹² Цундела шайн к'енташка церан зудабераш маре ма даладайт, шайн зудабераш цаьрга маре д'а а ма дигийта. Цу нахах д'а ма кхета! Машар я диканиг цаьрца цкъа а ма леха. Шу иштта леллахъ, онда хир ду шу, лаьтто

^{9:12} Арадаккхар 34:11-16; Карлабаьккхинарг 7:1-5.

кхийна мел дерг аша дуур ду, хІара латта гуттаренна шун берийн дола долуьйтур ду“. ¹³ Тхайна тІехІоьттинчунна бехке тхо тхаьш ду. Оха во- наш дора, цундела тхуна тІехь боккха бехк бу. Ахьа, тхан Дела, тхуна таІзар дира, амма оха лелийначуьнга хьаьжча, иза кІезиг таІзар дара. Ахь ур-атгалла цхьаболчарна йийсарера кІелхьардовла пурба а делира. ¹⁴ Во- наш лелош болчеран зудабераш маре а дуьгуш, цаьрга тхайнаш маре а дохуьйтуш, Хьан весеташ кхин цкъа муха дохор ду оха? Оха иза лелийча, тхо хІаллакдал чІоґІа оьґІаз муха гІур вац Хьо? ТІаккха тхоч цхьа а дийна а вуьсур вац, цхьа а стаг кІелхьар а вер вац. ¹⁵ Израилан халкъан Веца Де- ла, Хьо нийса велахь а, тхоч цхьа дерш таханлерчу дийне тІекхачалц дийна дисийтира Ахь. Тхо бехке ду, ткьа тхайна тІера бехк бахьана до- луш, тхоч волу цхьа а стаг Хьуна хьалха латта йиш йолуш ма вац!»

Эдина маренаш дІадахаран хьокъехь бина барт

10 ¹ Делан цІенна хьалха суждане а воьдуш, воьлхуш, халкъо ле- тийначу кьиношна ша кьера хилар а дуьйцуш, Іезара доІа де- чу хенахь, цунна гонах дуккха а израилхой гулбелира. Царна юкьахь божарий а, зударий а, бераш а дара. Уьш а чІоґІа боьлхуш бара. ² ТІак- кха Іейламан тІаьхьенах волчу Яхьиалан кІанта Шихан-ЯхІус Іезаре элира: «Тхо тхайн Далла тешаме ца хилла, тхайна гонах дехаш долчу къаьмнийн зудабераш тхайна маре а дуьгуш. Оха и хІума лелийнехь а, Израилан халкъан кхин а сатуьйсийла йисина. ³ Ткъа хІинца тхобга тхан Далла хьалха барт байтахьара ахьа, хІара зударий а, цара дина до- лу бераш а оха дІадохуьйтур ду аьлла. Сан эла волчу ахьа а, иштта Дал- ла хьалха ларамах буьзна болчу наха а хьоьхуш дерг оха тІелоцур дара, товрат-хьехамашца тхо лелар а дара. ⁴ Хьалаґатта, Іезар, хІунда аьлча хІара хьан гІуллакх ду, оха хьобгахьа гІо а доккхур ду. Доьналла долуш а хилий, и гІуллакх чекхдаккха!»

⁵ Іезар хьалаґаьттира. Цо динан дайн хьаькамашка а, левихошка а, дерриг а Израилан халкъе а чІаґІо яйтира, цара Шихан-ЯхІус аьлларг дийр ду аьлла. Цара и чІаґІо йира. ⁶ Цул тІаьхьа Іезар, Делан цІенна уллора юьстах а ваьлла, Элишубан кІентан ЯхІу-Хьанин цІа чу ваха- ра. Цу чохь яа хІума а ца юуш, мала а ца молуш буьйса яьккхира цо, хІунда аьлча, йийсарера юхабирзинчара Далла тешаме доцург лелий- на хилар бахьана долуш, чІоґІа гІайґІане вара иза.

⁷ Цо берриг а ЯхІуд-махкахь а, Ярушалаймехь а долчу халкъе кхай- кхам бира, массо а йийсарера юхавирзина мел волу стаг Ярушалайме сьхагулло аьлла. ⁸ Кхаа дийнахь цига ваза висинчу стеган мел долу хьал хьаькамаша а, къаноша а кхел ма-ярра, цуьнгара сьхадоккхур ду аьлла хилла, ткьа иза ша йийсарера юхабирзинчеран гуламна юкьара дІавок- кхуш хилла. ⁹ Кхо де дІадалале, ЯхІуд-махкара а, Бен-Яман-махкара а мел

волу стаг Ярушалайме схягулвелира. Иза хилла уьссалгачу беттан ткъолгачу дийнахь. Цу дийнахь дерриг а халкъ Делан цІенна хьалха йолчу кертахь охьахиъна Іаш дара. Гуллакхан дозаллина а, догІуш догІа хиларна а уьш чІогІа бегош бара.

¹⁰ Динан да^д волчу Іезара, хьала а гІаьттина, элира: «Шу Далла те-шаме ца хилла, шайна кхечу къаьмнех болу зударий а балийна. И хІума бахъана долуш Исраилан бехк совбаьлла. ¹¹ Шаьш динчунна вайн дайн Дела волчу Везачу Элана хьалха мукІарло де, ткъа Цуьнан лаам кхочуш а бе. Шайна гонах дехаш долчу адамех а, царех болчу шайн зударех а дІакъаста».

¹² ТІаккха цигахь схягулвелла мел волчо, чІогІа мохь а тухуш, элира: «Ахьа аьлларг дийр ду оха. ¹³ Амма кхузахь дукха адам гулделла, ткъа вайна хІинца догІанаш долу хан ю. Тхо арахь ца латтало. Ткъа и хІума цхьана я шина дийнахь дина чекхдаккха йиш йолуш дац, хІунда аьлча оцу къилахьчу гуллакхца тхоч дукхахберш боьзна бу. ¹⁴ Вайн къаноша кхузахь гулбелла болчу массарна а хьалхара сацам бан беза. Вайн гІаланашкара кхечу къаьмнийн зударий балийна мел верг йиллинчу хенахь Ярушалайме схьаван веза. Уьш шайн гІалахь болчу куьйгалхошца а, динан дайшца а цхьаьна схьабахка беза. Иштта вай дийр ду, оцу гуллакхна Дела оьгІазваханчуьра ваставаллац». ¹⁵ Массех стаг бен цу сацамна реза воцуш ца хилира. Царна юкъахь ІасахІалан кІант ЯхІуната а, Тикхавин кІант Яхъзи-ЯхІу а вара. Цу шинна гІетайна Машулим а, левихо волу Шабитай а вара.

¹⁶ Йийсарера юхадирзина долу Исраилан халкъ цу сацамна реза хилира. ХІора доьзалера цІийнан хьалхара болу нах билгалбехира динан да волчу Іезара. ХІора гаранера цхьацца стаг а хаьржина, церан хІораннан а цІераш ехира цо. Шеран уьтталгачу беттан хьалхарчу дийнахь схьахаьржина болу нах охьахевшира хІора доьзалера долу гуллакхаш талла. ¹⁷ Шеран хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахь цара шайн кхечу къаьмнийн зударий балийначеран гуллакхех лаьцна болу таллам чекхбаьккхира.

Шайна кхечу къаьмнех болу зударий балийнари

¹⁸ Динан дайн тІаьхьенах болчарна юкъара кхечу къаьмнех болу зударий балийначеран цІераш хІорш ю:

ЮцІдукъан кІентан ЮшаІан тІаьхьенах берш а, цуьнан вежарий МаІсей-ЯхІу а, ЭлиІазар а, Ярби а, Гадал-ЯхІу а.

¹⁹ Цара массара а дош делира шайн зударех дІакъаста. Цул тІаьхьа цара хІорамма а шайн жа юкъара цхьацца уьстагІ гІуда такхаран сагІа санна бахъара.

²⁰ Амиран тІаьхьенах болу Хьанани а, Забди-ЯхІу а;

²¹ Хьармин тІаьхьенах болу МаІсей-ЯхІу а, Эли-ЯхІу а, ШамІа-ЯхІу а, Яхьиал а, Іузи-ЯхІу а;

²² Пашихьуран тІаьхьенах болу ЭльюІейнай а, МаІсей-ЯхІу а, ИсмаьІал а, Натунаил а, Юзабди а, ЭлиІаса а;

²³ Левихойх болу Юзабди а, ШамаІи а, Кхали-ЯхІу а (цунах Кхилати олуш а хилла), Патахь-ЯхІу а, ЯхІуд а, ЭлиІазар а;

²⁴ Илланчашна юкьара Элишуб а хилла.

Делан цІгийнан кевнера гІаролхой болу Шалум а, Телам а, Ури а хилла.

²⁵ Вукху исраилхошна юкьара кхечу къаьмнех болу зударий балий-нарш хилла:

ПарІушан тІаьхьенах волу Рами-ЯхІу а, Язи-ЯхІу а, Малки-ЯхІу а, Мияман а, ЭлиІазар а, Малки-ЯхІу а, БенъяхІу а.

²⁶ Іейламан тІаьхьенах болчарна юкьара: Матан-ЯхІу а, Закри-ЯхІу а, Яхьиал а, Іабди а, Еримати а, Эли-ЯхІу а.

²⁷ Затун тІаьхьенах болчарна юкьара: ЭльюІейнай а, Элишуб а, Матан-ЯхІу а, Еримати а, Забад а, Азази а.

²⁸ Бебайн тІаьхьенах болчарна юкьара: ЯхІу-Хьана а, Хьанан-ЯхІу а, Забай а, Іагилай а.

²⁹ Банин тІаьхьенах болчарна юкьара: Машулим а, Малук а, Іади-ЯхІу а, Яшаб а, Шаал а, Еримати а. ³⁰ Пахьат-Муабин тІаьхьенах болчарна юкьара: Іаднан а, Калил а, БенъяхІу а, МаІсей-ЯхІу а, Матан-ЯхІу а, Бацалиал а, Бинуй а, Маннаш а.

³¹ Хьармин тІаьхьенах болчарна юкьара: ЭлиІазар а, Йоши-ЯхІу а, Малки-ЯхІу а, ШамІа-ЯхІу а, ШимІа а, ³² Бен-Яман а, Малук а, Шамри-ЯхІу а.

³³ Хьашуман тІаьхьенах болчарна юкьара: Матиной а, Маттет а, Забад а, Эли-Пулат а, Яримай а, Маннаш а, ШамаІи а.

³⁴ Банин тІаьхьенах болчарна юкьара: МаІдай а, Іамрам а, Уал а, ³⁵ БенъяхІу а, Беди-ЯхІу а, ХелихІу а, ³⁶ Вани-ЯхІу а, Мармути а, Элишуб а, ³⁷ Матан-ЯхІу а, Матиной а, ЯІсай а.

³⁸ Бинуйн тІаьхьенах болчарна юкьара: ШамаІи а, ³⁹ Шалам-ЯхІу а, Ната а, Іади-ЯхІу а, ⁴⁰ Махнидбай а, Шашай а, Шарай а, ⁴¹ Іазариал а, Шалам-ЯхІу а, Шамри-ЯхІу а, ⁴² Шалум а, Амар-ЯхІу а, Юсуп а.

⁴³ Набун тІаьхьенах болчарна юкьара: ЯІиал а, Матит-ЯхІу а, Забад а, Зибани а, Йодай а, Юал а, БенъяхІу а.

⁴⁴ Уьш массо а кхечу къомах болу зударий балийна бара. Царах цхьаболчеран цу зударша дина бераш а дара*.

* 10:44 Царах цхьаболчеран цу зударша дина бераш а дара – я иштта: Цу наха, шайн зударех дІа а къаьстина, уьш а, цара дина бераш а шайна юххера дІадехира.

Нахми-ЯхIун тептар

Дешхьалхе

Нахми-ЯхIун тептар деа декъе декъа тарло: 1) Нахми-ЯхIу Ярушалайм-гIала юхаверзар. Парсихойн паччахьо иза цига дIавахийтар, ЯхIуд-махкана тIехь куьйгалла дайтархьама (1-2 кортош); 2) Ярушалайман пенаш юхаметтахIиттор (3-7 кортош); 3) Дала белла товрат-хьехамаш нахана хьалха Iезара дIабешар а, ша летийначу кьиношна халкъ къера хилар а (8-10 кортош); 4) ЯхIуд-мехкан куьйгалхочо санна Нахми-ЯхIус дина кхидолу хIуманаш (11-13 кортош).

Нахми-ЯхIу кIоргга Делах везаш хилар а, дерриг а доIанаш цо Цуьнга деш хилар а тептар тIехь къаьсттина гуш ду.

1 ¹ ХIара дешнаш Хьахли-ЯхIун кIант волчу Нахми-ЯхIун ду:

Ярушалайм бахьана долуш Нахми-ЯхIу гIайгIанехь Iаш хилар

Артахь-Шашта паччахьаллехь волчу ткьолгIачу шеран Кислав-баттахь со Шушан-гIалин гIопахь нисвеллера. ² Цу хенахь сан вежарех цхьаь волу Хьанани а, цуьнца кхин масех стаг а ЯхIуд-махкара схьавеана вара. Йийсарера кIелхьара а баьхна, юхабирзинчу яхIудхойх лаьцна а, Ярушалаймах лаьцна а цаьрга хаттарш дира Аса. ³ Хьананис а, цуьнца болчара а суна жоп делира: «Йийсарех кIелхьарбаьхна болу яхIудхой шайн махкахь бехаш, чIогIа яккхий халонаш а, сийсаздахар а токхуш Iаш бу. И массо а хIума Ярушалайман пенаш дохийна дIадаьхна хилар а, цуьнан кевнаш дагийна хилар а бахьана долуш ду». ⁴ И хIума сайна хезча, со, охьа а хиьна, вилхира. Масийтта дийнахь тийжа а тийжаш, марха^а а кхобуш, стигаларчу Далла хьалха доIанаш дора аса. ⁵ ТIаккха сайн доIанехь аса дийхира:

«Ва Веза Эла, стигалийн Дела, сийлахь а, нах ларамах бузуйтуш а волу Дела. Хьайн весеташ кхочушдеш болчаьрца Айхьа бина барт ларбо Ахь! Хьо везаш волчарна Хьайн хедар боцу безам а ма гойту Ахь! ⁶ Хьан лергаш ладугIуш хуьлийла, Хьан бIаьргаш схьабиллина хуьлийла дийнахь а, буса а, Хьайна хьалха Хьан лай долу Исраилан халкъ доьхуш доIа деш волчу Хьайн лай волчу сан доIа дIазахьа. Исраилхой долчу оха, со а, сан ден доьзал а цу чу а богIуш, Хьуна дуьхьал летийначу кьинойх лаьцна мукIарло до аса. ⁷ Хьуна дуьхьал

зуламениг леладора оха. Ахь Хьайн ялхо волчу Муса-пайхамарехула дIаделла долу весеташ а, тIедехкинарш а, парзаш а лар ца дора оха. ⁸ Хьайн ялхочуьнга Муса-пайхамаре Айхьа аьлларг дагадай-тахьара Ахьа Хьайна. Цуьнга Ахьа аьллера: „Нагахь санна шу тешаме ца хилахь, Аса шу кхечу къаьмнашна юкъахь дIасадаржор ду. ⁹ Амма шу, Суна тIе а дирзина, Сан весеташ тIе а эчна, Аса бохург лардеш хилахь, шу дуйненан йисте дIаэккхийна хилча а, Аса, цигара а схьа а гулдина, Сайна Ибадат дайта а, Со шуйца Иан а Айса схьахаьржинчу метте схьадалор ду“.

¹⁰ Исраилан халкъ — Хьан лай а, Хьан халкъ а ду, Ахьа Хьайн бокхачу ницкъаца а, ондачу куьйгаца а мах баккхарца паргIатдаьккхина долу. ¹¹ Ва Хьалдолу Эла, Хьан цIеран сийдар хазахеташ волчу Хьан лай волчу сан а, Хьан леш болчу нехан а доIанашка дикка ладогIахьара Ахьа! Тахана аьтто бехьа сан, паччахь соьца къинхетаме а хуьлуйтуш».

Со паччахьан чагIардугтург вара.

Нахьми-ЯхIу Ярушалайме дIавахар

2 ¹ Артахь-Шашта паччахьаллехь волчу ткьолIачу шеран Нисан-баттахь паччахьна чагIар чудеара. Аса и чагIар, схьа а эчна, паччахье дIакховдийра. Со гIайгIанехь вара. ХIинца чул хьалха со паччахьна хьалха цкъа а цу тайпана цахиларна, ² цо соьга хьаттира: «Хьан юьхь кхоьлина хIунда ю? Могуш воцуш-м вац хьо? Суна гуш ма ду хьан догIайгIане хилар».

Со чоIога кхеравелира. ³ ТIаккха аса паччахье элира: «Паччахь гуттара а вехийла! ГIайгIанна сан юьхь кхоьлина муха хир яц, сан дай дIабобькхина йолу гIала йохийна лаьтташ хилча, цу гIалин кевнаш а дагийна хилча!»

⁴ ТIаккха паччахьо соьга хьаттира: «Хьуна хIун лаьара?»

Айса жоп далале, аса стигаларчу Деле доIа дира. ⁵ Цул тIаьхьа аса паччахьна жоп делира: «Паччахьан лаам а хилахь, иза шен лай волчу суна реза а велахь, со ЯхIуд-махка вахийтахьара цо. Сайн дайн къуббанаш йолчу гIала а вахана, и гIала юхаметтахIоттор яра аса».

⁶ ТIаккха шена уллохь зуда-паччахь а йолуш Iаш волчу паччахьо соьга хьаттира: «Некъана дукха хан оьший хьуна? Хьо юха маца вогIур ву?» Аса сайна мел хан оьшу дIааьлча, паччахь реза хилира со цига вахийта.

⁷ Аса паччахье кхин а элира: «Хьан лаам хилахь, аса добху хьобга, суна Эпрат-хина малхбузехьа йолчу меттигийн хьаькамашка яздина

^{1:8} Iамалъяр 26:33. ^{1:9} Карлабаьккхинарг 30:1-5. ^{2:3} Сулим 25:8-10; 2 Шерашкахь 36:19; Ярми-ЯхIу 52:12-14.

долу кехаташ далар, ЯхIуд-махка со маърша дIакхачийтархьама. ⁸ Суна иштта паччахьан хьун карахь йолуш волчу Асайпе яздина долу кехат а оьшу, цуьнга суна Делан цIа^д долчохь йолчу гIопан кевнаш а, гIалин пен а, со чохь Иийр волу цIа а дан ханнаш далийта». Сан Дела Шен диканца соьца хилар бахьана долуш, паччахьо аса мел аьлла долу хIума суна делира.

⁹ Эпрат-хина малхбузехьа долчу латтанаш тIехь болу хьабкамаш болчу а вахана, цаьрга паччахьера долу кехаташ дIаделира аса. Паччахьо соьца тIемалойн хьабкамаш а, дошлой а бахкийтинера. ¹⁰ И хIума шайна хезча, хьоронхо волу Санбулат а, Iамминхойн мехкада волу ТIуби-ЯхIу а чIогIа реза воцуш хьабвзира. Царна ца дезаделира исраилхойх дог лозуш волу стаг ваьлла хилар.

Нахьми-ЯхIус Ярушалаймана гонахара долу пенаш таллар

¹¹ Ярушалайме схьакхьабначул тIаьхьа, аса цигахь кхо де даьккхира. ¹² Цул тIаьхьа буйсанна сайца масех стаг а волуш, со аравелира. Дала сайн дага чу диллина долу Ярушалайман дуьхьа айса дан луург цхьана а стаге ца дийцинера аса. Соьца цхьа а тайпана дийнат а дацара, со тIехиьна йолу вир йоцург. ¹³ Иштта, буйсанна со ТогIин кевнал аравелира. Сайн вир Саьрмикан хьоста долчу дIа а ерзийна, со сихха Кхелликов долчу дIавахара. Ас Ярушалайман дохийна долу пенаш а, цIарца дагийна долу цуьнан кевнаш а теллира. ¹⁴ Цул тIаьхьа со Хьостан кевнна а, иштта Паччахьан Iома тIе а вахара. Амма со цига улло тIевахча, суна гира со сайн вирца цигахула дехьавалалур воцийла. ¹⁵ Оццу буйсанна со, тогIи чухула хьала а ваьлла, гIалин пене хьабжира. TIаккха со, юа а ТогIин кевнна чухула а ваьлла, юхавирзира.

¹⁶ Цхьана а хьабкамна ца хиира, со мича вахана а, я ас хIун леладо а. Я яхIудхошка а, я динан дайшка а, я лоруш болчу нахе а, я хьабкамашка а, я балхана тIехь дакъалоцун болчу кхиболчаьрга а аса хIумма а дIа ца хайитинера. ¹⁷ Ткъа хIинца аса цаьрга элира: «Шуна гуш бу-кх вайгахь болу бала. Ярушалайм хIуй-пака а яьккхина лаьтташ ю, ткъа гIалин кевнаш дагийна дIадахна. Даха а гIуй, Ярушалайман пенаш юхаметтахIитгаде вай. TIаккха вай хIокху тайпана юьхьIаьржа хир дацара». ¹⁸ Аса цу нахе дIадийцира Дела Шен диканца сайца хилар а, сайга паччахьо аьлларг а.

TIаккха цу наха элира: «Вай болх дIаболо беза!» Иштта цара и хьанал болх дIаболийра.

¹⁹ Амма хьоронхо волу Санбулат а, Iамминхойн мехкада волу ТIуби-ЯхIу а, Iаьрбихо волу GIишам а, шайна а хIума дIахезча, оха лелочух цабашарца буйлуш бара. Цара бохура: «ХIун ду аша лелориг? Шу паччахьна дуьхьалдовла гIерташ ду?»

²⁰ Амма аса, цу нахана жоп луш, элира: «Стигалахъ волчу Дала аьтто бийр бу тхан. Делан леш долчу оха гIала юхаметтахIоттор дIадолор ду. Ткъа шух лаьцна аьлча, заманашкара дубйна а доьзалийн латтанаш дац шун Ярушалаймехъ, иштта цигахъ кхел ян а, Далла Iамал ян а ба-къо яц шун!»

Ярушалайман пенаш юхаметтахIотторан балха тIехъ дакъалоцури

3 ¹ Динан коьрта да^д волчу Элишуба а, динан дай болчу цуьнан гергарчара а, хьала а гIевттина, УстагIийн ков юхаметтахIоттийра. Цара, и ков Далла лерина хилийта къобал а дина, цуьнан неIарш дIа-хIиттийра. Цу динан дайша Ярушалайман пен дIахIоттийра Меа цIе йолчу бIаьвнна тIера Хьананиал цIе йолчу бIаьвнна тIе кхаччалц. Цул тIаьхьа цу гIалин пенан дакъа Далла лерина хилийта къобалдира.

² Динан дайшна уллохъ гIалин пен буттуш ерихонхой а бара.

Ткъа царна уллохъ гIалин пен буттуш Имарин кIант Закхур а вара.

³ XIасинаан кIенташа Черийн ков юхаметтахIоттийра. Ханнаш шайн метте охъа а дехкина, кевнан неIарш кIажаш тIе а ехкина, царна догIанаш а, гIораш а дехкира цара.

⁴ Царна уллохъ долу пенан дакъа УръяхIун кIанта Мармутис хьала-доьттира. УръяхIу Къоцин кIант вара.

Берех-ЯхIун кIанта Машулима царна уллора пенан дакъа хьала-доьттира. Берех-ЯхIу Маши-Забиалан кIант вара.

БаIнин кIанта ЦIадукъас царна уллохъ долу пенан дакъа дира.

⁵ ТакхоIан бахархоша царна уллора пенан дакъа хьалахIоттийра. Амма ТакхоIан лоруш болчу наха кураллина шайн куьйгалхоша тIе-диллинчу гIуллакхах куьг ца туьйхира.

⁶ Ишана цIе йолу ков* тодеш Писухьан кIант ЯхIу-ЯдаI а, Басуди-ЯхIун кIант Машулим а вара. Ханнаш шайн метте охъа а дехкина, неIарш кIажаш тIе а ехкина, цу неIаршна догIанаш а, гIораш а туьйхира цара.

⁷ Царна уллохъ пенаш тодеш гавIонхо волу Малти-ЯхIу а, марунихо волу Ядун а вара. Царна гIю дора ГавIонарчу а, МицIпарчу а бахархоша. (Ткъа Эпрат-хина малхбузехъа долчу латтанаш тIехъ волу мехкада МицIпахъ Iаш вара.)

⁸ Царна уллохъ болх беш вара дашо пхьар волу ХьарихIа-ЯхIун кIант Iузиал.

Ткъа цунна уллохъ болх беш вара хаза хьожа йогIу хьакхарш а, духIиш а кечдеш волу говзанча Хьанан-ЯхIу. Шуьйра пен болчу кхаччалц гIалин пенаш хьаладира цара.

* ^{3:6} *Ишана цIе йолу ков* – я иштта: *Шира ков*.

⁹ Царна уллохь долу пенан дакъа тодира Хьоран кIант волчу Рапи-ЯхIус. Ярушалайман ахдекъан хьаькам вара иза.

¹⁰ Цунна уллохь пен тобеш вара Хьарумапин кIант Яди-ЯхIу. Цо шен цIенна уллохь долу пенан дакъа тодира.

Ткъа цунна уллохь долу дакъа Хьашбин-ЯхIун кIанта Хьатуша тодира.

¹¹ Хьармин кIанта Малки-ЯхIус а, Пахьат-Муабин кIанта Хьашубис а пенан важа долу дакъа тодира. Цу наха иштта Пешийн бIов а тойира.

¹² Царна уллохь долу дакъа тодира ХIалухьешан кIанта Шалума, цуьнан йоIарша гIо а деш. Ярушалайман вукху ахдекъан хьаькам вара иза.

¹³ ТогIин ков тодеш вара Хьануни цIе йолу стаг а, иштта Занухь-Галин бахархой а. Ков а дина, цуьнан неIарш кIажаш тIе а ехкина, цу неIаршна догIанаш а, гIораш а дехкира цара. Кхеллин кевнна тIе-кхаччалц эзар дол барам болччул пенан дакъа а тодира цара.

¹⁴ Кхеллин ков Рахбин кIанта Малки-ЯхIус тодира. Малки-ЯхIу Байт-КIарам олучу меттиган хьаькам вара. Ков то а дина, неIарш кIажаш тIе а ехкина, цу неIаршна догIанаш а, гIораш а дехкира цо.

¹⁵ Кала-Хьозин кIанта Шалума Хьостан ков тодира. Шалум МицIпин хьаькам вара. И ков то а дина, цунна тIехь тхов бира цо. Иштта, неIарш кIажаш тIе а ехкина, цу неIаршна догIанаш а, гIораш а дехкира цо. И хIума ша дина ваьллачул тIаьхьа, Шалума паччахьан бешахь болчу Селахь олучу Iомана уллохь болу гIалин пен тобира, Даудан гIалара охьавогуцохь долу тIегIанашна тIе кхаччалц.

¹⁶ Цунна тIехьа долу пенан дакъа тодеш Iазбукъан кIант Нахьми-ЯхIу вара. Иза ша Байт-Цурин ахдекъана тIехь хьаькам вара. Цо пен тобира Даудан кьуббанашна дуьххьал йолчу меттиге кхаччалц а, иштта цигара дIа охкуш баьккхина болчу Iомана тIе кхаччалц а, цигара дIа Турпалхойн цIенна тIе кхаччалц а.

¹⁷ Цунна тIехьа пен тобеш левихой бара. Уьш Банин кIентан Рахьман куьйгаллица болх беш бара.

Ткъа царна уллохь долу дакъа тодеш Хьашби-ЯхIу вара. Иза Къа-Илан ахдекъана тIехь хьаькам вара. Шен ахдекъера долчу адамашца пен тобеш вара иза.

¹⁸ Церан вежарша цунна уллохь долу дакъа а тодира. Уьш Хьенидандан кIентан Бавайн куьйгаллина кIелахь болх беш бара. Ткъа иза КъаИлан шолгIачу декъана тIехь хьаькам вара.

¹⁹ ЮшаIан кIанта Эзара царна уллохь долу дакъа тодира, ткъа ша Эзар МицIпана тIехь хьаькам вара. Цо герз чохь долчу чоьнна тIера дуьйна гIалин пенан маьIигна тIе кхаччалц пен тобира.

²⁰ Цунна уллохь Забайн кIанта Баруха пенан дакъа тодира. Пенан маьIиг тIера коьрта динан да^д волчу Элишубан цIенна тIе кхаччалц долу пенан дакъа тодира цо.

²¹ Къоцин кIентан УръяхIун кIант волчу Мармутис цунна уллохъ долу дакъа тодира. Иза Элишубан цIа чу воьдучу меттера дуййна цуьнан цIийнан маьИгна тIе кхаччалц йолу меттиг яра.

²² Цунна тIехъа долу дакъа гIалина гонах бехаш болчу динан дайша тодира.

²³ Царна тIехъа шайн цIеношна дуьххьал долу пенан дакъа Бен-Ямана а, Хъашубис а тодира.

Ианан-ЯхIун кIентан МаIсей-ЯхIун кIанта Iазар-ЯхIус шен цIенна уллора дакъа тодира.

²⁴ Цунна тIехъа Хъенидадан кIанта Бинуйс Iазар-ЯхIун цIенна тIера дуййна пен сетгачу метте кхаччалц а, цигара дIа цуьнан маьИге кхаччалц а тобира пен.

²⁵ Цунна тIехъа Узайн кIант Палали пен сетгачу меттигна дуьххьал пен тобеш вара. И меттиг бIаьвнна уллохъ яра, паччахьан лакхара цIенош долчоьхъ, цуьнан гIаролхой Iаш болчу уьйтIена генахъ йоццуш.

Цунна тIаьхъа Парлушан кIанта Пади-ЯхIус а, ²⁶ Iупалахъ Iаш а болуш, Делан цIийнан кертахъ гIуллакх деш болчу ялхоша а Хин кевнан малхбалехъа долу пенан дакъа тодира, пенна тIера арайолучу бIаьвнна тIе кхаччалц.

²⁷ Царна тIехъа, пенна тIера арайолучу йоккхачу бIаьвнна тIера Iупалан пенна тIе кхаччалц долу важа дакъа такхоIхоша тодира.

²⁸ Динан дайша Говрийн кевнна тIера долу пенан дакъа тодира. ХIора динан дас шен цIенна дуьххьал долу пенан дакъа тодира.

²⁹ Царна тIехъа ЦIадукьин кIанта Амира шен цIенна дуьххьал болу пен тобира.

Шихан-ЯхIун кIанта ШамIа-ЯхIус цунна уллохъ долу дакъа тодира. ШамIа-ЯхIу малхбалехъа долчу кевнан хехо вара.

³⁰ Цунна тIехъа Шалам-ЯхIун кIант Хъанан-ЯхIу а, Хъанунин йолхалгIа волу кIант Цалпи а важа дакъа тодеш вара.

Царна тIехъа Берех-ЯхIун кIант Машулим шен цIенна дуьххьал долу пенан дакъа тодеш вара.

³¹ Цунна тIехъа Малки-ЯхIус Делан цIийнан кертахъ гIуллакх деш болчу ялхоша а, йохкархоша а шаьш лелош долчу цIенна тIе кхаччалц долу дакъа тодира. И цIа Мипкхад цIе йолчу кевнна дуьхьал лаьтташ ду. Цигара дIа цо иштта пенан маьПехъ йолчу чоьнна тIе кхаччалц долу пенан дакъа тодира. Малки-ЯхIу ша дашо пхьар вара.

³² Ткъа дашо пхьераша а, йохкархоша а пенан маьПехъ йолчу чоьнна тIера дуййна УьстагIийн кевнна тIе кхаччалц болу пен юхаметта-ХIотгийра.

Болх барна дуьхьало ярна тIехь Нахьми-ЯхIус толам баккхар

4 ¹ Шена тхо Ярушалаймана гонах долу пенаш юхаметтахIиттош ду аьлла дIахезча, Санбулат, чIогIа оьгIазвахана, карзахелира. Иза яхIудхойх кхарда волавелира. ² Шен накъосташна а, шамранхойн эскархошна а хьалха цо элира: «ХIун деш бу кхузахь и сий доцу жуьгтий? ХIара гIала юхаметтахIотто билгал ойла йолуш бу уьш? Царна шашь сагIанаш дохур ду моьгту те? Царна шашь и болх сиха бина девр ду моьгту те? Цаьрга чимашна а, хоттана а юккьера тIулгаш денлур ма дац!»

³ Санбулатаца цхьаьна волчу Iамминхоcho TIуби-ЯхIус элира: «Жуьгташа меттахIоттош ерг хIун ю? Жима цхьогал тIедаьлча а, бухур болуш ма бу церан пен».

⁴ Аса, Деле доIа а деш, элира: «Ва тхан Дела, сийсаза а дохуш, цара тхox лаьцна аьлларг дIахазяхьара Хьуна тхан доIанехь. Шашь тхox кхаьрдинарг царна дуьхьал даккхяхьара Ахьа. Хийрачу махка чу, хIонс санна, йийсаре а бигна, юьхьIаьржачу хIиттабехьа уьш! ⁵ Царна тIера бехк дIа а баьккхина, Хьайна хьалха цара летийначу кьиношна геч ма дахьара Ахьа, хIунда аьлча цара пен беш болу нах сийсазбаьхна».

⁶ Ткъа тхо гIалин пенаш деш дара. И берриг а пен нийсса ах хьалабина а девлира, хIунда аьлча цигахь мел верг а даггара болх беш вара.

⁷ Санбулат, TIуби-ЯхIу, Iаьрбихой, Iамминхой, ашдодхой чIогIа оьгIазбахара Ярушалаймехь гулбелла болчу нахана, гIалина гонахара болу пен то а беш, цу пенах даьхна долу Iуьргаш дIа а дукьуш, уьш болх беш бу аьлла шайна дIахезча. ⁸ Цара шайна юкьахь барт бира тIамца Ярушалаймана тIелата а, гIалин нах карзахбаха а. ⁹ Тхо тхайн Деле доIанаш деш дара. Оха пенаш тIе гIаролхой хIиттийнера, цаьрга, дийнахь а, буйсанна а гIарол а деш, тхо мостагIех лардайтa.

¹⁰ ЯхIудхоша мукьам бора:

«Киранчийн ницкъ лахбелла,
дIакхoxьху нехаш дукха хиларна,
пен юхаметтахIотто тхан ницкъ бац».

¹¹ Тхox кхаьрдаш болчу мостагIаша бохура: «Жуьгташна, тхо ган а гина, довзале, тхо царна юкьахь хир ду. Оха уьш хIаллакбийр бу, цул тIаьхьа болх а сацор бу». ¹² Тхан мостагIашна уллохь Iаш болчу яхIудхоша тхoxга уьгтазза элира: «Массо а маьIера мостагIий вайна тIелетар бу». ¹³ TIаккха аса пенан уггар лахарчу а, ледарчу а меттигашкахь нах дIахIиттийра. Шайн-шайн доьзалийн раьгIнашкахь дIахIиттийна бара уьш, карахь тарраш а, гоьмукьаш а, секхаIедаш а долуш.

¹⁴ Гонах а хьаьжна, лоруш болчу нахе а, хьаькамашка а, кхин болчу нахе а вистхилира со. Аса элира: «Вайн мостагIех шу ма кхералаш. Хьал-долу Эла сийлахь а, кхерамах дузуьйтуш а вуйла шайна дагадайтa!»

Аша, шайн вежарий а, кIентий а, йоIарий а ларбеш, тIом бан беза! Шу шайн зударий а, шайн цIенош а лардеш тIом беш хила деза!»¹⁵ Шаьш дан леринарг тхуна хууш хилар а, Дала шайн барт бохийна хилар а тхан мостагIашна дIахиьча, тхо гIалин пен болчу юхадирзира, хIора шен-шен балха тIе.

¹⁶⁻¹⁷ ХIетахь дуьйна схьа сан белхалойх ах йолу тоба пенна тIехь болх беш яра, ткъа вуьш шайн карахь гоьмукъаш а, турсаш а, секхаIе-даш а долуш, тIедуьйхина гIаьгIнаш а долуш ха деш бара. Пенаш деш болчу ЯхIудан нахана тIехьа тIеман хьаькамаш бара лаьтташ. Ткъа коьчал яхьаш берш цхьана куьйгаца болх беш бара, ткъа церан вукху куьйгахь гоьмукъ бара.¹⁸ Болх бечу хенахь пенаш тодеш волчу хIора стеган хаьн тIехь кхозуш тур дара. Ткъа суна уллохь коьман маIа карахь йолу зурманча вара лаьтташ.¹⁹ Лоруш болчу нахе а, тIеман хьаькамашка а, иштта кхин долчу адамашка а аса элира: «Вай беш берг боккха болх бу. Пенан бохаллехь дукха дIасадаьржина вай, вовшашна гена а девлла.²⁰ Цундела шайна коьман маIан аз хезначу метте схьа-гулдала деза шу. Цигахь массо а вовшахкхетар ду вай. Вайн Дела вай-гахьа тIом беш хир ву!»²¹ Иштта болх беш дара тхо: тхox ах долу дакъа кара гоьмукъ а лаьцна лаьтташ дара, ткъа вуьш пенна тIехь болх беш бара, Iуьйранна сатоссучу хенахь дуьйна стигалара седарчий гучу-довлалц.

²² Цу хенахь аса халкъе дIахьедира: «Берриг а нах шайн гIоьнчашца цхьаьна Ярушалаймехь буьйса йоккхуш хила беза, буьйсанна цаьрга гIалина ха дайтархьама а, дийнахь гIалин пен боттийтархьама а», — аьлла.²³ Тхoxца болчарах цхьаммо а буьйсанна шайна тIера бедарш дIа ца йохура: я аса а, я сан ялхоша а, я гIаролехь болчу наха а. ХIо-ранна а уллохь шен герз дара.

Нахьми-ЯхIус гIийлачарна гIо до

5¹ Юха, нахана юкъяра божарий а, церан зударий а, шайн хьалдолчу гергарчу яхIудхошна реза боцуш, даккхий аьрзнаш дан буьй-лабелира.² Царах цхьаболчара бохура: «Тхан дукха бераш хиларна, оха кIа эца деза, хIума яархьама а, дийна дисархьама а».

³ Цхьаццаболчара бохура: «Тхо тхайн кхаш а, кемсийн бошмаш а, тхайн цIенош а закъалтан метта дIаяла дезаш ду, мацалла тIеача, тхайна кIа эцархьама».

⁴ Ткъа вукхара бохура: «Оха нахера юхалург ахча эца дезара, тхайн кхашна а, кемсийн бошмашна а тIера паччахьна ял дIаялархьама.⁵ Тхо схьадевлла къам тхан вежарий схьабевларг ду. Тхан кIентий а церан кIентий санна дика бу. Амма тхо тхайн кIентий а, йоIарий а лолла дIадала дезаш ду. Цхьадолу тхан зудабераш хIинца а лоллехь

делахь а, тхан йиш яц уьш паргIатбаха, хIунда аьлча тхан кхаш а, кемсийн бошмаш а кхечеран карахь ю».

⁶ Церан хамталла а, цара дуьйцург а сайна хезча, со чIогIа оьгIазва-хара. ⁷ Цунах лаьцна сан дага чохь дикка ойла а йина, лоруш болчу на-хана а, куйгалхошна а тIе бехк биллира ас: «Шайн кьомах волчунна юхалург деллачу ахчанна тIера ял йоккху аша!» — аьлла.

Цара лелийначунна дубьхал цхьана боккхачу гуламе нах сьхакхай-кхира аса. ⁸ Цаьрга ас элира: «Вайн вежарий болу яхIудхой кхечу кьаьмнашна боьхкина бара. Вай ма-хуьллу уьш мах белла юха сьхаба-ха гIерташ лийлира. Ткьа шу юха а уьш леш санна шайн кьомах бол-чарна бухкуьйтуш ду!» Тхьамданаш, ала хIума а доцуш, лаьтташ бара.

⁹ Ткьа аса юха а цаьрга элира: «Аша дийриг нийса дац. Деле болчу ларамах дуьзна а долуш, дахарехь лела ца деза шу, вайн мостагIий бол-чу кхечу кьаьмнех берш вайх ца кхардийтархьама?! ¹⁰ Аша санна, аса а, сан вежарша а, соьца цхьаьна болчара а цаьрга юхалург ахча а, кIа а ло-ра. Ткьа хIинца дерриг а декхарх уьш паргIатбаха вай. ¹¹ Аша хIинц-цехь церан кхаш а, кемсийн бошмаш а, зайт-диттийн^д бошмаш а, цIенош а царна юхадерзо деза. Иштта юхаяла еза шашь цаьргара ах-чанна а, кIена а, чагIарна а, зайтдаьттанна а тIера яьккхина йолу ял а!»

¹² ТIаккха хьал долуш болчу наха а, хьаькамаша а элира: «Оха массо хIума а царна юхалур ду, кхин цаьргара хIума а йоккхур яц. Ахьа аьл-ларг кхочушдийр ду оха».

ТIаккха аса динан дайшка сьхакхайкхира. Аса хьал долуш болчу нахе а, хьаькамашка а Далла хьалха чIагIо яйтира, уьш шашь аьлла-чунна тIера бевр бац аьлла. ¹³ Сайн некха тIе уллу тIоьрмаг охьа а бе-гийна, аса элира: «Иштта Дала а охьавегавойла Шена уллора а, Шен цIен тIера а массо а ша делла долу дош лардеш воцу стаг. Иштта охьа-вегийна а, ваьсса а хуьлийла и стаг!»

Цигахь гулбеллачара массара а «Амин^д!» элира, Везачу Элана хас-тамаш а бира. Ткьа куйгалхоша шайн дош кхочуш а дира.

Нахьми-ЯхIус ша ца кхоор

¹⁴ Кхин цхьа хIума а ду: со ЯхIуд-махкахь хьаькам лаьттинчу массо а хенахь я аса а, я сан гергарчара а лакхарчу хьаькамна латтош болу кхача ца биира. Со ЯхIуд-махкахь шийтта шарахь хьаькам лаьттина, Артахь-Шаштан паччахьаллехь хиллачу ткьолгIачу шарна тIера ткье шуьйтталгIачу шарна тIе кхаччалц. ¹⁵ Сол хьалха хиллачу лакхарчу хьаькамаша нах чIогIа холчу хIиттийна хилла, цаьргара хIора дий-нахь шовзткьа шекхал^д дети эцна а ца Iаш, кхин а ялта а, чагIар а

^{5:7} Арадаккхар 22:25; Iамальяр 25:35-37; Карлабаьккхинар 23:19, 20.

доккхуш хилла цара. Церан ялхоша а деш хилла халкъана тIехь олалла. Амма со Деле болчу ларамах вуьзна хиларна, и тайпа хIума аса сайгара ца долуйтура. ¹⁶ Со Ярушалаймана гонахарчу пенна тIехь мало ца еш болх беш вара. Аса цхьаьнггара а латта ца оьцура, ткъа сан массо а ялхо цигахь болх бан схьагуллуш вара. ¹⁷ Пул сов, аса кхобуш цхьа бIе шовзткъе итт яхIудхо а, куьйгалхо а вара. Уьш, гонахарчу къаьмнех болу тIебаьхкина нах ца лерича а, оццул бара. ¹⁸ Сан шуьне гулбеллачарна цхьана дийнахь кечъеш ерг яра: цхьа сту а, тоьлла болу ялх уьстагI а, тайп-тайпана долу зIакардаьхни а. Итт де дIа мосазза долу, сан шуьне тайп-тайпана долу чагIар а тIекхьохьбура. Делахь а аса цкъа а халкъана тIе ца дожадора сайна лакхарчу хьаькамна латтош болу кхача латтабе бохуш, хIунда аьлча халкъана тIехь лаьтташ ерг иштта а хала киртиг яра.

¹⁹ Ва сан Дела! Суна диканна ларий, дагахь латтадехьа аса хIара халкъ бахьана долуш динарг.

Нахми-ЯхIуна дуьхьал бина барт

Б¹ Санбулатана а, Пуби-ЯхIуна а, Iаьрбиho волчу Пишамана а, иштта кхечу тхан мостагIашна а дIахира, тхан мостагIашна а дIахира, оха, гIалин пен юхаметтахIоттинийла а, пенах даьхначу Iуьргех дIадукъаза цхьа а ца дисийла. Бакъду, оха хIинца а кевнаш чу йогIу неIарш дIа ца хIиттийнера. ² Tпаккха Санбулата а, Пишама а соьга хабар дайитира: «Схьавола, вовшахкхетар ду вай Овну-тогIера-чу цхьана юьртахь». Цара суна зулам дан барт бинера. ³ Аса цаьрга хабар дIаэцна сайн геланчаш бахийтира: «Со цхьа доккха гIуллакх деш мукъа вац, цундела сан шу долчу охьавосса йиш яц. И гIуллакх юкьахдер дара, со иза дитина шу долчу охьаваьллекхьара», — аьлла.

⁴ Довьазза нах тIебахийтира цара и хабар дахьаш, ткъа аса уьш мосазза богIу, хьалха санна, царна дуьхьал хабар дохьуйтура.

⁵ Иштта Санбулата пхоьазлагIа шен ялхо ваийтира, карахь мухIар тохаза долу кехат* а долуш. ⁶ Кехата тIехь яздина дара:

«Гонахарчу къаьмнашна юкьахь лелаш цхьа хабарш ду — ткъа Пишама дуьйцу уьш бакъ хилар — хьо яхIудхошца цхьаьна гIатта кечлуш ву бохуш. Цундела хьалабеш бу боху аша Ярушалайман пен. Хьо яхIудхойн керла паччахь хир волуш ву а боху наха. ⁷ Ахьа пайхамарш а дIахIиттийна, цаьрга Ярушалаймехь халкъе, „ХIара ву яхIудхойн паччахь“ аьлла, хаам байта. И тайпа хабарш паччахьах дIакхетар ду хьуна. Цундела кхуза схьавола, вовших дагадевр ду вай».

* 6:5 *МухIар тохаза долу кехат* — цу кепара дуккха а нахана хуур бара цу кехатан чулацам.

⁸ Аса Санбулате хабар дахьийтира: «Ахьа бохуш долу цхьа а хIума бакъ дац. И хабар ахьа хьайгара дуйцуш ду», — аьлла.

⁹ Тхан мостагIий тхо кхеро гIерташ бара. Царна моьттура: «ЯхIудхой, куьйгаш гIел а делла, болх бечуьра совцур бу, цундела пен бина а бер бац». Амма аса сайн доIанна гIехь доьхура: «Чи агIдехьа сан куьйгаш!» — бохуш.

¹⁰ Цхьана дийнахь Ма-ХIайтIабалан кIентан Дали-ЯхIун кIант ШамIа-ЯхIу волчу вахара со. Цуьнан шен цIа чуьра аравала йиш яцара. Цо соьга элира: «Делан цIийнан кертахь долчу дезачу цIа чу гIо вайшиь, ваьшшина гIаьхьара неI дIа а кьовлуш, хIунда аьлча хьо вен богIур бу. Билггал, буьйсанна хьо вен богIур болуш бу».

¹¹ Амма аса ШамIа-ЯхIуга элира: «Со санна волу стаг вада везий те? Я со санна волу стаг Делан цIа^d чу шен са кIелхьардаккхархьама ваха везий те?* Со цу чу гIур вац!»

¹² Суна хаьара ШамIа-ЯхIу Делера болу хаам беш воцийла. Цо суна дуйхьал болу хаам бора, ша TIуби-ЯхIуссий, Санбулатий эцна хиларх терра. ¹³ Цара ШамIа-ЯхIу лаяцнера, со кхеро дагахь. Со кхера а вина, соьга кьа а латадайтина, Делан цIа чу со дIалачкьа вахийта гIерташ бара уьш. TIаккха сан мостагIийн со юьхьаьржачу хIотто йиш хир яра.

¹⁴ Аса доIа дира: «Сан Дела, TIуби-ЯхIуй, Санбулатгий дага а ваийтий, цара мел динарг бахьана долуш царна кхел яхьара Ахьа. Иштта, шегахь Делера хаам болуш йолу НуIад-ЯхIу а, кхиболу со кхераван арабевлла болу пайхамарш а дагабайтахьара Ахьа Хьайна».

Пен бина балар

¹⁵ Ярушалаймана гонах болу пен Алул-беттан ткъе пхобалгIачу дийнахь бина белира. И болх шовзткъе шийтта дийнахь бинера цара. ¹⁶ Тхуна гонах болчу а, тхан мостагIий болчу а массо а кьаьм-нашна иза дIахиьча, уьш кхера а белира, цара шайх болу тешам а байира, хIунда аьлча уьш кхийтира и болх оха тхайн Делан гIоьнца бина хиларх.

¹⁷ Цу деношкахь ЯхIуд-махкарчу лоруш болчу наха дукха кехаташ кхобхьуйтура TIуби-ЯхIуга, ткъа TIуби-ЯхIугара кехаташ цаьрга а кхочура. ¹⁸ ЯхIудхойх дукхахболчара, цунна тешаме хир бу аьлла, Чи агIо йинера, хIунда аьлча TIуби-ЯхIу Арахьин кIентан Шихан-ЯхIун нуц вара, ткъа TIуби-ЯхIун кIанта ЯхIу-Хьанас Берех-ЯхIун кIентан Машулиман йоI ялийнера. ¹⁹ Цу наха соьга TIуби-ЯхIу хестош кьамелаш дора, ткъа аса мел аьлларг TIуби-ЯхIуга дIадуйцура. Ткъа TIуби-ЯхIу, со кхеро дагахь, соьга кехаташ кхобхьуйтуш вара.

* 6:11 Я иштта: *Со санна волу стаг, Делан цIа чу а вахана, дийна муха вуьсур вара?*

7 ¹ Галин пен бина а баьлла, ас кевнийн неIарш дIахIиттийна евлча, гIалин кевнашкара гIаролхой а, илланчаш а, левихой а шайн-шайн гIуллакхашна къобалбира. ² Сайн ваша Хьанани а, гIо-пан хьаькам волу Хьанан-ЯхIу а ас къобалвира Ярушалаймана тIехь урхалла дан. Хьанан-ЯхIу ас хаьржинера, хIунда аьлча иза тешаме а, Деле дукхахболчарал сов ларамах вуьзна а волу дела. ³ Цул тIаьхьа цу шинга аса элира: «ГIалин кевнаш шаьш сьхьаделлале, малх къеггина сьхьакхетталц собардан деза аша. Ткъа кевнаш дIачIагIдан а, царна тIе ханнаш дIахIитто а деза, гIарол дина бовлале. ГIарол дан Ярушалайман бахархой харжа. Цьхаберш шайн метте дIахIиттабе, ткъа вуьш шайн-шайн цIеношна дуьххьал дIахIиттабе».

Йийсарера юхабирзинчеран цIераш

(Iезар 2:1-70)

⁴ ГIала йоккха а, шена чохь шортта меттиг йолуш а яра, ткъа адам цигахь кIезиг дара, дуккха а цIенош хIинца а дина дацара. ⁵ Дала сан даг чохь ойла кхоьллира, лоруш болу нах а, хьаькамаш а, кхидолу мас-со а халкъ сьха а гулдина, уьш массо а дIаязбан беа аьлла, хIунда аьлча суна сьхакарийнера дуьххьара юхабирзинарш дIаязбина долу тептарш. Царна тIехь дIаяздина дара:

⁶ «ХIорш бу цу мехкан массо а маьIера болу йийсарера юхабаьхкина болу нах. Бавеларчу паччахьо Набухди-Нецара уьш Бавеле йийсаре дIабигна хилла, ткъа хIинца уьш Ярушалайме а, ЯхIуд-махка а хIора шен-шен гIала юхабирзина. ⁷ Оцу нехан куьйгалхой бара: Зурбабел, ЮшаI, Нахьми-ЯхIу, Iазар-ЯхIу, РаIам-ЯхIу, Нахьмани, Мардахай, Билшан, Миспарти, БигIвай, Нехьум, БаIна.

ХIорш ю юхабирзинчу исраилхойн цIераш:

⁸ ПарIушан тIаьхьенах берш – ши эзар цьха бIе кхузткъе шийтта стаг (2172);

⁹ Шапат-ЯхIун тIаьхьенах берш – кхо бIе кхузткъе шийтта стаг (372);

¹⁰ Арахьин тIаьхьенах берш – ялх бIе шовзткъе шийтта стаг (652);

¹¹ Пахьат-Муабин тIаьхьенах болчу ЮшаIан а, Йоабан а доьзалшкара – ши эзар бархI бIе берхIитта стаг (2818);

¹² Iейламан тIаьхьенах берш – цьха эзар ши бIе шовзткъе вейтта стаг (1254);

¹³ Затун тIаьхьенах берш – бархI бIе шовзткъе пхий стаг (845);

¹⁴ Закайн тIаьхьенах берш – ворхI бIе кхузткъа стаг (760);

¹⁵ Бинуйн тIаьхьенах берш – ялх бIе шовзткъе бархI стаг (648);

¹⁶ Бебайн тIаьхьенах берш – ялх бIе ткъе бархI стаг (628);

¹⁷ IазгIадин тIаьхьенах берш – ши эзар кхо бIе ткье шиь стаг (2322);

¹⁸ Адуникхаман тIаьхьенах берш – ялх бIе кхузткье ворхI стаг (667);

¹⁹ БигIвайн тIаьхьенах берш – ши эзар кхузткье ворхI стаг (2067);

²⁰ Iадин тIаьхьенах берш – ялх бIе шовзткье пхийтта стаг (655);

²¹ Агарин тIаьхьенах волчу Хьузакх-ЯхIун доьзалера – везткье берхIитта стаг (98);

²² Хьашуман тIаьхьенах берш – кхо бIе ткье бархI стаг (328);

²³ Бецайн тIаьхьенах берш – кхо бIе ткье виь стаг (324);

²⁴ Хьарипан тIаьхьенах берш – цхьа бIе шийтта стаг (112);

²⁵ ГавIонан тIаьхьенах берш – везткье пхийтта стаг (95).

²⁶ Байтлахам-гIалара а, НатIупат-гIалара а болчу бахархойх – цхьа бIе везткье бархI стаг (188);

²⁷ Iанатот-гIаларчу бахархойх – цхьа бIе ткье бархI стаг (128);

²⁸ Байт-Iазмавтара – шовзткье шиь стаг (42);

²⁹ Кхирьят-ЯIаримера а, Капира-гIалара а, Баировт-гIалара а болу бахархой – ворхI бIе шовзткье кхоь стаг вара (743);

³⁰ Рама-гIалара а, ГибаI-гIалара а болчу бахархойх – ялх бIе ткье цхьаь стаг вара (621);

³¹ Михмасерчу бахархойх – цхьа бIе ткье шиь стаг вара (122);

³² Бетал-гIалара а, Пай-гIалара а болчу бахархойх – цхьа бIе ткье кхоь стаг вара (123);

³³ Набу-гIаларчу бахархойх – шовзткье шийтта стаг вара (52);

³⁴ Иейламан тIаьхьенах берш – цхьа эзар ши бIе шовзткье вейтта стаг вара (1254);

³⁵ Хьармин тIаьхьенах берш – кхо бIе ткья стаг вара (320);

³⁶ Ерихонан бахархойх – кхо бIе шовзткье пхий стаг вара (345);

³⁷ Лодди-юьртара а, Хьадидара а, Овну-гIалара а болу бахархой – ворхI бIе ткье цхьаь стаг вара (721);

³⁸ Саниара болу бахархой – кхо эзар исс бIе ткье итт стаг вара (3930);

³⁹ Динан дай:

ЮшаIан цIийнах волчу Яди-ЯхIун тIаьхьенах болу нах – исс бIе кхузткье кхойтта стаг вара (973);

⁴⁰ Амиран тIаьхьенах берш – цхьа эзар шовзткье шийтта стаг вара (1052);

⁴¹ Пашихьуран тIаьхьенах берш – цхьа эзар ши бIе шовзткье ворхI стаг вара (1247);

⁴² Хьармин тIаьхьенах берш – цхьа эзар вуьрхIитта стаг вара (1017);

⁴³ Левихойн тайпанах болу нах:

ЮшаIан а, Кхадмиалан а, ХIудавин а доьзалшкара – кхузткъе вейтта стаг вара (74);

⁴⁴ Илланчаш:

Асайпан тIаьхьенах берш – цхьа бIе шовзткъе бархI стаг вара (148);

⁴⁵ Делан цIийнан кевнехь гIаролхойн тIаьхьенах берш:

Шалуман а, Атарин а, ТIулманан а, Iакхубин а, Хьататин а, Шубайн а тIаьхьенах берш – цхьа бIе ткъе берхIитта стаг (138);

⁴⁶ Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш болчу ялхойн тIаьхьенах берш:

Цихьин а, Хьашупин а, ТабуIатин а,

⁴⁷ Кхейрусан а, СиIин а, Падунан а,

⁴⁸ Либанин а, ХьагIабин а, Шалмайн а,

⁴⁹ Хьананан а, Гидалан а, Гахьарин а,

⁵⁰ Раи-ЯхIун а, Рицанан а, Накхудин а,

⁵¹ Газамин а, Iузин а, Писухьан а,

⁵² Бесайн а, МуIаниман а, Напу-Шасиман а,

⁵³ Бакхбукъан а, Хьакъупин а, Хьархьуран а,

⁵⁴ Бацултин а, Махьдин а, Хьарашин а,

⁵⁵ Баркусин а, Сисрин а, Тамухьан а,

⁵⁶ Нацухьан а, Хьатапин а тIаьхьенех берш.

⁵⁷ Сулим-паччахьан ялхой хиллачеран тIаьхьенех берш:

Сутайн а, Супартин а, Парудин а,

⁵⁸ Ялин а, Даркхунин а, Гидалан а,

⁵⁹ Шапат-ЯхIун а, Хьатилян а, Пукрати-ХIацубайман а, Аминан а тIаьхьенах берш.

⁶⁰ Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш болчу ялхойн а, Сулим-паччахьан ялхойн а тIаьхьенах берш а шаберш кхо бIе везткъе шийтта (392) стаг вара.

⁶¹ Цхьаболу нах Ярушалайме Тал-Маликера а, Тал-Хьаршара а, Каруб-гIалара а, Адан-гIалара а, Амир-гIалара а баьхкинера. Амма цу нехан аьтто бацара, шашь Исраилан халкъах схьадевлла ду аьлла, шайна гонах берш тешо: ⁶² Дали-ЯхIун а, ТIуби-ЯхIун а, Накхудин а тIаьхьенех берш – ялх бIе шовзткъе шиь стаг вара (642).

⁶³ Динан дайн доьзалшкара цигахь бара: Хьаби-ЯхIун, Кьоцин а, Барзалайн а тIаьхьенех берш. (И тIаьхьарниг Барзалай цIе тиллина вара, хIунда аьлча ГалIадарчу Барзалайн йоI ялийнера цо, ткъа цул тIаьхьа цо и цIе шениг санна лорура). ⁶⁴ И нах доьзалийн тептарш тIехь шайн цIераш лобхуш бара, амма царна уьш ца карайора. Цундела уьш динан дай санна тIе ца ийцира. ⁶⁵ ЯхIудан мехкадас цкъачунна Далла сагIина баьккхина беза кчаца баар ца магийнера царна, коьрта

^{7:65} Арадаккхар 28:30; Карлабаьккхинарг 33:8.

динан да^д, схьа а веана, Урим а^д, Гумим а^д олучу дезачу тIулгех Деле хIун дан деза аьлла хатталц.

⁶⁶ Йийсарера юхайирзинчу тобанна юкъахь верриг а шовзткъе шиь эзар кхо бIе кхузткъа стаг вара, ⁶⁷ царна юкъара леш ца лерича. Ткъа уьш ворхI эзар кхо бIе ткъе вуьрхIитта лай а, гIарбаш^д а яра. Кхин а цаьрца зударех а, божарех а волу ши бIе шовзткъе пхиь илланча а вара. ⁶⁸ Цаьр-гахь ворхI бIе ткъе ялхитта говр а, ши бIе шовзткъе пхиь говр-бIарза а, ⁶⁹ йиь бIе ткъе пхийтта эмкал а, ялх эзар ворхI бIе ткъа вир а яра.

⁷⁰ Цхьаболчу доьзалийн дайша цу балхана лерина совгIаташ делира. ЯхIудан мехкадас хазни чу цхьа эзар дешин дарик-ахча а, шовзткъе итт беза кад а, пхи бIе ткъе итт динан дайша тIеюхуш йолу бедарш а елира. ⁷¹ Кхиболчу доьзалийн дайша хазни чу балхана лерина ткъа эзар дарик-ахчанан барамехь долу деши а, ши эзар ши бIе мин дети а делира. ⁷² Бисинчара кхин а ткъа эзар дарик-ахча а, ши эзар мин^д дети а, кхузткъе ворхI динан дайша тIеюхуш йолу бедарш а елира. ⁷³ Иштта динан дай а, левихой а, Делан цIийнан кевнехь болу гIаролхой а, илланчаш а, халкъана юкъара цхьаберш а, Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш болу ялхой а – Израилан массо а халкъ – шайн-шайн гIаланашкахь баха хевшира».

Иезара халкъана товрат-хьехамаш боьшу

8 ¹ Шеран ворхIалгIа бутт тIекхачале, дерриг а Израилан халкъ шайн гIаланашкахь охьахевшича, массо а израилхой Хин кевнна хьалха йолчу майдане схьагулбелира. Цара Iелам стаг^д волчу Iезаре дехар дира, Везачу Эло Муса-пайхамарехула Израилан халкъана тIебиллина болу товрат-хьехамаш тIехь болу тептар схьада аьлла. ² Iезара схьагулбеллачарна товрат-хьехамаш тIехь болу тептар схьадеара. Иза шеран ворхIалгIачу беттан хьалхарчу дийнахь дара. Схьагулбеллачарна юкъахь зударий а, божарий а, шайга дуьйцург дIаэца кхетам болуш долу бераш а дара. ³ Iуьйранна дуьйна де делкъе даллалц Iезар, Хин кевнна хьалхахь йолчу майданна дуьхьал вирзина а лаьтташ, массо а божаршна а, зударшна а, иштта массо а ша дуьйцург кхеташ болчу нахана а товрат-хьехамаш тIехь болу тептар доьшуш вара. Дерриг а адам товрат-хьехамашка чIогIа леррина ладугIуш дара.

⁴ Иза цу гIуллакхна лерина йина йолчу дечиган лакхенна тIе а ваьлла лаьтташ вара. Цунна аьтто агIор лаьтташ Матит-ЯхIу а, ШемаI а, Iани-ЯхIу а, УрьяхIу а, Хьалкхи-ЯхIу а, Малсей-ЯхIу а вара, ткъа аьрру агIор лаьтташ Пади-ЯхIу а, Мишаал а, Малки-ЯхIу а, Хьашум а, Хьашба-Дана а, Закри-ЯхIу а, Машулим а вара.

^{7:73} Арадаккхар 9:2; Нахьми-ЯхIу 11:3.

⁵ Iезара тептар схьадиллира. Халкъал лекха йолчу лакхенгахь лаьт-таш хиларе терра, Iезар массарна а дика гуш вара. Цо тептар схьа-доьллушехь, массо а адам хьалагIаьттира. ⁶ Iезара декъал вира Воккха Дела волу Веза Эла. Дерриг а халкъо, шайн куьйгаш стигала хьала а дохуйтуш: «Амин^{дI}!» элира. Цул тIаьхьа, шайн яхьхаш лаьтта кхач-чалц охьа а таIийна, Везачу Элана Iибадат дора цара.

⁷ Адамаш юха хьалагIевттича, левихоша царна товрат-хьехамаш туь-дура. Цу левихошна юкьахь бара: ЮшаI, Бани, Шараб-ЯхIу, Ямин, Iакхуби, Шабитай, XIуди-ЯхIу, МаIсей-ЯхIу, Кхилати, Iазар-ЯхIу, Юзабди, Хьанан, Пали-ЯхIу. ⁸ Цу левихоша, Делан товрат-хьехамаш тIехь болчу тептар тIера дешнаш билгал а дохуш, уьш тидархьама, царна гочдора*, адамаш шайна дIадешначух кхоьтуьйтуш.

⁹ Цул тIаьхьа мехкада волчу Нахьми-ЯхIус а, динан да^д а, Iелам стаг а волчу Iезара а, иштта нахана хьобхуш болчу левихоша а элира: «Та-хана шун Везачу Далла дIакъастийна долу де ду. Сингаттаме а ма хила, делха а ма делха». Цара иштта элира, хIунда аьлча товрат-хьехамашка ладугIучу хенахь адам доьлхуш дара. ¹⁰ Нахьми-ЯхIус цаьрга элира: «Дуьйло, хьена яа хIума а яа, мерзаниг мала а мала. Шашь юучух да-къа а де яа хIума кечьяза бисинчарна. Таханлера де Везачу Элана дIа-къастийна долу де ду. ПIайгIане а ма хила! Везачу Эло лучу хазахетаро чIагIдийр ду шу!»

¹¹ Левихоша дагна хьаам бора массо а гулбеллачарна. Цара бохура: «ДIате! Таханлера де Везачу Элана лерина шатайпа де ду. ПIайгIане ма хила». ¹² Массо а халкъ шайн цIеношка дIадахара хIума яа а, малар мала а, вовшашна юург-мерг кховдо а, чIогIа самукъадаларца даздан а, товрат-хьехамашна юкьяра царна аьллагIух шашь кхетта дела.

Кхалорийн деза денош

¹³ ШолгIачу дийнахь доьзалийн дай а, динан дай а, левихой а Iелам стаг волу Iезар волчу бахара, цуьнца цхьаьна товрат-хьехамаш Iамор-хьама. ¹⁴ Везачу Эло Муса-пайхамарехула Ша белла болу товрат-хьехамаш толлучу хенахь царна хIара карийра: шеран ворхIалгIачу беттан дезде даздечу хенахь Исраилан халкъ кхалораш чохь Iан дезара. ¹⁵ Массо а халкъо, Ярушалаймехула а, шайн гIаланашкахула а чекх а долуш, баха дезара: «Лаьмнашкахь болчу махка а гIой, цигара зайт-дйттан^д а, акхачу зайт-дйттан а, хурма-дйттан а, дукха гIаш долуш

* ^{8,8} *Царна гочдора* – товрат-хьехамаш Iебархойн маттахь язбина бара, ткъа жуьгтий Бавел-махкахь ийисарехь болуш, цара арамохойн мотт Iамийнера. Цундела товрат-хьехамаш гочбан безара.

^{8,14, 15} Iамалгьяр 23:33-36, 39-43; Карлабаьккхинарг 16:13-15.

долчу диттийн а, ИндагI луш долчу диттийн а генаш схьадан деза, царах, товрат-хьехамаш тIехь ма-аллара, кхалораш ян а еза».

¹⁶ Халкъо, ара даьлла, шега ма-аллара, генаш а деана, царах шайна кхалораш йира. Цара уьш шайн шерачу тхевнаш тIехь а, шайн уьш-тIахь а, Делан цIийнан кертахь а, Хин кевнна хьалхахь йолчу майданахь а, иштта Эпраман кевнна хьалха йолчу майданахь а йира. ¹⁷ Массо а йийсарера юхабирзинарш, шайна кхалораш а йина, цу де-ношкахь цу кхалораш чохь Ийра. Нунин кIант ЮшаI ваьхначу хенахь дуьйна хIара денош тIе кхаччалц исраилхоша и дезде иштта даздина дацара. Массо а стаг чIогIа сакъераделла вара. ¹⁸ Гезара хьалхарчу дийнахь дуьйна тIаьхьара де тIекхаччалц, Делан товрат-хьехамаш тIехь болу тептар доьшура царна. ВорхI дийнахь лаьттира и деза денош. БорхIалгIачу дийнахь, товрат-хьехамаш тIехь ма-аллара, уьш вовшахкхийтира леррина дIахIобттинчу гуламе.

Исраилан халкъ ша летиначу кьиношна къера хилар

9 ¹ Цу беттан ткъе добалгIачу дийнахь исраилхой схьагулбелира, марха¹ а кхобуш, шайна тIехь сингаттаман духар а долуш, коьрта тIе тесна ченаш а йолуш. ² Кхечу къаьмнех болчарах схьакъаьстинера исраилхой. Шайн меттигашкахь а лаьтташ, шаьш летиначу кьиношна а, шайн дайша динчу зуламашна а мукIарло дора цара. ³ Кхаа сахътехь лаьттира уьш цигахь, шайн Везачу Делан товрат-хьехамаш тIехь болу тептар а доьшуш. Цул тIаьхьа кхин кхаа сахътехь цара шаьш летиначунна мукIарлонаш а дора, шайн Везачу Далла Ибадат а дора.

⁴ Цул тIаьхьа левихой болу ЮшаI а, Бани а, Кхадмиал а, Шабни-ЯхIу а, Бунни а, Шараб-ЯхIу а, Бани а, Канани а лекхачу метте хьала а бевлла, шайн Везачу Деле мохь а бетташ, доIа деш бара.

⁵ Юха а левихойх болу ЮшаI а, Кхадмиал а, Бани а, Хьашбин-ЯхIу а, Шараб-ЯхIу а, ХIуди-ЯхIу а, Шабни-ЯхIу а, Патахь-ЯхIу а къамелаш дан буйлабелира. Цара бохура:

«Хьала а гIовттий, шайн Везачу Далла хастамаш бан дуьйлало.

Азалера дуьйна абадене кхаччалц хастамаш бе Цунна.

Хьан сийлахь цIе адамаша хестайойла,

иза массо а хастамел а, декъалаллел а лекха хуьлийла!

⁶ Хьо – Веза Эла ву! Хьо бен, цхьа а вац!

Ахьа стигалш а, царна чохь мел долу седарчий а кхоьллина!

Уггар лекха стигалш а, царна чохь мел болу ницкъаш а кхоьллина Ахь!

Ахьа латта а, цу лаьтта тIехь мел долу хIума а кхоьллина!

Ахьа хIордаш а, цу чохь мел долу хIума а кхоьллина.

Массо а хIуманна дахар а делла.

Стигалара ницкъаш а Хьуна Ибадат деш ду!

- 7 Ибрам харжа а хаържина,
Хашадарчу Ур-Галара ара а ваьккхина,
цунна, ИбраХим аьлла, цIе тиллина Веза Дела ву Хьо.
- 8 Хьуна гира иза Хьайна тешаме хилар,
цундела Ахьа цуьнца барт а бира.
КанаГанхойн, хьетахойн, эмархойн,
перезахойн, явсайхойн, гIирГашахойн
хилла долу латта дIалур ду элира
Ахьа цуьнан тIаьхьенна.
Хьайн ваIда¹ Ахь кхочуш а дира,
Хьо тешаме волу дела.
- 9 Хьуна гуш бара Мисар-махкахь тхан дайша хьобгуш болу бала.
Эрзийн хIорд болчохь Хьуна хезаш дара цара гIо доьхуш
хьобкхуш долу маьхьарий.
- 10 Мисархошна шашь тхан дайл лакхара хетийла Хьуна хууш
долу дела,
тамашийна билгалонаш гайтира Ахьа пирIунна а,
цуьнан элашна а, цуьнан массо а халкъана а дуьхьал.
Цундела Хьо цIеяхана хилла дIахIоьттира
таханлера де тIекхаччалц а.
- 11 Ахьа тхан дайшна хьалхахь Эрзийн хIорд бекъа а бекъна
дIахIоттийра,
уьш декъачу лаятта тIехула чекхбовлийтархьама.
Амма тхан мостагIий кIоргачу хIорда чу кхиссира Ахьа,
ткъа уьш, тIулгаш санна, дерачу хи буха а бахара.
- 12 Дийнахь мархин бIогIамца Ахь уьш балабора,
буьйсанна уьш цIеран бIогIамца буьгура,
уьш дIабаха беза некъ серлабаккхархьама.
- 13 Цул тIаьхьа Хьо Синай-лам тIе охьавоьссира.
Стигалара охьа къамел дира Ахьа цаьрца.
Царна нийса тIедехкинарш а, бакъболу товрат-хьехамаш а,
дика парзаш а, весеташ а дIаделира.

9:7 а: Доладалар 11:31; 12:1; б: Доладалар 17:5. 9:8 Доладалар 15:18-21. 9:9 а: Ара-
даккхар 3:7; б: Арадаккхар 14:10-12. 9:10 Арадаккхар 7:8–12:32. 9:11 а: Арадаккхар
14:21-29; б: Арадаккхар 15:4, 5. 9:12 Арадаккхар 13:21, 22. 9:13, 14 Арадаккхар
19:18–23:33.

- 14 Хьайн дезачу шобтан дийнах лаьцна а
хьехам бира Ахьа царна,
иштта весеташ а, парзаш а, товрат-хьехам а
тЕбиллира Хьайн ялхо волчу Мусагахула.
- 15 Уьш мацбеллачу хенахь стигалара кхача а белира Ахьа царна.
Уьш хьагбеллачу хенахь тIулгах даьккхина хи а делира Ахьа
царна.
Ахьа цаьрга элира, дIа а гIой,
царна, куьг а айина, дIадала чIагIо йина долу латта церан
дола даккха.
- 16 Амма тхан дай кура дегнаш долуш а, юхахьара а бара.
Хьан весеташка ла ца дуьйгIира цара.
- 17 Хьуна кьера хила царна ца лиира.
Ахьа шайн дуьхьа мел дина тамашийна гIуллакхаш царна
дицделлера.
Шайн куралла бахьана долуш, хьаькам хаьржира цара,
шайн лоллехь хиллачу метте уьш юхаберзорхьама.
Амма нахана гечдо Дела ма ву Хьо!
Хьо дика ойла йолуш а, кьинхетаме а ву,
Хьо атта оьгIаз ца воьдуш а, ткьа боккха безам болуш а ву.
Ахь уьш дIа ца тесна,
- 18 шайна дашо эса а дина,
цара: „ХIара ву тхо Мисар-махкара арадаьхна волу Дела!“
аьлча а,
цара чIогIа Iеса кьамел дича а.
- 19 Хьо чIогIа кьинхетаме хиларна,
Ахьа уьш яьссачу аренгахь а дIа ца тесира.
Дийнахь царна некь дIагойту мархин бIогIам дIа
ца хьулбира Ахь,
буьйсанна уьш схьабан безаш болу некь серлабоккху цIе-
ран бIогIам а дIа ца баьккхира Ахь.
- 20 Уьш Iаморхьама Хьайн дика Са дIадели Ахь.
Саццаза Хьайн кхачанийн буьртигаш дIалора Ахь царна,
церан хьогалла дIаяккха хи а лора.
- 21 Шовзткьа шарахь яьссачу аренгахула уьш лелаш а бара,
царна мел оьшу хIума Ахь кхочуйтура.

9:15 а: Арадаккхар 16:4-15; б: Арадаккхар 17:1-7; в: Карлабаьккхиначг 1:21.

9:16, 17 Лелар 14:1-4; Карлабаьккхиначг 1:26-33. 9:17 Арадаккхар 34:6; Лелар 14:18.

9:18 Арадаккхар 32:1-4. 9:19-21 Карлабаьккхиначг 8:2-4.

Церан бедарш а ца тишлора,
когаш а ца бестара.

- 22 Ахьа царна пачхьалкхаш а, халкъаш а делира,
царна гонахара долу, геннара латтанаш а тIехь дIадийкъира.
Хьешбонарчу паччахьан Сихьонан латта а,
иштта Башанарчу паччахьан ЮвгIин латта а
шайн дола даьккхира цара.
- 23 Церан тIаьхье Ахь, стигалара седарчий санна, дебийра.
Церан дайшна Айхьа, шерет^д дина, латта лур ду элира,
ткъа уьш оцу лаьтта тIе схьабалийра Ахь.
- 24 Цу лаьтта тIе а баьхкина, цара иза дIалецира.
Ахьа цаьрга цу лаьтта тIехь Iаш болу канаIанхой эшабайтира.
Цигара халкъ а, церан паччахьаш а, кхидолу къаьмнаш а це-
ран кара дIа а делла,
Ахьа цаьрга шайна луьург дайтира царна тIехь.
- 25 ЧIагIийна гIаланаш а, токхе латтанаш а цара схьалецира.
Хьолах дуьзна долу цIенош а, яьхна гIунаш а цара шайн
дола ехира.
Иштта кемсийн а, зайт-диттийн^д а, стоьмийн а бошмаш
цара шайн дола ехира.
Уьш Iаббалц дууш, берстина дIахIиттира,
Ахьа шайна деллачу массо а беркатах марзо а оьцуш.
- 26 Амма уьш, карзах а бевлла, Хьуна дуьхьалбевлира!
Ахь беллачу товрат-хьехамаш тIера уьш дIабирзира.
Хьан пайхамарша уьш чIогIа боьхура,
Хьуна тIе юхаберза бохуш,
амма цара и пайхамарш байира.
Тхан дайша Хьуна дуьхьал Iеса къамелаш дора,
- 27 цундела Ахьа церан мостагIашна уьш дIалацийта пурба
делира, ткъа мостагIаша царна дукха зуламаш а дира.
Амма шайна тIе зулам деача, тхан дай Хььоьга орца доьхуш
дIахIиттира.
Стигалахь волчу Ахьа цаьрга ла а дугIура,
Хьайн боккхачу кьинхетамца уьш кIелхьарбохурш а лора,
ткъа цара уьш мостагIийн зуламах кIелхьара а бохура.
- 28 Амма синтем юха-ма-бирззинехь,

9:22 Лелар 21:21-35. 9:23 а: Доладалар 15:5; 22:17; 6: ЮшаI 3:14-17. 9:24 ЮшаI 11:23. 9:25 Карлабаьккхинарг 6:10, 11. 9:26-28 Куьйгалхой 2:11-16.

тхан дайша юха а Хьуна зуламе хеташ долу гIуллакхаш
леладора.

Цундела церан мостагIийн карахъ уьш битина Ахъ,
цаьрга хIокхарна тIехь олалла дайтархъама.

Амма цара, юха а бирзина, Хьобга гIо дехча,
стигалахъ волчу Ахъа, церан дехарш а хезна,
юха а Хъайн боккхачу кьинхетамца дукхазза а гIо дира
царна.

- 29 Ахъа цаьрга дIахьедора,
Хъайн товрат-хъехамашна тIе юхадерза дезар дIахоуьйтуш,
амма цара, кура а бевлла, Хъан весеташ дIатеттира.
Ахъа тIедиллинчарна дуьхьал кьинош летийра цара.
Делахъ а, уьш лардийриг церан гIоьнца вехар вара.
Бухахъа а бевлла, Хьох дIа а бирзина,
дегнаш чIагI а дина, Хьобга ла ца дуьйгIира цара.
- 30 Хьо тхан дайшца чIогаIа собаре вара.
Дуккха а шерашкахъ царна садиттира Ахъа.
Хъайн пайхамарш Хъайн Синехула иракара а хIиттийна,
оцу пайхамаршкахула царна дIахьедора Ахъ.
Амма цара ла ца дугIура,
цундела Ахъа уьш кхечу къаьмнийн кара дIабелира.
- 31 Амма Хъайн боккхачу кьинхетамца
Ахъа уьш массо а хIаллак а ца бира,
уьш Ахъа дIа а ца тесира,
хIунда аьлча Хьо дика а, кьинхетаме а Дела ву!
- 32 Ткъа хIинца, тхан Дела, ва сийлахъ Дела.
Хьо Майраниг а, ларамах дузуьйтуш Верг а,
вайна юкьахъ болу безаман барт Ларбийриг а ма ву!
Хьуна хьалха кIезиг ма хетийла
оха а, тхан паччахъаша а, тхан куьйгалхоша а,
тхан динан дайша а, тхан пайхамарша а, тхан дайша а,
дерриг а Хъан халкъо а хьобгуш болу бала.
И бала Ашур-махкарчу паччахъашна тIера дуьйна
хIара де тIекхаччалц оха хьобгуш бу.
- 33 Массо а тхуна тIехIоьттинчу хIуманна тIехъ Хьо нийса хилла!
Хьо тешаме хилла, оха харцдерг лелийнехъ а.

9:29 Iамалъяр 18:5. 9:30 Сулим 17:13-18; 2 Шерашкахъ 36:15, 16. 9:32 Сулим
15:19, 29; 17:3-6; Iезар 4:2, 10.

- 34 Тхан паччахъаша а, тхан куьйгалхоша а,
 тхан динан дайша а, тхан дайша а
 Хьан товрат-хьехамаш кхочуш ца бора,
 Хьан весеташка ла ца дугIура,
 Ахьа дагадаийтинарг тергал ца дора.
- 35 Шайн пачхьалкхехь Ахьа делла долчу Хьан доккхачу
 диканехь,
 Ахьа шайн кара дIаделла долчу доккхачу, уггар дикачу
 лаьтта тIехь
 цара Хьуна Iамал а ца йора,
 шайш лелош долчу зуламечу хIуманашна тIера дIа а ца
 бирзира.
- 36 Ткъа тхо хIинца леш ду.
 ХIокху Ахьа тхан дайшна цаьрга пайда эцийта а,
 цу тIера шайна напха даккхийта а дIаделла долчу лаьтта тIехь
 тхо леш хилла дIахIиттина.
- 37 Ахь тхуна тIехь хIиттийна болчу паччахьийн кара
 лаьтто шортта кхиъна ялта чудоуьйту,
 оха летийна кьинош бахъана долуш.
 Тхан догIмашна тIехь олалла до цара,
 ткъа церан карахь ду тхан даьхни.
 Цара тхуна тIехь шайна луьург леладо,
 цундела тхо йоккхачу гIайгIанехь ма ду.
- ³⁸ И массо хIума а бахъана долуш, оха бохо йиш йоцуш болу барт бо,
 иза кехатна тIехь дIа а язбеш. Тхан куьйгалхоша а, левихоша а, динан
 дайша а цу бартана кIел куьг яздо, иза мухIарца чIагI а беш».

Наха бина барт а, бартана кIел куьг яздинарш а

- 10** ¹ МухIар а тоьхна, цу бартана кIелахь куьг яздинарш бара: Хьах-
 ли-ЯхIун кIант, мехкада волу Нахьми-ЯхIу а, ЦIадукь-ЯхIу а.
 Динан дай: ² Сари-ЯхIу а, Iазар-ЯхIу а, Ярми-ЯхIу а,
³ Пашихьур а, Амар-ЯхIу а, Малки-ЯхIу а,
⁴ Хьатуш а, Шабни-ЯхIу а, Малук а,
⁵ Хьарми а, Мармути а, Iабди-ЯхIу а,
⁶ Даниал а, Гинтуни а, Барух а,
⁷ Машулим а, Аби-ЯхIу а, Мияман а,
⁸ МаIаз-ЯхIу а, Билгай а, ШамIа-ЯхIу а. Уьш динан дай бара.
- ⁹ ХIорш левихойн цIераш ю:
 Азан-ЯхIу кIант ЮшаI, Хьенидадан доьзалера волу Бинуй,
 Кхадмиал,

¹⁰ церан гергарнаш болу Шабни-ЯхІу, ХІуди-ЯхІу, Кхилати, Пали-ЯхІу, Хъанан,

¹¹ Мика, Рахъуб, Хъашби-ЯхІу,

¹² Закхур, Шараб-ЯхІу, Шабни-ЯхІу,

¹³ ХІуди-ЯхІу, Бани, Банину.

¹⁴ Халкъан баъччанаш:

ПарІуш, Пахъат-Муаби, Іейлам, Зату, Бани,

¹⁵ Буни, ІазГіади, Бебай,

¹⁶ Адан-ЯхІу, БигІвай, Іади,

¹⁷ Атари, Хъузакх-ЯхІу, Іазури,

¹⁸ ХІуди-ЯхІу, Хъашум, Бецай,

¹⁹ Хъарип, Іанатот, Неби,

²⁰ МагІпиІаш, Машулим, Хъецар,

²¹ Маши-Забиаал, ЦІадукъа, ЯдуІ,

²² Палти-ЯхІу, Хъанан, Іани-ЯхІу,

²³ ХІушаІ, Хъанан-ЯхІу, Хъашуби,

²⁴ ХІалухъеш, Пилхъа, Шубакъ,

²⁵ Рахъим, Хъашбина, МаІсей-ЯхІу,

²⁶ АхъяхІу, Хъанан, Іанан,

²⁷ Малук, Хъарми, БаІна.

Наха бинчу бертан чулацам

²⁸ «Ткъа халкъан кхиболчара — динан дайша а, левихоша а, Делан цІийнан кевнехъ болчу гІаролхоша а, илланчаша а, Делан цІийнан кертахъ гІуллакх деш болчу ялхоша а, Делан товрат-хъехаман дуьхъа шаьш кхечу къамнех болчарах дІа мел къабстиначара а, шайн зударшца а, кхетам болуш болчу массо а шайн кІенташца а, йоІаршца а — ²⁹ шайн вежарий болчу лоруш болчарах дІа а кхетта, сардаман таІзарх иштта чІагІо йо: Дала Шен ялхо волчу Мусагахула белла товрат-хъехамаш лар а бийр бу оха, вайн Хъалдолчу Везачу Эло мел дина весеташ а, тІедехкинарш а, парзаш а леррина кхочуш а дийр ду оха.

³⁰ Оха чІагІо йо тхайн зудабераш кхечу къамнех болчу нахе маре ца дахийта а, церан зудабераш тхайн кІенташка схъа ца даладайтта а.

³¹ Тхайна гонах дехаш долчу халкъаша шоьтан дийнахъ а, я кхечу дезачу дийнахъ а йохка хІуманаш я кІа деача, уьш цаьргара оьцур яц оха.

ХІора ворхІалгІа деанчу шарахъ тхайн кхаш тІехъ болх бийр бац оха, иштта тхайна декхарийлахъ болчарна къинтІера девр ду тхо.

^{10:30} Арадаккхар 34:16; Карлабаьккхинарг 7:3. ^{10:31 а:} Арадаккхар 23:10, 11; Іа-мальяр 25:1-7; ^{б:} Карлабаьккхинарг 15:1, 2.

³² Оха чIагIо йо хIора шарахь цхьана шекхалан кхоалгIа дакъа* тхан Делан цIийнан хьашташна дIадала.

³³ И ахча массо а хьашташна тIе гIур ду: Далла къобалдина долу бепиг а, хIора дийнахь дохуш долу кIен сагIанаш а, дийнаташ дагортан сагIанаш а, шобтан деношкахь а, бутт цIинбаларан деношкахь а, кхечу дезачу деношкахь а дохуш долу сагIанаш а, кхидолу деза сагIанаш а, Исраилан халкъо летийначу къиноых паргIатбахархьама дохуш долу къинан сагIанаш а, иштта Делан цIенна оьшу муьлхха гIуллакх а.

³⁴ Оха — динан дайша а, левихоша а, халкъо а — кхаж тесира, тхайна юкъахь билгалдаккхархьама, шеран муьлхачу хенахь хIора тхан доьзало Делан цIенна совгIатна лерина долу чIийш дала деза, иза тхан Везачу Делан сагIа доккхучу кхерчахь даго, товрат-хьехамаш тIехь ма-хиллара.

³⁵ Оха тхайна тIелоцу хIора шарахь Везачу Элан цIенна тхайн лаьтта тIера уггар хьалха хьалакхийна долу ялта а, массо а диттийн дуьхьярлера болу стом а сьхабан.

³⁶ Товрат-хьехамаш тIехь ма-хиллара, оха тхан Делан цIенна сьхабалор бу тхан доьзалехь дуьхьяра бина болу кIентий а, иштта тхайн бежех а, даьхнех а, женах а долу дуьхьяра дина кIорнеш а. Цигахь гIуллакх деш болчу динан дайшна уьш дIалур ду оха.

³⁷ Оха иштта тхайн Делан цIийнан чIоьнаш чохь болчу динан дайшна тхайна хиллачу ялтих уггар а хьалха хьакхийна бод а бахьар бу, тхан бешара уггар хьалха сьхабаьлла болу стом а, уггар хьалха сьхадаьккхина долу чагIар а, зайтдаьтта а дахьар ду.

Ялтех долу уьтталгIа дакъа оха дIалур ду болх беш йолчу массо а ярташкахь уьтталгIа дакъа сьхагулдеш болчу левихошна. ³⁸ АхIаронан цIийнах волу динан да^д левихошца хила везаш ву цара шайн уьтталгIа дакъа сьхаоьцучу хенахь. Цул тIаьхьа левихоша шайна дIакхьачу уьтталгIачу декъа тIера кхин уьтталгIа дакъа Делан цIа^д чохь йолчу чIоьнаш чу охьадила деза. ³⁹ Исраилан халкъо а, левихоша а шаш деш долу совгIаташ — кIа а, чагIар а, зайтдаьтта а — цу чIоьнаш чу сьхадан деза. Цигахь езачу чоьнна лерина болу гIирс а бу ларбеш, иштта гIуллакх деш болу динан дай а, кевнийн гIаролхой а, илланчаш а бу Iаш.

Оха чIагIо йо Делан цIийнан дола дан!>

* 10:32 Цхьана шекхалан кхоалгIа дакъа — иза 4 грамм хиллал ду.

10:32 Арадаккхар 30:11-16. 10:35 Арадаккхар 23:19; 34:26; Карлабаьккхинарг 26:2.

10:36 Арадаккхар 13:2. 10:37 Лелар 18:21. 10:38 Лелар 18:26.

Ярушалаймехь Iаш болу нах

11 ¹ Исраилан халкъан баьччанах Ярушалаймехь баха охъахев-шира. Халкъах кхиболчара кхаж таса безаш бара, халкъах долу уьтталгIа дакъа схъакъасторхъама. И схъакъастийнарш езачу гIалахь Ярушалаймехь баха ховша безара. Ткъа тIаьхъадисина долу къоман исс дакъа шайн-шайн гIаланашкахь даха диса тарлора. ² Халкъо хастам бира шайн лаамца Ярушалаймехь бисинчарна. ³ ХIорш бу Ярушалаймехь баха хевшина болу мехкан куьйгалхой. (Дукхахболу исраилхой а, динан дай а, левихой а, Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш берш а, Сулим-паччахъан ялхойн тIаьхъенах берш а ЯхIуд-махкарчу кхечу ярташкахь Iаш бара. Уьш ярташкахь кхожаца шайна кхаьчначу латтанаш тIехь Iаш бара. ⁴ Амма цхьаболу ЯхIудан а, Бен-Яманан а тайпанех болу нах Ярушалаймехь бе-хаш бара.)

ЯхIудан тайпанах болчеран цIераш иштта яра:

Iузи-ЯхIун кIант Iати-ЯхIу (Iузи-ЯхIу Закри-ЯхIун кIант хилла, Закри-ЯхIу Амар-ЯхIун кIант хилла, Амар-ЯхIу Шапат-ЯхIун кIант хилла, ткъа Шапат-ЯхIу Парасан тIаьхъенах волчу Махьаллалан кIант хилла),

⁵ Барухан кIант МаIсей-ЯхIу (Барух Кала-Хьозин кIант хилла, Кала-Хьоза Хьази-ЯхIун кIант хилла, Хьази-ЯхIу Iади-ЯхIун кIант хилла, ткъа Iади-ЯхIу Закри-ЯхIун кIант волчу ЯхIу-Ярбин кIант хилла. Закри-ЯхIу Шейлин тIаьхъенах хилла).

⁶ Ярушалаймехь бехаш болу Парасан тIаьхъенах болу нах виь бIе кхузткъе бархI стаг хилла. Уьш берриш а чIогIа доьналла долуш нах хилла.

⁷ Бен-Яманан тIаьхъенах берш:

Машулиман кIант Салуь (Машулим ЮIадан кIант хилла, ЮIад Пади-ЯхIун кIант хилла, Пади-ЯхIу Къули-ЯхIун кIант хилла, Къули-ЯхIу МаIсей-ЯхIун кIант хилла, МаIсей-ЯхIу Итиалан кIант хилла, ткъа Итиал ЯшаI-ЯхIун кIант хилла),

⁸ цунна тIаьхъа вогIуш Габий, Салий шиь хилла. Уьш Салуан гергара нах хилла. Уьш массо а исс бIе ткъе бархI стаг хилла.

⁹ Зикрин кIант Юал царна тIехь хъаькам вара, ткъа ХIасинуан кIант ЯхIуд цу гIалахь шолгIа волу хъаькам вара.

¹⁰ Ярушалаймехь баха охъахевшина болчу динан дайн цIераш яра ХIорш:

ЯхIу-Ярбин кIант ЯдаI-ЯхIу, Якин,

¹¹ Хьалкхи-ЯхIун кIант Сари-ЯхIу (Хьалкхи-ЯхIу Машулиман кIант хилла, Машулим ЦIадукъин кIант хилла, ЦIадукъа Марьютин кIант хилла, ткъа Марьюти Делан цIенна тIехь хьабкам волчу Ахьтубин кIант хилла);

¹² иштта церан цIийнан нах болу Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш волу бархI бIе ткъе ши стаг а;

Ярохьаман кIант Iади-ЯхIу а (Ярохьам Амцин кIант волчу Палал-ЯхIун кIант хилла, Амци Закри-ЯхIун кIант хилла, Закри-ЯхIу Пашихьуран кIант хилла, Пашихьур Малки-ЯхIун кIант хилла);

¹³ кхин а ши бIе шовзткъе шиъ стаг, Малки-ЯхIун цIийнах волу (и нах шайн доьзалийн баьччанаш хилла);

Iазариалан кIант Iамшаси (Iазариал Ахьзайн кIант хилла, Ахьзай Амиран кIант волчу Машли-МутIин кIант хилла);

¹⁴ кхин а цхьа бIе ткъе бархI Амиран цIийнах волу стаг а хилла. Уьш чIогIа доьналла долуш болу нах бара. Царна тIехь хьабкам Гадуламан кIант Забдиал хилла.

¹⁵ ХIара цIераш Ярушалаймехь баха хиъна болчу левихойн ю:

Хьашубин кIант ШамIа-ЯхIу (Хьашуби Iазрикхаман кIант хилла, ткъа Iазрикхам Бунин кIентан Хьашби-ЯхIун кIант хилла);

¹⁶ левихойн баьччанаш болу Шабитай а, Юзабди а Делан цIийнан арахьара беш болчу балхана тIехIиттийна хилла;

¹⁷ Микин кIант Матан-ЯхIу (Мика Завадин кIант хилла, ткъа Завади Асайпан кIант хилла). Баркаллин доIа дечу нахана тIехь хьалхара верг хилла Матан-ЯхIу;

Бакхбукъ-ЯхIу (иза илланчийн шолгIачу тобанна тIехь хьабкам хилла);

ШамуIан кIант Iабда (ШамуI Ядутунан кIентан Галалин кIант хилла);

¹⁸ Езачу Ярушалайм-гIалахь волу массо а левихо ши бIе везткъе виъ стаг хилла.

¹⁹ ХIорш Ярушалаймехь баха хевшина болчу кевнашкарчу гIаролхойн цIераш ю:

Iакхуби а, Tулман а, иштта цхьа бIе кхузткъе шийтта церан цIийнах волу стаг а. Уьш гIалин кевнаш лардеш бара.

²⁰ Кхиболу израилхой а, динан дай а, левихой а бара ЯхIуд-махкарчу гIаланашкахь бехаш. Уьш шайн доьзалийн латтанаш тIехь бехаш бара. ²¹ Делан цIийнан кертахь гIуллакх деш берш Ярушалайман цхьа дакъа долчу Iупалахь бехаш хилла. Царна тIехь хьабкамалла лелош Цихьа а, Гишпа а хилла.

²² Ярушалаймехь левихошна тIехь куьйгалла деш Iузи хилла (Iузи Банин кIант хилла, Бани Хьашби-ЯхIун кIант хилла, ткъа

Хьашби-ЯхIу Микин кIант волчу Матан-ЯхIун кIант хилла). Иза Асайпан тIаьхьенах хилла, ткъа уьш Делан цIа^д долцохь назманаш олуш берш хилла. ²³ Царах лаьцна паччахьо леррина арадаьккхина тIедиллар хилла, цу тIех илланчийн декхарш билгалдаьхна а хилла.

²⁴ Исраилхойх лаьцна паччахьна хаам беш верг Патахь-ЯхIу вара. Иза ЯхIудан тIаьхьенах волчу Зерахьан кIентан Маши-Забиалан кIант вара.

Кхийолчу гIаланашкахь Iаш болу нах

²⁵ ЯхIудхойх цхьаберш хIокху жимачу гIаланашкахь Iаш бара, шайн кхашна уллохь:

Кхирьят-АрбаIахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а;

Дибонахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а;

иштта Якхабцаалахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а;

²⁶ ЮшаIахь а, Мулада-гIалахь а, Байт-Палтехь а;

²⁷ Хьацар-ШуIалахь а, Беар-Шабалехь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а;

²⁸ ЦакхелаIахь а, Махунехь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а;

²⁹ Иейн-Риманыхь а, ЦорIа-гIалахь а, Ярмут-гIалахь а;

³⁰ Занухь-гIалахь а, Iадуламахь а, иштта царна гонах йолчу ярташкахь а;

Лахиш-гIалахь а, цунна уллохь йолчу аренашкахь а;

Iазекхи-гIалахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а.

ЯхIудан къам Беар-Шабалера дуьйна ХIинам-тогIина тIе кхаччалц даха охьахиьнера.

³¹ Бен-яманхой хIокху гIаланашкахь баха охьахевшинера:

ГибаI-гIалахь а, Михмасехь а, Iайи-гIалахь а, Бетал-гIалахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а,

³² Iанатот-гIалахь а, Нуб-гIалахь а, Iанан-ЯхIугахь а,

³³ Хьацор-гIалахь а, Рамехь а, ГIитаймехь а,

³⁴ Хьадид-гIалахь а, ЦебаIим-гIалахь а, Набалти-гIалахь а,

³⁵ Лодди-юртахь а, Овну-гIалахь а, иштта Пхьерийн тогIи чохь а.

³⁶ ЯхIуд-махкара цхьайолу левихойн тобанашкара нах Бен-Яман-махкахь баха хевшира.

Динан дай а, левихой а

12 ¹ ХIорш бу ийисарера юхабирзина болу динан дай а, левихой а. Уьш Шалтаалан кIантаца Зурбабелца а, ЮшаIца а цхьаьна юхабирзина хилла. Церан цIераш:

Сари-ЯхIу, Ярми-ЯхIу, Iезар,

² Амар-ЯхIу, Малук, Хьатуш,

³ Шихан-ЯхIу, Рахьим, Мармути,

⁴ Иду, Гинтуй, Аби-ЯхIу,

⁵ Мияман, МаIад-ЯхIу, Билга,

⁶ ШамIа-ЯхIу, ЯхIу-Ярби, Яди-ЯхIу,

⁷ Салуй, Iамукъ, Хьалкхи-ЯхIу, Яди-ЯхIу.

ЮшаI динан коьрта да¹ волчу заманахь и нах динан дайн а, церан гергарнаш а баьччанаш бара.

⁸ Левихойх болу ЮшаI, Бинуй, Кхадмиал, Шараб-ЯхIу, ЯхIуд, Матан-ЯхIу. Далла баркалла олуш долчу назманашна тIехь жоп луш хилла Матан-ЯхIу а, цуьнан гергарнаш а.

⁹ Адамаша Далла гIуллакх дечу хенахь, Бакхбукъ-ЯхIус а, Iунис а, церан гергарчара а назма аларца дакъалоцура.

¹⁰ ЮшаI ЯхIу-Якхаман да хилла, ЯхIу-Якхам Элишубан да хилла. Элишуб ЯхIу-ЯдаIан да хилла. ¹¹ ЯхIу-ЯдаI ЯхIунатин да хилла, ЯхIуната ЯдуIан да хилла.

¹² ЯхIу-Якхаман заманахь динан дайн доьзалан баьччанаш хIорш хилла:

Сари-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Мари-ЯхIу хилла.

Ярми-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Хьанан-ЯхIу хилла.

¹³ Iезаран доьзалехь лакхарниг Машулим хилла.

Амар-ЯхIун доьзалехь лакхарниг ЯхIу-Хьана хилла.

¹⁴ Малухин доьзалехь лакхарниг ЯхIуната хилла.

Шихан-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Юсуп хилла.

¹⁵ Хьармин доьзалехь лакхарниг Iаднан хилла.

Мармутин доьзалехь лакхарниг Хьелкхи хилла.

¹⁶ Идун доьзалехь лакхарниг Закри-ЯхIу хилла.

Гинтунин доьзалехь лакхарниг Машулим хилла.

¹⁷ Аби-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Зикра хилла.

МуIад-ЯхIун а, Мин-Яманан доьзалшкахь лакхарниг Пилти хилла.

¹⁸ Билгин доьзалехь лакхарниг ШамуI хилла.

ШамIа-ЯхIун доьзалехь лакхарниг ЯхIуната хилла.

¹⁹ ЯхIу-Ярбин доьзалехь лакхарниг Матиная хилла.

Яди-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Iузи хилла.

²⁰ Салин доьзалехь лакхарниг Къали хилла.

Iамукьин доьзалехь лакхарниг Iебар хилла.

²¹ Хьалкхи-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Хьашби-ЯхIу хилла.

ЯдаI-ЯхIун доьзалехь лакхарниг Натунаил хилла.

²² Элишубан а, ЯхIу-ЯдаIан а, Йохьанан а, ЯдуIан а заманашкахь хилла болчу левихойн а, динан дайн а доьзалийн баьччанийн цIераш парсихойн паччахь волчу Дари-Вашан паччахьалла лаьттинчу хенахь дIаязйина ю.

²³ Левин тIаьхъенах болчу доьзалийн баьччанаш Элишубан кIант волчу ЯхIу-Хъанин заманна тIекхаччалц дIаязбина бу.

²⁴ ХIара цIераш левихойн куьйгаллехь хиллачийн ю: Хъашби-ЯхIу, Шараб-ЯхIу, ЮшаI, Бинуй, Кхадмиал. Церан гергарнаш царна дубъхьал дIахIуьттуш хилла, Далла хастамаш а беш, баркалла а олуш. Цхъа тоба вукху тобане йист хуьлуш хилла. И хIума Делан стаг волчу Дауда дIахIоттийна хилла.

²⁵ Галин кевнехъ долу чIоьнаш лардеш бара Матан-ЯхIу а, Бакх-букъ-ЯхIу а, Iабди-ЯхIу а, Машулим а, TIулман а, Iакхуби а.

²⁶ Уьш берриш а гIуллакх деш бара ЮцIдукъан кIентан ЮшаIан кIант ЯхIу-Якхам куьйгаллехь волчу хенахъ а, мехкан да Нахъми-ЯхIу а, динан да^д Iелам стаг^д Iезар а волчу хенахъ а.

Ярушалайман пен кьобалбар

²⁷ Ярушалайман пен кьобалбечу хенахъ массо а левихо уьш мел Iаш болчу гIаланашкара Ярушалайме схьакхайкхинера. Левихой схьакхайкхинера, пен кьобалбечу хенахъ тайп-тайпана дечиг-пондарш а шинна а куьйгаца дубъхъ-дубъхьал тухуш долу жима цIестан негIарш а тухуш, Далла лерина йолу назманаш ала а, Цунна хастамаш бан а. ²⁸ Массо а илланчаш схьагулбеллера Ярушалаймана гонахарчу меттигашкара а, НатIупат-гIалина гонахарчу ярташкара а, ²⁹ иштта Байт-Галгалара а, ГибаI-гIалин а, Iазмаватан а аренашкара а. Цу заманахъ илланчаша Ярушалаймана гонах ярташ йинера. ³⁰ Динан дайша а, левихоша а Далла хьалха цIанваларан Iадат кхочушдира. Иштта халкъана тIехъ а, гIалин кевнашна тIехъ а, гIалин пенна тIехъ а кхочушдира цара цIена хуьлу Iадат.

³¹ TIаккха аса яхIудхойн куьйгалхой пенна тIе хьала а баьхна*, уьш цигахъ дIахIиттийра. Илланчийн йоккха ши тоба а схьакъастийра аса, цаьрга Далла хастамаш беш йолу назманаш алийта.

Царах цхъа тоба пенна тIехула аьтту агIонгахула Кхеллин ков долчу дIаяха езаш яра. ³² Царна тIаьхъаIоьттина ХIушаI-ЯхIу а вара, шеца цхъаьна ЯхIудан халкъан баьччанийн ахтоба а йолуш. ³³ Иштта царна тIаьхъаIиттина боьлхуш бара Iазар-ЯхIу, Iезар, Машулим, ³⁴ ЯхIуд, Бен-Яман, ШамIа-ЯхIу, Ярми-ЯхIу. ³⁵ Цхъаболу динан дай а бара цигахъ, шайн карахъ турбанаш а йолуш. Иштта царна тIаьхъаIоьттина вольдуш ЯхIунатин кIант Закри-ЯхIу а вара (ЯхIуната ШамIа-ЯхIун кIант хилла, ШамIа-ЯхIу Матан-ЯхIун кIант хилла, Матан-ЯхIу Мика-ЯхIун кIант хилла, Мика-ЯхIу Закхуран кIант хилла, ткъа Закхур

* 12:31 *Пенна тIе хьала а баьхна* – оцу хенахъ гIалин пенаш стомма а, шуьйра а дара. Цундела царна тIехула лела мегара. Церан лекха дакъа некъ санна дара.

Асайпан кIант хилла). ³⁶ Цигахь Асайпан гергарнаш а бара: ШамIа-ЯхIу, Iазариал, Милали, Гилали, МаъIи, Натунаил, ЯхIуд, Хьанани. Церан карахь Делан стаг волчу Дауда локкхучу тайпана гIирсаш бара. Царна массарна а хьалхаваьлла вьдуш Iелам стаг волу Iезар а вара. ³⁷ Уьш Шовданан ков долчу аГор дIабирзира. Даудан гIалин ламеш тIехула уьш пенан лакхенна тIе хьалабевлира. Даудан цIенна тIехула а бевлла, уьш малхбалехьа, Хин ков долчу аГор, дIабахара.

³⁸ Илланчийн шолгIа тоба, аьрру аГор а йирзина дIаяхара. Уьш пенна тIехула лелачу хенахь, со схьагулделлачу адамийн шолгIачу тобанца царна тIаьхьа вьдуш вара. Пешийн бIаьвнах тIех а девлла, тхо Шуьй-рачу пенна тIе кхаччалц дIадахара. ³⁹ Цул тIаьхьа Эпрайман а, Ширачу кевнах а, иштта ЧIерийн кевнах а тIехбевлира уьш. Цигара Хьанани-алан бIаьвнах, Меа олучу бIаьвнах а тIехбевлира уьш. УьстагIийн кевнна тIе кхаччалц дIа а бахана, ГIаролан кевнна уллохь севцира уьш.

⁴⁰ Цул тIаьхьа илланчийн ши тоба Делан цIийнан кертахь шайн-шайн йолчу метте дIаХIоьттира. Со а, хьаькамийн ахтоба а дIаХIоьттира тхешан метте. ⁴¹ Шайн-шайн метте, карахь турбанаш а йолуш, дIаХIиттира динан дай болу Эльякъим, МаIсей-ЯхIу, Мин-Яман, Мика-ЯхIу, ЭльюИнай, Закри-ЯхIу, Хьанан-ЯхIу. ⁴² Иштта Делан цIийнан кертахь шайн-шайн метте дIаХIиттира динан дай болу МаIсей-ЯхIу, ШамIа-ЯхIу, ЭлиIазар, Iузи, ЯхIу-Хьана, Малки-ЯхIу, Iейлам, Эзар. Илланчийн шинна а тобано, чIогIа мохь а тухуш, назма элира. Эшарш локкхучу тобанийн куьйгалхо Израхь-ЯхIу вара.

⁴³ Цу дийнахь дуккха а сагIанаш дехира цара. Массо а стаг чIогIа самукьадаьлла вара, Дала шайна доккха хазахетар хилийтина дела. Зударий а, бераш а самукьадаьлла лелара. Ярушалаймера схьа геннахь хезаш дара самукьане аьзнаш.

Делан цIа долчохь ечу Iамальяре кхачийтар

⁴⁴ Цу дийнахь билгалбехира чIоьнаш карахь долу нах. ХIора доьзало деш долу совгIаташ – дуьхьара схьабевлла болу стоьмаш а, ялтин уьтгалгIа долу дакъа а – цу чIоьнаш чохь лардан дезаш дара. ГIаланашна гонах долчу кхаш тIера цара чIоьнаш чу схьадан дезаш дара товрат-хьехамаша динан дайшна а, левихошна а лерина долу дакъош, хIунда аьлча яхIудхой чIогIа хазахетта бара цигахь гIуллакх дечу динан дайшна а, левихошна а. ⁴⁵ Цу динан дайша а, левихоша а шайн Далла гIуллакх а дора, нахана юкъахь Далла хьалха цIена хуьлу Iадат кхочуш а дора. Илланчашца а, Делан цIийнан кевнехь болчу гIарол-хошца а цхьаьна цара кхочушдора Дауда а, цуьнан кIанта Сулима а

дина весеташ. ⁴⁶ ХIунда аьлча дуккха а хьалха, Дадан а, Асайпан а хенахь дуйна, баркалла олуш йолчу эшаршна тIехь а, Далла хастам беш олуш йолчу назманашна тIехь а куьйгалла дора илланчаша. ⁴⁷ Зурбабелан а, Нахьми-ЯхIун а заманахь массо а исраилхоша илланчашна а, кевнехь болчу гIаролхошна а хIора денна лерина долу рицкъа сьхадяхьара Делан цIийнан керта. Халкъо левихошна дIалора царна догIуш долу дакъа, ткъа цунах АхIаронан тIаьхьенна догIуш долу дакъа левихоша оцу тIаьхьене дIакхачадора.

Кхечу къаьмнех болчарах дIакъастар

13 ¹ Цу дийнахь Муса-пайхамаран тептар массо а халкъана хозуьйтуш дIадийшира. Цу тIехь царна дIаяздина карийра, цхьа а Iамминхо а, муабахо а цкъа а Делан халкъах дIакхета йиш йолуш вац аьлла. ² Иза иштта хилла, хIунда аьлча уьш Исраилан халкъана баьпкаца а, хица а дубьхал ца баьхкинера. Цара БалиIам шайгахьа ваьккхина, цуьнга исраилхошна неIалт кхайкхадайта. Амма вайн Дала, и неIалт царна тIера дIа а даьккхина, цунах декъалдар хилийтира. ³ И товрат-хьехам^д шайна дIахезча, исраилхоша кхидолу къаьмнех мел верг шайх дIакъастийра.

Нахьми-ЯхIус дIахIуттийна керла хIуманаш

⁴ Амма и хIума хилале тхан Делан цIийнан чIоьнаш карахь йолчу динан дас Элишуба (иза ТIуби-ЯхIун захалойх стаг вара), ⁵ ТIуби-ЯхIуна йоккха цхьа чоь дIаелира. Тохара цу чоьнна чу наха деанера кIен сагIанаш а, хаза хьожа йогIу хIуманаш а, пхьегIаш а, иштта левихошна а, илланчашна а, Делан цIийнан кевнехь болчу гIаролхошна а деана долчу ялтих а, керлачу чагIарх а, зайтдаьттанах а уьтталгIа дакъа а, иштта динан дайшна деана долу совгIаташ а. ⁶ И хIума хиллачу хенахь со Ярушалаймехь вацара. Бавелан паччахь Артахь-Шашта паччахьаллехь волчу ткъе шуьйтталгIачу шарахь со паччахь волчу юхаваханера. Цхьа хан яьлча, аса юха а паччахье сайна Ярушалайме дIаваха пурба дийхира. ⁷ Со Ярушалайме сьхакхачча, суна хиира Элишубера даьллачу зуламах лаьцна. Цо ТIуби-ЯхIуна Делан цIийнан кертахь йолу цхьа чоь дIаеллера! ⁸ Со чIогIа оьгIазвахара, сайна и хIума хезча. Цундела аса ТIуби-ЯхIун салпал цу чуьра аракхоьссира. ⁹ Аса тIедиллира, и чоь дIа а цIанийна, цу чоьх хилла йолу Делан цIа^д чуьра пхьегIаш а, наха сьхадееана долу кIен сагIанаш а, хаза хьожа йогIу хIуманаш а шайш хиллачу метте оьхачIиттае аьлла.

^{13:1, 2} Карлабаьккхинарг 23:3-5. ^{13:2} Лелар 22:1-6.

¹⁰ Суна иштта хиира, левихошна дIадала дезаш долу дакъош дIалуш ца хиллийла а. Цундела Далла Iамал ечу хенахь гIуллакх дан дезаш болу левихой а, илланчаш а шайн-шайн кхашка юхабирзинера. ¹¹ Аса хъаькамех и хIума бахъана долуш бехк баьккхира. Аса цаьрга хьатти-ра: «Делан цIа дола ца деш хIунда дитина?» аьлла. Цул тIаьхьа, массо а левихо схьа а гулвина, аса уьш юха а церан гIуллакхаш дан дIахIиттийра. ¹² Цул тIаьхьа массо а израилхочо шайн ялтех а, керлачу чагIарх а, зайтдаьттанах а долу уьтталгIа дакъа Делан цIийнан чIоьнаш чу схьадеара. ¹³ Делан цIа чуьра чIоьнаш хIокху нехан кара дIаелира аса: динан да волу Шалам-ЯхIу, Iелам стаг^а волу ЦIадукъа, левихо волу Пади-ЯхIу. Ткъа Матан-ЯхIун кIентан Закхуран кIант Хъанан церан гIоьнча санна дIахIоттийра аса. Аса уьш хаьржинера, хIунда аьлча уьш тешаме лоруш нах бара. Царна тIедиллина дара наха схьадеанчу хIуманаш шайн гергарчарна дакъа дар.

¹⁴ Ва сан Дела, аса и хIума дар бахъана долуш со дагавайтахьа Хъайна. Диц ма дехъа аса сайн Делан цIийнан а, цу чохь а, цуьнан кертахь а дечу гIуллакхийн а дуьхъа тешаме хиларца лелийнарг!

¹⁵ Цу деношкахь ЯхIуд-махкахь Далла леринчу шоьтан дийнахь болх беш болу нах гира суна. Цара кемсаш а хьоьшура, царах чагIар даккхархъама. Иштта шайн варраш тIе цIевнаш а, чагIар а, кемсаш а, инжираш а, тайп-тайпана кхийолу хIуманаш а тIеюттура, уьш шоьтан дийнахь Ярушалайме дIа а яьхъна, дIайохкархъама. Аса цу нахах чIогIа бехк баьккхира, сайна цара шоьтан дийнахь даа хIума дIадухкуш гича. ¹⁶ Ярушалаймехь бехаш болчу цорахоша а дахъара чIерий а, кхидолу сурсаташ а Ярушалайме, уьш шоьтан дийнахь яхIудхошна дIадохкархъама. ¹⁷ Аса яхIудхойн лоруш болчу нахе бехк баьккхира и хIума бахъана долуш. Аса цаьрга элира: «И хIун зулам ду аша деш дерг? Далла лерина долу шоьтан де сийсаз ма доккху аша! ¹⁸ Изза хIума шун дайша а леладора. Цундела вайн Дала вайна а, хIокху гIалина а тIе боккха бала а, бохам а боссийра. Ткъа шу хIинца Цуьнга Исраилан халкъана кхин а чIогIа оьгIазло яйта гIерташ ду, шоьтан де сийсаза а дохуш».

¹⁹ Цул тIаьхьа аса тIедиллира, пIерасканан дийнахь суьйранна, Ярушалайман кевнаш бода тIебогIучу хенахь, гIалин кевнаш дIа а къовлий, шоьтан де дIадаьлча бен, уьш схьа ма делла аьлла. Кевнийн неIарш ларьян сайна тешаме болу нах дIахIиттийра аса. Церан Iалашо яра шоьтан дийнахь цхьа а тайпана мохь Ярушалайма чу ца байитар. ²⁰ Цкъа-шозза совдегарш а, тайп-тайпана хIуманаш йохкархой а

^{13:10} Карлабаьккхинарг 12:19. ^{13:12} Малъаки 3:10. ^{13:15} Арадаккхар 20:8-10; Карлабаьккхинарг 5:12-14; Ярми-ЯхIу 17:21, 22.

Ярушалайме шаш чу ца бовлийтича, гIалина арахъ буйсанаш йохуш бара. ²¹ Аса цаьрга, чIогIа бехк а боккхуш, элира: «ГIалин пенна ул-лохъ буйсанаш стенна йоху аша? Кхин и санна дерг шуьгара далахъ, аса шу ницкъаца дIадохур ду». Цул тIаьхъа уьш кхин ца богIура шоьтан дийнахъ йохаэцар лело. ²² Аса левихошна тIедиллира, Далла хьалха цIена хуьлу Iадат кхочуше аьлла. Уьш цул тIаьхъа гIалин кевнаш лардан дезаш бара, шоьтан де Далла лерина хилийтархъама.

И хIума бахъана долуш, ва сан Дела, со Хъайна дагавайтахъ! Хъайн боккхачу безаме хъаьжжина, кьинхетам бехъа сох!

²³ Цу деношкахъ суна иштта гира, яхIудхоша шайна ашдодхойх а, Iамминхойх а, муабахойх а болу зударий балийна хилар. ²⁴ И хIума бахъана долуш церан берех ахдакъа ашдодхойн, я вукху къаьмнийн мотт буйцуш дара, яхIудхойн мотт биц а бина. ²⁵ Аса цу нахе бехк а баьккхира, царна неIалт а кхайкхийра, царах цхъаболчарна етта а йитти-ра, церан месаш а ийзош. Делан цIарах иштта чIагIо яйтира ас цаьрга: «Дала тхуна таIзар дойла, оха тхайн зудабераш цаьрга маре дахийтахъ а, я церан зудабераш тхайн кIенташна даладахъ а, я оха-тхаш церан зударий балабахъ а. ²⁶ Ас элира: „Шуна хууш ду, кхечу къаьмнех болу зударий балор бахъана долуш, израилхойн паччахъ волчу Сулима шех къа латийна хилар. Ткъа кхечу къаьмнийн бацара Сулим-паччахъ санна болу сийлахъ паччахъаш. Далла везаш а вара Сулим-паччахъ. Цундела Цо иза дерриг а Исраилан халкъана тIехъ паччахъ вина дIа а хIоттийнера. Амма кхечу къаьмнех болчу зударша ур-атталла цуьнга а кьинош летадайтира. ²⁷ Ткъа хIинца тхуна хезаш ду, шу а и тайпана доккха зуламаш лелош ду бохуш. Хийрачу къаьмнех болу зударий шайна балорна, шу Далла тешаме ма дац!“

²⁸ ЯхIу-ЯдаI динан коьрта да^д волчу Элишубан кIант вара. Ткъа ЯхIу-ЯдаIан цхъа кIант хьоронхо волчу Санбулатан нуц вара. Иза аса Ярушалайм-гIалара эькхийна дIавахийтира.

²⁹ Дагахъ латтабе уьш, сан Дела! Динан дайн дарж а, Ахъ динан дайшца а, левихошца а бина барт а ма бехбина цара!

³⁰ Аса израилхой иштта цIанбира хийрачу къаьмнаша схъа мел кхехьначух. Юха, динан дайшна а, левихошна а дан дезаш долу гIуллакхаш билгалдехира аса, хIораннан а шен гIуллакх хилийтархъама. ³¹ Билгалгъяхначу хенашкахъ сагIанаш дагорна лерина долу дечиг Iалашдаран Iадат дIахIоттийра ас. Иштта Аса билгалдаьккхира, дуьхъара болу стом а, дуьхъара долу ялта а наха маца схъадан деза.

Сан диканна Хъайн дагахъ латтадехъа и дерриг а, ва сан Дела!»

^{13:23-25} Арадаккхар 34:11-16; Карлабаьккхинарг 7:1-5. ^{13:26 а:} Дауд 12:24, 25; ^{б:} Сулим 11:1-8. ^{13:28} Нахъми-ЯхIу 4:1.

Эсират

Дешхьалхе

Эсират цӀе йолчу тептар тӀехь дуйцуш долу хӀуманаш парсихойн паччахьан гаьнан ца чохь хилла ду. Жуьгти йолу Эсират цу дийцаран турпалхо ю. Шен йоккхачу майраллица а, тешаме хиларца а мостагӀаша хӀаллакдарх шен халкъ кӀелхьардоккху цо. Жуьгтийн динан «Пурим» олучу дезачу дийнан схьадалар а, цуькан маьӀна а туйду цу тептаро.

Паччахьан зудчо Вашатис паччахье ла ца дугӀу

1 ¹ ХӀара хӀума хилла Ахьаш-Варуша паччахьалла дечу заманчохь. Ахьаш-Варуша паччахьалла деш хилла Индина* тӀера Хуша-макхана** тӀекхаччалц йолчу цхьа бӀе ткъе ворхӀ меттигна тӀехь. ² Кху дийцар тӀехь юьйцучу хенахь Ахьаш-Варуша Шушан-гӀалин гӀопахь лаьтгаш долчу паччахьан гӀанта тӀера паччахьалла дора.

³ Ша паччахьалла дечу кхозлагӀчу шарахь Ахьаш-Варуша шен масо а элашний, шена уллохь гӀуллакх деш болчарний лерина той хӀоттийра. Парсихойн а, мадайхойн а эскарин хьабкамаш а, паччахьан цӀийнах схьабевларш а, цуьнан олалина кӀел йолчу меттигийн куьйгалхой а бара цу тойнехь. ⁴ И той чӀога деха лаьттира: бӀе дезткъа дийнахь. Ахьаш-Варуша шен пачхьалкхан хьал а, цуьнан исбаьхьа хазалла а дагойтура хьешашна.

⁵ И бӀе дезткъа де дадаьллачул тӀаьхьа паччахьо Шушан-гӀалин гӀопахь дехаш долчу шен халкъана кхин а цхьа той дӀахӀоттийра. И той ворхӀ дийнахь лаьттира паччахьан цӀийнан бешахь йолчу кертахь. Цига кхайкхина вара уггар къечунна тӀера уггар а хьалдолчу стагана тӀекхаччалц волу цу гӀопара массо а вахархо. ⁶ И керт яра кӀайчу а, сийначу а басахь долчу вѐтанан кӀадешца кечийна. Уьш кӀайн а,

* 1:1 *Инди* – кхузахь Инди аьлла цӀе йоккхуш йолу меттиг хӀинцалера Пакистан лоруш ю.

** 1:1 *Хуша-мохк* – Хуша аьлла долу латтанаш Нил хин лакхахьара охьадогӀийла йолчохь Юхкуш долу латтанаш ду. Царна юккъе догӀуш ду Мисар-мехкан кьилбехьа Юхкуш долу латтанаш а, хӀинцалера Судан олучу пачхьалкхана чудогӀуш долу латтанаш а, иштта хӀинцалерачу Эфиопина кьилбаседехьа долу латтанаш а.

1:1 *Иезар 4:6.*

цIарула-цIен а долчу кIадинах йинчу тIергашца шагатIулган бIогIа-машна тIе даточу хIазаршца дIатесна яра. Деших а, детих а йина сада-Iа меттигаш яра уыйтIахь кечийина. И уыйтIе, баьццара тIулгаш а, шагатIулгаш а, лахборчах* йоккхуш йолу хIума а, иштта Iаьржа тIулгаш а дехкина, кечийина яра. ⁷ Хьешашна тIекхоьхьуш долу маларш цхьаь вукхунах тера доцучу дашочу кедаш чохь дахьаш дара. Паччахьан чагIар цуьнан хьоле хьаьжжина дукха дара. ⁸ Ца луучунна малар малийтар тIе ца дождора, хIунда аьлча паччахьо дина омра дара, хIоранга а шена луьучу кепара малар малийта аьлла.

⁹ Паччахьан зудчо Вашатис а хIоттийнера паччахьан ца чохь болчу зударшна лерина долу той.

¹⁰ ВорхIалгIачу дийнахь, шен дог чагIар бахьана долуш самукьа-даьлла дIаIоьттинчу меттехь, паччахьо шен ваьIна волчу ворхI ялхочуьнга МахIу-Манига, Бизатига, Хьарбунига, БигIатига, АбагIтига, Зитарга, иштта KIаркасе а омра дира, ¹¹ шен зуда-паччахь, шен таж^д коьрта тIехь а долуш, схьаялае аьлла. Цунна лиира дерриг а халкъана а, массо а элашна а цуьнан исбаьхьа хазалла дIагайта. Зуда-паччахь Вашати чIогIа хаза яра. ¹² Амма Вашатина ца лиира паччахьо шег а баьIначу ялхошкахула дина долу омра кхочушдан.

Паччахь чIогIа оьгIазвахара. Иза, дарвелла, кхехкаш вара. ¹³ Iедал девзаш болчу массо а хьехамчашца пачхьалкхан гIуллакхаш лелош вара паччахь. Цундела цо дIаяхана йолу зама евзаш болчу хьекьалалла долчаьрга хатта сацам бира, ша хIун дан деза аьлла. ¹⁴ Паччахьан уггар уллохь болчу хьехамчийн цIераш яра: Каршани, ШетIур, Адмати, Таршаш, Марас, Марсани, Мамихан. Парсихойн а, мадайхойн а и ворхI эла паччахьна паргIат тIекхача йиш йолуш вара. Уьш пачхьалкхехь уггар а лакхарчу даржехь бара. ¹⁵ Паччахьо цу элашка хаьттира: «Вайна юкьахь лелаш долчу гIиллакхашца аса паччахь йолчу Вашатина хIун таIзар дан деза? Цо паччахь волчу Ахьаш-Варуша ялхошкахула шег а аьлларг кхочуш ца дина».

¹⁶ TIаккха Мамихана вукху элашна хьалха жоп делира паччахьна: «Паччахьна хьалха бехке хилла ца Iа Вашати. Иза массо а элашна хьалха а, Ахьаш-Варушан пачхьалкхехь массо а меттигашкахь дехаш долчу дерриг а къаьмнашна хьалха а ю бехке. ¹⁷ Вашатис динарг шайна дIахиьча, массо а зударий, шайн майранашца ларам боцуш, дIахIуьттур бу. Цара эр ду: „Паччахь волчу Ахьаш-Варуша, Вашати схьаялае аьлла, омра дина хилла, амма цо шег а бохург ца дина“.

¹⁸ ХIинцачул тIаьхьа парсихойн а, мадайхойн а элийн зударий, паччахьан зудчо динарг шайна дIахезча, шайн майранашка изза жоп луш

* 1:6 *Лакьорч* – хIорда чохь хуьлучу садолчу хIуманан цаIа.

хир бу. Царна юкъахь цадашар а, дералла а кхоллалур ю. ¹⁹ Паччахьан лаам хилахь, цо шен сацам дІакхайкхо беза. И лакхарчу Іедалан сацам парсихойн а, мадайхойн а халкъашна юкъахь лелаш хила а беза, цкъа а юкъара дІа а ца боккхуш. Цу сацамца паччахьан зуда Вашати кхин Ахъаш-Варуш волчу чуйах йиш йолуш хила ца еза. Ткъа Вашатин паччахьан дарж цул а дикаха йолчу кхечу зудчуьнга дІадала деза паччахьо. ²⁰ И паччахьан сацам доза ца хиллал йоккхачу массо а пачхьалкхехь нахана дІахиьначул тІаьхьа, массо а зударий шайн майранаш лоруш хир бу, цІе яхна болчарна тІера дуйна кІезигчу нахана тІекхачалц».

²¹ Паччахьна а, цунна уллохь болчарна а чІогІа тайра Мамихана аьлларг. Ахъаш-Варуша, шен эла волчу Мамихана ма-аллара, сацам тІеийцира. ²² Цо шен пачхьалкхан массо а маьІе кехаташ дахьийтира. И кехаташ хІора меттиган абатан низамехь а, хІора цигахь дехаш мел долчу халкъан маттахь а яздина дара. Цу кехаташ тІехь аьлла дара, хІора майра шен доьзалехь эла ву, ткъа цуьнан цІахь майрачун мотт бен ма бийца аьлла.

Эсират паччахьан зуда хуьлу

2 ¹ ТІаьхьо, шен обгІазалла дІаяьлча, Ахъаш-Варуша Вашатих лаьцна ойла йора. Цо динчух а, ша иза бахьана долуш бинчу сацамах а лаьцна яра цуьнан ойла. ² ТІаккха цунна уллохь болчу ялхоша элира: «Паччахьна къона а, хаза а мехкарий лаха беза. ³ Паччахьо хаьржина болчу баьччанаша пачхьалкхан массо а маьІера хаза зудабераш схьахаржа деза. Цул тІаьхьа уьш Шушан-гІалин гІопе схьадало а деза. И зудабераш паччахьан зударий чохь Іаш долчу цІа чу а дигна, ваьІна волу коьрта ялхо волчу ХІигайн куьйга кІел охьаховшо деза, хІоранна а чкъор хаза хуьлуйтуш долу хьакхарш а делла. ⁴ Паччахьна хазахетта йолу йоІ Вашатин метта дІахІотто еза».

Паччахьна и хьехам чІогІа тайра, цундела цо иза кхочушбан омра дира.

⁵ Шушан-гІалин гІопахь вехаш Іаш цхьа жуьгти хилла, Мардахай цІе а йолуш, Бен-Яманан тайпанах а волуш. Иза Къушин кІант волчу Шамаин кІентан Яиран кІант хилла. ⁶ Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара ЯхІуд-махкахь паччахь волу ЯхІу-Яхин Ярушалайм-гІалара йийсаре валийча, иза а, кхечарна юкъахь, йийсаре валийна хилла. ⁷ Цуьнан, ХІадаси цІе а йолуш, ден вешин йоІ хилла. ЙоІан я да а, я нана а ца хилла, цундела иза Мардахайс дола деш лелош хилла. ХІадасин дай-наний кхелхинчул тІаьхьа, цо шен йоІ санна лелош хилла

^{2:6} Сулим 24:10-16; 2 Шерашкахь 36:10.

иза. XIадасин, Эсират аьлла, кхин а цъха цIе йоккхуш хилла. Цуьнан юьхь-сибат а, дегI а чIогIа хаза а, куц долуш а дара.

⁸ Паччахьан сацам нахана дIахайтинчул тIаьхьа дукха зудабераш схьадалийра Шушан-гIалин гIоие. Уьш паччахьан зударий ларбеш волчу XIгайн куьйга кIел дIаделира. Эсират а, паччахьан гIишлошна чу а ялийна, XIгайн куьйга кIел дIаелира. ⁹ XIгайнна чIогIа хазахийтира Эсират, цундела иза цуьнца къаьсттина дика вара. Цо цунна хьакхарш а делира, цуьнан гIуллакх дайта паччахьан ялхойх йолу ворхI йоI а елира. Эсират а, цуьнан гIуллакх деш долу зудабераш а, зударий чохь Iаш болчу цIийнан уггар а дика чобнаш а елла, охьаховшийра цо.

¹⁰ Эсирата шен къомах а, шен гергарчу нахах а лаьцна цъха а хIума ца дуьйцура, хIунда аьлча Мардахайс цунна, хIумма а ма дийца аьлла, тIедиллинера. ¹¹ Мардахай хIора дийнахь зударий Iаш болчу цIийнан кертана уллохь лелаш хуьлура, хIунда аьлча цунна хаа лаьара, Эсиратан хьал-де муха ду.

¹² Ахьаш-Варуш-паччахьан цIа чу яхале, хIора йоIа шийтта баттахь шена хьакхарш хьекха дезаш хуьлура — ялх баттахь деза даьтта а хьоккхуш, ткъа вукху ялх баттахь духIиш а, кхидолу зударийн хьакхарш а хьоккхуш. ¹³ Цул тIаьхьа иза паччахьан цIа чу йобдура. Иза паччахьан цIа чу йобдуш, зударий Iаш болчу хIусамера ша езаялийта шена луьург схьаэца магийна дара. ¹⁴ Суьйранна иза паччахь волчу буйса яккха дахаза долчу зудаберашна юкъяра йолий, паччахь волчу чуйобдуш хилла, ткъа Iуьйранна паччахьан зударий болчу дIайобдуш хилла, ШаIа-Шагиз бохуш цIе а йолуш, паччахьан гIарбаш-зударшна^д тIехь Iуналла деш волчу ваьIна ялхочун куьйга кIел. Паччахьан цIа чу кхин йобдуш ца хилла и йоI, цо цIе а яьккхина, цуьнга дIакхайккхалц.

¹⁵ ТIаьхьара а Эсират паччахь волчу чуйобду хан тIекхечира. Шен деваша волчу Абу-XIаилан йоI йолу Эсират Мардахайс, шен йоI санна, тIелаьцна хилла. Паччахь волчу чуйобдучу хенахь, паччахьан зударий ларбеш волчу ваьIначу ялхочо XIгайс шена хьехам бинарг бен, хIумма а ца дийхира цо. Эсират дIагинчарна массарна а хазахеташ хилла. ¹⁶ Паччахьан цIа чу Ахьаш-Варуш волчу Эсирате дIакхайкхира цуьнан паччахьалла лаьтгачу ворхIалгIачу шеран уьтталгIачу Табат олучу баттахь. ¹⁷ Паччахьна Эсират массо а зударел а дукхаезаелира. Цундела иза цуьнца дика а вара, цунна реза а вара. Ахьаш-Варуша Эсиратан коьрта тIе паччахьан таж^д а диллира, иза Вашатин метта паччахьан зуда йина дIа а хIоттийра. ¹⁸ Паччахьо Эсиратан сийнна доккха той хIоттийра, цига массо а элий а, баьччанаш а кхойкхуш. Массо а шен пачхьалкхан меттигашна цо цъха деза де дIахIоттийра. Ша комаьрша паччахь хиларе терра, цо дукхахболчарна совгIаташ дахийтира.

Мардахайс паччахъан са кЕлхъардоккху

¹⁹ Зудабераш, паччахъа хиллачул тЕахъа, кхечу метте схьагулдечу хенахь Мардахай паччахъан кевнна уллохь шена тЕдиллина долу гУллакхаш деш хилла. ²⁰ Эсирата, Мардахайс шега ма-аллара, цхьаьнгге а ца дуйцура, ша мича тайпанах ю а, мича къомах ю а. Цуьнан йоI санна, Мардахайн куьйга кЕл ша хиларе терра, Эсирата ладугУра Мардахайга.

²¹ Мардахай паччахъан кевнна уллохь шена тЕхь долу гУллакх деш волчу хенахь, цунна хиира, паччахъан цIа чу боьду некъ ларбеш болчарах ши гIаролхо волу БагIтани а, Тараш а, Ахъаш-Варушана оьгIаз а вахана, иза вен барт беш вуйла. ²² Иза шена хиъча, Мардахайс и хУума паччахъан зуда йолчу Эсирате дIадийцира, ткъа Эсирата иза Ахъаш-Варуш-паччахъе дийцира. Мардахайн цIарах цо иштта хаам а бира. ²³ Мардахайс аьлларг теллинчул тЕахъа, паччахъна дIахиира, иза баккъал а бакъ дуйла. Паччахъ вен барт бина волу ши гIаролхо дитта тЕхь ирхъоьллира, ткъа паччахъна хьалха и массо а гУллакхаш паччахъан хиламийн тептар тЕхь дIаяздир.

ХIаман жуьгтий хIаллакбан дагахь ву

З ¹ Цул тЕахъа паччахъ волчу Ахъаш-Варуша, чIогIа сий деш, хьалайинера агIагхо* волчу ХIамдатин кIант ХIаман. Цо иза, массо а элел а лакхара вина, дIахIоттийнера. ² Паччахъан кевнехь гУллакх деш болу массо а элий, ХIаманна хьалхахь охьа а теIаш, корта бетташ хуьлура. Иза царна паччахъо тЕдиллина дара. Ткъа Мардахай я охьа а ца таIара ХIаманна хьалхахь, я цунна корта а ца беттара цо. ³ Паччахъан кевнехь гУллакх деш болчу паччахъан ялхоша хойттура Мардахайга: «Паччахъо аьлларг кхочуш хIунда ца до ахьа?» ⁴ ХIора дийнахь бохург санна паччахъан элаша и хеттарш дора Мардахайга, амма цо ХIаманна корта бетта аьлла долу паччахъан омра кхочуш ца дора. ТIаккха элаша иза ХIамане дIадийцира. Царна хаа лаьара, чекхдер дуй те Мардахайн иштта лелар. Ткъа Мардахайс кхин а хьалха цу элашка дIадийцина хилла, ша жуьгтий ву аьлла. ⁵ Шена Мардахайс, охьа а таIаш, корта ца беттар гича, ХIаман чIогIа оьгIазвахара. ⁶ Цунна кЕзиг хУума хийтира цхьа Мардахай вийна Iар. Цундела цо, Мардахай жуьгтийн къомах вуй шега дийцарна, Ахъаш-Варушан пачхьалкхехь болу массо а жуьгтий хIаллакбан бахъана лобхура.

⁷ Ахъаш-Варушан паччахъаллин шийтталгIачу шеран Нисан цIе йолчу хьалхарчу баттахь ХIаманна хьалха «пур» (иза «кхаж» бохург ду)

* ³¹ *АгIагхо* — АгIаг Iамалекхахойн паччахъ хилла, ткъа Iамалекхахой хьалхарчу заманахь дуйна жуьгташца мостагIаллехь Iаш бара.

теси́ра, де а, бутт а къастош, жуьгтий хІаллакбан лерина хан билгаль-
яккхархьама. Иштта Адар цІе йолчу шийтталгІачу беттан кхаж белира.

⁸ Ахьаш-Варуш волчу а веана, ХІама́на э́лира: «Хьан къаьмнашна юкбахь, пачхьалкх мел ю, массо а маьШехь дІасадаьржина цхьа къам ду. Кхечу къаьмнийн доцу Іедалш ду цу къоман, ткьа цара пачхьал-
кхехь дІахІоттийна долу Іедалш кхочуш а ца до. Цундела паччахьо уш иштта лелиyta ца оьшу. ⁹ Паччахьан лаам хилча, ас цуьнга цхьа кховдор дийр дара. И нах хІаллакбе аьлла, хьан омра хилча, аса итт эзар гали дато ахча дохьуйтур дара хьан хазне, хьан хьал лардеш бол-
чу нахе дІадала».

¹⁰ ТІаккха паччахьо шен пІелга тІера мухІар, схьа а даьккхина, жуьгтийн мостагІа волчу а, агІагхо волчу а ХІамдатын кІанте ХІамане дІаделира. Цо иза, жуьгтий хІаллакбе аьлла, шен омра чІагІдеш дІа-
делира. ¹¹ Паччахьо ХІамане э́лира: «ХІара дети хьуна дІаделла ду, ткьа цу халкъана хьайна луьург де».

¹² Хьалхарчу беттан кхойтталгІачу дийнахь схьакхайкхира пачча-
хьан кехаташ яздархой. Цара ХІаманан омранаш дІаяздира пачхьал-
кхехь массо а меттигашкахь дехаш долчу къаьмнийн меттанашкахь а, церан йозанца а. И кехаташ паччахьан тхьамданашка а, хІора метти-
ган куьйгалхошка а, хІора къоман баьччанашка а яздина дара. И кеха-
таш паччахьан цІарах яздина дара, цуьнан мухІарца чІагІдина а дара. ¹³ Геланчаша и кехаташ пачхьалкхан массо а маьШе дІасадаьхьира. Цу кехаташ тІехь яздина дара, массо а жуьгтех волу стаг, къона а, къена а, бер а, зуда а ца къастош, цхьана дийнахь хІаллакбе, ткьа церан бахам схьа а баккха аьлла. Массо а жуьгтий байа безаш билгалдаьккхина до-
лу де дара шийтталгІачу Адар беттан кхойтталгІа де. ¹⁴ ХІора пачхьал-
кхана чуйогІуш йолчу меттигехь цу кехат тІехь дІаязбина сацам, нахана хьалха дІа а бешна, гучубаккха безаш бара, уш цу дийнахь кийча хилийтархьама.

¹⁵ Паччахьан омрица массо а геланча сихха новкъа велира. Пачча-
хьан сацам Шушан-гІалин гІопахь долчу халкъана дІабийшира. Пач-
чахьий, ХІаманний молуш Іаш вара, ткьа Шушан-гІалахь дехаш долу адамаш карзахдевлла хьийзаш дара.

Мардахайс Эсирате гІо доьху

4 ¹ Шена паччахьан сацамах лаьцна дерг хиьча, Мардахайс шена тІера бедарш этІийра. Цо, вон тІедеача юхуш йолу бедарш шена тІе а юьйхина, коьрта тІе чимаш теси́ра. ЧІогІа воьлхуш гІала араве-
лира иза. ² Паччахьан кевнна улло дІа а вахана, цигахь сецира иза, хІунда аьлча сингаттаман духар дуьйхина верг цІа чу ваха бакьо йолуш вацара. ³ Паччахьан сацам дІакхаьчначу массо а маьШехь боьлхуш,

тийжаш бара нах. Марха¹ а кхобуш, доьлхуш дара адам, дукхах болу жуьгтий, сингаттаман духар а дуьйхина, лаьттарчу чимашкахь Юх-куш бара.

⁴ Эсират йолчу а баьхкина, божарех а, зударех а болчу кхуьнан ялхоша Мардахайх лаьцна дийцира. Чога саготта яра Эсират. Цо Мардахайна тЕюха хУма яхьийтира, цуьнга, шена тЕра сингаттаман духар дА а даьккхина, уьш тЕюхийтархьама. Амма Мардахайс уьш схьа ца ийцира. ⁵ ТИаккха Эсирата паччахьо шена тЕхЮттийна волчу ваьIначу ялхочуьнга ХIатахига схьакхайкхира. Эсирата иза Мардахай волчу вахийтира, цуьнан сагатдеш дерг хIун ду хьажа. ⁶ ХIатахи паччахьан кевнна хьалхахь йолчу гIалин майдане вахара, цигахь Мардахайх кхета. ⁷ Мардахайс цуьнга шена хилла долу массо а хIума дIа-дийцира. Цо иштта цунна дIахайтира, жуьгтий хIаллакбархьама ХIамана паччахьан хазне охьадилла чIагЮ йина долу дато ахча мел ду а. ⁸ Цо иштта ХIатахига дIаделира, жуьгтий хIаллакбе аьлла, паччахьан сацам тЕхь болу кехат а. И сацам цу хенахь Шушан-гIалин мас-со а маьПе дIабахьийтинера. Мардахайна лаьара и сацам Эсиратана дIабовзийла а, цунна массо а хIума дIахойла а. Цо Эсиратана тЕ-диллийтира, иза паччахь волчу а яхана, цуьнга шен кьомах кьинхетам бахьара аьлла, паччахье дехарш дар. ⁹ ХIатахис, юха а веана, Эсирате дIадийцира Мардахайс шега мел дийцинар. ¹⁰ ТИаккха Эсирата Мардахайга хабар дахьийтира: ¹¹ «Массо а паччахьан гIуллакх деш бол-чарна а, массо а халкъашна а хууш ду, хIора зуда, я стаг, ша паччахьо тЕкхайкхина а воцуш, иза волчу чухуларчу керта водахь, и стаг, Iедало ма-бохху, вийна хила везаш вуйла. И санна волу стаг дийна вуьсур ву, нагахь санна паччахьо цуьнга шен дашо гIаж дIакховдаяхь. Ткъа со паччахьна тЕ кхайкхаза ткъе итт де дIадаьлла».

¹² Мардахайга Эсирата аьлла долу дешнаш дIадийцира. ¹³ ТИаккха цо Эсирате юха а хабар дахьийтира: «Хьуна ма мотталахь, жуьгташна юкьбара хьо цхьаь, паччахьан цIа чохь хиларна, кIелхьарьер ю. ¹⁴ Нагахь санна хьо хIинцалерчу хенахь йист а ца хуьлуш IадIахь, жуьгташна гЮ кхечу меттера кхочур ду, ткъа хьо а, хьан ден цIа а хIаллакьхир ду. Хьанна хаьа, хIара зама бахьана долуш кхайчний а хьуна паччахьан дарж».

¹⁵ Эсирата Мардахайна дуьхьал жоп дахьийтира: ¹⁶ «Ваха а гЮй, Шушан-гIалахь мел волу жуьгтий вовшах а тохий, суна тЕра марха кхаба. Кхаа дийнахьий, кхаа бусий ца молуш, ца дууш хан яккха. Со а, сан ялхой а хир бу, шу санна, марха кхобуш. Цул тIаьхьа со паччахь волчу гIур ю, иза Iедална дуьхьал делахь а. Нагахь со яла езахь, со лиьр ю».

¹⁷ Мардахайс, дIа а вахана, шега Эсирата аьлларг дира.

Эсирата паччахьца къамел до

5 ¹ КхозлагIчу дийнахь Эсират, шен паччахьан зудчун бедарш тIе а юьйхина, паччахь чохь волчу цIийнан чухуларчу кертахь дIа-хЮьбттира. И меттиг паччахьан чоьнна нийсса дуьхьал яра. Паччахь шен гIанта тIехь Iаш вара паччахьан цIа чохь, нийсса чувогIийла йолчу меттигна дуьхьал. ² Цо, шена Эсират гича, цунна реза а хилла, иза йолчу агIор шен карахь йолу дашо гIаж дIакховдийра. Эсират, тIе а еана, цу дашочу гIожан йистах дIахьакхаелира. ³ TIаккха паччахьо хаьттира: «Сингаттаме хIума-м дац, паччахьан зуда Эсират? ХIун дехар ду хьан соьга дан? Аса кхочушдийр ду хьан муьлхха а дехар, сайн ахпачхьалкх дIаяла езахь а».

⁴ Эсирата элира: «Паччахьан лаам хилахь, тахана хьо а, XIаман а аса хьан дуьхьа кечдина долчу тойне вогIийла луур дара суна».

⁵ TIаккха паччахьо элира: «Сихха XIаман кхуза схьавалаве Эсиратан дехар кхочушдан». Паччахь XIаманца цхьаьна шайна Эсирата хIоттийначу тойне веара. ⁶ Ша чагIар молучу хенахь паччахьо юха а хаьттира Эсирате: «ХIун дехар дара хьан соьга? Аса иза кхочушдийр ду. Ахьа ахпачхьалкх ехахь, аса иза а дIалур ю».

⁷ TIаккха Эсирата жоп делира: «Сан дехар иштта ду: ⁸ нагахь санна паччахь суна реза а велахь, цунна сан дехар кхочушдан а лаахь, иза кхана XIаманца цхьаьна аса церан сийнна хIотто леринчу тойне во-гIур ву. TIаккха дIаэр ду аса паччахье сайна луург».

XIаман Мардахайна оьгIазвахар

⁹ Цу дийнахь XIаман паччахь волчуьра чIогIа самукьадаьлла ара-велира. Амма паччахьан кевнна уллохь цунна Мардахай гира. XIара тIехволуш, Мардахай XIаманна хьала а ца гIаьттира, цунна хьалха вега а ца вира. TIаккха чIогIа оьгIазвахара иза цунна. ¹⁰ Халла сатуьйхира цо Мардахайна. Шен цIа ваханчул тIаьхьа, цо шен доттагIий а, шен зуда Зеришат а схьакхайкха бахийтира. ¹¹ XIаман дозаллаш дан волавелира, шен боккха бахам а, шен кIентий а буйьцуш. Цо иштта дозалица дуьйцура паччахьо ша кхечу элашна а, ялхошна а хьалха къасторх лаьцна а, иштта шена деллачу даржах лаьцна а. ¹² Цо бохура: «Со цхьаь ву паччахьан зудчо Эсирата паччахьца тойне кхайкхинарг. Эсирата кхана а кхайкхина тхойшинга тойне. ¹³ Амма цу хIуманех со самукьадолуш вац. Сан са паргIат дер дац, паччахьан кевнна уллохь Iаш волу жуьгти Мардахай сайна мел го».

¹⁴ TIаккха Зеришата а, массо доттагIаша а цуьнга элира: «Шовзткъе итт дол лекха бIогIам дIахIоттабе алий, овра де. Iуьйранна паччахье

цу тІехь Мардахай ирхьолла ала. Цул тІаьхьа, хьайн дог паргІат а долуш, паччахьца тойне гІур ву хьо». И дешнаш ХІаманна чІогІа тайра. Цо омира дира, бІогІам дІахІоттабе аьлла.

Мардахайн сийдар

6 ¹ Цу буйсанна наб яйнера паччахьан. Цо, шен пачхьалкхехь хуьлуш долу массо а хІума дІаяздеш долу тептар схьа а даийтина, иза шена дешийтира. ² Цу тептар тІехь дІаяздина дара Ахьаш-Варуш вен дагахь паччахьан чохь ларъеш болчу ялхоша БагІтанис а, Тараша а кьайлаха бина хиллачу бартах лаьцна а, и хІума Мардахайна хаар бахьана долуш, цара бина болу барт кхочуш ца хиларх лаьцна а. ³ ТІаккха паччахьо хаьттира: «ХІун сий а, дика а дина Мардахайна и хІума бахьана долуш?»

Ялхоша жоп делира: «Мардахайна цхьа а хІума ца дина».

⁴ Паччахьо хаьттира: «ХІинца мила ву кертахь?»

Цу хенахь паччахьан цІийнан арахьарчу керта ХІаман веара. Иза, паччахье ша кечбинчу бІогІам тІе Мардахай ирхьолла аьлла, дехар дан веанера.

⁵ Ялхоша жоп делира: «ХІаман ву кертахь лаьтташ».

Паччахьо элира: «Чуволла ала цуьнга».

⁶ ХІаман чувеара. Паччахьо цуьнга хаьттира: «ХІун дан деза паччахьо ша сий хьаладаккха лерина волчу стеган дуьхьа?» — аьлла.

Ткъа ХІаманан даг чохь дара: «Со воцург кхин мила ву паччахьо сий хьаладаккха лерина верг?»

⁷ Цо паччахьна жоп делира: «Хьайна цу стеган сий хьаладаккха лаахь, ахьа хІара дан деза: ⁸ хьайн ялхошка айхьа лелош йолу бедарш схьая ала. Хьайн говр а цаьрга схьаялаяйта, цу говран коьрта тІе паччахьан таж¹ а диллийта. ⁹ И говр а, и бедарш а хьайн элашна юкьахь уггар а тоьлла волчуьнга дІало. Паччахьо сий хьаладаккха лерина волчуьнга и бедарш тІеюхийта. Цул тІаьхьа, и стаг цу говрана тІе а хаавай, гІалин урамашка ваккха, цунна хьалха нахе хаам а бойтуш: „Иштта лелаво паччахьо сий хьаладаккха лерина верг!“ — аьлла».

¹⁰ Паччахьо ХІамане элира: «ХІинцехь говр а, бедарш а схьа а эций, айхьа ма-аллара, паччахьан кевнехь гІуллакх деш волчу жуьгтичунна Мардахайна де и хІума. Айхьа аьлчунна тІера цхьа а хІума дІа ма даккхалахь».

¹¹ ХІамана, бедарш а, говр а схьа а эцна, и бедарш Мардахайна тІе а юьйхина, иза паччахьан говрахь гІалин урамашка ваьккхира. Мардахайна хьалха ХІамана бохура: «Иштта лелаво паччахьо сий хьаладаккха лерина верг!»

^{6:2} Эсират 2:21, 22 (Грекийн).

¹² Цул тІаьхьа Мардахай паччахьан ков долчу юхавирзира, ткъа ХІаман гІийла, юьхьІаьржачу хІоттарна шен корта къайла а баьккхина, цІа ваха сихвелира. ¹³ Цо шен зудчуьнга Зеришате а, шен массо а доттагІашка а шена мел хилларг дІадийцира. Цунна хьехар дина болчу наха а, цуьнан зудчо Зеришата а цуьнга элира: «Нагахь жуьгтех волу Мардахай бахьана долуш хьо дакъазаволуш велахь, хьо тоьлур вац цул, мелхо а, цунна хьалха дакъазавер ву».

¹⁴ Цара шайн къамел чекхдаккхале, баьхкина схьакхьаьначу паччахьан ялхоша ХІаман Эсирата кечдинчу тойне ваха сихвира.

ХІаман ирхьоллар

7 ¹ Паччахь ХІаманца Эсирата кечдинчу тойне вахара. ² Ша хьалхарчу дийнахь ма-хаттара, чагІар молучу хенахь паччахьо Эсирате хьаттира: «Эсират, хІун дехар ду хьан соьга? Хьайна луьург соьга деха, кхочушдийр ду аса хьан дехар. Ахпачхьалкх дІаяла дезахь а, аса хьан дехар кхочушдийр ду».

³ ТІаккха Эсирата элира: «Нагахь, паччахь, хьо суна реза а велахь, иштта паччахьан лаам а беллахь, сан лаамца сан дахар а суна дуьтийла цо, сан къам а дийна дуьтийла цо сан дехарца. ХІара ду-кх сан хьобга долу дехар, ⁴ хІунда аьлча со а, сан къам а доьхкина ду хІаллакдан а, дайа а дагахь. Нагахь санна тхох леш дан дагахь доьхкина делахьара, аса паччахье хІумма а эр дацара, и хІума а дина, мостагІчо паччахьна хилла зе меттахІоттор доццухеь*».

⁵ ТІаккха Ахьаш-Варуш-паччахьо, вистхуьлуш, шен зудчуьнга Эсирате хьаттира: «И хІума динарг мила ву? Схьагайта суна и хІума дан ваьхьна волу стаг».

⁶ Эсирата элира: «И буьрса мостагІа а, зуламе стаг а хІара ву: ХІаман!»

Ткъа ХІаман паччахьна а, паччахьан зудчунна а хьалха, кхера а вела, вегош лаьтташ вара. ⁷ ЧІогІа обгІазвахана волу паччахь, тойнера хьала а гІаьттина, шен цІенна уллохь йолчу беша аравелира. Ткъа ХІаман Эсирате, ша кІелхьарваккха бохуш, дехарш деш чохь висира. Цунна хаьара, паччахьо шена таІзар дийр дуйла. ⁸ Бешара той долчу юхавеанчу паччахьна гира Эсират агІорьяьлла Іаш йолчу меттан йисте воьжна Іуьллуш волу ХІаман. ЧІогІа обгІазвахана волчу паччахьо мохь туьйхира: «Со чохь воллушеь, сан зудчунна тІекхетта хьо!»

Цуьнгара и дош доллушеь, ялхоша ХІаманан юьхь къайлаььккхира. ⁹ Паччахьан ваьІначу ялхойх цхьаь волчу Хьарбуна элира: «ХІаманан цІенна уллохь лаьтташ, шовзткъе итт дол лекха а болуш, бІогІам

* ^{7:4} Я иштта: ...*хІунда аьлча бахьана дац цу бохамца паччахь зен.*

бу. Иза XIамана паччахь вьочуьра кIелхьарваьккхина волу Мардахай ирхьолла XIоттийна бу».

ТIаккха паччахьо элира: «XIаман цу бIогIам тIехь ирхьолла!»

¹⁰ XIаман ша Мардахайна кечбина болчу бIогIам тIехь ирхьоблли-ра. Цул тIаьхьа паччахь оьгIазваханчуьра юхавирзира.

Паччахьо, жуьгташна гIо де аьлла, оьра до

8 ¹ Ахьаш-Варуш-паччахьо цу дийнахь паччахьан зудчунна Эсиратана дIаделира жуьгтийн мостагI волчу XIаманан цIенош. Мардахай паччахьна улло веара, XIунда аьлча Эсирата цунна дIахайтира Мардахай шен гергара стаг хилар. ² XIаманера ша схьяьккхина йолу шен чIуг, пIелга тIера схьа а яьккхина, Мардахайга дIаелира паччахьо. Ткъа Эсирата Мардахай, XIаманан цIенна тIехь коьрта тIехьожург вина, дIаXIоттийра.

³ Эсирата, паччахьан когашка охьа а йьожна, йьолхуш, доьхура, агIагхо волчу XIамана жуьгташна дан дагалаьцнарг ма дайтахьара бохуш. ⁴ Паччахьо шен дашо гIаж Эсиратана тIе хьажийра. Эсирата, хьала а гIаьттина, паччахьна хьалха дIа а XIобьттина, ⁵ элира: «Паччахь, хьайн цу тIехь лаам а белахь, хьан бIаьргашна со езаш а елахь, хьан бIаьргашна хьалха XIара нийса а делахь, сан дуьхьа XIара гуллакх дахьара ахьа. Хьо суна реза велахь, кехат яздахьара ахьа, агIагхо волчу XIамдатин кIанта XIамана массо а хьан пачхьалкхана карахь йолчу меттиге жуьгтий XIаллакбе аьлла яздина долу кехаташ юхадерзош. ⁶ Муха ловр бу ас сан кьомана тIехIобьттина болу бохам а, сан гергара нах XIаллакьхилар а?»

⁷ ТIаккха Ахьаш-Варуш-паччахьо шен зудчуьнга Эсирате а, жуьгти волчу Мардахайга а элира: «XIаман жуьгташна дуьхьалваьлла хилар бахьана долуш аса цуьнан бахам Эсиратана дIабелла, ткъа иза ша бIогIамна тIе ирхьобллина. ⁸ Амма паччахьан цIарах яз а дина, цуьнан мухIарца чIагIдина долу кехат цхьаннан а дIадаккха бакьо яц. XIинца аша, шайна бакъахьа хетарг тIе а яздай, паччахьан цIарах кехат кечде, иза паччахьан мухIарца чIагI а де».

⁹ Сихха схьагулбира цу тайпана кехаташ яз деш болу паччахьан ялхой. Иза дара кхоалгIачу Сиван-беттан ткъе кхоалгIа де. Цара, Мардахайс ма-аллара, кехаташ яздира жуьгташка а, Индина тIера Хуша-махкана^д тIекхачалц долчу бIе ткъе ворхI латтанан тхьамданашка а, куьйгалхошка а, баьччанашка а. И кехаташ массо а меттигехь Iаш долчу халкьийн маттахь а, церан йозанца а яздина дара, ткъа жуьгташка яздина долу кехаташ церан шайн маттахь а, церан абат тIера элпашца а яздина дара. ¹⁰ Мардахайс и кехаташ Ахьаш-Варушан цIарах дIаяздайтира, паччахьан мухIарца чIагI а дира. Цо и кехаташ

геланчашка паччахъан сихачу говрашкахъ дІасадахъийтира (и говраш къаьсттина сихачу дойх схъаевлла хилла). ¹¹ Цу кехаташ тІехъ яздина дара, паччахъо хІора гІалахъ болчу массо а жуьгташна шайн мостагІех лардала бакъо яларх лаьчна. Царна бакъо елира муьлххачу а халкъан я меттиган эскар хІаллакдан, цуьнан зударий а, бераш а дайа, нагахъ санна и халкъ царна тІелеттехъ. Иштта бакъо елира церан бахам шайна дІабахъа а. ¹² И хІума кхочушдан билгалдаьккхина дара шийтталгІачу Адар-беттан кхойтталгІа де. Жуьгташна и хІума дан бакъо еллера Ахъаш-Варушан ерриг а пачхьалкхехъ мел йолчу меттигашкахъ. ¹³ ХІора пачхьалкхана чуйогІуш йолчу меттигехъ цу кехата тІера схъязбина сацам нахана хьалха дІабеша а, гучубаккха а безаш бара, жуьгтий цу дийнахъ шайн мостагІашна бекхам бан кийча хилийтархъама. ¹⁴ Паччахъан сацам тІехъ болу кехаташ а эчна, геланчаш паччахъан говрашкахъ сихха новкъа бевлира. И сацам дІабовзийтира Шушан-гІалин гІопахъ а.

¹⁵ Мардахай паччахъ волчуьра аравелира, тІехъ кІайн а, стигалан басахъ а йолу паччахъан бедарш а йолуш. Цуьнан коьртахъ доккха дашо таж¹ а дара, тІехъ таьІна-цІен вѣтанан тоьлладу кІадинахъ йина йолу оба а яра. Шушан-гІалахъ дІахІоттийна доккха деза де а дара, массо а халкъ доккхадеш а дара. ¹⁶ Цу дийно жуьгташна серло а, даккхийдер а, сакъерадалар а, сий а деара. ¹⁷ Паччахъан сацам дІакхъачначу хІора меттехъ а, хІора гІалахъ а адам чІогІа сакъералуш а, доккхадеш а дара, цара даккхий тойнаш дІа а хІиттийнера. Тайп-тайпанарчу къаьмнех дукхах болу нах жуьгтий хилира, хІунда аьлча уьш жуьгтех чІогІа кхерабеллера.

Жуьгтийн толам

9 ¹ ШийтталгІачу Адар-беттан кхойтталгІачу дийнахъ дерриг а халкъо паччахъан сацам кхочушбан безара. Иза дара жуьгтийн мостагІий, уьш кара а берзош, царна таІзар дан кечбелла долу де. Амма жуьгташа, толам а баьккхина, массо а мостагІа шайна караверзийра. ² Массо а жуьгтийн къомах волу стаг Ахъаш-Варушан пачхьалкхехъ мел йолчу гІаланашка схъагулвелира, шаьш хІаллакдан Іалашо йолуш арабевллачарна тІелата дагахъ. Цхъа а стаг царна дуьхьал ца латталора, хІунда аьлча массо а къаьмнаш жуьгтех кхераделла дара. ³ Массо а меттигера элий а, тхъамданаш а, куьйгалхой а, паччахъан омранаш кхочушдеш болу хъаькамаш а жуьгташна гІо деш бара, шаьш Мардахайх кхоьру дела. ⁴ Мардахай паччахъан цІен тІехъ чІогІа дош догІуш стаг хилла дІахІоьттинера. Цуьнан сий пачхьалкхан массо а маьПехула дІасадаьржира, хІунда аьлча иза, де дийне мел дели, лакхарчу дарже хъалаваьлла воедуш вара. ⁵ Жуьгташа шайн мостагІий,

тарраш детташ, бойуш а хилла, шайн болчу ницкъаца хАллакбеш а хилла. Шаш ца безаш болчарна цара шайна луьург деш хилла. ⁶ Шушан-гАлин гЮпахь пхи бЕе стаг вийна хилла цара. ⁷ Паршандати а, Далпан а, Аспати а, ⁸ Пурати а, Адал-ЯхЮ а, Аридати а, ⁹ Пармашти а, Арисай а, Аридай а, Вайзати а вийра цара. ¹⁰ Уьш ХАмдатин кЕнтан ХАманан итт кАнт вара. ХАман жуьгтийн мостагА вара. Цундела цара уьш байина дАбехира, амма церан бахамах куьг ца туьхира.

¹¹ Цу дийнахь паччахьна дАхиира маса стаг вийна Шушан-гАлин гЮпахь. ¹² Паччахьо Эсирате элира: «Шушан-гАлин гЮпахь жуьгташа пхи бЕе стаг вийна, царна юкъахь ХАманан итт кАнт а волуш. Пачхьалкхан кхечу меттигашкахь хЮн дина цара? Муха бу хьан лам? Иза кхочушбийр бу. Кхин хЮн дехар ду хьан? Иза а аса кхочушдийр ду».

¹³ Эсирата цунна жоп делира: «Паччахьан цу тЕхь лаам белахь, суна луур дара Шушан-гАлахь болчу жуьгташка кхана а тахана диннарг дойла а, иштта ХАманан итт кЕнтан декъий дитташна тЕхь ирхьухкийла а». ¹⁴ Паччахьо омра дАделира иштта дан. Шушан-гАлахь и сацам дАбовзийтира. Цара ХАманан итт кЕнтан декъий ирхьобхкира. ¹⁵ Адар-беттан дейтталгАчу дийнахь Шушан-гАлахь вовшах а кхетта, жуьгташа кхин а кхо бЕе стаг вийра, амма церан бахамах цхьа а хЮма схьа ца ийцира.

¹⁶ Пачхьалкхан кхийолчу меттигашкахь Іаш болчу жуьгташа, шаш лардархьама а, шайн мостагЕх шаш паргАтдахархьама а, вовшах а кхетта, кхузткъе итт эзар мостагА вийна хилла, амма церан бахамах куьг ца тоьхна. ¹⁷ И хЮма хилира Адар-беттан кхойтталгАчу дийнахь. Ткъа цу беттан дейтталгАчу дийнахь, дагна синтем а хилла, цара и де, самукъане деза де дина, дАхЮттийра.

¹⁸ Ткъа Шушан-гАлахь бехаш болу жуьгтий Адар-беттан кхойтталгАчуй, дейтталгАчуй деношкахь вовшахкхеташ хилла. ПхийтталгАчу дийнахь цара садоуш хилла. И де цара, самукъане деза де а дина, дАхЮттийна хилла. ¹⁹ Цундела ярташкахь Іаш болчу жуьгташа Адар-беттан дейтталгА де, чогА самукъане де дина, дАхЮттийна хилла. Цу дийнахь цара вовшийн самукъадоккхуш а хилла, вовшашна совгАташ деш а хилла.

Пурим олу деза де

²⁰ Мардахайс, и массо а хЮма дАа а яздина, Ахьаш-Варушан пачхьалкхехь генахь а, уллохь а Іаш болчу массо а жуьгташка кехаташ дахьийтира, ²¹ хЮра шеран Адар-беттан кхойтталгАчуй, дейтталгАчуй деношкахь Пурим^д олу деза де дазде аьлла. ²² И денош жуьгташа

даздан дезаш хилла, хIунда аьлча цу дийнахь уьш шайн мостагIех паргIатбевлла хилла дела. Цу баттахь цаьргахь хилла болу бала церан сакъерар хилла дIахIоьттира, церан белхар самукъане деза де хилла дIахIоьттира. Цара цу деношкахь, тойнаш а деш, вовшашна совгIа-таш дала а, гIийлачарна сагIина хIума яла а дезара.²³ Жуьгташа цу деношкахь шаьш дан долийнарг а, Мардахайс шен кехаташ тIехь шайна тIедиллинарг а хазахетарца тIейицира.

²⁴ АгIагхо волчу XIамдатин кIант XIаман, массо а жуьгтийн мостагIа, уьш хIаллакбан дагахь араваьлла хилла. Цу Iалашонца цо, жуьгтий хIаллакбен де билгалдоккхуш, «пур» тесна а хилла (иза «кхаж» бохург ду).²⁵ Эсират паччахь волчу яханчул тIаьхьа, цо керла сацам тIехь болу кехаташ дахьийтина хилла. Цу сацамо XIамана жуьгташна дуьхьал зуламе леринарг цуьнан шен коьрта тIе дерзийна хилла: XIаман а, цуьнан кIентий а бIогIамашна тIехь ирхьоьхкина хилла.²⁶ Цундела «пур» аьллачу дашца цу дезачу дийнан цIе, «Пурим» аьлла, тиллина хилла. Мардахайс дIаяздина долу дешнаш а, шайна гинарг а, шайн къомана лерина хилларг а бахъана долуш,²⁷ жуьгташа а, церан тIаьхьено а, царна тIебаьхкинчу наха а хIора шарахь билгалгьяьккхинчу хенахь и ши де, шайна дIаяздина ма-хиллара, деза де дина дIахIоттош хилла.²⁸ Церан тIаьхьенаша а даздан дезаш дара и денош. Пачхьалкхехь йолчу хIора меттехь а, хIора гIа-лахь а даздан дезаш дара Пурим. Жуьгташа цкъа а даз ца деш дита ца деза аьлла хилла и деза де. И хIума массо а тIаьхьенна дагадоуьйтуш хила дезара.

²⁹ Паччахьан зуда йолчу а, Абу-Хьаилан йоI йолчу а Эсирата жуьгтий волчу Мардахайца цхьаьна цхьа кехат дIаяздира, Пурим олучу дезачу дийнахь лаьцна Мардахайс дIаяздина долу хIара шолгIа кехат чIагIдархьама.³⁰ Ахьаш-Варушан пачхьалкхехь йолчу бIе ткъе ворхI меттигехь бехаш болчу жуьгташка дIасадахьийтина хилла хIара кехат. Кехатан дешнаш машарх а, тешамах а лаьцна хилла.³¹ И кехаташ яздаран Iалашо Пурим олу деза де цхьана билгалгьяьккхинчу хенахь даздар хилла. Паччахьан зудчо Эсирата а, жуьгтий волчу Мардахайс а дIадахьийтина хилла шайн сацам тIехь болу кехаташ. Цу тIехь цара массарна а тIедиллира, и деза де шайна а, шайн тIаьхьенашна а цхьана билгалгьяьккхинчу хенахь дазде аьлла. Кехат тIехь яздина дара, цу деношкахь цара марханаш кхаба а, белхар дIахIотто а деза аьлла.³² Эсиратан кехато Пурим олучу дезачу дийнан бакъонаш чIагIйира, иза тептар тIе дIа а яздира.

^{9:24} Эсират 3:7 (Грекийн).

Мардахайн сийдар

10 ¹ Паччахь волчу Ахьаш-Варуша латтанашна тІера а, хІордан гІайренашна тІера а ял ялар тІедожийра шен халкъана. ² Ахьаш-Варуша дина долу даккхий а, инзаре а гІуллакхаш парсикхойн а, мадайхойн а паччахьийн дІаяьлла йолчу хенах лаьцна яздинчу тептарш тІехь дІаяздина ду. Паччахьо Мардахайн сийдарх а, иза хьалавакхарх а лаьцна ду цу тептарш тІехь. ³ Жуьгти волу Мардахай Ахьаш-Варушал тІаьхьа шолгІа стаг хилла цу пачхьалкхехь. Жуьгташна юкъахь чІогІа сийлахь хилла Мардахай, царна везаш а хилла иза, хІунда аьлча цо шен къомана дика долу хІума лохуш а хилла, цуьнан тІаьхьенан дуьхьа машарх лаьцна вистхуьлуш а хилла.

Аюб

Дешхалхе

Аюб це йолчу тептар тЕхь цхяна дикачу стагах лаьчна дуьйцуш ду. Оцу стагана боккха бохам ТебогIу – цуьнан дерриге бераш а, бахам а бов, ткъа дегIах цхьа дегаза ун лета. Байташца олу къамелаш тЕхь долчу тептаран кхаа декъехь яздархочо гойту бохамаш беанчул тIаьхьа Аюбан доттагIаша а, Аюба ша а йина ойланаш. Оцу къамелашкахь дукха дуьй-цу Делан адамашца йолчу юкъаметтигех лаьчна. Тептаран чаккхенахь Дела Ша Аюбана дуьхьалхIутту.

Аюбан доттагIаша цо хьобгу Iазапаш туьду хIетахьлерчу динан ламасташца догIучу дешнашца. Царна моьтту, Дела даим дикачунна совгIат лш а, вочунна таIзар деш а ву. Иштта, Аюба Iазапаш хьегаро гойту цо къинош летийна хилар. Амма Аюбана цунах кхета дукха атта ду. Цунна моьтту, ша дика а, нийса лелаш а стаг хиларна, цу тайпана къиза таIзар шена ца догIу. Иза ца кхета, Дала сел доккха зулам шена хIунда хилийтина. Иза майрра Деле вистхуьлу, и хIума кхетор доьхуш. Шен Делах долу тешар дан а ца довш, Далла хьалха ша бехказаваккхарх а, дикачу стагана санна шена догIу сий айаре а сатуьйсуш ву Аюб.

Аюба динчу хаттаршна билггал долу жоп ца ло Дала, амма, Аюбан тешар бахьана долуш, Дала цуьнга пайхамаре санна хаам бо. Дала цунна дуьхьал сурт хIоттадо Шен ницкъах а, хьекъалх а лаьчна. ТIаккха Аюба къобалдо Дела хьекъале а, сийлахь а хилар. Ша акха а, обгIазе а дешнаш аларна дохковолу иза.

Тептар чекхдолучу декъа тЕхь дуьйцуш ду хьалха хиллачул а сов Аюбан хьал юхаметтахIоттарх лаьчна. Дала бехкебо Аюбан доттагIий, уьш Аюба хьобгучу Iазапийн маьIнах ца кхетарна. Аюбана бен ца хиира Дела хIетахьлерчу динан ламасташа дуьйцучул сийлахь хилар.

Иблисо Аюб зер

1 IуцIа-махкахь вехаш вара Аюб це йолу цхьа стаг. Иза ша хIуманна а бехке воцуш а, догцIена а стаг вара. Далла хьалха ларамах вуьзна а волуш, массо а вочу хIуманых ларлуш вара иза. ² Аюбан ворхI кIант а, кхо йоI а дара. ³ Цуьнан ворхI эзар уьстагI а, газа а яра, кхо эзар эмкал а, пхи бIе шуьста а, пхи бIе виркхел а, иштта дуккха а ялхой а бара. Иза малхбалехьа бехаш болчу массо а нахана юкъахь уггар а дукха хьал долуш волу стаг вара.

⁴ Цуьнан кІенташа тойнаш хІиттадора, роґІ-роґґІана кхиберш шайн-шайн хІусамашка схъа а кхойкхуш. Цара шайн кхаа йише а кхайкха бохуйтура, уш шайца дууш-молуш Іайтархъама. ⁵ Тойнийн го дІабирзинчул тІаьхъа, Аюба шен бераш ша волчу схъакхойкхура, уш Далла хъалха цІанбайтархъама. Іуйранна хъалххехъ хъала а гІоттий, цо хІора берана тІера дийнаташ дагоран саґІа доккхура. Цо оила йора: «Сан бераша къа латийна хила мега, шайн даг чохъ Дела емал а вина». Аюба и хІума массо а хенахъ дора.

⁶ ТІедеана стигалара гуламан декъашхой Везачу Элана хъалха дІа-хІутту де. Цаьрца цхъаьна шайтІа* а деъна. ⁷ Везачу Эло цуьнга хаьттина: «Хъо мичара схъадеана?»

Везачу Элана жоп луш, шайтІано аьлла: «Со лаьтта тІехула даьлла лелаш дара. Дуьне мел ду дІаса а лелла, юхадеана со».

⁸ ТІаккха Везачу Эло шайтІане аьлла: «Тидам бирий ахъа Сан ялхо волчу Аюбан? И саннарґ хІокху дуьнен тІехъ кхин цхъа а вац: иза ша хІуманна а бехке воцуш а, догцІена а стаг ву. Далла хъалха ларамах вуьзна а волуш, массо а вочу хІуманар ларлуш ву иза».

⁹ Везачу Элана жоп луш, шайтІано аьлла: «Лаа дуй те Аюбан Далла хъалха ларамах вуьзна хилар? ¹⁰ Ахъа ларвеш ма ву иза а, цуьнан цІа а, цуьнан мел болу бахам а. Цуьнан куьйгаша хъегна къа Ахъ декъалдина, берриг а мохк цуьнан жаша а, дохно а буьзна лаьтташ бу. ¹¹ Амма Ахъа Хъайн куьг цуьнан долахъ мел йолчу хІуманна тІе кховдадахъ, иза Хъан юьхъ-дуьхъал Хъуна лен волалур ву».

¹² ТІаккха Везачу Эло шайтІане аьлла: «Дика ду, цуьнан мел долу хІума хъан карахъ ду, амма цунах куьг ма Іотта». ШайтІа Веза Эла волчуьра дІадахара.

Аюбан бераш а, бахам а хІаллакхилар

¹³ Цхъана дийнахъ Аюбан кІентий а, зудабераш а дууш-молуш Іаш бара шайн воккхаха волчу вешин цІахъ. ¹⁴ Аюб волчу веанчу цхъана геланчо хаам беара: «Стерчий охана тІехъ дара, царна уллохъ яжош виркхелаш а яра. ¹⁵ Амма цІеххъана тІелеттачу шебахоша** хъан даьхни лаьхкина дІадигна, ткъа ялхой тарраш диттина байина. Со цхъаь дийна висна, хъобга хІара хаам бархъама».

¹⁶ Иза вистхилла валале, кхин цхъа геланча а веана, хаам бахъаш: «Стигалара Делан цІе охъа а йобжна, массо а хъан устаґий а, ялхой а дІакхаьлина. Со цхъаь дийна висна, хъобга хІара хаам бархъама».

* 1:6 *ШайтІа* – иза иблисан кхин цІе ю.

** 1:15 *Шебахой* – иза кьилбера еана йолу талорхойн жІуга яра.

¹⁷ И стаг вистхилла а валале, кхин цхьа стаг а веана, хаам бахьаш: «Кхаа агӀонгара хашадхой тӀе а летта, цара эмкалш лаьхкина дӀайигна, ткъа хьан ялхой таррашца хӀаллакбина. Со цхьаь дийна висна, хьобга хӀара хаам бархьама».

¹⁸ ХӀара и кӀамел дина а валале, кхин цхьа стаг а веана, хабар дахьаш: «Хьан кӀентий а, зудабераш а дууш-молуш бара шайн воккхаха волу ваша волчохь. ¹⁹ ЦӀеххьана яьссачу аренгара хьаькхначу мохо цӀийнан биь пен охьабожийра. ЦӀа охьадоьжча, хьан бераш цу буха а дахана, дайина. Со цхьаь дийна висна, хьобга хӀара хаам бархьама».

²⁰ Аюба, хьала а гӀаьттина, шена тӀера хӀуманаш этӀийра. Шен месаш да а лергина, голаш тӀе а хӀоьттина, суждане вахара иза. ²¹ Цо иштта элира: «Ненан кийрара верзина схьаволуш ма-хиллара, лаьттан кийра верзина да а гӀур ву со. Везачу Эло дала а делла суна, Цо да а эцна. Декъал хулийла Цуьнан цӀе!»

²² И дерриг а ша деш, Аюба къа а ца латийна, Далла Иттарш а ца йина.

ШайтӀано юха а Аюб зер

2 ¹ Юха а Стигаларчу гуламан декъашхой Везачу Элана хьалха дӀа-хӀиттира. Царна юкъахь шайтӀа а дара. ² Везачу Эло хаттар дира цуьнга: «Хьо стенгара схьадеана?» – аьлла.

Везачу Элана жоп луш, шайтӀано элира: «Со лаьтта тӀехула даьлла лелаш дара. Дуьне мел ду дӀаса а лелла, юхадеана со».

³ Везачу Эло шайтӀане элира: «Тидам бирий ахьа Сан ялхо волчу Аюбан? И саннарг хӀокху дуьнен тӀехь кхин цхьа а вац: иза хӀуманна а беке воцуш а, догцӀена а стаг ву. Далла хьалха ларамах вуьзна а волуш, иза массо а вочу хӀуманаш ларлуш ву. Иза хӀинца а чӀогӀа шен кхачамалла ларьеш ву, цуьнан бехк боццушехь, иза дакъазаваккхийта ахьа Со иракарахӀоттийнехь а».

⁴ Иблисо жоп делира Везачу Элана: «ЦӀокана дуьхьал цӀока ло. Шен дахарна дуьхьал стага массо а хӀума дӀало. ⁵ Хьайн куьг дӀа а кховдадай, цуьнан даьӀахках а, дилханах а кхетахьа. Аса жоп ло-кх, иза Хьан бӀаьргашна хьалххяхь Хьуна лен ца волалахь!»

⁶ Везачу Эло шайтӀане элира: «Дика ду, иза хьан карахь ву, амма цуьнан дахар ахьа кхоо деза».

⁷ ШайтӀа Везачу Элана уллора дӀадахара. Цо Аюбан дегӀа тӀе когаш тӀера дуьйна коьрта тӀе кхаччалц ноткъа оьхуш долу даӀ туйхира. ⁸ Цу даӀ тӀе хьакха кхийрачу пхьегӀех йолу гериг схьа а эцна, овкъарш тӀе охьахира Аюб. ⁹ Цуьнан хӀусамнанас цуьнга элира: «Хьо хӀинца а чӀогӀа хьайн кхачамалла ларьеш ву? Далла ле, тӀаккха хьо лийр ву!»

¹⁰ Амма Аюба цунна жоп делира: «Ахъа дуйцург хъерайялла-чо дуйцур дара. Делера диканиг схъа а оьцуш, вониг дIататта деза те вай?» И дерриг а ша деш, шен дешнашца Аюба къа ца латийна.

Аюбан доттагIуй

¹¹ Аюбана хиллачу бохамах лаьцна цуьнан кхаа доттагIчунна хезира. Уьш шайн-шайн меттигашкара арабевлира: теманхо волу Элипаз а, шуахъахо волу Билдад а, иштта наIматхо волу Цупар а. Уьш вовшахкийтира, Аюб волчу кадам бан а, цуьнан догъэца а бахархъама. ¹² Геннара Аюб гина болчу царна иза ца вевзира. ЧIогIа мохъ а бетташ, билхира уьш. Шайна тIера бедарш а этIош, коьрта тIехула ченаш стигала хъалакхуьссура цара. ¹³ ВорхI дийнахъ а, ворхI буса а Ийра уьш, лаьтта охъа а хевшина, цунна уллохъ. Цара вовшашка цхъа а дош ца олура, хIунда аьлча царна гора Аюбехъ болу бала боккха хилар.

Аюб вистхилар

- З** ¹ Цул тIаьхъа Аюб ша винчу денна неIалт кхайкхо волавелира.
² Цо бохура:
³ «ХIаллакхийлла дIадолийла со вина долу де а,
сан ненах лаьцна: „Иза доьзалхочух хилла!“ аьлла
йолу буйса а.
⁴ Iаьржа бода хилла дIахIуттийла и де,
стигалахъ волчу Далла иза дага а ма догIийла,
Цо оцу денна тIе серло а ма лойла!
⁵ Бодано а, Iожаллин IиндагIо а юхадохийла иза.
Марха со винчу денна тIе хIуттийла.
Iаьржалло оцу дийнан серло кхерайойла.
⁶ Бодано и буйса чIогIа схьалоцийла!
Шеран деношна юккъе ма йогIийла иза,
беттийн деношна юккъе а ма йогIийла!
⁷ Цу буса цхъа а бер дуйнен чу ма долийла!
Ма хезийла цу буса синкъераме аз!
⁸ Левияган цIе йолу хIордан саьрмик лело хууш болчу
бозбунчаша неIалт кхайкхадойла цу денна!
⁹ Цуьнан Iуьйренан седарчий Iаржделла хулийла!
Iуьйренан серло ма гойла цу буйсанна,
маьлхан зIаьнарш а ма гойла цунна!

- 10 Цу буйсано со дуьнен чу вала новкъарло ца ярна а,
цо хIара бала сох къайла ца баккхарна а, хуьлийла иза!
- 11 ХIунда ца велла те со сайн ненан кийрахъ волуш,
хIунда ца велла дуьнен чу воллушехъ?
- 12 ХIунда эчна со шайн кара,
хIунда белла суна накха?
- 13 ХIинца паргIат Iуьллуш хир ма вара со,
синтемехъ а хир ма вара со,
14 паччахъашца а, хъехамчашца а,
дассийна цIенош шайна юхаметтахIиттийна болчу.
- 15 Я элашца Iуьллуш хир вара, деши а гулдеш,
шайн цIенош детих хъаладузуш болчу.
- 16 Хеназа бер санна со къайла хIунда ца ваьккхина?
Дуьненан серло ца гина аганара бер санна со
дIа хIунда ца воьлина?
- 17 Белла Iесанаш вонаш дечуьра ма совцу,
шаьш кешнашка ма-кхеччи,
дахаро гIелбинарш цигахъ садоIуш ма хуьлу.
- 18 Цигахъ лаьчна болу нах а паргIат ма бовлу,
шайн тIехьожуш болчеран аз а ца хезаш.
- 19 Лараме боцурш а, цIеяханарш а цигахъ цхъатерра хуьлу,
ткъа лай шен олахочунна хъалха паргIат хуьлу.
- 20 ХIунда ло бала хьобгучунна дуьненан серло,
синан гIайгIанехъ волчунна дахар а хIунда ло?
- 21 Цара Iожалле сатуьйсу, ткъа иза ца хуьлу,
мел еза йолчу хазнел сов иза лоху цара.
- 22 И санна болу нах, шайна каш карийча,
баккхийбеш хир бара, чIогIа цунах сакъераделла.
- 23 ХIунда луш ю адамна серло,
цуьнан дахаран некъ къайлаха хилча,
массо а агIор Дала цунна го бина хилча?
- 24 Сан кхачанан метта аса дохуш долу даккхий синош ду,
хи санна, охъаобхуш сан бIаьрхиш ду.
- 25 Со къаьхкаш хилларг суна тIекхечи,
со кхоьруш хилларг суна хили.
- 26 Со волчохъ я машар а бац, я синтем а бац,
я садаIар а дац: сан са карзахдаьлла».

Къамелийн хьалхара дакъа
(4:1 – 14:22)

Элипаз

- 4** ¹Теманхо волчу Элипаза иштта жоп делира:
²«Хьобга хIума алахь, хьуна вас хир ю те?
 Делахь а, вист ца хуьлуш мила Iалур ву?
³ Дукхахболчарна ахьа хьехамаш бора,
 гIелделлачу куьйгашна юха а ницкъ лора,
⁴ гIийланиг хьан дешнаша чIагIвора,
 ког тасабелларг охьа ца вужуьйтура.
⁵ Амма хIинца хьуна тIе вон деъна, ткъа хьо гIайгIанехь ву,
 хьох хьакхаделлачу зуламо хьо вохийна.
⁶ Деле болчу ларамах вуьзна хиларх хьо тешна ца хуьлу те?
 Хьан некъаш кхоччуш цIена хиларх хьо сатуьйсуш ца
 хуьлу те?
⁷ Дагадайтахьа хьайна, бехк боцург хIаллакьхилла гиний хьуна,
 я бакъахьа леларг таIзар дина гиний?
⁸ Зулам охучара а, вониг тосучара а
 бохамийн ялта схьаэцар гина суна.
⁹ Делан садеIаро уьш хIаллакбо,
 Цуьнан оьгIазлоно уьш боха а бо.
¹⁰ Ломаша деш долу гIигI Дала дIасоцуьйту,
 къоначу ломийн цергаш Цо схьайошу.
¹¹ Нуьцкъала лом шена ижу ца хилча ле,
 ткъа ломийн кIорнеш дIасаяьржа.
¹² Цхьана дийнахь къайлаха хаам беара соьга,
 сан лергашна цунах лаяцна цхьа шабар-шибар деш хезира,
¹³ сингаттамечу буса гуш долу гIенаш санна,
 чIогIа наб а кхетта, адам дIадижначу хенахь.
¹⁴ Суна чIогIа кхерам тесна дела,
 сан массо а даьIахк егош яра.
¹⁵ Суна тIехула цхьа са дIадахара,
 ткъа сан коьртара месаш ирахIиттира.
¹⁶ Иза сецира, амма суна цуьнан сибат ца гора,
 сан бIаьргашна хьалха цуьнан амат бен дацара.
 Лохха мох хьокхуш санна хеттачу суна цуьнан аз хезира:

- 17 „Адаман йиш юй Далла хьалха бакъахъара хила?*
- Цуьнан йиш юй ша Кхоьллинчунна хьалха цIена хила?***“
- 18 Иза ур-атталла стигаларчу Шен ялхойх а тешна Iаш вац,
ур-атталла Шен маликашна тIехь а Цунна кхачамбацарш го.
- 19 Кхин а кIезиг тешна Iаш хир ву Иза адамех,
церан догIмаш поппарх дича санна долчу,
церан дахар гIамар тIехь лаьтташ санна долчу.
Уьш-м нецал а атта тIетобхна дайалур ма ду.
- 20 Гуьйранна сарралц уьш хьобшуш ду,
цхьанна а гур а доцуш, гуттаренна а хIаллакхуьлу.
- 21 Машшаш а хедийна, церан четар дакъазадоху.
Уьш ле, хьекъалалле кхин ца кхочуш».

- 5** Элипаза кхидIа а элира
«Ахьа кхайкхахь, хьуна дуьхьал жоп хьан лур ду?
Дезачу маликех ахь муьлхачуьнга гIо доьхур ду?
- 2 Карзахвийларо сонтаниг войур ву,
хьегаро хьекъал доцург хIаллаквийр ву.
- 3 Iовдал стаг дика ваха охьахиьна гина суна,
амма сихха цуьнан цIенна неIалт кхайкхийна ас.
- 4 Цуьнан бераш маршонехь хиларна генахь ду.
Нагахь гIалин кевнна уллохь
цаьрца стаг кхеле валахь,
царна гIо дан цхьа а вац.
- 5 Цуьнан ялта мецачо дIакхоллур ду,
цо иза ур-атталла коканех а цIандийр ду,
ткъа хьогах берш цуьнан бахамах хьобгур бу.
- 6 Зулам лаьтга бухара арадолуш ма дац,
ткъа бохам кха тIехь хьалаболуш а бац.
- 7 ЦIеран суйнаш ирх ма лелххара,
адам бала хьега кхоьллина ду.
- 8 Хьан метта со хилча, Аюб, со Далла тIе воьрзур вара,
сайн гIуллакх аса Цунна хьалха дIахIоттор дара.
- 9 Даккий ду Цуьнан гIуллакхаш, царах вай кхетар доцуш,
Цуьнан тамашийна гIуллакхаш дагардина а вер вац.

* 4:17 *Адаман йиш юй Далла хьалха бакъахъара хила?* – я иштта: *Делал бакъахъара хир дуй адам?*

** 4:17 *Цуьнан йиш юй ша Кхоьллинчунна хьалха цIена хила?* – я иштта: *Ша кхоьл-линчул а цIена хир дуй иза?*

- 10 Цо лаьтта тIе догIа а доуьйту,
кxаш тIе хи а дуьллу.
- 11 Шашь кIезиг хеташ берш Цо лакхабоху,
тийжаш берш Цо кxоччуш маьршабоху.
- 12 Цо хIилланчийн дагалацамаш бохабо,
уьш кxочуш ца хилийтархьама.
- 13 Хьекъалалла дерш Дала церан шайн хIилланца схьалоцу,
мекарчара дан леринарг Цо кxочуш ца хуьлуйту.
- 14 Дийнахь уьш боданехь хуьлу, ткъа де делкъе даьлча,
буьйсанна санна, куьйган уьшаршца лела.
- 15 Пекъар нуьцкъалчеран куьйгах Цо кIелхъарвоккху,
мисканиг церан бетера догIучу туьрах Цо ларво.
- 16 Иштта, къечу стеган сатуьйсийла ю,
ткъа харцоно шен бага дIацIагIйо.
- 17 Декъала ву Дала нисво стаг.
Нуьцкъалчун таIзар дегаза ма хета,
18 хIунда аьлча Цо чов а йо, амма Цо дIа а йоьхку.
Цо лаза а во, амма Цуьннан куьйгаша дарба а до.
- 19 Юх-юха а Дала баланех воккхур ву хьо,
уьш хьох хьакха а лур бац.
- 20 Дала мацаллех хьо кIелхъарвоккхур ву,
тIам тIехь туьрах а ларвийр ву.
- 21 Мотт беттарх Цо хьо ларвийр ву,
бохам хьайна тIебеача,
цунах хьо кхера ца веза.
- 22 ХIаллакьхиларх а, мацаллех а хьо вольур ву,
акхаройх а хьо кxоьрур вац.
- 23 Аренгахь долчу тIулгашца а хьан барт хир бу,
акхарой а хир ю хьоьца машарехь.
- 24 Хьуна хуур ду, хьайн четарна кхерам боцийла,
ткъа хьайн бахаме хьоьжуш хилча, дайна хIума хир доцийла.
- 25 Хьуна хуур ду, хьан бераш дуккха а хилар,
хьайн тIаьхьенах берш аренгара буц санна хилар.
- 26 Къанвелча бен хьуна Южалла гур яц,
ялтин цIевнаш шен хеннахь дIа-ма-хIиттора.
- 27 И хIума тхуна иштта хир дуйла хиьна,
цундела, тxоьга ла а догIий, хIара хьехар дIаэца».

5:13 1 Коринтхошка 3:19. 5:17 Кицанаш 3:11, 12; Иебархошка 12:5, 6. 5:18 ХIу-шаI 6:1.

Аюба Элипазана жоп далар

- 6** ¹ Аюба иштта жоп делира:
² «Сан гІайгІа озалур елахъара!
 Сан бала терзанна тІе буьлтур беллахъара!
³ Иза хІордан йистера гІамарал а бега хир бара.
 Цундела ду сан къамел сел доьхна!
⁴ Нуьцкъалчу Делан пхерчий ду сан дегІах дохкуш.
 Сан синна хаало церан дІовш,
 Делан къематаш ду суна тІедерзийна.
⁵ Акхачу виро мохъ хьобкхий баца тІехъ?
 Сту Юьхий шен хъавданна тІехъ?
⁶ Чаьмза хІума йоий туьха доцуш?
 Чам буй хІобан кІайчу декъан?
⁷ Бац! Аса и тайпа яа хІума юур яц!
 И кхачанаш суна дегаза хета!
⁸ Сан дехар кхочушдийр делахъара!
 Ас сатуьйсург Дала лур делахъара!
⁹ Со дІахъаша Дела реза хилахъара!
 Куьг дІа а хецна, Цо со хІаллаквийр велахъара!
¹⁰ Дала со вийча, сан дагна синтем хир бара,
 хІара инзаре бала аса хьобгучу хенахъ а,
 воккхаверна со ирхлелхаш хир вара,
 Везачу Делан дешнаш аса дІатетгина ца хиларна.
¹¹ Сан гІора дІадаьлла, со вехар ву аьлла, сатуьйсийла а яц,
 кхидІа сайна хиндерг со хууш а вац, садетта
 кхин бахъана а дац.
¹² Сан ницкъ тІулг санна бу те?
 Сан дегІ цІастанах дина ду те?
¹³ Буй те собгахъ сайна гІо дан ницкъ,
 буй те сан тІетовжа меттиг?
¹⁴ Дог доьхначу доттагІчунна тешаме воцу стаг велахъ,
 иза Нуьцкъалчу Далла хьалха ларамах вуьзна вац.
¹⁵ Амма шу тешаме дац, сан вежарий.
 Сиха йоьдучу хин Іоврех болччул бен тешам бац шух,
¹⁶ шайна чохъ дешаш долу ло а,
 шен гІорзанаш а хиларна Іаржьелла йолчу.
¹⁷ Йохъелча, уьш къайлайовлу,

йовхонан чилла йоьлча,
шайн меттигашкахь якъало.

- 18 Церан некъан хершнаш хыйза,
ткъа яьссачу аренга шашь кхаьчча, яйна дIайовлу.
- 19 Тейма-махкара эмкалийн къепалша а хи лобху,
Шеба-махкара богIуш берш а сатийсамца дIасахьобжу.
- 20 Шайна хи карор хиларх шек а ца бовлура уьш,
амма цига кхаьчча, дог доьхна дIахIуьтту уьш.
- 21 ХIинца шу а ду иштта: шайна вон гича,
кхера а лой, дIахIуьтту шу.
- 22 Аса шуьга бехирий: „Суна а лойша“,
я „Шайн хьолах сох кхаь лойша“,
- 23 я „МостагIийн карара со паргIатваккхийша“,
я „Къызачу нахах кIелхьарваккхийша“?
- 24 Соьгара даьлларг дийцийша суна.
Схьагайтийша, со стенна тIехь харц ву.
ТIаккха со дIатийна хир ву.
- 25 Ма боккха ницкъ бу-кх догIеначу дешнашкахь!
Ткъа аша бохучо стенна тоьшалла до?
- 26 Ас дина къамел тIехтоха дагахь ду шуна?
Дог доьхначун дешнаш, мох санна, хуьлу моьтту шуна?
- 27 Байлахь дисинчу берах а кхаж тосур бара аша,
шайн доттагIа дикачу мехах дIавухкур вара аша.
- 28 Ткъа хIинца, аса доьху шуьга, схьахьовсийша соьга,
дуйьцур дарий аса шуна хьалхахь харцдерг?
- 29 Хийцийша шашь йина йолу кхел, ма дейша харцдерг.
Метта а дуйьла, со бехказаваккха везаш ву.
- 30 Аса шуна харцдерг ца дуйьцу.
Сан матте бохамаш къасталур бац ткъа?»

- 7** ¹ Аюба элира:
«Адамо дуьнен тIехь чоьгIа кьахьега дезаш ду.
Цуьнан дахар тIелаьцначу белхалочун санна ду.
- 2 Стаг, суьйренан ИндагIах хьобгуш волу лай санна ву,
иза иштта алапе сатесна волу белхало санна а ву.
- 3 Оцу тайпана эрна беттанаш суна билгалдаьхна ду,
гIайгIанех юьзна йолу буйьсанаш суна лерина ю.
- 4 ДIавуьжучу хенахь ас ойла йо: „Маца гIоттур ву те со хьала?“
Ткъа буйьса яхло, малх схьакхетталц дIасакерчаш
Iуьллу со.

- 5 Сан дегI кIомарех а, нIаьнех а хьаладуьзна,
дегIа тIера чкьор этIа,
ткъа цу чевнашна ноткъа йина.
- 6 Сан денош кIади деш йолчу чорха тIехь
дIасакхуьссуш долчу гуйнел а сиха тIехлелха,
сатийсам боцуш сан денош чаккхенга кхочу.
- 7 Веа Эла, дагадайтахьа Хьайна сан дахар цкъа садаккхал бен
доцийла,
сан бIаьргашна кхин цкъа а самукъане дерг гур доцийла.
- 8 Со хIинцца гинчу бIаьргашна а со кхин гур вац.
Хьо соьга хьобжуш хир ву, амма со кхин хир вац.
- 9 Марха, нилха а йолий, дIайоьду,
иштта эхарта чу ваьлларг юха ца вогIу.
- 10 Иза цкъа а ша дитинчу цIа чу юхавоьрзур вац,
цуьнан цIенна а иза кхин вевзар вац.
- 11 Цундела со вист ца хуьлуш сокур вац –
аса со саготта хиларх лаьцна дуьйцуьр ду,
сайгахь болу бала а дIабуьйцуьр бу.
- 12 Со хIорд бу те я хIордан саьрмик бу те,
Ахьа со ларван гIарол хIотто?
- 13 „Суна биллинчу матто суна синтем бийр бу,
сан аьрзнех маьнгано суна гIоле йийр ю“, – аьлла,
аса оьла йича,
- 14 Ахьа со инзаречу гIенашца кхераво,
буьйсанан суьрташца со Iадийна латтаво.
- 15 Цундела со садукьдина валар гIоле яра,
хIокху сайн дегIа чохь со вехачул.
- 16 Суна сайн дахар къахьделла.
Массо а ханна со вехаш хир вац.
Витахь со, хIунда аьлча сан дахар эрна ду.
- 17 ХIунда хадабо Ахьа адаман сел лакхара мах?
Ахь иза леррина тергал хIунда веш ву?
- 18 ХIунда вогIу Хьо и волчу хIора Iуьйранна?
ХIунда зохь Ахьа иза мел волчу хенахь?
- 19 Суна тIера бIаьрг Ахьа дIа хIунда ца боккху?
Цхьанна а ханна Ахьа со-со хIунда ца вуьту?

- 20 Адамаш ва тергал дийриг! Ас къа латийнехъара,
 Хъуна хIун зен дийр дара ас?
 ХIунда хIоьттина со Хъан Iалашо хилла дIа?
 Ахь дIакхехъа беца мохь сох хиллий те?
- 21 Соьгара даьллачу къинна Ахь геч хIунда ца до?
 Сан зуламна къинтIера хIунда ца волу Хьо?
 Со кестта ченалахь Iуьллур ма ву.
 Ахь со лохур ву, амма со кхин хир вац».

Аюбе Билдада къамел до

- 8** ¹Тпаккха шуахъахо волчу Билдада Аюбе элира:
²«Дукха дийр дуй ахъа цу тайпана къамел?
 Хъан багара схъадолу дешнаш сиха мох санна ду.
- ³ Дала бакъдерг гамдо те?
 Нуьцкъалчо нийсо гамйо те?
- ⁴ Хъан бераша Цунна хъалха къа латийнехь,
 и къинош бахъана долуш Цо таIзар до царна.
- ⁵ Нагахь хьо даггара Дела лобхуш велахь,
 нуьцкъалчу Деле дехарш ахь дахь,
- ⁶ хьо билггал дика а, догцIена а велахь,
 Иза хъуна орцах ван хьелур вац,
 хъуна йогIу хIусам Цо тойийр ю.
- ⁷ Хъан долахь хилларг кIезиг хетар ду,
 хъан хинболу бахам алсам хир болу дела.
- ⁸ Хъайн дайшка хатта,
 царна гинчух лаьцна ойла е.
- ⁹ Селхана дуьнен чу девлачу тхуна хIумма а ца хаьа,
 дуьнен тIехь долу тхан дахар, ИндагI санна, сихло.
- ¹⁰ Дайша хьо Iамор ву, цара эр ду хьобга,
 шайн дага тIера дешнаш схъадохур ду:
- ¹¹ „Уьшал йоцучохь шач тIейолий?
 Хи доцучохь эрз тIеболий?
- ¹² Ховха а, хадоза а иза боллушехь, хи дIалакъийча,
 вукху бецал а хъалха маргIалбоьлла дIахIуттур бу.
- ¹³ Иштта ду массо а Дела вицвинчеран некъаш.
 Иштта хIаллакьхир ю Iесачеран сатуьйсийла.
- ¹⁴ Цуьнан сатуьйсийла ледара ду,
 цуьнан тIетовжийла гезгамаша бу.

- 15 Шен цІенна тІе тевжар ву иза, амма латталур вац,
цо схьалоцур ду иза, амма иза хІотталур вац“.
- 16 Иза дика яшийна товнехь йолу орамат санна ву,
цуьнан зІийдагаш ерриг а бешахула дІаса а хецна.
- 17 Цуьнан орамаш тІулгех дІатийсалуш ду,
жагІанна юккъехула дІаса а даьржаш.
- 18 Амма и орамат ша хьалха тІедолуш хиллачуьра
схьадаьккхича,
и тІедолуш йолчу меттигна иза дицлур ду.
Цо эр ду: „Хьо кхузахь цкъа а ца гина!“
- 19 Эццахь кхачало цуьнан ирсе дахар,
ткъа цуьнан метта лаьтгара кхидерш тІедовлу.
- 20 Гой хьуна, Везачу Эло бехк боцург дІа ца тосу,
вочарна Цо, куйгаш схьа а лаьчна, гІо а ца до.
- 21 Цо хьуна юхадерзор ду синкьераме велар,
Цо иштта схьалур ду хьуна воккхаверан аз а.
- 22 Хьо ца везарш юьхьІаьржачу хІуьттур бу,
иштта Іесачеран четарш а кхин хир дац».

Аюба Билдадана дуьхьал жоп ло

- 9** ¹ ТІаккха Аюба жоп делира:
² «Бакъ ду, со дика кхета ахь бохучух.
Амма Далла хьалха адам нийса муха хир ду?»
- 3 Нагахь цунна Цуьнца кьовсавала лаахь,
эзар хаттарна юккъера цхьанна а адаме жоп далалур дац.
- 4 Веза Эла хьекъал долуш а ву, Цуьнгахь ницкъ а бу,
Цунна дуьхьал а ваьлла, зен ца хуьлуш виснарг мила ву?
- 5 ЦІеххьана Цо лаьмнаш меттахдоху,
Шен обьІазаллехь уьш харца а до.
- 6 Цо латта меттах а доккху,
цуьнан баххаш дега а до.
- 7 Цо ома дича, малх а схьакхетар бац,
Цуьнан седарчий дІакьовла а таро ю.
- 8 Цо цхьаммо стигал дІасаяржайо,
Иза ву хІордан тулгІенаш тІехула лелаш верг.
- 9 Дала кхоьллина ду Ча а, Орион а, ВорхІ Седа а,

^{9:2} Аюб 4:17. ^{9:9} Аюб 38:31; Іамос 5:8.

иштта кылбехъ долчу седарчийн массо куыцаш а.

- 10 Цо мел деш дерг кхетам тIе ца кхочуш ду,
Цуьнан тамашийна хIуманаш дагар а далур дац.
- 11 Иза уллохула тIехваьлча, суна гур а вац,
Иза гергахула лелча, суна хаалур а вац.
- 12 Цунна хIума дIадаккха лаахь, Иза хьаьнга сацалур ву?
Хьан эр ду Цуьнга: „Ахьа иза хIунда до?“
- 13 Дала Шен обгIазалла сацор яц,
хIордан саьрмик болчу РахIабан гIоьнчий а
Цуьнан куьйгашна кIел охьатаIийра.
- 14 Ткьа со муха кьовсалур ву Цуьнца?
Карор дуй суна Цуьнга ала хIума?
- 15 Со бехк боцуш хилча а, соьга Цунна дуьхьал дош дахьалур
дац.
Соьга сан Кхелахочуьнга нийсо яр бен дехалур дац.
- 16 Ас кхайкхинчул тIаьхьа Цо суна жоп делча а,
со тешар вацара, Цунна со дIахезна аьлча.
- 17 Йилбазмох а хьокхуйтуш, Иза суна тIекхета,
бахьана доцуш сан чевнаш Цо соьйоху,
- 18 соьга доккха са ца доккхуйту Цо,
сан дахар баланех хьаладузу.
- 19 Ницкьах лаьчна аьлча, Иза уггар Нуьцкьалниг ву.
Кхелах лаьчна аьлча, Цо олу: „Со кхеле хьан озор вара?“
- 20 Со бакъ велахь а, сан матто суна кхел йийр яра.
Со бехке вацахь а, Цо со бехке ву эр дара.
- 21 Со бехке вац! Сан бала бац сайна хIуьа хир делахь а,
хIунда аьлча суна сайн дахар кьахьделла.
- 22 Аса сайга боху: „Массо а хIума бен доцуш ду.
Бехк боцург а ле, бехк берг санна.
Массеран а дахар хадош верг Дела ву“.
- 23 Эттачу шедо цIехьана Iожалла еача,
бехк боцург дог доьхна хьовзарх кхаьрда Иза.
- 24 Дуьне Iесачеран кара дIаделла ду,
ткьа Цо кхелахойн бIаьргаш дIакьовлу.
Цо дIакьовлуш ца хилча, хьан кьовлу уьш?
- 25 Сан денош геланчел а сиха дIаоьхуш ду,
цхьа а дика ца гуш, уьш дIаоьхуш ду.
- 26 Уьш, эрзах дина дайн хинкема санна, тIехдуьйлуш ду,
шен ижуна тIехьаьдда куьйра санна, сиха тIехлелха уьш.

- 27 Ас Хьобга ала тарлора:
 „Сайн аьрзнаш дицдийр ду ас,
 сайн юьхь самукъане хилийта“.
- 28 Амма со керлачу вонех кхоьру, хIунда аьлча
 суна хаь Ахьа бехк суна тIе буьллур буйла.
- 29 Со юа а бехке узур хилча,
 стенна хьега деза аса эрна къа?
- 30 Лайн хица юьхь аса йилича а,
 сайн куьйгаш аса цIенна сабанца цIандича а,
- 31 Ахьа со тIаккха а модашна юккье вуллур вара.
 Сан бедаршна а со дегаза хетар вара.
- 32 Веза Эла со санна долу адам ма дац.
 Цундела сан аьтто бац Цунна жоп дала а,
 со Цуьнца цхьаьна кхеле ваха а.
- 33 Тхуна юкьахь юкьалеларг велахьара*,
 шен куьйгаш тхуна тIедахка.
- 34 Шен гIаж суна тIера Цо дIайоккхийла,
 со Шен къематаца Цо кхера ма войла.
- 35 ТIаккха со Цунах ца кхоьруш вист хир вара,
 хIунда аьлча хIинца со сайна чохь кхиниг ву».

10

Аюба кхидIа а элира:

- ¹ «Сан синна сан дахар къахьделла.
 Сайна чохь сецор бац аса сайн латкъамаш.
 Ас буьйцур бу сайн даг чохь болу бала.
- 2 Аса эр ду Деле: „Ма ехьа суна кхел.
 Дийцахьа суна, стенна тIехь со бехкево Ахь?
- 3 Хьуна тамехь ду те суна гIело яр а,
 Хьайн куьйгаша виначух кхардар а,
 ткъа Iесачийн ойланех Хьо вольуш хилар а?
- 4 Адаман ши бIаьрг бу те Хьан,
 я адамна санна са го те Хьуна?
- 5 Тхан дахар санна доца ду те Хьан дахар?
 Адаман санна ду те Хьан шераш?
- 6 Цу бахьаница ас къа латийна хилар Хьо лобхуш ву те?
 Цундела ас зулам динийла Хьо леррина толлуш ву те?
- 7 Со бехк боцуш вуйла Хьайна хуьушехь,
 Ахь со дIа ца хоьцу,

* 9:33 Цхьадолчу ширачу гочдарш тIехь: *Тхуна юкьахь юкьалеларг велахьара*. Iе-бархойн тептар тIехь: *Тхуна юкьахь юкьалеларг вац*.

со Хъан куьйга кЕлхъара ваккха стаг а вац.

- 8 Хъан куьйгаша кеп йина а, кхоьллина а ма ву со,
кхачаме а, цЕнна а, ткъа хИнца хИаллак хИунда во Ахъа со?
- 9 Дагадаийтахъа, Айхъа со поппарх вина, нисвина хилар.
ХИнца юха а сох чан ян воллу те Хьо?
- 10 Ахъа со, шура санна, охъавоьттира,
ткъа юха, кИалд санна, вукъвира Ахъа со.
- 11 Дилха а, чкъор а диллира Ахъа суна тЕе,
даЪахкашца, пхенашца вовшахтесира Ахъа со.
- 12 Ахъа суна дахар делира,
хедар боцу безам а белира,
гИайгIа барца сан са а лардеш.
- 13 ХIара хилла-кх къайлаха Хъан даг чохь дерг,
суна хаъа, иза Хъан даг чохь хиллий.
- 14 Аса къа латийча, Ахь цуьнан тидам бийр бара,
аса латийнарг таIзар доцуш дуьтур а дацара.
- 15 Со бехке велахь — декъаза хуьлийла со!
Со бехке вацахь а, со корта хъалаайа а ваьхъар вац.
Эхь хетарх вуьзна ву со,
балано со вахийна.
- 16 Со жимма хъалатаЪIашехь,
лом санна, тIаьхъаволу Хьо суна,
Хъайн тамашийна ницкъ
юха а суна дуьхьалбоккхуш.
- 17 Ахъа суна дуьхьал керла тешаш боху,
Хъайн оьгIазалла чIагI а еш.
Юх-юха а керла тобанаш суна дуьхьалиьовлуш ю.
- 18 ХИунда ваьккхина Ахъа со сайн ненан кийрара схъа?
Цхъана а стеган бIаьрг кхетале со велла велара!
- 19 Со цкъа а хилла а ца хиллехъара!
Ненан кийрара схъаволлушехь,
коша чу вилина со хиллехъара!
- 20 Сан дахаран денойх кIезиг бен дисна дац те?
ДIаверзахъа соьгахъара, жимма со воккхавейта,
21 юхавоьрзур воцучу меттиге со дIакхалхале —
бода а, Iожаллин ИиндагI а долчу махка,
22 Iаьржа бода лаьттачу а, низам ца хуьлчу а махка,
серло а боданах тера йолчу махка“».

Цупара Аюбаца кьамел до

- 11** ¹ТIаккха наIматхо волу Цупар Аюбе вистхилира:
²«Дуккха а дийцинчу дешнашна духьал дала жоп дац те?
 Дукха кьамелаш деш верг бакъ ву ткъа?»
- ³ Хьан даьссачу кьамелаша тхо дист ца хуьлуш сацор
 ду моьгту хьуна?
 Кхаьрдаш волу хьо цхьаммо а юьхьIаьржачу хIоттор
 вац моьгту хьуна?
- ⁴ Ахьа Деле боху: „Сайн хьехамехь со бакъ ву,
 Хьан бIаьргашна хьалха со цIена ву“.
- ⁵ Суна луур дара, Аюб, Дела хьобга вистхила,
 хьуна духьал Цо Шен бага схьалла.
- ⁶ Шен хьекьалаллин кьайленаш
 Дала хьуна йовзуйтур елахьара,
 бакъйолчу хьекьалаллин цхьа агIо хилла ца Iарна.
 Суна луур дара хьуна хайита, Далла
 хьан кьинойх цхьадерш дицдалийтина хилар.
- ⁷ Делан кIоргачу кьайленашка хьо билггал кхачало те?
 Нуьцкьалчу Делан бухбоцучу бакъдолчух хьан кхета ницкъ
 кхочий те?
- ⁸ Иза стигалел лекха ду –
 муьлха адам цига кхачалур ду?
 Иза эхартал кIорга ду –
 муьлхачу стагана иза хаалур ду?
- ⁹ Цуьнан барам лаьттал бежа бу,
 иштта иза хIордал шуьйра бу.
- ¹⁰ Цо, схьа а веана, милла а набахти чу а воьллина,
 иза кхеле озийча, Цунна духьал мила вер ву?
- ¹¹ Цунна харцонаш лелориг вевза.
 Нагахь санна Цунна зулам гахь,
 Цо иза дагахь латтор дац?
- ¹² Хьекьал доцург хьекьале верзийча,
 виркхело йинчу вирах адам хир дара.
- ¹³ Хьан дог чIогIа Далла тIетевжаш хила деза,
 Цуьнга дIакховдо деза ахьа хьайн ши куьг а.
- ¹⁴ Хьайн куьйгашна тIе вониг латийнехь,
 хьайгара генна дIакхосса деза ахьа,
 ткъа хьайн четар чохь зулам а ма Iайта.

- 15 ТIаккха хъанна а нийса бIаьргаш чу хъжалур ву хьо,
цхъаннах а ийза ца луш лелар ву хьо,
цхъаннах а кхоьрур а вац хьо.
- 16 ТIаккха хъайн гIайгIа билггал бицбийр бу ахьа,
дIадахана хи санна бен, иза дага ца лоцуш.
- 17 Хъан дахар делкъенан малхал къегар дара,
боданах Iуьйренан серло хир яра.
- 18 Хъайн сатуьйсийла йолу дела, хьо маьрша хир вара.
Дала лар а веш, хьо кхерамбоцуш наб кхеташ хир вара.
- 19 Цхъаммо а кхера а ца веш, хьо дIавуьжур вара,
дукхахберш хъуна хьалха хьесталуш а хир бара.
- 20 Iесачеран бIаьргашна са кIезиг гур ду,
шашь кIелхъарбовла церан йиш хир яц.
ТIаьххъара а, садалар бен, церан сатуьйсийла хир яц».

Аюба Цунарна жоп ло

- 12** ¹ ТIаккха Аюба, жоп а луш, элира:
² «Ма бакъ ду иза! Шу нехан бага ю теша?
Шуьца цхъаьна хъекъалалла лийр ма ду!
- 3 Ткъа сан а ма ду хъекъал, шун санна.
Ткъа со а ма вац шул оьшуш –
иза хъанна ца хаьа?
- 4 Деле кхойкхуш, Цо жоп луш хилла волчу,
сох белам хилла сан доттагIашна.
Нийса а, кхачаме а волчу сох кхардам хилла.
- 5 Синтем болчунна моьтту
бохамах кхарда веза.
Ког тасабелларг чутоттуш ву.
- 6 ПаргIат ду талорхойн хIусамашкахь,
Дела оьгIазвохуьйтурш а синтеме Iаш бу,
цара Дела шайн карахь лелош волуш санна.
- 7 ТIаккха хатта акхарошка – цара хьоьхур ду хъуна,
стигаларчу олхазарша дуьйцур ду хъуна.
- 8 Лаьтгаца къамел де – цо хьоьхур ду хъуна,
хIорда чуьрачу чIерашка а дийцийта хъайга.
- 9 Царах массарах а хъанна ца хаьа,
Везачу Элан куьйго и дерриг а дина дуйла?
- 10 Цуьнан карахь ду хъуна
массо а дийначу хIуманийн синош а,

- иштта массо а адамийн синош а.
 11 Маттана юучун чам хааре терра,
 лергана а ца девза ткъа дешнаш
- 12 Къеначаьргахь хьекъалалла карор ду хьуна,
 дукха ваьхнарг кхетам болуш ма хуьлу.
 13 Делехь ду хьекъалалла а, ницкъ а,
 иштта Цуьнгахь бу хьехам а, кхетам а.
 14 Цо дохийнарг юхаметтахЮтталур дац,
 Цо чувоблиинарг парГатвер вац.
 15 Цо доГIа сацадахь, массо а хIума якъалур ю,
 Цо хиш схьахечахь, цара дерриг а латта хIаллакдо.
- 16 Цуьнгахь ницкъ а бу, говзалла а ю,
 Цуьнан карахь ву Iехориг а, Iехийнарг а.
 17 Хьехамчаш Цо хьекъалх эшабо,
 кхелахойх Цо сонтанаш а хуьлубйту.
 18 Паччахьашна тIера хаза духарш дIа а дохий,
 лейн бедарш царна тIеюхубйту Цо.
 19 Динан дай Цо даржах эшабо,
 чIаГIбина куьйгалхой херцабо,
 уьш тоххара дубйна белахь а.
 20 Тешамечу хьехамчийн къамелаш а сацадо,
 къеначеран къасторан хуьнар а эшадо.
 21 Сийлаллехь болчеран сий а дойу Цо,
 ницкъ болчаьргара ницкъ а дIабоккху.
 22 Боданехь хьулдинарг а Цо гучудоккху,
 Цо Южаллин бода а серлонга боккху.
 23 Цо халкъаш доьбуьйту, уьш хIаллак а до.
 Къаьмнаш нуьцкъала а до, юха уьш дIа а дубьу.
 24 Дубьненан мехкийн куьйгалхошкара хьекъал дIа а обций,
 уьш некъаш дощучу аренгахула буййлабелла лобьубйту Цо.
 25 Куьйган уьшаршца боданехь лела уьш,
 бехна нах санна, уьш тоьхкуьйту Цо».

13

¹ Аюба элира:

- «И дерриг а сан бIаьргашна гина ду,
 суна иза хезна ду, со цу хIуманах кхета.
 2 Шуна хууш дерг суна а хаьа.
 Со а ма вац шул оьшуш.
 3 Амма Нуьцкъалчуьнга вистхила лаьа суна,

- Далла хьалха сайн гIуллакх лардан лаба!
 4 Ткъа аша сан чевнашна харцонца лoъралла до,
 шу дерриш а – пайда боцу лoъраш ду.
 5 ЭхI, кхин дист а ца хуьлуш, шу дIасевцича,
 иза, шун хьекъалалла ду аьлла, туьдур дара.
- 6 ЛадогIийша гIуллакх лардан ас бохучуьнга,
 сайн багахула ас туьдучун тидам бейша.
 7 Делан дуьхьа зуламе дерг бохур ду те аша?
 Цунна гIoьнна мекарниг дуьйцур ду те аша?
 8 Цуьнга озабезам бан лаьий шуна?
 Делан гIуллакх лардан гIерта шу?
 9 Нагахь Цо шу зийча, дика хир дуй?
 Я Иза, адам санна, левийр ву аша?
 10 Цо луьра таIзар дийр ду шуна,
 аша къайлаха озабезам лелабахь.
 11 Цуьнан возалло шу кхера ца до те?
 Цунна хьалха шуна тIе кхерам ца буссу те?
 12 Аш далийна кицанаш, овкъарш санна, эрна ду.
 Шаьш лардан боху дешнаш поппаран турсаш санна ду.
 13 Да а совций, со вистхилийта,
 тIаккха кхунах луьург хилахьара.
- 14 Сайн дахар кхерамечу хьоле ас хIунда хIотгор дара?
 Сайн са ас куьйга тIе хIунда дуьллур дара?
 15 Цо со билггал вийна дIавоккхур ву, со сатуьйсийла йоцуш ву*.
 Сайн лелар Цунна хьалха билггал лардийр ду аса.
 16 Цу тIехь хир ду сан кIелхьарвалар, хIунда аьлча
 Делах тешаш воцург Цунна хьалхахIотта ваьхьар вац.
 17 Дикка ладогIийша аса бохучуьнга,
 сан кхеторан дешнийн тидам бейша.
 18 Аса сайн гIуллакх кхетачу къепехь кечдина.
 Суна хаьа, со бакъвина хир вуйла.
- 19 Мила ву соьца къовса йиш йолуш верг?
 Со дIатуьйр а вара, вала реза а вара.
 20 Ши хIума ма дахьара Ахьа суна тIехь,
 тIаккха со лелар вацара Хьох къайлавуьйлуш:

* 13:15 Цо со билггал вийна дIавоккхур ву, со сатуьйсийла йоцуш ву – я иштта: Цо со вийна дIаваккхяхь а, Цуьнга сатуьйсуш Iийр ву со.

- 21 суна тѠера Хъайн куьг а дІадаккхахъара Ахъа,
Хъайн къематаца со кхера а ма вахъара Ахъа.
- 22 ТІаккха дІакхайкха соьга, ас жоп лур ду Хъуна,
я ас къамел дийр ду, ткъа Хьо суна жоп луш хир ву.
- 23 Мел ду сан къа а, сан зулам а?
Сан аьрхалла а, зулам а гайтахъа суна!
- 24 ХІунда лечкъайо Ахъ сох Хъайн юьхъ,
хІунда лору Ахъ со Хъайн мостагІа?
- 25 ДІасалела гІа санна воу со кхераво те Ахъ?
Декъа ча санна волчу суна тІаьхъалела те Хьо?
- 26 Къаьхъа кхел ю Ахъа суна йинарг,
жималлехъ соьгара даьллачунна суна доькхуш.
- 27 Ахъа сан когашна буржалш тоьхна,
ас мел боккхучу коге леррина хьобжу,
ас юьту лараш тергаліо Ахъа.
- 28 Иштта со, муріоьлла дечиг санна а,
нецаша йоу бедар санна а, телхаш ву».

14 Аюба элира:

- 1 «Зудчо вина волчу стеган дахар
доца ду, иза баланех вуьзна а ву.
- 2 Зезаг санна, гучу а волий, маргІалволу иза.
ІиндагІ санна, водий, дІавоьду иза, къайлаволуш.
- 3 Иза ву-кх Ахъа тергал веш верг!
Хъайца кхеле кхойкхуш ву-кх Ахъа со?
- 4 Бобхачунах цІенаниг^д схъавер вуй?
Вер вац.
- 5 Адаман дахаран денош дагардина ду.
Ахъа дуьстина цуьнан дахаран беттанаш,
царал тІехвала цуьнан йиш а яц.
- 6 Цундела ма вехъа иза тергал, витахъа иза,
цуьнан денош, тІелаьцна волчу белхалочун санна,
чекхдовлалц.
- 7 Ур-атталла диттан а сатуьйсийла ю:
схъахадийча а, иза денлур ду,

- иза керла патар ца долуш а дуьсур дац.
 8 Лаьттаьхь цуьнан орам къанлуш белаьхь а,
 цуьнан юьхк бухаьхь яла йоллуш лаьттаьхь а,
 9 цхьажимма цунна хи тосалушшехь,
 керлачу орамато санна, зIийдагаш дIахоьцу цо.
 10 Амма адам делча, иза телхий, дIадолу.
 TIаьхьара са дIа а долиий, адам кхин ца хуьлу.
- 11 Iам чуьра хи кьайладалар санна а,
 хи дIа а дахана, Iовраш якьалуш хилар санна а,
 12 иштта стаг дIа а вуьжу, кхин хьала а ца гIотту.
 Стигалш мел юьсу, адам ден а лур дац,
 шен даларан набарх сама а доккхур дац.
- 13 Эхартехь со кьайлавоккхуш велара Хьо.
 OьгIазвахар дIадаллалц со хьулвеш велара Хьо.
 Цигаьхь Iен хан суна билгал а яьккхина,
 цул тIаьхьа со дагавогIуш велара Хьуна.
 14 Веллачул тIаьхьа вехар вуй те стаг?
 Сайн кьахьегаран дерриг а деношкахь
 со паргIатваккхаре хьобжуш Iийр вара со.
 15 Хьо кхойкхур вара, ас Хьуна жоп а лур дара,
 Хьайн куьйгаша кхоьллинчу сох хьобгуш хир вара Хьо.
 16 Ас мел боккху ког Ахьа багарбийр бара,
 амма сан кьинош Хьуна дагадогIур дацара.
 17 Соьгара даьлла зулам Ахьа тIоьрмаг чу дIадуьллур дара,
 айса летийна кьинош Ахь дIахьулдийр дара.
- 18 Охьабужу лам боьхна дIабалар санна а,
 тарх^д шен меттера меттахьялар санна а,
 19 хино тIулгаш жимдар санна а,
 хин Iовраша латта дIадахьар санна а,
 йохайо Ахьа адаман сатуьйсийла а.
 20 Стагана тIехь Ахь кхоччуш толам боккху, тIаккха иза
 дIакхелха.
 Iожаллехь цуьнан юьхь а хуьйций, Ахьа иза дIа а хьажаво.
 21 Шен бераш сий долуш хилча а, цунна ца хаьа,
 церан сий дайча а, цунна ца го.
 22 Шен лазар бен ца хьобгу цуьнан дегIо,
 шен гIайгIа еш бен дац цуьнан са».

Къамелийн шолгIа дакъа

(15:1 – 21:34)

Элипаз

- 15** ¹ Теманхо волчу Элипаза жоп делира Аюбана:
² «Хъекъал долчо эрначу хабаршца жоп лур дара те?
 Мохан даьссачух хьо санна волчо шен кийра бузур бара те?»
- ³ Пайдабоцучу дешнашца цо ша бехказавоккхур вара те?
 Цхъанна а мехала ца хуьлучу къамелашца иза
 къийсалур вара те?
- ⁴ Амма ахь ур-атталла нехан суьпалла жим а йо,
 адамо Деле доIа дарна ахь дуьхьало а йо.
- ⁵ Хьо къилахь хиларо Iамайо хъан бага.
 Хъайн лаамца хIилланчийн мотт буйцу ахь.
- ⁶ Со вац хьуна кхел йийриг, хъан бага ю,
 хъан матто хьуна дуьхьал тоьшалла до.
- ⁷ Адамашна юкъахь хьо дуьхьара кхоьллина ву моьтту хьуна,
 я лаьмнел а хьалха хьо вина ву моьтту хьуна?
- ⁸ Стигаларчу гуламехь Делан ойланашка ладуйгIирий те ахь?
 Я дерриг а хъекъалалла хьуна кхаьчна те?
- ⁹ Тхуна ца хуург хIун ду хьуна хууш?
 Тхо ца кхеттачух стенах кхетта хьо?
- ¹⁰ Тхуна юкъахь къежбелла баккхийнаш бу,
 ткъа уьш хъан дел а баккхий бу.
- ¹¹ Ца тоьу те хьуна Делера долу синхьяамаш,
 хъайца кIеда деш долчу къамелах тоам ца бо те ахьа?
- ¹² Стенна даьлла те хъан дог цу тайпана карзах?
 Стенна бу те хъан бIаьргаш, ткъес санна, къегаш?
- ¹³ Хъайн са Далла дуьхьал хIунда доккху те ахьа,
 хIунда дуьйлуйту ахьа хъайн багара и тайпа къамелаш?
- ¹⁴ Адам хIун ду, Далла хьалха ша цIена хилалур ду мотта?
 Зудчо винарг мила ву, Далла хьалха ша бакъ хилалур ву
 мотта?
- ¹⁵ Дела Шен дезачу маликех а ца теша,
 Цунна хьалха стигалш а цIена яц.

- 16 Ткъа дегаз а, телхина а долу адам мила ду,
хи молуш санна, вонаш деш лелаш долу?
- 17 Соьга ладога, тIаккха ас иза туьдур ду.
Сайна гинчух лаьчна ас хьобга дуьйцур ду.
- 18 Хьекьалалла долчара дийцинчух а,
цара шайн дайшкара хезнарг, хьул а ца деш,
дийцинчух лаьчна а хаам бийр бу аса хьобга.
- 19 Вайн дайшна бен дIаделла ца хилла латта,
хийра нах царна юкбахь лелаш а ца хилла,
цундела дайшкара дерг цIена а, нийса а ду.
- 20 Ша мел вехачу деношкахь Iесаниг баланехь хьийза.
Къызачу стагана билгалдаьхна шераш дагардина ду.
- 21 Къематечу маьхьарийн аз хуьлу цуьнан лерехь хезаш.
Машар лаьттачу хенахь талорхой цунна тIелета.
- 22 Боданах кIелхьарваларе цо са ца туьйсу,
даим а шена хьалха цунна гуш дерг тур ду.
- 23 Иза дIасаобхуш лела, ломъарзуна кхача а хуьлий*,
цунна хууш ду боданан де тIекхьачнийла.
- 24 Саготтоно а, синIаткъамо а иза Iадийна латтаво,
тIамца вогу паччахь санна, тIегIерта уьш цунна.
- 25 И шадерг а цо Далла дуьхьал куьг айина хилар
бахьана долуш ду,
Нуьцкьалчунна дуьхьал иза валар бахьана долуш ду.
- 26 Курра дуьхьалволура иза Цунна,
ша ларвархьама деза турс^д а даьккхина,
27 иза шех тоам бина волу дела а,
дозаллина севсина волу дела а.
- 28 Иза йохийначу гIаланашкахь вехаш ву,
адамаш чохь даха ца дезачу,
охьаэга кийча долчу цIенош чохь.
- 29 Иза дукха ханна хьал долуш хир вац,
цуьнан бахам а буьсур бац,
лаьтта тIехь цуьнан долахь дерг алсамдер дац.
- 30 Иза боданах кIелхьарвалалур вац.

* 15:23 Грекийн гочдар тIехь: *Иза дIасаобхуш лела, ломъарзуна кхача а хуьлий.*
Iебархойн тептар тIехь: *Иза дIасаобхуш лела, шена кхача а лобхуш.*

- ЦѢран алуно патарш дакъош долу
 дитт санна, хир ву иза,
 ткъа Делан Іаьнаро иза дІавоккхур ву.
 31 Эрна долчух тешна Іаш ма хуьлийла иза,
 цунах ша Іеха ма войла цо,
 хІунда аьлча эрналла цуьнан ял хир ю.
 32 Шен дахар чаккхенга дерзале, иза дакъаделла,
 цкъа а сенделла дІагІур доцу га санна, хир ву.
 33 Хилаза йолу кемсаш охъаобгу кемсийн таьлланг санна,
 хир ву иза,
 я шен заза дожош долу зайт-дитт^д санна, хир ву.
 34 Іесачийн тобанарчун тІаьхье хир яц, ткъа
 кхаььнех доьгІна цІенош цІаро дагор ду.
 35 Шайн даг чохь вониг а кхуллу,
 цара зулам дІа а хІоттадо.
 Іесачеран кийрано мекарло йоккху».

Аюб

- 16** ¹ Аюба цунна дуьхьал жоп делира:
² «И саннарг суна дуккха а хезна,
 шун догъэцаро вон бен ца дахъа.
 3 Хир юй те пайда боцучу къамелийн чаккхе?
 Иштга хабар деш хьо иракарахІоттош дерг хІун ду?
 4 Аса а дуьйцур дара хІинца аша санна,
 шу сан метга хилча,
 соьга а далур дара хаза къамелаш,
 кхардарца шуна дуьхьал корта а лестош.
 5 Аса а сайн маттаца шу чІагІдийр дара,
 сан багахула даьллачо шуна синтем а бийр бара.
 6 Со вистхилча а, сан бала дІа ца болу,
 вист а ца хуьлуш со Іийча а, иза лах ца ло.
 7 Дала сан тІаьхьара гІора дІадаьккхина.
 Сан берриг а доьзал Цо бохийна-кх.
 8 Цо со схъа-ма-лаьцна,
 ткъа иза суна дуьхьал тоьшалла ду.
 Сан гІора дайна хилар суна дуьхьалдаьлла,
 сох бехкаш а дохуш.
 9 Делан оьгІазлоно со цоьсту,

- Шен цергаш суна хьекха а еш,
 Цо соьца мостагІалла леладо.
 Сан МостагІчо Шен ира хьажар суна тІедерзадо.
- 10 Адамаша шайн баганаш суна дуьхьал гІаттийна,
 дов дарца сан беснеш тІе етта цара,
 уьш массо а суна дуьхьалбовлу.
- 11 Дала со вочу адамийн кара дІавелла,
 Іесачеран буьйна со да а кхоьссина.
- 12 Со синтеме Іаш вара, амма со кагвира Цо.
 Вортанна тІера схьа а лаьцна, со войра Цо.
 Со Шен гІакх санна вина дІахІоттийра Цо.
- 13 Цуьнан пхерчий массо а маьПера схьадетталуш ду,
 Цо сан жаннех къа ца хеташ Іуьтту,
 сан стим а лаьтта тІе охьаІанийна.
- 14 Со пен болуш санна, юх-юха со вохош ву Иза.
 ТІемало санна, суна тІеуьду Иза.
- 15 Аса сайн чкъурана сингаттаман бедарш а тегна,
 гІора а дайна, дог доьхна чена юккъе охьа а хиьна.
- 16 Велхарна сан юьхь цІийелла,
 сан бІаьргаш тІехь Іужаллин ІиндагІ ду.
- 17 Иза иштта делахь а, сан куьйгаша цхьанна а
 ницкъ ца бина, сан доІа цІена ду.
- 18 Латта! Ма даккхахьа сан цІий къайла!
 Ас хьокку мохь къайлаха дІахьулбина ма хуьлийла!
- 19 Делахь а, стигалахь сан Теш ву,
 лакхахь ву суна ТІехІуттуш верг а!
- 20 Сан юкълеларг суна доттагІа хилла дІахІоьттина,
 Деле а хьожуш, ас бІаьрхиш Іенадечу хенахь.
- 21 Стеган дуьхьа цо Деле доьху,
 адамо шен доттагІчун дуьхьа ма-деххара.
- 22 Сан дахаран шераш чекхдовлуш ду,
 юха ца воьрзучу новкъа волуш ву со».

17 Аюба кхидІа а элира:
¹ «Сан дог доьхна лаьтта,
 чекхдовлуш ду сан денош,
 со кошан йистехь лаьтташ ву.

- 2 Сох кхаърдаш берш суна гонах лаьтта,
сан бIаьргаш церан мостагIалла ган дезаш бу.
- 3 Дала дезарг дIалохьа, Дела, со дIахецархьама!
Кхин мила хир ву сох дош дала лууш верг?
- 4 Церан дегнаш Ахь кхетамах даьхна,
цундела Ахь цаьрга толам боккхуйтур бац.
- 5 Са яккхархьама стага шен доттагIий емалбахь,
оцу адаман берийн бIаьргаш кхулур ду.
- 6 Сох нахе кичанаш даладойтург вина Цо,
юьхь тIе шеташ етташ волу стаг ву со.
- 7 Сан бIаьргаш балано талхийна,
сан дегI IиндагI санна ду.
- 8 Бакъахьа леларш оцунах эргIадбуьйлу,
бехк боцурш Iесачунна карзахбуьйлу.
- 9 Делан лаамехь верг шен новкъа тIера вер вац,
ткъа куьйгаш цIена дерш чIагIлуш дIахIуьттур бу.
- 10 Ткъа шу – кхин а цкъа схьа а дуййла, дист а хила!
Шуна юкъахь хьекъалалла дерг карор вац суна.
- 11 Сан денош чекхдевлла,
ас йина ойланаш йоьхна,
сан деган сатуьйсийла дIаяьлла.
- 12 Цу наха буьйсанах де ду олу,
суна хьалха бода лаьтташехь,
серло тIекхочуш ю олу.
- 13 Ас сатуьйсуш долу цIа эхарт^д бен ца хилча,
цигахь болчу боданехь сайна мотт ас биллича,
- 14 бух боцучу Iинах, сан да аьлла, цIе якккхича,
кошан нIаьнех сан нана я йиша ас аьлча,
- 15 тIаккха мичахь ю сан сатуьйсийла?
Сан догдохийла хьанна гур ду тIаккха?
- 16 Собыца кхочур юй те иза эхарган кевне,
собыца цхьаьна Iожаллин чене юьжур юй те?»

Билдад

18 ¹ Иштта жоп делира шуахьахо волчу Билдада:
² «Маца совцур ду те шу и къамелаш дечуьра?

Ойла ейша, тIаккха дийр ду вай къамел.

³ ХIунда лору тхо бежанаш санна?

Шун бIаьргашна хьалха тхо кхетам боцуш ду хIунда мобытту?

- 4 Хьо обгІазвахханчохъ хъайн са доу ахъа.
Хьо бахъана долуш дуъне дассо деза ткъа,
я тарх^д шен меттера дІахилийта еза ткъа?
- 5 Іесачун серло а кхулур ю,
цуьнан цІеран алу а лепар яц.
- 6 Цуьнан четар чохъ серлонах бода хир бу,
цунна тІехула болу къуьда^д дІабовр бу.
- 7 Цуьнан чІогІа болар а лахлур ду,
шен ойланаша иза вужуьйтур ву.
- 8 Цуьнан когаша иза бойнна тІе вуьгуш ву,
бойнан машшаш тІехула иза воьдуш ву.
- 9 Цуьнан кІажа гуро дІалоцуш бу,
кІелоно иза схъахьцуш а вац.
- 10 Къайлаха речІанаш цунна лаьттахъ йоьгІна ю,
цуьнан некъаш тІе доьгІна гураш а ду.
- 11 Массо а агІор цунна тІегІерташ кхерамаш бу,
иза цхъана меттера вукху метте вуьйлуйьтуш.
- 12 Мацалло цуьнан ницкъ дІакхоллу.
Бохам цунна уллохъ кийчча лаьтта.
- 13 Цамгаро цуьнан чкъор дІакхоллуш ду,
къизачу Іожалло дегІан меженаш юуш ю.
- 14 Шен хІусаман паргІатонера схъа а ваьккхина,
къематийн паччахъ волчу вуьгур ву иза.
- 15 Цуьнан метта четар чохъ кхин стаг Іийр ву,
цуьнан хІусамна тІе тесна саьмгал хир ду.
- 16 Лахара цуьнан орамаш а дакъалур ду,
лакха тІера цуьнан гаьннаш а маргІалдулур ду.
- 17 Дуьнен чохъ иза дагавойтуш мел долу хІума йойур ю,
урамашкахъ цуьнан цІе кхин яьккхина хир яц.
- 18 Серлонгара бодане иза дІалоллур ву,
кху дуьнен чуьра иза дІавоккхур ву.
- 19 Шен халкъана юкъахъ бераш я кхин йолу тІаьхье хир яц цуьнан,
иза Іийначу меттехъ цхъа а дийна вуьсур вац.
- 20 Малхбузера берш цуьнан кхолламах инзарбевр бу,
малхбалера берш цунна хиллачух Іадийна лаьттар бу.
- 21 Баккъалла а, иштта хир ю вочун хІусам,
Дела къобал ца винчун цІа иштта хир ду».

Аюба жоп ло

- 19** ¹ТІаккха Аюба жоп делира:
²«Мел хыйзор ву аша со,
 шайн дешнашца со хьобшущ?»
- ³ Хьалха а уьтгазза юьхь яьхна аша сан,
 шаьш са готта хьовзорах оза а ца луш.
- ⁴ Нагахь ас къа латийнехь а,
 сан гІалат соьца дуьсур ду.
- ⁵ Нагахь санна со сийсазвина хилар суна тІех а детташ,
 суна хьалха шу лакхадовла гІертахь,
- ⁶ хаалаш: со охьатаГийнарг Дела ву шуна,
 Шен гураш суна гонах дІа а хІиттийна.
- ⁷ Ас мохь бетта: „Со вуьйш ву!“ – бохуш,
 амма суна жоп луш цхьа а вац,
 ас орца доху, амма суна нийсо ца йо.
- ⁸ Суна хьалхара некъ Цо дІалаьчна,
 цундела со дІа ца вахало,
 сан некъаш тІе Цо бода хІоттийна.
- ⁹ Соьга хилла болу ларам Цо дІабаьккхина,
 сан коьртара таж^д а дІадаьккхина.
- ¹⁰ Массо а агІонгара тІеетта Цо суна, со леш ву!
 Сан сатуьйсийла дІаяьккхина, орамашца
 сьхадаьккхина дитт санна.
- ¹¹ Иза суна дуьхьал обьГазаллех вуьзна ву,
 Цо со Шен мостагІа санна лору.
- ¹² Цуьнан ардангаш суна тІегІерта,
 шайна некъ а боккхуш,
 цара сан четарна го бина.
- ¹³ Сан гергарнаш суна уллора Цо дІабаьхна,
 со вевзарш а сох къехка.
- ¹⁴ Сан тайпанах берш суна уллора дІабевлла,
 со вевзаш хиллачара со вицвина.
- ¹⁵ Хьешашна а, ялхошна а со хийра хета,
 царна гергахь со хийра стаг ву.
- ¹⁶ Сайн ялхочуьнга кхойкху со, амма цо суна жоп ца ло,
 цуьнга дехарш дан дезаш хуьлу со.
- ¹⁷ Сан зуда сан Іаьнах къехка,
 сан берашна а со боьхна хета.
- ¹⁸ Божаберашна а со сийсаза хета,

- со шайна гучуволлушехь, сох кхарда буйлало.
- 19 Сан доттаГашна а со боьха хета,
суна безнарш а суна дуьхьалбевлла.
- 20 Сох, чкьор а, даьIахкаш а бен, хIумма а ца дисина,
валлал бен суна чохь са а дац.
- 21 Кьинхетам бейша! Кьинхетам бейша сох,
сан доттаГий, сох хьакхаделларг Делан куьг ду!
- 22 ХIунда лела шу суна тIаьхьадевлла, Дела ма-леллара?
ХIунда лела шу суна кхин а мотт бетташ?
- 23 Сан дешнаш дIаяздина делахьара!
Уьш тептар тIехь дIаяздина делахьара!
- 24 Аьчка кьоламца дошана тIехула я
массо а ханна тIулга тIехь уьш хьаькхна делахьара!
- 25 Суна хууш ду со Бехказавоккхург дийна вуйла а,
Иза тIаьхььара а лаьтта тIехь дIахIуттур вуйла а.
- 26 Цамгарша сан чкьор дIакхаьллинехь а,
сайн дилхана юкьара суна Дела гур ву.
- 27 Суна сайна гур ву Иза.
Сан бIаьргашна гур ву,
тIаккха Иза суна хийра хир вац.
Со хьаьгна ву иза хилийта!
- 28 Аша иштта аьлlexь: „Цунна тIаьхьа муха довла деза вай,
баланийн бахьанаш цунна чохь карош хилча?“
- 29 кхералаш туьрах, хIунда аьлча
дералло туьре бекхам бойту.
ТIаккха хуур ду шуна кхел юйла».

Цунар

- 20** ¹ Иштта жоп делира наIматхо волчу Цупара:
² «Сан ойланаша соьга жоп долуйьту,
цундела вистхила сихвелла со.
- 3 Со сийсазвоккхуш тIехбеттамаш суна хезаш хилча,
сан кхетамо со иракарахIоттаво царна жоп дала.
- 4 Хьуна хууш дац, тоххара дуьйна схьа,
лаьтта тIехь адам кхоьллинчу хенахь дуьйна,
- 5 харцволчун синкьерам кIеззигчу ханна буйла,
Iесачун самукьадалар йоцпачу ханна бен доцийла а?
- 6 Цуьнан куралла стигала кхаччалц лакхаяьлча а,

- цуьнан корта мархех хьекхалуш хилча а,
 7 иза шен боьхалла санна, массо а ханна дIавер ву,
 ткъа иза хьалха гина болчара: „Мичахь ву иза?“ – бохуш,
 хоьттур ду.
- 8 ГIан санна, карор воцучу тайпана къайлавер ву иза,
 буьйсанан сурт санна, гучуьра дIавоккхур ву иза.
- 9 Иза гина болчу бIаьргашна кхин гур вац и,
 ваьхначу меттигашна а кхин гур вац иза.
- 10 Цуьнан кIентий саГIадоьхучарна хьалха а хьесталуш лелар бу,
 цо гулдина хьал цара юхадала дезаш ду.
- 11 Цуьнан дегI дузийна хилла къоналлин ницкъ
 цуьнца цхьаьна кошан ченала буьжур бу.
- 12 Вон цуьнан багахь мерза делахь а,
 цо маттана бухахь иза дIалачкъадахь а,
 13 иза лардеш, охьа а ца кхуссуш, шен багахь,
 стигална буьххьехь латгадо цо.
- 14 И санна кхача гай чохь муьста хир бу,
 цуьнан кийрахь лаьхьанан дIовш хилла дIахIуттур бу.
- 15 Цо дIакхаьллина болу дуьненан бахам схьаIеттор бу,
 Дала цуьнга иза цуьнан кийрара схьатосуйтур бу.
- 16 Цо цIубдеш дерг лаьхьанан дIовш ду,
 лаьхьанан матто иза вуьйр ву.
- 17 Цо зовкх хьоьгур дац татолех а,
 мазах а, кIалдах а дуьзна долчу хих а.
- 18 Къахьегарца ша гулдинарг, дIа а ца кхоллуш, юхадала деза цо,
 йохкаэцарх ша яьккхинчу санах цо зовкх хьоьгур дац,
 19 хIунда аьлча цо нах бацийна, ца вешаш,
 ша дина доцу церан цIенош схьа а даьхна.
- 20 Цуьнан сутаралла бух боцуш яра,
 цуьнан лаамийн доза а дацара.
- 21 Цхьа а хIума цо дIакхаллаза дисна дац,
 цундела цуьнан беркат дукха лаьттар дац.
- 22 Шен совбаьллачу бахамна юкьахь цунна готта хир ду,
 цуьнан синан бала массо а ницкъаца цунна тIе охьабужур бу.
- 23 Шен тIингар цо эккха йоллуш юзош хилча,
 Делан оьГIазалла юссур ю цунна тIе,
 доГIа санна, цунна тIе таIзарш а доуьйтур ду.
- 24 Шаьлтанах кIелхьарвалар цуьнан хилахь а,
 цIестан секхаIодан пха цунах кхетар бу.
- 25 И пха схьабаккха иза хIоттахь,

- цуьнан стима юккъера къегаш иза схъабалахъ,
эщцахъ евзар ю цунна Южаллин инзаралла!
- 26 Иаържа бода бу иза ларвеш цуьнга хьобжуш.
Цхъаммо а серлайоккхуш йоцучу цIаро дIаххоллур ву иза,
цуьнан четар чохъ мел хилла долу хIума а хIаллакхир ду.
- 27 Стигало цуьнан харц хилар дIадоьллур ду,
латта а цунна духьалдер ду.
- 28 Цуьнан цIера цо мел гулдинарг дIадер ду,
хи санна, дIагIур ду Делан оьгIазаллин дийнахъ.
- 29 Иштта хир ду Iесачун Делера долу дакъа,
иштта Делера кхел а хир ю цунна».

Аюб

- 21** ¹ Аюба цунна жоп делира:
² «Дикка ладогIалаш ас бохучуьнга,
цунах суна шуьгара синхъаам хир бу.
- 3 Ас къамел дечу юкъана сатохалаш,
со аьлла ваьллачул тIаьхъа сох кхарда а мегар ду шуна.
- 4 Со адамна арз деш ву? Вац!
Со собар доцуш хиларан доккха бахъана ду.
- 5 Соьга схъа а хьовсий, инзардовла,
шайн бета тIе куьг а дилла.
- 6 Цунах ас ойла йича, къемато дIалоцу со,
сан дегI а дего долало.
- 7 Iесанаш дукха хIунда беха,
къеналле а кхочуш,
хьолехъ сов а бохуш?
- 8 Церан бераш царна хьалха дIахIиттина хуьлу,
церан тIаьхъе церан бIаьргаш хьалха хьалакхуьу.
- 9 Церан цIенош чохъ кхерам ца лаьтта,
Делан гIаж а яц царна тIехъ тIеайина.
- 10 Церан бугIанашкахъ массо а хенахъ ницкъ хуьлу,
ткъа церан хьелаша, оста а ца довлуш, эсий а до.
- 11 Жа санна, арабовлуйту цара шайн кIентий,
церан кегий бераш дIасалелхаш ловзу.
- 12 ЖиргIанаш а етгаш,
дечиг-пондарш а лобкхуш,

- эшарш локкху цара,
зурманан гIовгIанехъ са а къобру.
- 13 Церан шераш беркатехъ дIаобху,
гIаккха паргIатонехъ эхарте кхочу.
- 14 Цара Деле боху: „Дита тхо,
Хьан некъаш довза тхуна ца лаба!
- 15 Мила ву Нуьцкъалниг оха Цунна Iамал ян?
ХIун пайда болу доIанца Цунна тIе верзарх?“
- 16 Амма церан беркат церан-шайн куьйгаша кхоьल्लीна дац.
Иштта Iесачеран хъехамаш тIеэцар генахъ ду суна!
- 17 Кест-кеста бойий те Iесачийн чиркх?
Кест-кеста вонаш догIий те цаьрга?
Ша оьгIазваханчу хенахъ кест-кеста
Дала баланаш хьовзабой те царна тIе?
- 18 Кест-кеста моха еана йолу ча санна бу те уьш,
я йилбазмохо дIахьош йолу кегаш санна бу те?
- 19 Бохуш ду: „Адамна догIу таIзар Дала цуьнан берашна кхоадо“.
Амма ас олу: адамна шена дойла Цо таIзар, иза кхетийта!
- 20 Цуьнан бIаьргашна гойла шен хIаллакьхилар,
цо ша молийла Ницкъболчун оьгIазалла!
- 21 Иза веллачул тIаьхьа цуьнан хIун бала бу шен довзалан,
цуьнан оьмаран беттанаш чекхдевлла хилча?
- 22 Далла хъехамаш бойла дуй те,
Цо лаккхяхъ Iаш болчарна а кхел еш хилча?
- 23 Цхьаь шегяхъ буьззина ницкъ болчу хенахъ ле,
цхьана а хIуманан бала а, гIайгIа а йоцуш.
- 24 Цуьнан кийра махьарех буьзна бу,
цуьнан даьIахкаш тIамарах юьзна ю.
- 25 Ткъа важа шен дог доьхначохъ ле,
цкъа а цхьана а дикачух зовкх а ца хьегна.
- 26 Амма и шиь цхьабосса лаьтта вуьжу,
нIаьнаша цхьабосса къайла а воккху.
- 27 Суна шун ойланаш а, хIилланаш а девза,
аш сайна дуьхьал даха кечдина долу.
- 28 Аша олу: „Мичахъ ду къызачу баьччанан цIа?
Мичахъ ду Iесанаш чохъ Iийна четар а?“

- 29 Некъахошка хаттарш ца дина те аша?
Церан дийцарийн тидам ца бина те аша?
- 30 Бала тЕбеанчу дийнахь зуламхо кхоош хуьлу,
Делан оьГазаллин дийнахь иза кЕлхъарвоккху.
- 31 Цуьнан лелар юьхь-дуьхьал хъан емалдйр ду?
Цо диначух хъан бийр бу цунна бекхам?
- 32 Иза Южаллин новкъа ваьккхинчул тЕаьхъа,
цуьнан кошана улло гЕарол хЮттадо.
- 33 ТоГи чохь кошан латта цунна мерза хуьлу.
Массо а стаг цунна тЕаьхъаЮьттина воГу,
цунна хьалха йоьду тоба ягарийна а вер вац.
- 34 Шун эрначу хабарх суна синхъаам муха хир бара?
Аша мел динчу жопех харцо бен ца юьсу!»

Къамелийн кхоалгЕа дакъа
(22:1 – 27:23)

Элипаз

- 22** ¹ Теманхо волчу Элипаза, жоп а луш, элира:
² «Далла хЕун пайда бу адамах?
Ур-атталла хьекъал долчух хЕун пайда бу Цунна?
- 3 ХЕун синкъерам бу Нуьцкъалчунна хьо бакъ хиларх?
ХЕун пайда хир бара Цунна хъан некъаш цЕна хиларх?
- 4 Цунна хьалха хьо ларамах вуьзна хилар дуй те
хьуна Ииттарш еш а, хьо кхеле вуьгуш а Иза лелар?
- 5 Бакъду, хъан вонаш дукха ду,
хъан кьинош доза доцуш ду.
- 6 Бахъана доцуш вежаршкара закълташ ийдина ахъа,
царна тЕера бедарш а яхна, уьш беркъа а бохуш.
- 7 ГЕлвеллачунна мала хи а ца лора ахъа,
мацвеллачуьнга бепиг а ца кховдадора.
- 8 Ницкъ болчуьнга ахъа латта схьалоцуьйтура,
цЕяхана верг цигахь ваха а хоуьйтура.
- 9 Бисина Иаш болу зударий даьссачу куьйгашца ахъа
дЕабохуьйтура,
ахъа байшкахь болу ницкъ а хЕаллакбора.
- 10 Цундела ду хьуна гонах хЕиттийна гураш,
цундела хьо цЕехъана къемато Иадийна ву.

- 11 Цундела хуна хУмма а ца галлал бода тЕбеана,
цундела хи тЕдаларо хьо кЪайлавоккхуш ву.
- 12 Дела лекхачу стигалшкахь Iаш вац ткЪа?
ХылахЪажал седарчашка, мел лекха ду уыш!
- 13 ТкЪа ахЪа боху: „ХIун хаЪа Далла?
Цуьнга адамна кхел ялур юй те юькЪачу
мархашна юкЪара схЪа?“
- 14 Мархаша хIума ган Цунна новкЪарло йо,
Иза стигалан Iаьршашкахула лелачу хенахь.
- 15 ТкЪа гIур вуй те хьо кхидIа а ширачу а,
зуламхоша баьккхинчу а новкЪа?
- 16 Уыш шайн хан а кхачале хIаллакЪхилла,
ткЪа церан цЕнош хино дIадаьхьна.
- 17 Цара Деле баьхна: „ДIавала тхуна уллора!
ХIун дийр ду тхуна НицкЪболчо?“
- 18 ТкЪа Цо церан цЕнош хьолах хъаладузура.
Амма ас церан хъехамаш тЕоьцур бац!
- 19 Амма бакЪахЪа леларг, цаьрга а хьоьжущ,
церан дакЪзадийлар а гуш, сакЪералуш хир ву,
цЕна верг царах воьлуш а хир ву:
- 20 „ХIаллакЪхилла тхан мостагIий,
ткЪа царах диснарг цIаро хIаллакдина“.
- 21 Делаца тайна хилахЪа а,
Цуьнца барт болуш вахахЪа.
Иштга хиларца хуна тЕ дика догIур ду.
- 22 Цуьнгара схЪаболу хъехам дIаэца,
Цуьннан дош хЪайн даг чу дIадилла.
- 23 НуьцкЪалчунна тЕ верзахь, хьо юхаметтахIоттийна хир ву.
Нагахь санна хЪайн хIусамера кЪинош ахь дIалахкахь,
24 нагахь хЪайн деши ахь ченашка дIакхоссахь,
Апаран деши – Iаннийн тIулгашка,
25 тIаккха НуьцкЪала Дела хъан деши хилла дIахIуттур ву,
Иза иштга кЪегаш долу дети санна хуна хир ву.
- 26 ТIаккха хьо НуьцкЪалчунах воккхавер ву,
хЪайн юьхь Далла дуьхьал а ерзор ю ахЪа.
- 27 АхЪа доIа дича, Цунна дIахезар ду,
тIаккха кхочушдийр ду ахЪа хЪайн нигаташ.
- 28 АхЪа дагалаьцнарг дерриг а кхочушхир ду,

- хъан некъаш тЕхъ серло хир ю лепаш.
 29 Адамаш охъбатаИийна делахъ, ахъ эр ду: „Хъалаайина хила“,
 ткъа корта охъбахийитинарг Дала кЕлхъарвоккхур ву.
 30 Бехк берг а Дала кЕлхъарвоккхур ву,
 цуьнан кЕлхъарвалар хъан цЕна куьйгаш бахъана
 долуш хир ду».

Аюб

- 23** ¹ Аюба, жоп а луш, элира:
² «Тахана а къаьхъа ду сан аьрзнаш,
 куьйгаца сайн узарш ас Iаткъадахъ а.
 3 Суна хууш делахъара, Дела мичахъ карор ву а,
 Цуьнан хIусам йолчу со дIавогIуш велахъара а,
 4 аса дIадуьйцур дара Цуьнга сайн гIуллакх,
 сайн бага со бехказадохучу дешнех а юзур яра.
 5 Цо сайга хIун олу а хуур дара суна,
 Цо сайга бохучух а кхетар вара со.
 6 Шен болчу ницкъаца соьца къовсалур вара те Иза?
 Вацара! Цо Шен тидам суна тЕбохуьйтур бара.
 7 ТIаккха бакъахъа лелаш волу со Цуьнца къовсавала мегара,
 ткъа суна а сан Кхелахочуьнгара массо а ханна
 паргIато хир яра.
 8 Со малхбузехъа дIавоьду – цигахъ Иза вац,
 малхбалехъа – цигахъ а суна Иза ца караво.
 9 Иза къилбаседехъ къахьобгуш хилча а, сан Цунах бIаьрг
 а ца кхета,
 къилбехъа Иза дIавирзина хилча а, суна Иза гуш вац.
 10 Ткъа Цунна хууш ма ду, со лела некъ муьлха бу.
 Цо со зийча, деши санна, цЕна хилла дIахIуттур ву со.
 11 Цуьнан лар лохуш, леррина вогIу со.
 Юьстах а ца волуш, Цуьнан некъ ас ларбо.
 12 Цуьнан багара девллачу весеташ тЕра со ца ваьлла,
 Цуьнан багара дешнаш сайн даг чохъ Аса леладо.
 13 Иза хийцам боцуш ву – мила ву Иза хийцавалийта?
 Шена дага мел деанарг Цо кхочушдийр ма ду.
 14 Суна дуьхьал Ша леринарг Цо кхочушдийр ду,
 ишттаниг Цуьнан дуккха а ду дIадилина.
 15 Цундела ву со Цунна хьалха Iадийна,
 айса ойла ешшехъ – Цунах кхерало со.

- 16 Дала кІаддина сан дог,
Нуьцкълчо со кхерийна.
17 Со вист ца хуьлуш лаьтташ вац, бода белахь а,
сан юьхь Іаьржачу бодано дІахьулийинехь а».

- 24** Аюба кхидІа а элира:
1 «ХІунда ца доху Нуьцкълчо кхел ен денош билгал?
ХІунда ца го и денош Иза вевзачарна?
2 Адамаша доза къастош диллина тІулгаш дІасадоху,
цара жаш лачкъа а до, уьш дажа а до.
3 Байлахь бисинчеран варраш дІаюьгу,
йисина Іачун сту закълтана дІабуьгу.
4 Цара къен верг шайн некъа тІера дІатотту,
махкахь гІело хьобгурш къайлабуьйлуш лела безаш бу.
5 Аренгара акха варраш санна, кхача а лобхуш,
шайн болх кхочушбан арабовлу уьш.
Яьссачу арено царна а, церан берашна а кхача ло.
6 Цара нехан кхаш тІехь шайна докьар гулдо,
хьарамлелачун кемсийн бешахь йиснарг схьагулийо.
7 ТІехь хІума доцуш дІабуьйшу уьш,
шийлачу заманахь тІеюха хІума а яц церан.
8 Ламанан догІанаша уьш башабо,
уьш тархех дІахьерча,
дІалечкъийла шайн ца хиларна.
9 Бобераш декхачуьра доху,
къечун аганара бер закълтана доккху.
10 ТІехь хІума йоцуш лела къен нах.
Ялта чудерзош болчара санна цара
болх бахь а, уьш мацболуьйту.
11 РаьгІанашна юкъахь, Іовдий, зайтдаьтта доккху цара,
кемсаш Іуьйдуш мутта доккху, амма шашь хьогалла лов цара.
12 ГІалахь леш болчеран узарш ду хезаш,
чевнаш йинарш а бу гІо доьхуш,
амма Далла церан доІанаш дІа ца хеза.
13 Серлонна дуьхьал гІевттинарш а бу,
царна ца девза Цуьнан некъаш,
уьш цу некъаш тІехула а ца лела.
14 Сахуьллуш хьалагІотту нах бойург,
къениг а, декъазаниг а цо воь,

- ткъа буйсанна хIума лачкъайо.
- 15 Нахаца леларг бода тIебаре хьоъжу,
цунна моътту: „Со цханна а гур вац“,
шен юьхь а цо туьтмIаъжигаца дIакъовлу.
- 16 Буйсанна цIийнан пенах Iуьрг доккху талорхоша,
ткъа дийнахь, дIа а ловчкъий, ара ца бовлу уьш.
Дийнан серло хIун ю царна а ца хаъа.
- 17 Царна массарна а Iуьйре – Iожаллин IиндагI санна ю,
ткъа оцу IиндагIан инзаралла царна евзаш ю.
- 18 Амма, хина тIехула хIуттург санна, уьш сихха дIабовду.
Царна кхаъчнарг лаьттан декъан тIехь неIалт ду,
церан кемсийн беша боьду некъ а баьсса бу.
- 19 Йокъано дешаш долчу лайн хи дIа-ма-худдара,
иштта эхарто дIахуду къинош летийнарш.
- 20 Ненан кийрано а иза вицво,
цунах нIаьнийн даар а хуьлу,
цханна а иза дага а ца вогIу,
дитт санна, кагло къинош летийнарг.
- 21 Цара бер допучунна а, бераш ца хиллачунна а гIело йо,
йисина Iачунна а диканиг ца до цара.
- 22 Амма Дала Шен ницкъаца ницкъберш а дIакхоьхьу.
Дела хъалагIаьттича, шайн дахарх церан дегайовхо ца хуьлу.
- 23 Дала цаьрга кхерам ца хиларе сатийсийтахь а,
Цуьнан бIаьргаш церан некъашка хъажийна бу.
- 24 Уьш кIезигчу ханна бен хъала ца айабелла, тIаккха уьш бац.
Охьа а эгна, уьш, берриш а санна, схьагулбеш бу.
Кенан баххьаш санна, схьахадийна а хир бу уьш.
- 25 Иза иштта ца хилча, сан харц хилар гучу хьан доккхур ду?
Сан дешнаш эрна ду хьан эр ду?»

Билдад

25 ¹ Шуахьахо волчу Билдада, жоп луш, элира:
² «Iедал а Делан ду, ларамах бузуйтуш ву Иза.
Лекхачу Шен стигалахь Цо машар латтабо.

- 3 Чот юй те Цуьнан эскарийн?
Хьанна тIе ца юссу Цуьнгара серло?
- 4 Муха хир ду адам Далла хьалха бакъ?
Муха хир ву зудчо вина волу стаг цIена?
- 5 Цуьнан бIаьргашкахь бутт а сирла ца хилча,
Цунна хьалха седарчий а цIена ца хилча,

- 6 кхин а кЕзиг ду адам – нІаьвцицигах а,
нІаьнах а терра бен вац адаман кІант».

Аюб

- 26** ¹ Жоп луш, Аюба элира:
² «Стенна тІехь гІо дина ахьа гІора дІадаьлчунна?
Куьйгашкахь ницкъ боцучунна гІо диний ахь?
³ ХІун хьехар дина ахьа хьекъал доцучунна?
КІорга хьекъалалла луш ницкъ бина ахьа хьайна!
⁴ Хьан гІо дина хьуна и дешнаш ала?
Хьенан са дара хьан багахула къамел дийриг?
⁵ Хина а, цунна чохь бехачарна а бухахь
беллачийн синош дегош лаьтгаш ду.
⁶ Эхарт^д Далла хьалха дерзина а ду,
талхаран меттиган кхалор^д а яц.
⁷ Цо яьссаллина тІехь къилбаседехьара стигал дІаяржийна,
цхьа а хІума йоцучохь латта а хьалаоблила.
⁸ Шен мархаш юкъахь хи схьагулдо Цо,
ткъа марха хи деза хиларх екъа а ца ло.
⁹ Цо беттасин юьхь дІалачкъайо,
марха цунна тІе а йохийтий.
¹⁰ Хи тІехула сиз хьаькхна Цо,
серлонна а, боданна а юкъара доза а къастош.
¹¹ Цуьнан оьгІазаллех инзардевлла,
стигалара бІогІамаш ду дегош.
¹² Шен ницкъаца хІорд дІатебира Цо,
хІордан саьрмик болу РахІаб Цо
Шен хьекъалаллица хьаьшира.
¹³ Цо схьадетгачу хІуоно стигал серлаяьккхира,
Цуьнан куьг шершаш боьдучу лаьхьанах чекхбелира.
¹⁴ ХІара дерриг а Цуьнан гІуллакхийн кЕзиг долу дакъа бен дац.
Шабар-шибар дечу хенахь бен вайна Цунах лаьцна ца хеза!
Ткъа Цуьнан ницкъан къекъар къасто хьенан хир яра йиш?»

Аюб

- 27** ¹ Шен къамел кхидІа а дира Аюба. Цо элира:
² «Аса чІагІо йо суна нийса кхел ца йойтуш дийна
волчу Делах а,
сан дагна сингаттам баьккхина волчу Нуьцкъалчух а,

- 3 суна чохъ садеIар дIадаллалц,
сан мерIуьргашкахъ Делан са мел ду,
4 сан багара харцдерг арадер ма дац,
сан матто бакъ доцург а дуьйцур ма дац!
5 XIуьа хилахъ а, со аша бохучунна тIетовр вац,
со дийна мел ву, сайн цIена хилар дойур дац ас.
6 Сайн бакъхилар чIоггIа латгадо аса, иза ас дIа а лур дац –
цу тIехъ сан даго, со мел веа, беж а боккхур бац сох.
- 7 Сан мостагIа харцонча санна лорийла,
суна дуьхьал ваьлларг зуламхо санна хуьлийла.
8 Стенах сатийса деза Iесачо,
Дала ша дIатеттича,
Цо шен са дIаэцча?
9 Далла хезар дуй те цуьнан тийжар,
цуьнна бохам тIебеача?
10 Вокхавеш хир вуй те иза Нуьцкъалчух,
кхойкхур вуй те иза Цуьнга массо а хенахъ?
- 11 Ас дуьйцур ду шуна Делан куьйгах лаьцна,
Нуьцкъалчун некъаш а шух къайладохур дац ас.
12 Шуна шайна а ма гина дерриг а.
Стенна дуьйцу и даьсса хабарш?
- 13 XIара ду шуна харцо лелочунна Делера хиндерг,
хIара ду Нуьцкъалчуьнгара къызачунна кхочун дерг*.
14 Цуьнан кIентий мел дебарх, уьш туьро хIаллакбийр бу,
цуьнан тIаьхьено дуззалц бепиг дуур дац.
15 Цунах тIаьхьабиснарш Iожаллин уьно коше кхачор бу,
царах бисинчу зударша царна тIаьхьа тийжарш а дийр дац.
16 Ченал дукха дети шена гулдахъ а,
поппарал дукха бедарш цо гульяхъ а,
17 уьш Делан лаамехъ болчара тIедухур ду,
цуьнан дети цIена лелачара доькьур ду.
18 Цо шена деш долу цIа нецан бен санна
я хехочун бун санна, до.
19 ДIавуьжуш, хьолада санна дIавуьжу иза,
амма самаваьлча, цуьнан бахам ца хуьлу.

* 27:13-23 Цхьадолчу гочдаршка хьаьжжина, 13-чу аята тIера 23-чу аята тIе-
кхаччалц Цупаран къамел ду.

- Цо б!аьргаш схьабиллича, цуьнан х!умма а дисина ца хуьлу.
 20 Хи т!едалар санна, т!екхочур ду цунна !адор.
 Буйсанна шайт!анан мохо иза д!а а хьо.
 21 Малхбалехьарчу мохо иза д!аваьхьча,
 иза кхин хир вац. Шен метта т!ера
 оцу мохо д!ахьокхур ву иза.
 22 Кьинхетам боцучу мохо иза д!ахьокху,
 цуьнан караравала г!ертачу хенахь.
 23 Самукьадаьллачу мохо, цунах кхаьрдаш, т!араш вовшахдетта,
 иза мел кхочучу меттехь цунна шок а етташ».

Хьекъалаллех лаьцна йолу байт

- 28** ¹ Иштта, дети доккху меттиг а ю,
 деши лалош а, ц!андеш а меттиг а ю.
² Эчиг лаьтта бухара схьадоккху,
 ткъа ц!аста, маь!да хуьлий, лела.
³ Серло а яхьаш, адамо хьехан бода д!абоккху.
 Уггар генахь йолчу меттигашкахь лохуш ву иза.
 К!оргачу боданехь маь!да лохуш ву иза.
⁴ Цо лаьттах маь!да даккха г!у йоккху,
 нах !аш болчунна генахь а йолуш,
 адаман ког кхачаза йолчу меттигашкахь.
 Адамашна генахь а волуш,
 г!ун чохь машшаш т!ехь кхозу иза.
⁵ Шена т!ехь ялта кхуьуш долу латта,
 к!оргенехь ц!арца дагийча санна, аьккина хуьлу.
⁶ Оцу меттигехь саппир ц!е йолу т!улгаш ду,
 ткъа царна т!ехь дешин чан ю.
⁷ Цига боьду некъ цхьана а акха олхазарна а ца бевза,
 и некъ цхьана а лечин б!аьргана а ца гина.
⁸ Курачу акхаройн лар а цига ца кхаьчна,
 иштта цхьа а лом цигахь ца лелла.
⁹ Адамаша тархийн ч!ог!алла йохош шайна некъаш доху,
 цара лаьмнаш ораматашна т!ера дуйна т!ек!елдоху.
¹⁰ Цара тархашна юккъехь шайна некъаш доху,
 лаьтта бухара бахам гучуболу церан б!аьргашна хьалха.
¹¹ Цара хиш арадовлу кортош а лобху*,

* 28:11 Цара хиш арадовлу кортош а лобху – я иштта: Цара лаьтта бухара хиш сеца а до.

- къайлаха долу хІума гучу а доккху.
 12 Амма мичара доккху те хъекъалалла?
 Кхетамалла йолу меттиг мичахъ ю те?
- 13 Адамна цуьнан мах а ца бевза,
 дийначийн лаьтта тІехъ а иза карор бац.
 14 КІоргачу хино боху: «Суна чохъ иза дац».
 ХІордо а боху: «Собгахъ а иза дац».
 15 ЦІеначу деших а иза лур дац,
 дети а озна, цунах а иза эцалур дац.
 16 Апаран дешица а иза дусталур дац,
 я дезачу тІулгех ониксах а, саппирах а дусталур дац.
 17 Я деши а, я цІена ангали а цуьнца дусталур дац,
 я цІеначу деших йолчу пхьегІех а хийцалур дац.
 18 Маржанаш а, чекхсагун тІулгаш а дийца а ца оьшу,
 хъекъалалле кхачар массо а жовхІарел а деза ду.
 19 Цуьнца нислур дац Хуша-махкара¹ топаз,
 цІеначу деших иза эцалур дац.
- 20 Мичара долу те хъекъалалла?
 Мичахъ ю те кхетамаллин меттиг?
 21 Иза массо а дийначу хІуманан бІаьргях къайладаьккхина ду,
 иштта стигаларчу олхазарех а къайладаьккхина.
 22 Талхаран меттиго а, Іожалло а боху:
 «Тхан лере цунах хабар бен ца кхаьчна».
- 23 Далла бен ца хаьа цунна тІебоьду некъ,
 Цунна хаьа иза долу меттиг а,
 24 хІунда аьлча Цунна дуьненан йисте кхаччалц дерриг а
 гуш ду,
 стигална бухахъ дерг а дерриг а гуш ду.
 25 Цо механ ницкъ билгалбаьккхинчу хенахъ,
 хийн барам билгалбаьккхинчу хенахъ,
 26 иштта догІанна бакьо лучу хенахъ,
 ткъесана тача лучу хенахъ,
 27 эццахъ хъекъалалла а гина, иза талла а теллина,
 цуьнан йозалла а йовзийтина, иза дІахІоттийра Цо.
- 28 ТІаккха аьлла Цо адаме:

^{28:28} Забур 110:10; Кицанаш 1:7; 9:10.

«Хьалдолчу Эле ларамах вуьзна хилар — иза хьекьалалла ду,
ткъа зуламна генавалар — иза кхетамалла ду».

Аюбан тIаьхьара къамел

- 29** ¹ Аюб кхин а къамел дан волавелира:
² «Ма лаьар-кх суна дIадахана беттанаш духадоьрзийла,
 Дала со ларвеш хилла долу денош духадоьрзийла,
³ Цуьнан къуьда^д сан коьрта тIехула богуш а болуш,
 ткъа со Цуьнан серлонехь боданехь санна лелла хан!
⁴ Иза дара сан дахаран тоьллачу деношкахь,
 Делаца йолу тIекаре сан хIусамехь йолчу хенахь.
⁵ Нуьцкъала Дела соьца вара,
 сан бераш а дара суна уллохь.
⁶ Шуьрин татолаш дара со лелачу некъаш тIехь,
 ткъа тарха тIера охьаобхуш зайтдаьтта дара.
⁷ ГIалин ков долчу ара а ваьлла,
 со майданахь сайн метте охьахиьча,
⁸ кегий нах, сох шайн бIаьрг кхетча, суна хьалха
 къайлабовлура,
 ткъа къаной, хьала а гIовгтий, лаьтгара.
⁹ Баьччанаш, бист а ца хуьлуш,
 шайн бета тIе куьг а дуьллий, лаьтгара.
¹⁰ Ткъа хьалдолчеран аьзнаш дIасовцура,
 церан меттанаш стигалх дIалетара.
¹¹ Со хезаш мел верг со хестош хуьлура,
 ткъа со гинарш суна хастамаш беш хуьлура,
¹² хIунда аьлча аса гIо доьху пекъар кIелхьарвоккхура,
 гIо доцуш болчу боберашкахьа гIо а доккхура.
¹³ Лечуьра кIелхьарваьккхинчо со декъал а вора,
 бисинчу зударийн дегнийн а ас самукьадолуьйтура.
¹⁴ Бакъахьа лелар — сан духар санна дара,
 ткъа нийсо — сан оба а, чалба а санна яра.
¹⁵ Со бIаьрзечунна бIаьргийн метта вара,
 ткъа астагIчунна когийн метта вара.
¹⁶ Мискачарна со ден метта вара,
 хийрачун гIуллакх а ас къастадора.
¹⁷ Зуламхойн моччагIалш а ас дохадора,
 церан багара ижу а ас схьайоккхура.
¹⁸ Ас олура: „Со сайн бен чохь лиьр ву,

- сан денош, хЮрда йистера гЮм санна, дукха хир ду,
 19 сан орамаш хи тЕе кхочу,
 сан гаьннаш тЕехь бецан тхи а ду буьйса йоккхуш,
 20 сан сий а дац тишлуш,
 сан ницкъ а карлаболуш лаьтта“.
 21 Адамаша собарца ладугЮра соьга,
 дист а ца хуьлуш, сан хьехаме хьожура.
 22 Ас аьлларг дийцаре а ца доккхура цара,
 сан дешнаш, догГа санна, царна тЕеобхура.
 23 ДогГане санна, сатуьйсура цара соьга,
 бАьстенан догГанан тАдамашна санна,
 шайн баганаш хьала а гИттайора.
 24 Уьш ца тешара, со шайна велавелча,
 сан юьхь тЕера лепаро уьш иракара а хИттабора.
 25 Ас царна некъ гойтура, со церан баьчча а вара.
 Шен эскархошна юкьахь Iаш волу паччахь санна, вара со
 царна юкьахь.
 Дог доьхначарна синхьяам беш верг санна, вара со царна».

30

Аюба кхидIа а элира:

- 1 «ХИинца сол жимах берш сох буьйлуш бу.
 Церан дай ас сайн жа лардеш долчу
 жIаьлешна улло а буьтур бацара.
 2 Суна хЮн пайда бара куьйгашкахь болчу ницкъах,
 оцу дайн гЮра цаьргара дIадаьхьна хилча?
 3 Къоьлlex а, мацалlex а гЕелбелла,
 буьйсанна яьссачу аренгахь
 декъа орамаш доура цара.
 4 Коьллашна юкъара сорам боккхура цара,
 ткъа чаьмза жолам-колл царна кхачанна яра.
 5 Адамашна юкъара дIалоеьхура уьш,
 къушна тЕе санна, царна тЕе мохь хьобкхура.
 6 Церан Юйла дакъаделлачу хин Iаннаш чохь ду,
 лаьттах долчу оьрнашна а, тархашна а юкьахь.
 7 Коканийн коьллашна юкьахь, варраш санна, Юьхура уьш,
 нитташна юкьахь шаьш дIахьулбора.
 8 ЦЕе йоцу, пайда боцу,
 махкара лаьллина лелош йолу арданг!
 9 Цара сох хИинца кхардаран йиш локкху,
 сох лаьцна цара масалш а даладо.

- 10 Царна со дегаза а хета, уьш сох къехка а къехка,
со шайна гушшехъ, туйнаш а кхуьссу цара.
- 11 Сан секхаЮдан зЕнар дIа а яьстина,
Дала со гIел а вина, суна гIело а йина.
Цундела суна дуьхьал дуьрста йоцуш бу уьш.
- 12 Аьтто агIор суна тIелета и арданг,
сан когаш тIера со бергал ветта цара,
со верхьама шайна некъ а боккхуш.
- 13 Цара сан кIелхьарваларан некъ бохийна,
со дакъазаваккхарна аьтто бо цара,
цхьа а шайна гIо деш воцуш.
- 14 Пенах даьккхинчу доккхачу Гуьргах санна, чулелха уьш суна.
Пенан дакъош охьадужучу хенахъ суна тIебеттало уьш.
- 15 Iадош долу къематаш догIу суна тIе,
сан юьхькIам, мохо санна, дIасабаржабо,
со кIелхьарваларан йиш, марха санна, йов.
- 16 Сан са дIадолуш доллу,
баланийн денош тIекхаьчна суна.
- 17 Буьйсанна сан даьIахкаш лозу,
сан лазар а дац цкъа а соцуш.
- 18 Боккхачу ницкъаца сан бедар хьийза а еш,
Дала сан барзакъан кач дIалоцу.
- 19 Цо со хоттана юккье кхуссу,
хIинца со чан а, овкъарш а санна ву.
- 20 Со Хьобга кхойкху, амма Ахьа суна жоп ца ло,
со Хьуна хьалха лаьтгаш ву, амма Хьо соьга схьа ца хьожу.
- 21 Нуьцкъала Дела, ма къиза ву-кх Хьо соьца,
Хьайн нуьцкъала куьг суна дуьхьал даьккхи-кх Ахьа.
- 22 Со хьала а айина, сихачу мохе хьовзавайти Ахьа,
чIогIа хьобкхучу мохаца со дIаса а ветта Ахьа.
- 23 Суна хууш ду, Ахьа со Iожалле вуьгуш вуйла,
дуьнен чохъ вехаш волу массо а стаг кхочур волчу метте.
- 24 Декъазачунна тIе куьг айдеш хуьлу,
орца а дохуш, цунна тIехъ хала киртиг хилча?
- 25 Хала дахар долчунах воьлхуш вацара те со?
Къечунах къинхетам ца бора те ас?
- 26 Ас диканах сатуьйсучу хенахъ, бала кхечи соьга,
ас серлоне сатесча, бода тIебеа.
- 27 Сан кийрара це дIа ца йолу,

баланийн денош ду суна тЕдаьхкина.

28 Сан чкъор Іаржделла, амма иза малхо Іарждина дац.
Адамын гуламна хьалха дІа а хІоьбтина, ас гІо доьху.

29 Со хІинца чангІалкхийн ваша а,
страусийн доттагІа а хилла.

30 Іаржделла сан чкъор охьадужу,
дерриг а сан дегІ дагаро дІалаьчна.

31 Сан мерз-пондар а бу боьлхуш,
тийжаш ю сан зурма а».

31 Аюба кхидІа а элира:

¹ «Сайн бІаьргашца бина барт бу сан,
уьш зудабере хьарамлонца дІахьожур бац аьлла.

2 Иштта хилча, хІун кхоллам бара те лакхарчу Дала суна
кечбинарг?

ХІун кхел йинера те суна стигаларчу Нуьцкъалчо?

3 Зуламхошна лерина дац те дакъазабовлар,
харцонаш лелочарна лерина бац те бохам?

4 Далла ца го те сан некъаш,
массо а сан гІулч Цо ягар ца йо те?

5 Ас чІагІо йо, со харцонаш еш ца лелла аьлла,
мекарниг дан сан ког сих ца белла аьлла.

6 Дала со бакъдолчу терзан тІехь узийла,
тІаккха хуур дара Цунна, со цІена вуйла.

7 Со нийсачу некъа тІера галваьлলেখь,
сан бІаьргаша сан дог вонна тІе дерзийнехь,
сан куьйгаш хьарамчу хІумано бехдинехь, –

8 ас дІадийнарг кхечо доийла,
сан зІийдагаш орамашца цхьаьна хьалайохийла.

9 Нагахь сан дагна уллорачун зуда а езаелла,
сайн уллорачун неІарехь кІелонаш ас йинехь,

10 сан зудчо кхечунна кохьар хьийзайойла,
цуьнца буйьшуш кхиберш а хуьлийла,

11 хІунда аьлча иза хьарамло хир яра,
цунна кхелахой кхел ян езаш хир бара.

12 Иза массо а хІаллакдеш йолу цІе хир яра.
Ас къа мел хьегнарг дакъазадоккхур дара.

13 Нагахь ас сайн ялхошца нийсо лелош ца хилলেখь,
церан сайца къовсам баьлча,

- 14 ас хIун дийр дара, Дела суна хьалха дIахIоьттича?
Цо сайга хаттар дича, ас хIун эр дара Цуьнга?
- 15 Со Кхоьллинчо и ялхо а ца кхоьллина те?
Тхайн нанойн кийрахь тхойшиь а Цо ца кечвина те?
- 16 Ас чIагIо йо, кьечун дехар ас дIа ца теттина аьлла,
йисина Iачу зудчун бIаьргаш ас ца кхолийтина аьлла.
- 17 Ас чIагIо йо, сайн бепиг ас сайна ца дитина аьлла,
цунах байлахь бисинчарна дакъа а ца деш.
- 18 Со жима волчу хенахь дуййна байлахь бисинчарна
да санна хилла,
бисина болчу зударшна ненан кийрахь дуййна гIо дина ас.
- 19 ТIедуха хIума цахиларна стага бала хьегар а,
кьечу стагана тIетаса хIума цахилар а сайна гича,
20 ас царна тIедуха хIума лора,
сан уьстагIийн тIергIано уьш бох а бора,
ткъа цара даггара баркаллаш а олура.
- 21 Нагахь ас боберана дуьхьал буй айбинехь,
гIалин кевнехь болчу кхелахошкара
сайна гIо хир дуйла а хууш,
22 сан куьг белша тIера охьадужийла,
пхьаьрсан голлец каглойла сан куьг.
- 23 ХIунда аьлча Дала сайна бохам барх со чIогIа кхоьруш вара.
Цуьннан возалина дуьхьалвала сан ницкъ хир бацара.
- 24 Нагахь санна со деших тешнехь,
я цIеначу дешига ас аьлlexь:
„Хьо сан чIагIо ю“,
- 25 нагахь санна ас сайн доккxачу хьолах дозалла динехь,
сайн куьйгаша къа мел хьегначух со сакьераделла хилlexь,
- 26 нагахь санна маьлхан кьегаш хиларе а,
беттасин сийлахьчу боларе а хьоьжуш,
27 сан дог царих къайлаха Iеха а делла,
уьш лара куьйгана барт ас баьккхинехь,
- 28 иза кхел ян дезаш долу зулам хир дара,
лакхарчу Далла ас тешнабехк бийр бара.
- 29 Сайн мостагIа валар бахьана долуш воккxавеш хилла со,
я цуьнга вон деача, сакьералуш хилла?

- 30 МостагІчунна Јојаллин неІалт кхайкхош,
сайд баге къа ца летадайтира ас.
- 31 Сан хІусамна чохь болчара эр ма ду:
„Аюба жижигах ца вузийнарг вуй ткъа?“
- 32 Ваьлла лелачо цкъа а арахь буйса ца яккхина:
сан цІийнан неІарш цунна массо а хенахь дІайиллина хилла.
- 33-34 Ас чІагІо йо, сайн къинош сайн четахь дІа
ца хьулдина аьлла,
кхечу адамаша санна, цкъа а сайн зулам ас къайла
ца даьхьна аьлла,
хІунда аьлча адамийн тобанех со дІакъехкар вара,
вист а ца хуьлуш, сайн хІусама чохь сецпал,
тукхамашна дола хетарх кхоьруп а вара.
- 35 Соьга стаг ладугІуш велахьара!
Айса мел аьлларг чІагІдо ас.
Нуьцкъалниг суна жоп луш велахьара!
Нагахь санна со бекевеш волчо
сан стенна тІехь бежк бу яздинехьара,
36 и йоза ас сайн белшаш тІехь лелор дара,
таж^д санна, иза сайн коьрта тІе дуьллур дара.
- 37 ТІаккха айса мел баькхина ког дІабуьйцур бара аса,
элана санна, Цунна улло гІур вара со.
- 38 Сан лаьтто суна дуьхьал кхайкхош делахь,
оханна тІера хершнаш доьлхуш делахь,
39 ас царна тІера ялта мах боцуш диьнехь,
я цу ахархойн дегнаш ас дохийнехь,
40 кха тІехь кІен метта коканаш долиьла,
ткъа мекхан метта асар хьалакхуьйла».

Цу тІехь чекхделира Аюбан къамел.

ЭлихІус дина къамелаш

(32:1 – 37:24)

32 ¹ТІаккха Аюбан кхо доттагІа цунна дуьхьал хІумма а ца олуш сецира, хІунда аьлча иза ша бакъ хиларх тешна вара. ²Эццахь бузихойх волу Барахиалан кІант ЭлихІу оьгІазвахара. Иза ша Раман доьзалера вара. ЭлихІу Аюбана оьгІазвахара, цо ша Делал а чІогІа бакъвар^д бахьана долуш. ³Иштта Аюбан кхаа доттагІчунна а оьгІазвахара ЭлихІу, хІунда аьлча цара, Аюбана дала жоп ца карийнехь а,

цунна бехк биллира. ⁴ ЭлихІу Аюб вистхилла валлалц собар деш вара, хІунда аьлча къамел деш берш берриш а цул баккхий бара. ⁵ Амма, ва-жа кхоъ кхин хІумма а ца олуш сецча, иза оьГІазвахара.

ЭлихІу

- ⁶ Бузихо волчу Барахиалан кІанта ЭлихІус элира:
 «Шерашца дуьстича, со шул жима ву, ткъа шу сол даккхий ду.
 Цундела озавелла, сайна хетарг ца олуш Іаш вара со.
- ⁷ Ас сайга бохура: „Хан яьлларш бист хуьлуйтур бу ас,
 воккханиг ву хьекъалалла дала дезаш верг“.
- ⁸ Амма адамна хьекъал лург Делан Са ду,
 Нуьцкъалчун Іаьнаро цунна кхетам ло.
- ⁹ Бакъ дац хан яьлла волчун бен хьекъал дац бохург,
 къонаچارна а го нийсонца дерг.
- ¹⁰ Цундела ас боху: „ЛадоГІа соьга,
 со а сайна хууш дерг ала воллу“.
- ¹¹ Ас собарца ладуьйГІира шун къамелашка,
 леррина ладуьйГІира шун хьекъалечу дешнашка,
 шаьш ала дезарг аша лобхучу хенахь.
- ¹² Дикка хьобжуш вара со шуьга,
 амма шух цхьаммо а Аюб къар а ца вира,
 цо аьллачунна дуьхьал жоп а ца делира.
- ¹³ Аша баха ца оьшу: „Аюбана чохь хьекъалалла карийна тхуна“.
 Аюб къарвийриг Дела хир ву, адам хир дац.
- ¹⁴ Аюб соьга луйьш вацара,
 цундела ас цунна жоп аша санна лур дац.
- ¹⁵ Уьш дог доьхна лаьтта, кхин хІумма а алалуш а боцуш.
 Церан хІумма а ала ца дисна, уьш дІасецна.
- ¹⁶ Со мел хьежарх а, уьш бист хуьлуш бац,
 кхин хІумма а ца олуш, дІасецна уьш.
- ¹⁷ Цундела ас сайгара жоп лур ду,
 сайна хууш дерг а эр ду,
- ¹⁸ хІунда аьлча дешнех хьалавуьзна ву со,
 ткъа сан кийрахь долчу сино Іаткъам бо суна.
- ¹⁹ Сан кийра садеІалуш доцу керла чаГІар санна бу,
 иза эkkха боллуш болу пІаьлдиг^д санна бу.
- ²⁰ Соьга алийта, суна атта хилийтархьама.
 Сан балдаш дІаделлийта, соьга жоп далийтархьама.

- 21 Цхъаьнгге а ас озабезам бийр бац,
 цхъана а адамна хьеста а лур вац со.
 22 Суна хьеставала ца хаъа,
 амма иза иштта ца хилча,
 со Кхоьллинчо со сихха д'Авоккхур вара».

- 33** ЭлихIус кхидIа а элира:
¹ «Ткъа хIинца, Аюб, ас бохучуьнга ла а догIа,
 массо а ас олучу дешан тидам а бе.
 2 ХIинца ас сайн бага д'Айоьбллу,
 сан дешнаш меттан юьххьехь ду.
 3 Ценачу даг чуъра сан дешнаш схъадовлу,
 суна хууш дерг сан матто цIена схъабоху.
 4 Со Делан Сино кхоьллина,
 Нуьцкъалчун Iаьнаро суна дахар ло.
 5 Хъайн аьтто белахь, жоп ло суна,
 соьца къовса кеч а ло, дIа а хIоттий.
 6 Далла хъалха со а хьо верриг ву,
 со-со а ву поппарх вина.
 7 Цундела сох болчу кхерамо хьо Iада ма во,
 хьуна тIехь болу сан Iаткъам беца хир бац.
 8 Суна сайна хезира ахъа мел аьлларг,
 хъан аз хIинца а сан лерехь ду:
 9 „Со цIена ву, зуламаш лелийна а воцуш,
 со бехказа ву, къинош летийна а воцуш.
 10 Ткъа Далла суна таIзар дан бахъанаш карадо,
 со Шен мостагIа а лору Цо.
 11 Цо сан когашна буржалш тоьхна,
 ас мел боккхучу коге леррина хьоьжу“.
 12 Цу тIехь хьо бакъ вац, Аюб,
 хIунда аьлча Дела адамал лекха ву.
 13 ХIунда кыйсало хьо Цуьнца,
 адамо олучу дешнашна Цо жоп ма ца ло?
 14 Дела адаме юх-юха а вистхуьлуш велахь а,
 Цо бохург ца тусало стагана.
 15 Цо гIенах олу стаге я буьйсанан суьртехь,
 кIорга наб адамна кхеттачу хенахь

- я шен меттахъ стаг Іуьллучу хенахъ.
 16 ТІаккха церан лерг сама а доккхий,
 дикка гучу тайпана царна лерина
 долу Шен дІахъедар до Цо,
 17 стага дан леринарг цуьнга ца дайта а,
 цуьнан куралла дІаяккха а,
 18 иштта иза эхартана гена ваккхархъама а,
 цуьнан дахар Іожаллин хих чекх ца далийтархъама а.
 19 Шен меттахъ лазарца кхетаво Цо иза,
 цуьнан даІахкашкахъ гуттар а тІом а латтош.
 20 ТІаккха цуьнан кийрано яа хІума тІе ца оьцу,
 уггар токхе йолу хІума а цуьнга ца яало.
 21 Цуьнан дегІ гІелло, цунах хІумма а ца дуьсу,
 хьалха гуш йоцу цуьнан даІахкаш гучуйоу.
 22 Цуьнан са эхарте кхочуш ду,
 ткъа цуьнан дахар – Іожалла
 тІеяхъаш болчу геланчашка.
- 23 Амма нийса муха лела деза гайтархъама,
 адамна юкълелаш долу малик^д делахъ,
 вуно дуккха а долчу маликех цхьаъ,
 24 оцу стагах кьинхетам а бина, цо эр ду Деле:
 „Эхарте кхачарх паргІатваккхахъа иза,
 цунах такха дезарг суна карийна“.
 25 ТІаккха цуьнан дегІ кьона волуш хилларг санна,
 дІахІуттур ду,
 иза юхавоьрзур ву шен жималлин деношка.
 26 Цо Деле доІа дийр ду, ткъа Дела цунна тамехъ хир ву.
 Деле Ибадат а деш, цо воккхаверца мохъ хьокхур бу.
 Дала цуьнан нийса хьал юхаметтахІотгор ду.
 27 Нахе дІадуьйцур ду цо шена хилларг:
 „Ас кьинош летийна сайх, харцдолчух бакъдерг а деш,
 амма суна догІу таІзар Цо суна ца дина.
 28 Эхарте кхачарх со паргІатваьккхира Цо,
 хІинца сан дахар серлонах дуьзна ду“.
 29 И дерриг а Дала адаман дуьхъа деш ду,
 кхин шозза, кхузза дукхах а деш,
 30 цуьнан са эхарте кхачарх даккхархъама а,
 цунна дахаран серло лепийтархъама а.

- 31 Тидам бе, Аюб, ладогIа ас бохучуьнга.
 ХIумма а ма ала, ткъа аса дуьйцур ду.
 32 Амма хъайн ала хIума делахь, суна дуьхьал ала.
 Вист а хила, хIунда аьлча суна лаъа хьо бехказавоккхийла.
 33 Нагахь хъайн ала хIума дацахь, вист а ца хуьлуш Iе,
 ас Iамор ду хьуна хьекъале дерг».

- 34** ¹ TIаккха ЭлихIус шен къамел кхидIа а дира:
² «ЛадогIа, хьекъалчаш, ас бохучуьнга,
 шайн лергаш соьга схьадерзаде, кхетам берш,
 3 хIунда аьлча лергаша дешнаш къастадо,
 матто юучу хIуманан чам къастош санна.
 4 Талла а теллина, ваьшна нийса хIун ду къастор вай,
 вайна юкъахь диканиг хIун ду девзар вайна.
 5 Аюба элира: „Со нийса ву,
 амма Дала сан гIуллакх кхеле ца диллира.
 6 Со нийса велахь а,
 харц лоруш ву со.
 Сан бехк боццушехь,
 суна йинарг йоьрзур йоцу чов ю“.
 7 Хир вуй ткъа Аюб санна волу стаг?
 Цо Деле кхардаме хIуманаш, хи молуш санна, дуьйцу,
 8 иза харцонаш лелочеран накъосталлехь лела,
 цуьнан некъаш Iесачеран некъех дIакхетта.
 9 ХIунда аьлча цо боху: „Стагана пайда бац,
 Далла тамехь хила иза гIерташ хилча!“
 10 Кхетам берш, ладогIа соьга!
 Дала харцдерг лело йиш яц,
 Ницкъболчо зулам лело а йиш яц.
 11 Цо стагана цуьнан гIуллакхашка хъаьжжина ло доггIург,
 хIоранна а леларна хъакъ дерг дIало Цо.
 12 Бакъ ду: Дала харцонца дерг а ца до,
 Ницкъболчо харцкхел а ца йо.
 13 Хъан хIюттийна Иза дуьненна Iуналла дан?
 Мила ву дерриг а дуьненна тIехь куьйгалла деш верг?
 14 Нагахь Цо Шен дог дайтитча,
 Шен са а, садеIар а Цо юхадаьккхича,

- 15 эццахь дуьнен тIехь мел долу адам,
хIаллак а хилла, чан хилла дIахIуттур дара.
- 16 Нагахь санна хьайгахь кхетам беллахь,
со а хезаш, ас бохучуьнга ладога.
- 17 Бакъйолу кхел ца езаш верг олаллехь хила йиш юй?
Нийса а, сийлахь а волу Дела бехке ван йиш хир ю хьан?
- 18 Делан паччахье ала йиш ю: „Хьо – сий доцург ву“,
Цуьнан йиш ю элашка а ала: „Шу – Иесанаш ду“.
- 19 Амма Цо баьччанашка озабезам а ца бо,
ткъа хьалдерг къечух а ца къаставо,
хIунда аьлча уьш берриш а Цуьнан куьйгаша кхоьल्लीна бу.
- 20 ЦIехьхана, буйса юккъе яханчу хенахь, уьш ле.
Массо а инзарваьллачохь а вуьтий, уьш дIахелха.
Пелг тIе пIелг а тоьхна, Цо ницкъберш дIалохку.
- 21 Везачу Элан бIаьргаш адаман некъаш тIехь ду,
Цунна адамо мел боккху ког а го.
- 22 Яц дуьнен чохь тоьуш бода болу меттиг,
харцонаш лелораш къайлабовлалур болуш.
- 23 Кхин а леррина адам таллар Цунна ца оьшу,
иза Шена хьалха кхеле озадайтархьама.
- 24 Таллам боцуш Цо ницкъберш а хьобший,
церан метта кхинаш дIахИттабо,
хIунда аьлча Цунна хууш ду цара леладо гIуллакхаш.
Буйсанна царна тIехь толам а боккхий, уьш дIахьобьшу Цо.
- 26 Иесачу нахана санна, царна таIзар до Дала,
массо а нахана уьш гуш болчу меттехь,
- 27 Шена тIаьхьахИттинчуьра уьш дIабирзина дела а,
Шен некъийн цара тидам ца бина дела а.
- 28 Уьш бахьана долуш, къечеран узарш Далла хьалха ду,
ткъа гIело хьобгучеран узарш а Цунна дIахезаш ду.
- 29 Иза вист а ца хуьлуш Iаш хилча, Цунна хьан бехк буьлтур бу?
Цо Шен юьхь къайлаяьккхина хилча, Иза хьанна гур ву?
Цхьатерра ву Иза халкъана а, адамна а,
- 30 диндоцу стаг паччахь вина дIа а ца хIоттийна,
нахана кIело йиначуьнга царна тIехь куьйгалла ца дайта.
- 31 Цкъа а Деле аьллий ахь: „Со бехке ву,
хIинца чул тIаьхьа ас къинош летор дац.
- 32 Суна ца хууш дерг Ахь суна Iамадехьа?

- Ас зулам динехъ, и саннарг кхин дийр дац“.
- 33 Дала деш дерг ахъ дІатотгучу хенахъ
таІзар даза Иза Іийр ву моьтту хьуна?
Хьо ву сацам бан безарг, со вац.
Ала хІинца хъайна хууш дерг.
- 34 Кхетам болчара соьга эр ду,
со хезна волчу хьекъалчо эр ду:
- 35 „Хьекъале къамел дац Аюба дийриг,
маьІна долуш хІума дац цо бохург“.
- 36 Зуламхоша санна, жобпаш даларна,
Аюбана кхоччуш таІзар динехъара!
- 37 Шен къиношна тІе цо аьрхалла а туху.
Вайна юкъахъ деза дешнаш а детташ,
Деле Іеса къамелаш деш ву иза».
- 35** ¹ ЭлихІус кхин а дІа дира шен къамел:
² «„Далла хъалха со бакъонна тІехъ лаьтта“, – аьлла,
дийцар нийса хетий хьуна?
- 3 Ахъа боху: „Суна хІун пайда бу?
Аса къинош ца летийча а, хІун пайда бу?“
- 4 Суна луур дара хьуна а,
хъан доттагІашна а жоп дала.
- 5 Стигала хъалахъажа, гуш хила!
Лакхахъ йолчу мархийн тидам бе!
- 6 Ахъа къа латийча, Далла хІун ду?
Ахъа хъайн вонаш алсамдаьхча, Цунна хІун ду иза?
- 7 Хьо нийса лелча, Цунна хІун ло ахъа?
ХІун кхочу Цунна хъан карара?
- 8 Хъан Іесалла хьо санна долчу адамех бен ца хъакхало,
ткъа хъан нийсо хьо санна волчу стагах бен ца хъакхало.
- 9 Дуккха а йолу гІелонаш ловчу адамаша орца доккху,
ницкъболчийн куьйгаш кІелара схъахезаш ду церан узарш.
- 10 Амма цъхаммо а ца боху: „Мичахъ ву со кхоьблина Дела,
буьйсанна иллеш ала тхуна ницкъ луш Верг,
- 11 лаьттарчу акхаройл а тхан кхетам алсамбаьккхинарг,
стигаларчу олхазарел а тхан хьекъал совдаьккхинарг?“

- 12 Везачу Эло жоп ца ло орца доккхуш болчарна,
вочу нехан кура дегнаш бахъана долуш.
- 13 Эрна ду иза – Дала оцуьнга ла ца дугу,
Нуьцкълчу Далла и орца даккхар гуш дац.
- 14 Дала мел кЕзиг ладугуру ду хьобга,
Иза хъайна ца го ахь баьхча,
хъайн гуллакх Цунна хълха ду,
Цуьнга хьежа деза ахь баьхча.
- 15 Хьуна моьтту, Везачу Эло кьинош
летош берш таЪзар ца деш буьту,
церан кьинош Шена ца гуш санна.
- 16 Аюба къамелаш дан шен бага еллар эрна ду.
Кхетам боцуш, цо дешнаш дуьйцуш а ду».

- 36** ¹ Элихус, кхин а шен къамел дIа а деш, элира:
² «Жимма собар де, ас гойтур ду хьуна,
Делан цIарах кхин а хIума ала дезаш хилар.
- 3 Ас сайн ойла тайп-тайпанарчу меттигашкара схьялор ю,
со Кхоьблинарг нийса хилар ас билгала гойтур ду.
- 4 Бакъду, сан дешнаш харц ца хуьлу.
Кхетам кхоччуш болу со хьобгахьа ву.
- 5 Дела сийлахь ву, ткъа цхьа а дIа ца тотту Цо.
Иза сийлахь ву, Цуьнан кхетам кIорга бу.
- 6 Иесаниг Цо дийна ца вуьту,
гIело хьобгучунна нийса кхел йойту.
- 7 Шен лаамехь волчунах бIаьрг ца бадабо Цо,
ткъа паччахьашка санна цуьнга олалла дойту,
лекхачу даржехь иза хилийтархьама.
- 8 Нагахь уьш, буржалш а тоьхна,
Изапехь латтош беллахь,
- 9 Цо дIагойту цара мел лелийнарг а,
дозаллех буьзна уьш хиларна, церан аьрхалла а.
- 10 ТIехдеттаре ладогIийта церан лергаш дIадоьллу Дала,
иштта шайш лелочу зуламех дIабержар царна тIедуьллу Цо.
- 11 Цуьнга ла а дугуш, Цунна гуллакх а деш уьш леллахь,
цара шайн дахаран денош беркатехь дохур ду,
шайн дахаран шераш самукъане дохур ду.
- 12 Нагахь Цуьнга цара ла ца догIахь,
уьш Южаллин хих чекхбевр а бу,

кхетам боцурш санна лийр а бу.

- 13 Даггара дин ца лелочара шайн дегнаш чохь оьгазалла латтайо,
цара Цуьнга ца кхойкху, Цо шайна буржалш тоьхча а.
- 14 Уьш къона болчу хенахь церан синош леш ду,
цIуйн дуьхьа вовшашца лелачу божаршна юкъахь.
- 15 Цуьнан бала хьегарехула пекъар паргIатвоккху Цо,
цуьнан гIело хьегарехула лергаш дIадоьллу Цо.
- 16 Хьо а ваьккхинера Цо готгачу меттера
цхьа а дуьхьало йоцучу шуьйрачу аренга,
хьуна хьалха токхе шун а хIоттийнера Цо.
- 17 Амма хIинца Iесачунна догIу таIзарх вуьзна ву хьо,
цунна леринчу кхело а, таIзаро а схьалаьцна хьо.
- 18 Варелахь, хьоле хьо Iеха ма вайталахь!
Боккхачу кхоэ хьо тила ма вайталахь!
- 19 Хьайн хьал доккха хиларна
я хьо чIогIа гIерташ хиларна,
баланех кIелхьарвер ву те хьо?
- 20 Халкъаш цIеххьана меттахдохуш
йолчу буйсане са ма тийса.
- 21 Варелахь, вочуьнгахьа ма верзалахь,
хIунда аьлча цунах дIаверзарна
гIело хьоьгуш ма ву хьо.
- 22 Хьажал, мел боккха бу Делан ницкъ!
Кхин вуй ткъа Цул воккха хьехамча?
- 23 Цунна хьан гойтур ду Цо дан дезарг?
Хьан эр ду Цуьнга: „Ахьа дийриг зуламе ду“?
- 24 Иллешкахь наха дуьйцуш долчу Цуьнан
гIуллакхашна хастамаш бан виц ма ло.
- 25 Уьш массо а адамашна гина ду,
амма стагана геннара бен уьш гина дац.
- 26 Ма сийлахь ву Дела – Цунах вай кхетар дац.
Цуьнан шерийн терахь вайга таллалур дац.
- 27 Цо хин тIадамаш Шена схьагулдо,
ткъа, догIа а литтина, цара дохк до.
- 28 Мархаша шайн тIуналла охьаIанайо,
шортта догIа охьадогIу адамашна тIе.
- 29 Цхьа а ца кхета, мархаш муха дIасаяржайо Дала,

- иштта Шен хІусамна тІера стигал муха къекъайо Цо.
 30 Хъжал, Шена гонах Дала стелахаьштиг туху,
 ткъа хІордан бух, дІахьулбина, къайлабоккху.
 31 Ощцу тайпана адамашна кхел йо Цо,
 царна шортта кхача а ло Цо.
 32 Цо куьйгаца схъаоьцу стелахаьштиг,
 цунна мича кхета деза а дуьйцу Цо.
 33 Ткъесан гІовгІано хаам бо дарц хъакхарх,
 ткъа бежанашна иза тІедар хууш ду».

- 37** ЭлихІус кхидІа а элира:
 1 «Цу бахъанина сан дог дегош ду,
 метгах а даьлла, сан дог деттало.
 2 ЛадогІа стигал къекъарх тера долчу Делан озе,
 ладогІа Цуьнан багара схъадолуш долчу оцу озе.
 3 Ерриг а стигал кІелахь Цо къоьгуьйту
 Шен серло лаьттан йистошка кхаччалц.
 4 ТІаккха Делан озо гІовгІа йо.
 Шен возалин озаца Цо гІовгІа йо.
 Шен аз хезаш долчу хенахь
 стелахаьштигаш а ца сецадо Цо.
 5 Тамашийна схъахезаш ду Делан аз,
 вайн кхета ницкъ ца кхочу даккхий хІуманаш до Цо.
 6 Лоне Цо олу: „Лаьтта тІе охъагІо“,
 догІанан йочане: „Сихха охъаэга!“
 7 ХІорра а болх бечуьра дІасацаво Цо,
 массарна а Ша дийриг дІахайтархъама.
 8 Акхарой дІалечкъийлашна чу а йоьлхий,
 шайн баннаш чохь совцу.
 9 Къилбехъара йилбазмох хьоькху,
 къилбаседехъара шело кхочу.
 10 Шен садеІарца Дала ша бойту,
 тІаккха хийн шералла чІагІийна дІахІутту.
 11 ДогІанан мархаш Цо тІуналлех юзу,
 цаьргахула Цо стелахаьштиг даржадо.
 12 Цуьнан лаамца массанхъа а мархаш хьийзаш ю,
 дерриг а дуьнен тІехь Цо аьлларг кхочуш а деш.
 13 Цуьнан лаамца иза массо а кхочушдеш ду,
 я лаьттана таІзар дархъама,
 я нахана Шен безам гайтархъама.

- 14 Оцу хІуманийн тидам бехъа, Аюб.
 ДІасацахъа, Делан исбаъхъачу гІуллакхашка хъажахъа.
- 15 Хъуна хавий, Аюб, Дала мархашна куыйгалла муха до,
 Цо ткъес муха къогуыйту?
- 16 Хавий хъуна, стигалахъ мархаш муха латтало?
 Кхетам кхоччуш Болчун тамашийна гІуллакхаш ду уыш.
- 17 Хъуна тІера бедарш йохлой дІахІуытту,
 къилбехъара бовхачу мохо латта дІатедича.
- 18 Хъуна хуур дарий, Цунна санна, стигал дІасаяржо,
 заънгалчу цІастанах дина куызга санна,
 иза чІагІдина дІа а хІуттуыйтуш?
- 19 Дийцахъа тхуна Цуынга ала дезарг.
 Цуынца дуйцучу хенахъ хІун ала деза,
 тхо боданехъ дехаш Іаш ма ду.
- 20 Суна вистхила лаар Цуынга ала дезий те?
 Ша дІакхаъллина хилар стага добхий те?
- 21 Леррина малхе хъажа йиш яц,
 стигал, мох хъаькхча, дІа а цІанйина,
 иза стигалахъ сов къегаш хилча.
- 22 Къилбаседехъара дашо серло схъакхочу,
 Далла гонах олалин нур ду лаьтгаш.
- 23 Ницкъболчух кхета аьтту бац тхан.
 Шен ницкъе а, бакъйолу кхел яре а хъаьжжина,
 Иза мел воккха ву. Цуынан нийсо шортта ю.
 Цо цхъана а стагана гІело а ца йо.
- 24 Цундела адамаш Деле болчу ларамах дуызна хуьлу,
 амма шаьш хъекъале лоручийн Цо тидам ца бо».

Везачу Эло Аюбана жоп далар

38 ¹ ЭлихІу вистхилла ваьлча, дарца юккъера Аюбе вистхилира
 Веза Эла.

Веза Эла

- ² «Сан Іалашонаш хъекъале доцучу
 дешнашца кхулуйтуш верг мила ву?»
- ³ ДІаехка хъайн гІодаюкъ, къонахчо ма-еххкара:
 Со хьоьга хаттарш дан воллу, ткъа ахъа Суна жоп ло.
- ⁴ Мичахъ вара хьо, Аюб, Аса латта дІахІоттош?
 Схъаала Соьга, хъайн кхетам цу хІуманна тІекхиънехъ.
- ⁵ Мила ву цу лаьтган барам нисбинарг? Хъуна-м хууш ма ду иза!
 Мила ву цунна тІехула дустаран тІийраг дІасаяржийнарг?

- 6 Стенна тІе хІоттийна дуьненан бух,
хьан биллина цуьнан са нисбеш буьллуш болу тІулг,
7 дерриг а Іуьйренан седарчаша цхьаьна эшарш лекхначу
хенахь,
стигалара гуламан декъашхой сакъералуш хиллачу хенахь?
8 Лаьттан кийрара хиш аралилхинчу хенахь
хІордана хьалхара кевнаш дІа хьан къевлина?
9 Ас, духар санна, цунна тІе мархаш ехкира,
буькьачу боданна юккъе иза дІа а хьарчош.
10 Ас иштта хІордана доза а къастийра,
цунна хьалха догІа тухуш йолу кевнан неІарш а хІиттош.
11 Ас цуьнга элира: „ХІокху метте кхаччалц схабогІур бу хьо,
амма кхузара сехъайовла йиш яц хьан курачу тулгІенийн“.
12 Хьан дахарехь ахьа цкъа а Іуьйренна омра диний,
я Іуьйренан цІийяларна цуьнан меттиг дІахІоттийний?
13 Ахь сатасарна шен йистошца латта дІа а лоций,
цунна тІера Іесанаш охьакхисса аьлла, тІедожийний?
14 Іуьйренан цІийяларехь дерриг а латта, мухІарна бухахь
поппар санна, хийцало,
лаьттан лакхенаш а, кІоргенаш а, духар санна, гучуйовлий,
дІахІуьтту.
15 Сатасаро Іесачу нахана безаш болу бода дІалоцу,
иштта кхечу нахана ницкъбар цаьргара схадоккху.
- 16 Хьо кхаьчний хІорд схаболучу меттигашка?
Хьо леллий, кІоргачу хийн къайленаш а толлуш?
17 Іожаллин кевнаш гайтиний хьуна?
Эхартан кевнаш гиний хьуна?
18 Лаьттан барам стенга кхочу хайий хьуна?
Схьадийца, и дерриг а хьайна хаахь.
19 Серло ехачу метте муха кхочур ву,
мичахь ду бода чохь Іаш долу цІа?
20 Уьш хила безачу метте дІабигалур буй хьобга?
Шайн хІусамашка уьш юхадерзоран некъаш девзий хьуна?
21 Хьуна иза хууш хир ду-кх, хІунда аьлча
хьо и хан тІекхачале дуьнен чу ваьлла ву ткъа?
Хьан дахаран денош вуно дукха ду ткъа?
- 22 Лайн сов йолу хІума дІаюьллучу чуваьллий хьо,

- 23 гиний хуна кьора чохь йолу меттиг,
 Ас халачу заманна лерина латтош йолу,
 мостагIа тIелатар я тIом баллалц.
- 24 Муха кхача веза шена тIера стелахаьштигаш дIасаяьржаш
 йолчу меттиге
 я малхбалехьара мох лаьтта тIехула дIасадаьржаш йолчу
 меттиге?
- 25 Хьан доху стигалахь догIанна некъаш,
 иштта хьан дохку стигал къекъарца детташ долчу ткъесана
 некъаш,
- 26 цаьрга даьссачу лаьтта тIе а,
 адам доцучу аренна тIе а догIа дайита,
- 27 эрна а, яьсса а аре хих Iаборхьама а,
 бецашка зIийдагаш тасийтархьама а?
- 28 Вуй ткъа догIанан да?
 Хьан деш ду тхин тIадамаш?
- 29 Хьенан кийрара араболуш бу ша,
 ткъа стигалара йис хьан йо?
- 30 Хиш а, тIулг санна, чIагI а лой,
 дIахIуьтту, хIорд а тIехулара чIагIло.
- 31 ВорхI Седа цIе йолчу седарчийн куц хьобга цхьаьна
 дехкалур дуй?
 Орион цIе йолчу седарчийн куьцан буржалш хьобга
 малдалур дуй?
- 32 Хьобга арабакхалур буй шен-шен хеннахь седарчийн гулам,
 иштта Нана-ча а, Чен кIорнеш а цIе йолу седарчийн куь-
 цаш лело аьтто хир буй хьан?
- 33 Хаьий хуна, стигалийн бакъонаш муха ю?
 Цаьрга лаьттана куьйгалла дайталур дуй хьобга?
- 34 Мархашка хьайн аз айалур дуй хьобга,
 цигарчу хине хьо верриг а ваша а войтуш?
- 35 Ткъесаш ахьа аьллачу метте дIагIур дуй,
 эр дуй цара хьобга: „Тхо кийча ду“?
- 36 Мархашна хьекъалалла хьан делла,
 дохк муха хила деза, хьан кхетам белла?
- 37 Мила ву стигалара мархаш ягаръяллал хьекъал долуш а,

38 уьш агЮр а яьхна, доГІа даийттал ницкъ болуш а,
цул тІаьхьа ченах хатт а хилла,
цу лаьттах гЮрзанаш еш верг?

39 Хьо ижуна тІаьхьаволу те нана-лоьман дуьхьа,
мацделла лелачу цуьнан кЮрнеш юзорхьама,
40 уьш шайн бен чохь дІатебна Іачу хенахь
я уьш коьллаш юккъехь кІело йина Іачу хенахь?
41 Хьан кечйо хьаргІанна юург,
цуьнан кЮрнеш Деле кхойкхуш,
юург ца карош лелачу хенахь?»

39 Везачу Эло кхидІа а элира:
1 «Хьуна хабий, ламанан гезарша буьхьигаш ян еза хан,
сено кЮрнеш еш гиний хьуна?
2 Хьуна хабий, цара маса баттахь шайн кЮрнеш кийрахь
лелайо?
Хьуна хабий, цара уьш маца ян еза?
3 Шайн кЮрнеш ечу хенахь, уьш охьатаьІа,
иштта шайн кЮрнеш дуьнен чу йоу.
4 Церан бераш, аренгахь даккхий а хуьлий,
тІаккха, кхин цкъа а юа ца догІуш, дІадоьлху.
5 ПаргІатоне кхача хьан дІахецна акха вир,
цунна тІера буржал хьан дІадаьккхина?
6 Ас эрначу аренах цуьнан цІа дина,
дуьрачу аренах цуьнан хІусам йина.
7 Иза йоьлу дукха адам чохь долчу гІалин гІовгІанах,
цунна ца хеза гурманчас еш йолу хичаш.
8 Гунаш тІехула йолалой, шена юург лоху цо,
баьцара мел йолчу хІуманна тІаьхьаяьлла лела иза.
9 Ахьа бохург дан луур дуй те акхачу старана,
буйса йоккхур юй те цо хьан хьаьвданна уллохь?
10 Хершнаш даха муьшаца хьобга дІабехкалур буй акха сту,
хьуна тІаьхьара мекха боккхур буй цо хьан кха тІехь?
11 Цуьнан боккхачу ницкъана цунах тешна Іийр вуй хьо?
ЧІогІа къахьегар цунна тІедилла ваьхьар вуй хьо?
12 Цуьнга ялта схьа а гулдайтина,
хьаьтта схьадаийта ваьхьар вуй хьо?

- 13 Страус олучу олхазаран тIемаш сакъерадаларца дIасадеттало,
амма чIерийдохурган месашца уьш дусталур дац.
- 14 Страусо шен хIоаш лаьтта тIехь дуьту,
уьш гIамар тIехь дохдалиьта.
- 15 Цунна дага ца догIу царна тIе цхьаммо ког боккхург хилар а,
я акхароша уьш дохорг хилар а.
- 16 Страус къиза ду шен кIорнешца,
цунна уьш хийра долуш санна хета,
шен къахъегар эрна хиларх а ца кхоьру иза.
- 17 Ас хьекъалалла цунах генадаьккхина,
иштта цунна кхетам а ца белла.
- 18 Амма ша дада дагахь хъалаайделча,
иза беречух а, говрах а доьлу.
- 19 Аюб, ахьа белла те говрана ницкъ?
Цуьнан вортана ахьа йина те кхес?
- 20 Ахьа и говр, цIоз санна, кхийсайолуьйту те,
ша чIогIа хур дарца адам кхера а деш?
- 21 Говр, лаьттах ког а бетташ, ша-шех самукъадолуш хуьлу.
Иза шен ницкъ ма-хуьллу тIамтIе хъаьдда йоьду.
- 22 Иза кхерамах йоьлуш хуьлу,
цхьаннах а ца кхоьруш хуьлу,
ткъа туьрах иза дIа ца къехка.
- 23 Iад-ботт ду цуьнан агIонна тIехь декаш,
къегаш ду гоьмукъ^д а, цамза а,
- 24 шен чуьраяларца цо лаьттах ка етта,
ткъа, коьман маIан аз хезча, иза цхьана меттехь ца сацало.
- 25 Шена коьман маIан аз хезча, говр терса,
геннара хаало цунна тIом болу меттиг а,
тIемалойн хъаькакийн аз а, тIеман цIогIа а.
- 26 Хьан хьекъалаллица лела те куьйра,
шен тIемаш кIилбехъарчу мохана дуьхьал а дерзийна?
- 27 Ахьа аьлла те аьрзуне стигала лакха хъалаяала,
лекхачу лаьмнашкахь шен бен а бе?
- 28 Тархашна юкъахь цо буййса йоккху,
ирачу тархех цо шен гIап а йо.
- 29 Цигара шена ижу лоху цо, хIума яархьама.
Геннара схьахьоьжу цуьнан бIаьргаш а.
- 30 Цуьнан кIорнеша цIий молу,

39:30 Маттай 24:28; Лака 17:37.

байинчеран декъий долчоь а иза хуьлу».

³¹ ТПаккха Веза Эла кхин а вистхилира Аюбе:

³² «Нуьцкъалчуьнца къуьйсусх волчо Иза нисвийр вуй те?
Дела бехке вечно жоп лойла Цунна!»

Аюб

³³ Юха Аюба Везачу Элана жоп делира:

³⁴ «Со хьакъ вац – Хьуна жоп дала муха ваьхьар вара со?
Сайн юьхъ тГе куьг дуьллу ас, сайн багара дош ца далий-
тархьама.

³⁵ Юх-юха а со вистхуьлуш велахъ а,
сан кхин жоп а дац, кхин хГумма а ас дуьйцур дац».

Веза Эла

40 ¹ Везачу Эло Аюбе, дарцана юккъера схьа вист а хилла, элира:
² «Хьайн гЮдаюкъ, къонахчо санна, дГаехка:

Ас хаттарш дийр ду хьобга, ткъа ахьа Суна жоп ло.

³ Хьо Сан кхел яр харцдан воллу,
хьо бехказавалархьама, Со бехке а веш?

⁴ Хьан дуй ткъа Делан санна нуьцкъала куьг,
Цуьнан санна долчу озаца хьобга къекъалур дуй?

⁵ ТПаккха возаллица а, юьхьГамца а хазло,
иштта сий а, исбаьхьалла а хьайна тГедуха.

⁶ Хьайн чЮгГа йолу дералла дГа а хеца,
курачуьнга дГа а хьажий, иза охьатаГаве.

⁷ Массо а курачаьрга дГа а хьажий,
уьш юьхьГаьржачу хИттабе,

шаьш мел лаьтгачу меттигашкахъ
Геса нах дГа а хьаша.

⁸ Уьш лаьтта а бохий,
боданечу эхарта чу йийсаре дГабига.

⁹ ТПаккха Ас-Айса хьуна хьалха даре дийр ду
хьан аьтту куьйго хьо кГелхьарвоккхург хилар.

¹⁰ ХИнца бегемотах лаьцна дуьйцур ду Аса.

И доккха дийнат, хьо санна, Аса дина ду.

Цо буц йоу, стеро санна.

¹¹ Шен гЮгГашкахъ ма ницкъ болуш ю иза!

Цуьнан гайна тГехъ долу пхенаш ма чЮгГа ду!

¹² Цуьнан цЮга, баганан дитт^д санна, чЮгГа ду,
ткъа пхенаш цуьнан хенаш тГехъ вовшахъхьирчина ду.

- 13 Цуьнан когийн даьлахкаш цѣстан турбанаш санна ю,
цуьнан пѣндарш аьчка гѣожмаш санна ду.
- 14 Иза Аса кхоьллинчарна юкъахь уггар ницкъ болуш ю.
Сайн туьраца иза кхоьллинчу Соьга бен иза эшалур яц.
- 15 Цунна лаьмнаша ло кхача,
циггахь ловзуш лелаш ду аренан акхарой.
- 16 Коканийн коьллашна кѣл Гуьллу иза,
уьшалийн шач юкъахь дѣалечкъа.
- 17 Оцу коьллаша шайн Гиндагѣа кѣл иза дѣалачкъайо,
хина йистерачу дак-дитташа цунна го бо.
- 18 Хи къиза лелачу хенахь, иза цунах ца къехка.
Йордан-хи шен бета тѣе деача а, иза синтемехь ю.
- 19 Цуьнан бѣаргашна хьалха а хѣоьттина,
цуьнан мерах мѣара хьаьнга чекхбаккхалур бара?
- 20 Мѣераца Левиятан цѣ йолу саьрмик хьалабаккхалур барий
хьобга,
муьшаца оцу саьрмикан мотт дѣабехкалур барий?
- 21 Цуьнан мерГуьргахула тѣийраг чекхьяккхалур ярий хьобга,
я мехаца мочхалх Гуьрг даккхалур дарий?
- 22 Цо хьобга юх-юха а дехарш дийр дуй те?
Иза хьобга эсалчу дешнашца бистхир буй те?
- 23 Гутгаренна а хьан лай хила,
цо хьобца барт бийр буй те?
- 24 Олхазарца санна, цуьнца ловзуш хир ву хьо?
Хьайн гѣарбашийн дуьхьа иза дѣабобьхкур бу ахь?
- 25 Чѣрийлецархоша, хьобца мах а бийцина,
хьобгара обьур бу иза?
Цара, нахана дѣабобхийтархьама, совдегаршна юкъахь
бобькур бу иза?
- 26 Цуьнан цѣока хьобга гоьмукъех юзалур ярий
я цуьнан коьртах чаьнчакх* чекхьяккхалур ярий?
- 27 Нагахь санна хьайн куьг цунна тѣе ахь диллахь,
и тѣом хьуна, иштта кхин ца леллал, дага боуьйтур а бу».

41 Везачу Эло кхидѣа а элира:
1 «Левиятан караѣамо хьан сатийсам харц хир бу!

* 40:26 *Чаьнчакх* – иза даккхий чѣрий лобцуш, царна тухуш болу ира цхьамза бу.

40:20 Забур 73:14; 103:26; Ешаѣ-Яхѣу 27:1.

- Иза цкъа сьхьхьаьжча а, хьо охьавужур ву.
2 Иза меттахъхьабан ваьхьар волуш цхьа а вац.
ТІаккха Сан юьхь-дуьхьал хІотта мила ву?
3 Соьга декхар такхийта Суна хьалха мила хІуттур вара?
Массо а стигална бухахь мел дерг Сан ду.
- 4 Цуьнан меженех лаьцна ца олуш Іийр вац Со,
иштта цо динчу сийлахь гІуллакхех а,
сьхьхьаьжча, цуьнан кеп товш хиларх а.
5 Цунна тІера бедар хьаьнга сьхьяккхалур ю?
Цуьнан шалхачу гІаьгІна хьаьнга хІума Іотталур ю?
6 Хьан хьалагІаттор ю цуьнан бага?
Гонах йолчу цуьнан цергаша Іадаво.
7 Цуьнан букъ тІехь турсийн могІарш ду,
готтачу мухІаро вовшахтоьхна долу.
8 Уьш юх-юххехь духкуш ду,
царна юккъехула хІаваь а чекхдер дац.
9 Цхьаь вукхунна улло таьІна ду,
дІаса ца деккъал вовшахтоьхна.
10 Цо хьоршам тоьхча, ткьес тоьхча санна хета,
цуьнан бІаьргаш сатасаран зІаьнарш санна лепа.
11 Цуьнан багара араюьйлуш цІе ю,
суйнаш дІаса а детташ.
12 Цуьнан мерІуьргашкахула кІур арабуьйлу,
кхехкаш болчу яй чуьра Іаь ма-яллара.
13 Цуьнан садеІаро кІоранах а цІе тосу,
ткъа багара аракхуьйсуш цІеран алунаш ю.
14 Цуьнан вортанехь боккха ницкъ бу,
и кьемате хиларо стаг Іадаво.
15 Цуьнан дилханан хершнаш готта дІатоьхна ду.
Уьш меттах ца долу лалийна эчиг санна ду.
16 ТІулг санна долу цуьнан дог кхерамбоцуш ду,
иза, хьеран бухалара кохьар санна, чІогІа ду.
17 Иза хьалагІоттучу хенахь турпалхой а Іадабо,
дог доьхна а болуш, уьш цунах юхабоьрзу.
18 Цунна тІе тоьхна долу тур латталур дац,
гоьмукьо я цамзано, я пхаро цунна зен дийр дац.
19 Эчиг цунна ча санна кІеда ду моьгту,
цІаста цунна мурийоьлла дечиг санна хета.
20 Иза секхаІодан пхерчех дІа ца боду,
ткъа ширдолаган тІулгаш цунна кегаш санна ду.

- 21 Шена чхьонкар кхетча, чамхалг
 Iоттаелча санна хета цунна,
 ткъа гоьмукъ кхетча иза боьлу.
- 22 Цуьнан гай кхийрачу пхьегIийн ира геригаш йолуш санна ду,
 сазз тIехула иза лелча, цуьнан лар,
 мекха такхийча санна, хуьлу.
- 23 Хин кIорге цо, яй санна, кхоьхкуьйту,
 хIорд, молханийн чорпа санна, дIахIоттабо.
- 24 Цо шена тIаьхьа къегаш йолу лараш юьту,
 хин кIоргенна тIехь къежбелла корта санна хилар
 хоьтуьйтуш.
- 25 Оцу эххане нислуш кхин цхьа а экха дац,
 цунна кхерам бохург хIун ду а ца хаьа.
- 26 Иза майрра хьобжу массо а дегалчу эхханашка,
 массо а курачу акхарошна тIехь иза паччахь ду».

Аюб

- 42** ¹ Аюба иштта жоп делира Везачу Элана:
² «Суна хууш ду, Веза Эла, Хьайна луьург Хьан дан
 йиш юйла а,
 Ахьа дан леринарг цхьаьнгге а сацалур доцийла а.
- 3 Ахь хаьттира: „Мила ву Сан Iалашонаш
 хьекъале доцучу дешнашца кхулуьйтуш верг?“
 Бакьду, со ца кхеташ долчу хIуманех лаьцна,
 сайна а ца хаьал дукха хала долчух лаьцна дуьйцура ас.
- 4 Ахь элира: „Соьга ладогIа, Со вистхир ву.
 Со хьобга хаттарш дан воллу, ткъа ахь Суна жоп ло“.
- 5 Суна Хьох лаьцна хьалха дуьйцуш хезнера,
 ткъа хIинца сайн бIаьргашца гина Хьо суна.
- 6 ХIинца со айса аьллачунна дохковаьлла,
 цундела ченашна а, овкъаршна юккъе а хиьна Iаш ву».

Чаккхе

⁷ Аюбе Шен къамел дина Ша ваьлча, Веза Эла теманхо волчу Элипазе вистхилира: «Со хьуна а, шина доттагIчунна а чIогIа оьгIазвахана, аша Сох лаьцна Сан ялхо волчу Аюба санна нийса дерг ца аьлла дела. ⁸ Цундела, ворхI сту а, ворхI уьстагI а схьа а эций, Аюб волчу гIо. Цигахь царна урс а хьакхий, шайна тIера дагоран сагIа даккха. Сан

ялхо волчу Аюба шуна тІера доІа дийр ду, хІунда аьлча цуьнгара долу доІа бен Ас тІеобцур дац. Сан ялхо волчу Аюба санна, аша Сох лаьцна нийса дерг ца алахь а, шуна догІучу тайпана таІзар дийр дац Аса».

⁹ ТІаккха теманхо волчу Элипаза а, шуахьахо волчу Билдада а, ишт-та наІматхо волчу Цупара а, бахана, Везачу Эло шайга аьлларг дира. Везачу Эло Аюбан доІа тІеийцира.

¹⁰ Шен доттаІашна тІера Аюба доІа дича, Везачу Эло цунна беркат юхадерзийра. Цуьнан хиллачул а шозза дукха бахам белира цунна Везачу Эло. ¹¹ Аюб волчу схьагулбелира берриг а цуьнан вежарий а, йи-жарий а, берриг а цуьнан хьалха хилла болу доттаГий а. Иза волчоь тойнехь Гийра уьш, цунах кьинхетамаш беш, цуьнан дог а хьостуш, Везачу Эло цунна тІе мел еана хилла халонаш бахьана долуш. Цара хІораммо а цунна цхьацца цуьрг дети а, дашо хІоз а белира.

¹² Везачу Эло цуьнан дІаяьллачу заманал а чІогІа декьалдира цуьнан дисна дахар. ХІинца цуьнан бейтта эзар уьстаГ а, газа а яра, ялх эзар эмкал а яра, цхьа эзар шуьста а бара, иштта цхьа эзар виркхела а яра. ¹³ Цуьнан ворхІ кІант а, кхо йоІ а яра. ¹⁴ Хьалхарчу йоІан цІе Ями-мат* тиллира цо, шолгІачун цІе КъациІат** тиллира, ткьа кхозла-гІчун цІе Къарин-ХІапух*** тиллира. ¹⁵ Дерриг а лаьтта тІехь бацара Аюбан зудаберел хаза зударий. Аюба, шен бахамах дакъош а дина, кІенташна санна, зудаберашна а дІасадийкьира уьш.

¹⁶ Цул тІаьхьа кхин а бІе шовзткъа шарахь вехира Аюб, цунна шен берийн бераш а, берийн берийн бераш а гира, доьалгІачу гаранна тІе-кхаччалц. ¹⁷ ТІаккха Аюб, къан а велла, шен оьмар дуккха а денойх а юьзна, велира.

* 42:14 *Ямимат* — иза «кхокха» бохург ду.

** 42:14 *КъациІат* — иза «духІи» бохург ду.

*** 42:14 *Къарин-ХІапух* — иза «хаздаран ГІутакх» бохург ду.

Забур

Дешхълхе

Делан Йозанийн тептаршна юкьахь **Забур** цѣе йолу тептар – назманаш а, доІанаш а долу тептар ду. Дуккха а хенахь и назманаш а, доІанаш а дохура тайп-тайпанчу яздархоша. Израилхоша уьш, гул а дина, Далла Іамальечу хенахь леладора. Эххар а цара гулдинарг Делан Йозанашна чудеара.

И динан байташ тайп-тайпана хуьлу: Далла хастам баран назманаш хуьлу, гІо а, лардар а, кІелхьардахар а доьхуш долу доІанаш хуьлу, шайна чохь гечдар доьху байташ хуьлу, Дала динчу диканна Далла баркалла аларан иллеш хуьлу, иштта, мостагІашна таІзар даран дехарш хуьлу. Тептаран доІанашна юкьахь цхьана стага а, кьомо а дина доІанаш хуьлу. Цхьадолчу доІанашкахь цхьана стеган уггар кІорга ойланаш гучуйохуш ю, ткьа кхидолу доІанаш Делан массо а халкъан долу хьаштех а, ойланех а лаьцна ду.

Цхьадолчу назманашна тІехь хІора аятан хьалхарчу дешан хьалхара элп нохчийн абатан роГехь хуьлу. «Акростик» цѣе йолчу оцу кепе, абат кхачаме хиларе терра, байтийн кхачамалла гоЙту.

Забур тІера назманаш Іийсас Шен хьехамашкахь ялош хилла, Инжилан яздархоша а пайда оьцура царах. Ткьа Іийсах тешначийн динан гуламаша, шаьш Далла Іибадат дечу хенахь, чІогІа еза лору уьш.

Хьалхара тептар

(Забур 1–40)

Бакьдолу декъалалла

- 1** ¹ Декъала ву зуламхойн хьехамашца лелаш воцу стаг,
кьинош летийна болчарна тІаьхьа ца хІуттуш верг,
кхаьрдаш болчарах дІа ца кхетарг!
- ² Амма уггар а декъала ву Везачу Элан товрат-хьехамаш
кхочушбарх дагна там хуьлуш верг,
царах лаьцна дийнахь а, буса а ойланаш еш волу стаг!
- ³ Ву иза доьдучу хин йистехь доьгІна дитт санна,
шен хенахь стом а ло цо,

^{1:3} Ярми-ЯхІу 17:8.

- ГІа а марГІал ца дулу цуьнан,
 ша мел дечунна тІехь аьтто а хуьлу цуьнан.
 4 Зуламаш дечеран ГІуллакхаш иштта ца хуьлу!
 Уьш мохо дІасахьобкху чан санна ма бу.
 5 Цундела зуламе ГІуллакхаш дечеран
 Делан кхелана хьалха дІахІутгийла дац.
 Къинош летораш а хилалур бац
 Делан лаамехь болчеран гуламехь.
 6 ХІунда аьлча Шен лаамехь болчеран некъ Везачу Эло ларбо,
 ткъа зуламе ГІуллакхаш лелочеран некъо уьш шайш хІаллакбо.

Дала къобалвина паччахь

- 2** ¹ Хийрачу мехкашкара нах карзах хІунда буйьлу?
 Цахиндерг халкъаша дага хІунда лаьчна?
 2 Дуьненан паччахьаш цхьаьнакхеташ бу,
 лаьттан куьйгалхой вовшех дагабуйьлуш бу,
 Везачу Элана духьал а бевлла,
 Цо къобалвинчунна новкъарло йо цара.
 3 Цара боху: «Хедийна, дІадохур вай ваьшна тІера церан буржалш,
 церан олаллех парГІатдевр вай!»
 4 Амма стигалара Дела вольлуш ву цу адамех,
 Хьалдолчу Эло сийсазбохуш бу уьш.
 5 ТІаккха Шен дераллица уьш чІоГІа кхерийна,
 Цо, оьгІаз а вахана, цаьрга дІахьедийр ду:
 6 «Ас къобалвина Сайн паччахь Цийон-лам тІехь,
 Сайн безачу лам тІехь».
 7
 Везачу Эло билгалдаьккхинарг дІакхайкхор ду оцу паччахьо,
 Цо аьлларг иштта ду:
 «Хьо Сан кІант ву,
 тахана Хьан Да хили Сох.
 8 Деха соьга, тІаккха Ас лур ду хьуна тІаьхьалонна халкъаш а,
 хьан долахь хилийта дерриг а латта а, цуьнан йистошка
 кхаччалц.
 9 Ахь эгор ду и халкъаш аьчкан ГІожаца,
 отур ду уьш, кхийра пхьегІа санна».

^{2:1, 2} Векалийн 4:25, 26. ^{2:7} Векалийн 13:33; Іебархошка 1:5; 5:5. ^{2:9} Довзий-
 тинарг 2:26, 27; 12:5; 19:15.

- 10 Кхетийша, паччахъаш!
 11 Тамийша, дубненан куьйгалхой!
 12 Везачу Элана Тамальейша кхерарца,
 даккхийдейша шайн дегнаш дегорца!
 12 Ларийша кІант, Иза обґаз ца вахийтархъама а,
 шашь хІаллак ца дайтархъама а шайн новкъахъ.
 Цуьнан обґазвахар цІеххъана чІагІлур ду.

Декъала бу Цуьнга шашь ларбойтурш массо а!

Го дехарх долу доІа

- 3**¹ Дауда шен кІантах Абушаламах ша ведда лелла хан дагайоуьйту
 назма.
 2 Веза Эла! Ма дебна сан мостагІий!
 Дукхахберш суна дубхъал гІевттина.
 3 Цара сох лаьцна олу:
 «Делера кІелхъарвалар хир дац цунна».
- 4 Амма Ахъа, Веза Эла, турсо^д санна, со ларво.
 Хьо ду Сан дозалла,
 Ахь ойу сан сий!
 5 Ас доггах кхойкху Везачу Эле,
 Шен безачу лам тІера Цо жоп ло суна.
 6 Со вуьжу, наб йо ас,
 гІотту со, Везачу Эло со ларвойла а хууш.
 7 Сайна го бинчу эзарнаш мостагІех
 кхералур вац со.
 8 ГІаттахъа, Веза Эла!
 Ваккхахъа со кІелхъара, сан Дела!
 Ахь сан мостагІийн яххъаш йоха ма йо,
 зуламе гІуллакхаш дечеран цергаш ма оту.
 9 Везачу Элера ду кІелхъардовлар^д.
 Хъан халкъана тІехъ хуьлийла Хъан декъалдар.

Го доьхуш дина доІа

- 4**¹ Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан хІара назма
 мерз-пондаршца лакха езаш ю.
 2 Сан дог Хьобга кхойкхучу хенахъ,
 дІахазахъа со, сан бакъволу Дела.

^{3:1} Дауд 15:13–17:22.

- Хала киртиг тІехІоьтгича,
 Ахь гІо дора суна,
 хІинца а хилахьа соьца дика,
 сан доІанна жоп лохьа.
- 3 ХІай нах! Мел дукха Іан дохку шу,
 Со сийсаз а веш?
 Эрна хІуманаш а дезаш,
 харцдерг а лохьуш,
 мел лела дохку шу?
- 4 Хаалаш, Везачу Эло къастийна Шена тешаме берш.
 Цундела со Шега кхойкхуш хезаш ву Иза.
- 5 Шаьш дарделлачу хенахь
 къинош ма летадойла аша.
 Цунах лаьцна кІюргге ойланаш аша елаш,
 шайн меттахь дІатийна шаьш Іачу хенахь.
- 6 Везачу Элана лерина нийса сагІанаш цІеначу даггара
 дахалаш,
 Цунах тешна хилалаш.
- 7 Дукха наха хобтту: «Хьан гойтур ю вайна дикалла?»
 Хьан юьхь тІера серло тхуна лепийла, Веза Эла!
- 8 Сан дог а дузуш, Ахь суна делла ирс
 церан чул дукха ма ду,
 кІа а, чагІар а
 церан шортта делахь а.
- 9 Меттахь Іуьллучу хенахь паргІат наб йо ас, Веза Эла.
 Хьо воцучо цхьаммо а кхерам боцуш в̄аха ца вуьту со.

Ларвар доьху доІа

- 5** ¹ Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан хІара назма
 шедагашца лакха еза.
- ² Сан дешнаш дІахзахаь, Веза Эла,
 тергам бехьа сан узарийн.
- ³ ЛадогІахьа, сан Паччахь волу Дела,
 аса доккхучу орцане.
 Хьобга деш ма ду аса сайн доІанаш.
- ⁴ Іуьйранна Хьуна хьалха сайн дехарш охьадохку ас,
 Хьобгара сайна жоп даре са а туьйсуш.

- 5 Хьо зулам хаза ца хета Дела ма ву.
Харцонаш еш берш Хьо волчохь бехар бац.
- 6 Курачу нахана меттиг яц Хьуна юххехь,
цхьа а зуламхо Хьуна ца веза.
- 7 Харцлуйраш хАллакбо Ахь.
Ца беза Хьуна, Дела, цИий Иенош берш а, мекарлонаш
лелораш а.
- 8 Ткъа со, Хьан хедар боцу безам бахьана долуш, Хьан цА
чу вер ву,
гора а хЮбгтина, Хьан дезачу цА чохь Хьох кхоьруш
лаьтгар ву.
- 9 Ва Веза Эла! Лелавехьа со Хьайн бакъболчу новкъахула,
дуьхьалбевлла мостагИий сан болу дела.
Нисбехьа Хьайна тЕбобду сан некъ.
- 10 Цара дуьйцург цхьа а бакъ дац!
Церан дегнаш хАллакдаран лаамех дуьзна ду,
церан къамкъаргаш дАделладелла кешнаш санна ю,
шайн мекарчу маттаца ямартло йо цара.
- 11 Дела, ларахьа уьш бехке!
Шаш йина харцонаш шайна дуьхьал ерзийла царна.
И харцонаш мел лелораш дАбахахьа Ахьа, Дела,
Хьайна дуьхьал уьш бовларна.
- 12 Бакхийбеш хир ма бу Ахьа шаш лардаре сатийсинарш.
Цара даим хазахетарца иллеш локхийла.
Ткъа Ахьа ларбехьа уьш.
Хьо везарш самукъане хуьлийла,
Ахьа мел дийриг бахьана долуш.
- 13 Ахь декъалво, Веза Эла, Хьайн лаамехь верг.
Хьан безамо иза, турсо санна, ларво.

Хало тЕеача дина дола

- 6** ¹ Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан хАра назма
бархI мерз болчу пондарца ала еза.
- ² Тлех ма деттахьа суна, Веза Эла, Хьо обгIазвахханчохь.
Талзар ма дехьа суна Хьо дарвеллачохь.
- ³ Веза Эла, къинхетаме хилахьа соьца, со гЕл ма велла.
Сан даьIахкашка зуз догIу, товехьа со.
- ⁴ Дог а ду сан, чIогIа гIайгIане доьжна.

- Мел Іан деза те сан Хьоьга сатуьйсуш?
 5 Юха а валий, Веза Эла, парґатдаккхахьа сан са!
 Хьайн хедар боцучу безаман дуьхьа кІелхьарваккхахьа со.
 6 ХІунда аьлча эхартехь Хьо цхьанна а дагавогІур вац,
 веллачо Хьуна хастамаш а бийр бац.
 7 Аса дечу узарша со гІел а во,
 дІавуьжу мотт аса сайн бІаьрхища бус-буса тІун а бо.
 Сан велхаро со вуьжу мотт а башийна.
 8 ГІайгІанехь хиларна сан бІаьргаш гІелделла.
 МостагІий бахьанехь уьш телхина догІу.
 9 ДІадовла уллора, харцонаш лелораш,
 хІунда аьлча дІахезна Везачу Элана сан велхаран узарш.
 10 Со Шега кхайкхар дІа а хезна,
 сан доІанна жоп лур ду Везачу Эло.
 11 Кхерийна а, эхь хетийтина а хир бу сан массо а мостагІий.
 ЦІеххьана юха а бирзина, юьхьІаьржачу хІуттур бу уьш.

Нийсо йоьху доІа

- 7** ¹ Бен-Яманан тІаьхьенах волчу Хушин гІуллакх бахьана долуш
 Дауда Везачу Элана аьлла тийжаме назма*.
 2 Сан Веза Дела! Ахьа со ларвар лобху ас.
 Массо а суна тІаьхьабеввлачех кІелхьара а ваккхий,
 Ахьа парґатваккхахьа со,
 3 хІунда аьлча, лобмо санна, со хьаьшна, сан са доккхур ду
 цара,
 кІелхьарвоккхург суна уллохь воцучу хенахь.
 4 Сан Веза Дела! Нагахь соьгара цхьа хІума даьлলেখь,
 я сан куьйго кьа латийнехь,
 5 нагахь аса сайца машарехь Іаш волчунна зе динехь,
 я сан мостагІчунна, бехк а боцуш, со бахьана долуш ницкь
 хилলেখь,
 6 мостагІчо, суна тІе а кхиьна,
 схьа а лавцна,
 лаьттахь сан са а хьаьшна,
 сох чан а йина, вуьтийла со.
 7 Валахьа, Веза Эла, Хьайн оьгІазаллица дуьхьал,
 и оьгІазалла сан мостагІийн дераллина дуьхьал а йоккхуш.

* 7:1 *Тийжаме назма* – Іебархойн маттахь: *шигаюн*. Цу дешан маьІна билггала хууш дац.

6:9 Маттай 7:23; Лака 13:27.

Самавалахъа, Сан Дела,
метгахЮттаехъа нийсо.

- 8 Массо а халкъаш Хъайна гонах а гулдай,
Хьо волчу лакхахъ царна тГехъ Куьйгалхо хилахъ.
- 9 Везачу Эло йо халкъашна тГехъ кхел.
Со бакъхиларе хъаьжжина, ехъа, Веза Эла, суна кхел.
Сан дог а цѐна ма ду.
- 10 Адамийн хъекъал а девза Хъуна,
дегнаш а чекх го Хъуна,
тхан бакъволу Дела.
Зуламхойн зенаш а сацадехъа Ахъ,
ткъа Хъайн лаамехъ берш чIагI а бехъа.
- 11 Со ларвеш долу турс^д ду Дела,
догцѐна берш кIелхъарбоху Цо.
- 12 Дела бакъонца кхел Йийриг ву.
ХIора дийнахъ зуламхошна кхел кхайкхош ву Иза.
- 13 Нагахъ ишттачех цхъаь Шегахъа ца верзахъ,
Цо, Шен тур а ирдой,
Шен Iад а дулий,
уьш цунна тIе хъажадо.
- 14 Iожалла тIейоуьйту Цо, Шен гIирс схъа а обций,
Шен догу пхерчий цунна тIехъажадо.
- 15 Шен даг чохъ зуламаш кхоьллинчо,
кхечарна вон болх хила луучо
ша-шена харцо кхуллу.
- 16 Кхечунна ор доккхург
ша оцу ор чу вужур ву.
- 17 Ша кхоьллина баланаш цунна тIе юхабоьрзур бу,
цо дина зулам а цуьнан шен коьртах кхетар ду.
- 18 Ас хастам бо Везачу Элана
Иза бакъ хиларна.
Веза Воккхачу Элан цIеран сийнна
йиш а локху аса.

Делан сийлалла а, адаман сий а

8 ¹ Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан хIара назма Гати-гIалара схьяаьллачу эшаран мукъам балош болчу гIирсаца ала еза.

² Ва Веза Эла! Тхан Хьалдолу Эла!

Ма сийлахь ю Хьан це дерриге а лаьтта тIехь!

Стигалшкахь дIахIоьттина ду Хьан сий!

³ Кегийчу берийн а, декхаш долчу берийн а багахула.

Гап дIахIоттийра Ахь*, Хьайн мостагIий бахьана долуш.

Хьуна дуьхьалбевларш а, бекхам бийраш а дIасовцорхьама дира Ахьа иза.

⁴ Ахь кхоьллинчу стигалшка со хьалахьаьжча,
цу тIехь Ахь шен-шен метте дIахIиттийна
буттий, седарчий го суна.

⁵ Стаг мила ву, Хьан цуьнан бала кхача?

Адаман кIант мила ву, Ахьа цуьнан гIайгIа бан?

⁶ Стигалийн гуламан декъашхойл

дукха лах ца дина Ахь адам,

сийлаллин таж^д а делла, вазвина Ахь иза.

⁷ Ахь адам олалла дан дIахIоттийна

Айхьа кхоьллинчу массо а хIуманна тIехь.

Ахь адаман когашка диллина доллу хIума а:

⁸ устагIий а, бежанаш а, иштта акхарой а,

⁹ стигалара олхазарш а,

хIорда чуьра чIерий а,

хIорда чохь мел лела садолу хIума а.

¹⁰ Ва Веза Эла! Тхан Хьалдолу Эла!

Ма сийлахь ю Хьан це дерриге а лаьтта тIехь!

Делан нийсо

9 ¹ ** Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «КIант валар» олу-чу эшаран мукъамехь лакха еза. Дауда язйина назма ю иза.

² Веза Эла, сайн дерриг а даггара ас Хьуна хастамаш бийр бу,

* ^{8:3} *Гап дIахIоттийра Ахьа* – Грекийн гочдар тIехь: *хастамаш байтира Ахьа*.

** ^{9:1} *Назма 9 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: *9:22-39 – 10:1-18*.

^{8:3} Маттай 21:16. ^{8:5} Аюб 7:17, 18; Забур 143:3; Иебархошка 2:6-8. ^{8:7} 1 Коринт-хошка 15:27; Эпасхошка 1:22; Иебархошка 2:8.

- 3 Хъан массо а тамашийна гІуллакхаш аса дІакхайкхор ду.
Ахъа мел дийриг бахъана долуш, хазаеташ а, воккхавеш
а со хир ву.
Веза Воккха Дела, Хъан цІарна лерина иллеш ас эр ду.
- 4 Сан мостагІий дІабоързучу хенахъ,
Хъуна хъалха охъа а обгий, хІаллакхуьлу.
- 5 Сан гІуллакхна тІехъ Ахъ нийсонца кхел яйтира.
Бакъволу Кхелахо волу Хъо Хъайн Іарша тІе охъахира.
- 6 Кхидолу къаьмнаш Ахъа бехкедира,
Іесанаш Ахъа хІаллакбира,
абаденналц церан цІераш а дІаяйира.
- 7 МостагІий Ахъа кхаьллина дІабехи.
Церан гІаланаш а Ахъ хІаллакйина дІаехи,
царах болу дагалацам а цаьрца цхъаьна дІабели.
- 8 Ткъа Везачу Эло массо а хенахъ олалла дийр ду.
Цо Шен Іарш кхел ярна кечйина ю.
- 9 Цо дуьненна нийсонца кхел йо,
халкъашна тІехъ а Цо бакъонца иза йо.
- 10 ГІело йиначарна Веза Эла гІап санна а ву,
баланах тІехІиттинчу заманахъ тІетовжа меттиг а ю.
- 11 Хъан цІе шайна евзинарш Хъуна тІетевжа,
хІунда аьлча, Веза Эла, Хъо лобхурш Ахъа дІатесна ца буьту.
- 12 Цийон-лома тІера олалла дечу Везачу Элана ала аша иллеш.
Къаьмнашна юкъахъ дІакхайкхаде аша Цуьнан гІуллакхаш.
- 13 ЧІир йоькхуш волчу Цо
гІело хъоьгучеран узарш диц ца до.
Цо уьш дагахъ а латтабо.
- 14 Веза Эла, Ахъа сох къинхетам бехъа,
со цавезачаьргахъара аса хъоьгучу баланашка хъажахъа.
Іожалин кевнера со хъалаваккхахъа,
- 15 Цийонан йоІан кевнехъ соьга Хъайна хастамаш байтархъама.
Воккхавеш хир ву со, Ахъа кІелхбарваккхарна.
- 16 Шаш даьккхинчу ор чу эгна халкъаш,
кІело еш, шаш тийсинчу бойнех тасабелла церан когаш.

- 17 Веза Эла Цо йинчу кхелехула вевзинера.
 Иесанаш шайн куьйга динчу гІуллакхаша дІалаьцна.
- 18 Эхарте кхочу Иесанаш а,
 Дела вицвеш долу дерриг къаьмнаш а.
- 19 Гутгаренна а хир дац мисканиг вицвар,
 массо а ханна дІадаьлла дац къечун сатийсар.
- 20 ГІаттахьа, Веза Эла! Адаме толам ма баккхийтахьа,
 Хьайна хьалха халкъашна кхел яйтахьа.
- 21 Веза Эла, Хьайгара кхерам тасахьа царна,
 шаш адамаш бен доцийла хаййтахьа къаьмнашна.

Нийсонах лаьцна доІа

- 22 Веза Эла, суна иштта генахь хІунда ву Хьо?
 Со баланехь волуш къайла хІунда волу Хьо?
- 23 Дегнаш курадовларна къечарна тІаьхьабовлу Иесанаш.
 Шайна дагадаьхкинчу хІилланаша дІалоцийла уш.
- 24 Шен синан лаамех дозалла до Иесачо.
 Шена харц пайда лобхучо
 Веза Эла дІа а тосу,
 Цунна сардам а буллу.
- 25 Дозалаш дарца Иесачунна моьтту,
 ша цхьаммо а жопе озор вац,
 Цуьнан цхьана а ойланехь Дела вац.
- 26 Муьлххачу хенахь а цо дечу некъаша цуьнан аьтто боккху.
 Хьан кхел а цунна ма генахь ю.
 Иза шен массо а мостагІашка цавашарца хьобжу.
- 27 Шен дагахь цо олу: «Со вухур вац.
 Цкъа а суна зуламе дерг тІедогІур дац».
- 28 Цуьнан бага сардамех а, мекарлонех а, гІело ярх а юьзна ю.
 Цуьнан меттан буххьехь зуламениг а, вониг а ду.
- 29 Ярташна уллохь кІело йо цо,
 къайлаха йолчу меттигашкахь бехке воцург воь цо,
 къайлаха декъазачуьнга бІаьргаш хьежабо цо.

- 30 Коьллашкахь кЕло йина Гуьллучу лoьмо санна,
къечунна къайлаха кЕло йо цо.
Шен бой а тосий, къениг дЕалоцу цо.
- 31 Сатта а сетгий, таба а тебий,
шен ондачу мЕарашца декъазанаш дЕалоцу цо.
- 32 Шен дагахь цо олу: «Далла дицделла ас динарг.
Шен юьхь дЕа а ерзийна, ца го Цунна ас лелориг».
- 33 Сан Веза Дела, гЕаттахь, Хьайн куьг хьалаайахь,
Еазапехь берш а Ахь биц ма бехьа.
- 34 Есачунна Дела дегазе хЕунда хета те, шен дагахь:
«Ахь-м жoьпе озор вацара со», – олуш?
- 35 ХЕетте а Хьуна дерриг а го,
зуламан а, халахетаран а тидам бо,
Еазап хьoьгуш берш а Ахь Хьайн каралоцу.
Къечо а ша Хьан кара дЕало.
Байлахь висинчунна а Хьo гЕoьнча ву
- 36 Есачун а, зуламечун а ницкъ бохабехьа,
церан Есаллех уьш жoьпе озабехьа,
церан Есаллех хЕумма а ца диссалц.
- 37 Веза Эла абаденналц а, гуттаренна а Паччахь ву!
Кхин къaьмнаш Цуьнан лаьтта тЕера дЕадовр ду.
- 38 Веза Эла! Хьуна дЕахеза
Хьайна хьалха шaьш кЕезиг хетачийн лаамаш.
Церан дегнаш Ахь чЕагЕ а до, Хьайн лерг царна дЕа а делла.
- 39 Байлахь висинчунна а, Еазап хьoьгучунна а Ахь нийса кхел йо,
лаьттарчу адаме кхин цкъа а кхерамаш ца тийсийтархьама.

Везачу Элах тешна Еаш хилар

- 10** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан назма.
Везачу Эло со ларвар лoьху аса.
ХЕунда олу аша сан сине:
«Олхазар санна, тЕема а далий,
шайн лома тЕе дЕагЕо?»
- 2 Есачара, секхаЕдаш а дуьйлина,

* 10:1 *Назма 10 (Грекийн)* – Ебархойн меттан тептар тЕехь: 11.

- шайн пхерчий зІенаршна тІехІиттийра,
 боданехъ догцІеначарна тІетохархъама.
- 3 ХІун дийр ду Делан лаамехъ болчара,
 шайна кІелара Іесачара бух дІабаьккхича?»
- 4 Веза Эла Шен дезачу цІа чохъ ву,
 Цуьнан Іарш^д стигалшкахъ ю.
 Цуьнан бІаьргаш массо а стаге хьобжу,
 дІабиллинчу бІаьргашца Цо адамаш толлу.
- 5 Везачу Эло зохъ Шен лаамехъ верг а, Іесаниг а,
 ткъа къизалла ерг Шен дерриг а синца Цунна ца веза.
- 6 Іесачарна тІе догуш долу кІегий а, саьмгал а,
 догІа санна, охъаІанор ду Цо.
 Чахчо мох а церан кхоллам хир бу.
- 7 Веза Эла нийса а ву, Цунна нийсо а еза.
 ДогцІеначунна Цуьнан юьхъ гур ю.

Деле гІо дар доьхуш дина доІа

- 11** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан хІара
 назма бархІ мерз болчу пондарца ала еза.
- 2 КІелхъарваккхахъа со, Веза Эла!
 Цхъа а суьпаниг ца висна-кх,
 адамашна юкъахъ тешаменаш а бац-кх.
- 3 ХІораммо а шен уллорачуьнга харцдерг дуьйцу.
 Шайн мекарчу меттанашца цара шалхо лелайо.
- 4 Ва Веза Эла! Дерриге а мекара меттанаш хедадехъа!
 Дозаллех юьзна хІорра а бага дІакъовлахъа!
- 5 Цара олу: «Тхайн меттанашца ларор ду тхо,
 хІара баганаш тхан ю. Мила вер вара тхо совцо?»
- 6 Везачу Эло боху:
 «ГІоттур ву Со мискачара хьобгучу Іазапан дуьхъа а,
 къечара дечу узарийн дуьхъа а.
 Цара лохъу кІелхъардовлар^д лур ду Аса царна».
- 7 Везачу Элан дешнаш – цІена дешнаш ду.
 Кхерча диллина долу, ворхІазза

* 11:1 Назма 11 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 12.

дахчийна дети санна уьш ду.

- 8 Веза Эла, гуттаренна а лардехьа тхо,
оцу вочу нахах тхо гена а дохуш.
9 Гонах массанхьа а Иесанаш лела,
массара а зуламениг хесточу хенахь.

Делан диканах тешар

12 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга:
Даудан назма.

- 2 Кхин а мел ханна хир ду те
Ахьа сан тергам ца бар, Веза Эла?
Кхин а мел Иийр ву те Хьо
соьгахьара д'авирзина, Веза Эла?
3 Мел Иан деза те сан бала хьобгуш,
х'ора дийнахь сайн даг чохь болу сингаттам лелош?
Кхин мел хан ер ю те сан мостаг'аша со хьийзош?
4 Сан Веза Дела, хьажахьа Хьо соьга,
лохьа суна жоп.
Юхаерзаехьа сан могушалла а,
со велла д'а ца валийтархьама.
5 Ша сол тоьлла ма олийла сан мостаг'ичо!
Со эшна аьлла, хаза ма хетийла суна т'аьхьа бевлларна.
6 Ткъа со Хьан хедар боцучу безамах тешна ву.
Ахьа со к'елхьарвакхарна,
Сан дог самукьадаьлла хир ду.
Ахь суна динчу диканна,
ас Хьуна иллеш эр ду!

Адамийн Иесалла

(Забур 52)

13 ^{1**} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга:
Даудан назма.

- Сонтачара шайн дагахь боху: «Дела вац».
Ма телхина нах бу уьш,
цара лелориг мел дегаза х'ума ду.
Диканиг дийриг цхьа а вац царох.

* 12:1 *Корта 12 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар т'ехь: 13.

** 13:1 *Назма 13 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар т'ехь: 14.

14:1-3 Римхошка 3:10-12.

- 2 Стигалшкара адамашка
оҳбахъоъжу Веза Эла,
цхъа а кхетамехъ верг а вуй те,
Дела лъохург а вуй те, Шена гархъама.
- 3 Берриш а нийсачу некъах тилла,
уьш массо а талхарх буъзна.
Царах цхъа а вац диканиг дийриг,
ур-атталла цхъаъ-м вац.
- 4 Кхетаме богIур болуш а бац те
харционаш лелош мел берш,
шаш бепиг дууш санна, сан халкъ дIақхоллурш,
ткъа Везачу Эле ца кхойкхурш?
- 5 ЦIеххъана царна тIе кхерам тосур бу,
Дела Шен лаамехъ болчаьргахъа ма ву.
- 6 Декъазчо ечу ойланех шу кхаьрдаш делахъ а,
Везачу Эле цо ша лар ма войту!
- 7 Исаиран халкъана кIелхъардалар
Цийон-лома тIера догIур делахъара!
Шен халкъ Везачу Эло юхаметтахIоттийча,
Якъубан тIаьхъенан сакъералур дара,
Исаиран халкъан самукъадер дара.

Далла лууш дерг

14 ¹* Даудан назма.
Веза Эла! Хъан хIусамехъ Iан хъенан ю бакъо?
Хъан безачу лома тIехъ ваха хъенан ю бакъо?

- 2 Иза дан бакъо ю, цIеначу новкъахула а лелаш,
бакъахъараниг а деш, даггара
билгал бакъдерг олуш волчун.
- 3 Иза дан бакъо ю, цхъанна а мотт а ца бетташ,
шена тешаме волчунна зуламе дерг а ца деш,
шен уллораниг емал а ца веш волчун.
- 4 Иза дан бакъо ю, Везачу Эло дIатеснарг бIаьрга ван а ца
везаш,
амма Везачу Элах кхоьруш болчеран сийдеш волчун.

* 14:1 *Корта 14 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 15.

Шена цунах зен хилахь а, ша цунна хьалха чIагIо йинехь,
шен дашана тIера волуш воцучун.

- 5 Иза дан бакъо ю, шен дети совдаккхархьама,
иза духалург луш воцучун а,
бехке воцучух кхаьнаш схьаоьцуш воцучун а.

Цу тайпана лелаш верг
даима а лаьттар ву.

Делах тешаран доIа

15

¹* Дауда язйина назма.

Иалашвехьа со, Ва Дела,

Ахьа со ларвар аса лобху дела.

- 2 Везачу Эле аса элира: «Хьо ву сан Веза Эла.

Сан массо а диканиг Хьобгара бен дац».

- 3 Кху лаьттахь болчу Далла тешамечарах аьлча,
уьш сийлахь ма бу, царах со тамехь ву.

- 4 Хийрачу деланашна тIебоьлхучеран

баланаш совбевр ма бу.

ЦIий Ианоран сагIанаш аса церан деланашна дохур дац,

церан цIераш а сайн багахула аса йохур яц.

- 5 Суна кхочу дакъа а,

сан хинболу кхоллам а,

Веза Эла, Хьо ву.

Сан бала беза кхаж а

Хьан карахь бу.

- 6 Суна дIадуьстина дерг исбаьхьа ду,

Хьобгара кхочун дерг суна тамехь ду.

- 7 Сайна кхетам луш волу Веза Эла аса декъалво.

Ур-атталла буйсанна а сан даго суна хьехам бо.

- 8 Суна гуттар а го Веза Эла сайна хьалха.

Иза суна аьтту агIор ву, со воха ца вохийта.

- 9 Цундела сан дог а сакъералуш ду,

сан багара мотт а самукъадаьлла бу.

Сан дегI а кхерамехь дац.

* 15:1 *Назма 15 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 16.

- 10 ХІунда аьлча Ахь эхартахь со вуьтур вац.
Хьайна тешаме волчунна вахкавалар гойтур дац.
- 11 Ахь бакьдолчу дахаран некъ суна гайтина,
Хьуна уллохь хиларна хазаетарх со вужор ву Ахь,
Хьан аьтту агІор со леларна,
абаденналц а там суна хуьлуйту.

Бехк боцучун доІа

- 16** ^{1*} Даудан доІа.
Веза Эла, Хьобгара нийсо лобхуш волу со дІа а хазий,
тергамца сан тийжаме ладогІахь,
харц йоцучу сан багара доІа тІеэцахь.
- 2 Ахь нийса кхел йийр ю суна,
бакьдерг Хьуна дика ма го.
- 3 Сан деган кІоргене хьаьжира Хьо.
Буйсанна сан терго а йина,
со Ахь зийча,
цхьа а вониг ца карийра Хьуна.
Сайн бетера цхьа а вониг ца далийта
сацам бина аса.
- 4 Хьан багара долучу дешнашна тІаьхьа а хІуьттуш,
ларлуш лела со.
Ткъа адамаша лелочу гІуллакхашна а,
церан зуламечу некъашна а
со тІаьхьа ца хІуьтту.
- 5 Хьан некъахула леларца сайн когаш чІагІбира аса.
Уьш дІа а ца бевлла цу некъа тІера.
- 6 Дела! Хьобга кхойкху со, Хьуна со хезар волу дела.
Хьайн лерг Ахь, соьгахьа схьа а дерзадай,
дІазахьа сан дешнаш.
- 7 Хедар боцу Хьайн безам Ахь кховдабехьа,
Ахь шаьш лардар лобхурш ницкъ беш тІегІертачех
Хьайн бакъаьрчу куьйгаца кІелхьарбохуш верг.
- 8 Хьайн тІемийн ИндагІехь хьулвехьа со,
йоІБІаьрг санна, ларвехьа со
- 9 суна тІегІоьртинчу буьрсачу мостагІех,

* 16:1 *Назма 16 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 17.

15:10 Векалийн 13:35. 15:8-11 Векалийн 2:25-28.

- суна го бинчу сан са лобхучу мостагІех.
- 10 Церан дог ца лозу кхидолчу адамех,
ткъа церан къамелаш кураллех дуьзна ду.
- 11 Уьш суна тІе а гІоьртина,
хІинца суна го а бина цара,
шайн бІаьргаш суна тІе хъажийна цара,
со лаьтта охьатаІо гІерта уьш.
- 12 Ижунах хъаьгна долчу мецачу лобмах тера бу уьш,
къайлаха тІекхета кечделлачу къоначу лобмах тера бу уьш.
- 13 Веза Эла! Дуьхьалвалахъа сан мостагІашна,
царна тІе а гІортий, Ахь эшабехъа уьш.
Хъайн туьраца кІелхьардаккхъа сан са
оцу зуламхойх.
- 14 Ва Веза Эла, Хъайн нуьцкъалчу куьйгаца кІелхьарваккхъа со,
кху дуьненахь бен дахар дац моьттучу нахах,
церан кху лаьттахь оьшшуш долу дакъа ду.
Хъайн хазни чуьра кхоччуш долу таІзарш дехъа царна,
церан бераш а таІзарех дузахъа,
церан берийн берашна а царах диснарг лохъа.
- 15 Ткъа суна бакъонца гур ю Хъан юьхь,
самаваларца, Хъан сибат а гина, там хир бу суна.

Даудан хастаман назма

17 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: хІара назма Везачу Элан ялхо волчу Дауда язйина ю. ХІара назма Дауда Везачу Элана олура массо а мостагІийн а, Шаулан а карара ша Цо кІелхьарваьккхинчу дийнахь. Дауда элира:

- ² «Веза Эла, Хьо веза суна,
Хьо сан ницкъ бу!
- ³ Веза Эла – сан чхар^д, сан чІагІю,
со КІелхьарваккхархо ву.
Сан Дела сан тарх^д ю,
Цуьнга ас со ларвойту.
Иза сан турс^д а, сан кІелхьарваларан ницкъ а бу.
Иза со къайлавоккху меттиг а ю.
- ⁴ Шена хастам бан хъакъ долчу
Везачу Эле ма кхойкху со,

* 17:1 *Корта 17 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 18.

- ткъа Цо сан мостагIех кIелхьарвоккху со.
 5 Иожаллин зIенаша дIалаьцнера со,
 дохаран тулгIенаша дIахьош вара со.
 6 Эхартан зIенаш хьаьрчинера сох,
 Иожаллин бой яра суна хьалха.
 7 Сайна бохам баьллачу дийнахь
 Везачу Эле орца даьккхира Аса.
 Сайн Деле гIо доьхуш кхайкхира со.
 Шен цIа чохь Цунна сан аз дIахезира.
 Сан орца Цуьнан лере дIакхечира.
 8 Латта дега а дира, ластва а лестира,
 лаьмнийн баххаш меттах а девлира,
 Веза Эла чIогIа оьгIазвахана дела.
 9 Цуьнан мерIуьргаш чуьра кIур арабийла болабелира,
 доллу хIума дIакхоллуш йолу цIе Цуьнан багара елира,
 догуш долу кIегий цу чуьра охьаоьгура.
 10 Стигалш дIаса а теттина, Иза охьавоьссира,
 Цуьнан когаш бухахь Iаьржа мархаш яра.
 11 Каруб-маликашна тIе а хиьна, тIемавелира Иза,
 механ тIемаш тIехь дIавахара Иза.
 12 Цо хIаваэрачу Iаьржачу мархех
 Шена кьайлаволю меттиг йира,
 Цунна гонах иза четар санна хилира.
 13 Дукха кьегаш хиларна, Цунна хьалхара
 Iаьржа мархаш сихха дIасаевлира,
 кьора а туйхира, догуш долу кIегий серла а девлира.
 14 Стигалара кьекьаш санна, Везачу Элан гIовгIа елира!
 Веза Воккхачо Шен аз хазийтира.
 Кьора туйхира, догуш долу кIегий серладевлира
 15 Шен пхерчий а кхисина,
 Цо мостагIий дIасалаькхира.
 ЧIогIа ткьес а тоьхна,
 Цо уьш дIа ма бовдийтира.
 16 Веза Эла, Хьан оьгIазе аз дIахезча,
 Хьан мерIуьргашкахула хIо арадаьлча,
 хIордийн баххаш гучудевлира,
 лаьттан баххаш схьаделладелира.
 17 Везачу Эло лакхенгара,

- Шен куьйгаш схъа а кховдийна,
со кЮргачу хи чуьра схъаваьккхира.
- 18 Доьналла долчу сан мостагИийн куьйга кЕлара Цо со
схъаваьккхира,
сол ницкъ болчу, со ца везаш болчу мостагЕх кЕлхъара а
ваьккхира.
- 19 Сан де эшначу дийнахь уьш суна дуьхьалбевлира,
амма Веза Эла суна гЮртог хилла дIахЮьттира.
- 20 Кхераме йоцучу метте Цо араваьккхира со,
Ша суна реза хиларна, кЕлхъарваьккхира со.
- 21 Со бакъ хиларе хъаьжжина, Везачу Эло суна дика делла.
Сан куьйгаш цЕна хиларе терра, Цо суна кхаь белла.
- 22 Везачу Эло сайна гайтина некъаш аса лар а дора,
сайн Делехъара дIа ца верзалуш, со Iеса а ца лелара.
- 23 Цуьнан дерриг а тIедехкинарш суна хьалха дара,
Цуьнан парзашна тIера со дIа а ца волура.
- 24 Цунна хьалха со цЕна хилла,
къинош латорах ларлуш а хилла.
- 25 Со бакъ хиларе хъаьжжина, Везачу Эло суна кхаь белла,
Цуьнан бIаьргашкахь сан куьйгаш цЕна долу дела.
- 26 Хъайца тешаме волчуьнца тешаме хуьлу Хьо,
кхоччуш леллачуьнца кхоччуш хуьлу Хьо.
- 27 ЦЕна волчуьнца цЕна хуьлу Хьо,
ткъа мекара волчуьнца –
цуьнан мекарлоне хъаьжжина хуьлу.
- 28 Мисканаш Ахъа кЕлхъарбоху,
ткъа цабашарца хьобжурш Ахъа охъатаIабо.
- 29 Веза Эла, сан стогар Ахъа латабо.
Сан бода а Дала серлабоккху.
- 30 Хьобца со хилча, аса эскар а эшадо,
сайн Делаца со пенал дехъа а вуьйлу.
- 31 Дела – Цуьнан некъ кхоччуш дика бу!
Везачу Элан дош ма цЕна ду!
Цуьнга шайш лардойтучу массарна а
Иза турс санна хилла дIахЮьттира.

- 32 Дела кхин мила ву, Веза Эла воцург?
Тарх санна, дІахІоьттина мила ву, вайн Дела воцург?
- 33 Берриг ницкъ а Дала ло суна,
дахаран некъ а нисбо Цо сан.
- 34 Сан когаш сен когех тарбо Цо,
лакхенашкахъ со чІогІа лоттуьйту.
- 35 Сан куьйгаш Цо тІом бан а Іамадо,
аса хІинца цІестан Іад дула а тарло.
- 36 Со кІелхъарвоккху турс Ахъ суна делира,
Хъан аьтту куьйго со лар а вира.
Хъан гІодаро со тІех воккха а войтура.
- 37 Ахъа соьга ког шуьйра боккхуьйтура,
цундела сан болар гал ца долура.
- 38 Сайн мостагІашна тІаьхъа а ваьлла, царна тІекхиира со.
Уьш, хІаллак а бина, байъалц юха а ца вирзира со.
- 39 Хъала ца гІовттабаллал ас уьш охъабехкира,
ткъа уьш сан когашка охъайгира.
- 40 Ахъа суна тІом бан ницкъ а белла,
суна дуьхъалбевларш сан когашка охъа а бехкина.
- 41 Ахъ дІабовдийтинчу сан мостагІийн баккъаш суна гина,
цундела со цавезнарш ас хІаллакбина.
- 42 Цара, шашь кІелхъардаха бохуш орца дохура,
амма уьш кІелхъарбаха стаг вацара.
Цара Везачу Эле кхойкхура,
амма Цо царна жоп ца лора.
- 43 Мохо дІасаяржо чан санна,
царах кегийра дакъош ас дора.
Урамашкара хатт санна, уьш ас хьобшура.
- 44 Суна дуьхъалдаьлладчу халкъах Ахъ со кІелхъарваьккхина.
Кхечу къаьмнашна тІехъ куьйгалхо Ахъ со вина.
Суна девзаш а ца хилладчу адамаша хІинца суна гІуллакх до.
- 45 Сох лаьцна шайна дІа-ма-хеззи,
суна муьтІахъ хуьлу уьш.

- Кхечу мехкашкара нах
суна хьалха хьестало.
- 46 Даг чохь болчу кхерамо гIора дIадаьккхинера церан,
цундела, бега а беш, шайн чIагIонашкара арабуьйлура уьш.
- 47 Дийна ву Веза Эла! Декъала хуьлда сан Тарх!
Веза воккха хуьлда со кIелхьарвоккху Дела!
- 48 Дела ву сох бекхам бийриг а,
халкъаш суна муьтIахь дийриг а,
49 сан мостагIех со кIелхьарвоккхург а!
Суна дуьхьалбевлачарна тIехь Ахьа соьга толам баккхийтира.
Къызачу нахах Ахь со кIелхьарваьккхира.
- 50 Цундела кхечу къаьмнашна юкъахь
Аса Хьуна хастамаш бийр бу,
ва Веза Эла, иллешкахь Хьан цIе а хестор ю ас.
- 51 Везачу Эло шен паччахье баккхий толамаш бохуьйту.
Иза массо а ханна тешаме хир ву Ша къобалвинчунна,
ДAUDANA а, цуьннан тIаьхьенна а».

Делан сийлалла Цуьннан кхоллараллехь ю

- 18** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: ДAUDAN назма.
² Стигалша Делан сийлалла гойту.
Цо динчу гIуллакхех лаьцна дуьйцу цара.
- 3 Таханалерчу дийно кханалерчуьнга хаам бо,
тховсалерчу буьйсано кханалерчу буьйсане дуьйцу
цунах лаьцна.
- 4 Ца дуьйцу иза я меттанашца, я дешнашца,
церан аз а дац хезаш.
- 5 Дерриг а лаьтга тIехула чекхийолу церан лар.
Дуьне мел ду дIакхочу церан тоьшалла.
- Стигалшкахь маьлхана Iан меттиг елла Дала.
- 6 Шен нускал долчуьра воккхавеш араволу кIант санна,
араболу малх а,
къийсаршкахь хьалхейоккхург санна, ша бан безачу некъах
боккхабеш.
- 7 Стигалийн цьхана йистера схьаболу иза,

* 18:1 Назма 18 (Грекийн) – Iебархойн меттан тептар тIехь: 19.

17:50 Римхошка 15:9. 18:5 Римхошка 10:18.

вукху йисте кхаччалц некъ а бу цуьнан.
Малхо луш йолчу йовхонах цхъа а хIума хьул ца ло.

- 8 Везачу Эло белла хъехам билггала нийса бу,
цо синан чIагIо йо.
Везачу Эло дIадиллинарг а тешаме ма ду,
Цо хъекъална кIоргге волчунна а хъекъалалла ло.
- 9 Везачу Элан омранаш бакъахъара ду,
цара дог айадо.
Везачу Элан весет сирла ду,
цо бIаьргаш серладоху.
- 10 Везачу Элах кхерар цIена ду,
иза абаделлалц^д ду.
Везачу Элан кхелаш билггал бакъ а ю,
уьш нийса а ю.
- 11 И дерриге а дешил деза ду,
мазал^д а, улха чуъра мезан тIадамал а мерза ду.
- 12 Хъан лена а цара боккха хъехам бо,
уьш кхочушбарна йоккха ял а хуьлу.
- 13 Ша латийна массо а кьинош хъанна го?
Сан къайлаха долчу кьинойх цIанвехъа Ахъ со.
- 14 Лаам болуш леточу кьинойх* ларвехъа Хъайн лай,
царга суна тIехъ толам а ца боккхуьйтуш.
ТIаккха цIена хир ву со,
даккхийчу кьиношна бехке а воцуш.
- 15 Веза Эла, сан Тарх^д а,
суна паргIато Лург а,
сан бетера долу дешнаш а,
сан деган ойланаш а
тамехъ хуьлийла Хъуна хьалха.

Толам баккхарна дина доIа

- 19** ^{1**} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: ДAUDAN назма.
² Холчу хIоьттинчу дийнахъ дIахезийла хьо Везачу Элана,
ларвойла хьо Якъубан Делан цIаро.
- 3 Цо гIо доккхийла хьоьгахъа Шен цIа чуъра,
Цийон-лам тIера хьо чIагIвойла Цо.

* 18:14 *Лаам болуш леточу кьинойх* – я иштта: *Кураллех*.

* 19:1 *Корта 19 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 20.

- 4 Ахь саГина мел деанарг дагатосийла Цунна,
ахь дийнаташ дагоран саГа даккхарх там хуылийла Цунна.
- 5 Кхочушбойла Везачу Эло хъан деган лаам а,
ерриге хъан Иалашонаш а кхочушойла Цо.
- 6 Ахь толам баьккхича, тхуна хазаетар ду,
тIаккха вайн Делан дуьхъа вай байракх ойур ю.
Кхочушдойла Везачу Эло хъан дерриг а дехарш.
- 7 ХИнца хиъна суна Везачу Эло Ша къобалвинарг
кIелхъарвоккхийла.
Шен сийлаллин стигалшкара Цо жоп ло цунна
Шен нуьцкъалчу кIелхъарвоккхучу куьйгаца.
- 8 Цхъаболчара гIудалкхех,
вукхара говрех,
ткъа оха тхайн Везачу Делан цIарах дозалла до.
- 9 Уьш, мал а белла, ийгира,
ткъа тхо, дIа а хIиттина, нисделира.
- 10 Веза Эла! Паччахье толам баккхийтахъа,
тхо дIа а хазыхъа, Хъайга орца дохучу хенахъ.

Баьккхинчу толамна хастам бар

- 20** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Дадан назма.
² Веза Эла! Хьо нуьцкъала хиларна самукъадаьлла ву
паччахь,
Ахь толам баккхийтарна барам боцуш хазаетта ву иза.
- 3 Цуьнан дагна лиьнарг делла Ахь цунна,
цуьнан бето дехнарг дIа а ца теттира Ахъа.
- 4 ХIунда аьлча диканна декъалварца дуьхъалвеара Хьо цунна,
цIеначу деших дина таж^д диллира Ахь цуьнан коьрта тIе.
- 5 Цо дахар далар дийхира Хьоьга,
Ахъа абаделлалц^д хан яхйира цуьнан.
- 6 Деза ду цуьнан сийлалла Ахь толам баккхийтарна.
Ахь ларам а белла цунна, сийлахь хилар а делла.
- 7 Абаделлалц Хъайн декъалалла делла Ахь цунна.
Хьо цуьнца хиларна, хазаетарца самукъадаьккхина Ахь
цуьнан.
- 8 ХIунда аьлча паччахь Везачу Элах тешна ву,

* 20:1 *Корта 20 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 21.

- Веза Воккхачун хедар боцучу безамах шеко а яц цуьнан.
 9 Хьан куьйгана карор бу берриг Хьан мостагИий,
 Хьан кара гIур ма бу массо Хьо цавезарш.
 10 Хьо обгIазвахча, йогучу пешах тарбийр бу Ахь уьш.
 Ша обгIазваханчохь Везачу Эло хIаллакбийр бу уьш,
 цIеро буур бу уьш.
 11 Лавтгара церан тIабхье а хIаллакИийр ю Ахья,
 адамиьн кIенташна юкъяра церан хIу а дойур ду Ахья.
 12 ХIунда аьлча цара Хьуна дуьхьал зулам а даьккхира,
 вон Iалашонаш а хIитгийра,
 амма уьш кхочуш ца янъелира цаьрга.
 13 ТIаккха цаьрга баккъаш берзабойтур бу Ахь.
 Хьайн секхаIодаца пхерчий кхуьссур ду Ахья царна тIе.
 14 Оха лакхавоккху Хьо, Веза Эла, Хьо нуьцкъала хиларна.
 Оха хастор ву Хьо иллешкахь
 Хьан сийлахь гIуллакхаш бахъанехь.

Газапехь а хилла, Далла хастам бар

21 ¹ * Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «Сатасаран сай»
 олучу мукъамехь ала езаш ю хIара Даудан назма.

² Сан Дела! Ва сан Дела!

Со хIунда вिति Ахья?

Ас чIогIа орца даьккхинехь а,
 сан кIелхъарвалар генахь ду суна.

- 3 Дийнахь кхойкху со Хьоьга, сан Дела,
 Ахья суна жоп-м ца ло.
 Буйсанна а кхойкху со,
 амма сан синтем бац.

- 4 Ткъа Хьо Везаниг ву,
 Хьан Iарш^д Исраилан
 хастамаш тIехь лавтташ ю.

- 5 Хьох тешаш хилла тхан дай.
 Уьш, теша а тешна, Ахья кIелхъарбохура.

- 6 Хьоьга кхойкхура цара – уьш кIелхъара а бовлура.
 Уьш Хьох тешара, цундела юьхьIаьржачу а ца хIуьттура.

* 21:1 *Корта 21 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 22.

21:2 *Маттай 27:46; Марк 15:34.*

- 7 Ткъа со-м, адам а доцуш, нІаьна санна ву.
Адамийн дог долу сох,
халкъана дегаза хета со.
- 8 Со гуш болу берриш а кхаьрда сох.
Цара, кортош а лестош, кхиссарш йо:
- 9 «Везачу Элах тешна ма вара иза –
Цо иза кІелхьарваккха веза-кх.
Везачу Эло иза паргІатвоккхийла,
Ша цунна реза велахь».
- 10 Ткъа со ненан кийрара схьаваьккхина Ахьа.
Сайн ненан некхера дуьйна со маьршавоккхура Ахьа.
- 11 Со дуьнен чу ваьллачу хенахь дуьйна
Хьуна дІавелла вара со.
Сайн ненан кийрахь со хиллачу хенахь дуьйна
Хьо Дела ву сан.
- 12 Суна гена ма валахь, хІунда аьлча
тІебогІу бала гергахь бу,
ткъа гІодийриг вац сан.
- 13 Алссам йолчу старгІанаша го бина суна.
Башанерачу стерчаша го лаьцна сан.
- 14 Ижунах а хьаьгна, гІам-гІим дечу лоьмо санна,
суна тІе шайн баганаш гІаттийна цара.
- 15 Со, хи санна, Іана вахана.
Ерриг а даьІахкаш вовшахъевлла сан.
Дог, балоз санна а хилла,
кхерамна кийрахь дешна дІадаьлла сан.
- 16 Сан ницкъ, шовда санна, лекъна, дегІера дІабаьлла,
сан багара мотт а къамкъаргах дІалетта.
Со Іожаллин чене дІавуьллу Ахь.
- 17 ЖІаьлех тарбеллачу наха го бина суна,
буьрсачу арданго го лаьцна сан.
Цара цергаш чекхъаьхна
сан куьйгех а, когех а.
- 18 Ерриге а даьІахкаш ягарьялур ю сан.
Нах, суна тІе а хьобьжуш, боьлу сох.

- 19 Цара вовшашлахь йобкъу сан тГеюху хГуманаш,
кхаж а тосу цара, сан коч хъанна кхочу хьожуш.
- 20 Ткъа Хьо, Веза Эла, генахь ма хилахьа суна.
Хьогара бу сан ницкъ, гГоьнна волахьа суна.
- 21 Туьрах кГелхьардаккхяхьа сан са,
жГаьлех а кГелхьардаккхяхьа сан дахар.
- 22 Лобман бага вахарх кГелхьарваккхяхьа со,
акхачу бугГанан маГех ларвехьа со.
Ахь суна жоп ма делла!
- 23 Хъан цГе сайн вежаршна кхайкхор ю аса.
Динан гуламехь Хьуна хастам бийр бу аса.
- 24 Везачу Элах кхоьруш дерш! Хастамаш бе Цунна.
Якъубан дерриг а хГу! Сийде Цуьнан.
Исраилан ерриг а тГаьхье! Цунна хьалха ларамах юьзна хила.
- 25 ХГунда аьлча декъазаниг Цунна дегаза а ца хетара,
цуьнан баланех Везачу Элан дог а ца делира.
Шен юьхь къайла а ца яьккхира Цо цунах,
амма, иза Шега кхайкхича, дГахезира Везачу Элана.
- 26 Боккхачу гуламехь Хьуна лерина хастамаш бо аса.
Цунах кхоьруш болчарна хьалха сайн ваГданаш
кхочушдийр ду аса.
- 27 Къечара шашь буззалц юур ю.
Иза лобхучара Везачу Элана хастамаш бийр бу.
Шу абаденналц а дехийла!
- 28 Дуьненан массо а маьШера адамаш,
Иза къобал а вина, Везачу Элана тГедобьрзур ду.
Массо а къаьмнийн болчу доьзалша,
охьа а таьГна, Цунна Ибадат дийр ду.
- 29 ХГунда аьлча Везачу Элан ду паччахьалла.
Цо дерриге а къаьмнашна тГехь олалла до.
- 30 Лаьтгахь токхо а йолуш Иаш болчара,
Цунна Ибадат а деш, саГга дуур ду.
Коше а кхаьчна, чан хилларг а,

дахар лардар шен карахь доцург а –
массо а Цунна хьалха суждане гГур ву.

- 31 Хинйолу тIаьхье Цунна Iамал еш хир ю.
Ткъа цара шайн берашка Везачу Элах лаьцна дуьйцур ду.
32 Схьа а баьркина, Цо лелийначу нийсонах лаьцна дуьйцур ду,
дуьнен чу девр долчу адамашна Цо кхочушдинчух лаьцна
дуьйцур ду.

Веза Эла сан Iу ву

- 22** ¹* Даудан назма.
Веза Эла сан Iу ву.
Суна мел оьшуш дерг хир ду сан.
2 Цо сийначу бай тIехь дIа а вижаво,
тийначу хи тIе а вуьгу со.
3 Сан синна ницкъ а луш,
Шен цIеран дуьхьа со нийсачу новкъа воккху Цо.
4 Iожаллин IиндагI долчу тогIи чухула со дIагIахь а,
вонах кхоьрур вац со,
хIунда аьлча Хьо соьца ву.
Хьан некъан Iасано синтем ло суна.
5 Сан мостагIашна а гуш,
суна хьалха кхача биллина Ахь.
Сан коьртах даьтта хьаькхна Ахь.
Сан кад а тIехь буьзна бу.
6 Дикалла а, безам а хуьлийла соьца сан дахаран дерриг а
деношкахь,
тIаккха Везачу Элан цIа чохь сайн тIейогIу хан
чекхийоккхур ю ас.

Сийлаллин Паччахь волу Веза Эла

- 23** ¹** Даудан назма.
Латга а, цу тIехь дерг а Везачу Элан ду.
Цуьнан ду дуьне а, цу чохь дехаш дерг дерриге а.
2 ХIордашна тIехь дуьне ДIахIоттийнарг а,
хишна тIехь иза ЧIагIдинарг а Веза Эла ву.

* 22:1 *Корта 22 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 23.

** 23:1 *Корта 23 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 24.

22:2 Довзийтинарг 7:17. 23:1 I Коринтхошка 10:26.

- 3 Мила вер ву Везачу Элан лам тГе,
я мила дІахІуттур ву Цуьнан дезачу цІа чохь?
- 4 Шегара зулам цадолуьйтург,
дог цІена дерг,
шен са зуламехья цахьяжориг,
Делан цІарах харц дуйнаш ца бууш верг вер ву.
5 Везачу Эло декъалвийр ву иза.
Иза кІелхьярвоккхучу Дала бехказло ю цунна.
- 6 Якъубан Дела, Хьобгара гІо оьшучеран,
Хьо лобхучеран тайпа иштта ду!
- 7 Кевнаш, шайн лакхенаш хъалаайа,
шира неІарш, дІаеллало,
сийлаллин Паччахь тІаккха чувогІур ву!
- 8 Мила ву сийлаллин Паччахь?
Иза онда а, чІогІа а волу,
тІамехь нуьцкъала волу Веза Эла ву.
- 9 Кевнаш, шайн лакхенаш хъалаайа,
шира неІарш, дІаеллало,
сийлаллин Паччахь тІаккха чувогІур ву!
- 10 Мила ву сийлаллин Паччахь?
Массо а ницкъийн Веза Эла,
Иза сийлаллин Паччахь ву.

*Шена тІехь куьйгалла дар а,
ша кІелхьярваккхар а доьхуш дина доІа*

- 24** ¹* Даудан назма.
Аса** Хьобга хъалакхийдадо сайн са, Веза Эла.
- ² Билггала Хьох тешна ву со, сан Дела!
Со юьхьІаьржачу ма хІоттийтахья.
Сох мостагІий ма кхардийтахья.
- ³ Берриш а Хьобга хьобжурш юьхьІаьржачу хІуьттур бац,
ткъа бахъана доцуш ямартло йийраш юьхьІаьржачу
хІуьттур бу.

* 24:1 *Корта 24 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 25.*

* 24:1 *ХІара назма абатан кепехь ю, абат кхачаме хиларе терра, цхъана тайпанан кхачамалла а гойтуш.*

23:4 *Маттай 5:8.*

- 4 Гайтахъа суна, Веза Эла, Хъайн некъаш,
Хъайн лаамаш а бовзийтахъа суна.
- 5 Де дийне мел дели, Хъоьга хъоьжуш ву со.
Хъайн билггал бакъдолчунна тIе а верзавехъа со,
Iама а вехъа со, хIунда аьлча со кIелхъарвоккху Дела Хъо ву.
- 6 Ерриг а заманашкахъ дуьйна болу
Хъайн кьинхетам а, хедар боцу безам а
дагабайтахъа, ва Веза Эла.
- 7 Зуламаш сан Хъайна дага ма дайтахъа.
Къоналлин кьиношна гечдехъа сан.
Хъайн хедар боцучу безаме хъаьжжина,
со дагаваийтахъа, Веза Эла,
Хъо дика волу дела.
- 8 Исбаьхъа дика а, нийса а Веза Эла хиларна,
бан беза некъ гойту Цо кьинош летийначарна.
- 9 КIезиг шаш хетарш нийсонна тIе Цо берзабо,
Шен некъа тIехъ лела уьш Цо Iамабо.
- 10 Леррина Цуьнан барт а, бакъонаш а ларъеш болчарна
Везачу Элан дерриг а некъаш безаме а, тешаме а ду.
- 11 Мел дукха кьинош латийна ас, Веза Эла,
Хъайн цIеран дуьхъа суна гечдехъа.
- 12 Нагахъ санна стаг Везачу Элах кхоьруш велахъ,
адамо харжа беза некъ гойтур бу Цо.
- 13 Оцу стага диканца шен хан а йоккхур ю,
цуьнан тIаьхьенна латта а кхочур ду.
- 14 ПаргIат юкъаметтиг ю Везачу Элан
Шега ларамах буьзначаьрца,
Шен барт а Цо царна бовзуйту.
- 15 РечIанна чуьра сан когаш Цо схъабахарна,
сан бIаьргаш даим а Везачу Элехъа бирзина бу.
- 16 Соьга схъа а хъажахъа, сох кьинхетам а бехъа,
хIунда аьлча со цхъа а ву, гIело хъоьгуш а ву.
- 17 ТIех алсамъевлла сан деган гIайгIанаш,
сан баланех со хьалхаваккхяхъа.
- 18 Узарш а деш, со гIайгIанехъ хиларан а,
со гIелваларан а тидам бехъа,
сан дерриге а кьиношна гечдехъа.

- 19 Хъажахъа сан мостагІашка, мел дукха бу уыш.
Мел кызачу цабезамца соьга хьобжу уыш.
- 20 ЧІагІо а хилий, кІелхъарваккхяхъа со.
Хьох тешна Іаш волу дела,
юьхІаьржачу ма хІутгийла со.
- 21 Шеко а йоцуш, Хьобга ладоьгІуш волу дела,
цІена леларо а, нийсоно а ларвойла со.
- 22 Іийжам беш йолчу цуьнан ерриге гІайгІанех,
Дела, паргІатдаккхяхъа Исраилан халкъ.

Бехк боуцун доІа

- 25** ¹* Даудан назма.
Веза Эла, бехказаваккхяхъа,
цІеначу новкъахула леларна, со.
Цкъа а гал ца волуш,
Хьох тешна лелаш ма вара со.
- 2 Веза Эла, сох доллург талла а таллахъа, зен а зехъа.
Сан кийрахъ а, даг чохъ а долчуьнга хъажахъа.
- 3 Хъан безам сан бІаьргашна хьалха ма бу,
Хъан билггал бакъдолчуьнца со лелаш ма ву.
- 4 Мекарчу адамашца со ца Іа,
шалхонаш йолчарах со дІа ца кхета.
- 5 Зуламхойн гулам суна ца беза,
Іесачарна юкъахъ со охъа ца хоу.
- 6 Куьйгаш а дуьлуш, сайн бехк цахилар дІагойту аса,
цундела кхечаьрца цхъаьна со а ву
Хъуна Іибадат дечу меттигна го боккхуш,
- 7 сайн озаца Хъуна хастамаш бархъама а,
Хъан дерриге а инзаречу гІуллакхех лаьцна дийцархъама а.
- 8 Веза Эла! Деза суна Хьо Іаш волу цІа а,
Хъан сийлалла шена чохъ йолу меттиг а.
- 9 Сан са хІаллак ма дехъа къинош летош болчаьрца,
сан дахар а хІаллак ма дехъа цІий Іанор дезачаьрца.
- 10 Церан карахъ ду зуламаш дар,
церан аьтту куьг дуьзна ду кхъаьнаш схъаэцарх.

* 25:1 *Корта 25 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 26.

11 Ткъа со-м сайн цІеначу новкъахъ ву.
КІелхъара а ваккхахъа со, къинхетам а бехъа сох.

12 Сан ког бу лаьтташ шерачу меттехъ.
Веза Эла декъалво аса динан гуламашкахъ.

Везачу Элах тешна Іаш хилар

26 ^{1*} Даудан назма.
Веза Эла – сан серло а ю, сан кІелхъарвалар а ду.
Со хъанах кхоьрур ву?
Веза Эла – сан дахаран дІалечкъыйла ю.
Со хъан Іадор ву?

2 Нагахъ санна зуламе берш суна тІегІортахъ,
со дІакхаллархъама, сан мостагІий тІелатахъ,
уьш, ког таса а белла, шашь охъаобгур бу.

3 Нагахъ тІеман тоба суна дуьхъальгъялахъ а,
сан дог кхералур дац.
Суна тІамца тІегІортахъ а,
хІетте а сан сатийсам хир бу.

4 Везачу Эле цхъа хІума доьхура аса,
изза бен ца лобху аса.
Иза ду, со вехаш мел ву,
Везачу Элан цІа чохъ со Іен лаар,
Цуьнан хазалле хъежархъама а,
Цуьнан цІа чохъ Цунах дагавалархъама а.

5 Со холчу хІоьттинчу дийнахъ Цо
Шен четар кІел дІахьулвийр ма ву со.
Ша Іачу метте дІалачкъор ма ву со,
Цо тарха тІе а воккхур ма ву со.

6 ТІаккха сан корта суна го бинчу
мостагІашна тІехъ хъалаайабелла хир бу.
Иза Іаш волчу меттехъ аса, аз а айдеш,
массо а тайпана сагІанаш дохур ду,
Везачу Элана хъалха аса иллеш а,
хастаме назманаш а эр ду.

7 Веза Эла, Хьобга дІакхойкхуш долу сан аз дІа а хазахъ,

* 26:1 *Корта 26 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 27.*

- сох кѳинхетам а бехѳа, суна жоп а лохѳа.
 8 Сан даго Хѳоьгара схѳааьлла, Хѳо леррина леха.
 Цундела Хѳо лобхур ву аса, Веза Эла.
 9 Хѳайн юьхѳ сох кѳайла ма яккхѳа.
 Хѳо оьГазвахханчохѳ Хѳайн лай дІа ма таттахѳа.
 Хѳо сан гІоьнча вара.
 ДІа а ма таттахѳа, дІа а ма тасахѳа со,
 ва сан Дела, сан КІелхѳарвоккхург!
 10 Сан дас а, сан нанас а со витича а,
 Везачу Эло со тІеобцур вара.
 11 Веза Эла, Хѳайн новкѳахула лела Іамавехѳа со.
 Нийсачу некѳа тІе ваккхѳа со,
 сан мостагІий сан тергам беш хиларна.
 12 Сан мостагІийн лаамийн кара дІа ма лохѳа со,
 хІунда аьлча суна дуьхьал гІевтина
 харцтоьшаллаш дийраш,
 кѳизаллица са а доьІуш.
 13 Со тешна Іаш дерг хІара ду:
 со дийна а волуш гур ду суна
 Везачу Эло мел до дика.
 14 Везачу Эле сатийса.
 Доьналла долуш а хила,
 хѳайн дог а чІагІде.
 Везачу Эле сатийса.

По оьшучун доІа

- 27** ^{1*} Даудан назма.
 Хѳоьга кхойкху ас,
 Веза Эла, сан Тарх^д!
 Суна жоп ца луш
 ма хилалахѳ.
 Хѳо вист ца хилча,
 эхарте кхѳаьначех тарлур ву со.
 2 Сан доІанаш дІахазалахѳ
 ас Хѳайга орца дохучу хенахѳ,
 Хѳан дезачу цїийне
 ас куьйгаш ойучу хенахѳ.

* 27:1 *Корта 27 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехѳ: 28.

- 3 Шайна уллорачаьрга диканиг а дуйьцуш,
ткъа дагахь вониг долчу а,
зуламе гІуллакхаш дечу а,
Іесачу а нахаца хІаллак ма вехъа со.
- 4 Церан гІуллакхашка а,
цаьргара даьллачу вочуьнга а хъажжий,
кхел ехъа царна.
Церан куьйгийн балхе хъажжий,
ял лохъа царна,
хъакъ дерриг юхалохъа царна.
- 5 Везачу Эло диначунна а,
Цуьнан куьйго кхоьллинчунна а,
цара тидам тІе ца бахийтарна,
Цо хІаллакбийр бу уьш,
юха метта а ца хІиттош.
- 6 Хастам бу Везачу Элана,
Цунна сан доІанаш хезна.
- 7 Веза Эла сан чІагІо ю,
со ларвеш долу турс^д ду Иза.
Цунах тешна дара сан дог,
тІаккха Цо гІо дира суна.
Сан дог доккхадеш ду,
сайн иллешца ас хаставо Иза.
- 8 Веза Эла Шен халкъан гІап а ю,
Ша къобалвинчун кІелхъарваккхаран чІагІо а ю.
- 9 Хъайн халкъ кІелхъара а даккха,
Хъайн тІаьхье декъал а е.
Церан Іу хилахъа,
уьш даим Іалаш а беш.

Везачу Элан нуьцкъала аз

- 28** ¹* Даудан назма**.
Стигалан гуламехь берш, Везачу Элана хастамаш бейша!
Везачу Элан сийлалла а, ницкъ а кхайкхадейша!
- 2 Везачу Элан цІеран сийлаллина лерина кхайкхамаш бейша!

* 28:1 *Корта 28 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 29.

** 28:1 Грекийн гочдар тІехь тІетовхна ду: *Кхалоран дезачу денойн тІаьхъарчу ханна.*

^{27:4} Довзийтинарг 22:12. ^{28:1, 2} Забур 95:7-9.

Везачу Эло Шен возалла гойтучу хенахь Цунна суждане
гПойша.

- 3 Везачу Элан аз ду хезаш хиш тЕхула.
Стигал къекъош ву сийлахь волу Дела.
Везачу Элан аз ду хезаш хЮрдаш тЕхула.
- 4 Нуьцкъала а ду Везачу Элан аз,
сийлахь а ду Везачу Элан аз.
- 5 Баганан дитташ охъадохку Везачу Элан озо.
Ливанунера долу баганан дитташ охъадохку Везачу Эло.
- 6 Цо Ливанун-мохк, эса санна, кхийсаболуьйту,
Хьермон-лам*, акха бугIа санна, ирхлоьлхуьйту.
- 7 Стелахаьштиг схъатуьйсу
Везачу Элан озо.
- 8 Яьсса аре а егайо Везачу Элан озо.
Кхадеш цIе йолу яьсса аре а егайо Везачу Эло.
- 9 Сешка кЮрнеш а йохуьйту,
масарш оста а довлуьйту**
Везачу Элан озо.
Везачу Элан цIийнан кертахь массара а
Цуьнан сийлаллех лаьцна дуьйцу.
- 10 ТIедевллачу хишна тIехь а олалла динера Везачу Эло.
Абаденналц а паччахьан олалла дийр ду Везачу Эло.
- 11 Шен халкъана ницкъ лур бу Везачу Эло.
Шен халкъ, синтем а луш, декъалдийр ду Везачу Эло.

Хастаман доIа

- 29** ¹*** Делан цIа^д даздан олу Даудан назма.
² Веза Эла, ас хастам бо Хьуна. Ахь кIелхьарваьккхи со,
сан мостагIий сох ца белийти.
- 3 Сан Веза Дела! Ас гIо дийхира Хьобга,
Ахь суна дарба дира.
- 4 Эхартара сан са ара а даьккхина,

* 28:6 *Хьермон-лам* – ма-дарра аьлча: *Сирион*. Иза Хьермон-ломан шира цIе ю
цIаданхойн маттахь. Хьовса: Карладаккхар 3:9.

** 28:9 Я иштта: *Нежнаш дега а до, дитташ дерзина а доху Везачу Элан озо.*

*** 29:1 *Корта 29 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 30.

- со денвира Ахь, Веза Эла,
коша чу со ца вижийтира.
- 5 Хастам бе Везачу Элана,
Цунна тешаме болу нах.
Иза веза хилар дагадоуьйтуш,
хаставе аша Иза,
- 6 хГунда аьлча кГеззигчу ханна ду Цуьнан обГазвахар,
дерриг а дахарна ду Цуьнан дика.
Суьйранна белхар дГахГоттахь а,
Гуьйранна самукъадалар хуьлу.
- 7 Со синтеме волуш ас бехира:
«Цхьана а хГумано меттахвоккхур вац со».
- 8 Хьайн диканца, Веза Эла,
Ахь чГагГбира сан лам.
Амма Ахь Хьайн юьхь кьайлаяьккхича,
со вуйхира.
- 9 ТГаккха, Веза Эла, Хьобга кхайкхира со.
Хьалдолчу Эле ас дийхира:
- 10 «ХГун пайда бу сох, со хГаллаквича?
Хьуна хГун лур ду, со коша чу вижча?
Сан докъо хастам бийр буй те Хьуна?
Сох йисинчу чено Хьан бакъдерг кхайкхор дуй те?
- 11 Веза Эла, со дГа а хазий, кьинхетам бехьа сох!
Веза Эла! Хилахьа сан ГГьонча».
- 12 Ахь сан белхаран метта,
суна хелхар дели,
сингаттаман духарш дГа а эцна,
самукъадаларан духарш суна ГГедуьйхи.
- 13 Сан сино, ца соцуш, хеставойла Хьо.
Сан Веза Дела, ас хестор ву Хьо гуттара а.

Деле сатийсарх лаьцна дина доГа

30 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан назма.
² Веза Эла! Хьобга ларвойту аса со.
Цкъа а юьхьГаржачу ма хГоттийтахьа со.
Хьайн нийсонца со парГатваккхяхьа.

* 30:1 *Корта 30 (Грекийн)* – Гебархойн меттан тептар ГГехь: 31.

- 3 Хъайн лерг суна тЕдерзадехъа,
со кЕлхъарваккха сихлохъа.
Тарх^д санна хилахъа, со ларвархъама,
чIогIа гIап санна хилахъа суна, со кЕлхъарваккхархъама.
- 4 Суна чхар^д санна Хьо хиларна,
суна гIап санна Хьо хиларна,
Хъайн цIеран дуьхъа со лела а вехъа,
суна тЕхъ урхалла а дехъа.
- 5 Къайлаха дIахIоттийначу гура чуьра со схъаваккхъа,
хIунда аьлча Хьо ю сан чIагIо.
- 6 Хъан кара дIало аса сайн са.
Веза Эла, тешаме Дела,
Ахъа кЕлхъарвоккхур ву со.
- 7 ХIумма а боцучу цIуйн сийдийраш
бIаьрга бан а ца беза суна,
ткъа со Везачу Элах тешна Iаш ву.
- 8 Хъан хедар боцу безам бахъанехъ
хазаеташший, самукъадаьллий хир ву со.
ХIунда аьлча ас хьоьгу Iазап Хьуна гира,
сан синан бала Хьуна дIахиира.
- 9 МостагIчун кара дIа ца велира со Ахъа.
Сан когаш паргIатчу метгехъ дIахIиттий Ахъ.
- 10 Веза Эла, сох кьинхетам бехъа,
хIунда аьлча ву-кх со готгехъ.
Сингаттаме со хиларна,
худабелла сан бIаьргаш а,
сан са а, сан кийра а.
- 11 Сингаттамо дахар а гIелдина сан,
шераш а узарш деш дIадовлу сан.
Аса кьинош леторна*, сан ницкъ а дIабаьлла,
сан даьIахкаш а малъелла.
- 12 Сан мостагIий бахъанехъ
ур-атталла сан лулахоша а тЕхдетта суна,
со вевзаш берш а дIакъехка сох.

* 30:11 Иебархойн тептар тЕхъ: *аса кьинош леторна*. Грекийн гочдар тЕхъ: *Iазапехъ со хиларна*.

- Урамехъ со гинарш а дІабовду сох.
 13 Велларг санна, нехан дегнаша вицвина со.
 Йѳхна пхъегІа санна ву со.
- 14 Дуккханнийн а харцлер хеза суна.
 Массо а агІор къемат тІегІерта,
 суна духъал барт а бина,
 сан са даккха дагахъ цара ойланаш йича.
- 15 Ткъа со Хьох теша, Веза Эла.
 Аса олу: «Хьѳ ву сан Дела».
- 16 Хьан карахъ ду сан дахаран денош.
 Сан мостагІийн карара а,
 суна тІаьхьабевллачех а
 со кІелхьарваккхяхъа.
- 17 Хьан лай волчу суна тІе Хьайн юьхъ тІера серло лепийтахъа.
 Хьайн хедар боцучу безамца со кІелхьарваккхяхъа.
- 18 Веза Эла! Хьѳга кхайкхарна
 со юьхьІаьржачу ма хІуттийла.
 Ткъа Іесанаш, юьхьІаьржачу а хІиттина,
 эхартахъ тийна дІасовцийла.
- 19 Тхьузйѳлла юьсийла харцлоь баганаш,
 Делан лаамехъ лелачарна духъал
 кураллица а, дозаллица а вониг дуьйцуш йѳлу.
- 20 Мел дукха ду-кх Хьѳгара долу дика,
 Хьѳга ларамахъ буьзначарна дала Ахъ кечдина долу.
 Хьѳга шаьш лардойтуш долчу
 массо а адамашна хьалха дІало Ахъ иза!
- 21 Адамийн питанех
 Хьайн юьхьца къайлабоху Ахъ уьш.
 Духъал лѳчу меттанех
 Хьайн ІиндагІехъ къайлабоху Ахъ уьш.
- 22 Декъала ву Веза Эла,
 го бинчу гІалахъ со волуш,
 суна Ша тешаме хилар Іаламат кепара гайтина волу!
- 23 Со дог доьхна волуш, суна хийтира,
 Хьайн бІаьргашна духъалара Ахъ со дІаваьккхина аьлла.

Амма Хьуна дІахезира сан доІанан аз,
Хьайга со дІакхайкхича.

- 24 Веза Эла везаш хилалаш,
Цуьнан долахь мел дерш.
Тешаме берш Везачу Эло ларбо,
ткъа дозаллаш дечарна шайн хьакъ дІало.
- 25 Добналла долуш хилалаш! Шун дегнаш чІагІлойла,
Везачу Эле сатуьйсучу шун массеран а дегнаш чІагІлойла!

Къиношна дохкодовларх а, Дала гечдарх а

31

1 * Даудан хьехаме назма.

- Декъала ву Везачу Эло цуьнан къинош
цкъа а цунна дуьхьал ца лоруш волу стаг!
- 2 Декъала ву Везачу Эло бехке веш воцу а,
шен синца мекарло йоцу а стаг!
- 3 Айса къа латадар дІа а ца дуьйцуш,
Хьобга вист а ца хуьлуш, со Іачу хенахь,
хІора денна ас узарш дарна,
мальелла дІаяъллера сан даьІахкаш.
- 4 ХІунда аьлча дийнаххий, буьйсанный Хьан куьг суна тІехь
дазделла лаьттара.
Аьжкенан йокъа хІоьттинчу хенахь санна,
бос а байна сан.
- 5 Амма айса латийначу къинна къера а хилира со,
сайн бакъонца целелар хьул а ца дира аса Хьох.
Ас элира: «Везачу Эле сайн къинош дІадоьллур ду ас».
ТІаккха Ахь дІабаьккхира суна тІера сан къинан бехк.
- 6 ХІора Делан лаамехь волчо доІа дойла Хьобга,
ша нийса вац аьлла хетачу хенахь,
даккхий хиш дистина догІучу хенахь,
цунна тІе уьш кхочур дац.
- 7 Хьо волчохь ю сан дІалочкьийла,
Ахь ларво со халонех,
кІелхьарваларан хазахетар а ло Ахь суна.

* 31:1 *Корта 31 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 32.

31:1, 2 Римхошка 4:7, 8.

- 8 Ас хьо кхетор а ву,
хьо ваха везачу новкъа а воккхур ву.
Ас куьйгалла а дийр ду хьуна тIехь,
Сан бIаьрг а бу хьуна тIехь.
- 9 Ма хилийша дин санна,
я кхеташ йоцу вирбIарза санна,
шаьш бохург цаьрга дайтархьама,
церан мочхалш тIе дуьрстанаш а, гаьллаш а йобхкина,
сецо езаш йолу.
- 10 Дог цIена доцучу стеган
дукха баланаш бу,
ткъа Везачу Элах тешна Iаш волчунна
Цуьнан хедар боцу безам хуьлу.
- 11 Везачу Эло шайна динарг бахьанехь,
самукъане хилалаш, Делан лаамехь дерш,
даккхийделаш, дог цIена дерш.

Хастам баран или

- 32** ¹* Делан лаамехь дерш, шайн Везачу Эло диначунна даккхий-
делаш.
Шаьш бакъ болчаьргахь хастамаш бар товш ду.
- 2 Хастам бе Везачу Элана,
дечиг-пондар локхуш,
ала Цунна иллеш
итт мерз болу пондарца.
- 3 Ала Цунна керла или:
говза лакха Цунна,
воккхаверан аз айдеш.
- 4 XIунда аьлча Везачу Элан дош билгал бакъ ду,
Ша мел дечу гIуллакхаш тIехь тешаме ву Иза.
- 5 Цунна бакъдерг а, нийсо а еза.
Везачу Элан хедар боцу безамах дуьзна ду латта.
- 6 Везачу Элан дашца кхоллаелла стигалш,
Цо Шен Синан Iаь тохарца кхоьблина стигалара массо а
ницкъаш а.
- 7 XIордан хиш Цо, оьланаш санна, гулдина,

* 32:1 *Корта 32 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 33.

кЮрга хиш Цо шен-шен меттигашкахь сацийна.

- 8 Дерриге а латта а кхоьрийла Везачу Элах,
инзардовлийла Цунна хьалхӕ дуьнен чохь мел дехарш.
- 9 ХӀунда аьлча Цо элира – иза хилира,
Цо овра дира – иза дӀахЮьттира.
- 10 Везачу Эло бохабо хийрачу мехкашкара къаьмнийн лаамаш,
хӀаллакӀо халкъийн Ӏалашонаш.
- 11 Ткъа Везачу Элан Ӏалашо абаделлалц^д лаьтта,
Цуьнан дагахь дерг тӀаьхьенера тӀаьхьене кхочу.
- 12 Декъала ду Веза Эла шен Дела волу халкъ.
Цо, Шен дола а даьккхина, къастийна тукхам ду иза.
- 13 Веза Эла стигалшкара охьахьобжу,
массо а адамийн кӀентий го Цунна.
- 14 Ша охьахиьна Ӏаш волчу сийлаллин гӀанта тӀера
лаьттахь дехаш долчу массо а адамашка
охьахьобжуш ву Иза.
- 15 Везачу Эло кхоьллина церан массеран а дегнаш,
церан мел долчу гӀуллакхийн духе а кхуьу Иза.
- 16 Шен эскар доккха хиларх паччахьо а толам ца боккху.
Шен боккха ницкъ хиларх тӀемало а кӀелхъара ца волу.
- 17 Дин а бац тешаме стаг кӀелхъарваккха,
шен боккхачу ницкъаца а кӀелхъарвоккхур вац цо иза.
- 18 Веза Эла хьобжуш ву Шех кхоьручаьрга а,
Шегара болчу хедар боцучу безаме ладоьгучаьрга а.
- 19 Цо уьш Южаллех а кӀелхъарбоху,
кхача а ло царна мацалла хЮьттinchу хенахь.
- 20 Вай Везачу Элах тешна ду.
Иза вайн гЮьнча а, вай лардо турс^д а ду.
- 21 Везачу Элана самукъадаьлла ду вайн дегнаш,
Цуьнан сийлаллин цӀарах тешна вай деха дела.
- 22 Веза Эла, Хьан хедар боцу безам хуьлийла тхуна тӀехь
тхо Хьох тешна Ӏаш долчу хенахь.

Делан диканна бина хастам

33 ¹ * Абу-Маликана** хьалха, ша хьераваьлла моттуьйтуш, Дауда аьлла йолу назма. Дауда иза динера, ша Абу-Малике дІаэккхавайтархьама. Иштта, Абу-Малика эккха а вина, Дауд дІавахара.

- ² Веза Эла декьалво ас муьлххачу а хенахь.
Цунна хастам а бу сан багахь массо а хенахь.
- ³ Гийла дерш, дІа а хазий, самукьадаьлла хилалаш,
Везачу Эло динчунна воккхавеш ма ву со.
- ⁴ Декьал а веш Веза Эла, вазвелаш И соьца.
Язье вай массара а Цуьнан еза це хІинца.
- ⁵ Ерриг а хан йоккхура ас, Везачу Эле кхойкхуш.
Цунна дІа а ма хезира ас деш долу доІанаш.
Сан мел болчу кхерамех со кІелхьарваьккхи Цо.
- ⁶ Зовкх ду Цунна тІебирзинчаьргахь, уьш серлабуьйлу.
Церан яххьаш цкъа а хир яц юьхьІаьржонах юьзна.
- ⁷ Иштта мискачо дехнарг а Везачу Элана дІахеза.
Цуьнан массо а баланех Цо и кІелхьарвоккху.
- ⁸ КІелхьарбоху Везачу Элан Малико Цунах кхоьруш бехарш.
Царна гонах а хьийзаш, Цо уьш лар а бо.
- ⁹ Леррина шу хьаьвсича, Везачу Элан диканан чам кхетар бу
шуна!
Ма декьала а ву-кх Цунах тешна Іаш волу стаг!
- ¹⁰ Ма кхоьруш лела деза шу Везачу Элах, Цуьнан долахь долу
адамаш,
хІунда аьлча Цунах кхоьруш вехачун массо а хІуманан тоам
хир бу.
- ¹¹ Нагахь ур-атталла лобман кІорнеш а, яа хІума йоцуш,
мацаллехь хуьлу,
ткъа Веза Эла лобхург, Цуьнан диканых тоам боцуш вуьсур
вац.
- ¹² Ойла а еш, бераш, соьга хІинца ладогІа.
Везачу Элах кхоьруш хила аса шуна хьобхур ду.

* 33:1 *Корта 33 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 34.*

** 33:1 *ХІара назма абатан кепехь ю. Хьовса: Забур 24.*

33:2 Шамьал 21:13-15. 33:9 1 Кипин 2:3.

- 13 **ПарГат** долу дахар дезий шуна?
Дукха даха лабий шуна Делан дика гархъама?
- 14 **Реза** боцу мотт зуламна аша бехкалаш.
Ткъа мекара долу дешнаш шайн багара ма довлийта.
- 15 **Сацалолаш** зулам дарх шу, ткъа цуьнан метта диканиг де!
Цу гІуллакхна къа а хьобгуш, машар аша лехалаш.
- 16 **Ткъа Хъан бІаьргаш**, Веза Эла, Хъан лаамехъ болчаьргяхъа
боьрзу.
Хъан лергаш а, Веза Дела, церан тийжамашкахъа доьрзу.
- 17 **Уллора дІа** ма волу Веза Эла зуламаш дечарна,
Лаьтгара царех лаьцна долу массо а хІума дІадайархъама.
- 18 **Хеза Везачу** Элана, Шен лаамехъ болчара кхайкхича.
Церан берриге а баланех Цо уьш кІелхъарбоху.
- 19 **Цо Ша** дог доьхначарна уллохъ гойту.
Дог диллина Іаш берш а Везачу Эло кІелхъарбоху.
- 20 **ЧІогІа** дукха баланаш хила тарло Делан лаамехъ волчун а,
амма массо а халонех Везачу Эло иза кІелхъарвоккхур ву.
- 21 **Шаерриш** а цуьнан даьІахкаш Везачу Эло ларьеш ю.
Царах цхъа а Цо кагийр яц.
- 22 **Эххар** а къалатийнарг шен зуламо вийна дІавоккхур ву.
Делан лаамехъ берш цабезнарш, хІаллакьхилла, дІабевр бу.
- 23 **Іазапера** Везачу Эло мехах парГатвоккху Шен ялхо.
Шех тешна Іаш берш Цо бехке ца бо.

Деле гІо доьхуш дина доІа

- 34** ^{1*} Даудан назма.
Веза Эла, валахъа дуьхьал соьца къовсаме бевллачарна.
Эшам бехъа, Веза Эла, суна дуьхьалбевллачарна.
- 2 **Кара турс^д** а эций, тІе гІагІ а духий,
волахъа Хьо суна гІо дан.
- 3 **ГІоьмукъ** хъала а айий, совцабехъа и сан мостагІий.
Алахъа Ахъ сан сине: «Со ву хьо кІелхъардоккхург».
- 4 **Сан синна** тІаьхъабевллачарна эхъ а хетийла,
со вен лохурш, юьхъаьржачу а хІиттина, юха а боьрзийла.

* 34:1 *Корта 34 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 35.

33:13-17 | Кипин 3:10-12. 33:21 Яхъья 19:36.

- 5 Мохо дІасатесна чан санна, хуэлийла уьш.
Везачу Элан Малико дІа а лохкийла уьш.
- 6 Боданехъ а, ког шершаш а церан некъ а хуэлийла.
Царна тІаьхъа Везачу Элан Малик а долиийла.
- 7 Бахъана а доцуш, ког лоцу бой къайлаха тесира суна цара.
Цхъа а бахъана а доцуш, ор а даьккхира цара суна.
- 8 Цеххъана хІаллакхилар нислойла хІинца царна шайна.
Къайлаха когаш кІел тесначу бойно лоцийла уьш шаьш.
Шабш, цу ор чу а эгна, хІаллакхуэлийла уьш.
- 9 Ткъа сан дог-м Веза Эла бахъанехъ доккхадеш хир ду,
Цуьнгара долчу кІелхъарваларх самукъадаьлла и хир ду.
- 10 Аса даггара эр ду: «Мила ву, Веза Эла, Хьох тера?»
Хьо ма ву гІийланиг ницкъболчух ларвийриг,
къениг а, мисканиг а талорхойх ларвийриг.
- 11 Бовлу-кха суна дуьхьал харц болу тешаш.
Барт хобту цара соьга хаъане а ца хуучух.
- 12 Ас динчу диканна вон до суна цара.
Сан са а ма дуьту дІатесна цара.
- 13 Уьш цомгуш хилча, ас-м таьІна бедарш юхура.
Сайн са а малдора ас марханаш кхабарца.
Ас дина доІанаш жоп доцуш дисича,
- 14 доттагІа я ваша и волуш санна, гІайгІане хуьлура со.
Сайн ненан тезетахъ санна,
корта а оллийна, халахетта хуьлура со.
- 15 Нагахъ со галваьлча, хазахеташ, уьш гуллора.
Суна хІума олуш берш цхъаьна ма кхетара.
Стенна ду а ца хууш, саццаза цара со сийсазвора.
- 16 АстагІчух буйьлуруш санна,
соьга болчу шайн цабезамна цергаш цара хьекхайора.
- 17 Хьалдолу Эла! Кхин дукха Іийр вуй те Хьо сох хуьлчуьнга
хьежар бен доцуш?
Ахъ кІелхъарваккхяхъа со церан зуламечу ойланех,
лардехъа сан цхъаъ бен доцу дахар цу буйрсачу лобмех!
- 18 Боккхачу гуламехъ ас Хъан сийлалла ойур ю.
Алссам долчу халкъана юкъахъ ас Хъуна хастамаш бийр бу.

- 19 Харц бахъанашца сан мостагИий баккхий ма бейтахъа.
Бахъана а доцуш, со ца везачаьрга вовшашка бIаьргаш ма теIабайтахъа.
- 20 ХIунда аьлча маьрша къамелаш ца до цара,
ткъа машар безачу нахана уьш мекарчу дешнашца лoь.
- 21 Суна дуьхбал шайн баганаш а гIиттош, цара олу:
«ХIаь! Тхуна тхаьшна а гина ахь динарг!»
- 22 Хьуна Хьайна а го-кх и дерриг, сан Веза Эла!
Хьалдолу Эла! Ма валахъа Хьo суна гена!
- 23 Сама а валий, суна гIюьнна дIахIоттахъа.
Сан Дела, сан Хьалдолу Эла, суна дуьхбалбевлларна хьалхā бехказаваккхъа со.
- 24 Хьайн бакъ кхел ехъа Ахъ суна тIехъ, сан Веза Дела!
Сох кхарда ма кхардийтахъа уьш.
- 25 Ма хуьлийла-кх, Дела, там церан дегнашна:
«ХIара дара-кх оха лoьххург», – аьлла.
Ма олийла-кх цара:
«ХIара-м оха дIакхаьллира».
- 26 Сан бохамах самукъадаьлларна Дала эхъ а хетийтийла,
цаьрга шайн сий а духкийтийла Цо.
Суна хьалхā кураллаш йийраш Цо эхъах а бузийтийла,
уьш сийсаз а бойла.
- 27 Хазахетарца баккхийбойла
со бакъвина хила лууш берш.
Хаддаза олийла цара:
«Вазлойла Веза Эла,
Шен лен ирс хазахеташ волу».
- 28 Сан мотт а хир ма бу Хьан бакъдерг кхайкхадеш,
муьлххачу а дийнахъ Хьуна хастамаш а беш.

Бакъонаш ца ларъечун Иесалла

35 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Везачу Элан ял-хо волчу Даудан назма.

² Иесачун кIорггера даг чуьра аьрхалла йистхуьлу цуьнга.

* 35:1 *Корта 35 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехъ: 36.

34:19 Забур 68:5; Яхъъя 15:25. ^{35:2} Римхошка 3:18.

- Цуьнан бIаьргаш чохъ
 Делах кхерар дац.
- 3 Шех лаьчна оццул лекха ойла ю цуьнан,
 шен кьинош а гина, уьш ца деза кхетам ца кхаччал.
- 4 Цуьнан багара схьадолу дешнаш харц а, мекара а ду.
 Кхетаме хилар а, дика лелар а цо дитина ду.
- 5 Вижинчохъ а вон ойланаш йо цо.
 Иза харц некъа тIе а волу,
 вониг дарх дIа а ца воьрзу.
- 6 Веза Эла! Хьан хедар боцу безам стигалшка дIакхочу,
 Хьан тешаме хилар мархашка кхочу.
- 7 Хьан нийсо лекха лаьмнаш санна ю.
 Хьан кхел кIорга хIордаш санна ю.
 Адамаш а, бежанаш а Iалашдо Ахъ, Веза Эла!
- 8 Мел чIогIа мехала бу-кх Хьан хедар боцу безам, Дела!
 Хьан тIемийн IиндаIехъ адамаша шайш лардойту.
- 9 Хьан токхечу цIийнах дузуш ду уьш.
 Хьайх долучу диканан хица хьогалла дIайоккху Ахъ церан.
- 10 ХIунда аьлча Хьобгара ду дахаран хьоста.
 Хьобца йолчу серлонгахъ серло го тхуна.
- 11 Дахдехъа Хьо вевзачарна Хьайн безам балар а,
 догцIеначарна Хьайн нийсо лелор а.
- 12 Курачун ког суна тIе ма болийла,
 кьилахъ волчун куьйго со дIа а ма эккхавойла.
- 13 Зулам лелош берш цигахъ охьаэгна.
 Шайш охьабахкарна, уьш хьала ца гIовттало.

Делан лаамехъ волчунна а, Iесачунна а шен-шен хьакъ дIадалар

36

¹* Даудан назма.

Амал** вон йолчарах Iеха ма лолахъ,
 зуламаш лелочарах ма хьегалахъ.

- 2 ХIунда аьлча уьш кестта, буц санна, бакъалур бу,
 сенделла догIу ялта санна, маргIал а лур бу.

* 36:1 *Корта 36 (Грекийн) – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 37.*

** 36:1 *XIapa назма абатан кепехъ ю. Хьовса: Забур 24.*

- 3 **Билгал Везачу** Элах тешна а хила, дика а де.
Лаьттахь вехаш а хила, догцIеналла лар а е.
- 4 **Везачу** Элах дезар оьцуш хила,
Цо хьан деган лаамаш кхочушбийр бу.
- 5 **Везачу** Элан кара хьайн некъ дIа а ло,
Цунах тешна Iаш а хила,
ткъа тIеоьшург Цо кхочушдийр ду.
- 6 **Цо**, серло санна, хьан бакъдерг а гучудоккхур ду,
дийнан делкъе санна, хьан нийсо а гучуйоккхур ю.
- 7 **ГIам-гIим** а ца деш, тийна а волуш,
Везачу Эле ладоьгIуш хилалахь.
Дахаран новкъахь кхиамаш бохуш волчу
мекарчу стагах ма хьегалахь.
- 8 **Дералла** а йиталахь, оьгIаз а ма эхалахь.
Хьайх зулам даллийтал хьагI йолуш ма хилалахь.
- 9 **XIунда** аьлча зулам долуйтурш хIаллакбийр бу,
ткъа Везачу Эле сатийсар долчарна
тIаьхьалонна латта кхочур ду.
- 10 **Ерриг** а хан дукха ер яц,
ткъа Iесаниг кхин хир а вац.
И хиллачу метте хьо дIахьаьжча,
цигахь иза хир ма вац.
- 11 **Ткъа** эсала болчарна тIаьхьалонна латта кхочур ду,
машарх а, беркатах а цара дезар оьцур ду.
- 12 **Жирга**^д хета ойланаш Делан лаамехь болчарна дуьхьал
Iесачо йо,
уьш шена цабезарна цо царна шен цергаш хьекхайо.
- 13 **Ткъа** Веза Эла цунах воьлу, хIунда аьлча
Iесачун тIаьхьара де тIекхочуш хилар го Цунна.
- 14 **Ира** тарраш Iесачара баттара сьадоху,
шайн секхаIедаш а цара тIехьежадо,
къениг а, мисканиг а охьавиллархьама а,
нийсачу новкъахь берш чекхбахархьама а.

- 15 Тарраш церан шайн дегнех чекхдевр ду,
церан секхаІедаш кеглур ду.
- 16 КІеззиг долу Делан лаамехь болчеран хьал –
Іесачеран дуккха а долчу хьолал гІолехь ду.
- 17 ХІунда аьлча Іесачеран ницкъ бохийна хир бу,
ткъа Шен лаамехь берш Везачу Эло чІагІбо.
- 18 Леррина хьобжу Веза Эла цІена лелачийн хьашташка,
царна кхаьчна мел дерг абаденналц лаьттар ду.
- 19 Буьрсачу хенахь а юьхьІаьржачу хІиттор бац уьш,
меца хан тІееса а, буьзна хир бу уьш.
- 20 МаргІалдоьлла аренан зезагаш санна,
Іесанаш хІаллакьхир бу.
Везачу Элан мостагІий,
кІур санна, дІабовр бу.
- 21 Нагахь Іесачо духалург даккхахь, иза юха дІа ца ло цо,
ткъа Делан лаамехь волчо шен кьинхетам хиларца дІало.
- 22 ХІунда аьлча Везачу Эло декъалбинчарна
тІаьхьалонна латта кхочур ду,
ткъа Цо неІалт кхайкхийнарш дІалелхор бу.
- 23 Онда чІагІбо Везачу Эло адаман некъ,
цо йоху гІулчаш Шена тамехь елахь.
- 24 Иза, ког тасабелча а, вужур вац,
хІунда аьлча Везачу Эло цуьнан куьг дІалоцу.
- 25 Поп санна а волуш, къона вара со,
ткъа хІинца къанвелла.
Делан лаамехь верг суна дІатесна а ца гира,
цуьнан тІаьхье бепиг доьхуш а ца гира.
- 26 Цо хІора дийнахь кьинхетам а бо, духалург а ло.
Цуьнан тІаьхье декъала а хир ю.
- 27 Совдоккхуш дикалла, зулам дарх дІаверзалахь –
лаьтта тІехь гуттаренна а вехар ву хьо.
- 28 ХІунда аьлча Везачу Элана бакъдерг деза,
Шен долахь берш Цо дІа а ца туйсу.

- Тешаменаш абаденналц Іалашбийр бу,
 ткъа Іесачеран тІаьхье дІаэккхор ю.
- 29 Делан лаамехь болчарна тІаьхьалонна латта кхочур ду,
 уьш цу тІехь абаденналц бехар бу.
- 30 Уггар хьекъале дерг Делан лаамехь волчун
 багара схьадолу, цуьнан матто а бакъдерг олу.
- 31 Шен Делан хьехамаш цуьнан даг чохь бу,
 ткъа царна тІера иза дІа а ца волу.
- 32 Хьобжуш хуьлу Іесаниг Делан лаамехь волчуьнга,
 иза вен дагахь, кІело яр лобхуш.
- 33 Амма Везачу Эло иза Іесачун кара дІалур вац.
 Уьш кхеле бевлча, Цо иза бехке а лоруьйтур вац.
- 34 ЧІогІа Везачу Эле са а тийса,
 Цуьнан новкъахула бен ма лела.
 ТІаьхьалонна латта хьуна а кхочуьйтуш,
 Цо хьан сий дийр ду.
 Ткъа Іесанаш дІа а лелхор бу,
 хьуна иза гур а ду.
- 35 Шен орамаш чІагІдина волу лубра Іесаниг гира суна,
 сенделла гаьннаш долчу диттах терра волу.
- 36 Амма со тІехваьлча*, иза ван а вацара.
 Аса и лобху, ткъа суна кара а ца во иза.
- 37 Юххерачу цІена лелаш волчун тергам а бе,
 догцІеначу нехан леррина тергам а бе,
 тІаьхье машаран стеган хир йолу дела.
- 38 Ткъа зуламенаш берриш а хІаллакбийр бу.
 Іесачеран тІаьхье хІаллакбийр ю.
- 39 Іазап хьобгучу хенахь
 Делан лаамехь болчарна
 Веза Эла чІагІо санна ву,
 Цуьнгара церан кІелхьарбовлар ду.
- 40 Везачу Эло царна гІо а до, уьш лар а бо.

* 36:36 Грекийн гочдар тІехь: *Амма со тІехваьлча*. Іебархойн тептар тІехь: *Амма цхьаь тІехваьлча*.

Иесачарах Цо уьш паргІат а боху,
 царах Цо уьш кІелхьар а боху,
 шаьш Цуьнга цара ларбойту дела.

Баланехъ волчун доІа

- 37** ^{1*} Даудан назма. Дагалацийтаран доІа.
² Веза Эла! Хьо дарвеллачохъ суна тІех ма деттахъа.
 Хьо оьгІазвахханчохъ суна таІзар ма дехъа.
- 3 ХІунда аьлча Хъан пхерчий сох чекхдевлла.
 Суна тІехъ долу Хъан куьг а дазделла.
- 4 Хъан дералла бахъанехъ дийна меттиг а ца йисина
 сан дегІа тІехъ.
 Сан даьІахкаш лозуш ю ас летийна къинош бахъанехъ.
- 5 Сан коьртал а лакхадевлла аса летийна къинош,
 суна тІехъ ма ду уьш, беа мохъ санна.
- 6 Вон хьожа а йогІуш, наткъарх юьзна ю
 суна тІера чевнаш, сан хъекъал ца кхачарна.
- 7 Сатта а сетина, охъатаьІна лела со,
 дийнахъ сарралц гІайгІанехъ лела со.
- 8 Кийра а буьзна дерачу чевнех сан,
 дегІа тІехъ дийна меттиг а ца йисна сан.
- 9 Ца мегачу ваьлла со, воха а воьхна,
 узарш деш лела со, дог чІогІа дохарна.
- 10 Веза Эла! Сан берриг а лаамаш Хъуна хъалха ма бу.
 Сан синан садеІар Хъох къайла ца долу.
- 11 Дог а дегадо сан. Сан ницкъо а вити со.
 БІаьргийн серло а яц ур-атталла хІинца сан.
- 12 Сан доттагІий а, накъостий а сан даьІнех дІабирзи.
 Сан гергара берш берриге а суна генабевли.
- 13 Ткъа со вен тІаьхьабевллачара суна гураш дугІу.
 Суна зулам хила луучара со дакъазаваларх лаьцна
 дуйцу,
 цара хІора дийнахъ юкъа питанаш туьйсу.
- 14 Ткъа суна-м хезаш дац, къорачунна санна,
 ву со бага дІа ца йоьллу, мотт ца хуург санна.

* 37:1 *Корта 37 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тІехъ: 38.

- 15 Хилла со кьора стаг санна,
багахь дала жоп доцуш волу.
- 16 ХIунда аьлча, Веза Эла, Хьобга ас ладоьгу.
Сан Хьалдолу Дела, Ахь суна жоп лур ма ду.
- 17 ТIаккха ас элира: «Суна тIехь толам ма боккхийла сан
мостагIаша.
Сан ког шершачу хенахь, цара ма йойла суна кураллаш».
- 18 Со вожа герга ву,
сан бала гуттара а соьца бу.
- 19 Со кьера ву сайн харцонашна,
дохковаьлла со сайн кьинна.
- 20 Ткьа сан мостагIий бехаш а, чIагIлуш а лаьтташ бу.
Бахьана доццухехь, со цавезарш багар ца баллал бу.
- 21 Ас дечу диканна дуьхьал суна зулам дийраш,
аса дика дешшехь, суна дуьхьалбовлу.
- 22 Ма витахьа со, Веза Эла!
Гена ма валахьа суна, сан Дела!
- 23 Суна гIо дан сихлохьа,
Веза Эла волу, сан КIелхьарвоккхург!

ДIатесна волчун дохковалар

- 38** ¹ * Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга, Ядутуне. Даудан
назма.
- ² Ас элира: Сайн маттаца кьинош ца леторхьама,
со лелачу сайн некьийн тергам бийр бу аса.
Iесанаш сайна хьалха мел бу,
сайн бат дIасацор ю аса.
- ³ Мотт ца хуург санна а, аз доцург санна а хуьлура со,
ур-аттала диканна а вист ца хуьлура со.
Ткьа сан баланаш совбевлира.
- ⁴ Сан дог алу хилла дIахIоьттира.
Цуьнан дукха ойла ярна, сан кийрахь цIе елира.
Со сайн маттаца дийца волавелира:
- ⁵ Веза Эла, алахьа соьга, сан кхалхар маца хир ду а,
сан дахаран денош мел дисна а. Мел ду те уьш,

* 38:1 *Корта 38 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 39.

- Ахь суна дуьнен чохь яккха елла хан мел ю хаархьама.
 6 Ахь суна делла денош цхьайолу шенаш* санна бен дац.
 Сан оьмар Хьуна гергахь хIумма а йоцург ю.
 Билггал, хIора стеган дахар хIо санна бен дац-кх.
 7 Билггал, адам гIаларт санна лела-кх.
 Эрна хIума а до цо, хьал а гулдо,
 ткъа иза хьанна кхочур ду цунна ца хаьа-кх.
- 8 Ткъа хIинца аса стенга ладогIа деза те?
 Сан сатийсар-м Хьобга ду.
 9 Аса лелочу дерриге а зуламех кIелхьарваккхахьа со.
 Емалвайта сонтачеран кара дIа ма лохьа со.
 10 Мотт а сечна, сан багара дош ца долу,
 суна мел динарг Ахьа дина долу дела.
 11 Айхьа суна дина таIзар дIадаккхахьа,
 Хьан куьг дукха дардаларна дIавер ву со.
 12 Бехк адамах баккхарца, летийначу къиношна Ахьа цунна
 таIзар до,
 цунна дезаш мел дерг, нецо санна, Ахь кхаьллина дIадоккху.
 Билггал, хIора стаг хIо санна бен вац-кх!
- 13 Веза Эла, сан доIа дIаазахаь,
 сан узарийн тергам бехьа.
 Сан бIаьрхишна дуьхьал жоп ца луш ма Iехьа.
 ХIунда аьлча со кхузахь Хьан хьаша санна ву,
 сан берриге а дай санна, со тIевеанарг а ву.
 14 ДIа а кхелхина, дуьнен чуьра дIаваххалц йолчу ханна
 витахьа со, сан кхин а воккхавен йиш хилийтархьама.

Баркалла алар а, гIо дехар а

- 39** ¹** Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: ДAUDAN назма.
² Боккхачу тешамца ладоьгура аса Везачу Эле,
 тIаккха соьгахьа схьавирзира Иза,
 ас доккху орца а дIахезира Цунна.
 3 Кхерамечу гIу чуьра со хьала а ваьккхина,
 сацкъаран уьшал чуьра со схьа а озийна,
 тарха тIе сан когаш Цо дIахIиттийра,
 ас еш йолу сан гIулчаш Цо чIагIийра.

* 38:6 *Шенаш* – нанапелганий, цIазапелганий юккьера меттиг.

** 39:1 *Корта 39 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 40.

- 4 Тхайн Далла хастамаш беш йолу
керла эшар йиллира Цо сан бага.
Дукхахберш, иза а гина,
ларамах буъзна а хир бу,
Везачу Элах тешна а хир бу.
- 5 Декъала ву Везачу Элах тешна Iаш волу а,
цIушка дехарш деш воцу а,
харцделанашна Iамал ечарах
дIакхетта а воцу стаг*.
- 6 Алссам ду, сан Веза Дела,
Ахь мел дина тамашийна гIуллакхаш а,
тхох лаьцна Ахь мел йина ойланаш а.
Хьобца цхьа а вусталур ма вацара!
Ахь мел динчу гIуллакхех лаьцна
Ас дийцахь я кхайкхам бахь,
церан терахь хьесап ца даллал доккха хир ма дара!
- 7 СагIанаш а, совIаташ а ца дийзира Хьуна,
Сан лергаш дIадиллира Ахь.
Дийнаташ дагоран сагIанаш Хьуна ца тайра,
къинойх долу сагIанаш Ахь ца дийхира.
- 8 ТIаккха ас элира: «Хьажахьа, со кийча ву,
товрат-хьехамийн тептар тIехь суна лерина яздина ду.
- 9 Хьан лаам кхочушбан лууш ву со, сан Дела!
Хьан товрат-хьехамаш сан даг чохь лаьтга».
- 10 Боккхачу гуламехь дуйцура аса
Хьан нийсонах лаьцна.
Сайн баганна новкъарло ца йора аса,
Хьуна ма-хаъара, Веза Эла.
- 11 Хьан нийса хилар сайн даг чохь къайла ца доккхура аса.
Хьо тешаме хиларх а, Ахь кIелхьарваккхарх а лаьцна
кхайкхадора аса.
Боккхачу гуламна хьалха Хьан хедар боцу безам а,
Хьан билггал бакъдерг а ца хьулдора аса.

* 39:5 *ЦIушка дехарш деш воцу а, харцделанашна Iамал ечарах дIакхетта воцу а стаг* – я иштта: *курачарна а, аьипаш буттучарна а тIе дехаре ца вобдург.*

39:7-9 Iебархошка 10:5-7.

- 12 Веза Эла, сох кѳинхетам бар Ахѳа цкѳа а ца сацадо.
Хѳан безамо а, тешаме хиларо а сацза ларвойла со,
- 13 хГунда аьлча барам боцучу бохамаша
го бина суна. Сан кѳиноша, со стенга
вала веза ца хаѳал, хѳалавуѳзна со.
Уш сан коѳртгарчу месел а совдевлла.
Сан доьналла а сох дГакѳаѳстина.
- 14 Веза Эла, со кГелѳхарваккхар Хѳайна тамехѳ хилиѳтахѳа.
Веза Эла, суна гГоьнна тГеван сихлохѳа.
- 15 Сан са хГаллакѳхилар лобхурш
юѳхГаѳржачу а хГуѳтгийла, царна эхѳ а дуссийла!
Суна зулам хила луурш,
юѳхГаѳржачу а хГиттийна, юѳа а берзабойла!
- 16 Со емалвархѳама, соьга: «Жолам-яГ!» – бохурш,
шайна эхѳ доссарна, боьхна хѳийзийла.
- 17 Хѳо лобхуш болу массо а Хѳо бахѳанехѳ
хазаетта а, самукѳадаьлла а хуѳлийла!
Ахѳ шаш кГелѳхардахар дезаш болчара
«Сийлахѳ ву Веза Эла!» – сацза олиѳла.
- 18 Со-м кѳен а, миска а ву.
Хѳалдолу Эла, сан гГайгГа бехѳа!
Хѳо ву суна гГо дийриг а, со парГатвоккхург а.
Ва сан Дела, хѳе ма лохѳа!

Цомгуш волчун доГа

- 40** ¹* Эшарш локхучу тобанан куѳйгалхочуьнга: Дадан назма.
² Декѳала ву гГийлачун гГайгГа беш верг!
Холчу хГоѳттича, Везачу Эло парГатвоккхур ву иза.
- 3 Везачу Эло лар а вийр ву, дийна а вуѳтур ву иза.
Ша лаьтахѳ йоккхучу хенахѳ иза декѳала хир ву.
Цуьнан мостаГийн лаамийн дола Ахѳа дГа ма лохѳа иза.
- 4 Цомгуш а хилла, меттахѳ висча а,
Везачу Эло иза чГагГво.
Цуьнан цамгарх Ахѳ иза то а во.
- 5 Ас элира: «Веза Эла! Сох кѳинхетам бехѳа,

* 40:1 *Корта 40 (Грекийн)* – Гебархойн меттан тептар тГехѳ: 41.

- со товехъа, хІунда аьлча Хьуна дуьхьал аса къа латийна».
- 6 Сох лаьцна вониг олу сан мостагІаша:
«Иза маца лийр ву те,
цуьнан цІе а маца дІайовр ю те?» – бохуш.
- 7 Со ган веаначун хабар
гуттара а даьсса хуьлу.
Шен даг чохь цо вониг латтадо.
Ара а волий, сох лаьцна цо эладита даржадо.
- 8 Со ца везначу массара а вовшашна юкъахь
сох лаьцна шабар-шибарш до.
Уггар а вониг сох лаьцна дага а лобыуш,
цара вовшашка олу:
- 9 «Цунна Южаллин ун ма кхетта.
Ша Іуьллучуьра иза кхин хьалагІатталур ма вац».
- 10 Ур-атталла сан уггар дикачу доттагІчо,
ас тешаме лоручу а,
соьца бепиг дууш волчу а,
мекарлонца суна дуьхьал куьг айина.
- 11 Ткъа Ахъа, Веза Эла,
сох къинхетам а бай,
дІахІоттавехъа со,
аса хьакъ дерг дІалур дара царна.
- 12 Сан мостагІаша суна тІехь толам
цабаккхарх хуур ду суна,
Хьо суна реза хилар.
- 13 Сох лаьцна аьлча, со догцІена хиларна
со лоттуьйту Ахь. Ткъа со гуттаренна а
Хьайна уллохь дІахІоттаво Ахь.
- 14 Азалера абаденналц декъала ву
Исраилан халкъан Веза Дела!
Амин^д! Амин!

Шолга тептар
(Забур 41–71)

Йийсарехь волчун дола

- 41** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Кхорахьан тIаь-
хьенан хьехаме назма.
- ² Хин Иоврех хьобгуш болу сай санна,
сан са а ду Хьох хьобгуш, Дела!
- ³ Делах хьобгу сан са – дийна волчу Делах.
Маца дIавахалур ву те со,
Далла уллохь а волуш,
Цунна Ибадат дан^д?
- ⁴ Дийнаххий, буйсанний сайн бIаьрхих
кхача хилира суна,
«Мичахь ву ткьа хьан Дела?» – бохуш,
дийнахь сарралц мостагIаша соьга хьотту.
- ⁵ Сайн синан Iаткъам дIа а балхош,
хIара ду суна дагаохург:
адамийн тобанашца сайн лелар,
Делан цIа^д долчу сайн хьалхавийлар.
Халкъаца цхьаьна аса а кхойкхура
лезде даздечу хенахь
хазахетаран а, баркаллин а озаца.
- ⁶ ХIунда ду те хьо сингаттаме, сан са,
карзах хIунда дуйлу те хьо сан кийрахь?
Деле ладоьгуш хила, хIунда аьлча
ас кхин а хастамаш бийр бу Цунна,
со КIелхьарвоккхург волчу сайн Далла.
- ⁷ Сан кийрарчу сино сагатдо,
цундела суна Йордан-хин махкара а,
Хьермон а, Мицхьар а лаьмнийн мехкашкара а
дагаоху Хьо.
- ⁸ КIоргачу цхьана хино вукху хине
Хьан чухчарийн аьзнашца кхайкхамаш бо.
Дерриг Хьан хиш а, Хьан тулгIенаш а

* 41:1 *Корта 41 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 42.

суна тЕхула чекхъевлла.

- 9 Дийнахъ Везачу Эло
Шен безам суна тЕхъажабо.
Буьйсанна соьгахъ илли ду Цунна –
сан дахаран Деле долу доІа.
- 10 Сайн тарх^д йолчу Деле аса олу:
«Ахъа со виц хІунда вина те?
ХІунда лела те со гІайгІанехъ,
сан мостагІчо суна гІело ярх?»
- 11 Сан даьІахкашкахъ Іожаллин чов киллал,
сан мостагІашна со дола хета,
«Мичахъ ву ткъа хъан Дела?» – бохуш,
дийнахъ сарралц цара соьга хойтту.
- 12 ХІунда ду те хьо сингаттаме, сан са?
Карзах хІунда дуьйлу те хьо сан кийрахъ?
Деле ладобгІуш хила, хІунда аьлча
ас кхин а хастамаш бийр бу Цунна,
со КІелхъарвоккхург волчу сайн Далла.

*Йийсарехъ волчун доІа
(41-чу назманан тІаьхъе)*

- 42** ¹* Ва Дела, со бехказаваккхахъа,
диндоцучу халкъана дуьхьал болчу
сан къовсамехъ суна гІо дехъа.
Мекарчу а, зуламечу а адамех
со кІелхъарваккхахъа!
- 2 Дела, Хьо ю сан чІагІо.
Со дІа хІунда теси те Ахъа?
Сан мостагІчо суна гІело а йина,
гІайгІане хІунда лела те со?
- 3 Хъайн серло схъаяийтахъа,
Хъайн бакъдерг схъакховдадехъа.
Цара со дІавуьгийла,
цара со хъалавоккхийла
Хъан безачу лома тЕе,
Хьо Іаш волчу цІийне.

* 42:1 *Корта 42 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тЕхъ: 43.

4 ТПаккха со дIагIур ву Делан сагIа доккxучу кxерчана тIе,
сан хазахетаран а, самукъадаларан а Дела волчу.
Аса мерз-пондарца хастамаш бийр бу Хъуна,
ва Дела, сан Дела!

5 ХIунда ду те хьо сингаттаме, сан са?
Карзах хIунда дуьйлу те хьо сан кийрахъ?
Деле ладоьгIуш хила, хIунда аьлча
аса кхидIа а хастамаш бийр бу Цунна,
со КIелхъарвоккxург волчу сайн Далла.

Халкъ лардар доьхуш долу доIа

43 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Кхорахъан тIаь-
хъенан хъехаме назма.

2 Тхан дайша тхуна дуьйцура,
уьш баьхначу ширачу заманахъ.
Ахъ мел динчу гIуллакхех лаьцна.
Ва Дела, тхан лергашна хезнера иза.
3 Хъайн куьйгаца халкъаш хIаллакдира Ахъа,
ткъа тхан дай баха охъаховшийра Ахъа.
Кхечу къаьмнашна зулам дира Ахъа,
ткъа тхан дайн аьтто балийтира Ахъа.
4 Цара и латта шайн туьраца а ца даьккхира,
шайн ницкъаца а ца даьккхира.
Хъан нуьцкъалчу аьтту куьйгаца а,
Хъан юьхъ тIера лепачу нуьраца а
даьккхира цара и латта, Хьо царна реза хиларна.

5 Ва Дела, Хьо сан Паччахъ ма ву!
Якъубан халкъана** толамаш бахар лохъа!***
6 Хъан ницкъаца тхешан мостагIий оха юхабоху,
Хъан цIарца тхайна дуьхъалбевлларш оха хьошу.
7 Сайн секхаЮодах тешна Iаш вац со,
сайн туьро а кIелхъар ца воккху со.
8 Амма тхан мостагIех Ахъ тхо кIелхъардоху,

* 43:1 *Корта 43 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 44.

** 43:5 *Якъубан халкъ* – иза Исаиран халкъ ду.

*** 43:5 Iебархойн тептар тIехъ: *Ва Дела, Хьо сан Паччахъ ма ву! Якъубана тола-
маш бахар лохъа!* Грекийн гочдар тIехъ: *Хьо-м сан Паччахъ а, сан Дела ву, Якъу-
бан халкъ кIелхъардаккха омра деш волу.*

- тхо цадезарш Ахь юьхьІаьржачу хІиттабо.
- 9 Дийнахь сарралц Делах дозалла до оха.
Абаденналц Хьан цІе языйир ю оха.
- 10 Амма хІинца-м Ахь дІатесна тхо,
Ахь юьхьІаьржачу а хІиттийна тхо.
Тхан эскаршца ара ца волу Хьо.
- 11 Ахь мостагІех тхо дІаидийтина,
тхо ца дезачара тхоьгара хІонс яьккхина.
- 12 УьстагІий санна, хІаллакдаyta дІадели Ахь тхо,
къаьмнашна юкьахь дІасадаржий Ахь тхо.
- 13 Хьал совдакхар а доцуш, Хьайн халкъ Ахь дІадоьхки,
цунах беллачу мехах Ахь пайда а ца ийци.
- 14 Тхан лулахошка емалдаyta дІадели Ахь тхо.
Тхуна гонах бехаш болчарна беламна а,
сийсаздахарна а дІадели Ахь тхо.
- 15 Халкъашна юкьахь кицанна а
даладойтуш, дІахІиттий Ахь тхо.
Кхечу къаьмнашка кортош а лестадойтуш,
тхох кхардам бина, дІахІиттий Ахь тхо.
- 16 Сан сийсазалла дийнахь сарралц суна хьалха ю.
Со юьхьІаьржачу хІоттийна,
17 со емалвеш болчеран а, харщуйчеран а озо а,
сан мостагІчун а, суна бекхам бар
лоьхучеран а хьежаро а.
- 18 И дерриг а тІедеана тхуна,
амма Хьо виц ца велла тхуна,
Хьан барт а ца бохийна оха.
- 19 Тхан дегнаш Хьох дІа а ца дирзира,
тхан когаш Хьан некъа тІера дІа а ца бевлира,
- 20 Амма чангІалкхаш ехачу метгехь Ахь тхо дІахьаьшира,
Іаьржачу боданехь Ахь тхо дІахьулдира.
- 21 Нагахь оха, тхешан Делан цІе йиц а йина,
хийрачу далла куьйгаш хьалаайинехьара,
- 22 иза Далла хуур дацара ткъа,
Шена деган къайленаш евза дела?

- 23 Хьо бахъанехъ хІора дийнахъ тхо мостагІаша хІаллакдо.
Дайа кечдина уьстагІий санна царна хета тхо.
- 24 ГІаттахъа, Веза Эла, вижина хІунда Іа Хьо?
Самавалахъа, гуттаренна а дІа ма тасахъ тхо!
- 25 Хъайн юьхъ тхох къайла хІунда яьккхина те Ахь?
Тхо баланехъ а, Іазапехъ а хилар диц хІунда дина те Ахь?
- 26 Тхо ченаш юккъе охъаэгна,
тхан догІамаш лаьттах дІалетта.
- 27 ГІаттахъа тхуна гІоьнна,
Хъайн барам боцучу безаман дубъха
кІелхъардахъа тхо.

Паччахьо зуда ялорах лаьцна йолу йиш

44 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «Шушаним»
олучу мукъамехъ ала езаш ю. Кхорахъан гІаьхъенан йолу хье-
хаме назма. Безаман йиш.

- 2 Сан дага чуьра хаза дешнаш арадуьйлу,
сайн аяташ аса паччахьна лерина доху,
сан мотт говзачу йозанчин къолам бу.
- 3 Адамашна юкъара уггар исбаьхъаниг ву хьо.
Къамел дарна говза а ву хьо,
цундела Дала абаденналц декъалвина хьо.
- 4 ГІодаюкъах дехка, ва турпалхо, хъайн тур,
хъайн паччахъан сий а, исбаьхъалла а долу.
- 5 Хъайн хазаллица говр хахкахъа, толам а боккхуш,
билгал бакъдолчун а, кІедачу нийсонан а дубъха,
хъан аьтту куьйго хъуна инзаре хІуманаш
гайтийтархъама.
- 6 Хъан ира пхерчий паччахъан мостагІийн дегнех
чекхдовлийла.
Хъан когашна хъалха халкъаш охъаэгийла.
- 7 Дала делла хъан паччахъалла абаденналц лаьтта,
ткъа хъан паччахъалла нийсонан паччахъалла ду.

* 44:1 *Корта 44 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар гІехъ: 45.

43:23 Римхошка 8:36. 44:7, 8 Іебархошка 1:8, 9.

- 8 Нийсо а езаш, харцо ца еза хьуна,
цундела Дала къобалвина хьо,
хьан Дала хьан накъосташна чул а
хьуна алссам хазаетар делла.
- 9 Хаза хьожа йоГу деза даьтта а, сарап^д а, кассия а
хьан ерриг а тЕюхучу бедаршна тЕхь ю.
Пийлан кIомсарех хаздинчу паччахьан цЕношна тЕра
мерз-пондарийн мукъамаша хьан самукъадоккху.
- 10 Хьан долахь болу паччахьийн йоIарий лараме болчу зударшна
юкъахь бу хьан.
Апар-махкара шена тЕхь деши а долуш,
нускал ду хьуна аьтту агIор дIахIоьттина.
- 11 ЛадогIалахь, йоI, схьахьажалахь,
хьайн лерг а схьадерзаделахь,
хьайн халкъ а дицделахь,
хьайн ден цIа а дицделахь.
- 12 Паччахьна хьан хазалла езалур ю.
Иза хьан олахо волу дела,
хьо Цунна хьалха охьатаIалахь.
- 13 Цора-гIалара бахархоша совIаташ дахьар ду,
къоман хьалдолчара хьо шайна резахилар лобхур ду.
- 14 Паччахьан нускал паччахьан цIа чу доьду.
Ма хаза ду иза! Цуьнан духар дешица кечдина ду
- 15 Тир яьккхина духар тЕхь а долуш,
иза паччахьна хьалха юьгу.
Нускална юххебовлу йоIарий а
цунна тЕ балабо.
- 16 Самукъадаларца а, баккхийберца а
паччахьан цIа чу бовлу уьш.
- 17 Хьан дайн метта хьан кIентий дIахIуьттур бу, ва паччахь.
Дерриг а лаьтта тЕхь, элий а бина,
дIахIиттор бу ахьа уьш.
- 18 Массо а тЕйогIучу тIаьхьенашкахь хьан цЕ аса
дагаохуьйтур ю.
Цундела халкъаша абаденналц хьан сий дийр ду.

Дела вайца ву

- 45** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Кхорахьан тІаьхьенан назма. ХІара йиш «Іаламут» олучу мукьамехь ала езаш ю.
- ² Дела – вайн дІалочкьийла а ю, вайн ницкь а бу,
вай де добхна хьаьвзича, гуттар а кийча волу гІоьнча а ву.
- ³ Цундела вай кхералур дац,
ур-атталла латта дегийча а,
лаьмнаш хІордаш чу дахча а,
- ⁴ тулгІенаша гІовгІа яьккхича а,
хІордийн хиш ловзадевлча а,
шаш меттахдахарна лаьмнаш дегийча а.
- ⁵ Цхьа татол ду Делан гІалин самукьадоккхуш.
Веза Воккха Дела Іаш волу еза меттиг ю цигахь.
- ⁶ Дела цу меттигна юккьехь ву, иза юхур яц.
Сатосучу хенахь дуьйна Дала цунна гІо дийр ду.
- ⁷ Халкьаш дарделла, пачхьалкхаш меттахьевлла.
Дала Шен аз хазийти, ткьа латта дешна дІадели.
- ⁸ Массо а ницкьийн Веза Эла вайца ву.
Якьубан Дела вай лардаран гІап ю.
- ⁹ Схьа а дуьйлий, хьовсийша Везачу Эло мел дечуьнга,
лаьттахь Цо кхочуш мел дечу инзаре гІуллакхашка.
- ¹⁰ Дуьненан йисте кхаччалц Цо тІемаш а совцабо,
секхаІад а дохадо, гоьмукъ^д а кагбо,
Цо турсаш а цІергахь дагадо.
- ¹¹ ДІа а совций, Со Дела вуйла хаййша.
Халкьаша а лакхавоккхур ву Со,
лаьтта тІехь а лакхавоккхур ву Со.
- ¹² Массо а ницкьийн Веза Эла вайца ву.
Якьубан Дела вай лардаран гІап ю.

Дела дерриг а дуьненан Паччахь ву

- 46** ¹** Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Кхорахьан тІаьхьенан назма.

* 45:1 *Корта 45 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 46.

** 46:1 *Корта 46 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 47.

- 2 Ва массо а халкъаш, тIараш деттийша!
Даккийдеран озаца Деле кхайкхийша!
- 3 Веза Воккха Эла кхераме ву.
Иза дерриг а дуьненан сийлахь Паччахь ву.
- 4 Халкъаш вайна муьтIахь дина Цо.
Къаьмнаш вайн когашка охьадехкина Цо.
- 5 Цо хаьржина вайна кхаьчна болу хIара мохк,
Цунна дезаш долчу Якъубан халкъо цунах дозалла до.
- 6 Даккийдеран аьзнаш айадарца хьалаваьлла Дела,
коьман маIа локхучохь хьалаваьлла Веза Эла.
- 7 Вайн Далла ала иллеш,
вайн Паччахьна ала уьш.
- 8 Дерриг а лаьттан Паччахь ву Дела.
Массара а говза назма Цунна ала.
- 9 Массо а халкъашна тIехь Паччахь ву Дела.
Шен езачу Iаршехь охьахиьна ву Дела.
- 10 Кхечу къаьмнийн куьйгалхой гулбелла
ИбрахIиман Делан халкъаца цхьаьна.
ХIунда аьлча латта лардийраш Делан долахь бу,
ткъа Дела царал а лакхаваьккхина ву.

Цийон – Делан гIала

- 47** ¹* Йиш. Кхорахьан тIаьхьенан назма.
² Веза Эла сийлахь ву, хастам бан Иза чIогIа хьакь долуш
а ву,
вайн Делан йолчу гIалахь, Цуьннан безачу лома тIехь.
- 3 Цийон-лам шен локхаллица хаза бу,
дуьненан хазахетар а иза бу.
Цуьннан къилбаседехьа агIор
сийлахьчу Паччахьан гIала ю.
- 4 Цуьннан гIепашкахь волчу Дала
нах ларбийриг Ша хилар гайтина.
- 5 Паччахьаш, цхьаьна а кхетта,
гIалина тIелата тIебахара.
- 6 И дерриг ган а гина, Iадий уьш,

* 47:1 *Корта 47 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 48.

47:3 *Маттай 5:35.*

- боха а боьхна, дІабевди уьш.
 7 Кхерамо, бохийна, хьовзий уьш,
 берах хьийзош йолу зуда санна,
 8 доккхачу хІорджеманашна дуьхьал
 малхбалера хьаькхначу дарцо санна.
- 9 Хьалха тхуна Делан гІуллакхех лаьцна хезна,
 ткъа хІинца уьш ги тхуна тхайн Дела волчу
 массо а ницкъийн Везачу Элан гІалахь.
 Дала и гІала гуттаренна а латтайо.
- 10 Ва Дела, Хьан хедар боцучу безамах лаьцна
 ойланаш йо оха, Хьан цІийнан кертахь лаьтташ.
 11 Веза Дела, лаьттан йистошка кхаччалц
 йоккхуш йолу Хьан цІе санна бу Хьуна бо хастамаш.
 Хьан аьтту куьг ду нийсонах дуьзна.
 12 Цийонан нехан самукъа а долийла.
 Хьан бакъйолу кхелаш бахъанехь
 ЯхІуд-мехкан ярташна хаза а хетийла.
- 13 Цийон-ломана гонах чекх а довлий,
 цунна го а баккха, цуьнан бІаьвнаш ягар а е.
 14 Цуьнан арахула йолчу чІагІонийн тидам бе,
 дикка хьажа цунна чохь йолчу гІепашка,
 царах лаьцна дийцархьама хинйолчу тІаьхьенашка:
 15 «И Дела абаденналц вайн Дела ву.
 Вай делла дІадовллалц Иза вайн урханча* ву».

Шайн хьолах тешна Іаш болчеран сонтала

- 48** ^{1**} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Кхорахьан тІаь-
 хьенан назма.
 2 ЛадоГалаш ас бохучуьнга, массо а халкъаш!
 ХІара тидаме эцалаш, дуьнен чохь дехаш мел долчара:
 3 кІезиг долчара а, цІеяхана долчара а,
 къечара санна, хьал долчара а.
 4 Сан багано хьекъале хІума эр ду.
 Сан деган ойланаш кхетамах юьзна хир ю.
 5 Сайн лерг хьекъалечу кицанна тІедерзор ду ас.

* 47:15 *Урханча* – некъ гойтург, хьалхаваьлларг.

** 48:1 *Корта 48 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 49.

Сайн хТетал-металан маьІна мерз-пондар лакхарца
дІадоьллур ду ас.

- 6 Стенна кхера веза со сайн де доьхначу деношкахь,
суна тІаьхьабевллагеран кьиноша суна го бинчу хенахь?
- 7 Уьш шайн бахамах тешна Іаш а бу,
шайн доккхачу хьолах дозалла деш а бу!
- 8 ХІуьа дича а, адаме стаг паргІатваккхалур вац.
Цуьнга оцу стеган дахарх Далла мах балалур бац.
- 9 Адаман дахарх болу мах тІех боккха бу,
вайга иза цкьа а балалур а бацара,
- 10 адам гуттаренна дехаш хилийтархьама а,
вахкавалар гар цуьнан ца хилийтархьама а
- 11 ХІоранна а го хьекъалалла дерш леш хилар.
Иштта леш хуьлу кхетам боцурш а, сонтанаш а.
Цара массара а шайн бахам шайн тІаьхьенна буьту.
- 12 Къуббанаш ду церан цІенош гуттаренна а,
и хІусамаш тІаьхьенашкара тІаьхьенашна юьсур ю церан.
Цара шайн мехкашна шайн цІераш тохку.
- 13 Амма адам, цуьнан мел доккха хьал делахь а,
гуттаренна а ца дуьсу оцу лаьттахь.
Иза а тарло леш долчу бежанех.
- 14 Иштта хир бу сонталла йолчеран кхоллам а,
цара аьлларг къобалдечарах хиндерг а.
- 15 Уьш, уьстагІий санна, эхарт^д чу бухкур бу.
ЖаІуьно дІадуьгу жа санна, Іожалло дІаоьцур бу уьш.
Іуьйранна Делан лаамехь болчара
церан кешнаш хьошур ду.
Церан куьцаш дІадевр ду
эхартехь, шайн хІусамашна геннахь.
- 16 Эхартан олаллех паргІатдоккхур ду сан са,
Дала билггал кІелхьарвоккхур ву со.
- 17 Ма хьегалахь, хьал сов а дуьйлуш,
сийлалла лакхадолучу адамах.
- 18 ХІунда аьлча ша дІакхелхачу хенахь
цо шеца хІумма а дІахьур яц.
Цуьнан сийлалла цунна тІаьххье дІагІур дац.
- 19 Ша вехачу хенахь цо шен синна там берг леладахь а,

- цо аьтто баккхарна наха цуьнан сий дахь а,
 20 цкъа а серло гур йоцуш болчу,
 шен беллачу дайх дІакхетар ву иза.
 21 Адам хьал долуш делахь а,
 цуьнан кхета ницкъ ца кхочу,
 леш долчу бежанех тарло иза а.

Далла билггал бакъдолу Ибадат дар

- 49** ¹* Асайпан назма.
 Деланийн Дела волчу Везачу Эло Шена тІекхойкху
 малхбалера дуьйна малхбузе кхаччалц долу дерриге а латта.
 2 Хазаллехь кхоччуш болчу Цийон-лома тІера
 Дела Шен нуьраца серлавуьйлу.
 3 СхьавогІур ву Вайн Дела,
 амма тийналица вогІур вац Иза.
 Дерриг хІума а дІакхоллуш йолу цІе ю Цунна хьалха,
 чехкабаьлла мох бу Цунна гонах.
 4 Лакхарчу стигале а, иштта лаьтте а кхайкхам бо Цо,
 Шен халкъана Ша кхел ярхьама:
 5 «Схьагулбе Со волчу Суна тешаме берш,
 сагІа даккхарца Соьца барт бинарш».
 6 Стигалша Цуьнан нийсо кхайкхайо,
 хІунда аьлча Дела – Ша ву Кхелахо.
 7 «ЛадогІа, Сан халкъ, Ас дош эр ду.
 Исраилан халкъ! Ас хьуна дуьхьал тоьшалла дийр ду.
 Со Дела ву, хьан Дела ву!
 8 Ахь дохучу сагІанашна дуьхьал эр дац Ас хІумма а –
 хьан дийнаташ дагоран сагІанаш гуттара а ду Суна хьалха.
 9 ХІетте а, Ас хьан цІентІера стерчий а схьаоьцур дац
 я хьан ГІотанашкара бежалой а тІеоьцур яц.
 10 ХІунда аьлча хьаннашкара ерриг акхарой а Сан ю,
 эзар лаьмнашкара хьайбанаш а Сан ду.
 11 Лаьмнаш тІера дерриг олхазарш а девза Суна,
 аренгара бежанаш а ду Суна хьалха.
 12 Нагахь Со мацвелча а, хьобга эр дацара Ас,
 хІунда аьлча Сан ду дерриг дуьне а,

* 49:1 *Корта 49 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 50.*

- цунна чохъ мел долу хІума а.
- 13 Стерчийн жижиг дууш ву ткъа Со,
я бежалойн цІий молуш ву ткъа Со?
- 14 Ахъа Далла саГІина хъайн хастамаш а бе,
айхъа Веза Воккхачунна дина нигат кхочуш а де.
- 15 Хъайн де доьхча, Соьга кхайкха.
Ас хьо кІелхъарвоккхур ву, ахъа Сан сий дийр ду».
- 16 Амма Іесачуьнга Дала иштта боху:
«Ас тІедехкинарш а хІунда кхайкхад ахъ,
Соьца бина барт а хІунда бу хъан багахъ?
- 17 Ткъа хьо нисвар хуна бІаьрга дан ца деза,
Сан дешнаш а хъайна тІехъа дІатотту ахъа.
- 18 Хъайна къу гича, цуьнца а лела хьо,
сийсаза лелачаьрца а хьо-со хуьлу хъан.
- 19 Ахъ хъайн багах вон дешнаш а довлуйту,
хъан матто мекарло а кхуллу.
- 20 Охъа а хайй, хъайн веших лаьцна вониг олу ахъ,
хъайн ненан кІантах лаьцна харцдерг кхуллу ахъ.
- 21 Ахъ иза леладора, ткъа Со вист ца хуьлура.
Хуна-м Со хъайх тера ву моьттира.
Амма хІинца Ас хуна тІехдеттар а ду,
хъан бІаьргашна хьалха Ас хьох бехк боккхур а бу.
- 22 Кхеталаш хІокхунах, Дела вицвинарш,
Соьга шаш хъийза ца дайтархъама,
шу кІелхъардохург^д ца хиларна.
- 23 Суна саГІина хастамаш бахъаш волчо Сан ларам бо.
Ша лела некъаш нисдеш волчунна
Ас Делера долу кІелхъарвалар гойтур ду».

Гечдаран доІа

50 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Дадан назма.
² Дауд Бат-Шабалах кхеттачул тІаьхъа, иза волчу Ната-пайхамар веана хиларх лаьцна.

- ³ Веза Дела, Хъайн хедар боцучу безамца гечдехъа суна.
Хъайн боккхачу къинхетамца дІадахахъа сан къинош.

* 50:1 *Корта 50 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 51.

50:2 Дауд 12:1-15.

- 4 Хино дІайоху модаш санна,
дІаяхахьа сан харцонаш,
сан кьиноих цІанвехьа со.
- 5 Сайн харцонашна кьера ву со,
айса латийна кьа гуттар а суна хьалха ду.
- 6 Хьуна хьалха, Хьуна цхьанна хьалха кьа латийна ас,
Хьан бІабргашна хьалха хьарамниг дина,
цундела со бехке варехь Хьо нийса а ву,
кхел ярехь цІена а ву.
- 7 Харцонца вара со дуьнен чу ваьлчхьана дуьйна,
сайн ненан кийрара дуьйна кьа ду аса схьадахьаш.
- 8 Сан даг чохь бакьдерг хилар лууш ву Хьо,
цундела сан коьрте хьекьал доуьйту Ахь.
- 9 Ярийн курсаца цинцаш тохахьа суна тІе,
тІаккха со цІена хир ву,
хих ваккхяхьа со,
тІаккха лонал а кІайн хир ву со.
- 10 Хазахетар а, самукьадалар а хазийтахьа суна,
тІаккха Ахь кегийна даьІахкаш самукьадаьлла хир ю сан.
- 11 Сан кьиношна тІера дІаверзий,
сан харцонаш дІаяхахьа.
- 12 Суна чохь цІена дог кхоллахьа, Дела,
суна чуьра тешаме са карладаккхяхьа.
- 13 Хьайна хьалхара со дІа ма ваккхяхьа,
Хьайн Деза Са соьгара дІа ма даккхяхьа.
- 14 Ахь кІелхьарваккхарна долу хазахетар юхалохьа суна,
Хьуна муьтІахь хила лууш долчу Синехь чІагІвехьа со.
- 15 Нийсонца лелаш боцурш Хьан новкьа ас бохур бу,
тІаккха галбевлларш Хьуна тІебоьрзур бу.
- 16 Со кІелхьарвоккху Дела,
цхьаннан цІий Іанорах ларвелахь со,
тІаккха ас Хьан нийсо хастор ю.
- 17 Веза Эла! Схьаеллахьа сан бага,
тІаккха цо Хьуна хастам кхайкхор бу.

- 18 Ас саҒа доккхур дара Хьуна,
 амма Хьуна ца деза иза.
 Хьайна лерина дийнаташ дагорна а
 Хьо реза вац.
- 19 Дохна са – иза Далла луш долу саҒа ду.
 Дохкодаьлла а, муьтҒахь долу а дог Ахь дАатоттур дац, Дела.
- 20 Хьайн лаамца кьинхетам беҳья Цийон-Ғопах,
 Ярушалайман пенаш ирахҒиттадеҳья.
- 21 ТҒаккха Хьо реза хир ву бакьдолчу саҒанашна,
 дийнаташ дагоран саҒанаш а тамехь хир ду Хьуна,
 тҒаккха Хьан саҒа доккхучу кхерча тҒе
 стерчий дохкур ду.

Делан кхел а, Делан кьинхетам а

- 51** ¹* Эшарш локхучу тобанан куйҒалхочуьнга: Даудан хьехаме
 назма, ²эдомхочо ДуаҒа, Дауд Ахьи-Маликан цҒийне веана
 аьлла, Шауле мотт тоьхначул тҒаьхья аьлла йолу.
- 3 Айхья зулам дарх дозаллаш стенна до ахь, нуьцкьала стаг?
 Дела массо а ханна тешаме ву.
- 4 Хьан матто хҒаллакьхилар дуйьцу,
 ира урс санна бу хьан иза, ямартниг!
- 5 Хьуна вониг дикачул алсам деза,
 бакьдолчул а харцдерг алсам дийца лаьа хьуна.
- 6 Зуламе кьамелаш деза хьуна, ямарта мотт.
- 7 Дала, хҒаллаквина, дҒавоккхур ву хьо,
 цҒа чуьра аракхуссур ву,
 дийначийн лаьтта тҒера хьан орам а дҒабоккхур бу.
- 8 Иза а гина, Делан лаамехь берш ларамах буьзна хир бу.
 Уьш боьлур бу цунах:
- 9 «Делах шен чҒаҒо а ца еш,
 шен доккхачу хьолах а тешна,
 зуламаш тҒехь чҒаҒвелла вара и стаг».
- 10 Ткья со Делан цҒа^д чохь зазадоккхуш долу зайт-дйтт^д санна ву,
 ерриг а тҒейогҒучу ханна Делан хедар боцучу безаме
 сатесна а ву.
- 11 Ахь динчунна гуттар а Хьуна хастам бийр бу ас.

* 51:1 *Корта 51 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тҒехь: 52.*

51:2 Шамьал 22:9, 10.

Хъан цЦарах догйовха хилла, иза хастор ю Хъуна тешамечу
нахана хьалхӕ.

Адамын Иесалла

(Забур 13)

52 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куыйгалхочуынга: Даудан хъехаме
йолу хЦара назма «Махьалат» олучу мукъамехь лакха езаш ю.

² Сонтачара шайн дагахь боху: «Дела вац».

Уыш ма телхина бу, цара лелориг ма дегаза хЦума ду.

Царах цхъа а диканиг дийриг вац.

³ Стигалшкара адамашка

охъахьоьжу Дела,

цхъа а кхетамехь верг а вуй те,

Дела лъохург а вуй те, Шена гархъама.

⁴ Берриш а нийсачу некъа тЦера дЦабирзина,

уыш массо а талхарх буъзна.

Царах цхъа а диканиг дийриг вац,

ур-атталла цхъаъ-м вац.

⁵ Кхетаме богЦур болуш а бац те

харцонаш лелош мел берш,

шаыш бепиг дууш санна, сан халкъ дЦакхоллурш,

ткъа Деле ца кхойкхурш?

⁶ Цеххъана царна тЦе кхерам тосур бу,

кхераме хЦумма а дацахь а, хЦунда аылча

хъуна дуьхьалбевллагчаран даЦахкаш Дала дЦасаяржор ю.

Ахь юьхьЦаьржачу хЦиттор бу уыш, Дала уыш дЦатесна дела.

⁷ Исраилан халкъана кЦелхьардовлар^д

Цийон-лома тЦера догЦур делахъара!

Шен халкъ Дала юхаметтахЦоттийча,

Якъубан халкъан сакъералур дара,

Исраилан халкъан самукъадер дара.

МостагЦех ларваран доЦа

53 ^{1**} Эшарш локхучу тобанан куыйгалхочуынга: Даудан хъе-
хам болу назма. Дечиг-пондарца ала езаш ю иза. ² Зипахоша,

* 52:1 *Корта 52 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тЦехь: 53.

** 53:1 *Корта 53 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тЦехь: 54.

Шаулна тЕе а баьхкина: «Тхо долчохь кьайла-м ца ваьлла те Дауд?» – аьллачу хенах лаьцна.

- 3 Ва Дела! Хьайн цIарца кIелхьарваккхахьа со,
Хьайн ницкьаца бехказаваккхахьа со.
- 4 Ва Дела! Сан доIа хазахьа,
сан багара дешнашка ладогIахьа.
- 5 Хийра нах дуьхьалбевлла суна,
нуьцкьалчара сан са лобху.
Цу нехан Дела вац.
- 6 Дела сан гIоьнча ву.
Везачу Эло дог чIагIдо сан.
- 7 Сан мостагIаша дина зулам царна тЕе юхадерзадехьа,
Хьо тешаме хиларна, хIаллакбехьа уьш.
- 8 Ас леррина сагIа доккхур ду Хьуна,
Хьан цЕе а хастор ю, Веза Эла,
хIунда аьлча иза дика ю.
- 9 Ахь кIелхьарваьккхи со берриг а баланех,
сайн мостагIашна тIехь толам баккхар гина сан бIаьргашна.

ДоттагIашкахьара ямартло хиллачо дина доIа

- 54** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: мерз-пондарш
тIехь ала езаш йолу Даудан хьехаме назма.
- 2 Дела, сан доIа дIа а хазахь,
сан дехарх кьайла а ма валахь.
- 3 Сан тергам а бехьа, суна жоп а лохьа.
Сан дог а доьхна, со гIайгIанехь а ву.
Со карзахвуйлу, ⁴ мостагIчун аз хазарна а,
Iесачара суна гIело ярна а,
хIунда аьлча цара суна дуьхьал зулам а леладо,
уьш дераллица дуьхьал а бевлла суна.
- 5 Сан кийрарчу даго а хийзаво со,
Iожалин кьемато а дIалаьцна со.
- 6 Кхерар а, вегавар а тIедеана суна,
Iада а вина, воьхна хийза со.
- 7 Цундела ас элира: «Кхокханан санна
долу тIемаш суна хьан лур дара?
Со, тIема а ваьлла, паргIатвер вара.

* 54:1 *Корта 54 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 55.

- 8 Со, генна дІа а вахана,
яьссачу аренгахь вуйсур вара.
- 9 Йилбазмохах а, дарцах а
со дІалачкѣа сихлур вара».
- 10 Хьалдолу Эла, меттанаш э а дай,
къамел карзахдаккхахѣа сан мостагІийн.
- Къызалла а, барт цахилар а го суна гІалахь.
- 11 Дийнахь а, буйсанна а
цу гІалин пенаш тІехула го боху цара.
Цу гІалахь зуламаш а, баланаш а бу.
- 12 Цунна чохь бохамаш а хуьлу.
Цуьнан майданашкара нахана гІело яр а,
мекарлонаш лелор а дІа а ца долу.
- 13 Ткъа сан мостагІа вац со емалвийриг –
иза-м ас ловр дара.
Суна кураллаш йийриг со цавезарг вац –
цунах-м со къайлавер вара.
- 14 Амма хьо ма ву иза, сан тайпанара верг –
сан уллора доттагІа, со тешна Іаш верг.
- 15 Вайшиммо вовшашка дагара а дуьйцура,
адамийн тобанна юкъахь вайшиѣ цхьаьна
Делан цІийнан керта а воьдура.
- 16 Сан мостагІашна тІе цІеххьана Јожалла йогІийла.
Дийна боллушехь уьш эхарте боьлхийла,
хІунда аьлча вониг царна юкъахь долуш ду,
вониг церан дегнаш чохь долуш ду.
- 17 Ткъа со-м Деле кхойкхуш ву,
Везачу Эло со кІелхьар а воккхур ву.
- 18 Суьйранна а, Іуьйранна а, делкъахенахь а
со латкъамаш беш а ву, узарш деш а ву,
ткъа Цунна сан аз дІахезар ду.
- 19 Суна дуьхьал бинчу тІамах
Цо со маьршачу метте воккхур ву,
суна дуьхьалбевлларш алссам белахь а.
- 20 Азалера дуьйна олалла деш волчу Далла
со дІа а хезар ву, Цо уьш сийсаз а бохур бу.
Уьш цкъа а хийца ца бели,
хІунда аьлча уьш Делах кхоьруш бац.

- 21 Сан доттаҒа хиллачо шен накъосташна дуьхьал куьг
айдина,
цаьрца ша бина барт цо боха а бина.
- 22 Цуьннан бага даьттанал а кЕда ю,
амма цуьннан даг чохь мостаҒалла ду.
Цуьннан дешнаш зайтдаьттанал а кЕда ду,
ткъа уьш, баттара даьхна тарраш санна, ира ду.
- 23 Хьайн ҒайҒанаш Везачу Элана Ғеяжка,
ткъа Цо хьо чЮҒа лотгуйтур ву.
Шен лаамехь верг Дала
цкъа а дІасатоьхкуьйтур вац.
- 24 Амма Ахьа, Дела, уьш кЮргачу эхарта чу туьйсур бу.
Адамийн цІий Іеночара а, мекарлонаш лелочара а
шайна дуьнен чохь яккха еллачу хенан аххан а йоккхур яц.
Ткъа со Хьох тешна Іаш хир ву.

Делах дегайовхо хиларх долу доІа

55 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «Генахь дІатий-
на кхокха» олучу мукъамехь ала езаш ю. Гати-Ғалахь ша пЕ-
лаштамхоша дІалаьцначу хенахь Дауда язйина назма ю иза.

- 2 Кьинхетам беҳьа сох, Дела!
МостаҒаша эккхийна лелош ву со,
хЮра дийнахь Ғелеташ, цара ницкъ бо суна.
- 3 Сайн кІесаркЮга чохь церан садеІар
хаало суна хЮра дийнахь.
Сийлахьниг, дукха бу суна дуьхьалбевларш!
- 4 Со кхоьручу хенахь
Хьох дегайовхо ю сан.
- 5 Делехь ас хастадо Цуьннан дош,
Делах ю сан дегайовхо, со ца кхоьру.
ХІун дийр ду суна Ғорасизчу адамо?
- 6 Денна а мостаҒаша хуйцу сан дешнаш,
сох йолу церан ойланаш зуламна ю.
- 7 Вовшех а бетталуш, теба а тебаш,
со вьду меттиг ларйо цара,
сан са эцархьама.

* 55:1 *Корта 55 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар Ғехь: 56.

54:23 1 Кипин 5:7. 55:1 Сулим 21:13-15.

- 8 Шъаш лелочу харцонна кІелхъардовлар^д хир дуй те царна?
Дела, Хъайн оьгІазаллица таІзар дехъа цу нахана.
- 9 Ахъ дагардина сан дакъзаваьлла леларан денош.
Сан бІаьрхиш Хьо волчуьра пхъегІи чу гулделла,
Хъан тептар тІехъ-м дац те уыш?
- 10 Сан мостагІий юхабовлу, со Хьоьга кхайкхича,
хІунда аьлча суна хъа Дела сайгахъа вуйла.
- 11 Делехъ ас хастадо Цуьнан дош,
Везачу Элехъ ас хастадо и дош,
- 12 Цунах ю сан дегайовхо, со ца кхьору.
ХІун дийр ду суна адамо?
- 13 Хъуна йина чІагІонаш кхочушгъяр ду суна тІехъ.
Хъуна баркаллин сагІанаш дохур ду ас.
- 14 Ахъ валарх кІелхъарваьккхи со,
сан когаш совцучуьра ларби,
дахар лучу серлонгахъ
Далла хъалха со лелийта.

Го доьхуш дина доІа

56 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «ХІаллак ма ве со» олучу мукъамехъ лакха езаш ю. Шаулах ведда, хъеха чу ша вахча, Дауда язйина назма ю иза.

- 2 Къинхетам бехъа сох, Дела,
къинхетам бехъа,
Хьох ю сан дегайовхо.
Хъан тІома кІел лечкъар ву со,
сайн бохамаш дІабовллалц.
- 3 Веза Воккхачу Деле кхойкхур ву со,
Шен Іалашо суна лерина кхочушгъечу Деле.
- 4 Цо, стигалара гІо а даийтина, со кІелхъарвоккхур ву,
со лаца гІерташ берш юьхъІаьржачу хІиттор бу.
Дала Шен безам а, бакъдерг а лур ду.
- 5 Сан са льомашна юкъахъ ду.
Цергех гоьмукъаш а, пхерчий а дина,
маттех ира тарраш а дина,
Іачу адамиин кІенташна юкъахъ Іуьллу со.

* 56:1 *Корта 56 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 57.

56:1 Шамъал 22:1; 24:4.

- 6 Стигалал лакха хьалаволийла Хьо, Дела,
дерриг а лаьтта тIехь Хьан сийлалла лаьттийла!
- 7 Со лаца кечбина гур бара,
гIайгIанехь вара со.
Суна хьалха ор даьккхира цара,
амма шаш цу чу ийгира.
- 8 Сан дог Хьох тешна ду, Дела, Хьох тешна ду иза:
ас, или а олуш, хастам бийр бу Хьуна.
- 9 Гаттахьа, сан сийлалла, гIаттахьа!
Самабала, мерз-пондар!
Гатта, Iад хьокху пондар!
Малх самабоккхур бу ас.
- 10 Халкъашна юкъахь, Веза Эла, Хьо ас хастор ву,
Хьох лаьцна нахана хьалха иллеш эр ду.
- 11 Стигала кхаччалц бу Хьан безам,
мархаш тIе кхаччалц ду Хьан тешаме хилар.
- 12 Стигалел лакха хьалаволийла Хьо, Дела,
дерриг а лаьтта тIехь Хьан сийлалла лаьттийла!

Иесачарна таIзар дар доьхуш Деле дина доIа

- 57** ¹ * Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «ХIаллак ма ве со» олучу мукъамехь лакха езаш ю. И назма Дауда язйина ю.
- 2 Нийсо билггал кхайкхайой те аша, куьйгалхой?
ЦIеначу дегнашца йой теша аша адамашна юкъахь кхел?
- 3 Дегнаш чохь харцонаш кхуллу аша.
Шайн куьйгийн кьизалла махкахь узу аша.
- 4 Дуьнен чу бовллушехь, нийсачу некъана тIера дIабевлла
Iесанаш.
Харцдерг а дуйцуш, ненан кийрара схьабовллушехь,
тилабелла уьш.
- 5 Церан дIовш лаьхьанан дIовш санна ду.
Иза шен лергаш дIакъовлуш болчу,
къорачу лаьхьанан дIовш санна ду.
- 6 Царна ца хеза лаьхьа тебечун аз,
молханаш лелош верг мел говза велахь а.
- 7 Дела! Церан багара цергаш кегъехьа!

* 57:1 *Корта 57 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 58.

- 8 Веза Эла! Цу лoьмийн мочхалш атахьа!
 ДІадoьду хи санна, уьш тІепаза дІабoйийла.
 Шайн Іад цара дуьйлича, пхерчий кегделча санна
 хуьлийла.
- 9 ДІайoьддушехь, ешна дІайoлу этмаІиг санна,
 дІабoвлийла уьш.
 Остаяьлчачу зудчун берана санна, царна малх ма гoйла.
- 10 Ешна кІел йoгучу коьллех цІе латале,
 ховха я екъа уьш елахь,
 йилбазмохо дІасаяржийна
 коьллаш санна уьш хуьлийла.
- 11 Бина бекхам шена гича,
 Делан лаамехь волчунна хазаетар хир ду.
 Цо Іесачун цІийлахь шен когаш буьлур бу.
- 12 ТІаккха адамо эр ду:
 «Билггал хуьлу Делан лаамехь волчунна стом!
 Иштта, волуш ву дуьнен чохь кхел еш волу Дела!»

Ларвар доьхуш дина доІа

- 58** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «ХІаллак ма ве
 со» олучу мукъамехь лакха езаш ю. Шаула Дауд верхъама цуь-
 нан цІа долчу кІелховша нах бахийтича, Дауда язйина назма ю иза.
- ² Сан Дела, мостагІех со кІелхъарваккхяхъа!
 Суна дуьхьалбевлладех со ларвехъа.
- ³ Харцо лелочарах со Іалашвехъа,
 цІий Іанор дезаш болчарах со кІелхъарваккхяхъа.
- ⁴ Уьш сан синна кІелхевшина бу.
 Ас зулам дина я къа латор бахъана долуш,
 гуллуш бац нуьцкъалнаш суна дуьхьал, Веза Эла.
- ⁵ Сан бехк боццушехь, суна тІелата дІагуллуш бу уьш.
 Орцах а валий, хъажахъа соьга.
- ⁶ Массо ницкъийн Веза Дела,
 Исраилан халкъан Дела,
 самавалахъа дерриг халкъашна дуьхьалвалархъама,
 Мекарчарах цхъаннах а къинхетам ма бехъа.

* 58:1 *Корта 58 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 59.

58:1 Шамъал 19:11.

- 7 Суьйранна схьабогИй,
жIаьлеш санна, угIу уьш,
гIалина гонах а лелаш.
- 8 Харщдерг дуьйцу церан меттанаша.
Тарраш санна, ду уьш.
«Хьанна хезар ду тхо?» – боху цара.
- 9 Амма, Веза Эла, Хьо вольуш ву царех.
Ахь юьхьIаьржачу хIиттор ду дерриг а халкъаш.
- 10 Ва сан Ницкъ, Хьобга ас кхойкху,
хIунда аьлча Хьо, Дела, сан гIап ю.
- 11 Со везаш волу сан Дела суна хьалхавер ву.
Дала со сайн мостагIашна гIехула хьобжуйтур ву.
- 12 Цкъачунна хIаллак ма бе уьш, хилларг сан халкъана диц ца
далията.
Хьайн ницкъаца дIасакхиссинчул гIаьхьа, эшабе уьш,
Веза Эла, тхо лардеш верг.
- 13 Церан матта тIера дош баганца латийна къа ду.
Шайн куралла бахьана долуш юьхьIаьржачу хIуьттийла
уьш,
шаьш дуьйцу неIалт а, харщдерг а бахьана долуш.
- 14 Хьайн оьгIазаллица, хIаллакбай,
дIабахьа уьш.
ДIахойла царна Якъубан махкана гIехь Дела вуйла а,
Цуьнан олалла дуьненан йисте кхаччалц дуйла а.
- 15 Суьйранна схьабогИй,
жIаьлеш санна, угIу уьш,
гIалина гонах а лелаш.
- 16 Юург лобхуш, кхерста шайна,
меца а долуш, гIигI а деш.
- 17 Хьан ницкъах лавцна ас иллеш эр ду,
Iуьйранна хьалххе дуьйна Хьан кьинхетам кхайкхор бу,
хIунда аьлча суна тIе хало хIоьттича,
Хьо сан гIап а, кIелхьарволу меттиг а хилла.
- 18 Дела, сан ницкъ!
Хьо хастор ву ас,
хIунда аьлча Хьо сан гIап а,
со везаш волу Дела а ма ву.

Исраилан халкъ кЕлхъардаккхар доьхуш дина доГа

59 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «Бертан лили»
олучу мукъамехь ала езаш ю. ХIара хъехаме назма Дауда язйи-
нера, ² ша Арам-НахIараим-махкахь** а, Цоба-махкахь*** а арам-
хошща тIом бечу хенахь а, Йоаба, цигара юха а вирзина, Дуьрачу тогIи
чохь шийтта эзар эдомхо хIаллаквинчу хенахь а.

³ Ва Дела! Ахь дIатесна тхо, Ахь дохийна тхо.

Хьо оьгIазвахана тхуна – хIинца юхаметтахIоттадехьа тхо!

⁴ Ахь латта ластийна, Ахь иза дохийна.

Цуьнан йоьхна меттигаш меттахIиттаехьа,
хIунда аьлча иза лесташ ду.

⁵ Ахь Хьайн халкъана кьизалла йовзийтина,

тхо дIасатехкадолуьйту чагIар малийна Ахь тхуна.

⁶ Хьайга ларамах буьзначарна

Ахьа байракх хьалаайина,
уьш Iодах кЕлхъарбовлийтархьама.

⁷ Хьайн аьтту куьйгаца тхо кЕлхъар а дахахьа,

оха деш долу доIанаш дIа а хазахьа,

Хьайна безнарш паргIатбовлийтархьама.

⁸ Дала Шен езачу меттехь аьлла: «Толамах воккха а веш,

Аса Шехем-гIала а йоькьур ю, Сакхат-тогIи а
дIасайоькьур ю.

⁹ ГалIад-мохк а Сан бу, Маннаш-мохк а Сан бу,

Эпрайм-мохк Сан коьртан чIагIо ю,

ЯхIуд-мохк – Сан паччахьаллин гIаж ю.

¹⁰ Муаби-мохк – Сан юьхь-куьгдуьлург ю.

Эдом-махкана тIе Сайн мача кхуссур ю Ас,
иза Сайн хилар дIагайтархьама.

Хьайн аз айадай, Сьога кхайкха, Пелаштам-мохк!»

¹¹ ЧIагIийинчу гIали чу хьан воккхур ву со?

Эдом-махкана тIе хьан вуьгур ву со?

¹² Тхо дIатеснарг Хьо-м вац те, ва Дела?

* 59:1 *Корта 59 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 60.

** 59:2 *Арам-НахIараим-мохк* – иза Месопотама-махкахь кьилбаседе-малхбу-
зехьа лаьтташ бара.

*** 59:2 *Цоба-мохк* – иза Сири-махкахь бара, Дамасакх-гIалина кьилбаседехьа.

59:3 Дауд 8:13; 1 Шерашкахь 18:12.

Тхан эскаршца аравер вац те Хьо, ва Дела?

- 13 Го дехъа тхуна мостагГех тхъаш лардайтa,
хГунда аьлча пайдeн дац адамашкара хуьлуш долу гГо.
14 Делаца цхъаьна оха толам боккхур бу,
тхан мостагГий Цо дГахьошур бу.

Синца чГaгГвар доьхуш дина доГа

- 60** 1* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: хГара Даудан
назма дечиг-пондаршца ала езаш ю.
2 ДГaхaзaxьa, ва Дела, сан деган тийжам,
бexьa, сан Дела, сан доГанан тергам.
3 Кхайкхам бо ас Хьoьга кху лaьттaн йиcтepa
caйн эшнaчу дагцa.
Сол лекхa йолчу тархa тГe a вaккхий,
дГaхГоттaвexьa co хГинцa,
4 co къайлaвoккхург a Хьo вoлу дeлa,
сан мoстaгГaшнa дуьхъaл oндa бГoв сaннa a Хьo вoлу дeлa.
5 Вexийлa co дaим a Хьaн цГa чoxь,
къайлaвoлийлa co Хьaн тГeмaш кГeл.
6 Сан Вeзa Элa, ac йинa чГaгГo дГaхeзнa Хьyнa.
Хьox кxoьруш бoлчaрнa дoгГучу шepетax^д дaкъa сунa a
дeллa Aхьa.
7 Пaччaxьaн дeнoш Aхь, Вeзa Элa, дaхдeхьa,
тГaьхьeнaшкaрa тГaьхьeнe шepaш a дaхдeхьa.
8 Хуьлийлa и Хьoьцa мaссo a хaннa.
Лapвoйлa Aхь изa Хьaйн хeдap бoцучу бeзaмцa a,
тeшaмe хилapцa a.
9 Эр ду ac дaим Хьox лaьцнa илли,
кxочушгьeш дaим айca йинa чГaгГo.

Дeлax тeшнa Гaш хилap

- 61** 1** Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Ядутуне. Да-
удан назма.
2 Сан синан синтем Делаца бен ца хуьлу.
Сан кГелхьарвалар Цуьнгара ду.

* 60:1 *Корта 60 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тГехь: 61.

** 61:1 *Корта 61 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тГехь: 62.

- 3 Иза цхъаъ ю сан тарх^д а, сан кІелхъарвалар а.
Иза ю сан гІап, со кхин меттахвер вац.
- 4 Мел бийр бу те аша стагана ницкъ?
Шу дерриш а иза хІаллакван гІерта.
Иза сеттина пен санна ву,
охъаяха гергга йолу йоьхна керт санна ву.
- 5 Иза лаккхара охъатаса дагадеана царна,
харцдерг дуьйцу цара. Багахъ иза декъалво,
ткъа дегнаш чохъ цунна неІалташ ххайкхачо цара.
- 6 Сан са, Делера цхъаьнгара леха хъайна синтем!
Сан дегайовхо Иза бен яц.
- 7 Иза цхъаъ ю сан тарх а, сан кІелхъарвалар а.
Иза ю сан гІап, со кхин меттахвер вац.
- 8 Сан кІелхъарвалар Делах дозуш ду,
сан сий а Цунах дозуш ду.
Сан нуьцкъала тарх а Иза ю,
суна дІалачкъа меттиг а Иза ю.
- 9 Халкъ! Муьлххачу хенахъ а Цунах тешна хила.
Шайн дегнаш Цунна хъалха делхаде.
Дела ву вайна дІалачкъа меттиг.
- 10 КІезиг берш доІу са бен бац.
ЦНеяхна берш хІумма а доцург бен бац.
Терзанна гІедехкича, церан барам бац.
Уьш доІучу синан барамехъ бен дац.
- 11 ГІело еш даьккхинчух тешна а ма Іе,
шаьш лачкъийна даьккхинчух дозаллаш а ма де.
Хъал алсамдуьйлуш делахъ а,
шайн дегнаш цунна дІа а ма ло.
- 12 Кест-кеста Дала олура,
ткъа суна иза дукхазза а хезара:
ницкъ а, ва Дела, Хьоьгахъ бу,
13 безам а, Хъалдолу Эла, Хъан бу.
Ша-ша динчу гІуллакхашка хъаьжжина,
Хьо хІоранна а доггІург дІалуш ву.

61:13 Аюб 34:11; Ярми-ЯхІу 17:10; Маттай 16:27; Римхошка 2:6; Довзийтинарг 2:23.

Деле сатийсар

62 ¹* ЯхИуд-махкарчу яьссачу аренгахь ша волуш Дауда аьлла йо-
лу назма.

- ² Дела! Хьо сан Дела ма ву!
Сан даго Хьо даим а лобху!
Хьобга сатуьйсусх ду суна чуьра са а.
Кху даьссачу, дакьаделлачу, хине сатуьйсучу лаьтто санна,
Хьобга сатуьйсу ас.
- ³ Хьан дезачу ца чу хьобжура со,
Хьан нуьцкьалалла а, сийлалла а гархьама.
- ⁴ Хьан безам а, дикалла а дахарал гЮле ду.
Хьо хестош, бага юьззина ас илли эр ма ду.
- ⁵ Дуьнен чохь со мел веа, Хьо аса хестор ву.
Хьобга доІанаш а деш, куьйгаш хьалакхийдор ду.
- ⁶ Токх кхачано санна, сан са Ахь дузу.
Сайн айдинчу озаца Хьуна ас хастам бо.
- ⁷ Хьох лаьцна ойла йо ас буйсанан дакьошкахь,
Хьо дага обху суна вижинчу хенахь!
- ⁸ Суна гЮ а Хьобгара ду,
Хьан тІемийн ІиндагІехь со воккхавеш хир ву.
- ⁹ Сан са а безамца Хьох дІа ма хьерча.
ГЮ деш, со дІалоцу Хьан аьтту куьйго.
- ¹⁰ Сан валар лобхуш берш
лаьттан буха кхочур бу.
- ¹¹ Нуьцкьалчу таррашца эшийна уьш хир бу.
ЧангІалкхийн^д ижу хилла, уьш дІахІуьттур ма бу.
- ¹² Ткьа паччахь а воккхавийр ву
Дала шена деллачух.
Хастамах вузур ву хІора Делах дуй буург а,
хІунда аьлча мотт сецна буйсур бу харц мел луйраш а.

Ларвар доьхуш дина доІа

63 ¹** Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан назма.
² Ва Дела, ас латкъам бечу хенахь, сан аз дІазахьа,

* 62:1 *Корта 62 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 63.

** 63:1 *Корта 63 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 64.

- мостагІчуьнгахъара суна болчу кхерамах сан дахар
лардехъа.
- 3 Вониг лелош болчеран ойланех а,
зулам дечеран тобанех а со дІахуьлвехъа.
- 4 Цара шайн меттанаш, тарраш санна, ирдо,
ткъа шайн дешнаш, дІаьвше пхерчий санна, тІекхуьссу.
- 5 Шайн кІелонера цара и пхерчий бехке воцчунна тІе кхуьссу.
ХІуманых а ца кхоьруш, цара цІеххъана цунна тІе уьш
кхуьссу.
- 6 Шайн зуламечу ойланашкахъ цара вовшийн чІагІбо.
«Иза-м хъанна гур бара?» – бохуш,
шашь кечбина гур къайлабаккха цара барт бо.
- 7 Мекара ойланаш а еш, цара олу:
«Говза хъесап дина оха».
Адаман кийрахъ а, дага чохъ а дерг къайлаха ма ду!
- 8 Амма Дала царна тІе пхерчий кхуьссу.
Уьш цІеххъана дІа а лоцур бу.
- 9 Цара шайн меттанашца шашь хІаллакбийр бу.
Уьш гуш мел волчо кхардамца кортош лестор ду.
- 10 Массо а адам кхералур ду,
цара Делан гІуллакх кхайкхор ду,
Цо динчух лаьцна ойланаш йийр ю.
- 11 Делан лаамехъ верг самукъадаьлла хир ву,
ша Везачу Элаца цхъаьна хиларна.
Цо Везачу Эле ша ларвойтур ву.
ДогЦена болчу массара а Цунна хастамаш бийр бу.

Хастам бар а, баркалла алар а

64 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан назма.
Йиш.

- 2 Цийон-ломаханъ Хъуна хастам бан хъакъ ма ду, Дела,
Хъуна дина нигаташ кхочушдина хир ма ду.
- 3 Тхан доІанаш Хъуна дІахеза.
Муьлхха а адам Хъуна тІе догІу.
- 4 Къилахъ долчу гІуллакхаша гІелвина со,
ткъа Ахъ тхан зуламашна гечдо.
- 5 Декъала ву Ахъ хаьржинарг,
Хъайн керташкахъ Іайта Хъайна тІеозийнарг!

* 64:1 *Корта 64 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 65.*

Тхо Іаьбна хир ду Хьан цІийнан диканах,
Хьо Іаш йолчу меттиган еза хиларх дузур ду тхо.

- 6 Тхо кІелхьардохург^д волу Дела, Хьо жоп луш ву тхуна
ларамах дузуйтуш долчу паргІатдахаран гІуллакхаш дарца.
Лаьттан массо а маьШехь болчеран а,
генарчу хІордашца болчеран а сатуьйсийла а Хьо ву.
- 7 Хьайн ницкъаца Ахь лаьмнаш дІахІиттадо,
Хьайн гІодаюккъехь гІора а Ахь латтадо.
- 8 ХІордийн а, церан тулгІенийн гІовгІа а,
халкъийн карзахдалар а дІасацош верг а Хьо ву.
- 9 Лаьттан йистошкахь бехаш берш
Хьан тамашийнчу билгалонашка
ларамах буьзна бу.
Малхбалехь а, малхбузехь а бехаш болчаьрга
Хьайна хастамаш бойту Ахьа.
- 10 Ахь латта Іалаш а до, цунна хи а латтадо,
иза токхе а хуьлуйту Ахь,
тІехьюьзна йолу хин Іовраш а луш.
Ахь адамашна ялта кхуьуйту,
Айхьа латта оцу гІуллакхна кхоьллина дела.
- 11 Ахь лаьттан хершнаш хих а дузу,
гІорзанаш дІа а шарйо,
догІанан тІадамашца латта кІад а до,
цу тІехь мел яьлла хІума декъал а йо.
- 12 Ахь шарна а, коьрта тІе таж^д санна, беркат кховдадо,
Хьан лараш а токхонах юьзна ю.
- 13 Ахь яьссачу аренашкахь дежийлаш а ло,
гунаш хазахетарх а дузу.
- 14 Сийначу дежийлашкахь жаш ду дежаш.
ТогІешкахь ялта ду кхуьуш,
даккхийдерца эшарш а локхуш.

Хастаман а, баркаллин а йиш

65 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: назма.
Аз айдина кхайкхалахь Деле, дерриг а дуьне.

- ² Цуьнан цІеран сийлаллина йиш лакха,
Цуьнан сийдеш, Цунна хастамаш бе.

* ^{65:1} *Корта 65 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 66.

- 3 Ала Деле: «Айхьа дийриг мел ларамах дузуйтуш ду!
 Хьан алссам болу ницкъ бахьанехь
 Хьан мостаГий а Хьуна хьалха текха.
- 4 Хьуна хьалха дерриг дуьне а охьатаГІа,
 цо Хьуна эшарш а локху.
 Хьан цІарна эшарш локху цо!»
- 5 Схьа а дуйлий, хьовсийша, Дала дечу гІуллакхашка.
 Адамийн дуьхьа Цо дийриг мел ларамах дузуйтуш ду.
- 6 Цо хІорд а лакьйира,
 латта декъа а хилийтира.
 Тхан дай, Йордан-хи а лекъна,
 декъачу латта гІехула гІаш дехьабевлира.
 Цигахь Цунна даккхийдеш хуьлийла тхо!
- 7 Шен нуьцкъалалица Цо гуттара а олалла до.
 Цуьнан бІаьргаш халкъашна гІедерзийна ду.
 Аьрха нах Цунна дуьхьал ма гІовтгийла!
- 8 Халкъаш, аша вайн Далла хастам бе,
 Цунна бечу хастаман аз дІахозийла.
- 9 Цо вайн синош а дийна дитина,
 вайн когаш а бега ца байтина.
- 10 Веза Дела, Ахь зийна тхо,
 цІергахь лала а деш, цІандо дети санна,
 цІан ма дина Ахь тхо.
- 11 Ахь тхо гуре лацийтира,
 тхан ги деза махьхаш дехкира.
- 12 Ахь тхан кортош гІехула мостаГІа ластавайтира.
 ЦІерах а, хих а тхо чекхдевлира,
 ткъа Ахь тхо маьршачу метте арадехира.
- 13 Дийнаташ дагоран саГІанаш дахьаш, со Хьан цІийнан
 керта вер ву,
 Хьуна айса дина нигаташ а ас кхочушдийр ду.
- 14 И нигаташ ас дина, со холчу хІоьттича,
 сан багара уьш девлира, со вистхилча.
- 15 Хьуна саГІина ас дерстина дийнаташ дахьар ду,
 койн мохь а ягор ю.
 СаГІина ас стерчий а, бежалой а яхьар ю.

65:6 а: Арадаккхар 14:21; б: ЮшаІ 3:14-17.

- 16 Схъа а дуйлий, ладогИийша, Далла хъалха ларамах дуьзначу
массара а,
Цо сан дуйхъа мел динарг дуйцур ду ас шуна.
- 17 Сайн багахула кхайкхира со Цуьнга,
сайн матгаца лакхаваьккхира ас Иза.
- 18 Сайн даг чохъ ас къа латтийнехъара,
Хьалдолчу Элана со дIахезар вацара.
- 19 Ткъа Далла со дIахезира,
сан доIан озан Цо тидам бира.
- 20 Хастам бу сан доIа дIа ца теттина волчу а,
Шен безам сох дIа ца къастийна волчу а Далла.

Баркаллин йиш

- 66** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: хIара йиш, хIара
назма, мерз-пондаршца лакха езаш ю.
- 2 Дела вайца кьинхетаме хуьлийла,
Цо вай декъал а дойла,
Цо Шен юьхъ тIера серло вайна лепайойла,
- 3 кху лаьттарчу адамашна Хьан некъ бовзийтархъама а,
массо а халкъашна Хьобгара долу кIелхьардовлар^д
довзийтархъама а.
- 4 Ва Дела, хастамаш бойла Хьуна халкъаша.
Хастамаш бойла Хьуна массо а халкъаша.
- 5 Самукъа а долиийла, хазахетар а хуьлийла къаьмнийн,
хIунда аьлча Ахь халкъашна тIехь нийсонца кхел а йо,
лаьттарчу къаьмнашна тIехь урхалла а до.
- 6 Веца Дела, хастамаш бойла Хьуна халкъаша.
Хастамаш бойла Хьуна массо а халкъаша.
- 7 Лаьтто шен стом белла.
Вайн Дела волчу Дала вай декъалдо.
- 8 Дала вай декъалдо,
лаьттара массо а маьIера адам
Цуьнга болчу ларамах дуьзна хилийтархъама.

* 66:1 *Корта 66 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 67.

Сийлахьчу толамна аьлла назма

- 67** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: хIара назма Да-
удан илли ду.
- ² Духьалволийла Дела Шен мостагIашна,
хIаллакьхуьлийла Цуьнан мостагIий.
ДIауьдийла Далла хьалхара Иза цавезарш.
- ³ Мохо дIасабаржош болу кIур санна, дIасабаржабойла Ахьа
уьш .
ЦIеро башош болу балоз санна, хIаллакьхуьлийла Делан
лаамехь боцурш .
- ⁴ Ткьа Делан лаамехь берш самукьадаьлла хуьлийла.
Далла хьалхā дог айаделла а, баккхийбеш а хуьлийла уьш.
- ⁵ Алалаш иллеш Далла!
Алалаш иллеш Цуьнан цIарна!
Вазвелаш мархашкахь Лелаш верг!
Цуьнан цIе Веза Эла ма ю.
Самукьане хуьлийла шу Цунна хьалхā!
- ⁶ Байлахь бисинчеран Да а волу,
бисина Iачу зударшкахьа ГIюдоккхург а волу
Дела ву Ша къастийна долчу Шен дезачу цIа чохь.
- ⁷ Цхьа бисинарш а Дала хIусамаш чу дIатарбо.
Тутмакхаш а Дала буржалех паргIатбоху.
Ткьа Цунна муьтIахь боцурш яьссачу екьачу арахь ма буюсу.
- ⁸ Ва Дела! Хьо Хьайн халкъана хьалхаваьлла воьдучу хенахь,
яьссачу арахь Хьо волавелла воьдучу хенахь,
- ⁹ Латта а дегадора,
стигалш а ешара,
Синай-ламанан Далла хьалхā,
Исраилан халкъан Далла хьалхā.
- ¹⁰ Беркате догIа доуьйтура Ахь, Дела,
Хьайн долахь долу латта ницкъ боцуш дисича,
иза юха а чIагI а деш.
- ¹¹ Цу лаьттахь Хьан халкъ дехаш дIахIоьттира,
Хьайн диканца мискачунна оьшург латгийра Ахь, Дела.

* 67:1 *Корта 67 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 68.

67:9 Арадаккхар 19:18.

- 12 Хьалдолу Эла хаам беш вистхилира,
ткъа и хаам дІасабаржош болу зударий дуккха а бара.
- 13 «МостагІчун эскарш а, паччахъаш а дІасауьдуш ма бу».
Ткъа цІахъ бисина зударий еана хІонс йоькъуш ма бу:
- 14 тІемаш дети диллина а,
месаш деши диллина а долу и кхокхий.
(Шу, божарий, гІотанаш юкъахъ хиьна хІунда дисина?)
- 15 Нуьцкъалчу Дала кху лаьтгахъ паччахъаш дІасабаржийча,
Іаьржачу Цалмун-лам тІе кІайн ло диллича санна
хеталора.
- 16 Башан-лам – сийлахъ лам ма бу!
Дукха лекха бахъаш цунна тІехъ ма ду!
- 17 ХІунда хьоьжу шу хьегарца, ва лекха лаьмнаш,
Дала Шен бу аьлла къастийначу ломе?
Вехар ву Веза Эла цу лам тІехъ даим.
- 18 Делан сийлахъ гІудалкхаш итт эзарал а алссам ю, эзарнаш а
эзарнаш ю.
Царна юккъера Веза Эла Синай-лома тІера Шен дезачу цІа
чу воьссира.
- 19 Хьо хъала ма велира цу ламанан боххье,
иййсарехъ болчарна хьалха а хІуттуш.
Адамашкара Ахъа, Веза Эла, совгІаташ тІеийцира,
ур-атталла Хьо вехачу шахъарна^д дуьхьалбевллагийн
кара а.
- 20 Декъала ву Хьалдолу Эла,
дахаран мохъ денна а тхан метта лелош волу а,
тхо кІелхьардоху Дела волу а.
- 21 Вайн Дела – кІелхьардоху Дела ву.
Хьалдолчу Элан карахъ ду вайн Іожаллех довлар.
- 22 Дала Ша эгор ду мостагІийн кортош а,
харцонаш лелочийн юькъа месаш йолу хьеш а.
- 23 Везачу Эло ма аьлла: «Башанна тІера мостагІий
Ас юхаберзор ма бу.
ХІорда бухара а Ас уьш схьабохур ма бу,

- 24 хъан жІаьлеша мостагІийн цІий чу шайн меттанаш
Ииттийтархъама а,
хъобга хъан когаш церан цІийла бахкийтархъама а».
- 25 Гуш дара, Дела, Хъан сийлахь болар,
сан паччахь волчу Делан Шен ца чу валар.
- 26 Хьалхабевлла боьлху эшарш локкхурш а,
царна тІаьхьахІиттина богІу зурманчаш а.
Ткъа юкьарчу моґарехь, вотанаш а етташ, мехкарий а ма бу.
- 27 Декьалвелаш Дела тукхамийн гуламехь,
вазвелаш Веза Эла, аша, Исраилан хІух долчара.
- 28 Хьалхадаьлла доґу Бен-Яманан жима тайпа.
ЯхІудхойн элий а богІу шайн йоккхачу тобанца.
Забулхойн элий а бу напталхойн элашца.
- 29 Ва Дела, омра дехъа Хъайн ницкъаца*.
Гайтахъа Хъайн ницкъ, Ахъа хьалха ма-гайттара,
30 Ярушалаймехь долчу Хъайн цІийнехь.
Цу чу Хъуна лерина совґаташ дахьар ду паччахъаша.
- 31 ДІатедехъа Ахъа Мисаран халкъ,
эрзана юкьарчу экханах тераниг**,
эсий санна долчу халкъашна юкьахь стерчийн бажа
санна долу,
шен долахь долчу деших тамаш бийриг.
Цара, кортош охъа а таІийна, Хъуна шайн дато
гІорзанаш йохъийла.
ДІасатийсахъа Ахъ тІом безаш долу халкъаш.
- 32 Мисар-махкара богІур бу векалш.
Кхийдор ду Хъобга, Дела, хушахоша^д шайн куьйгаш.
- 33 Лаьттарчу пачхьалкхаша Далла ала иллеш.
Вазве Хьалдолу Эла шайн иллешца!
- 34 Вазве аш дуьне кхуллуш дуьйна стигалшкахь Леларг.
Нуьцкъалчу озаца стигал кьекьош къамел до Цо.
- 35 Делан ницкъ хилар кьобалделаш!
Исраилан халкъана тІехь ю Цуьнан возалла.
Мархашна тІехь ю Цуьнан нуьцкъалалла.

* 67:29 Уггар ширачу тептарш тІехь: *Хъан Дала хъуна ницкъ кьобалбина.*

** 67:31 *Эрзана юкьара экха* – иза, схьахетарехь, Мисар-махкахь лоруш йолу бегемот цІе йолу дийнат ду.

36 Дела, кхераме ву Хьо Хьайн цІа чуьра Хьо вогІучу хенахь.
Исраилан халкъан Дела!
Ахь ло Хьайн халкъана ницкъ а, чІагІо а.

Декъала ву Хьо, Дела!

Орца даккхар

68 1* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «Шушаним»
олучу мукъамехь ала езаш йолу Даудан назма ю хІара.

2 Ва Дела, кІелхьарваккхаха со,
хІунда аьлча сан логге кхаьчна-кх хиш.

3 КІоргачу уьшал чохь висна со,
тІе ког хІотто меттиг а яц суна.
Хийн кІоргене чуваьлла со,
цуьнан чехка дахаро дІавуьгу со.

4 Орцанаш дукха дахарна ца мегачу ваьлла со,
къамкъарг якъаелла сан.
Сайн Деле ладеГарна,
бІаьргаш гІелделла сан.

5 Ца веза бахъана доцуш, со ца везарш
сан коьртарчу месел а дукха бу.
Харц бахъанашца сан мостаГий нуьцкъала бу,
ткъа уьш со хІаллакван гІерташ бу.
Аса шайгара къола деш яьккхина йоцург,
шайна схьало бохуш, цара со хьийзаво.

6 Ва Дела! Хьуна евза сан сонталла а,
сан къинош а Хьох къайла ца девлла!

7 Массо а ницкъийн Хьалдолу Эла,
Хьобга сатийсар долчарна
со бахъанехь эхье хІума тІе ма догІийла.

Исраилан халкъан Дела,
Хьо лобхуш лелаш берш
соьгахула юьхьІаьржачу ма хІуьттийла.

8 Хьан дуьхьа лов аса сайна бо тІехбетгамаш,
дерриг а со, юьхьІаьржачу а хІуьттуш.

9 Сан вежаршна хийра хета со,
сан ненан кІенташна геннара хета со.

* 68:1 *Корта 68 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 69.

68:5 Забур 34:19; Яхьъя 15:25.

- 10 ХІунда аьлча Хьан цГийне болчу хьагамо вагош ву со,
ткъа Хьо сийсазвочеран сийсаза дешнаш суна тГе эгадо.
- 11 Велха а воьлхуш, ас марханаш кхобу,
ткъа и бахьанехь со дола хета.
- 12 Сингаттаман духар сайна тГе духу аса,
ткъа цара сох лаьчна беламна кицанаш даладо.
- 13 ГІалин кевнехь хиъна Іаш болчара
сох лаьчна ца бешаш къамелаш до,
чаГар муьйлучара а,
сох буьйлуш, со шайн эшаршна юкъавалаво.
- 14 Ткъа ас, Веза Эла, Хьобга сайн доІа до.
Хьайна дика ду аьлла хетгачу хенахь,
Хьайн боккха безам хиларна,
Ахь билггал со кІелхьарвоккхург хиларна,
дІахазахьа со.
- 15 Со кІел ца висийтархьама,
уьшал чуьра хьалаваккхяхьа со.
Собга безам боцучех а,
кІоргачу хих а кІелхьарваккхяхьа со.
- 16 Чехка добдучу хине со хьул а ма вайтахьа,
кІоргачу хине со дІа а ма кхаллийтахьа,
эхарта чу а вахийтина, иза суна тІаьххье дІа а ма
къовлийтахьа.
- 17 Хьан безам дика болу дела, Веза Эла, со дІахазахьа,
Хьан боккхачу кьинхетамалле хьаьбжжина,
соьгахьа схьаверзахьа.
- 18 Хьайн лай волчуьнгахьара Хьайн юьхь Ахь дІа ма ерзаехьа.
Сихха дІахазахьа со, хІунда аьлча со ГІайгІанехь ма ву.
- 19 Сан синна гергахьа а волий, иза кІелхьардаккхяхьа.
Сан мостаГех со кІелхьарваккхяхьа.
- 20 Хьуна хаьа со емалвеш хилар а,
сийсазвохуш хилар а, юьхьІаьржачу хІиттош хилар а.
Сан берриг а мостаГий Хьуна хьалха бу.
- 21 Со емалваро сан дог а дохийна,
со холчу а хІоттийнера.
Аса сайх кьинхетам бар лотьхура, амма иза бацара суна.

- Аса сайн догъоьцуруш лъохура, амма уьш ца карийра суна.
- 22 Сан кхачанца цара стим эбира суна,
со хьогах волуш къонза малийра суна.
- 23 Шаш дуучу тойнах дIалоцу бой хулийла царна,
цунах гур хулийла церан доттаIашна.
- 24 Царна хIумма а ца гайта, церан бIаьргаш кхулийла.
Церан баккъаш гуттаренна а ситтина хулийла.
- 25 Царна тIе Хьайн дералла Iанаехьа.
Хьан чIогIачу оьгIазалло дIалоцийла уьш.
- 26 Церан меттамотт^д а бассийна хулийла,
церан четарш чохь цхьа а ма вехийла.
- 27 Ахь таIзар диначарна тIаьхьабевлла лелаш бу уьш.
Ахь лазийначеран баланех лаьцна къамелаш деш бу уьш.
- 28 Церан массо а къинош дIаяздехьа,
Хьайн кIелхьарбахаре уьш ма кхачийтахьа.
- 29 Дийна болчеран тептар тIера церан цIераш дIайовлийла,
Хьан лаамехь болчеран цIерашца цхьаьна
церан цIераш ма язйойла.
- 30 Ткъа аса гIело а хьоьгу, со баланехь а ву.
Дела, Ахь со кIелхьар а воккхийла, лар а войла.
- 31 Сайн Делан цIеран сийлалла ас иллешкахь хастор ю,
баркалла аларца ас Иза хьалавоккхур ву.
- 32 Иза Везачу Элана тамехь хир ду,
сагIина бахьачу старал а,
маIаш а, бергаш а йолчу старгIанал а.
- 33 ГIело хьегначарна иза гур ду, церан самукъадер ду.
Дела лъохуш дерш, шун дегнаш денлур ду.
- 34 ХIунда аьлча Везачу Эло мискачаьрга ла а дугIу,
иййсарехь болу Шен нах Цо дIа а ца тотту.
- 35 Хастамаш бойла Цунна стигалша а, лаьтто а,
хIордо а, цу чьюра дийна мел долчу хIумано а.
- 36 Дала Цийон-лам кIелхьарбоккхур бу.
Цо ЯхIуд-мехкан гIаланаш юхаметтахIиттор ю.
Цигахь адам даха а хуур ду,

68:22 Маттай 27:48; Марк 15:36; Лака 23:26; Яхьья 19:28, 29. 68:23, 24 Римхошка 11:9, 10. 68:26 Векалийн 1:20. 68:29 Арадакхар 32:32; Довзийгинарг 3:5; 13:8; 17:8.

и латта цара шайн дола а доккхур ду.

- 37 И мохк Цуьнан леш болчеран тІаьхьенна кхочур бу,
Цуьнан цІе езаш берш цигахь баха ховшур бу.

По доьхуш дина доІа

(Забур 39:12-18)

69 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Дадан назма.
Дагалацийтаран доІа.

- ² Ва Дела, со кІелхьарваккха сихо ехьа.
Веза Эла, суна гІоьнна тІеван сихлохьа.
- ³ Сан синан хІаллакьхилар лобхурш
эхь доьссина а, сийсазбаьхна а хуьлийла!
Суна зулам хила луурш,
юьхьІаьржачу а хІиттийна, юхаберзабойла!
- ⁴ Со емал а веш, соьга: «Жолам-яІ!» – бохурш,
шашь юьхьІаьржачу хІиттарна, боьхна хьийзийла.
- ⁵ Хьо лобхуш берш массо а Хьо бахьанехь
хазаетта а, самукьадаьлла а хуьлийла!
Шашь Ахь кІелхьардахар дезаш болчара
саццаза: «Сийлахь ву Дела!» – олийла.
- ⁶ Со-м кьен а, миска а ву.
Дела, суна тІе кхача сихлохьа!
Хьо ву суна гІо дийриг а, со паргІатвоккхург а.
Веза Эла, хье ма лохьа!

Кьеначу хенахь ларварх долу доІа

70 ^{1**} Хьоьга, Веза Эла, со ларвойту аса,
юьхьІаьржачу ма хІуттийла со цкъа а.

- ² Хьо бакь хиларна,
кхерамах паргІатваккхяхьа со.
Хьайн лергаш соьгахьа дерзадай,
кІелхьарваккхяхьа со.
- ³ Муьлххачу а хенахь сан дІалачкъа йиш йолу тарх^д санна
хилахьа суна.
Ахь дош дела со кІелхьарваккха, цундела Хьо сан чІагІо а,
гІап а ю.

* 69:1 *Корта 69 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 70.

** 70:1 *Корта 70 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 71.

- 4 Сан Дела! Харцо лелочарах кЈелхъарваккхахъа со,
къизачу а, ницкъ бечу а нахах ларвехъа со.
- 5 Хъо сан сатийсар ду, Хъалдолу Эла,
жимачохъ дуйна дегайовхо ю.
- 6 Вичхъана а дагца Хъоџа чІагІвелла со.
Ахъ ненан кийрара схъаваџккхина со.
Хъо ас гуттар а хестор ву.
- 7 Дукхахболчарна сан дахар тамашийна хета,
хЈунда аълча Хъо со нуџкъала Ларвийриг ву.
- 8 Хъан сийлалла хЈора дийнахъ хестайо ас,
Хъан возаллех долу дош сан багахъ даим ду.
- 9 Со, къанвелча, дІа ма тасалахъ,
сан гЈора дІадолучу хенахъ со-со ма виталахъ.
- 10 Сан мостагІий суна луйш бу,
со вен ларвеш берш барт беш бу.
- 11 Цара боху: «Дала дІатесна иза,
тІахъа а довлий, схъалаца иза,
и кЈелхъарваккха цхъа а вац цуьнан».
- 12 Дела! Гена ма валахъа суна.
Сан Дела! Сихха орцахвалахъа суна.
- 13 Сан синна духъал мостагІалла лелораш,
эхъ а хетга, дІабовлийла,
суна зулам лохуш берш
юхъІаържачу хІитгийтахъа!
- 14 Гуттар а Хъох дегайовхо йолуш а,
Хъуна лерина муълхха а хастам алсамбоккхуш а хир ву со.
- 15 ХЈора дийнахъ Хъан бакъдерг дуйцуш,
Ахъ кЈелхъардахар кхайкхор ду ас,
цуьнан барам суна ца хаахъ а.
- 16 Сан Хъалдолчу Элах болу кхаџ бахъаш, вогІур ву со,
Хъан нийсо ас кхайкхор ю,
Хъан цхъаннан нийсо.
- 17 Дела! Жима волуш дуйна Ахъ нийсачу новкъа ваџккхина со,
Хъан тамашийначу хЈуманех лаџцна хІинццалц схъадуйцу ас.
- 18 Къанвелча а, къежвелча а,
дІа ма тасалахъ со, Дела,
кху тІахъенна а, цул тІахъа хин болчарна а
ас Хъан ницкъах лаџцна дийццалц.
- 19 Хъан нийсо, Дела, стигалшка а кхочу,
инзаре гЈуллакхаш дина Ахъ.
Дела, мила ву Хъоџга кхочуш?

- 20 Дукха а, луъра а халонаш гойтура Ахь суна,
 амма юха а со денвийр ву Ахь,
 лаьттан кийрара гIаттор ву.
- 21 Со юха а тевиър ву Ахь,
 сан сийлалла алсам а доккхуш.
- 22 Дечиг-пондарца Хьо хастош, Хьо тешаме хилар дуьйцур ду
 ас, сан Дела.
 Мерз-пондарца Хьох лаьцна назманаш йохур ю, Исраилан
 Везаниг!
- 23 Ахь кIелхьардаьккхина сан са доккхадеш ду,
 Хьуна хастам беш, сайн багахь ас мукъам бечу хенахь.
- 24 ХIора дийнахь сан матто Хьан нийсо кхайкхор ю,
 хIунда аьлча суна зулам лохьхуш берш юьхьIаьржачу
 хIиттийна Ахь,
 царна эхь а хетийтина Ахь.

Паччахьна тIера дина доIа

- 71** ^{1*} Сулиман назма.
 Ва Дела! Паччахьна Ахьа йийриг санна кхел ян Iамадехьа,
 ткъа паччахьалла дечунна Хьайн нийсо лохьа.
- 2 Хьан адамашна тIехь нийса паччахьалла дойла Цо,
 ур-атталла гIело хьобгучу Хьан нахана тIехь бакъдолу
 олалла дойла Цо.
- 3 Лаьмнаша адамашна беркат дохиййла,
 гунаша царна нийсо йохиййла.
- 4 Халкъана юкъара гIело хьобгучарна
 цо нийсонца кхел а йойтийла,
 мискачун кIентий цо кIелхьар а бохийла,
 амма ницкъ бийраш цо дIа а совцабойла.
- 5 Нах Хьуна хьалха ларамах буьзна хуьлийла**,
 малх а, бутт а мел лаьтта, тIаьхьенашкара тIаьхьенашка.
- 6 Иза хуьлийла, буц хьаькхначу бай тIе догIу догIа санна,
 лаьттана тIуналла луш долу догIанан тIадамаш санна.
- 7 Цуьнан заманахь нийсо лаьттийла,
 бутт дIабаллалц беркат хуьлийла.

* 71:1 *Корта 71 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 72.

** 71:5 Iебархойн тептар тIехь: *Нах Хьуна хьалха ларамах буьзна хуьлийла.* Грекийн гочдар тIехь: *Паччахь веxаш хуьлийла.*

- 8 ХЈорда тЈера хЈорда тЈе кхаччалц,
Эпрат-хина тЈера лаьттан йисте кхаччалц
цо паччахьалла дийр ду.
- 9 Яьссачу аренашкара бахархой
цунна хьалха охьаоьгур бу,
цуьнан мостагІаша а лаьттана метганаш хьоькхур ду.
- 10 Таршашан а, хЈордаца дозуш долчу мехкийн а
паччахьаша
цунна йолана хЈума яхьар ю.
Шеба-мехкан* а, Себа-мехкан** а паччахьаша а
цунна совгІаташ дахьар ду.
- 11 Массо а паччахьаш цунна хьалха охьатеІар бу.
Массо а халкъаша цунна хьалхара гІуллакх дийр ду.
- 12 ХЈунда аьлча орца доккхуш волу мисканиг цо
паргІатвоккхур ву,
гІо лаца цхьа а воцу гІело хьоьбург а кІелхьарвоккхур ву.
- 13 Иза гІийлачуьнца а, пекъарца а кьинхетаме хир ву,
цо мискачеран синош кІелхьардохур ду.
- 14 ГІело ярх а, ницкъ барх а цо церан синош лардийр ду,
цунна церан цІий деза хетар ду.
- 15 Паччахь дукха вехийла!
Шеба-махкара деши цунна лойла.
Массо а хенахь цунна тЈера доІанаш дойла.
Дийнахь сарралц иза декъал а войла.
- 16 Лаьттахь кІа шорта хуьлийла.
Лаьмнийн лакхенашкахь иза дІасалестийла.
Цуьнан стоьмаш, Ливанунехь санна, дукха хуьлийла.
ГІалара адамаш, аренгара буц санна, дебийла.
- 17 Абаденналц цуьнан цЈе йиц ма лойла.
Дуьненахь малх мел кхета иза цЈеяхана хуьлийла.
Цуьнан цІарах халкъаша вовшийн декъалдойла.
Царна массарна а иза декъалвина хетийла.
- 18 Хастам бу Везачу Далла, Исраилан халкъан Далла!
Веккъа Иза ву тамашийна гІуллакхаш кхуллург.

* 71:10 *Шеба-мохк* – иза Іаьрбийн махкахь кьилбехьа бара.

** 71:10 *Себа-мохк* – иза ЦЈечу хЈордана малхбузехьа бара.

19 Цуьнан сийлаллин царна абаденналц хастам бойла.
Цуьнан сийлаллех дерриг дуьне а дузийла.
Амин^д! Амин!

20 Юшайн кІентан Даудан доІанаш чекхдевли.

КхоалгІа тептар

(72 – 88)

Делан нийсо

72 ^{1*} Асайпан назма.
Мел дика ву Дела Исраилян халкъаца,
дог цІена болчаьрца!
2 Амма сох лаьцна аьлча, сан ког шарша гергга бара,
некъа тІехь гІулч а йоккхуш, галвала со гергга вара.
3 Іесачеран аьгто балар сайна гича,
дозаллаш дечаьрга сан хьагІ хуьлура.
4 Шашь дІакхалххалц цара баланаш а ца хьобьгу,
церан догІмаш могуш а хуьлу^{**}.
5 Адамийн гІайгІанашкахь цара дакъа а ца лоцу,
кхиболчу наха санна, цара гІело а ца хьобьгу.
6 Цундела, коча ухкучу туьтеша санна,
куралло дІалаьцна уьш,
гІедухучу духаро санна,
къизалло дІахьулбина уьш.
7 Берстина хьера а бевлла, къинош летадо цара,
церан дегнаш чохь йолу ойланаш мекара ю.
8 Кхардамца кхечарах лаьцна вон къамелаш до цара.
Дозаллаш дарца нахана гІело яран ойланаш йо цара.
9 Цара шайн баганаш стигалшка хьала а йохуьйту,
церан меттанаш лаьттахула дІаса а даьржа.
10 Цундела цара дечунна гІедоьрзу Цуьнан халкъ а,
цара лелочух кхоччуш ша дуза а деш.
11 Цо олу: «Далла и муха хуур ду?
Веза Воккхачунна иза хуийла а дуй те?»
12 Иштта бу и Іесанаш!

* 72:1 *Корта 72 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 73.

** 72:4 Я иштта: *Цара баланаш а ца хьобьгу, уьш могуш а, ницкъ болуш а хуьлу.*

Цхъана а хІуманан гІайгІа ца ешшехь,
церан хьал алсамдолу.

- 13 Ас сайн дагахь элира: «Тпаккха аса сайн дог цІандар а,
сайн куыг цІена леладар а эрна хилла те?»
- 14 Дийнахь сарралц соьга Іазап а хьобгуйту,
хІора Іуьйранна суна таІзарш а дойту».
- 15 Ткъа: «Ас цу тайпана къамел дийр ду», — ас аьлলেখъара,
Хъан берийн тІаьхъенна хьалха со бехке хир вара.
- 16 Ас ойла йора, со цунах муха кхетар вара те бохуш.
Амма суна цунах кхета хала дара,
- 17 Делан цІийнан керта а вахана,
Іесачеран кхолламах со кхетталц.
- 18 Бакъду, ког шершачу меттиге дІа а хІиттийна,
Ахь уыш тІепаза бойуйтур бу.
- 19 Ма сиха хІаллакхуылу уыш,
къемат тІедарца чекхбовлу уыш.
- 20 Самабевлча, дІадовш долу гІан санна хуылу уыш, Хьалдолу Эла.
Сама а ваьлла, царах хилларг а дицдийр ма ду Ахь.
- 21 Сан дог гІайгІане хиллачу хенахь,
сан са карзахдаьллачу хенахь,
- 22 сонта а вара, кхеташ а вацара со.
Хьуна хьалха бежана санна вара со.
- 23 Амма гуттара а Хьобца ву со.
Ахь аьтту куьйга дІалоцу со.
- 24 Хьайн хьехарца дахарехь дІанисво Ахь со,
цул тІаьхъа Хьайн сийлалле дІаоьцур ву Ахь со.
- 25 Хьо воцург мила ву суна стигалахь?
Хьо воцург цхъа а ца оьшу лаьттахь.
- 26 Сан дегІ а, сан дог а ца мегачу даьлলেখь а,
Дела — сан деган чІагІо а ю,
абаденналц сан дакъа а ду.
- 27 ХІунда аьлча шаьш Хьуна гена бохурш хІаллакхуылу.
Хьайна тешаме воцу хІорра а Ахь хІаллакво.
- 28 Ткъа сох лаьцна аьлча, суна-м дика ду Далла гергахь хилар.
Со ларваран меттиг йира ас Хьалдолчу Элах.
Хъан дерриг а гІуллакхаш ас дІакхайкхор ду.

Халкъ к Гелхъардаккхар доьхуш дина до Ia

- 73** ¹* Асайпан хъехаме назма.
 Ва Дела, тхо гуттаренна а дIа хIунда тесна те Ахь?
 Хъайн жа санна долчу тхуна дар хIунда велла те Хьо?
² Айхъа ширачу заманахъ дуьйна дола даьккхина Хъайн халкъ,
 мах белла паргIатдаьккхина Хъайн тукхам дагадайтахъа!
 Хьо тIехъ Iаш хилла болу Цийон-лам дагабайтахъа!
³ Хъайн когаш гуттаренна а Iохкучу саьлнашна тIеберзабехъа.
 МостагIчо Хъан дезачу цIа чуьра дерриг хIума а дохийна
 дIадаьккхина.
- ⁴ Хьо тхуна дуьхьалкхетачу меттигехъ Хъан мостагIаша гIигI дора.
 Тхан байракхийн метта шайн байракхаш дIахIиттийна цара.
⁵ Боьлакан дитташна диг тIедерзош болчех
 шаьш тера хилар гойтура цара.
⁶ Ткъа хIинца, куц а далаш, дечиг хьокхуш мел йина хIума
 шайн дагаршца а, жIаьвнашца а йохийна цара.
⁷ Хъан деза цIа дерриг а дагийна цара.
 Хъан цIе шена чохъ йолу меттиг сийсазьяьккхина бевлла уьш.
⁸ Шайн дегнаш чохъ: «Уьш-м бохийна дIабохур бара вай», –
 бохуш, –
 лаьтгара Делан гуламаш дIахIуьтту ерриге а меттигаш
 ягийна цара.
- ⁹ Тамашийна билгалонаш ца го тхуна,
 пайхамар а вац тхан хIинца,
 хIара хьал мел лаьттар ду хууш волу стаг а вац тхоьца.
¹⁰ Веца Дела, мел лаьттар ву те мостагIа, Хьо емалвеш?
 Гуттара-м хир яц те мостагIчо Хъан цIе сийсазйохуш?
¹¹ Хъайн куьг – Хъайн аьтту куьг – сеца хIунда до те Ахь?
 Хъайн духаран хоршана юккъера иза схьатохий,
 хIаллакбехъа уьш.
- ¹² Амма Хьо, Дела, ширачу заманара дуьйна сан Паччахъ ву,
 лаьттахъ кIелхъарвалар дахъаш верг Хьо ма ву!
¹³ Хъайн ницкъаца хIорд а дIасабекъабалийтира Ахь,
 хи чуьра саьрмикийн кортош а кегдира Ахь.

* 73:1 *Корта 73 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 74.

73:13 Арадаккхар 14:21.

- 14 Левиятан цІе йолчу хІордан саърмикан кортош Ахь хъаьшира,
цуьнан дегІ яьссачу аренгарчу акхарошна юучунна
дІаделира.
- 15 Хьостанаш а, татолаш а дІаэхийтира Ахь.
Саццаза дІаихна хиш а лакъийра Ахь.
- 16 Де а Хъан ду, буйса а Хъан ю.
Стигалара серлонаш а, малх а Ахь дІахІоттийна.
- 17 Лаьттан массо а дозанаш Ахь дІахІиттийна.
Аьхе а, Іа а Ахь дІакъастийна.
- 18 Дагадайтахъа Хъайна мостагІа Хъайх кхардар, Веза Эла,
сонтачу цу халкъо Хъан цІе сийсазъяхар.
- 19 Хъайн къоркхокханан са акхаройн кара дІа ма лохъа.
ГІело хьобгуш долчу Хъайн халкъан дахар гуттаренна а
диц ма дехъа.
- 20 Хъажахъа Айхъа бинчу барте, хІунда аьлча
лаьттара ерриге а бодане меттигаш ницкъ баран
меттигех юьзна.
- 21 Ницкъ хилларг, юьхІаьржачу а хІоьттина, юха ма воьрзийла.
ГІело хьобгучо а, мискачо а Хъан цІарна хастамаш бойла.
- 22 Ва Дела, дуьхъал а валий, Хъайн гІуллакх лардехъа,
сонтачо дийнахъ сарралц Хьо емалвар дагадайтахъа.
- 23 Диц ма дехъа Хъан мостагІаша хьекхна маьхъарий а,
Хъуна дуьхъалбевллачара хаддаза еш йолу гІовгІа а.

Дела – кхелахо ву

- 74** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «ХІаллак ма ве
со» олучу мукъамехъ ала езаш ю. Асайпан назма.
- ² Хастам бо оха Хъуна, Дела.
Хъан цІе уллохъ хиларна Хъуна хастам бо.
Адамаша Хъан тамашийначу гІуллакхех лаьцна дуьйцу.
- ³ Ахъа боху: «Хан билгал а яьккхина,
Ас нийсонца йолу кхел хоржур ю.
- ⁴ Латта дІасалесташ хилча а,
цунна тІехъ мел бехаш берш кхерамехъ хилча а,
цуьнан бІогІамаш чІагІдийриг Со ма ву.

* 74:1 *Корта 74 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 75.

73:14 Аюб 40:20; Забур 103:26; ЕшаІ-ЯхІу 27:1.

- 5 Курабеввлачаьрга Ас боху: „Кура ма дийла“,
ткъа Иесачаьрга: „Шайн ницкъах дозалла ма де,
6 стигална дуьхьал шайн ницкъах дозалла ма де,
кура корта а айина, деза детташ ма дийца“».
- 7 ХІунда аьлча малхбалера а, малхбужера схьа а,
я яьссачу аренгара схьа а дац стеган лекха хилар,
8 амма Дела ву Кхелахо:
Цо цхьаь охьатаІаво, ткъа важа лакхавоккху.
- 9 Везачу Элан карахь цхьа кад бу,
иза бецаш тоьхна кхехкаш болчу чаІарх буьзна бу.
Лаьттан массо а Иесачарна Цо оцу кеда чуьра Іанадо,
ткъа цара бухахь йолчу букъаршца цхьаьна дІамер ду и чаІар.
- 10 Аса-м Дала мел дийриг даим дуьйцур ду.
Якъубан Далла Аса хастамаш бийр бу.
- 11 Иесачеран ницкъ Цо дІабоккхур бу,
амма Цуьнан лаамехь болчеран ницкъ чІагІбийр бу.

Дела – толамхо ву

75 ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: мерз-пондарш-ца лакха езаш ю. Асайпан назма.

- 2 ЯхІудан халкъана юкъахь Дела вевзаш ву,
Цуьнан цІе истраилхошна юкъахь лоруш ю.
- 3 Цуьнан четар Шалейм-гІалахь ду,
Иза Іаш волу меттиг Цийон-лам тІехь ю.
- 4 Цигахь кегдина Цо стелахьштиг санна долу пхерчий а,
турсаш а, тарраш а, иштта берриг а тІеман гІирс а бохийна.
- 5 Серлонехь а лепаш, Хьайн паччахьалла гойтуш ву,
тІехь ижу Ахь яьккхинчу лаьмнашкара Хьо вуссуш ву.
- 6 Майра мостагІий хІонс яьккхина богІу,
Іожалин наб кхетта уьш Іохкуш бу.
Массо а оцу тІемалошка шайн куьйгаш
тІом бан хьала ца айало.
- 7 Хьан оьгІазе аз дІахезча, ва Якъубан Дела,
говраш а, церан дошлой а, Іадийна, белла.
- 8 Массо а нах Хьох кхоьруш латта беза, Дела.
Хьуна хьалха мила латталур ву, Хьо оьгІазвахча.

* 75:1 *Корта 75 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 76.

- 9 Стигалара схъа кхел кхайкхийна Ахъа.
Латта, кхераделла, дІатийна,
10 Хьо, Дела, кхел ян гІаьттича,
дуьнен тІехь гІело мел хьобгург кІелхьарваккхархъама.
11 Бакъду, адамашна йолчу Хъан обгІазлоно
Хъуна хастамаш бойтур бу.
Хъайн дералла, духар санна, Ахь тІеюхур ю.
12 Шайн Везачу Далла хъалха чІагІонаш а е, уьш кхочуш а е.
Гонах мел долчу къаьмнаша совгІаташ дохьийла шаьш кхера
Дезачунна.
13 Цо элийн синош дохадо,
лаьттара паччахъаш кхерабо.

Бохам тІебеача догъэцар

- 76** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Ядутуне. Асай-
пан назма.
2 Сан аз Деле кхойкхуш ду, Цуьнга орца а дохуш.
Сан аз Деле кхойкхуш ду, Цунна со дІахазийтархъама.
3 Бала тІебеанчу дийнахь со Хъалдолу Эла лохуш ву.
Буйсанна сайн ши куьг саццаза дІасадохуьйту ас,
амма сан са шена синтем барх къаьхка.
4 Дела дага а обхуш, ас узарш до.
Ойланаш а еш, сан са доьхна ду.
5 Ахъа соьга ши бІаьрг дІа ца къовлуйту,
гІайгІанехь хиларна, вист а ца хилало со.
6 ДІадаханчу денойх лаьцна ас ойла йо,
тохарлера шераш суна дагаобху.
7 Буйсанна сайн иллеш дагаобху суна,
ойла а еш, сан сино хобту:
8 «Массо а ханна дІатеттина те со Хъалдолчу Эло,
кхин цкъа а резахир вуй те Иза?
9 Цуьнан хедар боцу безам гуттаренна а дІабаьлла те,
Цуьнан ваІда^д массо а тІаьхьенашна дІадаьлла те?
10 Шен дикалла гайтар Дала дицдина те?
ОбгІазалица Шен кьинхетам дІачІаьгІна те?»
11 Ткъа ас элира: «ХІара бу сан бала:
Веза Воккха Дела тхан дуьхъа кхин целелар».
12 Сайна дагадоуьйтур ду ас Везачу Элан гІуллакхаш,

* 76:1 *Корта 76 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 77.*

дагадоуьйтур ду ас Ахьа дАяханчу заманахь дина тамашийна
хІуманаш.

- 13 Со кхета хьожур ву дерриг а Хьан гІуллакхех,
ойла йийр ю ас Хьан сийлахьчу гІуллакхех лаьцна.
- 14 Дела! Беза бу Хьан некъ.
Мила ву иштта сийлахь Дела, тхан Дела санна!
- 15 Хьо тамашийна гІуллакхаш деш волу Дела ву,
Хьайн ницкъ къаьмнашна юкбахь гойтуш а ву.
- 16 Хьайн ницкъаца Ахьа Хьайн халкъ кІелхьардаьккхина,
Якъубан а, Юсупан а тІаьхье.
- 17 Хишна Хьо гина, ва Дела,
Хьо ган а гина, уьш кхераделла,
кІорга хІорд а лестина.
- 18 Мархаша хи охьаобхуьйтура,
стигал а яра къекъаш,
Хьан пхерчий а дара кхуьссуш.
- 19 Хьан къовкъаран аз мохехь дара схьахезаш.
Дуьне ткьесо серладохура,
латта, метгахдуьйлуш, дегош дара.
- 20 Хьан некъ хІорда юккъехь бу,
доккхачу хишна юккъехула дІабобду Хьан некъ,
амма Хьан лараш ца гинера.
- 21 Жа санна, дІадуьгура Ахьа Хьайн халкъ
Мусан а, АхІаронан а куьйгаца.

Дела а, Цуьнан халкъ а

77

¹* Асайпан хьехаме назма.

ЛадогІа ас хьобхучуьнга, ва сан халкъ,
сан багарчу дешнийн тидам бе.

- 2 Сан багахула ас хьекъале хІуманаш дуьйцур ду,
ширачу заманашкара хІетал-металш а далор ду.
- 3 Тхуна иза хаза а хезнера, довза а девзинера,
вайн дайша иза тхуна дийца а дийцинера.
- 4 Тхайн берех иза къайла а доккхур дац.
Хинийолчу тІаьхьене оха дІадуьйцур ду
Везачу Элан сийлахь гІуллакхех лаьцна,

* 77:1 *Корта 77 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 78.

77:2 *Маттай 13:35.*

Цуьнан ницкъах а, Цо динчу тамашийначу хІуманех а
лаьцна.

- 5 Цо Якъубан тІаьхьенна бакъонаш дІахІиттийра,
Исраилан халкъана товрат-хъехам¹ дІабелира.
Тхан дайшна тІедиллира Цо
шайн берашна цаьрга иза дІадовзийтар.
- 6 Цу тайпана тІейогучу тІаьхьенна иза хуур дара,
дуьнен чу бовлучу наха
шайн берашна иза дІадуьйцур а дара.
- 7 ТІаккха адамашна юкъахь Делах тешар дахлур дара,
Цуьнан гІуллакхаш диц а лур дацара,
дерриг а халкъо Цуьнан весеташ лардийр дара.
- 8 Уьш шайн дайх тера хир бацара,
аьрха а, муьтІахь боцуш а,
шайн дегнашца Делах ца тешаш а,
шайн синца Цунна тешаме боцуш а.
- 9 Эпраймхойн карахь секхаІедаш хиллехь а,
тІом бечу дийнахь уьш дІа ма бевдира.
- 10 Делаца бина барт лар ца бора цара,
Цуьнан товрат-хъехамца баха а ца лиира царна.
- 11 Царна дицделлера Цуьнан гІуллакхаш,
Цо гайтина долу тамашийна хІуманаш а дицделлера
царна.
- 12 Мисар-махкахь, ЦоІан олучу кІоштахь,
церан дайн бІаьргашна хьалха гайтира Цо тамашийна
хІуманаш.
- 13 Эрзийн хІорд дІаса а беккъа,
цу юккъехула чекхбехира Цо уьш,
ткъа хиш, пенаш санна, лаьтташ дара.
- 14 Дийнахь – мархица дІабуьгура уьш Везачу Эло,
ткъа буйса дІаялалц – цІеран серлонца некъ гойтура
царна.
- 15 Яьссачу аренгахь Цо, тархаш екъа а екъна,
кІоргачу хІорда санна шортта хи царна лора.
- 16 Тархах Іовраш Цо охъайолялийтира,
татолаш санна, хиш а дІасадаьржира.

^{77:12} Арадаккхар 7:8–12:32. ^{77:13} Арадаккхар 14:21, 22. ^{77:14} Арадаккхар 13:21, 22.

^{77:15, 16} Арадаккхар 17:1-7; Лелар 20:2-13.

- 17 Амма уыш Цунна дуьхьал кьинош леточуьра ца совцура,
яьссачу аренгахь Веза Воккхачунна дуьхьал а г'уьттуш.
- 18 Шайна Иза вевззашехь, Дела зуйиш бара уыш,
шайна безаш болу кхача а боьхуш.
- 19 Далла дуьхьал къамелаш а деш, цара бохура:
«Яьссачу аренгахь кхача кечлур буй те Деле?»
- 20 Цо тархах тоьхча, хи охьадоладелира,
Ювраш санна, шортта хи охьадеара.
Амма тхуна кхача балалур буй те Цуьнга?
Шен къомана жижиг далалур дуй те Цуьнга?»
- 21 Везачу Элана иза д'ахезча,
оьг'азаллин ц'е латийра Цо Якъубана дуьхьал,
дераллин ц'е Израилан халкъана т'ехьажийра Цо,
22 Делах долу тешар церан ца хиларна а,
Цуьнан к'елхьардахарх уыш тешна ца хиларна а.
- 23 Т'аккха, мархашна овра а дина,
Цо стигалан не'арш д'айиллира,
24 Цо кхачанан буьртигаш царна т'е диссийтира,
дог'а санна, стигалара к'а царна д'аделира.
- 25 Маликийн бепиг дууш дара адамаш,
Цо иза царна уыш буззалц делира.
- 26 Стигалахь Цо малхбалехьара мох карзахбаьккхира,
иштта къилбехьара мох а Шен ницкъаца карзахбаьккхира.
- 27 Цо, чан санна, жижиган дог'а дайитира царна т'е,
х'орда йистера г'ум санна, дукха олхазарш а г'овттийра.
- 28 Церан четаршна гонах охьа а оьгуйтуш,
Цо олхазарш церан меттаматтана т'е дахкийтира.
- 29 Цара шаьш дуззалц биира и кхача,
х'унда аьлча лиьнарг дара Цо царна делларг.
- 30 Амма шаьш лиьнарг уыш д'айиьна а бовлале,
и кхача церан багахь болчу хенахь,
31 царна Дела оьг'азвахара,
Цо церан тоьлла берш а байира,
исраилхойн кегийрхой а х'аллакбира.
- 32 И дерриг а хилла доллушехь, цара кхид'а а кьинош
летадора,
уыш Цуьнан тамашийна г'уллакхех а ца тийшира.

- 33 Церан дахаран чаккхе Цо эрна хилийтира,
церан оьмаран шераш Цо кхерамехь чекхдехира.
- 34 Цо царах цьхаберш мосазза хАллакбо,
царах болчу кхечара Иза лобхура.
Уьш Далла те а боьрзура,
даггара Цуьнга а хьобжура.
- 35 Царна дагадеара, Дела — шайн тарх хилар а,
Веза Воккха Дела шаьш ПаргАтдохург хилар а.
- 36 Шайн баганашца уьш Цунна хьесталора,
шайн харцматтаца Цунна хьалха бакь доцург дуьйцура цара.
- 37 Церан дегнаш Цунна теДирзина дацара,
Цо бинчу бартана уьш тешаме бацара.
- 38 Амма Кьинхетаме волчу Цо,
церан кьиношна геч а дора,
уьш хАллак а ца бора.
Дукхазза а Шен оьГазвахар царна теРа дАа а доккхура Цо,
Шен дераллина некь а ца лора.
- 39 Цунна дагахь лаьттара, уьш адамаш хилар,
юха ца доьрзуш долу садеАар бен цахилар.
- 40 Яьссачу аренгахь хийлазза Иза оьГазьобьхуйтура цара,
акхачу аренгахь хийла дог дохадора цара Цуьнан!
- 41 Цара юх-юха а Дела зуьйра,
Исраилан Везаниг оьГаз а вохуйтуш.
- 42 Царна Цуьнан ницкь болуш хилар дага ца догТура,
Цо шаьш мостаГех кЕлхьардахаран де а дицделлера царна.
- 43 Царна дицделлера Мисар-махкахь Цо шайна Аламаташ дар,
иштта ЦоАан-кЮштахь царна тамашийна гУллакхаш гайтар.
- 44 Мисархойн хиш Цо цИйх хьаладуьзира,
цаьрга хи ца малийтархьама.
- 45 Царна те жАьлийн мозий хийцира Цо, уьш
дАакхаллийтархьама,
иштта пхьидарчий а теХийцира, уьш хАллакбайтархьама.
- 46 Церан ялта цо цаьпцалгашна дАделира,
иштта церан кхаш цАзана дАделира.
- 47 Церан кемсашна те кьора туьйхира Цо,
церан инжиран дитташ а шаца хАллакдира.

77:37 Векалийн 8:21. 77:44 Арадаккхар 7:17-21. 77:45 а: Арадаккхар 8:20-24; б: Ара-
даккхар 8:1-6. 77:46 Арадаккхар 10:12-15. 77:47, 48 Арадаккхар 9:22-25.

- 48 Церан дохнна Цо кьора туьйхира,
церан бажа стелахаьштигна дIабелира.
- 49 Шен оьгIазалин цIе хьажийра Цо царна тIе,
хIаллакдаран геланчийн жIуга санна,
дералла а, эргIаддалар а, халонаш а йоуьйтуш.
- 50 Цо Шен оьгIазалина некь баьккхира,
цхьа а стаг Iожаллех кIелхьар а ца ваьккхира,
церан дахар Iожаллин уьнна дIаделира.
- 51 Мисар-махкахь Цо массо а хьалха вина доьзалко
валийтира,
церан ницкьо дуьххьара кхуьуьйтург Хьамин четаршна
чохь хIаллакбира.
- 52 Шен халкь Цо, жа санна, арадаьккхира,
Цо уьш, уьстагIий санна, яьссачу аренгахула дуьгура.
- 53 Цо уьш маьршабахарна, уьш кьар ца белира,
ткьа церан мостагIий хIордо кьайлабехира.
- 54 Халкь схьадалийра Цо Шен дезачу лаьтта тIе,
аьтту куьйгаца Ша баьккхинчу лаьмнийн махка тIе.
- 55 Хийра халкьаш царна хьалхара дIалаьхкира Цо,
церан латта Шен халкьана дIа а кхочуьйтуш.
Исраилан халкь шайн хIусамаш чохь даха хайира Цо.
- 56 Амма уьш Дела зуьйш дIабуьйлабелира,
Везачу Воккхачунна дуьхьалгIевттира,
Цуьннан бакьонаш лар а ца йора цара.
- 57 Шайн дай санна, уьш а Делах дIабирзира,
иштта тешаме боцуш а лелара.
Уьш харц секхаIад санна хилира.
- 58 Шайн сагIа доккхучу гунашца Иза оьгIазьобьхуьйтура,
шайн цIушца Цуьннан эмгаралла меттахйохура.
- 59 Уьш Шена дIахезча, Дела оьгIазвьодура,
Цо Исраилан халкь кхоччуш дIатоттура.
- 60 Цо йитира Шилунера Шен хIусам,
Ша адамашна юкьахь Iийна долу четар.
- 61 Шеца бинчу бертан тIорказ Цо йийсаре дIаделира,
Шен сийлаллин билгало мостагIийн кара дIаелира.

77:51 Арадаккхар 12:29. 77:52 Арадаккхар 13:17-22. 77:53 Арадаккхар 14:26-28.

77:54 Арадаккхар 15:17; ЮшаI 3:14-17. 77:55 ЮшаI 11:16-23. 77:56 Куьйгалхой

2:11-15. 77:60 ЮшаI 18:1; Ярми-ЯхIу 7:12-14; 26:6. 77:61 Шамьал 4:4-22.

- 62 Цо туъран кара дІаделира шен къам,
Шен долахъ болчарна Иза оьгІазвахара.
- 63 ЦЦеро церан къона божарий дІакхоллура,
зудаберашна маре дигаран эшарш а ца локъхура.
- 64 Церан динан дай туъро хІаллакбора,
ткъа бисина болу зударий уьш бахъана долуш белха а ца
боьлхура.
- 65 Амма Хьалдолу Эла меттавеара, набарх ваьлча санна,
Иза меттавеара, маларо карзахваьккхина турпалхо санна.
- 66 Цо Шен мостагІий юхаберзийтира,
царна тІе даима эхъ а даийтира.
- 67 Юсупан тІаьхье дІатеттира Цо,
Эпрайман тайпа а ца хаьржира.
- 68 ЯхІудан тайпа къобалдира Цо,
Шена безабелла болу Цийон-лам а хаьржира.
- 69 Лекхачу стигалахъ йолу Шен шахьар^д санна,
Цо Шен еза меттиг йира цигахъ.
Латта санна, Цо иза массо а ханна чІагІйира.
- 70 Цо Шен ялхо волу Дауд хаьржира,
иза дежийлашкара схъа а ваьккхира.
- 71 Цо иза уьстагІий Іалашдечуъра схъаваьккхира,
цуьнга, Іуьне санна, Шен Якъубан халкъ дажадайта,
Шен долахъ долу Исраилан халкъ цуьнга Іалашдайта.
- 72 Дауда уьш цІеначу дагца Іалашбора,
Цо и къам говзачу куьйгашца дубгура.

Исраилан халкъ кІелхьардаккхарх лаьцна дина доІа

- 78** ^{1*} Асайпан назма.
Ва Дела! Кхечу къаьмнаша дІалаьцна Хьан долахъ долу
латта,
цара бехдина Хьан деза цІа,
Ярушалаймах саьлнаш йина дІахІиттийна цара.
- 2 Хьан леш болчеран декъий
стигаларчу олхазаршка дайта дІаделла,
ткъа Хьуна тешаме болчеран догІмаш

* 78:1 *Корта 78 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 79.*

77:70, 71 Шамъал 16:11, 12; Дауд 7:8; 1 Шерашкахъ 17:7. 78:1 ТІаьхьарнаш
25:8-10; 2 Шерашкахъ 36:17-19; Ярми-ЯхІу 52:12-14.

- цара лаьттарчу акхарошна дІаделла
 3 Цара, хи санна, цІий Іанийна Ярушалаймана гонах,
 уьш дІабохка стаг а вацара.
 4 Уллора къаьмнаш тхox кхаьрда,
 гонах мел верг тхox воьлуш а,
 тхо сийсаздеш а ву.
- 5 Веза Эла, мел дахлур ду те Хьан обьІазвахар,
 Хьан эмгаралла, цІе санна, йогуш мел лаьттар ю те?
 6 Хьo къобал ца вечу халкъашна тІе
 хьажаетьа Хьайн обьІазалла,
 Хьуна Іамал ца ечу пачхьалкхашна тІе
 хьажаетьа Хьайн дералла.
- 7 ХІунда аьлча цара Якъубан халкъ дІакхаьллина,
 иза Іаш болу мохк а бохийна.
- 8 Тхан дайн къинош бахьана долуш тхо жoьпе ма озадехьа,
 Хьайн къинхетам сиха гайтахьа тхуна,
 хІунда аьлча тхан ГІора дІадаьлла.
- 9 ГІо дехьа тхуна, тхан КІелхьарваккхархо волу Дела,
 Хьайн цІеран сийлаллин дуьхьа.
 КІелхьардахьа тхо, тхан къиношна геч а дехьа
 Хьайн езачу цІеран дуьхьа.
- 10 Кхечу къаьмнех болчу наха хІунда хоьтту:
 «Мичахь ву церан Дела?»
 Тхан бІаьргашна хьалха кхечу къаьмнашна хайтахьа,
 Хьан ялхойн цІий Іанорна Айхьа бекхам бийриг хилар.
- 11 Йийсархойн узарш Хьуна дІахезийла,
 Хьайн нуьцкъалаллица кІелхьарбахьа
 хІаллакьхила леринарш.
- 12 ВорхІазза дІадекхьа тхан лулахoшна
 царна Хьалдолу Эла волу Хьo ларар дола хетар.
- 13 Ткъа тхо, Хьан халкъ, Хьан дежийлашкара уьстагІий,
 массо а ханна Хьуна хастамаш беш хир ду,
 оха тІаьхьенера тІаьхьене а Хьан сийлалла дІакхайкхор ю.

Халкъ юхаметтахІоттор дехаран доІа

79 1* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: «Бертан лили»
 олучу мукъамехь ала езаш ю. Асайпан назма.

* 79:1 *Корта 79 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 80.*

- 2 Исаиран халкъан Ю, ладогIахъа!
 Юсупан тIаьхъе, жа санна, дIадубуш верг,
 каруб-маликашна тIехула йолчу Iаршана тIехъ хиъна Iаш
 верг,
 Хьюо гайтахъа
- 3 Эпраймана а, Бен-Яманна а, Маннашана а* хьалха.
 Схьагайтахъа Хъайн ницкъ,
 тхо кIелхъардаха волахъа.
- 4 Дела! ЮхаметтахIиттадехъа тхо.
 Хъайн юьхъ тIера серло тхуна лепийтахъа,
 тIаккха тхо кIелхъардаьхна хир дара.
- 5 Ва массо а ницкъийн Веза Дела!
 Хъан халкъо деш долчу доIанашна
 оьгIаз а вахана, мел Iийр ву те Хьо?
- 6 Ахъа Хъайн халкъана бIаьрхих дуьзна бепиг дайина,
 дуккха а бIаьрхиш а малийна Ахъа цунна.
- 7 Уллора къаьмнаш тхобца эгIийра Ахъ,
 тхан мостагIий тхox кхаьрдаш бу.
- 8 Массо а ницкъийн Дела! ЮхаметтахIиттадехъа тхо.
 Хъайн юьхъ тIера серло тхуна лепийтахъа,
 тIаккха тхо кIелхъардаьхна хир дара.
- 9 Ахъа Мисар-махкара кемсийн таьлланг схъаеара,
 халкъаш дIа а лаьхкина, и таьлланг дIаюьйгIира Ахъа.
- 10 Цуьнан дуьхъа меттиг дIацIанийина Ахъа,
 ткъа цо шен орамаш охъадахийтира,
 иштта латта хъаладуьзира.
- 11 Лаьмнаш цуьнан IиндагIо дIахьулдира,
 цуьнан гаьннаша сийлахъ баганан-дитташ кхелира.
- 12 Цу таьлланго шен гаьннаш Дуьненаюккъерачу хIордана тIе
 кхаччалц дIадахийтина,
 иштта шен синтарш а Эпрат-хина тIе кхаччалц дIадахийтина.
- 13 ХIунда яьккхина Ахъа цу кемсийн бешана гонахара керт дIа?
 ХIинца цигахула тIех мел волучо а цуьнан стоьмаш схъадоху.

* 79:3 Эпрайм а, Маннаш а – Юсупан ши кIант вара. Ткъа Юсуп а, Бен-Яман а – Рахьалан ши кIант вара, ткъа Рахьал – Якъубан цунна зударех дукхаезаш ерг яра.

79:2 Арадаккхар 25:22.

- 14 Неларчаша а йохайо иза,
аренгарчу акхароша а иза йоу.
- 15 Массо а ницкыйн Дела! Схъаверзахъа!
Стигалара схъахъажахъа, тидам бехъа!
ХЮкху кемсийн бешан гІайгІа бехъа!
- 16 Хъайн аьтто куьйго дІадийначун гІайгІа бехъа,
Ахъа Хъайн дуьхъа чІагІдина долу синтаран а гІайгІа бехъа.
- 17 МостагІаша иза, каг а дина, цІарца дагийна.
ОьгІазечу юьхъца цаьрга хъажахъа, уьш хІаллакбехъа.
- 18 Хъайн куьг, Дела, Хъайна аьтту агІор волчу стагана тІе диллахъа,
Айхъа ницкъ болуш хилийтинчу адаман кІантана тІе диллахъа
Хъайн куьг.
- 19 ТІаккха тхо Хьох дІадоьрзур дац.
Тхо дендехъа, тІаккха Хьобга кхойкхуш хир ду тхо.
- 20 Массо а ницкыйн Веза Дела! ЮхаметтахІиттадехъа тхо.
Хъайн юьхъ тІера серло тхуна лепийтахъа,
тІаккха тхо кІелхъардаьхна хир дара.

Дезачу денна лерина йолу йиш

- 80** ¹* Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Гати-гІалара
схъаяьллачу эшаран мукъамехъ ала еза. Асайпан назма.
- 2 Самукъадаларна йиш лакха вайн ницкъ болчу Далла.
Синкъераме мохъ бетта Якъубан Деле.
- 3 Йиш лакха, жиргІа етта,
хаза дечиг-пондар а,
мерз-пондар а лакха.
- 4 Кобман маІа лакха бутт цІинлучу хенахъ а,
бутт бузар вайн дезде долчу хенахъ а.
- 5 Иштта ду Исраилан халкъана делла парз,
иза ду Якъубан Дала тІедилинарг.
- 6 Иза Дала Юсупан тІаьхъенна тІедилина,
Мисар-махкана дуьхъал Иза араволучу хенахъ.

Сайна бевзаш боцу мотт суна хеза:

- 7 «Ас шун белшашна тІера мохъ дІабаьккхина,

* 80:1 *Корта 80 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 81.

- шун куыйгаш карарчу тускарех мукъа а даьхна.
 8 Баланехъ долу шу Соьга кхайкхича, Аса шу кIелхьардехира.
 Ткъесан мархина юккъера схъа Ас шуна жоп делира.
 Мерибан хиш долчохъ Ас шу зийра.
 9 ЛадогIа, Сан халкъ, Ас шуьга дIахьедо.
 Израил, ахъа мукъана а Соьга ладогIахъара!
 10 Шайна юкъахъ хийра дела ма хилийта,
 кхечу къаьмнех волчу далла Ибадат а ма де.
 11 Со Веза Эла ву, шун Дела,
 шу Мисарара арадаьхнарг.
 ДIаелла хъайн бага, Ас иза хъалаюзур ю.
- 12 Амма Сан халкъо Сан озе ла ца дугIура,
 Израилан халкъ Суна къера хила лууш а дацара.
 13 Цундела Ас цуьнга цуьнан даго боххург дойтура,
 шена луьург а дойтуш, лелийтира.
 14 Сан халкъо мукъана Соьга ладогIахъара,
 Израилан халкъ Сан некъашца лелахъара!
 15 ТIаккха церан мостагIашна тIехъ Ас сихха толам боккхур
 бара,
 царна дубъхалбевлларна тIе Сайн куьг хъажор дара.
 16 Веза Эла ца везаш берш кхерарца Цунна хъалха суждана
 гIур бара,
 ткъа царна тIехъ долу таIзар массо а ханна лаьттар дара.
 17 Ас шуна уггар дика кIа даор дара,
 тархах даьккхина моз а лур дара шуна».

Уггар лекха куыйгалхо волу Дела

- 81** ^{1*} Асайпан назма.
 Дела коьртехъ дIахIутту стигалан гуламехъ.
 Гуламан декъашхошна юкъахъ Цо Шен кхел кхайкхайо.
 2 «Мел лелар ду те шу, харцкхелаш еш?
 Мел лелар ду те шу, Iесачарна озабезам а беш?
 3 ГIийлалчеран а, байн а бакъонаш ларье,
 къенаш а, мисканаш а бехказабаха.
 4 ГIийланаш а, мисканаш а кIелхьарбаха.
 Уьш Iесачу нехан карара схъабаха.

* 81:1 *Корта 81 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 82.

80:8 Арадаккхар 17:7; Лелар 20:13. 80:10 Арадаккхар 20:2, 3; Карлабаьккхинарг 5:6, 7.

- 5 Шуна хІумма а ца хаъа, шу ца кхета,
шу боданехъ санна лелаш ду,
шун когаш бухара латта леста.
- 6 Ас элира: „Шу деланаш ду,
Веза Воккхачун кІентий а ду шу дерриш а“.
- 7 Амма шу лийр ду, адамаш санна,
шу хІаллакьхир ду, муьлхха а куйьгалхо санна».
- 8 ХъалагІатта, Дела, кхел е дерриг а лаьтта тІехъ,
хІунда аьлча дерриге а къаьмнаш Хъан долахъ ду.

МостагІий эшорах лаьцна доІа

82

¹* Асайпан назма.

² Дела! Вист ца хуьлуш ма висахъа,
къора а, хІумма а ца деш ма хилахъа, Дела.

- 3 Хъажахъа, Хъан мостагІий бу карзахбевлла,
Хьо ца везачу цара шайн кортош хъалаайина.
- 4 Хъан халкъана дуюьхал цара мекара ойланаш йо.
Хъуна дукхабезаш болчарна дуюьхал а къайлаха барт бо.
- 5 Цара олу: «Даха а гІой, церан къам хІаллакде вай,
кхин цкъа а Израилан халкъан цІе дага ца
йийтархъама».
- 6 Берриш а вовшех дагабовлу,
цара Хъуна дуюьхал барт бо:
- 7 эдомхой а, исмаІалхой а,
муабахой а, хІагирхой а,
- 8 гебалхой а, Іамминхой а, Іамалекхахой а,
Цора-гІаларчу бахархошца цхъаьна пІелаштамхой а.
- 9 Ашур-мохк а царна тІаьхьаІоьттина,
ЛутІин тІаьхьенна гІортор хилла, дІахІоьттина иза.
- 10 Дехъ царна Айхъа маданхошна диннарг,
Айхъа Къишун-хина уллохъ Сисрина а, Ябинна а диннарг.
- 11 Уьш Іейндарахъ байинера,
ткъа церан декъех лаьттан кхелли хиллера.

* 82:1 *Корта 82 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 83.

81:6 Яхъьа 10:34. 82:10 а: Куйьгалхой 7:1-23; б: Куйьгалхой 4:6-22.

- 12 Царна а, царан куыйгалхошна а Айхьа Юрабна а, Зиабна а
диннарг дехьа,
царан массо а элана а Айхьа Зебахьна а, ЦалманаІна а
диннарг дехьа,
- 13 «Делан долахь долу латта
вайн дола доккхур ду вай», – аьлла болчу.
- 14 Сан Дела! Йилбазмохана духьхал нисъелла чан санна
хуьлийла уьш,
мохана духьхал нисделла ча санна а хуьлийла уьш.
- 15 ЦIаро ягош йолу хьун,
алуно морцуш долу лаьмнаш санна,
- 16 Хьайн дарцаца лахкахьа уьш,
Хьайн йилбазмохаца кхерабехьа уьш.
- 17 Уьш юьхьIаьржачу хIиттабехьа, Веза Эла,
Хьайга кхайкхийтархьама.
- 18 ЮьхьIаьржачу а хIиттина, боьхна лелийла уьш гуттар а,
эхь а доьссина, хIаллакхуьлийла уьш.
- 19 Шен цIе Веза Эла йолуш волу Хьо бен Воцург,
дерриге а лаьтта тIехь Веза Воккханиг хилар дIахоййла царна.

Везачу Элан цIийнан керташкахь хила лаар

83 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куыйгалхочуьнга: Гати-гIалара
схьаяьлладу эшаран мукьамехь ала еза. Кхорахьан тIаьхьенан
назма.

- 2 Ва массо а ницкьийн Веза Эла!
Ма тайна ду-кх Хьо Iаш долу цIенош!
- 3 Сан са цига кхача лууш ду.
Везачу Элан цIийнан керташкахь хила
сан са хьаьгна а ду.
Самукъа а даьлла, сан дог а, сан дегI а
дийна волчу Деле кхойкхуш ду.
- 4 Хьозанна а шена даха меттиг карайо,
чIегIардигна а шен кIорнеш чуьхьа бен карабо
Хьан сагIа доккхучу кхерчана уллохь,
массо а ницкьийн Веза Эла, сан Паччахь а, Дела а!
- 5 Декъала бу Хьан цIа чохь бехаш берш:
уьш гуттаренна а Хьо хестош бу.

* 83:1 *Корта 83 (Грекийн) – Iебархойн меттан тептар тIехь: 84.*

82:12 а: Куыйгалхой 7:25; б: Куыйгалхой 8:12.

- 6 Декъала ву шен ницкъ Хьох боъзна верг а,
Хьан цИийне болчу новкъахула ваха дагахь верг а.
- 7 Белхаран аренгахула дАбоълхуш,
цигахь цара хьостанийн меттиг йо,
гуьйренан доГано иза Іаьмнашца юзайо.
- 8 Церан ницкъ тІех совболу,
уьш Цийонна тІехь Далла хьалха дІахІуьтту.
- 9 Массо а ницкъийн Веза Дела, дІахазахь сан доІа!
ДІахазахь ас бохург, Якъубан Дела.
- 10 Тхо лардечу паччахье хьажахь, Дела!
Декъалвехь Айхьа къобалвинарг.
- 11 Хьан кертахь даьккхина долу цхьа де
вукху меттехь даьккхина эзар дийнал а тоьлу,
Делан цИийнан кевнехь латтар Голе ду
Іесачеран четарш чохь Іачул.
- 12 Веза Дела вайна малх а, турс^д а ву.
Цо вайна диканиг до, вайн сий а до.
Ценачу новкъахула лелаш волчунна
муьлхха а диканиг дарехь Ша саца ца во Цо.
- 13 Ва массо а ницкъийн Веза Эла!
Декъала ву Хьох тешна Іаш верг!

Къомана диканиг дар доьхуш долу доІа

84 ¹ * Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Кхорахьан тІаь-
хьенан назма.

- 2 Веза Эла! Хьайн махкана диканиг дина Ахьа,
Якъубан тІаьхье юхаметтахІоттийна Ахьа.
- 3 Хьайн халкъан зуламна геч а дина Ахьа,
церан къинош къайла а даьхна Ахьа,
- 4 Хьайн обьГазвахар а Ахьа дІадаьккхина,
Хьайн къизачу дераллех а Хьо дІавирзина.
- 5 Дела, тхан КІелхьардохург^д, тхо юхаметтахІиттадехьа,
тхуна тІехь йолу Хьайн дералла дІаяккхяхьа.
- 6 Массо а ханна ю те Хьан обьГазалла,
тІаьхьенашкара тІаьхьенашка а хир ю те Хьан обьГазалла?
- 7 Тхо юа дендийр дац те Ахьа,

* 84:1 *Корта 84 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 85.

- Хъайн халкъ юха а Хьо бахъана долуш доккхадейта?
 8 Гайтахъа тхуна, Веза Эла, Хъайн хедар боцу безам,
 Хъайн кIелхъардаккхар а лохъа тхуна.
- 9 ЛадугIур ду аса Везачу Дала бохучуьнга.
 Цо машар бийр бу Шен халкъаца, Шена тешаме болчаърца,
 юха а тила ма лойла уьш.
- 10 Цунна хъалха ларамах буъзна берш
 Цо кIелхъарбахар герга ду,
 Цуьннан сийлалла вайн лаьтгахъ хилийтархъама.
- 11 Безам а, тешаме хилар а вовшахкхетар ду,
 нийсоно а, маршоно а вовшашна баргаш дохур ду.
- 12 Тешаме хилар лаьттара хъаладер ду,
 нийсо стигалара схъа охъахьобжур ю.
- 13 Везачу Эло беркат лур ду,
 ткъа лаьтто шен стом кхиор бу.
- 14 Нийсо Цунна хъалхаяьлла лелар ю,
 цо Везачу Элана некъ кечбийр бу.

По доьхуш долу доIа

- 85** ^{1*} Даудан доIа.
 Веза Эла, ладогIахъа сан доIане,
 тахана гIийла а, миска а ву со.
- 2 Кхоадехъа сан са, Хьуна тешаме ма ву со.
 Хъайх дегайовхо йолу Хъайн лай кIелхъарваккхяхъа, сан Дела.
- 3 Къинхетам бехъа сох, Веза Эла,
 дийнахъ сарралц Хьобга кхойкху ас.
- 4 Хазахетар лохъа Хъайн лена,
 Хьобга кховдадо ас сайн са, Веза Эла.
- 5 Хьо дика а ву, гечдан кийча а ву, Хьалдолу Эла,
 Хъайга кхойкхучаърца массаърца а бу Хъан хедар боцу безам.
- 6 Веза Эла, сан доIа а хазий,
 сан дехаршка ладогIахъа.
- 7 Добхначу дийнахъ кхойкху ас Хьобга,
 Ахъ суна жоп лур долу дела.
- 8 Деланашна юкъахъ Хьо саннарг вац, Хьалдолу Эла,
 Хъайнаш санна гIуллакхаш а дац.

* 85:1 *Корта 85 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехъ: 86.

- 9 Ахь кхоьल्लीна халкъаш, схьа а даьхкина,
Хьуна хьалхā охьатаьIар ду, Хьалдолу Эла,
цара хастор ю Хьан цIе.
- 10 Дела, Хьо воккха ву,
Ахь до инзаре хIуманаш.
Хьо цхьаь бен Дела вац.
- 11 Хьайн новкъа ваккхяхьа со, Веза Эла,
Хьуна тешаме волуш лелар вара со.
Сан дог кхоччуш Хьайх кхерийтахьа.
- 12 Даггара Хьо хестор ву ас, сан Веза Дела,
Хьан цIеран сий дийр ду ас даим а,
13 хIунда аьлча соьга болу Хьан хедар боцу безам боккха бу,
эхартах сан са кIелхьардаьккхи Ахь.
- 14 Дела! Кура нах бевлла суна дубьхал,
зуламхойн гIера ю сан са лобхуш.
Хьобга ларам бац церан.
- 15 Амма, Хьалдолу Эла, Хьо дика а, кьинхетаме а,
атта оьгIаз ца вьодуш а,
тешаме а, боккха безам болуш а ву.
- 16 Соьга хьажий, сох кьинхетам бехьа.
Хьайн лена Хьайн ницкъ лохьа,
Хьайн гIарбашан кIант кIелхьарваккхяхьа.
- 17 Хьайн диканах йолу билгало гайтахьа суна,
со ца везачарна, иза ган а гина, эхь хетар ду, Веза Эла,
хIунда аьлча Ахь гIо дина суна, Ахь тевина со.

Ярушалаим хастор

- 86** ¹* Кхорахьан гIаьхьенан назма.
² Везачу Элан цIийнан бух дезачу лаьмнашкахь бу.
Якъубан гIаьхьенан массо а Iаш йолчу меттигал а
Цийонан кевнаш Везачу Элана дукха деза.
- 3 Ва Делан гIала, хьох лаьцна
сийлахь хIуманаш олуш ду:
- 4 «Со везачу къаьмнашна юкъахь Ас хьахор ду
Мисаран** къам а, Бавелан къам а.

* 86:1 *Корта 86 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар гIехь: 87.

** 86:4 *Мисар* – ма-дарра аьлча: «Рахьаб». Мисаран байташ гIехь лелош йолу цIе ю иза.

85:9 Довзийтинарг 15:4.

Шелаштамхойх а, цорахойх а, хушахойх а лаяцна
эр ду, уыш Сан гАлахь бина бу аьлла.

- 5 Ткъа Цийонах лаяцна бохур ду:
«ХАра а, важа а цигахь вина,
Веза Воккхачу Дала Ша иза чАгГийир ю».
- 6 Къаьмнаш тГездинчу тептар тГехь
Везачу Эло дАяздйир ду:
«ХАра цигахь вина», – аьлла.
- 7 Эшарш а локкхуш, хелхарш дечара эр ду:
«Цийонера ду сан мел долу беркат».

ГЮ доьхуш бина тийжам

- 87** ^{1*} Кхорахъан тАаьхъенан назма. Эшарш локкхучу тобанан
куйгалхочуьнга: Иезарахъахо волчу ХАйманан хъехаме йолу
хАра назма «Махъалат Лаунат» олучу мукъамехь лакха езаш ю.
- 2 Веза Эла, сан кАелхъарваларан Дела!
Хъьога кхойкху со дийнахь а,
Хъуна хъалха ву со буса а.
- 3 Хъан юхъ-дуюхъал дАакхочийла хАра сан доА.
ЛадогАхъа хАокху сан орца даккхаре.
- 4 ХАунда аьлча сан дог баланех хъаладуьзна,
ткъа дахар эхартана уллохь ду.
- 5 Со кошана уллохь болчу нахаца дАанисвелла.
Со гЮра доцу стаг хилла дАхАюьттина.
- 6 Со беллачу нахана юкъахь волуш санна ву,
со вийна Аюьллу стаг санна ву,
Хъуна дага а ца воГуш,
Ахь гЮ дечуьра дА а ваьлла.
- 7 Ахь со эхартан саьнгар чу виллина,
бодане, бух боцучу Ин чу тесна.
- 8 Язьелла суна тГехь Хъан дералла,
Хъайн ерриге а тулГенашца хъаьшна Ахъа со.
- 9 Ахь сан доттаГашка а со витийтина,
царна хъалха маьтгаза вина дАхАюттийна Ахъа со.
Со чохь Ааш ву, аравала йиш а яц сан.
- 10 Сан бАаьргаш дукха велхарна лозуш бу.

* 87:1 *Корта 87 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тГехь: 88.

ХІора дийнахь со Хьобга кхойкхуш ву,
сан куйгаш Хьобга дІакховддийначохь лаьтгаш ду.

- 11 Беллачарна лерина ду ткъа Хъан тамашийна гІуллакхаш?
Я белларш, хъала а гІевттина, Хъуна хастамаш беш хир бу?
- 12 Хъан хедар боцучу безамах лаьцна коша чохь дуйцуш
хир ду ткъа?
Я Хъан тешаме хиларх лаьцна талхаран меттехь дуйцуш
хир ду ткъа?
- 13 Ахь дина тамашийначу гІуллакхех лаьцна боданечу меттехь
хуур ду ткъа?
Бицбеллачаран дуйненахь Хъан нийсонах лаьцна хуур ду
ткъа?
- 14 Амма со, Веза Эла, Хьобга кхойкхуш ву,
сахуьлчу хенахь ас сайн доІа Хъуна хъаладоуьйту.
- 15 Веза Эла, со хІунда дІатоьтту Ахь?
Сох хІунда йоху Ахьа Хъайн юьхь къайла?
- 16 Ас жимачу хенахь дуййна гІело а хьобгу, Іожаллина уллохь
а ву со.
Хъан къематаш а хьобгуш, со дог доьхна ма ву.
- 17 Хъан дералла суна тІехула йобдуш ю.
Хъан бохамаша со хІаллаквеш ву.
- 18 Дийнахь сарралц цара, тІехдогІучу хино санна, суна го бо,
цара со массо а маьПера дІа а хьулво.
- 19 Ахьа суна уллора сан гергарнаш а, доттагІий а дІабаьхна.
Сан накьост санна болу бода бен, стаг а ца висна.

Къам холчу хІоьттинчу ханна лерина йолу назма

88

¹* Іезарахьахо волчу Этанан хьехаме назма.

² Хъан хедар боцучу безамах лаьцна, Веза Эла,
ас даим а назманаш бохур ю,

Хъан тешаме хиларх лаьцна

массо а тІаьхьенашкахь Аса сайн багахула дІахоуьйтур ду.

3 Ас боху: «Хъан хедар боцу безам абаденналц дІахІоттийна,
Хъайн тешаме хилар Ахь стигалшкахь дІахІоттийра».

4 Ахь элира: «Ас барт бина Айса хаьржинчу паччахьца,
Ас чІагІо йина Сайн ялхо волчу Даудана:

* 88:1 *Корта 88 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 89.*

88:1 Сулим 4:31.

- 5 „Абаденналц Аса хъан тІаьхъенах стаг паччахъ вина
дІахІоттор а ву,
массо а тІаьхъенашкахъ хъан паччахъан гІант
Аса лоттуьйтур а ду“».
- 6 Веза Эла, Хъан тамашийначу хІуманашна стигалша
хастам бо,
Хъан тешаме хилар а Хъан дезачу маликийн гуламехъ
хастадо.
- 7 ХІунда аьлча мила ву стигалшкахъ Везачу Элаца нисвала?
Мила ву стигалан бахархошна юкъахъ Везачу Элаца
нисвала?
- 8 Делан дезачу маликийн гуламан декъашхой Цунах кхоьру,
массо а Цунна гонах болчарал Иза ларамах бузуйтуш ву.
- 9 Ва массо а ницкъийн Веза Дела!
Мила ву Хьо санна ницкъ болуш, Веза Эла?
Хъан тешаме хилар Хьуна гонах ду.
- 10 Ахъа олалла до карзахбаьлладу хІордана тІехъ:
цуннан тулгІенаш хъалаюьйллушехъ, Ахъ уьш совцайо.
- 11 ХІордан саьрмик РахІаб, эшийнарг санна, хъаьшна Ахъа,
Хъайн ондачу куьйгаца Хъайн мостагІий а
дІасабаржийна Ахъа.
- 12 Стигалш а, латта а Хъан ду.
Дерриг а дуьне а, цунна чохъ мел дерг а Ахъа дІахІоттийна ду.
- 13 Къилбаседехъа а, къилбехъа а ерг Ахъа кхоьल्लीна.
Табур-лам а, Хьермон-лам а Хьуна баккхийбеш бу.
- 14 Ницкъ болуш бу Хъан пхьарс,
Хъан куьг ма онда ду,
Хъан аьтту куьг толаме ду!
- 15 Нийсо а, бакъдерг а ду Хъан паччахъан гІантана бух хилла
дІахІоьттинарг.
Безам а, тешаме хилар а ду Хьуна хъалхадаьлла лелаш.
- 16 Декъала ду Хьуна хастамаш бан хиъна долу къам.
Хъан юьхъан серлонехъ лелаш ма бу уьш, ва Веза Эла.
- 17 Хьох уьш дерриг а дийнахъ сакъералуш хуьлу,
Хьо нийса хиларна уьш баккхийбеш а хуьлу.
- 18 ХІунда аьлча Хьо церан ницкъ а, сийлалла а ву,

- Хьо дика хиларна, Ахь тхуна толамаш а ло.
 19 Везачу Элера ду тхан турс^д,
 Исраилан халкъан Везачуьнгара ву тхан паччахь.
- 20 Цкъа мацах, сурт хЮтточу хенахь,
 Хьайна тешамечу нахе Ахь элира:
 «Добналла долчунна Ас Го дира,
 нахана юкъара верг Аса хьалаайира.
- 21 Сан ялхо волу Дауд кара а вина, Ас цунах паччахь вира,
 цунна те Сайн деза даьтта а дутгуш, Аса иза къобалвира.
- 22 Сан куьйго цунна ницкъ а лур бу,
 Сан пхьаьрсо иза чIагI а виьр ву.
- 23 МостагIа цул тоьлур вац,
 вочу наха цунна гIело а йийр яц.
- 24 Ас цунна хьалха мостагIий эшор бу,
 иза цавезарш хIаллак а бийр бу.
- 25 Сан тешам а, Сан безам а цуьнца хир бу,
 Со цуьнца хиларна, цо толамаш бохур бу.
- 26 Ас цуьнан куьг хЮрдана те дуьллур ду,
 хишна тIехула цуьнан аьтту куьг а дIадохуьйтур ду*.
- 27 Цо Соьга эр ду: „Хьо – сан да а, сан Дела а ву,
 со кIелхьарвоккхур волу тарх^д а ю“.
- 28 Ас цунах Сайн дуьххьарлера добзалхо виьр ву,
 иза дуьнен чохь болчу массо а паччахьел лекха а хир ву.
- 29 Цуьнца болу Сан безам абаденналц хир бу,
 Ас цуьнца бина барт массо а ханна чIагIбийр бу.
- 30 Цуьнан тIаьхье Ас гуттаренна а латтор ю,
 стигал мел лаьтта, лаьттар ду цуьнан паччахьан гIант а.
- 31 Нагахь цуьнан тIаьхьено товрат-хьехам^д битахь,
 я уьш Аса тIедехкинаршца ца лелахь,
- 32 нагахь Сан парзаш цара дохадахь,
 я Сан весеташ цара лар ца дахь,
- 33 цара лелийначу зуламна Ас Гожаца таIзар дийр ду,
 цара летийначу къиношна еттарца Ас таIзар дийр ду.
- 34 Ткъа Сайн цаьрга болу безам Ас царах боккхур бац,
 Сайн царна леринчу тешаме хиларх Со дIавоьрзур вац.

* 88:26 *ХЮрдана те* – кхузахь: Дуьненаюккъера хЮрд. *Хишна тIехула* кхузахь: Эпрат-хи.

88:21 а: Шамгьал 13:14; Векалийн 13:22; ^б: Шамгьал 16:12. 88:28 Довзийтинарг 1:5.

- 35 Цаърца Айса бина барт Аса бохор бац,
Сайн багахула дІааьлларг хуьйцур а дац.
- 36 Гуттаренна а цкъа Сайн возаллех Ас чІагІо йина:
Дауде Аса цкъа а харцдерг дуьйцур дац.
- 37 Цуьннан тІаьхье массо а хенахь хир ю,
ткъа цуьннан тІаьхьенан паччахьалла лаьттар ду,
стигалахь малх мел лепа.
- 38 Иза хир ю абаденналц дІахІоттийна болу а,
стигалшкахь тешаме теш болу а бутт санна».
- 39 Амма Хьан паччахь Ахь цавашарца дІатеттина,
Айхьа къобалвинчунна Хьо оьгІазвахана.
- 40 Хьайн ялхочуьнца бинчу бартах Хьо дІавирзина,
цуьннан таж^д а лаьттах тоьхна Ахьа.
- 41 Цуьннан гІалин массо а пенаш дохийна Ахьа,
цуьннан чІагІонаш, саьлнаш йина, дІахІиттийна Ахьа.
- 42 Массо а тІехволучо цунна къола до,
шен лулахошна хьалха беламе хилла дІахІоьттина иза.
- 43 Цуьннан мостагІашка Ахьа цунна тІехь толам баккхийтина,
Ахь цуьннан мостагІийн сакъерадалиитина.
- 44 Цуьннан туьран иралла Ахьа артїина,
цунна тІамехь гІо а ца дина.
- 45 Паччахьан сийлалла а цуьнгара схьаяьккхи Ахьа,
цуьннан паччахьан гІант а лаьтта охьадожий Ахьа.
- 46 Цуьннан жималлин шераш дацди Ахьа,
цунна тІе юьхьІаьржо а йоссийти Ахь.

КІелхьарваккхаран доІа

- 47 Дукха лаьттар вуй те Хьо, Веза Эла, къайлаваьлла?
Дукха лаьттар юй те Хьан оьгІазвахаран алу?
- 48 Дагадаийтахьа, мел доца ду сан дахаран денош.
Эрналлин дуьхьа кхоьллина те Ахьа адамаш?
- 49 Вуй те хІокху дахарехь валар ганза волу стаг,
я эхартан карара шен са кІелхьардаьккхаринарг?
- 50 Мичахь ду те, Хьалдолу Эла, Хьан безам гойтуш долу
хьалхалера гІуллакхаш?
Мичахь ду те тхьоьца тешаме хиларца Ахь Даудана чІагІо
йина гІуллакхаш?

- 51 Дагадаийтахъа, Хьалдолу Эла, Хьан ялхо волчунна мостаГаша
бина дегабаам а,
сайн дагахь дерриге а къаьмнаш сох кхардар со хьобгуш
хилар а.
- 52 Хьан мостаГий, Веза Эла, сох кхаьрдаш ма бу,
Ахьа къобалвинарг мел вахахь а, уьш цунах кхаьрдаш ма бу.
- 53 Декъала хуьлда Веза Эла абаденналц!
Амин^д, амин.

ДовалГа тептар (Забур 89–105)

Делах а, адамах а лаьцна

- 89** ¹* Делан стеган Мусан доГа.
² Хьалдолу Эла! ТӀаьхьенашкара тӀаьхьенашка
тхо Гааш йолу меттиг ю Хьо.
- 3 Лаьмнаш дуьнен чу довлале,
дуьненан латта Ахьа кхоллале,
азалера абаде кхаччалц
Хьо ву Дела.
- 4 Стагах юха а чан а йой,
Ахь олу: «Юхадерза, адамаш!»
- 5 Хьуна эзар шо селханлера де санна ду,
буьйсанна ларйина хан санна ду.
- 6 Ахь, дӀадаьлла гӀан санна, дӀахьо адамаш.
Уьш Гуьйранна хьалаяьлла буц санна ду.
Буц Гуьйранна, хаз а лой, сенло,
ткъа сарахь, маргӀал а юлий, якъало.
- 7 Хьан оьгӀазалло хӀаллакдо тхо,
Хьан дераллах тхо кхоьру.
- 8 Тхан кьинош Хьайна хьалха дехкина Ахь,
оха къайлаха динарг Хьайн нуьре даьккхина Ахь.
- 9 Хьан оьгӀазалла тӀехь а йолуш, чекхдевлла тхан денош.
Гаь санна, довш ду тхан шераш.
- 10 Тхан шерийн денош кхузткъе итт шо ду,
мелла а ондачийн – дезткъа шо,

* 89:1 *Корта 89 (Грекийн) – Иебархойн меттан тептар тӀехь: 90.*

ткъа царах уггар а тоьлла хан къинхъегам а, гҀайгҀанаш а
йолуш ю.

Шераш сиха дҀа а довлий, тхо дҀадоьлху.

- 11 Хьанна хаьа, Хьан оьгҀазалла мел нуьцкъала ю,
Хьобга кхоччуш болу ларам хиллал, Хьан дералла Хьанна евза?
- 12 Тхайн дахаран денош лара Јамадехьа тхо,
тхан дегнашна хьекьал довзийтархьама.
- 13 ТҀеверзахьа, Веза Эла! Кхин мел лаьтгар ю те Хьан оьгҀазалла?
Кьинхетам бехьа Хьайн лейх.
- 14 ХҀора Јуьйранна Хьайн хедар боцучу безамах дузахьа тхо,
тҀаккха кху лаьтга тҀехь йоккхучу хенахь самукьадаьлла а,
даккхийдеш а хир дара тхо.
- 15 Айхьа тхуна таҀзар динчу денойл а,
тхуна халонаш гинчу шерел а дуьхьал
самукьадаларан хан лохьа тхуна.
- 16 Хьан лешна Хьан дика болх гойла,
церан берашна Хьан сийлалла лепийла.
- 17 Тхан Хьалдолчу Делан дика болх хуьлда тхуна.
Гуллакхаш тҀехь тхан аьтто белахь,
тхан Гуллакхаш а аьтто болуш хилийталахь.

Вай лардеш волу Дела

- 90** 1 * Веза Воккхачун тхов кҀелахь вехаш верг
Нуьцкъалчун ЈиндагҀехь Јаш ву.
- 2 Цо олу Везачу Эле: «Хьо сан гҀап а, ха а ду,
сан дегайовхо Хьайца йолу Дела а ву!»
- 3 Цо кҀелхьарвоккху хьо мостагҀчун гурах а,
лечу цамгарх а.
- 4 Шен тҀемашца дҀахьулвина, Цо Јалашвийр ву хьо.
Цуьнан тешаме хилар ду хьан турс^д а, дуьхьало а.
- 5 Буйсанна хуьлчу Јадорах а,
дийнахь кхоьссинчу пхарах а кхоьрур вац хьо,
6 боданехь лелачу уьнах а,
делкъехь кхетачу цамгарх а кхоьрур вац.
- 7 Хьуна гонах эзар а,
аьтту агҀор итт эзар а вожа мега,
амма хьуна Јожалла тҀейогҀур яц.
- 8 Хьайн бҀаьргашца гур ду хьуна
зуламечу нахана таҀзар хуьлуш.

* 90:1 *Корта 90 (Грекийн)* – Јебархойн меттан тептар тҀехь: 91.

- 9 Везачу Элах хьайн гIап йина ахь.
 Веза Воккханиг хьайн Ларвийриг хаьржина ахь.
- 10 Хьуна вон болх а хир бац,
 цамгар хьан цIенна улло а йогIур яц.
- 11 Везачу Эло Шен маликашна тIедуьллур ду
 массо а хьан некъашкахь хьо ларвар.
- 12 Цара куьйгаш тIехь дIахьур ву хьо,
 хьан ког тIулгах а ца тасаболуьйтуш.
- 13 Лом а, лаьхьа а хьошур ду ахь,
 лобман кIорни а, текхарг а эшор ду.
- 14 Везачу Эло олу: «Со везарна кIелхьарвоккхур ву Ас иза,
 Iалашвийр ву Со ларарна.
- 15 Сайга ххайккахь, жоп лур ду цунна.
 ГIайгIанехь Со цуьнца ву.
 Ас иза паргIат а воккхур ву,
 цуьнан сий а дийр ду.
- 16 Цуьнан дахар деха а хуьлуьйтур ду,
 цунна кIелхьарвалар а лур ду».

Хасторан йиш

- 91** ^{1*} Далла леринчу шобтан дийнахь локху назма.
² Ма дика ду-кх, Веза Эла, Хьуна хастамаш бар,
 Хьуна лерина эшарш лакхар, Веза Воккханиг,
- 3 Iуьйранна Хьан кьинхетамах лаьцна дийца,
 ткъа буйсанна – Хьан билггал бакъдолчух лаьцна дийца,
 4 итт мерз болчу дечиг-пондар тIехь а,
 хаза аз долчу дечиг-пондар тIехь а.
- 5 Хьан гIуллакхаша, Веза Эла, соьга сакъоьруьйту,
 Хьан куьйго динчунна со хастамийн йиш локхуш ву.
- 6 Даккхий ду Хьан гIуллакхаш, Веза Эла,
 кIорга ю Хьан ойланаш!
- 7 Хьекбал доцучун кхета ницкъ бац,
 сонтачун кхетам а ца кхочу,
- 8 Iесанаш, буц санна, гучубийлахь а,
 харцонаш лелочеран аьтто балахь а,
 уьш гуттаренна а дIабаьхна хиларх.
- 9 Ткъа Хьо, Веза Эла,

* 91:1 *Корта 91 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 92.

90:11 Маттай 4:6; Лака 4:10. 90:12 Маттай 4:6; Лака 4:11. 90:13 Лака 10:19.

абаденналц массарна а тІехъ
олалла дийриг ма ву!

- 10 Хъан мостагІий, Веза Эла, хІаллакхир ма бу,
вонаш лелораш дІасалаьхкина хир ма бу.
- 11 Ткъа со Ахъа, бугІа санна, ницкъ болуш вина,
суна керла зайтдаьтта а хъаькхна.
- 12 Сайн мостагІашна тІехъ толам баккхар гина сан
бІаьргашна.
Сан лергашна хезна суна дуьхьалбевлачара хъекхна
маьхъарий.
- 13 Делан лаамехъ берш, хурма-дйтт санна,
заза даьккхина хуьлу,
Ливанун-махкара баган-дйтт санна, уьш хъала а кхуьу.
- 14 Везачу Элан цІенна уллохъ доьгІна дйтт санна,
вайн Делан керташкахъ заза доккху цара.
- 15 Уьш хан яьллачу хенахъ а стом бахъаш хуьлу,
ховха а, сийна гІа долуш а хуьлу.
- 16 Иштта дІагойтуш ду Веза Эла бакъ хилар а,
сан тарх^д волчу Цуьнца харцдерг цахилар а.

Везачу Элан паччахьалла дІакхайкхор

- 92** ¹* Везачу Эло паччахьалла до.
Цунна тІехъ сийлаллин духар ду.
Веза Эла духар дуьйхина ву,
Цо ницкъан доьхка дихкина.
Дуьне онда лаьтташ а ду,
иза меттахдер а дац.
- 2 Хъан Іарш^д ширачу заманал хъалха а йолуш ю.
Хьо азалера дуьйна а волуш ву.
- 3 Хин Іовраша, Веза Эла, хъалаойу,
хин Іовраша шайн аз хъалаойу,
хин Іовраша чІогІа гІовгІа йо.
- 4 Амма дукхачу Іоврийн гІовгІанал чІогІа бу,
хІордийн тулгІенийн гІовгІанал чІогІа бу
лакхаллахъ волчу Везачу Элан ницкъ.

* 92:1 *Корта 92 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 93.

- 5 Ахьа хИттийна бакъонаш тешаме ю.
 Хьан цIа дерриг а деношкахь,
 Веза Эла, деза хиларца хаздина ду.

Веза Эла массо а нехан кхелахо хилар

- 93** ^{1*} Веза Эла, Хьо – бекхам беш волу Эла ву,
 лепаш дIахIоттахь, бекхам беш волу Дела!
 2 ГIаттахь, дуьненан Кхелахо,
 курачарна бекхам бехьа.
 3 Мел дахлур ду те Iесачеран сакъерадалар?
 Мел дахлур ду те уьш баккхийбер?
 4 Цара шайн кура хабарш дуьйцу.
 Массо а зуламхой дозаллех буьзна бу.
- 5 Хьан халкъана, Веза Эла, гIело йо цара,
 Хьан долахь берш цара бацабо.
 6 Цара бисина Iаш болу зударий боха а бо,
 тIебаьхкина нах а, бай а хIаллак а до.
 7 Цара боху: «Везачу Элана хIара ца го,
 Якъубан Дала хIокхуьнан тидам ца бо».
- 8 Хьекъале дуьйлийша, нахана юкъара кхетам боцурш!
 Маца кхетар ду теша шу, хьекъал доцурш?
 9 Шуна лергаш Деллачунна дIахезар дац ткъа?
 Шуна бIаьргаш Деллачунна дIагур дац ткъа?
 10 Халкъашна таIзар Дечо шу нисдийр дац ткъа?
 Адамаш Iамош Волчун хьекъал ца кхочу ткъа?
 11 Везачу Элана адаман ойланаш евза,
 Цунна хууш ду и ойланаш эрна юйла.
- 12 Декъала ву, Веза Эла, Ахьа хьехар деш верг,
 Хьан товрат-хьехамаш Хьобгара Iамош верг.
 13 Бохаман деношкахь Ахьа цунна синтем ло,
 Iесачарна каш аьхкина даллалц.
 14 Везачу Эло Шен халкъ дIатоттур дац,
 Цо Шен долахь берш цкъа а буьтур бац.
 15 Кхел ечу меттигашка нийсо юхайоьрзур ю,
 ткъа догцIена мел берш цунна тIаьхьахIуьттур бу.

* 93:1 *Корта 93 (Грекийн) – Iебархойн меттан тептар тIехь: 94.*

93:11 | Кортинхошка 3:20.

- 16 Мила ваьлла сан дуьхьа зуламечу нахана дуьхьал?
Мила хилла соьца харцонаш лелош болчарна
дуьхьал?
- 17 Везачу Эло суна гЮо ца динехь,
кестта сан са эхартан тийналлехь хир дара.
- 18 «Сан ког шерша», – аьлла, суна хетачу хенахь,
Хьан безамах, Веза Эла, суна гЮортгор хилира.
- 19 Кийрахь со гАйгГане волчу хенахь,
Ахьа бинчу синхьаамо сан дог синтеме далийра.
- 20 Хьобца цхьаьнакхетар ма бац телхина кхелахой,
нахана бохам баккха Йедал дерзораш.
- 21 Уьш цхьаьна а кхетий, нийса лелачарна дуьхьалбовлу,
цара бехк боьчунна вайаран кхел кхайкхайо.
- 22 Амма Веза Эла сан гАп хилла дАхЮьттина,
сан Дела суна кьайлаваккхаран тарх^д хилла.
- 23 Цара лелийначу зуламех Цо бекхам бийр бу,
цара динчу вонна Цо уьш хАллак а бийр бу.
Вайн Везачу Дала уьш хАллакбийр ма бу!

Хастаман назма

- 94** ¹ * Схьадуьйла, Везачу Элана хастам бер вай,
вайн кЕлхьардовларан Тархе даккхийдерца кхойкхур вай.
- 2 Хастамаш барца Цунна хьалха хЮьттур вай,
даккхийдерца эшаршкахь Цуьнга кхойкхур вай.
- 3 Веза Эла сийлахь Дела ву,
Массо а деланашна гЕхь сийлахь Паччахь ву Иза.
- 4 Лайттан кЮргалла а Цуьнан карахь ю,
лаьмнийн бахьбаш а Цуьнан ду.
- 5 ХЮрд а Цуьнан бу, Цо иза кхоьллина дела,
ткъа декъа латта Цуьнан куьйгаша дина ду.
- 6 Дуьйло, Далла хьалха охьатаьАар вай,
вай кхоьллинчу Везачу Элана хьалха горахЮьттур вай.
- 7 ХЮнда аьлча Иза вайн Дела ву,
Цо Галашдеш долу халкъ ду вай,
Цуьнан куьйга кЕл долу жа ду.

Тахана, нагахь шуна Цуьнан аз хазахь,

* 94:1 *Корта 94 (Грекийн)* – Йебархойн меттан тептар гЕхь: 95.

94:7-11 Йебархошка 3:7-11^{94:7}, ⁸ Йебархошка 3:15; 4:7.

- 8 «Дуьхьал ма дийлалаш, Мерибахь а, Массехь а санна а,
зеран дийнахь яьссачу арахь санна а.
9 Шун дайша Со зийра цигахь,
Ас дина мел дерг шайна гиннашехь.
10 Шовзткъа шарахь цу тIаьхьенна обгIазьобьхуш Ийра Со.
Ас элира: „Шайн дегнашкахь тиладелла халкъ ду иза,
Сан новкъа ца баха уьш“.
11 Цундела Сайн обгIазаллица Ас чIагIо йира,
синтем лур бу аьллачу метте кхочур бац уьш аьлла».

Веза Эла уггар лекха паччахь хилар

(1 Шерашкахь 16:23-33)

- 95** ^{1*} Керла йиш лакха Везачу Элана,
дерриг а дуьнено лакха Цунна.
2 Эшарш лакха Везачу Элана, хастам бе Цуьнан цIарна!
Де дийне мел дели, Цуьнан кIелхьардахар кхайкхаде.
3 Къаьмнашна юкъахь Цуьнан сийлалла дIакхайкхае,
массо а халкъашка Цуьнан тамашийна гIуллакхаш дIадийца.
4 Сийлахь ву Веза Эла, Цунна хастамаш бан хьакъ а ду.
Массо а деланел а Шега болчу ларамах бузуйтуш ву Иза.
5 Кхечу къаьмнийн массо а деланаш – цIуш бу,
ткъа Везачу Эло стигалш кхоьлина.
6 Цунна гонах паччахьан сий а, исбаьхьалла а ю.
Цуьнан деза цIа ницкъах а, сийлаллех а дуьзна ду.
7 Къаьмнийн доьзалш, Везачу Элана хастамаш бейша!
Везачу Элан сийлалла а, ницкъ а кхайкхадейша!
8 Везачу Элан цIеран сийлаллина лерина кхайкхамаш бейша!
СагIанаш а дахьаш, Цуьнан цIийнан керта дуьйлийша!
9 Везачу Эло Шен возалла гойтучу хенахь Цунна суждане гIойша.
Дерриг а дуьне, дегаде Цунна хьалха!
10 ДIаала халкъашка: «Веза Эла паччахьалла деш ву!
Латта чIогIа лаьтташ ду, ткъа иза меттахдер а дац!
Цо бакьонца кхел йийр ю халкъашна юкъахь».
11 Стигалш сакьералойша! Латта, даккхийде!

* 95:1 *Корта 95 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 96.

94:8, 9 Арадаккхар 17:1-7; Лелар 20:2-13. 94:11 а: Лелар 14:20-23; Карлабаьккхинар 1:34-36; Иебархошка 4:3, 5; ^б: Карлабаьккхинар 12:9, 10. 95:7-9 Забур 28:1, 2.

- ХІордо а, цунна чохь мел долчу хІумано а гІовгІа е!
 12 Кхаш а, царна тІехь мел дерг а даккхийдеш хила.
 Хуьнхахь мел долу дитташ а даккхийдеш хила
 13 Далла хьалха, хІунда аьлча Иза воґуш ву,
 дуьненна нийса кхел ярхьама.
 Цо дуьненна нийсонца кхел йийр ю,
 халкъашна а догцІеналлица кхел йийр ю.

Веза Эла уггар лекха паччахь хилар

- 96** ^{1*} Веза Эла паччахьалла деш ву: дуьне доккхадеш хуьлийла!
 ХІордан йистехь мел дехаш долу къаьмнаш а сакъералуш
 хуьлийла!
 2 Цунна гонах мархаш а, Іаьржа бода а бу.
 Нийсо а, бакъдерг а Цуьнан Іаршан бух бу.
 3 Цунна хьалха цІе йоьдуш а ю,
 ткъа Цунна гонах мел болу мостагІий
 оцу цІаро дІакхоллуш а бу.
 4 Цуьнан стелахаьштиго дерриг а дуьне серладоккху.
 Хьежа а хьобжуш, латта дегош ду.
 5 Лаьмнаш, балоз санна, дешаш ду Везачу Элана хьалха,
 дерриге а дуьненан Хьалдолчу Элана хьалха.
 6 Стигалша Цуьнан нийсо дІакхайкхайю,
 массо а халкъашна Цуьнан сийлалла го.
 7 ЮьхьІаьржачу хІуьтту цІушна Іибадат деш берш,
 эьхь бузуйту харцделанех дозалла деш берш.
 Цунна хьалха суждане боьлху массо а деланаш.
 8 Цийон, иза хаза а хезна, йоккхаеш ю,
 ЯхІуд-мехкан ярташ сакъералуш ю,
 Веза Эла, Ахь нийса кхелаш йина дела.
 9 Хьо, Веза Эла, дерриг а дуьнен тІехь уггар лекханиг а ву,
 массо а деланел а кхоччуш лекха а ву.
 10 Веза Эла везаш дерш, ма дезийша вониг!
 Цо Шен долахь болчеран синош лар а до,
 Цо уьш Іесачеран карара схьа а боху.
 11 Цуьнан лаамехь болчарна тІехь Делан нур лепа,
 догцІена болчарна тІе доккхадер дуссу.
 12 Сакъералуш хила, Делан лаамехь дерш,

* 96:1 *Корта 96 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 97.*

Везачу Эло шун дуьхьа мел динчунна!
 Цуьнан возалла дага а лоцуш,
 хила Цунна хастамаш беш!

Дала дуьненна тIехь куьйгалла до

- 97** ^{1*} Назма.
 Везачу Элана керла йиш лакхийша,
 Цо тамашийна Гуллакхаш дина дела.
 Цуьнан аьтту куьйго а,
 Цуьнан нуьцкьалчу пхьаьрсо а
 Цуьнга толам баккхийтина.
- ² Везачу Эло Шен кIелхьардаккхар довзийтина,
 Шен нийсо а Цо халкьашна хьалха гайтина.
- ³ Цо биц ца бина Шен хедар боцу безам а,
 Израилан халкьана Ша тешаме хилар а.
 Лаьттан массо а маьПера болчу нахана дIагина
 вайн Дала Шен халкь кIелхьардаккхар.
- ⁴ Самукьане кхайкха Везачу Эле, дерриг а дуьне,
 адамаш, даккхий а деш, Цунна хастаман эшарш лекха!
- ⁵ Дечиг-пондар лакха Везачу Элана,
 эшарийн аьзнашца а, дечиг-пондаршца а лакха Цунна.
- ⁶ Турбанаш а, маIаш а локьхуш, самукьадолуш хила
 Паччахь волчу Везачу Элана хьалха.
- ⁷ Сакьералуш хуьлийла хIорд а, цунна чохь мел долу хIума а,
 иштта дерриг дуьне а, цунна тIехь дехаш мел дерг а.
- ⁸ Хиша шайн тIараш а деттийла,
 лаьмнаш цхьаьний самукьане а хуьлийла,
- ⁹ Везачу Элана хьалха цара эшарш а локьхийла,
 хIунда аьлча Иза ву лаьттана кхел ян вогуш.
 Цо дуьненна нийсонца кхел йийр ю,
 халкьашна а догцIеналлица кхел йийр ю.

Веза Эла уггар лекха паччахь хилар

- 98** ^{1**} Везачу Эло паччахьалла до:
 дегадойла халкьаш!

* 97:1 *Корта 97 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 98.

** 98:1 *Корта 98 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 99.

98:1 Арадаккхар 25:22.

- Иза каруб-маликашна тЕхула йолчу
Шен Іаршана тЕхь хиъна Іаш ву:
дегадойла латта!
- 2 Веза Эла Цийонехь сийлахь-воккха ву,
Иза дерриге а къаьмнел лекха а ву.
- 3 Цара хастам бойла Хъан цІарна,
иза сийлахь а, ларам бузуйтуш а ю,
Дела веза ма ву!
- 4 Паччахь нуьцкъала ву,
Иза нийса кхел езаш ву.
Ахь нийсо дІахІоттийна.
Якъубан тІаьхьенан халкъана
Ахь бакъдерг а, нийсо а лелийна.
- 5 Вазвейша вайн Веза Дела,
Цуьнан когийн кІелонна хьалха Іибадат дейша,
Дела веза ма ву!
- 6 Динан дайшна юкъахь Муса а, АхІарон а вара,
ткъа Шамьал а вара Цуьнга кхойкхучарна юкъахь.
Цара Везачу Эле доІанаш дора,
Цо царна дуьхьал жоп а лора.
- 7 Мархин бІогІамна юкъара схьа вистхуьлуш вара Иза цаьрга.
Цуьнан бакъонаш а, Цо делла парзаш а царя лардора.
- 8 Тхан Веза Дела! Ахьа цаьрга ладугІура.
Хьо церан къиношна гечдеш волу Дела хилира,
ткъа цара лелийначу вонашна Ахь бекхам бора.
- 9 Вазвейша вайн Веза Дела!
Іибадат дейша Цуьнан безачу лома тЕхь,
хІунда аьлча веза ву вайн Веза Дела.

Хасторан назма

- 99** ¹* Баркаллин назма.
Дерриг а латта, самукъане кхайкха Везачу Эле!
- 2 Хазакхетарца Іамал е Везачу Элана.
Цунна хьалха дакхийдеран эшаршца гІо!

* 99:1 *Корта 99 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тЕхь: 100.

98:7 Арадаккхар 33:9.

- 3 ДІахаалаш, Веза Эла – Дела вуйла.
 Вай кхоьллинарг Иза ву, вай Цуьнан долахь а ду.
 Вай Цуьнан халкъ а ду, Цуьнан дежийлашкара
 уьстагІий а ду.
- 4 Баркалла аларца довлалаш Цуьнан кевнна чу,
 иштта Иза хаставарца Цуьнан керташка а.
 Баркалла ала Цунна, декъалъе Цуьнан це.
- 5 ХІунда аьлча Веза Эла дика ву,
 Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу,
 ткъа Цуьнан тешаме хилар лаьтташ ду
 массо а тІейогІучу тІаьхьенашна.

Паччахьан ваІда

- 100**^{1*} Даудан назма.
 Тешаме хиларх а, нийсонах а лаьчна ас назма эр ю,
 Хьуна, Веза Эла, ас хастаман йиш локхур ю.
- 2 Аса тидам бийр бу цІеначу новкъахь со лелаш хиларан.
 Хьо маца вогІур ву те суна тІе?
- ЦІеначу дагца со лелар ву сайн цІа чохь.
- 3 Ас сайна уллохь вон гІуллакх дойтур дац.
 Делах дІабирзинчара лелораш суна ца деза.
 И хІуманаш суна тІелетар дац.
- 4 Телхина ойланаш ас дага чуьра дІахериййр ю.
 Вон хІуманаш суна девзар дац.
- 5 Къайлаха шайна уллорачарна луйиш берш
 ас дІасовцор бу.
 Кура бІаьргаш а, кура дог а дерш
 сайна уллохь хуьлуйтур бац.
- 6 Аса къобалбийр бу махкахь Далла тешаме берш,
 уьш сайца цхъаьна бахкийтархьама.
 ЦІеначу новкъахь лелаш болчаьрга –
 цаьрга сайна гІуллакх дойтур а ду.

* 100:1 *Корта 100 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 101.

99:5 1 Шерашкахь 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Іезар 3:11; Забур 105:1; 106:1; 117:1; 135:1; Ярми-ЯхІу 33:11.

- 7 Ямарта волу стаг сан цІа чохь Гийр вац.
Харцдерг дуьйцург сан бІаьргашна хьалха лаьттар вац.
8 ХІора Іуьйранна ас совцор бу
махкахь болу массо а Іесанаш.
Везачу Элан гІалара Аса дІабохур бу
берриш а харцонаш лелош берш.

Баланехь волчун доІа

101 ^{1*} Баланехь волчу стеган доІа, иза дог доьхна волчу хенахь
дина цо, Везачу Элана хьалха шен бала балхочу хенахь.

- 2 Веза Эла! ДІахазакъа сан доІа,
сан орца даккхар Хьо волчу дІакхочийла.
3 Соьга вон деанчу дийнахь
Хьайн юьхь сох кьайла ма яккхакъа.
Хьайн лерг соьга схьадерзадехьа,
со Хьайга кхойкхучу дийнахь
суна сихонца жоп лохьа.
4 Сан денош, кІур санна, кьайладовлуш ду,
сан даьІахкаш, кхерч санна, йогуш ю.
5 Сан дог доьхна, иза, буц санна, дакьаделла,
со сайна кхача баа а вицло.
6 Сайгахь болу бала бахьана долуш
со азвелла дІахІоьттина.
7 Яьссачу араьх лела бухІа санна, висина со,
саьлнаш юкьахь ехаш йолу бухІа санна ву со.
8 Со вуьжуш а вац, суна наб а ца кхета,
тхов тІехь Іаш долу ша дисна олхазар санна ву со.
9 МостагІаша дийнахь сарралц суна кхиссарш йо,
со кхаьрдачара сох нахана неІалташ боху.
10 Бепиг санна, чим боу аса,
ас молуш мел дерг сан бІаьрхиша дурдина.
11 И дерриг а Хьо суна оьгІазвахар бахьана долуш ду,
хІунда аьлча Ахьа со хьала а айина, юа охьа а кхоьссина.
12 Сан денош кьайладолу ИндагІ санна ду,
со, буц санна, вакьавелла дІаваьлла.
13 Ткъа Хьо, Веза Эла, абаденналц а паччахьалла деш ву,

* 101:1 *Корта 101 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 102.

- Хьо тІаьхьенашкара тІаьхьенийн а дагахь ву.
 14 Хьо гІоттур ву, Ахьа Цийонах кьинхетам бийр бу,
 цуьнца дика хила еза зама тІееана дела.
 Билгалгьяьккхина хан тІе ма еана.
 15 Хьан леш долчу тхуна
 цунах дисна тІулгаш а дукхадеза.
 Цунах йисинчу саьлнийн ченах а
 тхуна кхоам хета.
- 16 Къаьмнаш ларамах дузур ду Везачу Элана хьалха,
 лаьттахь мел бехаш болчу паччахьаша Хьан сийлалла
 лорур ю.
 17 Везачу Эло Цийон юхаметтахІоттор ю,
 ткъа Иза Шен сийлаллица массарна а дуьхьалхІуттур ву.
 18 ГІийлачу адамийн доІа Цунна дІахезар ду,
 Иза къора хир вац цара доьхучунна.
- 19 Цунах лаьцна тІейогІучу тІаьхьенна дІаяздина хулийла,
 хІинцалц кхоьллина доцучу халкъе Цунна хастамаш
 байтархьама.
 20 Лакхенгахь йолчу Шен езачу меттера
 Веза Эла охьа а хьаьжира,
 стигалшкара дуьнене Цо бІаьрг а туьйхира,
 21 набахтехь болчеран узарш хазархьама а,
 хІаллакбан кхел йинарш паргІатбахархьама а.
 22 Иштта, Цийонехь Везачу Элан цІе а йоккхур ю,
 Ярушалаймехь Цунна хастам а бийр бу,
 23 къаьмнаш а, пачхьалкхаш а схьагулъелча,
 Везачу Элана Ибадат дархьама.
- 24 Къоналলেখь Цо со гІелвина,
 сан денош а Цо дацдина.
 25 ТІаккха ас элира: «Сан Дела!
 Со къона волчу хенахь ма валийтахьа со.
- Хьо массо а ханна хир ма ву вехаш.
 26 Ахь юьхьанца латта кхоьллина,
 Хьайн куьйгашца стигалш йина.
 27 Уьш дІадевр ду, ткъа Хьо вуьсур ву.

Уьш дерриг а, бедарш санна, тишлур ду.
 ТПеюху хГума санна, Ахь уьш хуьйцур ду,
 тГаккха уьш кьайладохур ма ду.

- 28 Амма Хьо цкъа а хийцалур вац,
 Хьан дахар чекх а дер дац.
 29 Хьан леш долчу тхан бераш маьршачу меттехь дехар ду,
 ткъа церан тГабьхенаш Хьуна хьалха Iаш хир ю».

Делан безам

102

^{1*} Дадан назма.

Декъалвойла сан сино Веза Эла!

Суна чохь мел долчу хГумано а декъалйойла Цуьнан еза
 цIе!

- 2 Сан сино Веза Эла декъалвойла!
 Сан даго Цо мел дина дика диц а ма дойла!
 3 Ас мел хьерчийначу кьиношна а геч ма до Цо.
 Сан мел йолчу цамгарех а то ма во Цо.
 4 Со валарх а ларво Цо.
 Шен хедар боцучу безамца а, кьинхетамца а го бо Цо.
 5 Сан дахар диканах дузу Цо.
 Кьоначу аьрзунан санна, сан кьоналла а карлайоккху Цо.
 6 Везачу Эло бакьонца дерг а кхуллу,
 ницкъ хиллачунна а нийсо хилийта хьожуш ву Иза.
 7 Шен некъаш гайтира Цо Муса-пайхамарна.
 Шен гIуллакхаш гайтира Цо Исраилан халкъана.
 8 Кьинхетаме а, дика а ву Веза Эла.
 Иза обьГаз а атта ца воьду, ткъа Цуьнан безам а боккха бу.
 9 Гуттаренна а ца хуьлу Везачу Эло бехк биллар.
 Гуттаренна а дац Цуьнан обьГазвахар.
 10 Вай еш йолчу харцонашка хьабжжина, ца до Цо вайна
 дан догIург.
 Вай хьерчош долчу кьиношка хьабжжина, ца до
 Цо Ша дийриг а.
 11 ХIунда аьлча, стигал лаьттана гена йолччул,
 боккха бу Везачу Элан Шех кхоьручаьрга болу безам.
 12 Малхбалехьара малхбузенга кхаччалц йолу еха юкъ санна,
 дIакъастадо Цо вай хьерчийна долу кьинош вайх.

* 102:1 *Корта 102 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 103.

102:8 Якъуба 5:11.

- 13 Дай шайн берашца кьинхетае хиларе терра,
Везачу Эло а кьинхетам бо Шех кхоьручарах.
- 14 Везачу Элана хаьа, Ша вай стенах кхоьллина ду,
хаьа Цунна, Ша вай поппарх дина дуьла.
- 15 Адамын денош а, тЕяьлла йолу буц санна, доца ду.
Аренгахь кхуьу зезаг санна, кхуьу адамаш а.
- 16 Ткъа чоьга мох тЕхьабкхча, и зезаг хАллакхуьлу,
и хилла меттиг а евзар яц цхьанна а.
- 17-18 Азалера абаденналц бу Везачу Элан хедар боцу безам
Цунах кхоьручаьрга,
ткъа Цуьнца бина барт ларбеш йолчу а,
Цо делла парзаш кхочушдеш йолчу а
массо а тЕабхьенашна Цуьнан дика лаятта.
- 19 Стигалшкахь дЕахЮттийна Везачу Эло Шен олаллин
гИант.
Олалла до Цо доллучу хИуманна а тЕхь.
- 20 Онда ницкъ болуш долчу а, Цуьнан дош кхочушдеш
долчу а массо а маликаша
декъалвойла Веза Эла, Цуьнан дашна муьтЕахь а
хуьлуш.
- 21 Цуьнан лаамаш кхочушбеш болу ялхой болчу
стигалийн массо а ницкъаша декъалвойла Веза Эла.
- 22 Декъалвойла Веза Эла
Цуьнан доллучу гуллакхаша, Цо олалла деш йолчу
массо а меттигашкахь!
Декъалвойла Веза Эла сан сино!

Дуьне Кхоллархочунна хастам бар

103 ¹*Сан Веза Дела, Хьо инзаре воккха ву,
паччахьан сий а, исбаьхьалла а Хьан духар
санна ду.

- 2 Ахь оба санна, тЕюхуш ерг серло ю,
четар санна дЕасаяржийна Ахьа стигал а.
- 3 Ахьа стигаларчу хишна тЕхула
Хьайна Ia меттиг йо.
Мархех Ахь Хьайна гудалкх йо,
Хьо мохан тЕемашна тЕхь а хехкало.

* 103:1 *Корта 103 (Грекийн) – Иебархойн меттан тептар тЕхь: 104.*

- 4 Ахьа мехех Хъайн геланчаш бо,
цІеран алуних Хъайн ялхой бо.
- 5 Ахьа латта чІогІачу бух тІе хІоттийна,
иза абаденналц меттах а дер дац.
- 6 Латта, юргІано санна, Ахьа кІоргачу хица дІахьулдина,
гобаьккхинчу хино лаьмнаш а къайладаьхна.
- 7 Амма хиш, Ахьа бохург а дина, юхадевлла,
къекъачу Хъан озах къаьхкина уьш девдда дахана.
- 8 Лаьмнаш хьаладовлучу хенахь,
тогІеш охъайовлучу хенахь,
уьш Ахьа царна билгалъяьккхинчу меттиге дІадахана.
- 9 Ахьа царна тІехдевр доцу доза дІахІоттийна,
латта дІахьулдан уьш юха ца дахийтархъама.
- 10 Ахьа тогІешна чухула хин хьостанаш дІадохуьйту,
и хиш лаьмнашна юккъехула дІа а оьху.
- 11 Цара ерриг а акхарошна хи ло.
Акха варраша шайн хьогалла дІайоккху.
- 12 Царна гонах стигаларчу олхазарша а шайн баннаш до,
гаьннашна юкъара шайн аьзнаш схьа а хозуьйтуш.
- 13 Хъайн лакхенгара лаьмнаш Ахь хих Іабадо,
Хъан куьйгаша кхоьллинчух Ахь латта Іабадо.
- 14 Бежанашка яйита Ахьа буц хьалайолуьйту,
адамаша лелош долу ораматаш а хьаладовлуьйту.
Иштта, цара лаьтгара кхача кхиабо,
- 15 адаман дог самукъадаккха чагІар а до,
цуьнан сибат къаго зайтдаьтта а до,
дог чІагІдеш долу бепиг а до.
- 16 Іаббалц тІуналла ло Везачу Элан дитташна,
Цо Ша дІадоьгІна долу Ливанунан баган-дитташна.
- 17 Царна тІехь шайн баннаш до олхазарша,
ткъа аисто шен бен лекхачу диттана тІехь бина.
- 18 Лекха лаьмнаш масаршна хІусам хилла дІахІиттина,
ткъа тархех лаьмнийн дехкашна дІаловчкъийла хилла.
- 19 Хенан хийцам гайтархъама, Ахьа бутт кхоьллина,

- 20 ткъа ша маца дІабуза беза хууш болу малх а Ахъа кхоьллина.
 Ахъа бода дІабаржабо, тІаккха буйса тІекхочу.
 И хан тІекхъачча, евлла лелаш хуьлу массо а хъуьнан акхарой.
- 21 Лъомаша, гІигІ деш, ижу йоьху,
 Дала ло кхача шайна лъохуш.
- 22 Малх сьхакхетарца уьш дІа а теба,
 шайн Іуьргашкахь охъа а дуйьшу.
- 23 Ткъа адам шайн болх бан хъалагІотту,
 цо сарралц къа а хъоьгу.
- 24 Ма дукха ду-кх, Веза Эла, Ахъа кхоьллинарг!
 Массо а хІума хъекъалаллица кхоьллина Ахъа.
 Дерриг а дуьне Ахъ кхоьллинчух хъаладуьзна ду.
- 25 Хъажахъа хІорде, боккха а, шуьйра а болчу,
 чохъ дагар ца даллал дукха яккхий а, кегий а
 садолу хІуманех сийсаш болчу.
- 26 Цунна тІехула хІордкеманаш лела,
 цу чохъ Левиятан ловзабуьйлу,
 Ахъа кхоьллина хІордан саьрмик.
- 27 Цара массара а Ахъа шен-шен хенахъ
 шайна кхача баларе сатуьйсу.
- 28 Ахъа царна кхача белча, цара иза дІаоьцу,
 Ахъа Хъайн куьг делча, уьш дикачух Геба.
- 29 Хъайн юьхъ Ахъа къайлаяьккхича, уьш доьхна хъийза,
 шайн са Ахъа дІадаьккхича, уьш ле, чан хуьлий, дІа а довлу.
- 30 Ахъа царна Хъайн са делча, уьш кхуллу,
 цу тайпана Ахъа лаьттан сибат цІиндо.
- 31 Массо а ханна хуьлийла Везачу Элан сийлалла,
 воккхавеш хуьлийла Веза Эла Ша кхоьллинчух!
- 32 Иза дІахъожжушехъ, дуьне дегадо,
 Иза дІахъакхалушшехъ, лаьмнех кІур болу.
- 33 Везачу Элана назма олуш хир ву со, со мел вега,
 иштта сан Далла хастамаш беш а хир ву со, айса хан мел
 йоккху.
- 34 Реза хуьлийла Иза ас дІаолучу назманна,
 со самукъадолуш хир ву Везачу Элах.

35 Дуьнен чуьра Дабовлийла массо а кьинош летиьнарш,
Иеса адамаш а ма хуьлийла кхин.

Хастам бе, сан са, Везачу Элана!
Везачу Элана бу хастам!

Дела а, Цуьнан кьам а
(1 Шерашкахь 16:8-22)

104 ¹*Цуьнан цIарна хастамаш бе!
Довзийта халкъашна Цуьнан гIуллакхаш.
2 Иллеш ала Цунна, пондарш лакха Цунна.
Дерриг а Цуьнан тамашийначу гIуллакхех лаций
дадийца.
3 Дозалла де Цуьнан езачу цIарах!
Веза Эла лобхучийн дегнаш самукьадолуш хуьлийла!
4 Веза Эла а, Цуьнан ницкъ а лаха,
гуттар Цунна уллохь хила гIерта.
5 Дагахь латтаде Цо дина тамашийна гIуллакхаш а,
Цо гайтина билгалонаш а, Цо йина кхелаш а,
6 ва Шен ялхо волчу ИбрахIиман хIу дерш,
Ша хьаржина волчу Якъубан тIаьхьенах дерш.
7 Веза Эла волу Иза вайн Дела ву.
Цуьнан кхелаш массо а лаьттахула ю.
8 Цо даим дагахь латтор бу Шен барт,
эзаран барамехь йолчу тIаьхьенашна Ша делла дош,
9 ИбрахIимца Цо бина болу барт,
Исхьякхана чIагIо йина долу ваIда^д.
10 Цо Якъубана иза чIагIидира парз санна,
Исраилана** – гуттаренна а болу барт санна.
11 Цо аьллера: «Хьуна лур ду Аса канаIанхойн латта,
и дакъа хьуна шерет^д санна кхочур ду».
12 Церан терахь цу хенахь дуккха а ца хилла,
кIезиг а болуш, уьш махкахь тIебаьхкина Iаш хилла.
13 Уьш дIаобхура цхьа кьам долчуьра важа кьам долчу,
цхьана пачхьалкхера кхечу халкъан пачхьалкх йолчу.

* 104:1 *Корта 104 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 105.

** 104:10 *Исраил* – и ву Якъуб.

104:9 а: Доладалар 12:7; 17:8; б: Доладалар 26:3. 104:10, 11 Доладалар 28:13.

- 14 Дала цхъанна а пурба ца лора уьш бацабайта,
церан дуьхъа Цо паччахъашка дІахъедар дора:
- 15 «Ас къобалбинчарах дІа ма хъакхалолаш,
Сан пайхамаршна зулам а ма делаш».
- 16 Дала мацалла хІоттийра лаьтта тІехь,
церан дисна напха а хІаллакдира Цо.
- 17 Цо царна хъалхаваьлла стаг вахийтира –
лай вина воьхкина волу Юсуп.
- 18 Цуьнан когашна буржалш тоьхнера,
цуьнан вортана тІехь аьчка гІомат яра,
19 ша аьлла долу хиндерг хилла а далале.
Везачу Элан дашо иза зуьйш хиллера.
- 20 Мисар-мехкан паччахъо мукъаваьккхира Юсуп,
набахтера араваьккхира иза къаьмнийн олахоcho.
- 21 Цо шен цІа чохъ хъаькам вина дІахІоттийра иза,
шен мел долчу хъолана дола дан а,
22 иштта цуьнга элашна тІехь олалла дайта а,
къаношна хъекъалалла далийта а.
- 23 ТІаккха Израил Мисар-махка чу велира,
Якъуб Хъамин тІаьхъенийн лаьтта тІехь,
хийра стаг санна, ваха дІавахара.
- 24 ЧІогІа дебийра Везачу Эло Шен къам,
церан мостагІел а ницкъ болуш бира Цо уьш.
- 25 Цо мостагІийн дегнаш хийцира, Шен къам ца
дезийта а,
Шен ялхошна дуьхъал мекарлонца лела а.
- 26 Цо Мисар-махка Шен ялхо волу Муса а,
Ша хаьржина волу АхІарон а вахийтира.
- 27 Мисархошна хъалха цара кхочушйира
Дала царна аьлла йолу билгалонаш,
Хъамин тІаьхъенийн лаьтта тІехь
цара тамашийна гІуллакхаш гайтира.
- 28 Дала бода бахийтира цига, боданах дуьзира латта,

104:14, 15 Доладалар 20:3-7. 104:16 Доладалар 41:53-57. 104:17 Доладалар 37:28; 45:5.

104:18, 19 Доладалар 39:20–40:23. 104:20 Доладалар 41:14. 104:21 Доладалар 41:39-41.

104:23 а: Доладалар 46:6; б: Доладалар 47:11. 104:24, 25 Арадаккхар 1:7-14.

104:26 Арадаккхар 3:1–4:17. 104:28 Арадаккхар 10:21-23.

Цуьнан дешнашна дуьхьал уьш бевлла дела*.

- 29 Церан хийх цИий хилийтира Цо,
церан чИерий хИаллак а хуьлуйтуш.
- 30 Церан латта пхьидарчех хьаладуьзира,
церан паччахьан цЕнош чохь а яра уьш.
- 31 Иза вистхуьллушехь, жИаьлийн мозий гучудевлира,
массо а махкахула чуьркаш а яьржира.
- 32 Церан догИанех Цо кьора хилийтира,
массо а лаьттахула ткьес тохийтира.
- 33 Кемсийн таьллангаш а, инжиран дитташ а дохийра,
шаьш долчоь мел долу дитт а хИаллакдира.
- 34 Иза вистхуьллушехь, цЮз даьржира,
барам боцуш дукха уьш хилира.
- 35 Церан лаьтта тИера ерриг буц а,
кхаш тИехь кхийна мел долу ялта а дИадиира цара.
- 36 Цул тИаьхьа Цо массо а хьалха вина доьзалхо хИаллаквира,
церан ницкьо дуьхьара кхуьуйтурш байина дИабехира.
- 37 ТИаккха Шен халкъ Мисар-махкара арадаьккхира Цо,
деших а, детих а йина хИуманаш цара дИаяьхьира,
Цуьнан долахь долчу тайпанех цхьанна а стеган ког а ца
тасабелира.
- 38 Церан арадовларх даккхийдеш дара Мисар-махкара халкъ,
исраилхойх болу кхерам царна тесна болу дела.
- 39 Цо марха яржийра, Шен халкъ дИахьулдархьама,
буса Цо цЕ хилийтира, царна серло ялархьама.
- 40 Цара яа хИума йийхира – Цо лекьаш делира царна,
стигаларчу ялтица уьш Иаббалц буза а бира.
- 41 Цо тарх^д йоьккьушехь, хи сьхьаецаделира,
татолош а хилла, иза яьссачу аренгахула дИадахара.
- 42 Дала иза дира, хИунда аьлча Цунна дагахь яра Ша йина еза
чИагЮ,
Шен ялхо волчу ИбрахИимна Ша делла долу дош.

* 104:28 Грекийн гочдар тИехь: *Цуьнан дешнашна дуьхьал уьш бевлла дела*. Ие-бархойн тептар тИехь: *Цуьнан дешнашна дуьхьал Муса а, АхИарон а ца вавлла дела*.

104:29 Арадаккхар 7:17-21. 104:30 Арадаккхар 8:1-6. 104:31 а: Арадаккхар 8:20-24;
б: Арадаккхар 8:16, 17. 104:32, 33 Арадаккхар 9:22-25. 104:34, 35 Арадаккхар 10:12-15.
104:36 Арадаккхар 12:29. 104:37, 38 Арадаккхар 12:33-36. 104:39 Арадаккхар 13:21, 22.
104:40 Арадаккхар 16:2-15. 104:41 Арадаккхар 17:1-7; Лелар 20:2-13.

- 43 Цо Шен кьам доккхадерца арадаьккхира,
 цара самукъане маьхъарий а детташ,
 Мисар-махкара Ша хаьржинарш Цо арабехира.
- 44 Цо кхечу къаьмнийн латтанаш царна дІаделира,
 кхечу наха къахъегнарг царна дІакхачийтира,
- 45 Шен парзаш цаьрга кхочушдайтархъама а,
 Шен товрат-хъехамаш цаьрга ларбайтархъама а.

Хастам бу Везачу Элана!

Веза Эла Шен халкъаца дика хилар

105 ^{1*} Хастам бу Везачу Элана!

- Баркалла ала Везачу Элана, Иза дика хиларна,
 Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 2 Везачу Эло мел дина сийлахь гІуллакхаш хъаьнга
 кхайкхалур ду?
 Цунна богІу хастамаш кхоччуш хъаьнга балур бу?
- 3 Декъала ву бакъдерг лардеш верг,
 массо а хенахь нийсо лелош верг.
- 4 Веза Эла, Айхъа Хъайн къомана диканиг дича, суна а дехъа иза,
 Айхъа уьш кІелхъарбохучу хенахь, суна а орцахвалахъа.
- 5 Ахъа хаьржинчеран хуьлу беркат суна гайтархъама а,
 Хъан къомаца цхъаьна соьга сакъерийтархъама а,
 Хъан долахь болчаьрца соьга а Хъох дозалла дайтархъама а.
- 6 Тхайн дайша санна оха къинош летийна.
 Оха вонаш а дина, Іеса а лелла тхо.
- 7 Тхан дай Мисар-махкахь болчу хенахь,
 Хъан тамашийначу хІуманех уьш ца кхийтира,
 Хъан безам шайна мосазза гойту дага а ца догІуш,
 уьш Эрзийн хІорд болчохь Хъуна дуьхьалбевлира.
- 8 Амма Цо уьш Шен цІе бахъана долуш кІелхъарбехира,
 царна Шен нуьцкъалалла дІагайттархъама.
- 9 Цо Эрзийн хІордана ома дича, иза бакъабелира.

* 105:1 *Корта 105 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 106.

104:44 ЮшаІ 11:16-23. 105:1 1 Шерашкахь 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Іезар 3:11; Забур 99:5; 106:1; 117:1; 135:1; Ярми-ЯхІу 33:11. 105:7 Арадаккхар 14:10-12. 105:9-12 Арадаккхар 14:21-31.

- Хих, гГум санна, екъа хиллачу меттехула Цо уьш дЛабигира.
 10 Цо уьш цабезачийн куйга кЛелара схъабехира,
 мостагГех уьш кЛелхъар а бехира.
 11 Хино къайлабехира церан мостагГий,
 царах цхъа а кЛелхъар а ца велира.
 12 ТИаккха Цо йинчу чГяГонех уьш тийшира,
 Цунна хастамийн эшарш а локхура.
 13 Амма кестта Цуьнан гГуллакхаш царна дицделира,
 Цуьнан хъехамашка а уьш ца хьобжура.
 14 Яьссачу аренгахь уьш лаамех буьзира,
 эрначу оцу аренгахь цара Дела зийра.
 15 Цара дехнарг Цо царна дЛателира,
 амма шатайпа долу хала ун царах кхетийтира.
 16 Меттаматтара нах Мусах хъега буьйлабелира,
 Далла гГуллакх дан къобалвинчу АхЛаронах а хьийгира.
 17 ТИаккха лаьтто, дЛаса а декъаделла, Датан дЛакхаьллира,
 Абирамна тЛабхьахЛобттина тоба лаьтто дЛайобьллира.
 18 Царна тЛабхьахЛиттинчарах цЕ елира,
 Иеса мел берш алуно дЛакхаьллира.
 19 Хъариб-ломана уллохь халкъо деших старГга йира,
 лалийначу деших винчу оцу цПунна Ибадат а дира.
 20 Цара шайн сийлалла йолу Дела хийцира
 буц Гуйьшуш лаьттачу стеран суьртах.
 21 Цара шавш кЛелхъардаьхна волу Дела вицвинера,
 Мисар-махкахь тамашийна хГуманаш дина волу,
 22 Хъамин тЛабхьенийн лаьтта тГехь Лаламаташ дина волу а,
 Эрзийн хЛорд болчохь ларамах бузуйту хГуманаш дина волу а.
 23 Везачу Эло уьш хЛаллакбийр бу аьллачу хенахь,
 Цо хаьржина волу Муса Цунна хьалха дЛабЛобттира,
 Везачу Элан дералла нах хЛаллакбечуьра дЛа а ерзийра.
 24 ТЛабхьо церан дог делира исбаьхьачу лаьттах,
 Дала йинчу чГяГонах уьш ца тийшира.
 25 Шайн четарш чохь хамталлаш дан буьйлабелира уьш,
 Везачу Эло бохучуьнга ла а ца дугГуш.

105:12 Арадаккхар 15:1-21. 105:14, 15 Лелар 11:4-34. 105:16-18 Лелар 16:1-35.

105:19-23 Арадаккхар 32:1-14. 105:24-26 Лелар 14:1-35.

- 26 ТІаккха Цо айдинчу куьйгаца царна чІагІо йира,
уьш яьссачу аренгахь балийта а,
27 церан тІаьхьенаш кхечу къаьмнашкахула дІасаяржо* а,
уьш хийрачу мехкашкахула дІасакхисса а.
- 28 ТІаккха цара ПаІорехь волчу БаІал-цІунна Іибадат дарехь
дакъалоцура,
шайна чохь дахар доцучу харцделанашна даьхначу саГанех
хІума йоура.
- 29 Шашь лелориг бахьана долуш Дела оьГІазьоьхуьйтура цара,
тІаккха царна тІе ун доьссира.
- 30 Амма Пайнехьас, дІа а хІоьгтина, юкьарло йира,
тІаккха и ун дІасадаьржачуьра сецира.
- 31 Цо иза бакъахьара гІуллакх санна лерина,
массо а ханна, тІаьхьенашкара тІаьхьенашка.
- 32 Мерибан хиш долчохь адамаша Веза Эла оьГІазвахийтира,
ткъа уьш бахьана долуш, Мусана бохам баьккхира.
- 33 Цара Мусан синна халахетийтира,
ткъа цо, ойла а ца еш, бага туьйхира.
- 34 Везачу Эло цаьрга халкъаш хІаллакде аьллера,
ткъа цара и тІедиллинарг кхочуш ца дира.
- 35 Мелхо а, уьш кхечу къаьмнех болчу нахах дІакхийтира,
царна юкьахь лелаш долу гІиллакхаш а шайна Іамийра.
- 36 Церан цІушна Іибадат а дора цара,
тІаьхьара а царах гур а хилира царна.
- 37 Цара шайн кІентий а, йоІарий а
жинашна саГІина дІалора.
- 38 Цара бехк боцу цІий Іанадора,
шайн кІентийн а, йоІарийн а цІий,
уьш канаІанхойн цІушна саГІина дІа а луш.
Церан цІий бахьана долуш латта бехдира цара.
- 39 Цара шашь бехдира шайн гІуллакхаш бахьана долуш,
Далла тешаме ца хилира шайн сийсаза лелар бахьана долуш.

* 105:27 Цьхана ширачу гочдар тІехь: *церан тІаьхьенаш кхечу къаьмнашкахула дІасаяржо*. Іебархойн меттан тептар тІехь: *церан тІаьхьенаш кхечу къаьмнаш-на юкьахь йожийта*.

105:27 Іамалгьар 26:33. 105:28-31 Лелар 25:1-13. 105:32, 33 Лелар 20:2-13.

105:34-36 Куьйгалхой 2:1-3; 3:5, 6. 105:37 ТІаьхьарнаш 17:17. 105:38 Лелар 35:33.

- 40 Цундела оьгГазвахара Веза Эла Шен кьомана,
дегаза хийтира Цунна Шен долахь берш.
- 41 ТIаккха Цо уьш хийрачу махкарчу нехан кара дIабелира,
тIаккха царна тIехь куьйгалла деш церан мостагIий
дIахIиттира.
- 42 МостагIаша гIело йора царна,
церан куьйга кIелахь уьш кьера хилла дIахIиттира.
- 43 Везачу Эло дукхазза а кIелхьарбохура уьш,
амма царна Цунна дуьхьалбовла лабара,
уьш шайн кьинойн уьшал чу кхин а КIорга чубахара.
- 44 Ткьа Цо тидам бира уьш гIайгIанехь хиларан,
церан орца даккхар Шена дIахезча.
- 45 Церан дуьхьа Ша бина барт Цунна дагахь бара,
Шен безам боккха хиларе терра, Цо Ша йина ойла хийцира.
- 46 ТIаккха уьш йийсарехь латтош мел болчаьрга
Цо царах кьинхетам бойтура.
- 47 КIелхьардахахьа тхо, тхан Веза Дела,
схьагулдехьа тхо кхечу кьаьмнашна юкьара,
тхобга Хьайн цIе хастайга а,
Хьуна хастам барх тхобга дозалла дайта а.
- 48 Хастам бу Израилан халкъан Везачу Далла
азалехь дуьйна абаденналц!
Массо а халкъо олийла: «Амин!»
Хастам бу Везачу Элана!

ПхьоьалгIа тептар

(Забур 107–150)

Веза Эла дика хилар

106 ^{1*} Хастам бе Везачу Элана Иза дика хиларна,
Цуьннан хедар боцу безам абаденналц бу!

² Иштта олийла Везачу Эло паргIатбаьхначара,
мостагIийн карара Цо схьа мел баьхначара,

* 106:1 *Корта 106 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 107.

105:40-46 Куьйгалхой 2:14-18. 105:47, 48 1 Шерашкахь 16:35, 36. 106:1 1 Шерашкахь 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Iезар 3:11; Забур 99:5; 105:1; 117:1; 135:1; Ярми-ЯхIу 33:11.

- 3 хийрачу мехкашкара Цо схагулбиначара –
малхбалехъара а, малхбузехъара а,
кьилбаседехъара а, кьилбехъара* а.
- 4 Цхъаберж яьссачу аренашкахула бевлла лелаш бара,
шена чохъ адамаш долчу гIала боьду некъ а ца карош.
- 5 Цара мацалла а, хьогалла а ловра,
церан синош царна чуьра дIадовлуш дара.
- 6 Холчохъ а болуш, цара Везачу Эле орца даьккхира,
гIаккха Цо уьш церан баланах кIелхъарбехира.
- 7 Цо уьш нийсачу новкъахула дIабигира,
шена чохъ адамаш дехаш йолчу гIала а бохуьйтуш.
- 8 Цара хастамаш бойла Везачу Элана, Цуьнан хедар боцу безам а,
Цо адамашна до тамашийна гIуллакхаш а бахъана долуш.
- 9 Цо хьогуш верг Iаба а во,
меца верг диканца вуза а во.
- 10 Цхъаберж Iаьржачу боданехъ бехаш Iаш бара,
аьчка буржалш а тоьхна, гIайгIанехъ а болуш,
- 11 хIунда аьлча Цо аьллагунна цара дуьхьало йинера,
Веза Воккхачу Дала бинчу хъехамах уьш ца баьшнера.
- 12 Церан дегнаш Цо халачу белхашца охьатаIийра,
уьш гал а бевллера, царна орцахвала цхъа а стаг а вацара.
- 13 Холчохъ а болуш, цара Везачу Эле орца даьккхира,
гIаккха Цо уьш церан баланах кIелхъарбехира.
- 14 Цо уьш Iаьржачу боданера арабехира,
церан буржалш доха а дина.
- 15 Цара хастамаш бойла Везачу Элана, Цуьнан хедар
боцу безам а,
Цо адамашна до тамашийна гIуллакхаш а бахъана долуш.
- 16 ЦIестан кевнаш Цо доха а до,
аьчка гIораш хъеша а хьобшу.
- 17 Цхъаберж Iовдалш бара, гIело а хьобгуш,
шайн зуламе некъаш а, шайн летийна кьинош
а бахъана долуш.
- 18 Церан синош массо а кхачанах дIадирзинера,
уьш Iожаллин кевне а кхаьчнера.
- 19 Холчохъ а болуш, цара Везачу Эле орца даьккхира,

* 106:3 Схъахетарехъ: *кьилбехъара*. Iебархойн меттан тептар тIехъ: *хIордера*.

- тІаккха Цо уьш шайн баланах кІелхьарбехира.
 20 Цо Шен дашца дарба а дира царна,
 хІаллакьхиларх кІелхьар а бехира уьш.
 21 Цара хастамаш бойла Везачу Элана, Цуьнан хедар
 боцу безам а,
 Цо адамашна до тамашийна гІуллакхаш а бахьана долуш.
 22 Цара Везачу Элана баркаллин саГІанаш а дохийла,
 ирсечу эшаршца Цуьнан гІуллакхех лаьцна дІа а дуйцийла.
 23 Цхьаберш хІордкеманашна тІехь новкъа бовлура,
 уьш даккхий хиш тІера совдегарш бара.
 24 Царна гира Везачу Эло до гІуллакхаш:
 кІоргачу хІордашна тІехь долу Цуьнан тамашийна хІуманаш.
 25 Иза вистхуьллушехь, дарц тІехьоду,
 яккхий тулГІенаш ловза а юьйлуйтуш.
 26 Хинкеманаш стигала хьала а дахара,
 юха а кІоргачу хи чу охьа а ийгира.
 Кеман чохь болчеран дегнаш шелделира.
 27 Уьш, бехна нах санна, охьа а бетгалуш, когаш а тийсалуш,
 лелара, церан хилла долу хьекьалалла а дІадолура.
 28 Холчохь а болуш, цара Везачу Эле орца даьккхира,
 тІаккха Цо уьш церан баланах кІелхьарбехира.
 29 Цо дарц тап-аьлла дІасацийра,
 тулГІенийн гІовгІа а дІаелира.
 30 ХІорд дІатийна хиларх уьш сакььералуш бара,
 ткьа Цо уьш шавш хьаьгначу метте дІакхачийра.
 31 Цара хастамаш бойла Везачу Элана, Цуьнан хедар
 боцу безам а,
 Цо адамашна до тамашийна гІуллакхаш а бахьана долуш.
 32 Халкъан гуламна юкъахь цара Иза вазвойла,
 къанойн хкеташонехь Цунна хастамаш а бойла.
 33 Цо хиш хиллачохь яьсса аре дІахІоттайо,
 хин татолаш хилла меттиг, якьайой, дІа а йоккху.
 34 Токхечу лаьттах Цо дуьра аре йо,
 цу тІехь дехаш долчу адамийн волла.
 35 Яьсса аре Цо, Іам бой, дІахІоттайо,
 ткьа йокьа хІоьттинчу меттехь татолаш докху.
 36 Цо цига баха меца нах а балабо,
 ткьа цара цигахь шайна даха ховша гІала а йо.
 37 Кхаш тІехь ялта цара дІа а доь,

- кемсийн таьллангаш цара дIа а юГу,
цигара шортта ялта схьа а гулдо.
- 38 Дукха бераш хилийта, Цо уьш декьал а бо,
церан даьхнеш Цо лагI а ца долуйту.
- 39 ГIело хьегар а, бохам тIебар а, баланаш лар а
бахьана долуш уьш кIезиг хилла дIахIитта мега.
- 40 ТIаккха Везачу Эло церан элашна тIе эхь тотту,
уьш некь боцучу яьсачу аренашкаула лоблуйту.
- 41 Амма кьен стаг Цо ГIелонах схьа а воккху,
цуьнан тIаьхьенаш, жа санна, деба а йо.
- 42 Дика нах, и хIума а гуш, баккхийбеш бу,
ткьа вочеран цу хIуманна дуйхьал ала хIума а дац.
- 43 Хьекьалалла долуш болчарна и хIуманаш дIагойла,
Везачу Элан хедар боцучу безамах лаьцна цара ойланаш
йойла.

МостагIашна дуйхьал гIо доьхуш долу доIа
(Забур 56:8-12; 59:7-14)

107

¹* Даудан назма.

- ² Сан дог Хьох тешна ду, Дела,
ас Хьуна иллеш эр ду,
дерриг а сайн синца Хьуна хастам бийр бу.
- 3 Самабала, мерз-пондар!
ГIатта, Iад хьокху пондар!
Малх самабоккхур бу ас!
- 4 Халкъашна юкъахь, Веза Эла, Хьо ас хастор ву,
Хьох лаьцна нахана хьалха иллеш эр ду.
- 5 Стигала кхаччалц бу Хьан безам,
мархаш тIе кхаччалц ду Хьан тешаме хилар.
- 6 Стигалел лакха хьалаволийла Хьо, Дела,
дерриг а лаьтта тIехь Хьан сийлалла лаьттийла!
- 7 Хьайн аьтту куьйгаца тхо кIелхьар а дахахьа,
оха дина доIа дIа а хазахьа,
Хьайна безнарш паргIатбовлийтархьама.
- 8 Дала Шен езачу меттехь аьлла: «Толамах воккха а веш,

* 107:1 *Корта 107 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 108.

- Аса Шехем-Глала а йоькьур ю, Сакхат-тоГи а дласайоькьур ю.
 9 ГалГад-мохк а Сан бу, Маннаш-мохк а Сан бу,
 Эпрайм-мохк Сан коьртан чІаГІо ю,
 ЯхІуд-мохк – Сан паччахьаллин гІаж ю.
 10 Муаби-мохк – Сан юьхь-куьгдуйлург ю.
 Эдом-махкана гІе Сайн мача кхуссур ю Ас,
 иза Сайн хилар дІагайтархьама.
 Пелаштамхошна гІехь толам баккхарна мохь беттар бу Аса».
- 11 ЧІаГІйинчу гІали чу хьан воккхур ву со?
 Эдом-махкана гІе хьан вуьгур ву со?
 12 Тхо дІатеснарг Хьо-м вац те, ва Дела?
 Тхан эскаршца аравер вац те Хьо, ва Дела?
 13 ГІо дехьа тхуна мостагІех тхаш лардайт,
 хІунда аьлча пайден дац адамашкара хуьлуш долу гІо.
 14 Делаца цхьаьна оха толам боккхур бу,
 тхан мостагІий Цо дІахьошур бу.

Вон тІедеанчун латкъам

- 108** ^{1*} Эшарш локхучу тобанан хьаькаме: Даудан назма.
 Ас хастамаш беш волу Дела,
 вист ца хуьлуш ма Іахьара Хьо,
 2 хІунда аьлча харцболу, ямарта нах
 соьга мотт бетташ, бистхуьлу,
 цара сох лаьцна бакь доцурш а дуьйцу.
 3 Цабезаман дешнашца цара го бина суна,
 цхьа а бахьана а доцуш, суна дуьхьалбевлла уьш.
 4 Сан шайга болчу безамна дуьхьал
 цара со харцахьа бехкево,
 ткьа аса царна гІера доІанаш до.
 5 Берриг а сан безамна дуьхьал цара вон доккху,
 сан шайца долчу доттаГаллина дуьхьал цабезам а боккху.
- 6 МостагІчунна дуьхьалвала Іесаниг къобалвехьа,
 цуьнан агту агІор бехкевийриг дІахІоттавехьа.
 7 Кхел хадаечу хенахь цунна кхел йойла,
 цуьнан доІанаш а къилахь хетийла.
 8 Цуьнан дисина денош кІезиг хуьлийла,

* 108:1 *Корта 108 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар гІехь: 109.

108:8 Векалийн 1:20.

- болх бечохъ цуьнан меттиг кхечо дІалоцийла.
- 9 Цуьнан бераш байлахъ дуьсийла,
цуьнан зуда а йисина лоблийла.
- 10 Цуьнан берех кхерсташ лела сагІадоьхурш хуьлийла,
шайн йохийначу хІусамашна араьх а болуш,
уьш кхача лобхуш лоблийла.
- 11 Цуьнан долахъ мел долу хІума
иза декхарийлахъ волчо дІалоцийла,
цуьнан бахам хийрачеран кара а гІойла.
- 12 Цхъа а цуьнца дика ма хуьлийла,
цуьнан байлахъ дисинчу берех
цхъаммо а кьинхетам ма бойла.
- 13 Цуьнан тІаьхье а хІаллакхуьлийла,
шолгІачу тІаьхьенахъ хІу хедийла цуьнан.
- 14 Цуьнан ден кьинош Везачу Элана дагахъ лотгийла,
цуьнан ненан къа цкъа а дІа ма доккхийла.
- 15 Церан кьинош массо а хенахъ Везачу Элана хьалха
лаьтгийла,
царах-шайх болу дагалецамаш Цо дуьнен чурра
дІабохийла.
- 16 Оцу стеган дагахъ кхечуьнца дика хилар цкъа а ца хилла,
мелхо а, пекъаршна а, къечарна а, дог доьхначарна а
иза тІаьхъаваьлла, уьш хІаллакбархъама.
- 17 Цунна неІалташ кхайкхо лаьара, цундела уьш цунна
юхадобьрзийла,
цунна нах декъалбар ца дезара, цундела иза а декъал ма
войла.
- 18 Цо и неІалташ, бедар санна, кест-кестта тІедухура,
хІинца, хи санна, цуьнан кийра уьш кхочийла,
даьтта санна, цуьнан даьІахкашка кхочийла.
- 19 Цу неІалташа, обано санна, верриг а дІахуьлвойла,
уьш даим цо шена дІадоьхку доьхка санна а хуьлийла.
- 20 И дерриг а Везачу Элан бекхам хилла дІахІуттийла
со бехкевечарна а, сох лаьцна вониг дуьйцучарна а!
- 21 Амма Хьо, сан Хьалдолу Эла,
Хьайн цІеран дуьхъа соьца лелахъа,
Хьайн хедар боцу безам дика хиларна,
со кІелхьарваккхяхъа.
- 22 Со гІело хьобьург а, пекъар а ма ву,

- сан кийрара дог а доьхна ду.
- 23 Къайладолуш долу ИндагI санна,
худавелла дIаволуш ву со.
ЦIоз санна, дIачехош ву со.
- 24 Марха^д кхабарна сан голашкахъ са а дац,
сан дегI гIел а делла, со аз а велла.
- 25 Сох нах кхаьрдарг хилла,
сох шайн бIаьрг кхетташехъ,
цара кортош а лестадо.
- 26 Го дехъа суна, сан Веза Дела,
Хъайн хедар боцучу безаме хъаьжжина,
кIелхъарваккхяхъа со.
- 27 Сан мостагIашна иза Хъан куьйго динийла дIахоийла,
со кIелхъарваьккхинарг Веза Эла волу Хьо хиллийла.
- 28 Цара неIалташ кхайкхадахъ а, Ахъа со декъалвийр ву,
уьш дуьхьалбовлахъ а, шашь юьхъIаьржачу хIуьттур бу,
ткъа Хъан лай волу со воккхавеш хир ву.
- 29 Со бехке бийраш юьхъIаьржонца кхолийла,
бедарш санна, цара эхъ тIедухийла.
- 30 Ас мохъ туххуш Везачу Элана хастамаш а бийр бу,
дуккха а болчарна юкъахъ Цунах лаьцна дуьйцур а ду.
- 31 ХIунда аьлча Иза гIийлачарна аьтту агIор тIехIутту,
царна кхел йиначеран карара уьш кIелхъарбахархъама.

Дала къобалвина паччахъ

109

^{1*} Даудан назма.

Везачу Эло элира хьалдолчу эле:

«Суна аьтту агIор охъахаа,

Аса Хъан мостагIий хъан когашка охъабахккалц».

- 2 Паччахъан ницкъ болу гIаж дIакховдор ю хъуна Везачу Эло
Цийон-ломара.
Олалла де ахъа хъайн мостагIашна юкъахъ.
- 3 Хъан ницкъ гучубаьлчачу дийнахъ
хъан халкъ ларамца хъуна тIаьхъахIуттур ду.

* 109:1 *Корта 109 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехъ: 110.

108:25 Маттай 27:39; Марк 15:29. 109:1 Маттай 22:44; Марк 12:36; Лака 20:42, 43; Векалийн 2:34, 35; 1 Коринтхошка 15:25; Эпасхошка 1:20-22; Ковлусихошка 3:1; Иебархошка 1:13; 8:1; 10:12, 13.

Хьуна тешаме болу кьонахий базаллехь гучубоху.
Сатосуш дуьллу тхи санна, богӀу уьш хьуна тӀе.

- 4 Везачу Эло чӀагӀо йина,
ткъа цунна тӀера юха ца волу Иза:
«Гуттаренна а динан да^д ву Хьо
Малки-Цадакъин даржехь».
- 5 Хьуна аьтту агӀор ву Веза Эла.
Ша оьгӀазваханчу дийнахь паччахьаш хӀаллакбийр бу Цо.
- 6 Цу дийнахь халкъашна тӀехь кхел а йийр ю Цо.
Ткъа латта декъех дузур ду Цо.
Лавтгара массо баьччанаш а хӀаллакбийр бу Цо.
- 7 Некъана йистехула догӀучу татол чуьра паччахьо хи мер ду.
ТӀаккха цо, ницкъ тӀе а беана, корта хьалаойур бу.

Везачу Элан гӀуллакхийн абат

110^{1*} Везачу Элана бу хастам!

- Аса** вазвийр ву Веза Эла сайн доллучу даггара,
баккъал догӀена болчеран гуламна юкъахь.
- 2 Везачу Эло мел дийриг ма сийлахь ду!
Гуллакхаш Цуьнан царах воккхавеш мел волчо толлуш ду.
- 3 Деза а, исбаьхьа а Цуьнан Гуллакхаш ду,
ерриг а Цуьнан нийсо гуттаренна а лавтгаш ю.
- 4 Заманашкара Шен Иаламаташ дагалацийтира Цо.
И Веза Эла дика а, кьинхетаме а ма ву.
- 5 Кхобуш ву Иза Цунна хьалха ларамах буьзнарш.
Лоруш ву Иза нахаца Ша бина барт абаденналц.
- 6 Масех кхидолчу къаьмнийн латтанаш царна дӀа а делла,
ницкъ Шен мел бу дӀагайтина Цо Шен къомана.
- 7 Онда а, нийса а ду Цуьнан куьйгаша мел дийриг.
Пайда эцарца теша мегар ду массо а Цуьнан тӀедехкинчарах.
- 8 Ражехь чӀагӀидина ду и тӀедехкинарш массо а ханна,
и сацамаш тешамца а, догӀеналлица а тӀебехкина дела.

* 110:1 *Корта 110 (Грекийн)* – Гебархойн меттан тептар тӀехь: 111.

** 110:1 *Хара назма абатан кепехь ю. Хьовса: Забур 24.*

109:4 Гебархошка 5:6; 6:20; 7:17, 21.

- 9 Тутмакхаш болчуъра паргIатдаккхина Цо Шен халкъ,
хIоттийна Цо абаденналц Ша бина барт.
Цуънан цIе еза а, ларамах бузуъйтуш а ю!
- 10 Шаш хъекъалалле кхачийтархъама, нах уггар хълхх Везачу
Эле ларамах буъзна хила беза.
Эрна доцу дубъхекхиар Цо тIедехкинарш лардеш болчу
массеран а хир ду.
Iаббалц Цунна беш болу хастамаш абаденналц лаътгар бу.

Веза Эла лоручун абат

111

^{1*} Везачу Элана бу хастам!

- Алсам** декъала ву Везачу Элана хълхх ларамах вуъзна верг,
баккъалла а Цуънан парзаш кхочушдарх дезар оьцуш верг.
- 2 Вуно ницкъ болуш хир ду цуънан бераш шайн махкахъ.
Гуттар декъалийна хир ю дог цIена йолу цуънан тIаьхъе.
- 3 Ду цуънан хIусамехъ хъл, иштта шорто а хир ю,
ерриг а ханна цуънан нийсо дагалоцуш а хир ю.
- 4 ЗIенарша боданехъ а серло ло догцIена болчарна а,
иштта дика а, кьинхетаме а, нийса а болчарна а.
- 5 Комаършаллица ахча юхалург луш волчунна дика хир ду,
ларамца хъанал гIуллакхаш лелош верг ирсе хир ву.
- 6 Меттахваккхалур вац иштта волу стаг цкъа а.
Нийса лелаш верг даим а дагахъ лаътгар ву.
- 7 Орца доккхуш болчу вочу кхаььнех иза кхоърур вац.
Пайда эцарца Везачу Элах а тешаш, цуънан дог чIагIлур ду.
- 8 Реза хиларца а, кхерам боцуш а, цуънан дог чIогIа лаътгар ду,
са шен кIелхъар а даьккхина, эшийначу мостагIашка
хьобжур ву.
- 9 Тоам боллуш дIало цо мискачу нахана,
ур-аттала абаденналц а лаътта цуънан нийсо.
ХIуттур бу цуънан ницкъ сийлалица.
- 10 Цу суърте хьобжуш волу Iесаниг оьгIазгIур ву,
шен цергаш а хъекхош, иза къайлавер ма ву.
Iесачеран лаамаш хIаллакхир бу.

* 111:1 *Корта 111 (Грекийн) – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 112.*

** 111:1 *ХIара назма абатан кепехъ ю. Хьовса: Забур 24.*

110:10 Аюб 28:28; Кицанаш 1:7; 9:10. 111:9 2 Коринтхошка 9:9.

*Веза Эла дика хиларна болу хастам***112** ^{1*} Везачу Элана бу хастам!

- Везачу Элан ва ялхой, Цунна хастам бе!
 Везачу Элан це аша хаста а е!
- 2 Хастам хулийла Везачу Элан царна
 таханлерчу дийнахь дуйна массо а ханна.
- 3 Малхбалера дуйна малхбузе кхаччалц
 Везачу Элан це хастаме хулийла.
- 4 Веза Эла массо а къаьмнел лекха лаьтташ ву,
 Цуьнан сийлалла стигалел лекха хьалаяьлла ю.
- 5 Мила ву вайн Везачу Делах тера верг,
 лакхалашкахь Іаршана тІехь Іаш волчу а,
 6 стигалшка а, лаьтте а хьажархьама,
 лохха охьатаь Іаш волчу а?
- 7 Къен верг Цо хьала а воккху хотта юкъяра,
 мисканиг Цо хьала а ойу ченна юкъяра.
- 8 Цо уьш элашна юкъя охьаховшабо,
 шайн халкъах болчу элашна ховшабо.
- 9 Бер ца хуьлуш йолчу зудчуьнан тидам бо Цо цуьнан
 хІусамехь,
 шен берех йоккхаш йолу зуда Цо цунах йо.

Везачу Элана бу хастам!

Мисар-махкара арадаларх йолу йиш

- 113** ^{1**} Израилхой Мисар-махкара арабевлча,
 Якъубан тІаьхье хийрачу къомана юкъяра схьаяьлча,
 2 ЯхІудан халкъ Везачу Элан деза къам хилла дІахІоьттира,
 Израилан халкъ Везачу Элан долахь дерг хилла дІахІоьттира.
- 3 Иза гина болу Эрзийн хІорд юхабедира,
 Йордан-хи а юханехья доладелира.
- 4 Уьстагий санна, кхиссалуш дара лаьмнаш,
 гунаш а дара, Іахарий санна, ирхлелхаш.

* 112:1 *Корта 112 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 113.

** 113:1 *Корта 113:1-8 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: *Корта 114.*

113:1 Арадакхар 12:51. 113:3 а: Арадакхар 14:21; 6: Якъуба 3:16.

- 5 ХІун хилла хуна, хІорд, хьо дІа хІунда бедда?
 Хуна а хІун хилла, Йордан, хьо юханехъа стенна доладелла?
- 6 Шу хІунда кхиссаделла, лаьмнаш, уьстагІий санна,
 ткъа шу а, гунаш, стенна кхиссаделла, Іахарий санна?
- 7 Дегаде, латга, Везачу Элана хьалха,
 Якъубан Далла хьалха дегаде.
- 8 Цо тархах, Іам бой, дІахІоттабо,
 иштта тІулгаш юкъара хи а охьадоладолуьйту.

Цхьаъ бен Дела цахиларх лаьцна

- 9 * Тхуна а ца луш, Веза Эла, тхуна а ца луш,
 амма Хъайн царна бен сийлалла ма лойла,
 Хъайн хедар боцу безам хилар а,
 Хьо тхуна тешаме хилар а бахъанехъ.
- 10 Кхечу къамнех болчара стенна боху:
 «Мичахъ ву церан Дела?»
- 11 Тхан Дела стигалахъ ву,
 Цо Шена луьург а до.
- 12 Ткъа церан деланаш детих а, деших а бина бу,
 уьш адамийн куьйгашца бина болу цІуш бу.
- 13 Церан батош ю, амма цара къамел ца до,
 церан бІаьргаш бу, амма царна хІумма а ца го.
- 14 Церан лергаш а ду, амма царна ца хеза.
 Церан марош а ду, амма царна хьожа ца йогІу.
- 15 Куьйгаш а ду церан, амма уьш хьакха ца ло.
 Когаш а бу церан, амма уьш лелаш бац.
 Церан легашкара аз а ца долу.
- 16 Царах терра хир бу уьш беш берш а,
 царах тешна Іаш верг муьлхха а.
- 17 Ва Израилан халкъ,
 Везачу Элах тешна Іаш хила!
 Иза шун гІо а, шун турс^а а ма ду.
- 18 Ва АхІаронан тІаьхье,

* 113:9 *Корта 113:9-26 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехъ: *Корта 115.*

113:8 Арадаккхар 17:1-7; Лелар 20:2-13. 113:12-16 Забур 134:15-18; Довзийтинарт 9:20.

Везачу Элах тешна Іаш хила!
Иза шун гІю а, шун турс а ма ду.

- 19 Цунна хьалха ларамах дуьзна дерш,
Везачу Элах тешна Іаш хила!
Иза шун гІю а, шун турс а ма ду.
- 20 Везачу Элана вай дагахь лаьтташ ду,
Цо вай декьалдийр ма ду:
Исраилан халкъ Цо декьалдийр ду,
АхІаронан тІаьхье Цо декьалийир ю.
- 21 Цунна хьалха ларамах буьзнарш Цо декьалбийр бу.
Лараме боцурш а, цІеяханарш а цхьатерра декьалбийр бу.
- 22 Везачу Эло шу дебадойла,
шу а, шун тІаьхье Цо дебайойла!
- 23 Декьалдойла шу Везачу Эло,
стигал а, латта а кхоьллинчо.
- 24 Стигал Везачу Элан долахь ю,
ткъа латта Цо адамашна дІаделла.
- 25 Беллачара Везачу Элана хастамаш бийр бац,
Іожаллин тийналле боьссинчех цхьаммо а Цунна хастам
бийр бац.
- 26 Везачу Элана хастамаш вай-м бийр бу,
хІинца дуьйна абаденналц.

Везачу Элана бу хастам!

КІелхьарваккхарна баркалла алар

- 114** ^{1*} Суна везаш ву Веза Эла,
Цунна сан аз дІахазарна а,
сан орца даккхар дІахазарна а.
- 2 Шен лергаш Цо соьгахьа схьадерзийна дела,
со дийна мел волчу хенахь, Цуьнга кхойкхуш хир ву.
- 3 Іожаллин машшех со тасавелла,
эхартан къемат суна уллодаьлла,
сингаттамо а, сахьийзаро а со охьатаІийна.

* 114:1 *Корта 114 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 116:1-9.*

113:21 Довзийтинарг 11:18; 19:5.

- 4 ТIаккха со Везачу Элан цIе йоккхуш кхайкхира:
«Веза Эла! КIелхъардаккхахъа сан са!» – аьлла.
- 5 Веза Эла дика а, нийса а ву,
вайн Дела къинхетаме ву.
- 6 ГIo оьшуш берш Везачу Эло ларбо.
Со холчу хIoьгтича, Цо со кIелхъарваьккхира.
- 7 Ва сан са, паргIат хилахъа,
Везачу Эло хъуна дика дина дела.
- 8 Веза Эла, Ахъа сан са Ioжаллех кIелхъардаьккхина,
сан бIаьргаш – бIаьрхих,
сан когаш – ког тасабаларх.
- 9 Дийна болчеран хIoкху дуьнен чохъ
Везачу Элана хъалха лелар ву со.

*Везачу Эло дина диканаи бахъана
долуш Цунна дела дои*

115 ¹*Со тешара, Аса аьлলেখъ а**:
«Со чIoгIа дог доьхна ву».

- 2 ТIех сиха ас элира:
«Муьлхха а стаг харцIуьйш ву».
- 3 ХIун юхалур ю ас Везачу Элана
Цо суна мел динчу диканна дуьхьал?
- 4 Со кIелхъарваьлла хилар дага а лоцуш,
Ас чагIаран кад хъалаойур бу,
доIанца со Везачу Эле кхойкхур а ву.
- 5 Ас кхочушдийр ду сайн нигаташ Везачу Элана
дерриг а Цуьнан халкъана хъалха.
- 6 Мехала ду Везачу Элан бIаьргашна хъалха
Цуьнан долахъ болчех цхъаь валар!
- 7 Ва Веза Эла! Со Хъан лай ву,
со Хъан гIарбаш¹ йолчун кIант ву.
Ахъа паргIатваьккхина со сайн буржалех.
- 8 Ас баркаллин сагIа Хъуна доккхур ду,
иштта доIанца Везачу Эле кхойкхур ву.

* 115:1 *Корта 115 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехъ: 116:10-19.

** 115:1 Iебархойн тептар тIехъ: *Со тешара, Аса аьлলেখъ а*. Грекийн гочдар тIехъ:
Со тешаш хиларна, со вистхилира.

115:1 2 Коринтхошка 4:13.

- 9 Ас кхочушдийр ду сайн нигаташ Везачу Элана а,
дерриг а Цуьнан халкъана а хьалха,
10 Везачу Элан цИийнан керташкахь,
хьуна юккъехь, ва Ярушалайм-гИала!

Везачу Элана бу хастам!

Везачу Элана хастам бар

- 116** ^{1*} Хаставе Веза Эла массо а халкъаша,
хастам бе Цунна массо а къаьмнаша!
2 Вайга болу Цуьнан безам боккха ма бу,
ткъа Веза Эла вайна даим а тешаме ву.

Везачу Элана бу хастам!***

Толам баккхарна дина баркаллин доIа

- 117** ^{1***} Хастамаш бе Везачу Элана, Иза дика хиларна а,
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц хиларна а.
2 Исраилан халкъо хИинца олийла:
«Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу».
3 АхIаронан тIаьхьено хИинца олийла:
«Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу».
4 Цунна хьалха ларамах буьзначара хИинца олийла:
«Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу».
5 Саготта волу со Везачу Эле кхайкхира,
Цо, дIа а хезна, синпаргIатоне со ваьккхира.
6 Веза Эла соьца ма ву,
со цхьана а хIуманах кхоьрур вац.
ХIун дийр дара суна стага?
7 Веза Эла соьца ву, Иза сан гIоьнча ву:
со сан мостагIашка толамца хьожур ву.
8 Везачу Эле ша ларвайтар гIоле ду,
адамех тешна хуьлчул.

* 116:1 *Корта 116 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 117.

** 116:2 *Везачу Элана бу хастам* – Iебархойн маттахь ма-хиллара аьлча: *ХIа-лалу-ЯхIу*.

*** 117:1 *Корта 117 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 118.

116:1 Римхошка 15:11. 117:1 Арадаккхар 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Iезар 3:11; Забур 99:5; 105:1; 106:1; 135:1; Ярми-ЯхIу 33:11. 117:6 Iебархошка 13:6.

- 9 Везачу Эле ша ларвайтар гЮле ду,
элех тешна хуьлучул.
- 10 Дуккха а къаьмнаш суна гонах девллера,
амма Везачу Элан цАрца ас уьш эшийра.
- 11 Цара суна массо а маьПера го бинера,
амма Везачу Элан цАрца ас уьш эшийра.
- 12 Накхармозийн жЮгано санна, суна го бинера цара,
амма чах яьлла це санна, уьш сихха дАабайира.
Везачу Элан цАрца ас уьш эшийра.
- 13 Со чЮгГа дАатеттира, охъавожийта,
амма Везачу Эло суна гЮ дира.
- 14 Веза Эла сан ницкъ бу,
Цуьнан дуьхьа ас йиш локху,
Цо со кЕлхъарваьккхина дела.
- 15 Делан нехан хЮсамашкахъ хезаш ду
самукъане а, толаман а маьхъарий:
«Везачу Элан аьтту куьйго толам боккху!»
- 16 Везачу Элан куьг лекха хъалаайина ду,
Везачу Элан аьтту куьйго толам боккху!»
- 17 Со лийр вац, амма вехар ву,
Везачу Элан гУллакхех лаьцна дуьйцур ду.
- 18 Луьра таАзар дина суна Везачу Эло,
амма Южалле Цо со дАа ца кховдийна.
- 19 Схъаделлийша суна Делан лаамехъ берш чубовлу кевнаш!
Делан цИийнан керта а ваьлла, ас Везачу Элана хастамаш
бийр бу!
- 20 ХАара ков Везачу Элан ков ду.
Цу чу Делан лаамехъ берш гЮр бу.
- 21 Хастам бо ас Хьуна, Веза Эла,
со дАа а хезна, Ахъ со кЕлхъарваьккхарна.
- 22 Гишло ечу пхъераша дАакхьссина тЮлг

117:14 Арадаккхар 15:2; ЕшаI-ЯхЮ 12:2. 117:22 Лака 20:17; Векалийн 4:11; 1 Ки-
пин 2:7. 117:22, 23 Маттай 21:42; Марк 12:10, 11.

- цИийнан сонан йистехь, коьрта тІулг хилла, дІахІоьбттина.
- 23 Иза Везачу Эло дина ду,
вайна гергахь и чоГІа инзаре а ду.
- 24 ХІара де – Везачу Эло кхочушбина болх бу.
Цунах даккхий а деш, самукъане хила вай!
- 25 Ва Веза Эла, кІелхьардахахьа тхо!
Аьтто а бехьа тхан, Веза Эла!
- 26 Декъал хуьлда Везачу Элан цІарах воГІуш верг!
Везачу Элан цІа чуьра оха шу декъалдо.
- 27 Веза Эла ву Дела,
Цо Шен серло тхуна тІе хьажийна.
Гаьннаш куьйга а лаьцна, даздан дуьйлалойша,
саГІа доккхучу кхерчана гонах халхарш дейша*.
- 28 Хьо сан Дела ву, ткъа ас хастамаш бийр бу Хьуна.
Хьо сан Дела ву, ткъа ас вазвийр ву Хьо.
- 29 Хастамаш бе Везачу Элана, Иза дика хиларна а,
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц хиларна а.

Делан дешан абат

Элп «а»

- 118** ¹**Адамаш*** декъала хуьлу цІеначу некъаца лелча,
Везачу Элан товрат-хьехам^д тІехь а лаьтташ.
- 2 Адамаш декъала хуьлу Цуьнан сацамаш ларбеш хилча,
дерриг а шайн дагца Иза лохуш хилча.
- 3 Ала хІума долу гІуллакхаш цара ца до,
амма Цуьнан некъашца лела уьш.
- 4 Ахь омранаш тхуна тІедехкина,
тхобга уьш кхоччуш лардайттархьама.
- 5 Ахь тІедехкина парзаш лардарна
сан некъаш тІехьажийна делахьара!

* 117:27 Іебархойн меттан тептар иштта а кхета мега: *Даздаран саГІин дийнат дІадехка тІийрагаища саГІа доккхучу кхерчан маІашна уллохь.*

** 118:1 *Корта 118 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 119.*

*** 118:1 *ХІара назма абатан кепехь ю. Хьовса: Забур 24.*

117:25 Маттай 21:9; Марк 11:9; Яхьъя 12:13. 117:26 Маттай 21:9; 23:39; Марк 11:9; Лака 13:35; 19:38; Яхьъя 12:13.

- 6 Ахъа мел тЕдиллиначуьнга со хъежахъ,
юьхъ!аьржачу хІуттур вац со.
- 7 Аса догцІеналлица хастамаш бийр бу Хъуна,
Хъан нийса тЕдехкинарш а Іамош.
- 8 Аса Хъан парзаш лардийр ду.
Кхоччуш дІа ма тасахъа со!
- Элп «б»**
- 9 Беш болу шен дахаран некъ
жимачу стага цІена муха лелабо?
Хъан дош кхочушдарца цІена лелабо.
- 10 Боллучу ницкъаца, сайн доллучу даггара Хьо лобху ас,
Хъан весеташ тІера дІа ма валийтахъа со.
- 11 Бакъдолу Хъан дош сайн даг чохъ латтадо аса,
Хъуна дуьхъал сайна къа ца латорхъама.
- 12 Бакъволу Эла, декъала ву Хьо!
Хъайн парзаш суна хъехахъа.
- 13 Багахула Ахъ мел тЕдиллина хІума
сайн балдашца Аса кхайкха а до.
- 14 Боккхачу бахамах санна, со воккхавеш ву
Хъан бакъонийн некъаца леларх.
- 15 Бакъдолу Хъан омранийн ойла еш ву со,
Хъан некъашка а хьобжуш ву со.
- 16 Бакъдолу Хъан дош суна диц ца ло,
мелхо а, Хъан парзех со воккха а воь.
- Элп «в»**
- 17 Вехъа декъала Хъайн лай волу со,
Хъан дош а лардеш со вахийтархъама.
- 18 Вехъа со бІаьрса долуш, Хъан товрата тІера
тамашийна хІуманаш суна гайтархъама.
- 19 Ву со хъаша кху лаьттахъ,
ма дахахъа сох къайла Хъайн весеташ.
- 20 Ву сайн са тЕхдуьзна ерриг а хенахъ
Хъан тЕдехкинаршна леринчу лаамех.
- 21 Ву Хьо кура дегнаш долчарна тЕхдетташ.
Хъан весетех дІабевллачарна тЕхъ неІалт ду.
- 22 Ваккхяхъа со сайна тІерачу эхъах а, дегабаамах а,
ас Хъан бакъонаш кхочушйо дела.
- 23 Вовшах а кхетта, суна дуьхъал элий барт беш белахъ а,
Хъан лай волчу аса Хъан парзех лаьцна ойланаш йийр ю.
- 24 Ву со сакъералуш Хъан бакъонех,
уьш суна хъехамчаш санна ма ю.

Элп «г»

- 25 Гел а велла, со ченахь Гуьллуш ву.
Денвехьа со Хьайн дашца.
- 26 Гучудехира ас сайн некъаш,
Хьуна ас бохург дIа а хезира.
Iамадехьа суна Хьайн парзаш.
- 27 Гайтахьа суна Айхьа динчу омранийн маьIна,
тIаккха оила йийр яра аса Хьан тамашийначу хьехамех
лаьцна.
- 28 ГIайгIано дашош лаьтга сан са,
Хьайн дашца чIагIвехьа со.
- 29 Генабаккхяхьа суна харцонан некъ,
Хьайн диканца бовзийтахьа суна Хьайн товрат-хьехам.
- 30 Гонах сайна дIахIиттийна ас Хьан тIедехкинарш,
Хьуна тешаме хиларан некъ а хаьржина ас.
- 31 ГIадвахна со Хьан бакъонашна, Веза Эла.
Ма хIоттавайтахьа со юьхьIаьржачу.
- 32 ГIадвахна воду со Хьан весетийн новкъахула,
Ахьа сан даг чу сов кхетам биллина дела.

Элп «д»

- 33 Довзийтахьа суна, Веза Эла, Хьайн парзийн некъаш,
со массо а хенахь уьш лардеш лелар вара.
- 34 Довзийтахьа суна Хьайн товрат-хьехам, со цунна муьтIахь
хир вара.
Сайн доллучу даггара и хьехам ас ларбийр бара.
- 35 Даккхяхьа сан са Хьайн весетийн новкъа,
хIунда аьлча царах ас марзо оьцу.
- 36 Дерзадехьа сан дог Хьайн бакъонашна тIе,
сайна пайда болучунна тIе дерзоран метга.
- 37 ДIадерзадехьа сан бIаьргаш
эрна хIуманашка хьобжучуьра.
Денвехьа со Хьайн некъа тIехь.
- 38 ДIахIоттадехьа Хьайн лай волчу суна Айхьа дина ваIда^д,
Хьуна хьалха ларамах буьзначарна лерина ваIда.
- 39 ДIадаккхяхьа суна кхераме хеташ долу со емалвар.
Делахь а Хьан тIедехкинарш суна диканна ду.
- 40 Дезаш ма ду суна Хьан омранаш.
Хьайн нийсонца денвехьа со.

Элп «е»

- 41 Ерзайойла Ахьа суна тIе Хьайн безаман марзо.
Веза Эла, кIелхьарваккхяхьа со – Ахьа чIагIо ма йина.

- 42 **Е**малвар сайна деш волчунна ас тІаккха жоп лур ду,
хІунда аьлча со Хьан дашах тешна Іаш ву.
- 43 **Е**рриг а йиш Хьох лаьцна бакъдерг дийца дІа ма яккхяхьа,
хІунда аьлча Ахьа ечу кхелашка со хьобжуш ву.
- 44 **Е**рриге а хенахь, абаденналц
ларбийр бу ас Хьан товрат-хьехам.
- 45 **Е**ллачу паргІатонца лелар ву со,
хІунда аьлча ас Хьан омранаш лийхира.
- 46 **Е**ллачу Хьан бакъонех лаьцна дуйцур ду ас
паччахьашна хьалха, ийза а ца луш.
- 47 **Е**рриг а сан ойланашца суна уьш дезарна,
Хьан весетех сакъералуш ма ву со.
- 48 **Е**рриге а сайн ойла Ахь деллачу парзашна тІеерзор ю аса,
сайна дезаделлачу Хьан весеташна куьйгаш тІекхийдор ду аса.

Элп «з»

- 49 **З**ерца Айхьа делла дош дагадайтахьа,
хІунда аьлча цуьнга со сатуьйсуш ву.
- 50 **З**аза доккхуш санна, Хьан чІагІоно со денвар –
иза сан догъэцар ду, со баланехь велахь а.
- 51 **З**ама мел йолу а, кура дегнаш дерш суна луйьш бу,
амма со Хьан товрат-хьехаман некъа тІера ца воу.
- 52 **З**аманашкара дуййна долу Хьан тІедехкинарш, Веза Эла,
дага а доуьйтуш, царах аса сайн дагна синтем бо.
- 53 **З**уз дарца дегІе эргІадволу со, хІунда аьлча
Іесанаш Хьан товрат-хьехамна тІера бовлу.
- 54 **З**овкх хьобгуш ву со кху дуьнен тІехь йолчу хенахь,
Хьан парзех лаьцна эшарш а локкхуш.
- 55 **З**ама буьйсане йирзича,
Хьан цІе дагайоГура суна, Веза Эла,
ткъа Хьан товрат-хьехам аса ларбийр ма бу.
- 56 **З**ама дІа мел яларх, со иштта вежа:
Хьан омранашна со муьтІахь ма ву.

Элп «и»

- 57 **И** сан дакъа Хьо ма ду, Веза Эла.
Аса чІагІо йина Хьан дешнаш лардан.
- 58 **И**штта, сайн даггара доІанаш дира аса:
Хьайн ваІданца кьинхетам бехьа сох.
- 59 **И** сайн лелар Хьан бакъонашна тІе дерзадо ас,
сайн дахаран некъех лаьцна ойланаш а йина.
- 60 **И** Хьан весеташ лардархьама,
тІаьхьа ца тоттуш аса сихо йо.

- 61 **И**штта ца бицбо ас Хъан товрат-хъехам,
 Тесачеран машшаш суна гонах делахъ а.
 62 **И**нзаре нийса долу Хъан тГедехкинарш бахъана долуш
 Хъуна хастамаш бан хъалагЮотту со буйсанна юккъехъ.
 63 **И**штта, Хъуна хъалха ларамах мел буйзначеран а,
 Хъан омранаш лардеш болчеран а доттагIа ву со.
 64 **И** дуйне Хъан безамах дуйзна ду, Веза Эла.
 Iамадехъа суна Хъайн парзаш.

Элп «к»

- 65 **К**хоьллина Ахъ дика, Веза Эла,
 Хъан лай волчунна Хъайн дашца.
 66 **К**хин а чIогIа Iамавехъа со
 дика къасто а, хъекъале хила а,
 хIунда аьлча со Хъан весетех теша.
 67 **К**ъиза бала айса хъегале,
 дикка хъалха, со тилавелла вара,
 ткъа хIинца Хъан дош лардо аса.
 68 **К**омаърша а, диканиг дийриг а ву Хьо!
 Iамабехъа суна Хъайн хъехамаш.
 69 **К**ура дегнаш долчара суна дуйхъал харцдерг кхулу,
 амма Аса сайн доллучу дагца Хъан омранаш лардийр ду.
 70 **К**урачийн дегнаш дерстина, мохъ санна,
 ткъа аса Хъан товрат-хъехамах зовкх хьобгу.
 71 **К**ъаьхъа бала хъегар дика дара суна,
 цу бахъанина суна Хъан парзаш Iемина дела.
 72 **К**хоччүш дика бу суна Хъан товрат-хъехам,
 деших а, детих а дина эзарнаш ахчанал.

Элп «л»

- 73 **Л**еррина кхолла а кхоьллина, дIахЮоттийна со Хъан куйгаша.
 Кхетавехъа со – тIаккха Iемар ву со Хъан весеташ лардан.
 74 **Л**арамах Хъуна хъалха буйзнарш со гарх баккхийбийр бу,
 хIунда аьлча со Хъан дашах тешна Iаш ву.
 75 **Л**еррина Ахъ йина йолу кхелаш бакъ юйла хаъа суна, Веза
 Эла,
 Хьо суна тешаме хиларна, таIзар а дина Ахъа суна.
 76 **Л**аъа суна Хъан безамах сайна синтем хуьлийла,
 Хъан лай волчу суна Ахъ чIагIо ма йина.
 77 **Л**аъа суна Хъан кьинхетамалла суна тIехъ хуьлийла,
 тIаккха дика вехар ву со, Хъан товрат-хъехамах ас зовкх
 хьобгу дела.
 78 **Л**аъа суна кура дегнаш дерш

юьхь!аьржачу х!уьттийла, х!унда аьлча
бехк боцуш суна г!ело йо цара.

Со-м Хьан омранийн оила еш ву.

79 Лаба суна, Хьуна хьалха ларамах буьзнарш
сайгаха берзар – Хьан бакьонех кхеташ берш.

80 Лаба суна сан дог ц!ена хулийла Хьан парзашна гергахь,
Хьуна гергахь юьхь!аьржачу ца х!оттархьама.

Элп «м»

81 Ма дешна д!адаьлла сан са,
Ахь со к!елхьарваккхаре сатийсарна.
Хьан даше сатуьйсу ас.

82 Ма дешна д!адевлла сан б!аьргаш, Хьан ч!аг!оне сатийсарна.
Ас боху: «Маца бийр бу Ахь сан синна хьаам?»

83 Ма хилла со тишбелла п!аьлдиг^д санна,
амма Хьан парзаш суна диц ца делла.

84 Мел ду те Хьан лай волу со !ан дезаш долу денош?
Маца йийр ю те Ахьа кхел суна г!ело ечарна?

85 Ма дукха оьрнаш даьхна суна кура болчу а,
Хьан товрат-хьехама ла ца дуг!учу а наха.

86 Ма тешама ду Хьан дерриге а парзаш.
Харцонца ма т!аьхьабевлла суна, г!о дехьа суна!

87 Маь!аргона со лаьтгара д!авойура цара,
амма ас Хьан омранаш ца дитира.

88 Меттавалавай, денвехьа со Хьайн безамца,
Ахьа елла бакьонаш соьга ларьяйтархьама.

Элп «н»

89 Нийсса ду гуттаренна а Хьан дош, Веза Эла,
стигалшкахь иза ч!аг!дина лаьтташ ду.

90 Нехан массо а т!аьхьенашкахула Хьо тешама ву.
Ахьа д!ах!оттийна латта, цундела иза лаьтташ ду.

91 Нисдина лаьтташ ду дерриге а и х!уманаш тахханалц а Хьан
т!едехкинаршца,

х!унда аьлча дерриг а х!ума Хьуна г!уллакх деш ду.

92 Ницкъболчу Хьан товрат-хьехамах аса зовкх ца хьегнехьара,
баланаш хьегарна, со х!аллакьхилла хир вара.

93 Нийсса цкъа а дицдийр дац ас Хьан омранаш,
х!унда аьлча цаьргахула Ахь со ден ма вина.

94 Ницкъ ма-кхоччу ас Хьан омранаш лехна дела,
со к!елхьарваккхяхьа, со Хьан ву.

95 Новкъахь !есачара суна к!ело йо, со вен дагахь,
ткъа аса Хьан бакьонех лаьцна ойланаш йийр ю.

96 Нийсса доза гинера суна мел айпе доцучун,
амма Хъан весеташ доза доцуш даккхий ду.

Элп «о»

97 Ощул дика болу Хъан товрат-хъехам ма беза суна!
Дийнан дохаллехъ цунах лаьчна ойла еш ву со.
98 Оцу сан мостагIел хъекъале вина со Хъан весето,
иза массо а хенахъ собца цхъаьна долу дела.
99 Оьзда мел болчу сан хъехамчел а кхетаме хилла со,
хIунда аьлча Хъан бакъонех лаьчна ойла еш ву со.
100 Онда кхетам болчу къанойл а хIума хууш ву со,
хIунда аьлча ас Хъан омранаш лардо.
101 Оцу муьлххачу а зуламечу некъах ларбо
аса сайн когаш, Хъан дош лардархъама.
102 Оцу Ахъа тIедиллинчух а ца къехка со,
хIунда аьлча Ахъ-айхъа со Iамаво.
103 Ощул мерза ду-кх сан къамкъаргана Хъан дешнаш!
Сан бетана мазал^д а мерза ду уьш.
104 Оцу Хъан омранашкахула кхетам белла суна,
цундела суна ца беза муьлхха а болу харцнекъ.

Элп «п»

105 Пайден Хъан дош чиркх санна ду суна,
сан тачанехъ иза суна серло ю.
106 Пайденна долу Хъан нийса тIедехкинарш
лардан ас, дуй а бууш, чIагIо ма йинера.
107 Пекъаро санна ас дуккха а гIело хъегна.
Веза Эла, Хъайн дашца дахар лохъа суна.
108 ПаргIат долчу сан синца сан багара долу сагIа дIаэцахъа,
Веза Эла, Хъайн тIедехкинчарах кхета Iамавехъа со.
109 ПаргIат долчу сан дахарна гуттар кхерам а лаьтташ,
амма Хъан товрат-хъехам ас биц ца бо.
110 ПаргIат со ца хилийтархъама, Iесачара суна гур боьгIна,
амма со Хъан омранашна тIера ца ваьлла.
111 Пайда эцарца сан дог самукъа а доккхуш,
массо а ханна Хъан бакъонаш сан долахъ ю.
112 Пусар дарца сайн дог ас тIе-ма-дерзийнера
чаккхенга кхаччалц Хъан парзаш лардан.

Элп «р»

113 Реза вац со кхоччуш тешам боцучарна,
ткъа Хъан товрат-хъехам суна беза.
114 Резахиларца сатуьйсу ас Хъан даше.
Хьо – сан дIалечкъийла а, сан турс^д а ду.

- 115 Резахиларца сайн Делан весеташ лардойла аса.
 ДІадовла суна уллора, вониг лелош дерш!
 116 Рицкъа хилийтахъа сан Хъайн чІагІонца, тІаккха со вехар ву.
 Сан сатийсамехъ со юхъІаържачу ма хІоттавехъа.
 117 Реза суна Хъо хиларо со кІелхъарвоккхур вара.
 Массо а ханна Хъан парзийн Аса тидам бийр бара.
 118 Реза боцуш Хъан парзашна духъалбевлла
 лелаш берш массо а Ахъ дІатотту,
 хІунда аылча церан мекарлонаш эрна ю.
 119 РогІ-рогІана лаьтгара Іесанаш, хатт санна, Ахъ дІабоху,
 цундела езаелла суна Хъан бакъонаш.
 120 Раж йоцуш дегош ду сан дегІ Хъох кхерарна.
 Сан дага чу кхерам тесна Ахъ йинчу кхелаша.

Элп «с»

- 121 Со бакъдерг а, нийсо а лелош Гийра,
 ма вахийтахъа со сан мостагІийн кара.
 122 Суна диканна, Хъан лай волчу соьгахъа гІо а даккхий,
 ларвехъа со, курачаърга гІелонаш ца йойтуш.
 123 Сан бІаъргаш гІелделла ду, Ахъ кІелхъарваккхаре хъежарна.
 Нийсонца Ахъ йина чІагІо кхочушгъаре хъоьжуш ма ву со.
 124 Со лелавехъа, Хъайн безаме хъаьжжина,
 со Хъайн парзех а кхетавехъа.
 125 Со Хъан лай ву, Іамавехъа со,
 тІаккха кхетар ву со Хъан бакъонех.
 126 Сийсаз а бохуш, Хъан товрат-хъехам талхорна,
 Ахъ кхел ян езаш йолу хан тІекхаьчна, Веза Эла.
 127 Суна Хъан весаташ дешил дезаш ду,
 ур-атталла цІеначу дешил сов деза.
 128 Сайна Ахъ тІе мел дехкина омранаш нийса хеташ ас тІеоьцу,
 муьлхха а харцонца болу некъ суна чІоуІа ца беза.

Элп «т»

- 129 ТІех инзаре ю Хъан бакъонаш,
 цундела царна муьтІахъ ву со.
 130 ТІех серло ло Хъан дешнийн дІаделларо,
 муьлхха а хууш воцург кхета а во цо.
 131 ТІех дукха Хъан весеташка сатийсарна
 гІаттийначу баганца аса синош доху.
 132 Там а бехъа суна, къинхетам а бехъа сох,
 Хъан цІе езачарах Айхъа ма-барра.
 133 ТІечІагІбехъа сан когаш Хъайн дашца,
 зуламечу хІумане со кІел ма витийтахъа.

- 134 Тѣх адамаша ницкъ барх кѣлхъарваккхяхъ со,
 Хъан омранашна со муѣтѣхъ хилийтархъама.
 135 Тешамца Хъан юьхъ тѣра серло суна лепаехъа,
 Хъан парзех со иштта кхетавехъа.
 136 Тѣх халахетарна сан бѣаьргех хиш оьху,
 Хъан товрат-хъехам наха лар ца бо дела.

Элп «у»

- 137 Уггаре а нийсаниг, Веза Эла, Хъо ма ву,
 ткъа Хъан тѣедехкинарш бакъ ма ду.
 138 Уггаре нийса а, тешаме а ю
 Ахъа тѣ мел ехкина бакъонаш.
 139 Уллогѣрта цѣ санна, оьгѣазло суна чохъ йогуш ю,
 хѣунда аьлча сан мостагѣаша диццо Хъан дешнаш.
 140 Уггар зийна ю Ахъ йина чѣагѣонаш,
 Хъан лай волчу суна уьш езаелла.
 141 Уггаре кѣезиг а, нахана дола хеташ а со воллушехъ,
 аса Хъан омранех цхъа а диц ца до.
 142 Уггар дукха ханна Хъан нийсо лаьтташ ю,
 ткъа Хъан товрат-хъехам билгал а тешаме бу.
 143 Уггар хала бала а, гѣайгѣа тѣеана суна,
 амма Хъан весеташ – суна сакъерадалар ду.
 144 Уггар а нийса ю Хъан бакъонаш абаденналц.
 Хъехар дехъа суна, тѣаккха со вехар ву.

Элп «х»

- 145 Хъоьга, Веза Эла, кхойкху со сайн доллучу даггара.
 Со дѣазахъа, ас ѣалашдийр дара Хъан парзаш.
 146 Хъоьга со кхойкхуш ву. Кѣлхъарваккхяхъ со,
 ткъа Хъан бакъонаш аса ѣалашийр яра.
 147 Хъоьга гѣо доьхуш сахиллалц ѣа со,
 Хъан дашах дегайовхо а ю сан.
 148 Хъан чѣагѣонех лаьцна ойланаш ярхъама,
 аса буса сахиллалц бѣаьргаш дѣа ца къовлу.
 149 Хъайн хедар боцучу безаме хъаьжжина, сан озе тидам бехъа,
 Веза Эла, Хъайн нийсоне хъаьжжина, сан дахар
 ѣалашдехъа!
 150 Хѣилла лело дагатеснарш тѣегѣоьртина суна,
 уьш Хъан товрат-хъехамна генахъ бу.
 151 Хъо уллохъ ву суна, Веза Эла,
 Хъан дерриг а весеташ нийса ду.
 152 Хъан бакъонех лаьцна дикка хан ю суна хиъна,
 уьш Ахъа массо а ханна дѣахѣиттинийла а хъаь суна.

Элп «ч»

- 153 ЧIогIачу баланехъ со хиларе а хъажий, кIелхъарваккхяхъ со,
хIунда аьлча ас биц ца бо Хъан товрат-хъехам.
- 154 ЧIагIо Айхъа ма-ярра, со кIелхъарваккхяхъа.
Сан къовсам къаста а беш, со паргIат а ваккхяхъа.
- 155 ЧIогIа генахъ бу Iесанаш кIелхъарбахарх,
царна Хъан парзаш кхочушдан ца лаарна.
- 156 ЧIогIа къинхетаме ву Хьо, Веза Эла.
Хъайн кхел ярца денвехъа со.
- 157 ЧIогIа дукха бу суна тIаьхъабевларш а, мостагIий а,
амма Хъан бакъонашна со генаваьлла вац.
- 158 ЧIогIа дог делира сан Хъуна тешаме боцурш ган,
хIунда аьлча Хъан дош ца лардо цара.
- 159 ЧIогIа Хъан омранаш суна дезаш хиларе хъажыхъа,
Веза Эла, Хъайн безамца денвехъа со.
- 160 ЧIогIа тешаме бу Хъан дешан бух,
массо а Хъан нийса тIедехкинарш абаденналц ду.

Элп «ш»

- 161 Шаш бакъ боцушехъ, суна тIаьхъабевлла куьйгалхой,
амма сан дог, ларамах а дуьзна, Хъан дош бахъана
долуш дегадо.
- 162 Шена йоккха са яьлларг санна,
воккхавеш ву со Хъан чIагIонах.
- 163 Шеко а йоцуш, ца деза суна харцдерг,
ткъа Хъан товрат-хъехам суна беза.
- 164 Шаерг нийса йолу Хъан кхелаш бахъанехъ,
дийнахъ ворхIазза хастам бо ас Хъуна.
- 165 Шортта синпаргIато ю Хъан товрат-хъехам безачийн,
ткъа уьш тасабалийта я галбовлийта хIумма а дац.
- 166 Шеко йоцуш, Ахъ кIелхъарваккхаре дегайовхо ю сан,
Веза Эла, Хъан весеташ а кхочушдо ас.
- 167 Шатайпа Хъан бакъонаш сан сино ларйо,
уьш суна Iаламат дукха а еза.
- 168 Шадерг сан некъаш Хъуна хъалха хиларна,
Хъан омранаш а, бакъонаш а ларйо ас.

Элп «I»

- 169 Iазап чуьра ас доккху орца
дIакхочийла Хьоьга, Веза Эла.
Хъайн дашца кхетам лохъа суна.
- 170 Iийжаме сан доIанаш Хьоьга дIакхочийла.
Хъайн чIагIонца со кIелхъарваккхяхъа.

- 171 Ианор бу сан багано Хьуна хастамаш,
Ахь Хьайн весетех со кхетаво дела
- 172 Иабарца сан матто дІакхайкхадойла Хьан дош,
хІунда аьлча массо а Хьан весеташ нийса ду.
- 173 Иаламат тешаме долу Хьан куьг суна гІоьнна хуьлийла,
хІунда аьлча ас Хьан омранаш кхочушдан хаьржина.
- 174 Иебийла Ахь кІелхьарваккхарх болу сан хьагам,
Хьан товрат-хьехамах со сакьералуш ву.
- 175 Иойла сан са Хьуна хастамаш а беш,
Ахьа тІедехкинарш суна гІортор санна хуьлийла.
- 176 Иахар тила ма-баллара, тилавелла со.
Хьайн ялхо волу со лехахьа, хІунда аьлча
Хьан весеташ суна диц ца дела.

ГІо дар доьхуш долу доІа

119 ^{1*} Делан цІийне хьалаволучу новкъахь олу назма.
Сайна бохам баьллачу дийнахь

- Везачу Эле орца даьккхира аса,
ткъа Цунна со дІа а хезира.
- 2 Веза Эла! КІелхьардаккхахьа сан са
харцлуйьш болчу нехан маттах,
эладита лелочеран харцонах.
- 3 Ва харцонца ледеш дерш!
Дала шуна хІун дийр ду те?
Цо шуна стенца таІзар дийр ду те?
- 4 ТІемалочун ирачу пхарца а,
жІоламах богуш болчу кІегаца а
Цо таІзар дийр ду шуна.
- 5 Бала бу соьгахь машаххой санначарна уллохь вехаш
хиларна,
иштта къедархой** санначеран четаршна юкъахь вехаш
хиларна а.
- 6 ТІехдукха ваьхна со
машар ца безачарна юкъахь.
- 7 Со машаре стаг ву,

* 119:1 *Корта 119 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тІехь: 120.

** 119:5 *Машаххой... къедархой* – Машахара а, Къедарара а нах диндоцу акха
нах санна лоруш бара.

амма со вистхуьллушехь,
уьш тАмана кийча хуьлу.

Веза Эла тхо лардеш верг ву

120 ^{1*} Делан цИийне хьалаволучу новкъахь олу назма.
Ас сайн бIаьргаш лаьмнаш долчу дIахьжабо,
сайна гIо стенгара схьакочур ду а хоьттуш.

2 ГIо Везачу Элера хир ду суна,
стигал а, латта а кхоьблина волчу.

3 Хьан ког тасаболуьйтур а бац Цо,
сема а хир ву хьо ларвеш Верг.

4 Сема а ву, вижина а вац
Исраилан халкъ лардеш Верг.

5 Веза Эла хьо ларвеш Верг ву.
Веза Эла хьан аьтту куьг долчу
агIонгахь долу ИиндагI ду.

6 Я дийнахь кхетгачу малхо а,
я буса кхетгачу батто а
хьуна цатам бийр бац.

7 Везачу Эло массо а бохамах ларвийр ву хьо,
хьан са лардийр ду Везачу Эло.

8 Хьо вoьдуш-вогIуш массанхьа а
Везачу Эло ларвийр ву хьо
хIинца дуьйна абаденналц.

Ярушалайм хастаяр

121 ^{1**} Делан цИийне хьалаволучу новкъахь олу Даудан назма.
Воккхавеш вара со, сайга аьлча:
«Везачу Элан цIийнан керта гIо вай».

2 Хьан кевнашкахула а бевлла,
тхан когаш лаьтташ бу, Ярушалайм

3 Дика цхьаьнатоьхна йина гIала санна,
чIагIийна лаьтташ ю Ярушалайм.

4 Везачу Элан долахь долу исраилхойн тайпанаш

* 120:1 *Корта 120 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 121.

** 121:1 *Корта 121 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 122.

- хьаладогIуш йолу меттиг а циггахь ю.
 Исраилан халкъана бакъо елла ю
 Везачу Элан цIарна цигахь хастамаш бан.
 5 Цигара нийса кхел ярца паччахьалла деш ду,
 Даудан цIийнан паччахьан гIант цигахь лаьтташ ду.
- 6 Деле бехийша Ярушалаймана машар:
 «Маьршачу меттехь хуьлийла хьо езаш берш!
 7 Машар лаьттийла хьан пенашна юкъахь,
 сашорте лаьттийла хьан гIепашна чохь!»
 8 Сайн гергарчеран а, уллорачеран а дуьхьа
 ас эр ду: «Машар хуьлийла хьуна чохь!»
 9 Вайн Везачу Делан цIийнан дуьхьа
 хьуна диканиг хуьлийла доьху ас.

Къинхетам бар доьхуш дина доIа

- 122** ^{1*} Делан цIийне хьалаволучу новкъахь олу назма.
 Хьобга хьалахьжабо ас сайн ши бIаьрг,
 стигалшкара паччахьалла деш Верг!
 2 Лай шен олахочуьнга ма-хьежжара,
 зуда-лай шен зуда-олахочуьнга ма-хьежжара,
 вайн Везачу Деле хьобжуш ду вай,
 Цо вайх къинхетам баллалц.
- 3 Къинхетам бехьа тхox, Веза Эла, къинхетам бехьа,
 хIунда аьлча тIехдукха кхиссарш йора тхуна наха.
 4 Дуккха а хьийгира оха куранаш тхox кхардар а,
 куралла ечара тхо аьшнаш дар а.

Дела Шен халкъехьа ГIодоккхург ву

- 123** ^{1**} Делан цIийне хьалаволучу новкъахь олу Даудан
 назма.
 Олийла Исраилан халкъо: «Нагахь Веза Эла вайца ца
 хиллехь,
 2 мостагIий тIелеттачу хенахь, Иза вайца ца хиллехь,
 хIун хилла хир дара те вайх?
 3 Шабш дарбеллачу хенахь
 мостагIаша вай дийна доллушехь дIакхоллур дара-кх.

* 122:1 *Корта 122 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 123.

** 123:1 *Корта 123 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 124.

- 4 Дистина тЕедогГучу хино санна,
бухадохуйтур дара-кх цара вай.
- 5 Карзахдаьлла долчу хино санна,
бухадохуйтур дара-кх цара вай».
- 6 Декъала ву вай мостаГашка
хЛаллак ца дайтина волу Веза Эла!
- 7 РечІанах кІелхъардовлу олхазарш санна,
кІелхъардевлла вайн синош.
И речІа хада а еш,
вай дІасадевда.
- 8 Везачу Элера ду вайна гІо –
Иза стигалш а, латта а Кхоьллинарг ма ву.

Делан халкъ маършонехъ хилар

- 124** ^{1*} Делан цІийне хълаволучу новкъахъ олу назма.
Везачу Элах тешаш верг Цийон-лам санна ву.
Иза меттах а бер бац, массо а ханна лаьттар а бу.
- 2 Лаьмнаша Ярушалаймана го बारे терра,
Веза Эла Шен халкъана гонах ву,
хІинца дуьйна массо тЕйогГучу ханна.
- 3 Іесачу наха суьпачу нехан лаьтта тЕхъ
куьйгалла дар даим дуьсур дац,
суьпачу нахе шайн куьйгаш
зулам дарна тЕе ца кховдадайттархъама.
- 4 Диканиг дехъа, Веза Эла, дикачарна –
цІена дегнаш долуш болчарна.
- 5 Амма харц новкъа бевллачарна –
Везачу Эло таІзар дойла
харцонаш лелочаьрца цхъаьна.

Исраилна тЕхъ машар хуьлийла!

КІелхъардовларх лаьцна доІа

- 125** ^{1**} Делан цІийне хълаволучу новкъахъ олу назма.
Везачу Эло Цийон юхаметтахІоттийча,
тхо гІенах лелаш санна дара.

* 124:1 *Корта 124 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тЕхъ: 125.

** 125:1 *Корта 125 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тЕхъ: 126.

- 2 Цу заманахь тхо синкъераме доьлуш дара,
тхан аьзнаш даккхийдерах дуьзна а дара.
Цу хенахь кхечу къаьмнашна юкъахь олуш дара:
«Оцу халкъан дуьхьа Везачу Эло сийлахь гІуллакхаш
дина!»
- 3 Сийлахь хІуманаш Везачу Эло тхан дуьхьа дина,
цундела тхо сакъералуш дара.
- 4 КхидІа а юхаметтахІиттадехьа тхо, Веза Эла,
якъаеллачу аренгахь Іовраш хецар санна.
- 5 БІаьрхишца латта дІадийначо
самукъадаларца ялта хьокхур ду.
- 6 Белхарца хІу эцна кха тІе воьдуш верг
самукъадаларца шен цІевнаш дахьаш юхавоьрзур ву.

Декъала ду Делан дика

126 ^{1*} Делан цІийне хьалаволучу новкъахь олу Сулим-пачча-
хьан назма.

- Нагахь цІа Везачу Эло Ша дойтуш дацахь,
иза дечара эрна къахьобгу,
нагахь Везачу Эло гІала ларъеш яцахь,
гІаролан сема хилар эрна ду.
- 2 Эрна ду шун хьалххе хьалагІовтгар а,
хан яллалц Іар а,
хьацарца даьккхина бепиг даар а.
И дерриг а Везачу Эло Шена везачунна ло, иза вижина
Іуьллушехь**.
- 3 Бераш Везачу Элан тІаьхье ю,
уьш Цо делла совгІат ду.
- 4 Темалочун карахь долу пхерчий санна бу
ден къоначу хенахь бина болу кІентий.
- 5 Ирс долуш ву цаьрца шен Іад-ботт хьалаюьзнарг!
Иза юьхьІаьржачу хІуттур вац кевнехь ша мостагІашца
къамел дечу хенахь.

* 126:1 *Корта 126 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 127.*

** 126:2 *И дерриг а Везачу Эло Шена везачунна ло, и вижина Іуьллушехь – Гре-
кийн маттера гочдар: цу хенахь Шена везачунна Везачу Эло наб ло.*

Везачу Элах кхоьручарна хуьлу ял

127 ^{1*} Делан цийне хьалаволучу новкъахь олу назма.
Ирс долуш ву, Делах а кхоьруш,
Цуьнан некъашца лелаш волу стаг!

- 2 Шен куьйган кьинхьегамца даьккхинчух вахалур ву иза,
ирс долуш а, беркате а хир ву иза.
- 3 ТIаккха цуьнан цIа чуьра цуьнан зуда а хир ю,
стом луш йолу кемсийн таьлланг санна.
Оцу стага дIадоьгIначу зайт-диттан^д гаьннаш санна,
цуьнан бераш а хир ду цуьнан шуьнна гонах.
- 4 Иштта декъал хир ву
Везачу Элах кхоьруш волу стаг!
- 5 Цийон-лам тIера** Везачу Эло декъалвойла иза.
Ярушалайм-гIалин заза даккхар гойла цунна
массо а цуьнан дахаран деношкахь.
- 6 Шен берийн бераш а гойла цунна.

Машар лаьтгийла Израил-махкахь!

Израилхойн мостагIашна дуьхьал долу доIа

128 ^{1***} Делан цийне хьалаволучу новкъахь олу назма.
«Жима волуш дуьйна дукха хьийзийна со, —
дIаолийла Израилан халкъо. —

- 2 Жима волуш дуьйна дукха хьийзийна со,
амма суна тIехь толам ца баьккхина.
- 3 Сан букъа тIехь охана дина,
ахархоша деха хершнаш даьхна.
- 4 Амма Веза Эла нийсо лелориг ву:
Iесачеран лоллера Цо со паргIатваьккхира».
- 5 Эхь а хетта, юхабовлийла
Цийон-лам тIехь лаьтташ долу
Делан цIа^д ца дезаш болу берриш а!

* 127:1 *Корта 127 (Грекийн)* — Iебархойн меттан тептар тIехь: 128.

** 127:5 *Цийон-лам* — иза шена тIехь Ярушалайм-гIала дIахIоттийна болу жуьг-тийн сийлахь-беза лам бу.

*** 128:1 *Корта 128 (Грекийн)* — Iебархойн меттан тептар тIехь: 129.

- 6 Схъаяккхале якъалуш йолу
тхов тІера буц санна хуьлда уьш.
- 7 Цу бецах маьрсахочо буй бузур бац,
ткъа цІов боьхкуш волчо – шен кана.
- 8 Уллохула тІехбовлучара эр дац:
«Везачу Элан декъалдар шуна тІехъ хуьлийла!
Везачу Элан цІарца оха декъалдо шу!»

По дар доьху доІа

129 ^{1*} Делан цІийне хъалаволучу новкъахь олу назма.
КІоргенера кхойкху ас Хьобга, Веза Эла.

- 2 Веза Эла! ДІахазахъа сан аз.
Суна кьинхетам баран дехаре
ладугІуш хуьлийла Хьан лергаш.
- 3 Нагахь Ахь, Веза Эла,
къинош дІаяздеш хилча,
ва Хьалдолу Эла,
мила латталур ву те?
- 4 Амма нахана гечдийриг Хьо волу дела,
Хьуна хьалха тхо ларамах дуьзна лаьтта.
- 5 Везачу Эле хьобжуш ву со
сан са Цуьнга хьобжуш ду.
Цуьнан дашах тешна ву со.
- 6 Сан са Везачу Эле хьобжу,
ха деш берш Іуьйрене хьобжучул сов,
уьш Іуьйре тІекхачаре хьобжучул сов.
- 7 Ва Израилан халкъ, Везачу Элах дегайовхо йолуш хуьлийла хьо,
хІунда аьлча Везачу Элехь хедар боцу безам бу,
Иза массо а хенахь нах паргІатбаха лууш ву.
- 8 Массо а ша летийначу кьиноьх
Израилан халкъ Цо паргІатдоккхур ма ду.

Тешаран доІа

130 ^{1**} Делан цІийне хъалаволучу новкъахь олу Даудан назма.
Веза Эла! Куралла яц сан даг чохь,

* 129:1 *Корта 129 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 130.

** 130:1 *Корта 130 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 131.

129:8 *Маттай 1:21; Тите 2:14.*

дегаллица сан бІаьргаш ца хьоьжу.
 Ас гІайгІа ца бо сийлахьчу хІуманийн а,
 со кхетачу тІех халачу хІуманийн а.
 2 Мелхо а, сайн са ас тийна а, синтеме а дина,
 ненан некхах дІадаьккхина бер санна.
 Суна чохь долу са хІинца синтеме ду,
 ненан некхах дІадаьккхина бер санна.
 3 Ва Израилан халкъ, Везачу Элах дегайовхо йолуш
 хуьлийла хьо
 хІинца дуьйна тІейогу йолчу массо а хенахь.

Делан цІийнан сийдар

131 ^{1*} Делан цІийне хьалаволучу новкъахь олу назма.
 Дагавайтахьа, Веза Эла,
 Дауд а, цуьнан холчу хІиттар а,
 2 цо Везачу Элана чІагІо яр а,
 Якъубан Нуьцкъалчунна ваІда¹ дар а:
 3 «Сайн цІийнан тхевнна кІел гІур вац со,
 со Іуьллучу метта хьалавер вац со,
 4 сайн бІаьргашка наб йойтур яц ас,
 сайн бІаьргийн негІарш а тІетГІа дохуьйтур дац,
 5 Везачу Элана меттиг суна караяллагц,
 Якъубан Нуьцкъалчунна хІусам хиллагц».

6 Эпратехь тхо хиллачу хенахь
 Делан тІорказ мичахь ду тхуна хезна,
 ЯІаран аренашкахь тхуна карийна иза.
 7 Цуьнан хІусаме а дахана,
 Цуьнан когийн кІелонна
 хьалха суждане гІур ду вай.

8 Веза Эла, Хьо Іаш волчу метте дІахІоттахьа,
 Хьо а, Хьан олаллин тІорказ а.
 9 Хьан динан дай нийсо тІеюьйхина хуьлийла.
 Хьан долахь берш хазахетарца баккхийбойла.

10 Хьайн ялхо волчу Даудан дуьхьа Хьайн юьхь
 Айхьа къобалвинчунна тІера дІа ма ерзаехьа.

* 131:1 *Корта 131 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 132.

131:6-10 ² Шерашкахь 6:41, 42.

- 11 Везачу Эло чІагІо йина Даудана,
 Ша юхавер воцу ваІда дина Цо:
 «Хьан тІаьхьенах волчу стагана лур ю Аса
 ахь динчу тайпана паччахьалла дар.
- 12 Нагахь хьан кІенташа Сан барт а,
 Ас царна ло бакьонаш а ларьяхь,
 церан кІенташа а гутгар а
 ахь динчу тайпана паччахьалла дийр ду».
- 13 ХІунда аьлча Везачу Эло Цийон хаьржина,
 цунах Шен хІусам ян лиьна Цунна.
- 14 «Иза гутгаренна а Со Иийр волу меттиг ю,
 кхузара Аса паччахьалла дийр ду,
 хІунда аьлча и меттиг Суна езна.
- 15 Цуьнан сурсаташ Ас чІогІа декьалдийр ду,
 цуьнан мисканаш кхачанах бузор бу.
- 16 Цуьнан динан дайшна кІелхьардовлар^д тІедухур ду Ас.
 Цигара болу Далла тешаменаш хазакетарца баккхийбийр бу.
- 17 Цигахь Даудан цІа Аса сийлахь хуьлуйтур ду,
 Айса кьобалвинчунна стогар дІахІоттор бу.
- 18 Цуьнан мостагІий Аса юьхьІаьржачу хІиттор бу,
 ткьа цуьнан коьрта тІехь цуьнан таж^д лепар ду».

Барт болу дахар

- 132** ^{1*} Делан цІийне хьалаволучу новкъахь олу Даудан назма.
 Мел дика а, тамехь а ду
 динан вежаршна бертахь цхьаьна баха!
- 2 Коьрта тІе а доьттина, АхІаронан можа тІехула,
 цуьнан бедарийн йистошка охьаоьху деза даьтта санна ду иза.
- 3 Цийон-лаьмнаш тІе дуьллу Хьермон-ломан тхи санна ду иза.
 Цигахь делла халкъана Везачу Эло
 Шен декьалдар: хедар доцу дахар.

Везачу Элана хастам баре кхайкхар

- 133** ^{1*} Делан цІийне хьалаволучу новкъахь олу Даудан назма.

* 132:1 *Корта 132 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 133.

** 133:1 *Корта 133 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 134.

131:11 Дауд 7:12-16; 1 Шерашкахь 17:11-14; Забур 88:4, 5; Векалийн 2:30.

131:17 Сулим 11:36.

Дуьло, Везачу Элана хастамаш бейша, Везачу Элан массо а
ялхой,
буьйсанна Везачу Элан цийнан кертахь Цунна г'уллакхаш
деш болу.

2 Делан цийне куьйгаш а кховдадай,
Везачу Элана хастамаш бейша.

3 Стигалш а, латта а кхоьллинчу Везачу Эло
Цийон-лам т'ера хьо дек'балвойла!

Хастаман назма

134 ^{1*} Везачу Элана бу хастам!

Хастаейша Везачу Элан це,
хастаейша иза, Везачу Элан ялхой,
2 Везачу Элан ц'енна уллохь г'уллакх деш болу,
вайн Делан цийнан керташкахь лаьтташ болу.

3 Хаставейша Веза Эла, х'унда аьлча Веза Эла дика ву.
Цуьнан ц'арна эшарш лакхийша, х'унда аьлча иза дагна
тамехь ду.

4 Везачу Эло Шена Як'убан т'аьхье хаьржина,
Исраилан халкъ Цо Шен дола даьккхина.

5 Суна хиьна Веза Эла сийлахь вуйла,
вайн Веза Эла массо а деланел лакхара вуйла.

6 Везачу Эло Шена луьург до
стигалшкахь а, лаьтта т'ехь а,
х'ордашкахь а, массо а хин к'оргенашкахь а.

7 Цо дуьненан йистошкара мархаш г'иттайо,
дог'а дог'уш стелахаьштигаш тухуйту,
Шен х'ума д'аюьллучу меттера мох арабоккху.

8 Мисар-махкара хьалха дуьнен чу девларш х'аллакдина Цо —
хьалха дуьнен чу бевлла к'ентий а, хьалха хилла
дийнаташ а.

9 Хьо болчохь, Мисар-мохк, Цо
тамашийна билгалонаш а гайтина,
инзаре х'уманаш пир'унна а,
массо а цунна уллорачарна а т'ехецна.

* 134:1 *Корта 134 (Грекийн)* — Ибархойн меттан тептар т'ехь: 135.

- 10 Цо дуккха а къаьмнаш эшийна,
андий паччахьаш хІаллакбина:
- 11 эмархойн паччахь Сихьон а,
Башанан паччахь Ювга а,
канаІанхойн массо а паччахьаш а.
- 12 Церан латта Шен халкъана, израилхошна,
тІаьхьалонна дІаделла Цо.
- 13 Веза Эла, Хьан це гуттаренна ю.
Веза Эла, Хьо тІаьхьенашкара тІаьхьенийн а дагахь ву.
- 14 ХІунда аьлча Везачу Эло Шен халкъ бехказадоккхур ду,
Шена гІуллакх дечарах Цо къинхетам бийр бу.
- 15 Кхечу къаьмнийн деланаш детих а, деших а бина бу,
уьш адамийн куьйгашца бина болу цІуш бу.
- 16 Церан батош ю, амма цара къамел ца до,
церан бІаьргаш бу, амма царна хІумма а ца го.
- 17 Церан лергаш ду, амма царна ца хеза,
хІо дац церан батошкахь.
- 18 Царах терра хир бу уьш беш берш а,
царах тешна Іаш верг муьлхха а.
- 19 Израилан халкъ! Хаставе Веза Эла.
АхІаронан тІаьхье! Хаставе Веза Эла.
- 20 Левин тІаьхье! Хаставе Веза Эла.
Везачу Элана хьалха ларамах дуьзнарш!
Хаставе Веза Эла.
- 21 Цийон-лома тІера хаставе Веза Эла,
Ярушалаймехь Іаш волу Веза Эла!

Везачу Элана бу хастам!

Баркаллин назма

135 ^{1*} Баркалла ала Везачу Элана, Иза дика хиларна.
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.

- ² Баркалла ала деланийн Далла –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.

* 135:1 *Корта 135 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 136.

134:15-18 Забур 113:12-16; Довзийтинарг 9:20. ^{135:1} 1 Шерашкахь 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Іезар 3:11; Забур 99:5; 105:1; 106:1; 117:1; Ярми-ЯхІу 33:11.

- 3 Баркалла ала олалла дечеран Везачу Элана —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 4 Баркалла ала Ша инзаре Иаламаташ Дечунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 5 Баркалла ала хьекьалца стигалш Кхоьллингчунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 6 Баркалла ала Хишна тГехь латта ЧИагИдинчунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 7 Баркалла ала ши коьрта серло Кхоьллингчунна:
(Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.)
- 8 царах малх дийнан Гуналла а деш,
(Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.)
- 9 бутт а, седарчий а буйсанан Гуналла а деш —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 10 Баркалла ала мисархойн хьалха дуьнен чу девларш
ХИаллакдинчунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 11 Баркалла ала Исраилан халкъ Мисар-махкара
Арадаьккхинчунна
(Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу)
- 12 нуьцкъалчу куьйгаца а, тГекховдийначу пхьаьрсаца а —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 13 Баркалла ала Эрзийн хИорд Бекъначунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 14 Баркалла ала Исраилан халкъ цу юккъехула
Чекхдаьккхинчунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 15 Баркалла ала пирГун а, цуьнан эскар а Эрзийн хИордана чу
Кхоьссинчунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 16 Баркалла ала Шен халкъ яьссачу арахула Чекхдаьккхинчунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 17 Баркалла ала сийлахь паччахьаш Эшийначунна —
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 18 Баркалла ала онда паччахьаш Байинчунна:

135:5 Доладалар 1:1. 135:6 Доладалар 1:2. 135:7-9 Доладалар 1:16. 135:10 Арадаккхар 12:29. 135:11 Арадаккхар 12:51. 135:13-15 Арадаккхар 14:21-29.

- Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 19 Эмархойн паччахь Сихьон а, –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 20 Башанан паччахь ЮвгIа а –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 21 Баркалла ала церан латтанаш Схьаделлачунна –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 22 Баркалла ала Шен ялхочунна, Исраилан халкъана, уьш
Схьакхачийначунна –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 23 Баркалла ала вай эшийна хиллачу хенахь вай
Дагадаьхкинчунна –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 24 Баркалла ала вай вешан мостагIех КIелхьардаьхначунна –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 25 Баркалла ала муьлххачу а садолчу хIуманна кхача Лучунна –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу.
- 26 Баркалла ала стигалийн Далла –
Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу!

Йийсарехь болчу израилхойн белхар

136

^{1*} Бавелан хишна юххе тхо ховшура,
цигахь тхо делха а доьлхура,
Цийонна хилларг дага а льцуш.

- 2 Тхайн дечиг-пондарш
дак-дитта тIе хьалаоьхкина оха.
- 3 Тхо йийсаре дигинчара тхоьга эшарш лакха бохура,
тхуна ницкъ бечара шайн самукьадаккха бохура:
«Лакхал тхуна Цийонера эшарех цхьа!»
- 4 Хийрачу махкахь а долуш,
оха муха локхур ю
Везачу Элан эшар?
- 5 Нагахь суна хьо йицлахь, Ярушалайм,
сан аьтту куьйгана муха лакха еза дицлойла.
- 6 Сан мотт багарчу стигалх дIалетийла,

* 136:1 *Корта 136 (Грекийн)* – Иебархойн меттан тептар тIехь: 137.

135:19 Лелар 21:21-30. 135:20 Лелар 21:31-35.

нагахь суна хьо дагахь ца хилахь,
нагахь ас Ярушалайм сайн самукъадаларан коьрте ца
хЮгтаяхь.

- 7 Ва Веза Эла, дагадаийтахь эдомхоша
Ярушалайм эшийначу дийнахь динарг.
Дагадаийтахь цара иштта кхойкхуш хилар:
«Йохае и гІала! Йохае иза буха тІе кхаччалц!»
- 8 Бавелан йоІ, хІаллакьян ва леринарг!
Ирсе ву ахьа тхуна динчунна
хьуна бекхам эцнарг!
- 9 Ирсе ву хьан бераш, схьа а эцна,
тІулгех детташ, хІаллакдинарг!

Далла хастам беш дина доІа

- 137** ^{1*} Даудан назма.
Веза Эла! Доллучу даггара хастам бо ас Хьуна!
Стигалийн гуламна хьалха хастаме назманаш олу ас Хьуна!
- 2 Хьан деза цІа долчухьа охьатаьІа со!
Хьан хедар боцучу безаман дуьхьа а,
Хьо тешаме хиларан дуьхьа а
хастам бо ас Хьуна,
хІунда аьлча адамаша Хьан йоккхучу муьлххачу цІарал а,
лакхадаьккхина Ахь Хьайн дешан сий.
- 3 Аса Хьайга кхойкхучу дийнахь жоп делира Ахь,
ницкъ а белла, сан са чІагІдира Ахь.
- 4 Хьан багара долу дешнаш дІахезча, Веза Эла,
Хьуна хастамаш бийр бу лаьттарчу массо а паччахьаша.
- 5 Хьан некъашна, Веза Эла, иллеш эр ду цара,
хІунда аьлча доккха ду Хьан сийлалла.
- 6 Хьо лакхахь велахь а, Веза Эла,
лахахь верг а го Хьуна.
Кура верг а геннара вевза Хьуна.
- 7 Нагахь со баланехь хилахь а, Ахь денвийр ву со.
Сан мостагІийн дераллина Хьайн куьг а тІехьур ду Ахь.

* 137:1 *Корта 137 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тІехь: 138.

136:8 Довзийтинарг 18:6.

- Хьан аьтту куьйго кIелхьар а воккхур ву со.
 8 Лохьа суна, Веза Эла, Айхьа лур ду аьлларг,
 Хьан безаман доза ма дац.
 Хьайн куьйго кхоьблинарг ма дитахьа, Веза Эла!

Делан дувьзина долу хаарш а, Цо бо тергам а

138 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Даудан
 назма.

- Веза Эла! Ахь со зе а зийна,
 Хьуна сох лаьцна дерг дерриг а хаьа.
 2 Со маца охьахоу а, со маца хьалагIотту а хаьа Хьуна.
 Сан ойланаш а евза Хьуна геннара а.
 3 Со новкъахула вогIуш велахь а, я вижина Iуьллуш велахь а,
 уллохь хуьлу Хьо суна.
 Со лела массо некъаш а девзаш ду Хьуна.
 4 Меттан бухьхьехь долу сан дош а, ас багах а даккхале,
 ма-дарра девза Хьуна, Веза Эла.
 5 Хьалхахь а, тIехьахь а, суна массо а агIор а ву Хьо,
 Хьайн куьг а латтадо Ахь суна тIехь даим.
 6 Ма инзаре тамашийна ду Хьуна сох хууш мел дерг.
 И дерриге а довза сан ницкъ ца кхаччал лекха ду-кх иза.
 7 Хьан Синах а къаьстина, стенга вер вара со?
 Хьан юьхь-дуьхьлара а стенга водур вара со?
 8 Со стигала хьалаваьлча – цигахь а Хьо ма ву.
 Эхарте со кхаьчча – цигахь а Хьо ма ву.
 9 Нагахь Iуьйренан зIаьнарийн тIемаш тIехь со хьалаваьлча а,
 я, хIордан дехьа йисте а ваьлла, малхбузехь со хилча а,
 10 цигахь а Хьайн куьйгаца лелаво Ахь со,
 Хьайн аьтту куьг а кхийдадо Ахь соьга.
 11 Нагахь: «Бодано хьулвойла со»,
 я: «Суна гонах йолчу серлонах бода хуьлийла», – ас аьлча а,
 12 Iаьржачу бодано дIахьулвийр вац со Хьох.
 Хьуна-м Iаьржа бода а сирла серло санна бу.
 13 ХIунда аьлча, Веза Эла, суна чохь мел долу хIума а Ахь
 кхоьллина ма ду.
 Ахь со, вовшах а тесна, сан ненан кийрахь кхоьллина ма ву.
 14 Ас хастам бо Хьуна, инзаре тамашийна Ахь со кхолларна.

* 138:1 *Корта 138 (Грекийн)* – Iебархойн меттан тептар тIехь: 139.

Хъан гУллакхаш тамашийна ду.

Сан синна иза чЮгЮа дика хаъа.

- 15 Хьох къайла ца делира сан даЫахкийн хЮттар,
со къайлаха, лаьттан кийрахъ волуш санна, кхоллалуш.
- 16 Хъан бЮаргашна гуш ма вара со дуьнен чу а валале.
Хъан тептар тЮех дЮаяздина ду
Ахъ суна билгалдаьхна долу дерриг а сан дахаран денош,
уьш цхъа а дола а далале.
- 17 Мел еза ю суна, Дела, ерриг а Хъан ойланаш,
мел дукха а ю-кха уьш!
- 18 Уьш дерриг дагардан со воьлча, уьш гЮамарел а совдевр ду.
Ткъа набарх самаваьлча, со Хьоьца караво суна.
- 19 Ва Дела, харцонаш лелош берш Ахъ хЮаллакбахъара!
ЦЮий Юанор дезаш дерш, суна уллора шу дЮадовла!
- 20 Сийсаза хабарш дуьйцу цара Хьуна дуьхьал.
Хъан мостагЮаша Хьуна дуьхьал эрна хЮуманаш дуьйцу.
- 21 Веза Эла, Хьоьца мостагЮалла дерш ца безаш хир вац ткъа со?
Хьуна дуьхьал болчех дог дер дац ткъа сан?
- 22 Боккха цабезам бу сан цаьрга.
Уьш мостагЮий а бу сан.
- 23 Таллахъа Ахъ со, Дела, сан дог а довзахъа.
Зехъа Ахъ со, Дела, сан ойланаш а йовзахъа.
- 24 Со харц некъа тЮе ваьллий толлуш, соьга Хьо схъахъажахъа.
Хедар боцучу дахаран некъа тЮе Ахъа со ваккхахъа.

Юесачу нахах лардарх долу дехар

139 ^{1*} Эшарш локхучу тобанан куьйгалхочуьнга: Дадан
назма.

- 2 Веза Эла, кЮелхъарваккхахъа со вочу нахах,
ницкъ бечу адамех ларвехъа со.
- 3 ШЮайн дегнашкахъ уьш вон ойланаш еш бу,
дерриг а дийнахъ уьш девнаш дохуш бу.
- 4 Лабъанан мотг санна, ирбо цара шюайн мотг.
Лабъарчийн дЮовш ду церан багахъ.
- 5 Ларвехъа со, Веза Эла, Юесачу нехан куьйгах.

* 139:1 *Корта 139 (Грекийн) – Юебархойн меттан тептар тЮехъ: 140.*

139:4 Римхошка 3:13.

- Сан когаш тасабалийта гѢрташ болчу
 ницкъ бечарах Іалашвехъа со.
- 6 Курачара суна гураш а, речІанаш а хІиттийна,
 новкъа тІе бой а тесна цара,
 со лаца хІуманаш охъаехкина.
- 7 Ас олу Везачу Эле: «Хъо сан Дела ву!
 Веза Эла, дІахазахъа сан доІанаш!»
- 8 Ва сан Хъалдолу Эла, сан кІелхъарваларан ницкъ,
 тІом бечу дийнахъ сан корта Ахъ Іалаш ма бина!
- 9 Веза Эла, Іесачунна луург ма хилийтахъа,
 цуьнан вон ойланаш кхочуш ма хилийтахъа,
 уьш кура ца бовлийтархъама.
- 10 Суна гонах болчеран коьрта тІе дужийла
 церан багара долуш долу вониг.
- 11 Догуш долу кІегий обгийла царна тІе,
 цІерга кхуьссийла уьш,
 кІоргачу Іин чу обгийла уьш,
 кхин хъала а ца бовлуш.
- 12 Вон мотт берш махкахъ чІагІбина ма хуьлийла.
 Ницкъ берш, бохам а бина, хІаллакбина хуьлийла.
- 13 Суна хаъа, Везачу Эло гІело хъоьгучеран
 къовсам а къастор бу, пекъарна нийсо а хуьлуьйтур юйла.
- 14 Хъан лаамехъ болчара Хъан цІе хастор ю,
 цІена берш Хъуна хъалха бехаш хир бу.

Суйренан доІа

- 140** ^{1*} Даудан назма.
 Веза Эла! Хъоьга кхойкху ас, сихлохъа суна тІекхача,
 ас Хъайга кхойкхучу хенахъ, сан озе ладогІахъа.
- 2 Хаза хъожа йогу хІума^д санна, сан доІа Хъуна хъалха хуьлийла,
 куйгаш аса айар Хъуна доккху суйренан сагІа санна
 хуьлийла.
- 3 Веза Эла, сан бете ха хІоттадехъа,
 сан балдийн неІарехъ гІарол дехъа.

* 140:1 *Корта 140 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 141.*

140:2 Довзийтинарг 5:8.

- 4 Вониг даран ойланаш ма яхкийтахъа сан даг чу,
харцонаш лелочу адамашца цхъаьна
зуламе гIуллакхаш дарх генаваккхяхъа со.
Церан тойнашкахъ ма хилийтахъа со.
- 5 Дикачу стага суна таIзар дойла — иза безам хиларца ду.
Цо со нисвойла — сан коьртана долу даьтта иза ду.
Сан корта цунах дIа ма къаьхкийла!
Ткъа сан доIанаш гуттар а Iесачеран зуламна дубхъал ду.
- 6 Церан тхъамданаш тархашна тIера чукхуьссучу хенахъ,
нахана хуур ду сан дешнаш бакъ дуйла.
- 7 Цхъаммо латта охуш а, доккъуш а санна,
вайн даьIахкаш а дIасакхиссина ю,
эхартан баганна уллохъ а Iохкуш.
- 8 Амма, сан Хьалдолу Эла, Хьуна тIе хъажийна бу сан
бIаьргаш.
Хьобгахула со ларвеш ву, дIа ма тасалахъ сан са!
9 Суна йобгIначу речIанех а,
харцонаш лелочеран гурех а ларвехъа со.
- 10 Iеса нах шайн речIанаша лобцийла,
ткъа со маьрша дехъаволийла.

Го дехарх долу доIа

- 141** ^{1*} Даудан хъехаме назма. Хъехахъ волуш цо дина доIа.
Аз хозуьйтуш, Везачу Эле кхойкху со,
аз хозуьйтуш, Цуьнга доIа до ас.
- 2 Сайн латкъам ас Цуьнга балхабо,
Сайн гIайгIа ас Цунна йовзуьйту.
- 3 Сан са кхачочу хенахъ
Хьуна сан некъ бевза.
Со лелачу новкъахъ
мостагIаша къайлаха суна гур боьгIнера.
- 4 Со аьтту агIор хьожу,
амма массара а со цаларар го суна.
Сан тIетевжийла дIаяьлла,
сан синан гIайгIа беш цхъа а вац.
- 5 Со Хьобга кхайкхира, Веза Эла,

* 141:1 *Корта 141 (Грекийн) — Iебархойн меттан тептар тIехъ: 142.*

149:6 Шамьбал 22:1; 24:4.

- ас элира: «Сан чІагІонан меттиг а,
дийначийн лаьтта тІера сан дакъа а Хьо ду».
- 6 ДІахазахъа сан тийжам,
гІора кхачийна-кх сан.
Сайн мостагІех кІелхъарваккхяхъа со,
сол нуьцкъала бу-кх уьш.
- 7 Боданера сан са арадаккхяхъа,
Хъайн цІе соьга язъяйта.
Суна гонах Делан лаамехъ берш гуллур бу,
Ахъ Хъайн дика болх суна бина дела.

ГІо доьхуш долу доІа

- 142** ^{1*} Даудан назма.
Веза Эла! ДІахазахъа сан доІа!
Хьо тешаме хиларна ладогІахъа сан дехаре!
Ахъ нийсо лелорна жоп лохъа суна!
- 2 Хъайн лай волу со кхеле ма вигалахъ, хІунда аьлча
дуьнен чохъ вехарг цхъа а Хъуна хъалха бакъ вац.
- 3 МостагІа ву суна тІаьхъаваьлла,
цо лаьттаца дІашарвина со.
Боданехъ Іойту цо со,
дуккха а хъалха белларш санна.
- 4 Суна чохъ долу са эшна ду,
сан дог шелделла ду.
- 5 Суна дагадогІу дІаихна денош,
Хъан массо а гІуллакхех ойла йо ас,
Хъан куьйгаша динарг дагалоцу ас.
- 6 Хъоьга сайн куьйгаш кховдадо ас,
хъагделла латта санна, Хъоьга сатесна ду сан са.
- 7 Жоп лохъа суна хІинцца, Веза Эла!
Сан са кхачош ду.
Хъайн юьхъ сох къайла ма яккхяхъа,
коша чу боьлхучарах со тар ца валийта.
- 8 Іуьйранна Хъайн безамах дерг хазийтахъа суна,
хІунда аьлча Хъоьх тешна Іаш ву со.

* 142:1 *Корта 142 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехъ: 143.*

142:2 Римхошка 3:20; Галатахошка 2:16.

Со даваха веза некъ гайтахъ суна,
хӀунда аьлча сан са Хьобга сатуьйсун ду.

- 9 Веза Эла, сан мостагӀех кӀелхьарваккхяхъ со!
Хьобга лар ма войту аса со.
- 10 Хьо сан Дела хиларна, Хьайн лаам кхочушбан Јамавехъ со.
Хьан дикачу Сино шерачу лаьтта тӀехула вуьгийла со.
- 11 Хьайн цӀеран дуьхъа, Веза Эла, сан дахар кхоадехъа.
Айхъа нийсо лелорна, баланах хьалхардаккхяхъ сан са.
- 12 Хьайн соьга болчу хедар боцучу безамца
сан мостагӀий хӀаллакбехъа,
сан синна ницкъ бийраш дакъазабахахъа,
хӀунда аьлча со – Хьан ялхо ву.

Паччахьан дола

143 ^{1*} Даудан назма.
Декъала ву Веза Эла, Иза сан тарх^д ю.

- Цо тӀамана кечвина со,
сан куьйгаш лата Јамийна.
- 2 Суна тешаме Верг, сан Гап,
сан къайлаволю Меттиг, со КӀелхьарвоккхург,
сан турс^д – сан Цунах дегайовхо ю.
Цо сан куьйга кӀел даладо сан халкъ.
- 3 Веза Эла! Мила ву стаг, Ахъ цуьнан гӀайгӀа бан,
адамийн кӀант^д тергал хӀунда во Ахъа?
- 4 Адам хьобкхучу махах тера ду,
цуьнан дахар а дацлуш долу ЈиндагӀ ду.
- 5 Веза Эла! Хьайн стигалш дӀаса а таттий, чувоссахъа.
Лаьмнех хьакхалохъа, тӀаккха цара кӀур тосур бу.
- 6 Стелахьштиг тохий, мостагӀий дӀасакхиссахъа,
Хьайн пхерчий а тохий, лахкахъа уьш.
- 7 Лакхара Хьайн куьг а кховдадай,
буьрсачу хих а, хийрачу махкара болчу нехан карара а
кӀелхьарваккхяхъ со.
- 8 Церан баганаша даьссаниг дуьйцу,

* 143:1 *Корта 143 (Грекийн)* – Јебархойн меттан тептар тӀехъ: 144.

143:3 Аюб 7:17, 18; Забур 8:5.

- стаг Іехош ду церан куьйгаш.
 9 Дела! Итт мерз болчу пондар тІехь
 керла йиш локхур ю ас Хьуна,
 10 паччахьашна толам лучу Хьуна,
 Хьайн лай Дауд дерачу туьрах кІелхьарвоккхучу Хьуна.
 11 Хийрачу махкара болчу нехан карара кІелхьарваккхяхьа со.
 Церан баганаша даьссаниг дуьйцу,
 стаг Іехош ду церан куьйгаш.
 12 Ондачу диттех тера хуьлда вайн кІентий,
 паччахьан ца чохь кечдинчу ЁюГамех тера хуьлда вайн
 мехкарий.
 13 Ялта Іалашдеш йолу чобнаш мел долчу беркатах юьзна
 хуьлда вайн,
 дежийлашкахь эзарнаш уьстагІий дебийла вайн.
 14 Хьийкьина хуьлда вайн стерчий.
 Тхуна тІелатар ма хуьлда,
 цхьа а йийсаре а ма вуьгийла.
 Вайн урамашкахь белхар ма хуьлда.
 15 Ирс долуш ду и дерриг а долу халкъ.
 Ирс долуш ду Веза Эла Дела волу халкъ.

Хастаман абат

- 144** ^{1*} Даудан хастаман назма.
 Ас** хастор ву Хьо, сан Паччахь волу Дела.
 Хьан цІе декъалийир ю ас массо а хенахь.
 2 Билггал, хІора дийнахь Хьо декъал а веш,
 Хьан цІе хестор ю ас ерриге а тІейоГучу хенахь.
 3 Веза Эла сийлахь ву, Иза хасто хьакъ ву,
 Цуьнан сийлаллех дерг хуур дац.
 4 Гуттар а тІаьхьено тІаьхьенна Хьан гІуллакхаш а хестор ду,
 цара Хьан ницкъах лаьцна а дуьйцуру ду.
 5 Дуьйцуру ду аса Хьан доккхачу сийлаллин барамах.
 Хьан инзаречу гІуллакхех лаьцна ойла йийр ю ас.
 6 Ерриге а тІейоГучу хенахь Хьан инзаречу гІуллакхийн
 нуьцкъалаллех дуьйцуру ду наха,
 ткъа ас Хьо сийлахь хилар кхайкхор ду.
 7 Зурма а локхуш, Хьан нийсо хастор ю,
 Хьан сийлахьа дикалла а ойур ю цара.

* 144:1 *Корта 144 (Грекийн) – Іебархойн меттан тептар тІехь: 145.*

** 144:1 *ХІара назма абатан кепехь ю. Хьовса: Забур 24.*

- 8 Иштта дика ойла йолуш а, кѳинхетаме а ву Веза Эла,
атта оыҒаз а ца вoѳдуш, бoккха безам а болуш.
- 9 Кѳинхетаме ву Веза Эла дерриге а Ша кхоѳллинчуынца.
Массаѳрца а дика ву Иза.
- 10 Лавтгара Ахѳа мел кхоѳллинчо хеставо Хѳо, Веза Эла,
Хѳуна тешамечу наха декѳалво Хѳо.
- 11 Мел дукха дуѳйцур ду цара Хѳан нуѳцкѳалаллех лаѳцна,
Хѳан паччахѳаллин сийлаллех лаѳцна а кхайкхор ду цара,
- 12 Нахана массарна а Хѳан ницкѳ а,
Хѳан паччахѳаллин сийлалла а довзийта.
- 13 Олалла Хѳан хедар доцу олалла ду,
Хѳан паччахѳалла тѳаѳхѳенашкара тѳаѳхѳенашка ду.
Пайде ду Цуѳнан массо а дешнех тешар.
Дерриге а Шен гѳуллакхашкахѳ тешаме ву Иза.
- 14 Сеттинарш гѳиттабо Везачу Эло,
ткѳа гѳорасиза бисинчарна гѳо до Цо.
- 15 Тап-аѳлла массеран а бѳаѳргаш Хѳуна тѳе хѳажийна бу,
Ахѳ царна шен хеннахѳ кхача ло.
- 16 Уѳш массо а вузаво Ахѳ,
Хѳайн куѳйгаш схѳадиллича.
- 17 Хѳо массо а некѳаш тѳехѳ нийса ву, Веза Эла,
массо а гѳуллакхаш тѳехѳ безаме а ву.
- 18 Ценачу даггара Шега кхойкхучарна,
массарна уллохѳ ву Веза Эла.
- 19 ЧѳоҒа ларам Шега болчеран лаам Цо кхочушбо,
церан мохѳ а хезий, уѳш кѳелхѳарбоху.
- 20 Ша везаш берш Іалашбо Везачу Эло,
ткѳа харцо лелораш массо а хІаллакбо.
- 21 Іаббалц ас Везачу Элана хастам бийр бу.
ХІораммо а Цуѳнан еза цѳе хестайойла массо а хенахѳ.

Деле сатийсар

145 ^{1*} Хастам бу Везачу Элана!
Сан са, хаставе Веза Эла.

- ² Со мел веѳа, Везачу Элана иллеш эр ду ас,
иштта сайн Далла хастамаш беш а хир ву со, айса хан
мел йоккху.

* 145:1 *Корта 145 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тѳехѳ: 146.

- 3 Элех теший ма Јелаш,
адамах Ђобулий ма хилалаш,
хьо кЈелхъарваккха йиш ма яц церан.
- 4 Шена чуъра са дЈадаълча, стаг лаятте воързу.
Цу дийнахъ цуънан дог-ойланаш а дЈайовлу.
- 5 Ирс долуш ву шен гЈоънча Јкъубан Дела верг,
шен Везачу Делах Ђобулуш верг.
- 6 Цу Дала кхоълина стигал а, латта а,
хЈорд а, царна чохъ мел дерг а.
Цо гуттар а ларбо тешам,
- 7 халахетар хиллачарна гЈо до,
мецачарна кхача ло.
- Везачу Эло тутмакхаш мукъабоху,
8 Везачу Эло Ђаьрзечарна са гойту,
Везачу Эло дахаран халонаша охъатаИийнарш дЈанисбо,
Везачу Элана Делан лаамехъ берш беза.
- 9 Везачу Эло тЈебаьхкина нах Јалашбо,
буона а, йисна Јачунна а гЈо до,
харцо лелош болчеран некъ бухахъабоккху.
- 10 Веза Эла гуттар а паччахъалла деш хир ву,
хъан Дела, ва Цийон, тЈаьхъенашкара тЈаьхъенашкахъ
Паччахъ хир ву.

Везачу Элана хастам бе.

Делан возаллех лаьцна назма

146 ^{1*} Везачу Элана бу хастам!

- ХІаь, ма дика ду вайн Далла назма алар!
ХІаь, ма тамехъ а, оьзда а ду Иза хастор!
- 2 Веза Эла Јрушалайм дЈахЈоттош ву,
махках баьхна исраилхой схъагулбеш ву.
- 3 Дог доьхначарна дарба деш ву Иза,
церан чевнаш йоьхкуш ву.
- 4 Седарчийн дукхалла билгалйоккху Цо,

* 146:1 *Корта 146 (Грекийн)* – Јебархойн меттан тептар тЈехъ: 147:1-11.

145:6 Векалийн 4:24; 14:15.

- царна массарна а шайн цѣраш ло Цо.
 5 Сийлахь ву вайн Хьалдолу Эла,
 Иаламат боккха бу Цуьнан ницкъ,
 барам бац Цуьнан хьекъалан.
 6 Шаш лахара хеташ берш хьалаойу Везачу Эло,
 ткъа Иесанаш лаьтта кхаччалц охьатабабо.
 7 Баркалица Везачу Элана назманаш ала.
 Вайн Далла дечиг-пондарш тѣхь эшарш лакха.
 8 Цо стигал мархашца дѣакъовлу,
 лаьттана догѣа хуьлуйту,
 гунаш тѣхь буц хьалайолуьйту.
 9 Цо бежанашна кхача латтабо,
 уьш кхайкхича, кьийган кѣорнешна а юург ло.
 10 Гила-динан ницкъах дезар а ца оьцу Везачу Эло,
 тѣмалойн майраллех зовкх а ца хьобгу Цо.
 11 Мелхо а, Цунна хьалха ларамах буьзнарш а,
 Цуьнан безаме сатуьйсурш а Цунна тамехь бу.

Делан возалла хастор

- 147** ^{1*} Хаставе, Ярушалайм, Веза Эла,
 хаставе, Цийон, хьайн Дела,
 2 хѣунда аьлча Цо хьан кевнийн гѣораш чѣагѣдо,
 хьуна чуьра хьан халкъ декъалдо.
 3 Хьан дозанашкахь машар а латтабо,
 уггар тоьллачу кѣенаца хьо Іаба а йо Цо.
 4 Шен омра лаьтта тѣе хьажадо Цо,
 Цуьнан дош цига сиха доьду.
 5 Юргѣа санна, ло охьадуьллу Цо,
 чим санна, йис дѣасакхуьссу.
 6 Жагѣа санна йолу кьора туху Цо.
 Цуьнан шелонна дуьхьал мила латталур ву?
 7 Цо Шен дош дахийтича, дерриг а дешна дѣадер ду.
 Цо мох тоьхча, хиш дѣадуьйлалур ду.
 8 Цо Шен дош Якъубан тѣаьхьенна довзийтина,
 Шен парзаш а, тѣедехкинарш а – Исраилан халкъана.

* 147:1 *Корта 147 (Грекийн)* – Іебархойн меттан тептар тѣхь: 147:12-20.

- 9 И саннарг Цо кхечу халкъашна ца дина,
царна ца девза Цо тЕдехкинарш.

Хастам бу Везачу Элана!

Дерриг дуьнено а Везачу Элана хастамаш бойла

148

¹ Хастам бу Везачу Элана!

- Хаставейша Веза Эла стигалшкара,
хаставейша Иза стигалан лакхенашкара.
- 2 Хаставейша Иза Цуьнан дерриге а маликаша,
хаставейша Иза Цуьнан дерриге а эскаро.
- 3 Хаставейша Иза малхо а, батто а,
хаставейша Иза дерриге а лепачу седарчаша а.
- 4 Хаставейша Иза уггар лекхачу стигалша а,
иштта хIаваан тIехула долчу хиша а.
- 5 Хастайойла цара Везачу Элан цIе, хIунда аьлча
Цо омра дира, ткъа уьш кхоллаелира.
- 6 Абаденналц уьш дIахIиттийна Цо.
Цкъа а дIадовр доцу парз дина Цо.
- 7 Хаставейша Веза Эла лаьтгара хьала,
хIорда чуьра саьрмикаша а, хин массо а кIоргенаша а,
8 стелахашптиго а, къорано а, лоно а, мархаша а,
Цуьнан дош кхочушдеш болчу чехкачу мохо а,
9 лаьмнаша а, массо гунаша а,
массо стом луш долчу дитташа а,
дерриге баганан дитташа а,
10 акхароша а, муьлххачу даьхнино а,
лаьттарчу текхаргаша а, тIемаш долчу олхазарша а,
11 лаьттарчу паччахьаша а, массо а къаьмнаша а,
элаша а, лаьттарчу массо а тхьамданаша а,
12 къонахоша а, йоIарша а,
баккхийчара а, бераша а.
- 13 Хастайойла цара Везачу Элан цIе, хIунда аьлча
Цуьнан цхьаннан цIе ю хьалаяьккхина,
Цуьнан сийлалла ю лаьттана а, стигалшна а тIехула.
- 14 Цо Шен халкъ, маIа санна, нуьцкъала хилийтира,

хастамаш бан бахъана хЮттийра Шена тешаме мел
болчарна –
Шена уллора халкъ долчу исраилхошна.

Хастам бу Везачу Элана!

Хастам баран йиш

149 ¹ Хастам бу Везачу Элана!

Лакха Везачу Элана керла эшар,
хастам бу Цунна тешаме болчеран гуламехъ.

² Исраилан халкъ шайш Кхоьллинчух даккхийдеш хуьлийла.
Цийонан бахархой шайн Паччахъях баккхийбойла.

³ Хастайойла цара Цуьнан це, хелха а бовлуш,
локхийла цара Цунна эшарш, жиргІанаш а тухуш,
дечиг-пондарш тІехъ.

⁴ ХІунда аьлча Везачу Эло Шен халкъах дезар оьцу.
Мискачеран Цо сийдо уьш кІелхъарбахарца.

⁵ Далла тешаменаш оцу сийлаллех баккхийбойла,
шайш бийшинчохъ а уьш баккхийбойла.

⁶ Церан багахъ Далла хастамаш хуьлийла,
ткъа церан карахъ шина а агІор ира долу тур хуьлийла.

⁷ Кхечу халкъашна бекхам бархъама а,
къаьмнашна таІзар дархъама а хуьлийла иза.

⁸ Иштта церан паччахъаш, гЮьмеш а тоьхна, набахти чу
бохкархъама а,
царна уллорачу хьалдолчу нахана буржалш тохархъама а
хуьлийла иза.

⁹ Царна хъакъ доллу кхел ярхъама а хуьлийла иза.
Цунна тешаме болчу массарна а иза сийлаллина хир ду.

Хастам бу Везачу Элана!

Хастамаш бе Везачу Элана

150 ¹ Хастам бу Везачу Элана!

Хастамаш бе Шен дезачу ца чохъ волчу Далла,
хастамаш бе Шен ондачу стигалшкахъ волчу Цунна.

² Хастамаш бе Цунна Цуьнан сийлахъчу Гуллакхийн духъа,
хастамаш бе Цунна Цуьнан чЮгІачу возаллин духъа.

-
- 3 Хастамаш бе Цунна турбин озаца,
хастамаш бе Цунна тайп-тайпанчу мерз-пондаршца.
- 4 Хастамаш бе Цунна жиргІанашца а, хелхаршца а,
хастамаш бе Цунна дечиг-пондаршца а, шедагашца а.
- 5 Хастамаш бе Цунна шина а куыйгаца тІедетташ долчу
негІаршца,
хастамаш бе Цунна зевнечу цІастанан негІаршца.
- 6 Хаставойла Веза Эла садаІар мел долчу хІумано.

Хастам бу Везачу Элана!

Кицанаш

Дахарехь хьекъалалла хила дезарх лаьцна долу Сулим-паччахьо яздина тептар

Дешхьалхе

Кицанаш цIе йолу тептар – иза оьздангаллин а, динан хьехамийн а гуламан тептар ду, шена чохь хьекъале дийцарш а, кицанаш а долу. Оцу хьехамийн доккхачу декъехь хIора денна хуьлуш долчу хIуманех лаьцна дуьйцуш ду. Юьхьанца ешархочунна хIара дагадоуьйту: «Кхетам болуш хилархъама, адам уггар хьалха Везачу Эле ларамах дуьзна хила деза». Цул тIаьхьа тептар тIехь дуьйцу динан оьздангаллех а, адамашна юкьахь йолчу оьздангаллех а лаьцна. Исраилхойн хIетахьлерчу хьехамчаша доццачу, дуккха а долчу кицанашкахь гойту, хьекъалечу стага цхьа хIума хиллачул тIаьхьа хIун дан деза. Дуьйцуш ду доьзалийн юкьаметтигашца а, йохкаэцарца а йоьзна йолчу киртигех лаьцна. Цхьадолчу кицанаш тIехь адамийн юкьаметтигашца йоьзна йолчу оьздангаллех лаьцна дуьйцу, ткъа вукхарна тIехь – адамо ша-шен дола дан дезарх лаьцна. Царна тIехь дукхазза хьехадо ишттачу амалех лаьцна: ша кIезиг хетарх, собар хиларх, кьенанаш ларарх, доттагIашна тешаме хиларх.

Кицанийн мехалла

1 ¹ ХIорш исраилхойн паччахь волчу Даудан кIентан Сулим-паччахьан кицанаш ду.

² Церан Iалашо ю адамаш хьекъалалле кхачийтар а, уьш Iамийна хилийтар а, иштта уьш хьекъалечу дешнех кхеташ хилийтар а. ³ Уьш яздина ду, адамашна кхетам а, нийсо а, бакьдерг а, догцIеналла а Iа-морхъама. ⁴ Уьш яздина ду боданечу нахана хьекъал далархъама а, ткъа кьоначийн дика-вон кьасто таро хилийтархъама а. ⁵ Хьекъал дерг ладугIуш хуьлийла, шен хьекъал совдоккхуш а хуьлийла, ткъа кхетам болу нах шайн дахаран новкьахула дIабуьгуш хуьлийла. ⁶ ХIара дешнаш яздина ду, кицанаш а, хьекъале дийцарш а кьаста-дайтархъама а, хьекъалчийн дешнех а, церан хIетал-металех а кхетийтархъама а.

^{1:1} Сулим 4:32.

Къоначарна бина хъехам

⁷ Кхетаме кхачархъама, адам уггар хъалха Везачу Эле ларамах дубъзна хила деза. Амма сонгачу адамаша дІатотту хъекъалалла а, шайш нисдар а. ⁸ ЛадогІа, сан кІант! Хъайн дас дечу хъехаре ладогІа, нанас дина весеташ а дІа ма татта, ⁹ хІунда аьлча иза исбаьхъа тажд ду хъан коьртана, хъан коча охка хаза тубгеш а ду.

¹⁰ Сан кІант! Шайна тІехъ къинош долчу наха хьо шайна тІеозавахъ, къар ма ло. ¹¹ Цара хьоьга иштта ала мега: «Вало тхьоьца, цъханнан цІий Іано кІелховшур ду вай. Цъха а бахъана доцуш, бехк боцург вен кІело йийр ю вай. ¹² Эхарто дийна берш дІакхалларе терра, кошо могуш берш хІаллакбаре терра, вай дийна боллушехъ дІакхоллур бу уьш. ¹³ Ваьшна деза мел долу хІума схъагулдийр ду вай, вешан цІенош хІонсах хъала а дузуш. ¹⁴ Тхох схъакхета, тІаккха и хІонс вовшашлахъ цхъатерра йоькъур ю вай».

¹⁵ Сан кІант, цу нахаца дІа ма гІолахъ, церан лорах дІавахарх ларлолахъ, ¹⁶ хІунда аьлча церан когаш вониг долчу дІауьдуш бу, уьш цІий Іано сибелла а бу. ¹⁷ Олхазарийн бІаьргашна хъалха речІа хІоттор эрна ду — ¹⁸ амма уьш санна болу нах шайш-шайн цІий Іанорна кІелховшу, шайн дахарна кІело а йо цара! ¹⁹ Иштта ду харцонца шена са лобхуш мел волчун некъаш: и са шена йоккхуш волу хІора а стаг шен дахарх вер ву.

КІорггачу хъекъалаллин кхайкхар

²⁰ КІорггера хъекъалалла урамнекъашкахъ кхойкхуш ду, цо майданашкахъ шен аз ойу, ²¹ адам гулделлачу меттигашкахъ а, гІалин кевнна чуволучу меттехъ а къамел до цо:

²² «Мел безар бу шуна, бодане адамаш, и бода? Мел ханна хир бу кхаьрдарш шайн кхардамах баккхийбеш? Мел хир бу хъекъал доцурш хаарш ца дезаш? ²³ ТІедерза ас шайш нисдарна! Аса сайн дагахъ дерг шуна хьоьхур ду, сайна хуург дерриг а шуна дІалур ду. ²⁴ Аса шуьга дубъйцура, амма аша соьга ла ца дубъйгІира. Ас сайн куьг шуьга дІакховдийра, амма соьга ладугІуш стаг вацара. ²⁵ Ас шайна дина хъехарш аша дІатеттира, ас боху нисдар аша тІе ца ийцира. ²⁶ Цундела со а кхаьрдар ду шуна тІедеанчу вонах, со доьлуш хир ду, шу Іадийна дІахІиттича — ²⁷ шуна тІе, йочана санна, даккхий зенаш даьккича, шайтІанан мох санна, шуна вон тІедеача, шу гІайгІане, сингаттаме хилла, дІахІиттича. ²⁸ ТІаккха кхойкхур ду шу соьга, амма суна хезар дац. Массанхъа а со лохур ду аша, амма со карор дац шуна, ²⁹ шуна

^{1:7} Аюб 28:28; Забур 110:10; Кицанаш 9:10. ^{1:20, 21} Кицанаш 8:1-3.

хаарш ца дезна дела а, Везачу Эле ларамах дуьзна хила шуна ца лиьна дела а, ³⁰ иштта ас шайна дина хьехарш аш дIа ца эчна дела а, ас шайга мел белла тIехбеттамаш дIа а тоттуш. ³¹ И дерриг а бахьана долуш, цара шаш дIакхехьна болчу некъах бен пайда оьцур бац, шайн дагахь долчух бузур бу уьш. ³² Боданера нах хIаллакьхуьлу, хьекьалаллех уьш дIаберзарна. Сонтанаш бойьур бу, шаш-шайх тоам бина уьш леларна. ³³ Амма соьга ладобгIнарг, паргIат а волуш, цхьана а агIор кхерам а боцуш, вехар ву, зуламах а ца кхоьруш».

Хьекьалалло бахьа пайда

2 ¹ Сан кIант! Ас хьайга мел бохург дIаэца, ас хьайна дина хьехарш хьайгахь латтаде. ² Хьекьалалле ладобIа, цунах кхета а хьажа. ³ ХIума къасто хаар деха хьайна, гIуллакхах кхетархьама, хьайн аз айаде. ⁴ Ахьа хьекьалалла, дети санна, лахахь, дIалачкьийначу хазни-на санна, хьо цунна тIабьхаваьлла лелахь, ⁵ Везачу Эле болчу ларамах вуьзна хиларх хьо кхетар ву, Дела вовзар хIун ду хьуна хуур ду. ⁶ ХIунда аьлча Везачу Эло хьекьалалла а ло, хаар а, кхетам а Цуьнан багахула ара а болу. ⁷ Цо бакъахьа лелачунна ларвар латтадо, Иза кхачаме лелачарна турс^д санна ву. ⁸ Цо бакьдолчун некъаш лардо, иштта Шена тешаме болчийн тачанаш а Iалашдо.

⁹ ТIаккха хьуна бакьдерг а, нийса дерг а, догцIена дерг а девзар ду, иштта, муьлхха а дика некъ а бевзар бу. ¹⁰ Хьан даг чу хьекьалалла а дуссур ду, хаарша хьан синна хазахетар а лур ду. ¹¹ ХIума къасто хаарш хиларо хьо ларвийр ву, кхетамалло а хьуна ха дийр ду, ¹² вочу стеган зуламечу некъех а, иштта харцдерг дуьйцучу стагах а хьо ларвархьама. ¹³ И нах, нийса некъаш а дитина, боданечу некъаш тIехь лелаш бу. ¹⁴ Уьш, вониг шаш дечу хенахь, сакьералуш хуьлу, боьха лелар а цара тIетадо. ¹⁵ Церан некъаш гома ду, церан лелар дегаза ду.

¹⁶ Кхетамо хьо нахаца лелачу зудчух ларвийр ву. Иза, оьздангалла йоцуш а лелаш, шен мерзачу дешнашца хьо леван гIерта. ¹⁷ Кьона йолчу хенахь ша маре яхана волу стаг а витина, Далла хьалха ша тIе-лаьцнарг кхочуш а ца деш, лелаш ю иза. ¹⁸ Цуьнан цIа стаг Iожалле вуьгуш ду, цуьнан некъаша беллачу нахана тIе кхачаво. ¹⁹ Иза йолчу чувальларг юха а ца воьрзу, иза кхечу дахаран новкъа а ца волу. ²⁰ Цундела дикачу нехан новкъахула а лела, бакъахьа лелачеран некъаш а лаха, ²¹ хIунда аьлча догцIена берш лаьтта тIехь бехар бу, кхачаме берш цу тIехь буьсур бу, ²² амма Iеса нах лаьтта тIера дIабахор бу, Далла тешаме боцурш орамашца цу тIера дIабахор бу.

Кенташна бина хъехам

3¹ Сан кІант! Сан хъехам биц ма бе, сан весеташ хъайн даг чохь а латтаде, ² хІунда аьлча цара хъан дахаран денош дахдийр ду, да- харехь хъуна беркат а лур ду. ³ Безам а, тешаме хилар а хьох цкъа а дІа ма доьрзийла. Хъайн логах уьш дІа а хьарчаде, хъайн даг тІехь уьш дІа а язде. ⁴ ТІаккха Дела а, нах а реза хир бу хъуна, цара хьо къобал а виьр ву.

⁵ Хъайн доллучу дагца Везачу Элах тешна Іаш хила. Хъайн долчу хьекьална тІетевжаш а ма хила. ⁶ Айхьа дІа мел кхоьхьуш долчу некъаш тІехь Иза вовза, тІаккха Цо хъан тачанаш нисдийр ду. ⁷ Хъайн хьекьалаллех тешна ма Іе, Везачу Эле ларамах вуьзна а хила, зулам дарх лар а ло. ⁸ Иштга лелар хъан дегІана дарбане хир ду, цо хъан даь- Іахкашка ницкъ юхабалор бу. ⁹ Везачу Элан сий де хъайн долахь мел долчуьнца. Айхьа мел бинчу белхан дуьххьарлерчу ялтица сий де Цуь- нан. ¹⁰ ТІаккха хъан кІа чохь латтош долу цІа тІехь дуьзна хир ду, ткъа керла чагІар пхьегІийн йистошкахула тІехьохуш хир ду.

¹¹ Сан кІант, Везачу Эло хьо нисвар дІа ма татта, Цо хъайна дечу таІзарна аьрзнаш а ма де, ¹² хІунда аьлча Шена везаш верг нисво Цо, дас шена дукхавезаш волу кІант нисваре терра. ¹³ Декъала ву хьекъа- лалла карийна волу стаг, кхетаме кхаьчна волу стаг. ¹⁴ ХІунда аьлча хьекъалалла карадар дети карадарал а деза ду, ткъа цунах дешил а чІогІа боккха пайда болу. ¹⁵ Иза жовхІарел а деза ду, хъуна мел деза- чу хІуманна юкъахь цуьнца дуста хІума а дац. ¹⁶ Хьекъалаллин аьтту куьйгахь дахаран дуккха а шераш ду, ткъа аьрру куьйгахь — бахам а, сийлалла а ду. ¹⁷ Цуьнан некъаш ирсе некъаш ду, ткъа цуьнан массо а тачанаш машаре ду. ¹⁸ Иза дахаран дитт санна ду цунна тІекхиа лу- уш болчарна. Цуьнан дола деш верг декъала хир ву.

¹⁹ Хьекъалаллица Везачу Эло латта дІахІоттийна,
ткъа стигалш кхетамца чІагІийна Цо.

²⁰ Шен хааршца Везачу Эло кІорга хиш дІа а хецна,
мархашка чІогІа догІа охьа а даийтийтина.

²¹ Сан кІант! Хьекъалалла а, хІума къасторан хьуьнар а Іалашде. Хъайна уллора уьш гена ма довлиьта. ²² Уьш хъан синна дахар хилла дІахІуьттур ду, царах хъан вортанна жовхІар а хир ду. ²³ ТІаккха хъайн некъа тІехула кхерам боцуш дІагІур ву хьо, хъан ког а тасалур бац. ²⁴ Хьо дІавижча, хъуна кхерам хир бац, ткъа хъуна наб кхетча, иза син- теме а йийр ю ахьа. ²⁵ Ма кхера цІехъана тІебогІучу бохамах я Іеса

^{3:4} Лака 2:52. ^{3:7} Римхошка 12:16. ^{3:11} Аюб 5:17. ^{3:11, 12} Іебархошка 12:5, 6.

^{3:12} Довзийтинар 3:19.

нах хАллакхилар хилча, ²⁶ хИунда аьлча Веза Эла хир ву хьан гПортор, Цо хьан ког гурах а ларбийр бу.

²⁷ Шайна диканиг дан догИучарна диканиг ца деш ма виса, иза дан хьайн таро елахь. ²⁸ Хьайн уллорачуьнга ма ала: «Тахана дIа а гIой, юхавола, ас кхана лур ду ахьа дехнарг», нагахь санна цо доьхург хьайгахь делахь. ²⁹ Хьайна уллорачунна ямартло ма е, хьох тешна иза хьуна уллохь Iаш волчу хенахь. ³⁰ Бахьана доцуш стагаца дов ма даккха, цо хьайна вон ца динехь. ³¹ Къизалла лелош волчух ма хьега, цуьнан некъех хьайна цхьа а некъ ма харжа, ³² хИунда аьлча мекара стаг дегаза хета Везачу Элана, ткъа Цо хама бо догIена болчийн. ³³ Везачу Элан неIалт ду Iесачун цIенна тIехь, амма бакъахьа лелачеран цIа Цо декъалдо. ³⁴ Кхечу нахах кхаьрдачех Иза а кхаьрда, амма ша кIезиг хеташ Iаш волчунна Шен дика ло Цо. ³⁵ Шайгахь хьекъалалла долчарна сийлалла кхочу, ткъа сонтачарна — юьхьIаьржо.

Хьекъалаллех болу пайда

4 ¹ ЛадогIа, сан кIентий, шайн дас бечу хьехамашка, церан тидам а бе, кхетамах шашь дузийтархьама, ² хИунда аьлча аса шуна динарг дика весет ду. Сан хьехамаш терго йоцуш ма биталаш. ³ Сайн ден кIант со волчу хенахь, сайн ненан цхьаь бен воцу, уггар а дукхавезаш волу кIант со волчу хенахь, ⁴ сан дас суна хьобхура. Цо соьга олур: «Хьан дагахь лаьттийла сан дешнаш, сан весеташка ла а дугIуш, ваха. ⁵ Хьекъалалла а, кхетам а лаха. Ас бохург диц ма де, цунна тIера а ма вала. ⁶ Хьекъалаллина букъ ма берзабе, тIаккха цо хьо ларвийр ву. Хьекъалалла дезаш а хила, цо Iуналла дийр ду хьуна. ⁷ Уггар а коьртаниг хьекъалалла ду хьуна. Цундела иза лаха хьажа. ХIуьа а хьо лаха гIортахь — хьекъал каро гIорта. ⁸ Хьекъалаллин лаккхара мах хадо хьажа, цо лакхавоккхур ву хьо. Хьо цуьнца хилахь, цо хьан сий хьалаойур ду. ⁹ Цо хьан коьрта тIе исбаьхьа кочар туьллур ду, хьуна сийлаллин таж^д Iаакхвдор ду».

¹⁰ ЛадогIа соьга, сан кIант, дIалаца ас бохург, тIаккха хьан дахаран шераш дуккха а хир ду. ¹¹ Ас хьуна хьекъалаллин некъ гойту, нийсачу новкъахула дIа а вуьгу хьо. ¹² ХIокху новкъахула дIагIо, хьуна новкъарло йийр яц. Хьо водуш велахь, хьан ког а тасалур бац. ¹³ Хьайна дина хьехарш дагахь латтаде, уьш дIа а ма таса — цаьрца ду хьан дахар. ¹⁴ Iесачу нехан некъа тIе а ма вала, вочу нехан леларх дIа а ма тарло. ¹⁵ Бита и некъ, цунна тIехь ма лела. Цунна юьстах а валий, уллохула тIехвала. ¹⁶ Вочу нахана наб кхетар яц, шашь зуламе дерг даллалц. Церан наб йовр ю, цара цхьаь вожаваллалц. ¹⁷ Цара Iесаллин кхача а боу, къизаллин чагIар а молу.

¹⁸ Хъаналчу нехан некъ сахилар санна бу. Дийнан серло мел лаьтта, тIеттIа серлаболу и некъ. ¹⁹ Iесачу нехан некъ Iаьржа бода санна бу, шайн ког стенах тасабелла а ца хаьа царна.

²⁰ Сан кIант, ас бохучун тидам бе, сан дешнашка дикка ладогIа. ²¹ Хъайн бIаьргашна хьалхара уьш дIа ма довлийта, амма хъайн даг чохь латгаде уьш, ²² хIунда аьлча дахар уьш карийначун хир ду, цуьнан дегI могуш а хир ду. ²³ Уггар а коьртаниг — хъайн дог лардар ду, хIунда аьлча цу чохь хъан дахаран шовда ду. ²⁴ Хъайн баганца мекарниг ма дийца, хъайн матте харцдерг ма алиьта. ²⁵ Хъан бIаьргаш нийсса хьалха дIахьобьжущ хуьлийла, цIоцкъамаш а нийсса хьалха дIахьажийна хуьлийла. ²⁶ Хъайн когашна хьалхара тача шарде, тIаккха дерриг а хъан некъаш чIогIа хир ду. ²⁷ Я аьтту агIор а, я аьрру агIор а дIа ма верза, массо а хенахь зулам дарх а ларло.

Нахаца леларх ларваларх лаьцна

5 ¹ Сан кIант! Тергал де сан хьекъале дешнаш, дикка ладогIа сан кхетаме. ² ТIаккха озда муха лела веза хааро хьо ларвийр ву, ткъа хъан балдаша хьекъалалла Iалашдийр ду. ³ Нахаца лелаш йолчу зудчун багара долу дешнаш мазал^д мерза а хуьлу, цо бохуш дерг даьттанал кIеда а хуьлу, ⁴ амма тIаьххъара а иштта йолу зуда, сагал-буц санна, къаьхъа хуьлу, шинна а агIор ирдинчу туьрал а ира хуьлу. ⁵ Иза Iожаллин новкъахула йобду, цуьнан гIулчаш эхарта кхочу. ⁶ Дахаран некъах лаьцна ойла ца йо цо, шен некъ гамбелла хилар даре ца до.

⁷ Ткъа хIинца, сан кIант, соьга ла а догIа, ас бохучунна тIера а ма вала. ⁸ Цу зудчунна генавала, цуьнан хIусаман неIарна улло а ма гIорта, ⁹ хъайн доьналла кхечарна ца кхачийтархъама а, хъайн дахаран шераш къызачеран кара ца дахийтархъама а. ¹⁰ Хъан бахам кхечарна кхочур бу, ахьа мел гулдинарг хийрачу нехан кара а гIур ду. ¹¹ Хъан дахаран чаккхенгахь ахьа узарш дийр ду — хъайн дегIа чуьра гIора дIадаьллачул тIаьхъа. ¹² ТIаккха ахьа эр ду: «ТаIзар суна ма ца дезара! Со нисварх сан дог ма долура! ¹³ Суна ца лаьара сайн хьехархойн аз хаза, цара бохучуьнга аса ла а ца дугIура. ¹⁴ Цъхана маьIаргона сан дахар кхоччуш дакъазадолура берриг а гуламна хьалха!»

¹⁵ Хъайн гIу чуьра мала хи — хъайн хьостана чуьра арадолуш долу хи. ¹⁶ Хъан хьостанийн хи урамнекъашкахула дIасадаржа деза те? Хъан хиш майданашкахула дIасадаржа деза те? ¹⁷ И хи хъайн долахь хилиьта, кхечун долахь а ца хуьлуйтуш. ¹⁸ Декъала хуьлийла хъан хин хьоста. Хьо жима волчу хенахь айхъа ялийначу зудчуьнца зовкх хьобгийла ахьа. ¹⁹ Иза, лу санна, исбаьхъа ю, сай санна, хаза а ю. Цуьнан

накхоша Ёабавойла хьо муьлххачу а хенахь, цуьнан безамо д'Алаьцна хуьлийла хьо даим. ²⁰ Сан к'Ант, кхечун зудчо д'Алаьцна х'Иунда хир вара хьо? Нехан зудчун накхош ахь х'Иунда марадухкур дара? ²¹ Везачу Элан б'Аьргашна хьалха лаьтташ ду стеган некъаш, адамо мел бо некъ толлу Цо. ²² Иеса стаг шен кьинойн гуру д'Алоцу, цара иза, буржалш тоьхча санна, латтаво. ²³ Цо хьехам т'Е ца эцарна, иза лийр ву. Шен сонталла йоккха хиларна, иза тиларчу г'Иур ву.

Кхидолу лардарш

6 ¹ Сан к'Ант! Нагахь санна ахь кхечу стагах жоп деллехь, нагахь санна куьг Ёовдарца ахь цунах дош деллехь, ² ахь хьайн дешнех хьайна гур боьг'Инехь, ахь-айхь аьллачо хьо д'Алаьцнехь, ³ хьо мукъавалархьама х'Ара де, сан к'Ант, хьайн уллорачун кара хьо вахана дела. Ваха а г'Юй, хьо юьхь'Аьржачу х'Ютта, айхь дош делла волчу стаге дехар де, хьо цу дашах мукъаваккха алий. ⁴ Хьайн б'Аьргашка наб а ма яйта, цаьрга са а ма даийта. ⁵ Цу гурах мукъа а валий, таллархочух сай санна, д'Акъахка. Реч'Анна чьура мукъадолу олхазар санна, к'Лел-хьарвала.

⁶ Зингат долчу г'Ю, малонча, цо деш долчуьнга а хьажий, хьекъалалла долуш хила. ⁷ Цуьнан я хьабкам а вац, я хьалхаваьлла лелаш верг а вац, я олахо а вац, ⁸ амма аьхка цо шена рицкъа Ёалашдо, ялта чудерзочу хенахь цо шена кхача гулбо. ⁹ Мел Ёуьллур ву хьо, малонча, вижина? Маца вер ву хьо наб йина? ¹⁰ «Жимма вижина Ёуьллур ву со, — боху малончо, — жимма садо'Иуш Ёийр ву, жимма, куьйгаш т'Ек'Лел а дехкина, Ёуьллур ву». ¹¹ Амма, къу санна, хьо волчу еана схьакхочур ю кьелла. Хьан эшар, талорхо санна, деана т'Екхочур ду хуна.

¹² Мекара х'Илланча волу стаг, харцдерг а дуьйцуш, вон бага а леш, лела. ¹³ Цо б'Аьргаш а т'Елабо, хичаш а йо, куьйган эшарехь къамел а до, нах лебан г'Ерташ. ¹⁴ Цуьнан даг чохь ямартло ю. Иза массо а хенахь вон ойланаш еш хуьлу, нехан барт а бохош. ¹⁵ Амма ц'Еххьана цунна т'Е бохам кхочур бу. Цу сохьта, дарба а хир доцуш, ч'Юг'А к'Лел-вуйсур ву иза.

¹⁶ Везачу Элана ца дезаш ялх х'Иума ду, аьлча а, ворх'И ду Цунна дегаза хетарг:

- ¹⁷ кура б'Аьргаш а,
харцдерг дуьйцу мотт а,
бехк боцучун ц'Иий Ёенош долу куьйгаш а,
¹⁸ шена чохь вон дагалецамаш болу дог а,
вочу х'Иуманна т'Ебовда кийча болу когаш а,

¹⁹ кхел ечу хенахь аьшпаш буьттуш волу харцтеш а,
вежаршна юкьахь дов латтош волу стаг а.

Кхечу стеган зудчуьнца леларх ларвалар

²⁰ Сан кІант! Хьайн ден весеташ ларде, ненан хьехамаш дІа а ма тат-
та. ²¹ Уьш даим хьайн дагах дІа а дехка, хьайн коча дІа а хьарчаде.
²² Хьо новкьа ваьлча, цара хьуна тІехь куьйгалла дийр ду. Хьо дІавиж-
ча, цара хьо ларвийр ву. Хьо самаваьлча, уьш хьох дагабевр бу. ²³ Хьан
ден-ненан весеташ — хьуна некъ гойтуш йолу серло ю. ТІехтохаман
нисваро дахаран новкьа воккху хьо. ²⁴ Церан хьехамаша хьо, нахаца
лелаш йолу зуда йолчу воьдуш, сацаво, шен майра а витина, лелаш
йолчу зудчун хазачу хабарех лар а во. ²⁵ Цуьнан хазалле хьайн дог ле
ма дайта, цуьнан бІаьргашка хьо йийсаре а ма вигийта, ²⁶ хІунда аьлча
кхяхьпанан мах баьпкан юьхканчул бен бац, амма нехан долахь йолу
зуда бахьана долуш хьо хьайн дахарх а вала тарло.

²⁷ Цхьаьнгге а шен четахь догуш долу хаьштиг латталур дуй, шена
тІера коч а ца ягош? ²⁸ Цхьа а стаг догуш долчу кІегашна тІехула лела-
лур вуй, шен когаш а ца багош? ²⁹ Изза хир ду кхечун зуда йолчу обху-
чунна а: цунах дІа ца къаьккинарг таІзар ца хуьлуш вуьсур вац.
³⁰ Къуьне цабезам ца кхоллало, цо, меца хиларна шен гай дузорхьама,
хІума лачкъийча. ³¹ Амма схьалаьцначул тІаьхьа, цо ворхІазза дукха
юхадала деза, шен цІийнан берриг а бахам дІабала цуьнан дезахь а.
³² Шен йоцучу зудчуьнца лелачун кийрахь дог дац, цу тайпана лелаш
волчо шен са а хІаллакдо. ³³ Еттар а, юьхІаьржачу хІоттар а кхочур ду
цуьнга, цуьнан эхь цкъа а дІадайина хир дац. ³⁴ Нахаца лелаш йолчу
зудчун майра дарлур ву, бекхам бечу дийнахь цо шен мостагІчух
къинхетам бийр бац. ³⁵ Цхьа а гІуда цо дІаоьцур дац. Шена ло совгІат
мел доккха делахь а, иза товр дац цунна.

7 ¹ Сан кІант! Сан дешнаш ларде, сан весеташ дагахь латтаде. ² Сан
весеташ ларде, тІаккха хьо вехар ву. Сан хьехамаш, йоІБІаьрг
санна беза а хеташ, Іалашбе. ³ Хьайн куьйган пІелгех дІадехка уьш,
даг тІехь дІа а язде уьш. ⁴ Хьекьалалле ала: «Хьо сан йиша ю!» Цундела
кхетам а хьайн гергара бу ала. ⁵ Цара ларвийр ву хьо хьайн йоцучу зуд-
чух — эсалчу къамелашца левеш йолчу тилаеллачу зудчух.

Нахаца лела зуда

⁶ Цхьана дийнахь со сайн цІийнан корехула арахьоьжуш вара. ⁷ Бо-
данечу нахана юкьахь, кегийчу нахана юкьахь, хьекьал доцуш волу
цхьа жима стаг гира суна. ⁸ Иза, некьахула а вогІуш, нахаца лелаш
йолчу зудчун ураман маьІигна улло а кхачьна, цуьнан цІенна тІебоьду

некъ боккхуш вара. ⁹ Малх дIа а буъзна, суйре тIееанера, бода булуш бара. ¹⁰ Цу хенахъ цунна дуьхьалйогIуш яра и зуда. Цунна тIехъ кхахъ-панан духар дара, иштта цуьнан къайлаха Iалашонаш а яра. ¹¹ (Иза чIогIа аз долуш а, аьрха а ю, иштта ша хиларна шен цIахъ соцуш а яц. ¹² Иза урамнекъашкахула а, майданашкахула а яьлла лелаш ю, некъийн хIорра маьIиг йолчуьра кIело а еш.) ¹³ И жима стаг катохна схьа а лабзна, цунна оба а яьккхина, нисса цуьнан бIаьргаш чу а хьожуш, цо элира: ¹⁴ «Ас тахана бертан сагIа даьккхина, сайна тIедилли-нарг кхочуш а деш. Со йолчоьх оцу сагIанах долу жижиг ду, ¹⁵ цундела со хьуна дуьхьал араьялла. Хьо лобхуш лелара со, ткъа хIинца схьакарий суна хьо. ¹⁶ Ас сайн метта тIе исхарш тесна. Мисар-махкара деана тайп-тайпанчу басахъ долу кIадеш ду уьш. ¹⁷ Аса сайн метта тIе духIиш а, сарап^д а, кхечу тайпана хаза хьожа йогIу хIуманаш а тоьхна. ¹⁸ Вало, Iаббалц безаман кад муьйлур бу вайшимма! Вовшех марзо а оьцуш, сахиллалц Iийр ду вайшиь, ¹⁹ хIунда аьлча сан майра цIахъ вац: иза беа некъ бан араваьлла. ²⁰ Цо шеца ахча чохъ долу бохча схьаэзна, цундела иза бутт буьзча бен цIа вогIур вац». ²¹ Къарвечу дешнашца и жима стаг къарвира цу зудчо. Шен эсалчу къамелца иза цуьнга Iеха а велира. ²² Иза цу зудчунна тIаьхьахIоьттина вахара, урс хьакха дIабуьгуш болу сту ма-баххара, гур чу вьоду сонтаниг санна, ²³ шен доIахах суй санна кхуссу пха чекхбаллалц. Иза вара речIанна тIедоьдуш долу олхазар санна — иза ца кхетара шен дахар Iожаллин кхерамехъ хиларх. ²⁴ Ткъа хIинца, сан кIентий, соьга ла а догIа, аса бохучун тидам а бе. ²⁵ Ишттачу зудчун некъаш тIе ма дерзийта шайн дегнаш, цуьнан некъаш тIехъ тиладелла ма лела. ²⁶ Дуккха а нах цо эгийтина, цо хIаллакбинарш барам боцуш бу. ²⁷ Цуьнан цIа — эхарте кхачаво некъ бу. Оцу некъо Iожаллин меттиге дIавуьгу.

Хьекъалалла хастор

- 8** ¹ Хьекъалалла-м дац те и кхойкхург?
 Кхетам-м бац те, шен аз ойуш, кхойкхуш берг?
² Иза лакхенашкахъ дIахIутту, некъаш тIехъ,
 некъаш вовшахкхетачу меттехъ.
³ Цо гIалин кевнна уллохъ кхойкху,
 неIарна чуволучу меттехъ:
⁴ «Шуьга кхойкху ас, дуьненан адамаш,
 массо а нахе кхойкхуш ду сан аз!
⁵ Хьекъал долуш хила Iама, бодане дерш.
 Кхетам болуш хила Iама, сонта берш.

- 6 ЛадогIа, хIунда аьлча ас ала кечдинарг коьртаниг ду,
сан багахула арадовлу дешнаш — цIеначу дагара ду.
- 7 Сан матто дIаолуш дерг нийса дерг ду,
ткъа харцдерг алар баганна юьхIаьржо ю.
- 8 Сан багахула арадолу массо а дош бакъ ду,
цаьрца я ямартло а, я хIилла а дац.
- 9 Кхетам берг цу дешнех дика кхета,
иштта хаарш гулдинчунна а уьш нийса хета.
- 10 ДIаэца сан хьехамаш детин метта,
хаарш харжа цIеначу дешин метта,
- 11 хIунда аьлча хьекъалалла жовхIарел а гIолехъ ду шуна,
лууш долу цхьа а хIума цуьнца дусталур дац шуна.
- 12 Соьгахъ, хьекъалаллехъ, хьекъал ду шуна,
ткъа хаар а, къастор а карадо суна.
- 13 Везачу Эле ларамах вуьзна хилар — вониг цадезар ду.
Суна иштта куралла а, ша лакхара хетар а ца деза,
иштта вон некъаш а, харцдерг дуьйцуш йолу баганаш а
ца еза суна.
- 14 Соьгахъ хьехарш а, нийса долу хьекъал а ду.
Сан хIума къасто кхетам а бу, соьгахъ ницкъ а бу.
- 15 Сан гIюьнца паччахъаша шайн паччахъалла до,
соьгахула куьйгалхоша нийсадерг билгалдоккху.
- 16 Сан гIюьнца куьйгалла до элаша а, тхьамданаша а,
иштта нийса кхел ечу массо а кхелахоша а.
- 17 Со дезарш суна а беза,
со лохуш болчарна со карор а ду.
- 18 Соьгахъ бу бахам а, сийлалла а,
телхар йоцу хазна а, нийсо а.
- 19 Сан совгIат уггар а цIеначу дешил а деза ду,
сох болу пайда цIеначу детил а дукха бу.
- 20 Со нийсонан некъаш тIехула лела,
аса бакъдолчун тачанаш лоху.
- 21 Со дезачарна ас хьал ло,
церан хIусамаш ас хазнех хьалаюзу.
- 22 Юьхъанца, Ша дерриг а кхуллучу хенахъ,
Везачу Эло со, хьекъалалла, уггар а хьалха кхоьллина.
- 23 Со дIахIоттийнера азалехъ дуьйна,
юьхъанца, дуьне а кхоллале.

- 24 Со дуьнен чу даьллера, даккхий хЮрдаш а хилале,
иштта хи тЕхьобху хьостанаш а хилале.
- 25 Со дуьнен чу даьлла, лаьмнаш а, гунаш а
шайн-шайн меттигашка дIахИттадале,
26 латта а, цуьнан аренаш а, ур-атталла
лаьттан буьртигаш а Цо кхоллале.
- 27 Цо стигал шен метта дIахЮтточу хенахь, со цигахь дара,
Цо анайистана горга сиз а хьабкхна, боккха хЮрд кхуллучу
хенахь а,
28 иштта мархаш лакхенгахь кхуллучу хенахь а,
хЮрд чубутту хьостанаш шординчу хенахь а,
со цигахь дара.
- 29 Ша омра динччул бен хьала а ца бузуш,
Цо хЮрдана шен йистош лучу хенахь а,
лаьттан бух дIахЮттийначу хенахь а,
со цигахь дара.
- 30 Со Цунна уллохь дара, говза пхьар санна.
Веза Эла сох воккхавеш вара хЮра дийнахь,
массо а хенахь сакьобрура аса Цунна уллохь.
- 31 Цо кхоьллинчу дуьненах доккхадеш дара со,
иштта Цо кхоьблина адамаш бахьана долуш а
со доккхадеш дара.
- 32 Иштта, сан кIентий, ладогIа соьга.
Декъала хир бу ас хьехначу некъашкахула леларш!
- 33 ЛадогIа хЮкху хьехамашка, хила хьекъале,
цунна уллора дIа а ма довла.
- 34 Декъала ву соьга ладугIуш верг,
сема а волуш, хЮра дийнахь сан кевнехь а,
сан неIарна а уллохь ха деш лаьтташ верг.
- 35 Со мел карийначунна дахар карийна,
Везачу Элера дика а хир ду цунна.
- 36 Соьга сьха ца кхьачнарг шен синна бохам боккхуш ву.
Хьекъалалла ца дезаш верг Iожалла езаш ву».

Хьекъалалла а, сонталла а

9 ¹ Хьекъалалло, шена цIа а дина, ворхI бЮгIам а хьабкхна, уьш дIахИттийра. ² Дийнатна урс а хьабкхна, чагIар а доьттина, цо пхьор охьахЮттийра. ³ Галин уггар лекхачу меттера мохь туххуш дIа-алийта шен ялхой бахийтира цо: ⁴ «Бодане верг кхуза схьавола!» Хьекъалх эшна болчаьрга а боху цо: ⁵ «Схьадуьйла, даа сан бепиг, мала ас

даьккхина долу чагIар. ⁶ Дита шайн бодане лелар, тIаккха шу дехар ду. Кхетамечу новкъахула лела дуьйлало».

⁷ Кхаьрдаш верг нисван гIертахь, цо хьуна кхиссарш йийр ю. Iесачу стагана тIехтохам бахь, цо хьо нахала воккхур ву. ⁸ Цундела нахах кхаьрдаш волчух бехк ма баккха — цуьнан хьобга цабезам кхоллалур бу. Амма ахьа хьекъал дерг нисвахь, цуьнан хьобца ларам хир бу. ⁹ Хьехар де хьекъал долчунна, цуьнан хьекъалалла кхин а совдер ду. ДогцIена долу стаг Iамаве — цуьнан хаарш кхин а алссам хир ду.

¹⁰ Везачу Эле ларамах вуьзна хилар — иза хьекъалаллин юьхь ю, ткъа Веза Дела вовзар — иза кхетам бу. ¹¹ Хьекъалалла долчу соьгахула хьан оьмар а яхлур ю, хьан дахаран шераш а совдевр ду. ¹² Хьо хьекъале велахь, хьуна пайда бахьар бу оцу хьекъалалло, амма хьо кхаьрдаш велахь, оцу кхардаро хьуна зе дийр ду.

¹³ Сонталла чIогIа аз долуш йолу зуда санна ю. Иза бодане ю — цунна хIумма а ца хаьа. ¹⁴ Шен цIенна чуволучу меттехь, гIалин уггар лекхачу меттехь, гIанта тIехь Iаш ю иза. ¹⁵ Цо шена уллохула тIехбуьйлучу а, нийсса шайн новкъахула дIабобьлхучу а нахе мохь бетта: ¹⁶ «Со йолчу схьавола, бодане волу массо а стаг!» — бохуш. Хьекъална кIорге боцучаьрга а цо боху: ¹⁷ «Лачкъийна долу хи а мерза ду, къайлаха доу бепиг а мерза ду». ¹⁸ Ткъа царна ца хаьа, цуьнан цIа чохь белла нах буйла а, цо схьакхайкхинарш беллачу нехан дуьнен чу биссина буйла а.

Сулим-паччахьан кицанаш

10 ¹ ХIорш ду Сулиман кицанаш. Хьекъалечу кIанта шен ден дог даккхийдедо, ткъа сонтачу кIанта ненан дог дохадо.

² Хьарам даьккхинчу ахчанах пайда ца болу, ткъа нийсоно Iожаллех кIелхьарвоккху.

³ Хьаналчу стаге Везачу Эло мацалла хьобгуйтур яц, ткъа Iесачу нехан лаам Цо дIатотту.

⁴ Мало ечу куьйгаша стаге къоблла хIоттайо, ткъа къахьобгуш долчу куьйгаша хьал гулдо.

⁵ Аьхка ялта чудерзориг хьекъале кIант ву, амма ялта чудерзочу хенахь вижина Иллинарг эхье кIант ву.

⁶ Декъала хилар хьаналчу нахаца ду, амма Iесачу стеган дешнаша нахана еш йолу къызалла къайлайоккху.

⁷ Дикачу стагах лаьцна диканна дагадогIу, амма Iесачу стеган цIе дIаер ю.

^{9:10} Аюб 28:28; Забур 110:10; Кицанаш 1:7.

⁸ Хъекъал долчо хъехамаш тЕеобцу, ткъа сонта къамел дийраш хІаллакьхир бу.

⁹ Нийса лелаш волчунна кхерам хир бац, ткъа шен некъаш талхош верг жопе озор ву.

¹⁰ Шен бІаьргаш мекарлонца теІабеш волчу стага бала бахъа, ткъа сонта къамел дийраш хІаллакьхир бу.

¹¹ Хъаналчу стеган дешнаш – дахаран хъоста ду, амма Іесачу стеган дешнаша нахана еш йолу къызалла къайлайоккху.

¹² Цабезамо девнаш довлуйту, амма безамо массо а зуламаш дІахьулдо.

¹³ Къастош долчун багахъ хъекъалалла карадо, ткъа гІаж еттар хъекъал доцучун букъана лерина ду.

¹⁴ Хъекъалалла долчара хаарш лахъадо, ткъа сонтачара дуйцучо бохам гергабалабо.

¹⁵ Хъалдолчун бахам – цуьнан чІагІйна гІала ю, къен волчу стеган бала цуьнан къен хилар ду.

¹⁶ Хъаналчу нахана йоГу ял дахар ду, Іесачу стеган кхиам къиношна тЕебоьрзу.

¹⁷ Шена бечу тЕхбеттаме ладугІуш верг дахаран новкъахъ ву, амма ша нис ца войтург тилавелла лела.

¹⁸ Шен цабезам къайлабохуш верг – аьшпаш буттург ву, ткъа эладита даржош верг сонта ву.

¹⁹ Дукха луйьш волчуьнгара гІалат дала мега, амма шен бага сацо хууш верг хъекъал долуш ву.

²⁰ Хъаналчу стеган дош цІена дети ду, ткъа Іесачу стеган дог пайда боцуш ду.

²¹ Хъаналчу стеган дешнаша дуккха а нахана кхача ло, амма сонтанаш хІаллакьхуьлу, шайн хъекъал ца тоарна.

²² Везачу Эло декъалваро хъал дахъа, ткъа къахъегаро цунна хІумма а тЕе ца туху*.

²³ Сонтаниг вон леларх воккхавеш хиларе терра, хъекъал дерг хъекъалаллех воккхавоь.

²⁴ Іеса стаг кхоьруш дерг цунна тЕедогІур ду, ткъа хъаналчу стага сатуьйсус дерг цунна хир ду.

²⁵ ШайтІанан мох хъаькхча – Іеса нах кхин бац, ткъа хъанал нах онддачу бух тЕехъ лаьтташ бу.

²⁶ Шен олахо малончо шагво, къонзано цергаш шагъяр санна я хыйзош болчу кІуьро бІаьргаш къийзор санна.

* 10:22 *Ткъа къахъегаро цунна хІумма а тЕе ца туху* – я иштта: *ткъа цунна тЕе бала ца туху Цо.*

10:12 Якъуба 5:20; 1 Кипин 4:8.

²⁷ Везачу Эле ларамах вуьзна хиларо стеган денош дахдо, ткъа Йесачу нехан шераш дацдина хир ду.

²⁸ Дикачу нехан сатийсам ирсе бу, ткъа Йесачу нехан дегайовхо кхо-чушхир яц.

²⁹ Везачу Элан некъ кхачаме лелаш волчунна гIап санна бу, амма харцонаш лелочарна и некъ бухур бу.

³⁰ Хъанал нах цкъа а бегийна хир бац, амма Йеса нах дуьнен тIехъ буьсур бац.

³¹ Хъаналчу наха дуьйцург хъекъалалла ду, ткъа харц луйьш болчеран къамел сацор ду.

³² Дикачу нахана догIу хIума ала хаъа, ткъа Йесачу нахана дегаза хIума ала бен ца хаъа.

11 ¹ Нийса ца узу терза Везачу Элана ца деза, ткъа нийса узуш доллу терза Цунна тамехъ ду.

² Куралла йобссича – юьхъIаьржачу хIутту, ткъа эсала болчаьрца хъекъалалла хуьлу.

³ Шайн хъаналло догIена берш дахаран новкъахула дIабуйгу, ткъа шайн сийсаздаккхаро тешаме боцурш хIаллакбо.

⁴ Бекхам бечу дийнахъ хъоло гIо дийр дац, амма нийсоно Iожаллех кIелхъарвоккхур ву.

⁵ ДогIена болчеран нийсоно царна нийса некъ боккху, ткъа Йесачу нехан Йесалло уьш охъаобгуйту.

⁶ Бакъахъа лелаш верг шен нийсоно кIелхъарвоккхур ву, амма мекарниг шен Йесачу лаамо дIалоцур ву.

⁷ Йесачу стеган дIакхалхарца цуьнан сатийсам а дIаболу, иштта зуламе стаг хъобжуш дерг а дIадолу.

⁸ Дика стаг баланех кIелхъарволу, цуьнан метта цу балано Йеса стаг дIалоцу.

⁹ Шен къамелашца Йесачо шен уллорачунна бохам боккху, амма Делан лаамехъ волу стаг шен хъекъалалло кIелхъарвоккху.

¹⁰ Хъаналчу стеган аьтто хилча, ерриг а гIала йоккхаеш хуьлу, ткъа Йесачу стеган валарх массарна а ловзар хуьлу.

¹¹ Дикачу наха декъальяр бахъана долуш гIалин аьтто боккху, амма Йесачу нехан къамелашца гIалина бохам боккху.

¹² Хъекъал кIезиг долчо шена уллораниг емалво, амма хъекъал долчо вист ца хуьлуш собардо.

¹³ Мотт бетташ лелачо шега дийцинарг дIасадаржадо, амма тешаме волчо къайле дIахъулйо.

¹⁴ Куьйгалла ца тоьуш хиларна, халкъ хIаллакхъуьлу, амма хъехамчаш дукха хиларо халкъан аьтто боккху.

¹⁵ Шена бала бо кхечу стагах дош делла волчо, амма цу тайпана дош далар шена тIе ца оьцуш волчунна кхерам бац.

¹⁶ Эсала йолчу зудчо шега ларам кхоллаболуьйту, ткъа кьизачара шайна хьал гулдо.

¹⁷ Кьинхетаме волчу стага шен дагна синхьаам хуьлуьйту, ткъа кьизачу стага ша хIаллакво.

¹⁸ Iесачу стага йоккху ял стаг левеш йоккху, амма, лаьтта тосу хIу санна, нийсо тосучун совгIат чIогIа лаьтта.

¹⁹ Нийсо леррина кхочушгьечарна дахар карор ду, ткъа зуламаш лелочара шайна Iожалла лобху.

²⁰ Везачу Элана ца беза ямарта дог дерш, амма Иза воккхавоь кхоччуш цIена лелаш болчарах.

²¹ Билггал бакь ду, вон стаг таIзар тIе ца догIуш вуьсург цахилар, амма дикачу нехан тIаьхье кIелхьарйоккхур ю.

²² Хьакхин мерах боллу дашо хIоз санна ю, хаза а йолуш, хьекьал доцу зуда.

²³ Хьаналчу нехан лаам кхочушхиларо дика кхин а алсамдоккху, амма Iесачу нехан сатийсам кхочушхиларо дералла яхьа.

²⁴ Комаьрша волчунна кхин а алссам хIума тIедогIу, амма сутара хиларо кьоблла тIеялайо.

²⁵ Комаьрша волчун аьтто боккхур бу, ткъа кхечунна хи малош волчунна а хи малор ду.

²⁶ Шен долахь долу ялта шегахь сецош волчунна наха неIалт олу, амма декьала хир ву ялта дIадухкуш верг.

²⁷ Дика дан кийча верг наха лору, амма вон деш волчунна иза шена юхадорзу.

²⁸ Шен бахамах тешна верг вужур ву, амма диканиг, керла хьаладаьлла гIа санна, хьалавер ву.

²⁹ Шен доьзална бала бахьаш волчунна яьссалла кхочур ю, ткъа сонтаниг хьекьалалла долчун лай хилла лелар ву.

³⁰ Делан лаамехь болчара кхиориг — дахаран дитт ду, хьекьалалла долчо адамийн синош тIеозадо.

³¹ Лаьтта тIехь а болуш, дикачу нахана царна догIург луш хилча, Iеса а лелаш, кьинош летош болчарна цул сов а иза лур ду.

12 ¹ Ша нисвар дезаш волчунна хаарш а деза, ткъа шена тIехбеттам бар ца дезарг сонта стаг ву.

² Дика стаг Везачу Эло ша декьалвар лохуш хуьлу, амма мекарчу стагана Цо кхел йийр ю.

³ Иесалло стаг чІагІвийр вац, амма Делан лаамехъ волчун бух мет-тахбер бац.

⁴ Дика зуда шен майрачунна таж^д санна хуьлу, ткъа шен майра юьхьІаьржачу хІоттош ерг – цуьнан даьІахкаш чохъ телхина хІума санна ю.

⁵ Дикачу нехан ойланаш нийса хуьлу, ткъа Иесачу нехан Іалашонаш ямарта хуьлу.

⁶ Иесачу наха бохург – цІий Іано йина кІело ю, ткъа бакъахъа лелачара олучо уьш кІелхъарбоху.

⁷ Иесачу нахана тІе бохам беанчул тІаьхъа уьш кхин бац, амма дикачу нехан цІа чІоГІа лаьттар ду.

⁸ Стеган хъекъале хъаьжжина, иза хаста а во, амма ямарта дог долу стаг нахана ца веза.

⁹ Дагахъ хІума доцуш, цхъаь бен ялхо воцуш волу стаг тоьлу, нахана ша чІоГІа хъал долуш ву а моттуьйтүш, даа хІума доцуш волчу стагал.

¹⁰ Дикачу стеган шен хъайбанех а дог лозу, амма Иесачу нехан доглазам а къиза бу.

¹¹ Шен лаьтта тІехъ къахъоьгучун шортта таро хир ю, ткъа эрна хІуманаш а лелаш, хан йойуш верг хъекъал доцу стаг ву.

¹² Иеса стаг хъоьгург вонаш лелочеран хІюнс ю, ткъа дикачу нехан орамо стом ло.

¹³ Шен харцдешнашца вочу стага шена кІело йо, ткъа дика стаг ба-ланех кІелхъарвер ву.

¹⁴ Шен баганца аьллачуьнгахула стаг дикачух вузу, шен куьйгашца бинчу балхана йоггІу ял а лур ю цунна.

¹⁵ Сонтачу стагана шен некъ дика хета, ткъа хъекъал долчу стага кхечеран хъехамашка ладугІу.

¹⁶ Сонтачу стеган оьгІазвахар цу сохъта гучудолу, ткъа хъекъал долчо шена йина вас гучу ца йоккху.

¹⁷ Тешамечу тешо бакъдерг олу, амма харц луйьш волчу стага бо-хург бакъ дац.

¹⁸ Ойла а ца еш, къамел дечун дешнаша, туьро санна, чов йо, амма хъекъал долчун дешнаша дарба до.

¹⁹ Бакъдолу дешнаш гуттаренна а хуьлу, ткъа харцдерг йоьцачу ханна бен дац.

²⁰ Вониг дан ойла ечеран дегнашкахъ мекарло хуьлу, ткъа машар бан гІерташ болчарна синкъерам хир бу.

²¹ Дикачу адаманна тІе цхъа а бохам боГІур бац, ткъа Иеса нах вочу хІуманех тІехбуьзна хир бу.

²² Везачу Элана харцдерг дуьйцуьрш ца беза, ткъа бакъдерг лелачарна Иза реза ву.

²³ Хъекъал дерг шен хаарш гучудаха ца гІерта, ткъа сонтачо шен сонталла гучуйоккху.

²⁴ Дукха къахъобург кхечарна тІехъ куыйгалла деш хир ву, ткъа малонча, лай санна, къахъобгуш хир ву.

²⁵ Сингаттамо адаман дог таІадо, ткъа дикачу дашо иза самукъане до.

²⁶ Дикачу стагана шена уллорачунна чул дика хир ду, ткъа Іеса стаг тилаво шен некъо.

²⁷ Малончо шен ижу ца йотту, ткъа дукха къахъобгуш волчунна шен бахам бежа бу.

²⁸ Делан лаамехъ волчу стеган некъ дахарна тІеободу, цу некъа тІехъ Іожалла а яц.

13 ¹ Хъекъалечу кІанта шен дас ша нисваран дикка тергам бо, ткъа кхаардаш волчо шена бечу тІехбеттаме ла ца дугІу.

² Шен баганца аьлчачуьнгахула стага пайда оьцу, ткъа мекара стаг къызалла ярх хъобгу.

³ Шен бага сацо хууш волчо шен са лардо, ткъа, ойна а ца еш, луйиш волчу стагана тІе зулам догІур ду.

⁴ Малончин лаамаш кхочушхир бац, ткъа хъанал къахъобгучун ламаш кхоччуш Іабна хир бу.

⁵ Дикачу стагана харцонаш ца еза, ткъа Іесачу стага шена тІе юьхъ-Іабржо а, эхъ а доуьйту.

⁶ Нийса леларо догцІена стаг шен некъа тІехъ ларво, ткъа Іесалло къинош летош верг хІаллакво.

⁷ Цъаболчу наха, шайн долахъ хІумма а доццушехъ а, шаьш хъоладай ду моттуьйту, ткъа вукхара шайгахъ къоьлла ю моттуьйту, дуккха а хъал шайгахъ делахъ а.

⁸ Хъал долчу стеган шен дахар эца йиш ю, ткъа къечунах цъааммо а мах боьхур бац.

⁹ Дикачу нехан серло синкъераме йогу, ткъа вочу нехан чиркх байина хир бу.

¹⁰ Шаьш лакхара хеташ болу нах бахъана долуш девнаш дуьйлу, ткъа хъехам тІеобцуш берш хъекъалалла долуш бу.

¹¹ Букъ а ца лозуш доккхург дог а ца лозуш дІадолу, ткъа къахъегарца жим-жима гулдина хъал деббар ду.

¹² Сатийсам кхочушшила хъебелча, дог гІайгІане хуьлу, ткъа хъан сатийсам кхочушхилча, иза дахаран дитт санна денло.

¹³ Шена бина хъехам дІатоттург жоьпе озор ву, амма весет лоруш волчунна ял хир ю.

¹⁴ Хъекъалалла долчун хъехамаш дахаран шовда ду, цара адамна гІо дийр ду Іожаллин гурана генавала.

¹⁵ Хъекъал долчу стагаца нехан ларам хуьлу, ткъа тешаме боцучеран некъ хала бу.

¹⁶ Хъекъал долчо, ша цхъа хIума дале, ойна йо, ткъа сонтачо шен сонталла нахана дIагойту.

¹⁷ Геланча тешаме вацахь, цунах зулам долу, амма тешаме волчо машар бахъа.

¹⁸ ЮьхIаьржо а, къоьлла а хир ю тIехбеттам тIе ца оьцучу стагехь, амма ша нисвойтуш волчу стеган сий хир ду.

¹⁹ Лаам кхочушхилча, сакъерало. Вочу хIуманых дIакъастар сонтачунна дегаза хета.

²⁰ Хъекъал долчаьрца юкъаметтиг лелош верг хъекъал долуш хир ву, амма сонтачаьрца гергарло лелош волчо шена тIе бала бахъа.

²¹ Къинош леточарна вон тIаьхьадаьлла лела, ткъа бакъахъа болчарна диканиг лур ду.

²² Дика стаг веллачул тIаьхъа цуьнан бахам берийн берашна а кхочур бу, амма къинош летийначун хъал бакъахъарчун духъа Iалашдеш ду.

²³ Ур-атталла къечу стеган ахаза долчу лаьтто алссам ялта делча а, нийса ца леларо цуьнан хъал дIадоккху.

²⁴ Сара кхоабеш волчунна шен кIант ца веза, амма шен кIант везачо иза таIзар дарца нисво.

²⁵ Дикачу стага Iаббалц яа хIума юур ю, ткъа Iесачу нехан кийрахь мацалла лаьттар ю.

14 ¹ Хъекъал долчу хIора зудчо шен хIусам дIахIоттайо, амма сонтачу зудчо шен куьйгашца иза йохайо.

² Нийсачу новкъахула дIавоьдург Везачу Эле болчу ларамах вуьзна хуьлу, амма харцнекъаш лелош схьабогIучарна Иза дегаза хета.

³ Сонтачу стага бохург – шен кураллина таIзар до гIаж санна ду, ткъа хъекъал долчу стеган вистхиларо иза ларво.

⁴ Нагахь болх бан стерчий дацахь, хъаьвданаш даьсса хир ду, ткъа стерчийн ницкъах пайда эцаро шортта ялта лур ду.

⁵ Тешаме волчу тешо Iеха ца во, амма харцтешо аьшпаш бутту.

⁶ Кхаьрдачо хъекъалалла лоху, иза цунна кара а ца до, амма хъекъал долчу стагана хаарш атта карадо.

⁷ Сонтачу стагах къехкаш лела, цуьнан багара хаарш карор дац хьуна.

⁸ Хъекъалечу стеган хъекъалалица цунна ша муха лела хаьа, амма сонтачу стеган сонталла – Iехор ю.

⁹ Сонта адамаш кхаьрда шайн къиношна гечдар лобхучарах, ткъа догIена болчарна юкъахь вовшашна резахилар ду.

¹⁰ Адамна шена бен ца бевза шен даг чуьра бала, иштта цуьнан синкъераме хиларан бахъана а кхечунна хуур дац.

¹¹ Йесачу стеган цІа дакъзадер ду, ткъа догцІена болчийн хІусама-ша заза доккхур ду.

¹² Стагана нийса хеташ болу некъ хила мега, амма иза тІаьххъара а Южалле кхочу.

¹³ Стаг ша воьлучу хенахъ а баланехъ хила мега. Сакъерадалар дІа-долу, амма бала цунна буьсу.

¹⁴ Нийсачу новкъа тІера дІаваьлларг ша мел динчу вонах вузур ву, ткъа дикачу стагана ша леллачу некъана совгІат дийр ду.

¹⁵ Сонтаниг шега мел аьллачух теша, ткъа хьекъале верг хІорра а ша ечу гІулчан ойла еш хуьлу.

¹⁶ Хьекъале стаг хІуманах ларлуш а лела, вочух гена а воу, ткъа сонтаниг хъераваьлла а, шех тІех тешаш а лела.

¹⁷ Сиха оьгІазвоьдучо шегара гІалат долуйту, ткъа мекара стаг на-хана ца веза*.

¹⁸ Боданечу нахана сонталла кхочу, ткъа хьекъалечу нахана, тажд^д санна, хаарш кхочу.

¹⁹ Вон нах дикачу нахана хьалха охьатеІаш лелар бу, ткъа Йесачу на-ха хьаналчу нехан кевнашкахъ гІо доьхур ду.

²⁰ Къен стаг шен уллорачарна а ца веза, ткъа хьалдолчу стеган дук-кха а доттагІий хуьлу.

²¹ Шена уллорачух ца вешачо къа латадо, ткъа къьчаьрца кьинхета-ме верг декъала ву.

²² Вониг дан кечвелларг тилавелла ца вогІу те? Амма диканиг дан кечвелларг безаме а, тешаме а ву.

²³ Деш долчу муьлххачу а гІуллакхо са яхъа, ткъа даьсса къамелаш къоьллина бен ца кхочу.

²⁴ Хьекъале волчун таж — хьал ду, ткъа сонтачунна сонталла кхочу.

²⁵ Бакъдерг дуйцуш волчу тешо синош кІелхьардоху, ткъа аьшпаш буттучу тешо Іехаво.

²⁶ Везачу Эле ларамах вуьзна хиларо чІогІа маршо ло, стеган бе-рашна иза дІалечкьийла хир ю.

²⁷ Везачу Эле ларамах вуьзна хилар дахаран хьоста санна ду, иштта цо Южаллин гурах а ларво.

²⁸ Халкъ алссам хилар паччахъан сийлалла ду, ткъа халкъ кІеззиг хилар баьччанан докъазалла ю.

²⁹ Собар долчу стагехъ дуккха а хьекъал ду, ткъа оьгІазьоьхучо шен сонталла гойту.

* 14:17 Йебархойн тептар тІехъ: *ткъа мекара стаг нахана ца веза*. Грекийн гоч-дар тІехъ: *амма хьекъал дерг собаре хуьлу*.

³⁰ Эсалчу даго дегІана дахар ло, ткъа адаме хьагІ хиларо даьІахкаш яхкайо.

³¹ Къечу стеган дог дохочо иза Кхоьллинарг ца лору, ткъа гІо оьшунна гІо дийриг Цуьнан сийдеш ву.

³² Іеса стаг цо дина вонаш бахъана долуш дІатоттур ву, ткъа дикачу стеган, шена Іожалла тІехІоьттича а, догдохийла ю.

³³ Хьекъалалла хьекъал долчуьнгахь ду, цо сонтачарна юкъахь а ша гойту*.

³⁴ Нийсоно халкъан сий хъалаойу, амма къинош халкъан юьхьІаьржо ю.

³⁵ Шен хьекъалечу ялхошна паччахь резахуьлу, ткъа цуьнан оьгІа-залла эхье лелаш болчу ялхошна тІейоьрзу.

15 ¹ Эсала жоп даларо оьгІазвахар дІадоккху, амма кІоршамечу вистхиларо стеган дералла марсайоккху.

² Хьекъалечу нехан къамело хааршна тІекхачаран лаам ло, ткъа сонтачеран маттера сонталла бен ара ца йолу.

³ Везачу Элан бІаьргашна муьлххачу а меттехь го, Цо тергам бо вочу а, дикачу а адаман.

⁴ Дарбане мотг – дахаран дитт ду, ткъа харц луйьш болчу матто адаман дог дохадо.

⁵ Сонтачо ша дас низаме валор дІатотту, ткъа ша нисвойтуш верг хьекъале ву.

⁶ Дикачу стеган хІусамехь йоккха хазна ю, ткъа Іесачу стага йоккхучу сано бала бахъа.

⁷ Хьекъалечу стага хаарш даржадо, ткъа сонтачу стагах лаьцна и саннарг ала йиш яц.

⁸ Везачу Элана Іесачу стага доккхуш долу сагІа ца деза, амма дог-цІеначун доІане Цо резахиларца ладугІу.

⁹ Везачу Элана ца деза Іесачу нехан некъаш, ткъа нийсачу новкъахула леларш Цунна беза.

¹⁰ Нийсачу новкъара дІаваьллагхунна чІогІа таІзар дийр ду, ткъа ша нисвар ца дезаш верг лийр ву.

¹¹ Эхартахь а, хІаллакьхиллачийн дуьненахь а дерг Везачу Элана хуш хилча, адамийн дегнашна чохь дерг а къайлаха дац Цунна.

¹² Нахах кхаьрдачунна ша нисвар ца деза, хьекъал долчарах дага ца волу иза.

¹³ Синкъерамечу даго стеган юьхь-сибат а синкъераме до, ткъа, дог баланехь хилча, са а сингаттаме хуьлу.

* 14:33 Іебархойн тептар тІехь: *цо сонтачарна юкъахь а ша гойту*. Грекийн гочдар тІехь: *ткъа сонтачарна юкъахь цо ша ца гойту*.

14 Хъекъалечу стеган дог хаарш лъохуш хуьлу, ткъа сонтачун багано иза сонталлех вузу.

15 Къен стаг массо а хенахь гIайгIане хуьлу, ткъа самукъане дог долчаьргахь массо а хенахь той лаьтта.

16 КIезиг хIума а долуш, Везачу Эле болчу ларамах вуьзна хилар гIоле ду, шортта хьал а долуш, гIайгIане хуьлучул.

17 Юкъахь безам а болуш, хасстоьмех йина яа хIума яар гIоле ду, ца-безам кхоллабеллачохь ховха жижиг дуучул.

18 КIоршамечу стага девнаш доху, ткъа собаре волчо дов дохадю.

19 Малончин некъ кIохцалан керт санна бу, ткъа догцIеначу стеган некъ шера бу.

20 Хъекъалечу кIанта шен да воккхавоьйту, ткъа сонтаниг ненах ца вешаш лела.

21 Хъекъал доцург шен сонта леларх воккхавеш хуьлу, ткъа хъекъал дерг нийсачу новкъахула лела.

22 Дагавалар а доцуш дина гIуллакх кхочушхир дац, ткъа хъехамчаш алссам а болуш динарг хилла дIахIуттур ду.

23 Ма ирсе хуьлу нийса жоп луш верг, мел дика хуьлу-кх шен мет-техь аьлла дош а!

24 Хъекъалечу стеган некъ ирхенга, дахаре, боьдуш бу. Охъабоьдучу новкъара иза дIавоьрзу, эхарта ца кхачархъама.

25 Курачеран цIа Везачу Эло дохадю, амма йисина Iаш йолчу зудчун цIа Цо лардо.

26 Вочу нехан ойланаш Везачу Элана ца еза, ткъа дика дешнаш Цунна тамехь ду.

27 Харц пайда лъохуш волчо шен цIа дакъзадоккхур ду, ткъа кхаь-наш ца дезарг вехар ву.

28 Дикачу наха шаьш жоп далале ойла йю, амма Iесачу нехан багара вониг долу.

29 Iесачу нахана генахь ву Веза Эла, ткъа дикачу нехан доIа Цунна хезаш ду.

30 Самукъанечу стага шена уллохь болчеран дегнаш иракарахIитта-до, дикачу хаамю нехан догIмаш дайдо.

31 Дахарх лаьцна бехк баккхаре ладугIуш волчун Iаш йолу меттиг хъекъал долчарна юкъахь ю.

32 Шега бехк баккхар дIатоттучун шех дог долу, ткъа ша нисваре ладугIучунна хъекъалалла карадю.

33 Везачу Эле ларамах вуьзна хиларю хъекъалалла хьоьху, ткъа сий-лаллина хьалха эсалалла хуьлу.

16 ¹ Дагахь лерина оила адаман ю, ткъа багахь делла жоп Везачу Элера ду.

² Стагана ша массо а хIуманна тIехь нийса хета, амма цуьнан деган Iалашонийн барам Везачу Эло бусту.

³ Айхъа мел дийриг Везачу Элан кара дIало, тIаккха хьо дан воллург кхочушхир ду.

⁴ Везачу Эло мел диначун шен-шен Iалашо ю, ткъа Iеса нах къематденна лерина бу.

⁵ Везачу Элана дегаза хета хIора ша лакхара хетарг – шеко йоцуш таIзар даза буюсур бац уш.

⁶ Нахе болу безам а, тешаме хилар а бахъана долуш къинош дIадоху. Везачу Эле ларамах вуьзна хилар бахъана долуш стаг вонах генаволу.

⁷ Адаман некъаш Везачу Элана дезаш хилча, Цо цуьнан мостагIий а тIетабо.

⁸ Жимма а хIума бакъдолчуьнца гулдар гIоле ю, харцонца дуккха а хьал гулдарал.

⁹ Стага шен даг чохь хIума дан лору, амма Везачу Эло цуьнан гIулчаш билгалйоху.

¹⁰ Паччахьан дош Делан цIарах ду, кхел ечу хенахь цо харцонца ца дуьйцу.

¹¹ Нийса терза а, терзанна тIера кедаш а – Везачу Элера ду, Цуьнгара ю тIобрмаг чуьра ерриг герканаш а.

¹² Паччахьашна дегаза хета Iесалла, хIунда аьлча церан паччахьалла нийсонца лаьтташ ду.

¹³ Ценачу дагара аьлла дешнаш тамехь ду паччахьашна, бакъдерг дуьйцург лору цара.

¹⁴ Паччахьан обгIазалла Iожаллин хаамча санна ю, амма хьекъал долчо иза тевийр ву.

¹⁵ Паччахьан сирлачу хьажарехь – дахар ду, цуьнан дика хилар – бIаьста сатийсинчу догIанца еана марха санна ду.

¹⁶ Хьекъалалла гулдар дешил дуккха а деза ду, ткъа кхетам шорбар уггар а дикачу детил а деза ду.

¹⁷ Дикачу нехан некъ – вочу хIуманна нацкъарвалар ду, шен некъ ларбечо шен са а лардо.

¹⁸ Стаг дакъазавалале цуьнга куралла юссу, ткъа деза деттаро ког та-саболуьйту.

¹⁹ Эсалчу синца къечарна юкъахь вахар гIоле ду, курачу нахаца цхьаьна хIонс йобкъучул.

²⁰ Хьекъалаллица шега бохучуьнца лелаш волчунна аьтто карор бу, ткъа Везачу Элана тIетевжаш верг декъала хир ву.

²¹ Стаг хьекъал долуш хилча, иза кхечарна хуур ду, ткъа эсалчу дешнашца нах дико къарлур бу.

²² Хъекъал долчарна хъекъалалла дахаран шовда санна ду, ткъа сон-тачарна сонталлица таІзар до.

²³ Хъекъал долчун даго цуьнан мотт кхин а хъекъалалла долуш бо, цо аьлларг кхин а къарбеш хуьлу.

²⁴ Тамехъ долу къамел алхашна чуьра моз санна ду, иза стеган дагна мерза ду, ткъа цуьнан даьІахкашна дарбане а ду.

²⁵ Стагана нийса хеташ некъ хила мега, амма иза тІаьхъара а Ю-жалле кхочу.

²⁶ Хума яаран лаамо белхалочуьнга къахьобгуйту, ша меца хиларо цуьнга болх бойту.

²⁷ Вочу стеган вониг дан ойла кхоллало, цуьнан къамел йогу цІе санна ду.

²⁸ Ямартчу стага нахана юкъа къийсамаш кхуллу, эладитанчо дот-тагІашна юкъахь питана тосу.

²⁹ Къызачу стага уллора нах мекарлонца шена тІе ийзабо, цо уьш харцнекъахула дІа а буьгу.

³⁰ БІаьрг теІош волчун дагахь мекара ойла ю. Балдаш къовлуш волчо вониг дан сацам бина.

³¹ Къежвалар – сийлаллин таж^д ду, нийсо лелоран дахарна совгІат ду иза.

³² Собаре хилар гІоле ду тІемало хиларал, собарениг гІала схъаяьк-кхинчул а тоьлу.

³³ Цъа хума шаьш дале, наха кхаж тосу, амма цу хІуманан тІаьхъе Везачу Элехь ю.

17 ¹ Карахь дакъаделлачу баьпкан дакъа а долуш, машарехь вахар гІоле ду, хьолах дуьзначу цІа чохь барт боьхна вехаш хиларал.

² Хъекъал долчу ялхочо хьоладен харцахьарчу кІантана тІехь олалла дийр ду, ткъа олахо веллачул тІаьхъа вежарийн санна долу дакъа кхо-чур ду цунна.

³ Дети кед а чохь цІандо, деши кхерчахь зело, ткъа адамиин дегнаш Везачу Эло зоь.

⁴ Вочу адамо зуламе къамелаш дІалоцу, ткъа харц луьйш волчо кхе-черан аьшпашка ладугІу.

⁵ Мискачух белар дечо иза Кхоьллинарг ца лору. Вочу хІуманаш вокхавеш верг таІзар ца деш вуьсур вац.

⁶ Баккийчийн таж^д церан кІентийн кІентий бу, ткъа берийн сий-лалла церан да-нана ду.

⁷ Сонтачуьнгахь кура къамелаш ца тов, ткъа баьччехь харцкъаме-лаш а ца тов муххале а.

⁸ Иза луш болчун бIаьргашкахъ кхаъ бозбунчин молха санна бу. Ша мел лелош волчун аьтто боккху цо.

⁹ Стагера даьлла долу гIалат кьайладоккхуш волчо безам лъыху, ткъа и гIалат дагадоуьйтучо шен доттагIа шена генавоккху.

¹⁰ Хьекьалечунна шега баьккхина бехк боккха хета, сонтачунна шена бIозза тоьхна гIаж хетачул а.

¹¹ Вочу стага аьрхалла бен ца лоху, цундела кьиза геланча воккхур ву цунна дуьхьал.

¹² Стагана шен кIорнех яьккхина йолу стен ча дуьхьал ялар гIоле ду, шен сонталлица сонта стаг дуьхьал кхетарал.

¹³ Диканна дуьхьал вон дечу стеган хIусамера вон цкъа а дIадер дац.

¹⁴ Дов дIадолор, хи чухьадар санна, хIума ду. Иза кхин гена далале сапор гIоле ду.

¹⁵ Иесаниг бехказаваккхар а, хьаналниг бехкевар а – и ший хIума а Везачу Элана дегаза хета.

¹⁶ Иовдалчу стагана ахча стенна оьшу? Хьекьалалле кхача цуьнан хьекьал а ма дац.

¹⁷ ДоттагIчунна шен доттагIа массо а хенахъ веза. Ваша вон тIеданчу ханна вина ву.

¹⁸ Хьекьал доцучу стага бен кхечу стеган декхарх жоп луш куьг лочур дац.

¹⁹ Кьовсавалар дезаш волчунна кьинош летор а деза. Ша лакхара дуьйцуш волчо лаха охьавожар лъыху.

²⁰ Ямартчу дагна дика карор дац, харцлуьйш болу мотт воне кхо-чур бу.

²¹ Хьекьал доцу кIант волу да сингаттаме хуьлу, Иовдалчун да цкъа а ирсе хир вац.

²² Ирсе хилар дарбане молха санна ду, ткъа сингаттам стаг вакьош йолу цамгар санна бу.

²³ Иесачу стага четара кхаъ схьаоьцу, нийса еш йолу кхел харцахьа ерзорхьама.

²⁴ Хьекьал долчу стага шен бIаьргаш хьекьалалле берзабо, ткъа сонтачун бIаьргаш маьI-маьIе хьоьжуш хуьлу.

²⁵ Сонта кIант шен дена гIайгIа ю, иза шен нанна кьаьхьалла а ю.

²⁶ Бехк боцучу стагана гIуда тохар а дика дац, иштта дикачу стагана серий деттар а нийса дац.

²⁷ Хьекьал долчо ша олуш долу дош лардо, кхетам берг сиха оьгIаз а ца воьду.

²⁸ ХIумма а ца олуш Iаш волу сонта стаг а хьекьал долуш санна хета тарло. Нахана хIумма а ца олуш Iаш волу стаг хьекьале хета.

18 ¹ Ша кхечарах дІакъастийнарг шена луъург дан лууш хуълу. Хъекъал мел дерг дІатотту цо.

² Сонта стаг хІуманех кхета лууш ца хуълу – шен хъекъал дІагайта бен лууш вац иза.

³ Іеса стаг схъавеача, дола хетар а цунна тІаьхъа догІу, ткъа сийса-заллица цхъаьна юьхъІаьржо а хуълу.

⁴ Хъекъалалла долчу стеган дош, кІоргачу хи чуъра санна, схъадолу, цу дешан бух хъекъалаллин татол чуъра хъалаболуш бу.

⁵ Кхел ечу хенахъ дика дац Іесачу стагана озабезам гайтар, и хІума дарца хъаналчу стагана нийса кхел ца йойтуш.

⁶ Сонтачу стеган багано дов доккху, цо аьлларг бахъана долуш буй тохар а хуълу.

⁷ Сонтачу стеган мотг – цуънан дакъазавалар бу, цо мел олург – цунна хІоттийна гур бу.

⁸ Эладитане дешнаш мерза даар санна хуълу. Уьш нийсса адаман кийра дуьссу.

⁹ Балха тІехъ мало йийриг а, хІуманаш йохош верг а цхъана доьзалера ву.

¹⁰ Веза Эла – дика йина бІов санна ву: хъанал стаг, Цунна тІе кхъаьча, кхерам боцуш хуълу.

¹¹ Хъал долчун бахам чІагІйина гІала санна хуълу цунна. И бахам шена гонах хІоттийна боккха пен санна хета цунна.

¹² Курачу стеган дог, цуънан вожар хилале, ирхдоьду, ткъа ша лахара хеттачул тІаьхъа стеган сий хъаладер ду.

¹³ ХІумане ла а догІале жоп луш волу стаг сонта ву, цунна тІе эхъ догІу.

¹⁴ Стеган сино, иза цомгуш хилча, цу цамгарх тола ницкъ ло, амма доьхна са лалург мила хир ву?

¹⁵ Хъекъал долчу стеган даго хаарш лоху, шен лергашца хааршка ладогІа кийча ву иза.

¹⁶ Стага деллачу совгІато цунна хъалха некъ дІабосту, цуьнгахула баьччанашна хъалха хІотта мегар ду цунна.

¹⁷ Хъалха вистхилларг массарна а бакъ хета, кхин цхъаь схъа а вена, шен хаттаршца шеко кхолла волаваллалц.

¹⁸ Кхаж тасарца къовсам а къастабо, хъалдолчеран дов а сацадо.

¹⁹ ОьгІаьвахана волу доттагІа меттавало хала ду, чІагІйина гІала яккхарал а. Вовшашца даьбла дов гІалин кевнна тоьхначу догІанал а чІогІа хуълу.

²⁰ Адамо аьллагух цуънан шен са дузу. Шен дешнашкахула мел хилитинчух Іебар ву иза.

²¹ Дахар а, Јожалла а стеган маттах доьзна ду. Цундела вистхила дезаш верг аьллагучун тІаьхъе тІелаца а кийча хила веза.

²² Дика зуда карийнарг декъала ву. Иза караяр цу стагана Веза Эла резахиларан билгало ю.

²³ Къен стаг дехар деш вистхуьлу, ткъа хьалдолчун жоп кЮршаме хуьлу.

²⁴ ДоттагИий дукха хиларо вохарна тЕвалаво, амма бакъволу доттагIа хилча, иза вешил а уллора хуьлу.

19 ¹ Къен а волуш, кхоччуш цIена лела стаг гЮле ву, харц луййш волчу стагал — иза-м сонтаниг ма ву.

² ХIуманых доллург а ца хууш, иза кхочушдан гIертар дика дац. ХIуманна тIехь сихлуш волчун ког тасабаларна кхерам ву.

³ Сонта хиларо стеган некъ талхабо, амма шен даг чохь цо Дела бехкево.

⁴ Хьоло доттагИий добыуйту, ткъа къен верг шен доттагIчо а вуьту.

⁵ Харцтоьшалла динарг таIзар ца деш вуьсур вац, аьшпаш буттург а маьрша паргIатвер вац.

⁶ Дукхахболу нах хьолахозна хьесталуш лела, хЮрра а совгIаташ дечун доттагIа хила лууш а хуьлу.

⁷ Къен стаг шен гергарчарна ца веза — цул сов, доттагИий а дIабоьрзу цунах. Царна тIаьхьа а ваьлла, цо цаьрга гЮ мел дехарх, царна иза хезар вац.

⁸ Хьекъалалле кхача лууш волчунна шен са деза. Хьекъалаллица лелаш верг дикане кхочур ву.

⁹ Харцтоьшалла динчунна таIзар дийр ду, ткъа харцдерг дуьйчуш верг а хIаллакьхир ву.

¹⁰ Сонтачунна хьал долуш вахар ца догIу, ткъа элашна тIехь куьйгалла дар лега данне а ца догIу.

¹¹ Адаман хьекъалалло иза сихха оьгIаз ца вохуьйту. Шена дина зулам дукха даре ца деш дитаро адаман сий до.

¹² Паччахьан дарвалар лобмо гIигI дар санна хуьлу, ткъа цуьнан резахилар — бацана тIе диллина тхи санна ду.

¹³ Сонта кIант — шен дена докъазаллина хуьлу, ткъа кьийсалуш йолу зуда — ца соцу ладар санна ю.

¹⁴ Стеган хIусам а, бахам а — дайх дисина хуьлу, ткъа хьекъал долу зуда Везачу Элера ю.

¹⁵ Малоно наб йоуьйту, ткъа хIуманна бала ца хиларо мацалле кхачаво.

¹⁶ Шена тIедиллинарг кхочушдечо дахар лардо, амма некъаш ца къестош верг хIаллакьхир ву.

¹⁷ Мискачунна дина дика Везачу Элана делла духалург ду, ткъа Везачу Эло иза цунна юхадерзор ду.

¹⁸ ТаІзар дарца нисве хъайн кІант, цо цунах пайда эцаре сатийса йиш хилча. Ахъ иза нис ца вахъ, цуьнан Јожаллина бехке хир ву хьо.

¹⁹ Сихха оьгІазвоьдург жьопе озор ву. Цкъа иза баланах паргІат-ваьккхича, кхин а изза дан дезар ду хъан.

²⁰ Хъайна дечу хъехаршка ла а дугІуш, Іама, хиндолчу цхъана дийнахъ хьо хъекъале хир ву.

²¹ Кхочушдан лерина хІуманаш стеган даг чохъ дукха хуьлу, амма Везачу Эло сацийнарг бен кхочуш хир дац.

²² Уггар чІогІа лоруш дерг тешаме хилар ду, цундела къен хилар гІолле ду, харцлуйш хиларал.

²³ Стаг Везачу Эле болчу ларамах вуьзна хилча, цунна дахар карор ду. Синтем а болуш, буйса йоккхур ю цо, вон цунна тІе догІур дац.

²⁴ Малончо, шуьнна тІе а кхевдина, ша схъаэцнарг шен бете хъала а ца кхачайо.

²⁵ Кхаьрдаш волчу стагана таІзар дича, бодане нах а меттабогІу, ткъа хъекъал долчух бехк баьккхича, цуьнан кхетам совбер бу.

²⁶ Шен деца кІоршаме а волуш, шен нана дІалоьллуш верг юьхъ-Іаьржачу хІуттуьйту а, эхъ тІедоуьйту а кІант ву.

²⁷ Сан кІант, бехк баккхаре ладогІа хьо сацахъ, хаарш лучу хъехамна тІера хьо дІаволу.

²⁸ Тешаме воцу теш нийса кхел ярх кхаьрда, ткъа Іесачу стага зуламе мел дерг дІакхоллу.

²⁹ Кхаьрдаш болчу нахана таІзарш кечдина ду, ткъа сонтачеран баккъашна гІаж а кийча ю.

20 ¹ ЧагІаро бага лен йоккху, къаьркъано мотт галбоккху. Цара тилийна мел верг хъекъал доцуш ву.

² Паччахъан дарвалар лоьмо гІигІ дар санна хуьлу. Иза дарволуьйтуш волчо шен дахарна кхерам тІебоуьйту.

³ Къовсаваларх ларвалар – лараме хІума ду, ткъа муьлхха а сонта стаг къовсавала кийча ву.

⁴ Малончо дан дезачу хенахъ охана ца до, цундела цунна ялта чу-дерзочу хенахъ хІумма а карор дац.

⁵ Адаман даг чохъ дерг кІоргачу гІунна чохъ долу хи санна ду, ткъа кхетамечу стаге и хи хъаладаккхало.

⁶ Дукхахдолчу адаманаша шаьш тешаме хиларх лаьцна дуьйцу, амма билггал тешаме верг каро хала ду.

⁷ Хъанал стаг кхочуш цІеначу новкъахъ лелаш ву. Цуьнан тІаьхьенах долу бераш мел декъала хир ду!

⁸ Кхел ян охъахиинчу паччахъан бІаьргашна дерриг а вон а, дика а гуш хуьлу.

⁹ Хъан эр ду те: «Сан даг чохь со цена ву, со сайн къинойх цанвелла?»

¹⁰ Харц терза лелор а, харц саьхьаца озар а – ший а Везачу Элана дегаза хета.

¹¹ Ур-атгалла бер а девза цо дечу гIуллакхашкахула – цо лелош дерг цена я Иеса хиларехула.

¹² ХIума хезаш долу лергаш а, хIума гуш долу бIаьргаш а – ший а Везачу Эло кхоьллина ду.

¹³ Наб езаш волчунна тIе кьоьлла йогIур ю, амма стаг сема хилахь, кхачанах вуьзна лелар ву иза.

¹⁴ Хьобгара цхьа хIума обьцуш волчо даим а олу: «ХIара хIума дукха дика а яц, кхунах дукха а доьху», амма хьуна юьстахволлушехь, цо ша бина мах бахьана долуш дозаллаш до.

¹⁵ Деши а ду, жовхIарш а дукха хуьлу, амма хьекъале вистхилар дезо ду.

¹⁶ Хийрачу стагах дош далар нислахь, цуьнгара бедар яккха. Закьалтана йита иза, ца везачу стагах цо жоп луш хилча.

¹⁷ Мерза хуьлу харцонца даьккхина бепиг, амма иза багахь жагIа хилла дIахIутту.

¹⁸ Хьехаре ла а дугIуш, хIума кхочушдан кечло. ТIом болабале, нахах дагаволуш хила.

¹⁹ Эладита деш волчо къайлаха дерг а дIадуьйцур ду, цундела дукха луьйш волчун доттагIа ма хила.

²⁰ Дена а, нанна а стага неIалт олуш хилча, цуьнан дахаран серло Iаьржачу боданехь дIайовр ю.

²¹ Юьхьанца сихха карабеана бахам тIаьхьо декъала хир бац.

²² «Ас бекхам бийр бу вон диначунна», – ма ала. Везачу Эле хьобжуш хила, Цо хьо кIелхьарвоккхур ву.

²³ Дегаза хета Везачу Элана нийса йоцу герканаш, ткъа харц лело терзанаш Иеса хIума ду Цунна гергахь.

²⁴ Адаман гIулчаш Везачу Элера хуьлу дела, шен некъ стаге муха къасталур бара?

²⁵ Нагахь санна сихвеллачохь стага Везачу Элана цхьа хIума дIаяла чIагIо яхь, амма цунах лаьцна тIаьхьо бен ойла ца яхь, иза цунна гур санна ю.

²⁶ Хьекъалечу паччахьо, Иеса нах Iора а баьхна, хьийзаш йолу чкъург царна тIе хобцур ю.

²⁷ Стеган са – Везачу Элан стогар бу. Адаман оцу синехула дагахь дерг толлу Везачу Эло.

²⁸ Безамо а, тешаме хиларо а паччахь ларво, ткъа ца соьцучу безамца цуьнан паччахьалла чIагIдо.

²⁹ Кегий нах шайгахь болчу ницкъо хазбо, ткъа баккхийчу нахехь церан къежбалар тов.

³⁰ Еттаро а, чевнаша а стаг вонах цІанво, цо текхначу балано цуьнан дог а цІандо.

21 ¹ Паччахьан дог Везачу Элан карахь ду, хорша чуьра хи санна, Шена луьчу метте дІахьажо йиш ю Цуьнан иза.

² Шен бІаьргашкахула стагана дерриг а шен некъаш нийса хета, амма Веза Эла цуьнан дог зуйш ву.

³ Бакъдерг а, нийсо а лелор Везачу Элана тамехь ду, саГІанаш дохучул.

⁴ Адам сийсаздохкхуш долу бІаьргаш а, кура дог а – Іесачу нехан дахарехь къилахь хІума ду.

⁵ Хьаналчу стеган Іалашонаша иза шортонна тІе кхачаво, ткъа сиха леларо адам къоьлли тІе кхачадо.

⁶ Харцлерца гулдеш долу хьал Іожалла лобхучеран сихха къайлайолу Іаь санна ду.

⁷ Іесачу наха еш йолчу къизалло уьш шаьш дакъзабоху, хІунда аьлча царна нийсонца лела ца лаба.

⁸ Харцонца лелаш волчун некъаш галморзаха дуйлуш хуьлу, ткъа хьаналчу стеган лелар нийса хуьлу.

⁹ Шерачу тхевнна тІехь сонехь Іар гІоле ду, къийса лууш йолчу зудчуьнца цхьаьна цІа чохь Іачул.

¹⁰ Вон стаг вонаш лело лууш хуьлу, цо шена уллорачух къинхетам а ца бо.

¹¹ Кхечу нахах кхаьрдаш волчунна ахьа таІзар дича, бодане нах а хьекьалалле кхочур бу. Хьекьал долчунна ахьа хьехар дича, цуьнан хаарш совдевр ду.

¹² Нийса лелаш волу Дела Іесачеран цІенош тергал деш хуьлу, Цо дакъзабоху Іеса нах.

¹³ Мискачара доккху орца хезча, шен лергаш дІакъовлуш волчунна, цо орца доьхуш мохь хьаькхча, цхьа а стаг цунна орцах вер вац.

¹⁴ Къайлаха динчу совГІато оьГІазалла дІайоккху. Цхьанна а ца хойьтуш беллачу кхоо оьГІазвахар дІадоккху.

¹⁵ Нийсонца йинчу кхело хьаналчу нахана хазахетар дахьа, амма харцонаш лелораш цо къемате кхочуйьту.

¹⁶ Хьекьал долчун некъа тІехь тилавелларг беллачеран дуьнен чохь сокур ву.

¹⁷ Сакъерар дезачунна къоьлла тІейогІур ю. ЧагІар а, токхе кхача а безарг цкъа а хьал долуш хир вац.

¹⁸ Хьаналчеран метта, бохам Іесачарна тІе богІур бу, ткъа догЦІеначеран метта, иза тешаме боцучарна тІе богІур бу.

¹⁹ Яьссачу арахъ вахар гЮле ду, кыйсаяла а, яппарш ян а луучу зудчуьнца вехачул.

²⁰ Хьекъалечун цІа чохъ дика кхача а, деза даьтта а хуьлу, ткъа сонтачо шен ерг а чІанайоккху.

²¹ Массо а хенахъ нийсонца а, безамца а леларна тІегІерташ верг дуккха а вехар ву, цуьнца нийса лелар ду, цундела цуьнан сий дийр ду.

²² Хьекъал долчуьнга ницкъболчаьргара гІала а схьаяккхало, церан бЮбулуш хилла долу пенаш а дохало.

²³ Шен бага а, мотг а ларбечо ша вочу хІуманах кІелхъарвоккхур ву.

²⁴ Кхечу нахах кхаьрдарг кура а, ша лакхара хеташ а ву. Доза доцуш долчу кураллица лелаш ву цу тайпана стаг.

²⁵ Малонча шен лаамаша хІаллакво, хІунда аьлча цуьнан куьйгаша болх бан ца туьгу. ²⁶ Де дийне мел долу, цу сутаралло са доу цуьнан, ткъа хьаналчу стага шен долахъ дерг, кхоа а ца деш, дІало.

²⁷ Везачу Элана ца деза Іесачу наха дохуш долу сагІанаш, уьш мекарлонца дохуш хилча – муххале а ца деза.

²⁸ Харцтоьшалла дийриг хІаллакхир ву, ткъа дикка ладоьгІна волчу тешо чаккхенна тІекхаччалц дуьйгур ду.

²⁹ Іесачу стага мотгаргІанаш лелайо, ткъа хьаналчу стага ша лелачу некъан ойла йо.

³⁰ Цхъа а хьекъалалла а, я кхетам а, я Іалашо а лаьттар яц Везачу Элана дуьхьал.

³¹ ТІом болучу дийнахъ говр кечйо, амма толам Везачу Элера бу.

22 ¹ Стеган дика цІе яккхар хьал долуш хуьлучул а деза ду. Нехан ларам детил а, дешил а беза бу.

² Хьал долуш верг а, кьен верг а, ишттачу хІумане хьаьбжжина, цхьатерра ву: и ший а Везачу Эло кхоьллина ву.

³ Хьекъал долчо, бохам хир бу аьлла шена хетча, цунах ша ларвойту, ткъа бодане нах, нийсса цу тІе боьлху дела, жопе озабо.

⁴ Кхечарал ша лахара а хеташ, Везачу Эле болчу ларамах стаг вуьзна велахъ, цунна хьал а, сий а, дика дахар а хуьлуйгур ду.

⁵ Зуламечу нехан некъашна тІехь коканаш а, гураш а хуьлу, амма шен дахар дезаш верг цига гІур вац.

⁶ Жима долчу хенахъ Іамаде бер нийсачу новкъахула лела – иза, доккха хилча, цу некъа тІера дІадер дац.

⁷ Хьал долуш волчо кьечу нахана тІехь олалла до. Юхалург хІума оьцуш верг и хІума лучун ялхо хуьлу.

⁸ Зуламан хІу тосучо бохаман ялта гулдийр ду, ткъа кхечарна цо еш йолу гІело чекхьер ю.

⁹ Декъала хир ву комаърша стаг, хІунда аьлча цо шен кхача къечу нахаца боькьу.

¹⁰ ДІалалла шайна уллора нахах кхаърдарг, иза дІаваханчул тІаьхьа вовшашка болу цабезам а, девнаш а, бага еттарш а дІадевр ду.

¹¹ ДогцІеналла езаш а, маттана шера а хьо велахь, паччахь хьан доттагІа хир ву.

¹² Везачу Эло бакъдолу хаарш лардо, ткъа харцнехан дешнаш Цо дакъазадоху.

¹³ Малончо олу: «Арахь лом ду! Урамновкъахь со вуьйр ву!»

¹⁴ Нахаца лелаш йолчун бага йоккха кІело санна ю, Везачу Эло неІалт аьлларг цу чу вужур ву.

¹⁵ Шен даг чуьра дуьйна бер сонта хІума дан кийча ду, амма таІзаран серо цунна тІера дІалоллур ду иза.

¹⁶ Шена са яккхархьама къечу стагана гІело йийриг а, хьал долчу стагана совгІаташ дийриг а — и ший а къоьлле кхочур ву.

Хьекъале ткъе итт кица

¹⁷ Хьекъалалла долчийн дешнийн тидам а бе, цаьрга ла а догІа. Ас хьуна Іамор долчун даггара ойла е, ¹⁸ хІунда аьлча тамехь хир ду хІара дешнаш хьайн дагахь латтор а, уьш дІадийцийта кийча хилийтар а. ¹⁹ Хьуна ас тахана Іамор ду и хьекъале кицанаш, Везачу Элана тІетевжаш хьо хилийтархьама. ²⁰ Ас хьуна ткъе итт хьекъале аьлларг дІаяздина, хьекъалаллах а, хаарех а дуьзна ма ду. ²¹ Цара Іамор ду хьуна нийса а, бакъ а дерг, тІаккха хуур ду хьуна хьо ваийтинчунна нийса жоп дала.

²² Къечуьнгара иза атта хетарна хІума схьа а ма яккха, кхел ечу метехь декъазачунна гІело а ма е. ²³ Везачу Эло къен болчаьрга гІо докхур ду, царна къола динчарна къола а дийр ду Цо.

²⁴ Сихха обгІазвоьдучуьнца гергарло ма леладе, сиха моха йогІучарна улло а ма гІо, ²⁵ церан некъаш ца Іамархьама а, хьайна гур ца богІийтархьама а.

²⁶ Кхечу стагах дош а ма ло, цуьнан декхарш хьайна тІе а ма лаца. ²⁷ Уьш хьоьга дІа ца такхалахь, ур-атталла хьайн дІавуьжу мотт-гІайба а хьуна кІелара дІалоцур бу.

²⁸ Хьайн дайша дІахІоттийна болу шира шу дІа ма хилабе.

²⁹ Шен говзалла дика хууш волу стаг гиний хьуна? Цо паччахьашна гІуллакх дийр ду. Боданечу нахана гІуллакх дийр дац цо.

23 ¹ Айхьа куьйгалхошща хІума юучу хенахь, хьо хьаьнца хиьна Іаш ву диц ма де. ² Дуккха а хІума яа хьан лаам хилахь, хьайн логана дуьхьало хІоттае. ³ Чам болчу цуьнан кхачаныхь хьоьгуш ма хила, хІунда аьлча цо хьо Іехо мега.

⁴ Хьал долуш хилархьама, хьайн сих валлалц къа ма хьега. Болх са-
цо беза хан йовззал хьекъале хила. ⁵ Ахь хьайн бIаьргаш хьоле дIахь-
жошшехь, цуьнан дукха сиха тIемаш а довлу, аьрзу санна, иза стигала
хьала а доьду.

⁶ Саьхьарчу стеган шуьн тIера яа хIума ма яа, цуьнан мерзачу кха-
чанах вуьзна хила лууш ма хила, ⁷ хIунда аьлча цуьнан са, догIа а тоьх-
на, дIакъевлина ду. Цо хьобга: «Яа а яа, мала а мала» эр ду, амма
цуьнан дог хьобца дац. ⁸ Айхьа дIакхаьллина цуьрг схьагеттор ду ахьа,
ткъа ахьа аьлла мерза дешнаш а эрна хир ду хьан.

⁹ Хьекъал доцучуьнга хIумма а ма ала, хIунда аьлча хьекъалечу къа-
мелах иза воьлур ву.

¹⁰ Ширащу заманахь баьккхина шу цкъа а меттах ма баккха, бобе-
рийн кха а схьа ма даккха, ¹¹ хIунда аьлча церан нуьцкъала ГIодак-
кхархо ву, хьуна дуьхьал долу гIуллакх Цо къастор ду.

¹² Хьайн дог хIума Iамарна тIе дерзаде, хьайн лергаш хаарш хаза
схьаделла.

¹³ Бер таIзар ца деш ма диталахь, цунна иза догIучохь. ГIаж еттарца
цунна таIзар дарх бер лийр дац. ¹⁴ Ахь сара беттарца берана таIзар
дахь, иза эхарте кхачарх кIелхьардоккхур ду.

¹⁵ Сан кIант, хьо даг чохь хьекъал долуш хилахь, со даггара ирс до-
луш хир ву. ¹⁶ Сан кийрахь мел дерг а синкьераме хир ду, хьобгара су-
на догцIена долу дешнаш хазахь.

¹⁷ Къа летош болчу нахах ма хьега, амма массо а ханна Везачу Эле
болчу ларамах вуьзна хила. ¹⁸ Хьан хиндерг-м хьуна хьалха билгал
хир ду, ткъа хьан сатуьйсийла цкъа а дIадер дац.

¹⁹ Ла а догIа, сан кIант, хьекъале а хила, хьайн дог нийсачу некъа тIе
а дерзаде. ²⁰ ТIехдаьккхина чагIар муьйлучаьрца а, жижиг даар тIех-
доккхучаьрца а гергарло ма леладе, ²¹ хIунда аьлча маларш муьйлу-
чунна а, сутара гай долчунна а къоьлла тIейогIур ю, ткъа наб озоро
царна тIе тIелхигаш юхур ю.

²² Хьо дуьнен чу ваьккхинчу хьайн дега ладогIалахь. Хьайн нене а
ларамах вуьзна хилалахь, иза къаньелча а.

²³ Бакъдерг лаха хъайна, цунах дIа ма къаста. Иштта хъекъалалла а, хьо Iамор а, кхетам а лаха.

²⁴ Хъаналчу стеган да чIогIа самукъадолуш хуьлу. Нагахь бераш хъекъалалла долуш делахь, да царах воккхавеш хуьлу.

²⁵ Хъан дай-наний ирс долуш хуьлийла, хъан нана самукъадолуш хуьлийла.

²⁶ Сан кIант, дикка тидам бе сан, со лела некъ тамехь хуьлийла хъуна. ²⁷ Нахаца лела зуда — бух боцу Iин санна хуьлу хъуна, ткъа шен йоцу зуда — готта гIу санна хуьлу хъуна. ²⁸ Иза кIело йина Iаш волу талорхо санна ю, цуьнан леларо божаршна юкъахь йолу ямартло алсамйолуьйту.

²⁹ Мила ву ахI-ухI деш? Мила ву девнаш дохуш, аьрзнаш деш? Хъенан ю, мичара яьлла а ца хууш, бIаьргкIелош Iаржйина? Хъенан бIаьргаш ду, даьржина хи санна? ³⁰ Уьш чагIарш муьйлучохь дуккха а хан йоккхучеран, чIогIа маларш муьйлучеран ду. ³¹ ЧагIар цIен делахь а, цунах Iеха ма ло. Иза пхьегIи чохь хаза ловзу, атта мала а ло. ³² Амма цул тIаьхьа цо, мерзлаьхьано санна, це туху, дIаьвше лаьхьано санна, цергаш а юкку. ³³ Хъан бIаьргашна хьалха хийра хIуманаш хир ду, хъайн дагахь ахь кхетаме доцург дуьйцур ду. ³⁴ Хъуна хьо сихачу хIорда тIехь волуш санна хетар ду, хъуна хьо хIордкеманан лакхарчу декъехь Iуьллуш санна хетар ду. ³⁵ Ахьа эр ду: «Цара йиттира суна, амма суна зе ца дина, чIогIа йиттира, амма суна иза хаа а ца делира. Со маца самавер ву те? И малар аса кхин а лохур ду».

24 ¹ Вочу нахах ма хьега, цаьрца цхьаьна хила а ма лаа. ² Церан дегнаш чохь къиза хIума дан Iалашо хуьлу, ткъа церан багара схьадолу къамелаш зуламах дуьзна хуьлу.

³ Ценош хъекъалаллица деш ду, кхетам бахъана долуш ю цуьнан чIогIалла, ⁴ хааршкахула цуьнан чьонаш юзуш ю езачу а, хазачу а хIуманех.

⁵ Хъекъалалла долуш верг ницкъ болуш хуьлу, ткъа хаарш дерг чIагIлуш хуьлу. ⁶ TIом бан хъайна лууш хилча, нахах дагавала веза, хIунда аьлча толам баккха дуккха а хьехамчаш оьшу.

⁷ Хъекъалалле кхача йиш яц сонтачийн. ПIалин кевнехь ладаме хIума дуьйцучу хенахь, церан ала хIума ца хуьлу.

⁸ Вон дан ойла йолчу стеган, эладитанча ву аьлла, цIе дIагIур ю.
⁹ Сонтачу стага дан мел леринарг кылаьх ду. Кхечарах кхаьрдарг де-газа хета нахана.

¹⁰ Вон тIедеанчу дийнаьх хьо доьналлех воьхнеьх, хьан ницкъ билг-гал кIезиг бу.

¹¹ Иожаллина тIе буйгуш берш кIелхьарбаха! Харцбахьанина байа хьяьхна берш бойучуьра кIелхьарбаха! ¹² «Цунах лаьцна ца хаьара тху-на», – ахь алахь, дегнаш Зуьйшволчо оцу хIуманан тидам ца бо те? Хьан дахар лардеш Волчунна и хIума дика хууш ду хьуна! Ша динчу гIуллакхашка хьяьжжина, стагана доггIург дIалур ду Цо

¹³ Сан кIант, моз даа, хIунда аьлча иза дика ду. Алхашна чуьра моз мерза ду хьан маттана. ¹⁴ Иштта хьекьалалла а дика ду хьан синна – иза хаа ду хьуна. Хьекьалалла карадахь, хиндерг хир ду хьан, ткьа хьан сатуьйсийла цкъа а чекхьер яц.

¹⁵ Иеса адам санна, хьаналчу стеган цIенна уллохь кIелонаш а ма е, цуьнан хIусам а ма йохае. ¹⁶ Делан лаамехь лелаш верг, ворхIазза охьавоьжча а, хьалагIоттур ву, ткьа Иесанаш – бохамаша охьаэгор бу.

¹⁷ Хьайн мостагIчунна вон тIедеача, сакьераделла ма хьовзалахь, иза, таса а велла, охьавожахь, самукьадаьлла а ма лелалахь. ¹⁸ Везачу Элана хьан сакьерадалар дIагича, Иза реза хир вац хьуна, тIаккха Цо Шен оьгIазалла хьан мостагIчунна тIера юхайоккхур ю хьуна.

¹⁹ Зуламечу нахана оьгIаз а ма эха, Иесачарах хьега а ма хьега, ²⁰ хIун-да аьлча зуламечу нехан сатуьйсийла яц, Иесачеран чиркх а дIабовр бу.

²¹ Везачу Элах кхералахь, сан кIант, иштта паччахьах а кхера, ямартчу нахах дIа а ма кхета, ²² хIунда аьлча хьуна дагахь а дощучу хе-нахь цаьргара хьуна бохам бер бу. Хьуна хуур а дац цара хьайна хIун бала бахьа.

Кхин а хьекьале кицанаш

²³ Кхузахь хьекьалчеран дешнаш кхин а ду.

Кхелахочо озабезам бар дика дац. ²⁴ Бехке волчуьнга: «Хьо бехке вац», – кхелахочо алахь, халкъаша цунна неIалташ кхайкхор ду, кьаьмнашна иза дегаза а хетар ву. ²⁵ Ткъа бехке волчунна кхел йийриг дика хир ву, иза чIогIа декьал а хир ву.

²⁶ ДогцІеначу дешнашца жоп луш верг бета тІе доттагІаллин оба йоккхург санна ву.

²⁷ Цкъа хьалха хьайн керг а, хьайн кха а меттадаладе, цул тІаьхьа цІа дан волало.

²⁸ Бахьана дацахь, хьайн уллорачунна дуюхьал теш ма хила, хьайн багахула харцдерг ара а ма далийта. ²⁹ Иштта ма ала: «Иза соьца ма-хиллара, со а хир ву цуьнца, цунна доггІург дІалур ду аса».

³⁰ Малончин кха долчухула тІехвелира со, иштта хьекьал доьцучун кемсийн бешана уллохула а тІехвелира. ³¹ Массо а меттхь тІедаьлла асар дара, иштта коканийн коьллаш а яра тІеевлла, тІулгех йина гона-хара керг йохийна лаьтгаш яра. ³² Цу массо а хІумане а хьаьжна, аса ой-ла йира. Сайна гиначух иштта хьехар хилира суна: ³³ «Жимма вижина Іуьлтур ву со, – боху малончо, – жимма садоІуш Іийр ву, жимма, куьй-гаш тІекІел а дехкина, Іуьлтур ву». ³⁴ Амма хьо волчу кьелла, кьу санна, еана схьакхочур ю. Хьан эшар, талорхо санна, деана тІекхочур ду хьуна.

Сулим-паччахьан кхидолу кицанаш

25 ¹ ХІорш ду Сулим-паччахьан кхидолу кицанаш, яхІудхойн паччахь волчу Хьузакх-ЯхІун ялхоша схьагулдина долу.

² Нах Делан сийдеш бу, Цо цхьадолу хІуманаш кьайладахарна. Нах паччахьан сийдеш бу, цо хІуманаш талларна.

³ Стигалан лакхалле а, лаьттан кІоргалле а кхачалург цахилар сан-на, паччахьан дагах а кхета йиш яц.

⁴ Бобхачух цІанде дети, говзанчина кад бан гІирс лур бу ахьа. ⁵ Пач-чахьна уллора Іеса стаг дІаваьккхича, нийсонехь чІагІлур ду цуьнан паччахьалла.

⁶ Паччахьна хьалха айхьа хьо хеста а ма ве, сийлахь болчийн метта охьа а ма хаа. ⁷ «Схьавола!» – аьлла, паччахьо хьо тІекхайкхича дика хир ду, цхьана элана хьалха хьо сийсазваьккхина хуьлчул.

Хьан бІаьргашна гинарг бахьана долуш ⁸ стаг кхеле озо сих ма ло. Ахь хІун дийр дара, хьайна уллорачо гІуллакх кьастийначул тІаьхьа хьо юьхьІаьржачу хІоттийча?

⁹ Уллораниг хьайн гІуллакхна кхеле озийча, кхечу стеган кьайле гу-чу ма яккха. ¹⁰ Хьо иштта лелаш велахь, иза хезначо хьо юьхьІаьржачу хІоттор ву, и юьхьІаьржо хьо мел веа хьоьца хир ю.

¹¹ Даточу пхьегІи чохь Іуьллучу дашочу Іежех тера хуьлу доггІучохь аьлла долу дош

¹² Хьекьал долчу стеган нисваран дош дашочу чІагарал а, уггар цІе-начу деших динчу туьтел а деза ду ладогІа хуучу лергана.

¹³ Ялта чудерзочу хенахь лайн шело санна хуьлу ша дIахъажийна-чунна тешаме волу геланча – шен олахочун дог ойу цо.

¹⁴ ДогIа ца луш йолу марханаш а, мох а санна ду, совгIат дийр ду а аьлла, иза цадар.

¹⁵ Собарца куьйгалхочун ойла корчуьйту, ткъа эсалчу къамело кхоччуш чIогIа йолу ойла а хуьйцу.

¹⁶ Хъайна моз карадахь, шен барамехь даа иза, тIех дукха а диьна, и моз схъа ца Iетторхъама. ¹⁷ Иштта хъайн доттагIчун цIа эхар а лагIде, хьо кIорда а вайтина, цуьнан хъайга цабезам ца кхоллаба-лайтархъама.

¹⁸ Чхьонкар я тур, я ира пха санна хуьлу шена уллорачунна дуьхьал харцтоьшалла деш волу стаг.

¹⁹ Вон тIедеанчу хенахь тешаме воцучунна тIетовжар – лозуш йолу церг я астагIа ког санна хир ду хуна.

²⁰ Баланехь волчу стагана ирсе эшарш лекхар цуьнгара шийлачу дийнахь тIера бедар схъаяккхар санна ду, я чевнна тIебутту туьхабе-рам санна ду.

²¹ Хъайн мостагIа меца велахь, цунна бепиг ло, иза хьогах велахь – хи ло: ²² иштта дерг дарца цуьнан коьрта тIе догуш долу кIегий гулдо ахъа, ткъа Везачу Эло хуна ял лур ю.

²³ Къилбаседехъара схъахьокхуш болчу мохо догIанаш дахъаре терра, эладита дечун матто оьгIазе хъежар дахъа.

²⁴ Шерачу тхевнан цхъана сонехь Iар гIоле ду, къийса лууш йолчу зудчуьнца цхъаьна цIа чохь Iачул.

²⁵ Генарчу махкара болу хаза кхаь хьогах волчу стагана шийла хи санна бу.

²⁶ Даьржина хи санна я бехдина шовда санна ву Iесачу стагана хьал-ха къарлуш волу дика стаг.

²⁷ Моз тIех даар вон хIума хиларе терра, нуьцкъаш шен сий дайтар сий хилар дац.

²⁸ Гоначара пен бохийна лаьтташ йолу гIала санна ву са ца тохалуш волу стаг.

26 ¹ Аьхка диллина ло а, ялта чудерзочу хенахь догIу догIа а санна товш доцуш хуьлу сонтачун сий дар.

² Хьоза дIасаэккхар санна а, чIегIардиг дIасаэхар санна а, иштта бахъана доцуш боьлила болу сардам, тIех а баьлла, кхочушхир бац.

³ Шад – говрана, дуьрста – вирана, ткъа гIаж сонтачун букъана лерина хуьлу.

⁴ Сонтачун сонталле хъабжжина ма ло жоп, хьо а цунах дIа ца тар-валийтархъама.

⁵ Сонтачунна цуьнан сонталле хъабжжина дала деза жоп, шен бIаьргашкахь цунна ша хъекъале ву ца моттийтархъама.

⁶ Сонтачуьнгахула хабар дохьуйтуш верг шен когех дIахедаш я дIовш молуш верг санна ву.

⁷ Хъекъал доцучун багара долу кица, астагIчун когаш санна, ледара ду.

⁸ Сонтачун сий дар ширдолагца тIулг дIабехкар санна ду.

⁹ Сонтачун багара долу кица, мелла волчу стеган куьйгах дахана кIохцал санна, жима хуьлу.

¹⁰ Массарна а чевнаш еш, пхерчий кхуьссург санна ву, сонтаниг я мила ву а ца хууш волу стаг шена болх байта лоцуш верг.

¹¹ Шен Iетторашна тIе юхадобрзу жIаьла санна, сонтаниг а шен сонталлина тIегIерта.

¹² Ша хъекъал долуш вацахь а, ша иштта хеташ верг сонтачу стагал а оьшу.

¹³ Малончо олу: «Некъа тIехь лом ду! Экха ду урамнекъашкахула лелаш!»

¹⁴ Шен кIажаш тIехь дIасаетгалуш йолу неI санна, иштта малонча а хуьлу шен меттахь дIасакерчаш.

¹⁵ Малончо шен куьг бошхепа тIе хьо, ткъа иза шен бете хъала-даьхьна валале, иза кIадло.

¹⁶ Кхетамца къамелаш дечу ворхIаннал а ша хъекъале хета малончина.

¹⁷ Шен гIуллакх доцучу нехан девнна юккъе гIортар тIехдолучу жIаьлин лергаш озор санна ду.

¹⁸ Хъераваьллачо нах хIаллакбеш кхуьссуш долу а, догуш долу а пхерчий кхийсар санна хIума ду, ¹⁹ шена уллораниг Iеха а вина, цуьнга: «Ас бегаш бира!» алар.

²⁰ Дечиг дIадаьлча, цIе а дIайов, эладита чекхдаьлча, дов а дIадолу.

²¹ КIегашна тIера йовхо хъалайолу, дечигах — цIе хъалайолу, ткъа къиссавалар дезаш волчун хабар бахъана долуш дов долу.

²² Лере аьлла дешнаш мерза даар санна хуьлу. Уьш нийсса адаман кийра дуьссу.

²³ Дато басахь долу басар хъабкхначу поппаран кхабанах тера ву вон дог долу эсала къамелаш дийриг.

²⁴ Хьо ца везаш волчу стага хесторан къамелаш дахь а, шен дагахь цо тешнабехк латтабо. ²⁵ Цуьнан аз эсала делахь а, цунах ма теша, хIунда аьлча цуьнан дог тIех дегазаллах дуьзна ду. ²⁶ Шен цабезам иза Iехорца дIалечкъош велахь а, цуьнан мекарло массарна а гучуер ю.

²⁷ Кхечунна ор доккхург цу ор чу ша вужур ву, ткъа цхъанна тIе боккха горга тIулг охъакарчийта гIертачунна и тIулг цунна шена тIекерчар бу.

²⁸ Харцматтаца дуьйцучунна ша лазабо нах ца беза, иштта томана дуьйцучо а бохам бо.

27 ¹ Кханалера де ма хестаде, хIунда аьлча хьуна ца хаьа цо хIун дахьа.
² Хьо айхьа а ца хеставеш, кхечуьнга хеставайта, хьайн багахула а ца хуьлуш, кхечун багахула хилийта и хастораш.

³ ТIулг беза бу, гIум а яц яйн, амма сонтачу стага бахьа бала лан кхин а хала ду.

⁴ ОьгIазалла кьиза ю, дералла а хи тIедалар санна ю, амма мила латталур ву хьегарна хьалха?

⁵ Ма-дарра олучу дешнашца стаг нисвар гIоле ду, доттагIчуьнга болу безам кьайлабахьарал.

⁶ Хьо везачо доху бехкаш бакъ ду, хьо ца везачо йоху обанаш харц ю.

⁷ Вуьзначу стага моз а дIатоттур ду, амма меца волчунна кьаьхъаниг а мерза хетар ю.

⁸ Шен цIенна генаваьлла волу стаг бенна генадаьллалела олхазар санна ву.

⁹ ДухIи а, хаза хьожа а бахьана долуш стеган дог доккхадоб, иштта доттагIчо даггара до хьехар — иза доттагIаллин марзо ю.

¹⁰ Хьайн а, хьайн ден доттагIий а дIа ма таса. Хьайна тIе бохам бечача, гергарчарна тIе ма гIо: хьуна уллохь вехаш волу лулахо гIоле ву хьуна, генахь волчу вешил а.

¹¹ Хьекъале хила, сан кIант, сан дог доккха а дедеш, тIаккха суна халахетийтиначаьрга ала хIума хир ду сан.

¹² Хьекъал долчо бохам хир бу аьлла шена хетча, цунах ша ларвойту, ткъа боданера нах нийсса цунна тIебоьлху, тIаккха цунна тIера жопе а озор бу уьш.

¹³ Хийрачу стагах адамо ша дош делча, цунах бедар яккха. Закъалтана йита иза, нехан зудчух цо жоп луш хилча.

¹⁴ Гуьйранна хьалххе доккхачу озаца уллорачуьнга маршалла хатахь, иза цунна шена неIалт кхайкхор санна хетар ду.

¹⁵ Кьийсалуш йолу зуда кхоьлинчу дийнахь леда ладар санна ю.

¹⁶ Иза сацо гIортар мох сацо гIортар санна ду, я шен шина куьйга юкьахь даьтта сацо гIортар санна ду.

¹⁷ Аьчка урс эчигна тIе хьокхуш ирдаре терра, цхъана стага кхечу стеган аьрталла дIайоккху.

¹⁸ Инжиран диттан дола деш волчо цуьнан стом буур бу, ткъа шен олахочун гIуллакх деш волчун сий а хир ду.

¹⁹ Стаг хи чу хьаьжча, цунна шен сибат го, иштта адаман даго и стаг ма-варра схьагойту.

²⁰ Эхарт^д а, хІаллакхиллачийн дуьне а цкъа а Іаьбна цахиларе терра, адаман бІаьргаш а ца Іеба.

²¹ Дети кеда чохь цІандо, деши кхерча чохь зело, ткъа наха хасторца зуьйш хуьлу адам.

²² Сонтаниг кохьар чохь кІенца цхьаьна аьхьча а, цуьнан сонталла дІаяккхалур яц.

²³ Хьайн жашна дикка тІехьажа, хьайн бажа леррина Іалашбе, ²⁴ хІунда аьлча хьал массо а хенахь ца лаьтта. Ур-атталла таж^д а массо а хенахь ца кхочу кхечу тІаьхьенна дІа. ²⁵ Йол а хьаькхна, керла буц хьа-лайолучу хенахь, лаьмнашкарчу цанашна тІера буц схьахьаькхначу хенахь, ²⁶ Іахарех хьуна тІеюху хІума хир ю, ткъа гезарех – кхаш эцар хир ду. ²⁷ Хьо а, хьан доьзал а кхаба а, иштта хьан гІарбашаш дийна хилийта а тоьал гезарийн шура хир ю хьан.

28 ¹ Іеса стаг ведда лела, шена тІаьхьаваьлла лелаш цхьа а воццухеьхь, ткъа дика стаг, лом санна, майра хуьлу.

² Махкахь адам карзахдаьлла лелачу хенахь, дуккха а куьйгалхой гучубовлу, амма хьекьалалла а, кхетам а болчу куьйгалхочуьнца и мохк лаьтгар бу.

³ Миска нах хьийзош волу кьен куьйгалхо тІехь хІума хьалаяьлла долу латта дІахьош долу догІа санна ву.

⁴ Товрат-хьехам^д кхочушбеш воцург Іесачу нахаца ву, амма иза кхочушбеш хьо велахь, хьо цу нахана дуьхьал ву.

⁵ Вон нах нийса долчух ца кхета, амма Вега Эла лохуш берш цу дерригенах а кхета.

⁶ Кьен а волуш, кхоччуш цІена лела стаг тоьлу, гомачу некъаш тІе-хула лелаш волчу хьоладел.

⁷ Хьекьал долчу кІанта товрат-хьехам кхочушбо, ткъа кІадбоцучарна улло гІерташ волчо шен да юьхьІаьржачу хІиттаво.

⁸ Ахчанна тІе сов ял яккхарца ахь хьал гулдахь, хьан хьал кьечу нахаца дика хуьлучунна дІакхочур ду.

⁹ Товрат-хьехаме ладогІа хьан лаам ца хилахь, хьан доІа а Везачу Элана дегазе хетар ду.

¹⁰ ДогцІена верг вочу некъаца туьлуьйтург цо-ша хІоттийначу гурачу оьккхур ву, ткъа ала хІума доцучу нахе диканиг кхочур ду.

¹¹ Хьалдолчунна ша хьекьалалла долуш ву аьлла хета, амма хьекьал долу кьениг цунах доллучух кхетар ву.

¹² Хьанал стаг куьйгалле веача, массо а воккхавеш хуьлу, амма Іесаниг хьалаваьлча, массо а кьайлаволю.

¹³ Стага шен кѣинош лечкѣош хилча, цуьнан аьтто хир бац, амма, цо уьш тѣе а лаяцна, ша нийса лелаш цахилар нахана дѣа а хайитина, уьш дѣатасахь, цунах кѣинхетам бийр бу.

¹⁴ Декѣала ву Везачу Эле ларамах вуьзна верг, амма вухахъаволучо шена тѣе бала бахъар бу.

¹⁵ Иесачу куьйгалхочо мискачу нахана тѣехь куьйгалла дечу хенахь, иза гѣигѣ деш долу лом а, дера ча а санна хуьлу.

¹⁶ Хъекѣал доцучу куьйгалхочо шен халкѣана гѣело йо, амма харц са яккхар цадезарг дуккха а куьйгаллехь лаьттар ву.

¹⁷ Цѣий Іанийна волу стаг ша велла дѣаваллалц ведда лелар ву. Цѣаннах а цунна тѣетовжийла ма хуьлийла.

¹⁸ Нийсачу некѣа лела стаг баланех кѣелхъарвоккхур ву, ткѣа хаа а хууш харцнекѣа тѣе ваьлларг цѣеххъана вуьжур ву.

¹⁹ Лаьттан дола деш волу стаг меца вуьсур вац, ткѣа эрна ойланаш еш лелаш волчунна кѣоьлла евзар ю.

²⁰ Бакѣволчу стагана диканиг дийр ду, ткѣа хъолана тѣаьхъаваьлла лелаш волчунна бекхам хир бу.

²¹ Кхелахочо озабезамаш бар дика дац. Делахь а, уггар жима кхаь схъа а эцна, стага кѣа лато тарло.

²² Сутарчу стеган Іалашо сихха хъал гулдар ю, цунна ца хаьа, кѣоьлла шена мел уллохь ю.

²³ Стагера даьлла гѣалат цуьнга дѣадийцинарг тѣаьххъара а дика хетар ву, мотт хъоькхуш долчу адамал.

²⁴ Цѣьаболчара деней, нанний кѣола до: «Иза кѣилахь дац», – бо-хуш. И нах, адамаш дойу зуламхой санна, вон нах бу.

²⁵ Шена пайда лохуш волчу стага девнаш доху, ткѣа Везачу Элана тѣетевжачо дика хъоьгу.

²⁶ Ша-шех тешна Іаш волу стаг сонта ву, ткѣа хъекѣалаллица лелаш верг кѣелхъарвоккхур ву.

²⁷ Къечъарца комаьрша волчунна кѣелла гур яц, амма царна букъ берзош волчо шена неІалташ гулдо.

²⁸ Иеса нах куьйгалле баьккича, адам кѣайладолу, амма, уьш хѣаллакхилча, хъанал нах куьйгаллехь хир бу.

29 ¹ Шех бехк мел баьккхи, оьгѣазвоьду стаг цѣеххъана дарба ца хиллал тоьхна хир ву.

² Дика стаг куьйгаллехь хилча, халкъ самукѣадаьлла хуьлу, ткѣа Іесаниг куьйгалле веача, иза узарш деш хуьлу.

³ Хъекѣалалла дезаш волчо шен ден самукѣадоккху, ткѣа нахаца лелаш болчу зударшца гергарло лелош волчо цуьнан бахам хѣаллакбо.

⁴ Паччахъан нийсачу кхело пачхьалкх чІагІйо, ткъа тІех сов ял як-кхарца пачхьалкх хІаллак а йо цо.

⁵ Шена уллорачунна мерза дешнаш дуйцуш волчо ша-шена гур бугІу.

⁶ Вочу стеган къинош цунна хІоттийна болу гур бу, ткъа хъанал стаг самукъадолуш, воккхавеш хир ву.

⁷ Дикачу стага къечу нехан гІуллакх дикка толлу, ткъа Іесачо цуьнан тидам а ца бо.

⁸ Кхаърдаш болчу наха гІала меттахйоккху, ткъа хъекъал долчара оьгІазалла дІаерзайо.

⁹ Хъекъалдолчо сонтаниг кхеле валош хилча, иза оьгІаз а воьду, кхарда а кхаърда, цундела машар а хир бац.

¹⁰ Нах бойуш лелачарна цІена стаг а ца веза, ткъа догцІена берш иза ларвеш хуьлу.

¹¹ Сонтачо шен оьгІазалла массарна а гойту, ткъа хъекъалдолчуьнгахь собар хуьлу.

¹² Куьйгалхочо харцоне ладугІуш хилча, цунна уллоранаш а харцонна тІехь лаьтта.

¹³ Къениг а, иза вацош верг а цхъатерра ву – цу шиннан а бІаьргашна серло Везачу Эло елла.

¹⁴ Паччахь къечу нахана нийсонца кхел еш хилахь, цуьнан паччахьалла дехха лаьттар ду.

¹⁵ Пҗо а, нисваро а хъекъалалла ло, амма дІатесна дитина бер не-нан юьхІаьржо ю.

¹⁶ Іесанаш дукха баьржича, зуламаш а совдуйлу, ткъа бакъахъарачу нахана церан хІаллакхилар гур ду.

¹⁷ ТаІзар дарца нисве хъайн кІант, тІаккха цо хьо марша Іойтур ву. Хъан даг чохь сакъерар хуьлуйтур ду цо.

¹⁸ Пайхамаралла ца хилча, халкъ ша юха ца узу. Амма декъала ву товрат-хъехаме ладугІург.

¹⁹ Лай дешнашца Іамалур вац, хІунда аьлча, ша цу дешнех кхетта-шехь, цо аьлларг ца до.

²⁰ Ойла а ца еш, вистхуьлуш верг гиний хъуна? Сонтачунна а дуккха а пайдане сатуйсийла ю, цунна чул.

²¹ Бераллехь дуйна лена массо а хІума могуьйтуш хилча, тІаьхьо цунах аьрханиг хир ву.

²² ОьгІазечо девнаш доху, оьгІазаллех кхехкачо дуккха а вонаш до.

²³ Ша кхечарал лакхара хеташ верг лохха хІоттор ву, ткъа эсала са долчун сий хир ду.

²⁴ Къуьнан накъост хилларг ша-шена мостагІа ву. Хуучух лаьцна чІагІо ярца тоьшалла де шега аьлча, вист а ца хуьлуш Іаш ву иза.

²⁵ Адамех кхерар – стагана хІоттийна гур бу, ткъа Везачу Элана тІевтажш верг кІелхъарвоккхур ву.

²⁶ Дукхахболчара куыйгалхочуьнца гергарло лъоху, амма адаман дарна кхел яр Везачу Элан карахь ду.

²⁷ Хъанал нах ца беша Іесачу нахах, ткъа Іесанаш бакъахъа лелачарах а ца беша.

АгІуран дешнаш

30 ¹ ХІара хъекъале а, Делера долу а дешнаш Якхайн кІентан АгІуран ду. Итиале а, Укале а дІадийцина ду хІорш:

² «Адамах тера а воцуш, сонтачу хъайбанах тера ву со, соьгахь адамехь болу кхетам а бац.

³ Хъекъалалла аса Іамийна а дац, Везачу Делах лаьцна сан хаарш а дац.

⁴ Мила ву, стигала хъала а ваьлла, юхавирзинарг?

Мила ву шен карахь мох сацийнарг?

Мила ву шена тІекхоьллинчу обанна юкъахь хи сацийнарг?

Мила ву дуьненан доза хадийнарг?

Муха ю цуьнан цІе? Муха ю цуьнан кІентан цІе?

Хъуна хууш дуй иза?

⁵ Делан хІора дош зийна бакъ ду: Иза Шена тІевеанчунна турс^А хуьлий дІахІутту. ⁶ Цуьнан дешнашна тІе хІумма а тІе ма тоха, иза ахъа дахь, Цо хьо гучу а воккхур ву, хьо харцдерг дуьйцуш хилар дІа а гойтур ду».

Кхидолу кицанаш

⁷ Ши хІума ду ас Хьоьга доьхуш, со валале тІеэцахъа сан дехар, Веза Эла. ⁸ Даьссаниг а, харцдош а суна гена даккхахъа, суна я къоьлла а, я бахам а ма лохъа, Суна доггІучул кхачанан дакъа схъадустахъа. ⁹ Суна доггІучул дукха хІума сан хилахь, со Хьох дІакъаста мега, «Веза Эла мила ву?» – бохуш. Амма со къен хилахь, аса хІума лачкъо мега, тІаккха Хъан цІе аса бехийир ю.

¹⁰ Олахочунна хъалха цуьнан лех лаций вон дош ма ала, цуьнга хъайна неІалташ ца кхайкхадайта а, хьо цу гІуллакхна жоьпе ца озавайта а.

¹¹ Шайн дайшна а неІалт боху нах хуьлу, ткъа цара шайн наной декъал а ца бо.

¹² Шайш цІена бехаш бу моьтту нах а хуьлу, ма-дарра аьлча, шайн боьхчух уьш цІан ца бинехь а.

¹³ Кура а, шайш лакхара хеташ болу нах а хуьлу, уьш, шайн кортош хъала а айдина, лаккхара хьоьжу.

¹⁴ Тарраш санна, цергаш йолу нах а хуьлу. Церан моччагІалш арсаш санна хуьлу. Церан Іалашо хуьлу кьен нах дІакхалла а, адамашна юкьара пекьарш цистина дІабаха а.

¹⁵ ЦІубдаран ши йоІ ю, цара гуттар а боху: «Схьало, схьало, схьало».

Кхо хІума ду, цкьа а дузур доцуш,
«Тобар ду!» цкьа а эр доцу диь хІума ду:

¹⁶ Иза адаман каш а ду, бер ца хуьлу зуда а ю,
догІа даре сатуьйсусх долу дакъаделла латта а,
иштта йогуш йолу цІе а ю, цкьа а «тобар ду» эр доцуш йолу.

¹⁷ Цавашарца дега хьобжуш волчун бІаьргашна тІе ломьаьрзунаша зІакарш еттар ю, ткьа ненан доладар дІатоттуш волчун бІаьргаш тогІин хьаргІанаша дІакхоллур бу.

¹⁸ Сан кхетам тІе ца кхуьу кхо хІума ду, диь хІума а ду со ца кхеташ:

¹⁹ стигалахь лелачу аьрзунан некъ,
тархашна юкьахь лелачу лаьхьанан некъ,
хІорда тІехула дІадоьдучу хІордкеманан некъ,
иштта стеган йоІе боьдучу безаман некъ.

²⁰ Ткьа ямарта хуьлучу зудчун некъ иштта бу: хІума а кхаьल्लीна, бетах куьг а хьаькхна, цо олу: «Ас цхьа а вониг ца дина».

²¹ Кхо хІума ду, дуьне дегош долу, цуьнга лалуш доцу диь хІума а ду:

²² паччахь хилла дІахІутту волу лай,
муьлххачу кхачанах вуьзна волу сонтаниг,
²³ хьалха ца езаш хилла йолу, ткьа хІинца маре йоьду зуда,
иштта шен хІусамненан метта оьцуш йолу гІарбаш^д.

²⁴ Дуьнен чохь йиь жима хІума ю, амма уьш хьекьал долчарна юкьахь уггар хьекьал долуш ю:

²⁵ кІезиг ницкъ болуш ду зингатий, амма цара аьхка дуьйна шайна кхача кечбо;

²⁶ лаьмнийн дехкий, шаьш нуьцкъала дацахь а, цара херонашкахь шайна Іойла кечйо;

²⁷ цІазана тІехь паччахь ца хуьлу, амма уьш нийсачу могІаршкахь лела;

²⁸ моьлкьа куьйгашца а схьалацало, амма иза паччахьан цІа чохь а беа.

²⁹ Кхо хІума ду, хаза лелаш долу, майра болар долу диь хІума ду:

³⁰ лом, акхарошна юкьахь уггар ницкъ болуш долу а, цхьана а хІуманаш ца кхоьруш долу а;

³¹ кура болар долу нІаьна а, бож а,
иштта шен эскарна коьртехь лелаш волу паччахь а.

³² Нагахь, хьо лакха а воккхуш, хьо сонта хиллехь, я зулам дан хьай-на ахьа дагадаийтахь, бета тIехь долчу кубйгаца хьайн вистхилар сацаде! ³³ ХIунда аьлча шура лийсаро даьтта кхолларе терра а, мерах тохаро цIий кхолларе терра а, оьгIазалла карзахьяккхаро кьийсар кхуллу.

Ламуал-паччахьан хьекъале дешнаш

- 31** ¹ ХIорш ду, нанас хьехна долу, Ламуал-паччахьан хьекъале дешнаш:
- ² «Дала, ас Шега динчу доIанашна жоп луш, суна велла волу сан хьоме кIант!
- ³ Зударий бахьана долуш
ахьа хьайн ницкъ а ма байалахь,
паччахьаш хIаллакбеш йолчуьнца
хьо лела а ма лелалахь.
- ⁴ Ламуал, хьекъале дац паччахьашна чагIар мийлар,
иштта хьекъале дац олахoшна а маларш мийла лаар.
- ⁵ ХIунда аьлча, дукха мала а мелла, царна дицдала тарло
бакьонаша хIун боху,
тIаккха цара Iазапехь болчарна тIехь нийса кхел а йийр яц.
- ⁶ Ахьа и вахош долу малар мискачарна а,
шайн дахар къаьхьа долчарна а дIало.
- ⁷ ТIаккха, и чагIар а мелла, царна дицлур ду шаьш
миска хилар а,
шаьш баланехь хилар а.
- ⁸ Ахьа, шайх дош ца далалуш, багахь мотт боцучаьргахь а
озалахь,
бо бисиначаьргахь бакьонца гIо а даккхалахь.
- ⁹ Иштта, ахьа цаьргахь дош а алалахь, царна тIехь нийса кхел
а яйталахь.
Къечеран а, мискачеран а бакьонаш ларъяр тIехь хьайн
нийса дош алалахь».

Дика а, оьзда а йолу зуда

- ¹⁰ Атта* дац дика а, оьзда а йолу зуда каро, ткьа иштта йолчу зудчун мах жовхIарийн мехал а лакхара бу.
- ¹¹ Баланаш хир бац ишттачух а тешна Iаш волчу майрачун,
кьелла бохург хIун ду а хуур дац цунна.

* 31:10 ХIокху коьртан 10-31 аяташ абатан кепехь ду, абат кхачаме хиларе терра, цхьана тайпанан кхачамалла а гойтуш.

- 12 Вониг шегара ца долуйтуш, ша мел еха а, дика до цо шен майрачунна.
- 13 Го иза, вета а, тIаргIа а лелош, шена лаа а лууш, шен куьйгашца цунах бедарш еш.
- 14 Даима а, совдегарийн хIордкеманаша санна, геннара дахья цо шена рицкъа.
- 15 Еза иштта йолу зуда сатасале хьалагIатта. ТIаккха цо доьзална кхача а кечбо, шен гIарбашашна дан деза омра а до*.
- 16 Зудчунна латта лело дагадеача, и латта а оьцу цо. ТIаккха цунах даьллачу беркатах кемсийн таьллангаш а дIаюгIу цо.
- 17 Иштта, цо дукха къа а хьобгу, цуьнан ницкъ а кхочу муьлхха а болх бан.
- 18 Къеггина стогар летта хуьлу ишттачу зудчун буйса тIехтилалц, ткъа ша ден гIуллакх дикка пайден дуй а хаьа цунна.
- 19 Лакхара охьа цо шен куьг урчакхна тIе а кхийдадо, цу урчакхан гIад шен пIелгашца схьа а лоцу.
- 20 Мискачунна а, гIо оьшуш волчунна а шен комаьрша куьг кховдадо цо.
- 21 Нийсса шен доьзалехь оьшшучул тIеюха йовха бедарш ша кечийна дела, Iаьнан шело тIеярах а ца кхоьру иштта йолу зуда.
- 22 Оцу зудчо шен цIа чохь оьшун болу мотт-гIайба а бо, цунна шена тIехь а хуьлу дезачу кIадинах йина бедарш.
- 23 Пайденца гIараваьлла дIахIутту ишттачу зудчун майра, иза лараме долчу гIуллакхех лаьцна а дуйьцуш, къаношца гIалин кевнехь хиьна Iачу хенахь.
- 24 Резабеш эцархой, цо шаршуш а еш, уьш а юкку, доьхкарш а духку совдегаршна.
- 25 Син оьздангалла а, доьналла а ду-кх цуьнан духар. Дегайовхо а йолуш, тешамца хьобжу и зуда кханенга.
- 26 ТIех хьекьал долу хIума а олу цо, хьекьале хьехамаш бан а хаьа цунна.
- 27 Ур-атталла, ша къа а хьобгуш, баьккхина боцу кхача а ца боу цо, шен цIахь долчуьнца бала а бу цуьнан.

* 31:15 «...шен гIарбашашна дан деза омра а до» – я иштта: «...шен гIарбашашна дала деззарг дIа а ло».

-
- 28 «Хьо декъалниг ю», – олу цуьнга цуьнан бераша а, хьала а
гПовтгуш, цуьнан майрачо а хестайо иза.
- 29 Цуьнан майрачо иштга олу: «Дукха бу дика а, озда а
зударий, амма хьобга кхочуш царах цхьа а яц».
- 30 Ша коча йолчу зудчо Iеха а во, хазалла а – сарралц бен яц.
Ткъа хасто хьакъ долуш ю-кх Везачу Элах кхоьруш
йолу зуда.
- 31 Йойла иза, цо динчу гПуллакхашна цунна доггIург наха дIа а
луш, ткъа оцу гПуллакхаша гIалин кевнехь сий а
ойийла цуьнан.

Устаз: дахаран маџна лахар

Дешхьалхе

Устаз це йолчу хЮкху тептарна чуйогЮ цхьана устазан ойланаш. Цу устазо кЮргге ойла йора дахарх лаьцна: дахар мел доца ду, мел дукха хЮманаш дахарехь нийса дац, дахар мел «кхетам боцуш» ду. Нехан кхолламан дола дечу Делан некъаш цунна ца кхеташ дисна. Иза иштта делахь а, цо нахана хьехам бина, чЮгІа кьахьега а, Дала деллачу хЮманех пайда эца а аьлла.

Устазо яздинчух дукхайюлу ойланаш сингаттаме хета мега. Делахь а хІара тептар товрат тІехь хиларо гойту, тешаш волчун дахарехь иштта йолу шеконаш хуьлуш хилар. **Устазан** куьзганехула шайга хьажарца дукхахболчара дог тедора, иштта царна хиира, цу ойланашца дерриге а товрато Делах сатийсар луш хилар. Ткъа цу сатийсаро вайн дахар доккха маџна долуш хуьлуйту.

1 ¹ Ярушалайм-гІалин паччахь волчу а, Дадан кІант^д волчу а устазо дина къамел иштта ду.

Адамийн дахар хаттарех дуьзна ду

² «Ма кЮрга къайле ю! — олу устазо, — Ма кЮрга къайле ю! Ма дукха хЮма ду вайн кхетам тІе ца кхуьуш! ³ Стигална кІел кьахььогуш, ша мел динчу хЮманах буйсун болу хІун пайда оьцу адамо?»

⁴ Адамийн тІаьхье дІа а йолу, керла тІаьхье тІе а кхуьу,
ткъа латта абаденналц лаьтта.

⁵ Малх схьа а кхета, малх дІа а бузу,
иза юха а ша схьакхетачу метте баха сихло.

⁶ Мох къилбехьа а хьокху,
къилбаседехьа юха а боьрзу.

Иза, хьийзий, хьийзий,
юха а шен метта схьабоьрзу.

⁷ Дерриге а хиш хЮрда чу хьовду,
амма хЮрд цкъа а тІех ца болу.

Шашь схьадевллачу метте
юхадобьрзу и хиш.

⁸ Массо а гІуллакх саццаза дІаоьху,

Дийца долчух дерриг а цхъаьнгга а дийца лур дац.
 Хъежарх бIаьрг а бузур бац хъан,
 ладегIарх – лерг а дузур дац.

9 Хъалха хилларг юха а хуьлу,
 ткъа хъалха диннарг юха а дийр ду,
 стигална кIел керла хIумма а дац.

10 Цхъаццаммо олу:
 „Хъажахъа, хIара керла хIума ду!“
 Амма иза а хилла ширачу заманахъ,
 вайн заманал дуккха а хъалха.

11 Хъалха хилла адамаш
 цхъанна а хIинца дага а ца догIу,
 ткъа хIинца дуьйна хиндолу адамаш
 дагадогIур дац царна тIаьхъа хир долчу адамашна а».

Устазана дахарехъ зеделларг

12 Устаз волчу аса Ярушалайм-гIаларчу Исраилан халкъана тIехъ паччахъалла дора. 13 Сан даго къобалдира кху стигална бухахъ адамаша кхочушдо гIуллакхаш, хъекъалдолчара ма-дарра, кхоччуш таллар. Ма хала бу-кх Дала адамашна кхочушбан белла и болх! 14 Стигална кIел деш долу дерриге а гIуллакхаш а гира суна. Уьш дерриш а, махана Iуналла дан гIертар санна, кхетам тIе ца кхуьу хIуманаш ду.

15 Сеттина йолу хIума нис а лур яц,
 ткъа доцург дагар а лур дац.

16 Ас сайн дагахъ элира: «Хъажал, сайл хъалха Ярушалаймана тIехъ олатла деш хиллачу массарал а чIогIа хъалаваьлла со хъекъалаллица. Дуккха а кхетамалла а, хъекъалалла а тIекхетта суна». 17 Сан даго къобалдира хъекъал довзар а, иштта хъекъалх тилар а, сонталла хилар довзар а. ТIаккха со кхийтира, иза а, махана Iуналла дан гIертар санна, хIума дуйла.

18 Доккхачу хъекъалаллах
 боккха бала хуьлу,
 ткъа шена кхетам гулбечо
 гIайгIа гулийо.

Самукъане хилар зер

2 1 Аса сайн дагахъ элира: «Самукъадаккхарца зуьйр ву ас со, сайна ирсе хилар хIун ду довзийтархъама!» Амма аса жамI дира, иза а кхетам тIе ца кхуьу хIума ду аьлла. 2 Гуттар а воьлуш лелар сонталла юйла а, самукъадаларх бала цхъа а пайда боцийла а хиира суна. 3 ТIаккха, сайн

кхетам хьекъалх буьзна а болуш, ас сацам бира, сонтаваллалц чагIар маларца зен веза аса со аьлла. И сонталла а зен лиира суна, кху стигална бухахь шайн дощачу дахаран деношкахь адамашна хIун дика хуьлу сайна довзийтархьама.

⁴ТIаккха со даккхий гIуллакхаш дан волавелира. Аса сайна гIишлош а йира, кемсаш а дIаюьйгIира, ⁵бошмаш дIаюгIа меттигаш а тойира, тIаккха цигахь тайп-тайпана стоьмаш луш долу дитташ а дIадуьйгIира. ⁶Иштта ас Iаьмнаш дехира, айса могIара дIадийгIинчу дитташна хи тохархьама. ⁷Леш ийцира ас сайна, юкьахь зударий а, божарий а болуш. Цул тIаьхьа сан цIахь царах дуьнен чу бевлла кхин леш бара сан. Иштта сол хьалха Ярушалайм-гIалахь бехаш Iаш хиллачу нехан чул а сов бежанаш а, жаш а дара сан. ⁸Ас дети а, деши а гулдира сайна, сайн доларчу кхечу мехкийн а, паччахийн а хазна схьа а яьккхира. Иллеш олу божарий а, зударий а гулбира ас сайн цIа чохь, боьршачу стеган дагна чIогIа там бийраш а бехира сайн дола: дуккха а гIарбаш-зударий*.

⁹Ярушалайм-гIалахь сайл хьалха хиллачу массо адамал а сий долуший, хьал долуший хилира со. Иштта сайн хьекъалалла кхидIа а соьца дуьсура. ¹⁰Сайн бIаьргашна хазделларг схьаэцарна дуьхьало ца йора ас. Самукъане мел долу хIума сан даго тIеоьцура. Муьлххачу айса дечу гIуллакхах самукъадолура сан. И хазахетар суна дара, ас мел бечу халчу балхана луш долу совгIат санна. ¹¹ТIаккха со хьаьжира сайн куьйгаша динчу гIуллакхашка а, айса мел бинчу балхе а. И дерриг а ма кхетам тIе ца кхуьу хIума ду, махана Iуналла дан гIертар санна. Стигална кIел цу гIуллакхех буьсур болуш цхьа а пайда бац.

Хьекъалалла а, сонталла а зер

¹²Юха со ойланаш ян волавелира хьекъалаллах а, хьекъалх тиларх а, сонталлах а лаьцна. ХIунда аьлча паччахьо диначул совдаьккхина хIун дан тарло цул тIаьхьа дIахIуттун волчу стага? ¹³Суна гира хьекъалалла хиларо сонта хиларал сов буьсун болу пайда бар, серло боданал дикаха хиларе терра. ¹⁴Хьекъалечун бIаьргаш са гуш бу, ткьа сонтаниг боданехь тилавелла леларг санна ву. Ткьа царах массарах хиндерг цхьаь дуйла а кхийтира со. ¹⁵ТIаккха сайн дагахь элира ас: «Сонта волчух хилларг сох а хир ду-кх. ТIаккха хьекъалалла хиларо буьсун болу хIун пайда ло?» Ас сайн дагахь жоп делира: «Иза а кхетам тIе ца кхуьу хIума ду». ¹⁶Я хьекъалдолчух лаьцна дерг а, я сонта волчух лаьцна дерг а дехар дац абаденналц, кестта уьш берриш а бицбийр бу.

* ^{2:8} *ГIарбаш-зуда* – зудчун бакьо йолу гIарбаш.

^{2:4-8} Сулим 10:23-27; 2 Шерашкахь 9:22-27. ^{2:7} Сулим 4:23. ^{2:8} Сулим 10:10, 14-22.

^{2:9} 1 Шерашкахь 29:25.

Маржа яІ, хьекъалениг а дІакхелха, сонтаниг санна! ¹⁷ ТІаккха суна деза ца делира хІара дахар, хІунда аьлча стигална кІел мел дечу хІумано гІайгІанаш яхьа. И дерриг а кхетам тІе ца кхуьу хІума ду, махана Іуналла дан гІертар санна.

Дечу гІуллакхо пайда бахьий?

¹⁸ Сан дог делира айса стигална кІел мел динчу халачу гІуллакхех, хІунда аьлча цу гІуллакхех хилларг сол тІаьхьа вуьсун волчунна кхочур ду-кх. ¹⁹ Ас сайн кьинхьегамца а, сайн хьекъалца а стигална кІел мел даьккхинчунна тІехь кхечу цхьаммо олалла дийр дара, ткъа хьанна хаьа: хьекъале хир ву иза я сонта хир ву? И дерриг а кхетам тІе ца кхуьу хІума ду. ²⁰ Иштта со дохковелира айса стигална кІел мел динчу гІуллакхна. ²¹ Адамо, шен дерриг а хьекъалалла а, хаар а, говзалла а тІе а ерзош, дуккха а кьахьобгу, амма и стаг велча, цо гул мел динарг а и гулдеш кьа ца хьегначунна кхочу. Иза а кхетамбоцу а, нийсо йоцу а хІума ду.

²² Иштта хІун хуьлу ткъа адамна стигална кІел ша бинчу балхах а, шен деган гІайгІанаш а? ²³ ХІора дийнахь балане а, гІайгІане а хуьлу цуьнан болх, ур-атталла буьйсанна а дог паргІат ца хуьлу цуьнан. Иза а ду-кх кхетам тІе ца кхуьу хІума.

Устазан хьехам

²⁴ Адамна уггар а диканиг яар-малар а, ша бечу балхах там хилар а ду. Со кхийтира иза а Делера хиларх. ²⁵ Дала иза ца делча, яа а, я там хила а хьенан таро хир яра? ²⁶ Дала Ша реза волчунна хьекъалалла а, хаарш а, ирс а ло. Ткъа кьинош леточаьрга Цо, кьа а хьобгуьйтуш, хьал гулдойту, и гулдинарг Ша реза волчунна дІадалийтархьама. Иза а ду-кх кхетам тІе ца кхуьу хІума, махана Іуналла дан гІертар санна.

Массо а хІуманан шен-шен хан ю

- 3** ¹ Массо а хІуманан
шен зама ю,
кху лаьттарчу хІора гІуллакхан а
шен хан ю.
- ² Дуьнен чу валаран а шен хан ю,
дІакхалхаран а шен хан ю.
ХІума дІаеран а шен хан ю,
иза схьаяккхаран а шен хан ю.

^{2:23} Аюб 5:7; 14:1. ^{2:24} Устаз 3:13; 5:17; 9:7; ЕшаІ-ЯхІу 56:12; Лака 12:19; 1 Коринтхошка 15:32. ^{2:26} Аюб 32:8; Кицанаш 2:6.

- 3 Стаг веран а шен хан ю,
иза товаран а шен хан ю.
ЦЕнош дохоран а шен хан ю,
гИшлош дІахІитторан а шен хан ю.
- 4 Адам делхаран а шен хан ю,
иза деладаларан а шен хан ю.
Адам гІайГане хиларан а шен хан ю,
иза халхадаларан а шен хан ю.
- 5 Зудчуьнца дІавижаран а шен хан ю,
цунах цакхетаран а шен хан ю.
Стагана мараэккхаран а шен хан ю,
цунах къеххаран а шен хан ю.
- 6 ХІума лахаран а шен хан ю,
лохучуьра сацаран а шен хан ю.
ХІума Іалашъяран а шен хан ю,
иза дІатасаран а шен хан ю.
- 7 ХІума ятІоран шен хан ю,
иза дІатегаран а шен хан ю.
Адам дист ца хиларан а шен хан ю,
цо къамел дан дезаран а шен хан ю.
- 8 Адам дезаран а шен хан ю,
иза цадезаран а шен хан ю.
ТІеман а шен хан ю,
машаран а шен хан ю.

⁹ Буьсун болу хІун пайда оьцу адамо ша бинчу балхах? ¹⁰ Суна гира Дала адамашна кхочушбан белла болу белхаш. ¹¹ Массо а хІуманна а цунна йогІуш йоллу хан елла Дала. Дала адаман кхетам чохь абадех йолу ойла кхоьллина, юьххьенца дуьйна дІадовллалц Дала деш долчух иза кхеташ дацахь а. ¹² Иштта суна хиира, адамашна, шаьш дийна мел ду, самукьадаккхарал а, зовкх хьегарал а дикаха хІумма а доцийла. ¹³ Кхечу дешнашца аьлча, хІора адамна яа а, мала а, ша бечу балхах там хила а беза. Уьш Делера совгІаташ ду.

¹⁴ Суна хиьна, Дала до гІуллакхаш гутгаренна дуйла. Вайга Дала дешчунна тІе а тохалур дац, я тІера дІа а даккхалур дац. Дала иштта гІуллакхаш до, адамашка Шен сийдайтархьама.

- 15 Яханчу заманахь хилларг
карахь йолчу заманахь а хуьлу,
ткъа тІейогІучу заманахь хиндерг,
дІаяьллачу заманахь а хилла.
Хьалха хилларг юхадерзориг Дела ву.

Дуьнен чохъ нийсо цахиларх лаьцна

¹⁶ Стигална кIел суна кхин а гира,
 кхел ечу меттехъ
 зуламаш хилар,
 нийсо хила езадохъ
 харцонаш лелор.

¹⁷ Тпаккха аса сайн дагахъ элира: «Бакъволчунна а, харцволчунна а Дала Ша Шен кхел йийр ю, хIунда аьлча массо а хIуманан а, дерриге а гIуллакхийн шен-шен зама ю». ¹⁸ Адамех лаьцна аса сайн дагахъ элира: «Дала адамаш зохъ, уьш бежанех тера хилар гойтуш. ¹⁹ Адамех а хуьлу бежанех хирриг: уьш а, вуьш а цхъатерра дIакхелха. Адамийн а, бежанийн а цхъатерра са ду, адамаш а дац бежанел гIоле. Дерриг а кхетам тIе ца кхуьу хIума ма ду! ²⁰ Массо а цхъана метте дIавоьрзу. Массо а лаьттан ченах вина ву, ткъа массарах а юха а чан хир ю. ²¹ Хъанна хаьа, адамна чуьра арадаьлла са лакха стигалшка хъаладобдий, бежанна чуьра арадаьлла са лаха лаьтта чу охъадобдий?»

Устазан хьехам

²² Иштта, со кхийтира адамна, ша бечу балхах самукъа а доккхуш, гIадвахарал гIоле долуш кхин хIумма а доцийла. Иза цуьнан дакъа ду, хIунда аьлча цхъаммо а гойтур дац адамна кхелхинчул тIаьхъа цунах хиндерг.

Гелонах а, балхах а, накъосталлех а лаьцна

4 ¹ Тпаккха, дIахъаьжча, суна гира стигална кIел мел еш йолу Гелонаш.

Хъажал, гIийлачеран бIаьргех хиш дуйлу,
 ткъа церан догъоьцург ца хуьлу.

Царна гIело ечеран карахъ ницкъ бу,
 ткъа церан догъоьцург ца хуьлу.

² Тпаккха ас сацам бира, дийна а болуш, гIелонаш хьобгуш болчарна чул дIакхелхинчарна гIолехъ ду аьлла. ³ Ткъа стигална кIел леладо зуламе гIуллакхаш шайна газа болчу, дуьнен чу бовлаза бисинчарна кхин а дикаха ду аьлла, хийтира суна.

⁴ Суна гира, адамо мел дечу гIуллакхан говзалла шен накъостаца яхъе ваьлча гучуйолий. Иза а кхетам тIе ца кхуьу хIума ду, махана Iуналла дан гIертар санна. ⁵ Сонтачу стага, пIелгах пIелг а тоьхна, болх ца беш, ша-шен хIаллакво. ⁶ Амма, синтем а болуш, схъаэцна долу цхъа сахъ тоьлу, сов къа а хьегна, даьккхинчу шина сахъанал. Махана Iуналла дан гIертар санна, ду иза.

⁷ Юха а кхетам тIе ца кхуьу цхьа хIума гира суна стигална кIел. ⁸ Я кIант, я ваша а воцуш, ша вьусу стаг. Цуьнан гIуллакхийн чаккхе а ца хуьлу, ткьа цуьнан бIаьргаш хьолах а ца бузу. Хьанна до те цо и гIуллакхаш, шен са ирсах а доккхуш? Иза а кхетам тIе ца кхуьу хIума а, гIайгIане болх а бу.

⁹ Шиь цхьаьна хилар дикаха ду, ша цхьаь хуьлучул. Шашь цхьаьна хьегначу кьинах царна пайда хир бу. ¹⁰ Царах цхьаь охьавожахь, вукхо иза хьалагIаттор ву. Ша цхьаь вьусучу стеган ма къа ду! Иза гIатто уллохь цхьа а ца хуьлу. ¹¹ Иштта, шиь цхьаьна охьавижча, и шиь вохло. Ткъа ша цхьаь волчун вохвалар муха хир ду? ¹² МостагIчо цхьанна дуьхьал толам баккхяхь а, шиннал тоьлур вац иза. Ткъа кхаа тайнах хьарчийна йолу тIий-раг атта хедар яц.

Хьекъалаллех оьцу пайда

¹³⁻¹⁴ Набахти чуьра араваьлла цхьа кьонах паччахь хIотто тарло. Я, масала, и кьонах, шен хинийолчу пачхьалккхехь ша дуьнен чу волучу хенахь, кьийэн хила тарло. Делахь а, кьийэн а волуш, амма хьекъале волу кьонах дикаха ву, кьеначу а, сонтачу а, шена беш болу хьехам дIа ца оьцучу а паччахьал.

¹⁵ Кхин а суна гира, стигална кIел веа хIора стаг а дуьнен тIехь вехачу кхечу кьонахчунна тIаьхьаIоттар. ¹⁶ Дагар ца даллал дукха дара и халкъ. Амма цу кьонахал хьалха хиллачу а, иштта цул тIаьхьа хинболчу а нахана цунах цхьа а там ца белира. Иза а кхетам тIе ца кхуьу хIума ду, махана Iуналла дан гIертар санна.

Далла делла ваIда кхочушдар

¹⁷ Хьо Делан цIа^д долчу вьодуш, ларлуш хилалахь. Сонтачу наха санна, сагIина хIума яхьачул, Делан цIенна тIе а вирзина, ладогIар дикаха ду. Уьш ца кхета, шашь сонта лелий.

5 ¹ Багах долучу дешнашца а,
 дагара йолучу ойланашца а
 Далла хьалха хIума олуш
 сих а ма ло, аьрха а ма вала.
 ХIунда аьлча Дела стигалахь ву,
 ткьа хьо лаьттахь ву,
 цундела хьайн Цуьнца долу къамел
 доцца хилийта.

² Алссамчу гIайгIанаша вон гIенаш гойту,
 алссамчу дешнаша сонталла гойту.

³ Нагахь айхьа Далла ваИда^д динехь, иза кхочушдар дIа ма татта. Далла хаза ца хета сонтачу стага и ваИда кхочушцадар, цундела ваИда кхочушде! ⁴ Дош падалар дикаха ду, дош а делла, иза кхочушцадарал. ⁵ Хьайн бете хьайх кьинош ма летадайтa. Делан динан дега: «Айса динчу ваИданна тIехь со галвелира» — ала дезарх ларло. Хьайн куьйгаша дина гIуллакхаш Деле хIаллак ца дайтархьама, Далла хьалха айхьа дечу хьайн къамелашца Дела хьайна оьгIаз ма вахийта. ⁶ Иштта, сонтачу нехан Далла хьалха дина къамелаш хуьлу дукха гIенашца а, дукха кхетам тIе ца кхуьучу хIуманашца а, дукха дешнашца а. Ткъа хьо Деле болчу ларамах вуьзна хила веза!

ГIело яр а, нийсо цалелаяр а

⁷ Нагахь муьлххачу а мехкан декъахь къечу стагана гIело еш хьайна гахь а, цуьнан бакъонаш а, нийсо а лоруш яцахь а, хьо цец ма валалахь цунах, хIунда аьлча оцу лакхарчун а цул лакхарчо терго йо, ткъа оцу шинна тIехь а кхин а лакхарниг ву. ⁸ Махкана баьлла пайда цуьнан массо а бахархошна хила беза. Ткъа паччахь шен мехкан аренаша лун долчун бала кхочуш хуьлу.

Хьолах там ца хуьлу

- ⁹ Ахча дезаш волчунна цкъа а шен долчух тоам хир бац.
Хьал дезаш волчунна шен долчух цкъа а тоам хир бац.
Иза а кхетам тIе ца кхуьу хIума ду.
- ¹⁰ Хьал алсамдоккхуш хилча,
цунах бежаш берш а алсамбовлу.
ТIаккха хIун пайда хуьлу хьолахочунна,
оцу шен хьоле хьоьжуш Iер доцург?
- ¹¹ Ша дуккха а йиьнехь а, я кIеззиг йиьнехь а
Къахьегначу стага мерза наб йо.
Ткъа хьолахочун наб йов,
шен хьолан шорто бахьана долуш.
- ¹² Стигална кIел суна кхин а цхьа хала бала гира: адамо шен хьал Iа-лашдора, иза ца дайтархьама. ¹³ Амма цхьа бохам тIебар бахьана долуш, цо шен хьал дайира.
- Хууш ду, стеган бер хилча, и бер даьссачу куьйгашца дуьнен чу долий. ¹⁴ Шен ненан кийрара верзина, тIехь хIумма а доцуш, схьа-ма-валлара, иштта ша дIакхелхича, кху дуьненахь ша бечу балхах шеца хIумма а дIа а ца хьош, иза дIа а воьду. ¹⁵ Иза а гIайгIане бала бу. Ша дуьненна чу ма-валлара, иштта дIа а гIур ву стаг. Ткъа хIун

^{5:3} Забур 65:13, 14. ^{5:14} Аюб 1:21; Забур 48:18; 1 Тимапига 6:7.

буьсун болу пайда хуьлу цунна, ша еккъа Ёаьнаран дуьхьа къахьоь-гуш хилча? ¹⁶ Ша дуьненахь йоккхучу хенахь цо боданехь шен кхача боу, ткъа цуьнан денош там цахиларх а, цамгарех а, дераллех а дуьзна хуьлу.

Устазан хьехам

¹⁷ Хьажал со кхеттачуьнга: Дала шайна яккха еллачу йощачу дахаран заманахь адамашна и хан юушший, молушший, ша стигална кЕл бечу халачу балхах там хуьлушший яккхар гЮлехь ду. Иза цунна Дала делла дакъа ду. ¹⁸ Нагахь Дала стагана бахам а, хьал а делча, цу стага царах дезар а эцахь, Дала шена елла ял схьа а эцахь, шен балхах цунна там а хилахь, тАаккха иза Делера совГат санна ду цунна. ¹⁹ Иштта, стагана шен дахаран хенах ойланаш ян хан а тоьар яц, хЮнда аьлча Дала цуьнан дагна там бо.

Дахарехь там цахилар

Б ¹ Стигална кЕл цхьа хала бала хилар гира суна, ткъа иза-м кест-кеста хуьлу. ² Дала стагана хьал а, бахам а, шорто а яла тарло – цунна мел дезарг а дала тарло. Амма оцу муьрехь шен долчух марзо ца оьцуйту цуьнга Дала, мелхо а, кхечо цунах пайда оьцу. Иза а кхетам тЕ ца кхуьу хЮма а ду, цул сов, иза чЮгIа хала бала а бу. ³ Иштта, стеган тЕ доьзалхо хила а, иза дуккха а ваха а тарло. Амма иза мел дукха вахахь а, нагахь оцу стага шен долахь долчу диканах ма-бохху марзо а ца эцахь, иза веллачул тАьхьа, цуьнан оьзда дIаволлар а ца хилахь, тАаккха ала мегар ду, делла динчу берана а дикаха ду, оцу стагана чул. ⁴ Цуьнан дуьнен чу дIалар а, кхалхар а кхетам тЕ ца кхуьу хЮма ду. Ёаьржачу Южалло цунах хиндерг хьулдо. ⁵ Ша кху дуьненахь цадахарна, цу берана кху дахарх лаьцна хЮмма а ца хаьа, делахь а цуьнан синтем аса масална валийначу стеган чул сов бу. ⁶ Иштта стаг шина эзар шарахь а ваха тарло, шен бахамах марзо а ца оьцуш. Ткъа вай дерриш а цхьатерра коше дIадоьрзуш дац?

⁷ Адамо ша буучу кхачанан дуьхьа бен къа ца хьоьгу,
амма цуьнан гай цкъа а ца дузу.

⁸ Хьекьал долчо сонтачо чул сов хЮн дуьсун долу зовкх хьоьгу?
Ша муха лела веза хаарх, хЮн дуьсун долу зовкх хьоьгу
къечо?

⁹ ГIенахь гиначуьнга сатуьйсусх лелачул,
шен долахь долчух марзо эцар дикаха ду.
Иза а кхетам тЕ ца кхуьу хЮма ду, махана Юналла
дан гIертар санна.

Адамна хІун гІоле ю?

- 10 Кхоьллина мел йолу хІума
 шен цІе йолуш ю.
 Иштта адам хІун ду а
 вайна хууш ду.
 Шел ницкъ болуш волчуьнца болчу кыйсамехъ
 адам тоьлур дац.
- 11 Ткъа хІун пайда хуьлу цунах адамна?
 Дуккха а долчу дешнаша кхетам тІе ца кхуьу хІуманаш
 алсамдоху.
- 12 Хьанна хаьа, хІун дикаха ду адамна шен, ІиндагІ санна,
 дІауьдучу, кхетам ца кхуьуш долчу дахаран
 деношкахъ? Стигална кІел дІакхелхича, хьан эр ду
 адаме цунах хиндерг?

Адамна дикаха дерг

- 7** ¹ Дезачу хьакхарел
 цІе яккхийтар дикаха ду,
 Иштта дуьнен чу валаран дийнал
 адам даларан де дикаха ду.
- 2 Той долчу цІа чу вьодучул,
 тийжар долчу цІа чу вахар дикаха ду.
 ХІоранна а тІаьххъара де тІедогу,
 ткъа дийна волчо цуьнан ойла ян еза.
- 3 Веларал дикаха ду
 сингаттаме хилар,
 хІунда аьлча, юьхъ кхоьлина хиларна,
 дог хьекьалх дузу.
- 4 Хьекьалечу стеган дог адам доьлхуш долчохъ хуьлу,
 ткъа сонтачун дог адам гІаддахана долчохъ хуьлу.
- 5 Сонтачийн иллешка ладуьйгІучул дикаха ду
 хьекьал долчун тІехтохамийн тергам бар.
- 6 Сонтачун велавалар
 ена кІеларчу цІергахъ лелха гаьннаш санна ду.
 Иза а кхетам тІе ца кхуьу хІума ду.
- 7 Пело яро хьекьалечух сонтаниг во,
 ткъа кхаь схьаэцаро кхетам а талхабо.

^{7:1} Кицанаш 22:1.

- 8 Гуллакхан чаккхе хилар
 гуллакх доладарал дикаха ду,
 ткъа собаре хилар
 цавашарал а дикаха ду.
- 9 Хъайн са оьГазаллина сих ма де,
 хГунда аьлча оьГазалла сонтачийн кийрахъ хуьлу.
- 10 Ахъа ма хатта: «ДІадахана денош дикаха хГунда дара?»
 Хъекъале дац и хаттар.
- 11 Цхъаннах бисина бахам санна, дика ду хъекъалалла.
 Кху дуьненахъ болчара цунах пайда оьцу.
- 12 Хъекъалалло а, ахчано санна, адам лардо,
 амма хъекъалаллах буьсун болу пайда иштта бу:
 цуьннан дола диначун дахар лардо цо.
- 13 ДІахъажал Делан гуллакхашка.
 Цо гамдинарг хъаьнга нислур ду?
- 14 Беркатечу хенахъ воккхаве,
 ткъа гІайгІане еанчу хенахъ ойланаш е.
 И де а, важа де а Дала кхоьблина ма ду,
 адаме цкъа а талла ца ло
 ша кхелхинчул тІаьхъа шех хиндерг.

Хуманна тІехъ тІехваларх лардар

¹⁵ Сайн дахаран деношкахъ кхетам тІе ца кхуьу хГуманаш дукха гина суна. Масала, ша бакъахъара хиллехъ а, къона стаг дІакхелха, ткъа ша зуламе велахъ а, стаг дукха вехаш а хуьлу. ¹⁶ ТІех бакъахъара а ма хила, хъекъалца тІех а ма вала — хьуо хГунда хІаллаквойту ахъ? ¹⁷ Хьо тІех зуламе а ма хила, хъекъал доцуш а ма хила — хъайна Дала еллачу хенал хьалха хьо дІа хГунда кхолхуйту ахъ? ¹⁸ ХІокху аьллачу хГуманех цхъаь схьалаца, амма шолгІаниг а ма дита. Деле болчу ларамах вуьзначо шен декхар массо а гуллакхашна тІехъ кхочушдийр ду.

Хъекъале мила хилало?

¹⁹ Хъекъалалла дерг гІалин иттех олахо чул а нуьцкъала ву. ²⁰ Массо а хенахъ Делан лаамехъ а лелаш, цкъа а къа а ца латош волу бакъахъара стаг вац кху дуьненахъ.

²¹ Ахъа хъайга мел аьлларг а хъайн даг чу ма лаца, хъан ялхочо хьох лаьцна аьлла вониг хъайга ца кхачийтархъама. ²² ХГунда аьлча хьо-хьо а цкъа аьлла ца Іа кхечарах лаьцна долу вониг.

²³ Сайн хьекъалаллица и дерриг а зийна ас. Сайн дагахь ас олура: «Хьекъалаллех вузур ву со». Амма иза далург ца хиллера! ²⁴ Хуьлуш мел дерг вайн кхетамо чу ца лоцу, цуьнан кЮрггера маьІна ду. Хуьлуш долчу дерригенах мила кхетар ву?

ЦІена хьекъалалла карадойла дац

²⁵ Хьекъалалла а, гІуллакхийн маьІна а хаарна а, иза талларна а, схьа-лахарна а тІедирзира сан дог. Иштта суна хаа лиира, зуламе хилар сонта дуйла а, сонта хилар Ювдала дуйла а. ²⁶ Со кхета, и «зуда», аьлча а сон-талла, Южаллал къаьхьа юйла. Цуьнан Іалашо стагана кІело яр а, иза дІалацар а ю. Далла везаш верг иштгачу зудчун карара дІавер ву, ткъа кьинош летош верг иштгачу зудчун кара гІур ву. ²⁷ «Хьажал суна карий-начуьнга, – олу устаза. – ХІара дерриг а вовшахтуйхира ас, гІуллакхийн маьІна хІун ду те карорхьама. ²⁸ Амма сайн даго лобхург суна кара а ца дира. Олуш ма ду: „ХІора эзар адамна юкъахь цхьацца хьекъалниг бен ца карийра суна, ткъа царна юкъахь цхьа а зуда ца карийра“». ²⁹ Амма цхьа хІума ду суна билггала карийна: Дала адамаш Шена резадеш кхоьблина, ткъа церан Іалашо ю массо а хІуманан маьІна таллар.

Мила тарло хьекъале хила?

8 ¹ Мила кхета массо а хІуманан маьІнах?

Хьан кхетор ву иза массо а хІуманых?

Адаман хьекъалалло цуьнан юьхь а къагайо,
цуьнан кьиза амат а кІаддо.

² Дала паччахьна дийр ду аьлларг бахьана долуш, боху ас: паччахьо мел бохург ларделахь. ³ Хьайн паччахьах дІакъаста сих а ма ло, цунна дуьхьалбевлачарах дІа а ма кхета, хІунда аьлча паччахьан шена луьург дан йиш ю. ⁴ Цу тІе, паччахьан дош уггаре а нуьцкъала ду, цундела хьан эр дара цуьнга: «Ахьа хІун леладо?»

⁵ Паччахьан овра кхочушдийриг
цунна дуьхьалбевлачаьрца лелар вац.

Хьекъале волчун дагахь лаьттар ю
шен хан а, шен кхел а.

⁶ ХІора гІуллакхан а ю шен хан а, шен кхел а,
амма адамаша дуккха а хала баланаш хьега беза.

⁷ Хиндолчух лаьцна хуург вац.

Хьан эр дара хиндерг хІун ду?

⁸ Цхьаьнгга а шен синан Іаьнарна тІехь олалла далур дац.

Цхьаннан а карахь дац шен валаран де.

Цхьа а дІахобьур вац тІом бечуьра.

Зуламхо ша дечу зуламаша кІелхьарвоккхур вац.

⁹ И дерриг а суна гира, стигална кЈел кхочушдо гЈуллакхаш талла сайн дог ас кЈобалдича. Цхъана адамо вукхунна тЈехь олалла до, ткъа иза бахъана долуш цу шиммо а бала хъобгу.

ТаІзар даза долчу зуламан масал

¹⁰ ХЈетахъ гора суна зуламхошна дЈахЈитгош долу тезеташ. Уш, езачу меттера схъа а обций, дЈабухкура. Ткъа цара зуламаш динчу гЈаларчу бахархоша церан сий дора*. Иза а кхетам тЈе ца кхуѳу хЈума ду. ¹¹ Зуламна сихха таІзар ца даро адамийн дегнаш зуламаш дарехъа дерзадо. ¹² Къинош летош волчо бЈозза къа латадешшехъ, иза дуккха а ваха тарло. Амма суна хаъа, Делах кхобручунна дика хир дуйла, иза Цунна хъалха вегош лела дела. ¹³ Ткъа зуламаш лелочунна Делера дика а хир дац, иза, ИндагІ санна, дукха а вехар вац, Делах ца кхобруш ша лела дела. ¹⁴ Кхин а ду лаьттахъ хуьлуш цхъа кхетам тЈе ца кхуѳу хЈума. Бакъахъарчу адамашна зуламхошна тЈе дан деза вон тЈедогЈу. Ткъа зуламхошна бакъахъарчарна хила дезарг хуьлу. Аса ма-аллара: «Иза а кхетам тЈе ца кхуѳу хЈума ду!»

Устазан хъехам

¹⁵ Амма аса сайн хъехам бо, адаме шен дахарх самукъадаккха аьлла. Стигална кЈел адамна уггаре а диканиг яар-малар а, шен дахарх самукъадалар а ду. Дала шена стигална кЈел деллачу дахарехъ, ша бечу бал-ха тЈехъ цу гЈуллакхаша иза новкъа воккхур ву.

Делан некъах цхъа а кхоччуш ца кхета

¹⁶ Хъекъалалла довза а, кху дуьненахъ адамаша дечу гЈуллакхашка хъажа а ас сайн дог кЈобалдича, дийнаххый, буьйсанный наб яйнера сан. ¹⁷ Тпаккха берриг Делан белхаш сайна гича, суна хиира, Дала стигална кЈел мел дечу хЈуманна адам тЈекхиалур доцийла. Хаа мел гЈертарх а, хуур дац цунна иза. Нагахъ цхъана хъекъалалла долчу стага шена хаъа бохуш хилча а, цуьнан а йиш яцара иза дерриг а ма-дарра хаа.

Вайн массеран а хинберг цхъа кхоллам бу

9 ¹ Аса сайн дог тЈедерзийра иштта хЈума талла: Делан карахъ ву бакъахъарниг а, хъекъалдерг а, церан гЈуллакхаш а. Адамашна ца хаъа, Далла шаьш дезар ду я дац. И дерриг а тЈедогЈун дерг ду.

² ХЈора стагаца а хиндерг цхъаъ ду:

* 8:10 Тебархойн маттахъ долчу тептаран маѳна кхузахъ шалха ду. Цу меттехъ деша мега: *Ткъа гЈаларчу бахархошна церан харцонаш йицлора.*

бакъахъарачуьнца а, зуламхочуьнца а,
Далла хьалха цѐначуьнца а, боьхачуьнца а.

Дикачу стагана а хир ду
къинош летийначунна хиндерг.

Далла хьалха дуй буучунна а хир ду

Цунна хьалха дуй баа цаваьхъачунна хиндерг.

³ Стигална кѐл хуьлчу гѐуллакхашна юкъахъ хѐара цъа хала бала бу: массеран а цъа кхоллам хир бу. Адамийн дегнаш зуламех дуьзна ду. Церан ойланаш сонта хуьлу уьш бехачу хенахъ, ткъа цул тѐаьхъа уьш а беллачарна тѐаьхъе дѐабоьлху. ⁴ Вехаш волчу хѐораммо а цъана хѐумане сатуьйсу. Олуш ма ду: «Дийна долчу жаьлина гѐлехъ ду, делла долчу лоьмана чул». ⁵ Дийна болчарна шаьш лийр дуй хаьа, ткъа веллачунна хѐумма а ца хаьа. Беллачарна кхин ял хир яц, ткъа адамашна уьш бицлур бу. ⁶ Дѐакхелхинчу адамийн безаммий, цабезаммий, церан лаамашший – уьш дерриш а дѐадевлла. Стигална кѐл мел дечу гѐуллакхашкахъ цара кхин цкъа а дакъалоцур дац.

Устазан хъехам

⁷ Хазахетарца даа ахъа хъайн бепиг, ткъа хъайн чагѐар а мала деган самукъадаларца. Ахъ и гѐуллакхаш дарна Дела реза ву хъуна. ⁸ Муьлхачу хенахъ а духар сирла хуьлийла хъан, хъан коьрта тѐе хъаькхна деза хъакхар хуьлийла, хъо самукъадаьлла вуйла хууш. ⁹ Стигална кѐл доккхучу хъайн кхетамбоцучу дахаран деношкахъ Дала хъайна еллачу а, хъуна езачу а зудчуьнца хъо вахарх дезар эца. Хѐунда аьлча хъан дахарехъ а, стигална кѐл ахъ бечу балха тѐехъ а иза хъуна Дала делла дакъа ду. ¹⁰ Хъайн куьйге далуш мел дерг доггахъ кхочушде. Хѐунда аьлча хъо дѐавоьрзур волчу эхартахъ я болх хир бац, я кхетам хир бац, я хъе-къалалла хир дац, я хаарш хир дац.

Хан а, хьал-де а

¹¹ Кхин а суна гира стигална кѐл долу иштта хѐуманаш:

уггар а сиха леларш а гуттара а ца бовлу хьалха,

уггар а ницкъберш а ца тоьлу тѐамехъ гуттара а.

Иштта хъекъал долчарна а ца кхочу бепиг гуттара а,

кхетам болчарна а ца кхочу хьал гуттара а,

хаарш долчарна а ца хуьлу ларам гуттара а.

Царахъ хѐораннан а шен хан а ю, шен хьал-де а ду.

¹² Цу тѐе, адамна ца хаьа, шен тѐаьхъара де тѐе маца догѐу.

Шайна кхераме йолчу бойнна чохъ схьалоьцущ

долу чѐерий санна,

я речІанна чохь тасалой дуьсу олхазарш санна,
иштта адамаш а шайна ца моьттучу хенахь
тЕдогІучу халачу тІаьхьарчу сахьто дІалоцу.

Хьекъалалла нуьцкъалалал тоьлу

¹³ Стигална кІел суна гира кхин а цхьа хьекъалалла. Иза ас сийлахь лерира. ¹⁴ Иштта шена чохь кІеззиг бахархой болуш цхьа жима гІала яра. ТІаккха цхьана ницкъболчу паччахьо, тЕ а гІоьртина, гІалин пенна гонах лаьттах баьрзнаш а дина, го бира цу гІалина. ¹⁵ Амма цу гІалара бахархошна юкьахь хьекъале цхьа кьен стаг а нисвелла, цо шен хьекъалаллица и гІала кІелхьарьяьккхира. Ткъа цул тІаьхьа цу гІалара бахархошна и кьен стаг цхьанна а дага а ца веара. ¹⁶ Амма аса боху, хьекъалалла тоьлу нуьцкъалалал, оцу нахана цу кьечу стеган хьекъалалла дицделлехь а, цара цуьнга кхин ла ца доьгІнехь а.

Хьекъалалла тоьлу сонталлал

¹⁷ Хьекъалалла долчо тийна аьлла дешнаш дуккха а гІоле ду, олахо-чо сонтачарна юкьахь хьоекхучу цІогІанал. ¹⁸ Хьекъалалла тІеман герзел дикаха ду, амма къа латийначу цхьаммо дуккха а долу диканиг а хІаллакдо.

10 ¹ Деллачу мозаша духІин хьожа а талхайо.
Иштта, кІеззиг йолчу сонталло стеган дуккха а долу хьекъалалла а, сийлалла а хІаллакдо.

² Хьекъалалла долчун дог бакъахьа агІор дІагІерта,
ткъа сонтачу стеган дог харцахьа гІерта.

³ Ша некъахула лелаш велахь а,
сонтачу стеган кхетам ца кхочу,
ткъа цо хІоранна а ша сонта хилар гойту.

⁴ Нагахь хьан олахо хьуна оьгІазваханехь а, цунах дІа ма вада.
Хьан тийна хиларо, цуьнан даккхий гІалаташ дІа а хьулдеш,
сатедан тарло.

⁵ Иштта, суна кхин а цхьа нийса доцу хІума а гира стигална кІел, тилабеллачу олахоша лелош долу. ⁶ Цара сонтачу нахана лакхара даржаш лора, ткъа хьолахошна ларамаза йолу меттигаш лора. ⁷ Говраш тЕ хевшина леш гира суна, ткъа элий, леш болуш санна, гІаш лелаш бара.

⁸ Кхечунна ор охкург ша цу чу вожа тарло.

- Ткъа шен йоцу керт йохош волчунна лаьхьано
 дIовш тоха тарло.
- 9 ТIулгаш дохош волчунна царах чов хила тарло.
 Ткъа дитгаш хедош волчунна царах кхерам бала тарло.
- 10 Нагахь диг аьрта а хилахь,
 цхьаммо а иза ир а ца дахь,
 дуккха а ницкъ безар бу и болх бан.
 Ткъа хьекъал хиларо буйсун болу пайда ло.
- 11 Ша тебале, лаьхьано це тохahь,
 иза тебиначунна цунах бала пайда бац.
- 12 Хьекъалечу стеган дешнаша цунна ларам бахьа.
 Ткъа сонтачу стеган бето ша-шен хIаллакво.
- 13 Цуьнан къамел доладелча, иза сонта хуьлу,
 ткъа къамел чекхдаьлча, иза хьераваьлла хуьлу.
- 14 Сонтачу стага саццаза къамел дахь а, цхьанна а ца хаьа
 хиндерг хIун ду.
 Иштта хьенан таро ю шел тIаьхьа хиндерг хIун ду ала?
- 15 Сонтачу стага цу тайпана болх беш хилча,
 иза шен гIали чу юхавоьрзу некъ ца бовззал кIадло.
- 16 Къа ду мехкан, цуьнан паччахь сонта ялхо бен вацахь,
 цуьнан элаша сатасале дуьйна тойнаш хIиттош а делахь.
- 17 Декъала бу мохк, паччахь оздачу тайпанах а велахь,
 цуьнан элаша хIотто деззачу хенахь той хIоттош а делахь!
 Цара юург шайн дегIе ницкъ баййтархьама йоу,
 ткъа малар дахархьама ца молу.
- 18 ХIусамда мало еш велахь,
 цIийнан дукъош охьаоьгур ду.
 Стага болх бан шен куйгаш хьала ца айдахь,
 цIийнан тхевнах ладар чекхдер ду.
- 19 Юург-мерг стагана самукъанна ду,
 чагIар синкъерамна ду,
 ткъа ахчано и дерриг а кхочушдо.
- 20 Хьайн дагахь а ма алалахь паччахьна вониг,
 хьо дIавуьжучу цIа чохь а ма алалахь вон дош хьолахочух
 лаьцна.
 ХIунда аьлча стигалшкара олхазарша кхечу метте дIа а хьур
 ду хьан дош,
 тIемаш долчу цара дIаса а даржор ду хьан къамел.

Адаман хааран дозанаиш

- 11** ¹ Хъайн бепиг хин тЕхула дІахеца,
 ткъа шен хан тЕкхаьчча, иза юха карор ду хъуна.
- ² Хъайн долу хъал кхечу ворхІ я бархІ стагана дІадекъа,
 хІунда аьлча цъханна а ца хаба, хІун бохам хила тарло кху лаьттагъ.
- ³ Мархаш догІанах юьзна елахь,
 цара и догІа доуьйтур ду лаьтта тЕ.
 Ткъа нагахь дитт кьилбехъа я кьилбаседехъа охьадожахь,
 ша охьадоьжначохь Іуьллур ду иза.
- ⁴ Нагахь стаг механ тергам беш хилахь,
 цуьнга ялта дІаден мегар йоцу хан билгалъяккхалур ю.
 Нагахь стаг мархашка хьобжуш хилахь,
 цуьнга ялта чудерзо мегар йоцу хан билгалъяккхалур ю.
- ⁵ Хъуна ца хаба, ненан кийрахь долчу беран дахар муха долало.
 Иштга ца хаба хъуна, дерриге а хІума кхуллуш волчу
 Дала хІун до.
- ⁶ Іуьйранна хъалххе хІу дІаден волалой,
 сарралц хъайн болх саца ма бе,
 хъуна-м ца хаба, пайден хІун хир ду:
 хъалхарниг, я шолгІаниг, я ший а цъхатерра.

Дахарх дезар эца, амма Дела дагахь латтаве

- ⁷ Дахаран серло мерза ю,
 бІаьргашна тамехь ду малхан са гар.
- ⁸ Хьо мел дукха вахахь а,
 хІора айхъа даьккхинчу дийнах марзо эца.
 Амма дагахь латтаделахь Іожаллин боданан денош,
 уьш хьо дийна волуш яьккхинчу хенал совдовлу.
 Ткъа веллачул тІаьхъа хиндерг кхетам тЕе ца кхуьу хІума ду.
- ⁹ Хьо къона волуш дахарх самукъа а даккха,
 хъайн къоналлин деношкахь дог ирсе долуш а хила.
 Хъайн даго бохучу некъашкахула а лела,
 хъайн бІаьргашна гуш дерг ма-хеттара а де,
 амма ахъа дечу дерригене а хъаьжжина,
 Дала хъайна кхел йийр хилар диц ма де.
- ¹⁰ Хъайн даг чуьра гІайгІанаш а дІаяха,
 дегІа тІера сингаттамаш а дІатийса,
 хІунда аьлча дахаран доладалар йолу къоналла кхетам тЕе ца
 кхуьу хІуманех юьзна ю.

- 12** ¹ Къона волуш хъайн дагахь латтавелахь хъуо Кхоьллинарг,
хала денош тIехIиттале а,
«ХIинца-м дуьненах самукъа а ца долу сан», – ахь олу хан
тIекхачале а,
- ² малх а, серлю а, бутт а, седарчий а кхолале а,
догIанна тIаьххье юха а керлачу мархаша стигал кхолаяле а.
- ³ Иштта дагахь латтаве хъо Кхоьллинарг,
цIенна ха дийраш а ластабале,
нуьцкъалнаш а саттабале,
кIеззиг бисарна хьерахь болу зударий кIа ахьа а совцале,
корак арахьобжучу зударийн бIаьрса кхолале,
- ⁴ араволу неIарш а дIакъовлале,
хьерарчу тIулган гIовгIа а сацале,
олхазаран озо хъо сама а ваккхале,
эшарийн гIовгIа чекх а ялале.
- ⁵ Иштта дагахь латтаве хъо Кхоьллинарг,
хъо лакхенах кхоьру хан а тIекхачале,
некъан халонех а хъо кхерале,
миндал-дитто шен заза а хецале*,
цаьпцалг меллаша а такхале,
дахаран чам а хъан дIабалале.
Адам Южаллин цIа чу ма доьду,
ткъа белхар хIоттон берш хIинца а урамашкахь лелаш бу.
- ⁶ Иштта дагахь латтаве хъо Кхоьллинарг,
дато зIе а хадале,
дашо кад а кагбалале,
шовданан коьртехь кхаба а йохале,
хин хьостанехь чкъург а кагъялале,
- ⁷ ша схьадаьлла долчу лаьтта чу хъайн дегI а юхадерзале,
са делла волу Дела волчу хъайн са а юхадерзале.
- ⁸ «Ма кIорга къайле ю! – олу устазо, – Ма кIорга къайле ю! Ма дукха хIума ду вайн кхетам тIе ца кхуьуш!»

Чаккхе

⁹ Тидам бе, устаз хьекъал долуш вара, цундела цо халкъана хьехамаш бора. Цо дуккха а кичанаш зуьйра, толлура, дIаяздора. ¹⁰ Цу

* 12:5 Миндал олучу дитто Iай шен заза хьоцу, ткъа цуьнан заза кIайн хуьлу. Цхьаболчарна хета, цу дитто Iай заза хецар Южаллица доьзна ду. Вукхарна хета, цу диттан кIайн заза хилар къанваларан кIайчу месашца доьзна ду.

устано, доГуш доллу хаза дешнаш а лъхуш, билггал бакъдолу дешнаш дАяздина.

¹¹ Хъекъал долчун дешнаш жаІуьнан хъокхий санна ду.

Цхъана жаІуьно* хъехна, гулдина хъекъале кицанаш дечи-
гах диттина хъостамий санна ду.

¹² Тидам бе, сан кІант! Кхин а цхъа дІахъедар до ас хъоьга! Хъекъале кицанаш гулдар чаккхе йоцу болх бу. Хъекъалалла талларо кІадвийр ву хъо. ¹³ Хъуна дІахезначу дерригенан а жамІ иштта ду: Делах а кхера, Цуьнан весеташ кхочуш а де, хІунда аьлча хІора адamna тІедиллина декхар ду иза. ¹⁴ ХІунда аьлча адамаша мел дечунна — къайлаха деш долу дика я вон иза делахъ а — Дала Ша кхел йийр ю.

* 12:11 *Цхъана жаІуьно* — цхъаболчарна хета, иза Дела я Сулим-паччахъ хила тарло аьлла.

Уггар хаза безаман

ИЛЛИ

Дешхълхе

Уггар хаза безаман илли олучу тептар чуйоглу цхъайолу байташ. Дукхахьолахъ байтан кеп илли ду. Цхъадолчу байташкахъ стаг зудчуьнга вистхуьлу, ткъа кхечу байташкахъ зуда стаге йистхуьлу. Цхъадолчу гочдаршна тIехъ оцу тептаран цIе Сулим-паччахъан илли ю, хIунда аьлча Iебархойн маттахъ долчу тептаран хълхарчу аята тIехъ дIаяздина ду Сулим-паччахъ цуьнан яздархо хилар.

Дукха хьолахъ жуьгтийн дин лелочара оцу иллийн маьIна дора, Далла а, Цуьнан халкъана а юкъахъ йолчу юкъаметтиган сурт ду олий, ткъа Iийсан дин лелочара иллийн маьIна до Дала леррина Къобалвинчунна а, Цунах тешначийн динан гуламна а юкъахъ йолчу юкъаметтиган сурт ду олий.

1 ¹ Сулим-паччахъан дерриге а иллешна юкъара уггар а хаза илли.

Хълхара илли

ЙоI

Цо берташца дIахулуйойла сан юьхь!

ЧагIарал мерза бу хъан безам!

² Хъан духIийн хьожа а мерза ю.

Хъан цIе дIасаIанийна хъакхар санна ю.

Цундела веза хьо мехкаршна!

³ ДIайига со хъайца, сихлур ду вайшиь!

Паччахъо шен цIа чу йиги со!

Вайшиь самукъадаьлла хир ду, сакъоьруш хир ду.

ЧагIарал чIогIа болу хъан безам хестор бу вай.

Ма нийса бу хьо дукха везаш берш!

⁴ Ярушалайман мехкарий,

со Iаьржа ю, амма хаза ю,

Къедаран четарш санна Iаьржа ю,

Сулиман цIийнан шаршуш санна хаза ю.

⁵ Сан Iаьржачу базе ма хъежа —

малхо еттина со.

Сан ненан кIенташа, суна оьгIаз а бахана,

кемсийн бошмаш ларъян хIюттийна со,

ткъа сайн кемсийн беш ас лар ца йина.

- 6 Сан дагна везнар, алахъа соьга:
 мичахъ дажадо ахъ хъайн даьхни?
 Мичахъ садоу ахъ делкъахенахъ?
 Хъан накъостийн жашна уллохъ хьо,
 юьхъ къайла а яьккхина, хIунда лобхура ас?

КIант

- 7 Хъуна хIунда ца хаьа и меттиг,
 зударшна юкъахъ уггар исбаьхъаниг?
 УьстагIийн лорах дIа а гIой,
 жаIуйн четарш уллохъ
 хъайн буйхъигаш яжае.
- 8 ПирIунан южучу кхелашна юкъахъ уггар
 исбаьхъачуьнца хьо юсту ас, сан хьомениг.
- 9 Исбаьхъа ю хъан беснеш лергарчу чIагаршна юкъахъ.
 Хъан логох кхозуш жовхIарш ду.
- 10 Детица кхелина дашо чIагарш
 йойтур ю вай хъуна.

ЙоI

- 11 Шен маьнги тIехъ паччахъ хиьна мел Iан,
 сан духIино шен хаза хьожа йоуьйтура.
- 12 Сан накхошна юкъахъ Iуьллу чохъ хаза хьожа йогIу
 бецаш долу бохча санна ву сан хьомениг суна.
- 13 Мерзачу зазанан курс санна ву сан везарг
 Iейн-ГIадин кемсийн бошмашкахъ.

КIант

- 14 Ма исбаьхъа ю хьо, сан деган зезаг, ма исбаьхъа ю!
 Кхокха санна, эсала а, хаза а бу хъан бIаьргаш!

ЙоI

- 15 Ма исбаьхъа ву хьо,
 сан везарг, ма безаме ву!
 Соьналлех бина бу вайн мотт.
- 16 Вайн цIийнан бIогIамаш хилла лаьтта баганан дитташ,
 вайн чуьра тхевнаш зобзан диттех дина ду.

- 2** ¹Со Шарон-аренара акха зезаг ду,
 тогIи чуьра петIамат-зезаг ду.

КIант

- 2 Коканан коьллаш юкъахъ петIамат санна,

мехкаршна юкъахь ду сан деган зезаг.

ЙоI

- 3 Хъуьнан дитташ юкъахь Iожан дитт санна,
 кхиьначу кIенташна юкъахь ву сан везарг.
 Цу Iожан IиндагIехь хиьна Iаш хазахета суна,
 цуьнан стоьмаш сов мерза ду ас дууш.
- 4 Цо со той долчу цIа чу йигира, суна
 тIехула йолу цуьнан байракх – безам бу.
- 5 Кишмашца сан гIора чIагIдейша,
 Iежашца сан дог тодейша,
 гIельялалц безамах со хьобгу дела.
- 6 Цуьнан аьрру куьг сан коьрта кIелахь ду,
 аьтту куьйгаца со марайобьлина цо.
- 7 Ярушалайман мехкарий, сейн а, аренан лунийн а цIарах
 дехар до шуьга: безам ма баккхийша сама,
 ма гIаттабайша иза, цунна лаьалц.

ШолгIа илли

ЙоI

- 8 Сайн везарган аз хеза суна!
 Иза воьгуш ву, лаьмнашна тIехула кхиссалуш,
 гунашна тIехула лелхаш.
- 9 Сан хьомениг масарх
 я къоначу сайх тера ву.
 Тхан пенна тIехьа лаьтта иза,
 цIийнан корах чу а хьобжуш,
 гурах чекх бIаьрг а бетташ.
- 10 Сан везарг соьга баха хIобтти:
 «ХьалагIатта, сан хьомениг,
 сан исбаьхьаниг, аряяла.
- 11 Хьажал, Iа а дIадаьлла, догIанаш а севцина.
 12 Лаьтта тIехь зезагаш а гучудевлла.
 Олхазарша эшарш лобкху хан тIееана,
 къоркхокхийн аз ду вайн махкахь хезаш.
- 13 Инжиран дитто шен стоьмаш а марздо,
 заза даьккхинчу кемсийн таьланго хьожа а гIиттайо.
 ХьалагIатта, сан хьомениг,
 сан исбаьхьаниг, аряяла.
- 14 Ломан чIожана чохь болу сан кхокха,
 тархашна юкъахь хьульелла йолу хьо,
 гайтахьа суна хьайн юьхь,

хъайн аз хазийтахъа суна,
 хГунда аьлча хаза ду хъан аз,
 юьхъ а ю хъан исбаьхъа.

- 15 Схъалеца тхуна цхьогалан кГорнеш,
 кемсийн бошмаш талхош долу!
 Заза даьккхина йолу кемсийн бошмаш
 талхош долу цхьогалш схъалеца тхуна!»

ЙоI

- 16 Сан везарг сан ву, ткъа со цуьнан ю.
 Цо шен жа петГаматаш юккъехъ дажадо.
 17 Де дохделла а далале,
 ИндагГаш а дГадовдале,
 цГа юхаверзахъа*, сан хьомениг,
 чГажийн лаьмнашна тГерачу масарх
 я къоначу сех тарлохъа.

- 3** ¹ Бус-буса сайн метгахъ а Гуьллуш,
 сайн дагна везначух а хьоггуш,
 сайн хьомечух со мел хьоггура,
 амма цкъа а иза кара ца вора.
 2 Хъала а гГабттина, гГалин урамашкахула а,
 майданашкахула а дГагГур ю со.
 Сайн дагна везнарг лобхур ву ас.
 Ас лийхира иза, амма суна иза ца карийра.
 3 ГГалина гобоккхуш болу
 гГаролхой духьалкхийтира суна:
 «Сан дагна везнарг-м ца гира шуна?»
 4 Амма со царна уллора дГа-ма-елли,
 сайн дагна везнарг карийра суна.
 Иза, схъа а лаяцна, сайн ненан цГа чу,
 со йинчу чобнаш чу кхаччалц,
 дГа ца хийцира ас.
 5 Ярушалайман мехкарий, сейн а, аренан лунийн а цГарах
 дехар до шуьга: безам ма баккхийша сама,
 ма гГаттабайша иза, цунна лаьалц.

* 2:17 *ЦГа юхаверзахъа* – я иштта: *хьйиза хГинца*.

*КхоалгIа или**ЙоI*

- 6 ХIун ю иза, яьссачу арара,
кIуьран бIогIам санна, гIоттуш ерг,
эцначу тайп-тайпанчу бецех йинчу, хаза хьожа
йогIучу хIуманийн мархашкахь а хуьлуш?
- 7 Хьажал! Сулим ву шен паччахьан гIантахь вахьаш,
кхузткъа тIемало ву цунна гонах,
Исраилан мехкан тоьлла тIемалой.
- 8 Цаьргахь массаьргахь а тарраш ду,
уьш тIамана говза бу.
Буйсанан кхерамех лардан
тур ду цаьргахь хIорангахь а.
- 9 Ливанунерчу дечигах гIант дайтина Сулим-паччахьо,
цу тIехь ша дIасалелавайта.
- 10 Цуьнан гураш, тIе дети а лоцуш, дайтина цо,
цуьнан бух, тIе деши а лоцуш, байтина,
тIехоу меттиг цIечу кIадих яйтина.
Чуьра а Ярушалайман мехкарша
безамца кечдина ду и гIант.
- 11 Дуьлол, Цийонера мехкарий,
хьовсал таж^д тиллинчу Сулим-паччахье!
Паччахьо зуда ялочу дийнахь,
цуьнан дагна хазахетар хуьлучу дийнахь,
шен нанас иза кечвина таж ду иза!

КIант

- 4** ¹ Ма исбаьхьа ду хьо, сан деган зезаг,
ма исбаьхьа ду!
Кирхьянна кIелара хьан бIаьргаш, кхокхарчий санна, эсала бу.
ГалIад-лома тIера чуйогIучу гезарех тера ю хьан месаш.
- 2 Лийчийначуьра догIучу лергинчу
жерчех тера ю хьан цергаш.
Цу жерчийн хIораннан а шен шаланиг бу,
цхьа а байна бац царна юкьахь.
- 3 ЦIен аса санна ду хьан балдаш,
ма хаза ю ерриг а хьан бат.
Кирхьянна тIехьа хьан беснеш
наран аьхгаш санна хаза ю.
- 4 Хьан ворта Даудан бIов санна ю,

- исбаьхъа йина йолу.
 Эзар турс^д ду цунна тIехъ кхозуш,
 уьш дерриш а тIемалойн ду.
- 5 Хъан ши накха акхачу газанан
 шала йинчу шина кIорнех тера бу.
 ПетIаматаш юкъахъ ежаш ю уьш.
- 6 Де дохделла а далале,
 ИндагIаш а дIадовдале,
 деза даьтта долчу лам тIе гIур ву со,
 хаза хьожа йолчу гу тIе хъалавер ву.
- 7 Ерриг а хаза ю хьо, сан хьомениг,
 цхъа а сакхт дац хьуна тIехъ!
- 8 Схьадола соьца Ливанунера, сан нускал,
 схьадола соьца Ливанунера!
 Амана-лома тIера сихло,
 Саниран а, Хьермонан а баххъашкара,
 цIоькъабергийн лаьмнаш долчуьра,
 лoьмийн баннаш долчуьра схьайола.
- 9 Сан дог йийсаре лаьцна ахъ, сан йиша, сан нускал!
 Сан дог йийсаре лаьцна ахъ,
 цкъа хъайн бIаьргийн нур а тоьхна,
 хъайн кочара цхъа жовхIар а къагийна.
- 10 Ма мерза бу хъан безам, сан йиша, сан нускал!
 Хъан хьестар чагIарал мел дика ду,
 хъан хъакхарш массо а хазачу хьожанел гIолехъ ду!
- 11 Мерза моз ду хъан багара Iенаш, сан нускал.
 Хъан матта кIелахъ шура а, моз а ду.
 Ливанунах йогIучу хьожанах тера
 ю хъан бедарийн хьожа.
- 12 ДIакъевлина беш ю сан йиша, сан нускал.
 ДIакъевлина гIу а, дIахьулдина хьоста а ду хьо.
- 13 Хьох долу патарш нарийн беш ю,
 чохъ тоьлла стоьмаш болу,
 йиппар а, деза нард-даьтта а ду.
- 14 Деза а, мерза а тайп-тайпана даьттанах ду,
 хаза хьожа йогIучу массо а ковсташца а, дитташца а.
 Хаза хьожа йогIу сегIаз а, сарап^д а ду,
 тайп-тайпана духIиш а ду цигахъ.
- 15 Хьо бешахъ долу хьоста ду,

Ливанун-ломара охъаоьхуш
долчу дийначу хин гIу а ю.

ЙоI

- ¹⁶ Къилбаседера гIатта, мох,
къилбера схъахъакха,
сан беша тIе берза,
тIаккха цуьнан хаза хъожанаш схъахецалур ю.
Шен беша вогIийла сан везарг,
цуьнан мерза стоьмаш буййла цо.

КIант

- 5** ¹ Сайн беша веара со, сан йиша, сан нускал.
Сайн хазачу хъожанашца сайн деза даьтта
гулдира ас,
сайн мазаца долу сайн алхаш диира ас,
сайн шуьраца сайн чагIар мелира ас.

Зударий

Яалаш, доттагIий, малалаш,
дуззалц малалаш, безам баханарш!

ДьвалгIа или

ЙоI

- ² Со йижина ю, амма сан дог сема ду.
Сан везарган аз ду хезаш, цо неI етта:
«ДIаелла суна неI, сан йиша,
сан хьомениг, сан къоркхокха, сан дашониг!
Сан коьрта тIехь тхи ду,
сан месаш тIехь буййсанан тIуналла ю».
- ³ Ас сайн коч дIаяьккхина.
Юха тIеюха еза ас иза?
Ас сайн когаш билина.
Бех муха бийр бу ас уьш?
- ⁴ Сан везарго неIаран хераллехула куьг чукховдийра,
тIаккха сан дог тохаделира, иза уллохь волу дела.
- ⁵ Со хьалагIаьттира, сайн везаргана неI дIаелла.
Деза даьтта дара сан куьйгаш тIера охъаIенаш,
сан пIелгаш тIера Iенаш дара иза,
неIаран тIома тIе Iенара иза.
- ⁶ Сайн везаргана неI дIайиллира ас,
амма иза, юха а вирзина, дIавахара.

Сан са малделира, иза дІавахарна*.
 Ас лийхира иза, амма суна иза ца карийра.
 Со кхайкхира цуьнга, амма иза дуьхьал вист ца хилира.

- 7 ГІалина гобоккхуш болчу гІаролхоша,
 дуьхьалкхетча, йиттира суна, лазийра со.
 ГІалин пенаш лардечара
 тІекхоьблина хІума схаяьккхира суна тІера.
- 8 Ярушалайман мехкарий, хІун эр ду аша,
 нагахь сан везарг шайна гахь?
 Ас чІагІо йойту шуьга,
 нагахь сан везарг шайна гахь,
 алийша цуьнга, со безамо гІелїйна алий.

Зударий

- 9 Хьан везарг кхечарал хІун гІолехь ву,
 зударшна юкъахь исбаьхьаниг?
 Ахь оццул тхььга дехар дал,
 кхечарал хІун гІолехь ву хьан везарг?

ЙоІ

- 10 Сан везарг лепаш а, могуш а ву,
 иза итт эзар кхечарал гІолехь а ву.
- 11 Цуьнан корта – цІена деши ду,
 цуьнан месаш, чІуг тухуш,
 хьаргІа санна, Іаьржа ю.
- 12 Цуьнан бІаьргаш хина йистехь
 Іаш долчу кхокханех тера бу.
 Шури чохь луййчуш ду и кхокхий,
 хин Іаьмнашна уллохь Іаш ду уьш.
- 13 Цуьнан беснеш бецийн хаьснаш ду,
 хаза хььжа йолчу ораматийн хас ду.
 Цуьнан балдаш петІаматаш ду,
 шайх деза даьтта схьадолуш долу.
- 14 Цуьнан куьйгаш деших дина ду,
 жовхІарш тІе а дохкуш.
 Цуьнан накха пийлан шерачу кІомсарех бина бу,
 маржанаш тІе а дохкуш.
- 15 Цуьнан настарш шагатІулган бІогІамаш ду,
 дашо когаш тІе хІиттийна долу.

* 5:6 *Сан са малделира, иза дІавахарна* – я иштта: *Иза вистхиллачу хенахь сан са малделлера.*

Ливанунах тера ду цуьнан хатI,
баганан дитташ санна, куц а долуш.

- 16 Цуьнан бага марзо ю,
иза верриг а хьоме ву.
Иштта ву сан везарг, иштта ву сан хьомениг,
Ярушалайман мехкарий!

Зударий

- 6** ¹ Стенга вахана хьан везарг,
зударшна юкъахь исбаьхьаниг?
Муьлхачу новкъа дIавирзина иза?
Оха хьоьца цхьаьна лохур вара иза.

ЙоI

- ² Сан везарг шен беша воьссина,
мерзачу бецийн хаьснаш долчу,
бошмашкахь жа дажо а,
петIамат-зезагаш лахьо а.
³ Со сайн везарган ю, ткъа иза сан ву.
Иза петIаматаш юкъахь жа дажош ву.

ПхьовалгIа илли

КIант

- ⁴ Тирца-гIала санна, исбаьхьа ю хьо, сан деган зезаг,
Ярушалайм санна, безаме ю,
байракхашца долу эскар санна, инзаре ю.
⁵ ДIахьажабе суна тIера хьайн бIаьргаш,
цара дог тохадолуьйту сан.
ГалIадан гунаш тIера чуюьссучу
гезарех тера ю хьан месаш.
⁶ Лийчийначуьра догIучу жерчийн
жех тера ю хьан цергаш.
Цу жерчийн хIораннан а шаланиг бу,
цхьа а байна бац царна юкъахь.
⁷ Кирхьанна тIехьа хьан беснеш
наран аьккаш санна хаза ю.
⁸ Кхузткъа зуда-паччахь а,
езткъа гIарбаш-зуда^а а елахь а,
багар ца баллал мехкарий белахь а,
⁹ амма цхьаь бен йоцург — иза ю,
сан кьоркхокха, сан дашониг.
Цхьаь бен яц иза шен ненан,

ша йиначун къастийна ю иза.
 Мехкарша, иза ган а гина, декъалйира иза,
 зуда-паччахъаша а, гIарбаш-зударша а хастийра иза.

- 10 Мила ю иза, цIийялар санна, лепаш ерг,
 бутт санна, исбаъхъа ерг,
 малх санна, къегина ерг,
 байракхашца долу эскар санна, инзаре ерг?
- 11 БIарийн беша чувовссира со
 тогIи чуъра соьналле бIаьрг тоха,
 кемсийн таьлланг хецаеллий а,
 нараша заза даьккхиний а хъжа.
- 12 Сан са хазахетарх дуьзна дара!
 Хъайн деза даьтта лохъа суна,
 элийн сан халкъан ва йоI!*

Зударий

7 ¹ Юхаерза, юхаерза, кхоччуш исбаъхъаниг!***
 Юхаерза, юхаерза, тхо хъайга хъовсийта!

ЙоI

- Шу хIунда хъовсу кхоччуш исбаъхъачуьнга,
 кIант шина тобанашна юкъахъ халхаре санна?
- 2 КIархаш буьйхина хъан когаш
 ма хаза бу, баьччанан йоI!
 Говзачу пхъеро кечдина жовхIарш санна,
 исбаъхъа ю хъан настарш.
- 3 Хъан цIонга горга кад бу,
 шена чуъра мерза чагIар ца хеда.
 Хъан гIодаюкъ кIен барз бу,
 гонах петIамат-зезагаш долу.
- 4 Хъан ши накха – ши буьхъиг а,
 акхачу газано шала йина ши кIорни а санна бу.
- 5 Хъан ворта – пийлан кIомсарех
 йина бIов санна ю.
 Хъан бIаьргаш – Бат-Рабиман кевнна

* 6:12 Сан са хазахетарх дуьзна дара! Хъайн деза даьтта лохъа суна, элийн сан халкъан ва йоI! – я иштта: Сан са хазахетарх дуьзна дара, элана улохъ гIудалкха те хьйна Iаш со вьдучу хенахъ. Я иштта: Самукъадаларца со вегош вара, пачча-хъан гIудалкха чохъ вьдуш санна.

** 7:1 Кхоччуш исбаъхъаниг – я иштта: Шуламера йоI.

- уллорачу Хьешбонан Іаьмнех тера бу.
 Хьан мара – Дамасакхана тІеерзийначу
 Ливанунан бІаьвнах тера бу.
- 6 Хьан корта Кармал-лам санна хьалаайина бу,
 хьан коьртара месаш таьІна-цІен эхангах тера ю.
 Паччахь цуьнан кІужалша дІавихкина лаьтташ ву.
- 7 Ма исбаьхьа, ма безаме ю хьо,
 сан хьомениг, сел тамехь хиларца!
- 8 Хурмин дитт санна, куьцехь ду хьан дегІ,
 кемсийн хорханаш санна ду хьан накхош.
- 9 Ас элира: «Хурми тІе хьалавер вара со,
 цуьнан стоьмаш схьалоцур бара ас».
 Хьан накхош кемсийн хорханаш санна делахьбара!
 Хьан садеІар Іежийн хьожанах тера делахьбара!
- 10 Цуьнан балдех а, цергех а чекх а долуш,
 нийсса сан везаргана тІеобьхуш долу
 тоьлла чагІар санна хьан бат елахьбара.

ЙоІ

- 11 Со сайн везарган долахь ю,
 суна тІеберзийна бу цуьнан лаам.
- 12 Схьавола, сан хьомениг, аренга гІур ду вайшиь,
 ярташкахь буйсанаш йохур ю вайшимма.
- 13 Іуййранна хьалххе кемсийн беша гІур ду вайша,
 кемсийн таьлланг хецаеллий а, патарш делладеллий а,
 нараша заза даьккхиний а хьожур ду вайша.
 Цигахь ас сайн безам лур бу хьуна.
- 14 Безаман зезагаша* шайн хаза хьожа хецна,
 вайн неІарехь массо а тайпа тоьлла стоьмаш бу,
 керланаш а, ширанаш а –
 уьш ас хьуна Іалашбина, сан хьомениг.

- 8** ¹ Сан ненан некхах векхаш волу
 сан ваша хьо велахьбара!
 ТІаккха, хьо урамновкъахь дуьхьалкхетча,
 ас барташ дохур дара хьуна,
 цхьа а кхаьрдар вацара сох.
- 2 Ас сайн ненан хІусаме вуьгур вара хьо,

* 7:14 *Безаман зезаг* – Іебархойн маттахь иза «дудаь» ду. Оцу ораматах мерза хьожа йогІу зезагаш хуьлу. Дийцарехь, цара нехан безам хилията гІю дора.

- цигахь ахь суна хьобхур дара.
 Ткъа ас хьуна мерза чагIар а,
 наран мутта а малор дара.
 3 Цуьнан аьрру куьг сан коьрта кIелахь ду,
 аьтту куьйгаца со марайобьлина цо.
 4 Ярушалайман мехкарий, дехар до шуьга:
 безам ма баккхийша сама,
 ма гIаттабайша иза, цунна лаьалц.

ЙолхалгIа илли

Зударий

- 5 Мила ю иза, яьссачу арара,
 шен везачунна тIе а теIаш, схьайогIуш ерг?

ЙоI

- Южан дитта кIелахь самаваьккхина ас хьо.
 Цигахь хьан нанас вина хьо,
 цигахь хьо винчо дуьнен чу ваьккхина хьо.
 6 МухIар санна, со хьайн дага тIе йиллахьа,
 чIуг санна, хьайн пIелгах йоллахьа,
 хIунда аьлча, Южалла санна, чIогIа бу безам,
 дIакхалхар санна, онда ду хьаьгна хилар.
 Безаман пхерчий цIарах дина ду,
 онда цIе ю иза ша а.
 7 Даккхийчу хишка яйалур яц безаман цIе,
 хин Юврашка дIахьуллур яц иза.
 Нагахь цхьаь, шен берриг а бахам а белла,
 безам эца гIерташ хилча,
 цавашарца дIатоттур вара иза.

Зудчун вежарий

- 8 Жима йиша ю тхан,
 накхош кхиаза ду цуьнан хIинца а.
 Оха хIун дан деза цунна,
 иза еха нах баьккича?
 9 Иза пен белахьара,
 оха цунна тIехь дато бIаьвнаш йийр яра.
 Иза неI елахьара,
 оха баганан аннаш тухур дара цунна тIе.

ЙоI

- 10 ХIетахь пен санна, шера яра со, амма
 хIинца сан накхош бIаьвнаш санна ду.

Цундела цуънан бIаьргашкахь
сох хIинца кхиъна яьлларг хилира.

КIант

11 БаIал ХIамунехь кемсийн беш яра Сулим-паччахьан.

Беш лелочу нахе иза дIаелира паччахьо.

ХIораммо цхьа эзар дато ахча

дала дезара ша гулбинчу стоьмех.

12 Сан кемсийн беш соьгахь сайгахь ю.

Эзар ахча хьуна ду, Сулим,

ткъа ши бIе – беш лелочарна.

13 Сан хьомениг, хьо сан бешахь Iаш ю.

Сан накъостий хьобжуш бу,

хьан аз хазархьама.

Суна а хазийтахьа иза.

ЙоI

14 Сихлохьа, сан хьомениг, –

масарх я къоначу сех тера

хилалахь деза даьтта долчу лаьмнаш тIехь.

ЕшаI-ЯхIу-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

ЕшаI-ЯхIу-пайхамаран тептар дIаяздинера Дала леррина Къобалвинарг дуьнен чу валале, борхIалгIачу бIешеран тIаьххьарчу декъехь Ярушалайм-гIалахь Ийначу пайхамаро. ХIара тептар кхаа декъе декъалуш ду:

1) Тептаран хьалхара дакъа (1–39 кортош) кьилбера пачхьалкх йолу ЯхIуд-мохк нуьцкъала лулахо болчу Ашур-махко кхерош хиллачу заманах лаьцна ду. Амма ЕшаI-ЯхIуна гира, Ашур-мехкан нуьцкъалалла хилла а ца Iаш, ЯхIудан халкъан бакъболу кхерам хIун бара: къомо летадокъинош а, Деле лацадогIар а, Делах тешна Iаш цахилар а. Ирачу дешнашца а, билгалонаш санна долчу Гуллакхашкахула а пайхамаро нахе а, церан куьйгалхошка а тIекхойкхура шайн дахар нийса а, бакъдолуш а хилийтаре. Иштта цаьрга дIахьедар дора, Деле цара ла ца догIахь, царна бохам а, хIаллакьхилар а хир ду аьлла. ЕшаI-ЯхIус кхин а хаам бора цъхана тIейогIучу заманахь дерриг а дуьнен тIехь машар хирг хиларх а, Дауд-паччахьан тIаьхьенах кхачаме паччахь хирг хиларх а.

2) Тептаран шолгIа дакъа (40–55 кортош) ЯхIудан къомах болу духахберш Бавел-махкахь йийсарехь хиллачу заманах лаьцна ду. Оцу заманахь нах дог доьхна а, дегайовхо йоцуш а бара. Пайхамаро хаамаш бора, Дала Шен къам паргIатдаккхарх а, иза, цигахь керла дахар долорхьама, Ярушалайм-гIала юхадерзорах а лаьцна. Тептаран оцу декъехь гойтуш ду, Дела историн олахо хилар. Шен къомана леринчуьнга хьаьжжина, Далла лаьа, дуьненан массо а къаьмнаш Шен Исраилан къомехула декъалдина хилар. Ширачу бартах лаьцна долчу тептарийн уггар девзачу дешнашна юкъахь «Везачу Элан ялхочух» лаьцна аьларг ду.

3) Тептаран кхоалгIа дакъа (56–66 кортош) халкъ Ярушалайм-гIала юхадирзинчул тIаьхьа йолчу заманах лаьцна ду. Оцу хенахь халкъана, чIагIдеш, хаййта дезаш дара, Шен къомана Ша дина ваIданаш Дала кхочушдийриг хилар. Цуьнан гIайгIа яра нийсо а, бакъо а лелорах а, шобтан деза де лардарх а, сагIа даккхарх а, доIанаш дарх а лаьцна. Тидам тIебохуйтуш ду 61 коьртан тIера 1-2 аяташ, Иийсас Шен хьехам дIаболош далийна дешнаш ду уьш.

1 ¹ Гузи-ЯхIу а, Йовтам а, Ахъаз а, Хъузакх-ЯхIу а ЯхIуд-махкахь пач-
чяхъаш болчу заманчоьх Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIуна ЯхIуд-мах-
ках а, Ярушалаймах а лавцна Дала суьрташ хIиттийра.

ЕшаI-ЯхIус дубьцу Дала Шен халкъбах бехк баккхарх лавцна

² ЛадогIа, стигалш, ладогIа, латта, хIунда аьлча Везачу Эло боху:
«Ас, кхийина, айинера Сайн кIентий, ткъа уьш Суна дуьхьалбевлла.
³ Старана шен да вевза, вирана шен хIусамден хъавьда девза, ткъа ис-
раилхошна Со ца вевза, Сан халкъ ца кхета».

⁴ Къа ду хъан, къилахь къам, къиноьх дуьзна долу халкъ, зуламхойн
тукхам, талхаран тIаьхье! Веза Эла дIа а тесна, Исраилан халкъан Ве-
зачу Делах а ца даьшна, Цунна букъ берзийна аша. ⁵ Шуна кхидIа а
хIунда таIзар дан деза? Шу кхидIа а хIунда дуьхьалдовлу? Берриг а
корта цамгар кхетта бу, дерриг а дог гIелделла ду. ⁶ Когийн айрашна
тIера хъеюккъе кхаччалц дийна меттиг яц хъан дегIа тIехь. ДегIа тIехь
чевнаш ю, сурхаш евлла, делладелла даьIнаш ду. Уьш цIан ца дина,
дIа ца дихкина, царна даьтта ца хъабкхна, лазар лахдархъама.

⁷ Шун латта дассаделла, гIаланаш цIеро ягийна, шун кхаш хийрачу
наха дассош ду шун бIаьргашна хъалха. Дерриг а дассаделла, Дела
хийрачу нахана тIелетча санна. ⁸ Цийонан йоI* го лавцна йисина ю.
Иза лаьтта кемсийн бешахь йолу бун санна, наьрсийн кха тIехь йолу
кхалор^а санна. ⁹ Нагахь массо а ницкбийн Везачу Эло цхьаболу дийна
биснарш вайна битина ца хиллехь, вай Седам-гIала санна хир дара,
Iамор-гIаланах дIатарлур дара.

¹⁰ Везачу Элан даше ладогIа, Седамера баьччанаш! Вайн Дала тIе-
диллиначуьнга ладогIа, Iаморера халкъ! ¹¹ Везачу Эло боху: «Суна
стенна оьшу аша сел дукха сагIанаш дахар? УьстагIий дагоран сагIа-
нех а, дустийначу даьхнин маьбарах а тIехвуьзна ву Со. Стерчийн а,
Iахарийн а, гезарийн а цIий Суна тамехь дац. ¹² Шу Суна дуьхьалхIит-
та даьхкича, хъан боху шуьга Сан керт хъеша. ¹³ Ма кхехъа Суна ца
оьшу совгIаташ. Суна вон хета аша, хаза хъожа йогIу хIуманаш а
ягош, доху сагIанаш. Бутт цIинлун денош а, шоьтан денош а даздар а,
дезачу деношкахь шун гулдалар а ца деза Суна. Харцонаш лелийна-
чул тIаьхъа, аша динан гуламашкахь даздар Суна дегаза хета! ¹⁴ Бутт

* ^{1:8} *Цийонан йоI* – иза ю Ярушалайм-гIала. И гIала Цийон цIе йолчу лам
тIехь лаьтгаш ю.

^{1:1} а: ТIаьххьарнаш 15:1-7; ² Шерашкахь 26:1-23; ^{б:} ТIаьххьарнаш 15:32-38;
² Шерашкахь 27:1-9; ^{в:} ТIаьххьарнаш 16:1-20; ² Шерашкахь 28:1-27; ^{г:} ТIаьх-
хьарнаш 18:1–20:21; ² Шерашкахь 29:1–32:33. ^{1:9} Доладалар 19:24; Римхош-
ка 9:29. ^{1:11-14} Iамос 5:21, 22.

цIинлуш шун гулдалар а, шун деза денош а Суна бIаьрга дан ца деза. Уьш мохь санна ду Суна, амма Со кIадвелла и мохь дIакхехьа.

¹⁵ ДоIанаш а деш, аша куьйгаш кхийдочу хенахь Аса шух Сайн бIаьргаш дIакъовлу, шайн доIанаш аша алсамдаьхча, Суна ца хеза, хIунда аьлча шун куьйгаш цIийх дуьзна ду. ¹⁶ Хих довла, цIанло, шайн зуламе гIуллакхаш Сан бIаьргашна хьалхара дIадаха, вониг ма де. ¹⁷ Диканиг дан Iама, нийсо лелор лаха, гIело яр сацаде, вон гIуллакх нийсонца къастаде, йисина Iачу зудчун бакьонаш ларье.

¹⁸ Дуьйло, цхьаьна къастор ду вай, — боху Везачу Эло. — Шун къинош кIадин таьIна-цIен бос санна дIа ца дахалуш делахь а, ло санна, кIайдийр ду уьш. Уьш сирла-цIен бедар санна делахь а, тIаргIа санна, кIайдийр ду. ¹⁹ Нагахь, Соьга ла а доьгIна, Ас бохург аша тIеэцахь, лаьтто кхиййна уггар диканиг дуур ду аша. ²⁰ Ткъа, Сох дIа а къаьстина, шу дуьхьалдовлахь, туьро дIакхоллур ду шу». Хаа ду шуна, Везачу Эло Ша элира иза.

Къинош летийна гIала

²¹ Тохара Везачу Элана тешаме хилла йолу гIала хIинца, кхечу деланашна Iамал а еш, кхахьпанах тар ма елла! Тохара бакьдерг лелорах юьзна яра иза, нийсо цунна чохь Iаш яра, амма хIинца цигахь адамаш дойурш бен бац! ²² Хьан детино боьха пардо лаьцна, хьан дика чагIар хино талхийна. ²³ Хьан баьччанаш, дуьхьал а бевлла, къуйн декьахой хилла. Царна массарна а кхахьнаш деза, лучу хIуманна тIаьхьабевлла лела уьш. Кхелахошна хьалха байш ца лардо цара, йисина Iачу зудчун гIуллакх цара къаста ца до.

²⁴ Цундела боху берриге а ницкъийн Хьалдолчу Эло, Израилан Нуьцкъалчо: «Сайна дуьхьалбевлалчех Со паргIатвоккхур ву Аса, Сайн мостагIашна бекхам бийр бу Аса! ²⁵ Аса Сайн куьг хьуна дуьхьал дерзор ду. Аса хьуна тIера боьханиг дIадоккхур ду, тIелеттачух хьо цIанийир ю. ²⁶ Хьалха санна Ас хьуна куьйгалхой лур бу. Тохара санна Ас хьуна хьехамчаш лур бу. Цул тIаьхьа хьох „Нийсонан шахьар“ а, „Тешаме гIала“ а эр ду».

²⁷ Цийон нийса йинчу кхело кIелхьарйоккхур ю, Далла тIебирзина цуьнан бахархой кIелхьарбохур бу, Дала бакьдерг лела а деш. ²⁸ Далла дуьхьал бевларш а, къинош летийнарш а лийр бу, Веза Эла дIатеснарш хIаллакбийр бу.

²⁹ Шу юьхьIаьржа хир ду ножан боьлакаш бахьана долуш, аша цигахь цIушна Ибадат дина дела. Шуна эхь хетар ду шайн бошмаш бахьана долуш, дог царах лезна дела. ³⁰ ГIа охьадоьжна наж санна, хир ду шу, хи доцу беш санна, хир ду. ³¹ Ондачух кевстаг хир ю, цуьнан гIуллакхах суй хир бу. Уьш цхьаьна догур ду, цхьаммо а дIа а ца дойуш.

Дуьнен тIехъ долу машаран паччахьалла
(Мика-ЯхIу 4:1-3)

- 2** ¹ Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIуна ЯхIуд-махках а, Ярушалаймах а лаьцна сурт хЮьттира. Цо иштта хаам бора:
- ² ТIаьхьарчу деношкахь иштта хир ду:
Везачу Элан цIа лаьгташ болу лам
массо а лаьмнийн коьрте дIахЮттор бу.
Иза массо а баьрзвел лакхабер бу,
цунна тIе дерриг а халкъаш оьхур ду.
- ³ Дуккха а халкъаш тIедогIур ду. Цара эр ду:
«Схьадуьйла, вай Везачу Элан лам тIе а,
Якъубан Делан цIа¹ долчу а хьаладевр ду.
Везачу Эло вайна Шен некъашца лела хьобхур ду.
ТIаккха вай, Цуьнан некъашца а лелаш, дехар ду».
ХIунда аьлча товрат-хьехам¹ Цийон-лам тIера схьабер бу,
ткъа Везачу Элан дош Ярушалаймера схьадер ду.
- ⁴ Цо къаьмнашна юкъахь маслаIат дийр ду,
дукхачу халкъашна юкъара къовсамаш совпор бу.
ТIаккха цара шайн таррех хьонхалш бийр бу,
ткъа гоьмукъех маьрсаш дийр ду.
Цхьана халкъо вукху халкъана тIе тур ойур дац.
Уьш тIом бан кхин Iемар бац.
- ⁵ Яло, Якъубан тIаьхье! Везачу Элан серлонехь лелар ду вай.

Дегалла дIаяккхар

- ⁶ Ахьа Хьайн халкъ, Якъубан тIаьхье, дIа ма тесна, хIунда аьлча нах малхбалера долчу Iадатех буьзна бу, пIелаштамхоша санна, цара боз-бунчалла леладо, ткъа хийрачу къаьмнийн нахаца тIекаре ю церан.
- ⁷ Цу халкъан латта детих а, деших а дуьзна ду, дагар ца даллал хазнаш ю цуьнан, латта дIалаьцна говраш а ю, ягар ца яллал гIудалкхаш а ю.
- ⁸ Цуьнан латта цIуша дуьзна, шайн куьйгаша бинчу царна Ибадат деш бу и нах.
- ⁹ Юра адамо царна хьалха ша лахдо, хIора стаг царна охьатаIа. Царна геч ма дехьа!
- ¹⁰ Хьехашна чу а гIой, лаьтта бухахь къайладовла Везачу Элана хьалха болчу кхерамах а, Цуьнан возаллин сийлаллех а. ¹¹ Стеган лакхара хьажар охьатаIийна хир ду, адамийн дегалла лахьер ю. Цу дийнахь

^{2:4} Юал 3:10; Мика-ЯхIу 4:3. ^{2:10} Довзийтинарг 6:15; 2 Тассалникахошка 1:9.

цхъа Веза Эла хир ву лакхахъ лаьтташ. ¹² Берриг а ницкъийн Везачу Элан де догIур ду курачунна а, дегалчунна а, айаделлачунна а — уьш берриш а охъатаIор бу. ¹³ И де догIур ду лекха а, айаделла а долчу Ливанунан баган-дитташна а, Башанан нежнашна а, ¹⁴ дерриге а лекхачу лаьмнашна а, айаделлачу гунашна а, ¹⁵ муьлххачу а лекхачу Iбаьвнна а, муьлххачу ондачу пенна а, ¹⁶ Таршашан дерриге а XIордкеманашна а, уггар хазачу кеманашна а. ¹⁷ Стеган куралла лахиййр ю, адамийн дегалла охъатаIийна хир ю. Цу дийнахъ цхъа Веза Эла хир ву лакхахъ лаьтташ, ¹⁸ ткъа цIуш гуттаренна а дIабевр бу.

¹⁹ Тархашкахъ долчу хъехаш чу а, лаьттарчу оьрнаш чу а дIалечкъар бу нах, Везачу Элах а, Цуьнан возаллин сийлаллех а кхерабелла, Иза латта дего веача. ²⁰ Цу дийнахъ стага ша Iибадат дан^д бина дато а, дашо а цIуш боьлкъазаршна а, бирдолагашна а дIакхуйьсур бу, ²¹ тархашкахъ долчу хъехаш чу а, лаьттарчу оьрнаш чу а дIалачкъархъама, Везачу Элах а, Цуьнан возаллин сийлаллех а кхера а велла, Иза латта дего веача.

²² Стагах Iбоулий ма Iе — мерIуьргашкахула синош дахарца бен иза ца веа. Цунна тIетовжа йиш юй ткъа?

Ярушалаймана тaIзар дар

З ¹ Хьалдолу Эла волу берриге а ницкъийн Веза Эла Ярушалаймера а, ЯхIуд-махкара а массо а тайпана гIо а, гIоьнча а дIаваккха хIутту. Цо дIабоккхур бу баьпкаца а, хица а бина кечам а, ² турпалхо а, тIе-мало а, кхелахо а, пайхамар а, пал тосург а, воккха стаг а, ³ тIеман хъькам а, цIеяхана верг а, хъехамча а, говза пхъар а, молханаш лелош верг а. ⁴ Везачу Эло бераш хIиттор ду, церан хъькамаш хилийтархъама. КIентий хир бу царна тIехъ олалла деш. ⁵ Халкъана юкъахъ цхъаммо вукхунна а, стага уллорачунна а гIело йийр ю. Жимачо воккханиг лоруш хир вац, ладамбоцучо — лараме верг.

⁶ TIаккха стага, шен ден доьзалехъ волу ваша схъа а лаьцна, цуьнга эр ду: «Хъан тIехулара бедар ю, тхан баьчча а хилий, хIокху саьлнийн дола дехъа».

⁷ Амма цо чIагIонца эр ду: «Собга хIумма а нислур дац нахана юкъахъ, сан чохъ бепиг а дац, тIехулара бедар а яц, сох халкъан баьчча ма велаш».

⁸ Иштта Ярушалайм техкаш ю, ЯхIудан халкъ дужуш ду! Цара мел олург а, дийриг а Везачу Элана дуьхьал ду. Цуьнан сийлаллица Иза хьобжуш хилар дола хета царна. ⁹ Церан яххъаша гойту уьш бехке хилар, шайн къинах лаьцна цара, ца лечкъош, седамхоша санна, дуьй-цу. Къа ду церан! Шайш шайна бохам бо цара.

¹⁰ Делан лаамехъ волчуьнга цуьнца дика хир ву ала, хIунда аьлча ша динчу дикачу гIуллакхех пайда оьцур бу цо. ¹¹ Ткъа Iесачун къа ду, хIунда аьлча ша динчу вочу гIуллакхашна бекхам хир бу цунна.

¹² Бераша санна, куыйгалхоша сан халкъана гIело йо, зударша санна, олалла а до цунна тIехь. Ва сан халкъ! Хьан баьччанаша Iехадо хьо, нийсачу новкъара даьккхина хьо цара.

Везачу Эло Шен халкъана кхел йо

¹³ Кхел ян гIаьттина Веза Эла, Иза лаьтгаш ву халкъашна кхел ярхьама. ¹⁴ Кхел а еш, Шен халкъана юкъара баккхий берш а, баьччанаш а бехкебо Везачу Эло: «Сан кемсийн беш санна токхе долу къам дассийнарг шу ма ду! Мискачарах лачкъийна хIонсах шун цIенош дуьзна ма ду! ¹⁵ Сан халкъ хьийзо а, мискачарна ницкъ бан а, шуна бакьо хьан елла?» – боху берриг а ницкъийн Хьалдолчу Эло.

Ярушалаймера зударина дIахьедар дар

¹⁶ Везачу Эло элира: «Цийонан зударий, ца бешаш, кортош а айина, бIаьргаш а кхерстош, курачу боларца когаш тIера зIенаш а екош, лела. ¹⁷ Цийонан зударийн кортошна тIехь чераш хуьлуйтур ду Хьалдолчу Эло, церан хьаьжнаш дерзина дохуйтур ду Везачу Эло, уьш юьхьIаьржачу а хIиттош».

¹⁸ Цу дийнахь Везачу Эло хаза хIуманаш цаьргара дIайохур ю: когаш тIера хаза зIенаш а, коьртан бехчалгаш а, беттан суьртехь тIеухку хIуманаш а, ¹⁹ лергах ухкургаш а, хIазарш а, кирхьанаш а, йовлакхаш а, когийн туьгеш а, доьккарш а, духIи чохь долу шишанаш а, молханаш а, ²⁰ пIелгах а, мерах а юхку чIагарш а, ²¹ тIехулара а, чухулара а бедарш а, кирхьанаш а, бохчанаш а, ²² сирла а, дуткъа а кIадеш а, таьжнаш а, корталеш а.

²³ Хаза хьожа йогIучу хIуманан метта боьха хьожа йогIу хIума хир ю, доьккаран метта муш хир бу, хьийзинчу месийн метта – кIунзал, синкъераман бедаран метта – сингаттаман духар, хазаллин метта хIост* хир ду.

²⁴ Хьан божарий туьро эгор бу, тIамехь турпалхой лийр бу. ²⁵ ГIалин кевнийн бIогIамаша гIайгIа ийир ю, уьш тийжаш а хир ду. Ша гIала, ерзина зуда санна, яссийна лаьттаьх Iаш хир ю.

4 ¹ Цу дийнахь ворхI зудчо, цхьа стаг схьа а лаьцна, эр ду: «Тхайн бепиг дуур ду оха, тхайн духар а лелор ду, ахь хьайн цIе лелайтахь тхоьга тхашна тIера эхь дIадаккха».

Ярушалайм юхаметтахIомтор

² Цу дийнахь Везачу Эло кхийначу зIийдаго хазалла а, сийлалла а лур ю. Лаьттан ялто дозалла а, сий а лур ду Исраилан халкъах дийна

* 3:23 *ХIост* – бежана довзийта билгало яр.

бисинчарна. ³ Цийонан гIалахь бисначех а, Ярушалаймехь дийна бисначех а – Ярушалайм-гIалахь дахарна дIакъастийначех массарех а – Дала базбинарш эр ду. ⁴ Иза иштта хир ду, Хьалдолчу Эло Цийонан зударий цIена ца хилар дIадаьккхича, Ярушалайм цунна тIерачу цийх дIацIанйича. Цо иза дийр ду кхел яран а, цIеран а синца. ⁵ Берриг а Цийон-лома тIехула а, цунна тIехь мел гулбинчу нахана тIехула а Везачу Эло дийнахь кIуьран марха а, буйсанна сирла йогуш цIе а латтор ю. Делан ерриге а сийлаллина тIехь марханан кхалор^д хир ю. ⁶ Цу кхалоро дийнахь йолчу йовхонах дIалачкьа ГиндагI лур ду, ткьа догIанах а, дарцах а кьайлавала иза бун санна хир ю.

Кемсийн бешах долу или

5 ¹ Сайн Хьомсарчунна или эр ду аса,
Хьомсарчун кемсийн бешах долу или.
Сан Хьомсарчун кемсийн беш яра
хьийкьинчу лам тIехь.

² Бешара латта а аьхкина, тIулгаш дIа а даьхна,
тоьлла йолу кемсийн таьллангаш юьйгIира Цо цига.
Цул тIаьхьа беша юккьехь бIов а йира,
муттдоккхург ян цунна чохь ор а даьккхира.
Бешо дика кемсаш яларе хьобжуш Гийра Иза,
амма цо муьста кемсаш бен ца елира.

³ Ткьа хIинца оцу кемсийн бешан Олахочо боху: «Ярушалайман бахархой а, ЯхIуд-мехкан адамаш а, Суна а, Сан кемсийн бешана а юкьахь долу гIуллакх къастадейша. ⁴ Айса динчул сов Аса Сайн кемсийн бешана дан дисинарг кхин хIун дара? Со дикачу кемсашка сатуьйсуш Iаш хилча, муьста кемсаш хIунда елла цо?

⁵ Аса эр ду шуьга Сайн кемсийн бешана Айса ден дерг: цуьнан коканийн керт дIайоккхур ю Аса, тIаккха беш бежанаша яссор ю. Цуьнан пенаш дохор ду аса, тIаккха иза массара а хьобшур ю. ⁶ Бешах дассийна латта дийр ду Аса, гаьннаш а хедор дац, охкур а яц, тIаккха цу тIехь коканан а, эртхан а коьллаш евр ю. Мархашна омра дийр ду Аса, беша тIе догIа ма дайита аьлла».

⁷ Берриге а ницкьийн Везачу Элан кемсийн беш – иза
Исраилан халкъ ду,
ЯхIудан халкъан адамаш Цунна хазахетта йолу
таьллангаш ю.
Иза нийсо хиларе хьийжира,

амма ницкъ бар хилира,
 бакъдолчуьнга хыйжира,
 амма бакъонаш йохор хилира.

Вониг а, цунна догIу таIзар а

⁸ Къа ду шун, цIенна тIе цIа а, аренна тIе аре а оьцучеран. Кхечарна меттиг ца юьту аша, шаьш бен хIокху лаьтта тIехь доцуш санна. ⁹ Сан лергашна хезаш берриг а ницкъийн Везачу Эло чIагIо йира: «Дуккха а долу и цIенош даьсса хир ду, даккхий а, хаза а долу уьш чохь Iаш нах а боцуш хир ду. ¹⁰ Итт шуьстане цхьана дийнахь ахалучу аренал йолчу кемсийн бешо цхьа черма чагIар бен лур дац. Пхи гали дIадийначу хIуьно цхьа мазал* кIа бен лур дац».

¹¹ Къа ду, Iуьйранна хьалххе мала йий^д лаха хьала а гIевттина, чагIаро шаьш дох а деш, сарралц Iийначийн. ¹² Церан тойнашкахь тайп-тайпанара дечиг-пондарш а, жиргIанаш а, зурманаш а, иштта чагIар а ду. Амма Везачу Элан гIуллакхашка ца хьовсу уьш, Цуьнан куьйгаша мел дийриг царна ца го. ¹³ Иштта, сан халкъ йийсаре гIур ду, Везачу Эло дечух уьш ца кхетарна. Сан халкъан баьччанаш мацалла лийр бу, ткъа халкъах кхиберш хьогах лийр бу. ¹⁴ Эхарто, шор а делла, барам боцуш шен бага гIаттор ю. Халкъан баьччанаш а, кхиберш а, церан гIовгIа а, дерриг а самукъадоккхург а цу чу охьадуссур ду.

¹⁵ Нах лахбийр бу, адамаш охьатаIор ду, ткъа курачийн бIаьргаш а охьахьовсуьтур бу. ¹⁶ Ткъа массо а ницкъийн Веза Эла вазвийр ву Цо нийсо лелош хиларца, Везачу Дала бакъдерг лелорца Шен возалла гойтур ду. ¹⁷ Шайн дежийлашкахь санна, Iахарий дежар ду, ткъа хьолахоша дIатесначу боьхначу бахамашкахь хийрачу наха хIума кхоллур ю.

¹⁸ Харцонийн машшашца шайна тIаьхьа къа кхоьхьучеран а, гIудалкхийн доьхкаршца санна, зулам шайна тIеийзочеран а къа ду. ¹⁹ Цара боху: «Дела сихлойла, Ша аьлларг Цо сиха кхочушдойла, вайна иза гархьама. Схьакхочийла иза, Ислаилан халкъан Везачу Делан сацам кхочушбойла, вайна иза хаархьама!»

²⁰ Къа ду вонах дика ду а, диканах вон ду а олучийн, царна боданах серло а, серлонах бода а тарло, къаьхьаниг мерза а, мерзаниг къаьхьа а хета!

²¹ Къа ду шаьш шайна хьекъал долуш а, кхетам болуш а хетачийн!

²² Къа ду чагIар мала майрачийн а, чIогIа малар кечдан говзачийн а.

²³ Цара харцверг бакъво, шайна кхаьнаш делча, ткъа догIеначарна нийсаниг дан ца магадо! ²⁴ ЦIеро ча дIакхаллар санна а, екъа буц цIеран алунашкахь дIаялар санна а, церан орам телхар бу, ткъа церан

* 5:10 *Мазал* – хIуманан йозаллин барам. Цхьа мазал шина гирданан барам бу.

заза, чан санна, дIасадер ду, хIунда аьлча цара Берриг а ницкыйн Везачу Элан товрат-хьехам^д дIатесна, Исраилан Везачу Делан дашах ца баьшна уьш. ²⁵ Цу бахьаненна Везачу Эло оьгIазалла Шен халкъана тIе йоссор ю, Цо, тIе куьг а кховдийна, таIзар дийр ду цунна. Цу хенахь лаьмнаш хир ду дегош, адамийн декый а хир ду арахь Iохкуш, гоьргаш санна. И дерриг а хилча а, Везачу Элан оьгIазалла дIаялаза хир ю, Цуьнан куьг а дIакховдийна лаьтгаш хир ду.

²⁶ Дала генарчу халкъашна байракх хьалаойур ю, лаьттан йистошкахь Iачарна билгало лур ю. Хьажал, мостагIа сиха а, атта а схьакочуш ву! ²⁷ Царна юкьара цхьа а кIад ца ло, цхьаннан а ког а ца тасало. Царах цхьанна а наб оза ца йо, цхьа а ца тхьаьвса. Цхьаммо а гIодаюкь а ца йосту, цхьаннан а мачийн бахтар а ца хеда. ²⁸ МостагIчун пхерчий ира ду, Iедаш дуьйлина ду, цуьнан говрийн бергаш мокхазах тера ю, гIудалкхийн чкьургаш, мох санна, хыйзаш ю. ²⁹ Цо яьккхина гIовгIа лобман санна ю, цо до гIигI кьоначу лобмийн Iахарх тера ду. МостагIчо, гIигI а деш, бовда гIерта нах схьалоьцу, цхьаммо а уьш цуьнгара схьабохур бац.

³⁰ Оцу дийнахь марсбаьлчачу хIордо ен гIовгIа санна лаьтта тIехь мостагIа гIергIаш хир ву. Нагахь санна цхьаь лаьтта хьаьжча, цунна бода а, бала а гур бу, ткьа мархаша серло дIакхоллур ю.

Дала ЕшаI-ЯхIу пайхамар хила тIекхайкхар

6 ¹ Iузи-ЯхIу-паччахь веллачу шарахь лекхачу а, айаделлачу а Iаршна тIехь охьахиьна Iаш волу Хьалдолу Эла гира суна. Цуьнан обанан йистоша дерриг а Делан цIа^д хьаладуьзнера. ² Цунна тIехула лаьтгара сирап-маликаш*. Церан хIораннан а ялх тIам бара: шинца цара юьхь дIакьовлура, шинца когаш кьайлабохура, ткьа шинца тIема довлура уьш. ³ Вовшашка кхойкхуш, бохура цара:

«Веза ву, веза ву, веза ву
массо а ницкыйн Веза Эла!

Дерриг а латта Цуьнан сийлаллех дуьзна ду!»

⁴ Церан аьзнаша Делан цIийнан неIсагIанаш егайора, ткьа цIа кIуьрах хьаладуьзира.

⁵ Ас элира: «Кьа ду сан! XIаллакьхили со! Сан бага цIена яц, цIена баганаш йоцучу халкъана юкьахь Iаш а ву со, ткьа сан бIаьргашна гина Паччахь, массо а ницкыйн Веза Эла».

⁶ Tаккха цхьа сирап-малик суна тIедеара. Морзахца сагIа доккхучу кхерчара схьаэцна, богуш болу кIега бара цуьнан карахь. ⁷ КIега сан

* ^{6:2} *Сирап-маликаш* – ялх тIам болу стигалшкара хIума.

^{6:1} TIаьххьарнаш 15:7; ² Шерашкахь 26:23. ^{6:3} Довзийтинарг 4:8. ^{6:4} Довзийтинарг 15:8.

бетак а Юьттина, цо элира: «ХIара хьан бетак хьакхабелла, хIинца хьан бехк дIа а баьккхина, хьан кьиношна гечдина».

⁸ Юха суна Хьалдолчу Элан аз хезира. Цо бохура: «Мила вахийта Ас? Мила гIур ву Вайн дуйхьа?»

ТIаккха ас элира: «Со кийча ву! Со вахийтахьа».

⁹ Цо элира: «Ваха а гIой, ала оцу халкъе: „Хезар ду шуна, амма кхетар дац шу. Хьобжур ду шу, амма маьIна къастор дац аша“. ¹⁰ Оцу нехан дегнаш чIагIде, лергаш къорде, бIаьргаш дIакъовла, церан бIаьргашна са ца гайта а, лергашна ца хазийта а, дегнаш тIаьхьа ца кхийта а. Цара иза динехьара, уьш Суна тIе а боьрзур бара, царна дарба а дийр дара».

¹¹ Ас элира: «Дукхачу ханна хир дуй иза, Хьалдолу Эла?»

Цо жоп делира: «Галанаш ясса а елла, бахархой а боцуш йиссалц, адамаш доцуш цIенош диссалц, хIара латта дерриг а дассаллалц. ¹² Веза Эла волчу Аса адамаш кхузара генна дIадугьуйтур ду, тIаккха хIара латта чIогIа дассалур ду. ¹³ Адамийн уьтталгIа дакъа лаьтта тIехь дисахь а, мохк юха а багийна хир бу. Амма ножах, хадийча, лаьттахь юьхк йисаре терра, цу халкъан йисначух деза хIу хир ду».

Ахьаз-паччахьна лерина болу хаам

7 ¹ Гузи-ЯхIун кIентан Йовтаман кIант Ахьаз ЯхIуд-мехкан паччахь а волуш, Рицан Арам-мехкан* паччахь а волуш, ткъа Рамли-ЯхIун кIант Пикхахьи Израил-мехкан паччахь а волуш, тIом баьлла. Рицан а, Пикхахьи а тIамца Ярушалайм-гIалина тIелетира, амма цаьрга иза схьа ца яккхаелира.

² Даудан тIаьхьенах волчу Ахьаз-паччахье хаам кхечира, арамхой эпраймхошща** цхьаьнакхетта аьлла. И кхьаь хезча, паччахь а, цуьнан нах а кхерабелира, мохо ластийна хьуьнхара дитташ санна, бегийра уьш.

³ Везачу Эло ЕшаI-ЯхIуга элира: «Хьо а, хьан кIант Шиар-Яшаб*** а Ахьазана дуйхьал гIо. Лакхарчу Юма чуьра хи охьадогIучохь, хIуманаш юьттучеран аренга боьдучу новкъа вала ший а. ⁴ Ахьазе ала:

* 7:1 *Арам-мохк* – иза хIинцалерчу Сири-мехкан цхьа дакъа хилла.

** 7:2 *Эпраймхой* – кьилбаседера пачхьалкх йолчу Израил-мехкан уггар доккха тайпа Эпрайман тайпа дара.

*** 7:3 *Шиар-Яшаб* – и цIе «нахах бисинарш бен юхабоьрзур бац» маьIна долуш ю (Деша 10:20-22).

6:9, ¹⁰ Матгай 13:14, 15; Марк 4:12; Лака 8:10; Яхьья 12:40; Векалийн 28:26, 27.

7:1 ТIаьхьарнаш 16:5; 2 Шерашкахь 28:5, 6.

„Ларло, амма синтеме хила, кхера а ма кхера, хъайн дог а ма дохаде, и сийсина догуш долу ши дечиг бахъана долуш – Рицан шен арамхош-ца а, Рамли-ЯхIун кIант а оьГазвахана дела. ⁵ Арамхой а, эпраймхой а, Рамли-ЯхIун кIант а хъуна зулам дан гIерташ бу, цара боху: ⁶ ‘ЯхIуд-махкана тIе а летта, иза, кхера а бина, тIамца схъа а баьккхина, Табиалан кIант цигахъ паччахъ хIоттор ву вай’.

⁷ Амма Хъалдолчу Эло боху:

‘И хIума лаьттар дац,
и гIуллакх кхочушхир дац,

⁸ хIунда аьлча Араман олахо Дамасакх-гIала ю,
ткъа Дамасакхан олахо Рицан бен вац.

Кхин кхузткъе пхи шо даьлча, эпраймхой,
шашь бохийна хиларна, кхин къам хир дац.

⁹ Эпрайм-мехкан олахо Шамран-гIала ю,
ткъа Шамранан олахо Рамли-ЯхIун кIант бен вац.

Нагахъ санна шу ца тешахъ,
шу чIагIдина хир дац’“».

Делан билгало: Имануал

¹⁰ Везачу Эло Ахъазе кхин цкъа иштта хаам бира: ¹¹ «Хъайн Везачу Делера хъайна цхъа билгало еха. И билгало лаьтта бухара я лакхарчу стигалара хила мегаш ю».

¹² Ахъаза элира: «Ас йобхур яц цхъа а билгало, Веза Эла зуьйр вац ас».

¹³ ТIаккха ЕшаI-ЯхIус элира: «ЛадогIа соьга, Дауд-паччахъан тIаьхъенах берш! Нахана шашь ен халонаш а ца тоьуш, сан Далла халонаш ян дохку шу? ¹⁴ Хъалдолчу Эло Ша лур ю шуна билгало: „ЙоIа, берах а хилла, кIант вийр ву, цуьнан цIе Имануал* туьллур ю. ¹⁵ Цо кIалд а, моз а дуур ду, вониг дIататта а, диканиг тIеэца а Iаммалц. ¹⁶ И бер вониг дIататта а, диканиг тIеэца а Iамале, шу кхоьруш волчу шина паччахъан мехкаш дассийна хир ду.

¹⁷ Амма Везачу Эло хъуна а, хъан халкъана а, хъан ден цIенна а тIе Эпрайман къам ЯхIудан къомах дIакъаьстинчу хенахъ дуьйна ца хилла денош хIиттор ду – Цо Ашур-мехкан паччахъ шуна тIе лотуьйтур ву.

¹⁸ Цу дийнахъ Везачу Эло шок тухур ю, Мисар-махкахъ уггар генахъ йолчу хин Iоврашкара мозий** а, Ашур-махкахъ долу накхармозий а схъакхайкхархъама. ¹⁹ Схъа а даьхкина, боьбранашка а, тархийн

* 7:14 *Имануал* – кху цIеран маьIна «Дела тхьнца ву» бохург ду.

** 7:18 *Мозий... накхармозий* – уьш эскарш ду бохург ду.

кIаьгнашка а, кIохцалш мел долчу коьллаш тIе а, ерриг а руьитанаш тIе а охьаховшур ду уьш.

²⁰ Оцу дийнахь Хьалдолчу Эло Эпрат-хина дехьара тIелаьцначу уьрсаца – Ашурхойн паччахьца – шун коьрта а, когашна а тIера човьш дIадошур ду, ур-атталла маж а дIайоккхур ю.

²¹ Цу хенахь стаге цхьа шинар а, ши уьстагI а бен кхабалур бац, ²² амма цара луш йолу шура шортта хиларна, цо кIалд юур ю. Кху лаьтта тIехь бисначара массара а кIалддий, моззий дуур ду.

²³ Иштта хIума а хир ду цу хенахь: эзар дато шекхал^д ахча мах болу эзар кемсийн таьлланг хьалайолучу меттехь коканан а, кIохцалан а коьллаш евр ю. ²⁴ Iедаш а, пхерчий а эцна, лелар бу цига нах, хIунда аьлча дерриг а цу лаьтта тIехь коканан а, кIохцалан а коьллаш хир ю.

²⁵ Хьалха охуш лелийначу цхьана а лам тIе вахалур вац, цигарчу коканнийн а, кIохцалийн а коьллех кхерарна. Цига стерчий дIалохкур ду, кегийрачу дохно хьобшур ду коканаш“».

ЕшаI-ЯхIун кIант билгало хилар

8 ¹ Везачу Эло соьга элира: «Поппаран йоккха экъа схьа а эций, йозанан гIирсаца къаьсташ дIаязде цу тIехь: „МахIир-Шалал-Хьаш-Баз“». ² Ас тешаме волу ши теш лецира сайна: динан да^д волу УрьяхIу а, Юбарах-ЯхIун кIант Закри-ЯхIу а.

³ Шегахь Делера хаам болуш йолчу зудчух кхийтира со. Цо, доьзал-хочух а хилла, кIант вира. Везачу Эло соьга элира: «Цуьнан цIе МахIир-Шалал-Хьаш-Баз тилла, ⁴ хIунда аьлча цу кIантана „сан да“, „сан нана“ ала Iамале, Дамасах-гIалин хьал а, Шамран-гIалин хIонс а Ашур-мехкан паччахьна хьалхьахула дIахьур ду».

Ашур-мехкан паччахь тIелатар

⁵ Везачу Эло кхин а цкъа соьга къамел дира: ⁶ «ХIара халкъ тийна догIучу Шилон-хих ца дашарна, Ричанах а, Рамли-ЯхIун а кIантах а доккхадерна, ⁷ Везачу Эло буьрса а, доккха а Эпрат-хи хьобшур ду цунна тIе – иза берриг а шен ницкъаца волу Ашур-мехкан паччахь хир ву. И хи, шен дерриге а хоршара ара а даьлла, массо а бердаш тIе дер ду. ⁸ ЯхIуд-махкахула дIа а дахана, иза хьала а буьзна, лаккха хьаладер ду иза, лога кIел кхаччалц. Имануал, Хьан латта мел ду дIасадаьржар ду иза, дIасадахийтинчу тIемашца санна!»

⁹ МостагIалла леладе, халкъаш, ткъа дог доьхна хила. Генара мехкаш, ладогIалаш! ТIамана кечам бе, ткъа дог доьхна хила! ХIаь, кечам бе, амма

* ^{8:1} *МахIир-Шалал-Хьаш-Баз* – иза «хIонсе сихвалар, къолане марзвалар» бохург ду.

хаа ду шуна, шу дог доьхна хир ма ду! ¹⁰ Дага хIуманаш леца, амма уьш нислур дац. Дош ала, амма иза кхочушдийр дац, хIунда аьлча тхобца Дела ву!

Везачу Элах тешна Iаш хиларе кхайкхар

¹¹ Суна тIе онда куьг а диллина, цу халкъан новкъахула лелар суна дехка а доьккуш, Везачу Эло соьга иштта элира: ¹² «Цу халкъо къайлаха барт бар мел ду бохучух къайлаха барт бар ду ма баха, иза кхобручу хIуманаш ма кхера, ткъа Iадийна ма хила. ¹³ Массо а ницкъийн Веза Эла шайн Веза Дела бен ма лара, Цуьнга бен ларамах дузъна ма хила, Цунна хьалха бен Iадийна ма хила! ¹⁴ Иза шун еза меттиг хир ю. Амма Исраилан шина пачхьалкхана Цунах нах тасаболуьйтун болу тIулг а, уьш охьаоьгун болу тарх¹ а хир ю, ткъа Ярушалайман бахархошна Цунах речIа а, гур а хир бу. ¹⁵ Царах дукхахберш таса а белла, охьа а эгар бу, хIаллак а хир бу, речIанна юкъа а нисбелла, схьа а лобцур бу».

¹⁶ ХIара тоьшаллин тептар, дIа а хьарчадай, дIадехка. ХIара хьехаман тептар мухIарца дIа а къовла. Сан мурдаша иза лардойла. ¹⁷ Якъубан тIаьхьенах Шен юьхъ къайлаяьккхинчу Везачу Эле хьобжуш хир ву со, Цунах дегайовхо йолуш хир ву со. ¹⁸ ХIара со а ву, Везачу Эло суна делла бераш а ду. Цийон-лам тIехь Iаш волчу массо а ницкъийн Везачу Эло исраилхошна тоьшаллина а, билгалонна а дахкийтина ду тхо.

¹⁹ Шуьга иштта эр ду: «Шабар-шибар деш болчу жинашца тайначех а, эвлаяэх а дагадийла. Халкъ шен деланех дагада ла дезаш дац ткъа? Дийначийн дуьхьа беллачех дага ца довлу ткъа?»

²⁰ Сан хьехамна а, тоьшаллина а догIучуьнга бен ла ма догIа. Оцу наха дуьйцург Делан дашца ма ца догIу – церан Делан нур дац!

²¹ Къызачу Iазапехь а, меца а болуш, лаьтта тIехула лелар бу и нах. Мацалла хIобьттинчу хенахь, дар а белла, шайн паччахьна а, Далла а луйр бу уьш. ²² Стигала а, лаьтта а хьовсур бу уьш, бала а, бода а гур бу царна, буюькчачу бодане кхиссина хир бу уьш. Амма хIинца ша чIагIбеллачу меттехь гуттар а хир бац бода.

ВогIур волу Паччахь

9 ¹ Хьалхалерчу заманахь Забул-мехкан а, Наптал-мехкан а латта-наш сийсаздахийтина хиларе терра, тIейогIуш йолчу хенахь хIордийстера некъ шена тIехь болу мохк – Йордан-хил дехьа болу мохк а, кхечу къаьмнех болчу нехан болу Галилай-мохк а – сий дина хир бу.

^{8:12, 13} I Кипин 3:14, 15. ^{8:14, 15} I Кипин 2:8. ^{8:17} Iебархошка 2:13. ^{8:18} Iебархошка 2:13. ^{9:1} Маттай 4:15.

- 2 Боданехъ леллачу халкъана
йоккха серло гира!
Иожаллин ИндагIехъ болчу махкахъ
Иийначу нахана серло къеггина дIахIоьттира!
- 3 Веза Эла, Ахъ дебийна и халкъ,
Ахъ алсамдаьккхина цуьнан хазахетар.
Хуна хьалха, ялта чудерзош санна,
хIонс йокъуш санна, самукъадолуш ду иза.
- 4 ХIунда аьлча Ахъ кагдина дIадаьккхина
цунна хало йина долу дукъ а,
цуьнан белшаш тIе йитгина Iаса а,
цунна ницкъ бинчун гIаж а,
маданхойн эскар Ахъ эша-ма-дарра.
- 5 TIом бинчу тIемалойн ерриг а мачаш
яго цIерга тосур ю.
TIамехъ цIийх юьзна ерриг а бедарш
цIеро дIакхоллур ю.
- 6 ХIунда аьлча вайна бер дина –
кIант велла вайна.
Олалла хир ду Цуьнан белшаш тIехъ.
Цунна цIе туьллур ю:
Тамашийна Хьехамча, Нуьцкъала Дела,
Гуттар а волу Да, Машаран Эла.
- 7 Цуьнан олалла дIасадаьржаш хир ду,
цу чохъ машар даим лаьтгаш хир бу.
Даудан тIаьхьенах волу паччахъ санна цо
шен пачхьалкхана тIехъ куьйгалла дийр ду.
И пачхьалкх дIа а хIоттийна,
цунна тIехъ паччахьалла дийр ду цо
нийсонца а, диканца а,
хIинца дуьйна абаденналц.
Массо а ницкъийн Везачу Элан
эмгаралло кхочушдийр ду иза.

Исраилан курачу къомана таIзар дар

⁸ Хьалдолчу Эло таIзар до Якъубан тIаьхьенна, исраилхошна хуьлу и таIзар. ⁹ Цунах лаьцна хуур ду берриге а исраилхошна – Эпрайман тайпанна а, Шамран-гIалин бахархошна а. Цу наха кураллица а, ца башарца а боху: ¹⁰ «Кибарчигаш охьаэгна, ткъа оха хьаькхна тIулг

^{9:2} Маттай 4:16; Лака 1:79. ^{9:7} Лака 1:32, 33.

хылабуттур бу. Инжиран дитташ охъадетта, ткъа оха тоылла долу кхин дитташ дугIур ду».

¹¹ Рицанан мостагIий Везачу Эло Исраилан халкъана дубъхалбехира, ткъа Исраилан мостагIий иракарахIиттийра Рицанна тIелата. ¹² Арамхой малхбалера тIелетира, пIелаштамхой малхбюзера тIегIоьртира, ткъа схъайиллинчу батоща цара Исраилан мохк дIакхъаллира. Иза иштта делахъ а, Везачу Элан обгIазалла дIа ца яьлла, Цуьнан куьг кхидIа а халкъана тIехула дIакховдийна ду, таIзар дархъама.

¹³ Амма халкъ шена Йиттина Волчунна тIе ца дирзина, массо а ницкбийн Веза Эла ца лехна цо. ¹⁴ Везачу Эло Исраилан халкъан корта а, цIога а дIахадор ду, хурма-диттан га а, эрз а цхъана дийнахъ дIабоккхур бу. ¹⁵ Воккханиг а, цIе яхана верг а, — иза корта бу, харцо Iамош волу пайхамар — иза цIога ду. ¹⁶ Тхъамданаша и халкъ нийсачу новкъахула ца дубгу, цара дIабубгурш туьлуйтуш бу. ¹⁷ Цу халкъа юкъара кегийрачу нахах воккхавийр вац Веза Эла, байх а, бисина Iачу зударех а кьинхетам бийр бац Цо, хIунда аьлча уьш берриш а Iесанаш а, зуламхой а бу, церан баганаша сонталла юьйцу. Иза иштта делахъ а, Везачу Элан обгIазалла дIа ца яьлла, Цуьнан куьг кхидIа а халкъана тIехула дIакховдийна ду, таIзар дархъама.

¹⁸ Харцо цIерах тера ю, цо, марсийолуш, коканан а, кIохцалан а коьллаш ягайо, юа лубъстачу хъуьна юккье кхочу иза, кIур стигала хъала а болуьйтуш. ¹⁹ Массо а ницкбийн Везачу Элан дералло маках цIе тосу, ткъа халкъ цIеро дIакхоллу. Стаг шен ваша кIелхъарваккха а ца хъожу. ²⁰ Нах, аьтту агIор кхевдича а, меца буьсур бу, аьрру агIор кхевдича а, меца буьсур бу. ХIора а шен гергарчунна тIелетар ву. ²¹ Маннашан тайпано Эпрайман тайпанна дубъхал тIом бийр бу, Эпрайма Маннашана дубъхал, юа и ши тайпа ЯхIудана дубъхал летар ду. Иза иштта делахъ а, Везачу Элан обгIазалла дIа ца яьлла, Цуьнан куьг кхидIа а халкъана тIехула дIакховдийна ду, таIзар дархъама.

10 ¹ Къа ду зуламе парзаш дечеран а, кьиза сацамаш дIаязбечеран а. ² Цара Сан халкъа юкъара кьен нах нийсачу кхеле ца кхочубьиту, гIийлачеран бакъонаш схъайоу, бисина Iачу зударийн а, байн а долахъ дерг дIадоккху. ³ ТаIзар дечу дийнахъ, геннара бохам тIебеача, хIун дан дохку шу? Хъаьнга гIо доьхур ду аша? Шайн хьал мичахъ дубтур ду аша? ⁴ Схъалецначу нахана юкъахъ шу охъасеттар бен дац, байинчарна юкъа охъаобгур бен дац. Иза иштта делахъ а, Везачу Элан обгIазалла дIа ца яьлла, Цуьнан куьг кхидIа а халкъана тIехула дIакховдийна ду, таIзар дархъама.

Ашур-мехкан паччахь Делан герз хилар

⁵ «Къа ду Ашуран къоман. Иза Сан обгIазаллин гIаж ю! Цуьнан ка-рахь Сан бекхаман Iаса ю. ⁶ Iесачу халкъана дубхьал, Со обгIазвахий-тинчу къомана дубхьал дохуйту Аса ашурхойн халкъ, талор лело а, хIонс яккха а, израилхой, новкъара хатт санна, хьеша а».

⁷ Амма ашурхойн паччахьо иштта ойла ца йо, цуьнан дагахь иза ца хуьлу. Цуьнан Iалашо ю дуккха а халкъаш дакъазадаха а, хIаллак-дан а. ⁸ Цо боху: «Сан массо а баьччанапаччахьаш бац ткъа? ⁹ КIаркамиш-гIалина динарг Хална-гIалина ца дина те? Арпад-гIалина динарг Хьамат-гIалина ца дина те? Дамасакх-гIалина динарг Шамран-гIалина ца дина те? ¹⁰ Цуйн карахь йолу пачхьалкхаш Аса схьаяхарна – ткъа оцу пачхьалкхийн цIуш Ярушалаймехь а, Шамран-гIалахь а болчу цIуйл нуьцкъала бара – ¹¹ Ярушалаймана а, цуьнан куьйга бинчу деланашна а Шамран-гIалина а, цуьнан цIушна а диннарг дийр дац Аса?»

¹² Цийон-лам тIехь а, Ярушалаймехь а Шен гIуллакх чекх а даьккхина, Хьалдолчу Эло эр ду: «Ашур-мехкан паччахьна таIзар дийр ду Аса, цуьнан курачу даго кхийначунна а, цуьнан бIаьргаш дозаллех буьзна хиларна а».

¹³ Цу паччахьо боху: «Сайн куьйган ницкъаца а, сайн хьекъалца а дина ас иза, хIунда аьлча со хьекъал долуш ву. Ас халкъийн дозанаш дIадаьхна, церан хьал схьадаьккхина. СтаргIано санна аса паччахьаш шайн гIанташ тIера чукхисина. ¹⁴ Сан куьйгаша халкъийн хьал, олхазарийн баннаш санна, схьаэцна. Баннаш чохь дисина хIоаш схьа-оьцуш санна, схьаэцна ас дерриг а латта, цхьаммо а тIам меттах а ца баьккхи, я бага а ца гIаттий, я цхьа а гIовгIа а ца йи».

¹⁵ Диг ша лелочу стагал тоьлуш хир дуй? Херх ша хьокхучул тоьлуш хир буй? Ша хьалаайинчу стагана тIехь олалла дийр дуй те гIожо? Дечигах бен боцучу хьокхано адам хьалаойур дуй те?

¹⁶ Массо а ницкъийн Хьалдолчу Эло берстинчу тIемалашна тIе хIоралла хобцур ю. Ашур-мехкан паччахьан сийлаллех цIе латор ю, ткъа и цIе чIогIа йогуш хир ю. ¹⁷ Израилан Серлонах цIе хир ю, цуьнан Везачух алу хир ю, цхьана дийнахь ашурхойн паччахьан коканан коьллаш а, къух а догуш йолу. ¹⁸ Ашурхойн паччахьан мел йолу хьаннаш а, бошмаш а, доь ца дуьтуш, хIаллакхийр ю Цо. Вала воллу стаг гIелваларх тера хир ду иза. ¹⁹ Бере а дагардаллал кIезиг дитташ дуьсур ду цуьнан хьаннаш чохь.

Бисина исраилхой Далла тIе берзар

²⁰ Цу хенахь Исраилан халкъах бисина болу, Якъубан тIаьхьенах кIелхъарбевлла нах шашь эшийначух кхин тешна Iаш хир бац. Церан дегайовхо билггал Везачу Элах, Исраилан Везачух, хир ю. ²¹ Халкъах жима дакъа юхадобързур ду, Якъубан тIаьхьенах бисинарш – Нуьцкъалчу Далла тIе боързур бу. ²² ХIордан гIум санна, дукха нах хьан хиллехь а, Исраил, царах бисинарш бен Далла тIе боързур бац. Халкъ хIаллакдан сацам бина, нийса таIзар къомана тIехдер ду. ²³ Халкъ хIаллакдан Ша дина омра берриг а махкахула кхочушдан воллу массо а ницкъийн Хьалдолу Эла. Массо а ницкъийн Хьалдолу Эла Ша омра дина хIаллакдар берриг а махкахула кхочушдан воллуш ву.

Ашуран къомана таIзар дар

²⁴ Массо а ницкъийн Хьалдолчу Эло боху: «Цийон-лам тIехь Iаш долу Сан халкъ! Ашурхойх ма кхера, цара шуна гIожмаш тохахь а, цара, хьалха мисархоша санна, шуна ницкъ бахь а. ²⁵ Жимма хан яьлча, Сан оьгIазалла дIаер ю, тIаккха Сан дералла уьш хIаллакбарна тIе-йобързур ю». ²⁶ Массо а ницкъийн Веза Эла царна шед етта воллуш ву, Iораб-тархана уллохь маданхошна Цо шед ма-еттара. Шен Iаса Цо хIорда тIехула а лаьцна, хьалха мисархошна санна, ашурхошна дуьхьал ойур ю. ²⁷ Цу деношкахь Везачу Эло хьан белшаш тIера Ашуран беза мохь дIабоккхур бу. Хьан вортанна тIера дукъ дIадаьккхина хир ду – хьо дерстина хиларна, и дукъ кагдийр ду.

Хийрачу мехкашкара бIо тIелатар

²⁸ Ашурхой Iаят-гIалина тIелетта, МагIран-гIаланах чекх а бевлла, Михмас-гIалахь тIаьхьалонна дерг охьадуьллу цара. ²⁹ Лаьмнех дехьа а бевлла, ГибаI-гIалахь буйьса яккха совцу уьш. Рама-гIалин бахархой бегош бу, Шаулан ГебаI-гIалахь Iаш берш дIасабевдда. ³⁰ Орца даккха, Галлам-гIалин бахархой! Тидам бе, Лайша-гIалин бахархой! Жоп ло, Iанатот-гIалин бахархой! ³¹ Мадмуна-гIалара нах бевдда, Гибаймера бахархой дIабаха сихбелла. ³² Оццу дийнахь Нуб-гIалахь лаьттар бу уьш. Ярушалайм-гIалин гуна, Цийон-ломана шайн буйнаш лестор бу цара.

³³ Массо а ницкъийн Хьалдолчу Эло доккхачу гIоранца дитташ тIера гаьннаш сьхадохур ду, даккхийнаш дIахьокхур ду, лекханаш лаьтта эгор ду. ³⁴ Цо дагарца луьста хьун хьокхур ю, Нуьцкъалчун куьйгах Ливанунан хьаннаш оьгур ю.

Машаран пачхьалкх

- 11** ¹ Юшайн* юьхках зIийдаг хьалаер ю,
цуьнан орамех га схьадер ду.
- ² Везачу Элан Са цунна тIехь Iийр ду.
Оцу Сино цунна хьекьал а, кхетам а лур бу,
Цо хьехам а, ницкъ а лур бу,
Цуьнгахула цунна Веза Эла вевзар а ву,
Цунна хьалха ларамах вуьзна а хир ву.
- ³ Веза Эла ларар цунна тамехь хир ду.
БIабргашца гиначуьнга хьабжна,
цо гIуллакх къастор дац,
лергашца хезначуьнга хьабжна,
цо нахана кхел йийр яц.
- ⁴ Къечарна кхел нийсонца йийр ю цо,
лаьттан гIело хьобгучеран гIуллакх
догцIеналица къастор ду цо.
ГIаж санна, багара схьадолучу шен дешнашца
цо лаьттана еттар ю.
Балдашкахула схьайолучу шен Iабнарца
цо Iесанаш бойур бу.
- ⁵ Нийсо цуьнан хенаш тIера доьхка санна хир ю,
тешаме хилар цуьнан юкьах долу доьхка хир ду.
- ⁶ TIаккха борз Iахарца цхьабна Iийр ю,
цIокъ буьхьигна уллохь Iуьллур ду,
эса а, къона лом а, дерстина даьхни а цхьабна хир ду.
Жимачу бери лелор ду уьш.
- ⁷ Етт стечу ченаца цхьабна бежар бу,
церан кIорнеш цхьабна Iохкур ю,
лоьмо, старо санна, ча дуур ду.
- ⁸ Бер лаьхьанан Iуьрга уллохь ловзур ду,
цо шен куьг цуьнан бенна тIе кховдор ду.
- ⁹ Берриг а Сан безачу лам тIехь
зен а, зулам а хир дац,
хIунда аьлча, кино хьалабузу хIорд санна,
Веза Эла вовзарх хьаладуьзна хир ду латта.

* 11:1 *Юшай* – иза Дауд-паччахьан да хилла.

11:1 Довзийтинарг 5:5; 22:16. 11:4 2 Тассалникахошка 2:8. 11:5 Эпасхошка 6:14.

11:6-9 ЕшаI-ЯхIу 65:25. 11:9 Хьабукьа 2:14.

Йийсаге дIабигнари юхаберзар

¹⁰ Оцу дийнахь Юшайн орамах схъаваьлла стаг, кхечу халкъашна байракх санна, гучувер ву. Кхечу къаьмнех болчара иза лъохуш хир ву, ткъа иза Iаш волу меттиг сийлалла хир ю. ¹¹ Оцу дийнахь Везачу Эло юха а Шен куьг дIакховдор ду Ашур-махкара а, Мисар-махкара а, ПатIрус-махкара а, Хуша-махкара* а, Iейлам-махкара а, ШанIар-махкара а, Хъамат-гIалара а, хIордан йистехь дехаш долчу къаьмнашкара а Шен халкъах дисина дакъа, мах а бина, юхадало. ¹² Везачу Эло кхечу къаьмнех болчу нахана байракх хъалаойур ю, шайн махкара дIалаьхкина израилхой схъагулбийр бу, Ша дIасабаржийна яхIудхой дуйне-нан еа а маьПера схъакхойкхур бу. ¹³ Эпрайман хъагI а дIаер ю, ЯхIудан мостагIалла дIахедар ду. Эпрайман ЯхIуде хъагI хир яц, ЯхIуда Эпраймана мостагIалла лелор дац. ¹⁴ Эпрайман а, ЯхIудан а къам, малхбузехъа а дахана, пелаштамхошна тIелетар ду, малхбалерчу халкъийн хъал схъадоккхур ду цара. Эдоман а, Муабин а къаьмнаш цара эшор ду, ткъа Iамминан халкъ муьтIахь хир ду цушинна. ¹⁵ Мисаран хIордана хи чукхета меттиг якъор ю Везачу Эло. Морцучу мохаца Цо, тIехула Шен куьг а лаьцна, Эпрат-хи, ворхI татол а дина, доькъур ду. Цу татолех, кIархаш а буьйхина, дехъавалалур ву. ¹⁶ Tаккха Ашур-махкахь дисинчу Цуьнан халкъан декъана боккха некъ хир бу, ша Мисар-махкара арадолучу хенахь Исраилан халкъана иза хиларе терра.

Баркаллин или

- 12** ¹ Цу дийнахь вайн къомо эр ду:
«Хьо хаставо оха, Веза Эла.
Хьо тхуна оьгIазвахана хиллехь а,
Хъайн оьгIазалла дIаяьккхина,
Ахь тхуна синтем белла.
- ² Дела ву тхо кIелхъардоккхург,
Цунах тхо тешна Iаш ду,
тхо ца кхоьру цхъана а хIуманых,
хIунда аьлча Веза Эла тхан ницкъ бу,
Цуьнан дуйхъа оха илли олу,
Цо тхо кIелхъардаьхна дела.

* 11:11 *Хуша-мохк* – Хуша аьлла долу латта Нил-хин лакхахъара охьадогIийла йолчоьх Iуьллуш долу латта дара. Цунна чудогIуш дара Мисар-мехкан къил-беьх Iуьллуш долу латта а, хIинцалера Судан олучу пачхъалкхана чудогIуш долу латта а, иштта хIинцалерчу Эфиопина къилбаседехъа долу латта а.

11:10 Римхошка 15:12. 11:15 Довзийтинарг 16:12. 12:2 Арадаккхар 15:2; Забур 117:14.

- 3 КIелхъардовларан хъостана чуъра
хи оьцур ду аша самукъадаларца».
- 4 Цу дийнахъ аша эр ду:
«Хаставе Веза Эла, деха Цуьнга,
халкъашна Цуьнан гIуллакхех лаций дийца,
Цуьнан це сийлахъ хилар дагадаийта массарна а.
- 5 Иллица хаставе Веза Эла,
Цо сийлахъ гIуллакхаш дина дела.
ДIахоуьйла иза дерриге а дуьненахъ.
- 6 Мохъ хьобкхуш доккхаде, Цийонан халкъ,
хIунда аьлча Исраилан Везаниг
хьуна юкъахъ сийлахъ ву».

Бавелна бекхам бар

13 ¹ ХIара бу Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIуна Бавелах лаьцна гучу-
баьккхина болу хаам.

² «Берзинчу лам тIехъ байрахх айа, айинчу озаца тIемалошна омра
де. Куьг ластаде цаьрга, уьш хьолахойн кевнашна чугIортигта. ³ Айса
дIакъастийначаьрга омра дина Аса, Сан дозаллех самукъадолуш бол-
чу Сайн тIемалошка кхайкхира Со Сан бекхам кхочушбе аьлла.

⁴ ЛадогIа, лаьмнашкахъ гIовгIа хезаш ю – адамиьн йоккхачу тоба-
нан гIовгIа! ЛадогIа, пачхьалкхашна юкъахъ гIовгIа хезаш ю – къаьм-
наш цхьаьнакхетаран гIовгIа! Массо а ницкъийн Веза Эла доккха
эскар хIоттош ву, тIом бархьама. ⁵ Генарчу махкара, дуьненан йисте-
ра, схьавогIуш ву Веза Эла Шен бекхам баран герзашца, дерриг а лат-
та хIаллакдархьама.

⁶ Делха, герга ду Везачу Эло кхел ен де. Цу дийнахъ Нуьцкъалчо дер-
риг а хIаллакдеш болу ницкъ гойтур бу. ⁷ Цундела массеран а куьйгаш,
чуъра са дIадаьлча санна, охьагIур ду, хIораннан дог, Iадийна, дешар
ду. ⁸ Уьш кхерабелла хир бу, чIогIачу лазарша дIалоцур бу уьш. Бер
деш йолу зуда санна, хьийзар бу и нах. Йогучу яххьашца, цецбевлла,
вовшашка хьобжур бу уьш. ⁹ ХIинца оьгIазалица а, йогучу дераллица
а тIедогIуш ду Везачу Элан буьрса де. Лаьттах яьсса аре ян а, цу тIера
къинош летийнарш дIабаха а догIуш ду и де. ¹⁰ Стигаларчу седарчаша
а, седарчийн тобанаша а шайгара серло лур яц. Ша хьалагIоттуш,
малх кхоьлина хир бу, батто а шен серло лур яц.

13:1–14:23 ЕшаI-ЯхIу 47:1-15; Ярми-ЯхIу 50:1–51:64. 13:6 Юал 1:15. 13:10 Яхъаз-
кхиал 32:7; Маттай 24:29; Марк 13:24, 25; Лака 21:25; Довзийтинарг 6:12, 13;
8:12.

¹¹ Ас дуьненна таIзар дийр ду цо динчу вонна дуьхьал, ткъа Iесачарна шашь летийначу кьиношна доггIург дийр ду. Ас курачийн дегалла дIайойур ю, ницкъбечеран деза деттар сийсаздийр ду. ¹² Дийна бисина нах цIеначу дешил сов кIезиг хуьлуьйтур бу Ас, Апарера деьначу дешил а кIезиг адамех диснарш дийр ду Ас. ¹³ Берриг а ницкъийн Везачу Элан дералла бахъана долуш, Цуьнан чIогIачу оьгIазаллин дийнахь, Цо стигал ластор ю, латта а ша долчуьра меттахдер ду.

¹⁴ ТIаккха хIорра а, эхкхийна сай санна, дIатесна дитина уьстагIий санна, шен халкъана тIе гIур ву, шен махка водур ву. ¹⁵ Амма каравеьначунна гоьмукъ^д чекхбоккхур бу, схьалаьцнарг туьро вожор ву. ¹⁶ Церан бераш царна хьалха хьошур ду, церан цIеношкахь талораш дийр ду, церан зударий сийсазбийр бу.

¹⁷ Ас царна дуьхьал мадайхой* бохур бу, ткъа цара дети а ца лору, иштта деших а дезар ца оьцу. ¹⁸ Церан Iедаша кегий нах эгор бу. Аганаара бераш а хкоадийр дац цара, берех а кьинхетам бийр бац цара. ¹⁹ Бавел-махках лаьцна аьлча, иза пачхьалкхийн хазалла а, хашадхойн дозаллин исбаьхьалла а ю. Амма Бавел-гIала, Седам а, Iамор а санна, Дала хIаллакхийр ю. ²⁰ Абаден абаде даллалц, бахархой хир бац цунна чохь, массо а тIейогIучу тIаьхьенашкахь цигахь стаг Iийр вац. Iаьрби-чо шен четар а хIоттор дац цигахь, шайн жеца садоIуш Iуй а Iийр бац. ²¹ Амма яьссачу аренан акхарой лелар ю цу чохь. ЦIенош бухIанаша хьаладузур ду. Страус-олхазарша бенаш дийр ду цигахь, уьдуш акха гезарий а хир ю. ²² Акха жIаьлеш угIур ду дIатесна йолчу цуьнан бIаьвнашкахь, ткъа чангIалкхаш – цуьнан исбаьхьачу гIаланашкахь. Иза хиндолу хан гергакхачна, ткъа цуьнан денош дахдийр дац».

Йийсаре дIадигначуьра халкъ юхадерзар

14 ¹ Везачу Эло Якъубан тIаьхьенах кьинхетам бийр бу, Исраилан халкъ юха а Шен халкъ санна схьакъастор ду Цо. Шайн лаьтта тIехь израилхой баха ховшор бу Цо. Кхечу къаьмнех болу нах царах дIакхетар бу, Якъубан тIаьхьенах хотталур бу уьш. ² Къаьмнаша израилхошна гIю а дийр ду, шайн меттиге юха а балор бу. Исраилан тIаьхьено кхечу къаьмнех болчу нехан дола дийр ду, уьш Везачу Элан лаьтта тIехь, леш а, гIарбашаш а санна хир бу. Шашь йийсаре лаьцна-чарна хIинца йийсар дийр ду израилхоша, шайна гIело йиначарна тIехь цара хIинца олалла дийр ду.

* 13:17 *Мадайхой* – уьш Бавел-махкана кьилбаседе-малхбалерачу къомах бу. ТIаьхьо и къам парсихойн пачхьалкхана чудогIура.

13:19 Доладалар 19:24. 13:21 ЕшаI-ЯхIу 34:14; Цапни-ЯхIу 2:14; Довзийтинарг 18:2.

Бавелан паччахьах кхаьрдаш долу илли

³ Везачу Эло хьайн баланах а, гIайгIанах а, луврачу лоллех а хьо, Исраилан халкъ, кIелхьардаьккхинчу дийнахь, ⁴ Бавелан паччахьах кхардаран илли эр ду ахь:

«Ницкъ бийриг вала ма велла! Цуьнан дералла дIа ма сечна! ⁵ Иесачу паччахьийн олалла гойту гIаж Везачу Эло кагйна. ⁶ Оцу олахоша шайн оьгIазаллица халкъашна ца соцуш тухура, шайн дераллица къаьмнаш муьтIахь дора, царна ницкъ бар юха а ца узуш. ⁷ Дерриге а дуьнен тIехь машар а, сашорте лаьтта. Массара а хазакхетарца маьхьарий детта. ⁸ Баганан диттийн хьо дIаваларх самукьадолу, ткъа Ливанунера дитташа хазакхетарца боху: „Хьо дIакхелхинчул тIаьхьа, цхьа а ца воьгу тхо, хедош, охьадетта“.

⁹ Лахахь долу эхарт^д карзахдаьлла, хьуна, цига лаха хью ваьлча, дуьхьалхIоттархьама. Хьуна лерина, цо беллачийн синош самадаьхна — дуьнен тIехь баьччанаш хилла болчийн синош. Кхечу къаьмнийн паччахьаш хилларш шайн гIанташ тIера гIиттийна цо. ¹⁰ Цара бохур ду хьобга: „Тхо санна гIорасиза висина хьо а! Тхоч тар ма велла хьо!“ ¹¹ Дечиг-пондарш лакхарца хьо лакхаваккхар хIинца лахахь долчу эхарта чукхоьссина ду. Хьуна кIелахь а, мотт-гIайба хилла, нIаьний хир ду, хьуна тIехула а, юргIа хилла, нIаьний хир ду.

¹² Стигалара охьа ма вожна хьо, Iуьйренан сирла седа! Дитт санна лаьтгара ма хьаькхна хьо, хьалха халкъаш эшош хилларг! ¹³ Хьайн дагахь ахь бохура: „Стигала хьала а ваьлла, Делан седанел а лакхадоккхур ду ас сайн гIант, къилбаседанан йистехь болчу деланийн кхеташонан ломана тIехь охьахуур ву со. ¹⁴ Стигалан Iаьрчашка хьала а ваьлла, Веза Воккхачух дIатарлур ву со“. ¹⁵ Амма хьо эхарта чукхоьссина, хьо Инан бухе кхаьчна.

¹⁶ Хьо гуш берш, хьобга а хьобжуш, оила еш бу: „Иза вуй те и стаг, латта дегийнарг, пачхьалкхашна тIе кхерам тийсарнарг, ¹⁷ гIаланаш а йохош, лаьтта яьсса аре йинарг, шен йийсархой цIа ца хецнарг?“

¹⁸ Къаьмнийн кхиболу паччахьаш берриш а сийлаллица Iохкуш бу, хIора а шен къубба чохь Iуьллуш ву. ¹⁹ Амма хьан къубба яц, пайдена доцу га санна, арахоьссина ву хьо. Хьо байинчеран декьех кхелина ву, туьро Iоьттинчарна а, Инан тIулгашка охьадиссинчарна а юкъахь Iуьллуш ву хьо. Ткъа хьан дакъа хьобшуш ду. ²⁰ Вукху паччахьех дIакхетар вац хьо кошахь, хIунда аьлча хьайн латта дакъазадаьккхина ахь, хьайн халкъ а хIаллакдина. Цкъа а хьахор яц зуламхойн

тIаьхье. ²¹ Цуьнан кIентий байа меттиг кечье. Уьш хIаллакбийр бу церан дайн кьинош бахъана долуш. Цаьрга, гIовтта а гIевттина, латта дIа ма лацийта, дуьне гIаланех хъала ма дузийта».

Бавел а, Ашур-мож а бохор

²² «Царна дуьхьал гIоттур ву Со, — боху массо а ницкыйн Везачу Эло, — Бавелан халкъан це а йойур ю, ерриг а тIаьхье а, кIант а, кIентан кIант а хIаллаквийр ву, — боху Везачу Эло. — ²³ Бавел зуьнашна дIалур ю, цигахь уьшал хIоттор ю. Ондачу девзагца хьаькхна дIайоккхур ю Аса иза», — боху массо а ницкыйн Везачу Эло.

²⁴ Массо а ницкыйн Везачу Эло чIагIо йира: «Аса ойла ма-ярра хир а ду, Аса сацам ма-барра, кхочуш а хир ду. ²⁵ Сайн махкахь ашурхой хIаллакбийр бу Аса, Сайн лаьмнашкахь уьш хьошур бу Аса. Ашурхойн дукъ Сан халкъана тIера дIадер ду, церан белшаш тIера беа мохь а дIабер бу». ²⁶ Иштта хир ду дерриг а дуьненна лерина къастийнарг, массо а халкъана тIехула лаьцна Везачу Элан куьг а ду, ²⁷ хIунда аьлча массо а ницкыйн Везачу Эло къастийнарг хьаьнга дIадаккхалур ду? Цо кховдийна куьг хьаьнга сацалур ду?

Пелаштамхой хIаллакбар

²⁸ Ахьаз-паччахь веллачу шарахь Делера болу иштта хаам кхечира:

²⁹ «Доккхадеш ма хила, пIелаштамхойн халкъ, хъайна ницкъ беш хилла гIаж кагъелла алий. Оцу лаьхьанах дIаьвше кIорни хир ю. Орамал стом вон хиларе терра, лаьхьанан хIоьах кхераме саьрмик хир ма бу. ³⁰ Мискачарах уггар кIезиг берш, жа санна, бежаш хир бу, ткъа къенаш, уьстагIий санна, кхерам боцуш Iохкур бу, амма шун орам, мацалла а хIоттийна, хIаллакбийр бу Аса, ур-атталла цунах кIелхьарваьлларг а лийр ву.

³¹ Делха, гIалин кевнаш! Орца даккха, гIаланаш! Кхерамах дешна хила, шу массо а пIелаштамхой! Къилбаседера, кIур а гIаттийна, эскар догIу, цхьа а гIийланиг вац цу бIаьна юкьахь.

³² Пелаштамхоша бахкийтинчу геланчашка хIун эр ду? Оха эр ду: „Везачу Эло Цийон-гIала чIагIийна дIахIоттийна, ткъа цу чохь Цуьнан халкъана юкьара гIело хьегначарна дIалечкыйла карор ю“».

^{14:24-27} ЕшаI-ЯхIу 10:5-34; Нахьум 1:1-3:19; Цапни-ЯхIу 2:13-15. ^{14:28} ТIаьхьарнаш 16:20; 2 Шерашкахь 28:27. ^{14:29-31} Ярми-ЯхIу 47:1-7; Яхьазкхиал 25:15-17; Юал 3:4-8; Iамос 1:6-8; Цапни-ЯхIу 2:4-7; Закри-ЯхIу 9:5-7.

Муаби-мож бассор

15 ¹ XIара бу Муабих лаьчна болу хаам. Маржа-яI, цхъана буса Муабера Iар-гIала, дакъаза а яьккхина, йохийна ю! Маржа-яI, цхъана буса Муабера Кхир-гIала, дакъаза а яьккхина, йохийна ю! ² Нах шайн делан цIа^a а, Дибон-гIала а йолчу богIу, уьш сагIа доккхучу гунашна тIе хъалабовлу, цигахь белхархъама. Муабин халкъо тийжам бо Набу а, Мейдеба а гIаланех. Церан массеран а кортош дIалергина ду, массеран а мажош дIаяьшна ю. ³ Муабин урамашкахь нах сингаттаман духар дуьйхина бу. Тхевнаш тIехь а, майданашкахь а дерриг а адам доьлхуш а, бIаьрхих дуьзна а ду. ⁴ Хьешбон а, ЭлиIала а гIаланашкара бахархой боьлхуш бу, церан тийжар ЯхIац-гIалина тIекхаччалц хезаш ду. Оцу бахъаненна Муабин тIемалоша маьхъарий детта – уьш дог доьхна бу. ⁵ Муабих дог доьлху сан. Цу махкара уьдуш бу нах ЦоIар-гIала а, IагIлат-Шалши олучу метте а кхаччалц. Лу хъайт цIе йолчу метте хъалабовлу уьш белхарца, Хьоронайме боьдучу новкъахь чоIоIа белхар хIоттадо цара. ⁶ Нимрайман хиш дIалекъна, арнан беш якъаелла, буц маргIалиьылла, соьналла а дIаяьлла. ⁷ Шаьш кхойнарг а, гулдинарг а, схъа а эцна, Акхтаргийн хих дехьадоккху наха. ⁸ Берриг а Муаби-махкахь белхар ду, АгIлайм-гIалина а, Беар-Элим цIе йолчу меттигна а тIекхаччалц ду тийжар. ⁹ Дибон-гIала цIийх хъалаюьзна ю, амма Везачу Эло кхин а зен дийр ду цу махкана – Муабера бевддичарна а, махкахь бисинчарна а тIе лом хьоьцур ду.

Муабин доьхна хьал

16 ¹ «Вайн лаьттан олахочунна совгIатна Iахарий дахьийта СилаI-гIалара яьссачу аренгахула Цийонан йоIан лам тIе». ² Бенаш чуьра ара а кхиссина, кхерсташ лелачу олхазарех тера хир бу Муабин зударий Арнон-хин гечонаш йолчохь.

³ «Хьехар лохъа, хIун дан деза алахъа, – боху муабахоша ЯхIудан халкъе. – Буьйсанан бодано санна, дийнахь хъайн IиндагIца дIахьулдехъа тхо, ларбехъа лаьхкина лелош берш, девдда лелаш долу тхо Iора ма дахахъа. ⁴ Хьо волчохь Iайтахъа сан лаьхкина лелош болу муабахой, хIаллакбечух йолу дIалечкъийла царна хилахъа».

Ницкъбийриг дIавер ву, хIаллакдар а соьцур ду, гIело йийраш лаьтта тIера дабевр бу. ⁵ TIаккха хедар боьцучу безаман бух тIехь паччахьалла дIахIоттор ду, Даудан тIаьхьенах волчу тешамечу паччахьо

15:1–16:14 ЕшаI-ЯхIу 25:10-12; Ярми-ЯхIу 48:1-47; Яхъазкхиал 25:8-11; Iамос 2:1-3; Цапни-ЯхIу 2:8-11.

олалла дийр ду. Иза бакъдерг лобхуш волу кхелахо хир ву, нийсо лело сихлур а ву.

⁶ «Муабин кураллех лаьцна хезна тхуна, цуьнан деза деттарх а, до- заллах а, чуьравийларх а хезна. Амма цуьнан деза деттар эрна ду».

⁷ Цундела муабакхой боьлхур бу, цара массара а Муабин къомах бел- хар дийр ду. Кхир-Хьарсат-гIалара Iаьвдинчу кемсийн курсаш дага а оьхуш, аша узарш а дийр ду, шу дог доьхна а хир ду. ⁸ Цу хенахь иштта хир ду: Хьешбон-гIалина уллора кхаш дакъалур ду, ткъа Сиб- ма-гIалин кемсийн бошмаш мазакъевр ю. Кхечу къаьмнийн ола- хоша бошмийн тоьлла йолу таьллангаш хьоьшур ю. ДIаяханчу хенахь и таьллангаш ЯIзир-гIалина тIекхаччалц яьссачу ара кхочура, кем- сийн таьллангаш, дIаса а яьржаш, хIордал дехъайовлуш яра. ⁹ Цунде- ла со а, ЯIзирера бахархой санна, тийжар ву хIаллакIийнчу Сибмерачу кемсийн бошмех. Шуьца хиллачух сайн бIаьрхиш Iенор ду ас, Хьеш- бон-гIалара а, ЭлиIала-гIалара а бахархой, хIунда аьлча шун кемсаш а, ялта а чудерзош хуьлуш долчу гIовгIанечу самукъадаларан метта тIеман маьхъарий детташ ду. ¹⁰ Токхечу лаьтта тIера самукъадалар а, доккхадедар а дIаэцна, кемсийн бошмашкахь эшарш а ца лобкху, не- хан баккхийбер а дац. Мутгдоккхургашкахь цхьа а кемсаш хьошущ вац. Везачу Эло ирсе маьхъарий дIасацийна. ¹¹ Цундела мерзаша рог- гIана дагадо пIелгаш санна, багабо сан кийра, Муабих къахеташ. Кхир-Хьарасах дог а лозу сан. ¹² СагIа доккхучу шайн гуна тIе хьала а бовлуш, муабакхоша шайш кIадбахь а, шайн деланийн цIенна тIе а баьккина, шайш доIанаш дахь а, гIуллакх хир дац.

¹³ Иза дара Везачу Эло дукха хенахь дуьйна хьалха муабакхойх аьлла дош. ¹⁴ Ткъа хIинца Везачу Эло иштта боху: «Телаяцна болх баран шераш юкъа а лоцущ, кхо шо даьлча, Муабин сийлалла дерриг а цуьнан доккхачу халкъаца хIаллакIийр ю. Бисинарш вуно кIезиг а, ницкъ боцущ а хир бу».

Сири-махкана а, Эпрайм-махкана а таIзар дар

17 ¹ ХIара бу Дамасах-гIаланах лаьцна болу хаам. «ГIаланаш юкъара дIайоккхур ю Дамасах. Йоха а йина, хер- цораш бен юьтур яц цунах. ² IаруIер-гIалина гонах йолу гIаланаш яс- салур ю. Акха лелачу жашна юьсур ю уьш, дIакъахко стаг а воцущ, уьстагIий цигахь Iохкур ду. ³ Эпрайм-махкара чIагIийна гIаланаш къайлаевр ю, ткъа Дамасах-гIалара паччахьалла дIадер ду. Араман къомах бисинчарна хир ду исраилхойн сийлаллина хилларг, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

⁴ Оцу дийнахь иштта хир ду: Якъубан тIаьхъенан сийлалла дIаер ю. Хыйкъина дегI санна долу и халкъ азлур ду. ⁵ Маьрсахочо, арахь лаьтта кIа куьйгаца гул а дина, кенаш хедор санна хир ду иза. Репайм тогIи чохь дисина кIен кенаш гулдар санна хир ду иза. ⁶ Зайт-дитташ^д тIера стоьмаш охъаэгош санна, хир ду иза. Ши-кхо стом буюхъехь а, я биь-пхий дикачу гаьннаш тIехь а буюсур бу», — боху Исраилан Дела волчу Везачу Эло.

⁷ Цу дийнахь стеган хъажар ша Кхоьллинчуьнгахьа хир ду, цуьнан бIаьргаш Исраилан Везачу Далла тIехъажийна хир бу. ⁸ Шайн куьйгашца кечийнчу сагIа доккхучу меттигашка, гIю а дезаш, хьовсур бац уьш. Иштта уьш тешарца хьовсур бац шайн пIелгашца динчуьнга — Ашера-далла лерина долчу дечиган бIогIамашка а, хаза хьожа йогIу хIума^д яго кхерчашка а.

⁹ Церан чIагIийна гIаланаш, ясса а елла, хьаннашкахь а, лаьмнаш тIехь а йолчу харцорех тера хир ю. Оцу гIаланашна чуьра нах дIабевдда, израилхой махкана тIелеттачу хенахь. Цигахь дерриге а дассийна хир ду.

¹⁰ Иштта хир ду шуна шайн кIелхъардовларан Дела вицваларна, Дела шун дIалечкыйла йолу тарх^д хилар шуна дага ца дарна. Мелхо а, самукъадаккхаран бошмаш а кхиййна, хийрачу таьланга тIера маргIалш доьгIна аша. ¹¹ Шаьш маргIалш дIадугIучу хенахь аша гIайгIа бира уьш кхиййта, Iуьйранна цаьрга заза даккхийтира аша, амма ялта гулдечу хенахь цунах хIумма а хир яц — цамгар а, дIа ца доьрзу лазарш а бен.

МостагIийн эскарш эшор

¹² ЛадогIа! Дуккха а халкхийн гIовгIа ю! Ловзабаьллачу хIордо санна, гIовгIа йо цара. Къаьмнийн угIар ду! Сиха догIучу доккхачу хин гIовгIа санна, ду церан угIар. ¹³ ГергIаш догIу доккха хи санна, угIуш ду халкъаш. Дала човхийча, и къаьмнаш генна дIадовду. Мохо лаьмнаш тIехула идо екъа буц санна, йилбазмохо идо чан санна, лаьхкина лела уьш. ¹⁴ Суьйре тIееача, кхерам хIутту, амма Iуьйре тIекхачале мостагIий дIабевлла бу. Иштта хир ду вайх хIонс оьцучарна, и кхаж бер бу вайна талор дечарна.

Хуша-махкана тIаьзар дарх лаьцна

18 ¹ Сагалматийн тIемийн гIовгIанах дуьзна долчу а, Хуша-махкарчу^д хишна дехъа долчу а лаьттан къа ду. ² Нил-хина тIехула шайн векалш бохуйту цу лаьтта тIера, ткъа уьш эрзах динчу хинкеманаш тIехь хишна тIехула лела. ТIах-аьлла векалш, дIадуьйлало! Лекхачу а, шера чкъор долчу а халкъана тIе гIю! Оцу къомах массанхьа а

кхьоруш бу. Къызачу цу халкъо шен мостагIий хьобшу. Цуьнан мохк хиша цистина бу.

³ Шу дерриш а, дуьнен чохъ дехаш дерш! Хьовсалаш, лам тIехъ байракх дIатоьхча, ладогIалаш, лобкхучу коьман маIан аз хезча. ⁴ Везачу Эло аьлла соьга: «Метгах а ца волуш, Со хьобжу Сайн хIусамера, малх кхетгачу дийнахъ лаьтта йовхо санна, ялта чудерзочу йовхачу хенахъ тхин марха санна. ⁵ Кемсаш лахьо хан тIекхачале, церан заза а доьжна, стом кхиа болабелча, Везачу Эло уьрсаца ца оьшу гаьннаш дIа а хедийна, дIакхуьссур ду, маргIалш а хедор ду. ⁶ Лаьмнаш тIера дерачу олхазаршна а, аренашка-ра акхарошна а дуьгур ду дерриг а. Олхазарш аьхкенам заманахъ хир ду цигахъ, ткъа аренам акхароша Iа доккхур ду цу меттехъ».

⁷ Цу хенахъ массо а ницкъийн Везачу Элана лерина сагIа доккхур ду лекхачу а, шера чкъор долчу а халкъо. Оцу къомах массанхъ а кхьоруш бу. Къызачу цу халкъо шен мостагIий хьобшу. Цуьнан мохк хиша цистина бу. Цийон-лома тIехъ, массо а ницкъийн Везачу Элан меттехъ, дохур ду и сагIанаш.

Мисар-махках хиндере

19 ¹ ХIара бу Мисарх лаьцна болу хаам.

Хьажал, чехкачу мархи тIехъ Мисара хохку Везачу Эло. Цунна хьалха мисархойн цIуш, кхерабелла, бегабо, мисархойн майралла а, ешна, дIайолу. ² «Аса мисархой мисархошна дуьхьал карзахбохур бу, тIаккха ваша веших а, доттагIа доттагIчух а, гIала гIаланах а, пачхьалкх пачхьалкхах а летар ю. ³ Мисархой доьналлех боьхна хир бу, церан ойланаш а йохор ю Ас. Уьш шайн цIуйх а, беллачийн синойх а дагабуьйлур бу. Беллачийн синош тIедоьхуш болчарна а, жинашца тайначарна а тIегIур бу уьш. ⁴ Мисархой къызачу куьйгалхочун кара лур бу Ас. Дера паччахъ хир ву царна тIехъ олалла деш», – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

⁵ Нил-хи а жимлур ду, арахула догIу хи а, лакъа а лекъна, дIадер ду. ⁶ Хин татолех вон хьожа йогIур ю. Мисар-махкара хин гаьннаш, жим а делла, лекъар ду. Эрзаш маргIалдулур ду. ⁷ Нил-хин бердашна тIехъ йолу ораматаш а, цигахъ дIа мел дийна ялта а дакъалур ду. Мохо дIаса а даржийна, уьш кхин хир дац. ⁸ Нил-хи чу мIара тосуш болчу чIерий-лецархоша узарш дийр ду, уьш боьлхуш хир бу. Хи чу бойнаш тосуш берш дог дешна хир бу. ⁹ Ветанах хIуманаш йийраш дог доьхна хир бу. КIади дуцурш гIайгIане хир бу. ¹⁰ КIадидархой боьхна хир бу, тIе-лаьцна белхалой гIаддайна хир бу.

¹¹ ЦоIан-гIалара баьччанаш хьерабевлла. ПирIунан хьекъалечу хьечамчаша сонта хьехамаш бо. Аша муха эр ду пирIуне: «Со хьекъалечу

стеган а, ширачу паччахьийн а кIант ву?»¹² Ва мисархойн паччахь, хьан хьекъалчаш хIинца мичахь бу те? Массо а ницкъийн Везачу Эло Мисаран къомана дан леринарг хIун ду цаьрга дийцийта а, массо а нахана хьалха довзийта а!¹³ ЦоIан-гIалара баьччанаш хьерабевлла, Нуп-гIалара баьччанаш Iехабелла, иштта тайпанийн тхьамданаша Мисар шен новкъах тилийна, уьш сонехь болу чIогIа тIулг санна хила безнехь а.¹⁴ Везачу Эло оцу куьйгалхойн синош галдаьхна, ткъа цундела цара берриг а мохк харц новкъа баьккхина массо а хIуманна тIехь. Вехна стаг шен Iеттораш тIехула ма-леллара, лелаш бу мисархой.¹⁵ Мисар-махкахь цхьаьнгге а хIума далур дац шен къомана — коьрте а, я цIогане а, лекхачу гаьнне а, я лохачу эрзе а.

Мисархоша Веза Эла хастор

¹⁶ Цу дийнахь мисархой, зударий санна, кхерабелла хир бу. Массо а ницкъийн Везачу Эло шайна дуьхьал айинчу куьйгах кхоьруш, бегош хир бу уьш.¹⁷ ЯхIуд-мохк хьахор къемат хир ду мисархошна. И мохк шайна цхьаммо дагабайтитича, мисархой Iадийна хир бу, массо а ницкъийн Везачу Эло шайна дуьхьал дан леринчух а кхоьруш.

¹⁸ Цу дийнахь Мисар-махкара пхеа гIалахь канаIанхойн мотт а буьйцур бу, массо а ницкъийн Везачу Элан долахь хила чIагIо а йийр ю. Цхьана гIаланах «Маьлхан гIала»* эр ду.

¹⁹ Цу дийнахь Везачу Элана лерина сагIа доккху кхерч^д хIоттор бу Мисар-махкана юккъехь, ткъа дозанехь Везачу Элана лерина тIулг хIоттор бу.²⁰ И хIуманаш массо а ницкъийн Веза Эла Мисар-махкахь хиларан билгало а, тоьшалла а хилла дIахIуттур ю. Мисархоша, шайна мостагIаша ницкъ беш хиларна, Везачу Эле орца даьккхича, Цо паргIатбохур бу уьш, царна тIе уьш кIелхьарбохург а, гIодоккхург а вахийтина.²¹ Везачу Эло Ша вовзуйтур ву мисархошна, ткъа цу дийнахь мисархоша Иза шайн Дела хилар къобал а дийр ду, Цунна, дийнатан а, кIен а сагIанаш а дохуш, Ибадат а дийр ду. Везачу Элана нигаташ а дина, уьш кхочуш а дийр ду цара.²² Везачу Эло мисархошна таIзар дийр ду. ТаIзар а дина, юха мисархой тобийр бу Цо. Уьш Везачу Элана тIебоьрзур бу. Церан доIанаш а хезна, царна дарба дийр ду Цо.

²³ Цу дийнахь Мисарара Ашур-махка боьду боккха некъ хир бу. Ашурхой Мисара богIур бу, мисархой Ашур-махка гIур бу. Мисархой ашурхошца цхьаьна Везачу Элана Iамал еш хир бу.²⁴ Цу дийнахь Мисаран а, Ашуран а къоман даржехь Исраилан къам а хир ду. Уьш

* 19:18 Цхьадолчу ширачу тептарш тIехь: *маьлхан гIала*. Iебархойн меттан тептар тIехь: *хIаллакьхиларан гIала*.

декъалдар хир ду дерриге а дуьненна. ²⁵ Уьш декъал а деш, массо а ницкъийн Везачу Эло эр ду: «Декъалдина ду Сан халкъ долу Мисаран къам, Аса кхоьллина долу Ашуран къам, леррина Сан долахь дерг долу Исраилан къам».

Пайхамаран верзина леларан билгало

20 ¹ Ашур-мехкан паччахьо Саргуна вайитина волу тЕман коьрта хьабкам Ашдод-гГалина тЕе а летта, иза схьаяьккхинчу шарахь хIара хилира. ² Оцу хенахь Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIуна Везачу Эло тЕдиллира билгалонна цхьа хIума дар. Цо элира: «Ваха а гIой, хьайн гIодаюкь а ястий, хьайна тIера сингаттаман барзакь а схьадаккха, когара мачаш а охьакхисса». Вукхо иштта дан а дира: иза верзина а, когаш Iуьйра а лелара. ³ ТIаккха элира Везачу Эло: «Сан ялхо ЕшаI-ЯхIу кхаа шарахь верзина а, когаш Iуьйра а лийлира, иза Мисар-махкана а, Хуша-махкана* а хиндолчунна билгало яра. ⁴ Ашур-мехкан паччахьо, Мисар-мохк а, Хуша-мохк а схьа а баьккхина, цигара къона а, къена а йийсархой дIабуьгур бу. Берзина а, когаш Iуьйра а хир бу уьш, ур-атталла церан вареш ерзина хир ю, Мисарна эхь хетийтархьама. ⁵ Хуших дегайовхо хилларш а, Мисарах дозалла динарш а кхоьруш а хир бу, юьхьIаьржа а хIуьттур бу. ⁶ Цу дийнахь хIордан кху йистехь бехаш болчу бахархоша эр ду: „Вайн шайх дегайовхо хилла а, Ашур-мехкан паччахьах кIелхьардовла гIо дехна а болчарна хIун хилла хьажал! Вай муха девр дара кIелхьар?“»

Бавел-гIала йожар

21 ¹ ХIара бу доккчачу хин йистехь йолчу яьссачу аренах болу хаам.

Кьилберачу аренгахь хьобкху йилбазмехаш санна, чугIерташ бу яьссачу арара, кхерам тосуш болчу махкара. ² Буьрса сурт ду суна гайтинарг: ямартхо ямартло еш ву, талорхо талор деш ву.

Йейлам, тIамца тIегIо цунна! Мадай, цунна го бе! Везачу Эло узарш дIасацор ду.

³ Оцу балхо Iадийначу сан дегIан меженаш егош ю, бери хийзочу зудчун санна, лазарш ду сан. Сайна хезаш долчо синтем байина сан, гуш долчо вохийна со. ⁴ Сан дог холчохь ду, кхерамна со вегош ву. Суна езначу маьркIаженах къемат хилла суна.

* 20:3 *Хуша-мохк* – Хуша аьлла долу латта Нил-хин лакхахьара охьадогIийла йолчохь Iуьллуш долу латта дара. Цунна чудогIуш дара Мисар-мехкан кьилбехь Iуьллуш долу латта а, хIинцалера Судан олучу пачхьалкхана чудогIуш долу латта а, иштта хIинцалерчу Эфиопин кьилбаседехьа долу латта а.

⁵ Той кечдеш, охяховша кузаш даржош – дууш а, молуш а бу нах. «ХьалагIовтта, хьаькамаш, турсаш тIе силам хьакха!»

⁶ ХIунда аьлча Хьалдолчу Эло иштта аьлла соьга: «Ваха а гIой, хехо хIоттаве. Шена гуш дерг схьадийцийта цуьнга. ⁷ Говрашна а, варрашна а, эмкалшна а тIехь, шишша цхьаьна улло а хIиттина, богIу дошлой шена гича, цуьнга леррина ладогIийта а, чIогIа тидам байта а».

⁸ Хехочо мохь хьаькхира: «Сан олахо! БIаьвнехь лаьтташ ву со де дийне мел дели, иштта хIора буса а ха деш ву со. ⁹ Шишша цхьаьна хIиттина богIуш дошлой а, схьабогIуш нах а бу». Цул тIаьхьа цо элира: «Бавел-гIала йоьжна ю, иза эшийна ма ю! Цуьнан деланийн дерриге а дина суьрташ лаьттахь дохийна Iохкуш ду».

¹⁰ Эринчу ялтех тера долу сан халкъ! Берриге а ницкъийн Везачу Элера, Исраилан Делера, сайна хезнарг шуьга дIакхайкхийна ас.

Эдом-махках болу хаам

¹¹ ХIара бу тийналлин махках* болу хаам.

СеIир-мехкашкара схьа мохь бетта соьга: «Хехо! Буйсанан мел хан йисина? Хехо! Буйсанан мел хан йисина?»

¹² Хехочо жоп ло: «Iуьйре ю тIейогIуш, амма иштта буйса а ю. Нагахь шайна лаахь, кхин цкъа схьа а дубийлий, соьга хатта».

Iаьрби-махках болу хаам

¹³ ХIара бу Iаьрби-махках болу хаам.

Дадданхойн къепалш, Iаьрби-махкарчу боьлакашкахь буйса як-кха дезар ду аша. ¹⁴ Тейма-махкара бахархой! Хьогах болчарна духьал хи хьо, шайн махкара бевдда богIучу нахана баьпкаца духьалдовла, ¹⁵ хIунда аьлча уьш даьхначу таррех а, озийначу Iедех а, тIеман къизаллех а бевдда боьлху.

¹⁶ Хьалдолчу Эло элира соьга: «ТIелаьцна болх баран шераш юкъа а лоцуш, цхьа шо далале, Къедаран тайпанан сийлалла ерриг а чекхьяьлла хир ю. ¹⁷ Къедархойн майра тIемалой болчу Iадкхуссурхойх кIеззиг берш бен дийна буйсур бац», – боху Исраилан Дела волчу Везачу Эло.

Ярушалаймах болу хаам

22 ¹ ХIара бу хIоттийначу суьртан тогIих болу хаам.

Шун бахархошна хIун хилла, уьш берриш а тхевнаш тIе хьала хIунда бевлла, ² гIовгIане, синтем боцу, йоккхаеш йолу гIала? Хьан

* 21:11 *Тийналлин мохк* – иза «Эдом-махках» хиндерг дIайоьллу цIе ю.

21:9 Довзийтинарг 14:8; 18:2.

хIаллакьхилларш туьро а ца байина, тIамехь а ца белла. ³ Берриге а хьан тхьамданаш цхьаьна бевдира, амма уьш, Iад а ца кхуссуш, лийцира. Уьш берриш а йийсаре кхаьчна, мел гена бевдда хиллехь а. ⁴ Цундела боху ас: «Вита со, со доггах воьлхур ву. Ма гIерта сан догъэца, сан хьоме халкъ дакъзадаккхар бахьана долуш». ⁵ XIоттийначу суьртан тогIи чохь массо а ницкьийн Хьалдолчу Эло цхьа де билгалдаьккхира. Оцу дийнахь нах карзахбаьхна хир бу, вовшийн хьобьшуш хир бу, уьш дарбелла хир бу. Наха гIалин пенаш кегдийр ду, цара хьобкху маьхьарий лаьмнашкахь хезаш хир ду.

⁶ Шайн гIудалкхашца а, дошлошца а Iейлам-махкара тIемалой ТебогIу, тIом бан Iад-беттанаш а яхьаш. Кхир-махкарчу тIемалоша турсаш кечдина. ⁷ Хьан тоьлла йолу тогIеш гIудалкхех юьзна а ю, кевнна дуьхьал лаьтташ дошлой а бу. ⁸ TIаккха Везачу Эло ЯхIудан кьомера лардар дIадаьккхира.

Оцу дийнахь шу хьобьжуш дара Ливанун-мехкан хьун цIе йолчу паччахьан цIа чохь Iалашдеш долчу герзашка. ⁹ Шуна гира Даудан гIалин пенашна даьхна Iуьргаш. Лахарчу Iома чохь хи гулдеш дара шу. ¹⁰ Ярушалаймерчу цIеношка а хьаьжна, шашь къастийна цIенош дохийра аша, гIалин пенаш чIагIдархьама. ¹¹ Ширачу Iома чуьра хи, схьа а эчна, Iалашдархьама, шина пена юккъехь меттиг кечйира аша. Амма и дерриге а Хилийтинчуьнга шу ца хьобьжура, дуккха а хьалха и гIуллакхаш кхочушдан Къастийначун тидам ца бора аша.

¹² Массо а ницкьийн Везачу Эло цу дийнахь делха а, латкъам бе а, месаш дIахедае а, шайна тIе сингаттаман барзакъ духа а бохура шуьга. ¹³ Амма шу самукьадаьлла а, даккхийдеш а дара! Шу, стерчий а, уьстагIий а дойуш, жижиг дууш а, чагIар молуш а дара. «Юушший, молушший Iей вай, кхана вай лийр долу дела» – бохура аша.

¹⁴ Массо а ницкьийн Везачу Эло аьлларг сайн лергашца хезира суна. «XIокху кьинна гечдийр дац шуна, шашь делла дIадовлалц», – чIагIо йира массо а ницкьийн Хьалдолчу Эло.

Шибне дIахьедар дар

¹⁵ Иштта боху массо а ницкьийн Хьалдолчу Эло: «Ваха а гIой, паччахьан цIийнан хьаькаме Шибне дIаала: ¹⁶ „Хьан кхузахь хIун ду я мила ву, кхузахь ахь хьайна кьубба яьккхина хила? Хьажал, цо шена лекхачу меттехь кьубба яьккхина, тархах шена садаIаран цIа аьгна! ¹⁷ ЛадогIа, хьайх майраниг аьлла цIе йоккхург, Везачу Эло хьо дIакхуссур ма ву! Хьо чIогIа схьалоцур ву Цо. ¹⁸ Хьарчийна, хьох ларча а йина, Цо доккхачу лаьтта тIе кхуссур ву хьо. Цигахь хьо лийр ву, хьан

исбаьхьа гIудалкхаш а хир ю. Хьан олахочун цIенна хьо эхье хIума ма ю! ¹⁹ Аса, хьайн меттера дIа а ваьккхина, даржах вохор ву хьо“.

²⁰ Оцу дийнахь Хьалкхи-ЯхIун кIант, Сайн лай волу Элякьим тIе-ххойкхур ву Ас. ²¹ Хьан духар цунна тIе а дуьйхина, хьан доьхка цунна юкьах а дихкина, хьан дарж цунна дIалур ду Ас. Ярушалайман бахар-хошна а, ЯхIудан тIаьхьенна а да хир ву иза тIаккха. ²² Дадан тIаьхье-нах волчу паччахьан цIийнан догIа цуьнан кара лур ду Ас. Цо неI дIаястахь, цхьаьнгте а иза дIакьовлалур яц. Цо неI дIакьовлахь, цхьаьнгте а иза дIаясталур яц. ²³ Ондачу метте тоьхна хьостам санна, чIагIвийр ву Ас иза. Шен ден цIийнан сий ойур ду цо. ²⁴ Цунна тIехь кхозуш хир ду цуьнан ден цIийнан дозалла, цуьнан бераш а, церан бераш а цу чу а догIуш. Цуьнан хьостамна тIехь массо а пхьегIа кхозуш хир ю – боганашна тIера кхабанашна тIекхаччалц.

²⁵ Цу хенахь, – боху массо а ницкьийн Везачу Эло, – ондачу меттехь болу хьостам, меттах а баьлла, охьабужур бу. Цу тIехь кхозуш дерг, доьхна, дIадер ду». Иштта боху Везачу Эло.

Цора-гIаланах болу хаам

23 ¹ ХIара бу Цора-гIаланах болу хаам. Белха, Таршаш-махкара богIу кемалелорхой, Цора-гIала йохийна йолу дела. Цуьнан цIенош а, хIордкеманаш тIедогIийла а кхин дац. Иштта хаам кхаьчна цаьрга Хитам-махкара. ² ГIайгIане хила, хIордан йистера бахархой! ХIорда тIехула лелаш болчу ЦIадан-гIалара совдегарша шу хьаладузура. ³ Шихьбор-хин уллора кIа а, Нил-хин уллора ялта а дукхачу хишна тIехула цу гIали чу дахьара, са яккхархьама. Цу гIаланах кьаьм-нашна йохкаэцаран базар хилира.

⁴ Эхь хета, ЦIадан-гIала, хIунда аьлча хIордо – хIордан чIагIоно – боху: «Бер деш лазарш а ца хилла сан, я бер а ца дина ас, кIентий а, йоIарий а ца кхийна ас».

⁵ Мисархошка хабар дIакхьаьчча, Цора-гIаланах дерг а хезна, холчу хIуьттур бу уьш.

⁶ Таршаш-махка дIакхалха! ХIордан йистехь бехаш берш, белха! ⁷ Ширачу заманахь дуьйна лаьтгаш йолу, хIетахь йоккхаеш йолу шун гIала хIара юй? Генарчу мехкашкахь Iархьама, цу гIалара нах хьалха лелаш хилла. ⁸ Шен совдегарш элий хиллачу, таьжнаш дIасадокьуш хиллачу, мах лелош берш дуьненахь а бевзаш хиллачу Цора-гIалина

^{22:22} Довзийтинарг 3:7. ^{23:1-18} Яхьазкхиал 26:1–28:19; Юал 3:4-8; Iамос 1:9, 10; Закри-ЯхIу 9:1-4; Маттай 11:21, 22; Лака 10:13, 14.

хъанна дагадеана иза? ⁹ Массо а ницкыйн Везачу Элана дагадеана, сийлаллин деза деттар дохорхъама а, дуьнен чохь цIеяхана берш кIезиг хетийтархъама а.

¹⁰ Нил-хи санна, паргIат лела шайн лаьттаула, Таршаш-мехкан бахархой, кхин новкъарло яц шуна. ¹¹ Шен куьг хIорда тIехула а лаьчна, пачхьалкхаш егийна Цо. КанаIан-мехкан гIепаш йохае аьлла, омра дIана Везачу Эло. ¹² Цо аьлла: «Хьо кхин йоккхаййир яц, сийсазьяьккхина йоIстаг санна йолу ЦIадан-гIала! Хьала а гIовттий, Хитам-махка гIо, гIалин бахархой! Амма цигахь а синтем хир бац шуна».

¹³ Дагадаийта хашадхойн махках хилларг. Хашадхойн къам кхин дац. Церан махках ашурхоша яьссачу аренан дийнаташ Iаш йолу меттиг йинера. Ашурхоша, цигахь тIеман бIаьвнаш дIа а хIиттийна, мехкан гIепаш йоха а йина, царах харцораш йинера.

¹⁴ Белха, Таршаш-мехкан кемалелорхой! Шун гIап йохийна.

¹⁵ Хан тIекхочур ю, Цора-гIала кхузткъе итт шарна – цхьана паччахьан оьмаран ханна – йицлур йолу. Ткъа кхузткъе итт шо чекхдаьлча, Цора-гIалина эшарехь дуьйцучу кхахьпанна хилларг хир ду:

¹⁶ «Хьайн мерз-пондар схьа а эций,
гIалахула долало, дицделла кхахьпа!
Эшарш дика лакха,
хьо дагаяйта».

¹⁷ Кхузткъе итт шо даьлча, Везачу Эло Цора-гIала, таIзар динчул тIаьхьа паргIатйоккхур ю. И гIала, юха а мах а беш, пайда оьцуш хир ю, дерриге а дуьнен чохь массо а пачхьалкхашца хир ю цуьнан хьарам уьйраш. ¹⁸ Везачу Элана дIакъастийна хир бу цо лелош болу мах а, беш болу пайда а. ДIа а къевлина, Iалашдеш хир дац гулдинарг, хIунда аьлча Везачу Элана уллохь Iаш болчу нахана кхочур ду иза, цаьрга дуззалц хIума яийтархъама а, дика бедар тIейохийтархъама а.

Дерриге а Лаьттана таIзар дар

24 ¹ Веза Эла дерриге а латта, дакъаза а даьккхина, дассо воллуш ву. Лаьттан юьхь хьийза а хьийзина, цу тIера бахархой дIаса-баржор бу Цо. ² Халкъана хиндерг динан дена а хир ду, ялхочунна хиндерг цуьнан хIусамдена а хир ду, зуда-ялхочунна хиндерг цуьнан хIусамнанна а хир ду, оьцучунна хиндерг юкчучунна а хир ду, духалург доьхучунна хиндерг духалург лочунна а хир ду, ял лочунна хиндерг ял йоккхучунна а хир ду. ³ Латта дассийна а, чIана даьккхина а хир ду, хIунда аьлча Везачу Эло хIара дош аьлла.

⁴ Латта латкъам беш а, лекъаш а ду. Дерриге а дуьне гIеллуш а, маргIалдулуш а ду. Лаьттан халкъан лекханаш а гIеллуш бу. ⁵ Латта шен бахархоша бехдина лаьтта, хIунда аьлча товрат-хьехамаш цара лар ца бора,

Делан парзийн тидам ца бора, ткъа гуттаренна а бина барт цара боха-бора. ⁶ Цу бахъанина латта неIалто дIакхоллу, ткъа цунна тIехь Iаш болчара шайн кьиношна догIург дIакхоьхьу. Цу бахъанина лаьтта тIера бахархой морцуш бу, цхьа кIезиг бен ца буьтуш. ⁷ Къона чагIар латкъам беш ду, ткъа кемсийн таьллангаш маргIальюлуш ю. Хьалха самукъане хилларш хIинца гIайгIане бу. ⁸ Вотанашца самукъадаккхар а дIадаьлла, самукъадолучийн гIовгIа а сецна, пондарийн аьзнаш а дIатийна. ⁹ Эшарш а лобкхуш, наха кхин чагIар ца молу. Молучийн ниха а къаьхьа ду. ¹⁰ Яссаелла гIала йохийна ю, цIенош саьлнаша дIакъевлина ду, чуваха аьтто боцуш. ¹¹ ЧагIар ца хиларна, маьхьарий детташ бу урамашкахь нах, муьлхха а хазахетар кхоьлина ду, муьлхха а самукъадалар лаьтта тIера дIаэккхийна. ¹² ГIала яссаелла ю, гIалин ков а доьхна Iуьллуш ду. ¹³ Массанхьа а дуьненахь, дерриге а къаьм-нашна юкъахь иштта хир ду. ПIаьхьара стоьмаш зайт-диттан¹ тIера эгорхьама, дитташ тIе гIожмаш тохар санна хир ду. Кемсаш схьала-хиййча, цхьайолу кемсаш бен ца йисча санна хир ду.

¹⁴ Синкьерамца шайн аз ойур ду бисначара, малхбузера Везачу Элан возалех мохь тухур бу цара. ¹⁵ Хаставе Веза Эла малхбалехь, хIордан йистехь долчу латтанаш тIехь хастае Везачу Элан, Исраилан Делан, цIе. ¹⁶ Дуьненан йистера эшарш хеза вайна: «Хастам бу нийсо лелош Волчунна!»

Амма аса элира: «Дог доьхна ву со! Эшийна лаьтта со! Къа ду сан! Ямартхой кхидIа Iехабеш бу. Шайн мекарлонца уьш ямартло еш бу». ¹⁷ Iадор а, ор а, гур а бу хьуна, лаьтта тIера вахархо! ¹⁸ Iадоран маьхьарх вед-дарг ор чу эккхар ву, ткъа ор чуьра хьалаваьлларг гуру лоцур ву. Стигалара, неIарш дIа а йиллина, Iовраш чухоьцур ю, лаьттан бух бегалур бу. ¹⁹ Латта декьалуш ду, латта аталуш ду, иза чIогIа дегош ду. ²⁰ Вехна стаг санна, леста-таш ду латта, ага санна, техкаш ду иза. Цуьнан аьрхалла, беа мохь санна, ю цунна тIехь тогтуш. Цкъа охьадоьжна долу иза кхин гIоттур дац.

²¹ Цу дийнахь Везачу Эло жопе озор бу лакхахь болу Шена дуь-хьалбевлла стигалара ницкъаш а, лахахь болу лаьттара паччахьаш а. ²² Цхьаьна а тоьхна, тутмакхаш санна, ор чу боьхкина а, набахти чу боьхкина а хир бу уьш. Дуккха а денош дIадевлча, таIзар дийр ду царна. ²³ Бутт а цIийлур бу, малхана а эхь хетар ду, хIунда аьлча Везачу Эло Ярушалайм-гIалахь болчу Цийон-лома тIера паччахьалла дийр ду. Цуьнан сийлаллин нур баккхийчарна хьалха лепаш хир ду.

Веза Эла хастор

25

¹ Веза Эла! Хьо сан Дела ву.

Аса вазвийр ву Хьо, Хьан цIе хастайийр ю,

Ахьа тамашийна гIуллакхаш дина дела.

Тоххара дуьйна Ахьа бина сацамаш,
Ахьа ма-аллара, иштта кхочушбира.

- 2 Ахьа гIаланах тIулгийн оьла йина,
чIагIийнчу гIаланах саьлнаш йина,
хийрачу кьоман гIопах гIала йоцург йина.
И гIала цкъа а юхаметтахIоттийна хир яц.
- 3 Цундела нуьцкъалчу халкъо Хьо лорур ву,
буьрсачу къаьмнийн гIала Хьох кхоьрур ю.
- 4 Мискачунна Хьо волчохь дIалечкъийла хилла,
холчохь волчу гIийлачунна Хьо кIелхьарвала меттиг хилла.
Мох хьокхучу хенахь Хьо бун санна хилла,
йовхо еанчу хенахь Хьо ИндагI санна хилла,
хIунда аьлча буьрсачу нехан садеIар
пенна дуьхьал хьокхучу махах тера ду,
хи доцучу меттехь йолчу йовхонах тера ду.
- 5 Хийрачу нехан чуьрабийлар сацийна Ахьа.
Мархин ИндагIо йовхо дIаяккхар санна,
буьрсачу нехан баккхийбер дIадаьккхина Ахьа.

Дала той кечдар

6 Массо а ницкъийн Везачу Эло Цийон-лам тIехь массо а халкъан той хIоттор ду. Цу тойнехь жижиг а, чагIар а хир ду. Жижиг токхе хир ду, ткъа чагIар шира а, цIена а хир ду. 7 Дерриге а халкъашна тIетесна йолу шаршу а, массо а къаьмнаш дIахьулдина долу кирхьа а дохийна дIадоккхур ду Цо цу лам тIехь. 8 Южалла гутгаренна а дIакхоллур ю Цо. Хьалдолчу Эло массеран а яхьаш тIера бIаьрхиш дIадохур ду. Дерриге а дуьнен тIехь Шен халкъ емалдар дIадоккхур ду Цо. Иштта боху Везачу Эло.

9 Цу дийнахь эр ду: «ХIара ву вайн Дела! Цунах яра вайн дегайовхо, Цо вай кIелхьардехи! Иза Веза Эла ву. Цунах яра вайн дегайовхо, хазахетарца даккхийдер вай Цо кIелхьардахарна!»

Муабина таIзар дар

10 Везачу Элан куьг Цийон-лома тIехь ду, амма Муабин къам ша Iаш долчу меттехь хьобшур ду, кхеллин ор чохь ча хьашар санна. 11 Нека дечо санна, цо куьйгаш тийсахь а, Дала цуьнан дозалла дар лахдийр ду цуьнан куьйгийн мекараллица цхьаьна. 12 Цуьнан лекхачу пенийн чIагIо лаьтта а йожийна, чена юккъе охьайожор ю Везачу Эло.

25:8 а: 1 Коринтхошка 15:54; 6: Довзийтинарг 7:17; 21:4. 25:10-12 ЕшаI-ЯхIу 15:1-16:14; Ярми-ЯхIу 48:1-47; Яхьазкхиал 25:8-11; Iамос 2:1-3; Цапни-ЯхIу 2:8-11.

Везачу Элана хастам бар

- 26** ¹ Цу дийнахь ЯхIуд-махкахь йиш локхур ю:
 «Тхан гIала чIогIа ю.
 Гонах долу пенаш санна а,
 арахула йолу чIагIонаш санна а,
 Везачу Эло тхуна кIелхьардовлар^д ло.
- ² ДIаделла кевнаш,
 Везачу Элан лаамехь долу,
 Далла тешаме долу халкъ чудаийта.
- ³ Шен дагахь дерг чIагIдийриг
 Ахь буьззинчу синтемехь ларвийр ву,
 хIунда аьлча иза Хьох тешна Iаш ву.
- ⁴ Массо а хенахь Везачу Элах тешна Iаш хила,
 веккъа Веза Эла гуттаренна а йолу тарх^д санна волу дела.
- ⁵ Лакхахь Iаш берш Цо лахбира,
 лакхахь йолу гIала Цо лахйира.
 Лайтта тIекхаччалц иза йохийра,
 ченала Цо и гIала йожийтира.
- ⁶ ГIело хьегначийн гIулчаша а,
 мискачу нехан когаша а
 хьобшуш ю и гIала.
- ⁷ Хьан лаамехь волчун некъ нийса бу,
 Веза Эла, Ахьа нисдо цуьнан некъан тача.
- ⁸ Ахь тIедехкинаршца а лелаш,
 Веза Эла, Хьобга хьобжу тхо.
 Хьан цIе дагахь латто а,
 Хьо хьехо а бен тхан лаам бац.
- ⁹ Сан са буйсанна Хьо волчу гIерта,
 ткъа Iуьйранна даго сан кийрахь Хьо лобху.
 Хьан кхел лайтта тIехь кхочушхилча,
 дуьнен тIехь бехачарна нийсо Iема.
- ¹⁰ Iесачу стагахь кьинхетам бича,
 цунна нийсо Iемар яц.
 Везачу Элан возалле ца хьожуш,
 Делан лаамехь болчеран лайтта тIехь
 зуламаш лелор ду цо.
- ¹¹ Хьан куьг лаккха хьалаайина ду,

Iесачу нахана таIзар дархъама,
 Веза Эла, амма царна иза ца го.
 Хъайн халкъе болу кIюрга безам
 гайтахъа, цунна эхъ хетийтархъама.
 Хъайн мостаIашна леринчу цIеро
 берриш а дIакхоллийла Iесанаш!

- 12 Веза Эла! Ахъа синтем дIахIоттабо тхуна.
 Оха мел динарг Ахъ тхуна кхочуш ма дина.
- 13 Тхан Веза Дела! Хъо воцург,
 кхин олахой а хилла тхуна тIехъ куыйгалла деш,
 амма Хъан цIерана бен оха хастам ца бо.
- 14 И белла олахой денлур бац,
 церан синош гIовттур дац.
 Царна таIзар а дина, Ахъ уыш хIаллакбина.
 Царах йолу эсс Ахъ ерриг а йохийна.
- 15 Ахъа халкъ дебийна, Веза Эла.
 Халкъ а дебийна, Хъайн сий айина Ахъа,
 лаьттан дозанаш шордина.
- 16 Веза Эла! Халачу муьрехъ Хъан халкъо Хъо лобхура,
 Хъан таIзар ша ловш тийна доIанаш дора цо.
- 17 Берах йолчу зудчо, бер хуылу хан
 тIе а кхаьчна, лазарша ша хъийзош,
 мохъ хъобкхуш санна,
 дара тхо Хъуна хъалха, Веза Эла.
- 18 Берах долуш санна, бала а хъобгуш,
 оха дуьнен тIе доккхург,
 мох санна, даьсса хIума ду.
 Лаьттана кIелхъардалар а ца делла оха,
 дуьненан бахархой а ца эгийтина оха*.
- 19 ХIетте а, Хъан белларш денлур бу,
 Хъан халкъан декъий гIовттур ду!
 Ченахъ мел Iохкуш берш,
 гIовттий, казахетарца мохъ хъекха!
 Iуьйренан Хъан тхи – иза денлуш долу тхи ду,
 Ахъ иза лаьттахъ болчу беллачарна тIе дожадо**».

* 26:18 Я иштта: *дуьнен тIе керла нах а ца баьхна.*

** 26:19 *Ахъ иза лаьттахъ болчу беллачарна тIе дожадо* – Iебархойн тептар иштта а кхета мега: *ткъа Ахъ лаьтте белларш денбойту.*

Халкъ юхаметтахIомтор

²⁰ ДIагIо, сан халкъ, хъайн хIусамаш чу а гIой, неIарш дIа-
къовла. Цъхана ханна къайладала, Делан обгIазалла дIаяллалц.
²¹ ХIунда аьлча Веза Эла ву Шен хIусамера араволуш лаятта тIехь
бехачарна таIзар дан, церан къинош бахъаненна. Лаятто схъа-
добллуру ду шена тIехь Iанийна долу цIий, кхин къайлабохур бац
байина нах.

27 ¹ Цу дийнахь Везачу Эло Шен чоIоIачу а, доккхачу а, нуьц-
къалчу а туьраца таIзар дийр ду Левиятан цIе йолчу а, текхаш
а, хъийзаш а болчу лаьхъанна. ХIордан и саьрмик буйр бу Цо.

² Цу дийнахь токхечу кемсийн бешах илли ала: ³ «Со, Веза Эла, цуь-
нан хехо ву, Аса шен хеннахь хи туху цунна. Дийнахь а, буса а иза лар-
йо Аса, цъхаьнгге а цунна зе ца дайта. ⁴ Оцу бешана йолу дералла
Собгахь кхин яц. Амма цъхаболчара, Суна дуьхъало еш, цу бешахь
баьIаш долу коьллаш йогIахь, Аса, тIамца царна дуьхъал а ваьлла, цIе
тосур яра царах массарах. ⁵ Амма цъхаь, Собгара гIо а эшна, Собца
барт бан вагIахь, бе Собца барт».

⁶ ТIедогIучу деношкахь Якъубан тIаьхъено, орамато санна, орамаш
арахьцур ду, Исраилан къомо заза доккхур а ду, дерриге а латта стоь-
мех хъаладузур а ду.

⁷ Шен халкъана ницкъ бечарна Ша таIзар ма-дарра, таIзар дорий те
Везачу Эло Исраилна? Иза хIаллакдеш хилларш хIаллакбина ма-хил-
лара, халкъ хIаллакдорий те Цо? ⁸ Веза Эла, леррина а обзна, Ахъ
таIзар дира цунна, цуьнца долу гIуллакх къаста а дина, Ахъ иза йийса-
ре дIадигийтина. Малхбалера мох хьокхучу дийнахь санна, Ахъ иза,
Хъайн чоIоIа хIо а хъаькхна, дIаэккхийна. ⁹ Якъубан тIаьхъенан къа
иштта дIадоккхур ду, цуьнан харцонаш дIаяхархъама иштта мах дIа-
бала безаш бу: сагIа доккху меттигашкахь лелош долчу тIулгех халкъо
жагIанаш бийр бу, Ашера-харцдалла лерина долу дечиган бIогIамаш
дIахедийна Iохкур ду, ткъа цIушна хаза хьожа йогIу хIума^д яго кхер-
чаш, дохийна, дIадохур ду.

¹⁰ ЧIагIийна гIала яссалур ю, цуьнан хIусамаш дIатесна хир ю, яьс-
сачу араь санна, адамаш а доцуш. Эса дежар ду цу меттехь, цигтахь
садоIуш а, гаьннаш тIера гIаш дууш а хир ду иза. ¹¹ Ткъа и гаьннаш да-
къаделча, уьш кегдийр ду. Зударша, схъа а баьхкина, дагор ду уьш. И
халкъ цъхана а хIуманаш ца кхетарна, иза Диначо къинхетам бийр бац
цунах, иза Кхоьллинчунна цунах къахетар дац.

^{27:1} Аюб 40:20; Забур 73:14; 103:26.

¹² Цу дийнахь Везачу Эло шу, Эпрат-хи тIера Мисар-мехкан доза-нехь долчу хи тIе кхаччалц, кIа санна, ирхдугIур ду, ткъа шу, израилхой, тIаьхь-тIаьхъа гулдина хир ду.

¹³ Цу дийнахь иштта хир ду: сийлахь коьман маIа лекхча, Ашур-махкахь тилабелла лелларш а, Мисар-махка лаьхкина бигнарш а сьхабогIур бу. Ярушалаймерчу безачу лам тIехь Везачу Элана хьалха суждана гIур бу уьш.

Къилбаседерачу пачхьалкхана дIахьедар дар

28 ¹ Къа ду бехначу эпраймхоша дозалла дечу кочаран*. Цуьнан исбаьхъа хазалла кочаран маргIалдулуш долчу зезагех тера ю. И кочар токхечу тогIин коьрта тIехь ду, амма тогIин бахархой чагIаро бахийна Iохкуш бу! ² Хьалдолчу Элан чIогIа а, онда а цхьа стаг ву. Къора яхьаш догIу догIа санна а, хIаллакдеш болу мох санна а, чIогIа хитIедалар санна а тIелетар ву иза. Шен ондачу куьйгаца цо и кочар лаьтта охьакхуссур ду. ³ Когашца хьоьшуш хир ду бехначу эпраймхойн кураллин кочар. ⁴ Токхечу тогIин коьрта тIехь долу а, маргIалдулу зезаг долу а и исбаьхъа хазалла заманал хьалха кхиинчу инжирах тера ю – хьалха гинчо, сьха а йоккхий, йоу иза.

⁵ Цу дийнахь массо а ницкьийн Веза Эла исбаьхъа кочар а, хаза таж^а а хилла дIахIугтур ву Шен халкъах бисначарна. ⁶ Цо кхелахошна нийсонца кхел яран лаам лур бу, ткъа гIалин кевнера мостагIий дIалохкучарна доьналла лур ду.

ЕшаI-ЯхIу а, яхIудхойн бехна пайхамарш а

⁷ ЧагIаро галбохурш а, нихано тохкуьйтурш а ур-атгалла динан дай а, пайхамарш а бу – уьш чагIаро галбоху. ЧагIаро уьш карзахбоху, ткъа нихано уьш тохкуьйту. Шайна суьрташ хIиттича, уьш галбуьйлуш бу, шаьш гIуллакх къастадича, уьш тийсалуш бу. ⁸ Массо а стоьла тIехь Iеттораш ю, цхьанхъа а цIена меттиг яц.

⁹ Цара боху: «Мила Iамо гIерташ ву иза? Хьанна хьекъал луш ву иза шен хьехамца? Дакхочуьра дIадаьхначу кегийчу берашний? ¹⁰ ХIунда аьлча „весета тIе весет ду, весета тIе весет ду, бакъонна тIе бакьо ю, бакъонна тIе бакьо ю, кхузахь а жимма, цигахь а жимма“».

¹¹ Делахь а, бур-бур деш долчийн балдашкахула а, хийра мотт буйьцу-чаьргахула а Дала цу халкъе къамел дийр ду. ¹² Цаьрга бехира Цо: «ХIара садаIа меттиг ю, синтеме меттиг ю хIара кIадбеллачарна садаIа!» Амма

* ^{28:1} *Эпраймхойн кочар* – иза Шамран-гIала ю, Израилан къилбаседерачу пачхьалкхан паччахье йолу.

царна ладогIа ца лиира. ¹³ ТIаккха царна Везачу Элан дешнаш хIорш хир ду: «Весета тIе весет ду, весета тIе весет ду, бакъонна тIе бакъо ю, бакъонна тIе бакъо ю, кхузахь а жимма, цигахь а жимма». Уьш, дIа а бахана, аркьал а кхетта, хIаллакьхир бу, гура чу а нисбелла, дIалоцур бу.

Цийонан соне биллина тIулг

¹⁴ Везачу Элан даше ладогIа, кхаьрдаш болу куьйгалхой, Ярушалаймера оцу халкъана тIехь олалла деш болу. ¹⁵ Аша боху: «Южаллица берта дахана тхо, эхартаца а барт бина оха. Детташ долу серий, хитIедалар санна, чугIиртича, иза тхуна тIе кхочур дац, хIунда аьлча оха харцонах тхайн дIалечкьийла йина, ткъа мекарлонах тхо къайладахаран меттиг йина». ¹⁶ Цундела боху Хьалдолчу Эло: «Хьажал, Ас Цийон-лам тIе тIулг охьабуьллу. Иза зийна а, беа а тIулг бу, ткъа иза соне буьхана дIахIоттийна бу. Цунах тешна Iаш верг ведда дIаваха везаш вац. ¹⁷ Бакъдолчух юстаран тIийраг а, нийсонах гIишло юстаран гирс а бийр бу Аса».

Харцо дIалечкьина меттиг къора тоьхна йохор ю, ткъа шу къайладахаран меттиг хиша дIайохур ю. ¹⁸ Аша Южаллица а, эхартаца а бина барт бухур бу. Детташ долу серий, хитIедалар санна, чугIиртича, цо шу охьатухур ду. ¹⁹ Юх-юха цо, шу охьа а тухуш, схьалобьцур ду. ХIора Iуьйранна иза шуна тIелетар ву. Дийнахь а, буьйсанна а иза тIелетар ву. Везачу Элан хаамах шаьш кхетташехь, шу Iадийна лаьтгар ду. ²⁰ ДIавуьжу мотт боца хир бу – ког дIахеца, юргIа готта хир ду – цу юкьа хьарча. ²¹ Веза Эла гIоттур ву, Паруцим-лам тIехь санна, Иза оьгIазгIур ву, ГавIонан тогIи чохь санна, Цо Шен шатайпа гIуллакх дийр ду, вай кхеташ боцуш болу Шен болх бийр бу Цо.

²² Шаьш кхин а чIогIа холчу ца хIиттийта, кхаьрдачуьра совца дезаш ду шу. Суна хезна массо а ницкьийн Везачу Элера, хIаллакдар дерриге а лаьтгана хир ду аьлла.

Делан хьекъалалла

²³ Дика ладогIалаш ас бохучуьнга, тидам белаш сан къамеле. ²⁴ Гуттар а хуьлий латталелорхо охуш, хIу тасархьама? Гуттар а хуьлий иза мекха такхош шен лаьтта тIехь? ²⁵ ХIан-хIа. Латта шардинчул тIаьхьа, цо оччаман а, цицийн а хIуш тосу. МогIарашкахь цо кIа дIадоь, билгалгьяьккхинчу меттехь мукх дIабоь, ткъа дозанашкахь Iов дIайоь. ²⁶ И къепе Дала Iамайо цунна. Цо хьехам бо цу стагана. ²⁷ Ша оччам оруш цунна тIе беа гIирс ма ца туху, ткъа цицашкахула цергаш йолу керчол ма ца хохку латталелорхоcho. Оччам, гIаж а етташ,

^{28:16} Забур 117:22, 23; Римхошка 9:33; 10:11; 1 Кипин 2:6. ^{28:21 а:} Дауд 5:20; 1 Шерашкахь 14:11; ^{б:} ЮшаI 10:10-12.

чкъоьргех дIакъестайо, ткъа цицашна тIе хьокха бен ца туху. ²⁸ Шех бепиг до ялта хьобшуш ду, амма иза кхоччуш ара ца деза. Ялта ору чкъургаш лелайо цунна тIехула, амма говрашца иза хьобшуш дац. ²⁹ Берриге а ницкъийн Везачу Элера схъа ду иза: тамашийна бу Цуьнан хьехам, сийлахь ду Цуьнан хьекъалалла!

Ярушалайман кхоллам

29 ¹ Везачу Эло боху: «Къа ду Ариалан, шена чохь Дауда меттамотт² хIоттийначу гIалин! Цхъа шо вукху шаре далийта, цхъана шера чуьра деза денош даздайта. ² Амма Аса гIайгIа йойтур ю Ариале, белхар а, латкъам а хир бу цигахь. Иза Суна сагIа доккхучу кхерчан юкъ* санна хир ю. ³ Хьуна гонах меттаметтанаш дIахIиттор ду Аса, тIеман бIаьвнашца хьуна го а лаьцна, схъалацаран гIирсаш хьуна дуьхьал ирахIиттор бу. ⁴ Хьо сийсазйина хир ю, лаьттара схъа къамел дийр ду ахьа. Хьан къамел лаьттан чена бухара схъа хезаш хир ду, гIалартан санна, хир ду хьан аз, чена кIелхъара шабар-шибар хир ду ахьа бохуш дерг.

⁵ Кегийра чан санна, дукха хир бу хьан мостагIий, къизачийн бIош дIасакхийсина кегаш санна хир бу. Цеххъана а, бIаьрган негIар тухучу юкъана а ⁶ массо а ницкъийн Везачу Эло стигалан къовкъарца а, лаьттан дегорца а, чIогIачу озаца а, дарцаца а, буьрсачу мохаца а, дерриге а дIакхоллучу цIерца а гIо дийр ду хьуна. ⁷ ТIаккха Ариална дуьхьал тIом беш долчу къаьмнийн массо бIош а, цунна а, цуьнан чIагIонашна а тIелеташ болу мостагIий а, цунна гIайгIа йойтурш а чехка, набарх а, буьйсанан гIенах а санна, къайлабевр бу. ⁸ Меца волчунна ша хIума юуш гIан го, амма, самаваьлча, иза меца хуьлу, хьогах волчунна ша хи молуш гIан го, амма, самаваьлча, иза хьогах хуьлу. Иштта хир ду Цийон-лома-на дуьхьал тIом бечу массо а къаьмнийн бIошна».

ДIахьедаран тидам ца бар

⁹ Инзар а довла, тамаш а бе. Шаьш бIаьрзе а де, бIарзделла а хила. Уьш бехна бу, амма чагIаро ца дина иза, уьш лесташ бу, амма нихано ца дина иза. ¹⁰ Везачу Эло шуна чIогIа наб яийтина. Цо дIакъевлина шун бIаьргаш (уьш пайхамарш бу), Цо дIахьулдина шун кортош (уьш хиндерг гушберш бу). ¹¹ Делера болу муьлхха а хаам шуна мухIар тоьхна тептар санна хир бу. Оцу тайпанара тептар деша хуучуьнга дIа а лой, олу: «Деша иза», амма цо жоп ло: «Ца дешало соьга, хIунда аьлча

* ^{29:2} СагIа доккхучу кхерчан юкъ – Iебархойн маттахь иза «Ариал» цIеран маьIна ду.

^{29:10} Римхошка 11:8.

и тептар мухIар тоъхна ду». ¹² Деша ца хуучуынга дIа а лой, олу: «Деша иза», амма цо жоп ло: «Суна деша ца хаъ».

¹³ Хьалдолчу Эло элира: «ХIара халкъ баганца Суна тIекхочу, маттаца Со лору цо, амма церан дегнаш Суна дукха генахъ ду. Суна хьалха болу ларам адамаша Iамийна долу парз бен дац. ¹⁴ Цундела Аса кхидIа а оцу къомана инзаре хIуманаш дийр ду, цуьнан дуьхьа Аса Iа-ламат тамашийна гIуллакхаш дийр ду. Церан хьекъалчийн хьекъалалла довр ду, кхетам болчийн кхетам а хир бац».

¹⁵ Къа ду шайн дагахъ дерг Везачу Элах лачкъо гIертачийн, цара боданехъ до шайн зуламе гIуллакхаш: «Вай хьанна го? Вай дийриг хьанна хаъ?» — бохуш. ¹⁶ Ма дуьхьлара ойла ю иза! Поппар а, кхийра пхьегIа ен пхьар а цхьаъ лара мегар ду ткъа? ХIумано ша йинчух лаьцна: «Цо ца йина со», — эр дуй? Ша кхоьллинчух лаьцна: «Иза цхьанна а хIуманаш кхеташ вац», — эр дуй хIумано?

¹⁷ Кхин а жимма хан яьлча, Ливанунах беш хир яц, ткъа и беш, хьун санна, лорур яц?

¹⁸ Цу дийнахъ къорачарна тептар тIера дешнаш хезар ду, Iаьржачу боданах паргIат а баккхина, бIаьрзечеран бIаьргашна са гур ду. ¹⁹ Везачу Эло хазахетар лур ду шаьш кIезиг хетачарна, мисканаш баккхийбеш хир бу Израилан Везачу Делах, ²⁰ хIунда аьлча кхин хир вац къызаниг, кхаьрдаш берш а дIабевр бу, зуламна тIехIиттинарш а хIаллакбийр бу. ²¹ Цу наха дешнашца стаг галвоккху, гIалин кевнехъ гIуллакх къастош волчунна кIело йо, эрначу къамелца нийса верг дIатотту.

²² ИбрахIим кIелхьарваьккхинчу Везачу Эло иштта боху Якъубан тIаьхьенах лаьцна: «Якъубан тIаьхье кхин юьхьIаьржачу хIуттур яц, цуьнан юьхъ кхин макхлур яц. ²³ ХIунда аьлча Аса кхоьллина долу шен бераш шена гича, Якъубан тIаьхьено еза лорур ю Сан цIе. Якъубан Веза Дела цара веза лорур ву, Израилан Далла хьалха уьш ларамах буьзна хир бу. ²⁴ ТIаккха са акха долучаьрга хьекъалалла дуссур ду, аьрхачарна ладугIуш хила Iемар ду».

Мисар-махкаца бартбар эрна ду

30 ¹ «Къа ду аьрхачу нехан, — боху Везачу Эло. — Цара Iалашонаш хIиттайо, амма уьш Сайнаш яц, харцделанашна чагIаран са-гIанаш дахарца цара берташ бо, амма уьш Сан Синера бац, цхьана къинна тIе кхиниг а тухуш. ² Сох дага а ца бовлуш, Мисар-махка боьлху уьш, пирIуне гIо дехархьама а, Мисаран ИндагIехъ дIалачкъархьама а. ³ Амма пирIуно деш долу гIо эхъе хир ду шуна, Мисаран ИндагIехъ дIалачкъар а сий дайаре доьрзур ду. ⁴ Церан баьччанаш а,

^{29:13} Маттай 15:8, 9; Марк 7:6, 7. ^{29:14} I Коринтхошка 1:19. ^{29:16} ЕшаI-ЯхIу 45:9; Римхошка 9:20.

векалш а мисархойн ЦоIан-гIалина а, Хъанас-гIалина а тIекхаччалц белахъ а, ⁵ берриге а яхIудхой юьхъIаьржачу хIуьттур бу шайна пайденна доцу и халкъ бахъанехъ. Цуьнгара я гIо а, я пайда а хир бац царна, амма эхъ а, юьхъIаьржо а хир ю».

⁶ ХIара бу НегIаб яьссачу арахъ долчу дийнатех лаьцна хаам: «Шена чохъ дуккха а лоьмаш долчу а, шена чохъ дIаьвше лаьхъанаш а, саьрмикаш а долчу сингаттамечу а, кхерамечу а махкахула дIабобьлху яхIудхойн векалш. Шайн варрашна а, эмкалшна а тIедехкина, деза совгIаташ хьо цара цхъана а агIор шайна дан гIо доцучу халкъана. ⁷ Мисар-махко до гIо цхъана а агIор пайденна дац. Цундела туьллу Ас цунна цIе: „Кхераме боцу саьрмик“, – аьлла».

Аьрха халкъ

⁸ Везачу Эло элира: «ХIинца, ваха а гIой, экъан тIехъ дIаязде иза царна, тептар тIе язде, тIейогIучу ханна, гуттаренна а иза дисийта. ⁹ ХIунда аьлча и халкъ аьрха ду, иза аьшпаш буьттуш а, Везачу Элан хьехаме ладогIа ца лууш а ду. ¹⁰ Хиндерг гуш болчаьрга цара боху: „Суьрташ кхин ма хIиттийта шайна хьалха!“ , ткъа пайхамаршка боху: „Делера долу бакъдерг ма дийца, тхуна тамехъ дерг дийца, самукъане хаамаш бе. ¹¹ Бита нийса некъ, дIадовла бакъдолчу новкъара. Тхуна ца лаьа шун Исраилан Везачу Делах лаьцна хаза“».

¹² Цундела иштта боху Исраилан Везачу Дала: «Сан дош емал а дина, гIелонна а, гамделлачунна а тIетевжина шу. ¹³ ХIара къа шуна хIаллакъхиларна хир ду. И къа, хероно боькъу лекха пен санна, дIасашорлур ду. Шу санна болу и пен охъабожа боллуш хир бу. ТIаккха цIехъхана пен охъабужур бу. ¹⁴ И пен, кхийра кхаба санна, кегбина хир бу. Цуьнан кескаш юкъара цхъа а пайден хир яц. Царах цхъанна а чохъ пешара цIе я гIун чуьра хи дIахъойла дац».

¹⁵ Хьалдолчу Эло, Исраилан Везачу Дала, иштта боху халкъе: «Собга, юха а дирзина, шу хьобжуш делахъ, кIелхьардевр ду шу. Шу собарца Сох тешахъ, ницкъ хир бу шуьгахъ». Амма шу реза ца хили иза дан. ¹⁶ Мелхо а, аша боху: «Говрашкахъ девдда дIагIур ду тхо». ХIаь, шу девдда дIагIур ма ду! Аша боху: «Чехкачу говрашкахъ тхо девдда дIагIур ду». ХIаь, амма шуна тIаьхъабевлчачеран говраш кхин а сиха хир ю! ¹⁷ Шух эзар водур ву цхъана мостагIчо шуна кхерам тесча, ткъа царах пхеаммо шу массо а водуьттур ву. Шун эскарх хIумма а юьсур яц, гунна буьххье йоьллина тIехъ байракх йолу гIаж санна кIезиг берш бен. ¹⁸ Веза Эла шуьга хьобжуш ву, шух къинхетам бан лууш, Иза хъалаваьккхина лаьтгаш ву, шуна диканиг дан лууш, хIунда аьлча Веза Эла нийсонан Дела ву. Декьал бу Цуьнга хьобжуш берш.

¹⁹ Ярушалаймехъ Цийон-лам тIехъ Iаш долу халкъ, хьо кхин доьлхур дац. Ахь орца даьккхича, Везачу Эло хьуна диканиг дийр ду. Ахь гIо доьхуш Шена хезча, Цо хьуна жоп лур ду. ²⁰ Хьалдолчу Эло шуна, халкъан нах, бепиг санна, гIайгIа лур ю, ткъа хи санна, гIело лур ю. Делахь а, шуна хьехамаш бийриг кхин лечкъина хир вац. Шайн бIаьргашца иза гур ву шуна. ²¹ Шун лергашна хезар ду шайна тIехьа аьлла дешнаш: «ХIара бу некъ, цу тIехула гIо дIа», нагахь шу, новкъа дIадоьлхуш, аьтту я аьрру агIор дIадерзахь. ²² Таккха аша детица кхелина болу шайн цIуш а, дешица кечдина долу суьрташ а кхисина дIадохуьйтур ду, бобха нехаш санна: «Яхийта кхузара!» — аьлла. ²³ Везачу Эло догIа доуьйтур ду аша лаьтта дIадийначу хIуьнна тIе, тIаккха шун ялта хьийкъина а, токхе а хир ду. Шуьйрачу дежийлашкахь дежаш дуккха а даьхни хир ду шун. ²⁴ Аренашкахь болх беш долчу шун стерчаша а, варраша а шаданций, белаций, оруш, цIанбина чоме хIоь буур бу. ²⁵ Дуккха а адамаш дайар хиллачу дийнахь, бIаьвнаш йохийна хIаллакйича, хIора лекхачу лома а, хIора боккхачу гунна а тIера хин татолаш охьаьодур ду. ²⁶ Беттан серло малхан серло санна хир ю, ткъа малхан серло ворхIазза сов сирла хир ю, цхьана денна чохь йолу ворхI дийнан серло санна. И дерриг а хир ду Везачу Эло, Шен халкъана йина чов дIа а йихкина, Ша цунна динчу лазарна дарба дечу хенахь.

Дала Ашур-махкана таIзар дийр ду

²⁷ Хьажал, Веза Эла геннара схьавогIуш ву, ткъа Цуьнан обгIазалла цIе санна йогуш ю. Цуьнан хаам чIогIа хала а, беза а бу. Цуьнан балдашкахула арадолург дераллех дуьзна ду, ткъа Цуьнан маттаца дуьйцург дIакхоллуш йолу цIе санна ду. ²⁸ Цуьнан садеIар логе кхаччалц хьаладаьллачу дистинчу хих тера ду. Цецаца Цо къаьмнаш дегадо, диканиг вочух дIакъасторхьама. Халкъийн мочхалшна Цо гаьллаш йохку, церан новкъа тIера уьш зуламечух дIадигархьама. ²⁹ Ткъа аша, Далла лериначу дезачу дийнан буйсанна санна, эшарш лобкхур ю. Шун дегнаш тIехь самукъадалар хир ду, шедаг а локхуш, Везачу Элан лома тIе, израилхойн Тарха тIе воьдучу стеган санна.

³⁰ Везачу Эло хIоранна а Шен нуьцкъала аз хозуьйтур ду. Шен обгIазалин ницкъ гойтур бу Цо цIераш йийларехула а, стигал къеькьарехула а, тIулгаш санна йолу кьора тохарехула а, догIанаш дайитарехула а. ³¹ Везачу Элан аз хезча, ашурхой, кхерабелла, бегош хир бу. ГIожаца санна, царна таIзар дийр ду Цо. ³² Везачу Эло царна Шен гIаж мосазза туху, егташ жиргIа а, локхуш дечиг-пондар а хир бу. Хьалаайинчу куьйгаца Цо тIом бийр бу цаьрца. ³³ Дукха хенахь дуьйна Тупат цIе йолу меттиг кечийна ю, цигахь цIе латорхьама. И меттиг

Ашуран паччахьна лерина ю. Иза кIорга а, шуьйра а ю. Цу цIерга туьллуш алссам дечиг ду, иза йоккха хилийта. Везачу Эло мох тоьхча, саьмгал санна, хьалалетар ю иза.

Дала Ярушалайм лариййр ю

31 ¹ Къа ду Мисар-махка гIо деха боьлхучеран! Мисархойн гов-
рех а, гIудалкхех а, уьш дукха хиларна, догдохийла а йолуш,
церан дошлойх, уьш онда хиларна, бIо а булуш бу уьш, амма Исра-
илан халкъан Везачу Деле а ца хьовсу, Везачу Эле гIо а ца доьху цара.
² Амма Иза хууш ву, Ша деш дерг хIун ду! Цо бохам боккхур бу, Шен
дешнаш юхаобьуш вац Иза. Харцонаш лелочу зуламечу нахана а,
царна гIо дечарна а дуьхьал Шен оьгIазалла йоккхур ю Цо. ³ Мисар-
хой адамаш бен дац, уьш деланаш бац. Церан говраш дилха бен дац,
уьш гIаларташ дац. Везачу Эло Шен куьг дIахьажийча, гIо доккхург
тасалур ву, ткъа гIо тIелаьцнарг вужур ву. Уьш ший а хIаллакьхир ву.

⁴ Везачу Эло иштта элира соьга: «Ижуна тIехь гIигI деш лаьтта
къона лом санна ву Со. Масийтта Iу цунна дуьхьал валархьама кхай-
кхича а, и лом церан маьхьарех ца къехка, церан гIовгIанех кхера а
ца ло. Иштта массо а ницкъийн Веза Эла волу Со а хир ву, Ци-
йон-лома а, цуьнан гунна а дуьхьал тIом бархьама Со охьавоьссича.
⁵ Олхазарш, шайн кIорнеш ларьярхьама, бенашна тIехула леларе
терра, массо а ницкъийн Везачу Эло Ярушалайм-гIала лариййр ю.
Цо и гIала, дIа а къевлина, кIелхьарйоккхур ю. Чекх а ваьлла, иза
паргIатйоккхур ю Цо».

⁶ Израилхой, шашь сел чIогIа дуьхьалдевлачу Далла тIе юхадерза!
⁷ Цу дийнахь шух хIораммо а шен къа латийначу куьйгашца бина дато
а, дашо а цIуш дIакхуьссур бу. ⁸ «Адаман доцучу туьро дужуьйтур ду
Ашуран къам, стеган доцучу туьро дIакхоллур бу ашурхой. Туьрана
хьалхара дIабовдур бу уьш, церан кегийчу нахах лай хир бу. ⁹ Уьш чIо-
гIа тIетевжинарг къематехь меттахдер ду, ткъа церан тIеман хьаька-
маш мостагIийн байракхах кхоьрур бу», – боху Везачу Эло. Цуьнан
цIе Цийон-лома тIехь йогуш ю, цIеран кхерч Ярушалаймехь бу.

Нийсонца урхалла деш волу паччахь

32 ¹ Хьовсал, цхьа паччахь хир ву нийсонца урхалла деш, иштта
тхьамданаш а хир бу бакьонца куьйгалла деш. ² Царах хIора а
мохана дуьхьал йолу дIалечкъийла а, йочанина йина кхалор² а, яьсса-
чу араь долу хьоста а, хьогах долчу лаьтта тIе доьжна лекхачу тархан
ИндагI а санна хир ду. ³ Адамийн бIаьргаш кхин бIарзбина хир бац,
ткъа церан лергашца цара тидамца ладугIур ду. ⁴ Ойла ца ечеран хье-
къал хIума хууш а, цунах кхеташ а хир ду, мотт тиссалучара шера а

дуйщур ду. ⁵ Иовдалах иза лараме ву кхин эр дац, ямартчух иза хьанал ву а эр дац. ⁶ ХIунда аьлча Иовдало сонта хIума дуйщур, цуьнан дагахь вониг дар ду. Цо Иесалла лелайо, Веза Эла емалво, мещачун лаам Iаба ца бо, ткъа хьогахверг хи доцуш вуьту. ⁷ Ямартчун гIуллакхаш зуламе ду: цо ямартло ян ойла йо, кьениг харц дешнашца хIаллаквархьама, и кьениг нийса воллушехь. ⁸ Ткъа хьаналчо ойла а хьаналниг йо, дерриге а цIена долчунна тIехь лаьтта иза.

Ярушалаймера зударий

⁹ ГIайгIа йоцу зударий! Хьала а гIовтгий, ладогIа соьга. Шашь сашортехь бу моьгтуш болу мехкарий! ЛадогIа сан дешнашка. ¹⁰ Шарал сов, кхин масех де даьлча, кхерамца дегош хир ду шу, гIайгIа йоцуруш! ХIунда аьлча кемсаш а лахьор яц, ялта чудерзо хан тIе а кхочур яц. ¹¹ Бегало, гIайгIа йоцу зударий! Лесташ хила, синтемехь болу мехкарий! Шайн бедарш охьа а кхиссий, гIодаюккъе сингаттаман духар дехка. ¹² Хьалха ка а етташ, делха шайн яйначу исбаьхьачу аренех, хьийкьина стом лучу кемсийн таьллангех. ¹³ ГIайгIа е тIехь коканан коьллаш а, кIохцалш а долчу Сан халкъан лаьттах. Делха массо а самукъане хиллачу цIенойх а, йоккхаш хиллачу гIаланах а. ¹⁴ ХIунда аьлча гIап дIатесна хир ю, гIовгIане гIала а яссалур ю. Палара цIенош а, шайна тIехь ха деш йолу бIаьвнаш а, саьлнаш а йина лаьттар ю гуттаренна а. Акха варраш а кхерстар ю цигахь, дежаш уьстагIий а лелар ду, ¹⁵ лакхара вайна тIе Делан Са доссийтталц. ТIаккха яьсачу аренах беш хир ю, беш хьун санна хир ю. ¹⁶ Нийсо дIахIуттур ю яьсачу арахь, бакьдерг лаьттар ду хьийкьинчу бешахь. ¹⁷ Нийсоно машар хуьлуйьтур бу, ткъа нийсонан стом – синтем а, сашорте а хир ю абаденналц. ¹⁸ ТIаккха сан халкъ машаречу хIусамашкахь Iийр ду, кхерам боцучу цIеношкахь а, паргIато йолчу садолучу меттигашкахь а. ¹⁹ Делахь а, кьорано хьун йохор ю, ткъа гIала ерриг а лахиййр ю. ²⁰ Декьала ду шу, хIунда аьлча дерриге а хишна уллохь ялта дIаделур ду шуьга, шайн бежанаш а, варраш а паргIат яжийталур ю шуьга.

По доьхуш долу доIа

33 ¹ Къа ду хьан, халкъ, чIана даьккхина доцу чIана даккхархо! Хьан а къа ду, цхьаммо а ямартло йина воцу ямартхо! Нах чIана баьхна хьо даьлча, хьо а доккхур ду чIана. Ямартло йина хьо даьлча, хьуна а йийр ю ямартло.

² Веза Эла! Кьинхетам бехьа тхox, Хьох ю-кха тхан дегайовхо. Лардехьа тхо хIора дийнахь, кIелхьар а дахахьа, хала хан тIееача. ³ ЧIогIа гIовгIа хезча, халкъаш дIадовдур ду. Хьо хьалагIаьттича, къаьмнаш

дIасадаържар ду. ⁴ Аша дIаяьккхина хIонс, цIазо дIакхаьллича санна, дIалахьор ю, цIазийн жIуга тIелетча санна, шун хьолана тIелетар бу.

⁵ Ма сийлахь ву лакхахь Iаш волу Веза Эла! Нийсо ярх а, бакьдерг лелорах а хьалаюзур ю Цо Цийон. ⁶ Веза Эла халкъан заманашкахь чIогIалла хир ю. Цо алссам кIелхьардахар лур ду, хьекьалалла а, вовзар а луш. Везачу Элана хьалха ларамах дуьзна хилар — иза халкъан хазна хир ю.

⁷ Хьовсал, церан майра кьонахий урамашкахь, гIо доьхуш, маьхьарий хьобкхуш бу, ткьа машарна арабевлла векалш кьаьхьа боьлхуш бу. ⁸ Некъаш а дассаделла, дIасалелаш некъахой а бац. Барт а бохийна, цуьнан тешаш а емалбина бу*, цхьа а вац лоруш. ⁹ Латта гIайгIа а еш, гIел а луш Iуьллу. Ливанунан хьаннаш тIе эхь деана а, маргIал-йобьлла а ю. Шарон-тогIи яьссачу аренах тарьелла. Башан-мохк а, Кармал-лам а дерзина девлла, шайн дитташ тIера гIаш охьа а эгна.

Везачу Эло Шен мостагIашна дIахьедар дар

¹⁰ «ХIинца Со гIоттур ву, — боху Везачу Эло. — ХIинца Со лекха а, веза а хилар гойтур ду Ас. ¹¹ Аш хIиттош йолу Iалашонаш эрна ю, хIора аш деш долу гIуллакх пайденна дац. Шун садеIар шу дIакхоллу йолу цIе ю. ¹² Кхехкаш болу кир санна, халкъаш дохийна хир ду, хедийна коканан коьлалаш санна, цIерга кхуьссур ду уьш. ¹³ Аша, генарчара, ладогIа Ас динчуьнга, ткьа шуна, уллорачарна, бовза Сан ницкъ!»

¹⁴ Цийон-лома тIехь болу кьинош летийнарш кхералуш бу, Iеса нах бегош бу: «Вайх мила Iалур ву дерриг а дIакхоллучу цIерана уллохь? Вайх мила Iалур ву йовр йоцучу цIерана уллохь?» ¹⁵ Нийсонца а лелаш, бакьдерг дуьйцург а, харцо а лелийна, стагера хIума ца йоккхург а, кхьа эцарх шен куьг лардийриг а, адам ден барт беш ца хазийта лергаш дIакьовлуш верг а, зулам деш ца гайта бIаьргаш дIакьовлуш верг а ву — ¹⁶ иштта волу стаг лакхенашкахь Iаш хир ву, иза кьайлаваьлла меттиг лаьмнийн гIап хир ю. Цунна бепиг а латтор ду, хих а хедар вац иза.

Сийлахь хиндерг

¹⁷ Хьан бIаьргашна паччахь гур ву шен хазаллехь, гена кхочуш долу латта а гур ду. ¹⁸ Хьуна дагахь лаьттар ду хьалха хилла Iазапаш: «Мичахь ву адаман дIаяздеш лелларг? Мичахь ву ял йоккхуш верг? Мичахь ву бIаьвнаш лоруш верг?» ¹⁹ Хьуна кхин гур дац Iаьржа а, ца кхеташ а долу кьамел а, тамашийна а, ца бевзаш а болу мотт буьйцу дегала халкъ. ²⁰ Вайн синкьераман гуламаш хуьлучу гIалане Цийоне дIахьажал. Хьан бIаьргашна Ярушалайм гур ю, иза машаре меттиг а,

* 33:8 Цхьана ширачу тептар тIехь: *цуьнан тешаш а емалбина бу*. Iебархойн тептар тIехь: *гIаланаш емалийна ю*.

метгахдаккхалур доцу четар а ду. Иза чIагIдеш тоьхна долу хьостамаш цкъа а схьадевр дац, цуьнан цхьа а муш хедар бац. ²¹ Цигахь Сийлахь волу Веза Эла вайна шуьйра хиш а, Iовраш а санна хир ву. МостагIийн пийсакашца лелош долу а, четарца лелош долу а хинкеманаш чудогур дац цига. ²² ХIунда аьлча Веза Эла вайн кхелахо ву, Веза Эла вайн Iедал кхоллархо ву, Веза Эла вайн паччахь ву. Цо кIелхьардохур ду вай. ²³ МостагIчун машшаш лагIделла, цаьрга мачтанаш а ца латтало, четарш а ца лелало. Паккха йоккха хIонс екьар хир ду, ур-атталла астагIчара а схьаяьхна хIуманаш дIаяхьар ю. ²⁴ Цийонехь Iаш волчо цхьаммо а эр дац: «Со цомгуш ву». Цигахь бегахш болчеран массеран а кьиношна гечдина хир ду.

Дала Шен мостагIашна таIзар дийр ду

34 ¹Тедуййла, массо а халкъаш, ла а дугIуш! Тидам бе, къаьм-наш! Лаьттана а, дерриг а цунна тIехь долчунна а, дуьненна а, дерриг а цунна чохь долчунна а дIахезийла! ² Веза Эла массо а халкъана оьгIазвахана ву, церан эскаршна дуьхьалъяьккхина ю Цуьнан дералла. Цо уьш берриш а хIаллакбан билгалбехира, уьш байа дIабелира. ³ Церан байинарш дIасакхисина хир бу, церан декъашна тIера хьала-оьхуш хьожа хир ю. Лаьмнаш дашор ду церан цIийно. ⁴ Стигалара дерриг а седарчий телхар ду, стигал а хьарчар ю, хьарчийна тептар санна. Седарчийн эскар а, кемсийн таьлланга тIера чудужу гIа санна а, инжиран дитта тIера маргIалдоьлла гIа санна а, чудужур ду.

⁵ Везачу Эло боху: «Сан тур стигалахь, дераллах даха а дехна, кечдина ду. Хьовсал, кхел ян езачу а, Аса дерриг хIаллакден долчу а Эдоман халкъана тIедуссуш ду иза». ⁶ Везачу Элан тур цIийх дузур ду, махьарх а дазлур ду – Iахарийн а, бежалойн а цIийх дузур ду, уьстагIийн жаннаш тIерачу махьарх а дазлур ду иза. ХIунда аьлча Бацар-гIалахь сагIа даккхар а, Эдоман лаьтта тIехь, доккха цIий Iанош, урс хьакхар а хир ду Везачу Элан. ⁷ Цаьрца цхьаьна бугIанаш а, старгIанаш а, стерчий а охьаоьгур ду, церан цIий лаьтта чекхдер ду, церан махьаро чан яшор ю. ⁸ Везачу Эло бекхам баран де а, мостагIех акхаран шо а билгалдаьккхира. Цийонан гIуллакх лардийр ду Цо.

⁹ Эдоман хих силам хир ду, цуьнан чан саьмгал хилла дIахIуттур ю, ткъа лаьтта догуш долу силам хир ду. ¹⁰ Дийнахь а, буса а дIа а ца довш, догуш хир ду и латта, массо а хенахь кIур хир бу цунна тIера хьала-оьхуш. Массо а тIейогучу тIаьхьенехь дIатесна а, даьсса а хир ду иза.

^{34:4} Маттай 24:29; Марк 13:25; Лака 21:26; Довзийтинарг 6:13, 14.

^{34:5-17} ЕшаI-ЯхIу 63:1-6; Ярми-ЯхIу 49:7-22; Яхьазкхиал 25:12-14; 35:1-15; Iа-мос 1:11, 12; Iабди-ЯхIу 1:1-14; Малъаки 1:2-5. ^{34:10} Довзийтинарг 14:11; 19:3.

Абаденналц цхъа а гIур вац цунна тIехула дIа. ¹¹ Куьйранаша а, зуьнаша а дIалоцур ду и латта, ткъа бухIанаша а, кыйгаша а шайн бенаш цигахь дийр ду. Везачу Эло Эдоман мохк баьсса а, кегарин а хуьлуйтур бу. ¹² Баьччанех цхъа а вуьсур вац цигахь, махкана тIехь паччахьалла дан кхайкха, берриг а цигара элий дIабевр бу. ¹³ КIохцалш долу коьллаш дезачу цIеношкахь кхуьур ю, баьIаша а, нитгаша а гIепаш кыйлайохур ю. ЧангIалкхаш а, бухIанаш а Ийир ю цигахь. ¹⁴ Яьссачу аренан акхарой акхачу жIаблешца цхъаьнакхетар ю цигахь, акха гезарий хир ю вовшашка Iоьхуш. Буьйсанан гIаларташ хир ду цигахь садоIуш а, шайна синтем лохуш а. ¹⁵ БухIано, бен а бина, тевна хиьна, хIоаш дохур ду цигахь. Ша даьхна кIорнеш шен тIемийн ИиндагIехь лардийр ду цо. Маккхалш а гуллур ю цигахь цхъаь вукхунна тIаьххье.

¹⁶ Везачу Элан тептар тIехь схъа а лахий, дIадеша: оцу акхаройх цхъа а цигахь йоцуш хир яц, ткъа цхъа а стен дийнат боьршаниг доцуш хир дац, хIунда аьлча Цо Ша омра дина, Цуьнан Сино схъагулдийр ду уьш цхъаьна. ¹⁷ Цо Ша тесна царна кхаж, Цуьнан куьйго шен барамца декъна царна. Массо а хенахь цара дола дийр ду цу лаьттан, тIаьхьенашкара тIаьхьенашкахь цунна тIехь Ийир ду уьш.

Деза долчун некъ

35

¹ Яьсса а, екъа а аре йоккхаш хуьлийла,
эрна аре самукъадаьлла хуьлийла,
акха зезаг санна цо заза доккхийла.

² ЧIогIа заза доккхуш хуьлийла и аре,
йоккха а еш, самукъане иза кхойкхийла.
Ливанунан сийлалла цунна дIалур ду,
Кармал-ломан а, Шарон-аренан а исбаьхьалла цунна лур ю.
Везачу Элан сийлалла гуш хир ю,
вайн Делан исбаьхьалла гур ю.

³ Андде шайн кIаделла куьйгаш,
чIагIье шайн егош йолу голаш.

⁴ Кхорьруш долу дегнаш долчаьрга дIаала:
«Добналлехь а хила, кхера а ма кхера!
Дела схъавогIур ву, шун мостагIашна бекхам бархъама.
Царна доггIург а делла, шу кIелхьардаха Иза вогIур ву».

⁵ ТIаккха бIаьрзечийн бIаьргаш са гуш хир бу,
ткъа кьорачийн лергаш дIадоьллур ду.

- 6 АстагІниг, сай санна, кхоссалур ву,
 мотт сецна волчо, хазахеташ, мохь хьобкхур бу.
 Хиш яьссачу арахула дІахецалур ду,
 хин Јовраш эрначу арахула обхур ю.
- 7 Йовхачу гІамарх хин Іам хир бу,
 декъа латта хьостанаша дузор ду.
 ЧангІалкхаша шайна баннаш дина меттигашкахь
 шач а, эрз а хьалабер бу.
- 8 Коьрта некъ а хир бу цигахь,
 цунах «Деза долчун некъ» эр ду.
 Хьарам берш цу новкъахула гІур бац,
 сонта берш цунна тІехь кхерстар бац.
 Делан новкъахула леларш бен,
 уьш бен цу новкъахула лелар бац.
- 9 Цхьа а лом хир дац цигахь,
 дера акхаро а ер яц цу тІе.
 Уьш цигахь карор яц.
 Дала, мах а белла, паргІатбаьхнарш
 гІур бу цу новкъахула.
- 10 Везачу Эло кІелхьарбаьхнарш юхабоьрзур бу,
 хазахетарца кхойкхуш Цийон-гІалина чу гІур бу.
 Гутгаренна а долу ирс церан кортош тІехь хир ду.
 Самукъадалар а, хазахетар а царна тІаьхьакхуьур ду,
 сингаттам а, узарш а царах дІакъаьстар ду.

*Ашурхоша Јерушалаймана кхерам туйьсу
 (ТІаьхьарнаш 18:13-27; 2 Шерашкахь 32:1-19)*

36 ¹ Хьузакх-ЯхIус паччахьалла до дейтгалгІа шо долуш, Ашур-мехкан паччахьо Санхьариба, ЯхIуд-мехкан массо а чІагІийнчу гІаланашна тІе а гІоьртина, уьш дІалецира. ² Ашурхойн паччахьо Лахиш-гІалара шен эскаран цхьа хьаькам вахийтира дуккха а тІемалошца Јерушалайме Хьузакх-ЯхIу-паччахьна тІе. Лакхарчу Јома чуьра хи охьадогIучохь, наха хIуманаш юьтгучу аренна тІебоьдучу новкъахь, сецира и хьаькам. ³ Паччахьан цІийнан хьаькам волу Хьалкхи-ЯхIун кІант Элякьим а, йозанча волу Шибна а, хилларг дІаяздеш волу Асайпан кІант Юахьи а, ара а ваьлла, цунна тІевеара. ⁴ Ашурхойн эскаран хьаькамо элира царга: «Иштта дІаала Хьузакх-ЯхIуга:

„Ашурхойн сийлахьчу паччахьо хойтту хьобга: ‘Хьан бIобулуш дерг хIун ду? ⁵ Ахь боху хьайн говзалла а, тІеман ницкъ а бу, амма уьш даьсса дешнаш ду. Хьанах ю хьан дегайовхо, хьо суна дуйхьалваллал?

⁶ Кагъелла Iаса санна болчу оцу Мисар-махкана тIетовжа оила йо-луш ву те хьо? Шена тIе цхъаь товжахь, иза кубйгах чекхъер ма ю! Иштта ву шех тешна Iаш болчу массаьрца а Мисар-мехкан паччахь волу пирIун.

⁷ Я аша олу те: <Тхайн Везачу Делах тешна Iаш ду тхо>? Делахь а Хьузакх-ЯхIус, цу Далла лерина сагIа доккху гунаш а, шайна тIехь до-лу кхерчаш а дIа а даьхна, ЯхIудан а, Ярушалайман а халкъе ма олура: <Ярушалаймехь болчу хIокху кхерчана хьалха бен Iибадат ма де>. ⁸ Ва-ло, сан олахо волчу ашурхойн паччахьца берта гIо хьо. Аса ши эзар дин хьуна белча а, царна тIе ховшо береш карор барий хьуна? ⁹ Сан олахочун уггар кIезиг лоруш болчу ялхойн цхъа тхьамда а юхаваккха муха гIерта хьо, Мисар-махко хьайна тIеман гIудалкхаш а, дошлой а бахкийтарх тешна хьо Iаш велахь? ¹⁰ Везачу Элан лаам ца хилча, кху лаьтта тIе вогIур варий со иза хIаллакдан? Ша Везачу Эло элира со-га: <Ваха а гIой, хIокху махкана тIе а латий, иза хIаллакбе>“».

¹¹ Эльякъима а, Шибнас а, Юахьис а эскаран хьаькаме элира: «Тхо арамхойн маттах кхета, цундела тхьоьца арамхойн мотт бийца. Оцу пенна тIехь лаьтташ долчу халкъана а хезаш, Iебархойн маттахь ма дийца тхьоьца».

¹² ТIаккха цу хьаькамо жоп делира: «Веккъа цхъана хьан олахочун-на тIе а, хьуна тIе а бен ваийтина-м вац со сан олахочо хIара дешнаш дIаала? ХIан-хIан, хIокху пенна тIе охъахевшина долчу, шуьца цхъа-на шайн боьхалла а юуш, шайн хьатI муьйлур долчу кху адамашка а дIаала веана со».

¹³ ТIаккха эскаран хьаькамо, хьала а гIаьттина, чIогIачу озаца Iе-бархойн маттахь элира: «ЛадогIалаш, ашурхойн сийлахьчу паччахьан даше! ¹⁴ ХIара ду паччахьо бохург: „Хьузакх-ЯхIуга шаьш ле ма дайта. Цуьнга сан карара шу кIелхьардахалур дац. ¹⁵ ‘Везачу Эло вай кIелхьар а дохур ду, и гIала Ашур-мехкан паччахьан кара а йохуьйтур яц’ – бо-хуш, Везачу Элах а тешна, шаьш Хьузакх-ЯхIуга ле ма дайта. ¹⁶ Ла ма догIа Хьузакх-ЯхIуга! Ашурхойн паччахьо иштта боху: ‘Соьца берта а гIой, суна тIедуьйла. Шух хIораммо а шен долахь йолчу кемсийн таьлланга тIера а, инжирийн дитташ тIера а стоьмаш доййла, иштта хIораммо а шен доларчу гIу чуьра хи а молийла, ¹⁷ аса, ван а веана, шена тIехь кIа а, чагIар а долуш, бепиг а, кемсийн бошмаш а йолуш, шун латта санна долчу лаьтта тIе шаьш дIадиггалц’. ¹⁸ Хьузакх-ЯхIу-га шаьш ле ма дайта: ‘Везачу Эло вай кIелхьардохур ду’, – бохуш. Ткъа кхечу къаьмнийн деланех цхьаммо а шен мохк ашурхойн пач-чахьан кубйгах кIелхьарбаьккхиний? ¹⁹ Мичахь бу Хьамат-гIалин а,

Арпад-гГалин а деланаш? Мичахь бу Сепарвайм-гГалин деланаш? Шамран-гГала а кIелхьарьяьккхиний цуьнан деланаша сан карара?

²⁰ Оцу мехкийн мел болчу деланех муьлхачо кIелхьарбаьккхина шен мохк сан куьйгах? ТIаккха Везачу Эло Ярушалайм сан карара схьа-йоккхур ю аьлла хетий шуна?²⁰»

²¹ Духьал цхьа а дош ца олуш, дIатийна Iаш дара халкъ, хIунда аьлча паччахьо омра динера: «Цунна духьал жоп ма ло», – аьлла. ²² ТIаккха паччахьан цIийнан хьаькам волчу Хьалкхи-ЯхIун кIанта Эляькъима а, йозанчо Шибнас а, хилларг дIаяздеш волчу Асайпан кIанта Юахьис а, шайн тIехулара бедарш а этIийна, Хьузакх-ЯхIуна тIе а баькхина, ашурхойн эскаран хьаькамо шайга аьлларг дIа-дийцира.

*Хьузакх-ЯхIус ЕшаI-ЯхIуга шена хьехар дар доьху
(ТIаьхьарнаш 19:1-7)*

37 ¹ Шена и хабар ма-хеззи, шен тIехулара бедарш а этIийна, син-гаттаман духар тIе а дуьйхина, Везачу Элан цIа долчу вахара Хьузакх-ЯхIу. ² Паччахьан цIийнан хьаькам Эляькъим а, йозанча Шибна а, динан дайн тхьамданаш а, сингаттаман духарш тIе а духий-тина, Амосан кIантана ЕшаI-ЯхIу-пайхамарна тIебахийтира цо. ³ Ца-ра элира ЕшаI-ЯхIуга: «Иштта боху Хьузакх-ЯхIус: „Сингаттаман а, таIзар даран а, эхь тIедаран а де ду хIара, хIунда аьлча бер дуьнен чу доккхучу, ткьа и бер дан ницкъ ца кхочучу зудчух тарделла вай. ⁴ Цуь-нан олахо волчу ашурхойн паччахьо схьахьажийначу эскаран хьаькамо аьлла, дийна волу Дела емалвеш долу дешнаш хьан Везачу Далла дIаха-за тарло. Хьан Везачу Дала цунна таIзар дан тарло, Шена дIахезна деш-наш бахьана долуш. Ткьа ахь дийна бисинчарах доIа дехьа“».

⁵ Хьузакх-ЯхIу-паччахьан ялхой шена тIе баьккича, ⁶ ЕшаI-ЯхIус цаьрга элира: «ДIаала шайн паччахье, Везачу Эло иштта боху: „Ашур-хойн паччахьан ялхоша, Со емал а веш, аьллачу, хьайна хезначу дешнех ма кхера. ⁷ Хьажалахь! Аса цунна чу са дуьллуьйтур ду, тIаккха цхьа хаам а хезна, иза шен махка юхавоьрзур ву. Ткьа Аса шен мах-кахь туьраца хIаллаквийр ву иза“».

*Ашурхоша кхин цкъа а кхерам боуйту
(ТIаьхьарнаш 19:8, 9; ТIаьхьарнаш 19:8-19)*

⁸ Ашурхойн паччахь Лахиш-гГалара дIавахна аьлла шена хезча, и эска-ран хьаькам Ярушалаймера дIавахара. Цунна шен паччахь Либна-гГали-на духьал тIом беш карийра. ⁹ ТIаккха Санхьариб-паччахьна хезира, хушахойн паччахь ТирхIакьа шена тIелата араваьлла аьлла. Иза а хез-на, цо геланчаш бахийтира яхIудхойн паччахьна Хьузакх-ЯхIуна тIе,

¹⁰ цуьнга дIаала: «Хьан дегайовхо шех йолчу хьайн Деле хьо ле ма вайта, Цо хьайга аьлча: „Ярушалайм ашурхойн паччахьан кара дIалур яц“. ¹¹ Хьуна-х ма хезна, ашурхойн паччахьаша массо а мехкашна хIун дина, уьш хIаллак а деш? Ткъа хьо кIелхьарвоккхур ву ткъа? ¹² Сан дайша хIаллакдинчу къаьмнийн деланаша уьш кIелхьарбаьхний? Газун а, ХIаран а, Рацап а гIаланашкара а, Тилассар-махкахь йолчу Iеданера а бахархой кIелхьарбаьхний цара? ¹³ Мичахь бу Хьамат а, Арпад а, Сепарвайм а, ХIинаI а, Iева а цIераш йолчу гIаланийн паччахьаш?»

¹⁴ Хьузакх-ЯхIус, геланчашкара кехат схьа а эцна, дийшира. Таккха, Везачу Элан цIийне а вахана, Далла хьалха и кехат схьадаржийра цо. ¹⁵ Везачу Элана хьалха доIа а деш, Хьузакх-ЯхIус элира: ¹⁶ «Каруб-маликашна тIехула йолчу Iаршна тIехь охьахиьна Iаш волу, Израилан халкъан Дела волу массо а ницкъийн Веза Эла! Дуьнен чуьра массо а пачхьалкхийн Дела Хьо цхьаь ву. Ахь кхоьллина стигал а, латта а. ¹⁷ Хьайн лерг тIе а дай, ладогIахьа, Веза Эла, Хьайн бIаьргаш схьа а беллий, хьажахьа, Веза Эла. ЛадогIахьа Санхьариба, дийна Дела волу Хьо емалвеш, мел дуьшцучуьнга. ¹⁸ Ва Веза Эла, бакь ду-кх ашурхойн паччахьаша, и къаьмнаш хIаллак а деш, церан латтанаш а дассийна, ¹⁹ церан цIу-деланаш^а цIерга а кхиссина. Ткъа уьш-м деланаш а боцуш, адамийн куьйгаша дечигах а, тIулгах а дина суьрташ дара, цундела уьш хIаллакдан тарлора. ²⁰ ХIинца, тхан Веза Дела, кIелхьардахьа тхо цу паччахьан куьйгах, Таккха дуьнен чуьра массо а пачхьалкхашна хуур дара, Веза Эла волу Хьо воцург, кхин Дела воцийла».

ЕшаI-ЯхIугахула Дала делла жон

(ТIаьхьарнаш 19:20-37)

²¹ Амосан кIанта ЕшаI-ЯхIус Хьузакх-ЯхIуга хабар дахьийтира: «Израилан Везачу Дала боху: „Ахь Соьга ашурхойн паччахьах Санхьарибах лавцна доIа дарна, ²² хIара ду Везачу Эло цунна дуьхьал аьлла дош:

‘Емалвеш, йоблур ю хьох Цийонан йоIстаг,

Ярушалайман йоIа хьуна тIаьхьа цаяшарца куьг тосур ду.

²³ Мила ву ахь емалвинарг а, сийсазвинарг а?

Хьанна дуьхьал аз айдина ахь,

Хьанаш ца вешаш хьайн бIаьргаш хьалаайина?

Израилан Везачу Далла иштта дуьхьалваьлла-кх хьо!

²⁴ Веза Эла емал а веш,

- хъайн геланчашкахула ахъа бохура:
 <Сайн дуккха а йолчу гIудалкхашца
 ломан лакхенашка хъалаваьлла со,
 Ливанунан уггар лакхарчу регIа те.
 Цуьннан уггар а лекха баганан дитташ а,
 тоьлла долу зобзан дитташ а хедийна аса.
 Цуьннан уггар а генарчу меттигашка а,
 къаьсттина юькъачу хъуьне а кхаьчна со.
 25 Хийрачу мехкашкахь гIунаш схъа а йостуш,
 царна чуьра хи мийлина аса.
 Сайн когийн айрашца Мисар-махкара
 дерриг а хиш лакъийна аса>.
- 26 Ас дуккха а хъалха и дерриг а дагатесна хилар
 хъуна ца хезна те?
 Ширачу заманахь дуьйна цунах ойла а йина,
 хIинца иза Аса кхочушдина,
 чIагIийна гIаланаш хьобгахула ясса а йойтуш,
 царах къапалгийн саьлнаш а йойтуш.
 27 Цу гIаланийн бахархой ницкъ а байна хилла,
 кхерамна бега а беш, царна те эхь деана.
 Арара буц я экам зIийдагаш санна бу уьш.
 Тхов тIехь хъалабаьлла бай санна бу уьш,
 кхиале берриг а марца а мерцина,
 малхбалера хьобкху бовха мох бахъана долуш.
- 28 Амма Суна хаьа хьо охъахиьча а,
 араваьлча а, чуваьлча а.
 Суна евза хъан Сайна дуьхьал йолу дералла а.
- 29 Хъан Суна дуьхьал дералла хиларна а,
 хъан цавашар Сан лере кхачарна а,
 хъан мерIуьргех Сайн чIуг а чекхийоккхур ю,
 хъан бага Сайн дуьрстанан гаьллаш а йохкур ю Аса.
 Схъавеанчу новкъахула
 хьо юха а верзор ву Аса³⁰.

³⁰ ХIара билгало ло Ас хъуна, Хьузакх-ЯхIу: кху шарахь охъаэгначу ялтин хIух кхиьна долу ялта, иштта тIедогIучу шарахь ша тIедаьлларг а дуур ду аша. Ткъа кхоалгIачу шарахь ялта дIа а дей, иза чу а дерзаде, кемсийн бошмаш а дIае, церан стоьмаш а баа. ³¹ ЯхIудан цIийнах дийна висинчо юха а лахахь орамаш а хьобур ду, лакхахь стом а лур бу. ³² ХIунда аьлча Ярушалаймера схъабогIур бу дийна биснарш а,

Цийон-ломара богIур бу шашь кIелхьарбевлларш а. Иза массо а ницкыйн Везачу Делан кIоргачу безамо кxочушдийр ду.

³³ Цундела ашурхойн паччахьах лаьчна Везачу Эло иштта боху: „Иза цу гIали чу а вер вац, цу чу цо ур-атталла цхьа пха а кхуссур бац. Карахь турс^д долуш гIалина тIе а вогIур вац иза, цунна гонах баьрз-наш а дийр дац цо. ³⁴ Ша схьавеанчу новкьахула юхавоьрзур ву иза, амма цу гIали чу вогIур вац, – боху Ас, Везачу Эло. – ³⁵ Аса лариййр ю хIара гIала, Сайн дуьхьа а, Сайн ялхочун Даудан дуьхьа а кIелхьар а йоккхур ю иза“».

³⁶ ТIаккха хIара хилира: Везачу Элан Малико, дIа а дахана, Ашурхойн эскаран меттаматтара цхьа бIе везткье пхи эзар стаг хIаллаквирара. Дийна бисина болу ашурхой Iуьйранна хьалагIевттича, царна лаьттахь Iохку декый гира. ³⁷ Ашурхойн паччахь Санхьариб, юха а ваьлла, Нунав-гIала веара. Цигахь иза сецира. ³⁸ Шен дела волчу Нисрухан цIа чохь Iибадат дечу хенахь, цуьнан кIенташа Адир-Малика а, Шар-Эцара а, тур а тоьхна, вийра иза. Юха и шиь Арарат-махка дIаведира. ТIаккха Санхьарибан метта паччахь дIахIоьттира цуьнан кхин кIант Эсар-Хьадун.

*Хьузакх-ЯхIу-паччахь цомгуш хилар а, товалар а
(Сулим 20:1-11; 2 Шерашкахь 32:24-26; ТIаьхьарнаш 20:1-11)*

38 ¹ Цу деношкахь Хьузакх-ЯхIу, цомгуш а хилла, валарна гергакхьчнера. Амосан кIант волчу ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро, иза волчу а веана, элира цуьнга: «Иштта боху Везачу Эло: „Хьайн цен-тIехь болчаьрга весет де, хIунда аьлча, цомгуш волчуьра то а ца луш, хьо лийр ву“».

² Юьхь пенехьа дIа а ерзийна, Везачу Эле иштта доIа дира Хьузакх-ЯхIус: ³ «Ва, Веза Эла! Дагадаийтахьа, Хьуна тешаме а волуш, доггах тIевирзина а хуьлуш, со Хьайна хьалха лелар. Ас гуттар а Хьуна нийса хеташ дерг леладора». ТIаккха кьаьхьа вилхира Хьузакх-ЯхIу.

⁴ Юха Везачу Элан дош кхечира ЕшаI-ЯхIуга: ⁵ «Хьузакх-ЯхIу волчу а гIой, иштта дIаала цуьнга: „Иштта боху хьо схьаваьллачу Даудан Дела волчу Везачу Эло: ‘Суна хьан доIа а хези, хьан бIаьрхиш а ги. Ас хьан дахарна тIе пхийтта шо хан тухур ю. ⁶ Ашурхойн паччахьан куьйгах хьо а, хIара гIала а кIелхьарйоккхур ю Ас, гIала лар а йийр ю’“».

⁷ Везачу Эло Ша аьлларг кxочушдийриг хиларан хIара билгало ю хьуна. ⁸ „Ахьаз-паччахьо бинчу лами тIера маьлхан IиндагI итт тIегIанна юхадоккхур ду Ас“, – боху Везачу Эло». Ша чубаханчуьра итт тIегIанна юхабелира малх.

⁹ ХIара ду яхIудхойн паччахьо Хьузакх-ЯхIус, цамгарх ша товелча, дIаяздинарг:

- 10 «Ас аьллера сайга: „Сайн дахаран тоьллачу хенахь
Iожаллин кевнах чекхвала везаш ву со.
Дахаран дисинчу шерех дIахаьдда ву со“.
- 11 Ас аьллера: „Дийначийн лаьтта тIехь
кхин гур вац суна Веза Эла.
Дахар дIахедош долчу дуьнен тIехь
кхин цкъа а адам гур дац суна.
- 12 Сан дахар сох дIадоккхуш ду,
дIадоккхуш долу жаIуйн четар санна.
КIадидархочо санна, сан оьмар карчийна ас.
КIади дечу чарха тIера дIахададо кIади санна,
Везачу Эло сан дахар чекхдоккху цIеххьана,
Iуьйренна тIера суьйре тIекхачале.
- 13 Сахиллалц хьобжуш Iийра со,
лоьмо санна, Цо кегйора сан даьIахкаш.
Везачу Эло сан дахар чекхдоккху цIеххьана,
Iуьйренна тIера суьйре тIекхаччалц.
- 14 ГIаргIулин а, чIегIардиган а санна дара сан аз.
Кхокхано санна, сагатдора ас.
Сан бIаьргаш гIийла стигала хьобжура.
Веза Эла, кIелхьарваккхаьа со! Ма баланехь ву-кх со!“
- 15 ХIун эр ду ас? Везачу Эло ала а элира,
Цо иза дан а дира.
Сайн дахаран дерриг а шерашкахь собарца лелар ву со,
сайн са чохь хилла бала дагахь а латтош.
- 16 Хьалдолу Эла, Хьан дешнашца Iаш ма бу нах,
сан синан дахар Ахь мел дечуьнца доьзна ма ду.
Ахь со товеш ву, Ахь суна дахар а лур ду.
- 17 Сайн боккхачу баланах суна дика болх хили.
Хьайн безамца Ахь эрналлин Iинах ларви со.
Сан кьинош Хьайна тIехьа тийси Ахь.
- 18 ХIунда аьлча эхарто ца хаставо Хьо,
Iожалло Хьуна хастам ца бо.
Коша чу бирзинчеран дегайовхо яц
Хьо царна тешаме хиларх.
- 19 Дийна волчо бен Хьо хастор вац,
ас Хьо хIинца хаста-ма-варра.
Дайша шайн берашна дуьйцур ду
Хьан тешаме хиларх лаьцна.
- 20 Везачу Эло со кIелхьарвоккхур ву.

Мерзаш долу пондарш а лобкхуш, оха хастор ву Хьо.
Тхаш дийна мел ду, Везачу Элан цIа долчохь Иза хастор ву
оха».

²¹ ЕшаI-ЯхIус аьллера: «Iаьвдина инжирийн курс схьа а эций, иза оцу ноткъа ечу меттигна тIейилла, тIаккха паччахь товийр ву». ²² Ткъа Хьузакх-ЯхIус хаьттинера: «ХIун билгало хир ю, со Везачу Элан цIийне гIур ву аьлла?»

Бавел-махкара болу геланчаш

(Сулим 20:12-19; TIаьхьарнаш 20:12-19)

39 ¹ Цу хенахь Бавел-мехкан паччахь волчу Балу-Адданан кIанта Мардух-Балу-Адданана кехаташ а, совгIат а дахбийтира Хьузакх-ЯхIуна, иза цомгуш хиллачул тIаьхьа товелла аьлла шена хезна дела. ² Геланчаш казахетарца тIе а эцна, Хьузакх-ЯхIус царна гайтира шен чIобь-цIа* чохь мел дерг – дети а, деши а, хаза хьожа йогIу хIуманаш а, деза хьакхарш а, герз чохь долу цIа а, шен хазнашкахь кхин мел карош дерг. Хьузакх-ЯхIус шен паччахьан цIа чохь а, шен массо а пачхьалкхехь а царна гайтаза хIумма а ца дисира. ³ Юха ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро, Хьузакх-ЯхIу-паччахь волчу а веана, хаьттира цуьнга: «ХIун бохура оцу наха? Мичара баьхкинера уьш?»

Хьузакх-ЯхIус жоп делира: «Уьш генарчу Бавел-махкара баьхкинера», – аьлла.

⁴ «Хьан цIа чуьра хIун гира царна?» – аьлла, хаьттира ЕшаI-ЯхIус.

«Сан цIахь мел долу хIума а гира царна. Сан хазнаш чохь хIумма а ца йисна ас царна гайтаза», – элира Хьузакх-ЯхIус.

⁵ TIаккха ЕшаI-ЯхIус элира Хьузакх-ЯхIуга: «ЛадогIа, массо а ницкыйн Везачу Эло хIун боху: ⁶ „Цхьа хан йогIур ю, хьан цIа чохь мел дерг а, хьан дайша кху дийне кхаччалц гулдинарг а Бавеле дIахьош. ХIумма а бухадуьсур дац, – боху Везачу Эло. – ⁷ Ахьа байтина болчу, хьох схьабевлачу хьан кIентех цхьаберш а дIабуьгур бу. Бавелан паччахьан цIахь баьIна ялхой бийр бу царах“».

⁸ Хьузакх-ЯхIус жоп делира: «Ахь Везачу Элера беана хаам дика бу». Амма шен дагахь цо оила йира: «Сан дахаран деношкахь машар а, синтем а хир бу» – бохуш.

Дегайовхонан дешнаш

40 ¹ «Синтем луо, синтем луо Сан халкъана, – боху шун Дала. –

* 39:2 ЧIобь-цIа – иза тIаьхьалонна йолу хIума дIаюьллун долу цIа ду.

39:7 Даниал 1:1-7; TIаьхьарнаш 24:10-16; 2 Шерашкахь 36:10.

- 2 ДIаала Ярушалайме эсала,
 дIахайита цуьнан халкъе,
 бала хъегна шераш чекхдевлла хилар,
 цуьнан къинойх мах дIабелла хилар.
 Везачу Элан куьйгах шалха тaIзар
 тIеэцна цо дерриг а шен къинойх».
- 3 Кхойкхучун аз хезаш ду:
 «Яьссачу аренгахъ Везачу Элана некъ кечбе!
 Эрначу аренгахъ нисде тхан Далла некъан тача!
- 4 ХIора тогIи хъалайоккхур ю,
 хIора лам а, гу а лахабоккхур бу.
 Харц некъаш нислур ду,
 доьхнарш шарлур ду.
- 5 Везачу Элан сийлалла гучуяьккхина хир ю,
 ткъа дерриге а адамашна иза гур ю,
 хIунда аьлча Везачу Эло Ша аьлла иза».
- 6 Озо боху: «ДIакхайкхаде!»
 Ас хобтту: «ХIун кхайкхо деза ас?»
 «Кхайкхаде, хIора адам буц санна ду,
 цуьнан хазалла арарчу зезагийн санна ю.
- 7 Буц а якъало, зезаг а маргIалдулу,
 Везачу Эло царна тIе мох тоьхча.
 Баккъалла, буц санна, адамаш а ду.
- 8 Буц а якъало, зезаг а маргIалдулу,
 амма вайн Делан дош гуттар а лаьтташ ду».
- 9 Хаза кхаь^д бахъаш йолу Цийон,
 лекхачу лам тIе хъалаяла!
 Хаза кхаь бахъаш йолу Ярушалайм,
 хъайн аз айдеш, дIаала чIогIа!
 ДIаала, ма кхера!
 ЯхIуд-мехкан гIаланашка дIаала:
 «Хъажал, шун Дела схъавогуш ву!»
- 10 Хъажал, Хъалдолу Эла ницкъаца вогуш ву,
 Цуьнан куьг ду урхалла деш.

40:3 Маттай 3:3; Марк 1:3; Яхъя 1:23. 40:3-5 Лака 3:4-6. 40:6-8 Якъуба 1:10, 11;
 1 Кипин 1:24, 25. 40:10 ЕшаI-ЯхIу 62:11; Довзийтинарг 22:12.

- Цуънан совгIат а Цуънца ду,
 Цуънан ял а Цунна хьалха йогIуш ю.
 11 Цо Iалашдийр ду Шен жа, Iуьно санна.
 Iахарий караобьцур ду Цо,
 уьш Шен дага уллохь лелор ду.
 Узуш дерш а лерина Iалашдийр ду Цо.

Исраилан башха Дела

- 12 Канашкахь хи хьан дуьстина,
 я, ше а лоцуш, стигал хьан юьстина?
 Лаьттан чан тускар чу хьан ерзийна,
 я лаьмнаш а, гунаш а терзан тIехь хьан оьзна?
 13 Везачу Элан хьекьал довза мила кхаьчна?
 Цуънан хьехамча санна хьан Iамийна Иза?
 14 Хьанах дагавалла Веза Эла?
 Мила ву Цунна къастор луш а, Иза нийсачу
 новкъа воккхуш а?
 Мила ву Иза кхетош а, Цунна кхетаман некъ
 гойтуш а?
- 15 Везачу Элана халкъаш хIумма а йоцург ю,
 хин тIадамал бен дац уьш Цунна.
 Терзанна тIера ченан буьртиг санна ду уьш.
 ГIайренаш, хIур санна, хьалаойу Цо.
- 16 Ливанунан хьаннаш тоьуш яц,
 Цунна догIуш долу сагIанаш цIера тIехь даккхархьама.
 Цигара долу бежанаш а тоьуш дац
 Цунна догIуш долчу дийнаташ дагоран сагIина.
- 17 Дерриг а халкъаш Цунна хьалха хIумма а яц.
 Уьш хIумма йоцучу хIуманал кIезиг а,
 даьсса а лоруш ду Цуънан.
- 18 Иштта, хьаьнца вустур вара аш Дела?
 Цуънца юста хIун кеп хир яра шун?
- 19 Цунах лаьчна аьлча, пхьеро иза эчитгах вутту,
 ткъа дашо пхьеро цунна тIе деши а дуьллу,
 дато зIенашца иза кеч а во.
- 20 Иштта совгIат дан къен волчо

40:11 Яхьазкхиал 34:15; Яхьъя 10:11. 40:13 Римхошка 11:34; 1 Коринтхошка 2:16.

40:18, 19 Векалийн 17:29.

ца телхаш долу дитт хоржу.
 Цо, говза пхьар а лохий,
 цуьнга охьа ца вужу волу цIу войту.

- 21 Шуна ца хьара?
 Шуна ца хезнера?
 Юьххьенца дуьйна аьлла дацара шуьга?
 Латга кхоьллинчхьана дуьйна ца кхеттера шу?
- 22 Лаьттан гон тIехула йолчу Iарш^д тIехь Iаш ву Иза,
 адамаш цаьпцалгаш санна ду Цунна хьалха.
 Цо стигал дIасаяржийна, дуткъа кIади санна,
 чохь Iан дина четар санна, дIахIоттийна иза.
- 23 Цо баьччанех хIумма а йоцург йо,
 кху лаьттан куьйгалхой тIепаза бойу.
- 24 Уьш дIа ма-дийггIи,
 уьш дIа ма-дий,
 цара орамаш ма-хийцци,
 Везачу Эло царна тIе Iаь туху,
 уьш маргIал а дулу,
 ткъа мохо уьш, ча санна, дIахьо.
- 25 «Со хьаьнца вустур ву аш?
 Мила ву Соьга кхочуш?» –
 боху Везачу Дала.
- 26 Шайн бIаьргашца стигала хьалахьовсал!
 Хьан кхоьллина и дерриге а седарчий?
 Эскар санна цхьацца арадоккхучо уьш кхоьллина.
 Цунна церан хIораннан цIе хаьа.
 Цуьнан ницкъ сел боккха хиларна,
 царах цхьа а вовш вац.
- 27 Ахь хIунда боху, Якъуб,
 арз хIунда до, Израил:
 «Сан некъ Везачу Элах лачкъийна бу,
 сан гIуллакх Далла дицделла», – бохуш?
- 28 Хьуна ца хаьа?
 Хьуна ца хезна?
 Веза Эла гуттар а волуш волу Дела ву.
 Цо лаьттан йистош кхоьллина.
 Иза цкъа а кIад а ца ло, хIотта а ца хIутту.

Цуьнан хьекъалх цхъа а кхетар вац.

- 29 Цо кIадвеллачунна ницкъ а ло,
хIобттинчунна гIора а ло.
- 30 Ур-атталла кегий нах кIад а ло, хIотта а хIутту,
ур-атталла къонанаш, гIел а белла, охъаэга.
- 31 Амма Везачу Эле хьобъжуш болчара
шайн ницкъ карлабоккху.
Аьрзунан гIемаш шайн хилча санна,
уьш лакхахь оьхуш хир бу.
Бевдча а, уьш хIуттур бац,
новкъа дIабахача а, уьш кIадлур бац.

Дала исраилхой иракарахIиттор

- 41** ¹ «Тийна ладогIа Сьбга, хIордан йистера къаьмнаш!
Халкъаша шайн ницкъаш карлабохийла!
Улло а даьхкина, дистхуэлийла уьш.
ГIуллакх къасто, цхъаьнатохийла вай.
- 2 Малхбалера волу стаг хьан самаваьккхина,
иза дIавахханчохь цуьнга толам а боккхуьйтуш?
Цо халкъаш цуьнан кара дIало,
паччахьаш цунна муьтIахь бойту.
Цуьнан туьро царех чан йо,
цуьнан Iедо уьш дIасакхуььсу,
мохо ча дIаса ма-кхоссара.
- 3 Цо лаьхкина буьгу уьш, иза паргIат дIавоьду
ша хьалха цкъа а ца ваханчу новкъахула.
- 4 Хьан кхочушдина иза, хьан чекхдаьккхина иза?
Хинйолу гIаьхьенаш юьхьанцара дубйна схьа хьан кхайкхина?
Со, Веза Эла, хьалхарниг ву,
гIаьхьарчаьрца а Со изза хир ву.
- 5 ХIордан йистера къаьмнаш,
иза а гина, кхераделла ду.
Лаяттан йистера халкъаш дегош ду.
Уьш схьа а догIу, схьа а кхочу.
- 6 ХIораммо а шен накъостана гIо до,
шен веше а олу: „ЧIагIлолахь!“
- 7 Пхьеро дашо пхьар иракарахIиттаво.
ЖIаьвнаца болх бечо иракарахIиттаво
нуьйжина гIехь тухуш верг.
Латийначух боху: „Дика болх бина!“
Цо хьостамашца цIу^d чIагIво, иза охьа ца вожийта.

- 8 Амма хьо, Сан ялхо долу Израилан халкъ,
 Ас хаържина йолу Якъубан тIаьхье,
 Сан доттагIчун ИбрахIимах сख्याдаьлларг, –
- 9 Ас лаьттан йистера сख्याэчна хьо,
 генарчу маьИгашкара Ас сख्याкхайкхина хьо.
 Ас аьлла хьобга: „Хьо Сан ялхо ву“.
 Ас хаържина хьо, Ас хьо дIа ца тесна.
- 10 Кхера ма кхера – Со хьобца ву.
 Воха ма воха – Со хьан Дела ву.
 Ас хьо чIагI а дийр ду, хьуна гIо а дийр ду.
 Со хьуна гIортор хилла дIахIуттур ву
 нийсо лелаечу Сайн аьтту куьйгаца.
- 11 Хьуна оьгIазбаханарш
 юьхьIаьржачу хIиттина а,
 тIе эхь деана а хир бу.
 Хьуна дуьхьалбевлларш,
 хIумма йоцург а хилла, хIаллакьхир бу.
- 12 Ахь хьайн мостагIий лехахь а, хьуна уьш карор бац.
 Хьуна дуьхьал тIом беш берш, хIумма а йоцург хилла,
 дIабевр бу.
- 13 ХIунда аьлча Со Веза Эла ву, хьан Дела.
 Хьан аьтту куьг сख्या а лаьцна, Ас боху хьобга:
 „Ма кхера, Ас хьуна гIо дийр ду“.
- 14 Ма кхера, гIийла а, кIезиг а долу Израилан халкъ,
 Ас гIо дийр ду хьуна, – боху Везачу Эло,
 хьо мах баларца ПаргIатдоккхучо,
 Израилан Везачу Дала. –
- 15 Ас хьох ира ялта оьург йийр ю.
 Иза керла а, цергаш йолуш а хир ю.
 Ахь лаьмнаш, эрина, хьаькхна дIадохур ду,
 ткьа гунех кегаш йийр ю.
- 16 Ахь ирхдугIур ду уьш,
 амма мохо дIасахьур ду уьш.
 Ткьа чIогIачу мохо,
 довдийна, кьайладохур ду уьш.
 Юа хьо Везачу Элаца хиларна, самукьадаьлла хир ду,
 Израилан Везачу Делах дозалла деш хир ду.

- 17 Къенаш а, мисканаш а хи лъхуш бу, амма иза дац.
Церан меттанаш дакъаделла хьогаллина.
Амма Ас, Везачу Эло, жоп лур ду царна.
Ас, Исраилан Дала, буьтур бац уьш.
- 18 Ерзинчу лакхенашкахь хиш дуьйладолуьйтур ду Ас,
тогIешкахь шовданаш хьаладуьйлуьйтур ду.
Яьссачу аренах хин Iам бийр бу Ас,
декъачу лаьттах хин хьостанаш дийр ду.
- 19 Яьссачу арахь баган-дйтт а, акаци а,
турс^д а, акха зайт^д а дитташ дугIур ду.
Эрначу аренгахь зез-дитт^д а, база-дитт а,
баганан дитт^д а дугIур ду цхьабний.
- 20 Халкъана гайта а, хайита а,
иза хьажийта а, кхетийта а,
Везачу Элан куьйго иза динийла,
Исраилан Везачу Дала иза кхоьллинийла».
- Шайн говзалла гайтархьама харцделанашна тIекхайкхар*
- 21 «Къастадайти шайн гIуллакх», – боху Везачу Эло.
«Шайн тоьшаллаш даладе, – боху Якъубан Паччахьо. –
- 22 Шайн цIушка тоьшаллаш даладайти,
цаьрга хиндерг дийцийта тхуна.
Хиллачух лаьцна тхо кхетадайти цаьрга,
цунах лаьцна тхоьга ойланаш яйтархьама а,
иза чекх муха дер ду тхуна хаййтархьама а.
Я хиндолу хIуманаш схьакхайкхадайти тхуна.
- 23 Ала тхоьга, хIун хир ду йогIучу хенахь,
тIаккха тхуна хуур ду, шу деланаш дуйла.
Диканиг я вониг цхьаб де,
тхо цецдовлийта а, кхерадалийти а.
- 24 Амма шу хIумма а йоцуруш ю,
шун гIуллакхаш а ду пайда боцуш.
Шу хоржуш верг а дегаза ву.
- 25 Ас къилбаседера стаг самаваьккхина, иза тIегIуртуш ву.
Малхбалехь а волуш, Сан цIе къобалио цо.
Цо хьобшур бу куьйгалхой, хатт санна,
кхийра пхьегIа ечу пхьеро поппар санна, хьуьйр бу уьш.
- 26 Юьхьанца дуьйна хьан дийцина цунах лаьцна,
вайна иза хаййтархьама?
И хIума хилале хьан дийцина цунах лаьцна,

- вайга: „Иза бакъ ву“ – алийтархъама?
 Цхъаммо а ца дийцина цунах лаьцна, иза хир ду а ца аьлла,
 цхъанна а ца хезна шуьгара дош.
 27 Хьалхарниг санна Ас аьлла Цийоне: „ХIорш бу хьуна уьш!“
 Ярушалайме хаза кхаь^д эцна геланча вахийтина Ас.
 28 Со хьаьжира, амма цхъа а вацара,
 хьехар дала царна юкъахь цхъа а вацара.
 Ас хаьттинчунна жоп дала цхъа а вацара.
 29 Хьажал, уьш хIумма а яц!
 Церан гIуллакхаш а пайда боцуш ду.
 Мох а, яьссалла а ю церан цIуш».

Везачу Элан ялхо

- 42** ¹ «ХIара Сан Ялхо ву, Ас чIагIвеш волу.
 Иза Ас хаьржина ву, Цунах воккхавеш ву Со.
 Сайн Са дуьллур ду Ас Цунна тIе,
 Цо халкъашна нийсо схъайоккхур ю.
 2 Цо мохь а хьобкхур бац, Шен аз а айдийр дац.
 Урамашкахь Шен аз а хозуьйтур дац Цо.
 3 Кагбалла боллуш болу эрз а кагбийр бац Цо,
 дIаян гIерташ сийсаш йогуш йолу милт а дIайойур яц.
 Цо баккъалла а нийсо схъайоккхур ю.
 4 Иза гIел а лур вац, дог эшна а хир вац,
 лаьтта тIехь Ша нийсо дIахIоттаяллалц.
 ХIордан йистера дехаш долу къаьмнаш
 Цуьнан хьехамах дог тешна хир ду».
- 5 Иштта боху, стигал а кхоьблина, иза дIасаяржийначу а,
 латта а, цунна тIехь долу массо хIума а дIасадаржийначу а,
 цунна тIехула лелачу адамашна садеIар а,
 дахар а лучу а Везачу Дала:
 6 «Ас, Везачу Эло, нийсоне хьаьжжина, тIекхайкхина хьо.
 Хьан куьг схъалаьцна латтор ду Ас, хьо Iалаш а вийр ву.
 Хьох халкъаца бечу бертан юкълеларг а,
 кхечу къаьмнашна серло а йийр ю Аса,
 7 Хьобга бIаьрзечарна са гайтийтархъама а,
 тутмакхаш набахтера арабахийтархъама а,
 боданехь Iаш берш серлонга бахийтархъама а.

^{42:1} Маттай 3:17; 17:5; Марк 1:11; Лака 3:22; 9:35. ^{42:1-4} Маттай 12:18-21.

^{42:5} Векалийн 17:24, 25. ^{42:6} ЕшаI-ЯхIу 49:6; Лака 2:32; Векалийн 13:47; 26:23.

- 8 Со Веза Эла ву, иза ю Сан це.
 Сайна йогIу сийлалла кхечу далла дIа ца йолуьйту Ас.
 Сайна богIу хастам цIушна ца бойту Ас.
- 9 Хьовсал, хьалха аьлларг кхочушхилла.
 ХIинца керланиг кхайкхор ду Ас.
 Иза хилале, Ас хоуьйтур ду шуна».

Хастаман йиш

- 10 Везачу Элана керла эшар лакха.
 Хастам бу Цунна лаьттан йистошкара!
 Хастам бе Цунна аш, хIорда тIехула леларш,
 хIорда чуьра дерриг а дийнаташ,
 хIордан йистера мехкаш а,
 царна тIехь Iаш берш а.
- 11 Яьссачу арено а, цунна тIера гIаланаша а шайн
 аьзнаш ойийла!
 Къедархой Iаш йолу меттигаш самукьадаьлла хуьлийла!
 СилаI-гIалара бахархой, хазахеташ,
 эшарш лобкхуш хуьлийла!
 лаьмнийн баххьаш тIера кхайкхамаш бойла!
- 12 Везачу Элана сийлалла кхайкхадойла,
 Цунна хастам бойла хIордан йистерчу мехкашкахь.
- 13 Веза Эла аравер ву, майра стаг санна.
 ТIемалочо санна, тIом баран лаам карзахбоккхур бу Цо.
 Цо кхайкхам а бийр бу, тIеман цIогIа а тухур ду.
 Шен ницкъ гойтур бу Цо мостагIашна тIехь.

Дала Шен халкъана гIо дийр ду

- 14 «Дуккха а хенахь вист ца хуьлуш Iийра Со,
 саетташ а, собаре хилла а Iийра.
 Амма хIинца, бер дечу зудчо санна,
 Ас мохь хьокхур бу, Сан садукьялур ду.
- 15 Ас лаьмнаш а, гунаш а дассор ду,
 царна тIера буц а якьор ю.
 Хиш дIа а лакьийна, гIайренаш йийр ю Ас,
 Iаьмнаш а дакъийна дIахIиттор ду, хиш дIа а даьхна.
- 16 БIаьрзенаш царна ца бевзачу новкъахула дIабубур бу Ас,
 царна ца хууш долчу некъашкахь куьйгалла а дийр ду церан.
 Боданах царна хьалха серло йийр ю Ас,
 ситтина некъаш нис а дийр ду.

Иза ду Ас церан дуьхьа ден дерг.

Уьш дIатосур бац Ас.

- 17 Амма цIунех тешна Iаш берш,
цIушка: „Шу тхан деланаш ду“ бохурш,
юхабоьрзур бу, доккха эхь тIе а деана».

Исраилан халкъ бIаьрзе а, къора а хилар

- 18 Везачу Эло боху: «ЛадогIа, къоранаш,
хьовса, бIаьрзенаш, са гархьама!
- 19 Мила ву, Сан ялхо санна, бIаьрзе,
Ас вахийтина, Сан геланча санна, къора?
Мила ву бIаьрзе, Ас барт бинарг санна верг?
Везачу Элан ялхо санна, бIаьрзе верг мила ву?
- 20 Хьуна дуккха а хIума гина,
амма ахь церан тидам ца бина.
Хьан лергаш схьадиллина дара,
амма хьуна хIумма а ца хезна».
- 21 Шен нийсонан дуьхьа Везачу Элана лиира,
товрат-хьехам^д айа а, иза хасто а.
- 22 Амма хIара халкъ талор дина ду,
нахана тIера хIонс схьаяьккхина ду.
Уьш массо а Iаннашкахь латтош бу,
я набахтехь бахкийна къайлабохуш бу.
Царах хIонс хилла, цхьа а вац уьш кIелхьарбаха.
Царах талор хилла, цхьаммо а ца боху: «Схьало уьш юха».
- 23 Цу хIумане хьан ладугIур ду шух,
я тIейогIучу заманыхь цунна тIе тидам шух хьан бийр бу?
- 24 Хьан дIаелла Якъубан тIаьхье, хIонс санна?
Хьан дIаделла Исраилан халкъ талорхойн кара?
Вай Цунна дуьхьал къинош летийначу
Везачу Эло ца дина иза?
Ца лиира царна Цуьнан некъашкахула лела,
Цуьнан хьехамашка ла а ца дуйгIира.
- 25 Цо царна тIеюттура
Шен оьгIазалла а, тIеман къизалла а.
Цуьнан оьгIазалло, цIеро санна, го лецира церан,
амма уьш ца кхийтира хиллачух.
Цуьнан дералла царна дуьхьал йогуш яра,
амма шайн дегнаш тIе ца ийцира цара иза.

Везачу Эло Шен халкъ кIелхъардоккхур ду

43 ¹ Якъубан тIаьхье, хьо кхоьллинчу а, Исраилан халкъ, хьо дIа-
нисдинчу а Везачу Эло хIинца иштта боху:

«Ма кхера – Ас мах баларца паргIатдаьккхина халкъ ду хьо.

Хьан цIе а йоккхуш, Ас сьхакхайкхина хьобга – Хьо Сан ду.

² Хьо хийх дехьадолучу хенахь,

Со хьобца хир ву.

Хьо Юврех дехьадолучу хенахь,

хиша хьо дIакхобхур дац.

ЦIерах хьо дехьадолуш, цо хьо дагор дац,

цIеран алунаша хьуна зе дийр дац.

³ ХIунда аьлча Со Веза Эла, хьан Дела,

Исраилан Веза Дела, хьан КIелхъардоккхург ву.

Ас Мисаран къам дIало хьан паргIатонах.

Хуша^д а, Себа а дIало хьох.

⁴ Сан бIаьргаш чохь деза а, хьоме а хьо хиларна,

Хьо Сайна дезарна,

хьох нах дIалур бу Ас,

хьан синах халкъаш дIалур ду.

⁵ Ма кхера – Со хьобца ву!

Малхбалера хьан тайпанаш сьхадалор ду Ас,

малхбузера шу сьхагулдийр ду.

⁶ Къилбаседе Ас эр ду: „Схьало!“,

къилбе а эр ду: „Ма сецабе!“

Юхаберзабе Сан кIентий генарчу меттигашкара,

Сан зудабераш – дубьненан массо а маъПера.

⁷ Юхаверзаве хIорра а Сан цIарца вьознарг,

Сан сий айархьама Ас кхоьллина волу а,

Сайн куьйгашца Ас вина а, кеп елла а волу а».

Исраилан халкъ Везачу Элан теш ду

⁸ «Шен бIаьргаш доллушехь, бIаьрзе долу а,

шен лергаш доллушехь, къора долу а

и халкъ арадаккха, – боху Везачу Эло. –

⁹ Массо а халкъаш цхьаьна гулдина а ду,

дерриге а къаьмнаш вовшахтоьхна а ду.

ЦIеран деланех хьан аьлла хиндолчух лаьцна?

Юьхьанцара дубйна хилларг хьан хайитина?

Шайн тешаш балабайта цаьрга,

уьш бакъхилар гайта а,
 церан дешнаш дIахезча,
 кхечеран „Иза бакъ ду“ ала йиш хилийта а.

- 10 Шу, израилхой, Сан тешаш ду, – боху Везачу Эло. –
 Ас хаьржина Сан ялхо а ду хьо, Израилан халкъ,
 шуна Со вовзийтархьама а, шу Сайх тешийтархьама а,
 Дела Со хиларх шу кхетийтархьама а.
 Сол хьалха цхьа а дела ца хилла,
 Сол тIаьхьа а хир вац.
- 11 Со цхьаь бен Веза Эла вац,
 Со цхьаь бен КIелхьардохург^д а вац.
- 12 Хиндерг дIа а аьлла, Ас шу кIелхьардехира,
 хьалхе дуйна иза дIахайтира Ас.
 Со-м шуна юкьахь хийраниг вац! – боху Везачу Эло, –
 Шу Сан тешаш ду Со Дела хиларх.
- 13 Духьхарлерчу деношкара схьа Со Дела ву.
 Сан куьйгах цхьаммо а кIелхьарвоккхур вац.
 Ас динарг хьаьнга юхадерзалур ду?»

Бавел-гIалара доьдар

14 Израил халкъан Везачу Дала, шу мах баларца паргIатдаьхначу
 Везачу Эло, иштта боху:

«Шун духьха Ас Бавелна духьхал эскар дохуйтур ду.

Берриге а хашадхой, бевдда нах санна,
 церан дозалла хиллачу кеманашкахь
 хинехула дIабуьгур бу Аса.

- 15 Со ву Веза Эла, шун Веза Дела,
 Израилан халкъ Кхоьллинарг, шун Паччахь».

- 16 Иштта боху хIорда юккъехула некъ биллина волчу,
 нуьцкъалчу хишна юккъехула тача даьккхина волчу
 Везачу Эло.

- 17 ГIудалкхаш а, говраш а йолуш долу
 онда эскар арадакхийтира Цо, иза хIаллакхийлийтархьама.
 Уьш массо а ийгира, кхин цкъа а хьала а ца гевттира.
 Къуьданаш санна, дIабайра уьш.

18 Везачу Эло боху:

«Хьалха хилла хIуманаш дага а ма леца,

- дIадаьллагчух лаьцна ойланаш а ма е.
 19 Хьовсал, Со керланиг деш ву!
 Иза хIинцале схьадеана. Шуна ца хаало иза?
 Ас яьссачу аренгахь некъаш а дохкур ду,
 эрначу аренгахь татолаш а хьоьцур ду.
 20 Акхароша Сан сий до,
 чангIалкхаша а, бухIанаша а Со хаставо,
 хIунда аьлча Ас яьссачу аренда хиш даладо,
 эрначу аренгахь Ас татолаш хьоьцу,
 Айса хаьржинчу Сайн халкъе хи малийтархьама.
 21 И халкъ Ас Сайна кхоьллина,
 цо Сан сий кхайкхор ду».

Исраилан халкъо къа латор

- 22 Везачу Эло боху:
 «Хьо Соьга гIо доьхуш ца кхайкхина, Якъубан тIаьхье,
 Сан дуьхьа ахь хьайна хало ца йина, Исраилан халкъ.
 23 Аша дийнаташ дагоран сагIа даккха уьстагIий а
 ца кхехьна Суна,
 сагIанаш дахарца Сан ларам а ца бина.
 Ас шуна кIен сагIа даккхар тIе ца дожийна,
 хаза хьожа йогIу хIуманаш а ца кхехьийтина.
 24 Аш Суна ахчанах хаза хьожа йогIу эрз а ца эцна,
 я шайн сагIанийн дийнатийн мохь ягорца там а ца бина.
 Мелхо а, къинош леторца аша хало йина Суна,
 шайн харцонашца Со гIелвина.
 25 Со-со ву шун къинош дIадоьуш Верг.
 Ас иза Сайн дуьхьа до.
 Шун къинош кхин дагадохкуьйтур дац Аса.
 26 Хилларг дагадаийта Суна, цхьаьна къастор ду вай.
 Дистхила, шу бакъдеш долу бахьанаш даладе.
 27 Хьан хьалхарчу дас къа латийна,
 хьан баьччанаш а Суна дуьхьалбевлла.
 28 Цундела Ас сийсазбина хьан Дезачу цIийнан куьйгалхой.
 Аса дIаелла Якъубан тIаьхье, иза хIаллакьйтархьама,
 Аса дIаделла Исраилан халкъ, цунах кхардийтархьама».

Исраилан халкъ декъалдар

- 44** ¹ Везачу Эло боху:
 «ЛадогIа Соьга хIинца, Сан ялхо йолу Якъубан тIаьхье,

- Ас хаържина долу Израилан халкъ, ладогIа Сoбга.
 2 Хьo кхoбллинчу а, ненан кийрахъ долуш дуьйна
 хьo дIанисдинчу а Везачу Эло иштта боху,
 ткъа Цо хьуна гIо дийр ду:
 „Кхера ма кхера, Сан ялхо йолу Якъубан тIаьхье,
 ма кхера, Ас хаържина долу Сан хьоме халкъ*.
- 3 Ас хи доссор ду хьoгах долчу лаьттана,
 татолаш хoбцур ду екъачу аренашка.
 Ас Сайн Деза Са хьан берашна тIе доссор ду,
 Сан декъалдар хoбцур ю хьан тIаьхьенашка.
- 4 Бай тIера буц санна, кхуьур бу уьш,
 хин йистера акхтаргаш санна, хьалабевр бу.
- 5 Цхьаммо ша Везачу Элан ву эр ду,
 вукхо ша Якъубан лорур ву.
 Шен куьйга ша Везачу Элан ву аьлла дIа а яздина,
 кхоалгIачо ша Делан Израилан халкъан лорур ву“».

ЦIушна Iубадат дийраш юьхьIаьржачу хIиттор

- 6 Иштта боху Везачу Эло, Израилан халкъан Паччахьo а,
 и халкъ ПаргIатдоккхучо а, массо а ницкьийн Везачу Эло:
 «Со Дуьххьарлерниг а, тIаьххьарлераниг а ву,
 Со воцург, кхин Дела вац.
- 7 Ас шира халкъ дIанисдинчу заманахъ дуьйна хилларг
 Со воцучуьнга кхин хьаьнга кхайкхалур а,
 дIадийцалур а, Суна хьалха охьадиллалур а дара?
 Хиндолчу гIуллакхех лаьцна аьлча,
 хиндерг дийцийта цуьнга!
- 8 Кхера а ма кхера, доха а ма доха.
 Ширащу заманахъ дуьйна хIокху хене кхаччалц,
 дерриг а хиндерг Ас дIакхайкхийна.
 Ткъа шу Сан тешаш а ду.
 Со воцург, кхин Дела вуй?
 ХIан-хIа, кхин цхьа а Тарх^д яц.
 Суна ца евза цхьа а».

* 44:2 *Сан хьоме халкъ* – Iебархойн тептар тIехъ ма-дарра аьлча «Яшурон» дIа-яздина ду. Иза Израилан халкъан кхин цIе ю, ткъа иза «бакъаьбараниг» маъIна долуш ду.

44:6 ЕшаI-ЯхIу 48:12; Довзийтинарг 1:17; 2:8; 22:13.

⁹ Цуш беш берш – берриш а хIумма а йоцу хIуманаш ю. Царна дучаезаш йолу хIуманаш пайда боцуш ю. Оцу цIуйх тоьшалла дечарна хIумма а ца го, хIумма а ца хаало. Уьш юьхьIаьржачу хIиттор бу. ¹⁰ Шена цхьа а пайда ца бахьан волу дела хьан вийр ву лалийна вояттинчу цIунах? ¹¹ Иза деш верг а, цуьнан уллоранаш а юьхьIаьржачу хIуьттур бу. Пхьераш шаьш а адамаш бен ма дац. Массо а схьа а гулбалийгий, цхьаьна дIахIиттийта уьш. Нахала а баьхна, уьш кхоьруш хир бу.

¹² Аьчкапхьеро шен гIирсаца кIоранан алу тIехь болх бо. Цо жIаьвнашца аьчках цIунан кеп йо. Цо, шен куьйгийн ницкь ма-кхоччу, болх бо. Иза мац а ло, гIоранаш а оьшу, хьаг а ло, кIад а ло.

¹³ Дечигпхьеро дечиг тIехь юстаран тIийраг кховдайо. Суьртана гонах кьоламца сизаш хьокху цо. Уьрсаца дIа а хедийна, шен гIирсаца леррина кеп гойту. Дечигах стеган кеп йо цо, хазачу адаман аматехь сурт до цо, и цIу цхьана цIа чохь Iайтархьама. ¹⁴ Цо баганан дитташ хедадо, шена ножан я зьозан дитт^д схьакхоьхьу. Хьуьнан юккьера шена дитташ схьа а хоржу. Цу стага кьахьаштонан дитт дIадугIу, ткьа догIано иза доккха хуьлуйту. ¹⁵ Цу дечигех стагана ягориг хуьлу. Царах цхьа дакьа, цIе а латийна, вохвала а, бепиг датта а схьаоьцу цо, ткьа вукху декьах цIу а вой, цунна Iибадат до. ¹⁶ Дечиган цхьа дакьа цIергахь дагадо, цу тIехь кхача а кечбо, жижиг а дотту, иза вуззалц даа а доу. Цул сов, цIера уллохь вох а луш, стага олу: «Ма дика ду! Со хIинца вохвелла. Суна йовхо хаало». ¹⁷ Бухадисинчу дечигах цо дела во, шен цIу. Цунна Iибадат а деш, стага боху: «КIелхьарваккхяхьа со, хьо сан дела ма ву».

¹⁸ Царна хIумма а ца хаьа, уьш хIумманах а ца кхета. Церан бIаьргаш а, дегнаш а дIакъевлина ду, царна са ца гайта а, церан кхетам ца хилийта а. ¹⁹ Стаг ца кхета, цуьнан хьекьал ца кхочу ала: «Ах дечиг цIергахь дага а дина, цу тIехь бепиг а деттина, жижиг а кхерзина ас. Ткьа дисинчух аса дегаса цIу вийр варий те? Дечиган юьхкана со сужда гIур варий те?» ²⁰ Овкьарна тIаьхьаваьлла лела иза, Iехийначу даго харц новкьа ваьккхина иза. Шен са паргIат а даьккхина, цуьнга ца алало: «Сан аьтту куьйгахь харцо юй теша?»

Кхоьллинар а, КIелхьардоккхур а волу Веза Эла

²¹ Везачу Эло боху:

«Дагахь латгаде иза, ва Якьубан тIаьхье,
ва Исраилан халкь, хьо Сан ялхо хиларна.

Ас кхоьллина хьо, хьо Сан ялхо ду.

Ва Исраил, Суна цкьа а дицтур дац хьо.

²² Ас хьан зуламаш, дохк санна, дIадаьхна,
Ас хьан кьинош, марха санна, дIадаийна.

Юхаверза Суна тIе, хIунда аьлча
Ас мах баларца паргIатваьккхина хьо».

- 23 Хазахетарца, яккхийъейша, стигалаш,
хIунда аьлча Везачу Эло дина иза!
Хазахетаран гIовгIа яккхийша,
лаьттан бухахь йолу меттигаш!
Хазахетарца декийша, лаьмнаш,
хьаннаш, церан дерриг а дитгаш!
Якъубан тIаьхье Везачу Эло паргIатъяьккхина ю,
Исраилан халкъана юкъахь Шен сийлалла гойту Цо.
- 24 Хьан ПаргIатдоккхург а, ненан кийрахь долуш дуьйна хьо
дIанисдинчу а Везачу Эло иштта боху:
«Дерриг а хIума кхоьблина волу Веза Эла ву Со.
Ас-Айса дIасаяржийна стигалш,
Сайн ницкъаца латта а дIадаржийна.
- 25 Харцпайхамарийн билгалонаш талхайо Ас,
пал тосуш болчийн сонталла гучу а йоккху.
Хьекъалчийн хьехам Ас бохабо,
церан хьекъалх сонталла а йо.
- 26 Сайн ялхойн дешнаш дIачIагIдо Ас,
Сайн геланчаша аьлларг кхочуш а до.
Ас аьлла Ярушалайме: „Цунна чохь халкъ дехаш хир ду“,
ткъа ЯхIудан гIаланашка: „Уьш юа а дIахIиттийна хир ю,
церан къапалгаш Аса юхаметтахIиттор ю“.
- 27 КIоргачу хине Ас боху: „Дакъало!
Ас дIалакъор ду хьан татолаш“.
- 28 Къуреш-паччахьах боху Ас: „Иза Сан Iу ву.
Цо Сан лаам кхочушбийр бу.
Ярушалаймах цо эр ду: ‘ЮхаметтахIоттае и гIала!’
Делан цIийнах эр ду цо: ‘Цуьнан бух дIахIоттабе!’“»

Везачу Эло Къуреш къобалво

45 ¹ Паччахь хила Ша къобалвинчу а,
цуьнга халкъаш карадерзадайта а,
паччахьашна тIера гIаьгIнаш сьхадахийта а,
хьалха неIарш сьхаеллялийта а,
кевнаш дIа ца къовладалийта а

цуьнан аьтту куьг Ша схъалаьцначу а
 Къуреше иштта боху Везачу Эло:
 2 «Со хьуна хьалхаваьлла дIагIур ву,
 лаьмнаш дIа а шардеш.
 ЦIестан кевнаш кегдийр ду Ас,
 аьчка гIораш отур ду.
 3 Боданехь Iалашгеш йолу хазна а,
 хьелаш дIахьулдина къайлаха меттигаш а
 Ас хьуна дIалур ю, хьуна хайитархьама,
 Со хьан Израилан халкъан Веза Дела вуйла,
 хьайн царца хьо Соьга кхайкхина волу.
 4 Сайн ялхочун Якъубан дуьхьа,
 Айса хаьржинчу Израилан дуьхьа,
 хьайн царца хьо схъакхайкхина Ас,
 сийлаллин цIе хьуна дIало Ас,
 хьуна Со вевзаш вацахь а.
 5 Со Веза Эла ву, Со воцург, кхин дела вац.
 Ас хьуна ницкъ лур бу,
 хьуна Со вевзаш вацахь а.
 6 Ас иза дийр ду, массо а нахана массанхьа а,
 малх хьалагIоттучу меттера иза дIабузучу метте кхаччалц,
 Со воцург кхин дела воцийла хайитархьама.
 Со Веза Эла ву, ткъа Со воцург, кхин дела вац.
 7 Со ву серло Йийриг а, бода Кхуллург а,
 беркат Латториг а, бохам Бийриг а.
 Ас, Везачу Эло, деш ду и дерриг а хIуманаш.
 8 Лакхахь йолу стигалаш, хин тIадамаш санна,
 мархаш, догIа санна, нийсо яийтийша охьа.
 Лаятто, дIаса а делладелла, кIелхьардовлар¹ кхиадайтa,
 цуьнца цхьаьнна нийсо а хьалаялийта!
 Ас, Везачу Эло, кхоьल्लीна иза».

Кхоьллинчун а, хиллачун а да

9 Декъаза ву ша Кхоьллинчуьнца къийсалуш верг,
 лаяттаь йинчу кхабанашна юкьахь цхьаь бен йоцург!
 Поппаро куьпчичуьнга хоттур дуй те: «Хьо хIун деш ву?»
 Йинчу хIумано ша йиначух эр дуй те: «Цуьнан куьйгаш
 дац»?

^{45:9} ЕшаI-ЯхIу 29:16; Римхошка 9:20.

- 10 Декъза вu дега бохуш верг:
 «И мила вu, ахь дуьнен тIе ваьккхинарг?»
 Я нене бохуш верг:
 «И мила вu, ахь винарг?»
- 11 Иштта боху Исраилан Везачу Дала,
 иза Кхоьллинчу Везачу Эло:
 «Сан берийн хиндолчух лаяцна Соьга хетта муха хIуьтту шу?
 Сан куьйгаша бан безачу балха тIехь Суна омра дан муха
 гIерта шу?»
- 12 Со вu латта кхоьллинарг,
 цунна тIехь адам а Ас кхоьллина.
 Сайн куьйгашца стигалш дIасаяржийна Ас.
 Малх а, бутт а, седарчий а Сан омрица лелаш ду.
- 13 Кьуреш карзахваьккхинарг Со ма вu,
 цуьнгахула нийсо кхочушгьятархьама.
 Дерриг а цуьнан некъаш нисдийр ду Ас.
 Цо Сан гIала юхаметтахIоттор ю,
 иийсаре дIадигна Сан халкъ паргIатдер ду,
 цунах мах я совгIаташ а ца луш», –
 боху массо а ницкьийн Везачу Эло.
- 14 Везачу Эло иштта боху:
 «Мисархоша йина хIуманаш а,
 хушахойн йохкаэцар а,
 лекха нах болу себахой а,
 шун дола а бевлла, шун хир бу.
 Уьш шуна тIаьххье дIабогIур бу,
 шайна тIехь буржалш а долуш.
 Шуна хьалха охьа а таьIна,
 цара дехарца бохур ду:
 „Дела шуьца билггал вu,
 Иза воцург, кхин дела вац“».
- 15 Билггал Ша кьайлавоккхуш волу а,
 Шен халкъ кIелхьардаьккхина волу а
 израилхойн Дела вu Иза.
- 16 ЦIуш беш берш массо а юьхьIаьржачу хIуьттур бу.
 Цхьаьна дIабахар хир ду церан, юьхьIаьржо тIеярна.
- 17 Исраилан халкъ Везачу Эло кIелхьардоьккхур ду
 гуттаренна а долчу кIелхьардаьккхарца.
 ТIейогIучу хенахь цкъа а
 юьхьIаьржачу хIуттур дац и халкъ.

- 18 Стигалш кхоьллина волу Веза Эла –
Иза билггал Дела ву.
Латга а кхоьллина, цунна кеп а елла,
иза чIогIа латгийтира Цо.
Эрна дитархьама ца кхоьллина Цо иза,
тIехь адамаш дахийта иза кхоьллина Цо.
Оцу Дала боху: «Со Веза Эла ву,
кхин цхьа а дела вац, Со воцург.
- 19 Ас кьайлаха а ца дийцина,
я боданечу меттехь а ца дийцина.
Якьубан тIаьхьенах болчаьрга
Ас ца аьлла: „Эрна леха Со“.
Со бакьдерг дуйцуш волу Веза Эла ву.
Нийса дерг дIакхайкхачо Ас».

Дуьненан Веза Эла а, Бавелан цIуш а

- 20 Везачу Эло боху:
«Вовшах а кхетий, тIедуьйла,
халкъашна юкьара дийна дисинарш.
Сонта бу, дечигах вина шайн цIу а лелош,
шаьш кIелхьардахалур доцучу деланашка
доIанаш деш берш.
- 21 Схьа а дуьйлий, тоьшаллаш дIакховдаде.
Гуллакхах лаьцна вовших дагадовла.
Мила ву дукха хенахь дуьйна хьалха иза аьлларг?
Мила ву ширачу заманашкахь хиндерг аьлларг?
Со, Веза Эла, вац Иза?
Со воцург, кхин дела вац,
нийсонан Дела а, КIелхьардохург^д а.
Кхин цхьа а дела вац.
- 22 Суна тIедерза, тIаккха кIелхьардевр ду шу,
дуьненан массо а маьПера адамаш!
Со Дела ву. Со воцург, кхин дела вац.
- 23 Сайх чIагIо йо Ас,
Сан багара схьадолург бакь ду,
Ас аьлла дош хийцалур дац:
хIора а адам Суна хьалха горахIуттур ду,
ткъа хIора маттахь Со къобалвина хир ву.

- 24 Сох лаьцна дуьйцур ду:
 „Везачу Элехь ю нийсо а, ницкъ а“, – бохуш.
 Цунна тIе а баьхкина, юьхьIаьржачу хIиттина
 хир бу Цунна дуьхьалбевлла лелларш.
- 25 Исраилан тIаьхьенах болу берриш а
 Везачу Эло бакъбина хир бу,
 Цунах цара дозалаш дийр ду».

- 46** ¹ «Вел-харцдела дог доьхна ву,
 Набу-харцдела охьатаьIна ву.
 Оцу деланийн суьрташ хIинца
 бежанашна тIехь дIахьош ду.
 Хьалха аша дIакхехьначарах
 кIаделлачу даьхнина беза мохь хилла.
- 2 Цхьаьний уьш дог доьхна а, охьатаьIна а хилла.
 Шайн суьрташ кIелхьар ца дахало оцу харцделанашка.
 ХIинца уьш шаьш а йийсаре дIабахана бу!
- 3 ЛадогIа Соьга, Якъубан тIаьхьенах дерш –
 Исраилан халкъах дийна мел диснарш.
 Ненан кийрара схьадевлчхьана дуьйна,
 Ас карахь лелийна ду шу.
- 4 Со шун Дела ву, Ас шун гIайгIа бийр бу,
 шу къандаллалц а, шун месаш къежъяллалц а.
 Ас кхоьллина ду шу, Ас шу карахь лелор ду.
 Ас шуна гIо а дийр ду, шу кIелхьар а дохур ду.
- 5 Аша Со хьаьнца вустур вара?
 Аша хьанах Со тарволуьйтур вара?
 Со санна, кхин мила ву?
- 6 Наха, шайн бохчанаш схьа а достуш, деши охьахоьцу,
 терзанаш тIехь дети узу цара.
 Дашо пхьере а кхойкхий, шайна цIу^д войту цара.
 Юха, цунна хьалха охьа а теIаш, Ибадат до цара.
- 7 Шайн белшаш тIе а вуьллий, дIахьо цара цIу.
 Шен метта дIахIоттаво цара иза, цигахь иза лаьтта.
 Цигара меттах а ца волуш, лаьтта иза.
 Цхьаммо шега мохь хьекхахь а, цо дуьхьал жоп а ца ло
 я вочу балхах цхьа а кIелхьар а ца воккху.
- 8 Дагадаийта иза, латгаде иза шайн коьртехь,

- шайн дага тIе эца иза, аьрха нах.
- 9 Дагадаийта дуккха а зама хьалха хилларг.
Со Дела ву, Со воцург, кхин дела вац,
Со Дела ву, Со санна, кхин цхьа а вац.
- 10 Юьхьанцара дуьйна чаккхенехь хин дерг дийцина Ас.
Ширачу заманашкахь Ас аьлла хIинца а хилазчух лаьцна.
Ас аьлла: Сан Iалашо кхочушхир ю,
Сайн лаам берг Ас дерриг а дийр ду.
- 11 Малхбалера Ас аьрзу схьакхойкхур ю.
Генарчу махкара Ас стаг схьакхойкхур ву,
Сан Iалашо цуьнгахула кхочушгъяйтархьама.
Айса аьлларг Аса кхочушдойтур ду.
Сайна дагадеьнарг Аса дийр а ду.
- 12 ЛадогIа Сoьга, аьрха адамаш,
нийса долчунна генахь дерш.
- 13 Ас Сайн нийсо улло схьаеана –
иза генахь яц.
Ас лун долу кIелхьардовлар¹ хьелур дац.
Цийонна кIелхьардовлар лур ду Ас,
Исраилан халкъана Сайн сийлалла лур ю».

Бавелна йина кхел

- 47** ¹ «Чу а йоссий, чена тIе охьахаа,
йоIстаг санна йолу Бавел-гIала.
Олаллин гIантан метга, лаьтга тIе хаа,
хашадхойн йоI санна йолу гIала.
Хьох кхин цкъа а эр дац
ховханиг а, экамниг а.
- 2 Хьеран тIулгаш схьа а эций, дама ахьа!
ДIадаккха хьайн йовлакх,
хьалаайае хьайн коч.
Гoлаш гучу а яхий,
хийх дехьаяла.
- 3 Хьан ерзина хилар гуш хир ду,
хьан эхь нахана гучудер ду.
Ас бекхам бийр бу,
цхьаннах а кьинхетам бийр бац».

- 4 Вай мехах ПаргIатдохург Исраилан Веза Дела ву,
ткѣа Цуьнан це – массо а ницкѣийн Веза Эла ю.
- 5 Везачу Эло Бавеле боху:
«Тийналлехъ а Iе, бодашка дIа а гIо,
хашадхойн йоI санна йолу гIала.
Кхин цкѣа а эр дац хьох
пачхьалкхийн зуда-паччахъ.
- 6 Сайн халкъана оьгIазвахнера Со,
Сайн долахъ дерг сийсаздинера Ас.
Ас уьш хьан кара дIаделлера,
амма ахъ царах кѣинхетам ца бира.
Ур-атгалла кѣанвеллачунна а
хьайн деза дукъ тIедуьллура ахъ.
- 7 Ахъ олура, хьо гуттара а зуда-паччахъ хир ю.
Амма и хилларш хьайн даг тIе ца эцна ахъ,
паччахьаллин чаккхенан ахъ ойла ца йина.
- 8 ХIинца ладогIа, хьолехъ ехаш телхинарг.
Хьуна моьтту, хьо, кхерамехъ а йоцуш, Iаш ю.
Деле а кхочуш, хьайн даг чохъ боху ахъ:
„Со Дела ву, соьга кхочуш цхъа а вац.
Со йисина Iаш а хир яц цкѣа а,
бераш а дайна, ас бала а хьоьгур бац“.
- 9 Амма цIеххъана, цхъана дийнахъ,
и ший а хIума хьуна тIе догIур ду:
хьан майра а, бераш а довр ду.
Дерриге а хьан бозбунчаллашка хьаьжна доцуш,
Ахъ мел лелийначу молханашка хьаьжна доцуш,
и хIуманаш кхоччуш хьуна тIе догIур ду.
- 10 Хьо хьайн мекарлонех тешна яра.
Хьуна моьттура, хьо цхъанна а гур яц.
Хьан хьекьалалло а, хаарша а хьо некѣах тилийна.
Хьо Делаца а нисѣеш, хьайн дагахъ боху ахъ:
„Со Дела ву, соьга кхочуш цхъа а вац“.
- 11 Амма хьуна тIе бохам богIур бу,
бозбунчаллица иза дIабаккха ахъ могуьйтур дац.
Сингаттам хьоьга кхочур бу,

- хъан ницкъ кхочур бац иза сацо.
 Хъуна дагахь а доцуш долу
 хIаллакьхилар цIеххъана догIур ду хъуна тIе.
- 12 ДIаIе айхъа лелочу молханашца а,
 хъайн дерриге а бозбунчаллашца а,
 ахь жима йолуш дуьйна лелийна уьш.
 Цара хъуна гIо дан а там бу,
 цара хъан мостагIий Iадо а там бу.
- 13 Хьо кIадъелла, хъайна дукха хъехарш дарна.
 Хиндерг хаархъама стигалш дIасайобкьучаьрга а,
 стигаларчу седарчех дерг толлучаьрга а,
 хIора баттахь хъуна хиндерг дуьйцучаьрга а,
 шайн метга схъа а хIиттина, хьо кIелхъарьяккхийта.
- 14 Уьш чен юьхкаш санна ю:
 цIеро уьш багор бу!
 Цаьрга ур-атталла шаьш а
 кIелхъар ца бахало цIерах.
 Ша вохвалархъама кIоранах йолу цIе иза хир яц,
 уллохь хиьна Iархъама йолу цIе иза хир яц.
- 15 Церан дуьхъа хьо къахьобгуш а яра,
 цаьрца хьо, жима йолуш дуьйна, йохкаэцар лелош а яра,
 амма хъан дуьхъа цаьрга хIумма а далур дац.
 Царах хIора а шен новкъа дIавахана,
 цхъа а ца висна хьо кIелхъарьяккха».

Дела хиндолчун Да ву

- 48** ¹ ЛадогIа хIокхуьнга, Якъубан цIа,
 ЯхIудана тIера схъадогIуш долу
 Исраилан тIаьхье хъайх олуш долу.
 Ахъа Везачу Элан цIарах дуй а боу,
 Исраилан халкъан Везачу Далла Iамал а йо –
 бакьдолчуьнца а, нийсонца а иза ца дахь а.
- ² Аша шаьш езачу гIалех схъадевлла а,
 Шен цIе массо а ницкъийн Веза Эла йолчу,
 Исраилан халкъан Везачу Делах дозуш ду а боху.
- ³ Везачу Эло боху Исраилан халкъе:
 «Дуккха а хъалха дуьйцура Ас хин долу хIуманаш.
 Сан багахула царах лаьцна Ас бохура,
 нахана Ас уьш дIахозуьйтура.

- Щехъана Со лела волавелира,
ткъа и хIуманаш кхочушхуьлура.
- 4 Суна хаъара, хьо къар ца луш дуйла а,
хъан вортана тIера пхенаш аьчка а,
хъаж цIестан дуйла а.
- 5 Цундела Ас хъалххе дIакхайкхадора хьоьга,
хиндерг хилла далале.
Хъан ала йиш ца хилийта:
„И хIуманаш сан цIуша дина ду.
Дечиган я лалийначу сан суьрто
сацам бира и хIуманаш хилийта“.
- 6 Хъуна хезна и дерриг а, хъажал цу тIе!
Ахъа тIе ца лоцу иза?
ХIинца дуьйна Ас керлачу хIуманех лаьцна дуьйцур ду хъуна.
Ас йовзуйтур ю хъуна хъалха ца евзина йолу къайленаш.
- 7 Тоххара дуьйна дац, уьш хIинцца кхоьллина ду.
ХIинцалц царах лаьцна хъуна ца хезна.
Цундела хъан ала йиш яц:
„ХIаъ, уьш хууш дара суна!“
- 8 Хъуна иза хезна а дац, цунах хууш хIумма а дац.
Хъан лергаш хъалха схьадиллина дацара.
ХIунда аьлча Суна хаъара, хьо мел ямарта ву,
ненан кийрара схьаваьлчхъана дуьйна, дубъхалваьлларг ю
хъан цIе.
- 9 Сайн цIе бахъана долуш, Ас юхайоккху Сайн обгIазалла.
Суна болу хастам бахъана долуш,
хьо хIаллак ца ван Со сецаво Ас.
- 10 Хъажал, хьо цIангъархъма Ас лалийна хьо,
амма дети санна ца лалийна хьо.
Ас зийра хьо баланийн кхерчахь.
- 11 Аса Сайн дубъха до иза –
Сайн цIе емалйойтур яц Ас,
Сайн сийлалла цхъанна а дIалур яц».

Къуреш Везачу Эло хаьржина куьйгалхо хилар

- 12 Везачу Эло боху:
«ЛадогIа Соьга, Якъубан тIаьхье,

- Исраилан халкъ, Ас тIекхайкхина долу!
 Со – волуш волу Дела ву,
 Со Дуьххьарлерниг а, ТIаьххьарлераниг а ву!
 13 Сан куйгаша кхоьллина латта,
 Сан аьтту куйго дIасаяржийна стигалш.
 Ас латта а, стигал а тIекхайкхича,
 уьш Суна хьалха хIуьттур ду.
- 14 Схьа а гуллой, ладогIа, аш массара а!
 ЦIушна юкьара хьан аьлла кху хиндолчух лаьцна?
 Везачу Эло хаьржинчу стага Бавелна дуьхьал йолу Цуьнан Iа-
 лашо кхочушийр ю.
 Хашадхошна тIехь Шен ницкъ гойтур бу цо.
- 15 Со цхьаь ву вистхилларг а,
 цуьнга схьакхайкхинарг а.
 Со ву – иза схьавалориг,
 цуьнан аьтто хир бу ша арабаьккхинчу новкъахь.
- 16 ХIинца, Суна улло тIе а дуьйлий, ладогIа Ас бохучуьнга.
 Хьалхе дуьйна а ас кьайлаха ца дуьйцура.
 ХIара хила доладелчхьана а, Со цигахь ву», – иштта боху
 Везачу Эло,
 ткьа хIинца Хьалдолчу Эло ваийтина со Шен Синца.
- Везачу Эло Шен халкъан гIайгIа бар*
- 17 Иштта боху Везачу Эло,
 хьо КIелхьардоккхучо а,
 Исраилан халкъан Везачу Дала а:
 «Со Веза Эла ву, хьан Дела,
 хьуна пайденна дерг Iамош волу,
 хьо ваха везачу новкъа дIавуьгуш волу.
- 18 Ас деш долу омранаш ахь тидаме оьцуш делахьара!
 ТIаккха хьан синтем дIадоьду хи санна хир бара,
 хьан нийсо хIордан тулгIенаш санна хир яра.
- 19 Хьан тIаьхье хир яра гIум санна дукха,
 хьох схьабевларш – гIамаран буьртигаш санна.
 Церан цIе цкъа а йовр яцара,
 Суна хьалха уьш дIахедар бацара».

- 20 Бавелера арадовла,
хашадхойх дIадовда!
Хазахетаран маьхьаршца дIакхайкхаде иза,
массо меттехула дIасабаржабе и кхаь:
«Везачу Эло мах баларца паргIатъяьккхина
Шен ялхо йолу Якъубан тIаьхье!» – алий.
- 21 Везачу Эло Шен халкъ яьссачу аренехула дIадубгучу хенахь,
наха хьогаллина бала ца лайна.
Дала тархах хи даьккхина царна.
Цо тарх екъча, хи охьадоладелла.
- 22 «Тесачарна машар хир бац», – боху Везачу Эло.

Исраилан халкъ кхечу къаьмнашна серло хилар

- 49** ¹ ЛадогIа соьга, хIордан йистеру долу къаьмнаш,
ладогIа, генахь Iаш долу халкъаш!
Со дуьнен чу а валале, Везачу Эло тIекхайкхина Со,
ненан кийрахь волчу хенахь дуьйна, Сан цIе тиллина Цо.
- 2 Сан маттах ира тур дина Цо,
Шен куйган IиндагIехь Со Iалаш а вина.
Сох ирбина пха бина Цо,
Шен Iад-батта чохь Со лар а вина.
- 3 Цо соьга элира: «Хьо Сан Ялхо ву, Исраил саннарг,
Хьобгахула Сайна хастамаш бойтур бу Аса».
- 4 Ас элира: «Эрна къахьегна ас!
Сайн ницкъ пайдабоцуш кхачийна ас.
ХIетте а, суна кхочург Везачу Элера хир ду,
суна доггIург сан Делера хир ду».
- 5 Ткъа хIинца Шен Ялхо хила а,
Якъубан тIаьхье Шена юхаерзорхьама а,
Исраилан халкъ Шена тIе схьагулдайтархьама а
кийрахь дуьйна Со винчу Везачу Эло боху –
Везачу Элан бIаьргашкахь Сан сийдийр ду,
ткъа Сан ницкъ Сан Делера бу. –
- 6 Цо соьга боху: «Хьо Сан Ялхо хилла Iийр вац,

48:20 Довзийтинарг 18:4. 48:22 ЕшаI-ЯхIу 57:21. 49:1 Ярми-ЯхIу 1:5. 49:2 Иебар-хошка 4:12; Довзийтинарг 1:16. 49:6 а: ЕшаI-ЯхIу 42:6; Лака 2:32; Векалийн 26:23; 6: Векалийн 13:47.

Якъубан тайпанаш юхаметтахIитто а,
 Исраилан халкъах бухабиснарш цIа берзо а.
 Ас хьох кхечу къаьмнашна серло йийр ю,
 Сан кIелъхардаккхар дуьненан массо а маьIе кхачийта».

- 7 Исраилан халкъ мах баларца ПаргIатдаьккхинчо,
 цуьнан Веза Дела волчу Везачу Эло,
 нахана дегаз а хеташ волчу а,
 къаьмнашна ца везаш волчу а
 куьйгалхойн Ялхочуьнга иштта боху:
 «Паччахьаш, Хьо ган а гина,
 хьалагIовттур бу ларамца.
 Паччахьийн кIентий а, Хьо ган а гина,
 лохха охьатаьIар бу,
 хIунда аьлча тешаме волчу Везачу Эло,
 Исраилан халкъан Везачу Дала, хаьржина Хьо».

Исраилан мохк юхаметтахIоттор

- 8 Везачу Эло боху:
 «Со реза хуьлучу хенахь Аса жоп лур ду хьуна,
 Хьо кIелъхарвоккху хан тIееача, гIо дийр ду хьуна.
 Ас Iалаш а, лар а вийр ву Хьо,
 Хьобгахула Ас халкъаца барт бийр бу,
 латта меттахIотто а, дассаделла дакъош
 юха шун долахь хилийта а,
 9 йийсаре Дабигна болчаьрга: „Арадовла!“ – ала а,
 боданехь болчаьрга: „Гучудовла!“ – ала а.
 УьстагIий санна, уьш некъийн йистошкахь бежаш хир бу,
 дерзинчу гунаш тIехь церан дежийлаш хир ю.
 10 Уьш цкъа а меца а, хьобах а хир бац.
 Малхо а, товно а ницкъ бийр бац царна,
 хIунда аьлча царах кьинхетам беш Волчо ДIабуьгур бу уьш.
 Цо хин хьостанашна тIе балор бу уьш.
 11 Ас Сайн массо а лаьмнех тачанаш дийр ду,
 Сайн массо а коьрта некъаш хьалаойур ду.
 12 Хьовсал, уьш генара схьабогIур бу –
 цхьаберш кьилбаседехьара,
 вуьш малхбузехьара,

кхиберш Синайм це йолчу махкара».

- 13 Йоккхаехъа, стигал! Самукъадаьлла хилахъа, латта!
 Хазаетаран илли декадейша, лаьмнаш!
 Везачу Эло Шен халкъан дог оьцу,
 Цо кьинхетам бо гIело хьобгучу Шен кьомах.
- 14 Амма Цийоно элира:
 «Везачу Эло йити со,
 Хьалдолчу Элана со йицъелла!»
- 15 Везачу Эло жоп делира:
 «Нанна дицлур дуй те шен декхаш долу бер,
 ша динчу берах кьахета йицлур юй те иза?
 Нагахь нанна шен бер дицлахь а,
 Суна цкъа а йицлур яц хьо.
- 16 Хьажал, Ас хьан це Сайн куьйгийн кераюккъехь дIаязйина.
 Хьан пенаш гуттара а Сан бIаьргашна хьалха ду.
- 17 Хьан кIентий хьуна те юхаберза сихлуш бу,
 хьо йохийнарш дIагIур бу хьо йолчуьра.
- 18 Хьайн корта хьала а айий, гонах дIасахьажа.
 Берриг а хьан кIентий, гул а белла,
 хьо йолчу ца боьрзуш бу!
 Дийна волчу Сох чIагIо йо Ас, – боху Везачу Эло, –
 зудчун туьтеш санна, цаьрца массаьрца а хазлур ю хьо,
 нускалан хаза духар санна, уьш хир бу хьуна.
- 19 Хьан мохк бохийна а, бассийна а бара,
 цунах къапалгаш йина яра,
 ткъа хIинца иза чIогIа жима хир бу
 цу тIехь даха хиинчу дебначу хьан халкъана.
 Хьан мохк дIакхаьлинарш
 хьо йолчуьра дIагIур бу.
- 20 Хьох бераш дIадаьхначу хенахь
 халкъана юкьахь динчу бераша
 хьуна а хезаш, эр ду цхьана дийнахь:
 „ХIара меттиг чIогIа жима ю,
 жимма дIакхалха, со а Iайтархьама“.
- 21 ТIаккха хьайн дагахь ахьа эр ду:
 „Хьан дина суна хIара бераш?
 Сох бераш дIадаьхнера, со уьш хуьлуш а яцара.

Со ийисарехь а, махках яьккхина а яра.
 Хьан кхиййна хIара бераш?
 Со массара а цхьа йитина ма яра –
 хIара бераш мичахь дара?“»

22 Хьалдолчу Эло иштта боху:

«Хьовсал, Ас халкъашна цхьа билгало лур ю,
 Сайн байракх ойур ю Ас царна,
 ТIаккха цара куьйгаш тIехь шайн кIентий а,
 белшаш тIехь мехкарий а схьабахьар бу.

23 Паччахьаш дай санна хир бу хьуна,
 паччахьийн зударий наной санна хир бу.
 Уьш хьуна хьалха охьатаьIар бу,
 цара хьан когашкара чан юур ю.
 ТIаккха хуур ду хьуна Со Веза Эла вуйла.
 Ас гIо даре сатуьйсуш верг докковер вац».

24 Ондачуьнгара ижу схьаяккхалур юй?
 Къизачу куьйгалхочуьнгара ийисархой схьабахалур буй?

25 Амма хIара боху Везачу Эло:

«Ондачуьнгара ийисархой а схьабохур бу,
 къизачу куьйгалхочуьнгара ижу а дIахобцур ю.
 Хьобца тIом беш болчаьрца Со тIом беш хир ву,
 хьан бераш Ас кIелхьардохур ду.

26 Хьуна ницкъ биначаьрга Ас шайн дилха доуьйтур ду.
 Шайн цIийно бахор бу уьш, чагIаро санна.
 ТIаккха массо а адамашна хуур ду Со Веза Эла а,
 хьо КIелхьарйоккхург а, мах баларца
 хьо ПаргIатйоккхург а, Якъубан Нуьцкъалниг а вуйла».

50 ¹ Иштта боху Везачу Эло:

«Мичахь ду шун ненан дIасакъастаран кехат,
 Ас иза дIайохуьйтуш цуьнгахь хилла долу?

Я Сайна духалург ахча деллачух
 хьанна доькхина Ас шу?

Шу доькхина ду, шайн къинош бахьана долуш.

Шун зуламаш бахьана долуш, дIаяхийтина ю шун нана.

2 Со схьавеанчу хенахь, цхьа а хIунда вацара?
 Ас кхайкхича, дуьхьал жоп хIунда ца делира?

Сан куыг дацделла ткъа шуна гIо дан,
 я Сан ницкъ дIабаылла ткъа шу кIелхъардаха?
 Ас Сайн омрица хIорд бакъабо,
 хих яьсса аре йо,
 гIаккха царна чуъра чIерий, хи а ца тобий,
 дахкало, хьогаллина ле.
 3 Ас стигалш боданехъ дIахъулийо,
 сингаттаман духар гIе а тосий».

Везачу Элан Ялхочун ладугIуш хилар

- 4 Хьалдолчу Эло Iеминчеран мотт белла Суна,
 гIелвеллачунна гIо даран дош суна довзийтархъама.
 ХIора Iуьйранна Цо самавоккху Со,
 дешархочуьнга санна, тидамца соьга ладогIийта.
 5 Хьалдолчу Эло Сан лергаш схьадилина,
 ткъа Со аьрха а вацара,
 я Со юха а ца велира.
 6 Сайна еттарна букъ кIелхIоттийра Ас,
 ткъа Сайн маж дIаийзочарна – беснеш.
 Ас юьхъ дIа ца лачкыйра,
 Сайна дов деш а, шеташ етташ а.
 7 Хьалдолчу Эло Суна гIо дарна,
 Суна эхъ хетар дац.
 Цундела Ас Сайн юьхъ, мокхаз санна, латтайо.
 Суна хаьа, Со юьхъIаьржачу хIуттур воцийла.
 8 Со бакъвеш воу Дела уллохъ ву.
 Мила ву Соьца къовсавала лууш?
 ДIахIоттаве тхойшиь дуюхъ-дуюхьал!
 Мила ву Со бехкеван лууш верг?
 ТIеваийта иза Суна!
 9 Хьалдолчу Эло гIо до Суна.
 Хьаьнга ялур ю Суна кхел?
 Уьш массо а, бедар санна, тишлур бу,
 нецано йиьна хIума санна, дIабевр бу.
 10 Мила ву шуна юкъахъ Везачу Эле ларамах вуьзна а,
 Цуьнан Ялхочо дуюйцуьчунга ладугIуш а?
 Бодашкахъ, серло а йоцуш, лелаш верг,

^{50:6} Маттай 26:67; Марк 14:65. ^{50:8,9} Римхошка 8:33, 34.

- Везачу Элан цIарах тешна Iаш а хуьлийла,
шен Далла тIетевжаш а хуьлийла.
- 11 Ткъа шу, цIе латош дерш,
шаьш латийначу цIера юккъе гIо!
Догуш долу пхерчий схьаэцнарш,
шаьш латийначу пхерчашна юккъехь лела!
Иза Сан куьйго дийр ду шуна:
Iазап а хьобгуш, охьаховшур ду шу.

Исраил-мохк тебеш аьлла дешнаш

- 51** ¹ Везачу Эло боху:
«ЛадогIа Сьога, нийсонна тIе гIертарш,
Веза Эла лобхурш!
Шаьш схьахьабкхначу тархе хьовса,
шаьш чуьра схьадаькхначу оре хьовса.
- 2 Хьовсал шайн дега ИбраhИме а,
шаьш динчу Сарате а.
Ас тIекхайкхинчу хенахь иза цхьаь бен вацара,
амма иза декъал а вина, бераш а делла,
Аса цуьнан тIаьхье дебийтира.
- 3 Иштта Везачу Эло Цийонан догъобцур ду,
цуьнан херцораш юкъахь болчарна синтем а лур бу.
Цуьнан яьсса аренаш Iедан-беш санна ийир ю,
цуьнан эрна аренаш Везачу Элан беш санна ийир ю.
Самукъадалар а, казахетар а хир ду цигахь,
баркаллаш бохур ду, эшарш а лобхур ю.
- 4 ЛадогIа Сьога, Сан халкъ,
ладогIа Ас бохучуьнга:
Сьогара товрат-хьехам¹ схьабер бу,
Сайн нийсо Ас къаьмнашна серло йина дIахIоттор ю.
- 5 Сан нийсо гергакхочуш ю,
Ас лун долу кIелхьардаккхар новкъа даьлла ду.
Ас-Айса нийсонца олалла дийр ду халкъашна тIехь.
ХIордан йистера халкъаш хир ду Со варе сатуьйсусш,
шайна гIо ден долчу Сан куьйге хьобжуш.
- 6 Хьалахьовсал стигала, охьахьовсал лаьтта!
Стигалш дIаевр ю, кIур санна.
Латта тишлур ду, бедар санна,
цуьнан бахархой а лийр бу, мозий санна.

Амма Сан кIелхъардаккхар гуттар а хир ду.
Сан нийсо цкъа а дIаер яц.

- 7 ЛадогIа Соьга, бакъдерг девзаш дерш,
Сан товрат-хъехам шайн дегнашкахь болу халкъ.
Наха шайна кхиссарш ярх ма кхера,
уьш шайх кхардарх а ма къахка.
- 8 Бедар санна, нецано дIабуур бу уьш,
гIаргIа санна, нIаьно дIакхоллур бу.
Ткъа Сан нийсо гуттар а хир ю,
Сан кIелхъардаккхар гIаьхьенашкара гIаьхьенашка кхочур ду».
- 9 Паттахъа, Веза Эла, гIо дехъа тхуна!
Хъайн ницкъаца тхо кIелхъардахъа.
Паттахъа, хъалхалерчу заманашкахь санна,
дIаяханчу гIаьхьенийн деношкахь санна!
РахIаб-саьрмик дIахедийнарг Хьо вацара ткъа?
Цу хIордан саьрмиках тур Iоьттинарг Хьо вацара ткъа?
- 10 Ахь ца бакъийна хIорд, йоккхачу кIоргаллин хиш,
хIордан бухахула некъ а буьллуш,
кIелхъарбевлларш цунна гIехула дехъабовлийта?
- 11 Ахь мах баларца паргIатбаьхнарш юхабоьрзур бу.
Эшаршца Цийон-лам гIе богIур бу уьш,
гуттар а долу хазаетар хир ду церан кортош гIехула.
Хазаетар а, самукъадалар а карор ду царна,
сингаттам а, даккхий синош дахар а дIадевр ду.
- 12 Везачу Эло боху:
«Со-суо ву шун догъоьцуш Верг.
Хьо хIунда кхоьру лийр волчу стагах,
буц санна телхачу адамийн кIантах?
- 13 Хьуна хIунда вицло хьо кхоьблина волу а,
стигалш дIасаяржийна волу а,
лаьттан баххаш дIахIиттийна волу а Веза Эла?
Хьо хIаллакван кийча волуш волчу,
хьуна гIело ечун дералла бахъана долуш,
дерриг а дийнахь хьо хIунда кхоьруш лаьтта?
Мичахь ю хьуна гIело ечун дералла?
- 14 Йийсархо кестта паргIатвоккхур ву.
Иза ор чохь а лийр вац,
цунна бепиг ца тоьуш а хир дац.

- 15 Со Веза Эла, хъан Дела, ву.
 Ас хIорд ловзобоккху,
 цуьнан тулГенашка гIовГIа а йойтуш.
 Сан цIе массо а ницкыйн Веза Эла ю!
- 16 Ас Сайн дешнаш хъан бага дехкина,
 Сайн куьйган ИндагIехь хьо къайлаваьккхина,
 хьобга стигалш дIасаяржайта а,
 лаьттан баххаш дIахИттадайта а,
 Цийоне: „Хьо Сан халкъ ду!“ – алийта а».

Ярушалаймо Iазан хьегаран чаккхе

- 17 Самаялахъа, самаялахъа,
 гIаттахъа, Ярушалайм!
 Везачу Элан карара
 Цуьнан дераллин кад мелла ахь.
 Кад берриг а бассийна ахь,
 цо хьо тахкийна.
- 18 Ахь мел бинчу кIенташна юкъахь
 цхъа а вацара хьо дIайига.
 Ахь мел кхийначу берашна юкъахь
 цхъа а дацара хъан куьг схъалаца.
- 19 Хъуна тIе ши бохам беана –
 хъан бийр бу хъуна синтем?
 ЧIанадаккхар а, хIаллакдар а,
 мацалла а, туьра кIел дахар а –
 и дерриге а хъуна тIе деана –
 хъан дог Ас хъаьнгахула оьцур ду?
- 20 ГIелбелла хъан кIентий
 хIора ураман гола тухучохь Iохкуш бу.
 РечIано лаьцна сай санна бу уьш.
 Уьш Везачу Элан оьгIазаллах а,
 хъан Делан къематах а буьзна бу.
- 21 ЛадогIа хIокху хIумане,
 бала хьобгуш верг а,
 чагIар малаза вехна верг а.
- 22 Иштта боху хъан Хьалдолчу Эло,
 Шен халкъ лардеш волчу хъан Дала:

- «Хъан куыйгара схъаоьцу Ас
 хьо тахкийна болу кад.
 Сан дераллах буьзна болчу
 хIокху кедара ахь кхин мер дац.
 23 Ас хъуна ницкъ биначеран кара лур бу иза. Цара хьобга
 элира:
 „Охъайижа лаьтта, тхо хъайна тIехула дIасалелийта“.
 Ахь хъайн букъах латта а, урам а бира, нах тIехула лелийта».

Дала Ярушалайм кIелхъаръяккхар

- 52** ¹ Гаттахъа Цийон, гIаттахъа!
 Ницкъ хъайна тIебухахъа!
 Ва Ярушалайм, ва еза гIала,
 хъайн исбаьхъа бедарш тIеюяхъа!
 Сунтваза верг а, боьха верг а
 кхин вогIур вац хъуна чу.
 2 Хъайна тIера чан дIаегаехъа,
 гIаттахъа, Ярушалайм!
 Паччахъан гIанта тIе охъахаахъа!
 Хъайн вортанна тIера зIенаш схъаяхахъа,
 йийсаре лаьцна Цийонан йоI!

³ Везачу Эло хIара боху шен халкъе: «ХIумма а йоцучу хIуманак доьхкина а дара шу, мах а ца луш, оьцур ду шу». ⁴ Сан Хьалдолчу Эло иштта боху: «Хьалха Сан халкъ Мисар-махка даханера, цигахь дахар-хъама. ПIаьхьо ашурхоша Iазапехь даллийра иза. ⁵ Ткъа хIинца хIун ду Сан кхузахь? – хойтту Везачу Эло. – Мах а ца луш, йийсаре дIадигна ду Сан халкъ, ткъа цуьнан куыйгалхой угIуш бу, – боху Везачу Эло. – Дерриг а дийнахь Сан цIе емальеш лаьтташ ю. ⁶ Цундела Сан халкъана Сан цIе евзар ю, цундела царна хуур ду цу дийнахь: „Со хIара ву!“ – аьлларг Со вуйла».

- 7 Машар дIакхайкхош волчу а,
 хаза кхаь^д бахъаш волчу а,
 кIелхъардовлар^д дIакхайкхош волчу а,
 Цийоне: «Хъан Дала паччахьалла до!»
 олуш волчу а геланчин когаш
 лаьмнашкахула схъабогIуш мел хаза ду!

^{52:1} Довзийтинарг 21:2, 27. ^{52:5} Римхошка 2:24. ^{52:7} Нахьум 1:15; Римхошка 10:15; Эпасхошка 6:15.

- 8 ЛадогIа! Хъан хехоша шайн аьзнаш айдина,
 хазахетарца цхъаьний маьхъарий детта цара.
 Шайн БIаьргашца го царна,
 Веза Эла Цийоне юхавоьрзуш.
- 9 Яккхийейша, хазахетарца цхъаьна эшарш лакхийша,
 Ярушалайман херцораш!
 ХIунда аьлча Везачу Эло Шен халкъан догъэцна,
 Цо мах баларца паргIатъяьккхина Ярушалайм.
- 10 Везачу Эло Шен беза пхъарс берзина
 баьккхина дерриг а халкъашна хьалха.
 Дуьненан массо а йистошна
 вайн Дала делла кIелхъардаккхар гур ду.
- 11 ДIадуьло, дIадуьло, арадовла цигара!
 Боьхачух дIа ма хьакхало.
 Арадовла цу чуьра, шаш цIанде,
 Везачу Элан пхъегIаш лелош дерш!
- 12 Амма шу меллаша девр ду ара, дIадовдур дац,
 хIунда аьлча Веза Эла гIур ву шуна хьалхаваьлла.
 Исраилан халкъан Веза Дела хир ву,
 шу лардеш, шуна тIаьхъаваьлла вогIуш.

Ялхоcho бала хъегар

- 13 Везачу Эло боху:
 «Хъовсал, Сан Ялхо Ша дечунна тIехъ кхиам болуш хир ву.
 Иза чIогIа лакхаваьккхина а, айвина а хир ву.
- 14 Иза гича, дукха адам инзардаьллера, хIунда аьлча
 цхъана а адаман йоцучу кепара цIармата дара Цуьнан
 сибат,
 цхъана а стеган ца хуьлу хатI дара Цуьнан.
- 15 Амма Цо дукха халкъаш инзардохур ду,
 паччахъаша шайн баганаш дIакъовлур ю Цунна хьалха.
 Шайга ца дийцинарг гур ду царна,
 шайна ца хезначух кхетар бу уьш».

- 53** ¹ Мила тешна хир вара тхоьгара хезначух?
 Хъанна гайтина бара Везачу Элан нуьцкъала пхъарс?
- ² Иза Цунна хьалха, ховха маргIал санна,
 декъачу лаьтгара хьалаболу орам санна, кхийна ву.

- Цуьнгахь я куц а, я исбаьхьалла а яцара
 вайн тидам цунна тIебахийта.
 Цуьнга хьаьжча, цхьа а хIума дацара
 вай Цунна тIеозалуш долу.
- 3 Нах ца баьшна а, наха дIатесна а вара Иза.
 Лазарш хааделла а, эгIазаллаш евзина а стаг вара Иза.
 Шена тIера юьхь дIаерзаечу стагах санна,
 Цунах даша а ца даьшна, вай Цуьнан хама а ца бинера.
- 4 Амма, вайн эгIазаллаш тIе а лаьцна,
 Цо вайн лазарш дIадаьхьира.
 Ткъа вайна моьттара, Иза таIзар динарг, –
 Дала тоьхнарг а, Цо ницкъ бинарг а вара.
- 5 Вайн аьрхаллина чов йина вара Иза,
 вайн кьиношна хьаьшна вара Иза.
 Вайна машар бахьаш долу таIзар дара Цунна тIехь,
 ткъа Цуьнан чевнаш бахьана долуш вай тодина лаьтта.
- 6 Вай массо а тиладелла уьстагIий санна дара,
 хIора а шен-шен новкъа тIевирзина вара.
 Амма Везачу Эло дахийтина Цунна тIе
 вайн массеран а кьинош а, бехк а.
- 7 Цунна гIело а йора, ницкъ а бора,
 амма Шен бага хьала ца гIаттийра Цо.
 Урс хьакха дIабугуш болчу Iахаро санна,
 ша лоргучунна хьалха шен Iаь ца йолуьйтучу уьстагIо санна,
 Шен бага хьала ца гIаттийра Цо.
- 8 Цуьнан гIуллакх харц къасторна, Иза дIаваьккхира.
 Амма Цуьнан тIаьхьенах лаьцна хьан ойла йора?
 Дийначеран лаьтта тIера дIаваьккхина вара Иза.
 Сан халкъан кьинош бахьанехь Цунна ницкъ бира.
- 9 Зуламхошца цхьаьна каш кечдинера Цунна,
 хьалдерг волчохь дIавоьллинера Иза,
 Цо цкъа а кьизалла ца йинехь а,
 Цуьнан багахь харцдерг дацахь а.
- 10 Амма Везачу Элан лаамехь дара
 Иза хьашийта а, Цуьнга баланаш хьегийта а.

53:4 Маттай 8:17. 53:5 1 Кипин 2:24. 53:6 1 Кипин 2:25. 53:7, 8 Векалийн 8:32, 33.

53:9 1 Кипин 2:22.

- Нагахь Шен синах Цо гIуда такхаран сагIа дахь,
 тIаьхьенах берш гур бу Цунна,
 Цуьнан дахар дах а дийр ду Цо,
 ткъа Цуьнан куьйгахула кхиамца
 Везачу Элан лаам кхочушхир бу.
- 11 Шен сино бала хьегначул тIаьхьа,
 Цунна юха а дахаран серло а гур ю,
 Шена тосаделлачуьнгахула Ша тIекхьачначунна
 Иза реза а хир ву.
- Нийсаверг волчу Сан Ялхочо
 дуккха а нах Суна хьалха бакъбийр бу,
 церан къинош Шена тIехь дIа а хьур ду.
- 12 Цундела Ас сийлахьчарна юкьахь дакъа лур ду Цунна,
 ондачаьрца ижу йобкъур ю Цо,
 Цо Шен дахар Южаллина дIадаларна а,
 зуламхойх Иза дIатоьхна хиларна а.
 Цо дуккха а болчеран къинош дIа а даьхьира,
 зуламхошна тIера доIанаш а дора.

Везачу Элан Израилан халкъе болу безам

- 54** ¹ «Мохь хьекха, бер ца хуьлуш ерг,
 цкъа а бер хилла а йоцург!
 Хазахетаран цIогIа тоха, мохь хьекха,
 бер хуьлуш лазарша ца хьийзийнарг,
 хIунда аьлча йитинчун бераш сов ду,
 майра волуш йолчун чул», — боху Везачу Эло.
- ² «ДIасашорье хьайн четар лаьтта меттиг,
 хьайн хIусамийн шаршуш дIаяржае!
 Юха ма оза! Четар чIагIдеш долу машшаш дIахеца,
 ткъа машшийн хьостамаш лаьттах чIагIде!
- ³ ХIунда аьлча хьо аьтту а, аьрру а агIор дIасаяьржар ю.
 Хьан тIаьхьенах болчара халкъаш карадерзор ду,
 яссийна церан гIаланаш хьалаюзур ю.
- ⁴ Кхера ма кхера — кхин юьхьIаьржачу хIуттур яц хьо.
 Эхь хеташ ма хила — кхин аьшнаш йийр яц хьо.
 Хьайн жимачу хенахь юьхьIаьржачу хIоттар дицлур ду хьуна,
 хьайн йисина Iаш сий дайна хилар дага а догIур дац хьуна.
- ⁵ Хьо Кхоьллинарг ву хьан майра —

Цуьнан цIе массо а ницкыйн Веза Эла ю.
Хьо ПаргIатгьяьккхинарг Исраилан халкъан Веза Дела ву,
Цунах дерриге а лаьттан Дела олу.

- 6 Везачу Эло кхойкху хьоьга,
йитина а, дог доьхна а йолчу зудчуьнга санна,
жимачу хенахь ялийна а,
юха дIатесна а йолчу зудчуьнга санна, –
боху хьан Дала. –
- 7 КIезигчу ханна Ас йитинера хьо,
амма боккхачу кьинхетамца Ас юхаялор ю хьо.
- 8 ОьгIазваханчохь Сайн юьхь хьох кьайлаяьккхинера Ас,
амма хедар боцучу безамца Ас кьинхетам бийр бу хьох», –
боху хьо КIелхьарйоккхуш волчу Везачу Эло.
- 9 «Суна иза Нохьин деношкахь санна ду.
Цу хенахь Ас чIагIю йира, кхин цкъа а лаьтта тIе Нохьин
хиш дер дац аьлла.
ХIинца Ас чIагIю йо кхин хьуна оьгIаз ца ваха а,
бехкаш ца даха а.
- 10 Лаьмнаш дегадахь а,
гунаш меттахдовлахь а,
Сан хьоьга болу хедар боцу безам дIабер бац,
Сан хьоьца бина машаран барт меттахбер бац», –
боху хьох кьинхетам беш волчу Везачу Эло.

Керла Ярушалайм

- 11 «Пекъар йолу, мохо дIасалестош йолу,
шена синтем ца бина йолу гIала!
Ас-Айса хьан тIулгаш поппарца дуттур ду,
хьан бух саппир-тIулгех буттур бу,
- 12 хьан бIаьвнаш рубинех йийр ю,
кевнаш – кьегачу жовхIарех,
ткъа дерриг а пенаш дезачу тIулгех дуттур ду.
- 13 Везачу Эло Iамор бу хьан берриг а кIентий,
церан машар а, беркат а доккха хир ду.
- 14 Нийсонна тIехь чIагIийина хир ю хьо.
Iазап дар хьуна генадер ду,

- хьо кхера оьшуш хIумма а дац.
 Къемат хьуна генадер ду,
 иза хьуна улло догIур дац.
 15 Нагахь хьуна тIе цхьаь латахь а,
 иза Сьогара хир дац.
 Милла а хьох латахь а, иза ша вужур ву.
- 16 Хьажал, Ас аьчка пхьар кхоблина,
 цо, алу алсам а йоккхий,
 балхана догIуш долу герз кечдо.
 Ткъа иштта Ас кхуллу хIаллакдийриг а,
 цуьнга адамаш хIаллакдайтархьама.
- 17 Хьуна дуьхьал даьккхинчу цхьана а герзо хьуна зулам дийр
 дац.
 Хьо бехке вечу муьлххачу а маттана дуьхьало ялур ю хьобга.
 Иза Везачу Элан ялхойн тIаьхье ю,
 Сьогара долу церан бакъдар ду», –
 боху Везачу Эло.

Делера болу кьинхетам

- 55** ¹ Везачу Эло боху:
 «Ва дерриге а хьогах дерш,
 хиш тIе сьхадуййла!
 Ва шайгахь ахча доцурш,
 сьхадуййла, эца, яа!
 Сьхадуййла, дети доцуш эца,
 ахча а ца луш, чагIар а, шура а эца!
- ² Аш хIунда луш ду ахча шайна пайденна доцучух?
 Мах а луш, меца хIунда дуйсуш ду шу?
 Дика Сьога ла а догIий, мерзаниг дIадаа,
 тIаккха аша тоьллачу кхачанах дезар оьцур ду.
- ³ ХIинца тидам бе, Суна тIедуййла!
 ЛадогIа Сьога, шайн синош дахийтархьама!
 Ас гуттар а хин болу барт бийр бу шуьца,
 Даудана лур ду аьлла долу тешаме диканаш лур ду шуна.
- ⁴ Хьовсал, Ас Цунах дуккха а халкъашна теш вира,
 тхьамда а, куьйгалхо а вира царна.
- ⁵ Хьайна девзаш доцу халкъаш тIекхойкхур ду ахь,

- хИинццалц царна хьо а ца девзара.
 Уьш хьуна тIекхача сихлур бу,
 хьан Везачу Делан, Исраилан халкъан Везачу Делан, дуьхьа,
 хIунда аьлча Цо хьан сий лакхадаьккхина».
- 6 Лаха Веза Эла Иза каро мегачу хенахь.
 Кхайкха Цуьнга, Иза уллохь волчу хенахь.
- 7 Иесачо шен некъ буьтийла,
 ткъа кьинош летийначо – шен ойланаш.
 Везачу Элана тIевоьрзийла иза – Цо цунах кьинхетам бийр
 бу –
 Вайн Далла тIе, хIунда аьлча Цо комаьршаллица нахана
 гечдийр ду.
- 8 «Сан ойланаш шун ойланаш яц,
 шун некъаш Сан некъаш дац, –
 боху Везачу Эло. –
- 9 Стигалш лаьтгал лекха ма-хиллара,
 Сан некъаш а ду шун некъел лекха,
 Сан ойланаш а ю шун ойланел лекха.
- 10 ДогIа а, ло а, стигалара охьа а догIий,
 цара латта даша а дой,
 цу тIехь хьаладолург кхуьуйту,
 ялта дIадуьйш волчунна хIу а,
 юуш волчунна юург а хуьлуьйтуш.
 ТIаккха бен уьш стигала юха ца доьрзу.
- 11 Иштта ду Сан багара схьадолу дош а –
 иза даьсса юха ца доьрзу Суна тIе.
 Цо Суна луург кхочушдо,
 Ас даийтина дош Iалашоне кхочу.
- 12 Делахь, шу самукьадаларца арадевр ду,
 машарца новкъа а дохур ду.
 Лаьмнаша а, гунаша а шуна хьалха эшарш лобкхур ю,
 аренашкарчу дитташа шайн тIараш деттар ду.
- 13 Коканийн метта, зобзан дитт^а хьаладер ду.
 КIохцалийн метта, миртан дитт хьалагIур ду.
 И дерриг а хир ду Веза Эла дагавайтарна а,
 гуттаренна йолчу а, дIаер йоцучу а билгалонна а».

Массо а халкъашна долу кIелъхардовлар

56 ¹ Везачу Эло иштта боху: «Бакъдерг лар а де, нийсо а лелае, хIунда аьлча Сан кIелъхардахар гергакхаьчна, Сан нийсо кестта гучуйоккхур ю. ² Декъала ву Далла лерина шоьтан де, иза сийсаз а ца доккхуш, лардеш верг а, шен куьг муьлххачу а вочу балхах лардеш верг а. Декъала ву иштта лелаш волу стаг а, иза кхочушдан схъалаьчна адам а».

³ Везачу Элана тIаьхьахIоьттина волчу кхечу къоман стага ма олийла: «Везачу Эло со билггал Шен халкъах дIакъастор ву».

ВаьIна волчо а ма олийла: «Со дакъаделла дитт бен дац». ⁴ Везачу Эло иштта боху: «Сан шоьтан денош лоручу а, Суна лууш дерг хоржучу а, Соьца бина барт ларбечу а ваьIначарна ⁵ Сайн цIа чохь а, цуьнан пенаш юккъехь а дагадоуьйтийла дIахIоттор ю Аса, ткъа нехан кIентий а, мехкарий а дуьнен чу бовлучул а дика хир ю иза. Абаденналц йолу а, хедар йоцу а цIе лур ю Ас царна».

⁶ Везачу Элана гIуллакх дан а, Цуьнан цIе еза а, Цуьнан ялхой хила а Цунна тIаьхьахIиттина болу, шоьтан денош лардеш а, Соьца бина барт чIогIа лоруш а болу кхечу къаьмнех берш ⁷ буьгур бу Ас Сайн безачу лам тIе. ДоIанаш дечу Сайн цIа чохь хазахетар дийр ду Ас царна. СагIа доккхучу Сан кхерча тIехь дохуш долу дийнаташ дагоран а, кхидолу а церан сагIанаш тIеоьцур ду Ас, хIунда аьлча Сан цIа доIанаш ден цIа олуш хир ду, массо а къаьмнашна лерина долу.

⁸ ДIасабаьржина болу исраилхой схъагулбеш волчу Хьалдолчу Эло боху: «Гулбинчарна тIе кхин а гулбийр бу Ас».

Исраилхойн тхьамданаш бехке бар

⁹ Арenan массо а акхарой, схъаюьйла! Хьуьнан массо а акхарой, схъаюьйла, дIадаа! ¹⁰ Исраилхойн хехой бIаьрзе а, хIумма а ца хууш а бу, уьш берриш а мотт ца хуу жIаьлеш ду, лата а ца хууш, Iахка а Iохкуш, гIенаш а гуш, набъяр а дезаш. ¹¹ Уьш Iебар доцу а, сутара а жIаьлеш ду. Уьш кхетам боцу Iуй бу: массо а шен новкъа дIавирзина ву, хIора а шена пайда лъхуш ву. ¹² «Схъадуьйла, — боху цара, — суна чагIар карор ду! Маларца дехар ду вай! Кхана а тахана хилларг хир ду, кхин сов а».

ЦIушна Iамальеш берш бехке бар

57 ¹ Делан лаамехь верг хIаллакхуьлу, ткъа цхьанна а дагах ца кхета иза. Далла тешаме нах бахарна тIера дIабоху, амма цхьа а ца кхета — Делан лаамехь верг дIаххолхуьйту, цунна зулам ца

хилийтархъама. ² Нийсачу новкъахула лелларш паргIатоне кхочур бу, царна синтем карор бу шайн Iожаллин меттахъ.

³ «Амма шу – тIедуйла кхуза, зуда-бозбунчин бераш, нахаца лелачу стеган а, кхахьпанан а хIу! ⁴ Шу хъанах кхаърдаш ду? Хъанах доьлу шу, мотт ара а бохуш? Зуламан бераш а, аьшпаш буйтучийн тIаьхье а яц шу? ⁵ Нежнашна юкъахъ а, хIора луйстачу дитта кIелахъ а цIушца боьзна болчу хъарамчу лаамех дуйзна ду шу. Татолашна йистехъ а, тархашна кIелахъ а берашна арсаш хьобкхуш ду шу. ⁶ Хъан дакъа татоллийн шерачу тIулгаш юкъахъ ду. Уьш хъан кхаж бу. ЦIуш лоруш болчу оцу тIулгашна чагIаран а, кIен а сагIанаш доху ахъ. Оцунна реза хуьлийла дуй Со? ⁷ Лекхачу а, хъалабаьккхинчу а лам тIе хIоттабо ахъ хъайн маьнга, цига хъалайолу хьо сагIа даккха. ⁸ НеIарна а, гурана а тIехъа хIиттайо ахъ цIуйн билгалонаш. Сох дIа а йоьрзий, ерзина а йолий, метта йолу хьо. Хъайца дIабийшинчаьрца барт бо ахъ цаьргара мах баккха. Цаьрга а хьобжуш, хъайн хъарамчу лаамах там хуьлу хьуна. ⁹ Хаза хьожа йогIу хъакхар а эсна, хьо Мулка-цIунна^д тIе йогIу. Ахъ хъайн хъакхарш алсамдоху. Хъайн геланчаш генна дIабохуйту ахъ – ур-атталла эхарте кхаччалц уьш буйссуйтуш. ¹⁰ Бехха некъ барна, хьо кIадло, амма ахъ ца олу: „Дог дохийла а дац!“ Хъан гIора юха а меттахIутту, цундела хьуна гIельялар ца хаало.

¹¹ Хьо хъанах кхераелла сел чIогIа, тешаме ца хиллал а, Со, виц а вина, хъайн дага чохъ ца виттал а? Со вехха вист а ца хуьлуш Iерна, дуй те хъан Сох цаькхарар? ¹² Ас хъан нийсо а, хъан гIуллакхаш а дIагойтур ду хьуна – царах хьуна пайда бер бац. ¹³ Ахъ, гIо доьхуш, орца даьккхича, хъан цIуйн жIугано кIелхъарйоккхур юй те хьо? Уьш массо а мохо дIахъур бу, хIоно дIасабохур бу. Ткъа Сох тешначунна латта а кхочур ду, Сан беца лам цуьнан дола а бер бу».

Дог доьхначух къахетар

¹⁴ Везачу Эло элира: «Хъалаайина некъ богIа! Кеч а бе, дIа а нисбе некъ. ДIаяккха Сан халкъана хъалхара дуйхъало».

¹⁵ ХIунда аьлча иштта боху Лекхачо а, Лакхаваьккхинчо а, абаденналц Вехаш Волчо а – Везаниг ю Цуьнан цIе: «Со лекхачу а, езачу а меттехъ Iаш ву. Дог доьхнарш а, синца муьтIахъ берш а бу Соьца. Ас синца муьтIахъ болчеран са метта а далор ду, дог доьхначеран дог метта а далор ду. ¹⁶ Со даим а хир вац шу бехке деш а, шуна оьгIазьоьхуш а. Со иштта хилча, муьлхха а са Суна хъалха гIеллур дара, Iаь а тухуш, Ас мел кхоьллинарг лаьттар дацара. ¹⁷ Халкъан къилахъ йолу сутаралла бахъанехъ, Со оьгIаз а оьхура, цунна таIзар а дора Аса, Сайн юьхъ къайла а йоккхура, эргIад а вуьйлура, амма иза, Сох дIа а дирзина, шен даго хаьржинчу новкъахула дIадахара.

¹⁸ Суна гина цуьнан некъаш, амма Ас тодийр ду иза. Ас иза дIа а лелор ду, халкъах гIайгIа ечарна синтем а бийр бу. ¹⁹ Нехан баганашкахь Суна лерина болу хастам кхуллур бу Ас. Уггар дика машар лур бу Ас генарчарна а, уллорачарна а, — боху Везачу Эло. — Ас тодийр ду халкъ. ²⁰ Иеса нах ловзабаьлла хIорд санна бу. И хIорд дIа ца тоь, цуьнан хиша сазз а, хатт а аратуьйсу. ²¹ Иесачарна машар хир бац», — боху сан Дала.

Бакъдолчу марха кхабарх лаьцна

58 ¹ Везачу Эло боху: «ЧIогIа мохь хьакха, сеца ма сеца. Хьайн аз айде, коьман маIах тардеш. Сан халкъана цуьнан зуламаш а, Якъубан тIаьхьенна цуьнан къинош а дIахайта. ² Цара хIора дийнахь лоьху Со. Сан некъаш довза а лууш долуш санна а, нийсонца лелаш долуш санна а, шен Делан лаамаш дIа ца тосуш долуш санна а долу халкъ ду иза. Цара нийсонца гIуллакх къасторах хоьтту Соьга, Далла гергахача лууш санна а бу уьш».

³ Наха хоьтту: «Оха мархад кхобу, Хьуна хIунда ца го иза? Тхо кIезиг хилар гойту оха, цуьнан тидам хIунда ца бо Ахь?»

Везачу Эло боху цаьрга: «Шаьш марха кхобучу дийнахь шайн лаам кхочушбо аш, кхечарна а хала белхаш бар тIедуьллу. ⁴ Марха а кхобуш, аш девнаш доху, эгIа а оьгIу, иштта буйнаш детташ лета. Лакхахь шайн аз хазийтархьама, ца кхобу аш цу хенахь марха. ⁵ Иштта дуй те Суна лууш долу марха, стага шена ницкъ бен а, маргIало санна, шен корта охьатаIабен а, шена кIел сингаттаман бедарш а, чим а туьйсу де? Цунах олу ахь марха долу а, Везачу Элана дезаш долу а де?»

⁶ ХIара ду Суна лууш долу марха: харцонан гIоьмаш дIаяха, дезачу дукъан машшаш дIадаста, Iазапехь берш паргIатбаха, муьлхха а дукъ дохаде, ⁷ мецачуьнца хьайн бепиг декъа, бевлла лела миска нах хьайн цIа чу бига, верзинчунна тIе бедар юа, хьайн гергарчух дIа ма лачкъа.

⁸ TIаккха хьан серло, сахуьлучу хенахь санна, гучуер ю, хьан товалар сихха хир ду, хьан нийсо хьуна хьалхаяьлла дIагIур ю, Везачу Элан сийлалла а тIаьхьадогIур ду хьуна. ⁹ Ахь кхайкхича, Везачу Элана хезар ду, ахь орца даьккхича, Цо эр ду: „Со кхузахь ву!“

Ахь хьо волчуьра Iазап латтор дIа а даккхяхь, пIелг айарца стаг бехкеван а, стаг сийсазвеш долу къамел а сацадахь, ¹⁰ доллучу синца мецачунна яа хIума а лахь, гIело ловш волчун дог а эцахь, тIаккха хьан серло кхетар ю боданехь, хьан бода делкъе санна хир бу. ¹¹ Веза Эла гуттар а хьан тхьамда хир ву. Цо, йокъа хIоьгтича, хьуна оьшург латтор ду, хьан даьIахкаш чIагIийир ю, тIаккха хьо хих Iабийна беш санна а, цкъа а хи ца кхачош долу хьоста санна а хир ву. ¹² Хьан халкъо

^{57:19} Эпасхошка 2:17. ^{57:21} ЕшаI-ЯхIу 48:22. ^{58:7} Маттай 25:34.

юхаметтахIиттор ю шира херцораш, юа а дIахIиттор ду дуккха а тIаь-хьенаша дитина цIенойн баххаш. Хьох пенаш тодеш верг а, херцийна урамаш, цигахь Iархьама, юхаметтахIиттош верг а эр ду».

Шоьтан де лардарна совгIатдар

¹³ «Нагахь шоьтан дийнан дуьхьа, хьайна дан тамехь хета гIуллакхаш а ца деш, Сан дезачу дийнахь куьг-ког ахь лардахь, шоьтан дийнах зовкх хьобгу а, Везачу Элан деа а де ахь алахь, иза лоруш, цу дийнахь гутгара а айхьа деш долу гIуллакхаш а ца деш, хьайна тамехь дерг а ца лобхуш, эрна хабарш а ца дуьйцуш, хьо хилахь, ¹⁴ хьуна Везачу Элаца хиларан хазахетар карор ду. Ас хьо лаьттан лакхенашка хьалавоккхур ву, Якьубана, хьан дена кхаьчна болчу махе зовкх хьобгуйтур ду». Хаа ду шуна, Везачу Эло аьлла ду иза.

Кьинош леторна халкь бехкедар

59 ¹ Хьажал, Везачу Элан куьг шу кIелхьар ца даххал доца дац. Цуьнан лерг шу ца хаззал кьевлина дац. ² Амма шун харцонаша шуна а, шун Далла а юккье херо ялийтина. Аша летийначу кьиноша Цуьнан юьхь шуьгахьара дIаерзийтина, ткьа цу бахьаненна Цунна шу ца хеза! ³ ХIунда аьлча шун куьйгаш цIийно бехдина ду, шун пIелгаш – кьиноша. Шун баганаша харцдерг дуьйцу, шун матто зуламениг дуьйцу.

⁴ Бакьдолчуьнгахьа цхьаммо а аз ца айдо, нийсонца гIуллакх цхьаммо а ца кьастадо. Даьссачу дешнех а доьзна, цара харцдерг дуьйцу, зуламе хIума дола а дой, бохам боккху. ⁵ Лаьхьанан хIоаш тевна дохкий а Iа, маша а бузу цара. Церан хIоаш диьнарг лийр ву, нагахь уьш дохдахь, царна чуьра лаьхьа арабер бу. ⁶ Церан бедаршна маша пайденна бац, шаьш динарг тIедухалур дац цаьрга. Церан гIуллакхаш харцонан гIуллакхаш ду, ницкьбар ду цара лелош дерг. ⁷ Зуламна тIебовду церан когаш, бехк боцучун цIий Iано сихло уьш. Iеса ю церан ойланаш, дохор а, хIаллакьхилар а ду церан некьаш тIехь. ⁸ Машаран некь царна ца бевза, нийсо яц уьш лелачохь. Церан некьаш ситтина ду, царна тIехула вьодучунна цхьанна а машар ца бевза.

Халкьо шен кьинойх даре дар

⁹ Цундела нийса кхел яр ду вайна генахь, нийсо вайна тIе ца кхочу. Вай серлоне сатуьйсу, амма бода тIебогIу, сирлачу кьагаре хьобжу, амма Iаьржачу боданехь лела. ¹⁰ БIаьрзенаш санна, пен а лобцуш, бIаьргаш доцуш санна, мича доьлху а ца хууш лела вай. Дийнан делкьехь тийсало, маьркIажхан йолуш санна. Ондачарна юкьахь, делларш

санна ду вай. ¹¹ Черчий санна, Иоьху вай, кхокхарчаша санна, узарш до. Нийса кхел яре хьобжу вай, амма иза яц, кIелхьардовларе сатуьй-су, амма иза вайна генахь ду.

¹² ХIунда аьлча Хьуна хьалха тхан зуламаш дукха ду, тхан кьиноша тхуна дуьхьал тоьшалла до. Оха дина зуламаш тхобца ду, тхайн харцонаш тхуна евза. ¹³ Веза Эла волчу Хьуна дуьхьал а девлла, Хьо Iехийра оха. Тхайн Делах дIадирзира тхо. Ницкьбарх а, аьрхаллах а лаьцна дуьйцу оха. Тхайн дегнашкахь кхоьллина харц дешнаш арадовлубуйту оха. ¹⁴ Бакьдерг лелор юхатеттина ду, ткьа нийсо генахь лаьтгаш ю, хIунда аьлча билггала дерг урамашкахь тасаделира, ткьа хьаналла чу ца ян елира. ¹⁵ Билггала дерг цхьанхьа а карош дац, ткьа зуламна гена ваьллачунна бохам хуьлу.

Везачу Эло Шен халкь кIелхьардаккха кечдо

Везачу Элана гира иза, ткьа Цунна тамехь дацара нийсо цахилар. ¹⁶ Цунна гира цхьа а цахилар, Иза цецвелира гIо доккхуш цхьа а цахиларх. Цуьнан Шен куьйго болх бира уьш кIелхьарбохуш, Цуьнан нийсоно гIо дора Цунна. ¹⁷ Цо Шена тIе, гIагI санна, бакьдерг диллира, Шен коьрта тIе кIелхьардаккхаран гIем¹ а тиллира, бекхаман оба, бедар санна, тIеобллира, дог иракарахIотторца Шен дегI хьулдира. ¹⁸ Цара динчуьнга хьаьжжина, Цо Шена дуьхьалбевллачарна дералла гойтур ю, мостагIашна бекхам бийр бу, хIордан йистерчу халкьашна а царна доггIург дIалур ду. ¹⁹ Малхбузехь Везачу Элан цIарах нах кхералур бу, ткьа малхбалехь – Цуьнан сийлаллех. Сиха догIу хи санна, схьавогIур ву Иза, Везачу Элан хIоно дIаэккхош волу.

²⁰ «Цийонна а, зулам лелорна тIера дIайирзинчу Якьубан тIаьхьенах болчарна а ПаргIатбохург вогIур ву, – боху Везачу Эло. – ²¹ Сох лаьцна аьлча, цаьрца болу Сан барт хIара бу, – боху Везачу Эло. – Сан Са а, хьуна тIехь долу, Сан дешнаш а, Ас хьан бага дехкина долу, хьан багара а, хьан берийн а, церан тIаьхьенийн а багара хIинца дуьйна абаденналц дIадевр дац», – боху Везачу Эло.

Ярушалайман хинйолу сийлалла

60 ¹ «ГIаттахьа, серлаялахьа, Ярушалайм, хьан серло схьа ма еана, Везачу Элан сийлалла хьуна тIехула хьала ма яьлла!

² Хьажал, бодано латта дIахьулдийр ду,
халкьаш а Iаьржачу боданна кIел гIур ду,
амма хьуна тIехула Веза Эла садаржаран серлонехь гIоттур ву,

^{59:16} ЕшаI-ЯхIу 63:5. ^{59:17} Эпасхошка 6:14, 17; 1 Тассалникахошка 5:8.

^{59:20} Римхошка 11:26.

- Цуьнан сийлалла хир ю хуна тIехь.
 3 Хьан серлонна тIе халкъаш догIур ду,
 паччахьаш – хьан садаржаран сирлаллина тIе.
- 4 Хьайн корта хьала а айий, гонах хьажа:
 уьш массо а, гул а белла, хуна тIебогIуш бу.
 Хьан кIентий генара схьабогIуш бу,
 карахь хьан мехкарий а бахьаш.
- 5 ТIаккха, хьайна иза гича, хазахетар ду хуна,
 хьан дог, тохаделла, шорлур ду.
 ХIордан хьал хьан карадогIур ду,
 халкъийн долахь дерг хуна тIе доьрзур ду.
- 6 Эмкалийн ковранаша дIалоцур ду хьан латта,
 къона эмкалш хир ю Маданера а, Iейпера а яьккина.
 Уьш ерриш а Шеба-махкара, деши а, хаза хьожа йогIу хьакхарш
 а дахьаш, йогIур ю.
 Везачу Элан сийлахь гIуллакхаш кхайкхор ду
 схьабаьхкинчу наха.
- 7 Къедархойн дерриге а жаш хьо йолчохь схьагулдийр ду,
 набуятихойн коьмаша хьан гIуллакх дийр ду.
 СагIа доккху Сан кхерча тIехь тамехь долу сагIа хир ду царех,
 иштта Сайн исбаьхьаллин цIийнан сийдийр ду Ас.
- 8 Мархаш санна а, шайн баннаш
 тIе доьлху кхокхарчий санна а,
 тIемаяьлла йоьдург хIун ю?
- 9 Иштта, Соьга хьоьжуш хIордан йистера халкъаш ду,
 ткъа царал хьалха Таршашан хIордкеманаш ду,
 генара шун кIентий цIа балош догIуш долу.
 Цара дахьаш дети а, деши а ду
 Везачу Элан, хьан Делан,
 Исраилан халкъан Везачу Делан дуюьхьа,
 хIунда аьлча Цо хьан сий айина.
- 10 Кхечу мехкашкарчу наха хьан пенаш дуттур ду,
 церан паччахьаша хуна гIуллакх дийр ду.
 Со обгIазвахча, Ас таIзар дора хуна,
 амма хIинца Сайн дикаллица
 хьоьца къинхетаме хир ву Со.

- 11 Хъан кевнаш гуттар а диллина хир ду,
уыш дийнахъ а, буса а дIакъовлур дац,
халкъийн хъал хъуна чудаийта а,
церан паччахъаш схъабалабайта а.
- 12 Ткъа хъуна гIуллакх ца до
пачхъалкхаш а, халкъаш а
чекхдовлалц хIаллакдийр ду.
- 13 Ливанун-махкара сийлахъ дитташ —
зобзан а, базанан а, баганан а цхъаьний —
хъуна схъадахъар ду.
Цаьрца хаздийр ду Сан деза ца,
тIаккха Ас сийдийр ду Сайн когийн меттиган.
- 14 Хъуна гIело йиначеран кIентий,
муьтIахъ хиларца хьо йолчу а баьхкина,
хъан когашка охъаобгур бу.
Хьох ца бешаш хиллачара
хьох эр ду Везачу Элан гIала а,
Исраилан халкъан Везачу Делан Цийон а.
- 15 Хьо дIатесна а, ца езаш а,
цхъа а хъуна чухула чекх а ца волуш хиларан метта,
Ас йийр ю хьох гуттаренна а исбаьхъалла а,
тIаьхъенашка тIаьхъенашка хазахетар а долу гIала.
- 16 Халкъаша а, паччахъаша а юзор ю хьо,
нанас дакхош долу бер санна.
Хъуна хуур ду Веза Эла волу Со, хьо КIелхъарйоккхург а,
хьо мах баларца ПаргIатйоккхург а,
Якъубан Нуьцкъалниг а вуйла.
- 17 ЦIастанан метта, Ас деши дахъар ду хъуна,
эчиган метта, дети а, дечиган метта, цIаста а,
гIулгийн метта, эчиг а дахъар ду.
Машар хир бу хъан куьйгалхо,
нийсо хир ю хъан тIехъожург.
- 18 Ницкъбар кхин хир дац хъан лаьтта тIехъ,
дохор а, хIаллакдар а — хъан дозанашкахъ.
Хъайн пенех ахъ КIелхъарвалар эр ду,
ткъа хъайн кевнах — Хастам.

- 19 Хьуна дийнахь серло луш малх а кхин хир бац,
батто буйсанна шен нур а лепор дац,
хIунда аьлча Веза Эла хир ву хьуна гуттар а серло луш,
хьан Дела хир ву хьуна исбаьхьалла хилла лаьтташ.
- 20 Хьан малх цкъа а дIабузур бац,
бутт кхин къайла а бер бац,
хIунда аьлча Веза Эла хир ву хьуна гуттар а серло луш.
Хьан баланийн денош чекхдевр ду.
- 21 Дерриг а хьан халкъ, нийсонца а лелаш,
абаденналц лаьттан дола деш хир ду.
И халкъ Ас доьгIна синтар ду,
Сан куьйгийн болх бу,
Сан исбаьхьалла хьалайккха кхоьллина ду.
- 22 КIезигчух эзар адам схьадер ду,
утгар гIийлачух – онда халкъ.
Со ву Веза Эла.
Шен хеннахь Ас сихдийр ду иза хилийта».

КIелхьардовларх болу хаза кхаь

- 61** ¹ Хьалдолчу Элан Са дагца ду Сан,
хIунда аьлча Везачу Эло Со къобалвина
мискачарна хаза кхаь^д кхайкхо.
Цо хьажийна Со дог доьхначарна дарба дан,
ийсархошна паргIатдовлар кхайкхо,
тутмакхаш набахтера арабаха,
- 2 Везачу Эло диканца леладо шо а,
вайн Делан бекхаман де а кхайкхо,
гIайгIанехь мел болчеран догъэца,
- 3 Цийонехь гIайгIа ечарна хазаетар тилла –
чиман метта, царна таж^д лур ду,
белхаран метта, самукьадалар лур ду,
эшначу синан метта – хастаман духар.
Царах эр ду нийсонан нежнаш,
Шен исбаьхьалла дIагайтархьама,
Везачу Эло доьгIна долу.
- 4 Цара шира херцораш юхаметтахIиттор ю,
тоххара дуьйна йохийна меттигаш тойийр ю.
Дуккха а тIаьхьенашкара дуьйна яссийна
лаьтташ йолу гIаланаш карлайохур ю цара.

60:19 Довзийтинарг 21:23; 22:5. 61:1, 2 Лака 4:18, 19. 61:2 Маттай 5:4.

- 5 Кхечу мехкашкарчу наха шун жаш дажор ду.
Хийра нах хир бу шун латта лелош а, кемсаш кхиош а.
- 6 Ткъа шух Везачу Элан динан дай эр ду,
вайн Далла гIуллакх деш берш аьлла, цIе йоккхур ю.
Халкъийн хьоло кхобур ду шу,
церан дозаллех аш куралла йийр ю.
- 7 Шун юьхьIаьржачу хIоттаран метта
лаьттан шозза дакъа лур ду шуна.
Шу сийсаздахаран метта
шайга кхаьчначух даккхийдеш хир ду шу.
Иштта, шун махкахь шозза дакъа лур ду шуна,
гуттаренна а долу хазахетар хир ду шун.
- 8 «ХIунда аьлча Суна, Везачу Элана, нийса кхелъяр деза,
ницкъбарца долу талор ца деза.
Тешаме а волуш, Ас совгIат лур ду царна,
гуттаренна болу барт а бийр бу царца.
- 9 Царах схьабевлларш къаьмнашна юкьахь бевзаш хир бу,
ткъа церан тIаьхье халкъашна юкьахь евзаш хир ю.
Уьш мел гуш болчарна хуур ду,
Везачу Эло декъалдина халкъ иза дуйла».
- 10 Сайн Везачу Элах йоккхаеш хир ю со,
сан са хир ду сайн Делах доккхадеш.
Цо кIелхьардаккхаран бедарш юьйхина суна тIе,
Цо нийсонан оба суна тIе хьульина,
зудаялочо динан дайн чалба коьрта тIе тиллича санна а,
нускало жовхIаршца ша хазъян санна а.
- 11 Лаьтто шен ялта кхиоре терра а,
бешо стоьмаш хьалабахаре терра а,
Везачу Эло нийсо кхуьуйтур а ю,
массо а халкъашна хьалха
Шена хастамаш бойтур а бу.

- 62** ¹ Цийонан дуьхьа дIасоцур вац со,
Ярушалайман дуьхьа тийна Иийр вац,
цуьнан нийсо, Iуьйренан серло санна, гIатталц,
цуьнан кIелхьаръялар, хаьштиг санна, серлаяллалц.
- 2 Халкъашна хьан нийсо гур ю,

- массо а паччахъашна – хъан сийлалла.
 Хъуна керла цIе туьллур ю,
 Везачу Элан багара схъаер ю и цIе.
- 3 Везачу Элан карахъ сийлаллин таж^д хир ду хьо,
 хъайн Делан кераюккъехъ паччахъийн чалба хир ю.
- 4 Кхин эр дац хьох «Йитинарг»,
 я хъан лаьттаг кхин эр дац «ДIатесна дерг».
 Хъан цIе хир ю «Дала цунах зовкх хьобгу»,
 ткъа хъан лаьттаг «Долахъ дерг» эр ду,
 Везачу Эло хьох зовкх хьобгур долу дела,
 хъан лаьттан Цо дола дийр долу дела.
- 5 Жимачу стага йоIстаг ма-яллора,
 хъан кIенташа хъан дола дийр ду.
 Зудаялош верг шен нускалх воккхавеш ма-хиллара,
 иштта хъан Дела а хьох воккхавеш хир ву.
- 6 Хъан пенаш тIехъ хехой хIиттор бу Ас, Ярушалайм.
 Уьш дийнахъ а, буса а тийна хир бац.
 Шу, Везачу Эле кхойкхуш дерш,
 дист а ца хуьлуш ма Iелаш.
- 7 Цуьнга са ма даIийта, Цо Ярушалайм юхаметтахIоттаяллалц,
 цунах Цо дуьненан сийлалла яллалц.
- 8 Везачу Эло чIагIо йина
 Шен аьтту куьйгах а, Шен нуьцкъалчу пхъаьрсах а:
 «Хъан ялта кхин лур дац Ас хъан мостагIашна кхачанна,
 кхечу къаьмнийн наха хъан чагIар а мер дац,
 ахъ шена тIехъ болх бина долу.
- 9 Кемсаш кхиочара юур ю уьш,
 Везачу Элана хастам бийр бу цара.
 Кемсаш лахьочара мер ду чагIар
 Сан дезачу цIийнан керташкахъ».
- 10 Схъадуьйла, кевнах чекхдовла!
 Халкъана некъ кечбе!
 Хъалаайина бе и некъ!
 Оьшуш доцу тIулгаш дIадаха!
 Хъалаайа байрахъ къаьмнашна!
- 11 Везачу Эло кхайкхадю дуьненан йистошка кхаччалц:

62:11 ЕшаI-ЯхIу 40:10; Довзийтинарг 22:12.

«Диаала Цийонан йоIе:
 „Хъажал, хьо КIелхъарйоккхург ву вогIуш!
 Хъажал, хьо КIелхъарйоккхург ву вогIуш!
 Цуьннан совгIат а Цуьнца ду,
 Цуьннан ял а Цунна хъалха йогIуш ю“».

- 12 «Везачу Эло паргIатдаьккхина, деза халкъ» эр ду царях,
 ткъа хьох «Лехна йолу а, дIатесна йоцу а гIала» эр ду.

Бекхаман де

63 ¹ И Эдомера вогIург мила ву? Мила ву иза, цIен оба а юьйхина,
 Бацарера вогIург? Мила ву иза сел сийлахь верг оцу Шен ду-
 харца, берриг а Шен ницкъаца сел онда верг?

«Со ву иза, нийсонца олуш верг, адамаш кIелхъардаха нуьцкъала а
 волуш».

² Хъан бедарш цIен хIунда ю, муттдоккхургахь кемсаш хъешначийн
 санна?

³ «Со цхъаь бен вацара кемсаш хьуьйчохь, халкъашна юкъара цхъа а
 вацара Соьца. Ас Сайн обгIазаллица хыйшира уьш, Сайн дераллица
 этира уьш. Церан цIий Сан обанна тIе детталора, иштта Сайн бедар
 бехийна Ас. ⁴ Бекхаман де Сан даг чохь дара, Ас чIир екхаран шо тIе-
 кхаьчна. ⁵ Со хыйжира, амма гIоьнча вацара. Со цецвелира, гIо ло-
 цуш стаг ца хиларна. Амма Сан куьйго гIо дира Суна, Сан дералло
 Суна накъосталла дира. ⁶ Сайн обгIазаллица Ас къаьмнаш хъаьшира.
 Сайн дераллица уьш даха а дина, церан цIий лаьтта охъадоьттира Ас».

Дела Израилан халкъаца дика хилар

- ⁷ Ас хъахор ду Везачу Элан безаме гIуллакхаш а,

Цунна хастам бан хъакъ долу гIуллакхаш а.

Тхотьца Ша кьинхетаме хиларна а,

Шен хедар боцу безам боккха хиларна а,

Везачу Эло тхуна мел динарг хъахор ду ас,

Израилан халкъана Цо мел дина диканиг а.

⁸ Цо элира: «Иза Сан халкъ ду, мекарлонца лелар доцу бераш ду
 уьш». ТIаккха Иза церан КIелхъардоккхург хилира. ⁹ Цара мел хъег-
 начу баланашкахь, Цо а бала хъегна. Цуьннан уллорачу малико кIел-
 хъарбаьхна уьш. Шен безамца а, кьинхетамца а Цо паргIатбаьхна
 уьш. Цо, схъа а эцна, дерриге а ширачу заманашкахь лелийна уьш.

^{63:1-6} ЕшаI-ЯхIу 34:5-17; Ярми-ЯхIу 49:7-22; Яхъазкхиал 25:12-14; 35:1-15; Iамос
 1:11, 12; Iабди-ЯхIу 1:1-14; Малъаки 1:2-5. ^{63:3 а:} Довзийтинарг 14:20; 19:15;
^{б:} Довзийтинарг 19:13. ^{63:5} ЕшаI-ЯхIу 59:16.

¹⁰ Амма цара, дуьхьал а бевлла, халахетар дира Цуьнан Дезачу Синна. Цундела Цунах церан мостагIа хилира: Иза Ша цаьрца тIом беш дара.

¹¹ ТIаккха Цуьнан кьомана Муса а, цуьнца болу нах а баьхна хьалхалера денош дагадаьхкира: «Мичахь ву Шен уьстагIий Iуьшца хIордах дехьадаьхнарг? Мичахь ву Мусана чу Шен Деза Са диллинарг? ¹² Мичахь ву Мусана аьтту куьйгахь хила Шен исбаьхьа а, нуьцкьала а куьг дахийтинарг, халкьана хьалха хи дIасадекьнарг, абаденналц Шен цIе гIараяккхархьама? ¹³ Мичахь ву уьш Iаннашкахула дIабигнарг?»

Шерачу арахула дIаюьгу говр санна бара уьш, тийса а ца луш, дIа-боьлхуш. ¹⁴ ТогIи чу буссу бажа санна, Везачу Элан Сино садаIа буьгуш бара уьш. Иштта Хьайн халкъ дIадуьгура Ахь, Хьайн сийлахь цIе гIараяккхархьама.

Кьинхетам бар а, гIо дар а доьхуш долу доIа

¹⁵ Стигалара охьахьажахьа, Хьайн деза а, сийлаллин а долчу цIа чуьра схьахьажахьа: Хьан леррина хилар а, ницкъ а мичахь бу? Хьан боккха гIайгIа а, ницкъ а мичахь бу? Хьан эсалалла а, тхобга болу кьинхетам а сецна бу. ¹⁶ Хьо-м тхан Да ву, ИбрахIимна тхо ца доьзахь а, Исраилан халкъо тхо кьобал ца дахь а. Хьо ву, Веза Эла, тхан Да, тоххара дуьйна а Хьан цIе «Тхан ПаргIатдохург» ю. ¹⁷ Хьайн некьаш тIера тхо гал хIунда довлийтира Ахь, Веза Эла? Хьайна хьалха ларамах дуьзна ца хиллал чIогIа тхан дегнаш чIагI хIунда далийтира? Юхаверзахьа тхо долчу Хьайн ялхойн дуьхьа — Хьайн долахь долчу кьоман тайпанийн дуьхьа.

¹⁸ КIеззигчу хенахь бен Хьан халкъан долахь ца хилира Хьан еза меттиг. Ткъа хIинца тхан мостагIаша хьаьшира Хьан деза цIа. ¹⁹ Ахь тхан дола цкъа а ца дича санна, Хьан цIе тхобца ца йовзча санна хилла дIахIиттира тхо.

64 ¹ Стигалш а этIийна, хьо чувоссахьара! Лаьмнаш дегор дара Хьуна хьалха. ² ЧIешах цIе латийча санна а, цIеро хи кхехкийча санна а, Хьан мостагIашна Хьан цIе йовзийта, Хьуна хьалха къаьмнаш дегадайта! ³ Тхо хьобжуш доцу а, ларамах дузуьйтуш долу а гIуллакхаш Ахь дича, Хьо чу а воьссира, лаьмнаш Хьуна хьалха дега а дира. ⁴ Азалера дуьйна лергана а ца хезнера, цхьанна хаа ца велира, бIаьргана а ца гинера кхин Дела, Хьо воцург, Шега хьобжуш болчеран дуьхьа леладеш волу. ⁵ Самукьадаларца бакьдерг кхочушдеш волчунна а, Хьан некьаш дагахь латтош волчунна а гIо дан вогу Хьо. Амма Хьо оьгIазвахара тхуна, хIунда аьлча тхо дукха хенахь дуьйна кьинош

летош дара. Тхо кIелхьар муха девр ду? ⁶ Далла хьалха тхо дерриш а бехвелла стаг санна хилла дIахIиттина, оха мел дина бакъахьара гIул-лакхаш дегаза горгамаш санна ду. Тхо массо а, гIа санна, маргIалдулу, тхан кIиноша, мохо санна, дIахьо тхо. ⁷ ДоIанехь Хьобга кхойкхуш я Хьох катоха гIерташ цхьа а вац. Цундела Хьайн юьхь тхоч къайляяк-кхина Ахь, тхайн кIинош бахъанехь тхо хIаллакьхила а дуйтуш.

⁸ Амма, Веза Эла, Хьо тхан Да ву. Тхо поппар бу, ткъа Хьо куьпчи ву — тхо массо а Ахь кхоьллина ду. ⁹ Веза Эла, ма гIохьа обгIаз барам боцуш, абаденналц тхан кIинош дагахь а ма латтадехьа. Схьахьажьа: тхо массо а Хьан халкъ ма ду. ¹⁰ Хьан езачу гIаланех яьсса аре хилла. Цийонах яьсса аре хилла, Ярушалайм яссаелла. ¹¹ Щергахь дагийна ду тхо долчохь хилла Делан цIа^д, тхан дайша шена чохь Хьо хестийна а, деза а, исбаьхьа а долу. Оха лерина а, езна а ерриг а меттигаш хIинца йохийна Iохкуш ю. ¹² Веза Эла, и дерриг а хиллачул тIаьхьа а IадIийр ву Хьо? Вист ца хуьлуш а, тхуна барам боцуш таIзар деш а хир ву Хьо?

Дала къарцалучарна таIзар дар

65 ¹ «Сох лаяцна ца хоьттучарна Со вовзийтина Аса, Со ца лехна-чарна Со карийна. Сайн цIаре доIанца кхойкхуш доцчу халкъе: „Со кхузахь ву! Хьуна гIо дан кийча ву!“ — баьхна Ас. ² Дийнахь сарралц Сайн куьйгаш вочу новкъахула шайн лаамашца леллачу къар ца лучу халкъе а кховдийна, Иийна Со. ³ Даим цу халкъо юьхь-дуйхь-хьал сийсазво Со, езачу бошмашкахь сагIанаш а дохуш, кибарчигех кечийначу меттигашна тIехь хаза хьожа йогIу хIума^д а ягош, ⁴ къуббана-наш юкъахь а Iаш, къайлахчу меттигашкахь буьйсанах а йохуш. Цара хьакхин жижиг а доу, хьарамчу кхачаных йина чорпа а ю церан еш чохь. ⁵ Цара боху кхечаьрга: „Совца, суна тIе ма дуййла, со дукха веза ву шуна хьалха!“ Уьш Ас хьожа йоккхуш болу кIур бу, дерриг а дийнахь йогуш йолу цIе ю.

⁶ ХIара ду Суна хьалха яздина дерг: „Со вист ца хуьлуш Iийр вац, Ас бекхам бийр бу. Ас дIалур ду царна ⁷ цара а, церан дайша а летиинчу кIиношна догIуш дерг, — боху Везачу Эло. — Цара лаьмнаш тIехь хаза хьожа йогIу хIума ягайора, гунаш тIехь Со сийсазвохура. Цара хьалха лелийначу гIуллакхашна догIург Ас токхур ду царна“».

⁸ Иштта боху Везачу Эло: «Кемсийн хорханехь мутта долчу хенахь олу: „Йоха ма е иза, цхьадолу диканиг цунна чохь хила мега дела“. Изза дийр ду Ас Сайн ялхойн дуйхьа, массо а хIаллак ца вархьама. ⁹ Якъубах Ас тIаьхье хуьлуйтур ю, ЯхIудан тайпанах Сан лаьмнаш

кхочунверг схаволуьйтур ву Ас. Ас хаьржинчеран долахь хир бу уьш, Сан ялхой Iийр бу цигахь. ¹⁰ Суна уллохь хилар лобхуш долчу Сан халкъан духьба уьстагIийн дежийла хир ю Шарон-аре, ткъа бежано садо-гу меттиг хир ю Iахур-тогIи.

¹¹ Ткъа шу, Со дIа а тесна, Сан беза лам биц а бина, Гада-цIунна* кхача кечбеш дерш а, Мени-цIунна** чагIаран кад луш дерш а, ¹² Ас тугьра кIел дохуьйтур ду. Шу массо а дойур ду, хIунда аьлча Ас кхайкхича, аша жоп ца делира, Ас къамел дича, аша ла ца дуйьгIира. Суна зуламе хеташ дерг а деш, Суна цадезарг хоржуш а дара шу». ¹³ Цундела иштта боху Хьалдолчу Эло: «Сан ялхоша юур ю, ткъа шу меца Iийр ду, Сан ялхоша мер ду, ткъа шу хьбогах хир ду, ¹⁴ Сан ялхой самукъадоккхуш хир бу, ткъа шу эхьехь хир ду, Сан ялхоша эшарш лобкхур ю, дегнаш чохь хазахетар хиларна, ткъа аша маьхьарий хьобкхур ду, дегнаш чохь сингаттам хиларна, шу доьлхур ду, синош эшна хиларна. ¹⁵ Аш йитина хир йолу цIе неIалт кхайкхош долчу хенахь лелош хир ю Ас хаьржинчу халкъо. Хьалдолчу Эло хIаллакдийр ду шу, ткъа Шен ялхошна кхин цIе туйлур ю Цо. ¹⁶ Лабтта тIехь шена декьалвар доьхуш волчо бакьдолчун Дала ша декьалвар доьхур ду. Лабтта тIехь дуй бууш волчо а бакьдолчун Делах дуй буур бу, хIунда аьлча хьалхалера сингаттамаш бицбина а, Сан бIаьргашна хьалхара къайлабаьхна а хир бу».

Керла кхоблинарг

¹⁷ «Хьажал! Ас керла стигал а, керла латта а ду кхуллуш, ткъа хьалхалернаш дага а догIур дац, даг тIехь а хир дац. ¹⁸ Ас кхуллуш долчух самукъадаьлла а, даккхийдеш а хир ду шу гуттар а, хIунда аьлча Ас кхуллуш йолу Ярушалаймах самукъадалар а хир ду, цуьнан халкъбах хазахетар а хир ду. ¹⁹ Ярушалаймах хазахеташ а, цуьнан халкъбах самукъадаьлла а хир ву Со. Цу гIали чохь кхин хезар дац белхар а, тийжам а. ²⁰ Цу чохь цхьадолчу деношкахь бен ца даьхна аганара бер хир дац, иштта шен денош кхачдалаза воккха стаг а хир вац. БIе шо кхаьчна стаг велча, иза жима стаг ву моьттур ду. БIе шо кхаьчна къинош летийнарг веллехьара, цунна неIалт кхайкхийна моьттур дара. ²¹ Уьш, цIенош а деш, царна чохь Iийр бу, кемсийн бошмаш а югIуш, церан стоьмаш бууш хир бу. ²² Цара кхечарна чохь Iан цIенош а дийр дац, кхечара царна тIера кемсаш яа кемсийн бошмаш а

* 65:11 *Гада* – иза аьттонан харцдела ву.

** 65:11 *Мени* – иза кхолламан харцдела ву.

65:10 ЮшаI 7:24-26. 65:17 ЕшаI-ЯхIу 66:22; 2 Кипин 3:13; Довзийтинарг 21:1.

65:19 Довзийтинарг 21:4.

югIур яц. Сан халкъан денош, диттан денош санна, хир ду. Ас хаър-
жинчара еххачу хенахъ шайн куыйгашца динчух пайда оьцур бу.
²³ Цара эрна къа а хьобгур дац, шайна баланна бераш а дийр дац,
хIунда аьлча уьш а, цаьрца цхьаьна церан тIаьхьенаш а Везачу
Эло декъалдина халкъ хир ду. ²⁴ Цара кхайкхале, Ас жоп лур ду. Уьш
къамел деш хир бу, ткъа Суна хIинцале хезар ду. ²⁵ Борз а, Iахар а
цхьаьна бежаш хир бу, лоьмо, старо санна, докъар дуур ду, ткъа лая-
хьанна кхача латта хир ду. Цара зен а дийр дац, бохам а бийр бац
берриг а Сан безачу лам тIехъ», — боху Везачу Эло.

Къаьмнашна тIехъ Везачу Эло кхельяр

66 ¹ Везачу Эло иштта боху: «Стигал Сан Iарш^д ю, ткъа латта Сан
когийн кIело ю. Аша мичахъ дийр ду Суна цIа? Сан садоIу мет-
тиг а мичахъ хир ю? ² И дерриг а Сан куыйго кхоьллина дац? И дерриг а
иштта хилла дIахIоьттина дацара? — боху Везачу Эло. — Ша кIезиг хе-
тачуьнга а, дог доьхна волчуьнга а, Сан дашна вегавеш волчуьнга а Сан
ларам бу.

³ Амма сту сагIина буйш верг Суна хьалха адам дуьйш верг санна
ву. СагIина Iахар боккхуш верг жIаьлин ворта кагъеш верг санна ву.
КIен сагIа доккхуш верг хьакхин цIий сагIина даьккхинарг санна ву.
Хаза хьожа йогIу хIума^д ягош верг цIунна Iибадат дийриг санна ву.
Шайн некъаш а хаържина, шашь лелочу дегазчу гIуллакхех царна там
хиларе терра, ⁴ Со а хир ву цаьрца шога. Уьш кхоьруш дерг доуьйтур
ду Ас царна тIе, хIунда аьлча Со кхайкхира, амма жоп луш стаг ваца-
ра, Ас къамел дира, амма цхьаммо а ла ца дуьйгIира. Цара Суна хьалха
зуламениг дора, Суна цадезарг а хоржура».

⁵ Везачу Элан даше ладогIа, Цуьнан дашах бегош берш: «Сан цIе
бахьана долуш, шу ца дезачу а, дIалоьхкучу а шун вежарша боху: „Ве-
зачу Эло Шен сийлалла гойтийла, тIаккха тхо хьовсур ду шун саму-
къадаларе“. Амма уьш юьхIаьржачу хIуьттур бу. ⁶ ЛадогIа! ГIалара
схьахезаш гIовгIа ю, Делан цIа^д чуьра аз ду хезаш. Иза Шен моста-
гIашна бекхам беш волчу Везачу Элан аз ду.

⁷ Бери хьийза а яле, зудчо бер дина, цунна лазарш а хилале, цо кIант
вина. ⁸ Хьанна хезна ишттаниг? Хьанна гина ишттаниг? Цхьана дий-
нахъ пачхьалкх кхоллаеллий? Цхьана сахьтехъ къам кхолладеллий?
Амма лазарша хьийзо йолаялале, Цийоно шен кIентий бина. ⁹ Бер дуь-
нен тIе долу хан тIе а кхачийтина, иза ца хуьлуьйтуш Iийр вуй Со? —
боху Везачу Эло. — Я бер дан ницкъ а белла, ненан цIа дIакъовлур дуй
Ас?» — боху хьан Везачу Эло.

^{65:25} ЕшаI-ЯхIу 11:6-9. ^{66:1, 2} Векалийн 7:49, 50. ^{66:7} Довзийтинарг 12:5.

- 10 Дакхийдейша Ярушалаймаца, цунах самукъадалий хилийша,
иза езаш долу шу массо а!
Дакхийдейша цуьнца хIинца
шу массо а, цунах доьлхуш хилларш!
- 11 Цуьнан синтемечу некхах шу,
дакха а декхна, Iабна хир ду.
ЧIогIа мала а муьйлуш, цуьнан
дакхийчу накхойх зовкх хьобгур ду.

12 ХIунда аьлча Везачу Эло иштта боху: «Ас машар хобцур бу шуна тIе, догIу хи санна, халкхийн хьал сьбахобцур ду, хи тIедаьлча догIу татол санна. Шу декхар а ду, карахь а лелор ду, голаш тIехь хьобстур а ду. 13 Нанас беран догьобцуш санна, Ас шун догьобцур ду. Ярушалаймехь догьэцна хир ду шун. 14 Шуна гур ду иза, тIаккха шун дегнаш дакхийдеш хир ду. Заза даьккхина кьона дитташ санна хир ду шу. Везачу Элан куьйгана Шен ялхой бевзар бу, амма Шен мостагIашна оьгIазгIур ву Иза».

15 Веза Эла цIергахь воьгIур ву. Цуьнан гIудалкхаш, йилбазмох санна, хир ю. Цо Шен оьгIазалла дераллица тIеюгтур ю, тькьа Шен кьемат – цIеран алунашца. 16 ХIунда аьлча Везачу Эло цIерца а, Шен туьраца а массо а адамна тIехь кхел йийр ю. Цо хIаллакбина дуккха а хир бу.

17 «Езачу бошмашкахь цьхьаь вукхунна тIаьххье шашь базбеш а, цIанбеш а берш а, хьакхин жижиг а, маьттаза хIуманаш а, дехкий а дуурш а массо а лийр бу, – боху Везачу Эло. – 18 Сох лаьцна аьлча, цIеран гIуллакхаш а, ойланаш а бахьана долуш, Ас массо а кьаьмнаш а, меттанаш а гулдийр йолу хан тIекхьачна. Схьа а баьккина, Сан сийлалла гур ю царна. 19 Царна юкьахь тамашийна билгало а йина, дийна бисинчарах цьхаберш Сох лаьцна ца хезначу а, Сан сийлалла ца гиначу а кьаьмнашна тIе бохуйтур бу Ас: Таршаш тIе а, пIулахошна а, шайн говзачу Iад кхуссучаьрца болчу лудамхошна а тIе, Тубална а, Яванна а тIе, генахь долчу хIордан йистерачу халкьашна а тIе. Оцу халкьашна юкьахь Сан сийлалла кхайкхор ю цара. 20 Массо а халкьашна юкьара берриг а шун вежарий сьхабалор бу цара Везачу Элана совгIатна говрашна тIехь а, гIудалкхаш чохь а, вьрданашна тIехь а, бIарзанашна а, эмкалшна а тIехь Сан безачу лам тIе, Ярушалайме, – боху Везачу Эло, – исраилхоша Везачу Элан цIийне цIеначу пхьегIи чохь совгIат ма-дарра. 21 Царах сьхаобцур бу Ас динан дай а, левихой а бан нах», – боху Везачу Эло.

22 «Ас кхуллур йолу керла стигал а, керла латта а, гуттар а Суна хьал-ха лаьттар долуш ма-хиллара, – боху Везачу Эло, – иштта шун тIаьхье

66:22 ЕшаI-ЯхIу 65:17; 2 Кипин 3:13; Довзийтинарг 21:1.

а, це а даим юьсур ю. ²³ Цхъана баттера вукху батте а, цхъана шобтан дийнера вукху шобтан дийне а долуш, массо а адам Суна хьалха суждане догIур ду, – боху Везачу Эло. – ²⁴ Арабевлча, царна Суна дуьхьалбевлчачу нехан декъий гур ду: уьш бууш болу нIаьна а лийр бац, уьш багош йолу це дIа а йойур яц. Массо а адамна дегаза хетар бу уьш».

Ярми-ЯхІу

пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Ярми-ЯхІу пайхамар ваьхна, Дала леррина Къобалвинарг дуьнен чу валале, ворхІалгІачу бІешеран тІаьххьарчу декъехь а, йолхалгІачу бІешеран хьалхарчу декъехь а. Еххачу хенахь Далла гІуллакх а деш, цо Делан халкъе дІахьедора, цІушна Іибадат дарна а, къинош леторна а цунна тІехь бохам лаьттар бу бохуш. Иза дийна а волуш, цо хьалххе аьлла бохам кхочушхилира: Ярушалайм-гІала бавелхойн паччахьан Набухди-Нецаран караяхара, гІала а, Делан цІа а дохийра, ЯхІудан халкъан паччахь а, халкъах дуксахберш а Бавел-махка йийсаре дІаби-гира. Ярми-ЯхІус хиндолчух лаьцна кхин а аьллера: халкъ йийсарера юха а доьрзур ду, къам юхаметта а хІуттур ду.

Ярми-ЯхІу-пайхамаран тептар хІокху дакъошка декъа мегар ду: 1) Дала Ярми-ЯхІуга тІекхайкхар (1 корта); 2) Юши-ЯхІус а, ЯхІу-Якхама а, ЯхІу-Яхина а, ЦІадукъ-ЯхІус а паччахьалла дечу заманашкахь ЯхІудан къомана а, цуьнан куьйгалхошна а лерина Делера болу хаамаш (2–25 кортош); 3) Ярми-ЯхІус дийцинарг цуьнан йозанча волчу Баруха дІаяздар: Ярми-ЯхІугахула Делера болу цхьаболу хаамаш а, Ярми-ЯхІун дахарехь лараме хилларш а (26–45 кортош); 4) Цхьадолчу кхечу къамнех болу Везачу Элан хаамаш (46–51 кортош); 5) Хиллалчу лаьцна долу дийцарш тІехь долу тІаьххьара дакъа. Цу тІехь дуьйцу Ярушалайм-гІала эшорах лаьцна а, Бавел-махка нах йийсаре дІабигарх лаьцна а (52 корта).

Ярми-ЯхІу экам стаг вара. Шен халкъ цунна дукхадезара. Хиндолу таІзар нахана кхайкхо цунна чІогІа хаза ца хетара. Дала цуьнга, пайхамар хила аьлла, тІекхайкхар бахьана долуш, цуьнан дукха Іазапаш лан дийзира. Тептаран дуккха а меттигашкахь дог дохарца цунах лаьцна дуьйцу Ярми-ЯхІус. Делахь а цуьнга кхочушдолу Везачу Элера дош цуьнан дага чохь цІе санна дара – вист ца хила цуьнан йиш яцара.

Тептаран уггар ларамечу дешнех цхьадерш, Ярми-ЯхІу вегахш волчу халачу денойх лаьцна а ца Іаш, Делаца керла барт бен долчу дийне хьаьжна ду: Делан халкъо и барт ларбийр бара, хІунда аьлча и барт цетран дегнаш тІе язбина хир бара (31:31-34).

1 ¹ Хара дешнаш Бен-Яманан тайпанан лаьтта тІехь лаьтташ йолчу Іанатот-гІаларчу динан дайх цхьаь волчу а, Хьалкхи-ЯхІун кІентех волчу а Ярми-ЯхІун ду. ² Ярми-ЯхІуга Везачу Элан дош кхечира, яхІудхойн паччахь Аминан кІант Юши-ЯхІу волчу хенахь. Иза дара Юши-ЯхІу паччахьаллехь волу кхойтталгІа шо. ³ Везачу Элан дош Ярми-ЯхІуга иштта кхочура яхІудхойн паччахь Юши-ЯхІун кІант ЯхІу-Якхам паччахь волчу хенахь дуйна, Юши-ЯхІун кІанта ЦІадукь-ЯхІус паччахьалла дечу цхьайтталгІачу шеран пхьоьлгІачу батта тІекхаччалц. Оцу хенахь Ярушалайман халкъ йийса ре дІадигира.

Везачу Эло Ярми-ЯхІу тІекхойкху

⁴ Соьга, Ярми-ЯхІуга, Везачу Элан дош кхечира: ⁵ «Суна хьо вевзаш вара, ненан кийрахь Айса хьо кхоллале а, Аса хьо дІакъастийнера, хьо дуьнен чу валале а. Ас хьо къаьмнашна пайхамар хила дІахІоттийра».

⁶ ТІаккха аса элира: «Хьалдолу Эла! Суна ца хаьа муха ала деза, со хІинца а дукха жима ма ву».

⁷ Амма Везачу Эло суна жоп делира: «Ма ала: „Со дукха жима ву“». Аса хьо дІа мел хьажийначу метте гІур ву хьо. Аса хьайна тІедиллинарг дІа а эр ду ахьа. ⁸ Кхера ма кхера царех: Со массо а хенахь хьоьца хир ву, хьо кІелхьарваккхархьама». Иштта боху Везачу Эло.

⁹ Шен куьг дІа а дахийтина, иза сан бетех хьакхадалийтира Везачу Эло. Цо элира: «ХІинца Сайн дешнаш хьан бага дехки Ас. ¹⁰ Билгал хаа ду хьуна, тахана Аса хьо дІахІоттий халкъашка а, пачхьалкхашка а Сан царех вистхила. Ахьа дІахьедийр ду, уьш орамашца бухдаьхна а, дохийна а хир ду аьлла, уьш хІаллакдина а, дІадаьхна а хир ду аьлла, уьш юхаметгахІиттийна а, юхадобгІна а хир ду аьлла».

¹¹ ТІаккха Везачу Элан дош кхечира соьга: «ХІун го хьуна, Ярми-ЯхІу?»

Аса жоп делира: «Суна бІаьлланган га го».

¹² Везачу Эло элира: «Хьуна гуш дерг нийса ду. Сайн бІаьргашца хьожуш ву Со Сайн дош билгал кхочушхилийта».

¹³ Юха а Везачу Элан дош кхечира соьга: «Ярми-ЯхІу, хІун го хьуна?»

Аса жоп делира: «Суна кхехкаш болу яй го, кьилбаседехьара жимма агІор таьІна болу».

¹⁴ Везачу Эло соьга элира: «Кьилбаседехьара беана болу боккха бохам оцу мехкан массо а бахархошна тІехьоьхур бу. ¹⁵ Аса кестта кьилбаседехьара йолчу пачхьалкхашкара къаьмнаш сьакхойкхур

^{1:2} ТІаьхьарнаш 22:3–23:27; ² Шерашкахь 34:8–35:19. ^{1:3 а:} ТІаьхьарнаш 23:36–24:7; ² Шерашкахь 36:5-8; ^{6:} ТІаьхьарнаш 24:18–25:21; ² Шерашкахь 36:11-21.

ду, – боху Везачу Эло. – Цара, схъа а даьхкина, шайн паччахьийн гIанташ Ярушалайман кевнашна уллохь охъахIиттор ду. ГIалин пенашна а, иштта ЯхIуд-махкарчу массо а гIаланашна а тIелетар ду уьш. ¹⁶ АЙса дIахъейина кхел кхочушиййр ю Аса Сайн къомана тIехь, цара мел лелийна вониг бахъана долуш. Суна букъ а берзийна, кхечу деланашна сагIанаш а дохуш, шайн куьйгашца кхоьллинчунна Ибадат дора цара. ¹⁷ Ткъа ахъа, Ярми-ЯхIу, хъайн гIодаюкъ а ехкий, хъала а гIаттий, Аса хъайга мел аьлларг цаьрга дIадийца. Оцу нахах ма кхера, Соьга хьо царна хъалха ца кхеравайтархъама. ¹⁸ Аса хьо хIинца чIагIийна гIала санна, аьчка бIогIам санна, йобза пен санна, хIокху лаьтта тIехь дIахIоттийна. ЯхIудан халкъан паччахъашна а, цуьнан тхъамданашна а, динан дайшна а, массо а кху лаьттарчу халкъана а дуьхьал хьо латталур ву. ¹⁹ Уьш массо а хъуна дуьхьал хир бу, амма цаьрга хьо эшалур вац, хIунда аьлча Со хьобца ву, – боху Везачу Эло, – Аса хьо кIелхъар а воккхур ву».

Дала Израилан халкъана гIайгIабар

2 ¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Ярми-ЯхIу, ваха а гIой, Ярушалайман халкъе дIахъедар де. Цаьрга ала: „Иштта боху Везачу Эло:

‘Къоначу хенахъ хьо тешаме хилар дагадогIу Суна,
хьо къона нускал долуш Со везара хъуна.

Хьо Суна тIаьхъахIоьгтина догIура яьссачу аренгахула –
тIе хIу тасаза долчу лаьтта тIехула.

³ Израилан халкъ Везачу Элана лерина схъакъастийна дара,
дуьххъара болу стом санна, Цуьнан долахъ бен дацара.
Иза мел кхоллург бехке хетара,
ткъа царна тIе бохам боуьйтура’ – боху Везачу Эло“».

Израилан халкъан дайша летийна къинош

⁴ Якъубан тIаьхъе а, Израилан тIаьхъенан массо а тайпанаш а, ладогIа Везачу Элера болчу хааме! ⁵ Везачу Эло иштта боху:

«ХIун зулам гина шун дайшна Соьгара,
уьш Суна херабовллал? Суна гена а бевлла,
хIумма а йоцучу цIушна суждане а оьхуш,
шайх а хIумма а йоцург хилла царях.

⁶ Цара хIунда ца хаьгтина: „Мичахъ ву
вай Мисар-махкара арадаьхна волу Веза Эла?
Шена тIехь гIамарш а, Ианнаш а долчу,
ша екъа а, Iаьржачу бодане а долчу,
шена тIехула цхъа а некъахо ца вогIучу,

шена тIехъ цхъа а Iаш воцучу яьссачу аренгахула
схьадалийна волу Веза Эла мичахъ ву хIинца?“

- 7 Аса шу токхечу лаьтта тIе схьадалийра,
цуьнан ялта а, дика хIуманаш а шуьга яйийта.
Амма аша, схъа а даьхкина, Сан латта бехдира,
Сан долахъ долчух аша дегазу меттиг йира.
- 8 Динан дайша а ца хоттура: „Мичахъ ву Веза Эла?“ – аьлла,
ткъа Iелам нах а Со вовза лууш бацара.
Исраилан баьччанах Суна дуьхьал бевллера,
ткъа пайхамарша БаIалан цIарах хаамаш бора,
хIумма а йоцучу цIушна суждане оьхура.
- 9 Цундела Аса юха а шуна бехк тIебуьллу, – боху Везачу Эло. –
Шун тIаьхьенна а бехк тIебуьллур бу Аса.
- 10 Даха а гIой, Хитаман гIайренах тIехъ а хьовса,
иштта Къедар-гIала стаг а вахийтий, цигахъ а талла,
хIобттина цигахъ шу долчохъ долу хьал.
- 11 Хьовса, хийциний цхъана а къомо шайн деланаш,
церан метта кхин деланаш а лехна,
уьш цхъана а тайпана деланаш боццухехъ?
Амма Сан къам шайн сийлаллин Делах дIа а къаьстина,
хIумма а йоцучу цIушна тIедирзина.
- 12 Тамаша бейша хIокху хIуманна, стигалш,
Iадаяй, инзарйовлийша!» – боху Везачу Эло. –
- 13 «Сан къомера ши зулам даьлла:
дийна хи чохъ долу шовда санна волу Со а витина,
цара шайна чохъ хи соцуш йоцу йохийна гIунаш яьхна».

Далла тешаме цахиларна хилларг

- 14 «Исраилан халкъ лай ду?
Я дуьнен чу долучу хенахъ лай хилла ду?
Иза кхечарна ижу хилла дIа хIунда хIобттина?
- 15 Цунна гIигI деш дIахIиттинчу къоначу лобмаша,
ижу а яьккхина, гIовгIа йора.
Исраилан мохк бассийна цара.
ГIаланаш ягийна, царна чохъ халкъ а ца дисина.
- 16 Нуп-гIалин а, Тахьпанхьас-гIалин а
бахархоша хьан хьеюкъ дIаяьшна.
- 17 Амма хьобга беъначу баланан бахъана хьо хьуо ду.
Хьан Веза Дела волчу Аса хьо нийсачу новкъахула далош дара,
амма хьо Суна уллора дIаделира.
- 18 Мисар-махка а даьхкина, Нил чуьра хи маларх

- хIун пайда хир бу хьуна?
 Ашур-махка а даьхкина, Эпрат чуьра хи маларх
 хIун пайда хир бу хьуна?
 19 Ахьа мел динчу воно хьуна таIзар дийр ду,
 хьан тешнабехке хиларо хьуна тIехдеттар ду.
 Ойла ехьа, хаа ду хьуна,
 Везачу Элах хьо дIакъаьстина хилар а,
 Суна хьалха хьо ларамах дуьзна цахилар а,
 мел вон а, къаьхьа а ду иза». –
 боху массо а ницкъийн Хьалдолчу Эло.

Халкъ Везачу Элана Ибадат дарх къехкар

- 20 «Дукха хан ю хьан дукъ ахь кагдина,
 тоххарехь хьан буржалш а хадийна.
 Ахьа бохура: „Хьуна муьтIахь хир вац со!“
 Бакъду, муьлххачу а лекхачу гуна тIехь а,
 хIора луьста гаьннаш долчу диттана кIелахь а,
 кхахьпаллица кхечу деланашна Ибадат дора ахь.
 21 Аса-Айса хьо юьйгIира, тоьлла таьлланг санна,
 ма тешаме кемсийн хIу дара хьо!
 Муха хилла хьох вон хьожа йогIу
 акха а, хийра а кемсийн таьлланг?
 22 Хьуо дикка цIандан гIертахь а,
 хьайна тIе дуккха а саба хьекхахь а,
 хьан кьинан заралла Суна хьалха лаьтта, –
 боху Хьалдолчу Эло. –
 23 Муха эр ду: „Со бех ца вира аса.
 Со БаIал-деланийн лорах ца лелла“?
 ТогIи чохь хьо леларе хьажал,
 айхьа лелийначух дикка кхетал!
 Хьо, аьрха стен эмкал санна,
 хьайн некъаш дIакхоьхьуш яра.
 24 Хьо акха виркхел санна ю, яьссачу аренгахь Iан Iемина йолу,
 шен хьайна хиларехь мерIуьргашца хIаваь муьйлуш йолу.
 Хьаьнга юхаозалур ю иза, сел чIогIа лууш хилча?
 Иза оьшуш мел йолчу вирос ша кIадъян ца еза –
 оре еанчу хенахь иза атта карор ю.
 25 Исраилан халкъ, хьайн когашка мачаш ма йохайта,
 хьайн къамкъаргана хьогалла ма гайта,
 кхечу деланашна тIаьхьа а уьдуш.
 Амма ахьа элира: „Са ма тийса!

Суна кхечу къаьмнийн деланаш бе́за,
со царна тIаьхьа лелар ду“».

Халкъана таIзар дар догIуш хилар

²⁶ «Къола дечохь схьалаьцначу къуьнна эхь хетийтаре терра, юьхь-
Iаьржачу хIобттина Исраилан тIаьхье – къам а, паччахьаш а, баьчча-
наш а, церан динан дай а, пайхамарш а. ²⁷ Цаьрга дечиган гериге:
„Хьо сан да ву“ алалур ду, ткъа тIулге а алалур ду: „Ахьа со вина“,
хIунда аьлча цара Суна шайн юьхьан метта букь берзийна. Ткъа шай-
на бохам тIебеача, цара бохур ду: „Тхо кIелхьардахахь!“

²⁸ ТIаккха Ас шуьга эр ду: „Мичахь бу ахьа хьайна бина болу дела-
наш?“ Хьо баланашкахь долчу хенахь цаьрга, схьа а баьхкина, дак-
кхийта хьо кIелхьар, хIунда аьлча хIора хьайн гIалин цIарах цхьацца
дела ву хьан, ЯхIудан халкъ. ²⁹ Шу Собыца стенна кыйсалом? Шу массо а
Суна духьал гIевттина, – боху Везачу Эло. – ³⁰ Шун къомана Ас таIзар
дар эрна хилла, израилхой, хIунда аьлча наха шаш нис ца байтина.
Цоьстучу лоймо санна, аша таррашца шайн пайхамарш хIаллакбина».

³¹ Ва Исраилан тIаьхье, тидам бе Везачу Элан дешнашка: «Яьсса аре
я Iаьржачу боданан латта санна Исраилан халкъана вара Со ткъа?
Иштта хIунда боху Сан къомо: „Тхо кхерсташ ду, ткъа Хьо волчу юха-
доьрзур дац!“? ³² Зудаберана шен жовхIарш диц ца ло. Нускална шен
добька а диц ца ло. Амма Сан халкъана Со диц ца даллал дукхазза виц-
лора. ³³ Ма дика хаьа хьуна, ЯхIудан халкъ, безаргаш хьайна лаха. Уггар
вон зударий а хьох Iама мега! ³⁴ Хьан бедарийн юьхах хьакхаделла бехк
боцучу къечу адабийн цIий ду, къола дечохь ахь уш ца лаяцнехь а.

И массо а къинош ахь летийнехь а, ³⁵ боху ахьа: „Сан бехк бац. Дела
суна оьгIаз гIур вац“. Ахьа „Сан бехк бац“ бахарна Аса кхел йийр ю
хьуна. ³⁶ ХIунда лела хьо хьайн некъаш хуйцуш? Мисар-махкаца барт
а беш, хьо юьхьIаьржачу хIуттур ду, Ашур-махко ма-хIоттора. ³⁷ Юьхь-
Iаьржачу а хIоттийна, Мисар-махкара а хьо дIагIур ду. Хьо тешна Iаш
берш Веза Эла волчу Аса дIа-ма-теттина. Цаьрца хьан аьтто хир бац».

Исраилан халкъ тешаме цахилар

З ¹ «Нагахь санна майрачо дIаяхийтина йолу зуда, кхечуьнга маре
яхча, цуьнан хьалха хилла майра иза йолчу юхавоьрзур вуй те?
Бехлур барий те и хIума дича мохк? Исраилан халкъ, дуккха а бе-
заргашца лелла хьо, ткъа хIинца Со волчу юхадерза лууш ду хьо? –
боху Везачу Эло. – ² Ерзинчу лакхенашка хьала а хьажий, схьаалахьа,
Исраилан халкъ, хьо хьарам мичахь ца лелла? Хьайн безаргашка хьоь-
жуш, некъан йистехь Iийна хьо, Iаьрбихо яьссачу аренгахь некъахош-
на тIелата дагахь ма-Iарра. ХIара латта бехдина ахь хьайн хьарам

леларца а, мекарлонца а. ³ Ахъа къинош летор бахъана долуш догІа-наш а севцинера, бІаьста догІу догІа а цхъаьна. Амма тІаккха а хъуна эхъ ца хетара — хъан юьхъ кхакхпанан санна яра, эхъ ца хеташ.

⁴ ХІинца бохург хир ма дац ахъа Соьга: „Сан Да, Хъо сан жималлехъ дуьйна сан накъост хилла ву! ⁵ Массо а хенахъ хир ву те Хъо суна реза воцуш? И обгІазло Хъайна чохъ латтор ю те Ахъа?“ Иштта боху ахъа, амма хъайга далуш долччул зуламаш деш ма ду хъо, Израилан халкъ!»

Далла тІе юхадерза дезар

⁶ Юши-ЯхІу паччахъ волчу хенахъ Веза Эла соьга вистхилира. Цо соьга элира: «Ярми-ЯхІу, хъуна гирий „Тешнабехк“ олуш долчу Израилан халкъо лелинарг? Цуьнан тешаме цахилар хъуна гирий? Иза суна хъарам хилла хІора лекхачу гуна тІехъ а, хІора луьста гаьннаш долчу дитта кІелахъ а. ⁷ Аса ойла йира, ша лелош дерг лелийна яьллагчул тІаьхъа, иза Со волчу юхайобрзур ю аьлла, амма иза юха ца йирзира. Цо динарг тешаме йоцучу цуьнан йишина ЯхІудан халкъана гира. ⁸ Сайна тешаме доцуш хиларна тешнабехке долу Израилан халкъ Аса дІахердина. Амма Суна гира, и массо а хІума хиллехъ а, тешаме йоцу цуьнан йиша йолу ЯхІудан халкъ а, дІа а дахана, кхакхпа санна лелара. ⁹ Цхъана а тайпана эхъ ца хетарца цо бехбира и мохк, тІулгах а, дечигах а бинчу цІушца лелаш. ¹⁰ Тешаме доцу, цуьнан йиша йолу ЯхІудан халкъ цІеначу дагца Суна тІе ца дирзира, цо Суна моттаргІа-наш лелайора, ша тІедирзина моттуьйтуш», — боху Везачу Эло.

¹¹ Везачу Эло соьга элира: «Тешаме доцучу ЯхІудан халкъал ша бехказадаьккхира тешнабехке долчу Израилан халкъо. ¹² ДІа а гІой, къилбаседехъа хІара Сан дешнаш дІакхайкхаде, Ярми-ЯхІу: „Юхадерза, тешаме доцу ЯхІудан халкъ! — боху Везачу Эло. — Хъуна дарлур вац Со къинхетаме волу дела, — боху Везачу Эло. — Со массо а хенахъ шуна обгІазвахана а хир вац. ¹³ Амма хъо хъайгара баьллагчу бехкана къера хила деза, Израилан халкъ, хІунда аьлча хъо хъайн Везачу Далла дуьхьал долура, хІора луьстачу диттана бухахъ кхечу къаьмнийн цІушна суждане обхура, ткъа Аса аьллагчуьнга ахъа ла ца дугІура“». Иштта боху Везачу Эло.

¹⁴ «Тешаме доцурш, Со волчу юхадерза! — боху Везачу Эло, — Со шун олахо ма ву. Аса, хІора гІалара цхъацца стаг а, иштта хІора тайпана шишша стаг а схъа а эчна, шу Цийон-лам тІе дуьгур ду. ¹⁵ Аса шуна Сайна тешаме болу Іуй лур бу, цара шу хъекъалца, кхетамца дуьгур ду. ¹⁶ Шун махкахъ шу дебна а, даьржина а хиндолчу хенахъ, — боху Везачу Эло — наха Везачу Элаца бинчу бертан тІорказ хъахор

^{3:6} ТІаьххьарнаш 22:1–23:30; 2 Шерашкахъ 34:1–35:27.

дац, хIунда аьлча Веза Эла Ша хир ву царна юкъахь. Иза цхьанна а да-га а догIур дац, цунах лаьцна цхьаммо а оила йийр яц, цхьанна а иза оьшур а дац, ткъа иза цкъа а духадийр дац. ¹⁷ Цу заманахь Ярушалай-мана, Везачу Элан Iарш¹ аьлла, цIе туьлтур ю. Массо а къаьмнаш Ярушалайме схьагуллур ду, Веза Эла волчу Суна Ибадат дархьама. Цара кхин дийр дац шайн мекарчу, аьрхачу дегнаша бохург. ¹⁸ Цу де-ношкахь ЯхIудан тIаьхье цхьаьнакхетар ю Исраилан тIаьхьенца. Уьш цхьаьна къилбаседехьарчу махкара Аса шайн дайн дола деллачу лаьт-та тIе схьабогIур бу».

Делан халкъо цIушна Iамалъяр

¹⁹ Аса, Везачу Эло, элира:

«Суна шуьца Сайн кIенташца санна хила лаьара.

Шуна дика латта дала лаьара суна –
кхечу къаьмнийн долчул а хаза долу.

Суна моьттура аша Сайх Да а олуш,
шу кхин цкъа а Сох дIадоьрзур дац.

²⁰ Амма майрачунна тешаме йоцу зуда санна,
хьо Суна тешаме яцара, Исраилан тIаьхье».
Иштта боху Везачу Эло.

²¹ Ерзинчу лакхенашкара схьахезаш белхар ду:

Исраилан халкъо шайн цIушка орца доккху,
шайн Дела волу Веза Эла виц а вина,
шаьш шайн некъаш талхор бахьана долуш.

²² Везачу Эло боху: «Со волчу юхадерза, Сох дIадирзинарш! Сайх дIакъастаран цамгарх Аса дарба дийр ду шуна.

Ала Сьбга: „Тхо Хьо волчу дIадогIу, Хьо тхан Веза Дела волу дела.

²³ Баккъалла а, ма эрна хилла-кх сагIа доккхучу лакхенашкахь а, гу-нашкахь а оха, цIушна корта а бетташ, йина гIовгIа. Исраилан халкъан кIелхьардалар баккъалла а тхан Везачу Делера бен дац. ²⁴ Тхо кегий долчу хенахь дуйна эхьан харцдела волчу БаIала дIакхоллур тхан дайша мел гулдинарг – церан жаш а, бежанаш а, иштта церан кIентий а, зудабераш а. ²⁵ Тхайн эхь тIехь а долуш, охьадуьжийла тхо, тхан сий-сазала, шаршу санна, тхуна тIехь хуьлийла, хIунда аьлча оха а, тхан дайша а, кегий долчу хенахь дуйна хIара хан тIекхачалц, тхан Везачу Далла дуйхьал къинош летийра, Цо аьллачуьнга ла а ца дугIуш“».

4 ¹ Иштта боху Везачу Эло: «Педерза хьайна лаахь, Суна тIедерза, ва Исраилан халкъ. Массо а дегаза цIу¹ Суна хьалхара дIаваккхал, кхидIа ца тилайтгал, ² нийсонца а, бакъдолчуьнца а, догцIеналлица а

дийна волчу Везачу Элах чIагIонаш ел. ТIаккха Везачу Эло къаьмнаш декъалдийр ду, ткъа Цунах цара дозаллаш а дийр ду».

³ Везачу Эло ЯхIудан а, Исраилан а халкъашка боху: «Шайн латта аха, коканаш юккъехь хIу а ма де. ⁴ Веза Эла волчу Сан дувъха сунтде, ЯхIудан халкъ! Шайн дегнаш тIера пардо дIа а даьккхина, уьш цIан а дина, сунтбина хила, Ярушалайман бахархой! Шу иштта ца лелахь, Сан дералла, цхъаьнгге а сацалур йоцу сийна цIе санна, летар ю, аша мел лелийнарг бахъана долуш».

ЯхIуд-махка чугIортар

- 5 ЯхIуд-махкахь массарна а дIахайта,
Ярушалаймехь массо а стаге дIакхайкхаде:
«Кобман маIа а лобкхуш, орца даккха!
Мохь а хьобкхуш, массанхъа а дIаала:
„Дерриш а цхъана метте схъагулло,
чIагIийна йолчу гIаланашка дIагIур ду вай“.
- 6 Байракхца хаам бе, Цийоне дIагIо алий!
Хье ца луш, кхерам боцучу дIадовда,
хIунда аьлча Аса къилбаседехъара доуйту
шу долчу хIаллакхилар а, боккха бохам а.
- 7 Лом шен боьлак чуьра арадаьлла,
халкъ хIаллакдийриг шен некъ бан волавелла.
Цо шен хIусам йитина,
шун латта дассорхъама.
Шун гIаланаш хIаллакиййр ю,
царна чохь адамаш а хир дац.
- 8 Шайна тIе сингаттаман духар доха,
мохь бетташ, тийжарца делха,
хIунда аьлча Везачу Элан дералла
ЯхIудан халкъана тIера дIа ца йирзина».

⁹ «И бохам тIекхъачначу дийнахь, – боху Везачу Эло, – паччахьан а, тхьамданийн а дегнаш тохалур ду, динан дай инзарбевр бу, ткъа пайхамарш Iадийна хир бу».

¹⁰ ТIаккха аса элира: «Ва Хьалдолу Эла! ЯхIудан а, Ярушалайман а халкъ ледеш хилла те Ахъа, цаьрга: „Шу долчохь машар хир бу“ бо-хуш, церан логе тур хIоттийнашехь?»

¹¹ Эццахь ЯхIудан а, Ярушалайман а халкъе хIара дешнаш кхочур ду: «Бовха мох хьокхур бу яьссачу аренгахь йолчу ерзинчу лакхенашкара

Сан хьомечу халкъана тIе. Иза ялта цIандечу хенахь хьокхуш болу эсала мох санна хир бац. ¹² Ялта цIандаллал тIех чIогIа мох Сайн омрица хьобкхур бу. ХIинца Ас-Айса кхел билгалйоккхур ю оцу халкъана!»

ЯхIуд-махкана гонах мостагIий хилар

¹³ Iаьржа марха санна, тIегIерташ ву мостагIа. Цуьнан гIудалкхаш, йилбазмох санна, сиха ю, цуьнан говраш аьрзунел а сиха ю.

Аса элира: «Маржа яI! Ма хIаллакьхир ду вай!»

¹⁴ «Ярушалаймхой, шайн даг тIера вониг дIацIанде, Соьга шашь кIелхьардахийтархьама! Мел латто еза аша шайн дегнашна чохь зуламе ойланаш?

¹⁵ ЛадогIа, хIун боху Дан-гIаларчу хаамчо. Вон кхаь бу Эпрайман гунаш долчуьра веанчу стага беьнарг. ¹⁶ Халкъашка хаам бе, Ярушалайме а дIахайта: генарчу махкара эскархой тIегIерташ бу, ЯхIудан гIаланашна тIе тIеман маьхьарий хьобкхур ду. ¹⁷ МостагIаша Ярушалаймана го бийр бу, гIаролхоша кха ма-ларддара, хIунда аьлча Цуьнан халкъ Суна духьал гIаьттина», – боху Везачу Эло.

¹⁸ «И бохам шуна тIебеьна аша мел лелийнарг бахьана долуш. Аша лелийна болу харцнекъаш бахьана долуш беана шуйга хIара къаьхьа бала. И бала чIогIа шун дагах а кхетар бу».

Ярми-ЯхIун тийжам

¹⁹ «Сан кийра! Богуш бу сан кийра!

Дог лазадоккхуш боккха бала бу соьгахь.

Вист ца хуьлуш ца Iало со,

хIунда аьлча суна коьман маIа хезна,

тIеман маьхьарий суна ма хезна.

²⁰ Цхьа бохам вукху бохамна тIаьхьа богIу.

Массо а мохк дамардарц хилла Iуьллуш бу.

ЦIеххьана сан четарш хIаллакдина,

цуьнан шаршуш бIаьрганегIар тохале йоьхна.

²¹ Дукха гур юй те суна тIеман байракхаш,

дукха хезар дуй те коьман маIан аьзнаш?»

²² Везачу Эло боху: «Сан халкъ сонта ду.

Цунна Со ца веза.

Сонта бераш санна ма ду иза.

Сан халкъ кхетам боцуш ма ду.

Цуьнан вон дан говзалла кхочу,

амма дика дан цунна ца хаь».

Бала тIебаран сурт хIоттар

- 23 Со лаьтте дIахьаьжира:
иза даьсса а, кегарин а дара.
Со стигала хьалахьаьжира:
ткъа цуьнан нур дацара.
- 24 Лаьмнашка дIахьаьжира со:
уьш дегош дара,
ткъа гунаш техкаш лаьтгаш дара.
- 25 Со гонах дIасахьаьжча,
цигахь цхьа а адам дацара,
стигалара олхазарш а дIадаханера.
- 26 Со дIахьаьжча, токхе лаьтгах яьсса аре хилира,
ткъа цуьнан массо а гIаланаш йохийна лаьтгара,
Везачу Элан дераллин оьгIазло бахьана долуш.
- 27 Везачу Эло элира: «Мохк хIаллакьхир бу,
амма массо а хIума хIаллакдийр дац Аса.
- 28 Цундела латта гIайгIа еш хир ду,
стигал бодане хилла дIахIуттур ю,
хIунда аьлча иза Аса аьлла а ду,
Аса чIагIдина а ду.
Цу хIуманна Со дохко а ца ваьлла,
Айса аьллагунна тIера а вер вац».
- 29 Шайна дошлойн а, секхалад кхоссархойн а гIовгIа хезча,
массо а гIаланашкара нах дIабовдур бу:
цхьаберш хьехаш чохь дIаловчкъур бу,
вуьш терхеш тIе хьалабевр бу.
Массо а гIаланаш яссалур ю,
шайна чохь дийна адам а доцуш.
- 30 Яссийна хинйолу гIала, хьо хIун деш ю?
ЦIен духарш хIунда духу?
Дашо туьтеш хьайна тIе хIунда ухку?
БIаьргашна басарш хIунда хьобкху?
Хьо хазьяр эрна ду хьуна!
Хьан безаргаша хьо йитина,
хIинца хьо ен гIерташ бу уьш!
- 31 Суна берах хьийзочу зудчун аз хезаш санна хета.
И аз дуьххьара бер деш йолчу зудчун санна ду.
Иза Цийонан йоIан* аз санна ду.

* 4:31 *Цийонан йоI* – иза Ярушалайм-гIала ю.

Са а лоцуш, куйгаш хъала а дахийтина,
цо боху: «Маржа-яI! Сан са малделла
дIадолу байа баьхкинчу нахана хъалха!».

Ярушалайман къа

- 5** ¹ Везачу Эло элира: «Даха а гIой,
Ярушалайман урамашкахула а,
майданашкахула а лахийта
нийсо кхочушьеш волу,
Суна тешаме хуьлуш волу цъа стаг.
ТIаккха Аса Ярушалаймана гечдийр дара.
- ² Шаш дийна волчу Везачу Элах чIагIо яхь а,
цунах а ца тешаш, харцонца бист ма хуьлу уьш».
- ³ Ас элира: «Ва Веза Эла! Тешаме хиларе Хьо ма хьобжу!
Ахьа царна туйхира, амма уьш ца лазийра.
Ахьа царна таIзар дира, амма цара шаш нис ца байтира.
Цара шайн яххьаш тIулгал а чIога чIагIийна,
Хьуна тIедерза царна ма ца лабара.
- ⁴ Амма аса сайга элира: „Уьш къен нах хила мега,
цаьргяхь хьекъал дац.
Цундела царна Везачу Элан некъ а,
Дала тIедиллинарг а ца девза.
- ⁵ Со халкъан баьччанаш болчу гIур ву.
Царна хууш хила деза Везачу Элан некъаш а,
шайна Дала тIедиллинарг а“.
Амма цара массара а Цуьнан дукъ шайна тIера дIадаьккхина,
шайн Цуьнца йолу массо а зIенаш а хедийна.
- ⁶ Цундела хуьнхара лом царна тIе кхетар ду,
аренгарчу барзо а уьш цоьстур бу,
цIоькъаберг а церан гIаланашна уллохь кIелхуур ю,
царах араваьлларг ватIорхьама,
цара лелийна зуламаш совдовларна а,
церан тешнабехк хилар доккха хиларна а».
- ⁷ «Муха вала веза Со хьуна къинтIера, ЯхIуд-мохк?
Массо а хьан бераш Сох дIахерделла.
Уьш цIушна суждане оьхуш бу, деланаш уьш боццушехь.
Аса царна мел оьшург латтийнера,
амма уьш ямартлонца лелара,
тобанашца нахаца лелаш болу зударий болчу а оьхуш.
- ⁸ Уьш юстийна йолу говраш санна бу,
шайн хьайна хиларца лулахочун зудчуьнга дог хоуйтуш болу.

- 9 Иштта леларна Аса таIзар дийр дац те? – боху Везачу Эло. –
И санна долчу халкъана Аса бекхам бийр бац те?
- 10 Хъала а гIовтта, цуьнан кемсийн бошмашкахула
дIа а гIо, уьш йохо а еш.
Амма кхоччуш уьш йохо ца оьшу –
керла гаьннаш дIа а даха, хIунда аьлча уьш Везачу Элан дац.
- 11 Исраилан а, ЯхIудан а халкъаш
Суна кхоччуш тешаме доцуш лелара», –
боху Везачу Эло.

Везачу Эло Исраилан халкъ дIататтар

¹² Цара Везачу Элах лаьцна харцдерг дуйцура: «Везачу Эло тхуна хIумма а дийр дац, тхуна цхъа а тайпана вон дерг а хир дац, тхуна мацалла а гур яц. ¹³ Пайхамарша аьлларг мох санна эрна хир ду, Везачу Элан дош цаьрца цахиларна. Цара аьлларг царах шайх гIойла», – бохуш. ¹⁴ Цундела массо а ницкъийн Везачу Дала боху: «Оцу наха иштта дешнаш аьлла дела, хъан багахъ долчу Сан дешнех, Ярми-ЯхIу, Аса йогуш йолу цIе йийр ю. И нах Аса дечиг санна хуьлуйтур бу, ткъа цIеро уьш дIакхоллур бу.

¹⁵ Исраилан халкъ, – боху Везачу Эло, – Аса кхуза генарчу махкара къам далор ду, иза шуна тIелатийта. Иза, ницкъ болуш, шира къам ду. Цуьнан мотт хъуна ца хаьа, цо бохучух хьо кхетар дац. ¹⁶ Церан Iад-ботт схьадиллина долу каш санна ду, ткъа уьш шаьш чIогIа майра нах а бу. ¹⁷ Цара хъан ялта а, мел болу кхача а дIабуур бу, хъан кIентий а, зудабераш а хIаллакдийр ду, хъан уьстагIий а, стерчий а дIадуур ду, иштта хъан кемсаш а, инжираш а дIакхоллур ю. Цара шайн таррашца хъуна чIагIийна хеташ йолу а, шу сатуьйсуш йолу а массо а гIаланаш хIаллаккийр ю.

¹⁸ Амма цу деношкахъ а Аса шу массо а хIаллакдийр дац, – боху Везачу Эло. – ¹⁹ Нагахъ санна хъайга хIун бахъана долуш до Везачу Эло тхуна и зенаш аьлла хаттахъ, цаьрга жоп ло: „Шайн махкахъ, Со дIа а теттина, кхечу деланашна аша гIуллакх даре терра, хIинца шайн боцучу махкахъ а болуш, хийрачу нахана гIуллакхаш дийр ду аша“».

Дала Шен халкъана дIахъедар дар

²⁰ Везачу Эло элира: «ДIакхайкхаде и хIума Якъубан тIаьхъене а, иштта ЯхIудан халкъе а: ²¹ „ЛадогIа, Iовдал, кхетам боцу къам. Шун бIаьргаш ду, амма шуна хIумма а ца го, шун лергаш ду, амма шуна хIумма а ца хеза. ²² Сох кхоьруш хила ца деза те шу? – боху Везачу Эло. – Суна хъалха дегош хила ца деза те шу? ХIордана гонах Iама-ран доза дIахIоттийнарг Со ву шуна! ХIорд оцу дозанал тIехбаьлла

^{5:21} ЕшаI-ЯхIу 6:9, 10; Яхъазкхиал 12:2; Марк 8:18. ^{5:22} Аюб 38:8-11.

цкъа а дIасабаржийта мегар дац. ТулгIенаш хин йистах мел еттаяларх, церан дозанап уьш араевр яц. ТулгIенаш мел карзахйовларх, цу хин йистал уьш арайовлалур яц²³. Амма хIара халкъ чIогIа аьрха халкъ ду. Уьш, дIа а бирзина, дIабахара. ²⁴ Цара цкъа а ца олу шайга: „Вайн Везачу Делах кхера деза вай. Цо вайна гуьйранна а, бIаьста а догIа а доуьйту, ялта чудерзочу хенахь мел оьшург а ло“. ²⁵ Аша лелийначу зуламаша хIара дика хIуманаш шуна генадаьхна, аша летийна долу къинош бахъана долуш Дала деш хилла долу диканиг шух дIакъастийна.

²⁶ Сан къомана юкъахь вонаш дукха бу: уьш олхазарш лецархой санна, шайн цIаьлгаш дIахIиттош бу, амма церан цIаьлгаша лобуш дерш олхазарш дац, адамаш ду. ²⁷ Олхазарш чохь долу цIелиг санна, церан хIусамаш харцонех юьзна ю. И харцонаш бахъана долуш уьш лакха а бевлла, цара хьал а гулдина, ²⁸ церан догIамаш дазделла, уьш берстина. Цара дечу вон гIуллакхийн доза дац. Кхел ечу хенахь байшна нийсо ца кхочубьту цара, ткъа къечу нехан бакъонаш цара лар ца йо.

²⁹ Цу бахъанина царна таIзар дан ца деза те Аса? – боху Везачу Эло. – Бекхам бан ца беза те Аса хIара санна долчу халкъана? ³⁰ Оцу махкахь цхьа инзаре а, къемате а хIума хилира: ³¹ пайхамарша харцхаамаш бо, динап дайша шайна лууш долчубьнца куьйгалла до, ткъа Сан къомана и тайпа долу хIума деза. Амма хIун дийр ду те аша, чаккхе тIекхаьчча?»

МостагIаша Ярушалаймана го бар

6 ¹ Довда, шайн дахар кIелхьардаккха, бен-яманхой! Довдий, дIагIо Юрушалайм-гIалара! ТакхоI-гIалахь коьман маIа лакха! ЦIарца орца даккха Байт-КIарам-гIалахь! Къилбаседехъара боккха бохам а, доккха хIаллакхийлар а тIегIерташ ду. ² Дакъазайоккхур ю Аса хаза а, коча а йолу Цийонан йоI*. ³ Шайн жашца Iуй ма-бахккара, пачча-хьаш шайн эскаршца схьабогIур бу Ярушалайм-гIалина дуьхьал. Цунна гонах шайн четарш дIахIиттор ду цара. Шена дIаделла дакъа хIораммо а дассор ду. ⁴ Цара эр ду: «ХьалагIовтта, дуьхьалдовла Ярушалаймана. Делкъахенахь тIамца цунна чугIуртур ду вай». Амма тIаккха эр ду: «Жолам! ХIинца тIаьхьа ду: суьйре тIееана, суьйренан ИндагIаш дахлуш ду. ⁵ ХьалагIовтта, буйсанна тIе а летта, Ярушалайман гIепаш йохор ю вай».

⁶ ХIара боху массо а ницкхийн Везачу Эло: «Дитташ схьа а хададай, Ярушалаймана гонах гIалин пенна тIеволийла кечье. И гIала таIзар дан хьакъ долуш ю, иза гIело ярх юьзна йолу дела. ⁷ Хьоста чуьра арадолу хи санна, цунна чуьра арадолуш ду вон мел дерг. Цигара ницкъ бар а, къызалла а ю Суна хезаш. Цуьнан цамгар а, чевнаш а

* ^{6:2} Цийонан йоI – иза Ярушалайм-гIала ю.

го Суна массо а хенахь. ⁸ Меттайолахь, Ярушалайм, Сан дог хьайх ма даккхяхь. Хьайга бохург ахь ца дахь, Ас хьуна букь берзор бу, хьан латта дассор ду, цигахь цхьа а стаг ца вехачу тайпана».

Исраилан халкъ аьрха хилар

⁹ Иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло: «Тпаьхьара йисина йолу кемсаш санна схьалахьор ду Исраилан халкъан дисина долу ада-маш. Кемсаш схьалахьош волчо ма-дарра, хьайн кубйгашца таьллан-гаш дикка талла».

¹⁰ Ас жоп делира: «Хьаьнга вистхила веза со, мила тIетаван веза аса, сайга ладогIийта? Наха шайн лергаш дIакъевлина, цундела царна хIумма а ца хеза. Везачу Элера долу дош царна сийсазалла санна хилира, царна тамехь дац иза. ¹¹ Амма со Везачу Элера йолчу оьгIазло-нах вуьзна ву, и оьгIазло соьга сайна чохь ца сецало».

ТIаккха Везачу Эло элира: «И Сан оьгIазло арахь ловзуш долчу берашна а, кегийчу нахана а тIе хьаже. Майрачунна а, зудчунна а тIе дIаIанор ю, иштта хан яьлла волчу воккхачу стагана а тIе. ¹² ТIаккха церан цIенош а, кхаш а, церан зударий а кхечарна дIалур бу. Аса Сайн куьг тIедуьлтур ду кху махкахь дехаш долчу адамашна, царна таIзар дархьама, — боху Везачу Эло. — ¹³ КIезиг болчу нахана тIера дуьйна, цIеяхана болчарна тIекхаччалц мел верг санехьа ваьлла, пайхамаршна тIера динан дайшна тIе кхаччалц верг харцонехьа ваьлла. ¹⁴ Сан къомана тIехь йолчу чевнашна дарба до цара, и чевнаш хIумма а дац бохуш. Цара Сан къам Iехадо, цуьнга машар бу а бохуш, машар ца хуьллушехь. ¹⁵ Эхь хетий те царна шаьш лелош долу боьха хIума бахьана долуш? Ца хета. Жимма а эхь хетта, цIий ца ло уьш шаьш летийна долу кьинош бахьана долуш. Массо а санна, уьш а хIаллакьхир бу. Нахана таIзар дан Со вахча, Аса лаьттах тухур бу уьш», — боху Везачу Эло.

Исраилан халкъо Делан некъ дIататтар

¹⁶ Иштта боху Везачу Эло: «Некъаш вовшахкхетачу меттехь дIа а хIоттий, хьажа, муьлха бу шира а, беркате а болу некъ. Цу некъа тIе шу довлахь, шайна синтем а, машар а карор бу шуна».

Амма цара элира: «Тхо гIур дац!»

¹⁷ Везачу Эло элира: «Шуна тIе Iаролхой хIиттийра Аса. Кобман маIаца орца даккхаре ладогIа элира Аса шуьга. Амма аша жоп делира: „ЛадугIур дац!“ — аьлла.

¹⁸ Ткъа хIинца ладогIал, къаьмнаш. Тешаш а хилий, хьовсал Аса Сайн къомана хIун дийр ду. ¹⁹ ЛадогIал, латта! Аса ЯхIудан халкъана

^{6:14} Яхьазкхиал 13:10. ^{6:12-15} Ярми-ЯхIу 8:10-12.

тIе боккха бала боуьитур бу. Ткъа и бала цара йина ойланаш бахъана долуш хир бу, хIунда аьлча цара Аса аьллачуьнга тидам а ца бира, ткъа Сан товрат-хъехам¹ дIа а теттира. ²⁰ ХIунда оьшу Суна Шебера хаза хьожа йогIу сегIаз а, генарчу махкара мерза эрз а? Суна ца оьшу шуьгара дийнаташ дагоран сагIанаш, иштта кхидолу шун сагIанаш а Суна тамехъ дац». ²¹ Цундела иштта боху Везачу Эло: «Аса яккхий халонаш хIиттор ю ЯхIудан халкъана тIе. Цу халонех когаш а тийсалуш, дай а, кIентий а охьабетталур бу, лулахой а, доттагIий а хIаллакьхир бу».

Къилбаседехъара махкана чугIортар

²² Иштта боху Везачу Эло: «Къилбаседехъара тIедогIуш доккха эскар ду, дуьненан йистера тIаме кечам беш ду доккха къам. ²³ Эскархойн карахъ гоьмукъаш а, секхаIедаш а ду, уьш къиза а, шайца къинхетам боцуш а бу. Уьш говрашкахъ богIучу хенахъ, карзахбаьллагчу хIордах тера бу. ПIамана кийча бу уьш. Церан Iалашо – хьуна тIелатар ю, Цийонан йоI».

²⁴ Ярушалайман бахархоша элира: «Царах лаьчна тхайга хаам кхаьчча, кхераделла, доьхна хьийзаш дара тхо. Берах хьийзош йолчу зудчуьнгахъ санна, боккха бала бара тхобгахъ. ²⁵ Кхаш тIе а ма гIю, некъа тIе а ма довла: мостагIчун тарраш а, боккха кхерам а бу гонах. ²⁶ Сан хьоме къам! ТIеюха хъайна сингаттаман бедарш, тIетаса хъайна чимаш. Хъайн цхьаь бен воцучу кIентан докъана ма-елххара, доггах елха. ЦIехъана хIаллакдийриг вайна тIелетар ву».

²⁷ Везачу Эло соьга элира: «Сайн къомана юккъехъ дIахIоттийнера Аса хьо, Ярми-ЯхIу, ахъ Сайн къам, дети санна, зерхъама. Аса хьо гIап санна вира, хьобга Сайн къоман некъаш таллийта, уьш муха бу хъажийта. ²⁸ Уьш аьрха нах бу, царна юкъахъ мотт беттар даьржина, уьш мекха йиллича кхулуш долчу эчигах а, цIастанах а тера бу. ²⁹ Левси* чIогIа кховсуш ю, дашца цхьаьна цIаро детих йоллу боьхалла дIаяккхархъама. Дети лалош волчо эрна болх бина хилла, хIунда аьлча халкъ хIинца а вонах цIан ца делла. ³⁰ Сан халкъана, юхатеттина долу дети аьлла, цIе туьлтур ю, хIунда аьлча иза Везачу Эло юхатеттина».

Ярми-ЯхIус Делан цIийнан кертахъ кхайкхам бар

7 ¹ Везачу Эло Ярми-ЯхIуга аьлла долу дешнаш иштта дара: ² «Везачу Элан цIийнан ков долчу дIа а хIоттий, хIара хаам дIакхайкхабе: „ЛадогIа Везачу Элера долчу дешнашка. ХIокху кевнна чузула

* 6:29 *Левси* – пхьалгIи чохъ алу марсайоккхуш мох туху гIирс. *кховса*: левсино болх бар – «левси кховсу».

а бовлуш, Везачу Элана суждане оьхуш долчу ЯхIудан халкъан масса-ра а ладогIа. ³ Иштта боху массо а ницкъийн Везачу Эло, Исраилан Дала: хийца шайн дахар а, шайн гIуллакхаш а. Шайга бохург аша дахь, Аса кхузахь даха дуьтур ду шу. ⁴ Ма теша шайна хезаш долчу харцкъамелех. Цъяболчу наха боху: ‘Кхузахь ду Везачу Элан цIа! Веза Эла Ша кхузахь волу дела, тхо кхерамехь дац!’

⁵ Амма шайн дахар а, гIуллакхаш а нисдина, вовшашца нийсо а лелош, ⁶ тIебаьхкина болчу нахана гIело а ца еш, байшна а, бисина Iаш болчу зударшна а гIело а ца еш, бехк боцучеран цIий а ца Iанош, шайна бала бахьар болчу харцделанашна тIаьхьа а ца хIуьттуш шу лелахь, ⁷ Аса хIокху лаьтга тIехь даха дуьтур ду шу. ХIара латта Аса шун дайшна дIаделла ду, перан тIаьхье абаденналц цу тIехь яхийта.

⁸ Амма шу ледеш долчу дешнех тешна Iаш ду, царах шайна пайда бер боццухехь. ⁹ Къоланаш а деш, нах а бойуш, нахаца а лелаш, харц йолу чагIо а еш, хьалххе шайна бевзина боцучу БаIална а, кхечу харцделанашна а суждане а оьхуш, лелаш ма ду шу. ¹⁰ Цул тIаьхьа Сан цIе лелош долчу цIийнан керта тIе а догIий, Суна хьалха дIахIуьтту шу: ‘Тхо маьршадевлла’ – бохуш. Массо а и дегаза хIуманаш лелорхьама, шашь маьршадевлла моьтту те шуна? ¹¹ Сан цIе лелош долу хIара цIа шуна хьалха зуламхойн бен хилла дIахIоьттина те? Суна-м и шадерг а гина! – боху Везачу Эло. – ¹² Дуьхьара Сан Iаш йолу меттиг дIахIоттийна йолчу Шилун-гIала а гIой, хьовса, Аса цу меттигна хIун бохам байтина, Сан Исраилан халкъо лелийна долу вонаш бахьана долуш. ¹³ И дерриг а вонаш деш шу лелаш долчу хенахь, – боху Везачу Эло, – Аса дукхазза а бехира шуьга, амма аша ла ца дуьйгIира. Со шуьга кхойкхура, амма аша Суна жоп ца лора. ¹⁴ Цундела Шилун-гIалина динарг Аса хIинца Сан цIе лелош долчу хIокху цIенна а дийр ду, шу оцу цIийнах тешна Iаш доллушехь а, Аса хIара меттиг шун дайшна дIаеллехь а. ¹⁵ Аса Сайна уллора юхатоттур ду шу, шун гергара йолу Эпрайман тIаьхье юха-ма-таттара“».

Халкъо ла ца догIар

¹⁶ «Ткъа ахьа, Ярми-ЯхIу, и къоман дуьхьа Соьга доIанаш ма де, царах къинхетам бар а ма деха Соьга, хIунда аьлча Суна хьан доIа хезар дац. ¹⁷ Хьуна гуш дац цара ЯхIуд-мехкан гIаланашкахь а, Ярушалайман урамнекъашкахь а деш дерг? ¹⁸ Бераша дечиг лахьадо, дайша цIе латайо, зударша бод хьакхабо, стигалан зуда-паччахьна* хьокхамаш дотту. Цара кхечу деланашна чагIаран сагIанаш охьадутту, Со

* ^{7:18} *Стигалан зуда-паччахьна* – иза ю Иштар цIе йолу бавелхойн харцдела.

^{7:11} Маттай 21:13; Марк 11:17; Лака 19:46. ^{7:12-14} ЮшаI 18:1; Забур 77:60; Ярми-ЯхIу 26:6. ^{7:18} Ярми-ЯхIу 44:17-19.

оьГІазвахийтархъама. ¹⁹ Амма цара зен дийриг Со ву те? – боху Везачу Эло. – ХІан-хІа, шаш-шайна зен ма до цара, шаш юьхьІаьржачу а хІиттош». ²⁰ Цундела Везачу Эло иштта боху: «Сан оьГІазло а, дералла а хІокху меттигна тІе йоьрзур ю, адамашна а, хъайбанашна а тІе, иштта дитташна а, ялтина а тІе. Сан дералла цІе санна йогур ю, ткъа иза дІаяйа стаг а хир вац».

²¹ Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху: «Даха а Гой, Суна дийнаташ дагоран саГІа даккхаран метта, цунах долу жижиг саГІанийн кхидолчу жижигна тІедилла. Суна цунах хІумма а ца оьшу – аша-шаш и дерриг а даа! ²² Шун дай Мисар-махкара арабаьхначу дийнахь, Аса, цаьрга вист а хуьлуш, дийнаташ дагоран саГІанех а, вукху саГІанех а лаьцна цхъа а тайпа весет ца дира. ²³ Амма Аса цаьрга цхъа весет дира: „Собга ладугІуш хила, ткъа Со шун Дела хир ву, шу Сан къам хир ду. Аса шайна тІе мел дехкинчу некъашкахула лела, шайн хьал дика хилийтархъама“, – аьлла. ²⁴ Бакъду, цара Собга ла ца дуйгІира, Сан дешнаш цара тергал ца дора, уьш шайн лаам тІе бевллера, шайн аьржачу а, вочу а дегнаша бохург бен ца деш. Цара Суна букъ берзийнера, шайн яхъаш кхечу агІор а ерзийна. ²⁵ Шун дай Мисар-махкара арабевллачу хенахь дуйна таханлера де тІекхаччалц Аса Сайн ялхой болу пайхамарш оьхуьйтура шу долчу. Аса уьш шу долчу кест-кестта бохуьйтура. ²⁶ Амма шун дайша Собга ла а ца дугІура, Сох тидам а ца бора. Цара шайн юяхьараллица церан дайша чул а дукха вон лелийра.

²⁷ Ярми-ЯхІу, ахъа и хІума цаьрга дІадийцахь а, цара хьоьга ладугІур дац, хьо цаьрга кхайкхачь а, цара хьуна дуьхьал жоп лур дац. ²⁸ Цундела ахъа ала деза: „ХІара къам – шен Везачу Делан озе ла ца дугІуш долу къам ду, иштта цо ша нис ца дойту. Тешаме хилар къомана юкъахь кхин ца хуьлу – цунах лаьцна цхъа а вист а ца хуьлу“».

Ций Іенийна йолу тогІи

²⁹ «Боялхуш хила, оцу къоман нах!

Шайн месаш, дІа а ларгий, дІакхисса.

Ерзинчу лакхенашкахь тийжам бе,

хІунда аьлча Везачу Эло хІара къам дІатеттина,

Ша оьГІазвахийтина долу къам долчуьра Иза дІавахана.

³⁰ Суна вон хеташ долу хІума дина ЯхІудан халкъо, – боху Везачу Эло. – Сан цІе лелош долчу цІа чохь цара шайн дегаза цІуш дІахІиттийна, и цІа бех а деш. ³¹ Бен-ХІинам-тогІи чохь йолчу Тупатахь цара саГІа доккху меттигаш кечийра, цигахь шайн кІентий а, зудабераш а дагорхъама. И хІума Аса царна тІе ца диллина, ткъа иза Суна дагадеана

^{7:31} а: ТІаьхьарнаш 23:10; Ярми-ЯхІу 32:35; б: Іамальяр 18:21.

а дац. ³² Цундела, варелаш! – боху Везачу Эло, – тIекхочур ю цхьа зама, адамаша хIокху меттиган Тупат, я Бен-ХIинам-тогIи аьлла, цIе йоккхур йоцу. Кху меттиган цIе Байаран ТогIи аьлла хир ю, хIунда аьлча шайн байина болу нах цара кхузахь дIабухкур бу, кхузара меттиг чекхъяллалц. ³³ Беллачеран декъий лаьттахь Iохкуш хир ду, стигаларчу олхазарша а, акхароша а дууш. Уьш царна тIера дIалахка цхьа а стаг а хир вац. ³⁴ Аса сацор ду ЯхIуд-махкарчу гIаланашкахь а, Ярушалаймехь а ирсе аьзнаш а, церан самукьадалар а. Кхузахь цхьанна а хезар дац нускалан а, зуда ялочун а аьзнаш, хIунда аьлча хIара латта дассийна лаьтташ хир ду».

8 ¹ «Цу заманахь, – боху Везачу Эло, – яхIудхойн паччахьийн а, церан тхьамданийн а даIахкаш, иштта динан дайн а, пайхамарийн а, Ярушалаймерчу бахархойн а даIахкаш церан кешнаш чуьра арайохур ю. ² Оцу нехан даIахкаш дIасаяржийна хир ю малхана а, беттасинна а, стигалан седарчашна а кIелахь. Стигалара и хIуманаш хIокху нахана езара, царна хIокху наха гIуллакх а дора, уьш царна тIаьхьа а лелара, царах уьш дагадовлура, царна Ибадат а дора. Цхьаммо а юха сьхагулийийр яц и даIахкаш, уьш цхьаммо а дIа а юккур яц. Уьш, лаьттахь Iуьллуш долу кхо санна, цигахь Iохкур ю. ³ Аса уьш мичча а дIалаьхкинчу меттигашкахь оцу вочу халкъах массо а дийна дисначарна дахарал Iожалла дика хетар ю», – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

Къинош а, таIзар а

⁴ «Ярми-ЯхIу, халкъе Везачу Эло боху алий дIаала: „Стаг охьакхетча, иза юха хьала ца гIотту те? Стаг харцновкъа ваьллехь, иза юха ца воьрзу те? ⁵ ТIаккха хIара халкъ Сох хIунда дIадирзина? Ярушалайм Суна массо а хенахь тешнабехк хIунда хуьлу? Iехорна тIаьхьабовлу уьш, ткъа Со волчу юхадерзарх къаьхка. ⁶ Аса леррина ладоьгIна цаьрга, амма бакъдерг ца дуьйцу цара. Царах цхьа а шаьш лелийна-чунна дохко а ца ваьлла, цхьаммо а ца боху: ‘ХIун дина Аса?’ Уьш тIамана юккъехула лаллаелла йоьдучу говрах тера бу. ⁷ Олхазаршна а хаьа шаьш сьбадахка деза хан а, шаьш дIадаха деза зама а: аистна а, къоркхокханна а, чIегIардигна а, гIаргIулина а. Амма хьуна, Сан халкъ, ца хаьа Аса хьайна тIедиллинарг. ⁸ Аша боху: ‘Тхан товрат-хьехамаш а бу, тхоьгахь хьекъал а ду’. Амма иза иштта дац, хIунда аьлча шун Iеламчу наха товрат-хьехам талхабора. ⁹ Шун хьекъалчаш юьхьIаьржачу а хIуьттур бу, уьш карзахбаьхна а, гуро лаьцча санна а хир бу. Везачу Элан дешнаш цара юхатеттина хилча, мичара хир ду цаьргахь

^{7:34} Ярми-ЯхIу 16:9; 25:10; Довзийтинарг 18:23.

хьекъал? ¹⁰ Цундела Аса церан зударий кхечарна дIалур бу, церан кхаш а лур ду кхечарна дIа. КIезиг болчу нахана тIера дуйна, цIеяхана болчарна тIекхаччалц мел верг санехъа ваьлла, пайхамаршна тIера динан дайшна тIе кхаччалц верг харцонехъа ваьлла. ¹¹ Сан къомана тIехъ йолчу чевнашна дарба до цара, и чевнаш хIумма а дац бохуш. Цара Сан къам Iехадо, цуьнгахъ машар бу а бохуш, машар ца хуьллушехъ. ¹² Эхъ хетий те царна шаьш лелош долу боьха хIума бахъана долуш? Ца хета. Жимма а эхъ хетта, цIий ца ло уьш шаьш летийна долу къинош бахъана долуш. Массо а санна, уьш а хIаллакьхир бу. Нахана таIзар дан Со вахча, Аса лаьттах тухур бу уьш“, – боху Везачу Эло.

¹³ «Аса массо а хIума цаьргара схьадоккхур ду. Кемсийн таьлланг тIехъ цхъа а кемс юьтур яц, инжирийн дитта тIехъ цхъа а инжир а юьтур яц, царна тIера гIаш а маргIалдулур ду. Аса царна мел делла долу хIума а кхиболчара схьадоккхур ду», – боху Везачу Эло.

¹⁴ «Вай кхузахъ хIунда Iа? ХьалагIовтта, чIагIийна йолчу гIаланашка дIадахийта вай, цигахъ лийр ду вай! Вайн Везачу Дала Iожаллин кхел хадийна вайна. Цо дIаьвше хи муьйлуьйту вайга, Цунна дуйхъал вай къинош летийна хилар бахъана долуш. ¹⁵ Вай долчу машар кхочуш бу бохуш, сатийсинера вай, амма диканиг ца кхечи вайга. Вай долчохъ дарбанан хан хиларе сатийсинера вай, амма цуьнан метта къемат кхечи вайга. ¹⁶ Дан-гIала йолчуьра мостагIийн говрийн хур дар схьахеза. Церан дой терсарна берриге а мохк бегаш бу. Уьш схьабогIуш бу, мохк а, цунна чохъ мел ерг а, иштта гIала а, цунна чохъ ве-хаш мел верг а хIаллаквархъама».

¹⁷ «Аса шуна тIе лаьхъанаш санна болу мостагIий хохьур бу. Уьш дIасацо йиш йоцучу дIаьвшечу лаьхъанех тера бу, ткъа цара шуна це тухур ю», – боху Везачу Эло.

Ярми-ЯхIуна шен халкъах къахетар

¹⁸ Маца хир бу те сан дагна хъаам?

Ма гIайгIане ду-кх сан дог!

¹⁹ ЛадогIахъ гIо доьхуш долчу сан къоме.

Цо боху: «Цийонехъ Веза Эла кхин вац те?

Цигахъ цуьнан Паччахъ кхин вац те?»

Амма Везачу Эло боху: «ХIунда вахийтина те цара Со обьIаза, шайн хIумма а йоцу харцделанаш а, цIуш а бахъана долуш?»

²⁰ Наха боху: «Ялта а чуэцна,

аьхке а чекхъяьлла,

амма вай кIелхъар ца даьхна».

- 21 Холчохъ ду сан халкъ,
 цундела хала ду суна а.
 ЧIогIа гIайгIане ву со,
 сан даг чу кхерам боьссина.
- 22 ГалIадехъ хьакхар-молха дац те?
 Цигахъ лобраш бац те?
 Сан хьоме къам
 хIунда ца тоделла те цаьрга?

- 9¹ Сан коьртах хин хьоста хилла делара,
 сан бIаьргех хин шовда хилла делара!
 Дийнахъ а, буса а воьлхур вара со,
 сан хьомечу къомах хIаллакбинчарна.
- 2 Яьссачу арахъ буьйса яккха меттиг
 сан долахъ хилла елара.
 Сайн къам дуьтур дара аса,
 сайн халкъ долчуьра со дIагIур вара,
 уьш массо а тешаме боцу дела —
 ямартчу нехан тоба ю уьш!
- 3 «Церан мотт, Iад санна, аьшпашна буьйлина бу.
 Шаьш тешаме цахиларна махкахъ нуьцкъала хилира уьш.
 Цхьана вочу хIуманна гIаьхьа важа вониг до цара,
 амма Со къобалван ца лаба царна», — боху Везачу Эло.
- 4 «Ларлуш хила шайн доттагIех,
 шайн гергарчарах цхьаннах а ма теша,
 хIунда аьлча хIора гергарчо Iехаво,
 ткъа хIора доттагIчо эладита даржадо.
- 5-6 ХIораммо а шен доттагIа лево,
 цхьаммо а бакъдерг а ца дуьйцу.
 Шайн мотт цара харцдолчунна гIетабина.
 Къинош а летош, уьш Суна тIе ца берзало.
 ГIело а йина, цара кхин а гIело йо.
 Iеха а вина, цара кхин а Iехаво.
 Ткъа Со къобалварх уьш дIакъехка*», —
 боху Везачу Эло.
- 7 Цундела массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху:

* 9:5 Грекийн гочдар тIехъ: *Къинош а летош, уьш Суна тIе ца берзало. ГIело а йина, цара кхин а гIело йо. Iеха а вина, цара кхин а Iехаво. Ткъа Со къобалварх уьш дIакъехка. Iебархойн тептар тIехъ: Къинош а летош, цара шаьш кIадбо. Хьо Iе-хорна юкбахъ Iаш ву. Ткъа шаьш Iеха а деш, цара Со къобал ца во.*

«Царца санна цIандийр ду Ас Сайн халкъ,
 Iазапашца зуьйр ду Ас Сайн къам.

Кхин хIун далур ду те Соьга царна,
 Сайн хьомечу халкъо летийначу къинна?

8 Церан меттанаш Iожаллин пхерчий санна ду,
 цаьрца нах Iехабо цара.

Шен лулахошца цара мерза мотт буйцу,
 амма шайн даг чохь ямартло латтайо.

9 Аса таIзар дийр дац те царна и хIума бахъана долуш? –
 боху Везачу Эло. –

Сан даго бекхам бийр бац те
 цунах терра долчу къомана?»

10 Лаьмнашна ас белхар хIоттор ду,
 яьссачу аренгахь долчу дежийлашна
 тийжар хIоттор ду ас.

Цхъана а стага цаьргахула некъ
 ца баккхарна, уьш дассийна ду.

Бажа Iоьхуш цигахь ца хеза,
 стигалара олхазарш цигара дIадахара,
 бежанаш цигара дIадахара.

11 «Аса тIулгийн оьла йина дIахIоттор ю Ярушалайм,
 ткъа цунах чангIалкхийн бен хир бу, – боху Везачу Эло. –
 ЯхIуд-махкара гIаланаш Ас йохийна яссор ю,
 цу чохь вехаш цхъа стаг а хир вац».

12 Вуй те дуьнен чохь цу хIуманакхетар волу хьекъалча? Вуй те Везачу Эло хьекъал делла волу стаг, цу хIуманакхето йиш йолу? ХIунда хIаллакдина хIара латта, цхъа а шена тIехула новкъаваьлла стаг а ца гуш, хIунда яссийна хIара аре?

13 Везачу Эло иштта жоп делира цу хаттарна: «Иза иштта хилира, хIунда аьлча Аса шена дIабеллачу товрат-хьехамна тIера Сан халкъ дIадирзира – Сан озе а цара ла ца дугIура, Аса тIедиллинчуьнца а уьш ца лелара. 14 Уьш, шайн аьрхачу деган некъ а лехна, Ба-Iал-харцделанашна тIаьхьахIиттира, шайн дайша шайна ма-хьехара». 15 Цундела Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху: «Аса цу къомана сагал-буц яор ю, цунна дIаьвше хи а малор ду. 16 Аса уьш кхечу къаьмнашна юкъахь дIасабаржор бу, я царна а, я церан дайшна а девзаш хилла доцучу къаьмнашна юккъехь Iойтур бу. Ас Сайн тур царна тIехьажор ду, царна дан дезарг Айса чекхдакхалц».

Ярушалаймера наха орца даккхар

- 17 Иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло:
 «ЛадогIа, тийжаран зударий схьакхайкха,
 царах уггар говзанаш схьакхайкха,
 уьш кхуза схьабахкийтархьама».
- 18 Наха элира: «Сихха схьа а баьхкина,
 цаьрга вайна тIаьхьа тийжар хIоттадайта,
 вайн бIаьргийн негIарийн чойш тIера бIаьрхиш охьаэхийта,
 юьхь тIера хин тачанаш охьаэхийта».
- 19 Цийонна тIехь тийжам хеза:
 «Вай баккьалла а хIаллакьхилла,
 вай баккьалла а юьхьIаьржачу хIиттина.
 Вайн мохк бита безаш ду вай,
 вайн цIенош дохийна дIадаьхна».
- 20 ЛадогIа, зударий, Везачу Элан даше.
 Цуьнан багара схьадевлла долу хIара дешнаш шуна
 дIахозийла:
 «Шайн зудабераш маьхьаршца делха Iамаде.
 ХIара тезетан тийжам вовшашна Iамабе:
- 21 „Iожалла еана схьакхайкна,
 иза вайн корашкахула чуеана,
 вайн гIепашна чохьбаяьлла.
 Иза урамновкьара вайн бераш а,
 майданашкара вайн кегий нах а
 хIаллакбан гIерташ ю“».
- 22 Ала: «Иштта боху Везачу Эло:
 „Аренашкахь дIасадаьржина долу кхо санна,
 байинчеран декьий хир ду Iохкуш.
 Ялта хьокхуш волчунна тIехьа
 Iохкуш долу хьаькхна кIа санна,
 Iохкуш хир ду байьиначеран декьий.
 Уьш схьагулдан стаг а хир вац“».
- 23 Иштта боху Везачу Эло:
 «Шен хьекьалх дозалла деш хила ца веза хьекьалча,
 шен ницкьах дозалла деш хила ца веза ницкь болуш верг а,
 ткьа хьал долуш верг шен хьолах дозалла деш хила а ца веза.

- 24 Амма дозалла дан лууш волчо
 Со шена кхетарх а, вовзарх а дозалла дойла.
 Лаьттахь безам а, бакъдерг а, нийсо а лелош волу
 Веза Эла Со хиларх цо дозалла дойла.
 И хIуманаш ду Суна чIогIа тамехь дерш», –
 боху Везачу Эло.

25 «Варелаш, хан тIейогIур ю, – боху Везачу Эло, – шайн догIмашкахь бен сунт ца биначарна Ас таIзар ден йолу. 26 Мисар-махкарчу а, ЯхIуд-махкарчу а, Эдом-махкарчу а, Iаммин-махкарчу а, Муаби-махкарчу а, иштта яьссачу аренгахь бехаш болчу шайн гиччош тIера месаши лоргуш болчу нахана тIехь Аса таIзар дийр ду, хIунда аьлча массо а и къаьмнаш баккъалла а сунтдина дац, ткъа Исраилан массо а тIаьхье цуьнан дагахь сунтдаза ю».

Дела а, цIуш а

10 1 ЛадогIа, израилхой, Везачу Эло шайга бохуш долчуьнга.
 2 Иштта боху Везачу Эло:

«Кхечу къаьмнийн некъашкахула ма лела,
 стигаларчу билгалонех а ма кхера,
 кхин къаьмнаш, уьш бахъана долуш Iадийна делахь а.

- 3 Царна юкъахь лелаш долу динан Iадат эрна ду:
 хьуьнхахь дитт схьа а хададой,
 пхьеро агарца цунах кеп йоккху,

- 4 Цунна тIе дети а, деши а дуьллий,
 хьостамашца дIатуху,
 охьа ца дожийта.

- 5 И цIуш кха тIе дIахIиттош йолу мунданаш санна ю.
 Уьш бист а ца хилало,
 уьш карахь дIасалелайо,
 шаьш уьш лела ца ло дела.

Царах кхера ца оьшу,
 хIунда аьлча цаьрга вон далур дац,
 амма цаьргара диканиг а дер дац».

- 6 Веза Эла, вац Хьобца нислур волуш цхьа а!
 Хьо сийлахь-воккха ву,
 Хьан цIе а ю еза Хьан нуьцкъалаллица!
 7 Хьуна хьалха ларамах ца вуьзна

- мила хир ву, ва къаьмнийн Паччахь?
 Хьобга и ларам хила догIуш ма ду!
 Къаьмнийн массо а хьекъалчашна юкъахь
 я церан массо а паччахьашна юкъахь
 Хьобца нислур волуш цхьа а вац!
 8 Уьш массо а кхетам боцуш а, сонта а бу.
 Церан хьекъалалла эрна ду,
 дечигах йинчу цIушкара иза схьадаларна.
 9 Дуткъадина дети Таршашара деъна,
 ткъа деши Упазара деъна, цIушна тIедилла.
 И цIуш бина бу дечиган пхьеро а,
 дешин пхьеран куьйгаша а.
 Церан духарш сийначу а, таIна-цIечу а басахь ду.
 Уьш массо а говзачу белхалоша йина хIуманаш ю.
 10 Амма Веза Эла бакъволу Делан бен вац.
 Иза дийна волу Дела а, даима волу Паччахь а ву.
 Иза обгIазвахча, латта дегош хуьлу,
 Цуьнан обгIазалла къаьмнашка ла а ца ло.

11 (Аша, наха, иштта дIаала цаьрга: «Цу цIуша стигалш а, латта а ца кхоьллина, уьш лаьтта тIера а, стигалшна бухара а дIаяьхна хир ю».)

Дела хаставаран йиш

- 12 Шен нуьцкъалаллица Цо дуьне кхоьллина,
 Шен хьекъалаллица иза чIагIдина,
 Шен хьекъалца лаьтта тIехула стигалш яржийна.
 13 Цо къекъийтича, стигалан хиша гIовгIа йо.
 Дуьненан йистошкара Цо мархаш хьалаайайо.
 ДогIанаш а догIуш, Цо хаьштигаш до,
 Шен чIоьнашна чуьра мох а арабоккху.
 14 ХIора стаг сонта а, хьекъал доцуш а ву.
 ХIора куьпчи ша винчу цIуно юьхьIаьржачу хIоттаво.
 Цо лалийна суьрташ харцдерг бен дац,
 церан кийрахь Iаь а, са а дац.
 15 Церан цхьа а тайпана мах бац,
 уьш беламна йина ю.
 Кхел ечу хенахь
 уьш тIепаза йовр ю.
 16 Амма Якъубан тIаьхьенан Дела иштта вац,
 хIунда аьлча Иза массо а хIуманан Кхоллархо ву,

ткъа Исраилан къам Цуьнан долахь дерг ду.
Цуьнан це – массо а ницкъийн Веза Эла ю.

Схьакхочуш долу хIаллакхийлар

17 Шайн массо а хIума схьагулде, Ярушалайман бахархой. Кестта гIалина го бийр бу! 18 Везачу Эло боху: «ХIокху лаьтта тIера лаьллина дIа а дахийтина, Аса хIара къам цхьана готгачу метте чулоллур ду, шен лазар цунна хаадаллалц».

19 Ярушалайм-гIалано боху:

«Ма бала бу собгахь, хIара лазарна!

И сан чов дукха хала ю.

Аса аьллера: „Иза цамгар бен яц,

со цунах толур ю“.

20 Сан четар хIаллакдина,

массо а цуьнан тIергаш дIаяьхна.

Сан бахархой со йолчуьра дIабахана,

уьш кхузахь кхин бац.

Четар дIахIоттош суна гIо дан стаг а вац,

иштта четаран шаршуш дIатоха стаг а вац».

21 Вайн Iуйшкахь кхетам кIезиг бу –

уьш Везачу Элах дага ца бовлу.

Цундела царна тIера беркат дIадирзина,

церан массо а жа дIасадаьржина.

22 ЛадогIа хIокху схьайогIучу гIовгIане!

Мохк бегош санна йолу гIовгIа

къилбаседерчу махкара схьакхочу!

Цуьнан эскаро ЯхIудан гIаланех яьсса аре йийр ю,

царах чангIалкхийн баннаш хир ду.

23 Суна хаьа, Веза Эла,

адаман карахь доцийла цуьнан дахар,

цуьнан карахь дац шен некъ билгалбаккхар.

24 Нисвехьа со, Веза Эла,

амма Хьайн нийсонца бен иза ма дехьа.

ОьгIаз а вахана, суна таIзар ма дехьа,

сох хIумма а воцург ца хилийтархьама.

25 Хьайн дералла охьаIанехьа

Хьо вовзаза долчу къаьмнашна тIе,

Хьайга ца кхойкхучу халкъашна тIе.

Цара Якъубан тIаьхье дIакхаьллира,

цаста а цестина, и кьам дIа а кхаьллина,
иза Iаш болу мохк бассийна цара.

Барт бохор

11 ¹ Ярми-ЯхIуга Везачу Элера кхаьчна болу хаам хIара бу: ² «Аса бинчу бертан тIедожоршка ла а догIий, уьш ЯхIудан халкъе а, Ярушалаймехь бехаш болчаьрга а дIаала. ³ Цаьрга дIаала: „Иштта боху Исраилан Везачу Дала: хIокху бертан тIедожоршка ла ца доьгIначу хIора стагана неIалт хир ду. ⁴ Оцу бертан тIедожорш Аса шун дайшна тIедехкина, Аса уьш эчиг лалош йолу пеш санна хиллачу Мисар-махкара арабохучу хенахь. Аса цаьрга аьллера: ‘Соьга ла а догIий, Аса шуьца бинчу бертан тIедожорш кхочуш а де, Аса шуна тIедехкинчуьнга хьаьжжина. ТIаккха шу Сан кьам хир ду, Со шун Дела а хир ву. ⁵ ТIаккха хьалха шун дайшна Айса йина йолу чIагIо кхочушиййр яра Аса – Аса шуьрех а, мазах а дуьзна долу токхе латта лур дара царна’. Ткъа оцу лаьтта тIехь шу хIинца дехаш ду“».

Ткъа аса жоп делира: «Амин^д, Веза Эла!»

⁶ Везачу Эло соьга элира: «Дерриг а хIара Сан дешнаш ЯхIуд-махкарчу гIаланашкахь а, Ярушалайман урамашкахь а дIакхайкхаде: „Аса шуьца бинчу бертан тIедожоршка ла а догIа, уьш кхочуш а де. ⁷ Мисар-махкара Аса шун дай арабаьхначу хенахь дуййна, хIара де тIекхачалц Аса шун дайшка юх-юха а дIахьедар дора: ‘ЛадогIа Соьга’, – бохуш. ⁸ Амма шун дайша Соьга ла а ца дугIура, Со тергал а ца вора. Мелхо а, шайн вочу дегнийн аьрхалле хьаьжжина лелара уьш. Аса царна тIедиллина и барт кхочушбе аьлла, амма цара иза кхочуш ца дина. Цундела Аса массо а хIокху бертан таIзарш царна тIехьаьжийра“».

⁹ Везачу Эло соьга элира: «Суна хууш ду ЯхIуд-махкара халкъ а, Ярушалайман бахархой а вовшашца кьайлаха барт беш хиларх лаьцна. ¹⁰ Айса аьллачуьнга ладогIарх дIакьихкинчу шайн дайша летийначу кьиношка юхабирзира уьш. Кхечу деланашна тIаьхьа а хIиттина, царна Iамал йора цара. Исраилан а, ЯхIудан а тIаьхьенаша Аса шайн дайшца бина барт бохийра. ¹¹ Цундела иштта боху Веза Эла волчу Аса: „Аса кестта царна бохам боккхур бу, уьш цунах кIелхьар а бовлалур бац. Ткъа уьш Соьга кхайкха буьйлабелча, Суна хезар а дац. ¹² ТIаккха ЯхIуд-мехкан гIаланашкахь а, Ярушалаймехь а бехаш берш шаьш хаза хьожа йогIу сегIаз дагочу деланашка кхойкхур бу, амма бохам баьккхича, хIокхаьрга цхьана а тайпана кIелхьарбахалур бац уьш. ¹³ Хьайн гIаланаш мел ю, деланаш а бу хьан, ЯхIудан халкъ, ткъа Ярушалаймехь хьан урамаш мел ду, дегаза харцдела волчу оцу БаIална сагIа доккху меттигаш кечийна ахь“. ¹⁴ Ярми-ЯхIу, оцу нехан дуйхьа доIанаш

ма де, церан дуюьха Собыа хIумма а ма деха, хIунда аьлча цара, шайна бохам баьлча, Собыа кхайкхахь Суна дIахезар дац».

¹⁵ Везачу Эло халкъе элира: «Суна дезаш долчу къомо дуккха а къинош летийна, цундела хIун бакъо ю церан, Сан цIенна юххехь хила? Суна сагIина лерина долу жижиг а цара шайна дIадоккху. Делахь а, Аса царна таIзар дечу хенахь, даккхийден бахъана хир ма дац церан!

¹⁶ Веза Эла волчу Аса Сан къам долчу хьох лаьцна аьллера, хьо хазачу кепара болу стоьмаш тIехь а болуш лаьтгачу сийначу зайтдиттах тера бу. Ткъа хIинца, доккхачу дарцан гIовгIанца, Аса цунна цIе латор ю, цуьнан гаьннаш цхъана а пайденна а хир дац.

¹⁷ И дитт массо а ницкъийн Везачу Эло доьгIна ду. Цо ма-аллара, и бохамаш хьуна тIе кхачаран бахъана Исраилан а, ЯхIудан а тIаьхъенаша дина долу зуламаш ду. БаIална сагIанаш а дохуш, цара Со обгIазвахийтина».

Ярми-ЯхIуна дуюьхал бартбар

¹⁸ Везачу Эло суна схьадиллира цхьаболчу вочу нахана дагадеьнарг, суна иза хайтархъама. ¹⁹ Со хьалха урс хьакха буьгуш болу жима Iахар санна вара: суна ца хьара цара сайна дуюьхал лелош дерг. Цара сох лаьцна бохура: «Дитг а, цо кхийнарг а хIаллакдан деза вай. Дийначеран лаьтта тIера иза дIаваккха веза вай, дуьнен чохь цуьнан цIе кхин ца яккхийта».

²⁰ Массо а ницкъийн Веза Эла, Ахь нийсонца кхел йо, адамийн дегнаш а, хьекьал а зохь. Суна Ахь царна бекхам беш ган лаьара, хIунда аьлча сан гIуллакх Аса Хьан кара дIаделла.

²¹ ТIаккха Веза Эла со вен гIерташ болчу Iанатот-гIаларчу цхьаболчу божарех лаьцна вистхилира соьга. Цара соьга аьллера: «Везачу Элан цIарах кхайкхамаш ма бе, оха вуьйр ву хьо». ²² Цундела массо ницкъийн Везачу Эло элира: «Аса царна таIзар дийр ду. Церан кегий нах туьро бойур бу, ткъа кIентий а, зудабераш а мацалла лийр ду. ²³ Аса бохам бийр бу Iанатот-гIаларчу оцу божаршна, царна бекхам бечу дийнахь. Царах цхьа а стаг дийна вуьсур вац».

Ярми-ЯхIус Деле арз до

12 ¹ Веза Эла, аса гIуллакхна Хьан кхеле кхайкхахь, Хьо массо а хенахь бакъ ву.

Делахь а, харцонах лаьцна хатта лаьа суна:

Исачеран аьгто хIунда боккху церан некъашкахь?

Дерриг а тешаме боцу лелачеран синтем хIунда хуьлу?

² Ахь доьгIна долчу диттех тера бу уьш.

Орамаш а хецна, хьала а кхийна, цара стом ло.

- Хьо массо а хенахь церан багахь ву,
 амма церан дегнаш Хьуна гена ду.
 3 Ткъа со Хьуна вевзаш ву.
 Хьуна со гуш ву, Веза Эла,
 сан дог Хьайца муха ду а хаьа Хьуна.
 Дайа дезаш долу уьстагIий санна, дIакхехьа уьш!
 Байаран де тIекхаччалц дIакъастабехьа уьш!
 4 Мел ханна хир ду хIара латта дакъийна,
 мел ханна хир ю хIора кха тIехь буц якъаелла?
 Цигахь Iаш болчеран Iесалла бахьана долуш,
 олхазарш а, акхарой а хIаллакьхуьлуш ю.
 Цу тIе а наха боху:
 «Далла ца хаьа тхан чаккхе муха хир ю».

5 Везачу Эло элира: «Ярми-ЯхIу, гIаш болчаьрца хьодуш а хьо кIад-
 велла хилча,

- говрахь болчаьрца муха къовсалур ву хьо?
 Шерачу аренгахь а хьо тасалуш хилча,
 Йордан-хин йистерачу боьлакашкахь хIун дийр ду ахьа?
 6 Ур-атталла хьан гергарчара, —
 хьан ден цIийнах болчара, —
 ур-атталла уьш хьуна ямарта хилла.
 Цара хьуна дуьхьал мохь бетта.
 Ма теша царах,
 уьш хьайга эсала бистхилахь а».

Везачу Элан Шен халкъ бахьана долуш сингаттаме хилар

- 7 «Аса Со чохь Iаш долу къам дитина,
 Сайн долахь долу халкъ дIатеттина.
 Сайна уггар дукха дезаш дерг
 церан мостагIийн кара дIаделла.
 8 Сан долахь долу къам Суна дуьхьалдаьлла.
 Хьуьнхахь долчу лобмо санна,
 цо Суна дуьхьал гIигI до.
 Цундела Суна иза ца деза.
 9 Сан къам акхачу олхазарх тарделла,
 гонах ломъаьрзунаша дIасаййзош долчу.
 ДIа а гIой, аренан акхарой схьагулье!
 Схьаялае уьш, иза дIакхаллархьама.
 10 Дуккха а болчу Iуйша Сан кемсийн беш хIаллакйина,
 Сан долахь дерг когашца хьийшина.

Сан хьоме латта цара
яьсса аре йина дIахIоттийна.

- 11 И латта цара доха ма дина,
хIинца иза дакъийна а, дассийна а ду.
Берриг мохк а яьсса аре ю,
цунна дола дан стаг а вац.
- 12 Яьсачу аренгахь йолчу массо а ерзинчу лакхенашкахула
мостагIий схьабакхина, хIуманаш хIаллакьярхьама.
Везачу Элан туьро нах дIаххоллу,
мехкан цхьана йистера вукху йисте кхаччалц.
Цхьа а машарехь Iаш вац.
- 13 Наха кIа дIадийна, амма лаьтта тIера коканаш схьадаьхна.
Цара кьахьегна, амма цунах пайда ца эцна.
Цара гулдинчу ялто шаьш юьхьIаьржачу хIиттабо,
Веза Эла чIогIа обьIазвахана хилар бахьана долуш».

Исраилхойн лулахошна Везачу Эло дина долу ваIда

¹⁴ Везачу Эло иштта боху: «Аса дуьйцур ду хьуна исраилхойн лулахошна Айса ден дерг. И нах чIогIа вон нах бу, уьш Аса исраилхошна делла долчу латтанашна тIелетта. Аса уьш шайн мехкашкара аракуьс-сур бу, царна юккьера ЯхIудан тIаьхье схьайоккхур ю. ¹⁵ Амма уьш орамашца дIабакхначул тIаьхьа, Аса царах кхин а кьинхетам бийр бу. ХIора кьам Аса шен-шен махка а, лаьтта а тIе схьадалор ду. ¹⁶ Сан кьоман некьаш цара баккьалла а Iамош делахь, дийна волчу Везачу Элах цара дуй бууш хилахь (дIаяханчу заманахь цара Сан халкъ БаIалах дуй баа Iаморе терра), тIаккха церан, Сан кьомана юкьахь а Iаш, аьтто хир бу. ¹⁷ Амма оцу кьаьмнаша Аса бохучуьнга ла ца догIахь, уьш, шайн орамашца дIа а баьхна, хIаллакбийр бу Аса», – боху Везачу Эло.

Дуткьачу кIадих дина доьхка

13 ¹ ХIара ду Везачу Эло Соьга аьлларг: «ГIой, хьайна дуткьачу кIадих дина доьхка эца, хьайн гIодаюкьах дIа а дехкий, иза хих ларде». ² Везачу Эло ма-аллара, доьхка а эцна, иза сайна дIадихкира аса. ³ ШолгIа а Везачу Элан дош кхечира соьга: ⁴ «Хьайн гIодаюккьехь долу айхьа эцна долу доьхка схьа а эций, Эпрат-хин йисте гIо. Цигахь тархашна юккьехь болчу кIогана чохь кьайладаккха». ⁵ Аса Эпрат-хи тIе а вахана, Везачу Эло ма-аллара, сайн доьхка кьайладаккхира.

⁶ ТIаьхьо Везачу Эло соьга элира: «Эпрат-хи тIе а гIой, Аса хьайга кьайладаккхийтина долу доьхка схьаэца». ⁷ Аса, Эпрат-хи тIе а вахана, сайн доьхка схьа а лехна, хьалха иза кьайладаккхинчу меттигера

схьадаьккхира. Амма и доьхка лелон йиш йолуш дацара – иза телхина дІадаьллера.

⁸ ТІаккха соьга юха а Везачу Элан дош кхечира: ⁹ «Веза Эла волчу Аса иштта боху: Оццу тайпана Аса йохор ю ЯхІудан куралла а, Ярушалайман йоккха куралла а. ¹⁰ ХІара вон халкъ Сан дешнашка ладогІарх дІакъаьскина. Уьш, шайн аьрхачу дегнаша бохург а деш, кхечу деланашна тІаьхьахІутту, царна Іамал а еш, суждане а оьхуш. Цундела и къам хІокху доьхкарх терра хир ду – уьш цхьанна а хІуманна пайдена боцуш бина дІахІиттор бу. ¹¹ Адаман гІодаюккъехь доьхка чІогІа дІадехкаре терра, Аса Исраилан а, ЯхІудан а ерриге а тІаьхье Сайна чІогІа улло ялийнера, – боху Везачу Эло, – царах Сайн къам дархьама, уьш Сан сийлалла а, дозалла а, хазалла а хилла дІахІиттийтархьама. Амма цара Соьга ла ца дуьйгІира».

ЧагІаран кхабанаш

¹² «Ярми-ЯхІу, халкъе дІаала: „Исраилан Везачу Дала боху: ‘ХІора чагІаран кхаба чагІарх юьзна хила еза’. Ткъа цара хьобга эр ду: ‘Тхуна ца хаьа те хІора чагІаран кхаба чагІарх юьзна хила езийла?’“ ¹³ ТІаккха ахьа цаьрга ала: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Аса ваххал чагІарца вузор ву хІора кху лаьтта тІехь вехаш волу стаг – Даудан тІаьхьенах болу паччахьаш а, динан дай а, пайхамарш а, иштта Ярушалаймехь вехаш мел волу стаг а. ¹⁴ Кхабанаш санна, вовшахтухур бу Аса уьш – кІентий шайн дайшца цхьаьна, – боху Везачу Эло. – Сайн къинхетамалле а, я къахетаре а, я кхооре а уьш хІаллак ца беш, Со сацавойтур вац Аса’“».

Ярми-ЯхІус кураллех лаьцна аьлларг

¹⁵ Ла а догІий, тергам бе!

Кура ма хила, хІунда аьлча
вистхуьлуш верг Веза Эла ву.

¹⁶ Шайн Везачу Делан сий де,
Цо бода тІебаийтале,
маьркіажехь долчу гунаш тІехь
шайн когаш тийсабалале.

Аша серлоне сатуьйсу,
амма Цо цунах Іаьржа бода бийр бу.

¹⁷ Нагахь аша Везачу Эле ла ца догІахь,
со къайла а ваьлла, воьлхур ву,
шун куралла бахьана долуш.
Сан белхар къаьхьа хир ду,
Сан бІаьргаш хих буьзна хир бу,
Везачу Элан жа йийсаре дІадигна хиларна.

¹⁸ Везачу Эло соьга элира: «ДIаала паччахье а, паччахьан нене а, шайн паччахьан гIанташна тIера охьабисса, хIунда аьлча церан кортошна тIера сийлаллин таьжнаш охьаэгна. ¹⁹ НегIаб олучу яьссачу арара йолу гIаланаш дIакъевлина ю, уьш схьаелла стаг а вац. ЯхIудан дерриг а къам йийсаре дIадугуш ду».

²⁰ Хьажал Ярушалайм, хьайн бIаьргаш дIахьажабай: къилбаседехьара хьан мостагIий тIебогIуш бу! Iалашдан хьоега дIаделла адамийн жа мичахь ду? Ахьа дозалла деш долу уьстагIий мичахь ду? ²¹ ХIун эр ду ахьа, ахьа айхьа Iамийна болу бартхой Везачу Эло хьуна тIехь хьаькамалла дан дIахIиттийча? Цундела лоцур юй те хьо лазарша, берах хьийзош йолу зуда санна? ²² Ахьа хьайга хаттар дан мега: «ХIунда беанасуна тIе хIара бала?» – аьлла. Дагар ца даллал дукха къинош летийна ахьа хьайх. Цундела хьан кучан юх яьтгIа ю, когаш берзина а бу. ²³ Хийцалур дуй хушаочуьнга шен чкъор, я цIоекье дIадахалур дуй шена тIера томмагIаш? Иштта вонаш дан Iемина долчу шуьга далур дуй дика хIума? ²⁴ Везачу Эло боху: «Аса дIасадаржор ду шу, яьссачу аренгарчу мохо дIасаяржош йолу кегаш санна. ²⁵ Иштта кхаж баьлла хьан, Аса хьуна билгалбаьккхина кхоллам бу иза, – боху Везачу Эло, – Со виц а вина, харцделанех хьо тешна Iаш хиларна. ²⁶ Аса-айса хьан кучан юх хьан юьхь тIе хьалатосур ю, хьан бехке меттиг массарна а дIагайта. ²⁷ Суна гина хьан боьха лелар а, говр санна, хьо оре еана хилар а, гунаш тIехь а, аренашкахь а ахь лелийна хьан кхахьпалла а. Суна гина хьан дегаза цIушна Iамальяр. Ма бала богIур бу хьуна тIе, Ярушалайм. Ма кестта цаньелла дIахIуттур яц хьо».

Йокъа а, харцнайхамарш а

14 ¹ ХIара дош Везачу Элера Ярми-ЯхIуга йокъа бахьана долуш кхечира:

- ² «ЯхIуд-мохк боьлхуш бу,
 цуьнан гIаланаш маргIальюлу.
 Церан нах, тийжаш, Iохкуш бу,
 Ярушалаймера орца ду доккхуш.
- ³ Хьолахоша шайн ялхой хи дан бохуьйту.
 Уьш гIунаш тIе бахча,
 царна хи ца карадо.
 Яьссачу кхабанашца уьш юхабоьрзу.
 Дог а доьхна, юьхьIаьржачу а хIиттина,
 цара шайн кортош къайладоху.
- ⁴ ДогIа ца дарна,
 латта лилхина.
 латталелорхой дог доьхна лаьтта,

- цара кортош тIе хIума туьллу.
- 5 Ур-атталла араxь болчу сено а,
ша йина йолу кIорни юьту,
цунна яла буц йоцу дела.
- 6 Акха варраш а ду ерзинчу лакхенашкаxь лаьтташ,
чангIалкxаша санна, шайн мерех хIаваь чууьйзуш.
Церан бIаьргаш кxоьлина бу,
яа буц цахилар баxьана долуш».
- 7 Тхан кьиноша тхуна дуьxьал тоьшалла даxь а,
ва Веза Эла, Хьайн цIеран дуьxьа гIо дехьа тхуна.
Тхан ямарта хилар дукxазза а хилла.
Хьуна дуьxьал кьинош летийна оха.
- 8 Хьо Исраилан халкьан сатийсам хилла лаьтга,
Хьо боxамах тхо кIелхьардохург^д ву.
Ткьа хIунда ву Хьо тхуна хийра стаг санна,
буьйса яккxа бен чуван воцу некьахо санна?
- 9 ХIунда ву Хьо цецваьлла волу стаг санна?
Хьо цxьа а кIелхьарваккxа ницкь боцучу
тIемалочух тера ву.
Амма Хьо, Веза Эла, тхуна юкьаxь ву,
Хьан цIе тхуна тIехь лаьтташ ю.
Ма дитаxьа тхо Хьайгара гIо доцуш!

¹⁰ ХIара боxу Везачу Эло оцу халкьаx лаьцна: «Цу наxана дукxадеза Соx кьехкар, шайн когаш ца сацало цаьрга. Цундела Аса уьш тIе ца оьцу. Цара летийна кьинош Суна дагахь лаьттар ду. Цара летийначу зуламашна Аса царна таIзар дийр ду».

¹¹ Везачу Эло элира соьга: «Оцу халкьан диканна доIанаш ма де.
¹² Цара марxанаш кxабахь а, цара орца даккxаре ладугIур долуш вац Со. Дийнаташ дагоран я кIен саIанаш цара Суна дахахь а, Аса уьш тIеоьцур бац. Мелхо а, туьраца, мацаллица, Iожаллин уьнца хIаллак-бийр бу Аса уьш».

¹³ ТIаккxа аса элира: «Ва Хьалдолу Эла! ЯхIудан халкье пайхамарша олуш ду, Аxьа цаьрга иштта аьлла боxуш: „Наxана мостагIийн тарраш гур дац, цара мацалла хьоьгур яц. Аса машар латтор бу хIокху лаьтга тIехь“».

¹⁴ ТIаккxа Везачу Эло соьга элира: «Цу пайхамарша Сан цIарах би-нарш харцкхайкxамаш бу. Уьш Аса байитина а, кьобалбина а бац, Аса цаьрга хIумма а ца элира. Цара бо хаамаш харцсуьрташна а, даьссачу паьлнашна а, шайн дегнийн Iехорна а тIехь лаьтташ бу. ¹⁵ Цундела Веза Эла волчу Аса Сайн цIарах хаамаш беш болчу цу харцпайхамарех

лаьцна боху: уьш Аса байитина бац. Цара Соьгара долуш санна боху, хIокху лаьтта тIе, герз карахь а долуш, мостагIий богIур бац, иштта кхузахь мацалла а хIуттур яц. Ткъа и пайхамарш тур а, мацалла а ба-хъана долуш лийр бу. ¹⁶Церан кхайкхамашка ладоьгIнарш Ярушалайман урамашкахь дIасакхисина хир бу, туьро а, мацалло а хIаллак а бина. Уьш дIабохка стаг а хир вац: я церан зударий а, я кIентий а, я зудабераш а. Цара лелийначу вонна догIу таIзар Аса дийр ду царна.

¹⁷ХIара Сан дош цаьрга дIакхачаде:

„Дийнахь а, буйсанна а, ца соцуш,

Сан бIаьргаш хих бузийла, хIунда аьлча

Сан хьомечу къомана чов йина

Сан йоIстаг йолчунна боккха бохам баьлла.

¹⁸Аренга Со араваьлча,

туьро хIаллакбинарш го Суна,

гIала Со чувеача,

мацалло кIелбитинарш а го.

Пайхамарш а, динан дай а бу

лаьттахула кхетам дIабаьлла лелаш“».

Везачу Эле до дехар

¹⁹ Веза Эла, кхоччуш дIатеттина те Ахъа ЯхIудан халкъ?

Баккъал а дог даьлла те Хъан Цийонах?

Ма чIогIа ю-кх Ахъа тхан дагна йина чевнаш,

ма дац-кх царна дан дарба.

Оха барт хиларе сатийсинера,

амма дика хIума цхъа а гучу ца долу,

тхаш тодаларе сатийсинера,

амма кхин а доьхнарг тIекхочу.

²⁰ Веза Эла, оха мукIарло до

тхаш лелийначу Iесачу гIуллакхашна а,

тхайн дайша летийначу къиношна а.

Хъуна дуьхьал оха къа латийна.

²¹ Веза Эла, Хъайн цIеран дуьхъа, ма таттахъа тхо дIа,

Хъайн сийлаллин Iарш¹ сийсаз ма яккхяхъа.

Тхобца Ахъа бина болу барт

дагахь латта а бехъа, боха а ма бехъа.

²² Къаьмнийн цIуйн догIа дайта ницкъ ма ца кхочу.

Ткъа стигалийн бац ницкъ Хьобгара а доцуш догIа дайта.

И деш верг Хьо ма ву, тхан Веза Дела!

Хьобца ю тхан массо а дегайовхо,

хIунда аьлча Ахъа деш ду и дерриг а.

ЯхІудан халкъана тІебогІу бохам

15 ¹ Везачу Эло соьга элира: «Муса-пайхамар а, Шамъал-пайхамар а ЯхІудан халкъан дуьхьа Суна хьалха дехарш деш хилча а, Аса цу халкъах кьинхетам бийр бацара. ДІалахкахьа Со волчуьра и нах, дІабахийтахьа уьш. ² Цара „Тхо стенга гІур ду?“ аьлла, хаттар дан тарло хьобга. ТІаккха цаьрга ала: „Иштта боху Везачу Эло:

‘Ожаллина леринарг
 Ожаллина гІур ву,
 туьро вен леринарг
 туьрана гІур ву,
 мацаллех вала леринарг
 мацаллина гІур ву,
 ткьа йийсаре вигийта леринарг
 йийсаре гІур ву.

³ Деа тайпана таІзар дийр ду Аса царна, – боху Везачу Эло, – уьш байъийта тур а, церан декъий дІасайизадайтa жІаьлеш а, стигалара олхазарш а, кьиза акхарой а церан декъий дайта. ⁴ Дуьненан массо а кхечу пачхьалкхашна ирча масал дина дІахІоттор ю Аса Ярушалайм, яхІудхойн паччахь волчу Хьузакх-ЯхІун кІанта Маннаша динарг бахьана долуш.

- ⁵ Цхьаммо а хьох кьинхетам бийр бац, Ярушалайм,
 цхьа а стаг, дог доьхна, воьлхур вац,
 я хьобгахь хІун хьал ду аьлла, хоттур а дац.
- ⁶ Со вити ахь, Ярушалайм, –
 боху Везачу Эло, –
 ткьа ахь Суна букь берзий.
 Цундела Аса таІзар дийр ду хьуна,
 хьо хІаллак а йийр ю.
 Со кІадвелла кьинхетамаш бан.
- ⁷ КІа мохехь цІандаре терра, Аса уьш
 оцу мехкан массо а гІаланашкара аракхуьссур бу.
 Сан кьоман бераш дІа а даьхна,
 Аса уьш хІаллакбийр ма бу,
 шайн харцачу новкъах уьш дІа ца бирзина дела.
- ⁸ ХІордан йистерачу гІамарал а
 дукха хир бу бисина болу зударий.

^{15:1 а:} Арадаккхар 32:11-14; Лелар 14:13-19; ^{б:} Шамъал 7:5-9. ^{15:2} Довзийтинарг 13:10. ^{15:4} ТІаьххьарнаш 21:1-16; 2 Шерашкахь 33:1-9.

Делкъахенахъ хІаллакдийриг вохуйтур ву Аса
церан къонахойн наношна дуйхъал.

Цеххъана тосур бу Аса
царна тІе кхерам а, къемат а.

- 9 ВорхІ кІант винарг ю са ийзош Іуьллуш.
Цуьнан малх, де суьйренга а далале, чубуьзна,
ткъа иза юьхьІаьржачу а хІоьттина, Іуьллуш ю.
МостагІийн таррашка Аса хІаллакбойтур бу
цунах дийна бисинарш', – боху Везачу Эло«».

Ярми-ЯхІу юха а Везачу Эле вистхилар

¹⁰ Дагахъбаллам бу суна, сан нана, ахъа со дуьнен чу ваккхарна: со ву массо а мохк бехке бан безаш верг. Аса цкъа а нахера декхар а ца даьккхина, я юхалург а ца делла, амма массара а сардамаш кхайкхош верг со ву. ¹¹ Везачу Эло жоп делира: «Аса хьо дикачу Іалашонна билггал паргІатвоккхур ву. Бохам тІе а беана, бала тІехІоьттинчу дийнахъ Аса хъан мостагІашка хьоьга дехарш дойтур ду. ¹² Эчиге я йоьзе дохалур дуй те къилбаседехъара долу эчиг?

¹³ ЯхІудан хъал а, хазнаш а Аса цхъа а мах боцуш мостагІашна дІалур ю. Иза массо а меттехъ цара летийна къинош бахъана долуш хир ду. ¹⁴ Аса уьш, мостагІийн лолле дІа а белла, шайна бевзаш боцучу махка дІабохуйтур бу. Сан дералло цІе латор ю, ткъа оцу цІеро уьш дІакхоллур бу».

¹⁵ Веза Эла, Хьо сох кхеташ ма ву. Дагаваийтахъа Хъайна со, ГІо дехъа. Сан дуйхъа бекхам бехъа сан мостагІашна. Цара со веллал чІогІа собаре ма хила цаьрца. Хъуна хууш ма ду, со Хъан дуйхъа хыйзош вуйла! ¹⁶ Хъан дешнаш соьга сьбакхечира, аса уьш сайн кийрахъ дІадехкина. Оцу дешнаша со ирс долуш вина, сан дага чохъ самукъадалар а кхоьल्लीна, хІунда аьлча со Хъан долахъ ма ву, массо а ницкъийн волу Веза Дела! ¹⁷ Со цкъа а ца хилла боьлуш, сакъоьруш болчу нахана юкъахъ. Хъан куьйга кІелахъ а Іаш, суна уллохъ цхъа а вацара, ткъа нахана долчу эргІадвийларх Ахъ вуьзира со. ¹⁸ ХІунда бу те хІара лазам хедар боцу, хІунда ца йоьрзу те сан чов дІа? Веза Эла, Хьо соьца Іехош долу татол санна хир ву? Хьо соьца патешаме йолу Ювраш санна хир ву?

¹⁹ Везачу Эло элира: «Нагахъ санна хьо Суна тІе юхаверзахъ, Аса юхаметтахІоттор ву хьо, кхидІа а хьоьга Сайна хъалха гІуллакх дайтархъама. Нагахъ санна ахъ дуйьцург мехала делахъ, нагахъ санна иза эрна дацахъ, хьо кхин а Сан туркх хир ву. И нах хъуна тІе оьхуш хир бу, амма хьо царна тІе ваха ца веза. ²⁰ Оцу нахана хъалха Аса хьо мокхазан берд санна вийр ву. Уьш хъуна дуйхъал бевр бу, амма хьо цаьрга эшалур вац, хІунда аьлча Со хьоьца

ву, хьо паргIатваккха а, кIелхьарваккха а. – боху Везачу Эло. –
²¹ Аса кIелхьарвоккхур ву хьо вочу нехан карара а, иштта паргIатвер
 ву хьо кызачу нехан карара а».

Ярми-ЯхIун дахарна болу Делан лаам

16 ¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Ахьа зуда яло мегар дац,
 ма хилийта хьайн кIентий а, зудабераш а хIокху махкахь.
³ Иштта боху Веза Эла волчу Аса хIокху махкахь бина болчу кIентех а,
 йоIарех а лаяцна, цу берийн дайх а, нанойх а лаяцна: ⁴ И нах Iожаллин
 уьнех лийр бу. Церан декъашна воьлхуш цхьа а хир вац, уьш цхьанна
 а метте дIа а бухкур бац. Церан декъий лаятта тIехь, кхо санна, Iохкуш
 хир ду. И нах мостагIийн тарраша а, мацалло а хIаллакбийр бу, ткъа
 церан декъий олхазарша а, акхароша а дуур ду».

⁵ Цундела иштта боху Везачу Эло: «Тезет долчу керта ма гIолахь,
 цигахь кадам а ма белахь, хIунда аьлча Аса и къам машарца кхин де-
 къалдийр дац, – боху Везачу Эло, – царна Сан безам а, кьинхетам а
 кхин гойтур бац. ⁶ Махкахь цIе яхана болу нах а, кьен нах а хIокху
 лаятта тIехь лийр бу. Цхьаммо а уьш дIа а бухкур бац, цхьа а стаг цар-
 на воьлхур а вац. Белларш дагахь латто, цхьаммо а шен дилха хедор
 дац, ткъа цхьаммо а коьртара месаш лоргур яц церан духьа. ⁷ Белла-
 чарна боьлхуш болчу нахана цхьаммо а яа хIума а яхьар яц, церан
 догъэцархьама. Цхьаммо а кад кховдор бац цаьрга, шайн да я нана
 яларна церан догъэцархьама.

⁸ Иштта церан тойне а ма гIолахь, цаьрца дууш, молуш сакъерархьа-
 ма». ⁹ Израилан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху:
 «Кестта Аса сапор ду кхузара самукъане аьзнаш а, зударий балош бол-
 черан а, нускалийн а аьзнаш а. Иза шу дехачу заманахь хир долуш ду».

¹⁰ «Ярми-ЯхIу, ахьа яхIудхошка хIара дIадийцича, цара хьайга:
 „ХIунда хIоттийна тхоьга Везачу Эло хIара боккха бала, тхоьгара хIун
 даьлла, Везачу Элана хьалха хIун кьинош летийна оха?“ аьлла, хаттахь,
¹¹ ахьа жоп дала деза: „И шуна хилларг дIаяханчу заманахь шун дай
 Сох дIабержар бахьана долуш хилла, – боху Везачу Эло. – Кхечу дела-
 нашна тIаьхьа а хIиттина, царна Iамал а йора, царна суждане а оьхура
 уьш. Со дIа а теттина, цара Сан товрат-хьехамаш лар ца бора. ¹² Амма
 аша шайн дайшачул а чIогIа дукха кьинош летийна. Шух хIорра а шен
 вочу деган аьрхалица лелаш ву, амма Соьга ла ца дугIу аша. ¹³ Цундела
 Аса шу, кху лаятта тIера дIа а кхиссина, шуна а, я шун дайшна а девзаш
 доцучу махка дIадохуьйтур ду. Цигахь лелар ду шу дийнахь а, буса а
 кхечу деланашна Iамал еш, ткъа Аса шух кьинхетам бийр бац“».

^{16:9} Ярми-ЯхIу 7:34; 25:10; Довзийтинарг 18:23.

Йийсарера юхадерзар

¹⁴ «Делахь а, кестта тIекхочур ю цхьа зама, – боху Везачу Эло, – Исраилан халкъ Мисар-махкара арадаьккхинчу дийна волчу Везачу Элах адамаша кхин чIагIо йийр юоцу. ¹⁵ Мелхо а Исраилан халкъ къилбаседехьарачу махкара а, массо а Ша уьш дIабахийтина долчу латтанашкара а юхадерзийначу дийна волчу Везачу Элах чIагIо йийр ю цара. Церан дайшна деллачу лаьтта тIе юхаберзор бу Аса уьш».

Хиндолу таIзар

¹⁶ «Кестта Аса дуккха а чIерийлецархой хьажор бу цига, – боху Везачу Эло. – Цара и нах схьалоьцур бу. Цул тIаьхьа Аса иччархой бохуйтур бу, цаьрга и нах массо а лаьмнашкара а, гунаш тIера а, тархашна юккъехь йолчу хераллашкара а дIабахийта. ¹⁷ Цара мел деш дерг Суна гуш ду. Цаьрга цхьа а хIума Сох къайладаккхалур дац, церан къинош Сан бIаьргаш хьалха лаьтташ ду. ¹⁸ Уьш юхаметтахIоттабале, цара лелийначу зуламашна а, цара летийначу къиношна а догIург шозза дIалур ду Аса оцу нахана, хIунда аьлча, декъий санна, са доцучу шайн цIушца цара Сан латта бехдина, шайн дегазчу харцделанех цара Сан долахь дерг дуьзна».

Ярми-ЯхIус дина доIа

¹⁹ Веза Эла! Хьо ву сан ницкъ а, сан ондалла а, де доьхначу дийнахь сан дIалечкъийла а! Хьо волчу догIур ду къаьмнаш дуьненан массо а маьIера. Цара эр ду: «Тхан дайн харцделанаш хилла, уьш царна Iа-мал еш а хилла. Амма цу цIуша царна цхьа а тайпана гIо ца дина. ²⁰ Йиш юй адамийн шайна деланаш кхолла? Уьш куьйга дина суьрташ ма ду, церан деланаш хила йиш а ма яц!»

²¹ «Цундела Аса и нах Iамор бу. Аса гойтур ю царна Сайн нуьцкъалалла а, гIора а. ТIаккха хуур ду царна Со Веза Эла вуйла!»

ЯхIудхоша латийна къа а, цунна догIу таIзар а

17 ¹ Везачу Эло боху: «ЯхIудан халкъан къа аьчка уьрсаца дIаяз-дина ду тIулгах динчу нехан дегнашна тIехь. Церан къа мокхазца хедийча санна ду сагIа доккхучу кхерчийн маIаш тIехь. ² Церан берашна массо а ханна дагаобху шаьш кечийна йолу сагIа доккху меттигаш а, Ашера-далла лерина болу шайн дечиган бIогIамаш а. Ма „хаза“ дIахIиттийна бу уьш баьццарчу дитташна уллохь а, лекхачу гунаш тIехь а, ³ лаьмнаш тIехь а, аренашкахь а! Шун хьал а, массо а хазнаш а Аса цхьа а мах боцуш мостагIашна дIалур ду. Иза

массо а меттехь аша летийна кьинош бахъана долуш хир ду. ⁴ Аса шу, мостагҮийн лолле дҮа а делла, шайна бевзаш боцучу махка дҮадохуьй-тур ду, хҮнда аьлча аша Сан оьгҮазаллин цҮе самаяьккхина. И цҮе массо а ханна йогур йолуш ю».

Нахах тешар а, Делах тешар а

⁵ Иштга боху Везачу Эло:

«НеҮалт хир ду, кхечу стагах а тешаш,
цунах шена гҮортор а йина,
шен дог Везачу Элана уллора
дҮадаьккхина лелаш волчунна.

⁶ Иза яьссачу аренгахь йолу колл санна хир ву.
Диканиг хилча а, цунна иза гур дац.
Яьссачу аренгара екъачу меттигашкахь а,
адамаш ца дехачу лаьттахь а гҮийр ву иза.

⁷ Декъала хир ву Везачу Элах тешаш верг а,
шен тҮетовжа меттиг – Веза Эла ерг а.

⁸ И стаг, хин татол долчохь дҮадоьгҮна долчу,
шен орамаш хина уллохь хецна долу дитт санна хир ву.
Цунна ца хаало йовхо тҮееача.
Цуьнан гҮа баьццара лаьтга.
Иза йокъанах а ца кхоьру,
шена тҮе стом ца латош а ца хуьлу.

⁹ Мекара ду адаман дог,
чҮогҮа телхина а ду иза.
Цунна чохь дерг цхьанна а ца хаьа.

¹⁰ Амма Веза Эла волу Со
цуьнан даг чохь дерг хаа йиш йолуш ву,
цуьнан тешар зен йиш йолуш а ву,
цу нахана царна доггҮург дҮадалархьама».

¹¹ Моша кхечу олхазарша дина долчу
хҮоаш тҮе тевна даккха охьахоу.
Иштга ву хьарам хьал гулдина волу стаг.
Шен дахар юккье даьлча, иза и хьал дита дезаш а хир ву,
шен дахар чекхдолучу хенахь юьхьҮаьржачу а хҮттур ву.

- 12 Далла лерина долу оха дина деза ца
дуьхъара дуйна хъалаайина йолу Іарш^д санна ду.
- 13 Веза Эла, Хьо Исраилан сатуьсийла ю.
Хьо витинарш юьхъІаьржачу хІуьттур бу.
Хьох дІабевллачеран цІераш эхарте дІаязйина ю,
хІунда аьлча шайна цІеначу хин хьоста
хилла лаьттина волу Веза Эла цара витина.

Ярми-ЯхІун доІа

14 Дарба дехъа суна, Веза Эла, тІаккха со толур вара. КІелхъарвак-кхяхъа со, Веза Эла, со кІелхъарвер вара. Хьо ву аса хастамаш беш Берг. 15 Цара соьга боху: «Мичахъ ду Везачу Эло хир ду аьлларг? Цо аьлларг кхочушхуьлийла!»

16 Царна вониг дан Аса Хьо сихвина вацара*, бохаман де тІекхачаре сатесна а вацара. Хьуна иза хууш ма ду. Сан багара даьлла дош Хьуна хьалха дІадиллина ма ду. 17 Ма хилахъа суна кхераме, де эшначу дийнахъ Хьо сан тІетовжийла ма ю. 18 ЮьхъІаьржачу хІиттабехъа сан мостагІий, ткъа со юьхъкІайчоьхъ хилийтахъа. Човхабехъа уьш, ткъа со паргІат хилийтахъа. Царна тІе бохаман де тІедаийтахъа, уьш кхоччуш хІаллакбехъа.

Далла лерина шоьтан де ларарх лаьцна

19 Везачу Эло соьга элира: «Ваха а гІой, Ярушалаймерчу халкъан ков долчохъ дІахІотта, яхІудхойн паччахъаш чу-ара буьйлучу меттехъ. Иштта Ярушалайман массо а кевнаш долчу кхача хъажа. 20 Цигарчу халкъе хаам бе: „ЛадогІа Везачу Эло бохучуьнга, яхІудхойн паччахъаш а, ЯхІуд-махкара дерриг халкъ а, гІалин кевнийн неІаршкахула чу мел богІу Ярушалайман бахархой а! 21 Иштта боху шуьга Везачу Эло: ‘Шайн синош лардархъама, шоьтан садоІучу дийнахъ Ярушалайман кевнаш чухула цхъа а тайпана мохъ дехъа-сехъа ма баккха. 22 Иштта шайн хІусамашкара шоьтан дийнахъ мохъ ара а ма баккха, цхъа а тайпана белхаш а ма бе. Аса шайн дайшна тІе-ма-диллара, шоьтан де аша Суна лерина хилийта деза. 23 Амма шун дайша Соьга ла ца дуьйгІира, Со тергал а ца вира. Бухахъа а бевлла, Соьга ладогІа а, Аса уьш нисбар а ца лаьара царна.

24 Нагахъ санна аша Аса хІинца бохучуьнга ла ца догІахъ, – боху Везачу Эло, – хІокху гІалин кевнашкахула шоьтан дийнахъ мохъ чу ца

* 17:16 Грекийн гочдар тІехъ: *Царна вониг дан Аса Хьо сихвина вацара*. Іебархойн тептар тІехъ: *Хьох дІа а ваьлла, Со Хъан Іу хиллачуьра сихвелла вацара*.

17:21 Нахъми-ЯхІу 13:15-22. 17:22 Арадаккхар 20:8-10; Карлабаьккхинарг 5:12-14.

кхoьхьуш шу сацахь, и де аша цхьа а тайпана болх ца беш Суна лерина ца хилийтахь, ²⁵ тIаккха кху гIалин кевнаш чухула Дауд-паччахьан тIаьхьенах сьхабевлла паччахьаш а, элий а Ярушалайман кевнах чекх-бевр бу. Уьш а, церан тхьамданаш а шайн гIудалкхаш тIехь а, говрашна тIехь а богIур бу, ЯхIудан халкъаца а, Ярушалайман бахархошца а цхьаьна. Ткъа Ярушалайм абаденналц лаьттар ю. ²⁶ ЯхIуд-махкарчу массо а гIаланашкара а, Ярушалайм-гIалина гонахарчу ярташкара а, Бен-Яманан тайпанан махкара а, малхбузерчу акъарера а, лаьмнашкара а, ЯхIуд-мехкан къилбехьара а дийнаташ дагоран сагIанаш, кIен сагIанаш, хаза хьожа йогIучу хIуманийн сагIанаш, баркаллин сагIанаш Делан цIа² долчу сьхадахьар ду. ²⁷ Нагахь санна шу, шобтан дийнахь Ярушалайман кевнаш чухула маххьаш чу а кхoьхьуш, и де Суна лерина а ца хуьлуйтуш, аша Соьга ла ца догIахь, Аса Ярушалайман кевнашкахь цIе латор ю. Аса кху гIалахь мел йолу гIепаш ягийна дIа-йохур ю, ткъа цхьаннен а иза дIаяйа йиш хир яц“».

Ярми-ЯхIу куьпчичун цIахь

18 ¹ Ярми-ЯхIуга Везачу Элан хIара дош кхечира: ² «Куьпчи волчу цIа гIо, цигахь Сайн дош кхочуьйтур ду хьoьга». ³ Со куьпчи волчу чу вахача, иза шен чарха тIехь болх беш вара. ⁴ Цо еш йолу поппаран пхьегIа йoьхна дIаелира, цуьнан карахь йоллушехь. Эццахь цу куьпчичо шен куьйгашца шена луучу кепара кхин пхьегIа йира оцу поппарх.

⁵ ТIаккха Везачу Элера хаам кхечира соьга: ⁶ «Исраилан тIаьхье, цу пхьеро диннарг Соьга а шух далур дац те? – боху Везачу Эло. – Хьo Сан карахь куьпчичун поппар санна ма ю, Исраилан тIаьхье. ⁷ Нагахь санна цхьана хенахь цхьа къам я пачхьалкх орамашца дIа а яьккхина, йоха а йина, хIаллакIина хир ю аьлла, Аса дIахьедар дахь, ⁸ амма и къам ша лелийначу волах дIадерзахь, тIаккха Аса, дохко а ваьлла, АЙса царна лерина бохам бийр бац. ⁹ Нагахь санна вукху хенахь цхьа къам я пачхьалкх, юхаметтахIоттар а деш, орамашца иза дIадогIа деза аьлла, Аса дIахьедар дахь, ¹⁰ амма оцу кьомо, Суна хьалха вониг а лелош, Соьга ла ца догIахь, тIаккха Аса, дохко а ваьлла, АЙса дагалаьцна диканиг царна дийр дац. ¹¹ Цундела дIаала ЯхIудан халкъе а, Ярушалайман бахархошка а: „Везачу Эло боху, Ша шуна дуьхьал вониг дан а, шуна бохам бан а кечлуш ву. Цундела шашь мел лелош долу вон хIуманаш а дитий, шашь лела некъаш нисде“. ¹² Амма халкъo эр ду: „Цу хIумане са а ма тийса. Оха тхайна луьбург дийр ду. ХIора стага шен вочу, аьрхачу даго боххург дийр ду“».

Наха Веза Эла дIататтар

- 13 Цундела иштта боху Везачу Эло:
 «Кхечу халкъашна юкъахь хаттал,
 цкъа а хезний царна кхунах тера долу хIума дуйцуш?
 Инzare ирча хIума дина
 йоIстаг санна долчу Исраилан халкъо.
- 14 Цкъа а Ливанун-лаъмнийн басенийн тархех ло къайладолий те?
 Цкъа а соций те генарчу оцу лаъмнашкара охъаохуш долу
 шийла хиш?
- 15 Сан халкъана-м Со вицвелла.
 Эрначу цIушна сагIанаш доху цара.
 Цундела когаш тийсалуш лелаш бу уьш
 шаьш дIакхоьхуш долчу некъаш тIехь.
 Шайн дайн ширачу некъаш тIера дIабевлла уьш,
 нийса доцучу паначу некъаш тIе бовлархъама.
- 16 Сан халкъан мохк бассийна хир бу,
 гуттаренна а цунах кхаардар бу.
 Махка тIехула лелаш мел верг,
 инзар а ваьлла, корта лестош хир ву.
- 17 Малхбалехьарчу мохо санна,
 дIасадаржор ду Аса и халкъ цуьнан мостагIашна хьалха.
 Царна бохам тIекхаьчначу дийнахь,
 Сайн юьхь ца гойтуш, букь берзор бу Аса царна».

Ярми-ЯхIуна дуйхьал бартбар

18 ТIаккха цхьаболчара элира: «Дуйло, Ярми-ЯхIуна дуйхьал барт бийр бу вай! Товрат-хьехам^д тхуна Iамочу динан дайн а, хьехамаш бечу хьекъалчийн а, Делера болу хаам бечу пайхамарийн а цатоар цкъа а хир дац. Вало, Ярми-ЯхIуна дуйхьал бехкаш далор ду вай, цуьнан дешнаш тергал а дийр дац вай».

19 ЛадогIахъа, Веза Эла, аса бохучуьнга, сан мостагIаша бохург дIа-хзахаьа. ²⁰ Дан дезий те диканна дуйхьал вониг? Делаш а цара ор даьк-кхина, со вейтархъама. Дагадаийтахъа со Хъайна хьалха лаьтташ хилар, церан дуйхъа Хъуна диканиг дуйцуш, Хьобга Хъайн дералла царна тIера дIаяккхийтархъама. ²¹ Цундела хIоттаехъа церан берашна мацалла, довзийтахъа царна тур а. Церан зударий берех бовлийла, иштта бисина а юйла уьш. ХIаллакбойла церан майранаш а, ткъа церан къонахой тIамехь туьраца байийла. ²² Тийжарш хезийла церан цIенош чуьра, Ахъа цIехъана уьш болчу мостагIий балийча, хIунда аьлча цара суна кIело йина, къайлаха сан когашна бухахь бойнаш а

тесна. ²³ Амма Хьуна, Веза Эла, хууш ду цара суна дуьхьал бартбар. Уьш со вен гIерташ бу. Цара летийна кьинош дIа ма дахахьа, цара динчу зуламашна геч ма дехьа. Хьуна хьалха уьш эшийна хулийла. Хьо обгIазвахханчохь дехьа царна таIзар.

Йохийна кхаба

19 ¹ Везачу Эло иштта элира: «Куйпчичуьнгара поппарх йина кхаба эца. Халкъана юкьара а, динан дайшна юкьара а къаной хьайца схьаэца. ² Йобьначу Кхабин кевнна уллорачу Бен-ХИнам-тогIи йолчу а гIой, Аса хьайга аьн дерг халкъе дIадийца. ³ Цаьрга дIаала: „ЛадогIа Везачу Эло бохучуьнга, яхIудхойн паччахьаш а, Ярушалайман бахархой а! Шуйга массо а ницкъийн Веза Эла волчу Исраилан Дала боху: хIокху лавтта тIе Аса боккха бохам кхочуйтур бу. И хIума хезна волчу муьлххачу а стеган лере зов догIур ду. ⁴ Цара Со а витина, хIара хийра меттиг яр бахьана долуш хир ду и хIума. Шайна а, шайн дайшна а, иштта яхIудхойн паччахьашна а бевзаш боцучу харцделанашна цара сагIанаш дохура. ХIара меттиг бехк боцучеран цIийца юьзира цара. ⁵ Гунаш тIехь цара БаIална сагIа доккху меттигаш кечйира, цигахь шайн кIентий, БаIална лерина долу дагоран сагIа санна, цIерца багорхьама. И хIума Аса царна тIе ца диллина, ткьа иза Суна дагадеана а дац. ⁶ Цундела, варелаш! — боху Везачу Эло, — тIекхочур ю цхьа зама, адамаша хIокху меттиган Тупат, я Бен-ХИнам-тогIи аьлла, цIе йоккхур йоцу. Кху меттиган цIе Байаран ТогIи аьлла хир ю. ⁷ Оцу меттехь Аса ЯхIуд-махкарчу а, Ярушалаймерчу а наха мел леринарг дохор ду. Аса уьш мостагIийн туьре хIаллакбойтур бу, уьш байгIа гIерташ болчеран кара Аса уьш дIалур бу, ткьа церан декъий олхазарийн а, акхаройн а даар хилла дIахIуттур ду. ⁸ Аса йохийна дIайоккхур ю хIара гIала, цунах берриш а кхьардар бу. Цунна уллохула тIех мел волучо, инзар а ваьлла, шок еттар ю, кхузахь мел бина бохамаш шена гича. ⁹ МостагIийн ардангаша, нах байа а гIерташ, го бийр бу гIалина. ГIалахь мацалла а хIобьтина, нах чIогIа дог доьхна хир бу. Аса цаьрга вовшийн декъий доуйтур ду. Наха ур-атталла шайн кIентий а, йоIарий а буур бу“.

¹⁰ Хьайца болчарна хьалха кхаба йоха а яй, ¹¹ цаьрга дIаала: „Иштта боху массо а ницкъийн Везачу Эло: ХIара къам а, хIара гIала а юха меттахуттийла доцуш, кхаба йохош санна, дохор ду Ас. Белларш Тупатехь а дIабукхур бу, кхечу меттехь уьш дIабокка меттиг ца хиларна. ¹² И хIума дийр ду Аса кху меттигна а, цуьнан бахархошна а, — боху Везачу Эло. — ХIара гIала Тупатах тарйина дIахIоттор ю Аса. ¹³ Ярушалаймера цIенош а, яхIудхойн паччахьийн цIенош а — шайн цIенойн тхевнашна тIехь стигалийн

^{19:2} ТIаьххьарнаш 23:10; Ярми-ЯхIу 7:30-32; 32:34, 35. ^{19:5} Iамальяр 18:21.

ницкъашна кIур тоьхна а, кхечу деланашна чагIаран сагIанаш даьхна а долу массо а цIенош – Тупат санна, Далла хьалха боьха хир ду“».

¹⁴ Делера болу хаамаш бан Везачу Эло ша вахийтина йолчу Тупатера Ярми-ЯхIу юхавирзича, иза, Делан цIийнан керта а вахана, дерриге а халкъе вистхилира: ¹⁵ «Иштта боху массо а ницкъийн Веза Эла волчу Исраилан Дала: „Хьовсал, хIокху гIалина а, цунна гонах йолчу ярташна а Аса хьалха аьлла болу массо а бохамаш бийр бу, хIунда аьлча уьш бухаьа а бевлира, Сан дешнашка царна ладогIа а ца лиира“».

Ярми-ЯхIу а, Пашихьур а

20 ¹ Динан да^д а, Везачу Элан цIийнан уггар лакхара хьаькам а волчу Амиран кIанта Пашихьура, шена Ярми-ЯхIус Делера болу и хаамаш беш хезча, ² Ярми-ЯхIу-пайхамарна етгийтира. ТIаккха цо, Ярми-ЯхIу Везачу Элан цIийнан кертахь долу Бен-Яманан лакхара ков долчу а вигийтина, цунна дечиган буржалш тохийтира. ³ Амма шолгIачу дийнахь, буржалш дIа а даьхна, Пашихьура иза дIахийцира. Ярми-ЯхIус цуьнга элира: «Везачу Эло хьан цIе Пашихьур аьлла ца тиллина, амма Массанхьа а долу къемат* аьлла тиллина. ⁴ ХIунда аьлча иштта боху Везачу Эло: „Аса хьох хьуна хьайна а, хьан доттагIашна а хьалха къемат дийр ду. Уьш шайн мостагIчун туьро хIаллакбийр бу, и хIума хьан бIаьргашна гур а ду. Аса берриг а ЯхIудан халкъ Бавелан паччахьан кара дIалур ду, цо цхьаберш Бавел-махка дIабуьгур бу, кхиберш хIаллакбийр бу. ⁵ Кху гIалин массо а бахам церан мостагIийн кара дIалур бу Аса. Къаьхьегарца гIалин халкъо мел гулдинарг а, гIалин массо а еза хIуманаш а, яхIудхойн паччахийн хазна а мостагIийн кара дIалур ю Аса. Цара и массо а хIума хIонс санна Бавеле дIахьур ю. ⁶ Хьо а, Пашихьур, хьан цIахь мел верг а йийсаре вуьгур ву. Бавеле дIавигначул тIаьхьа хьо лийр ву, цигахь хьо а, хьан массо а доттагIий а, ахь шайна харцахьа пайхамаралла дина болу, дIабухкур бу“».

Пайхамаран латкъам

- ⁷ Веза Эла, Ахьа со Хьайна тIеозийна,
ткъа со Хьох Iехавелла.
Хьо сол ницкъ болуш ву,
Ахьа со эшийна.
Со массарна а хьалха белама хилла,
нах сох массо а дийнахь кхаьрдаш бу.

* 20:3 Iебархойн маттахь цуьнан цIе «Магур-Масибуба» хилира, амма оцу цIеран маьIна «Массанхьа а долу къемат» ду.

^{20:3} Забур 30:14.

- 8 Со вист мосазза хуьлу,
Аса, мохь а бетташ, кхойкху:
«Къызалла а, хIаллакьхилар а хир ду».
Везачу Элера болу и хаам ас барна,
наха со сийсаз а во, сох массо а дийнахь кхаьрда.
- 9 ТIаккха аса сайга элира: «Вицвийр ву аса Веза Эла,
бийр бац аса Цуьнан цIарах хаамаш».
Амма сан кийрахь Цуьнан дош, цIе санна, догура,
сан даьIахкашкахь дахьулуйина цIе санна, иза летара.
Со хIоьттинера иза сайгахь сецо гIерташ,
соьга иза кхин сеца а ца лора.
- 10 Духахболчеран шабар-шибарш хеза суна:
«Массанхьа а вайна къемат ду!
Вай иза емалван ма веза!»
Соьгара гIалат даларе а хьоьжуш,
сан массо а доттагIаша боху:
«Иза Iехо мегар ву.
ТIаккха иза эшор ву вай,
цунна бекхам а бийр бу».
- 11 Амма соьца Веза Эла ву, Иза ницкъболу тIемало санна ву.
Цундела сан мостагIийн ког тасалур бу,
цаьрга со эшалур а вац.
Церан Iалашо кхочушхир яц,
уьш юьхьIаьржачу хIуьттур бу.
Церан эхь цкъа а дицдийр дац,
иза абаденналц лаьттар ду.
- 12 Массо а ницкъийн Веза Эла!
Хьо бакъахьбара леларш зуйьш ву,
нехан даг чохь дерг Хьуна дика го.
Айхьа царна бекхам беш гайтахьа суна,
сан гIуллакх аса Хьан кара дIаделла дела.
- 13 Лекхийша эшарш Везачу Элана!
Хастамаш бейша Везачу Элана!
Цуьнга бен ваккхалур вац мисканиг
зуламечу стеган карара.
- 14 Сардам буллу аса со винчу денна!
Декъаза хуьлда сан нанас со дуьнен чу ваьккхина де!
- 15 НеIалт хуьлда: «Хьуна кIант вина!» аьлла,

- кхаь а баьккхина, сан дена хазахетийтинчу стагана.
- 16 Везачу Эло кьа ца хетарца йохийначу
гIаланашна хилларг хуьлийла цу стагана.
Хезийла цунна Iуьйранна орца даккхар,
ткьа делкьахенахь тIеман маьхьарий,
- 17 сайн ненан кийрахь со ца вуьйш витарна,
сан нана суна каш хилла ца йитарна,
со дуьнен чу ца волуш ца витарна!
- 18 ХIунда ваьлла те со сан ненан кийрара ара?
Деган Iийжамаш, бохамаш бен суна гина хIумма а ма дац!
Ткьа сан дахар юьхьIаьржачу хIоттарца чекхдер ду.

Ярушалайм эшор хиларх лаьцна аьлларг

21 ¹ Ярми-ЯхIуга Везачу Элера хаам кхечира. Иза дара яхIудхойн паччахь волчу ЦIадукь-ЯхIус и волчу Малки-ЯхIун кIант Пашихур а, иштта МаIсей-ЯхIун кIант динан да^д волу Цапни-ЯхIу а хIара хабар эцна вахийтинчу хенахь: ² «Дехар дехьа тхох лаций Везачу Эле, хIунда аьлча бавелхойн паччахь волу Набухди-Нецар тхуна дуьхьал тIом беш ву. Везачу Эло тхан дуьхьа, Ша хьалха ма-дарра, Iаламат дан там бу, Набухди-Нецар* тхуна дуьхьал ваьллачуьра дIа а волуьйтуш». ³ ТIаккха Ярми-ЯхIус цаьрга элира: «ЦIадукь-ЯхIуга иштта дIаала: ⁴ „Исраилан халкъан Везачу Дала боху: Шун карахь болу тIемалой гIалина го бинчу бавелхойн паччахьца а, хашадхошца** а хIинца гIалин пенашна арахула тIом беш бу. Амма Аса и тIемалой гIалин юккъе юхаберзор бу. ⁵ Аса-Айса бийр бу шуна дуьхьал тIом, кховдийначу куьйгаца а, нуьцкьалчу пхьаьрсаца а, Сайн обьIазаллица а, дераллица а, чIогIачу моханца а. ⁶ Аса тухур ю Ярушалаймехь бехаш болчарна – адамашна а, бежанашна а. Iожаллин ун бахьана долуш лийр бу уьш. ⁷ Цул тIаьхьа, – боху Везачу Эло, – яхIудхойн паччахь волу ЦIадукь-ЯхIу а, цуьннан тхьамданаш а, цу гIалара Iожаллин уьнах а, туьрах а, мацаллах а кIелхьардаьлла долу халкъ а дIалур ду Аса бавелхойн паччахь волчу Набухди-Нецаран кара а, уьш байа лууш болчу церан мостагIашна а. Набухди-Нецара уьш туьраца хIаллакбийр бу. Цо уьш кхоор а бац, царах кьа а хетар дац, кьинхетам а бийр бац“.

* 21:2 Iебархойн тептар тIехь: *Набухди-Рецар*. Иза Набухди-Нецар-паччахьан кхин цIе ю.

** 21:4 *Хашадхошца* – уьш Бавел-гIалина кьилбехьа болчу махкахь Iаш хилла, ткьа Набухди-Нецар царах схьаваьлла. Ярми-ЯхIу-пайхамаран тептар тIехь бавелхошна юх-юха хашадхой олуш ду.

21:2 ТIаьхьарнаш 25:1-11; 2 Шерашкахь 36:17-21.

⁸ Цу халкъе кхин а дIаала: „Иштта боху Везачу Эло: ‘ХIинца Аса шуна дахарна тIебоьду некъ а, Iожаллина тIебоьду некъ а дIакховда-бо. ⁹ ХIокху гIалахъ виснарг туьро, мацалло, я уьно хIаллаквийр ву. Амма Ярушалаймера ара а ваьлла, гIалина го бинчу хашадхойн каравахнарг дийна вуйсур ву. Цо шен дахар кIелхьардаьккхина хир ду. ¹⁰ Аса сацам бина хIокху гIалина бохам баккха, Аса цунна диканиг дийр дац, – боху Везачу Эло. – Ярушалайм-гIала бавелхойн паччахъан кара дIалур ю, ткъа цо иза цIергахъ ягор ю’“».

ЯхIудхойн паччахъан цIенна лерина йолу кхел

¹¹ ЯхIудхойн паччахъан цIийнах лаьцна Везачу Эло суна тIедиллира иштта дIаала аьлла: «Везачу Элера болчу хааме ладогIа! ¹² Даудан тIаьхъе! Везачу Эло иштта боху: хIора дийнахъ кхел е, гIело хуьлуш верг цуьнан мостагIчух кIелхьар а воккхуш. Иза аша ца дахъ, Сан дералла, цIе санна, летар ю, аша лелош долу вониг бахъана долуш. Сан обгIа-залла йогуш хир ю цхьаьнгге а дIаяйалур йоцучу тайпана. ¹³ ТогIин яхархо йолу Ярушалайм-гIала, тIапломахъ лаьтта тарх^д, хъуна дуйхьал ваьлла Со, – боху Везачу Эло. – Аша боху: „Тхуна дуйхьал цхъа а вер вац, тхан дIалечкьийла цхьаммо а дIалоцур яц“. ¹⁴ Аша динчу гIуллакхе хъаьжжина таIзар а дийр ду шуна, – боху Везачу Эло. – Аса шун паччахъан цIахъ цIе латор ю, цо гонах мел долу хIума дагор ду».

ЯхIудхойн паччахъан цIенна Ярми-ЯхIус бина хаам

22 ¹ Везачу Эло иштта боху: «ЯхIудхойн паччахъан цIа а гIой, цигахъ хIара дешнаш дIаала: ² „Дауд-паччахъан тIаьхъенах волу яхIудхойн паччахъ, ладогIа Везачу Элера болчу хааме – ахъ а, хъан тхьамданаша а, хIокху кевнехула дIасалелаш долчу хъан халкъо а ладогIа! ³ Иштта боху Везачу Эло: ‘Бакъдерг а, нийсо а лелае, гIело йинар-нарг гIело еш волчух ларве, тIевеаначу стагана гIело ма е, иза дIа а ма тетта, бай а, бисина Iаш болу зударий а ларбе, бехк боцучун цIий а ма Iанаде хIокху меттехъ. ⁴ Шайга аьлларг деш шу хилахъ, Дауд-паччахъан тIаьхъенах болу паччахъаш хIокху паччахъан цIенойн кевнехула чуьбхур бу. Уьш шайн тхьамданашца цхьаьна, гIудалкхашна а, говрашна а тIе а хийшина, кхузахула чубогIур бу. ⁵ Амма хIокху дешнашка аша ла ца догIахъ, Аса Сайх дуй боу, – боху Везачу Эло, – хIара цIа Аса дассор ма ду’“».

⁶ ЯхIудхойн паччахъан цIийнах лаьцна Везачу Эло иштта боху: «ГалIад-мохк я Ливанун-лам санна хаза хьо Суна хетахъ а, шен гIаланашкахъ цкъа а адам дехаш йоцу яьсса аре санна йийр ю Аса хьох.

⁷ Аса шуна шу хIаллакден берш бохур бу шуна дуйхьал, хIораннан а карахь герз а долуш. Ткъа цара хьан уггар дика долу баганан дитташ, схьа а дохуш, цIерга кхуьссур ду.

⁸ Кхечу къаьмнех дуккха а наха, шайш хIокху гIалина уллохула тIехдуйлучу хенахь, вовшашка хойттур ду: „ХIунда дина те Везачу Эло хIокху тайпана гIуллакх хIокху йоккхачу гIалина?“ ⁹ Царна жоп луш, эр ду: „Иза дина, шайн Везачу Дала бина барт дIа а теттина, кхечу деланашна Ибадат а деш, царна Iамал а еш, уьш лелла дела“».

Шалумах лаьцна болу Делера хаам

- ¹⁰ Веллачу паччахьах белхар а ма хIиттаде,
иза дIакхалхарх тийжарш а ма хIиттаде.
ХIетте а, даггара тийжа цуьнан кIантана,
хIинца йийсаре дIавуьгуш волчу,
иза кхин цкъа а цIа ца верзарна а,
ша вина мохк цунна кхин ца гарна а.

¹¹ Везачу Эло яхIудхойн паччахь волчу Юши-ЯхIун кIантах Шалумах* (шен да волчу Юши-ЯхIул тIаьхьа паччахь а хилла иза, кху меттера йийсаре дIавигна а ву) лаьцна иштта боху: «Иза цкъа а кху метте юхавоьрзур вац. ¹² Иза мисархоша ша дIавигначу меттехь лийр а ву, цунна хIара мохк кхин гур а бац».

ЯхIу-Якхамах болу Делера хаам

- ¹³ Декъаза ву шен паччахьан цIенош хьарамлонца дийриг,
цIенойн лакхара чойнаш харцонца йийриг,
шен махкахошка маьхза къахьобьгуйтург,
цара бинчу балхана алапа ца лург.
- ¹⁴ Цо боху: «Аса сайна доккха цIа дийр ду,
шена чохь паргIат чойнаш а йолуш».
Цо даккхий кораш а доху,
пенаш баганан дечигца кечдо,
царна цIен басар а хьокху.
- ¹⁵ Кхечарал айхьа баганан диттах дико чойнаш кечйича,
хьо паччахь хир ву моьтту хир ду хьуна?
Хьан ден, кхечеран санна, даар-малар дара,
амма цо нийсо а, бакьдерг а лелайора,
ткъа цундела цуьнан аьтто хуьлура.

* 22:11 *Шалум* – цуьнан кхин цIе «Юахьаз» ю.

^{22:11} ТIаьхьарнаш 23:31-34; 2 Шерашкахь 36:1-4.

16 Къен а, миска а волчун гIуллакх
цо нийсонца къастадора.

Цундела иза дика вехаш вара.

Иза дац те Со вовзар? –

боху Везачу Эло. –

17 Амма хъан бIаьргаш а, дог а
харцахъа хъайна са яккха а,
бехк боцучеран цIий Iано а,
нахана гIело а, ницкъ бан а
бен тIедерзийна дац.

18 Цундела Везачу Эло яхIудхойн паччахъ волчу Юши-ЯхIун кIан-
тах ЯхIу-Якхамах лаьцна иштта боху:

«Цхьаммо а, цунна тийжаш, эр дац:

„Маржа-яI сан ваша! Маржа-яI сан йиша!“

Цхьаммо а, цунна тийжаш, эр дац:

„Маржа-яI сан олахо! Маржа-яI сан паччахъ!“

19 Хьо, вир дIа-ма-йоллара, дIавуллур ву,
хъан дакъа, Ярушалайман кевнал
ара а даьккхина, охъакхуссур ду».

Ярушалаймах лаьцна Делера болу хаам

20 «Ливанунан лаьмнаш тIе а валий, мохъ тоха!
Башан-махкахъ мохъ а бетга, Ярушалайман халкъ,
Iабариман лаьмнаш тIера хъан аз а айде.
хIунда аьлча массо а хъан бартхой эшийна бу.

21 Хьо сашортехъ бехачу хенахъ,
Ас хьоьга дIахъедира,
амма ахъа ладугIур дац элира.

Хьо къона долчу хенахъ дуьйна а
ахъа ла ца дугIура Аса бохучуьнга.

22 Хъан массо а баьчча мохо дIахьур ву,
ткъа хъан бартхой йийсаре буьгур бу.
ТIаккха хьо юьхIаьржачу хIуттур ву,
айхъа мел лелийна зуламаш бахъана долуш.

23 Ливанунерчу дечигах йинчу гIалахъ вехаш волу хьо,
баганан диттан дечигах динчу цIеношкахъ Iаш волу хьо,
ма узарш дийр ду ахъ, хъайна бохам тIебеача,
берах хьийзо зудчун лазарш санна хир бу иза!»

22:18 ТIаьххьарнаш 23:36–24:6; 2 Шерашкахъ 36:5-7.

ЯхIу-Яхинна йо Делан кхел

²⁴ «Дийна волчу Сох чIагIо йо Аса, – боху Везачу Эло, – яхIудхойн паччахь волу ЯхIу-Якхаман кIант ЯхIу-Яхин, хьо Сан аьтту куьйган пIелгара мухIар хилча а, Аса хьо цу тIера схьа а ваьккхина, ²⁵ хьан са лохуш болчеран кара а дIалур ву, иштта хьо кхоьруш волчу бавелхойн паччахьан Набухди-Нецаран а, хашадхойн кара а дIалур ву. ²⁶ Аса хьо а, хьо вина йолу хьан нана а шу дуьнен чу девлла доцучу хийрачу махка кхуьссур ду, цигахь шу лийр ду. ²⁷ Хьуна хьайн махка юхаверза луур ду, амма хьо цига юхавоьрзур вац».

²⁸ ЯхIу-Яхин цIе йолу хIара стаг йохийна кхаба санна я цхьанна а ца оьшу кхаба санна ву те? ХIунда лаьллина те иза шен доьзалца царна бевзаш а боцучу хийрачу махка дIа?

²⁹ Ва ЯхIудан латта! Аса хьогга чIогIа доьху,
Везачу Элера болчу хIокху хааме ладогIа!

³⁰ Иштта боху Везачу Эло:

«ДIаязде цу стагах лаьцна,
тIаьхье йоцуш волчу стагах санна,
шен дахарехь аьтто кхин хир боцучух санна,
хIунда аьлча цуьнан тIаьхьенах цхьаммо а,
Дауд-паччахьан цIийнах ша хиларна,
ЯхIуд-махкахь паччахьалла дийр ду».

Хиндолчух сатийсар

23 ¹ «Декъаза бу, Сан уьстагIий хIаллак а деш, дIаса а лохкуш лелаш болу Iуй», – боху Везачу Эло. ² Цундела Шен кьомана тIехь Iуналла дан дезаш болчу Iуйшка Исраилан Дела волчу Везачу Эло боху: «Аша Сан уьстагIий дIасалаьхкина, аша царна Iуналла а ца дина. Цундела Аса таIзар дийр ду шуна, – боху Везачу Эло. – ³ Аса уьш дIалаьхкина болчу массо а мехкашкара Сайн дIасина долу жа схьа а гулдийр ду, шайн дежийле юха а дерзор ду. Цигахь церан бераш хир ду, церан тIаьхье стам а лур ю. ⁴ Аса цунна тIехь дола дийр долу Iуй дIахIиттор бу. ТIаккха уьш, кхера а ца кхоьруш, кьемат а доцуш, лелар бу, царах цхьа а вийна хир вац», – боху Везачу Эло.

⁵ «Текхочуш ю цхьа зама, – боху Везачу Эло, – Аса Даудан тIаьхьенах Сайн лаамехь волу цхьа зIийдаг кхиор йолу. Цо хьекьалца паччахьалла дийр ду, хIокху лаьтта тIехь нийсо а, бакьдерг а лелор ду. ⁶ Цо олалла дечу деношкахь ЯхIудан халкъ паргIат хир ду, ткьа Исраилан

^{22:24} ТIаьхьбарнаш 24:8-15; 2 Шерашкахь 36:9, 10. ^{23:5, 6} Ярми-ЯхIу 33:14-16.

халкъ сашортехъ Иийр ду. Цуьнан цIе иштта тиллина хир ю: „Тхуна нийсо лелош волу Веза Эла“.

⁷ Иштта, тIекхочур ю цхьа зама, — боху Везачу Эло, — Исраилан халкъ Мисар-махкара арадаьккхинчу дийна волчу Везачу Элах адамаша кхин чIагIо йийр йоцу. ⁸ Мелхо а Исраилан халкъ кьилбаседехьарачу махкара а, массо а Ша уьш дIабахийтина долчу латтанашкара а юхадерзийначу дийна волчу Везачу Элах чIагIо йийр ю цара. Оцу хенахъ и халкъ шен лаьтта тIехъ дехар ду».

Харцпайхамарех лаьцна Делера болу хаам

⁹ ХIара дешнаш пайхамарех лаьцна ду.

Сан дог кийрара схьаэккха доллуш ду,
сан даьIахкаш егош ю,
со чагIаро вахийна волу стаг санна ву,
Веза Эла а, Цуьнан деза дешнаш а бахьана доллуш.

¹⁰ Далла тешаме боцучарах мохк буьзна.

Церан дахар вочунна тIедирзина ду,
цара харцонца нахана шайн ницкъ бо.
Везачу Элан неIалт хилар бахьана доллуш,
латта тийжаш ду, яьссачу аренгахъ йолу
дежийлаш якъаелла Юхкуш ю.

¹¹ «Пайхамарш а, динан дай а Iеса бу, — боху Везачу Эло, —
ур-атталла Сайн цIа чохъ а церан Iесалла хааелла Суна.

¹² Цундела церан некъ царна хир бу,
боданехъ нах шоьршуьйтуш болу.
ДIа а теттина, цигахъ уьш охьаэгар бу.

Царна таIзар дечу деношкахъ
Аса царна бохамаш хуьлуьйтур бу, —
боху Везачу Эло. —

¹³ Шамранан пайхамаршна юкъахъ
иштта дегаза хIума гина Суна:
цара БаIалан цIарах хаамаш бо.

Сан Исраилан халкъ ледеш ду цара.

¹⁴ Ярушалайман пайхамаршна юкъахъ
иштта ирча хIума гина Суна:
ямарта а хуьлуш, цара харцонаш лелайо.
Зуламхошна цара гIо дар бахьанехъ,

цхъа а шен Іесаллех дІа ца воързу.
Суна хъалха уьш берриш а Седам-гІалин бахархой санна бу,
ткъа Ярушалаймера нах Суна Іамор-гІалин
бахархой санна бу».

¹⁵ ХІара боху массо а ницкъийн Везачу Эло оцу пайхамарех лаьцна:
«Аса сагал-буц йоуьйтур ю царга,
дІаьвше хи а молуьйтур ду,
хІунда аьлча Ярушалаймера пайхамаршна тІера
массо а лаьтта тІехь Іесалла яьржина».

¹⁶ Иштта боху массо а ницкъийн Везачу Эло: «Шайга хаамаш беш болчу пайхамаршка ла ма догІа. Цара шу эрначу сатийсарех дузу. Цара беш берш шайн дегнаш чохь кхоьллинарш бу, Везачу Элера хаамаш бац. ¹⁷ Цара массо а хенахь Сох ца бешаш болчаьрга олу: „Везачу Эло боху: шу долчохь машар хир бу“, ткъа шайн аьрхачу дегнашца лелаш болчаьрга цара олу: „Шуьга бохам богІур бац“».

¹⁸ Царна юкъяра мила ву Везачу Элан стигаларчу гуламехь лаьттинарг, Везачу Эло бохург гуш а, хезаш а волу? Царна юкъяра мила ву, Цуьнга ла а доьгІна, Цо бохург дІахезнарг? ¹⁹ Везачу Элан дералла, дарц санна, царна тІейогІуш ю, иза Іесачеран коьрта тІе, йилбазмох санна, южур ю. ²⁰ Везачу Элан оьгІазалла дІаер яц, Ша мел дан леринарг чекхдаккхалц. ТедогІуш долчу деношкахь шу цунах дика кхетар ду.

²¹ Везачу Эло боху: «И пайхамарш Аса бахкийтина бац, амма уьш, Сан геланчаш санна, бевдда лела. Аса царна хІумма а ца дийцира, амма цара Сан цІарах хаамаш бина. ²² Уьш Сан стигаларчу гуламехь хиллехъара, цара Сан дешнаш Сан халкъе дІакхачийна а хир дара, цара и халкъ шен вочу некъа тІера юьстахдалийтина а хир дара, зуламе гІуллакхаш дечуьра сацийна а хир дара.

²³ Со шуна уллохь волуш бен вац те Дела? – боху Везачу Эло. – Со шуна генахь хилча а ву шуна Дела, Со массанхъа а ву! ²⁴ ДІалачкъалур вуй стаг Суна ца гучу меттехь? – боху Везачу Эло. – Стигалахь я лаьттахь Со воцу меттиг ю ткъа? – боху Везачу Эло. – ²⁵ Суна хезна Сан цІарах харцхаамаш беш болчу пайхамарша бохург. Цара олу: „Суна гІенах гина, суна гІенах гина“. ²⁶ Мел дахлур ду иза? Дукха лелар буй те и пайхамарш харцдерг а дуьйцуш, шайн дегнашкара болу хаамаш а беш? ²⁷ Вовшашка дуьйцучу гІенаша Сан халкъе Сан цІе йицйойтур ю моьтту царна, БаІал бахъана долуш церан дайшна Сан цІе йицъелла ма-хиллара. ²⁸ ГІан гина волчу пайхамаро, шена гІенах гинарг гІан ду аьлла, дийца деза, амма шегахь Сан дош долчо, иза ма-дарра дІадийца деза. Кегаш цІена кІа ма дац! – боху Везачу Эло. – ²⁹ Соьгара болу хаам цІе санна бу, – боху Везачу Эло, – иза тарх^д йохош йолу варзап^д

санна бу. ³⁰ Иза иштта хилча, – боху Везачу Эло, – вовшашкара Сан дешнаш лечкъадеш болчу пайхамаршна дуйхьал ву Со. ³¹ Иштта, – боху Везачу Эло, – шайгара хаамаш беш белахь а, Соьгара и хаамаш бу бохуш болчу пайхамаршна дуйхьал ву Со. ³² Харцонех дуйзна гIенаш дIадуьйцучу пайхамаршна дуйхьал ву Со, – боху Везачу Эло. – ГIенаш дIа а дуййцуш, шайн харцонашца а, Iехорца а цара Сан халкъ тиладо. И пайхамарш Аса бахкийтина а бац, Аса къобалбина а бац. Сан халкъана цхьа а тайпана аьтто ца боккху цара», – боху Везачу Эло.

Везачу Элера болу мохь

³³ «ХIокху халкъо, я пайхамаро, я динан дас „Везачу Элан хааман мохь хIун бу?“ аьлла, хаттар дахь, ахьа, Ярми-ЯхIу, цаьрга ала деза: „Шу Везачу Элан хала мохь бу, иза Цо охьа а тосур бу“, – боху Везачу Эло. – ³⁴ Нагахь санна пайхамаро, я динан дас, я халкъо „Везачу Элера мохь бу“ алахь, аса цу стагана а, цуьнан цIенна а таIзар дийр ду. ³⁵ Цундела вовшашка а, вашас веше а иштта ала: „ХIун жоп делира Везачу Эло?“ я „ХIун элира Везачу Эло?“ ³⁶ Ткъа „Везачу Элера мохь“ боху дешнаш цкъа а шайгара ма хазийта, хIунда аьлча и мохь Везачу Элера бу шашь алахь а, иза стага ша кхоьллина дешнаш бен дац. Иштта, „Везачу Элера мохь“ боху дешнаш а далаш, дийна волу Дела а, массо а ницкъийн Веза Эла а, вайн Дела а Волчун дешнаш харцахьа туьду аша. ³⁷ Ахьа иштта хатта деза пайхамаре: „Муха жоп делира Везачу Эло?“ я „ХIун элира Везачу Эло?“ ³⁸ Амма аша „Везачу Элера болу мохь бу сан“ алахь, Везачу Эло иштта боху: Аса шуна „Везачу Элера болу мохь бу сан“ ала дихкинера, амма аша, Соьга ла а ца дугIуш, и дешнаш даладо. ³⁹ Цундела беза мохь санна долу шу Аса, хьала а айина, дIакхуьссур ма ду. Шу а, шун дайшна Аса дIаелла гIала а Аса Сайна уллора дIатоттур ю. ⁴⁰ Аса цкъа а йицлур йоцу юьхьIаьр-жо а, гуттара а хир йолу сийсазалла а тIейоуьйтур ю шуна».

Инжираш чохь йолу ши тускар

24 ¹ Везачу Эло суна дуйхьал сурт хIоттийра, Шен цIенна хьалха лаьтташ долу инжираш чохь йолу ши тускар а гойтуш. (Иза дара бавелхойн паччахь волчу Набухди-Нецара яхIудхойн паччахьан ЯхIу-Якхаман кIант Яхун-ЯхIу яхIудхойн тхьамданашца а, аьчка а, де-чиган а пхьерашца а Ярушалайм-гIалара Бавел-махка йийсаре вигначул тIаьхьа.) ² Цхьана тускар чохь яра хьалххе хуьлуш ерш санна йолу дика инжираш, ткъа вукху тускар чохь яа ца маггал телхина вон инжираш яра. ³ ТIаккха Везачу Эло соьга хьаттира: «ХIун го хьуна, Ярми-ЯхIу?»

^{24:1} ТIаьхьарнаш 24:12-16; 2 Шерашкахь 36:10.

Аса жоп делира: «Суна инжираш го. Дика инжираш чIогIа дика ю, ткъа вон инжираш яа а мегарг ца хиллал телхина ю».

⁴ ТIаккха соьга Везачу Элан дош кхечира: ⁵ «Иштта боху Исраилан халкъан Везачу Дала: „XIара дика инжираш санна, мостагIаша кхуза-ра дIадигна долу а, Айса хашадхойн махка дIадаийтина долу а ЯхIудан халкъ дика хетар ду Суна. ⁶ Церан диканна Аса церан терго йийр ю, уьш хIокху махка юха а балор бу. Аса уьш юхаметта а хIиттор бу, бохор а бац. Аса уьш дIабугIур а бу, орамашца схьабохур а бац. ⁷ Аса царна лаам лур бу Со вовзийта а, Со Веза Эла хилар дIадовзийта а. Уьш Сан къам хир ду, ткъа Со церан Дела хир ву, хIунда аьлча уьш доггах Со волчу юхабоьрзур бу“.

⁸ Ткъа яа мегаш ца хиллал телхина йолчу вон инжирашца санна, – боху Везачу Эло, – Со хир ву яхIудхойн паччахь волчу ЦIадукъ-ЯхIуца а, цуьнан тхьамданашца а, иштта хIокху махкахь бисина болчу я Мисар-махкахь бехаш болчу Ярушалаймера шаьш кIелхьарбаьхна-чаьрца а. ⁹ Дуьненан массо а пачхьалкхашна Аса царах инзаре а, вон а хIума дийр ду. Аса уьш дIалаьхкина йолчу массо а меттехь атта хоьтуйтур бу, царах масалш а далаш, нах кхордуйтур бу, церан цIераш а йохуш, неIалташ кхайкхадойтур ду. ¹⁰ Аса туьраца, мацаллица, Ио-жаллин уьнца хIаллакбийр бу уьш, церан дайшна деллачу лаьтта тIехь уьш хIаллакхийлла дIабовлалц».

Къилбаседехьара болчу мостагIех лаьцна Делера болу хаам

25 ¹ ЯхIудхойн паччахь волу Юши-ЯхIун кIант ЯхIу-Якхам паччахьаллехь волчу доьалгIачу шарахь Везачу Элера ЯхIудан дерриге а халкъах лаьцна болу хаам кхечира Ярми-ЯхIуга. (Иза Набухди-Нецар Бавел-махкахь паччахь дIахIоьттина хьалхара шо дара.) ² И хаам пайхамар волчу Ярми-ЯхIус дIакхайкхийра ЯхIуд-махкарчу а, Ярушалаймерчу а дерриге а халкъе. ³ «ЯхIудхойн паччахьо Аминан кIант Юши-ЯхIус паччахьалла до кхойтталгIачу шарахь дуьйна таханлера де тIекхаччалц – ткъе кхаа шарахь – соьга Везачу Элера хаамаш кхочура. Аса шуьга юх-юха а и хаамаш дIакхайкхабора, амма аша ла ца дугIура Соьга. ⁴ Везачу Эло Шен ялхой болу пайхамарш юх-юха а шу долчу бохкуьйтура, амма аша цаьрга ла а ца дугIура, уьш тергал а ца бора. ⁵ Оцу пайхамарша олура: „Шайн вочу некъех а, зуламаш лелорах а шух хIорра а дIаверзалаш, тIаккха Везачу Эло шуна а, шун дайшна а деллачу лаьтта тIехь абаденналц даха таро хир ю шун. ⁶ Кхечу деланашна тIаьхьа ма хIитта, царна Iамал ярхьама а, Ибадат дархьама а. Шун куьйгаша бина болу уьш бахьана долуш, ма

^{25:1} ТIаьхьарнаш 24:1; ² Шерашкахь 36:5-7; Даниал 1:1, 2.

вахийта со оьґІаз. Тпаккха Аса зен дийр дац шуна“. ⁷ Амма аша Соьґа ла ца дуьйґира, – боху Везачу Эло. – Шайн куьйгаша дина гІуллакхаш бахъана долуш, Со а оьґІаз вохуьйтура аша, иштта шайна вонаш а дора.

⁸ Цундела массо а ницкьийн Везачу Эло боху: „Аша Сан хаамашка ла ца доьґІна дела, ⁹ Аса массо а кьилбаседехъара къаьмнаш а, Сан лай волу бавелхойн паччахь Набухди-Нецар а схъавалор ву. Аса уьш хІюкху махкана а, мехкан бахархошна а, цунна гонах мел долчу къаьмнашна а дуьхьалбохур бу. Аса кхоччуш хІаллакбийр бу уьш, царах гуттаренна а къапалгаш а еш. Уьш къемате а хир бу, царах кхаьрдар а бу. ¹⁰ Аса дІадоккхур ду кхузара даккхийдер а, сакъерадалар а, кхин хезар дац кхузахь нускалан а, зуда ялош волчун а ирсе аьзнаш. Аса хьеран кохьарш а сацор ю, стогарийн серло а дІайойур ю. ¹¹ Дерриг а хІара латта яьсса, инзаре меттиг хилла дІахІуттур ду, ткъа кхузарчу къаьмнаша Бавелан паччахьан йийсарехь кхузткъе итт шо доккхур ду. ¹² Кхузткъе итт шо дІадаьллачул тІаьхьа Аса Бавелан паччахьна а, цуьнан къомана а таІзар дийр ду, цара летийна кьинош бахъана долуш, – боху Везачу Эло. – Хашадхойн мохк гуттаренна а бассор бу Аса. ¹³ Аса хир бу аьлла болу а, массо а къаьмнашна дуьхьал Ярми-ЯхІус дІакхайкхийна болу а, оцу тептар тІехь дІаязбина болу а массо а бохамаш бийр бу Аса оцу махкана. ¹⁴ Бавелера халкъ дуккха а халкъашна а, баккхийчу паччахьашна а хьалха гІуллакх деш лелар ду, цара диначуьнга а, церан куьйгаша лелийначуьнга а хьаьжжина, Аса царна доггІург дІа а лур ду“».

Халкъашна тІехь хилла Везачу Элан кхел

¹⁵ Исраилан халкъан Везачу Далла соьґа элира: «Сан карара хІара оьґІазаллин чагІар чохь долу кад дІа а эций, Аса хьо вохуьйгучу меттхь дехаш долчу массо а халкъашка цу чуьра малийта. ¹⁶ Уьш, цу чуьра дІамеллачул тІаьхьа, дІаса а лесташ, хьерабевлча санна лелар бу, хІунда аьлча царна гур ду Аса шайна тІедерзор долу тур».

¹⁷ Аса, Везачу Элан карара кад схъа а эцна, цу чуьра Везачу Эло со тІевахийтина долчу массо а халкъашка малийтира. ¹⁸ Аса Ярушлайм-ГІалане а, ЯхІуд-махкарчу ГІаланашка а, церан паччахьашка а, тхьамданашка а цу кеда чуьра малийтира, церан латтанаш дассорхьама а, адамашка, цецбовларца шакарш а етташ, цу меттигийн цІераш а ялош, неІалт алийта. Нах хІинццалц а иштта лела.

¹⁹ Аса иштта цу кеда чуьра малийтира:

^{25:10} а: Ярми-ЯхІу 7:34; 16:9; ^б: Довзийтинарг 18:22, 23. ^{25:11} 2 Шерашкахь 36:21; Ярми-ЯхІу 29:10; Даниал 9:2.

Мисар-махкара паччахь волчу пирӱне а, иштта цуьнан ял-
хошка а, тхамданашка а, цуьнан дерриг халкъе а,
²⁰ цигарчу эделла долчу халкъашка а;

ӀуцӀа-махкарчу массо а паччахьашка а;

пелаштамхойн гӀаланийн массо а паччахьашка а: Ашкхи-
лун-гӀалин а, Ӏази-гӀалин а, Ӏекхран-гӀалин а, иштта
Ашдод-гӀалин дисинчу декъан а массо а паччахьашка а;

21 Эдом-мехкан а, Муаби-мехкан а, Ӏаммин-мехкан а
бахархошка;

22 Цора-гӀалара а, ЦӀадан-гӀалара а болчу паччахьашка;
хӀордан йистехь дехаш долчу къаьмнийн паччахьашка;

23 Даддан-гӀалане а, Тейма-гӀалане а, Буз-гӀалане а;
шайн гиччош тӀера месаш лоргуш мел долчу къаьмнашка а;

24 Ӏаьрби-махкарчу массо а паччахьашка а;

яьссачу аренгахь дехаш долчу тукхамийн массо а паччахьашка а;

25 Зимарера а, Ӏейламера а, Мадайгара а паччахьашка а;

26 къилбаседехьа долчу уллорачу а, генарчу а латтанашкара
болчу массо а паччахьашка тӀекӀел а.

Аса дуьнен тӀехь долчу массо а пачхьалкхашкарчу халкъашка ма-
лийтира Везачу Элан оьгӀазаллин кад. Ткъа Шейшакарчу* паччахьо а
мер бу тӀаьххара и кад.

²⁷ Тпаккха Везачу Эло соьга элира: «ДӀаала цаьрга иштта: „Исраилан
Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло боху: Сан оьгӀазаллин кедара
дӀа а молуш, даха а дехаш, схьаӀетгаде, тӀаккха охьа а эгий, кхин хьала а
ма гӀитта, шайна Аса даийтина долу тур бахьана долуш“.²⁸ Нагахь сан-
на уьш, хьан карара дӀа а эцна, и кад ца молуш дуьхьал бовлахь, ахьа
цаьрга ала: „Массо а ницкъийн Везачу Эло боху: аша, хӀуьа хилахь а,
дӀамер бу и кад!“²⁹ Со Сайн цӀе лелош йолчу гӀалина Ярушалаймана
Айса дан леринарг дан волалуш ву. Шуна моьтту хир ду шайна таӀзар
ца деш Аса шу дуьтур ду. Дуьтур дац! Аса туьре омра до, дуьнен тӀехь
мел болчу нахана таӀзар де аьлла, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

³⁰ Ярми-Яхӱ, цаьрга дӀаала:

„Везачу Эло, лоьмо санна, стигалара схьа гӀигӀ дийр ду.

Цо Шен дезачу цӀа чуьра нуьцкъалчу озаца къамел дийр ду.

ЦӀогӀачу озаца Цо гӀигӀ дийр ду Шен махкана дуьхьал.

Кемсех мутта а доккхуш, кемсаш а хьобшуш,

чагӀар деш болчарна санна мохь беттар бу Цо

дуьнен тӀехь бехаш болчу массо а нахе.

* ^{25:26} *Шейшак* – иза абатан элпашца къайлаяьккхина йолу Бавел-мехкан
кхин цӀе ю.

31 И гIовгIа дуьненан массо а йистошка дIакхочу,
 хIунда аьлча Везачу Эло къаьмнаш бежкедийр ду.
 Цо массо а нах кхеле озор бу,
 ткъа Iесанаш Цо туьре дIалур бу“, –
 боху Везачу Эло».

32 Иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло: «Цхъана халкъана тIе-
 ра вукху халкъана тIе а кхочуш, бохам бийр бу, ткъа доккха дарц дола-
 луш ду дуьненан генарчу йистошкара. 33 Дуьненан цхъана йистера
 дуьйна вукху йисте кхаччалц Iохкуш хир ду Везачу Эло хIаллакбинче-
 ран декый. Цхъа а стаг хир вац царна воьлхуш, цхъаммо а уьш, хъала
 а эчна, дIабухкур бац. Уьш лаьтта тIехь Iохкуш хир бу, кхо санна.

34 Ткъа шу, церан Iуй, узарш а деш, делха! Шайн лазарш бахъана до-
 луш лаьттаь керча! ГIайгIанаш а еш, лаьттаь керча! Шу даьа деза
 йолу хан тIекхаьчна. Кегийна еза пхьегIа санна, шу дIасакхисина а,
 охъаэгна а Iохкуш хир ду. 35 Iушна кIелхьардовла меттиг хир яц, жен
 куьйгалхошна дIаловчкъа меттиг хир яц. 36 Iуша орца даккхаре ладо-
 гIа! Жен куьйгалхойн белхаре ладогIа! Уьш иштта боьлху, Веза Эла
 церан дежийла хIаллакьеш волу дела. 37 Везачу Элан дералла бахъана
 долуш, машаре йолу дежийлаш яссийна хир ю. 38 Веза Эла шен хьеха
 чуьра арадаьлла долу лом санна ву. Иштта церан латта дассийна хи-
 лира, гIело йинчун тур а, Цуьнан чIогIа дералла а бахъана долуш».

Ярми-ЯхIу кхеле валар

26 ¹ ЯхIудхойн паччахь волчу Юши-ЯхIун кIентан ЯхIу-Якхаман
 паччахьаллин хьалхарчу шарахь Везачу Элера хаам кхечира. ² Цо
 элира: «Везачу Элан цIийнан керта дIа а хIоттий, Цуьнан цIенна уллохь
 Далла Iибадат дан^д баьхкина болчу а, ЯхIуд-махкарчу болчу а массо а
 нахе вистхила. ³ Шайга бохучуьнга ла а доьгIна, шаьш лелаш болчу вочу
 некъа тIера дIаберза мегара уьш. ТIаккха Аса, докко а ваьлла, цара ле-
 лийначу вочунна Айса бан лерина болу бохам царна бийр бацара.

⁴ Цаьрга ала: „Везачу Эло иштта боху: Аса шайна белла болчу тов-
 рат-хьехамца а лелаш, аша Соьга ладогIа деза! ⁵ Аса дукхазза а шу дол-
 чу Сайн ялхой болу пайхамарш бохкуьйтура, амма аша цаьрга ла ца
 дугIура. ХIинца церан дешнашка аша ладогIа деза! ⁶ Шу иштта ца ле-
 лахь, тIаккха Аса хIюкху Сан дезачу цIенна Шилун-гIалина диннарг
 дийр ду. ТIаккха дуьнен чохь долчу массо а халкъаша хIюкху гIалин
 цIе яккхарца неIалташ бохур ду“».

^{26:1} ТIаьххьарнаш 23:36–24:6; 2 Шерашкахь 36:5-7. ^{26:6} ЮшаI 18:1; Забур 77:60;
 Ярми-ЯхIу 7:12-14.

⁷ Динан дай а, пайхамарш а, массо а халкъ а ладугІуш дара Ярми-ЯхІус хІара дешнаш Везачу Элан цІийнан кертахъ дІакхайкчочу хенахъ. ⁸ Ярми-ЯхІус Везачу Эло шега дІаала аьлларг дерриге а халкъе дІаэлира. Эщачъ динан дайша а, пайхамарша а, халкъо а иза схъа а лаяцна, цуьнга элира: «Хъо вала веза! ⁹ ХІунда бо ахъа Везачу Элан цІарах хаамаш, хІокху Везачу Элан цІенна Шилун-гІалина диннарг дийр ду, хІара Ярушалайм-гІала йохийна а, яссийна а дІахІоттор ю бохуш?» Массо а халкъ Везачу Элан цІийнан кертахъ дІахІоьттира, Ярми-ЯхІуна дубъбал а даьлла.

¹⁰ Иза шайна дІахезча, яхІудхойн тхъамданаш, паччахъан цІа чуьра ара а бевлла, Везачу Элан цІа долчу баьккира. Везачу Элан цІийнан керта тІе вогІучохъ лаьтташ долчу Керлачу кевнна уллора шайн меттигаш дІалецира цара. ¹¹ ТІаккха динан дайша а, пайхамарша а элира тхъамданашка а, гулделлачу халкъе а: «ХІокху стагана вен кхел ян догІуш ду, хІунда аьлча цо тхан Ярушалайм-гІалина дубъбал хаамаш бо-ра. Шуна иза шайн лергашна ма хезара!»

¹² Массо а тхъамданашка а, дерриг а халкъе а Ярми-ЯхІус элира: «Везачу Эло ваийтина со хІокху цІийнах а, хІокху гІаланах а лаяцна шуна мел хезна хаамаш бан. ¹³ Нисде шайн некъаш а, шайн гІуллакхаш а, ткъа шайн Везачу Дала бохучуьнга ладогІа. ТІаккха Цо, дохко а ваьлла, Ша аьлла болу бохам шуна бийр бацара. ¹⁴ Ткъа со шун карахъ ву. Шайна дика а, нийса а хеташ дерг де суна. ¹⁵ Амма аша со вехъ, шу цхъана хІуманах кхетар ду: бехк боцучу стеган цІий шайх а, хІокху гІаланах а, цуьнан бахархойх а аша хьорчуьйту, хІунда аьлча со Везачу Эло ваийтина вара, аса шуьга аьлларг шун лергашна дІахазийта».

¹⁶ ТІаккха тхъамданаша а, дерриг халкъо а элира динан дайшка а, пайхамаршка а: «ХІара стаг вен кхел ян вогІуш вац, хІунда аьлча цо вайн Везачу Делан цІарах къамел дина тхьоца».

¹⁷ Масех къано, хъала а гІаьттина, вистхилира дерриге а халкъан гуламе: ¹⁸ «Муршатахо волу Мика-ЯхІу пайхамар хилла яхІудхойн паччахъо Хъузакх-ЯхІус олалла дечу хенахъ. Цо дерриг а ЯхІудан халкъе аьллера: „Иштта боху массо а ницкъийн Везачу Эло:

‘Цийон-лам, кха санна, охур бу,
Ярушалаймах тІулгийн оьла хир ю,
Делан цІа тІехъ лаьттинчу лам тІе хьун ер ю’.

¹⁹ ЯхІудхойн паччахъ волчу Хъузакх-ЯхІус а, ЯхІудан халкъо а вийрий Мика-ЯхІу? Хъузакх-ЯхІу Везачу Элана хьалха ларамах вуьзна ца хилла те, цо Веза Эла шена резахилийтар ца лехна те? Ткъа Везачу

Эло, докка а ваьлла, Ша царна бан аьлла болу бохам ца сацийна те? Ткъа вай ваьшна доккха зен дан кечделла“».

²⁰ (ХIокху гIалина а, махкана а дубьхал Везачу Элан цIарах, Ярми-ЯхIус ма-аллара, Делера болу хаамаш беш кхин цхьа стаг вара. Иза Кхиргъят-ЯIариман вахархо волу ШамIа-ЯхIун кIант УрьяхIу вара. ²¹ ЯхIу-Якхамна а, цуьнан мел болчу тIеман хьабкамашна а, цуьнан тхьамданашна а оцу пайхамаран дешнаш дIахезча, паччахьна иза вейта лиира. И хIума шена хибча, УрьяхIу, кхера а велла, ведда Мисар-махка дIавахара. ²² Амма ЯхIу-Якхам-паччахьо, Мисар-махка Iахбаран кIант Эли-Ната а, цуьнца кхин а нах а бахийтина, ²³ цигара УрьяхIу схьава-лавайтира. ТIаккха ЯхIу-Якхам-паччахьо, иза тур тоьхна вен а вейти-на, цуьнан дакъа къечу нехан кешнаш долчоь охьакхоссийтира.)

²⁴ Амма Шапанин кIант Ахьикхам Ярми-ЯхIуна тIехIоьттира, цун-дела иза халкъан кара дIа ца велира, цаьрга ца вейтархьама.

Ярми-ЯхIун кочара дукъ

27 ¹ ЯхIудхойн паччахь волу Юши-ЯхIун кIант ЯхIу-Якхам* пач-чахь хилла дIахIоьттинчу дубьхьарчу заманахь Везачу Элера хIара хаам кхечира Ярми-ЯхIуга. ² Везачу Эло соьга иштта элира: «Ярми-ЯхIу, цIоканан моханех а, дукьойх а хьайна дукъ а дай, иза хьайна тIедилла. ³ И саннарш Эдомерчу а, Муаби-махкарчу а, Iамми-нарчу а, Цора-гIаларчу а, ЦIаданарчу а паччахьашна а дахьийта. Уьш Ярушалайме яхIудхойн паччахь ЦIадукъ-ЯхIу гархьама баьхкинчу векалшкаула дIадахьийта. ⁴ ХIара дешнаш цу паччахьашка дIаалар цу векалшна тIедилла: „Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Ве-зачу Эло боху: шайн паччахьашка иштта дIаала: ⁵ ‘Сайн боккхачу ницкъаца а, тIекховдийначу кубйгаца латта а, адамаш а, лаьтта тIера бежанаш а кхоьллина Аса. Сайна мел луучун кара Аса и латта дIало. ⁶ Ткъа хIинца Аса хIара массо а хIума Сайн лай волчу Бавелан пачча-хьан Набухди-Нецаран кара дIало. Аса аренан акхарой а цунна гIул-лакх дан дIало. ⁷ Массо а халкъаш цунна а, цуьнан кIантана а, цуьнан кIентан кIантана а гIуллакх деш хир ду. Иза иштта хир ду, Бавел эшна хир йолу заман тIекхачалц. ТIаккха дуккха а къаьмнаша а, сийлахь-чу паччахьаша а Бавел-мохк муьтIахь бийр бу.

⁸ Нагахь санна цхьа къам я пачхьалкх Бавелан паччахь волчу На-бухди-Нецарна дубьхал далахь, цуьнан дубькъана хьалха шен ворта охьа а ца таIош, цу къомана Аса туьраца, мацаллица, Iожаллин уьнца

* ^{27:1} Гебархойн тептар тIехь: *ЯхIу-Якхам*. Цхьадолчу тептарш тIехь: *ЦIа-дукъ-ЯхIу*.

^{27:1} ТIаьххьарнаш 24:18-20; 2 Шерашкахь 36:11-13.

таІзар дийр ду, – боху Везачу Эло, – и къам Аса Набухди-Нецаре кхоччуш хІаллакдайтталц. ⁹Ла ма догІа шайн пайхамаршка а, пал туйсуш болчаьрга а, гІенаш туьдуш болчаьрга а, бозбунчашка а, жинашца тайначаьрга а. Цара боху: «Шу Бавелан паччахьна муьтІахь хила ца деза». ¹⁰Цара шуьга харцдерг дуьйцу, шу шайн лаьтта тІера гена дІалахкийтархьама. Аса шу дІалохкур дара, ткъа шу хІаллакьхир дара. ¹¹Бавелан паччахьан дукъ тІе а эчна, цунна гІуллакх деш сецна муьлхха а къам Аса шен лаьтта тІехь дуьтур ду. Иза, шен лаьтта тІехь гІуллакх а деш, цу тІехь дехар ду', – боху Везачу Эло“».

¹²И хаам а аса ЯхІудан паччахь волчу ЦІадукъ-ЯхІуга дІакхачийра. Аса элира: «ОхьатаІае шайн ворта Бавелан паччахьан дукъана хьалха, цунна а, цуьнан халкъана а гІуллакх а деш саца – дийна дуьсур ду шу. ¹³ХІунда хуьлуш ду хІаллак хьо а, хьан къам а тур а, мацалла а, Іожаллин ун а бахьана долуш? Везачу Эло и дерриг а Бавелан паччахьна муьтІахь ца хиллачу къомана хир ду аьлла ма ду. ¹⁴Ла ма дийгІийша шайга: „Бавелан паччахьан кара шу гІур дац“, – бохуш болчу пайхамаршка. Цара шуна бо хаамаш харц бу. ¹⁵Уьш Аса баийтина бац шу долчу, – боху Везачу Эло. – Цара Сан цІарах харцхаамаш бо. Цундела Аса шу дІалохкур а ду, ткъа шу хІаллак а хир ду – шу а, шуна харцхаамаш беш болу пайхамарш а».

¹⁶Динан дайшка а, дерриг халкъе а аса элира: «Иштта боху Везачу Эло: „‘Везачу Элан цІа чубра дІаяьхьна йолу пхьегІаш кестта Бавел-махкара юхаерзор ю', – бохуш болчу шайн пайхамаршка ла ма догІа. Цара шуна харцхаамаш бо. ¹⁷Цаьрга ла а ца дугІуш, Бавелан паччахьна муьтІахь хила, тІаккха шу дийна дуьсур ду. ХІара гІала, къапалг а йина, хІунда хІаллакйина яра? ¹⁸Нагахь санна уьш пайхамарш а белахь, цаьргахь Сан дош а делахь, цара массо а ницкъийн Везачу Эле шайн доІанашца деха деза Везачу Элан цІа чохь а, яхІудхойн паччахьан цІа чохь а, Ярушалаймехь а йисина йолу еза пхьегІаш Бавеле дІа ма яхьийта аьлла“».

¹⁹Массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху цІестан бІогІамех а, цІестан хІордах а, цІестан кІелхІотторгах а, иштта хІокху гІалахь йисначу кхийолчу хІуманех лаьцна. ²⁰(Уьш Набухди-Нецара ша яхІудхойн паччахьан ЯхІу-Якхаман кІант Яхун-ЯхІу а, ЯхІуд-махкара а, Ярушалаймера а цІеяхана болу массо а нах Бавеле дІабуьгучу хенахь цига дІа ца яхьнера.) ²¹Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло Шен дезачу цІа чохь а, яхІудхойн паччахьан цІа чохь а, Ярушалайм-гІалахь а йисначу хІуманех лаьцна иштта боху: ²²«Уьш Бавеле дІахьур ю, царна тидам бан беза Аса сацам бечу денна тІекхаччалц уьш цу гІалахь а хир ю, – боху Везачу Эло. – Цул тІаьхьа Аса оцу метте уьш юха йоуьйтур ю».

Ярми-ЯхІу а, Хъанан-ЯхІу а

28 ¹ Ощу шарахъ, яхІудхойн паччахъо ЦІадукъ-ЯхІус олалла дечу дуюхъарчу заманахъ – доьалгІачу шеран, пхоялгІачу баттахъ цуьнан паччахъаллехъ – ГавІонера пайхамар волу Іазуран кІант Хъанан-ЯхІу соьга вистхилира. Везачу Элан цІийнан кертахъ а волуш, динан дайшна а, массо а халкъана а хъалха Хъанан-ЯхІус соьга элира: ² «Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло боху: „Аса дохор ду Бавелан паччахъан дукъ. ³ Ши шо далале, Аса оцу метте юяхаяхъар ю Бавелан паччахъ волчу Набухди-Нецара Везачу Элан цІа чуьра Бавеле дІаяхъна йолу ерриге а хІуманаш. ⁴ ЯхІудхойн паччахъ волу ЯхІу-Якхаман кІант Яхун-ЯхІу а, ЯхІуд-махкара Бавеле дІабигна болу массо а йийсархой а Аса хІокху метте юхаберзор бу, – боху Везачу Эло. – Аса дохор ду Бавелан паччахъо яхІудхошна тІедиллина долу дукъ“».

⁵ ТІаккха Ярми-ЯхІу Везачу Элан цІийнан кертахъ болчу динан дайшна а, массо а нахана хъалха пайхамар волчу Хъанан-ЯхІуга вистхилира. ⁶ Ярми-ЯхІу-пайхамаро элира: «Иштта хуьлийла иза, Везачу Эло иштта нисдойла иза! Везачу Элан цІийнан хІуманаш а, массо а йийсархой а Бавелера хІокху метте юха а берзош, Везачу Эло кхочуш-дойла ахъа Делан цІарах аьлла долу дешнаш! ⁷ Амма ахъа ладогІалахъ аса хІинца хъоьга массарна а хозуьйтуш олучуьнга. ⁸ Хьол а, сол а хъалха хиллачу пайхамарша, хиндолчух лаьцна Делера болу хаамаш шаьш бечу хенахъ, дуккха а мехкашна а, яккхийчу пачхъалкхашна а тІом а, бохам а, ун а хир ду аьлла. ⁹ Нагахъ санна цхъана пайхамаро, машар хир бу аьлла, схъакхайкхош хилча, иза, баккъал Везачу Эло ваийтина пайхамар ву аьлла, тІелоцуш ца хилла, цо аьлларг кхочушхиллалш».

¹⁰ ТІаккха пайхамар волчу Хъанан-ЯхІус Ярми-ЯхІун кочара дукъ, схъа а даьккхина, дохийра. ¹¹ Массо а халкъана хъалха Хъанан-ЯхІус хІара дешнаш элира: «Иштта боху Везачу Эло: „Ощу тайпана Аса, ши шо далале, Бавелан паччахъ волчу Набухди-Нецаран дукъ а дохор ду, массо а къаьмнийн кочара схъа а даьккхина“». Цул тІаьхъа Ярми-ЯхІу-пайхамар шен новкъа дІавахара.

¹² Хъанан-ЯхІу-пайхамаро Ярми-ЯхІу-пайхамаран кочара дукъ дохийначул тІаьхъа, Везачу Элан дош кхечира Ярми-ЯхІуга: ¹³ «Ваха а гІой, Хъанан-ЯхІуга ала: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Ахъа дохийнарг дечиган дукъ ду, ткъа ахъа динарг бахъана долуш, цуьнан метта аьчка дукъ хир ду’». ¹⁴ Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху: ‘Аса аьчка дукъ дуьллур ду цу массо а къаьмнийн коча, уьш Бавелан

28:1 ТІаьхъарнаш 24:18-20; 2 Шерашкахъ 36:11-13.

паччахь волчу Набухди-Нецаран куьйга кIелахь хилийта. Уьш цунна гIуллакх деш лелар ду. Аса аренан акхарой а цунна дIаелла'«».

¹⁵ Ярми-ЯхIу-пайхамаро элира Хьанан-ЯхIу-пайхамаре: «ЛадогIал соьга, Хьанан-ЯхIу, хьо Везачу Эло ваийтина вац. Ткъа ахьа хIара халкъ харцхаамах тешийтина. ¹⁶ Цундела Везачу Эло иштта боху: „Аса кху дуьнен чьра дIавуьгур ву хьо, Хьанан-ЯхIу. Хьо кху шарахь лийр ву, хIунда аьлча ахьа кхайкхийнарг бахьана долуш нах Везачу Элана дуйхьалбевр бу“».

¹⁷ Цу шеран ворхIалгIачу баттахь Хьанан-ЯхIу-пайхамар велира.

Ярми-ЯхIус Бавелехь болчу ийисархошка дахьийтина долу кехат

29 ¹ Ярушалаймера Ярми-ЯхIу-пайхамаро кехат дахьийтира Набухди-Нецара Ярушалаймера Бавеле дIабигна болчу ийисархойх бисина болчу къаношка а, иштта динан дайшка а, пайхамаршка а, цигахь долчу массо а халкъе а. ² И кехат дахьийтира паччахь волу Яхун-ЯхIу, цуьнан нана а, Ярушалаймера а, ЯхIуд-маккара а паччахьан кертара ялхой а, тхьамданаш а, иштта дечиган а, аьчка пхьераш а Ярушалаймера дIабигинчул тIаьхьа. ³ Ярми-ЯхIус и кехат дIаделира Шапанин кIанте Элиасига а, Хьалкхи-ЯхIун кIанте Гамар-ЯхIуга а. ЯхIудхойн паччахьо ЦIадукъ-ЯхIус уьш Бавел-маккахь волчу Набухди-Нецар-паччахьна тIе дIабахийтинера. Цу кехатан чулацам хIара бара: ⁴ «Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло Ярушалаймера Бавеле дIабахийтинчу массо а ийисархошка иштта боху: ⁵ „Шайна цIенош а дай, цу чохь Iе, бошмаш дIа а йогIа, цу тIера стоьмаш а баа. ⁶ Зударий а балабе, шайна кIентий а, зудабераш а кхиаде. Шайн кIенташна зударий а балабе, зудабераш маре а дахийта, церан дуккха а кIентий а, зудабераш а хилийта, шайш кIезиг ца хилийта а, шайн тIаьхье дебийта а. ⁷ Аса шайш дIадахийтина йолчу гIалин машар а, беркат а совдаккха гIерта, и гIала Везачу Эле йохуш доIанаш а де, хIунда аьлча цу гIалахь беркат хилча, шуна а беркат хир ду“. ⁸ Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху: „Шайн юкъахь болчу пайхамаршка а, пал туйсучаьрга а шайш ле ма дайта. Шайн омрица гIенаш гушболчеран гIенех а ма теша. ⁹ Цара Сан цIарах харцкхайкхамаш бо. Уьш Ас байитина бац“, – боху Везачу Эло. ¹⁰ Иштта боху Везачу Эло: „Шу Бавелехь долу кхузткъе итт шо кхачначул тIаьхьа Со шун аьтто бан хьожур а ву, Айса шух лаьцна аьлла долу дешнаш кхочуш а дийр ду, шу хIокху метте схьа а дерзош. ¹¹ ХIунда аьлча

^{29:1, 2} ТIаьхьарнаш 24:12-16; 2 Шерашкахь 36:10. ^{29:10} 2 Шерашкахь 36:21; Ярми-ЯхIу 25:11; Даниал 9:2.

шуна лерина йолу Сан ойланаш Суна бен ца хаьа, – боху Везачу Эло. – И Сан ойланаш шуна аьттонна ю, шуна вонна яц, сатийсамах дуьзна долу хиндерг шуна дIадала лерина ю уьш. ¹² Шу Соьга кхойкхуш, до-
Iанаш деш, Со волчу догIучу хенахь, Аса шуьга ладугIур ду. ¹³ Аша
Со лохур а ву, Со шуна карор а ву. Нагахь санна аша Со доггах ла-
хахь, ¹⁴ Аса шуьга Со каравойтур ву, – боху Везачу Эло. – Аса шун
аьтто хилар карладоккхур а ду, массо а халкъашна юккъера, массо а
Айса дIалаьккинчу мехкашкара шу гулдийр ду Аса, – боху Везачу
Эло. – Хьалха шаьш йийсаре дIадигначу метте юадалор ду Аса шу“.
¹⁵ Аша ала мегар ду: „Везачу Эло Бавелехь а ма белла тхуна пайхамарш“.
¹⁶ Амма Везачу Эло Даудан гIанта тIехь Iаш волчу паччахьах
лаьцна а, иштта кху гIалахь дехаш долчу йийсаре дигаза дисинчу
хьан къомахойх лаьцна а иштта боху. ¹⁷ Царах лаьцна массо а ниц-
къийн Везачу Эло боху: „Аса кестта оцу адамашна тIе тIом а, мацал-
ла а, Iожалин ун а хьажор ду, Аса уьш яа мегаш ца хиллал телхина
йолу вон инжираш санна бина дIахIиттор бу. ¹⁸ Со царна туьраца,
мацаллица, Iожалин уьнца тIаьхьавер ву. Дуьнен чохь йолу массо а
пачхьалкхаш кхераелла хир ю, шайна цу халкъана динарг гича. Аса
уьш дIа мел лаьккинчу массо а къаьмнашна юкъахь наха церан цIе
яккхарца неIалт эр ду, царна динчунна нах инзарбевлла хир бу, ца-
рах кхаьрдар бу, нахана уьш дола хетар бу. ¹⁹ Иза царна хир ду цу на-
ха Соьга ла ца доьгIна дела, – боху Везачу Эло. – Цара ла ца дугIура
Аса шайга дукхазза а Сайн ялхой болчу пайхамаршкахула бахьий-
тинчу хаамашка. Ткъа йийсаре дIадигна долчу аша а оцу хаамашка
ла ца дугIура“, – боху Везачу Эло. ²⁰ Ткъа аша, массо а Аса Яруша-
лаймера Бавеле дIабахийтинчу йийсархоша, Везачу Эло бохучуьнга
ладогIа. ²¹ Исраилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло Сан
цIарах шуна харцхаамаш бечу Къули-ЯхIун кIантах Ахьбах а,
МаIсей-ЯхIун кIантах ЦIадукъ-ЯхIух а лаьцна иштта боху: „Уьш
Аса Бавелан паччахь волчу Набуьди-Нецаран кара дIалур бу, ткъа
цо уьш шун бIаьргашна хьалха хIаллакбийр бу. ²² Бавелехь йийсарехь
болчу массо а яхIудхоша, царах масал а далош, шаьш неIалт кхай-
кхочу хенахь иштта бохур ду: ‘Бавелан паччахь волчу Набуьди-Не-
цара цIергахь вагийна волчу ЦIадукъ-ЯхIуний, Ахьабний диннарг
дойла шуна Везачу Эло’. ²³ Цу шина пайхамаро Исраил-махкахь де-
газа гIуллакхаш дора: шайн уллорачеран зударшца хьарам лелара,
Сан цIарах хаамаш бора, Аса шайна и хаамаш ца беллехь а, уьш
харцхаамаш белахь а. И хIума Суна хууш ду, Со цунна теш а ву“, –
боху Везачу Эло».

^{29:13} Карлабаьккхинарг 4:29.

ШамIа-ЯхIун кехат

²⁴ Нахьлимхо волчу ШамIа-ЯхIуга дIаала: ²⁵ «Исраилан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: „Ахьа дерриге а Исраилан халкъе а, иштта динан да^д волчу МаIсей-ЯхIун кIанте Цапни-ЯхIуга а, массо а кхиболчу динан дайшка а хьайгара кехаташ дахьийтира. Цу тIехь яздина дара: ²⁶ ‘Хьо Везачу Эло ЯхIу-ЯдаIана метта динан да вина дIахIоттийра, хьобга Везачу Элан цIийнан керта тIехь куыйгалла дайта а, иштта хIора, ша пайхамар ву бохуш, хьераваьлча санна лелаш верг набахти чу воллийта а. И санна волчу стагана, буржал а тоьхна, коча гIомат йолла еза. ²⁷ Ахьа тIех хIунда ца диттира Iанатотхо волчу Ярми-ЯхIуна, шайна юкъахь, иза пайхамар ву бохуш, лелаш хилча? ²⁸ Цо тхо долчу Бавеле а хIара хаам баийтина: <Шун йийсарехь хилар деха хир ду. Шайна цIенош а дай, цу чохь Iе, бошмаш дIа а йогIа, цу тIера стоьмаш а баа>’“».

²⁹ Динан да волчу Цапни-ЯхIус и кехат Ярми-ЯхIу-пайхамарна дIадешча, ³⁰ Ярми-ЯхIуга Везачу Элера хаам кхечира: ³¹ «Ярми-ЯхIу, Бавелехь болчу массо а йийсархошка хIара хаам бахьийта: „Иштта боху Везачу Эло нахьлимхо волчу ШамIа-ЯхIух лаьцна: ‘ШамIа-ЯхIус шуна Делера болуш санна хаамаш бора, амма иза Аса вайитина вацара. Цо шу харцхаамех тешийтира’. ³² И хIума дар бахьана долуш, Веза Эла волчу Аса иштта боху: ‘Аса билггал нахьлимхо волчу ШамIа-ЯхIуна а, цуьнан тIаьхьенна а тIазар дийр ду. Шуна юкъахь цуьнан тIаьхьенах цхьа а вуьсур вац, ткьа цунна гур дац Аса Сайн кьомана дан лерина долу дика, – боху Везачу Эло, – хIунда аьлча цо халкъ Везачу Элана дуьхьалдаьккхира>’“».

Дала Шен кьомана йина чIагIонаш

30 ¹ Ярми-ЯхIуга Везачу Элера хаам кхечира: ² «Исраилан халкъан Везачу Дала иштта боху: „Аса хьайга аьлла долу массо а хIума тептар тIе дIаязде, ³ хIунда аьлча тIекхочуш ду, – боху Везачу Эло, – Аса Исраилан а, ЯхIудан а долу, Сайн халкъан аьтто юхаметтахIоттор долу денош. Аса и халкъ юха а церан дайшна Айса деллачу лаьтта тIе схьадалор ду, и латта церан долахь а хир ду“».

⁴ ХIара дешнаш Везачу Эло Исраилан а, ЯхIудан а халкъах лаьцна аьлла ду. ⁵ «Иштта боху Везачу Эло:

„Кхерабелла, боьлхуш болчеран аьзнаш хезаш ду.

Кьематан гIовгIа хезаш ю, машар а бац.

⁶ Хаттар а дай, ойла е:

боьршачу стага бер дой?

Дера ца до. Иштта хилча, хIунда го Суна

хІора боършачу стеган куйгаш церан гай тІехь,
бер деш йолчу зудчун санна?

Церан яххъаш бос байна а хІунда ю?

- 7 ЭхІ, ма къемате хир ду и де,
цхъа а де цунах тарлур а дац.
Якъубан тІаьхьенна иза гІайгІане зама хир ю,
амма оцу гІайгІанех и тІаьхье кІелхъарьер ю“».

8 «И де тІекхъачна, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло, – Аса Исраилан а, ЯхІудан а халкыйн кочара дукъ дохор ду, Аса шун буржалш а дІадохур ду. Кхечу къаьмнаша Сан къоме шайна кхин гІуллакх дойтур дац. 9 Амма уьш шайн Везачу Далла а, Аса царна хІотгор волчу, Даудан тІаьхьенах волчу шайн паччахьна а гІуллакх деш лелар бу.

- 10 Ткъа хьо, Сан ялхо йолу Якъубан тІаьхье, кхера ма ло, –
боху Везачу Эло, – ма къахка, Исраилан халкъ.
Аса хьо генарчу махках кІелхъар а доккхур ду,
шаьш йийсаре дІадигначу махкара
хъан тІаьхьенаш паргІат а йохур ю.
Якъубан тІаьхье юхайоьрзур ю,
уьш машарехь а, сашортехь а бехар бу.
Шуна цхъаммо а кхерамаш а туьйсур бац,
11 хІунда аьлча Со шуьца ву,
шу кІелхъардохур ду –
боху Везачу Эло. –
Шу дІасалаьхкина мел долу къаьмнаш
Аса билггал хІаллакдийр делахь а,
шу хІаллак ца деш дуьтур ду.
Шуна таІзар ца деш Аса шу дуьтур дац,
амма Аса нийсонца шуна таІзар дийр ду».

12 Иштта боху Везачу Эло Шен халкъе:

«Хъан чевнна дан дарба дац,
хъан йоьхна меттиг меттахІотталур яц.

- 13 Кхелехь къасто дезачу хъан гІуллакхна гІайгІа бан цхъа а вац,
хъан цамгар дІаерзо иштта цхъа а вац.
Хъуна дан дарба а дац.

- 14 Хъан мел хиллачу бартхошна хьо диццелла,
цу къаьмнашна бала бац, хъуна хІуьа хилча а.

МостагIчо санна, Аса хьуна тоьхна,
 лубрачо санна, Аса хьуна таIзар дина,
 хIунда аьлча хьан бехк боккха бу,
 ткьа ахь летийна кьинош алссам ду.

- 15 Хьайн чевнашна хIунда бо ахь латкъамаш,
 хьайн лазарна дан дарба доццушехь а?
 Веза Эла волчу Аса дина ду иза,
 хIунда аьлча хьан бехк боккха бу,
 ткьа ахь летийна кьинош алссам ду.

- 16 Хьо мел дIакхоллурш шаьш дIакхаьल्लीна хир бу.
 Хьан мел болу мостагIий шаьш хир бу ийисарехь.
 Хьох хIонс мел йоккхурш шаьш хIонс хилла дIахIуьттур бу.
 Хьуна талор мел дийраш Аса талорхошка дIалур бу.

- 17 Аса хьуна могушалла юхалур ю,
 хьан чевнаш а тойийр ю, –
 боху Везачу Эло, –
 хIунда аьлча хьан мостагIаша боху:
 „Цийон юхатеттина ма ю,
 цунах цхьаммо а гIайгIа ма ца бо“».

- 18 Амма Везачу Эло боху:

«Аса Якъубан тIаьхьенан аьтто юхаметтахIоттор бу,
 цуьнан мел болчу доьзалх кьинхетам а бийр бу.
 ГIала юхаметтахIоттийна хир ю ша хиллачу гу тIехь,
 ткьа гIалин гIап шен хьалха хиллачу меттехь лаьттар ю.

- 19 Кхузара сьха хезаш хастамаш беш йолу эшарш хир ю,
 массо а маьПера сьхяхезаш самукъане аьзнаш а хир ду.
 Аса церан тIаьхье совйоккхур ю,
 церан терахь жимлур дац,
 Аса церан цIе йохуьйтур ю,
 цхьа а къам цаьрга лакхара хьоьжур дац.

- 20 Сан къоман бераш тохара санна Iийр ду,
 цуьнан гулам Суна хьалха дIахIуттур бу.
 Цунна гIело ечарна Аса таIзар дийр ду.

- 21 Цуьнан баьчча оцу къомах сьхавер ву,
 халкъан олахо царна юкъара хир ву.
 Аса Сайна тIеозавойтур ву иза,
 ткьа иза Сайна улло валор ву,
 хIунда аьлча Суна улло ван
 шен са ца кхоош мила ваьхьар ву? –
 боху Везачу Эло. –

22 Шу Сан къам хилла дIахIуьттур ду,
ткъа Со шун Дела хир ву».

23 Везачу Элан дералла, дарц санна, царна тIейогIуш ю, иза Iесаче-
ран коьрта тIе, йилбазмох санна, южур ю. 24 Везачу Элан обIазалла
дIаер яц, Цо дан мел леринарг чекхдаккхалц. ТIедогIуш долчу денош-
кахь шу цунах кхетар ду.

Исраилан халкъ йийсарера юхадалор

31 1 «Цу заманахь, – боху Везачу Эло, – Со Исраилан халкъан
массо а тайпанийн Дела хир ву, ткъа уьш Сан къам хир ду». 2 Везачу Эло иштта боху: «Туьрах кIелхьарбевллачу нахана яьссачу
аренгахь Везачу Элан дика карийна. Исраилан халкъ шена синтем
лохуш лелара». 3 Генначу меттехь Везачу Эло, суна хьалха дIа а
хIоьттина, соьга элира: «Массо а ханна болчу безамца дезаделла
хьо Суна, Исраилан халкъ, Аса хьоьга кховдийна Сан хедар боцу
безам. 4 Аса юха а меттахIоттор ду хьо, йоIстаг санна долу Исра-
илан халкъ, хьо юхаметтахIоттийна а хир ду. Ахь юха а жиргIанаш
еттар ю, самукъане хелхар а деш, хьо лелар ду. 5 Ахьа юха а Шам-
ран-махкарчу лаьмнашкахь кемсийн бошмаш кхиор ю, ткъа кем-
саш лелош болчара шаьш кхиййначу кемсех шайна пайда а оьцур
бу. 6 Цхьа де догIур ду, гIаролхоша Эпрайм-лаьмнашкара дIакхай-
кхор деш: „ХьалагIовтта, вайн Веза Дела волчу, Цийон-лам тIе хьа-
ладевр ду вай“».

7 ХIунда аьлча Везачу Эло иштта боху:

«Сакъералуш, Якъубан тIаьхьенна эшарш лекха,
мохь бетта къаьмнийн уггар сийлахьчунна.

Массарна а хезаш, цунна хастамаш бе,
иштта ала: „КIелхьардаккхахьа, Веза Эла,
Хьайн къам, Исраилан халкъах дисинарг!“

8 Къилбаседерачу махкара Аса сख्याбалор бу уьш,
дуьненан йистошкара Аса сख्याгулбийр бу уьш.

Цаьрца цхьаьна бIаьрзениг а, астагIниг а,
берах ерг а, бер деш ерг а хир ю.

Йоккxачу тобанца уьш юхабоьрзур бу кхуза.

9 Белха а боьлхуш, уьш сख्याбогIур бу,
доIанаш а деш, ткъа Аса уьш юхаберзор бу.

Хишна уллохула, атгачу некъаца дIабуьгур бу Аса уьш,
церан когаш а тийсалур бац.

Аса буьгур бу уьш, хIунда аьлча Со Исраилан Да ву,
ткъа Эпрайм Сан дуьхьарлерниг ву».

- ¹⁰ Халкъаш, ладогIалаш Везачу Элера болчу хааме,
 хIордан йистехъ дехаш долчу генарчу къаьмнашка иза дIа-
 хаийталаш:
 «Исраилан халкъ дIасадаржийначо иза схъа а гулдийр ду.
 Гуьно шен жа санна, Цо иза лардийр ду».
- ¹¹ Везачу Эло Якъубан тIаьхье мехах паргIатйоккхур ю,
 цуьнан чул ницкъ болчеран карара схъа а йоккхур ю.
- ¹² Цийон-лам тIе а деана, Исраилан халкъ доккхадеш лелар ду,
 ирсах дуьзна хир ду церан юьхьсибат,
 Везачу Эло мел деллачунна:
 кIа, керла чагIар, зайтдаьтта,
 жена а, бежана а юкъара кIорнеш.
 Хих тоам хилла йолу беш санна хир бу уьш,
 ткъа церан дог кхин доьхна хир дац.
- ¹³ «Оцу хенахъ зудабераш халхадевр ду,
 къонахой а, баккхийнаш а самукъане хир бу.
 Церан гIайгIанех Аса сакъерар дийр ду.
 Сингаттаман метта Аса царна синтем а, ирс а лур ду.
- ¹⁴ Аса динан дайшна токхе кхача лур бу,
 Сан къам Сайн дикачух дузур а ду», –
 боху Везачу Эло.

Везачу Эло Исраилан халкъах къинхетам бар

- ¹⁵ Иштта боху Везачу Эло:
 «Аз хеза Рами чохъ,
 инзаре мохъ, тийжар хеза.
 Рахъал* йоьлху шен берашна,
 амма цхъаммо а шен дог оьцийла цунна ца лаъа,
 хIунда аьлча цуьнан бераш дIадевлла ду».
- ¹⁶ Амма Везачу Эло боху:
 «Йоьлхучуьра саца, хъайн бIаьрхиш а дIадаха,
 ахъ бинчу балхана хъуна совгIат дийр ду, –
 боху Везачу Эло. – Хъан бераш
 мостагIийн лаьтгара юхадоеьрзур ду.
- ¹⁷ Хъан хиндолчунна бу сатийсам, –

* 31:15 *Рахъал* – иза Якъубан зударех цунна дукхаезаш ерг яра. Цунах Юсупан а, Бен-Яманан а тайпанаш схъадевллера. Кхузахъ Рахъал дерриг а Исраилан халкъ санна ю.

31:15 а: Доладалар 35:16-19; б: Маттай 2:18.

боху Везачу Эло. – Хъан бераш
шайн махка юхадобързур ма ду.

- 18 Суна билггал хезна Эпрайман халкъ* леткъаш:
„Аьрха эса санна, со нисдина,
Ахь со кара ма Iамийнера!
ХIинца со юхадерзадехъа,
тIаккха со Хъуна тIе юхавобързур вара,
хIунда аьлча Хьо сан Веза Дела ву.
- 19 Хьох дIадирзинчул тIаьхъа, со дохко а даьлла.
КараIамийначул тIаьхъа некха тIе куьйгаш деттара ас,
хIунда аьлча юьхIаьржачу а хIиттийна, со сийсаздинера,
айса жимчохь летийна къинош бахъана долуш“.
- 20 Эпрайман халкъ Сан хьоме кIант вац ткъа?
Суна дукхадезаш долу бер дац ткъа иза?
Иза кест-кестта Аса нисван везаш велахъ а,
массо а хенахь безамца дагавогIу Суна иза.
Сан кийра иза бахъана долуш карзахбуьйлуш бу,
Аса цунах къинхетам а бийр бу», – боху Везачу Эло.
- 21 ДIахIоттае хъайн некъан билгалонаш,
некъ каро тIулгаш хъайна охьадахка.
Тидам бе хьо леллачу некъан,
хьо дIадуьгуш хиллачу тачанан.
ЙоIстаг санна долу Израилан халкъ,
юхадерза хъайн гIаланашка.
- 22 Дукха лелар дуй хьо дIасауьдуш,
тешаме йоцу йоI санна долу халкъ?
Везачу Эло дуьнен чохь керланиг кхулу:
зудчо шен майра кIелхьарвоккхур ву.

Делан халкъан хиндолу дика дахар

23 Израилан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху:
«Аса халкъан аьтто юхаметтахIоттабича, ЯхIуд-махкахъ а, цуьнан гIа-
ланашкахъ а хIара дешнаш кхин цкъа эр ду:
„Везачу Эло декъалбойла хьо, беза лам**»,

* 31:18 *Эпрайман халкъ* – ХIушаI-пайхамаран тептар тIехъ санна, иза Изра-
илан къилбаседера пачхьалкх бохург ду. Оцу пачхьалкха чу Израилан хал-
къах итт тайпа догIура, ткъа Эпрайман тайпа царах цхьаь дара.

** 31:23 *Беза лам* – иза Ярушалайм-гIалахъ болу Цийон-лам бу.

нийсо шена тIехь Iаш йолу меттиг“.

²⁴ ЯхIуд-махкахь кхин цхьаьна Iаш хир бу гIаланийн нах а, ахархой а, жаш дажош болу жаIуI а. ²⁵ ХIора кIадвеллачу стеган Аса хьогалла йойур ю, ткьа хIора гIелвелларг Аса кхачанах вузор ву».

²⁶ Со, сама а ваьлла, гонах дIасахьаьжира: сайн гIан чIогIа тайра суна.

²⁷ «ТпейогIур ю зама, – боху Везачу Эло, – Аса Исраилан халкъан а, ЯхIудан халкъан а мехкашна тIехь, ахархоcho ялта кхиош санна, ада-маш а, дийнаташ а кхуьуьIтур йолу. ²⁸ ДIаяханчу хенахь Со хьожуш вара и халкъ орамашца дIадаккхийта а, дохийта а, кагдайта а, хIаллакдайта а, цунна тIе бохамаш байта а. Иштта, хиндолчу хенахь хьожур ву Со уьш меттахIитгадайта а, лаьтта тIе дIадогIийта а, – боху Везачу Эло. – ²⁹ Цу хенахь адамаша бохур дац:

„Дайша муьста кемсаш йоу,
ткьа берийн цергаш леха“.

³⁰ Амма хIора стаг ша летийна долу кьинош бахьана долуш лийр ву. Муьста кемсаш мел йиьгначух лаьцна аьлча, ша-шен цергаш а лехар ю.

³¹ ТIекхочуш ду денош, – боху Везачу Эло, – Аса Исраилан тIаьхьенца а, ЯхIудан тIаьхьенца а керла барт^д бен долу. ³² Церан дай, куьг а лаьцна, Мисар-махкара арабохучу хенахь, Аса цаьрца бина барт санна хир бац иза, хIунда аьлча цара и Сан барт бохийна, Со шайн олахо воллушехь, – боху Везачу Эло. – ³³ ХIара денош дIадевлча, иштта барт бийр бу Аса Исраилан тIаьхьенца, – боху Везачу Эло. – Сан товрат-хьехам^д церан кортош чу буьллур бу, ткьа иза церан дегнаш тIехь язбийр бу Аса. Со церан Дела хир ву, ткьа царах Сан халкъ хир ду. ³⁴ ХIораммо а шен уллорачунна а, шен вешина а кхин Iамор дац: „Веза Эла вовза“, – бохуш, хIунда аьлча массарна а, хьалдолчунна тIера къечунна тIекхаччалц, Со вевзар ву, – боху Везачу Эло. – Цаьргара даьллачу вочунна Ас гечдийр ду, церан кьинош кхин дагадоуьIтур дац Аса».

³⁵ Иштта боху Везачу Эло:

«Аса малх дийнахь сьхакхобтуьйту,
ткьа беттаса а, седарчий а буса сьхакхобтуьйту.

ТулгIенаш чIогIа гIоьргIуьйтуш,
хIорд карзахболуьйту Аса,

Сан цIе – массо а ницкьийн Веза Эла ю.

^{31:29} Яхьазкхиал 18:2. ^{31:31-34} Iебархошка 8:8-12. ^{31:33} Iебархошка 10:16. ^{31:34} Iебархошка 10:17.

³⁶ И дерриг а Суна хьалха кхочуш ца хуьлуш
сечнехьара, – боху Везачу Эло, –
Исраилан тIаьхье гуттаренна а
Сан халкъ хуьлчуьра дIаер яра».

³⁷ Везачу Эло иштта боху:

«Лакхахь йолу стигалш юстур бен яцахьара,
лахахь болу лаьттан бух толлур бен бацахьара,
Аса Исраилан массо а тIаьхье дIатоттур яра
цара мел лелийна хIума бахьана долуш», –
боху Везачу Эло.

³⁸ «ТпейогIуш ю Ярушалайм Сан дуюьха юхаметтахIоттон йолу за-
ма, – боху Везачу Эло. – Ерриг а гIала юхаметтахIоттор ю Хьанани-
алан бIаьвнна тIера дуюйна Сонерчу кевнна тIекхаччалц. ³⁹ Дохалла
дустаран тIийраг Сонерачу кевнна тIера ГIарабан гуна тIе а кхочий,
ГуIа-метте дIайоьрзур ю. ⁴⁰ Декьий дIадухкуш йолу а, юкъ тIекхуссуш
йолу а тогIи, иштта малхбалехь долчу Кхидрун-хина тIе а, кьилбасе-
дехь долчу Говрийн кевнна тIе а кхаччалц йолу аренаш а Везачу Элан
еза меттигаш хилла дIахIуьттур ю. Ткьа Ярушалайм-гIала цьхана а за-
манахь орамашца дIаяьккхина я йохийна кхин хир яц».

Ярми-ЯхIус кха эцар

32 ¹ Везачу Элера хIара дош кхечира Ярми-ЯхIуга яхIудхойн
паччахь ЦIадукь-ЯхIу паччахьаллехь волчу уьтталгIачу ша-
рахь. Иза иштта Набухди-Нецар Бавелан паччахь волу берхIитталгIа
шо а дара. ² Цу заманахь бавелхойн паччахьан эскаро Ярушалаймана
го бинера. Ярми-ЯхIу-пайхамар яхIудхойн паччахьан цIахь йолчу
гIаролхойн кертахь чувоблиина вара. ³ Иза яхIудхойн паччахь волчу
ЦIадукь-ЯхIус цу чу воьллиина вара, хIунда аьлча цо Ярми-ЯхIу
иштта бехкевира: «Ахь хIунда бо иштта хаам: „Везачу Эло боху, Ша
кестта Ярушалайм Бавелан паччахьан кара дIалур ю, Набухди-Не-
цара иза дIа а лоцур ю. ⁴ ЯхIудхойн паччахь волу ЦIадукь-ЯхIу ха-
шадхойн карара вер вац. Иза Бавелан паччахьан кара дIалур ву, цо
цуьнца юьхь-дуюьхал къамел а дийр ду, цунна иза шен бIаьргашца
схьа а гур ву. ⁵ ЦIадукь-ЯхIу цо Бавеле дIавуьгур ву. Иза цигахь Iийр
ву, Иза цигахь Iийр ву, Аса цунна дан леринарг кхочушдаллалц, –
иштта боху Везачу Эло. – Нагахь аша хашадхошца тIом бахь, шу ца-
рал тоьлур дац“».

^{32:1} ТIаьхьарнаш 25:1-7.

⁶ Ярми-ЯхIус элира: «Иштта дара Везачу Элера соьга хилла долу дош: ⁷ „Хьан ден вешин Шалуман кIант Хьанамиал хьо волчу вогIуш ву хьобга дIаала: ‘Соьгара Iанатот-гIалахь долу сан кха хьайна дIаэца – вайна юкьбахь долу гергарло бахьана долуш иза эца хьан бакьо ю’“». ⁸ Сан ден вешин кIанта Хьанамиала, Везачу Эло ма-аллара, со волчу а веана, элира: «Iанатот-гIалина уллора, Бен-Яманан латтанаш долчуьра сан кха хьайна дIаэца, хIунда аьлча вайна юкьбахь долу гергарло бахьана долуш хьан бакьо ю иза эца а, хьайн дола даккха а. Цундела и латта хьайна дIаэца». ТIаккха суна хиира соьга хилла хаам Везачу Элера буйла. ⁹ Аса Iанатот-гIалара и кха сайн шича волчу Хьанамиалера ийцира, цунах вуьрхIитта шекхал* дети а делира. ¹⁰ Латта оьцуш язdechу кехатна кIел куьг а яздина, иза мухIарца чIагI а дина, тешаш схьа а кхайкхина, терзанна тIехь дети уьйзира. ¹¹ Цул тIаьхьа аса эцаран кехат схьайцира – шена тIехь барт а, тIедожорш а яздина долу мухIарца чIагIдина долу кехат а, иштта чIагIдаза долу кехат а. ¹² Аса иза Махьси-ЯхIун кIентан Нери-ЯхIун кIанте Барухе дIаделира, сайн ден вешин кIантана Хьанамиалана а, цу кехат кIел куьг яздина болчу тешашна а, гIаролхойн кертахь охьахьйна Iаш мел болчу яхIудхошна а хьалха. ¹³ Царна хьалха аса Барухана тIедиллира: ¹⁴ «Исраилан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: „ХIара эцаран кехаташ – мухIарца чIагIдина долу кехат а, иштта чIагIдаза долу кехат а – схьа а эций, кхийрачу кхаби чу дIадилла, уьш заманан йохаллехь лардайта“. ¹⁵ Исраилан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло боху: „Ценош а, кхаш а, кемсийн бошмаш а юха а хIокху махкахь оьцуш хир ю“».

Ярми-ЯхIун доIа

¹⁶ Латта оьцуш долу кехат Нери-ЯхIун кIанте Барухе дIа а делла, Везачу Эле доIа дира аса: ¹⁷ «Сан Хьалдолу Эла, Ахьа Хьайн боккхачу ницкьаца а, тIекховдийначу куьйгаца стигалш а, латта а кхоьллина, Хьобга далур доцуш цхьа а хIума а дац. ¹⁸ Веза Эла, Ахьа эзарнашкахь болчарна Хьайн хедар боцу безам гойту, амма дайша летийна долу кьинош бахьана долуш, церан берашна таIзар до. Хьо сийлахь а, нуьцкьала а Дела ву, Шен цIе массо а ницкьийн Веза Эла йолуш волу! ¹⁹ Хьан хьехамаш баккхий а бу, Хьан гIуллакхаш нуьцкьала а ду. Хьан бIаьргашна гуш ду адамаша мел деш дерг, Ахьа хIоранна а цо диначуьнга хьаьжжина, цунна догIург дIало. ²⁰ Веза Эла, Ахьа инзаре гIуллакхаш а, тамашийна билгалонаш а йина Мисар-махкахь, ткьа хIарахан тIекхаччалц изза деш ву Хьо Исраил-махкахь а, массо а адамаш

* 32:9 *Шекхал* – иза ши бIе грамм гергга ю.

долчу меттехъ а. И хІума бахъана долуш массанхъа а гІараяьлла Хъан цІе. ²¹ Тамашийна билгалонаш а, инзаре гІуллакхаш а деш, нуьцкъалчу куьйгаца а, тІекховдийначу пхъаьрсаца а, доккхачу къематаца а Хъайн Исраилан халкъ Мисар-махкара арадаьккхина Ахъа. ²² Ахъа царна хІара латта а делла, церан дайшна лур ду аьлла Айхъа чІагІо йина долу. И токхе латта шуьрех а, мазах а дуьзна ду. ²³ Цара, цу лаьтта тІе а баьккина, иза шайн дола даьккхина. Амма Ахъа бохучуьнга цара ла ца дугІура, Хъан товрат-хъехамца уьш ца лелара. Ахъа шайна кхочушдан тІе мел диллинарг цара кхочуш ца дора. И хІума бахъана долуш Ахъа царна тІе и массо а бохамаш байитина.

²⁴ Хъажахъа, мостагІаша гІалина гонах, латта хъала а тесна, гунаш дина, шайна иза схъаяккха атта хилийта. Туьро а, мацалло а, Јожаллин уьно а гІалина тІелеташ болчу хашадхойн кара дІадолуьйтур ду цуьнан халкъ. Веза Эла, Ахъа аьларг хуьлуш лаьтташ ду, иза Хъуна гуш а ду. ²⁵ Ткъа Ахъа, сан Хъалдолу Эла, соьга элира: „Хъайна детих кха эца, и кха оьчучу хенахъ тешаш а балабе“. Иза Ахъа соьга боху, хашадхойн эскар гІала дІалаца кечделлачу хенахъ».

²⁶ ТІаккха Везачу Элан дош кхечира Ярми-ЯхІуга: ²⁷ «Ярми-ЯхІу, Со – Веза Эла ву, массо а адамашна тІехъ Дела волу. Соьга далур доцуш цхъа хІума дуй те?» ²⁸ Цундела Везачу Эло иштта боху: «Ас кестта Јрушалайм хашадхойн а, Бавелан паччахъ волчу Набухди-Нецаран а кара дІалур ю, цо иза дІа а лоцур ю. ²⁹ Цунна тІелеташ болчу хашадхоша, гІалина чу а баьккина, гІаланах цІе а латийна, иза ягор ю. Шайн тхевнашна тІехъ БаІална хаза хъожа йогІу хІума^д ягорна а, кхечу деланашна чагІаран сагІанаш дахарна а, наха Со оьгІазвахийтина массо а цІенош шаьш дагийна хир ду. ³⁰ Исраилан а, ЯхІудан а халкъаша, шаьш кегий долчу хенахъ дуйна, Суна вон хеташ долу гІуллакхаш дина. Цу халкъаша Со оьгІазвахийтина, шайн куьйгашца цара мел лелийнарг бахъана долуш, – боху Везачу Эло. – ³¹ ХІара гІала йинчу хенахъ дуйна таханлера де тІекхаччалц кхуьнан бахархоша Со оьгІазвовьду хІуманаш лелийна, цундела хІара Сайн бІаьргашна хъалхара дІаяккха сацам бина Аса. ³² Ас иза дийр ду, Исраилан а, ЯхІудан а халкъаша мел лелийна вонаш бахъана долуш. Цара а, церан паччахъаша а, баьччанаша а, динан дайша а, пайхамарша а, иштта ЯхІудан халкъо а, Јрушалайман бахархоша а и массо а вон гІуллакхаш леладора. ³³ Шайн юьхъан метта цара Суна букъ берзийна. Со уьш юх-юха а Јамо гІертахъ а, цара Соьга ла а ца дугІура, шаьш Соьга нийсачу новкъа а ца буьгуйтура. ³⁴ Сан цІе лелош долчу цІа чохъ цара шайн дегаза

^{32:28} ТІаьххьарнаш 25:1-11; 2 Шерашкахъ 36:17-21. ^{32:34} ТІаьххьарнаш 23:10; Ярми-ЯхІу 7:30, 31; 19:1-6.

цIуш дIахIиттийна, и цIа бех а деш. ³⁵ Бен-ХИнам-тогIи чохь цара БаIална лерина сагIа доккху меттигаш кечйира, цигахь шайн кIентий а, зудабераш а Мулка-харцдалла^d сагIина дIабалархьама. И хIума Аса царна тIе ца диллина, ткъа иза Суна дагадеана а дац. Иза бахъана долуш цара ЯхIудан халкъе къа латадайтира».

Сатийсамна йолу чIагIю

³⁶ «Ахъа а, хъоьца болчара а оцу гIаланах лаьцна боху: „Туьро а, мацалло а, Iожаллин уьно а и гIала Бавелан паччахъан кара дIайолуьйтур ю“. Ткъа хIинца ладогIа, – боху Исраилан Везачу Дала, – оцу гIаланах лаьцна Аса бохучуьнга. ³⁷ Сайн оьгIазалица а, дераллица а, йоккхачу моханца а уьш дIалаьхкина болчу массо а мехкашна юкъара Аса билггал юхадерзор ду Сайн халкъ. Аса уьш хIокху метте юхаберзор бу, сашортехь Iайтархьама. ³⁸ Уьш Сан халкъ хир ду, ткъа Со церан Дела хир ву. ³⁹ Церан дегнаш чу цхъана новкъахь леларан лаам лур бу Аса царна: массо а деношкахь Суна хъалха ларамах буьзна баха луур ду царна. Иза церан диканна а, церан тIаьхъенан диканна а хир ду. ⁴⁰ Аса цаьрца массо а тIейогIучу ханна барт бийр бу: царна диканиг дечуьра Со цкъа а соцур вац, Ас церан дегнаш чу Сайна болу кIорга ларам а кхуллур бу, уьш кхин Сох дIа ца къастийта. ⁴¹ Со царах сакъералуш хир ву, царна Айса дика дечу хенахь. Сайн дагара а, сайн синера а болчу лаамца Ас уьш хIокху лаьтта тIе чIагIбина баха оьхаховшор бу».

⁴² Везачу Эло иштта боху: «Айса цу халкъана бохамаш бина хиларе терра, Айса лур ду аьлла дика мел дерг царна дийр ду Ас. ⁴³ ХIинца оцу махках наха иштта олу: „И мохк бассабелла бу, кху тIехь я адамаш а, я хъайбанаш а дац, хIунда аьлча иза хашадхойн кара дIабелла бу“. Делахь а, хинйолчу хенахь оцу махкахь кхаш кхин а оьцур ду. ⁴⁴ Адамаша детих латтанаш а оьцур ду, и латта оьцуш куьйгаш а теIадеш, мухIарца чIагIдина кехаташ а хир ду, и латта эцаран тешаш а хир бу. Иза Бен-Яман-махкахь а, Ярушалайман гонахарчу меттигашкахь а, ЯхIуд-махкарчу гIаланашкахь а, гунаш тIехь а, малхбузехъа долчу акъари тIехь а, иштта къилбехъа йолчу меттигашкахь а хир ду. Иза иштта хир ду, хIунда аьлча Ас оцу халкъан аьтто юхаметтахIоттор бу», – боху Везачу Эло.

Халкъ юхаметтахIотторан ваIда

33 ¹ Везачу Элера шолгIа а хаам кхечири Ярми-ЯхIуга, иза хIинца а гIаролхойн кертахь набахти чохь воллучу хенахь. ² «Иштта боху Везачу Эло, латта кхоьллина а, цунна куц делла а, иза чIагIдина а Волчо, Шен цIе Веза Эла Йолчо: ³ „Орца даккха Соьга, ткъа Ас жоп

^{32:35} а: ПIаьххьарнаш 23:10; Ярми-ЯхIу 7:31; ^b: Iамальяр 18:21.

лур ду хьуна. Ас даккхий а, дІахьулдина а хІуманаш дІакхайкхор ду хьуна, хьалха хьуна хиъна доцу. ⁴ Исраилан халкъан Везачу Дала хІара боху Ярушалаймехъ долчу цІенойх а, иштта ЯхІуд-махкарчу паччахьийн цІенойх а лаьцна: гІала схьалацархьама мостагІаша динчу лаьттан гунех а, иштта мостагІчун туьрах а лардеш дохадора и цІенош. ⁵ Цхьаболчара хашадхошца тІом бийр бу, ткъа мостагІаша гІалин цІенош дузур ду Сайн обгІазаллица а, дераллица а Айса мел байинчеран декъех, хІунда аьлча бахархоша лелийна вонаш бахьана долуш Аса Сайн юьхь гІаланах кьайлаяьккхинера. ⁶ Делахь а, Ас гІалина дарба а, лоралла а дийр ду. Цуьнан халкъ Ас, то а дина, цунна машар а, сашорте а йовзуйтур ю. ⁷ Ас Исраилан халкъан а, ЯхІудан халкъан а аьтто юхаметтахІоттор бу, ткъа Аса уьш, хьалха санна, чІагІдийр ду. ⁸ Суна дуьхьал цара мел летиначу кьинойх Аса цІандийр ду уьш, ткъа Сайна дуьхьалбовларца цара мел лелийнарг Аса царна гечдийр ду. ⁹ Ярушалайм-гІалано дуьненан массо а къаьмнашна хьалха Суна гІарадаккхар а, хазахетар а, хастам а, сий а доккхур ду, Айса цунна мел дина дика царна хезча. Ларамах а буьзна, уьш бегош хир бу, Аса цунна ден долу дика а, аьтто а шайна дІагича“».

¹⁰ Иштта боху Везачу Эло: «Оцу меттигах лаьцна аша боху: „Иза яссийна ю, кхузахь я адамаш а, я дийнаташ а дац“. Бакъду, ЯхІуд-мехкан гІаланашкахь а, Ярушалайман урамашкахь а я адамаш а, я бахархой а, я дийнаташ а дац. Делахь а, оцу меттигашкахь кхин а хезаш хир ду ¹¹ синкъераман а, хазахетаран а аьзнаш, зуда ялош волчун а, маре йоьдучун а аьзнаш. Иштта хезаш хир ду баркаллин сагІанаш Сан деза цІа долчу дахьачеран аьзнаш а. Цара эр ду:

„Баркалла ала массо а ницкъийн Везачу Элана,
Иза дика хиларна.

Цуьнан хедар боцу безам абаденналц бу“.

Иза иштта хир ду, хІунда аьлча Ас хІокху мехкан аьтто, хьалха санна, юхаметтахІоттор бу», – боху Везачу Эло.

¹² Иштта боху массо а ницкъийн Везачу Эло: «Адамаш а, дийнаташ а доцучу хІокху бассийначу махкахь а, оцу мехкан массо а гІаланашкахь а юха а дежийлаш хир ю, жаІушка шайн жашка цигахь садагІийтархьама. ¹³ Лаьмнашкахь а, малхбузерачу акъарехь а, кьилберачу махкахь а йолчу гІаланашкахь а, Бен-Яман-махкахь а, Ярушалаймана гонах йолчу ярташкахь а, ЯхІуд-мехкан гІаланашкахь а кхин цкъа шайш дагардеш болчеран куьйга кІел жаш догІур ду», – боху Везачу Эло.

33:11 1 Шерашкахь 16:34; 2 Шерашкахь 5:13; 7:3; Іезар 3:11; Забур 99:5; 105:1; 106:1; 117:1; 135:1.

¹⁴ «Пекхочур ду, – боху Везачу Эло, – Ас Исраилан халкъана а, ЯхIудан халкъана а дина дика ваIда¹ кхочушден денош. ¹⁵ Цу деношкахь а, цу заманахь а Аса Даудан тIаьхьенах Сайн лаамехь йолу цхьа зIийдаг кхиор ю. Цо хIокху лаьтта тIехь нийсо а, бакъдерг а лелор ду. ¹⁶ Оцу деношкахь ЯхIудан халкъ парIат хир ду, ткъа Ярушалайман бахархой сашортехь Иийр бу. Галин цIе иштта тиллина хир ю: „Тхуна нийсо лелаш волу Веза Эла“». ¹⁷ Везачу Эло иштта боху: «Даим Даудан тIаьхьенах хир волчу цхьаццаммо паччахьалла дийр ду Исраилан халкъана тIехь. ¹⁸ Иштта даим левихой болчу динан дайх цхьаццаммо Суна уллохь гуллакх дийр ду, юх-юха дийнаташ дагоран а, кIен а, кхин тайпана а долу саIганаш а дохуш».

¹⁹ Ярми-ЯхIуга Везачу Элан дош кхечира: ²⁰ «Везачу Эло иштта боху: „Дийнаца а, буйсанца а Аса бина барт шуьга бохалур белыхьара, уьш шайн хеннахь тIе ца кхочуйтуш, ²¹ тIаккха Сан ялхо волчу Даудаца бина барт бохалур бара, цуьнан тIаьхьенах кхин цхьа а паччахь ца хуьлуйтуш, иштта левихошца Аса бина барт а бохалур бара, шайна юкьара Суна гуллакх деш болу динан дай ца хуьлуйтуш. ²² Стигалахь долу седарчий санна, хIордан берда тIехь йолу гIум санна, ягар ца яллал дукха тIаьхье лур ю Ас Сан ялхо волчу Даудана а, Суна гуллакх деш болчу левихошна а“».

²³ Везачу Элан дош кхечира Ярми-ЯхIуга: ²⁴ «Оцу наха дуйцучун тидам биний ахь? Цара олу: „Ша хаьржина долу ши халкъ Везачу Эло Шена уллора дIатеттина“. Сан халкъ царна дола хета, хIинца иза Сан къам кхин ца хета царна. ²⁵ Амма Веза Эла волчу Аса боху: нагахь дийнаца а, буйсанца а Айса бина барт а, иштта стигалах а, лаьттах а долу весеташ а Айса чIагI ца динехьара, ²⁶ тIаккха Аса Якъубан а, Сан ялхо волчу Даудан а тIаьхье дIатоттур яра, иштта ИбрахIиман а, Исхьякхан а, Якъубан а тIаьхьенашна тIехь паччахьалла дан Даудан тIаьхьенах цхьаь хоржур вацара. Делахь а, Сан къоман аьтто Аса юхаметтахIоттор бу, царах къинхетам а бийр бу».

ЦIадукъ-ЯхIуга дина дIахьедар

34 ¹ Везачу Элера хаам кхечира Ярми-ЯхIуга, Бавелан паччахь волу Набухди-Нецар а, цуьнан мел долу эскар а, цуьнан куьйга кIел йолу массо а пачхьалкхаш а, дерриг а къаьмнаш а Ярушалаймана а, цунна гонах йолчу яргашна а дуьхьал тIом беш долчу хенахь: ² «Иштта боху Исраилан Везачу Дала: „Ваха а гIой, яхIудхойн паччахь волчу ЦIадукъ-ЯхIуга дIаала, иштта боху Везачу Эло:

^{33:14-16} Ярми-ЯхIу 23:5, 6. ^{33:17} Дауд 7:12-16; Сулим 2:4; 1 Шерашкахь 17:11-14.

^{33:18} Лелар 3:5-10. ^{34:1} ТIаьхьарнаш 25:1-11; 2 Шерашкахь 36:17-21.

‘Ас кестта Ярушалайм Бавелан паччахъан кара дІалур ю, тІаккха цо иза цІарца ягор ю. ³ Хьо а вер вац цуънан куыйга кІелара. Схъа а лаьцна, хьо а цуънан кара дІалур ву, хъан бІаьргашца Бавелан паччахъ гур ву хьуна, юьхъ-дубъхал цуънца къамел дийр ду ахъ. ТІаккха хьо Бавеле дІавуьгур ву’. ⁴ Делахъ а, ладогІа Везачу Эло бохучуьнга, яхІудхойн паччахъ ЦІадукъ-ЯхІу! Везачу Эло хьох лаьцна иштта боху: ‘Хьо туьро вуьйр вац. ⁵ Хьо маьрша лийр ву. Хьол хьалха паччахъаллехъ хилла болу хъайн дайн сийнна хаза хьожа йогІу хІуманаш ягош ма-хиллара, дІавуллучу хенахъ хъан сийнна а изза дийр ду, ткъа хьуна тийжаш хир бу, «Маржа-яІ, тхан паччахъ!» бохуш. Цу тІехъ Ас дош ло хьуна’», – боху Везачу Эло.

⁶ Ярми-ЯхІус и хаам Ярушалаймехъ волчу ЦІадукъ-ЯхІу-паччахъе дІаэлира. ⁷ Цу хенахъ Бавелан паччахъан эскар Ярушалаймца а, ЯхІуд-махкахъ массо а схъалацаза йисинчу гІаланашца а тІом беш дара. ЯхІуд-махкара чІагІийнчу гІаланашна юкъахъ схъалацаза Лахиш-гІала а, Іазекхи-гІала а бен ца йисинера.

Леш паргІатбахар

⁸ Ярми-ЯхІуга Везачу Элера хаам кхечира, ЦІадукъ-ЯхІу-паччахъо Ярушалайман массо а бахархошца, шайн леш паргІатбохур бу аьлла, барт бинчул тІаьхъа. ⁹ Массара а Іебархой болу божарех а, зударех а болу леш паргІатбаха безаш бара. Цъханнен а шайн къомах болу а, ЯхІудан тайпанах болу а леш шайгахъ сецо бакъо яцара. ¹⁰ Массо а баьччанаша а, дерриг а халкъо а шайгахъ болу божарий-леш а, иштта зударий-леш а паргІатбаха а, уьш кхин йийсарехъ шайгахъ латтор боцу а барт тІеэцнера. И барт а бина, массара а шайн леш дІахецнера. ¹¹ Амма, оила а йина, шаьш паргІатбаьхна болу леш юхабало хІиттинера уьш. Цара хьалха шайн леш хилла болу божарий а, зударий а юха а леш бина дІахІиттинера.

¹² ТІаккха Везачу Элера хаам кхечира Ярми-ЯхІуга: ¹³ «Исраилан халкъан Везачу Дала иштта боху: „Шу Мисар-махкара лоллехъ долчуьра арадаьхначу дийнахъ Ас шун дайшца барт бира. Аса цаьрга аьллера: ¹⁴ ‘ХІора ворхІалгІа шо дІа мосазза долу, шуна ша воьхкина волу шайн къомах волу Іебархо дІахеца веза аша. Цуьнга шайна ялх шарахъ болх байта, тІаккха иза мукъаваккха’. Амма цара Собга ла ца дубьгІира, цара Со тидаме а ца ийцира. ¹⁵ Аша хІинцца, дохко а девлла, Суна нийса хеташ дерг леладора: аша хІорраммо а шайн къомах волу лай паргІатвер ву элира. Сан цІе лелош долчу цІийнан кертахъ, Суна хьалха и хІума кхочушдан аша барт а бира. ¹⁶ Амма хІинца шайн

34:14 Арадаккхар 21:2; Карлабаьккхинарг 15:12.

дегнаш юха хийцира аша, Сан цIе сийсаз а йоккхуш. Аша шайна лъу-
учу дIабаха паргIатбаьхна болу божарех а, зударех а болу леш шайна
юхабалийра, уьш юха а шайна муьтIахь а бина“. ¹⁷ Цундела Везачу
Эло боху: „Аша Соьга ла ца дуьйгIира, шайн къомах болчарна паргIа-
то а луш. Цундела Аса паргIато лур ю туьрана а, Iожаллин уьнна а, ма-
цаллина а, – боху Везачу Эло, – шу дайъийтархьама. Аса шуна дечунна
дуьнненан массо а пачхьалкхаш Iадийна лаьттар ю. ¹⁸ Суна хьалха бина
барт а бохийна, бертан тIедожораш кхочуш ца диначаьрца Со иштта
хир ву: барт чIагIбеш хадийна долчу а, шина эханна юккъехула шаьш
девлла долчу а эсана диннарг царна а дийр ду Аса. ¹⁹ Цу эсанан шина
эханна юккъехула бевлла болу ЯхIуд-махкара а, Ярушалаймера а
баьччанаш а, паччахьан кертара ялхой а, динан дай а, иштта дерриг
халкъ а ²⁰ уьш байа гIерташ болчу церан мостагIашка Аса дIалур бу.
Церан декъий стигаларчу олхазарийн а, лаьттарчу акхаройн а даар
хилла дIахIуьттур ду. ²¹ Аса яхIудхойн паччахь волу ЦIадукъ-ЯхIу а,
цуьнан баьччанаш а уьш байа гIерташ болчу церан мостагIийн кара
дIалур бу. Аса уьш Бавелан паччахьан эскаран кара дIалур бу, и эскар
хIинца шуьца тIом беш долчуьра юхадаьлলেখь а. ²² Ас овра дийр ду, –
боху Везачу Эло, – уьш и гIала йолчу юхабахкийта. Цара, тIе а летта,
иза схьа а йоккхур ю, цIарца ягор а ю. ЯхIуд-махкара гIаланаш Аса
яссор ю, цигахь цхьа а адам а хир дац дехаш“».

Ярми-ЯхIу а, рахбихой а

35 ¹ ЯхIудхойн паччахь волчу ЯхIу Юши-ЯхIун кIант ЯхIу-Якхам
паччахьалла дечу хенахь Ярми-ЯхIуга Везачу Элера хIара хаам
беара: ² «Рахбихой болчу а гIой, цаьрга вист а хилий, уьш Везачу Элан
цIийнан кертахь долчу цхьана чоьнна чу кхайкха, царна чагIар а ло».
³ Аса, Хьабацин-ЯхIун кIант волчу Ярми-ЯхIун кIант Яьзан-ЯхIу сай-
ца схьа а эчна, цуьнан массо а вежарий а, кIентий а – дерриг а рахби-
хойн тукхам – ⁴ Везачу Элан цIа долчу далийра. Йигдал-ЯхIун кIант
волчу а, Делан стаг волчу а Хьанан-пайхамаран мурдийн цIа чу балий-
ра ас уьш. И чоь ЯхIуд-мехкан элий соцуш йолчу чоьнна уллохь а,
иштта кевнан гIаролхо волчу Шалуман кIант МаIсей-ЯхIун чоьнна
тIехула а яра. ⁵ ТIаккха Аса, рахбихойн доьзална хьалха кедаш а, ча-
гIарх юьзна йолу масех кхаба дIа а хIоттийна, элира: «Мала чагIар».

⁶ Амма цара элира: «Оха чагIар ца молу, хIунда аьлча Рахбин кIант
а, тхан дайн да а волчу ЯхIу-Надаба тхуна тIедиллина: „ЧагIар ма ма-
лалаш цкъа а, я аша а, я шун бераша а. ⁷ Ценош а ма де, хIу дIа а ма
де, кемсийн бошмаш а ма кхиае, уьш шайн долахь а ма хилийта, ткъа

^{35:1} ТIаьххьарнаш 23:36–24:6; 2 Шерашкахь 36:5-7.

шаш даим четарш чохь Ie. Tпаккха дехха дахалур ду шу шаш ара-девлла лелачу лаьтта тIехь“, – аьлла. ⁸ Оха ладубьгIира тхан да а, Рахбин кIант а волчу ЯхIу-Надаба бохучуьнга. Оха а, тхан зударша а, тхан кIенташа а, йоIарша а цкъа а чагIар ца молу. ⁹ Оха иштта тхайна чохь Iан цIенош а ца до, тхан кемсийн бошмаш а яц, я кхаш а, я цу тIехь йолуш хIума а яц тхан. ¹⁰ Тхо хIинццалц а четарш чохь дехаш ду. Иштта, массо а хIуманна тIехь тхан да волчу ЯхIу-Надаба тIедиллинарг кхочушдина оха. ¹¹ Делахь а, Бавелан паччахь волу Набухди-Нецар кху лаьтта тIе гIоьртича, оха элира: „ДубьIло, Ярушалайме дIагIо вай, хашадхойн а, арамхойн а эскарх кIелхьардовлархьама“. Цундела тхо Ярушалаймехь дехаш ду».

¹² Цул тIаьхьа Ярми-ЯхIуга хаам кхечира Везачу Элера: ¹³ «Иштта боху Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло: „Ваха а гIой, Соьгара хаам ЯхIуд-махкарчу халкъана а, Ярушалайман бахархошна а дIабовзийта: ‘Аса бохучуьнга муха ладогIа деза хIокху масалх Iама шуна ца лаьа те? – боху Везачу Эло. – ¹⁴ Рахбин кIанта ЯхIу-Надаба шен тIаьхьенна, чагIар ма мала аьлла, тIедиллинарг кхочушхуьлуш схьадогIуш ду. Уьш таханлера де тIекхаччалц чагIар ца молуш схьабогIуш бу, шайн ден весет кхочуш а деш. Ткъа Со юх-юха а шуьга дубьйцуш Iаш ву, амма аша Соьга ла ца дугIу. ¹⁵ Аса шу долчу юх-юха а массо а Сайн ялхой болу пайхамарш бохуйтура дIаала: ‘ДIадовла шайн вочу некъаш тIера, сацаде шаш лелош долу хIуманаш, дIадовла кхечу деланашна тIаьхьара, царна Iамал а еш. Аша Аса бохург дахь, Ас шуна а, шун дайшна а деллачу хIокху лаьтта тIехь дехар ду шу». Амма аша Ас шайга бохучуьнга ла ца дугIура. ¹⁶ Рахбин кIентан ЯхIу-Надабан тIаьхьено шайн дас шайга дина весет кхочушдо, ткъа хIокху къомо Соьга ла ца доьгIна’. ¹⁷ Цундела Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Дала боху: ‘ЯхIудан халкъана а, Ярушалаймехь болчу массо а бахархошна а Айса бийр бу аьлла мел болу бохамаш бийр бу, хIунда аьлча цара Ас шайга мел баьхначуьнга ла ца доьгIна, Ас шайга кхайкхича, цара Суна жоп ца делла’“».

¹⁸ Ткъа рахбихошка Ярми-ЯхIус элира: «Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло боху: „Шайн да волчу ЯхIу-Надабе аша ладугIура, цо мел дина весет аша кхочуш а дора, иштта массо а хIуманна тIехь цо ма-аллара шу лелара. ¹⁹ И хIума баьхана долуш, – боху Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло, – Рахбин кIант волчу ЯхIу-Надабан тIаьхьенах гуттаренна а Суна гIуллакх деш волу, милла хилла а, цхьаь хир ву“».

Делан цІийнан кертахь Баруха тептар дІадешар

36¹ ЯхІудхойн паччахь волчу Юши-ЯхІун кІанта ЯхІу-Якхама олалла до добалгІа шо долуш, Ярми-ЯхІуга Везачу Элера иштта хаам кхечира: ² «Хьарчийна тептар сьха а эций, Исраилан кьомах а, ЯхІудан кьомах а, массо а кхечу кьаьмнех а лаьцна Аса хьобга мел дийцинарг дІаязде. Юши-ЯхІу паччахьаллехь волуш Со хьобга дубхьара вистхиллачу хенахь дубйна хІара де тІекхаччалц Аса хьайга бина хаамаш дІаязбе. ³ ЯхІудан кьомана дІахаза а мега, Ас царна мел бан леринчу бохамах лаьцна, тІаккха шаьш лелош долчу вочу некъаш тІера дІабовла а тарлора уьш. Иза иштта хилча, Ас церан массо а кьиношна а, зуламашна а гечдийр дара».

⁴ ТІаккха Ярми-ЯхІус Нери-ЯхІун кІант Барух сьхакхайкхира. Везачу Эло шега мел аьлла дешнаш Ярми-ЯхІус дІа а олуш, Баруха уьш хьарчийначу тептар тІе дІаяздора. ⁵ Цул тІаьхьа Ярми-ЯхІус элира Барухе: «Со Везачу Элан цІийнан керта ваха йиш йолуш вац: цу чу вахар суна дихкина ду. ⁶ Цундела наха марха¹ кхобучу дийнахь Везачу Элан цІа долчу гІо, ас дІадуьшчучу хенахь айхьа дІаяздина Везачу Элан дешнаш гулбеллачарна дІа а деша. Уьш ахьа дІадеша деза шайн гІаланашкара Ярушалайме сьхагулбеллачу массо а яхІудхошна. ⁷ Цара Везачу Эле шайн дехарш дан ма мега, уьш шайн вочу новкъах дІабовла ма мега, хІунда аьлча Везачу Эло оцу кьомана дІакхайкхийна оьгІазалла а, дералла а чогІа йоккха ю». ⁸ Нери-ЯхІун кІанта Баруха дерриг а шега Ярми-ЯхІу-пайхамаро ма-аллара дира. Цо Везачу Элан цІийнан кертахь тептар тІехь дІаяздина долу Везачу Элан дешнаш аз айина дІадийшира.

⁹ ЯхІудхойн паччахь волу Юши-ЯхІун кІант ЯхІу-Якхам паччахьаллехь волчу пхобалгІачу шеран уьссалгІачу баттахь Ярушалайман бахархошка а, иштта ЯхІуд-махкарчу гІаланашкара Ярушалайм-гІала даьккинчу массо а адамашка а Везачу Элан хьалха марха кхаба дІакхайкхийра. ¹⁰ Цу хенахь Баруха, гулбеллачу массо а нахана а хезаш, Везачу Элан цІа долчохь хьарчийначу тептар тІера Ярми-ЯхІун дешнаш дІадийшира. Йозанча волчу Шапанин кІентан Гамар-ЯхІун цІа чуьра и тептар дІадоьшуш вара Барух. Цуьнан цІа лакхарчу кертахь, Везачу Элан цІийнан керлачу кевнна уллохь дара.

Тептар баьччанашна хьалха дІадешар

¹¹ Тептар тІера дІадоьшуш долу Везачу Элан массо а дешнаш хезаш вара Шапанин кІентан Гамар-ЯхІун кІант Мика-ЯхІу. ¹² Иза паччахьан гІалина чохь долчу йозанчин цІа чу велира. Цигахь мехкан массо

^{36:1} ТІаьхьхарнаш 24:1; 2 Шерашкахь 36:5-7; Даниал 1:1, 2.

а баьччанаш бара Іаш: паччахъан йозанча волу Эли-ШамаІ а, ШамІа-Яхӱн кІант Дали-Яхӱ а, Іахбаран кІант Эли-Ната а, Шапанин кІант Гамар-Яхӱ а, Хъанан-Яхӱн кІант ЦІадукъ-Яхӱ а, иштта кхиболу мехкан баьччанаш а. ¹³ Нахана хъалха тептар тІера Баруха дІадобьшуш шена хезна массо а дешнаш Мика-Яхӱс мехкан баьччанашна дІадийцира. ¹⁴ ТІаккха мехкан баьччанаша Барух волчу Хушин кІант волчу Шалам-Яхӱн кІентан Натан-Яхӱн кІант Яхӱуди вахийтира цуьнга иштта вистхила: «Халкъана хъалха дІадешна долу тептар сха а эций, соьца схъавола», — аьлла. Нери-Яхӱн кІант Барух, и тептар сха а эцна, уьш болчу схъавеара. ¹⁵ Цара цуьнга, охъа а хайй, шайна хозуьйтуш и тептар дІадеша элира. Баруха иза дІадийшира. ¹⁶ Цу тІехь дерг шайна хезча, баьччанаша, кхерамца вовшашка а хъавьсина, Барухе элира: «И дерриг а паччахъе дІадийца деза оха». ¹⁷ Цара Барухе хъаьттира: «Дийцал, муха дІаяздина ахъа и дешнаш? Ярми-Яхӱс ма-аллара, яздиний ахъа уьш?»

¹⁸ Баруха цаьрга элира: «Цо шен багахула хІара дешнаш схъааьлча, аса уьш шекъанца хІокху хъарчийначу тептар тІе дІаяздина».

¹⁹ ТІаккха баьччанаша Барухе элира: «Хъо Ярми-Яхӱца цхъаьна дІалачкъа веза, цхъаьнгте а шаьшшиь мичахъ ву дІа а ца хозуьйтуш».

Паччахъо тептар дагор

²⁰ И тептар паччахъан йозанча волчу Эли-ШамаІан чохъ а дитина, кертахъ волчу паччахъна тІе бахара баьччанаш. Цара и массо а хІума паччахъе дІадийцира. ²¹ Паччахъо Яхӱуди вахийтира, и тептар схада аьлла. Паччахъан йозанча волчу Эли-ШамаІера и тептар сха а эцна, Яхӱудис иза схъадеара. Цо, паччахъна а, цунна уллохъ лаьтташ болчу массо а баьччанашна а хозуьйтуш, иза дІадийшира. ²² И шадерг а шеран уьссалгІачу баттахъ дара, цундела паччахъ ша Іа доккхуш хуьлчу цІа чохъ вара. Иза, шена хъалха кхерчахъ йогуш цІе а йолуш, Іаш вара. ²³ Яхӱудис хъарчийначу тептар тІехъ яздинчух кхо-биь бІогІам дІа мossaзза боьшу а, паччахъо цо дІадешнарг, жимачу уьрсаца сха а хададой, цІерга кхуссура. Цо иштта дира, и дерриг а тептар цІергахъ дагийна дІадаллалц. ²⁴ Я паччахъ а, я цуьнан берриг ялхой а, цу тептар тІера дешнаш шайна хезча, кхера а ца белира, цара шайна тІера бедарш а ца этІийра. ²⁵ Эли-Натас а, Дали-Яхӱс а, Гамар-Яхӱс а дехарш динехъ а, паччахъе и тептар ма дагаде бохуш, амма цо цаьрга ла ца дуьйгІира. ²⁶ Паччахъо шен кІанте Ярахъмиале а, Іазриалан кІанте Сари-Яхӱга а, Іабдиалан кІанте Шалам-Яхӱга а омра дира, йозанча волу Барух а, Ярми-Яхӱ-пайхамар а схъалаца аьлла, амма Везачу Эло и шиь къайлаваьккхинера.

Ярми-ЯхIус кхин тептар яздар

²⁷ ЯхIу-Якхам-паччахьо Ярми-ЯхIун багара схьадаьлла а, Баруха дIа-яздина а дешнаш тIехь долу тептар дагийначул тIаьхьа, Везачу Элан дош кхечира Ярми-ЯхIуга: ²⁸ «Хьарчийна керла тептар схьа а эций, цу тIе яхIудхойн паччахьо ЯхIу-Якхама дагийначу тептар тIехь хилла долу дешнаш дIаязде. ²⁹ ЯхIудхойн паччахь волчу ЯхIу-Якхаме дIаала: „Иштта боху Везачу Эло: ахьа хIара тептар дагийна: ‘ХIунда яздина ахьа кху тIе Бавелан паччахь схьа а веана, цо хIара латта хIаллакдийр ду, цу тIехь мел долу адамаш а, хьайбанаш а дойуш?’ — аьлла. ³⁰ Цундела иштта боху Везачу Эло ЯхIу-Якхамах лаьцна: ‘Цуьнан тIаьхьенах цхьаммо а, Даудан тIаьхьенах волчо санна, паччахьалла дийр дац. Цуьнан дакъа дийнахь хуьлучу йовхоне а, буьйсанна хуьлучу шелоне а охьакхуссур ду. ³¹ Ас таIзар дийр ду ЯхIу-Якхамна а, цуьнан тIаьхьенна а, иштта цуьнан ялхошна а цара лелийна харцо бахьана долуш. Ас царна а, Ярушалаймерчу бахархошна а, иштта ЯхIуд-махкарчу нахана а Айса мел бийр бу’“».

³² Ярми-ЯхIус, хьарчийна тептар схьа а эцна, йозанча волчу Нери-ЯхIун кIанте Барухе дIаделира. Цул тIаьхьа яхIудхойн паччахь волчу ЯхIу-Якхама дагийначу тептар тIехь мел хилла дешнаш Ярми-ЯхIус дIа а олуш, Баруха уьш керлачу тептар тIе дIаяздир. Цу дешнаш тIе цу тайпана кхин а дуккха а кхидолу дешнаш а дара дIаяздина.

ЦIадукъ-ЯхIу-паччахьо Ярми-ЯхIуга дехар дар

37 ¹ Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара, ЯхIу-Якхаман кIентан ЯхIу-Яхинан метта, ЯхIуд-махкахь паччахьалла дан Юши-ЯхIун кIант ЦIадукъ-ЯхIу охьахайра. ² Я ЦIадукъ-ЯхIус а, я цуьнан ялхоша а, я цу пачхьалкхехь болчу наха а ла ца дугIура пайхамар волчу Ярми-ЯхIугахула Везачу Эло аьллачуьнга.

³ ЦIадукъ-ЯхIус Шалам-ЯхIун кIант ЯхIукал а, МаIсей-ЯхIун кIант динан да^д волу Цапни-ЯхIу а вахийтира Ярми-ЯхIу-пайхамар волчу дIаала: «Тхуна тIера доIа дехьа вайн Везачу Деле». ⁴ Ярми-ЯхIу хIинца а набахти чу воьллина вацара, цундела иза шена лувучу метте ваха йиш йолуш вара. ⁵ Эццахь пирIунан эскар Мисар-махкара арадаьлла хилла, ткъа Ярушалайм дIалацархьама го бина лаьтташ долу хашадхойн эскар, и хIума шайна дIахезча, Ярушалаймана уллора юхаделира.

⁶ ТIаккха Везачу Элера хаам кхечира Ярми-ЯхIу-пайхамаре: ⁷ «Иштта боху Израилан халкъан Везачу Дала: Соьга хаттарш дан хьо Суна тIе вайитинчу ЯхIуд-мехкан паччахье иштта дIаала: „Хьуна гIоьнна

^{37:1} ТIаьхьарнаш 24:17; 2 Шерашкахь 36:10.

арадаьлла долу пирIунан эскар Мисар-махка юхадьрзур ду. ⁸ Ткъа хашадхой, Ярушалайме юха а бирзина, хIокху гIалина дуйхьал кхин цкъа а тIом беш дIахIуьттур бу. Схьа а яьккхина, иза цIергахь ягор ю цара“. ⁹ Иштта боху Везачу Эло: „Шайш-шайга Iеха ма лолаш, хашадхой шайш долчуьра дIагIур бу бохуш, хIунда аьлча уьш дIагIур бац. ¹⁰ Аша шайна дуйхьал тIом беш долу хашадхойн эскар дерриг а хIаллакдахь а, царах чевнаш хилла тIемалой бен шайн четаршкахь бисина ца хилахь а, цара, хьала а гIевтина, шайн четаршна чуьра ара а бевлла, хIара гIала цIарца ягор яра“».

Ярми-ЯхIу дIалацар

¹¹ ПирIунан эскар схьагIортарна, хашадхойн эскар Ярушалаймана уллора дIадаьллачул тIаьхьа, ¹² Ярми-ЯхIу Ярушалаймера Бен-Яман-махка дIаваха хIобьтира, цигахь доьзалан лаьттан шен декъан дола дархьама. ¹³ Амма иза Бен-Яманан кевне кхаьчча, цигарчу гIаролхойн хьаькамо Хьанан-ЯхIун кIентан Шалам-ЯхIун кIанта Йираь-ЯхIус Ярми-ЯхIу-пайхамар сацийра: «Хьо хашадхошкахьа вала воллуш ма ву!» — аьлла.

¹⁴ Ярми-ЯхIус цуьнга элира: «Иза бакъ дац. Со хашадхошкахьа вала воллуш вац». Амма цо цуьнга ла ца дуйгIира. Йираь-ЯхIус иза, дIа а лаьцна, баьччанаш болчу дIавигира. ¹⁵ Ярми-ЯхIуна оьгIазбаханчу баьччанаша, цунна етта а йиттина, йозанча волчу ЯхIунатин цIа чу воьллира, хIунда аьлча цу цIийнах цара набахти йинера. ¹⁶ Ярми-ЯхIу цу цIийнан уггар бухарчу чоьнна чу воьллира, цу чохь дуккха хан а яьккхира цо.

¹⁷ Цул тIаьхьа ЦIадукь-ЯхIу-паччахьо, цунна тIаьхьа нах а бахийтина, иза схьавалавайтира. Шен паччахьан цIахь паччахьо цуьнга кьайлаха хаттар дира: «Везачу Элера хаам хиллий?»

Ярми-ЯхIус жоп делира: «Хилла. Хьо Бавелан паччахьан кара дIалур ву», — аьлла. ¹⁸ Ярми-ЯхIус ЦIадукь-ЯхIу-паччахье элира: «Стена бехке ву со хьуна а, хьан баьччанашна а, хIокху халкъана а хьалха, аша набахти чу воллал? ¹⁹ Мичахь бу шуьга: „Бавелан паччахь хьуна а, хIокху махкана а тIелетар вац“, — бохуш, хаамаш бина болу шун пайхамарш? ²⁰ Ткъа хIинца ладогIахьа соьга, сан олахо волу паччахь, хьайга дехар дан пурба лохьа суна. Ма вигийтахьа со йозанча волчу ЯхIунатин цIа: ахьа иза дахь, со цигахь лийр ву».

²¹ ЦIадукь-ЯхIус омира дира, Ярми-ЯхIу гIаролхойн кертахь чуволла, гIалахь долу бепиг чекхдаллалц цунна хIора дийнахь бепиг доттуш болчийн урамера бепиг а луш. Иштта, Ярми-ЯхIу гIаролхойн кертахь чувобьлина Iаш вара.

Ярми-ЯхӀу гӀу чу кхоссар

38 ¹ Матанин кӀантана Шapat-ЯхӀуна а, Пашихьуран кӀантана Гадал-ЯхӀуна а, Шалам-ЯхӀун кӀантана ЯхӀукалана а, Малки-ЯхӀун кӀантана Пашихьурна а хезира, Ярми-ЯхӀус массо а халкъе иштта дешнаш дӀакхайкхош: ² «Иштта боху Везачу Эло: „ХӀокху ГӀалахь виснарг туьро, я мацалло, я Јожаллин уьно вуьйр ву, амма, гӀалара ара а ваьлла, хашадхойн каравахнарг дийна вуьсур ву. Цуьнан дахар цунна хӀонс санна хир ду, ткъа иза вехар ву“. ³ Везачу Эло кхин а боху: „ХӀара гӀала, шеко йоцуш, Бавелан паччахьан кара дӀалур ю, цо иза схьа а йоккхур ю“».

⁴ ТӀаккха баьччанааша паччахье элира: «Ярми-ЯхӀу вен везаш ву, хӀунда аьлча цо дуьйцучо кху ГӀалахь бисинчу тӀемалойн а, иштта гӀалин бахархойн а майралла дӀайоккху. Цо вайна лобьург дика дац, вон ду».

⁵ ТӀаккха ЦӀадукъ-ЯхӀу-паччахьо баьччанашна жоп делира: «Иза шун карахь ву, ткъа со аша дечунна дуьхьал хӀумма а дан йиш йолуш вац». ⁶ Цара Ярми-ЯхӀу, схьа а лаьцна, гӀаролхойн кертахь яьккхинчу паччахьан кӀентан Малки-ЯхӀун гӀунна чу кхоьссира. Ярми-ЯхӀу, машшаш а дихкина, цу гӀунна чу охьавоссийтира. Цу гӀунна чохь, сазз бен, хи дацара. Иштта саззи юкъа охьавоьссира Ярми-ЯхӀу.

⁷ Паччахьан цӀа чохь гӀуллакх деш волчу Јабайд-Малик цӀе йолчу цхьана хушахочунна^д хезна Ярми-ЯхӀу гӀу чу хаййна хиларх лаьцна. Цу хенахь паччахь Бен-Јаманан кевнехь хиьна Јаш хилла. ⁸ Паччахьан цӀа чурьа ара а ваьлла, Јабайд-Малика, цунна тӀе а вахана, элира: ⁹ «Сан олахо волу паччахь! Цу наха динарг вон ду, Ярми-ЯхӀу гӀунна чу а кхоьссина. Иза цу чохь мацалла лийр ма ву, хӀунда аьлча кху ГӀалахь кхин бепиг дац». ¹⁰ ТӀаккха паччахьо хушахо волчу Јабайд-Малике омра дина: «Хьайца кхузара ткъе итт стаг схьа а эций, Ярми-ЯхӀу гӀунна чурьа хьалаваккха, иза валале». ¹¹ Јабайд-Малика, шеца нах схьа а эцна, паччахьан цӀийнан чӀоь-цӀенна кӀелахь йолчу чобнна чурьа тиша тӀелхигаш а, ца оьшуш йолу кӀадинан кескаш а схьа а эцна, уьш Ярми-ЯхӀу чохь волчу гӀу чу тӀергаш а тесна, чу яхийтира. ¹² Хушахо волчу Јабайд-Малика элира Ярми-ЯхӀуга: «ХӀара тиша тӀелхигаш а, кӀадинан кескаш а хьайн пхьаьрса кӀел а яхкий, царна тӀехула муш бахийта». Ярми-ЯхӀус шега де ма-аллара дира. ¹³ Машшаша хьала а озийна, цара гӀунна чурьа хьалаваьккхира Ярми-ЯхӀу. ТӀаккха иза гӀаролхойн кертахь Йийра.

ЦӀадукъ-ЯхӀу Ярми-ЯхӀух дагавалар

¹⁴ ТӀаккха ЦӀадукъ-ЯхӀус шена тӀекхайкхира Ярми-ЯхӀу. Везачу Элан цӀийнан кертан кхоалгӀа ков долчу схьавалийра Ярми-ЯхӀу.

Паччахьо элира: «Ас хІинца цхьа хІума хоттур ду хьобга, ткъа ахьа, хІумма а къайла ца доккхуш, суна жоп дала деза».

¹⁵ Ярми-ЯхҮс ЦІадукь-ЯхҮга элира: «Ас хьайна жоп делча, ахьа со вуьйр ма ву, ткъа ас хьайна хьехар дича, ахьа иза дІаобьцур дац».

¹⁶ Амма ЦІадукь-ЯхҮс къайлаха Ярми-ЯхҮна чІагІо йира: «Вайна хІара дахар кхоьллина а, дийна а волчу Везачу Элах чІагІо йо ас: ас вуьйр вац хьо, иштта хьо вен гІерташ болчу нехан кара дІа а лур вац аса».

¹⁷ ТІаккха Ярми-ЯхҮс элира ЦІадукь-ЯхҮга: «Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Дала иштта боху: „Нагахь хьо Бавел-мехкан паччахьан хьаькамашна караводахь, хьан са дийна хир ду, хІара гІала а цІарца ца ягош юьсур ю. Хьо а, хьан добзал а кхоййна хир бу. ¹⁸ Амма хьо Бавел-мехкан паччахьан хьаькамашна кара ца водахь, хІара гІала церан кара дІа а лур ю, цара хІара цІарца ягор а ю, ткъа хьо царах кІелхьар а вер вац“».

¹⁹ Амма ЦІадукь-ЯхҮ-паччахьо Ярми-ЯхҮга элира: «ХІинцале а хашадхошкахьа бевллачу яхІудхойн кара со дІаваларх а, цара со сий-сзаваккхарх а кхоьру со».

²⁰ ТІаккха Ярми-ЯхҮс элира: «Хашадхойн тІемалоша хьо шайгахьа бевллачу яхІудхошка дІалур вац. Везачу Эло соьгахула хьайна бохучуьнга ладогІахьара ахьа! Ахьа иза дахь, дерриг а дика хир ду хьобца, хьо а дийна вуьсур ву. ²¹ Нагахь ахьа хьо церан кара ца водахь, хир ду аьлла Везачу Эло суна дІадиллинарг хІара ду: ²² ЯхІудхойн паччахьан цІа чохь бисина болу зударий хашадхойн хьаькамаш болчу дІабубьгур бу. Оцу зударша, хьох бела а буьйлуш, эр ду:

„Хьан тешамечара хьо ле ма вина,
хьан доттагІаша хьо кьера ма хилийтина.
Хьан когаш саззи юкъя ма бахана,
хьан доттагІий хьуна гена ма бевлла“.

²³ Берриш а хьан зударий а, бераш а, дІа а бигина, хашадхошна дІалур бу. Хьо а вер вац церан карара: хашадхойн паччахьо хьо схьалоцур ву, ткъа хІара гІала цІарца ягор ю».

²⁴ ТІаккха ЦІадукь-ЯхҮс элира Ярми-ЯхҮга: «ХІара дешнаш цхьана стагана а ма хаййта, хьо ца валийтархьама. ²⁵ Сан баьччанашна дІахаа мега ас хьобца къамел дина хилар. Цара, схьа а баьхкина, хьобга хатта тарло: „Бакьдерг схьадийца, хІун элира ахьа паччахье а, паччахьо хьобга хІун элира а? Тхох къайла ма даккхалахь шаьшшиннан хилла къамел, тІаккха оха хьо вуьйр вац“ . ²⁶ Нагахь иштта хилахь, ахьа цаьрга ала: „Со паччахье дехар деш вара, ЯхІунатин цІийнан набахти чохь валийта, со цига ма вахийта бохуш“» . ²⁷ Массо а баьччанаш Ярми-ЯхҮ волчу баьхкира, цара цуьнга хеттарш дира. Шега паччахьо ма-бохху, жоп делира царна Ярми-ЯхҮс. ХІумма а ца

олуш, уш дIабахара, паччахьца аса дина кьамел цхьанна а ца хезна дела. ²⁸ Ярми-ЯхIу гIаролхой болчу кертахь Гийра, Ярушалайм дIа-лоцу де тIекхаччалц.

Ярушалайм йожар

Ярушалайм дIалацар иштта дара.

39 ¹ ЯхIудхойн паччахь волу ЦIадукь-ЯхIу паччахьаллехь волу уьссалгIачу шеран уьтталгIачу баттахь Бавелан паччахь Набухди-Нецар, дерриг а шен эскар а далаш, Ярушалаймана го а бина, дIахIоьттира. ² Ткьа ЦIадукь-ЯхIу паччахьаллехь волчу цхьайтталгIачу шеран боьалгIачу беттан уьссалгIачу дийнахь гIалин пенех мостагIаша Iуьрг даьккхира. ³ Бавелан массо а мехкан баьччанаш, гIалина чу а баьхкина, Юккьерачу кевнна хьалха охьахевшира. Царна юкьахь Самгар-кIоштан куьйгалхо Нургал-Шар-Эцар а, тIеман коьрта хьаькам Сар-Сахим а, кхечу тайпана тIеман хьаькам Нургал-Шар-Эцар а, иштта массо а кхиболу Бавелан паччахьан баьччанаш а бара.

⁴ ЯхIудхойн паччахь а, цуьнца болу тIемалой а, уш шайна гича, буйсанна гIалара ара а бевлла, бевлда дIабахара. Уьш, паччахьан бешахула, шина пенна юккьехь долчу кевнах чекх а бевлла, Iариба-тогIи* йолчу дIабахара. ⁵ Амма хашадхойн эскар царна тIаьхьаделира. Уьш ЦIадукь-ЯхIуна тIаьхьакхира Ерихонан аренашкахь. Иза, схьа а лаьцна, Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецарна тIевигира. Набухди-Нецар цу хенахь Хьамат-гIалин махкахь йолчу Рабила-гIалахь вара. Цигахь цо ЦIадукь-ЯхIуна кхел йира. ⁶ Цигтахь, Рабила-гIалахь, Бавелан паччахьо а ЦIадукь-ЯхIуна хьалха цуьнан кIентий байира. Иштта ЯхIуд-махкара баьччанаш а байира цо. ⁷ Ткьа ЦIадукь-ЯхIу, бIаьргаш а баьхна, буржалш а тоьхна, Бавеле дIавига кечвира. ⁸ Хашадхоша паччахьан цIа а, иштта Ярушалаймехь долу цIенош а дагийра, гIалин гонахара пенаш а охьаэгийра. ⁹ ГIалахь бухадисина долу халкъ а, шегахьа бевлларш а паччахьан гIаролхойн хьаькам волчу Набузар-Адана Бавеле дIабигира. ¹⁰ Шайн долахь цхьа а хIума а доцуш болчу кьечу нахах цхьаберш гIаролхойн хьаькам волчу Набузар-Адана ЯхIуд-махкахь битира, царна кхаш а, кемсийн бошмаш а дIа а елла.

Ярми-ЯхIу арахецар

¹¹ Ткьа Ярми-ЯхIух лаьцна Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара шен гIаролхойн хьаькам волчу Набузар-Аданехула тIедиллинера:

* ^{39:4} *Iариба-тогIи* – иза Йордан-хин тогIи ю.

¹² «Иза схьа а лахий, цуьнан дола де. Цунна цхьа а тайпа вон а ма де, амма цо мел аьлларг де», – аьлла. ¹³ ГIаролхойн хьабкам волчу Набузар-Адана а, тIеман коьрта хьабкам волчу Набуш-Забана а, тIеман хьабкам волчу Нургал-Шар-Эцара а, иштта кхиболчу хашадхойн тIеман хьабкамаша а Ярми-ЯхIу лаха нах бахийтира. ¹⁴ Оцу наха Ярми-ЯхIу, ГIаролхойн кертара схьа а эцна, Шапанин кIентан Ахьикхаман кIант волчу Гадал-ЯхIун кара дIавелира, цуьнга иза шен цIа дIавигийтархьама. Ярми-ЯхIу шен халкъана юкьахь ваха висира.

Иабайд-Маликана сатийсам хилар

¹⁵ Ярми-ЯхIу ГIаролхойн кертахь чувоблила волчу хенахь, цуьнга Везачу Элера хаам кхаьчнера: ¹⁶ «Ярми-ЯхIу, ваха а ГIой, хушахо^д волчу Иабайд-Малике хIара дешнаш дIаала: „Иштта боху Исраилан Дела волчу массо а ницкыйн Везачу Эло: ‘ХIокху ГIалина, диканиг а ца деш, бохам бийр бу аьлла долу Сайн дешнаш кхочушдан хIобттира Со. Иштта хилча, хьан бIаьргашна хьалха иза кхочушхир ду. ¹⁷ Амма хьо Аса кIелхьарвоккхур ву, – боху Везачу Эло. – Хьо кхоьрчу нехан кара дIалур вац хьо. ¹⁸ Ас хьо кIелхьарвоккхур ву, хьо туьрах лийр вац, хьан дахар хIонс санна хир ду хьуна, хIунда аьлча хьо сох тешна дела’, – боху Везачу Эло“».

Ярми-ЯхIу Гадал-ЯхIу волчохь сацар

40 ¹ Рама-ГIалахь Бавелан паччахьан ГIаролхойн хьабкам волчу Набузар-Адана иза дIалаьцначуьра мукъаваьккхинчул тIаьхьа, Ярми-ЯхIуга Везачу Элера хаам кхечира. Набузар-Аданна иза, буржалш а тоьхна, Бавеле дIабига новкъабаьхна Ярушалаймера а, ЯхIуд-махкара а болчу йийсархошна юкьахь карийнера.

² ГIаролхойн хьабкамо, Ярми-ЯхIу царна юкьара схьа а ваьккхина, цуьнга элира: «Хьан Везачу Дала хIокху меттигна хIара бохам бийр бу аьлла. ³ Ткъа хIинца Ша аьлларг Везачу Эло кхочушдина. И дерриг а хилла, аша Цунна хьалха кьинош летийна дела а, аша Цо бохучуьнга ла ца доьгIна дела а. ⁴ Аса тахана хьан куьйгех тоьхначу хIокху буржалех мукъавоккху хьо. Хьайна соьца Бавеле дIаван лаахь, дIавола, аса Iуналла дийр ду хьуна тIехь. Нагахь хьайна цига дIаван ца лаахь, кхузахь саца мегар ду хьуна. ХIара дерриг а латта хьуна хьалха Iуьллуш ду, хьайна луьучу метте дIаваха пурба ду хьуна».

⁵ Ярми-ЯхIу новкъа валале, Набузар-Адана кхин а элира: «Я хьайна лаахь, Шапанин кIентан Ахьикхаман кIант Гадал-ЯхIу волчу ГIо, Бавелан паччахьо массо а ЯхIуд-махкарчу ГIаланашна тIехь хьабкам хIоттийна волчу. Хьайн халкъана юкьахь цуьнца саца мегар ду хьуна. Я хьайна луьучу метте дIаго». Ярми-ЯхIуна яа хIума а, совгIаташ а дIа

а делла, Набузар-Адана иза аравалийтира. ⁶ Ярми-ЯхІу МицІпа-ГІа-лахь сещначу Ахьикхаман кІант Гадал-ЯхІу волчу вахара. Шайн махкахь дисинчу шен халкъана юкъахь сецира иза.

*ЯхІуд-мехкан куьйгалхо волу Гадал-ЯхІу
(ТІаьхъарнаш 25:22-24)*

⁷ ЯхІудхойн эскаран хьаькамашна а, иштта кху махкахь бисина болчу тІемалошна а, кхечу нахана а дІахезира, Бавелан паччахьо Ахьикхаман кІант Гадал-ЯхІу мехкан куьйгалхо хІоттийна аьлла. Бавеле дІа ца бугуш бисина болчу мехкан уггар кьечу божаршна а, зударшна а, берашна а тІехь цо Іуналла дан деза бохуш, хезира царна. ⁸ Уьш берриш а Гадал-ЯхІу волчу МицІпа-ГІала баьхкира. Царна юкъахь Натан-ЯхІун кІант Исмаїал а, Къаьрхьин кІентий Йохьан а, ЯхІуната а, Танхьуматан кІант Сари-ЯхІу а, НатІупатарчу Іейпин кІентий а, маІхахочун кІант Яьзан-ЯхІу а, иштта царна уллора берш а бара. ⁹ Шапанин кІентан Ахьикхаман кІант Гадал-ЯхІу царна хьалха чІагІонаш еш вара: «Ма кхера хашадхошна гІуллакх дан. ХІокху махкахь даха охьа а ховша, Бавелан паччахьна муьтІахь а хила, тІаккха шуна дика хир ду. ¹⁰ Ткъа со МицІпа-ГІалахь сокур ву, кхуза схьа-охуш болчу хашадхошна хьалха шух лаьцна жоп а луш. Ткъа аша аьхкенан стоьмаш схьалахьабе, чагІар а, даьтта а даккха, и массо а кхача кхабанаш чохь латта а бе, шаьш дІалаьцначу гІаланашкахь а Іе». ¹¹ Массо а Муаби-махкахь а, Іаммин-махкахь а, Эдом-махкахь а, иштта кхечу мехкашкарчу яхІудхошна дІахезира Бавеларчу паччахьо цхьаболу нах ЯхІуд-махкахь битина аьлла, царна тІехь куьйгалла дан Шапанин кІентан Ахьикхаман кІант Гадал-ЯхІу а хІоттош. ¹² Шаьш бевдда дІабаханчу массо а меттигашкара яхІудхой Гадал-ЯхІу волчу МицІпа-ГІала схьагулбелира. Шаьш юхадирзинчул тІаьхьа цара дуккха чагІар а, аьхкенан стоьмаш а гулдир.

*Гадал-ЯхІу вер
(ТІаьхъарнаш 25:25, 26)*

¹³ Цу хенахь Къаьрхьин кІант Йохьан а, иштта аренгахь лелаш болу кхиболу тІемалойн хьаькамаш а Гадал-ЯхІу волчу МицІпа-ГІала баьхкира. ¹⁴ Цара элира Гадал-ЯхІуга: «Хьуна хууш дуй, Іамминхойн паччахь БаІалси хьо вен гІерташ вуйла? Цо Натан-ЯхІун кІант Исмаїал хьо вен ваийтина». Амма Ахьикхаман кІант Гадал-ЯхІу царах ца тийшира. ¹⁵ ТІаккха Къаьрхьин кІанта Йохьана кьайлаха цуьнга элира: «Суна пурба лохьа Натан-ЯхІун кІант Исмаїал вен. Цунах лаьцна цхьанна а хуур

дац. Цуьнга хьо хIунда вoйтур ву оха? Цо иза дахь, хьуна гонах схьа-гулбелла болу массо а яхIудхой маьI-маьIПехь дIасаборжуйтур бара, ткъа ЯхIуд-махкахь бисинчу нахана бохам бийр бара».

¹⁶ Амма Ахьикхаман кIанта Гадал-ЯхIус Къаьрхьин кIанте Йохьбане элира: «Ма делахь иза, хIунда аьлча ахьа ИсмаьIалах аьлларг бакь дац».

41 ¹ ВорхIалгIачу баттахь Эли-ШамаIан кIентан Натан-ЯхIун кIант ИсмаьIал Ахьикхаман кIант Гадал-ЯхIу волчу веара. Иза МицIпа-гIала веара, шеца кхин итт стаг а волуш. ИсмаьIал паччахьан цIийнах вара, иза иштта паччахьан эскаран хьаькамех цхьаь вара. Гадал-ЯхIуца цхьаьна иза а, цуьнца берш а хIума юуш Iийра. ² Натан-ЯхIун кIанта ИсмаьIала а, цуьнца хиллачу итт стага а, хьала а гIевттина, тарраш а тоьхна, вийра Шапанин кIентан Ахьикхаман кIант Гадал-ЯхIу. Цу тайпана Бавелан паччахьо мехкан куьйгалхо вина дIа-хIоттийнарг вийнера. ³ ИсмаьIала иштта Гадал-ЯхIуца МицIпа-гIалахь хилла болу массо а яхIудхой а, цигахь хилла болу хашадхойн тIемалой а байира.

⁴ Гадал-ЯхIу вийначу шолгIачу дийнахь, и хIума цхьанна а хаале, ⁵ МицIпа-гIала Шехемара а, Шилунера а, Шамранера а везткъа стаг веара, кIен сагIанаш а, хаза хьожа йогIу хIуманаш а яхьаш, Везачу Элан цIа долчоьх сагIа даккхархьама. Цара массара а шайн мажош дIаяьшнера, шайна тIера хIуманаш а этIийнера, шайна чевнаш а йинера. ⁶ Натан-ЯхIун кIант ИсмаьIал, МицIпа-гIалара ара а ваьлла, велха а воьлхуш, царна дуьхьал веара. Цо элира: «Ахьикхаман кIант Гадал-ЯхIу волчу гIо». ⁷ ГIалин юккъе кхаьчча, ИсмаьIала а, цуьнца болчара а уьш, байа а байина, гIунна чу ххиссира.

⁸ Амма цу нахана юкьаьх хиллачу иттаммо элира ИсмаьIале: «Ма дайахьа тхо, хIунда аьлча тхан къайлаха дIалачкъийна кIа а, мукх а, зайтдаьтта а, моз а ду. Уьш оха кха тIехь къайладаьхна ду». Кхечу нахаца цхьаьна уьш байаран метта ИсмаьIала уьш дийна битира. ⁹ Цо Гадал-ЯхIу бахьана долуш байина нах чукхиссина йолу гIу Аса цIе йолчу паччахьо яьккхина хилла, израилхойн паччахь волчу БаIшах ша ларвайтархьама. Натан-ЯхIун кIанта ИсмаьIала и гIу ша байинчу нехан декьех хьалаюьзна. ¹⁰ ИсмаьIала дерриг а МицIпа-гIалахь дисина долу халкъ дIалецира. Царна юкьаьх паччахьан йоIарий а, иштта МицIпа-гIалахь дисина кхин халкъ а дара. Уьш гIаролхойн хьаькам волчу Набузар-Адана Ахьикхаман кIантана Гадал-ЯхIуна, дола де аьлла, дIабелла бара. Йохьбанан кIант ИсмаьIал, уьш дIа а лаьцна, Iамминхой болчу ваха новкъа велира.

¹¹ Амма Къаьрхьин кIантана Йохьанна а, массо а цуьнца болчу тIеман хъаькамашна а Натан-ЯхIун кIанта ИсмаIала динчу дерриг а зуламех лаьцна дIахезира. ¹² ТIаккха уьш, шайца кхин а нах сьха а эсна, Натан-ЯхIун кIантаца ИсмаIалца лата бахара. Уьш цунна ГавIонехь болу боккха Iам болчохь тIаьхьакхиира. ¹³ Йохьан а, цуьнца болу тIеман хъаькамаш а шайна гича, ИсмаIал волчохь йийсарехь долчу халкъан чIогIа самукьаделира. ¹⁴ ИсмаIала МицIпа-гIалахь йийсаре дигна долу дерриг а халкъ, юха а дирзина, Къаьрхьин кIант Йохьан волчу дIадахара. ¹⁵ Натан-ЯхIун кIант ИсмаIал, шеца бархI стаг а волуш, Йохьанах ведда, Iамминхой болчу дIавахара.

¹⁶ ТIаккха Йохьана а, цуьнца болчу тIеман хъаькамаша а МицIпа-гIалара дийна мел бисинарш дIабигира. Цара уьш ИсмаIалан куьйгах кIелхьарбехира, шашь Гадал-ЯхIу вийначул тIаьхьа. Цара дIабигира ГавIон-гIалара шайца сьха мел баьхкина болу нах: божарий а, тIемалой а, зударий а, бераш а, паччахьан кергара нах а. ¹⁷ Уьш Байтлахам-гIалина уллохь йолчу Гейрут-КIамхIам йолчохь севцира, цигара Мисар-махка дIабаха дагахь, ¹⁸ хашадхой бахьана долуш. Уьш кхоьрура хашадхойх, хIунда аьлча Бавелан паччахьо ЯхIуд-махкана тIехь куьйгалхо хIоттийна волу Гадал-ЯхIу вийнера ИсмаIала.

Халкъо Ярми-ЯхIуга, шайна тIера доIа де аьлла, дина дехар

42 ¹ Уьш КIамхIамехь севцначу хенахь, Къаьрхьин кIант Йохьан а, цуьнца ХIушаI-ЯхIун кIант Язан-ЯхIу* а, иштта кIезиг болчу нахана тIера дуьйна, цIеяхана болчарна тIекхаччалц долу дерриг а халкъ а Ярми-ЯхIу-пайхамар волчу дахара. ² Цара цуьнга элира: «Тхан дехаршка ладогIахьа, Ярми-ЯхIу. Дийна дисначу тхуна тIера доIа дехьа хьайн Везачу Деле. Хьуна гуш ду-кх, Ярми-ЯхIу, дуккха а хилла долу тхо кIезиг бен ца дисар. ³ ДоIа дехьа, хьан Везачу Деле тхо даха деза некь а гайтахьара, оха хIун дан деза а дийцахьара алий».

⁴ ТIаккха Ярми-ЯхIу-пайхамаро царна жоп делира: «Аша бохуш дерг со хезаш ву, аса шун Везачу Деле доIа а дийр ду, аша соьга ма-деххара. Везачу Элера сайна хезнарг, цхьа а хIума къайла а ца доккхуш, шуьга дIа а дуьйцур ду».

⁵ Цара Ярми-ЯхIуга элира: «Веза Эла бакъволу а, тешаме а теш тхуна дуьхьал хулийла, хьан Везачу Дала тхан дуьхьа хьуна луш долчу массо а дешнашка хъаьжжина тхо ца лелахь. ⁶ И хаам дика хилахь а, вон хилахь а, оха хьо вохуьйтучу тхан Везачу Дала бохучуьнга ладугIурш хир ду тхо. Тхан Везачу Деле тхо ладугIуш делахь, тхуна диканиг хир ма ду».

* 42:1 Язан-ЯхIу – цуьнан «Iазар-ЯхIу» боху кхин а цIе йолуш яра (дешахьа 43:2).

Ярми-ЯхІус динчу до Іанна жоп далар

⁷ Итт де даьлча, Ярми-ЯхІуга Везачу Элера хаам кхечира. ⁸ Цо Къаьрхьин кІант Йохъан а, цуьнца болу тІеман хъаькамаш а, иштта кІезиг болчу нахана тІера дуьйна, цІеяхана болчарна тІекхаччалц долу дерриг а халкъ а ша волчу дІакхайкхира. ⁹ Ярми-ЯхІус цаьрга элира: «Шайн дехар дІадала аша со тІевахийтинчу Израилан халкъан Везачу Дала боху: ¹⁰ „Нагахь санна шу хІокху лаьтта тІехь совцахь, Аса шу юхаметта а хІоттор ду, дохор а дац. Аса шу дІа а дугІур ду, орамашца схъа а дохур дац, хІунда аьлча Со хІинца дохковаьлла Ас шуна баьккхина бохам бахъана долуш. ¹¹ Ма кхера шаьш кхоьруш волчу Бавелан паччахьах. Шу цунах ма кхера, – боху Везачу Эло, – хІунда аьлча Со шуьца ву, Ас шу кІелхьардохур а ду. ¹² Аса шух къинхетам бийр бу, Бавелан паччахь шуьца къинхетаме а хуьлубуйтуш. Цо шуна шайн махка юхадерза могуьйтур ду“.

¹³ Шайн Везачу Дала бохучуьнга ла а ца дугІуш, аша иштта ала тарло: „Тхо дуьсур дац ЯхІуд-махкахь. ¹⁴ Тхо Мисар-махка дІа а гІур ду, цигахь Иийр а ду, цу меттехь тхох тІом а хъакхалур бац, тІаме кхойкхуш долу коьман маІан аз тхуна хезар а дац, цигахь тхуна мацалла а гур яц“. ¹⁵ Нагахь аша иштта алахь, ЯхІуд-махкахь дийна бисинарш, тІаккха аша Везачу Элера болчу хааме ладогІа деза. ЛадогІа шайга Израилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло бохучуьнга: „Нагахь санна аша Мисар-махка дІадаха а, цигахь Іан а баккъал сацам бинехь, ¹⁶ шу кхоьруш долу тур цигахь шуна тІаьхьакхуьур ду, шу къаьхкаш йолу мацалла цигахь, Мисар-махкахь, шуна тІекхочур ю, ткъа цигахь шу лийр а ду. ¹⁷ ХІора Мисар-махка ваха сацам бинарг, цигахь а я тур, я мацалла, я Южаллин ун бахъана долуш лийр ву. Царах цхъа а дийна вуьсур вац. Аса царна бан леринчу бохамах цхъа а кІелхьарвер вац“.

¹⁸ Иштта боху Израилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло: „Сайн оьгІазалла а, дералла а Ярушалаймерчу бахархошна тІе ерзийна хиларе terra, Сайн дералла Аса шуна тІе охъаІанор ю, шу Мисар-махка дІадахча. Наха шун цІе яккхарца неІалт а эр ду, шуна динчунна нах инзар а бевр бу, шух кхаьрдар а бу, нахана шу дола а хетар ду. Кхин цкъа а хІара меттиг а гур яц шуна“.

¹⁹ Ва ЯхІуд-махкахь дийна бисинарш, Везачу Эло шуьга элира: „Мисар-махка ма гІолаш“. Цундела ас шуьга чІогІа дІахьедар до, ²⁰ шу шайгара гІалат далийта дохку, ткъа цу гІалато шу Южалле далор ду. Аша со шун Веза Дела волчу вахийтира, соьга иштта олуш: „Тхуна тІера вайн Везачу Эле доьхуш доІа дехъа. Цо мел аьлларг тхоьга дІаалахъа, ткъа оха иза кхочушдийр ду“. ²¹ Тахана аса шуьга Везачу Элера

болу хаам дIакхачийра, амма шуна ца лаба, Цо соьгахула шайга аьларг а деш, Цуьнга ладогIа. ²² ХIинца хаа ду шуна: шаш даха дIадаха шуна оьхаховша лууш йолчу меттехъ туьро а, мацалло а, Iожаллин уьно а хIаллакдийр ду шу».

Ярми-ЯхIу Мисар-махка дIавигар

43 ¹ Ярми-ЯхIус церан Везачу Дала шега дIаала мел аьларг дерриг а халкъе дIаэлира. ² ТIаккха ХIушаI-ЯхIун кIанта Iазар-ЯхIус а, Къаьрхьин кIанта Йохьана а, иштта цигахъ болчу массо а кIоршамечу наха а Ярми-ЯхIуга элира: «Ахъа бохург бакъ дац. Тхан Везачу Дала ца вайитина хьо тхоьга: „Шу Мисар-махка даха дIа ма гIо“ – ала. ³ Нери-ЯхIун кIанта Баруха хьо тхуна дубьхалвала иракара ма хIоттийна, тхо, хашадхойн кара дIа а делла, цаьрга дайьийтархьама а, я Бавел-махка йийсаре дIадигийтархьама а». ⁴ Иштта Къаьрхьин кIанта Йохьана а, тIеман хъаькамаша а, дерриг а халкъо а, ЯхIуд-махкахъ саца аьлла, Везачу Эло шайга аьллачуьнга ла ца дубьгIира. ⁵ Къаьрхьин кIанта Йохьана а, тIеман массо а хъаькамаша а, шаш дIасалаьхкина долчу массо а къаьмнашкара ЯхIуд-махкахъ дахархьама юхадирзина долу дерриг а дийна дисина долу адам схъа а гулдина, Мисар-махка дIадигира. ⁶ ГIаролхойн хъаькам волчу Набузар-Адана Шапанин кIентан Ахьикхаман кIантехъ Гадал-ЯхIугахъ шайн дола дан дитина болу массо а божарий а, зударий а, бераш а, паччахьан зудабераш а, иштта Ярми-ЯхIу-пайхамар а, Нери-ЯхIун кIант Барух а шайца дIабигира. ⁷ Цу наха Везачу Элера болчу хааме ла ца дубьгIира, уьш Мисар-махкахъ йолчу Тахьпанхъас-гIала дIабахара.

⁸ Тахьпанхъас-гIалахъ Ярми-ЯхIуга хIара хаам кхечира Везачу Элера: ⁹ «Масех боккха тIулг а лахий, Тахьпанхъас-гIаларчу пирIунан цIенна чу вьодучу меттигна хьалха йолчу майданан поппар буха дIадохка уьш, берриг а яхIудхочунна гуччохъ. ¹⁰ Ахъа и хIума деш гуш болчу яхIудхошка ала: „Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло хIара боху: ‘Ас Сан лай волчу Бавелан паччахъе Набухди-Нецаре кхуза схъакхайкха бохуйтур бу. Ас цуьнан паччахьан гIант кхузахъ Айса дIадоьхкина долчу тIулгаш тIехъ дIахIоттор ду. Цу тIулгаш тIехъ Набухди-Нецара шен паччахьан четар дIахIоттор ду. ¹¹ Иза, кхуза схъа а веана, Мисар-махкана тIелетар ву. Iожаллина леринарг Iожаллина гIур ву, йийсаре вигийта леринарг йийсаре гIур ву, ткъа туьро вен леринарг туьра кIел гIур ву. ¹² Набухди-Нецара мисархойн деланийн цIеношкахъ цIе латор ю, цигара цIуш я багор бу, я йийсаре дIабуьгур бу. ЖаIуьно шен бедар мезех цIан ма-яьра,

Мисар-мохк цIанбийр бу цо, цул тIаьхьа маьрша цигара ара а вер ву. ¹³ Набухди-Нецара Ана-гIалахь долчу харцделанашна хIиттий-на тIулгаш дохор ду, ткъа мисархойн харцделанийн цIенош цIарца дагор ду'«».

Мисар-махкахь бегахш болчу яхIудхойх лаьцна долу Везачу Элан дош

44 ¹ Мисар-махкахь Iаш болчу яхIудхошка дIаала беза хаам кхе-чира Ярми-ЯхIуга Везачу Элера. Уьш Мигдол-гIалахь а, Тахь-панхьас-гIалахь а, Нуп-гIалахь а, мехкан кьилберачу декъахь а баха хевшинера. ХIара бу и хаам: ² «Исраилан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: „Шуна гина Ас Ярушалаймана а, иштта массо а ЯхIуд-махкарчу гIаланашна а бина болу бохамаш. Уьш хIинца яссаелла, цигахь вехаш цхьа а стаг а вац, ³ цигахь дехаш хиллачу адамаша дина долу вонаш бахьана долуш. Я царна а, я шуна а, я шун дайшна а хьалххе бевзаш ца хиллачу кхечу деланашна сагIанаш а дохуш, царна Iамал а еш, Со обгIазвахийтира цара. ⁴ Мосуьйттазза шу долчу Сайн ялхой болу пайхамарш бохкуьйтура, Сайн цIарах дIаала: 'Ма леладе Суна ца дезаш долу и дегаза хIума'. ⁵ Амма цара пайхамаршка ла а ца дугIура, уьш тергал а ца бора. Шайш лелош долчух уьш дIа ца бирзира – кхечу деланашна сагIанаш дечуьра ца совцура уьш. ⁶ Цундела Сан дералла а, обгIазалла а охьаIанайира, ЯхIуд-махкара гIаланаш а, Ярушалайман урамаш а дагош. Иштта уьш дохийна дIадехира, ткъа уьш хIинца а дассаделла лаьтгаш ду“.

⁷ Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло хIинца а боху: „Шайш Iожалле далаш долу доккха вониг хIунда леладо аша? Аша дийриг бахьана долуш ЯхIудан кьомера божарий а, зударий а, даккхий а, кегий а бераш а хIаллакдо, шайн кьоман тIаьхье а ца юьтуш. ⁸ Шайн куьйгашца бинчу цIушна Iамал а еш, шайш цигахь Iан дIадаханчу Мисар-махкахь кхечу деланашна сагIанаш а дохуш, Со обгIаз хIунда вохуьйту аша? Шу шайш хIаллакдеш ма ду, дуьненан массо а къаьмнашна хьалха наха шун цIе яккхарца неIалт эр ду, царна шу дола хетар ду. ⁹ Шуна дицделла те шайн дайша а, яхIудхойн паччахьаша а, церан зударша а лелийна долу зуламаш, аша шайш а, шун зударша а ЯхIуд-махкахь а, Ярушалайман урамашкахь а лелийна долу вон хIуманаш? ¹⁰ Таханлерчу денна тIекхаччалц шу, шайш кIезиг а хеташ, Суна хьалха ларамах дуьзна дац, шуна а, шун дайшна а Аса беллачу Сан товрат-хьехамца а, Сан парзашца а ца лелара шу“.

¹¹ Цундела Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло боху: „Аса сацам бина, шуна тIе вониг дайта. Кхузахь болу массо а яхIудхой хIаллакбийр бу Аса. ¹² Мисар-махка кхалха а, цигахь Iан а сацам бина ЯхIуд-махкахь дийна биснарш Аса дIабохур бу. Уьш

массо а Мисар-махкахь дІакхелхар бу! КІезиг болчу нахана тІера дуйна, цІеяхана болчарна тІекхаччалц уьш туьраца а, мацаллица а хІаллакьхир бу. Наха церан цІе яккхарца неІалт эр ду, царна динчунна нах Іадийна хир бу, царах кхаьрдар бу, нахана уьш дола а хетар бу.

¹³ Аса Ярушалаймана таІзар ма-дарра, туьраца, мацаллица, Іожаллин уьнца таІзар дийр ду шух болчу Мисар-махкахь бехаш болчарна.

¹⁴ Мисар-махкахь Іан цига дІабаханчу яхІудхойх дийна бисинчарах цхьа а кІелхьарвер а вац я дийна а вуьсур вац, ЯхІуд-махка юхаверзрхьама. Шайн махка юхадерза шаьш сатуьйсусх делахь а, Іожаллех кІелхьарваьлла масех стаг воцург цхьа а цІа воьрзур вац“».

¹⁵ ТІаккха шайн зударша кхечу деланашна саГІанаш дохуш хилар хууш болу массо а божарий а, цигахь лаьтташ болчу зударшца цхьаьна Ярми-ЯхІуга бистхилира. Цигахь йоккха адамийн тоба яра. Царна юкьахь бара кьилбаседехьара а, кьилбехьара а Мисар-махкахь бехаш болу яхІудхой. Цара Ярми-ЯхІуна жоп делира: ¹⁶ «Оха ладугІур дац ахьа Везачу Элан цІарах тхуна беанчу хааме. ¹⁷ Тхашь аьлларг оха билггал кхочушдийр ду: оха цІеран а, чаГІаран а саГІанаш а дохур ду стигаларчу зуда-паччахьна, ЯхІуд-мехкан гІаланашкахь а, Ярушалайман урамашкахь а тхо а, тхан дай а, тхан куьйгалхой а, тхан паччахьаш а, тхан баьччанаш а ма-леллара лелар а ду. Оцу хенахь тхан даа хІума а хуьлура, тхан аьтто а хуьлура, тхуна тІе вонаш а ца догІура. ¹⁸ Амма тхо стигаларчу зуда-паччахьна цІеран а, чаГІаран а саГІанаш дохучуьра севчича, тхан хІумма а дацара, ткьа тхо туьро а, мацалло а хІаллакдеш дара».

¹⁹ Цул тІаьхьа зударий бистхилира. Цара элира Ярми-ЯхІуга: «Стигаларчу зуда-паччахьна оха цІеран а, чаГІаран а саГІанаш дохучу хенахь тхан майранашна иза хууш ца хилла те? Цуьнан сибатехь оха хьокхамаш а дотгуш, цунна чаГІаран саГІанаш а дохуш, цара тхуна пурба ма лора!»

²⁰ ТІаккха Ярми-ЯхІус шена иштта жоп деллачу дерриг халкье а – божаршка а, зударшка а – элира: ²¹ «Везачу Элана диц ца делла аша а, шун дайша а, паччахьаша а, шун баьччанаша а, мехкан халкьо а ЯхІуд-мехкан гІаланашкахь а, Ярушалайман урамашкахь а кхечу деланашна саГІанаш дохуш хилар. Цуьнан дагахь иза лаьтташ ма ду. ²² Везачу Эле кхин са ца тохаделира аша лелочу зуламечу а, дегазчу а гІуллакхашна. Цундела шун латта тахана дохийна а, дассаделла а, тІехь Іаш адам а доцуш, лаьтташ ду, ткьа наха цуьнан цІе яккхарца неІалт олу. ²³ Кхечу деланашна аша саГІанаш дахар а, Везачу Элана дуйхьал кьинош летор а, Цо беллачу товрат-хьехамца а, парзашца а, сацамашца а шу ца лелар а бахьана долуш тахана гуш болу и бохам шуна тІебайитина бу».

²⁴ Цул тIаьхьа Ярми-ЯхIус, леррина зударшка вист а хуьлуш, мас-со а нахе элира: «Мисар-махкахь Iаш болу массо а яхIудхой, ладогIа Везачу Элан даше! ²⁵ Иштта боху Исраилан халкъан Дела волчу мас-со а ницкъийн Везачу Эло: „Аша а, шун зударша а шаьш шайн бага-хула схьааьлларг шайн куьйгашца чIагIдина. Аша боху: ‘Стигаларчу зуда-паччахьна цIеран а, чагIаран а сагIанаш дийр ду аьлла йолу чIагIо оха билггал кхочушиййр ю’. Шаьш делла дош дан ма-дезза кхочушде! Шаьш йина чIагIонаш билггал ларье! ²⁶ Амма ладогIалаш Везачу Элера болчу хааме, Мисар-махкахь мел бехаш болу яхIудхой: ‘Сайн сийлахьчу цIарах Ас чIагIо йо, – боху Везачу Эло, – массан-хьа а Мисар-махкахь вехаш волчу цхьана а яхIудхочо кхин цкъа а Сан цIарах чIагIо йийр яц, <Дийна волчу Хьалдолчу Элах чIагIо йо ас> – бохуш ²⁷ Аса цу нехан тергам бийр бу, амма царна гIо дархьама бийр бац, уьш хIаллакбархьама тергал беш хир ву. Мисар-махкахь бехаш болу яхIудхой я мацалло хIаллакбийр бу, я туьро бойур бу, царах кхин цхьа а стаг ца виссалц. ²⁸ КIеззиг нах юхабоьрзур бу Мисар-мах-кара ЯхIуд-махка, туьрах кIелхьар а бевлла. ТIаккха Мисар-махкахь баха схьабаьхкина болчу дийна бисинчу берриг а яхIудхошна хуур ду, хьенан дешнаш хилла бакъ – Сан я церан. ²⁹ Кхузахь Аса шуна таIзар а дийр ду, шуна бохам а боккхур бу аьлла Сан дешнаш чIогIа дуйла шуна хоуьйтуш, – боху Везачу Эло, – хIара билгало гойтур ю шуна. ³⁰ Аса Мисар-мехкан паччахь волу ХьупраI-пирIун вен гIерт-таш болчу цуьнан мостагIийн кара дIалур ву иза, – боху Везачу Эло, – яхIудхойн паччахь ЦIадукъ-ЯхIу Аса иза вен лобхучу цуь-нан мостагIа волчу Бавелан паччахьан Набухди-Нецаран кара дIа-ма-валлара’“».

Дала Барухана чIагIо яр

45 ¹ Юши-ЯхIун кIант волчу а, яхIудхойн паччахь волчу а ЯхIу-Якхама олалла дечу доьалгIачу шарахь Ярми-ЯхIу-пай-хамаро олу дешнаш Нери-ЯхIун кIант Барух тептар тIехь дIаяздеш вара. Оцу хенахь Ярми-ЯхIу Барухе вистхилира: ² «ХIара боху хьобга, Барух, Исраилан халкъан Везачу Дала: ³ „Ахь боху: ‘Маржа-я! Везачу Эло сан деган лазамна тIе гIайгIа тоьхна. Аса дечу узарша гIелвина со, ткьа суна синтем бац’.

⁴ Иштта дIаала цуьнга, Ярми-ЯхIу: ‘Везачу Эло боху: <Айса мел хIюттийнарг а Ас дохор ду, Айса дIа мел йоьгIнарг а орамашца схьа-йоккхур ю. Иза Ас дерриг а махка тIехь дийр ду. ⁵ Барух, Аса хьайна

44:30 ТIаьхьбарнаш 25:1-7. 45:1 ТIаьхьбарнаш 24:1; 2 Шерашкахь 36:5-7; Да-ниал 1:1, 2.

даккхий гIуллакхаш дар лууш вуй хьо? Ма лаа иза, хIунда аьлча Ас массо а адамашна боккха бохам бийр бу, – боху Везачу Эло. – Амма хьо мичча вахча а, хьан дахар Аса хьуна, хIонс санна, лур ду’“».

Кхечу къаьмнех болу хаамаш

46 ¹ Ярми-ЯхIу-пайхамаре кхечу къаьмнех лаьцна болу Везачу Элера хаамаш хIорш бу.

Мисархой эшорах лаьцна болу хаам

² И хаам Мисаран къомах а, Мисаран паччахь волчу Наху-пир-Iунан эскарх а лаьцна бу. Цуьнан эскар Эпрат-хина йистехь лаьтгачу КIаркамиш-гIалина уллохь эшийнера. Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара Наху-пир-Iунан эскар эшийра яхIудхойн паччахь волу Юши-ЯхIун кIант ЯхIу-Якхам паччахьаллехь волчу доьалгIачу шарахь. ХIара бара оцу эскарх лаьцна Везачу Элера болу хаам:

³ «Мисаран эскаран хьаькамаш кхойкху:

„Шайн жима а, доккха а турсаш кечдай,
тIом бан арадовла.

⁴ Дошлой, шайн говраш тIе нуьйраш а тахкий,
царна тIе а ховший, шайн тIемаш дIатахка.
Иштта гIаьгIнаш тIедуха,
гоьмукьаш а ирде“.

⁵ Уьш, кхера а белла, юхабевлла хIунда го Суна?

Царах доьналла дерш а ма эшна,
юхахьовса а ца кхуьуш,
бевдда боьлхуш ма бу уьш.
Массо а агIор къемат ма ду царна тIегIерташ, –
боху Везачу Эло. –

⁶ Сиха водуш верг а ведда, кIелхьарвалалур вац,
ницкъ болуш верг а баланех хьалхавалалур вац.
Кьилбаседехьа йолчу меттехь, Эпрат-хина уллохь,
ког а тасабелла, уьш охьаобгур бу.

⁷ Нил-хи санна, хьаладолуш дерг мила ду?
Цуьнан хиш санна, тIехдуйлуш дерг мила ду?

⁸ Мисаран къам ду, Нил-хи санна хьаладолуш а,
хин гаьннаш санна тIехдолуш а.

Цо боху: „Аса дерриг а латта дIахьулдийр ду,

- цу тIера ерриг а гIаланаш а, царна чуьра бахархой а хIал-
лакбийр бу“.
- 9 Дошлой, говраш тIе ховша!
ГIудалкхаш чехка хахкийта!
ТIемалой тIамана арабаха!
Шайн турсашца болу хушахой а, пIатIахой а,
иштта секхаIедаш дулуш болу лудамхой а,
тIаге хIинца арадовла!
- 10 ХIара де массо а ницкбийн Хьалдолчу Элан де ду.
ХIара де Цо бекхам бо де ду.
Цуьнан мостагIашна тахана бекхам хир бу.
Туьро уьш, ша дузалц, дIакхоллур бу,
ша Iаббалц, церан цIий а молур ду,
хIунда аьлча Эпрат-хина уллохь болчу кьилбаседерачу махкахь
массо а ницкбийн Хьалдолчу Эло Шена сагIа кечдийр ду.
- 11 ГалIаде а гIой, цигара хьайна молханаш схьаэца,
ва хьоме Мисаран кьам!
Амма ахьа дарба леладар эрна хуьлу,
хIунда аьлча хьуна хила дарба дац.
- 12 Кхечу кьаьмнашна хьан эхьах лаьцна хезар ду,
хьан белхаро дерриг а латта хьаладузур ду.
Цхьа тIемало вукху тIемалочух тасалур ву,
ткьа уьш ший а охьавужур ву».

Набухди-Нецар схьавалар

- 13 Мисар-махкана тIелатархьама Бавелан паччахь волу Набухди-Нецар
схьаваларх лаьцна Везачу Эло Ярми-ЯхIу-пайхамаре иштта хаам бира:
- 14 «ХIара хаам дIакхайкхабе Мисар-махкахула,
дIахайита иза Мигдол а, Нуп а, Тахьпанхьас а гIаланашкахь:
„Лардаран раьгIнашкахь дIахIиттий, тIамана кечло,
мостагIчун туьро хьуна гонах мел долу кьам дIакхоллу дела.
- 15 ХIаллак хIунда хилла хьан ницкьболу тIемалой?
Уьш дуьхьал латгалур бац, хIунда аьлча
Везачу Эло лаьхкина буьгуш бу уьш“.
- 16 Цо дукхахберш тасаболуьйтур бу.
Уьш вовшашна тIе оьгур бу.
Цара бохур ду: „Дуьло, юхагIур ду вай
вайн халкьана тIе а, вайн махкана тIе а,
хIаллакдечу туьрах кIелхьардовлархьама“.

- 17 Цигахь цара эр ду: „Мисар-мехкан паччахь волу пирIун
эрна гIовгIа ян бен вац. Цо шен таро йолу хан дIаяхийти“.
- 18 Дийна волчу Сох чIагIо йо Аса, – боху Паччахьо,
Шен цIе массо а ницкыйн Веза Эла йолчу, –
лаьмнашна юкбахь Табур-лам санна волу а,
хIордана уллохь лаьтташ Кармал-лам санна волу а
цхьа ницкьболу куьйгалхо вогIур ву шуна.
- 19 Мисар-махкара бахархой, шайн массо а хIума схьагулде,
ийсаре даха кечам бе, хIунда аьлча
Нуп-гIала ерриг а яссор ю,
цхьа а стаг шена чохь ца вехаш
ерриг а йохийна хир ю.
- 20 Мисаран къам чIогIа хаза дуьхьарг санна ду,
амма кьилбаседехьара ю тухуш болу моза цунна тIебогIу.
- 21 Цо тIелаьцна балийна болу тIемалой
дустьйначу эсех тера бу.
Уьш шаьш бевдда дIагIур бу,
дуьхьаллатта де доцуш, хIунда аьлча
церан Южаллин де тIекхьачна,
царна таIзар хуьлу де ду тIедеанарг.
- 22 Мисаран эскар дедда дIагIур ду,
лаьхьано санна хиш-ш а деш,
мостагIийн эскар улло кхочучу хенахь.
Уьш, шайн карахь дагарш а долуш,
хьун хьакхархой санна, цунна тIе летар бу.
- 23 Цара хьокхур ю мисархойн хьун, –
боху Везачу Эло, –
Цу хьун чохь дукха дитташ делахь а.
ЦIоз санна, дукха ду мостагIчун эскар,
уьш багарбина а вер вац.
- 24 ЮьхьIаьржачу хIоттор ду Мисаран къам,
кьилбаседехьарчу халкъан карагIур ду иза».

²⁵ Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкыйн Везачу Эло боху: «Ас кестта таIзар дийр ду Ну-гIалахь волчу Амин-харцдалла^д а, иштта ПирIунна а, Мисар-махкана а, цуьнан деланашна а, паччахьашна а, пирIунах тешна Iаш мел болчарна а. ²⁶Уьш хIаллакбан гIерташ болчу церан мостагIийн кара дIалур бу Ас уьш – Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецаран а, цуьнан баьччанийн а кара. Амма тIаьхьо Мисар-махкахь хьалха санна нах бехаш Iаш хир бу», – боху Везачу Эло.

Везачу Эло Шен халкъ кIелхьардаккхар

- 27 «Ткъа хьо, Сан ялхо йолу Якъубан тIаьхье,
 кхера ма ло, иштта Исраилан халкъ, ма къахка.
 Аса хьо генарчу махках кIелхьардоккхур а ду,
 шаш йийсаре дIабигначу махкара
 хьан тIаьхьенаш паргIатйохур а ю.
 Якъубан тIаьхье юхайоьрзур ю,
 уьш машарехь а, сашортехь а бехар бу.
 Царна цхаммо а кхерамаш а туьйсур бац.
- 28 Сан ялхо йолу Якъубан тIаьхье, кхера ма ло, –
 боху Везачу Эло, – Со хьобца волу дела.
 Шу дIасалаьхкина мел долу къамнаш
 Аса билггал хIаллакдийр делахь а,
 шу хIаллак ца деш, дуьтур ду.
 Шуна таIзар ца деш Аса шу дуьтур дац,
 амма Аса нийсонца Шуна таIзар дийр ду».

Шелаштамхойх лаьцна болу Везачу Элан хаам

- 47** ¹ ПирIун Iази-гIалина тIелатале хьалха Ярми-ЯхIу-пайхамаре
 Везачу Элера пелаштамхойх лаьцна болу хIара хаам кхаьчна.
- ² Иштта боху Везачу Эло:
 «Къилбаседехь хиш ду хьаладовлуш,
 ткъа царех тIехйолу Iовраш хир ю.
 Уьш тIеевр ю пелаштамхойн махкана а, цу тIехь мел долчу
 хIуманна а тIе,
 гIаланашна а, царна чохь Iаш долчу адаманна а тIе.
 Цигара нах орца даха буйлалур бу,
 махкахь мел Iаш берш боьлхур бу.
- ³ Царна ницкъ болчу говрийн когийн татанаш хезар ду,
 гIудалкхаша еш йолу гIовгIа а хезар ю.
 Цу гIовгIана юкьахь дай шайн берашка дIахьажа а,
 царна гIо дан а кхуьур бац, хIунда аьлча
 гIора дIадаьлла болчу цара
 шайн куьйгаш охьадохуьйтур ду.
- ⁴ Берриг а пелаштамхой хIаллакбен де тIекхаьчна,
 Цора-гIалина а, Цадан-гIалина а
 дисина долу гIо дIахеда хан тIекхаьчна.

46:27, 28 Ярми-ЯхIу 30:10, 11. 47:1-7 ЕшаI-ЯхIу 14:29-31; Яхьазкхиал 25:15-17;
 Юал 3:4-8; Iамос 1:6-8; Цапни-ЯхIу 2:4-7; Закри-ЯхIу 9:5-7.

Везачу Эло хIаллакбийр бу пелаштамхой,
 КапIар-гIайренах схъаваьлла мел виснарг.
 5 Шайн сингаттам а гойтуш,
 Iази-гIаларчу наха шайн кортош дIадошур ду,
 Ашкхилун-гIалара нах бист ца хуьлуш хир бу.
 Пелаштамхойх дийна мел диснарш,
 дукха хир ду шу, шайн догIмаш а хедош,
 шайгара боккха сингаттам гайтархьама?
 6 „Мел лелар ду хьо, Везачу Элан тур,
 саццаза талзар деш? – боху аша. –
 Юхадерзахьа хьайн батта чу,
 сацахьа, метгадолахьа“.
 7 Амма иза муха соцур ду, нагахь
 шега Везачу Эло омра дича?
 Ашкхилун-гIалина а, хIордан йистана а,
 тIелата омра дина Везачу Эло».

Муабахойх лаьцна болу Везачу Элан хаам

48 ¹ Муаби-махках лаьцна Исраилан халкъан Дела волчу массо а
 ницкъийн Везачу Эло боху:

«Декъаза ю Набу-гIала, иза дакъазаяьккхина хир йолу дела.
 Кхирьятим, юьхьIаьржачу а хIоттийна, схъалаьцна хир ю.
 Цуьнан гIап, юьхьIаьржачу а хIоттийна, йохийна хир ю.

2 Муабин къоман кхин сийлалла хир дац.
 Хьешбонехь цунна дуьхьалдаккха зулам кечдеш бу:
 „Дуьйло, хIаллакдийр ду вай и къам“, – бохуш.
 Хьо а, Мадмон-гIала, дIатийна хир ю,
 тур хьуна тIаьхьадаьлла лелар ду.

3 Хьоронайм-гIаларчу наха маьхьарий детта:
 „Мел бохам бина! Мел чIогIа йохийна!“

4 Муабин къам хIаллакдина ду.
 Цуьнан бераш чIогIа доьлхуш ду.
 5 Лухьайте хьалаболучу новкъахь
 адамаш ца совцуш доьлхуш ду.
 Хьоронайм тIера боьдучу новкъахь
 гIайгIане маьхьарий ду хезаш
 мостагIаша дохор бахьана долуш.

48:1-47 ЕшаI-ЯхIу 15:1–16:14; 25:10-12; Яхъазкхиал 25:8-11; Iамос 2:1-3; Цап-ни-ЯхIу 2:8-11.

- 6 Довдалаш, кIелхъардаккхалаш шайн дахар!
Яьссачу аренгахъ йолчу куллах тарлолаш.
- 7 Шайн корматаллех а, шайн бахамах а
тешна шу Иийна дела,
иййсаре кхочур ду шу.
Шун дела волу Камош а гIур ву иийсаре,
шеца динан дай а, элий а буйгуш.
- 8 ХIора гIали чу хIаллакдеш верг вогIур ву,
цу гIаланех цхъа а йоха ца еш а юьсур яц.
ТогIеш а хIаллакхир ю, шера аренаш а яссалур ю.
Дерриг а Везачу Эло ма-аллара хир ду.
- 9 Муабин къомана тIемаш лойша,
иза, тIема а баьлла, дIабахийта.
Цуьнан гIаланаш яссалур ю,
хIунда аьлча цу чохъ Iен стаг хир вац».
- ¹⁰ (НеIалт хир ду Везачу Элан лаам ледара кхочушбечунна! Иштта неIалт хир ду шен туьре цIий ца Iанадойтучунна а.)
- ¹¹ Везачу Эло элира: «Муабин къам массо а хенахъ паргIат дара, иийсарехъ а иза ца хиллера. Иза, чагIар санна, хъаьна лаьтгаш дара, цхъана кедат чубра вукху кедат чу а ца дуттуш. Цундела цуьнан чам а хьалхалера бара, цуьнан хьожа а хьалхалерниг яра.
- ¹² Делахъ а, кестта тIейогIур ю цхъа зама, – боху Везачу Эло, – Аса чагIар дуттурш боуйтур йолу. Ткъа цара Муабин къам, чагIар санна, охъаIанор ду. Цуьнан кедат цара дассор ду, ткъа кхабанаш, кескаш яьхна, йохор ю. ¹³ ТIаккха Муабин халкъ юьхъIаьржачу хIуттур ду Камош бахъана долуш, Исраилан тIаьхъе, Бетал-гIалахъ болчу цIуйх а тешна, юьхъIаьржачу хIоттаре терра.
- ¹⁴ Шуьга муха алалур ду: „Тхо турпалхой ду,
тIом бан ницкъболу адамаш ду тхо“?
- ¹⁵ Бассалуш бу Муаби-мохк,
цуьнан гIаланаш а ю йогуш,
цуьнан тоьлла кIентий а бу хIаллакхуьлуш, –
боху Шен цIе массо а ницкъийн
Веза Эла йолчу Паччахьо. –
- ¹⁶ ТIекхочуш ду Муабин къам хIаллакхилар,
бохам цунна тIекхача сихбелла.
- ¹⁷ Тийжар хIоттаде цу къоман дуьхъа,
цунна гонах мел Iаш долчу къаьмнаша а,
цуьнан цIе евзаш мел долчу халкъаша а.

Ала: „Маржа-я! Нуьцкъала къам дІадаьлла,
цуьнан сийлалла хІинца дайна лаьтта“.

- 18 Дибонахъ дехаш дерш, охъадисса шайн сийлаллин
лакхенгара,
лаьттарчу чена юккъе охъаховша.
Муаби-мохк хІаллакбийриг хьуна тІелета,
ткъа Цо шун массо а гІепаш йохор ю.
- 19 ІаруІерахъ дехаш долу адамаш,
некъа йисте дІа а хІиттий, хьовса.
ДІауьдуш болчу божаршка а,
кІелхъарбовлуш болчу зударшка а
хаттар де: „ХІун хилла шуна?“
- 20 ЮьхІаьржачу хІоьттина Муабин къам,
хІунда аьлча иза дохийна.
Мохъ бетташ, белхар де, Арнон-хин йистехула
дІахайта Муабин къам хІаллакдина хилар.

²¹ ТаІзар дина шерачу аренашкахъ йолчу гІаланашна: Хьулон-гІалина а, ЯхІац-гІалина а, МейпаІат-гІалина а, ²² иштта Дибон-гІалина, Набу-гІалина, Байт-Диблатаймна, ²³ Кхиръятимна, Байт-Гамулна, Байт-МаІунна, ²⁴ Кхиръют-гІалина, Бацарна – ерриг а Муаби-махкарчу уллорачу а, генарчу а гІаланашна. ²⁵ Муаби-мехкан ницкъ дІабайккхина, цуьнан куьг кагдина, – боху Везачу Эло.

²⁶ Вахон малар мала Муабин къомо, хІунда аьлча ша Везачу Элал а лекха хетара цунна. Иза шен Іетторашна юкъахъ керчар ду, шех нах а бийлош. ²⁷ Хьо Израилан къомах доьлуш дара, Муабин къам? Иза къола деш лаьцна дара, цуьнан цІе йоккхушехъ, дела а доьлуш, корта лесттол?

²⁸ Йита гІаланаш, муабахой, тархашна юкъахъ даха ховша. Хьеха чу вoьдийла йолчохъ шайн бенаш а дина, Іаш долу кхокхий санна хила. ²⁹ Тхуна хезна Муабин кураллех лаьцна. Цуьнан куралла йоккха ю! Цо ша даздо, деза детта, шех дозалла до, ткъа цуьнан дог кураллех дуьзна ду. ³⁰ Суна девза цуьнан дозалла дар, – боху Везачу Эло, – ткъа иза эрна ду. Цо мел дийриг лаьттар дац. ³¹ Со а ву Муаби бахъана долуш воьлхуш, цуьнан хІора вахархочунна тийжаш ву Со. Кхир-Хъарасан бахархошна Со воьлхуш ву. ³² Со ЯІзирерачу бахархошца цхьаьна тийжаш ву Сибмерачу кемсийн бошмех лаьцна. Ва кемсийн бошмаш, шун таьллангаш ЯІзир-гІалина уллорачу хІордана тІе кхаччалц Іохкуш яра. Ткъа хІинца хІаллакдийриг аш кхийначу кемсашна тІелетира. ³³ Ирс а, синкъерам а дІабаьлла Кармалахъ а, Муаби-махкахъ а. Ас совцийна муттдоккхургана чубра охъаоьхуш йолу чагІаран

Говраш, кхин хьошур яц кемсаш, самукъадаларца маьхъарий а детташ. Маьхъарий деттар ду, амма уьш синкъераме маьхъарий хир дац.

³⁴ Доьлхуш ду Хьешбонера а, ЭлиIалера а адам, церан белхар ЯхIац-гIала кхаччалц дIахезаш ду, иштта ЦюIар-гIала дуьйна Хьоронайм-гIала а, IарIлат-Шалши а дIахезаш ду иза. Нимраймара хи а дIасецна. ³⁵ Ас сацор ду, – боху Везачу Эло, – муабахоша шайн дезачу гунаш тIехь сагIанаш дахар а, шайн деланашна хаза хьожа йогIу хIума^а ягор а.

³⁶ Иштта сан дог, шедаг санна, Муаби-къомах тийжаш ду. Сан дог Кхир-Хьарасан бахархошна доьлхуш ду, хIунда аьлча церан массо а бахам хIаллакьхилла. ³⁷ ХIораннан корта баьшна бу, маж а яцъелла, массеран а куьйгаш хедийна, массарна а тIехь сингаттаман бедарш ю.

³⁸ Муаби-махкарчу цIенойн хIора тхевнна тIехь а, цуьнан майданашкахь а лаьтгаш белхар ду, хIунда аьлча Ас иза, ца оьшуш йолу пхьегIа санна, хIаллакбина, – боху Везачу Эло. – ³⁹ Ма хIаллакьхилла Муабин къам! Ма тийжаш ду иза! ЮьхьIаьржачу а хIоьттина, шен букь берзийна цо! Массо а цунах кхаьрдар бу, ткъа цунна гонах мел долу къаьмнаш кхералур ду, цунна хилларг а гина».

⁴⁰ Иштта боху Везачу Эло: «Хьажал! Стигалара тIееанчу аьрзуно санна, мостагIаша шайн тIемаш дIасадохуьйгур ду Муаби-махкана тIехула.

⁴¹ Цуьнан гIаланаш а, гIепаш а схьайохур ю, хIора муабахочун дог цу дийнахь берах хьийзочу зудчун санна хир ду. ⁴² Муабахой хIаллакбийр бу,

уьш кхин къам хир дац, хIунда аьлча ша Везачу Элал а лекха хетара цунна. ⁴³ Iадор а, ор а, гур а хир бу шуна, Муаби-мехкан бахархой, – боху Везачу Эло. – ⁴⁴ Iадорах веддарг ор чу эккхар ву, ткъа ор чуьра хьалаваьлларг гуру лоцур ву, хIунда аьлча Ас Муаби-махкана тIе тIазаран денош далор ду, – боху Везачу Эло. – ⁴⁵ Хьешбон-гIалин пенейн ИндагIехь бевдда боьлхурш гIо доцуш лаьтга, хIунда аьлча Хьешбонера цIе елира,

ткъа Сихьон-паччахьан гIалара алу марсаяьккхира. Цу цIеро муабахойн бIаьштигаш ягайо, оцу гIовгIа ечеран туьтанех цIе летира. ⁴⁶ Къа ду хьан, Муабин къам! Камош-харцделан халкъ, хьо хIаллакьхилла! Хьан кIентий кхечу махка дIабигина бу, ткъа хьан зудабераш йийсаре дIадигина ду.

⁴⁷ Амма тIаьххьарчу деношкахь Аса Муабин къоман аьтто юхаметтахIоттор бу», – боху Везачу Эло. Муабина тIехь кхел ярх лаьцна хааман чаккхе кхузахь ю.

Иамминан къомана тIехь кхел яр

49 ¹ Иамминан къомах лаьцна Везачу Эло иштта боху: «Бераш дац ткъа Исраилан халкъан? Цуьнан долахь дерг кхочун верг вац ткъа? ТIаккха МилкIом-харцделан^а къомо гадахойн мохк хIунда

дІалаьцна? Оцу кЪоман нах гадахойн гІаланашкахь хІунда бу Іаш?² Зама тІекхочур ю, – боху Везачу Эло, – Іаммин-махкарчу Рабба-гІалин нахана Аса тІеман орца даккхар хозуьйтуш йолу. Оцу гІаланах кЪапалгийн барз хир бу, цунна гонах йолу ярташ а цІерца хІаллакыййр ю. Цара исраилхой шайн гІаланашкара дІабахийтира, амма исраилхоша Іамминхой цигара дІалохкур бу, – боху Везачу Эло.³ Делха, Хьешбонан бахархой: хІаллакыйна Гай-гІала. Тийжа, Рабба-гІалин зударий, шайна тІе сингаттаман бедарш а юхий. Белхарца шайн гІалин пенашна юккъехь дІасауьдуш хила, хІунда аьлча мостагІчо МилкІом^д ийисаре дІавуьгур ву, цуьнан динан дайшца а, элашца а цхьаьна.⁴ ХІунда до аша шайн тогІех дозаллаш, уьш токхе ю а бохуш? Ва тешаме доцу кЪам, хьайн хьолах тешна а Іаш, хьуна моьтту, хьуна тІелата цхьа а ваьхар вац.⁵ Амма Ас массо а хьан маьПера хьуна тІе кЪемат доуьйтур ду, – боху массо а ницкыйн Хьалдолчу Эло, – тІаккха шу дІадовдур ду, цхьаммо а шу юха цхьаьна схьа а гулдийр дац.

⁶ Амма тІаьхьа Аса Іамминхойн аьтто юхаметтахІоттор бу», – боху Везачу Эло.

Эдоман кЪомана тІехь кхел яр

⁷ Эдоман кЪомах лаьцна иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло: «Кхин хьекъалалла ца дисина те Теман-гІалахь? Хьехам кхин ца бало те кхетам болчаьрга? ДІадаьлла те церан хьекъал?»⁸ Дадданан бахархой, бовдий, дІагІо кхузара, хьехаш чохь дІаловчкъа, хІунда аьлча Іесаван тІаьхьенна бохам бийр бу Ас. Цунна таІзар даран хан схьакхачна.⁹ Нагахь санна кемсаш схьагулиййраш хьо волчу багІахь, таьллангаш тІехь цара масех кемс схьаяккхаза юьтур яц те? Нагахь буьйсанна кьуй багІахь, шайна луьург бен цара ца лачкъайо те?¹⁰ Амма Аса Іесаван тІаьхьенан мел долу хІума схьадоккхур ду, Ас гучуйохур ю церан дІалечкыйлаш, кхин уьш къайла ца бовлуьйтуш. Церан бераш а, гергарнаш а, уллоранаш а байина дІабохур бу. Эдоман тІаьхьенах цхьа а вуьтур вац.¹¹ Дита хьайн бобераш, Ас дола дийр ду церан. Хьан бисина Іаш болу зударий а Сох тешна Іан мегар ду».

¹² Иштта боху Везачу Эло: «Нагахь таІзаран кад мала декхарийлахь боцучара иза мала дезча, таІзар даза хьо хІунда дита деза, Эдоман кЪам? Хьо таІзар доцуш дуьсур ма дац – ахь а таІзаран кад мер бу!»¹³ Аса Сайх чІагІо йо, – боху Везачу Эло, – Бацар-гІала йохийна хилла дІахІуттур ю аьлла. Цунах кЪемат а, кхардам а, яссийнарг а хир ю,

^{49:7-22} ЕшаІ-ЯхІу 34:5-17; 63:1-6; Яхьазкхиал 25:12-14; 35:1-15; Іамос 1:11, 12; Іабди-ЯхІу 1:1-14; Малъаки 1:2-5.

ткъа наха, цуьнан цIе а йоккхуш, неIалташ эр ду. Цунна гонах мел йолу ярташ массо а ханна яссийна хир ю».

¹⁴ Везачу Элера болу хаам хезна суна, и хаам бахъаш геланча а ваий-тина халкъашна тIе: «Шайн эскарш схъа а гулдай, Эдомна тIамца чу-гIорта. ¹⁵ Ас халкъашна юкъахъ жима дийр ду хьо, ткъа адамашна юкъахъ хьо дегаза хетар ду. ¹⁶ Кхидолчу къаьмнашна кхерам тийсарх а, хъайн деган кураллах а хьо Iеха ма делла. Тархийн чIажашкахъ а, лаьмнийн бахъашна тIехъ а хьо Iаш ду, амма хъан цIенош аьрзунийн бенашка кхоччуш лекха хилча а, цигара дIа а хьо охъадуссуьйтур дара Аса», – боху Везачу Эло.

¹⁷ «Эдом-махках нах кхаьрдар бу. Цигахула мел волучо, инзар а ваьлла, шок еттар ю, цунна мел бина бохамаш шайна гича. ¹⁸ Седам-гIала а, Iамор-гIала а, царна гонахара гIаланаш а йохийна дIа-яьхначул тIаьхъа ма-хиллара, – боху Везачу Эло, – иштта цхъа а стаг кхин хир вац Эдом-махкахъ, цхъа а адам цигахъ сокур а дац. ¹⁹ Йордан-хин йистерачу боьлакаш юккъера лом токхечу дежийлашка схъадалар санна, Со схъавогIур а ву, цIеххъана эдомхой шайн махкара дIабовдуьйтур а бу. ТIаккха Сайна луьург а оцу махкана тIехIоттор ву Аса. Сох мила тарлур ву? Соьгара жоп деха мила ву? Муьлха жаIу валалур ву Суна дубьхал? ²⁰ ЛадогIал Везачу Эло Эдоман бахархошна дан леринчуьнга, иштта Теман-гIалин бахархошца Цо дан леринчуьнга а. Ас чIагIо йо, жа санна долчу Эдоман къома чубра къонахий дIакхоьхьур бу аьлла. Ас чIагIо йо, церан латта Аса хIаллакдийр ду аьлла, цара мел лелийнарг бахъана долуш. ²¹ Эдом южуш яьлладу гIовгIано латта дегор ду. Цигара девлла маьхъарий Эрзийн хIорд болчу кхаччалц дIахезаш хир ду. ²² Хъажал, хъала а даьлла, стигалара тIе-деанчу аьрзуно санна, мостагIаша шайн тIемаш дIасадохуьйтур ду Бацар-гIалина тIехула. Эдомхойн тIемалойн дегнаш оцу дийнахъ берах хьийзочу зудчун санна хир ду».

Дамасакхана тIехъ кхел яр

²³ Везачу Элера хIара хаам Дамасакхах лаьцна бу: «ЮьхьIаьржачу хIоьбтина Хъамат-гIала а, Арпад-гIала а, хIунда аьлча цаьрга вон хаам кхачьна. ХIорд санна, оцу шиннан дегнаш хьийзаш ду, гIайгIанехъ хиларна церан синтем а бац. ²⁴ Дамасакх-гIалин бахархой, дог а доьхна, юха а бирзина, бевдда дIабаха кийча бу. Къемат тесна церан дегнашка, гIайгIано а, лазаро а уьш дIалаьцна. Цаьргахъ, берах хьийзочу зудчуьнгахъ санна, лазарш ду. ²⁵ Сан сакъералуш хилладу, гIараяьлладу гIалара нах дIа хIунда ца бевдда? ²⁶ Цигарчу майданашкахъ а,

^{49:18} Доладалар 19:24, 25. ^{49:23-27} ЕшаI-ЯхIу 17:1-3; Iамос 1:3-5; Закри-ЯхIу 9:1.

урамашкахь а къона нах охьаьбгур бу, массо а тIемалой а хIаллакьхир бу цу дийнахь, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ²⁷ Ас цIе тосур ю Дамасакхан пенех, ткъа оцу цIеро Бен-Хьадид-паччахьан гIепаш дIакхоллур ю».

Къедарна а, Хьацорана а тIехь кхел яр

²⁸ Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара эшийначу Къедаран тухамах а, Хьацоран пачхьалкхех а лаьцна Везачу Эло боху: «Къедаран тIаьхьенна тIамца тIегIорта, хIаллакдай, дIадаккха малхбалехьара долу халкъ. ²⁹ Церан четарш а, жаш а схьадохур ду, церан четарийн шар-шуш а, церан бахам а, церан эмкалш а мостагIаша дIахьур ю. Наха царга мохь хьобкхур бу: „Массо а агIор къемат ду шуна тIегIерташ!“

³⁰ ДIадовда, сихха дIагIо кхузара, Хьацоран бахархой, бердашна юкъахь дIаловчкъа, – боху Везачу Эло. – Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара шуна тIелата сацам бина. Шу муха дуьхьалдевр ду цунна, хIара ойла йина. ³¹ „ХьалагIовтта, машарехь Iаш долчу, цхьана а хIуманна гIайгIа а ца беш Iаш долчу халкъана тIелата, – боху Везачу Эло. – Я неIарш а, я гIораш а цуьнан гIаланийн дац, уьш цхьацца а бевлла Iаш бу“.

³² МостагIаша церан эмкалш дIайохур ю, церан даьхний дIалачкъор ду. И шайн гиччош тIера месаш лоргуш болу нах Ас массо а маьIехула дIасабаржор бу, массо а маьIера царна тIе бохам хьажор бу Аса, – боху Везачу Эло. – ³³ Хьацор иштта чангIалкхийн бен хилла дIахIуттур ю, массо а ханна яьсса аре а хилла. Адам цигахь цкъа а дехар а дац, цхьа а стаг цигахь сокур а вац».

Иейламна тIехь кхел яр

³⁴ ЯхIудхойн паччахь волчу ЦIадукъ-ЯхIун олаллин дуьххьарчу заманахь Ярми-ЯхIу-пайхамаре Везачу Элера хаам кхечира. Иза Иейламан бахархойх лаьцна бара. ³⁵ Массо а ницкыйн Везачу Эло бохура: «Ас Иейламан секхаIадкхоссархой хIаллакбийр бу, оцу къоман уггар боккха болу ницкъ. ³⁶ Ас Иейламана тIе иштта стигалан еа маьIера биь мох тIехьажор бу. Иштта массо а меттехула дIасабаржор бу Ас уьш. Дуьнен чохь цхьа а къам хир дац Иейламхой тIе ца дуссуш. ³⁷ Церан мостагIех а, уьш хIаллакбан лохуш болчарах а кхерор бу Ас Иейламхой. Ас царна бохам боккхур бу, иштта Сан чIогIа дералла царна тIе а ерзор ю, – боху Везачу Эло. – Ас Сайн тур царна тIехьажор ду, уьш берриш а хIаллакбина дIабаххалц. ³⁸ Церан паччахь а, берриг а баьччанаш а хIаллак а бина, Ас Сайн паччахьан гIант дIахIоттор ду Иейлам-махкахь, – боху Везачу Эло. – ³⁹ Амма тIаьххьарчу деношкахь Аса Иейламан къоман аьтто юхаметтахIоттор бу», – боху Везачу Эло.

Бавелах лаьцна болу хаам

50 ¹ Везачу Эло Ярми-ЯхIу-пайхамарехула хашадхойн мохк болчу Бавелах лаьцна бина хаам хIара бу:

² «Массо а халкъашка дIахайта,
байракх хьала а айъай,
къайла а ца доккхуш, дIадийца:
„Бавел-гIала схъаяьккхина,
Вел-харцдела юьхьIаьржачу хIобттина,
Мардух-харцдела дог доьхна ву,
Бавелан суьрташ юьхьIаьржачу хIиттина,
цуьнан цIуш дог доьхна а бу“.

³ Къилбаседера къам Бавел-махкана тIегIертар ду, цунах яьсса аре а йина, дIа а хIоттош. Цигахь вехаш цхьа а хир вац: адамаш а, дийнаташ а цигара дIагIур ду».

⁴ «Оцу деношкахь, и хан тIекхаьчча, – боху Везачу Эло, – Израилан къам а, ЯхIудан къам а, цхьаьна доьлхуш лелар ду, шайн Веза Дела а лохуш. ⁵ Цара Цийон-ломана тIе боьдуш болу некъ хоьттур бу, цу агIор дIа а хьобжуш, уьш цига гIур бу. Схьа а баьккина, массо а ханна болу, цкъа а бицлур боцу барт а беш, шаьш Везачу Элаца боьхкур бу цара.

⁶ Сан къам, тиладелла лелаш долу уьстагIий санна, дара. Церан Iуша, нийсачу новкъа тIера дIа а даьхна, лаьмнаш юккъехула дIасалаьккинера уьш. Лам тIера гунна тIе довлуш, шайн Iаш йолу меттиг а йицIина, дIасалелара уьш. ⁷ Сан халкъана дуьхьал мел кхеттарг, царна вонаш деш вара. Церан мостагIаша бохура: „Тхо бехке дац, хIунда аьлча цара Везачу Элана дуьхьал къинош летийна. Веза Эла церан бакъйолу Iаш йолу меттиг ю, ткъа Цунах церан дай тешна Iаш бара“.

⁸ ДIагIо Бавелера, бита хашадхойн мохк, жена хьалха яьлла йоьду бож санна хилий, дIахIотта. ⁹ Ас къилбаседехьара Бавелна тIе дуккха а даккхий къаьмнаш далор ду. Уьш цунна дуьххьал дIахIуьттур ду, ткъа Бавел цара схъайоккхур ю. МостагIийн пхерчий дика тIемалой санна ду, тIам тIера даьссачу куьйгашца юха ца боьрзуш болу. ¹⁰ Хашадхойн берриг а махкахула хIонс схъаоьцур ю, ткъа махкана къола деш берш хIонсах Iаьбна хир бу», – боху Везачу Эло.

Бавел йожар

¹¹ «Шу, сакъералуш, ирсе лелаш дара, Сан латта дIалацарна. КIа оруш долу дуьхьарг санна, сакъералуш а, кхиссалуш а дара шу, тIемалойн говраш санна, терсаш дара шу. ¹² Амма хIинца шун нана юьхьIаьржачу

хIуттур ю, шу дина болчу Бавел-махкана эхь хетар ду. Кхечу къаьм-нашна юкъахь Бавел уггар кIезигниг хир ду. Бавел-мохк яьсса аре а, декъа латта а хир ду. ¹³ Везачу Элан оьгIазло бахъана долуш, цхьа а стаг Бавелехь вехаш хир вац, ерриг а и меттиг яьссалур ю. ПIалина ул-лохула тIех мел волучо, инзар а ваьлла, шок еттар ю, цунна мел бина бохамаш шена гича.

¹⁴ Бавелна го а бай, тIамана кечло. СекхаIедаш кхуьссурш, гIалехьа дIахеца шайн пхерчий, уьш кхоа а ма де, хIунда аьлча цо Везачу Элана дуьхьал къа латийна. ¹⁵ ТIеман маьхъарий детташ, цунна го бай, дIа-хIитта. Тахана ша мостагIийн кара дIаелла Бавел-гIалано, йохийна цуьнан бIаьвнаш, цуьнан пенаш охъаэгна. Веза Эла волчу Аса цунна бекхам беш хиларна, аша а бекхам бе цунна. Цо кхечу къаьмнашна тIехь деш дерг аша а де цунна тIехь. ¹⁶ ХIаллакве Бавел-махкахь латта дIадуьйш верг а, ялта схъагулдечу хенахь карахь марс берг а. Моста-гIийн туьрах кIелхъарвалархъама, кхечу къомах верг хIорра а шен къам долчу юхаверза веза, хIорра а шен махка ведда дIаваха веза».

Исраилан халкъ юхадерзар

¹⁷ «Исраилан къам, лобмех дедда долу жа санна ду, массо а маьПе-хула дIасадаьржина долу. Цкъа-делахь, Ашур-махкарчу паччахьо иза дIаакхаьल्लीна, тIаьхъара Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара цуь-нан даьIахкаш аьтта». ¹⁸ Цундела Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху: «Аса кестта таIзар дийр ду Баве-лан паччахьна а, цуьнан махкана а, Ашур-мехкан паччахьна таIзар ма-дарра. ¹⁹ Ас юхадерзор ду Исраилан къам шен дежийле: иза децаш лелар ду Кармал-лам болчохь а, Башан-махкахь а, ткъа ша Эп-райм-лам тIехь а, ГалIадехь а дузур ду. ²⁰ Цу заманахь, и хан тIекхаьч-ча, – боху Везачу Эло, – Исраилан къомана юкъахь къинош лобхур ду, амма уьш хир дац, ЯхIудан къомана юкъахь зуламаш лобхур ду, амма уьш а карор дац, хIунда аьлча Айса дийна битинчеран къинош-на гечдийр ду Аса».

Бавелан къомана тIехь кхел яр

²¹ «Телата Мератайман лаьттана а, Пакхудан бахархошна а. Царна тIаьхьа а бевлла, уьш кхоччуш хIаллакбе, – боху Везачу Эло. – Аса шайна тIе мел диллинарг де. ²² ТIеман а, боккхачу бохаман а гIовгIа ю массо а махкахула схъахезаш ерг. ²³ Ма йохийна, кагийна дIаяьккхи-на-кх дуьненан варзап^д йолу Бавел! Ма инзардевли-кх халкъаш Бавел-на динчунна! ²⁴ Ас гураш доьгIнера хьуна, Бавел, хIинца, хъайна а ца хууш, хьо цара дIалаьцна. Веза Эла волчу Суна хьо дуьхьал яьллера, цундела хьо, кара а йина, дIалаьцна. ²⁵ Везачу Эло Шен дIадуьллийла

йолчуьра оьГазаллин герзаш схьаэчна, хIунда аьлча массо а ницкыйн Хьалдолчу Элан дан дезаш гIуллакхаш ду хашадхойн лаьтта тIехь. ²⁶ Массо а маьШера Бавелна тIе гIорта! НеIарш а кегъеш, схьаелла церан ялта Iалашдо меттигаш! Бавелах хоттан саьлнаш е! Массо а хIума, буха ца дубтуш, дохадай, дIадаккха. ²⁷ Массо а тIемалой, байий, дIабаха! Стерчий санна, байархьама дIабига уьш! Къа ду церан! Царна таIзар дан деза де тIекхьачна».

²⁸ (КIелхьардовлархьама Бавел-махкара дIаидинчу адамаша бохучуьнга ладогIа! Цийон-лам тIе схьа а баьккина, цара дубйцу вайн Везачу Дала динчух лаьцна. Шен дезачу цIенна динчунна Цо бекхам барх лаьцна дубйцу цара.)

²⁹ «Бавел-гIалина тIелата схьакхайкха массо а секхаIад карахь долчаьрга. Схьавайта хIора секхаIад дула хууш верг. ГIалина го бе, цигара цхьа а ведда кIелхьар ца валийта. Цо шена леххнарг де цунна, кхечу къаьмнашна цо диннарг а дайта, хIунда аьлча дозалла а деш, Бавелан къам дубхьалдаьлла Везачу Элана, Исраилан къоман Везаниг волчу! ³⁰ Кегий нах хIаллакхир бу цуьнан урамашкахь, ткъа оцу дийнахь цуьнан берриг а тIемалой а бойур бу», – боху Везачу Эло.

³¹ «Хьо чIогIа кура ду, Бавелан къам, цундела Со хьуна дубхьалваьлла, – боху массо а ницкыйн Хьалдолчу Эло. – ТIекхьачна хьуна таIзар дан деза хан. ³² Ког а тасабелла, охьакхетар ю кура Бавел, хьалагIатта цунна цхьаммо а гIо а дийр дац. Ас цуьнан гIаланех цIе латор ю, цу цIеро гонах массо а хIума дагийна дIадоккхур ду».

³³ Массо а ницкыйн Везачу Эло боху: «Иийсарехь болчу исраилхошна а, яхIудхошна а гIело йо. Уьш дIабигна массара а дIалаьцна латтош бу, ткъа царна уьш схьахеца а ца лаьа. ³⁴ Амма уьш ПаргIатбохург чIогIа ницкъ болуш ву, ткъа Цуьнан цIе массо а ницкыйн Веза Эла ю. Церан гIуллакх Цо леррина къастор ду, дубьенна синтем а луш, ткъа Бавелан бахархошна гIайгIа а кхуллуш».

³⁵ Везачу Эло боху:

«Тур тоха хашадхошна!

Тур тоха Бавелехь бехаш болчарна,
церан баьччанашна а, хьекьалчашна а!

³⁶ Тур тоха церан динан дайшна,
уьш кхетамчуьра а бохуш.

Тур тоха церан тIемалошна,
уьш къематах а бузуш.

³⁷ Тур тоха церан говрашна а, гIудалкхашна а,

шайна юкъахь болчу тIелаьцначу тIемалошна а,
уьш, зударий санна, кхоьруьйтуш.

Тур тоха церан хазнашна,

уьш хIонс санна дIаса а йохуьйтуш.

- 38 Йокъа хIотгае Бавеларчу хишна тIе,
уьш долу меттигаш якъа а еш,
хIунда аьлча Бавел – цIуйн мохк бу,
ткъа оцу дегазчу цIуша уьш хьерабоху.

39 Яьссачу аренийн акхарой а, чангIалкxаш а Бавелехь ехар ю, ишт-та бухIанаш а хир ю кху лаьтта тIехь ехаш. Адамаш цигахь цкъа а дехар дац, массо а тIейогIучу тIаьхьенашна цкъа а стаг цигахь Iаш хир вац. 40 Везачу Эло Седам-гIала а, Iамор-гIала а, царна гонах йолу ярташ а йохийна дIаяхаре терра, – боху Везачу Эло, – иштта Бавелаца хир ду. Цигахь цъа а адам дехаш хир дац, цъа а стаг цигахь кхин соцу вац.

- 41 Хьовсал, къилбаседехъара тIедогIуш доккха эскар ду,
дуьненан йистера тIае кечам беш ду доккха къам.

- 42 Церан карахь гомьукъаш а, секхаIедаш а ду,
уьш къиза а, шайца къинхетам боцуш а бу.
Уьш говрашкахь богIучу хенахь,
карзахбаьллачу хIордах тера бу.
Хьовца тIом бан кийча бу уьш.

Церан Iалашо – хьуна тIелатар ю, Бавел.

- 43 Царах лаьцна Бавелан паччахье хаам кхаьчча,
цуьнан куьйгаш гIелделла охьадахара.
Берах хьийзош йолчу зудчуьнгахь санна,
боккха бала бара цуьнгахь.

44 Йордан-хин йистерачу боьлакаш юккъера лом токхечу дежийлашка схьадалар санна, Со схьавогIур а ву, цIехъана бавелхой шайн махкара дIабовдуйтур а бу. ТIаккха Сайна луьург оцу махкана тIехIоттор ву Аса. Сох мила тарвалалур ву? Соьгара жоп деха мила ву? Муьлха жаIу валалур вара Суна дуьхьал? 45 ЛадогIал Веза Эла волчу Ас Бавел-гIалин бахархошна дан леринчуьнга, иштта хашадхойн махкана Аса дан леринчуьнга а. Ас чIагIо йо, жа санна долчу Бавелан къома чуьра къонахой дIакхьхьур бу. Ас чIагIо йо, церан латта Аса хIаллакдийр ду, цара мел лелийнарг бахъана долуш. 46 Бавел схьаяьккхина яьллачу гIовгIано латта дегор ду. Цигара девлла маьхъарий къамнашна юкъахь дIахезаш хир ду».

Бавелан кьомана тIехь кхин а кхел яр

51 ¹ Иштта боху Везачу Эло: «Ас Бавелна а, Лев-Кхамай-мехкан* бахархошна а тIе хIаллакбо мох хьокхуйтур бу. ² Хийра нах Ас Бавелан кьомана тIегуртуйтур бу. ИрхдугIучу хенахь кегаш мохо дIахьакхаре терра, цара бавелхойн мохк бассор бу. Цунна тIе бохам бечу дийнахь массо а агIор оцу махкана го бийр бу цара. ³ СекхаIад кхуссучарна шайн Iад дула я шайн гIаьгIнаш тIедуха хан мало. Бавелхойн кегий нах ма кхоабе! Дерриг а церан эскар, дохадай, хIаллакде! ⁴ Хашадхойн лаьтта тIехь Iохкур бу байинарш, чевнаш хилларш а цигарчу некъаш тIехь Iохкур бу». ⁵ Шайн Дела волчу массо а ницкыйн Везачу Эло Израилан кьам а, ЯхIудан кьам а, йисина Iаш йолу зуда санна, ца дитина, церан мохк Израилан Везачунна дуьхьал летийначу кьинойх дуьзна делахь а. ⁶ Довдий, дIагIо Бавелера, хIораммо а шайн синош кIелхьардаха, цуьнан кьинош бахьана долуш хIаллак ца хила. ХIара зама Везачу Эло Бавелна бекхам бан лерина йолу зама ю, шайна доггIург дIало зама а ю. ⁷ Бавел Везачу Элан карахь дашо кад бара, дерриг а дуьне дахош болу. Къаьмнаша чагIар молура цу кед а чуьра, ткъа цул тIаьхьа, кхетам чуьра а довлий, лелара уьш. ⁸ Амма цIехьхана буйжира Бавел-мохк, хIаллак а хилира иза. Делха и бахьана долуш, лаха цуьнан чевнашна молха: иза тобала а мега шуна. ⁹ «Тхо иза тобан гIиртира, амма цунна дарба ца хилира. Бита иза, хIора а вайн махка дIагIур ду вай, хIунда аьлча цунна йина йолу кхел стигалшка хьалакхаччал ю, иза мархашна тIе хьалаяллал ю».

¹⁰ Сан халкъо боху: «Везачу Эло нийсонца вай меттахIиттийна, ткъа вай хIинца, Цийон-лам тIе а дахана, дIадийца деза вайн Везачу Дала динарг».

¹¹ Везачу Эло мадайхойн паччахьийн са карзахдаьккхина, хIунда аьлча Иза Бавелан кьам хIаллакдан воллуш ву. Цу тайпана Цо бекхам бийр бу Бавелна, цара Шен дезачу цIенна динарг бахьана долуш.

ТIеман хьаькамаша омра до: «Схьаэца шайн турсаш, ирде пхерчий!
¹² Байракх хьалаайарца омра де Бавел-гIалин пенашна тIелата, гIарол а чIагIде, массо а меттехь гIаролхой дIа а хIиттош, мостагIчунна кIелонаш а кечье!»

Везачу Эло Бавелан бахархошна Ша дан леринарг дерриг а кхочушдийр ду. ¹³ Дукха хишна уллохь Iаш йолу а, шортта хазнаш йолу а Бавел-гIала, хьан чаккхе тIекхьачна, хьан дахар дIахеда хан тIеена.

* 51:1 *Лев-Кхамайн-мехкан*– иза абатан элпашца кьайлаяьккхина йолу «хашадхойн» кхин цIе ю.

51:7 Довзийтинарг 17:2-4; 18:3. 51:9 Довзийтинарг 18:5. 51:13 Довзийтинарг 17:1.

14 Массо а ницкыйн Везачу Эло Шех чIагIо йина: «Бавел, Ас хьуна чу, цIоз санна, дукха адамаш хьоцур ду, хьуна тIехь толам баккхарна цара маьхьарий а хьоькхур ду».

Дела хаставаран йиш

- 15 Шен нуьцкьалаллица Цо дуьне кхоьллина,
Шен хьекьалаллица иза чIагIдина,
Шен хьекьалца лаьтта тIехула стигалш яржийна.
- 16 Цо кьекыйтитича, стигалан хиша гIовгIа йо.
Дуьненан йистошкара Цо мархаш хьалаайайо.
ДогIанаш а догIуш, Цо хаьштигаш туху,
Шен чIоьнашна чуьра мох а арабоккху.
- 17 ХIора стаг сонта а, хьекьал доцуш а ву.
ХIора куьпчи ша винчу цIуно юьхьIаьржачу хIоттаво.
Цо лалийна суьрташ харцдерг бен дац,
церан кийрахь Iаь а, са а дац.
- 18 Церан цхьа а тайпана мах бац,
уьш беламна йина ю.
Кхел ечу хенахь
уьш тIепаза йовр ю.
- 19 Амма Якъубан тIаьхьенан Дела иштта вац,
хIунда аьлча Иза массо а хIуманан Кхоллархо ву,
ткъа Исраилан къам Цуьнан долахь дерг ду.
Цуьнан цIе – массо а ницкыйн Веза Эла ю.

Везачу Элан варзан

- 20 Везачу Эло боху:
«Бавел, хьо – Сан тIеман диг ду,
хьо – Сан тIеман герз ду.
Хьоьца Ас халкъаш а хьошура,
хьоьца Ас пачхьалкхаш а хIаллакIора.
- 21 Хьоьца Ас говр а, цунна тIера бере а хьошура,
хьоьца Ас гIудалкх а, иза лоллуш верг а хьошура,
- 22 хьоьца Аса зуда а, стаг а хьошура,
хьоьца Аса воккханиг а, жиманиг а хьошура,
хьоьца Аса кIант а, йоI а хьошура,
- 23 хьоьца Ас Iу а, жа а хьошура,
хьоьца Ас ахархо а, сту а хьошура,
хьоьца Ас мехкада а, куьйгалхо а хьошура».

Бавелна дина таIзар

²⁴ «Ткъа хIинца ЯхIудхойн бIаьргашна хьалха Ас дIадоькхур ду Бавелан къомана а, хашадхойн махкахь мел бехаш болчарна а цара Цийон-лам тIехь мел дина вон бахьана долуш, — боху Везачу Эло. — ²⁵ Со хьуна дуьхьалваьлла, Бавел! Хьо дерриг а дуьне хIаллакдеш болу лам санна ю, цундела Ас хьуна тIе Сайн куьг хьур ду, хьо терхеш тIера лаьтта охьа а кхуссуш. Хьо багийна болу лам хир бу. ²⁶ Цийнан сонна я цийнан бухана хьох цхьа а тIулг схьаоьцур бац. Хьо массо а ханна яссаелла дIахIуттур ю», — боху Везачу Эло.

²⁷ «Теман байракх хьалаайае! Къаьмнашна юкъахь коьман маIа лакха! Бавел-гIалина тIелата халкъаш кечде! Араратан а, Менин а, Ашкиназан а пачхьалкхаш цунна дуьхьал яха омра де. Царна массарна а тIехь баьчча хIоттаве, цIоз санна дукха говраш а хилийта. ²⁸ Бавелна дуьхьалдаха къаьмнаш кечде. Кечбе мадайхойн паччахьаш а, мехкадай а, куьйгалхой а. Кечде церан олаллехь долу дерриг а мехкаш. ²⁹ Латта лесташ а, хьийзаш а ду, хIунда аьлча Везачу Эло Бавелна дан леринарг кхочушхуьлуш ду. Цунна Бавел-махках чохь адам Iаш доцуш дассийна латта дан лаьа. ³⁰ TIом бечуьра сецна Бавелан тIемалой, уьш чIагIийнчу меттигашкахь сецна Iаш бу. Ницкъ дIа а баьлла, уьш зударий санна хилла дIахIиттина. ГIаланийн зайлаш бохийна дIабакхна, ткъа церан цIенош догуш ду. ³¹ Цхьа геланча вукху геланчина тIаьхьа а кхуьуш, Бавелан паччахье цуьнан гIала массо а маьIпера дIалаьцна лаьтташ ю аьлла, хаам эцна вогу. ³² Хиш тIера массо а дехьаволийла дIалаьцна лаьтташ ю, гонах йолу уьшалш йогуш ю, тIемалой кхерамо Iадийна». ³³ Иштта боху Израилан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло: «КIа ара кечьечу хенахь ког таIош йолчу хьаьттарх тера ю Бавел. Жимма хан яьлча, ялта гулдан хан тIекхочур ю».

³⁴ «Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара тхо, дIа а кхаьллина, дакъадаллалц хуьйдина.

Цо тхо яьсса пхьегIа санна дIахIиттийра.

Саьрмико санна, цо тхо, дIа а кхаьллина,
тхан уггар дикачух шен кийра бузийра,
ткъа йисинарг дIакхобсира.

³⁵ Тхуна массарна а йинчу къизаллех

Бавелан къам жопе озадойла, —
боху Цийонан бахархоша. —

Оха хьегна баланех хашадхойн мехкан
бахархой жопе озабойла», —
боху ярушалаймхоша.

Везачу Эло Израил-махкана гIо дар

³⁶ Цундела Везачу Эло боху: «Ярушалаймхой, Аса нийсонца къас-тор ду шун гIуллакх, ткъа шун мостагIашна бекхам бийр бу. Аса Бавелан хиш схьадовлу меттигаш а, цуьнан хин шовданаш а дакъор ду. ³⁷ Бавел тIулгийн оьла хилла дIахIуттур ю, цунах чангIалкхийн бен хир бу. Бавел гича, нах къемате а хир бу, шок еттарца цунах кхаьрдар бу. Цъа а стаг цигахь вехаш хир вац. ³⁸ Бавелан бахархой, лобмаша санна, гIигI деш лела. Церан гIигI дар лобман кIорнин санна ду. ³⁹ Уьш хьабеллачу хенахь Аса царна той хIоттор ду, уьш баххалц царна малор а ду, уьш дикка сакъералуш ханна тIекхаччалц. Цул тIаьхьа царна массо а ханна наб кхетар ю, уьш цкъа а сама ца бовлучу тайпана, – боху Везачу Эло. – ⁴⁰ Аса уьш сагIа даккха кечдина Iахарий а, уьстагIий а, гезарий а санна дIахьур бу».

Бавелан кхоллам

⁴¹ Везачу Эло боху: «Ма эшийна ю Шейшак!* Ма дIалаьцна ю дерриг а дувнено хестийнарг! Ма хили-кх Бавел къемате сурт къаьм-нашна юкъахь! ⁴² Бавелна тIехула хIорд баьржина, гIергIаш йолчу тулгIенаша иза дIахьуйина. ⁴³ Цуьнан гIаланаш яссаелла ю, цуьнан латта дакъаделла дIахIоьттина ду. Цигахь вехаш цъа а вац, цъа а стаг вер вац цу гIаланашна чухула. ⁴⁴ Ас Бавелехь таIзар дийр ду Вел-харцдалла: цо дIа мел кхаьллинарг Ас схьатосуйтур ду. Иза волчу халкъаш кхин оьхур дац!

Бавелан пенаш а охьаэгна ду. ⁴⁵ Арадала Бавелера, Сан халкъ! ХIо-раммо а шен са кIелхьардаккха Везачу Элан чIогIачу оьгIазлонах. ⁴⁶ Дог доьхна а ма хила, кхера а ма кхера, махкахула шайна хабарш хезча. Цъхана шарахь цъа хабар хезар ду шуна, вукху шарахь – важа хабар хезар ду. И хабарш махкахь къызалла ярх лаьцна хир ду, цъхана баьччано вукху баьччанна дувьхалдаккхарх лаьцна а хир ду и хабарш. ⁴⁷ Иштта тIекхочуш ду Ас Бавелан цIушна таIзар дийр долу денош. Берриг а цуьнан мохк юьхьIаьржачу хIоттийна хир бу. Массо а махкахула байинчеран декъий Iохкуш хир ду. ⁴⁸ Цул тIаьхьа стигал а, латта а, царна тIехь мел дерг а даккхийдеш хир ду Бавелна хилларг бахьана долуш, хIунда аьлча къилбаседехьара хIаллакдо эскарш тIелетар ду, – боху Везачу Эло. ⁴⁹ Бавело израилхой а, дерриг а дувненан адамаш а хIаллак-ма-дарра, цуьнан нах а хIаллакбан беза».

* 51:41 *Шейшак* – иза абатан элпашца къайлаяьккхина йолу Бавел-мехкан кхин цIе ю.

51:48 Довзийтинарг 18:20. 51:49 Довзийтинарг 18:24.

Бавелехь беxаш болчу исраилхойх лаьцна хаам

⁵⁰ «Туьрах кIелхьардевлларш, шу Бавелера сихха, ца соьцуш, дIадаха деза. Шайш геннахь долуш, Веза Эла шайна дагавайта, Ярушалайм а шайн даг чохь хилийта». ⁵¹ Аша боху: «Тхайна сий мел доцург хезча, тхуна чIогIа эхь хетара. Везачу Элан цIийнан кертахь йолчу езачу меттигашна чу кхечу къаьмнех болу нах баьхкича, тхо чIогIа юьхьIаьржачу хIиттина дара». ⁵² Везачу Эло боху: «Пекхочуш ду Ас Бавелан цIушна таIзар дийр долу денош. Массанхьа а цуьнан лаьтта тIехь чевнаш хилларш узарш деш хир бу. ⁵³ Бавел стигала кхаччалц лакхаяьлла хилча а, цо цигахь шена яккхий чIагIонаш йина хилча а, Ас тIаккха а цунна тIе нах хьажор бара и гIала йохаяйта», – боху Везачу Эло.

Бавел кхин дIа а яссор

- ⁵⁴ Везачу Эло боху:
«ЛадогIа! Белхар ду Бавелера схьахезаш,
йоккхачу йохоран гIовгIа хеза хашадхойн махкара.
- ⁵⁵ Везачу Эло билггал йохор ю Бавел-гIала,
цунна чохь мел йолу гIовгIа дIа а туьйш.
Яккхий тулгIенаш санна, мостагIий цунна тIегIертар бу,
церан буюрса маьхьарий дIа а хозуьйтуш.
- ⁵⁶ Бавел йохорхьама эскар цунна тIегIертар ду.
Цуьнан тIемалой иийсаре буюгур бу,
кегдина хир ду церан секхаIедаш.
Веза Эла – бекхаман Дела ву,
Цо кхоччуш бекхам бийр бу.
- ⁵⁷ Ас малор ду церан баьччанашна а,
хьекьалчашна а, мехкадайшна а,
меттиган куьйгалхошна а, иштта церан тIемалошна а.
Царна массо а ханна, кхин сама а ца бовлуш, наб кхетар ю» –
боху Шен цIе массо а ницкьийн Веза Эла йолчу Паччахьо.
- ⁵⁸ Иштта боху массо а ницкьийн Везачу Эло:
«Бавелан стаммий пенаш баххаш тIе кхаччалц дохор ду,
цуьнан лекха кевнаш а цIерца дагор ду.
Халкъаша къахьегнарг эрна хир ду,
къаьмнаша бина болх цIеро багийна хир бу».

Ярми-ЯхIус бина болу Делера хаам Бавеле бахьийтар

⁵⁹ ЯхIудхойн паччахь волчу ЦIадукь-ЯхIус олалла до добалгIачу шарахь Сари-ЯхIу цуьнца цхьаьна Бавеле вахара. Сари-ЯхIу Махьси-ЯхIун кIентан Нери-ЯхIун кIант вара, ткьа иза паччахь Iаш волу

меттигаш Iалашийриг вара. Ярми-ЯхIу-пайхамаро цуьнга цхьа хаам дIабелира. ⁶⁰ Ярми-ЯхIус Бавелна тIекхача безаш болчу бохамех лаьцна дерг а, Бавелах лаьцна кхин бина хаамаш а дерриг а тептар тIе дIаязбинера. ⁶¹ Сари-ЯхIус Ярми-ЯхIуга элира: «Хьожуш хилалахь: хьо Бавеле кхаьчначул тIаьхьа хIара дерриг а цигахь дIадешалахь, иза массарна а дIа а хозуьйтуш. ⁶² Цул тIаьхьа ала: „Веза Эла! Ахьа хIара меттиг хIаллакхийр ю ма аьлла, кхузахь цхьа а стаг а, дийнат а кхин а ца Iойтуш, кхунах массо а ханна яссийна меттиг дIа а хIоттош“. ⁶³ Хьо и тептар дIадешна ваьлча, цунах тIулг дIа а бехкий, иза Эпрат-хина юккъе кхосса. ⁶⁴ Иза Бавел-гIалина а хир ду: иза кхин хьалагIатталур йоцуш хи буха гIур ю, Везачу Эло цунна тIе бен болу бохам бахьана долуш».

Цу тIехь Ярми-ЯхIун дешнаш чекхдовлу.

Ярушалайм йожар
(ТIаьхьарнаш 24:18 – 25:7)

52 ¹ ЦIадукь-ЯхIун ткъе цхьа шо дара, иза паччахь хилла дIа-хIуттуш. Ярушалайм-гIалахь Iаш а волуш, цхьайтта шарахь паччахьалла дира цо. ЦIадукь-ЯхIун ненан цIе Хьамутал яра. Иза Либна-гIалара Ярми-ЯхIун йоI яра. ² ЦIадукь-ЯхIу-паччахьо а, шен дас ЯхIу-Якхама санна, Везачу Элана зуламе хеташ долу тIуллакхаш леладора. ³ Делахь а Ярушалайм-гIалин а, ЯхIуд-мехкан а бахархой Шена уллора дIататтал чоIга оьгIазваханера Веза Эла.

Iштта ЦIадукь-ЯхIу-паччахь Бавел-мехкан паччахьна дуьхьалвелира. ⁴ ЦIадукь-ЯхIус паччахьалла до уьссалгIа шо долуш, шеран уьтталгIачу беттан уьтталгIачу дийнахь, Бавел-мехкан паччахь Набухди-Нецар, шен дерриг эскар а эцна, Ярушалаймана тIамца тIевахара. ГIалина уллохь меттамотт^д дIа а хIоттийна, ерриг а гIалина гонах гунаш дира цара, иза схьаяккха кечам бархьама. ⁵ ЦIадукь-ЯхIус паччахьалла до цхьайтталгIа шо тIекхаччалц, мостагIаша го бина лаьттира Ярушалайм. ⁶ Цу шеран боьалгIачу беттан уьссалгIа де тIекхачьча, гIалахь мацалла йолаелира. Цу чохь болчу бахархошна даа хIума ца диснера. ⁷ МостагIчо гIалин пенах доккха Iуьрг даьккхича, берриг а Ярушалаймера тIемалоша дIабовда кечам бира. Хашадхой гIалина го бина лаьттинехь а, буйсанна паччахьан бешана уллохь болчу шина пенна юккъехь лаьттачу кевнехула гIали чуьра араделира массо а эскар. Иза Iариба-тогIи^д йолчу дедда дIадахара. ⁸ Амма хашадхойн эскар тIаьхьаделира ЦIадукь-ЯхIуна. Ерихон-гIалин аренашкахь уьш цунна тIаьхьакхира. Ткьа паччахьан эскарера берриш а тIемалой цунна уллора дIасабевдира. ⁹ Паччахь схьа а лаьцна, цара

^{51:63, 64} Довзийтинарг 18:21. ^{52:4} Яхьазкхиал 24:2. ^{52:7} Яхьазкхиал 33:21.

иза Бавелан паччахь волчу схавалийра Хьамат-махкахь йолчу Раби-ла-гIала. Цигахь цунна кхел йира. ¹⁰ Бавелан паччахьо ЦIадукь-ЯхIун кIентий цунна хьалха байира, иштта ЯхIуд-махкара элий а хIаллак-бира цо Рабила-гIалахь. ¹¹ Ткъа ЦIадукь-ЯхIун ши бIаьрг а баккхий, цунна цIестан буржалш тоха аьлла, омира дира цо. Цул тIаьхьа Бавелан паччахьо иза, Бавеле дIа а вигна, набахти чу воьллира. Иза ша валлалц цу набахти чохь ваьллира.

*Везачу Элан цIа дохор
(ТIаьхьарнаш 25:8-17)*

¹² Набухди-Нецара паччахьалла дечу ткъайоьсналгIачу шеран пхоь-алгIачу беттан уьтталгIачу дийнахь паччахьан гIаролхойн хьаькам во-лу а, Бавелан паччахьан ялхо волу а Набузар-Адан Ярушалайме веара. ¹³ Цо Везачу Элан цIа а, паччахьан цIа а, Ярушалаймера массо а цIа а цIе тесна дагийра. Иштта, Ярушалаймехь долу дерриг а коьрта цIе-нош а дагийра. ¹⁴ Оцу хьаькаман куьйгаллехь долчу хашадхойн эскаро Ярушалаймана гонах долу пенаш а дохийра. ¹⁵ Паччахьан гIаролхойн хьаькамо Набузар-Адана уггар къечарах болу цхьаберш а, Ярушалай-мехь дисина кхидолу халкъ а, говза гIишлош йийраш а, Бавелан пач-чахьан агIор бевларш а йийсаре дIабигира. ¹⁶ Амма къечу нахана юкъара цхьадолу адамаш цо цу махкахь дитира, цаьрга кемсийн бош-машкахь а, кхашкахь а болх байтархьама.

¹⁷ Хашадхоша дохийна дIадехира Везачу Элан цIенна хьалха долу цIестан бIогIамаш а, цIийнан кертахь меттахIюхуш йолу цIестан бу-хахIотторгаш а, иштта цIестан хIорд а. Дерриг а цIаста цара Бавеле дIадаьхьира. ¹⁸ Цара иштта дIаяьхьира тесаш а, белаш а, тукарш а, ха-за хьожа йогIу хIума^д чуюьллу кедаш а, Везачу Элана гIуллакх дечу хенахь лелош хилла йолу цIастанах йина мел йолу пхьегIаш а. ¹⁹ Де-ших а, детих а мел йина хIуманаш а дIаяьхьира паччахьан гIаролхойн хьаькамо: бошхепаш а, богуш болу кIора дIасакхьохьу нойш а, цIий чудуттуш долу боганаш а, тесаш а, къуьданаш а, хаза хьожа йогIу хIума чуюьллу кедаш а, сагIанийн боганаш а. ²⁰ Сулим-паччахьо Везачу Элан цIенна лерина бина ши бIогIам а, боккха яй а, шийгта цIастанах бина сту а, меттахIюхуш йолу кIелхIотторгаш а цIогIа еза яра. Оцу хIуманашна дахана долчу цIастанан барам буста а ца лора. ²¹ ХIора бIогIам берхIитта дол лекха бара, ткъа цуьнан го буьстича, иза шийг-та дол бара. И бIогIамаш юкъахь хара дара, ткъа церан пенаш биь пIелг шуьйра дара. ²² Хьалхарчу бIогIамна тIехь цIастанах дина таж^д дара, пхиь дол лекха а долуш. Цу тIехь цIастанах бина цаца а, наран

^{52:11} Яхьазкхиал 12:13. ^{52:13} Сулим 9:8. ^{52:17-23} Сулим 7:15-47.

стоьмаш а дара. Вукху бIогIамна тIехь а дара иштта дина цIестан на-ран стоьмаш. ²³ Массо а агIор безткъе ялхитта наран стом бара, ткъа таж тIехь уьш бIе бара.

*ЯхIудхой Бавел-махка дIакхалхар
(ТIаьхьарнаш 25:18-21, 27-30)*

²⁴ Паччахьан гIаролхойн хьаькамо коьрта динан да^д волу Сари-ЯхIу а, шолгIа динан да волу Цапни-ЯхIу а, Везачу Элан цIа чу вьбдийла ларьеш волу кхо гIаролхо а иийсаре дIавигира. ²⁵ ГIалахь кхидIа бисинчарах цо дIавигира тIемалойн хьаькам а, паччахьан ворхI хьехамча а, нах эскаре дIаязбеш волу эскаран коьрта йозанча а, иштта гIалахь шайна схьакарийна волу кхузткъа кхивоулу стаг а. ²⁶ Уьш берриш а паччахьан гIаролхойн хьаькамо Набузар-Адана Бавелан паччахьна тIе Рабила-гIала дIабигира. ²⁷ Хьамат-махкарчу Рабила-гIалахь Бавелан паччахьо, уьш байа аьлла, омира дира.

Иштта яхIудхой шайн махках бехира, иийсаре дIа а бигина. ²⁸ ХIоккхул адам шен цIера даьккхира Набухди-Нецара: ша паччахьалла дечу ворхIалгIачу шарахь ЯхIуд-махкара кхо эзар ткъе кхоь стаг араваьккхира цо. ²⁹ Набухди-Нецара Бавелехь паччахьалла дечу берхIитгалгIачу шарахь Ярушалаймера бархI бIе ткъе шийтта стаг араваьккхира. ³⁰ Набухди-Нецара паччахьалла дечу ткъе кхозлагIчу шарахь Набузар-Адана ЯхIуд-махкара ворхI бIе шовзткъе пхий стаг араваьккхира. Берриг а иийсаре дIавигнарг виь эзар ялх бIе стаг вара.

³¹ ЯхIудхойн паччахьо ЯхIу-Яхина Бавеларчу набахтехь ткъе вуьрхIитта шо даьккхича, Авил-Мардуха иза набахтера аравалийтира. Иза хилира Авил-Мардух Бавелан паччахь хилла дIахIоьттинчу шеран шуьйтталгIачу беттан ткъе пхоялгIачу дийнахь. ³² Авил-Мардуха цуьнца бертахь къамел дора, ткъа Бавел-махкахь иийсарехь болчу кхиболчу паччахьийн ларамал цунна лекха ларам бира. ³³ ЯхIу-Яхинна пурба делира шена тIера тутмакхан духар дIадаккха. Дуьнен чохь ша кхин мел йоккхучу хенахь кест-кестта паччахьна уллохь яа хIума йоура цо. ³⁴ ЯхIу-Яхин дуьнен чуьра дIаваллалц, хIора дийнахь Бавелан паччахьо цунна мел оьшург латтадора.

Тийжамийн тептар

Дешхьалхе

ХЮкху тийжамийн тептар тГехь пхи байт ю. Иийса дуьнен чу валале, 586-гIачу шарахь Ярушалайм-гIала йохор а, иза дакъазаяккхар а, нах иийсаре бигар а ду царна чохь далхош дерг. Тептаран белхаран хатI делахь а, Делах тешаран а, хиндолчух сатийсаран а дешнаш ду цу тГехь. ХЮра шарахь жуьгташа дагабоуйту халкъана хилла и бохам. Цу деношкахь цара марханаш а кхобу, белхарш а лагтадо, иштта хIара байташ а йобшу.

Ярушалайман бала

- 1** ¹ Адам* мацах дукха хилла йолу гIала,
цхьа а стаг воцуш санна йисина-кх и гIала.
Лаьтташ ю иза йисна Iачу зудчух тарьелла.
Халкъашна юкъахь сийлахь йолуш лелла и гIала.
Мехкашна тГехь а эла хилла лаьттина и гIала.
Ясакх луш ерг санна хилла дIахЮьтти-кх и гIала.
- 2** Буьйсанна иза йоблху къаьхьачу белхарца.
БIаьрхиш а ма ду цуьнан беснеш тГехула охьаобьхуш.
Вац-кх цхьа а иза тейийриг
и езначу массарна а юкъахь.
Цуьнан берриг доттагIий а ямарта хили цунна.
МостагIий а хилла, дIахIитти-кх уьш цунна.
- 3** Вон тIе а догIуш, халчу лоллехь иза хили,
ЯхIудан халкъ иийсаре ма диги.
Хийрачу мехкашкахь даха иза хаййти,
амма цхьа а синтем цунна-м ца карий.
Массо а цуьнан мостагIий цунна тIаьхьабевли.
Готта йолчу оцу меттехь уьш цунна тIекхии.
- 4** ГIайгIанехь ма ду Цийонан** некъаш,
Царна тГехула ца леларна деза де даздийраш.

* 1:1 ХЮкху тептаран кортош 1–4 абатан кепехь ду, абат кхачаме хиларе терра, цхьана тайпанан кхачамалла а гойтуш.

** 1:4 Цийон – иза Ярушалайм-гIалахь цхьа лам бу. Цу лома тГехь Делан цIа дара лаьтташ.

- Ма яссаели хИнца цуьнан ерриг а ков-керташ,
 Цуьнан динан дай а бу узарш деш лаьтташ.
 ЙоІарий а ма бу цуьнан йоккхачу гІайгІанехь.
 Йоьккха къахьо ма ю цуьнгахь шехахь а.
- 5 ДахІитти-кх коьрте цуьнан массо а мостагІий,
 Иза цаезнарш тоьллачу хьолехь бу.
 Везачу Эло цунна и вон тІедайти,
 Цуьнан бахьана а цуьнан дукха къинош хилар ду.
 МостагІашна хьалха, йийсаре а дахана,
 Доьлхуш, дІаоьхуш цуьнан бераш а ду.
- 6 Ели-кх дІа Цийонан
 йоьІан* хазалла.
 Элий а бу цуьнан,
 дежийла доцу сеш санна,
 дерриг гІора дІа а даьлла,
 таллархочунна хьалха бевлла.
- 7 Жоп а лобхуш, баланехь а,
 гІело хьобгуш а ша лелачу хенахь,
 дагаяьхки Ярушалаймана тоххара хьалха
 шен долахь мел хилла йолу хазнаш.
 МостагІчун карах цуьнан халкъ доьжча,
 цунна гІо дан цхьа а дІа ца хІоьттира.
 Сийсаз а еш, иза хІаллакьхилча,
 цуьнан мостагІий цунах кхаьрдира.
- 8 Зене долу къинош летадора Ярушалаймо.
 И бахьанехь догдели нехан а цунах.
 Хьалха, и хеста а еш, язйина лелларш
 хьобжу хИнца массо а ца бешаш цунах,
 гарна шайна и хИнца ерзинаьялла.
 Ша а цо ма доху даккхий синош хИнца,
 шена эхь хетарна, дІа а йоьрзуш.
- 9 И боьха томмагІа юх тІехь дара цуьнан.
 Ца йора цо ойла шех хиндолчун.
 Цуьнан йожарх нах инзарбевллера.
 Вац-кха цуьнан догъэца хИнца цхьа а.
 «Схьахьажахьа, Веза Эла, сан гІайгІа-балане,
 ХІунда аьлча сан мостагІа вазвелла дІахІоьтти!»
- 10 Куьг цунна тІе ма кховдийна буьрсачу мостагІчо,

* 1:6 Цийонан йоІ – иза ю Ярушалайм-гІала. И гІала Цийон цІе йолчу лам тІехь лаьтташ ю.

Ярушалайман халкъан мехала мел йолчу хІуманна тІе.
 Хъан деза долчу цІа чу боьлхуш
 го цунна кхечу къаьмнех берш.
 Царах лавцна Ахь омра ма дина,
 Хъайн гуламан метте ма дуьйла аьлла.

- 11 **Л**оьхуш напха шена, доккха са а дохуш,
 Дерриг а хъан халкъ шен синехъа даьлла,
 Шен мехала мел йолу хІума цо юучух дІало,
 ша гІелделла доллушехъ, дийна дисархъама.

«Хъажахъа хьо, Веза Эла, – оцу халкъо боху –
 юьхъІаьржачу хІоьттина долу сан хъал хІинца
 муха ду.

- 12 **М**ассо а новкъахула тІехдовлурш, шуна иза хІумма
 а дац!
 БІаьрг тохий, схъахьовсийша, юй те иштта цамгарш?
 Дуй те иштта лазар, суна кхеттарг санна?
 Буй те иштта бала, суна белларг санна?
 Везачу Эло Ша кхачийтира иза суна
 Ша оьгІазваханчу цу халчу дийнахъ.
- 13 **Н**ийсса лакхара Цо цІе охъа ма теси,
 сан даьІахкашна иза кІоргге чу ма ели.
 Со дІалоцу бой Цо сан когашка теси.
 Со, охъа а йожийна, Цо юа ма ерзийти.
 Сан синах а кхетта, Цо со дІа ма теси,
 Дийнахъ сарралц Цо со гІелйина дІахІоттий.
- 14 **О**ццул долу сан къинош вовшех а дуьйцина,
 шен куьйгаца царах суна дукъ Цо дина.
 ТІаккха и дукъ суна Цо коча диллина,
 иза бахъанехъ сан берриг а ницкъ гІелбалийттина.
 Хъалдолчу Эло дІаелла-кх со
 схъаялалур йоцучеран кара.
- 15 **П**елг Шен меттахбаккхарца дІатеси Хъалдолчу Эло
 Суна чохъ карийна мел болу сан нуьцкъала тІемалой.
 ТІаккха суна дуьхъал Цо эскарш дІахІиттий,
 Цаьрга хІаллакбайтархъама сан къона тІемалой.
 Мутт доккхучу гІирсо санна, Цо дІахъаьши
 яхІудхойн йоІ йолу и Ярушалайм-гІала.
- 16 **Р**еза йоцуш йоьлху со,
 бІаьргаш бІаьрхих дуьзна сан.
 Вац со денъян цхъа а,

тейийриг а вац-кха сан.
 Бераш ду сан дог доьхна,
 МостагIа шайл тоьлла дела».

- 17 Сатуьйсусуш, кхийдадо шен куьйгаш Цийоно,
 амма вац-кха цуьнан догъэца цхьа а.
 Якъубан халкъах лаьцна Везачу Эло омра дина,
 цуьнан лулахойх Цо мостагIий цунна бина.
 Царна юкъахь Ярушалайм-гIала
 дIахIоьтти-кх сийсазниг а хилла.
- 18 «Ткъа Веза Эла бакъонца ма лела,
 Цуьнан даше ас ла ца доьгIна дела.
 Сан балане хъажий,
 ладогIалаш, халкъаш,
 Сан йоIарий, сан къонахий
 йийсарехь ма бу.
- 19 Холчу хIоьттинчу хенахь сайн накъосташка
 кхайкхира со.
 Амма цара, ле а йина, Iехийра со.
 Сан динан дай, сан къаной,
 шайн са кIелхъардаккхархьама,
 шайна напха а лобхуш,
 лечу хьола тIе бевлла.
- 20 Хъажахьа соьга, Веза Эла, дог доьхна со хиларна,
 Суна чохь мел йолу хIума егаеш дIахIоьтти.
 Дог а меттахдаьлла сан,
 Хуна ас дуьхьало ярна.
 Арахъара деанчу туьро сайн берех со яьккхи.
 ЦIера хьал, ялар санна, ма ду сан хIинца.
- 21 Царна ас узарш деш хезна,
 Вац-кха сан догъэца цхьа а.
 ДIахезна сан мостагIашна
 Со къызачу баланехь хилар.
 Айхьа аьлла де тIедаийтахьа,
 Уьш а Ахь сох дIатарбехьа.
- 22 Iесаллица цара мел динарг
 Хуна хьалха дIахIуттийла.
 Сан къинош бахъанехь суна динарг
 Ахь царна а дойла.
 Тийжамаш сан бу-кха гIийла,
 Дог а сан мел гIелделла».

Ярушалайм-гАлина бина бекхам

- 2** ¹Аьшнаш а еш, Хьалдолчу Эло ма кхолий
 Цийонан йоI Шен оьгАзаллица!
 Исраилан халкъан сийлалла стигалара
 Цо лаьтта тIе охьатеси.
 Ша оьгАзваханчу цу дийнахь
 Шен когийн кIело* Цунна дага ма ца еа.
- 2** Берриге а Якъубан мохк Хьалдолчу Эло хIаллакби.
 Къа ца хеташ, къизаллица Цо и бохийна дIабаьккхи.
 Ша дарвеллачохь Цо йохийна дIаяьккхи
 ЯхIуд-мехкан ерриге а чIагIийна йолу меттигаш.
 Пачхьалкх а, цуьнан элий а Цо лаьтта охьа ма теси,
 сийсаз а баьхна, уьш берриш а Цо охьа а ма бехки.
- 3** Вуно чIога дар а велла, Ша оьгАзвахча,
 Исраилан берриг а ницкъ Цо хIаллакбина дIабаьккхи.
 МостагIий царна хьалха дIахIиттича,
 Шен аьтту куьг царна тIера Цо юхадерзий.
 Цо иза дича, йогуш йолчу цIеро санна,
 вайн махкара гонах мел дерг Цо дIа ма кхаьлли.
- 4** Гонахарчу мостагIчо санна,
 секхаIад Цо тIехьажий.
 Куьг тIе а кховдийна, мостагIчо санна,
 бIаьргана мел безнарш хIаллакби.
 ЦIе санна йолу Шен дералла
 Цийонан йоIан четар чу Цо охьаIаний!
- 5** ДIахIоьтти-кх Хьалдолу Эла мостагIа хилла,
 Исраилан мохк берриг а Цо хIаллак ма би.
 Цуьнан паччахьан гIишлош йохийна дIа ма ехи.
 Цуьнан ерриг а чIагIонаш дакъазаяхна йити.
 ЯхIудан йоI йолчохь долу латкъаммий, белхаррий
 хIинца чIога алсам Цо ма даьккхи.
- 6** Ерриге а Шен гIишло, бешахь лаьтта цIа санна йолу, Цо
 тIепаза дIаяьккхи.
 Шен гуламан меттиг а Цо хIаллакIийна дIаяьккхи.
 Цийон-ломаьх даздеш хилла деза денош дицдайти.
 Шена лерина шоьтан денош Везачу Эло дитийти.
 ЧIога Ша оьгАзваханчохь Цо паччахьаш дIатеси.
 Ша чIога дарвеллачохь динан дайх Иза дIавирзи.

* 2:1 *Когийн кIело* – иза Ярушалайм-гIала я цигахь лаьтташ долу Делан цIа ду.

- 7 **Жирга*** а хетта, Шен саҕа доккху кхерч^д юха а тоттуш,
 Хьалдолу Эла Шен цийнах дӱавирзи.
 Цуьнан дерриш а пенаш
 мостаҕийн кара Цо дахийти.
 Дезачу дийнахь айдеш санна, цара аьзнаш айади.
 Везачу Элан ца чохь цара йоккха ҕовҕа ма яьккхи.
- 8 **Зенашца** санна, ҕалина гонах сиз а хьокхуш,
 билгалдаьккхира Везачу Эло цуьнан пенаш дохо.
 Цийонан йоӀан пен божорхьама
 Шен куьг юха ца даьккхира Цо.
 Арахула йолу чаҕӀонаш, пенашца цхьаьна
 хӀаллак а йина, елхийтира Цо.
- 9 **И** дерриг Ярушалайман кевнаш лаьттах чу ма дахана.
 Церан дерриг а ҕораш а, дохийна, дӱа ма даьхна.
 Цуьнан паччахь, цуьнан элий хийрачу нахана юкьабабхна.
 Товрат-хьехамаш Ӏамо кхин цхьа а вац.
 Цуьнан пайхамаршна хьалха кхин ца хӱьутту
 Везачу Элера долу суьрташ.
- 10 **Кьаной** ма бу бист ца хуьлуш хевшина,
 Цийонан йоӀан кьаной лаьтта тӀе охьабевшина.
 Цара шайн кортошна тӀе ченаш а ма тийсина.
 Сингаттаман бедарш цара доҕӀмаш тӀе а юьйхина.
 Ярушалайман йоӀарша а, ҕайҕӀанехь дӱа а хӀиттина,
 халахетарца кортош шайн охьадахийтина.
- 11 **Ледарадевлла-кх** сан бӀаьргаш, бӀаьргех хиш охьадарна.
 Кийрахь мел дерг дегадо сан, дог карзахдаларна.
 Сайн синах а ваьлла со, дукха тийжаш хиларна.
 И дерриг а хилла суна, сан халкь дохийна лелорна,
 Кегий бераш а, дакхош дерш а, мацалло эгийна,
 Ғалин урамашкахь Ӏохкуш хиларна.
- 12 **Марах** долуш шайн наношка цу бераша ма олу:
 «Мичахь ду те бепиг, чаҕар?»
 ТӀаккха, чевнаш хилларш санна,
 Ғалин урамашкахь охьа а оьгий,
 кийрара шайн синош дӱа а хобций,
 шайн нанойн карахь дӱадовлу уьш.
- 13 **Нийсадерг** хӱн эр дара хьобга, стенца хьо юста,
 Ярушалайм, ва сан йоӀ?
 Стенах хьо тарье ас, хьо теярхьама,

* 2:7 *Жирга* – дегаза; тамехь доцург; даго тӀе ца лоцу хӱума.

ва йоІстаг йолу хьо, Цийонан йоІ?
 Чов ю хьан, хІорд санна кІорга,
 ХІинца хьан тойийр яра те хьо?

- 14 Олура хьан пайхамарша
 даьссаниг а, харцдерг а.
 Хьо йийсаре ца яхийта,
 гучу ца яьккхира хьан Іесалла.
 Цара дуьйцу хиндерш а,
 адам ледеш, харц ма ду.
- 15 Пе а бетташ, гІалина уллохула мел лелачу наха
 хІинца куьйгаш шайн вовшах ма детта.
 Кртош а лестош, цара шакарш етта.
 Ярушалаймах лаьцна цара иштта хьотту:
 «Шех хазаллин кхачамалла ду аьлла йолу гІала хІара ю те?
 Шех хазаетаран бохь бу аьлла гІала хІара ю те?»
- 16 Резахиларца хиллачунна хьан мостагІий хьох кхаьрда,
 Цергаш хьекхош, цабашарца цара шакарш ма етта.
 «Вай кху дийне са а тийсира,
 вайна иза ган а ги,
 Вай и хІинца дІа а кхаьлли», —
 цара хІинца ма эли.
- 17 Синтем боцуш Везачу Эло Шен дош кхочушди,
 хьалххе дуьйна Ша хьедина ма-хиллара.
 Хьо кьизаллица Цо хІаллакйи,
 Ширащу хенахь Ша билгал ма-даккхара.
 И мостагІчунна хазакхийти.
 Хьо цаезначийн ницкъ айи.
- 18 Тийналлица кхойкху Хьалдолчу Эле адамийн дегнаша.
 Тергам белаш хІинца аша, Цийонан йоІан пенаша,
 Дийнахьхий, буьйсанный,
 Іовраш санна, бІаьрхиш хьан обхийла.
 Хьан синтем а ма хуьлийла,
 хьан бІаьргийн садаІар а ма хуьлийла.
- 19 Узамаш беш кхайкхарца,
 буьйсанан хІора дакъа долалуш,
 Хьайн дагахь мел дерг а, хи санна,
 Іанаде Везачу Элана хьалха.
 Хьайн куьйгаш кховдаде доІанца Цуьнга,
 Хьайн берийн синош Цо Іалашдар доьхуш,
 Урамийн сенашкахь
 уьш мацалла лечу хенахь.

- 20 Хъажахъа Хьо, Веза Эла,
 Ахъ хъанна и дина!
 Дезий те зударша шайн бераш даа,
 Шаьш дахар а делла, шаьш кхаьбна долу?
 Хьалдолчу Элан цIа чохъ байъина
 хила безий те динан дай а, пайхамарш а?
- 21 Цу урамийн ченалахъ ма Юхку
 бераш а, къаной а охъаэгна.
 Сан йоIарий а, кегий нах а
 мостагIчун туьро охъабехкина.
 Оьгазваханчу ва дийнахъ Ахъ уьш хIаллакбира.
 Церан синош ца кхоош, къизаллица уьш байъира.
- 22 Iаьржа баланаш массо а агIор Ахъ суна тIебалийра.
 Дезачу денна кхойкхуш санна, Ахъ уьш суна тIебалийра.
 Везачу Эло оьгазалла ша йинчу ва дийнахъ
 Цхъа а дийна ца висира, цхъа а кIелхъара ца велира.
 Ас лелийна мел берш, кхиййна мел берш
 мостагIчо хIаллакбина дIабехира.

ПайгIанехъ воллушехъ, сатийсам хилар

- 3** ¹ Алссам бу аса хъегна баланаш
 Везачу Элан дерачу оلالлин куьйгах.
² Араваьккхи со Цо Iаьржачу бодане,
 серло йоцчохъ со лелийтархъама.
³ Аьрру куьг Шен дийнахъ сарралц суна тIехъ а латтийна,
 Веза Эла суна дуьхьал ма ваьлла.
⁴ Билггал сан чкъор а, дилха а Цо мал а ма дина,
 сан даьIахкаш а ца мегачу ма яьхна.
⁵ Боккха го бира Цо суна,
 къаьхъаллица а, халонашца а со дIа а лаьцна.
⁶ Боданечу метте охъахаййна Цо со,
 тоххарехъ белла Юхкуш болу нах санна.
⁷ Везачу Эло буржалш тоьхна суна,
 кIелхъар ца валийта го бина суна.
⁸ Везачу Элана дIа ца хезара сан доIа,
 со Шега добхушший, кхойкхушший волуш.
⁹ Везачу Эло тIулгашца дуьхьало йи сан некъашна,
 со лела некъаш а галдехи Цо.
¹⁰ Гамонца тIекхета кечъелла ча санна, дIахIоьтти Иза суна.
 КIело еш долу лом санна, хили Иза суна.
¹¹ Гамдина сан некъаш, цистина со дIаваьккхи,

- цхъа а воцург а вина, дIахIоттий Цо со.
 12 ГIакх дина, дIахIоттий Цо со,
 Шен секхIад а тIехъажий Цо суна.
 13 Дерриг а Шен Iад-ботт чуъра
 пхерчий сан жаннашна тIегуъйхи Цо.
 14 Дерриг а сан халкъ сох кхаърдаш дIахIоътти,
 шаъш денна а лобкхучу иллешна юкъа цара со валий.
 15 Довшах а вузийна со Везачу Эло,
 сагал-бецан къаъхъа хи а малийна Цо суна.
 16 Ерриг сан цергаш жагIанца Цо кегйи,
 лаъттарчу чимлахъ Цо со верриг а бехви.
 17 Ели сан даг чуъра маршо а дIа.
 Дицдели суна самукъадалар муха хуълу а.
 18 «Ерриг а Везачу Элах йолу дегайовхо дIаели сан,
 берриг а ницкъ дIабели сан», – элира ас тIаккха.
 19 Жирга^д хетачу стиман IаIар а, сагал-бецан къаъхъалла а санна,
 ю ас сайн баланех а, ваълла леларх а йо ойланаш.
 20 Жолам-яI, мел дика дагахъ лаътта суна иза,
 ма доьхна ду-кха сан дог а хIинца.
 21 Жим-жимма делахъ а, юхадобързу
 сан сатийсар, суна иза дагадеача:
 22 Заманашкахъ а чекх ца болучу Везачу Элан безаман
 чаккхенга вай тIе ца кхаъчна*,
 ткъа Цуънан къинхетамаллин гIуллакхаш чекх а ца девлла.
 23 Зовкх-яI, хIора Гуъйранна карладуъйлу уыш,
 Хъан тешаме хилар а мел кIоргге ду!
 24 Зийна долчу сан сино боху: «Веза Эла сан дакъа ду,
 цундела Цунах а тешна со Иийр ву!»
 25 Иштта дика ву Веза Эла, Шех а тешна, Iаш болчарна!
 Дика ву Веза Эла Ша лобхуш болчарна!
 26 Иштта дика ду собарца Везачу Эле ладегIар,
 гIолехъ ду Цо кIелхъардахаре хъежар.
 27 Иштта, гIолехъ ду стагана ша къона волуш,
 собаран дукъ лело иза Iемича.
 28 Къаъхъачу баланийн мохъ Везачу Эло шена тIе биллина дела,
 тап-аълла, тийна, ша волччохъ Iан веза иза.
 29 Кхочуъйтуш шен юъхъ лаътта, охъатеIийла иза
 Везачу Элана хъалха,

* 3:22 Я иштта: Заманашкахъ чекх ца болучу Везачу Элан безам бахъана долуш вай дIа ца кхаъллина.

хИунда аьлча догдохийла кхин а хила там бу.

30 Кхечо шена тоьхча, шен важа бесни а схьаерзайойла цо.

Шега вон дош аьлча, собарх вузийла иза.

31 Ларам а беш, Хьалдолчу Эло

гуттаренна а вуьтур вац иза.

32 Лан хала болу бала Ша тГебаийтахь а, кьинхетам бийр бу Цо,

Шен хедар боцчу безаман бараме хьабжжина.

33 Лаа а лууш ца до Везачу Эло

адамийн кIенташна таIзар а, халахетар а.

34 Ма хаьа-кх Цунна когаш кIел хьобший

кху лаьттарам массо а тутмакх.

35 Ма го-кх Веза Воккхачунна, Шена хьалха

адаман бакьонаш ларьеш ца хилча.

36 Ма го-кх Хьалдолчу Элана,

адамна кхел нийса еш ца хилча.

37 Нагахь санна Хьалдолчу Элана хила лиьча бен,

нахана лиьнарг кхочуш хир дац.

38 Нийсса Веза Воккхачо аьлча а бен,

хуьлий-ткъа бохам балар я беркат хилар?

39 Нагахь санна ша хIинца а вехаш хилча,

къинош бахьанехь шена дечу таIзарна латкъамаш бан
ца беза стага.

40 Оцу ваьш лелачу некъийн тидам а бина,

Везачу Элахьа доьрзийла вай, уьш талла а теллина.

41 Оцу стигалшкахь волчу вайн Деле

хьалаойийла вай вешан дегнаш а, куьйгаш а.

42 Оццул дуьхьал а девлла, Хьох дIакъаьстира тхо.

Ахьа, Веза Эла, тхуна геч а ца дира.

43 ПаргIат тхуна тIаьхьа а ваьлла, Хьо обгIазвахча,

тхох къа а ца хеташ, дайира Ахь тхо.

44 Пардо санна йолчу цу мархина юкъахь дIахьулвелира Хьо,

тхан доIанаш Хьайна тIе ца кхачийтархьама.

45 Пачхьалкхашна а, массо къаьмнашна а юкъахь

нехаш санна дина, дIахIиттий Ахь тхо.

46 Реза шаьш хиларна, мостагIий вайх кхаьрдаш бу,

вайн массо а мостагIий вайна кхиссарш еш бу.

47 РагI кхечи вайн а, къаьхьа къемат а, оьрнаш а,

дакъазадовлар а, дохор а хили вайн дакъа.

48 РогIана хин Iовраш йоуьйту сан бIаьргаша,

сан халкъ хIаллакхийлар бахьана долуш.

49 Сан бIаьргаш ца совцу доьлхучуьра хIинца,

- 50 б!аьрхиш сан охьаобьху, ца совцуш, хаддаза,
стигаларчу Везачу Элана,
охьа а хьаьжна, вайн хьал дагаллалц.
- 51 Сан б!аьргашна гинарг бахьана долуш,
сан г!аларчу йо!аршна г!айг!анехь ву со.
- 52 Т!аккха, олхазар лоцуш санна, массо аг!ор х!уьа а дина,
со схьалаца г!иртира сан мостаг!ий, цхьа а бахьана доцуш.
- 53 Тутмакх санна, со ор чу а кхоьссина,
дийна волчу суна те т!улгаш кхиссина.
- 54 Т!аккха сан коьрте кхаччалц хиш хьаладевлча,
ас элира: «Со х!аллакьхили».
- 55 Ур-атгалла цу к!оргачу ор чьъра хьала а
Хьан це ас ма йохура, сан Веза Эла!
- 56 «Узарш ас дарна, даккхий синош дахарна ма кьовлахь Хьайн
лерг да!» –
аьлла, ас орца даьккхича, сан аз Хьуна хезира да.
- 57 Уьйр Хьобца лобхуш, со Хьайга кхайкхича,
Ахь, суна те а хуьлуш: «Ма кхера!» – элира.
- 58 Хьалдолу ва Эла, сох даьлларг кьастийнарг Хьо ма ву,
сан дахар а пар!атоне даьккхинарг Хьо ма ву.
- 59 Хьуна гина, Веза Эла, суна дина вон.
Ахь-Айхьа ехьа сан г!уллакхан кхел.
- 60 Хьуна го, Веза Эла, церан берриг а бекхамаш.
Церан берриг дагалацамаш суна дуьхьал бу.
- 61 Церан ерриг ойланаш суна дуьхьалъевлла,
Хьуна хеза-кх, Веза Эла, цара етга баганаш.
- 62 Цара х!ора денна суна дуьхьалдаьхна х!илланаш го Хьуна,
сан Веза Эла.
Суна дуьхьалбевлacherан кьамелаш а хеза-кх Хьуна,
сан Веза Эла.
- 63 Цара, хьажахьа, Веза Эла,
шаьш хевшинчохь, г!евттинчохь сох белам ма бо.
- 64 Иаббалц Ахь бекхам бехьа царна, ва Веза Эла,
цара лелийначу г!уллакхашка хьаьжжина.
- 65 Иаьржа дог царна чу Ахь диллахьа,
Хьан не!алт а хуьлийла царна т!ехь.
- 66 Ианаяй царна те Хьайн оьг!азалла, царна Хьо т!аьхьавалахьа,
Везачу Элан стигалшна к!елхьара х!аллак а бай, уьш
дабахьа!

Ярушалаймана дина таІзар

- 4** ¹ Ангали санна долу деши а ма кхоблина ду-кх,
и тоyllла долу деши а ма хийцаделла-кх.
Урамашкахула маЫ-маЫПехь дІасакхийсина ду-кх
Делан цИйнан деза тІулгаш а.
- 2** Беза болу Цийонан кІентий,
цІеначу дешин мехах берш,
кхийрачу пхьегИйн меха а бина,
куьпчичо бинарш санна ма лору.
- 3** Вуно кызачу чангІалкхо а накха ло
шен кІорнеш юзорхьама,
ткъа сан халкъана юкъара наной кыза хилла дІахІиттина,
ьяссачу аренгахь шен хІоаш дІатосу олхазар санна.
- 4** Го хІинца декхаш долчу берийн меттанаш
хьогаллина багара стигалх летта хилар.
Кегийчу бераша а бепиг доьху,
амма цхьаммо а ца ло царна иза.
- 5** Дерстинчу женах шаьш дузош хилларш
хІинца-м мацаллех урамашкахь леш бу.
Хьалха дезачу кІадинах йина бедарш лелийнарш
хІинца-м нехаш кегош лелаш бу.
- 6** Ерриг Седам-гІалин кыиношна динчу таІзарал а тІехдаьлла
Везачу Эло сан халкъан йоІарша хьерчийначу кыиношна
дина таІзар.
Иза-м цу сохьта хІаллакйина дІаяьккхира,
ткъа адамын куьйгаш цунах хьакха а ца деллера.
- 7** Заманашкахь кьобалбина цуьнан элий
лайл а цІена, шурел а кІайн бара.
Церан догІмаш а ма дара цІарула-цІечу басахь.
Церан куц а ма дара жовхІарх тера.
- 8** Жолам-яІ, хІинца-м кІоранал а Іаьржа ю церан яххьаш.
Урамашкахь цхьанна а бовза а ца бевза ушь.
Церан дегІан чкъор а ма ду даьІахкех а летта,
дечиг санна, дакъа а делла.
- 9** Иштта, тур тоьхна байинарш ирсе бу
мацалло байиначарал.
ХІорш меллаша леш ма бу,
ялтин кхачам ца хиларна.

- 10 **К**еда дегнаш долуш хилла болчу зударийн куыйгаша а
шайн бераш кхехкадора,
шайна юучунна уьш хилийта,
сан халкъана тIе бохам байитича.
- 11 **Л**атийра Везачу Эло Цийонехъ цIе,
иза бухара дуыйна яга а еш.
ОьГазвахара Веза Эла,
Шен дералла тIехъажийра Цо Цийонна тIе.
- 12 **М**ассо а адамаш, кху дуьнен чохъ дехаш долу,
лаьттара паччахъаш а тешаш бацара,
Ярушалайман кевнашкахула
мостагIа чекхвер ву аьлча.
- 13 **Н**ийсо лелочеран цIий Iанош болчу
цуьнан пайхамарша мел летийна кьинош,
цуьнан динан дайша лелош йолу харцонаш
бахъана долуш и дерриг а хилира.
- 14 **О**цу урамашкахула, бIаьрзенаш санна,
лелаш бара пайхамарш а, динан дай а.
Ур-атталла церан бедарех хъакхавала а ваьхъар воцуш,
цIий дара царна тIехъ.
- 15 **П**аргIат мохъ хьобкхура царна тIе:
«ДIасахила, Далла хьалха бехделларш! Тхох ма хъакхало!» –
бохуш.
ТIаккха уьш, боха а бухий, дIасабовлура.
Ткъа наха шайна юкъахъ олура: «Уьш кхин хир бац вайна
юкъахъ».
- 16 **Р**еза воцуш, Веза Эла цаьргахъара дIавирзинера.
Цо уьш массанхъа а дIасакхиссинера.
Наха шайн динан дайн кхин ларам ца бира,
шайн къаношка церан кьинхетам ца хилира.
- 17 **С**ирла бIаьргаш гIелделла-кх тхан,
гIо кхачаре эрна ла а дегIна.
Тхо кIелхъара ца дахалуш долчу халкъе
ха дечу бIов тIера тхо эрна охъахьийжира.
- 18 **Т**къа мостагIаша-м тхан лараш толлура,
тхо тхешан урамашкахула ца лелийтархъама.
ТIееа тхан тIаьхъара зама, тхан тIаьхъара денош а тIедаьхки,
тIекхечи тхан тIаьхъара сахът а.
- 19 **У**ьш, тхуна тIаьхъабевлларш,

4:10 Карлабаьккхинарг 28:57; Яхъазкхиал 5:10.

стигаларчу аьрзунел а чехка бара.
 Лаьмнашкахула тхуна уьш тӀаьхьабевлира,
 яьссачу аренгахь тхуна цара кӀело а йира.

- 20 «Халкъашна юкъахь дехар ду вай
 цуьнан ИндагӀехь» – оха аьлла верг,
 тхан дахаран са долу, Везачу Эло къобалвинарг,
 мостагӀийн гуро а лаяцна, ор чу хайина.
- 21 Цхьаьна а кхетий, хазахетарца самукьадаккха хьайна
 ИуцӀа-махкахь дехаш долу Эдоман халкъ!
 Амма хаалахь, и къаьхьа кад хьуна а тӀекхочур буйла,
 тӀаккха, даха а дехна, хьо а дерзинадер дуйла.
- 22 Иесаллина дина таӀзар чекхдели хьан, Цийонан йоӀ,
 кхидӀа йийсарехь Цо хьо юьтур яц.
 Ткъа ахь харцонаш ярна, Цо дийр ду таӀзар, Эдоман йоӀ,
 Цо гучудохур ду ахьа летош долу къинош.

Нах Везачу Элехьа берзоран доӀа

- 5** ¹ Веза Эла, тхуна хилларг дага а лаций,
 тхоьбгахьа а верзий, хьажахьа тхан юьхьӀаьржачу хӀиттаре.
- ² Тхан хӀусамаш а кхечу махкарчу нехан караяхана.
 Тхан долахь мел хилларг а хийрачу нехан каракхьачна.
- ³ Да а воцуш, байлахь дисна тхо.
 Наной а бу тхан, бисина Ӏаш болу зударий санна.
- ⁴ Тхешан долу хи а детих эца деза тхан.
 Тхешан долу дечиг а ахчанах бен ца кхочу тхуна.
- ⁵ Тхуна тӀаьхьабевлларш тхан коча баьхкина.
 Ткъа тхо гӀел а делла, синтем а бац тхан.
- ⁶ Бепигах дузархьама, мисархошца барт бира оха,
 дийна дисийтархьама, ашурхошка бертан куьг
 дӀакховдийра оха.
- ⁷ Тхан дайша къинош летадора. Уьш хӀинца бан а бац.
 Ткъа уьш Делан лаамехь ца леларна, тхо таӀзар токхуш ду.
- ⁸ Тхан мостагӀчун леша олалла до тхуна тӀехь,
 цхьа а вац церан карара тхо кӀелхьардаха.
- ⁹ Яьссачу арахь тхашна тӀе айина тур долу дела,
 даларна а кхоьруш, сискал йоккху оха.
- ¹⁰ Луьра хӀоьттинчу мацаллина, дагар а деана,
 дӀахӀоьтти тхан чкъор, цӀе санна хилла.
- ¹¹ Тхан зударий а хьийзабо мостагӀаша Цийонехь.
 Тхан мехкарий а хьийзабо цара ЯхӀуд-мехкан гӀаланашкахь.
- ¹² Тхан элий а мостагӀаша ирхьоьхкина,

- тхан къаной а хИнца ларам боцуш бу.
- 13 Къоначаьрга а цара хьеран тІулгаца ялта охьуйту.
Ткъа дечиган мохь беца хиларна, кегий нах охьаобгу.
- 14 Къаной а ма бац хИнца гІалин кевнашкахь охьаховшуш.
Кегий нах а ма бац шайн зурманаш лобкхуш.
- 15 Тхан дегнийн хазаетар а дІадаьлла хИнца.
Тхан халхарш а белхаре дирзина хИнца.
- 16 Тхан кортош тІера таьжнаш а охьаэгна.
Оха къинош летадарна, тхо Іазапехь ду!
- 17 Цундела тхан дегнаш а ду доьлхуш.
Цундела тхан баьргаш а ду гІелделла.
- 18 Цийон-лам бассабаларна,
чангІалкхаш ю цу тІехула лелаш.
- 19 Ткъа Хьо, Веза Эла, даим а олалла деш ву.
Хьан Іарш^д тІаьхьенера тІаьхьенгахь лаьтгаш ду.
- 20 Кхоччуш диц хІунда дина те Ахь тхо?
Еххачу ханна тхо дІа хІунда теси те Ахьа?
- 21 Дерзадехьа тхо Хьайгахьа, Веза Эла, оха чІогІа доьху Хьобга!
Карла а дахий, дІахІитгадехьа тхан денош, Айхьа хьалха
уьш дІахІиттош ма-хиллара.
- 22 Гутгаренна а дІатесна-м хир ма дац Ахь тхо?
Доза доцуш обгІазвахна-м ма вац Хьо тхуна?

Яхъазкхиал-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Яхъазкхиал-пайхамар Бавел-махкахь йийсарехь вара Ярушалайм-гГала йожале хьалха а, йобжначул тГабьха а (иза дара 586-чу шарахь Дала леррина Къобалвинарг дуьнен чу валале). Цо бо хаамаш Бавел-махкахь йийсарехь болчарна а, Ярушалайм-гГалахь Iаш болчарна а лерина бара.

Яхъазкхиал-пайхамаран тептар коьртачу ялх декье декья тарло: 1) Дала Яхъазкхиале, пайхамар хила аьлла, схьакхайкхар (1–3 кортош); 2) нахе Дала царна тГехь кхел йийриг хиларх а, Ярушалайм-гГала южург хиларх а, иза йохийна хирг хиларх а дГабьедар дар (4–24 кортош); 3) Шен халкъана тГехь гГело йинчу а, иза Iехийнчу а къаьмнашна Ша кхел йийриг хиларх лаьцна Везачу Элера болу хаамаш (25–32 кортош); 4) Ярушалайм-гГала йобжначул тГабьха Исраилан халкъана синтем богIург хиларх а, хиндерг сов дика хиларх а йина чIагIо (33–37 кортош); 5) ПгогI-элана дуьхьал бина Делера болу хаам (38–39 кортош); 6) Делан цIа а, халкъ а юхаметтахIотторах лаьцна долу Яхъазкхиална хьалха дIахIоьттина сурт (40–48 кортош).

Яхъазкхиал кIоргге тешар долуш а, боккха кхетам болуш а волу стаг вара. Шена хьалха хIиттинчу суьрташкахула иза дика кхетара, ткъа нахана лерина болу а, Делера болу а шен хаамех дукхахберш цо билгалонаш санна долчу гIуллакхашкахула бора. Адаман дог а, са а кийрахь карладаккха дезаран а, хIора стаг ша летийнчу къиношна жоп дала дезаш хиларан а чIогIа тидам бо Яхъазкхиала. Цо иштга хоуйту, къоман дахар карладаккхаре шен сатийсар хилар. Яхъазкхиал пайхамар хилла ца Iара. Иза динан да а вара. Цундела Делан цIийнан а, адаман цIена дахар хиларан а цо къаьсттина гIайгIа бора.

Делан Iарш

1 ¹ Халкъан цхьа дакъа Бавеле дIадигначул тГабьха, ткъе уьтталгIачу шеран боьалгIачу беттан пхобалгIачу дийнахь, со Кабар-хина уллохь ЯхIуд-махкара йийсаре дIабигначарна юкьахь а волуш, стигалш дIаса а еллаелла, суна Делера долу суьрташ хIиттира. ² Оццу беттан пхобалгIачу дийнахь (иза дара ЯхIу-Яхин-паччахь йийсаре вигначу

^{1:1} Довзийтинарг 19:11. ^{1:2} ТГабьхьарнаш 24:10-16; 2 Шерашкахь 36:9, 10.

пхоьалгIачу шарахь), ³ соьга, динан да¹ волчу Бузин кIанте Яхъазкхиале, Везачу Элан дош кхечира, со хашадхойн махкахь* Кабар-хина уллохь волуш. Цигахь суна тIе Везачу Элан ницкъ боьссира.

⁴ Суна, Яхъазкхиална, гира кьилбаседехьара схьахьобкхуш долу дарц. Йоккха марха яра гуш, цунна юккьера стелахьаштигаш а лепаш, ткъа цунна гонах кьегаш серлаюьйлуш яра. Мархина юккьехь, стелахьаштигаш долчохь, лепаш цIаста санна йолу хIума яра. ⁵ Дарцана юкьахь диь дийнат санна хIума яра. ДIахьаьжча, церан кеп адамийн сибатах тера яра. ⁶ Делахь а цу хIораннан а йиь юьхь а яра, биь тIам а бара. ⁷ Церан когаш нийса бара, ткъа коган кIело аьттан берг санна яра, цIандина цIаста санна кьегаш а яра. ⁸ Церан еа а агIонашкахь долчу тIемашна кIелахь адамийн куьйгаш дара. ⁹ Деа дийнатан яхьаш а, тIемаш а дара. Церан тIемаш вовшех дозуш дара. Шашь дIадуьйлалучу хенахь уьш, дIаса а ца доьрзуш, муьлххачу а агIор дIадахалора.

¹⁰ Церан хIораннан а хьалхара юьхь – адаман юьхь яра, аьтто агIорниг – льман юьхь яра, аьрру агIор – стеран юьхь яра, ткъа хIораннан а тIехьара юьхь аьрзунан юьхь яра. ¹¹ Церан шишша тIам** царна тIехула дIасабаржийна бара. ХIораннан а шишша тIам вукхуьнан тIемех хьакхалуш бара. ХIораннан а иштта кхин а шишша тIам бара, цаьрца шайн догIмаш кьайладохура цара. ¹² Уьш хIорра муьлххачу а агIор дIадахалора. Шайн са дIагIертачу агIор доьлхура уьш, доьлхучу хенахь дIаса а ца доьрзуш.

¹³ Дийнатийн сибат, догуш долу кIегий санна, кьегаш дара, хаьштигех тера а дара. Цу дийнаташна юкьахь лелаш цIе яра, иза, ткьес санна, серло етгаш яра. ¹⁴ Ткьес санна, сиха дIасалелаш дара и дийнаташ.

¹⁵ Цу дийнаташка хьаьжча, суна гира царна уллохь лаьттах кхеташ йолу йиь чкьург, церан еа агIонна уллохь. ¹⁶ ХIора чкьурган сибат цхьатерра дара. Уьш, хризолит олучу безачу тIулгех йича санна, лепаш яра, ткъа цхьа чкьург кхечу чкьургана чохь йолуш санна хеталора. ¹⁷ И чкьургаш дIайоблхучу хенахь дийнаташна хьалха йолчу муьлхха а еа агIонгахьа дIайигалора цаьрга. Чкьургаш дIаса а ца йоьрзуш, дийнаташ нийсса дIадоьлхура. ¹⁸ Ткъа цу чкьургийн гонаш инзаре лекха дара – уьш массо а бIаьргех дуьззина дара. ¹⁹ И дийнаташ дIадоьлхучу хенахь царна уллора чкьургаш а дIаобхура, ткъа нагахь

* 1:3 *Хашадхойн мохк* – иза Бавел-мохк бу.

** 1:11 *Церан шишша тIам* – иштта ду цхьадолчу ширачу гочдарш тIехь. Iебархойн тептар тIехь: *Церан яхьаш а, церан тIемаш а.*

1:5 Довзийтинарг 4:6. 1:10 Яхъазкхиал 10:14; Довзийтинарг 4:7. 1:13 Довзийтинарг 4:5. 1:15-21 Яхъазкхиал 10:9-13. 1:18 Довзийтинарг 4:8.

уьш хъалаайаелча, и чкъургаш а цаьрца цхъаьна хъалаайалора. ²⁰ Дий-
наташ шайн сино дІаюьгучу метте дІадоьлхура, уьш дахначу метте и
чкъургаш а дІайоьлхура цаьрца нийсса, хІунда аьлча цу дийнатийн са
цу чкъургаш чохь дара. ²¹ И дийнаташ дІадоьлхучу хенахь, чкъургаш а
дІайоьлхура, уьш сецча — совцура, уьш лаьтта тІехула хъалаайаделча,
цаьрца нийсса хъалаайалора чкъургаш а, хІунда аьлча цу дийнатийн
са цу чкъургаш чохь дара.

²² Церан кортош тІехула нартол санна йолу хІума яра, ша санна цІе-
на исбаьхъа лепаш а йолуш. ²³ Цу нартол бухахь дІасадахийтина церан
тІемаш дара, хІораннан а тІам вукхуьнан тІомах кхеташ. Ши тІам цар-
на тІехула дІабоьдуш бара, ткъа вукху шина тІома церан дегІ дІахьул-
дора. ²⁴ Уьш дІадоьлхучу хенахь суна церан тІемийн гІовгІа хезара.
Церан тІемаша, дІадоьдуш долчу доккхачу хино санна, гІовгІа йоккху-
ра. И гІовгІа Ницкъболчун аз санна, я эскаран гІовгІа санна хеталора.
И дийнаташ дІадоьлхучуьра совццухехь, тІемаш церан агІонашна тІе-
дубжура. ²⁵ Цу дийнаташа, саца а сецна, шайн тІемаш охьадахийтича,
церан кортошна тІехуларчу нартолна тІехулар а аз схъахезара.

²⁶ Церан кортошна тІехуларчу нартолна тІехула саппир олучу беза-
чу тІулгах йинчу Іаршах^д тера хІума яра. Цу тІехь адаман сибатехь во-
лу цхъаь Іаш волуш санна хетара. ²⁷ Суна гира ГІодаюкьбара дуьйна
хъала, шена чуьра схъайолу цІеран алу санна, иза лепачу цІастанах те-
ра хилар. Ткъа ГІодаюкьбана охъа а цІе летта лепаш санна йолу хІума
гира суна. ²⁸ ДогІа догІучу хенахь мархашна юккьбера схъакхетта сте-
лаІад санна, серло яра цунна гонах йогуш.

2 ¹ Иштта дара суна хІоьттина долу Везачу Элан сийлаллин сурт.

Дала Яхъазкхиае пайхамар хила схъакхайкхар

Сайна иза гича, голаш тІе лаьтта охъа а вожна, сайн юьхь лаьтта
улло кхаччалц охъатаІийра аса. Суна Вистхуьлчун аз хезира. Цо соь-
га элира: «Адаман кІант! ХъалахІотта хъайн когаш тІе, Со хьобга вист-
хила воллу». ² Соьга Иза вистхуьлчу хенахь, суна чу Делан Са а деана,
Цо со сайн когаш тІе ирахІоттийра. Къамел Деш Верг хезира суна.
³ Цо соьга элира: «Адаман кІант! Ас хьо Исраилан халкъ долчу во-
хуьйту. Цу аьрхачу халкъо Суна букъ берзийна. Таханлерчу денна тІе-
кхаччалц уьш а, церан дай а, Суна дубхьал а буьйлуш, лелаш бу. ⁴ Уьш
чІогІа аьрха а, къиза а дегнаш долуш бу. Ас уьш болчу вохуьйту хьо.
Ахъа цаьрга дІаала деза: „Иштта боху Хьалдолчу Дала!“ ⁵ Иза чІогІа

^{1:22} Довзийтинарг 4:6. ^{1:24} Довзийтинарг 1:4-15; 19:6. ^{1:26} Яхъазкхиал 10:1; Дов-
зийтинарг 4:2, 3. ^{1:27} Яхъазкхиал 8:2.

духахъара тайпа ма ду. Амма цара хьобга ладогIахь а, я ла ца догIахь а, шайна юкъахь пайхамар вехаш хилар хоййла царна.

⁶ Амма хьо, адаман кIант, царах ма кхера. Хьо ишттачу церан къамелах а ма кхера. Кхера ма кхера, хьуна гонах уьш кIохцалш а, коканан коьллаш а санна беллахь а, сту лоцучу гезгашна юкъахь Iаш санна хьо хилахь а. Церан къамелех а, царах а ма кхера, уьш духахъарчу тайпанах беллахь а. ⁷ Ас бохург цаьрга дIаала, цара ладогIахь а, ла ца догIахь а. Уьш аьрха нах ма бу.

⁸ Ткъа ахьа, адаман кIант, Ас хъайга бохучуьнга ладогIа, уьш санна, аьрха а ма хила. Хъайн бага а гIаттаяй, Ас хъайна лун долу дешнаш дIадаа». ⁹ ТIаккха суна сайга сьхакховдийна долу куьг гира, цу куьйгахь хъарчийна тептар дара. ¹⁰ Цо и тептар суна хьалха сьхадаьстира: оцу тептаран шинна а агIонна тIехь тийжарийн а, белхарийн а, узарийн а дешнаш дара яздина.

3 ¹ Цо соьга элира: «Адаман кIант! Хъайна хьалхара гуш дерг дIадаа, дIадаа и хъарчийна тептар. Цул тIаьхьа, ваха а гIой, Исраилан халкъе вистхила».

² ТIаккха Аса сайн бага гIаттийра, Цо соьга и тептар дIадаийтира. ³ ТIаккха Цо соьга элира: «Адаман кIант! Хъайн кийра Ас хъайга дIалучу хIокху тептарх буза, иза дIа а кхаллий». И тептар аса дIакхьаллира, ТIаккха сан бага, моз кхьаллича санна, марзьелла дIахIоьттира.

⁴ Цо соьга элира: «Адаман кIант! Исраилан халкъ долчу а гIой, цаьрца Сан дешнашца къамел де. ⁵ Аса хьо хьуна хууш боцу а, хийра а мотт буйцучарна тIе ца вохуйту, амма Исраилан халкъ долчу вохуйту. ⁶ Аса хьо ца вохуйту, хьуна ца бевза хала мотт буйцучу дуккха а долчу къаьмнашна тIе. Уьш болчу а вахана, цаьрга хьо вистхилча, цара хьобга ладугIур дара. ⁷ Ткъа Исраилан халкъо хьобга ладугIур дац, хIунда аьлча цунна Соьга ладогIа а ца лаьа. Дерриг а Исраилан халкъ атта къар ца луш а, чIогIа дегнаш долуш а ду. ⁸ Амма Аса хьо, уьш санна къар ца луш а, чIогIа дог долуш а вина, дIахIоттор ву. ⁹ Алмаз тIулгал а чIогIа ду, иштта чIогIа хир бу хьан корта а. Хьо царал а къар ца луш хир ву. Царах кхера а ма кхера, ийза а ма ло, иза юхахъадаьлла халкъ делахь а».

¹⁰ Цо соьга кхидIа а элира: «Адаман кIант! Ас хъайга мел олу дош хъайн дагца тIеэца, хъайн лергашца дIа а лаца. ¹¹ Бавел-махка йийсаре дIабигначу хъайн къомах берш болчу а гIой, цара хьобга ладогIахь а, ла ца догIахь а, цаьрга дIаала: „Иштта боху Хьалдолчу Дала!“»

¹² ТIаккха со Делан Сино хъалаайира. Сайн букъ тIехьа суна чIогIачу гIовгIанан аз хезира. Оцу озо олурта: «Ша Iаш волчу меттехь Везачу

Элан сийлаллина хастам хуылда!»¹³ Суна иштта дийнатийн тIемаш вовшахъхьекхалуш а хезира, царна уллорачу чкъургаша еш йолу гIов-гIа а хезира. Иза стигал къекъарх тера яра.¹⁴ Делан Сино со, хъала а айина, дIаваьхьира. Догдобьхна, са карзахдаьлла вара со. Везачу Элан куьг дара суна тIехь чIогIа лаьтташ.¹⁵ Тал-Авивехь Кабар-хина уллохь Iаш болу йийсарехь берш болчу вахара со. ВорхI дийнахь Iийра со цигахь, царна юкъахь, чIогIа догдобьхна а волуш.

*Везачу Эло Яхъазкхиалх гIаролхо вар
(Яхъазкхиал 33:1-9)*

¹⁶ ВорхI де дIадаьлча, соьга Везачу Элан дош кхечира:¹⁷ «Адаман кIант! Ас Исраилан халкъан гIаролхо вина хьох. Соьгара болу хаам хъайна мосазза хези, Сан цIарах цаьрга дIахьедар дан деза ахьа.¹⁸ Ас зуламхочуьнга: „Хьо лийр ву!“ алахь, ахьа цуьнга иза дIаала деза, цу стаге, харц некъа тIера дIавала аьлла, дIахьедан а деза, цуьнга шен са кIелхьардаккхийтархьама. Ахьа иза ца дахь, и стаг шен къинош бахъана долуш лийр ву, ткъа цуьнан цIийх Аса хьобгара жоп доьхур ду.¹⁹ Амма ахьа цуьнга дIахьедар динчул тIаьхьа иза къинош леточуьра ца сацахь, иза шен къинош бахъана долуш лийр ву, ткъа ахьа хъайн дахар кIелхьардоккхур ду.

²⁰ Нагахь санна бакъахьа леларг, шен нийсачу некъа тIера а ваьлла, харцдерг лело волалахь, Аса цунна новкъарло а йийр ю, иза лийр а ву. Иза шен къинош бахъана долуш лийр ву, ахьа цуьнга дIахьедар ца дина дела. Цо дина бакъахьара гIуллакхаш Суна дагадогIур дац, ткъа цуьнан цIийх Ас хьобга жоп доьхур ду.²¹ Нагахь ахьа бакъахьа лелачуьнга, къинош ма летаде аьлла, дIахьедахь, ткъа цо къинош а ца летадахь, иза билггал дийна вуьсур ву, хIунда аьлча цо тидам бира шеге динчу дIахьедарх. Ткъа хьо хъайн са кIелхьардаьккхина хир ву».

Яхъазкхиал вистхилалур вац

²² Цул тIаьхьа суна тIе Везачу Элан ницкъ боьссира, Цо соьга элира: «Хъала а гIаттий, аренга дIагIо, цигахь Со вист хир ву хьобга».

²³ Хъала а гIаьттина, со аренга дIавахара. Цигахь лаьтташ Везачу Элан сийлалла дара, суна Кабар-хина уллохь гинарг санна долу. ТIаккха со сайн юьхь лаьтга тIе кхачош охъавуьйжира.²⁴ ТIаккха, суна чу Делан Са а доьссина, Цо со когаш тIе ирахIоттийра. ТIаккха Иза соьга вистхилира: «Хъайн цIа а гIой, цу чохь дIакъовлало.²⁵ Хьо, адаман кIант, машшашца дIа а воьхкур ву, хьо нахана юкъахь ца лелавалийтархьама.²⁶ Ас хъан мотт хъан къамкъаргах дIалатор бу, хьо вист ца хилавалийтархьама а, хьобга и нах дIа ца хьебайтархьама а, хIунда аьлча иза аьрха халкъ ду.²⁷ Цул тIаьхьа, Ас хьобца кхидIа а къамел

дича, хъан бага хъалагIатталур ю, хъан цаьрга ала йиш хир ю: „Хъал-долчу Дала иштта боху!“ ЛадогIа луучо ладогIа, ладогIа ца луучо ла ма догIа, хIунда аьлча иза аьрха халкъ ду».

Ярушалайм-гIалина го беш гайтар

4 ¹ «Адаман кIант, кибарчиг схъа а эций, иза хъайна хъалха дIахIот-тае, ткъа цунна тIехь Ярушалайм-гIалин сурт дилла. ² ТIаккха гIалина го лаца: иза схъаяккхархъама тIеман гIирс а дIахIоттабе, лаьттан гунаш а де, меттаметтанаш а де, царна гонах кевнаш дохош долу бю-гIамаш а хIиттаде. ³ Цул тIаьхъа бепиг дотту аьчка у схъа а эций, хъай-ний, цу гIалиний юккъе дIахIоттаде. Цу гIалина тIе а верзий, цунна го а бай, иза схъаяккха хъажа. Иза Израилан халкъана билгало хир ю.

⁴ Юха ахъа, аьрру агIор охъа а вижий, Израилан халкъан къинош хъайна тIеэца. Хьо цу аьрру агIонна тIехь мел Iуьллу, оццул ханна и къинош хъуна тIехь хир ду. ⁵ Аса хъуна тIехь и къинош хила деза денош, цхъа де цхъана шарца а нисдеш, терахь хIоттийна. Кхо бIе дезткъе итт дийнахь хир ду хъуна тIехь Израилан халкъан къинош. ⁶ Иза хьо дина ваьллачул тIаьхъа, аьтту агIор а верзий, шовзткъа дийнахь Iилла. Цу деношкахь ахъа ЯхIудан халкъан къинош хъайна тIеобцу, цхъа де цхъана шарца а нисдеш: оццул хан ю Ас хъуна билгалъяхккхинарг.

⁷ Хъайн бIаьргаш го лаьцначу Ярушалаймана тIе а хъажабай, берзинчу пхъаьрсаца цунна дувхъал Делера болу хаамаш бе. ⁸ Ткъа хIинца хъажал, Ас хьо машшашца дIавоьккур ву, хьо цхъана агIора вукху агIор верза йиш йолуш вац, ахъа гIалина го бина долу денош чекхдовллалц.

⁹ Хъайна кIа а, мукх а, кхоьш а, хъозийн кхоьш а, Iов а схъа а эций, уьш цхъана пхъегIи чу а йохкий, царах дама даккха. Цу демах хъайна баьпкаш де, хIора хъайн цигахь аьрру агIор Iилла везачу дийнан цIарах цхъацца бепиг а деш. Ахъа уьш кхаа бIе дезткъе итт дийнахь даа деза. ¹⁰ Ахъа хIора дийнахь юуш йолчу хIуманан барам ткъа шекхал* хила еза. Иза дийнан дохаллехь шен-шен барамехь яа еза. ¹¹ Дийнахь сарралц кхо кад хи мала йиш ю хъан, билгалъяхккхначу хенашкахь а молуш. ¹² Адамах дIакъаьстинчу якъаеллачу боьхаллашна тIехь датта а доттуш, хъайн кхача, мекхан демах бина хьокхам санна, баа беза ахъа, адамашна дIа а гойтуш».

¹³ Цул тIаьхъа Везачу Эло элира: «Оцу хIумано гойтур ду, Израилан халкъо хъарам кхача муха боу, Ас, шайш цIера ара а даьхна, кхин къаьмнаш долчу дIалаьхкича».

¹⁴ ТIаккха аса элира: «Ва Хъалдолу Дела! Ас цкъа а ца йиьна Хъуна боьха хеташ йолу хIума, ас иштта цкъа а ца диьна урс хъакхаза долчу я

* 4:10 *Шекхал* – цхъа шекхал итт грамм барамал яра.

акхароша дийначу бежанан жижиг. Сан багахула, со жима волчу хенахъ дуыйна хЮкху хене кхаччалц, хъарам кхача чекх ца баылла».

¹⁵ ТПаккха Везачу Эло соьга элира: «Дика ду, Ас пурба лур ду хъуна адамийн боьхаллийн метта бежанийн кхо даго, хъайна кхача бечу хенахъ».

¹⁶ Цул тПабхъа Цо элира: «Адаман кІант! Ас Ярушалаймехъ болу кхача берриг а чекхбаьккхина хуьлуйтур бу. Шашь буьстина бууш болу кхача наха кхерамца буур бу. Ткъа шашь дуьстина молуш долу хи цара шайн доьхначу дагца мер ду, ¹⁷ хІунда аьлча цигахъ адамашна даьал бепиг а, маллал хи а хир дац. Уьш инзарбевлла вовшашка хьобьжур а бу, уьш телхар а бу. Иза хир ду церан къинош бахъана долуш».

Яхъазкхила шен корта башар

5 ¹ «Ткъа ахъа, адаман кІант, ира шаьлта схъа а эций, цуьнца, маж йошучун уьрсаца санна, хъайн маж а, коьртара месаш а дІаяша. Терза схъа а эций, и месаш кхаа декъе екъа. ² Цу месех кхозлагІа долу дакъа, гІалина го бина долу денош чекхдевлча, айхъа динчу гІалин суьртана юккъе охъа а диллий, дагаде. Важа дакъа гІалина гонах шаьлтанца хедадай, охьадилла. Месийн тПабхъара дакъа мохехъ дІасадаржаде, ткъа Со хъалаайинчу туьраца цунна тПабхъавер ву. ³ Ткъа ахъа, ваха а гІой, цу месех долу жима дакъа схъа а эций, хъайн бедаран дуьхах дІадекка. ⁴ Хъайн бедарх дІайихкинчу месех жимма месаш схъа а эций, уьш цІерга кхийса, цигахъ ягийтархъама. Оцу декъара яьлла цІе дІасаяржор ю Израилан массо а халкъана тІекхаччалц».

⁵ Цул тПабхъа Хьалдолчу Эло элира: «ХІара ю Ярушалайм-гІала. Мехкаш гонах а долуш, иза кхечу къаьмнашна юккъе дІахІоттийра Аса. ⁶ Ур-атталла кхечу къаьмнел а, гонах мел долчу халкъел а Ярушалайман бахархой Сан тІедехкинаршна, Сан парзашна а дуьхьалбевллера. Сан тІедехкинарш цара дІатеттира, ткъа Сан парзаш лар ца дора цара». ⁷ Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху: «Кхечу къаьмнел а чІогІа аьрха хиларна а, Сан парзаш лар ца дарна а, Сан тІедехкинарш кхоцуш ца дарна а, ур-атталла шуна гонах долчу халкъаша тІелаьцна бакьонаш лар ца ярна а, ⁸ Хьалдолу Эла волчу Аса боху: „ХІинца Со шуна дуьхьалваьлла. Кхечу къаьмнашна хьалха Ас шуна тІехъ кхел йийр ю. ⁹ Аса шуна тІехъ Айса цхъанна а тІехъ ца динарг а, я цхъанна а тІехъ кхин цкъа а дийр доцург а дийр ду, аша мел дина дегаза гІуллакхаш бахъана долуш. ¹⁰ Иштта, мацалла хІоьттинчу хенахъ дайша шайн бераш дуур ду, ткъа бераша шайн дай буур бу. Ас йийр ю шуна тІехъ кхел, ткъа бисинарш массо а маьПехула дІасалохкур бу“».

¹¹ Иштта дийна волчу Сайх чIагIо йо Хьалдолу Эла волчу Аса, шайн боьхачу цIушца а, шаьш мел лелийначу дегазчу гIуллакхашца а аша Сан еза Меттиг сийсазъяккхарна, Аса Сайх дIахадор ду шу. Со шуьга кьинхетам бошущ хьожур ву, шу кхоа а ца деш. ¹² Хьан бахархойх цхьа дакъа, Ярушалайм-гIала, Iожаллин ун а, мацалла а бахьана долуш лийр ду хьуна чохь, шолгIа долу дакъа мостагIийн туьро хIаллакдийр ду хьуна гонах, ткъа кхоалгIа долу дакъа Аса массо а маьIе дIасадар-жор ду, церан лорах карахь тарраш долу мостагIий а бохуйтур бу.

¹³ Паккха, Сан оьгIазалла чекхьяьлча а, Сан дералла царна тIехь йисча а, Со Iебар ву. Царна тIехь йолу Сан моха чекхьяьлча, царна хуур ду Со – Сайн эмгараллехь вийцина волу Веза Эла хилар. ¹⁴ Ярушалайм, Ас хьох кьапалг ийир ю. Гонах долчу кхечу къаьмнашна хьалха хьо юьхьIаржачу хIуттур ю, ткъа хIора хьуна тIехволург хьох кхаьрдар ву.

¹⁵ Сайн оьгIазаллехь а, дераллехь а хьуна тIехь, кхел а йина, таIзар дича, хьох эхье хIума хир ю, хьох кхаьрдар а бу, гонах мел долчу халкьашна хьо дIахьединарг я масална ялош ерг санна хир ю. Иштта боху Веза Эла волчу Аса. ¹⁶ Ас шуна тIе мацаллин кьиза пхерчий лохкур ду, шу хIаллакдархьама. Аса шуна тIехь йолу мацалла свийоккхур ю, ткъа шун кхачанан бух Ас хIаллакбийр бу. ¹⁷ Шуна тIе мацалла а, кьиза акхарой а хьажор ю Аса. Цара шун бераш хIаллакдийр ду. Палахь Iожаллин ун а, баларш а хир ду, иштта Аса шуна тIе тIом хьажор бу. Иштта боху Веза Эла волчу Аса».

Шушна Iибадат дарна дуьхьал хилар

6 ¹ Сoьга юа а Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кIант! Израил-махкарчу лаьмнашна дуьхьал вистхилий, Делера болу хаам бе цаьрга. ³ Цаьрга ала: „Израил-махкара лаьмнаш! ЛадогIа Хьалдолчу Элера долчу даше. Лаьмнашка а, гунашка а, боьранашка а, тогIешка а Хьалдолчу Эло боху: Шуна тIе тур хьажор ду, шун сагIа доккху гунаш дохорхьама. ⁴ Шун сагIа доккху меттигаш яссийна хир ю, ткъа хаза хьожа йогIу хIума¹ яго меттигаш хIаллакйина хир ю. Байьиначеран декьий Ас шун цIушна хьалха охьакхуьссур ду. ⁵ Израилхойн декьий Ас церан цIушна хьалха охьадохкур ду, ткъа шун даьIахкаш шун сагIа доккхучу меттигашна гонах охьакхуьссур ю. ⁶ Шу дехаш йолу массо а гIала яссийна хир ю, шун сагIа доккху гунаш дохор ду, иштта шун сагIа доккху меттигаш яссийна а, йохийна а хир ю, шун цIуш кегбина а, хIаллакбина а хир бу, хаза хьожа йогIу хIума яго меттигаш кегйина хир ю, аша шайн куьйга мел йинарг дIаяьккхина хир ю. ⁷ Халкьах дукххберш байьина охьаэгор бу, ткъа бисинчарна хуур ду, Со Веза Эла вуйла.

^{5:17} Довзийтинарг 6:8.

⁸ Амма шух цхъабарш кхечу къаьмнашца бечу тIамах кIелхъарбов-луйтур бу Аса, ткъа уьш хийрачу мехкашкахула дIасабаржийна хир бу. ⁹ Шух дийна бисинчарна, халкъашна юкъахь йийсарехь Iаш болчу хенахь, Со дагавогIур ву. Шайн тешаме доцучу дегнашца Сох дIадовларна а, церан бIаьргашца цIушна тIаьхьахIиттарна а Суна халахетта хиларх кхетар бу уьш. Иштта, церан шаьш-шайх дог дер ду, шаьш лелийна вон хIуманаш а, шаьш мел дина дегазу гIуллакхаш а бахъана долуш. ¹⁰ Царна хуур ду, Со Веза Эла вуйла а, Айса царна бохам боккхур бу Аса эрна аьлла доцийла а“».

¹¹ Цул тIаьхьа Хьалдолчу Эло соьга элира: «Куйгаш вовшах а детташ, когаш а бетташ, дIаала: „Жолам-я!“», исраилхоша лелийна долчу дерриг а вочу а, дегазчу а гIуллакхашна. Уьш тур а, мацалла а, Iожаллин ун а бахъана долуш хIаллакхир ма бу. ¹² Генахь верг Iожаллин ун бахъана долуш лийр ву, уллохь верг туьро вуьйр ву, ткъа дийна бисинарш мацаллах лийр бу. Иштта охъайоссор ю Аса царна тIе Сайн оьгIазалла. ¹³ ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла, хIаллакбина болу уьш шайн цIушна юкъахь а, шайн сагIа доккхучу меттигашна гонах а, иштта дерриг а гунашна тIехь а, лаьмнийн бахъашна тIехь а, хIора тIехь гIа долчу дитта кIел а, иштта шен гаьннаш дIаса дахийтинчу ножан диттана кIел а – шаьш хаза хьожа йогIу хIуманаш цIушна лерина ягийначу массо а меттешь – шаьш Iохкучу хенахь. ¹⁴ Сайн ницкъ царна тIе а берзийна, къилбехьа йолчу яьсачу аренна тIера дуьйна къилбаседехь йолчу Дабила-гIалина тIекхачалц Ас дассийна дIахIоттор ду уьш бехаш болу дерриг а латта. ТIаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла».

Исраилан халкъана чаккхе тIекхачар

7 ¹ ТIаккха со волчу Везачу Элан дош кхечира: ² «ХIинца, адаман кIант, хIара бу хьуна Хьалдолу Эла волчу Соьгара Исраил-мехкан халкъана лерина болу хаам: тIекхаьчна чаккхе. Берриг а мехкан еа а маьIе кхаччалц тIекхаьчна чаккхе.

³ Исраилхой, шуна чаккхе тIекхаьчна. Сайн оьгIазалла охъаIанор ю ас шуна тIе. Ас кхел йийр ю шуна, аша лелийначу дерриг а вонашка хьаьжжина, ткъа Ас бекхам бийр бу шуна, аша мел лелийначу дегазчу гIуллакхашка хьаьжжина. ⁴ Ас къинхетам бийр бац шух, кхоор дац шу. Аша лелийначунна а, шун дегазчу гIуллакхашна а бекхам бийр бу Аса. ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла».

⁵ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Бохамна тIаьхьахIоьбттина богIуш бохам бу! ⁶ ТIекхочуш ю чаккхе! Улло кхаьчна чаккхе. Иза кестта шу долчохь хир ю. Иза хIинцале а тIекхаьчна. ⁷ Исраил-махкахь Iаш берш, бохаман рагI шуна тIекхаьчна. Дог доьхначеран зама тIекхаьчна, уллохь ду лаьмнашкахь синкьераман гIовгIа ца хеза де.

⁸ Кестта Аса шуна тГе охъаІанор ю Сайн дералла, ткъа Сан оыГІа- залла шуыга кхочур ю. Ас кхел йийр ю шуна, аша лелийначу дерриг а вонашка хъаьжжина, Ас бекхам а бийр бу шуна, аша мел лелийначу дегазчу гІуллакхашка хъаьжжина. ⁹ Шух кьинхетам а бийр бац, шу кхоор а дац Аса. Аша лелийначунна а, шун дегазчу гІуллакхашна а бекхам бийр бу Аса шуна. ТПаккха хуур ду шуна, таІзар Дийриг Веза Эла волу Со вуйла.

¹⁰ ТПекхъачна и де! ТПекхъачна карзахдаларан зама! Бохаман раГІ тПекхъачна. Харцоно заза даьккхина, куралла хъалакхиъна. ¹¹ Пелано харцо кхийо. Царах цхъа а вуьсур вац. Цхъа а хІума дуьсур дац оцу то- банах а, церан бахамах а, церан сийлаллех а.

¹² ТПекхъачна зама, тЕдеана кьематде^д. ХІума эцнарг цунах воккха ма вевойла, ткъа хІума йоьхкинарг цунах дог доьхна ма хуьлийла, хІунда аьлча Сан оыГІазвахар массарна а ду. ¹³ ХІума йоьхкинарг ша доьхкинчу лаьтта тГе юхавоьрзур вац, иза а, хІума эцнарг а дийна вол- чу хенахъ, хІунда аьлча хІокху суьртехъ хІоьттинарг массарна а ду, ткъа иза юха ца доьрзуш ду. Шайн кьинош бахъана долуш царах цхъаьнгте а шайн дахар кІелхъара а даккхалур дац. ¹⁴ Цара коьман ма- Іа локхур ю, уыш тІамана а кечлур бу, амма царах цхъа а тІамтГе а гІур вац, хІунда аьлча Сан оыГІазвахар массарна а ду».

Исраилан халкъан кьиношна таІзар дар

¹⁵ «Карахъ тарраш долу мостагІий гІалина арахъ бу, ткъа Іожаллин ун а, мацалла а гІалина чохъ ю. Аренашкахъ берш туьро бойур бу, гІалина чохъа берш мацалло а, Іожаллин уьно а хІаллакбийр бу. ¹⁶ Ткъа биснарш, лаьмнашка дІа а бахана, цигахъ хир бу, тогІешкара къаьхкина кхокхий санна. Шаш летийна кьинош бахъана долуш, цара узарш дийр ду. ¹⁷ Массеран а куьйгаш охъадахана хир ду, ткъа церан когийн голаш, хи санна, егош хир ю. ¹⁸ Цара шайна тГе син- гаттаман духар духур ду, церан массеран а дагахъ кхерам хир бу, хІо- раннан а юьхъ тІехъ юьхъІаьржачу хІоттар а хир ду, цара массара а шайн кортош дошур ду. ¹⁹ Цара шайн дети аракхуссур ду, шайн де- ших дегаза хІума хир ю царна. Везачу Элан дераллин дийнахъ кІезиг гІо хир ду царна шайн деших а, детих а. Оцу хІуманашка церан ма- цалла а дІаяккхалур яц, церан геш а дузалур дац, хІунда аьлча уыш бахъана долуш цара кьинош летийна. ²⁰ Шайн дашочу а, даточу а хІуманех дозаллаш а дора цара, ткъа оцу хІуманех шайн дегаза а, ир- ча а цІуш бора, цундела Аса оцу хІуманех царна дегаза хеташ долу хІума дийр ду.

²¹ Ас и хІуманаш хІонс санна хийрачу нехан кара дІалур ю, ткъа дуьнен чурьа зуламхоша, деши а, дети а схъа а эцна, иза бехдийр ду.

²² Ас царна букъ берзор бу, ткъа хийрачу наха, Сан цІа чу а бахана, иза сийсаздохкхур ду. Цу чу талорхой а бахана, цара иза бехдийр ду.

²³ Дейша буржалш, хІунда аьлча цІий Іанош болчарах буьзна бу хІара мохк, гІело ечарах юьзна ю хІара гІала. ²⁴ Аса кхечу къаьмнех уггар къиза халкъаш схьадалор ду кхуза, цара Исраил-махкара цІенош дІалоцур ду. Ас йохор ю ницкъболчеран куралла, иштта церан еза меттигаш а сийсазийохур ю оцу халкъаша. ²⁵ Къемат хІуттур ду Сан халкъана тІе. Цара машар лохур бу, амма иза царна карор бац. ²⁶ Цхъа сингаттам дІабалале важа сингаттам схъакхочур бу, цхъа ирча кхъа схъакхъаьчна балале важа а кхочур бу. Цара пайхамаршка хоьттур ду, амма царна суьрташ хІуьттур дац. Динан дайшка нахана товрат Іамалур дац, къаношка царна хъехам а балур бац. ²⁷ Паччахъ тийжаш хир ву, эла догдохна хир ву, ткъа адамиин дегнаш тІе тесна кхерам хир бу. Ас цара лелийначуьнга хъаьжжина дерг дІалур ду царна. Шашь кхечарна йинчу кхеле хъаьжжина, Ас цу нахана а кхел йийр ю. ТІаккха хуур ду царна, Со Веза эла вуйла».

Ярушалайм-гІалахъ цІушна Ибадат дар

8 ¹ Халкъан цхъа дакъа Бавеле дІадигначул тІаьхъа йолхалгІачу шеран йолхалгІачу беттан пхобалгІачу дийнахъ, со сайн цІа чохъ хиьна Іаш а волуш, суна хъалха хевшина Іаш яхІудхойн къаной а болуш, Хъалдолчу Элан ницкъ боьссира суна тІе. ² Суна адаман дегІан суьртехъ цІерах йогуш йолу цхъа хІума гира. Цуьнан гІодаюкъара дуьйна охъайолу меттиг йогуш йолу цІе санна яра, ткъа цуьнан гІодаюкъара дуьйна хъаладолу цуьнан сибат лепаш долу цІаста санна дара. ³ Куьг санна йолу меже схъа а кховдийна, Цо сан коьртара месаш схъалецира. ТІаккха Делан Сино со лаьттаний, стигаланий юккъе хъалаайира. Дала хІиттийначу суьрташкахъ Цо со Ярушалайм-гІала, Делан цІенна къилбаседехъа йолчу чохъярчу кертан кевнна улло, дІавигира, эмгаралла хуьлуйту цІу лаьтташ волчу.

⁴ Цигахъ Исраилан халкъан Делан сийлалла яра, суна Кабар-хина уллохъ йолчу аренгахъ гинарг санна йолу. ⁵ Цо соьга элира: «Адаман кІант! Къилбаседехъа дІахъажа». Со къилбаседехъа дІахъаьжира. Цу меттехъ долчу кевнан къилбаседехъарчу агІор сагІа доккхучу кхерчана уллохъ лаьтташ эмгаралла хуьлуйту цІу вара.

⁶ ТІаккха Цо соьга элира: «Адаман кІант! Хъуна гуш дуй исраилхоша кхузахъ деш долу дегаза гІуллакхаш, Соьга Сан еза меттиг а юьтуйтуш? Хьо кхин а дика хъажыхъ, хъуна кхин а чІогІа дегазниг а гур ду».

⁷ Цул тIаьхъа Цо со цу кертан чувогIийла йолчу схъавалийра, ткъа суна пенах даьккхина Iуьрг гира. ⁸ TIаккха Цо соьга элира: «Адаман кIант! Пен ахка». Со и пен ахка волавелира. Суна цхъа неI гира. ⁹ Цо соьга элира: «Чохъа а валий, адамаша кхузахъ деш долчу вочу а, дегазчу а хIуманашка хъажа». ¹⁰ Чу а ваьлла, гонах дIасахъаьжча, суна гира массанхъа а пенаш тIехъ дехкина текхаргийн а, дегазчу дийнатийн а, исраилхоша Iамал еш мел болчу цIуйн а суьрташ. ¹¹ Цу суьрташна хьалха лаьтташ вара Исраилан халкъан кхузткъе итт къано, ткъа царна юкъахъ Шапанин кIант Яьзан-ЯхIу а вара. XIораннан а карахъ хаза хьожа йогIу хIума^д чохъ ягош йолу ной а яра. Цу нойш чурьа хьала-оьхуш сегIазах йогIу хаза хьожа яра. ¹² TIаккха Цо элира: «Адаман кIант, гой хьуна Исраилан халкъан къаноша боданехъ, шайн-шайн цIушна лерина йолчу меттехъ, дийриг? Цара хIораммо а ша-шега боху: „Тхо Везачу Элана гуш дац, Веза Эла хIокху махка тIера дIавахана“».

¹³ Цул тIаьхъа Везачу Эло элира: «Хьуна гур ду цу наха кхин а дегаза хIуманаш лелош». ¹⁴ Цо со Везачу Элан цIийнан къилбаседехъа долчу кевнан неIаре валийра. Цигахъ суна харцдалла Тамузана тийжаш Iаш болу зударий гира.

¹⁵ Цо соьга элира: «XIара хIума гой хьуна, адаман кIант? Вало Соьца, кхин а ирча Iуллакхаш а гур ду хьуна». ¹⁶ TIаккха Цо со Везачу Элан цIийнан чохъярчу керта вигира. Цигахъ суна охъатеIаш лаьтташ волу ткъе пхий боьрша стаг гира. Уьш цIийнан лабанний, сагIа доккхучу кхерчаний юккъехъ лаьтташ бара, Везачу Элан цIенна букъ а берзийна. Церан яххъаш малхбалехъа дIайирзина яра, ткъа уьш шаьш малхана корта бетташ бара.

¹⁷ Цо соьга элира: «Адаман кIант, гуш дуй хьуна хIара? Шаьш кхузахъ мел деш долу дегаза хIуманаш ЯхIудан халкъана кIезиг хета те? Цул сов, цара хIара мохк гIелонех бузу, хаддаза Со оьгIаза а оьхуйтуш. Хъжал, цара Сан мерана тIе гаьннаш* уьйу! ¹⁸ Цундела Аса дIагойтур ю царна Сайн оьгIазалла, царах къинхетам а бийр бац, уьш кхоор а бац Аса. Уьш, маьхъарий а детташ, Соьга кхайкха буйлалур бу, амма Ас ладугIур дац цаьрга».

Ярушалаймана таIзар дар

9 ¹ Цул тIаьхъа суна хезира, Дала мохъ туххуш олуш: «Схъадуьйла кхуза, Галина таIзар дан кечделларш, шайн карахъ хIаллакдаран герз долуш а хила». ² Къилбаседехъа дIадирзина лаьттачу лакхара ков долчу агIонера схъавогIуш ялх стаг гира суна. Церан XIораннан а карахъ хIаллакдаран герз дара. Цаьрца кхин цхъа стаг вара, шена тIеюьйхина

* 8:17 *Мерана тIе гаьннаш* – иза Дела оьгIазвохуйту Iадат дара.

дуткъачу кІадих йина йолу бедарш а йолуш, гІодаюкъарчу доьхкарх дІабихкина яздархочун гІирс а болуш. Схъа а баьхкина, сагІа доккху-чу цІестан кхерчана улло дІахІиттира уьш.

³ Исраилан халкъан Делан олаллин нур, ша хиллачу каруб-малика-на тІера хъала а даьлла, Делан цІийнан неІсагІина улло деара. ТІаккха Везачу Эло дуткъачу кІадих йина бедар а юьйхина, яздархочун гІирс гІодаюкъах дІабихкина волу стаг Шена тІекхайкхира. ⁴ Цо элира: «Ярушалаймехула дІа а гІой, гІалахъ мел лелош долу дегаза хІуманаш бахъана долуш гІайгІа еш, узарш деш болчу нехан хъаж тІехъ билгало е».

⁵ Ткъа вукхаьрга Цо элира: «Цунна тІаьхъа а хІитгий, гІалахула дІа-гІо, массо а хІаллак а веш, цхъаннах а къинхетам а ца беш, цхъа а кхоа а ца веш: ⁶ я воккха стаг а, я жима стаг а, я йоІ а, я нана а, я бер а. Хъаж тІехъ билгало йолчу цхъана а стагах шу дІа ма хъакхало. Иза хІокху Сан цІенна тІера дІадоладе». ТІаккха цара а хІума Делан цІенна хъал-ха Іаш болчу къаношна тІера дІадолийра.

⁷ Цаьрга Дала элира: «Сийсаздаккха Делан цІа^д, цуьнан керт декъех хъалаюза. ХІинца дІагІо!» Уьш, ара а бевлла, гІалахъ адамаш хІаллак-дан буьйлабелира.

⁸ Уьш нах хІаллакбан дІабахча, со цигахъ сецира. Лабтга кхаччалц бертал охъа а таьІна, аса элира: «Ва, Хъалдолу Эла, Ярушалаймана тІе Хъайн дералла яржош, израилхойх массо а тІаьхъабиснарш хІаллак-бан воллу те Хьо?»

⁹ Цо суна жоп делира: «Дукха къинош летийна Исраилан халкъан а, ЯхІудан халкъан а наха. Цара берриг а мохк нах хІаллакбарх хъала-буьзнера, ткъа гІалахъ харцонаш яржийнера. Адамаша шаьш-шайга бохура: „Веза Эла хІокху махка тІера дІавахана, тхо Везачу Элана гуш дац“. ¹⁰ Иштта, Ас цу нахах къинхетам бийр бац, уьш кхоор бац. Ца-рах даьлларг церан шайн кортошна тІе дожор ду Аса».

¹¹ Цул тІаьхъа дуткъачу кІадинан бедарш а юьйхина, гІодаюкъах дІабихкина яздархочун гІирс болчу стага, юха а веана, элира: «Ахъа соьга мел аьлларг ас кхочушдина».

Везачу Элан сийлалла Делан цІа чуьра дІаяхар

10 ¹ ТІаккха суна хъалахъаьжча, каруб-маликийн кортошна тІе-хула йолчу нартолна тІехъ йолу хІума гира. Иза саппир олу бе-за тІулг санна лепара, иштта паччахъан гІантан куьцехъ а яра иза. ² Дуткъачу кІадинан бедарш йолчу стаге Везачу Эло элира: «Каруб-маликашна бухахъ йолчу хъийзачу чкъургашна юккъехула чекх а

^{9:4} Довзийтинарг 7:3; 9:4; 14:1. ^{10:1} Яхъазкхиал 1:26; Довзийтинарг 4:2. ^{10:2} Дов-зийтинарг 8:5.

валий, канаш юззий, каруб-маликашна юкъара догуш долу кІегий схъа а эций, уьш гІалина тІе дІасакхисса».

Со хьожучу хенахь и стаг дІавахара. ³ Каруб-маликаш Делан цІийнан къилберачу агІор лаьтташ дара, и стаг чкъургашна юккъе дІавахача. ТІаккха цхъана мархо цІийнан чухулара керт хъалаюьзира. ⁴ Цул тІаьхъа каруб-маликашна тІехула йолу Везачу Элан сийлалла, хъалаайа а елла, неІсагІехъа дІайолаелира, тІаккха Делан цІа^д оцу мархах хъаладуьзира, ткъа ерриг а керт Везачу Элан сийлаллин нуьрах хъалаюьзира. ⁵ Каруб-маликаша лестош долчу тІемийн гІовгІа арахьарчу кертахь а хезаш яра, Нуьцкъала Дела вистхуьлуш ма-хазара.

⁶ Дуткъачу кІадих йина бедарш юьйхина волчу стаге: «Каруб-маликаш долчуьра чкъургашна юккъехь догуш долу кІегий схъаэца», Везачу Эло аьллачул тІаьхъа, и стаг, мархина юккъе а ваьлла, цхъана чкъургана улло дІахІоьттира. ⁷ ТІаккха каруб-маликех цхъаммо, царна юккъехь йогуш йолчу цІарна тІе куьг дІа а кховдийна, цигара кІегий схъа а эцна, уьш дуткъачу кІадих йина бедарш юьйхина волчу стаге дІаделира. Уьш схъа а эцна, и стаг аравелира.

⁸ Каруб-маликийн тІемашна бухахь адаман куьйгаш долуш санна хетара. ⁹ ДІахъаьжча, суна гира каруб-маликашна уллохь йиь чкъург, хІора маликана уллохь цхъацца чкъург а йолуш, ткъа и чкъургаш хризолит олучу безачу тІулгех йича санна лепаш яра. ¹⁰ ХІора чкъурган кеп цхъатерра яра, ткъа цхъа чкъург кхечу чкъургана чохь йолуш санна хеталора. ¹¹ И чкъургаш дІайоьлхучу хенахь каруб-маликашна хъалха йолчу муьлхха а еа агІонгахъа цаьрга дІайигалора. Чкъургаш дІаса а ца йоьрзуш, каруб-маликашка нийсса дІайигалора. Еа юьхъан хІора агІор цаьрца цхъаьна чкъургаш а дІаяхалора, цхъанхъа а дІаса а ца йоьрзуш. ¹² Церан дерриг а дегІ – букъ а, куьйгаш а, тІемаш а, иштта йиь чкъург а – бІаьргех дуьззина дара. ¹³ Хъалха суна «хьийза чкъургаш» олу чкъургаш яра уьш.

¹⁴ Цу хІора каруб-маликан йиь юьхь яра: хъалхара юьхь – каруб-маликан юьхь яра, шолгІаниг – адаман, кхозлагІниг – лобман, ткъа йоьалгІаниг – аьрзунан юьхь яра. ¹⁵ Каруб-маликаш хъалаайаделира. И дийнаташ суна Кабар-хина уллохь гинарш дара. ¹⁶ Уьш дІадоьлхучу хенахь царна уллора чкъургаш а дІаоьхура, ткъа цара шайн тІемаш хъалаайидича, лаьттара хІаваэ хъаладовла, и чкъургаш цаьрца нийсса хъалайоьлхура. ¹⁷ Уьш лаьттачу хенахь, чкъургаш а лаьттара, ткъа уьш хъалаайаделча, уьш а цаьрца нийсса хъалаайалора, шайна чохь цу дийнатийн са долу дела.

^{10:9-13} Яхъазкхиал 1:15-21. ^{10:12} Довзийтинарг 4:8. ^{10:14} Яхъазкхиал 1:10; Довзийтинарг 4:7.

¹⁸ ТIаккха Везачу Элан сийлалла, Делан цIийнан неIсагIина улло-ра дIа а даьлла, каруб-маликашна тIехула сецира. ¹⁹ Ткъа уьш, шайн тIемаш хъала а айдина, суна а гуш, лаьтгара хъаладахара. Уьш дIа-доьлхучу хенахь царна уллохь чкъургаш а дIаоьхура. Уьш Везачу Элан цIийнан малхбалехъа долчу кевнна хъалха дIахIиттира, ткъа Исаилаан халкъан Делан сийлалла царна тIехула яра. ²⁰ Суна дага-деара и дийнаташ: уьш Кабар-хина уллохь Исаилаан халкъан Далла бухахь хилла долу дийнаташ дара. Суна хиира уьш каруб-маликаш хилар.

²¹ Церан хIораннан а йиь юьхь а яра, биь тIам а бара, ткъа цу тIе-маш кIел адаман куьйгаш долуш санна а хетара. ²² Церан яххъаш суна Кабар-хина уллохь гиначу дийнатийн яххъех тера яра. Ткъа ша дIадо-лалучу хенахь хIора дийнат муьлхачу а агIор дIадахалора.

Ярушалаймана кхел яр

11 ¹ Делан Сино со, хъала а айина, Делан цIийнан малхбалехъа долчу кевнна улло схъавалийра. Цигахь суна ткъе пхий стаг ги-ра. Царна юкъахь халкъан куьйгалхой болу Iазуран кIант Яъзан-ЯхIу а, БенъяхIун кIант Палти-ЯхIу а вара.

² ТIаккха Везачу Эло соьга элира: «Адаман кIант! Хъуна хъалха лаьтгаш берш зуламе ойла йолу нах бу, цара хIокху гIаларчу адаман-на вон хъехарш до. ³ ХIокхара боху: „Цкъачунна а вайна цIенош ден йолу хан тIе ца кхаьчна*. Цу гIалахь вай кхерамехь дац, цигахь вай йй чу тесна жижиг санна ду“. ⁴ Цундела ахъа, адаман кIант, царна дуь-хъал Делера болу хаамаш бан беза. Вало, бе и хаамаш».

⁵ Цул тIаьхъа суна тIе Везачу Элан Са доьссира. Цо соьга элира: «Везачу Эло иштта боху ала: „Шайна юкъахь ахъа иштта олуш ма ду, Исаилаан халкъ. Хъан дагахь мел дерг Суна хууш ма ду! ⁶ Дукха адам хIаллакдина аша кху гIалахь, цуьннан урамаш декъех а дузуш“.

⁷ Цундела Хъалдолу Эла волчу Аса боху: „Аша цигахь байъина охъа-бехкина нах – жижиг ду, ткъа и гIала – йй бу, амма Ас шу цигара ара-дохур ду. ⁸ Шу туьрах кхоьруш ду, амма Ас и тур шуна тIехъажор ду. – Иштта боху Хъалдолу Эла волчу Аса. – ⁹ Цу гIалара ара а даьхна, Ас шу хийрачу махкарчу нехан кара дIа а лур ду, шуна кхел а йийр ю. ¹⁰ Шу туьро хIаллакдийр ду, Исаил-махкахь Аса таIзар дийр ду шуна. ТIак-кха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла. ¹¹ ХIара гIала шуна кхераме боцу йй хилла дIахIуттур яц, ткъа шу цу чохь долу жижиг санна маьрша хир дац. Ас шуна кхузахь, берриг Исаил-махкахь, таIзар дийр ду. ¹² ТIак-кха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла. Сан парзашца шу ца лелара, Аса

* 11:3 Я иштта: *Вай кестта юха а вайна цIенош дийр ду.*

тЕдехкинарш кхочуш а ца дора аша, ткъа шайна гонах дехаш долчу къаьмнаша тЕлаьцна бакъонаш аша ларйора“».

¹³ Аса Делера болу хаамаш бечу хенахь БенъяхИун кІант Палти-ЯхІу кхелхира. Ляьтга охъа а воьжна, корта а таІийна, аса мохь туххуш элира: «Хъалдолу Эла, Хьо Исраилан халкъах дийна висина мел волу стаг хІаллакван воллу те?»

Йийсарехь болчарна Дала ваІда дар

¹⁴ ТПаккха соьга Везачу Элера дош кхечира: ¹⁵ «Адаман кІант! Хъан вежарех — хъан гергарнаш болчу вежарех а, дерриг а Исраилан халкъах а лаьцна — Ярушалаймехь бехаш болчара боху: „Далла гена а бевлла, бехаш Іаш бу уьш, ткъа хІара латта тхуна, тхайн долахь долуш санна, схъаделла ду“.

¹⁶ Цундела ахъа цу нахе дІаала: „Хъалдолчу Эло боху: ‘И нах Аса генарчу махка дІабахийтинехь а, уьш кхечу къаьмнашна юкъахь дІасабаржийнехь а, цхъана ханна Со царна деза цІа санна хир ву уьш дІабаханчу мехкашкахь“.

¹⁷ Кхин а ала цаьрга: „Хъалдолу Эла волчу Аса шу массо а къаьмнашкара схъагулдийр а ду, шу дІасадаржийначу мехкашкара юхадерзор а ду, ткъа Исраил-махкара латта шуна юха дІа а лур ду Аса“. ¹⁸ Сан халкъо, ша цига юхадирзича, берриг а дегаза а, ирча а цІуш схъа а гулбина, уьш хІаллакбийр бу. ¹⁹ Ас царна шалхо йоцуш долу дог а лур ду, иштта керла са а кхуллур ду Ас царна чохь. Царна чъьра церан тІулган дегнаш дІа а даьхна, царна дилханан дегнаш кхуллур ду Аса. ²⁰ Цу тайпана Сан парзашца лелар бу уьш, Сан тЕдехкинарш, лар а деш, кхочушдийр ду цара. Царах Сан халкъ хир ду, ткъа Со церан Дела хир ву. ²¹ Амма шайн дегнашца дегаза а, ирча а болчу цІушна тЕбирзинчаьрга хъаьжжина, царах даьлларг церан шайн кортошна тЕе дожор ду Аса». Иштта боху Хъалдолчу Эло.

Делан сийлалла Ярушалайма чъьра араялар

²² ТПаккха каруб-маликаш^д, шайн тЕемаш дІаса а даржийна, стигала хъаладевлера, чкъургаш а царна уллохь яра. Исраилан халкъан Делан сийлаллин нур а дара царна тЕхула. ²³ Везачу Элан сийлаллин нур^д, ГІалина юккъера хъала а даьлла, цунна малхбалехъа болчу лам тЕхула дІахІоьгтира. ²⁴ Ша хІотгийначу суьртехь Делан Сино со, хъала а айина, Бавел-махка юхавалийра, Исраил-махкара йийсаре дІабигначу нахана тЕе. ТПаккха и сурт соьгара даделера. ²⁵ Везачу Эло суна мел гайтинарг Исраил-махкара йийсаре дІабигначаьрга дІадийцира аса.

Пайхамар ийисарехъ верг санна хилар

12 ¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Адаман кІант! Хьо аьрхачу нахана юкъахъ вехаш ву. Церан бІаьргаш бу, амма царна хІума а ца го, церан лергаш а ду, амма царна хІума а ца хеза, хІунда аьлча уьш аьрха нах бу.

³ Ткъа ахъа, адаман кІант, хьо ийисаре дІавуьгуш волчуха ларча кечъе, ткъа дийнахъ, массарна а гучу хенахъ, новкъа валий, хъайн меттера кхечу метте дІаго. ТІаккха кхета а мега уьш. Делахъ а иза аьрха къам ду. ⁴ Ийисарехъ хъайна оьшуш йолу хІуманаш а, хьо дІаваха кечвеллийла хоуьйтуш, дийнахъ араяха, ткъа суьйранна хьо а, ийисаре волуш санна, аравала. ⁵ Уьш хьобжуш болчу хенахъ, хъайн пенах Іуьрг а даккхий, цигахула аравала. ⁶ Царна гойтуш, хъайн ларча белш тІе а йиллий, Іаржлучу хенахъ дІаго. Хьо муьлхачу агІор воьду хъайна ца гайта, хъайн юьхъ дІакъовла, хІунда аьлча Аса хьо дерриг а Израилан халкъана масална дІаІоттийна».

⁷ Аса дерриг а, сайга аьлла ма-хиллара, дира. Ийисарехъ сайна оьшуш йолу хІуманаш, схъа а эцна, дийнахъ араехира, ткъа суьйранна, куьйгаца пенах сайна Іуьрг а даьккхина, бодашкахула ларча ара а яьккхина, массарна а гуш, иза сайн белш тІе йиллира.

⁸ Іуьйранна соьга Везачу Элан дош кхечира: ⁹ «Адаман кІант! Израилан аьрхачу къомо, хьо хІун деш ву аьлла, хьобга хьаттирий те? ¹⁰ ДІаала цаьрга: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: хІара араьяккхина ларча — Јрушалайман баьчча а, цигахъ долу дерриг Израилан къам а ду*“.¹¹ ДІаала цаьрга: „Со шуна билгало ю. Ас динарг шуна а тІекхочур ду. Шу кхузара ара а дохур ду, ийисаре дІа а дуьгур ду“.¹² Царна юкъара волу баьчча, бодашкахъ шен карара ларчанаш белшаш тІе а ехкина, аравер ву. Иза цигара аравалийта, пенах Іуьрг доккхур ду. Ткъа цо шен юьхъ дІакъовлур ю, ша воьду некъ шена ца гайта. ¹³ Ас цунна тІе Сайн бой тосур ю, иза гураца схъа а лоцур ву. Цул тІаьхъа иза Бавеле дІавуьгур ву Аса, хашадхойн лаьтта тІе, амма цунна и латта гур дац, иза цигахъ лийр ву. ¹⁴ Ас паччахъна уллохъ мел верг — цуьнан тІеман хьехамчаш а, цуьнан дерриг эскар а — массо а маьШехула ДІасалоллур ду, ткъа Со баттара даьккхинчу туьраца тІаьхъавер ву царна.

¹⁵ Иштта, Ас шаьш кхечу къаьмнашкахула дІаса а даржийча, кхечу мехкашкахула дІаса а кхийсича, царна хуур ду, Со Веза Эла вуйла.

* 12:10 Я иштта: *хІара хаам бу Јрушалайман баьччанна а, цигахъ долчу дерриг Израилан къомана а.*

12:2 ЕшаІ-ЈахІу 6:9, 10; Јрми-ЈахІу 5:21; Марк 8:18. 12:13 ТІаьхъарнаш 25:7; Јрми-ЈахІу 52:11.

¹⁶ Амма царах кІеззиг адам Аса туьрах а, мацаллех а, Јожаллин уьнах а кІелхъардоккхур ду, цаьрга кхечу къаьмнашка шаьш Суна дуьхьал мел лелийна долчу вонех лаьцна дІадийцийта. ТІаккха уьш кхетар бу, Со Веза Эла вуйла».

Вегош волчу пайхамаран билгало

¹⁷ Юха а соьга Везачу Элан дош кхечира: ¹⁸ «Адаман кІант! Хъайн бепиг кхерарца даа, хи а мала вегорца, доьхначу дагца. ¹⁹ Исраил-махкара долчу халкъе ахъа ала деза: „Хъалдолчу Эло Исраил-мехкан а, Јрушалайм-Галин а бахархойх лаьцна иштта дуьйцу: ‘Цара шайн бепиг баланехъ дуур ду, хи а гІайГанца мер ду, хІунда аьлча церан махкахъ дерриг а хІума дІадаьккхина хир ду, цара цу махкахъ мел бехаш болчарна ницкъ бина дела. ²⁰ ХІинцале а шайна чохъ адамаш дехаш йолу ерриг а ГІаланаш хІаллакыййр ю, дерриг а латта дассалур ду. ТІаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла’“».

Керла кица

²¹ Соьга юха а Везачу Элера дош кхечира: ²² «Адаман кІант! Исраил-махкарчу наха хІара кица хІунда даладо: „Де дийне мел долу хан дІайолу, хІора сурт а дІадолу“? ²³ Цундела дІаала цаьрга: „Иштта боху Хъалдолчу Эло: ‘Ас дІадоккхур ду и кица, исраилхошна юкъахъ кхин далор дац и кица’“. Амма ала цаьрга: „ХІора хІоьттина сурт кхочушхуьлу хан тІекхочу“.

²⁴ Исраилан халкъана юкъахъ даьсса сурт я мекара пал кхин цхъаммо а лелор бац. ²⁵ Делахъ а Веза Эла волчу Аса Сайна ала луург эр а ду, ткъа иза кхочуш а хир ду. ТІаьхъататтар кхин хир дац. Шун деношкахъ, ва аьрха халкъ, Айса аьлларг Ас кхочушдийр ду». Иштта боху Хъалдолчу Эло.

²⁶ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ²⁷ «Адаман кІант! Исраилан халкъана моьтту, хъуна хІоьттина суьрташ дуккха а шераш дІадаьлча бен кхочуш а хир дац, хинйолчу заманах бен хьо Соьгара болу хаамаш беш а вац. ²⁸ Цундела дІаала цаьрга: „Хъалдолчу Эло шуьга боху: цхъа а Ас аьлла долу дош кхин тІаьхъатеттина хир дац, амма Ас аьлларг кхочушхир ду. Иштта боху Хъалдолу Эла волчу Аса“».

Харцпайхамарина-божарина дуьхьал Делера болу хаам

13 ¹ Соьга Везачу Элера дош кхечира: ² «Адаман кІант! Соьгара хаам бе Исраилан халкъан хІинца пайхамаралла деш болчу харцпайхамаршка. Шайн дегнашкара харцпайхамаралла деш болчаьрга иштта ала: „ЛадогІа Везачу Элера болчу хааме!“

³ Иштта боху Хъалдолчу Эло: „Къа ду шайн сино бохучунна тІаьхъа-девлла лелаш долчу а, цхъа а хІума ца гиначу а сонтачу пайхамарийн.

⁴ Хъан пайхамарш, Израилан халкъ, къапалгашна юкъахъ уьдуш лела чангГалкхаш санна бу. ⁵ Шу дIа ца хIиттина гIалин пенан йохийначу меттигашна улло, Израилан халкъан дуьхъа уьш тоярхъама, Везачу Элан дийнахъ тIом бечу хенахъ гIалин пен латтийтархъама. ⁶ Царна даьсса суьрташ а го, цара харцахъа пал а туьйсу. Цара боху: ‘Везачу Эло иштта олу’, Везачу Эло шаш нахана тIе бахийтина боццушехъ. Мелхо а, шаш аьлла дош кхочушхиларе хьобжу уьш! ⁷ Даьсса суьрташ-м ца гина те шуна, иштта харцахъа пал-м ца тийсина те аша, ‘Везачу Эло иштта боху’ а олуш, Аса хIумма а аьлла доццушехъ.’“

⁸ Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху: „Соьгара ду бохуш, аша нахана дийцинарг даьсса хиларна а, шун суьрташ харц хиларна а, Со шуна дуьхьалваьлла. ⁹ Шайна даьсса суьрташ гуш болчу а, харцахъа пал туьйсуш болчу а пайхамаршна таIзар дан Сайн куьг хьалаайина Аса. Сан къоман кхеташонехъ уьш кхин хир бац, церан цIераш Израилан халкъана юкъахъ дIаязйина хир яц, уьш цкъа а Израил-махка юха а богIур бац. ТIаккха хуур ду шуна, Со Хьалдолу Эла вуйла.

¹⁰ Иза иштта билггал хир ду, хIунда аьлча цара Сан къам Iехадо, цуьнга машар бу а бохуш, машар боццушехъ. Халкъо ледара пен боьттича санна хуьлу, ткъа пайхамарша цу пенна тIе кир тоьхча санна хуьлу. ¹¹ Цу пенна тIе кир тоьхначаьрга и пен охьабужург хилар дIахайта. ЧIогIа догIа а догIур ду, къора а тухур ю, буюрса мох цунна тIе а хьокхур бу. ¹² И пен охьабобжча, халкъо хоттур ду пайхамаршка: ‘ХIун хилла аша цу пенна тIе тоьхначу кирах?’“

¹³ Цундела Хьалдолу Эла волчу Аса боху: „Аса Сайн дераллица буюрса мох бохуйтур бу, Сайн оьгIазаллица чIогIа догIа а доуйтур ду, Ас къора а тухуйтур ю, дераллица массо хIума а хIаллакдархъама. ¹⁴ Аша кир тоьхна болу пен Аса лаьтта тIекхаччалц бохор бу, цуьнан бух массарна а гуш хилийтархъама. И пен боьжча, цунна кIелахъ шу хIаллакьхир ду. ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла.

¹⁵ Ас Сайн оьгIазалла цу пенна а, цунна тIе кир тоьхначарна а тIеерзор ю. ТIаккха Ас эр ду шуьга: ‘Пен кхин бац, иштта цунна тIе кир тоьхарш а бац — ¹⁶ машар боццушехъ, Ярушалаймана машар бу бохуш, пайхамаралла дина болу Израилан халкъан пайхамарш’“». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Харцпайхамаршна-зударшна дуьхьал Делера болу хаам

¹⁷ Везачу Эло боху: «Адаман кIант, Соьгара хаамаш беш боцчу, ткъа шайна дага догIург дуьйцуш болчу Израилан халкъан зударшна

дуьхьал вистхила. Царна дуьхьал Соьгара болу хаам бе. ¹⁸ Ахьа ала де-за: „Иштта боху Хьалдолчу Эло:

‘Декъаза бу Сан халкъан синош лобцуш болу зударий! Церан куьй-гашна аша холмачалла лелон бехчалгаш а тоьгу, церан шерашка хьаьжжина, аша холмачаллин йовлакхаш а до, церан синош лецар-хьама! Сан халкъан синош а лобцуш, шайн синош кIелхьардахалур ду моьгту те шуна? ¹⁹ Аша Со Сан халкъана хьалха сийсазвоху мекхан ка-нин а, баьпкан юьхкан а дуьхьа. Аша Сан халкъе харцдерг дуьйцу, царна и харцдерг деза а делла. Ца лийр берш байа лаба шуна, ткъа бе-хар боцурш дийна бита лаба’“.

²⁰ Цундела Хьалдолу Эла волчу Аса шуьга боху: „Аша, олхазарш санна, нах лобцу холмачаллин бехчалгаш чIогIа ца еза Суна. Шун куьйгашкара уьш дIайохур ю Аса, ткъа адамаш паргIатдевр ду, ре-чIанна чубра арадовлу олхазарш санна. ²¹ Аса этIор ду шун холмачал-лин йовлакхаш, Сан халкъ шун карара схьа а доккхуш. Уьш кхин хир бац шун карахь ижу санна. ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла.

²² Шаш дуьйцу харцдерг бахьана долуш, Сан лаамехь болчеран дегнаш дохадю аша, Суна уьш гIайгIанехь хила ца луьшухь а. Харц-дерг лелош берш шайн харцнекъа тIера дIа ца бовлар аша къобал ма дора, и дарца цара шайн синош кIелхьардаха тарлуш хилахь а. ²³ Цун-дела шуна кхин гур дац даьсса суьрташ, иштта аша кхин пал а туьйсур бац. Ас шун карара кIелхьардоккхур ду Сайн халкъ. ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла“».

Цушна Iамал ечарна тIехь кхел яр

14 ¹ Исраилан халкъан масех къано веара со волчу. Уьш соьга бист-хилархьама охьахевшира. ² ТIаккха соьга Везачу Элера дош кхе-чира: ³ «Адаман кIант! ХIара нах шайн дегнаш чохь цIушна тIевирзина а бу, цара шаш галбовлуйтуш долу харцдолчун новкъарло шайн бIаьр-гашна хьалха дIа а хIоттийна. Сайгара жоп лехийта деза те Ас?

⁴ Цундела ахьа дан деза цаьрга къамел. ДIаала цаьрга: „Исраилан халкъан Хьалдолчу Эло иштта боху: ‘Нагахь санна Везачу Эле хаттар дан пайхамар волчу мила а вагIахь, ткъа иза шен даг чохь цIушна тIевирзина а хилахь, ша галволуйтуш йолу харцдолчун новкъарло шен бIаьргашна хьалха дIа а хIоттаяхь, Веза Эла волчу Ас-Айса цунна жоп лур ду. Ткъа Сан жоп цуьнан дуккха а цIушка хьаьжжина хир ду! ⁵ Аса иза дийр ду, шайн цIуш бахьана долуш Суна херабевллачу исра-илхойн дегнаш юа схьалецархьама’“.

⁶ Цундела дIаала Исраилан халкъе: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Юхадерза Со волчу, бита шайн цIуш, букь берзабе шаш мел лелий-начу дегазчу гIуллакхашна.

⁷ Нагахъ санна муьлхха а исаилхо я муьлхха а Исаил-махкахъ ве-хаш волу кхечу къомах волу стаг, Соьгара жоп оьшуш, пайхамар волчу гIахъ, ткъа и стаг, Соьгара дIа а вирзина, шен даг чохъ цIушна тIевирзина а хилахъ, цо ша галволуьйтуш йолу харцдолчун новкъарло шен бIаьргашна хьалха дIа а хIоттаяхъ, Веза Эла волчу Аса цунна Сайгара жоп лур ду. ⁸ Со цу стагана дуьхьалвер ву, Ас цунах масал дийр ду, нахе цунах кицанаш а даладойтуш, Ас Сайн къомана юкъара дIавоккхур ву иза, тIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла.

⁹ Нагахъ санна Сан цIарах харц хаам бан цхъа пайхамар Iехавеш ве-лахъ, Веза Эла волу Со иза Iехавинарг ву. Цунна дуьхьал Сайн куьг дерзор ду Аса, ткъа Сайн Исаиран халкъана юкъара иза ара а воккхур ву Аса. ¹⁰ Цу шинна а: хаттар дан веанчунна а, цунна жоп деллачу пайхамарна а — цхъатерра таIзар дийр ду. ¹¹ Иза Ас дийр ду, тIейогIучу ханна Исаиран халкъ Суна уллора дIа ца далийта а, къинош летош шаьш сийсаз ца дахийта а. Царах Сан халкъ хир ду, ткъа Со церан Делла хир ву“¹². Иштта боху Хьалдолчу Эло“.

Нохъа а, Даниал а, Аюб а

¹² ТIаккха соьга Везачу Элан дош кхечира: ¹³ «Адаман кIант! Муьлх-хачу а, Суна тешаме а ца хуьлуш, Суна дуьхьал къинош летийначу къомана тIе Соьга Сайн куьг дерзалур дара. Ас церан махкахъ болу кхача кхоччуш чекхбоккхуьйтур бара, царна тIе мацалла а хъажор яра, Ас цу махкара адамаш а, хъайбанаш а хIаллакдийр дара. ¹⁴ Цу махкахъ Нохъа а, Даниал а, Аюб а бехаш хилча а, Делан лаамехъ шаьш хилар бахъана долуш, цара шайн синош кIелхьардохур дара, амма берриг а мохк цаьрга кIелхьарбаккхалур бацара». Иштта боху Везачу Эло.

¹⁵ «Соьга цу лаьтта тIе акхарой яхийталур яра, тIаккха цара цигара бераш хIаллакдийр дара, ткъа и мохк баьсса хир бара. Цхъа а стаг во-гIур вацара цу махка, хIунда аьлча массо а цу акхаройх кхоьруш хир ва-ра. ¹⁶ Нохьий, Даниаллий, Аюббий цигахъ Iаш хилча а, — дийна волчу Сайх чIагIо йо Аса, Хьалдолчу Эло, — ур-атталла шайн кIентий а, йоIарий а цаьрга кIелхьарбахалур бацара. Цу кхааннан шайн дахар кIелхьардаккха ницкъ кхочур бара, ткъа и латта дассаделла дIахIуттур дара.

¹⁷ Нагахъ санна Ас, цу лаьтта тIе тур а хъажийна, цуьнга аьлча: „Тур, чекхдала цу лаьтта тIехула!“¹⁸, цуьнга дерриг а халкъ а, даьхни а хIаллак а дойтуш, ¹⁸ ткъа нагахъ санна и кхоь цигахъ хилча, тIаккха а — дийна волчу Сайх чIагIо йо Аса, Хьалдолчу Эло, — цаьрга шайн кIентий а, йоIарий а кIелхьарбахалур бацара. Шайн дахар бен оцу кхаанга кIелхьардаккхалур дацара». Иштта боху Везачу Эло.

¹⁹ «Я Аса цу лаьтта тIе Iожаллин ун хъажор дара, царна тIе ерриг а Сайн оьгIазалла а йохуьйтуш, цигара долу халкъ а, даьхни а хIаллак

а деш. ²⁰ Царна юкъахь Нохъа а, Даниал а, Аюб а хилча а, – дийна волчу Сайх чIагIо йо Аса, Хьалдолчу Эло, – цара шайн дахар доцург, шайн берийн дахар а кIелхьардоккхур дацара. Сан лаамехь шаьш хилар бахъана долуш цара шайн дахар бен кIелхьардоккхур дацара».

²¹ Хьалдолчу Эло иштта боху: «Ойла е, мел бохам бер бу Ярушалаймана, Ас дий таIзар – тур а, мацалла а, акхарой а, Iожаллин ун а – цунна тIе хьажадича, цуьнан бахархой а, церан даьхни а хIаллакдархъама! ²² Цхьаболу зударий а, божарий а дийна а буйсур бу, цу гIали чурьа уьш арабохур а бу. Уьш шу долчу арабевлча, шуна гур ду церан ирча лелар а, вон гIуллакхаш а. ТIаккха шуна синхъаам хир бу Аса Ярушалаймана мел бинчу бохамех. ²³ Церан дахаран некъ а, цара дина долу вонаш а шуна гар бахъана долуш, шуьга атта садоIуьйту. Цу тайпана, шуна хуур ду, Ас цу нахана дина таIзар эрна цахилар». Иштта элира Хьалдолчу Эло.

Кемсийн таьллангах долу хьекъале дийцар

15 ¹ ТIаккха соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кIант! Кемсийн таьлланг муха тоьлур ю кхечу диттийн гаьннел? Хьуьнхахь хуьлучу кхечу дитташна юкъахь иза цхьа бен ма яц, и кемсийн таьлланг? ³ Хьобга цхьа а пайден хIума ялур юй кемсийн таьллангах? Цунах хьостам балур буй, цу тIе хIума хьалаолла? ⁴ Адамаша и таьллангаш цIера юкъа кхуьсу. Иза шинна а юьхьигна тIера дика яьгча, га юккъера Iарждемла, цхьана хIуманна пайденна юй те иза? ⁵ Дагаза долчу хенахь а дацара иза цхьанна а хIуманна пайденна, ткъа хIинца-м, иза цIеро, дага а дина, Iарждиначул тIаьхьа, муххале а дац пайденна».

⁶ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Хьуьнхара кхидолчу диттийн гаьн-наш санна, кемсийн таьлланг адамаша цIерга кхуьйсус ма-хиллара, изза дийр ду Аса Ярушалайман бахархошца. ⁷ Со царна дуьхьалвер ву. Цхьана ханна уьш цIерах кIелхьарбевлехь а, хIинца цIаро уьш дIа-кхоллур бу. Со царна дуьхьалваьллачу хенахь хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла. ⁸ Уьш Суна тешаме цахилар бахъана долуш, Ас бассор бу хIара мохк» – боху Хьалдолчу Эло.

Майрачунна тешаме йоцу зуда санна йолу Ярушалайм

16 ¹ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кIант! Ярушалаймехь болчу нахе цара лелийна мел долчу хIуманех лаьцна дIаала. ³ Ахьа цаьрга иштта ала деза: „ХIара боху Хьалдолчу Эло Ярушалайме:

‘КанаІан-махкахь дара хъан схъаялар а, хъан дуьнен тІе ялар а. Хъан да — эмархо вара, ткъа нана — хъетахо яра*. ⁴ Ярушалайм, хьо дуьнен чу йолучу хенахь хъан цІонг дІахудо стаг вацара, хьо цІанъялийта хъуна тІе хи кхарза а стаг вацара, хъуна тІе туьха хъакха а, иштта хъуна тІе хІума хъарчо а стаг вацара. ⁵ Цхъаммо а къинхетам ца бира хьох, цхъаммо а хъан дола а ца дира. Хьо дуьнен чу яьллачу дийнахь хьо аренга дІа-кхьоссина яра, хІунда аьлча оцу хенахь хьо дІатеттинера.

⁶ ТІаккха, тІехволучу хенахь Суна гира хьо, хъайн цІийш юкъахь керчачу хенахь. Хьо иштта Іуьллуш гича, Ас элира хьобга: ‘Яха хъайна!’ ХІаь, хьо цІийш юкъахь Іуьллуш гича, Ас элира: ‘Яха хъайна!’ ⁷ Эрна арахь тІедолучу зезагна санна, Ас хъалакхиа гІо дира хъуна. Хьо, йоккха а хилла, исбаьхъа хаза хилла дІахІоьттира: хъан накхош хъалааьаделира, хъан месаш яхъелира, амма хьо, тІекхьоллина хІума йоцуш, ерзина яра.

⁸ Юха, тІехволучу хенахь Суна гира хьо — хьо безамна кийча яра. Ас Сайн бедарш тІеозийра хъуна тІехула, хъан ерзина хилар дІа а хьулдеш. Ас чІагІо йира хъан хила, иштта Ас хьобца барт а бира. ТІаккха хьо Сан хилира’“. Иштта элира Хъалдолчу Эло.

⁹ „Ас хъуна тІе хи а кхерзина, цІий дІадаьккхира, тІаккха хъуна тІе даьтта хъаькхира. ¹⁰ Ас хъуна тІе хаза тІамарш йолу коч юьйхира, тІаьрсиган кІархаш а буьйхира, дуткъачу кІадин йовлакх коьрта тІе а тиллира, чилланан тІекхуллург а елира. ¹¹ Аса хъуна хаза жовхІарш а делира, пхъаьрсех хІазарш а доькхира, коча исбаьхъа туьтеш а тесира. ¹² Ас мерах йолла чІуг а елира хъуна, лергех тийса чІагарш а, иштта коьрта тІе тилла исбаьхъа таж¹ а делира хъуна. ¹³ Хьо чІогІа хаза яра хъайн дашочу а, даточу а хІуманашца, дуткъачу кІадих а, чилланан кІадих а, тир яьккхинчу кІадих а йинчу бедаршца. Хъан даар уггар а дикачух дара — уггар а дикачу демах дина бепиг а, моз а, даьтта а. Хьо чІогІа хазьелла дІахІоьттинера, зуда-паччахьа тар а елла. ¹⁴ Хъан цІе-яхана хилар дерриг а къаьмнашна юкъахь даьржира, хьо хаза йолу дала. Хьо чІогІа хаза яра, Ас Сайн сийлаллица хьо хазийна хилар бахъана долуш’“. Иштта боху Хъалдолчу Эло.

¹⁵ „Амма ахъа, хъайн хазалех а, хъайн цІеяхана хиларх а пайда а оьцуш, хъайна тІех мел волучуьнца нахаца лелачу зудчун ГІиллакхаш леладора, цуьнга хъайн хазалех дезар а оьцуьйтуш. ¹⁶ Хъайн бедарех цхъайолу хІуманаш схъа а эцна, цаьрца бес-бесара сагІа доккху гунаш кечдира ахъа, цигахь, Суна тешаме а ца хуьлуш, нахаца лела зуда санна а лелаш. Иштта лелар ца магийнарг а, хила ца дезарг а ма ду! ¹⁷ Ас

* 16:3 Эмархо... хъетахо — исраилхошна и къаьмнаш дегаза а, цІушна Іамал еш а хета.

хъайна елла йолчу деших а, детих а йинчу хІуманех ахъа хъайна боърша цІуш бира, нахаца лелаш йолу зуда санна цаърца а лелаш. ¹⁸ Ас хъайна елла йолу хаза юьйцина кучамаш схъа а эчна, уш цу цІушна тІеюьйхира ахъа, иштта Ас хъайна делла даьтта а, хаза хьожа йогІу сегІаз а царна лерина долчу саГІина охъадуттура ахъа. ¹⁹ Ас хъайна делла долу тоьлла дама а, зайтдаьтта а, моз а ахъа хъайн цІушна дІаделира. Иштта хила а хилира“, – боху Хъалдолчу Эло.

²⁰ „Айхъа Суна бина болу кІентий а, мехкарий а ахъа, схъа а эчна, царх хъайн харцделанашна саГІа даьккхира. Иштта, хъан Суна тешаме цахилар тоьуш а доцуш, ²¹ Сан кІентий, цІерах чехк а бохуьйтий, байъа а бойъий, хъайн цІушна саГІина дІалора ахъ. ²² Айхъа дегаза мел долу гІуллакхаш леладечу хенахъ а, Суна тешаме ца хуьлучу хенахъ а хуна дага ца йогІура хьо жима а, къона а хилла зама – оцу хенахъ хьо ерзина а яра, тІехъ хІума а йоцуш, хъайн цІийлахъ хъийзаш а яра“».

Кхяхъпа санна йолу Ярушалайм

²³ «Маржа-я! Декъаза ю-кх хьо, ва Ярушалайм! – боху Хъалдолчу Эло – Айхъа мел лелийначул сов, ²⁴ хІора майданна тІехъ ахъа хъайна кхяхъпаллин цІа а до, цІушна Іамал ян меттиг а кечйо. ²⁵ ХІора некъ болалучохъ а кечйина ахъа и меттигаш, хъайн хазаллин сий а дойуш. И хазалла ахъа, хІора тІех мел волу боърша стаг хъайга схъаверзо гІерташ, хІаллакйора, хъайн боьха лелар сов а доккхуш. ²⁶ Цул тІаьхъа, Мисар-махка а яхана, хъайначу хъайн лулахочуьнца а лийлира хьо цигахъ, нахаца лелар сов а доккхуш, хьо бахъана долуш йолу Сан оьГІазалла сов а йоккхуш.

²⁷ ТІаккха Ас хуна таІзар дира, хуна дІаделла дакъа жим а деш. Ас пурба делира хъан мостагІий болчу пІелаштамхойн зудаберашна хуна шайна луьург дан, ткъа уш а бара хъан боьха леларх цецбевлла.

²⁸ Кхечаьрца леларх ца Іабарна, хьо ашурхошца лела йолаелира. Цаьрца лелачул тІаьхъа а, хьо царх а ца Іебира. ²⁹ ТІаккха совдегархойн латта долчу Хашад-махкана хьо хъайн кхяхъпаллица тІеийрзира, амма цунах а хьо ца Іебира.

³⁰ Ма оьГІазаллех вуьзна ву Со ахъ мел лелийначунна, – боху Хъалдолчу Эло. – Хьо маьтгаза кхяхъпа санна лелаш ма ю! ³¹ Ахъа хІора некъ болалучу меттехъ кхяхъпаллин цІа а, хІора майданыхъ цІушна Іамал ян меттиг а хъайна кечъечу хенахъ, хьо кхяхъпа санна яцара, хІунда аьлча ахъ совГІаташ дІа ца оьцура. ³² Амма хьо, шен майрачун метта, кхиболу божарий тІе а оьцуш, ямартло еш йолу зуда санна яра. ³³ Массо а кхяхъпанаша божаршкара совГІаташ схъаоьцу, ткъа ахъа совГІаташ хъайн безаршна дора, уш массо а маьПера хъайца лела схъаэхийта. ³⁴ Иштта хьо нахаца лелча, хьо кхечу зударех

тера ца хуьлу, хIунда аьлча божарий хьуна тIаьхьа ца бовду, хьобца лела. Хьуна цхьаммо а совгIаташ а ца деш, ахьа кхечарна совгIаташ дича, хьо билггал юханехьа лела!»

Ярушалаймана Дала таIзар дар

³⁵ ЛадогIа, кхяхьпа, Везачу Эло бохучуьнга!

³⁶ Хьалдолчу Эло иштта боху: «Ахь хьайн боьха лаам дIагайтира, хьайн безаршна а, дегазчу цIушна а хьалха ерзина а юьйллуш, хьо цаьрца лелара, иштта хьайн кIентийн цIий цIушна Iенадора ахьа. ³⁷ И хIу-манаш ахьа лелорна, Ас хьуна безна болу а, хьобца лелла болу а берриге безарш а, хьуна ца безнарш а массо а маьIера схьагулбийр бу. Царна хьалха хьан духарш охьадохур ду Ас, ткьа царна хьо ма-ярра ерзина дIагур ю. ³⁸ Цул тIаьхьа Ас кхел йийр ю хьуна, ткьа хьан таIзар нахаца леллачунна а, цIий Iанийначунна а доггIург хир ду. Сайн оьгIазаллица а, дераллица а Аса хьан цIий Iанор ду. ³⁹ Ас дIалур ю хьо хьайн безарийн кара, тIаккха дохор ду хьан кхяхьпаллин цIенош, дIасакхуйьсур ю хьан цIушна Iамал ян меттигаш а. Цара хьуна тIера бедарш дIайохур ю, хьан жовхIарш дIадохур ду, ткьа хьо ма-ярра ерзина юьтур ю.

⁴⁰ Цара схьакхойкхур ю адамийн тоба, цаьрга хьуна тIе тIулгаш кхиссийта а, таррашца хьо цестийта а. ⁴¹ Хьан цIенош цара цIарца дагор ду, дуккха а зударшна хьалха хьуна кхел а йийр ю. Ас сацор ду хьан нахаца лелар, хьо лелар яц кхин совгIаташ деш. ⁴² Со, Сайн дераллех Iаьбна ваьлча, Со карзахвуйьлучуьра соцур ву. Суна синтем хир бу, кхин оьгIаз а гIур вац Со. ⁴³ Ахьа, хьо кьона хилла хан дага а ца йогIуш, айхьа мел динчуьнца Со оьгIазьэхийтина дела, массо а хьан леларна догIу таIзар дийр ду Ас хьуна. Айхьа мел лелийна дегаза гIуллакхашна тIе кхяхьпалла хIунда туйьхира ахь?» Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Нана ма-хиллара, йоI а хуьлу

⁴⁴ «Кицанаш далош мел волчо, хьох лаьцна хIара кица далор ду: „Нана ма-хиллара, йоI а ю“. ⁴⁵ ЙоI йолу хьо хьайн ненах тера ю, шен майрачух а, берех а ца яьшна йолу. Шайн майранаш а, бераш а ца эшна болу хьан йижарий ма-хиллара, хьо а ю. Шун нана хьетахо ю, ткьа да – эмархо ву.

⁴⁶ Хьан йоккхаха йолу йиша – Шамран-гIала ю, хьуна кьилбаседехьа шен зудаберашца ехаш йолу. Хьан жимаха йолу йиша, хьуна кьилбехьа шен зудаберашца ехаш йолу, Седам-гIала ю. ⁴⁷ Хьо, цара леллийнарг а лелош, церан дегазчу некьашкахула лелла а ца Iаш, кIеззиг хан ялале, царал а телхина лелара.

⁴⁸ Дийна волчу Сайх чIагIо йо Аса, – боху Хьалдолчу Эло, – хьан йиша йолчу Седам-гIалано а, цуьнан зудабераша а ца леладора ахьа

а, хъан зудабераша а лелийнарг. ⁴⁹ ХІара бу хъан йишин Седам-гІалин а, цуьнан зудаберийн а бехк: уьш кура бара, церан дукха даа хІума дара, церан маьрша синтем а бара, амма цара къечарна а, мискачарна а гІо ца дора. ⁵⁰ Уьш, кураллаш еш, дегаз а хІуманаш деш лелара Суна хьалха, цундела Ас, Сайна и дерриг а ма-гиннехь, уллора дІабехира уьш.

⁵¹ Шамран-гІалано ахь диначул ах а вон ца дина. Хьо ю дегаз а хІуманаш деш царал а тІехъяьлларг. Хьобца нисбича, хъан йижарий цІена хета. ⁵² Хьо нахала яккхар кхидІа а ла, ахь хъайн йижарий цІена хетийтина дела. Цара летийначу къинойл ахь мел летийнарг сов дегаз хиларна, уьш хьол цІена хийтира. ХІинца эхь хетарна, цІий а луш, юьхІаьржачу а хІоьттина лела хъайна, ахь хъайн йижарий цІена хетийтина дела».

Седам а, Шамран а юхаметтахІоттор

⁵³ «Ас юхаметтахІоттор ю Седам-гІала а, цунна гонах йолу жима гІаланаш а, иштта юхаметтахІоттор ю Шамран-гІала а, цунна гонах йолу жима гІаланаш а. Ас юхаметтахІоттор ю хьо а, Ярушалайм, ⁵⁴ айхьа лелийна долу массо а вон хІуманаш бахъана долуш хъайн нахала яккхар кхидІа лайтархъама а, хьо юьхІаьржачу хІоттийтархъама а. Иштта хъайн йижаршна синтем бийр бу ахь. ⁵⁵ Хъан йижарех лаьцна аьлча — Седам а, цуьнан зудабераш а, Шамран а, цуьнан зудабераш а — уьш шайн хьалхалерчу хьоле юхаметтахІиттийна хир бу. Иштта хьо а, хъайн зудаберашца хьалхалерчу хьоле юхаметтахІоттийна хир ю. ⁵⁶⁻⁵⁷ Хьо кураллах юьзначу хенахь, хъан вон лелар массарна а дІахаале, хъайн йиша йолу Седам хъан багахь беламе дош ца хилира те? Ткъа хІинца хьох кхаьрдаш бу арамхойн* а, пІелаштамхойн а зударий а, царна гонах хьох ца бешаш берш а. ⁵⁸ Хьо вон лелар а, дегаз гІуллакхаш а бахъана долуш жоп дала дезаш ма ю хьо!» — боху Хьалдолчу Эло.

Даима болу барт

⁵⁹ Хьалдолчу Эло иштта элира: «Со хьуна догІучу тайпана хир ву хьобца, хІунда аьлча Аса йинчу чІагІонах хьо ца ешира, ткъа ахь Сан барт а бохийра. ⁶⁰ Амма Суна дагахь лаьттар бу хьо къона йолчу хенахь Ас хьобца бина болу барт. Ас хьобца массо а ханна лерина болу керла барт^а бийр бу. ⁶¹ ТІаккха хьуна айхьа дІакхехьна некъаш дагадогІур ду. И некъаш бахъана долуш хьуна эхь хетар ду, Ас хьол баккхий а, хьол жимах болу а йижарий — Седам а, Шамран а, — хьуна йоІарий санна дІалучу хенахь. Иза вай бинчу бартана юкъадогІуш дацара,

* 16:57 Іебархойн тептар тІехь: *арамхойн*. Цъадолчу тептарш тІехь: *эдомхойн*.

амма Ас иза дийр ду. ⁶² Ас и керла барт хьобца бийр бу, тІаккха хуур ду хьуна, Со Веза Эла вуйла. ⁶³ Ахьа мел лелийначух Аса хьо цІанъечу хенахь хьуна и вон хІуманаш дагадогІур а ду, хьуна эхь а хетар ду, хьо юьхьІаьржачу хІоттарна бага хьалагІатто аьтто а хир бац хьан». Иштта элира Хьалдолчу Эло.

Аьрзунех а, кемсийн таьллангах а лаьцна хьекъале дустар

17 ¹ ТІаккха соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кІант! Исраилан халкъана хІетал-метал а даладай, хьекъале дустар дийца. ³ Ала цаьрга: „Хьалдолчу Эло боху хІара: ‘Нуьцкъала тІемаш а, месала а, бес-бесара деха пеллагаш а долчу доккхачу аьрзуно, Ливанун-лаьмнашка а деана, баганан диттан бохь схьабаьккхира. ⁴ Цу бохь тІера ховхачу патарех уггар лакхарниг схьа а даьккхина, иза, йохка-эцаран махка схьа а деана, совдегарийн гІалахь охьадиллира цо. ⁵ Исраил-махкара баганан диттан хІу схьа а эцна, иза токхечу лаьттахь дІадийра цо, дак-дитт ма-дерра, хина уллохь. ⁶ И хІу хьала а даьлла, цунах кемсийн таьлланг хилира, ша шуйра а йолуш, амма лоха а йолуш. Цуьнан гаьннаш аьрзугахьа хьалаийзалора, ткьа орамаш цунна бухахь дара. Уьш дахделла дІасадаханера, кемсийн таьлланго керла гаьннаш а, гІаш а дІадохура.

⁷ Месала тІемаш долу важа нуьцкъала аьрзу а яра. Ша дІадийначу лаьттана тІера шен орамашца а, гаьннашца а цунна тІеозаелира кемсийн таьлланг. Цунна лаьара, аьрзуно шена хи дуттийла. ⁸ Дикачу лаьтта тІе, шорта хи долчоьхь, дІайийнера и таьлланг, цунах, гаьннаш дІаса а дахийтина, тІехь стом а латош, дика кемсийн таьлланг хилийтархьама”“.

⁹ Ала цаьрга: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Хьуна моьттий, цу таьлланган аьтто а хилла, иза йоккха хир ю? Цуьнан орамаш схьа-м дохур дац те, цунна тІера стоьмаш а схьа-м бохур бац те, иза тІаьхьхара а дакъа а луш? Цунна тІера дерриш а къона гаьннаш дакъалур ду. ТІаккха кхин боккха ницкъ я дуккха а нехан гІо а ца оьшу и кемсийн таьлланг озийна шен орамашца лаьттара схьаяккха. ¹⁰ Ша дІайийначохь хьалакхуьур юй те иза? Якъалур-м яц те иза, малхбалера схьа мох хьаьккча? Ша дІайийначохь иза якъалур ма ю!”“»

Хьекъалечу дустаран маьІна дар

¹¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ¹² «Хаттар де оцу аьрхачу халкъе: „И хІуманаш хІун маьІна долуш ду хаьий шуна?”“ – алий. ТІаккха дІала цаьрга: „Хьалхара аьрзу – Бавелан паччахь ву. Цо, Ярушалайме а

веана, шеца Бавеле дIабигира паччахь а, цуьнан элий а. ¹³ Цул тIаьхьа Набухди-Нецара шена тешаме хир ву аьлла дош деллачу паччахьан цIийнах волчу стагаца барт бира. Цу махкара лаккхарчу даржашкахь мел волу стаг дIавигира цо, ¹⁴ и пачхьалкх, кхин хьалагIатта ницкъ а ца кхочуш, лахахь йисийтархьама. Цу тайпана, ша бина барт ларбеш бен, и пачхьалкх латталур яцара. ¹⁵ Амма керла паччахь Бавел-мехкан паччахьна дуьхьалвала гIоьртира. Цо гIо доьхуш геланчаш бахийтира Мисар-махка, цигара дуккха а говраш а, эскархой а бежа. Пуллакх хир дуй те цуьнан? Ницкъ кхочур буй те цуьнан, ша бина болу барт бохийначул тIаьхьа, таIзарх кIелхьарвала?«»

¹⁶ Хьалдолчу Эло боху: «Дийна волчу Сайх чIагIо йо Ас: и керла паччахь Бавелехь лийр ма ву – шех паччахь винчу а, цуьнан чIагIонах ша ца ваьшначу а, ша цуьнца бина барт бохийначу а паччахьан махкахь. ¹⁷ Мисар-махкарчу паччахье яхIудхойн паччахьна тIамехь гIо далур дац, гIалина гонах лаьттан гунаш дича а, тIеман гIирс дIахIоттийча а, дуккха а адам хIаллакдархьама. ¹⁸ Амма яхIудхойн паччахь кIелхьарвер вац, хIунда аьлча цо, ша делла дош кхочуш а ца деш, бина барт бохийна».

¹⁹ Цундела иштта боху Хьалдолчу Эло: «Дийна волчу Сайх чIагIо йо Ас, яхIудхойн паччахь Суна хьалха ша йинчу чIагIонах ца вашаре а, Айса цуьнца бина барт цо бохоре а хьаьжжина, Аса таIзар дийр ду цунна. ²⁰ Ас иза схьалаца бой тосур ю, иза цу чу а эккхор ву. Ас иза Бавеле схьавалор ву, цигтахь цунна таIзар а дийр ду, иза Суна тешаме цахиларна. ²¹ Ас хIаллакдийр ду цуьнан эскар, цуьнан дийна бисина болу уггар дика тIемалой Аса массанхьа а дIасакхуьссур бу. ТIаккха хуур ду шуна, Веза Эла волу Со шуьга къамел динарг вуйла».

Сатийсаран ваIда

²² Хьалдолчу Эло элира:

«Баганан диттан бохь тIера Аса-Айса зIийдаг схьайоккхур ю.

Баганан диттан уггар лакхарчу гаьннех цхьаь схьа а даьк-
кхина,

иза боккхачу, лекхачу ломан боххье дIадугIур ду Аса.

²³ Исраил-мехкан лекхачу лам тIехь дIадугIур ду Ас иза.

Цу гаьннах доккха дитт хир ду,

цунна тIехь стоьмаш а кхуьур бу.

Цунах исбаьхьа хаза дитт хир ду,

цуьнан гаьннаш юкьахь тайп-тайпана олхазарш хир ду,

уьш цуьнан IиндагIехь Iийр ду.

²⁴ Массо а аренгарчу дитташна дIахуур ду

Ас, Везачу Эло, лекха дитташ лаха дохийла,

ткъа лоха дитташ лакха дохийла.

Сийна дитт Ас дакъадо,
ткъа дакъаделларг, заа доккхуйтий, дІахІоттадо.

Веза Эла волчу Аса иштта элира, ткъа Айса аьлларг кхочуш а дийр ду Аса».

ХІора стага ша лелийначунна жоп дала дезар

18 ¹Собга Везачу Элера дош кхечира: ²«Аша Израил-махкахь стенна даладо хІара кица:

„Дайша муьста кемсаш йоу,
ткъа берийн цергаш леха“?»

³Хьалдолчу Эло боху: «Дийна волчу Сайх чІагІо йо Аса, Израил-махкахь кхин и кица далор ма дац аьлла. ⁴Дерриг а адамийн дахар Сан карахь ду — ден я кІентан дахар Суна бен а дац. Къинош летош верг ву лийр верг.

⁵Масала, вехаш ву, бакъдерг а, нийсо а лелош волу цхьа бакъахьара стаг. ⁶Цо лаьмнашкахь цІушна Іамал еш даьккхинчу сагІанах хІума а ца йоу, цо Израилан халкъан цІушна доІанаш а ца до, иза шен лулахочун зудчуьнца а ца лела, шен зудчун ламаз доьхначу хенахь цунах хьакха а ца ло. ⁷Цо адамашна гІело а ца йо, шегара декхар эцначунна цо закълтана елла хІума а дІало. Цо къола а ца до, мецачунна яа хІума а ло, тІехь хІума йоцуш висинчунна тІеюха хІума а ло. ⁸Цо, тІера ял а йоккхуш, юхалург ахча а ца ло, ша вониг лелорах лар а во, къовсамашкахь нийсонца кхел а йо. ⁹Иза Сан парзашца а лела, цо Сан тІедехкинарш лар а до. Иза Сан лаамехь верг ву, цундела иза вехар а ву» — боху Хьалдолчу Эло.

¹⁰⁻¹¹«Ткъа, масала, цуьнан кІант талорхо хила тарло, нехан цІий а Іенош, шен дас цкъа а ца лелийначу гІуллакхех муьлхха а деш волу. Нагахь цо лаьмнашкахь цІушна Іамал еш даьккхинчу сагІанах хІума яахь, я иза шен лулахочун зудчуьнца лелахь, ¹²я къечунна гІело еш, цуьнгара хІума цо схьаяккхяхь, я декхар оьцуш закълтана елла хІума дІа ца лахь, иза цІушна Іамал еш лелахь, иштта кхидолу дегаза хІуманаш цо леладахь, ¹³тІера ял а йоккхуш, цо юхалург ахча лахь, вехар вуй те и стаг? Вехар вац. И хІуманаш лелош мел верг лийр ву, цуьнан цІий цунна шена тІехь а хир ду.

¹⁴Ткъа, масала, нагахь оцу вочу стеган кІант хилахь, цу кІантана шен дас мел лелорг гур ду. Цо, шен дас лелорг шена гуш доллушехь, и санна долу хІуманаш ца леладо: ¹⁵лаьмнашкахь цІушна даьккхинчу сагІанах хІума а цо ца яахь, шен лулахочун зудчуьнца а иза ца лелахь, ¹⁶адамашна цо гІело а ца яхь, иштта ша юхалург деллачу

ахчанна закълтана делларг дIа а лахъ, цо къола а ца дахъ, мецачунна яа хIума а лахъ, тIехъ хIума йоцуш висинчунна тIеюха хIума а цо лахъ,¹⁷ къечун дог а ца дохош, тIера ял а йоккхуш, цо ахча юхалург а лахъ, Сан тIедехкинарш а деш, Сан парзашца иза лелахъ, и стаг шен дас лелийнарг бахъана долуш лийр вац. Иза билггал вехар ву.¹⁸ Ткъа цуьнан дас адамаш къизалица баца а бора, шен къомах болчарна къоланаш а дора, шен халкъана юкъахъ вонаш а леладора. Ша летийна къинош бахъана долуш иза лийр ву.

¹⁹ Ахъа хоьтту: „Дас лелийнарг бахъана долуш кIант жоьпе хIунда ца озаво?“ КIант, бакъдерг а, нийсо а лелош, Сан парзаш лар а деш, уьш кхочуш а деш леларна, билггал вехар ву.²⁰ Къинош лелийнарг лийр ву, ткъа кIантана, шен дас лелийнарг бахъана долуш, таIзар дийр дац, шен кIанта летийначу къиношна дена а дийр дац таIзар. Делан лаамехъ волчун дика цунна бен ца догIу, вониг лелочун вон цунна бен догIуш ца хиларе терра.

²¹ Ткъа зуламхочо, къинош леторан некъ а битина, Сан парзаш лар а деш, бакъдерг а, нийсо а лелаяхъ, иза билггал вехар ву, лийр а вац.²² Цо мел лелийна вонаш дагадоуьйтур дац. И стаг, ша дина нийса хIуманаш бахъана долуш, вехар ву.²³ Вочу стеган Iожалла тIеярах там хуьлий те Суна? — боху Хьалдолчу Эло. — Мелхо а, шен харцнекъа тIера дIа а вирзина, иза вехаш хилар Суна тамехъ хир дара.

²⁴ Амма нагахъ санна бакъахъа лелаш верг ша дIахъочу некъа тIера валахъ, иза вонаш дан волалахъ, зуламхочо ма-леллора, вехар вуй ткъа иза? Цо мел дина дика лорур дац. Суна тешаме ца хиларна а, ша къинош леторна а, и стаг лийр ву.

²⁵ Амма аша боху: „Везачу Элан лелар нийса дац!“ ЛадогIал, Исраилан халкъ! Сан лелар дуй те нийса доцург? Шун лелар ма дац нийса!²⁶ Нагахъ санна Делан лаамехъ верг, шен нийсачу некъа тIера а ваьлла, вонаш деш волалахъ, и хIума бахъана долуш лийр ву. Ша лелийна зуламаш бахъана долуш лийр ву иза!²⁷ Амма зуламхо, ша лелийначу вонаш тIера дIа а вирзина, бакъдерг а, нийсо а лелош волалахъ, цо шен са кIелхьардоккхур ду.²⁸ Ша мел лелийна харцдерг а хиьна, царна тIера иза дIаверзарна, иза вехар ву, лийр а вац.²⁹ Ткъа Исраилан халкъо боху: „Везачу Элан лелар нийса дац!“ Исраилхой, Сан лелар дуй те нийса доцург? Шун лелар билггал нийса дац!

³⁰ Цундела Ас кхел йийр ю шуна, израилхой. Ас хIора стагана, цуьнан леларе хъаьжжина, кхел йийр ю. — Иштта элира Хьалдолчу Эло. — Цундела, Со волчу юха а дерзий, шаьш мел лелош йолчу харцонашна тIера дIадовла! Къа бахъана долуш шаьш гал ма дийлийта.³¹ ДIадаха

^{18:20} Карлабаьккхинарг 24:16.

шайна уллора шашь летийна долу къинош, хийцадалихта шайн дег-
наш а, шайн синош а. Хьо дала хIунда деза, Исраилан халкъ? ³² Со
муьлххачу а стагана Южалла тIеярах там хуьлуш вац, — боху Хьалдол-
чу Эло. — Къиношна тIера дIа а дерзий, дехаш хилийша!»

Исраилхойн элех лаьцна болу тийжам

19 ¹ Дала соьга элира: «Тийжам бе Исраилан халкъан элех лаьцна:
² „Хьан нана стенах тера ю?

Иза стен лом санна ма ю!

Льомашна юкъахь Гуьллуш а яра иза,
циггахь шен кIорнеш а кхийора цо.

³ Царах цхьаь йоккха хилла,
цунах нуьцкъала лом хилла.

Иза шена ижу лаха Iемина,
ткъа цо адамаш, цеста а цоьстуш, доура.

⁴ Халкъашна цунах лаьцна хезира,
тIаккха цара иза ор чу а эькхийтина,
цунах чIагарш чекх а яьхна,
Мисар-махка дIайигира.

⁵ Ша эрна хьобжуш дуй а хиьна,
шен сатийсар кхочуш ца хилча,
иза, шен кхин кIорни схьа а эьчна,
и кхио йолаелира, цунах нуьцкъала лом хилийта.

⁶ Нуьцкъала лом а хилла,
иза кхечу льомашна юкъахь лела доладелира.
Иза ижу лаха а Iемира,
цо адамаш, цоьстуш, даа а доура.

⁷ Иза дисина Iаш долчу стечу льомех а кхетара,
ткъа церан гIаланаш цо ясса а йора.
Цу махкахь долу дерриг а халкъ
цуьнан гIигI дарх кхоьрура.

⁸ ТIаккха цунна дуьхьалдевлира
гонах дехаш долу дерриг а къаьмнаш.
Цара и схьалацархьама, бойнаш а тесна,
иза ор чу дожийра.

⁹ Цунах чIагарш чекх а яьхна,
иза гур чу хайира.
Бавелан паччахь волчу дIа а дигна,
иза набахти чу доьблира,
Исраил-мехкан лаьмнашкахь
кхин цуьнан мохь шайна ца хазийта.

- 10 Хъан нана хийистехъ дІайоьГІна
кемсийн таьлланг санна яра.
Цо дуккха а стоьмаш а, таьллангаш а делира,
шена уллохъ шортта хи хиларна.
- 11 Цуьнан гаьннаш чІоГІа дара,
царах паччахъашна Іасанаш йора.
Иза ша леккха хъалаяьллера кхечу гаьннашна юкъахъ.
Дуькъачу гаьннашна юкъахъ иза геннара гуш яра
лекха йолу дела.
- 12 Амма, оьГІазаллехъ лаьтгара хъала а даьккхина,
и таьлланг лаьтга охъакхоьссира.
Малхбалехъара схъахъаькхначу мохо
цуьнан стом бакъийра.
Цуьнан онда га дакъаделира,
ткъа цІеро иза дІа а кхаьллира.
- 13 Ткъа хІинца иза яьссачу аренгахъ дІайийна,
хих хьобгуш долчу декъачу лаьттахъ.
- 14 Цуьнан гаьннашна юккъера араьяьлладу цІеро
багийна цуьнан стоьмаш.
Цуьнан шех паччахъан Іаса ян мегаш долу онда га
кхин ца дисина“.
ХІара тийжам бу, тийжам санна лелош а бу».

Везачу Элан лаам а, адамийн аьрхалла а

20 ¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхъа, ворхІалГІачу шеран пхоь-
алГІачу беттан уьтталГІачу дийнахъ Исраилан халкъан масех
къано веара со волчу, Везачу Элах дагавалархъама. Уьш, схъа а баьх-
кина, суна хъалха охъахевшира. ² ТІаккха соьга Везачу Элан дош кхе-
чира: ³ «Адаман кІант! Вистхила Исраилан халкъан къаношка. Ала
цаьрга: „Хъалдолчу Эло боху: ‘Шу Сох дагадовла даьхкина? Дийна
волчу Сайх Аса чІаГІо йо, шу Сайх Аса дагадовлуьйтур дац аьлла’.
Иштта боху Хъалдолчу Эло“.

⁴ Царна тІехъ кхел йийр ю ахъ? Уьш бехке бе, адаман кІант! Царна
дагадайта церан дайша лелийна мел долчу дегазчу хІуманех лаций.
⁵ ДІаала цаьрга: „Хъалдолчу Эло шуьга боху: ‘Айса Исраилан халкъ
хаьржинчу дийнахъ, Якъубан тІаьхъенах болчарна тІе айдинчу куьй-
гаца Аса чІаГІо а йора, царна Со дІа а вовзуйтура Аса Мисар-мах-
кахъ. Сайн куьг хъала а айина, Аса элира: <Со шун Веза Дела ву>. ⁶ Цу
дийнахъ Ас царна дош делира, уьш, Мисар-махкара ара а баьхна,

Айса церан дуьхъа теллинчу лаьтта тIе дIабига, уггар хазачу, шуьрех а, мазах а дуьзначу токхечу лаьтта тIе. ⁷ Ас царна тIедиллинера, шайна хьалхара боьха цIуш дIабаха, шаьш мисархойн цIуш бахъана долуш ма бехде аьлла, хIунда аьлча Со церан Веза Дела ву! ⁸ Амма уьш Суна дуьхьалбевлира, царна ца лаьара Соьга ладогIа, цхьаммо а шайна хьалхара боьха цIуш дIа ца бехира, я мисархойн цIушна букъ а ца берзийра. ТIаккха Ас сацам бира Сайн дералла царна тIе охьIано а, Мисар-махкахь ерриг а Сайн обгIазалла царна тIе яхийта а. ⁹ Амма и хIума Ас Сайн цIеран дуьхъа дира, Сайн цIе уьш юкьахь Ийначу халкъашна хьалха ца йожийта, Ас уьш Мисар-махкара арабохучу хенахь дIадовзийтинчу халкъашна юкьахь Сайн цIе ца йожийта.

¹⁰ Аса уьш, Мисар-махкара ара а баьхна, яьссачу аренга схабалийра. ¹¹ Ас царна Сайн парзаш а делира, иштта Сайн тIедехкинарш дIа а хаййтира. Ткъа уьш кхочушдийриг цаьргахула билггал вехар ву. ¹² Ас Сайн шоьтан денош а делира царна, Суна а, царна а юкьахь билгалонаш а хилла дIахIиттина долу, иштта царна дIахайтархъама, Со уьш Сайн дола бохуш волу Веза Эла вуйла. ¹³ Амма Исраилан халкъ Суна дуьхьалделира яьссачу арендахь. Цара Сан тIедехкинарш кхочуш а ца дора, иштта Сан парзаш дIа а тоттура. Ткъа уьш кхочушдийриг цаьргахула вехар ма ву. Цара Сан шоьтан денош чIогIа сийсаз а дохура. ТIаккха Ас сацам бира яьссачу арендахь Сайн дералла царна тIе йосо, уьш хIаллак а беш. ¹⁴ Амма Сайн цIеран дуьхъа Аса иза кхочуш ца дира. Исраилан халкъ Мисар-махкара арадоккхуш гина долчу къаьмнашна хьалха Суна ца лаьара Сайн цIе сийсазъяьккхина хилар. ¹⁵ Ас айдинчу куьйгаца цу яьссачу арендахь чIагIо йира царна, уьш шуьрех а, мазах а буьзначу, уггар хазачу, Айса царна дIабала билгалбаьккхинчу маха уьш схабалор бац аьлла, ¹⁶ хIунда аьлча Исраилан халкъо Сан тIедехкинарш дIа а тоттура, Сан парзаш кхочуш а ца деш, лелара иза, Ас шайна делла долу шоьтан денош а сийсаздохура, хIунда аьлча церан дегнаш шайн цIушна тIегIерташ дара.

¹⁷ Амма Ас царах къинхетам а бира, уьш яьссачу арендахь хIаллак а ца бира. ¹⁸ Со яьссачу арендахь церан берашка вистхилира. Ас элира цаьрга: «Ма гIолаш шайн дайша дIакхехьначу некъашкахула, цара шайна тIедехкинарш кхочуш а ма делаш, ма бехделаш шаьш, церан цIушна тIе а товжий. ¹⁹ Со – шун Веза Дела ву. Сан парзаш кхочуш а деш, лела, Сан тIедехкинарш, лар а деш, кхочуше. ²⁰ Ас шайна делла долу шоьтан денош дIакъастаде, царах Суна а, шуна а юкьахь йолу билгало хилийтархъама а, Со шун Веза Эла хилар цаьрга шуна дагадаийтархъама а».

²¹ Амма церан бераш а Суна дуьхьалдевлера. Уьш Сан парзашца ца лелара, цара Аса тЕдехкинарш лар а ца дора, кхочуш а ца дора. Ткъа уьш кхочушдийриг цаьргахула вехар ма ву. Цара Сан шобтан денош а сийсаздохура. ТПаккха Ас сацам бира яьссачу аренгахь царна тЕ Сайн дералла охьаІано а, цаьрга Сайн обьІазалла кхачийта а. ²² Амма Сайн цІеран дуьхьа Сайн куьг юхадаьккхира Аса иза кхочушдечуьра. Исраилан халкъ шайна хьалха Мисар-махкара арадаьккхинчу къаьмнашна хьалха Суна ца лаьара Сайн цЕ сийсазьяьккхина хилар. ²³ Аса кхин цхьа чІагІо а йира цу яьссачу аренгахь. Айдинчу куьйгаца Ас чІагІо йира уьш кхечу къаьмнашкахула дІасабаржо а, кхечу мехкашкахула дІасакхисса а. ²⁴ Иза Аса дира, хІунда аьлча Исраилан халкъо Сан тЕдехкинарш кхочуш а ца дора, Сан парзаш дІа а тоттура, Ас шайна делла долу шобтан денош сийсаз а дохура, шайн бІаьргашца шайн дайн цІушна тЕгІерташ а бара уьш.

²⁵ Ас царна вон парзаш а, дахарна тЕ ца доьду тЕдилларш а делира.

²⁶ Ас магадора, шайн сагІанашца цара шаьш бехдар – цара мелхо а шайн дуьхьарлера бераш цІерах чекхдохуьйтура. Аса и хІуманаш дар магадора, уьш Іадорхьама. ТПаккха царна хуур ма дара, Со Веза Эла вуйла”“.

²⁷ Цундела вистхила Исраилан халкъе, адаман кІант. ДІаала цуьнга: „Хьалдолчу Эло иштта боху: ‘Суна тешаме а ца лелаш, кхин ишттачу тайпана а Со дола хийтира шун дайшна. ²⁸ Аса царна ваІданца лур ду аьллачу лаьтта тЕ уьш схьабалийначул тІаьхьа, уьш шайн сагІанаш даха буьйлабелира, шайна лекха гунаш я тІехь луьста гІа долу дитташ мозза ги. Шайн дийнаташ дагоран сагІанаш дахарца а, хаза хьожа йогу хІума^д ягорца а, чагІаран сагІанаш дахарца а цара Со обьІазвахийтира. ²⁹ Ас цаьрга хоьттура: <Шу тЕ обьхург хІун гу бу?> – бохуш. (Цундела хІинца а сагІа доккху <гу> олу цунах.)”“ ³⁰ ХІинца дІаала Исраилан халкъе: „Хьалдолчу Эло боху: ‘Шайн дайша санна, аша Далла хьалха шаьш бех ца до ткъа, Суна тешаме а ца хуьлуш, церан дегазчу цІушна тІаьхьахуьттуш? ³¹ Шайн сагІанаш цІушна а дохуш, шайн бераш цІерах чекх а дохуьйтуш, хІинцалерчу денна тІекхаччалц аша Суна хьалха шаьш бех ма до. Аса хьо Сайх дагадолуьйтур ду ткъа, ва Исраилан халкъ? Дийна волчу Сайх чІагІо йо Аса, – боху Хьалдолчу Эло, – Аса шу Сайх дагадовлуьйтур ма дац!”“»

Дала таІзар дар а, гечдар а

³² «Аша боху: „Тхо кхин къаьмнаш санна, кхечу мехкашкара долу халкъаш санна хир ду, дечигна а, тІулгана а Іамал а еш“ . Амма аша бохург цкъа а хир ма дац! ³³ Дийна волчу Сайх чІагІо йо Аса, нуьцкъалчу

^{20:23} Іамальяр 26:33.

куьйгаца а, тЕкховдийначу пхъаьрсаца а, охьаІанийначу дераллица а шуна тЕхь паччахьалла дийр ма ду Аса. ³⁴ Нуьцкъалчу куьйгаца а, тЕкховдийначу пхъаьрсаца а, охьаІанийначу дераллица а Ас шу кхечу къаьмнашна юкъара ара а дохур ду, шаш дІасадаржийначу мехкашкара сха а гулдйр ду. ³⁵ Аса цхъана а ден долахь йоцчу яьссачу аренга схагулдйр ду шу, юьхь-дუьхьал а хІиттийна, шуна кхел йийр ю Аса. ³⁶ Ас кхел йийр ю шуна, шун дайшна мисархойн яьссачу аренгахь ма-ярра». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

³⁷ «Сайн коьжалгана кІелхула лобыуьтур ду Аса шу, иштта Сайца бинчу бертан декхарш кхочуш а дойтур ду. ³⁸ Суна дұьхьалбевларш а, Суна дұьхьал аьрха лелларш а шуна юкъара схаькъастор бу Ас. Шаш бехаш болчу махкара Ас уьш арабохур белыхь а, уьш цкъа а Израил-махкана чубогуьр бац. ТІаккха хуур ду шуна Со Веза Эла вуйла.

³⁹ Ткъа хьо, Израилан халкъ, – боху Хьалдолчу Эло, – дало, шух хІора, шайн цІуйн гІуллакх а деш лела! Амма цул тІаьхьа, аша Соьга ла ца догІахь, Сан еза цІе аша кхин сийсайоьхур ма яц шайн сагІанашца а, шайн цІушца а! ⁴⁰ Сан махкахь болчу безачу лам тЕхь, лекхачу Израилан лам тЕхь*, – боху Хьалдолчу Эло, – Суна гІуллакх а деш, лелар ду дерриг а Израилан халкъ. Ас цигахь хазахетарца тЕоьцур ду шу. Цигахь Со хьобжур ву аша Суна лерина мел долчу хІумане а, шун тоьллачу сагІанашка а, шун дезачу совгІаташка а. ⁴¹ Шаш дІасадаржийначу кхечу къаьмнаш юкъара Аса шу ара а даьхча, кхечу мехкашкара Аса шу сха а гулдича, шу, хаза хьожа йогу хІума санна, тЕоьцур ду Аса. Кхечу къаьмнашна хьалха шуьгахула дІагойтур ду Аса Со веза хилар. ⁴² Ас шун дайшна ваІданца лур бу аьллачу Израил-махка шаш схадалийча, хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла. ⁴³ Цигахь шуна дагадогуьр ду Суна хьалха шаш бехдеш долу шайн лелар а, шаш мел лелийна хІуманаш а. Шун дог дер ду шаш мел дина вонаш бахьана долуш. ⁴⁴ Ва Израилан халкъ, хьан вочу некъашка а, гамдинчу гІуллакхашка а ца хьожуш, ткъа Сайн цІеран дұьхьа Аса хьо лелийча, хуур ду хьуна, Со Веза Эла вуйла». Иштта элира Хьалдолчу Эло.

Кьилбехьа яьлла цІе

⁴⁵ Соьга юа а Везачу Элан дош кхечира: ⁴⁶ «Адаман кІант! Кьилбехьа дІаверза. Кьилбанна дұьхьал вист а хилий, кьилбанан аренан хьуьнна дұьхьал Делера болу хаам кхайкхабе. ⁴⁷ Кьилбанан хьуьне дІаала: „ЛадогІа Везачу Элера долчу даше. Хьалдолчу Эло боху: ‘Хьох цІе лато воллу Со, ткъа оцу цІеро хьан дерриг а дитташ – къона я декъа уьш делахь а – дІакхоллур ду. Латийна алу йовр яц, ткъа хІорра а

* 20:40 *Израилан лам* – иза Цийон-лам бу, Делан цІа шена тЕхь лаьтташ болу.

кълбехъара дуьйна кълбаседе кхаччалц морцур ву. ⁴⁸ ТПаккха адмашна хуур ду Аса, Везачу Эло, и цЕ латийнийла а, иза дАяйа йиш йоцийла а⁷».

⁴⁹ ТПаккха аса, Яхъазкхиала, элира: «Маржа-яI, Хьалдолу Эла! Халкъо сох лаьцна боху: „ХIетал-металшца дуьйцуш-м вац те иза?“»

Везачу Элан тур

21 ¹ Соьга юха а Везачу Элера дош кхечира: ² «Адаман кIант! Ярушалаймана дуьхьал вист а хилий, цуьнан езачу меттигашна дуьхьал кхайкхам бе. Израил-махкана дуьхьал Соьгара болу хаам бе. ³ Израил-махке дIаала: „Везачу Эло боху: ‘Со шуна дуьхьал ву, Ас Сайн тур баттара доккхур ду, Ас хьогара хIорра а схьавоккхур ву – вон мел верг а, дика мел верг а. ⁴ Иштта, хьан диканиг а, вониг а хIаллаквийр ву Аса, Сайн тур баттара доккхур ду массо а стагана дуьхьал – кълбера дуьйна кълбаседе кхаччалц. ⁵ ТПаккха массарна а дIахуур ду, Со Веза Эла вуйла а, иштта Сан баттара даьккхина долу тур юха цу чу дуьжур доцийла а⁶“.

⁶ Ткъа ахьа, адаман кIант, гIайгIане узарш де, дог дохарца узарш де массарна а хьалха. ⁷ Цара хьогга хьатгича: „Ахьа узарш стенна до?“ – ахьа ала деза: „Вайна тIекхочуш болу хаам бахьана долуш до. Иза тIекхьачча, хIораннан дог, Iадийна, дешар ду, массеран а куййгаш, чуьра са дIадаьлча санна, охьагIур ду, хIораннан а са кхачалур ду, голаш, хи санна, егор ю. ЛадогIа, и хаам тIекхочуш ма бу, иза кхочушхир ма ду“». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

⁸ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ⁹ «Адаман кIант! Соьгара нахана хаам бе. ДIаала цаьрга: „Иштта боху Хьалдолчу Эло:

‘Туьре хьажал!

И тур ирдина а ду,

заьнгала дина а ду.

¹⁰ Иза адмаш дайа ирдина,

стелахьаштиг санна къегийта заьнгала дина.

Даккхийдеш лела дезий вай?

Сан кIентан олаллин гIожан хIора диттах дог долу.

¹¹ Ас тур заьнгала дайтира,

иза караэцархьама.

И тур ира а ду, заьнгала дина а ду,

иза хIаллаквечун кара дIадалархьама.

¹² Велха, узарш а деш, адаман кIант,

хIунда аьлча и тур Сан къомана а,

берриг а Израилан элашна а дуьхьал даьккхина ду.

Уьш Сан къомаца цхьаьна

хІаллакбина хир бу.

Цундела велха, хъайн некха тІе куьйгаш а детташ.

13 Иза зер хир ма ду!

Делахъ а хъан цу гЮжах дог далахъ,

хъан бала хир бац те?' Иштта боху Хъалдолчу Эло“.

14 Ткъа ахъа, адаман кІант, Соьгара хаам бе, куьйгаш вовшах а детташ. Тур шозза а, кхузза а охъадожийта, и тур адамаш дайъийта лерина ду, доккхачу хІаллакдарна а лерина ду, иза гонах хъийзаш ма ду, 15 адамиин дегнаш дашорхъама а, охъаэгнарш дуккха а хилийтархъама а. Церан хІорра а кевнехъ Аса хІаллакдайтаран тур хІоттийна. ЭхІ, ткъес санна къегийта дина ду иза, хІаллакдайтарна даьккхина! 16 Аьтту агІор ирло, ва тур! Аьрру агІор дІагІо! Хъайн иралла дІа мел ерзийначу агІор дІагІо. 17 Тпаккха Ас куьйгаш вовшах тухур ду, Ас Сайн оьгІазвахар Іабор ду. Иза Аса боху, Везачу Эло».

Бавелан паччахъан тур

18 Везачу Элан дош кхечира соьга: 19 «Адаман кІант, Бавелан паччахъ шен туьраца схъавайийта шина некъан сурт дилла. И ши некъ цхъана махкара схъабогІуш хила безаш бу. Некъан билгало дІахІоттае некъ бекъалучу гІалахъ. 20 Тур схъадогІуш болчу некъийн сурт дилла. Цхъа некъ Іамминхойн Рабба-гІала боьдуш бу, ткъа важа некъ ЯхІуд-махкарчу чІагІийнчу Ярушалайме боьдуш бу. 21 Бавелан паччахъ некъ бекъалучу меттехъ соьур ву, ша муьлхачу новкъа ваха веза хьожуш пал тасархъама. Цо секхаІодан пхерчий лестор ду, шен цІерачу цІушка хоьттур ду, экханан доІахе хьожур ву. 22 Цуьнан аьтту куьйга, Ярушалайме гІо аьлла, кхаж бер бу. Иза, оцу кхоже хъаьжжина, цигахъ оганаш херцош долу бІогІамаш дІахІитто а, адам хІаллаке, аьлла ома дан а, тІеман орца даккха а, гІалин кевнаш дохо гІирс дІахІотто а, гІалин гонах лаьттан гунаш дан а, гІала схъаяккхархъама кхиболу тІеман гІирс дІахІотто а безаш ву. 23 И тесна пал Ярушалайман бахархошна харц хетар бу, хІунда аьлча цара бавелхошца барт бина! Делахъ а Бавелан паччахъо царна дагадоуьйтур ду уьш бехке хилар, ткъа цо уьш схъалоьур бу». 24 Цундела Хъалдолчу Эло боху: «Шайн аьрхалла дІа а йовзуьйтуш, шаьш мел дечу гІуллакхашкахула шайн къинош дІа а гойтуш, шаьш бехке хилар гайтира аша. Ткъа аша шаьш шайн бехке хилар дагадаийтарна, шу ницкъаца схъалоьур ду.

25 Ткъа хьо, Исраилан халкъан зуламе куьйгалхо, хъан гІаьххъара де тІекхъачна, оцу дийнахъ хъуна кхоччуш таІзар дийр ду». 26 Хъалдолчу Эло боху: «ДІаяккха хъайн коьртара чалба а, дІадаккха таж^д а. Хийцамаш бен хан тІекхъачна. Лакхарнаш лахабаьхна хир бу, ткъа

лахарнаш лакхабохур бу. ²⁷ ХIуй-пака! ТIепаза! Аса хIокху гIаланах дамардарц дийр ду. Амма иза хир дац, цунна кхел яр шен кара дIадел-ларг схъаваллалц. ТIаккха Аса иза Цунна дIалур ю».

Тур а, Iамминхой а

²⁸ «Адаман кIант, Соггара хаам бе нахе. ДIаала цаьрга: „Хьалдолчу Эло иштта боху Iамминхошка, исраилхойх ца бешаш болчу:

‘Туре хъажал!

И тур баттара даьккхина ду,
заьнгала дина а ду адамаш хIаллакдархьама а,
стелахьштиг санна, къагийтархьама а.

²⁹ Хьуна духьалхIиттина суьрташ эрна ду, ткъа пал тийсар а харц-дерг ду. Тур зуламечу нехан логгехь ду, церан тIаьххьара де тIекхаьчна, оцу дийнахь царна кхоччуш таIзар дийр ду.

³⁰ Батта юхадилла тур. Ас кхел йийр ю хьуна, хьо кхоьллинчу мет-техь, хьо дуьнен чу ваьллачу лаьтта тIехь. ³¹ Ас Сайн оьгIазалла хьуна тIе яссор ю, ткъа Сайн дераллин цIерца хьуна тIе садоIур ду. Ас къизачу нахе дIалур ву хьо, адамаш хьийзо корматалла карайирзина болчу. ³² Хьо цIарна дечиг хилла дIахIуттур ву, хьан цIий хьан лаьтта тIехь Iанор ду, хьо цхьанна а дагавоIур вац. Веза Эла волчу Ас боху иза’“».

Ярушалайман зуламаш

22 ¹ Согг Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кIант! Цунна кхел йийр юй те ахь? Хьуна лаьий те цIий Iанийначу Ярушалайм-гIалина кхел ян? Цо мел лелийна вониг цунна дIагайта. ³ ДIаала цаьрга: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Ва гIала, хьайна чохь цIий Iенорна, ахь хьайна бохам ма боккху, хьайна цIуш а беш, хьуо Суна хьалха бех ма йо. ⁴ Айхьа Iанийна долу цIий бахьана долуш, ахьа хьо бехке йина, айхьа бина цIуш бахьана долуш, хьо Суна хьалха бех а йина. Хьан тIаьххьара де тIекхаьчна, хьан заманан чаккхе уллоеана. Цундела Ас кхидолу къаьмнаш хьох кхордуьйтур ду, массо а мехкаш хьох доьлуьйтур ду. ⁵ Хьуна уллохь берш а, генахь берш а хьох боьлур бу, ва боьхаллина цIеяхана, карзахаллех юьзнарг. ⁶ Исраилхойн куьйгалхошка хъажал. Царах хIораммо а хьуна чохь шен ницкъаца цIий Iанадора. ⁷ Ярушалайман бахархоша шайн дай-наний емалдо, кхечу мехкашкарчу нахана гIело йо, бисина Iаш болу зударий а, бобераш а ледо. ⁸ Ахьа Суна деза хетарш а ца лору, иштта Суна лерина шобтан де

^{21:28-32} Ярми-ЯхIу 49:1-6; Яхъазкхиал 25:1-7; Iамос 1:3-15; Цапни-ЯхIу 2:8-11.

^{22:7} а: Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16; ⁶: Арадаккхар 22:21, 22; Карлабаьккхинарг 24:17. ^{22:8} Iамалъяр 19:30; 26:2.

а ца лору. ⁹ Хъан бахархойх цхъаболчара кхечу нахана мотт бетта, уыш байгыйтархъама. Цхъаболчара лаьмнашкахъ йолчу езачу меттигашкахъ цІушна саГІна еана яа хІума а йоу, дегаза гІуллакхаш а леладо. ¹⁰ Цхъабарш шайн дайн зударшца дІабуйышу, ламаз доьхна болу зударий а хыйзабо цара. ¹¹ Цхъаверг шен доттагІчун зудчуьнца лела, важа шен несаца лела, вукхо шен ден йоІ йолу шен йиша хыйзайо. ¹² Ярушалаймехъ ахчанах нах бойгъу, юхалург деллачу ахчанна тІера ял йоккху, шена уллохъ волчуьнгара леварца са йоккху, ткъа Со вицвина цара⁷, – боху Хъалдолчу Эло.

¹³ ‘Нах лебарца аша са яккхарна а, иштта шайна юкбахъ цІий Іенорна а, Аса сайн куыйгаш вовшахтоьхна. ¹⁴ Сатохалур дуй те хъан даге, чохъ са долуш санна хир дуй те хъан куыйгаш, Ас хъуна бекхам бечу заманахъ? Веза Эла волчу Аса иштта элира, ткъа Айса аьлларг кхочуш а дийр ду Аса. ¹⁵ Аса дІасадаржор ду шу кхечу къаьмнашкахула а, дІасакхуьссур ду шу кхечу мехкашкахула а. Суна хъалха шу цІена цахилар чекхдоккхур ду Аса. ¹⁶ Хьо кхечу къаьмнашна хъалха сийсазъяьккхина хир ю. ТІаккха хуур ду хъуна, Со Веза Эла вуйла’“».

Нах цІанбеш болу Делан кхерч

¹⁷ ТІаккха соьга Везачу Элера дош кхечира: ¹⁸ «Адаман кІант! Израилан халкъ Суна хъалха боьханиг санна хилла дІахІоьбтира. Кхерчахъ тІехула хІутту гІели а, цІаста а, эчиг а, даш а санна хилира иза. Дети кхерчахъ цІандинчул тІаьхъа дисина долу боьханиг санна ду и халкъ! ¹⁹ Цундела иштта боху Хъалдолчу Эло: „Шу боьханиг санна хилла дІахІиттина дела, Ас шу дерриш а Ярушалаймана чу схъагулдийр ду. ²⁰ Дети а, цІаста а, эчиг а, даш а, гІели а цхъаьна а тухий, кхерчана юккъе дуьллу, цІе марса а йоккху, уыш дашийтархъама. Аса а, Сайн оьгІазаллица а, дераллица а шу схъа а гулдина, Ярушалайм-гІалина чу а дехкина, лалор ду. ²¹ Шу схъа а гулдина, Ас Сайн оьгІазаллин цІеран Іаь тухур ю шуна тІе, тІаккха шу цу юкбахъ лелар ду. ²² ЦІергахъ лелаш долу дети санна, шу а лелар ду цу юкбахъ. ТІаккха хуур ду шуна, Веза Эла волу Со вуйла, шуна тІе Сайн дералла йоссийнарг’“».

Исраилхойн баьччанийн къинош

²³ ТІаккха соьга Везачу Элан дош кхечира: ²⁴ «Адаман кІант! ДІаала Исраил-махке: „Дала бекхам бечу дийнахъ хьо цІанбаза бисина мохк а бу, хъан лаьтта тІе догІа а ца деана!’“ ²⁵ Мехкан пайхамарш зуламечу ойланашца вовшахтийсало, шен ижу а цоьстуш, гІигІ деш долу лом

^{22:10, 11} Іамальяр 18:7-20. ^{22:12} Арадаккхар 23:8; Карлабаьккхинарг 16:19; Арадаккхар 22:25; Іамальяр 25:36, 37; Карлабаьккхинарг 23:19.

санна. Цара дуккха а нах хІаллак а бо, цаьргара хьал а, жовхІарш а сьха а доху, уьш бахъана долуш бисина Іаш болу зударий махкахь ал-самбуйлуш бу. ²⁶ Мехкан динан дайша Сан товрат-хьехамаш дІа а тотту, Суна лерина хІуманаш сийсаз а йоху, дезаниг деза доцучух дІа ца къастадо, иштта хьанал дерг хьарамчух а дІа ца къастадо. Цара Суна лерина шобтан де а ца лору. И хІума лелорца Цара Со а бехво. ²⁷ Мехкан куьйгалхой ижу дІасайизош йолчу берзалойх тера бу. Нехан цІий а Іенош, уьш байъа а бойъуш, шайна са лохьу цара. ²⁸ Мехкан пайхамарш вочу пена тІехь кир тухуш санна лела, хІунда аьлча царна эрна суьргаш а го, цара харцболу пал а туьйсу. Цара боху: „Иштта олу Хьалдолчу Эло“, Веза Эла волчу Аса шайга хІумма а ца дийцинехь а. ²⁹ Мехкан наха кхиберш Іехабо, талораш до, къечунна а, мискачунна а гІелонаш йо, кхечу махкара тІебаьхкина нах а хьийзабо. ³⁰ Пен тобан, пенна Іуьрг даьллачу метте мехкан дуьхьа дІахІотта стаг лийхира Ас, Соьга и мохк хІаллак ца байтархьама, амма Суна иза ца карийра. ³¹ Цундела Ас Сайн оьгІазалла дІагойтур ю царна, Сайн дераллин цІерца Ас хІаллакбийр бу уьш, цара мел лелийнарг царна дуьхьал докххур ду Аса». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Къинош летош болу йижарий

23 ¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Адаман кІант! Цкъа ши зуда хилла — цхъана ненан ши йоІ. ³ Шайшиь къона йолчу хенахь дуьйна Мисар-махкахь церан нахаца лелаш хилла и шиь. Мисар-махкахь церан накхош хьекхийна, куьг тохаза йолу накхойн юьхьигаш Іийдина. ⁴ Йоккхаха йолчун цІе УхІулат* яра, жимаха йолчун — УхІулибат**. И йижарий Сан бара, цара Суна кІентий а, зудабераш а дора. УхІулат — иза Шамран-гІала ю, ткъа УхІулибат — иза Ярушалайм-гІала ю. ⁵⁻⁶ УхІулат, Суна тешаме а йоцуш, нахаца лелара. Иза ашурхой болчу шен безаргашца лела марзьеллера. Уьш бара сийна духарш дуьйхина болу тІемалой а, мехкадай а, меттиган куьйгалхой а. Уьш массо а хаза къонахой бара, говза дошлой болу. ⁷ ТІаккха иза берриг а оцу къоначу кІенташца лела йолаелира, ткъа уьш Ашур-махкара уггар тоьлла кегий нах бара. Бобхачу лаамех а юьзна, ша мел лелла цІуш бахъана долуш, ша Далла хьалха бехйира цо. ⁸ Мисар-махкахь йолуш ша долийна долу нахаца лелар ца дитира цо. Иза къона йолчу хенахь божарий буйшура цуьнца, цуьнан куьг тохаза

* 23:4a УхІулат — Іебархойн маттахь «цуьнан деза четар» бохург ду.

** 23:4b УхІулибат — Іебархойн маттахь «цунна чохь долу сан деза четар» бохург ду.

йолу накхойн юьхьигаш Ёуйдура цара, шайн хъайна хилар цунна тӀе а дассадора. ⁹ ТӀаккха Аса иза шен безаргийн кара дӀаелира. Иза ашурхошца лела марзӀеллера, церан кара Аса иза дӀа а елира. ¹⁰ Цара иза ерзина яьккхира, цуьнан кӀентий а, зудабераш а схьадехира цара, ткъа иза ша туьраца йийра. Цунна и таӀзар динчу хенахь зударша иза, сийсайхоуш, юьйцура.

¹¹ Цуьнан жимаха йолу йиша УхӀулибат и дерриг а гуш яра, амма цунна нахаца лела лаар кхин а чӀогӀа гена даьллера, иза шен йишел а чӀогӀа нахаца лелаш яра. ¹² Иза ашурхошца – мехкадайшца а, меттиган куьйгалхошца а, хаза духарш дуьйхина болчу тӀемалошца а, говза дошлошца а – лела марзӀелира. Уьш берриш а тоьлла кьонахой бара. ¹³ Суна гира, цо а ша Суна хьалха бехийна хилар. ШолгӀа йиша а хьалхарчун некъа яьллера.

¹⁴ УхӀулибатан Суна тешаме цахилар кхин а генадаьллера. Шена пенаш тӀехь басаршца дехкина цӀен духар дуьйхина хашадхойн божарийн суьрташ гича, цо шен нахаца лелар кхин а алсамдаьккхира. ¹⁵ Хашадхоша гӀодаюккӀехь доьккарш леладора, церан кортош тӀе техкина хаза чалбанаш яра. Уьш берриш а, тӀехьяьжча, лакхарчу даржехь болчу тӀеман хьаькамех тера бара, Хашад-махкахь бина болчу бавелхойн элех тера а болуш. ¹⁶ УхӀулибат цаьрца, цкъа дӀахьожжухехь, массаьрца а лела марзӀелла. Цо бавелхой болчу шен геланчаш бахийтира. ¹⁷ Ткъа уьш, схьа а баьккина, УхӀулибатан меттахь цуьнца дӀабийшира. Шайн боьха леларца цара иза Далла хьалха бехйира. Иштта ша бехйича, иза шен безаргех, дог а даьлла, дӀайирзира. ¹⁸ УхӀулибата цхьаннах а хьул ца дора шен нахаца лелар, цо шен дегӀ божаршна дӀаделира. ТӀаккха Со цунах дӀавирзира, цуьнан йишех ма-верззара. ¹⁹ Амма иза нахаца лелачуьра ца сецира. Цо ша кьона хилла зама дагаохуьйтура, ша Мисар-махкахь нахаца лелар шена дагахь а латтош. ²⁰ Виран санна, дегӀ долчу а, бокхий санна хъайна болчу а шен безаргашца леларан лаамех юьзна яра иза. ²¹ УхӀулибат, хьуна дагаеана хьо кьона хилла йолу зама, Мисар-махкахь хьан везарго хьайн накхойх куьйгаш а Ёуьттуш, куьг тохаза йолу накхойн юьхьигаш Ёуйдуш хилла йолу зама».

Жимаха йолчу йишина Дала кхел яр

²² Цундела, УхӀулибат, Хьалдолчу Эло иштта боху: «Хьуна кӀордийна хьайн безаргаш, амма Ас массо а маьӀера уьш кхуза схьакхойкхур бу, ТӀаккха цара хьуна го бийр бу. ²³ Ас уьш берриш а схьабалор бу: берриг а хашадхойх болу бавелхойн элий, Пакхудера а, ШуӀагара а, КхуӀагара а божарий, цаьрца цхьаьна Ашур-махкара элий а. Уьш берриш а хаза кьонахой бу, мехкадай а, меттиган куьйгалхой а, лакхарчу

даржера болу тЕман хъаькамаш а. Ткъа уьш берриш а говза дошлой бу. ²⁴ Уьш хъуна тЕлетар бу герзашца а, гИудалкхашца а. Церан йоккха тоба хир ю, доккхачу а, жимачу а турсашца а, гЕмашца а. Цара хъуна го бийр бу, ткъа Ас хьо церан кара дІалур ю, цаьрга хъуна тЕхь кхел яйтархъама. Иштта цара, шайн Іадаташка хъаьжжина, хъуна таІзар дийр ду. ²⁵ Сайн эмгаралла Ас хъуна дуьхьал йоккхур ю, уьш, оьгІаз а бахана, хъуна дуьхьал бевр бу, цара хъан мара а, лергаш а дохур ду, ткъа хьох тІаьхьадиснарг туьро хІаллакдийр ду. Цул тІаьхьа цара хьобгара кІентий а, зудабераш а схьадохур ду, ткъа диснарг цІарца дагор ду. ²⁶ Цара хъан хаза духар а, жовхІарш а дІадохур ду. ²⁷ Ас сацор ду хъан боьха лелар а, хъан нахаца лелар а, ахь Мисар-махкахь долийна долу. Хьо оцу леларе кхин цкъа а лаамца хьобжур яц, ткъа Мисар-мохк дагабогІур а бац хъуна».

²⁸ Хьалдолчу Эло иштта боху: «ХІинца Ас хьо хъуна ца безаш болчеран кара дІалуш ю, хъан дог шайх дІадирзинчеран кара. ²⁹ Цара гойтур бу хъуна шайн цабезам, цара, ахь къахьегна даьккхинарг дІа а даьккхина, хьо ерзина юьтур ю. Хъан нахаца лелар а, боьха лелар а, кхахьпалла а массарна а гуш хир ду, хьо юьхьІаьржачу а хІоттош. ³⁰ И дерриг а хъуна дийр ду, хІунда аьлча хьо кхечу къаьмнашца лела марзьелира, церан цІушна Іамалгьарехула хьо бех а еш. ³¹ Хьо хьайн йишас дІакхехьначу некъа тЕ елира. Цундела Ас хьобга дІалур бу цуьнан таІзаран кад».

³² Хьалдолчу Эло иштта боху:

«Хьайн йишин кад ахьа дІамер бу.

Иза кІорга а, шуьйра а бу.

Массо а хьох кхордуьйту цо.

И кад буьззина ма бу!

³³ Хьо ехна а хир ю, цо гІайгІанех юзур а ю хьо.

ХІаллакхиларан, Іожаллин кад

хъан йиша йолчу Шамран-гІалин ма бу.

³⁴ И кад ахьа дІамер бу берриг а,

ткъа иза кагбелча, цуьнан аьхкашна тЕ мотт хьобкхур бу ахьа, хьайн накхош а схьадохур ду ахьа.

И иштта хир ду, иза Ас, Хьалдолчу Эло, аьлла дела».

³⁵ Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху: «Со виц а вина, Суна букъ берзорна, ахь бала лан беза хьайн боьха леларна а, хьайн нахаца леларна а».

Йижаршина йина йолу Делан кхел

³⁶ Везачу Эло соьга элира: «Хьо кийча вуй УхІулатна а, УхІулибатна а кхел ян? Цара лелийна мел долу дегазчу хІуманех лаций дІаала цаьрга. ³⁷ Уьш нахаца лелла, церан куьйгаш тЕхь нехан цІий ду.

Шайн цІушца а лелла уыш. Шаьш Суна бина болу кІентий а цара, цІе-рах чекх а бохуйтуш, цІушна кхачанна дІалора.³⁸ Суна дуьхьал а бовлуш, кхин а иштта хІуманаш дора цара: оццу хенахь цара Сан еза меттиг бех а йора, Суна лерина шобтан денош сийсаз а дохура.³⁹ Шайн бераш шайн цІушна сагІина даьхьначу дийнахь, цара Сан еза меттиг, чу а бовлий, сийсазйоккхура. Иштта лелара уыш Сан цІа чохь.

⁴⁰ Иза дина а ца Іаш, цара кхечу мехкашкара баьхкинчу нахана тІаьхьа шайн геланчаш бохуйтура. Уыш схьабабхкича, хьо, хьайн юьхь а юьлий, бІаьргашна басар а хьокхий, хьайна тІе жовхІарш а духий, дІахІуттура.⁴¹ ТІаккха шу хаза кечбинчу метта довлура. Цу метта хьалхакхь лаьтташ хаза кечийна стол а хуьлура, цунна тІехь лаьтташ Сан хаза хьожа йогІу хІуманаш а, Сан даьтта а долуш.⁴² Хьан цІенна чуьра хезаш хуьлура тойне гульеллачу тобанан гІовгІа. Оцу тойне схьабалабора яьссачу аренгара мелла болу нах. Цара зударшна хаза хІазарш а, исбаьхьа таьжнаш а лора.⁴³ ТІаккха Аса элира: „Нахаца а лелаш, ямартло еш йолу и зуда гІельеллехь а, цуьнца божарша кхакх-палла леладо“.⁴⁴ Божарий юх-юха а иза йолчу оьхура, кхакхпа долчу санна. Иштта боьха лелаш йолчу УхІулатна а, УхІулибатна а тІеобхура уыш.⁴⁵ Амма бакъахьа лелаш болчу божарша царна бехк буьллур бу. Цара кхел йийр ю царна, нахаца лелаш а, цІий Іенош а болчу зударшна санна, хІунда аьлча уыш нахаца лелаш а бу, церан куьйгаш цІийх дуьзна а ду».

⁴⁶ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Схьагулье адамиин тоба, цаьрга УхІулатна а, УхІулибатна а тІехь ницкъ байта а, кьола дайта а.⁴⁷ Цул тІаьхьа гулбеллачеран тобано царна тІе тІулгаш кхуьссур ду, таррашца уыш цобьстур а бу, цу зударийн кІентий а, зудабераш а дойур а ду цара, иштта церан цІенош а дохор ду.⁴⁸ Ас иштта сацор ду кху махкахь боьха лелар, кхиболчу массо а зударшна хІара хІума дІахьедар а деш, уыш нахаца ца лелийтархьама.⁴⁹ Шуна таІзар дийр ду шун боьха лелар бахьана долуш, иштта цІушна Іамал а еш, аша летийначу кьиношна жоп дала дезаш а ду шу. ТІаккха хуур ду шуна, Со Хьалдолу Эла вуйла».

Ярушалайм тІелеттачу ачанца юстар

24¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхьа уьссалгІачу шеран уьтталгІачу беттан уьтталгІачу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхечира:² «Адаман кІант! ДІаязде хьайна хІара де а, хІунда аьлча кху дийнахь Бавелан паччахьан эскарю Ярушалаймана го бина.³ Даладе аьрхачу Исраилан халкъана хІара хьекъале дустар, дІаала цуьнга: „Иштта боху Хьалдолчу Эло:

^{24:2} ТІаьхьарнаш 25:1; Ярми-ЯхІу 52:4.

- ‘Яй цІерана тІе а хІоттабай,
цу чу дуъззина хи дотта.
- 4 Цу яй чу жижиг дилла,
уггар дикачу меттера схъа а даккхий –
пханар тІера а, гІоґІа тІера а жижиг,
иштта дика даьІахкаш чу а яхкий,
хъалабуза и яй.
- 5 Жена юкъара уггар дика уьстагІий схъа а эций,
яйна буха цІе латае,
хи кхехкаде,
цу чуьра даьІахкаш дикка кхехккалц’“».
- 6 Хьалдолчу Эло иштта боху:
«Къа ду цІий Іанадечу гІалин.
Иза мекханан томмагІаш тІехъ долчу ех тера ю,
шена тІера телхинарг дІа ца даьллачу.
Цу чуьра дакъош схъадаха,
царах кхаж а ца тосуьйтуш.
- 7 Іанийна цІий цунна чохъ ма ду.
Иза тархана тІехъ дитина цо,
лаьтта тІе охъа а ца Іанош,
цу тІе чан ца йиллийта.
- 8 Ас цІий тІулгаш тІехъ дитина,
иза къайла ца даккхийта.
Ас иза дина адам оьґаздахийта,
цаьрга хІаллакбиначеран чІир эцийта».
- 9 Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху:
«Къа ду цІий Іанадечу гІалин.
Ас-Айса йоккха цІе латор ю.
- 10 Дуккха а дечиг тІекІел а диллий,
цунах цІе латае.
Кхехкаде и жижиг,
яй чохъ ерг юкъ а елла,
даьІахкаш яггалц.
- 11 Бассабелла яй кІегаш тІе хІоттабе,
цуьнан цІаста, дох а делла, къагийтархъама.
Иза диларех цІанбийр а бу,
цунна тІера ерриг а ачо дІакхоллур а ю.
- 12 Иза хала болх бу,
хІунда аьлча цунна тІера,
цІе ягийча а,
йоккха ачо дІаер яц.

¹³ Хъан боьха леларца хьо дукха бехбелла, цундела Ас хьо мел цІан-барх а, цІан а ца ло хьо. ХІинца чул тІаьхъа а хъайн бехбаларх хьо цІанлур бац, Ас хъайна тІехъ Сайн дералла Іабаяллалц. ¹⁴ Веза Эла волчу Ас аьллера. АЙса аьлларг Аса кхочушдан деза хан тІекхъачна. Аса кхин тІаьхъабоьттур яц и хан, хьох къа а хетар дац Суна, хьох къинхетам а бийр бац Аса. Хъан леларе а, ахь мел диначуьнга а хъабж-жина, Аса кхел йийр ю хъуна». Иштта боху Хъалдолчу Эло.

Пайхамаран зудчун кхалхар

¹⁵ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ¹⁶ «Адаман кІант! Хъуна дукха-езашьберг хьобгара схъаяккха воллу Со. Иза кестта лийр ю, амма хьо гІайгІане лела ца веза, бІаьрхиш дийла ца деза хъан бІаьргех. ¹⁷ Цъхан-на а ца хозуьйтуш, даккхий синош даха, чІогІа тийжа а ца тийжаш. Хъайн коьртара чалба дІа а ма яста, мачаш кога а юха, хъайн маж къай-ла а ма яккха, тийжаран кхача а ма баа».

¹⁸ Іуьйранна аса нахаца къамел дира. Цу суьйранна сан зуда кхелхи-ра. Ткъа шолгІачу дийнахь Іуьйранна аса Везачу Эло сайга аьлларг дира. ¹⁹ Халкъо соьга элира: «Алахъа тхобга, и дерриг а тхуна хІун маьІна долуш хІума ду?»

²⁰ Ткъа аса цаьрга элира: «Соьга Везачу Элан дош кхечира, ²¹ Исра-илан халкъе дІаала: „Иштта боху Хъалдолчу Эло: ‘Сан дезачу цІийнах шу дозалла деш делахь а, иза шун чІагІо елахь а, иза шуна хъежа лууш йолу меттиг елахь а, иза шуна баккъал дезахь а, Со иза бехдан воллу. Ткъа аша битина болу шун кІентий а, зудабераш а туьро хІаллакбийр бу. ²² Ткъа аша Яхъазкхиала диннарг дийр ду: шайн мажаш аша къай-лайохур яц, тийжаран кхача а аша буур бац. ²³ Шун коргош тІехъ йих-кина чалбанаш хир ю, когахь шайн мачаш а хир ю шун, шу тийжар а дац, доьлхур а дац, амма шайн къинош бахъана долуш телхар ду шу, вовшашна хъалха даккхий синош а дохуш’. ²⁴ Яхъазкхиал масална хир ву шуна: цо диннарг аша а дийр ду. И дерриг а кхочушдича, хуур ду шуна, Со Хъалдолу Эла вуйла“».

²⁵ «Ткъа хьох лаяцна аьлча, адаман кІант, Аса церан чІагІо а, хаза-хетар а, сийлалла а, царна хъежа лууш йолу меттиг а, царна баккъал дезаш дерг а, иштта церан кІентий а, мехкарий а схъабабхча, ²⁶ цу дийнахь цигара кІелхъарваьллачех волу цхъаь вогІур ву хъуна тІе вон кхаь бахъаш. ²⁷ Цу дийнахь хъан йиш хир ю цу кІелхъарваьлла-чуьнца къамел дан. ТІаккха хьо вист ца хуьлуш вуьсур вац, иштта царна билгало хилла дІа а хІуттур ву хьо. ТІаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла».

Гамминхойн къомана дуьхьал болу Делера хаам

25 ¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Адаман кІант! Гамминхойн къомана дуьхьал вист а хилий, Соьгара болу хаам бе цуьнга. ³ Даала Гамминхошка: „ЛадогІа Хьалдолчу Элан даше. Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Аша сакъералуш: <Жолам-яІ>, – олура, Сан еза меттиг сийсазъяьккхича, шу Исраилан махках доьлура, иза бассийначу хенахь, шу ЯхІудан халкъах кхаьрдара, иза йийсаре Дадуьгучу хенахь. ⁴ Шу иштта леларна Аса шу малхбалехьарчу нахе дІалур ду. Цара шун латта дІалоцур ду, церан эскарша шун лаьтта тІехь шайн меттамотт^д дІаХІоттор бу, уьш шуна юкъахь баха а ховшур бу, шун стоьмаш а бууш, шун шура а муьйлуш. ⁵ Ас Рабба-ГІала эмкалийн дежийла йина дІаХІоттор ю, ткъа Гамминхойн мохк уьстагІийн керт йина дІаХІоттор бу. ТІаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла’.

⁶ Хьалдолчу Эло боху: ‘Ярушалайм хІаллакьхилар бахъана долуш тІараш детташ, когаш бетташ, Исраил-махках даггара кхаьрдаш, шу сакъералуш хиларна, ⁷ Аса Сайн куьг шуна дуьхьал дІакховдор ду, Ас кхечу къаьмнашка талораш дойтур ду шуна. Ас кхечу къаьмнех дІа а хадор ду шун къам, иштта кхечу мехкех дІа а хедар бу шун мохк. Ас хІаллакдийр ду шун халкъ, тІаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла’».

Муабин къомана дуьхьал болу Делера хаам

⁸ Хьалдолчу Эло иштта боху: «Муаби-къомо а, СеИир-къомо а дуьйцура: „ЯхІудан къам кхидолу къаьмнаш санна ду“, – бохуш. ⁹ Цундела Ас Муаби-мехкан дозанашкахь йолу гІаланаш схьайохур ю, царна юкъахь мехкан уггар хаза гІаланаш – Байт-Яшимут а, БаІал-МаІун а, Кхиръятим а – елахь а. ¹⁰ Ас и мохк, Гамминхошца цхьаьна, малхбалерчу халкъашна дІалур бу, кхечу къаьмнашна Гамминхой кхин дага а ца бахкийтархьама. ¹¹ Ас таІзар дийр ду Муаби-къомана, тІаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла».

Эдоман къомана дуьхьал болу Делера хаам

¹² Хьалдолчу Эло иштта боху: «ЯхІудан халкъана къиза бекхам барна, Эдоман къомо шех доккха къа а латийна, иза чІогІа бехке а хилла. ¹³ И хІума бахъана долуш, – боху Хьалдолчу Эло, – Ас Сайн куьг дІакховдор ду Эдомна дуьхьал, цуьнан халкъ а, дийнаташ а хІаллакдийр

^{25:1-7} Ярми-ЯхІу 49:1-6; Яхъазкхиал 21:28-32; Іамос 1:13-15; Цапни-ЯхІу 2:8-11. ^{25:8-11} ЕшаІ-ЯхІу 15:1-16:14; 25:10-12; Ярми-ЯхІу 48:1-47; Іамос 2:1-3; Цапни-ЯхІу 2:8-11. ^{25:12-14} ЕшаІ-ЯхІу 34:5-17; 63:1-6; Ярми-ЯхІу 49:7-22; Яхъазкхиал 35:1-15; Іамос 1:11, 12; Іабди-ЯхІу 1:1-14; Малъаки 1:2-5.

ду. Теманна тЕра Дадданна тЕе кхаччалц Ас цуьнан мохк бассор а бу, массо а туьро хІаллаквина а хир ву. ¹⁴ Сан къам долчу Исраилан халкъан гЮьнца Ас бекхам бийр бу Эдомна. ТІаккха цара Сан оьГазвахаре а, Сан дера хиларе а хъабжжина, хІума дийр ду цигахь. ТІаккха бевзар бу царна Сан бекхам», – иштта боху Хьалдолчу Эло.

Пелаштамхойн къомана дуьхьал болу Делера хаам

¹⁵ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Пелаштамхоша къиза бекхам бора, ЯхІудан халкъах уьш даггара кхаьрдара, бЕшерашкара дуьйна йолчу шайн инкарлонца халкъ хІаллакдар лъохура. ¹⁶ И хІума бахъана долуш, – боху Хьалдолчу Эло, – Ас Сайн куьг дІакховдор ду Пелаштамхошна дуьхьал. Ас кератхой а дІабохур бу, хІордан йистехь бисина берш а хІаллакбийр бу. ¹⁷ Ас чІогІа бекхам бийр бу, Сайн дераллица царна таІзар а деш. Ас шайна тЕхь бекхам бича, хуур ду царна, Со Ве-за Эла вуйла».

Цора-гІалина дуьхьал болу Делера хаам

26 ¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхъа цхьайтталГачу шеран хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кІант! Цора-гІалин бахархоша вониг дуьйцура Ярушалаймах лаьцна: „Жолам-яІ! Кхидолу къаьмнаш долчу кхочуш долу ков хилла йолу и гІала йохийна ю! Йохкар-эцаран неІ тхуна схъа-ма-йиллина! И гІала хІуй-пака а яьккхина, тхайна хьал схъа-гулдийр ма ду оха!“

³ Цундела Хьалдолу Эла волчу Аса боху: „Со хьуна дуьхьалваьлла ву, Цора-гІала. Ас хьуна дуьхьалдоккхур ду дуккха а халкъаш. Уьш хьуна тЕгІуртур ду, хІордан йистана тулгІенаш тЕе-ма-гІюрттара. ⁴ ТІаккха Цора-гІалин пенаш дохор ду, иштта йохийна хир ю цуьнан бІаьвнаш а. Ур-атталла къапалг Аса араьбокхур ю цигара, цунах ерзина тарх^д а еш. ⁵ Цора-гІала хІорда юккъехь чІерийлецархойн бойнаш якъош йолу меттиг хилла дІахІуртур ю, – боху Хьалдолу Эла волчу Аса. – Цора-гІалина кхечу къаьмнаша талор дийр ду. ⁶ Ткъа гІайренна дуьхьал хІордан йистехула лаьтташ болу цуьнан мехкарий туьро хІаллакбийр бу. ТІаккха царна хуур ду, Со Ве-за Эла вуйла“.

⁷ Хьалдолчу Эло иштта боху: „Ас Цора-гІалина дуьхьалваккха къил-баседехъара Бавелан паччахь волу Набухди-Нецар схъавалор ву. Иза паччахьийн паччахь ву. Иза дуккха а адамийн эскарца а, говрашца а,

^{25:15-17} ЕшаІ-ЯхІу 14:29-31; Ярми-ЯхІу 47:1-7; Юал 3:4-8; Іамос 1:6-8; Цапни-ЯхІу 2:4-7; Закри-ЯхІу 9:5-7. ^{26:1-28:19} ЕшаІ-ЯхІу 23:1-18; Юал 3:4-8; Іамос 1:9, 10; Закри-ЯхІу 9:1-4; Маттай 11:21, 22; Лака 10:13, 14.

гИудалкхашца а, дошлошца а схъавогIур ву. ⁸ Набухди-Нецара хIордан йистехула лаьтгаш болу хъан мехкарий таррашца хIаллакбийр бу. Цо, гIала схъаяккхархъама, тIеман гIирс а дIахIоттор бу, гIалина гонах лаьтган гунаш а дийр ду, ша ларвархъама хъуна дуьхьал турсаш а дохур ду. ⁹ Цо оганаш херцош долу бIогIамаш хъан пенашна дуьхьал дегтар ду, хъан бIаьвнаш зIокбергашца йохор ю. ¹⁰ Цуьнан говраша яьккхинчу чено хьо къайла а йоккхуш, дукха говраш хир ю цуьнан. Хъан пенаш цуьнан говраша а, гИудалкхаша а яьккхинчу гIовгIано дегор ду, иза гIалин кевнехула, йохийначу гIалина чу ма-ваххара, чувогIучу хенахь. ¹¹ Шен говрийн бергашца цо хъан гIалин урамаш дохор ду, хъан халкъ цо таррашца отур ду, ткъа хъан андий бIогIамаш лаьтта тIе охьадеттар ду. ¹² Цара хъан дерриг а хъолана талор дийр ду, хъан йохкаэцаран хIуманаш шайна схъаобцур ю. Иштта хъан пенаш а дохор ду, хъан хаза цIенош а хIаллакдийр ду цара. Цунах йисина къапалг а, дитгаш а, латта а хIорда чу кхуссур ду. ¹³ Аса хъан ирсе эшарш сацор ю. Адамашна кхин хезар дац хъан дечиг-пондарийн аз. ¹⁴ Ас хьо, ерзина тарх а йина, дIахIоттор ю. Хьо чIерийлецархойн бойнаш якъош йолу меттиг хилла дIахIуттур ю. Хьо кхин юхаметтахIоттийна хир яц, хIунда аьлча Аса, Везачу Эло, боху иза“. Иштта элира Хьалдолчу Эло».

¹⁵ Иштта боху Хьалдолчу Эло Цора-гIале: «Хьо южуш даьллачу татанах а, чевнаш хиллачара дечу узарех а, хъуна чохь адамаш дайарх а, кхераделла, дегор дац теша хIордан йистехь дехаш долу къаьмнаш? ¹⁶ ХIордана йистехь йолчу массо а пачхьалкхийн куьйгалхоша, шайн гIанташ тIера хъала а гIевттина, шайна тIера хаза гIамарш тIехь йолу обанаш дIа а яьхна, сингаттаман духар тIе духур ду. Уьш, лаьтта охьа а хевшина, кхерарна, бегош хир бу, хъуна хиллачух цец а буьйлуш. ¹⁷ Хьо бахъана долуш тийжам а беш, цара бохур ду:

„Хьо къайла ма яьлла, ва цIеяхана гIала!
Хъуна чохь хIордахой Iаш ма бара.
Хьо хи тIехь ницкъ болуш лаьтгаш ма яра,
хьо а, хъан бахархой а.
Цара кхерамехь латтабора
хIорда йистехь мел бехаш берш а.

¹⁸ Ткъа хIинца, хьо йобжначу хенахь,
хIордана йистехь дехаш долу
дерриг а къаьмнаш кхерарна дегош ду.
ГIайренаш а ю кхерамах юьзна,
хьо хIаллакхийлар бахъана долуш“».

¹⁹ Хъалдолчу Эло иштта боху: «Ас хьо яссор ю, чохь Iаш цхьа а стаг а воцуш йолу гIаланаш санна хир ю хьо. Ас хьуна тIе хин тулгIенаш хъалаайор ю, хьо цаьрга хин буха яхьийта. ²⁰ Ас хьо эхарте кхочуьйтур ю, ширачу заманашкара адамаш долчу. Ас хьо лаьттан буха охъайохуьйтур ю, даима долчу къапалгашна юкъбахь, эхарте кхаьчнацаьрца цхьаьна. Хьуна чохь кхин цкъа а адамаш дехар дац, иштта дийна болчеран дубнен чохь хьан сийлалла гойтур а яц. ²¹ Ас хьох къемате масала дийр ду, ткъа хьо кхин цкъа а хир яц. Хьо наха лобхур ю, амма кхин цкъа а хьо карор яц». Иштта боху Хъалдолчу Эло.

Цора-гIалина бина тийжам

27 ¹ Соьга юха а Везачу Элан дош кхечира: ² «Ахьа а, адаман кIант, дIадоладе Цора-гIаланах лаций гIайгIане тийжар. ³ ДIа-ала хIорда йистехь схьаеанчу меттехь яха хиьначу цуьнга, хIордан йистехь дехаш долчу дуккха а къаьмнашца йохкаэцар лелош йолчу цуьнга: „Иштта боху Хъалдолчу Эло:

‘Цора-гIала!

Ахьа хьо кхоччуш хаза ю боху.

- 4 Хьан дозанаш хIордан юккъе кхечира,
хьо йинчара кхоччуш хаза хинкема санна йина.
- 5 Санирехь кхуьучу зьозан диттах йина ю хьан ерриг а
лакхенаш,
ткъа хьан мачтанаш Ливанун-ломахан тIекхуьуш долчу баганан диттах йина ю.
- 6 Хьан пийсакаш Башанера деанчу ножан диттах дина дара.
Хьан цIенкъа Хитамарчу зьозан дечиган аннех йина яра,
пийлан кIомсарех кечийна йистош а йолуш.
- 7 Хьан гатанаш Мисар-махкара деанчу гIамарш йолчу кIадих
дина дара,
уьш байракхаш санна дIатоьхна а дара.
Элша-гIайренна тIера деана стигалан басахан а,
таIна-цIен а долу кIадеш хьан шаршу хилла дIахIиттинера.
- 8 ЦIаданера а, Арвадигара а бахархой бара хьан пийсакаш
лелорхой.
Ткъа хьан говза нах, ва Цора-гIала, кемалелорхой бара.
- 9 Кеманна даьлла Iуьргаш дIадукъуш
Гебалара говзанчаш а бара хьан.
ХIордан дерриг а кеманаш а, церан кемалелорхой а
хьуна чохь хуьлура, хьобца йохкаэцар а лелош.

¹⁰ Парси-махкара а, Луда-махкара а, ППатIа-махкара а тIемалой бара хъан эскарна юкъахъ, цара хъан цIенойн пенашна тIе шайн турсаш а, гIемаш а хъалаоьхкира, цара хъан сий а хъалаайира. ¹¹ Арвадин а, Хъелакан а тIемалой бара гобаьккхина хъан пенаш тIехъ лъытташ, иштта Гамадара нах а бара хъан бIаьвнашна тIехъ. Цара шайн турсаш хъалаоьхкира хъан пенашна тIехъ, и хIума дарца хъан хазалла кхочуш а еш.

¹² Хъан хъал доккха хиларна, Таршаш-гIалано хьобгара хIуманаш оьцура, царна дуьхьал дети а, эчиг а, даш а, гIели а луш. ¹³ Яван* а, Тубал а, Машах а мехкаша хьобца мах бора, леш а, цIестах йина пхьегIаш а хьобгара оьцучу хIуманна дуьхьал а луш. ¹⁴ Байт-ТогIармера болчара ахъа юкхуш йолчу хIуманашна дуьхьал говраш а, дой а, бIарзанаш а лора. ¹⁵ Дадданан наха хьобца йохкаэцар лелайора. ХIордан йистехъ дехачу дуккха долчу къаьмнаша хьобца хийцар леладора, хъан хIуманашна дуьхьал пийлан кIомсарш а, Iаьржа дечиг а луш. ¹⁶ Хъан дукха докка хIума хилар бахъана долуш, иштта хьобца йохкаэцар лелайора арамхоша а, хъан хIуманашна дуьхьал карбункул олу мехала тIулгаш а, цIен кIадеш а, тIехъ тIамарш йолу дуткъа кIадеш а, маржан-жовхIарш а, иштта рубинаш а луш. ¹⁷ ЯхIуд-мохк а, Израил-мохк а хьобца мах лелош бара, хъан сурсаташна дуьхьал Минитара кIа а, сегIаз а, моз а, даьтта а, хъакхарш а лора цара. ¹⁸ Хъан дукха докка хIума хиларна а, хъан хъал доккха хиларна а, Дамасакхо хьобгара оьцура Хьелбунера чагIар а, Цахьарера тIаргIа а. ¹⁹ Узалара волу Ведан а, Яван а вара хъан хIуманашна дуьхьал эчигах йина хIуманаш а, касия а, хаза хьожа йогIу эрз а луш. ²⁰ Даддана хьобца мах лелаора нуьйрашна тIе туьйсучу юргIанашца. ²¹ Iаьрбихоша а, Къедар-махкарчу массо а элаша а хьобца хийцар дора, хъан хIуманашна дуьхьал Iахарий а, кой а, гезарий а луш. ²² Шеба-гIаларчу а, РуIман-гIаларчу а совдегарша хьобца мах лелаора, ахъа докка деанчу хьолана дуьхьал шайн уггар дика хъакхарш а, деза тIулгаш а, деши а луш. ²³ ХIаранера а, Ханейра а, Iеданера а, Шебера а, Ашур-махкара а, иштта Килмадера а болчу совдегарша хьобца мах лелаора. ²⁴ Цара хьуна еза бедарш а, сийна тIаргIа а, тIехъ тIамарш йолу кIадеш а, бес-бесара кузаш а, чIогIа даьIна эхангаш а дахьара. ²⁵ Ахъа духкуш мел дерг Таршаш-гIаларчу хIордкеманашца сьхакхьобхуш дара.

Хьо кирапах дуьзна хинкема санна яра,
хIордана юкъахъ нисъелла.

- ²⁶ Пийсакаш лелорхоша хьо генна хIорда юккъе дIайигнера,
ткъа малхбалехьара сьхакхьобхуш болчу мохо хьо хи буха
яхийтира.

* 27:13 *Яван* – таханлерчу хенахъ иза Грекийн мохк бу.

- 27 Хъан хъал хи буха гIур ду,
ахъа мах лелош мел дерг хин долахъ хир ду.
Хъоьца мел хилларш – хинкема дIадохуьйтуш берш а,
цу тIера хинкеманна даьлла Iуьргаш дIадукъуш берш а,
хъан совдегарш а, иштга хъан мел болу тIемалой а –
уьш берриш а хи буха гIур бу.
И хIума хъо йохочу дийнахъ хир ду.
- 28 Хъан кемалелорхоша хъоькху маьхъарий бахъана долуш,
латтанаш тIехъ мел верг вегор ву.
- 29 Пийсакаш лелорхой шайн кеманашна тIера дIагIур бу,
хинкема дIадохуьйтуш берш а, кемалелорхой а хийистехъ
дIахIуьттур бу.
- 30 Цара хъуна тIаьхъа белхар дийр ду,
шайн кортош тIе ченаш а тийсина, чимашкахъ а керчаш.
- 31 Цара, шайн кортош а даьшна,
шайна тIе сингаттаман духар а дуьйхина,
дог доьхна, хъуна белхар дийр ду
къаьхъачу бIаьрхишца.
- 32 Бoьлхуш, тийжаш,
цара хъох лаьцна хIара йиш дIалокхур ю:
<ХIордана юккъехъ узарш деш йолу
Цора-гIала саннарг кхин муьлха яра?
- 33 Хъан совдегарша, хIорда тIехула а лелаш,
дуккха а къаьмнаш Iабадора.
Хъайн доккхачу хъолах а, алсам долчу хIуманаш а
дуьненан паччахъашна ахъа дуккха а хъал а лора.
- 34 ХIинца хъо хIордо хIаллакIина,
хIорда буха а яхана,
хъан адамаш а, дерриг а хъан хъал а
хъоьца хи буха дахана>.
- 35 ХIордан йистехъ дехаш долу къаьмнаш инзардевлла хъох, церан
паччахъаш а, юьхсибат хийцалуш, Iадийна бегабо. 36 Кхечу къаьмнех
болчу совдегарша гIайгIанца шакарш етта. Хъо къемате хIаллакхил-
ла яьлла, ткъа кхин цкъа а юха хир а яц’“».

Цора-гIалин баьччана дуьхъал Делера болу хаам

28 ¹Соьга Везачу Элан дош кхечира: ²«Адаман кIант! Цора-гIа-
лин баьччане дIаала, Хъалдолчу Эло иштга боху алий: „Хъо
чIогIа кура ю. Ахъа боху: ‘Со – Дела ву, хIорда юккъехъ Iарша тIехъ
Iаш ву со’. Амма хъо адам ду, Дела вац, хъан Делан хъекъалалла ду

моьттуш хьо велахь а. ³ Хьуна моьтту хьо Даниалачул сов хьекьал долуш ю, кьайлаха дерг дерриг а хьайна хуур ду а моьтту хьуна. ⁴ Хьайн хьекьалца а, кхетамца а гулдина ахьа хьайн дерриг а хьал а, хьайн хазни чуьра деши а, дети а. ⁵ Хьайн доккхачу хьекьалаллица а, айхьа йохкаэцар лелорца а гулдина ахьа хьайн хьал, цундела хьан коьрте куралла йовссина и хьал бахьана долуш.

⁶ Цундела иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Хьуна Делан санна хьайн хьекьалалла ду моттар бахьана долуш, ⁷ Ас кхечу мехкашкара нах схьабалор бу хьуна дуьхьалбаха, уьш кхечу кьаьмнашна юкьахь уггар кьиза нах бу. Цара шайн тарраш хьан хазаллина а, хьекьалаллина а дуьхьалдохур ду, цара хьан исбаьхьалла а д^айоккхур ю. ⁸ Цара хьо эхарта чу вохуйтур ву, х^ордана юккьехь х^аллаквийр ву хьо. ⁹ Таккха эр дуй ахьа хьо вьчарна хьалха: <Со – Дела ву>? Хьо х^аллаквечеран карахь хилча, хьо кхидерш санна долу адам хир ду, Дела хир вац ¹⁰ Хийрачу махкарчу нехан карах лийр ву хьо, акха лела ж^аьла санна. Иза Ас иштта аьлла дела хир ду’. Иштта элира Хьалдолчу Эло“.

Цора-г^алин баьчча вожор

¹¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ¹² «Адаман к^ант! Велха Цора-г^алин паччахьна, цуьнга д^а а ала: „Х^ара боху Хьалдолчу Эло:

‘Хьо кхачамаллин кеп яра,
хьекьалаллех вуьззина вара,
хьо уггар хазаниг а вара.

¹³ Хьо Делан Иедан-бешахь вара,
хьан бедарш тайп-тайпанарчу дезачу т^улгашца кечийна яра:
рубинца а, топазца а, алмазца а,
хризолитца а, ониксца а, ясписца а,
сапфирца а, карбункулца а, изумрудца а.

Церан гураш хьуна т^ехь говза а, хаза а деших дина дара.
И дерриг а хьо кхоьллинчу дийнахь хьуна кечдина дара.

¹⁴ Хьо кьобалдина каруб-малик^д дара,
Ас хьо г^аролхо санна х^оттийнера.
Хьо иштта Делан безачу лам т^ехь а вара,
ц^е санна, лепаш долчу т^улгашна юкьахь а лелара хьо.

¹⁵ Хьо ц^ена вара хьайн некьашкахь
хьо кхоьллинчу хенахь дуьйна,
хьуна чохь зулам карадаллалц.

¹⁶ Айхьа леладо шуьйрра йохкаэцар бахьана долуш,
хьо кьизаллех а вуьзна,
ахьа хьайх кьинош а летийна.

Ас хьо боьха х^ума санна, Везачу Элан лома т^ера чукхоьссина.

Ас дІалаьллина хьо лардеш хилла долу каруб-малик,
цІе санна, лепаш долчу тІулгашна юккъера дІалаьллина Ас хьо.

- 17 Хъан хазалла бахъана долуш
куралла йоьссина хъан даг тІе,
хъайн дозалла бахъана долуш
хьекъалалла а хІаллакдина ахъа.
И хІума бахъана долуш Ас хьо лаьттах тоьхна,
паччахъашна хъалха хьо юьхьІаьржачу хІоттийна Ас.
- 18 Ахъа дукхазза а къинош леторна а,
ахъа харцахъа йохкаэцар лелорна а,
хъайн еза меттигаш ахъа бехйина.
Хъуна чуьра цІе схъаяьккхина Ас,
цо хьо дІа а кхаьллина.
Хьо, чим бина, дІахІоттийна Ас,
хьоьга хьожуш мел волчунна хъалха.
- 19 Хьо девзаш мел хилла долу къаьмнаш,
инзардевлла, Іадийна ду.
Хъан чаккхе къемате яра,
ткъа хьо кхин цкъа а хир яц'«».

ЦІадан-гІалина дуьхьал Делера болу хаам

20 Собга Везачу Элан дош кхечира: ²¹ «Адаман кІант! ЦІадан-гІалина дуьхьал вист а хилий, цунна дуьхьал Собгара болу хаам бе. ²² ДІаала цуьнга, Хъалдолчу Эло хІара боху алий:

„ЦІадан-гІала, Со хъуна дуьхьалвер ву.

Хъуна чохь Со гІаравер ву.

Ас шайна кхел йинчул тІаьхъа а,

Сайн возалла шайна юкъахь Аса гучуяьккхинчул тІаьхъа а,

хуур ду хъан адамашна, Со Веза Эла вуйла.

- 23 Ас хъуна тІе Южаллин ун а хъажор ду,

хъан урамашкахь цІий а Іанадойтур ду.

ГІалара адам царна гонах болчу мостагІийн карах

хІаллакхир ду.

ТІаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла.

²⁴ Исраилан халкъана гонах йолчу а, цунна кхиссарш йинчу а пачхьалкхаша кхин цкъа а, коканийн коьллаша я кІохцалша санна, лазер яц иза. ТІаккха хуур ду исраилхошна Со Хъалдолу Эла вуйла“».

Исраилан халкъ декъалдина хилар

²⁵ Иштта боху Хъалдолчу Эло: «Шашь дІасадаржийна долчу къаьм-нашна юкъара Айса Исраилан халкъ схаьгулдича, Аса Сайн возалла гойгур ю массо а халкъашна хьалха. ТІаккха Исраилан халкъан бахархой шайн долахь болчу а, Аса Сайн ялхо волчу Якъубана белла болчу а махкахь Ийр бу. ²⁶ Уьш цу тІехь цхьанххьара а кхерам боцуш бехар бу, цара цІенош а дийр ду, кемсийн бошмаш а юГур ю. Уьш кхерам боцуш Ийр бу, царна кхиссарш еш хиллачу, царна гонахарчу массо а къаьмнашна тІехь Ас кхел йича. ТІаккха хуур ду царна, Со церан Веза Дела вуйла».

Мисар-махкана дуьхьал Делера болу хаам

29 ¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхьа уьтталгІачу шеран уьтталгІачу беттан шуьйтталгІачу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кІант! Мисар-мехкан паччахь волчу пирІунна дуьхьал вист а хилий, цунна а, берриг а Мисар-махкана а дуьхьал Соьгара болу хаам бе. ³ Иштта ала: „Хъалдолчу Эло боху:

‘Мисар-мехкан паччахь волу пирІун,
Со хьуна дуьхьал ву,
хьо боккха саьрмик санна ву,
хьан Нил-хин гаьннашна юкъахь Іуьллуш болу.
Ахь боху: <ХІара Нил-хи сан ду,
иза аса кхоьблина а ду>.

- ⁴ Амма Аса хьан мочхалех мІара а тесна,
хьан пелагашна тІе хьан хиш чуьра чІерий а латийна,
хьо цу Нил-хи чуьра схаьбоккхур бу,
хьан пелагашна тІелетгачу чІерашца цхьаьна.
- ⁵ Ас хьо яьссачу аренгахь охьакхуссур бу,
хьо а, хьан хиш чуьра берриг а чІара а.
Хьо даьссачу кха тІе охьабужур бу,
цхьаммо а хьуна гІо а дийр дац.
Ас хьо лаьттахь лелачу акхарошний,
стигаларчу олхазаршний дІалур бу,
цаьрга баййта.
- ⁶ ТІаккха хуур ду берриг а Мисар-махкахь бехаш болчарна,
Со Веза Эла вуйла.
Исраилан халкъо хьобгара, Мисар-махкара, гІо лехча,
хьо, эрз санна, ледара гІортор ма яра.

7 Цара хьо шайн куьйгашца схъалаьцча,
хьо бекъабелла дІабелира,
церан ерриг а белшех кІохцалш а дохуьйтуш.
Уьш хьох шайна гІортор ян хІиттича,
ахьа, каг а белла, церан берриг а букв лазийра’.

8 Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху: ‘Ас хьуна тІе тур хьалаойур ду, хьан адамаш а, дийнаташ а хІаллак а деш. 9 Бассалур бу Мисар-мохк, тІаккха хуур ду мисархошна Со Веза Эла вуйла.

«ХІара Нил-хи сан ду, хІара ас кхоьблина а ду» ахь алар бахьана долуш, 10 Со хьуна а, хьан хишна а дуьхьалваьлла. Ас бассор бу Мисар-мохк Мигдолара дуьйна Савейнина тІе кхаччалц а, цигара Хушин дозанна тІе кхаччалц а. 11 Мисар-махкахула я адаман, я дийнатан ког а ловзур бац. Шовзткъа шарахь цигахь цхьа а стаг хир вац вехаш. 12 Даьсачу латтанашна юкъахь уггар баьсса мохк бина дІахІоттор бу Ас Мисар-мохк. Шовзткъа шарахь цуьнан гІаланаш йохийначу гІаланашна юкъахь хир ю. Аса дІасабаржор бу мисархой кхечу къаьмнашкахула а, уьш кхечу мехкашкахула дІасакуьссур а бу’.

13 Хьалдолчу Эло иштта боху: ‘Шовзткъа шо дІадаьлча, Ас схьагулбийр бу мисархой кхечу къаьмнашна юкъахь дІасабаржийначуьра. 14 Ас юхабалор бу мисархойн йийсархой, уьш схьабевлла долчу ПатІрусан лаьтта тІе схьабалор бу Ас уьш, амма церан пачхьалкх кхин чІагІьелла дІахІуттур яц. 15 Иза кхечу пачхьалкхашна юкъахь уггар гІийла пачхьалкх хилла лаьттар ю, кхин цкъа а кхечу пачхьалкхел лакха а ер яц. Ас кІеззиг бийр бу уьш, кхин цкъа а кхечу къаьмнашна тІехь куьйгалла а деш дІа ца хІиттийта. 16 Израил-мохк кхин цкъа а хир бац Мисар-махках бозуш. Цунна дагахь лаьттар ду ша Деле гІю а ца доьхуш, Мисар-махке гІю а дехна, латийна долу кьинош. ТІаккха хуур ду царна Со Хьалдолу Эла вуйла’«».

Набухди-Нецар-паччахьо Мисар-мохк схьалацар

17 Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхьа ткъе ворхІалгІачу шеран хьалхарчу бетган хьалхарчу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхечира: 18 «Адаман кІант! Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецара шен эскар гІелдина, Цора-Галина дуьхьал цаьрга тІом а бойтуш. Массо а тІемалойн месаш тилла дІаевлла, церан белшаш лахьелла, амма царна хІумма а ца делла цара бинчу балхана дуьхьал». 19 Цундела Хьалдолчу Эло боху: «Ас Мисар-махкара латтанаш Бавелан паччахь волчу Набухди-Нецарна дІалур ду, цуьнга мисархойн лаьтта тІехь талораш а дайтина, церан бахам шен тІемалошна, алапа санна, дІабалийта. 20 Ас царна мисархойн латта цара бинчу балхана дуьхьал совгІатна дІалуш ду, хІунда аьлча цара Сан дуьхьа бина и болх». Иштта элира Хьалдолчу Эло.

²¹ «Цу дийнахъ Ас Исраилан халкъана цуьнан ницкъ юхаберзор бу. Ткъа хьо, Яхъазкхиал, Ас цаьрга маьрша вистхуьлуйтур ву. ТПаккха царна хуур ду Со Веза Эла вуйла».

Мисар-мехкан кхоьлина де

30 ¹ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кІант! Соьгара болу хаам а беш, дІаала: „Иштта боху Хьалдолчу Эло:

‘Тийжа а тийжаш, ала:

‘Маржа-яІ оцу дийнан!»

³ Иза уллохъ ду,

Везачу Элан де.

Кхоьлина хир ду

и халкъашна гІайгІане долу де.

⁴ Мисар-махкана тур дубьхал дер ду.

Цуьнан адам хІаллакдан доладелча а,

цуьнан бахам схабаьккхича а,

Мисар-мохк шен бух тІе кхаччалц шайна йохийна гича а,

Хушан халкъ, кхераделла, Іадийна хир ду.

⁵ Хуша а, ПІагІа а, Луда а мехкийн халкъаш а, Хуба-мохк а, дерриг а эделла долу халкъ а, иштта Дала ваІданца беллачу махкара бахархой а туьро хІаллакбийр бу’.

⁶ Иштта боху Везачу Эло:

‘Мисар-мехкан гІортораш хІаллакьхир ю,

южур ю цуьнан сийлалла а,

дІадер ду цуьнан ницкъ болуш хилар а, цуьнан дозалла а,

Мигдолана тІера Савейна тІе кхаччалц

массо а туьро вожор ву’.

Иштта боху Хьалдолчу Эло.

⁷ ‘Бассийначу мехкашна юкъахъ а

иза уггар а бассийнарг хир бу,

яссийначу гІаланашна юкъахъ а

уггар а яссийнарш хир ю цуьнан гІаланаш.

⁸ Со Веза Эла вуйла хуур ду царна,

Ас Мисар-махкана тІе цІе а хьажийна,

цуьнан гІортораш хІаллакьхиллачул гІаьхьа.

⁹ Цу дийнахъ хинкеманашца Соьгара геланчаш гІур бу, шена кхерам бац бохуш, Іаш долу Хуша-къам кхеро. Мисар-махкана таІзар дечу оцу дийнахъ уш кхерарна Іадийна хир бу. И де билггал тІекхочуш ду!’

¹⁰ Хьалдолчу Эло иштта боху:

‘Ас Бавелан паччахье Набухди-Нецаре

Мисар-мехкан тобанаш хІаллакьхойтур ю.

- 11 Иза ша а, кхечу къаьмнашна юкъара уггар а къиза долу
цуьнан эскар а
Ас Мисар-махкана тIе хъажор ду, и латта хIаллакдайтIархъама.
Цара шайн тарраш хъала а даьхна,
дерриг а латта декъех хъаладузур ду.
- 12 Ас Нил-хин гаьннаш а дакъор ду,
ткъа латта къизачу нахана дIа а духкур ду,
кхечу махкарчу нехан карахула
Ас дассор ду и латта.
Иза Ас боху, Везачу Эло’.
- 13 Иштта боху Хьалдолчу Эло:
‘Ас цIуш а бохор бу,
Нуп-гIалара харцделанаш а хIаллакбийр бу.
Мисар-махкахь кхин хир вац куьйгалхо.
Ас кхерам тосур бу Мисар-махкахь бехаш болчеран даг чу.
- 14 Ас ПатIрус-кIюшт яссор ю,
ЦоIан-гIалина тIе цIе хъажор ю,
ткъа Ну-гIалина кхел йийр ю.
- 15 Ас Сайн оьгIазалла Мисар-мехкан Син цIе йолчу чIагIонна
тIе йоссор ю,
Ну-гIалахь дерриг адам а хIаллакдийр ду.
- 16 Ас Мисар-махкана тIе цIе хъажор ю,
ткъа Син лазаршка хьийзайойтур ю,
Ну-гIала а хIаллакхир ю,
дийнан юккъехь Нуп-гIалина тIелетар бу мостагIий.
- 17 Ана-гIалара а, ПИи-Басатара а кегий нах
туьро хIаллакбийр бу,
ткъа тIаьхьабиснарш йийсаре дIабуьгур бу.
- 18 Тахьпанхъас-гIалахь де кхулур ду,
Ас цигахь Мисар-мехкан дукъ кагдинчул тIаьхьа,
цигахь дIабер бу цуьнан кура ницкъ а.
Мархаш йогIур ю Мисар-махкана тIе,
ткъа цуьнан гIаланийн бахархой йийсаре гIур бу.
- 19 Иштта кхел йийр ю Ас Мисар-махкана,
тIаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла’“».

Мисар-мехкан паччахьан ницкъ кагбар

- 20 Халкъ Бавеле дIадигначул тIаьхьа цхьайтталгIачу шеран хьалхар-
чу беттан ворхIалгIачу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхечира:
21 «Адаман кIант! Ас Мисар-мехкан паччахь волчу пирIунан куьг каг-
дина. Иза цхьаммо а, лобралла а деш, дIа а ца дихкина, цуьнгахь тур

хъалаайа ницкъ хилийтархъама». ²² Цундела иштта боху Хъалдолчу Эло: «Со дуьхьал ву Мисар-мехкан паччахь волчу пирІунна. Ас ший а куьг кагдийр ду цуьнан, кагдинарг а, кагдаза дерг а, Ас дожор ду цуьнан карара тур. ²³ Аса мисархой кхечу къаьмнашкахула дІасабаржор а бу, уьш кхечу мехкашкахула дІасакуьссур а бу. ²⁴ Ткъа Бавелан паччахьан куьйгаш Ас чІагІдийр ду, цуьнан кара Сайн тур а лур ду, ткъа пирІунан куьйгаш Ас кегдийр ду. Иза цунна хьалха, валлал чІогІа лазийнарг санна, узарш деш хир ву. ²⁵ Ас Бавелан паччахьан куьйгаш чІагІдийр ду, ткъа пирІунан куьйгаш гІорасиза охьагІур ду. Ас Сайн тур Бавелан паччахьан кара дІаделча, ткъа цо иза Мисар-махкана тІе хъалаайича, царна хуур ду, Со Веа Эла вуйла. ²⁶ Аса мисархой кхечу къаьмнашкахула дІасабаржор а бу, уьш кхечу мехкашкахула дІасакуьссур а бу. ТІаккха хуур ду царна Со Веа Эла вуйла».

ПирІун баганан диттах тарвалар

31 ¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхъа цхъайтталгІачу шеран кхоалгІачу беттан хьалхарчу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кІант! Мисархойн паччахь волчу пирІуне а, дерриг а цуьнан халкъе а дІаала:

„Хъайн сийлахь хиларца
хьо хъаьнца нисво ахьа?

³ Хъажал Ливанун-ломара баганан дитт санна болчу

Ашур-махке,

шена тІехь хаза гаьннаш а долуш,

ІиндагІ луш гІа а долуш болчу.

Цуьнан бохь мархашна юкъахь* бара.

⁴ Хино и дитт кхиадора,

бухарчу хиша иза лакхадаьккхира.

Уллохула дІаоьхуш долу хин татолаш

гонах долчу дитташна тІе дІаоьхура.

⁵ Вукху диттел а лекха дара иза,

шена тІехь деа гаьннаш а долуш,

хІунда аьлча цунна тІедогІуш

кхоччуш дукха хи дара.

⁶ Стигаларчу олхазарша цуьнан гаьннашна юкъахь шайн

бенаш дора,

лаьттарчу акхароша цуьнан гаьннашна кІел шайн кІорнеш

йора.

* ^{31:3} Цхъана ширачу гочдар тІехь: *мархашна юкъахь*. Іебархойн тептар тІехь: *стоммачу гаьннашна юкъахь*.

Дуьненара сийлахь къаьмнаш цуьнан ИндагIехь дехаш дара.

7 Лекха а долуш, хаза дара и дитт,
шена тIехь деха гаьннаш а долуш,
цуьнан орамаш а хих Iаьбна дара.

8 Делан бешахь долу баганан дитт цуьнца дуста ца лора.
Зобзан дитташ цуьнан зугалгех тар ца лора,
пхонан дитташ цуьнан гаьннашца нис ца лора.
Делан бешахь долу цхьа а дитт цуьнан хазаллица дуста ца лора.

9 Дуккха а гаьннаш а делла,
Аса иза хаздинера,
цундела Iеданера массо а дитташ,
Делан бешахь долу массо а дитташ
цунах хьобгуш дара“».

¹⁰ Цундела Хьалдолчу Эло иштта элира: «Хьо, стоммачу гаьннашна тIехула хьала а баьлла, иштта лакхабаларна а, хьо сийлахь хиларна хьан дог курадаларна а, ¹¹ Ас и дитт къаьмнийн баьччанан кара дIаде-лира, цуьнга, цо лелийначу харцонашка хьаьжжина, цунна хьакъ дерг дайтархьама. Ас Сайн бешара дIадаьккхина иза. ¹² Уггаре къызачу кхечу къаьмнаша иза, хада а дина, дIатесира. Цуьнан гаьннаш лаьм-наш тIе а, тогIеш тIе а охьаэгна. Кегдина долу цуьнан кегий гаьннаш массо а боьранашна чуэгнера, дерриг а къаьмнаш, иза ша долчохь а дитина, цуьнан ИндагIера дIадаханера. ¹³ Дамардарц хилла Iуьллучу цу дитта тIехь стигалара тайп-тайпана олхазарш дара, иштта цуьнан гаьннаш юкъахь лелаш хьуьнхара акхарой а яра. ¹⁴ Иза дина, дика хи молуш долу цхьа а дитт, ша доккха хилча, кура ца далийта а, иза, шен лакхалла бахьана долуш, вукху диттийн гаьннашна юкъара хьала а даьлла, мархашна тIекхача ца гIертийта а. ХIунда аьлча, уьш массо а, кхидолу адамаш санна, Iожалле дIахьажийна бу, уьш а, вуьш адамаш санна, белла нах дIабохуьйтучу метте дIабохуьйтур бу».

¹⁵ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Иза эхарте кхаьчначу дийнахь, Ас цунна тезет хIоттадайтира. Иза бахьана долуш Аса бухара хи а дIала-къийра, цунна тIедогу хиш а совцийра, ткьа даккхий хиш кхин дIа а ца дахийтира. Ливанун-мохк а, гIайгIане бина, дIахIоттийра Ас, ткьа дерриг а дитташ дара маргIалдулуш. ¹⁶ И дитт охьадужуш хезна долу къаьмнаш, кхерадаларна, дегадайтира Аса, Ас иза, эхарте дIа-баханчу вукхарна тIаьхьа, бух боцучу Иин чу дIахьажийча. ТIаккха хIинцале а лаьттан буха даханчу Iеданера массо а диттийн а, Ливанун-махкара уггар дика а, беркате а долчу, хи муьйлучу диттийн а дог Iебира оцунах. ¹⁷ Уьш цуьнца цхьаьна эхарте дIакхьачна. ХIинца

ушь туьро хІаллакбиначарах дІакхетта. И дитташ, цу лекхачу диттан ИндагІехь, вукху къаьмнашца цхъаьна дехаш хиллера.

¹⁸ Иштта, Иеданерачу муьлхачу диттан нисдала йиш яра хьовца, хъан сийлаллица а, лакхаллица а? Амма хІинца, вукху дитташца нийсса, хьо эхарте дІахъажийна, хьо сунтбаза болчаьрца а, иштта тІе-машкахь хІаллакбина болчаьрца а цхъаьна Іуьллур ду. Иза хир ду пир-Іунна а, цуьнан дерриг а халкъана а». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

ПирІунах болу тийжам

32 ¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхьа шуьйтталгІачу шеран шуьйтталгІачу беттан хьалхарчу дийнахь Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Адаман кІант! ХІара тийжам Мисар-мехкан пач-чакъ волчу пирІунах лаций дІаала:

„Хьо халкъашна юкъахь къона лом санна хета,
амма билггал аьлча, хІорда чуьра саьрмик санна ву хьо!
Хъайн хишна чохь хъайн мерІуьргашца синош доху ахь,
хъайн когашца хи а даржош,
иштта и хи дІаса а детташ“».

³ Иштта боху Хьалдолчу Эло:

«Дуккха а халкъашна а гуш,
Ас хьуна тІе Сайн бой тосур ю,
ткъа цу адамаша хьо Сан бойнаца хьалабоккхур бу.

⁴ Ас хьо лаьтта тІе охьатосур а бу,
ткъа аренгахь хьо дІа а тосур бу.
ТІаккха хьуна тІе стигалара дерриге а олхазарш а хуьйшур ду,
ерриге а лаьттара акхарой а хир ю
шаьш юззалц хьо бууш.

⁵ Ас хъан жижиг лаьмнашкахула дІасакхуьссур ду,
тогІеш хъан докъах хьалаюзур ю.

⁶ Ас хьо лелла меттигаш, лаьмнаш тІе кхаччалц,
цІийх хьалаюзур ю,
цу цІийно дерриг а хершнаш хьаладузур ду.

⁷ Хьо дІабайича, Ас стигалш а дІакьовлур ю,
седарчий а кхолуьйтур ду,
мархашца малх а дІакьовлур бу,
батто а шен серло лур яц.

⁸ Стигалара массо а серло луш йолу хІума Ас дІакьовлур ю,
ТІаккха дерриг а хъан лаьтта тІехь бода хІуттур бу».

Иштта боху Хьалдолчу Эло.

⁹ «Дуккха а долчу халкъийн дегнаш гІайгІане хилла дІахІуьттур ду,

- Ас хьох дисина дакъош кхечу къаьмнашна юкъахь
 дІасадаьхьча а,
 хьуна ца девзачу мехкашка уьш дІадаьхьча а.
- 10 Ас дуккха а халкъаш Іадор ду,
 церан паччахьаш чІога кхералур бу,
 Ас шайна хьалха Сайн тур ластийча.
 Хьо боьжначу дийнахь берриг а паччахьаш,
 кхобруш, бегош хир бу,
 цара хІорра а, шайн дахар бахьана долуш,
 кхобруш хир бу».
- 11 ХІунда аьлча Хьалдолчу Эло иштта боху:
 «Бавелхойн паччахьан тур
 хьуна дуьхьал доккхур ду.
- 12 Цуьнан эскархойн таррашца
 Ас хьоеца болу нах хІаллакбойтур бу.
 И эскархой къаьмнийн уггаре а къызачу халкъах схьабевлла бу,
 цара Мисар-мехкан куралла йойур а ю,
 цуьнан мел долу халкъ хІаллак а дийр ду.
- 13 Ас цуьнан мел долчу хишна уллора дерриг а даьхни
 хІаллакдийр ду,
 адамийн когаша а, даьхнийн бергаша а кхин бехдийр дац и
 хиш.
- 14 Ас синтем лур бу Мисар-мехкан хишна,
 тІаккха уьш, даьтта санна, меллаша дІаоьхур ду».
- Иштта боху Хьалдолчу Эло.
- 15 «Мисар-мохк Ас бассор бу,
 цуьнан массо а хІума хІаллакхир ду.
 Цу махкахь мел вехаш верг Ас охьатоьхча,
 царна хуур ду, Со Веза Эла вуйла.
- 16 Иштта бу и бен болу тийжам.
 Кхечу къаьмнийн зудабераша бийр бу иза.
 Мисар-махках а, цигарчу халкъах а лаяцна
 бийр бу цара и тийжам».
- Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Мисар-мохк эхарте кхачар

17 Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхьа шуьйтталгІачу шеран тІаьхь-
 харчу беттан пхуьйтталгІачу дийнахь соьга Везачу Элан дош кхе-
 чира: 18 «Адаман кІант! Белхар де Мисар-махкара адамаш бахьана
 долуш. Ахьа сийлахьчу къаьмнийн зудабераш а, и халкъ а эхарте дІа-
 дига, коше дІабаханчаьрца цхьаьна хилийтархьама. 19 ДІаала цаьрга:

„Шу хъанал гГолехъ ду?
 ДІагІо цига,
 сунтбаза болчарна уллохъ охъадийша“.

²⁰ Мисар-мохк гІамехъ байгъинчарна юкъахъ Іуъллур бу. Шен мел долчу халкъаца цхъаьна иза дІадигна хуэлийла. ²¹ Оцу эхартан юккъе-ра турпалхойх уггар доьналла долуш болчара Мисар-махкана а, цуьнан бартхошна а эр ду: „Сунтбаза болу уьш, туьро хІаллакбина, охъа а бежкина, Іохкуш бу цигахъ“.

²² Цу меттехъ Ашур-мохк а бу шен мел хиллачу эскарца. Паччахъна гонах церан кешнаш ду, уьш берриш а туьро хІаллакбина. ²³ Церан кешнаш эхартехъ уггар а кІоргтехъ ду, Ашур-мехкан паччахъан къуббанна гонах. Уьш берриш а туьро хІаллакбина, дийна болчу хенахъ цара адамаш кхерамца Іадийнехъ а.

²⁴ Цигахъ Іейлам а ву, ткъа цуьнан эскар паччахъан къуббанна гонах а ду. Цуьнан берриг а гІемалой хІаллакхилла гІамехъ. Уьш берриш а сунтбаза эхарте а кхаьчна, шаьш дийна болчу хенахъ цара дерриг а адамаш кхерамца Іадийнехъ а. Цара ерриг а шайн юьхъІаьржо лаьтта буха богІучаьрца цхъаьна яхъа. ²⁵ ХІаллакбина Іохкучарна юкъахъ Іейламанна а, цуьнан эскарна а мотт биллинера. Царна гонах Іохкуш хІаллакбинарш бара, уьш берриш а сунтбаза а бара, туьро хІаллакбина а бара. Шаьш дийна болчу хенахъ цара дерриг а адамаш кхерамца Іадийнехъ а, хІинца цара ерриг а шайн юьхъІаьржо лаьтта буха богІучаьрца цхъаьна яхъа. ХІаллакбиначарна юкъахъ охъабехкина бу уьш.

²⁶ Цигахъ Машах а, Тубал а ву шайн эскаршца, царна гонах сунтбаза болчеран кешнаш а ду. Уьш берриш а туьро хІаллакбина а бу, хІунда аьлча цара дийна болчу хенахъ халкъашна юкъахъ кхерам латтабора. ²⁷ Уьш байгъинчу ширачу заманахъ* лаьтта бухахъ Іохкуш бац. ХІорш шайн герзаца дІабоьхкина, церан тарраш церан гІовлангахъ Іохкуш ду, ткъа церан турсаш** церан даьІахкашна гІехъ дисина. Цара шаьш дийна болчу хенахъ массо а адамаш кхерамца Іадийнера.

²⁸ Ткъа хьо а, Мисар-мохк, хІаллакбина хир бу, хьо а сунтбаза болчаьрца а, иштта туьро хІаллакбинчаьрца а цхъаьна Іуъллур бу.

²⁹ Цигахъ Эдом-мохк а, цуьнан паччахъш а, элий а бу. Уьш берриш а майра гІемалой бара, ткъа хІинца туьро хІаллакбинчаьрца цхъаьна охъабехкина бу. Уьш сунтбаза болчу лаьтта буха баханчаьрца цхъаьна Іохкуш бу.

* ^{32:27} Грекийн гочдар гІехъ: *сунтбаза болчаьрца*. Іебархойн тептар гІехъ: *ши-рачу заманахъ болчаьрца*.

** ^{32:27} *Турсаш* – иштта, схъахетарехъ, деша деза тептар. Делахъ а Іебархойн маттахъ: *къинош*.

³⁰ Цигахъ къилбаседехъа хилла болу элий а, иштта адамашна кхера-маш туйсуш болу цІаданхойн тІемалой а бу. Туьро хІаллакбиначаьрца цхъаьна уьш сунтбаза Юхкуш бу, шайн юьхъІаьржо лаьтта буха боьлхучаьрца цхъаьна дІаяхъа.

³¹ ХІаллак а хилла, эхарте бахана болу нах пирІунна дІагича, цунна синхъаам хир бу и хІаллакбина нах бахъана долуш, хІунда аьлча пирІун а, цуьнан эскар а туьро хІаллакбина хир бу». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

³² «ПирІуно, ша дийна волчу хенахъ, адамаш, кхера а деш, Іададора, амма иза а, цуьнан эскар а туьро хІаллакбинчу сунтбаза болчаьрца дІабоьхкина хир бу». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Везачу Эло Яхъазкхиалх гІаролхо вар

(Яхъазкхиал 3:16-21)

33 ¹ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кІант! Хъайн къо-мах болчаьрга дІаала: „Нагахъ санна Аса цхъана махкана тІе тІом хъажабахъ, наха шайна юкъара цхъа гІаролхо харжа мега. ³ Цу гІаролхочо, шена мостагІий гича, коьман маІа а лекхна, шен нахе орца доккхур ду. ⁴ Коьман маІан аз хезначул тІаьхъа а, цхъаммо а иза тергал ца дахъ, цул тІаьхъа и стаг туьро хІаллак а вахъ, цуьнан цІий цунна шена тІехъ хир ду. ⁵ Коьман маІан аз хезча, оцу стага цуьнан тидам ца барна, цуьнан цІий цунна шена тІехъ хир ду. Шен хеннахъ цо тидам бинехъара, шен дахар кІелхъардоккхур дара цо. ⁶ Нагахъ санна цу гІаролхочо, тІебогІу мостагІий шена гича, адамашка дІахъедархъама коьман маІа а ца лакхахъ, тІебаьхкинчу мостагІаша царах цхъаь хІаллак а вахъ, иза шен къинош бахъана долуш вийна хир ву, амма Аса оцу гІаролхочуьнга жоп доьхур ду, и валар бахъана долуш“.

⁷ Ткъа хьох, адаман кІант, Израилан халкъан гІаролхо вина Аса. Соьгара болу хаам хъуна мосазза хеза, Сан цІарах цаьрга дІахъедан деза ахъа. ⁸ Ас зуламечу стаге: „ХІей, зуламхо! Хьо билггал лийр ву!“ алахъ, ахъа цуьнга, харц некъа тІера дІавала аьлла, дІа ца хъедахъ, и стаг шен къинош бахъана долуш лийр ву, ткъа цуьнан цІийх Аса хьобга жоп доьхур ду. ⁹ Амма ахъа зуламечу стаге, шен некъа тІера дІавала аьлла, дІахъедар динчул тІаьхъа, иза кхин дІа а иштта лелахъ, иза шен къинош бахъана долуш лийр ву, ткъа ахъа хъайн дахар кІелхъардоккхур ду».

ХІора стага ша лелиначунна жоп дала дезар

¹⁰ «Ткъа ахъа, адаман кІант, дІаала исраилхошка: „Аша иштта боху: ‘Тхан вон лелар а, тхан къинош а тхуна тІехъ ду. Тхо телхаш ду уьш бахъана долуш. Тхо муха даха деза те?’“ ¹¹ Ахъа цаьрга ала деза: „Дийна волчу Сайх чІагІо йо Аса, – боху Хьалдолчу Эло, – зуламечу нахана Іожалла тІеярах Суна там ца хуьлу. Мелхо а, Суна лаьара уьш, шайн

зуламечу некъашкара дIа а бевлла, бехийла. Юхадерза! Юхадерзахъа хъайн вочу некъа тIера! ХIунда хуьлу хьо хIаллак, Исраилан халкъ?¹²

¹² Ахъа, адаман кIант, дIаала хъайн къомах болчаьрга: „Бакъахъа леларг Далла дуьхъалволучу дийнахъ ша динчу бакъахъарчу гIуллакхаша иза кIелхъарвоккхур вац, ткъа зуламхо ша лелийначу зуламечу гIуллакхех дIавирзинчу дийнахъ цо лелийначо иза галволуьйтур вац. Нагахъ санна бакъахъара лелачо къинош летадахъ, цунна, хъалха ша дина бакъахъара гIуллакхаш бахъана долуш, кхидIа ваха пурба лур дац“. ¹³ Нагахъ Аса бакъахъа лелачу стаге иза вехар ву алахъ, амма цо, ша хъалха дина дикачу гIуллакхашка а хьобжуш, зулам дахъ, Суна дагадогIур дац цо хъалха мел дина дика гIуллакхаш. Иза лийр ву, ша тIаьхъа дина долу зулам бахъана долуш. ¹⁴ Аса зуламечу стаге дIахъедан тарло: „Хьо лийр ву“, – аьлла. ТIаккха иза, шен къиношна тIера дIа а вирзина, бакъдерг а, нийсо а лело волавала тарло. ¹⁵ Цо ша юхалург ахча лучу хенахъ закълтана эцнарг а дIалахъ, ша хъалха лачкъийнарг а юхалахъ, дахар луш долчу парзашца а лелахъ, зулам а ца деш, и стаг вехар ву, лийр а вац. ¹⁶ Цо хъалха лелийна долу вонаш Ас дагадоуьйтур дац. Цо бакъдерг а, нийсо а лелийна, цундела иза билггал вехар ву.

¹⁷ Ткъа хъан къомах болчара боху: „Везачу Элан лелар нийса дац“, церан шайн лелар нийса доццухехъ. ¹⁸ Нагахъ санна бакъахъа леларг, шен нийсачу некъа тIера а ваьлла, зулам дан волалахъ, и хIума бахъана долуш иза лийр ву. ¹⁹ Ткъа зуламениг, ша динчу вонаш тIера дIа а вирзина, бакъдерг а, нийсо а лелош волалахъ, и бахъана долуш иза вехар ву. ²⁰ Ткъа аша боху: „Везачу Элан лелар нийса дац“. Исраилан халкъ, хьох хIоранна а, цо лелийначуьнга хъаьжжина, кхел йийр ю Ас».

Ярушалайм йожарх лаьцна болу хаам

²¹ Тхо Бавеле дIадигначул тIаьхъа уьтталгIачу шеран уьтталгIачу беттан пхобалгIачу дийнахъ со волчу Ярушалаймера кIелхъарваьлла волу цхъа стаг кхечира. Цо элира: «Пала йобжна!» ²² Амма и стаг со волчу кхачале, суьйранна, суна тIе Везачу Элан куьг хIобьтира. Иуьйранна, и стаг со волчу схъакхачале, Цо сан бага дIайиллира*. Иштта, сан бага дIайиллича, со вистхила йиш йолуш хилира.

²³ Собга Везачу Элан дош кхечира: ²⁴ «Адаман кIант! Исраил-мехкан дакъазадаьккхинчу лаьтта тIехъ Iаш болчара боху: „ИбрахIим ша цхъаь вара Дала цунна хIара латта дIалучу хенахъ. Ткъа хIинца тхо

* 33:22 *Дагадаийта* – Яхъазкхиалан бат хъалха Везачу Эло дIакъевлина яра (24:27).

33:21 ТIаьхъарнаш 25:3-10; Ярми-ЯхIу 39:2-8; 52:4-14.

дуккха а ду, цундела хIара латта тхуна, тхайн долахь долуш санна, схьаделла ду“.

²⁵ Цундела дIаала цаьрга: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Аша жижиг цIийца цхьаьна доу, шу шайн цIушка сатийсамца хьобжу, аша ад-маш хIаллакдо. ХIара латта шун долахь муха хир ду? ²⁶ Шу шайн ть-рах тешна ду, аша дегаза вонаш до, вовшийн зударшца эвхьазадуьйлу. ХIара латта шун долахь муха хир ду?’“

²⁷ Ахьа дIаала цаьрга: „Иштта боху Везачу Эло: ‘Дийна волчу Сайх чIагIо йо Аса, цу йохийначу гIалин саьлнаш юкьахь Iаш болу нах ть-ро хIаллакбина хир ма бу. Аренгахь нисбелларш Ас акхарошна дIалур бу, цаьрга байьийта, ткьа чIагIонаш чохь а, хьехаш чохь а дIалевчкь-нарш Iожаллин уьно хIаллакбийр бу. ²⁸ Ас латта дассор ду, цу махко дозалла деш мел хилла долу хIума хIаллакхир ду. Израил-махкара лаьмнаш а дассалур ду, кхузахула тIехволуш гуш стаг а хир вац. ²⁹ Цу наха дина дегаза хIуманаш бахьана долуш, Ас хIара латта дассийна дIахIотгийча, тIаккха хуур ду царна Со Веза Эла вуйла“.

³⁰ Ткьа хIинца, адаман кIант, хьох лаьцна эр ду Ас. Хьан кьомах до-лу адамаш, гIалин пенашна уллохь а, цIийнан неIаршна уллохь а гул а делла, хьох лаьцна кьамелаш деш ду. Цара вовшашка боху: „Дуьйло, хьовса, Везачу Элера хIун дош деана“. ³¹ Уьш хьо волчу схьабогIу, халкьан гуламе богIуш санна. Сан халкь хьуна хьалха охьахоу, цо хьобга ла а дугIу, амма цо ахьа бохург кхочуш ца до. Цара хьуна тамехь долу кьамелаш до, амма церан дегнаша адам ледарца шайна сI лоху. ³² Церан бIаьргашкахь хьо лаамийн эшарш локхуш волу а, хаза аз долу а илланча ву, цу тIе говза дечиг-пондар локхург а ву. Цара хьан деш-нашка ладугIу, амма уьш кхочуш ца до. ³³ Амма ахьа бохуш дерг кхо-чушхилча, — ткьа иза-м билггал кхочушхир ду — тIаккха цу нахана хуур ду, шайна юкьахь лелларг пайхамар хиллийла».

Исраилхойн Iуй

34 ¹ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кIант, исраил-хойн Iушна дуьхьал Соьгара болу хаам бе. Соьгара болу хаам а беш, дIаала цаьрга: „Кьа ду шун, исраилхойн Iуй! Шу шайн жа дажо дезаш дац те? Амма аша шаьш-шайн бен ца дажадо! ³ Аша уьстагIийн шура* молу, церан тIергIах йина хIуманаш шайна тIе а юху, иштта аша дерстинчу уьстагIашна урс хьокху, амма уьш дажа ца до. ⁴ Аш гIийланаш чIагI ца бора, цомгуш болчу уьстагIна дарба а ца дора, це-ран чевнаш дIа а ца йоьккура. Жена юкьара дIакьаьстина уьстагIий аша юха ца дерзадора, тиладелларш аша схьа ца лохура. Царна тIехь

* ^{34:3} Грекийн гочдар тIехь: *шура молу*. Иебархойн тептар тIехь: *мохь йоу*.

куыйгалла аша ницкъаца а, къизаллица а дора. ⁵ Шайна тГехъ Іу воцу дела, и устагІий дІасадаържира, цул тІаьхъа уьш хІора экханан ижу хилла дІахІоьттира. ⁶ Сан устагІий лаьмнашкахула, лекхачу гунашкахула дуьйладелла лелаш ду. Дерриг а лаьтта тГехула уьш дІасадаржийна ду, ткъа цъхаммо а уьш леха а ца лобху, уьш каро а ца гІерта“.

⁷ Цундела, Іуй, ладогІа Везачу Элан даше: ⁸ „Дийна волчу Сайх ЧІа-гІо йо Ас, и Сан устагІий акхаройн ижу хилийта Іуналла ца деш аша дитарна а, уьш, тГехъ Іу а воцуш, хІора аренгарчу экханан даар хилла дІахІиттарна а, ткъа Сан Іуша уьш сьха ца лахарна а, цара уьш, дажоран метта, шайш дежаш леларна а, ⁹ и дерриг а хІума бахъана долуш, Іуй, Везачу Элан даше ладогІа! ¹⁰ Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Со цу Іушна дуьхьалваьлла, Ас уьш Сайн жа бахъана долуш жопе озор бу. Ас уьш Сайн жа дажочуьра совзор бу. Цара шайш кхидІа иза дажор дац. Ас Сайн жа церан мочхалех кІелхьардоккхур ду. Сан устагІий церан даар хилла кхин дІахІуьттур дац’“».

Дикачу Іуьнах лаьцна

¹¹ Хьалдолчу Эло боху: «Ас-Айса Сайн устагІий сьха а лохур ду, Со цаьрга хьожур а ву. ¹² Шен дІасадаржийна долчу устагІашка Іу ма-хьажжара, хьожур ву Со цаьрга. Ас уьш паргІатдохур ду Іаьржачу кхоьлинчу дийнахъ уьш дІасадаржийна хиллачу меттигашкара. ¹³ Ас къаьмнашна юкъара а, мехкашкара а сьха а гулдина, шайн лаьтта тГе сьхадалор ду уьш. Израил-мехкан лаьмнашкахъ а, хин Іоврашна уллохъ а, адамаш лаьттахъ массо а дехаш йолчу меттигашкахъ Іалашбийр бу Ас уьш. ¹⁴ Аса дикачу бай тГехъ Сайн устагІий дажор ду, ткъа Израил-мехкан лекхачу лаьмнашкахъ царна дежийлаш хир ю. Цигахъ уьш дикачу дежийлашкахъ садоІуш хир ду, ткъа Израил-мехкан лаьмнашкахъ, токхечу бай тГехъ, уьш дежаш а лелар ду. ¹⁵ Со-Со хир ву Сайн устагІий дажош а, цаьрга садоІуьйтуш а». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

¹⁶ «Ас байна устагІ сьхалохур бу, тилабелларг юхаберзор бу, лазийначун чов дІайоьхкур ю, цомгушчунна дарба дийр ду, амма берстина а, нуьцкъала а устагІ буйр бу. Ас нийсонца дажор ду Сайн жа».

¹⁷ «Аса хьуна, Сан жа, – боху Хьалдолчу Эло, – цъхана устагІний, вукху устагІний, иштта, коьмана а, божана а юкъахъ еш, кхел йийр ю. ¹⁸ Шуна ца тоьу ткъа шайш дикачу дежийлашкахъ дежаш хилар? Аша-м дежийлаш тГехъ йисина йолу буц шайн когашца хьоьшу. Цена хи молу аша, ткъа дисина долу хи шайн когашца даржадо. ¹⁹ Сан

жено яа еза те аша шайн когашца хъешна йолу буц а, мала деза те аша шайн когашца бехдина долу хи а?»

²⁰ Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху цаьрга: «Ас-Айса йийр ю берстинчу уьстагІний, гІийлачу уьстагІний юкъахь кхел. ²¹ Аша массо а гІийлачу уьстагІна шайн аГІонаш а, маІаш а етта, уьш шайна юкъара дІалахкархъама. ²² Амма Ас кІелхъардоккхур ду Сайн жа, уьш хІинца дуйна цхъаммо а лечкъор а дац. Ас цхъана уьстагІний, вукху уьстагІний юкъахь кхел а йийр ю. ²³ Ас царна тІе цхъа Іу хІоттор ву, Сайн ялхо волу Дауд. Цо уьш дажор ду, иза церан Іу хир ву. ²⁴ Веза Эла волу Со церан Дела хир ву, ткъа Сан ялхо волу Дауд царна юкъахь эла хир ву. Иза Аса боху, Везачу Эло. ²⁵ Ас цаьрца машаран барт бийр бу, цу лаьтта тІера къиза акхарой а дІайохур ю. Сан жа цхъа а кхерам боцush аренгахь дехар ду, цо хъаннашкахь буйсанаш а йохур ю.

²⁶ Ас декъалдийр ду уьш а, Сайн гуна гонах йолу аре а. Ас шен-шен хенахь догІа а доуьйтур ду – иза декъалдаран догІа хир ду. ²⁷ Аренгарчу дитто стоьмаш а лур бу, лаьтто ялта а лур ду, Сан уьстагІий шайн лаьтта тІехь кхерамехь хир дац. Ас дохор ду церан кочара дукъ, царах леш бинчу нехан карара уьш схъабохур бу Аса. ТІаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла. ²⁸ Кхечу къаьмнашна уьш ижунна кхин хир дац, аренгарчу акхароша а уьш кхин дуур дац. Уьш маьрша дехар ду, ткъа цхъаммо а уьш кхин кхерор дац. ²⁹ Ас царна токхе долу ялта дІаден латта лур ду. Кхин мацалла ловр яц цара, кхечу къаьмнашкара кхардар а хир дац царна. ³⁰ ТІаккха царна дІахуур ду, церан Веза Дела волу Со шайца вуйла, Исраилан халкъ долу уьш Сан къам дуйла». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

³¹ «Шу – Сан уьстагІий долу адамаш ду, Сан дежийлашкара уьстагІий. Ткъа Со шун Дела ву». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Дала Эдоман халкъана тІехь ден долу таІзар

35 ¹ Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Адаман кІант, СеІир-ломана дуьхьал вист а хилий, Соьгара болу хаам а беш, ³ дІаала: „Иштта боху Хьалдолчу Эло:

‘СеІир-лам, Со хъуна дуьхьал ву.

Ас Сайн ницкъ хъуна тІе а берзор бу,
хьох бассийна а, бохийна а мохк бийр бу.

⁴ Хъан гІаланаш йоха а йина,
царах саьлнаш йина дІахІиттор ю Ас,

^{34:23} Довзийтинарг 7:17. ^{34:24} Яхъазкхиал 37:24. ^{35:1-15} ЕшаІ-ЯхІу 34:5-17; 63:1-6; Ярми-ЯхІу 49:7-22; Яхъазкхиал 25:12-14; Іамос 1:11, 12; Іабди-ЯхІу 1:1-14; Ма-лъаки 1:2-5.

хьо бассор бу Ас,
тIаккха хуур ду хьуна, Со Веза Эла вуйла.

⁵ Гуттара а Сан халкъана дуьхьал хьан мостагIалла а дара, ткъа цунна хала киртиг тIехЮьттинчу хенахь, царна тIехь долу таIзар кхоччуш хилча, ахь Сан халкъ дIаделира, туьре хIаллакдайтархьама. ⁶ Цундела дийна волчу Сайх чIагIо йо Ас, – боху Хьалдолчу Эло, – хьо АЙса Ю-жалле дIакховдор бу аьлла, и Южалла хьуна тIаьхьаяьлла лелар ма ю. Хьо цIий ца Iенош ца сацалора, и цIий хьуна тIаьхьадаьлла лелаш ду. ⁷ Ас СеIир-лам, шена тIехь цхьа а адам ца дуьтуш, бассор бу, Ас цу лам тIе вьодург а, цигара юхавирзинарг а хIаллаквийр ву. ⁸ Ас лаьмнаш декъех хьаладузур ду, уьш массо а гунаш тIехь а, тогIеш чохь а, массо а Iаннаш чохь а Юхкуш хир ду, туьро хIаллакдина. ⁹ Ас массо а ханна бассор бу хьо, хьан гIаланашкахь вехаш цхьа а стаг хир вац, тIаккха хуур ду хьуна, Со Веза Эла вуйла.

¹⁰ Ахьа бехира: <И ший а къам а, ший а мохк а* сан хир бу, оха уьш схьабохур бу>, цигахь Веза Эла волу Со хиллехь а. ¹¹ Цундела дийна волчу Сайх чIагIо йо Ас, – боху Хьалдолчу Эло, – уьш цабезарна ахь царна гайтинчу цабезаме а, эмгаралле а хьаьжжина, Со хьовца а хир ву. Аса хьуна кхел ярехула царна хуур ду, Со муха ву. ¹² ТIаккха хуур ду шуна, аша Исаил-мехкан лаьмнашна, кхиссарш а еш, мел дийци-нарг Веза Эла волчу Суна хезна хиллийла. Аша бохура: <Исаилан мохк бассийна! Иза тхьогIа байта схьабелла бу!> ¹³ Иштта Суна дуьхьал аша дозалла а дора, кура къамелаш а дора”“.

¹⁴ Хьалдолчу Эло боху: „Дерриг а дуьне доккхадечу хенахь, Ас хьо бассор бу. ¹⁵ Исаил-мохк бассийча, шу а дара даккхийдеш. Ткъа хIинца Аса шуна а дийр ду цунна диннарг. СеIир-лам а, берриг а Эдом-мохк а бассор бу. ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла“».

Исаил-мохк Дала декъалбар

36 ¹ «Адаман кIант! Соьгара болу хаам Исаил-мехкан лаьмнашка бе: „Исаил-мехкан лаьмнаш! ЛадогIа Везачу Эло бохучуьнга. ² Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Шун мостагIаша шух лаьцна элира: <Жолам-яI! Массо а заманашкахь лаьттина долу лаьмнаш тхан дола девлла>’“. ³ Цундела, Соьгара болу хаам а беш, дIаала: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘МостагIаша, шуна массо а агIор го а бина, шу дассийна, ткъа хIинца шу кхечу къаьмнийн карахь а ду, наха шух лаьцна луйьш, мотт бетташ а бу. ⁴ Цундела ладогIа, Исаил-мехкан лаьмнаш, Хьалдолчу Элан даше. Цо боху лаьмнашка, гунашка, Iан-

* 35:10 *И ший а къам а, ший а мохк а* – кхузахь дуьйцуьрш Исаилан а, ЯхIудан а къаьмнаш а, мехкаш а ду.

нашка, тогешка, йохийна лаьтгачу меттигашка, иштта шуна гонах долчу кхечу къаьмнашна ижуна хиллачу а, церан кхардам хилла дIа-хИттийначу а яьсса лаьтгачу гIаланашка'. ⁵ Иштта боху Хьалдолчу Эло: 'Сайн карзахдаьллачу эмгараллехь Ас элира кхечу къаьмнашна а, Эдомна а дубхьал, хIунда аьлча цара, шайн дагахь са а кьералуш, кхарда а кхаьрдаш, Сан латта шайна дола даккхархьама дIаэцна, цуьнан дежийлаш шайна ижу санна хилийтархьама'".

⁶ Цундела, Израил-мехкан лаьтгах Соьгара болу хаам а беш, дIаала цуьнан лаьмнашка а, гунашка а, Ианнашка а, тогешка а: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: 'Ас Сайн карзахваларца а, оьгIавахарца а дIабохуш ду хIара, хIунда аьлча кхин къаьмнаш шух кхаьрдаш хилла'". ⁷ Цундела иштта боху Хьалдолчу Эло: „Хьалаайинчу куьйгаца Ас чIагIо йо: шуна гонах долчу къаьмнашна а тIебогIур бу кхардам“.

⁸ „Ткъа аша, Израил-мехкан лаьмнаш, керла дитташ кхиор ду, царна тIехь Сан Израилан халкъана стоьмаш кхиор бу, хIунда аьлча и къам кестта цIа доьрзур ду. ⁹ Со шуьца ву, Ас гIо дийр ду шуна. Шу охур а ду, шуна тIехь ялта дIа а дуьйр ду. ¹⁰ Шуна тIехь долу адамаш совдохур ду Аса. Иштта шуна тIехь дерриг а Израилан халкъ хир ду. Дохийна мел дерг юхаметта а хIоттийна, гIаланаш а адамех хьалаюзур ю. ¹¹ Ас шуна тIехь дебор ду адамаш а, хьайбанаш а. Церан дуккха а кIорнеш а, бераш а хир ду. Ас, хьалха ма-хиллара, шуна тIехь нах а охьаховшор бу, хьалха хиллачул а сов шуна беркат а лур ду. ТIаккха хуур ду шуна, Со Веза Эла вуйла. ¹² Ас Сайн Израилан халкъ шуна тIехула лоблуйтур ду. Шу церан долахь хир ду, аша кхин цкъа а церан дог а дохор дац, уьш тIаьхье йоцуш а дитина“.

¹³ Иштта боху Хьалдолчу Эло: „Израил-мехкан латта, хьох лаьцна вон мел дерг дуьйцу, ахь хьайн халкъ а дIакхоллу боху, иштта хьайн тIаьхье а хIаллакIо боху. ¹⁴ Ахь хьайн халкъ кхин дIакхоллур дац, иза тIаьхье йоцуш а дуьтур дац ахь“. Иштта боху Хьалдолчу Эло: ¹⁵ „Ас кхечу къаьмнийн кхардам хьуна кхин хозуьйтур а бац, кхечу халкъаша хьо кхин юьхьIаьржачу хIоттор а дац, ахь хьайн къам кхин галдо-луйтур а дац“. Иштта боху Хьалдолчу Эло».

Израилхойн керла дахар

¹⁶ ТIаккха соьга Везачу Элан дош кхечира: ¹⁷ «Адаман кIант! Израилан халкъо, шен лаьтта тIехь ша дехачу хенахь, и латта шен вон леларца бехдора. Церан лелар зудчун ламаз доьхначу хенахь боьха хиларх тера дара. ¹⁸ Цара Iанийна цIий бахьана долуш а, иштта шайн цIушца хIара латта цара бехдина дела а, Ас Сайн оьгIазалла царна тIе яссийна. ¹⁹ Аса уьш кхечу къаьмнашкахула дIаса а даржийна, кхечу мехкашкахула дIаса а кхисина. Ас, цара лелийна долчу гIуллакхашка

хъаьжжина, кхел йина царна. ²⁰ ТIаккха уьш кхечу мехкашка дIабахара, амма цигахь а цара Сан еза цIе сийсазъяьккхира, хIунда аьлча цигарчу халкъаша бохура: „Иза – Везачу Элан къам ду, амма Цуьнан лаьтта тIера арадала дезаш хили иза“. ²¹ ТIаккха Ас сагатдайтира Сайн еза цIе бахъана долуш, Исраилан халкъо сийсазъяьккхина йолчу.

²² Цундела дIаала Исраилан халкъе Хьалдолчу Эло бохуш дерг: „Хьан дуьхьа дийр дац Аса иза, Исраилан халкъ, амма шайш арадевлачу къаьмнашна юкъахь ахьа сийсазъяьккхина йолу Сайн еза цIе бахъана долуш дийр ду. ²³ Ас азыййр ю Сайн сийлахь цIе, кхечу къаьмнашна юкъахь бехйина йолу – аша и цIе царна юкъахь бехйинера. Оцу къаьмнашна хуур ду, Со Веза Эла хилар, – боху Хьалдолчу Эло, – шуьгахула Аса Сайн возалла царна хьалха гайтича.

²⁴ Ас шу кхечу къаьмнашна юкъара схьадохур ду.
Ас шу массо а мехкашкара схьагулдийр а ду,
шайн лаьтта шу юха а далор ду.

²⁵ Ас шуна тIе цIена хин цинцаш дегтар ду,
тIаккха шайн мел йолчу боьхаллех цIан а лур ду шу.
Шун массо а цIуйх Аса цIандийр ду шу.

²⁶ Ас шуна керла дог а лур ду,
иштта керла са а кхуллур ду Ас шуна.
Шуна чуьра шун тIулган дог дIа а даьккхина,
шуна дилханан дог кхуллур ду Аса.

²⁷ Ас шуна чу Сайн Са дуьллур ду,
Аса шу Сайн парзашца лоблуйтур а ду,
Сан тIедехкинарш, лар а деш, кхочушдойтур а ду.

²⁸ ТIаккха Ас шайн дайшна деллачу лаьтта тIехь дехар ду шу,
ших Сан халкъ хир ду,
ткъа Со шун Дела хир ву

²⁹ Ас шайн боьха хиларх мукъадохур ду шу,
Аса кIа схьакхойкхур ду,
ткъа иза дебор а ду,
шуьга мацалла а хьобгуйтур яц

³⁰ Ас шун дитташ тIера стоьмаш а,
кхаш тIера ялта а дебор ду,
кхидолу къаьмнаш, мацалла хIоттар бахъана долуш,
ших кхин ца кхардийта.

³¹ ТIаккха дагадогIур ду шуна шайш дIакхехьна долу вон некъаш а, шайш дина долу вонаш а. Цул тIаьхьа шайш шайх дог дер ду шун шайш летиьна къинош а, дегаза гIуллакхаш а бахъана долуш. ³² Шуна

дІахоийла, Ас иза шун дубъха дийр доцийла, – боху Хьалдолчу Эло. – Ций а луш, юбъІаьржачу хІуттийла хьо, хьайн некъаш бахъана долуш, Исраилан халкъ“.

³³ Иштта боху Хьалдолчу Эло: „Шайн мел долчу къинойх Ас шу цІандийр долчу дийнахь, шайн гІаланашкахь нах юха охъаховшор а бу, йохийна йолу шун меттигаш юхаметтахІиттийна а хир ю. ³⁴ Дас-сийна хилла долу шун латта юха а ялта луш дІахІуттур ду, тІехбуй-луш мел лелачарна хьалха кхин яьсса аре хилла а ца лаьтташ. ³⁵ Цара эр ду: ‘ДІаяханчу заманахь хІара латта даьсса лаьтташ дара, ткъа хІинца хІара Іеданан беш санна ду. Кхузара гІаланаш йохийна, яссийна, хІаллакїина лаьтташ яра, ткъа хІинца уьш чІагІийна ю, цу чохь ад-маш а ду дехаш’. ³⁶ ТІаккха шуна гонах дисинчу къаьмнашна хуур ду, Веза Эла волчу Ас йохийна йолу гІаланаш юхаметтахІиттийна хилар а, яьссачу меттигашна тІехь юха ялта дІадийна хилар а. Веза Эла волчу Аса иштта элира, ткъа АЙса аьларг кхочуш а дийр ду Аса“.

³⁷ Иштта боху Хьалдолчу Эло: „Ас Исраилан халкъе кхин а цкъа Со лобхуйтур ву, церан дубъха Со лелиитархьама. Ас уьш, жа ма-дебба-ра, доббуйтур бу. ³⁸ Ярушалаймехь динан дезачу деношкахь саГина лерина долу уьстаГий ма-хиллара дукха адам хир ду йохийначу гІала-нашкахь. ТІаккха хуур ду царна, Со Веза Эла вуйла“.

Якъаеллачу даьІахкийн тогІи

37 ¹ Везачу Элан ницкъ боьссира суна тІе, Цуьнан Сино, цигара дІа а ваьккхина, тогІи чу охъавоссийра со. Цу тогІи чохь дукха даьІахкаш яра. ² Цо цу даьІахкашна го баккхийтира соьга, ткъа Суна гира тогІин бухахь йолу уьш чІогІа дукха хилар. Со инзарвелира и даьІахкаш вуно якъаелла хилар бахъана долуш. ³ ТІаккха Везачу Эло соьга элира: «Адаман кІант! Денлур юй те и даьІахкаш?»

Ас жоп делира: «Хьалдолу Эла! Иза Хьуна цхьанна хаь».

⁴ Везачу Эло соьга элира: «Соьгара хаам а беш, дІаала оцу даьІах-кашка: „Екъа даьІахкаш! ЛадогІа Везачу Элан даше!“ ⁵ Иштта боху Хьалдолчу Эло хІокху даьІахкашка: „Ас шуна чу са доубйтур ду, тІак-кха шу денлур ю. ⁶ Ас шуна кІозйохург а, дилха а юхадерзор ду, шуна тІе чкъор а далор ду, цул тІаьхьа шуна чу са а дуьлтур ду, тІаккха шу денлур ю. Иштта хуур ду шуна Со Веза Эла вуйла“.

⁷ Ас Везачу Элера болу хаам бора, сайна тІе-ма-диллара. Аса хаам бе-чу хенахь тата санна йолу цхьа гІовгІа елира. Юха и даьІахкаш вовшаш-на тІеттІа йоблхура. ⁸ Суна гира царна тІе кІозйохург а, дилха а дуьллуш, цул тІаьхьа царна тІе чкъор озийра, амма царна чохь са дацара.

⁹ ТІаккха Цо соьга элира: «Адаман кІант, Соьгара болу хаам а беш, дІаала сине: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Ва са, массо а маьІера

хъайн Iаь тохий, хIокху хIаллакбиначарна чу са дайита, тIаккха уьш денлур бу'«».

¹⁰ Цо Суна тIе-ма-диллара, Ас Хьалдолчу Элера болу хаам бира. ТIаккха цу декъашна чу са деара, уьш ден а делла, хьалагIевттира. Уьш доккха эскар хиллал чIогIа дукха бара.

¹¹ ТIаккха Цо соьга элира: «Адаман кIант! ХIара даьIахкаш Исраилан дерриг а халкъ ду. Цара боху: „Тхан даьIахкаш якъаелла, тхан сатийсам а дIабаьлла, хиндерг тхох дIа а хаьдда“. ¹² Цундела, Соьгара болу хаам а беш, дIаала цаьрга: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Сан халкъ, Ас шун къуббанаш схъайостур ю, цул тIаьхьа Ас шу, шайн кешнашкара ара а даьхна, Исраилан махка юхадалор ду. ¹³ Аса, шун къуббанаш схъа а йиллина, цу чуьра шаьш арадаьхча, хуур ду Сан халкъ долчу шуна Со Веза Эла вуйла. ¹⁴ Ас шуна чу Сайн Са дуьлтур ду, шу ден а лур ду. Цул тIаьхьа Ас шу шайн лаьтта тIе даха охъаховшор ду. ТIаккха хуур ду шуна Веза Эла волчу Аса иштта аьллийла а, ткъа Айса аьлларг Аса кхочушдинийла а'“».

ЯхIудан халкъ а, Исраилан халкъ а вовшахтохар

¹⁵ Соьга юха а Везачу Элан дош кхечира: ¹⁶ «Адаман кIант, хъайна цхьа гIаж схъа а эций, цу тIе дIаязде: „ЯхIудан тайпа а, цуьнца бертахь болу исраилхой а“. Цул тIаьхьа шолгIа гIаж схъа а эций (иза Эпрайман гIаж ю), цу тIехь а дIаязде: „Юсупан тайпа а, цуьнца бертахь долу дерриг Исраилан халкъ а“. ¹⁷ Цул тIаьхьа и ши гIаж, цхьа гIаж йолуш санна, цхьаьна дIалаца хъайн куьйгахь. ¹⁸ Хьан халкъо хъайга, и хIун ду бохуш, хаттар дича, ¹⁹ цуьнга дIаала: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Эпрайман карахь йолу Юсупан гIаж а, цуьнца бертахь долу Исраилан тайпанаш а Ас ЯхIудан гIожаца цхьаьна дIалоцур ду, цхьа гIаж санна. Уьш Сан карахь цхьаь санна хир бу'“.

²⁰ Айхьа тIехь яздина йолу ши гIаж царна хьалха хъайн куьйгахь латгае. ²¹ ДIаала халкъе: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Шаьш дIабаханчу метгера къаьмнашна юкъара схъабохур бу Ас исраилхой. Массо а маьПера уьш схъа а гулбина, шайн лаьтта тIе схъабалор бу Аса. ²² ХIокху лаьтта тIехь, Исраил-махкарчу лаьмнашкахь, Ас уьш цхьа къам дина дIахIиттор бу. Царна массарна а тIехь паччахьалла деш цхьа паччахь хир ву. Уьш кхин лелар бац шина къоме бекъабелла а, шина пачхьалкхе бекъабелла а. ²³ Цара шаьш кхин бехдийр дац шайн цIушца а, я шайн дегазчу гIуллакхашца а, я шаьш мел летийначу зуламашца а. Ас массо а къиноьх кIелхьара а даьккхина, цIандийр ду и къам. Царах Сан халкъ хир ду, ткъа Со церан Дела хир ву. ²⁴ Сан ялхо

^{37:10} Довзийтинарг 11:11. ^{37:24} Яхъазкхиал 34:24.

волу Дауд церан паччахь хир ву, царна массарна а тIехь цхьа Iу а хир ву. Уьш Сан тIедехкинаршца лелар бу, цара Сан парзаш, кхочуш а деш, лар а дийр ду. ²⁵ Уьш Аса Сайн ялхо волчу Якъубана делла долчу лаьтта тIехь баха ховшур бу. Цу лаьтта тIехь церан дай а баьхна, цигахь уьш а, церан бераш а, берийн бераш а дехар ду массо а хенахь, ткъа Сан ялхо волу Дауд церан эла хир ву массо а хенахь. ²⁶ Ас массо а ханна цаьрца машаран барт бийр бу. Ас уьш баха а ховшор бу, дебор а бу, иштта царна юкъахь массо а ханна Сайн еза меттиг дIа а хIоттор ю. ²⁷ Царна юкъахь хир ю Сан хIусам. Со церан Дела хир ву, ткъа царх Сан халкъ хир ду. ²⁸ Сан Деза цIа царна юкъахь гуттаренна а хилча, кхечу къаьмнашна хуур ду, Со Израилан халкъ Сайна лерина даздеш волу Веза Эла вуйла“».

ПюгIана тIехь толам баккхар

38 ¹ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ² «Адаман кIант, Машах а, Тубал а цIераш йолчу меттигийн МагIогI-маккарчу коьрта эла* волчу ПюгIехьа дIа а верзий, цунна дуьхьал вистхила. Соьгара болу хаам а беш, дIаала цуьнга: ³ „Везачу Эло иштта боху: ‘Ва ПюгI, Машахан а, Тубалан а коьрта эла** волчу хьуна дуьхьал ву Со! ⁴ Ас юхаверзор ву хьо. Хьан мочхална юккье мIерий а дехкина, Ас аравок-кхур ву хьо а, дерриг а хьан эскар а — кхоччуш тIамана кечбелла болу дошлой а, говраш а. Иза вуно йоккха эскархойн тоба хир ю. Темалой даккхий а, жима а турсаш долуш хир бу, карахь тарраш а долуш. ⁵ Парсихойн а, хушахойн^д а, пIатIахойн а тIемалой а хир бу цаьрца, шайн турсашца а, гIемашца а. ⁶ Иштта шен эскарийн тобанашца волу Гомар а, кхин а генарчу къилбаседехьара схьавеана волу а, шен эскарийн тобанашца волу а Байт-ТогIарма а хир ву цаьрца. Дуккха а къаьмнаш хир ду хьобца. ⁷ Кечам а бай, кийча хила хьо а, хьуна тIегулделла массо а эскар а, ткъа хьо церан баьчча а хила. ⁸ Дуккха а денош дIадевллачул тIаьхьа хьо тIом бан тIекхойкхур ву. Хинйолчу заман чохь хьо тIом бинчуьра юхаметтахIоьттинчу махкана тIегIуртур ву. Дуккха а къаьмнашна юкъара оцу мехкан нах гулбинера ехчачу хенахь даьсса лаьттина долчу Израил-мехкан лаьмнашка. Оцу мехкан халкъ кхечу къаьмнашка арадаьккхинера, ткъа хIинца уьш массо а кхерам а боцуш цу лаьтта тIехь дехаш ду. ⁹ Амма хьо царна тIелетар ву,

* 38:2 *Машахан а, Тубалан а коьрта эла* — я иштта: *Рошан а, Машахан а, Тубалан а эла.*

** 38:3 *Машахан а, Тубалан а коьрта эла* — я иштта: *Рошан а, Машахан а, Тубалан а эла.*

^{37:27} 2 Коринтхошка 6:16; Довзийтинарг 21:3. ^{38:2} Довзийтинарг 20:8.

йочана я дерриге а латта къайладоккхуш йолу Гаържа марха санна, тГе а хъаьдда. Хьо а, хъан эскар а, хьоьца кхин а дуккха а кхидолу къаьм-наш а кху лаьттана тГелетар ду’.

¹⁰ Иштта боху Хъалдолчу Эло: ‘Цу дийнахь хъан даг чохь цхьа оила кхоллалур ю, тГаккха хъуна вон хГума дан дагадоГур ду. ¹¹ Ахьа эр ду: <Со ваха а вахана, чГаГЙина йоцучу гГаланашна тГелетар ву. Уьш маьрша бехаш бу, шайна цхьа а кхерам бац бохуш, церан я пенаш а дац, я гГорашца къовлуш долу кевнаш а дац. ¹² Ас, царна тГехь толам а баьккхина, церан массо а хГума хГонс санна дГахьур ду. Аса тГом бийр бу йохийначуьра юхаметтахИттийначу гГаланашна дуьхьал, кхечу къаьм-нашкара гулдинчу халкъана дуьхьал а. Оцу халкъан даьхни а, бахам а бу, иза дуьненна юккъехь Гаш ду>. ¹³ Шеба а, Даддан а гГаларчу наха а, Таршаш-гГаларчу совдегарша а, цуьнан мел йолчу ярташа а хьоьга хоттур ду: <Хьо талор дан веана те, ахьа хГара эскар исраилхошкара массо а хГума: деши, дети, даьхни, кхидолу хГума дГадахьа гулдина те?>’¹⁴.

¹⁴ Цундела, адаман кГант, Соьгара болу хаам а беш, дГаала ГГогГе: ‘Хъалдолчу Эло иштта боху хьоьга: ‘Сан Исраилан халкъ, шена кхерам боцуш дехаш хетачу хенахь, ахь тидам бийр бу цуьнан. ¹⁵ Къилбаседехьа болчу генарчу хъайн махкара схьавоГур ву хьо, хъайца дуккха а къаьмнийн эскархой а балош, уьш берриш а дошлой хир бу. ¹⁶ Хьо Сан Исраилан халкъана тГелата воГур ву, хьо лаьтта тГехула дГаяьржина йолу Гаържа марха санна хир ву. И хан тГекхаьчча, Ас хьо Сайн халкъана дуьхьал тГом бан валор ву, къаьмнашна Со вовзийтархьама, хьоьгахула Аса царна хьалха Сайн возалла гайтича’. ¹⁷ Хъалдолчу Эло боху: ‘Хьо вуй те Ас хьалхарчу заманахь Сайн ялхой болчу Исраил-мехкан пайхамаршкахула вийцинарг? Цу хенахь Ас элира, царна дуьхьал ваккха хьо валор ву Ас аьлла.

¹⁸ Оцу дийнахь, ГГогГа* Исраил-махкана дуьхьал тГом болийча, – боху Хъалдолчу Эло – Сан оьгГазалла карзахьер ю. ¹⁹ Сайн эмгараллица, Сайн дераллин цГерца Ас чГаГо йо, оцу дийнахь Исраил-махкахь чГогГа мохк бегор бу аьлла. ²⁰ Дуьнен чохь дийна мел долу хГума Суна хьалха кхерарна дегош хир ду: хГорда чохь долу чГерий, стигалахь долу олхазарш, аренгахь лелаш йолу акхарой, лаьттахула текхаш мел йолу хГума, иштта лаьтта тГера хГора стаг а. Лаьмнаш охьакхисина хир ду, баххьийн йистош охьаэгар ю, дерриг а пенаш лаьтта охьаэгар ду. ²¹ Дерриг а Сан лаьмнашкахула Сайн тур схьакхойкхур ду Аса ГГогГана дуьхьал тГом бан, – боху Хъалдолчу Эло. – ХГора тГемалочо шен вешина тГе тур хьалаойур ду. ²² Ас цунна таГзар дийр ду уьнца а, цГийца а. Ас цунна а, цуьнан эскарна а, иштта цуьнца цхьаьна долчу дуккха а къаьмнашна а тГе массо а хГума

* 38:18 ГГогГ – иза, схьахетарехь, къоман цГе ю.

къайладоккхуш долу догIа доуьйтур ду, къора а тухуьйтур ю, цIе а, саьмгал а хъажор ду Ас цунна тIе. ²³ ТIаккха Ас дIагойтур ду, Со сийлахь а, веза а хилар, иштта дуккха а къаьмнашна довзуьйтур ду Аса Со мила ву. ТIаккха царна хуур ду Со Веза Эла вуйла”“».

ГIогIах лаьцна хиндерг алар

39 ¹ «Адаман кIант, Соьгара болу хаам а беш, дIаала ГIогIе: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Ва ГIогI, Машахан а, Тубалан а коьрта эла* волчу хьуна дуьхьал ву Со! ² Хьо юха а верзийна, Аса дIа-кхобхур ву хьо. Генарчу къилбаседехьара хьо схьа а валийна, Израилан лаьмнашна дуьхьал дIавуьгур ву Ас. ³ ТIаккха Ас хьан аьрру куьйгара секхаIад дIадоккхур ду, хьан аьтту куьйгара пхерчий дIа-кхуьссур ду. ⁴ Израилан лаьмнашкахь вуьйр ву хьо – хьо а, хьан эскар а, хьобца кхидолу къаьмнаш а. Ас хьо массо а къийгашка а, аренан ак-харошка а вайита дIалур ву. ⁵ Хьо аренгахь вуьйр ву, Аса иштта аьлла дела – боху Хьалдолчу Эло. – ⁶ Везачу Эло боху: <Ас МагIогI-махкана тIе а, хIордан йистехь кхерам боцуш дехаш долчу адамашна тIе а цIе хъажор ю. ТIаккха царна хуур ду, Со Веза Эла вуйла. ⁷ ТIаккха Аса Сайн еза цIе Сайн Израилан халкъана дIайовзуьйтур ю. Ас кхин сий-сайоухуьйтур яц Сайн цIе, ткьа массо а къаьмнашна дIахуур ду, Веза Эла волу Со Израилан халкъан Везаниг вуйла.

⁸ Гой хьуна, и хIума тIекхочуш ду, иза кхочуш а хир ду, – боху Хьал-долчу Эло. – Ас дийцина долу де ма ду иза!

⁹ ТIаккха Израил-махкарчу гIаланашкахь бехаш болчу бахархоша, ара а бевлла, цIе а латийна, цу цIергахь герз дагор ду – кегий а, дак-кхий а турсаш а, секхаIедаш а, пхерчий а, хьокхий а, гоьмукъаш а. ВорхI шарахь шайн цIерашкахь дагор ду цара уьш. ¹⁰ Цара аренгахь дечиг а гулдийр дац, хьаннашкахь дитташ а хедор дац – мостагIийн герз чIеш хилла дIахIуттур ду царна. Шайгара хIонс а яьккхина, талор диначарна цара талор дийр ду, цаьргара хIонс а йоккхур ю”“». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

ГIогI дIаволлар

¹¹ «Ас Израил-махкахь меттиг билгалиоккхур ю, ГIогI дIаволлийта. Иза хир ю хIорд болчу агIонгара малхбалехьа, Беллачийн ТогIи** чохь. Цу меттиго некъахойн некъ сацор бу. Наха цунна, ГIогIан эс-каран тогIи аьлла, цIе туьлтур ю. ¹² ВорхI баттахь дIабухкур бу уьш

* 39:1 *Машахан а, Тубалан а коьрта эла* – я иштта: *Рошан а, Машахан а, Тубалан а эла.*

** 39:11 *Беллачийн ТогIи* – я иштта: *Чекхбевллачийн ТогIи.*

Исраилан халкъо, шайн латта царех дІацІандеш. ¹³ Дерриг а халкъ хир ду уыш дІабухкуш, ткъа халкъана иза сийнна хир ду Ас Сайн сийлалла дІагойтуш долу и де». Иштта боху Хьалдолчу Эло. ¹⁴ «Цара леррина нах билгалбохур бу, махкахула чекх а буйлуш, латта тІехула дисина долу беллачийн декъий цаьрга дІадохкийта, шайн латта цІандархъама. ВорхІ бутт дІабаьллачул тІаьхъа уыш и декъий лаха арабовла беа. ¹⁵ Декъий схъалохуш волчунна адаман цъа даьІах гича, цо цунна улло билгало хІотто еза, и декъий дІадухкуш лелаш болчарна и билгало гинчул тІаьхъа, уыш ПІогІан эскаран тогІи чохь дІадохкийта. ¹⁶ Цу беллачеран гІалина, ХІамуна (эскарыйн тоба) аьлла, цІе туьллу ю. Иштта цІандина хир ду и латта.

¹⁷ Адаман кІант, иштта боху Хьалдолчу Эло: „Массо а олхазаршка а, аренгахь лелачу акхарошка а дІаала: ‘Массо а гонахарчу меттигера схъагулло Ас шайна кечдина сагІа долчу. Иза Исраил-мехкан лаьм-нашкахь даьккхина доккха сагІа ду, цигара дилха а даа, цІий а мала. ¹⁸ Аша майрачу тІемалойн дилха дуур ду, Ляьттан элийн цІий а мер ду, ткъа уыш Башанехь дустийна уьстагІий а, Іахарий а, гезарий а, стерчий а санна хир бу. ¹⁹ Аша шаьш дуззалц мохь а юур ю, шаьш даххалц цІий а мер ду, Ас шайна даьккхинчу сагІанах. ²⁰ Сан шуьна тІехь шу дуззалц яа говраш а, дошлой а, майра тІемалой а, иштта массо а тайпана эскархой а хир бу’«. Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Исраил-мохк юхаметтахІоттор

²¹ «Ас халкъашна Сайн сийлалла гучуйоккхур ю, тІаккха массо а къаьмнашна Ас йина кхел дІагур ю, царна Сан ницкъ а дІагур бу. ²² Оцу дийнахь дубйна Исраилан халкъана хуур ду, Со шайн Веза Дела вуйла. ²³ Массо а халкъашна дІахуур ду Исраилан халкъ шен къа бахъана долуш йийсаре дигна хилар, хІунда аьлча иза Суна тешаме ца хилла. Иштта Аса, цунах Сайн юьхь къайла а яьккхина, иза цуьнан мостагІийн кара дІаделира, цаьрга иза эшадайтархъама а, тІамехь далийттархъама а. ²⁴ Со цаьрца лелла, церан боьха хиларе а, цара летийначу зуламашка а хьабжжина. Иштта Аса Сайн юьхь царех къайлаьккхина».

²⁵ Цундела Хьалдолчу Эло боху: «ХІинца Ас Якъубан тІаьхъе юхаметтахІоттор ю. Ас кьинхетам бийр бу дерриг а Исраилан халкъах, иштта Сайн еза цІе Ас лариййр ю. ²⁶ Шаьш цъа а кхерам а боцуш машаре даха хевшича, уыш юьхьІаьржачу хІиттина лелар а бу, Суна шаьш схъагитина долу шайн тешаме цахилар а лелош. ²⁷ Ас Сайн халкъ кхечу къаьмнашкара юхадерзор ду, Ас иза цуьнан мостагІийн мехкашкара схъагулдийр ду, ткъа иштта Аса дуккха а къаьмнашна

хьалха дІагойтур ду, Со веза хилар. ²⁸ Иштта хуур ду царна, Со царан Веза Дела вуйла, хІунда аьлча уьш кхечу къаьмнашна юкъа Ас йийсаре бахийтинехъ а, хІинца уьш, схъа а гулбина, шайн лаьтта тІе схъабалор бу, царах цхъа а цигахъ вуьтур а вац. ²⁹ Ас кхин цкъа а царах Сайн юьхъ къайлайоккхур яц, хІунда аьлча Ас Сайн Синан Іаь тухур ю Исраилан халкъана тІе». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Яхъазкхиал Ярушалаймана тІевалор

40 ¹ Халкъ Бавеле дІадигначул тІаьхъа ткъе пхобалгІачу шеран хьалхарчу беттан уьтталгІачу дийнахъ, бавелхоша Ярушалайм йохийна дейтта шо кхочуш — оццу дийнахъ Суна тІе Везачу Элан ницкъ боьссира, ткъа Цо со оцу гІала дІаваьхъира. ² Дала хІиттийначу суьрташкахъ Цо со Исраил-махка а валийна, вуно лекхачу лам тІе дІахІоттийра. Ткъа цу лам тІехъ къилбехъа йолчу агІонгахъ гІала йолуш санна цхъа гІишлош хеталора. ³ Везачу Эло со цига схъавалийра. Цигахъ цІаста санна къегаш долу амат долуш волу цхъа стаг вара. Кевнна уллохъ дІа а хІобьттина, лаьтташ волчу цуьнан карахъ хІума юстуш йолу вѣтанан тІийраг а, иштта хІума юстуш йолу гІаж а яра.

⁴ Цу стага соьга элира: «Адаман кІант, хъайн бІаьргашца хъажа а хъажа, хъайн лергашца ла а догІа, хъайн дог ас гойтуш долчу массо а хІуманна тІе а дерзаде, хІунда аьлча хьо и дерриг а гайта валийна ву кхуза. Хъайна мел гинарг Исраилан халкъе дІадийца».

Малхбалера ков

⁵ Суна Делан цІийнан кертана гонахула бина болу пен гира. Цу стеган карахъ суна хІума юстуш йолу гІаж гира, ялх дол хиллал еха а йолуш (хІора дол цхъа шира долларий, цхъа шей лоруш яра). Цу стага пенан шоралла юьстича, иза цхъана гІожан барамехъ шуьйра а, оццул лекха а яра. ⁶ Цул тІаьхъа, малхбалехъа дІадерзийна динчу кевнна улло а вахана, цуьнан ламеш тІехула хъала а ваьлла, неІсагІа дуьстира цо. Оцу неІсагІин шоралла цхъана гІожан барамехъ яра*. ⁷ ХІора агІонгара йолу чобъ цхъа гІаж шуьйра яра. Чобнашна юккъехъ долу пенаш пхи дол дара. Ткъа кевнал тІехваьллачул тІаьхъа йолчу ученна уллохъ долу неІсагІа цхъана гІожан барамехъ шуьйра дара. ⁸ ТІаккха цо Делан цІийнан агІор йолчу ученан ков дуьстира, иза цхъана гІожан барамехъ дара. ⁹ Цул тІаьхъа цо ученан ков дуьстира — иза бархІ дол

* ^{40:6} Іебархойн тептар тІехъ тІетоьхна ду: *Цуьнан шоралла цхъана гІожан барамехъ яра.*

^{40:2} Довзийтинарг 21:10. ^{40:3} Довзийтинарг 11:1; 21:15. ^{40:5–42:20} Сулим 6:1-38; 2 Шерашкахъ 3:1-9.

хилира, ткъа цуьнан пенийн гЮртوران шоралла ши дол яра. И уче Делан цИийнан ков долчу агЮр яра. ¹⁰ Малхбалехъа дІадерзийна долчу кевнан хЮра агЮнгахъ кхоккха жима цІа дара, уьш хЮра а цхъана барамехъ дара, шина а агЮр йолу пенийн гЮртораш санна.

¹¹ Кевнийн шоралла цо юьстича, иза итт дол яра, ткъа церан дохалла кхойтта дол яра. ¹² ХЮра чобнна хъалха схъаеана меттиг яра, цхъа дол лекха а йолуш, ткъа вукху агЮр и санна схъаеана меттиг яра. Цу чобнийн хЮра агЮ ялх дол яра. ¹³ Цул тІаьхъа цо цхъана чобнан тхевнна тІера дуьхъаларчу чобнан тхевнна тІе кхаччалц йолу меттиг юьстира, иза ткъе пхиъ дол хилира. Цу чобнийн неІарш дуьхъ-дуьхъал яра. ¹⁴ Пенийн гЮрторийн лакхалла юьстича, иза кхузткъа дол яра. Ткъа ков кертан пенан гЮрторана тІекхаччалц гонах догІура. ¹⁵ Кевнан чуволучу меттигера ученна тІехъа йолчу меттиге кхаччалц болу барам шовзткъе итт дол бара. ¹⁶ Кевнна чухула а, церан пенийн гЮрторашкахъ а массанхъа а дІакъевлина кораш дара. Иштта ученна чухула массанхъа а изза кораш дара. Ткъа пенан гЮрторана тІехъ диллина хурма-диттан суьрташ дара.

Арахъара керт

¹⁷ Цу стага со арахъарчу керта валийра. Цигахъ суна чобнаш гира. Ериге а цу кертахула йиллина тІулган цІенкъа яра, уллохъ ткъе итт чоь а йолуш. ¹⁸ И цІенкъа кевнийн агЮнашкахъ йина яра, цу кевнийн барамехъ еха а яра. Иза лахара цІенкъа яра.

¹⁹ Таккха цу стага лахарчу кевнан чохъарчу меттигера чохъарчу кертан арахъарчу агЮр тІе кхаччалц болу барам буьстира. Иза малхбалехъа а, кьилбаседехъа а дІаюьстича, цхъа бІе дол хилира.

Кьилбаседера ков

²⁰ Цо дохалла а, шоралла а юьстира арахъарчу кертан кьилбаседехъа арадолучу кевнан. ²¹ Цигахъ а хЮра агЮнгахъ кхоккха чоь яра, шен пенийн гЮртораш а, шен уче а йолуш. Оцу кевнан барам, хъалхарчу кевнан санна, дохалла шовзткъе итт дол, ткъа шоралла ткъе пхиъ дол яра. ²² Цуьнан кораш а, схъаеана меттигаш а, хурма-диттан суьрташ а, малхбалехъа долчу кевнан санна дара. Кевнна тІе вoьдуш болчу ламин ворхІ тІегІа дара, ткъа уче цунна дуьххъал лаьтгаш яра. ²³ Чохъарчу кертан а ков дара. Иза кьилбаседехъарчу кевнна дуьххъал лаьтгаш дара, малхбалехъарчу кевнах тера а дара. Цу стага цхъана кевнна тІера дуьххъал лаьтгаш йолчу вукху кевнна тІекхаччалц йолу меттиг юьстича, иза бІе дол хилира.

Къилбера ков

²⁴ ТIаккха цо со къилбехъа дIавигира. Цигахъ суна къилбехъара ков gira. Цуьнан гIорторан пенаш а, уче а цо юьстича, церан барам хьалхалерчийн санна бара. ²⁵ Кевнна а, ученна а чухула массанхъа а кораш дара, хьалхалерчийн санна. Кевнан дохалла шовзткъе итт дол дара, ткъа шоралла – ткъе пхиъ. ²⁶ Кевнна тIе воьдуш болчу ламин бархI тIегIа дара, ткъа уче цунна дуьххьал лаьтташ яра. Шинна а агIор лаьтташ гIорторан пенаш дара, шайна тIехъ палма олучу диттийн суьрташ а долуш. ²⁷ Чоьхьарчу кертан къилбехъа йолчу меттехъ а дара ков. Цхъана кевнна тIера дуьйна вукху кевнна тIе кхаччалц йолу меттиг бIе дол яра.

Чоьхьарчу кертан кевнаш

²⁸ Къилбехьарчу кевнехула чоьхьарчу керта тIе валийра со цу стага. Цо къилбехъара ков а дуьстира. Цуьнан барам вукхеран санна хилира. ²⁹ АгIонгара чоьнаш а, гIорторан пенаш а, ученаш а хьалхарчеран барамехъ яра. Кевнна а, ученна а чухула массанхъа а кораш дара. Кевнан дохалла шовзткъе итт дол, шоралла ткъе пхиъ дол дара. ³⁰ (Чоьхьарчу кертана чуйоьдуш йолчу ученийн барам, уш юьстича, ткъе пхиъ дол яра, ткъа шоралла – пхи дол.) ³¹ Къилбехьарчу кевнан уче арахьарчу керта арайолуш яра, пенийн гIорторашна тIехъ хурма-диттан суьрташ дара, ткъа кевнан ламин бархI тIегIа а дара.

³² Цо со чоьхьарчу керта тIе воьдучу малхбалехьарчу кевне вигира. Цигара ков дуьстича, цуьнан хьалхалерчийн санна барам хилира. ³³ Оцу кевнан агIонгара чоьнаш а, гIорторан пенаш а, уче а хьалхарчеран барамехъ яра. Кевнна а, ученна а чухула массанхъа а кораш дара. Малхбалехъара ков дохалла шовзткъе итт дол дара, ткъа шоралла ткъе пхиъ дол яра. ³⁴ Цуьнан уче арахьарчу керта арайолуш яра, шинна а агIор пенийн гIортораш яра, ткъа ламин бархI тIегIа а дара.

³⁵ Цул тIаьхъа цо со къилбаседехьарачу кевне валийра, иза дуста а дуьстира. Цуьнан барам хьалхалерчийн санна бара. ³⁶ Оцу кевнан а агIонгара чоьнаш а, гIорторан пенаш а, уче а яра. Кевнна а, ученна а чухула массанхъа а кораш дара. Ков дохалла шовзткъе итт дол дара, ткъа шоралла – ткъе пхиъ дол. ³⁷ Цуьнан уче* арахьарчу керта арайолуш яра, шинна а агIор пенийн гIортораш яра, ткъа ламин бархI тIегIа а дара.

* 40:37 *Уче* – иштта ду грекийн гочдар тIехъ. Делахъ а, Iебархойн тептар тIехъ иштта ду: *гIорторан пен.*

Чохъбарчу кертан кевнашна уллохъ йолу чобнаш

³⁸ Цигахъ цхъа чохъ яра, кевнан пенейн гІорторашна уллохула чувогІийла а йолуш. Иза динан дайша дийнаташ дагоран саГІина лерина долу хІума дуьлуш йолу меттиг яра. ³⁹ Кевнан ученна чохъ шинна а агІор лаьтташ шишша стол яра. Цу тІехъ дийнаташ дагоран саГІина лерина долчу а, кьиношна тІера леринчу а, иштта гІуда такхаран саГІина лерина долчу а дийнаташна урс хьокхура. ⁴⁰ Ученан арахвахула, кьилбаседехъара долчу кевнна чуволучу меттхъ лаьтташ шинна а агІор шишша стол яра. ⁴¹ Йиъ стол кевнан арахъбарчу агІор яра, ткъа важа йиъ чохъбарчу агІор яра. Уьш ерриг а бархІ стол яра, дийнаташ дайна лерина йолу. ⁴² Дийнаташ дагоран саГІанашна лерина йолу йиъ стол хъабкхначу тІулгах йина яра. Цуьнан йохалла а, шоралла а цхъа дол ахдол яра, ткъа лакхалла цхъа дол яра. Цу тІехъ динан дайша дийнаташ дагоран саГІа а, кхидолу саГІанаш а дохучу хенахъ шайна оьшуш болу гІирс охъабуьллур. ⁴³ Гобаьккхина пенех дІагоьхна куьйггал долу мІерий дара, ткъа стоьлаш тІе саГІа доккхучу хенахъ даьккхина долу жижиг дуьллур.

⁴⁴ Чохъбарчу кевнан арахвахула йина илланчашна лерина ши чохъ яра. Цхъаь кьилбехъа йирзина яра, ткъа важа, кьилбехъарчу кевнна агІонгахъ ерг, кьилбаседехъа йирзина яра. ⁴⁵ Цу стага соьга элира: «Кьилбехъа йолу чохъ Делан цІенна ха деш болчу динан дайшна лерина ю. ⁴⁶ Кьилбаседехъа йирзина йолу чохъ саГІа доккхучу кхерчана ха деш болчу динан дайшна лерина ю. Уьш берриш а ЦІадуькин тІаьхьенахъ бу. Левихойн тайпанахъ болчарна юкъара церан бен бакъо яц Везачу Элана уллобаха, Цунна хьалха гІуллакх дархъама».

Чохъбара керт а, Делан цІа а

⁴⁷ Цо чохъбара керт юьстира. Иза бІе дол йохалла а, бІе дол шоралла а яра, еакІов а йолуш. Делан цІенна хьалха лаьтташ саГІа доккху кхерч^д а бара. ⁴⁸ Цо со Делан цІийнан уче йолчу схъавалийра. ТІаккха цо массо а пенан гІортор юьстира, уьш хІорра а пхиппа дол яра. Ков дейтта дол шуьйра дара*, ткъа пенан шоралла кхо дол яра. ⁴⁹ Делан цІийнан ученан шоралла ткъа дол яра, ткъа йохалла шийтта дол яра. Цунна тІебоьдучу ламин итт тІегІа дара, хІора шина пенан гІорторна уллохъ цхъацца бІогІам а бара лаьтташ.

* ^{40:48} *Ков дейтта дол шуьйра дара* – иштта ду ширачу грекийн гочдар тІехъ, амма Іебархойн тептар тІехъ и дешнаш дац.

41 ¹ Цул тІаьхъа цо, со Делан цІийнан езачу чоьнна чу а валийна, пенан гІортораш юьстира. Церан хІора а агІонан шоралла ялх-ялх даларан барам хилира — иштта яра хІора пенийн гІорторийн шоралла*. ² Чуволу меттиг итт дол^д шуьйра яра, цуьнан шина агІонгахъ йолу пенийн гІортораш пхиппа дол яра. Еза чоь йохалла шовз-ткъа дол яра, ткъа шоралла — ткъа дол яра.

³ ТІаккха, чухуларчу чоьнна чу а ваьлла, чуволучун пенийн гІортораш юьстира цо. Церан хІораннан а шоралла ши дол яра. Чуволучун шоралла ялх дол яра, ткъа цуьнан шина агІонгахъ йолу пенийн гІортораш ворхІ-ворхІ дол яра**. ⁴ Цул тІаьхъа цо ерриг а чоь юьстира. Иза йохалла ткъа дол яра, оццул шуьйра а яра. Цу стага соьга элира: «ХІара меттиг уггар еза чоь ю».

Делан цІийнан агІонгахъ йолу чоьнаш

⁵ Цо Делан цІийнан пен буьстича, иза ялх дол хилира, ткъа цу цІийнан агІонашкахъ йолу чоьнаш юьстича, церан шоралла диъ дол хилира. ⁶ Делан цІенна тІехоьттина кхаа гІота тІехъ агІонгара чоьнаш ткъе итт-итт яра. Делан цІенна гонах долчу оганна тІехъ терхеш яра, агІонийн чоьнийн тІеш царна тІедахкархъама, и тІеш Делан цІийнан оганашна чу а ца диссош. ⁷ ХІора лакхарчу гІотан агІор чоьнаш шорлуш яра, хІунда аьлча Делан цІенна гонах долу ога лаха мел дели шорлуш дара. Иштта, Делан цІийнан шоралла цхъана гІота тІера вукху гІота тІе кхаччалц хийцалора. Лахарчу гІота тІера лакхарчу гІота тІе юккъерачу гІота тІе а волий, хъалавалалора. ⁸ Суна гира, дерриг а Делан цІенна гонах хъалабоьттина бух бара. Иза агІонашкахъ йолчу чоьнашна лерина бара. Цуьнан локхалла цхъана гІожан барамехъ яра, ялх дол а йолуш. ⁹ ЦІийнан агІонашкара йолчу чоьнийн пенаш пхи дол шуьйра дара. Цу чоьнашна а, ¹⁰ Делан цІенна гонах йолчу чоьнашна а юкъахъ ткъа дол хиллал меттиг яра. ¹¹ АгІонгарчу чоьнашна чуволу меттигаш яьссачу меттигна тІейоьдура. Чуволу цхъа меттиг къилбаседехъа яра, важа — къилбехъа яра. Пхеа даларна агІорчу чоьнийн бух яьссачу меттигна чубогІура, дерриг а Делан цІенна гонах.

¹² Малхбузехъа йолчу Делан цІийнан майданна хьалха лаьтташ йолу гІишло кхузткъе итт дол шуьйра яра. Цу гІишлон пенан шоралла пхи дол яра, ткъа цуьнан йохалла дезткъе итт дол яра.

* 41:1 *Иштта яра хІора гІорторан пенан шоралла — иштта дІаяздина ду ширачу грекийн гочдар тІехъ. Іебархойн тептар тІехъ иштта дІаяздина ду: четаран шоралла.*

** 41:3 *Ширачу грекийн гочдар тІехъ: цуьнан шина агІонгахъ долу гІорторан пенаш ворхІ-ворхІ дол дара. Іебархойн тептар тІехъ: чуволучун шоралла ворхІ дол яра.*

Делан цИийнан барамаш

¹³ Цул тIаьхьа цо Делан цIа^д дубьстича, иза дохалла бIе дол дара, ткъа шена тIехь и гIишло лаьтташ йолу малхбузера майда юьстича, цуьнан йохалла а бIе дол яра. ¹⁴ Делан цIенна хьалха малхбалера майда юьстича, иза а шоралла бIе дол яра. ¹⁵ Делан цIенна тIехьа йолчу майданна дубьхал лаьтташ йолчу гIишлойн йохалла, цуьнан шина а агIонгахь йолчу чобнашца цхьаьна, юьстира цо. Иза а бIе дол хилира.

Делан цIийнан йоккха чох а, чухулара чох а, уче а, ¹⁶ неIсагIанаш а, дIакъевлина кораш а, кхаа гIота тIехь агIонашкара чобнаш а – неIсагIина дубьхал мел йолу хIума дечиган турсашца кхелина яра. И турсаш дара лаьтта тIера корашна тIе кхаччалц. Кораш а дIакъевлина дара дечигаца. ¹⁷ Иштта, чухуларчу чобнна чуволу меттигна тIехула а дечиган турсаш дара. Гобаьккхина массо а пенаш тIехь, чохь а, араьх а, билгалгьяьхначу меттигашкахь, ¹⁸ каруб-маликийн а, хурма-диттийн а суьрташ дара дехкина. ХIора хурма-дитт шина каруб-маликана юккъехь дара, хIора каруб-маликан шишша юьхь яра. ¹⁹ Цхьана агIонгара хурма-диттана тIе йирзина адаман юьхь яра, ткъа вукху агIонгара – лобман юьхь яра. И тайпа суьрташ Делан цIийнахь масанхьа а дехкина дара. ²⁰ Лаьттара дубйна чуволучунна тIехула йолчу меттигна тIе кхаччалц каруб-маликаш^д а, хурма-дитташ а дара. Уьш иштта Делан цIийнан пенашна тIехула дехкина а дара. ²¹ Делан цIийнан йоккхачу чобнна чуволучохь болу гур беакIов бара.

Уггар езачу чобнна хьалха цхьа хIума яра лаьтташ. ДIахьаьжча, ²² иза дечигах бинчу сагIа доккхучу кхерчах тера яра. И кхерч кхо дол лекха а, ши дол шуййра а бара. Цуьнан маьIигаш а, бух а, агIонаш а дечигах йина яра. Цу стага соьга элира: «ХIара Везачу Элана хьалха лаьтташ йолу стол ю».

²³ Делан цIийнан йоккхачу чобнан а, уггар езачу чобнан а шишша неI яра. ²⁴ И неIарш шишша дакъа долуш яра, хIора дакъа меттахдаккха йиш йолуш дара. Ший цхьана агIор, ткъа важа ший – вукху агIор. ²⁵ Делан цIийнан йоккхачу чобнан неIарш тIехь дехкина, пенаш тIехь дерш санна долу, каруб-маликийн а, хурма-диттийн а суьрташ дара. Ткъа ученна хьалха дечигах йина лаба яра. ²⁶ ДIакъевлина кораш а, дехкина хурма-диттийн суьрташ а дара шинна а агIор – ученан а, агIонашкарчу чобнийн а, лабанийн а агIонашкахь.

Динан дайшна лерина йолу чобнаш

42 ¹ Кьилбаседехьарчу некъа тIехула араьхарчу керта а ваьккхина, цу гIишлонна а, цунна дубьхал йолчу майданна а хьалха кьилбаседехьа йолчу чобнашна тIе вигира цо со. ² И чобнаш йохалла бIе дол^д яра, ткъа шоралла шовзткъе итт дол яра, кьилбаседехьа чуволу

меттиг а йолуш. ³ Чоьхъарчу кертан ткъа дол шораллехъ долчу меттиг-на хьалха а, арахъарчу кертан цIенкъанна хьалха а лаьтташ яра и чоьнаш. Чоьнийн цхьа моГIа вукху моГIанна дуьхьал бара, кхоккха гIотахъ а болуш. ⁴ Цу чоьнашна хьалха цхьа чекхволийла яра итт дол шуьйра а йолуш, бIе* дол еха а йолуш. Цу чоьнан неIарш кьилбаседехъа йирзина яра. ⁵ Лакха тIера чоьнаш готта яра, хIунда аьлча ученаша дIалаьцна йолу меттиг йоккхаха яра, юккьерачу а, лахарчу а чоьнех цара дIалаьцначул а. ⁶ Чоьнаш кхаа гIотехъ лаьтташ яра. Керташкахъ санна, царна хIиттийна бIогIамаш дацара. Цундела лакхара чоьнаш готто яра юккьерачу а, лахарчу а моГIанашкахъ йолчу чоьнел. ⁷ Арахъара цхьа пен цу чоьнашца нийсса бина а, арахъарчу керта тIе кхо-чуш а бара. И пен шовзткъе итт дол бежа бара. ⁸ Арахъарчу кертара чоьнийн моГIаран йохалла шовзткъе итт дол яра, ткъа Делан цIенна дуьхьал болу чоьнийн моГIа бIе дол бара. ⁹ Лаха чохъ цу чоьнашна чув-воьду неI яра. Арахъарчу кертахула чувогIуш хилча малхбалехъара чув-воГIийла дара. ¹⁰ Кертарчу пенан шораллехъ, кьилбехъа**, майданна дуьхьал а, йоккхачу гIишлонна дуьхьал а яра чоьнаш. ¹¹ Царна хьалха а чекхволийла яра. Уьш кьилбаседехъа йирзина йолу важа чоьнаш санна яра, церан санна йохалла а, иштта шоралла а йолуш. Кьилбасе-дехъа йолчу чоьнийн чувогIийла а, куц а, неIарш а ¹² кьилбехъа йолчу чоьнийн санна яра. Чекхволийла дIайолалучу меттехъ чувовьдийла яра. Малхбалерчу лардаран пенехула чуван йиш яра.

¹³ Цо соьга элира: «Майданна хьалхара кьилбаседехъара а, кьил-бехъара а чоьнаш еза ю. Цу чохъ Везачу Элана саГIанаш дохучу ди-нан дайша уггар деза саГIанаш доу. Цу чу цара уггар деза саГIанаш – кIен саГIа а, кьинан саГIа а, гIуда такхаран саГIа а – хIиттор ду, иза еза меттиг йолу дела. ¹⁴ Динан дай цу чу бахча, церан арахъарчу керта бовла йиш яц, шайна тIера Далла гIуллакх дечу хенахъ лелош йолу бедарш охъаяхккалц, хIунда аьлча и бедарш а еза ю. Цара шайна тIе кхин бедарш юха еза, ткъа цул тIаьхъа бен халкъ долчу арабовла йиш яц церан».

Делан цIийнан кертан барам

¹⁵ Ша Делан цIийнан керташкара чоьхъара юьстина ваьлча, цо со малхбалехъа лаьттачу кевнехула аравалийра, цул тIаьхъа иза Делан цIийнан кертал арахъара меттиг юста волавелира. ¹⁶ Малхбалехъа йо-лу агIо цо шен гIожаца юьстира. И агIо пхи бIе дол хилира. ¹⁷ Цо ишт-та кьилбаседехъа йолу меттиг а юьстира, иза а пхи бIе дол хилира.

* 42:4 Ширащу грекийн гочдар тIехъ: *бIе дол*. Iебархойн тептар тIехъ: *цхьа дол*.

** 42:10 Грекийн гочдар тIехъ: *кьилбехъа*. Iебархойн тептар тIехъ: *малхбалехъа*.

¹⁸ Къылбехъара агІо юьстича, иза а пхи бІе дол хилира. ¹⁹ Малхбузерчу агІонга а вахана, иза а цо юьстича, иза а пхи бІе дол хилира. ²⁰ Иштта Делан цІийнан керташна гонах болу пен цо еа а агІонгара буьстинера. И пен бохалла а пхи бІе дол бара, иштта пхи бІе дол шоралла а бара иза. Цу пено еза меттиг еза йоцучу меттигах дІакъастайора.

Делан цІа чу Везачу Элан сийлалла схъаяр

43 ¹ Цу стага со малхбалехъа дІадерзийна лаьтташ долчу кевнна тІе вигира. ² ТІаккха малхбалехъара схъайогІуш Исраилан халкъан Делан сийлалла гира суна. Цуьнан аз, хІордан гІовгІа санна, чІогІа дара, Цуьнан сийлаллин нуьрах латта серладаьллера. ³ Суна хІоьттина долу сурт, хъалха, Дела Ярушалайм хІаллакъярхъама веанчу хенахъ Суна хІоьттинчу суьртах тера дара, иштта Кабар-хина уллохъ Суна хІоьттинчу суьртех тера а дара. ТІаккха со бертал вуйжира. ⁴ Везачу Элан сийлалла малхбалехъа дІадерзийна лаьтгачу кевнехула Делан цІа^д чу делира.

⁵ ТІаккха со, Сино хъала а айина, чохъярчу керта ваьккхира. Суна гира, Везачу Элан сийлалло дерриг а Делан цІа хъаладуьзна хилар. ⁶ Стаг суна уллохъ лаьтташ волчу хенахъ, Делан цІа чуьра суна цхъаь сайга вистхуьлуш хезира. ⁷ Оцу озо соьга элира: «Адаман кІант! ХІара меттиг Сан Іаршан меттиг а, иштта Сан когийн кІело лаьтта меттиг а ю. Со Сайн Исраилан халкъана юкъахъ массо а ханна вехар волу меттиг ю ХІара. Исраилан халкъо — я наха а, я церан паччахъаша а — кхин цкъа а Сан еза цІе бехиййр яц, Суна тешаме а доцуш, кхечу деланашна Іамал ярца а, шайн сагІа доккхучу гунашна тІехъ шайн паччахъийн декъий дІадохкарца а*. ⁸ Цара шайн неІсагІа Сан неІсагІина улло хІиттадора, иштта шайн неІарш Сан неІаршна улло хІиттайора. Тхуна юкъахъ цхъа пен бен боццухехъ, цара Сан еза цІе сийсайюхура шаьш лелочу вочу хІуманашца. Цундела Сайн оьгІазвахарца дІакхаьллира Аса уьш. ⁹ ХІинца цара Суна уллора дІадаккха деза, Суна тешаме а боцуш, шаьш кхечу деланашна Іамал яр а, шайн паччахъийн декъий а, тІаккха Со царна юкъахъ массо а хенахъ вехар ву.

¹⁰ Ткъа хІинца ахъа, адаман кІант, Исраилан халкъе дІадийца хІокху Делан цІийнах лаьцна, шаьш лелийначу харцонашна уьш юьхъ-Іаьржачу а хІиттийна, цаьрга кхунна тІера бустамаш дахийтархъама. ¹¹ Царна шаьш лелийнарг бахъана долуш эхъ хетахъ, дІагайта царна Делан цІа, хІара муха дина ду а, кхуьнан чуволу а, араволу а меттигаш

* 43:7 *Шайн паччахъийн декъий дІадохкарца а* — я иштта: *шайн беллачу паччахъашна зиярташ дарца а.*

а дІагайта царна. ХІара муха дина ду а, кхуьнан массо а парзаш а, кхуьнан куц а, кхунна лелаш болу товрат-хъехамаш а дІабийца царна. Церан дуьхъа дерриг а дІаязде, цаьрга цуьнан массо а куц лардайтархъама а, цуьнан массо а парзаш кхочушдайтархъама а. ¹² ХІара бу Делан цІийнан товрат-хъехам: ломан боххъера цунна гонах мел дерг а – уггаре дезаниг ду. Иштта бу Делан цІийнан товрат-хъехам!»

СагІа доккху кхерч

¹³ ХІорш бу сагІа доккхучу кхерчан барамаш, цхъа шири долларий, цхъа шей цхъана даларан барам лерича. Кхерчана гонах саьнгар цхъа дол кІорга яра, шоралла а цхъа дол яра. Саьнгарна арахула хІоз бара, лакхалла цхъа ше а йолуш. Иштта бара сагІа доккхучу кхерчан бух. ¹⁴ Лаьтта тІехъ болчу саьнгаран буха тІера дуьйна лахарчу кхерчан хІазарна тІе кхаччалц йолу юкъ ши дол яра. Оцу хІазаран шоралла цхъа дол яра. Лахарчу хІазарна тІера кхерчан лакхарчу хІазарна тІе кхаччалц йолу юкъ йиь дол яра, ткъа оцу хІазаран шоралла а цхъа дол яра. ¹⁵ СагІа доккхучу кхерчан^д юкъ ша диь дол лекха яра, цу чурьа хъалайолуш йиь маІа яра. ¹⁶ СагІа доккхучу кхерчан юкъ шийтта дол еха а, шийтта дол шуьйра а яра – иза ша еакІов яра. ¹⁷ Кхерч тІехъ лаьтгачу меттиган йохалла дейтта дол яра, иштта цуьнан шоралла а дейтта дол яра. Ткъа цунна гонах хІоз бара, ахдол лекха а болуш, ткъа хІазарна гонах йолу саьнгар цхъа дол шуьйра яра. Цу кхерчана тІе боьду лами малхбалехъарчу агІор бара.

¹⁸ Цу стага соьга элира: «Адаман кІант! Иштта боху Хъалдолчу Эло: „Иштта ду дийнаташ дагоран сагІа даккхарна а, цунна тІе цІийн цинцаш тохарна а лерина долу сагІа доккхучу кхерчана а лерина долу парзаш, иза бина баьлча. ¹⁹ Ткъа ахъа, – боху Хъалдолчу Эло, – Суна гІуллакх а деш, Суна тІегІерташ болчу, ЦІадукъин тІаьхъенах болчу, иштта левихойн тайпанах болчу динан дайшна къиношна тІера сагІа даккха цхъа сту дІало. ²⁰ Цунах схъадаьллачу цІийх цхъажимма сагІа доккхучу кхерчан еа маІана тІе а, иштта цуьнан беа соне а, цунна гонах болчу хІазарна тІе а хъакха. Иштта, цІан а бай, базбе иза. ²¹ Къинойх долчу сагІина лерина старгІа схъа а эций, ягае иза ха долчу меттигехъ, Делан цІенна арахъ. ²² ШолгІачу дийнахъ, тІехъ цхъа а сакхт доцу бож гезаршна юкъара схъа а эций, къинойх долу сагІа даккха цунах хъалха санна, сагІа доккху кхерч цІанбе, стараца ма-цІанбарра. ²³ Хьо и хІума дина ваьлча, бежана юкъара цхъа а тІехъ сакхт доцу старгІа а, иштта жена юкъара тІехъ сакхт доцу уьстагІ а схъабалабе. ²⁴ И дийнаташ Везачу Элана хъалха дІахІиттаде. Динан дайша, царна тІе тухъа а тесна, царех Везачу Элана дийнаташ дагоран сагІа

^{43:13-17} Арадаккхар 27:1, 2; 2 Шерашкахъ 4:1. ^{43:18-27} Арадаккхар 29:35-37.

доккхур ду. ²⁵ ВорхI дийнахь къинойх долу сагIа даккха цхьацца бож ялае. Иштта бежана юкъара тIехь сакхт доцу цхьацца старгIа а, иштта жена юкъара цхьа а сакхт тIехь доцу уьстагI а балабе. ²⁶ ВорхI дийнахь цара сагIа доккху кхерч оцу тайпана цIанбан бежа, иза баз а беш. ²⁷ И денош чекхдевллачул тIаьхьа, борхIалгIачу дийнахь, иштта кхин а тIаьхьарчу деношкахь а динан дайша цу сагIа доккхучу кхерчана тIехь дийнаташ дагоран а, бертан а сагIанаш а дохур ду шуна тIера. Ткъа Со шуна реза хир ву“». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

Малхбалерчу кевнехь дан тIедиллинар

44 ¹ Цо со юха а езачу меттиган малхбалехьа дIадерзийна динчу арахьарчу кевне схъавалийра. И ков дIакъевлина дара. ² Везачу Эло соьга элира: «ХIара ков дIакъевлина хир ду, иза дIадоьллур дац, кху чухула цхьа а стаг чекх а вер вац, хIунда аьлча хIокху кевнехула Исраилан халкъан Дела волу Веза Эла кху чу веана. ³ Ткъа элах лаьцна аьлча, цо, ша эла хиларе терра, цу кевнна хьалха охьа а хууш, Цунна хьалха бепиг дуур ду. Иза цу кевнан ученна чухула чу а вогIур ву, цигахула ара а вер ву».

Делан цIийнан керташкахь гIуллакх дарна тIедиллинар

⁴ Цул тIаьхьа цо со къилбаседехьа долчу кевнехула Делан цIенна хьалха схъавалийра. Со дIахьаьжча, Делан цIа^д хьаладуьзна долу Везачу Элан сийлалла гира суна. ТIаккха со бертал вуьйжира. ⁵ Везачу Эло соьга элира: «Адаман кIант! Хьайн дог тIе а дерзадай, хьайн бIаьргашца хьажа а хьажа, хьайн лергашца ла а догIа Ас Делан цIийнан керташна лерина мел долчу парзех а, товрат-хьехамех а лаьцна хьайга бохучуьнга. Дикка хьажа Делан цIенна чуволийле а, иштта езачу меттиган араволийлашка а.

⁶ ДIаала аьрхачу Исраилан халкъе: „Иштта боху Хьалдолчу Эло: ‘Товар ду хьуна, Исраилан халкъ, айхьа схъалаьцна болу дегаза некъ лело. ⁷ Аша Сан цIийнан керта чу хийрачу къаьмнех болу нах балийра. Иштта сунтбаза а, дегнаш хедоза а болчу аьрхачу наха а, Сан цIенна улло а кхаьчна, иза бехдина, Суна тIе сагIанийн мохь а, цIий а деача. Шайш мел динчу дегазчу гIуллакхашца Соьца бина болу барт бохийра аша. ⁸ Аша Сан деза парзаш лар ца дора, шайн метта Сан цIа лардан уьш дIа а хIиттабеш’.

⁹ Хьалдолчу Эло боху: ‘Цхьа а сунтваза волу а, дог хедоза аьрха волу а хийра стаг Сан цIа чу ван ца веза, иза Исраилан халкъана юкъахь ве-хаш велахь а.

¹⁰ Ткъа левихойх лаьцна аьлча, Исраилан халкъ туьлучу хенахь уьш а, Суна уллора дIа а бевлла, шайн цIушна тIаьхьа а хIуьттуш,

тилабелира. Шаш лелинарг бахъана долуш царна таIзар дийр ду. ¹¹ Левихой Сан цIийнан кертахь хир бу езачу меттиган кевнаш лардархъама а, кертахь гIуллакх дархъама а. Цара дийнаташ дагоран сагIанашна а, кхидолчу сагIанашна а лерина долу дийнаташ дойур ду адамашна. Цара адамашна гIо а дийр ду, царна гIуллакх а дийр ду. ¹² Амма шайн цIушна хьалха адамашна гIуллакх дарехула левихоша Израилан халкъ гал а далийтира, цуьнга къинош а летадайтира. Цундела Аса хъалаайинчу куйгаца чагIо йира, – боху Хьалдолчу Эло, – шаш лелинарг бахъана долуш царна таIзар дийр ду аьлла. ¹³ Динан дай санна Суна гIуллакх дан уьш Суна улло богIур бац, иштта Текхевдар бац еза мел йолчу хIуманашна – уггар дезачу сагIанашна. Шаш мел лелийна долу боьха хIума бахъана долуш юьхьIаьржачу хIиттина лелар бу уьш. ¹⁴ Ас уьш хIиттор бу Делан цIа лардан а, цIийнан керташкахь дан дезаш мел долу хIума дан а.

¹⁵ Ткъа левихойн тайпанах долчу ЦIадукьин гаранах болу динан дай, Израилан халкъ Сох дIадирзинчу хенахь Сан еза меттиг ларьеш болу, Суна улло кхача безаш бу, Суна хьалха гIуллакх дархъама. Уьш Суна хьалха лаьтташ хир бу, Суна сагIанийн мохь а, цIий а доккхуш'. Иштта боху Хьалдолчу Эло. ¹⁶ 'Уьш бен чубогIур бац Сан езачу меттиге, Сан шуьнна улло а богIур бу, Суна гIуллакх дархъама а, ха дархъама а. ¹⁷ Чоьхьарчу кертан кевнна чу баьхкича, цара шайна тIе дуткъачу кIадих йина хIуманаш юхур ю, ткъа чоьхьарчу кертан кевнна уллохь а, иштта Делан цIа чохь а гIуллакх дечу хенахь царна тIехь тIергIан хIума хила йиш яц. ¹⁸ Церан коьртахь дуткъачу кIадих йина чалбанаш хила еза, иштта церан чухулара хIуманаш а дуткъачу кIадих йина хила еза. Шайна тIе хьацар долубйту хIума юха ца еза цара. ¹⁹ Адамаш долчу арахьарчу керта шаш довла дезачу хенахь, цара чохь гIуллакх дечу хенахь шайна тIехь хуьлуш йолу бедарш дIа а яьхна, уьш езачу чоьнаш чохь йита еза. Цул тIаьхьа цара шайна тIе кхин хIума юха еза, шайн бедарех хьакхабаларца адамашна тIе йозалла ца йоссийта*.

²⁰ Цара шайн кортош дIадаша ца деза, иштта шайн коьртахь месаш яхъялийта а ца еза, амма шайн месаш дIаларга еза цара. ²¹ Шаш чоьхьарчу керта доьлхучу хенахь, цхьанна а динан дас чагIар мала ца деза. ²² Цара я йисина йолу зуда а, я марера цIа еана йолу зуда а шайна маре яло ца еза. Амма Израилан халкъах йолу йоIстаг я динан дех йисинарг яло магош ду царна.

* 44:19 Адам езачу хIуманех хьакхалахь, цунна зе дийр дара.

44:17, 18 Арадаккхар 28:39-43; Iамалгъяр 16:4. 44:19 Iамалгъяр 16:23. 44:20 Iамалгъяр 21:5. 44:21 Iамалгъяр 10:9. 44:22 Iамалгъяр 21:7, 13, 14.

²³ Цара Iамо деза Сан халкъана дезаниг деза доцучух къасто а, иштта Суна хьалха цIенаниг^д боьхачух схьакъасто а. ²⁴ Дов даьллачу хенахь динан дай цигахь кхелахой санна хила беза, ткъа Сан нийсоне хьаьжжина кхел ян а еза цара. Билгалдаьхначу динан массо а дезачу деношкахь Сан товрат-хьехамаш а, парзаш а лардан деза цара, иштта Суна леринчу шобтан денойн дозалла а лардан деза цара.

²⁵ Уьш беллачарах дIахьакхабала ца беза, шайш Суна хьалха боьха ца хилийтархьама. Царна юкбахь да я нана, кIант я йоI, иштта ваша я маре яхаза йолу йиша елахь, царах дIахьакхавала мегаш ду. ²⁶ Динан да Далла хьалха цIанвинчул тIаьхьа, цо кхин а ворхI дийнахь собар дан деза. ²⁷ Делан цIийнан чохььарчу кертахь гIуллакх дан ша кхин а цига ваханчу дийнахь шена тIера цо къинан сагIа даккха деза'. Иштта боху Хьалдолчу Эло.

²⁸ 'Левихошна шерет дийр ду: Со церан шерет хир ду. Израил-махкахь церан лаьттан дакъа хир дац, церан долахь Со хир волу дела. ²⁹ Царна даа кIен сагIанаш а, иштта къинан сагIанаш а, гIуда такхаран сагIанаш а лур ду. Израил-махкахь Суна лерина мел йолу хIума церан долахь хир ю. ³⁰ Дуьхььара схьа мел гулдинчу ялтех тоьлла дакъа а, массо а тайпана Суна лерина долу совгIаташ а кxочу динан дайшна. Шайн ялтех даьккхинчу дуьхььарлерчу бедах а тоьлла дакъа де динан дайшна, шайн хIусамаш декъалйна хилийтархьама. ³¹ Цхьа а тайпа къеелла хIума а, акхароша йийначу хIуманаш а олхазарийн а, я дийнагийн а жижиг даа йиш яц динан дайн'«».

Везачу Элан деза дакъа

45 ¹ «Шайш, кхаж а тесна, латта доькьучу хенахь, лаьттан еза кIюшт Везачу Элана совгIатна дIакъастае. Иза йохалла ткъе пхиь эзар дол^д, ткъа шоралла ткъа эзар дол* хила еза. Цуьнан гонахарчу дозанна чохььара дерриге а латта деза хир ду. ² Оцу лаьтта пхи бIе дол дохаллехь а, иштта пхи бIе дол шораллехь а долу еакIов латта шена тIехь Делан цIа^д долуш йолчу езачу меттигна лерина хила деза, ткъа цунна гонах шовзткъе итт дол шена тIехь хIумма а йоцуш йолу аре а хила еза. ³ Ткъа лаьттан езачу кIюшта тIера ткъе пхиь эзар дол йохаллехь а, итт эзар дол шораллехь а латта схьакъастаде. ТIехь Делан цIа долу уггар езачу меттигна лерина хир ду иза. ⁴ И даздина латта хир ду, Делан цIа чохь гIуллакх деш болчу а, Далла гIуллакх дан Цунна тIе богIуш болчу а динан дайн. Цу лаьтта тIехь цара шайна цIенош

* 45:1 Грекийн гочдар тIехь: *ткъа эзар дол*. Iебархойн тептар тIехь: *итт эзар дол*.

44:23 Iамальяр 10:10. 44:25 Iамальяр 21:1-4. 44:28 Лелар 18:20. 44:29, 30 Лелар 18:8-19.

44:31 Iамальяр 22:8.

дийр ду, иштта Делан цІенна лерина йолу еза меттиг а хир ю цигахь.
⁵ Ткъе пхи эзар дол йохаллехь а, итт эзар дол шораллехь а долу лаьттан дакъа Делан цІийнан керташкахь болх беш болчу левихойн долахь хир ду. Церан цигахь шайш Іаш йолу гІаланаш хир ю*.

⁶ ГІалин дола даккха пхи эзар дол шуьйра а, ткъе пхи эзар дол деха а долу лаьттан дакъа. Иза лаьттан езачу кІоштана дуьххьал хила деза. И латта дерриг а Исраилан халкъан долахь хила деза.

⁷ Элана дІало лаьттан езачу кІоштана а, иштта ГІалин дола яьк-кхинчу меттигна а шинна а агІор долу латта. И латта ГІалин малхбузерчу дозанна тІера малхбузехьа а, ГІалин малхбалерчу дозанна тІера малхбалехьа а дІасадаьржар ду. Элан лаьттан дохалла малхбузерчу дозанна тІера малхбалерчу дозанна тІекхаччалц Исраилан тайпанийн дакъойн дохалле хьаьжжина хир ду. ⁸ И латта Исраил-махкахь элан долахь дерг хир ду».

Элах лаьцна дерг

«Сан халкъана кхин гІело йийр яц Сан элаша, амма цара Исраилан халкъана пурба лур ду, шен тайпанашка хьаьжжина, латта шайн дола даккха». ⁹ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Тобар ду шуна, Исраилан халкъан элий! Нахана ницкъ бар а, царна гІело яр а сацаде. Цуьнан метта бакьдерг а, нийсо а лелае. Сан халкъ шен лаьтта тІера арадаккха ма гІерта». Иштта боху Хьалдолчу Эло.

¹⁰ «Нийса хуьлийла шун терза а, шун мазал^д а, шун черма а.

¹¹ Екъа хІума узуш лелош болу мазал а, коча хІума узуш лелош долу черма а цхьана барамехь хила деза. Цхьа мазал хьумаран** уьтталгІа дакъа хила деза, ткъа цхьа черма а хьумаран уьтталгІа дакъа. Церан барам хьумарца буста беза.

¹² ХІора шекхал^д чохь ткъа гер*** хуьлу, ткъа цхьана мин**** чохь ткъа, ткъе пхиь, пхийтта шекхал хуьлу.

¹³ ХІара ял ю аша шайн элана яла езаш: хІора кІен я мекхан хьумар тІера мазалан йолхалгІа дакъа. ¹⁴ Зайтдаьттанна тІера дІаяла езаш йолу ял, черманца узуш йолу: хІора зайтдаьттан хьумар тІера черманан уьтталгІа дакъа (итт черма цхьа хьумар ду). ¹⁵ Исраил-мехкан дикачу дежийлашна тІехь долчу даьхнина тІера дІаяла езаш йолу ял

* 45:5 Иштта ду грекийн гочдар тІехь. Іебархойн тептар тІехь иштта дІаяздина ду: *Церан долахь ткъа чохь хир ю.*

** 45:11 *Хьумар* — цхьа хьумар ши бІе ткъа литр озаран барам бу.

*** 45:12 *Гер* — цхьа гер 0.6 грамм озаран барам бу.

**** 45:12 *Мин* — цхьа мин 500 грамм озаран барам бу.

иштта ю: хІора ши бІе уьстагІна юкъара цхъацца уьстагІ. И массо а ял кІен сагІанашна а, дийнаташ дагоран сагІанашна а, бертан сагІанашна а лерина ю, адамашна тІера кьинош дІадахархъама». Иштта боху Везачу Эло.

¹⁶ «Махкахъ Іаш волу хІора стаг декхарийлахъ ву Израил-мехкан элана луш йолчу оцу йолана дакъалаца. ¹⁷ Ткъа эла декхарийлахъ ву дезачу деношкахъ а, бутт цІинлучу хенахъ а, шоьтан деношкахъ а — Израилан халкъан динан массо а дезачу деношкахъ — дохуш долчу дийнаташ дагоран а, кІен а, чагІаран а сагІанашна хІуманаш а, даьхни а дІадала. Цо даьхни а, хІуманаш а лур ю кьинойх долчу а, кІен а, дийнаташ дагоран а, бертан а сагІанашна, Израилан халкъана тІера кьинош дІадахийтархъама».

Деза денош

(Арадаккхар 12:1-20; Іамальяр 23:33-43)

¹⁸ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Шеран хьалхарчу беттан хьалхарчу дийнахъ бежана юкъара тІехъ сакхт доцу старгІа схъаэца, Делан цІийнан керт цІанъярхъама. ¹⁹ Динан дас оцу кьиношна тІерачу сагІаныхъадаьлла цІий схъа а эчна, иза Делан цІийнан неІсагІанашна а, иштта сагІа доккхучу кхерчан лакхарчу хІазаран еа маьІигна а, чохъарчу кертан кевнан неІсагІина а тІетоха деза. ²⁰ Изза де беттан ворхІалгІачу дийнахъ хІора ларамаза я кхетам ца хиларца къа латийначу стеган дуьхъа. Иштта цІандан деза аша Делан цІа.

²¹ Хьалхарчу беттан дейтталгІачу дийнахъ аша „Пасахъ“^{45:24} олу дезде даздан деза. И дезде ворхІ дийнахъ даздеш ду, совсазчу бедах дина бепиг а дууш. ²² Хьалхарчу дийнахъ эло сту бахъар бу, шен цІарах а, иштта дерриг а Израилан халкъан цІарах а кьинан сагІина лерина. ²³ Цу ворхІ дийнахъ Везачу Элана доккхуш долчу дийнаташ дагоран сагІина цо хІора дийнахъ тІехъ цхъа а сакхт доцу ворхІ-ворхІ старгІа а, ворхІ-ворхІ уьстагІ а дІабала беца, иштта кьинойх доккхуш долчу сагІина хІора дийнахъ гезаршна юкъара цхъацца бож а дІаяла еза. ²⁴ Эло хІора стараца а, иштта хІора уьстагІца а кІен сагІина цхъацца мазал кІа дан деза. Цо иштта хІора ша деанчу кІен мазалца цхъацца хІин* зайтдаьтта а дан деза.

²⁵ ВорхІалгІачу беттан пхуйтталгІачу дийнахъ, дезде даздечу хенахъ, тІекІел ворхІ дийнахъ цо изза хІуманаш дІаяла еза кьинойх сагІанашна а, дийнаташ дагоран сагІанашна а, кІен сагІанашна а лерина. Цо иштта оццу барамехъ зайтдаьтта а схъадан деза».

* 45:24 *ХІин* — цхъа хІин йиь литр барамехъ бара.

45:21 Арадаккхар 12:1-20; Лелар 28:16-25. 45:25 Іамальяр 23:33-36; Лелар 29:12-38.

46 ¹ Хьалдолчу Эло иштта боху: «Чоьхьарчу кертан малхбалехьа долу ков болх бечу ялх дийнахь дIакъевлина хила деза, амма шоьтан дийнахь иза, бутт цIинлучу дийнахь санна, дIадилина хила деза. ² Эла, араьхарчу кертахула чухуларчу кевнан ученна чу а веана, оцу кевнан неIарна улло дIахIуттур ву, ткъа динан дайша элан дийна-таш дагоран а, бертан а сагIанаш дохур ду. Эла, кевнан неI йолчохь Везачу Элана охьа а табIна, аравер ву, ткъа ков сарралц схьадилина хила деза. ³ Шоьтан деношкахь а, иштта бутт цIинлучу хенахь а кху мехкан халкъ хIокху кевнна уллохь Везачу Элана суждане гIур ду. ⁴ Шоьтан дийнахь ша Везачу Элана лерина доккхуйтуш долчу дий-наташ дагоран сагIина эло бан беза шайна тIехь сакхт доцу ялх Iахар а, цхьа уьстагI а. ⁵ Иштта хIора уьстагIца кIен сагIина цхьацца мазал^д кIа а дан деза, ткъа хIора Iахарца кхин а шен дан йиш йолччул кIа а дан деза, цу тIе хIора мазал кIеца цхьа хIин^д зайтдаьтта а дан деза. ⁶ Бутт цIинлучу хьалхарчу дийнахь цо тIехь цхьа а сакхт доцу старгIа а, иштта тIехь сакхт доцу ялх Iахар а бан беза. ⁷ Цо старгIица а, уь-стагIца а цхьаьна цхьа мазал кIа дала деза кIен сагIина лерина. Iахарш-ца шен дала таро йолччул кIа а дала деза цо, кхин а хIора кIен мазалца цхьа хIин^д зайтдаьтта а дала деза. ⁸ Ша кхуза вогIучу хенахь, иза кев-нан ученна чухула чувала а веза, цигахула аравала а веза.

⁹ Динан дезачу деношкахь, адам Везачу Элана хьалха дIахIуттучу хенахь, кьилбаседехьа долчу араьхарчу кевнехула чуваьлларг, кьил-бехьа долчу араьхарчу кевнехула аравала веза. Ткъа кьилбехьа долчу кевнехула чувеанарг, кьилбаседехьа долчу кевнехула аравала а веза; хIорра а стаг ша чувеанчу меттехула аравала ца веза, амма цунна дуьх-хьал долчу кевнехула аравала веза. ¹⁰ Эла а царна юкъахь хила веза — уьш чубогIучу хенахь чуван веза, уьш арабовлучу хенахь аравала а ве-за. ¹¹ Билгалдаьхначу дезачу деношкахь а, динан дезачу деношкахь а цуьнгара хIора стараца а, хIора уьстагIца а цхьацца мазал кIа дан деза, ткъа Iахаршна тIера шен дог реза доллучул кIа дала деза цо. ХIора ма-зал кIа дахьаш, цуьнца цхьа хIин^д зайтдаьтта дан а деза.

¹² Элана шен лаамца Везачу Элана сагIа даккхийта лиьча, — дийна-таш дагоран я бертан сагIа иза делахь а, — цунна малхбалехьа долу ков схьаделла деза. ТIаккха цо, шена даккхийта лиьна долу сагIа, шоьтан дийнахь санна доккхуйтур ду. Иза араваьллачул тIаьхьа цунна тIаь-хьа ков дIакъовлур ду.

¹³ ХIора дийнахь Везачу Элана лерина долчу дийнаташ дагоран са-гIина хIора Iуьйранна шо кхаьчна болу тIехь сакхт доцу цхьацца Iахар бан беза ахьа. ¹⁴ Цуьнца цхьаьна хIора Iуьйранна цхьацца сахь кIа а, иштта хIинан^д кхоалгIа дакъа зайтдаьтта а дан деза, цуьнца дама хьа-кхорхьама. Иштта ду кIен сагIанаш лаьцна массо а ханна тIедиллинарг.

¹⁵ Цара иштта массо а ханна хЮра Юьйранна дийнаташ дагоран саГІа санна цхьацца Іахар а, кІен саГІа а, зайтдаьтта а дахьар ду».

¹⁶ Иштта боху Хьалдолчу Эло: «Нагахь санна эло шен кІентех цхьанна шен долахь долчу лаьттах цхьа дакъа совГІатна дахь, иза цу кІентан тІаьхьенна кхочур ду. Иза церан долахь, доьзалан дакъа санна, хир ду. ¹⁷ Нагахь эло шен долахь долчу лаьттах шен ялхойх цхьанна совГІат дахь, и латта ялхочун долахь хир ду ПарГІатдаккхаран шо тІекхачалц, цул тІаьхьа лаьттан и дакъа элан дола дер ду. Цуьнан кІенташна бен ца кхочу шен лаьттах цо дина долу совГІат. ¹⁸ Элан бакьо яц нахера латта схьадаккха а, уьш цу лаьтта тІера дІалакха а. Шен долахь долу латта бен дала йиш яц цуьнан шен кІенташна совГІатна, хІунда аьлча Сан халкъах волу цхьа а стаг шен долахь долчу лаьтта тІера дІалалла бакьо яц цхьаннан а».

Делан цІа чуьра яа хІума кечъеш йолу чобнаш

¹⁹ ТІаккха цу стага со кевнна агІонгахь чуволійла йолчу меттехула динан дайн кьилбаседехьа дІаерзийна лаьттаху езачу чобнаш чу вигира. Цигахь малхбузехьарчу агІор йистехь йолу цхьа меттиг гира суна. ²⁰ Цо соьга элира: «Кхузахь динан дайша гІуда такхаран а, кьинан а саГІанашна деанарг кхехкор ду, иштта кІен саГІина деанарг а доттур ду, цаьрга арахьарчу керта иза ца даккхийтархьама а, иштта халкъ даздина ца хилийтархьама* а».

²¹ Цо со, арахьарчу керта а ваьккхина, цуьнан еа а маьПе вигира. ХЮра маьПехь кхин а жима керт яра. ²² ХЮра маьПерчу кертахь шовзткъа дол йохалла а, ткъе итт дол шоралла а долуш раГІуш дара. Уьш дерриш а цхьана барамехь дара. ²³ Оцу деа а раГІуна гонах дина пенаш дара, ткъа пенашна уллохь гобаккхина дина кхерчаш дара. ²⁴ Цо соьга элира: «Делан цІийнан кертахь гІуллакх деш болчара чохь халкъо деана саГІанаш кхехко деза чобнаш ю хЮрш».

Делан цІенна бухара арадолу хи

47 ¹ Цул тІаьхьа цо со Делан цІенна чуволійла йолчу улло юхавалийра. Цигахь суна гира неІсаГІина бухара арадолу хи. Иза малхбалехьа дІадоьдуш дара, хІунда аьлча Делан цІа¹ малхбалехьа дІадирзина лаьтташ дара, ткъа хи цуьнан аьтту агІор йолчу агІонна кІелара арадолуш дара, саГІа доккхучу кхерчан кьилбехьа йолчу агІонгара. ² Кьилбаседехьа долчу кевнехула цо со ара а ваьккхина,

* 46:20 *Халкъ даздина ца хилийтархьама* – нагахь санна, динан да а воуш, адам оцу даздинчу саГІанашца цхьаьна нисделча, цунна зе хир дара.

46:17 Іамальяр 25:10. 47:1 Закри-ЯхІу 14:8; Яхьъя 7:38; Довзийтинарг 22:1.

арахъарчу новкъахула малхбалехъа дІадирзина долчу кевне валийра. Ткъа цигахъ Суна гира, къилбера меллаша охъадогІу жима татол. ³ И стаг малхбалехъа дІавоьдучу хенахъ, цуьнан карахъ юстаран тІийраг яра. Цо цъа эзар дол меттиг дІаюьстира, тІаккха со цу хи чухула дІавигира. И хи сан хъакхолгана тІе кхочура. ⁴ Кхин а цъа эзар дол меттиг дІа а юьстина, цул тІаьхъа цо со хи чухула дІавигира. ХІинца и хи суна гоьллец дара. Кхин а цъа эзар дол меттиг дІа а юьстина, цул тІаьхъа цо со хи чухула дІавигира. ХІинца и хи суна гІодаюккъе кхочура. ⁵ Кхин а цъа эзар дол дІаюьстира цо, амма хІинца хин бухехула со хих чекх ца ваккхалора, хІунда аьлча хи чІогІа лакхадаьллера. Нека деш бен хи чухула дехъа ца валаваллал кІорга дара и хи. ⁶ Цул тІаьхъа цу стага соьга элира: «Къаьрзинчу бІаьргашца хьобжуш ма вара хьо, адаман кІант!» Иза а аьлла, цо со цу хин йисте юхавалийра. ⁷ Со юха-веача, цу хин йистошкахъ шинна а агІор дуккха а дитташ гира суна.

⁸ Цо соьга элира: «ХІара хи малхбалехъарчу метте дІадоьдуш ду, Іа-риба-тогІи^д чу а доьду, ткъа цул тІаьхъа иза Дуьрачу хІордах дІакхетар ду. ТІаккха оцу хІордан хи цІанлур ду. ⁹ И хи дІа мел кхеттачу меттехъ сийсаш йолу хІора са долу хІума дика ехар ю. Цу хІорда чохъ дуккха а чІерий а хир ду, хІунда аьлча и хи, массанхъа а хІуманаш цІан а еш, царна дахар а луш, цу хІордах дІакхетта. ¹⁰ Іейн-ГІадера дуьйна Іейн-Іеглайме кхаччалц хин бердашкахъ чІерийлецархой лаьтташ хир бу. Цигахъ а бойнаш якъор ю. Вуно дукха тайп-тайпана чІерий хир ду цигахъ, Дуьненаюккъерчу хІордана чохъ санна. ¹¹ Амма уьшалш а, чохъ даьржина хи долу Іаьмнаш а цкъа а цІанлур дац, уьш туьха даккхарна дуьтур ду. ¹² Цу хин шинна а йистехула хъаладовлуш шайна тІе стом латош долу тайп-тайпана дитташ хир ду. Царна тІера гІаш цкъа а маргІал а доьр дац. Царна тІера стом кхачалур бац, хІора баттахъ керланиг а латош, лаьттар бу, хІунда аьлча царна тІекхочуш долу хи езачу меттигера схьадолуш ду. Цу дитташна тІера стоьмаш кхачанна хир бу, ткъа гІаш дарбанна лелор ду».

Лаьттан дозанах лаьцна

¹³ Иштта боху Хъалдолчу Эло: «ХІорш ду аша Исраилан халкъан шийтта тайпанна шерет^д санна лун долчу лаьттан дозанаш (ткъа Юсупна ши дакъа кхочур ду). ¹⁴ Хъалаайинчу куьйгаца Аса шун дайшна чІагІо ярца лур ду аьлла и латта шайна юкъахъ цхъатеррачу дакъошкахъ декъа деза аша. ХІара латта хІинца шуна шерет санна кхочур ду.

¹⁵ ХІара ду лаьттан доза: къилбаседехъа йолчу йистехъ иза Дуьненаюккъерчу хІордана тІера дІадолало, тІаккха Хьетлонехула, Хьаматан

Иин* тIе дIакхочу. ¹⁶ Цигара дIа Хъамат-гIала а, Берата-гIала а Дамасакханий, Хъаматаний юккъехъ йолчу Сибраймана тIекхочу. Цигара дIа Хъавранаца доза долчу Хъацар-Тихунана тIе кхочу. ¹⁷ Иштта, лаьттан къилбаседера доза хIордана тIера дуьйна Дамасакхан кIюштан къилбаседерчу дозанахъ йолчу Хъацар-Иейнана тIехъ хир ду, цигара дIа къилбаседехъа йолчу Хъамат-гIала лаьттаху меттигца а хир ду.

¹⁸ Малхбалехъа долу доза Хъавранний, Дамасакхний юккъехула долу, иштта ГалIадний, Израил-махканий юккъехула долу, Йордан-хийистехула дIадоьду малхбалехъа болчу хIордана тIе кхаччалц. Иза малхбалехъара доза хир ду.

¹⁹ Къилбехъа долу доза Тамарина тIера Мериба-Кхадеш цIе йолчу шовданна тIе кхаччалц дIагIур ду, цул тIаьхъа Мисар-мехкан дозанехъ долчу хин йистехула Дуьненаюккъерачу хIордана тIе кхаччалц дIагIур ду. Иза къилбехъара долу доза хир ду.

²⁰ Малхбузехъарчу агIор дозанна метта Дуьненаюккъера хIорд хир бу, Хъаматан Иинна дуьхьал йолчу меттигна тIе кхаччалц. Иза малхбузехъара долу доза хир ду.

²¹ И латта, Израилан халкъан тайпанашка хъаьжжина, шайна юкъахъ дIасадекъа. ²² И латта шайна а, шайна юкъахъ доьзалш а кхоьллина, бегахъ болчу кхечу къаьмнех болчу нахана а, кхаж а тасий, дIасадекъа. Кхечу къаьмнех болу нах израилхошца нийсса лара беа. Царна а, Израилан халкъан тайпанашна санна, лаьттан дакъа кхочу. ²³ И тIевеана стаг юкъахъ вехаш долчу тайпано лаьтта тIера цунна доьзалан дакъа дала деза». Иштта боху Хъалдолчу Эло.

Тайпанашна юкъахъ латта декъар

48 ¹ «ХIорш ю тайпанийн цIераш. Къилбаседехъа йолчу агIор Хъетлонан некъана уллохула Хъаматан лаьмнийн дехъадовларан метте, цигара дIа Хъацар-Иейнана тIе кхаччалц (иза Дамасакхан кIюштан доза ду. Цунна къилбаседехъа чохъ Хъамат-гIала йолу меттиг ю): малхбалехъарчу дозанна тIера хIордана тIе кхаччалц Данан тайпанан лаьттан дакъа хир ду. ² Данан дозанна тIера, малхбалехъара малхбузехъа кхаччалц долу лаьттан цъа дакъа Ашаран тайпанна кхочур ду. ³ Ашаран дакъа тIера, малхбалехъара малхбузехъа кхаччалц долу лаьттан важа дакъа Напталан тайпанан долахъ хила деза. ⁴ Напталан дакъа тIера дуьйна малхбалехъара малхбузехъа кхаччалц долу лаьттан дакъа Маннашан тайпанан хила деза. ⁵ Маннашан долахъ долчу дакъа

* 47:15, ¹⁶ Ширащу грекийн гочдар тIехъ: ...*Хъаматан Иин тIе дIакхочу. Цигара дIа Цедад-гIала...* Иебархойн тептар тIехъ: ...*Цедадан Иин тIе дIакхочу. Цигара дIа Хъамат-гIала...*

тЕра дуьйна малхбалехъара малхбузе кхаччалц долу лаьттан цхъа дакъа Эпрайман долахь хила деза. ⁶ Эпрайман дозанна тЕра схъа, малхбалехъара дуьйна малхбузе кхаччалц долу цхъа дакъа Раабанан долахь хила деза. ⁷ Раабанан дозанна тЕра, малхбалехъара малхбузехъа кхаччалц долу лаьттан цхъа дакъа ЯхIудан тайпанна кхочур ду».

Лаьттан езачу кIоштах лаьцна

⁸ «ЯхIудан декъана уллохь малхбалехъара малхбузе кхаччалц ткъе пхиь эзар дол шуьйра меттиг леринчу Талашонна дIакъастор ду. Цуьнанан йохалла, вукху дакъойн ма-хиллара, хир ю. Цу лаьттан декъана юккъехь Делан цIа^д хир ду.

⁹ Аша Везачу Элана совгIатна дала дезаш долу лаьттан дакъа йохаллехь ткъе пхиь эзар, ткъа шораллехь — ткъа эзар дол* хир ду. ¹⁰ Динан дайшна лерина долу лаьттан деза дакъа иштта хир ду. Иза кьилбаседехъа агIор ткъе пхиь эзар дол дохаллехь хила деза, малхбузехъа агIор — шоралла итт эзар дол, малхбалехь — шоралла итт эзар дол, иштта кьилбехь дохалла ткъе пхиь эзар дол хила а деза. Цу лаьттана юккъехь Везачу Элан еза меттиг хила еза. ¹¹ И латта Суна къобалбинчу а, ЦIадукьин тIаьхьенах болчу а, Сан дуьхъа ха дина болчу а динан дайшна дIало. Исраилан халкъ тиладеллачу хенахь, уьш Суна уллора дIа ца бевлира, левихой ма-бовллара. ¹² И латта, левихойн лаьттан декъана уллохь а долуш, церан долахь хир ду, ткъа лаьттан езачу кIоштах иза чIогIа деза дакъа хир ду. ¹³ Левихошна а кхочур ду лаьттан езачу кIоштах цхъа дакъа. И дакъа, динан дайн декъана уллохь а долуш, хир ду ткъе пхиь эзар дол дохаллехь а, итт эзар дол шораллехь а. Езачу кIоштах долу левихойн дакъа йохалла ткъе пхиь эзар дол хир ду, ткъа шоралла — итт эзар дол хир ду. ¹⁴ Цу лаьттах цхъа а дакъа я докка а, я хийца а йиш яц церан. Иштта цхъана стеган карара вукхун кара дIадала а йиш яц и тоьлла латта, хIунда аьлча иза Везачу Элан долахь долу деза латта ду.

¹⁵ Важа долу лаьттан дакъа, ткъе пхиь эзар дол дохаллехь а, пхи эзар дол шораллехь а долу, гIалин дола а даьккхина, дIалур ду, иза деза хир дац. Цу лаьтта тIехь адамаша гIишлош а йийр ю, цигахь дежийлаш а хир ю, ткъа гIала цу лаьттана юккъехь хир ю. ¹⁶ ГIалин барам иштта хила беа: кьилбаседехъара агIо диь эзар пхи бIе дол, кьилбехъа йолу агIо — диь эзар пхи бIе дол, малхбалехъара а, малхбузехъара а йолу агIонаш — диь эзар пхи бIе дол хила еза. ¹⁷ ГIалин шен дежийлаш хир ю. Уьш кьилбаседехъа а, кьилбехъа а ши бIе шовзткъе итт дол хир ю, иштта малхбалехъа а, малхбузехъа а йолчу агIор ши бIе шовзткъе итт

* 48:9 Ширачу грекийн гочдар тIехь: *ткъа эзар дол*. Ибархойн тептар тIехь: *итт эзар дол*.

дол хир ю. ¹⁸ Лаьттан езачу кЮштан йистошкахь йисина меттиг – итт эзар дол малхбалехъа а, оццул малхбузехъа а – гГаларчу белхалошна даа хЮма кхио лерина хир ю. ¹⁹ Исраилан халкъан массо а тайпанех болчу гГалин белхалоша болх бийр бу цу йисинчу меттехь.

²⁰ Дерриг и схъакъастийна долу латта деакЮв хила деза – ткъе пхиь эзар дол йохаллехъ а, оццул шораллехъ а долуш. Иштта схъакъастийначу лаьтта чу йогуш хир ю лаьттан еза кЮшт а, гГала тЕхь йолу латта а.

²¹ Лаьттан езачу кЮштана а, гГалин дола яьккхинчу меттигна а шинна а агЮр долу дисина латта элан долахь хир ду. Ткъе пхиь эзар дол дохаллехъ йолчу езачу кЮштан малхбалехъ и латта Исраил-мехкан малхбалерчу дозанна тЕе кхаччалц хир ду, ткъа езачу кЮштан малхбузехъ и латта Исраил-мехкан малхбузерчу дозанна тЕе кхаччалц хир ду. Цу лаьттан ший а дакъа элан долахь хир ду, ткъа царна юккъехъ еза кЮшт хир ю, чохь Делан цГийнан еза меттиг йолу. ²² Иштта, левихойн латта а, гГалина дГаделла латта а – элан долахь долчу лаьттана юккъехъ нисло. Элан латта Бен-Яманан а, ЯхЮдан а тайпанийн лаьттана юккъехъ нисло.

²³ Ткъа кхечу тайпанашна латта иштта дГадекъа деза: малхбалехъара малхбузе кхаччалц цхъа дакъа Бен-Яманна кхочу. ²⁴ Бен-Яманан дозанна тЕера малхбалехъара малхбузехъа кхаччалц долу лаьттан цхъа дакъа ШимГин тайпанна кхочур ду. ²⁵ ШимГин дозанна тЕера малхбалехъара дуьйна малхбузе кхаччалц долу цхъа дакъа Иссарханна кхочу. ²⁶ Иссарханан декъана тЕера малхбалехъара малхбузе кхаччалц долу цхъа дакъа Забулана кхочу. ²⁷ Забулан декъа тЕера малхбалехъа йолчу йистана тЕера малхбузехъа йолчу йистана тЕе кхаччалц долу цхъа дакъа Гадина кхочу.

²⁸ Гадин къилбехъа долу доза, къилбехъа йолчу Тамарина тЕера дуьйна Мериба-Кхадеш олучу шовданна тЕе а кхаччна, цигара Мисар-мехкан дозанехъ долу хин йистехула Дуьненаюккъерачу хЮрдана тЕе кхочу.

²⁹ Иза ду аша исраилхойн тайпанашна юкъахь, кхаж а тосуш, дГадекъа дезаш долу латта, церан лаьттан дакъош а хЮрш ду», – боху Хьалдолчу Эло.

Ярушалайман кевнаш

³⁰ «ХЮрш ю гГалина чуьра араволийлаш. ГГалин къилбаседехъа йолу агЮ йохаллехъ йиь эзар пхи бЕе дол хир ю. ³¹ ГГалин кевнаш исраилхойн тайпанийн цЕраш техкина хир ду. Къилбаседехъа долу кхо

ков Раабан а, ЯхІудан а, Левин а цІераш йолуш хир ду. ³² Малхбалехъа йолу агІо а йиъ эзар пхи бІе дол хир ю йохаллехъ, цигахъ а кхо ков хир ду: Юсупан а, Бен-Яманан а, Данан а цІарах. ³³ Къилбехъа йолу агІо а хир ю йиъ эзар пхи бІе дол. Цигахъ а хир ду кхо ков: ШимІин а, Ис-сарханан а, Забулан а цІарах. ³⁴ Малхбузехъа йолу агІо а хир ю йиъ эзар пхи бІе дол йохаллехъ. Цу агІонгахъ долу кхо ков Гадин а, Ашаран а, Напталан а цІарах хир ду. ³⁵ Галина гонах йолу меттиг йохалла юъстича, ерриг а берхІитта эзар дол хир ю. Ткъа оцу дийнахъ дуьйна цу галин цІе, „Цигахъ Веза Эла ву“ аьлла, хир ю».

Даниал-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Даниал-пайхамаран тептар жуьгтийн халкъ боккхачу баланехь хиллачу хенахь яздина ду. ХIетахь и халкъ хийрачу махкарчу паччахьо Iазапехь латтош а, эккхийна лелош а хилла. Дийцарш а, дуьхьалхIиттина суьрташ а юкъа а далош, яздархочо сатуьйсуре шен заманчохь халкъана ницкъ беш болу паччахьаш-Iазапхой дIа а баьхна, Дала къастийначу халкъан паргIато меттахIоттаре.

Тептаран ши дакъа ду: 1) Делах тешарехула а, Далла муьгIахь шашь хиларехула а шайн мостагIий эшош болчу Даниал-пайхамарх а, цуьнан накьостех а лаьцна долу дийцарш. Оцу дийцарш тIехь далийнарг Бавелан а, Парсин а пачхьалкхаш хиллачу хенахь хилла хIуманаш ду. 2) Даниална дуьхьалхIоьттина масех сурт. Цара билгало еш довзуйту Iазап латтош хиллачу масех пачхьалкхана хьалха-гIаьхьа хилла бохамаш а, кхиамаш а. Суьрташа доладо Бавел-пачхьалкхан кхиам а, бохам а гайтар. Эххар а, суьрташа сьхадуйьцу хийрачу мехкийн Iазапхошна тIедогIу долу хIаллакхийлар а, Дала къастийначу халкъо боккхур болу толам а.

Набухди-Нецаран кертахь

1 ¹ ЯхIу-Якхам-паччахьо ЯхIуд-махкахь паччахьалла дечу кхоалгIачу шарахь Бавел-мехкан паччахьо Набухди-Нецара, ван а веана, Ярушалайм-гIалина го лецира. ² TIаккха Хьалдолчу Эло цуьнан кара вахийтира ЯхIуд-мехкан паччахь волу ЯхIу-Якхам. ЯхIу-Якхам-паччахь а, кхин дIадигна долу адамаш а Набухди-Нецара ШанIар-махкара шен делан цIа^д чу дIадигийтира. Ткъа Ярушалайм-гIалара Делан цIа чурьа цхайолу еза хIуманаш, шен дола а яьхна, шайн делан цIа чурьа хазнина тIе дIаяхийтира цо. ³ Паччахьо омра дира шен кертарчу хьаькамийн куьйгалхочуьнга Ашпеназе, израилхойн тоьллачу паччахьийн а, элийн а цIийнах бевлла болу къонахой шена тIе сьхабалабе аьлла. ⁴ Уьш хила безара шайн догIамашца цхьа а сакхталла а йоцуш, юьхьсибатца хаза а болуш, муьлхха а Iилма Iамо кхетам а болуш, Iилма девзаш а болуш, кIорггера хьекьал а долуш, паччахьан цIа чохь гIуллакх дан

^{1:1} Сулим 24:1; ² Шерашкахь 36:5-7. ^{1:2-4} Сулим 20:17, 18; 24:10-16; ² Шерашкахь 36:10; ЕшаI-ЯхIу 39:7, 8.

ларор болу кьонахой. Царна Јамор ду хашадийн мотт бийца а, цу маттахь долу тайп-тайпанара тептарш деша а. ⁵ Иштта паччахьо тЕдиллира хЮра дийнахь царна шен цІа чьура мала чагІар далар а, ја хІума ялар а. КхидІа а тЕдиллира цо и кьонахой кхаа шарахь кхетош-кхиор а, и хан дІаяьлча, уьш шена тЕбалор а. ⁶ Цу кьонахошна юкьахь бара ЯхЮдан тІаьхьенах болу Даниал а, Хьанан-ЯхІу а, Мишаал а, Јазар-ЯхІу а. ⁷ Паччахьан кертара хьаькамийн коьртачу куьйгалхочо церан цІераш хийцира. Даниалх – Бел-Ташацар элира, Хьанан-ЯхІух – Шадрак элира, Мишаалах – Мешак элира, ткъа Јазар-ЯхІуна Іабди-Нага боху цІе тиллира. ⁸ Паччахьан цІа чьура юучуьнца а, паччахьо молучу чагІарца а ша Далла гергахь бехлур вац аьлла, нигат дира Даниала. Цундела цо дийхира Ашпеназе Далла гергахь хьарам йолчу юучух а, маларх а ша хьакха ца валийтар. ⁹ Дала нисдира паччахьан кертара хьаькамийн куьйгалхо цуьнца дика хилар. ¹⁰ Цу коьртачу куьйгалхочо Даниале элира: «Кхоьру со сайн олахочух, сайн паччахьах. Цо ша хІоттийна шуна и даар-малар далар. Нагахь санна цунна шун хенара болчу кьонахойл шун яххьаш гІелъелла гахь, сан корта боккхуйтур бу аш паччахье».

¹¹ ТІаккха Даниала ша а, шен кхо накьост а ларван коьртачу куьйгалхочо хІоттийначу гІаролхочуьнга дехар дира: ¹² «Зехьа ахьа хьайн леш итт дийнахь. Балийтахьа тхуна баа беккъа хасстоьмаш а, мала хи а. ¹³ ТІаккха хьожур хьо тхан яххьашка а, паччахьан юург-мерг йиьначеран яххьашка а. Цул тІаьхьа хьайн лех хьайна луьург дер ахь».

¹⁴ Даниала аьлларг а дина, цо итт дийнахь зийра уьш. ¹⁵ Итт де даьлча, церан яххьаш а, догІмаш а паччахьан кхача бууш Гийначарел хаза хилла карийра. ¹⁶ Цул тІаьхьа гІароло, ойла ца керчаш, церан юург а, чагІар а, схьа а оьций, царна баа хасстоьмаш лора.

¹⁷ Цу веа а кьонахчунна массо а тайпана тептарех кхетар а, Іилма хаар а, хьекьал а делира Дала. Ткъа Даниална, цул совнаха, гина гІенаш а, самах дуьхьалхІуьтту суьрташ а тида хаар делира.

¹⁸ Йийсарехь болчарна юкъара хаьржина массо а кьонахой паччахьна гайта йиллина хан тІекхьачначу хенахь, паччахьан кертара коьртачу куьйгалхочо уьш Набухди-Нецар-паччахьна тЕбалийра. ¹⁹ Ша царца къамелаш дича, паччахьна билгалделира цу массо а кьонахошна юкьахь цхьа а Даниале а, Хьанан-ЯхІуга а, Мишаале а, Јазар-ЯхІуга а кхочуш ца хилар. ТІаккха хІорш бисира паччахьан кертыхь гІуллакх дан. ²⁰ Муьлххачу а хьекьал-кхетам оьшучу гІуллакхехь а, паччахьо хІуьа хаттар дича а, цунна карабора уьш уьтгазза алсам хууш шен пачхьалкхера мел болчу бозбунчел а, эвляеэл а. ²¹ Иштта Гийра цигахь Даниал, Къуреш-паччахь хІоьттина хьалхара шо тІекхачалц.

Набухди-Нецарна гина гІан

2 ¹ Набухди-Нецара паччахьалла дечу шолгІачу шарахь цунна гора гІенаш. Уьш бахьана долуш синтем боцуш а, наб яйна а вара иза.

² Паччахьо омра дира, бозбунчаш, палтуйсурш, жинашца тайнарш, седа-жайна хьовсурш сьхакхайкха аьлла, цаьрга шена гІенах гина суьрташ сьхадийцийтархьама. Уьш, баьхкина, паччахьна хьалха ДІа-хІиттира. ³ ТІаккха паччахьо элира цаьрга: «Суна гІан гина. Сан сагатделла. Сайн гІенах кхета лаьа суна».

⁴ Седа-жайна хьовсучара арамхойн маттахь* элира паччахье: «Паччахь! Вехийла хьо даим! Дийцахь хьайн лешка и гІан, тІаккха дуьйцур ду оха цуьнан маьІна».

⁵ Паччахьо, жоп луш, элира седа-жайна хьовсучаьрга: «Ас чІагІо йина, нагахь санна аша сан гІан а, цуьнан маьІна а суна ца дийцахь, шух, аьтта, кескаш яйта а, шун цІенойх саьлнаш йита а. ⁶ Нагахь санна аша сан гІан а, цуьнан маьІна а дийцахь, соьгара совгІаташ а, сийлахь-боккха ларам а хир бу шуна. Дийца хІинца сан гІан а, цуьнан маьІна а».

⁷ ШолгІа а цара дийхира паччахье: «Дийцахьа, паччахь, хьайн лешка хьайна гина гІан, тІаккха туьдур ду оха цуьнан маьІна».

⁸ Паччахьо элира, жоп луш: «Билггала хаьа суна, ас чІагІо йинийла хууш, шу хан ялийта гІертий. ⁹ Сан гІан аша соьга ца дийцахь, шуна массарна а цьхатерра таІзар дийр ду. Шу дожку соьга, хан а ялийтина, доцург дийца а, аьшпаш ботта а. Дийца сан гІан, тІаккха хуур ду суна цуьнан маьІна шуна хаьа я ца хаьа».

¹⁰ Седа-жайна хьовсучара элира паччахье: «Дац-кх хІокху лаьтта тІехь цьха а адам и гІуллакх паччахье дийцалур долуш, цундела цьхана а сийлахь а, нуьцкъала а волчу паччахьо и саннарг тІедожийна дацара цьхана а бозбунчашна а, эвлаяшна а, седа-жайна хьовсучарна а.

¹¹ Ша деланаш боцучарна, цьханна а хуур доцуш, тІех хала ду паччахьо тІедожийна и гІуллакх. Ткъа уьш кху лаьтта тІехь бехаш бац».

¹² И хезча, чуьравелира паччахь, чІоугІа оьгІазвахара иза. ТІаккха цо омра дира, бавелхойн берриге а хьекъале нах хІаллакбе аьлла. ¹³ Хьекъале нах хІаллакбе аьлла, и омра дича, Даниал а, цуьнан накьостий а лийхира, уьш хІаллакбархьама.

Дала Даниална гІенан маьІна довзуйту

¹⁴ И хьекъале нах байар паччахьан гІаролан коьртачу хьаькамна Ариханна тІедиллина дара. Цуьнга оьзда а, хьекъале а къамел дира

* 2:4 ХІара тептар кхузара дІа ворхІалгІа корта чекхбаллалц яздина дара арамхойн маттахь.

Даниала. ¹⁵ Цо хаьттира Арихане: «Паччахьера иштта буьрса омра хIунда даьлла те?» – аьлла. Арихана и гIуллакх ма-дарра дийцира Даниале.

¹⁶ ТIаккха, ваха а вахана, Даниала паччахье дийхира шена хан ялар, цу гIенан маьIна паччахьна довзийтархьама. ¹⁷ Шен цIа а веана, Даниала шен накьосташка Хьанан-ЯхIуга а, Мишаале а, Iазар-ЯхIуга а и гIуллакх дIадийцира. ¹⁸ Ша а, шен накьостий а кхечу бавелхойн хьекьалалла долчаьрца хIаллак ца байтархьама, Даниала шен накьосташка дийхира стигалшкарчу Деле доIанаш дар, Шен кьинхетамца а, дикаллица а Цуьнга паччахьан гIенан кьайле шайна йовзийтар доьхуш. ¹⁹ ТIаккха, буса дуьхьал сурт а хIоьттина, дIаеллаелира и кьайле Даниална. Стигалшкара Дела хаставира Даниала:

- ²⁰ «Хастам бу Хьуна, Дела, азалера абаделлалц^д,
кхетам а, ницкъ а Хьобгахь болу дела!
²¹ Ахь хуьйцу-кх хенаш а, заманаш а,
дIа а боху, хIитта а бо паччахьаш.
Ахь кхетам болчарна кхетамалла ло,
хьекьал долчарна хьекьалалла ло.
²² Ахь дIайоьллу кIорггера кьайленаш,
хаьа Хьуна боданехь дерг,
серло а Хьобца еха.
²³ Ас хеставо Хьо, ваз а во Хьо, сан дайн Дела,
Ахь хьекьал а, ницкъ а суна делла дела.
Оха Хьайга дехнарг суна дели Ахь,
паччахьан гIуллакх а довзийти Ахь тхуна».

Паччахьна шен гIан довзийтар

²⁴ Цул тIаьхьа, паччахьо бавелхойн хьекьалалла дерш хIаллакбар тIедожийна волчу Ариханна тIе а вахана, Даниала дийхира, и бавелхойн хьекьале нах хIаллак а ца беш, ша паччахьна тIе вигахь, тIаккха ша дIадуьйцур ду цу гIенан маьIна аьлла.

²⁵ Арихана, сихха Даниал паччахьна тIе а вигна, элира: «Йийсарехь болчу ЯхIуд-махкарчу кIенташна юкьахь цхьа стаг карийна суна, паччахьна цуьнан гIенан маьIна дуьйцур долуш волу».

²⁶ Паччахьо, Бел-Ташацар аьлла, цIе тиллина волчу Даниале хаьттира: «Дийцалур дуй хьобга суна гина гIан а, цуьнан маьIна а?»

²⁷ Даниала паччахье жоп делира: «Паччахь, ахьа хьоттуш йолу кьайле хуур яц хьекьалалла долчарна а, эвлаяшна а, бозбунчашна а, палто-сучарна а. ²⁸ Амма ву стигалшкахь кьайленаш дIайоьллуш волу Дела. Цо дIадоьллу Набухди-Нецар-паччахьна тIаьхьарчу заманчохь хиндерг. Хьо дIавижна волуш хьан коьрта чохь хьуна гина гIан а, сурт а

иштта дара: ²⁹ Давижна волуш, паччахь, хьо ойла еш вара: „ХIун хир ду те хIинчачул тIаьхьа?“ – бохуш. И кьайленаш дIайоьллуш Волчо хьуна хиндерг гайтира. ³⁰ Лаьтта тIехь бехаш болчарна юкьахь массарел а кхетам болуш со ву аьлла, дIаеллаелла яц суна и кьайле, иза ду хьуна, паччахьна, хайтархьама хIун ойланаш йоллу хьан даг чохь.

³¹ Хьуна, паччахь, иштта сурт хIоьттинера: лаьтгаш дара тайп-тайпанчу гIирсех дина цхьа доккха сурт. Инзаре доккха дара иза. Исбаьхьа лепаш лаьттара и хьуна хьалха. Кхераме дара цуьнан васт. ³² Цу суьртан корта бара цIеначу деших бина. Цуьнан накха а, цуьнан куьйгаш а детих дина дара. Цуьнан гай а, гIогIаш а цIестан дара. ³³ Цуьнан настарш аьчках йина яра, ткьа когийн цхьадолу дакьош аьчках, важа дакьош поппарх дина дара. ³⁴ Хьо хьобжуш лаьтташехь, цхьа тIулг, ломах ша дIакьастийча, чухецабелира. Цу суьртан аьчках а, поппарх а бинчу когашна тIе а боьжна, уьш бохийра цо. ³⁵ TIаккха ша дерриге а цхьана этира: эчиг, поппар, цIаста, дети, деши, аьккенан хьаьттахь йолу чан санна, хилира. Мохо ядийра уьш, хилла лар а ца йисира царех. Ткьа и цIу^д вохийна болчу тIулгах боккха лам хилира, доллу латта а дузуш.

³⁶ XIара ду-кх и гIан! Дуьйцур вай паччахьна цуьнан маьIна а. ³⁷ Хьо ву паччахь, паччахьийн а паччахь, стигалшкара Дала паччахьалла а, олалла а, ницкь а, сийлалла а делла волу. ³⁸ Цо делла хьан кара массо а адамаш, уьш миччанхьа дехаш делахь а, лаьттан дийнаташ, стигалшкара олхазарш, хьо царна тIехь олахо а вина Цо. И дашо корта – хьо ву! ³⁹ Хьол тIаьхьа кхоллалур ю кхин пачхьалкх, кхул оьшуш а йолуш, тIаккха кхин а кхоалгIа пачхьалкх хир ю, цIестаниг. Цо дерриге а лаьтта тIехь олалла дийр ду. ⁴⁰ Ткьа йоьалгIа пачхьалкх хир ю, эчиг санна, чIогIа. Эчиго массо а хIума йохаяре а, атаре а терра, иштта и пачхьалкх а хир ю, массо а хIума хIаллакдеш долу эчиг санна, ерриг а хьалхалера пачхьалкхаш отуш, йохош. ⁴¹ Ткьа хьуна гина болу когаш а, когийн пIелгаш а, цхьа дакьа кхийрачу поппарх, важа дакьа эчигах лаьтгаш долу, – иза хир ю екьаелла пачхьалкх. Цуьнца жимма эчиган чIагIо хир ю, хIунда аьлча хьуна гира эчиг кхийран поппарх эделла. ⁴² Когийн пIелгаш эдинчу эчигах а, поппарх а дина хиларе терра, иштта и пачхьалкх а хир ю цхьайолу меттигаш чIогIа йолуш, вуьш экам йолуш. ⁴³ Ткьа хьуна гина долу, кхийран поппарца эдина долу эчиг иза – оцу пачхьалкхийн урхалчаш адаман хIуьнца, вовшашлахь захалонаш деш, элур бу бохург ду. Амма эчиг а, поппар а цхьаьна ца эдаларе терра, и пачхьалкхаш цхьаьнакхетар яц. ⁴⁴ Цу пачхьалкхаша олалла дечу деношкахь стигалшкара Дала кхуллур ю цкьа а йохалур йоцу, цхьана а кхечу кьоме эшалур йоцу пачхьалкх. Цо аьтта дIайохуьйтур ю массо а пачхьалкхаш, ткьа ша-м лаьттар ю иза даим.

⁴⁵ ХІунда аьлча и тІулг, хьуна ма-гарра, лам тІера дІакъастийра, амма иза адаман куьйго дина дацара. Ткъа оцу тІулго, цу суьртана тІе а керчина, эчиг а, цІаста а, поппар а, дети а, деши а аьтта дІадаьккхира. Сийлахь Воккхачу Дала хаам бина паччахьна хиндолчух лаьцна. И гІан а бакъ ду, иштта нийса ду цуьнан маьІна а».

Даниална совгІат далар

⁴⁶ Тпаккха Набухди-Нецар, Даниал ваз а вина, цунна суждане вахара. Цунна сагІанаш даха а, хаза хьожа йогІу хІуманаш ягае а аьлла, омра дира цо. ⁴⁷ Паччахьо элира Даниале: «Баккъалла ву шун Дела массо а деланийн Дела а, паччахьийн Олахо а, къайленаш йовзуйтуш волу, хІунда аьлча хьуна а и къайле Цо йовзийтина дела». ⁴⁸ Тпаккха даржехь лакхаваьккхира паччахьо Даниал. Дуккха даккхий совгІаташ делира цо цунна. Бавел-мехкан цхьана декъа тІехь а, бавелхойн хьекъалалла долчарна тІехь а коьрта хьаькам хІоттийра цо иза. ⁴⁹ Цул сов, Даниала шега дехар дича, паччахьо Бавел-мехкан гІуллакхаш дан Шадрак а, Мешак а, Іабди-Нага а хІоттийра, ткъа Даниал паччахьан кертахь висира.

Набухди-Нецаран омра

З ¹ Набухди-Нецар-паччахьо деших цхьа сурт дайтира, лакхалла кхузткъа дол^д барам болуш, ткъа шоралла ялх дол барам болуш. Цо иза дІахІоттийра Бавел-махкара Дура олучу шерачу арахь. ² Тпаккха Набухди-Нецар-паччахьо схьакхайкхира тхьамданаш, мехкадай, куьйгалхой, коьрта кхелахой, хазна Іалашийираш, бакъонаш лелораш, кхелан нийсо ларийираш, иштта кхин болу мехкан хьаькамаш а, и дайтина сурт даздеш, дІаделларна хІоттийначу дезачу дийнахь схьадуйла аьлла. ³ Тхьамданаш а, мехкадай а, юьртдай а, коьрта кхелахой а, хазна Іалашийираш а, бакъонаш лелораш а, кхелан нийсо ларийираш а, кхин болу мехкан хьаькамаш а Набухди-Нецар-паччахьо хьалахІоттийна долу сурт гучудаьккхар даздан схьагулбелира. Набухди-Нецар-паччахьо хьалахІоттийначу суьртана хьалха дІахІиттира уьш. ⁴ Тпаккха туркхо зевне мохь туьйхира: «Хаам бо шуйга, массо а къаьмнийн а, халкъийн а, меттанийн а болу нах! ⁵ Нагахь маІийн, шедагийн, дечиг-пондарийн, мерз-пондарийн, зурманийн иштта кхин массо а тайпана эшарийн гІирсийн аз шайна хезча, охьа а эгий, сужда де Набухди-Нецар-паччахьо дІахІоттийначу дашочу суьртана. ⁶ Ткъа, охьа а воьжна, суждане ца ваханарг, цу сохьта цІе летта йогучу пеша кхуссур ву». ⁷ Цундела, шайна маІийн, шедагийн, дечиг-пондарийн, мерз-пондарийн, кхин массо а тайпанарчу эшарийн гІирсийн аз хезча, массо а мехкийн, халкъийн, меттанийн а болчу наха, охьа а эгна, Набухди-Нецар-паччахьо дІахІоттийначу дашочу суьртана сужда дира.

МуьтIахь ца хиларна бехкебар

⁸ Оцу хенахь цхьаболу седа-жайна хьовсучара яхIудхой бахьана долуш, бахка а баьхкина, паччахье мотт туйхира. ⁹ Цара Набухди-Нецар-паччахье элира: «Паччахь, вехийла хьо даим! ¹⁰ Ахь омра динера, хIора адам шена маIийн, шедагийн, дечиг-пондарийн, мерз-пондарийн, зурманийн, кхин йолу массо а тайпанарчу эшарийн гIирсийн аз шайна хезча, охьа а эгий, сужда де деших динчу суьртана аьлла. ¹¹ Ткъа, охьа а воьжна, суждане ца ваханарг цIийийначу пеша кхосса аьлла. ¹² Амма ахь Бавел-махка тIехь гIуллакх дан хIоттийначу кьонахоша кхочуш ца до, ва паччахь, хьан омра. Уьш бу Шадрак а, Мешак а, Iабди-Нага а цIе йолу яхIудхой. Хьан деланаш а ца лору цара, ахь дIахIоттийначу деших динчу суьртана Iабадат а ца до цара».

¹³ TIаккха Набухди-Нецара, ша луьра дарвеллачохь, тIедожийра Шадрак, Мешак, Iабди-Нага а шена тIевалор. И нах паччахьна тIебалийра. ¹⁴ Набухди-Нецара хьаттира цаьрга: «Бакь дуй, Шадрак, Мешак, Iабди-Нага, аша сан деланаш ца ларар а, ас дIахIоттийначу суьртана Iабадат ца дар а? ¹⁵ Нагахь санна хIинца дуьйна шаш кийча хилахь, шайна маIийн, шедагийн, дечиг-пондарийн, мерз-пондарийн, зурманийн а, иштта кхин йолу массо а тайпанарчу эшарийн гIирсийн аз ма-хезинехь, охьа а эгий, сужда делаш аса дIахIоттийначу деших диначу суьртана. Амма аша Iабадат ца дахь, цу сохьта цIийийначу пеша кхуссур ду шу. TIаккха муьлхачу дала кIелхьардохур ду шу сан куйгах?»

¹⁶ Шадрара а, Мешака а, Iабди-Нагас а жоп делира Набухди-Нецар-паччахье: «Цунах лаьцна хьобга жоп дала оьшуш меттиг бац тхан. ¹⁷ Нагахь санна тхо цIийина йогучу пеша кхийсахь а, оха Iабадат деш волу Дела ницкь болуш ву тхо цунах кIелхьардаха. Хьан куйгах а, ва паччахь, кIелхьардохур ду Цо тхо. ¹⁸ Нагахь санна Цо и ца дахь а, хаа ду хьуна, ва паччахь, хьан деланаш оха лорург цахилар а, ахь дIахIоттийначу дашо суьртана корта беттарг цахилар а».

Шадрак а, Мешак а, Iабди-Нага а пеша чу кхоссар

¹⁹ И хезча, оьгIазаллех вуьзира Набухди-Нецар. Шадраре а, Мешаке а, Iабди-Наге а хьаьжча, ойла хийцаелира цуьнан. TIаккха хIинцалц чул ворхIазза чIогIа пеш латае аьлла, омра дира цо. ²⁰ Шен эскарера уггаре а онда болчу кьонахошна тIедожийра паччахьо Шадрак а, Мешак а, Iабди-Нага а, дIа а вихкина, цIийийначу пеша кхоссар. ²¹ Цул тIаьхьа уьш, дIа а бихкина, чухулар а, тIехулар а бедаршца а, коьртарчу хIуманашца а, церан кхин йолу тIерачу хIуманашца а цIе летта йогучу пеша кхиссира. ²² Паччахьо дина и омра чIогIа а хилла, пеш сов

тЕх цГиййна хилар бахъана долуш, цЕран алуно багийна байира Шадрак а, Мешак а, Іабди-Нага а пеша чу кхиссина болу нах. ²³Ткъа хІара кхо стаг, Шадрак, Мешак, Іабди-Нага а, вихкина а волуш, цЕ летта йогучу пеша вуьйжира.

Кхо доттагІ кІелхъарваккхар

²⁴ Жимма хан яълча, пеша хьобжучу Набухди-Нецара, инзар а ваьлла, сихха хъала а иккхина, шена гонах болчу элашка хаьттира: «Кхо стаг вацара вай вихкина цЕрга кхоьссинарг?» – аьлла.

Цара жоп делира паччахье: «ЦЕна бакъ ду-кх иза, паччахь!» – аьлла.

²⁵ Цара аьллачунна дуьхьал паччахьо элира: «ХІан-хІан, вихкина воцу виь стаг го суна цу чохь цІарна юккъехула лелаш, цхьа а тайпана зен ца хилла царна, ткъа воьалгІачун васт маликачух* тера ду».

Кхо доттагІ даржехь лакхаваккхар

²⁶ Йогучу пешан кевне а вахана, Набухди-Нецара элира: «Шадрак, Мешак, Іабди-Нага, Веза Воккхачу Делан леш, арадовла, схьадуьйла!» ТІаккха Шадрак, Мешак, Іабди-Нага а цЕран юккъера арабевлира. ²⁷ Схьагулбеллачу тхьамданашна а, мехкадайшна а, куьйгалхошна а, паччахьна гонах болчу элашна а гира хІюкху нехан догІмашна тЕхь и цЕ ницкъ болуш ца хилар. Коьртара месаш а ца ягийнера, тЕра бедарш а хийца ца еллера, ур-атталла цЕран хьожа-м яцара царех йогІуш.

²⁸ ТІаккха Набухди-Нецара элира: «Хастам бу Шадракан а, Мешакан а, Іабди-Нагин а Далла, царна Шен малик даийтина волчу. Шех тешна, паччахьан овра кхочуш а ца дина, шайн Дела воцург лара а ца лерина, шайн Дела воцунна цхьана а кхечу далла Іибадат а ца дина, шайн догІмаш цЕрга тесна болу хІорш кІелхъарбаьхна Цо.

²⁹ Ас сайгара овра луш ду муьлххачу а къаьмнийн а, халкъийн а, меттанийн а болчу нахах Шадракан, Мешакан, Іабди-Нагин а Дела сийсазвинарг, аьтта, кескаш йина карор ву, цуьнан цІа саьлнаш йина карадойтур ду, цу Деле санна, кхин цхьана а Деле кІелхъарваккхалур воцу дела».

³⁰ Цул тІаьхьа Шадрак, Мешак, Іабди-Нага а паччахьо Бавел-махкахь даржехь лакхабехира.

Набухди-Нецаран шолгІа гІан

³¹ «ХІара Набухди-Нецар-паччахьера кехат ду дерриге а лаьтта тЕхь дехаш долчу муьлххачу а къаьмнийн а, халкъийн а, меттанийн а нахе.

* 3:25 *Маликачух* – я иштта: «деланийн кІантах», я: «Делан кІантах».

Шу маърша Йойла! ³² Лаъа суна Веза Воккхачу Дала сайна тЕхъ гай-тина долу инзаре гУллакхаш а, Іаламаташ а шуна дІахаийта.

³³ Ма даккхий ду Цо гойту Іаламаташ,
ма нуьцкъала ду Цуьнан тамашийна гУллакхаш!
Цуьнан пачхьалкх абаден пачхьалкх ю.
Цуьнан олалла тІаьхьенашкара тІаьхьенашка ду.

4 ¹ Со, Набухди-Нецар, аьтто а хуьлуш, сайн паччахьийн гІишлош-кахъ паргІат вехаш вара. ² Амма, со кхеравеш, суна гинчу гІено а, вижнадохъ аса йинчу ойланаша а, суна дуьхьал хІуьттучу суьрташа а синтем байира сан. ³ ТІаккха аса омра дира, Бавел-махкара берриге а хьекъалалла дерш схьабалабе аьлла, цаьрга сайна гинчу гІенан маьІна тидийтархьама. ⁴ ХІетахъ баьхкира бозбунчаш а, эвлаяш а, седа-жайна хьовсурш а, палтуьйсурш а. Аса сайн гІан цаьрга дийцира, амма царна ца хиира цуьнан маьІна. ⁵ ТІаьхьара а безачу деланийн са* шеца долу, Бел-Ташацар цІе йолу Даниал веара суна тІе. (И цІе сан делан цІарах схьаяьлла ю.) Цуьнга дІадийцира аса сайн гІан: ⁶ „Бел-Ташацар! Бозбунчийн коьртаниг! Суна хаьа хьоьца безачу деланийн** са дуйла а, цхьа а къайле йовза хьуна хала ца хуьлийла а. Кхетавехьа со суна гІенах дуьхьалхІоьттинчу суьртах а, цуьнан маьІнах а.

⁷ Вижнадохъ сан коьрта чохъ дуьхьалхІиттина суьрташ иштта дара: лаьтта юккъехъ инзаре доккха дитт гира суна. ⁸ И дитт доккха а, онда а дара, стигала кхоччуш лекха а дара, дуьненан йистера дуьйна гуш а дара. ⁹ ТІех хаза гІаш а, шортта стоьмаш а, массарна тоьал юург а яра цунна тІехъ. Аренашкара дийнаташна цу диттана кІел ІиндагІ карадора. Стигалшкара олхазарша цуьнан гаьннашна юккъехъ бенаш дора. Цуьнан стоьмаш массо а са долчу хІумано дуура.

¹⁰ Со вижнадохъ сайна дуьхьалхІоьттинчу суьртехъ суна гира Делан уллора долу гІарол-малик стигалшкара охьадуссуш. ¹¹ Цо мохъ тоьххна чІогІа элира: ‘ХІара дитт дІахададе, цуьнан генаш а хададе. Цунна тІера гІаш охьадегаде. Цуьнан стоьмаш дІасакхийса. Цу диттан кІел-хьара дийнаташ дІайовлийта. Цуьнан гаьннашна тІера олхазарш а дІадахийта. ¹² Амма аьчкан а, цІестан а буржалшца дІа а къовлий, цуьнан коьрта орам лаьттан бухахъ бита, аренийн бецашна юккъехъ. Стигаларчу тхине иза тІунбайта, ткъа цуьнан дахар лаьттарчу бецашна а, дийнаташна а юкъахъ хилийта. ¹³ Цунна, адамийн кхетам дІа а баьккхина, экхан кхетам лур бу. Цунна ворхІ зама гур ю. ¹⁴ Далла уллора долчу гІарол-маликийн омрано билгалдаьккхина а дара, Далла

* 4:5 *Безачу деланийн са* – я иштта: *Везачу Делан Са*.

** 4:6 *Безачу деланийн* – я иштта: *Везачу Делан*.

уллохь болчеран кхелаца хЮттийна а дара, бехачарна хайтархьама, Веза Воккхачу Дала адамийн пачхьалкхашкахь олалла дойла а, уьш Шена луучунна Цо луш хилар а, адамашна юкьахь уггар а ларамза волчунна царна тЕхь олалла далар а’.

¹⁵ Иштта гІан гира суна, Набухди-Нецар-паччахьна. Ткъа ахьа, Бел-Ташацар, цу гІенан маьІна де, хІунда аьлча, сан пачхьалкхера цхьанна а хьекъалалла долчунна ца хиира цуьнан маьІна дан. Амма хьобга иза далур ду, хьобца безачу деланийн* са долу дела“».

Даниала шолгІачу гІенан маьІна дар

¹⁶ «ТІаккха Бел-Ташацар цЕ йолу Даниал цхьа хан яллалц цецваьл-лачохь Гийра, ойланаша сагатдора цуьнан. Къамел долош, паччахьо элира: „Бел-Ташацар! Ахь са ма гатде и гІан бахьана долуш а, цуьнан маьІнин бахьаненна а“.

Бел-Ташацара, жоп луш, элира: „Сан олахо! Хьо ца везаш болчу мостагІашна хуьлийла цу гІенан маьІна. ¹⁷ Хьуна гина долу доккха а, онда а дитт, стигала кхаччалц лекха а дара, дуьненан йистера дуьйна гуш а дара. ¹⁸ Цунна тЕхь инзаре хаза гІаш а дара, алссам стоьмаш а, массарна баа кхача а бара. Цунна кІелахь аренгара дийнаташ Іара, ткъа цуьнан гаьннашна юккъехь стигалшкара олхазарша бенаш динера.

¹⁹ Хьуна гина дитт сийлахь вазвина а, чІагІвелла а волу хьо, паччахь, ву. Хьан сийлалла, лакха а даьлла, стигалшка хьалакхьаьчна. Хьан олалла дуьненан йисте кхаччалц ду. ²⁰ Ткъа хьуна, ва паччахь, Далла уллора стигалшкара вуссуш волу Парол-малик гира. Цо элира: ‘И дитт дІахададе, хІаллакде, лаьттан бухахь цхьа коьрта орам бен ца буьтуш. Аьчкан а, цІестан а буржалшца дІа а кьовлий, иза тІунбайта стигаларчу тхине, аренийн дийнаташца хилийта цуьнан дахар, ворхІ зама цунна тЕхула чекхьяллалц’, – бохург, ²¹ хІара ду цуьнан маьІна, Веза Воккхачу Дала билгал а даьккхина, хьуна, сан эла, паччахьна, хила кечдинарг: ²² адамех хьо дІакъастор ву. Дийнаташца хьан вахар хир ду. Старана санна, бецаш яор ю хьуна. Стигаларчу тхино тІадор ву хьо. ВорхІ зама дІаер ю, адамийн пачхьалкхаш тЕхь олалла деш верг Веза Воккха Дела хиларх а, уьш Цо Шена луьучунна луш хиларх а хьо кхетале. ²³ Ткъа, диттан коьрта орам бита аьлла, динчу омрано гойту, олалла стигалшкара хиларна хьо кьера хилча, хьан пачхьалкх юха а хьуна юьсург хилар. ²⁴ Цундела, паччахь, хуьлийла сан хьехам хьуна диканна. Нийсо а лелаяй, хьайн кьиношна геч а дайта, кье-чаьрца кьинхетаме а хилий, хьайн харцонаш дІа а яха. ТІаккха хьан беркате хилар дахдала мега“.

* 4:15 *Безачу деланийн* – я иштта: *Везачу Делан*.

²⁵ Набухди-Нецар-паччахьна тГехь и дерриг а кхочушхилира.
²⁶ Шийтта бутт хан яълча, Бавел-гГалахь, паччахьан гИшлойн шерачу тхов тГехь лелаш, паччахьо элира: ²⁷ „ХIара яц ткъа аса олалла дечу хенахь сайн цIе яккхийтархьама, сайн нуьцкъаллица сан пачхьалкхан цIа хилийта йина йолу Бавел-гГала!“

²⁸ И дешнаш аьлла а валале, паччахьна стигалара аз хезира: „Паччахь Набухди-Нецар, хьобга боху, паччахьалла дIадели хьан! ²⁹ Адамех дIакъастош ву хьо. Аренгара дийнаташца вехар ву хьо. Бежанашца бецаш яор ю хьуна. Адамийн пачхьалкхаш тГехь олалла деш верг Веза Воккха Дела хиларна а, уьш Шена луучунна Цо луш хиларна а хьо кьера хилале, ворхI зама ер ю“.

³⁰ Набухди-Нецарна тГехь и дош цу сохьта кхочушхилира. Адамех дIакъастийра иза. Бежано санна, бецаш юура цо. Цуьнан дегI стигалара тхино тГундора. Цуьнан чобш дахделлера, аьрзун пелагаш санна. Цуьнан, олхазаран санна, мIараш яра».

Набухди-Нецара Дела хаставар

³¹ «И денош дIадевлча, аса, Набухди-Нецара, бIаьргаш стигала хьалахажийра. Кхетам меттахIобьттира сан. Веза Воккхачу Далла хастам а бира ас, даим вехаш волу Дела ваз а вира ас.

Цуьнан олалла хедар доцу олалла ду.

Цуьнан паччахьалла тIаьхьенашкара тIаьхьенашка ду.

³² ХIокху лаьтта тГехь долу адамийн дахар хIумма а доцург ду.

Стигаларчу ницкъашна а, лаьтта тГехь бехачарна тГехь а

Шена луьург деш ву Иза.

Вац-кх цхьа а Цунна дуьхьало ян ницкъ болуш,

я „Ахь хIун дина?“ – аьлла, Цуьнга вистхила бакьо йолуш.

³³ Сан кхетам меттахIобьттинчу хенахь сан пачхьалкхан сийлалла а, сан хьолалла а, хьалхалера дарж а юхадирзира соьга. ТIаккха карийра со суна гонах хиллачу элашна а, уллорчу куьйгалхошна а. Со паччахьалла дан юхаметтахIоттийра, сан сийлалла кхин а лакхаделира.

³⁴ ХIинца аса, Набухди-Нецара, ваз а во, лакха а воккху стигалшкара Паччахь, сий а до Цуьнан. Массо а Цо деш долу хIума нийса ду, ткъа дерриге а Цуьнан некъаш бакь ду. Дагца куралла ерш охьатаю Иза ницкъ болуш а ву».

Белшацар-паччахьо хIоттийна той

5 ¹ Эзарнашкахь болчу шен уллорчу куьйгалхошна доккха той хIоттийнера Белшацар-паччахьо. Эзарнашкахь болчу хьешашца цхьаьна чагIар мийлира цо. ² ЧагIаро вахийначу Белшацара шен дас, Набухди-Нецара, Ярушалаймера Делан цIийнан чуьра араяхьна сана

йолу дашо а, дато а пхьегІаш чуйр тІедиллира, царна чуйра шега а, шен уллорчу куьйгалхошка а, шен зударшка а, шен гІарбашашка а маларш мийлийтархьама. ³ТІаккха Ярушалаймера Делан цІийнера еана йолу и дашо пхьегІаш чуйра. Цуьнан уллорчу куьйгалхоша а, цуьнан зударша а, цуьнан гІарбашаша а царна чуйра маларш мийлира. ⁴ЧагІар а муьйлуш, деших а, детих а, йобзах а, эчигах а, дечигах а, тІулгах а бина болу шайн деланаш базбора цара.

⁵Оцу хенахь цІеххьана, пена чуйра схьадовлуш санна, адаман куьйган тІелгаша, ара а девлла, паччахьан цІа чохь къьудана дуьхьал болчу пена тІерачу кирана тІехь йозанаш деш гира паччахьна. ⁶Юьхьа тІера хийцавелира иза. Ойланаша хьовзийра иза. Цуьнан настарш малгьелира, голаш, бегош, вовшахбетталора. ⁷ЧІогІа мохь туьйхира паччахьо, бозбунчаш а, седа-жайна хьовсурш а, палтуьйсурш а схьабалабе аьлла. Уьш чубалийча, паччахьо Бавел-мехкан хьекъалалла долчаьрга элира: «ХІара йоза деша а дешна, цуьнан маьІна соьга дийцинчунна паччахьниг санна долу цІен духар а лур ду, цуьнан коча дешин зІе а уллур ю. Пачхьалкхехь даржехь кхоалгІаниг лоруш олахо а виьр ву аса цунах». ⁸Амма оцу чубаьхкинчу хьекъалалла долчех цханна а и йоза деша а, цуьнан маьІна дан а ца хиира. ⁹Белшацар-паччахьан чІогІа синтем байнера, цуьнан юьхьсибат хийцаделлера, цуьнан уллора куьйгалхой, шаьш хІун дан деза ца хууш, боьхнера.

¹⁰Ткъа паччахьан нана, паччахьан а, цуьнан уллорчу куьйгалхойн а къамелаш шена хазар бахьана долуш, чуйра. Къамел долош, цо элира: «Паччахь, вехийла хьо даим! Хьан ойланаша ма хийзавойла хьо, юьхьсибат ма хийцалойла хьан! ¹¹Шеца безачу деланийн са* долуш цхьа къонах ву хьан пачхьалкхехь. Деланашкара** долуш санна, серло, хьекъал, хьекъалалла цуьнгахь карийнера, хьан дас олалла динчу хенахь. ХІетахь хьан дас Набухди-Нецар-паччахьо и къонах, бозбунчашна а, эвлаяашна а, седа-жайна хьовсучарна а, палтуьйсучарна а тІехь коьртаниг а вина, дІахІоттийнера. И динера хьан дас ша паччахь волуш, ¹²цуьнгахь, паччахьо Бел-Ташацар аьлла цІе хийцинчу оцу Даниалехь, къаьсттина дукха кхетам, хаарш, хьекъал дара. Пенаш дийца а, ца кхетачун маьІна дан а, хала долу хІума цхьалхадаккха а хаьара цунна. Цундела Даниал схьавалавайта, тІаккха цо дуьйцур ду йозанан маьІна».

Даниала йозанан маьІна дийцар

¹³Даниал паччахьна тІевалийра. Паччахьо, хаттар а деш, элира: «Хьо вуй сан дас, паччахьо, ЯхІуд-махкара балийна йийсарехь болчу

* 5:11а *Безачу деланийн са* – я иштта: *Везачу Делан Са*.

** 5:11б *Деланашкара* – я иштта: *Делера*.

яхИудхойх цхъаь волу Даниал? ¹⁴ Хьобца безачу деланийн са* хиларх а, серло а, кхетам а, лаккхара хьекьалалла а хьобгахь карорах а лаьцна суна хезна. ¹⁵ ХIара хьекьалалла дерш а, бозбунчаш а балийнера со волчу, йоза дешийтархьама а, цуьнан маьIна соьга дийцийтархьама а, амма царна суна иза дийца ца хии. ¹⁶ Ткъа хьох лаьцна суна хезнера дуьйцуш, маьIна дан а, хала долу хIума цхьалхадаккха а хьуна хаьа аьлла. Делахь, хIара яздина долу йоза деша а дешна, ахь цуьнан маьIна дахь, хьуна паччахьниг санна долу цIен духар а тIедухур ду, иштта дашо зIе хир ю хьан кочахь, цул сов, сан пачхьалкхехь даржехь кхоалгIаниг а волуш, олахо хир ву хьох!»

¹⁷ ТIаккха, паччахье жоп а луш, Даниала элира: «Хьайн совгIаташ хьайна дита я кхечунна дIало, ткъа яздина дерг ас паччахьна доьшур а ду, цуьнан маьIна цунна дуьйцура а ду. ¹⁸ Ва паччахь! Веза Воккхачу Дала хьан дена, Набухди-Нецарна, совгIат а дина, паччахьалла а, возалла а, сийлалла а, цIе яккхар а деллера. ¹⁹ Дала цунна елла йолчу сийлаллех массо а къаьмнийн а, халкъийн а, меттанийн а долу адамаш цунах кхералора, озалора. Шена лиьнарг воьра цо, шена лиьнарг дийна вуьтура цо. Шена лиьнарг вазвора, шена лиьнарг кIезиг хьотуьйтура. ²⁰ Амма цуьнан дог курадаьлча, синца иза тIех къиза дарвелча, цуьнгара паччахьалла дIадаьккхира, цуьнан цIе яккхар дайира. ²¹ Иза адамех дIахадийра. Цуьнан дог дийнатийн дагах тарделира. Иза вехира варрашца, старана санна, бецаш яйора цунна. Стигалара тхино цуьнан дегI тIададора. Иштта дара, Веза Воккхачу Дала адамийн пачхьалкхаш тIехь олалла деш хиларх а, Цо Шена луьу паччахьаш дIахIиттабарх а, Набухди-Нецар кхетталц.

²² Амма ахьа, цуьнан кIанта Белшацара, и дерриге а хуьушехь, Далла хьалха кIезиг ца хетийти хьо, ²³ ткъа стигалшкара Везачу Элана дуьхьал а ваьлла, Цуьнан Ценна чуьра пхьегIаш яйийтира ахь. Ахьа а, хьан уллорчу куьйгалхоша а, хьан зударша а, хьан гIарбашаша а царна чуьра чагIар мийлира. ХIумма а гуш, хезаш, хууш боцу дато а, дашо а, йобзан а, аьчкан а, дечиган а, тIулган деланаш ахь, базбеш, хастийра. Ткъа хьан садеIар а, ахь мел боккху ког а карахь волчу Делан ахь сий ца дира. ²⁴ Цундела даийтина Делера и куьг а, яздина хIара йоза а.

²⁵ ХIара ду яздинарг: „МАНЕЙ, МАНЕЙ, ТАКХЕЛ, УПАРСИН“**. ²⁶ Цу дешнийн маьIна хIара ду: „МАНЕЙ“ бохург – хьуна паччахьалла дан Ша делла денош, дагар а дина, Дала чекхдаьхна бохург ду. ²⁷ „ТАКХЕЛ“ – хьо, Делан терзана тIехь обьча, буьззина мах боцуш

* 5:14 *Безачу деланийн са* – я иштта: *Везачу Делан Са*.

** 5:25 *Маней, маней, такхел, упарсин* – и бохург ду: *Дагардар, дагардар, озар, екьар*.

карийна бохург ду. ²⁸ „УПАРСИН“ – хьан пачхьалкх, екъя а екъяна, мадайхошна а, парсихошна а дӀаелла бохург ду».

²⁹ ТӀаккха, Белшацаран омрица, Даниална, и вазвеш, паччахьниг санна долу цӀен духар а тӀекхоьллира, коча дашо зӀе а оьллира, иза пачхьалкхехь даржехь кхоалтӀа олахо ву аьлла, дӀа а кхайкхийра. ³⁰ Ткъа хашадхойн паччахь Белшацар цу буссехь вийра. ³¹ Цул тӀаьхьа паччахьалла кхузткъе ши шо долчу мадайхойн махкара Дари-Ваша цӀе йолчу паччахьна карадеара.

Даниал лъьмашца ор чохь хилар

Б ¹ Пачхьалкхан массо а маьӀпехь шен олалла чӀагӀдан, Дари-Ваша-паччахьна бегӀийла дара шен пачхьалкхана тӀехь цхьа бӀе ткъа тхьамда хӀоттор. ² Паччахьо оцу тхьамданашна тӀе кхо эла дӀа-хӀоттийра, царех цхьаь Даниал а волуш. Цу тхьамданашка пачхьалкхехь долу хьал элашка дӀадийцийтархьама а, шена болучу пайданах ца валархьама а динера цо иза. ³ Даниал кхечу элел а, тхьамданел а къаьсташ вара: цуьнгахь къаьсттина тӀех долу хьекъалалла дара. Ерриге а пачхьалкхана тӀехь иза коьртаниг а вина, дӀахӀотто дагадеанера паччахьна. ⁴ Цундела пачхьалкхана тӀехь урхалла дарехь Даниал бехке ван бахьана лъьхуш бара элий а, тхьамданаш а. Амма иза тешаме волу дела, царна цхьа а бахьана ца карадора. Цуьнгара цхьана а тайпанара ледарло ца йолура, цхьа а бехк баккха хӀума а ца нислора. ⁵ «Нагахь санна Даниал шен динан парзаш кхочушдарца вай бехке ца вахь, цунна дуьхьалдаккха вайна кхин бахьана карор дац», – элира цу наха.

⁶ Цу элаша а, тхьамданаша а къайлаха барт бира паччахьна тӀебаха. Шашь паччахь волчу баьхкича, цуьнга иштта элира цара: «Дари-Ваша-паччахь! Вехийла хьо даим! ⁷ Массо а элаша а, тхьамданаша а, мехкан дайша а, хьехамчаша а, коьртачу кхелахоша а, вовшашлахь барт бина хьоггара паччахьан омра далийта, ткъе итт дийнахь хьогга, паччахь воцучуьнга, цхьаьнгга а кхечу деле я адаме дехар динарг лъьмашна даьккхинчу ор чу кхосса аьлла. ⁸ И омра, цхьа а хийцамаш бан йиш йоцуш хилар билгал а доккхуш, дӀаязде. ТӀаккха, мадайхойн а, парсихойн а Ӏедалехь санна, и чӀагӀо йохо йиш хир яц». ⁹ И омра, дӀа а яздина, Дари-Ваша-паччахьо тӀечӀагӀдира. ¹⁰ Ткъа Даниал, паччахьо и омра чӀагӀдинийла шена хиъча, шен цӀа чу вахара. Цуьнан лакха тӀехь йолчу чобнан кораш Ярушалаймехьа дӀадиллина дара. ХӀинццалл ша дийнахь кхузза ма-дарра, гора а хӀоьгтина, шен Далла доӀанаш а дина, Цунна хастамаш бира Даниала.

¹¹ Къайлаха барт а бина, Даниал тергалвеш лелачу адамашна, Далла хьалха доӀа а деш, шена Делера гӀо доьхуш, гира хӀара. ¹² ТӀаккха паччахь волчу а баьхкина, паччахье цо дина омра дагадаийтира цара:

«Хьо вац и омра чІагІдинарг, муьлхха а стаг ткъе итт дийнахь, хьо во-
цучуьнга, цхьанна а адаме я Деле дехар динарг лобмашна даьккхинчу
ор чу кхосса аьлларг?»

Паччахьо жоп делира: «И дош чІагІо йолуш ду, мадайхойн а, пар-
сихойн а Іедал санна, цхьа а хийцам бан йиш а йоцуш».

¹³ «Йийсарехь болчу яхІудхойх волчу Даниала, я хьо, паччахь, я ахь
чІагІбина болу сацам тергал ца беш, дийнахь кхузза доІанаш до, гора
а хІуттий» — аьлла, дийцира цара паччахье.

¹⁴ И шена хезча, паччахьна чІоГІа халахеттера. Даниал кІелхьарвак-
кха дагахь, малх бузале цунна чІоГІа гІо дан гІоьртира иза. ¹⁵ Амма цу
наха, цхьаьна а кхетта, чІоГІа хьовзийра паччахь. Цара бохура: «Хаа ду
хьуна, паччахь, мадайхойн а, парсихойн а Іедалехь цхьаьна а билгал-
даккхаро я сацамо паччахьо чІагІдинарг хийца йиш йоцийла».

¹⁶ ТІаккха паччахьо Даниал, шена тІе а валавайтина, лобмаш чохь
долчу ор чу кхоссийтира. Даниале паччахьо элира: «Гуттара а ахь Шена
Іибадат деш волчу хьан Дала хьо кІелхьарвоккхур ву!» ¹⁷ ТІаккха, тІулг
а беана, оран бертиг дІакъевлира. Ткъа паччахьо иза шен а, шен уллор-
чу куьйгалхойн а мухІарш тохарца дІакъевлира, цхьана а стеган Дани-
алх бина болу сацам хийца йиш ца хилийтархьама. ¹⁸ Цул тІаьхьа
паччахь, шен цІийнан гІишло чу а вахана, юург а ца юуш, дІавижира,
ур-аттала цхьана а тайпана шен самукъадаккхар а ца магош. Амма наб
ййнера цуьнан. ¹⁹ Іуьйранна сатоссуш хьала а гІаьгтина, сихха лобмийн
орана тІевахара паччахь. ²⁰ Орана тІе а веана, иза латкъамечу озаца Да-
ниале кхайкхир: «Даниал! Дийна волчу Делан лай! Ахь Шена гуттара
а Іибадат деш волчу хьан Деле кІелхьарваккхавеллий хьо?»

²¹ ТІаккха Даниала паччахье элира: «Паччахь! Вехийла хьо даим!
²² Сан Дала Шен малик^д даийтина. Цу малико лобмийн батош дІа-
къевлина. Со Далла хьалха цІена волу дела, лобмашна цхьа а тайпана
зен-зулам ца дина суна. Ткъа хьуна хьалха а, паччахь, аса цхьа а тай-
пана зулам ца дина».

²³ Паччахьна иза чІоГІа хазахийтира. Ор чуйра Даниал хьалавак-
кхийтира цо. Даниална тІехь цхьа а тайпана хилла чов яцара, иза шен
Делах тешаш хилла дела. ²⁴ Паччахьо омра дира, Даниал бехке вина
болу и нах а, церан бераш а, церан зударий а, схьа а балабай, ор чу
кхийса аьлла. Орана буха а кхачале, лобмашна карабахара уьш. ТІак-
кха цара, даьІахкаш а кегъеш, хІаллакбира уьш.

²⁵ Цул тІаьхьа Дари-Ваша-паччахьо дуьнен чохь дехаш долчу массо
а къаьмнийн а, халкъийн а, меттанийн а болчу нахе яздира:

«Шу маьрша дехийла! ²⁶ Ас омра до, сан пачхьалкхан массо а
маьІехь адамаш, кхерамах дуьзна, дегадойла Даниалан Далла хьалха
аьлла,

Иза дийна волу Дела хиларна а,
 Цуьнан дахар даим долу дела а.
 Делан пачхьалкх йохалур йоцуш ю.
 Цуьнан олалла кхачалур доцуш ду.

- 27 Стигалахь а, лаьтта тIехь а тамашийна гIуллакхаш а,
 тамашийна билгалонаш а гойту,
 паргIат а воккху,
 кIелхьара а воккху Цо.
 Льемийн ницкъах Даниал
 ПаргIатваьккхинарг а Иза ву».

28 Цул тIаьхьа Дари-Вашас паччахьалла динчу заманчохь а, парси-
 хойн Къуреша паччахьалла динчу хенахь а, аьтто а хуьлуш, дика вехи-
 ра Даниал.

ДуьхьалхЮьттинчу суьртехь диь эхха гар

7 ¹ Бавел-мехкан* паччахьо Белшацара куьйгалла дечу хьалхарчу
 шарахь Даниална вижначохь гIенах суьрташ дуьхьалхИттира.
 ХIетахь и шена гина гIан, цуьнан маьIна а дуьйцуш, дIаяздира Дани-
 ала. ² Шен дийцар дIадолош, цо яздинера: «Буйсанна сайна дуьхьал-
 хЮьттинчу суьртехь стигалан еа а маьIпера хьобкхучу мохо хIорд
 лестош гира суна. ³ Цул тIаьхьа хIорда чуьра, цхьаь вукхунах тера а
 доцуш, доккха диь эхха араделира. ⁴ Хьалхарниг лом санна дара, амма
 аьрзунан санна тIемаш дара цуьнан. Со хьийжира цуьнга, цуьнан тIе-
 маш схьа а даьхна, иза лаьттара хьалаайалц. И эхха, адам санна, ира-
 хЮьттийра. Цул тIаьхьа цунна адаман кхетам белира.

⁵ Ченах тера а долуш, багарчу цергашна юкьахь бисина кхо пIенда а
 болуш, цхьа агIо хьалаайина а йолуш, шолгIа эхха дара лаьтташ.
 „ХьалагIатта, шортта жижиг даа!“ – бохура цуьнга.

⁶ Цул тIаьхьа цЮькьабергах тера долу кхин а цхьа эхха гира суна.
 Цуьнан букь тIехь олхазарийн санна биь тIам бара. Цу экхан биь кор-
 та а бара, цунна делла олалла а дара.

⁷ Цул тIаьхьа, кьемате ирча а, чIогIа онда а долуш, доьалгIа эхха а
 гира суна буса дуьхьалхИттинчу суьрташкахь. Цуьнан, яккхий а йо-
 луш, аьчка цергаш яра. Цо шен мостагIий дIакхоллура, ткьа йиснарг
 когашца хьошура. Иза вукхарал кьаьсташ а дара, цуьнан итт маIа а яра.

⁸ Со цу маIашка хьобжуш вара. Цу хенахь оцу маIашна юккьехула
 кхин а цхьа жимо маIа хьалаелира, ткьа хьалхалера кхо маIа цунна

* ^{7:1} *Бавел-мехкан* – иза хашадхойн мохк бу.

^{7:3} Довзийтинарг 13:1; 17:8. ^{7:4-6} Довзийтинарг 13:2. ^{7:7} Довзийтинарг 12:3; 13:1.

^{7:8} Довзийтинарг 13:5, 6.

хьалхахь орамашца бухъехира. Цу маІана тІехь бІаьргаш дара, ада-
мийн санна а долуш, кура къамел деш бага а яра».

Хенарчу Къаночо кхел яр

⁹ «Со хьобжучу хенахь паччахьан гІанташ дІахІиттийра. Цу гІантех
цхьанна тІе Хенара Къано охъахира. Цуьнан духар, ло санна, кІайн
дара, ткъа Цуьнан коьртара месаш цІеначу кхакхана тІера чоьш санна
яра. Иза тІехиьна гІант цІеран алу санна дара, цуьнан чкъургаш летта
цІе яра. ¹⁰ И летта йогу цІе Цуьнан хьалхӕхула, доьду хи санна, арайо-
лура. Багар а балур боцуш, эзарнашкахь дукха бара Цунна хьалхара
гІуллакхаш дийраш. Эзарзза эзарнаш долу адамаш дара Цунна хьалха
лаьтгаш. ТІаккха кхел йийраш шайн болх боло охъахевшира, тептарш
дІаделладелира.

¹¹ Со хьобжуш лаьтгаш, суна хезара цу маІо деш долу кура къамелаш.
Со хьобжуш Іачу хенахь и доьалгІа экха дийра, ткъа цуьнан дегІ, кес-
каш а йина, дагадан цІерга кхоьссира. ¹² Ткъа кхечу акхарошна, церан
олалла дІа а даьккхина, кхидІа яккха цхьа хан-зама а бен ца еллера.

¹³ Буьйсанна сайна дуьхьалхІоьттинчу суьртехь стигаларчу мархаш-
ца вогІу адамийн кІантах тера цхьаь гира суна. ТІекхачна ваьлча, иза
Хенара Къаночунна тІевигира. ¹⁴ Олалла а, сийлалла а, паччахьалла а
делира цунна. Массо а къаьмнийн а, халкъийн а, меттанийн а болчу
наха цунна Іибадат дира. Цуьнан олалла хедар доцу олалла ду. Цуьнан
пачхьалкх цкъа а юхур яц».

Гинчу суьртийн маьІна дар

¹⁵ «Коьртарчу суьрташа сан, Даниалан, дегІа чуьра са карзах а даьк-
кхира, синтем а байира. ¹⁶ Цигахь лаьтгачех цхьанна тІе а вахана,
хІокху сайна гуш долчун ша ма-дарра нийса маьІна дар дийхира ас.
ТІаккха малико, маьІна а деш, дийцира соьга: ¹⁷ „И доккха дийь экха –
иза Лаьтта тІехь хьалахІутту йолу йиь пачхьалкх хир ю бохург ду.
¹⁸ Цул тІаьхьа Веза Воккхачу Делан нехан карадоьрзур ду паччахьал-
ла. Цара абаделлалц^д олалла а дийр ду“.

¹⁹ ТІаккха доьалгІачу экханах лаьцна бакъдерг хаа лиира суна. И
экха вукхарах тера доцуш, къемате ирча дара. Аьчка цергаш а, цІестан
мІараш а яра цуьнан. Юуш, отуш, йиснарг когашца хьобшуш дара
иза. ²⁰ Цуьнан коьрта тІехь йолчу итт маІах а, шена тІехь бІаьргаш
долчу а, кура луйьш бага йолчу а, вукхарал езо хетачу кхечу маІах а

^{7:9} а: Довзийтинарг 20:4; ^{6:} Довзийтинарг 1:14. ^{7:10} а: Довзийтинарг 5:11; ^{6:} Дов-
зийтинарг 20:12. ^{7:13} Маттай 24:30; 26:64; Марк 13:26; 14:62; Лака 21:27; Дов-
зийтинарг 1:7, 13; 14:14. ^{7:14} Довзийтинарг 11:15. ^{7:18} Довзийтинарг 22:5.

лаьцна хаа лиира суна. И яра, шена хьалхара кхо маӀа охьа а йожош, керла яьлла маӀа. ²¹ Цу маӀо Веза Воккхачу Делан нахаца тӀом беш а, царна тӀехь толам боккхуш а гира суна, ²² Хенара Къано схьаваллалц. ТӀаккха, Веза Воккхачу Дала кхел яр дӀаделира* Шен нехан кара. Цул тӀаьхьа паччахьалла Делан нахе кхочу хан тӀеера. ²³ МаьӀна а деш, соьга иштта элира: „ДобалгӀа эхха — иза Лаьтта тӀехь, массо а кхечу пачхьалкхех тера а йоцуш, йобалгӀа пачхьалкх хир ю бохург ду. Дерриге а Латта цу пачхьалкхо Губйшуш, хьобшуш, отуш хир ду. ²⁴ Итт маӀо гойту цу пачхьалкхера итт паччахь вериг хилар. Царал тӀаьхьа, царах тера а воцуш, кхин цхьа паччахь вер ву. Цо царна юкьара кхо паччахь охьатагор ву. ²⁵ Иза Веза Воккха Дела емалвеш а хир ву, Веза Воккхачу Делан нахана таӀзар а дийр ду цо. Церан деза денош а, Једал а хийца гӀертгар ву иза. И нах цуьнан кара дӀалур бу зама а, заманаш а, ахзама а чекхьаллалц. ²⁶ Цул тӀаьхьа охьаховшур бу кхел йийраш шайн болх дӀаболо. Олалла цуьнгара дӀадоккхур ду иза гуттаренна а хӀаллаквархьама а, вохорхьама а. ²⁷ Ткъа паччахьалла а, олалла а, ерриге а стигална кӀел йолчу пачхьалкхийн сийлалла а дӀалур ду Веза Воккхачу Делан болчу нехан къоман кара. Делан паччахьалла** абаделлалц долу паччахьалла ду. Массо а олахой Цунна*** Ибадат деш а, муьтӀахь а хир бу“.

²⁸ Кху тӀехь сан дийцар чекхдолу. Со, Даниал, сан ойланаша чӀога кхерийнера, со юьхь-басца а хийцавеллера, амма и дийцар ас сайн даг чохь латтийра».

Кобмах а, божах а лаьцна сурт хӀоттар

8 ¹ Суна, Даниална, Белшацар-паччахьо паччахьалла динчу кхоал-гӀачу шарахь хьалха дубьхалхӀоьттинчу суьртал тӀаьхьа юха а дубьхалхӀоьттира цхьа сурт. ² Сайна дубьхалхӀоьттинчу суьртехь пачхьалкхан Јейлам олучу декъа тӀера Шушан-гӀалахь Улай-хин йистехь со лаьтташ волуш гира суна. ³ БӀаьргаш хьалахьажийча, суна хӀара сурт гира: хин йистехь лаьтташ цхьа ка бара, цуьнан ши маӀа яра. Ший а маӀа йоккха яра, амма цхьа маӀа вукхул йоккхо а яра, и йоккха маӀа тӀаьхьа хьалаяьлла а яра. ⁴ Цу коьмо малхбузехьа а, кьилбаседехьа а, кьилбехьа а маӀаш Губьтура. Цхьанна а эххане цунна дубьхало

* 7:22 ...Дала кхеляр дӀаделира Шен нехан кара — я иштта: ...Дала Шен нахана уьш бехказабоху кхел йира.

** 7:27a Делан паччахьалла — я иштта: Цу къоман паччахьалла.

*** 7:27b Цунна — я иштта: цунна.

^{7:21} Довзийтинарг 13:7. ^{7:22} Довзийтинарг 20:4. ^{7:24} Довзийтинарг 17:12. ^{7:25} Довзийтинарг 12:14; 13:5, 6. ^{7:27 a}: Довзийтинарг 20:4; ⁶: Довзийтинарг 22:5.

ца ялора, цхьа а цунах кЈелхьара а ца далалора. Цо шена луьург а дора, кураллаш а йора.

⁵ Со цу белхан оила еш волчу хенахь, малхбузехьара, сов сиха ярна, лаьттах ког а ца кхеташ, цхьа бож яра йогIуш. Цу божан шина бIаьрга юккъехь схьакъаьсташ гуш цхьа маIа яра. ⁶ Хин йистехь суна гиначу ши маIа йолчу коьмана шен чIогIачу дераллица чухьаьдира и бож. ⁷ КхидIа суна гира цу божо, дар а елла, цу коьмана тIе а кхетта, цунах лата а летта, иза эшош. Цуьнан ши маIа йохийра цо. Цу коьман ницкъ ца тоьира божана дуьхьал лата. Цу божо, тоьхна лаьтта а божийна, хьаьшна дIабахийтира ка. Вацар-кх цхьа а и ка цу божан карара кЈелхьарбаккхалур волуш. ⁸ Циггахь бож чIогIа кураелира, амма иза чIа-гIьелла дIахIоьттича, цуьнан йоккхаха йолу маIа кагъелира. Цуьнан метта, стигалара мох хьобкхучу еа а агIор а йирзина, йиь маIа тIеелира. ⁹ Царах йолчу цхьана маIана тIе кхин цхьа жима маIа елира. Иза кьилбехьа а, малхбалехьа а, «къаьсттина хазачу махкахьа» а чIогIа дIасаяьржира. ¹⁰ Стигаларчу ницкъашна тIелаттал чIагI а елла, стигаларчу ницкъийн а, седарчийн а цхьадолу дакъа лаьтта охьа а дожийна, хьийшира цо. ¹¹ Ур-атталла цу ницкъийн Элана а дуьхьальелира иза. Цунна хIора дийнахь сагIа даккхар а дихкира цо, Цуьнан цIа а сийсаздаьккхира цо. ¹² Делан эскар о кьинош леторна тIера хIора дийнахь доккху сагIа дIатесира. Билгал бакъдерг лаьтта тIе охьатаIийра. Цу маIан ша мел дечунна тIехь аьтто болура.

¹³ Суна хезира цхьа малик^д цхьаьнга дистхуьлуш: «Мел яхлур ю те хIора дийнахь доккхучу сагIанах а, Далла вас еш долу кьилахь хIуманаш лелорах а, Делан цIа^д а, Делан эскар а когашца хьешарх а лаьцна дуьхьалхIуттучу суьртехь юьйцу зама?» ¹⁴ Суна хезира вукхо делла жоп: «Ши эзар кхо бIе суьйре а, Iуьйре а яьлча, Делан цIа цIанлур ду».

Джабраил-малико гинчу суьртан маьIна дар

¹⁵ ХIара сурт суна гIенах дуьхьалхIоьттинчул тIаьхьа, со, Даниал, цуьнан маьIна лобхуш вара. Ткъа цIехьхана суна хьалха стеган аматехь волу цхьаь дIахIоьттира. ¹⁶ ТIаккха Улай-хин тIера адаман аз хезира суна. Цу озо, кхойкхуш, бохура: «Джабраил-малик, кху суьртан маьIна дехьа цунна!» ¹⁷ Цул тIаьхьа со лаьтташ волчу метте тIевеара иза. И тIевеача, кхеравелла, бертал охьавуьйжира со.

Цо элира соьга: «Хаалахь, адаман кIант, хIара сурт дуьненан чакхенан заманца дозуш дуйла!» ¹⁸ Иза соьга вистхуьлчу хенахь, чохь са а доцуш, бертал воьжна Iара со. Ткъа цо, соьга куьг а кховдийна, со когаш тIе дIахIоттийра. ¹⁹ «ХIинца Делан оьгIазлонан тIаьхьарчу

деношкахь хиндерг дуьйцур ду ас хьуна, дуьненан чаккхенан бил-галгьяьккхинчу заманца иза дозуш долу дела, — элира соьга малико. —

²⁰ Хьуна гина болу ши маIа йолу ка — уьш мадайхойн а, парсихойн а паччахьаш бу. ²¹ Ткъа хьуна гина йолу месала бож — иза грекийн паччахь ву. Цуьнан бIаьргашна юккъехь йолу йоккха маIа — иза цу грекийн дуьхьбарлера паччахь ву. ²² И маIа кагъелира, ткъа цуьнан метта кхин а йиь маIа тIеелира. Цу халкъах йиь пачхьалкх хилла дIахIуттур ю, амма, хIара санна, ницкъ болуш хир яц уьш бохург ду иза.

²³ Ткъа церан паччахьалла чекхдолуш, уьш кхоччуш кьинош латийна бевллачу хенахь, эхь доцу, тешнабехк барехь корматалла шегахь йолу цхьа паччахь дIахIуттур ву. ²⁴ Цуьнан ницкъ чIагIлур бу, цуьнан шен ницкъаца и ца хилахь а. Тамашийна бохамаш бан а, ша мел дечунна тIехь аьтто хила а, онда ницкъ берш а, Делан халкъ а хIаллакдан а ларош хир ву иза. ²⁵ И паччахь хьекъал долуш хиларна, тешнабехк барехь аьтто хуьлуш хир ву. Цуьнан даг чу куралла южур ю. ДIахьедар а ца деш, халкъашна юкъара дукхахберш цо цIехьхана хIаллакбийр бу. Уггар а лакхара волчу паччахьна дуьхьал вер ву иза, ткъа иза хIаллаквийр ву, амма иза адаман карах хир дац. ²⁶ Суьйренех а, Гуьйренех а лаьцна хьуна гинарг — иза билгал бакъ ду, ткъа ахьа и хьайна гина сурт къайладаккхий дита, иза кестта хиндолчух лаьцна доцу дела».

²⁷ Масийтта дийнахь гIора а дайна, цомгуш хилла Iийра со, Даниал. Цул тIаьхьа а бен паччахьан гIуллакхаш дан вола ца велира со. ДуьхьалIоьттинчу суьртах со цецваьллера, со цунах ца кхетара.

Даниала Исраилан халкъана тIера дина доIа

9 ¹ Мадайхойн тайпанара волчу Ахьаш-Варушан кIант Дари-Ваша хашадхойн пачхьалкхана* тIехь паччахь хIоьттира. ² Цо паччахьалла дечу хьалхарчу шарахь Делан Йозанаш^д толлуш хьесап дича, со, Даниал, Везачу Эло Ярми-ЯхIу-пайхамаре Ярушалайм-гIала кхузткъе итт шарахь бохам хилла лаьттар ю аьллачу хенах кхийтира. ³ ТIаккха доIанца, дехарца, марха^д кхабарца, сингаттаме хилар гойту бедар юхарца, сайна тIе чим тасарца ас сайн дог-ойла Хьалдолчу Далла тIеерзийра. ⁴ Тхашь летийначу кьиношна къера а хуьлуш, ас сайн Везачу Деле доIа дира.

Ас элира: «Добху Хьоьга, Хьалдолу Дела! Хьо сийлахь а, кхераме а ма ву! Хьайн весеташ кхочушдеш болчаьрца Айхьа бина барт ларбо Ахь! Хьо везаш болчарна Хьайн хедар боцу безам а ма гойту Ахь!

⁵ Кьинош а летадора, харцонаш а лелайора, хьарамдерг а леладора оха. Дуьхьал а девлла, Хьан весеташна а, парзашна а тIерадевллера

* ^{9:1} *Хашадхойн пачхьалкх* — иза Бавел-мохк бу.

^{9:2} Ярми-ЯхIу 25:11; 29:10.

тхо. ⁶ Хъан цПарах тхан паччахъашка, тхан элашка, тхан дайшка, тхан дерриге а халкъе бистхуьлуш болчу Хъан пайхамаршка ла ца дугГура оха. ⁷ Хъалдолу Эла, Ахъа нийсо ма лелайо. Ткъа тхо, яхИудхой а, Ярушалайм-гГалин бахархой а, массанхъа а бехаш болу исраилхой а юьхьИаьржачу хИиттина. Тешаме а ца хилла, Хъайх дИадерзаре терра, Ахъа дПасалаьхкина тхо юххерчу а, генарчу а мехкашка. ⁸ Ва Веза Эла! Тхан паччахъаш а, элий а, дай а юьхьИаьржачу хИиттина бу, оха Хъуна хъалха къинош летийна дела. ⁹ Ткъа тхан Хъалдолу Дела къинхетаме а ву, гечдеш а ву, Шена дубъхал тхо эргИадевллехъ а. ¹⁰ Шен леш болчу пайхамаршкахула байитина болу Цуьнан хъехамаш кхочушбархъама, тхайн Везачу Делан озе ла ца дугГура оха. ¹¹ Дерриг а Исраилан халкъо дИатетти-ра Хъан товрат-хъехамаш. Хъан озе ла а ца дугГуш, иза дИадирзира Хъобгахъара. Цундела вайх неИалт а, сардам а бахана, цу Делан лай волчу Муса-пайхамаро шен товрат-хъехамаш тIехъ язбина болу, хIунда аьлча Далла хъалхахъ вай къинош хьерчийна. ¹² ТIаккха Дала кхочушдира тхьогга а, тхан мехкан куьйгалхошка а аьлла долу дешнаш. Цо тхуна тIе вуно боккха бохам байитира. Ярушалайм-гГалина тIехъ хилларг цкъа а стигал кIел хилла а дац. ¹³ Муса-пайхамаран товрат-хъехамаш тIехъ яздина ма-хиллара, бохам беана тхуна тIе. Амма къинош леточуьра юха а доьрзуш, Хъо тешаме хиларан терго а еш, оха ца лийхира тхешан Веза Дела тхаьшна резахилийтар. ¹⁴ Везачу Эло, нийса хан тIеяре а хъаьжна, вайна и бохам бина, хIунда аьлча Ша деш долчу массо а гIуллакхашна тIехъ бакъ ву вайн Веза Дела, амма вай ла ца дугГура Цуьнан озе.

¹⁵ Ткъа хИинца, Хъалдолу Дела, Ахъа Хъайн ницкъ болчу куьйгача Хъайн халкъ Мисар-махкара арадаьккхина. И дар бахъана долуш Ахъа таханлера де тIекхаччалц хъалаайина Хъайн цIе. Оха къинош а летийна, хъарамдерг а лелийна. ¹⁶ Хъалдолу Эла! Хъайн йоллучу нийсонга хъаьжжина, дИайоккхийла Ахъ Хъайн оьгИазалла а, дералла а Хъайн Ярушалайм-гГалина тIера. Иза Хъан гIала а, Ахъ базбина лам а ма бу! Оха летийна къинош а, тхан дайн талхар а бахъана долуш, гонах болчара массара а Ярушалайм-гГалин а, Хъан халкъан а сий дайина. ¹⁷ ХИинца хазахъа, тхан Дела, Хъайн лай волчун доIа а, даггара дехар а. Хъайн дубъхъа, Хъалдолу Эла, резахиларца хъажахъа дассийначу Хъайн дезачу цIийне. ¹⁸ Сан Дела! ДИа-хахъа, Хъайн лерг схъа а дерзадай, хъажахъа, Хъайн бIаьргаш дIа а беллий, тхуна хиллачу бохаме а, Хъан цIе йоккхуш йолчу гIалане а, хIунда аьлча тхайн доIанаш до оха Хъуна хъалха, тхан бакъхилар бахъана а доцуш, ткъа Хъан боккхачу къинхетаме сатуьйсуш. ¹⁹ Хъалдолу Эла, дIахахъа! Хъалдолу Эла, гечдехъа! Хъалдолу Эла,

тергам а бехъа, гУллакх а дехъа, Хъайн дуьхъа дІа ца тоьттуш, сан Делла, хІунда аьлча Хъан цІе тиллина Хъан гІалина а, Хъан халкъана а».

²⁰ Аса а, сан Исраилан халкъо а летийначу къиношна со къера хилар дІадицира ас доІанехъ. Сайн Делан ломах лаьцна дехар а дІаделхийра ас сан Везачу Далла хьалха. ²¹ Со доІа дина валаза а волуш, суьйренан сагІа доккху хан гергга йолуш, хьалха а сурт хІуттуш суна гина, адамах тера долу Джабраил-малик, тІемадаьлла, сихха схьадеара. ²² Со кхета а веш, соьца къамел а деш, цо элира: «Даниал! Хьо кхеторхъама деана со хІинца. ²³ Хьо доІа дан волавелча, хъан доІанна жоп делира. Хьо Далла везаш стаг волу дела, иза хьобга дІакхайкхо деана со. ХІинца оцу дешан духе а кхиа, дуьхьалхІоьттинчу суьрта а кхета.

²⁴ Кхузткъе уьтгазза ворхІ-ворхІ хан-зама билгалъьккхина хъан халкъана а, хъан езачу гІалина а зуламаш чекхдаха а, харцонийн чаккхенна тІе мухІар тоха а, къинош дІадаха а, даим нийсо латгийта а, хІуьтту суьрташ а, пайхамарша дийцинарш а чІагІдайта а, уггар Дезаниг къобалдайта а*. ²⁵ Делахъ, хаа а хаалахъ, кхета а кхеталахъ: Ярушалайм-гІала меттахІотторах лаьцна даьлла омрана тІера Дала къобалвинчу баьччанна тІе кхачале, ворхІазза ворхІ-ворхІ хан-зама а, кхузткъе шозза ворхІ-ворхІ хан-зама а ер ю. Тпаккха меттахІоттор ю и гІала шен урамашца а, чІагІонашца а, амма халачу хенашкахъ хир ду иза. ²⁶ Тпаккха, и кхузткъе шозза йолу ворхІ-ворхІ хан-зама яьлча, Дала къобалвинчун дахар хедар ду, цунна дуьхьалдаккха хІумма а дацахъ а**. Ткъа гІала а, Делан цІа^д а вогІур волчу баьччанан халкъо дохийна хир ду. Тпаяхъе хир ю цуьнан, дистина деанчу хин тпаяхъе санна. Ткъа дуьненан чаккхе тІекхаччалц тІом хир бу, билгалбаьхна болу бохамаш а хуьлуш. ²⁷ Дукхахболчаьрца цу баьччано цъхана ворхІ хан-заманна барт чІагІбийр бу. Цу ворхІ заманан эханехъ дийнаташ дагош сагІа даккхар а, кхийолчу хІуманийн сагІа даккхар а сацор ду цо. Ткъа Делан цІийнан уггар лекхачу меттехъ вас еш йолу къемате хІума дІахІоттор ю цо, билгалъьккхина йолу чаккхе шена тІекхаччалц».

Даниална Хьиддекхал-хин йистехъ дуьхьалхІоьттина сурт

10 ¹ Парси-мехкан паччахъо Къуреша паччахьалла дечу кхозлагІчу шарахъ Бел-Ташацар цІе йолчу Даниална Делера хаам хиллера. И хаам бакъ а бара, ткъа цунах кхета чІоугІа хала а дара. ДуьхьалхІоьттинчу суьртехула Даниална дІахоуьйтура цу хааман маьІна.

* 9:24 Уггар Дезаниг къобалдайта а — я иштта: уггар Везаниг къобалвайта а.

** 9:26 Цунна дуьхьалдаккха хІумма а дацахъ а — я иштта: цуьнан хІумма а хир дац.

² Оцу деношкахь кхаа кИрнах гIайгIане вожна Ийра со, Даниал.
³ Тоьлла кхача ца буура ас. Жижиг а, чагIар а ца дахара сан кийра. Кхо кИра кхаччалц, дегIан цIано ярхьама хьожжа йогIу хьакхарш ца хьий-кхира аса.

⁴ Ткъа хьалхарчу беттан ткъе доьалгIачу дийнахь Хьиддекхал олучу доккхачу хин йистехь лаьтташ вара со. ⁵ Хьалахьаьжча, суна хIара сурт гира: гатанан бедар а юьйхина, гIодаюккъе Упаз-махкарчу деших дина доьжка а дихкина, цхьа стаг вара лаьтташ. ⁶ Цуьнан дегI, жовхIар санна, къегаш дара. Цуьнан юьхь, стелахьштиг санна, къегара. БIаьргаш бара цуьнан богуш болу къуьданаш санна. Цуьнан куьйгаш а, когаш а къегачу цIестан суьртехь дара. Цуьнан къамел адамийн тобанан аз санна дара. ⁷ Со, Даниал, воцучунна, цхьанна а и дуьхьалхIоьттина сурт ца гира. Соьца хилла долчу адаманна а ца гира и сурт, делахь а боккхачу кхерамо дIалечира уьш, тIаккха дIаловчкъа дIадевира уьш. ⁸ Со цхьа висира. Оцу дуьхьалхIоьттинчу Iаламат доккхачу суьрте хьожура со. Сан гIора дайра, со докъан васте вахара, сан ницкъ метта ца хIуттура. ⁹ ТIаккха цуьнан дешнийн аз хезира суна. Цуьнан дешнийн аз сайна ма-хеззина, Iада а вина, бертал а вожна, лаьтта тIехь Iуьлтура со. ¹⁰ Цу хенахь, сан дегIе зуз а доуьйтуш, сох цхьа куьг хьакхаделча, сан голаш тIе а, куьйгаш тIе а веаларахIоттийра со цу куьйго.

¹¹ ТIаккха цу стага элира соьга: «Даниал, Далла везаш волу стаг! ХIинца со хьайна тIеваийтина дела, ас хьайга эр долчу дешнийн духе кхиалахь. Хьайн когаш тIе нийса дIахIотта». Цо и дешнаш сайга аьлча, вегош, хьалагIаьттира со.

¹² ТIаккха цо соьга элира: «Ма кхера, Даниал. Далла хьалха хьайн дог эсала а дина, хIокху хаамах кхета гIерташ, ахь дина доIанаш дуьхьарлерчу дийнахь дуьйна Далла дIахезна. Ахь дехна дела веана* со. ¹³ Амма Парси-пачхьалкхана тIехь олалла деш волу жинийн эла ткъе цхьана дийнахь суна дуьхьало еш лаьттира. Ткъа коьртачу эла-маликех цхьаь долу Микаал-малик суна гIо дан деара, со Парси-мехкан паччахьна уллохь хьевелла** дела. ¹⁴ ХIинца хьан халкъах тIаьхьарчу хенашкахь хIун хир ду аьлла, хьуна хаам бан веана со, хIунда аьлча дуьхьалхIоьттина хьуна гина сурт цу тIедогIу долчу деношца доьзна ду».

¹⁵ И дешнаш соьга цо олучу хенахь, мотт а сецна, аса корта охьата-Ийра. ¹⁶ Адамийн сибатехь волу цхьаммо сан балдех куьг хьаькхира, тIаккха со, бага а гIаттийна, къамел дан волавелира. Сайна хьалха лаьтташ волчуьнга ас элира: «Эла! ДуьхьалхIоьттинчу суьрто суна

* 10:12 *Веана со* – я иштта: *деана со*.

** 10:13 *Хьевелла* – я иштта: *хьеделла*.

даийтинчу лазарша сан гЮра дАдаьккхина. ¹⁷ Ткъа хьан лай волчу аса хАра къамел муха дийр ду сан эла волчу хьобца? Дац-кх соьгахь гЮра, са а ца даАло-кх соьга кхин».

¹⁸ ТПаккха оцу адамиин сибатехь волчо, юха а сох куьг а Юьттина, со чАгГвира. ¹⁹ Цо элира: «Ма кхерало, Далла везаш волу стаг! Машар хуьлда хьобца. Добналла долуш хила! ЧАгГло!»

Иза соьга вистхуьлучу хенахь со кхин а чАгГвелира. ТПаккха ас дийхира: «Со чАгГвина ахь, дийцахьа хИнца, эла».

²⁰⁻²¹ Цо элира: «Хаьий хьуна, хИунда веана со хьо волчу? Хаалахь, „бакьдолчун тептар“ тЕхь дАяздина дерг хьобга дахаийта веана со. Хьаххийначуьра аьлча, со хИнца Парси-мехкан элаца гЮм бан юха-воьрзур ву, ткъа цул тАьхьа грекахойн элан рагГ кхочур ю. Цу тЕ аьлча, шун эла волу Микаал воцург, цхьа а вац-кх оцу элашна дуьхьал аса бечу кьийсамехь суна гЮ дийр долуш.

11 ¹ Мадайхочо Дари-Вашас паччахьалла дечу хьалхарчу шарахь со-суо лаьттира цунна гЮ деш а, иза Алашвеш а».

Кьилбехьара а, кьилбаседехьара а пачхьалкхех лаьцна

² «ХИнца ас бакьдерг дАхоуьйту хьобга: Парси-махкахь кхин кхоь паччахь вер ву. Цул тАьхьа шен боккхачу бахамца царал массарал а тоьлур ву воьалгАниг. Шен бахамца ша тЕх чАгГвелча, дерриг а халкъ грекийн пачхьалкхана дуьхьал гАттор ду цо.

³ ТПаккха цхьа турпал паччахь гучувер ву. Шена луьург а деш, боккхачу ницкъаца олалла дийр ду цо. ⁴ Ткъа и паччахь хилла дАхЮьттинчул тАьхьа, цуьнан пачхьалкх, йоха а йобхна, дуьненан еа а агЮр екьалур ю. ТПаккха цуьнан тАьхьенийн кара гЮр яц иза. Цуьнан пачхьалкх, екьа а елла, хЮкхарна а доцуш, кхечарна кхочур йолу дела, цу пачхьалкхан, шен хьалха хилларг санна, ницкъ хир бац.

⁵ ТПаккха кьилбе-махкара* паччахь чАгГлур ву, ткъа цуьнан эскаран хьаькамех цхьаь цул тоьлур ву. Цул тАьхьа цо олалла а дийр ду, цуьнан олаллин ницкъ алсамо а хир бу. ⁶ Ткъа масех шо даьлча, уьш, вовших а ийна, цхьаь хир бу. Кьилбе-махкарчу паччахьан йоI кьилбаседе-мехкан паччахье маре гЮр ю, царна юкьахь нийса юкьаметтигаш хилий-тархьама. Амма и ницкъ карахь латталур бац цуьнга, ткъа паччахьан ницкъаш а латталур бац. Цу хенахь иза хАллакиййр ю — иза а, цуьнан уллорнаш а, цуьнан да** а, цунна гЮ дийраш а. ⁷ Амма цуьнан цІера-чех цхьаь, церан эскарна тЕ а летта, кьилбаседе-махкарчу паччахьан

* 11:5 *Кьилбе-мохк* — борхАлгАчу аятара кхета мега, иза Мисар-мохк буй.

** 11:6 *Цуьнан да* — цхьадолчу ширачу гочдарш тЕхь: *цуьнан кІант*.

гІалин гІопах чекх а ваьлла, къовсавелча, тоьлур а ву, чІагІлур а ву.
⁸ Ур-атталла церан деланаш болу цІуш, шайн езачу дато а, дашо а йол-
 чу пхьегІашца йийсаре Мисар-махка дІахьур бу цо. ТІаккха масех
 шарахь, къилбаседе-махкарчу паччахьал лакхара а волуш, лаьттар ву
 иза. ⁹ Къилбаседе-махкара паччахь къилбехьарчу пачхьалкхана тІеле-
 тар ву, амма, эша а вина, шен махка юхавоьрзур ву.

¹⁰ ТІаккха цуьнан кІенташа караоьцур ду герз. Цара цхьаьнатухур ду
 Іаламат доккха эскар. Иза, дистина хи санна, сихха дахана, чекх а даьл-
 ла, юхавоьрзур ду. КІенташа тІом бийр бу мостагІийн гІалин гІопана
 тІекхаччалц. ¹¹ ТІаккха къилбе-махкара паччахь чІога карзахвер ву.
 Цо, тІе а летта, къилбаседе-махкара паччахьца тІом бийр бу. Къилба-
 седе-махкара паччахьо вуно доккха эскар арадоккхур ду, амма и эскар
 къилбе-махкарчу паччахьан кара гІур ду. ¹² И эскар эшийначул тІаьхьа,
 къилбе-махкарчу паччахьан даг чу куралла юссур ю. Цо хІаллакдийр ду
 эзарнаш адамаш, амма цуьнан ницкъ дукха лаьттар бац.

¹³ Къилбаседе-махкара паччахь юхавоьрзур ву. Цо хьалхалерачул а
 доккха эскар вовшахтухур ду. Масех шо даьлча, кхин а доккхачу эс-
 карца а, тІеман шортгачу гІирсашца а иза сихха схьавогІур ву. ¹⁴ Цу
 хенахь дукхахберш къилбе-махкарчу паччахьна дуьхьалбевр бу. Дуь-
 хьалхІоьттина сурт кхочушхилийта, къилберачу паччахьна дуьхьал-
 бевр бу хьан халкъара цхьаболу зуламхой, амма уьш хІаллакхир бу.
¹⁵ Делахь а, къилбаседе-махкара паччахь схьавеача, дуьхьалонаш а
 хІиттийна, шен дола йоккхур ю цо чІагІийна йолу гІала. Къилбехьар-
 чаьрга цунна дуьхьало ялур яц, ур-атталла церан къастийна долчу эс-
 карийн а дуьхьало ян ницкъ кхочур бац. ¹⁶ Цунна дуьхьал ваьлларг а
 цуьнан лаамца лелар ву. Латталур вац, ца вужуш, цунна хьалха цхьа а.
 Цу „къаьсттина хаза болчу махкахь“ шен толаман меттамотт^д цо дІа-
 хІоттийча, и мохк хІаллакбар цуьнан карахь хир ду.

¹⁷ Шен пачхьалкхан мел болчу ницкъаца чу а вахана, къилбе-мах-
 карчу паччахьца барт бан ойла хир ю къилбаседерачу паччахьан. Цо
 иза дийр а ду. Шена дагадеанарг кхочушдархьама шен йоІ йохуьйтур
 ю цо хІаллакхила къилбе-махкарчу паччахье. Ткъа цуьнан дагалацам
 кхочуш а хир бац, цунах цунна кхиам а хир бац. ¹⁸ Цул тІаьхьа хІорда-
 ца доза долчу пачхьалкхашна тІевоьрзур ву и. Царах дукхахьерш цо
 шен дола йохур ю. Амма цхьана баьччано сапор ду шайна тІе эхь да-
 ийтар. Цо иза юьхьаьржачу хІоттор ву. ¹⁹ ТІаккха юьхь ерзор ю цо
 шен мехкан чІагІонаш тІе, амма, таса а велла, вужур а ву, хІаллак а
 хир ву иза.

²⁰ Цуьнан метта цхьа кхиверг дІахІуттур ву. Пачхьалкхан сийлалла
 латто ял гулъеш верг вохуьйтур ву цо. Амма иза, оьгІазаллах а доцуш,
 тІамехь а доцуш, дукха хан ялале хІаллакхир ву.

²¹ Цуьнан метта дІахІуттур ву шех дог доккхуйтуш верг, паччахъан санна, сий дийр дац цуьнан, амма иза гІар-тата доцуш вогІур а ву, мекарлонца цо и паччахъалла шен дола доккхур а ду. ²² Дерриг а латта дузуш, дукха долу мостагІийн цІоз, дистинчу хино дІадаьхъча санна, хІаллакдийр ду цо, бертан баьчча* а тІехь. ²³ Ткъа кхечу паччахъашца ша барт бинчул тІаьхъа уьш лебеш лелар ву и, лаккха а вер ву, шен кІеззигчу халкъаца тоьлур а ву. ²⁴ Машаре, беркате долчу мехкашна чувер ву иза. Цкъа а шен дайша а, шен дедайша а ца динарг дийр ду цо. Караеана хІонс а, схъаяьхна хІуманаш а, бахам а шена тІаьхъа-хІиттинчарна юкъахь боькъур бу цо. ГІепаш схъаяха ойланаш а йийр ю цо, амма иза цхъа хан тІекхаччалц хир ду.

²⁵ Цул тІаьхъа шен боллу ницкъ а, майралла а Іаламат доккхачу эскарца къилбе-махкара паччахъна дуьхъалдоккхур ду цо. ТІаккха къилбе-махкара паччахь юха а цуьнан эскарал а доккхачу эскарца дуьхъалвер ву, амма тоьлур вац, цунна ямартло йийр йолу дела. ²⁶ Цуьнца цхъана шуьне хуьйшу нах а иза хІаллакван гІертар бу. ТІаккха цуьнан эскар дІасадаьржар ду, дуккха а байинарш а хир бу. ²⁷ Цушина а паччахъан даг чохь ямартло хир ю. Цхъаьна барт бан хевшинчохь а аьшпаш буттур бу цара, амма толам хир бац церан, хІунда аьлча чаккхе цхъана ханна дІатеттина йолу дела. ²⁸ ТІаккха къилбаседе-махкара паччахь шортгачу бахамца а, мостагІчун ойланца а, Дала шеца барт бинчу халкъана дуьхъалвала шен махка ваха новкъа вер ву. Цо иза кхочуш а дийр ду, шен махка юха а воьрзур ву.

²⁹ Билгалъяьккхинчу хенахь иза юха къилбехъа гІур ву. Амма цу вахаран жамІ хълхалераниг санна хир дац, ³⁰ хІунда аьлча и воьддучу хенахь Хитам-махкара** хинкеманаш цунна дуьхъало ян догІур ду. ТІаккха иза догдоьхна юхавоьрзур ву. Дала шеца барт бинчу халкъана дарлур ву иза. Цо кхочуш бийр бу шен лаам. Делаца биначу бартах юхабевларш лорур бу цо. ³¹ Цуьнан эскархоша Делан цІа^д а, керт а бехийр ю. ХІора дийнахь сагІа даккхар а сацор ду, вас еш йолу къемате хІума а дІахІоттор ю цо, цунна Іибадат а дойтуш. ³² Делан весеташна дуьхъалбевларш мекарлонца шена тІеозор бу цо. Амма шайн Далла тешаме болчара цунна чІогІа дуьхъало йийр ю. ³³ Халкъана юкъарчу кхетам болчара, шаьш туьрах а, цІерах а, йийсарх а, талорех а цхъайолчу ханна бала хьоьгур белахь а, дукхахберш кхетор бу. ³⁴ Шаьш бала хьоьгучу хенахь царна жимма гІо хир ду, тІаккха дукхахберш царах дІауьйр бу, амма доггах хир дац иза. ³⁵ Цхъаболчу хьекъал

* 11:22 *Бертан баьчча* — цу дешнийн маьІна хила тарло: *динан коьрта да*.

** 11:30 *Хитам-махкара* — Грекийн гочдар тІехь: *римхойн*.

11:31 Даниал 9:27; 12:11; Маттай 24:15; Марк 13:14.

долчу наха, шашь бахчабалархъама, цІанбархъама, кІайбархъама, баланаш хьобгур бу чаккхенан хан тІекхаччалц, хІунда аьлча билгалъьккхина хан хІинца а хир йолуш ю.

³⁶ Цу паччахьо шена луьург а, дагадеьнарг а дийр ду. Иза муьлххачу делал лакха а вер ву, кура а вер ву. Деланашна тІехь а Дела верг емал а веш, луьйр ву иза. Делан обьІазло хиллалц иза тоьлур ву, хІунда аьлча билгалдаьккхинарг кхочушхир ду. ³⁷ Шен ден деланаш цунна дагабогІур бац. Цо лорур вац зударша лоруш волу дела а, я муьлхха а кхиволу дела а, ша массарел а лакхавоккхур волу дела. ³⁸ Бакъволчу Делан метта гІепийн далла Іамал йийр ю цо. Цкъа а шен дайшна вевзина воцучу цу делан сий дийр ду цо дешица, детица, дезачу тІулгашца, тайп-тайпана механа езачу хІуманашца. ³⁹ Иштта шен дайша ца лоручу делаца хьалагІоттур ву иза уггар чІогІачу гІепашна дубьхал. И дела тІеэцна черан кхин а алссам сий дийр ду цо, цаьрга дукха нахана тІехь олалла а дойтур ду, царна совгІатна латта а доькьур ду.

⁴⁰ ТІаьхьарчу хенахь кьилбе-махкара паччахь тасалур ву цуьнца. Ткъа кьилбаседе-махкара паччахь а шен гІудалкхашца, дошлошца, дуккха а долчу шен хинкеманашца, буьрса дарц санна, тІетатталур ву цунна. ТІаккха, дистина догІу хи санна, мехкашна тІе а кхетта, царна тІехула чекхвер ву иза. ⁴¹ ТІаккха мехкашна юкьара а къаьсттина хаза болчу махкана чу вер ву иза. Эзарнаш хІаллакхир бу. Эдом-мохк, Муаби-мохк, Іамминхойн коьрта дакъа а бен, цуьнан кара ца доьдуш дубсур дац. ⁴² Тайп-тайпанарчу мехкашна тІе а куьг кховдор ду цо. КІелхьарбер бац Мисар-мохк а. ⁴³ Мисар-мехкан дашо а, дато а, механа еза йолчу хІуманийн хазна а шен дола йоккхур ю цо. Лива-мехкан бахархой а, хушахой¹ а цунна тІаьхьахІуьттур бу. ⁴⁴ Амма малхбалехьара а, кьилбаседехьара а схьаезачу хабарша цуьнан синтем бойур бу. ТІаккха шен нуьцкъалчу дераллица дуккха а адамаш даьа а, хІаллакдан а аравер ву иза. ⁴⁵ ХІордана а, уггар хазачу а, безачу а ламанна а юкьахь* шен паччахьаллин четарш дІасадаржор ду цо. Амма шен хІаллакхиларна тІевогІур ву иза, цунна цхьаммо а гІо а дийр дац».

Чаккхенан зама

12 ¹ «Оцу хенахь хьан халкъ Іалашдеш долу а, сийлахь эла долу а Микаал-малик гучудер ду. ТІаккха адамаш дубьнен чу девллачхьана, хІокху ханна тІекхаччалц, цкъа а хилла йоцу хала хан йогІур ю.

* 11:45 *ХІордана а... ламанна а юкьахь* – я иштта: *Шина хІордана юкьахь... ломана уллохь.*

11:36 а: 2 Тассалникахошка 2:3, 4; б: Довзийтинарг 13:5, 6. 12:1 а: Довзийтинарг 12:7; б: Матгай 24:21; Марк 13:19; Довзийтинарг 7:14; 12:7.

Ткъа оцу хенахь хъан халкъана юкъара берриг а Делан тептар тІе ДІа-язбина карор берш кІелхъарбевр бу. ² ТІаккха лаьтгара кешнаш чохь бийшинчех дукхахберш денлур бу, цхьаберш даим а Дела волчохь ба-ха, ткъа вуьш гуттаренна а сийсазбина а, сий дайина а хила. ³ Стигала-ра серло санна, хьекъалнаш лепаш хир бу, ткъа дуккха а адамаш бакъболчу новкъа тІе дерзийнарш а хир бу, седарчий санна, лепаш гуттаренна а, массо хенахь а.

⁴ Ткъа ахьа, Даниала, хІара дешнаш къайладаха, чаккхенан зама тІеяллалц кху тептарна мухІар а тохий. Дукхахболчара иза доьшур ду, тІаккха хаарш алсамдевр ду».

⁵ Цул тІаьхьа со, Даниал, дІахьаьжира: кхин шиь а вара лаьтгаш, цхьаь хин хІокху йистехь, важа – вукху йистехь. ⁶ Царах цхьаммо гатанан духарца хиш тІехь лаьтгаш волчу стаге* хаьттира: «Маца хир ю оцу инзаречу хиндолчийн чаккхе?» – аьлла. ⁷ ТІаккха гатанан духарца хиш тІехь лаьтгачу стага аьтту а, аьрру а куьйгаш стигала а айина, да-им вехаш волчу Делах дуй а бууш, олуш хезира суна: «Заманан а, за-манийн а, заманан эханан чаккхенгахь а**», Делан нехан ницкъ эшор чекхдаьлча, хІара дерриг а чекхдер ду».

⁸ Суна хезира иза, амма со ца кхийтира, цундела ас хаьттира: «Сан эла! Цу дерригенан а чаккхе муха хир ю те?» – аьлла.

⁹ «Давало, Даниал. Чаккхенан зама яллалц, мухІар а тоьхна, ДІа-къевлина ду и дешнаш, – элира цо. – ¹⁰ Дукхахберш цІанлур бу, кІай-лур бу, лалор бу уьш зерца. Зуламхой харцонаш еш хир бу. Іесачех цхьа а кхетар вац кхунах, ткъа хьекъалнаш кхетар бу.

¹¹ СагІа даккхар а сацийна, вас еш йолу къемате хІума дІахІоттий-начул тІаьхьа цхьа эзар ши бІе дезткъе итт де дер ду. ¹² Декъала ву цхьа эзар кхо бІе ткъе пхийтта дийнахь ла а доьгІна, оцу хене кхочун верг.

¹³ Ткъа хьо чаккхенна тІегІю, вала а велла, гІоттур ву хьо денойн чаккхенгахь хьайна догІург схьаэца».

* 12:6 ...волчу стаге – я иштта: ...долчу малике.

** 12:7 Заманан а, заманийн а, заманан эханан чаккхенгахь а – схьахетарехь, и ду: кхо шой, ах шой.

12:2 ЕшаІ-ЯхІу 26:19; Маттай 25:46; Яхъьа 5:29. 12:4 Довзийтинарг 22:10.

12:7 а: Довзийтинарг 10:5; б: Довзийтинарг 12:14. 12:10 Довзийтинарг 22:11.

12:11 Даниал 9:27; 11:31; Маттай 24:15; Марк 13:14.

ХушаI-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

ХушаI-пайхамаро Делера кхайкхамаш бора Исраилан кьилбаседерчу пачхьалкхехь, Iамос-пайхамар хиллачул тIаьхьа. ГIайгIанечу заманыхь, Шамран-гIала йохале, ворхI бIе ткъе хьалхарчу шарахь, Iийса дуьнен тIе валале, хилла иза. ХушаIан коьрта баланаш бара наха цIушна Iамалгьарх лаьцна а, уьш Далла тешаме цахиларх лаьцна а. Тешаме йоцу зуда шен долахь а йолуш, цунах даьхначу дешнашца буьрсачу суьртехь ХушаIа халкъан Деле болу цатешам гучубоккхура. Гомар цIе йолу цуьнан зуда цунна тешаме цахиларе терра, Делан халкъо а Веза Эла дIатесири. И бахьана долуш, Исраилан халкъана таIзар дийр дара. Делахь а Делан Шен халкъе болуш болу хедар боцу безам тIаьхьара а тоьлур бара. Дала Шен халкъ Шеца тойтур а дара, цуьнца йолу юкъаметтиг карлайоккхур а яра. И Делан безам хIокху дешнашкахь гуш бу: «Муха дIалур ду Аса хьо, Эпрайман халкъ? Муха дуьтур ду Аса хьо, Исраилан халкъ?.. Сан дог меттахдаьлла, мел болу кьинхетам самабаьлла» (11:8).

1 ¹ ЯхIуд-мехкан паччахьаша Iузи-ЯхIус а, Йовтама а, Ахьаза а, Хьузакх-ЯхIус а, Исраил-мехкан паччахьан Юашан кIант волчу ЯрбаIама а паччахьалла динчу хенахь Беарин кIанте ХушаIе Везачу Элера хаам хилла.

ХушаI-пайхамарна хиллачух лаьцна

² Везачу Эло, ХушаIехула Исраилан халкъе Ша вистхила волалуш, иштта элира:

«Вало, нахаца лела зуда ялае хьайна,
цунах девр долу бераш схьаэца,
тешаме доцуш уьш хир делахь а,
хIунда аьлча хIара халкъ чIогIа зуламе даьлла,
кхечу деланашна тIаьхьа а хIюьттина,
Везачу Элах дIадирзина иза».

^{1:1} а: Сулим 15:1-7; ² Шерашкахь 26:1-23; ^{б:} Сулим 15:32-38; ² Шерашкахь 27:1-8; ^{в:} Сулим 16:1-20; ² Шерашкахь 28:1-27; ^{г:} Сулим 18:1-20:21; ² Шерашкахь 29:1-32:33; ^{з:} Сулим 14:23-29.

³ Вахана, ХІушаІа шена Диблайман йоІ Гомар ялийна. Берах а хилла, цо ХІушаІана кІант вина. ⁴ Везачу Эло ХІушаІе элира: «КІантана, ИзраІал алий, цІе тилла. Жимма хан яълча, ИзраІалан тогІи чохь цІий Іанор Аса дІадоькхур ду ЯхІу-паччахьан цІенна. Исраил-махкахь долу паччахьалла дохор ду Аса. ⁵ Цу дийнахь ИзраІалан тогІи чохь исраилхойн тІеман ницкъ бохор бу Аса».

⁶ Гомара, юха а берах а хилла, йоІ йина. Везачу Эло ХІушаІе элира: «Цунна, „Къинхетам цабинарг“ (Ло-Рухьама) алий, цІе тилла, хІунда аьлча Исраилан халкъах Аса кхин къинхетам а бийр бац, цунна геч а дийр дац. ⁷ Делахь а Аса ЯхІудан халкъах къинхетам бийр бу. Церан Веза Дела волчу Аса уьш, секхаюдаца а, туьраца а, тІамца а, дойшща а, дошлошца а доцуш, кхечу кепара кІелхьарбохур бу».

⁸ Ло-Рухьама екхачуьра дІаяьлча, Гомара, юха а берах а хилла, кхин а цхьа кІант вина. ⁹ Везачу Эло элира: «Цунна, „Сан халкъ дац“ (Ло-Іами) алий, цІе тилла, хІунда аьлча шу Сан халкъ а дац, Со шун Дела а вац.

¹⁰ Амма хинйолчу заманахь исраилхой, бусталур боцуш а, багарбалур боцуш а, хІордан гІум санна, шортта хир бу. „Шу сан халкъ дац“ – баьнчачу меттехь, „Шу дийна волчу Делан кІентий ду“, – бохур ду цаьрга. ¹¹ ТІаккха яхІудхой а, исраилхой а цхьаьнакхетар а бу, шайна юха а куьйгалхо дІа а хІоттор ву цара. Уьш шайн лаьттара хьалакхуьур бу, хІунда аьлча ИзраІалан* де сийлахь хир ду!»

2 ¹ «Шайн вежаршна, „Сан халкъ“ (Іами) алий, цІе тилла, ткъа шайн йижаршна, „къинхетам бинарш“ (Рухьама) алий, цІе тилла».

Везачу Эло Исраилан халкъана тІехь таІзар дар

- ² «Кхел яйта шайн нанна,
жопе озайта иза!
Иза Сан зуда ма яц,
ткъа Со кхин цуьнан майра ма вац.
Шен сийсазлелар дита ала,
шен тешаме ца хилар сааде ала.
- ³ Нагахь санна шен сийсазлелар цо ца дитахь,
цуьнан бедарш этІор ю Аса,
нанас дуьнен чу йоккхуш ма-хиллара,
ерзина а яьккхина.

* 1:11 *ИзраІал* – – иза «Дала дІадоь» бохург ду.

1:4 Сулим 10:11. 1:10 Римхошка 9:26.

Иза, яьсса аре санна, дІахІоттор ю Аса,
иза, декъа латта санна, йийр ю Аса,
хьагъярца хІаллакйийр ю.

- 4 Аса кьинхетам бийр бац цуьнан берех,
тешаме доцу бераш уьш долу дела.
5 ХІунда аьлча церан нана тешаме яцара,
уьш дуьнен чу даьхнарг сийсаза лелара.

Цо ша а олура: „Сайн безаргашна тІаьххье дІагІур ю со,
цара суна бепиг а, хи а, тІаргІа а, вета а, даьтта а, маларш а
луш долу дела“.

- 6 Цо ишттаниг лелорна, коканийн коьллашца Аса цуьнан некъ
дІакъовлур бу,
цунна дуьхьал пен дІахІоттор бу, цунна некъ ца карабай-
тархьама.
7 Иза шен безаргашна тІаьхьауьдур ю, амма тІаьхьакхуьур яц.
Уьш лобхур бу цо, амма карор бац цунна уьш.
ТІаккха эр ду цо: „Сайн дуьххьарлерчу майрачунна
тІе дІагІур ю со.
Цуьнца долу дахар тІоле дара сан, хІинца чул“.

- 8 Цунна ца лаъа къобалдан
ялтий, чагІаррий, даьттий шена луш Верг Со хилар,
шен дети а, деши а алсамдаьккхинарг а Со хилар,
ткъа цо царах БаІал-цІу^д дІахІоттийна.
9 Ялта чудерзо хан тІекхаьчча, Аса юхадерзор ду Сайн ялта.
Кемсаш хилла яьлча, чагІар а схьадоккхур ду.
Аса цуьнгара схьабоккхур бу тІаргІа а, вета а,
цуьнан ерзина хилар кьайладоккхуш хилла долу.
10 Иштта цуьнан дерзина дегІ гучудоккхур ду Аса цуьнан
безаргашна хьалха.
Сан карара цхьаьнгге а схьаяккхалур яц иза.
11 Аса сацор ду цуьнан мел долу сакъерадалар а,
шеран деза денош даздар а,
бутт цІинбаларан денош даздар а,
шоьтан денош ларар а –
дерриге а Везачу Элана лерина деза денош долу.
12 Аса яссор ю цуьнан кемсийн таьллангаш,
инжиран дитташ а дассор ду.
„Суна сан безаргаша луш долу алапа ду хІара“, –
олу цо царах лаьцна.

Аса царак акха боьлак йийр ю,
аренийн акхароша цоьстур йолу.

- 13 Аса таIзар дийр ду цунна,
БаIал-цIушна хаза хьожа йогIу хIума^д ягорна а,
шен чIагарш а, туьтеш а шена тIе а обькина,
шен безаргашна иза тIаьхьалеларна а.
Ткьа Со вицвинера цо», – боху Везачу Эло.

Везачу Элан лаам бу Шен халкь Шена юхадерзо

- 14 «Цундела Аса иза хьостур ма ю.
Яьссачу аренга иза дIа а йигина,
цуьнан дагна там беш дерг дуьйцур ду Аса.
15 Цигара ара а яьккхина, аса цунна юхалур ю
цуьнан долахь хилла йолу кемсийн бошмаш.
Сингаттамца йоьзна йолу Iахур-тогIех
сатийсаран неI дIахIоттор ю Аса.
Цигахь эшарш локхур ю цо,
шен кьоналлин деношкахь санна,
иза Мисар-махкара арайолучу хенахь».

Везачу Эло Израилан халкь юхаметтахIоттор

- 16 Иштта боху Везачу Эло:
«Оцу дийнахь „сан майра“ эр ду ахь Сох,
кхидIа „сан БаIал“* эр дац ахь Сох.
17 БаIалийн цIераш цуьнан багара дIайохур ю Аса,
церан цIераш кхин йохур яц цо.
18 Цу хенахь Аса барт бийр бу аренийн акхарошца,
стигаларчу олхазаршца, лаьттарчу текхаргашца.
Iаддий, туррий, тIоммий дIабоккхур бу Аса цу лаьтта тIера.
Кхерам а боцуш, баха буьтур бу Аса уьш.
19 Гуттаренна а Сайна тIеерзор ю Аса хьо.
Нийсо а, бакьдерг а,
хедар боцу безам а, кьинхетам а баларца
Сайна ерзор ю Аса хьо.
20 Сайна тешаме хиларца тIеерзор Аса хьо,
Веза Эла волу Со тIаккха кьобалвийр ву ахь.

* 2:16 *БаIал* – Iебархойн маттахь иза «олахо» бохуш ду.

2:15 Якъуба 7:24-26.

- 21 Цу дийнахь иштта хир ду, –
боху Везачу Эло, –
Аса стигалан дехарна жоп лур ду,
цо а лаьттан дехарна жоп лур ду.
- 22 Ткъа ялтин а, чагIаран а, даьттанан а дехарна
лаьтто жоп лур ду,
ткъа цара „ИзраIал“ – Дала дIадоь – аьлла, жоп лур ду.
- 23 Иза Аса Сайна лаьттахь дIаюьйр ю,
„Къинхетам ца биначух“ къинхетам бийр бу Аса.
„Сайн доцучу халкъе“ Аса эр ду: „Хьо Сан халкъ ду“.
Ткъа цо: „Хьо сан Дела ву!“ – эр ду».

ХушаI-пайхамарна хиллачух лаьцна

3 ¹ Везачу Эло соьга элира: «Вало, юха а еза хьайн зуда, иза кхечун-на езахь а, иза сийсаза лелахь а. Еза и зуда, Везачу Элана исраилхой безаш хиларе терра – уьш кхечу деланашна тIе дIабирзинехь а, цу деланашна лерина йолу Iаьвдинчу кемсийн курсаш царна езахь а».

² Аса сайна и зуда ялийра, пхийтта дато шекхал^д ахча а, ворхI а, ах а гали мукх а белла. ³ Аса цуьнга элира: «Со волчохь дуккха а денош даха. Суна тешаме йоцуш а ма хила, кхечу стагах а ма хьакхало, ткъа со хьох а хьакхалур вац». ⁴ Оццу кепара исраилхоша дукха хан йоккхур ю шайн коьртехь я паччахь, я эла воцуш, я сагIанаш, я деланашна хIиттийна тIулгаш а доцуш, деланийн лаам билгалбаккхархьама я ийпад^д, я цIуш а боцуш. ⁵ Цул тIаьхьа исраилхой юха а боьрзур бу, шайн Веза Дела а, Даудан тIаьхьенах волу шайн паччахь а лохур ву цара. ТIаьхьарчу деношкахь Везачу Элана хьалха ларамах а, Цуьнан диканых а буьзна хир бу уьш.

Исраилан халкъан къинош а, цара хуьлуйтург а

- 4** ¹ Ва исраилхой, ладогIал Везачу Элан даше!
Везачу Эло кху лаьтта тIерачу бахархошка иштта бехк
боккху:
«Лаьтта тIехь тешаме хилар а дац,
безам а, Дела вовзар а дац.
- ² Сардамаш дохкаррий, вовшийн ледаррий,
вовшийн хIаллакдаррий, къоланаш даррий,
марехь болчара ямартлонаш яррий тIехдукха даьржина ада-
машна юкьахь,
адамийн цIий Iенор а дац хедаш.

- 3 И хIума бахъана долуш хIара латта тийжар ду.
 Лаьтта тIехь бехачу массеран а гIора довр ду.
 Аренийн акхарой, стигалара олхазарш,
 ур-атталла хIордан чIерий а хIаллакьхир ду.
- 4 Амма цхьа а стаг кыйса ма ло,
 цхьаммо а важа Iора ма ваккха,
 хIунда аьлча хьан халкъ
 динан дайшца кыйсалуш берш санна ма ду.
- 5 Дийнахь галвер ву хьо, динан да^д,
 ткъа хьобца цхьаьна буьйсанна пайхамарш а галбевр бу.
 Иштта хьан нана а дIасацор ю Аса.
- 6 Сан халкъ дIасацийна, Со къобал ца варна.
 Со къобалвар^д ахь дIатесна дела,
 ахь Суна, динан дас санна, гIуллакх дар Аса а дIатосур ду.
 Дала белла товрат-хьехам^д ахь бицбина дела,
 Аса а дицдийр ду хьан бераш».

Израилан халкъана кхел яр а, цуьнга дIахьедар дар а

- 7 «Динан дай дебаре терра, Суна дуьхьал долу церан кьинош а
 алсамдуьйлуш ду.
 Церан сийлалла сийсазалле ерзор ю Аса.
- 8 Сан халкъо даьхна кьинан сагIанаш а дууш,
 церан синош халкъо лелийначу харцонашна тIегIерта.
- 9 Халкъана хиндерриг хир ду динан дайшна а.
 Цара дIакхоьхьучу некъе терра дийр ду Аса царна таIзар.
 Церан гIуллакхашка хьаьжжина, Аса дIадоькхур ду царна.
- 10 Юур ю цара, амма бузур бац.
 Сийсаза лелар бу уьш, амма дебар бац,
 хIунда аьлча Веза Эла волчу Сох дIабирзина уьш,
- 11 Суна тешаме ца хилархьама, кхиболчу деланашца а лелаш.
 Нахаца леларо а, чагIаро а –
 иза шира я керла даьккхина делахь а –
 сан халкъан кхетам дIа ма оьцу!»

*Кхечу деланашца а, нахаца а леларна,
 Израилан халкъ бехке хилар*

- 12 «Сан халкъ дагадуьйлу шен дечиган цIунах,
 ткъа гIожаца пал а туьйсуш, цунна жоп ло.
 Цатешаме хиларан сино уьш тилийна.
 Кхечу деланашна тIаьхьа а хIиттина,

Делах дІабирзина уьш.

- 13 Лаьмнийн баххъашкахъ сагІанаш доху цара,
баьрзнаш тІехъ хаза хьожа йогІу хІума^д а ягош,
ножан а, акхтарган а, попан а дитташна кІел,
оцу диттийн хаза ІиндагІ хуьлу дела.

И бахъана долуш шун йоІарша а кхахьпалла леладо,
ткъа шун несарий а нахаца лела.

- 14 Аса шун йоІаршна таІзар дийр дац цара кхахьпалла лелорна,
шун несаршна а таІзар дийр дац Аса уьш нахаца леларна.
ХІунда аьлча шу шайш кхахьпанашца дІа а дуьйшу,
нахаца лелаш болчу „безачу“ ударшца* цхъаьна сагІанаш
а доху аша.
Ткъа: „Кхетам боцу халкъ дакъаза ма долу!“»

Израилан халкъана кхел яр а, цуьнга дІахьедар дар а

- 15 «Ва Израилан халкъ! Хьо кхахьпа санна лелахъ а,
яхІудхоша ма летадахьара изза къа!
Шу Галгал-гІала а ма гІо,
Байт-Аван-гІала** хьала а ма довла.
Ма баха, дуйнаш а бууш:
„Дийна волчу Везачу Элах чІагІо йо ас!“
- 16 ХІунда аьлча Израилан халкъ,
аьрха эса санна, къар ца ло.
Цундела Везачу Эло дажор дуй те иза хІинца
шуьйрачу дежийлахъ, уьстагІий санна?
- 17 Эпрайман халкъ*** цІуйх дІаийна даьлла:
бита и израилхой шайн боьхачу леларехъ!
- 18 ЧагІар мелла бевлча,
нахаца леларна тІе боьрзу уьш.
Шайн элаша лело сийсазала
царна чІогІа ма деза.
- 19 Шен тІемаш тІехъ мохо дІахьур бу уьш,

* 4:14 *Нахаца лелаш йолу «еза» зуда* – и санна йолчу зудчуьнца лелар цІунна гІуллакх дар лорура. Кхечу къаьмнашна гергахъ иза наха лоруш зуда яра. Цундела цунах «еза» олу.

** 4:15 *Байт-Аван-гІала* – иза «цІушна Іамальяран цІа» бохург ду. Бакъду, иза Бетал-гІала яра. Ткъа иза «Делан цІа» бохург ду.

*** 4:17 *Эпрайман халкъ* – кхузахъ а, дерриг а ХІушаІ-пайхамаран тептар тІехъ а иза Израилан къилбаседера пачхьалкх бохург ду.

юьхьІаьржачу хІуьттур бу уьш,
шаьш цІушна Іибадат дина дела».

Исраилан халкъан къинош а, цара хуьлүьйтург а

- 5** ¹ «ЛадогІа дуьйщучуьнга, динан дай!
Тидам бе, Исраилан халкъан цІийнах берш!
ДІахаза, паччахьан цІа!
Шун карахь ду нийсонца кхел яр –
иштта хІара кхел шуна дуьхьал йийр ю,
МицІпа-гІалахь шух кІело йина дела,
Табур-ломахан дІасаяржийна бой санна шу хилла дела.
- ² Шитимехь акхарой лоцу ор кІорга аьхкина аша,
амма Аса шуна массарна а таІзар дийр ду.
- ³ Эпрайман халкъ а девза Суна,
Исраилан халкъо лелориг а ца даьлла Сох къайла.
ЦІушна Іамал а йина, Эпрайман халкъ сийсаза лелла,
цундела Исраилан халкъ Суна хьалха бехделла.
- ⁴ Цара мел лелийначу вочу гІуллакхаша
шайн Далла тІе ца боьрзуйту уьш.
Цатешаме хиларан са церан дегнаш чохь хилла,
цундела Веза Эла царна ца вевзина.
- ⁵ Исраилан халкъан куралло цунна дуьхьал тоьшалла до.
Исраилан халкъ (цунах иштта Эпрайман халкъ а олу) гал-
дер ду, цо харцонаш лелорна.
ЯхІудан халкъ а дужур ду цаьрца цхьаьна.
- ⁶ Уьш сагІина шайн уьстагІий а, стерчий а дахьаш,
Веза Эла лаха арабевр бу,
амма Иза царна карор вац.
Иза царах дІавирзина.
- ⁷ Цара къотІалгІа бераш а дина,
Везачу Элана ямартло йина.
Ткъа хІинца деза денош долчу керлачу батто
шайн кхашца цхьаьна цоьстур бу уьш».

Исраилхоша а, яхІудхоша а летийначу къиношна до таІзар

- ⁸ «Коьман маІаца дІакхайкхаде ГебаІ-гІалахь,
турбанца дІакхайкхаде Рама-гІалахь,
орца даккха Байт-Аван-гІалахь!
Бен-Яман, мостагІа хьуна тІаьхьа вогІуш ву!
- ⁹ Дала таІзар динначу дийнахь

Эпраймах яьсса аре хир ю.
Иштта Аса дІакхайкхийнарг а
шеко йоцуш хир ма ду!

- 10 ЯхІудан баьччанащ тарбелла лаьттан асанийн дозанаш
дІасатоьтгучарах.
Аса Сайн обгІазло, тІехдаьлла хи санна, тІеІанор ю царна.
- 11 Эпрайм-мохк а кІелбитина,
шена йинчу кхело охьатаІийна иза,
цІушна тІаьххье цунна баха лиьна дела,
ткьа и цІуш кхелли санна ма бу.
- 12 Эпрайман халкъана неца санна хир ву Со,
ткьа ЯхІудан халкъана мекха хир ю Сох.
- 13 Эпраймана шен цамгар сьхахиьначу хенахь а,
ЯхІудана шена хилла чов дІагиначу хенахь а,
Эпрайман халкъ Ашурехьа а дирзина,
сийлахьчу паччахьна тІе дехаре дахийтира.
Амма цуьнга шу цамгарх толур дац,
шун чевнна дарба а далур дац.
- 14 ХІунда аьлча Эпраймана Со лом санна хир ву,
ткьа ЯхІудана къона лом санна хир ву.
Со, уьш цеста а цистина, дІагІур ву,
Аса уьш Сайца дІахьур бу.
Цхьаммо а кІелхьарбохур бац уьш.
- 15 Со Сайн метте дІагІур ву,
шаьш бехке хиларх а кхетта,
Сан юьхь цара сьхалаххалц.
Хала киртиг шайна тІехІоьттича,
Со леха уьш арабевр ма бу».

Везачу Элана тІедерзаре шалхо йолу кхайкхам

- 6** ¹ Наха иштта боху:
«Дуйло, вешан Везачу Элана тІедерза вай.
ХІунда аьлча Цо вай лаза а дина –
Цо вайна дарба а дийр ду.
Цо йина вайна чевнаш –
Цо уьш дІа а йоьхкур ю.
- ² Цо ши де даьлча ден а дийр ду вай,
кхозлагІчу дийнахь ира а хІитгор ду.
ТІаккха дехар ду вай Цунна хьалхахь.

- 3 Веза Эла вовзий вайна.
 Иза кхин а алсам вовза гIерта вай.
 Цуьнан гучувалар, цIийьелла Iуьйре санна, билггала ду.
 Керлачу дахарца воIур ву Иза вай долчу, Iаьнан догIа
 санна,
 бIаьста деанчу догIано латта тIадор санна».

Исраилхоша а, яхIудхоша а летиначу кьиношна до таIзар

- 4 Ткъа Везачу Эло боху:
 «ХIун дийр дара те хьуна, Эпрайм?
 ХIун де те хьуна, ЯхIудан халкъ?
 Шун безам Iуьйранна хуьлу дохк санна а,
 хьалххе дайна дIадолу тхи санна а ма бу.
- 5 Цундела пайхамарашкахула Аса шун дог дохадора.
 Сайн багарчу дешнашца еттара Аса шуна.
 Аса еш йолу кхел, схьаххета малх санна, билггала ю.
- 6 Шу тешаме хилар деза ду Суна,
 аша Сан дуьхьа дохучу сагIанел.
 Шуна Дела вовзийла лаба Суна,
 Сан дуьхьа дийнаташ дагоран сагIанел.

⁷ Адам-гIала йолчохь санна*, Исраилан халкъо а Собыца бина барт бохийна,

- цигахь ямартло йина цара Суна.
- 8 ГалIад – Iесачийн гIала ма ю.
 Цунна чохь йолу лараш цIийх юьзна ма ю.
- 9 Динан дайн тоба тера ю
 кIелонехь Iуьллуш йолчу талорхойн тобанах.
 Шехеме** боьдучу новкъахь адамаш дойу.
 Цара боьха мел дерг леладо.
- 10 Инзаре ирча хIума гина Суна
 Исраилан халкъана юкъахь.
 ЦIушна Iамал а йина, Эпрайман халкъ сийсаза лелла,
 цундела Исраилан халкъ Далла хьалха бехделла.
- 11 Хьуна а, ЯхIудан халкъ, таIзаран ялта чудерзо хан
 билгалььяьккхина».

* 6:7 *Адам-гIала йолчохь санна* – я иштта: *Адамо санна*.

** 6:9 *Шехеме* – Шехем-гIала Далла гIуллакх деш болу левихой бежа мет-тиг яра.

*Везачу Элана Шен халкъана гІо дан лаар а,
халкъ Цуьнгахъара дІадерзар а*

«Сайн халкъан аьтто бар Аса карладаьккхича,

- 7** ¹ Аса Исраил-махкана дарба лелийча,
Эпрайман халкъан къинош а,
Шамран-гІалин зуламаш а гучудовлу.
ХІунда аьлча цара харцонаш лелайо.
Къуй а бу лелаш.
Талорхой а бу гІалин урамашкахъ талораш деш.
- ² Царна дага а ца догІу
Суна церан зуламаш дерриг а дагахъ хилар.
Шаьш динчу зуламаша хІинца го бина царна.
Церан къинош Суна хьалха ду.
- ³ Цара шайн зуламечу гІуллакхашца паччахъан самукъадоккху,
ткъа шайн мекарлонашца паччахъан гонах болчарна
там бо.
- ⁴ Уьш массо а ямартлонех буьзна а, тешаме боцуш а бу.
Церан дералла, цІийинчу пешан цІе санна,
дуккха а ханна юьсу,
хьакхийна бод севсачу хенахъ
бепиг дотгучо пеш йогучуьра сацаяхъ а.
- ⁵ Вайн паччахъан дезачу дийнахъ
чагІар а муьйлий, элий бехий дІахІуьтту,
ткъа паччахъо Дела емалвечу нахе куьйгаш дІакхийдадо.
- ⁶ Питанаш а деш, цунна тІекхочу уьш.
Церан дегнаш пеш санна догу,
церан дералла сахиллалц сийсаш йогу,
ткъа Іуьйранна иза цІеяьлла алу санна хуьлу.
- ⁷ Уьш массо а оьгІазаллех кхехкаш бу.
Цара шайн куьйгалхой дІакхоллу.
Церан массо а паччахъаш тІекІел охъаэгна,
ткъа цхъа а стаг Соьга гІо доьхуш ца кхойкху».

*Везачу Элана тІедерзаран метта,
Исраилан халкъ кхидолчу къаьмнашна тІедерзар*

- ⁸ «Эпрайман халкъ вукху къаьмнех дІаэделла.
Иза буьйда дисинчу баьпках тера ду.
- ⁹ Хийрачу къаьмнех болчу наха цуьнан ницкъ дІаоьцу,

ткъа цунна иза ца хаало.
Къежделла Эпрайман халкъ,
амма иза ца кхета.

- 10 Массо а и бохамаш адамашна тЕбаьхкина,
хЕтте а шайн Везачу Далла тЕе ца доьрзу уьш,
адамаша Цуьнга гЮо а ца доьху.
Иштта Исраилан халкъан куралло а цунна дуьхьал
тоьшалла до.
- 11 Эпрайман халкъ кхокханах тарделла,
иза сонта а, кхетам боцуш а ма ду!
Цуьнан халкъо Мисар-махке гЮо доьху,
Ашур-махка гЮо деха а доьду иза.
- 12 Уьш тЕхбоьлхучу новкъахь Аса царна тЕе Сайн бой тосур ю.
Стигалара олхазарш санна, Аса уьш охьабохкур бу.
Церан гуламе бечу хааме хьаьжжина уьш нисбийр бу Аса*».

*Везачу Элана Шен халкъана гЮо дан лаар а,
халкъ Цуьнгахьара дИадерзар а*

- 13 «Къа ду церан, Суна уьш генабевлла дела.
Уьш бохийна хир бу, шаьш Суна дуьхьалбевлла дела.
Аса уьш кЕлхьарбохур бара,
ткъа цара Суна харцдерг дуьйцура.
- 14 Уьш цкъа а доггах ца кхойкху Соьга,
амма шайн меттанашкахь боьлхуш бу.
Шайн догIмашкахь шаьш хеда а деш,
Соьга доьху цара шайна кIа а, чагIар а далар.
Ткъа и дарца Сох дIабирзина уьш.
- 15 Уьш Нисбийриг а, царна ницкъ Лург а Со велахь а,
Суна дуьхьал зуламаш дан дагалецира цара.
- 16 Суна тЕеберзаран метта, гИйлачу харцдалла тЕебоьрзу уьш.
Шен пхарца гЮокхана тЕе ца кхочу тешам боцу секхаIад
санна бу уьш.
Церан элий туьро хIаллакбийр бу,
шайн кIоршаме мотт бахьана долуш.
ТIаккха Мисаран халкъ доьлур ду царах».

* 7:12 Грекийн гочдар тЕхь: *Цара динчу зуламе хьаьжжина Аса таIзар дийр ду царна.*

Исраилан халкъо шена бина цІуш бахъанехъ цунна таІзар дийр ду

- 8¹ «Орца даккха, хъайн бете коьман маІа сха а лаций!
 Аьрзу санна, мостаГий Везачу Элан халкъана тІелета,
 хІунда аьлча Соьца бина барт бохийра цара,
 Аса бинчу товрат-хъехамашна дуьхъалбевлла уьш.
 2 Цара Соьга шийла маьхъарий деттар ду:
 „Сан Дела! Хьо тхуна вевза.
 Тхо Исраилан халкъ ма ду!“ – бохуш.
 3 Исраилан халкъ диканах дІадирзина.
 МостаГІа цунна тІаьхъа вер ву.
 4 Цара, Сох дага а ца бовлуш, паччахъаш шашь дІахІиттабора.
 Соьга а ца хойттуш, элий а дІахІиттабора.
 Шайн детих а, шайн деших а шайна цІуш бина цара,
 амма оцу цІуйн хІаллакъхиларан Іалашонна бен хир дац
 иза.
 5 Шамранан бахархой, шун эса-цІу витина Аса!
 Сан оьГІазло царна дуьхъал карзахъяьлла.
 Уьш мел латта бохку те,
 цІушна Іамалгъарх цІанбелла боцуш?
 6 И цІу а – Исраилан халкъо дина хІума ду.
 Иза суьрташ дечо ма вина,
 цундела иза Дела ма вац.
 Шамранан цІу долу эса дохор ма ду!»

Кхечу къаьмнашца бинчу бартех лаьцна

- 7 «Шаш-шайна мох кхиййна дела,
 цара дарц лахбор ду.
 Кенаш доцучу кІенах
 ялта кхуьур дац.
 Нагахъ санна ялта кхийнехъара,
 хийрачу наха иза дІакхолтур дара.
 8 Исраилан халкъ дІакхаьल्लीна яа хІума санна дІахІоьттира.
 Кхечу къаьмнашна юкъахъ иза пайдenna йоцу пхьегІа сан-
 на хилира.
 9 Исраилан халкъ Ашур-махка дІадахара.
 Виркхело шена лохуш йолу акха вир санна,
 Эпрайма совГІаташ дарца безаргаш шегахъа бохура.
 10 Цара кхечу къаьмнашна тІе совГІаташ кхехъийтинехъ а,
 Аса уьш кестта схагулбийр бу.
 ТІаккха уьш гІелонехъ хир бу

сийлахьчу паччахьан куьйгех.

11 Бакъду, Эпрайма дуккха а къинах долу сагІа доккху меттигаш
кечйина,

амма уьш цунна къа латоран меттигаш хилла дІахІиттина.

12 Дуккха а Сайн товрат-хъехамаш Аса язбира цунна,
амма цо уьш шена хийра болуш санна лерина.

13 Суна дийнаташ дайина сагІанаш а дохий,
оцу дийнатийн жижиг доу цара.

Везачу Элана тамехъ дац иза.

Ткъа хІинца Везачу Эло тидам бийр бу цара динчу зуламийн,
цара летийна къинош бахъана долуш, Цо таІзар дийр ду:
уьш Мисар-махка юхаберзор бу».

Исраилан халкъо Веза Эла вицвар

14 «Исраилан халкъо паччахьан гІишлош дІахІиттийна,
ткъа ша ДІахІоттийнарг цо виц ма вина.

Амма Аса церан гІаланех цІе тосур ю,

ткъа оцу цІеро церан паччахьан гІишлош дІаххоллур ю».

Кхечу къаьмнашца бинчу бартех лаьцна

9 ¹ Исраилан халкъ, кхидолу халкъаш санна,
хазаетар тІехдолуьйтуш доккха ма де.

Хъайн Делаш дІа а дирзина, ахъа кхяхьпалла леладора.

Кхяхьпанан алапа хъуна дукхадезара

кІа оруш йолчу массо а хъаьттаршкахъ.

² Хъаьттаро а, муттдоккхурго а
исраилхой бузор ма бац.

Кемсийн мутт царна тоьар ма дац.

³ Уьш Везачу Элан лаьтта тІехъ бехар бац:
эпраймхой а Мисар-махка юхабоьрзур бу,
цара Ашур-махкахъ хъарамниг юур ю.

⁴ Цара Везачу Элана чагІаран сагІа дуттур дац.

Иза резавархъама, дийнатийн сагІанаш даха церан
таро хир яц.

Церан бепиг Везачу Элан цІа чу дахъа таро йоцу Дела,
иза Далла хьалха боьха хир ду,
и бепиг церан гайна бен кхача хир бац.

И бепиг диьнарш массо а Далла хьалха боьха хир бу,
тезетахъ дууш долу бепиг иза долуш санна.

Исраилан халкъо шена бина цІуш бахъанехъ цунна таІзар дийр ду

- 5 ХІун дийр ду аша билгалдаьккхинчу дезачу дийнахъ а,
Везачу Элана леринчу дезачу дийнахъ а?
- 6 Бохам болчуьра исраилхой дІагІахъ а,
уьш Мисар-махко сьхагулбийр бу.
Нуп-гІалин лаьттахъ дІабухкур бу уьш.
Ниттийн дола евр ю церан детин хІуманаш.
Коканийн кІохчалш девр ду церан цІенош тІехъ.
- 7 Дала таІзар дийр долу денош тІекхаьчна,
Везачу Эло хъакъ дерг дІалур долу денош тІекхаьчна.
ДІахойла иза Исраилан халкъана!

Бетал-гІалахъ летийна кѣинош

- «ХІара пайхамар сонта ву, – боху цара –
Делан Синах ша вуьзна мояттург хъекъалх ваьлла ву».
Делахъ а шун мостагІалла алсамдаьлла,
аша дукха кѣинош летийна дела.
- 8 Пайхамар сан Далла уллохъ ву,
ткъа иза Эпрайман халкъан ха ду.
Олхазарш лецархочун речІанаш массо а некъаш тІехъ дІа-
хІиттийна ю,
ткъа мостагІалла ур-атталла цуьнан Делан цІа^д чохъ а ду.

ГебаІ-гІалахъ летийна кѣинош

- 9 Кхоччуш телхина кѣинош ма летийна цара,
ГебаІ-гІалахъ хиллачу деношкахъ санна*.
Далла дагадогІур ду церан кѣинош.
Церан кѣинош бахъана долуш, царна таІзар дийр ду.

БаІал-ПаІор-гІалахъ летийна кѣинош

- 10 Везачу Эло боху:
«Суна Исраилан халкъ сьхакарийча,
яьсачу аренгахъ кемсаш каро хан санна хилла иза.
Суна шун дай гича,

* 9:9 ГебаІ-гІалахъ Бен-Яманан тайпанах болчу цьхаболчу исраилхоша леви-
хойн гІарбаш-зуда хьийзийра. Иза бахъана долуш исраилхой вовшашца тІом
бан буйлабелира. Цундела дукха а бен-яманхой белира. ДІадеша «Куьй-
галхой» цІе йолчу тепгаран 19–21 кортош.

9:7 Лака 21:22. 9:9 Куьйгалхой 19:1-30. 9:10 Лелар 25:1-5.

инжиран дитта тIехь хьалххе хуьлу дуьххьарлера инжир
санна хилла иза.

Амма уьш БаIал-ПаIорна тIебахча,
сийсаза долчунна юкъяозабелира.

Иза а дина, шайна везавелла цIу санна, маьттаза бевлира
уьш.

- 11 ТIемадаьлла олхазар санна,
дIадовр ду эпраймхойн сийлалла:
дуьнен чу бер а дер дац,
зуда берах а хир яц,
церан кийрахь бераш а кхуллур дац.
- 12 Цара шайн бераш кхиадахь а,
Аса уьш цаьргара схьадохур ду.
Ма доккха къа хир ду-кх церан
Со шайх дIавирзинчу дийнахь!
- 13 Цкъа Эпрайман халкъ гина Суна,
исбаьхьачу меттигехь дIайийна къона хурма санна,
ткъа хIинца цо шен бераш арадаха деза,
уьш дайгьийтархьама.
- 14 Ва Веза Эла, бекхам бехьа царна!
Стенца царна хьакъдерг дала деза Ахь?
Лохьа царна бер ца хуьлу кийра а,
дакъаделла накхош а».

Галгал-гIалахь летийна къинош

- 15 Везачу Эло боху:
«Цара мел деш долу зулам Галгал-гIалахь долиинера.
Суна циггахь ца дезаделира и халкъ.
Цуьнан зуламе гIуллакхаш бахьана долуш,
Аса и халкъ Со волчуьра эккхор ду.
Суна иза кхин дезар дац.
Цуьнан куьйгалхой берриш а аьрха бу.
- 16 Эпрайман халкъ охьатоьхначу диттах тера ду:
цуьнан орам бакъабелла,
цо кхин стом лур бац.
Ур-атталла цара бераш дахь а,
церан кийрара схьадевлларш хIаллакдийр ду Аса,
мел хьоме уьш царна делахь а».
- 17 Сан Дала дIатоттур ду и халкъ,
цо Шега ла ца доьгIна дела.

Къаьмнашна юкѣахъ кхерсташ,
доладелла лелар ду иза.

- 10** ¹ Исраилан халкъ токхе таьлланг санна дара,
рогІ-рогІехъ стом луш долу.
Шен стоьмаш а, ялта а алсамдаларе терра,
цІушна сагІа доккху меттигаш а алссам кечйора цо.
Шен лаьтто кхийинарг совдаларе терра,
кхечу деланашна хІиттийна тІулгаш а алссам хаздора цо.
- ² Исраилхойн дог мекарлонех дуьзна ду,
церан къиношна доггІург хІинца царна дийр ду.
Везачу Эло церан сагІа доккху меттигаш а хІаллакыйир ю,
церан цІушна дІахІиттийна тІулгаш а дохор ду.
- ³ Баккъалла а, кестта оцу халкъо эр ду:
«Вайн паччахъ вац,
Везачу Элах вай ца кхийрина дела.
Паччахъо а хІун дийр дара вайна?»
- ⁴ Вайн паччахъаша даьсса къамелаш до,
харц а луьйш, чІагІонаш а йо,
пайда боцуш болу барташ а бо.
Нийса йоцу нийсо а хъалакхийо,
аренан хершнаш тІе йолу дІаьвше буц санна.

Байт-Аванехъ летийна къинош

- ⁵ Шамран-гІалин бахархой Іадор бу,
Байт-Аванехъ волу эса-цІу* бахъана долуш.
Цуьнан халкъ цунна тийжар ду,
цунах баккхийбина болу харцдинан дай,
цуьнан сийлалла бахъана долуш, боьлхур бу,
и сийлалла халкъера дІаер йолу дела.
- ⁶ Цул сов, и эса-цІу Ашур-махка дІахъур ву
сийлахъчу паччахъна совІатна.
Эпрайман халкъ а юьхІаьржачу хІоттийна хир ду.
Исраилан халкъана шена, дечиган цІу бахъана долуш,
эхъ хетар ду.
- ⁷ Шамран-гІалара паччахъ вовр ву,

* 10:5 *Эса-цІу* – ма-дарра аьлча, тептар тІехъ «эсий» ду. Дукхадолчу ширачу гочдаршна тІехъ «эса» ду.

- хина тЕхула хIутту маргIал санна.
 8 ХIаллакIина хир ю Авайнан
 сагIа доккху лакхенаш –
 Исаиран халкъан къинош.
 СагIа доккхучу церан меттигаш тЕ
 кIохцалш а, яраш а евр ю.
 ТIаккха халкъо эр ду лаьмнашка: «ДIахьулдейша тхо!»
 Баьрзнашка а доьхур ду: «ТIеэгийша тхуна!» – бохуш.

ГебаI-гIалахь летийна къинош

- 9
 Везачу Эло боху:
 «ГебаI-гIалахь леточу хенахь дуйна
 ахь къинош летадо, ва Исаиран халкъ.
 Къинош леточуьра ца севци уьш,
 ГебаI-гIалахь тIом тIекхочур бу царна
 сийсазаллех буьзначу оцу нахана дуйхьал.
 10 Аса сацам бира царна таIзар дан.
 Къаьмнаш царна дуйхьал а девр ду,
 цара исаилхой боьхкур а бу,
 цара дина шалха зуламаш бахъана долуш».

Бетал-гIалахь летийна къинош

- 11 «Эпрайман халкъ караIамийна дуйхьарг санна дара,
 ялта арарх доккхадеш долу.
 Цуьнан хаза ворта Аса кхоайина.
 Амма Аса Эпрайман халкъана дукъ тIедуьллур ду,
 ЯхIудан халкъо охана дан деза,
 Исаиран* халкъо мекха баккха беза.
 12 Шайн дегнаш чу нийсонан хIу таса,
 тIаккха безаман ялта кхуьур ду шуна.
 Керла латганаш а дIааха,
 хIунда аьлча Веза Эла лаха веза хан тIеена.
 Ша веанчу дийнахь шуна тIе
 нийсо, догIа санна, Цо тIеIанор ю.
 13 Аша харцдолчун хIу а тосура,
 зуламан ялта а хьокхура,

* 10:11 *Исраил* – ма-дарра аьлча, тептар тIехь «Якъуб» дIаяздина ду. Иза Исраилан кхин цIе ю.

10:8 Лака 23:30; Довзийтинарг 6:16. 10:9 Куьйгалхой 19:1-30. 10:12 Ярми-ЯхIу 4:3.

мекарлонан стом а боура.

Шашь дІакхьхьучу некъах шу тешарна а,
шайн шортга болчу тІемалойх шу тешарна а,

14 тІеман гІовгІа ер ю хъан халкъана дуьхьал,
хъан массо а чІагІонаш йохийна хир ю,
тІеман дийнахъ Шалман-паччахьо Байт-Арбел-гІала йохийча
санна,

шайн берашца наной хъаьшначу хенахъ.

15 Изза дийр ду шуна, ва Беталан бахархой,
барам боцуш аша летийначу къиношна.

11 ¹ ТІом болабелча, вьохна хьийзар ву
Исраилан халкъан паччахь!»

Везачу Эло юхаметтахІоттор ду Исраилан халкъ

«Къона долчу хенахъ дуьйна дезара Суна Исраилан халкъ.

Мисар-махкара аравалийтархъама схъакхайкхина Аса Сайн
кІанте.

2 Со* цаьрга мел кхойкху,
уьш Суна генабовлура.

Цара БаІал-деланашна сагІанаш а дохура,
цІушна хаза хьожа йогІу хІума¹ а ягайора.

3 Делахъ а Аса-Айса Іамийнера эпраймхой когаш тІе дІахІитта.
Сайн карахъ лелабора Ас уьш.

Амма шайна дарбанаш лелориг Со хилар
къобалдан ца лаъара царна.

4 Адамийн дикаллин тІийрагашца Аса уьш тІеийзабора,
безаман машшашца Аса уьш лелабора.

Церан вортана тІера дукъ хъалаойура Аса.
Охъа а таьІна, уьш кхобура Аса.

5 Уьш Мисар-махка юхабоьрзур-м бац те,
Ашур-мохк церан паччахъ хилла дІахІуттур-м бац те,
Сьгахъа юхаберза царна ца лиьна дела?

6 Церан гІаланашна тІе тур кхетар ду,
кевнийн хьокхий а дохор ду оцу туьро,
нах а дІакхоллур бу, цара дагалаьцнарг бахъана долуш.

7 Сан халкъ тешнабехк барна тІедирзина.

* 11:2 Іебархойн маттахъ: *Уьш*. Грекийн гочдар тІехъ: *Со*.

11:1 Арадаккхар 4:22; Матгай 2:15.

Веза Воккхачуьнга шашь кхойкхуш белыхь а,
Иза баккълла а ваз ца во цара.

- 8 Муха дІалур ду Аса хьо, Эпрайман халкъ?
Муха дуйтур ду Аса хьо, Исраилан халкъ?
Удам-Галина диннарг дийр ду те Аса хьуна?
Я Цхьабайма-Галина диннарг дийр ду те?
Сан дог меттахдаьлла,
мел болу кьинхетам самабаьлла.
- 9 ХІан-хІа, Сайн оьГазе дералла кхочушиййр яц Аса,
Сайна хетарг хуйцур дац Аса, Эпрайман халкъ
хІаллакдийр дац.
Со – Дела ма ву, Со адам ма дац.
Хьуна юкьахь Со Везаниг ма ву!
Дералица воГур вац Со.
- 10 Уьш Везачу Элана тІаьхьахІуьттур бу.
Цо Шен аз, лобмо санна, хозуйтур ду.
ТІаккха, сих а луш, богІур бу
Цунна тІе малхбюзера кІентий.
- 11 Сих а луш, юхабоьрзур бу уьш,
Мисар-махкара, схьадогІу олхазарш санна,
Ашур-махкара, схьадогІу кхокхарчий санна.
Ткъа Аса уьш шайн-шайн цІеношка охьаховшор бу».
Иштта боху Везачу Эло.

Кьинош а, царах долу таІзарш а

- 12 «Эпраймхоша шайн аьшпашца го бина Суна.
Ткъа исраилхоша – мекарлонца бина.
ЯхІудан халкъ хІинца а Делаца лелаш ду,
Везачуьнца иза тешаме ду.

- 12** ¹ Эпрайман халкъ мох бажош ду,
дерриг а дийнахь малхбалерчу махана тІаьхьадолу иза.
Ша лело харцонаш а, бохамаш а алсамбоху цо.
Ашур-махкаца барт а бо цо,
Мисар-махка зайтдаьтга дохьуйту цо».
- 2 Везачу Эло ЯхІудан халкъе бехкаш доху.
Якъубан тІаьхьенна таІзар дийр ду Цо,

- церап некъашка хъаьжжина.
 Царна дан догІург а дийр ду Цо,
 церап гІуллакхашка хъаьжжина.
 3 Ненан кийрахъ а волуш, шен вешин кІажа лецира Якъуба.
 Ткъа стаг а хилла ша дІахІоьттича, Делах летира иза.
 4 Маликах а летта, кІел ца висира Якъуб.
 Вольхуш, шех кїнхетам бар дийхира цо.
 Беталахъ иза карийра Далла,
 цигахъ цуьнга* къамел дира Цо.
 5 Иза массо а ницкъийн Веза Дела вара,
 це, «Волуш Верг» аьлла, йоккхура Цуьнан.
 6 Иштта шу, Якъубан тІаьхьенах дерш,
 шайн Далла тІедерзийша!
 Безамца лелийша, нийсо лелаейша,
 шайн Деле даим сатийсийша!
- 7 Совдегар шен карахъ нийса доцучу терзанца
 нах лебеш хазаеташ ву.
 8 Эпраймхоша а шаьш хестабо:
 «Вай дукха дика даха хевшина,
 вай шортта бахам гулбина.
 Цхъаммо вайна бехк буьллийла дац
 вай лелийначу къилахъ долчунна», – бохуш.

Веза Эла – КІелхьардохург хилар

- 9 «Амма Со шун Веза Дела ву,
 Мисар-махкара шу арадаьхна волу.
 Аса юха а четарш чу даха охъаховшор ду шу,
 яьссачу арахъ шу долчу Со веанчу деношкахъ санна.
 10 Со пайхамаршка вистхуьлура.
 Ас дуьхьалхІуьтту суьрташ а алссам гойтура,
 пайхамаршкахула хъекъале дустарш а даладора».

Веза Эла – Дела хилар

- 11 ГалІад-гІалахъ нах цІушна Іамал еш буй?
 Цуьнан бахархой баккъалла а цхъана а хІуманна
 тІе кхочур бац.

* 12:4 Грекийн гочдар тІехъ: *цуьнга*. Іебархойн тептар тІехъ: *тховга*.

12:3 Доладалар 25:26. 12:3, 4 Доладалар 32:24-26. 12:4 Доладалар 32:23-33; Доладалар 28:10-22. 12:9 Іамалгъяр 23:42, 43.

Галгал-гГалахь наха эсий дойу.
 Церан саГIа доккху меттигаш
 кхен хершнашкахь гулдинчу
 тIулгийн баързнаш санна хир ю.

- 12 Якъуб Арам-мехкан аренашка веддера.
 Цигахь Исраила зудчун духьа болх а бора,
 зуда ялорхьама, жа а Iалашдора.
- 13 Амма Везачу Эло пайхамаран гIоьнца
 израилхой Мисар-махкара арабехира.
 Цо уьш Iалашбора пайхамарехула.
- 14 Эпрайман халкъо Веза Эла чIогIа оьгIазвахийтина.
 Iанийначу цIийна цуьнгара жоп доьхур ду Цо.
 Цадашар Везачу Эло цунна духьхалдоккхур ду.

13 ¹ Эпрайман халкъ дистхилча, массо а бегабора.
 И халкъ лакхара лорура Исраилан халкъашна юкъахь.

Амма, БаIална Iамал ян доладелча,
 иза бехке а хилира, дала а делира.

- 2 Исраилхоша хIинца а шайн къинош совдоху.
 Цара шайна лалийна цIуш бо.
 Шайн детих говза йина хIуманаш бен яц уьш,
 ерриш а къупчичо кхоьллинарш бен яц.
 Оцу нахах олуш ма ду:

«Эсашна саГIанаш дохучу наха
 эсашна барташ боху!»

- 3 И бахьана долуш уьш Iуьйренан дохк санна а,
 хьалххехь дIадолу тхи санна а хир бу,
 хьаьттара мохо дIахьоькху ялтин нехаш санна а,
 биргIанан чуьра хьалаболу кIур санна а.

Веза Эла – КIелхьардохург хилар

- 4 Везачу Эло боху:
 «Амма Со шун Веза Дела ву,
 Мисар-махкара шу арадаьхна волу.
 Со воцчунна, кхин цхьана а далла улло ма гIерта.
 Со воцург, шу кIелхьардохург^д кхин цхьа а ма вац.

- 5 Яьссачу аренгахь шуна уллохь хилларг* Со ма вара,
къаьсттина декъа долчу оцу лаьтгахь.
- 6 Ас кхобучу хенахь, уьш буьзна бара.
Ткъа шаьш буьзча, церан дегнаш курадовлура.
Цундела цара Со вицвора.
- 7 И бахъана долуш Со лом санна хир ву царна.
Некъан йистехь кIелхиьна долу цIокъ санна, кечлур ву Со.
- 8 КIорнех яьккхина ча санна, тIелетар ву Со царна.
Шена чохь дог долу церан накха этIор бу Аса.
Уьш, лоймо санна, буур бу Аса.
Уьш цобстур бу аренийн акхароша».

Къинош а, царах схьадолу таIзарш а

- 9 «Аса хIаллакдийр ду хьо, Израилан халкъ.
ТIаккха хьан гIо дийр ду хьуна?***
- 10 Мичахь ву хьан паччахь хIинца?
Цо хьо кIелхьардаккха ца дезара те?
Массо а хьан гIаланашкара хьан куьйгалхой мичахь бу?
Царах лаьзна ма элира ахь: „Loхьа тхуна паччахь а,
хьаькамаш а!“
- 11 Аса паччахь велира хьуна Со обгIазвахханчохь,
ткъа, Со дарвелча, схьа а ваьккхира иза.
- 12 Эпрайман халкъан харцонаш схьагулйина ю,
цуьнан къинош дIадехкина ду.
- 13 Бер дечу зудчун хуьлу лазарш тIедогIур ду цунна.
Иза хьекъал доцу кIант ву.
Дуьнен чу вала хан тIееача,
ненан кийрара аравала цунна ца лаьа.
- 14 Эхартан карара Аса уьш паргIатбохур буй те?
Iожаллех Аса уьш кIелхьарбохур буй те?
Iожалла, мичахь ду хьан уьнаш?
Эхарт, мичахь бу хьан бохам?
Айса динчунна Со дохковер вац!

* 13:5 Шуна уллохь хилларг – Грекийн гочдар тIехь: шу кхаьбнарг.

** 13:9 Иштта грекийн гочдар тIехь ду. Iебархойн тептар тIехь: Цо хIаллакдийр ду хьо, Израилан халкъ, хьан гIо Сьогахь ма ду.

13:5, 6 Карлабаьккхинарг 8:11-17. 13:10 Шамьал 8:5, 6. 13:11 а: Шамьал 10:17-24;
б: Шамьал 15:26. 13:14 I Коринтхошка 15:55.

- 15 Эпрайман халкъ кхидолчу Израилан халкъашна юкъахь
дебнехь а,
малхбалера онда мох сьхяхьобкхур бу.
Везачу Элан мох яьссачу аренгара сьхабогІур бу.
Эпрайман халкъан шовда дакъалур ду,
цуьнан хьоста а лекъар ду.
Оцу мохо талхор ду
сайрана^д чохь долу массо а деза сурсаташ.

- 14** ¹ Шамран-ГІалане жоп доьхур ду,
иза шен Далла дуьхьальгьяьлла дела.
Шамранхой туьро эгор бу.
Церан бераш хьобшур ду,
берах болу зударий а цоьстур бу».

Везачу Эло юхаметтахІоттор ду Израилан халкъ

- 2 Израилан халкъ! Юхадерзахьа хьайн Везачу Далла те!
Хьан къиноша ма галдалийтина-кх хьо.
- 3 Шайца хІара дешнаш сьха а эций,
Везачу Элана юхадерзийша.
Иштта алийша Цуьнга:
«Гечдехьа тхан массо а къиношна,
теэцахьа тхан дохкодовларан доІа,
ткъа оха Хьуна хастамийн саГІанаш дохур ду.
- 4 Ашур-махке тхо кІелхьардахалур дац.
ТІеман динна те тхо кхин ховшур дац.
Тхан куйгаша йинчу хІуманех оха кхин эр дац „тхан деланаш“,
хІунда аьлча байлахь болчаьрга къинхетам Хьобгахь бен
бац».
- 5 Везачу Эло иштта боху:
«Сайх дІаберзарх уьш тобийр бу Аса.
Сайн лаамца безалур бу Суна уьш,
Сан оьГІазалла царна теІа дІаяьлла дела.
- 6 Израилан халкъана тхи хилла дІахІуттур ву Со.
Цо заза доккхур ду, петІамат-зезаго санна.
Ливанунан дитто санна, шен орамаш тосур ду цо.
- 7 Цуьнан зІийдагаш дІасаяьржар ю.
Зайт-дйттан^д санна, хир ю цуьнан хазалла.
Ливанунан баганан диттах йогІург санна,
хаза хьожа йогІур ю цунах.

- 8 Юха а бирзина, цуьнан ІиндагІехъ Іийр бу уьш.
КІа санна, денлур бу уьш,
кемсийн таьлланг санна, хьалакхуьур бу,
Ливанунан чагІаран санна, церан хьожа хир ю.
- 9 Ва Эпрайман халкъ, цІушца Сан хІун бала бу?
Хьан доІанаш хезаш верг Со ма ву,
Хьо Іалашдийриг а Со ма ву,
сийна зобзан-дитг^д санна ма ву Со,
Сох бен стоьмаш хир бац хьуна».

Чаккхе

- 10 Мила ву хьекъале кху дерригенах кхета?
Мила ву кхетам болуш хІара дерриг а хаа?
Везачу Элан некъаш нийса ду.
Делаца берш оцу некъашца лела,
ткъа аьрха нах царна тІе оьгур бу.

Юал-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Юал-пайхамарх лаьцна кЕззиг бен хууш дац. Масала, иза маца вехаш хилла ца хаьа. Схьахетарехь, хIара тептар дIаяздина пхобалгIачу я доь-алгIачу бIешарахь, Дала леррина Къобалвинарг дуннен чу валале, пар-сихойн пачхьалкх йолчу хенахь. Израил-махка чу эскаррал дукха цIоз догIург хиларх а, цигахь йокъа лаьттарг хиларх а лаьцна дуьйцу Юала. И билгалонаш кхочушхиларехула цунна го, Везачу Элан де тIедогIург хилар. Цу дийнахь Везачу Эло таIзар дийр ду Шен нийсачу лаамна дуь-хьалбевллачарна. Пайхамаро дуьйцу, Везачу Эло халкъе кхойкху, метта а долиий, Далла тIедерза бохуш. Халкъо иза дахь, Везачу Эло ваIда до, Ша Шен Са массо а нахана тIе дохуьйтур ду аьлла – божарий а, я зуда-рий а, къона берш а, я бакхий берш а уьш белахь а.

ЦIазан тIелатар а, йокъа а

1 ¹ Патуалан кIанте Юале Везачу Элера хаам хилира.

² ЛадогIа бохучуьнга, къаной!

Тидам бе, кху мехкан массо а бахархой!

Хиллий те хIара саннарг

шу я шун дай баьхначу деношкахь?

3 ДIахайита хIара шайн берашка,

цаьрга а дIадийцийта церан берашка,

ткъа церан берашка – хинийолчу тIаьхьене.

4 ЦIазан хьалхарчу тобано диинчух диснарг

шолгIачу арданго дуура,

ткъа царах диснарг

кхоалгIачу арданго дуура,

ткъа царах диснарг

йобьалгIачу арданго чекхдоккхура.

5 Дастало, маларо дахийнарш, делха,

тийжа, массо а чагIар муьйлурш,

шайн багара иза дIадаьккхина дела!

- 6 Сан лаьтта тIе нуьцкъала а,
барам боцуш дукха а цIазан эскар деана.
Цуьнан цергаш лобман цергаш санна ю,
ткъа цуьнан мочхалш – стечу лобман санна ю.
- 7 Цо Сан кемсийн таьллангаш а яссийна,
Сан инжиран дитгаш а, дохийна,
дерзина а даьхна, дIакхисина!
Церан гаьннаш а кIайделла.
- 8 Сингаттаман духар тIе а дуьйхина,
шен къоначу заманчохь дош деллачунна
йоьлху йоIстаг санна, делхийша!
- 9 ДIасецна Везачу Элан цIа чохь
кIен а, чагIаран а сагIа даккхар.
Тийжаш бу Везачу Элана
гIуллакх деш болу динан дай.
- 10 Дассийна кхаш,
доьлху латта,
ялта хIаллакдина,
кемсийн мутт дIалекъна,
зайт-дитт^д а маргIалдоьлла.
- 11 Эхьах дузийша, латталелорхой,
делхийша, кемсашлелорхой,
гIайгIане хилийша кIена а, мекхана а,
хIунда аьлча хIаллакьхилла кхаш тIехь ялта.
- 12 Якъаелла кемсийн таьлланг,
инжиран дитт а маргIалдоьлла.
Наран дитт а, хурмин дитт а, Iожан дитт а –
дерриге а дитташ дакъаделла аренгахь.
Цундела массо а адамиин
сакъерадалар а дIадаьлла.
- 13 Сингаттаман духар а духий, юкъ а ехкий, делха, динан дай!
Тийжа, сагIа доккхучу кхерча тIехь гIуллакх дийраш!
Схьадуьйла, сингаттаман духарш а духий,
буьйсанаьш яха, сан Далла гIуллакх дийраш!
ХIунда аьлча шун Делан цIа^д чохь лелош дац
кIен а, чагIаран а сагIа даккхар.
- 14 ДIахIотгадейша Далла марха^д кхабар,
схьакхайкхийша халкъ динан гуламе,

схбакхайкхийша къаной а,
 кху мехкан берриг а бахархой а
 шайн Везачу Делан цІа долчу.
 ГІо доьхуш кхайкхийша,
 кхайкхийша Везачу Эле!

Везачу Эло кхел ен де

- 15 ЭхІ, ма де ду-кх иза!
 ХІунда аьлча герга ду Везачу Эло кхел ен де.
 Цу дийнахь Нуьцкъалчо дерриг хІума а хІаллакдеш болу
 ницкъ гойтур бу.
- 16 Вайн бІаьргашна хьалхара
 дІа ца баьккхинера кхача?
 Вайн Делан цІийнера дІа ца даьккхина
 сакъерадалар а, хазахетар а?
- 17 ХІуш хІаллакьхилла лаьттан бухахь,
 уьш дакъаделла долу дела.
 ЧІоьнаш а яссаелла,
 уьш йохийна йолу дела.
- 18 Ма узарш до даьхнино!
 Хьайбанаш а ду охкаделла лелаш!
 Яц царна дежийлаш.
 УьстагІийн жаш а ду гІайгІане.
- 19 Хьобга кхойкху ас, Веза Эла!
 ЦІеро ма ягийна
 яьссачу аренан дежийлаш.
 ЦІеран алуно дагийна
 аренашкара дерриге а дитташ.
- 20 Ур-атталла дийнаташа а орца доккху Хьобга,
 охьаоьхуш хилла йолу хин Іовраш якъаелла дела,
 цІеро яьссачу аренан дежийлаш хІаллакїина дела.

Дала мостагІчун эскарехула таІзар дар

- 2** ¹ Лакхийша маІа Цийон-лам тІехь!
 Орца даккхийша Сан безачу лам тІехь!
 Бегабойла хІокху мехкан берриг а бахархой,
 хІунда аьлча Везачу Элан де тІедогІу, иза герга ду.
- ² И де боданан а, Іаржаллин а де ду,
 мархаш а, дохк а долуш.

Лаьмнашкахула дАсаяьржа буйса санна,
 доккха а, нуьцкъала а долу цІазан эскар тІедогІу.
 Иштта долу эскар азалера дуьйна а хилла дац,
 ткъа иза абаде тІеяллалц а хир дац.

- 3 Цунна хьалха дерг цІеро дагадо,
 цунна тІаьхьа дерг алуно морцу.
 Цуьнан хьалхара латта Іеданан беш санна ду,
 ткъа цунна тІаьхьарниг — яссийна аре ю.
 Цунах цхьа а хІума кІелхьардалалур дац.
- 4 Цуьнан васт — дойн васт санна ду.
 Церан хахкадалар тІеман говрийн санна ду.
- 5 Иза гІудалкхийн гІовгІанца санна,
 ча догуш лелха цІеран суйнаш санна,
 тІамана дІахІоттийна нуьцкъала эскар санна,
 лаьмнийн баххьашкахула хахкаделла лела.
- 6 Иза шайна гича, дегор ду халкъаш,
 бос а байна, дІахІуьттур ю массеран а яххьаш.
- 7 Къовсабелларш санна бовду уьш,
 пенашна тІе бовлу уьш, майра тІемалой санна.
 ХІора а шен-шен новкъа дІавоьду,
 шен некъа тІера ца вухуш.
- 8 Вовшийн а ца хьоьшуш,
 хІораммо а шен некъ бо.
 Дуьхьалонашкахула уьш ма лелха,
 ткъа царна хІумма а ца хуьлу.
- 9 ГІали чухула бевдда лела уьш,
 пенашна тІе хьалабуьйлу,
 цІеношна чу гІерта,
 къуй санна, корашкахула чулелха.
- 10 Царна хьалха латта дегадо,
 стигал лестайо,
 малхий, буттий кхулу,
 седарчаша схьалуш йолу серло а дІайолу.
- 11 Веза Эла эскарна хьалха воьду,
 Цо Шен эскаре овра до.
 Ма шортта ду Цуьнан долахь долу эскар!
 Ма нуьцкъала бу Цуьнан дош кхочушдийраш!

Везачу Эло кхел ен де сийлахь ду.
Хьяьнга лалур ду те и къематде^д?

Далла тЕдерзаре кхайкхам

- ¹² Амма Везачу Эло хИнца а боху:
«ТЕдерза Суна цЕначу даггара
шаьш кхобучу мархица, дечу белхарца, тийжарца.
¹³ Бедарш а ца этЮош, шайн дегнаш этГаде».

ТЕдерза шайн Везачу Далла!
Иза дика ойла йолуш а, къинхетаме а ву.
Иза атта оьГаз а ца вьодуш, ткъа боккха безам болуш ву.
Шена цхьанна бохам бан дагадеача, Иза сихха дохковолу.
¹⁴ Хьанна хаьа, дохко а ваьлла,
къинхетам бийр бац те Цо?
ТІаккха шун таро хир ю
шайн Везачу Далла лерина
кІен а, чаГІаран а саГІанаш даха.

Деле доІа даре кхайкхам

- ¹⁵ Лакхийша маІа Цийон-лам тІехь,
даХЮотгадейша Далла марха кхабар,
кхайкхийша халкъ динан гуламе.
¹⁶ Схьагулдейша халкъ,
базбейша и гулам,
схьакхайкхийша къаной,
схьагулбейша къонахий а,
декхаш долу бераш а.
Араволийла хИнца зуда ялийнарг ша вехачу хІусамера,
нускал а арадолийла шен цІа чуьра.
¹⁷ Далла гІуллакх деш болу динан дай тийжийла
кевна а, саГІа доккхучу кхерчана а юккъехь.
Олийла цара: «Къинхетам бехьа, Веза Эла, Хьайн халкъах.
Ма кхардийтахьа Хьайн тІаьхьенах,
кхидолу халкъаш ма делийтахьа цунах.
Стенна бохур ду къаьмнашна юкъах:
„Мичахь ву церан Дела?“»

Дала жоп далар

- ¹⁸ ТІаккха Везачу Элана Шен латта чЮгІа дукхадийзира.
Цо Шен долахь долчу халкъах къинхетам бира.

- 19 Везачу Эло, жоп а луш, Шен халкъе элира:
«ХІан, Ас лур ду шуна
ялта а, чагІар а, зайтдайтта а.
Царах дузуш Іийр ду шу.
Ас кхин дІалур дац шу къаьмнаш шух кхардийта.
- 20 Къилбаседехъара деана эскар Ас шуна генадоккхур ду.
Хи доцучу, баьссачу махка дІаэккхор ду Аса иза.
Цуьнан хьалхара арданг Малхбале хІорда чу кхуссур ю,
ткъа тІаьхьарниг – Малхбузе хІорда чу.
ТІаккха цунах цхьа боьха хьожа йогІур ю,
яхкаеллачу хІуманийн боьха хьожа хьалаетталур ю,
цо шуна сийлахь гІуллакхаш дарна.
- 21 Ма кхерийша, аренаш,
яккхийъейша, самукъане хилийша,
Везачу Эло шуна сийлахь гІуллакхаш дина дела.
- 22 Ма кхерийша, дийнаташ!
Яьссачу аренийн дежийлаша бецаш кхиор ю.
Дитташа шайн стоьмаш кхиор бу,
инжиро а, таьлланго а шорто лур ю.
- 23 Даккхийде шу а, Цийонан кІентий,
сакъералуш хила шайн Веза Дела шуьца хиларна.
Цо оьшшучу барамехь дІаделира шуна догІа.
Цо, хьалха санна, даййтира шуна
хьалххе хуьлу а, тІаьхьа хуьлу а догІа.
- 24 Хьаьттарш а ялтех юзур ю,
муттдоккхургаш а кемсийн муттанах а,
зайтдаьттанах а тІехьюьзна хир ю.
- 25 Шу долчу Ас тІехецначу эскарю –
цІазан хьалхара арданго а,
цІазан кхин мел йолчу ардангаша а –
хІаллак мел динарг, Ас меттахІоттор ду. ²⁶ Шаьш Іаббалц а
юуш, дуьзна хир ду шу.
Шайн Везачу Делан цІарна хастамаш бийр бу аша,
шайна тІехь Цо инзаре гІуллакхаш дина дела.
Сан халкъ кхин цкъа а юьхьІаьржачу хІуттур дац.
- 27 ТІаккха хуур ду шуна Со Израилан халкъана юкъаьхь хилар.
Со шун Веза Дела ву, кхин цхьа а дела а вац,
Сан халкъ кхин цкъа а
юьхьІаьржачу а хІуттур дац».

Дала Шен Синан Иаь дерриг а адамна тІетохар

28 «Цул тІаьхьа иштта хир ду:

Аса Сайн Синан Иаь тухур ю дерриг а адамна тІе.
ТІаккха шун кІентий а, мехкарий а, шайга пайхамаралла а
дoьссина,

Делера болу хаамаш беш хир бу.

Шун бакхийчарна Делера долу гІенаш гур ду.

Ткъа кегийнаш Делера долу тамашийна суьрташ дуьхьал-
хІуьтгуш хир бу.

29 Ялхошна тІе, божаршна я зударшна делахь а,
Сайн Синан Иаь тухур ю Аса цу деношкахь.

30 Аса тамашийна билгалонаш гойтур ю
стигалахь а, лаьттахь а:
цІий, цІе, кІуьран бІогІамаш.

31 Малхах бода хир бу,
баттах цІий хир ду,
Везачу Элан де тІекхачале.
Иза сийлахь а, кьемате а ду.

32 Цу хенахь хІорра а Везачу Эле кхойкхуш верг
кІелхьарвоккхур ву.
Везачу Эло ма-аллара, кІелхьардовлар^д
Цийон-лам тІехь а, Ярушалаймехь а хир ду.
КІелхьарбаьхнарш Дала Ша тІекхайкхинарш хир бу».

Дала Шен халкъан мостагІашна таІзар дар

З ¹ «Оццу деношкахь а, оццу хенахь а
Ас юхаметтахІоттор ю ЯхІуд а, Ярушалайм а.

² Ас массо а къаьмнаш сьхагулдийр ду.
Уьш ЯхІушапти-тогІи* чу сьхадалор ду Ас.
Цигахь Ас царна тІехь кхел йийр ю
Сайн долахь долу Исраилан халкъ бахьана долуш.
ХІунда аьлча цара Сан халкъ къаьмнашна юкъахь дІасадар-
жийна,

Сан латта а цара дІасадекъна.
³ Цара Сан халкъах кхаж туйсура,

* ^{3:2} *ЯхІушапти* – Іебархойн маттахь иза «кхелъяр» бохург ду.

^{2:28-32} Векалийн 2:17-21. ^{2:31} Маттай 24:29; Марк 13:24, 25; Лака 21:25; Дов-
зийтинарг 6:12, 13. ^{2:32} Римхошка 10:13.

кІентий а дІалора нахаца лелачу зудчух,
йоІ а чагІарх дІаюхкура, маларш а муьйлура.

⁴ Шу-м хІун яра Суна, Цора а, ЦІадан а гІаланаш, пІелаштамхойн массо а латтанаш? Суна бекхам бан лабий те шуна? Атта а, кестта а Сан халкъана динарг шун кортошна тІе а дерзор ду. ⁵ Сан дети а, Сан деши а аша дІадаьхьна. Сан уггар а тоьлладех йолу еза хІуманаш а шайн деланийн цІенош чу яьхьна. ⁶ ЯхІудан а, Ярушалайман а бахархой грекахошна дІабухкура аша, церан дозанашкара уьш генна бахархьама. ⁷ Хьажал, аша дІабобхкинчу меттера Аса хьалагиттор бу уьш, Сан халкъана динарг шун кортошна тІе а дерзор ду. ⁸ Шун кІентий а, йоІарий а яхІудхошна дІабухкуьйтур бу Ас. Ткъа цара уьш шебахошна, геннара долчу халкъана дІабухкур бу», – иштта аьлла Везачу Эло.

⁹ «ДІакхайкхаде иза кхечу къаьмнашна юкъахь:

„ТІамана кечам бе,
иракараХиттабе доьналла долу эскархой,
дуьхьалбовлийта массо а тІемалой.

¹⁰ Шайн готанийн хьонхалех тарраш де,

маьрсех – гоьмукъаш бе.

ГІорасиза волчо а ала:

‘Со ницкъ болуш ву’.

¹¹ Сихло, тІегулло,

гонах мел долу къаьмнаш,

схьадуйла оцу тогІи чу“».

Веза Эла, охьабигахьа Хьайн доьналла долу эскархой!

¹² «Иракара а хІиттина, къаьмнаш

ЯхІушапти-тогІи чу догІийла:

Со циггахь охьахуур ву,

гонахарчу массо а халкъашна кхел ярхьама.

¹³ ТІедерзаде маьрсаш,

ялта кхиьна дела.

Схьадуйла, охьадисса, кемсаш Іовда,

муттдоккхург юьзна дела.

^{3:4-8} ЕшаІ-ЯхІу 14:29-31; Ярми-ЯхІу 47:1-7; Яхьазкхиал 25:15-17; Іамос 1:6-8;

Цапни-ЯхІу 2:4-7; Закри-ЯхІу 9:5-7. ^{3:10} ЕшаІ-ЯхІу 2:4; Мика-ЯхІу 4:3.

^{3:13 а:} Довзийтинарг 14:14-16; ^{б:} Довзийтинарг 14:19, 20; 19:15.

Муттанан пхьегІаш чуьра мутт тІехьобхуш ду,
цара дина зулам доккха долу дела».

Ярушалаймана дина ваІда

- 14 Тобанаш, тобанаш ю
кхел ечу тогІи чохь.
Гергга деана Везачу Элан
обгІазаллин де оцу тогІина!
- 15 Малх а, бутт а кхоьлина бу.
Седарчийн лепар а дІадайна ду.
- 16 Къевкъар ву Веза Эла Цийон-ломара,
Ярушалаймера а Шен аз схьахозуьйтур ду Цо.
Стигал а, латта а дегор ду.
Амма Шен халкъана чІагІо хилла дІахІуттур ву Веза Эла,
Исраилан халкъана гІап санна хир ву Иза.
- 17 «ТІаккха хуур ду шуна Со шун Веза Дела вуйла,
Сайн безачу Цийон-лам тІехь вехаш волу.
Ярушалайм еза меттиг хилла дІахІуттур ю.
Кхечу къаьмнех берш кхин цкъа а
Ярушалаймехула толамхой санна чекхбевр бац».

ЯхІуд-махкана хиндолу беркат

- 18 «Цу дийнахь иштта хир ду:
лаьмнаша чагІар охьаІенор ду,
баьрнашкара шуьреш охьаобхур ю,
ЯхІуд-махкан татолаш а хих дузур ду.
Везачу Элан цІа чуьра шовда охьадогІур ду,
ткъа цо Шитим-тогІина хи мийлор ду.
- 19 Мисар-махках яьсса аре хир ю,
ткъа Эдомах яссийна меттиг хир ю.
Иза хир ду царна яхІудхошна цара ницкъ бар а,
ЯхІуд-махкахь бехк боцучеран цІий Іанор а бахьана долуш.
- 20-21 Ас царна бекхам бийр бу,
хІинца а таІзар даза дисина цІий бахьанехь.
Амма ЯхІуд-махкахь даим адамаш дехар ду,
Ярушалаймехь а ехар ю тІаьхьенийн а тІаьхьенаш.
Ткъа Веза Эла Цийон-лам тІехь вехаш хир ву».

Іамос-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Іамос-пайхамар – Делан Йозанашкахь хьалхара пайхамар вара, шен хаам тІехь йоза яздинчу хьарчоран дохаллехь дІаязбина волу. Ша ЯхІуд-махкахь йолчу юьртара схьаваьл्लехь а, Израил-мехкан кьилба-седерчу пачхьалкхан нахана кхайкхамаш бора цо. Дала леррина Кьобалвинарг дуьнен тІе валале борхІалгІачу бІешарана юккьехь хилла иза. Оцу заманахь нах беркатехь Іаш бара, уьш суьпа лелара, иштта шайн хьал царна маьрша хетара. Делахь а Іамос-пайхамарна гира беркат хьолахойн бен ца хилар, ткьа и беркат латтадора, нийса ца хилар а, кьечу нахана гІело яр а бахьана долуш. Нехан суьпалла тІехулара бен яцара, ткьа церан хьал баккьалла а маьрша дацара. Жигара а, доьнал-лица а цо кхайкхам бора, Дала халкьана таІзар дийр ду бохуш. Цо нахе элира: «Нийсо, доьду хи санна, дІагІойла» (5:24), – иштта: «ТІаккха кьинхетам бан мега массо а ницкьийн Везачу Дала оцу кьоман бисинчех» (5:15).

Делан кхелах лаьцна хаам

І¹ ХІара дешнаш ТакхоІарчу жаІуйх цхьаь волчу Іамосан ду. Цунна уьш, Израилан халкьах хиндолчух лаьцна шена сурт хІоьттича, хезнера. Иза, яхІудхойн паччахьо Іузи-ЯхІус а, израилхойн паччахьо, ЯхІуашан кІанта, ЯрбаІама а паччахьалла дечу хенахь, мохк бегабале, ши шо хьалха дара.

² Іамоса иштта элира:

«Веза Эла Цийон-ломара кьевкьар ву,
Ярушалаймера а схьахозуьйтур ду Цо Шен аз.
ТІаккха дежийлаш а якьалур ю,
Кармал-ломан бохь а бакьалур бу».

^{1:1} а: ТІаьххьарнаш 15:1-7; 2 Шерашкахь 26:1-23; ^{6:} ТІаьххьарнаш 14:23-29.

^{1:2} Юал 3:16.

Дала исраилхойн лулахошна кхел яр

Арам-мохк

³ Иштта боху Везачу Эло: «Дамасакхан бахархоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча цара ГалІад-гІала аьчка Гирсаца эрина. ⁴ Хьязиал-паччахьан цІенна тІе цІе хойцур ю Ас, Бен-Хьадидан ГІепаш а ягор ю цу цІеро. ⁵ Дамасакхан кевнаш а дохор ду Ас, Авайн-тогІин бахархой а хІаллакбийр бу, Байт-Іедан цІийнера олалиин гІаж шен карахь йолуш верг а вуьйр ву. Ткъа арам-хойн халкъ Кхир-кІюшта йийсаре дІагІур ду», – боху Везачу Эло.

Шелаштам-мохк

⁶ Иштта боху Везачу Эло: «Іази-гІалин бахархоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча цара дийнна яртийн бахархой йийсаре дІабеллера, Эдоман карабахийтархьама. ⁷ Іази-гІалин пенашна тІе а цІе хьажор ю Ас. Цо хІаллакбийр ю цуьнан гІепаш. ⁸ Ашдод-гІалин бахархой а хІаллакбийр бу Ас. Ашкхилун-гІалахь олалиин гІаж дІалаьцнарг а вохор ву Ас. Іекхран-гІалина тІе а кховдор ду Ас Сайн куьг, Шелаштамхойх дисина халкъ а хІаллакхийр ду», – боху Хьалдолчу Эло.

Цора-гІала

⁹ Иштта боху Везачу Эло: «Цора-гІалин бахархоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча цара дийнна яртийн бахархой йийсаре Эдомана дІабеллера, царна дага ца беара исраилхошца бина вежараллин барт. ¹⁰ Цора-гІалин пенашна тІе а хьажор ю Ас цІе, цо хІаллакбийр ю цуьнан гІепаш».

Эдом-мохк

¹¹ Иштта боху Везачу Эло: «Эдоман бахархоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча уьш шайн вежаршна, тур а айина, Птаьхабевлла лелла. Гергарлонан марзо хер а йина, даим дарбелла лелаш, шайн оьгІазалла цкъа а ца юьтура цара. ¹² Теман-гІалина тІе а цІе хьажор ю Ас, цу цІеро хІаллакбийр ю Бацар-гІалин ГІепаш а».

^{1:3-5} ЕшаІ-ЯхІу 17:1-3; Ярми-ЯхІу 49:23-27; Закри-ЯхІу 9:1. ^{1:6-8} ЕшаІ-ЯхІу 14:29-31; Ярми-ЯхІу 47:1-7; Яхьазкхиал 25:15-17; Юал 3:4-8; Цапни-ЯхІу 2:4-7; Закри-ЯхІу 9:5-7. ^{1:9, 10} ЕшаІ-ЯхІу 23:1-18; Яхьазкхиал 26:1-28:19; Юал 3:4-8; Закри-ЯхІу 9:1-4; Маттай 11:21, 22; Лака 10:13, 14.

^{1:11, 12} ЕшаІ-ЯхІу 34:5-17; 63:1-6; Ярми-ЯхІу 49:7-22; Яхьазкхиал 25:12-14; 35:1-15; Іабди-ЯхІу 1:1-14; Мальаки 1:2-5.

Іаммин-мохк

¹³ Иштта боху Везачу Эло: «Іамминхоша юх-юха деш долу зуламаш дуйтур дац Ас бекхам ца беш, хІунда аьлча цара берах болу зударий цистина ГалІадехь, шайн латтанийн доза шордархьама. ¹⁴ Ас цІе хьажор ю Рабба-гІалин пенашна тІе. Цо хІаллакыййр ю гІалин гІепаш: тІом дІабоьдучу дийнахь — маьхьаршца, йилбазмох болчу дийнахь — йилбазмехаца. ¹⁵ Цу гІалин паччахь а вуйгур ву йийсаре, цуьнца цхьаьна цуьнан лоруш болу нах а буйгур бу», — боху Везачу Эло.

Муаби-мохк

2 ¹ Иштта боху Везачу Эло: «Муабахоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча муабахоша Эдом-мехкан паччахьан даьІахкаш, царах чим а беш, ягийна дІаяьхнера. ² Муаби-махкана тІе цІе хьажор ю Ас, цо хІаллакыййр ю Кхирьют-гІалин гІепаш, тІаккха Муаби-мохк хІаллакьхир бу. И бохам хуьлучу хенахь тІеман гІовгІа хир ю, коьман маІан аз а хир ду хезаш. ³ Ас хІаллаквийр ву цу мехкан куйгалхо, ткьа цунна гонах берш а хІаллакбийр бу Ас цуьнца цхьаьна», — боху Везачу Эло.

ЯхІудан халкъ

⁴ Иштта боху Везачу Эло: «ЯхІудхоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча Везачу Элан товрат-хьехамаш дІатеттира цара, Цуьнан парзаш лар а ца дина. Церан дай тІаьхьахІиттина леллачу цІуша тилийна уьш. ⁵ Ас цІе хьажор ю ЯхІудана тІе, цо хІаллакыййр ю цуьнан гІепаш».

Исраилан халкъ

⁶ Иштта боху Везачу Эло: «Исраилхоша юх-юха деш долу зуламаш бекхам ца беш дуйтур дац Ас, хІунда аьлча цара бакъверг а детих ДІавухку, къениг а вухку шина мачех. ⁷ Къечеран кортош лаьттан ченалахь хьобшуш ду, ткьа мискачарна нийсаниг дан ца магадо цара. Ур-атталла да а, цуьнан кІант а цхьана зуда-ялхочуьнца лела оьху, Сан еза цІе емал а еш. ⁸ Закъалт а делла, схьаэцна йолу бедарш тІе а юхий, Юхку уьш сагІанаш дохучу муьлххачу а меттехь. Шашь гІуда тоьхна болчу нахера схьаэцна долу чагІар муьйлу цара шайн Делан цІа¹ чохь.

^{1:13-15} Ярми-ЯхІу 49:1-6; Яхьазкхиал 21:28-32; 25:1-7; Цапни-ЯхІу 2:8-11.

^{2:1-3} ЕшаІ-ЯхІу 15:1-16:14; 25:10-12; Ярми-ЯхІу 48:1-47; Яхьазкхиал 25:8-11; Цапни-ЯхІу 2:8-11.

⁹ Аса баган-дитт санна, лекха волу а, наж санна, онда волу а эмархо шун духъа хІаллаквина. Ас церан лакха тІера стом а, лахара орам а хІаллакбина. ¹⁰ Ткъа Ас шу арадехира Мисар-махкара. Шовзткъа ша-рахъ лелийра Ас шу яьссачу аренгахула, эмархойн латта шун дола да-лийтархъама. ¹¹ Ас шун кІенташна юкъара пайхамарш хоржура, ткъа шун къонахех – назархой* хульуйтура. Иштта дац ткъа иза, израил-хой?» – боху Везачу Эло. ¹² «Ткъа аша назархошна чагІар мийладора, пайхамаршка ома дора: „Делера болу хаамаш ма бе!“ – бохуш. ¹³ Ас хІинца охъатаІор ду шу, цІевнех юьзначу гІудалкхо охъа-ма-таІора. ¹⁴ Таккха кадечун а дІавада ницкъ хир бац, ондачуьнга а шен ондал-ла латталур яц, тІемалочуьнга а шен дахар кІелхьардаккхалур дац. ¹⁵ Пхерчий кхуьссург а духъаллатталур вац, маса лелаш верг а дІава-далур вац, дошлочуьнга а шен дахар кІелхьардаккхалур дац. ¹⁶ ТІема-лошна юкъара уггар а доьналла дерг а оцу дийнахъ водур ву, герз охъа а тесна», – боху Везачу Эло.

З ¹ ЛадогІа кху даше, израилхой. Мисар-махкара шу арадаьхначу Везачу Эло шун массо а тукхамашка аьлла: ² «Шу бен магийна да-цара Ас лаьтта тІехъ мел долчу тукхамашна юкъара. Цундела Ас жоь-пе а озор ду шу, аша мел лелийна зуламаш бахъана долуш».

Пайхамаран Іалашо

³ Новкъа вер вуй те шиь, вовшашца барт а ца беш?

⁴ Хуььнхахъ лом угІуш хуьлий те, шена хьалха ижу ца хилча?

Лоьман кІорнино шен бен чуьра аз хозуьйтуш хуьлий те, ша лаьцна хІума а йоцуш?

⁵ РечІанна чу нислур дуй те олхазар, шена чІогІа езаш йолу хІума цу чохъ ца хилча?

ДІакъовлалур юй те речІа, цу чу цхъа хІума ца нисъелча?

⁶ Коьман маІа локхур юй те гІалахъ, адам кхера а ца долуьйтуш?

Хуьлий те гІалина бохам, Веза Эла воцучо тІебаийтина?

⁷ Везачу Эло цхъа а хІума ма ца до, Шен ялхой болчу пайхамаршка Шен къайле дІа а ца йовзуьйтуш.

⁸ Мила вуьсу, лоьмо гІигІ дича, кхера ца луш?

Хьалдолчу Эло аьлча, мила вуьсур ву Цуьнгара хаамаш ца беш?

* ^{2:11} Назархой – уьш Далла лерина нах бу. Цара чІагІо йора чагІар ца мала а, кемсаш ца яа а. Коьртару месаш дІа а ца лоргура цара.

^{2:9} Карлабаьккхинарг 3:8-11. ^{2:11} Лелар 6:1-8.

Шамран-гІалин кхоллам

⁹ Ашдод-гІалин а, Мисар-мехкан а паччахьийн цІеношкахь Іаш болчаьрга дІакхайкхаде: «Схьагулло Шамран-гІалин лаьмнаш тІе, хьовса уьш мел низам доцуш бу, цара мел бечу ницкъе», – алий.

¹⁰ «Царна ца хаьа нийсонца лела, – боху Везачу Эло. – Ницкъ беш а, талораш деш а гулийо цара шайн хІусамашкахь йолу хазна». ¹¹ Цундела Хьалдолчу Эло иштта боху: «МостагІа дерриге а лаьттана гонах хир ву! Цо йохор ю хьан чІагІо, хьан хІусамашна талор дийр ду».

¹² Иштта боху Везачу Эло: «Наггахь Іуьно льяман багара схьайоккху ши ност я лерган кийсак санна, иштта кІелхьарбаьхна хир бу Шамран-гІалахь маьнгин йистехь а, Дамасакхехь метта юккъехь а хевшина Іаш болу исраилхой. ¹³ Ла а догІа, Якъубан цІийне дІахьедар а де», – боху массо а ницкъийн Дела волчу Хьалдолчу Эло. ¹⁴ «Исраилхошна церан кьинош бахьанехь Айса таІзар дечу дийнахь Бетал-гІалахь долу сагІа доккху кхерчаш дохор ду Ас. СагІа доккхучу кхерчийн уггар деза дакъош – церан маІаш*, хеда а йина, лаьтта охьатуьйсур ю. ¹⁵ Ас хІаллакдийр ду Іа доккху а, аькхе йоккху а цІенош. Пийлан кІомсаршца кечдина цІенош а хІаллакьхир ду. Дуккха а даккхий цІенош, хІаллак а хилла, дІадевр ду», – боху Везачу Эло.

4 ¹ ЛадогІа кху даше, Шамранан лам тІехь долу Башанан хьийкъина шинарш санна болу зударий. Шу гІийлачарна ницкъбийраш а, мисканаш Іазапехь латтош берш а, шайн хІусамдайшка: «Схьада чагІар, оха мер ду!» – бохурш ду. ² Шен возаллица чІагІо йора Хьалдолчу Эло: «Шу коьжалгашца, ткьа шун биснарш мІерашца текхор болу денош шуна тІедогІур ду», – бохуш. ³ «Пенах даьккхинчу уллорачу Іуьргана тІе а такхийна, кхиссина арадохуьйтур ду шу, тІаккха шу Хьармон-лам болчухьа дІалохкур ду», – боху Везачу Эло.

Исраилан халкъан аьрхалла

⁴ «Дуьйло, кьинош летаде, Бетал-гІаларчу езачу метте дІа а гІой. Шайн зуламаш алсамдаха Галгалехь а. Шайн дийнаташ дагоран сагІанаш даха хІора Іуьйранна, ткьа кхо де мосазза долу, шайн ялтех уьтталгІа дакъа дІало. ⁵ Исраилхой, баркаллин сагІина лерина долу совсийна бепиг схьада, дІакхайкхаде аша шайн лаамца сагІанаш

* ^{3:14} СагІа доккхучу кхерчийн маІаш исраилхоша шаьш кІелхьарбовлархьама схьалоцуш хилла.

^{3:14} ТІаьхьарнаш 23:15.

дохуш хилар, цунах лаьцна, дозалла а деш, дІасадаржаде, ишттадерг шайна дукхадеза дела», – боху Хьалдолчу Эло.

⁶ «Со ма вара шун массо а гІаланашкахь мацалла ХІоттийнарг а, шун массо а ярташкахь ялта цатоар ХІоттийнарг а, делахь а Суна тІе ца дирзира шу, – боху Везачу Эло. – ⁷ Ас кхаа баттахь, ялта хьокху хан тІекхаччалц, догІа ца доуьйтура шуна. Цхьана гІалахь догІа доуьйтура Ас, ткъа вукху гІалахь ца доуьйтура. Цхьа кха дузадора догІано, ткъа важа, хин тІадам божаз, дакьалора. ⁸ Шина-кхаа гІалара нах хи малархьама цхьана гІали чу гуллора, амма шашь Іаббалц ца малалора цаьрга иза. ТІаккха а тІе ца дирзи шу Суна», – боху Везачу Эло.

⁹ «Ас чохчош болу мох боуьйтура шун ялташ тІе. ЦІазо йоура шун бошмаш а, кемсийн аренаш а, комарийн а, зайт^д а дитташ а, делахь а Суна тІе ца дирзира шу.

¹⁰ Ас шуна Мисар-махкахь хиллачух цамгаран ун тІедаийтира. Шун кегий нах туьраца хІаллакбора Ас, дой йийсаре дІа а лохкуш, шун меттаметтанашкара боьха хьожашун мерІуьргашка еттайолуьйтура. ТІаккха а Суна тІе ца дирзира шу», – боху Везачу Эло.

¹¹ «Ас шуна юкьахь бохамаш бора, Седам-гІала а, Іамор-гІала а йохош Айса бина бохамаш санна. Ткъа шух биснарш, цІергара схьадаьхна хьокхий санна, бара. ТІаккха а Суна тІе ца дирзира шу, – боху Везачу Эло. – ¹² Цундела Ас иштта дийр ду шуна, исраилхой. Аса иза иштта дийр долу дела, кечло, исраилхой, шайн Далла дуьхьалдаха!»

- ¹³ Дала лаьмнаш а кхулли,
 мох а болуьйту,
 адамна Шен ойла дІа а хоуьйту,
 Іуьйренан серлонах бода а хуьлуьйту.
 Цо лакхара дерриге а лаьттана куьйгалла до.
 Цуьннан цІе ю – массо а ницкьийн Веза Дела.

Далла тІедерзаре кхайкхам бар

5 ¹ ЛадогІа, исраилхой, Ас хьох лаьцна белхар доккхур долчу кху даше.

- ² Охьа а доьжна, кхин хьала ца айалуш Іуьллу йоІстаг санна долу Исраилан халкъ!
 Шен мехкан лаьтта тІехь даржийна долу иза,
 вац-кх хьалаайа цхьа а.

^{4:11} Доладалар 19:24.

³ ХІунда аьлча Хьалдолчу Эло иштта боху: «Израил-махкахь эзар тІемалочуьнца дуьхьалъяьллачу гІалин оцу тІемалойх бІе бен вуьсур вац, ткьа бІе тІемалочуьнца дуьхьалъяьлларг иттанца юьсур ю».

⁴ ХІунда аьлча Везачу Эло иштта боху Израилан цІийне: «Со лехалаш – дийна дуьсур ду шу. ⁵ Бетал-гІалахь Со ма лехалаш, Галгал-гІала ма ГІолаш, Беар-Шабале ма кхачалаш, хІунда аьлча Галгал-гІала йийсарг гІур ю, ткьа Бетал-гІала хІумма а йоцург хилла дІахІугтур ю».

⁶ Лехалаш Веза Эла – дийна дуьсур ду шу. ЦІеран алу санна, Иза Юсупан цІенна тІе ма кховдйта. Оцу цІеро иза хІаллакдийр ду. Бетал-гІалахь цхьа а хир вац и цІе даяйа. ⁷ Нийсонах дІовш деш долу а, бакьдерг лаьтта кхуссуш долу а, хІай адамаш!

⁸ Хьан кхоьллина ВорхІ Седа а, Орион а?

Хьан еш ю Іожаллин ІиндагІах сирла Іуьйре,

ткьа дийнах Іаьржа буйса?

Хьан тІегулдо хІордан хиш?

Уьш лаьтта тІехула Хьан дІасадаржадо?

Цуьнан цІе – Веза Эла ю!

⁹ Цо онданиг хІаллак а во,

цуьнан гІап йоха а йо.

¹⁰ Шуна ца веза кхел ечохь харцо гучуйоккхуш верг, бакьдерг дуьй-пучух а шу ца деша. ¹¹ Иштта аша мисканиг охьа а теІош, цуьнгара ялтица совгІаташ а дохуш, шайна хьаькхначу тІулгех цІенош дийр ду, амма царна чохь дехар дац шу. Кемсийн бошмаш кхиор ю аша, амма царх даьлла чагІар мер дац, ¹² хІунда аьлча Суна хууш ду аша мел дукха зуламаш дина, мел деза ду шун кьинош. Шу бакьволчун моста-гІий ду. Кхаьнаш а ийдеш, мискачеран гІуллакхаш галдоху аша кхел ечохь. ¹³ Цундела вист ма ца хуьлу цу хенахь кхетае верг, хІунда аьлча и зама луьра ю.

¹⁴ Дика леха, вон а ца лобхуш, шаш дийна дисийтархьама. ТІаккха массо а ницкьийн Веза Дела, аша ма-бохху, шуьца хир ву. ¹⁵ Вон а ца дезаш, дика дезийша, меттахІоттадейша дов хаттар. ТІаккха кьинхетам бан мега массо а ницкьийн Везачу Дала Юсупан цІийнах бисинчех.

¹⁶ Цундела иштта боху Везачу Эло, массо а ницкьийн Везачу Дала: «Массо а урамашкахь белхар хир ду. Массо а некъашкахь мохь хьоккхур бу: „Маржа-я! Маржа-я!“ – бохуш. Латталелорхо латкъам бан, ткьа тийжаме назманаш ала говзанаш белха а тІекхойкхур бу.

¹⁷ Кемсийн бошмашкахь а хир ду белхар, хІунда аьлча Со халкъана юккъехула чекхвер ву, шуна таІзар дархьама», – боху Везачу Эло.

¹⁸ Декъаза бу Везачу Элан де тІекхача луурш. Стенна оьшу шуна и де? Иза-м бода бай, серло яций. ¹⁹ Иза, нагахь цхьаь, льмах а ведда, чена тІе нисвалар, я, шен цІа а веана, куьйгаца пенна тІетевжича, лаьхьано кьовзор санна ду. ²⁰ Серло а йоцуш, бода бац ткьа Везачу Элан и де? Іаьржа бода бу иза, цуьнца нур лепар дац.

²¹ «Суна ца деза, Суна дегаза хета аша даздеш долу денош. Шун динан гуламаш Суна дегаза хета. ²² Нагахь санна Суна лерина дийнаташ дагоран а, кІен а сагІанаш аша дахахь а, Аса тІеобьур дац уьш. Со даьхьожур вац аша шайн дерстинчу даьхних Суна лерина даьккхинчу сагІане. ²³ Суна генаяккха лобьхучу хьайн эшарийн гІовгІа, хІунда аьлча хьан дечиг-пондарийн аьзнашка Ас ладугІур дац. ²⁴ Нийсо, доьду хи санна, дагІойла, ткьа бакьдерг – лекьар доцу татол санна!

²⁵ Израилан халкъ! Шовзткъа шарахь яьссачу арахь Суна тешаме хилар гайтархьама, дийнаташ дагоран а, кІен а сагІанаш даха ма ца дийзира хьан! ²⁶ Шайн паччахь-делан Сакутан а, шайн седа-делан Кайвулин шайн куьйгашца дина долу суьрташ хІетахь а леладора те аша? Ткъа хІинца аша уьш лела ма бо! ²⁷ Аша иза дарна, шу махках а даьхна, Дамасакхана дехьа дохур ду Ас», – боху Везачу Эло. Цуьнан цІе – массо а ницкьийн Веза Дела ю.

Везачу Эло Израилан мохк хІаллакбийр бу

6 ¹ Декъаза бу Цийон-лома тІехь гІайгІане а боцуш Іаш берш, Шамранан ломахь шайш маьрша хеташ берш, хьалхе йоккхучу халкъан цІе яххана берш, шайна тІе Израилан цІа тІедогІуш болу. ² Даха а гІой, Хална-гІалане хьовса, цигара сийлахьчу Хьамат-гІала дагІо. Пелаштамхойн Гати-гІала охьадисса. Аша боху: «Церан ницкъе хьаьжжина, царех цхьа а ЯхІудан а, Израилан а пачхьалкхе ма ца кхочу!» Церан мохк боккха бац шун чул? ³ Бала тІебогІу де геннахь а хеташ, Іазап толар гергадаладо аша. ⁴ Пийлан кІюсарех бинчу маьнгеш тІехь Іохку шу, деГІана там лобьху аш кечдинчу меттанашкахь. Дикачу дежийлашкара шайн бежанашна юкьара тоьлла долу кой а, эсий а доу аша. ⁵ Дечиг-пондарийн аьзнашца мукьамаш балабо аша. Шуна хета, шайн а, Даудан санна, эшарийн гІирсаш лело говзалла ю. ⁶ Кедаш чуьра чагІар муьйлу аша, уггар а дикачех хьакхарш хьобьху, амма Юсупан цІенна хин болчу бохамех доьлхуш дац шу! ⁷ Цундела хІинца шу, йийсархошна хьалха а девлла, йийсаре гІур ду, чекхдер ду шун тойнаш хІиттор а, сакьбар а.

⁸ Ша-шех чІагІо йо Хьалдолчу Эло, массо а ницкыйн Везачу Дала иштта боху: «Суна ца еза Якъубан куралла, Со ца веша цуьнан исбаь-хьачу гІишлойх, Ас гІала а, гІалахь мел дерг а дІалур ду мостагІашна».

⁹ Иштта хир ду: нагахь санна цхъана цІа чохь итт стаг висахь а, уьш массо а хІаллакхир ву. ¹⁰ ТІаккха церан гергарчо я уьш багош волчо схьаоьцур бу уьш, церан декый цІа чуьра арадахархьама. ЦІа чохь висначуьнга хоттур ду цо: «Кхин цхъа а висний хьобца?»

Вукхо жоп лур ду: «Цхъа а ца висна».

ХЮкхо эр ду: «ГІовгІа ма е! Везачу Элан цІе яккха мегар дац».

¹¹ ХІунда аьлча Везачу Эло, омра а дина, даккхий а, кегий а цІенош хІаллакдийр ду, царах аьхгаш а еш. ¹² Говраш тархашна тІехула евдда лелий те? Стерчашца хІордана тІехь охана далур дуй те? Аша-м ний-сонах дІовш а дина, бакьдолчух стим а бина.

¹³ Шаьш Ладебар-гІала* схьаяьккхина бохуш, дозалла деш ду шу. «Тхайн ницкъаца дІа ца лаьцна оха Кхарнайм-гІала**?» – боху аша.

¹⁴ «Ткъа хІинца, Израилан цІа, Ас халкъ духьалдоккхур ду хуна. Кьилбаседера Хьамат-Іин долчуьра кьилбера Іариба-тогІин хина тІекхаччалц дІалохкур ду шу», – боху массо а ницкыйн Везачу Дала.

ЦІоз гар

7 ¹ Цкъа сан Хьалдолчу Эло, хаам беш, иштта сурт гайтира суна. Дала цІоз кхоьллира тІаьххьара буц хьалайолучу хенахь. И дара, цани тІера паччахьан декъана мангал хьаькхначул тІаьхьа, керла буц хьалайолуш. ² ЦІазо буц дІайиъна яьлча, ас элира: «Сан Хьалдолу Эла! Къинхетам бехьа! Якъубах схьадаьлла Хьан халкъ дийна муха дуьсур ду? Иза чІогІа жима ду-кх».

³ Везачу Элана кьахийтира цунах. «Иза хир дац», – элира Везачу Эло.

ЦІе гар

⁴ Сан Хьалдолчу Эло, хаам беш, иштта сурт гайтира суна: Везачу Эло кхел ян цІе кхоьллира. Оцу цІеро лаьтгана бухахь болу боккха хІорд а бакыйра, ткъа кхаш дІа а кхаьллира. ⁵ Ас тІаккха элира: «Сан Хьалдолу Эла! Къинхетам бехьа! Якъубах схьадаьлла Хьан халкъ дийна муха дуьсур ду? Иза чІогІа жима ду-кх».

⁶ Везачу Элана кьахийтира цунах. «Иза хир дац», – элира сан Хьалдолчу Эло.

* 6:13 *Ладебар-гІала* – и цІе Іебархойн маттахь «хІумма а доцург» бохучух тера ду.

** 6:13 *Кхарнайм-гІала* – оцу жимачу гІалин цІе «маІаш» боху маьІна долуш ю, ткъа иза ницкъан билгало ю.

Санисбийриг гар

⁷ Цо, хаам беш, иштта сурт гайтира суна: Веза Эла пенна уллохь лаьтташ вара, ткъа Цуьнан карахь санисбийриг яра. ⁸ Везачу Эло соьга хаьттира: «Iамос, хьуна хIун го?»

«Санисбийриг го», – жоп делира ас.

Тпаккха Везачу Эло элира: «Ac хIинца Сайн Исраилан халкъана юккъе санисбийриг охьяюьллур ю. Ac цунна кхин гечдийр дац. ⁹ Яс-сийна хир ю Исхьякхан тIаьхьенийн сагIанаш доху лакхенаш. Исраил-мехкан еза меттигаш а йохийна хир ю. ЯрбаIам-паччахьан цIенна а Со туьраца дуйхьалвер ву».

Iамос а, Амци-ЯхIу а

¹⁰ Бетал-гIалин динан да¹ волчу Амци-ЯхIус израилхойн паччахьна ЯрбаIамна тIе нах бахийтира хIара дIаала: «Исраилхошна юкъахь а волуш, Iамос, барт а бина, хьуна дуйхьалволуш ву. Лаьтте а ца лало цо мел дуй-цург. ¹¹ ХIунда аьлча Iамоса иштта боху: „ЯрбаIам туьрах хIаллакхир ву, ткъа израилхой, шайн лаьтта тIера схьа а баьхна, йийсаре буьгур бу“».

¹² Амци-ЯхIус иштта элира Iамосе: «Хиндерг хууш верг! Вало, ЯхIуд-махка дIа а гIой, цигахь бепиг даа хьайна алапа эца, цигахь, пайхамаро санна, хаамаш а бе. ¹³ Ткъа Бетал-гIалахь пайхамаралла кхин ма де, хIунда аьлча иза паччахьо Iибадат деш йолу меттиг а ю, пачхьалкхан Деза цIа а ду».

¹⁴ Iамоса Амци-ЯхIуна жоп делира: «Со пайхамар а вац, я шайна алапа оьцучу пайхамарийн тобана юкъавогуш а вац. Со жаIу вара, цул сов, ас инжиран дитташ а Iалашдора. ¹⁵ Амма Везачу Эло уьста-гIий долчуьра схьаваьккхира со. Цо соьга иштта элира: „Вало, Сан халкъана, израилхошна, Соьгара болу хаамаш бан гIо“. ¹⁶ ЛадогIа хIинца Везачу Элан даше. Ахь боху: „Исраилан халкъе Делера болу хаамаш ма бе. Исхьякхан тIаьхьенашна дуйхьал цхьа а вон дош ма ала“. ¹⁷ Ахьа иштта аларна, Везачу Эло хIара боху: „Хьан зуда гIалахь, кхяхьпа а дина, лелор ю. Хьан кIентий а, йоIарий а туьро хIаллакбийр бу. Хьан латта, асанаш йохучу муьшца декъа а декъна, кхечарна дIалур ду. Хьо хийрачу махкахь лийр ву, ткъа Исраилан халкъ, шен мах-кара ара а даьккхина, йийсаре дуйгур ду“».

Стоьмаш чохь болу тускар гар

8 ¹ Сан Хьалдолчу Эло, хаам беш, иштта сурт гайтира суна: лаьтташ стоьмаш чохь болу тускар дара. ² Цо хаьттира: «Iамос, хьуна хIун го?»

Ac жоп делира: «Аьхкенан чаккхенгахь кхиьна болчу стоьмийн тускар го суна», – аьлла.

ТІаккха Везачу Эло соьга элира: «Сан халкъан, израилхойн, чаккхе тІекхачна. Ас цунна кхин гечдийр дац. ³ Цу дийнахь паччахьан цІа чуьра эшарш белхаре йоьрзур ю, – боху Хьалдолчу Эло. – Дукха декъий хир ду. Уьш тийналлехь миччахьа а дІакхуьссур ду».

Израилан халкъана кхел яр

⁴ ЛадогІа кху дешнашка, мисканаш дІакхалла а, къенаш хІаллакбан а хьаьгна долчу а, ⁵ иштта дешнаш бохуш долчу а аша: «Керла бутт а, цкъа мацца байна а, дІабовр бу, вайна ялта дІадохка меттиг ялийтархьама. Далла лерина шоьтан де а дІадер ду, вайга чІоьнаш дІаеллийтархьама, барам лахбалийтархьама, шекхалан мах хьалабакхархьама, нийса доцучу терзанца нах лебархьама. ⁶ Иза хир ду хьал доцурш детих эца а, мисканаш шина мачех хийца а, дІаден мегаш доцу хІу дохка а».

⁷ Израилан халкъах дозалла дечу Везачу Эло чІагІо йора: «Билггала цкъа а церан гІуллакхех цхьа а дицдийр дац Аса! ⁸ Дегор-м дац те и бахьана долуш латта? Лаетта тІехь вехаш волу хІора а воьлхур-м вац те? Дерриге а, добду хи санна, тохалур ду. Мисар-махкара хи санна, лакхадолуш а, лахлуш а хир ду иза. ⁹ Оцу дийнахь иштта хир ду, – боху сан Хьалдолчу Эло – дийнан делкъехь Ас малх дІахьулбийр бу, сирла де юккъе дахча, лаетта тІе бода боссор бу. ¹⁰ Шун деза денош гІайгІане дийр ду Ас, аша локху массо а эшар, белхар а дина, дІахІоттор ю. Массарна а сингаттаман духар тІедухур ду, хІораннан а корта баьшна хуьлуйтур бу. Махкахь белхар доккхур ду, цхьаь бен воцучу кІантана деш долу белхар санна, цуьнан чаккхе къаьхьа де санна хир ю.

¹¹ Денош тІедогІур ду, – боху сан Хьалдолчу Эло, – Ас лаетта тІехь мацалла хуьлуйтур йолу. Иза бепиг доцу мацалла а хир яц, хи доцу хьогалла а хир яц. Иза Везачу Элан дош хазаре сатуьйсу хьогалла хир ю. ¹² Уьш, Везачу Элан дош лобхуш, Дуьрачу хІорда тІера Дуьненаюккьерчу хІорда тІе а, къилбаседера малхбале а лелар бу, амма иза карор дац. ¹³ Оцу дийнахь хаза мехкарий а, кегийрхой а хьагбаларна гІора дайна хир бу. ¹⁴ Цара Шамранан цІуйх дуйнаш боу: „Дийна волчу Данан делах дуй боу!“ я „Беар-ШабаІан делах дуй боу!“ – олий. И чІагІонаш еш берш охьаьгур бу, кхин хьала а гІовттур бац».

Везачу Элан кхелах цхьа а валалур вац

9 ¹ Веза Эла сагІа доккхучу кхерчана уллохь гира суна. Цо элира: «Делан цІенна хІиттийначу бІогІамашна тІе, баххаш ластийтгал, хІума тоха. И бІогІамаш массеран а коргош тІе эгаде. Ткъа царах биснарш Ас туьраца хІаллакбийр бу. Царах цхьа а дІа а валалур вац, цхьа а кІелхьар а валалур вац. ² Уьш, эхарта кхаччалц, лаетгах чубахнехь а,

цигара а Сан куыйго сख्याбохур бу. Уьш, тийсалуш, стигала хьалабевл-
 лехь а, цигара а чукхуьссур бу Ас. ³ Кармал-ломан боххьехь кьайла-
 бевлча а, цигахь а, сख्या а карийна, сख्याлоьцур бу Ас уьш. Сан
 бІаьргашна хьалхара дІабевлла, хІордан бухахь уьш дІаловчкьахь а,
 цигахь а Ас хІордан лаьхьане овра дийр ду, уьш лаца аьлла. ⁴ Нагахь
 санна, шайн мостагІашна хьалха а бевлла, уьш йийсаре гІахь а, ци-
 гахь а Ас туьре овра дийр ду, уьш байа аьлла. Ас Сайн бІаьргаш, царна
 диканна а ца хьажош, бохам бан тІехьажор бу».

- ⁵ ХІунда аьлча массо а ницкьийн Хьалдолу Эла лаьттах
 хьакхало,
 тІаккха латта дІасадекьало.
 Лаьтта тІехь вехаш мел верг воьлху.
 Дерриг а латта, Мисар-махкара Нил-хи санна, лакха а долу,
 юха лах а ло.
- ⁶ Дала Шена лерина хІусамаш стигалшкахь йина,
 ткьа Шен стигалан нартол лаьтта тІехь дІахІоттийна.
 Цо хІордан хиш сख्या а гулдо,
 уьш лаьтта тІехула дІа а Іанадо.
 Цуьнан цІе – Веза Эла ю!

⁷ «Шу а, исаилхой, хушахой^д санна дац ткьа Суна? Со вац ткьа ис-
 раилхой Мисар-махкара, пІелаштамхой Крит-гІайре тІера, арамхой
 Кхирера арабаьхнарг?» – боху Везачу Эло. ⁸ «Хьалдолчу Элан бІаьр-
 гаш кьинош летийначу пачхьалкхана тІехьажийна бу. Ас, хІаллак а
 йина, лаьтта тІера тІепаза йойур ю иза. Амма Якьубан цІа Ас кхоччуш
 хІаллакдийр дац, – боху Везачу Эло.

⁹ – Ас, овра а дина, Исаилан халкъ массо а халкъашна юкьахь дІа-
 садаржор ду, цецана чу дожош долу буьртигаш санна, амма царех
 цхьа а вониг лаьтта ца бужу. ¹⁰ Сан халкъана юкьара кьинош летий-
 нарш берриге а туьрах хІаллакьхир бу, цара бахахь а: „И бохам тхоч
 хьакха а лур бац, тхуна тІе а богІур бац“».

Дала Исаилан халкъ хьалха ма-хиллара дІахІоттор

¹¹ «Охьадоьжна четар санна йолу Даудан пачхьалкх юхаметтахІот-
 тор ю Ас оцу дийнахь. Цуьнан йохийна а, лилхина а меттигаш, дІа а
 кьевлина, ширачу заманахь ма-хиллара, дІахІоттор ду иза. ¹² Иза Эдо-
 мах диснарг а, Сан долахь хилла массо кьаьмнаш а церан карадахий-
 тархьама дийр ду Ас», – боху хІара дерриге а деш волчу Везачу Эло.

-
- 13 «Текхочур ду, – боху Везачу Эло, –
охуш волчунна – оруш верг гун волу а,
ткъа кемсаш хъуйш верг уш дІаюьйш волчунна тІаьхъа
кхуьур воцу а токхе денош.
Кемсийн мутта лаьмнех охъаІийдалур ду,
массо а баьрзнех схъаобхур ду иза.
- 14 Ас Сайн халкъ йийсарера шен лаьтта тІе юхадерзор ду.
Яссийначу гІаланашкахъ гІишлош а йина, царна чохъ баха
охъаховшор бу уш.
Кемсийн бошмаш а йоьгІна, царх даьккхина мутта а
муьйлур ду,
бошмаш а кхийна, царх бевлла стоьмаш а буур бу цара.
- 15 Ас шайн лаьтта тІе охъаховшор бу ираилхой.
Уш кхин Ас царна деллачу лаьтта тІера лелхийна лелор
бац», – боху хъан Везачу Дала.

Іабди-ЯхІу-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Іийса дуьнен чу валале, 586-чу шарахь Ярушалайм-гГала йожийча, цхьа хан яьллачул тІаьхьа дІаяздина дара хІара тептар. Оцу хенахь ЯхІудан халкъан шира мостагІа хилла болу, кьилба-малхбалехь болу Эдом-мохк Ярушалайм йожарх самукьадаьлла лаьттара. Цул сов, ЯхІудан хьолах пайда а эцна, эдомхоша Ярушалайм-гГали чуьра хІонс а йоккхура, ЯхІудан мостагІчунна гІо а дора.

Іабди-ЯхІус Делера болу хаам бора, Эдом-мохк таІзар а дина, иза эшийна хир бу аьлла. Цуьнца цхьаьна изза таІзар дийр ду Исраилан кьоман мостагІий долчу кхечу кьаьмнашна а.

Эдоман халкъан бехк

1 ¹ Іабди-ЯхІу-пайхамарна сурт хІоттар. Хьалдолчу Эло иштта бо-хура Эдоман халкъах лаьцна.

Везачу Эло хІара хаам бира тхььга,

тІаккха оха геланча вахийтира, и хаам халкъашна дІахазийра:

«ХьалагІовтта, Эдомана дуьхьал тІом бийр бу вай!» – аьлла.

2 «Ас кьаьмнашна юкьахь жиманиг дийр ду хьох,

цундела хьо лорур дац цара.

3 Хьо хьайн деган куралло Іехийна.

Хьо дехаш ду лекхачу меттхь,

тархийн хераллашкахь.

Ахьа хьайн дагахь боху:

„Мила вара со лаьтта доссо?“

4 Нагахь, аьрзу санна, лакха хьала а даьлла,

седарчашна юкьахь ахь хьайна бен бича а,

Ас хьо цигара а охьакхуссур ду», – боху Везачу Эло.

5 «Къуй-м бацара те хьуна баьхкинарш?

Буйсанна лела талорхой-м бацара те хьуна иштта бохам
бинарш?

Цара-м шайна оьшшучул бен хІума дІахьур яцара.

Нагахь шу долчу кемсаш лечкьош берш кьайлаха чубаьхкича,

- цара а буьтур бацара ткъа кемсийн масех буьртиг?
 6 Ма, чІим санна, цІанвина Іесав!*
- Къайлаха мел ерг а ма гучуяьккхина цуьнан!
 7 Шу шайн бартхоша дозанан йисте кхаччалц дІалохкур ду.
 Шуьца бертахь бехачара, шу ле а дина, эшор ду.
 Шуьца цхъаьна шуьне ховшучара шу Іовжор ду.
 Цара эр ду шух лаьцна: „Мичахь ду церан дерриг а хьекъал?“»

Эдомана таІзар даран бахъанаш

- 8 «Цхъана дийнахь Ас таІзар дийр ду Эдомна.
 Церан хьекъале нах хІаллак а бийр бу,
 церан хьекъалалла дІа а доккхур ду Ас, – боху Везачу Эло. –
- 9 Хъан тІемалой, Теман-гІала, кхерабелла хир бу,
 ткъа Іесаван лам тІехь берш хІаллакбийр бу».
- 10 «Аша шайн вешина Якъубана гІело ярна,
 шуна тІе эхь дуссур ду,
 шу гуттаренна а хІаллакьхир ду.
- 11 Церан хъал хийрачу наха дІахьочу дийнахь,
 кхечу къаьмнаша, церан кевнехула чу а девлла,
 Ярушалаймах кхаж тосучу хенахь,
 шу, царех долуш санна, юьстаха лаьттара.
- 12 Шу хьогІаца хьежа ца дезара шайн вежарийн дийне,
 церан аьтто боьхначу дийне.
 Шу даккхийден ца дезара
 яхІудхой хІаллакьхуьлучу дийнахь,
 аша дозаллаш дан ца дезара
 церан бохаман дийнахь.
- 13 Шу чудовла ца дезара Сан халкъан кевнехула
 цуьнан ирс дайначу дийнахь.
 Ур-атталла хьежа гІуллакх а дацара цуьнга цу дийнахь.
 Аша цуьнан бахамна тІе куьг кховдо ца дезара цунна бохам
 хиллачу дийнахь.
- 14 Шу некъаш галморзаха довлучу меттехь
 латта ца дезара цуьнан бевдарш хІаллакбархъама,
 дийна биснарш дІабала а ца безара аша
 оцу баланечу дийнахь.
- 15 Массо а халкъашна гергадеана

* 1:6 *Іесав* – исраилхой Якъубах схаьбевллера, ткъа эдомхойн да волу Іесав Якъубан ваша вара.

Везачу Элан кьематде^д.
 Аша диннарґ шуна а дийр ду.
 Хьакь мел дерґ шун кортош тІе доьрзур ду.
 16 ХІунда аьлча Сан безачу лам тІехь
 аша маларш мийларе терра,
 кхечу кьаьмнаша а муьйлур ду уьш массо а хенахь.
 Цара кхаьллина дІадоккхур ду,
 тІаккха, цкьа а ца хилча санна, дІа а девр ду уьш.

- 17 Ткьа кІелхьардовлар^д Цийон-лам тІехь хир ду.
 И лам, еза меттиґ а хилла, дІахІуттур бу.
 Якъубан цІийно шена бакъонца доґІуш долу латта
 тІаьхьалонна доладоккхур ду.
 18 Якъубан цІийнах цІе хир ю,
 Юсупан цІийнах цІеран алу хир ю,
 ткьа Іесаван цІийнах ча хир ду.
 И ча даґор ду.
 ТІаккха цхьа а дийна вуьсур вац Іесаван цІийнах».
 Иштта боху Везачу Эло.

Делан халкьо юха а шен мохк схьабаккхар

- 19 «Іесаван лам кьилберачу яхІудхоша дІалоцур бу,
 ткьа акьарешна чуьра болчара пІелаштамхой кара а берзор
 бу,
 Эпраймера а, Шамранера а аренаш дІа а лоцур ю.
 Бен-Яманан тІаьхьено ГалІад-мохк схьабоккхур бу.
 20 Исраил-мехкан кьилбаседерчу аґІонера махкахбаьхначеран
 эскаро,
 юха а деана, КанаІанан латта Сарпат-ґІалина тІекхаччалц
 дІалоцур ду,
 ткьа Ярушалаймера ара а баьхна, Сапрад* цІе йолчу метти-
 гехь баха ховшийначара
 ЯхІуд-мехкан кьилбера ґІаланаш схьайохур ю.
 21 КІелхьардаха боґІуш берш
 Цийон-лам тІе боґІур бу Іесаван ломана тІехь олалла дан.
 ТІаккха Везачу Эло Ша паччахьалла дийр ду».

* 1:20 *Сапрад* – и ґІала хІинцалерчу Туркойн махкахь ю.

Юнус-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Юнус-пайхамарх лаьцна тептар Делан Йозанийн вукху пайхамарех лаьцначу тептарех тера дац, хIунда аьлча кху тIехь Дала тIедиллинарх кхочуш а ца деш леллачу пайхамарх лаьцна дуьйцу. Дала элира цуьнга, израилхойн луьрачу мостагIийн – ашурхойн коьртачу гIала Нунаве гIо аьлла. Амма Юнусана ца лаьара, Делера болу хаам а эшна, цу гIала ваха, хIунда аьлча иза тешна вара Дала, Ша и гIала хIаллакийир ю аьлла, тесна кхерам кхочушбийриг цахиларх. Дуккха а хIуманаш цунах Итгаделлачул тIаьхьа Юнус, Далла муьтIахь а хулий, дIахIутту, амма, Делера болу хаам кхочуш ца хилча, оьгIазвоьду иза.

Тептар тIехь Дала кхоьллинчу массо а хIуманна тIехь Цуьнан олалла хилар гойту. Амма уггар хьалха тептаро гойту Дела Шеца безам а, кьинхетам а болуш хилар. Шен халкъан мостагIех кьинхетам бо Цо, царна таIзар даран а, уьш хIаллакбаран а метта.

Юнус Везачу Элах вадар

1 ¹Аматин кIанте Юнусе Везачу Элера хаам хилира:
²«Хьала а гIаттий, йоккxачу Нунав-гIала гIо! Цигахь лелачу зуламечу гIуллакxех лаьцна хаам кxаьчна сан лерге. Нунав-гIалара бахархошна дуьхьал болу хьехамаш бе».

³Юнус ваха новкxавелира. Амма иза Таршаш-гIалахьа дIаволавелира, Везачу Элах дIавадархьама. ХIордан йистехь йолчу Яппи-гIала а кxаьчна, Таршаш-гIала доьду хинкема карийра цунна. Мах а белла, оцу хинкеманна тIе велира иза, Везачу Элан юьхь-дуьхьлара дIавадархьама.

⁴Амма Дала, хIорда тIехь чIогIа мох а балийтина, хIорд ловзабаькxхира. Хинкема дохха доллуш дара. ⁵Кхерабелла, массо кемалелорхой маьхьарий хьоккxуш бара, хIораммо а шен-шен деланашка а кхойкxуш. Хинкеманан чуьра кира^д хIорда чу кхоьссира цара, кема дайдалийтархьама.

Ткъа Юнус, кеманан лаха чу а воьссина, чIогIа наб кхетта вижина Iаш вара. ⁶TIаккха цунна тIевеара хинкеманан коьрта хьаькам.

^{1:1} Сулим 14:25.

«Вижина хИунда Ia хьо? ХьалагIатта, хьайн Деле кхайкха! Хьан Далла дага а даьхкина, вай хIаллак ца хуьлуш дьусур дац-те?» — элира цо.

⁷ Юххехь болчара барт бира: «Дуйло, вай кхаж тосур бу, вайна тIе хIара бала балийнарг мила ву хаархьама», — аьлла.

Цара кхаж тесира. Юнусана белира и кхаж.

⁸ TIаккха хьаттира хIордахоша Юнусе: «Дийцахь, хьенан бехк болуш беана вайна тIе хIара беа бала? Хьо хIун лелош ву? Стенгара вогу хьо? Мичахь бу хьан мохк? Муьлхачу кьомах ву хьо?» — бохуш.

⁹ «Со Iебархо ву. Со латта а, хIорд а кхоьллина волу Веза Эла, стигалара Дела, лоруш ву», — аьлла, жоп делира цаьрга Юнуса.

¹⁰ Iаламат чIогIа кхерабелира нах, хIунда аьлча Юнуса ша Далла дуйхьалара кьайлаваларан бахьана ма-дарра дийцинера цаьрга. Наха бохура цуьнга: «ХIунда дина-те ахьа иза?»

¹¹ Юха а хьаттира цара Юнусе: «ХIун дан деза оха хIорд дIатейтархьама?» — хIунда аьлча хIорд карзахбаьлчачуьра соцуш бацара.

¹² Юнуса элира цаьрга: «Со, схьа а лаций, хIорда чу кхосса, тIаккха хIорд дIатуьйр бу шуна. Суна хаьа, со бахьана долуш тIебеаний шуна хIара беа бала».

¹³ Ткъа хIара нах, шайгахь ницкъ мел бу гIоьртина, пийсакаш хьекха буйлабелира, лаьтта тIе кхачархьама. Амма цунах гIуллакх ца хилира, хIунда аьлча хIорд, карзахбаьлчачуьра ца соцуш, кхин а чIогIа адамашна дуйхьалбаьллера. ¹⁴ TIаккха кхайкхира уьш Везачу Эле: «Добху Хьоьга, Веза Эла, ма дехьа тхо хIаллак хIокху стеган са бахьана долуш. Нагахь санна хIара стаг бехке вацахь, цуьнан цIий тхоч ма хьарчадехьа, хIунда аьлча Ахьа, Веза Эла, Хьайна лиьнарг дина дела», — бохуш.

¹⁵ TIаккха цара Юнус, схьа а лаьцна, хIорда чу кхоьссира. ХIорд карзахбаьлчачуьра дIатийра. ¹⁶ Iаламат чIогIа кхерабелира нах Везачу Элах. Цара сагIа а даьккхира, нигаташ а дира.

Юнусан доIа

2 ¹ Везачу Эло цхьана боккхачу чIере, Юнус дIакхалла аьлла, омра дира. Кхо де-буйса даьккхира Юнуса оцу чIеран гай чохь. ² Ша чIеран гай чохь воллуш, Юнуса доIанца дийхира шен Везачу Деле.

³ Цо элира:

«Со гIайгIанехь волуш Везачу Эле кхайкхира ас,

тIаккха Везачу Дала суна жоп делира.

Эхартара цIогIа туйьхира ас,

тIаккха хезира Хьуна, Дела, сан аз.

- 4 ХЈордан кЈоргене, хЈордан даг чу кхоьссина Ахьа со.
Хин Јовраша го бина суна.
Хьан массо тулгџенаш, со керчош,
тЈехула евлла суна.
- 5 ТІаккха элира ас: „Хьайн бІаьргашна хьалхара
дІаваьккхина Ахь со,
амма суна юха а гур ду
Хьан Деза ЦІа“.
- 6 Бух боцучу хЈордо къевлина со,
сан син тЈе а кхаьчна, дІалаьчна со хино.
Сан коьртах
хЈордан бецаш хьаьрчина.
- 7 Лаьмнийн буха кхаччалц
охьавеана со.
Гуттаренна а шен гЈораш а доьхкина,
лаьтто дІакъевлина со.
- Амма Ахьа, Сан Веза Дела,
хьалаваьккхира со бух боцучу Іин чуьра.
- 8 Кхин сайн тоха са ца хилча,
суна дагавеана Хьо, Веза Эла,
тІаккха Хьан Дезачу ЦІа чохь волчу Хьобга
дІакхаьчна сан доІанаш.
- 9 Эрна а, харц а деланаш лоруш берш
шаьш даим дезаш волчу Делах дІакъабстина.
- 10 Амма сайна тЈера сагІа
сайн озаца хастам беш доккхур ду ас.
Сайн нигат а кхочушдийр ду ас.
Везачу Элан карахь ду кЈелхьарвалар!»

¹¹ ТІаккха Дала шега аьлча, боккхачу чЈеро Юнус лаьтта тЈе кхоьс-
сира.

Юнус Нунав-гІала вобду

З¹ Везачу Элера шозлагІа а хаам хилира Юнусе:
«Вало, гІо Нунав-гІала! Цигахь, оцу йоккхачу гІалахь, бахархошка
кхайкхаде Ас хьайга бохург».

³ Дала ма-бохху, Нунав-гІала вахара Юнус. Далла гергахь еза ша-
хьар^д яра и Нунав-гІала. Кхаа дийнахь некъ баллал йоккха яра иза.

⁴ Тпаккха хьалхарчу дийнахь некъ мел бало, кхайкхам беш волавелла вахара Юнус: «Кхин шовзткъа де даьлча, юхур йолуш ю Нунав-гIала!» – бохуш.

⁵ Тпаккха тийшира Делах Нунав-гIалин бахархой. Цара кхайкхийра марха¹ кхабар. Воккхачо а, жимачо а вон тIедеача юхуш йолу бедарш* тIеюьхира.

⁶ Нунавара паччахье а кхечира гIаланах лаяцна беш болу хаам. Тпаккха и паччахь, шен гIанта тIера хьала а гIаьттина, шен паччахьан духар дIа а даьккхина, кхин, вон тIедеача юхуш йолу, бедарш тIе а юьйхина, чим тIе охьахира. ⁷ Тпаккха цо Нунав-гIалахь омра дира: «Паччахьан а, цуьнан гонахара куьйгалхойн а сацам иштта бу: адамаша а, хьайбанаша а, стерчаша а, уьстагIаша а хIумма а ма яа, цхьа а беже ма гIо, цхьаммо а хи ма мала», – аьлла. ⁸ «Массо адамаша вон тIедеача юхуш йолу бедарш тIеюха. Даьхнина тIе хIуманаш таса. Массара а шийлачу маьхьаршца Деле а кхайкха. ХIораммо Далла тIеверзархьама, шен зуламе некъ а бита, шайн куьйгашца кхечарна тIело а ма е», – аьлла. ⁹ «Хьанна хаьа, Дела, юха а ваьлла, вайгахьа верзахь а, Шен нуьцкъала оьгIазло вайна тIера дIа а яьккхина, вай хIаллак ца деш дита мега Цо».

¹⁰ Тпаккха гира Далла церан дика ойланаш а, уьш шайн зуламечу новкъара юхабовлар а. Тпаккха юхавелира Дела Ша царна бийр бу аьллачу бохамна, Цо бан а ца бира царна и бохам.

Дала кьинхетам бар Юнусана халахетта

4 ¹ Юнусана иза чIогIа халахийтира, цундела иза оьгIазвахара. ² Тпаккха цо доIанна тIехь дийхира Везачу Эле:

«Ва Веза Эла! И дацара аса со сайн махкахь хиллачу хенахь дийцинарг? Цундела веддерий со-м Таршаш-гIала, хIунда аьлча Хьо дика ойла йолуш а, кьинхетаме а, Хьо атта оьгIаз ца вьдуш а, ткъа боккха безам болуш а вуйла сайна хаьа дела. Хьо сиха дохковолуш хуьлу, Хьайна цхьанна бохам бан дагадеача. ³ Ткъа хIинца, Веза Эла, дIаэцахь сан са, хIунда аьлча суна валар гIоле ю-кх, вехачул».

⁴ Тпаккха Везачу Эло хаьттира: «Бакьо юй-те хьан оьгIазваха?»

⁵ Цул тIаьхьа Юнус, гIалара ара а ваьлла, гIалин йистехь малхбалехьа йолчу агIор охьахира. Цигахь цо шена бун йира. Оцу бун чохь ИндагIе а хиьна, гIаланах хIун хуьлу-те бохуш, хьобжуш Iара иза.

⁶ Тпаккха Везачу Дала Юнусана хало ца хилийтархьама а, цуьнан

* ^{3:5} *Вон тIедеача юхуш йолу бедарш* – и бедарш хилла таьIначу шогачу кIадинах тегна.

^{3:4, 5} Маттай 12:41; Лака 11:32. ^{4:2} Арадаккхар 34:6. ^{4:3} Сулим 19:4.

коърта тЕхула ИндагI хилийтархъама а, цхъа орамат* кхиййра. Иза Юнусал а лакхаяьлла хъалакхиира. Юнусана и орамат чIогIа хазъелира. ⁷ Цул тIаьхъа Дала иштта нисдалийтира: шолгIачу дийнахъ сатоссучу хенахъ цу ораматан бух нIаьно, баа а биъна, талхийра. ТIаккха орамат якъаелира. ⁸ Малх кхетча, Дала малхбалехъара чIогIа бовха мох балийтира. Малхехъ Юнусан корта чIогIа батталора. Цуьнан са малделлера, тIаккха шена валар дийхира цо: «Валар а гIоле ду-кх, иштта вехачул», – бохуш.

⁹ Юха а хьаттира Юнуса Дала: «Бакъо юй хъан иштта оьгIазваха и орамат якъаялар бахъана долуш?»

Юнуса элира: «Ю сан бакъо, со валлал чIогIа оьгIазвахана!»

¹⁰ ТIаккха элира Везачу Эло: «Хъуна къахетта оцу ораматах, цхъана буса хъала а яьлла, цхъана буссехъ хIаллакьхилла йолчу, айхъа цунна тIехъ къахъегна доццушехъ, иза айхъа кхиййна доццушехъ. ¹¹ Муха хетар дац Суна къа, шайн аьтту куьг аьрручух къасто а ца хууш, бIе ткъа эзар адам а, шортта даьхни а шен чохъ долуш йолчу йоккхачу Нунав-гIаланах?»

* ^{4:6} *Орамат* – иза ду касторка, цуьнан стоьмаш чохъ даьтта хуьлу, шуййра гIаш хуьлу.

Мика-ЯхІу-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Мика-ЯхІу-пайхамар цІера кьилберачу пачхьалкхехь болчу ЯхІуд-мехкан юьртара вара. ЕшаІ-ЯхІу-пайхамаран заманахь вехаш вара иза. Іа-мос-пайхамаро кьилбаседерчу пачхьалкхана бохам хиларан хаамаш беш ма-хиллара, иза тешара, оццу тайпана бохам ЯхІуд-махкана хирг хиларх а, нах харцахьа хиларна, Дала таІзар дийр дуйла а. Делахь а Іа-мос-пайхамаро беанчу хаамел Мика-ЯхІус Делера беш болчу хаамашна тІехь хиндолчух сатийсаман билгалонаш сов гуш ю.

Тептаран къаьсттина хьахо хьакь долу дакъош иштта ду: Делан куьйгаллехь дерриг а дуьнен тІехь машар хилар (4:1-4); Даудан цІийнахь схьавоГуш волу а, кьомана машар бахьаш волу а сийлахь паччахьах лаьцна хиндерг алар (5:2-5а); иштта, цхьана аята тІехь (6:8), исраил-хойн пайхамарша дукхяхьолахь дуьйцуш долчун жамІ: «Везачу Эло хьоьга хоттун дерг... ду – нийсонца лелар, дика Гуллакхаш дезар, Далла хьалха, Цунна муьтІахь а волуш, лелар».

Везачу Эло Мика-ЯхІуга хаам бар

1 ¹ ЯхІуд-мехкан паччахьаша – Йовтама, Ахьаза, Хьузакх-ЯхІус – паччахьалла дечу хенахь Муршат-юьртара волчу Мика-ЯхІуга Везачу Элера хаам кчечира. Оцу хаамехь Мика-ЯхІуна Діаделладелира Шамран а, Ярушалайм а цІераш йолчу ГІаланех хиндерг.

Шамран а, Ярушалайм а ГІаланех болу тийжам

- 2** ЛадогІа массо а халкъаша,
тергам бе лаьтто а, цунна тІехь мел долчо а!
Шуна дуьхьал теш хуьлийла сан Хьалдолу Эла,
Шен дезачу цІийнера волу Веза Эла!
- 3** ХІунда аьлча Шен езачу меттигера араволуш ву Веза Эла.
Охьа а ваьлла, лаьттан лакхенаш хьоьшур ю Цо –
- 4** Цунна кІелахь лаьмнаш дешар ду,
цІергахь лела балоз санна,

^{1:1} а: ТІаьхьарнаш 15:32-38; ² Шерашкахь 27:1-7; ^{6:} ТІаьхьарнаш 16:1-20; ² Шерашкахь 28:1-27; ^{в:} ТІаьхьарнаш 18:1–20:21; ² Шерашкахь 29:1–32:33.

уьш тоГIеш чу текхар ду,
гуна тIера охьадоГIу хи санна.

⁵ Якъубан тIаьхьенан аьрхалла а, Исраилан халкъо летийна къинош бахъана долуш ду и дерриге а. ХIун бахъаница ю Якъубан тIаьхьенан аьрхалла? Шамран-гIалица йобзна юй те иза? ХIун бахъаница бу ЯхIуд-махкахь цIушна саГIа доккху гунаш? Ярушалаймаца доьзна-м дац те иза? ⁶ Везачу Эло боху: «Иза бахъана долуш Ас Шамран-гIаланах саьлнаш йийр ю аренгахь, кемсаш лелон бен пайден хир яц и меттиг. Ас цуьнан тIулгаш тоГIи чу кхуьссур ду, цуьнан баххаш гучу а дохуш. ⁷ Дерриге а цуьнан Iамал еш долу суьрташ дохор ду. Сийсаза леларна делла долу совГIаташ цIергахь дагор ду. Ас цуьнан массо а цIуш бохабойтур бу. ЦIуйн дубьха лелаш долчу кхяхьпаллина цо совГIаташ схьаэцарна, кхяхьпаллина уьш кхин а дIалур ду».

⁸ Юха Мика-ЯхIус элира: «Со цунна воьлхур а ву, тийжар а ву, когаш Iуьйра а, верзинаваьлла а лелар ву со. Со, чанГIалкх^д санна, угIур ву, бухIа санна, воьлхур ву, ⁹ хIунда аьлча Шамранан чевнаш йобьзур йолуш яц. Иза ЯхIуд-махкана а дIакхьачна. Ур-атталла сан халкъан кевне, Ярушалайме а, кхьачна иза».

МостагIа Ярушалаймана тIевоГIу

¹⁰ Иза Гати-гIалахь* дIа ма кхайкхаделаш, цигахь хозуьйтуш ма делхалаш (Гати – «кхайкхо» бохург ду). Амма Байт-Iанпру олучу юьртахь шайна тIе чан тасалаш (Iанпру – «чан» бохург ду). ¹¹ Эхь дайна, берзинабевлла болу Шапир-гIалин бахархой, керлачу метте дIакхалха. Цаинунехь бехаш берш а дIабовдалур бац. (Цаинун – «довда» боху маьIна долуш ду). Байт-Эцал-юьртахь дечу белхаро шу цигахь соцуьйтур дац. ¹² Марут-гIалин бахархой шайна гIо даре сатесна бу, хIунда аьлча Везачу Элера болу бохам Ярушалайман кевне кхьачна (Марут – цуьнан «къаьхьа» бохург ду). ¹³ Лахиш-гIалин бахархой, чехка говраш дIайожа гIудалкхана (Лахиш – цуьнан маьIна «гIудалкх» бохург ду). Шу Ярушалайман бахархойн къинойн юьхьиг ю, хIунда аьлча шуна тIера дIадоладелла Исраилан халкъан зуламаш. ¹⁴ Иштта аша Муршат-Гати-гIала совГIаташ дIакхобхьуйтур ду, амма Ахзиб-гIала Исраил-мехкан паччахьаш Iехорна хир ю (Муршат – цуьнан маьIна «зудчух луш болу там» бохург ду).

* 1:10 *Гати... Байт-Iанпру* – кхузакх ирони ю. Оцу аяташкахь пайхамаро дубьцу цхьайолчу гIаланех а, яртех а лаьцна. Церан шатайпа цIераш яра, ткъа и цIераш шайн-шайн маьIнаш долуш ю.

¹⁵ Марешера бахархой, Ас шу мостагIчун кара дIалур ду (Мареш – цуьнан маьIна «толамхо» бохург ду). Исраилан халкъан кубйгалхой, бевдда, Iадулам-хьехана чохь къайлабевр бу. ¹⁶ Дукха дезачу шайн берашна шашь гIайгIанехь хиларна, шайн коьртара месаш дIаяша. Шу долчуьра уьш махках бохург хиларна, ломъаьрзунан санна, шайн кортош дерзина даха.

Гело ечарна хинболу бекхам

2 ¹ Декъаза бу хьарамдерг дагалаьцнарш, шашь Iохкучу меттахь зулам дан дагадеанарш. И зуламаш Iуьйранна сатосуш кхочушдо цара, шайн карахь ницкъ болу дела. ² Аренаш шайна езалахь – уьш нуьцкъаха схьайоу цара. Дезалой ценош – уьш а схьадоху. Адам а, цуьнан цIа а, стаг а, цуьнан бахам а чIанабоккху.

³ Цундела Везачу Эло иштта боху: «ХIинца Ас хIохку тайпана, цуьнга шен кочара цкъа а дIабаккхалур боцу, бохам бан дагалаьцна. Кхин цкъа а шайн корта хьалаайина лелалур бац уьш, хIунда аьлча хIара зама луьра ю. ⁴ Оцу дийнахь шух лаьцна тийжамаш бийр бу, шийлачу маьхьаршца белхарш дийр ду. Цара бохур ду:

„Тхо кхочуш дохийна!
Везачу Эло сан халкъан дакъа кхечарна дIаделла.
Иза соьгара схьадаьккхина ма ду!
Тхан аренаш а тхуна талор динчу хийрачу нахана
дIасакъна Цо“».

⁵ Иштта Везачу Элана хьалха болчу гуламехь, латта доькьучу хенахь, цунах дакъа схьаэца хьан цхьа а хир вац.

⁶ Наха боху: «Пайхамаралла ма де, хIай пайхамарш! Ма де тхуна пайхамаралла. Тхо сийсздаьхна хир дац». ⁷ Ва Якъубан цIа олург! Везачу Элан собар кхача-м ца дина те? Иштта гIуллакхаш билггал дийр ду те Цо? Нийсо лелочарна дика там ца хуьлу те Цуьнан дешнех?

⁸ «Хьалха Сан хилла долу халкъ, мостагIа санна, дуьхьалдаьлла. Ткъа аша гIамера юхабоьрзучу, машаре шайна гIехбовлучу нехан гIехулар а, чухулар а бедарш схьайоу. ⁹ Сан халкъан зударий церан исбаьхьачу ценош чуьра арабоху аша. Церан берашкара гуттаренна схьадоху аша Сан декъалдарш. ¹⁰ ХьалагIовтта, дIагIо, хIунда аьлча хIара мохк – синтем болу меттиг яц. Цо лелаш йолу хьарамлонаш бахана долуш, къиза бохор болуш бу иза.

¹¹ Нагахь санна цхьана даьсса къамелаш дечо, аьшпаш а кхоьллина: „Ас чагIарх а, нихах а лаьцна хаамаш бийр бу“, – аьлча, цунах хIохку халкъана тамехь волу пайхамар хир ву.

¹² Ас Якъубан цIа билггал схъагулдийр ду. Ас Исраилан халкъах диснарг а билггал схъагулдийр ду. Аса уьш, жоьлахь уьстагIий санна, даьхнин кертахь жа санна, цхъаь а дина, цхъаьнатухур бу. Цара шашь дукха хиларна гIовгIа йоккхур ю».

¹³ Царна хьалхъахула, пенаш а дошош, Дела чекхвер ву. Палин ков доха а дина, арабевр бу уьш. Церан паччахь царна хьалхаваьлла дIа-гIур ву. Ткъа церан коьртехь Веза Эла хир ву.

Исраилан халкъан баьччанаш Юрабахар

З ¹ ТIаккха ас элира: «ЛадогIа, Якъубан тIаьхьенан тхьамданаш, Исраилан халкъан куьйгалхой! Шу дац ткъа бакъдерг хаа декхариьлахь? ² Шуна-м дика ца деза, шуна вон деза. Аша адамашна тIера цIока йоккху, ткъа церан даьIахкаш тIера дилха доккху. ³ Сан халкъан дилха аша доу, царна тIера цIока йоккху, ткъа церан даьIахкаш кегийо. Кхаби чу кхуьссуш санна, оту, ткъа жижиг, яй чу тосуш санна, хедадо». ⁴ ТIаккха уьш Везачу Эле кхойкхур бу, амма Цо жоп лур дац царна. Цу дийнахь Цо Шен юьхь дIаерзор ю царах, цара зулам дина дела.

⁵ Сан халкъ тилош болчу пайхамарех лаьцна Везачу Эло иштта боху: «Шайна кхаь кхаллочарна цара машар кхайкхабо, ткъа шайн бага хIума ца юьллучарна цара тIом дIахьебо. ⁶ Цундела хIуттучу суьртийн метта, шуна буйса хир ю, хиндолчух лаьцначу билгалонийн метта, Iаьржа бода хир бу. Пайхамаршна малх а къайлабер бу, де а кхулур ду. ⁷ Хиндерг хуучарна эхь хетар ду, палтуьйсурш а юьхьIаьржачу хIуьттур бу. Цара массара а шайн батош дIакъовлур ю, хIунда аьлча царна Делера жоп хир дац».

⁸ Ткъа со Везачу Элан Синах, бакъдолчух а, чIагIонах а вуьззина ву Якъубан тIаьхьене цуьнан зуламаш а, Исраилан халкъе цуьнан къинош а дIадийцархьама. ⁹ ЛадогIа соьга, Якъубан тIаьхьенан тхьамданаш, Исраилан халкъан куьйгалхой, бакъйолчу кхелах ца дешарш, нийса мел дерг гам дийраш, ¹⁰ Цийон-лам тIера Ярушалайм цIийца а, харцдолчуьнца а хьалахIотгош дерш! ¹¹ Церан тхьамданаша кхаьнаш эцарца кхел йо, ткъа динан дайша шайна мах белча хьобху. Церан пайхамарша а ахчанах пайхамаралла до. Шашь иза дечу хенахь Везачу Элана тIетевжа уьш: «Веза Эла вац ткъа вайна юкьахь? Вайна тIе бала богIур ма бац!» – бохуш.

¹² Цундела шу бахьана долуш Цийон-лам, аре санна, охур бу, ткъа Ярушалаймах тIулгийн оьла хир ю, Делан цIа^д тIехь лаьттинчу лам тIе хьун ер ю.

Везачу Элан дуьнен тІехь долу машаран паччахьалла
(ЕшаІ-ЯхІу 2:2-4)

- 4** ¹ ТІаьхьарчу деношкахь иштта хир ду:
Везачу Элан цІийнан лам
массо а лаьмнийн коьрте дІахІоттор бу.
Иза массо а баьрзвел лакхабер бу,
ткъа цунна тІе халкъаш оьхур ду.
- ² Дуккха а халкъаш тІедогІур ду. Цара эр ду:
«Схьадуьйла, вай Везачу Элан лам тІе а,
Якъубан Делан цІа^д долчу а хьаладевр ду.
Везачу Эло вайна Шен некъашца лела хьобхур ду.
ТІаккха вай, Цуьнан некъашца а лелаш, дехар ду».
ХІунда аьлча товрат-хьехам^д Цийон-лам тІера схьабер бу,
ткъа Везачу Элан дош Ярушалаймера схьадер ду.
- ³ Цо дукха халкъашна юкъахь маслаІат дийр ду,
генарчу мехкашкахь дукхачу къаьмнашна юкъара къовса-
маш совцор бу.
ТІаккха цара шайн таррех хьонхалш бийр бу,
ткъа гоьмукъех маьрсаш дийр ду.
Цхьана халкъо вукху халкъана тІе тур ойур дац.
Уьш тІом бан кхин Іемар бац.
- ⁴ Амма хІорра а шен-шен кемсийн таьллангана кІел а,
шен-шен инжиран дитта кІел а хиьна Іийр ву.
Царна цхьаммо а кхерамаш туьйсур бац,
хІунда аьлча массо а ницкъийн Везачу Эло аьлла иза.
- ⁵ Массо а халкъаш шайн деланийн дуьхьа лелаш ду. Ткъа вай вешан
Дела волчу Везачу Элан дуьхьа лелар ду абаденналц.

Исраилан халкъ ийисарера юхадерзар

⁶ «Оцу дийнахь, – боху Везачу Эло, – Ас астагІнаш схьагулбийр
бу, гenna дІасалаьхкинарш а, Айса бохам тІебайитинарш а цхьаьна-
тухур бу. ⁷ Ас астагІчарах халкъан дисина дакъа дийр ду, ткъа гenna
дІасабаржийначарах онда ницкъ болу халкъ дийр ду. Везачу Эло
Цийон-ломахь олалла дийр ду царна тІехь оцу хенахь дуьйна аба-
денналц.

^{4:3} ЕшаІ-ЯхІу 2:4; Юал 3:10. ^{4:4} Закри-ЯхІу 3:10.

⁸ Ткъа хьо, жен бIов, Цийон-ломан йоIан чIагIо! Хьан хьалхалера олалла, хьуна юха а деана, хьобга юхадорзур ду. Паччахьалла Ярушалайман йоIе доьрзур ду». ⁹ Стенна хьобкху ахь и шийла мохь? Паччахь вац ткъа хьан? Я хьо цхьа а хьехамча воцуш-м ца йисина, берах хьийзош ерг санна, лазарша сел чIоIа дIалацал? ¹⁰ Цийонан йоI, холчу хIотта, бер дечу зудчо санна, лазарех баланаш хьега, хIунда аьлча хьо хIинца, гIалара ара а яьлла, аренгахь ехар ю. ТIаккха хьо Бавел-гIала кхочур ю. Хьо цигахь кIелхьарьер ю. Везачу Эло хьо цигахь хьан мостагIийн мехах карара паргIатIоккхур ю. ¹¹ Ткъа хIинца-м дукха халкъаш хьуна дуьхьалдовла схьагулделла. Цара боху: «Сийсазьяьккхина хуьлийла иза! БIаьрг бузийла вайн Цийон-леме а хьежна!» ¹² Амма Везачу Элан ойланаш царна ца евза, Иза дан воллучух а уьш ца кхета. Цо, хьаьтта цIевнаш санна, шашь схьагулдина хиларх а ца кхета.

¹³ Везачу Эло боху: «Цийонан йоI, хьалагIатта, ялта ара! ХIунда аьлча Ас, аьчка маIаш а, цIестан бергаш а йолу сту санна, онда хуьлуйтур ю хьо. Ахьа дукха халкъаш хIаллакдийр ду. Ахь цара нахера дIадаьккхинарг а, церан хьал а дерриге а дуьненан Олахо волчу Везачу Элана дIалур ду».

5 ¹ Ярушалайман халкъ, мостагIашна дуьхьалдаккха хIинца хьайн эскар! Вайна го лаьцна. Израил-мехкан куьйгалхочунна юьхь гIе Iаса еттар ю.

Дала леррина Кьобалвинчуьнга сатийсар

² «Хьо а, Эпратера йолу Байтлахам-гIала, ЯхIудан махкарчу гIаланашна юкъахь уггаре а кIезигниг елахь а, хьох вер ву Суна Израилан кьомана куьйгалхо хин волу цхьаь. Цуьнан схьавалар ду дуьне доладелчхьана, азалера».

³ Цундела Везачу Эло Израилан халкъ церан мостагIийн кара дIалур ду, берах йолчо бер даллалц а, халкъах къаьстина вежарий исраилхойх дIакхетталц йолчу ханна. ⁴ ТIаккха Цо, хьала а гIаьттина, Везачу Элан ницкъаца а, Шен Везачу Делан цIеран сийлаллица а и халкъаш дажор ду. Уьш кхерам боцуш дехар ду, хIунда аьлча Иза оцу хенахь дуьненан йистошка дIакхаччалц сийлахь хир ву. ⁵ Цуьнца машар хир бу.

ПаргIатдовлар а, таIзар дар а

Ашурхой, вайн махка чу а баьхкина, вайн гIепаш а кегьеш, чекх-бевлча, вай царна дуьхьал тIом бан вешан нуьцкъала тхьамданаш

бохуйтур бу*. ⁶ Цара Ашуран лаьтта тIехь туьраца, ткъа Намрадан лаьтта тIехь даьккхинчу туьраца олалла дийр ду. Ткъа Цо вай ашур-хойх паргIатдохур ду, уьш вайн лаьтта тIе а, вайн дозанашка а бевлча.

⁷ Якъубан халкъах дисина дакъа дуккха а долчу халкъашна юкъахь Везачу Элера долу тхи санна а, баца тIе догIу кхевссина догIа санна а хир ду. Дисина долу и халкъ адамах дозур а дац, цунах тешна Иийр а дац. ⁸ Якъубан халкъах дисина дакъа халкъашна юкъахь, дукхачу къаьмнашна юкъахь, хьуьнан акхарошна юкъахь лом санна, уьста-гIийн жена юкъахь къона лом санна хир ду. Ша дубъхалдаьлча, цо хьобшу, цобсту. Цъаьнгге а цунах кIелхьарваккхалур вац. ⁹ Хьан куьг мостагIашна тIе айалур ду, уьш берриш а ахь хIаллакбийр бу.

¹⁰ «Оцу дийнахь иштта хир ду, – боху Везачу Эло, – Аса хьан дой а хIаллакдийр ду, гIудалкхаш а йохор ю. ¹¹ Ас хьан лаьтта тIера гIаланаш а хIаллакбийр ю, хьан массо а чIагIонаш а йохор ю. ¹² Хьан карахь болу жинашца тайнарш а хIаллакбийр бу, палтуьйсурш а хьан хир бац кхин. ¹³ Ас хьан цIуш бохор а бу, харцделанашна хIиттийна тIулгаш хьуна юкъара хIаллакдийр а ду, кхин Iамал йийр яц ахь хьайн куьйгашца йинчу хIуманашна. ¹⁴ Ас хьо дехачуьра Ашера-далла лерина долу дечиган хьан бIогIамаш дIадохур ду, ткъа хьан гIаланаш йохор ю. ¹⁵ Ас муьтIахь доцучу халкъашна Сайн оьгIазаллехь а, эргIадаллехь а бекхам бийр бу».

Везачу Эло Исраилан халкъе бехк баккхар

Б¹ ЛадогIа Везачу Эло бохучуьнга:

«ХьалагIатта, лаьмнашна хьалха довзийта хьайн гIуллакх, баьрз-нашна дIахозийла хьан аз!»

² ЛадогIа, лаьмнаш, Везачу Элан гIуллакхе! Лаьттан онда бух, ахь а ладогIа! ХIунда аьлча Везачу Элан цъа къовсам бу Шен халкъаца. Цо Исраилан халкъе бехк боккху.

³ «Сан халкъ! ХIун вон динера Ас хьуна? ХIун гIело йинера Ас хьуна? Схьадийцал Соьга. ⁴ Ас, Мисар-махкара ара а даьккхина, лоллин цIийнера мехах паргIатдаьккхира хьо. Ас хьуна хьалхабевлла бахийтира Муса а, АхIарон а, Марем а. ⁵ Сан халкъ! Дагадаийтахьа Муаби-мехкан паччахьо Балакха дагалаьцнарг. Цуьнга хIун жоп делира

* ^{5:5} *Вай царна дубъхал тIом бан вешан нуьцкъала тхьамданаш бохуйтур бу – ма-дарра аьлча, тептар тIехь иштта дIаяздина ду: вай цунна ворхI Iу а, бархI тхьамда а дубъхалвоккхур ву. Цу терахьаша Iебархойн маттахь гойту хIума дийнна а, нуьцкъала а хилар.*

^{5:6} Доладалар 10:8-11. ^{6:4 а:} Арадаккхар 12:50, 51; ^{б:} Арадаккхар 4:10-16; ^{в:} Арадаккхар 15:20. ^{6:5 а:} Лелар 22:2–24:25; ^{б:} Якъуба 3:1–4:19.

Беларан кIант волчу БалиIама? ХIун хуьлура Шитимера Галгале кхаччалц, Делан бакъдолу гIуллакхаш хьуна довзийтархьама?»

Везачу Элана жоп далар иши цахилар а, Везачу Элан хьехар а

⁶ «Стенца дIахIотта веза со Везачу Элана, стигалан Далла, хьалха, со Цунна Iамал ян веача? Шаре девлла эсий а далаш, дийнаташ дагоран сагIанца дIахIотта те со Цунна хьалха? ⁷ Амма эзарнашкахь кой дайарх я барам боцуш дукха татолашкахь зайтдаьтта Iенадарх там балур буй те Везачу Элана? Сайн дуьххьарлера доьзалхо лой те ас Цунна сайгара даьлладу зуламна тIера, сайн кийрара схьабаьлла стом лой те ас Цунна сайн синан кьиношна тIера?» ⁸ Ва адам! ДIахайитина-кх хьобга диканиг хIун ду а, Везачу Эло хьобга хоттун дерг хIун ду а. Иза ду – нийсонца лелар, тешаме хилар дезар, шен кIезигалла а хууш, хьайн Делаца лелар.

⁹ Везачу Элан аз ду гIалане кхойкхуш, (ткьа Хьуна хьалха ларамах буьзна хилар хьекьалалла ду): «Ва кьам а, гIалахь гулбинарш а, ладогIа!» ¹⁰ ХIинца а ю те Iесачийн цIенош чохь харцахьаяьхна хазнаш а, сел дегаза долу харц сахь а? ¹¹ Нийса хир дуй те ас харц терза а, харц герканаш чохь йолу тIоьрмаг а магийтича? ¹² ГIалин хьолохой кьизаллах буьзна бу. Цуьнан бахархоша аьшпаш буьтту, харцметтанаш ду церан багахь. ¹³ Ас-айса хьо, тоха а тухуш, лазор ю. Хьан кьинош бахьана долуш, Аса хьо яссор ю. ¹⁴ Ахьа яа хIума юур ю, амма хьо юзур яц. Хьан кийра бассабелла хир бу. Хьайн долуш дерг лардийр ду ахь, амма хIумма а ларлур дац хьобга, ткьа лардинарг а Ас туьра кIел дохуьйтур ду. ¹⁵ Ахь ялта дIадуьйр ду, амма иза хьокхур дац. Зайтдиттан стоьмех даьтта доккхур ду, амма цунах пайда оьцур бац, кемсех мутта доккхур ду, амма чагIар мер дац. ¹⁶ Iумари-паччахьан парзаш а, Ахьаб-паччахьан цIийнан массо а гIуллакхаш а ахь лардарна а, церан ламасташца шу леларна а, Ас хьо, йохийна, яссор ю, ткьа хьан бахархой, шок а локкхуш, боьлуйтур бу. Сан халкьан сийсазалла ахь а хьобгур ю».

Исраилан халкьан эхь-бехк дар

7 ¹ Декъзаза ю со! ХIунда аьлча хIинца суна хилларг – аьхка схьалахьийначу стоьмех а, схьаяьхначу кемсех а тера ду: яа цхьа а кемсийн хорха а яц, со хьобгуш йолчу мерзачу инжирех цхьа а яц. ² Далла тешаме берш махкахь ца бисина, догцIенанаш а бац адамашна юкьахь. Массара а кIело йина, цIий Iанорхьама. ХIорра а шен вешина речIа

* ^{6,9} Ва кьам а, гIалахь гулбинарш а, ладогIа! – я иштта: ЛадогIа гIюже а, иза ДIахIоттийначуьнга а.

^{6:16} а: Сулим 16:23-28; ^{6:} Сулим 16:29-34; 21:25, 26.

югIуш ву. ³ Церан куьйгаш зуламаш дан говза ду. Хьаькамаша шайна совгIаташ далар тIедожийна, кхелахошна кхаьнаш ийдо. Карахь Iедал долчу наха шайн лаамаш схьахоуьйту. Уьш массо а цхьа барт беш бу. ⁴ Царах диканиг коканан колл санна ву, нийсо лелош верг – кIохцалийн кертал а оьшуш ву. Дала халкъана таIзар ден долу де тIекхочуш лаьтта. ХIинца уьш боьхна хьийзар бу. ⁵ Вовшех а ма теша, доттагIчух тешна а ма Iе. Айхьа олу дош ларде хьайна юххехь Iуьллучух. ⁶ ХIунда аьлча кIанта да сийсазвоккху, йоI шен нанна дуьхьалйолу, нус шен марнанна дуьхьалйолу, стеган цIеранаш цуьнан мостагIий хуьлу.

⁷ Амма сох лаьцна аьлча, со сайн Веза Эла варе хьобжур ву, со сайн кIелхьарваларан Деле сатуьйсуш хир ву. Сан Далла со дIахезар ву.

Везачу Эло кIелхьардовлар дахьа

⁸ Со бахьана долуш воккха ма ве, сан мостагIа! Со охьавоьжнехь а, хьалагIоттур ву. Со боданехь велахь а, Веза Эла суна серло ю. ⁹ Далла хьалха айса кьинош летийна дела, ас Цуьнан оьгIазло дIакхоьхьур ю, сан гIуллакх цхьалха а даьккхина, суна тIехь Цо кхел яллалц. ТIаккха Цо со серлонга воккхур а ву, суна Цуьнан нийсо а гур ю. ¹⁰ Сан мостагIчунна а гур ду иза. «Мичахь ву хьан Веза Дела?» – соьга баьхна волу иза юьхьIаьржачу хIуттур ву. Сан бIаьргаш Iебар бу, урамашкара хатт санна, иза хьобшуш гича. ¹¹ Хьан пенаш дIахIиттон де тIекхочуш ду, хьан дозанаш кьасторан де ду иза.

¹² Оцу дийнахь Ашур-махкара, Мисар-мехкан гIаланашкара, Мисарара Эпрат-хина тIе, хIордана тIера хIорда тIе, ломана тIера лам тIе дIакхаччалц богIур бу хьуна тIе. ¹³ Ткьа оцу лаьттах яьсса аре хир ю, цуьнан бахархойн бехкана а, церан гIуллакхийн тIаьхьенаш бахьана долуш а.

Везачу Эло Израилан халкъах бина кьинхетам

¹⁴ Хьайн халкъ, дежийлашна юкьахь йолчу хьуьнхахь шаьш дехаш долу Хьан тIаьхьенан уьстагIий, Хьайн коьжалгаца дажадехьа. Дежийла уьш, ширачу заманахь санна, Башанехь а, ГалIадехь а!

¹⁵ Мисар-мехкан лаьттара хьо арадоккхучу деношкахь санна, иштта инзаре гIуллакхаш гойтур ду Везачу Эло цунна.

¹⁶ Уьш гича, шаьш мел нуьцкъала делахь а, халкъаш озалур ду. Цара шайн батош дIакьовлур ю, церан лергаш кьорлур ду. ¹⁷ Цара ченаш тIе мотт хьобкхур бу, лаьхьано санна. Уьш шайн чIагIонаш чуьра арадевр ду, лаьттан нIаьний санна. Уьш вайн Везачу Далла тIе бегош

^{7:6} Маттай 10:35, 36; Лака 12:53.

боързур бу, Хьох кхоьруш а хир бу. ¹⁸ Муълха Дела ву Хьо санна кьиношна гечдеш а, Хьан долчу халкъах бисинчеран зуламашна кьинтГера волуш а? Хьо даим вац обгІазвахана вуьсуш, амма Хьуна кьинхетам бан хазахета.

¹⁹ Хьо юха а хир ву тхобца кьинхетаме. Ахьа тхан харцонаш, хьаьшна, дІашарийир ю, Ахь кІорггачу хІорда чу кхуьссур ду тхан массо а кьинош. ²⁰ Якъубан тІаьхьенна Хьо тешаме хир ву, ИбрахІиман тІаьхьенна Ахь кьинхетам дІагойтур бу. Иза тхан дайшна юьхьанца дуьйна Ахьа ваІда¹ деш лур ду аьларг ду.

Нахьум-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Нахьум-пайхамаран тептар байтан кепехь ду. Цу тIехь Нунав-гIала йожор бахьана долуш адамаш даккхийдеш хилар гойту. Иза заманашкара дуьйна хилла болчу а, чIогIа ницкъ бина болчу а исраилхойн мостагIий болчу ашурхойн коьрта гIала яра. ГIала йожор Iийса дуьнен тIе валале ворIалгIачу бIешеран тIаьххарчу декъехь хилла. Къызачу а, дегалчу а къомана Дала дина таIзар санна гуш ду Нунав-гIала йожор.

1 ¹ Нунав-гIалина дуьхьал Делера болу хаам. Элкхушахо волчу Нахьумна Дала хIоттийначу суьртах лаьцна долу тептар.

Дела Нунав-гIалина оьгIазвахар

- 2** Веза Эла – эмгаралла йолу Дела а, бекхамхо а ву.
Бекхам бийриг а, дераллах вуьзнарг а ву Иза.
Шена дуьхьалболчарна бекхам а бо Цо,
мостагIашна дуьхьал моха а латтайо Цо.
- 3** Веза Эла атта оьгIаз а ца вьоду,
Иза Шен ницкъаца сийлахь ву.
Цо бехк таIзар ца деш а ца буьту.

- Йилбазмохехь а, дарцехь а ду Везачу Элан волавалар,
мархаш – Цуьнан когаша хьалайоккху чан санна ю.
- 4** Цо овра дича, хIорд а бакъало,
дерриг хиш а лекъа.
Башан-мохк а, Кармал-лам а маргIалбулу,
Ливанун-ломан зазанаш дакъало.
- 5** Цунна хьалха лаьмнаш а дегато,
баьрнаш а деша.
Цуьнан юьхьа хьалха латта а,
дерриг а дуьне а, дуьнен чохь
мел дехарг а дегато.
- 6** Мила латталур ву, Иза эргIадвахча?
Хьан ловр ю Цуьнан чIогIа йолу оьгIазалла?

Цуьнан дералла яьлла цѐ санна хиларна,
тархех Цунна хьалха чан хуьлу.

- 7 Веза Эла ма дика ву.
Бохам тѐбеача, Иза дѐлочкѐийла ву.
Шех бѐбулучарна Іуналла до Цо.
- 8 Амма дерриге а дѐхьулдечу хин дестаро санна,
Цо кхоччуш дѐйоккхур ю Нунав-гѐала*.
Шен мостагѐий Цо бодане дѐхьулбойтур бу.
- 9 ХІун дагадеана шуна Везачу Элана дан?
Цо шу кхоччуш хѐллакдийр ду!
Шолгѐа шуна бохамаш бан оьшур дац.
- 10 Коканан колл санна, вовшахъхьаьрчина болу мостагѐий,
баххалц мелла болу маларчаш санна, хѐллакбина хир бу,
дагийна декъа ча санна, берриш а хѐллакбина хир бу.

¹¹ Везачу Элана дуьхьал зулам дан дагалаьцнарг а, мекара хьехам бинарг а хьох схьаваьлла, Нунав-гѐала. ¹² Везачу Эло иштта боху: «Ашурхой нуьцкъала а, дукха а беллахъ а, уьш хѐллакбина дѐабохур а бу, уьш къайлабевр а бу. ЯхІудан халкъ, Ас хьуна хІинццалц халонаш йинехъ а, кхин халонаш йийр яц. ¹³ ХІинца Ас хьуна тѐхь долу церан дукъ дохор ду, хьан буржалш а йохор ю».

¹⁴ Ткъа хьуна, Ашуран къам, Везачу Эло хѐара билгалдаьккхина: «ХІинца чул тѐаьхьа кхин хІу хир дац хьан цѐе йоккхуш. Хьан деланийн цѐийнара дечиган а, лалийна бина болу а цѐуш хѐллакбина дѐабохур бу Ас. Ас хьуна каш кечдийр ду, хьо мехала хІума йоцу дела».

¹⁵ Хьажал, хаза кхаь^д бахьаш волчу а, машар дѐакхайкхош волчу а геланчин когаш лаьмнашкахула схьабогІу! ЯхІудан къам, хьайн деза денош дазде, хьайн ваІданаш а кхочуше. ХІинца чул тѐаьхьа Іесанаш хьан махка кхин чугѐертар бац, уьш кхоччуш хѐллакбина дела.

Нунав-гѐалина тѐлатар

2 ¹ Бохам бийриг хьуна дуьхьалгѐаьттина,
ва Нунав-гѐала!
Іалашгье хьайн чѐагІонаш,
ларбе хьайна тѐбогІу некъ,

* ^{1:8} Іебархойн тептар тѐхь: *Цо кхоччуш дѐйоккхур ю Нунав-гѐала*. Грекийн гочдар тѐхь: *Шена дуьхьалбевларш кхоччуш чаккхенга балор бу Цо*.

^{1:15} ЕшаІ-ЯхІу 52:7.

хьайн гЮдаюкь еха,
схьагулбе ницкъ.

- 2 Веза Эла Якъубан тІаьхьенан сийлалла меттахІотто воллу,
Исраилан халкъан сийлалла меттахІоттор ю,
бохам бечара церан латта дассийна делахь а,
церан кемсийн гаьннаш хІаллакдина делахь а.
- 3 Церан эскархойн турсаш цІен ду.
Церан тІемалой цІен духар дуьйхина бу.
ЦІе санна лепаш ду церан гІудалкхийн эчиг
тІамана кечам бинчу дийнахь,
техкаш ю гоьмукъийн хьун.
- 4 ГІудалкхаш урамашкахула дІасахьаьдда,
майданашкахь къевкъа уьш.
Царах, цІарах санна, лепар схьадолу,
къега уьш, секхаІад санна.
- 5 Куьйгалхочо шен тІеман хьаькамаш схьакхойкху,
амма церан болар тийсало.
ГІалин пенашна тІекхача сихбелла уьш,
амма хІинцале а дІахІоттийна бу
гІалин ков харцош болу бІогІам
беттачеран ларйо хІума.
- 6 Хин кевнаш дІаделлалуш ду,
паччахьан цІа хІаллакьхуьлуш ду.
- 7 Сацам бина бу.
Зуда-паччахь ерзина йийсаре дІаюьгуш ю.
ГІарбашаш, кхокхарчий санна, узарш деш бу,
сингаттамца шайн накхош тІе буйнаш а детташ.
- 8 Нунав-гІала ша мел ю
хих буьзна Іам санна яра,
ткъа хІинца цуьнан нах бовду.
Совцийша! Совцийша! Амма
цхьа а юха ца хьожу.
- 9 ДІасадаккха дети, дІасадаккха деши!
Цхьана а езачу пхьегІан тІаьхьалонан йист хедаш яц.
- 10 Иза талораш дина, яссийна, хІаллакйина.
Дог деша, голаш егайо.

Массеран меженаш чохь онда лазар ду.
Массеран яхьбаш макхъелла.

- 11 Мичахь бу хІинца лoьмийн бен а,
лoьмийн кІорнеш кхобуш йолу меттиг а
цхьаммо а ца кхерош лом-нана а,
лoьман кІорнеш а лелла йолу?
- 12 КІорнеш тоьал юзорхьама катухура лoьмо,
лом-нанна кхача балархьама са дукьадора,
шен хьехаш ижух а юзуш,
oьрнаш катoьхначух а дузуш.

13 «ХІинца Со ву хьуна дуьхьалваьлла! – боху Везачу Эло. – Хьан гІудалкхаш Ас кІур бина ягор ю. Хьан лoьман кІорнеш туьро юур ю. Хьан хІонс а дІайоккхур ю Ас лаьтта тІера. ХІинца чул тІаьхьа кхин хезар дац хьан геланчийн аьзнаш».

МостагІаша Нунав-гІала йоккху

- 3** ¹ Бохам тІебогІу цІийх юьзначу гІалина!
Харцдолчух а, схьаяьккхина хІонсах а юьзна ю иза,
талораш дар а соцуш дац цигахь.
- 2 Шад еттар а, хьийзачу чкьургийн тІак а,
юм еш йогІучу говрийн татанаш а,
хахкаеллачу гІудалкхан гІовгІа а ю хезаш.
- 3 Хахкаелла йогІу дошлойн говраш,
къегаш ду тур, лепа гоьмукъ^д.
Шортта белларш бу, декьийн oьланаш ю.
Декьийн йист яц, оцу декьех тийсало.
- 4 Иза Нунав-гІалин лелар бахьана долуш ду.
И гІала, хаза куц долу кхачьпа санна, сийсаза лелара,
жинашца тайна хилар тІехь уггар а говза йолу,
шен сийсаза леларца халкьаш духкуш йолу,
шен жиналица тукхамаш духкуш йолу.
- ⁵ «ХІинца Со ву хьуна дуьхьалваьлла! – боху Везачу Эло. –
Ас хьан бедаран юх хьан юьхь тІе озор ю.
Ас халкьашна хьан ерзина ялар,
ткъа пачхьалкхашна хьан сий дайна хилар дІагойтур ду.
- 6 Ас боьха дерш тІекхуйсур ду хьуна,
хьох Сан дог мел далар а гойтуш,
Ас нах кхардийта дІахІоттор ю хьо.

7 Хьо гича, муьлххачу а стага, хьох дIа а воьрзуш,
эр ду: „Йохийна Нунав-гIала!
Хьенан хир бу цунах лаьцна дагахьбаллам?
Мичара карор бу Суна хьан дог оьцурш?“»

Бахархошка Нунав-гIала лар ца яло

8 Ну-Амин-гIаланал* гIолехь-м яц хьо, хиша го а бина, Нил-хина юххехь йолчу? Хих цунна чIагIо хилла, хи цунна гIалин пен санна хилла. 9 Хуша^д а, Мисар-мохк а хедар боцу цуьнан ницкъ хуьлура. ПатIа а, Лива-мохк а цуьнга гIо лаца богIура. 10 Амма иза кхечанхьа яьккхина, иза а йийсар дина ю. Цуьнан кегий бераш урамаш вовшах мел кхетачохь кегдина, ткъа церан цIеягначарах лаьцна кхаж туйсу-ра, церан хьалдолу нах буржалш тоьхна бу.

11 Иштта хьо а, Нунав-гIала, яха а ехна, кьайлаер ю. Иштта ахьа а, хьайн мостагIех дIа а едда, дIалечкьийла лобхур ю. 12 Хилла стоьмаш долчу инжирийн диттех тера ю хьан ерриге а чIагIонаш. Нагахь санна и дитт дегадахь, и стоьмаш кхалла луучунна нийсса бага оьгур бу. 13 Хьайн эскаре хьажал! Хьан тIемалой зударех тера хир бу! МостагIий хьан махка чугIурту кевнаш шуьйра схьаделладелла лаьтгар ду. Церан гIораш цIеро дIакхьяьлина хир ду. 14 Хьайна го лоцучу ханна хи кечде, хьайн чIагIонаш чIагIье, хотта юкъя гIо, поппар хье, кибарчигаш еш йолу кепаш кечье. 15 Цигахь цIеро хIаллакхийр ю хьо, туюро цоьстур ю хьо. ЦIазо ялта дIакхалларе терра, хьо а йиьна дIайоккхур ю!

Кьона а, доккха а цIоз санна, дебаш хила! 16 Хьан совдегархой сти-галара седарчел а алсамбевлла бу. Уьш, кьона цIоз санна, цIока дIа а яьккхина, хьалаоьху. 17 Хьан куьйгалхой доккха цIоз санна бу. Хьан баьччанаш, шельелча, пенийн хераллашкахь бенаш деш долчу цIазан жIуга санна бу. Амма малх кхетча, уьш, тIема а йовлий, дIасайоьлху, тIаккха цхьанна а ца хаьа уьш стенга яхана.

18 Ашур-мехкан паччахь, хьан Iуналла дийраш самабевр боцу наб еш бу, хьан баьччанаш гуттаренна а бийшина бу. Хьан халкъ лаьм-нашкахула дIасадаьржина. Цхьа а вац иза схьагулдан. 19 Хьан чов ерзо дарба дац, хьуна йина чевнаш тоян йиш яц. Хьох лаьцна хаам хез-нарш тIараш детташ баккхийбер бу, хIунда аьлча мила ву хьобгара кьизалла даим тIекхачаза?!

* 3:8 Ну-Амин-гIаланал – хьалхалерчу заманахь иза Мисар-мехкан коьрта гIала хилла.

Хъабукъа-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Хъабукъа-пайхамаро аьлла долу дешнаш Гийса дубнен тIе валале вор-хIалгIа бIешо чекхдолуш хиллачу заманахьлера ду. Оцу хенахь бавелхоша олалла дора исраилхошна тIехь (тептар тIехь царах дуксахьолахь хашадхой олу). Оцу кызачу къомо ницкъ барна гIайгIанах вуьзна хиларна, пайхамаро Везачу Эле хаттар до: «Шайл бакъахьаранаш Иесачара дIакхаллар вист ца хуьлуш хIунда лов те Ахь?» (1:13). ТIаккха Везачу Эло цунна жоп ло, Ша билгалгьяьккхинчу хенахь доггIург дийр ду, ткъа и хан тIекхачале, «Делан лаамехь верг Цунах тешарца вехар ву» аьлла (2:4).

Тептаран дисинчу декъехь Делера болу цхьа хаам а, Далла лерина йолу цхьа назма а ю. Делера болу и хаам харцо лелаечарна бийр болчу бохамах лаьцна бу. Далла лерина йолчу оцу назманехь Дела сийлахь хиларх лаьцна дуйьцу, иштта байтийн яздархочун довр доцу Делах тешар а довзуйту.

1 ¹ ХIара бу Хъабукъа-пайхамарна Делера кхаьчна болу хаам.

Хъабукъин латкъам

² Веза Эла, ас орца мел дохур ду те – Хьуна дIа а ца хезаш, ас цIогIа мел хьобкхур ду те – кызалла ечух Ахь кIелхьар а ца воккхуш? ³ ХIунда хьобжуйту Ахь со зуламашка? Муха лов Ахь харцонашка хьежар? Суна хьалха хIаллакдар а, кызалла яр а ду. Массанхьа а девнаш а, кыйсарш а ду. ⁴ И бахьана долуш Иедалан ницкъ байна, нийса кхельяр а дац. Иесачо Делан лаамехь верг кIелвуйту дела, кхельяр а харцонца чекхдолу.

Везачу Элан жоп

⁵ ТIаккха Везачу Эло нахе иштта элира: «Хьовсийша халкъашна юкъа, тергаме хьовсалаш, шу чIогIа цецдевр ду, хIунда аьлча шун дахаран деношкахь цхьамма шайга уьш дийчича, цкъа а шу тешар доцу хIума дийр ду Ас. ⁶ Ас хашадхой гIовттор бу, кыза а, эргIада а долу и халкъ. Уьш лела лаьттан аре мел ю, нах Iаш йолу шайн йоцу меттигаш шайн дола яхархьама. ⁷ И халкъ кхерам тосуш а, нах Iадош а ду. Цара еш йолу кхел а, церан олалла а цаьргара шайгара схьадолу.

^{1:5} Векалийн 13:41. ^{1:6} ТIаьхьарнаш 24:2.

⁸ Церан говраш цЮокъабергел сиха ю, уьш буйсанна лелачу берзалой а луьра ю. Церан береш сьхахакбаевлла богЮ, церан дошлой геннара сьхабогЮ. Ижуна тЕкхета аьрзу санна, тЕмабевлла сьхабогЮ уьш.

⁹ Мехкашна чу а гЕрташ, церан эскарш ницкъ бан Іалашо йолуш ду, малхбалера мох санна йолу церан кызалла тобанел а хьалхаяьлла йогЮ. Цара йийсархой дІалоцу, гІум санна. ¹⁰ Цара паччахьаш хьийзабо, баьччанех царна белам хилла. Муьлхачу а чІагІонах бийлало уьш, го беш, баьрзнаш а хІиттадой, уьш дІалоцу цара. ¹¹ ТІаккха уьш, чехка мох санна, тЕх а бевлла, дІабовлу. Уьш кьилахь нах бу, хІунда аьлча шайн ницкъах шайна дела кхоьллина цара».

Хябукъас шолгІа бина латкъам

¹² Веза Эла, Хьо вац ткъа ширачу заманашкара дуьйна волу сан Дела, сан Везаниг? Тхо лиьр дац!* Веза Эла, хашадхой Ахь кьобалбина бу, цаьрга кхел яйтархьама. Сан тарх^д! Уьш Ахь билгалбаьхна бу таІзар дайтархьама. ¹³ Вонашка хьежа тЕх цІена бу Хьан бІаьргаш. Зуламашка хьобжуш Хьо Іалур ма вац! Тешнабехк лелораш хІунда лов Ахь? Шайл бакъахьаранаш Іесачара дІакхаллар вист ца хуьлуш хІунда лов те Ахь?

¹⁴ ХІунда дубту Ахь адамаш, хи чуьра чЕрий а, шайна тЕхь олахой боцу текхаргаш а санна? ¹⁵ Хашадхоша уьш берриш а мЕрашца хьалабоху, цара шайн бойнашца дІа а лоцу, уьш шайн эвнаш чу сьха а гулбо. Цу бахъанина хазаетар а хилла, баккхийбеш бу уьш. ¹⁶ Цундела цара сагІанаш дахьа шайн эвна, кІур а туху шайн бойнна. ХІунда аьлча оцу эвнах а, оцу бойнех а церан гайш дуьзина а хуьлу, церан шортта рицкъа а хуьлу.

¹⁷ Даим яссо мега те цара шайн эвнаш, къа ца хеташ даим халкъашна ницкъ бан мега те цара?

Везачу Эло Хябукъина дела жоп

2 ¹ Іуналлина лерина йолчу бІаьвнна тЕе вогІур ву со, чардакха тЕхь лаьттар ву со. Со хьобжур ву Везачу Эло сайга эр дерг хаархьама а, ас-айса сайн латкъамах лаьцна хІун ала деза хьажархьама а**.

* 1:12 Іебархойн тептар тЕхь: *Веза Эла, Хьо вац ткъа ширачу заманашкара дуьйна волу сан Дела, сан Везаниг? Тхо лиьр дац!* Іебархойн кхечу тептар тЕхь: *Веза Эла, Хьо вац ткъа ширачу заманашкара дуьйна верг? Сан Дела, сан Везаниг, Хьо-м цкъа а лиьр ма вац!*

** 2:1 Іебархойн тептар тЕхь: *ас-айса сайн латкъамах лаьцна хІун ала деза хьажархьама а.* Цьхана ширачу гочдар тЕхь: *сан латкъамна Цо соьга лун долу жоп хаархьама а.*

² Везачу Эло, жоп а луш, соьга иштта элира: «ДӀаязде Ас хъайна дӀахоуьйтун дерг, дикка къаьбташ дӀаязде экъанаш тӀе, йоьшучунна атта хилийтархъама. ³ И хаам дӀаязбе, хӀунда аьлча Ас дӀахоуьйтун дерг билгалгъяьккхинчу хенахь бен кхочушхир дац. И хаам чаккхенах хъаьгна бу, иза харц хир бац. Иза кхочушхилар вайна дахделла хетахь а, цуьнга ладугӀуш хила. Иза билгал хир долуш ду, иза хьелур дац. ⁴ Хаам хӀара бу: „Лакхара хьоьжучух лаьцна аьлча, цунна чохь догцӀеналла яц. Ткъа Делан лаамехь верг Цунах тешарца вехар ву. ⁵ Иштта, чагӀаро Ӏехаваре терра, курачу стеган синтем ца хуьлу. Цуьнан сугаралла, эхарт¹ санна, шуьйра ю, Ӏожалла санна, цкъа а Ӏебар вац иза. Цо дерриг а къаьмнаш шена тӀе схьагулдо, массо а халкъаш шена йийсаре схьадаладо“».

Делан лаамехь боцучарна кхелъяр

⁶ Ткъа и эшийна халкъаш-м хир дац те дерриш а толамхойх лаьцна кицанаш а дохуш, царах кхаьрдаш, царах лаьцна хӀетал-металш олуш? Цара эр ду: «Декъаза ву шен боцу бахамах шех хьалдерг вийриг, шех деза закъалт дийриг. Дукха ханна хир дуй те иза иштта?»

⁷ Хьуна декхарийлахь берш цӀеххъана гӀовттур-м бац те? Хьо кхоьруьйтуш берш самабевр-м бац те? ТӀаккха хьо церан ижу хилла дӀахӀуттур ма ву! ⁸ Ахь а дукха халкъашна талораш дина дела, дисинчу массо а халкъаша хьуна а талораш дийр ду, хӀунда аьлча ахь адамийн цӀий Ӏанийна, иштта мехкашна а, гӀаланашна а, царна чохь мел бехарна а ахь къизалла а йина.

⁹ «Декъаза ву хьарамлонца шена хӀума гулдийриг, шена цӀа дайтархъама а, шен бен лакхенгахь бархъама а, цу тайпана бохаман куьйгах ша кӀелхьарваккхархъама!» ¹⁰ Ахь дагалаьцначу хӀуманаша хьан цӀийнан сий дайина. Дукха халкъаш хӀаллакдарца хьайн синна къилахь дерг лелийна ахь. ¹¹ Пенашна юкъарчу тӀулгаша хьуна дуйхьал мохь хьовкхур бу, дечигах динчу дукьоша цара до тоьшалла духаэр ду.

¹² «Декъаза ву цӀий тӀехь гӀала хӀоттош верг, харцдолчуйнца чӀагӀонанаш дӀахӀиттош верг!» ¹³ Массо а ницкъийн Везачу Элера-м дац те халкъаша цӀеран дуйхьа къахьегна хилар а, къаьмнаша шаьш эрна хьийзийна хилар а? ¹⁴ Амма Везачу Элан сийлалла йовзарх латта дузур ду, хиша хӀорд ма-буззара.

¹⁵ «Декъаза ву шена уллорачаьрга оьгӀазаллин кад молуьйтуш верг, церан сийсазалла гучуяккхархъама, маларш а мийлош, уьш бахош верг!» ¹⁶ Сийлаллин метта, хьо сийсазаллех вуьзна. Мала а малий,

^{2:3} Ӏебархошка 10:37. ^{2:4} Римхошка 1:17; Галатахошка 3:11; Ӏебархошка 10:38.

^{2:14} ЕшаӀ-ЯхӀу 11:9.

хъайн сий дайна хилар гучудақкха. Везачу Элан аьтту куьйгахь болу кад хуна тЕкхочур бу, хъан сийнна тЕе юьхьІаьржо йогІур ю. ¹⁷ Ливанун-махкахь ахь лелийна зуламаш хуна тЕдеоьрзур ду. Ахь дийнаташ хІаллакдарна, акхароша хьо а кхерор ву. ХІунда аьлча адамийн цІий а ахь Іанийна, иштта мехкашна а, гІаланашна а, царна чохь мел бехарна а ахь къызалла а йина.

¹⁸ ХІун пайда бу суьрташ дечу стага винчу цІун, я харцо хьобхуш йолчу лалийна йинчу хІуманан? Суьрташ динарг ша кхоьллинчу цІунах муха тешар ву? И цІу вист а ца хилало! ¹⁹ «Декъаза ву дитте „Самадала!“ бохург, ткъа мотт ца хуучу тІулге „ХъалагІатта!“ бохург. Цуьнга Іамалур дуй те цхьа а хІума? ХІаь, иза дети-деши диллина бу, амма цунна чохь са ма дац».

²⁰ Ткъа Веза Эла Шен дезачу цІа чохь ву: дерриг а латта тийна хуьлийла Цуьнан юьхьана хьалха!

Хъабукъин доІа

З ¹ Хъабукъа-пайхамаро тийжаме назма* санна даьккхина доІа.

² Веза Эла! Ахь мел диначух лаьцна хезна суна.
Веза Эла! Хъан гІуллакхашка ларамах вуьзна ву со.
Тхан деношкахь юха а дехьа уьш иштта,
тхан заман чохь и гІуллакхаш кхин а гучудахахь!
ОьгІазвахханчохь къинхетамалла дагаийтахьа.

³ Дела Теманера схъавогІу,
Везаниг а Паран-ломара схъавогІу.
Цуьнан возалло стигалш дІахьулийо,
Цуьнан сийлаллах латта дузу.

⁴ Цуьнан лепар малхан серло санна ду.
Ницкъ къайлабаьлла болчу
Цуьнан куьйгах зІаьнарш юьйлу.

⁵ Цунна хьалха кхераме цамгар йогІу.
Цуьнан гІулчашкахь Іожаллин ун лела.

⁶ Иза волавеллачуьра сецча, латта дегадо.
Иза дІахьаьжча, халкъаш тохало.
Бешерийн лаьмнаш духу,
шира баьрзнаш охьаоьгу.
Цуьнан некъаш абаденналц ду.

* ^{3:1} *Тийжаме назма* – Іебархойн маттахь: «шиг-юнуг». Цу дешан маьІна билггала хууш дац.

- 7 Суна го, хушанхойн четарш гIайгIанехъ хилар,
маданхойн меттаметтанаш сингаттамехъ хилар.
- 8 Хишна оьгIазвахана те Хьо, Веза Эла?
Хишна тIе йирзина те Хьан оьгIазалла?
ХIордана дуьхьал яьлла те Хьан дералла?
Цу бахъанина Хьайн дой хохку Ахь,
Хьан толаман гIудалкxаш лохку Ахь?
- 9 Ахь сьхадоккху Хьайн секхIад,
Хьайн ботт пхерчашца а юзу*.
Ахь Iоврашца хедадо латта.
- 10 Хьо гича, лаьмнаш дегадо.
Стигалара хиш охьаховду.
КIоргачу хIордо шен аз сьхахозуьйту,
леккха шен куьйгаш хьала а ойу.
- 11 Малххий, буттий шаьш долчохъ совцу,
Хьан чехкачу пхерчийн сегарна,
Хьан серладуьйлучу гоьмукъийн къегарна.
- 12 Хьо оьгIазаллехъ лела лаьтта тIехула.
Хьайн дераллехъ Ахь халкъаш хьоьшу.
- 13 Хьо хьалхаволу Хьайн халкъ кIелхьардаккхархьама,
Айхьа къобалдинарг кIелхьардаккхархьама.
Ахь Iесачийн халкъан коьртехъ волчунна туху,
бух тIера хьалакxаччалц иза гучу а воккхуш.
- 14 Ахь цуьнан тIемалойн хьаькам цуьнан шен пхерчашца
вожаво,
тхо дIасадаржо, дарц санна, уьш тIехьаьддачу дийнахъ,
хазаетарца мисканиг къайлаха дIакхалла дагахъ.
- 15 Ахь Хьайн говрашца хIорд хьоьшу,
сийлахьчу хийн чопа а йоккхуш.
- 16 Суна хезира – сан чуйраш хьовзийра.
Цунах лаьцна кхаь хезча, сан балдаш дегийра,
сан даьIахкех лазар кхийтира,
сан когийн кIелара латта дегадо.

Амма со собарца хьоьжур ву,
тхуна тIелеттачу халкъана тIе догIучу бохаман дийне.

* 3:9 Грекийн гочдар тIехь: *Хьайн ботт пхерчашца а юзу*. Iебархойн тептар тIехь: *гаранашна дина ваIданаш чоьгIа дешнаш ду*.

- 17 Инжиран дитто заза ца даккхаъ а,
кемсийн таьллангана тIе стом ца латабахъ а,
зайтдитто сатийсинарг ца лахъ а,
аренаша ялта ца лахъ а,
жовлехъ уьстагIий ца дисахъ а,
божалахъ даьхний ца дисахъ а,
- 18 тIаккха а Везачу Элах воккхавийр ву со,
суо кIелхьарвоккхучу Делах сакъералуш хир ву со.
- 19 Хьалдолу Эла – сан ницкъ бу.
Цо, сан когаш сен когаш санна а бо,
со сайн лакхенашкахула а лоблуйту!

Эшарш лобкхучу тобанан куьйгалхочуьнга: хIара назма мерз-пон-даршца лакха езаш ю.

Цапни-ЯхIу-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Цапни-ЯхIу-пайхамаро Делера кхайкхамаш бора Ийса дубнен тIе валале ворхIалгIачу бIешеран тIаьххьарчу декъехь. Ялх бIе ткъе хьалхарчу шарахь, Ийса дубнен тIе валале, Юши-ЯхIу-паччахьо динан юхаметтахIиттораш динчул хьалха йолчу заманахь дара иза, схьахетарехь. Тептар тIехь иштгачу хIуманех лаьцна олуш ду: бохаман цхьа де хир ду, кхечу деланашна Iамалъяр бахъанина ЯхIудан халкъана таIзар дийр долу; кхечу къаьм-нашна а таIзар дийр ду Везачу Эло; Ярушалайм-гIала бохамна лерина елахь а, цхьа хан дIаяьллачул тIаьхьа и гIала юхаметтахIоттор ю, ткъа гIалахь цхьа таьIна а, Делан лаамехь долуш долу а халкъ дехаш хир ду.

1 ¹ ХIара бу яхIудхойн паччахьан Аминан кIанта Юши-ЯхIус паччахьалла дечу деношкахь Хушин кIанте Цапни-ЯхIуга Везачу Элера кхаьчна болу хаам. Хуши Гадал-ЯхIун кIант хилла, ткъа иза Хьузакх-ЯхIун кIентан Амар-ЯхIун кIант хилла.

Везачо Эло бекхам бийр долу де

² «Лаятта тIера дерриг хIума а дIадоьур ду Ас, — боху Везачу Эло. — ³ Ас доьур ду адамаш а, хьайбанаш а, иштта стигалара олхазарш а, хIорда чуьра чIерий а доьур ду, Iесачу нахаца цхьаьна адамаш галболуйту цIуш а дIабохур бу. Ас лаятта тIера адамаш хIаллакдина дIадохур ду, — боху Везачу Эло.

⁴ Ас Сайн куьг дерзор ду ЯхIудан халкъана а, Ярушалайм-гIалин берриг бахархошна а дубхьал. Цу меттигера БаIал-харцдалла Iамал еш диснарг хIаллакдийр ду Ас. Хийрачу динан дайн а, Делах дIабирзинчу динан дайн а цIераш кхин цкъа а багах йохур яц. ⁵ Тхевнна тIе хьала а ваьлла, стигалшкахь мел болчу ницкъашна сужда ваханарг хIорра а хIаллаквина дIавоккхур ву Ас. Веза Эла волчу Суна Iибадат а деш, тешаме хила чIагIо а еш, амма шайн паччахьах чIагIонаш йийраш* а хIаллакбина дIабохур бу Ас. ⁶ Веза Эла волчу Суна тIаьхьахIиттинчуьра

* ^{1:5} *Шайн паччахьах чIагIонаш йийраш* — я иштта: *оцу тайпана МилкIом-харцдалла тешаме хила чIагIо йийраш.*

^{1:1} ТIаьххьарнаш 22:1–23:30; 2 Шерашкахь 34:1–35:27.

дIабирзинарш а, иштта Со ца лъхуш а, Сох дага ца бовлуш леларш а хIаллакбийр бу Ас».

⁷ Хьалдолчу Элана хьалха дист ца хуьлуш дIасовца! ХIунда аьлча гергадеана Везачу Элан де. Везачу Эло кечбина сагIина урс хьакха леринарг, сьхакъастийна Ша кхайкхинарш. ⁸ «СагIа доккхучу дийнахь, — боху Везачу Эло, — Ас таIзар дийр ду элашна а, паччахьан кIенташна а, массо а хийрачу махкахойн духарш те духучарна а. ⁹ Ас таIзар дийр ду неIсагIина тIехула лелхачарна а, шайн олахочун цIа* кьизаллех а, харцонех а дузучарна а.

¹⁰ Оцу дийнахь, — боху Везачу Эло, — ЧIерийн кевнехь цIогIа детташ хезар ду, гIалин керлачу декъара а узарш хир ду, гунашна тIера церан дохоран чIогIа гIовгIа хир ю. ¹¹ Делха, гIалин базарш хIуттучу декъан дахархой, хIунда аьлча йохкаэцар лелош долу халкъ хIаллакьхир ду, терзанашца дети узурш а хIаллакьхир бу.

¹² Оцу заманахь Со, кьубда^д а лаьцна, Ярушалаймехула хьожуш чекхвер ву. Ас таIзар дийр ду, шаьш летадечух тоам а беш, шайн даг чохь: „Везачу Эло я дика а, я вон а ца до“, — бохучарна. ¹³ Церан хьал хIонс санна сьхадоккхур ду, церан цIенош а дассор ду. Цара цIенош дIахIиттор ду, амма царна чохь баха ховшур бац уьш, цара кемсийн бошмаш кхиор ю, амма царах даьккхина чагIар муьйлур дац».

¹⁴ Гергга ду Везачу Элан сийлахь-доккха де. Гергга а ду, чIогIа сихделла а догIу. ЛадогIал! Везачу Элан де ма къаьхьа белхар ду! Уггар майрачу тIемалочо а цIогIа детташ ду! ¹⁵ И де — оьгIазаллин де ду, гIайгIанан а, гаттаман а де, бохаман а, дассоран а де, боданан а, Iаьржаллин а де, мархийн а, дахкаран а де, ¹⁶ коьман маIа лекхаран а, тIеман цIогIа тохаран а де. ТIелатарш хир ду чIагIийнчу гIаланашна а, лекхачу бIаьвнашна а дубьхал.

¹⁷ Везачу Эло боху: «Адамаш бIаьрзенаш санна леллал чIогIа гIайгIанехь латтор ду Ас, Веза Эла волчу Суна дубьхал цара кьинош летийна дела. Церан цIий, чан санна, дIасадаржийна хир ду, церан дилха, кхо санна, дIасакхисина хир ду».

¹⁸ Церан долахь долчу я детига, я дешига кIелхьарбахалур бац уьш Везачу Элан оьгIазаллин дийнахь. Цуьнан эмгараллин цIеро хIара дерриге а латта дагийна дIакхоллур ду. Цо лаьтта тIехь вехаш волу хIорра а цIехьхана кхоччуш дIавоккхур ву.

Далла тIедерзаре тIекхайкхар

2 ¹ Метта а дола, хьо леррина а талла, маьттаза халкъ, ² Делан сацам кхочушхилале, Далла тIедерзаран де, мохо кегаш дIахьокхуш санна, чекхдер ду, Везачу Элан йогу оьгIазалла шайна тIеяле, Везачу

* ^{1:9} Шайн олахочун цIа — я иштта: шайн харцделан цIа.

Элан дераллин де шайна тIекхачале. ³ Лахийша Веза Эла, лаьтта тIехь шаьш кIезиг хеташ долчу, Цо тIедиллинарг кхочушдечу массара а. Нийсонца лелийша, шайн кIезигалла дагахь латтаейша. Шу кIел-хьардовлийла хила тарло Везачу Элан оьгIазаллин дийнахь.

Исраил-махкана гонахарчу халкъех лаьцна бина сацам

⁴ Iази-гIала дIатосур ю, Ашкхилун-гIала а яссалур ю, Ашдод-гIалин бахархой лохкур бу дийнан делккъехь, Iекхран-гIала а тIепаза йовр ю. ⁵ Декъаза ду хIордан йистехь дехаш долу кератхойн* халкъ! Везачу Элера болу хIара хаам хьуна дуьхьал бу, пIелаштамхойн долахь болу КанаIан-мохк: «Ас хьо хIаллакбийр бу, тIаккха хир бац хьан бахархой». ⁶ ХIордан йистера мохк жаIушна дежийлаш а, уьс-тагIашна гIотанаш а хилла дIахIуттур бу. ⁷ И мохк ЯхIудан цIийнах бисинчарна кхочур бу. Цигахь церан дежийлаш хир ю. Ашкхилун-гIалин цIеношкахь сарахь садоIуш Iийр бу уьш, хIунда аьлча Везачу Эло, церан Дала, церан аьтто юхаметтахIоттор бу, уьш Шена дагахь болу дела.

⁸ Везачу Эло боху: «Суна схьахезна муабахоша сийсаздар а, Iамминхойн лер а. Суна схьахезна царна Сан халкъ дола хетар а, Сан халкъан махка чугIорта гIерташ цара дозалла дар а. ⁹ Дийна волчу Сайх чIагIо йо Ас, – боху Исраилан халкъан Дела волчу массо а ницкьийн Везачу Эло, – Муаби-мохк, Седам-гIала санна, хир бу, ткъа Iамминхой, Iамор-гIала санна, хир бу. Церан латта шена тIехь туьхан оьрнаш долу а, ниттийн долахь йолу а яьсса аре хир ю гуттаренна а. Сан халкъах бисинчара оцу нахах шайна хIонс схьаоьцур ю, ткъа церан латта Сан долчу халкъах дийна бисинчарна кхочур ду».

¹⁰ Иза царна хир ду церан куралла бахьана долуш – массо а ницкьийн Везачу Элан халкъ царна дола хетарна а, оцу халкъах уьш кхардарна а. ¹¹ Везачу Эло уьш ларамах бузуйтур бу, лаьтта тIехь мел болу деланаш Ша хIаллакбечу хенахь. ХIораммо а шен-шен меттехь Цунна Iибадат дийр ду, ур-атталла хIордан йистехь дехаш долчу къаьмнаша а.

¹² Шу а, хушахой^д, Сан туьро хIаллакдина хир ду.

¹³ Шен куйг кьилбаседехь а кховдийна, Цо Ашур-мохк хIаллакбийр бу. Нунав-гIаланах, яссийна саьлнаш а йина, гIум-аре санна,

* ^{2:5} *Кератхой* – иза «пIелаштамхойн» кхин цIе ю.

^{2:4-7} ЕшаI-ЯхIу 14:29-31; Ярми-ЯхIу 47:1-7; Яхьазкхиал 25:15-17; Юал 3:4-8; Iамос 1:6-8; Закри-ЯхIу 9:5-7. ^{2:8-11} а: ЕшаI-ЯхIу 15:1-16:14; 25:10-12; Ярми-ЯхIу 48:1-47; Яхьазкхиал 25:8-11; Iамос 1:13-15; ^{6:} Ярми-ЯхIу 49:1-6; Яхьазкхиал 21:28-32; 25:1-7. ^{2:9} Доладалар 19:24. ^{2:12} ЕшаI-ЯхIу 18:1-7.

^{2:13-15} ЕшаI-ЯхIу 10:5-34; 14:24-27; Нахьум 1:1-3:19.

екъа меттиг ийир ю. ¹⁴ Цигахъ царна юккъехъ жаш а, бежанаш а, массо а тайпана дийнаташ а хир ду лелаш. Куьйра а, зу а хир ю цуьнан бIо-гIамашна тIехъ буьйсанахъ йохуш. Церан аьзнаш корашкахъ схъахезар ду. НеIсагIанашна тIехъ къапалгаш Iохкур ю, ткъа баган-диттан дечиган ханнаш дIадаьхна хир ду. ¹⁵ Иштта хилла дIахIуттур ю йоккхаш хилла йолу, гIайгIа йоцуш яьхна йолу и гIала. Шен дагахъ цо боху: «Со ю, со йоцург цхъа а хIума дац!» Мел яссийна меттиг хир ю иза, цунах акхаройн бен хир бу! Цунна тIех мел волучо: «Жолам-яI», – олуш, шок а тухур ю, куьйгаш а деттар ду.

Ярушалаймхойн къинош а, уьш паргIатбахар а

З ¹ Декъаза ю боьха а, сийсазъяьлла а, гIело еш йолу а гIала! ² Делан озе ла ца дугIу цо, ша нисъяйтар тIе ца оьцу. Иза Везачу Элана тIе ца тевжа, шен Далла юххе ца гIерта. ³ Цуьнан баьччанахъ – цунна юккъехъ гIигI деш долу лобмаш санна бу. Цуьнан кхелахой – сарахъ араьовлу берзалой санна бу, цхъа а даьIахк сахуьлунга ца йолуьйтуш йолу. ⁴ Цуьнан пайхамарш ларамаз а, ямарта а бу. Цуьнан динан дайша дезаниг сийсаздохкху, товрат-хъехам^д шайна пайда болчу агIор хуйцу цара. ⁵ Веза Эла оцу гIалина юккъехъ ву, Иза нийса ву, харцдерг Цо ца до. ХIора Iуьйранна, хийцамаш а ца беш, нийсонца лела Иза, амма харцо ечарна эхъ бохург хIун ду ца хаьа.

⁶ Везачу Эло боху: «Ас халкъаш хIаллакдина, церан чIагIонахъ йохийна ю. Ас церан урамаш дассийна, хIинца цхъа а ца лела церан урамашкахула. Церан гIаланахъ хIаллакйина, цхъа а адам дац, бахархой а бац. ⁷ Ас гIалане бехира: „Собга ларамахъ юьзна хилалалахъ, Ас хьо нисъяр тIеэцалахъ!“ Иза иштта леллехъ, цуьнан Iаш йолу меттиг йохийна хир яцара, цунна мел лерина таIзар Ас дийр дацара. Амма цунна хIетте а дерриг а шен гIуллакхашна тIехъ телхина мел дерг дан лаьара.

⁸ Иштта, хъежа Собга, – боху Везачу Эло, – царна дуьхьал тоьшалла дан* Со гIоттур волчу дийне хъежа. Ас билгалдаьккхина халкъаш тIегулдар а, пачхьалкхаш тIегульяр а, Сайн оьгIазалла царна тIе Iа-норхъама а, Сайн чIогIа дералла царна тIе хъажорхъама а. Сан эмгараллин цIаро дерриг а латта дIаххоллур ду.

⁹ ТIаккха Ас юха а халкъашна цIена мотт лур бу, массо а Везачу Эле кхайкхийтархъама а, белшах белш а тоьхна, Цунна гIуллакх дайтархъама а. ¹⁰ Хуша-мехкан^д хишна дехъа йолчу меттигашкара а Собга доIа дечара, Ас дIасадаржийначу халкъо, Суна совгIаташ дахьар ду.

* ^{3:8} Грекийн гочдар тIехъ: *царна дуьхьал тоьшалла дан*. Iебархойн тептар тIехъ: *царах хIонс яккха*.

11 Оцу дийнахь, Сан халкъ, Суна дуйхьал айхьа мел лелийначу гIул-лакхех хьуна эхь хета кхин оьшур дац, хIунда аьлча оцу хенахь хьуна юкьара шайн кураллех сакьералуш берш Ас дIабохур бу. Сан безачу лам тIехь кхин дозаллаш дийр дац ахь. 12 Амма шуна юкьахь Ас кьарделла а, эсала долу а халкъ дуйтур ду, Везачу Эле сатуьйсуш долу. 13 Исраилан халкъах бисинчара харцонаш лелор яц. Цара харцдерг а дуйьцур дац, церан багара мекара дерг а дер дац. Дежаш а, дуйьшуш а долу уьстагIий санна, уьш бехаш хир бу, цхьаммо уьш кхерор а боцуш».

Самукъане хиларе тIекхайкхар

- 14 Хазакхетарца йиш локхуш хила, Цийонан йоI!*
- Доккхаде, Исраилан халкъ!
- Самукъане а хила, даггара сакьералуш а хила
- Ярушалайм-гIалин йоI!
- 15 Везачу Эло таIзар шуна тIера дIадерзийна,
- шун мостагIа а эkkхийна!
- Исраилхойн паччахь волу Веза Эла шуна юкьахь ву –
- шайна бохамаш барх шу кхин кхера ца деза.
- 16 Цу дийнахь Ярушалайме иштта эр ду:
- «Ма кхера, ва Цийон!
- Хьайн куьйгаш гIел ма далийта!
- 17 Шун Веза Дела шуна юкьахь ву,
- Иза шу кIелхьардоху тIемало ву.
- Шух сакьералуш воккхавер ву Иза,
- Шен безамца шу карладохур ду Цо**,
- шух воккха а веш, йиш локхур ю Цо».
- 18 Везачу Эло боху: «Билгалдаьхна долу деза денош
- даздан ца ларийна халахетачарах лаьцна аьлча,
- царах хIонс хиллехь а, уьш сийсазбинехь а,
- Ас уьш юха схьагулбийр бу.
- 19 Хьуна гIело мел йиначарна
- таIзар дийр ду Ас оцу хенахь.
- АстагIа леларш кIелхьарбохур бу,
- дIасабаржийнарш тIегулбийр бу.

* 3:14 *Цийонан йоI* – иза ю Ярушалайм-гIала. И гIала Цийон цIе йолчу лам тIехь лаьтгаш ю.

** 3:17 Грекийн гочдар тIехь: *Шен безамца шу карладохур ду Цо*. Iебархойн тептар тIехь: *Шен безамца шух лаьцна вистхир вац Иза*.

Ас уыш лоруьйтур бу, гIарабохур бу
уыш сийсазбохучу хIокху дерриге а лаьтта тIехь.

²⁰ Оцу хенахь Ас шу схьа а далор ду,
оццу дийнахь схьа а гулдийр ду.

Ас шу гIарадохур а ду, лоруьйтур а ду
лаьтта тIера массо а халкъашна юкъахь,

Ас шун бIаьргашна хьалха
шун аьтто юхаметтахIоттийначу хенахь», –
боху Везачу Эло.

Хьагай-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Хьагай-пайхамаран тептар тIехь цхьаболу боца хаамаш цхьаьнатоьхна бу. Ийса дуьнен тIе валале пхи бIе ткьолгIачу шарахь и хаамаш Везачу Элера кхаьчнера пайхамаре. Йийсарера юха а дирзина, халкьо Ярушалайм-гIалахь цхьадолу шераш даьхначул тIаьхьа а, Делан цIа хIинца а дохийна лаьтташ дара. Тептаран хаамашкахула халкье кхойкхуш ду Делан цIа юхаметтахIотторе, ткьа Везачу Эло чIагIо йо, карладаьккхина а, цIандина а долу халкь беркатехь а, синтемехь а дехаш хир ду бохуш.

Хьалхара дешнаш

1 ¹ Дари-Ваша-паччахьо паччахьалла динчу шолгIачу шеран, йолхал-гIачу беттан, хьалхарчу дийнахь Хьагай-пайхамарехула Везачу Элан хаам кхечира. И хаам ЯхIуд-мехкан мехкада волчу Шалтаалан кIанте Зурбабелна а, коьрта динан да¹ волчу ЯхIу-Цадакьан кIанте ЮшаIана а лерина бара. ² Иштта элира массо а ницкьийн Везачу Эло: «Кху халкьо боху: „Везачу Элан цIа до хан хIинца а ца кхаьчна“».

Везачу Эло Делан цIа меттахIоттор тIедиллар

³ Хьагай-пайхамарехула халкье Везачу Элера хIара хаам кхечира: ⁴ «Ткьа, хIара Сан цIа дассийна лаьтгачу хенахь, куц а далош, шашь динчу цIеношкахь шу Iан мегаш йолу хан тIекхаьчний? ⁵ Цундела хIинца иштта боху массо а ницкьийн Везачу Эло: „Шайн дегнаш лерина тIедерзаде шашь бечу некъаш тIе. ⁶ Аша дуккха а дIадоь, амма кIеззиг сьхагулдо. Аша юург йоу, амма шу дуза а ца дузу. Аша мала а молу, амма шу хьогах дуьсу. Аша тIе бедарш юху, амма шу дох ца ло. Аша доккху алапа Iуьрг долчу кисана доьду“».

⁷ Массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: „Шайн дегнаш лерина тIедерзаде шашь бечу некъаш тIе. ⁸ Лаьмнаш тIе а довлий, дитташ а хедадай, уьш сьхада, тIаккха Делан цIа¹ юхаметтахIоттаде. И гIуллакх Суна хаза а хетар ду, иштта Сан сий а ойур ду“, – боху Везачу Эло.

⁹ „Аша дуккха а долчу хIумане сатуьйсу, амма кIеззиг бен ца хуьлу шуна. Ткьа аша шайн цIа деанарг, Аса Сайн садеIарца дIадаьккхина.

^{1:1} Iезар 4:24–5:2; 6:14.

ХIунда ду иза иштта? – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – Шу хIорра а, сихло, шайн-шайн цIа доьлхучу хенахь, Сан цIа хIинца а доьхна лаьтта дела ду иза.¹⁰ И бахъанехь стигал а дIакъовлаелла, шуна тхи а ца луш. Лаьтто ялта а ца ло шуна.¹¹ Аса лаьттахь а, лаьмнаш тIехь а йокъа хIоттийра. И йокъа бахъана долуш ялта а ца хилла, керла чагIар а ца даьлла, зайтдаьтта а ца даьккхина, лаьтто мел кхиош дерг хъала а ца даьлла. Йокъано талхийна лаьтташ ду адамаш а, бежанаш а, шайн куьйгашца аша къа мел хъегнарг а“».

Везачу Эло тIедиллинчуьнга халкъо ладогIар

¹² ТIаккха Шалтаалан кIанта Зурбабела а, ЯхIу-ЦIадакъан кIанта коьрта динан да волчу ЮшаIа а, дисинчу дерриге а халкъо а шайн Везачу Делан озе ладуьйгIира. Хъагай-пайхамаро шайна бинчу хааме ладуьйгIира цара, хIунда аьлча Хъагай церан Везачу Дала схъавайитина вара. Везачу Эле ларамах дуьзна дара халкъ.¹³ ТIаккха Везачу Элан геланча волчу Хъагайс Везачу Элера болу хIара хаам бира халкъе: «„Со шуьца ву!“ – боху Везачу Эло». ¹⁴ ЯхIуд-мехкан мехкада волчу Шалтаалан кIентан Зурбабелан а, коьрта динан да волчу ЯхIу-ЦIадакъан кIентан ЮшаIан а са а, дисинчу халкъан са а иракарахIоттийра Везачу Эло. Уьш, схъа а баьккина, шайн Делан, массо а ницкыйн Везачу Элан цIийнаца боьзна белхаш бан буьйлабелира. ¹⁵ Иза дара Дари-Ваша-паччахьо паччахьалла динчу шолгIачу шеран йолхалгIачу беттан ткъе добалгIачу дийнахь.

Хиндолчу Делан цIийнан исбаьхьалла

2 ¹ ВорхIалгIачу беттан ткъе хьалхарчу дийнахь Хъагай-пайхамарехула Везачу Элера хIара хаам кхечира: ² «ХIинца иштта дIаала ЯхIуд-мехкан мехкада волчу Шалтаалан кIанте Зурбабеле а, коьрта динан да¹ волчу ЯхIу-ЦIадакъан кIанте ЮшаIе а, дисинчу халкъе а: ³ „Мила висина шуна юкъахь, хIара цIа цуьнан хьалха хиллачу сийлаллехь гина верг? Ткъа хIинца муха гуш ду шуна хIара? Шун бIаьргашна хьалха цхъа а доцург ца хилла ткъа цунах? ⁴ ХIинца доьналла долуш хила, Зурбабел, – боху Везачу Эло, – доьналла долуш хила, коьрта динан да волу ЮшаI, ЯхIу-ЦIадакъан кIант! Доьналла долуш хила лаьтта тIехь мел долу халкъ! – боху Везачу Эло. – Белхаш бе, хIунда аьлча Со шуьца ву, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ⁵ Шу Мисар-махкара арадовлуш Ас шуна йинчу чIагIоне хъаьжжина ду иза. Сан Са кхидIа а шуна юкъахь дуьсур ду, цундела ма кхералаш!“»

⁶ Иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло: «Кхин а цкъа, иза-м кестта хир долуш ду, Ас стигал а, латта а, хIорд а, екъа меттигаш а егор

^{2:3} Iезар 3:12. ^{2:5} Арадаккхар 29:45, 46. ^{2:6} Iебархошка 12:26.

ю. ⁷ Ас дерриг а халкъаш а дегор ду, ткъа массо а халкъашна езаш йолу еза хIуманаш кхуза яхъар ю. ХIара цIа сийлаллах дузур ду Ас, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – ⁸ Дети а, деши а Сан ду, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – ⁹ ХIокху керлачу Делан цIийнан сийлалла хьалхалерчу цIийнан чул а лакхаер ю, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – ХIокху меттехь лур бу Ас машар, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло».

Пайхамаро динан дайшка дина хеттарш

¹⁰ Дари-Вашас пачахьалла дечу шолгIачу шеран уьссалгIачу беттан ткъе добалгIачу дийнахь Хъагай-пайхамаре Везачу Элера хаам кхечира. ¹¹ «Иштта боху массо а ницкъийн Везачу Эло: „Товрат-хьехамах лаьцна динан дайшка хаттарш а де, иштта дIа а ала: ¹² ‘Нагахь санна цхьамма шен бедаран юьха чохь Далла лерина даздина долу жижиг дахьачу хенахь, цуьнан юх баьпках, я кхехкийна йолчу хIуманаш, я чагIарх, я зайтдаьттанаш, я кхин йолчу юучух дIахьакхалахь, – иза даздина хир дуй те?’“»

Динан дайша жоп делира: «Дац», – аьлла.

¹³ Цул тIаьхьа Хъагайс иштта хаьттира: «Нагахь санна оцу хIуманеш, докьах куьг тоьхна Далла хьалха бехвелларг дIахьакхалахь, уьш бехьелла хир юй те?»

Динан дайша жоп делира: «Бехьелла хир ю», – аьлла.

¹⁴ ТIаккха Хъагай-пайхамаро, жоп а луш, иштта элира: «Иштта ду хIара халкъ, иштта ду Суна хьалха хIара къам, – боху Везачу Эло, – иштта ду церан куьйгаша мел деш долу гIуллакхаш а! Цара Суна цигахь мел доккху сагIа Суна хьалха боьха ду».

Декьалалла хир ду аьлла, Везачу Эло чIагIо яр

¹⁵ «ХIинца, таханлерчу дийнахь дуййна, кхидIа а леррина ойла ейша ас олучун. ТIулга тIе тIулг а хIоттош, Везачу Элан цIа юхаметта-хIотто шу дуйлададалале, иштта нислора: ¹⁶ ткъа сахь кIа даккха дагахь волу стаг кIен оьланна тIевеача, цунна цигахь итт сахь бен ца карадора. Пхи черма мутта схьаэца дагахь муттдоккхургана тIевеанчунна цу чохь ши черма бен ца карадора. ¹⁷ Шун куьйгаша мел динчунна Ас кIен кIора а, мекха лацар а, къора тохар а нисдолуьйтура. Амма тIаккха а Суна тIе ца доьрзура шу, – боху Везачу Эло. – ¹⁸ Леррина ойла ейша таханлерчу дийнахь дуййна, уьссалгIачу беттан ткъе добалгIачу дийнахь дуййна. Везачу Элан цIийнан бух дIахIоттийначу дийнера дуййна хиллачун леррина ойла ейша. ¹⁹ Дуй те хIинца а ялтийн

чoнaш чoхь xIy? Я кемсийн таьлланго, я инжир-дитто, я нар-дитто, я зайт-дитто xIинца а стом ца беллера. Таханлерчу дийнахь дуйна Ас шу декъалдийр ду».

Зурбабелна лур ду аьларг

²⁰ XIокху бетган ткъе доьалгIачу дийнахь шолгIа а Хягай-пайхамаре Везачу Элера хаам кхечира: ²¹ «ЯxIуд-мехкан мехкада волчу Зурбабеле иштта дIаала: „Аса стигалш а, латта а дегор ду. ²² Ас харцор ду паччахьийн гIанташ, xIаллакбийр бу хийрачу пачхьалкхийн ницкъ. Ас гIудалкхаш а, царна тIе хевшинарш а харцор бу. Говраш охьаобгур ю, церан дошлоша вовшийн таррашца xIаллакбийр бу. ²³ Оцу дийнахь, – боху Везачу Эло, – хьо, Сан ялхо, Шалтаалан кIант Зурбабел, Ас, схьа а эцна, Сан пIелга тIехь долу мухIар санна латтор ву, xIунда аьлча хьо Ас къастийна ву, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло“».

Закри-ЯхІу-пайхамаран тептар

Дешхьалхе

Закри-ЯхІу-пайхамаран тептар нийсса шина декъе декъало: 1) Дала Закри-ЯхІу-пайхамарехула бина болу хаамаш, Іийса дуйнен тІе валале 520-чу шарера дуйна 518-чу шарна тІекхаччалц (кортош 1–8). И хаамаш дукхяхьолахь суьрташкахула беш бу. Царна чохь дуйицуш ду Ярушалайм-гІала юхаметтахІотторах лаьцна а, Делан цІа юха дІахІотторах лаьцна а, Делан халкъ цІандарх лаьцна а, Дала леррина Къобалвинчун зама кхочург хиларх лаьцна а; 2) ШолгІачу декъехь бу Дала леррина Къобалвинчух лаьцна а, тІаьхьарчу кхелах лаьцна а болу пайхамарехула Дала белла хаамаш (кортош 9–14).

Закри-ЯхІу-пайхамарна хІиттийна суьрташ

Везачу Элана тІедерзаре кхайкхам бар

1 ¹ Дари-Ваша-паччахьо кубьйгалла дечу шолгІачу шеран борхІалгІачу баттахь Іидун кІант волчу Барак-ЯхІун кІанте Закри-ЯхІу-пайхамаре Везачу Элан хІара дош кхечира: ² «Веза Эла волу Со шун дайшна буйрсачу луьраллица оьгІазвахана. ³ ХІинца ахь, Закри-ЯхІу, нахе иштта дІаала: „Массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: ‘Суна тІедерза, тІаккха Со а шуьгахьа воьрзур ву. ⁴ Шайн дай санна ма хилийша, хьалха дуйна пайхамарша дехарш дина болу: <Массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: юхадовла шайн зуламечу некъаш тІера а, шайн зуламечу гІуллакхашна тІера а>. Амма цара Соьга ла а ца дугІура, Ас бохуш долчун тергам а ца бора’“, – боху Везачу Эло. ⁵ Шун дай – уьш мичахь бу? Пайхамарш а бехар буй те даим? ⁶ Сан ялхой болчу пайхамаршкахула Ас тІедиллина долу Сан дешнийн а, парзийн а тергам ца бина дела, шун дай жопе озийна! ТІаккха шун дай Суна тІе а боьрзура, цара иштта а олура: „Массо а ницкьийн Везачу Эло, тхан некъашка а, тхан гІуллакхашка а хьаьжжина, Ша тхуна дан билгалдаьккхинарг дина тхуна“».

^{1:1} Іезар 4:24–5:1; 6:14.

Дой гуш сурт хIотгар

⁷ ЦхъайтталгIачу беттан ткъе добалгIачу дийнахъ – иза шабат олу бутт бу, – Дари-Ваша-паччахьо куыйгалла дечу шолгIачу шарахъ Идун кIант волчу Барак-ЯхIун кIанте Закри-ЯхIу-пайхамаре Везачу Элан дош кхечира. ⁸ Буьйсанна хIара сурт хIоьттира суна: расхачу динна тIехиъна Iаш волчу беречо боьранехъ йолчу коьллашна юкбахъ дин сацийнера. Оцу динна тIехъа кхидолу дой дара – расха а, сира а, кIайн а беснаш долу. ⁹ Ас хаьттира: «Сан олахо, уьш муьлш бу?» – аьлла.

Собца кьамел деш долчу малико элира: «Ас гойтур ду хьуна уьш муьлш бу». ¹⁰ Коьллашна юкбахъ волу бере вистхилира: «Уьш Везачу Эло массо а лаьттахула дIасалела а, тергам бан а бахийтинарш бу», – аьлла.

¹¹ Цара коьллашна юкбахъ расхачу динна тIехиъна Iаш долчу Везачу Элан Малике иштта жамI дира: «Тхо лаьтта тIехула дIасалийлира, ткъа дерриг а дуьнен тIехъ адамаш гIорасиза а, муьтIахъ а ду».

¹² Везачу Элан Малико элира: «Массо а ницкьийн Веза Эла! Мел Ийр ву те Хьо оьгIазвахана, Ярушалайм-гIаланах а, ЯхIуд-мехкан гIаланех а квинхетам ца беш, Ахъ царна таIзар дина кхузткъе итт шо даьллашехъ?»

¹³ Тпаккха, малике жоп а луш, Везачу Эло дика а, дог тедеш долу а дешнаш элира. ¹⁴ Собца кьамел деш долчу малико собга хIара элира: «ДIа а кхайкхаде, дIа а ала: „Массо а ницкьийн Везачу Эло иштта боху: ‘Ярушалайме а, Цийоне а болчу боккхачу безамах вуьзна ву Со. ¹⁵ Инзаре йоккхачу дераллица оьгIазвахана Со паргIат дехачу дегалчу халкъашна, хIунда аьлча Сайн халкъана Ас лерина йолу оьгIазло кIезиг хиллехъ а, Аса шайгахула таIзар дайтича, цара Суна лиьначул а сов ницкъ бина Сан халкъана’». ¹⁶ Цундела Везачу Эло иштта боху: ‘Со Ярушалайм-гIала юхавоьрзур ву, цунах квинхетам бархьама. Цигахъ Сан цIа юхаметтахIуттур ду – боху массо а ницкьийн Везачу Эло. – Ярушалайм-гIаланах чекхьер ю латта дусту тIийраг’».

¹⁷ Кхайкхош, кхидIа а дIаала: „Везачу Эло иштта боху: ‘Сан гIаланаш юха а хьолах юзур ю. Везачу Эло юха а Цийон-ломан дог а оьцур ду, Ярушалайм-гIала кьастор а ю’“».

МаIаш гар

¹⁸ Юха, сайн бIаьргаш ас хьалахьажийча, суна йиь маIа гира. ¹⁹ Собца кьамел деш долчу малике: «Уьш хIун ю?» – аьлла, хаьттира ас.

^{1:8} а: Довзийтинарг 6:4; ^{6:} Довзийтинарг 6:2.

Цо соьга жоп делира: «Уьш ЯхIуд-мехкан а, Исраил-мехкан а, Ярушалайм-гIалин а нах дIасабаржийна долу дуьненаара нуьцкъала халкъаш ду», – аьлла.

²⁰ Цул тIаьхьа Везачу Эло виь аьчк-пхьар гайтира. ²¹ «Уьш хIун дан схьабогIуш бу?» – аьлла, хаьттира ас.

Цо соьга иштта жоп делира: «МаIаш йолчу оцу халкъаша ЯхIуд-мехкан бахархой дIасалаьхкина, цхьа а адам корта хьалаайа ца даьххьачу кепара, ткъа хIорш уьш кхеро схьабаьхкина, яхIудхошна дуьхьал маIаш хьалаайгьинчу халкъийн маIаш йохийна дIаяхархьама».

Латта дусту тIийраг гуш сурт хIоттар

2 ¹ Ас сайн бIаьргаш юха а хьалахьажийча, суна хIара гира: шен карахь латта дусту тIийраг йолу цхьа стаг вара лаьтташ. ² Ас хаьттира: «Хьо стенга вьоду?» – аьлла.

Цо жоп делира: «Ярушалайм-гIала юста вьоду, цуьнан шоралла а, йохалла а мел ю хаархьама».

³ ТIаккха соьга дистхуьлуш долу малик^д араделира, ткъа кхин малик дуьхьал догIуш дара. ⁴ Цо кхуьнга элира: «Сихха дадий, гIо! Оцу кьоначу стаге дIаала: „Цигахь дуккха а адамаш а, бежанаш а Iаш хиларна, Ярушалаймах пен боцу гIала хир ю. ⁵ Ткъа Со, – боху Везачу Эло, – Ярушалайм-гIалина гонах цIеран пен а хилла дIахIуттур а ву, гIала Сайн сийлалех юзор а ю Аса“».

Йийсаре дIабигначаьрга цIа дерзаре кхайкхар

⁶ «Варелаш! ДIадовдалаш кьилбаседерчу махкара, стигалан мох хьовкхучу еа а агIор шу дIасадаржийнера Ас, – боху Везачу Эло. – ⁷ ЦIера Цийонера долу къам, варелахь! Бавел-гIала йийсаре дIадигна долу хьо, дедда кIелхьардала!» ⁸ Шен сийлаллица со вахийтинчул тIаьхьа, массо а ницкъийн Везачу Эло иштта боху Шен халкъана талораш динчу халкъашка: «Сан халкъах дIа мел хьакхавелларг утгар беза болчу Сан йоIбIаьргах дIахьакхавелла. ⁹ Ас хIинца Сайн куьг царна дуьхьал хьалаойур ду, тIаккха хьалха шайн ялхой хиллачарна хIонс хилла дIахIуьттур бу уьш».

Иштта хуур ду шуна, со массо а ницкъийн Везачу Эло ваийтинийла.

¹⁰ «Йоккхае, самукъане хила, Цийонан йоI!* ХIунда аьлча Со, дIа а веана, шуна юкъахь вехар ву, – боху Везачу Эло. – ¹¹ Оцу дийнахь дукха халкъаш тIедьорзур ду Везачу Элана. Сан халкъ а хилла дIахIуьттур ду

* 2:10 *Цийон-ломан йоI* – иза ю Ярушалайм-гIала. И гIала Цийон цIе йолчу лам тIехь лаьтташ ю.

уш. Со шуна юкъахъ вехар ву. ТIаккха хуур ду шуна Закри-ЯхIу-пай-хамар шайна тIе массо а ницкыйн Везачу Эло вайитинийла. ¹² Везачу Эло ЯхIудан халкъ Шен дола доккхур ду, и халкъ дезачу лаьтта тIера Шен дакъа долу дела, ткъа Ярушалайм-гIала юха а къастийна хир ю».

¹³ ДIасаца муьлхха а садоу хIума Везачу Элана хьалха! ХIунда аьлча Иза Шен дезачу цIа чуьра араволуш ву.

Кобрта динан да гуш сурт хIоттар

3 ¹ Везачу Эло соьга Шен Маликана хьалха лаьтташ волу коьрта динан да^а волу ЮшаI а, иза бехкевархьама цунна аьтту агIор лаьтташ долу шайтIа* а схьагайтира. ² Везачу Эло элира шайтIане: «Ва шайтIа! Везачу Эло дистхилар доьхкийла хьуна! Ярушалайм-гIала хаьржинчу Везачу Эло доьхкийла хьуна! Щерана юкъара схьакоьссина йолу яьгна дечиг-м яц те и стаг?»

³ Ткъа ЮшаI боьхачу бедаршца лаьтташ вара маликана хьалха.

⁴ Малико, жоп а луш, шена хьалха лаьттачаьрга иштта элира: «ДIаяха цунна тIера боьха бедарш». Ткъа ЮшаIе иштта элира: «Хьажал, хьуна тIера къа дIа а даьккхина, ас хьуна тIе хаза духарш духур ду».

⁵ Вист а хуьлуш, ас элира: «Цуьнан коьрта тIе цIена чалба тилла». Цуьнан коьрта тIе цIена чалба тиллира, дегIа тIе духарш дуьйхира. Ткъа Везачу Элан Малик лаьтташ дара.

⁶ Везачу Элан Малико тоьшалла а дира, ЮшаIе иштта дIа а элира: ⁷ «Иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло: „Нагахъ санна Сан некъашца хьо лелар велахъ, нагахъ санна Сан парзаш ахъ лардахъ, Сан цIенна тIехъ куьйгалла деш а хир ву хьо, Сан керташна тIехьожуш а хир ву. Ас хьуна бакъо лур ю Со волчу ван, кхузахъ лаьтташ берш Со волчу ма-бахккара. ⁸ ЛадогIал, коьрта динан да волу ЮшаI – ахъ а, хьуна хьалха охьахевшина Iаш болчу динан дайша а. Диканиг хирг хиларан билгалонаш ю шу. Ас схьавалор ву Сайн ялхо, Айса кхийина зIийдаг. ⁹ Хьажал, Ас ЮшаIана хьалха охьабиллина хIара беза тIулг, шена тIехъ ворхI агIо йолу! Ас-Айса, тIулг хадош, цу тIехъ йоза яздийр ду, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – Ткъа цхьана дийнан муьрехъ дIадоккхур ду Ас хIокху лаьттан къа. ¹⁰ Оцу дийнахъ, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло, – шух хIораммо а шайн кемсана а, инжир-диттана а кIелахъ Iа шайн уллораниг хьошалгIа кхойкхур ву“».

* ^{3:1} *ШайтIа* – иза иблисан кхин цIе ю.

^{3:1 а:} Iезар 5:2; ^{б:} Довзийтинарг 12:10. ^{3:2} ЯхIуда 1:9. ^{3:8} Ярми-ЯхIу 23:5; 33:15; Закри-ЯхIу 6:12. ^{3:10} Мика-ЯхIу 4:4.

Стогар гуш сурт хIотгар

4 ¹ Соьга дистхуьлучу малико, юха а деана, со самаваьккхира, на-барха самадоккху адам санна. ² Цо соьга хаьттира: «ХIун го хьуна?» – аьлла.

Ас жоп делира: «Берриг а деших бина болу стогар а, цунна тIехула зайтдаьттанна дIахIоттийна кад а, цунна тIехь болу ворхI кьуьда¹ а, цунна тIехь болчу кьуьданийн ворхI-ворхI милт чухIотто меттиг а. ³ Стогарна уллохь ши зайт-дитт а ду, цхьаь кедана аьтто агIор, ткьа важа цуьнан аьрру агIор». ⁴ Жоп а делла, сайца кьамел дечу малике хаттар дира ас: «Сан олахо, иза хIун ду?» – аьлла.

⁵ Соьца кьамел дечу малико, соьга жоп а луш, элира: «Хьуна ца хаьа, иза хIун ду?»

«Сан олахо, ца хаьа суна-м», – элира ас.

⁶ Соьга жоп а луш, цо элира*: «Иза Везачу Элан дош ду, Зурбабеле аьлла долу. Цу дашо боху: „Эскарца а, ницкьаца а доцуш, ткьа Сан Синца, – боху массо а ницкьийн Везачу Дала. – ⁷ Ва боккха лам, хьо хIун ю? Зурбабелана хьалха хьох шера аре хир ма ю! Цо тIаьхьбара тIулг буьллучу хенахь, наха гIовгIа йоккхур ю: ‘Далла бу хастам! Цуьнан дикачун дуьхьа ду иза!’ – бохуш“».

⁸ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ⁹ «Кху Делан цIийнан бух Зурбабелан куьйгаша дIахIоттийна, цуьнан куьйгаша хIара цIа чекх а доккхур ду. ТIаккха Зурбабел волчу хьуна хуур ду массо а ницкьийн Везачу Эло Закри-ЯхIу-пайхамар хьан халкьана тIе ваийтинийла. ¹⁰ КIеззиг болх бен ца болийна де хьанна дегаса хетар ду те? Зурбабелан карахь санисбийриг шайна гича, нах самукьадаьлла хир бу. Ткьа хIокху ворхI чиркхах лаьцна аьлча, уьш Везачу Элан бIаьргаш бу, массо а лаьттахула хьоьжуш болу».

¹¹ ТIаккха цунна дуьхьал хаттар дира ас: «ХIун маьIна ду стогаран аьтту а, аьрру а агIор долчу шина зайт-диттан?» ¹² ШозлагIа а хаьттира ас: «ХIун маьIна долуш ду шина дашочу биргIанна чьура дашо даьтта охьаIеночу зайт-диттан ши га?»

¹³ Цо соьга элира: «Хьуна ца хаьа, иза хIун ду?»

Ас жоп делира: «Сан олахо, ца хаьа суна-м», – аьлла.

¹⁴ ТIаккха цо хIара дешнаш элира: «Дерриге а дуьненан Олахочунна гIуллакх дайтархьама, зайтдаьтта дотгарца кьобалвина волу шиь ву уьш».

* ^{4:6} Цо элира – йолхалгIачу аята тIера уьтталгIачу аятан хьалхарчу декье кхаччалц аяташкахь дуьйцуш дерг коьртачу кьамелана юкьадалийна ду.

^{4:3} Довзийтинар 11:4. ^{4:6} Иезар 5:2. ^{4:10} Довзийтинар 5:6. ^{4:11} Довзийтинар 11:4.

**Стигалахь лелаш, схьадаржийна хьарчош долу
тептар гуш сурт хIоттар**

5 ¹ Ас сайн бIаьргаш юха а хьалахьажийра: стигалахь лелаш схьадаржийна тептар дара. ² Малико соьга хьаттира: «ХIун го хьуна?» – аьлла.

Ас жоп делира: «Стигалахь лелаш схьадаржийна тептар го суна. Цуьнан йохалла ткьа дол ду, шоралла итт дол ду».

³ Малико соьга элира: «Цунна тIехь яздина ду берриге а ЯхIуд-махка тIехь болчарна тIедогIу неIалт. ХIунда аьлча лачкьош мел верг дIаваьккхина хир ву, цьхана агIор яздина ма-дарра, харц дуй бууш мел верг а дIаваьккхина хир ву, вукху агIор яздина ма-дарра». ⁴ «Ас дIакхайкхадайтина тептар тIехь долу и неIалт, – боху массо а ницкьийн Везачу Эло. – Иза хIора кьуьнан цIа чу а кхочур ду, Сан цIе а йохуш, харц дуй буучун чохь а хир ду. И стаг а, цуьнан дитташ а, цуьнан тIулгаш а хIаллакдина хир ду».

Черман чохь зуда гуш сурт хIоттар

⁵ Сехьа а даьлла, соьга дистхуьлучу малико элира: «Юха а хьайн бIаьргаш хьала а айабай, арадолург хIун ду хьажал».

⁶ «И хIун ду?» – аьлла, ас шега хьаттича, цо элира: «И арадолург черма ду. Иза берриг а махка тIехь болчеран зулам* ду».

⁷ Оцу хенахь дошах дина цуьнан негIар хьалаайира. Черман чу хийна цхьа зуда яра.

⁸ Малико элира: «И зуда – еккьа Iесалла ю». Иза а аьлла, цо и зуда черман юккье кхоьссира, ткьа черманна тIе дошан негIар кхоьссира.

⁹ Сайн бIаьргаш хьалахьажийра ас. Суна гинарг хIара дара: ши зуда гучуелира, церан тIемашца мох бара, ткьа церан тIемаш чIерийдохучун тIемаш санна дара. Цара и черма, хьала а айина, стигална а, лаьттана а юккьехула дIадаьхьира.

¹⁰ «Стенга дIахьош ду цара и черма?» – хьаттира ас сайга дистхуьлучу малике.

¹¹ ТIаккха цо соьга иштта элира: «ШанIар-махка** дIахьош ду, цигарчу лаьтта тIехь цунна Iибадат даран цIа дархьама. Ткьа и дерриг а кечдина даьлча, иза цигахь шен бух тIе дIахIоттор ду, нахе цунна Iибадат дайтархьама».

* 5:6 Грекийн гочдар тIехь: зулам. Iебархойн тептар тIехь: *сибат*.

** 5:11 *ШанIар-мохк* – иза Бавел-мехкан шира цIе ю. Цунах лаьцна хьахадю «Доладалар» цIе йолчу тептар тIехь 11:2.

Йиъ гIудалкх гуш сурт хIоттар

6¹ Ас сайн бIаьргаш юха а хьалахьажийча, суна хIара сурт го: шина ломана юккьерачу чIожа чуьра арайолуш йиъ гIудалкх ю, ткъа и лаьмнаш – йобзан лаьмнаш ду. ² Хьалхарчу гIудалкхахь расха говраш ю, шолгIачу гIудалкхахь Iаьржа говраш ю, ³ кхозлагIчу гIудалкхахь кIайн говраш ю, ткъа йобалгIачу гIудалкхахь сира говраш ю. Уьш ерриш а онда говраш ю. ⁴ Сайга дистхуьлчу малике кьамел дIа а долош, ас элира: «Сан олахо, иза хIун ду?»

⁵ Малико соьга жоп делира: «Уьш стигалара арабуьйлу биъ мох бу, дерриге а дуьненан Олахочунна хьалха дIахIиттинчул тIаьхьа араболуш болу».

⁶ Iаьржа говраш шайгахь йолу гIудалкх кьилбаседерчу махкахь арайолуш ю, кIайн говраш малхбузехьа йовлуш ю, ткъа сира говраш кьилбехьа йобдуш ю. ⁷ Онда говраш, араевлча, лаьтта тIехула чекх-йовла лууш яра. Малико элира: «Чекхийовла лаьтта». Уьш лаьтта чекх а евлира, цара тергам а бира. ⁸ TIаккха, со дIа а кхайкхина, цо элира: «Хьажал, кьилбаседерчу лаьтта тIе араевллачу говраша цигахь хилла йолу Сан дералла дIаяьккхина».

ЮшаIана тIе таж дилла омра дар

⁹ Соьга Везачу Элан дош кхечира: ¹⁰ «XIокху дийнахь хьо-хьуо Цапни-ЯхIун кIентан Юши-ЯхIун цIа ваха веза. Бавел-махкахь болчу йийсарехь болчаьргара хIинцца юхабирзинчу Хьелдаьгара а, TIуби-ЯхIугара а, ЯдаI-ЯхIугара а совгIат схьаобьцур ду ахь цигахь. ¹¹ Цара хьайга делла детий, деший схьа а эций, таж^д а дай, иза коьрта динан да^д волчу ЯхIу-ЦIадакьан кIентан ЮшаIан коьрта тIе дилла. ¹² Цуьнга дIаала, – иштта боху массо а ницкьийн Везачу Эло: „Хьажал, ЗIийдаг цIе йолчу хIокху стага ша волчохь зIийдаг хьалакхиор ю, Везачу Элан цIа юхаметтахIоттор ду цо. ¹³ Везачу Элан цIа дIахIоттон верг иза хир ву. Паччахьан сийлалла тIеобьцун верг а иза хир ву, паччахьан гIанта тIехь олалла а дийр ду цо. Цуьнан паччахьан гIанта уллохь коьрта динан да хир ву, ткъа цунна а, вукхунна а юкьахь барт а, машар а лаьттар бу“. ¹⁴ Ткъа и таж Везачу Элан цIа чохь хир ду, Хьелдай* а, TIуби-ЯхIу а, ЯдаI-ЯхIу а дагавайтархьама а, Цапни-ЯхIун кIанта Юши-ЯхIус дина дика дагадайтархьама а.

* ^{6:14} Цхьана ширачу гочдар тIехь: *Хьелдай*. Iебархойн меттан тептар тIехь: *Хьелам*.

^{6:2} а: Довзийтинарг 6:4; ^{6:} Довзийтинарг 6:5. ^{6:3} Довзийтинарг 6:2. ^{6:5} Довзийтинарг 7:1. ^{6:12} Ярми-ЯхIу 23:5; 33:15; Закри-ЯхIу 3:8.

¹⁵ Геннахъ дехаш долу адамаш кхуза схъаоьхур ду, Везачу Элан цIа юхаметтахIоттош дакъалоцур ду цара. Шуна а хуур ду со шайна тIе массо а ницкыйн Везачу Эло ваийтинийла. Иза хир ду, нагахъ санна шайн Везачу Делан озе аша леррина ладогIахъ».

Закри-ЯхIу-пайхамарехула бина хаамаш

Даггара доцу марханаш емалдар

7 ¹ Дари-Ваша-паччахьо куьйгалла дечу доьалгIачу шеран уьссал-гIачу беттан – цунах Кислав олу – доьалгIачу дийнахъ Закри-ЯхIуга Везачу Элан дош кхечира.

²⁻³ Бетал-Шар-Эцара дIаваийтинера РегIам-Малик а, цуьннан нах а* массо а ницкыйн Везачу Элан цIа долчу, Веза Эла шайца дика хир вуй те аьлла хаттийтархьама. Цара цигахъ динан дайшка а, пайхамаршка а хаттар дира: «Дуккха а шерашкахъ тхашь ма-дарра, делха а, пхьоьалгIачу баттахъ марханаш кхаба а дезий те оха?» – аьлла.

⁴ ТIаккха соьга массо а ницкыйн Везачу Элан дош кхечира: ⁵ «XIокху лаьтта тIера дерриге а халкъе а, динан дайшка а иштта дIаала: „Шашь, делха а доьлхуш, шеран пхьоьалгIачу а, ворхIалгIачу а беттанашкахъ марханаш кхобуш (иза аша деш долу-м кхузткъе итт шо ду), Сан дуйхьа-м ца кхобура аша и марханаш? Сан дуйхьа дара те иза? ⁶ Шашь хIума юуш, шашь молуш шайн дуйхьа ца йоу аша, шайн дуйхьа ца молу аша?“

⁷ Хьалхалерчу пайхамаршкахула а изза дешнаш дацара Везачу Эло дIакхайкхош дерш, Ярушалайм-гIала адамех юьзна а, маьрша а йолуш, цунна гонахарчу ярташкахъ а, къилбехьарчу НегIаб-аренгахъ а, малхбузерачу акъарешкахъ а адамаш дехачу хенахъ?»

Исраилхой йийсаре дIабигаран бахьанаш

⁸ Везачу Элан дош кхечира Закри-ЯхIуга: ⁹ «Массо а ницкыйн Везачу Эло хIетахъ иштта элира: „Нийса кхел а елаш, вовшихъ къахеташ а, дог лозуш а хилалаш. ¹⁰ Йисинчу зудчунна а, бо берана а, тIевеанчунна а, мискачунна а гIело ма елаш. Шайн даг чу вовшашна дуйхьал зулам дар дага ма тасийталаш“.

¹¹ Амма Сан тидам бан ца лаьара царна, Сох дIабоьрзура уьш, шайн лергаш дIакьовлура цара, Со шайна ца хазийта. ¹² Шайн дегнаш чIагIдира цара, массо а ницкыйн Везачу Эло Шен Синца хьалхалерчу пайхамаршкахула боуйту хьехам а, дешнаш а ца хазархьама. Цундела

* ^{7:2} Бетал-Шар-Эцара дIаваийтинера РегIам-Малик а, цуьннан нах а – я иштта: Бетал-гIаларчунаха бахийтинера Шар-Эцар а, РегIам-Малик а, цуьннан нах а.

тIееана царна массо а ницкыйн Везачу Элан йоккха оьГазло. ¹³ Иштта хилира: „Ас кхойкхуш цара ла ца доГIаре терра, цара кхойкхуш Аса а ла ца дугIура“, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ¹⁴ Цундела, дарцо санна, Ас дIасабаржийра уьш царна ца девзачу халкъашна юкъаьх. Царал тIаьхьа и латта дассаделла дисира, цхьа а цунна тIехула дIаса а ца лелаш. Иштта цара оцу хазачу махках бассийна мохк бира».

Везачу Эло Ярушалайм-ГIала меттахIотто ваIда дар

8 ¹ Массо а ницкыйн Везачу Элан дош кхечира соьга: ² «Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „Боккхачу безамах вуьзна ву Со Цийоне. Цу гIалин мостаГIашка йолчу чIогIачу оьГазаллех вуьзна ву Со“. ³ Везачу Эло иштта боху: „Цийон-лома тIе юха а вирзина, Со Ярушалаймехь вехар ву. Ярушалаймах тешаме гIала эр ду, ткъа массо а ницкыйн Везачу Элан ломах – бега лам эр ду“. ⁴ Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „Баккхий нах а, баккхий зударий а юха а Ярушалайман урамашкахь хевшина Гийр бу, шаьш баккхий хиларна Iасанаш кара а лаьцна. ⁵ Цу гIалин урамаш ловзучу кIентех а, йоIарех а дузур ду“.

⁶ Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „И санна долчух теша цу деношкаьх дисинчу халкъан ГIаьргашна а тамашийна хилча, Сан ГIаьргашна а хир дуй те иза иштта тамашийна?“ – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. ⁷ Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „Сайн долу халкъ Ас кIелхбардоккхур ду малхбалерчу а, малхбузерчу а мехкашкара. ⁸ Ас схьа а балийна, Ярушалаймехь бехар бу уьш. Царах Сан халкъ хир ду, ткъа Со церан Дела хир ву. Уьш нийсонца лелар бу, ткъа Со царна тешаме хир ву“.

⁹ Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „Массо а ницкыйн Везачу Элан цIийнан бух буттучу хенаьх, пайхамарша аьлла долу хIара дешнаш хIинца дIахезаш долчу аша шайн куьйгаш чIаГIделаш, Делан цIа^д юхаметтахIотторхьама. ¹⁰ И денош тIекхачале, хьалхалерчу заманаьх, наха а, бежанаша а къахьегарх дика ялта ца кхиира, махкахь лелаш волчу цхьана а мостаГIчуьнгара синтем бацара. Ас хIора стаге кхечунна дутьхал инкарло яйтира. ¹¹ Ткъа хIинца хIокху халкъаьх бисинчарна Со хIетахьлера санна вац, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ¹² Ялта дуйр ду сашортехь. Кемсийн гаьннаша а шайн стом лур бу. Лаьтто а ша кхийнарг схьалур ду. Стигалша а лур ду шайн тхиш. И дерриг а Ас хIокху дисинчу халкъана дIалур ду. ¹³ Хьалхалерчу заманаьх кхечу къаьмнех болчу наха, неIалт а кхайкхош, ЯхIудан а, Израилан а халкъ хьахадора. Амма хIинца Ас шун аьтто бийр бу, нахана шу декъалдинарш хетар а ду. Ма кхералаш, чIаГIлойла шун куьйгаш!“

¹⁴ ХIунда аьлча массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „Шун дайша Со обгIазвахийтинчу хенахь, Ас шу таIзар дан билгалдаьхча, Ас Сайн кхел дIа ца яккхаре терра, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло, – ¹⁵ Ас юха а билгалдаьккхина хIокху деношкахь ярушалаймхошна а, ЯхIудан халкъана а дика дар. Ма кхералаш! ¹⁶ Аша дан дезарш хIара гIуллакхаш ду: вовшашка бакъдерг дийца, кхел ечу шайн меттигашкахь бакъдолчуьнца гIуллакхаш къастаде, барт хилийтархьама. ¹⁷ Мелхо а, вовшашна дуьхьал зулам дар шайн дагчу ма тасийталаш, ткъа дуй баарца харц тоьшалла дар шайна ма дезийталаш, хIунда аьлча и дерриг а Суна ца дезарг ду“», – боху Везачу Эло.

¹⁸ Массо а ницкыйн Везачу Элан дош кхечира соьга: ¹⁹ «Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „БобалгIачу а, пхобалгIачу а, ворхIалгIачу а, уьтталгIачу а беттан марханаш ЯхIудан халкъана казахетаран а, даккхийдеран а денош хилла дIахIуьттур ду, амма бакъдерг а, машар а безалаш“.

²⁰ Массо а ницкыйн Везачу Эло иштта боху: „ТейогIучу хенахь дуккха а халкъаш а, дукхачу гIаланийн бахархой а Ярушалайм-гIалина тIеоьхур бу. ²¹ Цъхана гIалин бахархоша, вукху гIалин бахархошна тIе а баьккина, эр ду: ‘Дуьйло, Веза Эла вайца дика хилар деха а, массо а ницкыйн Веза Эла лаха а гIо вай. Со а вьоду цига’, – аьлла. ²² Дуккха а халкъаш а, ницкъ болу къаьмнаш а Ярушалайм-гIалина тIеоьхур ду, массо а ницкыйн Веза Эла лаха а, Цуьнга шайца дика хилар деха а“ . ²³ Иштта боху массо а ницкыйн Везачу Эло: „Цу деношкахь иштта хир ду: массо а тайпана меттанашкахь вистхуьлчу кхечу къаьмнех волчу итт стага, куьйгаш а лаьцна, яхIудхочун бедаран юх а лаьцна, иштта бохур ду: ‘Тхо хьобца дIагIур ду, хIунда аьлча, шуьца Дела ву бохуш, хезна тхуна’“».

Исраилан халкъ а, кхин къаьмнаш а

Гонахарчу халкъашна тIехь кхельяр

9 ¹ ХIара хаам Везачу Элера бу:

ХIадрах-махкахь а, Дамасакх-гIалахь а соцур ву Веза Эла. Исраилан массо а тайпанаш тIехь санна, Цуьнан бIаьрг массо а адамашна тIехь бу*. ² Цуьнан бIаьрг иштта бу Дамасакх-гIалина уллохь болчу

* ^{9:1} Я иштта: *Исраилан массо а тайпанийн санна, массо а адамийн бIаьргаш Везачу Элана тIебирзина бу.*

^{8:16} Эпасхошка 4:25. ^{9:1-4} ЕшаI-ЯхIу 23:1-18; Яхъазкхийал 26:1–28:26; Юал 3:4-8; Иамос 1:9, 10; Маттай 11:21, 22; Лака 10:13, 14.

Хьамат-махкана тІехь а, хьекъалалла сов долуш йолчу Цора а, ЦІадан а гІаланашна тІехь а. ³ Цора-гІалин бахархоша шайн гІалина го-
баьккхина чІагІонаш йина. Цара дети гулдина, чан санна, ара-
хатт санна, деши а гулдина. ⁴ Делахь а Везачу Эло и гІала миска йи-
на дІахІоттор ю, цуьнан ницкъ хІорда чохь хІаллакбийр бу, ткъа и
ша цІарца хІаллакйина хир ю. ⁵ И дерриг а гина, Ашкхилун-гІалин
бахархой инзарбевр бу, Іази-гІалара берш а, лазарша хьовзийна,
бегор бу, иштта хир бу Іекхранхой а, хІунда аьлча церан сатийсам
кагбина хир бу. Іази-гІалин паччахь вуьйр ву, ткъа Ашкхилун-гІа-
лахь цхьа а дийна вуьсур вац. ⁶ Ашдод-гІалахь эделла тайпа дехар
ду. Везачу Эло боху: «Пелаштамхойн куралла Ас йожор ю. ⁷ ЦІий
даар царна кхин могуьйтур дац Ас, дегазчу цІушна лерина кхача ба-
ар доьхкур ду Ас. Пелаштамхойх бисинарш а вайн Делан долахь
хир бу. ЯхІудан халкъан тукхам санна хир бу уьш, ткъа Іекхранхой,
явсайхой* санна, хир бу. ⁸ Эскаро санна, Ас Сайн хІусам лариййр
ю, цхьа а тІемало цунна чухула ца валийтархьама. Цхьа а гІело йий-
риг кхин махка чувер вац, хІунда аьлча Со хІинца Сайн бІаьргашца
церан дуюхьа хьобжу».

Хинволу Паччахь

⁹ Везачу Эло боху:

«ЧІога хастамаш бе, Цийонан йоІ!
хазаетарца цІога тоха, Ярушалайман йоІ!
Хьажал, хьан паччахь ву хьо йолчу вогІуш!
Нийса а, толам баьккхина а ву иза.
Делахь а цуьнан эсала амал ю
Иза вирана тІехиьна вогІу,
боьршачу вирбокъана тІехиьна вогІу!

¹⁰ Ас Эпрайм-махкара** тІеман гІудалкхаш дІайохур ю,
Ярушалайм-гІалара тІеман дой дІадохур ду,
ткъа тІеман Іад кагдина дІадаьккхина хир ду.
Оцу паччахьо халкъашна машар дІакхайкхор бу.

Цо олалла дийр ду цхьана хІорда тІера вукху хІордана тІе
кхаччалц а,

* ^{9:7} *Явсайхой* – Ярушалайм-гІалин дуюхьбарлера бахархой бара уьш. Да-
уд-паччахьо и гІала схьалаьцначул тІаьхьа, уьш цунна муьтІахь бинарш
хилира.

** ^{9:10} *Эпрайм-мохк* – иза Исраилан кьилбаседера пачхьалкх ю.

^{9:5-7} ЕшаІ-ЯхІу 14:29-31; Ярми-ЯхІу 47:1-7; Яхьазкхиал 25:15-17; Юал 3:4-8;
Іамос 1:6-8; Цапни-ЯхІу 2:4-7. ^{9:9} Маттай 21:5; Яхьъя 12:15. ^{9:10} Забур 71:8.

- Эпрат-хина тIера дуьненан йистошка кхаччалц а.
- 11 Ткъа Сан халкъ долчу хьох лаьцна аьлча,
Айса хьовца цIийца чIагIбина бинчу бертан дуьхьа
кхечу махка йийсаре дIабигна хьан нах,
хи доцучу ор чуьра санна, арабохур бу.
- 12 Юхадерза шайн гIопана тIе, сатуьйсу йийсархой!
Тахана Ас дIакхайкхудо, Ас шу хьалхачул шозза алсам
декъалдийр ду.
- 13 ЯхIуд, Iад санна, Сайна тIеозор ву Ас,
пхерчий санна болчу Эпраймах дузур ду и Iад.
Хьан бахархой, Цийон, бохур бу Ас
грекийн мехкан бахархошна дуьхьал.
Царах эскархочун тур дийр ду Ас».
- 14 Веза Эла царна тIехула гучувер ву.
Ткъес санна, хецалур ду Цуьнан Iад.
Хьалдолчу Эло коьман маIа екор ю,
Иза къилберачу дарцашца дIаволалур ву.
- 15 Массо а ницкъийн Везачу Эло ларбийр бу уьш.
Цара шайн мостагIий дIакхоллур бу,
церан ширдолагийн тIулгаш а хьобшур ду.
Муьйлур ду цара, гIовгIанаш а йийр ю,
чагIаро бахийча санна.
Уьш бузур бу, сагIин кад санна,
сагIа доккхучу кхерчан сенаш санна.
- 16 Цу дийнахь церан Везачу Дала
Шен халкъ кIелхьардоккхур ду,
Iуьно шен жа кIелхьар-ма-даккхара.
Таж^d тIера тIулгаш санна,
уьш Цуьнан лаьтта тIехь лепар бу.
- 17 ЭхI-хIай, мел исбаьхьа а, хаза а хир ду Цуьнан халкъ!
КIен ялто а, керлачу чагIаро а,
кегий нах а, мехкарий а денбийр бу.

Везачу Эло халкъ кIелхьардоккхур ду алар

10 ¹ Везачу Эле догIа дайитар дехалаш бIаьста. Веза Эла ву ткъес тухуйтург а, нахана шортта догIа лург а. Иза ву хIоранна а

^{9:11} Арадаккхар 24:8.

аренгахь ялта лург а. ² Цуша зулам дуйцу, пал туйсучарна харцдерг а го, цара эрна гIенаш а дуйцу, даьссачух синтем а бо. Цу бахьанина нах, уьстагIий санна, тилабелла лела. Царна гIело а йо, царна тIехь Iу воцу дела.

³ Везачу Эло боху: «Сан оьгIазло Iушна дуйхьал карзахьяьлла, бе-жалошна а Ас таIзар дийр ду*. XIунда аьлча массо а ницкыйн Веза Эла волу Со ЯхIудан халкъ долчу Сайн жена тIехьийзар ву, Аса царах Сайн сийлахь тIеман дин бийр бу. ⁴ ЯхIудан халкъах массо а тайпана урхалчаш схьабевр бу. Уьш хир бу, са болу тIулг санна, кьиза а, чета-ран хьостам санна, онда а, тIеман Iад санна, нуьцкьала а. ⁵ ЯхIудан халкъ майра тIемалой санна хир ду, тIамехь, урамашкара хатт санна, мостагIий хьыьшуш долу. ТIом бечу хенахь Веза Эла шайца волу дела, цара ур-атталла мостагIийн дошлой эшор бу, уьш юьхьIаьржачу а хIиттош.

- ⁶ Ас ЯхIудан ца чагIдийр ду,
Юсупан ца кIелхьардоккхур ду.
Ас уьш юхаберзор бу,
Со царна кьинхетаме хилла дела,
ткъа уьш а хир бу,
Ас дIа ца тесча санна.
Со церан Веза Дела ву,
Цара орца даьккхича,
Ас царна жоп лур ду.
- ⁷ Эпраймхой, майра тIемалой санна, хир бу.
Церан дегнаш самукъане хир ду, чагIаро бахийча санна.
Церан бераш, иза а гина, баккхийбеш хир бу.
Везачу Эло диначух уьш даггара самукъадаьлла хир бу.
- ⁸ Iуьно шок тохарца санна хаам а бина,
Ас уьш схьагулбийр бу.
Мах а белла, Ас паргIатбохур бу уьш.
Хьалха санна, шортта хир бу уьш.
- ⁹ Ас шашь, ахархоcho хIу санна, кхечу къаьмнашна юкьахь
дIасабаржийнехь а,
генарчу мехкашкахь Со дагаоьхуш Iийр бу уьш.
Цара шайн бераш а кхиор ду,
и бераш Израил-махка юхадоеьрзур а ду.

* 10:3 *Iуй... бежалой* – кхузахь уьш кхечу къаьмнийн куьйгалхой бу.

^{10:2} Маттай 9:36; Марк 6:34.

- 10 Ас уьш Мисар-махкара юхаберзор бу,
 Ашур-махкара а схьагулбийр бу,
 ГалIаде а, Ливануне а схьабалор бу Ас уьш,
 амма ур-атталла цигахь меттиг а тобар яц царна.
- 11 Баланийн хIордахула чекхбевр бу уьш,
 цара хIордан тулгIенаш йохор ю,
 ткъа Нил-хин кIоргенаш якъалур ю.
 Ашур-мехкан куралла лахиййр ю,
 Мисар-мехкан ницкъ дIабер бу.
- 12 Веза Эла волчу Ас Сайн халкъ чIагIдийр ду.
 Сан цIарах уьш лелар бу», – боху Везачу Эло.

Везачу Эло нуьцкъала пачхьалкxаш эшор

- 11** ¹ Ливанун-мохк, дIаделла хьайн кевнаш,
 цIере хьан баганан-дитташ дIакхаллийтархьама!
- ² Делха, зоззан-дитт,
 баганан-дитташ охьаэгна дела,
 и даккхий дитташ хIаллакдина дела.
 Делхийша, Башанан нежнаш,
 луйста хьаннаш дIахедийна дела.
- ³ ЛадогIа Iуйн белхарийн аьзнашка –
 церан сийлахь дежийлаш дIа ма евлла!
 ЛадогIа къоначу льюмийн гIигI даре –
 Йордан-хин боьлак хIаллак ма йина!

Ши Iу

⁴ Иштта боху сан Везачу Дала: «Дажаде урс хьакха кечдина долу уьстагIий. ⁵ УьстагIий эцначара, дохко ца бовлуш, уьш дойу, ткъа уьш духкучара боху: „Декъала ву Веза Эла, со хьал долуш хилла!“ Цера-шайн Iушна а царах къа ца хета.

⁶ ХIокху лаьттан бахархойх Суна кхин къахетар дац, – боху Везачу Эло. – Царах хIорра а Ас-Айса церан уллорачун а, церан паччахьан а кара дIалур ву, ткъа уьш карахь болчара церан мохк хIаллакбийр бу. Ас церан карара бохур бац уьш».

⁷ Иштта совдегаршна урс хьакха кечдина уьстагIий дажийра ас. Сайн кара ши коьжалг^д а эцна, цьханна «Дикалла», вукхунна «Цхьаьнатохар» аьлла, цIераш а техкина, уьстагIий дажош Iийра со. ⁸ ЖаIуйх кхаанга болх сацабайтира ас цхьана баттахь. Совдегарш кIордийра суна, ткъа уьш сох ца бешара. ⁹ TIаккха ас элира: «Шун дуьхьа кхин Ас уьстагIий дажор дац. Леш берш лойла, хIаллакхуьлуш берш хIаллакхуьлийла, ткъа бисинчара вовшийн декъий

доййла». ¹⁰ Айса «дикалла» аьлла коьжалг, схьа а эцна, йохийра ас, Израилан массо а тайпанашца айса бина барт бохош. ¹¹ Оццу дийнахь и барт бохийра. ТIаккха сан терго еш болу совдегарш кхийтира, иза Везачу Элан дош дуйла. ¹² Ас иштта элира цаьрга: «Шайна тамехь делахь, сан алапа суна схьало, нагахь санна дацахь – ма ло». ТIаккха цара алапина лерина долу ткъе итт дети ахча делира суна.

¹³ Везачу Эло соьга элира: «Уьш пхьерана дIало* – иза Сох хIоттийна болу лаккхара мах бу!» И ткъе итт дети ахча, схьа а эцна, ас Везачу Элан цIийнан пхьерана дIаделира. ¹⁴ «Цхьаьнатохар» аьлла йолу сайн важа коьжалг, схьа а эцна, йохийра ас, ЯхIудана а, Израилна а юкьахь долу вежаралла а дохош.

¹⁵ Везачу Эло соьга элира: «Юха а телхинчу жаIуйн гIирс хьайца схьаэца. ¹⁶ ХIунда аьлча хIокху махка тIехь Iу дIахIотто воллу Со, леш долчу шен уьстагIийн дола деш воцург, дайнарш лобхун воцург, лазийнарш тоден воцург, могуш долчарна кхача лун воцург, ткъа дерстинчеран жижиг а дууш, ур-атталла церан бергаш схьайохун верг.

¹⁷ Декъаза ву Сан телхина Iу, жа дуьтуш волу!

Тур цуьнан аьтту куьйгана а, аьтту бIаьргана а тухийла.

Цуьнан куьг кхоччуш заIап хуьлда,

аьтту бIаьрг а кхоччуш бIаьрса доцуш буьсийла».

Ярушалайм-гIала кIелхьаръяларх лаьцна хиндерг дийцар

12 ¹ Израилан халкъах болу хIара хаам Везачу Элера бу. Стигал дIасаяржийна волчу, латта чIагIдина волчу, адамна чу са кхоьल्लीна волчу Везачу Эло боху: ² «Хьажал, Ярушалайм-гIаланах чагIаран кад бийр бу Ас. Массо а цунна гонахара къаьмнаш, иза дIа а мелла, техкаш хир ду. Ярушалайм-гIалина го барехь дакъа а лоцуьйтуш, ЯхIудан халкъе а иза молуьйтур ду.

³ И де тIекхьачча, Ярушалаймах беа боккха тIулг бийр бу Ас массо а халкъашна. Иза меттахбаккха мел гIиртинчо шена чIогIа зен дийр ду. Дуьненан массо а къаьмнаш Ярушалайм-гIалина духьалдевр ду.

⁴ Цу дийнахь, – боху Везачу Эло, – Аса муьлхха а говр Iадор ю, ткъа цуьнан дошло хьекьалх воккхур ву. Сайн бIаьргаш Ас ЯхIудан халкъана тIехьажор бу, иза лардархьама, амма мостагIийн массо а говраш бIарзыййр ю Ас. ⁵ ТIаккха ЯхIудан куьйгалхоша шайн дегнашкахь эр ду: „Массо а ницкъийн Веза Эла волчу шайн Делехула Ярушалайм-гIалин бахархоша тхо иракарахIиттош ду“. ⁶ Цу дийнахь Ас

* ^{11:13} Iебархойн тептар тIехь: *Уьш пхьерана дIало*. Цхьана ширачу гочдар тIехь: *Уьш Делан цIийнан хазнина дIало*.

^{11:12, 13} Магтай 27:9, 10. ^{11:12} Магтай 26:15.

ЯхIудан куьйгалхой дечигашна юккъерачу суйх а, цIевнийн юккъерачу хаьштигех а тарбийр бу. Цара гонах мел долу халкъаш аьтту а, аьрру а агIор а дIакхоллур ду, ткъа шаьш Ийначу Ярушалайм-гIалахь адамаш кхидIа а маьрша дехаш хир ду. ⁷ Везачу Эло цкъа хьалха яхIудхойн эскар кIелъхардоккхур ду, Даудан цIийнан а, ярушалаймхойн а сийлалла ЯхIудан халкъан долчул лакха ца далийтархьама. ⁸ Цу дийнахь Везачу Эло ярушалаймхой ларбийр бу. Царна юкъара уггар а гIорасиза верг а, Дауд-паччахь санна, ницкъ болуш хир ву, ткъа Даудан цIа царна хьалха Дела санна а, Везачу Элан Малик^д санна а хир ду.

⁹ И де тIекхаьчча, Ярушалайм-гIалина тIелеташ долу дерриг а халкъаш хIаллакдан волалур ву Со. ¹⁰ Ткъа Даудан цIенна а, Ярушалайм-гIалин бахархошна а кьинхетаман а, гечдаран доIанийн са шортта тIеIанор ду Ас. ТIаккха хьовсур уьш шаьш гоьмукъ^д чекх-баьккхина волчу Соьга. Цара цунах лаьцна белхарш дийр ду, цхьаь бен доцучу берана тIера санна, уьш гIайгIане хир бу дубхъарлерчу доьзалхочунна гIайгIане хиларе терра. ¹¹ Цу дийнахь Ярушалайм-гIалахь хIуттур долу белхар, МагIидда-арахь йолчу ХIадад-Римун меттехь хилла белхар санна, доккха хир ду. ¹² Мехкан бахархойн тукхамаш шаьш дол-долчохь доьлхур ду – Даудан цIийнан тукхамаш шаьш долчохь доьлхур ду, церан зударий шаьш болчохь боьлхур бу, Натин цIийнан тукхамаш шаьш долчохь доьлхур ду, церан зударий шаьш болчохь боьлхур бу, ¹³ Левин цIийнан тукхамаш шаьш долчохь доьлхур ду, церан зударий шаьш болчохь боьлхур бу, ШамаIин цIийнан тукхамаш шаьш долчохь доьлхур ду, церан зударий шаьш болчохь боьлхур бу, ¹⁴ дисина тукхамаш а шаьш дол-долчохь доьлхур ду, церан зударий а шаьш бол-болчохь боьлхур бу».

13 ¹ «Цу дийнахь кьинойх а, сийсазаллах а цIанбалийта Даудан цIенна а, Ярушалайман бахархошна а цхьа хьоста дIаделлалур ду.

² И де тIекхаьчча, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло, – Ас дIаIойур ю кху лаьтта тIера цIуйн цIераш, уьш кхин дагаоьхур бац. Ас иштта махка тIера дIабохур бу харцпайхамарш а, цIушна Iамал ян лар а дIадоккхур ду. ³ Нагахь санна цхьаммо пайхамаралла леладахь, иза дуьнен чу ваьккхинчу цуьнан дас а, нанас а цуьнга эр ду: „Хьо вехийла дац, Везачу Элан цIарах ахь харцдерг дийцина дела“. Цо пайхамаралла лелочу хенахь, цуьнан шен дас а, нанас а цунах тур чекх-доккхур ду.

⁴ И де тIекхаьчча, шена сурт хIоттийна хIорра а харцпайхамар Делан цIарах хаам бан хIуттур вац. Нах лебархьама, пайхамарийн духар

шайна тIедухур дац харцпайхамарша цкъачунна. ⁵ ХIораммо а эр ду: „Со пайхамар вац, со латталелорхо ву. Со бер долчу хенахь дуьйна лаьтта тIехь болх беш ву*“.⁶ Ткъа цуьнга эр ду: „Хьан некха тIехь моь-наш хIунда ду?“ Цо жоп лур ду: „Со везаш болчеран цIа чохь суна йиттина дела“, – аьлла».

ЖаIуьнан а, жен а кхоллам

- ⁷ «ХIай, тур! Айалохьа Сан жаIуьнна тIе, Суна уллора волчу стагана тIе, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – Нагахь санна жаIуьнна чов яхь, жа юкъара уьстагIий дIасадовдур ду. Ас Сайн куьг кIезиг болчарна дуьхьал хьажор ду.
- ⁸ Берриге а махкахь иштта хир ду, – боху Везачу Эло, – ши дакъа хIаллакдина а хир ду, лийр а ду, ткъа кхоалгIа дакъа дийна дуьсур ду.
- ⁹ И кхоалгIа дакъа Ас цIерга тосур ду. Дети лаладаре терра, лалор ду иза, деши цIандеш ма-хиллара, цIан а дийр ду. Соьга кхойкхур бу уьш, ткъа Суна хезар бу уьш. Ас эр ду: „Иза Сан халкъ ду“. Цара а эр ду: „Веза Эла – тхан Дела ву!“»

ТIаьххьара тIом а, Веза Эла схьавар а

14 ¹ Хьажал, Везачу Элан цхьа де тIекхочуш ду. И де тIекхаьчча, шуьгара яьккхина хIонс мостагIаша шун бIаьргашна хьалха дIасайоькьур ю шайна юкьахь. ² Ас дерриг а халкъаш Ярушалаймана дуьхьал тIом бан схьагулдийр ду. ГIала схьаяьккхина хир ю. Ценошна талораш дийр ду. Зударий сийсазбохур бу. ГIалин цхьа ах ийисаре юьгур ю, ткъа дисина халкъ гIаланах дIахадийна хир дац. ³ ТIаккха Везачу Эло, ара а ваьлла, оцу халкъашна дуьхьал тIом бийр бу, тIеман дийнахь Ша тIом ма-барра. ⁴ Цу дийнахь Цуьнан когаш Ярушалайм-ГIалина хьалха малхбалехьа лаьттаху зайт-диттийн^д лам тIехь дIахIуьттур бу. И лам шина декъе бекъалур бу малхбалера малхбузе-хьа йолчу шуьйрачу тогIица. Ах лам кIилбаседехьа дабер бу, ткъа

* 13:5 Цхьадолчу гочдарш тIехь: *лаьтта тIехь болх беш ву*. Iебархойн меттан тептар тIехь: *цхьаммо сох лай вина*.

^{13:7} Маттай 26:31; Марк 14:27.

важа ах кълбехъа дIабер бу. ⁵ Ацала кхаччалц дIаяьржина йолчу оцу Сан тогIенехула дIадовдур ду шу, яхIудхойн паччахъ хиллачу Iузи-ЯхIун деношкахъ мохк бегийча шун дай дIабевдда ма-хиллара. Паккха сан Веза Дела схъавогIур ву, Цуьнца цхъаьна массо а маликаш а.

⁶ И де тIекхъачча, серло а, шело а, йис а хир яц*. ⁷ И де цхъаь бен хир дац, Везачу Далла бен хууш доцу: я де, я буйса хир яц. Суьйренан хенахъ бен гучуер яц серло.

⁸ И де тIекхъачча, Ярушалаймера дийна хиш оьхур ду, царах ах хиш Дуьрачу хIордехъа, ткъа дисина ах Дуьненаюккъера хIордехъа. Иштта хир ду аьхка а, Iай а. ⁹ Ткъа Веза Эла дерриг а дуьненна тIехъ Паччахъ хир ву. Цу дийнахъ цхъа Веза Эла бен Дела санна лорур вац, Цуьнан цIарца бен Деле кхойкхур бац. ¹⁰ Кълбаседехъа йолчу Гибал-гIалара Ярушалаймана кълбехъа йолчу Римун-гIалина тIекхаччалц дерриг а латта Iариба-тогIи^д санна хир ду. Ярушалайм-гIала шен лекхачу меттехъ кхидIа а лаьттар ю. Иза хир ю Бен-Яманан кевнна тIера дуьхъарлерчу кевнан меттехъ долчу Сонерачу кевнна тIекхаччалц а, Хъананиал-бIаьвнна тIера паччахъан муттдоккхургана тIекхаччалц а. ¹¹ Нах цигахъ кхерам боцуш бехар бу, иза хIаллакIю кхоллам кхин кхочур бац Ярушалайм-гIалина. ¹² Ярушалайм-гIалина дуьхъал тIом бинчу массо а халкъашна Везачу Эло тухур долу ун иштта хир ду: хIораннан а дегI телхар ду, иза шен когаш тIехъ лаьтташехъ, цуьнан бIаьргаш телхар бу, бIаьргийн даьIахкашна юккъехъ лаьтташехъ, цуьнан мотт а багахъ телхар бу.

¹³ И де тIекхъачча, уьш Везачу Эло чIогIа боьхна хъуьйзуьйтур бу. Цара вовшийн куьйгех кадеттар ду, уьш вовшашна тIелетар а бу. ¹⁴ Ур-атталла ЯхIудан халкъо а тIом латтор бу Ярушалайм-гIалина дуьхъал**. Гонахарчу массо а халкъийн бахам схъагулбина хир бу – боккхачу барамехъ долу деши, дети, духарш. ¹⁵ Иштта мостагIийн меттаметтанашкахъ йолчу говрашна, вирбIарзанашна, эмкалшна, варрашна, муьлхха а кхечу хъайбанна а хъалха санна долу ун кхетар ду.

¹⁶ Юха Ярушалаймана дуьхъалдевллачу массо а халкъех биснарш хIора шарахъ Паччахъна, массо а ницкъийн Везачу Элана, Ибадат дан^д а, адамаш кхалораш кIелахъ Iаш долу деза денош даздан а схъаоьхур бу. ¹⁷ Нагахъ санна лаьтта тIера цхъа къам Паччахъна, массо а

* 14:6 *Серло а, шело а, йис а хир яц* – я иштта: *серло хир яц – шело а, йис а бен хир яц.*

** 14:14 *Я иштта: ЯхIудан халкъо а Ярушалайм-гIалахъ мостагIашна дуьхъал тIом латтор бу.*

14:8 Яхъазкхиал 47:1; Яхъъя 7:38; Довзийтинарг 22:1. 14:11 Довзийтинарг 22:3.

14:16 *Иамальяр 23:39-43.*

ницкыйн Везачу Элана, Ибадат дан Ярушалайме ца дагIахь, церан лаьтта тIе догIа догIур дац. ¹⁸ Нагахь санна мисархой, новкъа а бевлла, схьа ца багIахь, царна а догIа хир дац. Царна а дийр ду Везачу Эло ада-маш кхалораш кIелахь Iаш долу деза денош даздан ца богIучарна деш доллу таIзар. ¹⁹ Иштта таIзар дийр ду адамаш кхалораш кIелахь Iаш долу деза денош даздан богIур боцучу мисархошна а, массо а хал-къашна а. ²⁰ Цу хенахь говрийн горгалешна тIехь а дIаяздина хир ду: «Везачу Элана къобалдинарг», – аьлла. Везачу Элан цIа чуьра еш а хир ду, сагIа доккхучу кхерчана хьалхара сагIин кедаш санна, деза. ²¹ Ярушалаймехь а, ЯхIуд-махкахь а хIорра а яй массо а ницкыйн Везачу Элана къобалбина хир бу. СагIина леринарг дахьаш болчу массара а, и еш схьа а эцна, царна чохь кхехкор ду жижиг. Цу дий-нахь кхин хир вац цхьа а совдегар массо а ницкыйн Везачу Элан цIийнан кертахь.

Малъаки-пайхамаран тептар

Дешхълхе

Малъаки-пайхамаран тептар д'Аяздина дара Гийса дуйнен т'е валале пхобалг'ачу б'ешерашкахь, Ярушалайм-г'Алахь Делан ц'А юхаметта-х'Юттийначул т'Аьхьа. Цара Делаца бинчу бартана тешаме хилар карла-даккха динан дайшка а, халкъе а кхайкхар пайхамаран коьрта г'Айг'А ю. Шайн дахаре а, Далла Амалъяре а хьабжжина, Делан халкъана юкъахь жимдалар а, талхар а хилар гуш дара. Цунна ма-дарра дог'у саг'анаш Далла а ца дохуш, Цуьнан товрат-хьехамца а ца лелаш, Дела Г'ехавеш лелаш бу динан дай а, халкъ а. Делахь а Веза Эла схьавог'ур ву, Шен халкъана т'ехь кхел ярхьама а, и халкъ ц'андархьама а. Шена хьалхара Везачу Эло геланча воуьтур ву, некъ кечбайтархьама а, Шен барт кхайкхорхьама а.

1 ¹ Х'ара Везачу Эло Малъаки-пайхамарехула Исраилан халкъана бина хаам бу.

Везачу Элан Исраилан кьоме болу безам

² «Суна шу дезаделла», – боху Везачу Эло.

Ткъа аша: «Стенна т'ехь схьагайт'ина Ахьа Хьайн безам?» – боху.

«Иесав Якъубан ваша ма хилла? – боху Везачу Эло. – Делахь а, Сайн безам гайтархьама, Ас Якъуб а, цуьнан т'Аьхье а хаьржинера, ³ амма Иесав а, цуьнан т'Аьхье а д'Атеттинера. Ас цуьнан лаьмнх яьсса меттиг йира, ткъа цуьнан долахь долу латта яьссачу аренашкара чанг'Ал-кхашна д'Аделира».

⁴ Нагахь санна Иесаван т'Аьхьенах болчу эдомхоша: «Т'хо дохийна, амма дохийнарг оха меттах'Юттор ду», – бахахь, Везачу Эло иштта боху: «Цара меттах'Юттор ду, ткъа Ас дохор ду. Т'Ааккха церан меттигах „харцонийн меттиг“ эр ду, ткъа царах „Везачу Элан оьг'Азло гуттаренна т'ехь йолу халкъ“ эр ду».

⁵ Иза шун б'Аьргашна гур ду, т'Ааккха аша эр ду: «Везачу Элан сий-лалла Исраил-махкана арахьа а кхочу!»

^{1:2-5} ЕшаI-ЯхIу 34:5-17; 63:1-6; Ярми-ЯхIу 49:7-22; Яхьазкхиал 25:12-14; 35:1-15; Иамос 1:11, 12; Iабди-ЯхIу.

Динан дайшна лерина Везачу Элан хъехам

⁶ «КІанта ден сий до, иштта лено а шен олаохочун сий до. Нагахъ санна Со шун да велахъ, мичахъ ду Суна догІу сийдар? Нагахъ санна Со шун олахо велахъ, мичахъ бу Суна богІу ларам? – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. Ва динан дай, шу Сан цІе емалыйираш ма ду! Аша боху: „Оха муха емалйо Хъан цІе?“ ⁷ СагІа доккхучу Сан кхерчана тІе хъанал боцу кхача а бахъаш, боху-кх аша: „Оха муха сийсазваккхина Хьо?“ Везачу Элана лерина болчу кхачанан шуьнах цадашарца аша Со сийсазваккхина. ⁸ Къилахъ дац ткъа, сагІина дахъаш дерг Ёаързениг деача? Вон дац ткъа, сагІина деанарг астагІа я цамгар кхеттарг хилча? ДІакховдадел иштта дерг хъайн баьччанна – реза хир вариий те иза хуна, хьо дика тІе-оьцур вариий те цо?» – боху массо а ницкыйн Везачу Эло.

⁹ «Цундела шайх къинхетам бар дехалаш Деле. Ткъа шуьгара ишт-таниг долуш хилча, шу тІеэцалур дуй те Цуьнга, шуна дика а деш? – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ¹⁰ Цул гІолехъ хир дара, сагІа доккхучу Сан кхерчана тІехъ эрна цІе ца латторхъама, шух цхъаммо Сан цІийнан неІарш дІакъевлинехъ. Сан безам бац шуьга, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло, – шун куйгаша деанарг Суна тамехъ хир дац. ¹¹ Малх гучуболучуьра малх ДІабузучу кхаччалц сийлахъ хир ю халкъашна юкъахъ Сан цІе. Муьлххачу а меттехъ Суна лерина хаза хьожа йогІу хІуманаш а, цІена долу сагІанаш а дохур ду. Сийлахъ хир ю Сан цІе халкъашна юкъахъ, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ¹² Ткъа аша Со сийсазвоккху, Хъалдолчу Элана лерина долчу кхачанан шуьнах а ца дешаш, Цуьнан кхача дола а хеташ. ¹³ Цу тІе цунах лаьцна аша, марош хъала а ойуш, цадашарца иштта олу: „Ма кІордийна-кх хІара дерриге а!“ – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – Лачкыйна а, астагІа а, цомгуш долу а дийнаташ Суна лерина аша сагІина деача, резахиларца шун карара уьш тІеэца дезий те Аса? – боху Везачу Эло. – ¹⁴ НеІалт хуьлда, шен жена юкъахъ сакхт доцу боьрша уьстагІ боллушехъ, Хъалдолу Эла волчу Суна и уьстагІ сагІина бан ша чІагІо йина йоллушехъ, сагІина лерина сакхт долу дийнат дуьйш волчунна – боху массо а ницкыйн Везачу Эло. – ХІунда аьлча Со сийлахъ-воккха Паччахъ ву. Сан цІе а ю халкъашна юкъахъ кхераме».

2 ¹ Цундела, динан дай, шуьга ду хІара весет. ² «Нагахъ санна аша ла ца догІахъ, нагахъ санна Сан цІе лара шу догІаха тІедирзина дацахъ, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло, – Ас шуна неІалташ а кхайкхор ду, шун декъалдаршна сардамаш а духкур ду. ХІинцале а шуна

^{1:8} Карлабаьккхинарг 15:21.

сардам боълина Ас, аша шайн дегнаш Суна тГе ца дерзийна дела. ³ Ас шух схъайолучу тГаъхьенна таІзар дийр ду. Шун юъхь тГе кхелли кхус-сур ю Ас – шайн дезачу деношна аша лерина долчу саГанийн кхелли. Цуьнца цхъаьна шу а дІакхуьссур ду. ⁴ ТІаккха кхетар ду шу, и весет левихошца бина болу Сан барт ларбархъама Ас дина хиларх, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

⁵ Ас цаьрца бина болу барт дахаран а, машаран а барт бара. Дахар а, машар а Ас царна дІабелира, уьш Соьга ларамах буьзна хилийтархъама. Иштта хила а хилира – уьш Сан цІаре ларамах буьзна лаьтгара, Суна хьалха инзарбевлла бисира. ⁶ Церан багахь билггал бакъболу хьехамаш бара, харцдерг ца долура церан матта тІера. Уьш Соьца машарца а, догцІеналлица а лелара. Дукха адамаш къинош леточуьра совцийра цара. ⁷ ХІунда аьлча динан ден багано Делах лаьцна хааделларг лардан деза, ткъа адамаша цуьнга шайна хьехамаш байта беза, динан да^д массо а ницкъийн Везачу Элан геланча волу дела.

⁸ Амма шу, динан дай, нийсачу некъа тІера дІадирзина. Шайн хьехамаш бахъана долуш, дукха нах галбовлийтина аша. Аса левихошца бина болу барт бохийна аша, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – ⁹ Иштта Ас шу дерриг а халкъана хьалха дегаза а, юъхьІаьржа дина дІахІиттор ду, аша Сан некъаш лар ца до дела а, товрат-хьехаман гІуллакхаш тІехь аша озабезамаш лелабо дела а».

Кхечу къомах йолу зуда ялорах а, зуда йитарх а лаьцна

¹⁰ Цхъа да вац ткъа вайн? Цхъана Дала кхоьल्लीна дац ткъа вай? ХІунда хуьлу вай вовшашна ямартлонаш лелош, Дала вайн дайшца бина барт сийсаз а беш? ¹¹ ЯхІудхоша а ямартлонаш лелайо. Израил-махкахь а, Ярушалаймехь а дегаза хІума лелийна. Везачу Элана дезаш долу Цуьнан деза цІа сийсаздаьккхина яхІудхойн халкъо, хийрачу делан йоІ цо шена ялийна йолу дела. ¹² Иштта дерг лелош волу милла а Везачу Эло Якъубан тІаьхьенах дІахадавойла! Цунах цхъа а ма вуьсийла, массо а ницкъийн Везачу Элана саГІанаш дахийта!

¹³ Аша-м кхин а хІара а до: Везачу Элан саГІа доккхучу кхерчана тГе бІаьрхиш Іенадойту аша. Шу делха а доьлху, узарш а до, хІунда аьлча, Веза Эла кхин дІа ца хьожу аша деанчуьнга, Цо шун карара саГІанаш резахиларца тГе ца оьцу. ¹⁴ Аша-м хаттар до: «ХІун бахъанина?», – бохуш. И дера ду, къона волуш хъайна ялийначу зудчуьнца ахъа барт беш Веза Эла теш хилла дела. Ахь цу зудчунна ямартло йина, иза хъайн накъост а, бакъйолу зуда а йоллушехь. ¹⁵ Шегахь оьздангалла

* 2:10 *Цхъа да вац ткъа вайн?* – я иштта: *Вайн массеран да вац ткъа ИбрахІим?*

2:4 Лелар 3:11-13. 2:5 Лелар 25:12.

йолчу цхъаммо а и саннарг ца лелийна, хIунда аьлча Делан халкъана юкъахь хиндолу бераш хIоранна а хила ма лаба*. Цундела лар а лолаш, цхъаммо а ямартлонаш а ма лелаелаш шен къоналলেখь хиллачу зудчунна дуьхьал. ¹⁶ «ХIунда аьлча майра а, зуда а дIасакъастар ца деза Суна», – боху Исраилан халкъан Везачу Дала** «И деш волчо ша къизалলেখ вузаво, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – Цундела шайн синан тергам белаш, ямартлонаш ма лелаелаш».

Къематде герга ду

¹⁷ Аша Веза Эла шайн дешнашца кIадвина. «Оха муха кIадвина Иза?» – олу аша. «Муьлхха а зулам деш верг Везачу Элан бIаьргашна хьалха дика ву, Цо иштгачаьргахьа озабезам бо», – аларца, аша шаьш кIордадайтина Цунна. Я иштга аларца: «Мичахь ву нийса кхел еш волу Дела?»

З ¹ «Хьовсал, Ас Сайн геланча вохуьйтур ву, цо Суна хьалхара некъ кечбийр бу. ТIаккха аша лохуш волу Олахо цIеххьана Шен дезачу цIа чу вогIур ву. Шу хьобгуш волу бертан геланча – хьовсал, иза вогIур ву», – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

² Хьяьнга лалур ду те Иза схьавогу де? Мила латталур ву, Иза схьавеача? ХIунда аьлча Иза дерриге а лалош йолу цIе санна а, дерриге а цIандеш долу саба санна а ву. ³ Иза дети лалош а, цIандеш а верг санна охьахуур ву. Цо левихой цIанбийр бу, уьш, деши а, дети а санна, лалор бу Цо, хила деззачу тайпана Везачу Элана лерина сагIанаш цаьрга дахийтархьама. ⁴ ТIаккха Везачу Элана яхIудхойн а, ярушлаймхойн а сагIанаш тамехь хир ду, ширачу заманан деношкахь санна а, дIадаханчу шерашкахь санна а.

⁵ «Со шуна гергакочур ву кхел ян. Аса сихха тоьшалла дийр ду бозбунчашна а, кхечуьнца лелачарна а, харц дуйнаш кхуллучарна а, тIелаьцначу белхалочунна йогу ял дIалуш боцучарна а, йисинчу зудчунна а, бо берана а гIело ечарна а, тIевеанарг дIатоьттуш болчарна а, Соьга ларамах буьзна боцучарна а дуьхьал», – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

* ^{2:15} *Шегахь овздангалла йолчу цхъаммо а и саннарг ца лелийна, хIунда аьлча Делан халкъана юкъахь хиндолу бераш хIоранна а хила ма лаба – я иштга: Аша боху: «Шена чохь овздангаллин са долчу а, вайн дас ИбрахIима а изза ца дина ткъа?» Иза цо дина, амма ИбрахIимна лууш дерг хIун дара? Делан халкъана юкъахь долу бераш шен хилиьта лууш вацара ткъа ИбрахIим?*

** ^{2:16} *«ХIунда аьлча майра а, зуда а дIасакъастар ца деза Суна», – боху Исраилан халкъан Везачу Дала – я иштга: Амма аша боху: «„Нагахь санна хьайн зуда хьуна езаш яцахь, цунах дIакъаста мегар ду“, – боху Исраилан халкъан Везачу Дала».*

^{3:1} Маттай 11:10; Марк 1:2; Лака 1:76; 7:27. ^{3:2} Юал 2:11; Довзийтинарг 6:17.

Пайхамаро Везачу Элана юха тЕдерза аьлла кхайкхам бар

⁶ «Веза Эла волу Со хийца ца ло. Ткъа иштта шу а, Якъубан тЕаьхьенах дерш, цхъана а агГор хийца а ца делла! ⁷ Шайн дай баьхначу зама-нахь дуьйна Сан парзаш тЕра дЕадирзина шу, аша уьш лар ца дина. Суна тЕдерза, тЕаккха Со а шуьгахьа воьрзур ву, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – Амма аша хотту: „Муха тЕдерза тхо?“ – олий. ⁸ Адамна мегий те Далла къола дан? Ткъа аша Суна къола до. „Хун деш къола до оха?“ – хаттар до аша. Шайн долахь долчух уьтгалгЕа дакъа Суна цадаларца а, Суна доггу саГанаш цадахарца а до. ⁹ Хьуна тЕхь, дерриг а халкъ, неАлт ду, хунда аьлча аша Суна къола до. ¹⁰ Схьадайша шайн долахь долчух уьтгалгЕа дакъа дерриг а ЧЕоьнашна чу, Сан дезачу цЕа чохъ кхача хилийтархьама. Оцу тЕхь зейша Со, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – Ас дЕайеьллур яц ткъа шуна стигалан неАрш, тЕеАнор дац ткъа Ас шуна тоьал декъалдарш? ¹¹ Ас шун духьа доьхкур ду цЕазана лаьттан стоьмаш хЕаллакбар, иштта шун аренгара кемсийн таьллангаш а шайн стоьмех евр яц, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – ¹² Шух массо халкъаша декъалдинарш эр ду, хунда аьлча шун мохк безаме мохк хир бу», – боху массо а ницкъийн Везачу Эло.

Шена тешаме болчарна Дала ял ялар

¹³ «Шун дешнаш Суна хьалха кЕоршаме ду, – боху Везачу Эло. – Амма аша хаттар до: „Хун аьлла оха Хьуна духьал?“ – бохуш. ¹⁴ Аша элира: „Далла гЕуллакх дар эрна ду. Хун пайда бу Цо тЕедехкина декхарш вай кхочушдаран, массо а ницкъийн Везачу Элана хьалха вай сингаттаман духарш лелоран? ¹⁵ Вайна моттарехь кураберш ирс долуш бу. Иштта, харцонаш лелораш беркатехь Iаш бу, ткъа Дела зуйш берш а дийна буьсуш бу“».

¹⁶ ТЕаккха Везачу Эле ларамах буьзна болчара вовшашка олура, ткъа Везачу Элана, тидам бича, цара аьлларг хезира. Цунна хьалха дагалацаман тептар тЕхь дЕаязьеш яра Везачу Эле ларамах буьзначеран а, Цуьнан цЕе лоручеран а цЕераш. ¹⁷ «Уьш Сан хир бу, – боху массо а ницкъийн Везачу Эло. – Ас бекхам бечу дийнахь царах Сан долахь долу жовхЕар хир ду. Ас царах кьинхетам бийр бу, дас шена гЕуллакх деш волчу кЕантах кьинхетам баре терра. ¹⁸ ТЕаккха юха а гур ю шуна хьаналчунна а, Iесачунна а, Далла гЕуллакх деш волчунна а, воцучунна а юкъахь йолу башхалла».

^{3:10} Iамалъяр 27:30; Лелар 18:21-24; Карлабаьккхинарг 12:6; 14:22-29; Нахь-ми-Яху 13:12.

4 ¹ «Гур ду шуна, Аса бекхам бо де тЕкхочур ду, ткъа иза йогу пеш санна хир ду. ТПаккха кураллаш еш берш а, харцонаш лелош берш а – берриш а ча санна хир бу, уш тЕдогун долчу дийно багор бу, – боху массо а ницкыйн Везачу Эло, – церан я орам, я гаьннаш дуьтур дац. ²Ткъа Соьга ларамах дуьзна долчу шуна тЕхула нийсо тЕйоуьйту малх гЮттур бу, цуьнан зІаьнаршкахь дарба хир ду. Шу, божала чуьра арахецна долу эсий санна, кхиссалур ду. ³Іесанаш аша хьобшур бу, Ас бекхам бечу дийнахь шун когаш кІел уш чан санна хир болу дела», – боху массо а ницкыйн Везачу Эло.

Дахьедар а, чІагІо яр а

⁴ «Дагахь латтабелаш Сан ялхо волчу Муса-пайхамаран товрат-хьехам^д – Хъарибехь Ас цуьнга дІаделла долу парзаш а, тЕдехкинарш а, уш Израилан дерриг а халкъе кхочушдайтархьама.

⁵ Ас шуна тЕ Эли-ЯхІу-пайхамар воуьйтур ву, сийлахь а, къемате а долу Везачу Элан де тЕкхачале. ⁶ Цо дайн дегнаш берашкахьа дерзор ду, ткъа берийн дегнаш дайшкахьа дерзор ду, Со, дІа а ваийтина, Соьга шайн мохк дІа а къастабайтина, иза кхочуш хІаллак ца байтархьама».

^{4:5} Маттай 11:14; 17:10-13; Марк 9:11-13; Лака 1:17; Яхьъя 1:21.

Инжилан тептарш

Иийсас беана, Маттайс дАязбина болу хаза кхаъ

Дешхьалхе

Иийсас беана, Маттайс дАязбина болу хаза кхаъ – Иийса Дала Ша лур ву аьлла волу КЕлхьардохург хиларх лаьцна кхаъ бу. Цу КЕлхьардохучуьнгахула хьалха бинчу бартаца Иаш болчу Шен нахана дина валданаш кхочушдира Дала. Шена юкъахь Иийса винчу а, ваьхначу а жуьгтийн къомана хилла ца Иаш, дерриг а дуьненна а бу и хаза кхаъ.

Маттайс яздина тептар леррина кечдина ду. Тептаран хьалхарчу дакъош тЕхь Иийса дуьнен чу валарх а, Иза хих чекхвакхарх а, зерах а лаьцна дуьйцу (1:1–4:11). КхидИа тептаро дуьйцу Иийсас Галилай-махкахь нах тобарх а, нахана хьехамаш барх а лаьцна (4:12–18:35). Цул тЕаьхьа тептар тЕхь Иийсас Галилай-махкара Ярушалайм-гИала бинчу некъах а, Иийсан тЕаьхьарчу кИиранчохь хилла долчу гИуллакхех а, Иза жIарах дIатохарх а, веллачуьра денваларх а лаьцна ду (19:1–28:20).

ХIокху тептаро гойту, Иийса – Дала беллачу хьехамийн маьИна дан Ша бакъо йолуш волу а, Делан Олаллех лаьцна хьехамаш беш волу а воккха Устаз хилар. Дукхахболу Цуьннан хьехамаш пхеа декъе вовшахта мегар ду:

(1) Ламанан басера бина хьехамаш. Цу декъан коьрта маьИна – Стигалийн Олаллин бахархойн амал а, бехкаш а, бакъонаш а, хиндерг а ду (5–7 кортош);

(2) Шийтта мурд дIахьажош дина долу весет (10-гIа корта);

(3) Стигалийн Олаллех лаьцна долу хьекъале дустарш (13-гIа корта);

(4) Иийсан мурд хиларх лаьцна болу хьехамаш (18-гIа корта);

(5) Кху заманан чаккхенах а, хиндолчу Делан Олаллех а лаьцна хьехамаш (24–25 кортош).

Иийса схьавалар

(Лака 3:23-38)

1 ¹ХIара ду шуна Дала леррина къобалвинчу Иийсан схьаваларх лаьцна долу дАяздинарг. Иза Даудах схьаваьлла, ткъа Дауд ИбрахИман тЕаьхьенах хилла.

- 2 ИбрахИм Исхъакхан да хилла,
Исхъакх – Якъубан да,
Якъуб – ЯхИудан а, цуьнан вежарийн а да,
3 ЯхИуд – Парасан а, Зерахъан а да, ткъа церан нана
Тамара хилла.
Парас Хъацранин да хилла,
Хъацрани – Раман да.
4 Рам Иамминадабан да хилла,
Иамминадаб – Нахъшонан да,
Нахъшон – Салманан да,
5 Салман – БоІазан да. БоІазан нана Рахъаб хилла.
БоІаз Іабадин да хилла. Іабадин нана Рути хилла.
Іабади Юшайн да хилла,
6 Юшай – Даудан да хилла.
Дауд Сулим-паччахъан да хилла, цуьнан нана хъалха
УрхъаІугахъ марехъ хилла.
7 Сулим-паччахъ РахъбуІаман да хилла,
РахъбуІам – Аби-ЯхІун да,
Аби-ЯхІу – Асин да,
8 Аса – ЯхІушаптин да,
ЯхІушапти – Йораман да,
Йорам – Іузи-ЯхІун да,
9 Іузи-ЯхІу – Йовтаман да,
Йовтам – Ахъазан да,
Ахъаз – Хъузакх-ЯхІун да,
10 Хъузакх-ЯхІу – Маннашан да,
Маннаш – Аминан да,
Амин – Юши-ЯхІун да,
11 Юши-ЯхІу – Яхун-ЯхІун а, цуьнан вежарийн а да хилла. Цу
хенахъ дерриг а Исраилан къам Бавел-махка
дІадигна хилла.
12 Бавел-махкара цІа баьхкинчу хенахъ Яхун-ЯхІу Шалтаалан
да хилла,
Шалтаал Зурбабелан да хилла,
13 Зурбабел – Авадин да хилла,
Авади – Эльякъиман да,
Эльякъим – Узаран да,
14 Узар – ЦІадукъин да,
ЦІадукъа – Ахъмин да,

^{1:11} Сулим 24:14, 15; 2 Шерашкахъ 36:10; Ярми-ЯхІу 27:20.

- Ахьма – Аладин да,
 15 Алади – ЭлиІазаран да,
 ЭлиІазар – МатІанин да,
 МатІани – Якъубан да,
 16 Якъуб – Мареман майра волчу Юсупан да.
 Марема Іийса вина, Дала леррина Къобалвинарг^д аьлла, цІе
 йоккхуш волу.

17 ИбраІимна тІера Даудана тІе кхаччалц ейтта тІаьхье хилла, Даудана тІера Бавеле йийсаре бахийтталц – ейтта тІаьхье хилла, ткъа иштта ейтта тІаьхье кхиьна Бавелера юхабалийначул тІаьхьа Іийса дуьнен чу валлалц.

Іийса дуьнен чу валар

18 Цуьнан дуьнен чу валар иштта хилира: Іийсан нана Марем Юсупна ехна хилла. Амма иза маре яхале гучудаьлла Марем Делан Синах доьзалхочух хилар. 19 Цуьнан хин волу майра Юсуп чІогІа озда стаг хилла. Цо шайна юкъахь хьахаделла долу захало, нахала а ца доккхуш, дохо сацам бина хилла. 20 Цо цу гІуллакхах лаьцна ойла ечу хенахь, цунна гІенах Везачу Элан малик^д дуьхьалтесира. Малико элира:

«Даудан кІант^д Юсуп, Марем хъайна дІайига ма кхера, хІунда аьлча цуьнан кийрахь долу бер Делан Синах схьадаьлла ду. 21 Цо кІант вийр ву. Цуьнан цІе Іийса* тиллалахь, хІунда аьлча Цо Шен кьам кьинойх кІелхьардоккхур ду».

22 И шадерг а хилла, Везачу Эло Шен пайхамарехула аьлларг кхоуш хилийтархьама. Делан Йозанна тІера дешнаш иштта дара:

- 23 «ЙоІстага, берах а хилла, КІант вийр ву,
 Цуьнан цІе Имануал туьлтур ю.
 Иза „Тхобца Дела ву!“ – бохург ду».

24 Юсуп самаваьлча, цо, Везачу Элан малико ма-хьеххара, Марем шена маре схьялийра. 25 Амма бер дина яллалц, цо цунах куьг ца туьхира. Юсупа цу кІентан цІе Іийса тиллира.

Іийса волчу хьекъалчаш богІу

2 1 Іийса ЯхІуд-махкарчу Байтлахам-Гіалахь вина. Иза яра ХІа-род-паччахь олаллехь волу зама. Іийса дуьнен чу ваьлла жимма хан яьлча, Ярушалайм-гІала баьккира малхбалехьара хьекъалчаш. 2 Цара адамашка хобьтура: «Мичахь ву хІинцца дуьнен чу ваьлла волу

* 1:21 *Іийса* – иза «Везачу Эло кІелхьарвоккху» бохург ду.

1:18 Лака 1:27. 1:21 Лака 1:31. 1:23 ЕшаІ-ЯхІу 7:14 (Грекийн). 1:25 Лака 2:21.

жуйгтийн къоман паччахь? Тхуна къеггина схъакхетта* болу Цуьнан седа гира. Цундела, Цунна хьалха гора а хIуттуш, корта тоха даьхкина тхо». ³ Иза шена хезча, ХIарод-паччахь синтем байна хьавзира, ткъа цуьнца ерриг а Ярушалайм-гIала сингаттаме хилла дIахIоьттира. ⁴ ХIарода ша волчу кхайкхира шен махкара динан коьрта дай а, Iелам нах а. Цо цаьрга хьаттира: «Муьлхачу меттехь дуьнен чу вала везаш вара Дала леррина Къобалвинарг^д?» – аьлла.

⁵ Цара цуьнга жоп делира: «ЯхIуд-махкарчу Байтлахам-гIалара, хIунда аьлча шен йозанна тIехь пайхамаро аьлла ду:

⁶ „Хьо а, ЯхIуд-махкара Байтлахам-гIала,
ЯхIудан махкарчу сийлахьчу гIаланаш юкъахь лахара яц.
Хьан махкара вер ву,
Сан Исраилан къоман куьйгалхо хилла дIахIуттун верг!“»

⁷ ТIаккха ХIарода къайлаха шена тIе схъакхайкхира малхбалера баьхкина болу хьекьалчаш. Цаьргара цунна хиира, маца гучубаьлла стигалахь керла седа. ⁸ Байтлахам-гIала уьш дIахьажош, цо царна тIе-диллира: «Да а гIой, цу берах лаьцна доллу хIума а хаа хьовса. Шайна иза карийначул тIаьхьа соьга хаам бе, цига ваха а вахана, соьга а Цунна Ибадат^д дайта».

⁹ Паччахьо шайна тIедиллиначуьнга ла а доьгIна, уьш новкъа бевлира. Царна къеггина схъакхетта гина болу седа**, хьалха а баьлла, меллаша стигалахула дIабобдуш бара. ТIаьххьара а иза сецира нийсса и бер долчу меттигна тIехула. ¹⁰ Шайна и сурт гича, хьекьалчаш чIогIа хазаетта хьавзира. ¹¹ Шаьш цIа чу а дахана, шайна и Бер а, Цуьнан нана Марем а гича, цара, гора а хIиттина, кортош охьа а таIийна, Цунна Ибадат^д дира. ТIаккха Цунна совгIаташ а делира: деши а, хаза хьожа йогIу еза хIума а, деза хьакхар а. ¹² ТIаьхьо царна гIенах Дела дуйхьалтесира. Цо цаьрга ХIарод-паччахь волчу юха ма гIо элира. Цундела уьш кхечу новкъахула шайн махка дIабахара.

Мисар-махка дIабовдар

¹³ Хьекьалчаш дIабахча, Юсупна гIенах Везачу Элан малик^д дуйхьалтесира. Цо элира: «ХьалагIатта, схьаэца бер а, цуьнан нана а, Мисар-махка, вадий, дIагIо. Аса шайга хаам баллалц, цигахь Iе, хIунда аьлча ХIарод-паччахь и бер лохуш ву, иза ден гIерташ а ву».

* 2:2 *Къеггина схъакхетта болу Цуьнан седа* – я иштта: *малхбалехьа йолчу агIонгахь болу Цуьнан седа.*

** 2:9 *Я иштта: Царна малхбалехьа йолчу агIонгахь гина болу седа.*

2:6 *Мика-ЯхIу 5:2.*

¹⁴ Юсуп, сама а ваьлла, бер а, Марем а схьа а эцна, буйсанна Мисар-махка ведда д'авахара. ¹⁵ Х'арод-паччахь шен Йожаллех кхалххалц, уьш цигахь Гийра. Иштта кхочушхилира Везачу Эло пайхамарехула аьлларг: «Мисар-махкара аравалийтархьама схьа-кхайкхина Аса Сайн к'Анте».

Бераш дайар

¹⁶ Хьекьалчаша ша левинийла хийча, Х'арод-паччахь ч'ог'а об'г'азва-хара. Цо сихонца омра делира, Байтлахам-г'алахь а, цунна гонах йолчу ярташкахь а шина шарера далаза долу божабераш даьа аьлла. Цу бер-рийн хан цо билгалтьяьккхина хьекьалчашца шен хиллачу кьамелехула. ¹⁷ Цу т'ехь кхочушилла Ярми-Ях'у-пайхамарехула хилла болу хаам:

¹⁸ «Аз хеза Рами чохь,
инзаре мохь, тийжар хеза.
Рахьал йоьлху шен берашна,
амма цхьаммо а шен дог об'цийла цунна ца лаьа,
х'унда аьлча цуьнан бераш дийна дац».

Мисар-махкара юхаверзар

¹⁹ Х'арод-паччахь веллачул т'аьхьа Юсупна Мисар-махкахь юха а Делан малик дуьхьалтесира. ²⁰ «Хьала а г'аттий, — элира цо, — бер а, цуьнан нана а схьа а эций, Израил-махка д'аг'о, х'унда аьлча бер ден г'иргинарш белла».

²¹ Бер а, Марем а схьа а эцна, Израил-махка д'аваха новкьа велира Юсуп. ²² Шаьш цига д'акхачале, цунна хийна, Х'арод-паччахь кхел-хинчул т'аьхьа цуьнан дарже д'ах'оьттинарг паччахьан к'Ант Архул вуйла. Иза цига д'аваха ца х'оьттира. Амма цунна г'енах юха а малик дуьхьалтесира. Цо Юсупна цигара д'аваха т'едожийра. Т'аккха Юсуп Галилай-махка д'авахара. ²³ Уьш Назарт-г'алахь баха хевшира. Иштта кхочушхилира Дала пайхамарехула аьлларг: «Цунах назартхо эр ду».

Яхььяс кхайкхам бо

(Марк 1:1-8; Лака 3:1-18; Яхьья 1:19-28)

3 ¹ Цхьа зама т'екхаьчча, Яхьья Ях'уд-махкарчу яьссачу аренгахула кхайкхам беш волавелира.

² «Стигалийн Олалла генахь дац шуна! Дожко а довлий, Далла т'е-дерза!» — бохура Цо.

³ Яхььях лаьцна Еша'И-Ях'у-пайхамаро аьлла:

^{2:15} Х'уша'И 11:1. ^{2:18} Ярми-Ях'у 31:15. ^{2:23} Марк 1:24; Лака 2:39; Яхьья 1:45.

^{3:2} Маттай 4:17; Марк 1:15. ^{3:3} Еша'И-Ях'у 40:3 (Грекийн).

«Яьссачу аренгахь кхойкхучун аз хезаш ду:
Везачу Элана некъ кечбе!

Нисде Цунна хьалха некъан тачанаш!»

⁴ Цу хенахь Яхьбяс эмкалан тIаргIаных йина бедарш а лелайора, гIодаюккъе шуьйра тIаьрсиган доьхка а доьхкура. Юучу хIуманых цо билгалдаьккхинарг цIоз а, акха моз а дара. ⁵ Дукха адам догIура цунна тIе: Ярушалаймера а, ЯхIуд-махкара а, Йордан-хи йистехь дехаш долу адамаш а. ⁶ Шайх даьблачу кьиношна Далла хьалха доьхо а бовлий, Йордан-хи чохь шайш хих чекхдохуьйтура наха Яхьбьга.

⁷ Шена тIеобхуш дуккха а садукьой^д а, парушкой^д а гича, Яхьбяс элира:

«Шу лаьхьанан кIорнел а чIогIа зуламе адамаш ма ду! Хьан бина шуьга, тIедогIучу къематан дийнах кIелхьардовла деза аьлла, хаам? ⁸ Шу Далла тIедирзина делахь, шайн дахарехь иза гайта. ⁹ „Тхан да ИбрахIим ву“, – аьлча, шайш кIелхьардевр ду ма мотгалаш. Делан таро ю оцу Юхкучу тIулгех а ИбрахIимна тIаьхье ян. ¹⁰ Орамашна тIехула диг хьалаайина ду: шена тIе пайден болу стом латош доцу хIора дитт, хада а дой, цIера юккъе кхуссу. ¹¹ Шу Далла тIедирзина дела, Ас хих чекхдоху шу, амма сол тIаьхьа ван везарг сол нуьцкъала ву. Со Цунна мачаш кхехьа а хьакъ вац. Цо шу Делан Синах а дузур ду, цIарца а дахчор ду. ¹² Цуьнан карахь кIа ору баьхьа бу. Цо хьаьтгахь кIа цIандийр ду. КIа цIа чу схьагудийр ду, ткъа кегаш цкъа а дIайовр йоцучу цIера юккъахь ягор ю Цо».

Ийса хих чекхваккхар
(Марк 1:9-11; Лака 3:21, 22)

¹³ Галилай-махкара Йордан-хи тIе веара Ийса, Ша Яхьбьга хих чекхваккхийта. ¹⁴ Иза сацо гIоьртира Яхьбь:

«Со-суо ву Хьобга хих чекхваккхийта везаш верг. Ткъа Хьо-Хьуо ма веана суна тIе?»

¹⁵ Ийсас цуьнга элира: «Тахана шадерг а иштта хила дезаш ду. Бериг а Делан лаам вай кхочушбан беза».

Яхьбь Цо бохучунна резахира.

¹⁶ Ийсас Ша цуьнга хих чекхваккхийтира. Иза хи чуьра араволлушехь, Дала стигалш дIасаеллялийтира. Ийсана хьалха кхокханан суьртехь лакхара охьадогIуш долу Делан Са дIахIоьйтира. Иза нийсса Цунна тIе охьадеара. ¹⁷ Стигалара схьахезаш долчу озо элира:

«Иза ву Сан хьоме КIант! Цуьнца бу Сан лаам!»

^{3:4} Сулим 1:8. ^{3:7} Маттай 12:34; 23:33. ^{3:9} Яхьбь 8:33. ^{3:10} Маттай 7:19. ^{3:17} Додалар 22:2; Забур 2:7; ЕшаI-ЯхIу 42:1; Маттай 12:18; 17:5; Марк 1:11; Лака 9:35.

Ийса зер

4 ¹ Цул тІаьхьа Делан Сино Ийса яьссачу аренга дІавигира, иблисе Иза зейта. ² Шовзткъа де-буьйса марха^д кхобуш дІадаьлча, Иза чІогІа мацвелла хьаьвзира. ³ Иблисо, Цунна тІе а дахана, элира: «Хьо Делан КІант^д велахь, хьуьлла Іохкуш долчу тІулгашна тІедожаде, бепиг хила алий».

⁴ Ийсас жоп делира: «Делан Йозанна тІехь ма ду: „Адам деккъа цхьана баьпках дехаш дац. Цуьнан вузар — Делан багара схьадаьлла хІора дош ду“».

⁵ ТІаккха иблисо, Ийса езачу Ярушалайм-гІала а вигина, Делан цІийнан тхов буьххье хьалаваьккхира. ⁶ «Хьо Делан КІант велахь, — элира цо, — кхузара чукхоссало. Яздина ма ду: „Везачу Эло Шен маликашка Хьох лаьцна омра дийр ду“. Кхин а яздина ду: „Цара куьйгаш тІехь дІахьур ву хьо, хьан ког тІулгах а ца тасаболуьйтуш“».

⁷ Ийсас цунна жоп делира: «Амма яздина ду: „Хьайн Веза Дела зе ма гІерта“».

⁸ ТІаккха иблисо валийра Ийса боккхачу лам тІе. Цу буьххьера цо гайгира кху дуьненахь мел йолу пачхьалкхаш а, церан исбаьхьа хилар а. ⁹ «И Хьуна гуш мел дерг аса Хьуна дІалур ду, Ахьа суна, Далла санна, гора а хІоьгтина, Ибадат дахь!»

¹⁰ Ийсас элира: «ДІадала Суна уллора, иблис! Делан Йозанаш^д тІехь яздина ду: „Хьайн Везачу Далла бен ма де Ибадат, Цунна бен гІуллакх а ма де!“»

¹¹ Иблис Ийсана тІаьхьара дІадаьлча, Иза волчу маликаш схьагул-делира, Цунна гІуллакх а деш.

*Ийса Галилайхь хьехамаш бан волало**(Марк 1:14, 15; Лака 4:14, 15)*

¹² Яхьья набахти чу воьллина аьлла Шена хезча, Ийса Галилай-махка юхавирзира. ¹³ Назарт-гІала а йитина, Иза Кьапарнам-гІалахь ваха хиира. И гІала Галилай-Іомана йистехь Іохкуш долчу Забул-мехкан а, Наптал-мехкан а латтанаш тІехь хилла. ¹⁴ Иштта кхочушхилира ЕшаІ-ЯхІу-пайхамарехула аьлларг:

¹⁵ «Забул-мехкан а, Наптал-мехкан а латтанаш а,
Галилай-хІорда тІекхачале, Йордан-хил дехьа йолу кхечу
къаьмнийн нехан Галилай!»

^{4:1} Іебархошка 2:18; 4:15. ^{4:4} Карлабаьккхинарг 8:3. ^{4:6} Забур 90:11, 12. ^{4:7} Карлабаькккхинарг 6:16. ^{4:10} Карлабаькккхинарг 6:13. ^{4:12} Маттай 14:3; Марк 6:17; Лака 3:19, 20. ^{4:13} Яхьья 2:12. ^{4:15, 16} ЕшаІ-ЯхІу 9:1, 2.

16 Боданехъ Ийначу халкъана йоккха серло гира!
 Иожаллин ИндагIехъ болчу махкахъ Ийначу нахана серло
 къеггина дIахIоьттира!»

17 Цу хенахъ дуйна схъа Ийса кхайкхам бан волавелира: «Стигалийн Олалла генахъ дац шуна! Дохко а довлий, Далла тIедерза!» – бохуш.

Ийсас веа стаге, Шен мурдаш хила олий, кхойкху
 (Марк 1:16-20; Лака 5:1-11)

18 Цъхана дийнахъ, Галилай-Иам йистехула дIавоьдуш, Ийсана ши ваша гира: ШамIий, тIаьхьо Кипа аьлла цIе тиллина волу, Иандаррий. Уьш чIерийлецархой бара. Кхунна гиначу хенахъ ши ваша хи чу чIерий лобцу бой тосуш воллура.

19 «Суна тIаьхьахIитта, – элира цаьрга Ийсас, – ткъа Аса хIинца дуйна адамийн синош лецархой дийр ду шух».

20 Уьш, сихонца шайн бойнаш а йитина, Ийсана тIаьхьахIиттира.

21 Уьш дIабоьлхуш, Зевадин ши кIант – Якъуб а, цуьнан ваша Яхъья а гира Ийсана. Ший а ваша шайн деца Зевадица хинкеман чохъ вара, чIерий лоцу бойнаш тоеш. Ийсас уьш а кхайкхина тIе-балийра. 22 Уьш, шайн да а, хинкема а дитина, Ийсана тIаьхьахIиттира.

Ийсас дукха нахана хъехам бар а, дарбанаш дар а
 (Лака 6:17-19)

23 Ийса берриг Галилай-махкахула волавелира. Цо нехан гуламан цIеношкахъ Iамадора, Стигалийн Олаллех хаза кхаьд кхайкхабора, нах массо а цамгарех тобора. 24 Цунах лаьчна хабар ерриг Сири-пач-хьалкхехула дIадаьржира. Ийса волчу балабора тайп-тайпана цамгарш кхетта болу нах: жинаша хьийзош берш а, лазар догIуш берш а, шен дегIан дола ца далуш берш а. Царна массарна а Цо дарба а дора. 25 Дукха адам дара Цунна тIаьхьа лелаш Галилайра а, Иттшахьар-махкара а, Ярушалаймера а, ЯхIуд-махкара а, Йордан-хил дехъа Iаш долу адамаш а.

Ламанан басера кхайкхам бар

5 1 Цъхана дийнахъ Ийсана уллохъ дукха адам гулделлера. Иза, ламанан басы хьалаваьлла, охьахира. Ийсана тIе гулбелира Цуьнан мурдаш. 2 ТIаккха Ийса царна хъехам бан волавелира:

*Декъалбинари**(Лака 6:20-23)*

- 3 «Декъалбина бу миска са долуш болу нах – уьш, Стигалийн
Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь бу.
- 4 Декъалбина бу боьлхуш берш – церан дог оьцур ду.
- 5 Декъалбина бу эсала амал ерш – дерриг а дуьне
церан хир ду.
- 6 Декъалбина бу бакъоне кчаца хьагбелларш – Дала церан лаам
кхочушбийр бу.
- 7 Декъалбина бу кьинхетаме берш – царах а бийр бу
кьинхетам.
- 8 Декъалбина бу цIена дог дерш – царна Дела гур ву.
- 9 Декъалбина бу нахана юкьахь машаре гIуллакх лелорш –
царна, Делан бераш ду аьлла, цIе туьллу ю.
- 10 Декъалбина бу, бакъонна тIаьхьаИттина аьлла, таIзаре
озийнарш – уьш, Стигалийн Олалла тIе а лаьцна,
Далла уллохь бу».

*Сийсаздарна дуьхьало яр**(Марк 9:50; Лака 14:34, 35)*

¹¹ «Декъалдина ду шу, наха сийсаза дохуш, тIаьхьа а бевлла, харц хабарш а дуьйцуш, Со бахъана долуш бехкедеш лелаш делахь.
¹² Хазахетарца даккхийделаш! ХIунда аьлча стигалшкахь йоккха ял хир ю шуна. Иштта хьийзийна пайхамарш а, шул хьалха хилла болу».

¹³ «Шу Лаьттан туьха ду. Нагахь санна туьхан чам дIабаьлча, иза му-
ха дурдийр ду? Иза, нахе когашца хьеша а хьешийтина, дIакхоссан
бен, цхьанна а хIуманна пайдена дац.

¹⁴ Шу дуьненан серло ю. Ламанан буьххьехь лаьтташ йолу гIала
кьайляккха йиш яц. ¹⁵ Иштта латийна йолчу стогарна тIехула
кхаба ца хIоттайо – иза лаккхахь дIахIоттабо, цуьнга чохь мел
волчунна а серло ялийта. ¹⁶ Нахана шуьгара серло гойла, шун ди-
ка гIуллакхаш гайтархьама а, адамашка Далла хастам байтархьа-
ма а».

^{5:4} ЕшаI-ЯхIу 61:2. ^{5:5} Забур 36:11. ^{5:6} ЕшаI-ЯхIу 55:1, 2. ^{5:8} Забур 23:3, 4.

^{5:10} 1 Кипин 3:14. ^{5:11} 1 Кипин 4:14. ^{5:12} 2 Шерашкахь 36:16; Векалийн 7:52.

^{5:13} Марк 9:50; Лака 14:34, 35. ^{5:14} Яхьъя 8:12; 9:5. ^{5:15} Марк 4:21; Лака 8:16;

11:33. ^{5:16} 1 Кипин 2:12.

Товрат-хъехамах лаьцна

¹⁷ «Ма мотталаш, Со товрат тІера хъехамаш я пайхамарша яздинарш дІадаха веана. Со и хъехамаш дІабаха веана вац, ткъа уьш кхочушбан веана ву. ¹⁸ Аса чІагІо йо шуна: стигаллий, латтий дозуш а долуш, товрат-хъехамашна юккъера цъба элп я цъба сиз а дІадоккхур дац, цу тІехъ аьлларг кхочушхиллалц. ¹⁹ Товрат-хъехам тІера кІеззиг долу хІума а талха а дина, нахе а изза де бохуш верг Стигалийн Олаллехъ лакхара мах болуш хир ву. Ткъа шена тІедиллина долу парз кхочуш а деш, иза нахе дІа а кховдош хилча, иза лакхара лорур ву. ²⁰ Аса боху шуьга: нагахъ санна шун Делан лаамехъ хилар^д парушхойн а, Іелам нехан а чул лакхара ца хилахъ, Стигалийн Олалла тІелаца а, Далла уллохъ хила а шун йиш хир яц».

ОьгІазлонах лаьцна

²¹ «Шуна ма-хаъара, вайн дайшка аьлла хилла: „Адам ма де. ХІора стаг вийна волу зуламхо кхелахочо жьопе озор ву“. ²² Ткъа Аса боху шуьга: шена уллорачунна оьгІазвахана волу хІора стаг кхелахочо жьопе озор ву. Стага шен вешина а „Іовдал!“ аьллехъ, цунна коьртачу кхеташоно таІзар дийр ду. Шена уллохъ волчуьнга: „Яьсса хІума!“ – аьлла, вистхилларг, жьожхатин цІера хьалха а хІоттийна, жьопе озор ву. ²³ Цундела хью Далла сагІа даккха вьодучу хенахъ цъбаъ хъайна реза воцуш хилар хъайна дага дагІахъ, ²⁴ и совгІат сагІа доккхучу кхерчана йисте охъа а диллий, цу стагаца куьйге ваха хъажа. Цигара юхавирзинчул тІаьхъа дийр ду ахъа Далла гІуллакх.

²⁵ Хьо кхелахочуьнга дІавала кечвеллачуьнца, шайш цига дІакхачале, катоххий барт бан хъажа, куьйге а гІо. Ахъа иза ца дахъ, хъан довхочо хьо кхелахочуьнга дІалур ву, ткъа цо гІаролхочуьнга а велла, набахти чу кхуссуьйтур ву. ²⁶ Билггала боху хьобга: цигара хьо аравер вац, тІаьхъарчу шайнна тІекхаччалц, дерриг а хъайн декхар дІаделла а бен».

Майра зудчунна тешаме хиларх лаьцна

²⁷ «Шуна хезний: „Нахаца ма лела“, – аьлла хилар?²⁸ Ткъа Аса боху шуьга: нехан зудчуьнга ямарта ойланца дІахъаьжначо шен даг чохъ зуда-майрачун юкъаметтиган тешаме хилар дІадаьккхина. ²⁹ Нагахъ санна хъан аьтту бІаьрг кьинош летош белахъ, иза сьха а баккхий, дІакхосса. Хъайн дегІан цъхана меженех валар гІоле ду хьуна, жьожхатин

^{5:18} Лака 16:17. ^{5:21} Арадаккхар 20:13; Карлабаьккхинарг 5:17. ^{5:27} Арадаккхар 20:14; Карлабаьккхинарг 5:18. ^{5:29} Маттай 18:9; Марк 9:47.

цѢргахъ вагавойтучул. ³⁰ Хъайн аьтту куьг къилахъ долчунна тѢгѢр-
таш делахъ, и куьг дІа а даккхий, дІакхосса. Хъайн дегІан цхъана ме-
женах валар гІоле ду хъуна, жобжахатин цѢргахъ вагавойтучул».

ДІасакъастарх лаьцна

³¹ «Аьлла ду: „Шен зудчуьнца дІасакъаьсташ волчо цунна йозанца
тоьшалла дала деза“. ³² Ткъа Аса боху шуьга: зуда тешаме ца хиларца
доьзна доцучу дІасакъастаро, зуда нийса боцучу некъа тѢе тоьтту. И
санна йолу зуда ялочо ямартло йо».

Дуй баарх лаьцна

³³ «Вайн дайшкара дуьйна аьлла ду: „Айхъа Везачу Элана биина бо-
лу дуй ма къарбе, иза кхочушбан хъажа“. ³⁴ Ткъа Аса боху шуьга: цкъа
а дуй ма баа. Стигалех а ма е чІагІо – иза стигалийн Паччахъан ша-
хъар^д ю. ³⁵ Лаьтгах а ма е чІагІо – Латта а Делан Олаллехъ ду. Яруша-
лаймах лаьцна а ма баа дуй – иза веза воккхачу Паччахъан гІала ю.
³⁶ Шайн коьртах лаций а ма е чІагІо, хІунда аьлча коьртара цхъа чо я
кІайбан а, я Іаржбан а шун ницкъ кхочур бац. ³⁷ Шаьш, „хІаь“ аьлла,
чІагІо яхъ, иза „хІаь“ хилийта. „ХІан-хІа“ шайн ала дезахъ, цу тІехъ
латта. Цу шина дашал сов даьлларг – иблисан лаам бу шуна».

Бекхам барх лаьцна

³⁸ «Шуна хезна ду хъалха аьлла хилларг: „Хъайн бІаьрг баккхяхъ, –
цунна дуьхъал бІаьрг баккха, цергана дуьхъал церг яккха“. ³⁹ Аса-м
шуьга боху: хъайна зулам динчунна дуьхъал ма вала. Хъайна аьтту бес-
ни тѢе тІара тоьхнехъ, аьрру агІор йолу бесни а зуламхочунна тІеерзае.
⁴⁰ Кхелехъ хъуна тІера коч а къевсина, хъайца девне ваьллачунна, мел
еза елахъ а, важа бедар а дІало. ⁴¹ Хъайна ницкъ а беш, хъайга эзар
гІулч яккхийта гІортахъ, ши эзар гІулч а йоккхуш, дІагІо. ⁴² Хъайга
хІума йиэха веанчун дехар кхочуш а де, хъайга юхалург еха веанчунна
букъ а ма берзабе».

МостагІчуьнга болчу беамамах лаьцна

⁴³ «Шуна хезна хъалха аьлла хилларг: „Хъайн уллораниг веза, мос-
тагІчуьнца гоме а хила“. ⁴⁴ Ткъа Аса боху шуьга: шайн мостагІий беа,

^{5:30} Маттай 18:8; Марк 9:43. ^{5:31} Карлабаьккхинарг 24:1-4; Маттай 19:7; Марк
10:4. ^{5:32} Маттай 19:9; Марк 10:11, 12; Лака 16:18; 1 Коринтхошка 7:10, 11.

^{5:33} Іамалъяр 19:12; Лелар 30:3; Карлабаьккхинарг 23:21. ^{5:34} Якъуба 5:12;
ЕшаІ-ЯхІу 66:1; Маттай 23:22. ^{5:35} ЕшаІ-ЯхІу 66:1; Забур 47:3. ^{5:38} Арадак-
кхар 21:24; Іамалъяр 24:20; Карлабаьккхинарг 19:21.

хъайна зулам деш берш Деле беа — ⁴⁵ шайн стигалахь волчу Ден бераш шу хилийта. Цо цхъа а ца къаставо шуна: Цо малх массарна а къобгуйту — дикачунна а, вочунна а. ДогIа а Цо цхъатерра доуьйту Шен лаамехь болчарна а, боцучарна а. ⁴⁶ Шуна шайца дика берш бен безаш ца хилча, цунах хIун пайда хир бу? Иза санна йолу юкъаметтиг-м ял йоккхучара а лелайо шуна. ⁴⁷ Шайн вежаршка бен аша салам луш ца хилча, цунах тамаш бан меттиг яц шуна. И санна йолу юкъаметтиг дин доцучу наха а лелайо шуна. ⁴⁸ Цундела, шайн стигалахь волу Да санна, дуьззина цIена хила».

СаГIаналъьина

6 ¹ «Варелаш, шаьш Далла деш долу гIуллакх нахана гайта гIерташ ма лелалаш. Иза аша шайгара далийтахь, шун стигалахь волчу Дегара ял хир яц шуна. ² Айхъа саГIа лучу хенахь, иза нахе кхайкхо ма гIерта, шалхалла йолчу наха санна, гуламан цIенош чоххый, ураман некъашкахь шаьш нахе хастадайтархъама. Аса тоьшалла до шуна: царна йогIуш йолу ял иштта а дIакхаьчна шуна. ³ Айхъа мискачунна саГIина хIума лучу хенахь хъайн аьрру куьйге а ма хайита аьтту куьйго лелош дерг, ⁴ айхъа лун саГIа къайлаха хилийта. Шадерг а гуш волчу хъан Дас хъуна йогIу ял дIалур ю».

ДоIаналъьина

(Лака 11:2-4)

⁵ «Шаьш доIа дечу хенахь шайца шалхалла йолчу нахах дIа ма тарло, гуламан цIенош чохь а, ураман некъашкахь а нахана шаьш гайтархъама доIанаш дан дIахIуьттун болчу. Аса тоьшалла до шуна: царна шайна йогIуш йолу ял дIакхаьчна. ⁶ Ткъа ахъа хъайн доIа дечу хенахь, хъайн цIа чу а валий, чIогIа неI тIе а таттий, къайлаха волчу хъайн Дега доIа де. Къайлаха мел дерг гуш волчу хъан Дас богIу мах хадор бу хъан. ⁷ Ткъа айхъа доIа дечу хенахь, кхечу къаьмнех болчу наха санна, ца оьшуш мел дерг ма дийца. Царна моьтту, шаьш къамел дукха мел до а, иза дикахо дIахезар ду Далла. ⁸ Царах дIа ма тарло, хIунда аьлча шун Дена аш Шега дехар а дале хаьа, шуна хIун оьшу. ⁹ Цундела шаьш доIа дечу хенахь хIокху дешнашна тIе тидам бахийта:

Тхан стигалара Да!

Хъан цIе сийлахь хуьлда!

¹⁰ Хъан Олалла тIекхочийла.

Стигалшкахь санна, лаьтгахь а Хъан лаам кхочушхуьлийла.

¹¹ Тахана даьал напха лохъа тхуна!

- 12 Дехъа тхуна геч,
 тхайна декхарийлахъ болчарна оха ма-гечдарра.
 13 Хъарам лаамна кІел а ма дахийтахъара Ахъа тхо,
 иблисах а лардахъара*.

14 Наха шуна йинчу хъарамаллина аша гечдахъ, стигалахъ волчу шун Дас шуна а дийр ду геч. 15 Амма шу шайна вас йинчарна даггара къинтІера ца довлахъ, шун Да шуна а вер вац аша летийначу къиношна къинтІера».

Марха кхабарх лаъцна

16 «Шаш мархад кхобучу деношкахъ, шалхалла йолу нах санна, олла а делла, дастам девлла ма лела, хІунда аьлча уьш шаш марха кхобийла нахана дІагайта гІерташ лела. Аса ма-аллара, царна йогуш йолу ял дІакхаьчна шуна. 17 Айхъа марха кхобучу хенахъ хъайн юьхъ а йилий, хила ма-веззара лела, 18 нахана хъуо марха кхобуш вуйла а ца гойтуш. Хъан Дена иза хууш ду хъуна, Иза хъуна гуш вацахъ а. Шадерг а гуш волчу хъан Дас хъуна йогу ял дІалур ю».

Стигалахъ шун хир долу хъал

(Лака 12:33-36)

19 «Дуьненан хъал ма гулде. Иза, нецано а талхош, мекхано хІаллак а деш, лаьтгар ду, я къуша, чу а бевлла, лачкъийна дІахъур ду. 20 Стигалахъ гулде шайна хъал. Цигахъ иза нецано талхор а дац, мекхано хІаллак а дийр дац, я къуша, чу а бевлла, дІа а хъур дац. 21 Хъан хъал долчоь хъан дог а хир ду.

22 Стеган бІаьрг цуьнан дегІан серлонан хьоста ду. Цундела хъан ши бІаьрг цІена беллахъ, хъан дерриге а дегІ серлонах дуьзна хир ду. 23 Амма хъан бІаьргаш цІена бацахъ, хъан дерриг дегІ а бодане ду! Цу боданал бен хьох серло яцахъ, ма инзаре боккха хила беза-кх и бода!

24 Цхъана стеган шина элан ялхо хила йиш яц. Цунна цхъа хІусамда везар ву, важа везар вац, я цхъанна хьесталур ву, ткъа вукхунах вешар вац. Цундела цхъаьний — Далла а, хьолана а ялхой хилалур дац шу».

Хъайн хъашташна са ма гатде

(Лака 16:13; 12:22-31)

25 «Цундела Аса боху шуьга: дахаран дуьхъа юучунна, молучунна са ма гатде. Шайн дегІан дуьхъа духарна а са ма гатде. Шун дахар юучул

* 6:13 Цхъадолчу керла дІаяздинчу тептаршкахъ гІетоьхна ду: *ХІунда аьлча массо ханна а Хъан ю Пачхьалкх а, нуьцкъалалла а, сийлалла а. Амин.*

6:14, 15 Марк 11:25, 26. 6:19 Якъуба 5:2, 3.

дезах ду шуна, ткъа дегI духарал дезах ду. ²⁶ Хьовсал стигаларчу олхазаршка! Цара хIумма дIа а ца йоь, хьакха а ца хьокху, ялташ чу а ца дерзадо. Амма стигалахь волчу шун Дас уьш кхобу. Шун дахар олхазарийнчул а дораха ду теша? ²⁷ Я шуьга цу тайпана сагатдарца шайн дахар цхъана сахътана дахдалийталур ду теша?

²⁸ Бедар бахъана долуш са хIунда гатдо аша? Хьажал аренгахь тIедолуш долчу петIамат-зезагашка. Цара цхъа а тайпана къа а ца хьоьгу я шайна бедарш а ца тоьгу. ²⁹ Амма Ас боху шуьга, ур-атталла шен хьолан возаллехь Сулим-паччахь а ца кечлора цу зезагех муьлхха а санна. ³⁰ Иштта эрна арахь тIедолуш долу зезагаш а Дала цу тайпана кечдеш хилча, кхана уьш цIергахь догур доллушехь, шу кхин а чIогIа кечдийр ма ду, Делах кIезиг тешаш дерш.

³¹ Цундела кест-кестта: „Оха хIун юур ю теша?“ , я: „ХIун мер ю теша?“ , я: „ХIун тIеюхур ю теша?“ – бохуш, шайн са ма гатде. ³² Цу тайпана сагатдо кхечу къаьмнех болчу наха. Ткъа шун стигалахь шайн Даву, шуна мел оьшург хаа а хууш. ³³ Уггар хьалха Делан Олалла^д а, Цуьнан лаам а лаха. Важа дерриг а Дала шуна лур ду. ³⁴ Кханенна сагатдеш оила ма е – цуьнан шен Даву. ХIора де а шен гIайгIа яхъаш догIу».

Емалдар

(Лака 6:37, 38, 41, 42)

7 ¹ «Цхъанна а кхел ма е, Дала шуна а кхел йийр яц. ² Аша нахана кхел ярх terra, шуна а кхел йийр ю. Аша нехан ма-хаддора, Дала шун а хадор бу мах. ³ Хьайна уллохь волчун бIаьргара чамхалге хIунда хьоьжу хьо, хьайн бIаьргара хен а ца гуш? ⁴ Хьоьга муха алалур ду хьайн веше: „Схьаьжал, аса бIаьргара чамхалг дIайоккху хьуна“, хьайн бIаьргахь хен боллушехь? ⁵ Шалхонча, цкъа хьайн бIаьргара хен дIабаккха, тIаккха са гур ду хьуна, хьайн вешин бIаьргара чамхалг схьаяккха.

⁶ Далла гергахь еза йолу хIума жIаьлеш дIа ма луо, уьш, юха а дирзина, шух летар ду. ЖовхIарш хьакхарчашна хьалха а ма кхисса, цаьрга уьш ца хьешийта».

Диэха, лаха, неIетта

⁷ «Деле диэха – Цо дехнарг лур ду шуна. Дела лаха – Иза карор ву шуна, неI тоха, иза дIайоьллур ю шуна, ⁸ хIунда аьлча хIора доьхучунна жоп ло Дала, лохуш волчунна карадойту, неI тухучунна – схьайоьллуйту.

⁹ Шуна юкъахь вуй теша стаг, шега шен кIанта бепиг дехча, цуьнга тIулг кховдон верг? ¹⁰ Я чIара бехча, цуьнга лавъха кховдон верг?

^{6:29} Сулим 10:4-7; 2 Шерашкахь 9:3-6. ^{7:2} Марк 4:24.

¹¹ Шаьш мел къиза делахь а, шайн берашна оьшург аша луш хилча, стигалахь волчу шун Дас мел дукха дика болх бийр бу Шега доьхуш волчунна! ¹² Цундела нахаца йолу юкъаметтиг уьш шайца схьа хила ма-лаьара лелае. Иза товрат тЕра бинчу хьехамашна а, пайхамаршна яздинчунна а тЕра схьадогIуш ду».

Дахарехь готта некъ лаха
(Лака 13:24)

¹³ «Далла уллорачу дахаре боьду некъ готта бу шуна. Цундела готта ков а, некъ а лаха. Шуьйра ков а долуш, шуьйра некъ – иза стаг хIаллакьхуьлу некъ бу. Дукха нах дабоьлху цу новкъахула. ¹⁴ Дахарна тЕвоьдучохь долу ков готта ду, цу тЕе боьдуш болу некъ хала бу. КIеззигчарна бен иза кара а ца бо.

¹⁵ УьстагIийн аматехь шайна дуьхьал хIуьттуш болчу харц-пайхамарех ларлолаш. Кийрахь луьрачу берзан дог ду шуна церан. ¹⁶ Уьш шайн стоьмаца бевзар бу шуна. Гулийой аша коканийн кулла тЕра кемсаш я вирбаI тЕра комарш? ¹⁷ Дикачу дитто дика стом ло, ткъа вуочу дитта тЕхь вон стом кхуьу. ¹⁸ Дикачу дитта тЕхь вон стом кхиа а йиш яц, амма вуочу дитта тЕхь дика стом а ца хуьлу. ¹⁹ ХIора вон дитт, цу тЕхь дика стом кхуьуш бацахь, схьа а хададой, цЕра юккъехь дагадо. ²⁰ Иштта, харцпайхамарш церан гIуллакхаша бовзуйту.

²¹ ХIора Соьга: „Ва сан Веза Эла“ бохуш волчо Стигалийн Олалла тЕлоцур дац. Цига кхочун верг стигалахь волчу Сан Ден лаам кхочуш а беш, Цунна муьтIахь хила веза. ²² Дуккха а болчара эр ду Соьга цу дийнахь: „Ва Веза Эла! Хьан цIарах ца бора оха Делера болу хаам? Хьан цIарах дIа ца лелхадора оха жинаш? Хьан цIарах ца бора оха дуккха а тамашийна белхаш?“ ²³ Ткъа Аса цаьрга эр ду: „Генадовлал Суна уллора, харц белхаш лелош дерш! Суна шу цкъа а девзаш ца хилла!“»

МуьтIахь хиларе кхайкхар
(Лака 6:47-49)

²⁴ «Цундела Соьга ла а дугIуш, Аса аьларг деш верг шен шахьар^д буточу тархана тЕхь юттучу стагах тера ву. ²⁵ ДогIа а тЕдоьттина, хиш а дистина деана, чIогIа мох а хьаькхна, амма цуо дина долчу цIенна хIумма а ца хилла, хIунда аьлча цу цIийнан бух буточу тархана тЕхь боьттина бу. ²⁶ ХIинца Аса бохучуьнга ладугIуш воцург шен цIийнан бух гIамаршна тЕхь боьттинчух тера ву. ²⁷ ДогIа а деача, хиш дистина а деача, мох а хьаьккча, цуьнан цIа тIе а кхетта, доьхна дIадаьлла, схьаэца хIума а доцуш».

^{7:12} Лака 6:31. ^{7:19} Маттай 3:10; Лака 3:9. ^{7:20} Маттай 12:33. ^{7:23} Забур 6:9.

²⁸ Ийса и дешнаш аьлла ваьлтча, адамаш Цуьнан хьекьалх чЮгГа цецдевллера, ²⁹ хЮнда аьлча церан Йеламчу наха санна а доцуш, олалла долчо санна хьобхура Цо.

Ийсас дIа ца йобьрзу чкьуран цамгар йолу стаг туовар

(Марк 1:40-45; Лака 5:12-16)

8 ¹ Ийса ламанан басера охьавоьссича, Цунна тIаьхьа дукха адам хЮьттира. ² Цунна тIе веара чкьураца ца йобьрзу цамгар йолу цхьа стаг. Ийсана хьалха гора а хЮьттина, цо дийхира: «Эла! Хьайна лиьча, со товийр вара-кх Ахьа».

³ Куьг дIа а кховдийна, цунах дIа а Юьттина, Ийсас элира: «Суна лаьа хьо товала! Цанло!» Цу сохьта и стаг цамгарх товелира.

⁴ «ХЮкху хЮманах лаьцна цхьаьнгге ма дийцалахь. Ваха а гЮй, хьо динан дега а гайтий, тIаккха Далла лерина сагIина хЮума ло, Муса-пайхамаро вайна тIе-ма-диллара. Хьо товаларан тоьшаллина хир ду иза нахана хьалха».

Римхойн тIемалойн хьаькаман ялхо туовар

(Лака 7:1-10)

⁵ Ийса Кьапарнаме кхаьчча, Цунна тIевеара римхойн тIемалойн хьаькам. Цо гЮ дийхира Ийсага: ⁶ «Эла! Цахь, энаша дIа а лаьцна, чЮгГа могуш воцуш Гуьллуш ялхо ву-кх сан».

⁷ Ткьа Ийсас элира: «ДIа а веана, Аса товийр ву иза».

⁸ ТIемалойн хьаькамо элира Цуьнга: «Эла! Со хьакь вац Хьо сан тхов кIел ван. Ахьа омра дича, сан ялхо толур вара. ⁹ Иза суна дика хаьа, хЮнда аьлча суна тIехь лаьтташ а ву хьаькам. Сан сайн карахь а бу тIемалой. Аса „Валол!“ аьлча, царах муьлхха а ваха веззачу дIавоьду. Вукхуьнга „Схьавоьл кхуза!“ аьлча, иза схьавоьгу. Сайн ялхочуьнга „Иза де!“ олу, цо и гЮллакх до».

¹⁰ Ийсана и кьамел хезча, Цо цецваларца Шена тIаьхьахЮьттинчаьрга элира: «Ас билгал боху шуьга, цу тайпана Делах тешар Суна исраилхошна юкьахь а ца карийна. ¹¹ Кхин цхьаь эр ду Аса шуьга: дуккахболчара малхбалерий, малхбузерий схьа а баьккина, цу тойнехь Стигалийн Олаллехь ИбрахИмний, Исхьакхний, Якьубний уллохь меттиг дIалоцур ю. ¹² Дала Шен Олалле кчаца лиьнарш Iаьржачу бодане арабаьхна хир бу. Цигахь белхар а, цергаш хьекхор а хир ду». ¹³ Ийсас тIеман хьаькаме элира: «Вало, дIагЮ, хьо тешаш дерг кхочушхуьлийла».

Цо и оллушехь, хьаькаман ялхо товелира.

^{7:28, 29} Марк 1:22; Лака 4:32. ^{8:4} Iамалъяр 14:1-32. ^{8:11} Лака 13:29. ^{8:12} Маттай 22:13; 25:30; Лака 13:28.

*Дукха адамашина дарба дар**(Марк 1:29-34; Лака 4:38-41)*

¹⁴ Кипа волчу Ийса веача, Цунна гира, хIусамден стуннана, чIогIа дагар а долуш, цомгуш Iуыллуш. ¹⁵ Иза, куьг дIа а кховдийна, цуьнан куьйгах дIаIоттавелира. Дагар дIа а даьлла, хьала а гIаьттина, царна хьошалла дан йолаелира цомгушниг.

¹⁶ Суйранна Ийсана тIебалийра жинаша хьийзош болу нах. Ий-сас Шен дашаца жинаш дIалелхийра, кхиболу цомгуш берш туо а бира. ¹⁷ Иштта кхочушхилира ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро аьларг:

«Вайн эгIазаллаш тIе а лаяцна,

Цо вайн цамгарш дIаяьхьира».

*Ийсана тIаьхьаIотта ца лиярши**(Лака 9:57-62)*

¹⁸ Шена гонах адамийн тоба гича, Шен мурдашка Iоман дехьарчу берда тIе довла элира Ийсас. ¹⁹ Цхьа Iелам стаг^д, Кхунна тIе а веана, вистхилира: «Сан Устаз, со Хьуна тIаьхьа хIуттур ву, Хьо миччахьа а водахь а».

²⁰ Ийсас цуьнга элира: «Цхьогалийн а, олхазарийн а чохь Iан бан-наш ду, ткьа Адамийн КIентан корта дIатовжо меттиг а яц».

²¹ Ткьа вукху мурдо Кхуьнга элира: «Сан Эла! Пурба лохьа суна, цкьа, цIа а вахана, сайн да дIаволла».

²² Амма Ийсас цуьнга элира: «ТIаьхьаIотта Суна, белларш белла-чарна бита».

*Ийсас хи тIехь баьлла мох сацабо**(Марк 4:35-41; Лака 8:22-25)*

²³ Иза хинкеманна чу хиича, мурдаш Цунна тIаьххье чухевшира. ²⁴ ХIорд чIогIа ловзабелира, яккхийчу тулгIенаша хIордкема дIасакхуйсура. Амма Ийса вижначуьра меттах ца волура. ²⁵ ТIаккха, тIе а бахана, Кхуьнан мурдаша Иза самаваьккхира. Цара элира: «Эла! КIелхардахахьа вай! Iожалла улло кхаьчна-кх вайна!»

²⁶ Ткьа Цо элира: «Стенах кхоьру шу, Делах кIезиг тешарш?» Хьала а гIаьттина, Цо мохе а, тулгIенашка а омра дира. Цу сахьтехь, цхьа а гIар-тата доцуш, тийналла дIахIоьттира.

²⁷ Наха цецбовларца бохура: «Мила ву техьа Иза, мох а, хиш а Цун-на кьарлуш хилча?»

*Иийсас Гадар-меттехь жинаша
хьийзош волу ши стаг туювар
(Марк 5:1-20; Лака 8:26-39)*

²⁸ Иийса гадархой болчу кхаьчча, нах дIабобхкинчу хьеха чурьа аравелира жинаша хьийзош волу ши стаг. Уьш чIогIа дера хилар бахьана долуш, цу новкъахула цхьа а стаг лела ваьхьаш вацара. ²⁹ Цара мохь хьобкхура: «ХIун оьшу Хьуна тхоьгара, Делан КIант^д? Тхан хан ТIекхачале, тхо хьийзо веана Хьо кхуза?» — бохуш.

³⁰ Генахь боццуш бежаш хьакхарчийн боккха бажа бара. ³¹ Жинаша Иийсага дехар дора: «Цу нехан кийрара Ахьа тхо лахкахь, хьакхарчийн кийранашка тхо доссдаьхьара Ахьа», — бохуш.

³² Цо элира: «ДIагIо!» Нахана чурьа ара а девлла, жинаш хьакхарчийн кийранашка дIахьаьвдира. Цу сахьтехь хьакхарчийн бажа лекхачу берда тIера Iам чу кхоссабелира, цу юкьахь мел йолу хьакха хи буха а йобдуш.

³³ Ткъа хьакхарчийн Iуй цу меттера бевдира. ГIала дIа а бахана, цара хьакхарчашна хилларг а, жинаша хьийзош болчу нахана хилларг а массарна дIадийцира. ³⁴ Цу гIалахь мел долу адам Иийсага хьажа арателира. Иза шайна гиначул тIаьхьа цара Цуьнга дехар дира, цигара дIагIо аьлла.

*Иийсас дегIан дола ца далуш волу стаг туювар
(Марк 2:1-12; Лака 5:17-26)*

9 ¹ Иийса, хинкеманна тIе а хиьна, Iам тIехула дехьа а ваьлла, Шен гIала кхечира. ² Цунна тIе валийра шен дегIан дола ца далуш волу цхьа стаг. Иза, хьалагIатта де доцуш, меттахь Iуьллуш вара. Иийсас, уьш Делак тешаш хиларх Ша кхеттачул тIаьхьа, заьIапхочуьнга элира: «Доьналла долуш хила, сан кIант, хьан кьиношна гечдина».

³ Иза хезна болчу Iеламнаха шайн дагахь бохура: «Цу стага ма Iеса кьамел до!»

⁴ Церан дагахь дерг Иийсана хаьара. Цундела Цо царга элира: «Вон ойланаш хIунда ю шун даг чохь?» ⁵ Муьлха ду ала атта: „Хьан кьиношна гечдина“ я: „Хьала а гIаттий, дIагIо“? ⁶ Амма Суна лаьа шуна хаййта Адамийн КIентан дуьнен тIехь кьиношна гечдан олалла дуйла». Цомгуш волчуьнга Иийсас элира: «ХьалагIатта, хьайн мотт-гIайба схьа а эций, цIа гIуо».

⁷ Важа, хьала а гIаьттина, цIа вахара. ⁸ Адамийн тоба, шена и хIума гича, чIогIа кхера а елла, Далла хастамаш бан йолаелира, Цо адамашна оццул чIогIа бакьо яларна.

*Маттайга тІекхайкхар**(Марк 2:13-17; Лака 5:27-32)*

⁹ Ийса цигара дІавоьдучу хенахь Цуьнан бІаьрг кхийтира Маттай цІе йолчу стагах. Иза ял схьагульеш болчеран бун чохь Іаш вара. Ий-сас элира: «Суна тІаьххье схьавола!»

Маттай, хьала а гІаьттина, Цунна тІаьхьа дІавахара.

¹⁰ Ийса Шен мурдашца Маттайн хІусамехь яа хІума юуш Іаш хил-ла. Царна тІе а баьркина, цаьрца яа хІума яа охьахиира ял схьагуль-еш болу наххий, адамашна юккѳехь кѳинош летийна аьлла, цІе яхана болу наххий. ¹¹ Шайна и сурт гича, парушхоша^д Цуьнан мур-дашка хаьттира: «Шун Устаз ял схьагульеш болчаьрций, кѳинош ле-тийначаьрций хІума юуш хІунда Іа?»

¹² Иза Шена хезча, Ийсас элира: «Могуш болчарна лор оьшуш вац, цомгуш болчарний бен. ¹³ Даха а гІой, хьажа Делан Йозанашкахь яз-динчуьнга: „Суна шун вовшашца кѳинхетамалла хилар деза ду, аша Сан дуьхьа дохучу саГІанел“. Бакѳахьара лелачаьрга кхайкхам бан ца веана Со, кѳинош летийначаьрга бен».

*Марха кхабарх лаьцна**(Марк 2:18-22; Лака 5:33-39)*

¹⁴ Яхьян мурдаша, Ийсана тІе а баьркина, хаьттира: «Охий, па-рушхоший кест-кестта марха^д кхобу, ткѳа Хьан мурдаша цкѳа а марха кхобуш ма ца го?!»

¹⁵ Ткѳа Ийсас элира: «Зуда ялош волчун накѳостий гІайгІане хуь-лий, иза шайна юкѳахь мел ву? Амма тІедогІур ду зуда ялош верг кхарна юккѳера дІавуьгун волу цѳа де. ТІаккха хир бу уьш гІайгІане, марха кхаба а болалур бу. ¹⁶ Цѳхаммо а ца латайо цІеначу кІадих ти-шачу бедарна йома, хІунда аьлча и йома гатъелла, оза а елла, дІахІоьт-тича, бедар тІера Іуьрг кхин а доккха хир ду. ¹⁷ Керла чагІар тишачу пІаьлдиг^д чу а ца дутту. ПІаьлдиг бетІар бу, чагІар чуьра охьагІур ду. ПІаьлдиг а хІаллакьхир бу. Амма керла чагІар керлачу пІаьлдиг чу дутту: пІаьлдиг а, чагІар а шен меттѳехь хир ду».

*Гуламан цІийнан куьйгалхочун йоІ еллачуьра денъяр а,**цомгуш йолу зуда туояр а**(Марк 5:21-43; Лака 8:40-56)*

¹⁸ Цо и кѳамел дечу хенахь Ийсана тІевеара гуламан цІийнан куьйгал-хо. Цунна хьалха гора а хІоьттина, цо элира: «Сан йоІ хІинцца дІаььлла.

^{9:10, 11} Лака 15:1, 2. ^{9:13} Маттай 12:7; ХІушаІ 6:6.

Хьо ван а веана, Ахьа цунна тӀе куьйгаш дехкича, иза денлур яра».

¹⁹ Ийьса, хьала а гӀаьттина, Шен мурдашца цунна тӀаьхьа дӀавахара.

²⁰ Цигахь, шийтта шарахь цӀий ца соцуш, цомгуш йолу зуда яра. Ийьсана тӀехьахула тӀе а еана, Цуьнан бедарх кхозуш йолчу чечаксах дӀахьакхаелира иза. ²¹ Массо а хенахь ша-шега цо олура: «Цкъа мукъана а Цуьнан бедарх со дӀахьакхаелча, со толур яра».

²² Ийьсас, юха а вирзина, и зуда Шена гича, элира: «Добналла долуш хила, Сан йо! Хьан тешаро тойина хь!» И зуда цу сохьта тоелира.

²³ Ийьса гуламан цӀийнан куьйгалхо волчу цӀа веача, Цунна гира зурманчаш а, доблхуш, добхна адам а. ²⁴ Цо элира: «ДӀагӀо кхузара! ЙоӀ яла ца елла, иза йижина Иуьллуш ю!» Амма нах Кхунах боьлуш лаьтгаш бара. ²⁵ Уьш цӀа чуьра аралаьхкича, Ийьсас, йоӀ йолчу чу а вахана, цуьнан куьг схьалецира. ЙоӀ Иуьллучуьра хьалагӀаьттира. ²⁶ Цу тамашийначу хӀуманак лаьцна хабар массо а метте дӀасадаьржира.

БӀаьрзе ши стаг туовар

²⁷ Ийьса цигара дӀавоьдучу хенахь Цунна тӀаьхьавогӀуш вара бӀаьрзе ши стаг. Цара, кест-кеста мохь тухуш, олура: «Кьинхетам бехьа тхох, Даудан КӀант!»*

²⁸ Ийьса цӀа чу ваьлча, бӀаьрзенаш Цунна гергга тӀебаьхкира. Цо цаьрга элира: «Шу теший Аса шун бӀаьрса юхадоуьйтург хиларх?»

Цара элира: «Теша, Веза Эла!»

²⁹ Ийьсас церан бӀаьргех куьг Юьттира. Цо элира: «Шу тешаш дерг хилийталахь!» ³⁰ ТӀаккха церан бӀаьрса схьадеара. Ийьсас царна чӀоггӀа тӀедиллира: «Цхьанна а стагана Сох лаьцна хаа йиш йолуш дац шуна». ³¹ Амма шаьш дӀабаханчул тӀаьхьа, цара Цунах лаьцна массо а маьӀе дӀасадаржийра.

Мотт сецна волу стаг туовар

³² Шен мурдашца Иза дӀаваха кечвеллачу хенахь Ийьса волчу वालीра мотт сецна волу стаг. Иза жино хьийзош вара. ³³ Ийьсас жин дӀалаьллиначу хенахь и стаг кьамел дан волавелира. Наха цецбовларца бохура: «И санна долу хӀума Исраилан махкахь цкъа а хилла дац».

³⁴ Ткъа парущоша бохура: «Цо жинаш лохку жинийн элан гӀоьнца».

* ^{9:27} *Даудан КӀант* – жуьгтийн халкъана хуш дара Дала леррина Кьобалвинарг Дауд-паччахьан тӀаьхьенах хир вуйла. Цундела цуьнан наггахь, Даудан КӀант олий, цӀе йоккхура.

^{9:34} Маттай 10:25; 12:24; Марк 3:22; Лака 11:15.

Ийсас нахах кбинхетам бо

³⁵ Ийса массо а Галанашкахула, ярташкахула чекхволура. Цо нехан гуламан цЕношкахь Іамадора, Стигалийн Олаллех хаза кхаъ^д кхайкхатора, нах массо а цамгарех тобора. ³⁶ Адамийн тоба Шена гуш, Цунна нахах к̄ахетара. Уьш чІогІа гІайгІане а, дуьненах дог диллина, Іу воцу бажа санна, лелаш бара. ³⁷ Цо Шен мурдашка олура: «Хьовсал, мел дукха адам кийча ду Делан Олалла^д тІелаца. Уьш кхиьна доккха ялта санна бу, амма и ялта чудерзо белхалой кІезиг бу. ³⁸ Ялта долчу Дега деха, иза чуэца кхин а белхалой бахкийта алий».

*Шийтта векал харжар**(Марк 3:13-19; Лака 6:12-16)*

10 ¹ Ийсас, Шен шийтта мурд схьа а кхайкхина, царна бакъо елира харц жинаш дІалакха а, нахана дарбанаш а деш, уьш массо а цамгарех тобан а. ² Цу шийтта мурдан цІераш яра: дуьххьарлераниг – ШамІа, Кипа аьлла цЕ тиллина волу. Цуьнан ваша Іандар, Зевадин кІант Якъуб, цуьнан ваша Яхъьа, ³ Пилап, Барталамай, ТІама, ял схьагульеш волу Маттай, ХІалпайн кІант Якъуб, Тхьада, ⁴ ШамІа (ша тІе-лаьцнарг тІевирззина кхочушдан гІертарг), ЯхІуд-Искархо а, тІаьхьо Ийсана ямартло йина волу.

*Ийсас шийтта мурд дІахъажор**(Марк 6:7-13; Лака 9:1-6)*

⁵ Ийсас, Шен шийтта мурд дІахъажош, царна тІедиллира: «Шамранан махкахь йолчу гІаланашна чу ма гІолаш, я кхечу къаьмнийн нахана тІе а ма гІолаш. ⁶ Израилан махкара хІаллакьхила хьаьхна, тиладеллачу уьстагІашна тІе гІо, ⁷ кхайкхам беш: „Стигалийн Олалла генахь дац“. ⁸ Цомгуш берш тобе, белларш денбе, чкъураца ца йоьрзу чевнаш ерш лазарх цІанбе, харц жинаш дІалелхаде. Маьхза карадеанарг мах боцуш дІало. ⁹ Шайца я ахча а, я деши а, я дети а, я цІаста а схьа ма эца. ¹⁰ Шаьш новкъа довлуш, некъан тІоьрмаг а схьа ма эца, шайна тІехь йолу бедаршший, мачашший бен. Іаса а ма эца шайца схьа. Къахьоьгуш долу шу хьакъ ма ду нахера юург-мерг схьаэца. ¹¹ Шаьш муьлхачу гІала я юьрта кхаьчча, хьажа, шаьш тІелаца хьакъ дерг мила ву. Иза волчохь Іе, шаьш дІадаха хан тІекхаччалц. ¹² Шаьш хьошалгІа доьлхуш, шаьш тІеоьцуш волчу хІусамдега маршалла хатта.

^{9:35} Маттай 4:23; Марк 1:39; Лака 4:44. ^{9:36} Лелар 27:17; Шамьгал 22:17; 2 Шерашкахь 18:16; Яхъазкхиал 34:5; Марк 6:34. ^{9:37, 38} Лака 10:2. ^{10:10} 1 Коринт-хошка 9:14; 1 Тимапига 5:18.

¹³ Аша дІаделла долу маршалла тІеэца хьакъ долуш и хІусам елахь, ма-шар а, барт а хуьлийла цу хІусамехь. Иза хила хьакъ долуш и хІусам яцахь, шун лаам шуна юхабоьрзийла. ¹⁴ Шаьш тІе а ца оьцуш, аша бо-хучуьнга ла а ца дугІуш йолчу хІусамера я гІалара дІагІо, шайн когаш тІера чан охьа а егош. ¹⁵ Бакъдерг боху Аса шуьга: кьематан дийнахь цу гІалара хьал Седамеххий, Іамор-гІалаххий чул инзаре хир ду».

ТедогІуш долчу эккхийна лелорх лаьцна
(Марк 13:9-13; Лака 21:12-17)

¹⁶ «Аса дохуьйту шу, берзалойн арданг юккье уьстагІий ма-дахийт-тара. Цундела, текхарг санна, хьекъале хилалаш, кхокха санна, дагахь хІума доцуш а хилалаш. ¹⁷ Нахах ларлолаш, цара кхеле дІалур ду шу, шайн гуламан цІенош чохь етта а йоьттуьйтур ю шуна. ¹⁸ Со бахьана долуш паччахьашний, элашний тІе а дубгур ду шу. Царний, кхечу кьамнех болчарний хьалха тоьшалла дан а дезар ду шун, шу Сан мур-даш болу дела. ¹⁹ Шаьш дІалаьцначул тІаьхьа, хІун эр ду техьа оха бо-хуш, гІайгІане а ма хила, хІунда аьлча шуна дІаделлалур ду, хІун ала деза. ²⁰ Дагахь латгаделаш шайна иза, хІунда аьлча и кьамел деш дерш шу хир дац, иза шун стигаларчу Ден Са хир ду шуьгахула цаьрца кьа-мел деш. ²¹ Вашас, вешина ямарта а хилла, иза вейта дІалур ву. Ткъа дас берашна а изза дийр ду. Тпаккха бераша, шайн дайшна-наношна дубхьал а гІевттина, уьш бойур а бу. ²² Сан цІе бахьана долуш цхьанна а дезар дац шу, амма и дерриге а чекхдаллалц лайнарг кІелхьарвок-кхур ву. ²³ Цхьана гІалахь шаьш кьиза хьовзадахь, довдий, кхечу гІала дІагІо. Аса баккъал боху шуьга: Израилан махкахь мел йолу гІала-нашка шу кхаьчна довлале, Адамийн КІант^д вуссур ву».

Хьанах кхера веза

²⁴ «Мурд устазал лахара а вац, ткъа ялхо шен олахочул лакхара а вац. ²⁵ Мурд воккхавеш хила веза, ша шен устазах дІатарлахь, ткъа ялхо а хила веза реза, ша шен элах дІатарлахь. Нагахь санна хІусаман дена Ба-Іал-Зебула цІе тиллахь, цуьнан доьзалан муххале а и цІе йоккхур ю.

²⁶ Цундела царах ма кхера, хІунда аьлча мел кьайлаха дерг а гучудер ду, мел хьулдинарг а хоуьйтуш хир ду. ²⁷ Аса шайга боданашкахь аьл-ларг а кьеггинчу серлонгахь юхадийца. Лерга юххехь лохха Аса шайга

^{10:14} Векалийн 13:51. ^{10:15} Маттай 11:24; Доладалар 19:24-28. ^{10:7-15} Лака 10:4-12.
^{10:16} Лака 10:3. ^{10:17-20} Марк 13:9-11; Лака 12:11, 12; 21:12-15. ^{10:21} Марк 13:12;
Лака 21:16. ^{10:22} Маттай 24:9; Марк 13:13; Лака 21:17; Маттай 24:13. ^{10:24} Лака
6:40; Яхьья 13:16; 15:20. ^{10:25} Маттай 9:34; 12:24; Марк 3:22; Лака 11:15.
^{10:26} Марк 4:22; Лака 8:17.

аьларг, цИийнан тхов тIе а довлий, мохь туххуш дийца. ²⁸ Ма кхера шайн дегI ден йиш хиларх, шун са церан карахь дац. Ткъа кхералаш шайн дегI а, са а жожжахатехь хIаллакдан йиш Йолчунах. ²⁹ Шина хьозанах цхьа шай бен доккхур дуй те? Амма царах цхьа а лаьтта охьадужур дац шун Ден пурбанца бен. ³⁰ Шун коьртара массо чо а багарбина бу шуна! ³¹ Цундела ма кхералаш: дуккха а хьозанел деза ду шу!

³² Нахана хьалха Со къобалвеш верг Аса Сайн стигаларчу Дена хьалха къобалвийр ву. ³³ Амма Со нахана хьалха ДIатеснарг Аса а ДIатосур ву Сайн стигаларчу Дена хьалха».

*Безам хьаьнга хила беза
(Лака 12:51-53; 14:26, 27)*

³⁴ «Ма мотталаш Со машар бахьаш веана дуьнен чу. Со машар бахьаш ца веана, тур дахьаш веана. ³⁵ Со веана

„кIант дена дуьхьал ваккха,
йоI – нанна дуьхьал,
нус – марнанна дуьхьал яккха.

³⁶ Шен цIа чохь берш хир бу стагана мостагIий“.

³⁷ Шен дай-наний Сол дукха дезаш верг Суна улло вала хьакь долуш вац. Шен йоI я кIант Сол дукхах дезаш верг а вац Соьца хила хьакь долуш. ³⁸ Шен баланийн мохь* схьа а эзна, Суна тIаьхьа ца хIоьртинарг Суна уллохь хила хьакь долуш вац. ³⁹ Шен са Iалашдан гIоьртинарг синах вер ву, амма Сан дуьхьа са дIаделлачунна иза карор ду.

⁴⁰ Шу тIеоьцуш волчо Со а тIеоьцу, ткъа Со тIеоьцучо Со Вайитинарг а тIеоьцу. ⁴¹ Пайхамар пайхамаран дуьхьа тIеоьцучунна, пайхамарна санна, ял хир ю, ткъа Делан лаамехь верг Цуьнан дуьхьа тIеоьцучунна, Делан лаамехь волчунна санна, ял хир ю. ⁴² Царах лахара волчунна а гIо диначунна, иза Сан мурд вуйла а хууш, Аса баккбалла а боху шуьга, цунна шен ял хир ма ю, цо цунна кеда чохь шийла хи бен ца деллехь а».

*Яхьяс бохкуьиту нах
(Лака 7:18-35)*

11 ¹ Ийса Шен шийтта мурдана хьехамаш бина ваьлча, Иза цигара дIа а вахана, Галилай-махкарчу гIаланашкахула кхайкхам а

* ^{10:38} *Баланийн мохь* – бакьду, грекийн маттахь иштта яздина ду: *жIаран блогIам*.

^{10:33} 2 Тимапига 2:12. ^{10:35}, ³⁶ Мика-ЯхIу 7:6. ^{10:38} Маттай 16:24; Марк 8:34; Лака 9:23. ^{10:39} Маттай 16:25; Марк 8:35; Лака 9:24; 17:33; Яхьъя 12:25. ^{10:40} Лака 10:16; Яхьъя 13:20; Марк 9:37; Лака 9:48.

беш, хьехам а беш волавелира. ² Гийсас лелош долчух лаьчна шена хезча, набахти чохь воллуш волчу Яхьбьяс шен мурдаш бахийтира ³ Цунна тIе хаттарца: «Хьо вуй и ван везаш верг, я тхо кхечуьнга хьожуш Иан деза?»

⁴ Гийсас цаьрга элира: «Даха а гIой, Яхьбьага шайна гинарг а, хезнарг а дийца: ⁵ БIаьрзечарна бIаьрса ло, астагIнаш нийса дIалела, ца йоьрзуш йолу чкъуран цамгар^д ерш цIанло цу цамгарх, къорачарна хеза, белларш денло, къечарна хаза кхаь^д кхайкхабо. ⁶ Декъала ву Сох шек воцург».

⁷ Мурдаш дIабахначул тIаьхьа Гийса адамийн тобанна Яхьбьах лаьчна дийца волавелира: «Шу яьссачу аренга стенга хьовса даханера? Мохо лестоу эрзе хьовса-м ца даханера шу? ⁸ ХIан-хIа. Ткъа стенга хьажа даханера? Хаза хIума тIеюьйхинчу стаге хьажа дахнера? ХIан-хIа. Исбаьхьа бедарш юьйхина нах паччахьан гIаланаш чохь Iаш бу. ⁹ Ткъа хьаьнга хьовса дахнера шу? Пайхамаре хьовса дахнера? ХIаь, боху Аса шуьга. Яхьбьа вукху пайхамарел лакхара ву. ¹⁰ Цунах лаьчна Делан Йозанаш^д тIехь яздина ду: „Хьажал! Ас Хьуна хьалха Сайн геланча воуьйту. Цо Хьуна некь кечбийр бу!“ ¹¹ Аса бакьдерг боху шуьга: кху дуьнен тIе бевллачарна юкьахь нах хих чекхбохучу Яхьбьал сийлахь а, воккха а стаг вац. Делахь а стигалийн Олалла тIелаьцначарна юкьахь уггаре а лахарниг а цул лакхара ву. ¹² Нах хих чекхбохучу Яхьбян заманера дуьйна таханлерчу денна тIе кхаччалц стигалийн Олалла, яккхий гIулчаш йохуш, дIадоьдуш ду, ницкъ беш берш иза сацо гIерташ белахь а*. ¹³ ХIунда аьлча товрат-хьехамаша а, пайхамарша яздинчо а хиндерг схьааьлла долуш дара, Яхьбьа лелаш хилла волу хан тIекхаччалц. ¹⁴ Цара бохуш дерг шу тIеэца кийча делахь, Яхьбьа ву-кх шуна и вогIур ву бохуш волу Эли-ЯхIу. ¹⁵ Лергаш долчунна хIара дIахезийла.

¹⁶ Хьаьнца юстур ю Аса хIара тIаьхье? Уьш, базаран майданашкахь кхечу берашка мохь а бетташ, Iаш долчу берех тера ду:

¹⁷ „Оха шун дуьхьа шедаг лекхира, ткъа шу халха а ца девлира!

Оха шуна гIийла эшарш лекхира, ткъа шу гIайгIане а ца хилира!“

¹⁸ Яхьбьа гучуваьлла. Цо хIума а ца йоу, мала а ца молу. Ткъа цунах лаьчна дуьйцу, иза жинаша хьийзош волу стаг ву бохуш. ¹⁹ Цул тIаьхьа

* 11:12 ...стигалийн Олалла, яккхий гIулчаш йохуш, дIадоьдуш ду, ницкъ беш берш иза сацо гIерташ белахь а – цуьнан кхин маьIна а хила таро ю: ...стигалийн Олаллина дуьхьал. *лурьа тIелатарш ду, ткъа ницкъ бийраш Иза эшо гIерташ бу.*

11:5 ЕшаI-ЯхIу 35:5, 6; ЕшаI-ЯхIу 61:1. 11:10 Малъаки 3:1. 11:12, 13 Лака 16:16.

11:14 Малъаки 4:5; Маттай 17:10-13; Марк 9:11-13.

Адамийн КІант^д веара. Цо яа а йоура, мала а молура. Цунах лаьцна а дуйцу: „Хьовсал цу адаме! И юуш ву, молуш ву, ял йоккхучийн а, кьинош летийначийн а доттагІа ву!“ Амма Делера долу хьекьал бакъ-до цунах даьллачу гІуллакхаша».

Дохкойовлаза йисина гІаланаиш

(Лака 10:13-15)

²⁰ Ийса бехк боккхуш волавелира Ша Шен дукхах долу Іаламаташ гайтинчу гІаланийн бахархойх, уьш метта а баьккина, Далла тІе ца берзарна. ²¹ «Декъаза ю-кх хьо, Къераз-гІала! Декъаза ю-кх хьо, Бет-Саида-гІала! Шу долчохь хилла долу тамашийна гІуллакхаш Цора-гІалахь а, ЦІадан-гІалахь а хиллехьара, цигара адамаш, тоххарехь дохко а девлла, шайн дохкодовлар гойтуш йолу бедарш тІе а юьйхина, овкьарна тІе охьахевшина хир дара. ²² Аса боху шуьга: Цорарчу а, ЦІаданарчу а нахана кьематан дийнахь дуккха а атта хир ду шуначул. ²³ Ткъа хьо, Къапарнам-гІала,

хьо языйна стигала хьалайоккхур ю моьтту хьуна?

Йоккхур яц, жобжахатин цІерга кхуссур ю.

Седамехь хьуна гина долу Іаламаташ хиллехьара, иза хІара де тІе-кхаччалц лаьтташ хир яра. ²⁴ Аса боху шуьга: Седамна кхана догІун долчу кьематан дийнахь атта хир ду хьуна чул».

Суна тІе дуйла, Аса синтем лур бу шуна

(Лака 10:21, 22)

²⁵ ТІаккха Ийсас элира: «Аса сий до Хьан, Сан Да, стигаллий, латтий карахь долу Веа Эла, хьекьалчеххий, Илманчеххий и хІума кьайла а даьккхина, бер санна, догЦІеначарна Ахьа иза дІаделларна. ²⁶ ХІаь, Сан Да, иза Хьан лаамца хилла ду. ²⁷ Дерриг а Сан Дас схьаделла Суна, ткъа КІант Дена бен ца вевза. Да а ца вевза КІантаний, Цунна Да вовзийта лиьначунний бен. ²⁸ Дуйла Суна тІе, кІаделларшший, балехь дершший. Аса дагна синтем лур бу шуна. ²⁹ Сан дукь шайна тІеэца, Сох Іама, хІунда аьлча даг чохь Со чоІога эсала а, кІеда а ву шуна. Цундела шуна Со волчохь деган синтем карор бу. ³⁰ Сан дукь а дІакхехьалур долуш ду, Сан мохь а бац беа».

^{11:21} ЕшаІ-ЯхІу 23:1-18; Яхьазкхиал 26:1–28:26; Юал 3:4-8; Іамос 1:9, 10; Закри-ЯхІу 9:2-4. ^{11:23} ЕшаІ-ЯхІу 14:13-15; Доладалар 19:24-28. ^{11:24} Маттай 10:15; Лака 10:12. ^{11:27} Яхьъя 3:35; Яхьъя 1:18; 10:15. ^{11:29} Ярми-ЯхІу 6:16.

*СадоГучу шобтан дийнахь буьртигаш схьадахар**(Марк 2:23-28; Лака 6:1-5)*

12 ¹ СадоГучу шобтан дийнахь Иийса дІайийначу аренгахула схьа-воГуш хилла. Мацбелла болчу Цуьнан мурдаша, кІен кенаш схьа а дохуш, царна юккъера буьртигаш дууш хилла. ² И сурт гина болчу парушхоша^д Иийсага элира: «Хьажал! Хьан мурдаш Дала кхоьл-линчу шобтан садоГучу дийнахь ца магийна дерг лелош бу».

³ Иийсас царна жоп делира: «Дауд-паччахьо, шен накьостий мац-белча, диначух лаьцна ца дешна аша? ⁴ Цо, Делан цІа^д чу а вахана, Далла кьобалдина долу деза бепиг, схьа а эцна, шений, шен на-кьосташний юккъехь декъа а декъна, диина, и санна долу хІума дан дихкина хилла доллушехь. И бепиг динан дайшна бен даа ма-гош ца хилла. ⁵ Товрат-хьехамаш тІехь аша ца дешна, Делан цІий-нан кертахь болх а беш, динан дайша шобтан садоГу де дохош хиларх лаьцна, ткъа царна цхьаммо а бехк ца билларх лаьцна а? ⁶ Аса боху шуьга, тахана кхузахь Лаьттарг Делан цІийнал дуккха а лакхара ву. ⁷ Делан Йозанна тІера „Суна шун вовшашца кьинхета-малла хилар деза ду, аша Сан дуьхьа дохучу саГанел“ – бохуш долу дешнех шу кхеташ делахьара, аша бехк боцурш бехке бийр бацара. ⁸ Хаалаш, Адамийн КІант^д Дала кхоьллинчу шобтан денна тІехь а Эла ву шуна».

*Иийсас куьг заьІап долу стаг туовар**(Марк 3:1-6; Лака 6:6-11)*

⁹ Цул тІаьхьа цигара дІа а ваьлла, церан гуламан цІа^д чу вахара Иийса. ¹⁰ Цигахь заьІап куьг долу стаг вара. Иийса бехкеван бахьа-наш лохуш болчу парушхоша Кхуьнга хаьттира: «Товрат тІерачу хьехамаша пурба лой Далла леринчу шобтан дийнахь нахана дар-ба дан?»

¹¹ Иийсас цаьрга элира: «Шайн уьстаГ ор чу боьжча, аша иза хьала-боккхур бацара, Далла леринчу шобтан де делахь а? ¹² Ткъа стаг мел веза ву уьстаГал! Далла леринчу шобтан дийнахь диканиг дан мегар ду». ¹³ Цомгушчуьнга Иийсас элира: «Схьакховдаде хьайн куьг!» Цо куьг дІакховдийра. Иза цу сохьта, важа куьг санна, то а делла, дІа-хЮьттира. ¹⁴ Парушхой^д, вовшах а кхетта, Иийса шаш муха хІаллак-вийр вара бохуш, барт бан буьйлабелира.

^{12:1} Карлабаьккхинарг 23:25. ^{12:3, 4} Шамьал 21:1-6. ^{12:4} Іамальяр 24:9. ^{12:5} Ле-лар 28:9, 10. ^{12:7} Маттай 9:13; ХІушаІ 6:6. ^{12:11} Лака 14:5.

Хаържина волу ялхо

¹⁵ Иза хууш волу Иийса цигара дІавахара. Цунна тІаьхьа дукха адам хІоьттира. Цо цомгуш мел верг товира. ¹⁶ ХІора Ша то мел винчу стагана Иийсас тІедиллира, Ша мила ву ма дийца аьлла. ¹⁷ Цу тайпана кхочушхилира Дала ЕшаІ-ЯхІу-пайхамарехула аьлларг:

¹⁸ «ХІара Сан Ялхо ву, Ас хаържина волу.

Кхунна Со реза ву, Кхунах воккхавеш ву Со.

Сайн Са дуьллур ду Ас Кхунна тІе,

Кхо халкъашна нийсо дІакхайкхор ю!

¹⁹ ХІара шуьца кьийсалур а вац, Кхо Шен аз а айдийр дац.

Урамашкахь цхьанна а Кхуьнан аз а хезар дац.

²⁰ Кагбалла боллуш болу эрз а кагбийр бац Кхо,

дІаян гІерташ сийсаш йогуш йолу милт а дІайойур яц,

Ша, нийсо а йина, толам баьккхина валлалц.

²¹ Халкъаш цунах дог тешна а хир ду!»

Иийса а, БаІал-Зебула а

(Марк 3:20-30; Лака 11:14-23; 12:10)

²² ТІаккха Иийсана тІе цхьа стаг валийра. Жинаша хьийзош хиларна, БІаьрзе а, мотт а сечна а вара иза. Иийсас иза товира: цомгушниг, мотт а буйьцуш, БІаьрса схьа а деана, дІахІоьттира. ²³ Адамаша, цец а дуьйлуш, вовшашка хоьттура: «Даудан КІант-м^д вац теша Иза?»

²⁴ Иза хезна болчу парушхоша элира: «Цо жинаш дІалелхачо церан эла волчу БаІал-Зебула-жинан гІоьнца».

²⁵ Иийсана хууш дара церан дагахь дерг. Цо элира: «Муьлхха а екьаелла йолу пачхьалкх хІаллакьхила хьаьхна ю. Юкьахь барт боцу хІора гІала я доьзал шаьш ма-хиллара латталур дац. ²⁶ Нагахь санна жин жино дІалаллахь, иблис^д ша-шена дуьхьал долу. Ткьа муха лаьттар ду цуьнан олалла? ²⁷ Нагахь Ас, аша ма-баххара, жинаш БаІал-Зебулин гІоьнца дІалохкуш хилча, шуна тІаьхьахІоьттинчара хьенан гІоьнца лохку уьш дІа? Иштта, цара йийр ю шуна кхел. ²⁸ Амма Аса Делан Синца уьш дІалакхкахь, иза тоьшалла ду шуна Делан Олалла^д шу долчу кхачьна хилар. ²⁹ Шел ницкъ болуш волчу стеган цІа чуьра хІума муха лачкьор ю, иза цкьа хьалха дІавихкина бен? Цул тІаьхьа бен далур дуй кьола? ³⁰ Сосьца воцург Суна дуьхьал ву, Сосьца нах схьагулбеш воцург уьш дІасакхуйьсуш ву.

^{12:18-21} ЕшаІ-ЯхІу 42:1-4 (Грекийн). ^{12:23} Маттай 9:27. ^{12:24} Маттай 9:34; 10:25.

^{12:30} Марк 9:40.

³¹ Цундела боху шуьга: хЮра латийначу кѣина, динчу Иесачу къамелана стаг дохковаьллачул тІаьхьа гечдийр ду, амма Делан Са сийсаздинчунна гечдийр дац. ³² Адамийн КІантана вониг аьллачунна гечдан мега, амма Делан Дезачу Синна дуьхьал хЮма аьллачунна гечдийр дац я таханлерчу бІешарахь а, я тІедогІун долчу бІешерашкахь а. ³³ Шуна хаьа дика стом кхио дика дитт оьшийла, ткьа вочу дитто вон стом ло. ХЮра дитт шен стоьме хьаьжжина хуьлу.

³⁴ Шу, лаьхьанийн тІаьхье! Шун багара муха дер ду диканиг, шу шашь зене нах хилча? Стеган даг чохь дерг матта тІехь ма хуьлу. ³⁵ Дикачу стага шен даг чьура диканиг долуйьту, ткьа вочу стага шен кийрара вониг бен ца долуйьту. ³⁶ Амма Аса боху шуьга: къематан дийнахь хЮра шашь оила а ца еш аьллачу дашна жоп дала дезар ду массеран а. ³⁷ ХІунда аьлча хьайн дешнашка хьаьжжина хьо я бехказавоккхур ву, я хьуна кхел йийр ю».

Тамашийна хЮма гайтар тІедиллар

(Марк 8:11, 12; Лака 11:29-32)

³⁸ Цхьаболчу Иеламчу нахий, парушхоший Иийсага дийхира: «Устаз! Тхуна чЮгІа лаьара Ахьа тамашийна гІуллакхийн билгало гойтийла!»

³⁹ Амма Иийсас жоп делира: «Бохьа а, телхина а йолу тІаьхье! Тамашийна гІуллакхийн билгалонашка сатуйьсуш ду-кх шу. Цхьа а билгало гур яц шуна, Юнус-пайхамарехула гайтинарг йоцург. ⁴⁰ Юнус кхаа дийнаххий, кхаа бусий боккхачу чІеран кийрахь ма-хиллара, Адамийн КІант а хир ву Лаьттан даг чохь кхаа дийнаххий, кхаа бусий. ⁴¹ Къематан дийнахь Нунав-гІалара бахархоша, беллачуьра ден а белла, уьш бехке бийр бу, хІунда аьлча уьш Юнуса бина хаам бахьана долуш дохкобевлла, ткьа шуна хьалха Верг Юнусал лакхара ву. ⁴² Цу тІаьхьенах болчу нахаца цхьаьна кьилбехьара зуда-паччахь а денлур ю кхел ечу хенахь, цо уьш бехке а бийр бу, хІунда аьлча иза цхьана дуьненан маьШера йогІура Сулим-паччахье ладогІа. Ткьа кхузахь Верг Сулим-паччахьал веза ву».

Харцжин юхадар

(Лака 11:24-26)

⁴³ «Харцжин стагах дІакъаьстича, иза хи доцучу яьссачу аренгахула долалой лелаш хуьлу, тІетовжа меттиг а ца карош. ⁴⁴ ТІаккха цо олу:

^{12:32} Лака 12:10. ^{12:33} Маттай 7:20; Лака 6:44. ^{12:34} Маттай 3:7; 23:33; Лака 3:7; Маттай 15:18; Лака 6:45. ^{12:38} Маттай 16:1; Марк 8:11; Лака 11:16. ^{12:39} Маттай 16:4; Марк 8:12. ^{12:40} Юнус 2:1. ^{12:41} Юнус 3:5. ^{12:42} Сулим 10:1-10; 2 Шерашкахь 9:1-12.

„Со арадаьллачу цІа чу юхадьбзур ду со“. Амма и стаг волчу юхадь-ча, ша Гийна меттиг яьсса а, нуй хьаькхна а, цІаныйна а карайо цунна. ⁴⁵ ТІаккха доьдий, цо шеца ворхІ харцжин даладо, шел дуккха а вон долу. Уьш, цу стагана чохь шайн хІусам а юьллий, даха ховшу. Эххар а оцу стеган хьал юьххьенца хиллачул а вон хуьлу. Изза хир ду тахана дехаш Іаш долчу вон адамашца а».

Гийсан нана а, вежарий а
(Марк 3:31-35; Лака 8:19-21)

⁴⁶ Нахаца Гийсас кьамел дечу хенахь Цуьнан наний, вежарий арахь лаьтгаш хилла, Цуьнца кьамел дан лууш. ⁴⁷ Цхьаммо Гийсага элира: «Хьажахь, Хьан наний, вежарий, Хььоца кьамел дан лууш, хььожуш лаьтгаш бу-кх арахь». ⁴⁸ Иза аьллачуьнга Гийсас хаьттира: «Мила ю Сан нана, муьлш бу вежарий?» ⁴⁹ Шен мурдашка куьг а кховдош, Цо элира: «ХІорш бу Сан нана а, вежарий а! ⁵⁰ Сан стигалара волчу Ден лаам кхочушбеш верг Суна ваша а, йиша а, нана а ю!»

Ахархочух лаьцна хьекьале дустар
(Лака 8:4-8; Марк 4:1-9)

13 ¹ Цу дийнахь Гийса, цІа чуьра ара а ваьлла, Јоман йисте охьа-хиира. ² Цунна гонах адамийн йоккха тоба гульелира. Цундела Иза, хІордкеманна чу а ваьлла, охьахиира, ткьа нах хи йистехь бисира. ³ Гийсас, хьекьале дустарш а далош, дуккха а хІуманаш дийцира царна. Цо элира: «Цхьа ахархо шен кха тІе хІу таса араваьлла. ⁴ Цо хІу то-сучу хенахь цхьадолу буьртигаш некъан йистехула охьаэгна хилла. Схьадаьхкинчу олхазарша уьш дІадиьна. ⁵ Важа буьртигаш, жагІа а болуш, латта кІеззиг долчу метте охьаэгна дара. Цу буьртигаша сихха зІийдигаш тесна, хІунда аьлча цигахь латта кІезиг дара. ⁶ Малх кхет-ча, цо и зІийдигаш ягийра, церан орамаш кІорга ца хиларна, уьш якъаелира. ⁷ Кхидерш коканийн коьллаш юкьа ийгира, амма коьлла-ша, юкь а елла, хІун зІийдигаш кьайлаехира. ⁸ Ткьа важа долу хІу ди-ка латта долчохь нисделла. Уьш дикка хьала а девлла, хьийкьина ялта делла цара, цхьацца долчара бІе, кхузткьа, ткье уьтгазза дІадийначул сов а луш. ⁹ Лергаш долчунна хІара хезийла!»

Дустаран маьІна довзийтар
(Лака 8:9, 10; Марк 4:10-12)

¹⁰ Гийсан мурдаша, Цунна тІе а баьхкина, хаьттира: «Хьекьале дус-тарш далош хІунда дуьйцу Ахьа нахе?»

¹¹ Иийсас царга элира: «Шуна делла ду Стигалийн Олаллин кьайленаш йовзар, ткъа царна уьш йовзар ца делла. ¹² ХIунда аьлча долчунна кхин а тIелур ду, цуьнан дерг кхин а стамлур ду. Ткъа доцучуьнгара цуьнан данне а доцург а дIадоккхур ду. ¹³ Цундела дуьйцу Аса царна хьекъале дустарш. Уьш хьобжуш боллушехь, царна хIумма а ца го дела а, ладугIуш боллушехь, хIумма а ца хеза я дуьйцучух ца кхета дела а. ¹⁴ Царна тIехь Ешаь-ЯхIу-пайхамарехула Делера болу хаам кхочушхуьлу:

„Аша ладугIур ду, амма шу цунах кхетар дац,
хьобжур ду шу, амма маьIна кьастор дац аша.

¹⁵ Цу нехан дегнаш шагделла,
церан лергаш кьорделла,
церан бIаьргаш дIахьаббина бу.

Цара иза ца леладахьара,
церан бIаьргашна са а гур дара,
церан лергашна хезар а дара,
церан дог кIеда а хир дара,
уьш шайна гIю дайта Суна тIе а богIур бара,
Аса уьш то а бийр бара!«

¹⁶ Ткъа шу декъалдина ду, хIунда аьлча шун бIаьргашна го, лергашна хеза. ¹⁷ Аса бакьдерг боху шуьга: дуккха а пайхамарш а, Делан ламехь берш а лууш бара шуна гинарг ган, амма иза царна ца гина. Царна лиьнера шуна хезаш дерг хаза, амма царна иза ца хезна».

Ахархочух лаьцначу дустаран маьIнах кхетор

(Марк 4:13-20; Лака 8:11-15)

¹⁸ «Ткъа хIинца ладогIал хIу дIадуьйш волчух лаьцна хьекъале дустаран маьIне. ¹⁹ Нагахь санна стагана Делан Олаллех лаьцна хаза а хезна, иза цунах ца кхеттхь, цунна иблис¹ тIедогIу. Цо цу стеган даг чу джигинарг лачкъадо. ХIара ду некъан йисте охьаэгна долчу хIуьннан маьIна. ²⁰ ТIулгийн жагIанна юккъе доьжна долчу хIуьннан маьIна, хIора дашах а тешаш, иза цу сохьта хазахетарца тIеобцуш волу стаг ву. ²¹ Амма шен хила ма-беззара орам боцу дела, иза кIеззигчу ханна бен ца лаьтта. Дош бахьана долуш хало тIехIюьттича, иштта волу стаг сихха юьстах волу. ²² Коканаш долчохь охьадоьжна долчу хIуьннан маьIна дича, дахаран гIайгIанаша а, хьолах Iехабаларо а и хезна дош диц а долуьйту, цуьнан дахарехь стом а ца ло бохург ду. ²³ Ткъа ялта хьийкьинчу лаьтта кхаьчна долу хIу – шега бохуш долчух кхета а кхеташ, иза хезаш верг ву. Цо бIюзза, кхузткъазза, ткъе уьтгазза дIадийначул сов хIу ло».

^{13:12} Маттай 25:29; Марк 4:25; Лака 8:18; 19:26. ^{13:14, 15} ЕшаI-ЯхIу 6:9, 10 (Грекыйн). ^{13:16, 17} Лака 10:23, 24.

Асарх лаьцна хьекъале дустар

²⁴ Кхин а цхьа хьекъале дустар далийра Иийсас ладугIуш болчарна: «Стигалийн Олалла иштта ду. Цхьана стага шен кха тIехь дика хIу дIадейнера. ²⁵ Ткъа иза шен ялхошца вижина Iуьллучу хенахь кхуьннан мостагIа веана. Иза, кIена юккъе асаран буц а йийна, дIавахана. ²⁶ КIа, тIе а даьлла, кан баккха доладелча, асар а гучу-даьлла. ²⁷ Ялхоша, шайн хьолада волчу а баьхкина, элира: „Тхан хьолада, ахьа дика хIу дIа ма дейтинера, ткъа асар стенгара даьлла кIена юккъе?“

²⁸ Хьоладас цаьрга элира: „Сан мостагIчо дина-кх иза“.

Ялхоша хьаттира цуьнга: „Оха, даха а гIой, схьаяккхий и буц?“

²⁹ „ХIан-хIа, — элира хьоладас. — Суна луур дацара аша асарца цхьаьна кIен кенаш схьадохийла. ³⁰ Уьш а, вуьш а цхьабосса хьала-довлийта. Ялта чудерзон хан тIекхьачначу хенахь маьрсхошна аса тIе-дуьллур ду, цкъа хьалха буц схьа а яккхий, цIевнаш а дай, и буц ягае, ткъа кIа дIадуьлуу цIа чохь схьагулде аьлла“».

ХIух а, морзанах а лаьцна хьекъале дустарш

(Марк 4:30-32; Лака 13:18-21)

³¹ Цо кхин а цхьа хьекъале дустар далийра: «Стигалийн Олалла аренгахь дIадейначу уггар жимачу хIух тера ду. ³² Иза кхечу хIун буьртигаш юкьахь массарал а жима ду, амма, тIе а даьлла, доккха хилча, бешахь мел долчу орамател уггар а лекха хуьлу. Цунах дитт хуьлу, стигаларчу олхазарша цуьннан гаьннаш юккъехь бенаш а деш».

³³ Кхин а цхьа хьекъале дустар а далийра Иийсас: «Стигалийн Олалла морзанах тера ду. Зудчо, бод хьакхош, кхаа сахь чохь схьаэцначу демах тоьхна иза. Морза, массанхьа а кхочуш, демах дIаийна».

³⁴ И шадерг а Иийсас гулбеллачарна хьекъале дустарш далош дуьйцура. Дустар ца далош, Цо хIумма а ца дуьйцура царна. ³⁵ Цу тIехь пайхамарехула аьлларг кхочушхира:

«Аса шуьга хьекъале дустарш дуьйцуру ду,

дуьне кхоьллинчу хенахь дуьйна кьайлаха хилларг гучу а доккхуш».

Асарх лаьцна дийцинчун маьIна

³⁶ Нах а битина, Иза цIа чу вахара. Иийсан мурдаша, Цунна тIе а бахана, элира: «Аренгахь тIеяьллачу асаран бецах лаьцна Айхьа дийцинчух тхо кхетадехьа».

³⁷ Ийсас цаьрга элира: «Дика хІу дІадийнарг – Иза Адамийн КІант^д ву. ³⁸ Ткъа аре – иза дуьне ду. Дика хІу – Делан Олаллин бахархой бу. Ткъа асаран буц иблисан агІонгара нах бу. ³⁹ И асаран буц дІайийна волу мостагІа иблис санна ву. Ткъа ялта хьокху хан – иза дуьненан тІаьхъара зама ю. Маьрсахой маликаш санна бу. ⁴⁰ Асаран буц схъа а гулъеш, литтанаш а деш, ягош долу сурт хир ду дуьненан тІаьхъарчу заманчохъ. ⁴¹ Адамийн КІанта Шен маликаш дохуьйтур ду, къинош летош, зулам лелош берш Шен Олаллера, схъа а къастийна, ⁴² уьш алуца йогуш йолчу пеша чу кхисса. Цигахъ белхар а, цергаш хьекхор а ду. ⁴³ Делан лаамехъ берш шайн Ден Олаллехъ, малх санна, къегаш хир бу. Лергаш долчарна хІара дІахезийла».

ДІайоьллинчу хазнех а, мехалчу жовхІарех а лавцна

⁴⁴ «Стигалийн Олалла аренгахъ дІайоьллина йолу хазна санна ду. Стагана иза карийча, цо иза цкъа хъала а йоккхий, юха а дІаюллу. Дукха гІадваханчу цо, ваха а воедий, шен берриг а бахам дІа а бухкий, и аре схъаоьцу.

⁴⁵ Стигалийн Олалла мехала жовхІарш лъохуш лелачу совдегарх тера ду. ⁴⁶ Шена къабсттина мехала долу жовхІар карийча, цо ша да мел волу хІума дІа а духкий, иза шен дола доккху.

⁴⁷ Кхин а Стигалийн Олалла Іам чу чІерий леца тесначу бойнах тера ду. Цу юккъе тайп-тайпана чІерий лелха. ⁴⁸ Бой юьзначул тІаьхъа, чІерийлецархоша иза хийисте хъалайоккху. Цул тІаьхъа цара, охъа а ховший, дика чІерий дІахоржу, ткъа вуьш дІакхуьссу. ⁴⁹ Иштта хир ду дуьненан тІаьхъарчу заманчохъ. Маликаша, схъа а даьхкина, вонииш дикачарах дІа а къастийна, ⁵⁰ йогуш йолчу пеша кхуьссур бу. Цигахъ белхар а, цергаш хьекхор а ду».

⁵¹ Ийсас Шен мурдашка хьяттира: «Шу кхетий Аса аьллагх?»

Цара жоп делира: «Кхета».

⁵² ТІаккха Ийсас элира: «Цундела хІора Стигалийн Олаллехъ мурд хилла схъавеана волу Іелам стаг^д цхъана хІусамдех тера ву, дІайиллинчуьра схъа а оьцуш, тиша а, цІена а хІуманаш дІалуш волчу».

Ийса Назарт-гІалахъ тІе ца оьцу

(Марк 6:1-6; Лака 4:16-30)

⁵³ Хьекъале дустарш далош Ша дина долу къамел чекхдаьллагхул тІаьхъа, Ийса цигара дІавахара. ⁵⁴ Ша кхиинчу гІала а веана, церан гуламан ца^д чохъ нах Іамо волавелира Иза. Массара а, цец а буьйлуш, вовшашка хьяттура: «Цунна мичара даьлла и хьекъал? Цунна мичара баьлла тамашийна хІуманаш лело ницкъ?» ⁵⁵ Дечиган пхьеран кІант вац Иза? Цуьнан ненан цІе Марем яц? Ткъа вежарийн цІераш Якъуб,

Юша, ШамІа, ЯхІуд бохуш яц? ⁵⁶ Вайна юкѣахь лелаш бац Цуьнан йижарий? И шадерг а Цунна мичара даьлла?» ⁵⁷ Оцу нахана Иза къобалван ца лиира.

Ткъа Иийсас цаьрга элира: «Ша схьаваьллачу меттигехь а, шен цІахь а бен ца хуьлу пайхамар наха ца лоруш». ⁵⁸ Цо цигахь дукха тамашийна билгалонаш ца гайтира, церан тешар кІезиг долу дела.

Яхьѣя-пайхамаран дІакхалхар

(Марк 6:14-29; Лака 9:7-9)

14 ¹ Цу хенахь Галилай-махкахь паччахь волчу ХІародана Иийсах лаьцна хезна хилла. ² Шена ялхолла лелош болчаьрга цо элира: «И стаг нах хих чекхбоху Яхьѣя ву. Иза веллачуьра денвелла, цундела бу цуьнгахь тамашийна билгалонаш гайта ницкъ».

³ И де тІекхачале дикка хьалха ХІарод-паччахьо Яхьѣя, схьа а лаьцна, буржалш а тоьхна, набахти чу кхоьссина хилла. Цо иза шен вешин Пилапан зуда ХІародад бахьана долуш дина хилла. ⁴ Яхьѣяс цунах бехк баьккхина хилла: «Хьан йиш яц цуьнца цхьаьна ваха», – аьлла. ⁵ ХІарод и бехк баккхар бахьана долуш Яхьѣя вен луш хилла, амма адамех иза хІуттуш ца хилла, цара Яхьѣя лоруш тІеэцна хилла дела. ⁶ ХІарод вина де тІекхачча, ХІародадан йоІ паччахьний, цуьнан хьешашний хьалха халхаюьйлуш хилла. Цуьнан халхар чІоІа тайна волчу ХІарода ⁷ чІагІо йина, ша цуьнан муьлхха а дехар кхочушдийр ду аьлла. ⁸ Шен нанас иракарахІоттийна йолчу йоІа элира: «Шуьна чохь нах хих чекхбохучу Яхьѣян корта схьаба суна».

⁹ Ша гІайгІане воьжнехь а, шен хьешашна хьалха ша йина йолу чІагІо бахьана долуш, ХІарода, и дехар кхочуше аьлла, омра дина хилла. ¹⁰ Яхьѣян корта баккха аьлла, цо набахте нах бахийтина. ¹¹ Цара, шуьна чу а биллина, Яхьѣян корта, схьа а беана, йоІе дІабелла, ткъа цо иза шен нанна дІабаьхьна. ¹² Яхьѣян мурдаша, схьа а даьккхина, цуьнан дакъа дІадоьллина, ткъа цул тІаьхьа, баха а бахана, Иийсага и дерриг дІадийцина цара.

Пхи эзар стаг вузор

(Марк 6:30-44; Лака 9:10-17; Яхьѣя 61-14; Яхьѣя 6:1-14)

¹³ Иза шена хезча, Иийса, хинкеманна тІе а хиьна, цхьа а стаг воцучу метте дІавахара, ша висархьама. Амма нахана и хІума дІахезча, шайн гІаланашкара схьа а баьккина, уьш хин йистехула Цунна тІаьхьабахара. ¹⁴ Ша хийисте хьалаваьлча, Иийсана адамийн йоккха тоба гира. Царах къа а хетта, цо царна юккьера цомгуш берш тобира. ¹⁵ Суьйре

^{13:57} Яхьѣя 4:44. ^{14:3, 4} Лака 3:19, 20. ^{14:4} Іамальяр 18:16; 20:21.

тЕееъча, Цуьнан мурдаш тЕебаъкхира. Цара элира: «Хара меттиг яьса ю. Вайна хан а яьлла. Нах дАбахийта, ярташка а бахана, цаьрга шайна яа хГума эцийта».

¹⁶ Ткъа Иийсас элира: «Уьш дАбаха оьшуш дац. Аша лур ю царна яа хГума».

¹⁷ Мурдаша Цуьнга элира: «Вайгахь йолу шаерг а пхи хьокхаммий, ши чАрий бен яц».

¹⁸ Ткъа Иийсас элира: «Уьш Со волчу схъаял». ¹⁹ Цо, нах бай тЕе охъа а ховшийна, шайгахь болу пхи хьокхам, ши чАрий схъа а эцна, стигала хъала а хъабжна, и кхача къобалбеш, доАа дира. ТПаккха и хьокхамаш а, чАрий а дакъошка декъа а доькъуш, Шен мурдашка дАакховдадора Цо. Цара и дакъош нахе дАалора. ²⁰ Массара а яа а йи-ира, уьш буза а буьзира. Цул тАьхъа, мурдаша тАьхъайисинчу яа хГуманаш шийтга тускар дуьзира. ²¹ Цигахь яа хГума йиьначарна юккъехь, зударий, берашший доцург, пхи эзар боьрша стаг а вара.

Иийса хи тЕехула дАавовду

(Марк 6:45-52; Яхьёя 6:15-21)

²² Цу сохъта Иийсас Шен мурдаш, хинкеманна тЕе а ховшийна, Галилай-Юман дехьарачу йисте Шел хъалха дАбахийтира, ткъа Ша нах дАхьовсо тАьхъасецира. ²³ Нах дАа а хьовсийна, Иийса Ша цхъаь лома хъалавелира, доАа дархъама. Суйре тЕекхъачча, Иза цигахь Ша вара. ²⁴ Хин кема хийистера геннахь дара. Иза тулГенаша деххий-сеххий кхуьссура, кема чАогА хьоккхуш болчу мохана дуьхъал доьдуш долу дела. ²⁵ Гуьйранна кхаа сахътаний, ялх сахътаний юккъехь Иийса уьш болчу хи тЕехула дАаволавелира. ²⁶ Хи тЕехула Иза воГуш гича, Цуьнан мурдаша, кхера а белла, мохь хъаькхира: «Иза гАаларт ду!» — аьлла.

²⁷ «Доьналла долуш хила! Со ву шуна иза! Ма кхера!»

²⁸ Цунна дуьхъал Кипас элира: «Сан Эла! Иза Хьо велахь, Хьайн ламца со хи тЕехула Хьайна тЕе ваййтахъара Ахъа!»

²⁹ «Певола!» — элира Цо.

Кипа, хинкеманна чуйра охъа а воьссина, хи тЕехула Иийсана тЕевахара. ³⁰ Шена чАогА хьоккхуш болу мох гича, Кипа кхеравелира. Ша хи буха ваха воьлча, цо мохь хъаькхира: «Ва Эла! КЕлхъарваккхъа со!»

³¹ Иийсас, сихха куьг дАа а кховдийна, иза хъалаваьккхира. Цо цуьнга элира: «Делах кЕезиг тешаш верг! Хьайн даг чу шеко хГунда кхолла-ялийтира ахъа?» ³² Уьш хинкеманна чу бевлча, мох дАасецира. ³³ Цу чохь мел волчо а, корта охъа а таИйна, Иийсага элира: «Хьо баккъалла а Делан КАнт^д ву!»

³⁴ Хин кеманна тЕехь Юмал дехъа а бевлла, уьш Гансарт-махка кхечира. ³⁵ Цигарчу нахана Иийса везинчул тАьхъа, массо а маьПера

Кхунна тIе цомгуш болу нах кхуйлуш хилла. ³⁶ Цара, Иийсан бедарх куыг Iоттийтахъара бохуш, дехар дора. Цуънан бедаран юьхах куыг мел Iоьттинарг, то а лой, дIахIуттура.

Дайша лелийна Iадаташ

(Марк 7:1-13)

15 ¹ Ярушалайм-гIалара баьхкинчу парушхоший, Iеламчу нахий Иийсага элира: ² «Хъан мурдаша вайн дайша лелийна Iадаташ хIунда талхад? Цара хIума яале хъалха куыйгаш цIандаран Iадат кхо-чуш хIунда ца до?!»

³ Царна дуьхьал Иийсас элира: «Ткъа аша хIунда талхад Дала тIедиллина долу парзаш, шайн Iадаташ ца дохорхъама? ⁴ Дала аьлла ма ду: „Хъайн дай-наний лара“, ткъа „Шен дена я нанна неIалт аьлларг вен веза“. ⁵ Амма аша боху шайн дега а, нене а ала мега: „Сан шуна гIо дан йиш яц, хIунда аьлча шуна лерина хилларг аса Далла совIат-на дIало“. ⁶ Цу дешнаша дай-наний ца лара бакъо ло. Аша Дала шай-на тIедиллина долу парз шаьш кхоьллина долу ламаст бахъана долуш дIадаьккхина. ⁷ Шалхо лелорш! Шух лаьцна нийса аьлла хилла ЕшаI-ЯхIус ша Делера бинчу хаамех:

⁸ „ХIюкху адамаша Со багахь лору,
ткъа церан дегнаш Суна дукха генахь ду.
⁹ Церан ларамах пайда бац,
хIунда аьлча церан хъехамаш Делера бац,
уьш адамаша кхоьллина бу“».

Далла гергахь стаг бехвеш дерг

(Марк 7:14-23)

¹⁰ Нах Шена тIе а кхайкхина, Иийсас элира: «Соьга ла а догIий, Аса бохучух кхетахъара шу: ¹¹ стеган багахула чудоьдуш долчу хIумано Далла гергахь иза бех ца во, цу багахула арадолучо бен».

¹² TIаккха тIебаьхкинчу мурдаша Иийсага элира: «Хъуна хайий парушхой^д Ахъа аьлла долу дешнаш бахъана долуш шаьш юьхьIаьржачу хIиттина хеташ буйла?»

¹³ Иийсас цаьрга элира: «Сан стигалахь волчу Дас дIадоьгIна доцу хIора орамат шен орамашца схъадаьккхина хир ду. ¹⁴ Уьш машарца дIабахийта. БIаьрзе нах бу уьш. Царна тIаьхьахIоьттинарш а бу БIаьрзе. Хъалха ваьлларг а, тIаьхьахIоьттинарг а, ший а БIаьрзе хилча, и ший ор чу вужур ву».

^{15:4} Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16; Арадаккхар 21:17; Iамальяр 20:9. ^{15:8, 9} ЕшаI-ЯхIу 29:13 (Грекийн). ^{15:14} Лака 6:39.

¹⁵ Цунна дувъхал Кипас элира: «Кхетадехьа Ахьа тхо оцу дустарх».

¹⁶ Ткъа Иийсас элира: «Хинца а оццул кхетам боцуш ду шу? ¹⁷ Шун бага кхаьчна долу хIума, зорх¹ чу а кхочий, цул тIаьхьа кийрара арадолу. ¹⁸ Амма шун багара арадолуш дерг шун даг чувра арадолуш ду. Иза ма ду стаг Далла гергахь бехвеш дерг. ¹⁹ Аса иштта боху шуьга, дерриг а вониг даг чувра арадолуш долу дела: вон ойланаш, стаг вер, ямартло, нахаца лелар, къола дар, эладита кхоллар, харцдерг дийцар. ²⁰ Иза ду стаг Далла гергахь бехвеш дерг. Ткъа стага яа хIума яале шен куьйгаш ца диларх, иза Далла гергахь бехлур вац».

Кхечу къомах йолчу зудчун тешар

(Марк 7:24-30)

²¹ Цигара дIа а ваьлла, Иийса Цорин а, Цаданан а гонах йолчу меттигашка дIавахара. ²² Йоьлхуш, Цунна тIееара цигахь Iаш йолу канаIанхойх схьаяьлла йолу цхьа зуда: «Кынхетам бехьа сох, Веза Эла, Дадан КIант²¹! Харцжинаша къиза хьийзош, са дуьллу меттиг яйна лелаш ю-кх сан йоI».

²³ Амма Иийсас цуьнга хIумма а ца элира. Мурдаша, тIаьхьа а баьхкина, Цуьнга дехар дира: «ДIаэккхэе и зуда! Массо а хенахь вайна тIаьхьа а яьлла, мохь хьобкхуш ю-кх».

²⁴ Цо царга элира: «Исраилан тилабеллачу уьстагIашна бен гIо дан вайитина вац Со».

²⁵ ТIаккха и зуда, Иийсана тIе а еана, гора а хIоьттина, йистхилира: «Веза Эла! ГIо дехьа суна!»

²⁶ Иийсас цу зудчуьнга элира: «Нийса дац иза, берашкара схьа а йоккхуш, юург жIаьлешна дIакхоссар».

²⁷ Зудчо элира: «Бакъ ду иза, Эла! Делахь а жIаьлеша а ма лехьадо хIусамден шуьн уллора охьадоьжна долу цуьргаш».

²⁸ ТIаккха Иийсас цуьнга элира: «Йиша, хьан Делах тешар чIогIа ду! Хьан лаам кхочуш хир бу!» Цу сахьтехь зудчун йоI тоелира.

Дукха нах тобар

²⁹ Цигара дIа а ваьлла, Иийса Галилай-Иоман йистехула дIавахара. Лам тIе хьала а ваьлла, охьахира Иза. ³⁰ Цунна тIе адамийн тобанаш эха юьйлаелира, шайца астагIнаш, бIаьрзенаш, заьIапхой, мотт ца хууш болу къора нах, кхиболу цомгуш нах а болуш. Цара уьш лаьттахь охьабохкура, Иийсан когаш хьалха. Ткъа Цо уьш тобора. ³¹ Адамаш чIогIа цецдуьйлтура шайна мотт ца хууш болу къора нах къамел деш гича, заьIапхой тобелча, астагIа берш, шерра ког а боккхуш, дIабоьлхуш гича, бIаьрзе берш са ган буьйлабелча. Уьш Исраилан Далла хастамаш беш бара.

*Виъ эзар стаг вузавар**(Марк 8:1-10)*

³² Шен мурдаш тIе а кхайкхина, Иийсас цаьрга элира: «Суна кяхета оцу нахах, хIунда аьлча кхо де а ду уьш Соьца болу, ткъа царна яа хIума яц. Уьш меца дIабахийта Суна ца лаъа, новкъахь уьш мацалла кхин а чIогIа гIел ца балийта».

³³ Мурдаша Цуьнга элира: «ХIокху юьстахчу меттехь вайна мичара карор ю оццул долчу халкъана яа хIума?»

³⁴ Иийсас цаьрга хаьттира: «Маса бепиг ду шуьгахь?»

Цара жоп делира: «ВорхI бепиггий, масех чIарий бу».

³⁵ ТIаккха Цо массо а стаг лаьтта охъахайра. ³⁶ ВорхI бепиггий, чIерий схъа а эцна, Далла хастам а бина, куьйгаца каг а деш, Шен мурдашка кховдадора Цо, ткъа цара нахана дIадоькбура иза. ³⁷ Массара а шайш дуззалц хIума йиира. ТIаьхайисина йолу яа хIума мурдаша схъагулийча, ворхI тускар хъаладуьзира. ³⁸ Адамийн тобанна юкьахь виъ эзар стаг вара, зударий, берашший ца лерича а. ³⁹ Нах дIасабевллачул тIаьхъа Иийса, хинкеманна тIе а хиьна, Магдан-гIалина улло дIавахара.

*Иийсана тамашийна хIума гайтар тIедиллар**(Марк 8:11-13; Лака 11:29-32)*

16 ¹ Парушхой^д а, садукьой^д а баьхкира Иийса волчу Иза зерхъама. Цара дехар дира, шайна стигалара тамашийна билгало гайтахъара аьлла. ² Иийсас цаьрга элира: «Малх дIабузучу хенахь аша олу: „Кхана хаза хенан хIоттам хир бу, стигал цIийелла йолу дела“. ³ Малх схъакхетгачу хенахь олу: „Таханлера де йочане хир ду, хIунда аьлча стигал цIарула-цIен а, кхоьлина а ю“. Шуна стигалан сибат девза, амма заманан билгалонаш къасто ца хаь шуна. ⁴ Ботьачу а, телхинчу а тIаьхъено тамашийначу гIуллакхийн билгалонаш лосьху, амма царна уьш гур яц, Юнус-пайхамарехула гайтина билгало бен».

Уьш шайш болчохь а битина, Иийса дIавахара.

*Парушхойн а, садукьойн а муьста бод**(Марк 8:14-21)*

⁵ Хих дехъабовлуш, Иийсан мурдашна бепиг схъаэца дицеллера. ⁶ ТIаккха Иийсас цаьрга элира: «Варелаш, ларлолаш садукьойн а, парушхойн а муьстачу бедах».

⁷ И дешнаш шайна юкьахь дийцаре динчул тIаьхъа цара элира: «Цо иза аьлла хир ду, вай новкъа довлуш бепиг схъа ца эцна дела».

^{16:1} Маттай 12:38; Лака 11:16. ^{16:4} Маттай 12:39; Лака 11:29. ^{16:6} Лака 12:1.

⁸ Ийисана-м хууш хилла цара дуьйцуш дерг. Цундела Цо элира: «Делах кIезиг тешарш! ХIунда боху аша шайгахь бепиг дац? ⁹ ХIинца а ца кхетта шу цунах? Дагадаийтийша шайна тохарлера пхи бепиг, пхи эзар стагана вуззалц даьал хилла долу. Цул тIаьхьа шаьш дуьзна долу тускар маса хилла а дагадайта. ¹⁰ Ткъа шуна дага ца догIу виь эзар стаг вузийна долу ворхI бепиг а, цул тIаьхьа шаьш дуьзна долу тускар маса хилла а? ¹¹ ХIунда ца кхета техьа шу Аса баьпках лаьцна ца дуьйцийла? Аса шуьга ларло бохург парушхойн а, садукьойн а бод совсош тухуш болу муьста бод бу».

¹² ТIаккха уьш кхийтира Ийисас шайга дийцинарг бод совсош болу муьста бод боцийла. Цо уьш ларбеш дерг парушхойн а, садукьойн а хьехамаш бара.

Кипас Ийисах лаьцна аьлларг

(Марк 8:27-30; Лака 9:18-21)

¹³ Ийиса Пилап-паччахьан гIалин уллорачу метте веача, Цо шен мурдашка хаьттира: «Наха Адамийн КIант^д мила ву боху?»

¹⁴ Цара элира: «Цхьаболчара Хьо нах хих чекхбоху Яхьъя ву боху, вукхара Эли-ЯхIу-пайхамар, ткъа кхозлагIчара Хьо Ярми-ЯхIу, я кхечу пайхамарех цхьаь ву боху».

¹⁵ ТIаккха Цо цаьрга хаьттира: «Ткъа аша хIун боху, Со мила ву боху аша?»

¹⁶ ШамIа-Кипас жоп делира: «Хьо Дала леррина Кьобалвинарг^д, дийна волчу Делан КIант^д ву».

¹⁷ Цо аьллагунна дуьхьал Ийисас жоп делира: «Декьал хилла хьо, ШамIа, Юнин кIант, хIунда аьлча хьуна иза нахера ца хиьна, стигалахь волчу Сан Дегара хиьна. ¹⁸ Аса боху хьобга: хьо, тIулг санна волу, Кипа ву. Цу тIулга тIехь Аса Сайх тешначийн тоба кхуллур ю. Жьожатин цIеран а иза йохо ницкъ хир бац. ¹⁹ Аса стигалийн Олаллера догIанаш лур ду хьобга. Ахьа кху дуьнен чохь дихкинарг Дала дихкина хир ду. Ахьа дуьнен чохь магийтинарг, Дала магийтина хир ду». ²⁰ Цо шен мурдашка омра дира, Ша Дала леррина Кьобалвинарг ву аьлла, цхьаьнгте а дIа ма ала аьлла.

Ийисас Шен Иоьжаллех а, денваларх а лаьцна дуьйцу

(Марк 8:31–9:1; Лака 9:22-27; Марк 8:31–9:1)

²¹ Цу хенахь дуьйна Ийисас Шен мурдашка дуьйцуш хилла Ша Ярушалайме ваха везарх а, цигахь Шен баккхийчеран а, динан коьртачу

^{16:9} Маттай 14:17-21. ^{16:10} Маттай 15:34-38. ^{16:14} Маттай 14:1, 2; Марк 6:14, 15; Лака 9:7, 8. ^{16:16} Яхьъя 6:68, 69. ^{16:19} Маттай 18:18; Яхьъя 20:23.

дайн а, Йеламчу нехан а карах бала хьега безарх а лаьцна. Цо иштта дуьйцура Ша вийна хила везарх а, амма кхозлагIчу дийнахь веллачуь-ра денвала везарх а лаьцна.

²² Кипа, Иза юьстах а ваьккхина, дуьхьало ян волавелира: «Дала тIе ма доуьйтийла иза, Веза Эла! И тайпа хIума Хьуна тIе ма кхочийла!»

²³ Кипига юха а вирзина, Цо элира: «ДIадала Суна уллора, иблис^д! Ахьа Суна новкъарло йо, хьан даг чохь Делан ойланаш яц, адамийн ойланаш ю».

²⁴ Иийсас Шен мурдашка элира: «Суна тIаьхьахIотта лууш болчара шайн „со“ бохург дIататта деза, шайн баланийн мохь* схьа а эцна, Суна тIаьхьахIитта а беза. ²⁵ ХIунда аьлча шен са кIелхьардаккха воьлларг синах вер ву, ткъа Сан дуьхьа са дIаделлачунна бакъдолу дахар карор ду. ²⁶ ХIун до кху дуьненах, нагахь санна цо шен са дайинехь? ХIун до дерриг а дуьненах, нагахь стага шен са дайина хилча? ²⁷ Адамийн КIант шен Ден сийлаллица, гонах маликаш а долуш, схьавеача, Цо стагана хьакъ дIалур ду, хIораммо а динчуьнга хьаьжжина. ²⁸ Аса баккъалла а боху шуьга: шуна юкъярчу цхьаболчарна, шаьш кхалхале, Адамийн КIант гур ву, Шен Олаллица схьавоIуш волу!»

Иийса хийцавалар

(Марк 9:2-13; Лака 9:28-36)

17 ¹ Ялх де даьлча, Иийса, Шеца Кипий, Якъуббий, цуьнан ваша Яхъьяй схьа а эцна, цаьрца лекхачу лам тIе хьала а ваьлла, адам дощучу метте юьстахвелира. ² Цигахь, царна хьалххяхь, Дала Цуьнан амат хийцира. Иийсан юьхь, малх санна, кьегаш яра, Цуьнан бедарш бIаьрган нур дойуш кIайн яра. ³ Цеххьана церан бIаьрг кхийтира Иийсаца къамел деш волчу Эли-ЯхIу-пайхамарххий, Муса-пайхамарххий. ⁴ Кипас Иийсага элира: «Веза Эла! Ма дика Ia вай кхузахь! Хьуна лаахь, аса кхузахь кхо кхалор^д хIоттор ю: цхьаь Хьуний, цхьаь Мусаний, кхозлагIниг Эли-ЯхIуний».

⁵ Цо иза олучу юккъехь, лепаш йолу марха тIе а еана, уьш дIахьулбелира цуьнан ИндагIехь. Мархи юккъера царна аз хезира: «ХIара ву Суна дукхавезаш волу Сан КIант! Цуьнгахула бу Сан лаам! ЛадогIа-лаш Цуьнга!»

* ^{16:24} *Баланийн мохь* – бакъду, грекийн маттахь иштта яздина ду: *жIаран бIогIам*.

^{16:24} Маттай 10:38; Лака 14:27. ^{16:25} Маттай 10:39; Лака 17:33; Яхъья 12:25.

^{16:27} Маттай 25:31; Забур 61:13; Римхошка 2:6. ^{17:5} Доладалар 22:2; Забур 2:7; ЕшаI-ЯхIу 42:1; Маттай 3:17; 12:18; Марк 1:11; Лака 3:22; 2 Кипин 1:17, 18.

⁶ И аз шайна хезча, мурдаш, чЮгІа кхерабелла, бертал лаьтта охьа-ийгира. ⁷ Ийсас, царна тІе а веана, царах куьг а Юьгтина, элира: «Ма кхерало, хьалагІовтта!» ⁸ Кортош хьалаайича, Ийса воцург, гонах цхьа а стаг ца гира царна.

⁹ Уьш лам тІера охьабуйссучу хенахь Ийсас Шен мурдашка элира: «Адамийн КІант^д веллачуьра денваллалц цхьаьнгте а шайна гинарг ма дийцалаш!»

¹⁰ Тпаккха Ийсан мурдаша хаьттира: «Хьалха Эли-ЯхІу-пайхамар ван веза хІунда олу те Іелама наха?»

¹¹ Ийсас жоп делира: «ХІаь, Эли-ЯхІус, ван а веана, массо а хІу-манна тІехь низам хІоттор ду. ¹² Амма Аса боху шуьга, Эли-ЯхІу цкъа веанера шуна. Нахана иза ца вевзинера. Ткъа цара цуьнца шайна луь-ург лелийнера. Цо санна, Адамийн КІанта а хьобгур бу бала и нах ба-хьана долуш».

¹³ Тпаккха царна хиира Цо вуьйцуш верг нах хих чекхбоху Яхьья вуйла.

Жино хьийзош волу кІант туовар

(Марк 9:14-29; Лака 9:37-43)

¹⁴ Ийса адамаш долчу юхавирзича, Цунна тІевеара цхьа стаг. Цунна хьалха гора а хІюьгтина, цо элира: ¹⁵ «Веза Эла! Кьинхетам бехьа сан кІантах! Иза лазар догІуш ву. Цо чЮгІа Іазап хьобгу. Лазар тІедеьча, иза цІерга а вужу, хи чу а волу. ¹⁶ Аса Хьан мурдаш болчу валийнера иза, амма цаьрга цунна дарба дан ца делира».

¹⁷ Ийсас элира: «Галбевлла болу нах! Ва тешар доцу тукхам! Мел хир ву техьа Со шуна юкьахь? Мел лан деза техьа Аса шу? Схьавалаве иза Со волчу!» ¹⁸ Ийсас жине, арадала аьлла, омра дира. Цу сохьта кІант товелира. ¹⁹ Ийса Ша волчу хенахь Цуьнан мурдаша, тІе а баьхкина, хаьттира: «Тхьогьа хІунда ца даккхаделира те и жин ара?»

²⁰ Цо элира: «Шун Делах тешар кІезиг долу дела. Аса баккъал боху шуьга: нагахь санна шун Делах тешар жимачу буьрттигал а белахьара, и лаьтташ болчу цу ломе аша „ДІахила“ аьлча, иза дІахуьлур бара. Шуьга да ца луш цхьа а хІума хир дацара»*.

* ^{17:20} Цхьадолчу тептарш тІехь аят 21 тІеюьхна ду: *Ткъа хІара тайна долу хІу-манаш доІанций, мархичий дІадаккхалур ду.*

^{17:10} Малъаки 4:5. ^{17:12} Маттай 11:14. ^{17:20} Маттай 21:21; Марк 11:23; 1 Коринт-шошка 13:2.

*Иийсас юха а шен вала везарх а,
денвала везарх а лъацна дуййцу
(Марк 9:30-32; Лака 9:436-45)*

²² Шаш цхъаьна Галилай-махка схъадаьккича, Иийсас Шен мурдашка элира: «Адамийн Клант нехан кара дІалур ву. ²³ Иза цара вуьйр ву. Амма кхозлагІчу дийнахь Иза денлур ву».

Цуьнан мурдаш чІогІа гІайгІане ийгира.

Делан цІенна ял ялар

²⁴ Уьш Иийсаца Къапарнаме кхаьчча, Кипина тІебаькхира Делан цІенна ял гулъеш берш. Цара хаьттира: «Шун устазо Делан цІенна гІуллакхна ял* лой?»

²⁵ Кипас жоп делира: «Ло!»

Иза а аьлла, Кипа цІа чу вахара. Цо цхъа а дош алале, Иийсас цуьнга хаьттира: «Хьуна муха хета, ШамІа: дуьнен чохь болчу паччахьаша ял шайн махкарчу бахархошкара йоккху, я кхечу махкара баьхкинчу бахархошкара йоккху?»

²⁶ Кипас элира: «Кхечу махкара баьхкинчу нахера йоккху».

Тпаккха Иийсас элира: «Делахь хІета церан бахархой, ял ца луш, кІелхьарбовлу-кх. ²⁷ Амма кхузара Іедалехь болу нах оьгІаз ца бахийта, ваха а гІой, чІерий лоцу мІара хи чу а кхоссий, уггар хьалха айхъа схъалаьцна болчу чІеран бага хьажа. Цигахь хьуна къастийна ахча карор ду. Иза схъа а эций, хьайна а, Суна а тІера ял дІало».

Мурдех лакхарниг мила ву?

(Марк 9:33-37; Лака 9:46-48)

18 ¹ Иийсана тІе а баьхкина, Цуьнан мурдаша хаьттира: «Стигалийн Олалехь уггар лакхара верг мила ву?»

² Цо, бер тІе а кхайкхина, мурдашна юккье иза дІа а хІоттийна, ³ элира: «Аса баккъалла боху шуьга: шайн дегнаш цІан а дина, бераш санна дІа ца хІиттахь, Стигалийн Олалла тІе а лъацна, шу цкъа а Деллаца хир дац. ⁴ ХІара бер санна, муьтІахь а хилла, дІахІоьбтинарг Стигалийн Олалла тІелаьцначарна юкьахь уггар лакхара ву. ⁵ Сан дуйхьа иштта цхъа бер тІеобцучо Со а оьцу тІе».

* 17:24 *Делан цІенна гІуллакхна ял* – шарахь цкъа хІора стагана шиь драхма ахча дала дезара Делан цІенна гІуллакхна.

17:24 Арадаккхар 30:13; 38:26. 18:1 Лака 22:24. 18:3 Марк 10:15; Лака 18:17.

Къа латоран бахъанаш
(Марк 9:42-48; Лака 17:1, 2)

⁶ «Амма Сох тешаш болчу царях лахара волчуьнга къа латадойтуш волчу хЮра стагана, хъеран тЮлг коча а тасийтина, ша хи чу а кхоссийтина, хЮрда буха вахар гЮле ду. ⁷ Ма декъаза ду-кх дуьне, къа латоран бахъанаш шена чохъ хиларна. Къа латоран бахъанаш хила дезара, амма декъаза бу къа лато бахъанаш дохуш болу нах.

⁸ Хъан куьйго я кого хьобга къа латадайт бахъана даьккхинехъ, и куьг я ког, схъа а даккхий, дАакхосса. ХЮнда аьлча ког-куьг а доцуш Далла гергахъ вахар гЮле ду хъуна, ши ког а, ши куьг а шайн меттехъ а долуш, жьожхатин цЮрггахъ хьо вагавойтучул. ⁹ Хъан бАьрг бахъана долуш хьох къа леттехъ, иза, схъа а баккхий, дАакхосса. Цхъана бАьргаца Далла уллохъ вехаш хилар гЮле ду хъуна, ший а бАьрг а болуш, жьожхатин цЮрггахъ хьо вагавойтучул».

Байначу уьстагІах лаьцна хьекъале дустар
(Лака 15:3-7)

¹⁰ «Варелаш, цхъанна а цу лахара болчарна вас ма елаш. Аса тоьшалла до шуна, церан маликашна стигалахъ волчу Сан Ден юьхъ го аьлла*.

¹² Шуна муха хета? Шен бІе уьстагІ берг, царна юкъяра цхъа уьстагІ дАакъаьстича, бисина болу безткъе ткъайоьсна уьстагІ шайш болчохъ лам чохъ а битина, и дАакъаьстина уьстагІ лаха гЮр вац? ¹³ Ас баккъалла а боху шубга: шена дАакъаьстина цхъа уьстагІ схъакарийча, лам чохъ бисинчу безткъе ткъайоьсна уьстагІал оцу цхъана уьстагІах цуьнан самукъадер ду. ¹⁴ Иштта шун стигалахъ волчу Дена а ца лаьа цу лахара болчарах цхъа а дАакъастийта».

Къинош летош волу ваша

¹⁵ «Хъан динан вашас хъуна дуьхьал къа латадахъ, ваха а гЮй, шайшшиь волчохъ шегара даьллучух иза кхетаве. Цо хьобга ладогІахъ, тАаккха ахъа цунах юа а хъайн динан ваша во. ¹⁶ Амма цо хьобга ла ца догІахъ, хъайца цхъаь я шиь стаг валаве, хЮнда аьлча Йозанаша ма-бохху: „ХЮрра а бекевар шина я кхаа тоьшалла дечеран багахула чІагІдийр ду“. ¹⁷ Цо цаьрга а ла ца догІахъ, динан гуламе дІадийца. Цо цаьрга а ла ца догІахъ, кхечу къаьмнех болчу нахаца я ял схъагульеш болчаьрца санна, юкъаметтиг лелае цуьнца.

* 18:10 Цхъадолчу тептарш тІехъ Лакин тептар (19:10) тІера схъаэцна долу 11-гІа аят тІетоьхна ду: *Адамын КІант дайнарг каро а, кІелхъардаккха а веана ма ву.*

18:8 Маттай 5:30. 18:9 Маттай 5:29. 18:15 Лака 17:3. 18:16 Карлабаьккхинарг 19:15.

¹⁸ Бакъалла а боху Ас шуьга: аша кху дуйнен чохь дихкина долу гIуллакх стигалахь Дала а дихкина хир ду. Аша кхузахь нахана пурба лахь, иза Дала делла пурба санна хир ду.

¹⁹ Кхин цхьа хIума а эр ду Аса шуьга: шух волчу шиммо, барт а бина, доIанехь Деле доьхуш хилахь, цара деххнарг Сан стигалахь волчу Дас кхочушдийр ду. ²⁰ ХIунда аьлча шиь-кхоь стаг Сан цIарах вовшахкхетахь, цаьрца Со а хир ву».

КъинтIера ца ваьллачу ялхочух лаьцна хьекъале дийцар

²¹ Кипас, Иийса волчу а веана, хаьттира: «Сан Эла! Вашас суна дуйхьал къа латош хилча, со мосазза къинтIера вала веза цунна? ВорхIазза вала везий?»

²² Ткъа Иийсас цуьнга элира: «Аса боху: иза ворхIазза хир дац, ворхIазза кхузткъе итт эцча санна, хир ду. ²³ Стигалийн Олалла хIокхунах тера хила мега. Цхьа паччахь шен ялхошкара декхар схьагулдеш хилла. ²⁴ Декхар схьагулдан иза волавелча, кхунна тIевалийна цхьа ялхо. Иза итт эзар гали дашо ахча декхарийлахь хилла. ²⁵ Амма и декхар схьадала цуьнан таро йоцийла хиъча, паччахьо омра дина, иза цуьнан зудчуьнца а, берашца а, цуьнан йолчу салпалца а шен декхар юхадерзорхьама дIавахка аьлла. ²⁶ ТIаккха ялхочо, шен паччахьна хьалха гора а хIоьттина, дехар дина: „Ахьа цхьажимма собар дехьа, аса декхар дIалур ду хьуна!“ ²⁷ Паччахьна ялхочух къахетта. Цо иза, декхарна къинтIера а ваьлла, дIавахийтина.

²⁸ Ткъа цу ялхочо, шена бIе динари^д дети-ахча декхарийлахь волчу вукху ялхочунна тIе а вахана, иза лаг тIера а лаьцна, цуьнан са а дукьош, цо шена схьадалаза долу декхар схьадийхира: „Схьало айхьа суна схьадала дезарг!“ – аьлла. ²⁹ ТIаккха цу ялхочо, хIокхунна хьалха гора а воьжна, дехар а деш, элира: „Собар дахьара ахьа, аса хьан дерриг а декхар дIалур дара“. ³⁰ Амма хьалхарчу ялхочо цуьнга ла ца дуйгIира. Цо иза шен декхар схьадаллалц набахти чу воллийтира. ³¹ И хIума гина болчу ялхоша шайна гинарг, эла волчу дIа а бахана, дIадийцира. ³² Эло, и ялхо тIе а кхайкхина, цуьнга элира: „Сий доцу лай! Ахьа дехар дича, аса сайн дерриг а декхар, къинтIера а ваьлла, хьуна дитира. ³³ Ткъа ахьа а мегар дацара хьо санна волчу хьайн накьостох къинхетам бан, аса хьайх ма-барра?“ ³⁴ ОьгIазваханчу эло омра дира, ницкъ а беш, иза набахти чохь латтаве, цо дерриг а декхар схьадаллалц, аьлла.

³⁵ Иштта хир ву шуьца Сан Стигалара Да а, шу даггара шайн вешина къинтIера ца довлахь».

*Стага зуда дІаяхийтарх лаьцна хьехам**(Марк 10:1-12)*

19 ¹ Шен кьамел чекхдаьллачул тІаьхьа Иийса, Галилай-махкара дІа а вахана, ЯхІуд-махкарчу Йордан-хина дехьарачу агІонгахь йолчу метте веара. ² Цунна тІаьхьа хІоьттина лелаш адамийн тобанаш яра, Цо царна цигахь дарбанаш а дира.

³ ТІаккха Иийсана тІе паруххой⁴ баьхкира, Иза зерхьама. Цара хаьттира: «Бакьонехь нийса хир дуй муьлххачу бахьанехь а стаг шен зудчух дІасакъастар?»

⁴ Иийсас жоп делира: «Аша ца дешна Кхоьллинчо и шиь юьхьанца стаггий, зудий кхоьллина хиларх лаьцна? ⁵ Цигахь аьлла ду:

„Иза бахьана долуш, шен дай-наний а дитина,
стаг шен зудчуьнца цхьаьнакхетар ву.

ТІаккха и шиь цхьаь хир ду“.

⁶ ХІинца уьш шиь доцуш, цхьаь санна долу дела, цхьаммо а къаста ма дойла Дала цхьаьнатоьхнарг!»

⁷ ТІаккха цара Цуьнга хаьттира: «Ткъа Мусас тІе хІунда диллина, дІасакъастарх лаьцна йозанца дина долу тоьшалла зудчуьнга дІа а лой, цуьнца дІасакъаста аьлла?»

⁸ Иийсас цаьрга элира: «Шун дегнаш кьиза долу дела елла шуна Мусас зудчуьнца дІасакъаста бакьо. Амма дубьхьара иштта ца хилла. ⁹ Ткъа Аса боху шуьга: зуда сийсаза лелар бахьана а доцуш, кхин хІума бахьана долуш иза йита а йитина, шена кхин зуда ялийна волу стаг, ямартло еш ву».

¹⁰ Мурдаша Цуьнга элира: «Майрачун зудчунна хьалха долу дехарш иштта делахь, цунна зуда а ца ялош Іер гІоলেখь ду».

¹¹ Ткъа Цо элира: «Дала шена деллачунна чохь бен тарлур дац Сан дешнаш*. ¹² Цхьабарш шаьш дуьнен чу бовллушехь ваьІна стаг санна хуьлу, вуьш — нах бахьанехь хуьлу иштта, ткъа кхозлагІнаш Стигалийн Олалла бахьана долуш зуда ца ялош соцу. Шена и хьехам чохь тарлочунна иза чохь тарлойла».

*Иийсас бераш декъалдо**(Марк 10:13-16; Лака 18:15-17)*

¹³ Иийса волчу бераш далийра, царна тІе куьйгаш а дехкина, Цуьнга доІа дайтархьама. Амма Цуьнан мурдаш резабоцуш, бераш далаш

* 19:11 Цу аятан важа маьІна иштта мегар дара: *Шена Дала деллачо бен тІелоцур дац Сан дешнаш.*

^{19:4} Доладалар 1:27; 5:2. ^{19:5} Доладалар 2:24. ^{19:7} Карлабаьккхинарг 24:1-4; Маттай 5:31. ^{19:9} Маттай 5:32; 1 Коринтхошка 7:10, 11.

баьхкинчарах бехкаш дохуш, луйш бара. ¹⁴ Иийсас элира: «Хара бераш тЕдахкийта Суна, царна дуйхало ма е, хИунда аьлча Стигалийн Олалла тЕлаьцнарш уьш санна бу».

¹⁵ Царна тЕе куйгаш а дехкина, Цо уьш декьалбира. Цул тЕаьхьа Иза цигара дЕавахара.

Хьалдолу стаг

(Марк 10:17-31; Лака 18:18-30)

¹⁶ Цхьана стага, Иийсана тЕе а веана, хаьттира: «Устаз, муьлха дика болх бан беа аса Дела волчоьх хедар доцучу дахаре со нисвалийта?»

¹⁷ Иийсас цуьнга элира: «Соьга хИунда хобтту ахьа, диканиг муьлха ду бохуш. Цхьаь бен вац Диканиг. Ткьа хьо Дела волчоьх хьайн дахар нисдалийта лууш велахь, хьайна тЕдидиллина парзаш кхочуше».

¹⁸ Жимачу стага хаьттира: «Муьлха парзаш?»

Иийсас жоп делира: «Адам ма де, нахаца ма лела, кьола ма де, харц тоьшалла ма де, ¹⁹ дай-наний а лара, хьайн уллораниг хьо санна веза».

²⁰ Жимачу стага Цуьнга элира: «Иза шадерг а аса кхочушдина, кхин хИун оьшу суна?»

²¹ Иийсас жоп делира: «Кхачамалла йолуш хьо хила лууш велахь, ваха а гИой, хьайн мел долу хИума дЕа а дохий, кьечарна дЕасадекьа, тЕаккха стигалахь жовхIар хир ду хьан. ТЕаккха, схьа а волий, Суна тЕаьхьаХотта».

²² И дешнаш шена хезча, жима стаг, гИайгIане а воьжна, дЕавахара, хИунда аьлча иза чIогIа хьал долуш вара.

²³ Шен мурдашка Иийсас элира: «Баккьалла а боху шуна Аса: хала ду хьалдолчунна, Стигалийн Олалла тЕе а лаьцна, Далла уллохь хила.

²⁴ Кхин цхьаь а эр ду Аса шуьга: эмкална механ Иуьргахула чекхьяла атта ду, хьалдолчунна, Делан Олалла^д тЕе а лаьцна, Далла уллохь хуьлучул».

²⁵ Мурдаша, иза шайна хезча, чIогIа цец а бевлла, хаьттира Цуьнга: «Ткьа мила ваккхалур ву кЕелхьара?»

²⁶ Цаьрга а хьаьжна, Иийсас элира: «Адамашка иза кхочушдалур дац, амма Деле дан а ца луш хИумма а дац».

²⁷ Кипас Цуьнга элира: «Хьажахьа! Дерриге Iадда а дитина, Хьуна тЕаьхьа хИитина-кх тхо. Тхобга хИун кхочур ду?»

²⁸ Иийсас цаьрга элира: «Баккьалла а боху Аса шуьга: керла дуьне дЕа а хИоттийна, Адамийн КIант^д Шен сийлахьчу паччахьан гIанта тЕе

^{19:18} Арадаккхар 20:13; Карлабаьккхинарг 5:17; Арадаккхар 20:14; Карлабаьккхинарг 5:18; Арадаккхар 20:15; Карлабаьккхинарг 5:19; Арадаккхар 20:16; Карлабаьккхинарг 5:20. ^{19:19} Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16; Iа-малъар 19:18. ^{19:28} Маттай 25:31; Лака 22:30.

оҳахуун волчу хенахь, Суна тІаьхьахІиттина шу а цигахь хир ду. Исраилан халкъана юкъярчу шийтта тайпанна кхел а еш, шу шийтта паччахьийн гІанташна тІе оҳаховшур ду. ²⁹ Сан дуьхьа шен ца, я вежарий-йижарий, я да а, нана а, я бераш, я шен бахам битина волчу стеган хьал бІозза дукха стамлур ма ду, ткъа Дела волчохь хедар доцу дахар а хуьлуйтур ду цуьнан. ³⁰ Амма хІинца хьалхе йоккхуш болу дукхахберш тІаьхьара хир бу, ткъа тІаьхьарнаш хьалхара хир бу».

Кемсийн бешара белхалой

20 ¹ «ХІунда аьлча Стигалийн Олалла иштта ду. Шен долахь латта а долуш, Іуьйранна сахуьлучу хенахь шен кемсийн бешахь болх байта белхалой лаца вахана цхьа стаг. ² Цхьа динари* ачла лур ду аьлла, цаьрца барт а бина, цо уьш шен кемсийн беша дІахьажийна. ³ Іуьйранна исс сахьт даьлча, базаран майданахула тІехволуш, цунна гина цхьа а хІума а ца деш лаьтташ волу масех стаг. ⁴ Цо цаьрга аьлла: „Дуьйло, сан кемсийн бешахь болх бе, аса шуна бала беззаш болу мах дІалур бу“. ⁵ Уьш дІабахана. Де делкъе даьлча а, юха делкъал тІаьхьа кхо сахьт даьлча а, базаран майдане а вахана, оцу стага нах кемсийн беша болх бан бахийтина. ⁶ Суьйранна пхи сахьт даьлча иза майдана веача а, гина цунна деш хІума а доцуш лаьтташ болу нах. Цо цаьрга хаьттина: „Шу хІунда лаьтта кхузахь, деш-дуьтуш хІума а доцуш?“ ⁷ Цара жоп делла: „Тхо цхьаммо а болх бан тІе ца лаьцна дела лаьтта-кх“. ТІаккха цо цаьрга аьлла: „Шу а гІо сан кемсийн беша болх бан“.

⁸ Суьйре тІекхьачча, беш йолчу дас ша белхалашна тІехьажа хІоттийначуьнга элира: „Белхалой схьа а кхайкхий, царна алапа дІало – тІаьхьара болчарна тІера дІадоладай, хьалхарчарна тІекхаччалц“. ⁹ Пхи сахьт даьлча цо схьахьажийнарш схьабаьхкича, царна цхьацца динари ачла делла. ¹⁰ Хьалха цо тІелаьцна болчарна, шайна алсам ачла дала деза аьлла хетташехь, царна а делла цхьацца динари. ¹¹ Ачла схьаэначул тІаьхьа уьш, хьолахочунна резабоцуш, къамелаш дан буйлабелла. ¹² Цара бохуш хилла: „Уггар тІаьхьа баьхкинчара цхьана сахьтехь бен болх ца бина, ткъа уьш тхьоьца дІанисбина. Ткъа дукхах болу болх оха бина, дийнахь сарралц малхан тов а ловш“. ¹³ Царах волчу цхьаьнга хьоладас аьлла: „ХІей кьонах, аса хьоьца хьарамло ма ца йина. Вайшиммо бина барт ма бара, ахьа цхьана динарих болх бийр бу аьлла. ¹⁴ Хьайна догІуш долу ачла дІа а эций, дІагІо хьайн новкъа. Ткъа суна тІаьхьо баьхкинчарна а хьуна деллачул ачла дала

* 20:2 *Динари* – цхьана дийнахь болх бича луш долу дато ачла.

19:30 Маттай 20:16; Лака 13:30. 20:8 Іамалъяр 19:13; Карлабаьккхинарг 24:15.

лаа. ¹⁵ Сайн бахамах сайна луьург дан йиш йолуш вац со? Сан ко-маьрша хилар бахьана долуш ю хьан соьца йолу хьагI?“

¹⁶ Иштта тIаьхьарнаш хьалхара хир бу, ткьа хьалхе йоккхуш берш тIаьхьара хир бу».

*Иийсас кхозлагIа а Шен Южаллех а,
Ша денлург хиларх а лаьцна дуйьцу
(Марк 10:32-34; Лака 18:31-34)*

¹⁷ Ярушалайме боьдучу новкъахь Иийсас Шен шийтта мурде, юьста-ха а ваьккхина, элира: ¹⁸ «ЛадогIа Соьга. Вай Ярушалайме доьлхуш ду. Цигахь Адамийн КIант^д динан коьртачу дайшкий, Йеламчу нахей дIалур ву. Цара Иза вен кхел йийр ю. ¹⁹ ТIаккха Иза хийрачу къаьмнийн нахе сийсазваккхийта дIалур ву. Цара Иза жIарах дIатухур ву. Кхоз-лагIчу дийнахь Иза денвийр ву».

*Якьубан а, Яхььян а дехар
(Марк 10:35-45)*

²⁰ Цу хенахь шен кIенташца Зевадин зуда тIееара Цунна. Гора а хЮьттина, Цуьнга дехарца йистхилира иза.

²¹ Иийсас цуьнга хаьттира: «Хьуна хIун оьшу?»

Цо жоп делира: «Суна чIагIо ехьа, Хьан Паччахьаллехь хIара сан ши кIант Хьайна юххехь охьахуур ву аьлла. Цхьаь Хьуна аьтту агIор, важа аьрру агIор охьахаавехьа».

²² Амма Иийсас элира: «Шашь хIун доьху а ца хаьа шуна. Аса молу къаьхьа кад малалур буй те шуьга?»

«Бу», – элира цара.

²³ Ткьа Иийсас цаьрга элира: «Аса молу къаьхьа кад-м мер бу аша. Амма Суна аьтту агIор, я аьрру агIор охьахаар – иза Сан карахь дац. Сан Дас и меттигаш цхьаболчу нахана кечийна, уьш хила еззачеран хир ю».

²⁴ Иза шайна хезча, висина итт мурд оьгIазвахара цу шинна. ²⁵ Амма Иийсас, уьш Шена тIе а кхайкхина, элира цаьрга: «Шуна хууш ма ду, кхечу къаьмнийн куьйгалхоша шайн адамашна тIехь олалла дойла а, ткьа лакхара хьалдолчу наха уьш бацабойла а. ²⁶ Амма шуна юкъахь хила ца деза иштта. Шух уггар лакхара хила лууш верг шун ялхо хила веза. ²⁷ Шух хьалхара хила лууш верг шун лай хила веза. ²⁸ Адамийн КIант а ма ца веана Шена хьалхара гIуллакх дайта. Иза нахана гIуллакх дан а, Шен дахар дIадала а веана, дукхахболчеран къинош дIатакхархьама».

^{20:16} Маттай 19:30; Марк 10:31; Лака 13:30. ^{20:25, 26} Лака 22:25, 26.

^{20:26, 27} Маттай 23:11; Марк 9:35; Лака 22:26.

*Ийсас бIаьрзе ши стаг туовар**(Марк 10:46-52; Лака 18:35-43)*

²⁹ Ийсай, Цуьнан мурдашший Ерихон-гIалара дIабобьлхучу хенахь, царна тIаьхьа лелаш адамийн тобанаш яра. ³⁰ Некъа йистехь хиъна Iаш волу бIаьрзе ши стаг, Ийса уллохула тIехволуш шайна хаавелча, мохь а тухуш, вистхилира: «Къинхетам бехьа тхох, Веза Эла, Даудан КIант!»

³¹ Тобанна юкъара нах, гIовгIа ма е а бохуш, вуьш чехо хIобттича, цара кхин а чIогIа мохь хьаькхира: «Веза Эла! Даудан КIант! Къинхетам бехьа тхох!» – аьлла.

³² TIаккха Ийсас, саца а сецна, уьш Шена тIекхайкхира. Цо царга хаьттира: «Аса хIун дойла лаъара шуна?»

³³ Цара Цуьнга элира: «Эла! Тхуна тхан бIаьргаш схьаделладала лаъара».

³⁴ Царах къа а хетта, Ийсас церан бIаьргех куьг Iобттира. Церан бIаьрса цу сохьта схьадеара. И ши стаг Цунна тIаьхьахIобттира.

*Ийса декъалварца Ярушалайма чувар**(Марк 11:1-11; Лака 19:28-40; Яхьья 12:12-19)*

21 ¹ Ярушалаймана улло а баьккина, Зайт-диттийн^д ломана уллохь Iуьллуш йолчу Бет-Паге шаьш кхаьчча, Ийсас Шен мурдех шиь вахийтира, ² хьехар а дина: «Шайна хьалха Iуьллуш йолчу юьрта а гIой, уллохь вирбекъа а йолуш, дIайихкина йолу вир шайна гича, иза схьа а ястий, уьш а ялош, Суна тIе схьадуьйла. ³ Шайга цхьаммо хаттахь, аша ала деза: „Уьш Элана оьшуш ю. Цо уьш сихха юа схьаялайойтур ю“».

⁴ И шадерг а хилла пайхамарехула аьлла хилларг кхочушхилийтархьама:

⁵ «ДIаала Цийонан йоIе:

„Хьажал, хьан Паччахь ву хьо йолчу тIевогIуш!

Цуьнан эсала амал ю.

Иза вирана тIехиъна вогIу,

боьршачу вирбокъана тIехиъна вогIу!“»

⁶ Цуьнан мурдаша, бахана, Цо аьлларг кхочушдира. ⁷ Цара виррий, вирбекъий схьаялийра, царна тIе шайн бедарш а ешкина. TIаккха Ийса цу бедаршна тIехула вирана тIехиира. ⁸ Адамийн тобанна юкъахь болчара шайн бедарш некъа тIе охьатуьйсура, ву-кхара диттийн гаьннаш, схьа а хедош, некъа тIе охьадохкура.

⁹ Цунна хьалха а, тЕхьа а адамийн тобанаш яра. Цара, мохь а беташ, бохура: «Хастам бу Даудан КІантана! Декъал хуьлда Везачу Элан цІарах вогІуш Верг! ХІашанна!* Хастам бу стигалшкарчу Ве-за Воккхачу Далла!»

¹⁰ Иза Ярушалайме чувеача, ерриг а гІалара адамаш синтем байна дара, цара вовшашка хоьттура: «Иза мила ву?»

¹¹ Адамийн тобанна юкъара царна жоп делира: «Галилай-махкахь йолчу Назарт-гІалара Гийса-пайхамар ву», — аьлла.

Делан цІийнан керт цІанъяр

(Марк 11:15-19; Лака 19:45-48; Яхьья 2:13-22)

¹² Гийсас, Делан цІийнан керта а вахана, цигахь йохкаэцар лелош мел верг аралаьллира. Цо ахчанаш хуьйцучеран гІопастанаш^д а, кхокхий духкучеран гІанташ а харцийра. ¹³ Цо элира: «Яздина ду:

„Сан цІа доІанаш ден цІа олуш хир ду“.

Ткъа аша кхунах „зуламхойн бен“ бина».

¹⁴ Делан цІийнан кертахь волчу Цунна тЕэха буйлабелера бІаьрзенаш, астагІнаш. Цо уьш тобира. ¹⁵ Динан коьртачу дайшний, Јеламчу наханий Цо лелош долу тамашийна хІуманаш гича а, Делан цІийнан кертахь бераша детта маьхъарий: «Хастам хуьлда Даудан КІантана!» — бохуш шайна хезча а, уьш карзах-бевлла хьаьвзира. ¹⁶ Цара Гийсага хаьттира: «Хьуна хезий цара бохург?»

Гийсас жоп делира: «Хеза. Аша цкъа а ца дешна:

„Кегийчу берийн а, декхаш долчу берийн а багахула бойтур бу Ахьа хастамаш“?»

¹⁷ Цигара дІа а ваьлла, Гийса Бет-ХІине вахара. Буйса цигахь яккхира Цо.

Комарийн диттана сардам боллар

(Марк 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Гуйранна гІала юхавогІучу хенахь Гийса мацвеллера. ¹⁹ Некъан йистехь ша лаьгташ долу комаран дитт а гина, Иза цунна тЕвахара. Амма цунна тЕхь, гІаш доцург, цхьа а стом бацара. ТІаккха Цо дитте элира: «Цкъа а цхьа а стом ма латабойла хьуна тЕ!» Комаран дитт цу сохьга дакъаделла дІахІоьттира.

* 21:9 *ХІашанна* — иза «КІелхьардаха хІинца!» бохург ду, ткъа цу меттехь «Далла бу хастам» бохучух тера а ду.

^{21:9} Забур 117:25, 26. ^{21:13} ЕшаІ-ЯхІу 56:7; Ярми-ЯхІу 7:11. ^{21:16} Забур 8:3 (Грекийн).

²⁰ И сурт шайна гича, Кхуьнан мурдаша, чIогIа цец а бевлла, хаьттира: «И комаран дитт муха дакъадели сел сиха?»

²¹ Иийсас цаьрга жоп делира: «Аса баккъалла а боху: шун, шеко а йоцуш, чIогIа тешар делахь, шуьга хIокху комаран диттана хилларг дан ницкъ кхаьчна а ца Iаш, аша и лаьтташ болчу ломе: „Хьала а балий, хIордана чу кхоссало“, — алахь, иза а кхочуш хир ду. ²² Аша доIанехь Делах тешарца доьхуш мел дерг а кхочуш хир ду».

*Иийсан олалла шеконе диллар
(Марк 11:27-33; Лака 20:1-8)*

²³ Иза, Делан цIийнан керта а веана, нах Iамош волчу хенахь динан коьртачу дайша а, къаноша а, Кхунна тIе а баьхкина, хаьттира: «Муьлхачу бакъонца ду Ахь деш дерг? Хьан елла Хьуна и бакьо?»

²⁴ Иийсас цаьрга жоп делира: «Аса а дийр дара шуьга цхьа хаттар. Цунна аша жоп лахь, тIаккха Аса а эр ду шуьга, хьенан бакъонца деш ду и дерриг а. ²⁵ Яхьбьас адамаш хих чекхдахар мичара дара? Стигалара дара я Адамашкара дара?»

Тebaьхкинарш вовше барт бан хIиттира: «Нагахь вай: „Стигалара яра“, алахь, Цо хоттур ду: „Цунах хIунда ца тийшира шу?“ — аьлла. ²⁶ Амма нагахь: „Адамашкара яра“, — алахь, нахера кхерам бу вайна, хIунда аьлча Яхьбья цара пайхамар лоруш ву». ²⁷ Иийсана цара жоп делира: «Тхуна ца хаьа», — аьлла.

ТIаккха Цо цаьрга элира: «Ас а эр дац шуьга, муьлхачу бакъонца деш ду Айса деш дерг».

Шина кIантах лаьцна хьекъале дийцар

²⁸ «Шуна муха хета? Цхьана стеган ши кIант хилла. Цо, хьалхарчунна тIе а вахана, элира: „кIант, тахана ваха а гIой, сан кемсийн бешахь болх бе“. ²⁹ КIанта элира: „Суна ца лаьа“. Амма иза, оила йинчул тIаьхьа метта а веана, болх бан вахара. ³⁰ ТIаккха дас, важа кIант волчу а вахана, вукхуьнга а изза элира. ШолгIачу кIанта жоп делира: „ГIур ву“. Амма иза болх бан ца вахара. ³¹ Муьлхачо кхочушдина шайн ден дехар?»

Цара элира: «Хьалхарчо».

ТIаккха Иийсас элира: «Баккъалла а боху Аса шуьга: ял гульешбершший, нахаца лелаш болу зударий Делан Олалла¹ шул хьалха тIелоцуш бу. ³² ХIунда аьлча Яхьбья шу долчу Делан лаамехь болчу новкъахула веара, амма шу цунах ца тийшира. Ял гульешберш а, хьарам новкъахула лелаш болу зударий а цунах тийшира. Амма шу, шайна дерриг а гиначул тIаьхьа а, метта ца даьхкира цунах тешархьама».

^{21:21} Маттай 17:20; 1 Коринтхошка 13:2. ^{21:32} Лака 3:12; 7:29, 30.

*Кемсийн беш лелорхочух лаьцна хьекъале дийцар**(Марк 12:1-12; Лака 20:9-19)*

³³ «ЛадогIалаш кхин а цхъана хьекъалечу дийцаре. Цхъана шен долахь латта долчу стага кемсаш йийна хилла. Цу бешана гонах керт а йина, кертахь мутт даккха ор а кечдина, Иуналлина БIов а хIоттийна цо. Уьш лело белхалой а лаьцна, цIера ваьлла хилла иза. ³⁴ Кемсаш сьхагульян хан тIекхаьчначу хенахь, цо кемсаш лелош берш болчу шен ялхой бахийтина шена догIу дакъа сьхаэца. ³⁵ Амма цара, кхо бахийтина болу нах сьха а лаьцна, царах цхъанна чIогIа йиттина, важа вийна, ткъа кхозлагIниг, тIулгаш диттина. ³⁶ ТIаккха цо кхин а хьалха бахийтинчул сов ялхой бахийтина. Цаьрца а изза „гIиллакх“ хIоттийна кемсашлелорхоша. ³⁷ Эххар а цо шен кIант вахийтира, олуш: „Сан кIанте-м ларам хир ма бу церан“. ³⁸ Шайна кIант гича, цара вовшашка элира: „Иза хин олу хIусамда ву. Иза вен а вийна, цунна кхочу болу бахам вай ваьшна бита беза“. ³⁹ Цунна тIе а кхетта, кемсийн бешара иза ара а ваьккхина, цара иза вийна.

⁴⁰ Шуна муха хета, хIун дийр ду кемсийн беш йолчу дас, ша цига веача?»

⁴¹ Цара Иийсага элира: «Цо уьш, къа ца хеташ, хIаллакбийр бу, ткъа кемсийн беш кхечаьрга йолах болх бан тIелоцуьйтур ю, шена догIуш долу дакъа, хан тIекхаьчча, сьхалун долчаьрга».

⁴² Иийсас цаьрга элира: «Аша ца дешна Делан Йозанашна тIехь дерг:

„Гишло еш пхьераша дIакхоьссина тIулг

цIийнан сонан йистехь коьрта тIулг хилла, дIахIоьттина.

Иза Везачу Эло дина ду,

вайна гергахь и чIогIа инзаре а ду!“

⁴³ Цундела Аса боху шуьга: Делан Олалла, шуьгара сьха а даьккхина, цунах Далла пайда бийр болчу нахе дIалур ду. ⁴⁴ Цу тIулга тIе охьавоьжнарг аталур ву, ткъа и тIулг цхъанна тIебоьжча, цо иза хьошур ву».

⁴⁵ Шайна Цо дуйьсург хезча, динан коьрта дай а, парушхой¹ а кхийтира, Цо дуйьсурш шаьш дуйла. ⁴⁶ Иза сьхалаца дагадеара царна, амма Иийса пайхамар лоруш болчу нахах уьш и дан ца хIуьттара.

*Доккхачу тойнах лаьцна хьекъале дийцар**(Лака 14:15-24)*

22 ¹ Иийсас юха а царна цхъа хьекъале дийцар далийра. Цо элира: ² «Стигалийн Олаллехь иштта ду. Цхъана паччахьо шен кIантана зуда ялош той кечдина. ³ Цо шен ялхой бахийтина хилла, хьалххе

^{1:33} ЕшаI-ЯхIу 5:1, 2. ^{2:42} Забур 117:22, 23.

кхайкхина хиллачу хъешашка тойне схьадуйла аьлла, амма вукхарна цига бахка ца лиъна. ⁴ Цо юха а ялхой бахийтина хъешашка дIаала: „ЛадогIалаш. Той дIадахъа мел оьшуш дерг долуш ду. Дустийна долчу бежанашна урс а хъаькхна, шадерг а кийча ду. Дуйлийша зуда ялочохь хIоттийначу тойне“. ⁵ Амма хIокхара кхайкхина болчу хъешашна цига бахка ца лиъна, уьш шайн гIуллакхашка маьI-маьIе дIасабевлла. Цхъаь шен кха тIе болх бан вахана, важа шен йохкаэцар лело вахана, ⁶ ткъа вукхара, паччахьан ялхой схъа а лаьцна, уьш бала боллалц йиттина охъабехкина. ⁷ Паччахь чIогIа оьгIазвахана. Цо, шен эскархой а бахийтина, шен ялхой байинарш байийтина, церан гIала а ягийна. ⁸ ТIаккха цо шен ялхошка элира: „Дерриг а кийча ду той дIадахъа. Амма тойне кхайкхинарш кхуза бахка хъаьк долу нах ца хилла. ⁹ Даха а гIой, хIора некъ галморзаха болучу меттера нах схъакхайкха со волчу“. ¹⁰ Ялхоша, баха а бахана, массо а меттера нах схъакхайкхина. Царна юкъаьх дика нах а, вон нах а хилла. Хъешийн цIа хъаладуьзна хилла цара.

¹¹ Паччахь уьш болчу араваьлча, хъешашна юкъаьх цунна гира цхъа стаг, тIехь тойне воьдуш юхуш йолу бедарш а йоцуш. ¹² Паччахьо цуьнга хьаттира: „ХIей къонах, хьо муха кхаьчна кхуза цу бедаршца?“ Важа вист ца хилла. ¹³ ТIаккха паччахьо шен ялхошка омра дира: „Иза, схъа а лаций, ког-куьг дIа а дехкий, Iаьржачу боданечу метте чукхосса. Цигаьх белхар а, цергаш хъекхор а ду“.

¹⁴ Кхайкхинарш дукха бу, амма царна юкъаьх хьаржинарш кIезиг бу».

Паччахьна ял яларх лаьцна
(Марк 12:13-17; Лака 20:20-26)

¹⁵ ТIаккха парушхой^д, ара а бевлла, шайна юкъаьх барт беш хилла, Ийса дош харцдаьллачу меттехь муха лоцур вара техъа бохуш. ¹⁶ Цара шайн мурдаш бахийтина Иза волчу, царах хIародхой а тоьхна. Мурдаша Ийсага элира: «Устаз! Тхуна хаьа Ахъа бакъдерг дуйцийла а, Далла тIе боьду некъ нийса хьобхийла а. Наха Хъайна олучух гIайгIа беш а вац Хьо, хIунда аьлча Хьо стеган дарже ца хьожу. ¹⁷ Алахъа тхобга, Хъуна хIун хета, нийса дуй те римхойн паччахьна ял ялар я дац?»

¹⁸ Ийсана хууш яра церан ямарта ойланаш, цундела Цо элира: «Шалхончаш! Со стенна зоь аш? ¹⁹ Схъагайта Суна шаьш йолана луш долу ахча».

Цунна дато динари-ахча^д схъадеара. ²⁰ ТIаккха Цо хьаттира: «Хьенан сурт ду кху тIехь диллинарг, хьенан цIе ю язйинарг?»

²¹ Цара элира: «Римхойн паччахьан».

Тпаккха Иийсас цаьрга элира: «Делахь, паччахьна паччахьна доггIург дIало, Далла – Далла доггIург».

²² Шайна иза хезча, уьш, цец а бевлла, дIабахара.

Денваларх лаьцна

(Марк 12:18-27; Лака 20:27-40)

²³ Цу дийнахь XIара волчу садукьой^д баьккира. Уьш ца тешара велла стаг денваларх. Цара Цуьнга хаьттира: ²⁴ «Устаз, Мусас Iамадора: бер доцуш волу стаг велча, цуьнан вашас цунах йисина йолу зуда шена ерзор ю, ткъа цо дина долу бераш веллачун тIаьхье санна лору. ²⁵ Цхьана хенахь кхузахь Iаш ворхI ваша вара. Царах воккхаха волчо зуда ялийра. Шен бераш хилале иза валар бахьана долуш, цуьнан зуда шозлагIа волчу вешина йисира*. ²⁶ Изза хIума шозлагIчу а, кхозлагIчу а вешича хилира. Иштта ворхIе а ваша велла дIавелира. ²⁷ Царал массарал а тIаьхьа зуда елира. ²⁸ Масала, нах беллачуьра денлучу дийнахь цу ворхI веших муьлхачун зуда хилла дIахIуттур ю иза? Уьш шаберш а цуьнца Иийна ма бу».

²⁹ Иийсас жоп делира: «Шу тилла, хIунда аьлча Делан Йозанаш^д ца хаь шуна, Делан ницкъ а ца бевза шуна. ³⁰ Беллачуьра денлучу заманахь наха зударий а балор бац, я уьш маре а гIур бац. Стигаларчу маликех тарлур бу уьш. ³¹ Ткъа беллачуьра денбаларх лаьцна аьлча, аша ца дешна Дала шайга аьларг: ³² „Со ИбрахIиман а, Исхьакхан а, Якъубан а Дела ву“? Изза беллачеран Дела вац, дийначеран Дела ву!»

³³ Шайна и хьехам хезча, нах чIогIа цецбевлира.

Муьлха ду Дала тIедиллинчу гIуллакхех коьртаниг?

(Марк 12:28-34; Лака 10:25-28)

³⁴ Цо садукьой Шен жоппаца ала хIума а доцуш битина хилар шайна хиьча, парушкой цхьаьна гулбелира. ³⁵ Царах волчу цхьана Iеламчу стага, Иийса зерхьама, Цуьнга хаьттира: ³⁶ «Устаз, товратан хьехамашна тIехь уггар хьалха тIедиллина долу гIуллакх муьлха ду?»

³⁷ Цо жоп делира: «„Хьайн Веза Дела доггах, доллучу синца, дерриг а хьекъалца веза“. ³⁸ Изза уггар хьалхара, уггар лакхара тIедиллина гIуллакх ду. ³⁹ Цунах терра шолгIа тIедиллинарг а ду: „Хьайн уллораниг хьо санна веза“. ⁴⁰ Товрат тIера бина берриге а хьехамаш а, пайхамарша яздина дерриге а Дала тIедиллинчу оцу шина гIуллакх тIехь лаьтгаш ду».

* ^{22:25} ...цуьнан зуда шозлагIа волчу вешина йисира – иштта хIетахьлерчу Iедалехь хилла.

^{22:23} Векалийн 23:8. ^{22:24} Карлабаьккхинарг 25:5. ^{22:32} Арадаккхар 3:6.

^{22:37} Карлабаьккхинарг 6:5. ^{22:39} Iамалгьяр 19:18. ^{22:35-40} Лака 10:25-28.

*Дала леррина Къобалвинчух лаьцна хаттар**(Марк 12:35-37; Лака 20:41-44)*

⁴¹ ТIаккха Иийсас схягулбеллачу парушхошка хаьттира: ⁴² «ХIун ойланаш йо аша Дала леррина Къобалвинчух лаьцна? Хьенан КIант ву Иза?»

Цара Цуьнга элира: «Дадан КIант^д ву».

⁴³ Иийсас цаьрга элира: «Делан Сино иракараХIоттийна волчу Дауда хIунда олу Цунах „Хьалдолу Эла“? Цо ма олу:

⁴⁴ „Везачу Эло аьлла сан Хьалдолчу Эле:

‘Суна аьтту агIор охьахаа,

Аса Хьан мостаГий Хьан когашка охьабахккалц’».

⁴⁵ Дауда „Хьалдолу Эла“ ву аьлла, Цуьнан цIе йоккхуш хилча, Иза муха хир ву Дадан кIант?»

⁴⁶ Цхьаммо а, цхьа дош аьлла а, жоп ца делира Цунна дубхьал. ХIе-тахь дубйна схьа Иийсага цхьа а хаттар дан ца хIуттура уьш.

*Парушхойн а, Иеламчу нехан а гIалатех адамаш лардар**(Марк 12:38, 39; Лака 11:43, 46; 20:45, 46)*

23 ¹ ТIаккха Иийса халкъаций, Шен мурдашций къамел дан вола-велира. ² Цо элира: «Иеламчу нахана а, парушхошна а бакъо елла Мусан товрат-хьехамах нах кхето. ³ Цу тайпана, цара дан деза бо-хург дерриг а кхочушде, амма уьш санна ма лела, хIунда аьлча цара дан деза олу, ткъа шаьш и гIуллакхаш дан а ца до. ⁴ Цара чIогIа хала парзаш хIиттадо. Уьш кхочушдан чIогIа хала ду. И парзаш нахана тIе а дехкина, уьш цаьрга дIакхехийта гIерта. Ткъа шаьш пIелг меттах-баьккхина а хIума дан лууш бац. ⁵ Цара шаьш деш долу дика нахана гайтархьама до: Делан Йозанаш^д тIеяздина йолу церан хьаьжнаш тIе йоьхкург кхечерачул шорлуш ю, ткъа обанаш тIера чечакхаш яхлуш ю. ⁶ Царна уггар сийлахь йолу меттигаш еза тойнашкахь а, гуламан цIенош чохь а. ⁷ Царна лаба базаран майданыхь шайга чIогIа лоруш маршалла хаттийта а, „устаз“ аьлла, нахе шайн цIе яккхийта а. ⁸ Амма аша шайн цIе, „устаз“ алий, ма яккхийта, хIунда аьлча вайн массеран а баккъалла а волу цхьа Устаз ву, ткъа шу вежарий ду. ⁹ Цхьаннан а кху дубьенахь „Веза Да“ алий, цIе ма яккха, хIунда аьлча шун Веза Да цхьаь бен вац. Иза — Стигалахь Верг ву. ¹⁰ Шаьш „хьехамхой“ ду алий, цIе ма яккхийта, хIунда аьлча шун цхьа Хьехамхо ву — Дала леррина Къобалвинарг^д. ¹¹ Шуна юкъара уггар лакхара верг шун ялхо

^{22:44} Забур 109:1. ^{23:5} Маттай 6:1; Карлабаьккхинарг 6:8; Лелар 15:38.

^{23:11} Маттай 20:26, 27; Марк 9:35; 10:43, 44; Лака 22:26.

хуьлийла. ¹² Ша лакхара хеташ верг, лах а вина, кIезиг хетар ву, ткъа ша кIезиг хеташ верг хъалаваьккхина хир ву.

¹³ Къа ду шун, Iелам нах а, парушкой а, шалхалла шайца йолуш до-лу! Адамашна Стигалийн Олалла тIелаца боьду некъ дIакъевлина аша. Шаш а ца доьлху шу цу некъахула, ткъа кхечу нахана а дуьхьал ду шу цу некъахула уьш бахийта*.

¹⁵ Къа ду шун, Iелам нах а, парушкой а! Шалхалла шайца ерш! XIор-дана а, лаьттана а гобаккха кийча ду шу, цхъа стаг мукъана а шайгахъа вакхархъама. И санна верг шайна карийча, цунах шайл шозза жоь-жахатина пайдениг вой, дIахIоттаво аша.

¹⁶ Къа ду шун, шаш бIаьрзе а долуш, юьхълаьцнарш. Аша олу: „Де-лан цIийнах дуй биъча, хIумма а дац, амма Делан цIа¹ чохъ долчу де-ших дуй биъча, иза кхочушбан беза“. ¹⁷ БIаьрзе, сонта нах! XIун ду деза – деши ду, я Делан цIа ду, и деши даздеш долу? ¹⁸ Аша боху: „Са-гIа доккхучу кхерчах дуй биъча, хIумма а дац. Амма цу кхерча тIехъ Iуьллучу сагIанах дуй биъча, иза къарбан йиш яц!“ ¹⁹ БIаьрзе нах! XIун ду деза – сагIина еана хIума ю, я ша кхерч бу, еана йолу хIума язъеш болу? ²⁰ Цу кхерчах дуй буучо цу тIе охъайиллинчу хIуманах а боу дуй. ²¹ Делан цIийнах дуй буучо Делан цIийнах а, цу чохъ Iаш Вол-чух а боу дуй. ²² Стигалх дуй буучо Дала паччахъалла дечу гIантах а, цу гIанта тIехъ Волчух а дуй боу.

²³ Къа ду шун, Iелам нах а, парушкой а. Шалхалла шайца ерш! Ял-таш чудерзочу хенахъ Iаждарбецан, цицан, оччаман уьтталгIа дакъа аша сагIина дIало, ткъа товрат-хъехамашкахъ уггар чIогIа лоруш дерш – нийсо, кьинхетам, тешаме хилар – шуна дицделла. Хьо цхъа хIуманаш лардеш волчу хенахъ важа дицдан ца деза. ²⁴ БIаьрзе юьхъ-лаьцнарш! Шаш молуш долчу хи чуьра чуьрк дIайоккху аша, амма эмкал** дIакхоллу.

²⁵ Къа ду шун, Iелам нах а, парушкой а. Шалхалла ю шуьца! Аша кад-хедар тIехулара дикка цIандо, амма чухулара уьш бIаьрмецигал-лица а, кьизаллица а схъаяьккхина йолчу хIуманах дуьзна ду. ²⁶ БIаьр-зе парушко, цкъа хъалха кад-хедар чуьра цIанде, уьш тIера а, чуьра а цIена хилийта.

* 23:13 Цхъадолчу тептарш тIехъ 14-гIа аят тIетоьхна ду: *Къа ду шун, Iелам нах а, парушкой а! Шалхалла шайца ерш! Бисина Iаш болчу зударийн цIенош аша шайна дерзадо, шаш гайтархъама деха доIанаш а до аша. Амма луьра таIзар хир ду шуна.*

** 23:24 *Эмкал* – хIара хъайба товрат-хъехамаш тIехъ хъарам лоруш ду.

^{23:12} Лака 14:11; 18:14. ^{23:13, 14} Марк 12:40; Лака 20:47. ^{23:22} ЕшаI-ЯхIу 66:1; Мат-тай 5:34. ^{23:23} Iамальяр 27:30.

²⁷ Къа ду шун, Йелам нах а, парушхой а. Шалхалла шайца ерш! Шу, кир а тоьхна, лаьтгаш йолчу къуббанех тера ду. ТӀехулара хъаьжча, уьш хазахета, ткъа царна чохь беллачеран даьIахкаш, дахкаделла долу дилха а ду. ²⁸ Шу шаьш а, тӀехулара хъаьжча бакъахъара лелаш хетахь а, шайца шалхалла а йолуш, зуламах дуьзна долчарах ду.

²⁹ Къа ду шун, Йелам нах а, парушхой а! Шалхончас! Пайхамаршна къуббанаш хазйо аша, Делан лаамехь болчеран кешнаш кечдо. ³⁰ Аша олу: „Тхо тхешан ворхӀе а да Иийначу хенахь даьхнехъара, оха тхайн дайшца пайхамарийн цӀий Iанор дацара“. ³¹ Цу дешнашца аша шайна дуьхьал тоьшалла до, шаьш пайхамарш байинчу тӀаьхьенах хилар чIагI а деш. ³² Шайн дайша лелийнарг кхин а тӀехдаккха! ³³ Лаьхъанийн тӀаьхье! Жожжахатих муха довла докку шу? ³⁴ Цундела Аса шу долчу бохкуьйту пайхамарш, хьекъалчас, Йелам нах. Царах цхьаберш аша я бойу, я жIарах дIатуху, вуьш, шун гуламан цIенош чохь етгаш, цхьана гIалара вукху гIала локхуш лелабо. ³⁵ Шуна тӀехь ду шуна Делан лаамехь болчеран цӀий, аша Iанийна долу, бехк боцучу Хьабулна тIера дIадолийна Барак-ЯхIун кIант волчу Закри-ЯхIуна тӀекхаччалц, Делан цIенний, сагIа доккхуш болчу кхерчаний юккъехь аша вийна волчу. ³⁶ Аса баккъалла а боху шуьга, цу дерригенах а жоп лур ду хIокху тӀаьхьено».

Ярушалайм бахъана долуш гIайгIане хилар

(Лака 13:34, 35)

³⁷ «Ва Ярушалайм! Пайхамарш бойу ахь, хъайна тIебахкийтиначарна тIулгаш детта ахь. Мел чIогIа лиьнера-кх Суна хьан бераш гулдан, олхазаро шен кIорнеш тIома кIел гул ма-яьра, амма хьуна ца лии иза. ³⁸ ХIинца билггала шун ЦIа Дала дIатесна ду. ³⁹ Ас боху шуьга, шуна Со гур вац, цхьа хан а еана, аш аллалц: „Декъала ву Везачу Элан цIарах воьгуш верг!“»

Делан цIа дохор хиларх лаьцна

(Марк 13:1, 2; Лака 21:5, 6)

24 ¹ Делан цIа² долчуьра схьавоьгуш вара Иийса. Цу цӀийнан кертахь йолу гIишлош Цунна гайтархъама, Иийсана тIебаьхкира Цуьнан мурдаш. ² Цо цаьрга элира: «ХIара шадерг а гой шуна? Аса баккъалла а боху шуьга: И дерриге а хIаллакдийр ду, тIулга тIехь тIулга ца буьтуш».

^{23:27} Векалийн 23:3. ^{23:33} Маттай 3:7; 12:34; Лака 3:7. ^{23:35} Доладалар 4:8; 2 Шерашкахь 24:20, 21. ^{23:38} Ярми-ЯхIу 22:5. ^{23:39} Забур 117:26.

*ТІаьхьарчу заманан билгалонаш**(Марк 13:3-13; Лака 21:7-19)*

³ Ийса Зайт-дитгийн^д лам тІехь хиъна Іачу хенахь, Цуьнан мурдаш Цунна тІебаьккира. Уьш Іийсаца шаьш бисча, цара хаьттира: «Ала-хьара Ахьа, иза маца хир ду? Хьо схьаваран а, дуьненан тІаьхьарчу заманан а билгало муха хир ю?»

⁴ Цаьрга Іийсас элира: «Ларлолаш, шаьш ле ма дайталаш. ⁵ Аса иза боху, хІунда аьлча дуккха а богІур бу Сан цІарах. Цара эр ду: „Со ву Дала леррина Кьобалвинарг^д!“ Дукхахберш Іехор бу. ⁶ ТІемех лаьцна хезар ду шуна, вовшахлетарех лаьцна хаамаш а хир бу. Шу дохий ма хьовза, хІунда аьлча иза хила дезаш дерг ду. Амма иза цкъачунна чаккхе яц. ⁷ Халкъана дуьхьал халкъ гІоттур ду, мохк махкана дуьхьал бер бу. МаьІ-маьІІехь мацалла а хІуттур ю, мохк а бегор бу. ⁸ Амма иза, берах хьийзош йолчу зудчун санна, халчу баланийн юьхь бен хир яц. ⁹ Шу Іазапанний, Іожаллиний кара дІалур ду. Сан цІе бахъана долуш массо а къаьмнийн шуьга цабезам кхоллалур бу. ¹⁰ Сох тешна болу дукхахберш дохко а бевр бу, ямартлонаш а еш, вовшашца гамо лелор ю. ¹¹ Дукха нах лебеш, дуккха а харцпайхамарш юкъабевр бу. ¹² Зен-зулам совдалар бахъана долуш, дукхахболчеран безам лахлур бу. ¹³ Амма и дерриг а чекхдалалц лайнарг кІелхьарвоккхур ву. ¹⁴ И Делан Олаллех лаьцна болу хаза кхаъ^д дерриге а дуьнен чохь дІакхайкхор бу, мас-со а адамашна иза тоьшалла хилийтархьама. Цул тІаьхьа тІекхочур ю дуьненан чаккхе».

*Боккха гІайгІа-бала**(Марк 13:14-23; Лака 21:20-24)*

¹⁵ «Иштга, Даниал-пайхамарехула аьллагху „вас еш йолу къемате хІума“ езачу метте дІахІоьттина шайна гича, – (хІара доьшург нийса кхетийла!), ¹⁶ тІаккха цу хенахь ЯхІуд-махкахь нисвелларг лаьмнашка дІаводийла. ¹⁷ Ткъа тхов тІехь нисвелларг, цу тІера охьавоьссича, цІа чу ма воьдийла, шен цхьа хІума схьаоьцур яра аьлла. ¹⁸ Аренгахь нисвелларг, шен тІеюху хІума схьаоьцур яра ша аьлла, цІа ма вогІийла. ¹⁹ Боккхачу баланехь хир бу цу дийнахь доьзалхочух болу а, бераш дакхош болу а зударий. ²⁰ Деле дехалаш, шаьш девдда дІадаха дезаш йолу хан Іай я шоьтан садоІучу дийнахь ма нисъалийта алий. ²¹ ХІунда аьлча дуьне кхоьллинчу хенахь дуьйна, хІара хан тІекхаччалц, цхьанна а гина а боцу, я кхин цул тІаьхьа гун а боцу боккха баланаш гур бу

^{24:9} Маттай 10:22. ^{24:13} Маттай 10:22. ^{24:15} Даниал 9:27; 11:31; 12:11.

^{24:17}, ¹⁸ Лака 17:31. ^{24:21} Даниал 12:1; Довзийтинарг 7:14.

нахана. ²² Дала и денош дац ца динехъара, цхъа а кЕлхъарвалалур ва-
цара. Амма Ша хаържинчеран дубъха и денош Цо дацдина хир ду.

²³ Цхъаммо шайга цу хенахъ „Хъажал! Кхузахъ ву шуна Дала лерри-
на Къобалвинар!“ я „Цигахъ ву шуна!“ алахъ, цунах ма тешалаш,
²⁴ хИунда аьлча цу заманчохъ харцпайхамарш а, шаьш Дала леррина
Къобалдинарш ду бохурш а гучубевр бу. Цара тамашийна гIуллакхаш
а, тамашийна билгалонаш а гойтур ю, шайн йиш хилахъ, Дала хаър-
жинарш Iехорхъама. ²⁵ ЛадогIалаш! Аса иза хьалххехъ шуьга дIахъедо.

²⁶ Нагахъ шайга алахъ: „Хьовсал! Иза яьссачу аренгахъ ву!“ цига ма
гIолаш. Шайга: „Хьовсал, Иза къайлахчу цIа чохъ ву!“ алахъ, царех ма
тешалаш, ²⁷ хИунда аьлча, малхбалехъа летта, малхбузехула тIехъик-
кхина долу стелахаьштиг санна, хир ду Адамийн КIентан схъавар.

²⁸ ХИунда аьлча дакъа долчохъ схъагуллур ю хьаргIанаш* а».

Адамийн КIант схъавар
(Марк 13:24-27; Лака 21:25-28)

²⁹ «Цу баланийн денош чекх ма девлинехъ,
малх кхулур бу,
батто а серло лур яц,
стигалара седарчий а охъаобгур ду,
стигалийн нуьцкъалалла а леста йолалур ю.

³⁰ Цу сохъта стигалахъ Адамийн КIентан тамашийна билгало гучуер
ю. Дубнен чубра массо а къаьмнаш гIайгIане хир ду. Стигаларчу мар-
хашна тIехула схъавогIуш Адамийн КIант^л гур ву царна, Шен ниц-
къаца а, доккхачу сийлаллица а гучуваьлла волу. ³¹ Турбин озаца Ша
хаържинарш дубненан еъа а маьIпера схъагулбан дохуьйтур ду Цо
Шен маликаш, стигалийн цхъана йистерера вукху йисте кхаччалц».

Комарийн дитт масална далаш дина дустар
(Марк 13:28-31; Лака 21:29-33)

³² «Масала, эца комарийн диттахъ хъехам: цуьнан гаьннаш кIад а
делла, гIа тосучу хенахъ, хаьа шуна аькхе герга кхаьчнийла. ³³ Иштта,
и хIуманаш кхочушхуьлуш шайна гича, хаа ду шуна Адамийн КIен-
тан зама герга юйла а, Иза неIарехъ вуйла а. ³⁴ Бакъдерг боху шуьга:
хIара адамийн тIаьхъе чекхъялале, хир ду и дерриге а. ³⁵ Стигаллий,
латтий къайладаьлча а, Сан дешнаш довр дац».

* 24:28 *ХьаргIанаш* – грекийн маттахъ: *ломъаьрзунаш*.

24:26, 27 Лака 17:23, 24. 24:28 Лака 17:37. 24:29 ЕшаI-ЯхIу 13:10; Юал 2:10, 31; 3:15;
Довзийтинар 6:12; Яхъазкхиал 32:7; Юал 2:10; 3:15; ЕшаI-ЯхIу 34:4; Довзий-
тинар 6:13. 24:30 Даниал 7:13; Закри-ЯхIу 12:10-14; Довзийтинар 1:7.

Де а, сахът а цхъанна а ца хаъа
(Марк 13:32-37; Лака 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ткъа и де а, и сахът а цхъанна а ца хаъа, я стигалара маликашна а, я КІантана а, Да воцучунна. ³⁷ Нохъа-пайхамаран заманахъ санна хир ду Адамийн КІант схъавогІуш. ³⁸ ХІунда аьлча хьалха, хи тІедалале, адамаш юуш, молуш, зударий балош, маре обхуш хилла. И дерриге а лаьттира Нохъа-пайхамар хинкеманна чу валлалц. ³⁹ ХІумма а дагахъ доцуш хилла долу адамаш, хи тІе а даьлла, хІаллакьхилира. Иштта хир ду Адамийн КІант схъавогІучу хенахъ а. ⁴⁰ Цу заманчохъ шиъ аренгахъ болх беш хир ву. Царах цхъаъ схъаобьцур ву, ткъа важа вуьтур ву. ⁴¹ Кохъар хьовзош, болх беш йоллучу шина зудчух цхъаъ схъаобьцур ю, важа юьтур ю. ⁴² Цундела сема хилалаш, хІунда аьлча шуна ца хаъа, маца вогІур ву шун Веза Эла. ⁴³ Кхин цхъа хІума а дагахъ латтаде: хІусамдена къу буьйсанна маца вогІур ву хаъахъара, цо сема хиларца иза ларвийр вара, цуьнга шена къола ца дайта. ⁴⁴ Цундела шу а хила деза кийча, хІунда аьлча Адамийн КІант шу Цуьнга ца хьобжучу хенахъ вогІур ву».

Тешаме а, тешам боцу а ялхо
(Лака 12:41-48)

⁴⁵ «Муха хуьлу тешаме а, кхетаме а волу ялхо? Иза ву вукху ялхошна тІехІоттийнарг, царна шен-шен хенахъ яа хІума дІа а луш. ⁴⁶ Декъал хир ву, шен хьолада цІа веача, цунна иштта лелаш гун волу ялхо. ⁴⁷ Бакъдерг боху шуьга: хьоладас иза шен берриг а бахамна тІехъ куьйгалхо хІоттор ву. ⁴⁸ Амма, масала, и ялхо, шен даг чу оьгІазло а йиллина, ша-шега: „Сан эла кестта цІа вогІур вац“ бохуш, ⁴⁹ вукху ялхошна коча а обхуш, ша санна болчу маларш муьйлуш болчаьрца тІех сов дууш, маларш муьйлуш Іаш хир ву. ⁵⁰ Иза цІа варе ца хьобжучу дийнахъ а, цунна дагахъ доцучу хенахъ а, цу ялхочун олахо цІа кхочур ву. ⁵¹ ХІусамдас и ялхо, тур тоьхна, шина декъе воекъур ву, шалхо лелочу нехан дакъа цунна дІа а кхочуьйтуш. Ткъа цигахъ белхар а, цергаш хьекхор а хир ду».

Итт зудаберах лаьцна долу хьекъале дийцар

25 ¹ «Цу хенахъ Стигалийн Олалла иштта хир ду. Цхъана дийнахъ Итт зудабер, цхъацца стогар схъа а эцна, зуда ялош волчу кІантана дуьхьяльяхана. ² Царах пхиъ сонта хилла, ткъа важа пхиъ хьекъал долуш хилла. ³ Сонта пхиъ, шаш стогарш схъаобьцуш, цу чу

^{24:37} Доладалар 6:5-8. ^{24:39} Доладалар 7:6-24. ^{24:43, 44} Лака 12:39, 40. ^{25:1} Лака 12:35.

дуттуш долу даьтта схьаэца йицьелла. ⁴ Хьекьал долуш долчу хЮра зудаберо, шашь стогарш схьаоьцуш, шайн-шайн кхаби чохь даьтта а схьаэчна. ⁵ Зуда ялош верг, схьа ца вогуш, хьевелла. ТегЮьртинчу набарна зудабераш дІатийна.

⁶ Буйса юккье яьлча, цхьа мохь хезна царна: „ХІей, зуда ялош верг вогуш ву шуна! Дуьйло, цунна дуьхьалго!“ ⁷ Цу сохьта зудабераша, сама а девлла, шайн стогарш хьалалатийна. ⁸ Пхеа сонтачу зудаберо вукхьарга дехар деш хилла: „Лойша тхуна жимма даьтта, тхан стогарш дІабовш бу“, — бохуш. ⁹ Цаьрга хьекьал долчу зудабераша элира: „Шуна иза дала тхан йиш яц, и даьтта я шуна а, я тхуна а тоам боцуш ца дисийта. Йохкархой болчу а гЮй, эца аша“. ¹⁰ Уьш даьтта эца бахана леллашехь, веана зуда ялош верг схьакхьачна. Тойне даха кийча долу зудабераш цуьнца дахана, ткьа неІ дІакьовлаелла.

¹¹ ТІаьхьбара а даьхкина зудабераш схьакхьачна. Цара аьлла: „Эла! Ва эла! НеІ дІаеллахьа тхуна!“ ¹² Амма Цо цаьрга аьлла: „Аса баккьалла а боху шуьга: суна шу ца девза!“

¹³ Цундела сема хила, хІунда аьлча Адамийн КІант^д вогуш волу де а, сахьт а шуна хууш дац».

*Кхаа ялхочух лаьцна долу хьекьале дийцар
(Лака 19:11-27)*

¹⁴ «Стигалийн Олалла иштта хир ду. Цхьана стага, ша генарчу новкъа валале, шен ялхой схьа а гулбина, уьш шен бахам ларбан хІиттийна. ¹⁵ Цо шен ялхошна, хЮраннын а хьуьнаре хьаьжжина, ахча делла, царна луьучу агЮр иза лело. Цхьанна цо пхи гали деши делла, вукхунна ши гали деши делла, кхоалгІачунна цхьа гали деши делла. ТІаккха иза новкъа ваьлла. ¹⁶ Шена пхи гали деши кхьачначо, цхьана мехалчу гуллакха юккье а вахана, царех кхин а пхи гали деши даьккхина. ¹⁷ Ши гали деши кхьачначо кхин а ши гали деши тІедаьккхина. ¹⁸ Ткьа цхьа гали деши шегахь долчо, ваха а вахана, ор а даьккхина, цу чохь и деши дІалачкьийна.

¹⁹ Дикка хан яьлча, веана эла схьакхьачча, цо цаьрга хаьттина, хІун дира аша шен ахчанах аьлла. ²⁰ Пхи гали деши шегахь дитинарг, кхин а пхи гали тІе а диллина, и деши схьадахьаш веана. Цо аьлла: „Эла, ахьа собгахь пхи гали деши дитира. Аса кхин а пхи гали тІедаьккхина“. ²¹ Эло цуьнга элира: „Хьо дика, тешаме ялхо ву. Дика гуллакх дина ахьа аса хьайгахь дитинчу кІезиг долчу ахчанах. ХІинца аса хьуна кхин а доккха гуллакх тІедожор ду. Чувола, соьца цхьаьна самукьадаккха“. ²² Ши гали деши шегахь дитина верг а веана шен эла

волчу. Цо аьлла: „Эла, ахьа соьгахь ши гали деши дитира, аса кхин а ши гали даьккхина“. ²³ Хьолан дас цуьнга аьлла: „Хьо дика, тешаме ялхо ву. Дика гIуллакх дина ахьа аса хьайгахь дитинчу кIеззиг долчу ахчанах. ХIинца аса хьуна кхин а доккха гIуллакх тIедожор ду. Чуволла, соьца цхьабна самукьадаккха“. ²⁴ Те а веана, хIокхо шеггахь цхьа гали деши дитинчу ялхочо аьлла: „Эла, суна хууш ду хьо луьра стаг вуйла. Ахьа айхьа дIа ца дийначуьра ялта чуоьцу, айхьа охьа ца Iаний-начуьра схьагулдо. ²⁵ Цундела аса, хьох кхоьруш, ваха а вахана, хьан деши лаьтта буха доьллира. Хьажал, хьан деши кхузахь ду хьуна“. ²⁶ Цуьнга хьолан дас аьлла: „Хьо вон а, болх бан кархдер доцуш а ялхо ву. Хьуна хууш ду, аса дIа ца дийначохь ялта хьокхий, охьа ца Iаний-начохь схьагулдой. ²⁷ Цундела хьо сан ахча мах лелош болчаьрга дIадала дезаш ма вара. TIаккха, со юхавеача, аса сайн ахча тIеяьлла са а йолуш схьаоьцур ма дара. ²⁸ Цуьнгара гали деши схьа а эций, итт гали деши долчуьнга дIало. ²⁹ ХIунда аьлча хIоранна а шен долчунна тIе кхин а сов лур ду, ткьа цуьнан дерг кхин а стамлур ду. Амма хIумма а доцучуьнгара цуьнан данне а доцург а дIадоккху. ³⁰ Чукхосса и шех пайда схьабер боцуш волу ялхо Iаьржачу бодане. Цигахь белхар а, цергаш хьекхор а ду“».

Адамашна тIехь йина кхел

³¹ «Ткъа Адамийн КIант Шен сийлаллица веача, Шеца массо а маликаш а долуш, Иза Шен стигалийн сийлаллехь охьахуур ву Шен паччахьан гIанта тIе. ³² TIаккха массо а халкъаш Цунна хьалха схьагуллур ду. Цо уьш, жаIуьно уьстагIий гезарех санна, дIасакьастор ду. ³³ УьстагIий Цо Шена аьтту агIор дохур ду, гезарий – аьрру агIор. ³⁴ Паччахьо Шена аьтту агIор болчаьрга эр ду: „Сан Дас декьалдинарш, шу тIедуьйла! Дуьне кхоьллинчу хенахь дуйьна схьа шайна кечдина, Сан Олаллехь долу дахар дIаэца. Иза шуна деш долу совгIат ду, ³⁵ хIунда аьлча Со меца волчу хенахь аша Суна яа хIума елира, Со хьогах волчу хенахь аша Суна мала хи делира. Со араваьлла лелачу хенахь аша Со тIейцира. ³⁶ Со тIехь беркьа волчу хенахь аша Суна тIеюха хIума елира. Со цомгуш волчу хенахь аша Сан дола дира. Со набахтехь волчу хенахь шу Со волчу тIаьхьадаькхира“. ³⁷ TIаккха Делан ламехь болчара Цуьнга эр ду: „Веза Эла! Хьо меца а волуш, оха маца елла хьуна яа хIума? Хьо хьогах а волуш, оха маца делла хьуна мала хи? ³⁸ Хьо араваьлла лелачу хенахь оха маца эцна хьо тIе? Хьо беркьа ваьлла лелаш, оха маца йоьхна хьуна тIе хIума? ³⁹ Хьо тхуна маца гина

^{25:29} Маттай 13:12; Марк 4:25; Лака 8:18. ^{25:30} Маттай 8:12; 22:13; Лака 13:28.

^{25:31} Маттай 16:27; Маттай 19:28.

цомгуш я набахти чохь? Тхо маца ихна тӀаьхьа?“ ⁴⁰ Паччахьо цаьрга эр ду: „Аса баккъалла а боху шуьга: гӀо оьшучохь хӀокху Сан ве- жаршна, царах уггар ледара волчунна а, аша мел динарг Сан дуьхьа дина ду шуна“.

⁴¹ ТӀаккха Шена аьрру агӀор болчаьрга эр ду: „Гена довла Суна, Делан неӀалт хилларш! Иблисаний, цуьнан харцмаликашний кечийнчу жобжахатин цӀера юккъехь ю шун меттиг. ⁴² ХӀунда аьлча Со меца волчу хенахь аша яа хӀума ца елира, Со хьогах волчу хенахь мала хи ца делира. ⁴³ Со араваьлла лелачу хенахь аша Со тӀе ца ийцира. Со цомгуш волчу хенахь, я набахти чохь воллучу хенахь аша Сан терго ца йира“. ⁴⁴ ТӀаккха цара Цуьнга эр ду: „Веза Эла! Тхуна хьо маца гина меца а, хьогах волуш а, я араваьлла лелаш? ТӀехь беркъа волуш а, могуш воцуш а? Тхуна маца гина хьо набахти чохь? Тхо маца Ийна Хьан гӀуллакх ца деш?“ ⁴⁵ ТӀаккха Паччахьо цаьрга эр ду: „Аса баккъалла а боху шуьга: аша гӀо оьшучохь Сан цьханна а вешина гӀо ца дина, царах уггар ледара волчунна а, иза Суна ца дина аша“. ⁴⁶ ТӀаккха уьш цкъа а хедар доцучу таӀзарехь хир бу, ткъа Делан лаамехь берш хедар доцучу дахаре кхочур бу».

Иийса вен бина болу барт

(Марк 14:1, 2; Лака 22:1, 2; Яхьья 11:45-53)

26 ¹ Ша къамел дина ваьллачул тӀаьхьа Иийсас Шен мурдашка элира: ² «Шуна хууш ду ши де даьллачул тӀаьхьа „Пасахь“ олу деза де тӀекхочуш дуйла а, Адамийн КӀант^а жӀарах дӀатоха дӀалур вуйла а».

³ ТӀаккха динан коьрта дай а, къаной а Кайба цӀе йолчу динан коьртачу ден кертахь схьагулбелира. ⁴ Цара барт бира Иийса хӀилланца схьалаца а, вен а. ⁵ Амма цара элира: «Дезачу дийнахь дан мегар дац иза, адам карзах ца далийта».

Бет-ХӀинехь Иийсана тӀе деза даьтта доттар

(Марк 14:3-9; Яхьья 12:1-8)

⁶ Иийса Бет-ХӀинехь чкъураца ца йоьрзу цамгар хилла йолчу ШамӀин хӀусамехь волчу хенахь, ⁷ Цунна тӀеера, мехала кхаба карахь а йолуш, цхьа зуда. Иза шен кхаби чуйра хаза хьожа йогӀу, механа чӀогӀа деза долу даьтта хиьна Ӏаш волчу Иийсана коьрта тӀе дитта йолаелира. ⁸ И сурт шайна гича, Иийсан мурдаш резабоцуш хьаьвзира. Цара элира: «Муха лелор ду цу тайпана кхоам боцуш долу хӀума? ⁹ Безачу мехах и даьтта дӀа а доьхкина, цунах схьаэцна долу ахча мискачу нахана дӀадала мегар ма дара».

^{25:46} Даниал 12:2. ^{26:2} Арадаккхар 12:1-27. ^{26:7} Лака 7:37, 38.

¹⁰ Ийсас, Шена и кьамел хезча, элира: «Эхь стенна хоьтуьйту аша цу зудчунна? Цо Суна динарг дика гIуллакх ду. ¹¹ Миска нах шуна юх-хехь гуттар а хир бу, ткьа Со даим хир вац шуьца. ¹² Сан деГIа тIе и мекхала даьтта а доьттина, иза Со дIаволла хьалххе кечам беш ю. ¹³ Аса баккьалла а боху шуьга: дерриг а дуьнен тIехь, и хаза кхаь^д кхайкхочу массо а меттхь, цу зудчо динарг, цуьнан сий айдеш, хьахор ду».

ЯхIуд-Искархо Ийсана ямартло ян резахилар

(Марк 14:10, 11; Лака 22:3-6)

¹⁴ Ийсан шийтта мурдах цхьаь волчу ЯхIуд-Искархочо, динар коьрта дай болчу а вахана, ¹⁵ элира: «Суна хIун лур ю аша, аса Иза шайна дIалахь?» Цара ткье итт дети ахча лур ду шаьш элира. ¹⁶ ХIеттахь дуьйна ЯхIуд-Искархо Ийса цаьрга дIавала аьтто лаха волавелира.

Ийсас Шен мурдашца Пасахьан пхьор даар

(Марк 14:12-21; Лака 22:7-13, 21-23; Яхььа 13:21-30)

¹⁷ Совсазчу баьпкан дезачу денойн хьалхарчу дийнахь Ийса волчу баьхкира Цуьнан мурдаш. Цара элира: «Пасахьан пхьор мичахь дан лаьа Хьуна? Оха, дахана, кечийир ю чохь».

¹⁸ Цо элира: «ГIалахь Iаш волу а, ас хьобга дуьйцуш волу а стаг волчу а гIой, цуьнга ала: „Устазо боху: ‘Сан хан тIекхочуш ю. Аса Сайн мурдашца Пасахьан деа де хьан хIусамехь даздийр ду’“».

¹⁹ Цара, дIа а бахана, Цо тIедиллинарг кхочушдира, тIаккха Пасахьан пхьор кечдира.

²⁰ Суьйре тIекхаьчча, Ийса Шен шийтта мурдаца хIума яа охьахиира. ²¹ ТIаккха Ийсас элира: «Аса баккьалла а боху шуьга: шух цхьаммо Суна ямартло ийир ю».

²² ЧIогIа халахетарца уьш Цуьнга баха буьйлабелира: «Эла, со-м хир ма вац иза!»

²³ Церан хаттарна жоп луш, Цо элира: «Собьца хIокху кеда чу куьг кховдийначо Суна тешнабехк бийр бу. ²⁴ Ткьа Адамийн КIант, Делан Йозанашна тIехь Цунах яздина ма-хиллара, кху дуьнен чуьра дIавоьдуш ву. Амма декьаза ву Цунна ямарта верг! Цунна дуьнен чу ца валар Голе яра!»

²⁵ Тешнабехк бан кечвелла волчу ЯхIуд-Искархочо элира: «Хьуна иза со ву-м ма ца моьтту, Устаз!»

Ийсас цунна жоп делира: «Иза ахьа боху!»

*Везачу Элан суйре**(Марк 14:22-26; Лака 22:14-20; 1 Коринтхошка 11:23-25)*

²⁶ Цара хГума юучу хенахь Иийсас, бепиг сьха а эчна, доІанца декъал а дина, декъа а декъна, Шен мурдашка дІа а кховдош, элира: «ДІаэца, даа, иза Сан дегІ ду шуна!»

²⁷ Цул тІаьхьа кад, сьха а эчна, Далла хастам а бина, цаьрга дІакховдийра: «ДІамала массара а, ²⁸ иза Сан цІий ду шуна, Делаца бина барт чІагІбеш долу, дуккха а нах кьинойх цІанбархьама Іенар долу!» ²⁹ Амма Аса боху шуьга: кемсех даьккхина долу кхин цьха а малар Аса мер дац, Сан Дас дІаХоттийначу Олаллехь керла малар шуьца молу де тІекхаччалц», — аьлла.

³⁰ ТІаккха Далла хастаман назманаш а аьлла, Зайт-диттийн^д лам тІе бахара уьш.

*Иийсас хьалххе дІахоуьйту Кипас Ша дІатосург хилар**(Марк 14:27-31; Лака 22:31-34; Яхьья 13:36-38)*

³¹ ТІаккха Иийсас элира цаьрга: «Тховса аша массара а Со дІатосур ву, яздина ма-хиллара:

„Іуьнна чов йийр ю Аса,
тІаккха жа юкьара уьстагІий шаьш дІасадовдур ду“.

³² Амма веллачуьра денвеллачул тІаьхьа Галилай-махка шул хьалха кхочур ву Со».

³³ ТІаккха Кипас Цуьнга элира: «Массара а дІатесча а, аса-м дІатосур вац Хьо».

³⁴ Иийсас цуьнга элира: «Аса баккълла а боху хьоьга: тховса нІаьна ххайкхале, Со кхузза дІатосур ву ахь».

³⁵ ТІаккха Кипас Цуьнга элира: «Сан Хьоьца вала дезахь а, со цкъа а Хьох дІакъаьстар вац».

Иzza вукхара а элира.

*Иийсас Гатшамани-бешахь доІа дар**(Марк 14:32-42; Лака 22:39-46)*

³⁶ Иийса Шен мурдашца Гатшамани цІе йолчу метте веара. Цо цаьрга элира: «Кхузахь ховший Іе, Аса, хьуьлла а вахана, доІа дечу юкьана». ³⁷ Цо Шеца Кипа а, Зевадин ши кІант а вигира. ЧІогІа сингаттаме а, йиш йоьхна а вара Иза. ³⁸ Цо элира цаьрга: «Сан са Іожаллин гІай-гІанехь ду. Аша кхузахь а совций, Сосьца цьхаьна сема хан яккха».

^{26:28} Арадаккхар 24:8; Ярми-ЯхІу 31:31-34. ^{26:31} Закри-ЯхІу 13:7. ^{26:32} Маттай 28:16.

³⁹ Царна жимма дехъа а ваьлла, бертал а вожна, доIа дира Цо: «Сан Дада! Йиш елахъ, и баланийн къаьхъа кад Суна уллохула тIехбаккхяхъара Ахъ! Делахъ а, иза Сан лаамца доцуш, Хъан лаамца хуьлийла».

⁴⁰ Шен мурдаш болчу тIевахча, уьш наб кхетта гира Цунна. Кипига Цо элира: «ХIун до аша? Цхъана сахътехъ мукъана а Собыа сема хила ца мегара шу?» ⁴¹ Сема а хилалаш, доIа деш а хилалаш, шашь кылахъ долчу лаамашна кIел ца дисийта. Са сема ду, ткъа дилха эгIаза ду».

⁴² Юха а, дIанехъа а ваьлла, Иза доIа дан волавелира: «Сан Дада! И къаьхъа кад, Аса ца молуш, Суна уллохула тIехбала йиш яцахъ, Аса иза мер бу. Хъан лаам кхочушхуьлийла!» ⁴³ Юхавеача, кхин цкъа бийшина карийра Иийсана уьш, хIунда аьлча церан бIаьрганегIарш дазделлера.

⁴⁴ КхозлагIа а, дIанехъа а ваьлла, доIа дан хIоьттира Иза, изза деш-наш а олуш. ⁴⁵ Шен мурдаш болчу тIе а веана, Иийсас цаьрга элира: «Шу хIинца а, наб еш, садоIуш ду? ЛадогIа Собыа: Адамийн КIант кыинош летийначеран каравоьду хан тIекхачна. ⁴⁶ Дуьйло, хъалагIовтта! ХIара ву Суна ямартло ен верг».

Иийсана ямартло яр а, Иза схъалацар а
(Марк 14:43-50; Лака 22:47-53; Яхъья 18:3-12)

⁴⁷ Иийсас иза олучу хенахъ веана схъакхечира шийттаннах цхъаь волу ЯхIуд. Цунна тIаьхъахIоьттина адамийн тоба яра, карахъ тарраш-ший, хьокхий а долуш. Уьш динан коьртачу дайший, къаноший схъахъажийна хилла. ⁴⁸ Иийсана ямарта волчо билгало йинера цаьрга: «Аса барт баьккхинарг Иза хир ву шуна, – аьлла, – Иза схъалаца».

⁴⁹ Цу сохъта Иийсана тIе а вахана, цо элира: «Маршалла ду Хьоьга, Ус-таз!» Цул тIаьхъа Цунна барт баьккхира.

⁵⁰ Иийсас цуьнга элира: «Къонах, айхъа кхуза деана долу гIуллакх кхочушде*». Цара Иийса, тIекхетта, схъалецира. ⁵¹ Кхуьнца хилла волчу цхъаммо, тур хъала а даьккхина, динан коьртачу ден ялхочун лерг, тоьхна, тIерадаьккхира. ⁵² Иийсас цуьнга элира: «Батта чу дилла хъайн тур, хIунда аьлча шайн тарраш схъадаьхнарш берриш таррашца бойур бу. ⁵³ Сайн Дега орца ца даккхалуш ву-м ца моьтту хъуна Со? Аса Шег-га хаам бинчу сахътехъ Цо маликийн шийтта сов эскар Суна гIоьнна доуьйтур дац моьтту хъуна?» ⁵⁴ Делан Йозанаш тIехъ и шадерг иштта хила деза бохург кхочуш муха хир ду ткъа?»

⁵⁵ Цу хенахъ Иийсас гулбеллачаьрга элира: «Галорхо лаца доьлхуш санна, таррашций, хьокханашций ара ма девлла шу Со лаца. ХIора дийнахъ Делан цIийнан кертахъ Iаш ма вара шуна Со, хъехамаш беш,

* 26:50 *Айхъа кхуза деана долу гIуллакх кхочушде* – я иштта: *хьо стенна веана?*

26:52 Доладалар 9:6; Довзийтинарг 13:10. 26:55 Лака 19:47; 21:37.

амма цу хенахь аша Со схьа ца лецира. ⁵⁶ Ткъа и шадерг хилла пайхамарша яздинарш кхочушхилийтархьама».

ТПаккха Цуьнан берриг а мурдаш, Иза ша волччоьх а витина, бевд-да дІабахара.

Ийса коьртачу кхеташонна хьалха хІутту

(Марк 14:53-65; Лака 22:54, 55, 63-71; Яхьъя 18:13, 14, 19-24)

⁵⁷ Ийса схьалаьцначара Иза динан коьрта да^д Кайба волчу дІавигира. Кхузахь гулбелла бара Јелам нах а, къаной а. ⁵⁸ Ийсана гено тІаьхьа а хІюьгтина, динан коьртачу ден керт йолчу схьавеара Кипа. Чу а ваьлла, гІаролхошца цхьаьна охьахиира, кхин дІа хІун хир ду хьожуш. ⁵⁹ Ткъа Ийсана веран кхел ярхьама, динан коьрта дай а, коьртачу кхеташонехь мел верг а Иза бехке ван бахьана лобхуш бара. ⁶⁰ Амма харц тоьшалла деш берш дуккха белыхь а, Иза вен бахьана ца карадора царна. Эххар а кхин а ши стаг тІевеара. ⁶¹ Цара элира: «Тхо теш а долуш Цо элира: „Делан цІа^д доха а дина, Соьга иза кхаа дийнахь дІахІотталур дара“».

⁶² ТПаккха динан коьртачу дас, хьала а гІаьттина, Цуьнга хаьттира: «Ахь цхьа а жоп ма ца ло? Цара Хьуна дуьхьал тоьшаллаш хІунда до?»

⁶³ Амма Ийса вист ца хилира. Динан коьртачу дас Цуьнга элира: «Дийна волчу Делан цІарах тІедуьллу Хьуна: алал тхоьга, Хьо вуй Делан КІант^д волу Дала леррина Кьобалвинарг^д?»

⁶⁴ Ийсас цуьнга элира: «Ахьа айхьа эли иза. Делахь а, Аса эр ду шуьга массаьрга:

хІинца дуьйна схьа Адамийн КІант шуна гур ву
Нуьцкъалчу Далла аьтту агІор хиьна Іаш а,
стигаларчу мархашкахула охьавуссуш а».

⁶⁵ ТПаккха динан коьртачу дас, шена тІера бедарш а этІош, мохь хьаькхира: «Иза Далла лобра! Кхин хІун тоьшалла оьшу? Шуна хезирий Иза Далла луйьш? ⁶⁶ ХІун хета шуна?»

Цунна жоп луш, гулбеллачара элира: «Иза бехке ву! Иза вала веза!»

⁶⁷ Цхьаболчара юьхь тІе туйнаш детташ, вукхара буйнаш детташ, бетах тІара детташ, ⁶⁸ мохь хьоькхура: «Хьо пайхамар велахь, алал, „Дала леррина Кьобалвинарг“, муьлхачо туйхира Хьуна?»

Кипас Ийса дІатасар

(Марк 14:66-72; Лака 22:56-62; Яхьъя 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Кипа цу хенахь кертахь Іаш вара. Цунна тІе а еана, цхьана зу-да-ялхочо элира: «Хьо а ма вара Галилайра волчу Ийсаца».

⁷⁰ Амма цо иза даре ца дира: «Суна ца хаа, ахьа хIун боху». ⁷¹ Иза кевнах араволучу хенахь вукху зудчо элира: «И стаг Назартарчу Иийса-ца вара».

⁷² Кипас юха а, дуй бууш, элира: «Суна и стаг ца везза».

⁷³ Дукха хан ялале кхунна тIебаьхкира кхин а нах. Цара Кипига элира: «Хьо баккьалла а ву-кх царах, хIунда аьлча хьан кьамело цунах тоьшалла до».

⁷⁴ Кипа юха а, дуйнаш а дууш, чIагIонаш ян волавелира: «Суна и стаг ца везза».

Эццахь нIаьна кхайкхира. ⁷⁵ ТIаккха дагадеара Кипина Иийсас аьлларг: «НIаьна кхайкхале, ахьа кхузза Со дIатосур ву». Иза, кертара ара а ваьлла, доггах вилхира.

Иийса Пулат волчу валаво

(Марк 15:1; Лака 23:1, 2; Яхьья 18:28-32)

27 ¹ ШолгIачу Гуьйранна массо а динан коьртачу дайша а, кьаноша а гуламехь, цхьаьна а кхетта, Иийса вейта барт бира. ² Иза, дIа а вихкина, мехкан куьйгалхо волу Пулат волчу дIавигира цара.

ЯхIуд-Искархо валар

(Векалийн 1:18, 19)

³ Иийсана ямартло йина волчу ЯхIуд-Искархочо, Цунна кхел йинийла хиъча, дохко а ваьлла, шена делла долу ткье итт дато ахча динан коьртачу дайшний, кьаношний юхаделира. ⁴ Цо элира: «Къа латийна аса сайх, бехк боцучунна ямартло а йина».

Амма цара цуьнга элира: «Тхуна хIун ду иза? Иза хьайна хуур ду хьуна».

⁵ Ша цаьргара схьаэцна долу дато ахча Делан цIийнан керта дIа а кхоьссина, ЯхIуд-Искархо, вахана, ирхьоллавелира.

⁶ Динан коьртачу дайша, и ахча схьа а гулдина, элира: «ХIара Делан цIийнан хазни чурьа ахчанах дIатоха мегар дац, цIий Iанадайтина ахча долу дела». ⁷ Вовшах дага а бевлла, цара цу ахчанах кхийра пхьегIаш еш волчун латта ийцира, цу тIехь хийрачу къаьмнех болу белла нах дIабохка. ⁸ Цундела тахана а и латта «ЦIийн латта» олуш ду.

⁹ Иштта кхочушхира Ярми-ЯхIус аьлла долу дешнаш: «Схьаийцира цара мах хIоттийна волчунна тIера ткье итт дато ахча. Иштта бара исираилхоша цуьнан хадийна болу мах. ¹⁰ Иза кхийра пхьегIаш еш волчун лаьттах дIаделира цара, соьга Везачу Эло ма-аллара».

*Пулата Ийса жовне озаво**(Марк 15:2-5; Лака 23:3-5; Яхъя 18:33-38)*

¹¹ Ийса мехкан куыйгалхочунна хьалха дІахІоьттира. Цо Ийсага хаьттира: «Хьо жуьгтийн кьоман паччахь вуй?»

Ийса жоп делира: «Ахьа боху-кх иза». ¹² Ткъа динан коьртачу дайший, къаноший Шена бехк биллича, Цо цаьрга хІумма а ца элира.

¹³ ТІаккха Пулата Цуьнга элира: «Хьуна ца хеза, Хьайна дубьхал мел дукха бехкаш даладо?»

¹⁴ Амма Ийса цхьана а тайпана Шега деш долчу хаттаршна жоп ца делира. И сурт шена гича, мехкан куыйгалхо чІоґІа цецваьллера.

*Ийса вен кхел йо**(Марк 15:6-15; Лака 23:13-25; Яхъя 18:39-19:16)*

¹⁵ ХІора Пасахьан дезачу дийнахь мехкан куыйгалхочо набахти чу боьхкинчу нахана юкьара халкъо къастийна волу цхьа стаг дІахोьцура. ¹⁶ Цу хенахь набахти чохь воллуш вара цІеяхана волу зуламхо ЮшаІ-Барраб. ¹⁷ Нах сьагулбелча, Пулата цаьрга хаьттира: «Аса царрах муьлха дІахощийла лаьа шуна: ЮшаІ-Барраб я Ийса, „Дала леррина Кьобалвинарг“²⁴ олуш волу?» ¹⁸ Пулатана хаьара, Ийса цара, Цуьнга хьаґІ хилар бахьана долуш, ямартло а йина, валийнийла.

¹⁹ Пулат мехкан кхеташонехь Іаш волчу хенахь цуьнга шен хІусамненера хабар кхечира: «Цу Делан лаамехь волчунна кхел ечуьра юьс-тахвалахьара хьо, хІунда аьлча дІаяханчу буса аса Иза бахьана долуш гІенах чІоґІа бала хьийгира», – аьлла.

²⁰ Амма динан коьртачу дайша а, къаноша а гулбеллачаьрга шайн лаам дІахайтира: Барраб кІелхьара а ваьккхина, Ийса вен кхел йита лаар. ²¹ ТІаккха мехкан куыйгалхочо халкъе хаьттира: «Цу шиннах муьлханиг дІахощийла лаьа шуна?»

Цара элира: «Барраб».

²² Пулата цаьрга элира: «Аса хІун дан деза, Дала леррина Кьобалвинарг аьлла, цІе йолуш волчу Ийсана?»

Цара массара а элира: «ЖІарах дІатоха Иза!»

²³ Пулата хаьттира: «ХІунда? Цо хІун зулам дина те?»

Амма цара кхин а чІоґІа маьхьарий хьобкхура: «ЖІарах дІатоха!» – бохуш.

²⁴ И сурт гуш волчу Пулата, адам кхин а чІоґІа карзахдала кийча дуйла шена гича, массарна а гуш хи сьа а эцна, шен куыйгаш дилира. Цо элира: «ХІокху Стеган цІий сох ца хьаьрчина. Аш-шаьш жоп ло».

^{27:24} Карлабаьккхинарг 21:6-9.

²⁵ Адамаша жоп делира: «Цуьнан цИий тхуний, тхан берашний тЕхь хуьлийла!»

²⁶ ТПаккха цо Барраб дIахецийтира, ткъа Иийса, шед а еттийтина, церан кара дIавелира жIарах дIатохийтархьама.

Иийса тIемалоша хьийзавар

(Марк 15:16-20; Яхьья 19:2, 3)

²⁷ ТПаккха Иийса мехкан куьйгалхочун тIемалоша кхел кхайкхо гIишло чу вигира. Цунна гонах тIемалойн тоба гульелира. ²⁸ Иийсана тIера бедарш дIа а яьхна, цара Цунна тIе цIен оба кхоьллира. ²⁹ Коканийн коьллех кочар а дина, цара иза Иийсан коьрта тIе диллира, аьтту куьйга Iаса лацийтира. Беламца, Цунна хьалха гора а хIиттина, цара бохура: «Декъала хуьлда жуьгтийн къоман Паччахь!» ³⁰ Цара Цунна тIе туйнаш детта долиьра, тIаккха Цуьнан карара Iаса, схьа а яьккхина, Цуьнан коьртах етта йолийра. ³¹ Шайш Иза аьшнаш вина бевлча, Цунна тIера цIен духар дIа а даьккхина, Цуьнан Шен бедарш тIеюьй-хира цара. ТПаккха Иийса жIарах дIатоха дIавигира.

Иийса жIарах дIатохар

(Марк 15:21-32; Лака 23:26-43; Яхьья 19:17-27)

³² ХIорш дIабоблхучу хенахь кхарна дубьхал кхийтира Къуринара волу ШамIа цIе йолу стаг. Иза саца а вина, цуьнга Иийсан жIаран бIогIам дIабахийтира цара. ³³ Уьш схьакхечира «Галгатхьа» олучу метте (иза «туьтанан меттиг» бохург ду). ³⁴ Стимаца эдина долу чагIар малията гIоьртира уьш Иийсага, амма Цо, цунах чам баьккхинчул тIаьхьа, иза ца мелира. ³⁵ Иза жIарах дIа а тоьхна, тIемалой, шайна юкьбахь Иийсан бедарш йобкьуш, кхаж таса хIиттира. ³⁶ Цул тIаьхьа, охьа а хевшина, уьш Иза ларвеш бара. ³⁷ Иийсан коьрта тIехула дIатоьхначу уьнна тIехь яздина дара: «ХIара ву Иийса, жуьгтийн къоман Паччахь» – аьлла. Цу дешнаша ХIара стенна беке веш ву билгалдоккхура. ³⁸ Иийсаца ши талорхо вара жIарах дIатоьхна. Цхьаь Цунна аьтту агIор, важа аьрру агIор. ³⁹ Юххехула чекхбовлучара вон баганаш етташ, кортош лестош, ⁴⁰ Цуьнга бохура: «ХIей, Делан цIа^д доха а дина, кхаа дийнахь иза юха дIахIоттош верг! Хьо Делан КIант^д велахь, кIелхьарвала хьажа, охьавосса жIаран бIогIамна тIера!»

⁴¹ Царах терра динан коьртачу дайша а, Iеламчу наха а, къаноша а, Цунах бийла а буьйлуш, вовшашка бохура: ⁴² «Кхиберш кIелхьара а баьхна, Ша-м кIелхьара ца ваккхало Кхуьнга. Ша Исраилан халкъан

^{27:34} Забур 68:22. ^{27:35} Забур 21:19. ^{27:39} Забур 21:8; 108:25. ^{27:40} Маттай 26:61; Яхьья 2:19.

паччахь велахь, охъавосса хИнца жАрана тЕра. ТПаккха тхо Цунах тешар ду! ⁴³ Иза Делах тешна вара, тПаккха Дала кху баланах кЕлхъар-ваккха веза-кх, Шена Иза оьшуш велахь. Цо ала ма аьлла: „Со Делан КИант ву!“»

⁴⁴ Кхуьнца жАрах дІагоьхна болчу талорхоша а сийсазвоккхура Иза.

Ийса кхалхар

(Марк 15:33-41; Лака 23:44-49; Яхьья 19:28-30)

⁴⁵ Делкъахенахь лаьтта цЕххьана Іаьржа бода боьссира. Дийнахь кхо сахьт даллалц лаьттира иза. ⁴⁶ Делкъал тІаьхьа кхо сахьт долучу хенахь Ийсас чІогІа мохь туьйхира: «Эли, Эли, лема сабахьтани?» Цу дешнийн маьІна иштта ду: «Ва Сан Дела! Со хІунда вити Ахьа?»

⁴⁷ Кхузахь лаьтташ болчу цхьаболчара, и дешнаш шайна хезча, элира: «И стаг Эли-ЯхІу-пайхамаре кхойкхуш ву-кх!» ⁴⁸ Царах цхьаммо, ведда вахана, худург кемсийн къонзи чу а Іоьттина, иза хьокхана буьххье а йоьллина, Ийсага дІакховдийра, Цуьнга малийтархьама.

⁴⁹ Амма вукхара бохура: «Собар дел, хьовсур ду вай, Эли-ЯхІу вогІий те ХІара кЕлхъарваккха».

⁵⁰ Ийсас кхин цкъа а мохь туьйхира. ТПаккха Шен Са дІаделира Цо. ⁵¹ ЦЕххьана Делан цІийна чохь уггар езачу чоьнна дубхьал оьллина долу кирхьа лакхара дуьйна лаха кхаччалц декъаделира. Латта дегадора, тІулгаш лелхара. ⁵² Къуббанаш еллаелира, дуккха а Делан нах беллачуьра денбира. ⁵³ Ийса денвеллачул тІаьхьа, уьш, шайн къуббанаш чуьра ара а бевлла, яхІудхоша сийлахь-еза лоруш йолчу Яруша-лайм-Галина чу бахара, уьш дуккха а болчу нахана ган а гира.

⁵⁴ Ийса ларвеш хиллачу тЕмалойн хьаькам а, цуьнца цхьаьна хилларш а, шайна латта дегош а, кхин а хилла долу хІуманаш гича, чІогІа кхерабелира. Цара бохура: «Иза бакьонца Делан КИант хилла!»

⁵⁵ Геннара цу суьрте хьоьжуш лаьтташ дуккха а зударий бара. Уьш Ийсаца Галилайра схьабаьхкина бара, Цуьннан хьашташ кхочушдархьама. ⁵⁶ Царна юкъахь Магдалера Марем а, Якъубан а, Юшан а нана Марем а, Зевадин шина кІентан нана а яра.

Ийса дІаволлар

(Марк 15:42-47; Лака 23:50-56; Яхьья 19:38-42)

⁵⁷ Суьйре тЕеача, Рамат-Галара Юсуп цЕ йолу хьалдолу стаг веара. Иза а вара Ийсан мурдех. ⁵⁸ Пулат волчу а веана, цо, Ийсан дакъа шегга схьалахьара аьлла, дехар дира. Пулата, дакъа дІало аьлла, омра

^{27:43} Забур 21:9. ^{27:46} Забур 21:2. ^{27:48} Забур 68:22. ^{27:51} Арадаккхар 26:31-33.

^{27:55}, ⁵⁶ Лака 8:2, 3.

дира. ⁵⁹ Юсупа, дакъа схъа а эцна, цІеначу кІади юккъе а хъарчийна, ⁶⁰ ша шена ломахъ якккхинчу керлачу къуббанна чу охъадилира. Цунна дуьхъал боккха тІулг а карчийна, цу чу вьоду меттиг дІа а къевлина, иза дІавахара. ⁶¹ Магдалера Марем а, важа Марем а цу къуббанна дуьхъал охъахира.

Къуббанна хІоттийна долу гІарол

⁶² Иза хилира пІерасканан дийнахъ, Далла лерина долчу шоьтан денна кечам бечу хенахъ. ШолгІачу дийнахъ динан коьртачу дайша а, парушхоша а, Пулат волчу а баьхкина, ⁶³ элира: «Эла, тхуна хІинца дагадеа иза: цу нах лебечо ша дийна волуш элира: „КхоалгІачу дийнахъ Со денлур ву“. ⁶⁴ Цундела, и чохъ волу къубба, и кхо де даллалц, дикка ларъе алий, омра дехъа, Цуьнан мурдашка дакъа, лачкъа а динна, дІа ца дахъийта. Цара эр ма ду: „Иза веллачуьра денвелла“. ТІаккха шолгІа аьлла харцдерг хъалха аьллачул а вон хир ду».

⁶⁵ Пулата цаьрга элира: «Шайца гІаролхой схъа а эций, даха а гІой, шайна бакъахъа хеттачу агІор ларъе и къубба».

⁶⁶ Цара, дІа а бахана, къуббанна чу вьоду меттиг чІагІийна хиларан билгало а йина, цигахъ гІарол дІахІоттийра.

Іийса веллачуьра денвалар

(Марк 16:1-10; Лака 24:1-12; Яхъьа 20:1-10)

28 ¹ Далла лерина долу шоьтан де дІадаьлча, кІирандийнахъ, сатоссуш, Магдалера Марем а, важа Марем а къуббане хъажа еара. ² Эццахъ чІогІа мохк бегийра, хІунда аьлча Везачу Элан малик^д, стигалара охъа а доьссина, къуббанна дуьхъал биллина болу тІулг дІа а карчийна, цунна тІе охъахира. ³ Цуьнан амат, стелахъштиг санна, къегара, тІера бедарш, ло санна, кІайн яра. ⁴ ГІаролхой шайна и сурт гича, чІогІа кхерабелла, бегош бара. Уьш беллачу нахах тарбеллера.

⁵ ТІаккха малик зударшка дистхилира: «Шу кхера ма ло. Суна хаьа, аша жІарах дІатоьхна хилла Іийса лобхий. ⁶ Иза кхузахъ вац. Цо Ша ма-аллара, Иза денвелла. Даха а гІой, Цуьнан дакъа Іиллинчу метте хьовса. ⁷ Цул тІаьхъа, сихха дІа а гІой, Цуьнан мурдашка дІадийца: „Иза веллачуьра денвелла. Галилай-махка Иза шул хъалха дІакхочур ву. Цигахъ шуна Иза гур а ву“. Иштта ду шуна соьгара дош».

⁸ Сихха къубба чуьра ара а яьлла, и шиь, шаьшшиь чІогІа кхераелла, яхъийна йоллушехъ, йоккхаерца едда и хаам мурдашна дІахайта яхара.

^{27:63} Маттай 16:21; 17:23; 20:19; Марк 8:31; 9:31; 10:33, 34; Лака 9:22; 18:31-33.

⁹ Цеххана царна новкъахъ духъалкхийтира Гийса. Цо элира: «Маршалла ду шуьга». И шиъ, тГе а яхана, Цуьнан когех хъакха а елла, Цунна хъалха охъатаѲира. ¹⁰ Гийсас цаьрга элира: «Ма кхералаш. Яха а гГой, Сан вежаршка Галилай-махка гЮ ала. Цигахъ гур ву царна Со».

Гаролхоша хаам бо

¹¹ Зударий мурдаш болчу дѲабаханчу хенахъ, масех волчу гГаролхочо, гГала схъа а веана, динан коьртачу дайшка дерриг а хилларг дѲадийцира. ¹² Къанойх дѲа а кхетта, цаьрца барт а бина, динан коьртачу дайша цу тѲемалошна дуккха а ахча делира. ¹³ Цара элира: «Аша массаьрга а ала деза: „Буйсанна Цуьнан мурдаша, схъа а баьхкина, тхо дийшина долчу хенахъ, Цуьнан дакъа, лачкъа а дина, дѲадаьхъира“». ¹⁴ И хаам мехкан куйгалхочунна дѲахаахъ, оха цуьнца барт бийр бу шуна таѲзар ца дайта».

¹⁵ Ахча схъа а эцна, цара, шайна ма-хъеххара, нахе дѲадийцира. И хаам жуьгташна юкъахъ дѲасабаьржира. Таханлерчу дийне кхаччалц схъадогѲуш а ду иза.

Гийсас мурдашна тѲедиллинарг

(Марк 16:14-18; Лака 24:36-49; Яхъьа 20:19-23; Векалийн 1:6-8)

¹⁶ Гийсас тГе-ма-диллара, Галилай-махкарчу лам тГе дѲавахара цхъайтта мурд. ¹⁷ Иза шайна гича, уьш Цунна хъалха охъатаѲира, амма цхъаццаберш шекбевлира. ¹⁸ Гийсас, тГе а веана, цаьрга элира: «Стигалшкахъ а, кху дуьнен чохъ а мел йолу бакъо Сан кара схъаелла. ¹⁹ Иштта, даха а гГой, Ден, КѲентан, Делан Синан цѲарах массо а халкъаш хих чекхдаха, ²⁰ Аса шайна тѲедиллинарг дерриг а лардар а хъобхуш. Ткъа Со массо а хенахъ шуьца хир ву, дуьненан чаккхе тГе-кхаччалц».

Иийсас беана, Марка дҮаязбина болу хаза кхаъ

Дешхьалхе

Иийсас беанчу, Марка дҮаязбинчу хаза чу хоуьйту «Дала леррина кьобалвинчу Делан КҮантах Иийсах лаьцна хаза кхаъ» хилар. Пуллакхаш кхочушдеш волу а, олалла долуш волу а стаг Иийса вуйла гойтуш ду тептар тҮехь. Цо адамашка кхайкхам барехь а, жинашна тҮехь нуьцкьала Иза хиларехь а, нехан кьиношна Цо гечдарехь а Цуьнан олалла гуш ду. Шаьш летийначу кьиноьх адамаш паргҮатдахархьама Шен дахар дҮадала веана ву Ша-Шех Адамийн КҮант олу Иийса.

Иийсах лаьцна долу тептар хала йоцучу а, хуьнаречу а кепехь яздина ду Марка. И тептар яз деш, уггар хьалха Иийсас диначун, тька цул тҮаьхьа бен Цуьнан дешнийн а, хьехамийн а чҮагҮо ца йо яздархочо. Нах хих чекхбохучу Яхььах а, Иийса хих чекхваккхарх а, Иза зерах а лаьцна долу тептаран доца дҮадолор (1:1-13) чекхдаьлча, Иийсас нах тобарх а, нахана хьехам барх а лаьцна дийца доладо Марка (1:14-9:50). Хан мел йолу а, Иийсан мурдаш Цунах дика кхета буьйлало, амма Цуьнан мостагҮийн гамо алсамйолуш хуьлу (10:1-52). Тептар дерзош долу кортош (11-16 кортош) Иийсан кху дуьнен тҮехь долчу дахаран тҮаьхьарчу кҮиранна чохь хиллачу гҮуллакхех лаьцна ду. Цу кортошкахь чҮога леррина дуьйцуш ду Иийса жҮарах дҮатохарх а, Иза веллачуьра денваларх а лаьцна.

Тептаран уггар тҮаьхьарчу коьртан дерзоран дакьа (16:9-20) кьовларш юкьа лаьцна ду, хҮнда аьлча дукхяхьолахь хетало, и дакьа Марк а воцуш, кхечу стага яздина хилар.

*Дала леррина Кьобалвинарг гучуваларна
адам кечдо Яхьья-пайхамаро
(Маттай 3:1-12; Лака 3:1-18; Яхьья 1:19-28)*

1 ¹ Дала леррина кьобалвинчу Делан КҮантах Иийсах лаьцна хаза кхаъ^д болабелла иштта. ² ЕшаI-ЯхҮу-пайхамаро шен заманахь яздинера:

^{1:2} Малъаки 3:1.

«Хъажал! Хъуна хъалха Сайн геланча воуьйту Ас.

Цо Хъуна некъ кечбийр бу.

³ Яьссачу аренгахъ кхойкхучун аз хезаш ду:

„Везачу Элана некъ кечбе,

нисде Цунна хъалха некъан тачанаш“.

⁴ Иза кхочушхуьлуш гучувелира Яхъя. Цо, яьссачу араьх адамаш хих чекх а дохуш, кхайкхам бора: «Далла тЕе а дерзий, шаьш хих чекх-дахийта, Деле шайн къиношна гечдайтархъама». ⁵ ЯхГуд-махкара а, Ярушалаймера а дукха адам догГура цунна тЕе. Далла хъалха шайх даьлладу къиношна дохко а довлий, Йордан-хи чохъ шаьш хих чекх-бохуьйтура наха Яхъьяга. ⁶ Цо эмкалан тЕерГгах дина духар леладора, шуьйра тЕаьрсиган доьхка а доьхкура. ЦОз а, акха моз а дуура Яхъяс.

⁷ Адамашна иштта хъехамаш бора цо:

«Барам боцуш сол нуьцкъалниг воГу суна тЕаьххье. Цунна хъалха ур-атталла гора а хЮьттина, Цуьнан мачийн бахтарш дЕадаста хъакъ вац со. ⁸ Аса шу хих чекхдоху, ткъа Цо Делан Синах дузор ду шу».

Иийса хих чекхваккхар

(Маттай 3:13–4:11; Лака 3:21, 22; 4:1-13)

⁹ Оцу деношкахъ Галилай-махкара Назарт-гЕалара Иийса а веара цига. Цо Яхъьяга Йордан-хи чохъ Ша хих чекхваккхийтира. ¹⁰ Иийса хи чуьра хъалаволлушехъ, Цунна а гуш, стигалш дЕаеллаелира. Кхокханан суьртехъ Делан Са доьссира Цунна тЕе. И Делан Са Иийсана чу дуьйлира. ¹¹ Ткъа стигалара аз хезира:

«Хьо ву Сан хьоме КЕант! Хьобца бу Сан лаам».

¹² Цу сохьта Делан Сино Иза яьссачу аренда вахийтира. ¹³ Цигахъ иблисо зуьйш, шовзткъа де даьккхира Иийсас. Акхарошна юкъахъ Иаш вара Иза, маликаша Цунна гЕуллакх а деш.

Иийсас мурдаш къастабо

(Маттай 4:12-22; Лака 4:14, 15; 5:1-11)

¹⁴ Яхъя, схъа а лаяцна, чувоеллинчул тЕаьхъа, хаза кхаь кхайкхош, Иийса Галилай-махка вахара. ¹⁵ Цо олура: «Хан тЕекхаьчна. Делан Олалла¹ гергакхаьчна. Шайгара девлладу къиношна дохко а довлий, Далла тЕе а дерзий, хазачу кхоах теша».

¹⁶ Галилай-Юмана юххехула чекхволуш, ШамIа а, цуьнан ваша Iандар а гира Иийсана. Уьш чЕерий лоцу бой хи чу тосуш бохкура, шаьш чЕерийлецархой болу дела. ¹⁷ Иийсас элира цаьрга: «Суна тЕаьхъаИитта,

^{1:3} ЕшаI-ЯхГу 40:3 (Грекийн). ^{1:6} Сулим 1:8. ^{1:11} Доладалар 22:2; Забур 2:7; ЕшаI-ЯхГу 42:1; Маттай 3:17; 12:18; Марк 9:7; Лака 3:22. ^{1:15} Маттай 3:2.

ткъа Аса хИинца дуйна адамиин синош лецархой дийр ду шух».
¹⁸ Уьш, сихонца шайн бойнаш а йитина, Иийсана тІаьхьахИиттира.

¹⁹ Дехьо ваьлча, Цунна Зевадин кІант Якъуб а, цуьнан ваша Яхьья а гира. Уьш хинкеман чохь чІерий лоцу бойнаш тоеш бара. ²⁰ Иийсас цу сохьта уьш схьакхайкхира, ткъа вуьш, шайн да Зевади белхалощца хинкеман чохь а витина, Цунна тІаьхьа хИиттира.

Жинаша хьийзош волу стаг

(Лака 4:31-37)

²¹ Уьш Къапарнаме дІабуйлабелира. Шоьтан де тІе ма деъана, Иийсас гуламан цІа^д чу а вахана, адамашна хьехамаш бира. ²² Нах цец-буйлура Цуьнан хьехамех, хИунда аьлча Іеламчу наха санна а доцуш, олалла долчо санна хьобхура Иийсас.

²³ ЦІеххьана гуламан цІа чохь жинаша хьийзош волу стаг гучувелира, мохь а хьобкхуш: ²⁴ «Хьан хИун гІуллакх ду тхьобца Назартара Иийса? Тхо хІаллакдан веана Хьо? Суна хаьа Хьо мила ву – Делан Везаниг!»

²⁵ Иийсас омра дира жине: «ДІасаца! Арадала цунна чуьра!» – аьлла.

²⁶ ТІаккха, и стаг дІаса а витина, чІогІа мохь а хьаькхна, цунна чуьра араделира жин. ²⁷ Чохь берш чІогІа цецбевлла, вовшашка хетта буйлабелира: «И хИун керла хьехам бу? Ур-атталла жинашна тІехь а олалла до Цо, ткъа вукхара Цуьнан омере ладугІу».

²⁸ Дукха хан ялале Иийсах лаьцна Галилай-махкахь массо а меттехь дуййцуш дара.

Иийсас дукха адам тодо

(Маттай 8:14-17; Лака 4:38-41)

²⁹ Иийса Яхььяца а, Якъубца а гуламан цІа чуьра ара ма велли, ШамІа а, Іандар а волчу цІа вахара. ³⁰ ШамІин стуннана чІогІа дагар долуш меттахь яра, цара цунах лаьцна дийцира Иийсага. ³¹ Иийсас, тІе а вахана, куьг а лаьцна, хьалагІатта гІо дира зудчунна. Оцу сохьта дагар дІа а даьлла, царна хьошалла дан йолаелира цомгушниг.

³² Сарахь, малх чубуьзначу хенахь, цигара массо цомгушнаш а, жинаша хьийзош берш а балийра Иийсана тІе. ³³ Дукха адам гулделла дІа-хІоьттинера неІаре. ³⁴ Тайп-тайпана цамгарш йолу дукха нах тобира Цо. Дукха жинаш а нахана чуьра арадехира Иийсас, амма, Ша царна веззий хууш, Иийсас ца магадора, Ша мила ву дийца.

³⁵ Гуьйранна, сатасале, цІера ара а ваьлла, цхьа а адам доцучу метте вахара Иийса. Цигахь Цо доІа дира. ³⁶ Ткъа ШамІагІар Иза лаха ара-бевллера. ³⁷ И карийча, цара элира Иийсага: «Массо а Хьо лобхуш ву».

³⁸ Ткъа Иийсас элира цаьрга: «Дуьло, юххехь йолчу гГаланашка а, ярташ-ка а гЮ вай, цигахь хьехамаш бан, хИунда аьлча Со цунна веана ма ву».

³⁹ Галилай-махкахула жуьгтийн гуламан цЕношкахь нахана хьехамаш а беш, жинаша хьийзош болчарна чуьра жинаш ара а дохуш, вахара Иийса.

Иийсас дIа ца йобьзу чкъуран цамгар йолу стаг тово
(Маттай 8:1-4; Лака 5:12-16)

⁴⁰ ДIа ца йобьзу йолу чкъуран цамгар^а йолуш цхьа стаг веара Иийсана тIе. Иийсана хьалха гора а вожна, шена гЮ дар а доьхуш, цо элира: «Хьайна лиьча, со товийр вара-кх Ахьа».

⁴¹ Цу стагах дукха къа а хетта, цунах куьг а Юьттина, Иийсас элира: «Суна лаьа хьо товала! ЦIанло!» ⁴² Цу сохьта, и цамгар дIа а яьлла, цу стеган дегI цIанделира. ⁴³ Иийсас, и стаг сихонца дIа а хьажош, чIогIа тIедилларца элира цуьнга: ⁴⁴ «Варелахь, хиллачух лаьцна цхьаьнгге а ма дийцалахь. Ткъа хIинца ваха а гЮй, хьо динан дега а гайтий, Муса-пайхамаро тIе-ма-диллара, Далла лерина саГIанаш даха. Хьо товалан тоьшаллина хир ду иза нахана хьалха».

⁴⁵ Амма вукхо вахана массанхьа дийцина хиллачух лаьцна, цундела, ма-бохху гIалахь гучувала йиш ца хиларна, адам кIеззиг долчу меттигашкахь соцура Иийса. ХIетте а массанхьара а адам доГIура Цунна тIе.

Иийсас дегIан дола ца далуш волу стаг тово
(Маттай 9:1-8; Лака 5:17-26)

2 ¹ Масех де даьлча, Иийса Къапарнаме юхавирзира. Иза цIа вирзина аьлла, хабар даьржира. ² И волчу дукха адам гулделира, неIарехула чувала меттиг а ца юьсуш, ткъа Иийсас царна хьехамаш бора. ³ Бабькинчарна юкъахь шен дегIан дола ца далуш волу стаг айина вахьаш веана виъ стаг вара. ⁴ Амма адам тIех дукха хиларна, уьш Иийсана тIе ца кхачалора. ТIаккха цара, Иийса чохь волчу цIенна тIехула болчу тхов тIе а бевлла, тховх Iуьрг а даьккхина, цомгушниг шен мотт-гIайбица чу а воссийна, Иийсана хьалха охьавиллира. ⁵ Церан Шех тешар гича, цомгушчуьнга Иийсас элира: «Сан кIант, хьан къиношна гечдина».

⁶ Цигахь хиьна Iаш масех Iелам стаг^а вара. Шайн дагахь цара бохура: ⁷ «Иза хIун ду те хIокху стага дуьйцург? Цо ма Iеса къамел до. Къиношна гечдан хьенан бакьо ю, цхьа Дела воцучун?»

⁸ Цу сохьта, церан дог-ойла хууш, Иийсас цаьрга элира: «ХIун ойланаш ю аша йийраш? ⁹ Цомгушчуьнга ала хIун ду атта: „Хьан къиношна гечдина“, я: „ХьалагIатта, хьайн мотт-гIайба а эций, дIагIо“?»

^{1:39} Маттай 4:23; 9:35. ^{1:44} Iамальяр 14:1-32.

¹⁰ Амма Суна лаба шуна хайта Адамийн КЕнтан дуйнен тГехь къиношна гечдан оалалла дуйла». ТПаккха цомгушчуьнга Иийсас элира: ¹¹ «Ас боху хьобга! Хьала а гГаттий, хьайн мотт-гГайба схьа а эций, цIа гIуо!»

¹² Важа, сихха хьала а гГабттина, шен мотт-гГайба а эцна, массарна а гуш аравелира. Чохь болчара чIогIа инзарбевла, Далла хастамаш беш, бохура: «Гхуна цкъа а ца гина хIуманаш ду-кх хIорш!»

Левига тIекхайкхар
(Маттай 9:9-13; Лака 5:27-32)

¹³ Юха а Iоман берда тIе веара Иийса. Цунна тIе дукха адам деара, ткъа Иийса царна хьехамаш бан волавелира. ¹⁴ Юххехула чекхволуш, Цунна ХIалпайн кIант Леви гира, ял схьагульеш болчеран бун чохь хиъна Iаш. Иийсас элира цуьнга: «Суна тIабххье схьавола!» Леви, хьала а гГабттина, Цунна тIабххье дIавахара.

¹⁵ Цхьана дийнахь Иийса Левин цIахь хIума юуш вара. Дуккха а ял йоккхурш а, къинош летийна болу нах а бара Цуьнца а, Цуьнан мурдашца а, хIунда аьлча Иийсана тIабхьахIиттинарш алссам бара. ¹⁶ Къинош летийна болчу нахаца а, ял йоккхуш болчаьрца а Иийсас хIума юуш а гина, парушхойн^д юкъара Iеламчу наха хаьттира Цуьнан мурдашка: «Ял йоккхуш болчу а, къинош летийна болчу а нахаца хIума хIунда йоу Цо?» – аьлла.

¹⁷ Иийсас, и хезна, элира: «Могуш болчарна лор оьшуш вац, цомгуш болчарний бен. Бакъахьара лелачаьрга кхайкхам бан ца веана Со, къинош летийначаьрга бен».

Марха кхабарх лавцна
(Маттай 9:14-17; Лака 5:33-39)

¹⁸ Оцу хенахь Яхъян мурдаш а, парушхойн мурдаш а марханаш^д кхобуш бара. Цкъа масех стага, тIе а веана, хаьттира Иийсага: «И хIунду? Яхъян мурдаша а, парушхоша а марха кхобу, ткъа Хьан мурдаша цкъа а марха кхобуш ма ца го?!»

¹⁹ Иийсас жоп делира царна: «Масала, зуда ялийна меттиг хилча, зуда ялош волчун накьосташа и зуда ялош верг шайна юкъахь мел ву, марха кхобур дуй, шаьш гIайгIане хилар гойтуш? И стаг шайца мел ву, церан марха кхаба йиш яц. ²⁰ Ткъа цхьа хан йогIур ю, и зуда ялийнарг дIа а вигна, тIаккха цара марха а кхобуш, уьш сингаттаме а хуьлуш».

²¹ ТIаккха Иийсас кхин а цхьа хьекъале дустар далийра царна: «Ширачу духар тIе, керлачу кIадих а яьккхина, йома латор яц цхьаммо а, хIунда аьлча и йома тIеттIа а яхана, бедар тIе а оьзна, и Iуьрг кхин а

доккха хир ду. ²² Я цхьаммо а керла чагIар ширачу пIаьлдиг^д чу ца дутту, хIунда аьлча и пIаьлдиг а бетIар бу, чагIар а Iенар ду. Керла чагIар керлачу пIаьлдиг чу дутту».

СадоIучу шоьтан дийнахь буьртигаш схьадахар

(Маттай 12:1-8; Лака 6:1-5)

²³ Цкъа шоьтан дийнахь кIа дийначу арахула чекхволуш вара Ийса. Цуьнан мурдаша цигахула бовлуш кIен кенаш схьадохура. ²⁴ TIаккха и гиначу парушхоша хаьттира Цуьнга: «Хьажахь, Дала кхоьллинчу шоьтан садоIучу дийнахь дан мегаш доцу гIуллакх хIунда до цара?» – аьлла. ²⁵ Ткъа Ийсас жоп делира царна: «Аша ца дешна, Дауд-паччахьо ша а, шен накьостий а мацбелча, динчух лаьцна? ²⁶ Иза, динан коьрта да^д Абу-ЯтIари волчу хенахь, Делан цIа^д чу а вахана, Далла кьобалдина долу бепиг схьа а эцна, ша а диина цо, шеца болчу накьосташна а делла. Ткъа и бепиг динан дайшна бен даа мегаш ца хилла».

²⁷ КхидIа а Ийсас элира цаьрга: «Шоьтан де адамашна кхоьллина ду, амма адам кхоьллина дац шоьтан денна. ²⁸ Цундела Адамийн KIант^д Дала кхоьллинчу шоьтан денна тIехь а Эла ву».

Ийсас куьг заьIап долу стаг тово

(Маттай 12:9-14; Лака 6:6-11)

3 ¹ Цхьана шоьтан дийнахь юха а гуламан цIа^д чу веара Ийса. Цигахь куьг заьIап долуш цхьа стаг вара. ² Цхьадолу адамаш чIогIа Ийсан тергам беш дара, Далла леринчу шоьтан дийнахь Цо дарба до те я ца до те хьожуш, юха Иза бехке вархьама. ³ Ийсас куьг заьIап долчу стаге элира: «Хьала а гIаттий, массарна хьалха дIахIотта».

⁴ TIаккха оцу нахе Ийсас хаьттира: «ХIун боху бакьоно, Далла леринчу шоьтан дийнахь хIун дан мегаш ду, дика я вон? Стеган дахар кIелхьардаккха я иза хIаллакдан?»

Ткъа уьш бист ца хилира

⁵ TIаккха, цаьрга массаьрга а реза воцуш хьажа а хьаьжна, церан къиза дегнаш хиларна халахетарца, Ийсас элира куьг заьIап долчу стаге: «Схьакховдаде хьайн куьг!» Вукхо куьг схьакховдийра – иза оцу сохьта тоделира. ⁶ Ткъа парушхой^д, ара а бевлла, сихонца XIародан адамашца барт бан буьйлабелира, Ийса шашь муха хIаллаквийр вара те бохуш.

Берда тIехь Иийсана гонах дукха а адам гулдалар

⁷ Цу хенахь Иийса Шен мурдашца Юма йисте веара. Дукха адам да-
ра Цунна тIаьхьа лелаш. Галилай-махкара а, ЯхIуд-махкара а, ⁸ Яру-
шалаймера а, Эдом-меттигера а, Йорданан тIехьара а, Цора-гIалина
а, Цадан-гIалина а гонах Iаш долу дукха адам деанера И волчу. Цо
дечу гIуллакхех лаьцна шайна хезна дела баьхкинера Цунна тIе уьш.
⁹ Адам дукха тIех гулдаларна, цаьрга Ша ца хьашийтархьама, хинке-
ма кечдайтира Иийсас Шен мурдашка. ¹⁰ Дукхахболчу баьхкинчарна
дарба дира Цо, цундела массо а цомгушнаш Иийсана юххе гIертара,
Цунах куьг Iотта гIерташ. ¹¹ ХIоразза а харц жинашна Иийса гича,
Цунна хьалха охьаьгура уьш, мохь а хьокхуш: «Хьо Делан КIант^д
ву!» – бохуш. ¹² Ткъа Иийсас чIогIа доьхкура царна, Ша мила ву ма
дийца бохуш.

Шийтта векал харжар

(Маттай 10:1-4; Лака 6:12-16)

¹³ Юха Иийсас, лам тIе хьала а ваьлла, мурдашна юкьара Шена
оьшурш тIекхайкхира. Уьш Цунна тIе баьхкира. ¹⁴ Царна юкьара Иий-
сас шийтта мурд схьакъастийра (царах Цо векалш^д элира), уьш Шена
юххехь хилийтархьама а, цаьрга хьехамаш байтархьама а, ¹⁵ адамашна
чуьра жинаш арадаха церан олалла хилийтархьама а. ¹⁶ Иийсас къас-
тийна векалш хIорш бара: ШамIа (Иийсас тIаьхьа, Кипа аьлла, цIе
тилинарг), ¹⁷ Зевадин кIант Якъуб, цуьнан ваша Яхьъя, (шайна Иий-
сас, Баней-Раговш аьлла, цIе тиллинарш, иза «ткъесан кIентий*» бо-
хург ду), ¹⁸ Иандар, Пилап, Барталамай, Маттай, ТIама, ХIалпайн
кIант Якъуб, Тхьада, ШамIа (ша тIелаьцнарг тIевирззина кхочушдан
гIертарг), ¹⁹ ЯхIуд-Искархо а, тIаьхьа ямартхо хилларг.

Иийса а, БаIал-Зебула а

(Маттай 12:22-32; Лака 11:14-23; 12:10)

²⁰ Цул тIаьхьа Иийса цIа чу вахча, юха а дукха нах гулбелира, ур-ат-
талла юург яа а меттиг ца йолуьйтуш Иийсана а, Цуьнан мурдашна а.
²¹ Иийсан цIерачарна цунах лаьцна хезча, уьш Иза дIавига баьхкира,
хIунда аьлча наха дубьцура, Иза лар тIехь вац бохуш. ²² Ткъа Яруша-
лаймера баьхкинчу Iелам наха олура: «Цунна чу БаIал-Зебула-жин
доьлла! Оцу харц жинийн элан олаллица жинаш арадоху Цо адамаш-
на чуьра!»

* 3:17 *Ткъесан кIентий* – кхечу тайпана аьлча: *карзахе кIентий*.

3:9, ¹⁰ Марк 4:1; Лака 5:1-3. ^{3:22} Маттай 9:34; 10:25.

²³ ТПаккха Иийсас, уьш Шена тIе а кхайкхина, дустарш далийра царна: «Иблисо муха эkkхор ду иблис? ²⁴ Цхъана пачхьалкхехь вовшашлахь тIом хилча, и пачхьалкх хIаллакьхир ю. ²⁵ Я цхъана доьзалехь цхъа барт бацахь, иза а бухур бу. ²⁶ Ткъа иблис ша-шена дуьхьал даьлча, иблисан олалла шена чохь а декъаделча, иза кхин латталур дац, цуьнан тIаьххъара де тIекхочу.

²⁷ Цхъа а ца вьоду шел онданиг волчу цIа чу, цуьнан хIуманаш лачкъо, цкъа хьалха иза дIавихкина бен, къола далур дац цуьнан цIахь.

²⁸ Баккъалла а боху Аса шубга: „Адамын кIенташна муьлхха а къиношна гечдийр ду, цара Дела сийсазвар а тIехь, ²⁹ амма Делан Са сийсаздинчунна цкъа а гечдийр дац, иза гуттаренна къинойн баланехь хир ву“».

³⁰ Иштта дешнаш элира Иийсас, Шех лаьцна наха «Иза харц жинашца тайна ву», – олу дела.

Иийсан нана а, вежарий а
(Маттай 12:46-50; Лака 8:19-21)

³¹ Иийса волчу Цуьнан наний, вежарий баьхкира. Уьш арахь севцира. Цара Иийса аракхайкхира, ³² хIунда аьлча, гонах хиъна дукха адам хиларна, Цунна тIе ца кхачалора уьш. Иийсага элира: «Хъажахь, Хъан наний, вежарий, йижарий бу-кх арахь Хьо хьоттуш».

³³ Цо жоп делира: «Муьлш бу Сан наний, вежарий?» ³⁴ ТПаккха, Шена гонах хевшина болчаьрга а хъаьжна, Иийсас элира: «ХIорш бу Сан наний, вежарий! ³⁵ ХIунда аьлча Делан лаам кхочушбеш берш бу Сан ваша а, йиша а, нана а».

Ахархочух лаьцна хьекъале дустар
(Маттай 13:1-9; Лака 8:4-8)

4 ¹ Юха а цхъана дийнахь Iоман берда тIехь хъехамаш беш вара Иийса. Цунна гонах гулделла дукха адам дара. Цундела Иза, хинкеманна тIе а ваьлла, Iоман йистера дехьо велира, ткъа адамаш берда тIехь дисира. ² Дукха хъехамаш бора Иийсас царна, хьекъале дустарш далош. Иштта дийцира Цо цаьрга:

³ «ЛадогIал! Цхъа ахархо шен кха тIе хIу таса араваьлла. ⁴ Цо хIу тосучу хенахь цхъадолу буьртигаш некъан йистехула охъаэгна хилла. Схъадаьхкинчу олхазарша уьш дIадиъна. ⁵ Важа буьртигаш жагIа а болуш, латта кIеззиг долчу метте охъаэгна хилла. Цу буьртигаша сихха зIийдигаш тесна, хIунда аьлча цигахь латта кIеззиг дара. ⁶ Малх кхетча, цо и зIийдигаш ягийра, церан орамаш кIорга ца хиларна, уьш якъаелира. ⁷ Кхидерш коканийн коьллаш юкъа ийгира, амма коьллаша,

юкь а елла, хІун зІийдигаш кьайлаехира. Цара ялта ца делира. ⁸ Ткъа важа долу хІу, дика латта долчоьх а нисделла, зІийдигаш а тесна, уьш хьала а евла, цара ялта делира, ткъе итт, кхузткъа а, ур-атталла бІе а хІу а луш хІора кено а».

⁹ ТІаккха Іийсас элира ладугІучаьрга: «Лергаш долчунна дІахозий-ла хІара».

Дустаран маьІна довзийтар
(Маттай 13:10-17; Лака 8:9, 10)

¹⁰ Іийса Ша висча, шийтта векало а, юххерчу кхечу мурдаша а хаьйтира Цуьнга дустарех лаьцна. ¹¹ Іийсас жоп делира цаьрга: «Шун таро ю Делан Олаллех йолу кьайленаш йовза, ткъа кхечарна ишттачу дустаршца дуьйцу Аса,

¹² „царна, хьобжжушеьх, хІумма а ца гайтархьама, хеззашеьх, уьш ца кхетийтархьама, кхечу тайпана хилча, уьш Суна тІебоьрзур бара, ткъа Ас гечдийр дара царна“».

Ахархочух лаьцначу дустаран маьІнах кхетор
(Маттай 13:18-23; Лака 8:11-15)

¹³ Іийсас элира мурдашка: «Шу а ца кхета те оцу дустарх? ТІаккха кхечу дустарех муха кхетар ду те шу? ¹⁴ Ахархочо дуьйш дерг Делан Дош ду. ¹⁵ Цхьадолу адамаш некъа йисте доьжначу хІух тера ду. Царна Делан дош хеза, амма, цу сохьта иблис⁴ а догІий, цо церан дегнаш чу доьжна дош дІахьо. ¹⁶ Кхиберш тера бу тІулгашна юккъе эгначу хІух. Шайна Делан дош хезча, хазахетарца, сихонца схьалоцу цара и дош. ¹⁷ Амма церан хила ма-беззара орам боцу дела, уьш кІеззигчу ханна бен ца лаьтта. Ткъа и дош бахьана долуш, шайна тІе халонаш хІиттича, уьш сихха юхабовлу. ¹⁸ Вуьш тера бу коканийн коьллаш юккъе эгначу буьртигех. Уьш дош хезнарш бу, ¹⁹ амма дахаран гІайгІанаша а, хьолах Іегахаларо а, кхечу лаамаша а и хезна дош дицдолуьйту, цара шайн дахарехь стом а ца ло. ²⁰ Ткъа цхьаберш бу хьийкьинчу лаьтта тІе эгначу буьртигех тера. Уьш дош а хезна, иза даго тІе а эцна, пайден стом луш берш бу — наггахь ткъе уьттаzza, наггахь кхузткъазза а, я бІюзза а сов луш».

Кхабина буха хІоттийна стогар
(Лака 8:16-18)

²¹ Кхин дІа а Іийсас элира: «Цхьаммо стогар латийча, иза Іункарне-хьа хІоттийначу кхабина я маьнги кІел хІотторхьама а бохьий чу? Я

^{4:12} ЕшаІ-ЯхІу 6:9, 10 (Грекийн). ^{4:21} Маттай 5:15; Лака 11:33.

иза лаккха хъалахІоттабан бахъа чу? ²² ХІунда аьлча мел йоккха къай-ле а, цхъанна а ца хууш юьсур яц, мел чІогІа лечкъийнарг а гІар ца долуш а, гучу ца долуш а дьусур дац. ²³ Хезаш волчунна дІахезийла хІара!»

²⁴ Кхин а тІегуйхира Иийсас: «Дикка кІоргера ойла елаш, шайна хезначух лаьцна. Аша нехан ма-хаддора, Дала шун а хадор бу мах, ткъа шун кхин а лакхара хадор бу. ²⁵ ХІунда аьлча долчунна кхин а тІелур ду, ткъа доцучуьнгара цуьнан данне а доцург а дІадоккхур ду».

Даьлла догІучу кІен буьртигех лаьцна дустар

²⁶ ТІаккха Иийсас элира: «Делан Олаллех лаьцна иштта кхета мега. Цхъана стага лаьтта хІу тосу. ²⁷ Буса и стаг, охъа а вуьжий, Іуьйранна хъалагІотту. Ткъа хІу цу хенахъ, хъала а долиий, кхуьу. Иза муха хуьлу стагана шена а ца хаьа. ²⁸ Лаьтто ша кхиадо и хІу: хъалха зІийдиг а тосий, тІаккха гІа а долиий, кІен буьртигаш а хуьлий, дІахІутту. ²⁹ КІен буьртигаш хилла девлча, ахархоcho марс схъаоьцу, кІа хьокху хан тІеена дела».

ХІух лаьцна хьекъале дустар

(Маттай 13:31, 32, 34; Лака 13:18, 19)

³⁰ Цул тІаьхъа Иийсас кхин а хаьттира: «Стенца дуста мегар ду Делан Олалла²⁴? Я муьлхачу дустарца дуьйцур ду цунах лаьцна? ³¹ Лаьтта тІехъ уггаре а жимачу хІуьнах тера ду иза, и дІадуьйчу хенахъ. ³² Амма иза дІадийначул тІаьхъа, хъала а долиий, бешан дитташ юкъахъ уггаре а доккха дитт хуьлий дІахІутту. Стигаларчу олхазарша а баннаш дан тарло цуьнан гаьннаш тІехъ».

³³ Иштгачу кхин а дуккха а дустаршца хьехамаш бора Иийсас – адамаш кхетар долчу тайпана. ³⁴ Дустар ца далош, Цо хІумма а ца дуьйцура царна, ткъа Шен мурдашца Ша висча, Цо дерригенах кхетабора уьш.

Иийсас хи тІехъ баьлла мох сацабо

(Маттай 8:23-27; Лака 8:22-25)

³⁵ Цу дийнахъ суьйранна Иийсас элира Шен мурдашка: «Іоман дуьхьаларчу берда тІе довла вай». ³⁶ ТІаккха цара адамаш а дитина, Иийса хинкеман тІехъ ма-хиллара шайца дІавигира. Хи чохъ кхераниг доцург кхин а кеманаш дара. ³⁷ ЦІеххъана, чІогІа мох а баьлла, тулгІенаша кеман чу хи даьккхира, кема хих дузуш дара. ³⁸ Иийса цу хенахъ кеманан цІоганехъ вара, гІайби тІе корта а биллина, наб кхетта Іаш. Мурдаша, Иза сама а ваьккхина, элира: «Устаз! Хьуна бен а ца хета те

^{4:22} Маттай 10:26; Лака 12:2. ^{4:24} Маттай 7:2; Лака 6:38. ^{4:25} Маттай 13:12; 25:29; Лака 19:26. ^{4:29} Юал 3:13.

вай хин буха дахар?»³⁹ ТПаккха Иийсас, хьала а гПаьттина, мохе омра а дина, хине элира: «Лаг!ло! ДПате! Сацийта!» Мох сецира, цхьа а гПар-тата доцуш, тийналла дПах!обьтира.⁴⁰ Ткъа мурдашка Цо элира: «Шу кхера х!унда кхоьру? Шун дегнаш чохь х!инца а тешар дац те?»

⁴¹ Амма уьш ч!оГ!а кхерабелла хиларна, цара цецбовларца вовшашка хоьттура: «Х!ара мила ву те, ур-атталла мох а, хиш а Цунна къарлуш хилча?»

*Иийсас Парас-меттехь жинаша хьийзош волу стаг туовар
(Маттай 8:28-34; Лака 8:26-39)*

5¹ Иийса шен мурдашца дуьхьаларчу берда т!ехь лаьтгачу Парас це йолчу меттиге веара.² Иза хинкеманна т!ера лаьтта ваьлча, Цунна дуьхьал нах д!абухкучу хьехаш чуьра жинаша хьийзош волу цхьа стаг веара.³ Оцу хьехаш чохь лаш вара иза. Цхьаьнгге а ур-атталла з!енашца а д!а ца вежалора иза,⁴ х!унда аьлча мосуйттаза а з!енашца вихкича а, когех буржалш тоьхча а, цо уьш хедадора. Цхьаьнггахь а иза тебан ницкъ а бацара.⁵ Массо дийнахь а, буса а къуббанашна а, баьрзашна а юккъе-хула а лелаш, ч!оГ!а мохь а хьобкхуш, т!улгех ветгалуш лелара иза.

⁶ Геннара Иийса воГ!у а гина, дуьхьал а ведда, Цунна хьалха гора а воьжна,⁷ ч!оГ!а мохь хьаькхира цо: «Хьуна х!ун обьшу соьгара, Иийса, Веа Воккхачун К!ант? Делан дуьхьа доьху Хьобга, ма хьийзавехьа со?»⁸ Ткъа Иийсас х!етале омра динера жине: «Арадала оцу стагана чуьра!» – аьлла.

⁹ ТПаккха Иийсас хаьттира жине: «Х!ун ю хьан це?» – бохуш.

Вукхо жоп делира: «„Эскар“, х!унда аьлча тхо дуккха а ду».¹⁰ Оцу жинаша ч!оГ!а дехар дира Иийсага, шаьш оцу махкара д!а ма довлийтаьхьара аьлла.¹¹ Циггахь лам т!ехь бежаш хьакхарчийн боккха бажа бара.¹² Жинаша Иийсага дийхира, шаьш царна чу довлийтаьхьара аьлла.¹³ Цо царна пурба делира. Жинаш, оцу стагана чуьра ара а девлла, хьакхарчашна чудевлира. Ши эзар гергга йолу хьакхарчий, лекхачу берда т!ера хи чу а лилхина, Юман буха яхара.

¹⁴ Гуй, бевдда д!а а бахана, г!алахь а, юххерчу ярташкахь а хиллачух лаьцна дуьйцуш бара. Нах хьажа баьхкира, хилларг х!ун ду те аьлла.¹⁵ Иийсана юххе баьхкича, и жинаша хьийзина волу стаг, т!е х!ума а юьйхина, метта а веана, шайна гича, уьш кхерабелира.¹⁶ И дерриг гиначара дийцира баьхкинчаьрга цу стагах а, хьакхарчех а хиллачух лаьцна.

¹⁷ ТПаккха цигара бахархоша дийхира Иийсага, шаьш а, шайн мохк а битина, д!аГ!ахьара Хьо аьлла.

¹⁸ Иийса хинкеман т!е волуш, жинех парг!атваьллачу стага ша а вигар дийхира Цуьнга.¹⁹ Амма Иийсас цунна ца магийра иза. Цо элира:

«Ца а гЮй, хъайн цѢрачаьрга дийца Везачу Эло хъайна мел дика дина а, Цо хъайх мел боккха кѣинхетам бина а».

²⁰ Оцу стага, дІа а вахана, Иттшахъяр-махкахъ бехачу нахе Ийисас шена динчу доккхачу диканах лаьцна дийцира, ткъа массо а цец-буьйлура.

*Яиран йоІ еллачуьра денъяр а, цомгуш йолу зуда туояр а
(Маттай 9:18-26; Лака 8:40-56)*

²¹ Ийиса Шен мурдашца хинкеман тІехъ Юман берда тІе юхавеача, Цуьнга хьобжуш дукха адам дара. Уьш Цунна гонах гулделира. ²² Оцу хенахъ И волчу гуламан цІа^д чохъ куьйгалхо волу Яир веара. Ийиса а гина, иза, Цуьнан когашка охъа а воьжна, ²³ чІогІа дехар дан хІоьттира: «Сан йоІ леш ю. Добху Хьобга, ван а волий, цунна тІе куьйгаш а дахий, то а яй, дийна йисийтахъа иза», — бохуш.

²⁴ Ийиса Яирца дІавоьдуш, Цунна тІаьххье дукха адам дахара, Иза халла бен чехк а ца валалуш. ²⁵ Царна юкъахъ цхъа зуда а яра, шийтта шарахъ цІий ца соцуш, бала хьобгуш йолу. ²⁶ Дуккха а льбраша гІо дечу метта бала хьегийтинера оцу зудчуьнга. Амма льбрашна шен долахъ мел дерг а дойуш, алссам харж йича а, гІоле хуьлчу метта, кхин а чІагІьеллера иза. ²⁷ Ийисах лаьцна шена хезча, цо, адамашна юккъехула тІехъашха Цунна тІе а яхана, Ийисан бедарх куьг Іоьттира. ²⁸ ХІунда аьлча оцу зудчо оила йинера: «Нагахъ санна Цуьнан тІера бедарх хьакхаелча а, со толур ю», — аьлла. ²⁹ Оцу сохъта дІаоьху цІий а сецна, ша тоеллий хиира зудчунна.

³⁰ Ткъа Ийисана сихха хаделера Шех ницкъ дІакъаьстиний. Гонах долчу адамашкахъа а вирзина, Ийисас хьаттира: «Мила ву Сан бедарх куьг Іоьттинарг?» — аьлла.

³¹ Цуьнан мурдаша элира: «Хъайна тІегІоьртина оццул адам гушшехъ, хьотту-кх Ахъ: „Мила ву Сох куьг Іоьттинарг?“»

³² Амма Ийиса леррина гонах хьобжура, и динарг мила ву те ган луш. ³³ ТІаккха зудчо, шена хилларг хІун ду а хиьна, дукха кхераяларна ега а еш, Ийисан когашка а йоьжна, дерриге а ма-дарра дІадийцира Цуьнга. ³⁴ Ткъа Ийисас элира зудчуьнга: «Сан йоІ, хъан тешаро тойина хьо. Маьрша дІагІо хъайна, хІинца чул тІаьхъа кхин оцу цамгаро хьийзор яц хьо».

³⁵ Ийиса къамел дина а валале, гуламан цІийнан куьйгалхочун Яиран цѢра геланчаш баьккира. «Хъан йоІ елла. Устазана хало ян ца оьшу», — элира цара.

³⁶ Ткъа, цара дуйьцург а хезна, Ийисас Яире элира: «Кхера ма ло, амма теша». ³⁷ Кипа а, Якъуб а, Якъубан ваша Яхъьа а бен, кхин цхъа а ца ваийтира Ийисас Шеца. ³⁸ Уьш Яиран керта сьхакхаьчча, Цунна

доьхна а, чЮгІа доьлхуш а адамаш гира. ³⁹ ЦІа чу ваьлча, Іийсас элира цаьрга: «Аша хІун до доьхна а, доьлхуш а? ЙоІ елла яц, иза йижина ю».

⁴⁰ Ткъа адамаш Цунах дуьйллуш дара цадашарца. Іийсас массо а араваьккхира. Шеца йоьІан да-нана а, цигахь волу кхо мурд а эцна, йоІ йолчу чохьавелира Иза. ⁴¹ Іийсас, йоьІан куьг схьа а лаьцна, элира: «ТалитІа кхуми!» (иза «ЙоІ, хьалагІатта боху хьобга!» – бохург ду). ⁴² И ма-элли, йоІ, хьала а гІаьттина, дІайолаелира (иза шийтта шо кхьачна йоІ яра). Чохь берш чЮгІа цецбевлла биснера. ⁴³ Іийсас чЮгІа тІедиллира царна хилларг цхьаьнгге а цахайтар. «ЙоІана яа хІума ло», – элира Цо цаьрга.

Іийса Назарт-гІалахь тІе ца оьцу

(Маттай 13:53-58; Лака 4:16-30)

Б¹ Оцу меттигера ара а ваьлла, Ша кхиинчу гІала веара Іийса. Цуьнца Цуьнан мурдаш а бара. ² Шоьтан де тІедеача, гуламан цІа^д чохь хьехамаш бан волавелира Иза. Дукхахболчара Іийсага ла а дугІий, инзарбовларца а, шеконца а вовшашка хойтура: «Мичахьара баьлла те Цунна и хьехам? И хІун хьекьал ду те Цунна делларг, и инзаре хІуманаш а хуьлуш Цуьнан куьйгашца. ³ Ша дечиган пхьар а волуш, оцу Якъубан а, Юшан а, ЯхІудан а, ШамІин а ваша а волуш, Мареман кІант вац Иза? Кхузахь, вайна юкьахь, бац Цуьнан йижарий а?»

Оцу нахана Иза къобалван ца лиира. ⁴ Ткъа Іийсас элира цаьрга: «Ша схьаваьллачу меттигехь а, шайчарна юкьахь а, шен цІахь а бен ца хуьлу пайхамар наха ца лоруш». ⁵ Цигахь башха тамашийна хІума ца даделира Іийсага, цхьаццболчу цомгушчу нахана тІе куьйгаш а дехкина, уьш тобар бен. ⁶ Іийса чЮгІа цецвуйлура оцу нехан цатешарх.

Іийсас шийтта векал дІахьажор

(Маттай 10:5-15; Лака 9:1-6)

Тпаккха ярташкахула адамашна хьехамаш бан вахара Иза. ⁷ Шен шийтта векал^д тІе а кхайкхина, уьш шишша а бекъна, царна харц жинашна тІехь олалла дан бакъо а елла, уьш цхьаццанхьа дІасахьажийра Іийсас. ⁸ Ткъа уьш дІабуьйллуш, Цо цаьрга элира: «Шайца хІумма а схьа ма эца: я бепиг а, я тЮьрмаг а, я юкьахь дихкина ахча а, еккъа некъан Іаса йоцург. ⁹ Кога юьйхина мачаш а, шайна тІехь йолу цхьа бедар а бен, сов хІумма а ма хьуо». ¹⁰ Кхин а тІетуьйхира Цо: «Шайш дуьхьара даханчу цІеношкахь саца, оцу гІалара арадовллалц. ¹¹ Нагахь санна шайш цхьана меттигехь тІе ца лацахь а, я ла ца догІахь а,

^{6:4} Яхьъя 4:44. ^{6:8-11} Лака 10:4-11.

шаьш цигара дІадоьлхуш, шайн когаш тІера чан охъаегае. Шу тІе ца эцначу нахана дуьхьал тоьшалла хир ду иза».

¹² ТІаккха кѣинош летийнарш метта а бохкуьйтуш, Далла тІебер-зорхъама, кхайкхамаш а беш, дІабуьйлабелира векалш. ¹³ Дуккха а на-хана чуьра жинаш ара а дохуш, дуккха а цомгушчарна зайтдаьтта¹ а хьокхуш, уьш тобира цара.

Яхьѣя-пайхамаран дІакхалхар

(Маттай 14:1-12; Лака 9:7-9)

¹⁴ Ийсан цІе дикка массанхъа а яьржина хиларна, ХІарод-пач-чахъна а дІахезира Цунах лаьцна. Цъхьаболчара Ийсах лаьцна: «Иза веллачуьра денвелла нах хих чекхбоху Яхьѣя ву, цундела Цо инзаре хІуманаш до», – олура. ¹⁵ Вукхара олура: «Иза Эли-ЯхІу-пайхамар ву». Ткъа кхозлагІчара тоьшалла дора: «Иза, ширачу заманахьлера пайхамарех терра а волуш, цхъа пайхамар-м ву», – бохуш.

¹⁶ И шена хезча, ХІарода элира: «Аса корта тІера баккхийтина Яхьѣя веллачуьра денвелла», – аьлла. ¹⁷ ХІарода, шена йигна йолу, шен вешин Пилапан зуда ХІародад бахъана долуш, омра динера, Яхьѣя, схъа а лаций, набахти чу волла аьлла. ¹⁸ ХІунда аьлча Яхьѣяс аьллера ХІароде, цо шен вешин зуда шена йигар Іедалехъ нийса дац аьлла. ¹⁹ Цундела ХІародад хьагІ хилла яра Яхьѣяна, иза вийна а, дІаваккха лууш. Амма и дан цуьнан таро яцара, ²⁰ хІунда аьлча ХІарод Яхьѣях ийзалуш вара, иза бакьонца лелаш а, Дала вазвина а стаг вуй хууш. Цо иза лар а вора.

Яхьѣяс бечу кхайкхамашка там хиларца ладугІура ХІарода, цара шен гуттара а синтем бойушшехъ.

²¹ Цкъа ХІарода ша вина де даздечу дийнахъ, доккха той хІоттийра, пачхьалкхан а, тІеман а хьабкамаш а, хьалдолу нах а кхайкхина.

²² Ткъа ХІародадан йоІ, юкъа а яьлла, халха яьлча, чІога там хиллера ХІародана а, цуьнан хьешашна а. ТІаккха ХІарода оцу йоІе элира: «Хъайна луьург еха соьгара, ахъ ехнарг аса дІалур ю хьуна», – аьлла.

²³ Цо, дуй биьна, чІагІо йира: «Хьуна лиьнарг лур ю хьуна, ур-атталла сайн ах пачхьалкх а», – аьлла.

²⁴ ЙоІа, ара а яьлла, шен нене хьаттира: «ХІун еха аса», – аьлла.

Ткъа вукхо жоп делира: «Нах хих чекхбохучу Яхьѣян корта беха», – аьлла.

²⁵ ЙоІа, сихха паччахъна тІе а яхана, дийхира: «Ахъа хІинцца шуьна чохъ нах хих чекхбаьхначу Яхьѣян корта балар лаь суна», – аьлла.

²⁶ Паччахъна и чІога новкъадеара, делахъ а ша оцу хьешашна хьалха дуй биьна дела, цо дуьхьало ца йира оцу дехарна. ²⁷ ХІарода оцу

^{6:13} Якъуба 5:14. ^{6:14}, ¹⁵ Маттай 16:14; Марк 8:28; Лака 9:19. ^{6:17}, ¹⁸ Лака 3:19, 20.

сохъта чалтач вахийтира, цуьнга, Яхъьян корта тIера а баккхий, схъаба аьлла, омра а дина. Вукхо вахана набахти чохъ, Яхъьян корта а баьккхина, ²⁸ схъа а беана, шуьна чохъ йоIе дIакховдийра, ткъа йоIа шен нене белира иза. ²⁹ Яхъьян мурдашна иза хезча, цара баьккина, цуьнан дегI схъа а эчна, къубба чу диллира.

Пхи эзар стаг вузор

(Маттай 14:13-21; Лака 9:10-17; Яхъьа 6:1-14)

³⁰ Векалша юхабирзича, Иийсана гонах а хевшина, шашь лелийначу гIуллакхех а, шашь нахана хьехначух а лаьчна дийцира Цуьнга. ³¹ Иийсас элира цаьрга: «Шуьга са а доIуьйтуш, адам доцучу метте дIадовла вай цхъаьна». ХIунда аьлча уьш болчу меттехъ чIогIа дукха нах бара, ур-атталла хIума яа а меттиг ца йолуш. ³² Цундела уьш, нахах дIа а къаьстина, хинкеман тIехъ цхъа а воцучу яьссачу метте бевлира. ³³ Амма дукхахболу нах, хIорш дIабовлуш а гина, уьш бовзарна, массо а гIаланашкара гул а белла, берд тIехула бевдда, кхарал хьалхабевлира. ³⁴ Ша хийисте хьалаваьлча, Иийсана адамиьн йоккха тоба гира. Уьш Iу воцу уьстагIех а тарбелла, царах чIогIа къахийтира Иийсана. ТIаккха Иза оцу нахана дуккха а хьехамаш бан волавелира. ³⁵ Де чаккхенга гIерташ дара, цундела Цуьнан мурдаша, Иийсана тIе а бахана, элира Цуьнга: «ХIара меттиг яьсса а ю, вайна дикка хан а яьлла. ³⁶ Шайна юург а оьцуш, юхерчу ярташка дIабахийтахъа и нах».

³⁷ Амма Иийсас жоп делира цаьрга: «Аша лур ю царна яа хIума».

Ткъа мурдаша элира Цуьнга: «Оха, дахана, массарна а ши бIе дина-ри^д ахчанах бепиг а эчна, иза дао-м ца деза царна?»

³⁸ ТIаккха Иийсас хаяттира цаьрга: «Маса бепиг ду шуьгахъ? ГIой, хьовсал».

Бепиг маса ду а хиьна, цара элира: «Тхобгахъ пхи хьокхам а, ши чIара а бу-кх».

³⁹ ТIаккха, и нах берриш а сийначу бай тIе охъаховшабе аьлла, омра дира Иийсас мурдашка. ⁴⁰ Уьш, бекъа а белла, бIе а, шовзткъе итт а цхъаьна а болуш, охъахевшира. ⁴¹ Ткъа Иийсас и пхи хьокхам, ши чIарий схъа а эчна, стигала хъала а хъаьжна, и кчаца къобалбеш, доIа дира. ТIаккха и хьокхамаш дакъошка декъа а доькъуш, Шен мурдашка дIакховдатора Цо. Вукхара и дакъош адамашна дIадийкъира. ТIаккха и ши чIара а массарна бийкъира Цо. ⁴² Массара а яа а йиира, уьш буза а буьзира. ⁴³ Кхин а дисинчу баьпкан дакъоша а, бисинчу чIеро а шийтта тускар а дуьзира. ⁴⁴ Ткъа юуш верг пхи эзар стаг вара.

^{6:34} Лелар 27:17; Сулим 22:17; 2 Шерашкахъ 18:16; Яхъязкхиал 34:5; Маттай 9:36.

Ийса хи тIехула дIавовду
(Маттай 14:22-33; Яхьъя 6:15-21)

⁴⁵ Цу сохьта и нах Ша дIахецаре а ца хьобжуш, хинкеманна тIе а хайтина, Шел хьалха, Iоман дуьхьаларчу берда тIе Бет-Саида-гIала дIабахийтира Ийсас Шен мурдаш. ⁴⁶ Нах дIа а хьажийна, доIа дан лам тIе хьалавелира Ийса. ⁴⁷ Суьйре тIеача, хинкема Iомана юккъехь дара, ткьа Ийса лам тIехь Ша вара. ⁴⁸ Хин тIехь дуьхьал богIу мох болу дела, мурдашна пийсакашца кема лело хала хилар гира Ийсана. ТIаккха буьйсанна кхо сахьт даьллачул тIаьхьа Иза хи тIехула царна тIе вахара. Ийса тIехвала воллучу хенахь, ⁴⁹ Иза хин тIехула волавелла вогIу а гина, мурдашна Иза гIаларт ду а моттаделла, цара дукха кхера-баларна маьхьарий хьаькхира, ⁵⁰ хIунда аьлча царна массарна а гира Иза, уьш чIогIа кхера а белира. Цу сохьта Ийсас, вист а хилла, элира цаьрга: «Добналла долуш хила! Со ву шуна иза! Ма кхера!» ⁵¹ ТIаккха Иза цаьрца кеман тIе а хиира, цу сохьта мох а сецира. Мурдаш чIогIа цецбевллера, ⁵² хIунда аьлча хьалха баьпкаца хиллачу тамашийна хIуманаш а ца кхийтира уьш, дIакьовладелла дара церан дегнаш.

⁵³ Хин кеман тIехь Iомал дехьа а бевлла, Гансарт-махка а кхаьчна, севцира уьш. ⁵⁴ Уьш кеман тIера охьабуьссушехь, нахана Ийса вевзира. ⁵⁵ Цара, бевда, сихонца дIасабаржийра гонах Цунах лаьцна хаам. ТIаккха Ийса миччахьа сецча а, Цунна тIе меттахь болу цомгушнаш бало буьйлабелира. ⁵⁶ Иза миччанхьа веача а, я ярташка а, я гIаланашка а, адамаша шайн цомгушнаш майданна тIе а балабой, чIогIа доьхура Ийсага, Шен бедаран юьхах мукъана а хьакхадалиятахьара шаьш бохуш. Ткьа Цунах хьакха мел велларг, цамгарх то а лой, дIахIуттура.

Дайша лелийна Iадаташ
(Маттай 15:1-9)

7 ¹ Ярушалаймера баьхкина парушкой^д а, масех Iелам стаг^д а вара Ийсана гонах гулвелла. ² Цуьннан цьхаболчу мурдаша, куьйгаш цIандар а доцуш, хIума юуш гира царна. Ткьа Далла гергахь иза боьха лорура цара.

³ ХIунда аьлча, хьалхалера Iедале а доьгIна, парушхоша а, массо а кхечу жуьгташа а, церан Iедалехь ма-бохху, куьйгаш цIандиний бен хIума ца йоу. ⁴ Ткьа шаьш базарара еана хIума а шатайпана цIанийний бен ца йоу. Кхин долу а дуккха а Iадаташ леладора цара, масала, кедаш а, гIумгIанаш а, йоьза кхабанаш а, мотт-гIайбеш а цIаньяр тIехь.

⁵ Цундела парушхоша а, Iелам наха а хаьттира Ийсага: «Хьан мурдаша, вайн дайша лелийна Iадаташ хIунда ца лору, куьйгаш цIан а дина, хIунда ца йоу цара хIума?» — аьлла.

⁶ Иийсас элира цаьрга: «Нийса хилла ЕшаI-ЯхIу-пайхамар, ша Делера болу хаам беш. Шух, шалхо лелочарех, яздина ма-хиллара:

„ХIюкху адамаша Со багахь лору,
ткъа церан дегнаш Суна дукха генахь ду.

⁷ Церан ларамах пайда бац,
хIунда аьлча церан хьехамаш Делера бац,
уьш адамаша кхоьллина бу“.

⁸ Аша, адамийн Iадаташ схьа а лаьчна, Дала тIедехкинарш ца лору».

⁹ Кхин а Иийсас элира цаьрга: «Шуна хьекъале ду мобытту, Дала тIедехкинарш а ца лоруш, шайн Iадаташна тIаьхьахIоттар. ¹⁰ Муса-пайхамаро ма аьлла: „Хьайн дай-наний лара“, ткъа „Шен дена я нанна неIалт аьлларг вен веза“. ¹¹ Амма, нагахь стага шен дега-нене: „Сан шуна гIо дан йиш яц, хIунда аьлча шуна лерина хилларг ‘кхурбанI’ дIало“ (иза арамхойн маттахь „Далла лерина совгIат“ бохург ду), – аьлча, ¹² дена-нанна дан дезачух иза кIелхьарволу бохуш, чIагIдо аша. ¹³ Делан Дош а ца лоруш, шайн дайша делла Iадат лору аш. И тайпа хIуманаш дукха леладо аша».

Далла гергахь стаг бехвеш дерг

(Маттай 15:10-20)

¹⁴ ТIаккха юха а, нах Шена тIе а кхайкхина, Иийсас элира: «ЛадогIа Соьга массара а, дIа а лоцуш. ¹⁵ Адамна чу яханчу цхьанна а хIумано Далла гергахь бехвийр вац стаг. Амма адаман даг чуьра арадолучу сийсазчу хIумано бехвийр ву иза»*. ¹⁷ Нах а битина, Иийса цIа чу ваьлча, мурдаша оцу дустарх лаьчна хьяттира Цуьнга. ¹⁸ Ткъа Иийсас жоп делира: «Шу а ду те иштта ца кхеташ? Шуна ца го, адамо дууш долчу цхьанна а хIумано, Далла гергахь бехван йиш йоцийла? ¹⁹ ХIунда аьлча и тIеобцу хIума, дагах а ца кхеташ, кийрара хьерана чу а йобдий, тIаккха чуьра арайолу». (Иштта, юуш йолу хIума ерриге а Далла гергахь цIена хилар хаййтира Иийсас.)

²⁰ Кхин а тIетоьхна элира Цо: «Ткъа адамна чуьра арадолучо иза Далла гергахь бехво. ²¹ ХIунда аьлча кийрара адамийн дегнаш чуьра ца оьшу вон ойланаш а арайовлу, нахаца лелар а, къола дар а, вер а, ²² ямартло а, ша-шен везар а, мекаралла а, Iехор а, лело ца дезарг лелор а, хьегар а, доцург кхоллар а, ша лакхара ларар а, кхетам бацар а. ²³ И дерриге а зулам адамна чуьра ара а долий, цо стаг Далла гергахь бехво».

* 7:15 Цхьадолчу грекийн тептарш тIехь аят 16 тIетоьхна ду: «*Лергаиш долчунна дIахезийла*».

7:6, 7 ЕшаI-ЯхIу 29:13 (Грекийн). 7:10 а: Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16; 6: Арадаккхар 21:17; Iамалгьяр 20:9.

Кхечу кьомах йолчу зудчун тешар
(Маттай 15:21-28)

²⁴ И меттиг а йитина, Цора олучу гІалин юххерчу меттигашка вахара Ийса. Ша цІа чу волуш, цъанна а ца хоуьйтуш ваха лиира Ийсана, делахь а хьулвалар ца хилира Цуьнан. ²⁵ Харцжинаша йоІ хьийзош йолчу цъана зудчунна хааделира Ийса вар, оцу сохьта схьа а еана, Цуьнан когашка юьйжира и зуда. ²⁶ Иза Сирийпиникера схьаьлла йолу грекахо яра. Цо чІогІа дехар дира Ийсага, шен йоІана чуьра жин арадаккхяхьара аьлла. ²⁷ Ийсас элира цуьнга: «Цкъа хьалха бераш дузадайтга, хІунда аьлчанийс а хир дац берашкара юург, схьа а яккхина, жІаьлешна тасар».

²⁸ Амма зудчо жоп делира Ийсага: «Эла, ур-атталла жІаьлеша а ма доу стоьла кІел бераша эгийна цуьргаш».

²⁹ ТІаккха Ийсас элира цуьнга: «Ахьа иштта жоп даларна маршонца цІа яха мегар ду хьо. Жин арадаьлла хьан йоІана чуьра».

³⁰ Ша цІа йирзича, жин чуьра ара а даьлла, меттахь йижина Іаш карира зудчунна шен йоІ.

Кьора а, лер доьхна а волу стаг туовар

³¹ Цора-гІалина гонахьара меттигашкара Цаданехула а, Иттшахьар-махкахула а Галилай-Юмана тІе веара Ийса. ³² Кьора а волуш, лер доьхна а волу стаг Ийсана тІе а валийна, цара дехарш дира, цунна тІе куьйгаш дахкахьара аьлла. ³³ И стаг схьа а къастийна, жимма дехьа а ваьккхина, цуьнан лергаш чу Шен пІелгаш дехкира Ийсас. ТІаккха, туй а хьаькхна, цуьнан маттах Іотта а велла, ³⁴ стигала а хьаьжна, доккха са а даьккхина, Ийсас элира цуьнга: «Эппатхьа!» (иза «ДІаделлало» бохург ду).

³⁵ Оцу сохьта вукхунна хаза а хезира, цуьнан мотт дІа а бастабелла, цІенна хабар дийца а волавелира иза. ³⁶ Ийсас чІогІа тІедиллира царна, цъаьнгге а хиллачух лаьцна цадийцар, амма Цо чІогІа мел дихки а, уггаре а дукха дуьйцура цунах лаьцна. ³⁷ Адамаш чІогІа инзардаьлла дара, цара олура: «Цо дерриге а дика до. Ур-атталла ца хезачарна хаза а хозуьйту, мотт сецначарга хабар а дуьйцуьйту».

Виь эзар стаг вузавар
(Маттай 15:32-39)

8 ¹ Иштта цъана дийнахь дукха адам гулделлера Ийса волчу, ткъа царна яа хІума яцара. Ийсас, Шен мурдаш тІе а кхайкхина, элира цаьрга:

² «Суна къахета оцу нахах, хІунда аьлчакхо де а ду уьш Соьца болу, ткъа царна яа хІума яц. ³ Аса меца дІабахийтича, новкъахь гІеллур бу уьш, хІунда аьлча царох цъаберш геннара баькхина бу».

⁴ Цуьнан мурдаша жоп делира: «ХIара адам дузо иштта яьссачу метехь мичахь карор ду оццул бепиг?»

⁵ Иийсас хаьттира цаьрга: «Маса бепиг ду шуьгахь?» – аьлла. «ВорхI ду», – аьлла, жоп делира цара.

⁶ ТIаккха оцу нахе лаьтта охьаховша а аьлла, и ворхI бепиг схьа а эцна, Деле хастаман доIа а дина, бепиг каг а деш, Шен мурдашка кховдадора Иийсас, ткьа вукхара иза нахана доькбура. ⁷ Иштта масех жимо чIара а бара цаьргахь, уьш а, декьалбина, бекъийтира Иийсас. ⁸ Наха шаьш буззалц хIума йиира. Дисинчу дакъоша ворхI тускар дуьзира. ⁹ Ткьа гулделла адам диь эзар кхоччуш дара.

Цул тIаьхьа Иийсас нах дIабахийтира, ¹⁰ ткьа Ша, сихха Шен мурдашца хинкеман тIе а хиьна, ДалманутIа олучу меттигна юххехьа веара.

Иийсана тамашийна хIума гайтар тIедиллар

(Маттай 16:1-4; Лака 11:29-32)

¹¹ Цигахь парушхой^д, тIе а баьккина, Иийсаца кьийса буйлабелира. Стигалара тамашийна билгало гайта аьлла дехар дира цара Иийсага, Иза зерхьама. ¹² Доккха са а даьккхина, Иийсас элира: «Тамашийна билгало гайтар хIунда доьху аш Соьга? Баккъалла а боху шуьга, тамашийна билгало гойтур яц Ас шун тайпанна а».

¹³ ТIаккха, уьш Iад а битина, юха а Шен мурдашца хинкеманна тIе а хиьна, Iоман дуьхьаларчу берда тIе вахара Иийса.

Парушхойн а, ХIародан а муьста бод

(Маттай 16:5-12)

¹⁴ Оцу хенахь мурдашна шайна яа хIума схьаэца дицделлера, хинкеман тIехь долу цхьа бепиг бен хIумма а яцара цаьргахь. ¹⁵ Иийсас дIахайтира цаьрга ишттачу дешнашца: «Хьовсалаш! Парушхойн а, ХIародан а муьстачу бедах ларлолаш».

¹⁶ ТIаккха мурдаш вовшашлахь дагабуьйлуш бара, и бохург хIун ду те бохуш. «Вайгахь бепиг доцу дела боху хьуна Цо вайга иштта», – бохура цара вовшашка.

¹⁷ Цара стенах лаьцна дуьйцу хууш волчу Иийсас элира цаьрга: «Стенна дуьйцу аша, шайгахь бепиг дац бохуш? ХIинца а ца го те шуна, кхета а ца кхета те шу? Дегнаш оццул шагделла те шун? ¹⁸ БIаьргаш боллушехь, ца го те шуна? Ткьа лергаш доллушехь, ца хеза те шуна? Дага ца догIу те шуна, ¹⁹ маса тускар дуьззина баьпкан юьхкаш гулийра аша, Аса пхи бепиг пхи эзар стагана доькьучу хенахь?»

^{8:11} Маттай 12:38; Лака 11:16. ^{8:12} Маттай 12:39; Лака 11:29. ^{8:15} Лака 12:1.

^{8:18} Ярми-ЯхIу 5:21; Яхьазкхиал 12:2; Марк 4:12.

«Шийтта тускар дара», – жоп делира мурдаша.

²⁰ «Ткъа Аса ворхI бепиг виь эзар стагана декъча, дуьззина маса тускар юьхкаш гулйира аша?»

«ВорхI», – жоп делира цара.

²¹ ТIаккха Цо хаьттира цаьрга: «ХIинца а ца кхета те шу?» – аьлла.

Бет-Саида-гIалахь бIаьрзениг тово Ийсас

²² Уьш Бет-Саида-гIала кхечира. Цигахь Иййсана тIе бIаьрса дайна стаг а валийна, цунах Iотгалахьара аьлла, дийхира Цуьнга. ²³ Ийсас и стаг, куьг а лаьцна, юьртах араваьккхира. ТIаккха цуьнан бIаьргаш тIе туй а хьаькхна, стагана тIе Шен куьйгаш а дехкина, хаьттира: «ХIумма а гой хьуна?» – аьлла.

²⁴ Стага, хьала а хьаьжна, элира: «Суна уллохула чекхдовлуш ада-маш го. Уьш диттех тера ду».

²⁵ ТIаккха Ийсас Шен куьйгаш стеган бIаьргашна тIе дехкира, ву-кхо бIаьргаш шуьйра дIабиллира, цунна бIаьрса а деьна, юха а дика ган а гуш, дIахIоьттира иза. ²⁶ ТIаккха Ийсас и стаг цIа вахийтира: «Юьрта чу ма гIолахь», – олуш.

Кипас Ийсах лаьцна аьларе

(Маттай 16:13-20; Лака 9:18-21)

²⁷ Цул тIаьхьа Ийса Шен мурдашца Пилап-паччахьан гIалин гона-харчу ярташка воьду. Новкъахь Цо Шен мурдашка хаьттира: «Со мила ву олу наха?» – аьлла.

²⁸ Цара жоп делира: «Цхьаболчара Хьо нах хих чекхбоху Яхьья ву олу, ткъа вукхара – Эли-ЯхIу-пайхамар ву боху, кхозлагIчара тоьшалла до, Хьо пайхамарех цхьаь ву бохуш».

²⁹ ТIаккха Ийсас хаьттира: «Ткъа аша хIун боху, Со мила ву боху аша?»

Кипас жоп делира Цунна: «Хьо Дала леррина Кьобалвинарг^д ву-кх», – аьлла.

³⁰ ТIаккха Ийсас Шех лаьцна цхьаьнгге а дийцар дихкира мурдашна.

Ийсас Шен Iоьжаллех а, денваларх а лаьцна дуьйцу

(Маттай 16:21-28; Лака 9:22-27)

³¹ Цул тIаьхьа царна хьехамаш бан волавелира Ийса. Цо дийцира Адамийн КIентан дукха баланаш лан дезарх лаьцна а, баккхийчара а, динан коьртачу дайша а, Iеламчу наха а тIе ца лаьцна хила дезарх а,

^{8:28} Марк 6:14, 15; Лака 9:7, 8. ^{8:29} Яхьья 6:68, 69.

Иза вен везарх а, амма кхозлагIчу дийнахь денвала везарх а. ³² Иийсас, лечкѣа а ца деш, дIадийцира цаьрга цунах лаьчна. Ткѣа Кипас, Иза юьстах а ваьккхина: «Иштганиг дийца а ма дийца», — элира. ³³ Амма Иийсас, юха а вирзина, Шен мурдашка а хѣаьжна, буьрса жоп делира Кипе: «ДIадала Суна уллора, иблис^д! Хъан даг чохь Делан ойланаш яц, адамийн ойланаш ю».

³⁴ ТIаккха, нах а, Шен мурдаш а тIе а кхайкхина, Цо элира цаьрга: «Собца ван луург, шен „со“ бохург дIа а теттина, шен баланийн мохь* тIе а лаьчна, Суна тIаьхьаIотта веза. ³⁵ ХIунда аьлча шен са Келхьбар-даккха лууш верг сих вер ву, амма Сан а, Делера болу хазачу кхоан а дуьхѣа шен са дIалучо иза Келхьбардоккхур ду. ³⁶ ХIунда аьлча хIун пайда бу адамна, хIара дерриге а дуьне карахь хилча а, иза шен сих волуш хилча. ³⁷ Ткѣа хIун делча, шен са юхадерзалур ду адаме? ³⁸ Амма хIокху Делаш тешар а доцуш, кѣиноьх дуьзначу дуьнен чохь, нагахь санна Сох а, Сан дешнех а эхь хетахь, Со а, Адамийн КIант^д, дIавоьрзур ву цу стагах, Сайн Ден олалиин нуьраца Делан маликашца схѣавеача».

9 ¹ ТIаккха кхин а элира Иийсас: «Аса баккѣалла а боху шуйга: шуна юкѣарчу цхѣаболчарна шашь кхалхале Делан Олалла^д гур ду шен мел болчу ницкѣаца».

Иийса хийцавалар

(Маттай 17:1-13; Лака 9:28-36)

² Ялх де даьлча, Шеца Кипа, Якѣуб, Яхѣья бен кхин цхѣа а ца вуь-гуш, Иийса лекчачу лам тIе велира. Цигахь, царна хѣалххяхь, Дала Цуьнан амат хийцира. ³ Цунна тIера духар бIаьрг тIе а ца хIуттуш кIайделира, хIокху лаьтта тIехь хIуманаш юьттучу цхѣана а стага кIайдийр доцучу тайпана. ⁴ Церан бIаьрг кхийтира Иийсаца кѣамел деш волчу Эли-ЯхIу-пайхамарххий, Муса-пайхамарххий. ⁵ Кипас, Иийсагахѣа а вирзина, элира: «Устаз! Ма дика Iа вай кхузахь, кхо кхалор^д ей вай: цхѣаь Хьуна, цхѣаь Мусана, цхѣаь Эли-ЯхIуна». ⁶ Кипас элира и, ша хIун эр ду а ца хиьна, хIунда аьлча мурдаш чIогIа кхера-беллера. ⁷ Ткѣа цу хенахь, марха тIе а еана, уьш дIахьулбелира цуьнан ИндагIехь, мархашна юкѣара аз хезира: «ХIара ву Суна дукхавезаш волу Сан КIант. Цуьнга ладогIа!» — аьлла. ⁸ Цу сохѣта, уьш шайна гонах хѣаьжча, царна юххехь кхин цхѣа а ца гира, Иийса воцург.

* ^{8:34} *Баланийн мохь* — бакѣду, грекийн маттахь иштта яздина ду: *жIаран блогIам*.

^{8:34} Маттай 10:38; Лака 14:27. ^{8:35} Маттай 10:39; Лака 17:33; Яхѣья 12:25.

^{9:2-7} 2 Кипин 1:17, 18. ^{9:7} Маттай 3:17; Марк 1:11; Лака 3:22.

⁹ Уьш лам тЕра охьабубьссучу хенахь, Иийсас царна тЕдиллира, шайна гиначух лаьцна цхьаьнгге а ца дийцар, Адамийн КІант^д веллачуьра денваллалц. ¹⁰ Мурдаша хилларг кьайладаьккхира, амма вовшашлахь цара хояттура: «Веллачуьра денвалар хІун ду те?» ¹¹ Цара хаяттира Иийсага: «Хьалха Эли-ЯхІу-пайхамар ван веза хІунда олу те Јелам наха?»

¹² Иийсас жоп делира царна: «ХІаь, хьалха билгала Эли-ЯхІу-пайхамар ван веза, массо а хІуманна тЕхь низам хІотторхьама. Ткьа Адамийн КІантах лаьцна яздина хІунда ду, Цо дуккха а баланаш хьогур бу, Иза сийсаз а вийр ву аьлла?» ¹³ Амма Ас боху шуьга, Эли-ЯхІу-пайхамар цкьа веанера, цунна а шайна луьург дира, цунах лаьцна яздина ма-хиллара».

Жино хьийзош волу кІант туовар
(Маттай 17:14-21; Лака 9:37-43)

¹⁴ Уьш шайн бисинчу мурдашна тЕе юхабирзича, царна гонах йоккха тоба а, цаьрца кьубьисуш лаьтташ Јелам нах а гира ИийсагІарна. ¹⁵ Цу сохьта, Иийса а гина, массо а адам цецдаларца тЕхьаьдира, Цуьнга маршалла хаттархьама. ¹⁶ Иийсас хаяттира цаьрга: «ХІун кьубьису аш цаьрца?» — аьлла.

¹⁷ Тобанна юкьара цхьана стага жоп делира Цуьнга: «Устаз! Сайн кІант валийна аса Хьуна тЕе. Иза мотт саочу жино хьийзаво. ¹⁸ И жин тЕе а кхоссалой, и кІант цо лаьттах тоьхча, цуьнан бетак чопа а хІуттий, цергаш а хьекхош, Јада а вой, вуьсу иза. Хьан мурдашка и жин арадакхар дехнера аса, амма цаьрга иза дан ца дели».

¹⁹ ТІаккха Иийсас элира, цаьргахь а вирзина: «Ва тешар доцу тукхам! Мел хир ву техьа Со шуна юкьахь? Мел лан деза техьа Аса шу? Схьавалаве иза Суна тЕе».

²⁰ КІант Иийсана тЕе валийра. Иийса гича, жино кІантана лазар а дайитина, иза охьатуьйхира. Ткьа важа, лаьтта охьа а воьжна, керча а керчаш, багара чопа а обьхуш дІахІоьттира. ²¹ ТІаккха Иийсас хаяттира цуьнан дега: «Мел хан ю цунна иза хуьлуш долу?»

«Беран хенахь дуьйна», — элира дас. ²² «Дукхазза а жино цІерга а, хичу а кхоссина иза, верхьама. Нагахь Хьайга хІуьа а цхьа хІума далур делахь, тхох кьинхетам бай, гІо дехьа тхуна».

²³ Иийсас жоп делира цунна: «Дан лур делахь?! — Дерриге а далур ду Делах тешаш волчунна».

²⁴ КІентан дас, мохь а хьобкхуш, элира: «Со баккьалла а теша! Со патешарна, теша гІо дехьа суна!»

^{9:11} Малъаки 4:5; Маттай 11:14.

²⁵ Шайна сихха тЕйюГуш йолу адамыйн тоба а гина, Ийсас жине элира: «Аса омра до хьобга: ара а далий, кхин цкъа а хЮкхунна чу ма дола!» — аьлла.

²⁶ Ткъа жин, мохь а хьокхуш, кЕнтан пхенаш чоГІа ийза а дойтуш, цунна чуьра араделира. КІант, велча санна, Іуьллуш вара, цундела духхахболчара бохура: «Иза велла». ²⁷ Ткъа Ийсас, кЕнтан куьг а лаьцна, цунна хьалагІатта Го дира. ²⁸ Цул тІаьхьа, Ийса цІа чу ваьлча, Иза Ша волуш, мурдаша хаттар дира Цуьнга: «Тхобга хІунда ца даккхаделира те и жин ара?» — аьлла.

²⁹ «И тайпа жинаш доІанца бен*», кхечу тайпана даккхалур долуш дацара», — аьлла, жоп делира Ийсас цаьрга.

Ийсас юха а шен вала везарх а, денвала везарх а лаьцна дуйцу
(Маттай 17:22, 23; Лака 9:43б-45)

³⁰ Цигара ара а бевлла, Галилай-маххахула бахара уьш. Цхьанна а шаьш доГІий хаа ца лаьара Ийсана, ³¹ Шен мурдашца цхьаьна а висина, царна хьехамаш бархьама. Ийсас олура цаьрга: «Адамыйн КІант, нехан кара а велла, вуьйр ву, ткъа кхозлагІчу дийнахь Иза денлур ву».

³² Амма мурдаш ца кхийтира оцу дешнех, ткъа хатта уьш кхоьрура.

Мурдех лакхарниг мила ву?
(Маттай 18:1-5; Лака 9:46-48)

³³ Уьш Къапарнаме баьхкира. Ийса цІа чохь волуш Цо хаьттира мурдашка: «Новкъахь доГІуш стенах лаьцна дуйцуш дара шу?» — аьлла.

³⁴ Амма уьш бист а ца хилира, хІунда аьлча уьш новкъа богІучу хенахь цара вовшашлахь дийцинарг шайх уггаре лакхарниг муьлха ву те бохург дара. ³⁵ ТІаккха Ийсас, охьа а хиьна, Шен шийтта мурд тЕе а кхайкхина, элира цаьрга: «Нагахь санна шух цхьанна хьалхара хила лаахь, иза массарал а тІаьхьара хила веза, массеран а ялхо а хуьлуш».

³⁶ Бер схьа а эцна, иза царна юккъе дІа а хЮттийна, мара а доьллина, мурдашка элира Цо: ³⁷ «Сан духьа оцу кегийчу берех цхьаь тЕеэцначо Со а тЕеьцу. Ткъа Со тЕеьщучо, Со тЕеэцна а ца Іаш, Со Ваийтинарг а тЕеьцу».

* 9:29 *ДоІанца бен* — цхьадолчу тептарш тЕхь тЕтеьхна ду: *доІанца а, марханца а бен*.

^{9:34} Лака 22:24. ^{9:35} Маттай 20:26, 27; 23:11; Марк 10:43, 44; Лака 22:26.

^{9:37} Маттай 10:40; Лака 10:16; Яхьъя 13:20.

*Вайна дуьхьал воцург – вайца ву
(Лака 9:49, 50)*

³⁸ Яхъяс элира Иийсага: «Устаз! Вайна юкъара воццухехь а, Хъан цIарах жинаш арадоху цхьа стаг гира тхуна. И вайх цхьаь воцу дела, иза сацо гIиртира тхо».

³⁹ Иийсас элира: «Сеца ма ве аш иза, хIунда аьлча, цхьаммо а Сан цIарах Iаламаташ а деш, гергарчу хенахь Сох лаьцна вониг дуьйцур дац, ⁴⁰ хIунда аьлча вайна дуьхьал воцург вайца ву. ⁴¹ Ткъа шу Дала леррина Къобалвинчунна тIаьхьа хIиттина долу дела, шуна хин кад лш волчунна, билггала боху Аса, шена догIург дIакхочур ду».

⁴² «Амма, хIокху Сох тешаш болчу лахара болчех цхьаьнга цхьаммо къа латадайтича, цунна гIоле яра, шен коча хъеран тIулг а оьллина, ша хIорда чу кхоссийтича. ⁴³ Нагахь санна хъан куьйго хьобга къа латадойтуш делахь, и куьг тIера даккха – заьIап а волуш, Далла гергахь вахар гIоле ю, ши куьг а долуш, жобжахате воьдучул, цкъа а йовр йоцучу цIергахь а вогуш*. ⁴⁵ Нагахь санна хъан кого хьобга къа латадойтуш делахь, иза а дIабаккха тIера. Ког а боцуш Далла гергахь вахар гIоле ю, ши ког а болуш жобжахате кхуссуьйтучул**. ⁴⁷ Ткъа нагахь хъан бIаьрго хьобга къа латадайтхь, чуьра баккха иза. Делан Олалла тIе а лаьцна, Цунна юххехь цхьана бIаьргаца вахар а гIоле ю, ши бIаьрг а болуш ша жобжахате кхуссуьйтучул, ⁴⁸ цу чохь „уьш бууш болу нIаьна а лийр бац, уьш багош йолу цIе дIа а йойур яц“. ⁴⁹ ХIунда аьлча Дала цIергахь цIанваран баланах цхьа а вер вац, адам дахчорхьама.

⁵⁰ Туьха дика хIума ю, амма цуьнан чам дIабаьлча, иза юха дуьра стен дийр ду? Шайна чуьра туьхан чам ма байа, вовшашца бертахь а Iе».

*Стага зуда дIаяхийтарх лаьцна хьехам
(Маттай 19:1-12; Лака 16:18)*

10 ¹ И мохк а битина, ЯхIуд-махка Йордан тIехьа дIаволавелира Иийса. Юха а адамиьн тобанаш йогIура Цунна тIе, ткъа гуттар а санна Иийсас царна хьехамаш бора. ² Масех парушхочо^д, Цунна тIе а веана, Иза зуьйш, хаьттира Цуьнга: «Бакъонехь нийса дуй стага зуда дIаяхийтар?» – аьлла.

* ^{9:43} Цхьадолу тептарш тIехь аят 44 тIетоьхна ду: *нIаьно гуттар а дегI а кьий-зош, цкъа а цIе дIа а ца йовш.*

** ^{9:45} Цхьадолу тептарш тIехь аят 46 тIетоьхна ду: *нIаьно гуттар а дегI а кьий-зош, цкъа а цIе дIа а ца йовш.*

^{9:40} Маттай 12:30; Лака 11:23. ^{9:41} Маттай 10:42. ^{9:43} Маттай 5:30. ^{9:47} Маттай 5:29. ^{9:48} ЕшаI-ЯхIу 66:24. ^{9:50} Маттай 5:13; Лака 14:34, 35.

³ Иийсас жоп делира цаьрга: «Муса-пайхамаро муха тЕдиллина шуна?»

⁴ Цара элира: «Мусас бакъо елла майрачунна, дІасакъастарх лаьцна йозанца дина долу тоьшалла а яздина, зуда йита».

⁵ Иийсас элира цаьрга: «И шуна тЕдиллинарг Мусас дІаяздина, шун дегнаш къиза долу дела. ⁶ Амма Дала дуьне кхуллучу хенахь,

„Цо и шиь стаггий, зудий кхоьблина“.

⁷ „Иза бахъана долуш, шен дай-наний а дитина, стаг шен зудчуьнца цхьаьнакхетар ву.

⁸ ТІаккха и шиь цхьаь хир ду“.

ХІинца уьш шиь доцуш, цхьаь санна долу дела, ⁹ цхьаммо а къаста ма дойла Дала цхьаьнатоьхнарг!»

¹⁰ ТІаьхьо, уьш цІа чохь болчу хенахь, мурдаша юха а цунах лаьцна хаттар дира Иийсага. ¹¹ ТІаккха Иийсас жоп делира: «Шен зуда а йитина, кхин зуда ялорг ямартло еш ву. ¹² Ткъа зуда, майрачух дІа а къаьстина, кхечуьнга маре йобдуш елахь, иза а нахаца лелаш ю».

Иийсас бераш декъалдо

(Маттай 19:13-15; Лака 18:15-17)

¹³ Иийсага куьг тЕдиллийтархъама бераш далийра Цунна тІе, амма мурдаша тІе ца дуьтура уьш. ¹⁴ Иза гиначу Иийсас, оьгІаз а вахана, элира цаьрга: «ХІара бераш тЕдахкийта Суна, царна дуьхъало ма е, хІунда аьлча Делан Олалла^а тІелаьцнарш уьш санна бу. ¹⁵ Билггала боху шуьга: бери санна, Делан Олалла тІе ца лоцуш верг цкъа а Делаца хир вац».

¹⁶ ТІаккха, и бераш мара а доьхкина, царна тІе куьйгаш а дехкина, уьш декъалдира Иийсас.

Хьалдолу стаг

(Маттай 19:16-30; Лака 18:18-30)

¹⁷ Иийса новкъа волучу хенахь, цхьа стаг тЕведири Цунна. Гора а вахана, цо хаьтири Иийсага: «Дика Устз! Дела волчохь цкъа а чекхдер доцу дахар кхачийтархъама ас хІун дан деза те?»

¹⁸ Иийсас жоп делира цуьнга: «Сох „дика“ хІунда олу ахьа? Цхьа а вац дика, цхьа Дела воцург. ¹⁹ Дала тЕдехкина гІуллакхаш хьуна хууш ма ду:

^{10:4} Карлабаьккхинарг 24:1-4; Маттай 5:31. ^{10:6} Доладалар 1:27; 5:2. ^{10:7, 8} Доладалар 2:24. ^{10:11, 12} Маттай 5:32; 1 Коринтхошка 7:10, 11. ^{10:15} Маттай 18:3. ^{10:19} а: Арадаккхар 20:13; Карлабаьккхинарг 5:17; б: Арадаккхар 20:14; Карлабаьккхинарг 5:18; в: Арадаккхар 20:15; Карлабаьккхинарг 5:19; г: Арадаккхар 20:16; Карлабаьккхинарг 5:20; д: Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16.

„Адам а ма де, нахаца а ма лела, кьола а ма де, харц тоьшал-ла а ма де, хИилла а ма леладе, дай-наний а лара“?»

²⁰ Оцу стага элира Иийсага: «Устаз, беран хенахь дуйна и дерриг а кхочушдеш, схвавогIуш ву со».

²¹ Иийсас, цуьнга хьажа а хьаьжна, и везавелла элира: «Цхьа хIума юкьахдитина ахьа. Хьайн долахь мел дерг дIа а дохкий, къечарна дIа-садекъа, тIаккха стигалахь жовхIар хир ду хьан. Цул тIаьхьа, схьа а волий, Суна тIаьхьахIотта».

²² Амма и дешнаш ма-хеззи, и стаг юьхь тIехь хийца а велла, гIай-гIане а вожна, дехьавелира, хIунда аьлча иза чIогIа хьал долуш вара.

²³ Иийсас, гонах а хьаьжна, элира Шен мурдашка: «Мел хала ду-кх хьалдолчу стагана, Делан Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь хила!»

²⁴ Мурдаш цецбевллера Цуьнан дешнех, амма Иийсас юха а элира цаьрга: «Сан бераш, мел хала хир ду-кх хьалдолчунна, Делан Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь хила. ²⁵ Эмкална а механ Iуьргахула чекхь-яла атта ду, хьалдолчунна, Делан Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь хуьлчул».

²⁶ Ткъа мурдаш, кхин тIе а цецбевлла, вовшашка хойттуш бара: «ТIаккха кIелхьара мила ваккхалур ву те?» – бохуш.

²⁷ Цаьрга а хьожуш, Иийсас элира: «Иза адамашка далур долуш хIума дац, амма Деле далур ду, Дела дерриге а дан ницкъ болуш волу дела».

²⁸ Кипас элира тIаккха Цуьнга: «Хьажахьа! Дерриге Iадда а дитина, Хьуна тIаьхьа хIиттина-кх тхо».

²⁹ Иийсас жоп делира: «Баккъалла а боху шуьга: массарна а шайн цIа а, я вежарий-йижарий а, я да а, нана а, я шайн латта а Сан дуьхьа а, хазачу кхоан дуьхьа а дитинчарна ³⁰ бIюзза сов лур ду цIенош а, вежарий а, йижарий а, наной а, берашший а, латтий а. Цаьрца цхьаьна ницкъ хилар а хир ду царна, ткъа тIейогIучу хенахь Дела волчоьхь цкъа а хедар доцу дахар а хир ду. ³¹ Амма хIинца хьалхе йоккхуш болу ду-кххберш тIаьхьара хир бу, ткъа тIаьхьарнаш хьалхара хир бу».

*Иийсас кхозлагIа а Шен Iожаллех а,
Ша денлург хиларх а лаьцна дуйцу
(Маттай 20:17-19; Лака 18:31-34)*

³² Уьш кхин дIа а Ярушалайме дIабахара. Иийса хьалхваваьлла вогIу-ра, ткъа цецбевлла мурдаш а, нах а кхерамца Цунна тIаьхьа хIиттина боьлхура. Иийсас юха а, Шен шийтта мурд юьстах а ваьккхина, Шех хиндерг дийцира царна: ³³ «ЛадогIалаш! Вай Ярушалайме доьлхуш ду, цигаьхь Адамийн КIант^д динан коьрта дайн а, Iелам нехан а кара лур

^{10:31} Маттай 20:16; Лака 13:30.

ву, тПаккха цара Цунна вен кхел а йийр ю, Иза кхечу къаьмнийн нехан кара дІа а лур ву. ³⁴ Цара хьийзор а ву, шеташ а кхуйьсур ю Цунна тІе, шед еттар а ю, вуьйр а ву, амма кхозлагІчу дийнахь Иза денлур ву».

Якъубан а, Яхьбян а дехар

(Маттай 20:20-28)

³⁵ ТПаккха Зевадин шина кІанта Якъуба а, Яхьбяс а, Ийисана тІе а вахана, элира: «Устаз! Тхан дехар кхочушдан лабар-кх тхуна Ахь».

³⁶ «Ткъа Ас хІун дан лабара шуна?» — элира Ийисас.

³⁷ Цара жоп делира: «Хьан олаллин нурехь Хьуна юххехь хилий-тахь тхо, цхьаь Хьан аьтту агІор, важа аьрру агІор», — аьлла.

³⁸ Амма Ийисас элира цаьрга: «Шаш хІун доьху а ца хаьа шуна. Ас молу къаьхьа кад малалур буй те шуьга? Со чекхволучу баланийн хІордах довлалур дуй те шу?»

³⁹ Цара жоп делира: «Далур ду тхььга иза», — аьлла.

ТПаккха Ийисас элира цаьрга: «Аса молу къаьхьа кад а мер бу аша, Со чекхволучу баланийн хІордах а чекхдевр ду шу, ⁴⁰ амма Сайн аьтту агІор, я аьрру агІор охьааор — иза Сан карахь дац. И меттигаш цхьаболчу нахана кечийна, уьш хила еззачеран хир ю».

⁴¹ Иза шайна хезча, висина итт мурд оьгІазвахара Якъубана а, Яхьбяна а. ⁴² ТПаккха Ийисас, уьш Шена тІе а кхайкхина, элира цаьрга: «Шуна хаьа, шаш нахана юкъахь элий ду бохучара олалла дой царна тІехь, ткъа лакхара хьалдолчу наха уьш бацабойла. ⁴³ Амма шуна юкъахь ма хуьлийла иштта. Ткъа шуна юкъахь лакхара хила лууш верг шун ялхо хуьлийла, ⁴⁴ я шун юкъара ша хьалхара хила лууш верг массеран а лай хуьлийла. ⁴⁵ ХІунда аьлча Адабийн КІант Шена хьалхара гІуллакх дайта ца веана, амма Ша гІуллакх дан а, Шен дехар дІадала а веана, дукхахболчеран къинош дІатакхархьама».

Ийисас бІаьрзе Бар-Тхьамай туовар

(Маттай 20:29-34; Лака 18:35-43)

⁴⁶ Ийиса мурдашца Ерихоне веанера. ТПаккха Иза Шен мурдашца а, алссам долчу адамашца а цу гІалара араволучу хенахь бІаьрзе волу Тхьамайн кІант Бар-Тхьамай вара, некъа йисте а хиьна, сагІа доьхуш.

⁴⁷ Назартхо Ийиса вогІуш вуй а хезна, иза, мохь а бетташ, бохуш вара: «Ийиса, ДAUDAN КІАНТ! КЪИНХЕТАМ БЕХЬА СОХ». ⁴⁸ Дукхахболчара иза чехавора, гІювгІа ма е а бохуш, амма и кхин а чІюгІа мохь бетта вуьйлира: «DAUDAN КІАНТ! КЪИНХЕТАМ БЕХЬА СОХ!» — бохуш.

^{10:38} Лака 12:50. ^{10:42, 43} Лака 22:25, 26. ^{10:43, 44} Маттай 23:11; Марк 9:35; Лака 22:26.

⁴⁹ Ийсас, саца а сечна, иза Шена тЕкхайкхийтира.

Бѡарзечуьнга: «Доьналла долуш хила, тЕвола боху хьобга!» — аьлла, кхайкхира уьш. ⁵⁰ Шен тЕхулара бедар дѡа а яьккхина, хьала а кхоссавелла, Ийсана тЕ веара иза.

⁵¹ «Хьуна хГун оьшу Соьгара?» — хьаттира Ийсас.

Бѡарзечо элира Цуьнга: «Устаз! Бѡарса ган лаьа суна».

⁵² Ийсас элира: «Дѡавало, хьан тешаро Кѡелхьарваьккхи хьо».

Цу сохьта бѡарса а деана, Ийсана тѡаьбахЮьбттина некьахула ва-хара иза.

*Ийса декъалварца Ярушалайма чувар
(Маттай 21:1-11; Лука 19:28-40; Яхьья 12:12-19)*

11 ¹ Ярушалайме воьдучу новкьахь, Зайт-диттийн^д ламанца йолчу Бет-Паг а, Бет-ХІина а меттигашка шайш кхаьчча, Шен мурдех шиь хьалхахьажийра Ийсас. ² Царна Цо тЕдиллира: «Шайна хьалха лаьтгачу юьрта чу гЮо. Шу юьрта чу довллушехь, йихкина лаьтташ, адамех цхьа а шена тЕ а хааза, кьона вир гур ю шуна, иза дѡа а ястий, схьаялае. ³ Ткъа цхьаммо шайга хаттахь: „И хГун ду аша дийриг?“ — аьлла, „Элана оьшу хГара, Цо сихха юхаерзайойтур ю хГара“, — ала».

⁴ Мурдаш бахча, царна араьх кевнах йихкина кьона вир а гира, цара иза дѡа а яьстира. ⁵ Цигахь лаьтгачех цхьаболчара хьаттира: «Аша хГун леладо, дѡа стенна йосту аша иза?» — аьлла. ⁶ Ийсас шайга ма-аллара, жоп делира мурдаша, тѡаккха вукхара дѡахийцира уьш. ⁷ Цара, вир схьа а ялийна, цунна тЕ шайн тЕхулара бедарш тийсира, ткъа Ийса цунна тЕ хиира. ⁸ Дукхахболчара шайн тЕхулара бедарш Цунна хьалха некьа тЕ охьатуьйсура, вукхара, дитташ тЕра гаьннаш а дохуш, уьш некьа тЕ охьадохкура. ⁹ Хьалха бевлла а, тѡаьхьа хГиттина а богГучара чЮгѡа маьхьарий деттара:

«„ХІашанна^д!“*

„Декъала ву Везачу Элана цѡарах воГуш Верг!“

¹⁰ Декъала ю тЕйогГур йолу вайн ден Даудан пачхьалкх!

ХІашанна! Хастам стигалшкара Веза Воккчачу Далла».

¹¹ Ийса, Ярушалайме а веана, Делан цГийнан керта чу велира. Кертахь массанхьа а дѡаса а хьаьжна, хан яьлла хиларна, Шен шийтта мурд а эчна, Бет-ХІине вахара.

* ^{11:9} *ХІашанна!* — арамхойн маттахь «Кѡелхьардаха Ахьа тхо хГинца!» бо-хург ду.

^{11:9} Забур 117:25, 26.

*Комарийн диттана сардам боллар**(Маттай 21:18, 19)*

¹² ШолгIачу дийнахь хIорш Бет-ХIинера схьабевллачу хенахь Иийса мацвеллера. ¹³ Геннара, тIехь дукха гIаш долу комарийн дитт а гина, цунна тIе вахара Иийса, тIехь комарш юй те хьажа. Диттана тIевеача, гIаш доцург хIумма а ца карийра Цунна, хIунда аьлча хIинца а стом хуьлу хан яцара. ¹⁴ ТIаккха Иийсас элира дитте: «ХIинца дуьйна цхьаммо а, цкьа а стом ма боййла хьуна тIера!»

Цуьннан мурдашна хезира Цо иза олуш.

*Делан цIийнан керт цIанъяр**(Маттай 21:12-17; Лака 19:45-48; Яхьъя 2:13-22)*

¹⁵ Уьш Ярушалайме баьхкира, цигара Делан цIийнан керта ваьлча, цу кертахь йокхаэцар лелош болу нах дIалолькура Иийсас. Ахчанаш хуьйшучеран гIопастанаш^д а, кхокхарчий духкучеран гIанташ а харцийра Цо. ¹⁶ ТIаккха цхьаьнгте а шайн юкку хIуманаш Делан цIийнан кертахула дIаса ца йохуьйтура Цо. ¹⁷ Иийсас хьехамаш бора царна:

«Яздина дац:

„Сан цIа доIанаш ден цIа олуш хир ду, массо а къаьмнашна лерина долу“?

Ткьа аша кхунах „зуламхойн бен“ бина».

¹⁸ Иелам нахана а, динан коьртачу дайшна а дIахезира иза. Цара ойла йора, Иийса хIаллак муха виьр вара те бохуш. Уьш Цунах кхоьрура, хIунда аьлча массо а халкъ цецдуьйлура Цуьннан хьехамех. ¹⁹ Суьйранна, хан аьлча, Иийса, Шен мурдашца ара а ваьлла, дIавахара оцу гIалара.

*Дакъаделлачу комарийн диттах лаьцна хьехам**(Маттай 21:20-22)*

²⁰ Гуьйранна, комарийн диттана уллохула чекхбовлуш, царна иза орамаш тIера дуьйна дакъаделла гира. ²¹ ТIаккха, дага а деана, Кипас элира Иийсага: «Устаз! Хьажахь, Ахь сардам боьллина комарийн дитт дакъаделла-кх».

²² Иийсас жоп луш, элира цаьрга: «Делах тешар хила! ²³ Аса баккъалла а боху шуьга: нагахь цхьаммо хIокху ломе олу-кх: „Хьала а балий, хIордана чу кхоссало“, — шен даг чохь шеко а йоцуш, ткьа ша аьлларг билггала хирг хиларх теша а тешаш и хилча, хир ду цунна цо аьлларг. ²⁴ Цундела боху шуьга: дерриге а шайн доIан тIехь аш мел доьхург

^{11:17} а: ЕшаI-ЯхIу 56:7; ^б: Ярми-ЯхIу 7:11. ^{11:23} Маттай 17:20; 1 Коринтхошка 13:2.

делла хиларх тешаш хила — тІаккха аш доьхург лур ду шуна. ²⁵ Шаш доІа дечу хенахь шайн даг чохь цхьанна вас елахь, кѣинтІера довла цунна, шайн кѣиношна а Стигаларчу Дега гечдайтархьама»*.

Іийсан олалла шеконе диллар
(Маттай 21:23-27; Лака 20:1-8)

²⁷ Юха а Јрушалайме баьккира уьш. Ткъа Іийса Делан цІийнан кертахь лелачу хенахь, динан коьрта дай а, Іелам нах а баккхийнаш а баьккира Цунна тІе. ²⁸ Цара элира Іийсага: «Муьлхачу бакьонца ду Ахь деш дерг? Хьан елла Хьуна и бакьо?»

²⁹ Іийсас, жоп луш, элира цаьрга: «Аса а дийр дара шуьга цхьа хаттар, аш Суна жоп лахь, тІаккха Аса а эр ду шуьга, хьенан бакьонца деш ду и дерриг а. ³⁰ Яхььяс хих чекхваккхар стигалара дара я адамашкара дара? — жоп лол Суна!»

³¹ Тѣбаьккинарш вовше барт бан хІиттира: «Нагахь вай: „Стигалара яра“, алахь, Цо хоттур ду: „Цунах хІунда ца тийшира шу?“ — аьлла. ³² Амма нагахь: „Адамашкара яра“, — алахь...» (Уьш халкъах ца хІуттура, хІунда аьлча массарна а Яхьья билгала пайхамар хетара.)

³³ Цара Іийсага жоп делира: «Ца хаьа тхуна», — аьлла.

ТІаккха Іийсас а дубьхал элира: «Ас а эр дац шуьга, муьлхачу бакьонца деш ду Айса деш дерг».

Кемсийн беш лелорхочух лаьцна хьекъале дийцар
(Маттай 21:33-46; Лака 20:9-19)

12 ¹ Іийса юха а хьекъале дустаршца хьехамаш бан волавелира халкъана: «Цхьана стага кемсаш йийна хилла, гонах керт а йина, кертахь мутт даккха ор а кечдина, Іуналлина бІов а хІоттийна. Уьш лело белхалой а лаьцна, цІера ваьлла хилла иза. ² Кемсаш хуьлу хан тІекхаьчча, белхалошна тІе ялхо вахийтина хІусамдас, шена догІу кемсийн дакъа схьаэцийта. ³ Ткъа белхалоша и ялхо, схьа а лаьцна, етта а йиттина, ваьсса дІахьажийна. ⁴ ХІусамдас кхин а цхьа ялхо вахийтина, амма цара коьртах тІулгаш а диттина, сийсаз а вина, дІавахийтина иза а. ⁵ Юха а кхиверг вахийтина цо, амма иза вийна, кхин цига мел хьажийначарна белхалоша я еттара цара, я бойура уьш. ⁶ Кхин вахийта цхьа а ца висина, тІаьхьара а шен хьоме кІант хьажийна цига хІусамдас, шен дагахь: „Сан кІанте-м ларам хир ма

* ^{11:25} Цхьадолчу тептарш тІехь аят 26 тІетоьхна ду: «Нагахь санна аш геч ца дахь, шун Стигаларчу Дас а гечдийр дац шун кѣиношна».

^{11:25, 26} Маттай 6:14, 15. ^{12:1} ЕшаІ-ЈаІу 5:1, 2.

бу церан“, – аьлла. ⁷Ткъа белхалоша вовшашлахь сацам бина: „Иза хин волу хIусамда ву, вай иза вуьйр ву, тIаккха цуьнан бахам вайна буьсур бу“. ⁸Цара иза, схьа а лаьцна, вен а вийна, кемсийн бешара кхоьссина дIаваьккхина.

⁹Ткъа хIинца хIун дийр ду хIусамдас? Ван а веана, и белхалой байа а байина, кхечаьрга дIалур ю-кх кемсийн беш. ¹⁰Делан Йозанаш^д тIехь ца дешна те аш цунах лаьцна:

„Гишло еш, пхьераша дIакхоьссина тIулг
цIийнан сонан йистера коьрта тIулг хилла, дIахIоьттина.

¹¹ Иза Везачу Эло дина ду,
вайна гергахь и чIогIа инзаре а ду!“»

¹²И дийцар шайна дуьхьал далийна дуй кхетта, Ийса лаца аьтто лохура динан дайша а, Иелам наха а. Амма шаьш нахах кхоьру дела, Иза Иад а витина, дIабахара уьш.

Паччахьна ял яларх лаьцна
(Маттай 22:15-22; Лака 20:20-26)

¹³Муьлххачу а дашна тIехь ваьлла а, Ийса галвалахь, Иза лацархьама цхьаболу парушхой^д а, ХIарод-паччахьна тIаьхьа хIиттина нах а бохуйту цара Цунна тIе. ¹⁴Ткъа тIебаьккича, цара хаттар до Ийсага: «Устаз! Тхуна хаьа Ахьа бакьдерг дуьйцийла. Наха Хьайна олучух гIайгIа беш а вац Хьо, хIунда аьлча Хьо стеган дарже ца хьожу. Мелхо а, Далла тIе боьду некь нийса хьобху Ахь. Нийса дуй те римхойн паччахьна ял ялар я дац? Ло оха, я ма ло?»

¹⁵Амма церан мекарло евзаш, Ийсас элира цаьрга: «Со стенна зох аш? Схьадал Соьга цхьа динари^д ахча, Суна иза гуш хилийта».

¹⁶Цара ахча схьадеара. ТIаккха Ийсас элира: «Хьенан сурт ду кху тIехь диллинарг, хьенан цIе ю язйина?»

«Римхойн паччахьан ю-кх», – элира цара Цуьнга. ¹⁷ТIаккха Ийсас жоп делира цаьрга: «Делахь паччахьна паччахьна доггIург дIало, Далла – Далла доггIург».

Уьш цецбевлла бисира Цуьнан жобпах.

Денваларх лаьцна
(Маттай 22:23-33; Лака 20:27-40)

¹⁸Цул тIаьхьа Ийсана тIе цхьаболу садукьой^д баьккира. Уьш ца тешара велла стаг денваларх. ¹⁹Цара хаьгтира Ийсага: «Устаз! Му-са-пайхамаро яздина вайна: „Нагахь стаг велча, цуьнан зуда доьзалхо воцуш йисахь, веллачун вашас и зуда яло еза шен вешин

^{12:10, 11} Забур 117:22, 23. ^{12:18} Векалийн 23:8. ^{12:19} Карлабаьккхинарг 25:5.

тIаьхье меттахIотто“. ²⁰ ВорхI ваша хилла. Хьалхарчо зуда ялийна, амма и лечу хенахь доьзалхо ца хилла цуьнан. ²¹ ШолгIачу вашас йигна и шен веших йиснарг. Иза а велла, кхин доьзалхо а воцуш, изза хилира кхозлагIчу вешиа а. ²² ВорхIе а вашас ялийна иза, цхьа а бер доцуш, уьш белла. Эххар и зуда а елла. ²³ Масала, уьш беллачуьра денбеллачу дийнахь, царах хьенан зуда хир ю иза, ворххIангахь а иза марехь хилла хилча?»

²⁴ Ийсас жоп делира цаьрга: «Делан Йозанаш ца хааро а, Делан ницкъ ца бовзаро а тиладолуьйтуш дуй те шу? ²⁵ Беллачуьра денбеллачара зударий а балор бац, маре а гIур бац, амма стигаларчу маликех тарлур бу уьш. ²⁶ Ткъа белларш денлург хиларх лаьцна ца дешна аш Муса-пайхамаран тептарш тIехь, Дала цуьнга коканийн колл йогучу хенахь аьлларг: „Со ИбрахIиман а, Исхьакхан а, Якъубан а Дела ву“, – аьлла? ²⁷ Дела беллачеран Дела вац, амма дийначеран Дела ву! Ткъа шу чIогIа тиладелла ду».

Муьлха ду Дала тIедиллинчу гIуллакхех коьртаниг?

(Маттай 22:34-40; Лака 10:25-28)

²⁸ Цара дуйцург а хезна, Ийсас шен меттахь жоп далар а гина, Iелам нахах цхьаммо, тIе а веана, хаьттира Цуьнга: «Дала тIедиллинчу гIуллакхех уггар коьртаниг муьлха ду?»

²⁹ Ийсас жоп делира цуьнга: «Царах коьртаниг хIара ду:

„ЛадогIа, Исраилан халкъ! Вайн Веза Дела – цхьа Веза Эла ву!

³⁰ Хьайн Веза Дела доггах, доллучу синца а, дерриг а хьекьалца а, берриге а ницкъаца а веза“,

И ду коьрта гIуллакх! ³¹ ШолгIаниг а иштта ду:

„Хьайн уллораниг хьо санна веза“.

Царал коьртанаш цхьа а дац».

³² «Хаза эли Ахь», – элира жоппана дуьхьал Iелам стага. «Нийса боху Ахь, Устаз! Дела цхьаь ву, И воцург кхин Дела вац. ³³ Иза хьайн доггах а веза, доллучу хьекьалца а, боллучу ницкъаца а, хьо санна веза хьайна уллораниг а – иза массо сагIанал а, цIий даккхарал а деза ду».

³⁴ Цу Iелам стага хьекьалца жоп далар а гина, Ийсас элира цуьнга: «Гена вац хьо Делан Олаллехь Далла уллохь хиларна». Цул тIаьхьа цхьа а ца хIоьттира Ийсага хаттарш дан.

^{12:26} Арадаккхар 3:6. ^{12:29, 30} Карлабаьккхинарг 6:4, 5. ^{12:31} Iамалъяр 19:18.

^{12:32} Карлабаьккхинарг 4:35. ^{12:33} ХIушаI 6:6. ^{12:28-34} Лака 10:25-28.

*Дала леррина Къобалвинчух лаьцна хаттар**(Маттай 22:41-46; Лака 20:41-44)*

³⁵ Кхин дIа а Делан цIийнан кертахь хъехамаш беш Иийсас элира: «Iелам наха хIунда олу: „Дала леррина Къобалвинарг^д Даудан кIант^д ву“? ³⁶ Дауда а, ша Делан Синах вуьзначу хенахь, ма аьлла:

„Везачу Эло сан Хьалдолчу Эле аьлла:

Суна аьтту агIор охьахаа,

Аса Хьан мостагIий Хьан когашка охьабахккалц“.

³⁷ Нагахь Дауда а Цунах „Хьалдолу Эла“ аьлча, цуьнан кIант муха хуьлу И Дала леррина Къобалвинарг?»

Массо а адам там хиларца ладугIуш дара Иийсага.

*Iелам нахах ларлолаш**(Маттай 23:1-36; Лака 20:45-47)*

³⁸ Шен хъехамашкахь Цо бохура: «Базаран майданашкахь шайга маршалла хоттуш хазахеташ болчу, деха духарш а духуш кечлучу Iелам нахах ларлолаш. ³⁹ Царна лаьа гуламан цIа^д чохь а, тойнехь а баьрччехь Iан. ⁴⁰ Цара бисина Iан зударий шайн цIенойх а боху, шашь гайтархьама деха доIанаш а до. Амма иштгачарна луьра таIзар хир ду».

*Йисина Iачу зудчун сагIа**(Лака 21:1-4)*

⁴¹ Делан цIийнан кертахь сагIа гулдечу хазнина дуьхьал а хиьна, наха сагIина чутосучу ахчанан тидам беш вара Иийса. Дукхахболчу хьолахоша дуккха а дуьллура. ⁴² Ткъа цхьа йисина Iачу къен зудчо, тIе а еана, ши жима цIестан ахча охьадиллира. ⁴³ Шен мурдаш тIе а кхайкхина, Иийсас элира цаьрга: «Бакъдерг боху шуьга, хIокху йисна Iачу къен зудчо сагIина делларг массара деллачул а деза ду. ⁴⁴ Вукхара шайн хьолах совдаьлларг луш дара, ткъа хIокхо, шен таро йощушехь, шен мел дерг а охьадиллира».

*Делан цIа дохор хиларх лаьцна**(Маттай 24:1, 2; Лака 21:5, 6)*

13 ¹ Иийса Делан цIийнан кертара араволучу хенахь мурдех цхьаммо элира Цуьнга: «Устаз! Хьажахь, ма хаза ду и тIулгаш а, гIишлош а!»

² Иийсас дуьхьал жоп делира: «Гой хьуна и яккхий гIишлош? И дерриге а хIаллакдийр ду, тIулга тIехь тIулг а ца буьтуш».

ТІаьхьарчу заманан билгалонаш

(Маттай 24:3-14; Лака 21:7-19)

³ Ийса Зайт-диттийн¹ лам тІехь Делан цІийнан кертана дуьххьал хиъна Іаш волуш, Кипас а, Якъуба а, Яхъяс а, Іандара а хаьттира Цуьнга, уьш шаьш бисча: ⁴ «Алахь тхоьга, маца а хир ду иза, хІун билгало а хир ю и хиндерг кхочуш хуьлуш?»

⁵ Царна жоп а луш, Ийсас элира: «Ларлолаш, шаьш ле ма дайта-лаш, ⁶ хІунда аьлча Сан цІарца дукха нах богІур бу. „Со ву Иза“, – бо-хуш, дукхахберш Іехор бу цара. ⁷ Нагахь тІемах я цунах лаьцна хІума шайна хазахь, шу дохий ма хьовза, хІунда аьлча и дерриг а хила дезаш ду. Амма иза а тІаьххьара де дац. ⁸ Халкъана дуьхьал халкъ гІоттур ду, мохк махкана дуьхьал бер бу. МаьІ-маьІпехь чІогІа мохк бегор бу, ма-цалла а хир ю. Иза, берах хьийзош йолчу зудчун санна, халчу бала-нийн юьхь бен хир яц.

⁹ Амма шу сема хилалаш, хІунда аьлча шу дІа а лощур ду, гуламан цІеношкахь еттар а ю шуна, куьйгалхошна а, паччахьашна а хьалха хІиттор а ду шу, Со бахъанехь шайна хьалха тоьшаллаш дайтархьама. ¹⁰ Ткъа хьалха хаза кхъ¹ массо а къаьмнашна дІакхачо беза. ¹¹ ТІак-кха, шаьш царна хьалха кхеле хІиттинчу хенахь, хьалхе дуьйна гІайгІа ма белаш, шаьш ала дезачун, ткъа цу сохьта шайна дага тасийтинарг дІаала. ХІунда аьлча цу хенахь аш шаьш а ца олуш, амма Делан Сино шуьгахула эр ду ала дезарг».

¹² «Вашас, вешина ямарта а хилла, иза вейта дІалур ву. Ткъа дас бе-рашна а изза дийр ду. ТІаккха бераша, шайн дайшна-наношна дуьхьал а гІевттина, уьш бойур а бу. ¹³ Сан цІе бахъана долуш цхьанна а дезар дац шу, амма и дерриге а чекхдаллалц лайнарг кІелхьарвоккхур ву».

Боккха гІайгІа-бала

(Маттай 24:15-28; Лака 21:20-24)

¹⁴ «Ткъа хІотто ца дезачохь, „вас еш йолу къемате хІума“ хІоттийна шайна гича (хІара доьшург нийса кхетийла!), тІаккха цу хенахь ЯхІуд-махкахь нисвелларг лаьмнашка дІаводийла. ¹⁵ Тхов тІехь нис-велларг, охьа а воьссина цІа чу ма гІо, цо шен цІа чуьра цхьа хІума схьа ма эца. ¹⁶ Ткъа аренгахь нисвелларг, шен тІеюху хІума схьаоьцур яра ша аьлла, цІа ма вогІийла. ¹⁷ Боккхачу баланехь хир бу цу дий-нахь доьзалхочух болу а, бераш дакхош болу а зударий. ¹⁸ Шаьш довда дезар Іай ца хилийтар Деле дехалаш. ¹⁹ ХІунда аьлча оцу деношкахь,

^{13:9-11} Маттай 10:17-20; Лака 12:11, 12. ^{13:13} Маттай 10:22. ^{13:14} Даниал 9:27; 11:31; 12:11. ^{13:15}, ¹⁶ Лака 17:31. ^{13:19} Даниал 12:1; Довзийтинарг 7:14.

Дала дуьне кхоьллинчхьана дуйна ца хиллачу кепара, кхин цул тIаьхьа а хир боцучу тайпана гIайгIа-бала хир бу. ²⁰ Везачу Эло и денош дац ца динехьара, цхьа а кIелхьарвалалур вацара, амма Ша къастийначеран дуьхьа дацдина Цо и денош. ²¹ Цхьаммо шайга цу хенахь „Хьажал! Кхузахь ву шуна Дала леррина Къобалвинарг!“ я „Цигахь ву шуна!“ алахь, цунах ма тешалаш, ²² хIунда аьлча цу заманчохь харцпайхамарш а, шашь Дала леррина къобалдинарш бу бохурш а гучубевр бу. Цара тамашийна гIуллакхаш а, тамашийна билгалонаш а гойтур ю, шайн йиш хилахь, Дала хаьржинарш а Iехорхьама. ²³ Амма шу ларлолаш! Ас хьалххе дIахоуьйту шуьга и дерриге а хиндерг».

Адамийн КIант схьавар

(Маттай 24:29-31; Лака 21:25-28)

- ²⁴ «Амма оцу деношкахь, и баланаш тIехIоьгтинчул тIаьхьа,
„малх кхулур бу,
батто а серло лур яц,
²⁵ стигалара седарчий а охьаобгур ду,
стигалийн нуьцкъалалла а леста йолалур ю“».

²⁶ «ТIаккха гур ву царна Шен боккхачу ницкъаца а, сийлаллица а мархаш тIехула вогIу Адамийн КIант^д. ²⁷ Оцу хенахь Цо, Шен маликаш а хьажийна, дуьненан еъа а маьIера Шен къастийнарш дIагулбийр бу лаьттан йистера стигалан йисте кхаччалц».

Комарийн дитт масална далош дина дустар

(Маттай 24:32-35; Лака 21:29-33)

²⁸ «Масала, схьаэца комарийн диттах хьехам: цуьнан гаьннаш кIад а делла, гIа тосучу хенахь, хаьа шуна аьккхе герга кхаьчнийла. ²⁹ Иштта, и хIуманаш кхочушхуьлуш шайна гича, хаа ду шуна Адамийн КIентан зама герга юйла а, Иза неIарехь вуйла а. ³⁰ Бакъдерг боху шуьга: ХIара адамийн тIаьхье чекхьялале хир ду и дерриг а. ³¹ Стигаллий, латгий къайладаьлча а, Сан дешнаш довр дац».

Де а, сахьт а цхьанна а ца хаьа

(Маттай 24:36-44)

³² «Ткъа и де а, и сахьт а цхьанна а ца хаьа, я стигалара маликашна а, я КIантана а, Да воцучунна. ³³ Варелаш, сема хилалаш, хIунда аьлча и хан тIе маца кхочу ца хаьа шуна. ³⁴ Масала, цхьаммо шен цIера а

^{13:24} а: ЕшаI-ЯхIу 13:10; Юал 2:10, 31; 3:15; Довзийтинарг 6:12; ^б: Яхьазкхиал 32:7. ^{13:25} а: ЕшаI-ЯхIу 34:4; Довзийтинарг 6:13; ^б: Юал 2:10. ^{13:26} Даниал 7:13; Довзийтинарг 1:7. ^{13:32} Маттай 24:36. ^{13:34} Лака 12:36-38.

ваьлла, генна новкъа волучу хенахъ, шен ялхойн кара олалла а делла, хЮоранна а шен-шен гЮуллакх дІа а делла, гІаролана сема хилар тІе-дуьллу. ³⁵ Иштта сема хилалаш! ХІунда аьлча шуна ца хаьа хІусаман да цІа маца вогІур ву, суьйранна, я буйса юккъе яхача, я нІаьний кхой-кхучу хенахъ, я сатосуш. ³⁶ ЦІеххьана иза цІа веача, шашь дийшина ма карадайталаш. ³⁷ Ас юха а боху шуьга массаьрга а, хЮоранга а: „Сема хилалаш!“»

Іийса вен бина болу барт

(Маттай 26:1-5; Лака 22:1, 2; Яхьья 11:45-53)

14 ¹ Ши де даьлча тІедан дезаш дара «Пасахъ^д» олу совсазчу баьп-кан деза де. ХІилланца схьа а лаьцна, Іийса вен аьтто лобхуш бара динан коьрта дай а, Іелам нах а. ² Амма адам эргІаддаларх кхоь-руш, иза дезачу деношкахъ кхочушдан ца лаьара царна.

Бет-ХІинехъ Іийсана тІе деза даьтта доттар

(Маттай 26:6-13; Яхьья 12:1-8)

³ Іийса Бет-ХІинехъ волуш, чкъуран юха ца йоьрзу цамгар кхетта волчу ШамІин цІахъ Іза хІума юуш Іачу хенахъ, мехалчу кхаби чохъ, цІеначу, нард олучу зезаган орамех даьккхина деза даьтта а дахьаш, зуда чуелира. И кхаба, йоха а йина, даьтта Іийсан коьрта тІе доьттира цо. ⁴ Цхьаболчара, резабоцуш, обгІазаллица вовшашка бохура: «Стенна оьшура иштта харж ян? ⁵ ХІунда аьлча и даьтта кхо бІе а сов динари^д ахчанах докка мегар ма дара, тІаккха и ахча мискачарна а доькьуш».

Оцу зудчунна хамталлаш йора цара.

⁶ Амма Іийсас элира: «Іадїитийша и зуда, эхъ хІунда хобтуьйту аш цунна? Цо Суна динарг дика гЮуллакх ду-кх. ⁷ ХІунда аьлча мисканаш гуттар а хир бу шуна юххехъ, царна шайна лиьначу хенахъ лур ду аш сагІа, ткьа Со даим хир вац шуьца. ⁸ Со дІаволларна хьалххе кечам би цо, шега далург деш. ⁹ Аса баккъалла а боху шуьга: дерриг а дуьнен тІехъ, и хаза кхаь^д кхайкхочу массо а меттхъ, цу зудчо динарг, цуьнан сий айдеш, хьахор ду».

ЯхІуд-Искархо Іийсана ямартло ян резахилар

(Маттай 26:14-16; Лака 22:3-6)

¹⁰ ТІаккха ЯхІуд Искархо, Іийсан шийтта мурдах цхьаь, динан коьртачу дайшна тІевахара, ямартло а йина, Іийса церан кара дІавалархьама. ¹¹ И хезча, вукхара самукьадаларца цунна ахча дала барт бира. Ткъа ЯхІуда Іийса церан кара дІавала аьтто лобхура.

^{14:1} Арадаккхар 12:1-27. ^{14:3} Лака 7:37, 38. ^{14:7} Карлабаьккхинарг 15:11.

Иийсас Шен мурдашца Пасахъан пхьор даар
(Маттай 26:17-25; Лака 22:7-14, 21-23; Яхья 13:21-30)

¹² Совсазчу баьпкан дезачу денойн духхьарлерчу дийнахь, Пасахъан Іахар а бийна, мурдаша Іийсага хаьттира: «Пасахъан пхьор мичахь дан лаьа Хьуна? Оха, дахана, кечийир ю чохь».

¹³ Тпаккха, Шен мурдех шиь вохуйтуш, Іийсас цаьрга элира: «Шу гГала чу гЮ, ткъа цигахь кхаби чохь хи дахьаш вогІу цхьа стаг духьбалкхетар ву шуна, цунна тІаьххье дІагЮ. ¹⁴ Иза чу ваханчу цІийнан хІу-самдега аш ала: „Устазо хоьтту: Сайн мурдашца Пасахъан суьйренан пхьор даа чохь мичахь ю?“ ¹⁵ Цо шуна лакха тІехь йоккха а йолуш, лаьтта хІума а тесна, кечийна чохь гойтур ю, цу чохь кечам бийр бу аш вайна».

¹⁶ Іийсан мурдаша, гГала а баьпкина, дерриг а Цо ма-бохху а карийна, Пасахъана кечам бира. ¹⁷ Суьйре тІееача, Іийса Шен шийтта векалца цига веара. ¹⁸ ДІа а тевжина, уьш хІума юуш бохкуш, Іийсас элира: «Баккъалла а боху шуьга, Соьца кхача бууш волчу шух цхьаммо ямартло йийр ю Суна».

¹⁹ Уьш, и халахетта, Цуьнга баха буьйлабелира: «Со-м вац те иза?»*

²⁰ Ткъа Іийсас жоп луш, элира цаьрга: «Шийттаннах цхьаь ву, Соьца кеда чу бепиг Іуттуш верг. ²¹ Ткъа Адамийн КІант^д, Делан Йозанашна тІехь Цунах яздина ма-хиллара, кху дуьнен чуьра дІавоьдуш ву, амма декъаза ву-кх Цунна ямарта верг! Цунна дуьнен чу ца валар гЮле яра!»

Везачу Элан суьйре

(Маттай 26:26-30; Лака 22:14-20; 1 Коринтхошка 11:23-25)

²² Цара хІума юучу хенахь, Іийсас, бепиг схьа а эцна, доІанца декъал а дина, декъа а декъна, Шен мурдашка дІа а кховдош, элира: «Схьаэца – иза Сан дегІ ду».

²³ Тпаккха кад, схьа а эцна, Далла хастам а бина, Цо иза цаьрга дІа-кховдийра, ткъа цара массара а цу чуьра дІамелира. ²⁴ Іийсас элира цаьрга: «ХІара Сан цІий ду, Делаца бина барт чІагІдеш долу, дукхахболчеран духьа Іенор долу. ²⁵ Билггала боху шуьга: кемсех даьккхина долу кхин цхьа а малар Аса мер дац, Дала дІахІоттийначу Олаллехь керла чагІар молу де тІекхаччалц».

²⁶ Тпаккха Далла хастаман назманаш а аьлла, Зайт-диттийн^д лам тІе бахара уьш.

* 14:19 Цхьадолчу тептарш тІехь кхин дІаяздина ду: *Вукхо а элира: «Со-м вац хир ву иза?»*

14:18 Забур 40:10. 14:24 а: Арадаккхар 24:8; б: Ярми-ЯхІу 31:31-34.

*Иийсас хьалххе дІахоуьйту Кипас Ша дІатосург хилар**(Маттай 26:31-35; Лака 22:31-34; Яхьья 13:36-38)*

²⁷ Шен мурдашка Иийсас элира: «Аша массара а Со дІатосур ву, хІунда аьлча яздина ду:

„Іуьнна чов йийр ю Аса,
ткъа уьстагІий дІасадовдур ду“, – аьлла».

²⁸ «Амма веллачуьра денвеллачул тІаьхьа Галилай-махка шул хьалха кхочур ву Со».

²⁹ Кипас элира Иийсага: «Массара дІатесча а, ас-м вуьтур вац Хьо».

³⁰ ТІаккха Иийсас элира цуьнга: «Баккъалла а боху хьобга: тховса, шозза нІаьна кхайкхале, кхузза Сох дІакъаьстар ву хьо».

³¹ Амма Кипас, кхин а чІагІдеш, элира: «Сан Хьобца вала дезахь а, со цкъа а Хьох дІакъаьстар вац». Изза вукхара а элира.

*Иийсас Гатшамани-бешахь доІа дар**(Маттай 26:36-46; Лака 22:39-46)*

³² Цул тІаьхьа Гатшамани олучу меттиге баьхкира уьш. Иийсас элира Шен мурдашка: «Ас доІа дечу юкъана, ховший Іе кхузахь». ³³ ТІаккха Шеца Кипа а, Якъуб а, Яхьья а вигира Цо. Кхузахь Иийса синтем байна а, чІогІа сингаттаме а хилира. ³⁴ Цо элира цаьрга: «Сан са Јо-жаллин гІайгІанехь ду. Аша кхузахь а совций, сема хан яккха».

³⁵ Царна жимма дехьа а ваьлла, лаьтта а воьжна, Иийсас доІа дира: «Нагахь йиш елахь, дІакъастадойла Ахь Сох и къизаллин сахьт», – ³⁶ кхин а Цо элира: «Сан Дада! Дерриг а Хьан карахь ду, и къаьхьа кад Суна юххеула чекхбаккхяхь! Делахь а, Сан лаамца доцуш, Хьан лаамца хуьлийла дерриг а».

³⁷ Ша юхавирзича, Шен мурдаш бийшина Јохкуш карийра Цунна. ТІаккха Цо элира Кипе: «ШамІа, хьо наб еш ву? Цъхана сахьтехь сема хила ца мегара хьо? ³⁸ Сема хила, доІанаш де, шаьш къилахь долчу ламашна кІел ца дисийта. Са сема хуьлу, ткъа дилха эгІаза ду».

³⁹ Јуха а дехьо ваьлла, доІа дира Цо, изза дешнаш олущ. ⁴⁰ Јухавеача, кхин цкъа а бийшина карийра Иийсана уьш, хІунда аьлча церан бІаьрганегІарш дазделлера. Шаьш Иийсага хІун эр ду а ца хууш биснера уьш.

⁴¹ КхозлагІа а тЕвеана, элира Цо цаьрга: «Шу хІинца а наб еш, садоІуш ду? Тоьар ду, тЕдеана и сахьт. Адамийн КІант къинош летийначеран каравоьду хан тІекхьяьчна. ⁴² Дуьйло, хьалагІовтта! ХІара ву Суна ямартло ен верг».

*Ийсана ямартло яр а, Иза схъалацар а
(Маттай 26:47-56; Лака 22:47-53; Яхъья 18:3-12)*

⁴³ Оцу сохъта, Ийсас и оллушехъ, тевеара ЯхИуд, шийттаннах цхъаь. Цунна тIаьхьахЮьттина адамиин тоба яра, карахъ таррашший, хьокхий а долуш. Уьш хьовсийнера динан коьртачу дайша а, Iелам наха а, баккхийчара а. ⁴⁴ Ийсана ямарта волчо билгало йинера цаьрга: «Ас барт баккхинарг Иза хир ву шуна, — аьлла, — И, схъа а лаций, ларвеш дIавига».

⁴⁵ Цу сохъта Ийсана тIе а вахана, цо элира: «Ва устаз!» Цул тIаьхъа Цунна барт баккхира. ⁴⁶ Ткъа вукхара, тIе куьйгаш а хковдийна, схъалецира Ийса. ⁴⁷ Уллохъ лаьтгачех цхъаммо, тур схъа а даьккхина, тоьхна, динан коьртачу ден ялхочун лерг даьккхира. ⁴⁸ ТIаккха Ийсас элира цаьрга: «Талорхо лаца доьлхуш санна, таррашций, хьокханашций ара ма девлла шу Со схъалаца? ⁴⁹ Делан цIа^д чохъ хIора дийнахъ ца хуьлура Со шуьца, хьехамаш а беш? ХIетахъ ма ца лоцура аш Со? Ама Делан Йозанаш тIехъ яздинарг кхочушхила деза».

ДIаведда жима кьонах

⁵⁰ Цу хенахъ, Ийса а витина, массо а мурдаш дIасабевдира. ⁵¹ Шен дерзинчу дегIа тIе шаршу хьарчийна волу цхъа жима кьонах Ийсана тIаьхъа хIюьттира. Амма тIемалоша и дIалецира. ⁵² ТIаккха тIемалойн карахъ шаршу а юьтуш, иза верзина ма-варра дIаведира царах.

*Ийса коьртачу кхеташонна хьалха хIоттор
(Маттай 26:57-68; Лака 22:54, 55, 63-71; Яхъья 18:13, 14, 19-24)*

⁵³ Ийса динан коьрта да^д волчу цIа валийра. Цигахъ массо а динан коьрта дай а, баккхийнаш а, Iелам нах а гулбеллера. ⁵⁴ Ийсана гено тIаьхъа а хIюьттина, динан коьртачу ден керта чу велира Кипа. Иза динан коьртачу ден кертахъ гIуллакх деш болчаьрца цIарна хьалха вохлуш вара. ⁵⁵ Ткъа Ийсана веран кхел ярхъама, динан коьрта дай а, коьртачу кхеташонехъ мел верг а Иза бехке ван бахъана лохуш бара, амма и бахъана ца карадора царна. ⁵⁶ ХIунда аьлча дукхахболчара харц тоьшаллаш дора Цунна дуьхьал, ткъа уьш цхъана ца догIура.

⁵⁷ Цхъаболчара, хъала а гIевттина, харц тоьшаллаш деш, элира: ⁵⁸ «Тхуна хезнера Цо олуш: „Аса адамаша куьйга дина хIара Делан цIа доха а дина, кхаа дийнахъ кхин тайпа долу, куьйга дина доцург дIа-хIоттор ду“, — аьлла».

⁵⁹ Амма церан тоъшаллаш а цхъаьнадогIуш дацара. ⁶⁰ ТIаккха динан коъртачу дас, юккъе дIа а хIоьттина, хайттира Иийсага: «Ахь цхъа а жоп ма ца ло? Цара Хьуна дуьхьал тоъшаллаш хIунда до?» – аьлла.

⁶¹ Ткъа Иийса дуьхьал вист а ца хилира, Цо цхъа а жоп ца делира царна.

Юха а динан коъртачу дас хайттира Цуьнга: «Хьо вуй Декъалволчун КIант? Цо леррина Къобалвинарг?»

⁶² Иийсас элира: «Со ву.

Шуна гур а ву Адамийн КIант

Нуьцкъалчу Далла аьтто агIор хиьна Iаш а,
стигалан мархашца охъавуссуш а».

⁶³ ТIаккха, шена тIера бедар а ятIийна, динан коъртачу дас элира: «Кхин хIун тешаш оьшу вайна? ⁶⁴ Хезира-кх шуна И Далла луйьш, шуна муха хета?»

Цара массара а Иийса веран кхел къобалйира. ⁶⁵ ТIаккха цхъаболчара Иийсана тIе туйнаш детта долиьра, вукхара, Цуьнан бIаьргаш дIа а дихкина, буйнаш а детташ, олура: «Хьо пайхамар хилар гайта хIинца!»

Iпаролхоша а етгара Цунна.

Кипас Иийса дIамасар

(Маттай 26:69-75; Лака 22:56-62; Яхьья 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Кипа цу кертахь, лахахь волуш, динан коъртачу ден цхъа зуда-ялхо еара цига. ⁶⁷ Вохлуш волу Кипа а гина, цо, леррина юьхь-дуьхьал а хъаьжна, элира: «Хьо а вара-кх Назартера Иийсаца».

⁶⁸ Амма Кипас дIахадийра: «Суна ахь хIун боху а ца хаьа, со кхета а ца кхета ахь бохучух».

Иза а аьлла, Кипа кертан хьалха велира. ТIаккха нIаьна кхайкхира.

⁶⁹ Ощу зудчо, иза юха а гина, «ХIара а ву царех цхъаь», – элира уллохь хIиттина болчаьрга.

⁷⁰ Кипас юха а тIе ца лецира цо бохург. Жимма Иийча, кхузахь лаят-таш болчара Кипе юха а элира: «Баккъалла а хьо ву-кх царех, хIунда аьлча хьо а ма-ву галилайхо».

⁷¹ Ткъа Кипа, дуйнаш а бууш, чIагIонаш ян волавелира: «Ца вевза суна И стаг, аш вуьйцуш верг».

⁷² ХIеттахь шозлагIа а нIаьна кхайкхира. ТIаккха дагадеара Кипина Иийсас шега аьлларг: «НIаьна шозза кхайкхале, ахь кхуза дIато-сур ву Со».

Кипа доггах вилхира.

*Ийса Пулат волчу валаво**(Маттай 27:1, 2, 11-14; Лака 23:1-5; Яхья 18:28-38)*

15 ¹ Сатосучу хенахь, Иуйре тЕярца, динан коьртачу дайша а, Ие-лам наха а, ерриге а коьртачу кхеташонехь мел болчара а гулам бира. Оцу гуламо, сацам а бина, Ийса дIа а вихкина, Пулате дIавелира.

² Пулата хаьттира Цуьнга: «Хьо жуьгтийн къоман Паччахь ву?» — аьлла.

Ткъа Ийсас жоп делира цуьнга: «Ахь боху-кх иза».

³ Динан коьртачу дайша дуккха а хIуманна тIехь бехке вора Ийса.

⁴ Пулата юха а хаьттира Цуьнга: «Ахь цъа а жоп ма ца ло? Хьажал, Хьуна дуьхьал мел дукха бехкаш балабо».

⁵ Амма Ийсас оцу хаттарна кхин цъа а жоп ца делира, ткъа Пулат цунах чIогIа цецвуьйлура.

*Ийса вен кхел йо**(Маттай 27:15-26; Лака 23:13-25; Яхья 18:39–19:16)*

⁶ ХIора Пасахьан дезачу дийнахь чубоьхкинчарах цъаь, шега вехх-нарг, арахоьцура Пулата халкъана. ⁷ ХIетахь цъа хьенех вара, Барраб це а йолуш. Шен накьосташца Iедална дуьхьал адам карзахдаьллачу хенахь, цо стаг верна, иза чувоблинера. ⁸ ТIаккха гулделлачу халкъо, маьхьарий а хьобкхуш, хIинццалц санна тутмакхех цъаь дIахецар дийхира Пулате. ⁹ Цо дуьхьал хаьттира цаьрга: «Ас жуьгтийн къоман Паччахь дIавала лаьий шуна?» — аьлла.

¹⁰ ХIунда аьлча Пулатана хаьара, динан коьртачу дайша Ийса шайн Цуьнга хьагI йолу дела дIавеллий. ¹¹ Амма динан коьртачу дайша халкъ иракарахIогтийнера, царна Барраб дIахецар гIоле хетийтархьама. ¹² Пулата юха а, жоп луш, элира цаьрга: «Ткъа аш жуьгтийн къоман Паччахь ву бохучунна хIун дан лаьа шуна ас?»

¹³ Цара цо бохучунна дуьхьал маьхьарий хьабкхира: «ЖIарах дIатоха Иза!» — аьлла.

¹⁴ Пулата хаьттира цаьрга: «ХIунда? Цо хIун зулам дина те?»

Амма наха кхин а чIогIа маьхьарий хьобкхура: «ЖIарах дIатоха Иза!» — бохуш.

¹⁵ ТIаккха Пулата, халкъана луург а деш, Барраб дIахецийтира. Ткъа Ийса, шед а еттийтина, тIемалойн кара дIавелира жIарах дIатохийтархьама.

*Ийса тIемалоша хьийзавар**(Маттай 27:27-31; Яхья 19:2, 3)*

¹⁶ ТIемалоша, Ийса керта а ваьккхина, йоккха, кхел кхайкхочу гIишло чу а вигна, тIемалойн ерриге а тоба гулйира. ¹⁷ ТIаккха Цунна

тЕ цЕн оба а кхоьллина, коканийн коьллех кочар а дина, иза Ийсан коьрта тЕ диллира. ¹⁸ Цул тІаьхьа, Ийса беларца «декъалвеш», цара бохура: «Декъала хуьлда жуьгтийн къоман Паччахь!»

¹⁹ ТІаккха Цуьнан коьртах Іаса а етташ, Цунна тЕ туйнаш деттара цара. Цул тІаьхьа, гора а хІиттина, корта беттаран сурт хІоттадора Цунна хьалха. ²⁰ Шаьш Ийса аьшнаш вина бевлча, Цунна тІера цЕн духар дІа а даьккхина, Шен хІуманаш тЕюьйхира цара. ТІаккха жІарах дІатоха дІавигира Ийса.

Ийса жІарах дІатохар

(*Маттай 27:32-44; Лака 23:26-43; Яхьья 19:17-27*)

²¹ ТІаккха шен кха тІера вогу, Искандаран а, Рупан а да волу Къуринара ШамІа а сацийна, цуьнга Ийсан жІаран бІогІам дІабахьийтира цара. ²² Ийса «Галгатхьа» олучу метте схъавалийра цара (иза «туьтанан меттиг» бохург ду). ²³ Ярийн муттанца эдина чагІар дала гІоьртира уьш Цунна, амма Ийсас иза ца мелира. ²⁴ Ийса жІарах дІатуьйхира. ТЕМалаша, кхаж а тесна, Цуьнан хІуманаш вовшашлахь йийкъира. ²⁵ УьссалгІа сахьт дара Ийса жІарах дІатухучу хенахь.

²⁶ Иза стенна бехке ву билгалдоккхуш, уьнна тІехь яздинера: «Жуьгтийн къоман Паччахь», — аьлла.

²⁷ Ийсаца ши талорхо вара жІарах дІатоьхна, цхьаь Цунна аьтту агІор, важа аьрру агІор*.

²⁹ Юххехула чекхбовлучара, вон баганаш а етташ, кортош а лестош, бохура Цуьнга: «ХІай! Делан цІа^д доха а дина, кхаа дийнахь дІахІоттош верг! ³⁰ Хьуо кІелхьара а воккхуш, охъавосса бІогІам тІера».

³¹ Царах terra динан коьртачу дайша а, Іеламчу наха а, Цунах бела а боьлуш, вовшашка бохура: «Кхиберш кІелхьара а баьхна, Ша-м кІелхьара ца ваккхало! ³² Иза Дала леррина Къобалвинарг^д а, Ибраилан Паччахь а велахь, охъавосса веза-кх хІинца жІара тІера, вайна иза ган а гина, Шех тешийтархьама».

Цуьнца дІатоьхначу талорхоша а сийсазвохура Иза.

Ийса кхалхар

(*Маттай 27:45-56; Лака 23:44-49; Яхьья 19:28-30*)

³³ Делкъахенахь лаьтта тЕ цІеххьана бода беара, кхаа сахьтехь лаьттира иза. ³⁴ Делкъал тІаьхьа кхо сахьт долучу хенахь, Ийсас чІогІа

* ^{15:27} Цхьадолчу тептарш тІехь аят 28 тІетоьхна ду: *Кхочушхилира Делан Йозанаш тІехь яздина: «ТІаккха зуламхо санна юкъатухур ву Иза», — бохург.*

^{15:21} Римхошка 16:13. ^{15:24} Забур 21:19. ^{15:28} ЕшаІ-ЯхІу 53:12. ^{15:29} а: Забур 21:8; 108:25; ^{6:} Марк 14:58; Яхьья 2:19. ^{15:34} Забур 21:2.

мохь туьйхира: «Элой, Элой, лема сабахътани?» Цу дешнийн маъІна иштта ду: «Ва Сан Дела! Со хІунда вити Ахъ?»

³⁵ Генахь боцуш лаьтгачара, и хезча, бохура: «Хъажахь, Эли-ЯхІу-пай-хамаре кхойкхуш ву-кх И».

³⁶ Ткъа цхьаммо ведда, худург кемсийн къонзи чу а Іовттина, иза хьокхана буьххье а йоьллина, Іийсага кховдийра, и Цуьнга малийтархьама.

«Собар дел, хьовсур ду вай, Эли-ЯхІу вогІий те ХІара жІаран тІера дІаваккха», — элира цо.

³⁷ Ткъа цу хенахь, чІогІа мохь а тоьхна, Іийса кхелхира. ³⁸ ХІеттахь Делан цІийнан чохь, уггар езачу чоьнна дуьхьал оьллина кирхьа лакхара дуьйна лаха кхаччалц декъаделира. ³⁹ Іийсана дуьхьал лаьтгаш волчу тІеман хьаькамо, Цо Шен са иштта дІалуш гича, элира: «И стаг бакъонца Делан КІант^д вара».

⁴⁰ Геннара хьобжуш лаьтгаш зударий а бара кхузахь: царна юкьахь Магдалера Марем а, жимаха волчу Якъубан а, Юшан а нана Марем а, Шалумат а яра. ⁴¹ Іийса Галилай-махкахь волуш, Цунна гІуллакх деш тІаьхьаХиттина бара уьш. Иштта дуккха а Цуьнца цхьаьна Ярушлайме баьхкина болу зударий бара кхузахь.

Іийса дІаволлар

(Маттай 27:57-61; Лака 23:50-56; Яхъьа 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Иза пІераскан де дара, Далла лерина шоьтан дийнан хьалхара долу де. Рамат цІе йолчу гІалара а волуш, кхеташонехь лоруш волу декъашхо а волуш, ша а Делан Олалле сатуьйсус а волчу Юсупа, тІейогІуш суьйре йолу дела, Пулатана тІе ваха бІо а боьлла, Іийсан дакъа схьадийхира. ⁴⁴ Іийса веллий хиъча, Пулата, цецваьлла, тІеман хьаькам тІе а кхайкхина, хаьттира цуьнга: «Дукха хан юй И велла?» — аьлла. ⁴⁵ тІеман хьаькамера хаам хилча, цо дакъа Юсупе дІадалийтира. ⁴⁶ Юсупа, кІади а эцна, дакъа, жІара тІера схьа а даьккхина, кІади юкьа а хьарчийна, ломах яьккхинчу къубба чу диллира. Паккха къуббанан неІарна дуьхьал боккха тІулг карчийра цо. ⁴⁷ Ткъа Магдалера Марем а, Юшан нана Марем а Иза дІа мичахьа вуллу хьобжуш яра.

Іийса веллачуьра денвалар

(Маттай 28:1-8; Лака 24:1-12; Яхъьа 20:1-10)

16 ¹ Далла лерина шоьтан де дІадаьллачу хенахь Магдалера Марема а, Якъубан нанас Марема а, Шалумата а хаза хьожа йогІу хьакхарш ийцира, уьш Іийсан докъана хьакхархьама. ² Гуьйранна,

^{15:36} Забур 68:22. ^{15:38} Арадаккхар 26:31-33. ^{15:40}, ⁴¹ Лака 8:2, 3.

сатосучу хенахь, кИрандийнахь и зударий къубба йолчу бахара. ³ Цара вовшашка хоьтттура: «Къуббанан неIарера тIулг хьан дIабоккхур бу те вайна?» – бохуш.

⁴ Ткъа дIахьаьжча, тIулг дIакарчийна гира зударшна. И тIулг чIогIа боккха бара. ⁵ Уьш къубба чу бевлча, аьтту агIор хиьна, кIайн духар а долуш, кIант гира царна. Уьш чIогIа Iадийнера. ⁶ Ткъа цо элира зударшка: «Кхера ма ло. ЖIарах дIатоьхна хилла Назартера Iийса лoьху аш? Иза денвелла. И кхузахь вац. ХIара ю Иза охьавиллина хилла меттиг. ⁷ Амма аш, гIой, Цуьнан мурдашка а, Кипе а ала: „Iийса Галилай-махка шул хьалхаваьлла гIур ву, цигахь гур ву шуна Иза, Цо шуьга ма-аллара“».

⁸ Зударий, къубба чуьра ара а бевлла, дIабевдира. Уьш чIогIа кхера-баларна боьхнера, цара цхьаьнгге а хIумма а ца дийцира.

Иийсас Ша Магдалера Маремана гайтар

(Маттай 28:9, 10; Яхьья 20:11-18)

⁹ * КИрандийнахь, хьалххе, веллачуьра ден а велла, Iийса хьалха Магдалера, шена чуьра ворхI жин арадаьккхинчу Маремана дуьхьал хIоьтттира. ¹⁰ Цо яхана шена гинарг Цуьнца хьалха хиллачаьрга, ткъа хIинца Цунна боьлхуш Iаш болчаьрга дIадийцира. ¹¹ Амма Iийса дийна ву аьлла хезча а, Марема шена Иза гина аьлча а, хIетте а уьш ца тийшира.

Иийса шина мурдана хьалха дIахIоттар

(Лака 24:13-35)

¹² Цул тIаьхьа мурдех шинна а, уьш юьрта боьлхучу хенахь, кхечу куьцехь а волуш, дуьхьалхIоьтттира Iийса. ¹³ Цара а, юхабирзича, дIахайтира иза кхечаьрга, амма царах а ца тийшира уьш.

Иийсас мурдашна тIедиллинарэ

(Маттай 28:16-20; Лака 24:36-49; Яхьья 20:19-23; Векалийн 1:6-8)

¹⁴ Tпaьхьара а оцу цхьайтта векална а, цара хIума юучу хенахь, дуьхьалхIоьтттира Iийса. Цо тIехтуьйхира царна церан тешар ца хилар а, дегнаш шагделла хилар а, уьш Ша веллачуьра денвелла гинчарех а ца тешарна. ¹⁵ Цо элира цаьрга: «Дуьне мел ду дIа а гIой, массо а адамашна дIакхайкхабе хаза кхaь^д. ¹⁶ Оцу кхоах теша а тешна, ша хих чекх-ваккхийтинарэ кIелхьарвоккхур ву, ткъа ца тешачунна – кхел хир ю. ¹⁷ Ткъа тешначарна иштта билгалонаш хир ю: Сан цIарца жинаш а

* 16:9-20 Уггар ширачу тептарш тIехь 9-20 яздина дац.

16:7 Маттай 26:32; Марк 14:28. 16:15 Векалийн 1:8.

арадохур ду цара, кхечу меттанашца а дуйцур ду. ¹⁸ Цаьрга лаьхьанаш караэцийтича а, я дIовш малийтича а зе хир дац царна, цара цомгуш-чарна тIе куйгаш диллича, цомгушнаш толур бу».

¹⁹ Иштта цаьрца кьамел динчул тIаьхьа Иийса-Эла, стигала хьала а ваьккхина, Далла аьтту агIор охьахиира. ²⁰ Ткьа Цуьнан мурдаша, бахана, массанхьа а хаза кхаь кхайкхийра. Везачу Эло гIо дора царна. Мурдаша дахьачу хазачу кхоан дешнаш инзаре билгалонашца чIагIдора Цо.

Иийсас беана, Лакас дАязбина болу хаза кхаъ

Дешхьалхе

Иийсас беанчу, Лакас дАязбинчу хазачу кхоо гойту, лур ду аьлла Исла-илан халкъ КЕлхьардоккхург а, массо а нах КЕлхьарбохург а Иийса хилар. **Лакас** дАяздина, Везачу Элан Сино Иийса къобалвина хилла, «мискачу нахана Делах лаьцна хаза кхаъ бан». Шайн тайп-тайпана хьашташ долчу нахана болчу гIайгIанех буьзна бу и хаза кхаъ. **Лакас** дАяздинчу тептар тIехь долчу коьртачу ойланашкахь цхьа самукъадалар ду. Иийса дуьнен чу валарх лаьцна долчу тептаран дуьххьарлерчу кортошкахь а, Иийса стигала хьалаваларх лаьцна долчу тептаран чакхенехь а иза къабсттина гуш ду. Иийсах тешаран дин кхиарх а, дIасадаржарх а лаьцна долу дийцар ду **Векалийн Гуллакхаш** олучу тептар тIехь оццу яздархочо дуьйцуш.

Хазачу кхоах лаьцна яздинчу веа яздархочух 1:5–2:52 а, 9:51–19:27 а аяташкахь Лакас бен дАяздина дац цхьадолу дийцарш. Царна юкъахь ду: Иийса дуьнен чу ваьлча, маликаша лекхначу эшарех долу дийцар а, жаIуй хьошалгIа бахкарх долу дийцар а, жима Иийса Делан цIа долчу варах долу дийцар а, дикачу шамранхочух лаьцна долу хьекъале дустар а, вайначу кIантах лаьцна долу хьекъале дустар а. Хазачу кхоах долчу хIокху дийцарехь шатайпа хIуманаш иштта ду: доIа а, Делан Са а, Иийсас дечу гIуллакхна тIехь зударша дакъа лацар а, Дала къиношна гечдар а.

Теапиле аьлла дош

1 ¹ Лоруш волу Теапил,
Тхуна юкъахь кхочушхиллачу хIуманех лаьцна дийцар хIинцале а дукха нах яздан гIиртира. ² Тхуна а оцу хIуманех лаьцна ма-дарра дийцина, уьш ган а гина, цул тIаьхьа Делан Дош адамашна юкъахь дIасадаржочу наха. ³ И хезнарг дерриг леррина талла а теллина, хьобга цунах лаьцна ма-дарра яздийр дара аьлла, сацам хилла сан, ⁴ айхьа Iа-мийнарг хьуна билггала бакъ дуй хаийтархьама.

Яхъя дуйнен чу валарх хаам

⁵ ЯхIуд-махкахь XIарод паччахь волчу хенахь Аби-ЯхIун це йолчу тобанах а волуш, Закри це йолуш цхьа динан да^д вара. Элисат це йолуш зуда яра цуьнан, АхIаронан тIаьхьенах схьаяьлла. ⁶ И шиь Везачу Эло тIедиллина гIуллакх леррина кхочушдеш а, Далла хьалха цIена а дара. ⁷ Церан бераш дацара, Элисат доьзалхо ца хуьлуш хиларна. Ший а ханна доккха а дара и шиь. ⁸ Цкъа шайна юкъахь Закри волчу динан дайн тобанан рагI кхечира Везачу Элана гIуллакх дан. ⁹ Динан дайн Iедалехь ма-хиллара, кхаж тесира. Иштта Закрина кхаж белира Везачу Элан цIа чохь хаза хьожа йолу хIума яго. ¹⁰ Цу хенахь оцу цIенна хьалха дукха адам гуделлера, шайш гуттар а ма-дарра, цхьаьна ламаз дан. ¹¹ Закри волчу Везачу Элан малик^д деара цу хенахь. Хаза хьожа йогIу хIума^д ягочу кхерчана аьтту агIор дIахIоьттира иза. ¹² Иза гина Закри чIогIа кхеравелира. ¹³ Малико элира цуьнга: «Кхера ма лолахь, Закри! Хьан доIанна жоп делла: Элисата кIант вийр ву хьуна. Цуьнан це ахь Яхъя туьллур ю. ¹⁴ Цунах чIогIа воккха а вийр ву хьо. Дукха нахана хазахетар хир ду иза дуйнен чу валарна. ¹⁵ ХIунда аьлча иза Везачу Элан бIаьргашна хьалха чIогIа сийлахь стаг хир ву, цо цкъа а чагIар а, кхин йолу вахош йолу хIуманаш а меряц. Ненан кийрахь волуш дуйна Делан Синах вуьзна хир ву иза. ¹⁶ Дукха израилхой церан Везачу Далла тIеберзор бу цо. ¹⁷ Везачу Элана хьалха вогIуш хир ву Яхъя, Эли-ЯхIу-пайхамарца хилла долу нуьцкъала са а долуш волу, дайн дегнаш церан берашна тIе дерзорхьама, аьрханаш, нийсачу новкъа а хIиттина, Делан лаамехь берш санна хилийтархьама, Веза Эла вале, и кечам бина халкъ дуйхьал хIотторхьама».

¹⁸ Закрис хьаттира малике: «Со муха тешар ву ахьа бохучух? Со къена ву, сан зуда а хан яьлла ю».

¹⁹ Малико жоп делира: «Хьобга и хаза кхь^д бахьаш дайитина, Далла гергахь долу Джабраил ду со. ²⁰ ХIинца дуйна хьан мотт сокур бу, и дийцинарг кхочуш хиллалц. Хьан мотт сацар хьо сан дешнех ца тешарна хир ду, ткъа ас дийцинарг шен хенахь билггала хир долуш ду».

²¹ Адамаш арахь Закрига хьобжуш дара, иза Везачу Элан цIа чохь хьеваларна цец а дуйлуш. ²² Закри, араваьлча, вист ца хилалора, цундела куйга эшарца дийца дийзира цуьнан. Массо а кхийтира, цунна Делан цIа^д чохь сурт хIоьттинийла.

²³ Далла гIуллакх деш долу денош чекхдевлча, Закри цIа вирзира. ²⁴ Дукха хан ялале цуьнан зуда Элисат доьзалхочух хилира. Пхеа баттахь адамех лечкъаш лийлира иза. ²⁵ Цо бохура: «XIара суна Везачу Элера ду! Со хенара йоллушехь, сох кьинхетам а бина, нахана хьалха со юьхькIайчу хIоттийна Цо».

Ийса дубнен чу валарх хаам

²⁶ Элисат доьзалхочух йолу ялхалгIа бутт болуш, Дала Джабраил-малик дахийтира Галилай-махкара Назарт цIе йолчу гIала ²⁷ Марем цIе йолу йоIстаг йолчу. Дауд-паччахьан тIаьхьенах волчу Юсупца захало дийцина яра Марем. ²⁸ Иза йолчу а деана, малико элира: «Маршалла ду хьоьга, Дала хьуна диканиг динарг! Веза Эла хьоьца ву!»

²⁹ И дешнаш бахьана долуш, Марем синтем байна яра, цо оила йора, хIун маьIна долуш ду и маршалла бохуш. ³⁰ Малико бохура: «Ма кхера, Марем! Дала хьуна диканиг дина! ³¹ Хьо берах хир ю, ахь кIант вийр ву, цуьнан цIе Ийса а туьлтур ю ахь. ³² Иза сийлахь хир ву, Цунах Веза Воккхачун кIант эр ду. Везачу Дала Цунна Цуьнан ден Даудан паччахьалла лур ду, ³³ гуттар а ерриг Якьубан тIаьхьенна тIехь куьйгалла деш хир ву Иза, Цуьнан паччахьалла цкьа а кхачор дац!».

³⁴ «Иза муха хир ду, – хаьттира Марема, – со хIинца а йоIстаг ма ю?»

³⁵ Малико жоп делла: «Хьуна тIе Делан Са дуьссур ду, Веза Воккхачун ницкьо дIахьулиййр ю хьо, цундела хьан хиндолу бер Деза хир ду, Цунах Везачу Делан кIант^д а эр ду. ³⁶ Хьан гергара йолчу Элисата а кIант вийр ву, ша ханна йоккха елахь а. Цунах, иза доьзалхо хуьлуш яц бохуш, дуьйцура, ткьа иза ялхалгIа бутт бу доьзалхочух йолу. ³⁷ Деле дан а ца луш хIумма а ма дац!»

³⁸ «Со Делан лай ю, – элира Марема, – ахь ма-бохху, дерриг и хуьлийла соьца». Юха малик дIадахара иза йолчуьра.

Марем Элисат йолчу хьошалгIа йоьду

³⁹ Масех де даьлча, Марем сихонца ЯхIуд-мехкан ламанца йолчу цхьана юьрта яхара. ⁴⁰ Закрин цIа чу а яьлла, Элисате маршалла хаьтира цо. ⁴¹ Элисатна Мареман маршалла хезча, цуьнан кийрара бер тохаделира. Оццу хенахь Элисат Делан Синах юьзира. ⁴² Цо элира чIоггIа: «Зударшна юкьахь декьала ю хьо! Хьан кийрара бер а ду декьала! ⁴³ Соьгара хIун диканиг даьлла теша, сан Элан нана со йолчу ярна? ⁴⁴ Хьан маршалла хезча, сан кийрара бер хазахетта тохаделира. ⁴⁵ Декьала ю Дала бохург кхочушхиларх тешнарг!»

Марема Далла хастам бар

⁴⁶ Тпаккха Марема элира:

«Сан даго кьобалво Веза Эла,

⁴⁷ Цунна со кIелхьарйоккхучу Далла доккхадеш ду иза,

^{1:27} Маттай 1:18. ^{1:31} Маттай 1:21. ^{1:32, 33} Дауд 7:12, 13, 16; ЕшаI-ЯхIу 9:7.

^{1:37} Доладалар 18:14.

- 48 хІунда аьлча Цуьнан лай йолчу сан кІезиг хиларан тидам
бина Цо!
- ХІинца массо а тІаьхьенаша сох декъалниг эр ду,
- 49 хІунда аьлча Нуьцкъалчо суна
сийлахь гІуллакхаш дина дела.
Цуьнан цІе еза ю!
- 50 Цуьнан кьинхетам тІаьхьенашкара тІаьхьенашка
Цунах кхоьручарах бу!
- 51 Шен нуьцкъалчу куьйгаца Цо сийлахь гІуллакхаш
кхочушдина,
Цо, баржийна, дІасабаьхна шайн дегнашкахь
курабевларш,
- 52 паччахьаш шайн гІанташкара биссийна,
ткъа миска нах Цо айина.
- 53 Цо мецанаш дикачу кхачанах бузийна,
хьалдерш хІума ца луш дІабахийтина.
54-55 Цо гІо дина шен ялхочунна, Исраилан халкъана.
Цуьнан дагахь дара ИбраХимна а,
цуьнан тІаьхьенна а гуттаренна а кьинхетам бан,
вайн дайшка Цо ма-аллара».
- 56 Марем, кхаа баттахь гергга Элисат йолчохь хьошалгІахь а Гийна,
цІа еара.

Яхьья дуьнен чу валар

57 Хан тІекхаьчча, Элисата кІант вира. 58 Лулахой а, гергарнаш а, ла а дугІуш, Везачу Эло цунна и дика болх барна, Элисатца цхьаьна хазахеташ, баккхийбеш бара. 59 БорхІалгІачу дийнахь кІант хадо баьккинарш цуьнан цІе шен ден санна Закри тилла дагахь бара. 60 Амма нанас элира: «ХІан-хІа! Цунах Яхьья эр ду».

61 Цуьнга элира: «И цІе йолуш шун гергара цхьа а ма вац!» 62 Цара куьйга эшарца дега хаьттира, цунна кІентан цІе хІун тилла лаьа аьлла.

63 Закрис, цхьа жима у а дехна, массо цец а воккхуш, яздира: «Цуьнан цІе Яхьья ю». 64 Оцу сохьга цуьнан мотт паргІат а баьлла, цуьнга Дела хестош хабар дийцаделира. 65 Лулахой ларамах буьзира. Хиллачух лаьцна массанхьа а ламанца болчу ЯхІуд-махкахь дуьйцуш дара. 66 Массо а, и хезнарш, шайн дагахь а, вовшийн а хоьттуш бара: «Воккха хилча мила хир ву теша и кІант?» – бохуш. ХІунда аьлча Везачу Элан ницкъ бара Яхььяца.

Закрис Делера болу хаам бар

67 Цуьнан да Закри, Делан Синах а вуьзна, Делера болу хаам бан во-
лавелира:

68 «Декъала хуьлда Эла, Исраилан халкъан Дела,
ван а веана, Шен халкъ безачу мехах паргIатдаьккхина.
69 Шен ялхочун Даудан тIаьхьенах волу нуьцкъала стаг
вайитина Цо вай кIелхьардаха,
70 Ша гуттар хьалха Шен безачу пайхамаршкахула ма-баххара.
71 Цо кIелхьардохуш ду вай вешан мостагIех а,
вай цадезачеран куьйгех а.
72 Цо вайн дайх кьинхетам а бина,
Шен бега барг дагахь латта а бина –
73 вайн дега ИбрахIиме йина чIагIо.
Дала ИбрахIиме ваIда^д дина,
74 вай мостагIех кIелхьардохур ду аьлла,
цхьаннах а ца кхоьруш, вайга Шена гIуллакх дайтархьама,
75 дуьненахь йоккху хан
Цунна хьалха цIена а, дика а яккхийтархьама.

76 Ткъа хьох, сан жиманиг, Веза Воккхачун пайхамар эр ду,
хIунда аьлча хьо Везачу Элана хьалха вогIуш хир ву,
Цунна некъ кечбеш,
77 Цуьнан халкъана церан кIелхьардовлар^д
кьиношна гечдарца дуйла хоуьйтуш.
78 Вайн Делера болу кIорга безам бахъана долуш,
лакхара йолу серло санна Верг вай долчу вогIур ву,
79 Иожаллин боданехь Iаш берш серлабахархьама а,
машаран новкъа вайн когаш бахархьама а».

80 Жима бер доккха хуьлуш а, синан доьналлица чIагIлуш а дара.
Иза акхачу, адам кIезиг долчу меттехь Iаш дара, Исраилан халкъана
гIуллакх даллал ша хиллалц.

Ийса дуьнен чу валар

(Маттай 1:18-25)

2 ¹ Оцу деношкахь Август цIе йолчу паччахьера ома делира,
Рим-пачхьалкхера массо а адам дIаязде аьлла. ² Сири-махкахь
Куьрна-мехкан куьйгалхо волчу хенахь, адамиин дуьххьарлера дIаяз-
дар дара иза. ³ Цундела хIора а ша схьаваьллачу гIала вахара дIаязвала.

⁴ Юсуп а вахара Галилайн махкарчу Назарт-гГалара ЯхИуд-махка Дауд-паччахь винчу Байтлахам-гГала, хИунда аьлча иза Даудан цИийнах схьаваьлла вара. ⁵ Иза, доьзалхочух йолу а, шеца захало дийцина йолу а Марем а эцна, дIаязвала вьдуш вара. ⁶ Уьш Байтлахамехь болуш доьзалхо дуьнен чу волу хан тIекхечира. ⁷ Марема кIант вира, шен дуьхьарлера доьзалхо. Цо иза, дIа а хьарчийна, шашь чохь долчу божалан хьавьди чу виллира, хИунда аьлча царна хьешан цIа чохь меттигаш ца кхьачнера.

Иуй а, маликаш а

⁸ Оцу махкахь араьхь буйсанна шайн жаш лардеш Иуй бара. ⁹ ЦIеххьана царна хьалха Везачу Элан малик хIоьттира, Везачу Элера долчу нуьраца уьш серла а бохуш. ЧIогIа кхерабелира Иуй. ¹⁰ Малико элира цаьрга: «Кхера ма лолаш! Со шуйга массо а адам даккхийден долу хаза кхавь^д бахьаш деана! ¹¹ Тахана Даудан гIалахь дуьнен чу ваьлла шу кIелхьардохург^д, Веза Эла волу Дала леррина Кьобалвинарг^д. ¹² ХIара билгало ю шуна: ДIахьарчийна Бер карор ду шуна хьавьди чохь».

¹³ ЦIеххьана маликана улло стигалара вуно доккха маликийн эскар доьссира. Цара, Далла хастамаш а беш, бохура:

¹⁴ «Лакхарчу стигалшкахь Далла хастам бу!

Дуьнен тIехь Дела реза волчу адамашна машар бу!»

¹⁵ Маликаш стигала хьаладевлча, Иуша вовшашка элира: «Байтлахаме а дахана, цигахь хIун хилла хьовса деза вай, вайга Везачу Эло баййтинарг хIун хаам бу».

¹⁶ Уьш цига сихонца бахара. Царна карийра Марем а, Юсуп а, хьавьданахь Иуьллу Бер а. ¹⁷ Бер гиначу цара дийцира, Цунах болу шайга бинчу хаамах лаьцна. ¹⁸ Массо а ладугИуш верг цецваьллера Иуша дийцинчунна. ¹⁹ Ткьа Марема дерриг а хезнарг шен даг чохь латтадора. ²⁰ Иуй юхабирзира, Далла хастам а беш, хИунда аьлча царна хезнарг а, гинарг а малико цаьрга ма-аллара хиллера.

Иийса Далла хьалха хIоттар

²¹ БорхIалгIачу дийнахь кIант хадо везаш вара. Цуьнан цIе Иийса тиллира. И цIе цунна малико, иза ненан кийра а вале, тилина яра.

²² Муса-пайхамаран товрат-хьехамаш тIехь яздина ма-хиллара, церан цIена хуьлу Iадатан хан тIекхавьчча, Марем а, Юсуп а, Иийса а эцна, Ярушалайме деара Иза Везачу Элана хьалха хIотто. ²³ ХИунда аьлча Везачу Эло товрат тIехь тIе-ма-диллара: «Муьлхха а дуьхьарлера боьрша бер Везачу Элана лерина хила деза». ²⁴ Цул сов, ши

^{2:21} а: Iамальяр 12:3; ⁶: Лака 1:31. ^{2:23} Арадаккхар 13:2, 12. ^{2:22-24} Iамальяр 12:6-8.

кьоркхокха я ши кхокха, бен а бейтина, саҠа даккха дезара, Везачу Эло товратехь ма-аллара.

²⁵ Цу хенахь Ярушалаймехь ШамҠа це йолуш цхьа стаг вара. Иза чҠоҠа Делак хохьруш а, дика лелаш а, Исраилан халкъана синтем хиларе сатуьйсусуш а стаг вара. Делан Са а дара цуьнца. ²⁶ Цунна Делан Синера хаам бара, Везачу Эло леррина Кьобалвинарг галлалц, иза лийр вац аьлла. ²⁷ Делан Сино валийра иза Делан цҠийнан керта. Мареммий, Юсуппий, жима Ийсай цига баьхкича, Ийсана тҠехь, Дала товратахь тҠе-ма-диллара, гуллакх дан, ²⁸ ШамҠас, Ийса куйьгаш тҠе схьа а эцна, Далла хастам а беш, элира:

²⁹ «ХҠинца, Айхьа ма-аллара, садалар атта долуш,

Хьайн лай волу со дахецахьа, Хьалдолу Эла,

³⁰ хҠунда аьлча сан бҠаьргашна гира адамаш кҠелхьардоху дерг,

³¹ Ахь массо а халкъашна хьалха кечдина долу.

³² Иза кхечу кьаьмнашна Дела гучуваккхаран серло а ю,

Хьан Исраилан халкъан сий а ду!»

³³ Дай-наний чҠоҠа цецдаьллера шайн кҠантах лаьцна ШамҠас дийцинчух. ³⁴ ШамҠас Деле дийхира, уьш кьобалбе аьлла. Беран нене Мареме цо элира:

«ХҠара бер Дала кьобалдина ду,

Исраилан халкъана юкьара дукхахберш

хҠаллакхилархьама а, кҠелхьарбахархьама а.

ХҠара Бер Дала елла билгало хир ю,

амма Кхунна резабоцурш а хир бу.

³⁵ Иштта, дукхачу адамийн дагахь дерг гучудер ду.

Амма хьан дог, тур чекхдаьккхича санна, баланехь хир ду».

³⁶ Кхузахь яра Ашаран цҠийнах а йолуш, шегахь Делера хаам болуш йолу Пануалан йоҠ Иайнаь. Иза вуно кьаньелла яра. Майрачуьнца ворхҠ шо бен цхьаьна даьккхина яцара иза. ³⁷ Важа йолу хан йисина Иаш яьккхинера цо. ХҠинца цуьнан дезткье диь шо дара. Иза, Делан цҠийнан кертара дҠа ца йолуш, дийнахь а, буса а Далла марханашца а, доҠанашца а гуллакх деш яра. ³⁸ Оцу хенахь царна тҠеена, цо, Далла баркалла а бохуш, Ярушалайм парҠатъяккхаре сатуьйсучу нахе оцу Берах лаьцна дуьйцура.

³⁹ Юсуп а, Марем а Везачу Эло тҠедиллина гуллакх дина а даьлла, шайн Галилай-махкарчу Назарт-гҠала юхадирзира. ⁴⁰ Ткьа Бер, де дийне мел дели, синца чҠагҠлуш а, хьекьал тҠекхеташ а, кхуьш дара, Делан дика а дара Цуьнца.

Жима Иийса Ярушалаймехь

⁴¹ ХІора шарахь цуьнан да-нана Пасахь* олучу дезачу дийнахь Ярушалайме доьдура. ⁴² Иштта КІентан шийтта шо кхаьчча а, дезчу дийнахь Ярушалайме, лам тІе хъалабевлира уьш, шайн Іедалехь ма-хиллара. ⁴³ Дезде чекхдаьлча, уьш цІа богІуш, Иийса Ярушалаймехь висира. Дений-нанний иза ца хиира. ⁴⁴ Царна моьттура Иза кхечаьрца схъавогІуш ву. Цхъана дийнахь некъ бинчул тІаьхъа, Иза гергарчаьргахь а, бевзачаьргахь а леха буйлабелира уьш. ⁴⁵ Иза ца карийча, Ярушалайме юхабаькхира уьш, Иза лобхуш. ⁴⁶ Кхо де даьлча, карийра царна Иза Делан цІийнан кертахь. Іеламчу нахана юкъахь Іаш вара Иза, цаьрга ладоьгІуш а, хеттарш деш а. ⁴⁷ Массо а ладугІуш берш цецбуйлура Цуьнан кхетамах а, Цо лучу жобпех а. ⁴⁸ Да-нана цецдаьллера, Иза цигахь а гина. Нанас хаяттира Цуьнга: «КІант, хІара хІун ду ахь тхоеца деш дерг? Хъан да а, со а чІогІа сагатдеш, Хьо лобхуш лелаш ма ду».

⁴⁹ «Аш хІунда лобху Со? – хаяттира Цо. – Шуна ца хаьара, Со Сайн Да волчохь хила везаш вуйла?» ⁵⁰ Амма уьш ца кхийтира Цо аьлчачу дешнех.

⁵¹ Иза цаьрца Назарте схъавеара. Цара бохург деш, царна муьтІахь вара Иза. Ткъа нанас дерриг а хилларг шен даг чохь латтадора. ⁵² Иийса воккха хуьлуш а, хьекъалца совволуш а вара. Цунна Дела а, нах а реза бара.

Яхььяс хьехам бар

(Маттай 3:1-12; Марк 1:1-8; Яхьья 1:19-28)

З ¹ Тибар паччахь волу пхийтталгІа шо долчу хенахь, Понти Пулат ЯхІуд-махкахь мехкан куьйгалхо волуш, ХІарод Галилайхь куьйгалхо волуш, цуьнан ваша Пилап и санна Итурейхь а, Трахонехь а куьйгалхо волуш, ткъа Лусан Абали цІе йолчу меттигехь куьйгалхо волуш, ² динан коьрта дай бара Іанна а, Кайба а. Оцу шарахь яьссачу арахь Закрин кІанте Яхььяга Делера хаам хилира. ³ Цул тІаьхъа Яхьья Йордан-хин бердаш тІехь болчу махкахула вогІура. Цо кхайкхам бора нахе: «Далла тІе а дерзий, шашь хих чекхдахийта, Деле шайн къиношна гечдайтархъама», – бохуш. ⁴ Цуьнан хьехамех лаьцна ЕшаІ-ЯхІу-пайхамара яздина:

* ^{2:41} Пасахь – жуьгтийн дезачу денош юкъахь лоруш долу цхьа де ду иза. И де Дала уьш Мисар-махкахь леш болчуьра кІелхьарбахар дагадоуьйту де ду.

^{2:41} Арадаккхар 12:1-27; Карлабаьккхинарг 16:1-8. ^{2:52} Шамьал 2:26; Кицанаш 3:4. ^{3:4-6} ЕшаІ-ЯхІу 40:3-5 (Грекийн).

«Яьссачу аренгахь кхойкхучун аз хезаш ду:
„Везачу Элана некъ кечбе!

Нисде Цунна хьалха некъан тачанаш!

5 ХІора тоґи хьалаюзур ю,
хІора лам а, гу а охьахедар бу.
Харц некъаш нислур ду,
добхнарш шарлур ду.

6 Массарна а гур ду
Дала адамаш кІелхьардахар!“»

7 Хих чекхбахийта баьккинчу нахе Яхььяс бохура: «Шу лаьхьанан кІорнел а ЧІоґа зуламе адамаш ма ду! Хьан бина шуьга, тІедоґучу къематан дийнах кІелхьардовла деза аьлла, хаам? 8 Шу Далла тІедирзина делахь, шайн дахарехь иза гайта. „Тхан да ИбрахІим ву“, – алий, тоам ма бе. Ас боху шуьга, Делан таро ю оцу Іохкучу тІулгех а ИбрахІимна тІаьхье ян. 9 Орамашна тІехула диг хьалаайина ду: хІора шена тІе пайден болу стом ца латтош долу дитт, хада а дой, цІера юккъе кхуссу».

10 «Ткъа хІун де оха?» – бохуш хойттура наха.

11 Яхььяс жоп лора: «Шен ши коч йолчо цхьа а йоцучунна цхьаь дІало, шен яа хІума йолчо изза де».

12 Ял йоккхуш берш а боґура шаьш хих чекхбахийта. «Устаз! – хойттура цара, – оха хІун дан деза?»

13 «Нахера совнаха ял ма яккха», – бохура цо царга.

14 ТІемалоша хьаттира цуьнга: «Оха хІун дан деза?»

Яхььяс жоп делира: «Нуьцкъах нахера хІуманаш схьа ма яха, бехке воцург бехке ма ве, шайн алапах тоам бе».

15 Адам цхьана хІумане сатуьйсуш Іара, массеран дагахь дара: «Дала леррина Къобалвинарг^д вуй теша Яхьья?» 16 Яхььяс бохура царга массаьрга а: «Ас шу хих чекхдоху, амма сол нуьцкъалниг воґур ву шуна, со Цуьнан мачийн бахтарш дІадаста а хьакъ вац. Цо Делан Синах дузор а ду, цІерца а дахчор ду шу. 17 Цуьнан карахь кІа ору баьхьа бу, хьаьттахь долу кІа, цІан а дина, цІа чу схьагулдархьама. Ткъа кегаш цкъа а дІайовш йоцучу цІера юкъахь ягор ю Цо».

18 Оцу дешнашца а, кхин дуккха а кхидолчу тІедожоршца а халкъе хазачу кхоах лаьцна хаамаш бора Яхььяс. 19 Цу хенахь Яхььяс бехке вира махкана тІехь куьйгалла деш волу ХІарод, шен вешин зуда ХІародад ялийна аьлла а, кхин а цуьнгара даьлла зуламаш бахьанехь а. 20 ХІарода шегара девлладу зуламашна тІе кхин цхьаь а туйхира: цо Яхьья чувовллира.

3:7 Маттай 12:34; 23:33. 3:8 Яхьья 8:33. 3:9 Маттай 7:19. 3:12 Лака 7:29. 3:19, 20 Маттай 14:3, 4; Марк 6:17, 18.

*Ийса хих чекхваккхар**(Маттай 3:13-17; Марк 1:9-11)*

²¹ Схъавеанарг массо а хих чекхвоккхуш, Ийса а ваьккхира. Иза до-
 Ia дан хЮьттира – стигал еллаелира. ²² Ийсана тIе Делан Са доьссира
 кхокханан суьртехь. Стигалара аз хезира: «Хьо ву Сан хьоме КIант!
 Хьобца бу Сан лаам!»

*Ийсан дай**(Маттай 1:1-17)*

²³ Ийсан ткъе итт шо гергга дара, Иза Делах лаьцна хьехамаш бан
 волавелча.

Иза, массарна ма-моттара, Юсупан кIант вара,
 ткъа Юсуп Iелин кIант вара,

²⁴ Iела Маттатан вара,

Маттат Левин вара,

Леви Мелхин,

Мелхи Яннайн,

Яннай Юсупан,

²⁵ Юсуп Маттит-ЯхIун,

Маттит-ЯхIу Амосан,

Амос Нахьуман,

Нахьум Элсин,

Элси НагIайн,

²⁶ НагIай Махьатан,

Махьат Маттит-ЯхIун,

Маттит-ЯхIу ШамIин,

ШамIа Юсахан,

Юсах Йовдин,

²⁷ Йовди Йохьанан,

Йохьан Решан,

Реша Зурбабелан,

Зурбабел Шалтаалан,

Шалтаал Неран,

²⁸ Нера Мелхин,

Мелхи Адин,

Ади Къосаман,

Къосам Iелмадин,

^{3:22} Доладалар 22:2; Забур 2:7; ЕшаI-ЯхIу 42:1; Маттай 3:17; Марк 1:11; Лака 9:35.

Иелмади Гаьран,
²⁹ Гаьр Юшаган,
Юшаг Элигазаран,
Элигазар Йораман,
Йорам Маттаган,
Маттаг Левин,
³⁰ Леви Шимган,
Шимга Яхгудан,
Яхгуд Юсупан,
Юсуп Йонаман,
Йонам Эльякъиман,
³¹ Эльякъим Мелин,
Мели Минадин,
Минади Маттетан,
Маттет Натин,
Ната Даудан,
³² Дауд Юшаян,
Юшай Габадин,
Габади Богазан,
Богаз Салманан,
Салман Нахшонан,
³³ Нахшон Гамминадабан,
Гамминадаб Адманан,
Адман Раман,
Рам Хьацранин,
Хьацрани Парасан,
Парас Яхгудан,
³⁴ Яхгуд Якъубан,
Якъуб Исхакхан,
Исхакх Ибрагиман,
Ибрагим Гахьиран,
Гахьир Нахьиран,
³⁵ Нахьир Сераган,
Сераг Рахун,
Рахун Палаган,
Палаг Гебаран,
Гебар Селахан,
³⁶ Селахъ Къаиман,
Къаим Арпахшадан,
Арпахшад Шимин,
Шима Нохьин,

Нохъа ЛемакІан,
³⁷ ЛемакІ Матушалахъан,
 Матушалахъ ХІанохан,
 ХІанох Ярадан,
 Ярад Махъаллалан,
 Махъаллал Къаиман,
³⁸ Къаим Эношан,
 Энош ШатІин,
 ШатІа Адаман,
 ткъа Адам — Делан кІант^д вара.

Іийса зер

(Маттай 4:1-11; Марк 1:12, 13)

4 ¹ Делан Синах вуьззина веара Іийса Йордан-хи тІера. Делан Сино Иза яьссачу метте дІавигира. ² Цо шовзткъа де-буьйса даьккхира цу меттехъ. Оцу шовзткъа дийнахъ-бусий Иза волчохъ иблис^д дара, ХІара зуьйш. Ерриг и хан йоккхуш Іийсас хІума ца йиънера. Эхар а мацвеллера Иза.

³ Иблисо элира Цуьнга: «Хъо Делан КІант^д велахъ, хІокху тІулге бепиг хила ала».

⁴ Іийсас жоп делира: «„Адам деккъа цхъана баьпках дехаш дац“, — аьлла, яздина ду».

⁵ Юха, лаккхарчу метте хъала а ваьккхина, бІаьрган негІар тухучу ханна дуьненахъ мел йолу пачхъалкхаш гайтира Цунна иблисо. ⁶ ТІаккха иблисо элира: «Хъуна лур ду ас оцу пачхъалкхашна тІехъ олалла дар а, церан сийлалла а, хІунда аьлча иза дерриг а Дала сайна даларна, сайна луучунна дІадала йиш ю сан. ⁷ И дерриг Хъан хир ду, нагахъ санна Ахъ суна, Далла санна, Ибадат дахъ».

⁸ Амма Іийсас элира: «Яздина ду: „Везачу Далла бен ма де Ибадат, Цунна бен гІуллакх а ма де!“»

⁹ Иблисо Іийса Ярушалайме а вигина, Делан цІийнан тхов буьххье хъалаваьккхира. «Хъо Делан КІант велахъ, — элира иблисо, — кхузара чукхоссало. ¹⁰ Яздина ма ду: „Везачу Эло шен маликашка Хъох лаьцна омра дийр ду, Хъо леррина ларве“, — аьлла. ¹¹ Кхин а яздина ду: „Цара куьйгаш тІехъ дІахъур ву хъо, хъан ког тІулгах а ца тасаболуьйтуш“».

¹² Амма Іийсас цунна жоп делира: «„Хъайн Веза Дела зе ма гІерта“, — аьлла, яздина ду».

¹³ Іийса зийна а даьлла, иблис дІадахара, юха шен аьтто баллалц.

^{4:4} Карлабаьккхинарг 8:3. ^{4:8} Карлабаьккхинарг 6:13. ^{4:10, 11} Забур 90:11, 12.

^{4:12} Карлабаьккхинарг 6:16.

Ийса Галилайхъ хъехамаш бан волало
(Маттай 4:12-17; Марк 1:14, 15)

¹⁴ Ийса, Делан Синан ницкъ Шеца болуш, Галилай-махка юхавеара. Цунах лъацна берриг махкахъ дуйцуш дара. ¹⁵ Церан гуламан цЕношкахъ нахана хъеха волавелира Иза. Массара а хеставора Иза.

Ийса Назарт-гГалахъ тЕе ца оьцу
(Маттай 13:53-58; Марк 6:1-6)

¹⁶ Ша кхиинчу Назарт-Ггала веара Ийса. Далла леринчу шобтан дийнахъ, гуттар а Ша ма-варра, жуьгтийн гуламан цIа^д чу веара Иза, Дала делла Йозанаш деша. ¹⁷ Цунна схъаделира ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро яздина, хъарчийна тептар. И схъа а даьстина, оьшу меттиг схъа а лехна, дIадийшира Цо:

¹⁸ «Везачу Элан Са дагца ду сан,
хIунда аьлча Цо со къобалвина
мискачарна хаза кхъ^д кхайкхо.

Цо со хаам бан ваийтина:
чубоьккинарш паргIат а бохур бу,
бIаьрзечарна серло а лур ю.

Со ваийтина ву Iазапехъ берш мукъабаха,

¹⁹ Везачу Эло Ша нахана дика болх бен йолу хан дIахайта».

²⁰ И дешна а ваьлла, тептар дIа а хъарчийна, цIа чохъ гIуллакх дечу стаге дIаделира Цо. Юха Ийса охъахиира. Чохъ верг массо а Кхуьнга схъахьоьжуш вара. ²¹ Ийсас элира: «Тахана кхочушхилла хIокху тептар тIехъ яздинарг, шуна иза хезачу хенахъ».

²² Массо а, ХIара къобалвеш, цецваьллера Цуьнан багара схъадолучу дикачу дешнех. Наха вовшашка хобттура: «Юсупан кIант ма ву Иза?» – бохуш.

²³ ТIаккха Ийсас элира: «Аша эр ду Соьга, олуш ма-хиллара: „Лор, айхъа-хъайна дарба де“. Цу тIе а доьгIна, аш ала мега: „Тхуна хезнера Къапарнамехъ хилларг. Кхузахъ, Хьо кхиинчу гIалахъ, изза де“, – аьлла». ²⁴ Юха Ийсас тIетьуйхира: «Ма-дарра бакъ ду: ша схъаваьллачу махкахъ пайхамар тIеобцуш ца хилар. ²⁵ Баккъал боху Ас шуьга: Эли-ЯхIу-пайхамаран заманахъ дукха бисина Iаш зударий бара Исраилехъ. Цу хенахъ кхаа шарахъ догIа а ца деана, мацалла хIобттинера берриг а махкахъ. ²⁶ Амма оцу зударшна цхъанна а тIе ца веанера Эли-ЯхIу, цхъаь йоцучунна. Иза ЦIадан-махкара Сарпатера йисина

^{4:18, 19} ЕшаI-ЯхIу 61:1, 2 (Грекийн). ^{4:24} Яхъъя 4:44. ^{4:25} Сулим 17:1. ^{4:26} Сулим 17:8-16.

Иаш йолу зуда яра. ²⁷ Дуккха а дІа ца йобрзу чкѳуран цамгар^д йолуш нах бара Израилехъ ЭлишаІ-пайхамар волчу хенахъ. Амма оцу нахах даІнех цѳа сирийхо НаІаман воцург цѳа а цІан ца велира».

²⁸ И дешнаш хезча, оцу цІа чохъ волу массо а, обґазвахана, ²⁹ хъала-иккхира. Цара Іийса гІали чуѳра араваьккхира. И гІала тІехъ лаьтгачу лома йистте сѳа а валийна, Иза Іинна чукхосса гІерташ бара уш. ³⁰ Амма Іийса, нахана юккѳехула а ваьлла, Шен некѳахула дІавахара.

Жинаша хьийзош волу стаг

(Марк 1:21-28)

³¹ Галилай-махкарчу Кѳапарнам цІе йолчу гІала веара Іийса. Далла леринчу шобтан дийнахъ нахана хѳехамаш бора Цо. ³² Массо а, цецволий, Цо дечу кѳамеле ладобґІуш Іара, хІунда аьлча шатайпа ницкѳ болуш дара Цуьнан кѳамел. ³³ Гуламан цІа чохъ жинаша талхийна цѳа стаг вара. Оцу стага мохъ хѳаьккхира: ³⁴ «ХІей, Хъан хІун гІуллакх ду тхобца, Назартара Іийса? Тхо хІаллакдан веана Хьо? Суна хаѳа Хьо мила ву – Делан Везаниг!» – бохуш.

³⁵ Іийсас омра дира жине: «ДІасаца! Цунна чуѳра арадала!» – аьлла. Цу нахана юккѳехъ и стаг охѳа а тоѳхна, цунна чуѳра жин араделира, цу стагана зен а ца деш.

³⁶ Массо а наха, чІогІа цецбевлла, вовшашка хоьттура: «И хІун хѳехам бу? Жинаш, Цуьнан омре ладугІий, стагана чуѳра арадовлу. Царна тІехъ олалла до Цо», – бохуш. ³⁷ Іийсах лаьцна оцу махкахъ массо а меттхъ дуьйцуш дара.

Іийсас дукха адам тодо

(Маттай 8:14-17; Марк 1:29-34)

³⁸ Іийса, гуламан цІа чуѳра ара а ваьлла, ШамІа волчу цІа вахара. ШамІин стуннана дагар долуш Іуьллуш яра. Іийсага цунна дарба де аьлла, дехнера. ³⁹ Оцу зудчунна тІехула а хІоьттина, дагаре дегІах дІакѳаста аьлла, омра дира Цо. Дагар дІаделира, и зуда, хъала а гІаьттина, кхарна хьошалла дан йолаелира.

⁴⁰ Сарахъ, малх чубузучу хенахъ, цомгуш болу массо а нах балийна Іийсана тІе. Царна хІоранна тІе куьйгаш а дохкуш, дарба дира Цо. ⁴¹ Дукхахдолчу адамех жинаш дІакѳаьстира: «Хьо Делан КІант ву!» – бохуш, маьхъарий а детташ. Іийсас царна иза ала ца магадора, хІунда аьлча царна хаѳара Иза, Дала леррина Къобалвинарг^д вуйла.

*Иийсас ЯхIуд-махкахь хъехамаш бо**(Марк 1:35-39)*

⁴² ШолгIачу дийнахь, Iуьйранна, цхьа а адам доцучу метте вахара Иза. Амма нах Иза леха хIиттира, ткъа И волчу а баьхкина, уьш Иза сацо гIерташ бара, шашь долчуьра дIацавахар а доьхуш. ⁴³ Амма Иийсас элира: «Делан Олаллех лаьцна хаза кхаь баржош, кхечу меттигашка а кхача везаш ву Со, хIунда аьлча Со оцу балхана вайитина ву».

⁴⁴ ЯхIуд-махкахь тайп-тайпанчу меттигашка а вьодуш, гуламан цIеношкахь нахана хъехамаш бора Цо.

*Иийсан дуьххьарлера мурдаш**(Маттай 4:18-22; Марк 1:16-20)*

5 ¹ Цкъа Гансарт цIе йолчу Iомана йистехь лаьтгаш вара Иийса. Дукха адам дара Цунна гонах гулделла, тIе теIаш, Делера долчу даше ладогIархьама. ² Иийсана берда тIехь ши жима хинкема гира. Царна чуьра охьабиссина чIерийлецархой шайн бойнаш цIанъеш бара. ³ ТIаккха тIевахана цхьана хинан кеманан дега, ШамIе, Ша берда йистера кеман тIехь жимма дIавига элира Цо. Юха оцу кеманна чу а хиина, нахана хъехам бан волавелира Иза.

⁴ Шен къамел чекхдаьлча, Цо ШамIе элира: «Хи кIорга долччига дIадахийта кема! Цигахь шайн бойнаш чутаса, чIерий лецархьама!»

⁵ ШамIас жоп делира: «Лоруш волу Устаз! Буййсанна сахиллалц болх бина оха сийсара, амма хIумма а ца лаьцна. Делахь а, Ах аларна, бой чу-м тосур ю ас». ⁶ Бойнаш чутесча, цара вуно дукха чIерий лийцира. И бойнаш этIал чIогIа дукха чIерий дара царна чохь. ⁷ ШамIагIара кхечу кеманна тIехь болу шайн накъостий, куьг а ластийна, схьакхайкхира. Уьш схьабайккича, шина а кеманна тIе чIерий хьаладехира цара. И чIерий дукха долуш, хинан кеманаш бухадахал чIогIа дуьзина дара. ⁸ ШамIа-Кипас, и ган а гина, Иийсан когашка а вьожна, дехар дира: «Эла! ДIагIохьа кхузара, къинош летийна стаг ву-кх со!»

⁹ И лецна чIерий гина, ШамIа а, цуьнан накъостий а чIогIа цецбевлла бара. ¹⁰ Иштта цецвалла вара Зевадин ши кIант, Якъуб а, Яхьья а – ШамIин накъостий. Иийсас элира ШамIе: «Кхера ца оьшу! Хинца дуьйна адамиин синош лецархо хир ву хьо».

¹¹ Кеманаш берда тIе хьала а даьхна, шадерг цигахь а дитина, Иийсана тIаьхьахIиттина дIабахара уьш.

Иийсас дIа ца йоьрзу чкЪуран цамгар йолу стаг тово
(Маттай 8:1-4; Марк 1:40-45)

¹² Цкъа цхъана гIалахъ вара Иийса. Оцу гIалахъ вехаш вара цхъа стаг, дIа ца йоьрзу йолу чкЪуран цамгар^д йолуш. Иийса шена гича, Цунна хьалха гора вожна, дийхира оцу стага: «Эла! Хъайна лиъча, со товийр вара-кх Ахъа», — аьлла.

¹³ ДIакховдийна, цунах дIа а Юьгтина, Иийсас элира: «Суна лаъа хьо товала! ЦIанло!» Оцу сохьта цу стеган дегI цIанделира. ¹⁴ Юха Иийсас элира цуьнга: «Кхунах лаций цхъаьнгге хIумма а ма дийцалахъ. Ткъа хIинца ваха а гIой, хьо динан дега гайта. Муса-пайхамаро тIе-ма-дил-лара, Далла лерина сагIанаш даха. Хьо товаларан тоьшаллина хир ду иза нахана хьалха».

¹⁵ Амма Иийсах лаьцна хабар шуьйра даьржаш дара массо а меттеху-ла. Цунна тIе дукха адам догIура: Цуьнга ладогIа а, дарбанаш дайта а. ¹⁶ Ткъа Иийса кест-кеста адам дощучу метте дIа а воедий, Деле доIанаш деш Iара.

Иийсас дегIан дола ца далуш волу стаг тово
(Маттай 9:1-8; Марк 2:1-12)

¹⁷ Цкъа Иийса нахана хьобхуш волчу хенахъ, И волчу цIа чохъ динан куьйгалхой бара. Царах цхъаберш парушхой^д бара, вуьш Iелам нах бара. Уьш Галилай-мехкан а, ЯхIуд-мехкан а мел йолчу гIаланашкара а, Ярушалаймера а баьхкинера. Нахана дарбанаш лелорхъама, Иийсаца Везачу Элан ницкъ бара. ¹⁸ ДегIан меженаш лела а ца луш, меттахъ Iуьллуш волу цомгуш стаг валош цхъа нах баьхкира. ЦIа чу а ваьхъна, иза Иийсана хьалха вилла гIерташ бара уьш. ¹⁹ Амма цIенна гонахъа дукха нах хиларна, иза чувохьийла а ца хилла, и цомгуш стаг а эцна, тхов тIе хъала а бевлла, нийса болчу цу тховх Iуьрг а даьккхина, цIа чу биссира уьш. Цомгуш верг шен мотт-гIайбица нахана юккъе а веана, Иийсана хьалха охьавиллира цара. ²⁰ Церан Шех тешар а гина, Иийсас элира: «ДоттагIа! Хъан кьиношна гечдина», — аьлла.

²¹ ТIаккха Iелам наха а, парушхоша а шайн дагахъ бохура: «И ма Iеса кьамел ду Цо деш дерг. Иза мила ву? Кьиношна гечдан хьенан ба-къо ю, цхъа Дела воцучун?»

²² Амма Иийсас, церан дог-ойла хууш, элира: «Иштта ойланаш хIун-да йо аш? ²³ ХIун ду атта ала: „Хъан кьиношна гечдина“, я „Хъала а гIаттий, дIагIо“? ²⁴ Амма Суна лаъа шуна хайта Адамийн КIентан дуьнен чохъ кьиношна гечдан олалла дуйла», — аьлла, цомгуш волчу

^{5:14} Iамальяр 14:1-32.

стаге Цо элира: «Ас боху хьобга, хьала а гIаттий, хьайн мотт-гIайба схьа а эций, цIа гIуо!»

²⁵ Оцу сохьта и цомгуш верг, хьала а гIаьттина, шен мотт-гIайба схьа а эчна, цIа вахара, Далла хастамаш а беш. ²⁶ Чохь берш инзар-бевллера. Деле болчу ларамах дегнаш дуьзна, цара бохура: «Вайна та-хана гинарг инзаре тамашийна хIума ду!»

Левига тIекхайкхар
(Маттай 9:9-13; Марк 2:13-17)

²⁷ Цул тIаьхьа, ара а ваьлла, схьавогIуш, ял йоккхуш волу, Леви цIе йолу цхьа стаг гира Иийсана. Леви ял схьагульеш болчеран бун чохь Iаш вара. Иийсас элира цуьнга: «Суна тIаьххье схьавола!» ²⁸ Леви, дер-риг охьа а тесна, Иийсана тIаьххье дIавахара.

²⁹ Левис шен цIахь Иийсана доккха той хIоттийра. Дукха адам дара цигахь. Ял йоккхуш берш а, кхин нах а бара цаьрца хIума юуш. ³⁰ Парушхоша а, Iеламчу наха а, резабочуш, Иийсан мурдашка бохура: «И муха мегар ду? Ял йоккхуш болчу а, кьинош летийна болчу а нахаца дууш, молуш ма ду шу?»

³¹ Царна жоп луш, Иийсас элира: «Могуш болчарна лор оьшуш вац, цомгуш болчарний бен. ³² Бакъахьара лелачаьрга кхайкхам бан ца ве-ана Со, кьинош летийначаьрга метта а дуьйлий, Далла тIедерза ала веана».

Марха кхабарх лаьцна
(Маттай 9:14-17; Марк 2:18-22)

³³ Юха цара элира Иийсага: «Яхььян мурдаш кест-кеста марха^д кхо-буш а, ламаз деш а бу, иштта бу парухойн мурдаш а, ткъа Хьан мур-даш дууш а, молуш а бу».

³⁴ Иийсас царна жоп делира: «Масала, зуда ялийна меттиг хилча, зу-да ялош волчун накъостий, и стаг шайна юкьахь мел ву, марха кхобур дуй, шашь гIайгIане хилар гойтуш? ³⁵ Цхьа хан а еана, и зуда ялийнарг дIавигча, тIаккха даарх, маларх херабевлла, сингаттаме хир бу уьш».

³⁶ Юха Иийсас царна цхьа хьекъале дустар далийра: «Цхьаммо а ши-рачу духар тIе, керлачу тIера схьа а яьккхина, йома латор яц, хIунда аьлча керла духар а дохор ду, ширачу духар тIехь керла йома товр яц. ³⁷ Цхьаммо а керла чагIар ширачу пIаьлдиг^д чу ца дутту, хIунда аьлча и пIаьлдиг а бетIар бу, чагIар а Iенар ду. ³⁸ Керла чагIар керлачу пIаьл-диг чу дотта деза. ³⁹ Цхьаммо а шира чагIар а мелла, юха керланиг мер дац, хIунда аьлча цо эр ду: „Шираниг гIолехь ду“».

СадоГучу шобтан дийнахь буюртигаш схьадахар
(Маттай 12:1-8; Марк 2:23-28)

Б¹ Цкъа шобтан дийнахь кIа дийначу арахула схьавоГуш вара Иийса. Цуьнан мурдаш, кIен кенаш схьа а дохуш, хьекха а деш, буюртигаш дууш бара. ² И гиначу цхьаболчу парушхоша элира: «И хIун ду аш деш дерг? Дала кхоьллинчу шобтан садоГучу дийнахь дан мегаш доцу гIуллакх хIунда до аша?»

³ Иийсас царна жоп делира: «Аша ца дешна Дауд-паччахьо ша а, шен накъостий а мацбелча, динчух лаьцна? ⁴ Иза Делан цIа^д чу а веана, Далла кьобалдина долу бепиг схьа а эцна, ша а диина цо, шеца болчу накъосташна а делла. Ткъа и бепиг динан дайшна бен даа мегаш ца хилла».

⁵ КхидIа а Иийсас элира: «Адамийн КIант^д Дала кхоьллинчу шобтан денна тIехь а Эла ву».

Иийсас куьг заьIап долу стаг тово
(Маттай 12:9-14; Марк 3:1-6)

⁶ Цкъа кхечу шобтан дийнахь, гуламан цIа^д чу а веана, нахана хьехам беш вара Иийса. Цигахь аьтту куьг заьIап долуш цхьа стаг вара. ⁷ Парушхой^д а, Iелам нах а чIогIа Иийса тергалвеш бара, Далла леринчу шобтан дийнахь Цо дарба до я ца до хьобжуш, юха Иза бехке вархьама. ⁸ Иийсана церан дагахь дерг хаьара. Цо элира куьг заьIап долчу стаге: «Хьала а гIаттий, массарна хьалха дIахIотта». Важа, хьалха а ваьлла, дIахIоттира. ⁹ TIаккха Иийсас элира цаьрга: «Ас хьотту шуьга: хIун боху бакъоно, Далла леринчу шобтан дийнахь я дика, я вон хIун дан мегаш ду? Стеган дахар кIелхьардаккха я иза хIаллакдан?» ¹⁰ TIаккха массаьрга а хьаьжна, цхьа а вист ца хилча, Цо элира куьг заьIап долчу стаге: «Схьакховдаде хьайн куьг!» Вукхо куьг схьакховдийра — иза тоделира.

¹¹ Парушхой а, Iелам нах а, оьгIазлонна кхехка а кхехкаш, шайна юкьахь къамелаш деш бара, Иийсана хIун дийр дара бохуш.

Шийтта векал харжар
(Маттай 10:1-4; Марк 3:13-19)

¹² Ишттачу цхьана дийнахь лам тIе хьалавелира Иийса Деле доIа дан. Ерриг буйса яьккхира Цо Деле доIанаш деш. ¹³ ШолгIачу дийнахь Цо, Шен мурдаш схьа а кхайкхина, царна юкьара шийтта хаьржира. Царах Цо векалш^д элира. Уьш бара: ¹⁴ ШамIа, шех тIаьхьа

^{6:1} Карлабаьккхинарг 23:25. ^{6:3,} ⁴ Шамъал 21:1-6.

Ийсас Кипа аьлла цЕ тиллинарг, цуьнан ваша Иандар, Якъуб, Яхья, Пилап, Барталамай, ¹⁵ Маттай, ТПама, ХІалпайн кІант Якъуб, ШамІа, ша тЕлаьцнарг тЕвирззина кхочушдан гІертарг, ¹⁶ Якъубан кІант ЯхІуд, иштта шех ЯхІуд-Искархо олу, тІаьхьа ямартхо хилларг а.

Ийсас дукха нахана хьехам бар а, дарбанаш дар а
(Маттай 4:23-25)

¹⁷ Ийса Шен векалшца, лам тІера чувуссуш, нийсачу меттехь сецира. Цигахь Кхуьнан мурдаш а, кхин дуккха а нах бара ЯхІуд-махкара а, Ярушалаймера а, хІордан йистерачу Цора а, ЦІадан а цЕ йолчу ГІаланашкара. ¹⁸ Уьш Ийсага ладогІа а, шайна дарбанаш дайта а баьхкинера. Харцжинаша хьийзош болчу нахана дарба дира Цо. ¹⁹ ХІора а Ийсах куьг Іотта гІерташ вара, хІунда аьлча Кхунах схьаболучу ницкьо царна дарба дора.

Нахана хьалха лараме хетарг хийцар
(Маттай 5:1-12)

²⁰ Шен мурдашка а хьаьжна, Ийсас элира:

«Дала декъала до шу, кьенаш,
хІунда аьлча Делан Олалла^д тЕ а лаьцна,
Далла уллохь ду шу.

²¹ Дала декъаладо шу, хІинца меца дерш,
хІунда аьлча тЕйогІучу хенахь дуьзна хир ду шу.
Дала декъаладо шу, хІинца доьлхуш дерш,
хІунда аьлча тЕйогІучу хенахь доьлур ду шу.

²² Дала декъаладо шу, нахана шу ца дезачу хенахь, цара шу лобхкучу хенахь, шу сийсаздеш, цЕ бехьечу хенахь, Адамийн КІантах шу тешна дела. ²³ И де тІекхаьчча, халхадийла, самукъане хила, хІунда аьлча йоккха ял хир ю шуна стигалшкахь. Иштта харцо лелош церан дай пайхамаршца а хилла.

²⁴ Амма кьа ду шун, хьолахой,
хІунда аьлча хІинца синтеме ду шу.

²⁵ Кьа ду шун, хІинца дуьзнарш,
хІунда аьлча тЕйогІучу хенахь меца хир ду шу.
Кьа ду шун, хІинца доьлуш дерш,
хІунда аьлча тЕйогІучу хенахь шун бІаьргех хин тачанаш
оьхур ду.

²⁶ Кьа ду шун наха шух лаьцна диканиг олуш хилча, хІунда аьлча иштта харцпайхамарш церан дайша а хестийна».

*Далла хьалха лараме хетарг гайтар**(Маттай 5:38-48; 7:12; 7:1-5)*

²⁷ «Амма шуьга, Соьга ладугIучаьрга, боху Ас: Шайн мостагIий бе-за, шайш ца дезачарна диканиг де, ²⁸ шайна неIалт кхайкхош берш декьалбе, шайна халахетар дечарах лаций доIанаш де. ²⁹ Хьайна цхьана бесни тIе тIара тоьхнехь, важа бесни кIел хIоттае. Нагахь санна цхьаммо хьан тIехулара бедар хьобгара дIаяьккхинехь, цунна дуьхьало ма е бухалара коч хьобгара дIайоккхуш. ³⁰ ХIора доьхуш волчунна цо доьхург дIало. Нагахь санна хьан долахь дерг цхьаммо дIаэцнехь, иза юха ма деха. ³¹ Нахаца, уьш шайца хила ма-лаьара, хила.

³² Нагахь санна шу дезаш берш шуна безча, шуна баркалла ца догIу. Кьинош летийначарна а ма беза шайш безарш. ³³ Нагахь аш шайна дика болх биначарна дика болх бинехь, шуна баркалла ца догIу. Кьинош летийначара а ма до изза. ³⁴ Нагахь санна шайна схьалур дуй хучу нахе бен аш духалург ца лахь, шуна баркалла ца догIу. Кьинош летийначара а ма ло духалург, юха декхар схьаэцархьама. ³⁵ Амма аш кхечу тайпана дан деза: шайн мостагIий бежа, диканиг де, духалург ло, схьадаларе а ца хьобжуш, тIаккха шуна лун йолу ял еза хир ю: шу Вежа Воккхачун бераш хир ду, хIунда аьлча Дела Ша а кьинхетаме ву вочу а, шайна динчу диканна хама ца бечу а нахаца.

³⁶ Кьинхетаме хила, стигалара шайн Да кьинхетаме ма-хиллара».

³⁷ «Цхьанна а кхел ма е, Дала шуна а кхел йийр яц. Цхьа а бехке ма ве, Дала шу а бехке дийр дац. КьинтIерадовла нахана, Дела шуна а кьинтIера вер ву. ³⁸ Нахана оьшург дIало, Дала шуна а лур ду шуна оьшург. Ластийча, дуьзна тIехула оьхучу сахь чохь лур ду шуна догIург. Аша нехан ма-хаддора, Дала шун а хадор бу мах».

*Устаза аьларг кхочушдар**(Маттай 7:16-20; 12:33-35; 7:24-27)*

³⁹ ТIаккха Iийсас иштта цхьа хьекъале дустар далийра царна: «БIаьрзечуьнга БIаьрзениг дIавигалур вуй? И шиь ший а ор чу вужур ма ву. ⁴⁰ Мурд шен устазал лакхара вац. Дешна ваьлча, дIанислур ву иза шен устазе.

⁴¹ Хьайна уллохь волчун БIаьргара чамхалге хIунда хьобжу хьо, хьайн БIаьргара хен а ца гуш? ⁴² Муха эр ду ахь цуьнга: „Ваша, хьайн БIаьргара чамхалг дIаяккхийтахьа соьга“, хьуна хьайн БIаьргара хен гуш ца хилча? Шалхонча! Цкъа хьалха хьайн БIаьргара хен дIа а баккий, хьайн БIаьрса тоделча, тIаккха вешин БIаьргара чамхалг дIаяккха».

^{6:31} Маттай 7:12. ^{6:39} Маттай 15:14. ^{6:40} Маттай 10:24, 25; Яхьъя 13:16; 15:20.

⁴³ «Дикачу дитто вон стоьмаш ца ло, вочу дитто диканаш ца ло
⁴⁴ Дитт шен стоьмашка хьаьжжина девза. Массарна а хаьа, коканийн кулла тІера комарш ца гулий а, хьаьрмак кулла тІера кемсаш ца йохий а. ⁴⁵ Дикачу стеган даг чуьра диканиг долу, вочу стеган даг чуьра вониг долу. Стеган даг тІехь дерг цуьнан матта тІехь а ду».

⁴⁶ «Нагахь санна аш Сох „Эла“ олуш делахь, тІаккха аш Ас бохург дан деза. ⁴⁷ ХІора Со волчу вогІуш верг, Сан дешнашка ладугІуш верг, уьш кхочушдеш верг — Ас гойтур ду шуна, и хьанах тера ву. ⁴⁸ Иза цІа дечу стагах тера ву. Оцу стага, кІоргга ахка а аьккина, тархана тІехь бух боьттина. Хи, хьала а даьлла, оцу цІенна тІе хьаьдча, цо цІа метгах а ца даьккхина, хІунда аьлча иза дика дина долу дела. ⁴⁹ Ткьа важа, Соьга ла а доьгІна, Ас бохург ца динарг — иза лаьтта тІехь, боьттина бух а боцуш, цІа динчух тера ву. Хи, хьала а даьлла, пенаш тІе хьаьдча, и цІа доьхна дІадаьлла, цунах боккха барз бисина».

Римхойн тІемалойн хьаькаман ялхо туовар

(Маттай 8:5-13)

7 ¹ ЛадугІуш болчаьрга деш долу Шен кьамел чекх а даьккхина, Ийса Кьапарнам-гІали чу вахара. ² Цигахь цхьа римхойн эскарера тІемалойн хьаькам вара Іаш. Оцу хьаькаман цунна чІогІа духхавезаш волу ялхо, цомгуш а хилла, вала воллуш Іуьллуш вара. ³ Ийсах лаьцна шена хезча, И волчу жуьгтийн баккхий нах бахийтира цо дехарца, ван а веана, шен ялхо кІелхьарваккхахьара аьлла. ⁴ Баккхий нах, Ийса волчу а баьккина, Цуьнга деха хІиттира: «И хьаькам Ахь гІо дан хьакъ ву. ⁵ Цунна вайн кьам духхадеза. Цо вайна гуламан цІа^д а дина», — аьлла.

⁶ Ийса цаьрца и хьаькам Іаш волчу вахара. ЦІенна хІорш гергакхьячча, хьаькамо шен накьостий дуьхьал бахкийтира Ийсага дІаала: «Эла! Хьайна хало ма е! Со хьакъ вац Хьо сан тхов кІел ван. ⁷ ХІунда аьлча ас со Хьуна дуьхьал ван а хьакъ ца лору. Амма Ахь цхьа дош аьлча, сан ялхо толур вара. ⁸ Иза суна дика хаьа, хІунда аьлча суна тІехь лаьтташ а ву хьаькам. Сан сайн карахь а бу тІемалой. Аса „Валол!“ аьлча, царах муьлхха а ваха везачу дІавоьду. Вукхуьнга „Схьавоьл кхуза!“ аьлча, иза схьавогІу. Сайн ялхочуьнга „Иза де!“ олу, цо и гІуллакх до».

⁹ Оцу дешнашка ла а доьгІна, чІогІа цецваьллачу Ийсас, юха а вирзина, Шена тІаьхьа богІучу нахе элира: «Ас боху шуьга, исраилхошна юкьбахь а ца гина Суна оцу стеган санна Делах тешар».

¹⁰ Хьаькамо бахкийтина нах цІа баьккича, ялхо товелла карийра царна.

Йисина Іачу зудчун кІант денвар

¹¹ Цул тІаьхьа дукха хан ялале Іийса Наин цІе йолчу гІала вахара. Цуьнан мурдаш а, кхин дуккха а нах бахара Цуьнца цига. ¹² Оцу гІалин кевнна йистте кхаьчча, Кхунна духьхал адамиин йоккха тоба кхийтира. Уьш гІали чуьра велла кІант вахьаш богІуш бара. И велларг йисина Іачу зудчун цхьаь бен воцу кІант вара. Оцу зудчуьнца гІалара схьадогІуш дукха адам дара. ¹³ И зуда гина, цунах чІогІа кьахийтира Везачу Элана. Цо элира цуьнга: «Ма елха!» — аьлла. ¹⁴ Юха тІевахана барамах куьг Іоьттира Цо. Барам бахьаш богІу нах севцира. Іийсас элира: «КІант, хьоьга боху Ас: хьалагІатта!» ¹⁵ Велларг, ден а велла, кІегар а хиина, вистхилира. Іийсас иза нене дІавелира.

¹⁶ Массо а Деле болчу ларамах буьзира. Юха Далла хастамаш бан хІиттира уьш. Цхьаболчара бохура: «Веза пайхамар веана вайна юкьа». Вукхара бохура: «Дела веана Шен халкъана гІо дан».

¹⁷ Іийсах лаьцна и хабар берриг ЯхІуд махкахула а, цунна гондахьа болчу мехкашкахула а дІасадаьржира.

*Яхьяс бохкуьиту нах**(Маттай 11:2-19)*

¹⁸ Яхьян мурдаша дийцира цунна Іийсас динчух лаьцна. ¹⁹ Яхьяс, царах шиь схьа а кхайкхина, Веза Эла волчу вахийтира Цуьнга хатта: «Хьо вуй и ван везаш верг, я кхечуьнга хьежа деза тхо?» — аьлла.

²⁰ Вахийтинчу шиммо, Іийса волчу а веана, элира: «Нах хих чекхбохучу Яхьяс дахийтина тхо Хьоьга хатта: „Хьо вуй и ван везаш верг, я кхечуьнга хьежа деза тхо?“ — аьлла».

²¹ Оцу хенахь Іийсас дукха нах тобора халчу цамгарех, вочу жинех, дуккха а бІаьрзечарна бІаьрса а лора. ²² Цо элира ваийтинчу шинга: «Ваха а гІой, Яхьяна дийца кхузахь шаьшшинна гиначух а, хезначух а лаций. БІаьрзечарна бІаьрса ло, астагІнаш нийса дІалела, ца йоьрзуш йолу чкъуран цамгар^а ерш цІанло цу цамгарх, къорачарна хеза, белларш денло, къечарна хаза кхаь^а кхайкхабо. ²³ Декьала ву Сох шек воцург».

²⁴ Яхьяс бахийтина нах дІабахча, Іийса адамиин тобанна Яхьяс лаьцна дийца волавелира: «Шу яьссачу аренга стенга хьовса даханера? Мохо лесточу эрзе хьовса-м ца даханера шу? ²⁵ ХІан-хІа. Ткъа стенга хьажа даханера? Хаза хІума тІеюьйхинчу стаге хьажа дахнера? ХІан-хІа. Исбаьхьа бедарш юьйхина а, дезачу хьолахь болу а нах пачахьан гІаланаш чохь Іаш бу. ²⁶ Ткъа хьаьнга хьовса дахнера шу? Пайхамаре хьовса дахнера? ХІаь, боху Аса шуьга. Яхьяс вукху пайхамарел

^{7:22} а: ЕшаІ-ЯхІу 35:5, 6; б: ЕшаІ-ЯхІу 61:1.

лакхара ву. ²⁷ Цунах лаьцна Делан Йозанаш^д тIехь яздина ду: „Хъа-жал! Ас Хъуна хьалха Сайн геланча воуьйту. Цо Хъуна некъ кечбийр бу!“ ²⁸ Ас боху шуьга: кху дуьнен тIе бевлларна юкъахь Яхъял лакхара стаг вац. Амма Делан Олалла^д тIелаьцначарна юкъахь уггаре а лахарниг а цул лакхара ву.

²⁹ Яхъяга ладугIуш хилла болчу наха, ял йоккхуш болчара а тIехь, Делан лаам тIе а лаьцна, Иза къобал а вина, Яхъяга шайш хих чекх-бахийтира*. ³⁰ Амма парушхошна а, Iеламчу нахана а, Делан лаам тIе а ца лаьцна, Яхъяга шайш хих бахийта ца лиира.

³¹ Хъаьнца буста мегар бу таханлера нах? Хъанах тера бу уьш? ³² Уьш базаран майданахь ловзучу берех тера бу. Цара боху вовшашка:

„Оха шун дуйха шедаг лекхира, ткъа шу халха а ца девлира!

Оха шуна гIийла эшарш лекхира, ткъа шу гIайгIане а ца хилира!“

³³ Хих нах чекхбоху Яхъя вeara. Цо бепиг ца дуура, чагIар ца молура. Аш цунах лаьцна олура: „Иза жинаша хьийзош волу стаг ву“.

³⁴ Цул тIаьхьа Адамийн КIант^д вeara. Цо яа а йоура, мала а молура. Аш Цунах: „Хъовсал цу адаме! И юуш ву, молуш ву, ял йоккхучийн а, къинош летийначийн а доттагIа ву“, — олура. ³⁵ Амма Делера долу хьекъал бакъдо и схъаэцначу берриг а наха.

Шен къиношна гечдайтина зуда.

³⁶ Цхъана парушхочо ша волчу шуьне кхайкхира Ийсага. Ийса, и парушхо волчу а вахана, хIума юучу меттехь дIатаьIна, агIорваьлла Iара. ³⁷ Оцу гIалахь вон цIе йоккхуш, цхъа зуда яра, дукха къинош долуш. Ийса парушхо волчохь хьошалгIахь ву аьлла хезча, цига еара иза, мехалчу кхаби чохь хаза хьожа йогIуш долу, дегIан меженашна хьокху даьтта а дахьаш. ³⁸ Ийсана тIехьа, когашка дIа а хIоьттина, йоьлхуш, бIаьрхиш Цуьнан когаш тIе а Iенош, юха шен ехачу месашца уьш дIа а дохуш, Цуьнан когаш бакъа а беш, царах барташ бохура, царна тIе хаза хьожа йогIу даьтта дуьттура цо. ³⁹ И гина, Ийса хьошалгIа кхайкхинчу парушхочо шен дагахь ойла йира: «Нагахь санна и стаг пайхамар велахь, Цунна хьалхе дуйна хиьна хир ду-кх, Шех куьйгаш Iуьтуш йолу зуда къинош летийна юйла».

⁴⁰ Юха Ийсас элира цуьнга: «ШамIа, хьобга цхъа хIума ала лаьа Суна».

Вукхо жоп делира: «Алахьа, Устаз!» — аьлла.

* 7:29, 30 И аяташ тептар яздархочун дешнаш хила мегаш ду. Цунах лаьцна билггал хууш дац.

7:27 Малькаи 3:1. 7:29, 30 Маттай 21:32; Лака 3:12. 7:37, 38 Маттай 26:7; Марк 14:3; Яхъя 12:3.

⁴¹ «Цхъана стеган ши декхархо хилла, – волавелира Ийса. – Цхъапхи бIе дато динари-ахча^д дала дезаш хилла цунна, важа шовзткъе итт. ⁴² Я цхъаннан, я шолгIачун дIадала ахча ца хилла. ТIаккха ахча долчо, цу шинне геч а дина, и ахча дитина. Шина декхархочух ахчанан да алсам хъанна дукхавезар ву аьлла хета хьуна?»

⁴³ ШамIас элира: «Суна схъахетарехь, декхар алсам долуш гечдинчунна алсам везар ву-кх и», – аьлла.

«Нийса боху ахь», – элира Ийсас. ⁴⁴ ТIаккха, зудчуьнгахьа дIа а вирзина, Цо ШамIе элира: «Хьуна гуш юй и зуда? Со хъан чу веача, ахь Суна когаш била хи а ца делира, ткъа цо шен бIаьрхишца Сан когаш башош, шен месашца уьш бакъийра. ⁴⁵ Со хъан чу ваьлча, ахь, Соьга маршалла хоттуш, барт ца баьккхира, ткъа и зуда, Со кхуза веачахъана, Сан когех барташ бохуш ю. ⁴⁶ Ахь Сан коьртах ур-атталла дораха зайтдаьтта а ца хьаькхира, ткъа цо Сан когаш тIе деза, хаза хьожа йогIу даьтта дуйтту. ⁴⁷ Ас боху хьобга: цо оццул боккха безам гайтина, шен къиношна гечдина дела. Ткъа кIезиг гечдинчо кIезиг безам гойту».

⁴⁸ Ийсас цу зудчуьнга элира: «Хъан къиношна гечдина».

⁴⁹ Кхиболу хьеший ойла еш бара: «И мила ву, къиношна а гечдеш?»

⁵⁰ Ийсас цу зудчуьнга кхин а элира: «Хъан тешаро кIелхьярьяьк-кхина хьо. ДIаяло хьайна маьрша».

Ийсана тIаьхьахIуттина богIу зударий

8 ¹ Цул тIаьхьа Ийса гIаланашкахула а, ярташкахула а чекхволура, Делан Олаллех лаьцна хаза кхаь^д кхайкхош. Шен шийтта векал^д вара Цуьнца, ² кхин масех зуда а, Цо жинех а, цамгарех а тойина йолу: шена чурьа ворхI жин схьадаьлла йолу Магдал-юьртара Марем а, ³ ХIародан цIен чохь куьйгалла деш волчу Хьозан зуда Яхьани а, Шушан а, кхин дуккха а берш. Оцу зударша шайн хьола тIера дакъа луш гIо дора Ийсана.

Ахархочух лаьцна хьекъале дустар

(Маттай 13:1-9; Марк 4:1-9)

⁴ Ийса волчу дукха нах тIеобхура маьI-маьIпера. Цо царна цхьа хьекъале дустар далийра:

⁵ «Цхьа ахархо шен кха тIе хIу таса араваьлла. Цо хIу тосучу хенахь цхьадолу буьртигаш некъан йистехула охьаэгна хилла. Схьадаьккинчу олхазарша уьш дIадиьна. ⁶ Кхидолу буьртигаш тIулгаш долчу лаьтта тIе ийгира. Церан зIийдигаш гучуевлча, уьш якъаелира, хи а ца

8:2, ³ Маттай 27:55, 56; Марк 15:40, 41; Лака 23:49.

тоъйна. ⁷ Кхидерш коканийн коьллаш юкъя ийгира, амма коьллаша, юкь а елла, хІун зІийдигаш къайлаехира. ⁸ Ткъа важа долу хІу дика латта долчохъ нисделира. Хъала а девлла, дІадийначул бІозза сов ялта делира цара».

И дийцар чехк а даьккхина, Ийсас чІогІа элира: «Лергаш долчунна хІара хезийла!»

Дустаран маъІна довзийтар
(Маттай 13:10-17; Марк 4:10-12)

⁹ Цуьнан мурдаша хаьттира Цуьнга, хІун маъІна долуш ду и дийцар аьлла. ¹⁰ Ийсас элира: «Шун таро ю Делан Олаллех йолу къайленаш йовза, ткъа кхечаьрга Ас иштгачу дустаршца дуйцу, уьш „хьобжуш боллушехь, царна хІумма а ца гархъама, ладугІуш боллушехь, дуйцучух ца кхетийтархъама“. ¹¹ ХІара маъІна долуш ду и далийна дустар: буьртиг Делан дош ду. ¹² Новкъа йистехь эгна буьртигаш — уьш Делан дош хезаш берш бу. Амма схьадеанчу иблисо церан дегнашкара и дош дІахьо, уьш, цунах теша а тешна, кІелхъара ца бовлийтархъама. ¹³ Ткъа тІулгаш тІе эгнарш — уьш, дош хезча, хазахетарца и тІеоьцурш бу. Амма шайн цхъа а орам боцуш, уьш цхъана ханна теша, ткъа зуйш йолчу хенахь, уьш юьстахбовлу. ¹⁴ Коканийн коьллаш юкъя эгна, кхиьалц стом ца белла буьртигаш — уьш дош хезнарш бу, амма юха дІа а бахана, дахаран гІайгІанех, хьолах, дегІана там лахарх Іеха-белларш бу. ¹⁵ Ткъа дикачу лаьтга тІе эгнарш — уьш, дош а хезна, дикачу, цІеначу даг чохъ и лардеш, собаре хиларца пайден стом луш берш бу».

Кхабина буха хІоттийна стогар
(Марк 4:21-25)

¹⁶ «Цхьаммо стогар латийча, цунна тІехула кхаба ца хІоттайо, я маьнги кІел ца хІоттабо иза, амма чубогІучарна серло гун йолччу лакха хъалахІоттабо.

¹⁷ ХІунда аьлча мел йоккха къайле а цхъанна ца хууш юьсур яц, мел чІогІа лечкьийнарг а гІара ца долуш а, гучу ца долуш а дуйсур дац.

¹⁸ Цундела шайна хезачух лаций ойла елаш. ХІунда аьлча долчунна кхин а тІелур ду, ткъа доцучуьнгара шен ду моьттург а дІа-доккхур ду».

^{8:10} ЕшаІ-ЯхІу 6:9 (Грекийн). ^{8:16} Маттай 5:15; Лака 11:33. ^{8:17} Маттай 10:26; Лака 12:2. ^{8:18} Маттай 25:29; Лака 19:26.

Ийсан нана а, вежарий а
(Маттай 12:46-50; Марк 3:31-35)

¹⁹ Ийса волчу Цуьнан наний, вежарий баьккира, амма Цунна гонах дукха адам хиларна, тIе ца кхачалора уьш. ²⁰ Цхьаммо Цуьнга элира: «Хьан наний, вежарий бу араьх Хьо ган лууш».

²¹ Ийсас жоп делира: «Сан наний, вежарий Делан даше ла а дугIуш, и кхочушдеш берш бу».

Ийсас хи тIехь баьлла мох сацабо
(Маттай 8:23-27; Марк 4:35-41)

²² Цхьана дийнахь Шен мурдашца хинкеманна тIе а хиина, Цо элира: «Юман дехьа берда тIе девр ду вай». Уьш хи тIехула дIабахара. ²³ Хин кеманахь уьш богIучу хенахь, Ийсана наб кхетта. Юма тIехь чоIоIа мох а баьлла, кеманна чу хи даьлла. Уьш кхерамечу хьолехь хилла. ²⁴ Мурдаша самаваьккхина Ийса: «Устаз! Устаз! Вай хIаллакьхуьлуш ду!»

Цо, хьала а гIаьттина, мохе а, тулгIенашка а омра дира. Уьш совца а севцина, гонах тийналла дIахЮьттира. ²⁵ ТIаккха Цо хьаттира цаьрга: «Мичахь ду шун тешар?»

Кхерабелла, цецбевлла вовшашка хьоттуш бара уьш: «Мила ву Иза? Цо хине а, мохе а омра до, цара ладугIу Цуьнга».

Ийсас ГIарас-меттехь жинаша хьийзош волу стаг туовар
(Маттай 8:28-34; Марк 5:1-20)

²⁶ Уьш Галилайна дуьхьалара берда тIехь Iуьллучу ГIарас це йолчу метте баьккира. ²⁷ Ийса берда тIе ваьлча, Цунна дуьхьал ГIалара жинаша хьийзош волу цхьа стаг веара. Иза, дукха хенахь дуьйна тIе хIума ца юуш, нах дIабухкучу хьехаш чохь Iаш вара. ²⁸⁻²⁹ Ийса а гина, Цунна хьалха вуьйжира иза. Ийсас омра дира жине, оцу стагана чуьра арадала аьлла. Стага мохь тухуш элира: «ХIун оьшу Хьуна соьгара, Ийса, Веза Воккхачун КIант? Дьоху Хьоьга, ма хьийзавехьа со». Жино дукха хенахь дуьйна хьийзош вара и стаг. ЗIенашца дIа а вихкина, ларвича а, уьш хеда а йой, жино бохург деш, цхьа а адам доцучу, яьсачу метте дIавоьдура иза.

³⁰ Ийсас хьаттира цуьнга: «ХIун ю хьан це?»

Цо элира: «Эскар», хIунда аьлча дукха жинаш доьллера цунна чу. ³¹ Цу жинаша дехар дира Ийсага, шашь бух боцучу Инах ма кхийсахьара аьлла. ³² Циггахь лам тIехь бежаш хьакхарчийн боккха бажа бара. Жинаша дийхира Ийсага, шашь царна чу довлиьта аьлла. Цо царна пурба делира. ³³ Жинаш, стагана чуьра ара а девлла, хьакхарчашна чу-девлира. Лекхачу берда тIера хи чу а лилхина, буха яхара хьакхарчий.

³⁴ Јуша, хилларг ган а гина, бевдда бахана дийцира и гГалахь а, юххерчу ярташкахь а. ³⁵ Хилларг хІун ду хьажа адамаш даьккира. Иийсана тГебаьх-кича, царна гира шена чуьра жинаш арадевлла стаг. ТГе хІума а юьйхина, метта а веана, Иийсан когашкахь Іаш вара иза. Схьабаьхкинарш чІогІа кхерабелира. ³⁶ Хилларг гиначара дийцира царна, жинаша талхийна стаг муха товира. ³⁷ Оцу ПІарасара мел болчу бахархоша, шашь чІогІа кхера-белла хиларна, дехар дира Иийсага, шашь а дитина, дІагІахьара Хьо аьлла. Иза хІордкемана тГе а хиина юхавирзира. ³⁸ Шена чуьра жинаш дІалаьх-кинчу стага дехар дира Цуьнга, ша а ваийтахьара аьлла.

Амма Иийсас дІавахийтира иза: ³⁹ «ЦІа а гІой, хьайна Дала мел дика дина дийца ахь», – аьлла.

Цу стага дІавахана гГалахь бехачаьрга шена Иийсас динчу доккхачу диканах лаьцна дийцира.

*Яиран йоІ еллачуьра денъяр а, цомгуш йолу зуда тояр а
(Маттай 9:18-26; Марк 5:21-43)*

⁴⁰ Дуккха а адам Иийсага хьобжуш Ийира. Иза юхавеача, наха Цуьнга маршалла хаьттира. ⁴¹ Гуламан цаІа^д чохь куьйгалхо волу Яир веара Иийсана тГе. Гора а воьжна, дийхира цо, шен цІен тГе вагІахьара Хьо аьлла. ⁴² ХІунда аьлча цуьнан цхьаь бен йоцу, шийтта шо кхачьна йоІ яра яла йоллуш Іуьллуш.

Иийса дІавоьдуш Цунна гонах чІогІа дуькьа адам дара, Иза халла бен чекх ца валалуш. ⁴³ Оцу нахана юкьахь цхьа зуда яра шийтта ша-рахь цІий ца соцуш бала хьобгуш, лоьрашна шен дерриг ахча а доьх-кина, церан ян гІоле а йоцуш. ⁴⁴ ТІехьашхула тГе а еана, Иийсан бедарх кхозучу чечакхах куьг Іоьттира цо, оцу сохьта цуьнан дІаоьху цІий се-цира. ⁴⁵ «Мила вара Сох куьг Іоьттинарг?» – аьлла, хаьттира Иийсас.

Цхьаммо а даре ца дира. Кипас элира: «Устаз! Нах ма бу Хьуна гонах, цара дІаса ма тоьтту Хьо, ткьа Ахь хоьтту: „Мила ву Сох куьг Іоьттинарг?“»

⁴⁶ Амма Иийсас элира: «Сох цхьаммо куьг Іоьттира, хІунда аьлча Суна хаабелира Сайх дІакьаьстина ницкъ». ⁴⁷ Зуда, ша гучуяьллий а хиина, ехьош тЕеана, Иийсана хьалха юьйжира. Массарна а хьалха дийцира цо, ша Цунах куьг хІунда Іоьттира а, шена оцу сохьта гІоле муха хилира а. ⁴⁸ ПІаккха Иийсас элира цуьнга: «Сан йоІ, хьан тешаро тойина хьо. Маьрша дІагІо хьайна».

⁴⁹ Иийса кьамел дина а валале, гуламан цІийнан куьйгалхочун Яиран цІера геланча веара. «Хьан йоІ елла, – элира цо. – Устазана хало ян ца оьшу».

⁵⁰ Амма Иийсас, и кьамел а хезна, элира Яире: «Кхера ма кхера, амма теша, тІаккха хьан йоІ толур ю».

⁵¹ Яиран керта а веана, Цо цхъанна а чу ван пурба ца делира, Кипиний, Яхъбяний, Якъубаний, йоІан дений-нанний бен. ⁵² Кертара адамаш оцу йоІана доьлхуш дара. «Ма делха, — элира Иийсас, — иза ца елла, иза йижина ю».

⁵³ Уьш Цунах бийла хІиттира, хІунда аьлча царна хаьара и йоІ еллийла. ⁵⁴ Иийсас, йоІан куьг схъа а лаьцна, элира: «ХьалагІатта, йоІ!» ⁵⁵ ЙоІана чу са деара, иза цу сохьта хьалагІаьттира. Иийсас цунна яа хІума ло элира. ⁵⁶ Дай-нанний чоґІа цецдаьлла дара. Амма Иийсас элира цаьрга, хилларг цхъаьнгге а ма дийца аьлла.

Иийсас шийтта векал дІахъажор

(Маттай 10:5-15; Марк 6:7-13)

9 ¹ Шен шийтта векал^д схъа а кхайкхина, Иийсас царна ницкъ а, бакьо а елира адамашна чуьра дерриг жинаш лахка а, цамгарех нах тобан а. ² Цо дІахъовсийра уьш Делан Олаллех лаьцна кхайкхам бан а, адамашна дарбанаш дан а. ³ «Шаш новкъа довлуш, шайца я Іаса а ма эца, я тІоьрмаг а ма эца, я бепиг а ма эца, я ахча а ма эца, я хуьйцуш юха бедар а ма эца», — элира Цо цаьрга. ⁴ «Шаш дІакхаьчначу цІа чохь Іе, оцу гІалара арадовлалц. ⁵ Нагахь цхъанхъа шаш тІе ца эцахь, шайн когаш тІера чан дІаегае, гІалара арадовлуш. Шу тІе ца эцначу нахана духьал тоьшалла хир ду иза».

⁶ Иийсан векалш дІабахара. Ярташкара ярташка а боьлхуш, хаза ххъ^д кхайкхош, массанхъа а нахана дарбанаш деш лелара уьш.

ХІародан воьхна хьийзар

(Маттай 14:1-12; Марк 6:14-29)

⁷ Иийсас а, Цуьнан мурдаша а дечух лаьцна хабар мехкан куьйгалхочунна ХІародна а хезира. Иза собарх воьхнера, хІунда аьлча цхъаболчара бохура веллачуьра Яхъья денвелла, ⁸ вукхара — Эли-ЯхІу-пайхамар веана, кхозлагІчара — ширачу заманахьлера пайхамарех цхъаь денвелла. ⁹ ХІарода ша-шега хоьттара: «Яхъьян ас корта баьккхина. Ткъа и стаг мила ву теша, шех лаьцна и хІуманаш наха дуьйцуш волу?» Иза Иийса ган гІертара.

Пхи эзар стаг вузор

(Маттай 14:13-21; Марк 6:30-44; Яхъья 6:1-14)

¹⁰ Векалша, юха а баькхина, дийцира Иийсана шаш динчух лаьцна. Уьш а эцна, цаьрца цхъаьна хилархъама, Бет-Саида цІе йолчу гІали юххехъа дІавахара Иийса. ¹¹ Амма Иза мичахь ву а хьйна, дукха адам

^{9:5} Лака 13:51. ^{9:3-5} Лака 10:4-11. ^{9:7, 8} Маттай 16:14; Марк 8:28; Лака 9:19.

деара Цунна тІаьхьа. Іийсас уьш тІейцира. Цо Делан Олаллех лаьцна а дийцира царна, оьшучарна дарбанаш а дира.

¹² Де суьйренгахьа лестича, Іийсан шийтта векало, тІе а веана, элира Цуьнга: «Адам дІадахийта деза. Луларчу ярташка а, кІотаршка а бахана, шайна дІадийша меттиг а, яа хІума а лохур цара. Вай долу меттиг яьсса ю», – аьлла.

¹³ ТІаккха Іийсас элира цаьрга: «Аша лур ю царна яа хІума».

Векалша жоп делира: «Вайгахь пхи хьокхам, ши чІарий бен бац. Пгой, царна массарна а яа хІума эций оха?» – аьлла. ¹⁴ Цигахь гулвелларг пхи эзар гергга стаг вара.

Амма Іийсас элира шен мурдашка: «Уьш, бекъа а бекъий, шовзткъе итт-итт стаг волуш тобанашка охьаховшабе», – аьлла.

¹⁵ Цуьнан мурдаша Цо ма-баххара массо а охьахайра. ¹⁶ Юха, шайгахь болу пхи хьокхам, ши чІарий схьа а эцна, стигала хьала а хьабжна, и кхача къобалбеш, доІа дира Іийсас. ТІаккха и хьокхамаш а, чІерий а дакъошка декъа а доькъуш, Шен мурдашка дІакховдадора Цо. Цара и дакъош нахе дІалора. ¹⁷ Массара а яа а йиира, массо а вуза а вуьзира. Цул тІаьхьа Іийсан мурдаша схьагулдина дисина дакъош шийтта тускар дуьззина дара.

Кипас Іийсах лаьцна аьлларг

(Маттай 16:13-19; Марк 8:27-29)

¹⁸ Іийсас, Ша висна, доІа дечу хенахь, Цунна тІе мурдаш баьхкира. Цо хаьттира цаьрга: «Наха Со мила ву олу?» – аьлла.

¹⁹ Цара жоп делира: «Цхьаболчара Хьо нах хих чекхбоху Яхьъя ву боху, вукхара Хьо Эли-ЯхІу-пайхамар ву боху, кхозлагІчара ширачу заманахьлера денвелла веана пайхамар ву боху».

²⁰ «Ткъа аша хІун боху, Со мила ву боху аша?» – аьлла, хаьттира Іийсас.

Кипас жоп делира: «Хьо Дала леррина Къобалвинарг^д ву-кх», – аьлла.

Іийсас Шен Іожаллех а, денваларх а лаьцна дуьйцу

(Маттай 16:20-28; Марк 8:30-9:1)

²¹ Іийсас и хІума нахе дІахайтар чІогІа дихкира царна. ²² Цо элира: «Адамийн КІантах иштта хила дезар ду: Цуьнан дукха баланаш лан дезар, баккхийчара а, динан коьртачу дайша а, Јеламчу наха Иза тІе ца лаьцна хила а дезар ду, Иза вийна хила а везар ву, амма кхозлагІчу дийнахь Дала Иза веллачуьра денван а везар ву».

^{9:19} Маттай 14:1, 2; Марк 6:14, 15; Лака 9:7, 8. ^{9:20} Яхьъя 6:68, 69.

²³ ТПаккха Ийсас элира массаьрга а: «Съцца ван луург, шен „со“ бо-хург дІа а теттина, хІора дийнахь шен баланийн мохь* тІе а лаяцна, Су-на тІаьхьахІотта веза. ²⁴ ХІунда аьлча шен са кІелхьардаккха воьлларг синах вер ву, ткъа Сан дуьхьа са дІаделлачо иза кІелхьардоккхур ду. ²⁵ ХІун пайда бу стагана дерриг а дуьне цуьнан а хилла, цо ша хІаллак-вича я шена зен дича? ²⁶ Нагахь санна Сох а, Сан дешнех а эхь хетахь, Адамийн КІант дІавоьрзур ву цу стагах, Шен а, Шен Ден а, Делан ма-ликийн а Олаллин нуьрехь Ша веача. ²⁷ Аса баккъалла а боху шуьга: шу-на юкьарчу цхьаболчарна шашьш кхалхале Делан Олалла^а гур ду».

Ийса хийцавалар

(*Маттай 17:1-8; Марк 9:2-8*)

²⁸ Цул тІаьхьа, ворхІ-бархІ де даьлча, Шеца Кипа а, Яхьья а, Якъуб а эцна, Ийса доІа дан лам тІе хьалавелира. ²⁹ ДоІа дечу хенахь Цуьнан юьхь цІехьхана хийцаелира, духар чІогІа кІайделира, тІехь бІаьрг ца сацалуш. ³⁰⁻³¹ Олаллин нур лепаш ши стаг дІахІоьттира Цунна юххе. И шиь Муса-пайхамар а, Эли-ЯхІу-пайхамар а вара. Ийсаца къамел дира цу шиммо. Цара дуьйцура Ийсан, Ярушалаймехь, адам паргІат-даккхархьама, дуьнен чуьра дІакхалха дезарх лаяцна. ³² Кипа а, цуь-нан накьостий а чІогІа наб кхетта бара. Самабевлча, царна гира Ийсан а, Цуьнца лаьтгачу шина стеган а Олаллин нуьран лепар. ³³ И ши стаг дІаваха воьлча, Кипас элира: «Устаз! Ма дика Іа вай кхузахь! Кхо кхалор^а ей вай Хьуний, Мусаний, Эли-ЯхІуний?» Цунна шена а ца хаьара ша хІун дуьйцу оцу хенахь.

³⁴ Кипа къамел дина а валале, марха тІе а еана, уьш дІахьулбелира цуьнан ИндагІехь. Ийсан накьостий кхерабелира, цу мархина юкьахь Ийса а, Муса а, Эли-ЯхІу а нисвелча. ³⁵ Мархи юкьара аз хезира: «ХІа-ра ву Ас хаьржина волу Сан КІант. Цуьнга ладогІалаш!»

³⁶ Аз дІатийча, царна Ийса ша лаьтташ гира. Мурдаша шайна ги-нарг кьайладахьыра, цу хенахь цхьаьнгге а ца дуьйцуш.

Жино хьийзош волу кІант туовар

(*Маттай 17:14-18; Марк 9:14-27*)

³⁷ ШолгІачу дийнахь, уьш лам тІера чубиссича, Ийсана дуьхьал еара адамийн йоккха тоба. ³⁸ Нахана юкьбера цхьана стага чІогІа мохь туьйхира: «Устаз! Добху Хьоьга, хьажахьа сан кІанте! Иза сан цхьаь бен вац!» ³⁹ Кест-кеста цунна чудолучу жино хьийзаво иза. КІант, мохь

* ^{9:23} *Баланийн мохь* – грекийн маттахь, цхьабакъду, яздина ду: *жІаран бІогІам*.

^{9:23} Маттай 10:38; Лака 14:27. ^{9:24} Маттай 10:39; Лака 17:33; Яхьья 12:25.

^{9:28-35} 2 Кипин 1:17, 18.

хьобкхуш, лаьттах веттало, багах чопаш обхуш. Иштта цунна ницкъ бой, иза лазавой бен дIа ца долу и жин. ⁴⁰ Ас Хьан мурдашка дехнера жин эkkхадe аьлла, амма цаьрга хIумма а дан ца делира».

⁴¹ Ийсаc элира: «Галбевлла болу нах! Ва тешар доцу тукхам! Мел хир ву техьа Со шуна юкьахь? Мел лан деза техьа Сан шу? Схьавалаве хьайн кIант!»

⁴² КIант, тIевогIучу хенахь, жино охьатуьйхира, лазар а даийтина. Амма Ийсаc жине арадала аьлла омра а дина, кIант туо а вина, дега дIавелира. ⁴³ Массо а Делан боккхачу ницкъах чIогIа инзарваьлла вара. Нах Ийсаc дечух дерригенах цецбевлла лаьтгара.

Ийсаc юха а шен вала везарх лаьцна дубьцу

(Маттай 17:22, 23; Марк 9:30-32)

Оцу хенахь Цо Шен мурдашка элира: ⁴⁴ «Дика ладогIалаш, диц а ма делаш Ас шайга аьлларг: Адамийн КIант нехан кара лур ву». ⁴⁵ Амма мурдаш ца кхийтира Цо аьллагуч. Ткъа оцу дешнийн маьIна Дала ца-рах лачкъийна дара. Ийсага, и хIун ду аьлла, хатта уьш ца баьхьира.

Мурдех лакхарниг мила ву?

(Маттай 18:1-5; Марк 9:33-37)

⁴⁶ Мурдаша къовсам баьккхира, шайна юкьахь лакхарниг мила ву аьлла. ⁴⁷ Ийсаc, церан дагара хууш, жима бер схьа а эцна, Шена юххе дIа а хIоттийна, ⁴⁸ элира: «Сан дубьха хIара бер тIеэцначо Со а тIе-оьцу. Ткъа Со тIеоьдучо Со Вайитинарг а тIеоьцу. Цундела шуна юкьахь уггар кIезиг верг а уггар лакхарниг ву».

Шуна дубьхал воцург шуьгахьа ву

(Марк 9:38-40)

⁴⁹ ТIаккха Яхььяс элира Ийсага: «Устаз! Вайна юкьара воцушехь а, Хьан цIарах жинаш арадоху цхьа стаг гира тхуна. И вайх цхьаь воцу дела, иза сацо гIиртира тхо».

⁵⁰ Ийсаc жоп делира: «Сеца ма ве иза! ХIунда аьлча шуна дубьхал воцург шуьгахьа ву!»

Ийса а, Шамран-махкара юрт а

⁵¹ Ша стигала хьалаоьцу волу хан тIекхача йоьлча, Ийсаc сацам би-ра Ярушалайме ваха. ⁵² Цо Шен геланчаш хьалха бахийтира цхьана шамранхойн юьрта, Шена оьшучунна кечам байтархьама. ⁵³ Амма оцу юьртарчу наха Ийса тIе ца ийцира, хIунда аьлча гуш дара Иза

Ярушалайме воьдуш вуйла*. ⁵⁴ И болх а гина, Цуьнан мурдаша Якъуба а, Яхъяс а элира: «Эла! Хьуна лаахь, оха стигалара стелахаьштиг а тохийтина, хЛаллакбойтур бу и нах».

⁵⁵ Амма Иийсас, юхавирзина, дихкира царна и дар. ⁵⁶ ТПаккха Иийса а, Цуьнан мурдаш а кхечу юьрта бахара.

Иийсана тІаьхьахІотта ца лиънариш
(Маттай 8:19-22)

⁵⁷ Уьш новкъахула богІучу хенахь, цхьана стага элира Иийсага: «Со Хьуна тІаьхьа хІуттур ву, Хьо миччахьа а водахь а».

⁵⁸ «Цхьогалийн а, олхазарийн а чохь Іан баннаш ду, ткъа Адамийн КІентан корта дІатовжо меттиг а яц», — аьлла, жоп делира цунна Иийсас.

⁵⁹ Кхечу стаге Цо элира: «Суна тІаьхьа схьавола!» — аьлла.

Амма оцу стага дийхира: «Сан Эла! Пурба лохьа суна, цкъа, цІа а вахана, сайн да дІаволла».

⁶⁰ «Белларш беллачарна бита, ткъа ахь, Суна тІаьхьахІотта лууш хьо велахь, ваха а гІой, Делан Олалла кхайкхаде», — элира цуьнга Иийсас.

⁶¹ Кхин цхьана стага элира Цуьнга: «Эла! Со Хьобца вогІур вара, пурба лохьа суна цкъа цІахь болчаьрца Іодика ян», — аьлла.

⁶² Иийсас жоп делира цунна: «Нахаран тІам схьа а лаьцна, юхажьобъужуш верг Делан Олаллина пайденна вац», — аьлла.

Иийсас кхузткъе шийтта мурд дІахьажаво

10 ¹ Цул тІаьхьа Иийсас Шен мурдашна юкъара кхин а кхузткъе шийтта стаг хаьржира. Шел хьалха шишша цхьаьна Ша ваха ве-зачу гІаланашка а, ярташка а дІахьовсийра Цо уьш. ² Цо элира цаьрга: «Хьовсал, мел дукха адам кийча ду Делан Олалла^д тІелаца. Уьш кхийтна доккха ялта санна бу, амма и ялта чудерзо белхалой кІезиг бу. Ялта долчу Дега деха иза чуэца кхин а белхалой бахкийта алий. ³ ДІадуьло! Берзалойн арданга юкъа Іахарий санна, дІадохуьйту Ас шу. ⁴ Шайца я бохча а, я тЮьрмаг а, я мачаш а схьа ма эца, новкъахь маршалла хоттуш цхьаьнцица а совца а ма совца. ⁵ Шайш чохьадевллачу цІа чохь цкъа хьалха ала: „Машар хуьлда хЮкху хІусамехь!“ ⁶ Нагахь санна цу чохь Іаш волу хІусамда машар безаш стаг велахь, аш кховдийна машар цуьнгахь буйсур бу, нагахь вацахь — шун машар шуна тІе юхабоьрзур бу. ⁷ Оцу цІа чохь Іе, шайна схьаделларг даа а дууш, мала а молуш, хІунда аьлча къахьобъужуш

* ^{9:53} Ярушалайм-ГІала жуьгтийн коьрта ГІала яра, ткъа шамранхошна а, жуьгташна а вовшийн ца безара.

^{9:54} Сулим 1:9-16. ^{9:61} Сулим 19:20. ^{10:2} Маттай 9:37, 38. ^{10:3} Маттай 10:16.

^{10:7} 1 Коринтхошка 9:14; 1 Тимапига 5:18.

долу шу хьакъ ду нахера ял схьаэца. ХІусамаш ма хийца. ⁸ Шаьш гІала а дахана, цигахь тІеэцахь, шайна елларг яа, ⁹ цомгуш нах тобе, ткъа хаам бе цаьрга: „Делан Олалла юххе кхаьчна шуна!“ ¹⁰ Шаьш тІе ца эцначу гІалахь, урамашкахула дуйла а лой, ала: ¹¹ „Шун гІалахь тхан мачаш тІе йиллина чан а шуна юха дІаегайо оха. Амма хаалаш, кху гІалара бахархой: Делан Олалла гергакхаьчна шуна!“ ¹² Ас боху шуйга: къематан дийнахь Седам-гІалара нахана атта хир ду оцу гІалара нахана чул».

*Дохкойовлаза йисина гІаланаши
(Маттай 11:20-24)*

¹³ «Декъаза ю хьо, Къераз-гІала! Декъаза ю хьо, Бет-Саида-гІала! Нагахь санна Цора-гІалахь а, ЦІадан-гІалахь а шу долчохь хилла тамашийна хІуманаш хиллехъара, цигара адамаш, тоххарехь дохко а девлла, шайн дохкодовлар гойтуш йолу бедарш тІе а юьйхина, овкъарна тІе охъахевшина хир дара. ¹⁴ Цундела Цорарчу а, ЦІаданарчу а нахана къематан дийнахь шуна чул дуккха а атта хир ду. ¹⁵ Ткъа хьо, Къапарнам-гІала,

хьо язйина стигала хъалайоккхур ю моьтту хуна?

Йоккхур яц, жобжахатин цІерга кхуссур ю».

¹⁶ ТІаккха Шен мурдашка Гийсас элира: «Шуйга ладугІуш волчо Соьга ладугІу, шу тІе ца оьцучо Со тІе ца оьцу. Ткъа Со тІе ца оьцучо Со Вайитинарг а тІе ца оьцу».

Кхузткъе шийтта мурд юхаверзар

¹⁷ Гийсас вахийтина кхузткъе шийтта мурд юхавера, самукъадаьлла, воккхавеш. «Эла, — бохура цара, — жинаша а оха бохург до, Хъан бакъонан цІарах оха омра дича».

¹⁸ Гийсас элира: «Иза бакъ ду, Суна хааделира стигалара, гІорасиза а хилла, стелахаьштиг санна, чудеана иблис^д. ¹⁹ Ас шуна ницкъ белла, кхерам боцуш, шайтІанашна тІе, лаьхъанашна а, дІаьвше гезгашна а санна, ког баккха, шайн мостагІчун ницкъ хъаша. Шуна зене цхъа а хІума дац. ²⁰ Амма жинаш шаьш карадерзорах даккхий ма де, шайн цІераш Дала стигалшкахь дІаязъярх даккхийде».

^{10:10, 11} Векалийн 13:51. ^{10:4-11} Маттай 10:7-14; Марк 6:8-11; Лака 9:3-5. ^{10:12 а:} Додалар 19:24-28; Маттай 11:24; ^{б:} Маттай 10:15. ^{10:13} ЕшаІ-ЯхІу 23:1-18; Яхъазкхиал 26:1-28:26; Юал 3:4-8; Іамос 1:9, 10; Закри-ЯхІу 9:2-4. ^{10:15} ЕшаІ-ЯхІу 14:13-15. ^{10:16} Маттай 10:40; Марк 9:37; Лака 9:48; Яхъъя 13:20. ^{10:19} Забур 90:13.

Иийсан воккхавер
(Маттай 11:25-27; 13:16, 17)

²¹ Ощу хенахь Делан Сино хазаетарх кийра буьзначу Иийсас элира: «Аса сий до Хьан, Сан Да, стигаллий, Латтий карахь долу Веза Эла, хьекьалчараххий, Илма долчараххий и хIума кьайла а давккхина, бер санна, догцIеначарна Ахьа иза дIаделларна. ХIаь, Сан Да, иза Хьан лаамца хилла ду!

²² Дерриг а Сан Дас сьхаделла Суна. Цьханна а ца хаьа КIант мила ву, Дена бен, цьханна а ца хаьа Да мила ву, КIантана бен а, Да гайта КIанта хаьржинчу нахана бен а».

²³ Юха, мурдашка дIа а вирзина, цаьрга шайгга элира Цо: «Дала декьалдина нах ду шу, хIунда аьлча шайн бIаьргашца хIара дерриг а го шуна. ²⁴ Ас боху шуьга: дуккха а пайхамарш а, паччахьаш а лууш бара хIара шуна гинарг ган, амма иза царна ца гина. Царна лиьнера шуна хезаш дерг хаза, амма царна иза ца хезна».

Кьинхетам болу шамранхо

²⁵ Юха, хьалха а ваьлла, цьхана Iеламчу стага Иийсага хаттар дира, Иза зерхьама. «Устаз, — хаьттира цо, — ас хIун дан деза, Дела волчоьх хедар доцу дахар сан хилийтархьама?»

²⁶ «Товрат тIехь хIун ду яздина? — дуьхьал хаьттира Иийсас а. — Хьо муха кхета цунах?»

²⁷ Вукхо жоп делира: «„Хьайн Веза Дела доггах, доллучу синца, дерриг а хьекьалца веза“, „Хьайн уллораниг хьо санна веза“».

²⁸ «Нийса жоп делира ахь, — элира цуьнга Иийсас, — иштта дан а де ахь, тIаккха хьо Дела волчоьх вехар ву».

²⁹ Амма Iеламчу стага, бехказавалархьама, хаьттира: «Ткьа мила ву суна уллораниг?»

³⁰ Цунна жоп луш Иийсас дийцира: «Цхьа стаг хилла Ярушалаймера Ерихоне охьавогIуш. Новкьахь цунна тIе талорхой летта. Некьахочунна тIера хIуманаш сьха а яьхна, цунна вала воллалц етта а йиттина, и охьатесначохь а витина, дIабахана уьш. ³¹ ТIаьхьо цу новкьа сьхавогIуш хилла цхьа динан да¹. Новкьахь Iуьллу и стаг а гина, некьан дехьа агIор а ваьлла, тIехваьлла дIавахана иза. ³² Изза дина цьхана левихочо*, цу стагана тIе а вахана, цуьнга дIа а хьаьжна, юьстах а

* ^{10:32} *Левихой* — — уьш Исраилан халкьан цхьа тайпа ду. Царна бен пурба ца делла Делан цIа долчоьх динан гIуллакхаш дан.

^{10:22} а: Яхьъя 3:35; ⁶: Яхьъя 10:15. ^{10:25-28} Маттай 22:35-40; Марк 12:28-34.

^{10:27} а: Карлабаьккхинарг 6:5; ⁶: Iамальяр 19:18. ^{10:28} Iамальяр 18:5.

ваьлла, дІавахана иза. ³³ Юха лазийнарг Іуьллучу метте кхаьчна ара-ваьлла лелаш волу шамранхо. И стаг а гина, оцу пекъарх къахетта цунна. ³⁴ Цо, тІе а вахана, даьттанца а, чагІарца а цуьнан чевнаш йила а йилина, дІайихкина. Юха лазийнарг, шен вира тІе а хаййна, некъа-хоша садоІучу цІийне а валийна, цуьнан цигахь терго еш, иза Іалаш а вина цо. ³⁵ ШолгІачу дийнахь, ша дІавоьдуш, хьешан цІийнан хІу-самдена ши динари^д ахча а делла, цо аьлла: „ХІокхуьнга хъажалахь, со юхавогІуш, ас хъан хилла харж меттахІоттор ю хьуна“.

³⁶ Мила вара оцу кхааннах талархоша лазийначу стагана уллораниг, хьуна моттарехь?»

³⁷ Іеламчу стага жоп делира: «Цунах къинхетам бинарг вара-кх».

Іийсас тІаккха элира цуьнга: «Вало, иштта де ахь а».

Марта а, Марем а йолчохь хьошалгІахь

³⁸ Шайн новкъахула богІуш, цхъана юьрта кхечира Іийса а, Цуь-нан мурдаш а. Цигахь Марта цІе йолчу зудчо шен хІусамехь тІеий-цира уьш. ³⁹ Оцу зудчун Марем цІе йолуш йиша яра. Марем, Элан когашка а хиина, Цуьнан къамеле ладугІуш Іара. ⁴⁰ Ткъа Марта, дуккха а яа хІума кечъан гІерташ, хъаьддий, еддий лелаш яра. ТІеа-на, Іийсага элира цо: «Эла! И сан йиша, хІара болх берриг а суна тІе а тесна, Іаш хилар нийса доцийла ца го Хьуна? Суна гІо де алахьа цуьнга», — аьлла.

⁴¹ «Маржа яІ, Марта, — элира Іийсас, — хьо дуккха а хІуманашна гІайгІа бан гІерташ ю, ⁴² ткъа оьшушдерг цхъаь бен дац. Марема ди-каниг хаьржина, иза цуьнгара цхъаммо а дІадоккхур дац».

ДоІа дан Іамор

(Маттай 6:9-13; 7:7-11)

11 ¹ Цкъа Іийса Ша кхаьчначу цхъана меттехь доІа деш вара. Иза доІа дина ваьлча, мурдех цхъаммо дийхира: «Эла! Тхуна а Іа-мадехьа доІа дан, Яхьъяс шен мурдашна ма-Іамадарра».

² Іийсас элира цаьрга: «Шаьш доІа дечу хенахь иштта ала:

„Дада!

Хъан цІе сийлахь хуьлда!

Хъан Олалла тІекхочийла!

³ ХІора дийнахь даьал напха лохьа тхуна.

⁴ Тхан къиношна гечдехьа,

тхайна декхарийлахь болчарна оха ма-гечдарра.

Хьарам лаамна кІел ма дахийтахьара Ахьа тхо“».

⁵ Юха Иийсас элира цаьрга: «Масала, шун цхьаннан доттагIа ву. Буьйсанан юккъехь и волчу а дахана, аш цуьнга боху: „ДоттагIа! Бухалург кхо хьокхам лохья суна, ⁶ со волчу доттагIа кхаьчна, сан цунна яла хIумма а яц“. ⁷ ТIаккха шун доттагIчо ала мега: „Со Iадда вита, сан неI дIакъевлина ю, со а, бераш а дIадийшина ду. Сан, хьала а гIаьттина, хьуна хьокхам бала йиш яц“. ⁸ Ас боху шуьга, нагахь шун доттагIалла лерина цо шуна хьокхам ца лахь, аш, юха ца довлуш, кхин а, кхин а иза бехча, цо, хьала а гIаьттина, шуна иза лур бу. ⁹ Цундела Ас боху шуьга: „Деле деха — Цо дехнарг лур ду шуна. Дела лаха — Иза карор ву шуна, неI тоха, иза дIайобллур ю шуна, ¹⁰ хIунда аьлча хIора доьхучунна жоп ло Дала, лохуш волчунна карадойту, неI тухучунна — схьайобллуйту. ¹¹ Муьлхачу дас лур бу шен кIантана лаьхья, цо чIара боьхуш хилча? ¹² Муьлхачу дас лур ю шен кIантана дIаьвше гезг, цо хIоа доьхуш хилча? ¹³ Шайш мел кьиза делахь а, шайн берашна оьшург аша луш хилча, стигалахь волчу шайн Дас муххале а доьхучунна Шен Деза Са лур дуйла хоуйла шуна“».

Иийса а, БаIал-Зебула а

(Маттай 12:22-30; Марк 3:20-27)

¹⁴ Цкъа Иийсас стеган мотт сацош долу жин эккхийра. Жин арадаьлча, стаг къамел дан хIобттира. Юххехь лаьттарш чIогIа цецбевллера. ¹⁵ Цхьаболчара бохура: «Жинийн эла волчу БаIал-Зебулин олаллица жинаш лохку Цо адамашна чубра».

¹⁶ Ткъа вукхара Иийса зерхьама дехар дира, стигалара цхьа тамашийна билгало гайта шайна аьлла. ¹⁷ Амма церан ойланаш хуучу Иийсас элира: «Муьлхха а екъаелла йолу пачхьалкх хIаллакхила хьаьхна ю. Ткъа юкьахь барт боцу доьзал бухур бу. ¹⁸ Нагахь иблис^д шена гонах болчаьрца бертахь дацахь, муха лаьттар ду цуьнан олалла? Ас и шуьга боху, БаIал-Зебулан ницкъаца Ас жинаш дIадоху бохуш, аш кхайкхадо дела. ¹⁹ Нагахь Ас, аша ма-баххара, жинаш БаIал-Зебулин гIюьнца дIалохкуш хилча, шун наха хьенан ницкъаца лохку уьш? Уьш шун кхелахой хир бу! ²⁰ Ас Делан ницкъаца лохку жинаш, ткъа иза Делан Олалла^д шуна схьакхаьчна хиларан билгало ю.

²¹ Нагахь шен цIа лардеш волу стаг онда а, герзаца а велахь, цуьнан бахамна кхераме хIумма а дац. ²² Амма нагахь, цул онданиг тIе а летта, и эшавахь, хIусамден бIобулуш хилла долу герз схьа а даьккхина, бахам дIахьур бу.

²³ Соьца воцург Суна дуьхьал ву. Соьца нах схьагулбеш воцург уьш дIасабекъаболуьйтуш ву».

^{11:15} Маттай 9:34; 10:25. ^{11:16} Маттай 12:38; 16:1; Марк 8:11. ^{11:23} Марк 9:40.

Харцжин юахадар
(Маттай 12:43-45)

²⁴ «Харцжин стагах дАкъабстича, иза хи допучу яьссачу аренгахула долалой лелаш хуьлу, тІетовжа меттиг а ца карош. ТІаккха цо олу: „Со арадаьллачу цІа чу юахадьрзур ду со“. ²⁵ Амма и стаг волчу юадеъча, ша Іийна меттиг нуй хьабкхна а, цІанийна а карайо цунна. ²⁶ ТІаккха добдий, цо шеца ворхІ харцжин даладо, шел дуккха а вон долу. Уьш, цу стагана чохь шайн хІусам а юьллий, даха ховшу. Эххар а оцу стеган хьал юьхьенца хиллачул а вон хуьлу».

Бакъдолу ирс

²⁷ Іийса къамел деш а волуш, нахана юкъара цхъана зудчо мохь туйхира: «Декъала ю Хьо кийрахь лелийна а, Хьуна накха белла а йо-лу зуда!»

²⁸ Амма Іийсас элира: «Кхин а декъала бу, Делан даше ла а дугІуш, иза кхочушдеш берш».

Тамашийна хІума гайтар тІедиллар
(Маттай 12:38-42)

²⁹ Дукха адам дара Іийсана гонах гулделла, тІетеІаш. Иза дийца вола-велира: «Телхина ю хІинцалера тІаьхье. Цо добыху тамашийна билгало гайта бохуш, амма царна цхъа а билгало гур яц, Юнус-пайхамарехула гайтинарг йоцург. ³⁰ Нунав-Галара бахархошна Юнус-пайхамар санна, хІинцалерчу тІаьхьенна Адамийн КІант¹ а билгало хилла дІахІуттур ву.

³¹ Къилбехъарчу зуда-паччахьо, хІокху тІаьхьенца ден а елла, Дала кхел ечу дийнахь и нах бехке бийр бу, хІунда аьлча иза цхъана дуьне-нан маьПера йогІура Сулим-паччахьан хьекъале къамеле ладогІа. Ткъа кхузахь Верг Сулим-паччахьал веза ву. ³² Къематан дийнахь Ну-нав-Галара бахархоша, беллачуьра ден а белла, уьш бехке бийр бу, хІунда аьлча уьш Юнуса бина хаам бахъана долуш дохкобевлла, ткъа шуна хьалха Верг Юнусал лакхара ву».

ДегІана – серло
(Маттай 5:15; 6:22, 23)

³³ «Цхьаммо а ца хІоттабо латийна стогар иза ца гунболчу метте я кхаби кІел. Мелхо а хІора чувогІучунна серло гун йолччу лакха хІот-табо. ³⁴ Хьан бІаьргаш – хьан дегІан серло ю. Нагахь хьан бІаьргашна

^{11:29} Маттай 16:4; Марк 8:12. ^{11:30} Юнус 3:4. ^{11:31} Сулим 10:1-10; 2 Шерашкахь 9:1-12. ^{11:32} Юнус 3:5. ^{11:33} Маттай 5:15; Марк 4:21; Лака 8:16.

са дика гахъ, хъан дегІ серлонах дуъзна хир ду. Ткъа нагахъ хъан бІаьргаш дика бацахъ, дегІ а боданах дуъзна хир ду. ³⁵ Хъайн дегІера серлонах бода ца хилийта хъажалахъ. ³⁶ Нагахъ хъан дегІ серлонах дуъзна делахъ, цуьнан цъа а меже боданехъ яцахъ, иза дерриг а, латийна стогар санна, серло луш хир ду».

*Ийсас парушхошна а, Јеламчу нахана а
дуьхъал къамел до
(Маттай 23:1-36; Марк 12:38-40)*

³⁷ Ийса, къамел дина ваьлча, цъана парушхочо ша волчу хІума яа чукхайкхира. ЦІа чу а ваьлла, хІума юучу меттехъ агЈорвелира Ийса. ³⁸ Парушхо цецвелира, Цо хІума яале куьйгаш ца дилча. ³⁹ Амма Эло цуьнга элира: «Аша, парушхоша, тІехулара кад-Іайг дикка цІандахъ а, бухалара бІаьрмециг а, къиза а ду шу. ⁴⁰ Сонтанаш! ТІехуларниг Кхоьллинчо ца кхоьллина бухаларниг а? ⁴¹ Шайн долахъ дерг къеъчарца декъа, тІаккха дерриг а нийса хир ду шун.

⁴² Къа ду шун, парушхой⁴¹! Аша шайн долахъ долчух уьтталгІа дакъа, ур-аттала кертара хас-стоьмех а, саГина дІалуш ду, ткъа нийсо а, Деле болу безам а бицбелла шуна. Ткъа аш иза а, важа а – ший а дан деза.

⁴³ Къа ду шун, парушхой! Гуламан цІа⁴¹ чохъ баьрччехъ Іан лаъа шуна, базаран майданашкахъ массара а шайга маршалла хатта лаъа шуна. ⁴⁴ Баьрзнаш шарделлачу кешнех тера ду шу. Царна тІехула нах лела, уьш мел телхина ду а ца хууш».

⁴⁵ Цъана Јеламчу стага элира: «Устаз! Оцу дешнашца тхуна а халахетар ма до Ахъ!» – аьлла.

⁴⁶ Ийсас жоп делира: «Шун а ду къа, Јелам нах! ХІунда аьлча дІа ца бахълун мохъ нахана тІе буьллу аш, ткъа шаьш пІелга тІе пІелг а ца туху гІодархъама. ⁴⁷ Къа ду шун, хІунда аьлча шайн дайша байинчу пайхамаршна зиярташ деш ду шу. ⁴⁸ И болх барца аш тоьшалла до, шайн дайша динарг шаьш къобалдеш хилар: цара пайхамарш бойура, ткъа аш зиярташ хІиттадо. ⁴⁹ Цундела Шегахъ бен доцучу хъекъалца Дала аьлла: „Ас уьш болчу пайхамарш а, векалш а бохуйтур бу, амма цара цъаберш бойур бу, вуьш балехъ бахкор бу“. ⁵⁰ ХІоку тІаьхъене дуьне кхоьллинчъхана Іанийна долу массо а пайхамаран цІий хоттур ду: ⁵¹ Хъабулна тІера Делан цІенний, саГІа доккхучу кхерчаний юккъехъ вийначу Закри-ЈаХІуний тІе кхаччалц. Билгала боху шуьга, аш жоп лур ду деригенах а.

⁵² Къа ду шун, Јелам нах! Делан Йозанах хаарш чохъ долчу цІийнан доГІа нахера схъадаьккхина аш. Амма я шаьш а ца дахана шу оцу цІа чу, я нах а ца бахийтина аш».

^{11:42} Іамальяр 27:30. ^{11:51} а: Доладалар 4:8; б: 2 Шерашкахъ 24:20, 21.

⁵³ Ийса цигара д'авахча, Йелам нах а, парушкой а, оьГаз а бахана, тайп-тайпана хаттарш луш т'аьхьабевлира Цунна, ⁵⁴ муьлххачу даша т'ехь лавцна а, Иза лаца г'ерташ.

Шалхаллех ларлолаш

(Маттай 10:26, 27)

12 ¹ Цу хенахь эзарнаш адамаш гулделира, вовшашна т'етт'ател-
Iара уьш. Ийса цк'а х'алха шен мурдашка к'амел дан волаве-
лира: «Парушкойн муьстачу бедах — шалхаллех ларлолаш. ² Мел
к'айлаха дерг а гучудер ду, мел х'улдинарг а хоуьйтуш хир ду. ³ Аша
боданашкахь аьларг серлонгахь хезар ду. Аша ц'а чохь цх'аьнга лере
аьларг тхевнаш т'ера кхайкхор ду».

Х'янах кхера веза

(Маттай 10:28-31)

⁴ «Ас боху шуьга, Сан доттаг'ий, стаг вен ницк' болчух ма кхера,
дег' х'аллақдарал сов цуьнга кхин х'умма а далур дац. ⁵ Ас эр ду шуьга
х'янах кхера веза: шу кхера деза стеган са сх'а а эцна, иза жобжахатин
ц'ерга кхосса ницк' Болчух. Билггала боху шуьга, Цунах кхера!

⁶ Пхеа х'юзанах ши шай бен доккхур дуй те? Амма Далла царах цх'а
а диц ца делла. ⁷ Тк'а шун коьртара массо чо а багарбина бу шуна!
Цундела ма кхералаш: дуккха а х'юзанел деза ду шу!»

Адамийн К'Иант нахана х'алха к'обалвар

(Маттай 10:32, 33; 12:32; 10:19, 20)

⁸ Кхин д'а а Ийсас бохура: «Ас боху шуьга: Со нахана х'алха к'о-
балвеш верг Адамийн К'Ианта^д Делан маликашна х'алха к'обалвийр
ву, ⁹ амма Со нахана х'алха д'атеснарг Аса а д'атосур ву Делан мали-
кашна х'алха.

¹⁰ Адамийн К'Иантана дух'бал дош а аьлла, дохковаьллучунна геч-
дийр ду, амма Делан Са сийсаздинчунна гечдийр дац.

¹¹ Шаьш гуламан ц'а^д чу, я х'аькамашна, я Йедална т'е далийча, са
ма гатде шаьш ала дезачух а, жоп муха дала дезарх а, ¹² Делан Сино
оцу хенахь ала дезарг Iамор ду шуна».

Сонтачу х'алдолчу стагах х'ек'але х'ума

¹³ Нахана юк'яра цх'ана стага элира Ийсага: «Устаз! Сан веше тхан
дех диснарг собца дек'а алах'а!» — аьлла.

^{12:1} Маттай 16:6; Марк 8:15. ^{12:2} Марк 4:22; Лака 8:17. ^{12:10} Маттай 12:32; Марк 3:29. ^{12:11, 12} Маттай 10:19, 20; Марк 13:11; Лака 21:14, 15.

¹⁴ «ЛадогІахъа, Со хъан хІоттийна шун кхелахо, бахам бекъа бакъо а елла?» – хьаттира цуьнга Іийсас. ¹⁵ Цул тІаьхъа Цо элира массаьрга а: «Варелаш! БІаьрмециг ма хилалаш. Стеган дахар цуьнан хъолах лъаьт-таш дац шуна, иза мел дукха делахъ а».

¹⁶ ТІаккха Цо цхъа хьекъале хІума дийцира царна: «Цхъана хъал долчу стеган шортта ялта кхиъна хилла. ¹⁷ „Ас хІун дан деза? – ойна йина цо. – Сан хІара ялта чудилла меттиг ма яц“. ¹⁸ Юха цо аьлла: „Ас дера деза, сайн шира ялта чудуьллу сайранаш дІа а даьхна, даккхий керланаш дан. Царна чу дерриг ялта а, кхийолу хІума а хоьур ю. ¹⁹ ТІаккха айса-сайга ала мегар ду: хъан хъал дук-кха а шерашна тоьар долуш ду, са а даІа, даа а даа, мала а мала, самукъа а даккха“. ²⁰ Амма Дала элира цуьнга: „Сонта стаг! Тхов-са буса хъан дахар хедар ду. Хъанна дубсур ду ахъ хъайна кечди-нарг?“ – аьлла.

²¹ Дела волчоьхъ хазна а ца гулъеш, шена хъал вовшахтухучунна хІо-ранна а изза хир ду».

Делах тешар
(Маттай 6:25-34)

²² ТІаккха Іийсас элира Шен мурдашка: «Цундела боху Ас шуьга, шайн дахаран дубхъа юучунна са ма гатде, шайн дегІан дубхъа духарна са ма гатде. ²³ ХІунда аьлча юучул деза дахар ду, духарал деза дегІ ду. ²⁴ ДІахъовсал къийгашка: я дубйш яц, я хьокхуш яц, церан сайранаш а, я ялта чудерзо меттиг а яц, амма Дала кхобу уьш. Ткъа шу оцу олхазарел мел мехала ду! ²⁵ Сагатдарца шайн дахар цхъана сахътана хъаьнга дахдалийталур дара шуьга? ²⁶ Оццул кІезигниг а далуш ца хилча, кхечунна стенна сагатдо аш? ²⁷ Ойла ел, муха кхуьуш ду петІамат-зезагаш: уьш къахьобгуш дац я бедарш тега кІадеш еш дац, амма Ас боху шуьга, ур-атталла шен хъолан возаллехъ Сулим-паччахъ а ца кечлора цу зезагех муьлхха а санна. ²⁸ Нагахъ тахана тІедолу, ткъа кхана пешахъ догу долу арара зезагаш а Дала иштта хаза кечдеш хилча, шаьш мел хаза кечдийр ду аьлла хета шуна, Делах кІезиг тешаш дерш?!

²⁹ Цундела ма леха яа а, мала а шайна хІун хир ю – цунна са ма гатде. ³⁰ Цу дерригенна а сагатдо оцу дубьненан кхечу къаьм-нех болчу наха. Ткъа шун шайн Да ву, шуна мел оьшург хаа а хууш. ³¹ Уггар хъалха Делан Олалла^а лаха, важа дерриг а Дала шуна лур ду».

^{12:27} Сулим 10:4-7; 2 Шерашкахъ 9:3-6.

*Стигалахь шун хир долу хьал**(Маттай 6:19-21)*

³² «Ма кхера, шу кIезиг а, гIийла а делахь а, шуна тIехь Iу ву. Шун Ден, хазахетарца, шуна Олалла дала сацам хилла. ³³ Шайн бахамаш дIа а бухкуш, мискачарна сагIа ло. Лелийча тишлур доцу бохчанаш кечде шайна, лахлур йоцу хазна гулбе стигалахь: цигахь цунна тIе кьу а кхочур вац, нецано иза юур а яц. ³⁴ Шун хазна йолччохь, шун дог а хир ду».

Сема ялхой

³⁵ «Юкь а ехкий, гуттар а гIуллакх дан кийча хила, шайн стогарш а латийна хилийта, ³⁶ зуда ялийначу сакъера ваханчубра шайн хIусамда цIа варе хьобжучу ялхойн санна. ХIусамдас, цIа а веана, неI тоьхча, цунна иза оцу сохьта дIаелла кийчча хир бу уьш. ³⁷ Декъала бу, хIусамда цIа кхаьчча, сема болу ялхой. Билггала боху шуьга, цо ша а, ялхойн духар а дуьйхина, уьш шуьнна гонах а ховшийна, оьшург тIе а дахьаш, царна гIуллакх дийр ду. ³⁸ Декъала бу, шена гIуллакх дан кийча а болуш, хIусамдена карийна ялхой, буйса юкбал тIехьяьлча иза цIа веача а. ³⁹ Амма хаалаш, нагахь санна хIусамдена кьу маца вогIур ву хууш хиллехь, цо шен цIа чохь кьола дойтур дацара. ⁴⁰ Шу а хила деза кийча, хIунда аьлча Адамийн КIант шу Цуьнга ца хьобжучу хенахь вогIур ву».

*Тешаме а, тешам боцу а ялхо**(Маттай 24:45-51)*

⁴¹ ТIаккха Кипас хьаттира: «Эла! Иза тхуна я массарна а дуьйцу Ахь?» — аьлла.

⁴² Везачу Эло жоп делира: «Ас дуьйцур ду шуна тешаме а, хьекъале а урхалхо мила ву цIа чохь: иза, хIусамдас вукху ялхошна тIехь куьйгалла дан а хIоттийна, царна шен хеннахь юург луш верг ву. ⁴³ Декъала ву иза, шена тIедиллина гIуллакх деш а волуш, цуьнан хIусамда цIа кхаьчча. ⁴⁴ Бакъдерг боху шуьга: хIусамдас иза берриг шен бахамна тIехь куьйгалхо хIоттор ву. ⁴⁵ Амма, масала, и ялхо: „Сан хIусамда кеста цIа вогIий ца хаь“, — аьлла, ойла а йина, кхечу ялхошна етта а йиттина, дууш, ваххалц молуш Iийр ву. ⁴⁶ Цунна дагахь а доцучу, иза цIа варе ца хьобжучу хенахь, хIусамда цIа кхочур ву. ХIусамдас иштта ялхо, тур тоьхна, шина декъе вockьур ву, Делах ца тешачу нехан дакъа цунна кхочуьйтур ду.

⁴⁷ Шен хІусамден лаам а хууш, цо бохург дан а ца динчу, дан а ца гІиртинчу ялхочунна чІогІа еттар ю, ⁴⁸ ткъа ларамаза гІалат даьлла-чунна кІезиг таІзар дийр ду. Дуккха а кхаьчначуьнгара дуккха а хоттур ду, дуккха а хІума шех тешна дитинчунна тІехь доккха декхар ду».

Ийса а, декъадалар а

(Маттай 10:34-36)

⁴⁹ КхидІа а Ийсас бохура: «Со дуьнен чу цІе таса веана, хІинцале и цІе марсаяьлла йогуш хила лаъара Суна! ⁵⁰ Амма баланийн хІордах чекхвала везаш ву Со, иза хиллалц синтем бац Суна! ⁵¹ Шуна моьгту хир ду, Со дуьнен чу машар бахъаш веана? „ХІан-хІа! – боху Ас шуьга, – Декъадалар дахъаш веана!“ ⁵² ХІинца дуьйна иштта хир ду: пхеа стагах лаьтта доьзал бекъалур бу, кхоь шинна дуьхьал, шиь кхаанна дуьхьал хир ву. ⁵³ Да – кІантана дуьхьал, кІант дена дуьхьал, нана йоІана дуьхьал, йоІ – нанна, марнана несана дуьхьал, нус марнанна дуьхьал хир ю».

Заманан билгалонаш къастор

(Маттай 16:2, 3)

⁵⁴ Юха Ийсас бохура нахе: «Малхбалехь марха гича, догІа догІур дуй хаь шуна, иза иштта хила а хуьлу. ⁵⁵ Ткъа къилбехъара мох хъаькхча, йовхо хир ю олу аш, иза а нийса хуьлу. ⁵⁶ Шалхончаш! Стигалан а, лаьттан а билгалонаш хаь шуна, ткъа таханлерчу заманан билгалонаш къасто хІунда ца хаь шуна?»

Довхочуьнца кхел ян вахар

(Маттай 5:25, 26)

⁵⁷ «Шайна гІолехь долчун ойла хІунда ца йо аш? ⁵⁸ Шашь довхочуьнца кхел ян доьлхуш, новкъахь цуьнца берта даха хьовса, хІунда аьлча цо шу кхелахочунна тІе далор ду, кхелахочо гІароле дІалур ду, юха шу набахте кхуьссур ду. ⁵⁹ Билгала боху хьобга: цигара хьо аравер вац, тІаьхъарчу шайнна тІекхаччалц, дерриг а хъайн декхар дІаделла а бен».

Дохко а довлий, Далла тІе дерза,

шайна хІаллакьхила ца лаахь

13 ¹ Оцу хенахь цхъана наха, тІе а баьхкина, Ийсана дийцира Делан цІийнан кертахь байинчу галилайхойх лаьцна. Пулата и омра далар бахъана долуш, оцу нехан цІий цара сагІа доккхуш яйинчу бежанийн цІийца эделлера. ² Ийсас элира баьхкинчаьрга: «Иштта

байина болу и нах вукху галилайхойл къинош сов долуш бара-м ца моьтту шуна? ³ ХІан-хІа, — боху Ас шуьга, — амма нагахь санна шу, дохко а девлла, Далла тІе ца дерзахь, уьш санна, шу а хІаллакьхир ду. ⁴ Шуна моьтту хир ду, Шилонан бІов тІе а йобжна, велла волу бер-хІитта стаг Ярушалаймехь болчу вукху нахал бехке вара? ⁵ ХІан-хІа, — боху Ас шуьга, — амма шу, дохко а девлла, Далла тІе ца дерзахь, уьш санна хІаллакьхир ду».

Стом ца лато дитт

⁶ Ийсас цхьа хьекъале хІума дийцира царна: «Цхьана стеган кем-сийн бешахь дІадийна инжиран дитт хилла. Цкъа, ван а веана, оцу дитта тІехь стоьмаш бу бац хьаьжча, уьш ца карийна цунна. ⁷ ТІаккха кемсаш лелош волчу шен белхалочуьнга аьлла цо: „КхозлагІа шо ду со кху дитте хьобжу, амма стоьмаш ца латийна кху тІе. Охьа а тохий, дІадаккха хІара, кхуьнга эрна меттиг дІа а ца лоцуйтуш“, — аьлла. ⁸ Амма белхалочо жоп делла цуьнга: „ХІусамда! Кхин цхьана шарахь а дитахьа хІара. Ас, го а аьккина, кхелли а йиллина, болх бийр бара. ⁹ ХІун хаьа, юха шарахь стоьмаш лато а ма мега кху тІе? Ткъа ца лата-дахь, и дитт дІадоккхуйтур ду ахь“, — аьлла».

Шобтан дийнахь зуда тояр

¹⁰ Цхьана гуламан цІа^д чохь шобтан дийнахь хьехам беш вара Ий-са. ¹¹ Букара хьаьвзина, букь хьала ца нислуш, цхьа зуда яра цу чохь, берхІитта шарахь шеца жинийн цамгар йолуш. ¹² И ган а гина, тІе-кхайкхина, Ийсас элира цуьнга: «Йиша! Хьо хьайн цамгарх пар-гІатъяьлла», — аьлла. ¹³ Цо куьйгаш лецира зудчунна тІехула. Важа оцу сохьта хьаланисъелира, тІаккха Далла хастамаш бан хІоьттира.

¹⁴ И дерриг гина, гуламан цІийнан хьаькамо, Далла леринчу шоб-тан дийнахь Ийсас дарба дарна реза воцуш, чубаьхкинчу нахе элира: «Ялх де ду болх бан дезаш. Оцу деношкахь дуьйла шайна дарба дайта, Далла леринчу шобтан дийнахь а ца догІуш», — аьлла.

¹⁵ Везачу Эло, жоп луш, элира цуьнга: «Шалхончаш! Шайн сту я вир, хьаьвдех схьа а достий, Далла леринчу шобтан дийнахь хи мала ца дуьгу аш? ¹⁶ БерхІитта шарахь иблисо йихкина латтийна ИбрахІи-ман тІаьхьенах йолу хІара зуда Далла леринчу дийнахь шен буржалех паргІатъяла мегаш яц?» — аьлла. ¹⁷ Цо и аьлча, Цунна дуьхьалболчу нахана эхь хийтира. Ткъа чохь берш самукьадаьлла, хазахеташ бара Ийсас и тамашийна гІуллакхаш дарх.

^{13:14} Арадаккхар 20:9, 10; Карлабаьккхинарг 5:13, 14.

*ХИух а, морзанах а лаьцна хьекъале дустари**(Маттай 13:31, 32; Марк 4:30-32)*

18 Цул тIаьхьа Иийсас хаьттира: «Стенца дуста мегар ду Делан Олалла? Муха ду иза? 19 Иза стага шен бешахь дIадийначу уггар жимачу хIуьнах тера ду. Цу хIуьнах, хьала а даьлла, дитт хилла. Стигаларчу олхазарша баннаш дина цуьнан гаьннаш тIехь».

20 Кхин цкъа а хаьттира Иийсас: «Кхин стенца дуста мегар ду Делан Олалла? 21 Иза морзанах тера ду. Зудчо, бод хьакхош, кхаа сахь чохь схьаэцначу демах тоьхна иза. Морза, массанхьа а кхочуш, демах дIаийна».

*Готта неI**(Маттай 7:13, 14, 21-23)*

22 Паланашкахула, ярташкахула чекхвуйлуш, Ярушалайме вьодуш вара Иийса. Шен новкъахь нахана хьехам бора Цо. 23 Цкъа цхьаммо хаьттира Цуьнга: «Эла! Иштта кIезиг бу теша кIелхьарбовлуш берш?»

Иийсас элира гулбеллачаьрга: 24 «Готтачу неIарехула чекхдовла хьовса, хIунда аьлча, Ас боху шуьга чубаха гIиртинчех, дукхахберш чекхбовлалур бац. 25 ХIусамдас неI дIакъевлича, шу арахь дуьсур ду. И неI етташ, дехар дийр ду аш: „Эла! ДIаеллахьа тхуна“, – бохуш. Амма Цо эр ду шуьга: „Суна шу а ца девза, шу мичара даьхкина а ца хаьа“. 26 ТIаккха аш эр ду: „Оха Хьобца яа а йиинера, мала а меллера, Ахь тхан урамашкахь хьехамаш а бинера тхуна“, – аьлла. 27 Амма Цо эр ду: „Ас боху шуьга, Суна шу а ца девза, шу мичара даьхкина а ца хаьа. Шу массо а харцончаш ду, дIадовла Суна юххера!“ 28 Цигахь белхар а, цергаш хьекхор а хир ду. Шуна гур бу Делан Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь болчарна юкъахь ИбрахIим а, Исхьакх а, Якъуб а, берриш пайхамарш а, ткъа шу цигара лохкур ду. 29 Малхбалехьара, малхбузехьара, къилбаседехьара, къилбехьара баьхкинчу наха хиндолчу тойнехь, Делан Олаллехь, шайн меттигаш дIалоцур ю. 30 Амма кхузахь цхьаболу тIаьхьара хилларш цигахь хьалхара хир бу, цхьаболу хьалхара хилларш тIаьхьара хир бу».

*Ярушалайм бахьана долуш гIайгIане хилар**(Маттай 23:37-39)*

31 Оцу хенахь Иийсана тIевеанчу масех парушхочо элира: «Кхузара дIаваьлла, кхечу метте ваха веза Хьо – ХIарод ву Хьо вен гIерташ», – аьлла.

13:27 Забур 6:9. 13:28 Маттай 22:13; 25:30. 13:28, 29 Маттай 8:11, 12. 13:30 Маттай 19:30; 20:16; Марк 10:31.

³² Ийсас жоп делира: «Даха а гЮй, цхьогало санна, зулам деш волчуьнга дІаала: „Ас жинаш дІа а лохкур ду, нахана дарбанаш а дийр ду тахана а, кхана а, ткъа кхозлагІчу дийнахь Сайн болх чекхбоккхур бу“. ³³ Делахь а, хІуъа хилахь а, Сан тахана а, кхана а, лама а лела деза, хІунда аьлча пайхамар Ярушалаймал арахъа вала йиш йолуш вац.

³⁴ Ва Ярушалайм! Пайхамарш бойу ахь, хъайна тІебахкийтиначарна тІулгаш детта ахь. Мел чІогІа лиънера-кх Суна хъан бераш гулдан, олхазаро шен кІорнеш тІома кІел гул ма-ярра, амма хъуна ца лии иза. ³⁵ ХІинца билггала шун ЦІа Дала дІатесна ду. Ас боху шуьга, шуна Со гур вац, цхъа хан а еана, аш аллалц: „Декъала ву Везачу Элан цІарах воГуш верг!“»

Чкъура кІел хи хІоьттина стаг туовар

14 ¹ Цкъа шоьтан дийнахь парушхойн цхъа куьйгалхо волчу хІума яа ваханера Ийса. Чохь берш леррина хьобжура Цо дечуьнга. ² Цигахь Цунна духьал нисвелира цхъа стаг. Иза, чкъура кІел хи а хІоьттина, оцу цамгарх чІогІа бала хьобгуш вара. ³ ТІаккха Ийсас хаьттира Іеламчу нахе а, парушхошка а: «Далла леринчу шоьтан дийнахь дарба дан бакъо ю я яц?»

⁴ Уьш бист ца хилира. Ийсас, цунах куьг а Іоьттина, цомгушчунна дарба а дина, иза дІавахийтира. ⁵ Ткъа вукхаьрга Цо хаьттира: «Нагахь шун кІант я, масала, сту гІуна чу боьжча, сихха дахана иза хъалабоккхур бац аш, Далла леринчу шоьтан де делахь а?»

⁶ Церан Кхуьнга ала хІумма а дацара.

Хьешашна а, хІусамдена а дина хьехар

⁷ Ийсас тидам бира хьошалгІа кхайкхина нах баьрччехь йолу меттигаш дІалаца гІертар. Цо тІаккха царна цхъа хьекъале хІума дийцира: ⁸ «Хьо цхъанхъа зуда ялийначу метте кхайкхина велахь, баьрчче хаа ма гІерта, хІунда аьлча хьол лоруш волу стаг а кхайкхина хила там бу цига. ⁹ ТІаккха хьо а, иза а кхайкхинчу хІусамдас, тІе а веана, хьобга эр ду: „ХІокху стагана меттиг ло“, — аьлла. Нахана хьалха юьхь-Іаьржачу а хІоьттина, уггар йистерта меттиг дІалаца езар ю хъан. ¹⁰ Хьо хьошалгІа кхайкхинчу хІусамехь неІарера меттиг дІалаца, хІусамдега, хъайна тІе а веана, алийта: „ДоттагІа! Вало, хьуьлла баьрчче хаа“, — аьлла. ТІаккха вукху хьешашна хьалха хъан ларам хир бу, ¹¹ хІунда аьлча хІора ша лакхара хеташ верг, лах а вина, кІезиг хетар ву, ткъа ша кІезиг хеташ верг лакхаваьккхина хир ву».

^{13:35} Забур 117:26. ^{14:5} Маттай 12:11. ^{14:8-10} Кицанаш 25:6, 7. ^{14:11} Маттай 23:12; Лака 18:14.

¹² Цул тІаьхьа Ша кхайкхинчу хІусамдега Іийсас элира: «Айхьа нах хІума яа чукхойкхуш, хьайн доттагІий а, вежарий а, гергара нах а, хьалдолу лулахой а ма кхайкха, хІунда аьлча церан таро ю хьо чукхайкха а, шайна дина дика юхадан а. ¹³ Айхьа шун хІоттош, кьенаш, заьІапнаш, астагІнаш, бІаьрзенаш кхайкха. ¹⁴ Хьо декъала хир ву, хІунда аьлча церан хьуна иза юхадан таро яц. Делан лаамехь болу нах денлучу дийнахь, юхалур ду хьуна иза».

Доккхачу тойнах лаьцна хьекъале дийцар
(Маттай 22:1-10)

¹⁵ И хІума хезча, чохь болчех цхьаммо элира: «Декъала ву Делан Олалла^д ТІелаьцначарна юкьахь кхачанах кхеттарг!»

¹⁶ ТІаккха Іийсас дийцира: «Цхьана стага доккха той а хІоттийна, дуккха а хьеший кхайкхина. ¹⁷ Той дІадоло хан тІекхьаьчча, шен ялхо вахийтина цо шуьне кхайкхинчаьрга дІаала: „Схьадубйла, дерриг а кийча ду“, – аьлла. ¹⁸ Амма хьеший, цхьаь санна, бехказа бийла хІиттина. Хьалхарчо аьлла: „Ас латта эцна, вахана цуьнга хьажа дезаш ву со, доьху хьобга, кьинтІера валахь суна“. ¹⁹ ШолгІачо аьлла: „Ас пхи шуьста эцна, и стерчий дІа а доьжна, мега ца мега хьажа воллура со. Суна кьинтІера валахь“, – аьлла. ²⁰ КхозлагІчо аьлла: „Ас зуда ялийна, цундела вогІийла дац сан“, – аьлла. ²¹ Вухавеанчу ялхочо хІусамдега и дерриг дІааьлла. ТІаккха обгІазваханчу хІусамдас шен ялхочуьнга буьйр дина: „Хьада, чехкка гІалин урамашкахула а, майданашкахула а чеххвалий, схьабалабе кхуза кьенаш, заьІапнаш, бІаьрзенаш, астагІнаш“. ²² Юха а веана, ялхочо аьлла: „ХІусамда! Ахь ма-аллара, дерриг а ас кхочушдина, амма кхин а меттиг ю цІа чохь“. ²³ ТІаккха хІусамдас юха а тІедожийна ялхочунна: „Ваха а гІой, гІалара аравалий, новкьахь а, керташкахь а гинарг схьавалаве, сан цІа хьешех дуьззина хилийта. ²⁴ Амма, ас боху шуьга, хьалха кхайкхинчех цхьаь хир вац сан тойнехь“».

Іийсан мурд хиларан мах
(Маттай 10:37, 38)

²⁵ Іийсаца йогІуш адамиин йоккха тоба яра. Цо, юха а вирзина, элира цаьрга: ²⁶ «Стаг Суна тІаьхьахІоьттина схьаван а, Сан мурд хила а йиш йолуш вац, Со шен дел а, ненал а, зудчул а, берел а, вежарел а, йижарел а, ур-атталла дахарал а лараме хеташ иза вацахь. ²⁷ Шен баланийн мохь* схьаэца реза а воцуш, Суна тІаьхьаваогІург Сан мурд хи-

* ^{14:27} *Баланийн мохь* – бакъду, грекийн маттахь иштта яздина ду: *жІаран богІам*.

^{14:26} Маттай 10:37. ^{14:27} Маттай 10:38; 16:24; Марк 8:34; Лака 9:23.

ла йиш йолуш вац. ²⁸ Масала, шух цхъаь бЮв ян лууш ву. Охъа а хиина, шен хин йолу харж лорур яц цо, гИшло чекхъяккха ахча тобар ду дац хъажа? ²⁹ Цо, бух а боьттина, дIаерзо ницкъ а ца кхъачна, гИшло йолийначохь йитича, массо а и гуш верг воьлур ма ву цунах. ³⁰ Цара бохур дара: „ХЮокхо гИшло йолийначохь чекх а ца яккхалуш йитира“, — бохуш. ³¹ Я, масала, цхъа паччахь ву тЮм бан кечлуш. Цкъа, охъа а хиъна, оила йийр ю цо, шен итт эзар стаг волчу эскарца ткъа эзар стагаца тIевогIучунна дуьхьало ялур ю, я яц аьлла. ³² Нагахь шен ницкъ кхочур бац аьлла, цунна хетахь, мостагIа генахь волччуьра, цо векалш бохуьитур бу машар боьхуш. ³³ Делахь, шен долахь долчух дерригенах шух хЮра ца къастахь, Сан мурдаш хила йиш яц шун.

³⁴ Туьха дика хЮма ю, амма цуьнан чам дIабаьлча, стен хуьлуьитур ду иза юха а дуьра? ³⁵ Иза я лавттах а, я кхеллех а тоха пайденна дац, дIакхоссан бен. Лергаш долчунна хIара хезийла!»

Байначу уьстагIах лаьцна хьекъале дустар

(Маттай 18:12-14)

15 ¹ Ийсага ладогIа дуккха а адамаш: ял гулъешберш а, кьинош летийнарш а тIеоьхура. ² Парушкой^д а, Iелам нах а резабоцуш, гЮвгIа еш бара: «ХЮокху стага кьинош летийна адамаш тIе а оьцу, цаьрца хЮма а йоу», — бохуш. ³ ТIаккха Ийсас царна цхъа хьекъале дустар далийра.

⁴ «Мила ву шух, шайн бIе уьстагI юкъара цхъаь байча, важа безткъе ткъайоьсна эрна арахь а битина, байнарг лохур боцуш, иза карабаллалц? ⁵ Ткъа иза карийча, самукъадаьлла, белшаш тIе а биллина, цIа бахъар бу. ⁶ ДоттагIий а, лулахой а схъа а кхайкхина, уьстагI болчо эр ду: „Даккхийде вай цхъаьна, суна сайн байна уьстагI карийна!“ ⁷ Масала, дохковала бахъана доцуш, Делан лаамехь а волуш везткъе ткъайоьсна стаг ву. Ас боху шуьга, оцу нахана чул, кьинош а летийна, юха дохковаьлла, Далла тIевирзинчу цхъана стагана алсам баккхийбийр бу стигалшкахь берш».

Дайначу ахчанах лаьцна хьекъале дустар

⁸ «Масала, цхъана зудчун драхма^д цIе йолу итт дато ахча ду. Царах цхъаь дайча, стогар а латийна, чохь нуй а хьобкхуш, леррина и лохур ма ду цо, иза карадаллалц. ⁹ Ткъа иза карийча, доттагIий а, лулахой а схъа а кхайкхина, цо эр ду: „Даккхийдейша соьца: суна дайна ахча схъакарийна!“ ¹⁰ Ас боху шуьга, лелийначунна дохко а ваьлла, Далла тIевирзинчу цхъана стагах а Делан маликийн самукъадалар иштта хуьлу».

Байначу кІентех лаьцна хьекъале дийцар

¹¹ Кхин а дийцира Цо: «Цхъана стеган ши кІант хилла. ¹² Жимах волчу кІанта шен дега аьлла: „Дада! Хьайн бахамах суна догІу дакъа схьалохьа“. Дас шина кІантана бекъна бахам. ¹³ Дукха хан ялале, жимах волу кІант, шен дерг вовшах а тоьхна, генарчу махка вахана. Цигахь, сакъобруш, шен хьал эрна дайина цо. ¹⁴ Ткъа шадерриг и дайина ваьлча, цу махкахь чІогІа мацалла хІоьттина. Иза таро йоцуш висна. ¹⁵ ТІаккха, вахана, цу махарчу цхъана стагана чухІоьттина иза. Вукхо хІара хьакхарчий яжо вахийтина шен аренашка. ¹⁶ Мацалло бІарзвина, хьакхарчаша бууш болу акха стоьмаш биина а, шен гай дузо лууш хилла хІара, амма цхъаммо а кхунна уьш луш ца хилла. ¹⁷ Метта а веана, цо аьлла: „Мел дукха ялхой бу сан ден цІахь, церан массеран а шортта яа хІума ю, ткъа со кхузахь мацалла леш ву! ¹⁸ ДІавахана, сайн да волчу юха а вирзина, ас эр ду цуьнга: Дада! Далла хьалха а, хьуна хьалха а къа латийна ас! ¹⁹ ХІинца со хьакъ вац хьан кІант ву со ала, хьайн белхало вай, дІаэцахьа со“. ²⁰ Хьала а гІаьттина, шен да волчу вахара иза.

КІант геннахь схьавогІуш дена гира. Цунах къахетта, ведда тІе а вахана, иза маравоьллина, цунна барт баьккхира дас. ²¹ Ткъа кІанта элира цуьнга: „Дада! Далла хьалха а, хьуна хьалха а къа латийна ас. ХІинца со хьакъ вац хьан кІант ву со ала“. ²² Амма дас шен ялхошка элира: „Тоблла йолу бедар схьа а яй, тІеюха цунна, пІелгах мухІар а долла, кога мачаш а юха. ²³ Юстийна йолу старгІа схьа а ялаяй, урс хьакха: той хІоттор ду вай. ²⁴ ХІунда аьлча хІара сан кІант веллачуьра денвелла, вайначуьра карийна“. Уьш сакъера буйлабелира.

²⁵ Воккхах волу кІант оцу хенахь кха тІехь вара. ЦІа вогІуш, шайн бахамна гергакхаьчча, цунна лобкху эшарш а, хелхаран мукъамаш а хезира. ²⁶ Цхъа ялхо схьа а кхайкхина, цо хьяттира: „ХІара хІун ду?“ ²⁷ Ялхочо элира цуьнга: „Хьан ваша цІа веана. Хьан дас старгІа ейтина, хІунда аьлча иза могуш-маьрша юхавирзина“. ²⁸ Воккхах волу кІант, оьгІазвахана, чу ван ца лууш вара. Дас, ара а ваьлла, чувола аьлла, дийхира цуьнга. ²⁹ Амма цо элира дега: „Со хьуна вецаш волу мел дукха хан ю, ахь аьллачунна тІера ког а ца баьккхина ас, амма ахь суна буйхьиг а ца елла, соьга сайн доттагІашца сакъерийта. ³⁰ Ткъа шен хьал, мехкаршца сакъобруш, хьаькхина волу хьайн кІант цІа веача, цунна юстийна старгІа йийна ахь“. ³¹ Амма дас элира воккхах волчу кІанте: „Сан кІант! Хьо гуттар а соьца ма ву, сан долуш дерг шадерриг а хьан ма ду. ³² ХІинца вай самукъадаьлла хила ма деза, хьан ваша веллачуьра денвелла, вайначуьра карийна“».

Тешаме воцучу урхалхочух лаьцна хьекъале дийцар

16 ¹ Шен мурдашна Иийсас кхин цхьа хьекъале дийцар далийра: «Цхьана хьалдолчу стеган бахаман дола деш урхалхо хилла. Цхьаммо аьлла цу хьолахочуьнга, цуьнан бахам урхалхочо байина дIабоккхуш бу аьлла. ² Урхалхо тIе а кхайкхина, хIусамдас хаьттина: „И хIун ду суна хьох лаьцна хезаш дерг? ДIа а гIой, хьайн балхах жоп дала кечам бе, кхин дIа хьобга урхалла ца дойту ас“, – аьлла. ³ ТIаккха урхалхочо ойла йина: „Ас хIун дан деза? ХIусамдас со балхара дIавоккхуш ву. Латта ахка ваха сан ницкъ бац, сагIа деха эхь хета. ⁴ ХIа! Суна хаьа хIун дан деза, кхузара дIаваьккхича кхечу меттехь со тIеэцийта“. ⁵ Цхьацца кхойкхуш, шен хIусамден декхархой тIекхайкхина цо. Хьалхарчуьнга хаьттина: „Хьо мел декхарийлахь ву сан хIусамдена?“ ⁶ Вукхо жоп делла: „БIе черма зайтдаьтта“. Урхалхочо аьлла цуьнга: „ХIара хьайн декхар тIеяздина кехат схьа а эций, сихха охьахайй, дIаязде: шовзткъе итт“. ⁷ Юха кхечуьнга хаьттина: „Хьо мел дала дезаш ву сан хIусамдена?“ Цо аьлла: „Эзар гали кIа“. Урхалхочо аьлла: „Хьайн декхаран кехат схьа а эций, дIаязде: бархI бIе гали“. ⁸ ХIусамдас хастийна тешаме воцу урхалхо, сел кхетаме иза хиларна. Бан а бу хIокху заманна хьакъ болу нах Делан нуьрехь болчу нахал кхетаме, шаьш санна болчаьрца гIуллакх догIуш.

⁹ Ас боху шуьга, харц дуьненан хьолах пайда а оьцуш, шайна дотта-гIий лаха. Юха, и хьал шух дуьсур долчу хенахь, Дала Шен даим лаьттачу цIа чохь тIеоьцур ду шу. ¹⁰ КIезигчу хIуманна тIехь тешаме верг доккхачунна тIехь а тешаме ву, ткъа кIезигчунна тIехь тешаме воцург доккхачунна тIехь а вац. ¹¹ Нагахь шу дуьненан хьал гулдеш тешаме ца хиллехь, стигалахь бакъдолу хьал шух хьан тешор ду? ¹² Неханиг шух тешна дита мегаш ца хилча, шуниг хьан лур ду шуна?

¹³ Шина хIусамдена гIуллакх далур дац цхьана ялхочуьнга. Цунна цхьа хIусамда везар ву, важа везар вац, я цхьанна хьесталур ву, ткъа вукхунах вешар вац. Цундела цхьаьний – Далла а, хьолана а ялхой хилалур дац шу».

Товрат а, Делан Олалла а

(*Маттай 11:12, 13; 5:31, 32; Марк 10:11, 12*)

¹⁴ Ахча дукха дезаш болу парущхой^д и дерриг а хаза а хезаш, Иийсах боьлуш бара. ¹⁵ Ткъа Цо элира цаьрга: «Шу нахана хьалха диканаш хила гIерташ ду, амма Далла хаьа шун дагахь дерг. Адамашна мехала хетарг Далла боьха хета.

¹⁶ Товрат-хъехамаш а, пайхамарша яздинарг а Яхъбя-пайхамар гучуваллалц лелла, ткъа цу хенахь дуйна Делан Олаллех лаьцна болу хаза кхаь^д а кхайкхош бу. Массо а чЮгIа Делан Олалла^д тIелаьцна-чарна юкъахь хила лууш а ву. ¹⁷ Амма стигалний а, латтаний а атта хир ду дIакъовлада, товрат-хъехамаш тIера цъа сиз дIадовчул.

¹⁸ ХIора, шен зуда а йитина, кхин ялош верг ямарта волуш ву, и санна ямарта йитина зуда ялош верг а ву».

Хьолахо а, ЛаIзар а

¹⁹ Юха Иийсас дийцира: «Вехаш хилла цъа хьалдолу стаг. Деза а, хаза а духар тIе а духий, хIора дийнахь той а хIотгадой, сакъоьруш хилла цо. ²⁰ Ткъа цуьнан кевнна йисттехь Iуьллуш, ЛаIзар цIе йолуш сагIадовхург хилла, дерриг дегI дIалаьцна даьIнаш а долуш. ²¹ Хьолахо чун стоьла тIера охъаэгна юьккаш йиьна а, хIума яа лууш хилла цунна. Жаьлеша, тIе а догIий, цуьнан даьIнашна тIе мотт хьобкхуш хилла. ²² Эххар а сагIадовхург велла. Маликаша ИбрахIимна юххе, баьрччехь йолчу метте, дIаваьхьна иза. Хьолахо а велла, иза дIавоьллина. ²³ Жожхатин цIергахь Iазапехь воллуш, дIахъаьжначу хьолахо чунна генахь ИбрахIим а, цунна уллохь ЛаIзар а гина. ²⁴ Мохь а тухуш, дехар дина хьолахо: „Ва сан да ИбрахIим! Кьинхетам бехъа сох. ЛаIзар вайитахъа, шен пIелг хи чу а Iоьттина, сан мотт шелбайта, хIокху цIергахь чIогIа холчохь ву-кх со!“ – аьлла. ²⁵ Амма ИбрахIима аьлла: „Сан кIант! Дагадаийта, хьо муха Iаш вара. Хьуна дерриг а диканиг кхаьчнера хьайн дахарехь, ткъа ЛаIзарна – дерриг вониг. ХIинца цунна кхузахь синтем хилла, ткъа хьо баланехь ву. ²⁶ Цул сов, хьуна а, тхуна а юкъахь чIогIа кIорга Iин даьккхина. Нагахь кхузара цъанна хьуна тIеван лиьча а, иза дIавалур вац, цигара цъа а кхуза сехъа а валалур вац“. ²⁷ ТIаккха аьлла хьолахо: „Ас доьху хьобга, ЛаIзар вахийтахъа сан ден хIусаме, ²⁸ сан пхи ваша ма ву. Цаьрга дIахоуьйтур дара цо кхузахь дерг, хIара Iазап хьега уьш кхуза ца кхачийта“. ²⁹ ИбрахIима аьлла цуьнга: „Церан Мусан а, кхечу пайхамарийн а деза йозанаш ду, цара яздинчуьнга ладогIа дезаш ма бу уьш!“ ³⁰ Хьолахо жоп делла: „ХIан-хIа, дада ИбрахIим! Нагахь веллачех цъаь шайна тIевеача, лелийна чунна дохко а бевлла, Далла тIебоьрзур бара уьш“. ³¹ ТIаккха ИбрахIима аьлла цуьнга: „Нагахь Мусага а, кхечу пайхамаршка а ла ца догIахь, веллачуьра денвеллачух а уьш тешар бац“».

^{16:16} Маттай 11:12, 13. ^{16:17} Маттай 5:18. ^{16:18} Маттай 5:32; 1 Коринтхошка 7:10, 11.

Къа латадайтарх, гечдарх, тешамах, декхарх лаьцна
(Маттай 18:6, 7, 21, 22; Марк 9:42)

17 ¹ Ийисас элира Шен мурдашка: «Стаге къа латадойтуш долу хГума тГе ца доГуш дусур дац. Амма декъаза ву ша бахъана долуш нахе къа латадойтина стаг. ² Делах тешаш болчу лахара болчех цхъаьнга къа латадойтуш, хъеран тГулг, коча а оьллина, ша хГорда чу кхоссийтар гЮле ю цу стагана. ³ Шаьш ларлолаш! Нагахь хъан вашас къа латадахь, бехк баккха цуьнгара, амма иза дохковалахь, гечде цунна. ⁴ Нагахь хъан вашас дийнахь ворхIазза хьуна дуьхьал къа латадахь, амма ворхIаззе а хьо волчу а веана: „Со дохковаьлла“, — алахь, гечде цунна».

⁵ ТIаккха векалша элира Ийисага: «Алсамбаккхяхъа тхан тешам», — аьлла.

⁶ Ийисас элира: «Нагахь санна шун тешам жимачу буьрттигал а белхара, аш оцу комарийн дитте ала тарлора: „Орамашца схъа а далий, хГорда чу доГало!“ Цо аш бохург дийр дара.

⁷ Масала, шун цхъаннан охуш я жа дажош ялхо ву. Иза арара балхара цIа веача, хъан эр ду аш цуьнга: „Схъавола, хЮкху метте агГорвалий, хъайна хГума яа“? ⁸ Мелхо а, аш цуьнга эр ду: „Суна яа хГума кечъе, юкъ а ехкий, сан гЮллакхе хъажа со йиина а, мелла валлалц, тIаккха — айхъа а яа а яа, мала а мала“. ⁹ Шена тГедиллинарг ялхочо кхочушдича, цунна баркалла хъан эр ду аш? ¹⁰ Иштта аша а, шаьш дан деза гЮллакх кхочушдай, ала: „Тхо хъакъ доцу ялхой бен дац — охатхайна тГедиллина гЮллакх кхочушдина“».

Чкъуран цамгар йолу итт стаг туовар

¹¹ Ярушалайме вьодуш, Шамранан а, Галилайн а шина мехкан дозанехула схъавогуш вара Ийиса. ¹² Иза цхъана юьрта чувулуш, Цунна дуьхьалкхийтира дIа ца йьорзу чкъуран цамгар^д йолу итт стаг. Геннахь севцина, ¹³ маьхъарий хъаькхира цара: «Ийиса! Устаз! Къинхетам бехъа тхох!» — аьлла.

¹⁴ Уьш гиначу Ийисас элира: «Даха а гЮй, динан дайшна шаьш гайта», — аьлла.

Цомгуш нах, дIабоблххушехь, новкъахь шайн цамгарх цIинбелира. ¹⁵ Царах цхъаь, ша товеллий а хиьна, мохь туххуш Далла хастам а беш, вуха вирзира. ¹⁶ Ийисана хьалха гора а вьожна, Цунна баркаллаш баха хЮьттира иза. Иза шамранхо вара. ¹⁷ ТIаккха Ийисас хьаьттира: «Итт стаг ца товелла цамгарх? Важа исс мичахь ву? ¹⁸ Далла хастам

^{17:3} Маттай 18:15. ^{17:14} Iамальяр 14:1-32.

бан веанарг кхечу кьомах волу хIара стаг бен ма вац?»¹⁹ ТIаккха цу шамранахочуьнга элира Цо: «ХьалагIатта, дIавало. Хьан тешаро цам-гарх кIелхьарваьккхи хьо».

Делан олалла тIекхачар
(Маттай 24:23-28, 37-41)

²⁰ Цкъа парушхоша хьаттира Ийсага: «Делан Олаллин де тIе маца кхочур ду?» – аьлла.

Цо жоп делира: «Шуна гучу кепехь догIур дац Делан Олалла^д.²¹ Цхьаьнгге а алалур дац: „Иза кхузахь ду“ я „ДIогахь ду“, хIунда аьлча Делан Олалла шуна юкьахь ду».

²² ТIаккха Шен мурдашка элира Цо: «Цхьа хан йогIур ю Адамийн КIентан денойх цхьа де гина а, ган шу сатесна долуш, амма шуна и де гур дац.²³ Шуьга эр ду: „Иза кхузахь ву“, я „ДIогахь ву“, амма И гур вара алий, шу дIа ма хьовда.²⁴ Ерриг а стигал цхьана йистера вукху йисте кхаччалц серлаяьккхина, стелахаьштиг санна, хир ву Адамийн КIант^д Шен дийнахь.²⁵ Амма и де тIекхачале, дуккха а баланаш лан дезар ду Цуьнан. ХIокху адамийн тIаьхьено эккхор а ву Иза.²⁶ Нохьа-пайхамаран деношкахь ма-хиллара хир ду Адамийн КIентан деношкахь а.²⁷ Нах дууш, молуш, зударий балош, маре оьхуш бара Нохьа-пайхамар хIордкеманна чу валлалц. Амма цул тIаьхьа хи а хьаьдда, и берриг нах хIаллакьхилира.²⁸ Изза дара ЛутIа волчу деношкахь а: дуура, молура, оьцура, духкура, дIадоьбра, гIишлош йора.²⁹ Амма ЛутIа Седamera араваьллачу дийнахь стигалара, догIа санна, деанчу цIеро а, саьмгало а дерриг а адам хIаллакдира.³⁰ Иштта хир ду Адамийн КIант гучувоккхучу дийнахь а.

³¹ Оцу дийнахь тхов тIехь нисвелларг шен хIуманаш схьаэца цIа чу ма гIо. Эрна арахь верг цIа юха ма верза.³² Дагадаийта шайна ЛутIин зудчух хилларг.³³ Шен са лардечо иза хIаллакдийр ду, ткьа са дIалочо иза Iалашдийр ду.³⁴ Билггала боху шуьга: цу буса цхьаьна дIабий-шинчех цхьаь дIаоьцур ву, ткьа важа вуьтур ву.³⁵ КIа оручу шина зудчух цхьаь дIаоьцур ю, важа юьтур ю»*.

³⁷ «Мичахь хир ду иза, Эла?» – аьлла, хьаттира Цуьнан мурдаша. Ийсас элира: «Дакьа долчу хьаргIанаш а гуллур ю».

* ^{17:35} Цхьадолчу тептарш тIехь – Маттай 24:40 – кхузахь, 36-гIа аят санна, тIетоьхна ду: *Шиь аренгахь болх беш хир ву. Царах цхьаь схьаоьцур ву, ткьа важа вуьтур ву.*

^{17:26} Доладалар 6:5-8. ^{17:27} Доладалар 7:6-24. ^{17:28, 29} Доладалар 18:20-19:25.

^{17:31} Маттай 24:17, 18; Марк 13:15, 16. ^{17:32} Доладалар 19:26. ^{17:33} Маттай 10:39; 16:25; Марк 8:35; Лака 9:24; Яхьья 12:25.

Йисина Іачу зудчух а, кхелахочух а лаьцна хьекъале дийцар

18 ¹ Гуттар а доІанаш деш, догйовха хилийтархъама, Іийсас Шен мурдашна цхьа хьекъале хІума дийцира: ² «Цхьана гІалахъ вехаш цхьа кхелахо хилла. Иза Делах ца кхоьруш а, нахах эхъ ца хеташ а стаг хилла. ³ Оцу гІалахъ ехаш йисина Іаш йолу зуда а хилла. Денна а кхелахочунна тІе а обхуш, цуьнга дехарш деш хилла цо: „Сан довхочуьнца болчу кьовсамехъ нийсонна тІе кчаеахъа со“, – бохуш. ⁴ Цхьа хан ял-лалц цунна накъосталла ца деш Іийначу кхелахочо эххар а ойла йина: „Делах ца кхерахъ а, нахах эхъ ца хетахъ а, ⁵ оцу зудчунна гІо дан деза ас, хІора дийнахъ схъа а обхуш, цуьнга со хьийза ца вайта“, – аьлла».

⁶ Везачу Эло аьлла: «Ойла елаш оцу харц кхелахочо дуьйцучух лаций. ⁷ Дийнахъ а, буса а Шега кхойкхуш болу, Ша хаьржина болу нах нийсонна тІе кхачор бац Дала? Церан дуьхъа сихлур вац Иза? ⁸ Ас боху шуьга: Цо, хъем ца беш, нийсоне кхочуьйтур бу уьш. Амма Адамын КІант^д дуьнен чу веача, карор буй теша Цунна Шех тешаш болу нах?»

Парушхочух а, ял гульешволчух а лаьцна хьекъале дийцар

⁹ Шайх тоам а бина, кхечарах ца бешачу нахана цхьа хьекъале хІума дийцира Іийсас: ¹⁰ «Ши стаг вахана Делан цІа^д чу доІа дан: цхьаь – парушхо, важа – ял гульеш верг. ¹¹ Парушхочо, дІа а хІоьттина, доІа деш хилла: „Дела! Хастам бу Хьуна, талорхой, харцончаш, нахаца леларш я хІара ял гульеш верг санна со ца хиларна. ¹² КІирнах шозза марха^д а кхобу ас, сайн тІедогІучу хьолах уьтталгІа дакъа нахана са-гІина а ло ас“, – бохуш. ¹³ Гено лаьтташ вара ял гульеш верг. Стигала ши бІаьрг хъала хъажо а ца ваьхъаш, шен некха тІе буй а бетташ, бохура цо: „Дела! Къинхетам бехъа сох, къинош летийначу стагах“, – бохуш. ¹⁴ Билггала боху шуьга, цу шиннах геч а дина цІа ваханарг ял гульеш верг ву. ХІунда аьлча хІора ша лакхара хеташ верг, лах а вина, кІезиг хетар ву, ткъа ша кІезиг хеташ верг лакхаваьккхина хир ву».

Іийсас бераш декъалдо

(Маттай 19:13-15; Марк 10:13-16)

¹⁵ Іийса волчу кегий бераш а даладора, Цуьнга, уьш декъалдеш, царна тІехула куьйгаш лацийта. И гиначу мурдаша берашца болу нах човхабора. ¹⁶ Амма Іийсас, бераш Шена тІе а кхайкхина, элира мурдашка: «ХІара бераш тІедахкийта Суна, царна дуьхъало ма е, хІунда аьлча Делан Олалла^д тІелаьцнарш уьш санна бу. ¹⁷ Билггала боху шуьга: беросанна, Делан Олалла тІе ца лоцуш верг цкъа а Делаца хир вац».

*Хьалдолу хьаькам**(Маттай 19:16-30; Марк 10:17-31)*

18 Цхьана хьаькамо хьаттира Иийсага: «Дика Устаз! Ас хIун дан деза Дела волчохь цкъа а чекхдер доцу дахар кхачийтархьама?»

19 «Сох „дика“ хIунда олу ахь? – хьаттира Иийсас. – Цхьа а вац дика, цхьа Дела воцург. 20 Дала тIедехкина гIуллакхаш хьуна хууш ма ду: „Нахаца ма лела, адам ма де, кьола ма де, харц тоьшалла ма де, дай-наний лара“?»

21 «Беран хенахь дуьйна и дерриг кхочушдеш схьавогIуш ву со», – аьлла хьаькамо.

22 И хезча, Иийсас элира: «Кхин цхьа хIума дан деза ахь: хьайн долахь дерг дерриг да а дохкий, къечарна дIасадекъа, тIаккха стигалахь жовхIар хир ду хьан. Цул тIаьхьа, схьа а волий, Суна тIаьхьахIотта». 23 Хьаькам гIайгIане вуьйжира и хезча, хIунда аьлча иза чоIога хьал долуш стаг вара.

24 Иийсас, цуьнга хьаьжча, иза гIайгIане вожар а гина, элира: «Мел хала ду хьал долчу стагана Делан Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь хила. 25 Эмкална механ Гуьргахула чекхьяла атта ду, хьал долчу стагана Делан Олалла тIе а лаьцна, Далла уллохь хуьлчул».

26 И дерриг хезначара хьаттира: «КIелхьара мила ваккхалур ву ткъа?»

27 Иийсас жоп делира: «Адамашка ца далун дерг Деле далур ду».

28 ТIаккха Кипас элира: «Тхо ду-кх, дерриг а дитина, Хьуна тIаьхьа-хIиттинарш».

29 Иийсас элира: «Билггала боху шуьга: Делан Олалла кхайкхоран дуьхьа шен ца а, да-нана а, зуда а, бераш а, йиша-ваша а дитинчунна 30 хIинца а алссам дерг хир ду, ткъа тIейогIу йолчу заман чохь Делаца долу цкъа а чекхдер доцу дахар а хир ду».

*Иийсас кхозлагIа Шен кхалхарх а, денваларх а лаьцна дуьйцу**(Маттай 20:17-19; Марк 10:32-34)*

31 Шен шийтта векал^а юьстах а кхайкхина, Иийсас элира цаьрга: «Вай хIинца Ярушалайм лаьтгачу хьаладовлуш ду, цигахь дерриг кхочуш хир ду Адамийн КIантах пайхамарша дIаяздинарг. 32 Иза кхечу къаьмнех болчу нахе дIалур ву. Уьш Цунах болуш, Иза хьийзош, Цунна тIе шеташ етташ хир бу. 33 Цара Цунна шед еттар ю, тIаьхьара вуьйр а ву, амма кхозлагIчу дийнахь Иза денлур ву».

34 Цо дийцинчух векалш ца кхийтира, Цуьнан дешнийн маьIна царна къевлина дара.

18:20 а: Арадаккхар 20:14; Карлабаьккхинарг 5:18; б: Арадаккхар 20:13; Карлабаьккхинарг 5:17; в: Арадаккхар 20:15; Карлабаьккхинарг 5:19; г: Арадаккхар 20:16; Карлабаьккхинарг 5:20; д: Арадаккхар 20:12; Карлабаьккхинарг 5:16.

Ерихон-гІали уллохь бІаьрзе сагІадоьхург туовар
(Маттай 20:29-34; Марк 10:46-52)

³⁵ Ийса Ерихон-гІали улло кхочучу хенахь, некъа йистехь сагІа доьхуш Іара цъха бІаьрзе стаг. ³⁶ Уллохула тІехдовлучу адамиин гІов-гІа а хезна, цо хаьттира: «И хІун ду?» — аьлла.

³⁷ Цунна жоп делира: «Назартера Ийса ву и тІехволуш верг», — аьлла.

³⁸ ТІаккха бІаьрзечо мохь хьаькхира: «Даудан кІант^д Ийса! Къинхетам бехъа сох!» — аьлла.

³⁹ Хьалха богІучу наха чехавора иза, гІовгІа ма е бохуш. Амма цо кхин а чІогІа мохь бетгара: «Даудан кІант! Къинхетам бехъа сох!» — бохуш.

⁴⁰ Ийсас, саца а сечна, и стаг Шена тІевалавайтира. Иза тІекхаьчча, хаьттира цуьнга: ⁴¹ «Соьгара хІун оьшу хьуна?» — аьлла.

БІаьрзечо дийхира: «Эла! Са гуш хила лаьара суна», — аьлла.

⁴² Ийсас элира цуьнга: «Са гуш хила хьайна! Хьан тешаро кІелхьарваьккхи хьо».

⁴³ Цу сохьта бІаьрзечун са схьадеара. Иза Ийсана тІаьхъа вахара, Далла хастамаш а беш. И дерриг гина нах даггара Далла хастамаш бан хІиттира.

Ийса а, Закай а

19 ¹ Цул тІаьхъа Ийса Ерихон-гІалахула чекхволуш вара. ² Цу гІалахь вехаш вара ял гулъечеран хьаькам а волуш, хьал долуш цъха стаг. Цуьнан цІе Закай яра. ³ Закайна чІогІа лаьара Ийса ган, амма дегІана жима волу дела, нахана тІехула ца хьажалора иза. ⁴ Ведда хьалха дІа а вахана, цъхана комарийн дитта тІе хьалавелира иза, тІехволу Ийса гархьама, хІунда аьлча Ийса цигахула дІаваха везаш вара. ⁵ Закай волчу метте тІевеана, хьала а хьаьжна, Ийсас элира: «Закай, сихха чувосса! Хьо волчохь саца веза Со тахана».

⁶ Вукхо, сиха чу а воьссина, хазаетарца тІеийцира Ийса шен хІусамехь. ⁷ И дерриг гина, резабозучара вовшашлахь шабарш дора: «Къинош летийначу стеган хІусаме хьошалгІа веа-кх Иза».

⁸ Закайс, хьала а гІаьттина, элира Везачу Эле: «Эла! Ас сайн ах бахам къечарна дІалур бу, нагахь ас цъхана хІумана тІехь стаг левинехь, цунна хилла зе доьазза меттахІоттор ду!»

⁹ Ийсас элира: «Тахана къинхетам боьссина кху хІусаме, хІунда аьлча иза а Ибраһиман кІант ву. ¹⁰ Адамиин кІант^д дайнарг каро а, кІелхьардаккха а веана ма ву».

*Итт дашо ахчанах лаьцна хьекъале дийцар**(Маттай 25:14-30)*

¹¹ ЛадугIучарна Иийсас цхьа хьекъале хIума дийцира. Иза Ярушалай-мана уллохь волу дела, халкъана моттаделира Делан Олалла^д хIинццехь гучудаьлла хир ду. ¹² Иийсас дийца долиира: «Паччахьан цIийнах волу цхьа стаг хилла генарчу махка ваха араволуш, цу махкахь шен паччахьан бакъонаш чIагI а йина, вухаверзархьама. ¹³ Ша дIавахале, шен ялхой схьа а кхайкхина, цаьрга итт дашо ахча а делла, аьлла цо: „Со вухавале, хIара ахча пайда хуьлучу гIуллакхна хьажаде“. ¹⁴ Амма оцу махкарчу нахана ца везара и стаг. Цара цунна тIаьххье хьадалчаш бахийтира, шайн лаам дIахайита: „Тхуна ца лаьа и стаг тхайн паччахь хила“, – аьлла.

¹⁵ Паччахь а хилла, ша вухавеача, цу стага схьакхайкхийтира шен ялхошка. Цаьрга, шен ахчанах хIун пайда хилла аьлла, хаьттира цо. ¹⁶ Хьалхарчу ялхоcho, ван а веана, элира: „Эла! Хьан цхьана дашо ахчано итт дашо ахча пайда бина“, – аьлла. ¹⁷ ХIусамдас аьлла цуьнга: „Дика ду, хьо дика ялхо ву. Хьо кIезигчу хIуманна тIехь тешаме хиларна, хьан куьйгалла кIел итт гIала ло ас“. ¹⁸ ШолгIачо аьлла: „Эла! Хьан цхьана дашо ахчано пхи дашо ахча пайда бина“. ¹⁹ „Хьо пхеа гIалина тIехь куьйгалла дан хIоттаво ас“, – аьлла цуьнга паччахьо. ²⁰⁻²¹ Схьавеана, кхозлагIчо аьлла: „Эла! ХIара ду хьан дашо ахча, со хьох кхоьру дела, йовлакха юкьахь Iалашдинера ас иза, хIунда аьлча хьо кьиза стаг ву: ай-хьа дIа ца йиллинчуьра хIума схьаоьцу ахь, айхьа дIа ца дийначуьра ялта хьокху ахь“, – аьлла. ²² Паччахьо элира цуьнга: „Айхьа-хьайна кхел йи ахь, мекара ялхо! Хьуна хаьара со кьиза стаг вуйла: айса дIа ца йиллинчуьра хIума схьаоьдуш а, айса дIа ца дийначуьра ялта хьокхуш а. ²³ Со цIа вале оцу ахчанах суна пайда хIунда ца бира ахь, тIе са а йоккхуш иза юхалург делла а?“ – аьлла. ²⁴ ТIаккха уллохь лаьтгачаьрга элира цо: „Схьаэца цуьнгара дашо ахча, дIало иза итт дашо ахча пайда бинчунна“, – аьлла. ²⁵ Ялхоша элира: „Эла! Цуьнгахь итт дашо ахча долуш ма ду“, – аьлла. ²⁶ Паччахьо жоп делира: „Ас боху шуьга: долчунна кхин а тIелур ду, ткьа доцучуьнгара цуьнан данне а доцург а дIадоккхур ду. ²⁷ Ткьа аса шайна тIехь паччахьалла дан ца лууш хилла болу сан мостагIий, схьа а балабай, хIокху меттехь, суна хьалхахь байа“, – аьлла».

*Иийса декъалварца Ярушалайма чувар**(Маттай 21:1-11; Марк 11:1-11; Яхьья 12:12-19)*

²⁸ Шен дийцар чекх а даьккхина, Ярушалайме боьдучу новкьахула мурдашна хьалхаваьлла вахара Иийса. ²⁹ Зайт-диттийн^д ломан басенашкахь

^{19:26} Маттай 13:12; Марк 4:25; Лака 8:18. ^{19:11-27} Маттай 25:14-30.

Иохкуш йолу Бет-Паг а, Бет-ХИина а гІаланашна тІекхочуш, Шен мурдех шиь вахийтира Цо, царна тІе декхар а диллина: ³⁰ «Шайна хьалха лаьтгачу юьрта дІагІо. Шу юьрта чу довллушехь, цхьа а стаг тІе а хааза, дІайихкина кьона вир карор ю шуна, схьа а ястий, иза кхуза схьаялае. ³¹ Цхьамма шайга хатгахь: „Схьа хІунда йосту аш иза?“ – аьлла, „Элана оьшу хІара“, – эр ду аш».

³² ДІабаханчу мурдашна, Иийсас ма-аллара, карийра дерриг а. ³³ Цара вир схьайостучу хенахь, хІусамдайша хьаттира: «Вир схьа хІунда йосту аш?» – аьлла.

³⁴ Кхара жоп делира: «ХІара Элана оьшу», – аьлла. ³⁵ Мурдаша, вир схьа а ялийна, цунна тІе шайн тІехулара бедар а кхоьссина, Иийса тІе-хаййра. ³⁶ Иза новкъа вогІуш, цара шайн бедарш Цунна хьалха некъа тІе охьатуьйсур.

³⁷ Зайт-диттийн лам тІера некъ охьабьорзучу меттехь берриг мурдаш самукьадаларца, мохь туххуш Далла хастамаш бан буйлабелира, шайна мел гина тамашийна гІуллакхаш бахьана долуш: ³⁸ «Декъала ву Везачу Элан цІарах вогІуш волу Паччахь! Стигалахь барт бу, лакхахь хастам бу!» – бохуш.

³⁹ Нахана юкьара цхьаболчу парушхоша элира Иийсага: «Устаз! Совцабе Хьайн мурдаш!» – аьлла.

⁴⁰ Цо жоп делира царна: «Билгала боху шуьга: нагахь уьш совцахь, тІулгаша а маьхьарий деттар ду».

Иийсан Ярушалаймах болу тийжам

⁴¹ Уьш Ярушалаймана улло кхаьчча, гІала а гина, Иийсан бІаьргех хи делира. ⁴² Цо элира: «Маржа-я! ХІокху дийнахь мукъана а хьайна чохь бартехьа болу некъ хилийта хІун оьшу хьуна хиьча!.. Амма тахана лачкъийна ду-кх и хьан бІаьргех. ⁴³ Цхьа денош догІур ду, мостагІаша го а тесна, баьрзнаш а дина, хьо юкьа а йоьллина, массо а агІор хьо кьовлуш. ⁴⁴ ТІулга тІехь тІулг а ца буйтуш, йохор ю хьо, хьан бахархой а бойур бу. И дерриг хир ду, хьайна чу Веза Эла воьссина хан хьуна ца хаар бахьана долуш».

Делан цІийнан керт цІаньяр

(Маттай 21:12-17; Марк 11:15-19; Яхьья 2:13-22)

⁴⁵ Делан цІийнан керта а веана, цигара мах беш болу нах дІалахка волавелира Иийса. ⁴⁶ «Яздина ду, – бохура Цо цаьрга, – „Сан цІа доІанаш ден цІа олуш хир ду“, – аьлла, ткьа аш кхунах зуламхойн бен бина».

⁴⁷ Ийсас хЮра дийнахь Делан цИийнан кертахь хьобхура. Динан коьрта дай а, Иелам нах а, баккхий нах а Ийса хАллакван лууш бара. ⁴⁸ Амма церан аьтто ца болура, хИунда аьлча дерриг адам гуттар а Цуьнца дара, хЮра Цуьннан даше ладугИуш.

Ийсан олалла шеконе диллар
(Маттай 21:23-27; Марк 11:27-33)

20 ¹ ТӀаьхьо, Ийса Делан цИийнан кертахь хаза кхаь^д кхайкхош волуш, Цунна тӀебаьккира динан коьрта дай а, Иелам нах а, баккхий нах а. ² «Муьлхачу бакьонца ду Ахь деш дерг? Хьан елла Хьуна и бакьо?» — аьлла, хаьттира цара.

³ Ийсас жоп делира: «ХИинца Аса а дийр дара шуьга цхьа хаттар: ⁴ Яхьбяна хих нах чекхбаха елла бакьо стигалара яра я адамашкара яра?»

⁵ ТӀебаьхкинарш вовшийн барт бан хИиттира: «Нагахь вай: „Стигалара яра“, алахь, Цо хоттур ду: „Цунах хИунда ца тийшира шу?“ — аьлла. ⁶ Амма нагахь: „Адамашкара яра“, — алахь, наха вайна тӀулгаш кхуьссур ду, хИунда аьлча уьш тешна бу Яхьбя пайхамар хиларх». ⁷ Цара жоп делира: «Ца хаьа тхуна», — аьлла.

⁸ Ийсас элира: «ТӀаккха Ас а эр дац шуьга, муьлхачу бакьонца деш ду Айса деш дерг».

Кемсийн беш лелорхочух лаьцна хьекьале дийцар
(Маттай 21:33-46; Марк 12:1-12)

⁹ Юха Ийсас нахана цхьа хьекьале хИума дийцира: «Цхьана стага кемсаш ийина хилла. Уьш лело белхалошка дӀа а елла, дуккха а ханна цӀера ваьлла хилла иза. ¹⁰ Кемсаш хуьлучу хенахь шен ялхо вахийтина цо белхалошна тӀе, гулбинчу стоьмех цхьа дакъа да шена аьлла. Амма белхалоша ялхо, етта а йиттина, ваьсса цӀа хьажийна. ¹¹ ХИусамдас кхин цхьа ялхо а вахийтина, амма цара, етта а йиттина, сийсаз а вина, хИумма а ца луш, дӀахьажийна иза а. ¹² Цо кхозлагӀа ялхо вахийтина. Белхалоша йиттина, цИийх а вуьзна, эьккхийна иза а. ¹³ ТӀаккха хИусамдас аьлла: „ХИун дан деза ас? Сайн хьоме кӀант вахийта веза ас, цуьнга мукьана а ларам хир бац теша церан?“ ¹⁴ Амма шайна тӀевеана и кӀант гича, белхалойн сацам хилла: „Иза хинволу хИусамда ву. Вай иза вен веза, тӀаккха цуьннан бахам вайна буьсур бу“. ¹⁵ Кемсийн бешара ара а ваьккхина, вийна цара иза.

Ткъа хИинца хИун дийр ду царна хИусамдас? ¹⁶ Ван а веана, и белхалой байа а байина, кхечаьрга дӀалур ю-кх кемсийн беш».

Ладугучара элира: «Иза иштта ма хуьлийла!»

¹⁷ Ийсас, леррина цаьрга а хьаьжна, элира: «ХIун маьIна долуш ду Делан Йозанан дешнаш:

„Пишло еш пхьераша дIакхоьссина тIулг

цIийнан сонан истехь коьрта тIулг хилла, дIахIоьттина“?

¹⁸ Муьлхха а оцу тIулга тIе охьавоьжнарг аталур ву, ткьа и тIулг цхьанна тIе боьжча, цо хьошур ву».

¹⁹ И дийцар шайна дубхьал далийна дуй кхетта, цу сохьта Ийса лаца аьтто лобхура динан дайша а, Iеламчу наха а. Амма уьш нахах кхоьрура.

Паччахьна ял яларх лаьцна

(Маттай 22:15-22; Марк 12:13-17)

²⁰ Цара Ийса леррина тергалвора, Цунна тIе шайн мотт бетта нах а охуйтуш. Муьлхачу даша тIехь ваьлла а Иза галвалахь, мехкан куьйгалхочун Iедале дIаваларе сатуьйсус, и мекара нах гонах хьийзара Цунна, шаьш диканаш бу а моттуьйтуш. ²¹ Цкъа хаьттира мотт беттачара: «Устаз! Хьан дешнаш а, хьехамаш а нийса буй хаьа тхуна. Стаге ца хьожуш, Ахь нийса хьобху Далла лууш дерг. ²² Алахьа, нийса дуй те римхойн паччахьна ял ялар я дац?»

²³ Церан мекарло гуш, Ийсас элира: ²⁴ «Схьагайтал Суна дато динари-ахча¹. Хьенан сурт ду кху тIехь диллинарг, хьенан цIе ю язйина?»

«Римхойн паччахьан ю-кх», – элира цара.

²⁵ ТIаккха Цо жоп делира цаьрга: «Делахь, паччахьна паччахьна доггIург дIало, Далла – Далла доггIург».

²⁶ Нахана хьалха цхьана а хIуманна тIехь Иза лаца а ца велла, Цуьнан жобпах цецбевлла, дIасевцира мотт беттарш.

Денваларх лаьцна

(Маттай 22:23-33; Марк 12:18-27)

²⁷ Ийсана тIе садукьой¹ баьхкира. Уьш ца тешара велла стаг денваларх. Цара хаьттира Цуьнга: ²⁸ «Устаз! Муса-пайхамаро яздина вайна, нагахь стаг велча, цуьнан зуда доьзалхо воцуш йисахь, веллачун вашас и зуда яло еза шен вешин тIаьхье меттахIотто. ²⁹ ВорхI ваша хилла. Хьалхарчо зуда ялийна, амма и лечу хенахь доьзалхо ца хилла цуьнан. ³⁰ Иштта хилла шолгIачу вешина а. ³¹ КхозлагIчо ялийна иза, иштта ворхIе а велла уьш, цхьа а бер доцуш. ³² Эххар и зуда а елла. ³³ Масала, уьш денбелча, хьенан зуда хир ю иза, ворхIангахь а иза марехь хилла хилча?»

^{20:17} Забур 117:22. ^{20:27} Векалийн 23:8. ^{20:28} Карлабаьккхинарг 25:5.

³⁴ Ийсас жоп делира: «Кху дуьнен чохь зударий а балабо, маре а боьлху. ³⁵ Тейогучу хенахь беллачуьра денбала хьакъ берш зударий балош я маре боьлхуш хир бац. ³⁶ Деллачуьра ден а делла, уьш Делан бераш ду. Маликех тарделла, уьш кхин лийр дац. ³⁷ Ткъа белларш билггала денлург хилар Муса-пайхамаро гайтира коканийн колл йогучу хенахь. Мусас Везачу Элах „ИбрахИман а, Исхьакхан а, Якъубан а Дела“ аьлла. ³⁸ Амма Дела беллачеран Дела вац, дийначеран Дела ву, хIунда аьлча Цунна гергахь массо а дийна ву!»

³⁹ И хезча, цхьаболчу Иеламчу наха элира: «Дика жоп делира Ахь, Устаз!» – аьлла. ⁴⁰ Кхин цхьа а Цуьнга хаттар дала ца хIуттура.

Дала леррина Къобалвинчух лаьцна хаттар

(Маттай 22:41-46; Марк 12:35-37)

⁴¹ Юха Ийсас хаьттира: «Дала леррина Къобалвинарг^д Даудан КIант^д ву хIунда олу? ⁴² Дауда забура тIехь ша ма-аллара:

„Везачу Эло сан Хьалдолчу Эле аьлла:

Суна аьтту агIор охьахаа,

⁴³ Аса Хьан мостагIий Хьан когашка охьабахккалц“.

⁴⁴ Нагахь Дауда Цунах „Хьалдолу Эла“ аьлча, цуьнан КIант муха хуьлу Иза?»

Иеламчу нахах ларвалар

(Маттай 23:1-36; Марк 12:38-40)

⁴⁵ Массо а Ийсага ладугIуш вара, ткъа Цо Шен мурдашка элира: ⁴⁶ «Иеламчу нахах ларлолаш. Уьш деха духарш духий лела, базаран майданашкахь шайга маршалла хоттуш хазахета царна, гуламан цIа^д чохь а, той долчохь а баьрччехь Iан лаьа царна. ⁴⁷ Цара бисина Iан зударий шайн цIенойх а боху, шаьш гайтархьама деха доIанаш а до. Амма иштта болчарна луьра таIзар хир ду».

Йисина Iачу зудчун сагIа

(Марк 12:41-44)

21 ¹ Ийсана гира хьалдолчу наха Делан цIийнан кертахь сагIа гулдечу хазнина чу сагIина хIума луш. ² Цхьа йисина Iаш йолу кьен зуда а гира Цунна. Цу зудчо ши жима цIестан ахча охьадиллира. ³ «Бакъдерг боху шуьга, – элира Ийсас, – хIокху йисина Iачу кьен зудчо сагIина делларг массара деллачул а деза ду. ⁴ Вукхара шайн хьолах совдаьлларг луш дара, ткъа цо шен таро йоццухехь, шена юучунна хIумма а ца дуьссушехь, дерриг а охьадиллина».

Делан цIа дохор хиларх лаьцна
(Маттай 24:1, 2; Марк 13:1, 2)

⁵ Цхьаболчу Иийсан мурдаша тидам бира Делан цIа^д дезачу мехалчу тIулгех а, Далла деанчу совгIатех а кечдина хилар. Амма Иийсас элира: ⁶ «Цхьа хан йогIур ю, хIара шуна гуш дерг дерриг а дохош, тIулга тIехь тIулг а ца бытуш».

ТIаьхьарчу заманан билгалонаш
(Маттай 24:3-14; Марк 13:3-13)

⁷ Мурдаша хаьттира: «Устаз! Маца хир ду иза? ХIун билгало хир ю и хиндерг тIекхачаран?»

⁸ Цо элира: «Ларлолаш, шаьш ле ма дайталаш, хIунда аьлча Сан цIарца дукха нах богIур бу: „Со ву Иза“ я „Хан тIекхочуш ю“, – бо-хуш. Царна тIаьхьа ма хIитталаш. ⁹ ТIемах я гIаттамах шайна хIума хазяхь, кхера ма лолаш. И дерриг цкьа хьалха хир ду, амма чаккхе иштта сиха хир яц».

¹⁰ Иийсас кхидIа а дуьйцура: «Халкъана дуьхьал халкъ гIоттур ду, мохк махкана дуьхьал бер бу. ¹¹ МаьI-маьIпехь чIогIа мохк бегор бу, мацалла а хир ю, ун а хир ду, инзаре а, кхераме а хIуманаш хир ду, стигалара тамашийна билгалонаш а хир ю. ¹² Амма и хIуманаш хила-ле, шу дIа а лобцур ду, лаьхкина а лелор ду. Со бахьана долуш, гула-ман цIеношкахь кхел а йина, набахте чу а духкуш, паччахьийн а, куьйгалхойн а кара дIа а луш, лелор ду шу. ¹³ ТIаккха царна тоьшалла дан йиш хир ю шун. ¹⁴ Хаа ду шуна, хьалхе дуьйна шаьш ала дезачун ойла ма елаш. ¹⁵ Ас шуна лун долчу дешнашна а, хьекьална а дуьхьало ян ницкъ кхочур бац шун довхойн. ¹⁶ Дайша-наноша а, вежарша а, гергарчара а, доттагIаша а ямартло йийр ю шуна, цхьаберш бойур а бу шух. ¹⁷ Сан цIе бахьана долуш цхьанна а дезар дац шу. ¹⁸ Амма кхера ма кхералаш, шун кортош тIера цхьа мас а гальер яц. ¹⁹ Собаре хилахь, шайн синош кIелхьардохур ду аша».

Ярушалайм йохор хиларх лаьцна
(Маттай 24:15-21; Марк 13:14-19)

²⁰ «Ярушалайм эскарша го бина гича, хаалаш, и йохо хан герга-кхачьна хилар. ²¹ ТIаккха ЯхIуд-махкахь берш лаьмнашка бовда беза, гIалахь берш цу чуьра арабовла беза, гIалина арахь берш чу ца богIуш совца беза, ²² хIунда аьлча уьш „таIзаран денош“ хир ду, Делан Йоза-нашкахь мел яздинарг кхочушхилийтархьама. ²³ Боккхачу баланехь

^{21:14, 15} Лака 12:11, 12. ^{21:22} ХIушаI 9:7.

хир бу цу дийнахь доьзалхочух болу а, бераш дакхош болу а зударий. Инзаре боккха бала буссур бу кху лаьтта тIе, Дела оьгIазгIур ву кху халкъана. ²⁴ Дукха адам туьро хьокхур ду, массо а мехкашка ийисаре дуьгур ду. Ярушалайм кхечу къаьмнех болчара хьаьшна латтор ю, шайн хан дIаяллалц».

Адамийн КIант схьавар

(Маттай 24:29-31; Марк 13:24-27)

²⁵ «Малха тIехь, батта тIехь, седарчаш тIехь тамашийна билгалонаш гур ю шуна. Ловзабаьлчачу хIордан тулгIенийн гIовгIано кхерийна халкъаш дуьнен чохь сингаттамехь хир ду. ²⁶ Лаьтта тIе буссур болчу баланех кхоьруш, са льцуш хир бу нах, стигалшкахь мел дерг меттахдер йолу дела. ²⁷ ТIаккха гур ву царна Шен ницкъаца а, доккхачу сийлаллица а „мархи тIехула вогIу Адамийн КIант^д“. ²⁸ И хила доьлча, хьала а гIовттий, шайн кортош хьалаайа, хIунда аьлча шун кIелхьардахар герга кхачна».

Комарийн дитт масална далош дина дустар

(Маттай 24:32-35; Марк 13:28-31)

²⁹ Ийисас иштта масална цхьа дустар далийра царна: «Хьовсал комарийн дитте а, массо кхечу дитташка а. ³⁰ Царна тIе гIаш девлча, хаь шуна аьккк герга кхачнийла. ³¹ Иштта ду кхузахь а, и хIуманаш хила доьлча, хаа ду шуна Делан Олалла^д герга дуйла.

³² Бакьдерг боху шуьга: хIара адамийн тIаьхье чекхьялале хир ду и дерриг а. ³³ Стигаллий, латтий къайладаьлча а, Сан дешнаш довр дац».

Дийший ма Iахка

³⁴ «Варелаш, тIехьюучу хIумане, маларе, дахаран хьашташка шайн дегнаш дIа ма лецийталаш, хIунда аьлча оцу дийно дIалоцур ду шу, ³⁵ цIехьхана цхьаь лаца йинчу кIелоно санна. Дуьнен чуьра массо а адамна тIекхочур ду и де. ³⁶ Гуттар а сема хила, доIанаш де, мел хила безаш болчу баланех чекхдовла шайн ницкъ хилийтархьама, Адамийн КIантана хьалха хIитта кийча хилархьама».

³⁷ Дийнахь Ийисас Делан цIа долчу кертахь хьехамаш бора, ткъа сарахь Зайт-диттийн^д лам тIе а вьдий, цигахь буйса йоккхура. ³⁸ Iуьйранна хьалххе Цуьнга ладогIа адамаш догIура Делан цIа лаьт-тачу керта.

^{21:25} ЕшаI-ЯхIу 13:10; Яхьазкхиал 32:7; Юал 2:31; Довзийтинарг 6:12, 13.

^{21:27} Даниал 7:13; Довзийтинарг 1:7. ^{21:37} Лака 19:47.

*Иийса вен бина болу барт**(Маттай 26:1-5; Марк 14:1, 2; Яхья 11:45-53)*

22 ¹ Шех «Пасахь¹» олу совсазчу баьпкан деза де дара тЕкхочуш. ² Динан коьрта дай а, Йелам нах а аьтто лобхуш бара Иийса хІаллакван, амма уьш халкъах кхоьрура. ³ ТПаккха ЯхІудана-Искархочунна чу иблис⁴ дуьйлира. ЯхІуд Иийсан шийтта векалх цхьаь вара. ⁴ Цо, динан коьртачу дайшна а, Делан цІийнан гІаролхойн хьаькамашна а тЕ а вахана, Иийса царна дІаваларх лаьцна къамел дира. ⁵ Самукьадаьлла, цунна ахча дала барт хилира церан. ⁶ ЯхІуд иза схьаэца реза хилира. Иийса царна дІавала аьтто лобхура цо, Цунна уллохь халкъ доцучу хенахь.

*Иийсас Шен мурдашца Пасахьан пхьор даа кечам бар**(Маттай 26:17-25; Марк 14:12-21; Яхья 13:21-30)*

⁷ Совсазчу баьпкан деза де тЕкхечира. Цу дийнахь Пасахьан Іахар бен безаш бара — яа хІума кечьян. ⁸ Иийсас Кипий, Яхьяй вахийтира: «Ваха а гІой, шиммо а вайна Пасахьана дууш долу суьйренан пхьор кечде», — аьлла.

⁹ «Мичахь кечдан лаьа Хьуна иза?» — аьлла, хаьттира цара.

¹⁰ Цо элира: «ГІала чу вулуш, кхаби чохь хи дахьаш воГу стаг дуьхьалкхетар ву шуна. Цунна тІаьххье иза вахханчу цІа чу гІо. ¹¹ ХІусамдега эр ду аша: „Устазо хоьтту: Шен мурдашца Пасахьан суьйренан пхьор даа чохь мичахь ю?“ ¹² Цо шуна лакха тЕхь кечийна йоккха чохь гойтур ю, цу чохь кечам бийр бу аш».

¹³ Цара, дІа а бахана, Цо ма-бохху дерриг кара а дина, Пасахьана кечам бира.

*Везачу Элан суьйре**(Маттай 26:26-30; Марк 14:22-26; 1 Коринтхошка 11:23-25)*

¹⁴ Хан тЕкхаьчча, Иийса а, Цуьнан векалш а шуьнна гонах гулбелира. ¹⁵ Иийсас элира цаьрга: «Сайн бала тЕлацале, хІара Пасахьан Іахар чІогІа шуьца баа лиьнера Суна. ¹⁶ Ас боху шуьга: хІара Пасахь Ас дуур дац, Иза Делан Олаллехь кхочушхиллалц».

¹⁷ Иийсас, чагІаран кад схьа а эцна, доІанца цунах баркалла а аьлла, элира: «Схьа а эций, шайна юкьахь декъа хІара. ¹⁸ Ас боху шуьга: кемсех даьккхина долу кхин цхьа а малар Аса мер дац, Делан Олаллин де тЕкхаччалц».

¹⁹ Цо, бепиг схьа а эцна, доІанца цунах баркалла а аьлла, декъа а декъна, мурдашка дІаделира: «Сан дегІ ду хІара, шун дуьхьа дІалун

^{22:1} Арадаккхар 12:1-27.

долу. Со дагалацархьама, иштта делаш». ²⁰ Шаьш пхьор диина девлча, Ийсас, чагIаран кад схьа а эчна, элира: «Шун духьа Iанор долчу Сан цIийца бинчу керлачу бертан кад бу хIара.

²¹ Суна ямарта волчун куьг а ду Сайчунна уллохь стоьла тIехь. ²² Адамийн КIантаца хиндерг билгалдаьккхина ма-хиллара хир ду, амма декъаза ву Цунна ямарта верг».

²³ ТIаккха уьш вовшашка хетта буьйлабелира, Ийсана ямарта верг мила ву бохуш.

Коьртаниг мила ву аьлла, дина кьамел

²⁴ Цул тIаьхьа мурдаш кьийса буьйлабелира, шайна юкьахь коьртаниг мила ву аьлла. ²⁵ Ийсас элира цаьрга: «Кхечу кьаьмнийн паччахьаша шайн адамаш тIехь олалла до, Iедал карахь долу нах кхечарна комаьрша хета, ²⁶ амма шу иштта хир дац. Мелхо а, шуна юкьахь лакхара верг жиманиг санна хила, ткьа хьаькам верг — ялхо санна хила. ²⁷ Коьртаниг мила ву: стоьла улло хиина юуш верг я цунна оьшург тIеяхьаш, гIуллакх деш верг? Юуш верг вац? Ткьа Со шуна юкьахь ялхо санна ву.

²⁸ Шу Сан массо а халонех Соьца чекхдевлла, ²⁹ Ас олалла ло шуна, Сан Дас иза Суна ма-даллара. ³⁰ Сан Олалла долчохь дууш а, молуш а хир ду шу Сан стоьла тIехь. Исраилан халкъана юкьарчу шийтта тайпанна кхел а еш, шу паччахьийн гIанташна тIе охьаховшор ду Ас».

Ийсас хьалххе дIахоуьйту Кипас Ша дIатосург хилар

(Маттай 26:31-35; Марк 14:27-31; Яхььа 13:36-38)

³¹ Везачу Эло элира: «Ва ШамIа! Иблис шу, кIа санна, дIасакхийси-на хила лууш ду, ³² амма хьох Ас доIа дина, хьан Делах тешар лагI ца далийта. Ахь-айхьа, хьо Далла тIе юхавирзича, хьайн вежарийн Делах тешар чIагIделахь».

³³ Кипас жоп делира: «Эла! Со Хьоьца набахте ваха а, вала а кийча ву!» — аьлла.

³⁴ Амма Ийсас элира: «Ас боху хьоьга, Кипа, тахана Iуьйранна нIаьна кхайкхале, кхузза Сох дIакьаьстар ву хьо, Со хьайна ца вевза аьлла».

Бохча а, тIоьрмаг а, тур а

³⁵ Юха Цо хаьгтира мурдашка: «Ас шу бохча а, тIоьрмаг а, мачаш а йоцуш дахийтича, хIумма а оьшурий шуна?»

^{22:20} Ярми-ЯхIу 31:31-34. ^{22:21} Забур 40:10. ^{22:24} Маттай 18:1; Марк 9:34; Лака 9:46. ^{22:26} Маттай 23:11; Марк 9:35. ^{22:25, 26} Маттай 20:25-27; Марк 10:42-44. ^{22:27} Яхььа 13:12-15. ^{22:30} Маттай 19:28. ^{22:35} Маттай 10:9, 10; Марк 6:8, 9; Лака 9:3; 10:4.

«Ца оьшура», – элира цара.

³⁶ «ХИнца, шайн делахь, бохча а схьаэца, тЮьрмаг а схьаэца, шайн тур дацахь, коч йохкий а, тур эца. ³⁷ Яздина ду: „Иза зуламхойх Дла-туйхира“. Ас боху шуьга: иза Собыа хир ду. Дерриг а Сох яздинарг хИнца кхочушхуьлуш ду».

³⁸ Цара элира: «Эла! Хьажахьа, тхобгахь ши тур ду», – аьлла.

«Тобар ду цунах лаьцна», – жоп делира Иийсас.

Иийсас Зайт-диттийн лам тIехь доIа дар

(Маттай 26:36-46; Марк 14:32-42)

³⁹ Гуттар а Ша ма-ваххара, Зайт-диттийн^д лам тIе вахара Иийса. Мурдаш а бахара Цуьнца. ⁴⁰ Шаш ДIакхачча, Иийсас элира: «ДоIа де, шаш кьилахь долчу лаамашна кIел ца дисийта».

⁴¹ Ша а царна тIулг кхоссал йолчу метте дехьа а ваьлла, гора а воьжна, доIа дан хIобттира: ⁴² «Дада! Хьайн лаам белыхь, и кьаьхьа кад Суна юххехула чекхбаккхяхь! Делахь а, Сан лаамца до-цуш, Хьан лаамца хуьлийла дерриг а». ⁴³ Стигалара деанчу малико дог чIагIдира Цуьнан. ⁴⁴ Халачу хьолехь кхин а чIога доIа дан хIобттира Иийса. Цуьнан хьацар, цIийн тIадамаш санна, лаьтта оьгура.

⁴⁵ ДоIа дина а ваьлла, мурдашна тIевахара Иза. ГIайгIано дог до-хийна, гIелбелла, бийшина Юхкуш карийра Цунна уьш. ⁴⁶ «Шу дий-шина хIунда Юхку? – хьаьтира Иийсас – ХьалагIовтта, доIанаш де, шаш кьилахь долчу лаамашна кIел ца дисийта».

Иийсана ямартло яр а, Иза схьалацар а

(Маттай 26:47-56; Марк 14:43-50; Яхьья 18:3-11)

⁴⁷ Иийсан кьамел чекх ца даьллера, адамиин тоба гучуьлча. Хьалха ваьлла вогIура шийта векалан тобанан юкьахь хилла ЯхIуд. Иза Иий-сана тIевеара – Цунна барт баккха. ⁴⁸ Иийсас хьаьтира: «ЯхIуд, барт а боккхуш, ямарта волуш ву хьо Адамиин КIантана?»

⁴⁹ Иийсаца болчара, гIуллакх муха ду а гина, хьаьтира: «Эла, тарраш схьаэца оха?» – аьлла. ⁵⁰ Царах цхьаммо тур тоьхна динан коьртачу ден ялхочун аьтту лерг даьккхира.

⁵¹ Амма Иийсас элира: «Собар де, тобар ду!» Цо, куьг Iобттина, лерг тодира цу стеган.

⁵² Юха Ша лаца баьхкинчу динан коьрта дайшка а, Делан цIийнан гIаролхойн хьаькамашка а, баккхийчаьрга а элира Цо: «Талорхо ла-ца доьлхуш санна, таррашций, хьокханашций ара ма девлла шу!»

⁵³ Хіора дийнахь шайца Со Делан цІийнан кертахь волуш, Суна тІе куьг ма ца ойура аш. Амма хІинца ерг шун хан ю, иблисан бодане ницкъ баържина хан».

Кипас Іийса дІатасар

(*Маттай 26:57, 58, 69-75; Марк 14:53, 54, 66-72; Яхья 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ Цара Іийса, схьа а лаьсна, динан коьртачу ден цІа чу вигира. Кипа, царна гено тІаьхьа а хІоьттина, вахара. ⁵⁵ Гулбелларш, кертахь цІе а латийна, бохлуш хевшина Іаш бара. Кипа а вара царна юкъахь хиьна Іаш. ⁵⁶ Цхьана йоІана-ялхочунна гира иза цІера юххехь Іаш. Леррина Кипе а хьаьжна, цо элира: «И стаг а вара Цуьнца».

⁵⁷ Амма Кипас элира: «Зуда, суна ца вевза Иза».

⁵⁸ Жимма тІаьхьо цхьаммо, хІара гина, элира: «Хьо а ву царах цхьаь». «ХІан-хІа, вац», — жоп делира Кипас.

⁵⁹ Кхин цхьа сахьт хан яьлча, кхин цхьаммо а, тІедожош, элира: «ХІара билггала хилла Іийсаца, хІунда аьлча хІара а галилайхо ву».

⁶⁰ Кипас дуьхьало йира: «Стаг, ахь хІун дуьйцу ца хаьа суна», — аьлла.

Цуьнан кьамел чекх а далале, нІаьна кхайкхира. ⁶¹ Веза Эла, юха а вирзина, нийсса Кипина тІе хьаьжира. ТІаккха дагадеара цунна Везачу Элан дешнаш: «Тахана нІаьна кхайкхале, Со кхузза ДІатосур ву ахь». ⁶² Кипа, кертара ара а ваьлла, доггах вилхира.

ТІемалоша Іийсана ницкъбар

(*Маттай 26:67, 68; Марк 14:65*)

⁶³ Іийса ларвеш болу нах Цунах боьлуш, Цунна етташ бара. ⁶⁴ Цара, Цуьнан бІаьргаш дІа а боькхий, тоха а тухий, хоттура: «Хьо пайхамар велахь, дийцал, хьан тоьхна Хьуна?» ⁶⁵ Кхин дуккха а Иза сийсазвеш долу хІуманаш дуьйцура цара.

Кхеташонехь барт хаттар

(*Маттай 26:59-66; Марк 14:55-64; Яхья 18:19-24*)

⁶⁶ Іуьйранна хьалххе шайн кхеташоне гулбелира баккхий нах. Царна юкъахь бара динан коьрта дай а, Іелам нах а. Уьш болчу валийра Іийса. ⁶⁷ «Хьо Дала Леррина Кьобалвинарг^д велахь, нийсса тхобга сьхаала», — бохура цара.

Іийсас элира: «Ас шуьга Со И ву алахь, шу тешар дац. ⁶⁸ Нагахь Ас шуьга хаттахь, аш а Суна жоп лур дац. ⁶⁹ Амма хІинца дуьйна дІа Адамийн КІант Нуьцкьалчу Далла аьтту агІор хиьна Іийр ву».

⁷⁰ Уьш массо а хетта буьйлабелира: «Хьо Делан КІант^д ву ткьа?»

Цо жоп делира: «Аш шаьш а боху-кх Со ву».

⁷ ТIаккха цара элира: «Кхин хIун тоьшаллаш оьшу кхузахь? Цуьнан багара схьадаьлла иза хези-кх вайна!»

Ийса Пулат волчу валаво

(Маттай 27:1, 2, 11-14; Марк 15:1-5; Яхья 18:28-38)

23 ¹ Цул тIаьхьа берриг а церан гулам, хьала а гIаьттина, Ийса а эцна, Пулатана тIе бахара. ² Цигахь Иза бехке ван хIиттира уьш: «Тхуна хIара стаг нах карзахбохуш вуьйла хиьна. Кхо паччахьна ял ма ло боху, Ша Дала Леррина Кьобалвинарг^д ву боху, ткьа иза паччахь ву бохург ду».

³ Пулата хаьттира Цуьнга: «Хьо жуьгтийн кьоман Паччахь ву?»

Ийсас жоп делира: «Ахь а боху-кх иза».

⁴ ТIаккха Пулата динан коьртачу дайшка а, халкъе а дIахайитира: «И стаг бехке ван цхьа а бахьана дац сан».

⁵ Амма цара юх-юха а бохура: «Шен хьехамашца халкъ берриг а ЯхIуд-махкахь меттахдаьккхина Кхо. Вола Галилайхь волавелла, ткьа хIинца кхуза а кхаьчна».

Ийса XIародана хьалха

⁶ И дешнаш а хезна, Пулата хаьттира: «ХIара стаг галилайхо ву?» — аьлла. ⁷ Ткъа шена Ийса XIародан куьйга кIел болчу махкара вуй хиьча, цо Иза цу хенахь Ярушалайме веана волчу XIародана тIе хьажийра. ⁸ Ийса гича, чIогIа самукьаделира XIародан, хIунда аьлча дукха хенахь дуьйна Иза ган лууш ша волу дела. Цунна Ийсах лаьцна дукха хIуманаш хезнера, цундела Цуьнгара цхьа тамашийна болх ган лууш вара иза. ⁹ Цо Ийсага дуккха а хеттарш дира, амма Вукхо цхьа а жоп ца делира. ¹⁰ Динан коьрта дай а, Iелам нах а бара цигахь, шайн ма-хуьллу Ийса бехке веш. ¹¹ XIарода а, цуьнан тIемалоша а, бела а бийлина, доггах Ийса сийсаз а вина, Цунна тIе дезачу, лепачу кIадин оба а кхоьллина, Иза Пулат волчу дIахьажийра. ¹² ХIинццалц схьа ши мостагIа хилла волу Пулат а, XIарод а цу дийнахь ши доттагIа хилира.

Ийса вен кхел йо

(Маттай 27:15-26; Марк 15:6-15; Яхья 18:39-19:16)

¹³ Пулата динан дайшка а, хьаькамашка а, халкъе а, схьа а кхайкхина, ¹⁴ элира: «ХIара стаг, халкъ карзахдоккху аьлла, валийна аш суна тIе. Шуна хьалха ас Цуьнга барт хаьттина, амма аш Цуьнан бехк беш тIедожийнарг суна гучу ца дели. ¹⁵ XIародана а ца карийна Цуьнан бехк болуш хIумма а, цундела цо юхавайитина Иза. Шуна ма-гарра,

Цо хIумма ца дина Иза вен бахъана хиллал. ¹⁶ Ас, вай деш ма-хиллара, шодмаш а еттийтина, дIахоьцур ву Иза»*.

¹⁸ Амма массо а цхъаьний маьхъарий хьекха буйлабелира: «Ве Иза! Барраб тхуна схъахеца!» – бохуш. ¹⁹ (Галахъ нах карзахбахарна а, стаг верна а чувовллина вара Барраб.)

²⁰ Пулата, Ийса дIахеца лууш, кхин цкъа а хаьттира халкъе. ²¹ Амма хьокхуш маьхъарий дара: «ЖIарах дIатоха Иза! ЖIарах дIатоха Иза!» – бохуш.

²² Пулата кхозлагIа а хаьттира: «ХIунда? Цо хIун зулам дина те? Иза вен Цуьнгара даьлла цхъа а хIума ца карийна суна. Ас шодмаш а еттийтина, дIахоьцур ву Иза!»

²³ Амма цара чIогIа маьхъарий хьокхура, Иза жIарах дIатоха бохуш. Церан маьхъарий бахъана долуш, Пулат царна къарвелира. ²⁴ Цо сацам бира церан лаам кхочушбан. ²⁵ Цара ма-деххара, стаг вийна а, адам карзахдаьккхина а волу зуламхо дIа а хецна, церан лаам кхочушбе аьлла, омира дира цо.

Ийса жIарах дIатохар

(Маттай 27:32-44; Марк 15:21-32; Яхьвя 19:17-27)

²⁶ Ийса дIавуьгучу хенахъ тIемалоша шен кха тIера вогу Къуринара ШамIа це йолу цхъа стаг схъалецира. ЖIаран бIогIам цуьнга ги а боллийтина, Ийсана тIаьххье дIабахийтира цара.

²⁷ Ийсана тIаьхъа дукха адам догура, царна юкъахъ Цунах къахеташ боьлху зударий а бара. ²⁸ Цо, юха а вирзина, элира цаьрга: «Ярушалайман йоIарий, Сох ма делха, шайх а, шайн берех а делха. ²⁹ Цхъа хан йогIур ю наха олуш: „Ирс долуш бу бер ца хуьлурш а, бер цкъа а даза берш а, цкъа а дакхоза берш а“. ³⁰ ТIаккха наха бохур ду лаьмнашка: „Тхуна тIе эгийша!“ гунашка: „Тхо дIахьулдейша!“ ³¹ ТIе гIа даьллачу къоначу диттаца и болх беш хилча, декъачу диттах хIун хир ду?»

³² Ийсаца вен вуьгуш ши талорхо а вара. ³³ «Тубта» олучу метте схъабакхира уьш. Цигахъ Ийса жIарах дIатуьйхира, ши талорхо а – цхъаь Цунна аьтту агIор, важа аьрру агIор дIатуьйхира. ³⁴ Ийсас бохура: «Дада, гечдехъа кху адаманна, шашь хIун деш ду ца хаьа-кх кхарна».

ТIемалоша, кхаж а тосуш, Ийсан тIеюху хIуманаш йийкъира. ³⁵ Нах, дIа а хIиттина, хьокжуш лаьтгара. Хьаькамаш Цунах боьлура: «Кхиберш кIелхъарбохура Цо! ХIинца Ша кIелхъарваккха, нагахъ Иза Дала леррина Къобалвинарг велахъ!»

* 23:16 Цхъадолчу тептаршна тIетоьхна ду Маркан тептар тIера (15:6) 17-гIа аят: *ХIора Пасахъан дезачу дийнахъ чубоьхкинчарах цхъаь арахеца везаш вара Пулат.*

23:30 ХIушаI 10:8; Довзийтинарг 6:16. 23:34 Забур 21:19. 23:35 Забур 21:8.

³⁶ Тѐмалой а бара уллохь лаьтгаш, бела а боьлуш. Цара Ийсага кемсийн къонза кховдийра: ³⁷ «Хьо кѐлхьарваккха, нагахь Хьо жуьгтийн къоман Паччахь велахь!» — аьлла.

³⁸ Ийсана тѐхула дѐатоьхначу уьнна тѐхь яздина дара: «Хѐара жуьгтийн къоман Паччахь ву», — аьлла.

³⁹ Жѐарах дѐатоьхначу цхьана талорхочо Ийса сийсазвеш бохура: «Хьо Дала Леррина Кьобалвинарг вац? Хьуо а, тхо а кѐлхьардаха!»

⁴⁰ Шолгачо шен накьост сецавора: «Делах ца кхоьру хьо? Иза таГзар дац хьуна динарг а? ⁴¹ Вайшинна дина таГзар нийса, догѐуш дина ду, ткъа кху стеган цхьа а бехк бац». ⁴² Цо элира Ийсага: «Ийса, со дагавайталахь, Айхьа Хьайн Олалла кхочушдеш».

⁴³ Тааккха Ийсас элира цуьнга: «Билггала боху хьобга: тахана Соьца ялсаманехь хир ву хьо».

Ийса кхалхар

(Маттай 27:45-56; Марк 15:33-41; Яхьья 19:28-30)

⁴⁴ Дийнан делкъахан еара. Лаьтта тѐе цѐххьана бода беара, иза кхаа сахьтехь лаьттира. ⁴⁵ Малх лаьцнера. Делан цѐийнан уггар езачу чоьнна дуьхьал оьллина долу кирхьа юккъехула декъаделира. ⁴⁶ Ийсас чѐога мохь туьйхира: «Дада! Сайн са Хьан кара дѐало Ас!» Иза а аьлла, Ийса кхелхира.

⁴⁷ Дерриг иза гиначу тѐман хьаькамо, Далла хастам а бина, элира: «И стаг билггала Делан лаамехь вара!»

⁴⁸ Хьовса баьхкина нах, дерриг а хилларг гича, чѐога халахеташ, гѐайгѐанца некха тѐе куьйгаш а детгаш, юхабирзира. ⁴⁹ Амма Ийса вевзарш, Галилайра дуьйна Цунна тѐаьхьа баьхкина зударий а тѐхь, геннара хьобжуш лаьтгара.

Ийса дѐаволлар

(Маттай 27:57-61; Марк 15:42-47; Яхьья 19:38-42)

⁵⁰ Юсуп цѐе йолуш цхьа стаг вара цигахь. Иза кхеташона юкьахь а волуш, Делан лаамехь, дика стаг вара. ⁵¹ Цо Ийсана йина кхел къобал ца йинера. Яхѐуд-махкахь йолчу Рамат цѐе йолчу гѐалара вара иза. Делан Олалла² тѐкхачаре сатуьйсура цо. ⁵² Пулат волчу а веана, Ийсан дакъа схьадийхира Юсупа. ⁵³ Цо дакъа, жѐара тѐера схьа а даьккхина, кѐади юкьа а хьарчийна, ломах яьккхинчу къубба чу диллира. Цу къубба чу цхьа а дакъа диллаза дара. ⁵⁴ Иза пѐраскан де дара — Далла лерина шобтан денна кечам бо хан тѐе-йоѐуш яра.

^{23:36} Забур 68:22. ^{23:45} Арадаккхар 26:31-33. ^{23:46} Забур 30:6. ^{23:49} Лака 8:2, 3.

⁵⁵ Галилайра дуьйна Ийсаца баьхкина зударий а бахара Юсупна тIаьхьа. Ийсан дакъа къубба чу дуьллуш гира царна. ⁵⁶ Цара, цIа а баьхкина, хаза хьожа йогIу даьтта а, хьакхарш а кечдира. Шайна тIе-диллина ма-хиллара, Далла леринчу шоьтан дийнахь садаьIира цара.

Ийса веллачуьра денвалар

(Маттай 28:1-10; Марк 16:1-8; Яхьья 20:1-10)

24 ¹ Гуьйранна хьалххе, сатосучу хенахь, кIиранан хьалхарчу дийнахь, шашь кечдина хьакхарш а эцна, зударий къубба йолчу бахара. ² Къуббанна тIетовжийна тIулг дIакарчийна карийра царна. ³ Чоьхьа бевлча, царна Ийса-Элан дегI ца карийра. ⁴ Юха, уьш цец-бевлла лаьтгачу хенахь, царна хьалха хIоьттира къегаш духар дуьйхина ши стаг. ⁵ Кхерабелла, бергал ийгира зударий. Шина стага элира цаьрга: «Дийнаниг беллачарна юкъахь хIунда лосьху аш? ⁶ Иза кхузахь вац, Иза денвелла! Дагадайта Ша Галилайхь волуш Цо шуьга аьлларг: ⁷ „Адамын КIант^д къинош летийначу нехан кара дIалур ву, жIарах дIа а тухур ву, амма кхозлагIчу дийнахь денлур ву“».

⁸ ТIаккха царна дагадеара Ийсан и дешнаш. ⁹ Къубба йолчуьра юха а баьхкина, и дерриг цхайтта векална а, кхечу мурдашна а дийцира цара. ¹⁰ Шайна гинарг векална дуьйцучаьрца бара Магдалера Марем а, Яхьани а, Якъубан нана Марем а, кхиболу зударий а. ¹¹ Амма зударша дийцинчух цхьа а ца тийшира. Церан дешнаш даьсса хийтира. ¹² Ткъа Кипа, хьалагIаьттина, ведда къубба йолчу вахара. Чухаьжначу цунна ша-ша яхна Iохкуш кIадинан кескаш карийра. Иза юхавеара, хиллачух чIогIа цец а вуьйлуш.

Иаммас-эвла бовдучу новкъахь.

(Марк 16:12, 13)

¹³ Цу дийнахь цигахь хиллачех ши стаг вара Ярушалаймера цхайтта чаккхарма^д генахь йолчу Иаммас-эвла вольдуш. ¹⁴ Цу шиммо оцу хиллачу хIуманех лаьцна дуьйцура. ¹⁵ Юха и ший къамел деш схьавогIуш, тIевеана Ийса цаьрца дIаволавелира. ¹⁶ Дала цу шина стагана Ийса ца вовзийтира. ¹⁷ Ийсас хаьттира цаьрга: «ХIун дуьйцуш ву шуьшиь новкъахула вогIуш?»

Важа ший сецира, гIайгIане яххьаш а йина. ¹⁸ Царах цхьамма, цуьнан цIе Кхалайп яра, элира: «Хьо, схьагарехь, Ярушалаймехь цхьаь ву-кх хIокху деношкахь хIун ду ца хууш виснарг?»

¹⁹ «Ткъа хIун хилла?» — хаьттира Ийсас.

^{23:56} Арадаккхар 20:10; Карлабаьккхинарг 5:14. ^{24:6, 7} Маттай 16:21; 17:22, 23; 20:18, 19; Марк 8:31; 9:31; 10:33, 34; Лака 9:22; 18:31-33.

«Назартарчу Ийсаца доьзна хилларг, — жоп делира цара. — Иза пайхамар вара. Далла а, массо адамна а хьалха нуьцкъала Устаз а, инзаре хIума-наш Дийриг вара И. ²⁰ Динан коьртачу дайша а, тхан хьабкамаша а вен кхел а яйтина, жIарах дIатохийтира Иза. ²¹ Тхо чIога тешна дара Цо Израил-мохк Паргаббокхург хиларх. Цу тIе, хIинца кхозлагIа де а ду и дерриг а хилла. ²² Амма тхуна юкьара цхьаболчу зударша цецдаьхна тхо. ХIокху Иуйранна хьалххе, сатосучу хенахь, кьубба йолчу бахача, ²³ Ийсан дегI ца карийра царна. Схьабьаьхкинчу цара дийцира тхуна, шайна хьалха цхьана суьртехь хIиттинчу маликаша Иза дийна ву боху аьлла. ²⁴ Цул тIаьхьа тхан накьостий бахара уьш хиллачу кьубба тIе, зударша ма-дийццара карийра дерриг а, амма Ийса царна цигахь ца гира».

²⁵ ТIаккха Ийсас элира шина некъаочуьнга: «Ма сонта ду шу! Ма сиха дац шун дегнаш дерриге а пайхамарша дийцинчух теша! ²⁶ Дала Леррина КъобалвинаргI Ша болу баланаш лан дезаш вац, Шен сийлалле кхачархьама?» ²⁷ Муса-пайхамарна тIера дIаволавелла, массо а пайхамарша Шех лаьцна Делан ЙозанашI тIехь аьлларг царна дийцира Ийсас.

²⁸ Уьш цхьана юьрта йисте кхаьчча, Ийсас Ша кхин а дIаваха воллу сурт хIоттийра. ²⁹ Амма цара дехарш дира Цуьнга: «Тхобца сацахьа, де суьйренгахьа а лестинера», — аьлла. Ийса цаьрца сацархьама цIа чу вахара. ³⁰ ХIума яа буьйлалуш Иза бепиг, схьа а эцна, доIанца цунах баркалла а аьлла, декъа а декъна, цаьрга дIакховдо вуьйлира. ³¹ Дала цу шина стагана Ийса вовзийтира. Амма Ийса царна ца гуш хилира. ³² Уьш вовшашка хетта буьйлабелира: «Вай новкъа догIуш, къамел деш а, Цо Делан Йозанан маьIна дуьйцуш а дегнаш айаделла догуш дацара вайн?» — бохуш.

³³ Сихха хьалагIаьттина, и шиь Ярушалайме вахара. Цигахь царна гулвелла цхьайтта векал а, цаьрца берш а карийра. ³⁴ Векалша дийцира: «Веза Эла билггала денвелла! Иза ШамIина хьалха хIоьттинера!»

³⁵ Юха кху шиммо дийцира шайца новкъахь хиллачух а, Цо бепиг кагдечу хенахь, шайна Ийса вовзарх а лаьцна.

Денвелла Ийса мурдаш болчу вар

(Маттай 28:16-20; Марк 16:14-18; Яхья 20:19-23; Векалийн 1:6-8)

³⁶ Церан къамел чехк а ца даьллера, Ийса, Ша царна юкьа а веана: «Машар хуьлда шуьца», — аьлла, вистхилча.

³⁷ Уьш, кхерабелла, дIасевцира, шайна гуш дерг гIаларт ду моьбтуш. ³⁸ Ткъа Цо бохура: «Шу кхера хIунда делла? Шеко хIунда йогу шу дегнаш чу?» ³⁹ Хьовсал Сан куьйгашка а, Сан когашка а. ХIара Со ву! Куьг Юттал Сох, схьаховсал. ГIалартан дегI а, даьIахкаш а ца хуьл, ткъа Сан, шуна ма-гарра, дегI ду».

⁴⁰ Иза а аьлла, Цо Шен куьйгаш а, когаш а гайтира. ⁴¹ Амма уьш цецбевлла а, хазахетта а ца тешара гучух. Ттаккха Иийсас хаьттира: «Яа хIумма а юй шун?» ⁴² Цара беттина чIара белира Цунна. ⁴³ Цо, схьа а эцна, биира иза царна хьалха.

⁴⁴ «ХIара дара Ас шуна дийцинарг Со шуьца волчу хенахь, дерриг а Сох лаьцна Мусан товратана тIехь а, кхечу пайхамарийн тептарш тIехь а, Забурана тIехь а яздинарг кхочуш ца хилча ца долу», – элира Цо.

⁴⁵ Цул тIаьхьа церан хьекьал кIаргдира Цо, Делан Йозанех уьш дика кхетийтархьама. ⁴⁶ Цо элира цаьрга: «Яздина ду, Дала Леррина Кьобалвинарг бала лан а, веллачуьра кхозлагIчу дийнахь денвала дезаш а ву аьлла. ⁴⁷ Цуьнан дуьхьа массо а халкъашка, Ярушалайм тIера дIадуьйладелла, кхайкха деза, кьиношна гечдайтирхьама дохко а довлий, Далла тIедерза аьлла. ⁴⁸ Шу оцу хIуманийн тешаш хилла дIахIуьттур ду. ⁴⁹ Сан Дас лур ду аьлларг Ас дIакхочуьйтур ду шуна, амма, лакхара шайна чу ницкъ боссалц, шу гIалахь совца деза».

Иийса стигала хьалаваккхар

(Марк 16:19, 20; Векалийн 1:9-11)

⁵⁰ Цаьрца Ярушалайма ара а ваьлла, Бет-ХIине кхаччалц дIавахара Иза. Куьйгаш хьала а айина, уьш декьалбира Цо. ⁵¹ Юха, уьш декьал а беш, царна гена а волуш, стигала хьалаваьккхира Иза. ⁵² Мурдаш, Цунна сужде а бахана, корта а тоьхна, доккхачу хазахетарца Ярушалайме юхабаькхира. ⁵³ Цу дийнахь дуьйна, Далла хастамаш беш, гуттар а Делан цIийнан кертахь бара уьш.

Иийсас беана, Яхъяс дАязбина болу хаза кхаъ

Дешхьалхе

Иийсас беана, Яхъяс дАязбинчу хазачу кхоана тГехь «адам а хилла, вайна юкьахь Иийна волу» Иийса, Делан хедар доцу Дош дуйла, гойту яздар-хочо. Тептара тГехь ма-дийцара, хАара хаза кхаъ дАязбинера, Иийса воГур ву аьлла КЕлхьардахархо а, Делан КИант а хилар дешархой те-шийтархьама а, иштта, Цунах теша а тешна, Цуьнан цАрах шайн бакъдолу дахар хилийтархьама а (20:31).

Иийса а, хедар доцу Делан Дош а цхьаъ хилар гойтуш долу тепта-ран дАадолор (1 корта) чекхдаьлча, **Хазачу Кхоан** хьалхарчу декъехь (2–12 кортош) тайп-тайпанчу тамашийначу хИуманашкахула Иийса КЕлхьардахархо а, Делан КИант а хиларх лаьцна дуйцу. Цул тАаьхьа, цхьадолчу къамелашкахь, тамашийначу билгалонашкахула гойтуш дерг кхетош ду. Цхьаберш, Иийсах а тешна, Цуьнан мурдаш хиларх а, ткъа вуьш, Цунна дуьхьал а бевлла, Цунах цатешарх а лаьцна ду теп-таран и дакъа. Тептаран 13–17 кортош тГехь Ша лоцучу буьйсанна Шен мурдашца Иийса кЮрга юкъаметтиг хиларх а, Ша жАрах дАато-хале, Цо уьш кечбеш а, иракараxИиттош а къамел дарх а лаьцна дуйцу. Дерзош долчу тептаран кортош тГехь Иийса лацарх а, Цунна кхел ярх а, Иза жАрах дАатохарх а, юха Иза денваларх а, Шен мур-дашна хьалха Иза хЮттарх а яздина ду.

Бохьа лелаш схьалаьцначу зудчух долу дийцар (8:1-11) къовларш юкъя лаьцна ду, хИунда аьлча хьалха хиллачу тептаршна а, гочдаршна а тГехь цунах лаьцна хИумма а дац, ткъа цхьадолчу тептарша и дийцар кхечу меттехь даладо.

Яхъяс боху, Дала леррина къобалвинчу Иийсагахула долу хедар до-цучу дахаран совГат, хИинца схьа а деана, Иийса – Иза некъ а, бакъдерг а, дахар а хиларх тешначаьрга кхочур ду. **Яхъян тептаран** цхьа тама-шийна билгало ю, денна хуьлуш а, лаьтташ а долу хИуманаш: хи а, бепиг а, серло а, Iу а, цуьнан уьстагИий а, кемсан таьлланг а, цуьнан стом а лаккхарчу синан мехаллица гайтар.

Дашах адам хилира

- 1 ¹ Юъхъанца Дош дара.
 И Дош Делехъ дара.
 И Дош Дела дара.
- 2 И Дош юъхъанца Делехъ дара.
- 3 Дерриг а Дала цу Дашехула кхолла а кхоьллина,
 И доцуш, кхоьллинчух хIумма а ца кхоьллина.
- 4 Бакъдолу дахар Цунна чохъ а дара,
 и дахар адамна серло а яра.
- 5 И серло боданехъ къега.
 Бодано и серло эша а ца йина.
- 6 Дала цхъа стаг ваийтира,
 цуьнан цIе Яхъя яра.
- 7 Иза цу Серлонах тоьшалла дан веанера,
 цуьнгахула цу Серлонах массо а адам тешийтархъама.
- 8 Яхъя ша Серло яцара,
 ткъа иза Серлонна тоьшалла дан ваийтина вара.
- 9 И бакъйолу Серло дуьнен чу йогIуш яра,
 Цо муьлхха а адам серла а доккху*.
- 10 Дуьненна юкъахъ а дара и Дош,
 Цуьнгахула дуьне а кхолладеллера,
 амма дуьнен чуьра адамна И ца девзира.
- 11 Шен махка веара Иза,
 ткъа шечара а И тIе ца ийцира.
- 12 Ткъа, Ша тIе а эчна, Шех тешаш болчарна
 Делан бераш хила бакъо елира Цо.
- 13 Уьш я цIийх а, я дегIан лаамца а,
 я стеган лаамца а хилла боцуш, Делах хилла бу.
- 14 Дашах адам а хилира,
 Иза адамна юкъахъ Iаш а дара.
 ТIаккха тхуна гира Дас Шен цхъаъ бен воцучу КIантана
 делла олаллин нур.
 Иза диканах а, бакъдолчух а вуьзна а вара.

* 1:9 Я иштта: *И бакъйолу серло яра, муьлхха а дуьнен чу догIу адам серла а доккхуш.*

1:6 Маттай 3:1; Марк 1:4; Лака 3:1, 2.

¹⁵ Яхьяс*, Цунах лаьчна тоьшалла а деш, кхайкхад: «ХIара ву ас шуна вийцинарг: „Сол тIаьхьа ВогIург, сол лакхара а хилла, дIахIоьт-тина, хIунда аьлча Иза сол хьалха а волуш вара“».

¹⁶ Иза бакъдолчух а, диканах а вуьззина волу дела, вай сацза сख्या-оьцура Цуьнан дикалла. ¹⁷ ХIунда аьлча товрат-хьехамаш Муса-пай-хамарехула белла бара, ткъа Делера долу бакъдерг а, дика а Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула деана ду. ¹⁸ Дела цхьанна а, цкъа а гина вац. Ткъа Шен Деца волчу, цхьаь бен воцчу КIанта** беана Дел-лах болу кхаь, Иза вайна вовза а вовзуйтуш.

Яхья-пайхамаро Ийсах лаьчна тоьшалла дар

(Маттай 3:1-12; Марк 1:1-8; Лака 3:1-18)

¹⁹ Ярушалаймера динан куьйгалхоша бахкийтинчу динан дайша а, Леви цIе йолчу тайпанан, Делан цIа^д чохь болх беш болчу наха а Яхьяга хаттар дира: «Хьо мила ву?» – аьлла.

²⁰ Яхьяс иштта тоьшалла дира, шен дашна тIера юха а ца волуш, ма-дарра дIа а олуш: «Со Дала леррина Къобалвинарг^д вац».

²¹ Цуьнга юха а хаьттира: «Ткъа хьо мила ву? Эли-ЯхIу-пайхамар вуй хьо?»

«И вац со».

«Делакъ билггала ван веза пайхамар ву хьо?»

«Вац», – аьлла, жоп делира Яхьяс.

²² ТIаккха цара элира Яхьяга: «Ткъа хьо мила ву, дийцахьа тхуна, тхаш хуна тIе хьовсийначаьрга жоп далархьама. Хьайх лаьчна хIун олу ахь?»

²³ Яхьяс жоп делира ЕшаI-ЯхIу-пайхамаран дешнашца:

«Яьссачу аренгахь кхойкхучун аз ду со:

„Везачу Элана хьалхара некъ нисбе“».

²⁴ Ткъа Яхьяяна тIебахкийтинарш парухойх бара. ²⁵ ТIаккха цара хаьттира Яхьяга: «Хьо я Дала леррина Къобалвинарг а ца хилча, я Эли-ЯхIу а, я билггала ван веза пайхамар а воццухехь, нах хих чекх хIунда боху ахь?»

²⁶ Яхьяс жоп делира цаьрга: «Ас шу хих чекхдоху. Амма шуна юкбахь лаьтташ Хьенех ву, шуна везаш воцу. ²⁷ Иза сол тIаьхьа

* 1:15 Яхья – нах хих чекхбахийта Дала ваийтина Яхья ву иза. Делера болу хаза кхаь дIаязбинарг изза цIе йолу кхин стаг ву.

** 1:18 Ткъа Шен Деца волчу, цхьаь бен воцчу КIанта – кхечу тептарш тIехь: Ткъа Дела верриг а волу, Цуьнгахьа а волу, Цуьнан цхьаь бен воцчу КIанта.

1:21 а: Мальаки 4:5; б: Карлабаьккхинарг 18:15, 18. 1:23 ЕшаI-ЯхIу 40:3 (Гре-кийн).

вогуш велахъ а, со Цуьнан мачийн бахтарш дѣдаста а хъакъ долуш вац».

²⁸ И дара Йордан-хин дехъа агѳор йолчу Бет-Хина олучу меттигехъ, Яхъяс нах хих чекхбохучохъ.

Делан Іахар

²⁹ ШолгІачу дийнахъ, шена тѳевогу Іийса а гина, Яхъяс элира: «Хъажал, ХІара Дала, кху дуйненара адамийн къинош тѳе а лаьчна, уьш дѣдахъа байитина Іахар бу. ³⁰ ХІара ву ас Шех лаьчна аьлларг: „Сол тѳаьхъа вогуш волу Стаг сол а лакхара ву, хІунда аьлча Иза сол хъалха волуш вара“. ³¹ Суна а билггала ца вевзара Иза. Амма Иза исраилхошна вовзийтархъама, веанера со, нах хих чекхбохуш».

³² Яхъяс, тоьшалла а деш, элира: «Суна Делан Са гира кхокханан суьртехъ стигалара доьссина, и Са Цунна тѳехъ дисира. ³³ Цкъа хІинццалц суна а билггала ца вевзара Иза, амма со нах хих чекхбаха вайитинчу Дала элира соьга: „Делан Са а доьссина, Иза Шена тѳехъ дуйсуш гун верг хир ву хъуна цу Делан Синах адамаш дузон верг“. ³⁴ И суна ган а гира, ас тоьшалла а до Иза Делан КІант^д хиларх».

Іийсан дуйхъарлера мурдаш

³⁵ И хиллачу шолгІачу дийнахъ Яхъя юха а лаьгташ вара шен мурдех волчу шинца. ³⁶ Тѳехволучу Іийсага а хъаьжна, Яхъяс элира: «ХІара бу Дала байитина Іахар».

³⁷ Цуьнан и дешнаш а хезна, Яхъян ши мурд Іийсана тѳаьхъаІоьттира. ³⁸ Юха а хъаьжна, и ши мурд Шена тѳаьхъавогу а гина, Іийсас хаяттира цаьрга: «Шуна хІун оьшу?»

Цара элира: «Рабби^д!», (Иза «Устаз!» бохург ду), «Хъо мичахъ Іаш ву?»

³⁹ Іийсас оцу мурдашка элира: «Соьца дѣа а дуййлий, хъовса».

Мурдаш Цуьнца бахара. Царна гира И мичахъ вехаш ву. И де Іийсаца даьккхира цара. ДоьалгІа сахът* доладеллера цу хенахъ. ⁴⁰ Яхъян дешнаш а хезна, Іийсана тѳаьхъаІоьттинчу шиннах цхъаь Іандар вара. Иза вара ШамІа-Кипин ваша. ⁴¹ Іандара, цу сохъта шен ваша ШамІа схъа а лехна, элира цуьнга: «Тхуна Машахъ карийна». (Иза «Дала леррина Къобалвинарг» бохург ду.)

⁴² Іандара шен ваша ШамІа Іийсана тѳевалийра. Іийсас, ШамІе а хъаьжна, элира: «Хъо Юнусан кІант ШамІа ву-кх. Хъох хІинца „Кипа“ эр ду». (Иза «тарх^д» бохург ду.)

* 1:39 *ДоьалгІа сахът* – Грекийн маттахъ: *уйтталгІа сахът*. Цу заман чохъ хан ялх сахът даьллачу хенахъ дуййна лорура.

Пилапах а, НатунаИлах а Ийсан мурдаш хуьлу

⁴³ ШолгIачу дийнахь Ийсана Галилай-махка ваха лиира. Ийсас, Пилап схьа а лехна, цуьнга элира: «Суна тIаьхьахIотта».

⁴⁴ Пилап а вара Iандар а, Кипа а схьаваьлла волчу Бет-Саида-гIалара. ⁴⁵ НатунаИл схьа а лехна, Пилапа элира цуьнга: «Мусас товрат тIехь бинчу хьехамашкахь а, пайхамарша яздинчу тептарш тIехь а вийцина Хилларг карийна тхуна. Иза ву Юсупан кIант Ийса, Ша Назарт-гIалара схьаваьлла волу».

⁴⁶ Ткъа НатунаИла элира: «Назартера цхьа а дика хIума дала а даьллий те?»

Пилапа жоп делира: «ГIой, хьо-хьуо хьажа», – аьлла.

⁴⁷ Шена тIевогIу НатунаИл а гина, Ийсас элира: «XIара ву-кх шеца мекарло а йоцу бакъволу израилхо».

⁴⁸ НатунаИла хаьттира Ийсага: «Со мичахула вевза Хьуна?»

Ийсас жоп делира цуьнга: «Хьо инжиран дитта кIел Iаш волуш, Пилап хьобга ххайкхале дуьйна а, Суна хьо гуш а вара, вевзаш а вара».

⁴⁹ НатунаИла элира Ийсага: «Рабби! Хьо Делан КIант ву-кх. Хьо ву-кх Израилан халкъан Паччахь».

⁵⁰ Ийсас элира цуьнга: «Ас хьо инжиран дитта кIел гина аларна тийши хьо Сох? Кхин а, цул тIех гIуллакхаш а гур ду хьуна». ⁵¹ Кхин а элира Ийсас: «Баккъалла а боху Ас шуьга: ДIаеллаелла стигалш а, Адамийн КIант^д волчу Суна тIе охьадуьссуш а, хьаладуьйлуш а Делан маликаш а гур ду шуна».

Кхана-юьртахьа зуда ялийна меттиг

2 ¹ ТIаккха кхоалгIачу дийнахь Галилай-махкара Кхана-юьртахь зуда ялош хIоттийна той дара. Ийсан нана а яра цигахь. ² Цига кхайкхина бара Ийса а, Цуьнан мурдаш а. ³ ТIаккха, той дIа а дохале, чагIар чекхдолу а гина, Ийсан нанас элира Цуьнга: «ЧагIар чекхдели-кх кхеран».

⁴ Ткъа Ийсас элира: «Нана, Суна тIе хIунда дуьллу ахьа и гIуллакх? Сан хан хIинца а тIееана яц».

⁵ ТIаккха ялхошка нанас элира: «Цо шайга де аьлларг дерриг а де».

⁶ Цигахь лаьгташ тIулгах йина ялх кхаба яра. Цу кхабанаш чу иттех-пхийттех саьхьан барам хиллал хи тарлора. Жубгташа куьйгийн цIанонна а, юург лелочу пхьегIашна а лелош дара и хи. ⁷ Ийсас ялхошка элира: «И кхабанаш хих юза». Цара уьш тIеххалц хих юьзира.

⁸ ТIаккха кхин а элира Ийсас царга: «Кхаби чуьра чагIар а доттий,

иза той дІахьохъуш волчуьнга кховдаде». Ялхоша чагІар тІедаьхыра. ⁹ Той дІахьочо чагІарх чам баьккхира. Ткъа и чагІар хих даьккхина дуй ялхошна бен ца хъара. ТІаккха той дІахьочо зудаялийнарг шена тІекхайкхира. ¹⁰ Зудаялийначуьнга цо элира: «Массара а хьалха дика чагІар ло мала, ткъа нах бехначул тІаьхъа вониг ло. Ахь дика чагІар хІинццалц ма-латтийна?»

¹¹ Иштта Галилай-махкара Кхана олучу юьртаьх дІадолийра Иийсас тамашийначу гІуллакхийн билгалонаш гайтар. Шен Делера болу олаллин ницкъ гайтира Цо, тІаккха тийшира Иийсах Цуьнан мурдаш. ¹² Цул тІаьхъа Иийса Къапарнаме веара. Цуьнан нана а, Цуьнан вежарий а, Цуьнан мурдаш а баькхира Цуьнца цига. Масех де даьккхира цара цигахь.

Делан цІийнан керт цІанъяр

¹³ «Пасахь^д» олу жуьгтийн деза де тІедогІуш дара. ТІаккха Иийса Ярушалайме веара. ¹⁴ Делан цІийнан керт а веача, цигахь Иийсана гира стерчий а, уьстагІий а, кхокхарчий а духкуш берш. Ахчанаш хуьйцуш берш а бара цу кертахь хиьна Іаш. ¹⁵ ТІаккха тІийрагех муш а бина, уьш массо а аралаькхира Иийсас шайн уьстагІашца а, стерчашца а. Попастанаш^д дІа а карчийна, ахча хуьйцучеран ахчанаш а охъаэгийра Цо. ¹⁶ Кхокхарчий духкучаьрга а элира Иийсас: «ДІадаха хІорш кхуза-ра! Ма диэ Сан Ден цІийнах йохкаэцаран цІа!»

¹⁷ ТІаккха Иийсан мурдашна Делан Йозанаш^д тІехь яздинарг дага-деара: «Хъан цІийне болчу хъагамо Сан кийра багабо».

¹⁸ Цунна дуьхьал динан куьйгалхоша элира Иийсага: «Иштта хІума дан хъайн олалла дуй хоуьйтуш хІун тамашийна билгалонаш гойтур яра Ахь тхуна?»

¹⁹ Иийсас жоп делира царна: «Аш хІара Делан цІа^д дохаде, ткъа Ас кхаа дийнахь дина дІахІоттор ду иза», — аьлла.

²⁰ ТІаккха динан куьйгалхоша элира Цуьнга: «ХІара Делан цІа шовзткъе ялх шарахь дина дІахІоттийна, ткъа Ахь кхаа дийнахь дІахІоттор ду иза?»

²¹ Амма Иийсас Делан цІийнах лавьцна бохург Шен дегІах лавьцна бохург дара. ²² Иийса веллачуьра денвича, Цуьнан мурдашна Цо аьлла и дешнаш дагадеара. ТІаккха тийшира уьш Делан Йозанех а, Иийсан дашах а.

Иийсана массо а адам девза

²³ Пасахъан дезачу дийнахь, Иийса Ярушалаймехь волуш, Цо деш долчу тамашийначу гІуллакхийн билгалонаш а гина, дукхахберш

^{2:12} Маттай 4:13. ^{2:13} Арадаккхар 12:1-27. ^{2:17} Забур 68:10. ^{2:19} Маттай 26:61; 27:40; Марк 14:58; 15:29.

тийшира Цунах. ²⁴ Амма Ийсас Ша цхъанна а кIорггера ца вовзуйту-ра, хIунда аьлча Цунна уьш берриш бевзаш а бара, церан дегнаш гуш а дара. ²⁵ Цундела Ийсага цхъана а адамах лаьцна тоьшаллаш дан оьшуш дацара. Цунна Шена хаьара адамна чохь дерг.

Ийса а, Нукха-Демис а

3 ¹ Нукха-Демис цIе йолу парушхойх цхъа стаг вара. Жуйгтийн коьр-тачу кхеташонан декъашхо вара иза. ² Нукха-Демис, буйсанна Ийса волчу а веана, элира Цуьнга: «Рабби!^д Хьо Дала вайитина устаз вуй хаьа тхуна. ХIунда аьлча шеца Дела ца хилча, цхъаьнгте а гайталур яц и Ахь гойтуш йолу тамашийначу гIуллакхийн билгалонаш».

³ Ийсас жоп делира цуьнга: «Баккъалла а боху Ас хьобга, адам юха шолгIа ца кхолладелча, хаалур дац цунна Делан Олалла^д».

⁴ Нукха-Демис элира Ийсага: «Цкъа къанделла адам шолгIа муха кхоллалур ду? Юха шен ненан кийра а ваьлла, кхоллавала-м ца веза иза?»

⁵ Ийсас жоп делира: «Баккъалла а боху Ас хьобга, нагахь санна адам хих а, Делан Синах а кхолла ца делча, тIелоцийла дац цуьнан Делан Олалла. ⁶ Адамийн бераш адамех хуьлу, ткъа Делан бераш Делан Синах бен ца хуьлу. ⁷ Хьо цец ма вала Ас хьайга аьллагух: „Шун шолгIа кхолладала деза“, — аьлла. ⁸ Делан Са мох санна ду. Иза шена луь-учухула лела. Механ гIовгIа хеза, ткъа иза мичара богIу а, мича боьду а ца хаьа. Иштта хуьлу хIора а Делан Синах кхоллавелларг а».

⁹ «Ткъа иза муха хилало?» — хаьттира Нукха-Демис Ийсага.

¹⁰ Ийсас жоп делира цуьнга: «Хьюо исраилхойн Iелам стаг^д воллу-шехь, иза а ца хаьа-кх хьуна? ¹¹ Баккъалла а боху хьобга, оха тхайна хуург а дуьйцу, тхайна гиначух тоьшалла а до, ткъа аша тхан и тоьшаллаш тIе ца лоцу. ¹² Ас шайга лаьттахь долчух аьлча а, шу ца тешча, стигалшкахь долчух лаьцна дийцича, муха тешар ду шу? ¹³ Адамех цхъа а стигалшка хьала а ца ваьлла, Адамийн КIант^д бен стигалшкара охьа а ца воьссина. ¹⁴ Яьссачу аренгахь волуш Муса-пайхамаро хьаладаьккхинчу лаьхьанан суьрте терра Адамийн КIант а ву хьалаваьккхина хила везаш, ¹⁵ Цунах тешнарш Дела волчохь хедар доцучу дахаре кхачийтархьама».

¹⁶ ХIунда аьлча Шен цхъаь бен воцу КIант дIаваллал дезна Далла хIара дуьне, муьлхха а Цунах тешнарг, хIаллак а ца хуьлуш, Ша волчохь долчу хедар доцучу дахаре кхачийтархьама. ¹⁷ Дуьненна кхел ян ца вайитинера Дала Шен КIант, ткъа Цуьнгахула дуьне кIелхьарда-лийтархьама вайитинера. ¹⁸ Цунах тешначунна кхел яц. Ткъа Цунах ца тешначунна кхел йина ю, иза Делан цхъаь бен воцучу КIантах ца-тешарна. ¹⁹ Кху дуьнен чу Делах йолу серло яьржина, амма адамна

серлонал бода беза, шаьш до гIуллакхаш Далла хьалха вон долу дела.²⁰ ХIунда аьлча хIора вон дечунна серло ца еза, иза серлонга а ца воьду, шен вон гIуллакхаш гучу ца далийтархьама.²¹ Ткъа Делах долчу бакъдолчуьнца вехаш верг серлонга волу, ша деш долу гIуллакхаш Делан гIоьнца деш хилар гайтархьама.

Гийса а, Яхъя-пайхамар а

²² Цул тIаьхьа Гийса а, Цуьнан мурдаш а ЯхIуд-махка баьхкира. Уьш цигахь, адамаш хих чекхдохуш, севцира.²³ Цу хенахь Яхъя а вара нах хих чекхбохуш. Шалейм олучу меттигна гена йоцучу Гейнан-юьртахь дара иза. Цигахь алссам хи дара, цундела наха шаьш Яхъяга хих чекхбохуйтура,²⁴ хIунда аьлча цу хенахь Яхъя хIинца а набахти чу воллаза вара.

²⁵ Яхъян мурдашна а, жуьгтийн динан куьйгалхочунна а юкьахь къовсам хилира. И къовсам баьллера хица цIано яран хьокьехь дино тIедиллина долчух.²⁶ Паккха, Яхъяна тIе а баьхкина, цара элира: «Устаз, хьо Йорданан вукху агIор волуш, хьобца хилла волу, ахь Шех тоьшалла динарг а ву-кх нах хих чекхбохуш. Ткъа массо адам Цунна тIеобхуш ду».

²⁷ Яхъяс жоп делира: «Адамо хIумма а шена тIелаца йиш яц, нагахь санна иза цунна стигалшкара Дала делла дацахь.²⁸ Шу шаьш а теш дар-кх ас шуьга аьлачунна: „Со Дала леррина Къобалвинарг^д вац. Со Цунна хьалхара некъ кечбан вайитина Дала“.²⁹ Нускал а далийначун долахь хуьлу, ткъа зудаялийначун доттагIа а хуьлу зудаялийначунна уллохь Iаш, цунна хьалхара гIуллакх а деш. Хазаетарх вуьзна хуьлу иза, зуда ялийна волу шен доттагIа чувогIуш, цуьнан аз хезча. И сан хазаетар хIинца кхочушхилла.³⁰ Иза вазвала веза, ткъа со лахвала веза».

³¹ Лакхара ОхьавогIург массарал а лакхара ву. Кху Лаьтгара ваьлларг Лаьтгара ву, цо Лаьтгахь долчух лаьцна дуьйцу. Ткъа стигалара Веанарг массарал а лакхара ву.³² Шена гиначух а, хезначух а тоьшалла до Цо, ткъа Цуьнан тоьшаллаш цхьаммо а тIе ца лоцу.³³ Цуьнан тоьшаллаш тIелаьцначо шен мухIар тохарца чIагIдо Дела бакъхилар.³⁴ ХIунда аьлча Ша Дала Вайитинчо Делан дешнашца дуьйцу, Дала иза барам боццуш Шен Сих вуьзна дела.³⁵ Дена Шен КIант веза. Цо массо а хIума Шен КIентан кара дIаделла.³⁶ КIантах тешачунна Дела волчохь хедар доцу дахар хир ду. Ткъа КIантана муьтIахь ца хуьлчунна цкъа а гурдац и дахар, амма Делан обгIазло а йолуш ю цунна тIехь*.

* 3:36 Ткъе уьтталгIачу аятан чаккхенан метта ма-дарра къамел кхузахь чекхдала мегара.

^{3:24} Маттай 14:3; Марк 6:17; Лака 3:19, 20. ^{3:28} Яхъя 1:20. ^{3:35} Маттай 11:27; Лака 10:22.

Ийса а, шамранхойн зуда а

4 ¹ Шена тӀаьхьахӀуьтту мурдаш а, шаьш хих чекхбохуьйту нах а Яхъяна тӀаьхьахӀиттинчарал совбовлар парушшошна хааделлий хиъча, Ийсас ЯхӀуд-мохк битира. ² Ткъа нах хих чекхбахар Ийсас Ша ца дора, иза Цуьнан мурдаша дора. ³ Ийса, ЯхӀуд-мохк битина, юха а Галилай-махка вахара. ⁴ Тпаккха Шамран-махкахула чекхвала дезара Цуьнан. ⁵ Иштта Ийса Шамран-махкара Сухьар олучу юьрта кхочу. Якъуба шен кӀантана Юсупна деллачу лаьттана юххехьа яра и юрт. ⁶ Цигахь Якъуба яьккхина гӀу яра. Иштта, некъ а бина, кӀад а велла, оцу гӀуна уллохь хиъна Іаш вара Ийса. Иза де юккье дахана хан яра. ⁷ Цу гӀуна чуьра хи схьаэца цъха шамранхойн зуда еара. Ийсас элира цуьнга: «Мала хи лохьа Суна».

⁸ Цу хенахь Ийсан мурдаш яа хӀума эца юьрта баханера. ⁹ Шамранхо-чо Ийсага элира: «Хьо жуьгти воллушехь, соьга, шамранхоцунга, хи хӀунда доьху Ахь?» (Цу хенахь жуьгтийн шамранхошца уьйр яцара*.)

¹⁰ Ийсас иштта жоп делира цуьнга: «Дала дина дика а хьайна довза-хьара, хьайга хи доьхург мила ву а хаьхьара, ахь-айхьа доьхур дара Цуьнга хи. Ткъа Цо хьуна „дийна долу хи“ лур дара».

¹¹ Тпаккха цу зудчо элира: «Эла, Хьан и хи схьаэца пхьегӀа а ма яц, ткъа хӀара гӀу кӀорга а ма ю. Мичара ду Хьобгахь „дийна хи“? ¹² Хьо хӀун, вайн дел Якъубал а лакхара ву, цо ша а, цуьнан кӀенташа а, цуьнан хьайбанаша а хи мийлина хилла йолу хӀара гӀу тхуна елла волчу?»

¹³ Ийсас элира цуьнга: «ХӀара хи мелларг юха а хьаглур ву, ¹⁴ ткъа Аса шена лун долу хи мелча, иза цкъа а хьаглур вац. Амма Ас лур долу хи стагана чохь, Дела волчохь хедар доцучу дахаре доьдучу хин хьоста а хилла, дӀахӀуттур ду».

¹⁵ Зудчо элира Ийсага: «Эла, лохьа суна и Айхьа дубьцу хи, со хьобах ца хилийта а, со кхуза хӀара хи кхехьа ца эхийта а».

¹⁶ Ийсас зудчуьнга элира: «Яло, хьайн майра а валош, юха схьайола кхуза».

¹⁷ Зудчо жоп делира: «Сан майра вац».

«Нийса боху ахь, хьан майра вац. ¹⁸ ХӀунда аьлча хьан пхи майра хилла, ткъа хӀинца хьобца Іаш верг хьан майра вац. Иза нийса элира ахьа», – элира Ийсас.

¹⁹ Тпаккха зудчо элира: «Эла, го суна Хьо пайхамар хилар. ²⁰ Тхан дай Далла Ибадат дан^д кху лам тӀе богӀура, ткъа аша и Ибадат дан де-за меттиг Ярушалаймехь ю боху».

* ^{4:9} Я иштта: *Шамранхоша лелийна пхьегӀаш жуьгташна лело дегаз хетара.*

^{4:5} Доладалар 33:19; Якъуба 24:32. ^{4:9} Іезар 4:1-5; Нахьми-ЯхӀу 4:1, 2.

²¹ Ийсас элира цуьнга: «Тешалахь Сох, зуда. ТейогIуш ю и зама, адамаша шашь Дена до Ибадат я кху лам тIехь а, я Ярушалаймехь а дан ца дезаш. ²² Шуна-м шайна а ма-дарра ца хаьа, шашь Хьанна Ибадат до. Ткъа тхуна хаьа тхаьш Хьанна Ибадат до, хIунда аьлча кIел-хьардовлар^д жуьгташкара ма ду. ²³ Амма тIейогIуш ю и зама, тIееана а яьлла иза, шашь баккъалла а Дена Ибадат дечу наха, синца а, бакъдолчуьнца а Ибадат деш. ХIунда аьлча иштта Ибадат дийраш лосьу Шена Дас. ²⁴ Дела Ша а Са ду. Цундела Цунна Ибадат деш болчара синца а, бакъдолчуьнца а Ибадат дан деза».

²⁵ Зудчо элира Цуьнга: «Суна хаьа Машахь вогIур вуй». – (Иза «Дала леррина Къобалвинарг^д» бохург ду). – «Ша веача, Цо дерриге а хьохур ду тхуна».

²⁶ Ийсас элира: «Хьобца къамел деш волу Со ву-кх И Къобалвинарг».

²⁷ Цу хенахь Цуьнан мурдаш схьабаьккира. Уьш цецбевллера, Ийсас зудчуьнца къамел деш шайна гича. Делахь а мурдех цхьаммо а ца хаьттира Цуьнга: «Хьуна хIун лаьа?» я: «Ахь стенах лаьцна къамел до оцу зудчуьнца», – аьлла. ²⁸ ТIаккха, шен хи кхобхьу кхаба а йитина, юьрта а яхана, оцу зудчо нахе элира:

²⁹ «Пой, хьовсал, ас сайн дахарехь мел динчух лаьцна соьга схьадийцинчу Стаге. Дала леррина Къобалвинарг-м вац те Иза?»

³⁰ Юьртара ара а бевлла, и нах Ийсана тIе бахара. ³¹ Цу хенахь мурдаша дехар дира Цуьнга: «Рабби^д, хIума яахьа!» – аьлла.

³² Ткъа Ийсас элира цаьрга: «Шуна хIун ю а ца хууш йолу яа хIума ю Соьгахь».

³³ ТIаккха мурдаша вовшашка элира: «Цхьаммо яа хIума-м ца еана те Кхунна?»

³⁴ Ийсас элира цаьрга: «Сан кхача бу Со Ваийтинчун лаам кхочушбар а, Цуьнан гIуллакх чекхдаккхар а. ³⁵ Ялта дIадуьйчу хенахь: „Кхин а цхьа биь бутт баьлча, ялта хьокху хан тIейогIур ю вайна“, – ца олу аша? Иштта Аса а боху шуьга: шайн бIаьргаш дIа а беллий, кхаш тIе хьовсал, ма кхиьна и ялта хьакха хIинца. ³⁶ Ялта хьокхучо шена догIург схьаоьцу, Дела волчохь хедар доцучу дахаре стом а гулбеш, ялта дIадуьйчунна а, хьокхучунна а цхьаьна хазахетар хилийтархьама. ³⁷ ХIунда аьлча нийса боху кицано: „Цхьаммо ялта дIадоь, вукхо хьокху“. ³⁸ Аша шашь къа ца хьегначу кха тIе ялта хьакха дахийтина Аса шу. Кхечара къахьегна, ткъа аша цара къахьегначу кха тIера ялта гулдина».

³⁹ Цу гIалара дуккха а шамранхой тийшира Ийсах, оцу зудчо шайга тоьшалла а деш: «Сайн дахарехь ас мел динчух лаьцна схьадийшира Цо соьга», – аьлла дела. ⁴⁰ Цундела Ийса волчу баьккира и шамранхой. Цара, шайца саца аьлла, дийхира Ийсага. ТIаккха Ийса шина денна цаьрца сецира. ⁴¹ Ийсан дош бахьана долуш кхин а, хьалхачул а сов, нах тийшира

Цунах. ⁴² Ткъа цу зудчуьнга цара элира: «Хьалха ахь дийцарна тийши-
ра тхо. ХИинца тхуна тхаьшна а Цо дуйьциург хезна а дела, и Стаг бак-
къалла а дуьне кЕлхьардоккхург вуй го а дела, теша тхо Цунах».

Хьабкаман кІант туовар

⁴³ И ши де чекхдаьлча, Ийса, цигара ара а ваьлла, Галилай-махка ва-
хара. ⁴⁴ ХІунда аьлча Ийсас Ша тоьшалла дира, пайхамарийн шаьш
схьабаьллачу махкахь сий ца до аьлла. ⁴⁵ Ийса Галилай-махка веача, га-
лилайхоша а тЕийцира Иза. ХІунда аьлча царна гинера Ярушалаймехь
дезачу дийнахь Ийсас дина гІуллакхаш. Галилайхой а баханера цу Па-
сахь-дийнахь^д Ярушалайме. ⁴⁶ Иштта Ийса юха а Галилай-махкара
Кхана олучу юьрта веара, Ша цкъа хих чагІар дина хиллачу меттиге. Цу
хенахь Къапарнамехь цхьа стаг вара, ша паччахьан белхало а волуш.
Цуьнан кІант цомгүш вара. ⁴⁷ Ийса ЯхІуд-махкара Галилай-махка ве-
ана аьлла, хезира цу стагана. ТІаккха, Ийсана тЕе а веана, цу стага дий-
хира Цуьнга, шеца дІа а веана, и кІант туовар. ХІунда аьлча и кІант вала
герга вара. ⁴⁸ ТІаккха Ийсас цу стаге элира: «Я тамашийначу гІулла-
кхийн билгалонаш, я Іаламаташ ца гича, тешар дац-кх шу Сох».

⁴⁹ Ткъа цу стага дийхира Ийсага: «Эла, сан кІант велла дІавалале,
тЕволахь!» — аьлла.

⁵⁰ Ийсас элира цуьнга: «ДІагІо, хьан кІантана гІоле ю».

Ийсас аьллагучу теша а тешна, и стаг дІавахара. ⁵¹ Иза цІа вьодуш,
дуйьбалбогІучу леша: «Хьан кІантана гІоле ю», — элира. ⁵² Стага хаьт-
тира цаьрга: «Маца хена дуййна гІоле хила йолаелира кІантана?»

Леша жоп делира: «Селхана, делкъахенахь, цхьа сахьт даьлча, дагар
дІаделира цуьнан», — аьлла.

⁵³ ТІаккха хиира кІентан дена, иза шега Ийсас: «Хьан кІантана гІо-
ле ю», — аьллагучу хенахь хиллий. ТІаккха и стаг а, цуьнан цІахь мел
берш а тийшира Ийсах.

⁵⁴ Иштта, Ша ЯхІуд-махкара Галилай-махка веача, шолгІа а тама-
шийначу гІуллакхийн билгало гайтира Ийсас.

Бет-Хьасда Јомана уллохь стаг туовар

5 ¹ Цул тІаьхьа Ярушалаймехь жуьгтийн цхьа деа де даздеш дара.
Ийса а веара цига. ² Ярушалаймехь УьстагІийн ков олучу меттехь
баьккхина луйьчу цхьа Јам бу. Цунах Іебархойн маттахь Бет-Хьасда*
олу. Цу Јомана гонах лаьгташ бІогІамийн пхи могІа бара, тІехула

* ^{5:2} *Бет-Хьасда* — кхечу тептарш тІехь цу Јомана иштта цІерш йогІу:
Байт-Затхьа, Бет-Сауда.

^{4:44} Маттай 13:57; Марк 6:4; Лака 4:24. ^{4:45} Яхья 2:23. ^{4:46} Яхья 2:1-11.

тиллина тхов а болуш. ³ Оцу Йомана тЕдоьлхучу некъаш тЕхь Йохкуш Иаламат дукха цомгуш болу нах хуьлура. Царна юкъахь бара бIаьрзе-наш, астагIнаш, заьIапнаш*. ⁵ Иштта, ткъе берхIитта шарахь шен цамгаро хыйзош волу цхьа хьенех а вара цигахь. ⁶ И стаг цигахь Iуьллуш а гина, иза дукха хенахь дуйна цомгуш вуйла а хиьна, Иийсас хаьттира цуьнга: «Могуш хила лабий хьуна?»

⁷ Ткъа цомгушчо элира Иийсага: «Эла, Йома чуйра хи, меттах а даьлла, дIасадаьржачу хенахь со цу чуваккха цхьа а вац-кх сан. Ткъа со хи чувала воллучу хенахь, кхин цхьаь сол хьалха волу-кх».

⁸ Иийсас элира цомгушчуьнга: «ХьалагIатта, хьайн мотт-гIайба схьа а эций, дIаволало».

⁹ И стаг, цу сохьта туо а велла, шен мотт-гIайба схьа а эцна, дIаволавелира. Иза Далла леринчу шобтан дийнахь дара. ¹⁰ Цундела динан куьйгалхоша цамгарх товеллачуьнга элира: «Тахана Далла лерина шобтан де ду, хьайн мотт-гIайба дIабаккха а бакьо ма яц хьан».

¹¹ Ткъа цо жоп делира яхIудхошка: «И со Товинчо элира-кх соьга: „Хьайн мотт-гIайба схьа а эций, дIаволало“».

¹² ТIаккха цара хаьттира товеллачуьнга: «Мила ву хьобга, мотт-гIайба схьа а эций, дIаволало аьлла и Стаг?»

¹³ Ткъа товеллачунна Иза мила ву ца хабара. ХIунда аьлча, кхузахь адам алссам хиларна, аьтту а баьлла, Иийса къайлавелира. ¹⁴ Цул тIаьхьа и стаг Делан цIийнан кертахь а карийна, Иийсас элира цуьнга: «ХIинца хьо цамгарх товелла, ткъа кхин къинош ма летаделахь, хьайна кхин цул а вониг ца хилийтархьама».

¹⁵ ТIаккха цу стага, вахана, динан куьйгалхошка ша Товинарг Иийса вуй дIахайтира. ¹⁶ Цундела, Иийсас и стаг туовар Далла лерина шобтан дийнахь дина аьлла, динан куьйгалхой Иийсана дуьхьалбевлира. ¹⁷ Ткъа Иийсас элира цаьрга: «Сан Дас тахханалц а болх беш бу, Аса а бо и болх».

¹⁸ Иийсас иза аларна, Иза вен кхин а чIогIа тIаьхьабевлира динан куьйгалхой. ХIунда аьлча Далла лерина шобтан де ца лерина а ца Iаш, Делах Шен Да ву а аьлла, Ша Делаца вуьстинера Иийсас.

* 5:3, ⁴ Цхьадолчу тептарш тЕхь яздина ду аяташ 3б, 4: *Уьш и хи, дIа-схьа а даьржина, меттахдаларе ладьгIуш Iаш бара. ХIунда аьлча Делан малико, наг-наггахь Йома чу а долиь, и хи, дIа-схьа а даржадой, меттахдоккхура. Оцу хенахь, Йомана хьалха чувабьларг, муьлххачу а цамгаро и хыйзош велахь а, толуш хилла.*

^{5:10} Нахьми-ЯхIу 13:19; Ярми-ЯхIу 17:21.

Кентан олалла

¹⁹ Ткъа Ийсас жоп делира царна: «Бакъдерг боху Ас шуьга, Шен Дас дийриг гуш ца хилча, Шеггара хУмма а дойла дац Кентан. ХИунда аьлча Шен Дас дийрриг до КИанта а. ²⁰ Дена Шен КИант веза, цундела Ша мел дийриг дерриг а гойту Дас КИантана. Шу цец а дохуш, кхин а сов гУллакхаш гойтур ду Дас Цунна. ²¹ ХИунда аьлча Шен Дас белларш денбаре терра, иштта КИанта а Шена луьург денво. ²² Адамашна тЕхь кхел яр, Ша а ца деш, Шен Кентан кара дАделла Дас, ²³ массаьрга а, Да лоручу тайпана, КИант а ларийтархъама. ХИунда аьлча КИант ца лоручо Иза вайитина волу Да а ца лору.

²⁴ Бакъдерг боху Ас шуьга: Сан даше ладугУш а, Со Вайитинчух тешаш а волчун Дела волчохь хедар доцу дахар ду. Къематан дийнахь царна тЕхь кхел яц, ткъа, беллачуьра ден а белла, Делаца долчу бакъдолчу дахаре кхаьчна уьш. ²⁵ Бакъдерг боху Ас шуьга: тЕйогУш ю и зама, тЕкхаьчна а яьлла, беллачарна Делан Кентан аз а хезар долуш, и хезнарш ден а лур болуш. ²⁶ ХИунда аьлча Ден а Ша-Шена чохь дахар хиларе терра, иштта Шен КИантана а делла Цо Ша-Шена чохь дахар хилар. ²⁷ Иза Адамийн КИант¹ волу дела, кхел ян а бакъо елла Дала Цуьнан кара.

²⁸ Цец ма довлалаш цунах, хИунда аьлча тЕйогУш ю и зама, кешнаш чохь болчу массарна а Делан Кентан аз хезар долуш. ²⁹ Тпаккха, ден а белла, арабевр бу уьш. Царах дика гУллакхаш динарш Дела волчохь хедар доцучу дахаре гУр бу. Ткъа шайн дахарехь вон гУллакхаш динарш шайна кхел яйта денлур бу. ³⁰ Айса-Сайгара хУмма а дан йиш яц Сан. Аса, Сайна ма-хаззара, кхел йо, и Сан кхел бакъ а ю. ХИунда аьлча Аса Сайн лаам ца лоьху, амма Со Вайитинчу Ден лаам кхочушбо».

Ийсах тоьшалла дар

³¹ «Нагахь санна Аса-Айса Сайх тоьшалла дахь, и Сан тоьшалла кхоччуш дац. ³² Сох тоьшалла дийриг Кхин ву. Цо Сох деш долу и тоьшалла бакъ дуйла хаьа Суна. ³³ Аша Яхъяна тЕе нах бахийтира, ткъа цо билггал долчу бакъдолчух тоьшалла дира. ³⁴ Адамо дина тоьшалла оьшуш вац Со-м, амма шу кЕлхъардовлийта боху Аса шуьга хАра. ³⁵ Яхъя богуш а, кьегаш а болу стогар санна вара шуна. Ткъа шуна кЕззиг йолчу ханна цуьнан серлонгахь хазахетар хила лиира. ³⁶ Амма Сан тоьшалла Яхъян тоьшаллел а сов ду. ХИунда аьлча Аса дан дезаш а долчу, Аса деш а долчу, Суна Сан Дас деллачу цу гУллакхаша до Сох тоьшалла Сан Дас Со вайитина хиларх. ³⁷ Со вайитина волчу Сан Дас

^{5:29} Даниал 12:2. ^{5:33} Яхъя 1:19-27; 3:27-30. ^{5:37} Маттай 3:17; Марк 1:11; Лука 3:22.

до Сох тоьшалла. Шуна-м я Цуьнан аз а ца хезна, я Цуьнан сибат а ца гина. ³⁸ Я Цуьнан кхаь а шун даг чохь ца лаьтта, Цо Вайитинчух шу ца теша дела. ³⁹ Делан Йозанаш^д толлу аш, уьш шаьш теллича, Дела волчохь хедар доцучу дахаре кхочур ду моьттуш. Ткъа Делан Йозанаша Сох тоьшалла ма-до. ⁴⁰ Амма шуна ца лаьа Суна т'аьхьахИтта, шайна Дела волчохь хедар доцу дахар хилийта.

⁴¹ Адамашкара сий дар ца оьшу Суна. ⁴² Амма Суна девза шу, шун дегнаш чохь Деле хила ма-безза безам боцийла а хаьа. ⁴³ Со Сайн Ден ц'арах веана воллушехь, т'е ца оьцу аша. Ткъа цъха кхиверг шен ц'арах веача, иза т'еобьцур ву аша. ⁴⁴ Муха тешар ду шу, цъхаммо шайн сий дича, аша иза хазахетарца т'еобьцуш хилча? Ткъа цъхаь бен воцучу Делера сий аша ца лобху. ⁴⁵ Ма мотталаш Ас шу Далла хьалха бехке дийр ду. Шу бехке дан Муса-пайхамар хир ву, цунах дегайовхо йолуш Iаш долчу шуна. ⁴⁶ Шаьш Муса-пайхамарах тешаш хилча, Сох а тешар дара шу, х'унда аьлча Сох лаьцна яздинера цо. ⁴⁷ Амма нагахь санна цуьнан йозанех а шу ца тешча, Сан дешнех муха тешар ду шу?»

Пхи эзар стаг вузур

(Маттай 14:13-21; Марк 6:30-44; Лака 9:10-17)

Б ¹ Цул т'аьхьа Галилай-Юман дехьа болчу берда т'е вахара Ийса. Цу Юмах Тхьабара-Иам олу кхечу тайпана. ² Дукха адам т'аьхьа-хЮьттира Ийсана, х'унда аьлча царна гина хилла Цо цомгушчарна т'ехь йина тамашийначу г'уллакхийн билгалонаш. ³ Цкъа, лам т'е а ваьлла, цигахь Шен мурдашца Iаш вара Иза. ⁴ Ткъа т'едог'луш дара «Пасахь^д» олу деза де. ⁵ Юяхьаьжча, Ийсана гира Шена т'аьхьа-хЮьттина дог'у дукха адам. Т'аккха Пилапе хьаттира Цо: «И адамаш дузо бепиг мичара оьцур дара вай?» – аьлла.

⁶ Иза Пилап зерхьама элира Ийсас, ткъа Цунна Шена хаьара Ша дан леринарг.

⁷ «Царна х'юранна к'ез-к'еззиг бепиг кхачийта а, ши б'е динари^д ахча а тоьур дац-кх», – аьлла, жоп делира Пилапа.

⁸ Ткъа Цуьнан мурдех цъхаммо, ШамIа-Кипин вашас Iандара, элира Ийсага:

⁹ «Кхузахь цъха к'ант ву, цуьнгахь мекхан демах бина пхи хьокхам а, ши ч'ара а бу. Амма цунах х'ун хир ю кху халкъана?»

¹⁰ Т'аккха Ийсас элира: «Охьаховшабе и нах». Иза йоккха меттиг яра, хьалаяьлла дуккха а буц а йолуш. Цу т'е пхи эзар стаг охьахиира. ¹¹ Ийсас, и бепиг схьа а эцна, Далла хастам а бина, мурдашка д'акховдийра, ткъа цара иза охьахевшинчарна д'адийкъира. Иштта царна деззачул ч'ерий а дийкъира. ¹² Нах буьзначул т'аьхьа, Ийсас Шен мурдашка элира: «Йисина юьккаш схьагул'е, цъха а х'ума эрна ца дайта».

¹³ Тпаккха и нах яа хIума йиъна бевлча, царах йисина йолу оцу мекхан деман пхеа баьпкан юьхкаш схъа а гулйина, мурдаша шийтта тускар дуьзира. ¹⁴ Цул тIаьхъа, Иийсас йина тамашийна гIуллакхан билгало а гина, наха олура: «ХIара ву-кх и дуьнен чу ван веза бакъволу Пайхамар».

¹⁵ Ткъа нах, схъа а баьхкина, Шех паччахь вархъама Ша схъалаца бохкий а хиъна, Иийса юха а Ша цхъаь лам тIе дIавахара.

Иийса хи тIехула дIавовду
(*Маттэй 14:22-33; Марк 6:45-52*)

¹⁶ Тпаккха суьйре тIееача, Иийсан мурдаш Iам тIе баха чубиссира. ¹⁷ Хинкеман чу а хиъна, Iоман вукху агIор йолчу Къапарнам олучу гIала баха бевлира уьш. Бода а боьллера, амма Иийса хIинца а схъа ца веанера. ¹⁸ ЧIогIа мох баларна, хIорд карзахбаьллера. ¹⁹ Иштта мурдаша, хIорда тIехула дIабоьлхуш, пхи чаккхарма^д гергга некъ бира. Тпаккха, шайн хинкеманна тIекхоччуш волу, хин тIехула гIаш вогIу Иийса гира царна. Уьш кхерабелира. ²⁰ Ткъа Иийсас элира цаьрга: «Со ву шуна иза! Ма кхера!»

²¹ Иийса хинкеманна чуваккха бохкуш бара мурдаш, ткъа хинкема цу сохъта хIорш тIебоьлхуш болчу хин йисте кхечира.

Иийса ду дахаран бепиг

²² ШолгIачу дийнахь Iоман вукху агIор гулбеллачу нахана гира и цхъаь бен хинкема цигахь ца хилар а, Иийса Шен мурдашца цу хинкеман чу ца валар а. Ткъа мурдаш, Иийсах дIа а къаьстина, хинкеман чохь шаьш дIабахара. ²³ Тпаккха Везачу Эло хастам бина, Дала беркате дина бепиг наха диинчу метте, кхин а хинкеманаш кхечира Тхъабара-гIала олучу меттигера. ²⁴ Тпаккха нахана кхузахь я Иийса а, я Цуьнан мурдаш а цахилар гира. Уьш, Иийса лобхуш, хинкеманаш чу а хевшина, Къапарнаме баьхкира. ²⁵ Ткъа шаьш кхаьчначу Iоман дуьхьаларчу берда тIехь Иийса шайна карийча, цара элира Цуьнга: «Раб-би^{д1}! Хьо маца кхаьчна кхуза?»

²⁶ Иийсас жоп делира царна: «Бакъдерг боху Ас шуьга: Шайна тамашийначу гIуллакхийн билгалонаш гарна ца лобху аша Со, ткъа шаьш бепиг а диъна дузарна лобху. ²⁷ Кху дуьнен чуьра телхар болчу кхачанна къа ма хьега. Амма шаьш Дела волчохь хедар доьччу дахаре кхачош болу, Адамийн КIанта шайна лур болу кхача лаха, хIунда аьлча Дала Шен мухIар таIорца тоьшалла до Цунах».

²⁸ Тпаккха наха Иийсага хаяттира: «Муха лела деза те тхо, Далла лерина гIуллакхаш кхочушдархъама?»

²⁹ Иийсас жоп делира царна: «Далла лерина гIуллакх кхочушдар ду Дала Ваийтинчух шу тешаш хилар».

³⁰ Тпаккха цара Иийсага элира: «ХIун тамашийначу гIуллакхийн билгало гойту Ахь тхуна, и ган а гина, тхо Хъайх тешийтархъама? ХIун гойтур дара Ахь? ³¹ Тхан дайша яьссачу аренгахь стигалан кхача биъна, яздина ма-хиллара:

„Стигалшкара доссийна бепиг делира царна даа“».

³² Тпаккха Иийсага элира цаьрга: «Муса-пайхамаро ца делла шуна стигалшкара охъадаийтина бепиг, амма Сан Дас луш ду и бакъдолу стигалшкара охъадоуьйту бепиг. ³³ ХIунда аьлча Делан бепиг ду, стигалшкара охъа а догIуш, дуьненна дахар а луш долу бепиг».

³⁴ Тпаккха наха элира Иийсага: «Эла, лохъа тхуна иштта бепиг гуттар а!»

³⁵ Ткъа Иийсас элира цаьрга: «Со дахаран бепиг ду шуна. ХIунда аьлча Суна тIевогIург цкъа а мацлур вац, Сох тешаш верг цкъа а хьаглур вац. ³⁶ Амма Ас аьлла шуьга: Со шуна гушшехь, шу Сох ца теша. ³⁷ Сан Дас Суна луш мел дерг Суна схьакхочур ду, ткъа Сайна тIевогIург Ас дIаэккхор вац. ³⁸ ХIунда аьлча стигалшкара схъа Сайн лаам кхочушбан веана вац Со, ткъа Со Вайитинчун лаам кхочуш бан веана ву. ³⁹ Со Вайитинчун иштта лаам бу: Цо Суна деллачу синоих Ас цхъа а ца дайар, амма тIаьхьарчу дийнахь и синош Ас дендар. ⁴⁰ ХIунда аьлча Сан Ден лаам бу, хIора а, Со КIант хилар а гуш, Сох тешнарг Дела волчохь хедар доцучу дахаре кхачор. Денвийр а ву Ас иза тIаьхьарчу дийнахь».

⁴¹ «Со стигалара охъадоьссина бепиг ду», — Иийсас аларна, Цунна реза боцуш, хамталлаш ян буйлабелира яхIудхой. ⁴² Тпаккха цара хьоттура вовшашка: «Вайна девзаш долчу оцу ден-ненан, оцу Юсупан КIант Иийса вац Иза? Ткъа хIинца Цо и муха олу те: „Со стигалшкара веана“?»

⁴³ Тпаккха Иийсас элира цаьрга: «Хамталлаш ма е вовшашлахь.

⁴⁴ Цхъаннан а вогIийла дац Суна тIе, Со вайитинчу Дас иза тIе ца оьзча. Ткъа Аса иза денвийр ву тIаьхьарчу дийнахь. ⁴⁵ Пайхамарийн цхъана тептар тIехь яздина ма-ду: „Берриш а Дала Iамор бу“, — аьлла. ХIора, Дас бохург а хезна, цунах кхетта верг вогIу Суна тIе. ⁴⁶ Иза дац ша Делера воцучу цхъанна Да гина бохург. Ша Делера волчу Цунна гина Да. ⁴⁷ Бакъдерг боху Ас шуьга: Тешаш волчун хир ду Дела волчохь хедар доцу дахар. ⁴⁸ Со дахаран бепиг ду. ⁴⁹ Шун дайша яьссачу аренгахь стигалара кхача биира, ткъа уьш белла. ⁵⁰ ХIара бепиг стигалшкара охъадогIу, муьлха а и диьнарг ца валийтархъама. ⁵¹ Со стигалара охъадеана дахаран бепиг ду. И бепиг дуучун цкъа а хедар доцу дахар хир ду. Ткъа Ас лун долу бепиг Сан дегI ду, дуьненан адамийн дахарх Ас дIалур долу».

⁵² Тпаккха вовшашца къийса хIиттира яхIудхой. Цара бохура: «Вайга Шен дилха муха доуьйтур ду Цо?»

^{6:31} Арадаккхар 16:4, 15; Забур 77:24. ^{6:45} ЕшаI-ЯхIу 54:13.

⁵³ Ткъа Иийсас элира цаьрга: «Баккъалла а боху Ас шуьга: Нагахь аша Адамийн КІентан дилха а ца даахь, Цуьнан цІий а ца малахь, дахар хир дац шуна чохь. ⁵⁴ Сан дилха а дууш, Сан цІий а молуш волчун Дела волчохь хедар доцу дахар хир ду. Иза Ас денвийр а ву тІаьхьбарчу дийнахь. ⁵⁵ ХІунда аьлча Сан дилха а бакъболу кхача санна ду, Сан цІий а бакъдолу малар санна ду. ⁵⁶ Сан дилха а дууш, Сан цІий а молуш верг Собыца вехаш ву, ткъа Со цуьнца вехаш ву. ⁵⁷ Дийна волуш волчу Дас Со вайтарна, Со а ву Деца доьзна дахар долуш. Иштта Сох кхача бууш волчун а Собыца доьзна дахар хир ду. ⁵⁸ ХІара стигалшкара охьадеана бепиг ду. Шун дайша диъначу баьпках тера дац иза. Иза дуьшехь, уьш беллера. Ткъа хІара бепиг дууш верг Дела волчохь дам а вехар ву».

⁵⁹ И къамел дира Иийсас Къапарнамехь гуламан цІа^д чохь, Ша нахана хьехамаш беш.

Дела волчохь хедар доцу дахар луш долу дешнаш

⁶⁰ И хьехамаш хезначу Иийсан мурдех дукхахболчара элира: «Хала ду и дош. Хьаьнга ладогІало цуьнга?»

⁶¹ Амма Шен мурдаша реза боцуш гІам-гІим дойла Шен даг чохь хууш волчу Иийсас элира: «ХІокху дешнаша а вас йо шуна? ⁶² Нагахь Адамийн КІант Ша хьалха хиллачу юхавоьрзуш шайна гича, хІун хетар ду те шуна? ⁶³ Делан Сино дахар ло, ткъа адаман дилханах цхьа а пайда бац. Ас шуьга аьллачу дешнашна чохь са а, дахар а доллу. ⁶⁴ Амма шуна юкъара цхьаберш тешаш бац».

ХІунда аьлча Иийсана хьалххе дуйна а хаьара муьлш бу Шех цате-шарш а, Шена тешнабехк хьан бийр бу а. ⁶⁵ ТІаккха кхин а элира Иийсас: «Цундела аьллера Ас шуьга, цхьа а валур вац Суна тІе, нагахь санна Сан Дас иза цунна делла дацахь».

⁶⁶ Цу хенахь дуйна Иийсан дукхах болу мурдаш Цунах дІакъаьсти-ра, кхин Цуьнца а ца лелаш. ⁶⁷ ТІаккха Иийсас Шен шийтта мурде элира: «Шуна а лавий те дІакъаста?»

⁶⁸ Ткъа ШамІа-Кипас жоп делира Цуьнга: «Вега Эла, хьанна тІе-гІур дара тхо? Хьобгахь ма-ду Дела волчохь хедар доцучу дахаран дешнаш. ⁶⁹ Теша а тешна, Хьо Дала Вазвинарг вуй хиира тхуна».

⁷⁰ Иийсас жоп делира царна: «Ас хаьржина вацара шу шийтта? Амма шуна юкъара цхьаь иблис^д ду».

⁷¹ Цо и элира ШамІа-Искархочун КІантах ЯхІудах лаьцна. ХІунда аьлча шийттаннах цхьаь воллушехь, цо тІаьхьо тешнабехк бийр болуш бара Иийсана.

Ийсан вежарийн Цунах цатешар

7 ¹ Цул гІаьхьа Галилай-махкахула лелаш вара Ийса. ЯхІуд-махка-хула лела ца лабара Цунна, цигара динан куьйгалхоша Ша вен лобхий хууш. ² ТІедогІуш дара Кхалорийн деза денош*.

³ ТІаккха Ийсан вежарша элира Цуьнга: «Кхузара дІа а валий, ЯхІуд-махка гІохьа, Айхьа деш долу гІуллакхаш Хьайн мурдашна а гайтархьама. ⁴ ХІунда аьлча ша гІаравала лууш волчу цхьаммо а ша деш долу цхьа а гІуллакх кьайлаха ца до. Нагахь Айхьа иштта гІуллакхаш деш хилча, дуьненна а Хьо вовзийта».

⁵ ХІунда аьлча Ийсан вежарий а бацара Цунах тешаш.

⁶ Цунна дуьхьал Ийсас элира цаьрга: «Сан хан хІинца а тІе ца кхаьчна, ткьа шун хан гуттара а ю. ⁷ Кху дуьненна шу ца деза бахьана дац. Ткьа Со ца веза адамашна, Ас церан гІуллакхаш зуламе ду аьлла, тоьшалла до дела. ⁸ Шу гІо шайна и деза де даздан. Сан хан хІинца а тІе ца кхаьчна дела, Со ца вьоду цига**».

⁹ Цаьрга иза а аьлла, Ийса Галилайхь висира.

Дезачу дийнахь Ийса Ярушалайме вахар

¹⁰ Амма Шен вежарий и деза де даздан дІабахча, Ийса а вахара цига, Ша ца гойтуш, кьайлаха. ¹¹ Цу дезачу дийнахь динан куьйгалхой Иза лобхуш бара. Цара хьоттура: «Мичахь ву Иза?» – бохуш. ¹² Нахана юкьахь дукха хабарш дара Ийсах лаьцна хезаш. Цхьаболчара: «Иза дика стаг ву», – олура, ткьа кхечара: «ХІан-хІа вац, Цо нах лебо», – олура. ¹³ Делахь а динан куьйгалхойх шашь кхерарна, цхьаммо а кьайлаха бен ца дуьйцура Цунах лаьцна.

¹⁴ Амма деза денош юккье дахханчу хенахь Ийсас, Делан цІийнан керта а вахана, хьехамаш бира. ¹⁵ Динан куьйгалхой цецбуьйлура: «Иза цхьанхьа а доьшуш ма ца гора, оццул хІума муха хаьа Цунна?» – бохуш.

¹⁶ Ийсас, царна жоп луш, элира: «Ас бо хьехам Сан бац, ткьа Со Ва-ийтинчун хьехам бу. ¹⁷ Цуьннан лаам кхочушбан луучунна хуур ду кху хьехамаш лаьцна, Делера ду те иза, я Ас Сайгара боху те. ¹⁸ Ша-шегара бохучо шена сийлалла лобху. Ткьа Иза Ваийтинчун сийлалла лобхург билггал бакь ву, Цуьнца харцо яц. ¹⁹ Муса-пайхамаро ца белла шуна товрат-хьехам^л? Ткьа шух цхьа а цу хьехаммо ма-бохху ца лела. ХІунда лобху аш Со вен дагахь?»

* 7:2 *Кхалорийн деза денош* – Уьш ялта чудерзорна лерина Далла хастам баран деза денош ду. Цу дезачу деношкахь адамаш кхалораш чохь Іаш дара.

** 7:8 *Со ца вьоду цига* – кхечу тептарш тІехь: *Со цкьа ца вьоду цига*.

7:2 Іамальяр 23:34; Карлабаьккхинарг 16:13.

²⁰ Наха жоп делира: «Жин-м дац Хьуна чохъ? Мила ву Хьо вен лохург?»

²¹ Ийсас, кхин дӀа а къамел деш, элира цаьрга: «ЦӀхъа гӀуллакх дира Ас, ткъа шу дерриш а цецдуйлу. ²² Муса-пайхамаро сунтдар тӀедожийна шуна, (иза цуьнгара а доцуш, дайшкара схьадаьлла дара). Ткъа аша Далла леринчу шобтан дийнахъ а сунтдо бераш. ²³ Нагахъ Муса-пайхамаран хъехамо бохург ца дохорхъама, бераш шобтан дийнахъ а сунтдеш хилча, Суна обгӀазло хӀунда йо аша, Аса шобтан дийнахъ стаг верриг а цамгарх товина аьлла? ²⁴ Адамна тӀехъаьжна ма е кхел, ткъа кхел бакъонца е».

И вуй те Дала леррина Къобалвинарг?

²⁵ Кхузахъ болчу ярушалаймхойх цӀхъаболчара бохура: «ХӀара-м вац те вен лохург? ²⁶ ХӀинца ХӀокхо, лечкъа ца деш, дерриг ма-дарра схъа ма дуйцу, хӀетте а Кхунна дуйхъал цӀхъаммо а хӀума ма ца олу. Билггала ХӀара Дала леррина Къобалвинарг^д ву аьлла, тешна бу те куьйгалхой? ²⁷ Амма вайна ХӀара мичара схъавеана хаьа. Ткъа Дала леррина Къобалвинарг схъавеача, цӀханна а хуур дац, Иза мичара ву».

²⁸ ТӀаккха Ийсас, аз а айдина, Делан цӀийнан кертахъ хъехамаш а беш, дӀакхайкхийра: «Со а веза шуна, Со мичара ву а хаьа шуна. Ткъа Со Сайгара веана вац. Со Вайитинарг шуна ца веза, Иза билгал бакъ воллушехъ. ²⁹ Суна веза Иза, Со Цунах схъаваьлла дела а, Цо Со вайитина дела а».

³⁰ Ийса схъалацархъама лийхира наха, амма цӀханна а стага Цунна тӀе куьг ца кховдийра, хӀунда аьлча Цуьнан хан хӀинца а тӀе ца кхаьчнера. ³¹ Ткъа тобанна юкъара дукхах болу нах тийшира Цунах. Цара бохура: «Дала леррина Къобалвинарг веача, Цо ХӀокхо гайтинчул совгойтур юй те тамашийна билгалонаш?» ³² ТӀаккха парушхошна Ийсах лаьцна дуйцу иштта хабарш хезира тобанна юкъахъ. Динан коьртачу дайша а, парушхоша а гӀаролхой бахийтира Ийса схъалацитархъама. ³³ ТӀаккха Ийсас элира: «Кхин а кӀеззигчу хенахъ Ийр ву Со шуьца, цул тӀаьхъа Со Вайитинчунна тӀе гӀур ву Со. ³⁴ Со лохур ву аша, амма карор вац шуна Со, ткъа Со хир волчу метте шу дахкалур дац».

³⁵ ТӀаккха динан куьйгалхоша вовшашка элира: «Вайна карор а воцучу, стенга ваха воллу те Иза? Вайн махкара дӀа а бахана, грекахойн меттигашкахъ Иаш болчу нахана тӀеваха-м ца воллу те Иза? Цигарчу нахана хъехам бан лаьий те Цунна? ³⁶ ХӀун маьӀна ду те Цо аьлладу дешнийн: „Со лохур ву аша, амма карор вац шуна, ткъа Со волчу метте шу дахкалур дац“?»

«Дийначу хин» шовданаиш

³⁷ Сийлахь-доккхачу дезачу денойн тIаьхьарчу дийнахь Иийсас, дIа а хЮьттина, кхайкхам беш, элира: «Шашь хьогах долчара, Суна тIе а дуйлий, мала шайна. ³⁸ Сох тешначун, Делан Йозанашна тIехь ма-аллара, кийрара „дийначу хин“ шовданаиш оьхур ду».

³⁹ Иза Цо элира Шех тешаш болчара тIеобцур долчу Делан Синах лаьцна. Ткъа царна чохь хIинца а Делан Са дацара, хIунда аьлча Иийса Дас сийлалла даза вара.

Адамийн тоба екъялар

⁴⁰ И дешнаш шайна хезча, нахах цхьаболчара олура: «Иза билггал ван веза пайхамар ву-кх». ⁴¹ Вукхара олура: «Иза Дала леррина Къобалвинарг ву». Кхечара: «Галилай-махкара вогIур ву ткъа Дала леррина Къобалвинарг?» – олура. ⁴² «Делан Йозанаш тIехь а аьлла дацара Дала леррина Къобалвинарг, Дауд-паччахь схьаваьлла волчу Байтла-хам-гIалара а волуш, Даудан хIух хир ву?»

⁴³ ТIаккха Иийса бахъана долуш адамийн тоба шина декъе екъаелира. ⁴⁴ Царах цхьаберш Иийса схьалаца лууш бара, амма цхьаммо а Цунна тIе куьг ца кховдийра.

Динан куьйгалхойн цатешар

⁴⁵ Иштта и бахана болу гIаролхой, юха а бирзина, динан коьртачу дайшна а, парушхошна а хьалха тIебаьхкира. Вукхара хаьттира: «Схьа хIунда ца валийна аша Иза?»

⁴⁶ Ткъа гIаролхоша жоп делира: «ХIинццалц цхьанна а стага ца динна-кх цу Стага динарг санна къамел».

⁴⁷ ТIаккха парушхоша элира: «Шу а Iеха-м ца дина те Цо? – аьлла. – ⁴⁸ Куьйгалхойх я парушхойх цхьа а гиний шуна Цунах тешна? ⁴⁹ Амма оцу тобанна товрат-хьехам ца бевза, цундела Делан неIалт ду царна тIехь».

⁵⁰ ТIаккха парушхойх волчу цхьаммо, хьалха Иийсана тIевогIуш хиллачу Нукха-Демис, элира: ⁵¹ «Вайн товрат-хьехаммо стаге ла а догIале, цо хIун леладо а хаале, кхел йо боху ткъа?»

⁵² ТIаккха парушхоша Нукха-Демига жоп делира: «Хьо-м вац те Галилай-махкара? Талла а таллий, хьажа, тIаккха хуур ду хьуна, цхьа а пайхамар Галилай-махкара ца вогIий».

^{7:37} Iамалъяр 23:36. ^{7:38} Яхъазкхиал 47:1; Закри-ЯхIу 14:8. ^{7:40} Карлабаьккхи-нарг 18:15-18; Яхъя 1:21. ^{7:42} Дауд 7:12; Мика-ЯхIу 5:2. ^{7:50} Яхъя 3:1, 2.

*Нахаца лелаш йолу зуда схъалацар**

⁵³ ТПаккха хЮра а шен-шен цІа дІавахара.

8 ¹ Ткъа Иийса Зайт-диттийн¹ лам тІе вахара. ² ТПаккха Іуьйранна Иийса юха а Делан цІийнан керта веара. Берриг нах оьхура Цунна тІе. Охъа а хьгна, Иийсас нахана хьехамаш бира. ³ Цу хенахъ Іелам наха а, парушхоша а цхъа зуда, сийсаза лелаш йоллучу хенахъ тІе а кхъачна, иза цу меттехъ схъа а лаьцна, яла а йина, нахана юккъе дІа-хЮттийра. ⁴ Цара Иийсага элира: «Устаз! ХІара зуда нахаца лелаш йоллучохъ схъалаьцна ю. ⁵ Ткъа Мусан хьехамо тІедиллина и санначарна тІулгаш кхоссар. ХІинца Ахъ хІун эр дара?»

⁶ И элира цара Иийса зерхъама а, Цуьнгара даьлла гІалат тІехтохар-хъама а. Ткъа Иийса, лохха охъа а таьІна, лаьттагъ пІелгаца яздан вола-велира. ⁷ Ткъа цу наха Шега кхин а хеттарш дича, Иийсас, хъала а таьІна, элира:

«Шена тІехъ къа доучо уггар хъалха тІулг кхосса цунна тІе».

⁸ Иза а аьлла, юха а охъатаьІна, лаьтта тІехъ яз деш вара Иийса. ⁹ Ткъа и дешнаш шайна хезча, цхъаь вукхунна тІаьххье а вьдуш, баккхий-наш хъалха а бовлуш, уьш дІабахара. ТПаккха Иийса Ша висира цигахъ, керта юккъехъ лаьтташ йолчу зудчуьнца ¹⁰ Корта хъала а айина, Иийсас элира цу зудчуьнга:

«Зуда, уьш мичахъ бу? Цхъаммо а кхел ца йи хьуна?»

¹¹ Зудчо элира: «Цхъаммо а ца йи, Эла».

«Аса а ца йо хьуна кхел, – элира Иийсас. – ДІагІо хъайна, амма кхул тІаьхъа кхин иштта долу къинош ма летаде».

Иийса дуьненна елла серло ю

¹² Цул тІаьхъа юха а элира Иийсас нахе: «Со дуьненна елла серло ю. Суна тІаьхъахЮьттинарг бодашкахъ лелар вац, амма цуьнан бакъдолчу дахаран серло хир ю».

¹³ ТПаккха парушхоша элира Цуьнга: «Айхъа-Хъайх тоьшалла до Ахъ, цундела Хъан тоьшалла кхоччуш дац».

¹⁴ Ткъа Иийсас, жоп луш, элира цаьрга: «Аса Айса-Сайх тоьшалла деш делахъ а, Сан тоьшалла кхоччуш ду. ХІунда аьлча Суна хаьа, Со мичара веана а, стенга вьоду а, ткъа шуна ца хаьа, я Со мичара веана а,

* 7:53–8:11 Уггар ширачу тептарш тІехъ и аяташ дац. Цхъаццадолчу тептарш тІехъ и дийцар кхечу меттигашкахъ далош ду.

^{8:5} Іамалъяр 20:10; Карлабаьккхинарг 22:22-24. ^{8:12} Маттай 5:14; Яхья 9:5.

^{8:13} Яхья 5:31.

я Со стенга вьду а. ¹⁵ Аша адамийн ламасташка хьябжжина кхел йо, ткъа Аса цхьанна а кхел ца йо. ¹⁶ Нагахь Ас кхел еш елахъара, Сан кхел бакъ хир яра, хИунда аьлча Со цхьаъ вац, амма Со ваийтина Да а ву Сьцца. ¹⁷ Шун товрат-хьехамна тЕхь а яздина ду, шина стага дина тоьшалла бакъ ду аьлла. ¹⁸ Ткъа Сайх тоьшалла Ас-Айса а до, Со ваийтинчу Сан Дас а до».

¹⁹ ТПаккха элира Цуьнга: «Мичахь ву Хъан Да?»

Иийсас жоп делира: «Я Со а ца вевза шуна, я Сан Да а ца вевза. Шуна Со вевзахъара, Сан Да а вевзар вара».

²⁰ Иштта къамел деш вара Иийса Делан цИийнан кертахь хазнина уллохь, Ша хьехамаш бечу хенахь. Цхьаммо а схьа ца лецира Иза, хИунда аьлча Цуьннан хан хИинца а тЕкхьяьчна яцара.

Со вьдучу шу дахкалур дац

²¹ Юха а элира Иийсас нахе: «Со дIавьду, ткъа аша льохур а ву Со, шайн къиношца лийр а ду шу. Со вьдучу шу дахкалур дац».

²² ТПаккха бохура динан куьйгалхоша: «Ша-Шен вен-м ца воллу те Иза? Цундела боху те Цо: „Со вьдучу шу дахкалур дац“?»

²³ Кхин а элира Иийсас: «Шу лахарчех ду, ткъа Со лакхарчех ву. Шу кху дуьненах ду, ткъа Со кху дуьненах вац. ²⁴ Ас аьлла-кх шуьга, шу шайн къиношца лийр ду, хИунда аьлча, нагахь Суо Верг Со хиларх шу ца тешахь, шайн къиношца лийр ду шу».

²⁵ ТПаккха элира цара Иийсага: «Хьо мила ву?»

Иийсас жоп делира цаьрга: «Аса дуьххъара дуьйна шуьга Со ву аьларг ву-кх. ²⁶ Дуккха а дара Сан шух лаьцна дийца а, шу бехке а деш, ала хИума а. Амма Со Ваийтинарг бакъверг ву, ткъа хIара Суна Цуьнгара хеззнарг ду. Цу Сайна хезначух лаьцна дуьйцу Ас дуьненна а».

²⁷ Ткъа уьш ца кхийтира, Иийсас шайга Шен стигаларчу Дех лаьцна дуьйцуш дуй. ²⁸ Цундела Иийсас элира: «Шаьш Адамийн КIант¹ хьалаваьккхича, тПаккха хуур ду шуна Со волуш Верг Со хилар а, Аса Сайгара хИума ца леладар а. Ткъа Сайн Дас хьехнарг бен ца дуьйцу Ас дуьненна. ²⁹ И Со Ваийтинарг Сьцца ву. Цо Со цхьа ца витина, Ас дам а Цунна луьург до дела».

³⁰ Иийсас бохург хезаш болчех дукхахберш Цунах теша буьйлабелира.

Бакъдолчо паргIатдохур ду шу

³¹ Шех теша буьйлабеллачу яхIудхошка Иийсас элира: «Нагахь шу Сан дош лардеш лелаш делахь, шу билггал Сан мурдаш ду. ³² Шуна билггал долу бакъдерг а девзар ду, цу бакъдолчо шу паргIат а дохур ду».

³³ Ткъа цара жоп делира Ийсага: «Тхо ИбрахИман хIух а ду, тхо цкъа а цхъанна а леш ца хилла. Ахь муха боху и: „Шу паргIатдевр ду“?»

³⁴ Ийсас царна жоп делира: «Баккъалла а боху Ас шуьга: хIора къа латош верг цу къинан лай ву. ³⁵ Лай шен оьмар хаддалц веа олахочун доьзалехь, ткъа кIант хаддаза доьзалхо хилла вуьсу. ³⁶ Иштта, нагахь Адамын КIанта шу паргIатдахахь, шу билггал паргIат хир ду. ³⁷ Суна хаьа шу ИбрахИман хIух дуйла, амма шу Со вен дагахь ду, Сан дош шайна чу ца тарло дела. ³⁸ Сайн Да волчохь гинначух лаьчна дуйьцу Ас, ткъа аша а шайн дегара хеззнарг леладо».

Шун да иблисах ву

³⁹ Ийсана жоп а луш, яхIудхоша элира: «Тхан да ИбрахИм ву».

Ткъа Ийсас элира цу яхIудхошка: «Нагахь шу ИбрахИман хIух делахъара, ИбрахИма дина доллу гIуллакхаш дийр дара аша. ⁴⁰ Ткъа хIинца Со вен дагахь лобху аш, Со шуьга билггал бакъдерг аьлла Стаг воллушехь. И бакъдерг Суна Делера хезна. Ткъа аш дийриг ИбрахИма ца дора. ⁴¹ Аша шайн дас динна гIуллакхаш до».

ТIаккха цара Ийсага элира: «Тхо къотIалгIадина дац. Цхъа Да ву тхан. Иза Дела ву».

⁴² Ийсас элира цаьрга: «Шун Да Дела велахъара, Со шуна везар вара, хIунда аьлча Со, Делера схъа а ваьлла, кхуза схъавеана. Ткъа Со Сайга-ра веана вац, амма Дас ваийтина ву. ⁴³ ХIунда ца кхета те шу Сан къамелах? Иза сан дош шуна хаза йиш йоцу дела ду. ⁴⁴ Шун да иблис ду, ткъа шуна а лаьа шайн ден лаамаш кхочушбан. Иблис юьххъехь дуййна а адам доьриг ду, иза бакъдолчунна тIехь ца Ийра, шеца бакъдерг доцу дела. Цо харцдерг дуйьцучу хенахь шениг дуйьцу, хIунда аьлча иза харцдерг дуйьцург а ву, харцдолчун да а ву. ⁴⁵ Ткъа Аса билггал долу бакъдерг дуйьцушехь, Сох шу ца теша. ⁴⁶ Шух муьлхачо бехке виьр вара Со, Ас къинош летадо аьлла? Ткъа Ас билггал долу бакъдерг дуйьцуш доллушехь, шу Сох хIунда ца теша? ⁴⁷ Ша Делера Волчо ладугIу Делан дешнашка. Амма шаьш Делера доцу дела, аша ла а ца дугIу».

ИбрахИм хилале хьалха Со хилла

⁴⁸ Аьллагунна дуйьхал жоп луш, яхIудхоша элира Ийсага: «Ткъа тхо бакъ луйьш дац: „Хьо шамранхо ву, Хьуна чохь жин ду“, – оха аьлча?»

⁴⁹ Ийсас жоп делира: «Суна чохь жин дац. Аса Сайн Ден сий до, ткъа аша Со сийсазво. ⁵⁰ Сайн сий дар ца лобху Ас. И Лобххург – кхел Йийриг а ву. ⁵¹ Баккъалла а боху Ас шуьга: Сан дош кхочушдечунна цкъа а валар гур дац».

⁵² ЯхГудхоша элира Иийсага: «Хинца билггал хии тхуна Хьуна чохь жин хилар. Хунда аьлча ИбрахИм а велла, пайхамарш а белла, ткъа Ахь боху, Хьан дош кхочушдеш верг цкъа а лийр вац. ⁵³ Баккъалла-м вац те Хьо тхан веллачу дел ИбрахИмал а воккха? Ткъа пайхамарш а белла. Хьайх мила ву олу Ахь?»

⁵⁴ Иийсас жоп делира: «Нагахь Ас-Айса Сайн сийлалла дахь, и Сан сийлалла хГумма а доцург ду. Сан сий аша шайн Дела ву бохучу Сан Дас лакхадоккху. ⁵⁵ Шуна-м Иза вовза а ца вевзина, ткъа Суна вевза Иза. Нагахь Ас Сайна Иза ца вевза алахь, Со а хир ву шух терра харц-дерг дуйцург. Амма Суна И вовза а вевза, Аса Цуьнан дош а лардо. ⁵⁶ Шун дас ИбрахИма хазаетарца ладугура Со ван везачу дийне, ткъа и де ган а гира, хаза а хийтира цунна».

⁵⁷ Иийсас аьлчачунна дуьхьал яхГудхоша элира: «Хьан хинца а шовзткъе итт шо а ма ца кхаьчна? Хьуна ИбрахИм гина?»

⁵⁸ Ттаккха Иийсас элира: «Баккъалла а боху Ас шуьга: ИбрахИм хилале дуйна, Со волуш Верг ву Со».

⁵⁹ Ттаккха тГулгаш схьайцира цара Иийсана детта дагахь. Амма Иза, царна юккъехула къайлаха чекх а ваьлла, Делан цИийнан кертара дВавахара.

Ша вичхъана дуьйна бIаьрзе хилла волу стаг тувар

9 ¹ Ттаккха чекхволучу Иийсана ша вичхъана дуьйна бIаьрзе хилла волу цхьа стаг гира. ² Иийсан мурдаша хаьттира Цуьнга: «Рабби!¹ Хьан къа латийна дела бIаьрзе ву те и стаг, цо ша я цуьнан дас-нанас?»

³ Иийсас жоп делира: «Я цо, я цуьнан дас-нанас ца латийна къа, ткъа цунна тЕхь Делан нуьцкъалаллин гГуллакхаш гайтархьама хилла иза. ⁴ Де мел ду дан деза вай Со Вайитинчо тЕдехкина гГуллакхаш. ТейогГуш буйса ю, ттаккха цхьаьнгге а хГумма а далур дац. ⁵ Со дуьненахь мел ву, дуьненна елла серло ю Со».

⁶ И дешнаш аьлла, лаьтта туй а кхоьссина, цуьнца цхьа поппар бира Иийсас. Ттаккха и поппар бIаьрзечун бIаьргех хьаькхира Цо. ⁷ Цул тIаьхьа бIаьрзечуьнга элира Иийсас: «Вало, нах луййчуш болчу Шилон (иза „вахийтинарг“ бохург ду) олучу Юма тIе а гЮй, хьайн юьхь йила».

Цу стага, вахана, цигахь шен юьхь йилира, ттаккха бIаьрса а гуш, иза ца вирзира. ⁸ Лулахоша а, и стаг сагIа доьхуш шайна гиначу наха а бохура: «ХIара вац и, охьахиьна, сагIа доьхуш хилларг?»

⁹ Цхьаболчара бохура: «И стаг ву-кх иза».

Вукхара олуря: «Цунах тера ву и».

Ткъа цо ша элира: «Со ву иза».

^{9:5} Маттай 5:14; Яхъя 8:12.

¹⁰ Тӱаккха хаттарш дора цуьнга: «Бӱаьргаш схъа муха беллабелира хъан?» – бохуш.

¹¹ Цу стага дуьхьал жоп делира: «Ийса цӱе йолчу Стага, поппар а бина, и сан бӱаьргашна тӱе а хьаькхна, элира соьга: „Нах лувйчучу Шилон олучу Юма тӱе а гӱой, хьайн юьхь йила“. Аса, вахана, юьхь йи-лира, тӱаккха сан бӱаьргашна са гира».

¹² Тӱаккха цуьнга элира: «Мичахь ву Иза?»

Стага жоп делира: «Ца хаьа суна», – аьлла.

Парушхоша бӱаьрзениг товалар муха хилла таллар

¹³ И хьалха бӱаьрзе хилла стаг парушхошна тӱевигира. ¹⁴ Ткьа Ийсас, поппар а бина, бӱаьрзениг товина де Далла лерина шобтан де дара.

¹⁵ Тӱаккха парушхоша а хаьттира: «Бӱаьрса муха деана хьуна?» – аьлла.

Цу стага жоп делира: «Иштта, цхьа поппар а бина, сан бӱаьргашна тӱебиллира Цо иза. Тӱаккха ас юьхь йилира, ткьа хӱинца суна бӱаьрса го».

¹⁶ Тӱаккха парушхойх цхьаболчара элира: «Делера вац и Стаг, Цо Далла лерина шобтан де ца лору дела».

Вукхара олур: «Шена тӱехь кьинош долчу стага муха гойтур ю иштта тамашийначу гӱуллакхийн билгалонаш?»

Парушхошна юкьахь кьовсамаш бевлира. ¹⁷ Юха а бӱаьрзе хилла-чуьнга хаьттира: «Ахь хӱун эр ду Цунах лаьцна, хӱунда аьлча Цо хъан бӱаьргашна са ма гайтина?»

Цу стага элира: «Иза пайхамар ву».

¹⁸ Тӱаккха динан куьйгалхой ца тийшира и стаг, хьалха бӱаьрзе а хилла, хӱинца цуьнан бӱаьргашна са гуш хиларх. Цундела цу стеган дай-наний шайна тӱекхайкхира цара. ¹⁹ Парушхоша хаьттира цаьрга: «Хӱара вуй аша вичхьана а бӱаьрзе хилла ву боху шун кӱант? Ткьа хӱинца бӱаьрса муха го цунна?»

²⁰ Цу дас-нанас, жоп луш, элира цаьрга: «Тхуна хӱара кӱант тхайн вуй хаьа, иза веш дуьйна а бӱаьрзе хилла хилар а хаьа. ²¹ Ткьа хӱинца цунна бӱаьрса муха го а ца хаьа тхуна, я цунна са Гайтинарг мила ву а ца хаьа. Хӱара ша а ву кхиьна ваьлла стаг, цо ша дийца деза-кх шех лаьцна».

²² Иштта жоп делира цуьнан дас-нанас, шаьш динан куьйгалхойх кхерарна. Хӱунда аьлча куьйгалхоша барт бинера, нагахь хьаьа а Ийса Дала леррина Кьобалвинарг^д ву аьлла ларахь, иза гуламан цӱийнах дӱакьасто. ²³ Цундела элира цу стеган дас-нанас: «Иза ша а ву кхиьна ваьлла стаг, цуьнга шега хатта аша», – аьлла. ²⁴ Тӱаккха, шозлагӱа а и бӱаьрзе хилларг схъа а кхайкхина, цара элира цуьнга: «Тхуна-м хаьа и Стаг кьинош долучу вуй. Ткьа ахьа Далла хьалха бакьдерг алал».

²⁵ Цу бIаързе хиллачо элира, царна жоп луш: «И Стаг кьинош долуш ву я вац-м ца хаьа суна. Цхьа хIума-м хаьа суна: Со хIинццалц бIаързе хилла хилар а, ткьа хIинца суна са гуш хилар а».

²⁶ Юха а хаьттира цара цу стаге: «ХIун дира Цо хьуна? Хьан бIаър-гаш дIа муха диллира Цо?» – аьлла.

²⁷ БIаързе хиллачо жоп делира царна: «Ас дийцира шуна, амма аша ла ца дуйгIира. ХIинца юха а хаза хIунда лаьа шуна? Шу-м дац те Цуьнан мурдаш хила лууш?»

²⁸ ТIаккха, иза човха а веш, парушхоша элира: «Хьо ву-кх цу Стеган мурд, ткьа тхо-м Муса-пайхамаран мурдаш ду. ²⁹ Тхуна хаьа Дала кьамел динарг Муса-пайхамар хиллий, ткьа ХIара-м мичара ву а ца хаьа тхуна».

³⁰ Цу стага, жоп луш, элира цаьрга: «И ду-кх тамашийна хIума, шуна Иза мичара ву цахаар. Ткьа Цо-м сан бIаьргаш дIа ма биллина.

³¹ Кьинош летийначаьрга Дала ла ца дугIий хаьа вайна. Амма Шех кхоьруш волчуьнга а, Шен лаам кхочушбеш волчуьнга а Дала ладугIу.

³² ХIара дуьне кхоьллинчхьана а дуйцу ца хезна-кх, цхьаммо а веш дуьйна бIаързе хиллачу стеган бIаьргашна са гайтийтина бохуш.

³³ Нагахь Иза Делера Стаг вацахьара, Цуьнга хIумма а далур а дацара».

³⁴ Ткьа динан куьйгалхоша цуьнга жоп делира: «Хьо-х верриг а кьинош юкьахь вина ву. Ахь хьобхур дара тхуна?»

Иза а аьлла, гуламан цIийнах дIакъастийра цара и стаг.

Син бIаързе хилар

³⁵ И стаг гуламан цIийнах дIакъастийнийла а хиьна, иза схьа а лехна, Ийисас элира цуьнга: «Теший хьо Адамийн КIантах?»

³⁶ Цу стага, жоп луш, элира: «Эла, Мила ву те Иза, со Цунах тешаш хила?»

³⁷ Ийисас элира цуьнга: «Хьуна Иза ган а гина, хIинца хьобца кьамел Дийриг а Иза ву».

³⁸ ТIаккха бIаързе хиллачо элира: «Теша со, Веза Эла!» Иза а аьлла, Ийисан сийнна Цунна хьалха гора вуьйжира и стаг.

³⁹ ТIаккха Ийисас элира: «Со кху дуьнен чу адамаш декьадалийта веана ву. БIаързе болчарна са гайта а, ткьа бIаьрса долуш берш бIаьрзе бан а веана».

⁴⁰ Ийисаца хиллачу парушхоша, Цо аьларг а хезна, элира Цуьнга: «Тхо а ду те бIаьрзе?»

⁴¹ Ийисас элира цаьрга: «Нагахь шу бIаьрзе делахьара, шуна тIехь бехк хир бацара. Ткьа хIинца аш боху: „Тхуна са го“, – цундела шун бехк шуна шайна тIехь буйсу».

Іу а, цуьнан жа а

10 ¹ «Баккѡалла а боху Ас шуьга: милла а, уьстагІийн кертан кевнехула а ца волуш, кхечу некѡахула чувериг, къу а, талорхо а ву. ² Ткъа кевнехула чувериг цу уьстагІийн Іу ву. ³ Ков лардеш волчу стага цунна ков дІадоьллу, ткъа уьстагІаша цуьнан озе ла а дугІу. ТІаккха, шен уьстагІийн цІераш а йохуш, уьш арадоху цо. ⁴ Шен дерриге а уьстагІий арадаьхча, иза царна хьалхаваьлла воьду, ткъа уьстагІий цунна тІаьхьаІуьтту, шайна цуьнан аз девза дела. ⁵ Хийрачунна тІаьхьа ца доьлху уьш, амма цунах къехка, шайна цу хийрачун аз ца девза дела».

⁶ И хьекъале дустар далийра Іийсас парушхошна. Амма уьш ца ххийтира Цо шайна дийцинчун маьІнах.

Іийса дика Іу ву

⁷ ТІаккха юха а элира Іийсас: «Баккѡалла а боху Ас шуьга: Со уьстагІашна дина долу ков ду. ⁸ Сол хьалха мел баьхкинарш берриш къуй а, талорхой а бара. Амма уьстагІаша цаьрга ла ца дуьйгІира. ⁹ Со ков ду. Милла а Сох чуваьлларг кІелхьарвоккхур ву. Иза ладогІарца чу-ара а вер ву, цунна дежийла а карор ю. ¹⁰ Къу лачкъорхьама а, верхьама а, хІаллакдархьама а бен ца вогІу. Ткъа Со шун дахар хилийта а, и дахар шортонца хилийта а веана.

¹¹ Со дика Іу ву. Дикачу Іуьно шен са а дІало шен уьстагІийн дуьхьа. ¹² Ткъа йолах волу Іу, и уьстагІий шен долахь ца хиларе терра, борз йогІуш шена гича, жа а дуьтий, дІаводу. Еанчу барзо и уьстагІий хІаллак а до, уьш дІай-схьай а даржадо. ¹³ И Іу дІаводу, ша йолах Іу волу дела а, шен оцу уьстагІийн бала а боцу дела а.

¹⁴ Со дика Іу ву, цундела Суна сайнаш а бевза, сайчарна Со а вевза. ¹⁵ Дена Со вовзаре терра, Суна а вевза Да. Сайн са а дІало Ас уьстагІийн дуьхьа. ¹⁶ Кхин а уьстагІий ду Сан. Уьш кху кертара дац. И уьстагІий а ду Ас Сайн керта дало дезаш. Цара а ладугІур ду Сан озе, тІаккха царихьа жа а хир ду, церан цхьа Іу а хир ву. ¹⁷ Аса Сайн са, юха а схьаэцархьама, дІало дела, Сан Дена Со веза. ¹⁸ Цхьаммо а дІадоккхур дац Соьгара Сан са, амма Аса-Айса дІалур ду иза. Сан йиш ю Сайн са дІадала а, иза юха схьаэца а. И весет Ас Сайн Дегара схьаэцна».

¹⁹ Юха а, Іийсан и дешнаш бахьана долуш, нахана юкѡахь къовсам белира. ²⁰ Дукхаболчара олура: «Цунна чохь харц жин доллу, Иза хьераваьлла. Цуьнга ла а хІунда дугІу аша?» ²¹ Вукхара олура: «И дешнаш жинаша хьийзош волчу стеган дац. Харц жине дІаделлалур дуй бІаьрзечун бІаьргаш?»

^{10:15} Матгай 11:27; Лака 10:22.

ЯхИудхоша Иийса тIе ца оьцу

²² Iай Ярушалайм-гIалахь даздеш долу «Карладаккхар»* олу деза де тIедeara. ²³ Делан цIийнан кертара Сулим-паччахьан цIарах йолчу меттехь лелаш вара Иийса. ²⁴ Кхузахь Иийсана гонах гулбеллачу наха элира Цуьнга: «Дукха латтор дуй те Ахь тхо духе ца кхиош? Хьо Дала леррина Кьобалвинарг^д велахь, дуьххьал схьаалахь тхоьга».

²⁵ Иийсас жоп делира цаьрга: «Ас элира шуьга, амма шу ца теша Сох. Сайн Ден цIарах Ас деш долчу гIуллакхаша тоьшалла до Сох. ²⁶ Амма шаьш Сан уьстагIех доцу дела, ца теша шу Сох. ²⁷ Сан уьстагIашна Сан аз а хеза, Суна а уьш девза, уьш Суна тIаьхьа а догIу. ²⁸ Ткьа Аса царна Дела волчохь хедар доцу дахар ло, уьш цкьа а хIаллак а хир дац, цхьаммо а Сан карара уьш лачкьор а дац. ²⁹ Уьш Суна делла волу Сан Да массарал а воккха ву. Сан Ден куьйгара цхьаьнгге а лачкьалур дац уьш. ³⁰ Со а, Сан Да а – Тхо цхьаь ду».

³¹ TIаккха юха а наха тIулгаш схьайцира, Иийсана деттархьама.

³² Иийсас жоп делира царна: «Сайн Дегара дуккха а дика гIуллакхаш гайтира Ас шуна. Царах муьлханиг бахьана долуш тIулгаш детта гIерта шу Суна?»

³³ Наха жоп делира Иийсана: «Ахь дина дика гIуллакхаш бахьана долуш детта ца дохку тхо Хьуна тIулгаш, амма Ахь, Дела сийсаз а веш, Хьуо адам доллушехь, Хьайх Дела варна детта дохку».

³⁴ Иийсас юха а жоп делира царна: «Яздина дац ткьа шун товрат хьехамаш тIехь а: „Ас аьлла, шу деланаш ду“? ³⁵ Нагахь Делан дош дIакхаьч-начарех а деланаш аьлла хилча (ткьа Делан Йозанашца кьийса йиш ма-яц), ³⁶ тIаккха хIинца а эр ду те аша, оцу стигаларчу Дас кьобалвина кху дуьнен чу Ваийтинчуьнга: „Ахь Iеса кьамел до“, – Ас шайга: „Со Делан KIант^д ву“, – аларна? ³⁷ Нагахь Ас Сайн Дас до гIуллакхаш деш дацахь, Сох ма тешалаш. ³⁸ Амма, нагахь Ас и гIуллакхаш деш хилча, шаьш Сох ца тешахь а, Ас дечу гIуллакхех теша. TIаккха мукьана а кхетар хир ду шу, Сан Да Сoьца а, Со Цуьнца а – тхо цхьаь дуйла».

³⁹ TIаккха юха а лийхира цара Иийса, схьалаца дагахь, амма Иза цe-ран карара велира.

⁴⁰ Юха а Йордан-хин вукху агIор йолчу, хьалха Яхьяс нах хих чекхбаьхначу меттите вахара Иийса. Цигахь висира Иза. ⁴¹ Дукха нах

* 10:22 *Карладаккхар* – Сири-мехкан паччахьо Ярушалаймерчу Делан цIа чохь цIун сурт дIахIоттийнера. TIаьхьа исраилхоша и цIу Делан цIа чухьа аракхoьссинера. И деза де Делан цIа, цIан а дина, карладаккхар дагалоцуш хIоттийна дара.

10:33 Iамальяр 24:16. 10:34 Забур 81:6. 10:40 Яхья 1:28.

баьхкира Иийсана тIе. Цара бохура: «Яхьяс тамашийначу гIуллакхийн цхьа а билгало ца гайтина, амма цо Кхунах лаьчна аьлларг дерриг а бакъ хилла». ⁴² Цигахь дукха нах тийшира Иийсах.

ЛаIзар валар

11 ¹ Бет-ХIина олучу юьртахь Iаш вара, ЛаIзар цIе а йолуш, цхьа хьенех. Иза чIогIа цомгуш вара. И Бет-ХIина олу юрт яра Марем а, цуьнан йиша Марта а ехаш йолу меттиг. ² Ткъа и Марем яра, Везачу Элана тIе хаза хьожа йогIу деза даьтта а доьттина, Цуьнан когаш шен коьртан месашца бакъон берг. Ткъа и цомгушниг Мареман ваша ЛаIзар вара.

³ Цу йижарша хабар дахьийтира Иийсана тIе: «Эла, хIара Хьуна везаш верг цомгуш ву», – аьлла.

⁴ И хаам Шена хезча, Иийсас элира: «И цамгар Iожаллина яц, амма цуьнгахула Делан КIентан сийлалла гайтархьама ю».

⁵ Иийсана езара Марта а, цуьнан йиша а, ЛаIзар а. ⁶ Ткъа ЛаIзар цомгуш ву аьлла Шена хезна доллушехь, кхин а ши де даьккхира Иийсас оцу Ша волчу меттехь. ⁷ Цул тIаьхьа Иийсас Шен мурдашка элира: «Юха а ЯхIуд-махка гIо вай».

⁸ Ткъа мурдаша элира Цуьнга: «Рабби!^д Дукха хан ма яц яхIудхоша Хьуна тIулгаш детта дагахь Хьо лехна. Ткъа Хьо юха а ваха воллу?»

⁹ Иийсас жоп делира: «Шийтта сахьт дац денна чохь? Дийнахь лелаш верг гал ца волу, хIунда аьлча цунна кху дуьненан серло го. ¹⁰ Амма буьйсанна лелаш верг галволу, хIунда аьлча цуьнца серло ца хуьлу». ¹¹ Иза а аьлла, юха а тIетуьйхира Иийсас: «Вайн доттагIа ЛаIзар наб еш ву, ткъа Со иза самаваккха вьоду».

¹² Мурдаша элира Цуьнга: «Эла! Нагахь цунна наб кхеттехь, толур ма ву иза».

¹³ Амма Иийсас ЛаIзаран валарх дуйцура, ткъа мурдашна моьттура Иийсас ЛаIзарна наб кхетта боху. ¹⁴ ТIаккха Иийсас дуйххьал дIаэлира царга: «ЛаIзар дIакхелхина. ¹⁵ Ткъа цигахь цахиларна воккхавеш ву Со шун дуйхьа, шу Сох тешийтархьама. Ткъа хIинца гIо вай и волчу».

¹⁶ ТIаккха ТIамас, шех Шалавинарг олуш волчо, элира вукху мурдашка: «Вай а доьлху цига, Цуьнца цхьаьна далархьама».

Иийса ву велларг денвеш Верг а, дахар луш Верг а

¹⁷ Схьякхьяьначу Иийсана дий де хьалха дуййна кьуббанна чохь Iуьллуш карийра ЛаIзар. ¹⁸ Бет-ХIина олучу гIалина а, Ярушалаймана а юкьахь кхо чаккхарма^д хиллал некъ бара. ¹⁹ Дукха яхIудхой баьхкинера

Мартина а, Маремна а тЕе церан ваша ЛаІзар кхалхар бахъана долуш кадам бан. ²⁰ Ийса воґуш ву аьлла хезна, Марта Цунна дуьхьалтяхара. Ткъа Марем цІахь йисира.

²¹ Тпекхьачча, Мартас Ийсага элира: «Эла, нагахь Хьо кхузахь хиллехъара, лийр ма вацара сан ваша. ²² Амма суна хІинца а хаьа-кх Ахь Деле мел дехнарґ Дала Хьуна лург хилар».

²³ Ткъа Ийсас элира цуьнга: «Денлур ву хьан ваша».

²⁴ Мартас элира Ийсага: «Нах денлур болчу тІаьхьарчу дийнахь иза а денлур вуй хаьа суна».

²⁵ Ийсас элира цуьнга: «Со ву адамаш ден Дийриг а, адамашна дахар Лург а. Сох тешаш волчун, нагахь и велча а, цкъа а хедар доцу дахар хир ду. ²⁶ Муьлхха а, и хедар доцу дахар а долуш, Сох тешаш верґ цкъа а лийр вац. Теший хьо оцунах?»

²⁷ Мартас жоп делира: «ХІаь, Веза Эла! Со теша Хьо Дала леррина Кьобалвинарґ^д а, дуьнен чу ван везаш волу Делан КІант^д а вуйла».

Ийсан велхар

²⁸ Иза а аьлла, яхана шен йиша Марем схьа а кхайкхина, цуьнга кьайлаха элира Мартас: «Устаз кхузахь ву, Хьобга кхойкху Цо».

²⁹ И хезча, Марем, сихха хьала а гІаьттина, Ийсана тЕеяхара. ³⁰ Ийса хІинца а юьрта чу кхачаза вара. Иза хІинца а Марта Шена дуьхьалкхетта хиллачу меттехь лаьтташ вара. ³¹ ТІаккха Марем, сихха хьала а гІаьттина, араьлча, цунна синтем беш баьккина болчу яХудхошна иза кьуббанна тЕейоьдуш ю моьттира, цигахь елхархьама. Уьш Маремана тІаьххье бахара. ³² Ткъа Марема, Ийса волчу дІакхьачча, Иза а гина, Цуьнан когашка а йоьжна, элира: «Эла! Хьо кхузахь хиллехъара, лийр ма вацара сан ваша».

³³ Йоьлху Марем а, боьлху цуьнца баьккина яХудхой а гина, са карзахдаьлла, дог доьхна вара Ийса. ³⁴ Ийсас элира: «Мичахь охьавиллина аша иза?»

Цара жоп делира: «ГІой, хьажахь, Эла!» ³⁵ Ийсан бІаьргех хиш дера. ³⁶ ТІаккха яХудхоша бохура: «Ма везаш хилла Цунна иза!» ³⁷ Амма яХудхойх цхьаболчара бохура: «Оцу бІаьрзечу стеган бІаьргаш схьабиллинчу Кхуьнан хІара стаг ца валийта а ницкъ ца кхечира те?»

ЛаІзар веллачуьра денвар

³⁸ Ийса, юха а Шен дог доьхна а волуш, кьуббанна тЕевара. Иза хьех яра, дуьхьал биллина тІулг а болуш. ³⁹ ТІаккха Ийсас элира: «ДІакарчабе и дуьхьалара тІулг».

Веллачун йишас Мартас элира Ийсага: «Эла! Вон хьожа йоґу цунах, хІара доьалґа де ма ду иза дІавоьллина».

⁴⁰ Ийсас элира цуьнга: «Хьобга ца аьлла Аса, нагахь хьо тешахь, Делан сийлалла гур ю хьуна?»

⁴¹ Тпаккха тIулг дIакарчийра. Ткъа Ийсас, бIаьргаш хьала а хьажийна, элира: «Дада! Баркалла боху Ас Хьуна, Со Хьуна дIахазарна.

⁴² Суна-м хабара, Хьуна гутгара а Со дIахезий. Амма кху гонах лаьт-тачу нехан дуьхьа элира Ас иза, Со Ахь вайитина хиларх уьш теший-тархьама».

⁴³ Иза а аьлла, Ийсас чIогIа мохь туьйхира: «ЛаIзар! Аравала!» – аьлла.

⁴⁴ Тпаккха и велла хилларг, куьйгех а, когех а йихкина кисин асана-наш а йолуш, дIахьарчийна корта а болуш, къуббанна чуьра аравелира. Ийсас элира цаьрга: «ДIа а вастий, дIавахийта иза».

⁴⁵ Тпаккха Марем йолчу баьхкинчу яхIудхойх дукхахберш, Ийсас динарг а гина, тийшира Цунах. ⁴⁶ Ткъа царах цхьаберш парушхошна тIебахара. Ийсас динарг дийцира цара парушхошка. ⁴⁷ Тпаккха динан коьртачу дайша а, парушхоша а, коьртачу кхеташо а гулйина, элира: «ХIун дийр дара те вай? ХIунда аьлча хIокху Стага дукха тамашийначу гIуллакхийн билгалонаш ма гойту? ⁴⁸ Нагахь вай Иза иштта витахь, массо а нах Цунах тешар бу. Тпаккха, римхой а баьхкина, цара вайн Делан цIа^д а, вайн халкъ а хIаллакдийр ду».

⁴⁹ Царах цхьаммо, цу шарахь динан коьрта да^д волчу Кайбас, элира: «Шуна хIумма а ца хаьа, ⁵⁰ я шу кхета а ца кхета шайна гIоле йолчух. И цхьа стаг массо а халкъан дуьхьа валар гIоле ю, дерриг халкъ хIаллакхуьлчул».

⁵¹ Иза Кайбас ша-шегара ца элира. Амма ша цу шарахь динан коьрта да хиларна, цо Делера болу хаам бовзуйтуш, аьллера, Ийса вайн халкъан дуьхьа лийр ву аьлла. ⁵² Амма халкъан дуьхьа хилла а ца Iаш, дIасадаьржина долу массо а Делан бераш схьа а гулдина, уьш цхьаь-натохархьама а хила дезаш дара иза. ⁵³ Цу дийнахь дуьйна Ийса вен сацам бира цара. ⁵⁴ Цундела Ийсас Ша яхIудхошна юкьахь лелаш ца гойтура. Цигара дIа а ваьлла, яьссачу аренна гергахьа болчу махка ва-хара Ийса. Цигахь Эпрам олучу юьртахь сецира Иза Шен мурдашца.

⁵⁵ Ткъа тIедан герга дара жуьгтийн Пасахь^д олу деза де. И деза де тIекхачале, оцу махкара дукха адам деара Ярушалайме, дино ма-бох-ху цIандалархьама. ⁵⁶ Цу адамаша Делан цIийнан кертахь Ийса лохура. Цигахь шайш лаьгташ, наха вовшашка хойттура: «Шуна муха хета? ВогIур-м вац те Иза кху дезачу дийнахь?»

⁵⁷ Ткъа динан коьртачу дайша а, парушхоша а нахе омра дира, нагахь цхьанна Ийса мичахь ву хаалахь, И волу меттиг схьайийца аьлла, Иза лацархьама.

*Бет-Хинехъ Иийсана тIе деза даьтта доттар**(Маттай 26:6-13; Марк 14:3-9)*

12 ¹ Иштта, Пасахъан деза де тIекхача ялх де дисича, Бет-Хина олучу гIала веара Иийса. Иийсас веллачуьра денвина волу ЛаIзар а вара цигахъ вехаш. ² Цигахъ суьйренан пхьор кечдинера Иийсана. Марта а яра гIуллакхаш деш. И ЛаIзар а вара Иийсаца пхьор дуучаьрца. ³ ТIаккха Марема, цхьа герка^д хиллал нард олучу зезагех даьккхина долу деза даьтта, схьа а эцна, Иийсан когаш тIе доьттира. Цул тIаьхьа шен коьртара месашца Иийсан когаш бакъийра цо. Ткъа и ца хаза хьожа йогIучу даьттанан хьожанах дуьзира. ⁴ ТIаккха Иийсан мурдех цхаммо, ЯхIуд-Искархоцо, тIаьхьа Иийсана ямартло ен волчо, элира: ⁵ «И деза даьтта кхо бIе динари^д ахчанах дохка а доьккина, мискачарна дIа хIунда ца дийкъира вай?» ⁶ И ша аьлларг ца элира цо мискачу нехан бала кхаьчна, ткъа ша къу хиларна элира. Шегахъ мурдийн ахча Iалашдеш лелош болу тIоьрмаг болу дела, нагахъ цу чу тосучу ахчанах хIума схьаоьцура цо шена.

⁷ ТIаккха Иийсас элира: «Йита и зуда. Шена ца хуьушехъ, Со дIавуллун волчу денна Iалашдина хилла цо и даьтта*». ⁸ ХIунда аьлча мисканаш гуттар а хир бу шуьца, ткъа Со даим хир вац шуьца».

ЛаIзарна дуьхьал бина барт

⁹ Дукхах болчу яхIудхошна хиира Иийса цигахъ вуйла. Иийса гархьама хилла а ца Iаш, Цо веллачуьра денвина волу ЛаIзар ган а баьккинера уьш. ¹⁰ Ткъа динан коьртачу дайша ЛаIзар а вен сацам бира. ¹¹ ХIунда аьлча ЛаIзар бахъана долуш баьккина дукхах болу яхIудхой, динан куьйгалхойх дIа а къаьстина, Иийсах тийшира.

*Иийса декъалварца Ярушалайма чувар**(Маттай 21:1-11; Марк 11:1-11; Лака 19:28-40)*

¹² ШолгIачу дийнахъ Пасахъ даздан баьккинчу дукхачу нахана хезира, Иийса Ярушалайме вогIуш ву аьлла. ¹³ Уьш, хурманийн диттийн гаьннаш карахъ а долуш, Иийсана дуьхьалбаьккира. Цара аз айдина маьхьарий деттара:

«ХIашанна!^{дI**}

Декъала ву Везачу Элан цIарах вогIуш волу

* 12:7 *Шена ца хуьушехъ... цо и даьтта* — я иштта: *Бухадиснарг Со дIавуллучу денна Iалашдойла цо.*

** 12:13 *ХIашанна!* — иза «Iелхьардаха!» бохург ду, ткъа цу меттехъ «Далла бу хастам!» бохучух терра ду.

12:3 Лака 7:37, 38. 12:8 Карлабаьккхинарг 15:11. 12:13 Забур 117:25, 26.

Исраилан Паччахь!»

¹⁴ Ткъа Иийса, цхьа кьона вир карийна, цунна тIе хиира, Делан Йозанаш^д тIехь яздина ма-хиллара:

¹⁵ «Ма кхералахь, Цийонан йоI!»

ХIара хьан Паччахь вогу,
кьоначу вира тIе а хиьна».

¹⁶ Цуьнан мурдаш юьхьанца ца кхийтира цунах. Амма, тIаьхьа, Иийсан сийлалла кхочушхилча, кхийтира уьш, и дешнаш Цунах лаьцна яздина хиларх а, и дерриг а Цунна дина хиларх а.

¹⁷ Хьалха Цо ЛаIзар кьуббанна чуьра схьакхайкхинчу хенахь а, Цо иза веллачуьра денвинчу хенахь а Иийсаца хиллачу наха цунах тоьшалла дора. ¹⁸ Иийсас оцу тамашийначу гIуллакхан билгало яр хезна, Цунна духьалбаьхкира нах. ¹⁹ Парушхоша вовшашка бохура: «Гой шуна, вай-м хIумма а дан ца ларий? Ткъа дерриг дуьне а Цунна тIаьхьахIуттуш ма лаьтта!»

Цхьаболчу грекахоша Иийса лахар

²⁰ Пасахьан дезачу дийнахь Далла Iамал ян баьхкинчарна юкьахь грекахой а бара. ²¹ Галилай-махкара Бет-Саида-гIалара волчу Пилапана тIебахара уьш. Цара, дехарш деш, элира Пилапе: «Олахо, тхуна Иийса ган лаьа».

²² Цунах лаьцна Пилапа Iандаре дIаэлира. TIаккха Iандара а, Пилапа а, вахана, Иийсага дIадийцира грекахошна луург. ²³ Иийсас, жоплуш, элира цу шинга:

«Текхачна Адамийн KIентан сийлалла дIагойту сахьт. ²⁴ Баккьалла а боху Ас шуьга: нагахь кIен буьртиг лаьтта боьжча, хIаллак ца хилахь, иза ша буьсур бу. Ткъа нагахь иза ша хIаллакхилахь а, дуккха а стом лур бу цо. ²⁵ Шен са дезачо иза хIаллакдо. Ткъа кху дуьненахь шен са ца дезачо, Дела волчохь хедар доцучу дахаре кхачархьама, Iалашдийр ду иза. ²⁶ Милла а Суна гIуллакх деш верг Суна тIаьхьахIуттийла. Иза Со волччохь Сан ялхо а хир ву. Милла а Суна гIуллакх деш верг Сан Дас лорур а ву».

Иийсас Шен толамах лаьцна дуьйцу

²⁷ «Ткъа хIинца Сан са карзахдаьлла. ХIун ала те Ас? „Дада, кIелхарваккхяхьа Со кху сахьта“? Амма кху сахьтана веана ма ву Со. ²⁸ Дада! Гучуяккхяхьа Хьайн цIеран сийлалла!»

TIаккха стигалшкара аз хезира: «Ас Сайн цIеран сийлалла гайта а гайтина, ткъа хIинца кхин а гойтур а ю», – аьлла.

* 12:15 *Цийонан йоI* – Ярушалайм-гIалара бахархой.

12:15 Заكري-ЯхIу 9:9. 12:25 Маттай 10:39; 16:25; Марк 8:35; Лака 9:24; 17:33.

²⁹ Цигахь лаьтташ болчу, иза хезначу наха бохура: «Иза стигал къовкъяр дара».

Ткъа вукхара бохура: «Малико къамел дира Цуьнца».

³⁰ Цара аьлчунна дуьхьал Иийсас элира: «Сан дуьхьа дайитина да-цара и аз, амма шун дуьхьа дайитина дара иза. ³¹ Хинца кху дуьненна кхел хуьлуш ю. Кху дуьненан эла дIаэькхор ву хIинца. ³² Со лаьтгара хьалаваьккхича, массо адам Сайна тIеозор ду Ас».

³³ Иза Иийсас элира, Шен валар муха хир ду хайтархьама. ³⁴ Наха Иийсага элира: «Тхуна хезна товрат-хьехам^д тIехь, Дала леррина Къо-балвинарг^д даим а вехар ву аьлла, дуйла. Ткъа Ахь муха боху: „Ада-мийн КIант^д хьалаваьккхина хила везаш ву? Мила ву и Адамийн КIант?“»

³⁵ ТIаккха Иийсас элира цаьрга: «Хинца а кIеззигчу ханна серло ю шуьца. Серло йолччуьра, лела шу, шашь бодане дIа ца хьулдайта. Ткъа боданехь лелачунна ша стенга воьду а ца хаьа. ³⁶ И серло шуьца йолччуьра, теша цу серлонах, тIаккха серлонан кIентий хир ду шух». Иза а аьлла, Иийса, дехьа а ваьлла, къайлавелира царах.

ЯхIудхойн цатешар

³⁷ Ощцул дукха тамашийначу гIуллакхийн билгалонаш гайтира Иийсас нахана, хIетте а тешаш бацара уьш Цунах. ³⁸ Иза дара ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро аьлла хIара дешнаш кхочушхилийтархьама:

«Веза Эла, мила тийшира тхоьгара хезначух?

Хьанна хааделира Везачу Элан нуьцкъала куьг?»

³⁹ Цу нехан тешийла а дацара, ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро кхидIа а ишт-та аьлла дела:

⁴⁰ «Дала церан бIаьргаш бIаьрзе бинера,

церан дегнаш а шога динера,

церан бIаьргашна са ца гайта а,

церан дегнаш тIаьхьа ца кхиййта а,

уьш шайна гIо дайтархьама Шена тIе ца бахийта а. —

Ас уьш то а бийр бара!»

⁴¹ Иштта аьллера ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро, шена Иийсан сийлалла гича. Иза Иийсах лаьцна аьллера цо. ⁴² Ур-атталла куьйгалхошна юкъяра а дукхахберш тийшира Иийсах. Амма шашь парушхойх кхерар бахьана долуш, цара ца хаййтира шашь тешний. Уьш кхоьрура шашь гуламан цIийнах дIакъасторах. ⁴³ ХIунда аьлча шайна адамашкара долу сий-дар Дала сийдарал а сов дезарна.

^{12:34} Забур 109:4; ЕшаI-ЯхIу 9:7; Яхьазкхиал 37:25; Даниал 7:14. ^{12:38} ЕшаI-ЯхIу 53:1 (Грекийн). ^{12:40} ЕшаI-ЯхIу 6:10 (Грекийн).

Тешар а, цатешар а

⁴⁴ Тпаккха Иийсас дпакхайкхадира нахе: «Сох тешаш верг, Сох тешна а ца Iаш, Со Вайитинчух а теша. ⁴⁵ Со гуш волчунна Со Вайитинарг а го. ⁴⁶ Серло санна веана Со кху дуьнен чу, Сох тешнар цхъа а боданехъ ца витархъама. ⁴⁷ Нагахъ санна цхъаммо Сан дешнаш шена хезча, уш ца лардахъ а, Ас цунна кхел йийр яц. ХIунда аьлча Со дуьненна кхел ян веана вац, амма дуьне кIелхъардаккха веана ву. ⁴⁸ Со юхатухуш а, Сан дешнаш тIе ца оьчуш а волчун шен кхел ю. Ас аьллачу дашо йийр ю цунна кхел тIаьххъарчу дийнахъ. ⁴⁹ ХIунда аьлча Аса Сайгара ца боху, амма Со вайитинчу Сан Дас весет дина Соьга, Аса хIун ала а, хIун дийца а деза олуш. ⁵⁰ Суна хаьа, Делан весето Ша волчохъ хедар доцучу дахаре валавой. Цундела Айса бохург, Сайн Дас ма-аллара, боху Ас».

Иийсас Шен мурдийн когаш билар

13 ¹ Пасахъан деза де тIекхочуш дара. Ша кху дуьненара Шен Дена тIеваха веза хан тIекхаьчний хаьара Иийсана. Дуьненара Шенанш безара Иийсана, ткъа хIинца Шен безам ма-барра кIорггера гайтира Иийсас царна. ² Суьйренан пхьор дуучу хенахъ Иийсана ямартло ян дагатесиран иблисо ШамIа-Искархочун кIантана ЯхIудана. ³ Ткъа Иийса хууш вара стигалшкара Шен Дас дерриг а Шен кара деллий а, Ша Делера схъаваьллий а, хIинца Далла тIевоедий а. ⁴ Иштта Иийсас, хъала а гIаьттина, Шен тIехулара бедар схъаяьккхира. Тпаккха гата схъа а эцна, иза Шен гIодаюкьах дихкира. ⁵ Цул тIаьхъа теса чу хи доьттира Иийсас. Тпаккха мурдийн когаш била а буьлуш, уш Шен гIодаюкьарчу гатанца бакъабан волавелира Иза. ⁶ Иштта ШамIа-Кипина тIе а вахара Иийса, ткъа вукхо элира Цуьнга: «Веза Эла, Ахъ буьлур бара сан когаш?»

⁷ Иийсас жоп делира: «Ас дийриг цкъа хIинца хIун ду ца хаьа хуна, амма тIаьхъа кхетар ву хьо».

⁸ Тпаккха Кипас элира Цуьнга: «Буьлур бац Ахъа-м сан когаш цкъа а».

Ткъа Иийсас жоп делира Кипе: «Ас уш ца билахъ, Сох доьзна хьан хIумма а хир дац-кх».

⁹ Тпаккха ШамIа-Кипас элира Цуьнга: «Веза Эла, когаш билина а ца Iаш, сан куьйгаш а, корта а билахъ!»

¹⁰ Иийсас элира цуьнга: «Лийчиначун ши ког бен била ца оьшу, хIунда аьлча иза верриг а цIена ву. Шу а цIена ду, дерриш дацахъ а».

¹¹ Иийсана-м везара Шена ямартло ен верг. Цундела элира Цо: «Шу дерриш цIена дацахъ а», — аьлла.

¹² Мурдийн когаш билина а ваьлла, Шен бедар схя а эчна, Ийса юха а Шен метте дIатевжира. Ткъя мурдашка Цо элира: «Хабий те шуна Ас шайна динарг хIун ду? ¹³ Аша Сох „Устаз“ а, „Веза Эла“ а олу, иза нийса олу аша, Со Иза ван а ву. ¹⁴ Иштга, шун Веза Эла а, Устаз а воллушехь, Аса а шун когаш билча, аша а била беза вовшийн когаш. ¹⁵ Аса масал гайтира шуна. ХIинца Ас шайна диннарг шуьга вовшашна а дайтархяма. ¹⁶ Баккьалла а боху Ас шуьга: „Ялхо шен олахочул лакхара вац. Иштга вахийтинарг а ша ваийтинчул лакхара вац“. ¹⁷ Иза шуна хаа а хаахь, и аша кхочуш а дахь, декъала хир ду шу. ¹⁸ Шух массарах лаьцна ца боху Ас иза. Суна бевза Айса хаьржинарш. Амма кхочушхила деза Делан Йозанаш^д тIехь яздина долу: „Собца бепиг дууш волчо Суна тIе куьг айина“, — боху дешнаш. ¹⁹ ХIинца хьалххе дIахоуьйту Ас шуьга хиндерг, иза кхочушхилале, тIаккха и кхочушхилла даьлча, Со Со Верг хиларх шу тешийта.

²⁰ Баккьалла боху Ас шуьга: Ас Вохуьйтург тIеобьцуш волчо Со тIеобьцу, ткъя Со тIеобьцучо Со Ваийтинарг а тIеобьцу».

Ийсас Шена ямартло хьан йийр ю дIадийцар
(Маттай 26:20-25; Марк 14:17-21; Лака 22:21-23)

²¹ И кьамел дича, Ийсан са бIарзделлера. Цо, тоьшалла деш, элира: «Бакьдерг боху Ас шуьга, шух цхьаммо ямартло йийр ю Суна».

²² ТIаккха мурдаш, цецбевлла, вовшашка хьобжура, Цо хьанех лаьцна боху ца кхеташ. ²³ Мурдех Ийсана кьабсттина везаш волу цхьаь Цуьнан некха тIе тевжина Iаш вара. ²⁴ Оцу мурде ШамIа-Кипас хичаш йира, и Цо вуьйцург мила ву те, Ийсага хаттахь аьлла. ²⁵ Оцу мурдо, Ийсан некха тIе корта а биллина, хаьттира Цуьнга: «Веза Эла! Мила ву иза?» — аьлла.

²⁶ Ийсас жоп делира: «Аса хIара баьпкан юьхк, кеда чу а Iоьттина, дIакховдон ерг ву».

ТIаккха Ийсас баьпкан юьхк, кеда чу а Iоьттина, ШамIа-Искархочун кIанте ЯхIуде дIакховдийра. ²⁷ ЯхIуда и баьпкан юьхк схьа-ма-ийщи, цу сахьттехь, цунна чу иблис дуйлира. ТIаккха Ийсас элира ЯхIуде: «И хьо дан воллург сихха дей вала».

²⁸ Амма Ийсана юххехь дIатевжина Iаш болчех цхьа а ца кхийтира, Ийсас стенах лаьцна боху цуьнга. ²⁹ ЯхIудехь ахча долу тIоьрмаг хиларна, царах цхьаболчарна моьттира, Ийсас цуьнга: «Дезачу денна вайна оьшург эца», — я: «Мискачарна сагIа ло», — боху.

³⁰ Ткъя ЯхIуд, и баьпкан юьхк схьа а эчна, цу сахьттехь аравелира. Арахь буйса яра.

13:12-15 Лака 22:27. 13:16 Маттай 10:24; Лака 6:40; Яхья 15:20. 13:18 Забур 40:10.
13:20 Маттай 10:40; Марк 9:37; Лака 9:48; 10:16.

Керла гIуллакх тIедиллар

³¹ Иштта, ЯхIуд араваьлча, Иийсас элира: «ХIинца Адамийн КIентан сийлалла а гучуели, ткъа Делан сийлалла Цуьнгахула гучуяьккхи.

³² Нагахь Делан сийлалла Цуьнгахула гучуяьккхича, тIаккха Дала а Шехахула Адамийн КIентан сийлалла гучуйоккху. Кестта Дала Цуьнан сийлалла гучуйоккхур ю.

³³ Бераш! ХIокхул тIаьхьа кхин дукха хир вац Со шубца. Лоххур ву аша Со. Амма Ас динан куьйгалхошка ма-аллара: „Со вьодучу шун догIийла яц“, иштта хIинца шубга а боху Ас изза. ³⁴ ХIинца керла гIуллакх тIедуьллу Ас шуна: вовшийн дезаш хила. Суна шу ма-деззара, иштта шуна а дезийла вовшийн. ³⁵ Нагахь шун вовшашка безам хилахь, тIаккха хуур ду массарна а шу Сан мурдаш хилар».

Иийсас хьалххе дIахоуьйту Кипас Ша дIатосург хилар

(Маттай 26:31-35; Марк 14:27-31; Лака 22:31-34)

³⁶ ШамIа-Кипас хаьттира Иийсага: «Веза Эла! Хьо стенга вьоду?»

Иийсас жоп делира цуьнга: «Со вьодучу цкъа хIинца валур вац хьо, амма тIаьхьо вогIур ву хьо Суна тIаьххье».

³⁷ Кипас хаьттира Иийсага: «Сан йиш хIунда яц те хIинцца Хьуна тIаьхьа ван? Сайн са а дIалур ду-кх ас Хьан дубьха».

³⁸ Иийсас жоп делира: «Хьайн са а дIалур ду боху ахь Сан дубьха? Бакьдерг боху Ас хьобга: „НIаьна кхайкха а кхайкхале, кхузза Сох дIакъабстар ву хьо“».

Иийса Дена тIе бьоду некъ бу

14 ¹ «Сингаттаме ма хуьлийла шун дегнаш. Делах а тешалаш, Сох а теша. ² Сан Ден цIахь дуккха ю чьонаш. Со шуна меттиг кечьян вьоду. Иза иштта дацахьара, Ас и эр дацара шубга*. ³ Аса, ваха а вахана, шуна меттиг кечийна яьлча, тIаккха юха а веана, Со волчу дIадубьгур ду шу, шу а Со волччохь хилийтархьама. ⁴ Со вьодучу метте болу некъ а бевза шуна».

⁵ ТIаккха ТIамас элира Цуьнга: «Веза Эла, тхуна-м ца хаьа, Хьо стенга вьоду, тхуна муха бевзар бу и некъ?»

⁶ Цунна дубьхал Иийсас элира: «Со бу шуна некъ а, билггал долу бакьдерг а, дахар а. Цхьа а ца вьоду Дена тIе, Сьобахула бен. ⁷ Шуна

* 14:2 Со шуна меттиг кечьян вьоду... дацара шубга – я иштта: *Уьш яцахьара, эр дарий Ас шубга: «Шуна меттиг кечьян вьоду Со»?*

Со вевзахъара, Сан Да а вевзар вара шуна. Ткъа хИинца дуйна дIа Иза вовза а вевзина, ган а гина шуна».

⁸ Пилапа элира Иийсага: «Веза Эла, гайтахъа тхуна Да, иза тоьар дара-кх тхуна тIаккха».

⁹ Иийсас элира цуьнга дубьхал: «Ощул дукха хенахъ дуйна ву Со шуьца, ткъа хИинца а ца вевза хьуна Со, Пилап? Со гиначунна Да а гина, ткъа ахъа и муха боху: „Гайтахъа тхуна Да“? ¹⁰ Ткъа хьо ца теша, Со Деца хиларх а, Да Собыца хиларх а? Аса шуьга олу дешнаш Собыгара дац. Собыца хуьлуш волчу Сан Дас деш ду и Шен гIуллакхаш. ¹¹ Тешалаш Сох, Со Деца хиларх а, Да Собыца хиларх а. Ткъа шу цунах ца тешахъ, Ас дечу гIуллакхашкахула мукъана а теша Сох. ¹² Бакъдерг боху Ас шуьга: и Ас дийриг Сох тешачуьнга а далур ду. Кхин а сов гIуллакхаш далур ду цуьнга, хIунда аьлча Со Сайн Да волчу воеду. ¹³ тIаккха аша Сан цIарах дехнарг Ас кхочушдийр ду, Ден сийлалла Цуьнан КIантехула гучуяккхархъама. ¹⁴ Ткъа аша хIуьа а Сан цIарах дехахъ, Ас кхочушдийр ду иза».

Делан Са лур ду алар

¹⁵ «Нагахъ шуна Со везахъ, Ас шайна тIедиллина гIуллакхаш а кхочушде аша. ¹⁶ Ткъа Аса Дега доьхур ду, тIаккха Цо кхин „гIо Дийриг“ лур ву шуна, Иза абаде кхаччалц шуьца хилийта. ¹⁷ Билгал бакъдерг гойту Са лур ду шуна, дубьнене тIеэцалур доцу, шена Иза ган а ца го дела а, И довза а ца девза дела а. Ткъа шуна девза Иза, И шуьца долу дела а, шуна чохъ И хир долу дела а. ¹⁸ Байлахъ дубьтур дац Ас шу. Во-гIур ву Со шу долчу. ¹⁹ Кестта дубьненна гур вац Со, амма шуна гур ву Со. Собыца дахар хиларна, шу а дехар ду*. ²⁰ Цу дийнахъ хуур ду шуна Со Сайн Деца хилар а, шу Собыца хилар а, Со а шуьца хилар а. ²¹ Ас тIедиллина гIуллакхаш тIе а оьцуш, уьш кхочушдеш верг ву Со везарг. Ткъа Со везнарг Сан Дена а везар ву. Суна а везар ву иза, Аса Со гойтур ву цунна».

²² Искархо а воцуш, кхечу ЯхIуда элира Иийсага: «Веза Эла! И хIунду? Хьо тхуна хIунда гайта воллу Хьо, дубьненна а ца гойтуш?»

²³ Иийсас элира цуьнга: «Нагахъ стагана Со везахъ, цо Сан дош лардийр ду. Сан Дена иза везар ву, ткъа Вай и волчу а гIур ду, ваьшна хIусам а иийр ю цигахъ. ²⁴ Со ца везачо Сан дешнаш а тIе ца оьцу. Ткъа шуна хезаш долу дош Сан дац. Иза Со ваийтинчу Ден ду.

²⁵ ХIара Ас дийцира шуьга, Со шуьца а волуш. ²⁶ Ткъа шуна гIо Дийриг, Шен Са, доуьйтур ду Сан Дас. Сан дубьхъа доуьйтур долчу цу

* ^{14:19} Кхин тайпа гочдан мега: *Амма шуна гур ву Со, хIунда аьлча Собыца дахар ду, шу а дехар ду.*

Делан Сино хьохур ду шуна массо хIума а. Ас шуьга мел дийцинарг дага а доуьйтур ду Цо шуна.

²⁷ Машар буьту Ас шуна, Сайн машар ло Ас шуна. Дуьнено ца луччу тайпана, машар ло Ас шуна. Синтем боцуш ма хуьлийла шун дегнаш, кхера а ма лойла уьш.

²⁸ Шуна хезира-кх Ас шуьга аьлларг: „Со дIавовду, юха а вогIур ву Со шу долчу“. Со шайна везаьвара, хазахетар дара шуна Со Дена тIе-воьвдуш хилар, Сан Да Сол лакхара волу дела.

²⁹ Хинца, хьалххе, и хилале, дIахоуьйту Ас шуьга, тIаьхьа и кхо-чушхилла даьлча, шу тешийтархьама. ³⁰ Кхин деха дийр дац Ас шуьца кьамел, хIунда аьлча кху дуьненан эла схьавогIу, ткьа цуьнан Суна тIехь олалла дац. ³¹ Амма дуьненна а Суна Сайн Да везий хайита, Сайна тIедехкина гIуллакхаш, Цо ма-бохху, кхочуш до Ас.

ХьалагIовтта. Кхузара дIадоьлху вай».

Иийса кемсийн бакъйолу таьлланг ю

15 ¹ «Со кемсийн бакъйолу таьлланг ю, ткьа Сан Да кемсийн беш Лелорхо ву. ² Муьлхха а стом ца луш долу Сан га Цо дIахададо. Ткьа стом луш долу муьлхха а га цIандо, алссам стоьмаш хилийта.

³ Ас шуна хьехначу дашехула хIинца шу цIена ду. ⁴ Шу Соьца хила, ткьа Со Шуьца хир ву. Гаьнно, ша таьлланг тIехь ца хилча, ша-шегара стом ца кхиоре терра, иштта шу а хир ду, шу Соьца ца хилча.

⁵ Со кемсийн таьлланг ю, ткьа шу гаьннаш ду. Муьлххачо а ша Соьца волчо а, Со шеца волчо а шортта стоьмаш кхиор бу. Со воцуш шуьга хIумма а далур дац.

⁶ Милла а Соьца воцург кхоьссина дIа а вохуьйту, и га санна, иза вакьа а ло. ТIаккха и гаьннаш, гулдина, цIерга кхуььсу. Уьш цIергахь догу. ⁷ Нагахь шу Соьца а хилахь, Сан дешнаш шуьца а хилахь, шайна луьург дерриге а деха, иза хир ду шуна. ⁸ Шортта стом а луш, шу Сан мурдаш хилча, Сан Ден сийлалла гучуйолу.

⁹ Сан Дена Со везаре терра, Суна шу а дезна. Хуьлийла шу а Сан безамехь. ¹⁰ Аса шайна тIедехкинарш аша кхочушдеш хилча, Сан безамехь хир ду шу, Сан Ден безамехь Со хиларе терра, Аса а Сайн Дас тIедехкинарш нийсса кхочушдина дела. ¹¹ ХIара элира Ас шуьга, Сайн хазахетар шуна чохь хилийтархьама а, и шун хазахетар дуьззина хилийтархьама а. ¹² ХIара ду Ас шуна тIедуьллург: „Дезийла шуна вовшийн, Суна шу дезадаларе терра“. ¹³ Шен доттагIашна хьалхара шен са а дIадаллал болчу безамал сов безам цхьанна а хир бац. ¹⁴ Шу Сан доттагIий ду, нагахь аша Ас тIедиллина гIуллакх кхочушдахь.

¹⁵ ХИнца ца олу Ас шух ялхой, хIунда аьлча ялхочунна шен олахочо дийриг ца хаьа. Амма шух Ас доттагИий аьлла, Сайн Дегара хезнарг дерриге а Ас шуьга дIахайитина дела. ¹⁶ Аша Со ца хаьржина, амма Ас, харжа а хаьржина, дIахИиттийна шу. Ас шу кьобалдина, шу дахханчохь, шуьга лаьттан стоьмаш кхиадайт. ТIаккха аш Сан цIарах хIуьа а Сан Дега деххнарг Цо шуна лур ду. ¹⁷ Ткьа хIара тIедуьллу Ас шуна: вовшийн дезалаш».

Дуьненан цабезам

¹⁸ «Дуьненна шаьш ца дезалахь, хаалаш, шул хьалха Со а дуьненна ца везна хилар. ¹⁹ Шу кху дуьненара делахьара, цу дуьненна шу, шайнаш санна, дезар дара. Амма шу кху дуьненан долахь дац. Ас шу дуьненна юккьера схьахаьржина долу дела, ца деза шу дуьненна.

²⁰ Дагахь латгаделаш Аса шайга аьлла дош: „Ялхо шен олахочул лакхара вац“. Нагахь Соьга халонаш хьегийтинехь, шуьга а хьобгуйтур ю. Нагахь Сан дош нийсса кхочушдеш хиллехь, шун дош а кхочушдийр ду.

²¹ И дерриг а дийр ду шуна Сан цIе бахьана долуш, хIунда аьлча Со Ваийтинарг царна ца веза.

²² Нагахь Аса, веана, цаьрга ца дийцинехьара, уьш шайн кьиношна бехке хир бацара. ХИнца шайн кьиношна уьш бехказа бац.

²³ Со ца везачунна Сан Да а ца веза. ²⁴ Нагахь Ас кхин цхьаммо а дина доцу гIуллакхаш царна юкьахь ца динехьара, тIаккха царна тIехь кьа а хир дацара. Ткьа хIинца, и гIуллакхаш шайна гина доллушехь, ца вийзира царна Со а, Сан Да а. ²⁵ Амма иза хилира, церан товрат-хьехамаш тIехь яздинарг кхочушхилийта: „Со ца веза бахьана дацара церан“.

²⁶ Ас воуьйтур ву шуна Сайн Дегара гIо Дийриг – Дегара схьадолу бакьдерг гойту Са доуьйтур ду шуна. Цо, деача, тоьшалла дийр ду Сох. ²⁷ Ткьа шаьш юьххехь дуьйна а Соьца хиларна, аша а тоьшалла дийр ду Сох».

16 ¹ «ХIара элира Ас шуьга, шу тешар тIера юха ца довлиятархьама. ² Гуламан цIенойх дIакьастор ду шу. Цул сов, тIекхочуш ю и зама, муьлххачунна а, шух цхьаь ша вийча, ша Далла гIуллакх до моьттуш. ³ И гIуллакхаш лелор ду цара, шайна я Да а, я Со а ца везина дела. ⁴ ХIара элира Ас шуьга, и зама тIееача, шуна дагадаийтархьама оцу дерригенах лаьцна Ас шайга аьлларг».

Делан Синан болх

«Хинццалц ца аьллера Ас шуьга иза, Со шуьца цхьяьна хилла дела.
⁵ Ткъа хИнца Со Вайитинчунна тЕвоьду Со. Шух цхьяаммо а ца хотту
 Соьга: „Хьо стенга воьду?“ ⁶ Амма Аса шайга и дАхайтарна, шун
 дегнаш гАйгІанах дуьзна ду. ⁷ Ткъа Аса бакъдерг боху шуьга: „Со дА-
 вахар гІоле ю шуна“. Нагахь Со дІа ца вахча, шуна гІо Дийриг вогІур
 вац, ткъа Со дІавахча, воуьйтур ву Ас Иза шуна. ⁸ Ша веача, Цо гучу-
 доккхур ду дуьненна цуьнан къиноьх а, бакъонцалеларх а, кхелах а
 лаяьна йолчу агІор дуьне тиладалар. ⁹ Цо гойтур ду дуьнено Сох цате-
 шарна латийна къа. ¹⁰ ТІаккха Цо гойтур ду дуьне бакъонца целелар,
 хІунда аьлча Со Дена тЕе гІур ву. Со кхин гур вац шуна. ¹¹ Ткъа цу Де-
 лан Сино гойтур ду Делан кхелах лаяьна дуьне тиладелла хилар, хІун-
 да аьлча кху дуьненан элана кхел йина.

¹² Кхин дуккха а дара Сан шуьга ала, амма цкъа хИнца кхетар дац
 шу. ¹³ Ткъа и бакъдерг гойтуш долу Са схьадеача, Цо билгал бакъбол-
 чу новкъа дохур ду шу, хІунда аьлча Цо Шегара бохур дац, амма Шена
 хезнарг дуьйцур ду, тЕейогІучу хенахь хиндерг хоуьйтур ду Цо шуна.
¹⁴ Цо Сан сийлалла ойур ю, хІунда аьлча Соьгарчух дІа а эцна, Цо дов-
 зуйтур ду шуна иза. ¹⁵ Ден мел долу хІума а Сан ду. Цундела элира Ас,
 Цо, Соьгарчух дІа а эцна, шуна довзуйтур ду иза аьлла».

Халахетар а, хазахетар а

¹⁶ «Кестта Со гур вац шуна. ТІаккха юха а кестта гур ву шуна Со».

¹⁷ ТІаккха цхьяболчу мурдаша вовшашка элира: «И хІун ду те Цо
 вайга бохург: „Кестта Со гур вац шуна, юха а кестта Со гур ву шуна?“
 Кхин а: „Со Сайн Да волчу воьду“?»

¹⁸ Иштта цара бохура: «И хІун ду те Кхо бохург: „Кестта“? Ца кхе-
 та-кх вай Кхо бохучух».

¹⁹ Ткъа Ийса кхийтира, Шега уьш хІун хатта лууш бу. ТІаккха
 Цо мурдашка элира: «Ас шайга аьлларг хІун ду те бохуш, вовшаш-
 ка хоьттуш ду шу: „Кестта Со гур вац шуна, тІаккха юха а кестта
 гур ву шуна“? ²⁰ Баккъалла боху Ас шуьга: Шу узарш деш а, доьл-
 хуш а хир ду, ткъа дуьненна хазахетар ду. Шу халахетта хир ду, ам-
 ма шун халахетар хазахетаре доьрзур ду. ²¹ Бер деш йолу зуда хуьлу
 гАйгІане, шен бер до хан тЕкхьяьчна дела, ткъа шен бер хилла
 даьлча, хазахетарна и гАйгІа йицло цунна, ша адам дуьнен чу дак-
 кхарна. ²² Иштта шу а хИнца гАйгІане ду, амма Суна юха гур ду
 шу, тІаккха хазахетар хир ду шун дегнашна. И шун хазахетар
 цхьяаммо а дІадоккхур дац шуьгара. ²³ ТІаккха цу дийнахь хІумма а
 хоттур дац аша Соьга. Баккъалла боху Ас шуьга: нагахь Сан цІарах

цхъа хГума аша Дега дехахъ, лур ду Цо шуна. ²⁴ ХИинццалц хГумма а ца дехнера аша Сан цIарах. Ткъа хИинца деха, лур ду шуна, шун захетар дуьззина хилийтархъама».

Дуьненна тIехъ толам баккхар

²⁵ «ХIара кичанашца элира Ас шуьга. Амма тIейогIуш ю и зама, Ас шуьга кхин кичанашца а ца дуьйцуш, ма-дарра Сайн Дех лаьцна шуна дIакхайкхош. ²⁶ Цу дийнахъ шаш доьхур ду аша Сан цIарах. Ас ца боху шуьга, шун метта Ас деха дезар ду Дега. ²⁷ ХIунда аьлча Дена Шена а деза шу, шуна Со везна дела а, Со Дех схъаваьлла хиларх шу тешна дела а.

²⁸ Дех схъа а ваьлла, дуьнен чу веанера Со, ткъа хИинца, юха а хIара дуьне дитина, Дена тIевоьду Со».

²⁹ ТIаккха Иийсан мурдаша элира: «ХIаь, хИинца-м тхо кхетадеш схъабоху Ахъ тхоьга, кичанашца а ца дуьйцуш. ³⁰ ХИинца кхета тхо Хьуна дерриг хаьий, цхъаммо хаттарш а дале, уьш Хьуна девзий. Цундела теша тхо Хьо Делера схъаваьлла хиларх».

³¹ Иийсас жоп делира царна: «ХИинца теша шу? ³² Ткъа хИинца тIекхоччуш лаьтта, тIекхаьчна а даьлла и сахът, шу дерриш а дIаса а даьржина, хIора а шайн-шайн цIа а вирзина, Со цхъа а вуьтуш. Амма Со цхъа вац, Соьца Сан Да волу дела. ³³ ХIара элира Ас шуьга, Соьгахула шун машар хилийтархъама. Дуьненахъ гIайгIа хир ю шун, амма доьналла долуш хилалаш! Со тоьлла дуьненал».

Иийсан доIа

17 ¹ И дешнаш а аьлла, Шен бIаьргаш стигала хъала а хъажийна, Иийсас элира: «Дада! ТIедеана и сахът. Гайтахъа Хьайн КIентан сийлалла, Цуьнга а Хьайн сийлалла гайтийта. ² ХIунда аьлча масо а адамна тIехъ олалла дан бакъо елла Ахъ Цунна, Ахъ Шена беллачарна массарна а Хьо волчохъ хедар доцу дахар Цуьнга далийтархъама. ³ Ткъа Хьо волчохъ хедар доцу дахар бохург ду: цхъаь бен воцу бакъволу Дела волу Хьо а, Ахъ дуьнен чу вахийтина волу Айхъа леррина къобалвина волу Иийса а вовзар. ⁴ Ахъ Сайна тIедиллина гIуллакх кхочуш а дина, кху лаьттахъ Хьан сийлалла гайти Ас. ⁵ Ткъа хИинца, Дада, Ахъ сийлахъвехъа Со Хьайна хьалха, дуьне кхоллале дуьйна а, Хьо волчохъ Сан хилла долчу сийлаллица.

⁶ Ахъ кху дуьнен чохъ Сайна делла долчу адамашна, гучуяьккхира Ас Хьан цIе. Уьш Хьан дара, ткъа Ахъ Суна деллера уьш. Цара Хьан дош лардира. ⁷ Ткъа хИинца хаь царна дерриг Ахъ Суна делларг Хьоьгара хилар. ⁸ И Ахъ Суна делла дешнаш Ас цаьрга дIаделла. Ткъа цара и дешнаш тIейицира. Уьш кхийтира, баккъал а Со Хьох схъаваьллий.

Уьш тийшира Со Ахь вахийтина хиларх. ⁹ Ас доьху Хьобга царна тЕра. Ас ца доьху дуьненарчу дерриге а адамашна тЕра, амма Ахь Суна деллачарна тЕра, уьш Хьан долу дела. ¹⁰ Сан мел дерг Хьан ду, ткъа Хьайниг Сан ду. Цаьргахула Сан сийлалла гучуяьлла. ¹¹ Со хИнца дуьйна кху дуьненахь хир вац, амма уьш дуьненахь бу. Ткъа Со Хьо волчу вогу. Веза Дада! И Айхьа Суна белларш Хьайн цЕран олаллица* Галашбехьа, Ахьа Суна белла болу уьш а, Вайшиь санна, цхьаалла йолуш хилийтархьама. ¹² Со цаьрца дуьнен чохь волчу хенахь, Ахьа Суна деллачу Хьан цЕран олаллица Ас уьш Галашбира. Царах цхьа а Ас ца вайира, хИллакхила везаш волу стаг воцург, Делан Йозанаш^д тЕхь дерг кхочушхилийтархьама.

¹³ Ткъа хИнца Хьуна тЕвогу Со. Амма хГара Ас хИнца Со дуьненахь волуш боху, Сан хазахетар ма-дарра, церан дегнаш чохь иза дуьззина хилийтархьама. ¹⁴ Ас Хьан дош царна деара, амма дуьненна и адамаш ца дийзира, уьш, Со санна, кху дуьненара доцу дела. ¹⁵ Ас ца доьху Ахь и нах кху дуьненара дГэцар, амма доьху Ахь уьш вонах ларбар. ¹⁶ Уьш а, Со санна, кху дуьненахь бац. ¹⁷ Хьайн билгал долчу бакьдолчуьнца уьш Хьайн дола бахахьа. Хьан дош ду бакьдерг. ¹⁸ Ахьа Со дуьнен чу вайитаре терра, Ас уьш а хьажабо дуьнен чу. ¹⁹ Аса церан дуьхьа Со дГало Хьан дола, уьш а бакьдолчуьнца Хьан дола бахийтархьама.

²⁰ Ас доьху Хьобга, деккъа церан дуьхьа а доцуш, амма церан деш-нашкахула Сох тешар долчеран дуьхьа а. ²¹ Ас доьху уьш берриш цхьаь хилийта. Хьо, Сан Дада, Соьца а, Со Хьобца а санна, уьш а Вайца хилийтахь, Со Ахь вайитина хиларх дуьне тешийтархьама. ²² Ахь Суна делла долу сийлалла Ас царна а делла, уьш а, Вайшиь санна, цхьаь хилийтархьама. ²³ Со цаьрца а, Хьо Соьца а санна, хуьлийла уьш а кхочуш цхьаалла йолуш, дуьне тешийтархьама Ахьа Со вахийтина хиларх а, Со санна, Хьуна уьш безна хиларх а.

²⁴ Дада! И Ахь Суна белларш Со волчохь Соьца хила лабара Суна. Царна а ган лаба Суна Ахь делла долу сийлалла, хИунда аьлча Хьуна Со дуьне кхоллале дуьйна а везнера. ²⁵ Бакьволу Дада! Дуьненна ца вевзира Хьо, ткъа Суна веза Хьо. Ахьа къастийначарна а хиира Ахь Со вайитина хилар. ²⁶ Аса гучуяьккхира царна Хьан цЕ, хИнца чул тГабьха а гучуйоккхур ю, Хьан Соьга боллу безам церан хилийта а, Со цаьрца хилийта а».

* 17:11 *Хьайн цЕран олаллица* — цхьадолчу тГабьха арадевллачу тептарш тЕхь: *Хьайн дуьхьа*.

17:12 Забур 40:10; Яхьбя 13:18.

*Ийсана ямартло яр а, Иза лацар а**(Маттай 26:47-56; Марк 14:43-50; Лака 22:47-53)*

18 ¹ Шен дола дина а ваьлла, Ийса Шен мурдашца Кхидрун-хин то-
гйна дуьхьал агюр йолчу беша д'Аволавелира. Цу беша бевлира
Ийса а, Цуьнан мурдаш а. ² Ткъа Ийсана ямартло еш волчу Ях'Иудана а
евзара и меттиг, х'унда аьлча Ийса а, Цуьнан мурдаш а кест-кестга гулло-
ра цигахь. ³ Иштга Ях'Иуд а веара цига, шеца римхойн т'емалойн тоба а,
динан коьртачу дайша а, парушхоша а хьовсийна г'аролхой а балош. Це-
ран карахь стогарш а, ц'ераш латийна хаьштигаш а, герз а дара.

⁴ Ткъа хьалххе дуьйна а Шех хин дерг хууш волчу Ийсас, хьалха а
ваьлла, элира цаьрга: «Аша мила лобху?»

⁵ Цунна жоп делира: «Назартера Ийса лобху», — аьлла.

Т'аккха Ийсас элира: «Со ву-кх Иза».

Ткъа баьхкинчаьрца лаьтгаш Ийсана ямартло еш волю Ях'Иуд вара.

⁶ Ийсас «Со ву Иза» аьлча, уьш берриш, юха а бевлла, лаьтта охьаййгира.

⁷ Т'аккха Ийсас юха а хаьттира цаьрга: «Аша мила лобху?»

Цара жоп делира: «Назартера Ийса», — аьлла.

⁸ Ткъа Ийсас элира: «Ас элира шуьга, Со ву И, аьлла. Нагахь аша
Со лехахь, х'орш, Iадбитий, д'Абахийта».

⁹ Иштга кхочушхила Ийсас аьлла дешнаш: «Ахь Суна беллачех
Ас цхьа а ца вайина».

¹⁰ Т'аккха шегахь тур долчу Шам'Iа-Кипас, иза баттара а даьккхина,
динан коьртачу ден ялхочунна тур а тоьхна, цуьнан аьтту лерг т'ера-
даьккхира. Оцу ялхочун ц'е Малх яра. ¹¹ Ийсас Кипе элира: «Батта чу
дилла хьайн тур. Сайн Дас мала аьлла белла баланийн кад ца молуш
Ийр вара ткъа Со?»

Ийса динан коьртачу дена хьалха валавар

¹² Цул т'аьхьа т'емалоша а, церан коьртачу хьаькамо а, динан куьй-
галхоша схьабахкийтинчу г'аролхоша а Ийса, схьа а лаьцна, д'Авихки-
ра. ¹³ Т'аккха Iаннина т'евигира цара Ийса, Iанна цу шарахь динан
коьрта да^д волчу Кайбан стунда хиларна. ¹⁴ Ткъа Кайба вара динан куьй-
галхошка, халкъан дуьхьа цхьа стаг валар г'оле ю аьлла, хьехам бинарг.

*Кипас Ийса д'Iатасар**(Маттай 26:69, 70; Марк 14:66-68; Лака 22:55-57)*

¹⁵ Ийсана т'аьхьах'оьттина вьодуш вара Шам'Iа-Кипа а, кхин цхьа
мурд а. И мурд динан коьртачу дена вевзаш вара, цундела иза Ийсаца

^{18:11} Маттай 26:39; Марк 14:36; Лака 22:42. ^{18:14} Яхъя 11:49, 50.

цхьаьна динан коьртачу ден керта чу велира. ¹⁶ Ткъа Кипа кертан кевнал арахьа лаьтташ вара. ТПаккха оцу динан коьртачу дена вевзаш волчу вукху мурдо, ара а ваьлла, кертан кевнехь гIарол дечу зудчуьнга а аьлла, Кипа чохьха ваьккхира. ¹⁷ ТПаккха оцу кевнехь лаьттачу зуда-ялхочо Кипе элира: «Хьо а вац хЮкху Стеган мурдех?»

Кипас элира: «Вац».

Динан коьртачу дас Иийсага барт хаттар

¹⁸ Цигахь шийла хиларна, кIора багош, бохлуш лаьтташ леш а, гIаролхой а бара. Цаьрца вохлуш лаьтташ Кипа а вара.

¹⁹ Динан коьртачу дас мурдех а, Цо бечу хьехамех а лаьцна хаьттира Иийсага. ²⁰ Иийсас жоп делира цуьнга: «Аса, хьул ца деш, дерриг дIа-дийцира дуьнене. Гутгара а гуламан цIеношкахь я Делан цIа¹ чохь, вайн массо нах гуллучохь, хьехамаш бора Аса. Аса къайлаха хIумма а ца дуьйцура. ²¹ Ахьа Соьга хIунда хоьтту и? Хезначаьрга хатта, Аса шайга хIун дуьйцура. Царна хаьа хьуна, Аса хIун аьлла».

²² Иийсас и аьлча, юххехьа лаьттачу гIаролхочо, Иийсан юьхь тIе тIара а тоьхна, элира Цуьнга: «Иштта жоп лур дара Ахьа динан коьртачу дега?»

²³ Иийсас жоп делира цуьнга: «Ас цхьа хIума нийса ца аьлlexь, схьа-ала, иза иштта дац аьлла. Аса нийса аьлlexь, Суна хIунда етта ахь?»

²⁴ ТПаккха Иийса, вихкина а волуш, динан коьрта да волчу Кайбана тIехьажийра Ианнас.

Кипас юха а Иийса дIатасар

(*Маттай 26:71-75; Марк 14:69-72; Лака 22:58-62*)

²⁵ Ткъа ШамIа-Кипа хIинца а вохлуш лаьтташ вара. ТПаккха элира цуьнга: «Хьо-м вац те Цуьнан мурдех?»

«Вац», — аьлла, дIахадийра Кипас.

²⁶ Кипас лерг даьккхинчун гергара волчу, динан коьртачу ден ялхойх цхьаммо элира: «Хьо вацара Цуьнца цхьаьна бешахь суна гинарг?» ²⁷ Иштта Кипас юха а элира: «Вацара». Ткъа цу сохьта нIаьна кхайкхира.

Иийса Пулатана хьалха схьавалаво

(*Маттай 27:1, 2, 11-14; Марк 15:1-5; Лака 23:1-5*)

²⁸ Иштта Кайба волчуьра римхойн урхалхочун гIишлона чу вигира Иийса. Цу хенахь Иуйре яра. Динан куьйгалхой шайш гIишлона чу ца бевлира, Далла хьалха сийсаз ца бовла, шайн Пасахьан суьйренан пхьор даархьама. ²⁹ ГIишло чуьра араваьллачу Пулата динан куьйгалхошка хаьттира: «Кху стагана дуьхьал баккха хIун бехк балабо аша?»

³⁰ Цара, жоп луш, элира: «Цо зулам ца динехъара, хъан кара дІавелла хир вацара оха Иза».

³¹ ТІаккха Пулата элира цаьрга: «Аша, Иза дІа а эций, шайн Іедало ма-бохху, кхел е Цунна».

Динан куьйгалхоша элира: «Тхуна цхьанна а веран кхел яр кхочушдан ца магадо».

³² Иза хилира Иийсас Шен валар муха хир ду дІахоуьйтуш аьлла долу дешнаш кхочушхилийтархъама. ³³ ТІаккха Пулата, юха а гІишло чу а вахана, Иийса шена тІе а кхайкхина, хаьттира Цуьнга: «Хьо жуьгтийн кьоман Паччахь ву?»

³⁴ Иийсас жоп делира: «Хъайгара боху те ахьа иза, я кхечара аьлла те хьобга Сох лаьцна?»

³⁵ Пулата, жоп луш, элира: «Жуьгти ву ткъа со? Хъан халкьо а, динан коьртачу дайша а схъавелла-кх Хьо сан кара. Ахь хІун дина?»

³⁶ Иийсас жоп делира: «Сан Пачхьалкх кху дуьненара яц. Нагахь Сан Пачхьалкх кху дуьненара елахъара, Сан ялхой, Со динан куьйгалхойн кара ца вахийта, Сан дуьхьа летар бара. Ткъа хІинца Сан пачхьалкх кхузара яц».

³⁷ ТІаккха Пулата элира Иийсага: «Хетарехь, Хьо хІетте а Паччахь ву-кх?»

Иийсас жоп делира: «Ахь боху-кх Со Паччахь ву. Со кху дуьнен чу веана бакъдолчух тоьшалла дархъама. Муьлххачо а, ша билггал бакъдолчух волчо, ладугІу Сан озе».

³⁸ Цунна дуьхьал Пулата хаьттира: «Билггал бакъдерг хІун ду?»

Иийса вен кхел йо

(Маттай 27:15-31; Марк 15:6-20; Лака 23:13-25)

Иза а аьлла, Пулат юха динан куьйгалхошна тІевахара. Цо элира: «Цуьннан бехк болуш цхьа а хІума ца го суна. ³⁹ Пасахъан дийнахь гуттара а деш цхьа хІума ма ду шун: тутмакхех цхьаь паргІатвоккхуйтуш. Иштта, ас хІара жуьгтийн кьоман Паччахь дІахеца лаьий шуна?»

⁴⁰ Цара маьхъарий хъакхира: «ХІара ма хеца, Барраб схъахеца», – аьлла. Ткъа Барраб талорхо вара.

19 ¹ ТІаккха Пулата омра дира, Иийса дІа а вигий, Цунна шодмаш етта аьлла. ² Ткъа тІемалоша, коканийн коьллек кочар* а дуьйцина, иза Иийсан коьрта тІе диллира. Ткъа Иийсана цІен бос болу

* 19:2а *Кочар* – паччахъан таж санна.

оба* тЕкхоьллира. ³ Цул тЕаьхьа, Иийсана тЕа хУьттуш, наха олура: «Декъала хуьлда жуьгтийн къоман Паччахь!» ТПаккха цара Цуьнан юьхь тЕа еттара.

⁴ Юха а араваьлла, Пулата элира цаьрга: «ХИнца аса аравоккху ХIара шуна хьалха, сайна Кхуьнгара даьлла цхьа а бехк болу хУма ца карийна аьлла, шуна хаййтархьама». ⁵ ТПаккха, коьрта тЕхь коьллек дуьйцина кочар а долуш, тЕа цЕн духар дуьйхина волу Иийса гИшло чуьра аравелира. Пулата нахе элира: «ХIара ву и Стаг».

⁶ Иийса шайна гича, динан коьртачу дайша а, гIаролхоша а маьхьарий хьаькхира: «ЖIарах дIатоха Иза! ЖIарах дIатоха Иза!» – бохуш.

ТПаккха Пулата элира цаьрга: «Схьа а эций, шайш дIатоха Иза, хIунда аьлча суна Цуьнгара баьлла цхьа а бехк ца го».

⁷ Ткъа динан куьйгалхоша элира Пулате: «Тхан товрат-хьехамаш бу, цу хьехамашца доьзча, Иза вала веза, Цо Ша Делан КIант^д ву бо-ху дела».

⁸ Пулатана и дешнаш хезча, иза кхин тЕа а кхеравелира. ⁹ Цо, юха а гIалин гИшло чу а ваьлла, Иийсага хьаттира: «Хьо мичара ву?» – аьлла. Ткъа Иийсас цуьнга жоп ца делира. ¹⁰ ТПаккха Пулата элира Иийсага: «Собга а эр дацара Ахьа? Ткъа Хьуна ца хаьа, сан карахь дуйла, сайна лаахь, Хьо дIахеца а, сайна лаахь, Хьо жIарах дIатохийта а?»

¹¹ Иийсас жоп делира цуьнга: «Суна тЕхь цхьана а тайпана олалла хир дацара хьан, хьуна иза лакхара делла дацахьара. Ткъа цундела Со хьобга дIавеллачунна тЕхь кхин а сов къа ду».

¹² Цу хенахь дуьйна Пулат Иийса дIахеца бахьана лобхуш вара. Амма наха, маьхьарий хьобкхуш, бохура: «Нагахь ахьа Иза дIахецахь, хьо Рим-мехкан паччахьан доттагIа вац. Муьлхха а шех паччахь веш верг Рим-мехкан паччахьан мостагIа ву».

¹³ И дешнаш хезча, Пулат, Иийса ара а ваьккхина, Литхьасторта олучу, Iебархойн маттахь Габбата цЕа йолчу меттигехь кхел ян охьахиира. ¹⁴ И дерриге а пIераскан дийнахь дара, Пасахьан деза де хила дезачу кIирнах. Делкъахан а яра цу хенахь. ТПаккха: «ХIан, ХIара ву шуна шун Паччахь!» – элира Пулата нахе.

¹⁵ ТПаккха цара маьхьарий хьобкхура: «ДIаваккха Иза! ДIаваккха! ЖIарах дIатоха Иза!» – бохуш.

Пулата элира цаьрга: «Ва шун Паччахь жIарах дIатоха веза ас?»

Динан коьртачу дайша жоп делира: «Вац тхан кхин паччахь Рим-мехкан тхешан паччахь воцург».

* 19:26 *ЦЕн бос болу оба* – иштта обанаш паччахьаша тЕаюхуш хилла.

Ийса жIарах дIатохар

¹⁶ ТIаккха Пулата цаьрга дIавелира Ийса, Иза жIарах дIатохийтархьама. Иштта Ийса, схьа а лавцна, дIавигира цара. ¹⁷ Ша бахьа беза жIаран БюгIам ги а боьлина, «туьтанан меттиг» олучу меттиге дIаволавелира Ийса (Лебархойн маттахь и меттиг «Галгатхьа» олуш ю). ¹⁸ Цигахь Ийса жIарах дIатуьйхира цара. Ийсаца цхьаьна кхин а ши стаг вара жIарех дIатоьхна, Ийса юккъехь а волуш, Цунна дехьа а, сехьа а агIор. ¹⁹ Пулата, дечиган уьнан юьхкана тIе йоза а яздина, иза жIаран БюгIам тIе дIатохийтира. Цу тIехь яздина дара: «Назартера Ийса, жуьгтийн кьоман Паччахь».

²⁰ И яздина дерг дукхах болчу наха дийшира, хIунда аьлча Ийса жIарах дIатоьхна йолу и меттиг гIалина генахь йоццуш яра. И яздинарг кхаа маттахь дара: жуьгтийн, римхойн, грекийн меттанашкахь.

²¹ Динан коьртачу дайша элира Пулате: «Иштта ма язде „Жуьгтийн кьоман Паччахь“, – аьлла. Амма язде иштта: „Цо боху, Со Жуьгтийн кьоман Паччахь ву“».

²² Пулата элира: «Ас яздинарг яздина даьлла».

²³ Ийса жIарах дIатоьхна бевлча, тIемалоша Цуьнан тIеюху хIуманаш схьа а эцна, уьш деа декъе йийкьира, хIора тIемалочунна цхьацца дакъа а луш. Ийсан чухула юху еха коч а яра цигахь. И коч тегна а йоцуш, лакхара охьакхаччалц, дийнна кIадих йина яра. ²⁴ ТIаккха тIемалоша вовшашка элира: «ХIара коч этIор яц вай. ХIокхунна кхаж а тесна, и хьанна кхочу хьовсур ду вай».

Дерриг а иштта хила а хилира, Делан Йозанашна тIехь яздинарг кхочушдеш:

«Цара вовшашлахь йийкьира Сан тIеюху хIуманаш,
кхаж а теси́ра цара, Сан коч хьанна кхочу хьожуш».

тIемалоша иза иштта дан а дира.

²⁵ Ийса дIатоьхначу жIарана уллохь лаьтташ бара Ийсан нана а, ненан йиша а, Кхалайпан зуда Марем а, Магдалера Марем а. ²⁶ ТIаккха Ийсас, Шен нана а, цунна юххехь лаьтта, Шена къабсттина дукха везаш волу мурд а гина, нене элира: «Нана, хIара хир ву хьан кIант».

²⁷ Цул тIаьхьа мурде а элира Цо: «ХIара хьан нана ю». Цу сахьтехь дуьйна шеца ша волчу дIайигира цу мурдо иза.

Ийсан пIендаршна юккъе гоьмукъ Iутту

²⁸ Цул тIаьхьа дерриг а кхочушхилла даьллий хууш вара Ийса. ТIаккха, Делан Йозанашна тIехь яздинарг кхочушхилийтархьама, Цо элира: «Хьогах ву Со».

²⁹ Юххехъ лаьтташ кхаба яра, чохъ юьззина кемсийн къонза а долуш. Паккха тЕмалочо, цу кхаби чу худург а Юьттина, иза ораматан гаьнна тЕ а йихкина, Иийсан бете яхъи́ра. ³⁰ Къонза а мелла, Иийсас элира: «Кхочушхили!» Паккха, корта охъа а оллийна, Шен са дАде-лира Цо.

³¹ И дерриг пЕраскан дийнахъ хиларна, догІмаш жІарана тЕхъ дита ца лаъара динан куьйгалхошна, хІунда аьлча тЕдогІуш Далла лерина шобтан де дара. Ткъа цу шобтан дийнахъ доккха деза де долу дела, цара Пулате дийхира, жІарах дАтоьхна болчеран настарш каг а йина, жІараш тЕра церан догІмаш дАдахийтахъара аьлла.

³² Иштта тЕмалоша, схъа а баьккина, Иийсана цхъацца агІор дАтоьхначеран настарш кегйира. ³³ Ткъа Иийсана тЕбахча, Иза дІакхелханий а гина, Цуьнан настарш ца кегйира цара. ³⁴ Ткъа тЕмалойх цхъаммо шегара гоьмукъ^д туьйхира Иийсан агІонах, пЕндаршна юккъе. Цу сохъта цІий а, хи а охъадахара. ³⁵ И хилларг гиначо тоьшалла дина, шу а цунах тешийтархъама*. Ткъа цуьнан тоьшалла бакъ а ду, цунна ша бакъдерг бохий а хаьа. ³⁶ Иза хилла дІахЮьттира, Делан Йозанаш тЕхъ яздина дерг кхочушхилийтархъама: «Цуьнан цхъа а даьІахк кагйина хир яц», — аьлла. ³⁷ Делан Йозанийн кхечу меттехъ кхин а аьлла ду: «Шаш дегІах гоьмукъ чекхбаьккхиначуьнга хьовсур бу уьш».

Иийсан дІаволлар

(Маттай 27:57-61; Марк 15:42-47; Лака 23:50-56)

³⁸ Цул тІаьхъа Рамат цЕ йолчу тІалара а волуш, динан куьйгалхойх ша ца вахъарна, Иийсан къайлаха мурд а волуш волчу Юсупа Пулате дийхира, Иийсан дегІ жІара тЕра схъадаккха шена бакъо ялар. Пулата и дан бакъо елира Юсупна. Паккха цо, вахана, и дегІ жІара тЕра схъадаьккхира. ³⁹ Хьалха, буйсанна Иийса волчу а оьхуш, Цуьнца къамел дина волу Нукха-Деми веара Юсупца цига. Нукха-Демис шеца кхузткъе итт герка^д гергга хаза хьожа йогІу деза хьакхарш а, сарап^д олу молха а, цхъаьна а тоьхна, схъадеанера. ⁴⁰ Цара, Иийсан дакъа схъа а эцна, Иза хаза хьожа йогІу хьакхарш хьаькхна долчу кІади юкъа хьарчийра, жуьгтийн Іедалехъ стаг дІавуллуш ма-дарра.

⁴¹ Иийса жІарах дАтоьхначу меттигна юххехъ беш яра. Цу бешахъ яькккина, шена чу хІинца а цхъа а виллаза къубба яра. ⁴² И дерриг а жуьгташа шобтан денна кечам беш долу пЕраскан дийнахъ долу дела а, и къубба генахъ йоцу дела а, Иийса цу чу виллира.

* 19:35 Цхъадолчу тептарш тЕхъ: *шу а цунах тешаш хилархъама.*

^{19:36} Арадаккхар 12:46; Лелар 9:12; Забур 33:21. ^{19:37} Закри-ЯхІу 12:10; Довзий-тинарг 1:7. ^{19:39} Яхъья 3:1, 2.

*Ийса веллачуьра денвалар**(Маттай 28:1-8; Марк 16:1-8; Лака 24:1-12)*

20 ¹Ткъа кИрандийнахь, хьалххе, са а тасале, Магдал-юьртара Марем къубба йолчу еара. Цигахь къуббанна дуьхьал биллина болу тIулг дIакарчийна гира Маремана. ²ТIаккха Марем, едда, Кипина а, Ийсана къабсттина везаш хилла волчу кхечу мурдана а тIеесара. Цо элира цаьрга: «Веза Эла къуббанна чуьра дIаваьхьна, ткъа Иза мича охьавиллина ца хаь».

³ТIаккха Кипа а, и важа мурд а, ара а ваьлла, къубба йолчу вахара. ⁴И шиь цхьаьна ведира, амма важа мурд, сихо ведда, Кипел хьалха а ваьлла, къубба йолчу хьалха кхечира. ⁵ТIаккха охьатаьIначу мурдана Iохкуш кIадинан кескаш гира, амма иза цу чу ца велира. ⁶Цул тIаьхьа ШамIа-Кипа а схьакхечира цу мурдана тIаьххье. Къуббанна чуваьллачу Кипина а гира Iохкуш йолу еккъа кIадинан кескаш. ⁷Ийсан коьртах хьарчийна хилла долу йовлакх, цу кескашца а доцуш, хьарчийна ма-хиллара, къабсттина, кхечу меттехь Iуьллуш дара. ⁸Цу хенахь хьалхаваьлла схьакхаьчна волу важа мурд а къуббанна чувелира. Иза, и дерриг ган а гина, тийшира. ⁹XIунда аьлча уьш хIинца а Делан Йозанаш^д тIехь яздина долчу Дала леррина Кьобалвинарг^д веллачуьра денвала везарх ца кхетара. ¹⁰Иштта мурдаш юхабирзира.

*Ийсас Ша Магдалера Маремана гайтар**(Маттай 28:9, 10; Марк 16:9-11)*

¹¹Ткъа Марем къуббанна уллохь йоьлхуш лаьтгара. Йоьлхуш йолу иза къуббанна тIе охьатаьIира. ¹²Цу хенахь Маремана, тIехь кIайн хIуманаш а йолуш, хиьна Iаш ши малик^д гира: царах цхьаь коьртехь, важа когашкахь дара Ийса охьавиллина хиллачу меттехь. ¹³ТIаккха цара Мареме элира: «Зуда! Хьо хIунда йоьлху?»

Марема жоп делира: «Сан Веза Эла дIа а ваьхьна, Иза мичахь охьавиллина сайна ца хаь дела, йоьлху со».

¹⁴И аьлла, Марем юхахьаьжча, лаьтташ волу Ийса гира цунна. Маремана ца хаьра Иза Ийса вуйла. ¹⁵Ийсас элира цуьнга: «Зуда, хьо хIунда йоьлху? Ахьа мила лобху?»

Ткъа Марема, Иза бешахо ву моттаделла, элира Цуьнга: «Сан ваша, Иза ахьа дIаваьхьнехь, алахь соьга, ахьа Иза мича охьавиллина, аса Иза схьаоьцур вара».

¹⁶Ийсас элира цуьнга: «Марем!»

Ткъа Марема, юха а йирзина, арамхойн маттахь элира Цуьнга: «Раббуни!» (иза «Устаз» бохург ду).

¹⁷ ТПаккха Иийсас элира Мареме: «Сацалахь, Сох кхин хьакха ма лоллахь, хIунда аьлча Со хIинца а Сайн Да волчу хьала ца ваьлла. Сан вежаршна тIе а гIой, ахьа цаьрга ала: „Сайн Дена а, шун Дена а тIе а, Сайн Далла а, шун Далла а тIе хьалаволу Со“». ¹⁸ ТПаккха Магдалера Марема, яхана, мурдашка дIахайтира шена Веза Эла гар а, Цо шег а аьларг а.

Иийса мурдашна гар

(Маттай 28:16-20; Марк 16:14-18; Лука 24:36-49)

¹⁹ Оцу кIирандийнахь, суьйранна, шаьш динан куьйгалхойх кхерарна, неI дIакъевлина уьш Iаш болуш, чу а ваьлла, юкъаметте дIа а хIоьттина, Иийсас мурдашка элира: «Машар хуьлда шуьца!» ²⁰ И аьлла, Шен куьйгаш а, агIо а гайтира Цо. Веза Эла гича, чIогIа хазахеттера мурдашна. ²¹ ТПаккха юха а элира Иийсас цаьрга: «Маршо хуьлийла шуьца! Со Дас ваийтаре терра, Аса шу а дохуьйту!» ²² И аьлла, Iаь а тоьхна, Иийсас элира: «ДIаэца Делан Са. ²³ Нагахь аш адамиьн кьиношна гечдахь, уьш царна тIера дIадевр ду, ткъа нагахь аша и кьиношна геч ца дахь, уьш царна тIехь дуьсур ду».

Иийса а, ТIама а

²⁴ Ткъа оцу шийттаннах цхьаь, шех Шалавинарг олуш волу ТIама, Иийса веанчу хенахь мурдашца вацара. ²⁵ ТIаьхьа оцу мурдаша ТIамига элира: «Тхуна Веза Эла гира».

Ткъа ТIамас элира цаьрга: «Нагахь сайна Цуьнан куьйгаш тIехь хьостамех йисина чевнаш а ца гахь, сайн куьг Цуьнан агIонах йолчу чевнна чу а ца дахийтахь, хIуьа хилча а, тешар вац со».

²⁶ Цул тIаьхьа кIира даьлча, мурдаш юха а, гулбелла, Iаш бара цIа чохь. ТIама а вара цаьрца. НеI дIакъевлина а йолуш, Иийсас, цIа чу а веана, юккье дIа а хIоьттина, элира цаьрга: «Машар хуьлда шуьца!» ²⁷ ТПаккха ТIамига Иийсас элира: «Хьайн пIелг схьа а кховдабай, хьажа Сан куьйгашка, ткъа хьайн куьг Сан агIонах йолчу чевнах чекхдаккха. Ма хила ца тешаш, амма тешаш хила».

²⁸ ТIамас, жоп луш, элира Иийсага: «Сан Веза Эла, сан Дела!»

²⁹ Иийсас элира цуьнга: «Хьо тийши, хьайна Со гина дела. Декъала бу-кх, Со гина воццухехь, Сох тешнарш».

Кху тептаран Iалашо

³⁰ Кхин дуккха а тамашийна гIуллакхаш дира Иийсас Шен мурдашна хьалха, кху тептар тIехь яздина а доцу. ³¹ Ткъа хIорш яздина Иийса

^{20:23} Маттай 16:19; 18:18.

Дала леррина Къобалвинарг, Делан КІант^д хиларх шу тешийтархъа-ма* а, тІаккха, Цунах теша а тешна, Цуьнан цІарах шун бакъдолу дахар хилийтархъама а.

Иийсас Ша ворхІ мурдана гайтар

21 ¹ Цул тІаьхъа Тхъабара-хІордан** иистехъ Иийсас юха а Шен мурдашна гайтира Ша. Иштта гайтира Иийсас Ша цигахъ.

² Цу хенахъ ШамІа-Кипа а, ТІама а, шех Шалавинарг олуш волу, Галилай-махкара Кхана-юьртара НатунаИл а, Зевадин кІентий а, Иийсан мурдех волу кхин шиъ а – уьш цхъаьна бара. ³ ШамІа-Кипас элира цаьрга: «Со чІерий леца воьду».

Вукхара элира цуьнга: «Тхо а догІу хьобца». Ара а бевлла, хинкеман чу хевшира уьш, амма цу буса цара хІумма а ца лецира. ⁴ Ткъа Іуьйре тІейогІучу хенахъ Иийса бердан иисте дІахІобттира, амма мурдашна ца хаьара, Иза Иийса вуйла.

⁵ Иийсас элира цаьрга: «ДоттагІий, чІерий дуй шуьгахъ?»

Цара жоп делира: «Дац», – аьлла.

⁶ Ткъа Иийсас элира цаьрга: «Шайн чІерий лоцу бой хинкеманан аьту агІор чутаса, тІаккха карор ду шуна чІерий».

Цара бой чутесира, тІаккха чІерий тІех дукха лаьцна хиларна, и бой хъала ца яккхалора цаьрга. ⁷ ТІаккха Иийсана къаьсттина дукха везна волчу мурдо Кипе элира: «ХІара Веза Эла ву».

Ткъа ШамІа-Кипа, иза Веза Эла ву аьлла шена хезча, шен коч юкъах а йихкина, ша гІодаюккъалц верзина волу дела, сихха хи чу иккхира. ⁸ Ткъа важа мурдаш, хинкеманна тІехъ, шайна тІаьхъа чІерашца йолу бой а текхош, хІордан иисте кхечира, уьш болчуьра хІордан иисте кхача, ши бІе дол^д хиллал бен юкъ йоцу дела. ⁹ Мурдашна, хинкеманна тІера шаьш лаьтта охъабиссича, йогуш кІоран алу а йолуш, цунна тІехъ чІерий а, юххехъ бепиг а гира.

¹⁰ Иийсас элира цаьрга: «Шаьш хІинца лаьцначу чІерех цхъадерш схъада кхуза».

¹¹ ШамІа-Кипас, хинкеман чу ваьлла, шена чохъ юьззина даккхий чІерий долу бой хІорд чуьра лаьтта схъаозийра. Берриг а чІара бІе шовзткъе кхойтта бара. Уьш оццул дукха доллушехъ, чІерий лоцу бой ца етІира. ¹² Иийсас элира цаьрга: «Схъадуьйла, хІума яа шайна».

Ткъа мурдех цхъа а ца ваьхъара Цуьнга хатта: «Хьо мила ву?» Мурдашна хаьара, Иза Веза Эла вуйла. ¹³ Иийсас, тІе а вахана, бепиг схъа а

* 20:31 *Шу тешийтархъама* – цхъадолчу тептарш тІехъ: *шутешаш хилархъама*.

** 21:1 *Тхъабара-хІорд* – и бу Галилай-Іам.

эчна, мурдашка д'аделира, т'аккха ч'ара а д'акховдийра. ¹⁴ Веллачуь-ра денвеллачул т'аьхьа Ийсас иштта кхозлаг'а а Шен мурдашна гай-тира Ша.

Ийса а, Кина а

¹⁵ Уьш яа х'ума йиина бевлча, Шам'а-Кипе Ийсас элира: «Яхьяян к'ант Шам'а! Царначул сов к'орггера везий те хьуна Со?»

Кипас элира: «Х'аь, Веза Эла, Хьуна хаь, суна Хьо везий».

Т'аккха Ийсас элира Кипе: «Сан 'ахарий дажаде ахьа».

¹⁶ Т'аккха юха шозлаг'а а элира Ийсас Кипе: «Яхьяян к'ант Шам'а, к'орггера везий те хьуна Со?»

Кипас жоп делира: «Х'аь, Веза Эла, Хьуна хаь, суна Хьо везий».

Ийсас элира цуьнга: «Сан уьстаг'ийн 'у хила хьо».

¹⁷ Кхозлаг'а а элира Ийсас: «Яхьяян к'ант Шам'а, везий те хьуна Со?»

Кипина халахийтира, шега Ийсас кхозлаг'а а хаьттича: «Везий те хьуна Со?» – аьлла. Т'аккха Кипас элира Цуьнга: «Веза Эла, Хьуна дерриг хаь. Хьуна хаь, суна Хьо везий».

Ийсас элира Кипе: «Сан уьстаг'ий дажаде ахьа. ¹⁸ Бакьдерг боху Ас хьобга, хьо кьона волчу хенахь, айхьа-хьайн юкь йобхкий, хьайна луьчу метте вобдура хьо. Ткьа хьо кьанвелча, хьайн куьйгаш д'а а кховдийна, кхечуьнга хьайн юкь йобхкуьйтур ю ахьа, хьуна ца луьчу а вуьгур ву хьо».

¹⁹ Иштта элира Ийсас Кипе, цо мухачу 'ожаллица Дела вазвийр ву д'ахоуьйтуш. Т'аккха и аьлла, Ийсас кхин а т'етуьйхира: «Суна т'аьхьа 'отта хьо».

Ийса а, Цунна кьаьсттина везна волу мурд а

²⁰ Кипа юхахьаьжча, цунна гира шена т'аьхьавог'у, Ийсана кьаьсттина везна волу мурд. (Езачу суьйренан пхьор дуучу хенахь, Ийсан некха т'е а таь'на Ийна волу а, Цуьнга: «Веза Эла, мила ву Хьуна ямартло ен верг?» – аьлла волу а мурд вара иза.) ²¹ Иштта, и мурд гина, Кипас элира Ийсага: «Веза Эла, ткьа кхунах х'ун хир ду?»

²² Ийсас элира Кипе: «Нагахь Суна, Со юхаваллац*, иза дубне-нахь виса лууш хилча, хьан х'ун бала бу цуьнца? Хьо Суна т'аьхьа-х'отта».

²³ Иштта даьржира динан вежаршна юкьахь и «мурд лийр вац» аьлла дешнаш. Ткьа Ийсас иза лийр вац ца аьллера. Ийсас аьллера:

* 21:22 *Со юхаваллац* – ма-дарра аьлча: *Со схьаваллац*.

21:20 Яхья 13:25.

«Нагахь Суна, Со юхаваллалц, иза дуьненахь виси лиъча, хьан хІун бала бу цуьнца?»

²⁴ И мурд ву цунна тоьшалла дийриг а, цунах лаьцна яздинарг а, ткъа вайна хаьа, цуьнан и тоьшалла билгал бакъ дуйла.

²⁵ Кхин дуккха а дара Іийсас дина гІуллакхаш. Схьахетарехь, царах массарех лаьцна тептарш яздинехь, хІокху дуьнен чу а тарлур дацара уьш.

Ийсан векалийн гүллакхаш

Дешхьялхе

Ийсан векалийн гүллакхаш цѐ йолчу тептар **Ийсас беана, Лакас дІаязби-на болу хаза кхаъ** цѐ йолчу тептаран тІаьхье ю. Тептаран коьрта Іалашо ю Делан Сино лелош болчу Ийсан мурдаша хаза кхаъ «Ярушалайм-гІа-лахъ а, берриг а ЯхІуд-махкахъ а, Шамран-махкахъ а, Лаяттан йистошка кхаччалц» (1:8) дІасабаржорах лаьцна дийцар. Ийсана тІаьхьахІиттин-черан болам, жуьгтийн къомана юкъахъ бола а белла, дерриг а дуьненна дин а хилла дІахІоттарх лаьцна яздо тептар тІехь. Яздархо тептар дешархой тешо гІерта Ийсана тІаьхьахІиттинарш Риман империна политически агІор кхераме ца хиларх а, Ийсан мурдийн дино жуьгтийн дин кхачае хила дІахІотторх а.

Векалийн гүллакхаш коьртачу кхаа декъе декъа мегар ду. Цу дакъош-кахъ Ийсах болу хаза кхаъ кхайкхош хилар а, Ийсах тешачийн тобанаш дІахІиттор а гойту:

1) Ийса стигала хьялаваьккхинчул тІаьхьа Ийсан мурдийн болам дІаболабалар (1–7 кортош);

2) Израил-мехкан кхечу меттигашка а болам дІасабаржар (8–12 кортош);

3) Рим-гІалина тІекхаччалц Дуьненаюккъерачу хІордана гонахара латтанашкахула болам кхидІа а дІасабаржар (13–28 кортош).

Векалийн гүллакхаш цѐ йолчу тептаран шатайпа башхо ю Делан Синан гүллакх гайтар. Ялта чудерзоран дезачу дийнахъ Ярушалайме гулбеллачу Ийсах тешачарна Шен ницкъаца тІедоьссира Делан Са. Цу Сино лелош а, чІагІбеш а бу Ийсах тешарш а, церан куьйгалхой а тептарехула вайга кхаьчначу берриге а хиламашкахъ. Ийсах тешачарех болу дуьхьарлера хаам цхьаболчу динан хьехамашкахъ буьйцуш бу, ткъа **Векалийн гүллакхаш** тІехь бийцинчу хиламаша цу хааман ницкъ гойту Ийсах тешачийн дахарехъ а, тешачийн тобанийн юкъа-меттигашкахъ а.

Делан Са лур ду алар

1 ¹ Лоруш волу Теапил, сайн хьалхарчу жайни тЕхь ас яздинера хьобга Иийсас дан а, хьеха а долийначу дерригенах а лаьцна, ² Шен векалшна Делан Синехула омра а дина, стигала Иза хьалаваьккхинчу денна тЕкхаччалц. ³ Хала баланаш а, кхалхар а лайра Цо. Юха, ден а велла, цу векалшна тЕвеара Иийса, царна Ша гойтуш. Цо дукхазза а Ша денвалар билгал бакъ хилар гойтуш долу тоьшаллаш делира. Иийсас, кхин а шовзткъа дийнахь царна хьалха а хIуттуш, Делан Олаллех лаьцна дуьйцура.

⁴ Цкъа, векалш шуьне гул а бина, Цо омра дира цаьрга: «Ярушалайм-гГалара дIа а ма довла, Аса шуна дийцинчу, Дадас шуна лур ду аьллачу дикане сатуьйсуш а хила. ⁵ ХIунда аьлча Яхььяс шу хих чекх-дехира, ткъа масех де даьлча, шу Делан Синах дузур ду».

Иийса стигала хьалаваккхар

⁶ Мурдаша, гул а белла, хьаттира Иийсага: «Эла, Ахьа Исраилан пач-хьалкх юха меттахIоттайо хан тЕ ца кхаьчна?» – аьлла.

⁷ Цо жоп делира: «Дадас Шен бакъонца ехкина хенаш а, денош а хаар шун гIуллакх дац. ⁸ Амма шуна тЕ Делан Са а доьссина, шуьга ницкъ беача, Сан тешаш хир ду шу Ярушалаймехь а, берриг ЯхIуд-махкахь а, Шамранан махкахь а, дуьненан йисте кхаччалц а».

⁹ Иза а аьлла, церан бIаьргашна хьалха стигала хьалаваьхьна волу Иийса марки юкъахь кхарна гучуьра къайлавелира. ¹⁰ Мурдаш леррина стигала хьобжуш лаьттара Иза хьалахьочу хенахь. ЦЕххьана царна хьалха кIайн духар тЕхь долу ши стаг дIахIоттира. ¹¹ «Галилай-мехкан бахархой, – элира цара, – шу хIун деш лаьтта, стигала а хьобжуш? Шу долчуьра Иийса стигала хьалавоккхуш шуна гина ма-хиллара, Иза иштта юха а вогIур ву».

ЯхIудан метта векал харжар

¹² Цул тIаьхьа векалш, Зайт-диттийн¹ лам тIера чу а биссина, Ярушалайме баькхира. И лам Ярушалаймана уллохь бара, садоIучу шобтан дийнахь бан магийначу некъан барамехь хиллал. ¹³ Пала а баьккина, уьш лакхарчу цIа чохь гулбелира. Векалийн цIераш яра: Кипа, Яхьья, Якъуб, Iандар, Пилап, ТIама, Барталамай, Маттай, ХIалпайн кIант Якъуб, Якъубан кIант ЯхIуд, ШамIа, ша тIелаьцнарг

^{1:1} Лака 1:1-4. ^{1:4} Лака 24:49. ^{1:5} Маттай 3:11; Марк 1:8; Лака 3:16; Яхьья 1:33.

^{1:8} Маттай 28:19; Марк 16:15; Лака 24:47, 48. ^{1:9} Марк 16:19; Лака 24:50, 51.

^{1:13} Маттай 10:2-4; Марк 3:16-19; Лака 6:14-16.

тЕвирззина кхочуш дан гЕртарг*. ¹⁴ Уьш гуттар а цхьаьна гуллора до-
Ланаш дан. Масех зуда а яра царца, иштта Иийсан нана Марем а, Иий-
сан вежарий а бара.

¹⁵ Цкъа уьш гулбеллачу метте бЕе ткъа гергга динан ваша веара. Ки-
пас, хъала а гАьттина, элира: ¹⁶ «Вежарий! Делан Йоза кхочуш ца хил-
ча ца долу. Иийса лоцуш болчарна тЕхь куьйгалла дина волчу ЯхИудах
лаьцна хиндерг Делан Сино Даудехула аьлла дара оцу Йозан тЕхь.
¹⁷ ЯхИуд вайх цхьаь вара, вай Далла гУуллакх дечу хенахь вайца дакъа а
лецира цо».

¹⁸ Иийсана йинчу ямартлонах шена деллачу ахчанах цо латта эцне-
ра. Цу лаьтта тЕхь велла карийна иза, даьтгIачу гай чуьра араьйлла
чоко а йолуш. ¹⁹ Ярушалаймехь массарна а хаьара оцу хиллачух лаьц-
на, цундела шайн маттахь цара «ХIакал-дама» аьллера цу лаьттах. Иза
«ЦIийн латта» бохург ду.

²⁰ «Забур^д тЕхь цхьанхьа яздина ду:

„Цуьнан керт дIатесна хуьлийла,
цигахь цхьа а кхин ма вехийла“,

вукхунхьа:

„Далла гУуллакх дечохь цуьнан меттиг кхечо дIалоцийла“.

²¹ Цундела вайна оьшу гуттар а вайца Иийсана уллохь а хилла, ²² ткъа
иштта Яхьяс нах хих чекхбохуш хиллачул хенахь дуййна, Иийса вай
долчуьра стигала хъалаваккхалц хилла волу стаг. Иза, вай санна, Иий-
са денваларан теш хила а веза».

²³ Шиь билгалваьккхира: шех Бар-Сабба я «Юст» олу Юсуп а, Мат-
тахьи а. ²⁴ Векалша доIа дира: «Веза Эла! Хьуна хIораннан а дог девза,
гайтахьа тхуна ²⁵ ша ваха веззачу метте дIаваханчу ЯхИудан метта, Ай-
хьа векал а вина, гУуллакх дан хаьржинарг». ²⁶ Юха цара кхаж теси-
ра. И кхаж Маттахьин белира. Иза, шийтталгIа векал а хилла, вукху
цхьайттаннах дIакхийтира.

Делан Са доссар

2 ¹ Жуьгтийн «ШавуЮг^д» цIе йолчу ялта чудерзоран дезачу дий-
нахь массо а векал^д цхьаьнакхийтира. ² ЦЕхьхана, чЮгIа хьаькх-
начу махах тера а йолуш, стигалара цхьа гЮвгIа хезира. Цо уьш чохь
болу дерриг а цIа дуьзира. ³ Йогучу цIеран алуних тера долу меттанаш

* ^{1:13} Грекийн тептар тЕхь: *ШамIа-зилатхо*. Зилатхо: Риман Iедална дуьхьал
кыйсам латтош йолчу жуьгтийн динан тобанан декъашхо.

^{1:18, 19} Маттай 27:3-8. ^{1:20} а: Забур 68:26; ^{б:} Забур 108:8. ^{1:22} а: Маттай 3:16; Марк
1:9; Лака 3:21; ^{б:} Марк 16:19; Лака 24:51. ^{2:1} Iамалъяр 23:15-21; Карлабаьккхи-
нарг 16:9-11.

гира векалшна. Уьш, декъа а делла, кхарна хЮоранна тЕхула севцира.
⁴ Делан Синах а буьзна, Цо шайна деллачу похИмица тайп-тайпана меттанаш дийца буьйлабелира векалш.

⁵ Ярушалаймехь цу хенахь дуьненан массо а халкъашна юкъара сьхаихна жуьгтий бара. Уьш къабсттина чЮгIа Деллах тешаш а, Цунах кхьоруш а бара. ⁶ И гЮвгIа яьлча, дукха нах гулбелира. Массо а цецваьлла виснера, хИунда аьлча хЮоранна а векалша буьйцу шен-шен къоман мотт хезара. ⁷ Инзарбевлла, цара хоьттура вовшашка: «И адамаш массо а галилайхой дац? ⁸ Вайна хЮоранна а муха хеза, цара вайн ненан мотт буьйцуш? ⁹ Вайна юкъахь бу парпанхой а, мадайхой а, Йейламхой а, Месопатамера бахархой а, ЯхIуд-махкара а, Каппадокера а, Понтера а, Асиара а, ¹⁰ Пхьаргера а, Пампилара а, Мисарара а, Ливин Къурина-гIалин йистера адамаш а, римхой а, ¹¹ (жуьгтий а, жуьгтийн дин керла тЕэцнарш а), Крит-гIайренан бахархой а, Иаьрбихой а. Ткъа вайна массарна а хеза вешан меттанашкахь цара Делан сийлахьчу гIуллакхех лаьцна дуьйцуш!» ¹² Цец а буьйлуш, хиллачу цакхеташ, вовшашка хоьттура цара: «Ванах, хIара хIун ду?» – бохуш.

¹³ Цъаболчара бохура, бийла а буьйлуш: «Цара алсам мерза чагIар мелла».

Кипас ШавуIот-дийнахь дина къамел

¹⁴ Кипас, вукху цхайтта векалца дIа а хЮьттина, аз айдеш, элира нахе: «ЯхIудхой а, Ярушалайман бахархой а! Пурба ло суна дерриг а шайна дийцийта. Дика соьга ладогIалаш! ¹⁵ ХIара нах, шуна ма-мттара, бехна бац, хIинца Юьйранна исс сахьт бен ма ца даьлла. ¹⁶ Ткъа Юал-пайхамаро дийцинарг ду хIара.

¹⁷ „ТIаьхьарчу деношкахь, – боху Дала, – Аса Сайн Синан Иаь тухур ю дерриг а адамна тЕ.

ТIаккха шун кIентий а, мехкарий а, шайга пайхамаралла а доьссина, Делера болу хаамаш беш хир бу.

Кегийнаш Делера долу тамашийна суьрташ шайна хьалха хIуьттуш хир бу,

ткъа баккхийнаш Делера долу гIенаш гуш хир бу.

¹⁸ Сайн ялхошна тЕ, божаршна я зударшна делахь а, Сайн Синан Иаь тухур ю Аса цу деношкахь, тIаккха цаьргахь пайхамаралла хир ду.

¹⁹ Аса стигалан Иаьрчашкахь а, лаьтта тЕхь а тамашийна хIуманаш гойтур ду: цIий, цIе, кIуьран мархаш.

- 20 Везачу Элан сийлахь де тIекхачале
малхах бода хир бу,
баттах цIий хир ду.
- 21 Амма массо а Везачу Эле кхойкхуш верг
кIелхъарвоккхур ву“.

22 Исраилхой, ладогIалаш соьга: Назартара Иийса адам делахь а, Дала Иза шуна хьалха кьобалвира. ХIунда аьлча шуна ма-хъара, Дала Цуьнгахула шуна юкбахь тамашийна хIуманаш а, билгалонаш а кхо-чушйора. 23 Иийса Делан лаамца а, Цунна хьалххе гуш ма-хиллара а, шун кара дIавелира, ткъа аша дин доцучу нахе, жIарах дIа а тохийти-на, вейтира Иза. 24 Амма Дала веллачуьра денвира Иза, Iожаллин ба-гара а ваьккхина. Iожаллин ницкъ ца кхечира Иза шен карахь сацо.

25 Дауда олура Цунах лаьцна:

„Суна гуттар а гора Веза Эла сайна хьалха.
Иза суна аьтту агIор ву, со воха ца вохийта.

- 26 Цундела сан дог а сакъералуш ду,
сан багара мотт а самукъадаьлла бу.
Сан дегI а ду сатуьсийлах дуьзна.
- 27 ХIунда аьлча Ахь эхартахь со вуьтур вац.
Хьайна тешаме волчунна вахкавалар гойтур дац.
- 28 Ахьа бакъдолчу дахаран некъ суна гайтина,
Хьуна уллохь хиларна хазахетарх со вузор ву Ахь“.

29 Вежарий, аса билггала бакъдерг дIахоуьйту шуна: вайн тайпанан да Дауд вала а велла, дIа а воьллина. Цуьнан каш таханлерчу дийне кхаччалц лаьтгаш а ду. 30 Иза пайхамар вара. Дала цунна чIагIо йине-ра, цуьнан тIаьхьенах стагана паччахьалла лур ду Ша аьлла. 31 Хин-дерг хууш, Дауда дийцинера Дала леррина Кьобалвинарг^д денлург хиларх а, Иза кошахь вуьсург ца хиларх а, Цуьнан дегIана дахкадалар гург ца хиларх а лаьцна. 32 Дала Иийса денвира, вай Цуьнан тешаш а ду. 33 Иштта Делан аьтту куьйга хьалаваьккхинчу Цо Дегара Шена лур ду аьлла Делан Са схьайицира. Иийсас кхочушдира тахана шуна гуш а, хезаш а дерг. 34 Дауд стигала хьалаваьлла вацара, амма цо элира:

„Вайн Везачу Эло аьлла Хьалдолчу Эле:
‘Суна аьтту агIор охьахаа,

- 35 Аса Хьан мостагIий Хьан когашка охьабахккалц’, – аьлла“.

36 Цундела, берриг а исраилхой, хаалаш: аша жIарах дIатовхна Иий-са – Дала Цунах Веза Эла а, Кьобалвинарг а вина шуна».

2:23 Маттай 27:35; Марк 15:24; Лака 23:33; Яхъя 19:18. 2:24 Маттай 28:5, 6; Марк 16:6; Лака 24:5. 2:25-28 Забур 15:8-11 (Грекийн). 2:30 Забур 131:11; Дауд 7:12, 13. 2:34, 35 Забур 109:1.

³⁷ И дешнаш хезча, эхь хетта, нехан дегнаш лелхадохкура. Цара хоьттура Кипе а, кхечу векалшка а: «Вежарий, хIун дан деза оха?» – бохуш.

³⁸ Кипас элира цаьрга: «Шух хIора а Далла тIе а верзий, шайш хих чекхдахийта Иийсан дуюьха, шайн кьиношна гечдайтархьама. ТIаккха шуна совгIат санна Делан Са лур ду. ³⁹ И совгIат дукха хенахь дуййна а лур ду аьлла дара шуна а, шун берашна а, шуна тIаьхьабогIучу, Дала Шена тIекхойкхун болчу массарна а».

⁴⁰ Кипас, цаьрга дIа а хьедеш, дехарца бохура: «КIелхьардовлалаш хIокху телхинчу адамех». ⁴¹ Цуьнан хьехам тIеобьцучара шайш хих чекхдохуьйтура. Цу дийнахь Иийсан мурдийн тоба кхин кхаа эзар стагана совьелира.

Иийсах тешачеран дахар

⁴² Уьш гуттар а векалийн хьехаме ладугIуш а, вовших дагабовлуш а, бепиг дохош а, доIанаш деш а бара. ⁴³ Берриш а Делах кхоьруш бара. Дала дуккха а тамашийна гIуллакхаш дора векалшкахула. ⁴⁴ Иийсах тешаш берш цхьаьна бара, церан массо а хIума юкьахь дара. ⁴⁵ Шайн керташ а, долахь дерг а дIа а духкуш, шайна юкьахь дIасадокьура цара, хьанна хIун оьшу хьаьжжина. ⁴⁶ ХIора дийнахь цхьаьна Делан цIийнан кертыхь бара уьш. Ценошкахь цара хазахетарца а, даггара а, кег а деш, бепиг дуура, ⁴⁷ Далла хастамаш а беш. Гонах болчара а уьш лорура.

Везачу Эло хIора денна совйоккхура кIелхьарбохучийн тоба.

Кипас сагIадоьху заьIап стаг тово

З ¹ Кипий, Яхььяй вара суьйренан ламазе Делан цIийнан керта воьдуш. ² Цу хенахь «Исбаьхьа» аьлла цIе йолчу кевнан йисте а валийна, охьахайра вичхьана дуййна а заьIап волу цхьа стаг. Иза хIора денна а, вала а вой, цигахь вуьтура, Делан цIийнан керта богIучу нахе цуьнга сагIа дехийтархьама. ³ Кевнна хьалха Кипий, Яхььяй а гина, цаьрга сагIа дийхира заьIапчу стага. ⁴ ХIара ший леррина хьаьжира цуьнга. Юха Кипас элира: «Схьаьбажал кхуза!» ⁵ И стаг дIахьаьжира цаьрга, шена цхьаь яларе са а тесна. ⁶ ТIаккха Кипас элира: «Дети а, деши а дац соьгахь, амма сайн дерг ло ас хуна. Дала леррина Кьобалвинчу, Назартарчу Иийсан дуюьха, хьала а гIаттий, дIаволало!» ⁷ Цо, аьтту куьг схьа а лавцна, хьалагIаттийра и стаг. Цеххьана заьIапчу стеган когаш а, голаш а то а елла, чIагIьелира. ⁸ Иза, хьала а гIаьттина, дIаволавелира. ДIаволалуш, ирхкхиссалуш, Далла хастамаш беш,

цаьрца Делан цИийнан керта вахара иза. ⁹ Дерриг а адамна гира иза, Далла хастамаш а беш, ирхкхиссалуш, схъавоГуш. ¹⁰ «Исбаьхчу» кевнехь саГадобьхуш Иийна стаг а вевзина, цуьнан товалар а гина, инзарбевлла бара нах.

Сулим-паччахьан цIарах йолчу меттехь Кипас дина кьамел

¹¹ Товелла заьIап стаг, Кипиний, Яхьбянийн тIаьхьара а ца волуш, воГура. Инзардаьлла дедда доГу дерриг а адам царна тIаьххье Сулим-паччахьан цIарах йолчу лекхачу бIоГIамех йинчу гIишлонна тIекхечира. ¹² ТIаьхьа боГу нах а гина, Кипас элира: «Исраилхой, хIокху гIуллакхах шу цец хIунда дуйьлу? Тхешан ницкьаца я суьпа хиларца товина-м ца моьтту шуна оха и стаг? ¹³ ИбраХиман а, Исхьакхан а, Якьубан а, вайн дайн а Дала сийдеш айина Шен ялхо волу Иийса. Амма аша Иза вейтира, Пулатана хьалха Цунах дIа а кьабстина, цо Иза дIахеца сацам биннашехь а. ¹⁴ Далла тешаме Верг а, Делан лаамехь Верг а тIе ца оьцуш, стаг вийна зуламхо кIелхьарваккха аьлла, дийхира аша. ¹⁵ Дахар Кхоллархо вийра аша! Амма Дала веллачуьра денвира Иза, цу хIуманна тхо тешаш а ду. ¹⁶ Иийсах тешар бахьана долуш, Цуьнан цIаро тешарехь чIаГIвина и шуна гуш а, вевзаш а волу стаг. Билггала, Иийсас кхунна деллачу тешаро товина хIара стаг, шуна ма-гарра.

¹⁷ Вуьшта, вежарий, суна хаь, аша а, шун хьаькамаша а и гIуллакх шайна ца хаарна динийла. ¹⁸ Амма Дала иштта кхочушдира, Шен массо а пайхамарехула хайитина долу, Ша леррина Кьобалвинарг баланийн хIордах чекхваккхар. ¹⁹ ХIинца, шаьш лелийначунна дохко а довлий, Далла тIедерза, шайн кьинош дIадахийтархьама. ²⁰ ТIаккха Дала шуна паргIат зама йоуйтур ю. ТIаккха Цо шуна хIоттийна волу, Ша леррина Кьобалвинарг воуйтур вара. И Кьобалвинарг Иийса ву. ²¹ Амма Дала Шен пайхамаршкахула Ша дерриг а юхаметтахIоттор ду аьлларг тIекхаччалц йолчу ханна Иийса стигалахь хир ву. ²² Муса-пайхамаро а ма аьлла:

„Шун Везачу Дала, шун вежарех Пайхамар хIоттор ву шуна юкьахь, со санна.

Цо бохучу массо а хIумане ладоГIалаш.

²³ Цуьнга ла ца доьГIнарг массо а, шен халкьах дIа а кьастийна, хIаллаквийр ву“.

²⁴ Цул сов, массо а пайхамаро, Шамьгал-пайхамарна тIера дуййна, хIара денош доГур ду аьлла ду. ²⁵ Ткьа пайхамарийн а, Дала шун

^{3:13} Арадаккхар 3:15. ^{3:14} Маттай 27:15-23; Марк 15:6-14; Лака 23:13-23; Яхьья 19:12-15. ^{3:22} Карлабаьккхинарг 18:15, 18 (Грекийн). ^{3:23} Карлабаьккхинарг 18:19. ^{3:25} Доладалар 22:18.

дайшка динчу весетан а тІаьхьенаш шу ю. Дала аьлла ИбрахІиме: „Хьан тІаьхьенехула декъала хир ду дуьнен чуйра массо а халкъаш“.
 26 Шен Ялхо денвича, Дала уггар хьалха шуна тІевайтира Иза, зула-мечу гІуллакхех шух хІора а дІадерзош, къобалдархьама».

Кипа а, Яхьья а коьртачу кхеташонехь

4 ¹ Кипас а, Яхььяс а нахаца къамел дечу хенахь царна тІе динан дай а, Делан цІийнан гІаролхойн хьаькам а, динан тобанан садукъой^д цІе йолу нах а баьккира. ² Уьш чІогІа реза бацара Кипас а, Яхььяс а нахана хьобхуш хиларна а, Ийса веллачуьра денвелла бохуш кхайкхам барна а. ³ Цара и шиь, схьа а лаьцна, ларвайта гІароле дІавелира, хІунда аьлча тІеесана суьйре а яра, хан а яьллера.

⁴ Ткъа цу шиннан хьехамашка ладоьгІна болу дукхахберш тийшира цара дийцинчух, цундела Ийсах тешнарш пхи эзар гергга хилира.

⁵ ШолгІачу дийнахь хьаькамаш а, баккхий нах а, Јелам нах а Јрушалаймехь цхьаьна гулбелира. ⁶ Динан коьрта да^д Јанна а, иштта Кайба а, Яхьья а, Искандар а, динан коьртачу ден доьзалхой а, кхиболу гергара нах а бара цигахь. ⁷ Кипий, Яхььяй юккъе а ваккхийтина, цаьрга барт хатта буьйлабелира уьш: «Муьлхачу ницкъаца а, хьенан цІарах а дара аша динарг?» — бохуш.

⁸ Делан Синах вуьзна волчу Кипас жоп делира: «ЈадогІалаш, халкъан тхьамданаш а, баккхий нах а!» ⁹ Нагахь санна цомгуш волчу стагах бинчу кьинхетамах аша тахана тхоьгара жоп дехахь, ¹⁰ дІахаалаш шуна а, дерриг Исраилан халкъана а: аша, жІарах дІа а тоьхна, вейтинчу, Дала веллачуьра денвинчу, Назартарчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дуьхьа товина волу хІара стаг шуна хьалха лаьтташ ву!
¹¹ Ийса — Иза, „гІишлошъечу пхьераша дІа а кхоьссина, сонан йисте дІахІоьгттина болу тІулг“ бу. ¹² Кхин цхьаьнггахь а кІелхьардовлар^д дац, хІунда аьлча стигал кІелахь кхин цІе яц адамашна кІелхьардовла елла».

¹³ Барт хоттуш берш цецбевллера Кипин а, Яхььян а доьналлех. ХІара шиь дешна а воцуш, мискачу нахах ма вара. Юха кхелахошна хиира хІорш Ийсаца хиллий. ¹⁴ Амма царна уллохь лаьтташ товина стаг а гуш, дуьхьал ала хІума дацара кхелахойн. ¹⁵ Юха векалшка, коьртачу кхеташонера арадовла аьлла, ома а дина, барт бан хІиттира уьш.

¹⁶ «ХІун де вай оцу нахана? — бохура цара. — Јрушалайман бахархошна гина цара дина тамашийна хІума. Вайга иза дайалур дац. ¹⁷ Амма хиллачух лаьцна хабар нахана юкьахь ца даржийта, вай дехка деза царна Ийсан цІарах хьехам бар».

4:11 Забур 117:22.

¹⁸ Юха а Кипий, Яхъяй чу а валавайтина, омра дира цара, Ийсан цЕ а ма яккха, Цунах лаьцна хьехамаш а ма бе аьлла. ¹⁹ Амма Кипас а, Яхъяс а жоп делира: «Ойла ейша шаьш а, нийса дуй Далла хьалха, Делал хьалха шуьга ладогар? ²⁰ Цундела тхайна гинарг а, хезнарг а ца дуйцуш тхо Іалур дац».

²¹ Ткъа вукхара, кхерамаш а тийсина, дІахийцира Кипий, Яхъяй, кхарна хІун таІзар дийр ду а ца хиъна. Хиллачунна Далла хастамаш беш дара дерриг а халкъ. ²² ХІунда аьлча и тамашийна дарба хиллачу стеган шовзткъа сов шо дара.

Делах тешачийн доІа

²³ Шаьш дІахецца, Кипас а, Яхъяс а, шайн накъостий болчу а веана, шайга динан коьрта дайша а, баккхийчу наха а баьхнарг дІадийцира. ²⁴ И дерриге а шайна хезча, Делах тешаш берш цхьаьний аз айдина доІа дан хІиттира:

«Хьалдолу Эла! Ахьа стигал а, латта а, хІорд а, царна чохь мел дерг а кхоьल्लीна!

²⁵ Ахьа аьлла Хьайн ялхо волчу тхан ден а Даудан багахула Делан Синца:

„Хийрачу мехкашкара нах карзах хІунда буьйлу?

Цахиндерг халкъаша дага хІунда лаьцна?

²⁶ Дуьненан паччахьаш цхьаьнакхеташ бу,
лаьттан куьйгалхой вовшех дагабуьйлуш бу,
Везачу Элана дуьхьал а бевлла,

Цо къобалвинчунна новкъарло йо цара“.

²⁷ Билгала, хІокху гІалахь ХІарод а, Понти Пулат а кхечу къаьмнийн нахаца а, Израилан халкъаца а цхьаьнакхийтира Хьан Везачу а, Ахьа къобалвинчу а Ялхочунна Ийсана кхел ян. ²⁸ Ахьа Хьайн лаамца а, куьйгаца а гІедиллинарг кхочушдира цара. ²⁹ ХІинца а, Веза Эла, хьажахьа цара туьйсучу кхераме. Тхуна, Хьайн ялхошна, ницкъ лохьа ерриге а майраллица Хьан дош кхайкхо, ³⁰ ткъа Ахьа Хьайн Везачу Ялхочун Ийсан цІарах дарба дан а, тамашийна хІуманаш а, инзаре гІуллакхаш а гайта а кховдадо Хьайн куьг!»

³¹ Цара доІа чекхдаьккхича, уьш лаьтташ болу меттиг егийра, цу сохьга берриш а Делан Синах буьзира. Цул гІаьхьа цара майрра кхайкхадора Делан дош.

^{4:24} Арадаккхар 20:11; Нахьми-ЯхІу 9:6; Забур 146:6. ^{4:25, 26} Забур 2:1, 2 (Грекийн). ^{4:27 а:} Лака 23:7-11; ^{б:} Маттай 27:1, 2; Марк 15:1; Лака 23:1; Яхъя 18:28, 29.

Массо а хЛума юкбахь хилар

³² Деллах тешнарш дегнашца а, хьекъалца а цхьяьна бара. Цхьяаммо а ца бохура шен долахь дерг шен бен дац. Шайн мел дерг юкбахь доькбура цара. ³³ Векалша боккхачу ницкъаца тоьшалла дора Иийса-Эла денваларх лаьцна. Дала а къобалбора уьш. ³⁴⁻³⁵ Латта а, цЕнош а долчу наха, уьш дЛа а духкий, схьадеана ахча векалийн когашка охьадилларна, цхья а къен стаг вацара царна юкбахь. И ахча цунна оьшучуьнга хьяьбжина лора. ³⁶ Масала, Кипр-Гайре тЕра Юсуп цЕ йолчу, Леви тайпанах волчу стага (векалша цунах Бар-Нааб а олура, ткъа иза «синтеман кАнт» бохург ду) ³⁷ шен латта дЛа а доьхкина, схьадеана ахча векалийн когашка охьадиллира.

Хьанас а, Шаппира а

5 ¹ Цхьяна стага шен бахам дЛабоьхкира. Цу стеган цЕ Хьанас яра, цуьнан зудчун цЕ Шаппира яра, ² Амма шена кхьяьначу ахчанах цхья дакъа цо дЛалачкъийра. Цуьнан зудчунна а хьяара иза. Диснарг, схья а деана, векалийн когашка охьадиллира цо. ³ Кипас элира цуьнга: «Хьанас, мича бахъанина йиллина иблисо хьан даг чу ойла, Делан Синна аьшпаш а боьттина, айхья, латта а доьхкина, схьяэцначу ахчанах цхья дакъа хьяйна дита аьлла? ⁴ Ахья дЛадохкале а и латта хьан ма дара, ткъа цунах схьяэцна ахча а ма дара хьан. Хунда дира ахья иза? Ахья и аьшпаш нахана ца боьттина, Далла боьттина».

⁵ И дешнаш хезча, Хьанас, охья а вожна, велира. ЧоГІа кхерам те-сира и хезначийн массеран а кийра. ⁶ Схьябаьхкинчу кегийчу наха дакъа, дЛа а хьарчийна, дЛа а даьхьна, дЛадобьллира.

⁷ Цул тІаьхья, кхин кхо сахьт даьлча, цига Хьанасан зуда еара. Цунна ца хьяара хилларг. ⁸ Кипас хьяттира цуьнга: «Алал соьга, хІокху мехах доьхкирий аша латта?»

Зудчо элира: «ХІаь, оцу мехах».

⁹ Кипас элира цуьнга: «Муха даьхьира шуьшиь бартбан Делан Са зерхьама? НеІарехь когийн тата хезий хьуна? Хьан майра дЛа а воьллина, чубоГІу нах бу хьуна уьш. Хьо а дІахьур ю хьуна цара». ¹⁰ Цу сохьта, цуьнан когашка охья а йоьжна, элира и зуда. Чубаьхкинчу кегийчу нахана и елла Гуьллуш гира. ДІаяьхьна, шен майрачунна улло дІайоьллира иза. ¹¹ Иийсах тешначийн ерриг тоба а, и хилларг хезнарш а кхерамо бахьийнера.

Тамашийна билгалонаш а, инзаре хГуманаш а

¹² Дала векалшкахула нахана дуккха а тамашийна билгалонаш а, инзаре хГуманаш а гойтура. Массо а, цхьа барт а болуш, Сулим-паччахьан цIарах йолчу метгехь гуллора. ¹³ Наха уыш лоруш белыхь а, хийрачех цхьа а царна юкъя ваха ца хГуттура. ¹⁴ Амма Везачу Элах тешна болу божарий а, зударий а алсамбуьйлора царна юкъяхь. ¹⁵ Наха шайн цомгуш берш маьнгешна а, гоьнашна а тIехь урамашка арабохура, тIехволучу Кипин ГиндагI мукъана а царна тIедожийта. ¹⁶ Ярушалаймана гонахарчу гIаланашкара адамийн тобанаш оьхура. Цара шайн цомгуш болу а, жинаша хьийзош болу а нах балабора. Массарна а дарбанаш хуьлора.

Векали дIалецар

¹⁷ Динан коьрта да^д а, динан садукьойн^д тобанах болу цунна уллоранаш а хьогIах буьзна бара. ¹⁸ Цара векалш, дIа а лецийтина, халкъана йина йолчу набахти чу бохийтира. ¹⁹ Буьйсанна Везачу Элан малико, набахтин ков схьа а диллина, арабехира уыш. ²⁰ Цо элира цаьрга: «Делан цIийнан керта а гIой, нахана хIокку керлачу дахарх лаций дийца», — аьлла.

²¹ Гуьйранна, шайга ма-аллара, Делан цIийнан керта а баьккина, нахана хьехам бан хIиттира векалш.

Ткъа динан коьртачу дас а, цуьнан уллорачара а Исраилан халкъан тхьамданаш коьртачу кхеташоне а кхайкхина, набахтера векалш схьабало шайн ялхой бахийтира. ²² Набахте баьккинчу эпсаршна цу чохь векалш ца карийра. Цара, юха а баьккина, элира: ²³ «Набахтин ков дика дIакъевлина ду, иза лардеш гIаролаш а ду, амма иза схьадиллича, чохь цхьа а кара-м ца ви тхуна», — аьлла. ²⁴ Цаьрга ла а доьгIна, Делан цIийнан гIаролан хьаькам а, динан коьрта дай а инзарабевлла бара, «ХIара хIун ду?» — бохуш. ²⁵ Юха цхьаммо, ван а веана, хаам бира: «Аша набахти чу боьккинарш Делан цIийнан кертахь нахана хьехамаш беш бу», — аьлла. ²⁶ ТIаккха гIаролан хьаькамо, эпсаршца ваха а вахана, векалш схьабалийра. Цара векалшна ницкъ ца бира схьабалочу хенахь, хIунда аьлча наха шайна тIулгаш деттарна кхоьрура уыш. ²⁷ Векалш коьртачу кхеташоне чубалийра. Динан коьртачу дас элира цаьрга: ²⁸ «Оха шуна чIогIа дихкинера, цу стеган цIарца ма хьеха аьлла, амма аша шайн хьехам ерриге а Ярушалаймехь дIасабаржийна. Цул сов, цу стеган цIий тхох хьарчадо аша».

²⁹ Кипас а, кхечу векалша а жоп делира: «Наханачул а сов Далла муьтIахь хила деза тхо!» ³⁰ Амма дечигах хьала а оьллина, аша вийна

волу Ийса вайн дайн а Дала веллачуьра денвина. ³¹ Амма Дала Иза, Эла а, кЕлхьардохург^д а вина, Шен аьтту куьйга айира, Исраилан халкъ, дохко а даьлла, Далла тЕдерзийтархьама а, цу халкъана геч-дархьама а. ³² Тхо тешаш ду оцу дерригенна а. Ша бохург деш волчунна Дала делла Деза Са а ду оцунна теш».

³³ И дуйцург а хезна, динан коьрта да а, чохь берш а чЮгIа оьГIазбахара. Векалш байа лууш бара уьш. ³⁴ Наха лоруш а волуш, парушхо^д а волуш, цхьа Елам стаг^д вара царна юкьахь. Цуьнан цЕ Гамлиал яра. Кхеташона хьалха а хЮьттина, цхьана ханна векалш арабахийтира цо. ³⁵ Цул тIаьхьа цо кхеташонан декьахошка элира: «Исраилхой, дика ойла елаш оцу нахана шашь дан гIертачун. ³⁶ Дукха хан йоццуш кхузахь, ша тхамда ву аьлла, Тхьада цЕ йолуш цхьа стаг гучувелира. Цунна тIаьхьа виь бIе гергга стаг хЮьттира. Амма иза виьначул тIаьхьа, цуьнан накьостий дIасабевдира. ХIумма а доцург а хилла, дIаделира и гIуллакх. ³⁷ Цул тIаьхьа Галилайра Яхьуд гучувелира. Нах дIаязбечу хенахь веанчу цо гIаттамана тоба вовшахтуьйхира. Иза а виьра, цунна тIаьхьахIиттинарш а дIасабевдира. ³⁸ Цундела хЮкху хIуманна тЕдоьгIна сан хьехар ду шуна: и нах Iадбита, дIахеца уьш. Цара долийна хIума нахера делахь, иза, дайна, дIадер ду. ³⁹ Нагахь и Делера делахь, шуьга иза сацалур дац. Шу шашь а Далла дуйхьал девлларш хир ду».

⁴⁰ Цо бохучуьнга ладуйгIира цара. Векалш, чу а кхайкхина, царна етта а йиттина, Ийсан цIарах лаьцна кхин дийцар дехка а дихкина, дIахийцира цара. ⁴¹ Векалш кхеташонера арабевлира, Ийсан дуйхьа шашь сийсазбан хьакь хиларна баккий а беш. ⁴² ХIора денна Делан цIийнан кертахь а, цЕношкахь а ца хеддаш хьехамаш а беш, Дала леррина къобалвинчу Ийсах лаьцна нахе хаза кхаь^д кхайкхабора цара.

ВорхI гIоьнча дIахIомтар

6 ¹ Цу деношкахь, мурдаш сов болучу хенахь, царах грекахойн мотт буьйцу жуьгтий Ебархойн мотт буьйцучу жуьгташна аьрзнаш дан буьйлабелира. Цара бохура денна йокьчучу хIуманан дакъа шайн бисина Iачу зударшна ца кхочуйту.

² ТIаккха шийгта векало, берриг а мурдаш вовшах а тоьхна, элира: «Делан дош дIакхайкхор а сацийна, тхо хIума екьа хIиттича, нийса хир дац. ³ Цундела, вежарий, аша шайна юкьара ворхI стаг харжа ве-за. Уьш Делан Са а, хьекьал а шайца хиларца гIарабевлла хила беза. Вай и гIуллакх царна тIедуьллур ду. ⁴ Ткъа оха тхешан ерриге а хан до-Ианаш дарна а, Делан дош кхайкхорна а хьажор ю».

⁵ Векалша аьлларг мурдашна тайра. Цара хаьржира Делан Синах а, Делах тешарх а вуьзна волу Тапа а, Пилап а, Прохор а, Никанор а, Тимон а, Парман а, жуьгтийн дин тIеэцна волу Антиохера Никлас а.

⁶ И нах цара векалшна хялха дIахIитгийра. Векалша, доIа а дина, царна тIе куйгаш дехкира.

⁷ Делан дош дIасадаьржаш дара, Ярушалаймехь мурдаш алсамбовлуш бара. Дуккха а динан дай Иийсах долчу тешарна муьтIахь хилира.

Тапа лацар

⁸ Делан кьинхетам а, ницкъ а шеца болу Тапа нахана юкъахь та-машийна Iаламаташ а, билгалонаш а гойтуш вара. ⁹ Кьуринара а, Искандарера а, Киликера а, Асиара а жуьгтий шена чубогIучу, «пар-гатбевлларш» аьлла цIе йолчу жуьгтийн гуламан цIийнера цхьаболу нах Тапица кьийса бевлира. ¹⁰ Амма цуьнан кьамелехь долчу хьекьал-на а, цуьнца долчу Делан Синан доьналлина а дуьхьало ца ялора цаьрга. ¹¹ TIаккха цара кьайлаха нах кечбира дIахайта: «Цо Далла а, Муса-пайхамарна а дуьхьал Iеса кьамел деш хезира тхуна», – аьлла. ¹² Адам а, Iелам нах а, баккхийнаш а карзахбехира цара. Тапа, схьа а лаьцна, коьртачу кхеташоне валийра. ¹³ Харц тоьшалла дан нах дIа-хIитгийра. Цара бохура: «XIара стаг гуттар а езачу меттигна а, товрат-на а дуьхьал кьамел деш ву. ¹⁴ Тхуна хезира кхо бохуш: „Назартарчу Иийсас хIара еза меттиг а йохор ю, Муса-пайхамаро вайна делла гIил-лакхаш а хуьйцур ду“».

¹⁵ Леррина Тапе хьобжучу кхеташонехь болчу нахана гира, маликан санна, цуьнан серлаяьлла юьхь.

Коьртачу кхеташонехь Тапас дина кьамел

7 ¹ Юха динан коьртачу дас хаьттира Тапе: «Иштта дуй иза?» – аьлла.

² Тапас жоп делира:

«Вежарий а, дай а! Довху сайга ладогIар. Вайн да ИбрахIим Месопотамехь волуш, Олаллин нуьрехь Дела хIоьттира цунна хьалха. Цу хенахь ИбрахIим XIаран-гIала дIавахаза вара. ³ „Хьайн мохк а, гергарнаш а битий, Аса хьайна гойтун болчу махка дIагIо“, – элира Дала ИбрахIиме. ⁴ Хашадхойн мохк дIа а тесна, XIаран-гIала дIа-вахара ИбрахIим. Цул тIаьхьа, цуьнан да кхелхича, Дала иза хIинца шу Iаш долчу махка хьажийра. ⁵ Дала цунна цхьа а бахам ца белира, ур-атталла коган айрин барамал латта а ца делира. Амма Дала чIа-гIо йира цунна, иза а, цуьнан тIаьхьенаш а хIокху мехкан дай хир бу аьлла. Ткъа ИбрахIим цу хенахь доьзалхо воцуш вара. ⁶ Дала элира цуьнга: „Хьан тIаьхьенах берш хийрачу махкахь тIебаьхкина

^{7:2, 3} Доладалар 12:1. ^{7:4 а:} Доладалар 11:31; ^{6:} Доладалар 12:4. ^{7:5} Доладалар 12:7; 13:15; 15:18; 17:8. ^{7:6, 7} Доладалар 15:13, 14.

нах а хилла Гийр бу. Цу махкарчу бахархоша, деа бIе шарахь леш а бина, Iазапехь латтор бу уьш. ⁷ Амма Аса таIзар дийр ду уьш баций-начу халкъана. Цул тIаьхьа хьан тIаьхьенаш цу махкара ара а евла, кху метгехь Суна корта бетташ хир ю“.

⁸ Юха Дала ИбраХимца барт бира, цу бертан билгало хилира боьрша нах хадор. ИбраХима, Исхьакхан да ша хилча, борхIал-гIачу дийнахь иза хадийра. ТIаьхьа Исхьакх Якьубан да хилира, ткъа Якьуб шийтга тайпанан дайн да хилира.

⁹ Тхьамданаша, Юсупца хьагI а лаьчна, иза Мисар-махка лай санна воьхкира. ¹⁰ Амма цуьнца Дела вара, Цо иза массо а халонах кIелхьарваьккхира. Дала Юсупна хьекъал а делира, Мисаран паччахь, пирIун, кхунна тIе а тайтира. Цу паччахь Юсуп берриг а Мисаран а, шен цIийнан а куьйгалхо вира. ¹¹ Юха Мисарахь а, КанаIаныхь а мацалла хIоьттира. Иза йоккха хало яра. Вайн дай даа хIума доцуш бисира. ¹² Мисарахь кIа ду аьлла шена хезча, Якьуба цига шен кIентий бахийтира. Уьш цига дуьххьара боьлхуш бара. ¹³ Уьш шолгIа баьхкича, Юсупа ша вовзийтира вежаршна. ПирIунна а хиира Юсупан гергарчу нахах лаьчна. ¹⁴ Цул тIаьхьа Юсупа шен дега Якьубе а, гергарчу нахе а дIакхайкхира. Цуьнан гергарчех берриг а кхузткъе пхийтга вара. ¹⁵ Якьуб Мисаре веара. Иза а, вайн дай а цигахь кхелхира. ¹⁶ Церан декъий Шехеме схьа а деана, ИбраХима, дато ахча а делла, Хьамуран кIенташкара эцначу Шехемехь йолчу къубба чу дехкира.

¹⁷ Дала ИбраХимна делла дош кхочушхуьлу хан тIекхочуш яра, Мисарахь долу вайн халкъ дикка алсамделира. ¹⁸ Цул тIаьхьа Мисар-махкахь кхин паччахь дIахIоьттира. Цунна Юсупах лаьчна хIумма а ца хаьара. ¹⁹ Иза вайн халкъ Iехош вара. Вайн дайн халкъана ницкъ бора, вайн бераш дIатуьйсуйтура, уьш дийна ца дисийтархьама. ²⁰ Цу хенахь дуьнен чу Муса велира. Иза Далла хазаеташ вара. Хьалхарчу кхаа баттахь Муса шен ден хIусамехь кхобуш вара. ²¹ Юха иза дIатесна витича, пирIунан йоIа, дIа а ваьхьна, шен кIант волуш санна кхийра иза. ²² Мусана Мисарахь долу дерриг а Iилманаш Iамийра. Иза дашна а, гIуллакхна а доьналла долуш вара.

^{7:7} Арадаккхар 3:12. ^{7:8 а:} Доладалар 17:10-14; ^{б:} Доладалар 21:2-4; ^{в:} Доладалар 25:26; ^{г:} Доладалар 29:31-35:18. ^{7:9 а:} Доладалар 37:11; ^{б:} Доладалар 37:28; ^{в:} Доладалар 39:2, 21. ^{7:10} Доладалар 41:39-41. ^{7:11} Доладалар 42:1, 2. ^{7:13 а:} Доладалар 45:1; ^{б:} Доладалар 45:16. ^{7:14 а:} Доладалар 45:9, 10, 17, 18; ^{б:} Доладалар 46:27 (Грекийн). ^{7:15 а:} Доладалар 46:1-7; ^{б:} Доладалар 49:33. ^{7:16} Доладалар 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Якьуба 24:32. ^{7:17, 18} Арадаккхар 1:7, 8. ^{7:19 а:} Арадаккхар 1:10, 11; ^{б:} Арадаккхар 1:22. ^{7:20} Арадаккхар 2:2. ^{7:21} Арадаккхар 2:3-10.

²³ Шен шовзткъя шо кхаьчча, вежарий болу исраилхой болчу ваха дагадеара цунна. ²⁴ Цигахь волуш цунна гира мисархочо цхьана исраилхочунна ницкъ беш. Мусас, исраилхочуьнгахьа гЮ а даьккхина, мисархо вийра. ²⁵ Цунна моьбтура вежарий кхетар бу, Дала шаьш парГатдаха ша хьажийна хиларх. Амма уьш ца кхийтира. ²⁶ ШолгIачу дийнахь Мусана гира вовшахлеташ волу ши исраилхо. Царна юкъяхь бартбан гЮьртира иза: „Шу вежарий ма ду! ХIунда лета шу вовшах?“ ²⁷ Амма ницкъ беш волчо элира: „Тхуна тIехь хьаькам а, кхелахо а хьан хIоттийна хьо? ²⁸ Я айхьа селхана мисархо ма верра, со а вен-м ца гIерта хьо?“ ²⁹ И дешнаш хезча, Муса, ведда, Мадани цIе йолчу махка дIавахара. Цигахь, тIевеана стаг а хилла, ваха охьахиира иза. Ши кIант а вира цунна цигахь.

³⁰ Шовзткъя шо даьлча, Синай цIе йолчу лома уллохь яьссачу арахь Муса волчу йогучу куллан цIергахь малик^д деара. ³¹ Муса чЮ-гIа цецваьллера и сурт гина. Дика хьажархьама иза уллохьа тIевахча, цунна Везачу Элан аз хезира: ³² „Со – хьан дайн Дела ву, ИбрахIиман а, Исхьякхан а, Якъубан а Дела ву“. Муса кхеравелла вегош вара, бIаьрганегIар хьалаайа а ца ваьхьаш. ³³ Везачу Эло элира цуьнга: „Мачаш дIаяха хьайн когара, хьо лаьтта меттиг деза латта ду. ³⁴ Суна Сайн халкъяна Мисарахь ницкъ беш а гина, цуьнан узарш а хезна. Со уьш парГатбаха воьссина. ХIинца дIагЮ, Аса Мисар-махка вохуйту хьо“.

³⁵ Иза исраилхоша тIе ца эцна волу Муса вара. Цара цуьнга аьллера: „Хьо хьан хIоттийна тхуна тIехь хьаькам а, кхелахо а?“ Дала Ша вохуйтуш вара иза хIинца хьаькам а, адам парГатадоккхург а вина. Коканийн куллахь хиллачу маликехула динера Дала и гIуллакх. ³⁶ Оцу Мусас арадаьккхира шен халкъ Мисарера. Цо дукха тамашийна билгалонаш а, инзаре хIуманаш а гайтира Мисарахь а, ЦIечу хIорда йистехь а, кхин шовзткъя шарахь яьссачу арахь а. ³⁷ И вара изза Муса, исраилхошка баьхна волу: „Дала шуна со санна волу Пайхамар воуьйтур ву шун халкъяна юкъара“. ³⁸ Изза вара яьссачу арахь гулделлачу халкъе Синай-лам тIехь малико шега дийцинарг дIааьлларг. Мусас схьайицира деза дешнаш вайга схьадалархьама.

³⁹ Амма вайн дай, цуьнга ла а ца доьгIна, иза дIа а тесна, шайн дегнашкахь Мисаре юхабирзира. ⁴⁰ Цара элира АхIароне: „Тхо Мисарара арадаьхначу Мусана хIун хилла тхуна ца хаьа, цундела,

^{7:23-29} Арадаккхар 2:11-15. ^{7:29} Арадаккхар 18:3, 4. ^{7:30-34} Арадаккхар 3:1-10.

^{7:35} Арадаккхар 2:14. ^{7:36 а:} Арадаккхар 7:3; ^{б:} Арадаккхар 14:21; ^{в:} Лелар 14:33.

^{7:37} Карлабаьккхионарг 18:15, 18. ^{7:38} Арадаккхар 19:1–20:17; Карлабаьккхионарг 5:1-33. ^{7:40} Арадаккхар 32:1.

хьалха а ваьлла, тхо дІадубугун долу дела ве тхуна“. ⁴¹ Цара эсанан суьртехь цІу* а вина, цунна сагІа а доккхуш, шайн куьйгашца динчу цу гІуллакхна деза де хІоттийра. ⁴² И бахьана долуш Дела дІавирзира царна тІера, уьш стигаларчу седарчашна Ибадат^д дан а битина. Пайхамарийн жайни тІехь яздина ма ду:

„Исраилан халкъ!

Шовзткъа шарахь яьссачу арахь Суна тешаме хилар гайтар-
хьама,

дийнаташ дагоран а, кІен а сагІанаш даха ма ца дийзира
хьан!

- ⁴³ Ахь Мулка-цІунна^д лерина четар а,
хьайн Делан РамхІаран седа а,
айхьа Ибадат динчу цІуйн^д суьрташ а лелийра.
Ахь иза дарна, хьо махках а даьккхина,
Бавелал дехьа эькхор ду Ас“.

⁴⁴ Вайн дайн яьссачу арахь Тотьшаллин Четар дара. Иза Дала Му-
сага де ма-аллара, Мусана гиначу кепехь дина дара. ⁴⁵ Вайн дайша
ЮшаІна тІаьхьахІиттина, тІом а беш, шаьш схьабаьккхинчу махка
деара и четар. Ткъа Дала цигахь хьалха Іийна халкъаш дІалаьхкира.
Дауд паччахь хІотталц цу махкахь дара и четар. ⁴⁶ Дела реза вара Да-
удана, цундела Дауд Деле бакъо йобхуш вара Якъубан тІаьхьенна
Далла лерина гІишло ян. ⁴⁷ Амма Далла лерина цІа Сулим-пачча-
хьо дира. ⁴⁸ Делахь а, Веза Воккханиг адамаша динчу цІа чохь Іаш
вац. Пайхамаро цунах лаьцна аьлла:

- ⁴⁹ „Стигал Сан Іарш^д ю,
ткъа латта Сан когийн кІело ю.
ХІун цІа дийр дара аша Суна? – боху Везачу Эло.
ХІун меттиг хир яра Суна садаІа?

- ⁵⁰ И дерриг а Сан куьйго кхоьллина дац?“

⁵¹ Дегнаш а, лергаш а хедоза аьрха нах ду шу! Гуттар а Делан Син-
на дуьхьал ду шу! Шайн дай ма-хиллара шу а ду. ⁵² Цъха а пайхамар
хиллий, шун дайша эькхийна лелийна воцуш? Делан Лаамехьверг
вогІур ву аьлларш бойура цара, ткъа аша хІинца, Цунна ямарта а
девлла, Иза а вийна. ⁵³ Дала шуна маликашкахула товратан хьехам
баийтира, амма аша и кхочуш ца бира».

* ^{7:41} ЦІу – тІулгах, дечгах я кхечу хІуманых дина, наха Дела ву бохуш, корта бетта сург.

^{7:41} Арадаккхар 32:2-6. ^{7:42}, ⁴³ Іамос 5:25-27 (Грекийн). ^{7:44} Арадаккхар 25:9, 40.
^{7:45} Якъуба 3:14-17. ^{7:46} Дауд 7:1-16; 1 Шерашкахь 17:1-14. ^{7:47} Сулим 6:1-38;
2 Шерашкахь 3:1-17. ^{7:49}, ⁵⁰ ЕшаІ-ЯхІу 66:1, 2. ^{7:51} ЕшаІ-ЯхІу 63:10.

Тапа хАллаквар

⁵⁴ И дерриг а хезча, кхеташонехъ берш, оьгГазбахна, Тапина цергаш хьекхо буйлабелира. ⁵⁵ Тапа Делан Синах вуьзна вара. Иза стигала хьалахьяажча, цунна Делан нур а, Далла аьтту аГор лаьтта Ийса а гира. ⁵⁶ «Хьовсийша, — элира цо, — суна еллаелла стигал а, Далла аьтту аГор лаьтта Адамийн КИант^д а го», — аьлла.

⁵⁷ Тпаккха вуьш, лергаш дIа а кьевлина, цIогIанашца, маьхьаршца цхьябний тIелетира цунна. ⁵⁸ Иза такхийна гIаланах ара а ваьккхина, цунна тIулгаш детта буйлабелира уьш. Тешаша шайн тIехулара бедарш Шаул цIе йолчу жимачу стеган когашка охьакхийсира. ⁵⁹ Цара шена тIулгаш деттачу хенахь, Тапас доIа дира: «Ийса-Эла, дIаэцахьа сан са!» ⁶⁰ Цул тIаьхьа, гора а воьжна, чIогIа элира цо: «Веза Эла, кьилахь ма ларалахь кхарна хIара гIуллакх!» Иза а аьлла, Тапа кхелхира.

8 ¹ Шаула кьобалдора Тапин вер.

Шаула Ийсан мурдаш баланехъ латтор

Цу дийнахь Ярушалаймехь Ийсах тешаш болчийн тобане бала хIоттийра. ЯхIуд-махкахула а, Шамран-махкахула а дIасалаьхкира массо а, цхьа векалш боцурш. ² Тапа суьпачу наха дIавоьллира, цунах доккха белхар а хIоттош. ³ Ткьа Шаул Ийсах тешаш болу нах хIаллакбан волавелира. Цхьана цIа чубра вукху чу а воьдуш, божарий а, зударий а дIа а лоьцуш, набахти чу бухкуьйтура цо.

Пилапа Шамран-махкахь хьехам бар

⁴ Ткьа шайн меттера дIалаьхкина болчу мурдаша Везачу Элан Дашах лаьцна хаза кхяь^д кхайкхабора шаьш лелачохь. ⁵ Пилап, Шамран-макарчу коьртачу гIала чу а воьссина, Дала леррина Кьобалвинчух лаьцна кхайкхам беш вара. ⁶ Массара а цуьнга дика ладугIура. Цо деш долу тамашийна хIуманаш а гора царна. ⁷ Телхинчу дуккха а нахана чубра жинаш маьхьарца арадуьйлура, меттахь биснарш а, заьIапнаш а толора. ⁸ Цу гIалахь болу нах чIогIа самукьадаьлла бара.

⁹ Цу гIалахь Iаш, ШамIа цIе а йолуш, бозбунчалла лелаш, цхьа стаг вара. Цо лелочух Шамран-махкахь болу нах цецбуьйлура. Иза ша сийлахь-воккха ву бохуш вара. ¹⁰ Леррина цуьнга хьоьжуш болчу хьалдолчу а, кьечу а наха олуря: «И стаг шех „Сийлахь ницкь“ олучу Делан ницкьах лаьтгаш ву». ¹¹ Халкьо кьаьсттина тидам тIебахийтира цунна, хIунда аьлча цо дуккха а йолчу хенахь цецбохура уьш шен

^{8:3} Векалийн 22:4, 5; 26:9-11.

бозбунчаллашца. ¹² Амма Делан олаллех а, Иийса Дала кьобалвина хиларх а хаза кхаь кхайкхочу Пилапа шашь тешийча, оцу гIалара божарша а, зударша а шашь хих чекхбохуьitura. ¹³ ШамIас, теша а тешна, ша а хих чекхвакхийтира. Массанхьахула а Пилапана тIаьхьа а хIоьттина лелара иза, цо лелочу инзаречу хIуманех а, тамашийна гIуллакхех а цецвуйлуш.

¹⁴ Ярушалаймехь болчу векалша, Шамран-махкарчу наха Делан дош тIеэцна аьлла шайна хезча, цига Кипий, Яхььяй вахийтира. ¹⁵ Цу шиммо, сьха а веана, доIа дира, и дош тIеэцначарна Делан Са тIелацар доьхуш. ¹⁶ ХIунда аьлча царна тIе цхьанна а Делан Са доьссина дацара. Уьш Иийса-Элан дуьхьа хих чекхбаьхна бен бацара. ¹⁷ Кипас а, Яхььяс а царна тIехула куьйгаш лецира, тIаккха Иийсах тешначарна Делан Са тIеийцира.

¹⁸ Делан Са, векалша куьйгаш лаьцча, дуссуш хилар шена гича, ШамIас цаьрга ахча кховдийра: ¹⁹ «Суна а лойша и бакьо, – бохура цо, – Ас куьйгаш тIехула лаьцначунна Делан Са лур долуш».

²⁰ Кипас элира: «Хьобца цхьаьна хIаллакхуьлийла хьан ахча, хIунда аьлча хьуна моьтту, Дала делла хьуьнар ахчанах эцалур ду. ²¹ Оха дечу кху гIуллакхехь аьха дакьалаца йиш яц, хIунда аьлча хьан дог Далла хьалха цIена дац. ²² Хьайн кьинна дохко а валий, Деле деха, Цо хьан дагахь хиллачунна гечдан а мега хьуна. ²³ ХIунда аьлча суна го, хьо дераллех вуьзна а, кьинойн йийсарехь а хилар».

²⁴ ШамIас дийхира тIаккха: «Везачу Эле сох доIа дейша, аша аьларг цхьа а суна ца хилийтархьама».

²⁵ Векалша, тоьшалла а деш, Везачу Элан дош кхайкхадора цигахь. Цул тIаьхьа уьш Ярушалайме юхабаьккира, новкьахь Шамран-махкарчу дуккха а ярташкахь хаза кхаь а кхайкхош.

Пилап а, эфиопхо а

²⁶ Везачу Элан малико элира Пилапе: «Хьала а гIаттий, кьилбехь болчу, Ярушалаймера яьссачу арахула Iази-гIала боьдучу новкьа вала», – аьлла. ²⁷ ТIаккха Пилап дIавахара. Цунна дуьхьалкхийтира ваьIна волу эфиопхо. Эфиопин-пачхьалкхан Кхандакх цIе йолчу зуда-паччахьан цIийнехь лаккхарчу даржехь а волуш, цу паччахьан дерриг а жовIарех жоп а луш, уьш лардеш вара иза. Ярушалайме Далла Ибадат дан^д а веана, ²⁸ хIинца цIа воьдуш вара и эфиопхо. Шен гIудалкха а хьйна, ЕшаI-ЯхIу-пайхамаран жайна а доьшуш, вогIура иза. ²⁹ Делан Сино элира Пилапе: «Цу гIудалкха тIе а гIой, улло а хIоттий, дIагIо», – аьлла. ³⁰ ГIудалкхана тIеваханчу Пилапна хезира цхьаммо ЕшаI-ЯхIу-пайхамарехула Делера болу хаам боьшуш.

«Айхьа доьшучух кхетий хьо?» – хьаттира Пилапа.

³¹ «Цхьаммо кхетош ца хилча, со муха кхетар ву?» – элира эфиопхочо. ТIаккха Пилапе, хьала а валий, шена юххе охьахаа аьлла, дийхира цо. ³² Жайни тIехь цо доьшу дешнаш хIорш дара:

«Урс хьакха буйгу уьстагI санна,
дIавуьгуш вара Иза,
ша лоргучунна хьалха, Iахар санна, шена чуйра
Iаь ца йолуьйтуш,
тийна Iара Иза.

³³ Сийсазваьккхина вара Иза,
ткьа нийса кхел Шена яйта Цуьнан бакьо яцара.
Хьан дуйцур дара Цуьнан тIаьхьенах лаьцна,
хIинца Цуьнан дахар лаьттара дIахьош хилча?»

³⁴ ВаьIначо хаьттира Пилапе: «Алахьа соьга, хьанах лаьцна дуйцу пайхамаро кхузахь, шех я кхечух?» ³⁵ ТIаккха Пилапа Делан Йозанан оццу декьа тIера вола а велла, ваьIначунна Iийсах лаьцна хаза кхаь бовзийтира. ³⁶ Уьш схьабогIуш хи тIе кхечира.

«Хьажахьа, хIара хи ду, – элира ваьIначо, – стен новкьарло йо суна хих со чекхваккхийта?»*

³⁸ ВаьIначо омра дира, гIудалкх сацае аьлла. И ший а хи чу велира. Пилапа хих чекхваккхира иза. ³⁹ Уьш хи чуйра хьалабевлча, Везачу Элан Сино Пилап цигара цIеххьана дIаййцира, ваьIначунна иза кхин ца гира. Самукьа а долуш, шен некь кхин дIа а бира эфиопхочо. ⁴⁰ Пилап цул тIаьхьа Ашдод-гIала нисвелира. Массо а гIаланашкахь хаза кхаь кхайкхабора цо, ша Кхесрине дIакхаччалц.

Шаулан Iийсах тешар

(Векалийн 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹ Хьалха санна обьIазаллех кхехкаш вара Шаул, Iийсан мурдаш хIаллакьхиларе сатуьйсусш. Иза динан коьрта да¹ волчу веара. ² Цо цуьнгара Дамасакх-гIаларчу жуьгтийн гуламан цIеношка дахьа лерина кехаташ дехира. Цу кехаташа Шаулна бакьо лора Iийсан некьан мурдаш, божарий а, зударий а, бехка а бихкина, Ярушалайме схьабало, нагахь уьш цунна карабахь.

³ Иза Дамасакхе схьакхочучу хенахь, цIеххьана стигаларчу серлоно кьагийра иза. ⁴ Шаул лаьтта охьавоьжча, цунна аз хезира. Цо кхуьнга бохура: «Маржа Шаул я! Соьга бала хIунда хьобьгуйту ахь?»

* 8:36 Цхьадолу тIаьхьарчу тептарш тIехь 37-гIа аят тIетоьхна ду: *Пилапа элира цуьнга: «Даггара хьо тешахь, мегар ду хьуна». ВаьIначо элира: «Со теша, Iийса, Дала леррина Кьобалвинарг – Делан KIант хиларх».*

8:32, 33 ЕшаI-ЯхIу 53:7, 8 (Грекийн).

⁵ «Хьо мила ву, Веза Эла?» – хаьттира Шаула.

«Со Ийса ву, ахьа эькхийна лелош волу, – элира Цо. ⁶ Хинца, хьала а гIаттий, гIала гIо, цигахь эр ду хьобга ахь хIинца дан дезарг».

⁷ Шаулна тIаьхьа богIу нах Iадийна лаьттара, аз а хезаш, амма цхьа а ган а ца гуш. ⁸ Шаул лаьттара хьалагIаьттира, амма цо бIаьргаш сьхабиллича, цунна хIумма а ца гора. Наха, куьг а лаьцна, валийра иза Дамасакхе. ⁹ Кхаа дийнахь а, буса а бIаьрса дайна Ийра иза. Цо яа а ца йоура, мала а ца молура.

¹⁰ Дамасакхехь Iаш Ийсан мурд вара, Хьанас цIе а йолуш. Цунна сурт хIоьттинчу хенахь, Везачу Эло цуьнга элира: «Ва Хьанас!»

ТIаккха хIокхо жоп делира: «Эла, со кхузахь ву!» – аьлла.

¹¹ Эло цуьнга элира: «„Нийсаниг“ олучу урамехь долчу ЯхIудан цIа чу а гIой, Тарс-гIалара Шаул цIе йолу стаг хатта. Хьажалахь, иза хIинца доIанаш деш ву. ¹² Цунна сурт хIоьттина, Хьанас цIе йолчу стага, ван а веана, шен бIаьргаш тIе куьйгаш дохкуш, шен бIаьрса сьхадаийта».

¹³ Хьанаса элира: «Веза Эла, суна дукха нахера хезна оцу стагах а, цо Хьан безачу нахана Ярушалаймехь динчу вонах а лаьцна. ¹⁴ Иза динан коьртачу дегара кехат а дахьаш веана, Хьобга мел кхойкхург чуволла бакьо луш долу».

¹⁵ Везачу Эло элира Хьанасе: «Давало! И стаг Ас хаьржина гIирс бу. Цо кхайкхор ю Сан цIе кхечу кьаьмнех болчу нахана а, церан паччахьашна а, Исраилан халкъана а. ¹⁶ Ас гойтур ду цунна, Сан цIе бахьана долуш шен мел баланаш лан деза».

¹⁷ Хьанас, дIа а вахана, шега аьлла цIа сьха а карийна, цу чу вахара. Цо, Шаулан бIаьргаш тIе куьйгаш а дехкина, элира: «Ваша Шаул, хьо кхуза вогуш, хьуна новкьахь гучуваьлчачу Везачу Эло Ийсас вайитина со, хьуна юха а са гайтархьама а, хьо Делан Синах вуьзна хилийтархьама а».

¹⁸ Цу сохьта, пардо дIадаьлча санна, бIаьрса серладаьлла, са гира Шаулна. ХьалагIаьттинчул тIаьхьа цхьаммо хих чекхваьккхира иза.

¹⁹ ХIума йиинчул тIаьхьа гIора деара цуьнга.

Шаула Дамасакхехь хьехам бар

Мурдашца масех де даьккхира Дамасакхехь Шаула. ²⁰ Шаул жуьгтийн гуламан цIеношкахь хьехам бан волавелира, Ийса Делан КIант^д ву бохуш.

²¹ Цуьнга ладоьгIначара, цец а буьйлуш, хоьтура: «Иза вацара Ярушалаймехь Ийсага кхойкхуш берш хIаллакбан гIерташ? Кхуза а уьш, сьха а лойцуш, динан коьртачу дайшна тIебига веана вац иза?»

²² Шаул нахана хьехам барехь тIаьхь-тIаьхьа чIагIлуш вара. Дамасакхехь болчу жуьгташка цунна дуьхьало ца ялора, цо Ийса Дала леррина Кьобалвинарг^д ву аьлла тешийча.

²³ Дикка хан яълча, жуьгташа барт бира Шаул вен. ²⁴ Шаулна хиира цара дагалаьцнар. Жуьгташа дийнахь а, буса а гГалин кевнаш лардора иза верхьама. ²⁵ Амма цуьнан мурдаша буьйсанна гГалин гонахарчу пена тГехула тускар чохь чувоссийра иза.

Шаул Ярушалаймехь

²⁶ Ярушалайме а веана, Иийсан мурдех дГакхета хьаьжира Шаул, ам-а уьш, кхоьруш, ца тешара хАра а Цуьнан мурд хиларх. ²⁷ ТГаккха Бар-Нааба векалшна тГевалийра иза. Цо дийцира царна, Шаулна новкъахь Веза Эла гар а, Везачу Эло кхуьнца къамел дар а, Шаула Иийсан олаллин цАрах майрра Дамасакхехь хьехам бар а. ²⁸ Цаьрца мелла а хан яккхира Шаула. Иза паргГат лелара Ярушалаймехь, Иийсан цАрах майрра хьехам а беш. ²⁹ Цо кест-кеста къуйсура грекийн мотт буьйцучу жуьгташца. Эххар а хАра вен барт хилира церан. ³⁰ Иза хиьча, динан вежарша Шаул Кхесрин-гГала дГавигира, ткъа цигара Тарс-гГала дГакхетийра.

³¹ ЯхГуд-махкахь а, Галилайхь а, Шамран-махкахь а Иийсах тешачийн тобанашна маьрша хан еара. Везачу Элан сийлаллех а кхоьруш, Делан Синан гЮьнца чГалГ а луш, алсамбовлуш бара Иийсах тешаш берш.

Енай туовар

³² Кипа махкахула ваьлла лелаш вара. Ша вьодучу новкъахь Лодди-юьртара беза нах болчу вахар сацийра цо. ³³ БархГ шарахь меттахь Ииллина волу Енай цЕ йолуш цхьа стаг карийра цунна цигахь. ³⁴ Кипас элира цуьнга: «Енай! Дала леррина къобалвинчу Иийсас тово хьо. Хьала а гГатгий, хьайн мотт дГабаккха». Енай цу сохьта хьалагГавгти-ра. ³⁵ Лодди-юьртара а, Шарон-арара а нахана иза туовелла гича, уьш Везачу Элана тГебирзира.

Тавита денъялар

³⁶ Иийсах тешаш а йолуш, Яппи-гГалахь Иаш Тавита цЕ йолуш цхьа зуда яра. (Грекийн маттахь цуьнан цЕ Дорка яра, иза «лу» бохург ду.) Тавита гуттар а диканиг деш а, мискачарна саГла луш а стаг яра. ³⁷ Цу хенахь, цомгуш а хилла, елира иза. Цуьнан дакъа, лийча а дина, лакхарчу цА чохь охьадиллира. ³⁸ Лодди-юрт Яппи-гГалина уллохь хиларна, Кипа Лодди-юртахь ву аьлла шайна хезча, и волчу ши стаг вахийтира мурдаша, цуьнга сихонца схьавола аьлла. ³⁹ Кипа цу нахаца схьавеара. Уьш схьакхьаьчча, иза лакхарчу цА чу вигира. Кипина гонах бисина Иаш болу зударий гулбелира. Белха а боьлхуш, Доркас

шайца йолчу хенахь цо тегна йолу кучамаш а, кхин йолу хIуманаш а гойтура цара. ⁴⁰ Массо а чуьра ара а ваяккхина, гора а хIоьттина, доIа дира Кипас. Юха, еллачуьнгахьа дIа а вирзина, элира цо: «Тавита, хьалагIатта!» Зуда, бIаьргаш схьабиллича, Кипа а гина, кIегархира. ⁴¹ Кипас, куьг а лаьцна, гIо дира цунна когаш тIе ирахIотта. Юха Iийсах тешарш а, бисина Iаш болу зударий а схьа а кхайкхина, царна деньелла Тавита дIагайтира цо. ⁴² Цу хIуманаш лаьцна ерриг а Яппи-гIалахь хиира, тIаккха дуккха а адамаш Везачу Элах тийшира. ⁴³ Кипас кхин а гIеххьа хан яьккхира Яппи-гIалахь. Иза цIокаршна дабагIа дечу ШамIин цIа чохь Iаш вара.

Кипа Корнил волчу вахар

10 ¹ Кхесрин-гIалахь Iаш вара Корнил цIе йолу цхьа стаг. Иза Италера полкан эпсар вара. ² Иза ша а, цуьнан доьзал а суьпа а, Делах кхоьруш а нах бара. Цо мискачу нахана сагIа а лора, гуттар а Деле доIанаш а дора. ³ Цкъа цхьана дийнахь делкъал тIаьхьа кхо сахьт долуш Корнилна сурт хIоьттира. Цунна дика къабсташ Делан малик^д гира. ХIара волчу а деана, малико элира: «Корнил!»

⁴ Кхеравелла, цуьнга дIахьаьжира Корнил. «ХIун боху ахьа, Эла?» — хьаттира цо.

Малико жоп делира: «Хьан доIанашна а, сагIанашна а Дала жоп делла. ⁵ Яппи-гIала нах а бахийтий, шех Кипа олучу ШамIе схьакхайкха. ⁶ ЦIокарчашна дабагIа дечу ШамIин цIа чохь, хIорда йистехь сецна хьуна иза». ⁷ Шеца къамел дина малик дIадахча, Корнила шина ялхочуьнга а, ша куьйгалла дечу, Делах кхоьручу цхьана тIемалочуьнга а схьакхайкхира. ⁸ Дерриге а хилларг а дийцина, уьш Яппи-гIала бахийтира цо.

Кипина сурт хIоттар

⁹ ШолгIачу дийнахь бахийтинарш гIалин йисте кхочуш, Кипа доIа дан цIийнан нийсачу тхов тIе хьалавелира. ¹⁰ Мац а велла, яа хIумане сатесира цо. Чохь болчара кхача кечбечу муьрехь шовкъ еара цунна. ¹¹ Еллаелла стигал а, еа маьIера дIалаьцна, лаьтта охайоуьйтуш йоккхачу шаршух тера йолу цхьа хIума а гира цунна. ¹² Цу шаршу юкбахь биь ког болу тайп-гайпана дийнаташ а, текхаргаш а, олхазарш а дара. ¹³ Юха цхьана озо элира цуьнга: «Кипа, хьала а гIаттий, яйа а яйий, яа уьш», — аьлла.

¹⁴ Амма Кипас элира: «Ма ала иза соьга, Веза Эла! Ас цкъа а ца йиьна хьарам йолу хIума».

¹⁵ ТIаккха озо кхин цкъа а элира: «Дала магийтина хIума хьарам ма хета». ¹⁶ Иштта кхузза хилира, тIаккха цу сохьга шаршу юха а стигала хьалаяхьхира.

¹⁷ Кипа оила еш лаьтгара, шена хЮьттина сурт хIун маьIна долуш ду те бохуш. Цу хенахь Корнила бахкийтина нах, ШамIин цIенош а карийна, кевнна хьалха севцира. ¹⁸ Мохь а тоьхна, хьаттира цара: «Шех Кипа олу хьаша ШамIа вуй кхузахь?» – аьлла.

¹⁹ Кипа, дIа а хЮьттина, шена гиначу суьртах оила еш вара. TIаккха Делан Сино элира цуьнга: «ШамIа, хьо лобхуш кхо стаг ву. ²⁰ Хьала а гIаттий, лаха чувосса. Шек а ца волуш, цаьрца дIагIо, хIунда аьлча уьш Ас бахкийтина бу».

²¹ Кипас, чу а воьссина, элира цу нахе: «Аша лобхург со ву. ХIунда даьккина шу?» – аьлла.

²² Цара жоп делира: «Тхо дахкийтинарг эпсар Корнил ву. Иза цIена а, Делах кхобруш а стаг ву, массо а жуьгташа лара а лоруш. Делан малико аьлла цуьнга, хьо шен цIа чу кхайкха аьлла, ахьа дуйцучуьнга ладогIархьама». ²³ TIаккха Кипас, уьш чу а кхайкхина, хьошалла дира царна.

Кипа Корнилан хIусаме воьгу

ШолгIачу дийнахь Кипа а, Яппи-гIалара кхин масех динан ваша а цу нахаца дIавахара. ²⁴ Кхин цхьа де даьлча, уьш Кхесрин-гIала кхечира. Корнил цаьрга хьобжуш Iаш вара, шен гергарчу нахе а, уллорачу доттагIашка а кхайкхина. ²⁵ Кипа чохьхьа ваьлча, Корнил, цунна дуьхьал а веана, цуьнан когашка гора вуьйжира. ²⁶ «ХьалагIатта, – элира цуьнга Кипас, – со хьо санна адам ма ду». ²⁷ Корнилаца кьамел а деш, Кипа цIа чу вахара. Чохь гуделла дуккха а адам дара. ²⁸ Кипас элира цаьрга: «Шуна дика хаьа, жуьгтичунна кхечу кьомах болчу нахаца кьамел дан а, церан чу ваха а дихкина дуйла. Амма Дала элира соьга, ас цхьа а хьарам лара ца веза аьлла. ²⁹ Цундела сайна тIаьхьа нах бахкийтича, со, дуьхьало ца еш, схьавеана. ХIинца пурба лойша шайга хатта: хIунда кхайкхина аша соьга?»

³⁰ Корнила жоп делира: «Кхо де хьалха хIокху хенахь сайн чохь ламаз деш вара со, делкьал тIаьхьа кхо сахьт даьллера. Шеххьана суна хьалха кьегаш духар а дуйхина стаг хЮьттира. ³¹ „Корнил, – элира цо, – Дала хьан доIанашна а, мискачарна деллачу сагIанашна а жоп делла. ³² Кипа олучу ШамIе кхайкха нах бахийта. Иза хIорда йистехь Iаш волчу цIоканашна дабагIа дечу ШамIин цIа чохь ву хьуна“. ³³ Ас цу сохьта хьуна тIаьхьа нах бахкийтира. Дика ду хьо веана. ХIинца вай массо а Далла уллохь ду, хьобга дерриге а Цо тхобга схьаала тIедиллинчуьнга ладогIархьама».

³⁴ Кипа дийца волавелира: «ХIинца хаьа суна Дела билггала озабем зам ца беш вуйла. ³⁵ Цо массо а кьомах болу нах тIеоьцу, нагахь уьш

Иза лара а лоруш, нийсо лелош белыхь! ³⁶ Шуна хаьа хир ду Дала Исраилан халкъана бахыйтинчу кхоах лаьчна. Массеран а Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула Делаца бинчу бартах лаьчна бу и хаза кхаьл. ³⁷⁻³⁸ Яхьъяс нах хих чекхбаха кхайкхинчул тIаьхьа Назартара Ийса Дала къобалвира, Шен Са а, ницкъ а луш. И шуна хаьа. ТIаккха Ийса Галилайра дIаволавелла, берриге а ЯхIуд-махкахь массанхьахула лелара, диканиг деш а, иблисан оллала шайна тIехь долу нах тобеш а, хIунда аьлча Цуьнца Дела вара. ³⁹ Ий-сас жуьгтийн макахь а, Ярушалаймехь а динарг ган а гина, цуьнан тешаш ду тхо. Иза вийра, дечигах хьала а оьллина, ⁴⁰ амма Дала веллачуьра кхозлагIчу дийнахь денвира. Ийса Делан лаамца нахана гучувелира. ⁴¹ Иза хIоранна а гуш вацара, амма Дала къастийначу тхуна, тешашна, гира Иза. Оха Цуьнца даа а диира, мала а мелира Иза веллачуьра денвеллачул тIаьхьа. ⁴² Цо тхуна тIедиллира нахе кхайкхам бар а, тоьшалла дар а, Ша Дала дийначарна а, беллачарна а тIехь кхел ян хIоттийна ву аьлла. ⁴³ Цунах лаьчна массо а пайхамарша тоьшалла до Цунах тешачунна Цуьнан цIарах къиношна гечдийриг хилар».

⁴⁴ Кипас къамел дечу хенахь цо дуйцучуьнга ладугIучарна массарна а тIе Делан Са доьссира. ⁴⁵ Кипица баьккина сунтбина болу Делах тешаш берш инзарабевлла бара Делан Са кхечу къаьмнийн нахана тIедоссарх, ⁴⁶ хIунда аьлча царна хезнера цу наха тамашийна меттанаш дуйцуш а, Дела хестош а. ТIаккха Кипас элира: ⁴⁷ «Муха мегар ду царна хих чекхбахар дехка? Делан Са, вайна санна, царна тIе а ма доьссина!» ⁴⁸ Цо Дала леррина къобалвинчу Ийсан дуйхьа хих чекхдахийта аьлла, тIедожийра царна. Цул тIаьхьа хIусамдайша дийхира Кипига, шайца кхин а масех де даккха аьлла.

Кипас Ярушалаймерчу кхеташонехь дина къамел

11 ¹ Берриг а ЯхIуд-махкахь болчу векалшна а, динан вежаршна а хезнера, кхечу къаьмнех болчара Делан дош тIеэцна бохуш. ² Цундела Кипа Ярушалайме веача, Ийсах тешаш болу сунтбинанарш хIокхуьнга бехкаш даха хIиттира. ³ «Сунтбаза болчеран чу а воьдуш, цаьрца хIума йиьна ахь», — бохура цара. ⁴ ТIаккха дерриге а муха хилла, царна ма-дарра дийца волавелира Кипа.

⁵ «Со Яппи-гIалахь доIанаш деш вара, — дуйцура цо, — шовкъ еанчу суна сурт хIоьттира. Еа маьIера схьа а лаьчна, стигалара со волчу охьайоуьйтуш йолу цьха йоккхачу шаршух тера хIума гира суна. ⁶ Цу чу хьаьжча, суна гира биь ког болу дийнаташ а, акхарой а, кхин а текхаргаш а, олхазарш а. ⁷ Юха суна аз хезира: „Кипа, хьала а гIаттий, яйа а яйий, яа ушь“, — аьлла. ⁸ Ас жоп делира: „Ма ала иза соьга, Веза Эла! Цкъа а хьарам йолу хIума йиьна яц аса“, — аьлла. ⁹ Стигаларчу

озо юха а элира: „Дала магийтинарг хьарам ма хета“. ¹⁰ Иштта кхузза хилира, юха шаршу стигала хьалаяхьзира.

¹¹ Оццу хенахь со волчу цIенна уллохь кхо стаг сецира. Уьш со волчу Кхесрин-гIалара бахкийтина бара. ¹² Делан Сино, шек а ца волуш, цаьрца дIарго элира соьга. XIара ялх динан ваша а веара соьца. Тхо соьга кхайкхинчу стеган цIа чу дахара. ¹³ Цу стага дийцира, цIа чохь шена малик^д гина бохуш. Малико аьлла цуьнга: „Яппи-гIала ШамIе сьбакхайкха бахийта. Цунах кхин Кипа а олу. ¹⁴ Цо цьха хаза кхаь^д бахьар бу шуна. И кхаь бахьанехь хьо а, хьан цIеранаш а кIел-хьарбевр бу“.

¹⁵ Со дийца волавелча, хьалха тхуна тIе санна, царна тIе а Делан Са доьссира. ¹⁶ ТIаккха суна Везачу Элан дешнаш дагадеара: „Яхьяс адамаш хих чекхдохура, ткьа шу Делан Синах дузур ду“. ¹⁷ Цундела Дала леррина кьобалвинчу Ийса-Элах тешачу вайна Дала делларг царна а делла хилча, со мила ву Далла дуьхьал вала?»

¹⁸ Оцу дерригене а ладоьгIча, церан дуьхьал ала хIумма а дацара. Цара Далла хастам бора: «Дала кхечу кьаьмнех болчарна а некь белла Шена тIеберза, Шеца дахар хилийта».

Антиохера Ийсах тешачийн тоба

¹⁹ Тапа вийначул тIаьхьа шайна беш хиллачу ницкьах бевдда кIел-хьарбевлла Ийсах тешнарш Пиники-гIала а, Кипре а, Антиохе а кхечири. Ийсах болу хаза кхаь жуьгташна бен ца бовзуйтура. ²⁰ Амма цьхацца болу кипрхой а, кьуринхой а Антиохе а баьккина, Ийса-Элах лаьцна хаза кхаь грекашна а бийца буьйлабелира. ²¹ Цаьрца Везачу Элан лаам бара, цундела дукхахберш церан дешнех а тешна, Везачу Элана тIебирзира.

²² Цунах лаьцна хаам Ярушалаймехь болчу Ийсах тешачу нахе кхечири. Цигара Антиохе Бар-Нааб вахийтира. ²³ ДIа а кхаьчна, билгала хилла болу Делан кьинхетам шена гича, хазахеттачу Бар-Нааба, Ийсах тешна нах иркарахIиттош, кьамел дира, Везачу Элах тешар шайн дегнашкахь латтаде бохуш. ²⁴ Делах тешарх а, Делан Синах а вуьзна волу Бар-Нааб дика стаг вара. Иза бахьана долуш дукха адам Везачу Элана тIедирзира.

²⁵ Цул тIаьхьа Бар-Нааб Тарсе вахара, цигахь Шаул лахархьама. ²⁶ Сьха а лехна, иза Антиохе сьхавалийра цо. Дийнна шарахь Ийра Бар-Нааб а, Шаул а Антиохехь Ийсах тешачийн тоба йолчохь. Цара дуккха а нахана хьийхира. Антиохехь дуьхьара элира мурдех «Дала леррина Кьобалвинчун берш».

²⁷ Цу хенахь Ярушалаймера Антиохе масех пайхамар веара. ²⁸ Агав цЕ йолчу царах цхьаммо, дIа а хЮьттина, Делан Синан цIарах хаам бира, римхойн пачхьалкхехь мацалла хIуттур ю аьлла. (Калабди Рим-мехкан паччахь волчу хенахь хилира иза.) ²⁹ Цундела мурдаша сацам бира, шайн тароне хьабжжина, ЯхIуд-махкахь болчу динан ве-жаршна гIо дан. ³⁰ Иштта дан а дира цара. Ярушалаймехь болчу Иий-сах тешачийн тобанан тхьамданашка шайш гулдинарг Бар-Наабе а, Шауле а дIадахийтира цара.

Кипа лацар а, кIелхьарваккхар а

12 ¹ Оццу хенахь ХIарод-паччахь Иийсах тешачийн тобанна таIзар дан волавелира, царах цхьаберж дIа а лецийтира цо. ² Омра а дина, Яхьбян ваша Якъуб тур тоьхна вейтира цо. ³ Жуйг-ташна и гIуллакх хаззахетийла хиъча, Кипа а дIалацийтира цо. (Иза хилира совсазчу баьпкан дезачу дийнахь.) ⁴ Кипа, схьа а лаьцна, набахти чу воьллира. Иза ларван тIемалойн йиъ тоба хIоттийра, хIора тобанехь виъ стаг а волуш. Пасахьан^д деза де чекхдаьлча Ки-па халкъан кхелана хьалха хIотто дагахь вара ХIарод. ⁵ Кипа набах-техь велахь а, Иийсах тешачийн тоба даггара цунах лаьцна Деле доIанаш деш яра.

⁶ Кхана кхеле воккху аьллачу буса, шина а агIор зIенаш а тоьхна, шина тIемалочунна юккьехь вижина Iуьллур Кипа. НеIарехь лаьт-таш гIарол а дара. ⁷ ЦIеххьана Везачу Элан малик^д а деана, набахтин чохь серляяккхира. Муьшка йина, Кипа сама а ваьккхина, малико элира: «ХьалагIатта сиха!» Цу сохьта Кипин куьйгаш тIера зIенаш охьайгира. ⁸ Юха малико элира: «ТIе хIума а юха, кога мачаш а юха», – аьлла. Кипас цо ма-аллара дира. «Хьайна тIе бедар а хьарча-йй, суна тIаьхьахIотта», – элира малико. ⁹ Кипа маликана тIаьххье набахтера аравелира, дерриг а малико деш дерг самах хуьлуш дуйла а ца хууш. Цунна моьбтура шена хЮьттинарг цхьа сурт ду. ¹⁰ Уьш цхьана гIаролах а, шолгIачу гIаролах а тIех а бевлла, гIала доьдучу аьчка кевнна тIебаькхира. Ков ша царна хьалха схьа а делладелла, уьш арабевлира. Бехачу урамехула чекхделира и шиъ, юха малик кьайладелира.

¹¹ Кипа меттавеача, цо элира: «ХIинца билггала хаь суна, Дала, Шен малик а дайитина, ХIародан куьйгех а, жуьгташна луучу таIзарх а со кIелхьарваьккхинийла».

¹² Дерригенах кхета а кхетта, Мареман цIа долчухьа вахара Кипа. Марк аьлла цЕ йоккхучу Яхьбян нана яра и Марем. Цуьнан цIа чохь

дуккха а адам гулделлера доІанаш дан. ¹³ Кипас ков тоьхча, Рода цѐ йолу ялхо дуйхальѐлира. ¹⁴ Цунна озах Кипа вевзира. Хазахетар совдаларна, ков дІаделла йиц а елла, юа чуедира иза.

«Кипа кевнехъ ву!» – элира цо.

¹⁵ «Хьо лартѐхъ юй!» – бохура цуьнга.

Амма иза иштта ду бохура Родас.

«Иза Кипин малик ду», – аьлла, сацам бира цара.

¹⁶ Цу хенахъ Кипа ков дѐтташ вара. Эххар а ков дІадиллича, иза ган а гина, чІогІа цецбевлира уьш. ¹⁷ Куьйган эшарца уьш совца а бина, Кипас дийцира ша Дала набахтера араваккхарх лаьцна. «Кхунах лаций Якъубана а, кхечу вежаршна а дийцалаш», – аьлла, кхечу метте дІавахара иза.

¹⁸ ШолгІачу Іуьйранна тІемалой боьхна хьийзара, цхьанна а ца хьара Кипех хилларг. ¹⁹ ХІарода омра дира, массанхьа а иза лаха аьлла, амма лехарх гІуллакх ца хилира. ТІаккха цо, тІемалошка барт а хьаьтина, уьш байийтира.

ХІародан кхалхар

Цул тІаьхьа ХІарода, ЯхІуд-махкара Кхесрин-гІала а вахана, цигахъ жимма хан яьккхира. ²⁰ ХІарод Цорарчу а, ЦІаданарчу а нахаца барт ийгІина вара. И нах цуьнга шаьш тІеэцийта лууш бара. Паччахьан цІентѐхъ куьйгалхо волу Балсат цѐ йолу цхьа стаг бертавалийра цара шайна гІоьнна. Цу наха машар бийхира, хІунда аьлча ХІародан пачхьалкхера чудахьаш дара царна доу хІума. ²¹ Билгалдаьккхинчу дийнахъ паччахьан духар а дуйьхина, паччахьан гІанта тІе а хиина, нахе вистхилира ХІарод. ²² Наха маьхьарий хьаькхира: «Иза Делан аз ду, адаман аз дац!» – аьлла. ²³ Амма ХІарода Дела ца лерира, цундела цу сохьта Делан малико, цамгар а тоьхна, вожийра иза. НІаьнаша вара, хІаллакххилира иза.

²⁴ Цу хенахъ Делах долу Дош дІасадаьржаш дара. ²⁵ Шайна тІедиллина гІуллакх Ярушалаймехъ чекх а даьккхина, вухавеара Бар-Нааб а, Шаул а. Марк аьлла кхин а цѐ йоккхуш волу Яхьъя а валийра цара шайца.

Бар-Нааб а, Шаул а Далла гІуллакх дан вахийтар

13 ¹ Антиохехъ йолчу Іийсах тешачийн тобанехъ бара пайхамарш а, Іелам нах а: Бар-Нааб а, шех кхин а Іаьржаниг олу ШамІа а, кьуринахо Луку а, мехкан куьйгалхочуьнца ХІародца кхиьна волу Манаан а, Шаул а. ² Цкъа уьш Везачу Элана гІуллакх деш а, мархад кхобуш а болчу хенахъ Делан Сино элира: «Бар-Нааб а, Шаул а Асцаьрга кхайкхинчу гІуллакхна схьакъаставе Суна», – аьлла.

³ Далла гIуллакх дина а, марха кхаьбна а бевлча, тIе куьйгаш а дехкина, доIа а дина, тIедиллина гIуллакх кхочушдан дIавахий-тира цара и шиь.

Векалша Кипрехь хьехам бо

⁴ Делан Сино вахийтина и ши векал Селевке кхечира, ткъа цигара хIордкеманца Кипре дехъавелира. ⁵ Салам-гIала схъа а баьккина, цигахь жуьгтийн гуламан цIеношкахь Делан Дош хьобхура цара. Царна гIо деш Яхьъя а вара цаьрца.

⁶ Ерриг а Гайре тIехула чехк а бевлла, ПатIосе баьккира уьш. Цигахь царна карийра жуьгтийн бозбунча а, харц шайх а волу Бар-ЮшаI. Цуьнан кхин а, Хьалом олий, цIе йоккхура. ⁷ Римхойн проконсул Серги ПахIал волчохь гIуллакх деш вара иза. Проконсул хьекьал долуш стаг вара, шена Делан Дош хаза лаарна цо Бар-Наабе а, Шауле а схьакхайкхийтира. ⁸ Амма Хьалом (гочийча и цIе «бозбунча» бохург ду) царна дуйхьал вара. Проконсул векалша хьобхучух ца тешийта къахьобгуш вара иза. ⁹ ТIаккха Делан Синах вуьзна волчу Шаула (цуьнан, ПахIал олий, кхин цIе а йоккхура), нийсса Хьаломе дIа а хьаьжна, элира: ¹⁰ «Иблисан кIант а, нийса долчун мостагIа а ву хьо! Аьшпех а, ямарт-лонах а вуьзна ву хьо. Везачу Элан нийса некъаш сетто кIордор дац те хьуна цкъа а? ¹¹ Везачу Элан ницкъ хьуна дуйхьал бу, цундела бIаьрса а дайна, цхьана билгалчу ханна малхан серло ца гуш хир ву хьо».

Цу сохьта бода буьйлира Хьаломна гонах. ДIа а, схъа а тохавелира иза, куьг а лаьцна, ша дIавигийта цхьаь лобхуш. ¹² И хилларг а гина, Везачу Элах болчу хьехамах цецваьлла, Иийсах тийшира проконсул.

Писидийн Антиохехь

¹³ ПатIосера ПахIал а, цуьнан накъостий а Пампили-махкахь йолчу Перги-гIала бахара хIордахула. Уьш цигахь а битина, Ярушалайме юхавеара Яхьъя. ¹⁴ Пергера дIа уьш писидийн Антиохе бахара. Шоьтан дийнахь жуьгтийн гуламан цIийне а баьккина, охъахевшира уьш. ¹⁵ Товрат а, пайхамарша яздинарш а дешначул тIаьхьа гуламан цIийнан хьаькамаша кхарна тIе хабар даййтира: «Вежарий, нагахь нахана пайденна хин долу хIума ала шун делахь, ала шайна», — аьлла. ¹⁶ ПахIала, хьала а гIаьттина, куьйган эшарца нехан гIовгIанаш а совцийна, элира:

«Исраилхой а, Далла Ибадат деш болу хийрачу мехкашкара нах а, ладогIалаш соьга! ¹⁷ Исраилан халкъан Дала хаьржина вайн дай. Мисар-махкахь долуш вайн халкъ дуккха а алсамдаьккхина Цо, цу

махкара уьш Шен ололлин ницкъаца ара а баьхна. ¹⁸ Яьссачу араьх шовзткъа шараьх цаьргара дуйлуш дерш собарца лайна Дала. ¹⁹ Канаганехь, ворхI халкъ хIаллак а дина, церан латта Ша къастийначу халкъан доладаьккхина Цо. ²⁰ И дерриг а хилла дий бIе шовзткъе итт шеран хенан йохалла. Цул тIаьхьа Шамьгал-пайхамар куьйгалле валлалц Дала кхелахой белла царна. ²¹ Юха халкъо шена паччахь вехна. Дала Бен-Яманан тIаьхьенах волу Кьушин кIант Шаул велла царна. Шаула шовзткъа шараьх паччахьалла дина. ²² Цул тIаьхьа Шаул дIа а ваьккхина, Дала Дауд хIюттийна паччахь. Цунах лаьцна Дала тоьшалла дина: „Суна Юшаян кIант карийна, и стаг Сан даго тIелоцуш ву. Цо кхочушдийр ду Сан гIуллакхаш“. ²³ Ша аьлла ма-хиллара, Даудан тIаьхьенах волу Ийса кхайкхина Дала Исраилан халкъ кIелхьардаккха. ²⁴ Ийса вале Яхьяс кхайкхам бира берриг а Исраил-махкахь нахе, Далла тIе а дерзий, шаьш хих чекхдахийта аьлла. ²⁵ Шена тIедиллина декхар кхочушдина волуш, Яхьяс олура: „Со шуна моьттург вац, хIан-хIа, Иза сол тIаьхьа вогIур ву, со Цуьнан мачийн бахтарш дIадаста а хьакъ вац“.

²⁶ Вежарий, ИбрахIиман бераш, шу а, Делах кхоьру хийрачу мехкашкара дерш, и кIелхьардовларх болу кхаь вайна байитина бара! ²⁷ Ярушалаймера бахархошна а, церан хьаькамашна а Ийса ца вевзира. Цара кхел йира Цунна. Цу кеппара, хIора шобтан дийнахь вай доьшуш долу пайхамарийн дош кхочушхилира. ²⁸ Иза вен Цуьнгара даьлла цхьа а хIума ца карийра царна, амма Пулатера бакъо йийхира цара Иза хIаллаквайта. ²⁹ Цунах лаьцна хир ду аьлларг дерриг а кхочушдича, Иза жIарах дIатоьхначуьра охьа а ваьккхина, кьубба чу виллира цара. ³⁰ Амма Дала веллачуьра денвира Иза. ³¹ Кхин а дуккха а деношкахь Цуьнца Галилайра Ярушалайме баьхкинчарна гира Иза. Уьш хIинца Цуьнан тешаш бу вайн халкъана хьалха. ³² Дала вайн дайшна дийр ду аьлла дикачух хаза кхаь^д кхайкхош бу оха хIинца. ³³ Ийса а ваийтина, вайна, церан берашна, Дала кхочушдина Ша аьлларг. ШолгIачу назми тIехь яздина ду:

„Хьо Сан кIант ву,
тахана Хьан Да хили Сох“.

^{13:18} Лелар 14:34; Карлабаьккхинарг 1:31. ^{13:19} а: Карлабаьккхинарг 7:1; ^б: ЮшаI 14:1. ^{13:20} а: Куьйгалхой 2:16; ^б: Шамьгал 3:20. ^{13:21} а: Шамьгал 8:5; ^б: Шамьгал 10:21. ^{13:22} а: Шамьгал 13:14; ^б: Шамьгал 16:12; Забур 88:21. ^{13:24} Марк 1:4; Лака 3:3. ^{13:25} а: Яхьья 1:20; ^б: Маттай 3:11; Марк 1:7; Лака 3:16; Яхьья 1:27. ^{13:28} Маттай 27:22, 23; Марк 15:13, 14; Лака 23:21-23; Яхьья 19:15. ^{13:29} Маттай 27:57-61; Марк 15:42-47; Лака 23:50-56; Яхьья 19:38-42. ^{13:31} Векалийн 1:3. ^{13:33} Забур 2:7.

³⁴ Дала Иза веллачуъра денвина, Цуънан дегІана цкъа а талхар ца гайта. Цо аьлла оцунах лаьцна ишттачу дешнашца:

„Даудана ваІда¹ деш аьлла долу сийлахь а, гуттар хиндолу а диканаш лур ду шуна“.

³⁵ Кхечу меттехь яздина ду:

„Ахьа Хъайна тешаме Волчунна вахкавалар гойтур дац“.

³⁶ Амма Делан лаам кхочушбеш гІуллакх дина волчу Даудан дегІ кхелхинчул тІаьхьа телхина дІаделира. Иза шен дайшна уллохь дІа-воьллина вара. ³⁷ Ткъа Дала веллачуъра Денвиначунна дегІан талхар ца гайтира! ³⁸⁻³⁹ Цундела, сан вежарий, суна лаъа шуна хуийла, тахана Цуънан духьа шун къиношна гечдар ду шуна кхайкхош дерг. ХІора Гийсах тешаш верг массо а хІуманна тІехь Далла хьалха бакъво, ткъа Муса-пайхамаран хьехамашкахь шун Далла хьалха бакъхила ницкъ бацара. ⁴⁰ Хьовсалаш, шайца, пайхамарша ма-аллара, ца хилийта:

⁴¹ „Хьовсал, кхаърдаш дерш!

Шу, цец а девлла, лийр ду.

Аса шун деношкахь шайна дийщича а,

цкъа а шу тешар доцу хІума дийр ду“.

⁴² ПахІале а, Бар-Наабе а гуламан цІийнера и шиъ дІавоьдуш, дий-хира, тІедогІучу шоьтан дийнахь хІинца дийцинчух лаций дийца юха а вола аьлла. ⁴³ Гулам дІабирзира, амма дуккха а жуьгтий а, жуьгтийн дин тІеэцна Далла Іибадат² деш болу нах а ПахІалний, Бар-Наабаний тІаьхьабахара. Цу шиммо къамел дора цаърца, Делан ниІматехь хила бохуш, тешабора.

⁴⁴ Вукху шоьтан дийнахь ерриг аьлла гІала гулъелира Везачу Элан даше ладогІа. ⁴⁵ Цига мел адам деана гича, хьогІах буьзира жуьгтий. ПахІала дуйцург емалдора цара оьзда доцучу хабарца. ⁴⁶ ТІаккха ПахІала а, Бар-Нааба а майрра элира цаьрга: «Делан дош уггар хьалха шуна хьеха дезаш ду тхо. Амма аша и тІе а ца лоцу, Дела волчохь долчу хедар доцучу дахарна шаш хьакъ а ца хета, цундела оха къамел кхечу къамнех болчаьрга дийр ду. ⁴⁷ И тІедиллира тхуна Везачу Эло. Цо аьлла:

„Ас Хьох кхечу къамнех болчарна серло йина,

Хьобгахула дуьненан массо а маьІе кІелхьардовлар

кхачийта“».

⁴⁸ И дерриг а хезча, баккхийбеш, Везачу Эло аьллагунна хастамаш бора кхечу къамнех болчара. Массо а Делаца долчу дахаре билгалби-нарш Гийсах тийшира.

^{13:34} ЕшаІ-ЯхІу 55:3 (Грекийн). ^{13:35} Забур 15:10. ^{13:41} Хьабукъа 1:5 (Грекийн).

^{13:47} ЕшаІ-ЯхІу 42:6; 49:6.

⁴⁹ Везачу Элан дош цу меттехула дАсадаьржаш дара. ⁵⁰ Амма жуьг-таша, Далла гУллакх деш болу, лоруш болу зударий а, гАлара хьалхара нах а хьала а гЮвттийна, ПахАл а, Бар-Нааб а шаьш долчу махкара эхкхавайтира. ⁵¹ Цу гАлара бахархошна дуьхьал хиларан тоьшаллина шайн когаш тЕра чан дА а егийна, векалш Иконе бахара. ⁵² Ткъа мурдаш баккхийберах а, Делан Синах а буьзна бара.

Икони-гАлахь

14 ¹ Иконехь ПахАл а, Бар-Нааб а гуттар а санна жуьгтийн гуламан цА^д чу вахара. Цара хьехам дика бар бахьана долуш, дуккха а жуьгтий а, кхечу къамнех болу нах а Ийсах тийшира. ² Амма тешарна реза боцучу жуьгташа кхечу къамнех цхьаболу нах Ийсах тешначарна дуьхьалбехира, царах дог доккхуш. ³ ПахАла а, Бар-Нааба а цигахь дуккха а хан яккхира. Везачу Элах лаьцна майрра хьехам бора цара. Кхеран куьйгашца тамашийна хУманаш а, билгалонаш а гайтарца Шен кьинхетамах болу хаза кхаь^д чАгАбора Везачу Эло. ⁴ ГАлара нах бекъабелира. Цхьаберш жуьгташкахьа бевлира, вуьш – векалшкахьа.

⁵ Кхечу къамнех болчу нехан а, жуьгтийн а шайн хьаькамашца цхьаьна барт хилира векалш сийсаз а бина, царна тУлгаш детта. ⁶ Иза хаа а хьйна, гАлара дАбахара векалш. Уьш Ликона-махкарчу Листар а, Дерба а цЕ йолчу гАланашка а, царна гонахарчу меттигашка а арабевлира. ⁷ Цигахь хаза кхаь кхайкхабора цара.

Листар-гАлахь

⁸ Листарехь Иаш цхьа стаг вара, винчу хенахь дуьйна а когаш лелаш а боцуш, цкъа дА а волавалаза. ⁹ Цо а ладугУра ПахАла хьехам бечу хенахь. Ша къамел деш цу стаге хьаьжначу ПахАлна гира цуьнан шен товаларх болу тешам. ¹⁰ «Когаш тЕ хьалагАтта!» – элира цо заьАпчуьнга. И стаг, хьала а гАьттина, дАволавелира. ¹¹ ПахАла динарг а гина, ликонан маттахь маьхьарий хьекха хИттира нах: «Вай долчу адамийн суьртехь деланаш баьхкина!» – бохуш. ¹² Цара Бар-Наабх Зевс элира, ПахАлах ХИерми элира, хУнда аьлча цо къамел алсамо дора. ¹³ Зевс цЕ йолчу цУнна^д лерина цА дара гАланал арахьа. Цу цА чохь гУллакх деш волчу стага стерчий а далийра, зезагийн кочарш а деара гАлин кевне, нахаца векалшна лерина сагА даккхархьама.

¹⁴ И шайна хезча, тЕра хУманаш а этЮш, нахана юкъа а лилхина, мохь бетташ къамел дира векалша Бар-Нааба а, ПахАла а: ¹⁵ «ХАра хУн ду аша деш дерг? Меттадуьйла! Шу санна, адамаш ма ду тхо а!

Оха шуна хаза кхаъ бохъу, шу оцу харц цГушна¹ тГера стигал а, латга а, хЮрдаш а, царна чохъ дерг а кхоьллина волчу дийначу Далла тЕдерзийтархъама. ¹⁶ Хьалха Цо пурба лора нахана шайн некъашца лела, ¹⁷ амма Цо Шех тоьшалла дитина, шуна диканиг а деш: стигалара догIа доуьйтий, шен хенна ялта кхуьуьйтий. Цо шуна кхача а ло, шун дегнаш хазаетарх а дузу». ¹⁸ И дешнаш аьлча а, кхарна тГера сагIа даккха гIерташ болу нах халла совцабелира векалшка.

¹⁹ Антиохера а, Иконера а баьхкинчу цхьаболчу жуьгташа и нах шайна тЕберзийра. Адамийн тоба, векалшна дуьхьал а яьлла, ПахIална тIулгаш детта йолаелира. Эххар а, иза велла мьоттуш, такхийна гIаланах араваьккхира цара. ²⁰ Амма мурдаш шена гонах гулбелча, ПахIал, хьала а гIаьттина, гIала юхавеара. ШолгIачу дийнахь Бар-Наабаца Дерба олучу меттиге дIавахара иза.

Сири-махкахь йолчу Антиохе векали юхабахкар

²¹ Цу гIалахь хаза кхаъ а кхайкхийна, дуккха а мурдаш карийра царна. Цул тIаьхьа векалш Листаре а, Иконе а, Антиохе а юхабаькхира. ²² Цигахь, мурдаш дегнашца чIагIбеш, шайн тешарехь чIогIа хила бохуш, Iамабора цара. «Вай лан езаш дукха халонаш ю Делан Олалла¹ тIе а льцна, Далла уллохь хилале», – бохура цара. ²³ Иийсах тешачийн хЮра тобанехь тхьамданаш а хIиттийна, марханаш а кхобуш, доIанашца уьш тешначу Везачу Элан кара белира векалша.

²⁴ Цул тIаьхьа, Писида-гIалех чекх а бевлла, Пампили-махка баькхира уьш. ²⁵ Перга-гIалахь хьехам чекх а баьккхина, Аттали-гIала бахара векалш. ²⁶ Ткъа Атталера хЮрдкеманца уьш Антиохе дIабахара. Цигахь Делан кара белла бара уьш, шайна тIедиллина гIуллакх дархъама. И гIуллакх цара хIинца кхочуш а дира.

²⁷ Юха а баькхина, Иийсах тешачийн тоба а гулIина, дийцира цара Дала шайгахула диначух а, Цо Шех тешаран неI кхечу къьамнийн нахана схьаелларх а. ²⁸ Уьш цигахь мурдашца еххачу хенахь Иийра.

Ярушалаймехь хилла кхеташо

15 ¹ ЯхIуд-махкара Антиохе баьхкинчу наха бохура динан вежаршка: «Аша Муса-пайхамаран Iедалехь шашь сунт ца дайтахь, шу кIелхьардевр дац».

² Цу тIехула цхьана агIор оцу нехан а, вукху агIор ПахIалан а, Бар-Наабан а чIогIа къовсам белира. ПахIал а, Бар-Нааб а, шайца кхин накъостий а болуш, Ярушалайме вахийтира, и гIуллакх векалшца а, Иийсах тешачийн тобанийн тхьамданашца а къасто. ³ Иийсах

^{15:1} Iамальяр 12:3.

тешачийн тобано и гУллакх тЕе а диллина, дЛабоьлху уьш новкъахь, Пиникехь а, Шамран-махкахь а, севцира. Цигахь цара кхечу къаьм-нех нах Далла тЕеберзарх лаьцна дуйцура. Оцу хаамо массо а Иийсах тешачунна хазахетар дахъара. ⁴ Ярушалайме кхаьчча, Иийсах тешачийн тобанашкарчу наха а, векалша а, тхьамданаша а тЕеийцира уьш. ПахIала а, Бар-Нааба а дийцира царна Дала шайгахула динчух дерригенах а лаьцна. ⁵ Парушхошна^д юкъахь болчу Иийсах тешачу наха, хьала а гЕвттина, элира: «Кхечу къаьмнийн нах хедийна хила а беза, цаьрга Муса-пайхамаро тЕдиллина декхарш кхочушде ала а деза».

⁶ Цу хьокъехь векалш а, тхьамданаш а кхеташоне гулбелира. ⁷ Дуккха а дийцинчул тIаьхьа Кипас, хьала а гIаьттина, элира: «Вежарий, шуна хаьа, хьалха цкъа Дала хаьржинера со вайна юкъара кхечу къаьмнийн нахана хаза кхаь^д кхайкхо, уьш Иийсах тешийтархьама. ⁸ Далла девза адамийн дегнаш. Цо гайтира, Ша кхечу къаьмнийн нах тЕеобьуш хилар, Шен Са а делла, царна а, вайна санна. ⁹ Дала цхьа а тайпа башхо ца йо царна а, вайна а юкъахь, хIунда аьлча Цо, Шех тешар а делла, хьаналдина церан дегнаш. ¹⁰ Ткъа хIинца хIунда зох Дела, вайн дайшка а, вайга а бахьа ца белла мохь мурдийн яьIнаш тЕе а биллина? ¹¹ Амма вай теша, кхечу къаьмнийн нах санна, Везачу Эло Иийсас кьинхетам бар бахьанехь вай кIел-хьардевр хиларх».

¹² ТIаккха массо а, дIа а тийна, Дала кхечу къаьмнийн нахана юкъахь ПахIалехула а, Бар-Наабехула а дайтинчу тамашийначу хIуманех а, билгалонех а долчу цу шиннан дийцаре ладугIуш вара. ¹³ Уьш бевлча, Якъуба элира: «Вежарий, ладогIалаш соьга. ¹⁴ ШамIа-Кипас дийцина вайна Дала юьхьанца кхечу къаьмнийн нехан гIайгIа барх а, царна юкъара Шена нах харжарх а лаьцна. ¹⁵ Цунах лаьцна пайхамарша а аьлла хIокху дешнашца:

¹⁶ „Цул тIаьхьа Аса, юха а веана, дохийна долу Дадан четар тодийр ду.

Цуьнан саьлнаш метта а хIиттийна, ирахIоттор ду иза,

¹⁷⁻¹⁸ кхечу нахе Веза Эла каравайтархьама а,

Сан дола даьллачу халкъашка Иза лахийтархьама а.

Иштта боху и дерриге а хIуманаш абадехь дуййна дIахоуьй-туш волчу Везачу Эло“.

¹⁹ Цундела суна хета, Далла тЕе бахка луучу кхечу къаьмнийн нахана вай дуьхьало ян ца обьшу аьлла. ²⁰ Мелхо а, цаьрга кехат яз-дан деза вай, цIуша^д бехийна хIума ма яа аьлла а, нахаца леларх а,

^{15:7} Векалийн 10:1-43. ^{15:8} Векалийн 10:44; Векалийн 2:4. ^{15:16-18} Iамос 9:11, 12 (Грекийн). ^{15:20} а: Арадаккхар 34:15-17; ^{6:} Iамальяр 18:6-23; ^{в:} Iамальяр 17:10-16.

садукъдина дайинчу бежанийн жижигах а, цИийх а ларло аьлла а.
²¹ Муса-пайхамаро тЕдиллинарг массо а гАлахь хЮра Далла лерин-
 чу шобтан дийнахь дукха хенахь дуьйна а хЮра гуламан цИийнахь
 хьобхуш ма ду».

Кхеташоно хийрачу мехкашкарчу вежаршка яздина кехат

²² Векалийн а, тхьамданийн а Ийсах тешачу тобанера массаьрца а
 барт хилира шайна юкъяра ПахАлца а, Бар-Наабаца а Антиохе масех
 стаг вахийта. Цара хаьржира Сали а, Бар-Сабба аьлла кхин цЕ йок-
 кху ЯхЮд а. И ши стаг вежаршна юкъяхь куьйгалхо вара. ²³ Цаьргуху-
 ла хАра чулацам болу кехат дахьийтира цара:

«Векалшкара а, тхьамданашкара а, массо а шун вежаршкара а.

Антиохера а, Сирера а, Киликера Ийсах тешачу кхечу къам-
 нийн нахе.

Маршалла ду шуьга!

²⁴ Тхьобга хаам кхаьчна, шу долчу тхох дАкъаьстина болу нах
 баьхкина аьлла, оха цига хьовсийна боццухехь. Цара шуна юкъяхь
 шайн хьехамашца сингаттамаш баьхна боху. ²⁵ Цундела оха сацам
 бина, тхайна юкъяра масех стаг а хаьржина, уьш тхан хьомечу
 Бар-Наабаца а, ПахАлца а шу долчу дАбахкийта. ²⁶ Вайн Дала лер-
 рина къобалвинчу Ийса-Элан дуьхьа шайн дахар кхерамечу хьоле
 хИттийна нах бу уьш. ²⁷ Хаьржина волу ЯхЮд а, Сали а воуьйту
 оха, тхаьш яздинарг цаьрга барта тЕчАгАдайтa. ²⁸ Делан Синан а,
 тхан а лаам бу шуна кхин хало ца ян, хАра тЕдиллинарг доцург:
²⁹ Цушна саГина еана хЮма ца яар, цИийх а, садукъдина дайинчу
 бежанийн жижигах а, нахаца леларх а лардалар.

И дерриге а кхочушдахь, аша дика гУллакх дийр ду.

Марша Юйла шу!»

³⁰ Бахийтинарш Антиохе кхечира. Цигахь, Ийсах тешачийн тоба
 гул а йина, цаьрга кехат дАделира цара. ³¹ И дешча, дегнаш иракара-
 хИтточу цу хаамах самукъадаьлла бара нах. ³² ЯхЮд а, Сали а ши пай-
 хамар вара. Шайн дешнашца динан вежарийн дегнаш чАгАдеш,
 иракарахИттош бара уьш. ³³ Цара жимма хан якккхира цигахь. Цул
 тАьхьа динан вежарша, декъал а бина, диканиг хилар лаарца векалш
 болчу дАхьовсийра уьш*.

³⁵ ПахАл а, Бар-Нааб а Антиохехь сецира. Цигахь цара а, цаьрца
 болчу дуккха а кхечара а Везачу Элах долу дош хьобхура.

* 15:33 Цхьадолчу тептарш тЕхь 34-гА аят тЕтоьхна ду: *Амма Салина цигахь са-
 ца лира, ткъа ЯхЮд Ярушалайме юхавеара.*

ПахIална а, Бар-Наабана а юкъяра къовсам

³⁶ Цул тIаьхьа жимма хан ялча, ПахIала элира Бар-Наабе: «Вай Везачу Элах долу дош кхайкхийначу массо а гIала а гIой, динан вежарий муха Iаш бу хъовсий», – аьлла. ³⁷ Бар-Наабана шеца, Марк олий, кхин цIе йоккхуш волу Яхъя схьаэца лиира. ³⁸ Амма ПахIал реза вацара, шаш Пампилехь Iадда а дитина, болх чекхбаккхалц ца Iийна волу стаг шайца схьаэца. ³⁹ Цу тIехула царна юкъяхь баьлла къовсам бахъанехь дIасакъаьстира и шиь. Бар-Нааб, шеца Марк а эцна, хIордкеманца Кипре вахара. ⁴⁰ Ткъа ПахIала Сали хаьржира. Динан вежарша декъал а вина, новкъа велира иза. ⁴¹ Сири-махка а, Килик-махка а вахара иза. Цигахь цо Iийсах тешачийн тобанаш чIагIйора.

Тимапи ПахIалах а, Салих а дIакхетар

16 ¹ ПахIал хьалха Дербе а, юха Листаре а веара. Цигахь Iаш Iий-сан мурд вара, Тимапи цIе а йолуш. Цуьнан нана Iийсах тешаш йолу жуьгти яра, ткъа да грек вара. ² Листарехь а, Иконехь а динан вежарша хаза дош олура Тимапих лаьцна. ³ Гена новкъа волуш, иза шеца вига а лиьна, ПахIала Тимапи сунт вира. Цу меттехь Iаш болчу жуьгтийн дуйхьа дира цо иза, хIунда аьлча царна хаьара Тимапин да грек вуйла. ⁴ Галара гIала а воьдуш, ПахIала а, Тимапис а Ярушалаймехь векалша а, тхьамданаша а кхечу къаьмнийн нахана хьарам дина тIедиллинарг дIахоуьйтура. ⁵ Цу гIуллакхо Iийсах тешачийн тобанаш иракарахIиттайора, церан тешар чIагIдора, денна а и тобанаш стамлора, Iийсах тешнарш алсамбовлуш.

ПахIална, сурт хIоьттича, Македонера стаг го

⁶ Делан Сино бакъо ца елира ПахIалгIарна Асиа-махкахь хьеха, цундела церан некъ Пхьарга-махкахула а, Галата-махкахула а бара. ⁷ Миси-мехкан дозанна тIекхаьчча, церан лаам хилира Битхьуни-махка баха, амма Iийсан Сино ца магийра царна иза. ⁸ ТIаккха уьш, Миси-махкахула чекх а бевлла, Троя-гIала баькхира. ⁹ Буйьсанна, сурт а хIоьттина, Македонера цхьа стаг гира ПахIална. Цу стага дийхира: «Македоне схьа а волий, тхуна гIо дехьа», – аьлла. ¹⁰ И сурт хIоьттинчул тIаьхьа тхан сацам хилира, Дала тхобга кхойкху, царна хаза кхаь^д бовзийта аьлла. Тхо цу сохьта Македоне даха новкъа девлира.

Пилап-гIалара Лидия Далла тIеерзар

¹¹ Троя-гIалара тхо нийсса Самотраке дIакхечира, ткъа цигара шолгIачу дийнахь грекийн Неаполе дахара. ¹² Неаполера дIа тхан некъ римхой Iаш болчу Македон-мехкан коьртачу гIала Пилапе бара. Цу гIалахь оха масех де даьккхира. ¹³ Шобтан дийнахь, гIалин кевна ара а девлла, хи тIе даькхира тхо. Тхуна моьгтура цигахь Делах тешаш берш доIане гулло дукха хьолахь. Охъахевшина, цигахь гулбеллачу зударшца къамеле девлира тхо. ¹⁴ Царна юкъахь Тхъайтир-гIалара еана, Лидия цIе йолуш цхъа зуда яра. Иза цIен деза кIадеш духкуш яра. Лидия Дела лоруш яра. ПахIале ладоьгIучу хенахь Везачу Эло дог схьадиллира цуьнан, ПахIала дуьйцучух тешийтархъама. ¹⁵ Цо а, цуьнан цIерачара а шаьш хих чекхбахийтира. Лидияс тхобга чукхайкхира: «Со Элах тешаш шаьш лоруш елахь, сан хIусаме а дуьйлий, хьошалгIахь Iе», – аьлла. Тхо и йолчу дахара.

Пилап-гIалахь ПахIал а, Сали а дIалоцу

¹⁶ Цкъа доIа дечу метте тхо дIадоьлхучу хенахь новкъахь тхуна дуьхьалкхийтира цхъа йоI-ялхо. Хиндерг хоуьйтуш жин дара цунна чохь. Шен хIусамдайшна боккха пайда бахъара цу ялхочо, нахана хиндерг а дуьйцуш. ¹⁷ ПахIална а, тхуна а тIаьхъа а йогIуш, мохь беттара цу йоIа: «ХIара нах Веза Воккхачу Делан ялхой бу! КIелхъарваларе боьду некъ кхайкхош бу хIорш!» – бохуш. ¹⁸ Цо хIора дийнахь беттара и мохь. Эххар а, собар кхача а дина, ПахIала, юха а вирзина, элира жине: «Дала леррина къобалвинчу Иийсан олаллин цIарах ас омра до хьоьга: арадала цунна чуьра!»

Цу сохьта жин йоIанна чуьра араделира. ¹⁹ ХIусамдай кхийтира йоIа шайна бахъаш болчу пайданах шаьш довларх. Цара ПахIал а, Сали а, схъа а лаьцна, гIалин хъаькамашна тIе майдане дIатакхийра. ²⁰ Римхойн кхелахошна тIе уьш схъа а балийна, элира цара: «ХIара нах жуьгтий бу. ХIорш бахъана долуш вайн гIалахь синтеме дац. ²¹ Кхара дуьйцуш долу гIиллакхаш вайна, римхошна, я тIеэца а, я лело а товш дац». ²² Гулбелларш, бехкаш дохучарна тIе а тайна, ПахIална а, Салина а дуьхьалбевлира. Кхелахоша, тIера хIуманаш дIа а яхий, кхарна гIожмаш етта элира. ²³ ЧIогIа етта а йиттина, набахти чу кхиссира векалш, гIаролан хъаькаме леррина хIорш ларбе а аьлла. ²⁴ И омра хезча, гIаролан хъаькамо уьш чуьрчу цIа чу боьххира, дечиган буржалш а тоьхна.

²⁵ Буйьса юккъе яханчу хенахь ПахIал а, Сали а доIанаш деш а, Далла лерина назманаш олуш а вара, ткъа кхин болу тутмакхаш цаьрга ладугIуш бара. ²⁶ ЦIехъана, ерриг а набахти меттах а хьовш, чIогIа

мохк бегийра. Массо а неI дIаеллаелира, массо а тутмакхийн гIоьмаш охьайгира. ²⁷ Самаваьллачу гIаролан хьабкамна массо а неI йиллина гира. Тур а даьккхина, ша-шена тоьхна, вала гIерташ вара иза. Цунна моьттура чубоьккинарш бевдда. ²⁸ Амма ПахIал кхира мохь тоха: «Ма велахь хьо хIаллак! Тхо дерриш а кхузахь ду!» – аьлла.

²⁹ «Серло я!» – аьлла, омра а дина, набахти чу хьаьдира хьабкам. Вега а веш, ПахIална а, Салина а хьалха горавуьйжира иза. ³⁰ И шиь ара а ваьккхина, цо хаьттира: «Хьомсара элий, ас хIун дан деза? Муха кIелхьарвала веза со?» – аьлла.

³¹ «Везачу Элах Ийсах теша хьо, – аьлла, жоп делира цара, – тIаккха хьо а, хьан цIеранаш а кIелхьарбевр бу». ³² ТIаккха цара Везачу Элах долу дош хьийхира цунна а, массо а цIерачарна а. ³³ Буьйсанна, оцу хан яьллачу хенахь, набахтин хьабкамо церан чевнаш йилира. Цо а, цуьнан цIерачара а цу сохьта шаш хих чекхбахийтира. ³⁴ Юха уьш шен цIа а бигна, царна шун хIоттийра цо. Набахтин хьабкам шен цIерачаьрца хазахеташ вара, хIунда аьлча иза Делах тешнера.

³⁵ Де тIекхаьчча, кхелахоша эпсарш бахийтира набахте, омра а дина: «И нах дIахеца», – аьлла.

³⁶ Набахтин хьабкамо элира ПахIале: «Кхелахоша хьо а, Сали а дIахеца аьлла! Шуьшиь маьрша дIаваха йиш йолуш ву!»

³⁷ Амма ПахIала элира: «Цхьа а кхел а ца еш, етта а йиттина, набахти чу кхиссира цара тхо, Риман бахархой* доллушехь. Ткъа хIинца тхо къайлаха дIахеца гIерта уьш? ХIан-хIа, шаш, схьа а баьккина, тхо арахеца деза цара».

³⁸ Эпсарша дIаэлира и дерриге а кхелахошка. ПахIал а, Сали а римхо ву аьлла хезча, уьш кхерабелира. ³⁹ Схьа а баьккина, хIара шиь къинтIера а ваьккхина, набахтера араваьккхира цара, гIалара дIагIахьара аьлла, дехар а дина. ⁴⁰ Набахтера араваьлча, ПахIал а, Сали а Лидиян цIа чу вахара. Цигахь динан вежаршца вовшах а кхетта, уьш иракарахIиттийра цара. Цул тIаьхьа хIорш кхин дIа а бахара.

Тассалник-гIалахь адам карзахдалар

17 ¹ Уьш, Ампилохула а, Аполлонехула а чекх а бевлла, Тассалник-гIала баьккира. Цигахь жуьгтийн гуламан цIа¹ дара. ² Ша гутгар а ма-ваххара, кхаа шобтан дийнахь цу чу а вoьдуш, Делан Йозанаш² тIера масалш а далош, нахаца къамел дора ПахIала. ³ Цо дуйцура цигахь гулбеллачу нахана Дала леррина Кьобалвинчун баланаш

* 16:37 *Риман вахархо* – Рим-пачхьалкхо схьабьаьхначу мехкашкахь массарна а луш яцара и цIе. И цIе я ахча делла, я дегара тIаьхьене луш яра. Цу цIаро дуккха а бакьонаш лора иза йолчунна.

лан дезарх а, веллачуьра Иза денваларх а лаьцна. Ас шуьга вуьйцуш волу и Иийса Дала леррина Къобалвинарг^д ву бохура ПахIала. ⁴ Царах цхьабарш, Иийсах а тешна, ПахIалах а, Салих а дIакхийтира. Далла Iа-мал еш болу дуккха а Грекийн-махкара нах а, лоруш болу зударий а бара царна юкъахь.

⁵ Амма тIаьхьа ца хIиттина, Иийсах а ца тешна, хьагI лаьцна болу жуьгтий, гIалин майданара харцахьа лела нах схьа а эцна, тобане а гулбелла, гIала марсаяха хIиттира.

Ясонан цIийна улло а баьккина, ПахIал а, цуьнан накъостий а халкъана хьалха хIитто гIертара уьш. ⁶ ПахIалгIар ца карийча, цара Ясон а, кхин а цхьаболу динан вежарий гIалин хьаькамашна тIе дIатакхийра, маьхбарий а хьобкхуш: «Кху дуьненан а синтем байина хIара нах хIинца кхуза а кхечи, ⁷ Ясона хIорш тIе а ийци! Берриш хIорш паччахьо тIедиллинчунна дуьхьал бовлуш бу, кхара кхин паччахь ву боху, иза Иийса ву а боху». ⁸ Цу хаамо адам а, гIалара Iедал а карзах даьккхи-нера. ⁹ Ясонера а, вукху динан вежаршкара а закълт* а даьккхина, уьш дIахийцира цара.

Векалиш Берия-гIалахь

¹⁰ Динан вежарша ПахIал а, Сали а цу сохьта буьйсанна Берия олучу гIала дIавахийтира. Цига дIа а кхьачна, уьш жуьгтийн гуламан цIийне бахара. ¹¹ Кхузарчу нехан дегнаш Тассалникерачарел алссам делладелла дара цо дуьйцуьрг тIеэца. Цара боккхачу лаамца тIейцира дош. Делан Йозанаш а Iамадора цара, денна а ПахIала дуьйцуьрг бакь дуй хаархьама. ¹² Иийсах тийшира дуккха а жуьгтий а, грекийн хьалдолу зударий а, тоьал божарий а. ¹³ Тассалник-гIалахь болчу жуьгташна Берия-гIалахь ПахIала Делан дош хьехний хиьча, уьш цига баьккира, адам карзах а доккхуш. ¹⁴ TIаккха динан вежарша ПахIал сихонца хIордан йисте дIавахийтира, ткьа Сали а, Тимапи а цигахь сецира. ¹⁵ ПахIал новкъа воккхучара иза Атина-гIала дIавигира. Цуьнгара Салига а, Тимапига а дахьа кост а эцна, сиха цхьаьнакхетархьама новкъабевлира уьш.

ПахIал Атинехь

¹⁶ Сали а, Тимапи а схьаваре хьобжуш, Атинехь холчохь вара ПахIал, хIунда аьлча гIала юьззина цIуш^д бара цунна гуш. ¹⁷ Жуьгтийн гуламан цIа чохь жуьгташца а, Далла Iибадат^д дечу грекашца а, тIаккха хIора дийнахь базаран майданыхь цигахь хуьлучу нахаца а къамел дора цо. ¹⁸ Эпикураш а, стоикаш а аьлла, шайх цIе йоккхучу цхьаболчу Илманчаша къуьйсуре цуьнца. Царах цхьаболчара бохура: «ХIара

* 17:9 Я иштта: дош.

хабарча хГун ала гГерташ ву?», вукхара бохура: «Иза, схьагарехь, хий-ра деланаш буйцуш верг ву». Цара иштта алар бахьана дара ПахГала *Ийсах* а, *веллачуьра денваларх** а лаьцна дийцар. ¹⁹ Цара иза, схьа а лаьцна, лаккхарчу кхеташоне валийра: «Ахь хьобхуш долу керла хГума тхан хаа таро йолуш дуй?» – аьлла. ²⁰ «ХГунда аьлча цхьа тамашийна хГума ду тхуна хезнарг, цундела иза хГун ду хаа лаьара тхуна?» ²¹ (Атина-гГалин бахархойн а, цаьрца Iаш болчу кхечу мехкашкарчу нехан а чГогIа самукъадолура массо а хенахь керлачуьнга ладугГуш я керланиг дуйцуш.)

²² Кхеташонна юккье а хЮьгтина, ПахГала элира: «Атинахой, суна го шу къаьсттина суьпа нах дуй, ²³ хГунда аьлча шун гГалахула езачу меттигашкахула чекхволуш, суна карийра шена тГехь сагIа доккху тГулг. Цу тГехь яздина дара: „Вевзаш воцучу Далла“. Цундела шайна мила ву а ца хууш, аша Ибадат деш волу Дела ву ас шуна вуьйцург. ²⁴ Дуьне а, цу чохь дерг а кхоьллина волу, стигалан а, лаьттан а Эла во-лу Дела куьйга динчу цЕнош чохь Iаш вац. ²⁵ Адамийн куьйгаша Дал-ла гГуллакх деш делахь а, Цунна хГума а оьшуш дац. Цо Ша ло адамна дахар а, садеIар а, кхин дерриге а. ²⁶ Цхьана адамах Цо кхоьлтира мас-со а адамийн халкъаш, уьш массо а Лаьтта тГехь Iайтархьама, хьалххе царна цхьа билггала заманаш а, Iан меттиг а къастийна, ²⁷ цаьрга Дела лахийтархьама: цара Иза лаха а тарло, царна Иза каро а тарло (бакь-дерг аьлча, Иза вайна хГоранна а генахь-м вац). ²⁸ ХГунда аьлча

„Иза бахьана долуш вай дехаш а, меттахдовлуш а, Iаш а ду“.

Шун цхьаболчу байташ язьярхоша аьлла:

„Тхо Цуьнан бераш ду“.

²⁹ Иштта, Делан бераш долчу вайна мотта ца оьшу Дела адаман хье-кьалца а, говзаллица а кхоьллинчу тГулгах, я деших, я детих тера ву. ³⁰ ХГума ца девзаш яьккхинчу ханна Дала бехке ца до шу, амма хГинца массо а адамашка, массанхьа а, лелийначунна дохко а довлий, Шена тЕдерза аьлла, омра до Цо. ³¹ ХГунда аьлча Цо билгалдаьккхинчу дий-нахь Ша къастийначу Стагехула дерриг а дуьненна нийсонца кхел йийр ю, массарна а тоьшаллина Иза веллачуьра ден а вина».

³² Велларг денварх лаьцна хезча, цхьаберш ца бешаш бела хИттира, ткьа вукхара бохура: «Цунах лаьцна тГаккххула ладогIа луур ду тху-на». ³³ ПахIал царна юкьяра дIавахара. ³⁴ Цхьаберш, цунна тIаьхьа а хИттина, Ийсах тийшира. Царна юкьяхь бара лаккхарчу кхеташонан декьахо волу Дайнас а, Дамират цЕе йолу зуда а, кхиберш а.

* 17:18 *Веллачуьра денваларх* – Грекийн маттахь «веллачуьра денвалар» олу дешнаш «зуда-дела» аьлла, кхета там бу.

ПахIал Коринт-гIалахь

18 ¹ Цул тIаьхьа ПахIал Атина-гIалара дIа а вахана, Коринт-гIала веара. ² Цигахь цунна карийра Iакхила цIе а йолуш, Понта-махкара схьаваьлла волу цхьа жуьгти. Iакхила шен зудчуьнца ПхьаьрсКилатаца Итали-махкара схьавеана вара, хIунда аьлча Ка-лабди-паччахьо массо а жуьгташка Рим-гIалара дIагIо аьллера. ПахIал Iакхилий, Парскилий ган веара. ³ Уьш, ша санна, четарш деш буйла хиьча, иза цаьрца болх а беш сецира. ⁴ ХIора шобтан дийнахь жуьгтийн гуламан цIийнехь кьамел дора цо, жуьгтий а, грекаш а Iийсах тешийта гIерташ.

⁵ Македонера Сали а, Тимапи а схьавеача, ПахIала шен ерриг а хан хьехамаш беш дIахьора. Цо тоьшалла дора жуьгташна хьалха, Дала леррина Кьобалвинарг^д Iийса ву бохуш. ⁶ Амма цара дуьхьалонаш а еш, дов дора цунна. ТIаккха ПахIала, шен бедарш тIера чан дIа а егийна, элира цаьрга: «Къа а, бала а шайн бехкенна хуьлда шуна, со хIуманна а бехке вац. ХIинца со кхечу кьаьмнийн нах болчу воьду». ⁷ Гуламан цIа^д чуьра ара а ваьлла, Дела лоруш волчу Тата-Йовсут цIе йолу стаг волчу вахара иза. Татин цIенош гуламан цIенна уллохь дара. ⁸ Жуьгтийн гуламан цIийнан хьаькам волу Крисп а, берриге а цуьнан цIеранаш а Iийсах тийшира. ПахIале ладоьгIна болу дуккха а Коринт-гIалара бахархоша, Iийсах а тешна, шаьш хих чекхбахийтира.

⁹ Цкъа буьйсанна ПахIална сурт хIоьгтира. Везачу Эло элира цуьнга: «Кхера ма кхера! Нахаца кьамел кхин а де, вист ца хуьлуш ма Iе!¹⁰ ХIунда аьлча Со хьобца ву, цхьаьнгге а хьуна вон болх а балур бац – кху гIалахь Сан дуккха а нах ма бу», – аьлла. ¹¹ Цхьана шарахь эха шарахь Iийра цигахь ПахIал, нахана Делан дош хьобхуш.

¹² Цу хенахь Ахай-мехкан куьйгалхо Гилани вара. Жуьгташа, вовшах а кхетта, ПахIал, схьа а лаьцна, цунна тIе кхеле валийра. Цара бохура: ¹³ «ХIокху стага нахана хьобхуш долу Далла де боху гIуллакх вайн Iедалца догIуш дац».

¹⁴ ПахIал вистхилла а валале, Гиланис элира жуьгташка: «Нагахь санна цхьа зулам я вон болх хиллехь, сан бахьана хир дара шуьга, жуьгташка, ладоьгIа. ¹⁵ Амма дерриг а гIуллакх дешнашца а, цIерашца а, шун Iедалца а доьзна ду, цундела шаьш кьастаде иза. Суна цу гIуллакха тIехь кхелахо хила ца лаьа». ¹⁶ Цо лаьхкира уьш кхел ечуьра. ¹⁷ ТIаккха цара, гуламан цIийнан хьаькам волу Состанам схьа а лаьцна, кхел ечу цIийна хьалха цунна йиттира. Амма Гиланин цхьана а кепара бала ца хилира цу белхан.

ПахIал Антиохе юхавар

¹⁸ Цигахь дуккха а деношкахь Ийна, Сири вахара ПахIал, динан вежарий а битина. ПхьаьрскIилат а, Iакхила а дара цуьнца. Кенахари цIе йолчу меттехь шен месаш дIалергира цо, ша Далла хьалха дина ваIда¹ кхочушдар билгалонна. ¹⁹ Уьш Эпас-гIала кхечира. ПхьаьрскIилата а, Iакхила а цигахь сецира. ПахIал ша жуьгтийн гуламан цIийне вахара, жуьгташца къамел дархьама. ²⁰ Цара дийхира цуьнга, шайца кхин а Iе аьлла, амма иза реза ца хилира. ²¹ Ткъа, дIавоьдуш, цо элира: «Далла лаахь, со юхавогуьр ву шу долчу». Цул тIаьхьа иза хIордкеманца Эпас-гIалара дIавахара.

²² ХIордан йистехь йолчу Кхесрин-гIала а веана, цигахь ца соцуш, Ярушалайме, лома, хьалавахара ПахIал. Цигара Иийсах тешачийн тобане маршалла а хаьттина, Антиохе охьавахара иза. ²³ Цигахь жимма хан а яьккхина, кхидIа а шен некъ бира цо, Галатин а, Пхьаргин а мехкашкара цхьана гIалара вукху гIала а воьдуш, массо а мурдаш шайн Иийсах тешарехь чIагI а беш.

Апа-Леса

²⁴ Апа-Леса цIе йолу цхьа жуьгти веара Эпас-гIала. Иза Искандар-гIалара схьаваьлла вара. Къамелана говза а волуш, Делан Йозанаш² дика девзаш вара иза. ²⁵ Цунна дика хаьара Везачу Элан некъах лаьцна. Даггара а, нийса а дуьйцура цо Иийсах лаьцна, Яхьбяс нах хих чекхбахарх лаьцна бен шена ца хуьшухехь. ²⁶ Цо майрра дуьйцура гуламан цIийнехь. ПхьаьрскIилатана а, Iакхилана а цо дуьйцург хезча, цара иза шайн цIа дIа а вигна, кхин а дика кхетош Дала нахана беллачу некъах лаьцна дийцира цунна. ²⁷ Ахай-махка ваха цунна лиьча, динан вежарша цунна гIонна цигахь болчу мурдашка кехат яздира, хIара тIе-эца аьлла. Цига ша дIакхаьчча, цо доккха гIо дира Делан лаамца Иийсах тешначарна. ²⁸ Цо нахана хьалха жуьгтий кьарбора, Делан Йозанашна тIе а чIагIдеш, Дала леррина Кьобалвинарг Иийса ву бохуш.

ПахIал Эпас-гIалахь

19 ¹ Апа-Леса Коринтехь волчу хенахь, ломан некъашкахула чекх а ваьлла, Эпас-гIала веара ПахIал. Цигахь масех мурд а карийна, ² цо хаьттира: «Шабш Иийсах тешначу хенахь Делан Са тIейцирий аша?» — аьлла.

Цара элира цуьнга: «Тхуна-м ца хезна Делан Са адамашна тIедуссу бохуш».

³ «Тяккха хих чекхдовлар муьлхачу тайпана хилла шун?» – аьлла, хаьттира цо.

«Яхьяс Iама ма-дарра хилла-кх», – аьлла, жоп делира цара.

⁴ Юха ПахIала элира: «Яхьяс хих чекхдахар, стаг, дохко а ваьлла, Далла тIевирзина аьлла, дара. Цо кхойкхура шена ТIаьхьавогIучух тешаре, ма-дарра аьлча, Iийсах тешаре».

⁵ И шайна хезча, цара шаьш Везачу Элан Iийсан дола довлуш, хих чекхдахийтира. ⁶ ПахIала тIе куьйгаш а дехкина, царна тIе Делан Са доьссича, уьш тайп-тайпана тамашийна меттанаш дийца а, Делера болу хаам бан а хIиттира. ⁷ Уьш верриг а шийтта гергга стаг вара.

⁸ ПахIала жуьгтийн гуламан цIийне а веана, кхаа баттахь, ца кхоьр-руш, хьеха а хьийхира, кьийса а кьийсира, жуьгтий ша Делан Олаллех лаьцна дуйцург бакь хиларх тешо гIерташ. ⁹ Амма царах цхьаберш, дар а белла, Iийсах ца тешна юхабевлира, нахана хьалха Везачу Элан некьах лаьцна харидерг а дуйцуш. ПахIал уьш болчуьра дIавахара, шеца Iийсан мурдаш а эцна. Цо хIора дийнахь кьуйсура Тиранан долахь долчу, нах гуллучу цIийнехь. ¹⁰ Иштта шина шарахь хилира, цундела Асиа-махкахь бехачу берриг а жуьгташна а, грекашна а Везачу Элах долу дош хезнера.

Динан коьртачу ден Сакхавин ворхI кIант

¹¹ Дала ПахIалан куьйгашца инзаре хIуманаш дора. ¹² Цо куьг тоьхна йовлакхаш а, хьалха ухкурш а дIа а кхоьхьуш, цомгуш болчу нахана тIейохкура. Цу нахана дарба хуьлура, ткьа жинаш долчарна чуьра уьш арадовлура.

¹³ Галара гIала а боьлхуш, нахана чуьра жинаш арадохуш лелаш болу цхьаболу жуьгтий, цомгушчу нахана тIехIиттича, Везачу Элан Iийсан цIе йоккхуш хуьлура: «ПахIала Шех лаьцна дуйцучу Iийсан дуйхьа арадала цу стагана чуьра», – олий. ¹⁴ Изза дора жуьгтийн динан коьртачу ден Сакхавин ворхI кIанта а.

¹⁵ Амма цкьа жино элира цаьрга: «Ас Iийса а кьобалво, ПахIал а вевза суна, ткьа шу муьлш ду?» – аьлла.

¹⁶ И жин шена чохь долу стаг вежарех летира. Етта а йиттина, церан хIуманаш, этIош, дIа а кхийсина, царна тIехь толам баьккхира цо. Берзина, чевнаш йина а болуш, цу цIа чуьра аралилхира вежарий. ¹⁷ И хилларг Эпас-гIалахь бехачу массо а жуьгташна а, грекашна а хиира. Уьш чIогIа кхерабеллера. Везачу Элан Iийсан цIе кхин а сов лорура цара. ¹⁸ Дуккха а Iийсах тешнарш богIура шайгара девлачу кьинойх лаьцна дийца а, даре дан а. ¹⁹ Ткьа бозбунчалла лелийначу дуккха а

^{19:4} Маттай 3:11; Марк 1:4, 7, 8; Лака 3:4, 16; Яхья 1:26, 27.

наха, шайн тептарш гул а дина, массарна а хьалха дагийра. Церан мах лерича, иза бара шовзткъе итт эзар драхма^д цЕе йолу дато ахча. ²⁰ И та-машийна хиламаш бахьана долуш Везачу Элах долу дош шуьйра даьржаш а, нуьцкъала хуьлуш а дара.

Эпас-гГала карзахьялар

²¹ И хIума хиллачул тIаьхьа Македонехула а, Ахаехула а Ярушалай-ме ваха сацам бира ПахIала. Цо элира: «Цигахь хилча, со Рим ган а декхарийлахь ву», — аьлла. ²² Цо шен накьостех шиь, Тимапи а, Арсати а, Македоне вахийтира, ткъа ша Асиахь сецира.

²³ Оцу муьрехь Везачу Элан некъана дуьхьал дуккха а адамиин карзахдовлар хилира. ²⁴ Дамарти цЕе а йолуш, цхьа дато пхьар вара Iаш. Цо детих Артеми цЕе йолчу цIунна^д лерина кегийра цЕенош дора. Цо а, цуьнан накьосташа а бечу балхо царна дуккха а пайда хуьлуйтура. ²⁵ Дамартис, шен накьостий а, кхин пхьераш а гулбина, элира: «Вежарий, шуна хаьа, вайн белхах вайна дика пайда хуьлийла. ²⁶ Шуна гуш а, хезаш а ду оцу ПахIала хIокху Эпас-гГалахь хилла ца Iаш, ерриг а Асиа-махкахь адам тешийна хилар, адамиин куьйгашца кхоьллина деланаш, деланаш бац бохуш. ²⁷ Вайна хIоьттина болу кхерам, хIара вай беш болу болх нахана дош ца хетар хилла ца Ia. Вайн сийлахьчу зуда-делан Артемин цIа хIумма а доцург хир ду, ткъа цуьнан шен а, ерриг а Асиа-махко а, дуьнено а лоруш йолчу, сийлалла довр ду».

²⁸ И къамел а хезна, оьгIазбахана уьш маьхьарий хьекха хIиттира: «Сийлахь ю Эпасера Артеми!» — бохуш. ²⁹ Ерриг а гГала карзахьелира. Адамаш гГалахь нах гуллучу метте — театре дIахьаьлхира, шайца ши македонхо, ПахIалан накьостий, Гаяс а, Арестах а, такхийна. ³⁰ ПахIал нах гулбеллачу метте ваха лууш вара, амма мурдаша ца вахийтира иза. ³¹ Цу хенахь Эпас-гГалахь Iаш болчу кхуьнан доттагIаша, Асиин маьI-маьIперачу меттигашкара куьйгалхоша шайн хьадалчаш бакхийтира нах гулбеллачу ма гIахьара аьлла. ³² Цу хенахь вовшахкхетта нах боьхна бара. Цхьаболчара, цхьаь бохуш, маьхьарий деттара, вукхара — важа, ткъа дукхахболчарна шашь хIунда гулделла а ца хаьара. ³³ Жуьгташа аларца нахана юкьара Искандар цЕе йолу цхьа стаг схьавабккхира. Иза, куьг а айина, адамиин гIовгIа сацо гIоьртира, дерг дийцархьама. ³⁴ Амма иза жуьгти вуй хиьча, наха цхьабосса маьхьарий хьабкхира. Шина сахьтехь гергга диттира цара маьхьарий: «Сийлахь ю Эпасера Артеми!» — бохуш.

³⁵ Галара йозанчас дIатедира адам: «Эпасера нах! Дуьнен чохь хьанна ца хаьа, Эпас-гГала сийлахьчу Артемин цIа а, стигалара охьабоьжна, беза лоруш болу тIулг а ларбеш юйла? ³⁶ Цуьнан шеко йоцу дела шу синтеме а, сих ца луш а хила деза. ³⁷ Аша кхуза хIара ши стаг

валийна, амма кхара вайн Артемин ца чьура хЛумма а ца лачкыййна, я цунна лен а ца лийна хЮрш. ³⁸ Нагахь санна Дамарти а, цуьнца болу кхин пхьераш а цхьаь бехке хеташ белыхь, царна кхел а ю, кхелахой а бу: вовшашка кхеле кхайкха, шайна лаахь. ³⁹ Нагахь санна шун кхин ала а, хатта а хЛума делахь, иза вай чАгГбинчу гуламехь къастор ду. ⁴⁰ Тахана хиллачу хЮкху гЮвГанашна вай бехке дарна кхерам бу. Цхьа а бахьана дац хАра хилларг нийса дара ала». Иза а аьлла, цо адам дАдахийтира.

ПахАал Македонийн махкахь а, Грекийн махкахь а

20 ¹ Адамийн карзахдийларш дАсевцча, Ийсан мурдаш схьа а кхайкхина, цаьрга дог иракарахЮттош къамел а дина, церан Юдика а йина, Македоне дАвахара ПахАал. ² Ша вьодучу новкъахь нахана тЕкхьаьч-кхьаьчнацохь Ийсах тешачийн дог ойуш дерг дуйцура цо. Юха иза грекийн махка веара. ³ Цигахь цо кхо бутт баьккхира. Сири-махка иза дАваха кечвеллачу хенахь жуйгташа къайлаха барт бира цунна дуьхьал. Цо сацам бира, Македонехула Сири-махка юхаваха. ⁴ Цуьнца бара накъостий: Берия-гАалара Пирран кАнт Сопатар а, Тассалник-гАалара Арестах а, Секант а, Дерби-гАалара Гаяс а, Тимапи а, Асиа-махкара шиь – ТихАак а, ТрахИм а. ⁵ Уьш, хьалххе дА а бахана, Троя-гАалахь тхьогьа хььожуш Иаш бара. ⁶ Пилап-гАалара хЮрдкеманца дАдахара тхо*, совсазчу баьпкан деза денош^д дАдевлча. Пхи де даьлча, Троя-гАалахь царах дА а кхетта, цигахь кИра даьккхира оха.

ПахАала Троя-гАалин Юдика йо

⁷ КИйрандийнахь тхо бепиг дохо цхьаьна гулделча, ПахАала къамел дира тхььца. ШолгАачу дийнахь дАваха ойла йолуш волу иза буйса юккье яххалц Ийра хьехамаш беш. ⁸ Лакха тЕхь, тхо гулделлачу ца чохь, дуккха а къуьданаш^д яра. ⁹ ПахАала шен хьехам бечу хенахь корехь хиьна Иачу Овтах цЕ йолчу жимачу стагана наб озийра. Эххар а наб кхетта волу иза кхозлагИчу гАт^д Тера корехула чувуйжира. Меттахьхьавича, иза велла карийра. ¹⁰ Чувььссинчу ПахАала, тЕ а кхетта, иза мара а вьоллина, элира: «Са ма гатде аша, иза денвелла», – аьлла. ¹¹ Хьалаваьлла, царна бепиг а декьна, хЛума йиира цо. Сахиллалц цаьрца къамел деш а Ийна, дАвахара иза. ¹² Денвелла волу жима стаг ца вигира. Массарна а цунах боккха синтем белира.

* 20:6 Тхо – кхидАа дуьйцуш яздархо дакъалоцуш ву, цундела дийцар хьалхарчу юьхьера ду.

Троя-гГалара Милет-гГала дахар

¹³ Тхо хЮрдкеманца Асс-гГала дахара, цигара ПахГал схъаэцар-хъама. ГИаш цига ваха ойла йолчу цо, и гГуллакх иштта кхочушде аьлла, тГедиллинера тхуна. ¹⁴ Асс-гГалахь тхаьш вовшахкхетча, иза тхешан кеманна тГе хъала а ваьккхина, Митилена-гГала дГадахара тхо. ¹⁵ ШолгГачу дийнахь цигара дГа а дахана, Хиос-гГайренна гена доццуш севцира тхо. КхоалгГачу дийнахь, хил дехъа а девлла, Самос-гГайрен юххехь севцира, ткъа кхин цхъа де даьлча, Милет-гГала кхечира. ¹⁶ Ша сиха хиларна, Асия-махкахь кхин хан а ца йойуш, Эпас-гГалина чу а ца воьрзуш, тГехвала сацам хилира ПахГалан. Цунна лаъара, аьтто балахь, жуьгтийн ШавуЮт^д цГе йолу ялта чу-дерзоран деза де тГекхачале Ярушалайме кхача.

Эпас-гГалара Ийсах тешачийн куьйгалхойн Юдика яр

¹⁷ Милет-гГалара Эпас-гГала нах бахийтира ПахГала цигарчу Ийсах тешачийн тобанан тхьамданашка кхайкха. ¹⁸ Уьш схъакхаьбча, цо элира цаьрга:

«Асия-махка схъавеъначу дийнахь дуьйна со шайца муха Ийина хаьа шуна. ¹⁹ Даггара Везачу Элана гГуллакх дина ас, Цунна муьтГяхь а волуш, жуьгташа къайлаха барт бар бахъана долуш, баланаш а ловш, сингаттам тГебеача, бГаьрхиш а Иенош. ²⁰ Шек а ца волуш, нахана юкъахь, арахь а, цИенош чу воьдуш а, шуна пайденна болу хъехам бина ас. ²¹ Жуьгташка а, грекашка а цхъабосса дийцина ас, лелийначунна дохко а довлий, Далла тГедерза бохуш. Вайн Везачу Элах Ийсах тешаре а кхайкхина ас цаьрга. ²² Ткъа хИинца Делан Синан лаамца Ярушалайме воьду со. Цигахь сайга хГун догГу а ца хаьа суна. ²³ Цхъа хГума хаьа суна, хЮра гГалахь а Делан Сино олу соьга сан халонаш а, набахти а лан дезарх лаьцна. ²⁴ Амма сайн дахар цхъана а меха ца хета суна, Везачу Элера Ийсагара схъаэцна гГуллакх – нахана Делан боккхачу кьинхетамах болу хаза кхаь^д дГакхачор – кхочушдарца сайн дахаран некъ чекхбаьлчхъана.

²⁵ Кхин а хаьа суна, шух цхъанна а – со шен цГа чохь а хилла, Делан олалла^д кхайкхош со кхин гур вац. ²⁶ Цундела ас тахана дГахоуьйту шуьга, со жобпехь хир вац, шух цхъаь кГелхъара ца валахь, ²⁷ хГунда аьлча, шеко а йоцуш, хГумма а лечкъа а ца деш, ас шуна Делан лаам кхайкхийна. ²⁸ Сема а, ларлуш а хила. Иуьно Галашбо бажа санна, Дала Шен КГентан цГийца яьккхина йолу, Делан Сино шайга елла йолу Ийсах тешачу нехан тоба Галашье. ²⁹ Суна хаьа, со шуна юкъара

^{20:24} 2 Тимапига 4:7.

дАвахча, дерачу берзалоша, чу а яьккина, бажа кхоор бац. ³⁰ Шуна юкъбахь а хир бу бакъдерг харцахьадаьккхина нах, Иийсан мурдаш шайна гІаьхьа хІитторхьама. ³¹ Цундела сема хила. Шайна аса кхаа шарахь дийнахь а, буса а хІоранга а бІаьрхица дІахьедина хилар дагахь латтаде.

³² ХІинца ас шу дІало Деле. Цуьнан кьинхетамах болчу хазачу кхоо шу Іалашдйр ду, хІунда аьлча цо шу чІагІдан а, Делан нахана юкъбахь декъахой хилийта а мега. ³³ Со шубца волчу хенахь цкъа а цхьаннан а ахча а, деза духар а ца дезна суна. ³⁴ Шуна шайна а хаьа, сан а, соьца болчеран а хьашташ кхочушдинарш хІара куьйгаш дуйла. ³⁵ Сайн ницкъ ма-кхоччу, ас шуна гайтина, ас санна, аша а къахьегарца гІий-лачарна гІо дан дезар. Дагахь латто деза Везачу Элан Иийсан дешнаш: „ХІума дІадаларехь ирс алсам ду схьаэцарехь чул“».

³⁶ Иза а аьлла, горахІоьттина, массаьрца а доІа дира цо. ³⁷ Массо а воьлхура, иза мара а вуьккуш, цунна барташ а дохуш. ³⁸ Уьш сингаттаме бара, къаьсттина цо аьлладу дешнийн бахьаненна: «Со кхин гур вац шуна». Цул гІаьхьа цара иза хІордкеманна тІе дІакхетийра.

ПахІал Ярушалайме вобду

21 ¹ Царах дІа а къаьстина, тхо нийсса Кос-гІайре тІе дахара. ШолгІачу дийнахь Родос-гІайре тІе кхечира, ткъа цигара Патару-гІала дахара. ² Тхуна Пиника-махка доьдуш долу хІордкема карийра. Цу тІе а девлла, дІадахара тхо. ³ Къилбаседехула Кипр-гІайрена тІех а девлла, тхо Сири-махка дахара. Цигахь Цора-гІалахь севцира, хІунда аьлча хІордкема дассо дезаш дара. ⁴ Цу гІалахь Иийсан мурдаш а карийна, цаьрца цхьа кІира даьккхира оха. Делан Сино хьехарна цара элира ПахІале, Ярушалайме ма гІахьара аьлла. ⁵ Тхан цигара хан чекхьяьлча, тхо кхин дІа а дахара. Цара масара а шайн зударшца а, берашца а тхо гІалара новкъа дехира. ХІордан йистехь, гора а хІиттина, доІа дира оха. ⁶ Церан хІораннан Іудика а йина, тхо хІордкеманна тІе девлира. Ткъа уьш шайн цІа бирзира. ⁷ Цора-гІалара кхидІа а тхайн некъ бира оха. Іаккхо-гІалахь севцина, динан вежаршка маршалла а хаьттина, цаьрца цхьа де даьккхира оха. ⁸ ШолгІачу дийнахь новкъа девлла Кхесрин-гІала кхечира тхо. Ярушалаймехь хаьржинчу ворхІ ГІоьнчех цхьаннан, хаза кхаь^д нахана юкъбахь баржош болчу Пилапан хІусамехь севцира тхо. ⁹ Цуьнан маре яхаза йиь йоІ яра. Уьш Делера болу хаам бовзуйтуш бара. ¹⁰ ЯхІуд-махкара Агав цІе йолу пайхамар вале, оха масех де даьккхира цигахь. ¹¹ Тхо долчу а веана, ПахІалан доьхка схьа а эцна,

шен когаш а, куьйгаш а дихкина, элира цо: «Делан Сино боху: „ХIара доьхка долу стаг, иштта дIа а вихкина, кхечу къаьмнийн нахе дIалур ву Ярушалаймера жуьгташа“».

¹² Иза а хезна, тхо а, цигахь болу нах а, ПахIале Ярушалайме ма гIа-хьара бохуш, дехарш дан хIиттира. ¹³ ТIаккха ПахIала элира: «ХIун до аша, хIунда доьлху шу, сан дог а дохош? ДIавехкарна хьовха, Везачу Элан Иийсан дуюьхьа Ярушалаймехь вала а кийча ву со». ¹⁴ Цуьнан ойла хийца ницкъ а ца кхаьчна, оха, совца а севцина, элира: «Везачу Элан лаам кхочушхуьлда».

¹⁵ Юха, кечам а бина, Ярушалайме дахара тхо. ¹⁶ Кхесрин-гIалара цхьаболу мурдаш баьхкира тхобца. Цара тхо дуьххьарлерчу мурдех волчу Кипрерачу Мансонна тIе дигира. Цуьнан хIусамехь севцира тхо.

ПахIал Якъуб волчу воьду

¹⁷ Ярушалайме дIакхаьчча, динан вежарша дика тIейцира тхо. ¹⁸ ШолгIачу дийнахь ПахIал тхобца Якъуб волчу веара. Иза волчохь берриге а тхьамданаш гулбеллера. ¹⁹ Цаьрга маршалла а хаьттина, ПахIала дийцира шегахула кхечу къаьмнийн нахана юкъахь Дала динчух лаьчна. ²⁰ Дийцинарг а хезна, Далла хастам а бина, цара элира ПахIале:

«Ваша, хьуна дуккха а эзарнаш Иийсах тешна жуьгтий хилар гуш ду. Уьш массо а товратан хьехамаш ларбеш а бу. ²¹ Хьох лаьчна цаьрга олура, кхечу къаьмнийн нахана юкъахь Iаш болу жуьгтий ахь Iамабо, Муса-пайхамарах дIакъаста бохуш, шайн бераш сунт ма де бохуш, вайн гIиллакхаш ма леладе бохуш. ²² ТIаккха хIун дан деза оха? Царна хуур ма ду хьо веанийла. ²³ Оха ма-аллара де: тхуна юкъахь нигат дина виь стаг ву. ²⁴ Уьш схьа а эций, цIинваларан Iа-датах чекхвала. Кортош дошуш церан хиллачу харжах ахча дIа а ло. ТIаккха хIоранна а хуур ду, хьох лаьчна дуьйцург цхьа а бакъ доций, хьо товратан хьехамаш кхочушбеш вуйла. ²⁵ Ткъа Иийсах тешна болчу кхечу къаьмнийн нахе оха кехат яздина, цIушна¹ сагIина деана жижиг а ма даа, цIийх а ларло, садукъдина дайинчу бежанийн жижиг а ма даа, нахаца а ма лела аьлла».

²⁶ ПахIала, билгалбаьхна нах схьа а эцна, шолгIачу дийнахь цаьрца цIинваларан Iадат кхочушдира. Юха, Делан цIийнан керта а веана, цо хаам бира, шайн цIиндаларан денош чекх маца девр ду а, шайх хIораннах а сагIа маца доккхур ду а аьлла.

^{21:23, 24} Лелар 6:13-21. ^{21:25} Векалийн 15:29.

ПахIал лацар

²⁷ ВорхIалгIа де чекхдолуш Асиа-махкарчу жуьгташна Делан цIийнан кертахь гира иза. Дерриг а адам карзах а даьккхина, цара ПахIал схьалецира, ²⁸ маьхьарий а детташ: «Исраилхой! ГIо дейша! ХIара массанхьа а нах товратан хьехамашна а, вайн халкъана а, Делан цIенна а дуьхьалбохуш ву. Ткъа хIинца, Делан цIийне кхечу къомах болу нах – грекаш – а балийна, сийлахьа меттиг бехийна кхо». ²⁹ (Хьалха, Ярушалаймехь, Эпас-гIалара ТрахIим гинера нахана, цундела мобытура царна цо иза Делан цIийне валийна.)

³⁰ ГIала карзахьяьллера, массо а агIора адамаш дара схьауьдуш. Цара, схьа а лаяцна, ПахIал Делан цIийнан кертара араакхийра. НеIарш цу сохьта тIекъевлира. ³¹ Иза вен гIертара уьш. ТIеман коьрта хьабкамна тIе хаам кхечира, ерриг а Ярушалайм карзахьяьлла ю аьлла. ³² Цу сохьта тIемалой а, эпасарш а схьа а эцна, нахана тIевахара иза. ТIеман коьрта хьабкам а, тIемалой а гина, ПахIална еттачуьра севцира уьш. ³³ ТIаккха тIеман коьрта хьабкам цунна тIевахара. ПахIал схьа а лацийтина, иза шина зIенаца дIавехка аьлла, омра дира цо. ПахIале иза мила ву, цуьнгара хIун даьлла аьлла, хьаттира цо. ³⁴ Нахана юкъахь, цхьаболчара цхьаь, вукхара важа дуьйцуш, маьхьарий девлира. ГIовгIа хиларна бакьдерг къаста а ца делла, ПахIал гIопе дIавигийтира тIеман коьртачу хьабкамо. ³⁵ Лами улло иза вигича, тIемалойн иза айина вигадийзира, нах дукха оьгIазбахана, цунах лата гIерташ хиларна. ³⁶ Цунна тIаьхьабогIучу наха маьхьарий хьобкхура: «Ве иза!» – бохуш.

ПахIала нахе дина къамел

³⁷ ГIопана улло кхочуш, ПахIал тIеман коьртачу хьабкаме вистхилира: «Хьобга хатта мегар дуй ас?»

Вукхо элира: «Хьуна грекийн мотт хаьа? ³⁸ ХIета, хьо виь эзар талорхо яьссачу ара а ваьккхина, гIаттам айина мисархо вац-кх?»

³⁹ ПахIала жоп делира: «Со Килик-махкара Тарс-гIалара жуьгти ву, евзаш йолчу гIалин вахархо. Ас доьху хьобга, бакьо лохьа суна нахаца къамел дан».

⁴⁰ Вукхо бакьо елча, ПахIала, ламин тIегIанаш тIе а хIоьттина, нах совцо куьг айира. Массо а дIатийначу хенахь иза Iебархойн маттахь къамел дан хIоьттира.

22 ¹«Вежарий, ладогIалаш хIинца ас аьндолчуьнга». ²ПахIала шайга арамхойн мотт буйцу хезча, нехан кьамелаш кхин а лагIделира. ТIаккха цо элира:

³«Со жуьгти ву, Килик-махкара Тарс-гIалахь вина волу, амма кхузахь, хIокху гIалахь, кхиййна ву. Сан устаз хилла Гамлиал. Цо леррина Iамийна суна вайн дайн товратан хьехамаш. Тахана шу санна, хьалха Далла леррина гIуллакх деш вара со. ⁴Iийсан некъа тIе бевларш, лобкхуш, лечу хьола тIе бохура ас. Божарий а, зударий а, схьа а лобцуш, набахти чу кхуйсура. ⁵Цунна тоьшалла дийрду шуна динан коьртачу дас а, баккхийчеран кхеташоно а. Цаьргара дара ас схьаэчна Дамасах-гIаларчу вежаршка-жуьгташка долу кехаташ. Со цига вахара, схьа а лавцна, Ярушалайме таIзар дан нах схьабало.

⁶Амма новкъа вогIуш, со Дамасах-гIалина герга веача, делкъахан хуьлучу заманчохь стигалара кьеггина серло кхийтира суна гонах. ⁷Лавтга воьжча, суна сайга луйьш долу аз хезира: „Маржа Шаул я! Соьга бала хIунда хьобгуйту ахь?“

⁸Ас хавттира: „Мила ву хьо, Веза Эла?“

Цо элира соьга: „Со Назартера Iийса ву, ахь эккхийна лелош волу“.

⁹Соьца хиллачарна серло гира, амма соьга луйьш Волчун аз къаьсташ ца хезира. ¹⁰Ас хавттира: „ХIун де ас, Веза Эла?“

Везачу Эло элира: „Хьала а гIаттий, Дамасах-гIала гIю, цигахь эрдучьобга ахь дан дезарг“. ¹¹Суна хIумма а ца гора, хIунда аьлча кьеггинчу серлоно баьрса дайинера сан. Цундела некъахоша, куьг а лавцна, Дамасах-гIавигира со.

¹²Далла муьтIахь а волуш, товратан хьехамаш кхочушбеш а волуш, цигахь Iачу жуьгташа дика цIе йоккхуш волу Хьанас цIе йолчу стага, ¹³тIе а веана, элира соьга: „Ваша Шаул! Са гуо хьайна!“ Цу сохьта суна Хьанас гира. ¹⁴Цо элира: „Вайн дайн Дала къастийна хьо Цуьнан лаам хаа, къаьсттина Бакъверг ган а, Цуьнан багара аз хаза а. ¹⁵ХIунда аьлча гиначунна а, хезначунна а Цуьнан теш хир ву хьо массо а адамна хьалха. ¹⁶ХIун деш Ia хьо? Хьала а гIаттий, хьо хих чекх а ваккхийтий, кьинойх цIанло, Везачу Эле Iийсага кхойкхуш“.

¹⁷Со Ярушалайме вухавеача, Делан цIийнан кертахь доIа дечу хенахь суна шовкъ еара: ¹⁸Суна Iийса гира. Цо соьга элира: „Сихло, Ярушалаймера аравала, хIунда аьлча кхузахь хьан Сох долу тоьшалла тIеобцур дац“.

¹⁹Ас элира: „Веза Эла, цу нахана хаьа, со жуьгтийн гуламан цIеношкахула леллий, Хьох тешаш болу нах схьалобцуш а, царна

етташ а. ²⁰ Хъан теш хиллачу Тапин цИий Иеначу хенахь со цигахь лаьтташ вара, и гIуллакх кьобал а деш, иза вуьш болчеран бедарш а ларъеш“.

²¹ ТIаккха Цо элира соьга: „Давало, Аса генна вохуйту хьо, кхечу къабмнийн нах болчу“».

ПахIал а, тIеман коьрта хьабкам а

²² И дешнаш аллалц ладугIуш хилла болу нах, уьш хезча, маьхьарий хьекха хIиттира: «Ве иза! Иза ваха хьакь вац!» – бохуш. ²³ Цара маьхьарий а хьобкхуш, тIера хIуманаш охьа а кхуйсуш, оьгIазбахана хIаваэ чан кхуйсучу хенахь, ²⁴ тIеман коьртачу хьабкамо омра дира, ПахIал гIопе дIа а вигина, барт хатта, шед а етташ, наха кхунна тIе мохь мича бахьанина хьобкху хаархьама. ²⁵ Амма шед етта доьхкаршца ша дIавихкинчу хенахь ПахIала элира цигахь лаьттачу тIеман хьабкаме: «Нийса дуй Риман вахархочунна^д, кхел а ца еш, шед еттар?»

²⁶ Иза хезна, тIеман хьабкамо, шел лакхарчунна тIе а вахана, элира: «Хьо хIун деш ву? И стаг Риман вахархо ма ву».

²⁷ Лакхарчу тIеман хьабкамо, тIе а веана, хаьттира ПахIале: «Алал, хьо Риман вахархо вуй?»

«Ву», – аьлла, жоп делира ПахIала.

²⁸ Коьртачу тIеман хьабкамо элира: «Суна дуккха а ахча ийшира Риман вахархо хила».

ПахIала элира: «Со вичхьана а ву Риман вахархо».

²⁹ Ша Риман вахархо дIавихкинийла хиъча, коьрта хьабкам кхера-велира цуьнга барт хатта кечбелларш цу сохьта юхабевлира, ткъа. ³⁰ ШолгIачу дийнахь жуьгташа ПахIал стенна бехке во хаа а лиьна, цунна тIера зIенаш дIа а яхийтина, динан коьртачу дайшка а, ерриг а коьртачу кхеташоне а гулло а аьлла, ПахIал, схьа а валийна, царна хьалха хIоттийра тIеман хьабкамо.

ПахIал а, жуьгтийн тхьамданаш а

23 ¹ Коьртачу кхеташонехь болчу нахе а хьабжна, ПахIала элира: «Сан вежарий! Таханлерчу дийне кхаччалц Далла хьалха цIеначу дагца ваьхна ву со». ² Динан коьртачу дас Хьанаса шена хьалха лаьттачаьрга омра дира, ПахIалан бета тIе хIума тоха аьлла. ³ ПахIала элира цуьнга: «Дала таIзар дийр ду хьуна, шалхонча. Нийсонца кхел ян хиъна хьо воллушехь, хIетте а харцонца суна етта бо-ху-кх ахь».

⁴ Уллохь лаьтгаш болчара элира ПахIале: «Динан коьрта да^д сийсазво ахьа!»

⁵ ПахIала элира: «Вежарий, суна ца хаьара иза динан коьрта да вуйла. Яздина ма ду: „Хьайн халкъана тIехь волчу куьйгалхочунна лен ма ле“, – аьлла».

⁶ Гулбеллачу нахана юкъахь цхьаберш садукьой^д, вуьш парушхой^д буйла шена хийча, ПахIала чIогIа элира: «Вежарий! Со парушхочух схьаваьлла парушхо ву шуна! Белларш денлуш хиларх сатесна ву аьлла, валийна ву со кхуза кхел ян».

⁷ Цо иза аьлча, парушхошна^д а, садукьошна^д а юкъахь къовсам а баьлла, гулам шина декъе бекъабелира. ⁸ (ХIунда аьлча садукьоша я денвалар а, я маликаш а, я жинаш а дац бохура, ткъа парушхоша и дерриг а ду бохура.) ⁹ Йоккха гIовгIа элира. Парушхойх болчу цхьаболчу Iеламчу наха бохура: «Кху стагехь тхуна цхьа а вониг ца карадо. ХIун хаьа, цуьнца жино я малико къамел динийла»*. ¹⁰ Амма къовсам кхин а чIогIа баларна тIеман коьртачу хьаькамо, наха ПахIал вовшахвакхарна кхоьруш, тIемалошка омра дира, лаха чу а диссий, царна юкъара схьа а ваккхий, иза гIопе дIавига аьлла.

¹¹ Буйсанна ПахIална хьалха хIюьттинчу Везачу Эло элира: «ЧIагIлолахь, ПахIал. Айхьа Ярушалаймехь Сох тоьшалла ма-дарра, Римехь а иза дан дезар ду хьан».

Жуьгташа ПахIална дуьхьал бартбар

¹² Де тIекхаьчча, цхьаболчу жуьгташа, барт а бина, дуй биира ПахIал шаьш веллалц ца яа а, ца мала а. ¹³ И барт беш декъехь вара шовзткъа сов стаг. ¹⁴ Динан коьрта да а, баккхий нах а болчу а бахана, цара элира: «Оха дуй биьна ца яа а, ца мала а ПахIал веллалц. ¹⁵ Аша а, коьртачу кхеташоно а тIеман коьртачу хьаькаме дехар де, ПахIал шаьш долчу валавайта алий, цуьнан гIуллакх кхин цкъа а дикка таллархьама. Шуна тIекхачале, иза вен тхо кийчча ду».

¹⁶ Цара бинчу бартах лаьцна ПахIалан йишин кIантана хиира. Цо, гIопе а веана, ПахIале дIахайтира и гIуллакх. ¹⁷ ТIаккха ПахIала, римхойн эскарера цхьана тIеман хьаькаме схьа а кхайкхина, элира: «ХIара жима стаг тIеман коьртачу хьаькамна тIевига, цуьнга цхьа хIума ала деза кхуьнан», – аьлла.

* ^{23:9} Цхьадолчу тептарш тIехь тIетоьхна ду: «Далла дуьхьал хир дац вай».

^{23:5} Арадаккхар 22:28. ^{23:6} Векалийн 26:5; Пилапхошка 3:5. ^{23:8} Маттай 22:23; Марк 12:18; Лака 20:27.

¹⁸ Цу хьяакамо, и Клант тЕеман коьртачу хьяакамна тЕе а вигина, элира: «Тутмакха ПахІала, соьга сьха а кхайкхина, хІара жима стаг хьуна тЕевига элира. Кхуьнан хьобга ала цьха хІума ду боху цо».

¹⁹ ТЕеман коьртачу хьяакамо, куьг лаьцна юьстаха а ваьккхина, хаьттира Кланте: «ХІун дара хьан соьга ала?» – аьлла.

²⁰ КІанта элира: «Жуьгташа барт бина, хьобга ПахІал кхана коьртачу кхеташоне валаве аьлла, дехар дан, цуьнан гІуллакх дикка толлучуха. ²¹ Цаьрга ла ма догІалахь, хІунда аьлча шовзткьа сов стаг ву цунна кЕло йина Іаш. Цара дуй биьна ца яа а, ца мала а шаьш иза веллалц. Уьш хІинца кийчча Іаш бу, ахь ден долчу омре хьобжуш».

²² ТІаккха тЕеман коьртачу хьяакамо жима стаг давахийтира: «Ай-хья соьга аьлларг цхьяьнгге а ма дийцалахь», – аьлла.

ПахІал Кхесрин-гІала дІавохуьйту

²³ Цул тІаьхьа, шен тЕеман хьяакамех шиь сьха а кхайкхина, цо элира: «Кхесрин-гІала ваха ши бІе гІашло а, кхузткье итт дин-бере а, ши бІе гоьмуькълелорхо^д а кечве, буйсанна исс сахьт долуш уьш дІа а хьовсабе. ²⁴ Иштта, варраш а кечье, тЕе а хаавай, ПахІал мехкан куьйгалхо Пелакь волчу дІавигийта».

²⁵ Цул сов, иштта чулацам болуш кехат а яздира цо:

²⁶ «Цуьнан сийлалле мехкан куьйгалхочуьнга Пелакье маршалла доуьйту Калабди Лосас.

²⁷ ХІара стаг, сьха а лаьцна, жуьгташа вуьйчуьра тЕемалошца венанчу ас кЕлхьарваьккхина ву, Риман вахархо^д вуй ма-хиьинехь.

²⁸ Кхуьнан хІун бехк бу хаархьама, ас хІара церан коьртачу кхеташоне валийра. ²⁹ Цигахь билгалделира кхуьнан бехк бу аьлла лоруш дерг церан шайн товратан хьехамашца доьзна хилар. Амма хІара вен я дІалаца бахьана долуш хІума дацара. ³⁰ Сайна кху стагана духьал барт бинийла ма-хиьинехь, ас сихонца хІара хьо волчу дІахьажийра, ткъа кхуьнан кхелахошка, гІуллакх хьобга къастадайта аьлла, ома дира».

³¹ ТЕемалоша шайна деллачу омрица ПахІал, сьха а эьчна, буйсанна Анти-Патар-гІала дІавигира. ³² Ткъа шолгІачу дийнахь, иза говрашкахь болчаьрга кхидІа вига а аьлла, гІопе юхабирзира уьш. ³³ Вукхара, Кхесрин-гІала сьхакхьяьчча, кехат мехкан куьйгалхочуьнга дІа а делла, ПахІал цунна хьалха хІоттийра. ³⁴ Мехкан куьйгалхочо, кехат а дешна, ПахІале хаьттира, иза муьлхачу меттера ву аьлла. ХІара Киликера вуйла хиьча, цо элира: ³⁵ «Ас хьан гІуллакхе ладугІур ду, хьо бехке веш берш сьхакхьяьчча». ТІаккха гІароле, иза кхел еш долчу ХІародан цІий-нехь ларве аьлла, ома дира цо.

Пелакъа ПахІалан гІуллакхе ладугІу

24 ¹ Пхи де даьлча, динан коьрта да^д Хьанас а, масех воккха стаг а, кхелан гІуллакх лелош волу Туртал а веара цига. Цара мехкан куьйгалхочуьнга ПахІална дуьхьал шашь даьккхинарг дийцира. ²⁻³ ПахІал схьакхайкхича, Туртала, иза бехкевеш, бохура:

«Массо а хенахь а, массо а метгехь а баркалица тІечІагІдо оха, ло-руш волу Пелакъ, хьо бахьана долуш тхо долчохь машар хилар а, ахь Іуналла дарца хІокху халкъан дахар толуш хилар а. ⁴ Амма, хьуна тІех новкъарло ца ярхьама, добху хьоьга тхан дощачу къамеле ладогІар, хьайгахь гуттар а болчу къинхетамца. ⁵ Оха къастийна: хІара стаг нахана зуламе хилар, дуьнен чохь массо а метгехь жуьгташна юкъахь питана туьйсус а, назартхойн тобанан куьйгалхойх цхьаь хилар а. ⁶ ТІехула тІе Делан цІа^д сийсаздан а воьллера хІара, амма оха сацийра*». ⁸ Барт хаьтгича, хьуна хьайна а хуур ду, оха хІара стаг бехкевар нийса дуйла».

⁹ Оцу бехкана тІетайра важа жуьгтий а, цо аьлларг дерриг а бакъ ду аьлла.

ПахІала Пелакъна хьалха ша бехказавоккхуш дина къамел

¹⁰ Мехкан куьйгалхочо пурба делча, ПахІала жоп делира: «Дуккха а шерашкахь кху халкъана тІехь хьо кхелахо вуй а хууш, со хазахетарца бехказавала хьожур ву. ¹¹ Хьуна хаа хала хир дац, со шийтта де ца кхоччуш хьалха Ярушалайме Далла Ибадат^д дан веанийла. ¹² Я Делан цІийнехь а, я жуьгтийн гуламан цІеношкахь а, я гІали юккъехь а со бехке вечу нахана цхьаьнца а къуьйсус я нах карзахбохуш а со ца гина. ¹³ Церан ницкъ бац, со бехке ву аьлла, цхьа а тешо. ¹⁴ Амма цхьана хІуманна тІехь къера ву со: сайн дайн Далла гІуллакх деш вогІу со кхарна тоба бен ца хетачу новкъахула. Товратан хьехамех а, пайхамарша яздинчух а – дерригенах а теша со. ¹⁵ Делан лаамехь болчарна а, боцучарна а беллачуьра денлур бу аьлла болу, хІорш а шех тешаш болу, Делак болу цхьа сатийсам бу сан. ¹⁶ Цундела дерриг а сайн ницкъ кхочург дан гІерта со Далла а, нахана а хьалха догцІена хилархьама. ¹⁷ Дуккха а шераш девлачул тІаьхьа Ярушалайме веана со, сайн халкъана юкъара къечарна хІума кховдорхьама а, сагІа даккхархьама а.

* 24:66-8а Цхьадолчу тептарш тІехь тІетоьхна ду: *Тхо тхайн Іедалца кхунна кхел ян лууш дара.* ⁷ Амма тІеман коьрта хьаькам волчу Лосас, ван а веана, нуьцкъаха тхан карара схьа а ваьккхина, хьо волчу хьажийра хІара. ⁸ ХІара бехке веш долчу тхуна а тІедожийра цо хьуна тІедахкар.

18-19 Со цИнваларан Іадатах чекхваьлча, Делан цИийнан кертахь карийра Асиа-махкара масех жуьгтичунна. Соьца адамийн тоба яцара, я гІовгІа а ца йора цхьаммо а. Уьш бара хьуна хьалха хІитто безарш, нагахь церан суна дуьхьал ала хІума делахь. ²⁰ Я кхьарга алийта, соьгахь хІун харцо карийна шайна, со коьртачу кхеташонна хьалха лаьт-тачу хенахь. ²¹ Кхарна юкьбахь лаьтгачу хенахь ас чІогІа аьлла цхьа дош бахьана долуш дуй те хІара: „Белларш денлуш хиларх теша аьлла, аша суна тахана кхел йо“, — аьлла».

²² Дерригене ла а доьгІна, цу хьехамах дерг шена дика хаьа дела, Пелакъа и гІуллакх тІаьхьатеттира. Цо элира: «Теман коьрта хьаькам Лоса схьавеача, ас къастор ду шун гІуллакх». ²³ Юха цо тІеман хьаькаме омра дира, ПахІал ларве, амма паргІат а вита, накъосташна цуьнан гІайгІа бан новкъарло а ма е аьлла.

ПахІал Кхесрин-гІалахь чувовьлина латтаво

²⁴ Масех де даьлча, жуьгти йолчу, шен зудчуьнца Дурсалица веанчу Пелакъа, ПахІале схьа а кхайкхийтина, Дала леррина къобалвинчу Ийсах долчу тешарх лаьцна цуьнга дийцийтира. ²⁵ ПахІала бакъдолчух а, юхаозаваларх а, хин йолчу Делан кхелах а лаьцна дийцича, Пелакъа, кхера а велла, элира: «Хинца дІагІо, юхахула ас схьакхойкхур ву хьо». ²⁶ Цул сов иза сатесна вара ПахІала ша дІахьоцург ахча лург хиларе, цундела, кест-кеста схьа а кхойкхуш, цуьнца къамел дора цо. ²⁷ Ши шо даьлча, Пелакъан метта Порка Висита цІе йолу куьйгалхо веара. Жуьгташна там бархьама ПахІал чувовьлина витира Пелакъа.

ПахІал Виситина хьалха хІутту

25 ¹ Ша куьйгалхо хІоьттина кхо де даьлча, Кхесрин-гІалара Ярушалайме веара Висита. ² Динан коьрта дай а, жуьгташна юкьбара лоруш болу нах а баьккира цунна тІе, ПахІална арз дахьаш. Цара дехарш дора, ³ къинхетам а бина, ПахІал Ярушалайме схьавалавахьбара бохуш. Ткъа новкъбахь иза вен къайлаха барт бира цара. ⁴ Виситас жоп делира, ПахІал Кхесрин-гІалахь чувовьлина ву, ша а кестта цига гІур ву аьлла. ⁵ «Шайна юкьбара масех стаг ваййта соьца, — элира цо, — цаьрга хІара стаг бехке вайта, нагахь кхуьнан бехк беллахь».

⁶ Цаьрца бархІ-исс де а даьккхина, Висита Кхесрин-гІала юхавеара. ШолгІачу дийнахь, кхелахочун метте а хиьна, ПахІал схьавалавайтира цо. ⁷ Иза схьакхьача, Ярушалаймера баьккинчу жуьгташа, цунна го а бина, иза бехке веш, дуккха а хІуманаш дехира цунна дуьхьал. Амма цуьнан бехк болчух Висита тешо ницкъ ца кхочура церан.

⁸ ПахIала дуюхьало йора: «Ас цхьа а вониг ца дина жуьгтийн товратан хьехамашна а, Делан цIенна а, Рим-мехкан паччахьна а дуюхьал», – бохуш.

⁹ Жуьгташна там болу агIо лобхуш, Виситас элира ПахIале: «Ярушалайме ваха лабий хьуна, соьга цигахь хьайна кхел яйта?»

¹⁰ ПахIала элира: «Со Рим-мехкан паччахьан кхелана хьалха лаьт-таш ву хIинца, сайна кхел ян еззачохь. Ас жуьгташна цхьа а вониг ца дина, иза хьуна а дика хаьа. ¹¹ Нагахь со нийса а воцуш, со вел соьгара бахьана даьлলেখь, Иожалла тIеэца а кийча ву со. Амма хIара нах харц-луьйш беллахь, цхьаннан а бакьо яц со кхаьрга дIавала. Ас Рим-мехкан паччахьан кхел яр доьху».

¹² Кхеташонца кьамел а дина, Виситас элира: «Ахь паччахьан кхел йоьхуш хилча, Рим-мехкан паччахьна тIевохуйтур ву хьо», – аьлла.

ПахIал АгIарипа-паччахьна хьалха хIутту

¹³ Масех де даьлча, Висита куьйгалхо хIоттор даздан Кхесрин-гIала паччахь АгIарипа а, цуьнан йиша Беруника а деара. ¹⁴ Уьш цигахь масех денна севцина дела, Виситас паччахьна ПахIалан гIуллакхах лаьцна дийцира: «Кхузахь Пелакъа чувобллина цхьа стаг ву. ¹⁵ Со Ярушалаймехь волуш жуьгтийн тхьамданаша а, динан дайша а, бехке а веш, кхел е бохура цу стагана. ¹⁶ Амма ас элира цаьрга, римхойн Iедал дац бехке веш волу стаг дIалуш, цкъа хьалха шен доьхошца юьхь-дуюхьал а кхетта, бехказа вала бакьо яллалц аьлла. ¹⁷ Цундела и жуьгтий кхуза схьакхаьчча, ас шолгIачу дийннехь, кхелахочун метте а хиьна, иза схьавалавайтира. ¹⁸ Суна моьттуш долчу цхьана а зуламехь иза бехке ца вира цуьнан доьхоша. ¹⁹ Амма церан цхьацца кьовсамаш бара шайн динах а, цхьана веллачу Iийсах а лаьцна, ткъа ПахIала-м Иза дийна ву бохура. ²⁰ И гIуллакх муха кьастор ду а ца хиьна, ас хаьттира ПахIале: „Ярушалайме а вахана, цигахь кхел яйта лабий хьуна?“ – аьлла. ²¹ Амма ПахIала Рим-мехкан паччахьан сацам хиллалц ша Кхесрин-гIалахь вита аьлча, ас омра дира, иза Рим-мехкан паччахьна тIевиггалц чувобллина вита аьлла».

²² АгIарипас Висите элира: «Суна сайна а лаьа оцу стаге ладогIа».

«Кхана хьуна хезар ду иза вистхуьлуш», – аьлла, жоп делира Виситас.

²³ ШолгIачу дийнахь АгIарипа а, Беруника а, кеч а делла, шайца тIеман хьаькамаш а, гIалара лоруш болу нах а болуш кхел ечу цIа чу баьккича, Виситас омра дира, ПахIал схьавалаве аьлла. ²⁴ Цул тIаьхьа Виситас элира: «АгIарипа-паччахь а, кхузахь тхобца болу берриш а! Шуна гуш волчу хIокху стагана Ярушалаймехь а, кхузахь а вуно дукха жуьгташа аьрзнаш дина. Цара маьхьарий хьийкхира, хIара кхин ваха

хьякъ вац бохуш. ²⁵ Амма суна хета, вел бахъана кхуьнгара ца даьлла аьлла. Рим-мехкан паччахь волчохь шена кхел яр кхо дехарна, ас сацам бина хIара цига дIахъажо. ²⁶ Амма кхунах лаьцна цу паччахье яздан хIумма а дац сан. Цундела ас хIара шуна, къаьсттина хьуна хьалха, АгIарипа-паччахь, валавайтина, гIуллакх къастийча, Рим-мехкан паччахье сайна яздан хIума хилийта. ²⁷ ХIунда аьлча суна нийса ца хета чувойлина стаг, иза бехке веш дерг хIун ду а ца хоуйтуш, дIахъажор».

ПахIала АгIарипа-паччахьна хьалха дина къамел

26 ¹ ТIаккха АгIарипа-паччахьо элира ПахIале: «Къамел дан мегар ду хьуна», — аьлла. ПахIала, куьг хьала а айина, ша бехказавоккхуш къамел дира:

² «Паччахь АгIарипа! Жуьгташа сайна дуьхьал дуьйцучунна тахана хьуна хьалха сайн бехказавала аьтто хиларна со ирс долуш хета суна, ³ хьо жуьгтийн гIиллакхаш а, къовсаме долу хIуманаш а девзаш хиларна муххале а. Цундела доьху хьобга собарца сайга ладогIар.

⁴ Массо а жуьгташна хаьа, со жима волуш дуьйна а сайн халкъана юкъахь а, юха Ярушалаймехь а муха ваьхна. ⁵ Царна со вевза дуккха а хан ю, цундела церан тоьшалла дан йиш ю, шайна лиьча, со парушо^д а хилла, вайн динаца догIуш долу уггар къовламе хьехамца вехаш Iаш хилар. ⁶ ХIинца со кхелана хьалха лаьтташ ву, Дала вайн дайшна делла дош кхочушхиларе сатесна хиларна. ⁷ Цунна сатесна ду тхан халкъан шийтта тайпа, дийнахь а, буса а Далла даггара гIуллакх а деш. Оцу сатийсамна бехкево со жуьгташа, ва паччахь. ⁸ Хила йиш йоцуш хIунда хета шуна Дала беллачуьра нах денбар? ⁹ Со а вара тешна, Назаргарчу Гийсах лаьцна долчунна дуьхьал дуккха а хIума дан деза аьлла. ¹⁰ И дерриг а дора ас Ярушалаймехь: Гийсах тешна беза нах набахти чу кхуйсура, динан дайшкара бакьо а яьккхина, и нах байар къобал а дора. ¹¹ Ас таIзар дора царна массо а жуьгтийн гуламан цIеношкахь, уьш шайн дина тIера юхабовлийта гIерташ. Сайн царна дуьхьал йолу обгIазалла сел чIогIа хиларна, кхечу гIаланашка а вьдура со уьш схьалеца».

ПахIала ша Далла тIевезарх лаьцна дуьйцу

(Векалийн 9:1-19; 22:6-16)

¹² «Оцу гIуллакхна цкъа Дамасакхе вьдуш вара со, динан коьртачу дайшкара бакьонаш а яьхна, цара тIедехкина декхарш а эцна. ¹³ Делкъахан хуьлучу хенахь, ва паччахь, тхо новкъа схьадогIуш, стигалара цIехъана малхачул а чIогIа серло кхийтира. И серло тхуна гонах

^{26:5} Векалийн 23:6; Пилапхошка 3:5. ^{26:9-11} Векалийн 8:3; 22:4, 5.

хЮьттира. ¹⁴ Тхо массо а лаьтта охьайгира. Юха сайга лерина долу аз хезира суна, арамхойн маттахь къамел деш: „Маржа Шаул я! Соьга бала хЮнда хьогуйту ахь? Туьран дитт а хилла дуьхьалваьлла, хьайна зе хЮнда до ахь?“

¹⁵ Ас хаьттира: „Хьо мила ву, Веза Эла?“

Везачу Эло жоп делира: „Со ахь хьийзош волу Гийса ву. ¹⁶ ХьалагIатта когаш тIе. Со веана, хьуна гиначун а, гун долчун а хьо теш а, гIуллакх кхочушдархо а вина, дIахЮтто. ¹⁷ Ас кхечу къаьмнийн нах болчу вохуйту хьо. Хьайн халкъах а, кхечу къаьмнийн нахах а Ас кIелхьарвоккхур ву хьо. ¹⁸ Церан бIаьргаш схьадиллина, боданера серлоне а баьхна, иблисан олаллина тIера Далла тIеберзор бу ахь уьш, царна гечдар хилийтархьама а, Сох болу тешам бахьана долуш, Делан базбинчу нахана юкъахь церан меттиг хилархьама а“.

*ПахIала жуьгташка а, кхечу къаьмнийн нахе а
дина тоьшалла*

¹⁹ «Цундела, АгIарипа-паччахь, ас дуьхьало ца йира стигалара сайна хЮьттинчу бIарлагIина. ²⁰ Со кхайкхам бан волавелира цкъа хьалха Дамасакхехь а, Ярушалаймехь а, берриг а ЯхЮд-махкахь а, юха кхечу къаьмнийн нахана юкъахь, уьш дохко а бевлла, Далла тIе берзийтархьама, шайн гIуллакхашца дохкобовлар цаьрга гайтийтархьама. ²¹ Цу бахьаненна, Делан цIа^а чохь волуш, схьа а лаьцна, со вен гЮьртира жуьгтий. ²² Амма Дала гЮ дира суна, таханалера де кхачале а. Цуьнан гЮьнца лаьтташ ву со тахана кхузахь хьалдолчу а, къечу а нахе тоьшалла деш, кхин хЮмма а ца дуьйцуш, пайхамарша а, Мусас а хир ду аьлларг бен: ²³ Дала леррина Къобалвинарг^д, баланах а хьегна, кхелхинчул тIаьхьа, беллачех гIаьттина хьалхарниг хир ву. Цо хьяр ю серло жуьгтийн халкъана а, кхечу къаьмнийн нахана а».

ПахIал АгIарипа-паччахь тешо гIерта

²⁴ ПахIалан къамел чекхдалале Виситас ЧЮгIа элира: «ПахIал, хьо хьераваьлла! Дукха дешаро талхийна хьо!»

²⁵ «Со хьераваьлла вац, лоруш волу Висита, — аьлла, жоп делира ПахIала. — Ас дуьйцург нийса а, хьекъале а ду. ²⁶ АгIарипа-паччахьна дика девза хIара санна гIуллакхаш, цундела ас паргIат дуьйцу цуьнца. Со тешна ву, цуьнан тидамера хЮмма а даьлла дац, хЮнда аьлча хIара дерриг а ломал дехьа хилла дац, массеран а бIаьргашна хьалха хилла ду. ²⁷ Паччахь АгIарипа, пайхамарех теший хьо? Хаьа суна, хьо теший».

^{26:20} Векалийн 9:20, 28, 29. ^{26:23 а:} 1 Коринтхошка 15:20; ^{б:} ЕшаI-ЯхЮ 42:6; 49:6.

²⁸ ТПаккха АгІарипас элира ПахІале: «Иштта атта со Иийсах тешна-чех дІакхетар ву мьотту хуна?»

²⁹ «Хьесапе дац, атта я хала ду иза, — жоп делира ПахІала, — амма ас Деле доьху, хьо хилла ца Іаш, массо а тахана соьга ладугІушверг, со санна, хилийта бохуш, амма гІоьмаш тоьхна тутмакхаш ца хулуш».

³⁰ ТПаккха паччахь хьалагІаьттира, цуьнца цхьаьна хьалагІевттира мехкан куьйгалхо а, Беруника а, берриш а цаьрца Ийнарш а. ³¹ Цара, ара а бевлла, бохура вовшашка: «Цу стага иза вен я чуволла цхьа а ба-хьана ца далийтина».

³² АгІарипас элира Висите: «И стаг хІинцца дІахеца мегар дара, цо Рим-мехкан паччахьна хьалха хІотта лаь шена ца аьлলেখь».

Риме бьодучу новкъахь

27 ¹ Тхан Итали даха деза аьлла, сацам хиллачул тІаьхьа ПахІал а, кхин цхьацца болу тутмакхаш а Юлай це йолчу тІеман хьаь-каме дІабелира. Иза Рим-мехкан паччахьан цІарахчу эскаран декъан эпсар вара. ² Асиа-махка доьдучу Адрамитти-гІалин хІордкеманна тІе а хевшина, новкъадевлра тхо. Тхьоьца Арестах це йолу Тассал-ник-гІалара македонхо а вара. ³ ШолгІачу дийнахь тхо ЦІадан-гІа-лахь охьадевлра кеманна тІера. Юлай ПахІале ларам болуш хилира. Цо цунна бакьо елира оьшучунна тІехь гІо дийр долу накьостий болчу ваха. ⁴ Цигара хІорда тІе арадевлла, мох кІезиг болчу агІор, Кипр-гІайре йолчухьа дахара тхо, дуьхьал хьоькхуш мох хиларна. ⁵ Киликана а, Пампилна а дуьхьал болчу хІордал дехьа а девлла, Ли-кин-махкарчу Мир-гІала кхечира тхо. ⁶ Цигахь Искандар-гІалара Итале-махка догІу хІордкема а карийна, цу тІе ховшийра тхо тІеман хьаькамо Юлайс.

⁷ Масех дийнахь меллаша дІадоьлхуш дара тхо. Мох дуьхьал хьоьк-хуш хиларна, Кинад-гІалина дуьхьал нисделча, цу агІор кхидІа даха а ца делла, Крит-гІайренна улло дахара тхо, Салмон це йолчу берда юххе а теІаш, цигахь мох кІезиг болу дела. ⁸ Халла цунна уллохула тІех а девлла, Ласи-гІалина гена йоцучу, шех Дика дІахІуттийла олучу метте кхечира тхо.

⁹ Дуккха а хан яьллера тхо новкъа девлла. КхидІа даха кхераме дара, хІунда аьлча гуьйренан чаккхе яра, жуьгтийн халкъ кьиноьх цІинда-ларан деза де а чекхдаьллера. ПахІала, хьехар деш, бохура: ¹⁰ «ЛадогІийша! Со гуш ву хІара некъ кхераме хирг хилар, кеманна а, цу тІерачу кирана а хилла ца Іаш, вайн дахарна а».

¹¹ Амма хІорш эцна воьду тІеман хьаькам хІордкема долахь долчух а, и дІадохуьйтуш куьйгалла деш волчух а алсам тийшира, ПахІала дуьй-чучул а. ¹² Кхеран кема дІахІоьгтина меттиг Іа даккха пайденна яцара,

цундела дукхахберш Крит-гГайре тЕхь йолчу Пиника-гГала хГорда-хула дАбаха лууш бара. Кьилба-малхбузера а, кьилбаседа-малхбузера а мехашна дуьхьал йолчу цу меттхь Іанера бовла лаьара царна.

ХГорд ловзабалар

¹³ Кьилбера байн мох хьаькхча, царна мьоттира иза шайна оьшург ду. Кема сацориг^д хьала а яьккхина, Крит-гГайре йистехула дАбахара уьш. ¹⁴ Амма дукха хан ялале гГайре йолчу агГорхьара шех кьилбаседа-малхбалера олу чГогІа мох хьаькхира. ¹⁵ ХГорд ловзабаьллачу юккье а нисделла, мохана дуьхьал ца дахалора хГордкема. Мохо шена луьучу агГор дІасакхуьссур тхо. ¹⁶ Кавда цЕ йолчу жимачу гГайре тЕ, мох кІезиг болчу агГорхьа, даьхьира тхан кема, цигахь дукха хала дАтесира оха пийсакаш хьокху жима кема. ¹⁷ Иза, хьала а даьккхина, стаммий машшашца дІа а доьхкуш, хГордкема чІагІдира оха. Хинан кГоргалла жима йолчохь, Суьрти цЕ йолчу меттигехь бохам хиларна кхоьруш, кеманан гата охьа а дахийтина, хГорда тЕхула дІахецаделира тхо. ¹⁸ ШолгІачу дийнахь хГорд чГогІа ловзабаларна, кеманна тІера кира хи чу кхосса долиира. ¹⁹ Ткьа кхозлагІчу дийнахь хГордкеманан цхьа боккха гІирс чукхьоссира кеманхоша шайн куьйгашца. ²⁰ Масийтта дийнахь я малх, я седарчий гучу ца довлура, ткьа хГордан ловзабалар дІатуьйш дацара. Тхо кІелхьардевр ду аьлла йолу муьлхха а сатуьйсийла дІаяьллера.

²¹ Дукха хан яра цхьаммо а хІума яза. ТІаккха ПахІала, хьала а гІаьттина, элира: «Нах, шу соьга ла а доьгІна, Крит-гГайре тЕхь севцнехь, хІара зенаш а лан дезар дацара, хІумма а дІакхосса езар яцара вайн. ²² ХІинца собаре хиларе кхойкху ас шуьга, хІунда аьлча шух цхьа а лийр вац, кема бен хІаллакхир дац. ²³ Сийсара буса со Шен волу а, ас Шена гІуллакх дечу а Делан малик^д деара суна тЕ. ²⁴ Цо элира: „Кхера ма лолахь, ПахІал! Хьо Рим-мехкан паччахьна хьалха хІотта дезаш ву, Дала хьан доІанна жоп делла, цундела хьо а, хьобца кеманна тЕхь берш а дийна буьсур бу“. ²⁵ Цундела доха ма дохалаш, доттагІий, со теша, Дала сайга ма-аллара, вайца дерг хирг хиларх. ²⁶ Амма вай билггала цхьаьна гГайре тЕ охьакхуьссур ду».

²⁷ ЕйтталгІа буйса тІекхачча, тхо Адир цЕ йолчу хГорда тЕхула хьош дара. Буйса юккье яхача, хГордкеманхошна уллохь латта хааделира. ²⁸ Хин кГоргалла юьстича, ткьа сажа^д юьйла хиира. Юха жимма дехьадевлла юьстича, пхийтта сажа карийра. ²⁹ Хин бухулара тІулгаш тЕ хкетарна кхоьруш, кема сацош, тЕхьара йиь кема сацориг хи чу а кхоьссина, де тІекхачаре сатуьйсуш Іара уьш. ³⁰ Ткьа кеманхой, жима кема хи чу охьа а хецна, кеманан буьххьера кема сацориг чукхуссучуха, бовда гГььртира. ³¹ Амма ПахІала элира тІеман хьаьккаме а, тІемалощка

а: «Нагахь уьш кеманна тIехь ца совцахь, шу а кIелхьардевр дац». ³² ТIаккха тIемалоша, жима кема дIатесна долу машшаш а хедийна, иза чудожийра.

³³ Сахуьлучу хенахь ПахIала дехар дира массаьрга а, хIума яяхьара аьлла: «Тахана дейтгалIа де ду вай сатийсамехь долу, аша цу ерриге а хенахь хIума ца йиъна. ³⁴ Цундела доьху шуьга хIума яа, хIунда аьлча иза шуна дахар лардан оьшу. Шу цхьаннен а коьрта тIера чо а бужур бац».

³⁵ Иза а аьлла, бепиг, сьха а эцна, массарна а хьалха Далла хастам а бина, декъа а декъна, даа хIоьттира ПахIал. ³⁶ ТIаккха массара а, дог иракарахIоьттина, хIума йиира. ³⁷ Верриг а хIорджеманна тIехь ши бIе кхузткъе ялхитта стаг вара. ³⁸ Тоьал хIума а йиъна, кема дисина долчу киранах паргIатдаккха хIиттира уьш, кIа хIорда чу а кхуьссуш.

Кема дохар

³⁹ Iуьйре тIекхьачча, царна латта ца девзира, амма гIамаран легIана берд гира. Аьтто балахь берда тIедовла барт хилира церан. ⁴⁰ Кема сацорех, уьш хIорда чу дIа а хецна, паргIат а девлла, кеманан тIам бихкина машшаш а хедийна, буьххьера жима гата махаца а нисдина, бердехьа бахара уьш. ⁴¹ Амма гIамарла а дахана, меттах а ца далалуш дисира хIордкема, ткъа цуьнан тIехье ондачу тулгIенаша йохош яра.

⁴² Тутмакхаш неканца ца бовдийта байа дог хилира тIемалойн. ⁴³ Амма ПахIал ца вейтархьама тIеман хьаькамо совцийра уьш. Цо омра дира, нека хууш берш, чу а лелхий, лаьтта тIе кхача аьлла. ⁴⁴ Ткъа вукхьарга, карадеана у я кхин йолу хIума сьха а лоцуш, берда тIе гIо элира.

Iштта, цхьанна а зе ца хуьлуш, массо а берда тIе хьалавелира.

Мелита-гIайре тIехь сацар

28 ¹ Берда тIехь кIелхьардевлча, тхуна хиира гIайренан цIе Мелита юйла. ² Цигарчу бахархоша чIогIа дика тIеийцира тхо. ДогIа а деана, шельелча, цIе а латийна, цунна улло дохдала тIекхайкхира цара тхоеьга. ³ ПахIала цхьа цIов чIийш гулдира. Цо уьш цIерга кхиссича, йовхонах бедда лаьхьа, цунна це а тоьхна, куьйгах хьаьрчира. ⁴ ПахIалан куьйгах кхозу и лаьхьа гича, цигарчу наха вовшашка элира: «Цу стага, билггала, цхьаь вийна. ХIорда чохь иза ца веллехь а, хIинца Делан кхелаца дийна вуьсур вац иза». ⁵ Амма ПахIална цхьа а тайпа лазош хIума ца хааделира, цо лаьхьа цIерга ластийра. ⁶ Царна моьттура, я цуьнан куьг дестар ду, я иза цIеххьана велла охьавужур ву. Уьш бехха Iийра цуьнга хьобжуш, амма ПахIална хIумма а ца хилира. ТIаккха шайн ойла хийцира цара, иза цхьа Дела ву аьлла.

⁷ Цу меттигна гена боьцуш Палаби цIе йолуш волчу гIайренан хьаькаман бахам бара. Тхо ша волчу а кхайкхина, кхаа дийнахь тхуна

хьошалла лелош, комаьрша хГусамда хилира иза. ⁸ Палабин да, дагар а деана, гай а лозуш, меттахь Гуьллуш вара. Цуьнга хьажа ваханчу ПахАла, доАа а дина, цомгушниг товира, тГе куьйгаш а дехкина. ⁹ И хиллачул тАьхьа гАйре тЕра бисина болу цомгуш нах а богГура. Царна а дарба дора ПахАла. ¹⁰ ГАйре тЕра бахархоша чЮгАа ларам бира тхан. Тхо дАадаха кечлуш, цара тхуна дерриг а оьшург деара.

Мелитера Риме бина некъ

¹¹ Цигахь кхо бутт баьккхинчул тАьхьа, цу гАйре тЕхь Ia доккхуш хиллачу, Искандар-гАалара догГучу шех Диоскураш* олучу хЮрдкеманна тЕхь дАадахара тхо. ¹² СуьракЮз-гАала а кхаьчна, цигахь кхо де даьккхира оха. ¹³ Цигара дАадахча, Риги олучу гАала кхечира тхо. Цхьа де даьлча, кьилбера мох хьаькхира. ШолгАчу дийнахь тхо Путола-гАала кхечира. ¹⁴ Цигахь динан вежарий а карийна, церан дехарца кГира даьккхира оха цаьрца. Цул тАьхьа тхо Рим-гАала даьккхира. ¹⁵ Цигара динан вежарий, тхо догГу аьлла хезна, Аппи цЕ йолчу майданахь а, хьешан кхо цЕнош долчоьх а дуьхьалбаькхира тхуна. Уьш гича, Далла хастам а бина, дог иракарахЮьттира ПахАалан.

ПахАала Римехь хьехам бо

¹⁶ Римехь ПахАална кьаьстина Iе бакьо елира, амма тЕмалочо ларвеш вара иза. ¹⁷ Кхин кхо де даьлча, жуьгташна юкьара куьйгалхой гулбира цо. Уьш сьхабаьккича, ПахАала элира цаьрга: «Вежарий! Вайн халкъана а, цуьнан гИллакхашна а дуьхьал ас хУмма а ца диннашехь, Ярушалаймехь, сьха а лаьцна, римхошка дАвелера со. ¹⁸ Цара, барт а хаяттина, вел бахьана соьгара ца даьллий хиъча, со дАхеца сацам бира. ¹⁹ Жуьгтий дуьхьал бара цу сацамна, цундела Рим-мехкан паччахье кхел е аьлла, дехар дан дийзира сан. Амма ас цхьана а хУманна тЕхь бехке ца до сайн халкъ. ²⁰ Цундела лиьнера суна шу ган а, шух дагавала а, хЮнда аьлча Исраилан халкъан сатийсам кхочушхиларх со тешарна тоьхна суна хАара гЮьмаш».

²¹ Цара элира ПахАале: «ЯхЮд-махкара хьох лаьцна цхьа а кехат ца кхаьчна тхоьга. Цигара баьккинчу вайн вежарех цхьаммо а хьох хаам а ца бина, я вониг а ца аьлла хьох лаьцна. ²² Амма тхуна хьобгара хаа лаьара хьуна хетарг, хЮнда аьлча цу динан тобанах лаьцна массанхьа а дукха кьийсамаш бу бохуш, хезнера тхуна».

²³ Цара цхьа де билгалдаьккхира. Дуккха а жуьгтий баькхира ПахАал сецначу цИйне. Гуьйранна дАволалой, сарралц дуьйцура цо

* 28:11 *Диоскураш* – Зевс-цЮнан шала вина ши кАнт.

царна Делан Олаллех лаьцна, ша Иийсах лаьцна аьларг бакъ хилар тешо гIерташ, Муса-пайхамаран хьехамаш тIера а, пайхамарша дIа-яздинчунна тIера а тоьшаллаш а далош. ²⁴ Цхьаберш тешара цо дуй-цучух, вукхарна и бакъ ца хетара. ²⁵ Вовшийн юкъахь барт а ца хилла, уьш дIабаха гIерташ болчу хенахь, ПахIала элира хIара тIаьхьбара дешнаш: «Бакъдерг аьлла Делан Сино ЕшаI-ЯхIу-пайхамарехула шун дайшка:

²⁶ „Цу халкъана тIе а гIой, ала цаьрга:

Шайн лергашца ладугIур ду аш, амма кхетар дац шу,
шайн бIаьргашца хьожур ду шу, амма маьIна къастор дац
аша.

²⁷ ХIунда аьлча дегнаш чIагIделла цу адамийн, лергашца халла хеза царна, бIаьргаш а къевлина ду церан.

Цундела бIаьргашца ца гуш, лергашца ца хезаш, дегнашца ца кхеташ бу уьш.

Суна тIебирзича, Ас дарба дийр дара царна“».

²⁸ «ДIахоуьйла шуна, Дала кIелхьардовларх болу Шен кхаь кхечу къаьмнийн нахана хайитина: царна хезар ду»*.

³⁰ Дийнна шина шарахь ша мах лучу цIенош чохь Иийра ПахIал. ПахIала шена тIебаьхкинарш берриш а тIеобцура. ³¹ Дуьхьало йоцуш а, майрра а Делан Олалла^д а кхайкхош, Дала леррина къобалвинчу Ве-зачу Элах Иийсах лаьцна хьехам бора цо.

* 28:28 Цхьадолчу тIаьхьарчу тептарш тIехь 29-гIа аят тIетоьхна ду: *Цо и аьлча, чIогIа кьийса а кьуйсуш, дIабахара жуьгтий.*

28:26, 27: ЕшаI-ЯхIу 6:9, 10 (Грекийн).

Векало Якъуба яздина кехат

Дешхьалхе

Векало Якъуба яздинчу кехата тIехь «дуьнен чухула дIасабаьржинчу» массо а Иийсах тешаш болчаьргахула чекхбахархьама бина болу хьехамаш цхьаьнатоьхна бу. Яздархочо дукха масалшкахула а, кичанашкахула а Иийсах тешаш болчу нахана муха лела беза хоуйтуш болу хьекъале хьехам ло. Тешаш берш муха хила беза а гойтуш, тайп-тайпанчу хIуманех лаьцна бо цо и хьехам: хьал а, къоьлла а, зер а, оздангалла а, озабезам а, гIуллакхашца долу тешар а, меттан дола дар а, хьекъалалла а, къовсам а, вазвар а, эсалалла а, кхечунна кхел яр а, собар а, доIа а.

Кехата тIехь Якъуба чIагIдина, Иийсах а тешаш, и тешар гойтуш долу гIуллакхаш дан деза вай аьлла.

1 ¹Делан а, Цо леррина къобалвинчу Иийса-Элан а лай волчу Якъубера дуьнен чухула дIасадаьржинчу шийтта тайпане* маршалла ду.

Делах тешар а, хьекъалалла а

² Сан вежарий, доккха хазахетар санна ларалаш тайп-тайпана зераш шайна тIе мосазза хIуьтту. ³ Шуна-м хаьа шайн тешар зерах чекхдаларо собар кхиош дуйла. ⁴ И собар кхачаме хилла дIахIотта деза, шу, цхьа а дерт а доцуш, дуьззина кхачамалла долуш хилийта. ⁵ Амма шуна юкьаьх цхьанна хьекъалалла ца тоаьх, цо иза Деле деха деза. Ша луш дерг атта а, бехкаш ца дохуш а луш волчу Цо иза массарна а лурду. ⁶ Амма иза тешарца а, шеко йоцуш а деха деза, хIунда аьлча шеко йолуш верг мохо ловзочу тулгIенах тера ву. ⁷ Иштта волчу стага, Везачу Элера цхьаь тIеобьцур ду алий, дог а ма даха. ⁸ Шалха ойланаш йолу стаг ма ву иза, ша дечу хIуманна тIехь чIагIо а йоцуш.

* 1:1 *Шийтта тайпане* – Якъуба боху, Иийсах тешнарш мостагIаша массанхьа дIасадаржийна хиллачу Исраилан халкъан шийтта тайпанах тера бу.

1:1 Маттай 13:55; Марк 6:3; Векалийн 15:13; Галатахошка 1:19.

Кѡьлла а, хьал а

⁹ Таро йоцу динан ваша синан лакхарчу хьолах воккхавеван веза, ¹⁰ ткѡа таро йолуш верг синан лахарчу хьолах воккхавеван веза, хІунда аьлча иза дІавер ву дуьнен чуьра, бецан зезаг санна. ¹¹ Малх хьала а гІоттий, йовхо йогІу. Йовхоно буц якъайо, бецан зезаг дужу, хазалла а дІайолу. Иштта хьалдолу стаг а, шен гІуллакхаш а деш, дІаволу.

Зер а, хІума марздалар а

¹² Декъалвина ву зенашна садеттарг, хІунда аьлча иза зийначул тІаьхьа, ял санна, хедар доцучу дахаран таж^д лур ду цунна Ша везачарна иза лур ду аьлчачу Везачу Эло. ¹³ Ша зуьйш волчу хенахь стага ма баха: «Дала со зуьйш ву». Вочу хІуманца Дела зелур вац, ткѡа Цо Ша цхьа а ца зохь. ¹⁴ Амма хІора а шен харц лаамаша зуьйш ву, цара иза, Іеха а вой, дІалоцу. ¹⁵ Стаг харц лаамца цхьаьнакхеттачул тІаьхьа, цу харц лаамо кѡа кхуллу, ткѡа кѡино, кхачаме схьа а кхачьна, Іожалла кхуллу.

¹⁶ Шаш Іеха ма дайта, сан хьомсара вежарий. ¹⁷ Муьлхха а дика а, кхачаме а совгІат лакхара, стигалан серлонаш кхоблинчу Дегара догІу. Иза, уьду мархаш санна, хийцалуш вац. ¹⁸ Шен лаамца, бакъдолчу кхоаца кхоблина Цо вай, Ша кхоблинчарна юкѡахь вай лараме* хилийта.

ЛадогІар а, кхочушдар а

¹⁹ Сан хьомсара вежарий, муьлхха а стаг ладогІарна сихвала веза, ткѡа шен хабарна а, оьгІазаллина а собаре хила веза, ²⁰ хІунда аьлча адаман оьгІазалло стаг Далла хьалха бакъ ца хуьлуйту. ²¹ Цундела муьлхха а хьарам хІума а, вон мел лелар а дІадаккха. Далла муьтІахь а хуьлуш, шайга кховдийна а, шаш кІелхьардаха тарлуш долу а Делан дош тІеэца.

²² Делан дош кхочушдеш болчарах хилалаш, цуьнга ладугІурш бен а ца хилла, шаш Іехочарах тар а ца луш. ²³ ХІунда аьлча, Делан даше ла а дугІуш, иза кхочуш ца деш волу стаг шен билггал йолчу юьхье куьзгана чу хьожучух тера ву. ²⁴ Шега а хьаьжна, иза юьстахволу, ткѡа цу сохьта шен юьхьсибат цунна дицло. ²⁵ Амма Делан кхачаме болчу а, паргІато лучу а хьехаме леррина а хьожуш, цуьнан кхидІа а тидам а беш, вицлуш волу ладогІархо а воцуш, и хьехам кхочушбийриг ша мел дечу гІуллакхашна тІехь декъалвина хир ву.

* ^{1:18} *Лараме* – кхузахь Якѹба Іийсах тешаш берш дуюхьхара схьаэцначу ялтех тарбо, хьалха жуйгташа Везачу Элана сагІина луш долу ялта санна.

^{1:10}, ¹¹ ЕшаІ-ЯхІу 40:6, 7 (Грекийн).

²⁶ Нагахь цхьаммо, ша суьпа а хеташ, шен маттана дуьрста ца йохлахь, цо ша-шен Iехаво, цуьнан суьпа хилар а даьсса ду. ²⁷ Да волчу Далла хьалха цIена а, бехдалаза а суьпалла иштта ду: байшна а, бисина Iачу зударшна а гIо дар а, дуьнен чохь долчу вочуьнга ша бех ца вайтар а.

Озабезамах лаьцна

2 ¹ Сан вежарий! Дала леррина къобалвинчу Iийсах, вайн сийлаллин Элах, а тешаш, озабезамца цхьаьнга ма хьажалаш. ² Нагахь шун гуламе, дашо мухIар а доьллина, деза духар дуьйхина хьалдолу стаг веача а, беркъа духар дуьйхина къен стаг веача а, ³ аша, деза духар дуьйхина волчу стаге а хьаьжна, цуьнга ала мега: «Кхузахь дика хир ду хьуна, охьахаа», ткъа къечуьнга ала мега: «Хьо хьуьлла дIахIотта, я кхуза, сан когашка, охьахаа». ⁴ Иштта дича, шайна юкъахь къестамаш кхуллий те аша? Харц-ойланаш йолу кхелахой хуьлий те шух?

⁵ ЛадогIийша, сан хьомсара вежарий, дуьнен чурьа къен нах Дала ца хаьржина те? Тешарехь хьал долуш хилархьама а, Ша везачарна лур ду аьлчачу олалле кхачийтархьама а Дала уьш ца хаьржина те? ⁶ Ткъа аша къениг дIатеттина. Хьалдолу нах бац шуна ницкъ беш берш, уьш бац шу кхеле ийзош берш? ⁷ Шуна елла сийлахь цIе сийсазъеш бац уьш?

⁸ Нагахь Делан Йозанашна тIера болу паччахьан хьехам: «Хьайн уллораниг хьо санна веза», аша кхочушбахь, аша деш дерг нийса ду. ⁹ Амма стаге озабезамца шу хьовсахь, аша къа латадо, товрат-хьехамо шу, зуламхой санна, бехкедо. ¹⁰ Берриг а товрат-хьехамаш кхочуш а беш, цхьана хIуманна тIехь къалатийнарг массо а хIуманна тIехь а бехке хуьлу. ¹¹ «Нахаца ма лела», – Аьлчачо аьлла: «Адам ма де», цундела, нагахь хьо нахаца лелаш вацахь, амма ахь адам дехь, хьо Дала тIедиллинарг дохош волу зуламхо ву. ¹² ПаргIато лучу хьехамашка хьаьжжина, Дала кхел ен йолчу наха санна, ала а ала, гIуллакх а де. ¹³ ХIунда аьлча къинхетам боцу кхел хир ю шегара къинхетам ца гайтинчунна. Къинхетам кхелал а лакхара бу.

Тешар а, гIуллакхаш дар а

¹⁴ ХIун пайда бу, сан вежарий, стага шен тешар ду баьхча, амма цо деш долчу гIуллакхаша иза гойтуш ца хилча? Ишттачу тешаро кIелхьарвоккхур вуй иза? ¹⁵ Нагахь вешина я йишина тIеюху хIума а, кхача а эшахь, ¹⁶ ткъа шух цхьаммо цаьрга алахь: «Маьрша дIагIо, дох а

^{2:8} Iамалъяр 19:18. ^{2:11 а:} Арадаккхар 20:14; Карлабаьккхинарг 5:18; ^{б:} Арадаккхар 20:13; Карлабаьккхинарг 5:17.

ло, дуззалц хIума а яа», амма царна оьшург ца лахь, хIун пайда бу цуьнан? ¹⁷ Иштта ду тешар а, нагахь цуьнца цхьаьна деш гIуллакхаш дацахь, иза делла ду.

¹⁸ Амма цхьаммо ала тарло: «Хьан тешар ду, ткьа сан гIуллакхаш ду». ГIуллакхашца доцуш долу хьайн тешар гайта суна, ткьа аса гIуллакхашца долу сайн тешар гойгур ду хьуна. ¹⁹ Хьо теша Дела цхьаь хиларх, иза дика ду. Ур-атталла жинаш а теша Иза хиларх — ткьа уьш кхерарна дегадо! ²⁰ Амма хаа лабий хьуна, сонта стаг, гIуллакхашца доцу тешар эрна дуйла? ²¹ Шен гIуллакхашца Далла хьалха бакъхилла вац вайн да ИбрахИм, шен кIант Исхьакх сагIа доккхучу меттиган тIулгашна тIе а виллина? ²² Гой хьуна, цуьнан тешар гIуллакхашца цхьаьнадогIуш хилла, и гIуллакхаш бахьана долуш и тешар кхачаме хилла. ²³ Делан Йозанашкахь аьлларг кхочушихилла: «ИбрахИм тийшира Везачу Элах, цундела Цо иза Шена хьалха бакъвина лерира», цунах Делан доттагIа элира. ²⁴ Гой шуна, стаг Далла хьалха бакъхуьлу шен гIуллакхашца, тешарца хилла а ца Iаш.

²⁵ Иштта, нахаца лела Рахьаб ша дина гIуллакх бахьана долуш Далла хьалха бакъхилла, бахкийтина нах тIе а лаьцна, уьш кхечу новкъахула дIа а хьовсийна. ²⁶ Цундела, шена чохь са доцу дегI делла ма-хиллара, гIуллакхашца доцу тешар а делла ду.

Шайн меттан дола де

3 ¹ Сан вежарий! Шуна юкьара кIезиг нах бен ма хила хьехархой. Шуна хаьа, вайна еш йолу кхел мел чIогIа хир ю, ² хIунда аьлча вай массара а кьинош дукха летадо. Дашаца цкъа а къа ца латош верг кхачаме стаг ву, цуьнга шен дерриг дегIан дола дало. ³ Вай говрийн бага гаьллаш йохку, уьш вайга ладугIуш хилийта, тIаккха церан догIмаш леладо вай. ⁴ Масала, хIордкеманаш а, мел даккхий уьш делахь а, ондачу мехаша лелош делахь а, жимачу тIомаца дIадохуьйту хIордахочо шена луьучу. ⁵ Иштта, матто а, кIезиг меже елахь а, доккхачу гIуллакхашна тIехь куралла йо.

Хьажал, жимачу цIаро мел йоккха хьун ягайо! ⁶ Мотт а цIе ю. Иза дегIан вукху меженашна юкьахь вон дуьне санна бу. Матто дерриг дегI а бехдо, вайн дахаран некъ хьала а латабо. Ткъа ша жобжахатин цIарах хьалалеташ бу иза. ⁷ Муьлхха а экха а, олхазар а, текхарг а, хIордан дийнат а стага караIамадан тарло (баккъалла а, уьш караIамийна ду). ⁸ Амма адамашка цхьаьнгте а мотт кара ца Iамало, иза саца ца луш долу вон ду. Мотт Iожаллин дIовшах буьзна бу. ⁹ Цуьнца Веза

^{2:21} Доладалар 22:1-14. ^{2:23 а:} Доладалар 15:6; ^{6:} 2 Шерашкахь 20:7; ЕшаI-ЯхIу 41:8. ^{2:25} Якьуба 2:1-21. ^{3:9} Доладалар 1:26.

Эла а, Да а декъалво вай, цуьнца Делан сибатехъ кхоьллинчу адамна неІалт а олу вай. ¹⁰ Цхъана багара схъадолу декъалвар а, неІалт алар а. Иштта хила йиш яц, сан вежарий. ¹¹ Цхъана хьостанах схъадер дуй мерза а, къабхъа а хи? ¹² Сан вежарий, инжиран дитта тІе зайт-диттан^д стоьмаш а латор бац, кемсийн таьлланга тІе инжираш а латор яц. Иштта дуьрачу хьостано мерза хи лур дац.

Лакхара долу хьекъалалла

¹³ Ша хьекъал а, кхетам а болуш волчо шен оздачу леларца а, хьекъалера схъадолчу эсалаллехъ динчу гІуллакхашца а гайта ца деза иза? ¹⁴ Амма шун даг чохъ къабхъа хьагІ а, шена пайда лехар а делахъ, дозаллаш ма де, бакъдолчунна дуьхьал харцо ма лелае. ¹⁵ Иза лакхара долу хьекъалалла дац, амма дуьненан, синан, жинийн хьекъалалла ду. ¹⁶ ХІунда аьлча хьагІ а, шена пайда лехар а долчохъ низам дохор а, мел долу вониг а ду. ¹⁷ Амма лакхара долу хьекъалалла, цкъа-делахъ, цІена ду, цул тІабхъа, машаре а, озда а, кьинхетамах а, дикачу стоьмех а дуьзна а, озабезам боцуш а, шалхо йоцуш а ду. ¹⁸ Барг кхуллуш болчара бертахъ дийначу хІух нийсонан ялта схъадолу.

ХІара дуьне дезар

4 ¹ Къийсамаш а, девнаш а мичара ду шун? Шун меженашкахъ вовшашца тІом бечу а, дуьненан хІума тІех дезачу а лаамех схъадуьйлуш дуй те уьш? ² ХІума деза шуна, амма иза ца хуьлу шуна. Адам дел чІога хьагІ хуьлу шуьца, амма дезачуьнга ца кхачало шу. Вовшашца а къуьйсу, девнаш а доху аша, амма дезарг ца хуьлу шуна, хІунда аьлча аша, Деле доьхуш, доІа ца до. ³ Дехча а, ца хуьлу шуна иза, хІунда аьлча аша дикачу хІуманна ца доьхуш, дуьненан хІума тІех дезачу шайн ламийн дуьхъа доьху. ⁴ Тешам боцурш! ХІара дуьне дезар Делаца мостагІалла хилар дуйла ца хаь шуна? Дуьненах шена доттагІа хила лууш верг Делан мостагІа хуьлу. ⁵ Шуна моьтту хир ду Делан Йозанашкахъ эрна аьлла: «Дала вайна чохъ Іан деллачу Синна вай Шен хила лаьа»? ⁶ Амма Дала кхин а доккха дика дина вайна. Цундела аьлла ду:

«Дела курачарна дуьхьал ву,

амма ша кІезиг хеташ Іаш болчарна Шен дика ло Цо».

⁷ Цундела Далла муьтІахъ хила, иблисана дуьхьалдовла, тІаккха иза шух додур ду. ⁸ Далла улло гІо, Иза а шуна улло вогІур ву. Кьинош летиьнарш, шайн куьйгаш дила, шалхончаш, шайн дегнаш цІанде. ⁹ Халахета, делха, тийжа. Шун деларх делхар хуьлийла, казахетарх сингаттам хуьлийла. ¹⁰ Везачу Элана муьтІахъ хила, Цо ойур ду шу.

^{4:6} Кицанаш 3:34 (Грекийн).

Вежарина кхел ярх лардар

¹¹ Вежарий, лен ма ле вовшашна. Шен ваша вон вуьйцуш, я цунна кхел еш волчо Делан хъехамна кхел а йо, иза вон а буьйцу. Нагахь хьо Делан хъехамна кхел еш велахь, хьо иза кхочушбеш вац, ткъа цуьнан кхелахо ву. ¹² Хъехам Белларг а, Кхелахо а цхъаь ву, Цо кJелхъарвак-кха а, хJаллакван а тарло. Ткъа хьо мила ву кхечунна кхел ян?

Дозаллаш дарх лардар

¹³ Ткъа хJинца аша ладогJалаш, хJара къамел дийраш: «Тахана я кхана оцу гJала а дахана, цигахь цхъана шарахь Jийр ду вай, мах а лелийна, пайда бийр бу вай». ¹⁴ Шуна ца хаьа, кхана хJун хир ду. ХJун ду шун дахар? КJеззигчу ханна деана а, юха дJадолу а дохк ду иза. ¹⁵ «Везачу Элана лаа а лиьна, вай дийна дисахь, хJара я кхин дийр ду вай», – аларан метта, ¹⁶ шу дозаллаш деш ду, шаьш дегала долу дела. Ткъа муьлхха а иштта дозалла вониг ду.

¹⁷ Цундела, дан дезаш долу диканиг а хууш, и ца деш волчунна къа хир ду.

Хьалдолчарна дJахьедар

5 ¹ ЛадогJалаш аша, хьалдолчара: делхалаш, тийжалаш, хJунда аьлча бохамаш бу шуна тJехJуьттуш. ² Шун хьал, телхина, дJадаьлла, шун духарш нецано диина. ³ Шун деши а, дети а мекхадоьлла. Церан мекха шуна дуьхьал тоьшалла деш хир ю, цо, цJаро санна, дагор ду шун дилха. Ткъа аша дуьненан тJаьххъарчу деношкахь шайна хазна гулийна. ⁴ Шун аренаш лелийначу белхалойн ял ю кхойкхуш, аша, дJа ца луш, сацийна йолу. Ялта чудерзочеран тийжар массо а ницкьийн Везачу Элан лергашка кхаьчна ду. ⁵ Шу, хьал а долуш, даьхна дуьнен тJехь, зовкх а хьобгуш. Шаьш дарстийна аша, сагJа даккха кечдина бежанаш санна. ⁶ Аша, кхел а йина, бехк боцуруш байира. Цаьрга шуна дуьхьало ца яло.

Собар а, доJа а

⁷ Вежарий, собаре хилалаш, Веза Эла схьаваллалц. Латта лелош волчо безачу стоьме сатуьйсийла хаьий шуна? Иза собарца хьобжу хьалхара а, тJаьхъара а догJа даре. ⁸ Иштта шу а чJогJа собаре хилалаш, шайн дегнаш чJагJделаш, хJунда аьлча Веза Эла вар гергахочуш ду.

⁹ Вовшашна аьрзнаш ма делаш, вежарий, шайна кхел ца яйтархъама, хJунда аьлча Кхелахо неJарехь лаьтташ ву. ¹⁰ Баланаш а ловш,

собаре хиларан масална Везачу Элан цIарах дуйцуш хилла болу пай-хамарш схьаэца, сан вежарий. ¹¹ Собарца баланаш хьегнарш декъал-бинарш лору вай. Шуна хезна Аюба лайначу халонех лаьцна. Ткъа Везачу Эло цунна эххар а динарг а хаьа шуна, хIунда аьлча Веза Эла чIогIа къинхетаме а, стагах дог лозуш а ву.

¹² Уггар хьалха, сан вежарий, стигалх а, лаьттах а, я кхечу хIуманаш а чIагIонаш ма елаш, амма шун «хIаь» «хIаь» хила деза, «хIан-хIа» «хIан-хIа» хила деза, шу бехке ца хилийтархьама.

¹³ Шух цхьаь бала хьобгуш велахь, цо доIа дан деза, самукьадаьлла велахь, хастам баран йиш лакха еза. ¹⁴ Шух цхьаь цомгуш велахь, цо Ийсах тешачийн тобанан куьйгалхой кхайкха беза. Цара доIа дан деза цунна тIехь, Везачу Элан духьа цомгушчунна деза даьтта а хьокхуш. ¹⁵ Тешаран доIано цомгушниг товийр ву, Везачу Эло иза когаш тIе хIоттор ву. Нагахь цо къинош летийнехь, цунна гечдийр ду. ¹⁶ Шайгара даьллачу къиноьх лаьцна даре а деш, вовшех лаций доIа де, шайна гIоле хилийта: Делан лаамехь волчо динчу доIано дуккха а дан тарло, цуьнгахула ницкъ баларна. ¹⁷ Эли-ЯхIу вай санна стаг вара. Цо, догIа ма дайта аьлла, чIогIа доIа дича, кхаа шарахь а, ялх баттахь а лаьтта тIе догIа ца деара. ¹⁸ Юха цо доIа дича, стигалара догIа а деара, лаьтто шен стом а белира.

¹⁹ Вежарий, нагахь шух бакьдолчун новкъара ваьлларг цхьаммо нисвахь, ²⁰ цунна дIахайла, харц новкъара къа латийнарг нийсачу новкъа ваьккхинчо лечуьра са кIелхьар а доккхур ду, дуккха а къинош дIа а къовлур ду.

^{5:11} а: Аюб 1:21, 22; 2:10; ^б: Забур 102:8. ^{5:12} Маттай 5:34-37. ^{5:14} Марк 6:13.

^{5:17} Сулим 17:1; 18:1. ^{5:18} Сулим 18:42-45. ^{5:20} Кицанаш 10:12; 1 Кипин 4:8.

Векало Кипас яздина хьалхара кехат

Дешхьалхе

Векало Кипас яздина хьалхара кехат Асиа мехкан кьилбаседерчу декъехула д'Асабаржийначу, Иийсана т'Аьхьах'Ииттина хиллачу нахе – х'Юкху кехата т'Ехь царах «Дала къастийнарш» а олуш – яздина ду. Кехатан коьрта т'Айг'Га бу: шаьш Иийсах тешар бахьана долуш 'Азапаш а, баланаш а хьогуш болу кехат дешархой иракарах'Ииттор. Яздархочо царна дагадоуьйту Дала леррина къобалвинчу Иийсах лаьцна болчу хазачу кхоах лаьцна – Иийса валар а, веллачуьра денвалар а, Иза кхин цкъа схьаваран ва'Да а бахьана долуш, церан дегайовхо хила тарло. И дерриге а хаа а хууш, шайна т'Ех'Ииттина баланаш церан т'Еэца а, хьега а деза. Оцу баланашкахула церан тешар зуйш ду, иза бакъдолу тешар дуй хайитархьама. Цул сов, «Дала леррина къобалвина Иийса веанчу дийнахь» церан ял хир ю.

Т'Айг'Ганечу ханна уьш иракара а х'Ииттийна, яздархочо ч'Юг'Га дехар до дешархошка, Дала леррина Къобалвинчун долахь дерш санна даха аьлла.

Кипин маршалла

1 ¹ Дала леррина къобалвинчу Иийсан векалера Кипера Дала къастийначаьрга, аренца лелаш, хийрачу мехкашкахула: Понтехула, Галатехула, Каппадокехула, Асиа-махкахула, Битхьуни-махкахула д'Асабекъабеллачаьрга. ² Шена хьалххе хууш ма-хиллара, вайн Да волчу Дала шу хаьржира. Ткъа Делан Сино шу Далла улло далийра, Дала леррина къобалвинчу Иийсана муьт'Ахь а хилла, Цуьнан ц'Иийца шу ц'Индалийта.

Делан дика а, синпарг'Гато а шорта хуьлда шуна!

Бакъболу сатийсам

³⁻⁴ Хастам бу Далла, леррина къобалвинчу вайн Везачу Элан Иийсан Дена, Шен доккхачу диканца вайна керла дахар делла волчу, веллачуьра Ша леррина къобалвина Иийса ден а вина, цу бахьаненна х'Ал-лак а хир йоьцучу, сакхто я замано талхор а йоьцучу т'Аьхьене бакъболу сатийсам вайна белла волу. И т'Аьхье стигалшкахь ларьеш ю, ⁵ ткъа

шу, тІаьхъара зама а еана, хиндолу кІелхъардовлар^д гучудаллац, шайн тешар бахъана долуш Делан ницкъо Іалашдеш ду.

⁶ Шу цунах даккхийдеш ду, хІинца кІеззигчу ханна шайна тайп-тайпанара зер лан дезахъ а. ⁷ Шун тешар зуьйш ду, ткъа иза дешил деза ду. ХІунда аьлча деши, цІарца дахчош делахъ а, замано талхош ду. Ткъа шун тешар, зен а зийна, бакъдолу тешар ду аьлла, хила дезаш ду, Дала леррина къобалвина Іийса веанчу дийнахъ шун хастам а, даздар а, сийлалла а хилийтархъама.

⁸⁻⁹ Шуна Иза веза, шайна ца гиннашехъ. Шу теша Цунах, шайна Иза хІинца а ца гушшехъ. Шу, инзаре чІогІа хазахетар деана, даккхийдеш ду, хІунда аьлча шуьга кхаьчна тешаран Іалашо: шайн кІелхъардовлар.

¹⁰ Пайхамарша леррина талла а теллина, Іама а дина оцу кІелхъардовларх дерг дерриг а. Шуна дала кечдинчу Делан диканах лаьцна а дийцина цара. ¹¹ Шайна чохъ хиллачу Дала леррина Къобалвинчун Сино йийцина йолу хан а, хьелаш а къасто гІиртина уьш. Цу Сино дийцина царна Дала леррина Къобалвинчун баланех лаьцна а, тІаьхъа Цуьнца боьзна хин болчу сийлахъчу хиламех лаьцна а. ¹² Цаьрга хаййтира, шайна а доцуш, ткъа шуна гІуллакх деш уьш хилар. Стигалара даийтинчу Делан Сино хаза кхаь^д кхайкхош болчаьргухула хІинца шуна дийцийтинарг кхайкхадора цара. Стигалара маликаш а тІехъ ду и къайле хаа лууш.

Дезачу дахаре кхайкхар

¹³ Сема а, дечу гІуллакхна гуттар а кийча а хуьлда шун кхетам. Дала леррина къобалвина Іийса вогІучу дийнахъ Делан шуьга болу безам бахъана долуш шайна лун долчуьнца боьзна хилийта шайн берриг а сатийсамаш. ¹⁴ Ийманехъ долу Делан бераш санна хила, хьалха шашь боданехъ долчу хенахъ хиллачу хъарамчу лаамашка шайн дахар ма талхадайт. ¹⁵ Мелхо а, шашь а цІена хила, шайн лелар а цІена хилийта, шашь ТІекхайкхинарг цІена ма-хиллара. ¹⁶ Делан Йозанаш^д тІехъ аьлла ма ду:

«ЦІена хилалаш, хІунда аьлча Со а цІена ву».

¹⁷ Нагахъ хІораннах а озабезам ца беш, цо диначуьнга хъаьжжина кхел еш Волчух аша Дада олуш хилча, шашь дуьнен чу даьхкина хьеший хилла йолу хан сийлаллин кхерам дагахъ а болуш яккха. ¹⁸ Хаалаш, телхина дІадер долу дети я деши а делла эцна яц шун паргІато, шун дайх дисинчу гІийлачу дахарх шу мукъадохуш, ¹⁹ амма цІеначу а, бехк боцучу а Іахаран санна долу, Дала леррина Къобалвинчун деза цІий делла ю. ²⁰ Дуьне а кхоллале къастийна вара Иза, амма тІаьхъарчу заманахъ бен гучуваьккхина вацара шун дуьхъа. ²¹ Иза веллачуьра

^{1:16} Іамальяр 11:44, 45; 19:2.

ден а вина, Цунна деза сийлалла деллачу Делак а Иза бахъана долуш теша шу, цундела шун тешар а, сатийсам а Делача боъзна бу.

²² Бакъдолчунна муьтҀахь хиларна, шайн синош а цІандина, шайн динан вежарий шалхо йоцуш безаш ду шу. Ткѳа хІинца шайн ницкѳ ма-кхоччу даггарчу безамца вовше дезалаш! ²³ Шун керлачу дахаран хьоста лийр долу хІу дац, амма гуттар а хин дерг ду. Иза дийна долу а, гуттар а хин долу а Делан Дош ду! ²⁴ ХІунда аьлча аьлла ду:

«ХІора адам буц санна ду,
цуьнан хазалла арарчу зезагийн санна ю.

Буц а якъало,
зезаг а марҀалдулу,

²⁵ ткѳа Везачу Элан Дош гуттар а деха».

Иштта бу шуна кхайкхийна хаза кхаъ!

Дийна тІулг а, деза халкѳ а

2 ¹ Муьлхха а вон, харцдерг, шалхо, хѳагІ, лер дІадаккха! ² Дакхош долу бераш шуьрех санна, синан кчаца болчу цІеначу дашах хѳага, цуьнан гІоьнца шу даккхий а хилла, шун кІелхъардовлар^д чехкхадархъама, ³ хІунда аьлча «Веза Эла мел дика ву шуна хиъна».

⁴ Цунна тІе дуьйла. Наха дІатесна болу дийна ТІулг бу Иза, амма Дала хаьржина а, Цунна гергахь беца а болу. ⁵ Шу шаьш а ду дийна тІулгаш. Шайх синан цІа дайта, цу чохь динан дай хилархъама, Дала леррина кьобалвинчу Гийсагахула Далла лууш долу синан саҀанаш даха. ⁶ ХІунда аьлча аьлла ду Делан Йозанашкахь:

«Ас Цийон-лам тІехь охѳабуьллу
са болу, къастийна, беца тІулг.
Муьлхха а Цунах тешаш верг
юьхѳаьржачу хІуттур вац».

⁷ Иштта, Цунах тешачу шуна Иза деза жовхІар ду, ткѳа ца тешачарна:

«ГІишлош еш пхьераша дІакхоьссина тІулг, цІийнан сонан
йистехь коьрта тІулг хилла, дІахІоьттина».

⁸ Кхин а:

«Нах тасаболуьйтун болу тІулг бу иза,
уьш охѳаоьгун болу тарх^д а ю иза».

Делан Дашна муьтҀахь ца хиларна тийсало — иштта кхоллам бу церан. ⁹ Амма шу къастийна тайпа ду, Паччахъан лаамехь болу динан

1:24, ²⁵ ЕшаІ-ЯхІу 40:6-8 (Грекийн). ^{2:3} Забур 33:9. ^{2:6} ЕшаІ-ЯхІу 28:16 (Грекийн). ^{2:7} Забур 117:22. ^{2:8} ЕшаІ-ЯхІу 8:14, 15. ^{2:9 а:} Арадаккхар 19:5, 6; ЕшаІ-ЯхІу 43:20; ^{б:} Арадаккхар 19:5; Карлабаьккхинарг 4:20; 7:6; 14:2; Тите 2:14; ^{в:} ЕшаІ-ЯхІу 43:21; ^{г:} ЕшаІ-ЯхІу 9:2; ЕшаІ-ЯхІу 43:20 (Грекийн).

дай, деза халкъ, Делан долахъ дерш, боданера Шен исбаьхъчу серлоне Кхайкхинчун сийлахъчу гУллакхех лаьчна шуьга дийцийтархъама.

- ¹⁰ «Цхъана хенахъ халкъ дацара шу,
ткъа хИнца Делан халкъ ду.
Цхъана хенахъ шух бина къинхетам бацара,
ткъа хИнца Дала къинхетам бина шух».

Делан ялхой леш санна даха

¹¹ Сан хьоменаш, аренца лелаш, дуьнен чу даьхкина хьеший шу долу дела, доьху ас шуьга, синца тIом бечу дегIан лаамех ларлолаш.

¹² Кхечу къаьмнийн нахана юкъахъ шайн лелар озьда хилийталаш, тIаккха, шу вон нах ду бохуш, дуьйцуш болчара, шун дика гУллакхаш а гина, Дела хастор ву Иза веанчу дийнахъ.

¹³ Везачу Элан дуьхъа адамна тIехъ урхалла дечу Iедална муьтIахъ хилалаш: паччахъна, хIунда аьлча цуьнгахъ лаккхара Iедал ду, ¹⁴ куьйгалхошна, хIунда аьлча уьш зуламхошна таIзар дан а, дика гУллакх дечарна совгIат дала хИтгийна бу. ¹⁵ ХIунда аьлча иштта бу Делан лам: дика гУллакх дечара сонта наха дуьйцуш долу эрна хабарш дIасовцадо. ¹⁶ ПаргIат даха, амма цу паргIатона тIехъа а лечкъаш, вон гУллакхаш ма леладе, хIунда аьлча шу Делан леш ду. ¹⁷ Массо а лара, вежарий а беза, Делах а кхера, паччахъан сий а де.

Дала леррина Къобалвинчо гайтина масал

¹⁸ Леш, шайн элашна хила ма-деззара муьтIахъ хила, шайца дика а, эсала а болчарна хилла ца Iаш, шайца буьрса болчарна а. ¹⁹ Ларам бу стеган, нагахъ санна бехк а боцуш таIзар ловш велахъ, Дела вуйла а хууш. ²⁰ ХIун сий хир ду, нагахъ шайн бехк буйла а хууш, деш долу таIзар ловш шу делахъ? Амма диканиг а дина, шу хало ловш делахъ, иза Далла гергахъ деза ду. ²¹ Шу оцу балхана кхайкхина ма ду. Дала леррина Къобалвинарг^д а, шун дуьхъа баланаш а лайна, Шена тIаьхъе шу дахкийта масала а гайтина ма ву.

- ²² «Цо цхъа а къа а ца латийна,
Цуьнан багара харц дош а ца даьлла».

- ²³ Ша сийсазвича,
Цо дуьхъал вон дош ца олура,
Ша бала ловчу хенахъ,
кхерамаш ца туьйсура,
амма нийсо ечу Кхелахочун кара
Ша дIалора.

^{2:10} ХIушаI 2:23. ^{2:22} ЕшаI-ЯхIу 53:9. ^{2:23} ЕшаI-ЯхIу 53:7.

- 24 Шен дегІаца вайн кѣинош
жІара^д тІе даьхьна Цо,
вай кѣиноих кѣаьстина,
цІена дахийтархъама.
Цуьнан чевнаш бахъана долуш
дарба хилла шуна.
- 25 Цъана хенахъ, тиладелла уьстагІий санна, лелла шу,
ткъа хІинца шу шайн синойн Іуьнна а, шаш Іалашдечунна а
тІе юадаьхкина.

Зударий а, церан майранаш а

З¹ Зударий, шу а шайн майранашна муьтІахъ хила. Нагахъ цхъабо-
лу майранаш Делан Даше ладугІуш ца хилахъ, шайн дахарх масал
а луш, дист а ца хуьлуш, Делак тешарна тІебалабе уьш, ² шайн цІена а,
Делак хкоьруш а долу дахар а гайтий. ³ Гуш долчу хІуманашца хаздала
ма гІерта: месаш Іалашгъярца, дашо хІуманашца, хазачу духаршца.
⁴ Мелхо а, даггара долчу, телхар доцучу, тийначу, эсалчу синан хазал-
лица кечдала хьовса. Иза Далла гергахъ деза ду.

⁵ Хьалхарчу заманчохъ иштта хазлора Делан дикане сатуьйсусуш болу
сийлахъ зударий, шайн майранашна муьтІахъ хуьлуш. ⁶ Масала, Иб-
рахІиме массо а хІуманна тІехъ ладугІуш а, цунах шен эла олуш а яра
Сарат. Нагахъ шу диканиг а деш, дагахъ кхерам хиларна сингаттам а
боцуш Іаш делахъ, шу Цуьнан йоІарий ду.

⁷ Цу кеппара майранаш а хила беза шайн зударшца дика, уьш Го-
расиза хилар а хууш. Уьш лара, хІунда аьлча божаршца цхъаьна даха-
ран совгІат кхочу цаьрга. ТІаккха шун доІанашна дуьхьало еш хІумма
а хир дац.

Дика гІуллакхаш бахъана долуш бала хьегар

⁸ Иштта, шу цхъа барт болуш, вовшийн лоруш а, вежарий а, йижа-
рий а безаш а, кѣинхетам болуш а, шаш лахара хоьтуьйтуш а хила де-
за. ⁹ Вонна дуьхьал вон ма даккха, сийсазварна дуьхьал сийсазвар,
мелхо а декъалве шайна вон болх бинарг. ХІунда аьлча шу цу балхана
кхайкхина ду, ткъа шуна Делера декъалдар хир ду. ¹⁰ Делан Йозанаш-
кахъ ма-аллара:

«Хаза денош а гуш,
ирсе ваха лууш волчо

2:24, 25 ЕшаІ-ЯхІу 53:5, 6 (Грекийн). 3:1 Эпасхошка 5:22; Ковлусихошка 3:18.

3:3 1 Тимапига 2:9. 3:6 Доладалар 18:12. 3:7 Эпасхошка 5:25; Ковлусихошка 3:19.

3:10-12 Забур 33:13-17 (Грекийн).

вочу дешнех шен мотт а ларбе,
 харц долчух шен бага а ларье.

11 Вочунах д'авирзина,
 диканиг дойла цо,
 машар лохийла,
 цуьнгахья кьюйсуш.

12 Х'унда аьлча Делан лаамехь болчаьргахья ду Везачу Элан
 хьажар,
 церан до'анашка схьадиллина ду Цуьнан лергаш.
 Амма об'газе ю Везачу Элан юьхь Иза зуламхошка хьожучу
 хенахь».

13 Хьан дийр ду шуна зен, шу диканиг дан г'ерташ хилча? 14 Амма
 шаьш дина дика х'ума бахьяна долуш шу бала хьобгуш делахь, шу
 дек'алхилла ду. «Уьш кхоьручух шу ма кхера, доха а ма доха!»
 15 Дала леррина Кьобалвинарг^д шайн дегнашкахь Веза Эла санна
 хилията.

Шайга хаттахь, гуттар а кийча хила жоп дала, шуьца болу сатийсам
 стенца боьзна бу. 16 Ларам болуш а, та'йна а жоп ло. Эхь-бехк долуш
 хила, т'аккха шуна т'ехь доцург дуьйцуш волчунна эхь хетар ду, Дала
 леррина Кьобалвинчуьнца доьзна долуш шун дахар мел ц'ена ду гича.
 17 Делан лаам беллахь, диканиг дар бахьяна долуш хало лар г'олехь ду,
 вониг а дина ловчул! 18 Х'унда аьлча

кьинош летийна долуш шу Далла т'е дерзорхьама,
 Дала леррина Кьобалвинчо а цк'а бала лайна вайн кьинош
 бахьяна долуш,
 Иштта Делан лаамехь Волчунна Делан лаамехь боцурш
 бахьяна долуш хало гина.

Цуьнан дег' дийнера,
 амма Са дахаре юха далийнара.

19 Оцу Синан кепехь набахтехь долчу синошна кхайкхам бан вахара
 Иза. 20 Нохья-пайхамаро шен кема дечу хенахь, Дела цуьнга собаре
 хьобжуш а волуш, Делан лаамера девлла, Цуьнга ла ца доь'йна синош
 дара уьш. Дукха синош к'елхьяра ца дехира хи чьюра цу кемана чохь,
 верриг а барх'I стаг бен.

21 Х'инца шу к'елхьярдохуш йолу хих чекхдовларан билгало ю
 иза. Хих чекхдовлар — иза т'ера мода д'аяккхар дац, амма ц'еначу
 дагца Деле йина ч'аг'ю*. Дала леррина кьобалвина Иийса денвалар

* 3:21 Я иштта: *иза т'ера мода д'аяккхар дац, амма тхайн дегнаш ц'ена хилий-
 тар Деле дехар ду.*

бахъана долуш цу хих чекхдовларо шу кЕлхъардоху. ²² Ийса, стигала хъала а ваьлла, Далла аьтту агЮр Іаш ву. Цо бохург деш ду маликаш а, стигалара ницкъаш а.

Далла тешаме хилар

4 ¹ Дала леррина Къобалвинчо Шен дегІана бина ницкъ лайна дала, аша а цунах тера долчу леларна кечам бан беза. ХІунда аьлча дегІана хуьлу ницкъ лайнарг, къинойх ДІа а къаьстина, ² дуьнен чохъ яйкха йисина хан, дегІан лаамийн кара а ца воьдуш, Дала бохург деш йоккхуш хир ву. ³ Кхечу къаьмнийн нахах тарделла, хъалха а шортта хан яйккхина аша: вон мел дерг лелош, зударий а, божарий а хъарам лаамаш болуш, нахаца лелаш, муьйлуш, цІушна^д хъарам Ибадат деш. ⁴ Ткъа хІинца царна тамашийна хета аша хъалхалера боьха гІуллакхаш ца лелош, цундела шуна лоб уьш. ⁵ Амма церан жоп дала дезар ду дийначарна а, беллачарна а кхел ян кийча Волчунна. ⁶ Беллачарна а хайитинера хаза кхаь^д. ДогІмех аьлча – царна кхел йина. Ткъа синойх аьлча – уьш гуттар а дийна хир ду Дела волчохъ.

⁷ Дерригенан а чаккхе тЕкхочуш ю. Хъекъале дуьйла, собаре а хила, тІаккха шуьга доІанаш далур ду.

⁸ Уггар хъалха даггара вовшийн деза, хІунда аьлча безамо дукха къинош дІахьулдо.

⁹ Шайн хІусамашкахъ вовшийн тЕэца, яппарш а ца еш.

¹⁰ Шуна хІоранна а ша тайпа похІма кхаьчна. Вовшийн гІуллакх де цу похІмица, Дала тайп-тайпана диканаш деллачу тешамечу хІусамдас санна. ¹¹ Нагахъ цхъаь хъехам беш велахъ, и хъехам Делера болуш санна бе, Далла гІуллакх деш велахъ, Дала шена беллачу ницкъаца де и гІуллакх. Иштта Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула Дела хастаме хир ву. Сий а, ницкъ а хуьлда Ийсан бІеннаш шерашкахъ, амин^д!

Ийсан мурд хиларан баланаш лар

¹² Сан хьоменаш, шуна тамашийна ма хета шайн луьра зер лан дезар, дага ма дайита, шайца цхъа тамашийна хІума хуьлу аьлла. ¹³ Мелхо а, даккхийде шаьш Дала леррина Къобалвинчун баланашкахъ дакъа лацарна. Цуьнан сийлалла гойтучу дийнахъ шу даккхийдеш а, самукъадаьлла а хир ду.

¹⁴ Нагахъ Дала леррина Къобалвинарг^д бахъана долуш шу сийсаздеш делахъ, шу декъалдина ду, Делан сийлаллин Са шуьца хуьлу дела. ¹⁵ Стаг вийнарг, я къу, я зуламхо, я мотт тоьхнарг а хилла, таІзар ловш ма хуьлийла шух цхъа а. ¹⁶ Нагахъ шуна дина таІзар Дала леррина

^{4:8} Кицанаш 10:12.

Къобалвинчун мурд ву аьлла делахь, эхь ма хета, Далла хастам бе ша и цЕ лелорна! ¹⁷ Кхел яран хан герга кхаьчна. Делан доьзалера нахана тЕра йолалур ю иза. Ткъа вайна тЕра иза йолалуш хилча, Делан Кхаь тЕе ца эцначу нахана хIун таIзар хир ду?!

¹⁸ «Делан лаамехь верг халла кIелхьарволуш хилча,
Иеса лелачунна а,
къинош летийначунна а
хIун хир ду?»

¹⁹ Цундела Делан лаамца баланахь хьобгуш болчара, дерриг а диканиг дан а хьожуш, гуттар а Бакъволчу вай Кхоьллинчун кара шаьш дIадала деза.

Тхьамданашна гIо дар

5 ¹ Хинца шун коьртехь болчу тхьамданашка ала лаба суна. Со а ву тхьамда а, Дала леррина Къобалвинчо баланахь ловш теш а хилла. Гучудаьн долу Цуьнан сий-ларам Цуьнца доькьур ду ас.

² Шайга белла Делан бажа бажабе. Шаьш декхарийлахь долу дела а доцуш, даггара иза Iалашбе, Далла иза ма-лаьара. Шайна цунах цхьа пайда хир бара аьлла а доцуш, даггара къахьега. ³ Шайн куьйга кIеллахь болчу нахана масал хилий лела, шайн олалла бахьана долуш царна ницкъ ма бе. ⁴ ТIаккха, коьрта Iу веача, телхар доцу сийлаллин таж^д лур ду шуна.

⁵ Ткъа шу, кегийнаш, тхьамданийн лаамехь хила. Вовшашна муьтIахь а долуш де гIуллакх, хIунда аьлча:

«Дела курачарна дуьхьал ву,
амма ша кIезиг хеташ Iаш болчарна Шен дика ло Цо».

⁶ Цундела Делан нуьцкъалчу куьйга кIел дуьйла, Цо Шен хенахь ойур ду шу. ⁷ Берриг а шайн гIайгIанаш Цунна тЕе яхка, Иза шун бала болуш ву!

⁸ Собаре а, сема а хила! Шун мостагIа, иблис^д, ду, гIигI ден лом санна, цхьаь дIакхалла гIерташ даьлла лелаш. ⁹ Цунна дуьхьало е, Делах шайн тешар чIагIде. Хаалаш, дерриг а дуьнен чохь шун вежарий, шу санна, баланахь ловш бу. ¹⁰ Массо а диканиг Шеца долчу Дала кхайкхина шуьга Дала леррина къобалвинчу Иийсаца цхьаьна Шен хедар доцу сийлалла декъа. КIеззиг йолчу хенахь баланахь аш лайча, Цо шу нийсачу новкъа дохур ду, шуна чIагIо а, ницкъ а, довр доцу доьналла а лур ду. ¹¹ БIеннаш шерашкахь хуьлийла Цуьнан олалла, амин^д.

^{4:18} Кицанаш 11:31 (Грекийн). ^{5:2} Яхьъя 21:15-17. ^{5:5} Кицанаш 3:34 (Грекийн).

^{5:6} Маттай 23:12; Лака 14:11; 18:14. ^{5:7} Забур 54:23.

Тпаъхъара маршалла

¹² ХIара доца кехат ас (сайга хаьттича) тешаме волчу вешин Салин гIоьнца яздина, шу иракарахIитторхъама а, иза билггала долу Делан диканиг дуйла хайтархъама а. Цу тIехь чIогIа латта!

¹³ Шу санна, Бавел-гIалара* Дала хаьржиначара а, ткъа иштта сан кIанта Марка а маршалла доуьйту шуьга.

¹⁴ Доггах** маршалла хатта вовшашка. Маьрша хуьлда шу Дала леррина Къобалвинчуьнца долу дерриш а.

* ^{5:13} *Бавел-гIалара* – иза, схъахетарехь, Рим-гIала ю, хIунда аьлча Кипин лачкьийна дара ша волу меттиг.

** ^{5:14} *Доггах* – ма-дарра аьлча: *Вежарийн безамца болу барт а луш.*

^{5:12} Векалийн 15:22, 40. ^{5:13} Векалийн 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; Ковлусихошка 4:10; Пхьалмане 1:24.

Векало Кипас яздина шолгІа кехат

Дешхьалхе

Векало Кипас яздина шолгІа кехат хьалххе дуйна а Іийсана тІаьхьахІит-тина хиллачу дуккха а нахе яздина ду. Цуьнан коьрта гІайгІанаш бу: харц хьехамаша дечунна а, царах хуьлучу талхаршна а духьало яр. Дела а, Веза Эла волу Іийса а билггал вовзаро жоп ло цу гІайгІанашна. Іийса гиначу а, Цо бина хьехамаш хезначу а наха дийцина шайна и довзар. Яздархочунна хьалха цхьа чІогІа гІайгІане болу харц хьехам бу, Дала леррина Кьобалвинарг юхавогІур вац бохуш. Цунна жоп а луш, цо дуйцу Іийса дуьнен тІе юхаваран де тІекхачаре хьоьжуш кхин а собардан деза, хІунда аьлча Далла «ца лаьа цхьа а хІаллакьхилийта, ткьа мас-со а адам, шегара даьллачу вочу хІуманна дохко а даьлла, Шена тІедерза лаьа Цунна».

1 ¹ Дала леррина кьобалвинчу Іийсан лай а, векал^д а волчу ШамІа-Кипас яздо хІара кехат. Вайн Дела а, КІелхьардохург^д а волчу Дала леррина кьобалвинчу Іийсан нийсонехула, вайниг санна, деза тешар тІеэцначаьрга яздо ас. ² Дела а, вайн Веза Эла волу Іийса а вовзарехь Делан дика а, синпаргІато а совйолийла шун.

Дала тІекхайкхар а, харжар а

³ Іийсагахь болчу Делан ницкьо оьшуш мел дерг делла вайна баккьалла а суьпа дахархьама, хІунда аьлча Шен сийлаллица а, оьздангаллица а вайга Кхайкхийнарг вевза вайна. ⁴ Ша лур ду аьлла сийлахь а, деза а совгІаташ делла Цо вайна Шен сийлаллехула а, оьздангаллехула а, уьш бахьана долуш, хьарамчу лаамаша дуьнен чохь лелачу талхарна гена а девлла, шу Деле терра хилийтархьама. ⁵ Цундела аша берриг а ницкъ тІебахийта шайн тешар оьздангаллица совдаккхархьама. Ткьа оьздангалла кхетамца совьяккха. ⁶ Кхетам юхаозадаларца а, юхаозадалар собарца а, собар суьпаллица а совдаккха. ⁷ Суьпалла вежараллица а, вежаралла безамца а совдаккха. ⁸ Нагахь и дерриг а, шуьца дан а долуш, алсамдолуш делахь, вайн Веза Эла, Дала леррина кьобалвина Іийса вовзарехь кхиам а, стом а боцуш дуьсур дац шу.

⁹ Ткъа иза шеца доцург бѣързе ву. Цунна хІумма а гур дац. Цо дицди-на хьалхалерчу къинойх ша цІанвар.

¹⁰ Цундела, вежарий, кхидІа а хьовсалаш Дала шаьш тІекхайкхар а, харжар а бакъ хилар гайта. Иштта хилахь, цкъа а галдевр дац шу.

¹¹ Иштта карор бу шуна вайн Везачу Элан, КІелхьардохучун, Дала леррина къобалвинчу Іийсан даим йолчу пачхьалкхе кхочу маьрша некъ.

¹² Цундела ас иза гуттар а дагахь латтор ду, цунах дерг шуна хаахь а, шайна деллачу бакъдолчунна тІехь шу чІагІдина делахь а. ¹³ Суна нийса хета, хІара дегІан чарх айса мел лелайо, дагалецамашца шу карзахдахар. ¹⁴ Вайн Везачу Эло, Дала леррина къобалвинчу Іийсас сайга схьа-ма-хайттара, хаьа суна кестта сайн са дегІах къаста дезаш хилар. ¹⁵ Со шух къабстинчул тІаьхьа а, и дерриг а шуна дагахь латтийта, сайн ницкъ кхочург дийр ду ас.

Дала леррина Къобалвинчун сийлалла гина тешаш

¹⁶ ХІунда аьлча нехан мекарчу туьйранех тардина ца дийцина оха шуна, вайн Дала леррина къобалвина Іийса-Эла вогІур ву аьлла. Тхо тхьаш Цуьнан сийлалла гина тешаш ду. ¹⁷ ХІунда аьлча Да волчу Делера схьаэцна Цо сий а, дозалла а, Шена тІе уггар лакхарчу Паччахьера аз деача: «Иза Суна дукхавезаш волу Сан кІант ву, Цуьнца бу Сан лаам!» ¹⁸ Стигалара деана и аз тхуна хезира, Іийсаца безачу лам тІехь тхо долуш.

¹⁹ Тхуна хаьа пайхамарийн дош билггала бакъ дуйла. Цу дашна тІе тидам бахийтар тоьлуш ду шуна. Боданехь йолу серло санна, ду иза, серлаяла а йолаелла, Іуьйренан седа шун дегнашкахь гучубаллалц. ²⁰ Уггар хьалха шуна хаа дезаш ду Делан Йозанашкара Делера болу хаам шена ма-хеттара бийцалург цахилар*. ²¹ ХІунда аьлча цкъа а Делера болу хаам адаман лаамца беш ца хилла, амма наха, Делан Са шайна чохь а лелаш, Делера долу дешнаш дуйцура.

Харцхьехамчаш

2 ¹ Халкъана юкьахь харцпайхамарш ма-хиллара, шуна юкьахь а харцхьехамчаш хир бу. Шайн къинойх мах дІабелла волу Хьалдолу Эла дІа а тесна, стаг хІаллакьхуьлуйту харц хьехамаш чубахьар бу цара. Иза бахьана долуш шайн хІаллакьхилар гергахьа узур ду цу наха. ² Дукхахберш, царах дІа а тарбелла, телхар бу, уьш бахьана долуш бакъдолчун некъ емалбина хир бу. ³ Шайн саьхьараллица шух пайда

* 1:20 Делера болу хаам шена ма-хеттара бийцалург цахилар — я иштта: Делера болу хаам пайхамарера ша схьабаьлла цахилар.

эца хьовсур бу уьш, мекара мотт а буйцуш. Церан Кхелахо тоххара кийча а ву, уьш Хлаллакхуьлуьйтург наб еш а вац.

⁴ ХIунда аьлча кьинош летийначу маликашна а геч ца дина Дала. Жьожхатин бодашка хьовсийна Цо уьш, царна тIехь кхел яллалц, уьш цигахь буржалш а тоьхна дита. ⁵ Хьалха заманахьлера Iеса адам хIаллакдина Дала, тIе хи а далийтина. Делахь а Далла хьалха нийса хиларх лаьзна болу хьехам бинчу Нохьин доьзалера бархI са кIелхьардаьккхина Цо. ⁶ ХIаллакьян кхел а йина, чим бина дIаяьхна Цо Седам а, Iамор а цIераш йолу гIаланаш, Iесачу нахана хиндолчун масал гойтуш. ⁷ Боьха мел дерг лелочу харцаьбарчу нахана юкьахь балехь ваьллина Делан лаамехь волу ЛутIа кIелхьарваьккхина Цо. ⁸ (ХIунда аьлча царна юкьахь Iийна и Делан лаамехь волу стаг хIора дийнахь дагахь бала лаьтгаш вара, цу наха лело боьха гIуллакхаш ган а гуш, царах дерг хаза а хезаш.) ⁹ Везачу Элана хаь Шен лаамехь берш церан зенех кIелхьарбаха а, ткьа Шен лаамехь боцурш царна кхел ен йолчу дийне хьовсийна, таIзар а деш, латто а, ¹⁰ кьаьсттина шайн догIмийн хьарамчу лаамашна тIаььхьаIиттинарш а, шайна тIехь Деле олалла ца дойтуш а.

КIоршаме а, шайн лаамехь а болу и харцхьехамчаш стигалан сийлаллин бахархошна лен ца кхоьру. ¹¹ Ткьа доьналлица а, ницкьаца а царал тоьлуш долчу маликаша Везачу Элана хьалха цу нахана вон дош ца олу. ¹² Шайн амалшка хьаьжжина бен ца лелачу лубрачу хьайбанех тера бу и нах. Шайна ца хуург емалдо цара. Схьалеца а, даьа а дубьнен тIе даьхначу хьайбанех терра, уьш а хIаллакхир бу. ¹³ Шаьш динчу зуламашна бекхам хир бу царна. Цу нахана моьтту там хилар — дийнан делккьехь долу даар-малар а, сакьерар а, телхина лелар а ду. Сий доцуш а, хIума сийсаздохкхуш а болчу царна там хуьлу шайн харцонех, шаьш шуьца той дуучу хенахь. ¹⁴ Хьайна хиларх а, кьинойх а дуьзна ду церан бIаьргаш. Сина кIезиг нах талхабо цара. Церан дегнаш Iемина ду саьхьара гIуллакхаш лело. НеIалт хилла нах бу уьш. ¹⁵ Нийса некь дIатесна, тилабелла болу уьш, харц кхоэ сатуьйсусуш висинчу БеIаран кIентан БалиIаман новкьа бевлла. ¹⁶ Амма шен харцонна тIехь бехке вина БалиIам. Мотт ца хуучу виркхело, адамийн маттахь йист а хилла, сацийна цу пайхамаран хьекьалх тилар.

¹⁷ Хи доцучу хьостанех а, мохо лаьккина юьгучу марханех а тера бу харцхьехамчаш. Iаьржачу боданехь меттиг ю царна кечйина. ¹⁸ Даздина, даьсса хабарш а дуьйцуш, тилабеллачу нахах хIинцца дIакьаьсташ

^{2:5} Доладалар 6:1–7:24. ^{2:6} Доладалар 19:24. ^{2:7} Доладалар 19:1–16. ^{2:15}, ¹⁶ Лелар 22:4–35.

берш дегІана там лохучу а, телхина долчу а хІуманашка марзбо цара. ¹⁹ Цу нахана паргІато яла ваІда^д до харцхьехамчаша, талхаран леш шаьш доллушехь — стаг ша мел эшийначун лай ма ву. ²⁰ Нагахь цхьаболу нах вайн Веза Эла а, КІелхьардохург^д а волу Дала леррина кьобалвина Ийса вовзар бахьана долуш дувненан айпечу хІуманех кьаьстинехь, ткьа цул тІаьхьа уьш, юха а вочу хІуманна тІе а тевжина, цунна кІел биснехь, шолгІа галбевлча, хьалхачул а ледара хир ду цераан хьал. ²¹ Нийсонан некь бевзина цахилар гІолехь дара царна, иза а бевзина, Дала тІедиллинарг дІа а тесна, хьалхалерчунна тІе юхабоьрзучул. ²² Амма цаьрца хуьлуш дерг кицанехь ма-аллара ду:

«ЖІаьла шен Іеттораш тІе юхадогІу»,

кхин а:

«ЦІанійина хьакха хоттала йижа йоьду».

Веза Эла схьаварах лаьцна

З ¹ ХІара шолгІа кехат ду ас шуьга яздийриг, сан хьоменаш. Царна тІехь шун цІена кхетам самабоккху ас хилларг дагадаийтарца. ² Дагахь латтаде шайна хьалха безачу пайхамарша аьлла дешнаш а, КІелхьардохург^д волчу Везачу Эло шуна дайитинчу Шен векалшкахула шайна тІедиллинарг а. ³ Уггар хьалха шуна хаа деза, тІаьхьарчу деношкахь богІур бу шайн хьарамчу лаамашка хьаьжжина бехаш болу нах. Шух кхаьрдаш, ⁴ цара бохур ду: «Мичахь ду Иза схьавогІур ву бохург? Дай кхалха буйлабеллехь а, массо а хІума хийца ца луш дуьсу, дуьне кхоьлличхьана ма-хиллара». ⁵ Иштта бохучарна дицдан лаьа Делан дашца хьалххе дуьйна стигалш юйла а, латта хих а, хинехула а кхоьллина хилар а. ⁶ Делан лаамца цу хенахьлера дуьне, хи а хьадийтина, хІаллакдина. ⁷ Ткьа иштта Делан дашца латтош йолу хІинцалера стигалш а, латта а даго Іалашдеш ду, кьематан а, Іеса нах хІаллакбен а де тІекхаччалц.

⁸ Цхьа хІума дицдан ца деза аша, хьоменаш, Везачу Элан цхьа де эзар шо санна ду, ткьа эзар шо цхьа де санна ду. ⁹ Цхьаболчарна ма-мотгара, Веза Эла Ша кхочушдийр ду аьлларг юхатоьттуш вац. Амма Иза собаре ву шуьца, хІунда аьлча Цунна ца лаьа цхьа а хІаллакхийлита, ткьа массо а адам, шегара даьлчачу вочу хІуманна дохко а даьлла, Шена тІедерза лаьа Цунна.

¹⁰ Нахана ца хууш вогІу кьу санна, догІур ду Везачу Элан де, тІаккха гІовгІанца стигалш кьайлаевр ю, стигалахь мел хуьлуш дерг, серла а

^{2:22} Кицанаш 26:11. ^{3:3} Довзийтинарг 1:18. ^{3:5} Доладалар 1:6-9. ^{3:6} Доладалар 7:11. ^{3:8} Забур 89:5. ^{3:10} Матгай 24:43; Лака 12:39; 1 Тассалникахошка 5:2; Довзийтинарг 16:15.

даьлла, догур ду, латта а, дерриг а цу тIехь дерг а, даьгна, дIадер ду*.
 11 Нагахь и дерриг а духург хилча, шу муха хила деза? Шун дахар цIена
 а, суьпа а хила деза, 12 Делан де тIекхачаре сатуьйсусх а, и тIедар сих-
 деш а ду шу. Цу дийнахь цIе летта йолу стигалш юхур ю, стигалахь
 мел дерг, догуш, дешар ду. 13 Амма, Дала динчу ваIдане а хьаьжна,
 нийсонан цIа долчу керлачу стигале а, лаьтте а сатуьйсусх ду вай.

14 Цундела, хьоменаш, цуьнга сатуьйсусх, шайн ницкъ кхочург де-
 лаш Далла хьалха бехдалаза а, талхаза а дIахIитта а, Цуьнца бертахь
 хила а. 15 Вайн Везачу Элан собаре хилар вайн кIелхьардовлар^д лара-
 лаш, шена деллачу хьекъалца вайн хьомечу вашас ПахIала шуьга
 яз-ма-дарра. 16 Цо цунах лаьцна дуьйцу шен массо а кехаташ тIехь.
 Кхета хала хIуманаш ду царна тIехь, цундела кIорггера хаарш доцучу
 а, динехь чIогIа боцучу а наха, кхидолу Деза Йозанаш санна, талхадю
 уьш, цу бахьаненна шаьш хIаллак а хуьлуьйтуш.

17 Иштта, хьоменаш, хIара дерриг а довзийтина долу шу ларлолаш,
 харцхьехамчийн галбаьллачу новкъахула дIа ца дигийтархьама а,
 шаьш ондда лаьтташ долчунна тIера ца дохийтархьама а. 18 Вайн Веза
 Эла а, кIелхьардохург а волу Дала леррина къобалвина Ийса вовза-
 рехь а, Цунах схьадолучу диканехь а алсамдовлалаш. Сий ду Цуьнан
 тахана а, тIейогIу йолчу ерриге хенахь а. Амин^д.

* 3:10 *Даьгна, дIадер ду* – цхьадолчу тептарш тIехь: [*Далла хьалха*] карор ду.

3:13 ЕшаI-ЯхIу 65:17; 66:22; Довзийтинарг 21:1.

Векало Яхъяс

яздина хьалхара кехат

Дешхьалхе

Векало Яхъяс яздинчу хьалхарчу кехатан коьрта ши Галашо ю. Цкъа-делахь, дешархой иракараХиттор – Делаца а, Дала леррина къобалвинчу Цуьнан КИантаца Иийсаца а уллора юкъаметтиг а йолуш, дахархьама. Ткъа, шолгIа-делахь, и юкъаметтиг йохо тарлучу харц хьехамашца лело цадзарг дIахьедар. И харц хьехам иштта бара: дерриг а вониг кху дуйненца йолчу уйраца доьзна хилча, Делан КИант волу Иийса адам хила баккъалла а йиш яцара. Харцхьехамчаша иштта олура: кIелхьардевлла хилар – иза кху дуйненахь долчу дахаран гIайгIанех паргIатдаьхна хилар ду. Кхин а хьобхура: кIелхьардовлар доьзна дац цIеначу гIиллакхехь леларца я вовшашка болчу безамца.

Цу харцхьехамна дуйхьалдоГуш, яздархочо чIагIдо, Дала леррина къобалвина Иийса баккъалла а адам хилла хилар. Цул сов, цо хьобху, Иийсах а тешаш, Дела а везаш волу массо а вовшийн везаш хила бохуш.

Дахар луш долу Дош

1 ¹ Иза юьхьанца дуйна долуш дара. Тхуна иза хаза а хезнера, тхан бIаьргашна иза ган а гинера. Тхо цуьнга хьовса а хьавсинера, тхан куьйгаш цунах Iотта а деллера. Иза дахар луш долу Дош дара. ² И дахар гучудаьлча, тхуна иза гира. Цундела цу бакъдолчу дахарх тоьшалла а до, кхайкхам а бо оха. И дахар стигаларчу Дегахь дара, ткъа хIинца тхуна довзийтина иза. ³ Тхайна гиначух а, хезначух а лаьцна хаам бо оха шуьга. Оха и дуйцу, шун а тхобца уйр-марзо хилийтархьама. Ткъа тхан уйр ю Деца а, Цо леррина къобалвинчу Цуьнан КИантаца Иийсаца а. ⁴ ХIара яздо оха, вайн* казахетар кхоччуш дуйззина хилийтархьама.

Дела – серло ю

⁵ Тхуна Цуьнан КИантера хезна болу а, оха шуна дIакхайкхош болу а кхьаь хIара бу: Дела – серло ю, Цуьнца цхьа а тайпа бода бац. ⁶ Нагахь

* ^{1:4} *Вайн* – цхьадолчу тептарш тIехь: *шун*.

^{1:1} Яхъья 1:1. ^{1:2} Яхъья 1:14.

санна Делаца уьйр ю а бохуш, боданехъ лелахъ, вай аьшпаш а бутту, бакъдолчуьнца а ца лела. ⁷ Амма, нагахъ Дела серлонгахъ ма-хиллара, вай а серлонгахъ лелахъ, вайн вовшашца уьйр ю, ткъа Цуьнан КІант волчу Иийсан цІийно вай массо а кьинойх цІандо.

⁸ Нагахъ санна вай ваьшца къа дац бахахъ, тІаккха вай цу дешнашца ваьш Іехадо, вайца билггал долу бакъдерг а дац. ⁹ Нагахъ ваьш летийначу кьиношна вай даре дахъ, Дала вайн кьиношна геч а дийр ду, дерриг а бакъдоцучух вай цІан а дийр ду, хІунда аьлча Иза тешаме а, бакъ а ву. ¹⁰ Амма вай ваьш кьинош ца летийна бахахъ, тІаккха вай Дела харц а во, Цуьнан Дош вайца а дац.

Иийса ву вайна ГІудийриг

2 ¹ Сан хьоме бераш, шуьга кьинош ца летадайтархъама яздо ас хІара кехат. Ткъа нагахъ цхъаммо къа латадахъ, стигаларчу Дена хьалха лаьтташ волу ГІудийриг ву вайн: Дала леррина къобалвина Иийса – Делан лаамехъ Верг. ² Иза вайн кьинош дІадахаран сагІа ду. Ткъа и сагІа, вайн кьиношна тІера тоьъна а ца Іаш, дуьнен чуьра масо а адамиьн кьиношна тІера тоьар ду.

³ Ткъа вайна Дела вевзина хиларан тоьшалла до вайна Цо тІедехкина парзаш вай лардаро. ⁴ Шена Дела вевза а бохуш, парзаш лардеш воцург харцлуьйш а ву, цуьнца бакъдерг а дац. ⁵ Ткъа Делан дош лардеш волчунна чохъ Делан безам билггал буьззина бу. Вай билггал Делаца хиларан билгало иштта ю: ⁶ шен Делаца уьйр ю бохург Иийса ма-леллара лела веза.

Керла парз

⁷ Сан хьоменаш! Ас шуьга яздийриг керла парз дац – иза, баккъалла а аьлча, шира парз ду, юьхьанца дуьйна а шуна Дала делла долу. Шира парз – Дош ду, шуна хезна долу. ⁸ ХІетте а аса яздийриг керла парз хета мега. Дала леррина Къобалвинчо а, аша а гойту иза бакъ хилар, хІунда аьлча бода дІаболу, ткъа билггал йолу серло хІинцале а къегаш ю.

⁹ Ша серлонгахъ лела а бохуш, ткъа шен динан веше цабезам берг хІинца а боданехъ лела. ¹⁰ Ткъа шен динан вежарий безаш верг серлонгахъ Іаш ву – стаг галволуьйтуш дерг а дац цуьнца. ¹¹ Амма шен динан ваша цавезарг боданехъ ву. Иза боданехъ лела гІерташ ву. Цунна шена а ца хаь, ша мича воьду, хІунда аьлча цу бодано иза бІарзвина.

¹² Ас яздо шуьга, сан хьоме бераш,

Дала леррина Къобалвинчо динарг бахъана долуш шун кьиношна гечдина дела.

- 13 Ас яздо шуьга, дайшка,
юьхъанца дуьйна волуш Верг шуна вевза дела.
Ас яздо шуьга, къонахошка,
иблисал шу тоьлла дела.
- 14 Ас яздина шуьга, сан динан бераш,
стигалара Да шуна вевзина дела.
Ас яздина шуьга, дайшка,
юьхъанца дуьйна волуш Верг шуна вевзина дела.
Ас яздина шуьга, къонахошка,
шу доьналла долуш долу дела а,
Делан Дош шун даг чохь лаьтташ долу дела а,
иблисал шу тоьлла долу дела а.

15 ХIара дуьне а, цунна чохь мел дерг а ма дезалаш! Нагахь санна цхьаь хIара дуьне дезаш велахь, стигаларчу Ден безам цуьнца бац.
16 ХIара ду дуьнен чохь мел долу хIума: къилахь болу лаамаш хилар, адамийн цхьана хIуманна бIаьрган хьагам хилар, адамаша шайн долчух а, шаьш динчух а куралла яр. Ткъа стигалахь волчу Дегара дац уьш – кху дуьненара ма ду и дерриге а. 17 Дуьне а, дуьненан лаамаш а дIабевр бу, ткъа Делан лаам кхочушбеш мел волчун хедар доцу дахар ду.

Дала леррина Къобалвинчун мостагIа

18 Сан динан бераш! ХIара кху дуьненан тIаьхъара зама ю. Шуна хезнера, Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал верг^д вогIур ву аьлла. Ткъа хIинцале а дукха баьржина Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал берш. Цунах хаьа вайна, хIара билггал тIаьхъара зама юйла. 19 И дуьхьал берш, цкъа вайн гуламна юкьахь а хилла, хIинца вайна юкьара дIабевлла. Бакьдерг аьлча, уьш цкъа а бацара вайна юкьабогIуш. Нагахь уьш билггал вайна юкьара хиллехъара, уьш вайца буьсур бара. Амма уьш вайна юкьара дIабовларо гойту, царах цхьа а билггал вайна юкьавогIуш ца хилар.

20 Ткъа шу Дала Вазвинчо къобалдина ду, цундела шуна массарна а бакьдерг хаьа. 21 Шуна билггал долу бакьдерг ца хаьа аьлла, ца яздо ас шуьга. Мелхо а, ас яздо шуьга, шуна и бакьдерг хаьа дела а, иштта цу бакьдолчуьнца цхьа а харцдерг доцийла шуна хаьа дела а.

22 Ткъа мила ву уггар харцлуйриг? Иза ву Ийса Дала леррина Къобалвинарг^д хилар тIе ца лоцург. Иштта стаг Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал верг ву – стигалара Да а, Делан КIант^д а тIе ца лоцу цо.
23 Делан КIант къобал ца вечу хIораммо а стигалара Да а къобал ца во. Ткъа Делан КIант къобалвечо стигалара Да а къобалво.

²⁴ Шайна юьхъанца дуьйна хезнарг даим а латтаде шайн даг чохъ. Нагахь санна иза иштта хилахъ, Делан КІантаца а, Цуьнан Деца а йолу шун уьйр даим а лаьттар ю. ²⁵ Ткъа Цо вайна лур ду аьлла ваІда^д ду: хедар доцу дахар.

²⁶ ХІара ас яздина шу ледан лууш болчарах лаьцна шуьга дІахъедан. ²⁷ Амма шу Делан КІанта къобалдина ду, ткъа иза шуьца дуьсу. Цундела шуна кхин хъехархо ца оьшу — цу къобалдаро шуна дерригенах лаьцна хьобху. Ткъа иза харц дац — иза билггал бакъдерг ду. Иштта, Дала леррина Къобалвинчуьнца хила даим а, Цо шайна ма-хъеххара.

²⁸ Иштта, сан хьоме бераш, кхидІа а хилалаш Цуьнца, Иза веанчу хенахъ шаьш добналла долуш хилийта а, Цунна хьалха шайна эхь ца хетийта а. ²⁹ Нагахь шайна Иза Делан лаамехъ Верг вуй хууш хилча, хаалаш, хІора Делан лаамехъ лелаш верг Деллах схъаваьлла вуйла а.

Делан бераш

З ¹ Хьовсийша, мел кІоргге дезна вай стигаларчу Дена. Вайх Делан бераш ду аллал боккха бу Цуьнан безам. Иштта, вай билггал Цуьнан бераш ду. Амма дуьненна вай ца девза, хІунда аьлча стигалара Да ца вевзина цунна. ² Сан хьоменаш! ХІинца вай Делан бераш ду, амма кхул тІаьхьа вайх муьлш хир ду цкъа хІинца а дІа ца делладелла вайна. Вайна хаьа, Дала леррина Къобалвинарг^д веанчу хенахъ, вай а Цунах терра хир дуй, Иза Ша ма-варра вайна гун волу дела. ³ Иштта Цунах сатийсар долуш Іаш волчу хІораммо а ша цІанво, И санна цІена хилархьама.

⁴ Къинош летош мел верг Іеса лелаш ву, ткъа къинош летор Іесалла ду. ⁵ Шуна ма хаьа, Иза къинош* дІаэцархьама веана хилар. Ткъа Цуьнца шеца-м къинош дан а дац. ⁶ Цуьнца волчо цхьаммо а къа ца латадо. Ткъа къа латош болчех цхьанна а Иза ган а ца гина, Иза вовза а ца вевзина.

⁷ Сан хьоме бераш! Цхьаммо а нийсачу новкъа тІера шу дІа ма дохийла! Делан лаамехъ лелаш верг — Делан лаамехъ ву, Дала леррина Къобалвинарг а Делан лаамехъ ма-хиллара. ⁸ Къа латориг иблисах схъаваьлла, хІунда аьлча иблисо юьхъанца дуьйна а къа латадо. Цундела Делан КІант^д веана цу иблисан гІуллакхаш дохорхьама.

⁹ Деллах схъаваьлла волчо цхьаммо а къа ца латадо, Делан хІух схьа а ваьлла, шен амал Цуьнан амалх тера йолу дела. Ткъа ша Деллах схъаваьлла хиларна, цуьнга къа ца латало. ¹⁰ Делан бераш а, иблисан бераш а вовшах иштта къастало. Делан лаамехъ мел воцург а, шен динан ваша цавезарг а Делан бер дац.

* ^{3:5} *Къинош* — цхьадолчу тептарш тІехь: *вайн къинош*.

Вовшийн дезалаш

¹¹ Юьххехь дуйна а вайна кхайкхийна болу хаза кхаъ¹ вай вовшийн дезаш хила деза аьлла бу. ¹² Кхаим санна ма хилалаш, иза иблисан долахь а вара, цо шен ваша а вийра. Ткъа хIунда вийра цо иза? Шен гIуллакхаш зуламе хилла дела, ткъа цуьнан вешин гIуллакхаш Делан лаамехь долу гIуллакхаш хилла дела.

¹³ Динан вежарий, цец ма дийлалаш, нагахь дуьненна шаьш ца дезалахь. ¹⁴ Вайна-м хаьа, ваьшна динан вежарий беза дела, вай, деллачуьра ден а делла, бакьдолчу дахаре девллийла. Ткъа шен ваша цавезарг хIинца а Южаллин карахь ву. ¹⁵ Шен динан ваша цавезарг адам дуьйш верг санна ву. Ткъа шуна-м хаьа, адам дуьйш долчу цхьана а адаман Делаца долу дахар ца хуьлийла. ¹⁶ Амма Иийсас вайн дуьхьа Шен са дIадалар бахьанехь, бевзина вайна безам. Вай а кийча хила деза вешан динан вежарийн дуьхьа са дIадала. ¹⁷ Нагахь цхьаннан, ша дика хьал долуш вехаш воллушехь, халла воллучу шен веше кьинхетам бацахь, тIаккха Делан безам муха хир бу цуьнца? ¹⁸ Сан хьоме бераш! Дашца а, маттаца а доцуш, гIуллакхца а, билгал долчу бакьдолчуьнца а дезийла вайна вовшийн.

Тединчу дегнашца Далла хьалха хилар

¹⁹ Иштта вайна хаа тарло, ваьш билгал бакьдолчух дуйла. Цундела Цунна хьалха вешан дегнаш тедан тарло вай, ²⁰ вешан дегнаша вайна кхел еш елахь а. Дела вайн дегнел а сов ву, Цунна дерриг а хаьа. ²¹ Сан хьоменаш! Нагахь санна вайн дегнаша ваьшна кхел еш ца хилча, Далла хьалха доьналла долуш хила таро ю вайн. ²² ТIаккха, Цуьнан весеташ кхочуш а деш, Делан лаамехь вай леларна, хIуьа а вай дехнарг лур ду Цо вайна. ²³ Ткъа Делан весет ду: Цуьнан КIант волчу, Цо леррина кьобалвинчу Иийсан цIарах а тешаш, Цо вайна тIе-ма-диллара, вайна вовшийн дезар. ²⁴ Делан весеташ кхочушдеш верг Делаца ву, Дела а ву цуьнца. Ткъа Иза вайца хилар вайна хаьа, Цо вайна деллачу Синехула.

Билгал бакьдолу Са а, адам тилош долу са а

4 ¹ Сан хьоменаш! Муьлх-муьлххачу а синах ма тешалаш, амма и синош таллалаш, уьш Делера дуй те а хьожуш. ХIунда аьлча дуьнен чохь дукха харцпайхамарш баьржина. ² Делан Са иштта кьасталур ду шуьга: Дала леррина кьобалвина Иийса, адам санна, веана хилар кьобалдо са – Делера ду. ³ Ткъа Иийса кьобалвеш доцу са – Делера

^{3:11} Яхъья 13:34. ^{3:12} Доладалар 4:8. ^{3:14} Яхъья 5:24. ^{3:23} Яхъья 13:34; 15:12, 17.

дац, иза – Дала леррина Къобалвинчунна дубхъал волчун са ду. Шуна хезна, иза догIур ду аьлла, иза хIинцале а долуш а ду дубнен чохь.

⁴ Сан хьоме бераш! Шу Делера ду. Шу тоьлла харцпайхамарел, хIунда аьлча шуьца Верг нуьцкъала ву кху дубненахь олалла деш волчул. ⁵ Уьш кху дубненара бу, цара а кху дубненара болчара боххург боху, дубнено ла а дугIу цаьрга. ⁶ Амма вай Делера ду. Дела шена вевзачо вайга ла а дугIу. Ткъа ша Делера воцучо вайга ла ца дугIу. Иштта къас-тало вайга билггал бакъдолу са а, адам тилош долу са а.

Дела Ша – безам бу

⁷ Сан хьоменаш! Вай вовшийн дезийла, хIунда аьлча безам Делера бу. ХIора шеца безам болуш верг Делах схъаваьлла ву, цунна Дела а вевза. ⁸ Шеца безам боцучунна Дела ца вевза, хIунда аьлча Дела Ша а безам бу! ⁹ Дала Шен вайга болу безам гайтина, Шен цхъаь бен воцу КIант кху дубнен чу а ваийтина, Цуьнгахула вайн бакъдолу дахар хийтархъама. ¹⁰ Бакъболу безам иштта бу: вайна Дела везар бахъанехь а доцуш, амма Далла вай дезарна, Цо Шен КIант ваийтира вайн къинош дIадахаран саIа санна.

¹¹ Сан хьоменаш! Далла вай оццул дукха дезаш хилча, вай вовшийн дезаш хила а деза. ¹² Дела цхъанна а, цкъа а гина вац. Амма вайна вовшийн дезаш хилча, Дела Ша а вайца ву, ткъа вайна чохь Цуьнан безам а билггал буьззина бу.

¹³ Вайн Делаца хилар а, Иза вайца хилар а вайна хаьа, Цо вайх Шен Синан декъашхой дина дела. ¹⁴ Ткъа вайна ган а гира, вай тоьшалла а до Дас Шен КIант дубнен чуьра адамаш КIелхьардохург^д санна ваийтина хиларх. ¹⁵ Нагахь цхъаммо Иийса Делан КIант^д хиларх тоьшалла дахь, цуьнца Дела а ву, ткъа иза Делаца а ву. ¹⁶ Ткъа вайна Делан ваьшга болу безам бовза а бевзина, вай цунах теша а тешна.

Дела Ша а безам бу. Безамца верг Делаца а ву, Дела цуьнца а ву. ¹⁷ Вайна чохь безам буьззина хилар иштта гучудолу: вай къематан дийнахь доьналла долуш хир ду, вай кху дубнен чохь Иза санна лела дела. ¹⁸ Безамца кхерам а бац. Ткъа буьззина бакъболчу безамо кхерам дIатотту, хIунда аьлча кхерам гуттар а таIзарца боьзна хуьлу. Кхьоруш волчун буьззина бакъболу безам бац.

¹⁹ Вайна Иза веза, дубхъара Цунна ваьш дезна дела. ²⁰ Суна Дела веза а бохуш, ткъа шен динан ваша цавезарг аьшпаш буттуш ву. ХIунда аьлча шена дубхъал лаьтташ волу шен динан ваша цавезачунна, шена гуш воцу Дела а везалур вац! ²¹ Цо вайна дитина долу весет иштта ду: «Дела везаш верг шен динан ваша а везаш хила веза».

Дуьненна тIехь болу толам

5 ¹ Ийса Дала леррина Къобалвинарг^д хиларх тешаш волу хIора а Делах схъаваьлла ву. Ткъа динан бераш кхуллуш волу Дела везачу хIоранна а Делах даьлла долу бераш а деза. ² Делан бераш вайна дезаш хилар вайна гойту, Дела а везаш, Цуьнан весеташ вай кхочушдаро. ³ ХIунда аьлча Деле безам хилар — Делан весеташ кхочушдар ду. Ткъа Делан весеташ кхочушдан тIех хала а дац, ⁴ хIунда аьлча ша Делах схъаваьлла мел волчо дуьненна тIехь толам боккху. Ткъа дуьненна тIехь баьккхина болу и толам вайн тешар бахъана долуш баьккхина бу. ⁵ Ийса Делан КIант^д ву аьлла, тешаш волчо бен кхин хъан боккхур бара кху дуьненна тIехь толам?

Дала леррина къобалвинчу Ийсах деш долу тоьшалла

⁶ ХIара ву хица а, цIийца а Веанарг: Дала леррина къобалвина Ийса. Иза хица веана а ца Iаш, амма хица а, цIийца а веана ву. Ткъа Делан Сино тоьшалла до цунах, хIунда аьлча Делан Са билггал долу бакъдерг ду. ⁷ Кхо теш ву: ⁸ Делан Са а, хи а, цIий а. Цу кхааммо а оцу цхъана хIуманых цхъатерра тоьшалла до. ⁹ Вай теша адамаша дечу тоьшаллех, ткъа Делан тоьшалла дуккха а нуьцкъала ду. Дала Ша тоьшалла дина Шен КIантах лаьцна. ¹⁰ Делан КIантах тешаш волчун и тоьшалла даг чохь ду. Ткъа ша Делах цатешачо Дела аьшпаш буттург во, хIунда аьлча иза Дала Шен КIантах аьллагх ца теша. ¹¹ И тоьшалла иштта ду: Дала вайна хедар доцу дахар делла. Ткъа и бакъдолу дахар Цуьнан КIантаца ду. ¹² КIантаца уьйр йолчун бакъдолу дахар ду. Ткъа КIантаца уьйр йоцучун бакъдолу дахар дац.

Бакъдолу дахар

¹³ Аса хIара яздина шуьга, Делан КIантах шу тешаш хиларна, шун бакъдолу дахар дуйла шуна дIахайтархъама. ¹⁴ Иза бахъана долуш Далла хьалха доьналла долуш хила таро ю вайн. Нагахь вай Цуьнан лаамехь долу цхъа хIума Цуьнга дехахь, Цунна вай бохург дIахезар ду. ¹⁵ Вай деххнарг хIуьга а Цунна дIахезаш хилар хууш хилча, вайна хаьа, доьхуш дерг вайн долуш дуйла.

¹⁶ Нагахь цхъанна шен динан вашас валарна доцу къа латош гуш делахь, тIаккха цо доIа дан деза. Ткъа Дала дахар лур ду цунна. Аса бохурш валаре далош доцу къинош ду. Амма къиношна юкъахь валаре далош долу къа а ду, цунна тIера деха ца боху аса. ¹⁷ Муьлхха а харцдерг къилахь ду. Амма валаре далош доцу къинош а ду.

¹⁸ Вайна хаба, ша Делах схъаваблла волчу цхъаммо а къа ца латадойла. Ткъа Делах схъаваблла Волчо иза ларво — иблисе зе ца дало цунна.

¹⁹ Вайна хаба вай Делан долахъ хилар а, дерриге а дуъне иблисан ка-рахъ хилар а.

²⁰ Иштта вайна хаба, Делан КІанта, ван а веана, кхетам ваьшна беллийла, билггал бакъволу Дела вайна вовзийтархъама. Ткъа вай, бакъволчу Делаца хилла а ца Іаш, Цо леррина къобалвинчу Цуьнан КІантаца Іийсаца а ду. Иза ву билггал бакъволу Дела а, бакъдолу дахар а!

²¹ Сан хъоме бераш! Цуьх ларделаш шаьш.

Векало Яхъяс яздина шолгІа кехат

Дешхьалхе

Векало Яхъяс яздина шолгІа кехат «тхьамдано» яздина ду «хаържинчу зудчуьнга а, цуьнан берашка а». Схъахетарехь, и «зуда» цхьа динан тоба ю, ткъа и бераш цу тобанан декъахой бу. ХІокху дощачу кехат тІехь яздархочо кхайкхам бо, вовшийн деза бохуш. Цул сов, харцхьехамчех а, церан хьехамех а ларло боху цо.

1 ¹Тхьамда волчу аса яздо хаържина зуда йолчу хьобга а, хьан берашка а. Суна шу баккбал а деза, ткъа суна дезна а ца Іаш, билгал долу бакъдерг девзинчу массарна а дезаш ду шу. ²ХІунда аьлча билгал бакъдерг вайца долуш а ду, абадехь хир а ду.

³Да волчу Делера а, Ден КІант волчу Цо леррина къобалвинчу Іийсагара а долу дика а, кьинхетам а, синпаргІато а хир ю билгал долу бакъдерг девзаш а, вовшийн дезаш а долчу вайца.

Билгал бакъдерг а, безам а

⁴Суна чІогІа хазахийтира, вайга стигаларчу Дас весет ма-дарра, хьан берех цхьадерш билгал бакъдолчуьнца лелаш хилар. ⁵Ткъа хІинца ас яздо хьобга, зуда, керла а доцуш, амма юьхьанца дуьйна а хиллачу весетах лаьцна. И весет вай вовшийн дезаш хила деза аьлла ду. ⁶(Ткъа безам иштта бу: стигаларчу Ден весеташ лар а деш, вай лелар.) Иза шуна юьхьанца дуьйна а хезна долу весет ду, и лардеш шу лелийтархьама.

⁷ХІунда аьлча адамаш Іехош болу дуккха а нах баържина дуьнен чохь. Цара Дала леррина къобалвина волу Іийса, адам санна, дуьнен чу валар тІе ца дуьгу. Иштта волу хІора стаг адамаш Іехориг а, Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал верг^д а ву. ⁸Къа а хьегна, вай даьккхинарг, аша даьа а ца дойуш, цунах юьззина ял шайна схъаэца хьовсалаш.

⁹Дала леррина Къобалвинчун хьехамаша бохучунна тІе а детташ, уш лар а ца беш волчу муьлххачун а Делаца уьйр яц. Дала леррина Къобалвинчун хьехамаш лар а беш, Іаш волчун Деца а, КІантаца а уьйр ю. ¹⁰Нагахь шеца и хьехамаш а боцуш, ткъа кхин хьехамаш

^{1:5} Яхъья 13:34; 15:12, 17.

бахъаш цхъаъ шу долчу вагІахъ, аша цІа чу а ма вита иза, цуьнга маршалла а ма хатта. ¹¹ ХІунда аьлча цуьнга маршалла хоттуш верг цуьнан зуламечу гІуллакхийн декъашхо хуьлу.

Чаккхе

¹² Дуккха а дара сан шуьга яздан, амма иза шекъанца кехата тІехъ яздан ца лаба суна. Ткъа аса сатуьйсусу, шу долчу а веана, юьхъ-дуьхъал а волуш, дерриг а дІадийцаре, вай даккхийдер кхоччуш дуьззина хиллийтархъама.

¹³ Маршалла доуьйту хьобга хаьржина йолчу хъан йишин бераша а.

Векало Яхъяс яздина кхоалга кехат

Дешхьалхе

Векало Яхъяс яздина кхоалга кехат «тхьамдано» Иийсах тешачийн тобана цхьана куьйгалхочуьнга яздина ду. Цу куьйгалхочун це Гаяс ю. Яздархочо хаставо Гаяс, цо динан вежаршна гю дар бахъана долуш. Кхидла цо Гаясе Дайтарпан це йолчу цхьана стагах лаьцна длахьедар до.

1 ¹Тхьамда волчу аса яздо хьобга хIара кехат, сан хьоме Гаяс. Суна хьо билггал дукхавеза.

²Сан хьоме доттага, ас доIа до, хьо могуш-маьрша хилийтар а, массо а агIор хьан дика хилийтар а доьхуш, хьан синан агIо дика ма-хиллара. ³Суна чIогIа хазахийтира, цхьаболчу динан вежарша, кхуза а баьккина, тоьшалла дича, хьо билггал долчу бакьдолчунна тешаме а ву, цуьнца хьо кхидIа а лелаш ву аьлла. ⁴Суна массо а хIуманал хазахеташ дерг ду, сан динан бераш гуттара а билггал бакьболчу некъахула лелар.

Гаяс хаставар

⁵Сан хьоме доттага, динан вежаршна дечу гIуллакхашна тIехь хьо чIогIа тешаме ву, уьш хьайна бевзаш а боццушехь! ⁶Кхузахь йолчу динан тобанна хьалха цара тоьшалла дира хьан безамах. Далла хазахетачу тайпана уьш новкъа бахар дика хир дара хьуна. ⁷Дала леррина Кьобалвинчун дуьхьа буьйлабелла лелаш ма бу уьш, дин доцучу нахе гIо а ца доьхуш. ⁸Цундела вай, динан вежарша, ишттачу нахана оьшшург дIадала деза, вай ваьш а бакьдолчун дуьхьа цара дечу гIуллакхийн декъахь хилархьама.

Дайтарпан а, Дамарти а

⁹Хьо вехачохь йолчу динан тобане кехат яздинера ас, амма Дайтарпана со къобал ца во, хIунда аьлча цунна динан тобанан коьртехь ша хила лаьа. ¹⁰Цундела со шу долчу веача, аса динан тобане ма-дарра дIадуьйцур ду Дайтарпана лелочух лаьцна. Цо тхох лаьцна харцдерг

^{1:1} Векалийн 19:29; Римхошка 16:23; 1 Коринтхошка 1:14.

дуьйцу, ткъа, иза дина а ца Iаш, тхан динан вежарий тIе а ца оьцу цо. Иштта цо новкъарло йо оцу тобанехъ болу и динан вежарий тIеэца лууш болчарна а. Цо уьш динан тобанна юкъара дIа а боху.

¹¹ Хьоме доттагIа! Зулам лелочарах тар ма лолахъ, амма дика дечу адамех тера хилалахъ. Дика дечун гIуллакхаша гойту – иза Делера хилар. Ткъа зулам лелочун гIуллакхаша гойту – цунна Дела гина ца хилар.

¹² Динан тобанна юкъарчу хIораммо а тоьшалла до Дамарти дика стаг хиларх. Бакъдолчо а тоьшалла до цунах. Иштта оха а тоьшалла до иза дика стаг хиларх. Ткъа шуна-м хаьа, оха до тоьшалла бакъ дуйла.

Маршаллаш

¹³ Кхин дуккха а хIума дара сан хьобга яздан, амма шекъанца кехата тIехъ яздан ца лаьа суна иза. ¹⁴ Аса дог доху, кестта хьо гаре, юьхъ-дуь-хьал а волуш, вовшашца къамел дархьама.

¹⁵ Маьрша Iойла хьо!

Хьан доттагIаша маршаллаш доуьйту хьобга. Хьан тобанехъ волчу хIоранга а шен-шен цIарах маршалла далар доьху ас.

Векало ЯхIуда яздина кехат

Дешхьалхе

ЯхIуда яздинчу кехато шаш тешархой бу аьллачу харцхьехамчашна дуйхьал дIахьедар до. XIара доца кехат **векало Кипас яздинчу шолгIачу кехатах** тера ду. Шен кехатца яздархочо дешархой иракарахИт-табо: «Дала делла долу тешар чIагIдарехьа кыйсам латтабе», – бохуш.

1 ¹ Дала леррина кьобалвинчу Iийсан лено, Якъубан вашас, ЯхIуда Дала тIекхайкхинчу а, Да волчу Далла безачу а, Дала леррина кьобалвинчу Iийсас ларбечу а нахе: ² Делан кыйнхетам а, синпаргIато а, безам а совболийла шуна юкьахь.

Харцхьехамчаш

³ Хьоменаш! Вайн массеран а кIелхьардовларх яздан кIорга лаам боллушехь, шуьга, цкъа массо а ханна Дала Шен нахана делла долу дин чIагIдарехьа кыйсам латтабе аьлла, яздан дезаш хийтира суна, ⁴ хIунда аьлча шуна уллохь хIилланца нисбелла цхьа Iеса нах. Дукха хенахь дуййна Делан Iюзанашкахь дIаяздина ду, Дала царна кхел иийр ю аьлла. Вайн Делан маьхза долчу диканех лаьцна болу кхь харцахьа берзийна цара, шайн маьтгаза лелар бакьдархьама. Ткъа цхьаь бен воцу вайн Хьалдолу а, Веза а Эла, Дала леррина кьобалвина Iийса, тIе ца оьцу цара.

⁵ Шуна иза хууш делахь а, шуна дагадайта лаьа суна, Везачу Эло Мисар-махкара Шен халкъ арадаккхар а, амма тIаьхьо халкъана юкьара Шех цатешнарш хIаллакбар а. ⁶ Иштта шуна дагадан деза, шайн даржана реза ца хилла а, шайн хIусам дIатесна а долу маликаш, гуттаренна а йолчу ханна буржалш а тоьхна, боданехь латтадо Цо доккхачу кьематдийнахь кхел ярхьама.

⁷ Дагахь латтаде иштта, и маликаш санна, телхина яра Седам а, Iа-мор а, царна гонахара гIаланаш а. Маьтгаза хIуманаш лелийна йолу а,

^{1:1} Маттай 13:55; Марк 6:3. ^{а:} Арадаккхар 12:51; ^{б:} Лелар 14:29, 30. ^{1:7} Долада-лар 19:1-24.

боьха гIуллакхаш лело лууш йолу а уьш гуттаренна а йогуш йолчу Шеран таIзаран кхелана йитина ю кхечарна масална. ⁸ Иштта сатийсаре бевллачу кху наха шайн догIмаш а бехдо, хьаькамаш а ца лору, стигалан сийлаллин бахархой а емалбо. ⁹ Мусан докъах лаьцна ша иблисаца къуййсучу хенахь коьртачу Микаал-малико, Iоттар еш бехке хIума ала а ца даьхьна, иштта аьлла: «Везачу Эло таIзар дойла хьуна». ¹⁰ Амма кху наха шайна цахуург емалдо. Шайн амалшка хьаьжжина, шаьш, луьра дийнаташ санна, кхета хIуманаш бахьана долуш цара шаьш хIаллакбо. ¹¹ Къа ду церан, хIунда аьлча Кхайман новкъахула боьлхура уьш, БалиIам санна, кхаььнашка марзбелира уьш, Кхорахь санна, Гевттира уьш, ткъа иза санна, хIаллак а хир бу уьш. ¹² Шун бертан пхьорашкахь цу наха шу юьхьIаьржачу хIиттадо. Эхь ца хеташ, шуьца шуьнехь Iаш бу уьш, амма шайн бен бала хир бац церан. Мохо лело, догIа доцу мархаш ю уьш, стом боцу гуьйренан дитташ ду, шаьш лаьтта орамашца схьадахарна шозза делла долу. ¹³ Шайн эхьечу гIуллакхийн чопа тIеяьлла йолу хIордан буьрса тулгIенаш ю уьш, кхерста седарчий ду уьш, гуттар а лаьттаху Iаьржачу боданехь меттиг кечийна долу.

¹⁴ Адаман ворхIалгIачу тIаьхьенах волчу ХIаноха а Делера болу хаам бина царах: «Веза Эла ву Шен дагар ца даллал дукха долчу дезачу маликашца вогIуш ¹⁵ массарна а кхел ян а, адамашна юкъара Iеса нах цара дина Iеса гIуллакхаш бахьанехь а, Далла дуьхьал аьлла кIоршаме дешнаш бахьанехь а уьш бехке бан а».

¹⁶ Цъхана а хIуманна реза а боцуш, шайн вочу лаамашка хьаьжжина а лелаш, хамталаш еш болу нах бу уьш. Дегала дешнаш ду церан багахь. Шайн аьттонна нахана хьестало уьш.

Лардар а, хьехам бар а

¹⁷ Амма аша, хьоменаш, дагахь латтаде вайн Везачу Элан, Дала леррина къобалвинчу Иийсан векалша хир ду аьлларг. ¹⁸ Цара бехира шуьга, тIаьхьарчу хенахь богIур бу шайн Iесачу лаамашка хьаьжжина лелаш, кхаьрдаш болу нах. ¹⁹ Шу вовшах а къобстуьйтуш, шайн синойн лаамашна тIаьхьабевлла лела нах бу уьш. Цаьрца Делан Са дац. ²⁰ Ткъа аша, хьоменаш, шайн уггар дезачу динехь чIагI а луш, Делан Синан гIоьнца доIанаш а деш, ²¹ Делан безамехь шаьш Iалашде, вайн Везачу Эло, Дала леррина къобалвинчу Иийсас, Шен кьинхетамца Дела волчохь хедар доцу дахар даларе а хьоьжуш.

^a: Даниал 10:13, 21; 12:1; Довзийтинарг 12:7; ^b: Карлабаьккхинарг 34:6; ^b: Закри-ЯхIу 3:2. ^a: Доладалар 4:3-8; ^b: Лелар 22:1-35; ^b: Лелар 16:1-35. ^{1:14} Доладалар 5:18, 21-24. ^{1:18} 2 Кипин 3:3.

²² Шеко йолуш болчаърца кьинхетаме хила, ²³ вуьш, цIергара схьа а бохуш, кIелхьарбаха, ткьа кхечаърца, лар а луш, кьинхетаме хила, ам-ма церан хьарамчу сино сийсазйина бедар ма еза.

Хасторан доIа

²⁴ Шу охьаэгарх лардан а, цIена а долуш, доккхачу хазахетарца Шен сийлаллина хьалха хIотто а ницкь бу Делан. ²⁵ Цхьаь бен воцучу а, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Ийсагахула вай кIелхьардохучу а Далла сий а, паччахьалла а, ницкь а, олалла а хуьлийла, азалера дуьйна а, хIинца а, абаденналц а. Амин^д.

Векало ПахІала

римхошка

яздина кехат

Дешхьалхе

Векало ПахІала римхошка яздина кехат, Рим-гІалахь йолчу динан тобанна тІе ПахІална лууш болу некъ кечбархьама, яздина хилла. Иза дагахь вара цигахь болчу Иийсан нахана юкьахь къахьобгуш хан яккха а, ткъа цул тІаьхьа Испани-махка ваха новкъа вала а. Цо яздора, Иийсах тешаран динах а, цунах схьадолу Иийсан нехан лела дезарх а ша муха кхета дийцархьама. ХІокху тептар тІехь ПахІала кхайкхочу кхоан уггар кхоччуш болу хьехам бу.

Рим-гІалахь йолчу динан тобанан нахе маршаллаш дІа а делла, царна тІера ша дечу доІанех лаьцна а дийцина, кехатан коьртачу ойланах лаьцна ПахІала иштта дуйьцу: «Оцу хазачу кхоо гойту, адамаш Дала бакъ муха до. И бакъдар, юьххьера дуййна чаккхенга кхаччалц, тешарехула ду» (Римхошка 1:17).

ТІаккха ПахІала оцу ойланах лаьцна кхидІа а дуйьцу. Массо а нах, жуьгтий я кхечу къаьмнех уьш беллахь а, Далла хьалха бакъбан безаш бу, хІунда аьлча уьш берриш а цхьатерра къинан оллалехь бу. Иийсах тешарехула бен, нах Далла хьалха бакъ ца бо. Цул тІаьхьа ПахІала дуйьцу Иийсах тешаш волчун керлачу дахарх лаьцна. И дахар Дала леррина Къобалвинчуьнца йолчу керлачу тІекаренера схьадолу. Иийсах тешарг Делаца машар болуш ву, ткъа Делан Сино иза къинан а, Южаллин а оллалех паргІатваьккхина ву. ПхоьалгІачу коьрта тІера борхІалгІачуна тІекхаччалц ПахІала хьобху кхин а шина хІуманах лаьцна: товрат-хьехаман Іалашонах а, Иийсах тешачун дахарехь болчу Делан Синан ницкъах а. Цул тІаьхьа векало ПахІала цхьана дезачу хаттарна тІе йохуйту шен ойланаш: массо а нахана йолчу Делан Іалашонна чу жуьгтий а, кхечу къаьмнех берш а муха богІу? Цо иштта жамІ до: жуьгташа Иийса дІатасар Делан Іалашонна чудогІу, хІунда аьлча и Іалашо ю массо а нах Дала леррина къобалвинчу Иийсагахула луш долчу Делан диканна гергабалор. Цул сов, иза тешна ву, жуьгташа Иийса дІатасар даиманна а цахиларх. Чаккхенехь ПахІала яздо, Иийсах тешачун дахар муха хила деза аьлла. Кхечуьнца йолчу юкьаьметтигехь вовшашка болу безам къаьсттина хила беза. КхидІа цо дуйьцу ишттачу хІуманех лаьцна: Далла

гУллакх дар, Иийсан нах Йедална а, вовшашна а декхарийлахь хилар, иштта эхь-бехкаца доьзна долу хаттар. Кехат дерзош, цо тайп-тайпана маршаллаш а ло, Дела хаставаран дешнаш а яздо.

1 ¹ Дала леррина къобалвинчу Иийсан лай волчу, Цуьнан векал^д хила Дала тЕкхайкхина волчу, адамашна хаза кхаъ^д дІакхайкхабайтархъама Дала къастийна волчу аса, ПахІала, яздо хІара кехат.

² Дала и хаза кхаъ пайхамаршкахула Шен дезачу Йозанашкахь боуьйтур бу аьлла дара. ³ И хаза кхаъ Делан КІантах лаьцна бу, ткъа Иза, Цуьнан адаман сибате хъаьжжина, Даудан хІух схъаваьлла ву. ⁴ Цуьнан синан а, Делан а сибате хъаьжжина, сийлахьчу ницкъаца Иза, Делан КІант ву аьлла, гучуваьккхина вара, Иза веллачуьра денвелла дела. И Делан КІант – вайн Веза Эла, Дала леррина къобалвина Иийса ву. ⁵ Цуьнгахула кхечира суна векал хила аьлла долу совгІат, Цуьнан дуьхъа кхин мел долчу къаьмнех болу нах Делах тешийта а, Цунна муьтІахь хилийта а. ⁶ Шу а ду, римхой, Дала леррина къобалвинчу Иийсан долахь хила тЕкхайкхинчарна юкъахь.

⁷ Рим-гІалахь бехаш болчу Далла безначаьрга, Цуьнан долахь хила къастийначаьрга массаьрга а яздо аса:

Вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу Дала леррина къобалвинчу Иийсагара а долу доккха дика а, синпаргІато а хуьлда шуна.

Хастамаш баран доІа

⁸ Уггар а хьалха шуна массарна а тІера Дала леррина къобалвинчу Иийсагахула Далла хастамаш бо аса, хІунда аьлча дуьнен тІехь массанхъа а дуьйцуш ду шун тешарх лаьцна. ⁹ Сайн доІанашкахь шух лаьцна даим ас доьхуш хиларан сан теш Дела ву, ас Шена даггара, Цуьнан КІантах лаьцна болу хаза кхаъ кхайкхош, гУллакх деш волу. ¹⁰ Сайн доІанашкахь даим доьху аса Деле Шен лаамца шу долчу кхача сан аьтто бар, ¹¹ хІунда аьлча суна чогІа шу ган лаьа, Делан Сино луш долу дика шубца декъархъама а, цуьнгахула тешарехь шу чоІагІдархъама а. ¹² И бохург хІара ду: вай вешан тешарехула вовшийн иракарахІиттор ду: сан тешаро шу иракарахІиттор ду, ткъа шун тешаро – со.

¹³ Динан вежарий! Шуьга дІахайта лаьа суна: дукхазза а шу долчу ван кечвеллера со, амма, хІара хан тЕкхаччалц, и дан сан аьтто ца болура. Кхечу къаьмнех болчу вукху нахана юкъахь санна, шу долчохь а стом кхио лаьара суна. ¹⁴ Массо а къаьмнашна: грекахошна а, грекахой боцучарна а – дешна болчарна а, боцучарна а – декхарийлахь ву со. ¹⁵ Цундела ву со шуна а, Рим-гІалахь дехарш, хаза кхаъ дІакхайкхо кийча.

^{1:13} Векалийн 19:21.

Хазачу кхоан ницкъ

¹⁶ Суна эхь ца хета хаза кхаь дІакхайкхо, хІунда аьлча и кхаь Делан ницкъ бу Гийсах мел тешарг кІелхъарваккха – хьалха жуьгтий, тІаьхьа кхечу кьаьмнех болу нах а. ¹⁷ Оцу хазачу кхоо гойту, адамаш Дала бакъ муха до. И бакъдар, юьххьера дуьйна чаккхенга кхаччалц, тешарехула ду. Делан Йозанашкахь яздина ма-хиллара: «Делах тешарца бакъви-нарг Далла уллохь вехар ву*».

Массо а адамашна тІехь къинош ду

¹⁸ Харцонаш а лелош, билггал долу бакъдерг къайладоккхуш болчу нехан Іесаллина а, харцдолчунна а тІе стигалшкара Делан оьГІазло гучуйоккхуш ю. ¹⁹ Иза иштта ду, хІунда аьлча Делах лаьцна хаа тарлуш дерг массарна а хууш ма ду, Дала Ша иза царна хайитина дела. ²⁰ ХІунда аьлча, гуш а боцуш, ткъа даим болуш болу Делан ницкъ а, Цуьнан Дела хилар а гуш ду, Дала дуьне кхоьллинчу хенахь дуьйна. Массо а кхоьллинчу хІуманаш церан кхета таро ю, цундела оцу адамийн бехказадовлийла яц Дела царна ца вовзарна. ²¹ ХІунда аьлча шайна Дела вевззашехь, оцу адамаша хьакъ мадду сий а ца дора Делан, Цунна хастамаш а ца бора. И даран метта адамаш эрначу ойланашкахьа дирзинера, кхетам боцу церан дегнаш Іаржделлера. ²² Шаьш хьекъал долуш ду а бохуш, уш сонта бовлуш бара. ²³ Цкъа а лийр воцучу Делан сийлалла цара хийцира цІушна Іамальярх. И цІуш лийр долчу адамийн а, хьозанийн а, дийнатийн а, текхаргийн а куьцехь бара. ²⁴ Цундела и адамаш шайн дегнийн хъарамчу лаамийн карахь дитира Дала, ткъа цара вовшашца сийсаза а лелаш, къиношца шайн догІмаш бехдира. ²⁵ Делах лаьцна долу бакъдерг харцдолчух а хийцина, Дала кхоьллинчу хІуманашна Іибадат дора цара, шаьш Кхоьллинчунна Іибадат даран метта. Ткъа Цунна даим бу хастам, амин^{д1}!

²⁶ Цундела Дала эхье болчу, боьхачу лаамийн карахь битина уш. Зударша шайн хила еза юкьаметтиг, вовшашца сийсаза а лелаш, хила ца езачу тайпана йинера. ²⁷ Божарий а, зударшца хила езачу юкьаметтиган метта, вовшашка эхье болчу лаамех буьзнера. Эхь-бехк а дайна, уш вовшашца лелара. Иштта леларца шайн догІмаш къинойх дузура цара. Шайн тилабарца хьакъ доллу Делан оьГІазло шайн коьрта тІе йоуьйтура цара.

* 1:17 Я иштта: *Делан лаамехь верг Цунах тешарца вехар ву.*

1:16 Марк 8:38. 1:17 Хьабукъа 2:4. 1:21 Эпасхошка 4:17, 18. 1:23 Карлабаккхи-нарг 4:16-18.

²⁸ Дела вовзар царна мехала хГума ца хетта дела, Цо уьш тиладеллачу хьекъалан долахь битина. Иштта лело цадезарг леладо цара. ²⁹ Мас-со а тайпана зуламех а, мекараллех а, бIаьрмецигаллех а, вочух а буьзна бу уьш. Иштта хьогIах а, адамаш дайна лаарх а, эмгараллах а, ямартлонах а, луьраллах а буьзна бу уьш. Цара эладитанаш леладо. ³⁰ Вовшашна мотт бетта цара. Дела ца веза царна. КIоршаме а, кураллех буьзна а, дозаллаш деш а, зулам дар лохуш а, шайн дай-наношка ла ца дугIу цара. ³¹ Хьекъал долуш бац уьш. Тешаме а бац уьш, эсала а, кьинхетаме а бац. ³² Ишттаниг лелораш хIаллакьхила хьакъ долуш буйла шайна хуьушехь, шашь иштта лелла а ца Iаш, цара ишттаниг деш болу кхиберш а бакьбо.

Делан кхел

2 ¹Амма кхечунна бехк буьллуш волчу хьан бехказаволийла дац, хIунда аьлча кхечунна еш йолу кхел ахь хьайна йо, кхиверг бехке веш волчу ахь а изза леладо дела. ²Ткъа вайна хаьа, иштта гIуллакхаш дечарна Дала еш йолу кхел нийса юйла. ³Иштта гIуллакхаш дечарна кхел а еш, ткъа айхьа изза а лелош, Делан кхелах хьо кIелхьарвер ву-м ца моьтту хьуна, ва стаг? ⁴Я Делан шортта долчу диканаш, эсалаллах, собарх ца веша те хьо? Ца кхета те хьо Шен диканца Дела хьо Шена тIеверзо гIерташ хиларх? ⁵Амма хьайн юяхьарачу амалца а, дохко ца долучу дагца а ахьа-айхьа хьайна таIзарш гулдо Делан оьгIазло а, Цуьнан бакьйолу кхел а гучуйоккхучу денна. ⁶Дала хIоранна а, цуьнан гIуллакхашка хьаьжжина, йийр ю кхел. ⁷Дика гIуллакхаш а деш, сийлалла а, ларам а, хедар доцу дахар а лохучарна Ша волчохь долу хедар доцу дахар лур ду Цо. ⁸Ткъа дегала а болуш, билггал бакьдерг дIа а тоттуш, харцдолчунна тIаьхьахIуьттучарна Делан луьралла а, оьгIазло а хир ю. ⁹Зулам деш волчу хIоранна а гIайгIанаш а, баланаш а хир бу, цкъа хьалха жуьгташна, тIаккха кхечу къаьмнех болчарна! ¹⁰Мелхо а, сийлалла а, ларам а, синпаргIато а хир ду дика деш волчу хIоранна а, цкъа хьалха жуьгташна, тIаккха кхечу къаьмнех болчарна! ¹¹ХIунда аьлча Дала озабезам ца бо цхьаьнгге а.

¹²Товрат-хьехамийн долахь а боцуш, кьинош латийнарш, оцу хьехамашка а ца хьоьжуш, хIаллакбийр бу. Ткъа хьехамийн долахь шашь боллушехь, кьинош летийначарна оцу хьехамашка йогIу кхел йийр ю. ¹³ХIунда аьлча товрат-хьехамашка ладегIарх нах Далла хьалха бакь ца бо, ткъа и хьехамаш кхочушбийраш Цунна хьалха бакьбийр бу. ¹⁴Ткъа товрат-хьехамаш боцуш болчу кхечу къаьмнех болчара шайн

^{2:1} Маттай 7:1; Лака 6:37. ^{2:6} Забур 61:13; Кицанаш 24:12. ^{2:11} Карлабаьккхи-нарг 10:17.

лаамашца товрат-хъехамо тЕдиллинарг кхочушдича, цара шаьш гойту, магийнарг а, цамагийнарг а хІун ду шайна хаар, товрат-хъехамаш шайн боццушехь а. ¹⁵ Оцу хъехамашка хъаьжжина лелар шайн дегнаш чохь дІаяздина хилар гойту цара. Цунах лаьцна тоьшалла до церан дегнаша. Церан ойланаша уьш цкъа бехке бо, юха бехказабоху. ¹⁶ Иза иштта хир ду, аса кхайкхош болчу хазачу кхоо ма-бохху, адамиин къайлахчу ойланашна Дала Ша леррина къобалвинчу Гийсагахула кхел ечу дийнахь.

Жуьгтий а, товрат-хъехамаш а

¹⁷ Ткъа хІинца ша жуьгти ву бохучу хьох лаьцна хІун ала дезаш ду? Хьан дегайовхо ю товрат-хъехамех, Делах дозалла а до ахьа. ¹⁸ Делан лам а бевза хьуна, ткъа товрат-хъехамашна тЕра Іамийна дела, дика долчух а кхета хьо. ¹⁹ БІаьрса доцучарна некъ гойтург хьо хиларх а теша хьо, боданехь болчарна хъайх серло яларх а теша хьо. ²⁰ Кхетам боцучарна хъехамаш бо ахь, берийн хъехархо а хьо ву, хІунда аьлча товрат-хъехамашкахь билггал бакъдерг хааран кеп хьуна дІахІоьттира. ²¹ Кхечарна хъехамаш беш волчу ахьа хьо Іамавой те? ХІума ма лачкъае а бохуш, ткъа айхьа лечкъайой те ахьа? ²² Сийсаза ма лела а бохуш, хьо-хьо иштта лелий те? ЦІуйх ца вешаш волчу ахьа харцделанийн цЕнош чохь айхьа къола дой те? ²³ Товрат-хъехамех дозалла а деш, ткъа хъехамашца цадогІург кхочуш а деш, Делан сий доийй те ахьа? ²⁴ Яздина ма ду: «Шу бахьана долуш, емалвеш ву Дела кхечу къаьмнех болчу наха».

²⁵ Сунтвина хилар пайдenna ду, нагахь санна товрат-хъехамаш кхочушбеш белахь. Амма бакъонаш лар а ца еш, хьо зуламхо велахь, хьо сунт ца винарг санна лорур ву. ²⁶ Цундела, нагахь санна сунтвина воцучо товрат-хъехамаша тЕдиллинарг кхочушдеш хилча, иза сунтвича санна лорийла дац ткъа? ²⁷ Ша вичхьана а сунтвина воццушехь, товрат-хъехамаш кхочушбеш волчо бехке вийр вац ткъа хьо, сунтвина воллушехь, язйина йолу бакъонаш талхош верг? ²⁸ ТПехъаьжча, тера леларх жуьгти хир ма вац, ткъа сунтвар дилхан тЕра чкъор даккхар бен ма ца хуьлу. ²⁹ Бакъволу «жуьгти» (Делан халкъах верг) шен даг чохь жуьгти верг ву. Иштта сунтвар — йозанца ван веза аьлла дела а доцуш, ткъа даг чохь Делан Синехула сунтвар ду. Цунна, адамашкара а боцуш, Делера хастам хир бу.

Делан тешаме хилар

З ¹ Жуьгти хилар гІолехь хІунда ду, я сунтварх хІун пайда хуьлу? ² Иза массо а агІор гІолехь ду, ткъа уггар а дика дерг Делан дош царна Іа-лашдан делла хилар ду. ³ Ткъа и хІун ду? Нагахь санна цхъаберш тешаме

^{2:24} ЕшаІ-ЯхІу 52:5 (Грекийн). ^{2:29} Карлабаьккхинарг 30:6.

ца хиллехъ, церан тешам цахиларо дойур-м дац те Делан тешаме хилар? ⁴ Дера дац! Дела тешаме ву, ткъа муьлхха а адам харцлуьйш ду. Яздина ма ду:

«Айхъа дуйщучохъ Хьо нийса а ву,
кхел ярехъ Хьо тоьлур а ву».

⁵ Нагахъ вайн харцлеро Делан бакъхилар дАдоьллуш хилча, хГун ала вай? Дела нийса вуй те, бохур ду вай, Цо Шен таГзар вайна дича? (Аса-м адаман ойланца боху иштга.) ⁶ Дера дац! Иза иштга хилча, дуьнен чуьра массо а адамашна Дала кхел ян муха тарло?

⁷ Нагахъ санна сан тешаме цахиларо Делан тешаме хилар лакхадок-кхуш хилча, нагахъ санна Делан сийлалла иштга алсамдолуш хилча, хГета къинош летиьначунна санна Дала суна кхел хГинца а хГунда ян еза? ⁸ Иза иштга делахъ: «Диканиг далийтархъама, зуламаш дей вай» хГунда олийла дац ткъа? Вай иштга хъехамаш бо бохуш, цхъаболчара меттанаш детга вайна. Ишттачарна Дала нийса кхел йина.

Цхъа а Делан лаамехъ вац

⁹ ТIаккха? Дуй те вай царал тоьлуш? Данне а дац, хГунда аьлча ас дIагайтина жуьгтий а, кхечу къаьмнех берш а къинан долахъ хилар. ¹⁰ Яздина ма ду:

«Далла хьалха цхъа а бакъ вац.

¹¹ Цхъа а кхетам болуш а вац,
цхъа а Дела лобхуш а вац.

¹² Массо а адамаш Делах дIадирзина,
берриш а галбевлла бу.

Цхъа а диканиг дийриг вац,
ур-атталла цхъаь-м вац.

¹³ Церан къамкъаргаш дIаделладелла кешнаш санна ю.
Шайн меттанашца нах лебо цара.

Лаяхъарчийн дIовш ду церан багахъ.

¹⁴ Церан баганаш сардамех а, стимах а юьзна ю.

¹⁵ Цгий Iано уьш сиха арабовлу.

¹⁶ Цара шаьш баханчохъ бохам а бо, хIаллакдар а дахъа.

¹⁷ Машаран некъ ца бевза царна.

¹⁸ Церан бIаьргаш чохъ Делах кхерар дац».

¹⁹ Ткъа хГинца вайна хаьа, товрат-хъехамаша хьобхург хъехамийн долахъ болчарна а дуйла. Цундела цхъаннан а бехказаволийла дац:

^{3:4} Забур 50:6 (Грекийн). ^{3:10-12} Забур 13:1-3 (Грекийн); Забур 52:2-4 (Грекийн). ^{3:13 а:} Забур 5:10 (Грекийн); ^{6:} Забур 139:4. ^{3:14} Забур 9:28 (Грекийн). ^{3:15-17} ЕшаI-ЯхIу 59:7, 8. ^{3:18} Забур 35:2.

массо а адамаш – жуьгтий я кхечу къаьмнех уьш белахь, Далла хьалха бехке хуьлу. ²⁰ Товрат-хьехамаш кхочушбарх, Далла хьалха цхьа а бех-казавер вац. Оцу хьехамашкахула адамаш шаьш къинош долуш хиларх кхета.

Тешарца бакьдар

²¹ Ткъа хИнца гучудаьккхина Далла хьалха адамаш бакьдар муха магтийна. Иза товрат-хьехамашца доьзна дац. Цунах лаьцна тоьшалла до товрат-хьехамаша а, пайхамарша а. ²² Дала леррина къобалвинчу Иийсах тешарехула нах Шена хьалха бакьбо Дала. Иийсах тешачарна массарна а ло Дала и бакьдар. Царна юкьахь башхо яц, ²³ хИунда аьлча массара а къинош а летийна, массо а Делан сийлаллех дIакъастийна а ву. ²⁴ Шен диканца уьш массо а Дала Шена хьалха маьхза бакьбо, Цо леррина къобалвинчу Иийсах нах къинойн олаллех паргIатбахар бахьана долуш. ²⁵⁻²⁶ Къинойн гIуда такхаран сагIина Иийса дIавелира Дала. Иийсах а тешна, Цуьнан валар бахьана долуш, вайн къинойн гIуда текхна ду. Дала иза иштта къобалдира, хьалха летийна къинош Шен собарца таIзар ца деш а дуьтуш, Ша бакь хилар гайтархьама. ХИнца йолчу заманахь а Ша бакь хилар гойту Дала, Иийсах мел тешарг Шена хьалха бакьварца.

²⁷ Стенах дозалла дойла ду стеган? Цхьана а хIуманых дац! Делахь хIун бахьана долуш Далла хьалха бакьво стаг? Товрат-хьехамаш кхочушбар бахьанехь бакьво те стаг Далла хьалха? Дера ца во! Иийсах тешарехула бен бакь ца во! ²⁸ Иштта, оха жамI до: адам Далла хьалха бакьдар цуьнан тешарехула бен дац, ткъа товрат-хьехамаш кхочушбарехула иза ца хуьлу. ²⁹ Ткъа Дела кхечу къаьмнех болчу нехан а воцуш, беккъа жуьгтийн Дела ву те? Вац дера, Иза кхечу къаьмнех болчу нехан а Дела ву. ³⁰ Дела цхьаь бен вац. Адамийн тешарехула Цо сунтбинарш Шена хьалха бакьбо, ткъа оццу тешарехула Цо сунтбаза берш а бакьбо Шена хьалха. ³¹ ТIаккха Иийсах тешарна товрат-хьехамаш дIабохий те вай? Дера ца боху. Мелхо а, вай уьш тIечIагIбо.

ИбрахИман масал

4 ¹ Вайн дайн да волчу ИбрахИмах лаьцна хIун эр дара вай? Далла хьалха нах бакьбарх хIун Iемина цунна? ² Ша дина гIуллакхаш бахьана долуш, ИбрахИм Далла хьалха бакьвина хиллехьара, цуьнан дозалла дан йиш хир яра. Делахь а Далла хьалха дозалла дан йиш яцара цуьнан. ³ Ткъа Делан Йозанаша хIун боху? «ИбрахИм тийшира Делах, цундела Цо иза Шена хьалха бакьвина лерира». ⁴ Болх бечунна

^{3:20} Забур 142:2; Галатахошка 2:16. ^{3:22} Галатахошка 2:16. ^{3:30} Карлабаьккхинарт 6:4; Галатахошка 3:20. ^{4:3} Доладалар 15:6; Галатахошка 3:6.

луш дерг, цунах кѣинхетам бар ца лоруш, цунна дѣадала леринарг санна дѣало. ⁵ Нагахъ санна Далла хѣалха ша бакъвина хилархѣама стага дика гѣуллакхаш ца дахъ а, ткѣа Иеса нах бакъбечу Делах иза тешаш велахъ, Дала иза Шена хѣалха бакъвийр ву, цуьнан тешар бахѣана долуш. ⁶ Иштта динчу дика гѣуллакхашца доьзна а доцуш, Дала Шена хѣалха бакъвина лоручу стагах Дауд-паччахъо а декъала волу стаг олура:

⁷ «Декъала бу Дала гечдина а,
кѣинош Цо дѣадаьхна а берш.

⁸ Декъала бу Везачу Эло церан кѣинош цкѣа а царна дуьхѣал ца лоруш берш».

⁹ Ткѣа и декъалалла сунтбиначарна бен ца хуьлу теша? Хѣан-хѣа, иза кхечу кѣаьмнех болчарна а ду, уьш сунтбаза белахъ а. Вай олуш ма-дарра, ИбрахѣИм Делах тешарна, Цунна хѣалха бакъвина лерина.

¹⁰ Маца хилла иза? Иза сунтвале лерина я сунтвиначул тѣаьхѣа лерина? Сунтвинчул тѣаьхѣа а доцуш, иза сунтвале бакъвина лерина.

¹¹ Ткѣа и сунтвар цунна билгалонна дина дара, шен тешарехула Дала иза Шена хѣалха бакъвина лерина гойтуш. Ткѣа иза сунтвале хѣалха Дала Шена хѣалха бакъвина леринера. Иштта иза сунтбаза болчарах массо а тешачеран да хилла дѣахѣоьттира. Церан тешар бахѣана долуш Дала уьш Шена хѣалха бакъбина лору. ¹² Иштта, ИбрахѣИм вукху тобанан а да хилла дѣахѣоьттина. Сунтдар тѣеэцна хилла а ца Іаш, вайн да волчу ИбрахѣИман сунтвале дуьйна долчу тешаран ларашца лела массо а сунтбинарш цу тобанна юкѣабогѣу.

¹³ ИбрахѣИман а, цуьнан тѣаьхѣенан а карахъ хир ду дуьне, аьллера Дала. ИбрахѣИма товрат-хѣехамаш кхочушбо дела, аьлла дацара иза, ткѣа Дала иза, цуьнан тешар бахѣана долуш, Шена хѣалха бакъвина лерина хиларна аьлла дара. ¹⁴ Нагахъ санна лур ду аьлларг товрат-хѣехамаш кхочушбечарна догѣуш хилча, Делах тешар а мехала хир дацара, лур ду аьлларг эрна а хир дара. ¹⁵ Товрат-хѣехамаша, уьш кхочуш ца бича, Делан оьгѣазло хуьлуьйту. Ткѣа бакъонаш ца хиллехѣара, бакъонаш йохор а нислур дацара.

¹⁶ Ткѣа и лур ду аьлларг тешарна ло, Дала вайна маьхза ло диканиг иза долу дела. ИбрахѣИман массо а тѣаьхѣенна, чѣагѣо а еш, ло иза. Товрат-хѣехамаш кхочушбеш болчу тешачарна бен а доцуш, амма ИбрахѣИман тешарца кхечу кѣаьмнех болчу тешачарна а ло иза. ИбрахѣИм вайн массо а тешаш болчеран да ма ву, ¹⁷ Делан Йозанаш тѣехъ яздина ма-хиллара: «Аса хъо дуккхачу а кѣаьмнийн да вина». ИбрахѣИм вайн

^{4:7, 8} Забур 31:1, 2. ^{4:11} Доладалар 17:10. ^{4:13} Доладалар 17:4-6; 22:17, 18; Галатахошка 3:29. ^{4:14} Галатахошка 3:18. ^{4:16} Галатахошка 3:7. ^{4:17} Доладалар 17:5.

да хилира ша тешна волчу а, белларш денбеш волчу а, гуш доцург гуш деш волчу а Далла хьалха. ¹⁸ Сатийса бахъана доццушехь, ИбрахИм Дала йинчу чIагIонах кхидIа а тешаш а, сатуьйсуш а вара. И тешар бахъана долуш, дуккхачу а къаьмнийн да хилира иза. Яздина ма-хиллара: «Оццул дукха хир ю хьан тIаьхье». ¹⁹ Тешарх ца вухуш, бIе шо кхоччуш долчу шен дегIе, веллачун дегIе санна, бераш далург цахилар а, Сарат доьзалхо хуьлуш цахилар а дагахь латтадора цо. ²⁰ Дала шена лур ду аьллачу тешарна тIера оила ца керчира цуьнан, мелхо а, шен тешар тIехь чIагIвелла Ийра иза, сийлалла Далла дIа а делла. ²¹ Иза кIоргге тешна вара дийр ду аьлларг кхочушдан Делан ницкъ хиларх. ²² Цундела «Дала иза Шена хьалха бакъвина лерира». ²³ Бакъду, яздинарг цунна цхьанна пайденна хилла ца Iа – «Дала иза Шена хьалха бакъвина лерира», ²⁴ амма вайна а пайденна ду: вайн Веза Эла волу Ийса веллачуьра Денвинчух вай тешна дела, Шена хьалха вай а бакъдина лорур ду Дала. ²⁵ Ийса вайн къиношна тIера сагIина дIа а веллера, вай Далла хьалха бакъдархьама ден а винера.

Ийсан цIийца бакъдар

5 ¹ Ваьш тешарехула бакъдина дела, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсас динарг бахъана долуш, Делаца синпаргIато а йолуш деха вай. ² Вай Цунах тешар бахъана долуш, Ийсас Делан доккхачу диканна тIекхочийла хилийтина вайна. ХIинца вай дехаш ду оцу диканехь. Даккхий а деш, Делан сийлаллин декъехь хиларе сатуьйсуш ду вай. ³ Цунах даккхийдийна а ца Iаш, ваьш баланаш хьегарх а даккхийдеш ду вай. Вайна хаьа, баланаш хьегаро доьналла долуш хуьлуйтийла. ⁴ Доьналла долуш хиларо къобалдар дахьа, ткъа къобалдаро сатийсар ло. ⁵ Оцу сатийсаро дог доьхна ца хуьлуйту вай, хIунда аьлча Ша вайна деллачу Шен Синца вайн дегнаш чу Дала Шен безам Iанийна.

⁶ Ваьшна гIо дан вай де доцуш дисича, Дала билгалгьяьккхинчу хенахь, Iесачеран метта Дала леррина Къобалвинарг^д жIара тIехь велла. ⁷ Нагахь бен, бакъаьбара волчун метта цхьана а стагана вала ца лаьа. Делахь а дикачун метта вала цхьаь реза хила а там бу. ⁸ Амма, вай хьарамлонаш лелош долчу хенахь, вайн духьа велла Дала леррина Къобалвинарг. Цу тайпана Шен вайга болу безам мел боккха бу гойту Дала. ⁹ Ийсан цIийца вай бакъдина хилча, Цуьнгахула муххале а кIелхьардевр ду вай Делан оьгIазлонах. ¹⁰ Вай Шен мостагIий долчу хенахь Дела вайца тайра Шен КIентан валарца. Дала Шеца тайтина долу вай, хIинца муххале а Цуьнан КIантехула кIелхьардевр ду, КIант

^{4:18} Доладалар 15:5. ^{4:19} Доладалар 17:17. ^{4:25} ЕшаI-ЯхIу 53:4, 5.

дийна волу дела. ¹¹ Цунах тоам бина а ца Iаш, вай Делаца тайтина волчу а, вайн Веза Эла волчу а, Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула вайца Дела хиларна, даккхийдеш ду вай.

Адам а, Дала леррина Къобалвинарга

¹² Цхъана адамехула – Адамехула – дуьнен чу къа деара, ткъа къинехула Южалла а еана. Иштта Южалла а хIора адамна тIееана, массара а къа латийна дела. ¹³ Товрат-хъехамаш юкъабале а, къа дуьнен чохъ долуш дара. Амма хъехамашна юкъайогIу бакъонаш ца лелачохъ къалатор бехке ца лору. ¹⁴ Делахъ а Адаман хенахъ дуьйна Мусан хене кхаччалц дехаш долчу массо а адамашна тIехъ Южалло шен олалла дора, Адама латийнарг санна долу къа цара ца латийнехъ а.

Цхъана агIор хъаьжча, шел тIаьхъа вогIу Волчух тера вара Адам. ¹⁵ Делан дика зуламах тера дац. Нагахъ санна, цхъана адамо дина зулам бахъана долуш, дуккха а адамаш хIаллакхуьлуш хилча, тIаккха муххале а Делан шорта долу дика, Цо цхъана адамехула – Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула – маьхза луш долу совгIат дуккха а адамна кхочур ду! ¹⁶ Дала делла хIара совгIат цхъана адамо латийначу къинах тера дац. ХIунда аьлча цхъана адамо динчу зуламна йинчу кхело таIзар хилийтина, ткъа дуккха а къинош латорна Дала динчу дикано адамаш Цунна хьалха бакъдар хилийтина. ¹⁷ Цхъана адамо дина зулам бахъана долуш, оцу цхъана адамехула Южалло олалла дар дIадоладелла. Амма цхъана адамехула, Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула, хилийтинарг кхин а дукха ду. Делан шорта долу дика а, Далла хьалха бакъдина хиларан совгIат а тIе мел эцнарш Ийсагахула олалла деш хир бу дахарехъ.

¹⁸ Иштта дан а ду иза. Цхъаммо динчу зуламехула массо а адам бехкехилар тIедаийтина. Иштта цхъана адамо динчу бакъдолчу гIуллакхо массо а адамашна кхочу бакъдар а, дахар а ло. ¹⁹ Цхъа адам Далла муьтIахъ ца хилла дела, массо а адамех къинош летийнарш хилира. Иштта цхъана адаман Далла муьтIахъ хиларо дуккха а адамаш бакъдина хир ду.

²⁰ Товрат-хъехамаш тIаьхьо юкъабевллера, зуламаш алсамдовлийтархъама. Ткъа къинош алсамдевлча, Делан дика кхин а совдала дуьлира. ²¹ Къиноша, адамаш Южаллина тIе а далош, олалла деш хиларе терра, иштта Делан дикано а олалла дийр ду Далла хьалха бакъвина хиларехула. Вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула Делаца долчу хедар доцучу дахаре кхачор ду адамаш.

Къинна вай делла, ткъа Дала леррина Къобалвинчуьнца дехаш ду

6 ¹Тпаккха, хIун ала вай? Къинош а летош Iей те вай, Делера долу доккха дика кхин а алсамдалиитархъама? ²Дера ма Iе! Къинах лаьцна аьлча, вай делла ду. Делахь, къинош а летош, кхидIа вай муха дахалур ду те? ³Ца хаьа те шуна, Дала леррина Къобалвинчун дола а девлла, шашь хих чекхдахийтина долчу вай Цуьнан валар а тIеэцна хилар? ⁴Иштта, вай хих чекхдахийтича, вай Цуьнца цхъаьна дIа а доьккина, дала а делла. Ткъа иза хилира, Шен Ден ницкъаца веллачуьра денвина волу Дала леррина Къобалвинарг^д санна, вай а керлачу дахарехь Iайтархъама.

⁵Иза валаре терра, вай, дала а делла, Цуьнца цхъаьнакхетта хилча, Иза денваларе терра, ден а делла, юа цхъаьнакхетар ду. ⁶Вайна хаьа, шира адам Iийсаца цхъаьна жIарах дIатоьхна, къа лато хуьлуш болу вайн лаам хIаллакбархъама а, ткъа иштта къинан леш вайх кхидIа ца хилиитархъама а, ⁷хIунда аьлча велларг къинан олаллех паргIатваьлла. ⁸Нагахь санна Дала леррина Къобалвинчуьнца цхъаьна вай делла хилча, вай теша, Цуьнца цхъаьна ваьш дехар долуш хиларх а. ⁹Дала леррина Къобалвинарг веллачуьра цкъа денвелла хилча, иза кхин цкъа а лийр вац, хIунда аьлча Iожалло Цунна тIехь кхин олалла дойла дац. ¹⁰Цуьнан валар гуттаренна а цкъа къинан олаллех дIакъаьсташ валар дара, ткъа Цуьнан дахар Делан дуьхъа дахар ду. ¹¹Цундела аша шашь а къинна делла лара. Ткъа шашь дийна хилар — Делан дуьхъа дехаш хилар лара вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Iийсаца цхъаьна.

¹²Лийр долчу шайн догIамашна тIехь кхидIа къине олалла ма дайта. Къинан Iалашо ю сийсаза лаамаш шуьга кхочушбайтар. ¹³КхидIа а шайн догIамийн меженаш къинан кара ма яхийта, харцо лело гIирсаш санна. Мелхо а, шашь Далла дIало, деллачуьра дендинарш санна. Ткъа шайн догIамийн меженаш, Делан лаамехь долчу гIуллакхаша лело гIирсаш санна, Цуьнан караяхийта. ¹⁴Къино шуна тIехь олалла дан ца деза: шу товрат-хьехамийн олаллехь дац, ткъа Делан диканан олаллехь ду.

Делан лаамехь дерг кхочушдаран леш

¹⁵Тпаккха иштта къинош летор дуй те вай, товрат-хьехамашна долахь а доцуш, Делан доккчачу диканан олаллехь хилча? Дера дац! ¹⁶Шу кхеташ дац те, леш санна цхъанна муьтIахь хила шу карадахча, шу къар а лой, цуьнан леш хуьлий? Я къинан леш хуьлу шу, ткъа иза бахъана долуш шу хIаллакдийр ду, я Далла муьтIахь хиларан леш хуьлу, ткъа иза бахъана долуш шу Далла хьалха бакъдар ду. ¹⁷Далла бу

хастам! ХИетахъ къинан леш шу хиллехъ а, хИинца шаьш муьтІахъ динчу хьехаман кепехъ даггара къарделла шу. ¹⁸ Къинойх паргІатдевлла долу шу, хИинца Делан лаамехъ дерг кхочушдаран леш хилла. ¹⁹ Шун адамийн синош гИийла долу дела, шу кхетар доллучу маттахъ боху ас. ХИетахъ шайн дегІан меженаш сийсаза леларан а, зулам даран а лолле дІаеллера аша, ткъа цунах кхин а дукха зулам хилира. Ткъа хИинца Делан лаамехъ дерг кхочушдаран лолле дІало уьш, иштта шу Далла герга кхочур ду.

²⁰ Шу къинан леш долчу хенахъ, Делан лаамехъ дерг кхочушдарх мукъа дара. ²¹ Шаьш хИинца юьхІаьржачу хИиттош, хИетахъ лелийначу гІуллакхех шуна хІун пайда баьлла? Цу гІуллакхийн чаккхе Южалла ма ю! ²² Ткъа хИинца, къинан олаллех паргІат а даьхна, шу Делан леш хилча, цунах Далла гергакхачаран пайда хуьлу шуна, ткъа иза бахъана долуш хедар доцу дахар хир ду шун. ²³ Къинош леторна луш йолу ял Южалла ю, ткъа Дала луш долу совгІат Дала леррина къобалвинчу Иийсаца цхъаьна хир долу хедар доцу дахар ду.

Товрат-хьехамашна белла лоруш бериш

7 ¹ Динан вежарий, шуна хууш дац ткъа (аса хІара бакъонаш евза-чаьрга ма боху), бакъонаша, адам дийна мел ду, цунна тІехъ олалла дойла? ² Товрат-хьехамийн бакъонаша тІе-ма-диллара, марехъ йолу зуда, шен майра дийна мел ву, цунна тешаме хила еза. Шен майра велча, оцу бакъонех иза паргІатйолу. ³ Цундела, майра дийна а волуш, иза кхечуьнга яхча, иза нахаца леларг лору. Амма майра велла йолу зуда маре яхча, иза нахаца леларг ца лору. ⁴ Иштта шу а, сан динан вежарий, Дала леррина Къобалвинарг^д валарца Цуьнца цхъаьна товрат-хьехамашна делла ду. Веллачуьра Денвинчун дола вай девлла, Далла стоьмаш бахъаш долу дахар вайн хилийтархъама. ⁵ Вешан синан лаамийн долахъ вай хилча, вайн дегІан меженаша къилахъ болу лаамаш кхочушбора, ткъа товрат-хьехамаш бахъана долуш и лаамаш алсамбовлур. Цара вайга Южаллина гІуллакхаш дойтура. ⁶ Ткъа хИинца вай дихкинчу хьехамашна делла долу вай оцу хьехамех паргІатдаьхна. Иштта шириачу некъаца, товрат-хьехамаш кхочушбарца, Далла гІуллакх ца до вай, амма керлачу некъаца, Делан Синца до.

Товрат-хьехамаш а, къинош а

⁷ Делахъ, товрат-хьехамаш къилахъ бу аьлла, жамІ дийр ду вай? Дера дац! Амма суна къалатор хІун ду хуур дацара, сайна товрат-хьехамаш ца бевзинехъара. ХІунда аьлча кхечу стеган хІума дезар суна

^{7:7} Арадаккхар 20:17; Карлабаьккхинарг 5:21.

девзар дацара, нагахь санна товрат-хъехамаша иштта бохуш дацахъара: «Кхечу стеган цхъа а хIума шуна ма дезийла». ⁸ Амма товрат-хъехамаша бохург бахъана долуш, къино аьтто бина хIума езийта суна чохь тайп-тайпана лаамаш хилийта. Хъехамаш боцучохь къа делла ма ду. ⁹ Со мацах товрат-хъехамаш а боцуш ваьхнера, ткъа весет суна тIедиллича, къа денделира, ¹⁰ ткъа со велира. Суна ваха аьлла деллачу весето со валарна тIевалийра. ¹¹ Къино, хIара весет бахъана долуш аьтто а баьлла, со тIехавалийтира, тIаккха оцу весетаца со вен а вийра.

¹² Иштта, товрат-хъехамаш беза бу, ткъа и весет деза а, нийса а, дика а ду.

¹³ ТIаккха и дика дерг кхочушдар хилла те суна Южаллина? Дера ца хилла! Къино дира иза. Дика дерг бахъана долуш, со Южаллина тIе а валош, къинан къилахь йолу амал гучуяьккхира. Иштта и весет бахъана долуш, къа кхин а чIогIа къилахь хилар гучудоккху.

Вайна чохь болу къовсам

¹⁴ Вайна хаьа товрат-хъехамаш Делан Синера буйла. Ткъа со сайн синан долахь ву. Вохка а воьхкина, къинан лай хилла сох. ¹⁵ Со ца кхета айса лелочух: сайна дан луург аса ца до, ткъа сайна бIаьрга дан а цадзарг ас кхочушдо. ¹⁶ Нагахь санна аса сайна дан луург деш хилча, товрат-хъехамаш дика бу аьлла, тIеобцу аса. ¹⁷ Делахь и кхочушдеш верг баккъалла а со вац, ткъа суна чохь дехаш долу къа ду. ¹⁸ Суна хууш ма ду, суна чохь, баккъалла аьлча, сан адаман са чохь, цхъа а диканиг доллуш цахилар. ХIунда аьлча дика хIума дан лаам сан боллушехь, иза кхочуш ца бало соьга. ¹⁹ Сайна дан лууш долу дика дерг аса ца до, ткъа дан лууш доцу вониг до аса. ²⁰ Нагахь санна дан ца лууш дерг аса деш хилча, тIаккха со вац-кх и деш верг, суна чохь дехаш долу къа ду-кх.

²¹ Иштта суна хаало хIара массо а ханна лелаш дерг: хIоразза а дика дерг дан суна дагадеача, вониг дан лаам суна чохь хилар. ²² Ткъа суна чохь долчу адамна Делан хъехамийн тIедалца хазаетар карадо. ²³ Амма сан меженашна чохь кхин тайпа массо а ханна лелаш дерг го суна. Оцу тIедало сан хъекъал чохь болчу лаамца къуьйсу. Сан меженашкахь лелаш долчу къинан тIедалан йийсархо во цо сох. ²⁴ Ма миска адам ду со! Хъан кIелхьарвоккхур ву со Южаллина со тIевалош долчу хIокху дегIах? ²⁵ Аса баркалла боху Далла, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу тIийсагахула Цо иза дарна!

Делахь, сан хьал иштта ду: цхъана агIор сайн хъекъалца со-со Делан хъехамийн тIедалан лай ву, ткъа вукху агIор сайн адаман синца къинан тIедалан лай а ву.

^{7:11} Доладалар 3:13. ^{7:15} Галатахошка 5:17.

Делан Синца долу дахар

8 ¹ Деллахь, хИнца Дала леррина Къобалвинчуьнца бехачарна цъхана а тайпана кхел йийр яц, ² Дала леррина къобалвинчу Иийсаца долу дахар тЕдалочу Делан Синан Едало къиношна а, Иожаллина а тЕвалочу Едалех хьо* паргIатваьккхина дела. ³ Вайн адаман са эГIаза хиларна, товрат-хъехамашка кхочушдан ца делларг Дала кхочушдина. Дала лаьт-та тЕ Шен КIант ваййтира къинойн адамийн санна долчу вастехь, къинах доккху саГIа Цунах хилийтархъама. Цу тайпана Дала адамна чохь доллучу къинна кхел йина. ⁴ Цо иза дина, вешан синан лаамашца а доцуш, ткъа Делан Синца дехаш долчу вайгахула товрат-хъехамийн бакъ-долу декхарш дуззалц кхочушхилийтархъама. ⁵ Шайн синан лаамашца бехачара оцу лаамех дегнаш дузу, ткъа Делан Синца бехачара Синан лаамех шайн дегнаш дузу. ⁶ Шайн синан лаамех дегнаш дузар – иза Иожалла ю, ткъа Делан Синан лаамех дегнаш дузар – иза дахар а, синпаргIато а ю. ⁷ И хIунда ду иштта? Нагахь санна адамо шен синан лаамех дог дузахь, иза Делан мостаГIа хуьлу. Делан хъехамийн Едална муьГIахь ца хуьлу иза, мелхо а, царна муьГIахь ца хилало иза. ⁸ Шайн синан лаамашца лелачаьрга Далла тамехь дерг ца дало.

⁹ Амма шу шайн синан лаамашца дехаш дац. Мелхо а, нагахь санна шуна чохь Делан Са дехаш деллахь, Делан Синан лаамашца деха шу. Нагахь санна шух цъхаьнца Дала леррина Къобалвинчун Са дацахь, иза Цуьнан долахь вац. ¹⁰ Нагахь санна Дала леррина Къобалвинарг^д шун даг чохь вехаш велахь, шун дегI, къинош летош хиларна, лийр ду, ткъа шун са дийна ду**, Дала шу бакъдина долу дела. ¹¹ Иийса веллачуьра денвина Волчун Са шуна чохь дехаш долу дела, Иийса веллачуьра Денвинчо шун лийр долчу догIмашна а дахар лур ду шуна чохь дехаш долчу Синехула.

¹² Иштта, динан вежарий, Делан Синан лаамца даха декхарийлахь ду вай, амма вайн синан лаамца даха ца деза вай. ¹³ ХIунда аьлча шайн синан лаамашца дахахь – шу лийр ду, ткъа Делан Синан гIоьнца шайн дегIо летош долу къинош аша хIаллакдахь – шу Дела волчохь дехар ду. ¹⁴ ХIунда аьлча Делан Сино лелош дерш Делан бераш ду. ¹⁵ Аша тIеэцнарг шух юха а леш хуьлуйьту Са дац, юха а кхерамехь шу дехаш хуьлуйьтур долу. Аша тIеэцнарг шух Делан бераш хуьлуйьту Са ду. Оццу Синца вай кхойкху: «Абба***, сан Дада!» ¹⁶ Вайна чохь долчу

* 8:2 *Хьо* – вукху тептарш тIехь: *со*.

** 8:10 *Ткъа шун са дийна ду* – я иштта: *ткъа Делан Сино шуна дахар лур ду*.

*** 8:15 *Абба* – арамхойн маттахь иза «Дада!» бохург ду.

синца цхъаьна Делан Сино Ша тоьшалла до вай Делан бераш хиларх лаьчна. ¹⁷ Вай Делан бераш хилча, берашна кхочу дерг вайна а кхочур ду. Дала иза вайна лур ду, ткъа Дала леррина Къобалвинчунна кхаьч-нарг вайна а кхочур ду, хIунда аьлча, нагахь санна Дала леррина Къобалвинчуьнца цхъаьна вай баланаш хьобгуш хилча, Цуьнца цхъаьна вай сийлаллехь а хир ду.

Хиндолу сийлалла

¹⁸ Вайна гойтур йолу сийлаллица дуьстича, вай хIинца ловш йолу халонаш хIумма а доцург лору ас. ¹⁹ Дала кхоьллина мел долу хIума сатийсарца ладоьгуш ду, Делан бераш муьлханаш ду шайна дIадел-ладаларе. ²⁰ Дала мел кхоьлинарг цу хIуманийн лаамца ца дахийтина эрна долчун кара, ткъа иза Карадерзийначун лаамца дахийтина. Амма догдохийла ю, ²¹ Дала кхоьллина мел дерг талхаран лоллера паргIатдоккхург хиларе, Делан берашца цхъаьна сийлалин паргIатонехь хилийтархьама. ²² Вайна хаьа, Дала мел кхоьллина хIума хIинцалц баланехь дуйла, берах хьийзош йолу зуда санна. ²³ Дала мел кхоьллинчо дина а ца Iаш, дуьххьарлера ялтин стом санна, Делан Са вайца доллушехь, вай а ду кийрахь узарш деш, Дала вайна Шен берийн бакъонаш яларан замане ла а доьгуш. Оцу хенахь Дала вайн догIмаш паргIатдохур ду. ²⁴ ХIунда аьлча вай кIелхьардаьхна а дара, вайн сатуьйсийла а ю, амма вай сатуьйсус дерг гуш делахьара, тIаккха иза сатийсар хир дацара. Хьан сатуьйсур ду шена гуш долчуьнга? ²⁵ Ткъа вай хIинца ваьшна гуш доцучуьнга сатуьйсу, собар хиларца ла а доьгуш.

²⁶ Цу кеппара гIорасиза долчу вайна Делан Сино а гIо до. Вайна ца хаьа дан ма-деззара доIанаш дан. Ткъа Делан Сино, вайл хьалха а долиь, вайна тIера Деле доьху дешнашца вайга дIа ца алалучу узаршца. ²⁷ Амма вайн дегнаш толлуш волчу Далла хаьа, стенах лаьчна доьху Шен Сино, Делан долахь болчарна тIера Делан лаамца Цо доьху дела.

²⁸ Вайна хаьа, Дала дерриге а диканна хуьлуйту Ша везачеран дуьхьа — Шен лаамца Ша тIекхайкхинчеран дуьхьа. ²⁹ Далла хьалххе дуьйна хаьара, Шен долахь берш муьлш хир бу. Цо билгалдаьккхинера, уьш Шен КIентан вастехь хир бу аьлла, дуккха а болчу динан вежаршна юкъахь Иза дуьххьарлера доьзалхо хилийтархьама. ³⁰ Ша билгалбаьхнарш Дала Шена тIекхайкхина, ткъа, тIе а ххайкхина, Шена хьалха бакъбина, бакъ а бина, церан сийлалла айина.

*Дала леррина Къобалвинчуьнгахула адамашка
болу Делан безам*

³¹ ХІун эр дара те оцу дерригенах лаьцна? Дела вайгахьа хилча, мила вер ву вайна дуюьхал? ³² Шен КІант ца кхоош, вайн дуюьхьа баланаш хьега Иза ДІавеллачо, шеко яц, Шен КІантаца цхьаьна кхин а дисина дерг а вайна совгІатна лург хиларх! ³³ Мила ваьхьар ву Дала хаьржин-чарна дуюьхал вала? Цхьа а вац-кх! Дала бакъбеш ма бу уьш. ³⁴ Хьаьнга ялур ю царна кхел? Цхьаьнгте а! Дала леррина къобалвина Ийса вайн метта велла-кх. Цул сов, Дала ден а вина, Цунна юххехь аьтту агІор а хиьна, вайна тІера Деле доьхуш ву Иза. ³⁵ ДІакъастадалур дуй те вай цхьаьнгте а Дала леррина Къобалвинчун безамах? Дац! Халоно, балано, вай лаьхкина леларо, мацалло, къоьлло, кхерамо я Јожалло дохур дуй те вай Цуьнан безамах? Дац! ³⁶ Делан Йозанаша ма-бохху:

«Хьо бахьана долуш, хІора дийнахь тхо дайаран кхерамехь ду.

Тхо дайна кечдина долу уьстагІий санна хета царна».

³⁷ ХІетте а, и дерриг а гІуллакхаш хуьллушехь, ваьш Дезначо вайга уггар боккха толам боккхуйту. ³⁸ Со теша, я Јожалло, я дахаро, я маликаша, я жинаша, я цхьана а долуш долчо, я цхьана а хиндолчо, я цхьана а ницкъаша, ³⁹ я цхьана а вайна тІехь долчо, я цхьана а вайна бухаьхь долчо, я Дала кхоьллинчу цхьана а кхечу хІумано а вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула болчу Делан безамах вай дІакъасто йиш цахиларх.

Дела а, Цуьнан халкъ а

9 ¹ Дала леррина Къобалвинчуьнца а волуш, билггал бакъдерг боху Аса. Со харц ца лобь. Делан Синан карахь долчу сан даго а тоьшалла до суна: ² Израилан халкъах йоккха гІайгІа а, лазам а бу сан даг чохь. ³ Дала леррина Къобалвинчух со дІакъастийна хила луур дара суна сайн вежарийн дуюьхьа, сан къомах болчу ⁴ израилхойн дуюьхьа. Уьш хаьржина долу Делан бераш ду. Царна елла Делан бераш хиларан бакъо а, Делан сийлалла гойла а. Цаьрца Дала барташ бира. Царна белла товрат-хьехамаш а, Далла муха Ибадат дан¹ дезаран хаар а. Царна дина Дала Шен ваІданаш. ⁵ Вайн сийлахьчу дайн тІаьхье – уьш ю. Адамаш дуьнен чу адамех схьадовларе терра, Дала леррина Къобалвинарг¹ а ву царех адам санна дуьнен чу ваьлла. Иза массо а хІуманна тІехь волуш воу Дела ву, ткъа Цунна даим а хастам хуьлда! Амин¹!

⁶ Ша йина чІагІо Дала кхочуш ца йина аьлла, жамІ дойла дац, хІунда аьлча Израилан халкъах схьабевлларш Далла хьалха берриш а ма

бац исраилхой. ⁷ Дала ИбраХим а, цуьнан тІаьхье а къастийна елахь а, ИбраХиман тІаьхьенах берш а ма бац берриш а Делан долахь болчарах. Дала аьлла ду: «Хьан тІаьхье Исхьакхах схьабевллачарах лерина хир ю». ⁸ И бохург хІара ду: ИбраХиман дегІах а, хотІах а схьадевлларш дерриш а дац Делан бераш, Дала динчу ваІданца схьабевлларш бен. ⁹ ХІунда аьлча Дала дина ваІда иштта ма дара: «Билгалгьяьккхинчу хенахь Со юхавогІур ву, тІаккха Саратан кІант хир ву».

¹⁰ И хилла а ца Іа: изза хилира Ребикхица, иза вайн да волчу Исхьакхах, кийрахь цхьаьний ши кІант а волуш, берах йолчу хенахь. ¹¹⁻¹² Ребикхе Дала иштта аьллера: «Воккхаха верг жимаха волчунна гІуллакх деш хир ву». И ши кІант дуьнен чу а валале, цара цхьа а дика а, вон а дале, Дала иштта аьлла, Шен Іалашо стенца йоьзна ю гайтархьама. Цо харжарца бен йоьзна яц Делан Іалашо. Динчу гІуллакхех доьзна а доцуш, ткьа хоржуш Волчун лаамца хуьлу иза. ¹³ Делан Йозанашд тІехь яздинчуьнца догІуш ма ду иза:

«Якъуб Суна везавелира,
ткъа Іесав ца вийзира».

¹⁴ ХІун эр вай? Делаца харцдерг ду те? Дера дац! ¹⁵ ХІунда аьлча Муса-пайхамаре Дала иштта боху:

«Сайна кьинхетам бан луучух Ас кьинхетам а бийр бу,
Сайна кьахета луучух Суна къа а хетар ду».

¹⁶ И бохург хІара ду: стеган лааме я цо гІуллакх даре а ца хьобжуш, Дала Шен кьинхетамца хоржу стаг. ¹⁷ Делан Йозанашкахь Дала иштта боху пирІуне: «Аса хьо, паччахь а вина, дІахІоттийна, хьобгахула Сайн ницкъ гайтархьама а, дуьнен тІехь массо а адамашна Сайн цІе йовзийтархьама а». ¹⁸ Иштта Шена луьчух кьинхетам а бо Цо, ткьа Шена луьург дуьхьал а волуьйту Цо.

Делан обгІазалла а, кьинхетам а

¹⁹ Аша хатта там бу соьга: «Кхин стенна бехке во те Иза? Мила вер ву Цуьнан Іалашонна дуьхьал?» ²⁰ Ткъа мила ву хьо, стаг, Делаца кьийсавала? Йинчу хІумано эр дуй ша йиначуьнга: «Со иштта хІунда йина ахьа?» ²¹ Бакьо яц ткьа куьпчичун хьийначу цхьана поппарх цхьа пхьегІа лараме долчу гІуллакхна, ткьа важа пхьегІа ларамаза долчунна ян?

²² Дела иштта бакьо йолуш вара. Шен обгІазло ян а, Шен ницкъ гайта а лиира Далла, амма Шен обгІазлонах хІаллакхила кийча долчу

^{9:7} Доладалар 21:12. ^{9:9} Доладалар 18:10. ^{9:12} Доладалар 25:23. ^{9:13} Малъаки 1:2, 3. ^{9:15} Арадаккхар 33:19. ^{9:17} Арадаккхар 9:16 (Грекийн). ^{9:20} ЕшаІ-ЯхІу 29:16; 45:9.

адамашна Шен доккха собар хилар гайтира Цо. ²³ И собар дора Цо, Шен сийлаллин хьал адамашна гайтархьама. И адамаш Дала кьинхетам бечу тIаьхьенах хила дезаш дара. Уьш Дала Шен сийлалла тIеэца кечдинера. ²⁴ Ткъа и адамаш Дала хаьржина долу вай ду – жуьгташна юкьара хаьржинарш хилла а ца Iаш, амма кхечу къаьмнашна юкьара хаьржинарш а. ²⁵ ХIушаI-пайхамаран тептар тIехь Дала иштта боху:

«Сайн доцучу халкъах –
 „Сан халкъ“ эр ду Аса,
 Сайна езаш йоцучух а –
 „Сайна езаш ерг“ эр ду Аса.

²⁶ „Шу сан халкъ дац“ – баьхначу меттехь,

„Шу дийна волчу Делан кIентий ду“, – бохур ду цаьрга».

²⁷ Ткъа ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро израилхойх лаьцна иштта боху: «ХIордан гIум санна, духа израилхой хиллехь а, царах жима дакъа бен кIелхьардер дац. ²⁸ ХIунда аьлча лаьтта тIехь дехаш долчу адамашна ян йогIу кхел Дала хадам боллуш а, леррина а кхочушиййр ю». ²⁹ ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро хир ду ма-аллара:

«Нагахь массо а ницкьийн Везачу Эло вайн тIаьхьенах цхьаберш дийна битина бацахьара,
 вай Седам-гIалин бахархой санна а хир дара,
 Iамор-гIалин бахархойх дIа а тарлур дара».

Израилхой а, хаза кхаь а

³⁰ ХIун эр вай хIинца? Вайна хIара хиьна: кхечу къаьмнех берш, цара Далла хьалха шайш бакьдар ца лехнехь а, церан тешарехула бакьбина хилар. ³¹ Ткъа Израилан халкъо товрат-хьехамаш кхочушбар бахьанехь Далла хьалха ша бакьдар лобххушехь, и хьехамаш цуьнга кхочуш ца бало. ³² Ткъа хIунда ца дало цаьрга иза? Далла хьалха шайш бакьдар тешарехула а ца лобхуш, ткъа шайш деш долчу гIуллакхашкахула лобхура цара. «Адамаш тасалур болчу тIулгах» тасабелира уьш, ³³ Делан Йозанашкахь яздина ма-хиллара:

«Ас Цийон-лам тIехь охьабуьллу
 адамаш тасалур болу тIулг а,
 нах галбовлуьйтур йолу тарх^д а.
 Ткъа муьлхха а Цунах тешаш верг
 юьхьIаьржачу хIуттур вац».

^{9:25} ХIушаI 2:23. ^{9:26} ХIушаI 1:10. ^{9:27, 28} ЕшаI-ЯхIу 10:22, 23 (Грекийн).

^{9:29} ЕшаI-ЯхIу 1:9 (Грекийн). ^{9:33} ЕшаI-ЯхIу 28:16 (Грекийн).

10 ¹ Динан вежарий! Доггах лаба суна исраилхой а кЕлхьарбабах-на хила. Цунах лабцна доьху аса Деле. ² Царах тоьшалла до аса: хьекьалца нийса некъ шайна ца бовзахь а, Далла леррина гУллакх деш бу уьш. ³ Дала стаг Шена хьалха муха бакъво шаьш ца кхета дела, иза шайгара хилийта гИртина дела, Дала нах бакъбеш болчу некъана муьтIахь ца хилира уьш. ⁴ Товрат-хьехамаш буьззина кхочуш а бина, Дала леррина Къобалвинарг^д цу хьехамийн чаккхе хилира, Цунах тешарехула Далла хьалха бакъвар^д хИоранна а хилийтархьама.

⁵ Товрат-хьехамаш кхочушбарца Далла хьалха адам бакъдарх лабцна Муса-пайхамаро иштта боху: «Товрат-хьехамаш кхочушбийриг цаьрца вехар ву». ⁶ Ткъа тешарца Далла хьалха адамаш бакъдарх лабцна цо иштта боху: «Шайн дегнашкахь ма хетта: „Мила вер ву стигалшка хьала?“ – бохуш», (иза ду Дала леррина Къобалвинарг кхуза охьавалорхьама). ⁷ «Иштта ма хетта шайн дегнашкахь: „Мила вуссур ву эхарте?“ – бохуш», (иза ду, Дала леррина Къобалвинарг беллачарна юкъяра кхуза хьалаваккхархьама). ⁸ ХIан-хIа! ХIун аьлла ду Делан Йозанашкахь? «Делан дош хьуна юххехь а ду, хьан матта тIехь а ду, хьан дог чохь а ду». И дош вай адамашна хьобхуш долчу тешарх лабцна ду. ⁹ «Иийса Веза Эла ву!» – бохург хьайн баганца ахь къобалдахь, Дала Иза веллачуьра денвина хиларх хьо даггара тешахь, хьо кЕлхьарваьккхина хир ву. ¹⁰ ХIунда аьлча даггарчу тешаро стаг Далла хьалха бакъвина хиларна тIевалаво, ткъа баганца къобалдаро стаг кЕлхьарваьккхина хиларна тIевалаво. ¹¹ Делан Йозано боху: «Муьлхха а Цунах тешаш верг юьхьIаьржачу хIуттур вац». ¹² Иштта, цхьа а тайпа башхо яц жуьгтичунна а, кхечу къомах волчунна а юкъяхь, хIунда аьлча Веза Эла массарна а цхьаь ву, ткъа Шега кхойкхуш мел верг хIорра а алссам декъалво Цо. ¹³ Делан Йозанашкахь яздина ма ду: «ХIорра а, Везачу Элан цIе а йоккхуш, Цуьнга кхойкхуш верг, кЕлхьарвоккхур ву».

¹⁴ Ткъа Цуьнга муха кхойкхур бу уьш, Цунах шаьш тешаш ца хилча? Муха тешар бу уьш, Цунах лабцна шайна хезна а ца хилча? Муха хезар ду царна, Цунах лабцна цхьаммо а дIакхайкхош ца хилча? ¹⁵ Ткъа наха муха дIакхайкхор ду, дIакхайкхо шаьш бохуйтигуш ца хилча? Яздина ма-хиллара: «Хаза кхаь^д бахьаш болчу геланчийн когаш мел хаза бу!» ¹⁶ Амма исраилхоша массара а ца ийцира и хаза кхаь тIе. ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро аьллера: «Веза Эла! Мила тийшира оха хьехначух?» ¹⁷ Деллахь, Дала леррина Къобалвинчух лабцна долу дош цхьаммо кхайкхийча, адамашна хаза кхаь хеза, ткъа и кхаь хезча, адамаш Цунах теша.

^{10:5} Iамалгъяр 18:5. ^{10:6-8} Карлабаьккхинарг 30:12-14. ^{10:11} ЕшаI-ЯхIу 28:16 (Грекийн). ^{10:13} Юал 2:32. ^{10:15} ЕшаI-ЯхIу 52:7. ^{10:16} ЕшаI-ЯхIу 53:1 (Грекийн).

¹⁸ Ткъа аса хоьтту: царна ца хезнера хаза кхаь? Дера хезнера. Делан Йозано боху:

«Дерриг а лаьтта тIехула чекхъяьлла церан лар.

Дуьне мел ду дIакхаьчна церан тоьшалла».

¹⁹ Аса юха а хоьтту: Израилан халкъ кхетта дацара ткъа? Муса-пайхамаро дуюхъара иштта боху:

«Халкъ доьччу халкъе

Ас хьагI хуьлуйтур ю шун,

ткъа кхетам боьччу халкъан гIоьнца

Аса оьгIазло хуьлуйтур ю шуьгахь».

²⁰ Ткъа ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро майрра боху:

«Ца лехначарна

Со карийна,

Сох лаьцна ца хоьттучарна

Со вовзийтина Аса».

²¹ Ткъа Израилан халкъах лаьцна Дала ЕшаI-ЯхIугахула иштта боху: «Дийнахь сарралц Гийра Со Сайн куьйгаш дIакховдийна муьтIахь доьччу а, карзахдуйлучу а халкъе».

Израилан халкъе Делан болу безам

11 ¹ Аса юха а хоьтту: «Дала Шен халкъ дIатесна те?» Дера ца тесна! Со а ма ву ИбрахIиман хIух схьаваьлла а, Бен-Яманан тайпанах волу а израилхо. ² Дала дIа ца тесна хьалххе дуьйна Ша хаьржина долу Шен халкъ. Шуна ца хаьа, хIун боху Эли-ЯхIу-пайхамарах лаьцна Делан Йозанашкахь? Израилан халкъах лаьцна Деле латкъам беш, иштта боху цо: ³ «Веза Эла! Хьан пайхамарш хIаллакбина, Хьан сагIа доккху кхерчаш бохийна. Со цхьаь бен висина вац, ткъа со а вен дагахь лобху цара». ⁴ Ткъа хIун жоп делира Дала цунна? «Аса цIу^d волчу БаIална горахIоьттина воцу ворхI эзар стаг витина Сайна», – элира Цо. ⁵ Хинцалерчу хенахь а изза хуьлу: израилхойх цхьаболу нах Гийсах тешаш бу, ткъа Дала уьш Шен диканца хаьржина. ⁶ Делан диканца иза хилча, адамаша динчу дикачу гIуллакхашца доьзна дац иза. Иштта ца хилча, Делера долчу диканых дика хир дацара.

⁷ Иштта жамI дан мега: Израилан халкъана ша лехнарг ца карийра. Дала хаьржинарш бен ца кхечира Делан дикане. Ткъа биснарш Дала дагца дарбинера. ⁸ Делан Йозанашкахь яздина ма-хиллара:

^{10:18} Забур 18:5 (Грекийн). ^{10:19} Карлабаьккхинарг 32:21. ^{10:20} ЕшаI-ЯхIу 65:1 (Грекийн). ^{10:21} ЕшаI-ЯхIу 65:2 (Грекийн). ^{11:1} Пилапхошка 3:5. ^{11:3} Сулим 19:10, 14. ^{11:4} Сулим 19:18. ^{11:8} Карлабаьккхинарг 29:4; ЕшаI-ЯхIу 29:10.

«Дала церан дегнаш артдина,
таханлерчу дийне схъакхаччалц
хІумма а ца го бІаьргаш а,
хІумма а ца хеза лергаш а
церан хилийтархъама».

⁹ Дауд-паччахьо боху:

«Цара шаш-шайна хІиттийначу тойнашкахь
гуро а, речІано а лоцийла уьш.
Гал а бевлла, охъаэгийла уьш,
бекхам а бойла царна.

¹⁰ Бода богІийла

церан бІаьргашна хІумма а ца гархъама,
баккъаш а хуьлийла церан ситтина
гуттаренна а».

¹¹ Аса юха а хобтту: «Жуьгтий гуттаренна а галбевлла те?» Дера ца бевлла! Мелхо а, церан галбовлар бахъана долуш кхечу къаьмнех болчу нахана кІелхъардовлар^д карийна, исраилхойн цаьрга хъагІ хилийтархъама. ¹² Ткъа церан галбовлар дуьнен чуьра адамашна а диканна хилча, церан синан эшар кхечу къаьмнех болчу нахана диканна хилча, мел сов дика хир ду, уьш кхоччуш барамехь хилча!

¹³ Шуьга боху аса, кхечу къаьмнех болу нах: шун векал^д со хиларна, сайн балхах дозалла до аса. ¹⁴ Цаьрга хъагІ хилийта соьга меттахбахалур бац те сан къомах берш, иштта кІелхъарбахалур бац те соьга царах цхъаберш? ¹⁵ Сан къомах берш дІатасарна, дуьнен чуьра нахаца Дела тайча, тІаккха сан къомах берш тІеэцар кхин хІун хир ду, беллачуьра денбалар дацахь?!

¹⁶ Бедан хьалхарчу декъах деттинарг Делан долахь хилча, берриг а бод Цуьнан долахь бу. Диттан орамаш даздина хилча, диттан гаьнаш а хир ду иштта даздина. ¹⁷ Зайт-диттана^д тІе, шен долу гаьннаш дІа а хедийна, акхачу диттан гаьннаш тІедогІаре терра, иштта, кхечу къаьмнех болу нах, шу а тІедогІна долу га санна ду, зайт-диттан орамех схъаболучу ницкъах а, дахарх а дІакхетта. ¹⁸ Амма дІахедийначу гаьннашна хьалха куралла ма елахь. Дагадаийталахь хъайна, орам латтош верг хьо ца хилар, ткъа хьо оцу орамо латтош хилар.

¹⁹ Ахъа ала там бу: «И гаьннаш со тІедогІийтархъама хадийна ма ду». ²⁰ Нийса ду. Делахь а, Дала леррина Къобалвинчух тешар церан ца хиларна, уьш дІахедийна, ткъа хьо Цунах тешар хъайн хиларна бен лаьтгаш вац. Цундела куралла ма е, ткъа кхоьруш хила. ²¹ ХІунда аьлча диттан шен долу гаьннаш а Дала кхоош ца хилча, ойла ехъа: хьо

^{11:9, 10} Забур 68:23, 24 (Грекийн).

кхоор вуй те Цо? ²² Хьо гуш ву-кх: Дела диканца лела, ткъа Иза къизаллица лела. Шех дІабирзинчарна Цо къизалла йо, ткъа хьуна дика до, нагахь санна Цуьнан диканехь хьо кхидІа а висахь. Иштта ца хилахь, хьо а хир ву дІахадийна. ²³ Ткъа вуьш а, зайт-диттана гаьннаш тІедогІаре терра, церан хьалхалерчу меттиге юхахІиттор бу, нагахь санна Дала леррина Къобалвинчух ца тешаш уьш ца бисахь, хІунда аьлча Дела ницкъ болуш ву, уьш юха а шайн меттиге дІахІитто. ²⁴ Акхачу зайт-диттах дІахедийна долу гаьннаш, Іаламна дуьхьал иза делахь а, дикачу зайт-диттана тІе доьгІна хилча, тІаккха дикачу зайт-диттах дІахедийнарш кхин а дика дугІур ма ду шайн долчу дитта тІе.

²⁵ Динан вежарий! Суна ца лаъа, хІара Делан къайле ца евзаш шу дита, шайх дозалла а деш, шу ца Іайтархъама. Цъхаболчу исраилхойн дегнаш хІуъа а бен ца хеташ хилар цъхана ханна а бен дац. Иштта хир ду, кхечу къаьмнех долу адамаш буьззина болчу барамехь Далла тІе-дерззалц. ²⁶ Цул тІаьхъа дерриг а Исраилан халкъ кІелхьардоккхур ду, яздина ма-хиллара:

«КІелхьардохург^д Цийонера вогІур ву.

Якъубан тІаьхьенан ерриг а Іесалла дІайоккхур ю Цо.

²⁷ Аса иштта барт бийр бу царца,

церан къиношна Айса гечдича».

²⁸ Хаза кхаь^д тІе ца эчна дела, исраилхой Делан мостагІий бу, ткъа иза кхечу къаьмнех долчу шуна пайденна ду. ХІетте а, Дала уьш хаьржина дела, Далла безаш берш бу уьш, церан дайшка дина долу ваДа^д бахьана долуш. ²⁹ Дала Шена тІебало хаьржинчарах лаьцна а, Ша динчу совгІатех лаьцна а бина болу Шен сацам цкъа а ца хуьйцу. ³⁰ Уьш Далла муьтІахь ца хиларна, мацах Далла муьтІахь хилла допучу шух Цо къинхетам бина. ³¹ Иштта хІинца уьш Далла муьтІахь боцуш хилла, Ша шух къинхетам бинчу тайпана, царах Цо хІинца* къинхетам бархъама. ³² ХІунда аьлча массо а адам Дала Шена муьтІахь ца хиллачу йийсаре далийна, царах массарах а къинхетам бар тардалиитархъама.

Дела хастор

³³ ЭхІ, ма барам боцуш хьал долуш ду-кх Делан хьекъалалла а, кхетам а! Вайн хьекъал ца кхочу Цуьнан сацамех кхета, вай тІаьхъа ца кхиало Цуьнан некъашна! ³⁴ Делан Йозанашкахь ма аьлла:

«Делан хьекъал ханна девзар ду,

я мила хир ву Цуьнга хьехамаш бан йиш йолуш?

* ^{11:31} *ХІинца* – цъхадолчу тептарш тІехь и дош ца хуьлу.

^{11:26} ЕшаІ-ЯхІу 59:20, 21 (Грекийн). ^{11:27} ЕшаІ-ЯхІу 27:9 (Грекийн).

^{11:33} ЕшаІ-ЯхІу 55:8. ^{11:34} ЕшаІ-ЯхІу 40:13 (Грекийн).

³⁵ Хъан елла Цунна цхъа хІума,
цунна Иза декхарийлахъ а волуш?»

³⁶ ХІунда аьлча массо а хІума Дала кхоьллина а ду, Цо латтош а ду,
Цуьнан дуьхъа лаьтгаш а ду. Сийлалла ду Цуьнан абаденналц! Амин!¹

Далла гІуллакх деш долу дахар

12 ¹ Аса цундела доьху шуьга, динан вежарий, дийна а, деза а, Дал-
ла тамехъ долу а сагІанаш санна, шайн догІмаш Далла дІало.
Далла деш долу и тайпа гІуллакхаш товш ду шуьгахъ. ² ХІокху дуьненан
ойланашца ма лелалаш, амма шайн хъекъал, метта а даладайтина, Деле
карладаккхийта. ТІаккха бевзар бу шуна шайх лаьцна болу Делан лаам.
Шуна хуур ду Далла хъалха диканиг а, Далла тамехъ дерг а хІун ду а, Де-
лан кхачаме лаам муха бу а.

³ Аса шух хІорранга а боху, сайна Дала деллачу дикане хъаьжжина:
шайх лаьцна хила езачул лекха ойланаш ма хилийталаш, амма, шайна
хІоранна а Дала деллачу тешаре хъаьжжина, оьзда ойла елаш. ⁴ Вайн дегІ
цхъаь делахъ а, цуьнан дуккха а меженаш ю. И меженаш цхъатерра гІул-
лакхаш кхочушдеш яц. ⁵ Иштта вай а, ваьш дукха делахъ а, Дала леррина
Къобалвинчуьнца а долуш, цхъа дегІ ду, ткъа вайх хІора а цу дегІан вов-
шахтоьхна меже ю. ⁶ Вайна хІоранна а, Дала шена деллачу дикане хъаьж-
жина, похІма делла. Делера болу хаамаш баран похІма хъайна деллехъ,
иза дІакхехъа, хъайн долчу тешаре хъаьжжина. ⁷ Дала хъуна кхечарна
гІуллакх даран похІма деллехъ, и гІуллакх дІакхехъа. Цо хъуна динан хъе-
хамча хилар деллехъ, хъеха. ⁸ Уллорачун догъэца похІма хъан делахъ —
догъэца. Хъайн йолчу хІуманийн кхечаьрца дакъа дан похІма хъан де-
лахъ, уьш комаьрша дІасаекъа. Куьйгалла дан похІма хъан делахъ, доггах
куьйгалла де. Къинхетам баран похІма хъан делахъ, иза а казахетарца де.

⁹ Шун безам даггара хуьлийла. Вониг ма дезалаш, ткъа диканиг
ларделаш. ¹⁰ Вежаршка санна хуьлчу безамца вовшийн дезалаш, вов-
шийн алсам ларалаш. ¹¹ Мало а ца еш, дукха болх белаш. Даим доь-
налла а долуш, Далла гІуллакх делаш. ¹² Казахетарца сатийсалаш.
Халонаш собарца ловш хилалаш. Даим а доІанаш делаш. ¹³ Делан не-
хан эшамехъ дакъалоцуш хилалаш, хъеший доггах тІеэцалаш.

¹⁴ Шайга баланаш хьобгуйтурш декъалбелаш. Декъалбелаш, сарда-
маш ма дехалаш. ¹⁵ Самукъане болчаьрца самукъане хилалаш, боьлхуш
болчаьрца делхалаш. ¹⁶ Вовшашца бертахъ Іелаш. Шайх лаьцна лакха-
ра ойланаш а ца еш, мискачаьрца а тІекаре хилалаш. Шайн кхетамах
лаьцна кура ойланаш ма елаш.

^{11:35} Аюб 41:3. ^{11:36} 1 Коринтхошка 8:6. ^{12:4}, ⁵ 1 Коринтхошка 12:12.

^{12:6-8} 1 Коринтхошка 12:4-11. ^{12:14} Маттай 5:44; Лака 6:28. ^{12:16} Кицанаш 3:7.

¹⁷ Цхъанна а зуламна дүхьал зулам ма делаш, мелхо а, массо а адамна хьалха оьзда дерг лело гГерталаш. ¹⁸ Шайн ма-хуьллу, массо а адамца бертахь даха гГерталаш. ¹⁹ Сан хьоменаш! Цкъа а бекхамаш бан ма гГерталаш, ткъа иза Делан кара дІалолаш. Яздина ма ду: «„Бекхам Собгахь бу, Ас хьакъ дерг дІалур ду“, – боху Везачу Эло». ²⁰ Мелхо а Делан Йозанашкахь иштта яздина ду: «Хьан мостагІа меца велахь, иза вузаве. Хьогах иза велахь – хи ло цунна. Иштта дерг дарца цуьнан коьрта тІе догуш долу кІегий гулдо ахьа». ²¹ Воне хьо эша ма вайта, ткъа диканиг дарца вонна тІехь толам баккха.

Іедална гергахь долу декхарш

13 ¹ ХІора адам пачхьалкхана урхалла дечарна муьтІахь хила деза. Урхалла дан бакъо, Дала елча бен, ма ца хуьлу, ткъа болуш болу урхалчаш Дала дІахІиттийна бу. ² Цундела Іедална дүхьалваьлларг Дала динчунна дүхьалваьлларг хуьлу. Ткъа иштта дерг долуйтучара шайна тІе кхел йоуьйту. ³ ХІунда аьлча дика гІуллакхаш дечарна урхалчаш кхераме бац, зуламе гІуллакхаш дечарна бу. Іедалах ца кхоьруш Іен лавий хьуна? Дика де, тІаккха Іедало хьо хастор ву. ⁴ Урхалчаш Далла гІуллакх деш ма бу. Уьш хьуна дика дан кьахьоьгуш бу. Нагахь санна хьо зулам доккхуш велахь, кхералахь. ХІунда аьлча цара эрна лелош дац тур: уьш Делан ГІоьнчий бу, зулам дечарна догІу таІзар цаьргахула деш ву Дела. ⁵ Иштта, таІзарх кхерарна хилла а ца Іаш, вайн дог цІена хилийтархьама, вай урхалчашна муьтІахь хила деза.

⁶ Цундела урхалчашна йогІу ял дІало, уьш и гІуллакх даим кхочушдан дІахІиттийна Делан белхалой болу дела. ⁷ ХІоранна а хьакъ дерриг дІало: ял яла езачунна – ял, ясакх яла езачунна – ясакх, кхера везачух – кхера, лара везарг – лара.

Вовшашна юкьахь долу декхарш

⁸ Цхъанна а цхьа а хІума декхарийлахь ма хилалаш, вовшашна дІабала беца безам боцург, хІунда аьлча кхиверг везаш волчо товрат-хьехамаш кхочушбина. ⁹ Товрат-хьехамашкахь дукха весеташ ду. Царна юкьахь ишттанаш а ду: «Нахаца ма лела, адам ма де, кьола ма де, кхечу стеган цхьа а хІума шайна ма деза». Амма и дерриге а весеташ хІокху цхьана дашна тІедогІу: «Хьайн уллораниг хьо санна веза». ¹⁰ Безамо уллохь волчунна зулам ца дойту. Цундела безам хилар – товрат-хьехамаш кхочушбар ду.

^{12:19} Карлабаьккхинарг 32:35. ^{12:20} Кицанаш 25:21, 22 (Грекийн). ^{13:6, 7} Маттай 22:21; Марк 12:17; Лака 20:25. ^{13:9} а: Арадаккхар 20:14; Карлабаьккхинарг 5:18; б: Арадаккхар 20:13; Карлабаьккхинарг 5:17; в: Арадаккхар 20:15; Карлабаьккхинарг 5:19; г: Арадаккхар 20:17; Карлабаьккхинарг 5:21; д: Іамальяр 19:18.

¹¹ И дерриге а кхочуш а деш, даха, самадовла хан тЕкхаьчнийла а хууш, хIунда аьлча вай дуьхьбара тешаре даьхкинчу хенахь чул, хИн-ца герга ду Дала вай кЕлхьардахарна. ¹² Буйса дIаяьлла, де тЕкхаьчна. Цундела боданан гIуллакхех дIа а дерзий, серлонан долчу герзаца кийча хила вай. ¹³ Оьзда даха вай, дийнан серлонгахь даха ма-деззара: лар тIера а ца довлуш, малар тIех а ца доккхуш, боьха лаамаш а, кьилахь долу хIума дар а дитина, девнаш а ца дохуш, хьагI а йоцуш. ¹⁴ Иштта долу гIуллакхаш лелочул, Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Иийсах тарлуш даха вай, вайн синан лаамаш муха кхочуш-бийр бара те бохуш, ойланаш а ца еш.

Хьайн динан ваша бехке ма ве

14 ¹ Тешар тIехь чIагIвелла воцу стаг, цунна хетарг дийцаре а ца доккхуш, ша ма-варра тIеэца. ² ХIунда аьлча цхьаволчун тешаро, кьеста а ца еш, муьлхха а хIума яа магадо цунна. Тешар тIехь чIагIвелла воцучу вукхо хасстоьмаш бен ца боу. ³ Муьлхха а йолу яа хIума юуш верг ма хуьлийла ца вешаш иза юуш воцучух. Юуш воцучо а бехке ма войла муьлхха а кхача бууш верг, хIунда аьлча иза а Дала тIеэцна ву. ⁴ Мила ву хьо, хьайн воцу лай бехке ван воллург? Ирахь лаьтташ велахь а, я охьавоьжнехь а, иза шен элана хьалха ву. Иза лоттуйтур ву: Веза Эла ницкь болуш ву иза латгийта.

⁵ Цхьаммо цхьа де вукхул дезо лору, ткьа вукхунна массо а денош хета цхьатерра. ХIора а шен хьекьалца теша ша бакьхиларх. ⁶ Денош кьесточо Везачу Элана кьестадо уьш. Муьлхха а кхача бууш волчо Везачу Элан дуьхьа боу, хIунда аьлча цо баркалла олу Далла. Бууш воцучо а Везачу Элан дуьхьа ца боу, цо а Далла баркалла олу. ⁷ Вайх цхьа а шен дуьхьа бен ваьхна ца Iа, цхьа а шен дуьхьа бен велла ца Iа. ⁸ Вай дахахь а, Везачу Элан дуьхьа деха, вай лахь а, Везачу Элан дуьхьа ле. Иштта, дехаш я леш делахь а, Везачу Элан долахь ду вай. ⁹ ХIунда аьлча Дала леррина Кьобалвинарг^д дийна болчарна а, беллачарна а тIехь олалла дархьама вала а велла, ден а велла. ¹⁰ Ткьа стенна бехке во ахьа хьайн динан ваша? Я стенна ца веша хьо хьайн веших? Вай массо а Далла хьалха дIахIитта ма деза, Цуьнга ваьшна кхел яйтархьама. ¹¹ Яздина ма ду:

«Дийна волчу Сайх чIагIо йо Аса,
боху Везачу Эло,
хIора а адам, гора а хIоьттина,
Суна хьалха суждане гIур ду,

^{14:1-6} Ковлусихошка 2:16. ^{14:10} 2 Коринтошкошка 5:10. ^{14:11} ЕшаI-ЯхIу 45:23 (Грекийн).

ткъа Со Дела хиларх лаьцна
хЮра маттахь тоьшалла дийр ду».

¹² Иштта, Далла хьалха вайх хЮраммо а ша-шех жоп лур ду.

Къинош ма летадайтa кхечуьнга

¹³ ХІинца чул тІаьхьа вовшийн бехке ма де вай. Цул сов, вай ларло вешан динан вежаршна къинош лето а, уьш галбовлиьта а меттиг ялийтарх а. ¹⁴ Веза Эла волчу Гийсагахула суна хаа а хаьа, со тешна а ву цхьа а кхача ша-шеца хьарамниг долуш ца хиларх. Адамна, шена хьарам хеташ ерг бен, цунна хьарам яц. ¹⁵ Хьайн вешина хьарам хетарг а юуш, цунна халахетар деш хьо велахь, иза даггара везаш лелаш вац хьо. ХІаллак ма вехьа айхьа юучуьнца Дала леррина Къобалвинчо цуьнан духьа Шен дахар дІаделларг. ¹⁶ Шайна дика хетачух бахьана ма хилийта кхечарна шух лаьцна вониг дийца. ¹⁷ ХІунда аьлча Делан Олалла¹ даарца а, маларца а доьзна дац. Делан Сино луш долчу Делан лаамехь хиларца а, синпаргІатонца а, хазахетарца а доьзна ду иза. ¹⁸ Иштта а вехаш, Дала леррина Къобалвинчунна гІуллакх деш верг Далла тамехь а ву, наха лоруш а ву.

¹⁹ Цундела барт хилар а, вовшийн тешар тІехь иракарахІиттор а леха вай. ²⁰ Юуш ерг бахьана долуш, Дала динарг ма дохаде вай. Массо а хІума яа хьанал ю, амма хьайн ваша галволуьйту хІума яар вон ду. ²¹ Жижиг цадаар а, чагІар цамалар а, динан ваша галволуьйтуш долу цхьа а хІума цадар гІолехь ду. ²² Цу хІуманех лаьцна долу хьан тешар хьайн даг чохь а, Далла хьалха а хилийта. Декъала ву шена дика хетачунна тІехь ша бехке цавийриг. ²³ Ткъа шеконаш йолуш верг Дала бехке вийр ву, нагахь санна шена хьарам хетташехь, цхьа хІума цо яахь, хІунда аьлча ша дийриг цо тешарехула ца до, ткъа тешарехула деш доцу массо а хІума къилахь ду*.

Хьайна тамехь дерг а ца деш, кхечунна тамехь дерг де

15 ¹ Тешар тІехь чІагІделлачу вай чІагІбелла боцучарна гІо дан деза, ваьшна тамехь дерг дина а ца Іаш. ² Вайх хЮраммо а уллорачунна тамехь дерг дан деза, иза цунна диканна а, иракарахІотторна а хуьлуьйтуш. ³ ХІунда аьлча Дала леррина Къобалвинчо а ца дора Шена тамехь дерг. Амма яздина ма-хиллара: «Хьо сийсазвочеран сийсаза дешнаш Суна тІедоьжна». ⁴ Ткъа хьалха яздина мел долу хІума вайна хьехамна яздина ду, Делан Йозанаша вайна лучу доьналлица а, иракарахІитторца а вешан сатийсар хилийтархьама.

* 14:24-26 Цхьадолчу тептарш тІехь аяташ 16:25-27 кхузахь тІетоьхна ду.

^{15:3} Забур 68:10.

⁵ Дьоналлин а, иракарах Итторан а хьоста волчу Дала шуна лойла, Дала леррина къобалвинчу Иийсан дахаран масале хъажарна, вовшашна юкъахь цхьа ойланаш хилар. ⁶ Иштта хилча, цхьана синца а, цхьана дешнашца а хаставан тарло аша Дела, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсан Да.

Кхечу къаьмнех болчу нахана лерина хаза кхаь

⁷ Цундела, Дала леррина Къобалвинчо шаьш тЕэцаре терра, аша а тЕэца вовшийн, Дела хаставархьама. ⁸ Дагадаийталаш, Дала леррина Къобалвинарг^д жубгташна* ялхо хилира, Дела тешаме хилар гайтархьама. Иштта, Иза веара, церан дайшна дина долу ваИда^д кхочушдархьама а, ⁹ кхечу къаьмнех болчу нахе а Дала шайна динчу диканна хастамаш байтархьама а. Яздина ма-хиллара:

«Аса Хьо кхечу къаьмнашна юкъахь хестор ву,
иллешкахь ас Хьан цЕ языййр ю».

¹⁰ Кхин а аьлла ду:

«Даккийде, кхечу къаьмнех долу адамаш,
Делан халкъаца цхьаьна».

¹¹ Кхин а боху:

«Хаставе Веза Эла кхечу къаьмнех мел болчара,
хастам бе Цунна массо а халкъаша!»

¹² ЕшаI-ЯхIу-пайхамаро а иштта боху:

«Юшайн тIаьхьенах цхьаь гучувер ву.
Иза къаьмнашна тIехь оалалла дан Готтур ву,
ткъа уьш цунах дегайовхо йолуш хир бу».

¹³ Дегайовхо луш волчу Дала шун тешарехула казахетарх а, синпар-гIатонах а дузийла шу, Делан Синан ницкъаца шун сатийсар даим ал-самдалиятархьама.

ПахIала иштта майра яздаран бахьана

¹⁴ Сан динан вежарий, со тешна ву дикачу ойланех шу дуьзна хиларх а, шун кхетам кхочуш хиларх а, вовшашна хьехамаш балур болуш шу хиларх а. ¹⁵ Амма цхьадолчу гIуллакхех лаьцна аса майрра яздора шуьга, динан вежарий, уьш шуна диц ца далиятархьама. Аса иза дора, Дала Шен диканца со къобалвина дела, ¹⁶ кхечу къаьмнех болчу нахана юкъахь Дала леррина къобалвинчу Иийсан гIуллакх дан. Динан дас санна, Ас Делера болу хаза кхаь^д кхайкхабо, кхечу къаьмнех

* ^{15:8} *Жубгташна* – Грекийн маттахь: *сунтбинчарна*.

^{15:9} Дауд 22:50; Забур 17:50. ^{15:10} Карлабаьккхинарг 32:43. ^{15:11} Забур 116:1.

^{15:12} ЕшаI-ЯхIу 11:10 (Грекийн).

болу нах, Делан Синехула Далла хьалха дIа а къастийна, Далла тамехь долу сагIа санна хилийтархьама. ¹⁷ Иштта Дала леррина Къобалвинчуьнца со волуш, Делан дуюхьа динчу сайн гIуллакхех сан дозалла дойла ду. ¹⁸ Кхечу къаьмнех болу нах Далла тIеберзорхьама, Дала леррина къобалвинчу Иийсас соьгахула дина доцу цхьа а хIума дийца со ваьхьар вац. Цо иза соьгахула дина сан дешнашца а, сан гIуллакхашца а ¹⁹ тамашийначу билгалонийн а, инзаречу хIуманийн а ницкъаца а, Делан Синан ницкъаца а. Иштта, Ярушалайм-гIалара Иллирик-маханка тIекхачалц, аса, массо а меттигашкахула чекх а волуш, Дала леррина Къобалвинчух лаьцна болу хаза кхаь кхоччуш дIасабаржийна. ²⁰ Айса хаза кхаь дIакхайкхош, суна лаьара Дала леррина Къобалвинчун цIе евзаш йоцучу меттигашкахь а дIакхайкхо, иза кхечо дIахIотийначу бух тIехь ца дархьама. ²¹ Амма яздина ма ду:

«Цунах лаьцна хаам цахилларш а Цунах кхетар бу,
цахезначарна а вевзар ву».

ПахIал Риме кхача дагахь ву

²² Цу бахьаненна мосуьйттазза новкъарло йира суна шу долчу дIаван. ²³ Ткъа хIинца хаза кхаь кхачаза меттиг кху мехкашкахь йоцу дела а, дукха хенахь дуйна шу долчу дIаван сан дагахь долу дела а, ²⁴ со шу долчу ван ойла йолуш ву, Испани-махка новкъа а волуш. Сан дегайовхо ю, цига а воьдуш, шу долчу хьошалгIа кхача. Хазаетарца ас шуйца жимма хан яккхинчул тIаьхьа, суна новкъа вала гIо дан тарло аша. ²⁵ Ткъа хIинца со Ярушалайме воьду Делан нахана гIуллакх дан. ²⁶ Македонера а, Ахаера а динан тобанаша сацам бина, Ярушалайм-гIалахь болчу Делан нахана юкьарчу къечарна сагIина ахча дахийта. ²⁷ И сацам цара шайш бинехь а, Ярушалаймерчу Иийсах тешачарна хьалха иза дан декхарийлахь а бу уьш. Кхечу къаьмнех болу нах жуьгташкахула, тешаре хьаьжжина, декьалбина хилча, шайн долахь долчу рицкъе хьаьжжина, жуьгтий декьалбан а декхарийлахь бу уьш. ²⁸ И гIуллакх чекх а даьккхина, сагIина гулдинарг царна билгал дIакхаьчна даьлча, со Испани ваха новкъа вер ву. Цига воьдушехь, со шун гIала чувобьрзур ву. ²⁹ Со тешна ву, шу долчу веача, Дала леррина Къобалвинчуьнгара шортта долчу декьалдаршца со вахарх.

³⁰ Динан вежарий, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсан дуюхьа а, Делан Сино вайна вовшашка луш болчу безаман дуюхьа а аса доьху шуйга соьца цхьаьна суна тIера Деле чIогIа доIанаш дар. ³¹ Аса Деле доьху, ЯхIуд-махкахь Иийсах ца тешачарах со ларвар а,

^{15:21} ЕшаI-ЯхIу 52:15 (Грекийн). ^{15:22} Римхошка 1:13. ^{15:25, 26} I Коринтхошка 16:1-4. ^{15:27} I Коринтхошка 9:11.

Ярушалаймехь болчу Делан нахана ас до гІуллакх тамехь хилийтар а.
³² Нагахь санна Делан лаам белахь, воккхаверца дІа а веана, паргІат
 шуйца хан йоккхур ю аса. ³³ Вайна синпаргІато луш волу Дела хуьлий-
 ла шуйца массаьрца а. Амин^д.

Шеггара долу маршаллаш

16 ¹ Аса шуйга дІахоуьйту, вайн динан йиша йолу Пойбат дика
 зуда хилар. Иза Кенахари олучу гІаларчу динан тобанан гула-
 мехь динан куйгІалхочун гІоьнча ю. ² Везачу Элан долахь йолу иза,
 Делан наха ма-эццара, оьзда тІеэцахьара аша. Шаьш долчоьхь цунна
 оьшучунна тІехь гІо а дейша, хІунда аьлча дуккха а болчу нахана а, су-
 на-сайна а гІо дина цо.

³ Маршалла ло соьца цхьаьна Дала леррина къобалвинчу Гийсана
 гІуллакх деш хилла болчу ПхьаьрскІилате а, Іакхиле а. ⁴ Шайна кхераме
 доллушехь, цара со кІелхьарваьккхира. Со цхьаьх хилла ца Іа царна бар-
 каллаш бохуш верг, кхечу къаьмнех болчу нехан динан массо а тобана-
 ша а боху и. ⁵ Маршалла ло церан цІахь гуллуш йолчу динан тобане а.

Маршалла ло сан хьомечу Эпанте а. Иза Асиа-махкахь Дала лерри-
 на Къобалвинчунна тІебирзинчарах хьалхарниг ву. ⁶ Маршалла ло
 шун дуйхьа чІога къахьегна йолчу Мареме а. ⁷ Маршалла ло Іандар-
 нике а, Юнига* а. Уьш сан къомах бу. Соьца цхьаьна тутмакхаш а
 хилла уьш, векалшна юкъахь лоруш а бу, Дала леррина Къобалвинчух
 сол а хьалха тешна а бу.

⁸ Маршалла ло Везачу Элан долахь волчу сан хьомечу Іампале.
⁹ Маршалла ло вайца цхьаьна Дала леррина Къобалвинчунна гІул-
 лакх дечу Урбане а, иштта сан хьомечу Стахига а. ¹⁰ Маршалла ло Да-
 ла леррина Къобалвинчух тешарна тІехь зийна волчу Апа-Лесе.
 Маршалла ло Арти-Сабулан цІийнах болчаьрга. ¹¹ Маршалла ло сан
 къомах волчу ХІарудига. Маршалла ло Нару-Касин цІийнах болчу
 Везачу Элан долахь болчаьрга.

¹² Маршалла ло Везачу Элан дуйхьа къахьоьгуш йолчу Тарипате а,
 Тарипуте а. Маршалла ло сан хьомечу Парсатига а. Иза а Везачу Элан
 дуйхьа дукха къахьегна ю. ¹³ Маршалла ло Везачу Элана къаьсттина
 гІуллакх дечу Рупе а, цуьнан санна, сан а йолчу цуьнан нене а. ¹⁴ Мар-
 шалла ло Асинкарите а, Пелигане а, ХІермига а, Пата-Рубе а, ХІар-
 мига а, иштта цаьрца болчу динан кхечу вежаршка а. ¹⁵ Маршалла ло
 Пилалаге а, Юлига а, Нере а, цуьнан йише а, Олу-Мапига а, цаьрца
 болчу Делан нахе массаьрга а.

* 16:7 *Юнига* – я иштта: *Юнасе*. Цхьадолчу тептарш тІехь ду: *Юлига*.

16:3 Векалийн 18:2. 16:13 Марк 15:21.

¹⁶ Вовшашка маршаллаш ло Делан безачу безамца*. Маршаллаш доуйту шуьга Дала леррина Къобалвинчун динан массо а тобанаша.

ТӀаьхъара бина хъехамаш

¹⁷ Динан вежарий, аса чӀогӀа доьху шуьга, ларлолаш шу декъадалийта а, галдовлийта а гӀертачарех. Букъ берзабелаш шуна бевзинчу хъехамашна дуйхъал харц хъехамаш бечарна. ¹⁸ ХӀунда аьлча иштта адамаша вайн Веза Эла волчу, Дала леррина Къобалвинчунна гӀуллакх ца до. Цара шайн гайна гӀуллакх до. Шайн хъестадаларца, къамелаш дан говза хиларца догӀена долу адамаш ӀехадӀо цара. ¹⁹ Хазачу кхоана шун муьтӀахъ хилар массарна а гӀарадаьлла, цундела со вокхавеш ву шух. Амма суна шу хила лаьа диканна – хъекъалалла долуш, ткъа вочунна – догӀена долуш. ²⁰ СинпаргӀато луш волчу Дала кестта иблис^д шун когашна кӀелахъ хьобшуйтур ду.

Вайн Веза Эла волчу Ийсагара долу дика шуьца хуьлийла! Амин^д.

²¹ Маршаллаш доуйту шуьга соьца цхъаьна гӀуллакх деш волчу Тимапис а, сан къомах болчу Лукус а, Ясона а, Соса-Патура а.

²² Маршалла доуйту шуьга Дала леррина Къобалвинчун волчу сан Хара кехат дӀаяздинчу Тертис.

²³ Маршалла доуйту шуьга со а, ерриг а динан тоба а комаьрша Ӏе-оьцуш волчу Гаяса. Маршалла доуйту шуьга гӀалин ахча лардеш волчу Арсатис а, динан вашас Кавартис а**.

Дела хаставар

²⁵ Дала леррина къобалвинчу Ийсах лаьцна Ас кхайкхош болчу хазачу кхоэхула Дела ницкъ болуш ву шайн тешар ӀӀехъ шу чӀагӀдан. Бешерашкахъ дуййна дӀакъевлина долчу бакъдолчуьнца цхъаьнабогӀуш бу и хаза кхаь^д. ²⁶ И бакъдерг хӀинца гучудаьккхина пайхамарийн тептаршкахула. Даима а волуш волчу Делан омрица и къайле дӀакхайкхийна массо а халкъашна, Дала леррина къобалвинчу Ийсах уьш тешийтархъама.

²⁷ Абаденналц хастам хуьлийла цхъаь бен воцучу, хъекъалечу Далла Цо леррина къобалвинчу Ийсагахула! Амин.

* 16:16 *Делан безачу безамца* – ма-дарра аьлча: *беза барт баккхарца*.

** 16:23 Цхъадолчу тептарш ӀӀехъ 24-гӀа аят ӀӀетоьхна ду: *Вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагара долу дика шуьца ду. Амин*. Кхидолчу тептарш ӀӀехъ иза 27-гӀачу аятана ӀӀаьхъа ӀӀетоьхна ду.

16:21 Векалийн 16:1. 16:23 а: Векалийн 19:29; 1 Коринтхошка 1:14; ^б: 2 Тимапига 4:20.

Векало ПахIала коринтхошка яздина хьалхара кехат

Дешхьалхе

Векало ПахIала коринтхошка яздина хьалхара кехат Иийсах тешачу нехан дахарх а, тешарх а лаяцна ду. Коринт-гIалахь ПахIала дIахIоттийначу динан тобанехь Иийсан нехан дахарехь а, тешарехь а цхайолу халонаш нисъеллера. Цу хенахь Коринт грекахойн йоккха гIала яра. Римхойн долахь болчу Ахай-мехкан коьрта гIала яра иза. Шена чохь йохкаэцар алссам хиларна а, шен бахархой кура хиларна а, сийсаза хIуманаш шена чохь паргIат лелорна а, тайп-тайпана динаш шена чохь лелош хиларна а гIараяьлла яра и гIала.

Векалан коьрта гIайгIанаш хIорш бу: динан тобанехь хуьлу декъадаларш а, сийсазлелар а, иштта нахаца леларца а, зуда ялорца а, маре яхарца а доьзна долу хаттарш, цул сов, эхь-бехк а, динан тобанан гуламехь хила дезаш долу низам а, Делан Сино луш долу похIманаш а, веллачуьра денвалар а. Цу хIуманийн орамашна гIе а кхочуш, векало гоьту хазачу кхоо царах лаяцна муха дуьйцу.

Тептаран 13-гIа корта безамах лаяцна бу. Векало гоьту, Дала адамашна лучу совгIаташна юкъахь безам уггар диканиг хилар. Иза, схьахетарехь, тептаран уггар шуьйра бевзаш болу корта бу.

1 ¹ Делан лаамца Дала леррина къобалвинчу Иийсан векал^д хила тIекхайкхийнчу ПахIала а, вайн динан вашас Состанама а яздо хIара кехат. ² ХIара кехат оха яздо Коринт-гIаларчу Делан динан тобане. Дала леррина къобалвинчу Иийсаца уьйр хиларна, Дала даздинарш ду шу. Иштта, Делан долахь хила къастийнарш а ду шу, ткъа шуьца цхьаьна массанхьа а тхан Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсага кхойкхурш а иштта тIекхайкхина бу. Тхан Веза Эла хилла а ца Iаш, Иийса церан а Веза Эла ву.

³ Вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсагара а Делан дика а, синпаргIато а хуьлийла шуна.

Дала леррина Къобалвинчуьнца хиларо декъалво

⁴ Ша леррина къобалвинчу Ийсагахула Дала шуна делла дика ба-хъана долуш, шуна тЕра ас даим а баркаллаш боху сайн Далла. ⁵ Хунда аьлча Цуьнгахула хилла шу массо а агЮр хьал долуш – аша мел олучу дашца а, шун мел болчу кхетамца а. ⁶ Дала леррина Къобалвинчух лаьцна шуна дина тоьшалла шун дахарехь чIагIдаларе терра, ⁷ Делан Синера долчу совгIаташкахь кхин цхъана а тайпана тоам боцуш дац шу, вайн Веза Эла волу, Дала леррина къобалвина Ийса гучувоккхучу дийне ладоьгуш шу хиларна. ⁸ ТIаьххъара де тIекхаччалц Цо шу тешарехь чIагIдийр ду, вайн Веза Эла волу, Дала леррина къобалвина Ийса вогун волчу дийнахь шу ала хIума до-цуш цIена хилийтархъама. ⁹ Шен КIантаца, вайн Веза Эла волчу, Ша леррина къобалвинчу Ийсаца, уьйр хила шу тIекхайкхина волу Дела тешаме ву.

Динан тобанехь долу декъадаларш

¹⁰ Вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дуьхъа ас чЮгIа доьху шуьга, динан вежарий, аша массара а цхъаь дийцар, шайна юкъахь декъадаларш ца хилийтархъама. Шайн хьекъалшкахь а, ойланашкахь а кхоччуш цхъаь хуьлда шу. ¹¹ Хунда аьлча Халайн цIерачаьргахула суна хааделла, сан динан вежарий, шуна юкъахь кьийсамаш хилар. ¹² Со ала гIертарг хIара ду: шуна юкъахь олу: «Со – ПахIалехъа ву», «Со – Апа-Лесехъа ву», «Со – Кипехъа ву», «Со – Ийсагахъа ву». ¹³ Ткъа Дала леррина Къобалвинарг^д векъавелирий те? ПахIал дIатоьхнерий те шун дуьхъа жIарах? Я ПахIалан дола дов-лархъама чекхдахийтира те аша шаш хих?

¹⁴ Аса Далла хастамаш бо, Крисп а, Гаяс а воцург, шух цхъа а ай-са хих чекх ца ваккхарна. ¹⁵ Цу тайпана, шух цхъаннан а дац ша сан дола валархъама хих чекхваккхийтина олиьла. ¹⁶ (Иштта Сетипанан цIеранаш а хих чекхбаьхна ас. Ткъа айса кхин цхъа а хих чекх-ваккхар суна дага ца догIу.) ¹⁷ Дала леррина Къобалвинчо нах хих чекхбаха вахийтина вацара со, ткъа хаза кхъ^д кхайкхо вахийтинера. Ткъа адамашна хьалха хьекъалечу дешнашца кхайкхо ца беза аса иза, Дала леррина Къобалвинчун жIарах дIатохар эрна ца хилийтархъама.

^{1:12} Векалийн 18:24. ^{1:14 а:} Векалийн 18:8; ^{б:} Векалийн 19:29; Римхошка 16:23.

^{1:16} 1 Коринтхошка 16:15.

*Дала леррина Къобалвинарг – Делан ницкъ а,
хъекъал а хилар*

¹⁸ ХІаллакхуьлуш болчарна Ийса жІарах дІатохарх лаьцна болу хаам сонта бу. Ткъа кІелхъардохуш долчу тхуна – иза Делан ницкъ бу.
¹⁹ Делан Йозанашкахь аьлла ду:

«Аса хІаллакдийр ду хъекъалчийн хъекъалалла,
кхетам болчийн кхетам а талхор бу аса».

²⁰ Ткъа мичахь ву кху заманара хъекъал дерг, Гилманча, хъекъале кыйсамаш бийриг? Ткъа кху дуьненахь бегахчийн хъекъалаллах ца йина Дала сонталла?

²¹ Шен хъекъалаллица Дала билгалдаьккхира дуьнен чуьра нахана церан хъекъалца Ша цавовзийтар. Мелхо а, Далла тамехь дара, оцу наха «сонта» бу бохучу, оха бечу хъехамашца Ийсах тешнарш кІелхъарбахар. ²² Жуьгташа а доьху тамашийна билгалонаш гайтар, грекахоша а лобху хъекъалалла, ²³ ткъа оха дІакхайкхабо кхаь хІара бу: Дала леррина Къобалвинарг жІарах дІатоьхна хилла. И кхаь жуьгташна Іе-салла ю аьлла хета, кхечу къаьмнех болчарна иза «сонталла» ю аьлла хета, ²⁴ ткъа Дала тІекхайкхинчарна, уьш шаьш жуьгтех я грекахойх белахь а, цу кхоан маьІна ду, Дала леррина Къобалвинарг Делан ницкъ а, Делан хъекъалалла а хилар. ²⁵ ХІунда аьлча Делан «сонталла» адамийн хъекъалаллал а тоьлуш ю. Ткъа Делан «эГІазалла» адамийн нуьцкъалаллал а ницкъ болуш ю.

²⁶ Динан вежарий, дагаяийтийша Дала шу Шена тІекхайкхина хан. Адамийн хьесапехь дукха бацара шуна юкъахь хъекъалалла долуш берш. Дукха бацара шуна юкъахь нуьцкъалнаш а, дукха бацара хьалдолчийн тайпанех берш а. ²⁷ Амма Дала кху дуьненахь сонта хеташ долу хІуманаш къастийна хъекъалалла долчийн сий даьа, ткъа кху дуьненахь эГІаза хеташ долу хІуманаш къастийна ницкъболчеран сий даьа. ²⁸ Кху дуьненахь кІезиг хета хІуманаш а, сийсаза хета хІуманаш а къастийна Дала. Дуьненна уьш хІумма а доцу хІума хетташехь, Дала уьш къастийна, цаьргахула дуьненна ладам болу хІуманаш хІумма а доцург хилийтархьама. ²⁹ Цундела Далла хьалха цхьаьнге а дозалла ца дало. ³⁰ Иза бахъана долуш ду шу Дала леррина къобалвинчу Ийсаца хилар! Цуьнгара хилла вайна Делера долу хъекъалалла. Цуьнгахула вай Далла хьалха бакъ а до, Дала вай даз а до, паргІат а доху. ³¹ Цундела ма яздина Делан Йозанаш тІехь: «Ша дозалла дечо – Везачу Элах дозалла де».

^{1:19} ЕшаІ-ЯхІу 29:14 (Грекийн). ^{1:20 а:} Аюб 12:17; ЕшаІ-ЯхІу 19:12; 33:18;
^{б:} ЕшаІ-ЯхІу 44:25. ^{1:31} Ярми-ЯхІу 9:24.

*Дала леррина Къобалвинарг жIарах дIатохарх
лаьцна болу хьехам*

2 ¹ Динан вежарий! Шу долчу веанчу хенахь, Делан къайленах* лаьцна сайн хьекъалца а, Илманчин къамелашца а дийца ца веанера со, ² хIунда аьлча со шуьца волчу ханна суна кхин цхьа хIума а шуна довзийта ца лиьнера, Дала леррина къобалвинчу Ийсах а, Цуьнан жIара тIехь валарх а лаьцнарг доцург. ³ Сайн дегIан эгIазаллица а, кхерамца а, чIогIа вегаварца а Ийра со шу долчоьхь. ⁴ Айса аьлла долу дешнаш а, бина болу хьехам а ца бинера аса адаман хьекъалаллин говзачу дешнашца шу тешорхьама, амма Делан Синан ницкъах долчу тоьшаллашца бинера. ⁵ И хьехам ас бинера, шун Ийсах долу тешар адамийн хьекъалаллица доьзна а доцуш, амма Делан ницкъаца доьзна хилийтархьама.

Делан хьекъалалла

⁶ Тешарна тIехь кхоччуш кхиьна болчу нахана юкъахь хьекъалаллах лаьцна хьехам бо оха. Амма оха кху дуьненан хьекъалаллах дерг а хьобхуш дац, я шайн олалла чекхдала герга болчу, кху дуьненахь олалла деш болчеран хьекъалаллах а хьобхуш дац. ⁷ Ткъа оха дуьйцуш долу хьекъалалла — Делан къайлаха долу хьекъалалла ду. Иза Дала хIара дуьне кхоллале дуьйна а вайн сийлаллина хьажийна хилла. ⁸ И хьекъалалла кху дуьненахь олалла деш хилла болчех цхьанна а девзина дацара, хIунда аьлча шайна иза девзина хиллехьара, цара вайн сийлаллин Веза Эла жIарах дIатухур вацара. ⁹ Амма Делан Йозанашкахь яздина ма-хиллара:

«Дала Ша везначарна кечдинарг
бIаьргана а ца гина,
лергана а ца хезна,
адамна дага а ца деана».

¹⁰ Ткъа вайна Дала Шен Синца дIадиллина иза, хIунда аьлча Делан Сино дерриг а толлу, ур-атталла Делан кIоргенаш а. ¹¹ Адамех хьанна хаьа, кхечу адамна чохь дерг, цу адамна чохь долчу шен синна бен? Иштта Делан ойланаш а ца евза цхьанна а, Делан Шен Синна бен. ¹² Вай тIеэцнарг кху дуьненахь болчийн кхетамехь долу са дац, ткъа Делера схьадолу Са ду, Дала Шегара делларг вайна довзийтархьама.

¹³ Оцу дерригенах а лаьцна, вайн адамийн хьекъало луш долчу дешнашца а доцуш, Делан Сино хьобхучу дешнашца дуьйцу. Синца

* ^{2:1} *Делан къайленах* — цхьадолчу тептарш тIехь яздина ду: *Делах лаьцна долчу тоьшаллах.*

^{2:3} Векалийн 18:9. ^{2:9} ЕшаI-ЯхIу 64:4.

доъзначу хІуманех Синах буъзна берш кхетабо вай*. ¹⁴ Шен сих бен дуъзна доучу адамо Делан Сино луш долу хІуманаш тІе ца оьцу, шена уьш сонта хета дела. Иза царах кхетийла а дац, Делан Синан гІоьнца бен уьш къаста ца ло дела. ¹⁵ Делан Синца волчунна массо а хІуманан мах хадо хаьа. Ткъа цу стеган мах хадо цхьана а адаман йиш яц. ¹⁶ ХІунда аьлча Делан Йозанашкахь яздина ма ду:

«Везачу Элан хьекъал довза мила кхаьчна?

Цуьнга хьехам бан йиш йолуш мила хир ву?»

Ткъа вайн Дала леррина Къобалвинчун хьекъал ду.

Далла гІуллакхийраш

З ¹ Динан вежарий, аса къамел дечу хенахь, сан йиш яцара Делан Синах буъзна болчаьрца санна шуьца къамел дан. Аса кху дуьненара болчаьрца санна а, Дала леррина Къобалвинчуьнца йолчу шун уьйре хьаьжжина, кегий берашца санна а къамел дира шуьца. ² Иовша хала йолу яа хІума а ца луш, шура малайора аса шуна, хІунда аьлча цкъачунна онда юург яа ца лора шуьга. Шуьга-м хІинца а яалур яц иза, ³ шу хІинца а шайн синан лаамашца дехаш долу дела. Нагахь шуна юкбахь вовшашка хьагІ а хилча, шун вовшашца кьийсарш а хилча, тІаккха шу а ца хуьлу кху дуьненах болчарах? Аша а ца леладо кху дуьненарчу адамаша леллорг? ⁴ Нагахь шух цхьаммо «Со ПахІална тІаьхьахІиттинчарах ву», ткъа вукхо ша «Апа-Лесинчарах ву» бохуш хилча, тІаккха шу а ца хуьлу кху дуьненах болчарах?

⁵ Ткъа мила ву Апа-Леса? Я мила ву ПахІал? Тхайгахула шу тешаре далийна долу ялхой бен дац тхо. Везачу Эло тхаьшна хІоранна тІедиллина доллучул гІуллакх кхочушдина оха. ⁶ Аса хІу тесиара, Апа-Лесас цунна хи туьйхира, амма и хІу хьалакхийнарг Дела ву. ⁷ Цундела и хІу дІадийнарг а, цунна хи тоьхнарг а цхьа а воцург ву. Ткъа Дела ладаме ву, хІунда аьлча Иза — и хІу хьалакхиош Верг ву. ⁸ ХІу дІадуьйш волчун а, цунна хи тухуш волчун а цхьатерра Іалашо ю. ХІоранна а, динчу гІуллакхе хьаьжжина, цунна доггІург дІалур ду. ⁹ Тхойшиь цхьаьна Далла гІуллакх дийриг ву, ткъа шу Делан аре а, Цуьнан гІишло а ю.

¹⁰ Говзачу гІишлюярхоcho санна, аса бух боьттира, Дала сайна деллачу похІме хьаьжжина. Ткъа кхечо цу бух тІехь гІишло йо. Амма хІорра а ша и гІишло муха еш ю хьажа веза. ¹¹ ХІунда аьлча цхьаннан а йиш яц, ша хІинцале болуш болу, Дала леррина къобалвина Иийса волу бух боцург, кхин бух билла. ¹² Оцу бух тІехь деших, я детих, я дезачу гІулгех,

* ^{2:13} Я иштта: *Синца доьзна хІуманаш Синан дешинийн гІоьнца кхетадо.*

^{2:16} ЕшаІ-ЯхІу 40:13 (Грекийн). ^{3:2} Іебархошка 5:12, 13. ^{3:4} 1 Коринтхошка 1:12.

^{3:6} а: Векалийн 18:4-11; ⁶: Векалийн 18:24-28.

я дечигах, я алах, я чех цхъаь гИишло еш хила тарло. ¹³ Царах хЮораннан а гУллакх къематдийнахь гучудер ду, хЮунда аьлча цу дийнан цЕро и гУллакх, зен а зуйиш, серла а доккхур ду, цуьнан мах а гойтур бу. ¹⁴ Нагахь санна цхъаммо дина долу гУллакхаш, цЕро талха а ца деш, шен меттахь латтахь, цунна совгIат хир ду. ¹⁵ Ткъа нагахь цхъаммо динарг цЕргахь дагахь, цунна эшам хир бу. Иза ша-м кIелхьарвер ву, амма цЕрах чекхволуш санна вер ву.

¹⁶ Шуна ца хаьа ткъа, шух хЮорра а Делан цIа^д хилар а, Делан Са шуна чохь дехаш хилар а? ¹⁷ Нагахь цхъаммо Делан цIа хIаллакдахь, Дала иза хIаллаквийр ву, хЮунда аьлча Делан цIа Цуьнан долахь бен дац. Ткъа и Делан цIа шу шаьш ду.

¹⁸ Шу Iеха ма лолаш. Шух цхъанна ша, кху дуьненан хьекъалалле хьаьжжина, хьекъалалла долуш ву моттахь, тIаккха иза «сонта» хила веза, ша билггал хьекъале хилархъама. ¹⁹ ХЮунда аьлча кху дуьненан хьекъалалла Далла хьалха «сонталла» ю. Делан Йозанаш^д тIехь яздина ду: «Хьекъалалла дерш Дала церан шайн хIилланца схьалоцу». ²⁰ Кхин а яздина ду: «Везачу Элана хаьа, хьекъалалла долчеран ойланаш эрна юйла». ²¹ Цундела цхъаммо а ша цхъана адаман долахь хиларх дозалла дан ца деза, хЮунда аьлча массо а хЮума шун долахь ду, ²² хЮуа а иза делахь а: я ПахIал, я Апа-Леса, я Кипа, я хIара дуьне, я дахар, я валар, я хIинца долуш дерг, я хиндерг. И дерриг а шун долахь ду. ²³ Шу Дала леррина Къобалвинчун долахь ду, ткъа Иза – Делан ву.

Дала леррина Къобалвинчун векали

4 ¹ Иштта, Дала, тхох теша а тешна, Шен къайле йолу, билггал бакъдерш караделла болу Дала леррина Къобалвинчун гУллакх дийраш санна тIеэца деза тхо хЮораммо а. ² Ткъа, шех теша а тешна, и гУллакх каракхаьчнарг муьлхха а тешаме хилла каро веза. ³ Сан кIезиг бала бу я аша, я кхечу адамаша суна кхел ярца. Аса-м айса а ца йо сайна кхел. ⁴ Сан дог цIена делахь а, и бахъанехь со бехказа ца волу. Веза Эла Ша хир ма ву сан Кхелахо. ⁵ Цундела хенал хьалха, Веза Эла схьаваллалц, цхъанна а кхел ма елаш. Цо серладоккхур ду боданехь къайладаьлларг, деган Iалашонаш а гучуйохур ю. ТIаккха Дала хЮоранна а хастам дIалур бу.

⁶ Динан вежарий! Шуна диканиг хилийтархъама, оцу массо а хЮуманна тIехь аса со а, Апа-Леса а валийра масална, оцу масалшца шу кхеторхъама «Яздинчунна тIера довла мегар дац» бохучух а, вовшашна юкьахь цхъаммо вукхунна хьалха дозаллаш дан ца дезарх а. ⁷ Хъан боху хьо кхечарал гЮле ву? Хъан хЮун ду, хъайна делларг доцург? Ткъа хъайна и дерриг а делла хилча, хЮунда йо ахь кураллаш, иза хъайна делла долу совгIат доцуш санна?

^{3:16} 1 Коринтхошка 6:19; ² Коринтхошка 6:16. ^{3:19} Аюб 5:13. ^{3:20} Забур 93:11.

⁸ ХИнца-м шайна оьшург долуш ду моьтту шуна шайн. ХИнца-м шаьш хьал долуш а хета шуна. Тхо ца хиллехь а, шайх паччахьаш хилла моьтту шуна. Суна-м лаьара, хИнциале а шу билггал паччахьаш хилла хилар, тIаккха тхан а шуьца цхьаьна паччахьалла дойла хир дара!⁹ Векалш долу тхо, Дала уггаре а лараме йоцучу метте дIахИттийна аьлла хета суна. Массарна а хьалха хIаллакьхиларна кхел йинарш санна ду тхо. Кху дерриге а дуьненна хьалха тхox кхардам хилла – маликашна а, адамашна а хьалха.¹⁰ Тхо сонтанаш санна хилла Дала леррина Кьобалвинчун дубьха, ткьа шаьш Цуьнца оццул хьекьале ду моьтту шуна! Тхо гIорасиза, ткьа шу ницкь болуш хета. Шун сий до, ткьа тхо сийсаздоху.¹¹ Оха-м тахханалц а лов мацалла а, хьогалла а, тIехь хIума цахилар а, тхайна еттар а, даха хIусам цахилар а.¹² Оха тхешан куьйгашца кьахьобгу. Тхox лаьцна наха вониг дийчица, оха декьалбо уьш. Тхаш лелхийча, иза а лов оха.¹³ Наха тхо сийсаздаьхча а, оха царах лаьцна диканиг доьху. Тхо, кху дуьненна сов а девлла, нехаш санна ду. Тахана а ченан мехах хета тхо массарна а.

¹⁴ Шу сийсаздахархьама ца дубьцу ас хIара, амма сайна дезаш долчу берашна санна хьобху ас шуна.¹⁵ ХIунда аьлча Дала леррина Кьобалвинчуьнца долчу дахарехь шун итт эзар верас велахь а, шу цу дахаре даьхна болу дай дукха бац шун. Ткьа хаза хкаь^д шуьга кхайкхорехула Дала леррина Кьобалвинчуьнца шун да хилла сох.¹⁶ Цундела ас доьху шуьга: сох масал а эций, хилийша сох тера.¹⁷ И дерриге а бахьанехь вайитинера аса шу долчу Тимапи. Везачу Элах долчу тешаре хьаьжжина, сан хьоме а, тешаме а кIант ву иза. Цо дагадоуьйтур ду шуна Дала леррина кьобалвинчу Гийсаца долу со лела некьаш муха ду а, аса цу некьах лаьцна массанхьа а, хIорра динан тобанехь а муха хьобху а.

¹⁸ Со шу долчу вогIур вац моттарна, шуна юкьара цхьаболчарна дагчу куралла тесна.¹⁹ Амма Везачу Элан лаам белахь, со кестта вогIур ву шу долчу. ТIаккха аса, курабеввлачеран хазачу дешнашка а ца хьобжуш, церан ницкь зуьйр бу.²⁰ ХIунда аьлча Делан Олалла^д хазачу дешнех доьзна дац, амма ницкьах доьзна ду.²¹ Шуна хIун лаьа? Со гIюжаца я безамца а, эсалчу амалца а вогIийла лаьий шаьш долчу?

Динан тобанехь сийсазлелар ду

5 ¹ Шуна юкьахь, билггал бакь а долуш, нахаца лелар юкьадаьлла хилар хезна тхуна. Ур-атгалла дин доцучу нахана юкьахь а иштаниг ца хуьлучу тайпана хIума ду иза. Шуна юкьара волу цхьа хьенех шен дестечуьнца лелаш ву боху.² Ткьа шу дозалла деш ду! Цул а гIюлехь

^{4:12} Векалийн 18:3. ^{4:16} 1 Коринтхошка 11:1; Пилапхошка 3:17. ^{5:1} Карлабаьк-ххинарг 22:30.

дара шуна, гIайгIапах дуьзна хилар а, цу тайпана лелаш верг шайна юкъара дIаваьккхина хилар а. ³ Со дегIаца шу долчоьхь вацахь а, сайн синца шу долчоьхь волу дела, аса шуьца волуш санна кхел йина цу тайпана сийсаза лелаш волчунна. ⁴ Веза Эла волчу Iийсан дуьхьа шу цхьаьна гулделлачу хенахь, сан са а хир ду шуьца, тIаккха вайн Веза Эла волчу Iийсан олаллица ⁵ цу тайпана верг иблисан кара дIало, цуьнан синан лаамаш хIаллак а байтина*, Везачу Элан дийнахь цуьнан са кIелхьардалиитархьама.

⁶ Аша дозалла дан хIумма а дац. Шуна хууш дац ткъа: «КIезиг болчу муьстачу бедо берриг а бод совсабо»? ⁷ Шаьш а керла бод санна хилархьама, ширбелла болу муьста бод дIабаккха. ХIунда аьлча шу Iийсах тешаш долу дела, совсоза дина бепиг санна ду. Ткъа Дала леррина Къобалвинарг^д Пасахьан Iахар санна сагIина дIавелла. ⁸ Цундела вай вешан Пасахьан дезде даздан деза мекарлонца а, зуламца а доьзна долчу, ширбеллачу муьстачу бедаца а доцуш, ткъа догIена хиларца а, билггал долчу бакъдолчуьнца а доьзна долчу совсоза динчу баьпкаца.

⁹ Аса сайн кехата тIехь, сийсаза лелачаьрца тIекаре ма хила аьлла, яздинера шуьга. ¹⁰ Дера суна-м ца лиьнера ала, кху дуьненахь сийсаза лелаш мел болчаьрца а, сутаралла мел йолчаьрца а, хьарамло мел лелош болчаьрца а, цIушна Iамал еш болчаьрца а тIекаре ма е. TIаккха-м хIара дуьне дита дезар дара аша. ¹¹ Ткъа аса шуьга яздинарг хIара дара: ша шун динан ваша ву а бохуш, амма я сийсаза лелаш, я сутара волуш, я цIушна Iамал еш, я мотт бетташ, я вехна лелаш, я хьарамло лелош иза велахь, шун цуьнца тIекаре хила ца еза бохург. Ишттачу стагаца ур-атталла пхьор а ма даа.

¹²⁻¹³ ХIунда аьлча сан хIун гIуллакх ду динан тобанан юкъа ца богIунах бехке бан? Царна Дала Ша йийр ю кхел. Амма динан тобанна юкъавогIург бехке озо ца веза ткъа аша? Делан Йозанаш^д тIехь аьлла ма ду: «Телхина леларг шайна юкъара дIаваккха».

Дала леррина Къобалвинчух тешачара вовшийн кхеле озор

6 ¹ Нагахь санна динан вешица шайн къовсам хилча, шух мила гIур вара, Делан нах а битина, Делан лаамехь боцучаьрга шайна кхел яйта? ² Шуна хууш дац ткъа, Делан наха йийр юйла дуьненна а кхел? Нагахь шуьга дуьненна а кхел йойтур йолуш хилча, шайн кIезиг долчу

* ^{5:5} Цуьнан синан лаамаш хIаллак а байтина – я иштта: цуьнан дегI хIаллак а дайтина.

^{5:6} Галатахошка 5:9. ^{5:7} Арадаккхар 12:5. ^{5:8} Арадаккхар 13:7; Карлабаьккхинарг 16:3. ^{5:13} Карлабаьккхинарг 13:5; 17:7 (Грекийн).

гІуллакхашна кхел ян говзалла яц те шун? ³ Шуна ца хаьа, вай йийр юйла маликашна а кхел? ТІаккха дахаран гІуллакхашна тІехь еш йолу кхел-м муххале а вай йийр ю. ⁴ Ткъа аша цу гІуллакхашна тІехь а динан тобанна юкьахь цъа а ларам боцучу арахарчу нахах шайн кхелахой бо! ⁵ Шуна эхь хетийтархьама боху ас хІара: шайн динан вежаршна юкьахь болчу кьийсамашна кхел ялур йолуш волу цъа а хьекъале верг вац те шуна юкьахь? ⁶ Делахь а вашас шен динан ваша а вуьгу кхел яйта. Иштта тешар доцучаьрга тешаш болчарна тІехь кхел йойту аша!

⁷ Шуна шайна юкьахь кьийсамаш хилар а кІорга эшар ду шуна. Нагахь шайна цъа харцо йинехь а, Іад хІунда ца Іа шу? Шайна цъа эшам хиллехь а, Іад хІунда ца Іа шу? ⁸ Аша-м шаьш а йо кхечарна харцо, царна эшам а бо, уьш шайн динан вежарий боллушехь! ⁹ Я шуна ца хаьа те, харцонаш йийраш Делан Олалле ца кхочийла? Іеха ма лолаш! Сийсаза лелачарах а, цІушна Іамал ечарах а, нахаца лелачарах а, вовшашца хьарам дерг лелочу божарех а, ¹⁰ къола дечарах а, сутарачарах а, бехна лелачарах а, мотт беттачарах а, хьарамлончех а волу цъа а Делан Олалле ца кхочу. ¹¹ Цу тайппана бара шух цъаберш а. Амма Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Іийсан цІарца а, вайн Делан Синца а шу цІан а дина, даз а дина, бакъ а дина.

ДегІ – Делан Синан цІа ду

¹² Цъхаммо ала тарло: «Сан хІуьа а дан бакъо ю». Иза бакъ хила там бу, амма дерриг а дац хьуна пайдехь. «Сан хІуьа а дан бакъо ю». ХІаь, амма цъана а хІумане сайна тІехь олалла ца дойту аса. ¹³ Цъхаммо ала тарло: «Яа хІума а – ген дуьхьа ю, ткъа ге а – яа хІуманна ду. Эххар а Дала иза а, важа а хІаллакдийр ду». Делахь а вайн дегІ вай сийсаздаха кхоьллина дац, иза Везачу Элан дуьхьа ду. Ткъа Везачу Эло вайн догІмаш Іалашдийр ду. ¹⁴ Веллачуьра Веза Эла денвина а ца Іаш, Дала Шен ницкъаца вай а дендийр ду деллачуьра.

¹⁵ Ткъа шуна ца хаьа, вайн догІмаш Дала леррина Къобалвинчун дегІан меженаш юйла? ТІаккха, Цуьнан меженаш схьа а яьхна, уьш сийсайюхур юй те ас? ХІан-хІа, иштаниг хулийла а дац! ¹⁶ Я шуна ца хаьа те, шаьш нахаца леллачу зудчух дІакхетча, шайн цуьнца цъа дегІ хулийла. ХІунда аьлча аьлла ма ду: «ТІаккха цу шиннах цъа дегІ хир ду». ¹⁷ Ткъа Делах дІауьйш волчун Цуьнца цъаьна долу цъа са а хуьлу.

¹⁸ Ларлолаш сийсаздовларх! Адамо латош долу муьлхха а кхидолу къа дегІах лета къа дац. Ткъа сийсаза лелачо шен дегІана къилахь долу хІума до. ¹⁹ Я шуна ца хаьа те, шайн догІмаш шуна чохь долчу а, Дала

^{6:12} 1 Коринтхошка 10:23. ^{6:16} Доладалар 2:24. ^{6:19} 1 Коринтхошка 3:16; 2 Коринтхошка 6:16.

делла долчу а Делан Синан цІа дуйла? Шу шайн долахь ма дац!
 20 ХІунда аьлча, беца мах а белла, эсна ду шу. Цундела шайн догІмаш-
 ца Делан сий делааш!

Зудаялорах лаьцна

7 ¹ Аша соьга яздинчух лаьцна аьлча, аша боху: «Стагана зудчух ца хьакхавелча гІолехь ду». ² Амма сийсазваьлла ца лелархьама, хІора стеган а шен долахь зуда хила еза. ХІора зудчун а шен майра хила веза. ³ Майрачо шен зудчун дегІан лаам кхочушбан беца. Иштта зудчо а кхочушбан беца майрачун дегІан лаам. ⁴ Зудчун дегІ цуьнан шен долахь дац, иза майрачун долахь ду. Цу тайппана майрачун дегІ а цуьнан шен долахь дац, иза цуьнан зудчун долахь ду. ⁵ Вовшашца бинчу бартаца шаьш доІа дан лоруш билгальяьккхинчу ханна бен, вовших ма къахака. Цул тІаьхьа юха а цхьаьна хила, шун собар цахиларехула иблисе шаьш ца зейтархьама.

⁶ Иза аса шуна тІе ца дуьллу, амма иза иштта хилча магош долу хІума ду аьлла боху аса. ⁷ Суна-м массо а адам со санна хила лаьара, деллахь а хІоранна а Дала шен-шен похІма делла: цхьанна — цхьаь, вукхунна — важа.

⁸ Ткъа зударий белла бисинчаьрга* а, бисина Іаш болчу зударшка а аса боху: «Царна со санна Іер гІолехь ду». ⁹ Амма шаьш иштта ца Іа-лахь, цара зуда яло еза. ДегІан лаамашка ша хыйза а войтуш вехачул, зуда яляар гІолехь ду.

¹⁰ Зударий балийначарна а, маре баханчарна а аса тІедуьллу (ткъа иза соьгара сайгара дац, амма Везачу Элера ду), зуда шен майрачух дІа ма къаста аьлла. ¹¹ Ша дІакъастахь, я кхин маре ма де, я шен майрачуьнца барт а бина, цуьнга юхагІо. Ткъа майрачо а шен зуда ма йита.

¹² Ткъа кхидолчу адамашка аса боху (иза Везачу Элера а доцуш, сайгара ду), нагахь динан вешин Іийсах тешар доцу зуда елахь, иза цуьнца яха реза а елахь, цу зудчух дІакъаста ца веза и стаг. ¹³ Иштта, Іийсах тешаш йолчу зудчун тешар доцу майра велахь, амма иза цуьнца ваха реза велахь, шен майрачух дІакъаста ца еза и зуда. ¹⁴ ХІунда аьлча тешар доцу майра тешар долчу зудчуьнгахула вазво. Ткъа тешар доцу зуда а язйо тешар долчу цуьнан майрачуьнгахула. Иза иштта ца хилча, церан бераш Далла хьалха цІена хир дацара, ткъа хІинца уьш Дала даздина ду. ¹⁵ Нагахь Іийсах тешар доцург шен зудчух дІакъаста лууш велахь, я иштта тешар доцу зуда майрачух дІакъаста лууш елахь, уьш дІакъастийта. ХІунда аьлча я динан ваша а, я динан йиша а оцу

* 7:8 *Зударий белла бисинчаьрга* — я иштта: *зуда ялоза болчаьрга*.

7:10, 11 *Маттай 5:32; 19:9; Марк 10:11, 12; Лака 16:18.*

гУллакхна дихкина дац. Везачу Эло вай вовшашца бертахь дахаре ма кхайкхина. ¹⁶ Хъанна хаьа, зудчо шен майра кЕлхьарваккха а ма тарло. Я стага а шен зуда кЕлхьарьяккха мега.

Ша Дала тЕкхайкхинчу дахарехь висар

¹⁷ ХЮрра а стаг шена Дала билгалдаьккхинчу тайпана ваха веза, ша Везачу Эло тЕкхайкхинчу дахарехь виса веза. Изза тЕдуйллу аса массо а динан тобанашна а. ¹⁸ Нагахь Дала керлачу дахаре тЕкхайкхале хьо сунтвина хиллехь — и билгало дАяккха ма гЕрта. Ткъа нагахь хьо цу хенахь сунтвина ца хиллехь — сунтвайта ца оьшу. ¹⁹ Сунтвина хилар а, сунтваза хилар а — хУмма а доцург ду. Ткъа цул а коьртаниг ду Делан парзаш кхочушдар. ²⁰ ХЮрра а, Дала керлачу дахаре тЕкхайкхале, ша хиллачу хьолехь виса веза. ²¹ Нагахь цу хенахь хьо лай хиллехь, хУмма а дац, цунах оза ма ло. Амма паргIатвала хьайн аьтто белахь, паргIатвала а хьажа. ²² ХЮнда аьлча Везачу Эло керлачу дахаре тЕкхайкхинчул тIаьхьа лай Везачу Элана хьалха паргIат ву. Ткъа тЕкхайкхале паргIат хилларг — хИнца Дала леррина Кьобалвинчун лай ву. ²³ Шайх адамиьн леш ма хилийталаш, хЮнда аьлча шух беза мах белла. ²⁴ Динан вежарий! Далла хьалха хЮрра а Везачу Эло керлачу дахаре тЕкхайкхале ша хиллачу хьолехь виса.

Зуда ялоза а, маре бахаза а болчарах лаьцна

²⁵ Ткъа зуда ялоза я маре бахаза болчаьрга, Везачу Эло тЕдиллина ду аьлла, тЕтоха хУмма а дац сан. Амма Везачу Эло сох кьинхетам барна, тешаме хила таро йолчу аса сайна хетарг боху.

²⁶ Суна схьахетарехь, адаман хИнца хуьлуш болу массо а баланашка хьаьжча, цунна ша хИнциалц хиллачу хьолехь висар гЮлехь ду. ²⁷ Айхьа зудчуьнга захало дийцинехь, цунах дIакъаста ма гЕрта. Ткъа айхьа зудчуьнга захало ца дийцинехь, хьайна зуда ма леха. ²⁸ Делахь а ахьа зуда ялаяхь а — иза кьилахь дац. ЙоI маре яхар а кьилахь дац. Амма цара кху дахарехь чЮгIа баланаш хьобгур бу. Ткъа суна цу баланех шу лардан лаьара.

²⁹ Динан вежарий! Аса хIара боху шуьга: хан кIезиг йисна, цундела хИнца дуйна зударий балийнарш а, шайн зударий боцуш санна хила беза. ³⁰ Шух боьлхуш берш а ца боьлхуш санна хила беза. Хазаетар хилларш а хаза ца хетча санна хила беза. ХУма оьцурш а и эцнарг шайн долахь доцуш санна хила беза. ³¹ Кху дуьненах дика схьаоьцурш, шу а иза совдерг доцуш санна, даха ца деза, хЮнда аьлча тахана долуш долу дуьне дIадолуш ду.

³² Суна-м шун цхьана а хУманна тЕхь гIайгIа ца хила лаьа. Зуда ялоза верг, Везачу Элан лаам кхочушбан лууш, Цунна дечу гУллакхна

гАйгАнехъ ву. ³³ Ткъа зуда ерг дуьненан гУллакхийн гАйгАнехъ ву. Иза шен зудчун лаамаш кхочушбан гГерта. ³⁴ Цу тайпана цуьнан гАйгАнаш екъало. Маре яхаза ерг, Везачу Элан лаам кхочушбан гГерташ, Цунна гАйгАнехъ хуьлу, шен дегАца а, шен синца а Цунна тешаме хила лууш. Ткъа марехъ йолу зуда кху дуьненан гУллакхийн гАйгАнехъ хуьлу, шен майрачун лаамаш муха кхочушбийр бара те бохуш.

³⁵ Аса и дерриг а шуна пайденна дуьйцу, шуна иза дехкархъама а доцуш. Мелхо а, суна лаъа, шун лелар оьзда хила а, Везачу Элана тешаме хила а, кхечу хУманна тГе ойла ца йохуьйтуш.

³⁶ Нагахъ ша захало дийцина йоI цахъ йитар бегИйла ца хетахъ, цуьнца хиларан лаам цуьнан сов боккха белахъ, и захало хила мегар ду. Цу стаге и йоIстаг ялаяйта, иза къилахъ дац. ³⁷ Амма нагахъ цу стага ша захало дийцина йоI ца яло шен дагахъ кхин хийцалур боцучу тайпана сацам а бинехъ, нагахъ цхъаммо а и гУллакх цунна тГедиллина а дацахъ, нагахъ цу тГехъ цуьнан лаам а белахъ, и сацам даггара а белахъ, цо дийриг дика гУллакх ду. ³⁸ Ша захало дийцина йоI ялош волчо дийриг а дика хУма ду, ткъа иза ялош воцчо дийриг кхин а гЮлехъ ду.

³⁹ Марехъ йолу зуда, шен майра дийна мел ву, бакъонашца йихкина ю. Нагахъ майра веллехъ, шена луьучуьнга маре яха магош ду цунна, амма и стаг Везачу Элан долахъ хила веза. ⁴⁰ Кхин а дика ду, иза маре а ца йоьдуш Ийча. Иштта ю сан цунах йолу ойла, ткъа сайна чохъ долчу Делан Сино со цунна тГе валаво аьлла хета суна.

Цушна саГина еана яа хУма яарх лаьцна

8 ¹ Цушна саГина еана йолчу яа хУманах лаьцна аша соьга яздинчух ала лаъара суна. Хууш ду-кх, олуш ма-ду: «Вайн массеран а кхетам бу». Амма кхетам хиларо адам курадоккху, ткъа безамо иза синца чАгАдо. ² Нагахъ цхъанна шена цхъа хУма девза моттахъ а, цунна хИнца а довза ма-деззара хУмма а ца девза. ³ Ткъа цхъанна Дела везаш велахъ, иза Далла вевзина.

⁴ Цу тайпана цУшна саГина еанчу юучу хУманах лаьцна хууш ду-кх, кху дуьненахъ цЮ хУмма а воцург вуйла а, иштта, цхъа Дела воцург, кхин Дела воцийла а. ⁵ Лаьттахъ я стигалахъ бехаш «деланаш» хуьлу олу. И «деланаш» а, «беза элий» а дукха белахъ а, ⁶ вайна иштта ду:

Дела цхъаь бен вац вайн,

Иза Да ву вайн,

массо а хУма Цуьнгара хилла а ду,

вай Цуьнан дуьхъа дехаш а ду.

Иштта Веза Эла а цхъаь бен вац вайн.

Иза Дала леррина къобалвина Ийса ву,

Цуьнгахула массо хІума хилла а ду,
вай Цуьнгахула дехаш а ду.

⁷ Делахь а цу бакъдолчух берриш а ца кхета. ЦІушна Іамал яран Іа-дат цхьаболчарна хІинца а чулацам болуш хета. ЦІушна саГІина еана йолу юург а юуш, цара иза деланашна къобалйна йолуш санна лору, цундела церан кІеда дегнаш Далла хьалха бехло. ⁸ Юучу хІумано вай Далла улло ца даладо. Юург цаяарца вай хІумма а ца дойу, ткъа иза йиьча а, вайна гІоле а ца хуьлу.

⁹ Делахь а шу ларлолаш, тешарехь чІагІделла докурш, шаьш паргІа-то лелочу хІуманна тІехь, Іеха а делла, къинош летадарх. ¹⁰ ХІунда аьлча нагахь оцу кІеда дог долчунна, хьайн оццул «кхетам» боллушехь, ахьа а цІушна Іамал ечу цІа чохь юург юуш гича, тІаккха, ша а яа мегар ду аьлла, хетар дуй те цунна и цІушна саГІина еана йолу юург? ¹¹ ТІаккха хьан «кхетам» бахьана долуш, шен дуьхьа Дала леррина Къобалвинарг¹ велла волу, и кІеда дог долуш волу хьан динан ваша хІаллакьхир ву. ¹² Шайн динан вежаршна дуьхьал цу тайпана долу къа латадарца, церан кІедачу дегнашна чов а еш, аша Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал къа латадо. ¹³ Цундела айса оцу юучуьнца сайн динан веше къа латадойтуш делахь, аса цкъа а дуур дац иштта долу жижиг, сайн веше къа ца латадайтa.

Векалан бакъонаш а, декхарш а

9 ¹ Со паргІат вац ткъа? Со векал а вац ткъа? Суна гина вацара вайн Веза Эла волу Іийса? Шу дац ткъа Везачу Эло соьгахула къахьегарца Цунна тІе далийнарш? ² Кхечарна со векал вацахь а, шуна ма ву со векал. ХІунда аьлча со векал хиларан тоьшалла ду – шу Везачу Элаца хилар.

³ Сайн мах хадош болчарна дуьхьал даккха хІара ду сан. ⁴ Яа а, мала а бакъо йоцуш-м дац тхо? ⁵ Кхиболчу векалша а, Іийсан нанас бинчу кхечу вежарша а, Кипас а санна, динан йижарех цхьацца тхаьшна яла а йина, тхайца цхьаьна уьш бига бакъо яцара тхан а? ⁶ Я аса а, Бар-Нааба а бен болх бан безаш бацара ткъа? ⁷ Муьлххачу тІемалочо, ша эскарехь гІуллакх дечу хенахь, ша-шен гІайгІа бо? Муьлхачу кемсашлелорхочо, кемсаш дІа а йоьгІна, церан стоьмаш ца боу? Муьлхачу Іуьно шен жена юкьарчу жийно елла шура ца молу?

⁸ Адамаша олучу тайпана хилла Іай те аса бохург? Изза ца боху товрат-хьехамаша а? ⁹ ХІунда аьлча Муса-пайхамаран товрат-хьехамаш тІехь яздина ду: «Оручу стеран бага дІа ма къовла». Стерчийн бала кхаьчна аьллий те Дала иза? ¹⁰ Вайн бала а кхаьчна, ца боху ткъа Дала

^{9:9} Карлабаьккхинарг 25:4; 1 Тимапига 5:18.

иза? Дера боху вайна диканна, хӀунда аьлча охана деш волчо а, оруш волчо а къахьоьгу, шашь бинчу белхан дакъа шайна кхачаран дегайовхо йолуш. ¹¹ Шун синошна оьшуш долу хӀу оха тесна хилча, тӀех зен дой те оха шуна, тхайн дегӀана оьшуш долу ялта шуггара хьаькхча? ¹² Кхечеран а шуна юкьахь иштта бакьонаш хилча, ткъа тхан церан чул а сов яц и бакьонаш?

Амма оха, мелхо а, тхайн оцу бакьонашка а ца хьобжуш, тхайна тӀе мел деанарг лов, Дала леррина Кьобалвинчух лаьцна болу хаза кхаьт дӀакхайкхош, тхайгахьара цхьа а новкъарло ца хилийтархьама. ¹³ Шуна хууш дац ткъа, Делан цийнан кертахь гӀуллакх деш берш цига еанчух бегахь хилар? Ткъа сагӀа доккхучу кхерчана тӀехь гӀуллакх деш болчара а цу сагӀина деанчух дакъа шайна дӀаоьций? ¹⁴ Иштта хаза кхаьт кхайкхош болчарах лаьцна Везачу Эло тӀедиллина, хаза кхаьт кхайкхош кхаьчначух баха беза уьш аьлла.

¹⁵ Амма аса-м цу бакьонех цхьа а сайн дуьхьа аьлла схьа ца эйна. Сайн бала а кхаьчна, и бакьонаш сайна оьшучунна хилийтархьама яздина дац аса хӀара дешнаш. Суна валар а гӀолехь ду-кх, сан и дозалла дан йиш хилар цхьаммо соьггара дӀадоккхучул. ¹⁶ Айса хаза кхаьт кхайкхош бу аьлла, цхьа а дозалла ца до ас, хӀунда аьлча иза сан декхар ду. Ма декъаза хир вара со, аса хаза кхаьт кхайкхош бацахьара! ¹⁷ Аса, сайн лаам а болуш, и гӀуллакх деш делахьара, Делера совгӀат хир дара суна. Ткъа сайн лаамехь а доцуш, аса иза деш хилча, тӀаккха сайна тӀедиллина долу гӀуллакх кхочушдо аса. ¹⁸ Ткъа сан совгӀат муьлха ду? Айса хаза кхаьт дӀакхайкхабарна дуьхьал хӀумма а ца декхар. Цу тайпана, айса хаза кхаьт кхайкхочу гӀуллакх тӀехь сайна йогӀуш йолчу бакьонех цхьа а ца лелийна аса.

¹⁹ Массарах а паргӀат воллушехь, массарна а хьалха лолла вахана со, царах дукхахберш тӀеберзорхьама. ²⁰ Жуьгтий болчохь со жуьгти санна вехира, уьш Дала леррина Кьобалвинчунна тӀеберзорхьама. Товрат-хьехамийн бакьонаш ларьеш болчаьрца а бакьонаш ларийриг санна вехира со, уьш а Цунна тӀеберзорхьама, цу бакьонийн лаамехь со воццушехь. ²¹ Товрат-хьехамийн бакьонаш лар ца еш болчаьрца — и бакьонаш лар ца еш верг санна хуьлура со, уьш а Цунна тӀеберзорхьама. ХӀетте а, Делан бакьонаш лар ца еш-м ца лелара со, Дала леррина Кьобалвинчун бакьонашна со муьтӀахь волу дела. ²² Тешарехь чӀагӀбелла боцучаьрца чӀагӀвелла воцург санна хуьлура со, уьш тешарехь чӀагӀбархьама. Массарна а хьалха массо а санна хуьлура со, сайн мел долчу хьуьнаршца, царах цхьаберш баьхна а, кӀелхьарбахархьама. ²³ И дерриг а хазачу кхоан дуьхьа до аса, со а цунах хиндолчу диканан декьахь хилийтархьама.

^{9:11} Римхошка 15:27. ^{9:13} Карлабаьккхинарг 18:1. ^{9:14} Магтай 10:10; Лака 10:7.

²⁴ Шуна хууш дац къвсадаларшкахь бовдучу хенахь массо а цхьатерра бовдий, амма совгIат царах цхьанна бен ца лой? Цундела шашь довда ма-дезза довдалаш, и совгIат шайна кхачийтархьама. ²⁵ Оцу къвсамашкахь дакъа лоцуш болчара шашь массо а хIуманна тIехь юхаузу. Уьш иштта лела, телхина дIадер долу толаман таж^д шайна кхачийтархьама, ткъа вай иштта лела, ваьшна телхар доцу таж кхачийтархьама. ²⁶ Цундела со, шена хьалха цхьа Iалашо хIоттийна воцург санна, вада а ца воду, хIаваана куьг детташ верг санна, лата а ца лета. ²⁷ Мелхо а, аса, сайн дегI кхоа а ца деш, цунна тIехь олалла до, кхечарна хаза кхаь а кхайкхийна, со юбстахваьлла ца висархьама.

Цушна Iамалъярх ларлолаш

10 ¹ Динан вежарий! Вайн берриг а дай мархийн бIогIамо ларбина хилар а, хIорда бухарчу лаьтта тIехула чекхбевлла хилар а шуна дагадаийта лаьа суна. ² Уьш берриш а, мархах а, хIордах а чекх а бевлла, Мусаца цхьаьнакхетийтина. ³ Цара массара а цхьатерра болу синан кхача а биьна. ⁴ Иштта цара массара а цхьатерра синна оьшуш долу малар а мелла, хIунда аьлча цара шайца лелош болчу тамашийначу тIулгах схьадолу хи молура. Ткъа и тIулг бара — Дала леррина Къобалвинарг^д. ⁵ Амма царах дукхахболчарна Дела реза ца хилла, церан декъий яьссачу аренгахула дIасадаржийна хилла.

⁶ И дерриг вайна масална хилла дара, вайн а, церан санна, вониг дан лаам ца хилийта. ⁷ Вайн дайх цхьаберш санна, цушна Iамал еш ма хилалаш. Делан Йозанаш^д тIехь царах лаьцна яздина ду: «Адамаш яа а, мала а охьахевшира, тIаккха шайн самукъадаккха хьалагIевттира уьш». ⁸ Царах цхьаболчара лелийнарг а лелийна, сийсаза ма довла вай! Оцу цхьана дийнахь царах ткъе кхо эзар стаг хIаллакьхилира. ⁹ Дела зе а гIоьртина, лаьхьарчаша байина болу царах цхьаберш санна, вай а ма гIерта Дала леррина Къобалвинарг* зе. ¹⁰ Инкарлонаш йинчу царах цхьаболчарах ма тарлолаш — уьш мулкалмото хIаллак ма бина.

¹¹ Царна хилларг дерриг а вукхарна масал дало хиллера. Заманийн чаккхе тIекхаьчначу хенахь Iен долчу вайга, дIахьедар а деш, иштаниг ца дайтархьама яздина ду иза.

¹² Цундела ша когаш тIе ондда дIахIоьртина ву моьттуш верг охьавожарх ларвала веза. ¹³ Шуна тIедеана долу зер массо а адамна

* ^{10:9} Дала леррина Къобалвинарг — цхьадолчу тептарш тIехь дIаяздина ду: *Веза Эла.*

^{10:1 а:} Арадаккхар 13:21, 22; ^{6:} Арадаккхар 14:22-29. ^{10:3} Арадаккхар 16:35.

^{10:4} Арадаккхар 17:6; Лелар 20:11. ^{10:5} Лелар 14:29, 30. ^{10:6} Лелар 11:4.

^{10:7} Арадаккхар 32:6. ^{10:8} Лелар 25:1-18. ^{10:9} Лелар 21:5, 6. ^{10:10} Лелар 16:41-49.

тЕхЮттуш дерг бен дац. Ткъа Дела тешаме ву, аша ловр доцург лур дац Цо шуна. Амма шу зуййш долчу хенахь, тЕхЮтта онда бух лур бу Цо шуна, иза лан шун ницкъ хилийтархъама.

¹⁴ Иштта, сан хьоменаш, цЮшна Iамалъярх ларлолаш! ¹⁵ Аса кхетам болчаьрга санна боху шуьга. Шаьш а ойла ел аша, аса бохург нийса ду я дац. ¹⁶ Шеца Далла хастамаш а беш, Везачу Элан пхьуйренехь лелош болу кад бац ткъа Дала леррина Къобалвинчун цГийца вайн дакъалацар дийриг? Вай дохош долу бепиг а дац ткъа Дала леррина Къобалвинчун дегIаца вайн дакъалацар дийриг? ¹⁷ Бепиг цхьаь долу дела, дуккха а долу вай а цхьа дегI санна ду. Вай массо а цхьана баьпках дакъалоцуш ма ду.

¹⁸ Хьовсал Исраилан халкъе – царах саГина еана хIума юуш берш а ца хуьлу ткъа берриге а цу саГIа доккхучу кхерчана тЕйиллинчу саГина еанчу хIуманан декъашхой? ¹⁹ ТIаккха аса бохург хIун ду? Дуй те иза цЮ цхьа хIума ю бохург? Я цIунна саГина еанарг а юй те цхьа хIума ю аьлла хIума? ²⁰ Дац! Амма дин доцучара саГина яхьа хIума, Далла а ца яхьаш, жинашна яхьа. Ткъа суна ца лаьа, аша жинашца дакъа а лоцуш, шу цаьрца тайна хила. ²¹ Аша молийла ма дац шинна а кедара: цкъа Везачу Элан кеда чуьра, тIаккха жинийн кеда чуьра. Доийла ма дац аша цхьаьний Везачу Элан пхьор а, жинийн пхьор а. ²² Вай даьхьар дуй те Везачу Элан вайга эмгаралла хилийта? Цул а ницкъ болуш ду ткъа вай?

²³ «Дерриг а дан бакьо ю вайн» – олуш ду. Иза бакъ хила там бу, амма массо а хIума дац вайна пайдехь. «Дерриг а дан бакьо ю вайн». ХIаь, ю, амма оцу дерригено а синца чIагI ца во. ²⁴ Цхьаммо а ма лахалаш шайна пайдехь дерг, амма хIораммо а кхиболчарна пайдехь дерг лахалаш.

²⁵ Шайн эхь-бехке хьаьвссина, цхьа а хаттар ца деш, базарахь духкуш долу муьлхха а жижиг даа мегар ду аша. ²⁶ Делан Йозанашкахь яздина ма ду: «Латта а, цу тЕхь мел дерг а Везачу Элан ду».

²⁷ Нагахь Делаш тешаш воцучу накъосто дуйла а аьлла, шу и волчу дахча, цо шайга яа аьларг, шайн эхь-бехке хьаьвссина, цхьа а хаттар ца деш яа. ²⁸ Амма цхьаммо и юуш ерг цЮшна саГина еанчух ю алахь, тIаккха шайга и аьлчун дуйхьа а, деган паргIатонан дуйхьа а и юург ма яа. ²⁹ Шун деган паргIатонах а доцуш, ткъа вукхун паргIатонах лаьцна боху аса иза.

Ткъа сан паргIато хIун бахьанехь емалийна хила еза кхечун даго? ³⁰ Нагахь аса, Далла баркалла а бохуш, и юург тЕоьцуш хилча, аса баркалла баьхнарг бахьана долуш со емал хьан виьр вара?

^{10:16} Маттай 26:26-28; Марк 14:22-24; Лака 22:19, 20. ^{10:18} Iамалъяр 7:6.

^{10:20} Карлабаьккхинарг 32:17 (Грекийн). ^{10:22} Карлабаьккхинарг 32:21.

^{10:23} 1 Коринтхошка 6:12. ^{10:26} Забур 23:1.

³¹ Иштта шашь юуш я молуш делахь а, я кхидолу муьлхха а гIуллакх деш делахь а, Делан сийлаллин дуьхьа де. ³² Дуьхьало ма елаш жуьг-ташна а, грекахозна а, Делан долахь йолчу ерриге а Гийсах тешаш болчеран тобанна а, ³³ амма, аса массарна а, массо а хIуманна тIехь царна луьург даре терра, лелалаш шу а. Сайна пайдехь дерг а ца лохуш, дукхахболчарна пайдехь дерг до аса, уьш а кIелхьарбовлийтархьама.

11 ¹ Сох тера хила гIерталаш, со а Дала леррина Кьобалвинчух тера хила ма-гIертара.

Кьорта тIе хIума тилларх лаьцна

² Аса хастадо шу, даим а со шуна дагаварна а, аса шайна ма-даллара, аша ламасташ лардарна а. ³ Амма суна шуьга дIахайта лаьа, хIора боьршачу стагана коьртехь верг Дала леррина Кьобалвинарг^d хилар. Зудчунна коьртехь – майра ву. Ткъа Дала леррина Кьобалвинчун коьртехь верг Дела ву. ⁴ ДоIа дечу я Делера болу хаам бовзуйгучу хенахь боьршачу стага коьрта тIе хIума тиллинехь, цо шен коьртана юьхьIаьржо тIейоуьйту. ⁵ Ткъа муьлххачу а, шен коьрта тIехь хIума а йоцуш, доIа деш я Делера болу хаам бовзуйгучуш йолчу зудчо шен коьртана юьхьIаьржо тIейоуьйту. Иза корта баьшна йолчу зудчух тарло. ⁶ Нагахь зудчунна шен коьрта тIе хIума тилла ца лаахь, цо шен корта баша а мегар ду. Амма нагахь зудчунна шен корта баьшна я лергина хилча эхь хетахь, цо шен коьрта тIе хIума тилла еза. ⁷ Цхьана агIор боьршачу стага шен коьрта тIе хIума тилла ца еза, ша Делан васт а, Цуьнан сийлалла а йолу дела. Вукху агIор зуда шен майрачун сийлалла ю. ⁸ ХIунда аьлча стаг зудчух вина вац, ткъа зуда ю стагах йина. ⁹ Стаг зудчун дуьхьа кхоьллина вац, амма зуда ю стеган дуьхьа кхоьллина. ¹⁰ Цундела зудчун коьрта тIе тиллина хIума хила еза, шена тIехь долу олалла билгалдаккха а, маликашна хьалха а*. ¹¹ Делахь а, Везачу Элаца долчу вайн дахаре хьаьжжина, зуда а стаг воцуш хиларх хIумма а дац, ткъа стаг а зуда йоцуш хиларх хIумма а дац. ¹² ХIунда аьлча зуда стагах йина ма-хиллара, стаг а ву зудчо вина. Ткъа и дерриг а – Делера ду.

¹³ ТIаккха шашь а ойла ел аша: оьзда хир дуй те, зудчо Деле доIа дечу хенахь, цуьнан коьрта тIе тиллина хIума ца хилча? ¹⁴ Дуьненан

* ^{11:10} Я иштта: *Цу бахьаненна а, маликийн дуьхьа а зудчун коьртахь тиллина хIума хила еза, шен олалла билгалдаккха. Я иштта: Цу бахьаненна а, маликийн дуьхьа а зудчун парIато хила еза, шен коьрта хIума тилла я ца тилла.*

^{11:1} 1 Коринтхошка 4:16; Пилапхошка 3:17. ^{11:7} Доладалар 1:26, 27. ^{11:8, 9} Доладалар 2:18-23.

Иаламо ша а ца хьобху вайна, боьршачу стага шен месаш яхъялийтича, иза цунна шена юьхьIаьржонна дуйла? ¹⁵ Ткъа зудчо еха месаш лелийча – цунна сийлахь ду, хIунда аьлча еха месаш елла ю цунна, коьрта тIе тиллина хIума санна. ¹⁶ Цхьаболчарна-м цунах ласьцна соьца кьовса а луург хир дара, амма, аса аьлларг доцург, кхин тайпана ламаш дац я тхан а, я Делан долахь йолчу массо а Иийсах тешначийн тобанийн а.

Везачу Элан пхьорах ласьцна

(Маттай 26:26-29; Марк 14:22-25; Лука 22:14-20)

¹⁷ Аса кхин а цхьа хIума тIедуьллу шуна. ХIинца хаста а ца до ас шу, хIунда аьлча шун гуламаша, диканиг дахьачун метта, вониг дахьа. ¹⁸ Цкъа хьалха аса сайна хезначух ласьцна эр ду. Шу цхьаьна гулделлачу хенахь шуна юкьахь декьадаларш хуьлу боху. Цунах со цхьажимма теша а теша. ¹⁹ (Цу тайпана долу декьадаларш хила а деза шун, шайна юкьара билггал тешаш берш гучубахархьама.) ²⁰ Шаьш цхьаьна гуллучу хенахь, билггал Везачу Элан пхьор даа гулделча санна ца гулло шу. ²¹ ХIунда аьлча шу шаьш еана йолу яа хIума яа сихло. Паккха цхьаберш меца буйсу, ткъа вуьш чагIаро бахабо. ²² Юург яа а, мерг мала а шайн цIенош дац те шун? Я Делан долахь йолчу массо а Иийсах тешначийн тобанах шу дешаш дац те? Я мисканаш дегаза хета те шуна? ХIун ала деза те аса шуьга? Хастор дуй те ас шу и бахьанехь? Аса и гуллакхаш бахьанехь хастор дац шу.

²³ ХIунда аьлча аса Везачу Элера Шеггара схьаэцна айса шуна делларг. Шена ямартло йинчу буса Веза Эла волчу Иийсас, бепиг схьа а эцна, ²⁴ Далла хастам а бина, иза декъа а декъна, элира: «ХIара Сан дегI ду, шун дуьхьа дIалун долу. Иштта делаш, Со дагалацархьама». ²⁵ Уьш пхьор диьна бевлча, Цо, чагIаран кад схьа а эцна, элира: «Сан цIийца бинчу керлачу бертан кад бу хIара. Шаьш иза мосазза молу, Со дагалацархьама, иштта делаш». ²⁶ ХIунда аьлча шаьш хIара бепиг мосазза доу а, хIара кад мосазза молу а, Веза Эла схьаваллалц, Цуьнан валар кхайкхадо аша. ²⁷ Цундела нагахь цхьаммо хIара бепиг даар а, Везачу Элан кад малар а лело хьакъ ма-дарра ца леладахь, иза Везачу Элан дегIана а, Цуьнан цIийна а дуьхьал къа латорна бехке хир ву.

²⁸ Стага ша-шен зен веза, ткъа цул тIаьхьа цо и бепиг а доийла, и кад а молийла. ²⁹ ХIунда аьлча нагахь санна цхьаммо, Дала леррина Кьобалвинчун дегI а ца лоруш, юуш а, молуш а елахь, иза шена кхелана юуш а, молуш а ву. ³⁰ Цундела шух дукхадерш гIораза а, цомгуш а хуьлу, цхьаберш бала а ле. ³¹ Нагахь вай ваьш зуьйш делахьара, Везачу

^{11:25} а: Арадаккхар 24:8; Ярми-ЯхIу 31:31-34; ⁶: Арадаккхар 24:6-8.

Эло йийр яцара вайна кхел. ³² Ткъа вайна тIехь Цо кхел еш хилча, вай нисдеш долу таIзар хуьлу вайна, дуьненах кхечаьрца цхьаьна вайна кхел йина ца хилийтархьама.

³³ Иштта, сан динан вежарий, шашь Везачу Элан пхьор даа гулделча, вовшашка ладогIалаш, и даа сих а ца луш. ³⁴ Нагахь санна шух цхьаь меца велахь, шайн цIахь яа юург, гуламехь иза шуна кхелъярна ца хилийтархьама.

Ткъа дисна гIуллакхаш со дIавеанчу хенахь нисдийр ду аса.

Делан Синера долу похIманаш

12 ¹ Ткъа хIинца, динан вежарий, Делан Сино луш долчарах лаьцна эр ду ас.

Суна ца лаьа, царах лаьцна дерг шуна ца хууш дуьсийла. ² Шуна хаьа, шу Делаш ца тешаш хиллачу хенахь, мотг ца хуучу цIуша, шайга-хьа а дерзош, тилийна лелийнийла. ³ Цундела аса шуьга боху, Делан Синехула ша бохуш волчу цхьаьнгге а алалур дац: «НеIалт хуьлийла Иийсана». Иштта Делан Синехула олучуьнга бен, цхьаьнгге а алалур дац: «Иийса – Веза Эла ву».

⁴ ПохIманаш тайп-тайпана ду, ткъа уьш лург – цхьа Са ду. ⁵ ГIуллакхаш тайп-тайпана ду, ткъа уьш дойтург – цхьа Веза Эла ву. ⁶ Ницкъаш тайп-тайпана бу, ткъа дерриг а массарна а чохь дийриг – цхьа Дела ву. ⁷ Амма Делан Са гучудаккхар хIоранна а луш ду, массарна а диканна хилийта. ⁸ Цхьанна хьекьал долу дош ло Делан Синехула, ткъа оццу Синехула вукхунна кхетаман дош ло. ⁹ Кхечунна оццу Синехула тешар ло. Ткъа кхин а цхьанна цу Сино адамаш тодан похIма ло. ¹⁰ Вукхунна тамашийна гIуллакхаш дан ницкъ ло. Кхечунна Делера болу хаамаш бан похIма ло. Цхьаволчунна Делан Сино делларг жинаша деллачух къасто похIма ло. Цхьаболчарна Делан Синера долу тайп-тайпана тамашийна меттанаш ло. Кхечу цхьанна оцу меттанаша бохург гочдар ло. ¹¹ Ткъа и дерриг а оццу цхьана Делан Сино деш ду. Шена дала деза аьлла хеттачунна, схьа а хоржий, ло Цо уьш.

Цхьана дегIан дуккха а меженаш хилар

¹² Адаман дегI масех меженах лаьтгашехь, иза цхьа дегI хиларе терра, иштта Дала леррина Къобалвинарг^д цхьаь хуьлу, Цуьнан дегI масех меженах лаьтгашехь. ¹³ ХIунда аьлча вайх хIора а цхьана Делан Синах вуьзна вара, вайх массарах а цхьа дегI хилийтархьама. Вай жуьгтий я кхечу къаьмнех делахь а, леш я паргIат адамаш делахь а, вайга хIоранга а цхьана Синах малийтина дара.

^{12:4-11} Римхошка 12:6-8. ^{12:12} Римхошка 12:4, 5.

¹⁴ Адамийн дегI, цхъана меженах хилла а ца Iаш, дуккха а йолчу меженех вовшахтоьхна ду. ¹⁵ Нагахь кого: «Со-м бац дегIах, со куьг доцу дела», – алахь а, хIетте а оцу дегIан меже ца хилча ма ца болу иза. ¹⁶ Ткъа лерго: «Со бIаьрг боцу дела, со-м дац оцу дегIах», – аьлча а, оцу дегIан меже ца хилча долиий иза? ¹⁷ Нагахь дерриг а дегI беккъа бIаьргех дина делахъара, муха хир дара цуьнан хазар? Ткъа дегI деккъа лергех дина делахъара, муха йогIур яра хьожа? ¹⁸ Амма Дала дегIан массо а меже Шена хила еза аьлла хетгачу метгехь дIанисийина. ¹⁹ Нагахь дегI еккъа цхъана меженах дина делахъара, тIаккха дегI муха хир дара? ²⁰ Ма-дарра аьлча, дегIан меженаш дуккха а ю, ткъа дегI – цхъаь ду.

²¹ БIаьрган а олийла дац куьйге: «Хьо суна ца оьшу». Я коьрто а когашка олийла дац: «Суна шу ца оьшу». ²² Мелхо а, адамна эгIаза хеташ йолу дегIан меженаш уггаре а оьшуш хуьлу. ²³ Оцу кIезиг хеташ йолчу дегIан меженийн вай чIогIа ларам бо. Вешан бехке йолу меттигаш вай, эхь-бехк а хетий, дIахулийо. ²⁴ Ткъа важа йолу меженаш дIахульган а ца оьшу. Амма Дала шатайпа вовшахтесна дегIан меженаш, сий дан оьшучу меженийн алссам сий а деш. ²⁵ Иза ду, дегIана чохь къастамаш ца байтархъама. Мелхо а, дегIан меженаша вовшийн цхъатерра гIайгIа бан беза. ²⁶ Нагахь дегIан цхъана декъан лазам хилча, дерриг а дегIан а лазам хуьлу. Нагахь дегIан меженех цхъана меженна хастам бахь, вукхаран а цуьнца цхъаьна самукъадолу.

²⁷ Цу тайппана, шу Дала леррина Къобалвинчун дегI ду, ткъа шух хIора а цу дегIан меже ю. ²⁸ Динан тобанашкахь Дала цхъаберш векалш, вуьш пайхамарш, кхозлагIнаш динан хъехамчаш бина дIахIиттийна. Цул сов, цхъаболчарна тамашийна гIуллакхаш дан ницкъ белла, вукхарна адамаш тодан похIма делла. Иштта уллорачарна гIо дан похIма а, урхаллин похIма а, тамашийна мотт бийцаран похIма а делла Цо. ²⁹ Массо а буй те векалш? Берриш а буй те пайхамарш? Массо а хуьлий те хъехархой? Я массарах а хуьлий те тамашийна гIуллакхаш дийраш? ³⁰ Массеран ду ткъа адамаш тодаран похIма? Массара а дуьйций те Делан Синерачу тамашийначу меттанашкахь? Массеран дуй ткъа и меттанаш гочдаран похIма а? ³¹ Оцу похIманел а сов долчу похIманашна тIекхийда шу.

Ткъа аса оцу дерригенал а лакхара болу некъ гойтур бу шуна.

Безамах лаьцна

13 ¹ Нагахь санна аса адамийн я маликийн меттанашкахь къамел деш делахь а, амма сан безам бацахь,

- со зевне зурма
я бекаш болу горгали санна хуьлу.
- 2 Нагахь санна Делера болу хаамаш баран похІма сан делахь а,
ерриге а къайленаш суна евзаш елахь а,
мел болу кхетам сан беллахь а,
лаьмнаш а меттахдаххал тешар сан делахь а,
амма сан безам бацахь,
со хІумма а вац.
- 3 Нагахь санна аса сайн берриг а бахам дІабекъахь а,
ур-атталла сайн дегІ ас дагадайтахь а*,
амма сан безам бацахь,
суна цунах цхьа а пайда ца хуьлу.
- 4 Безам собаре а, дика а хуьлу.
Безамца хьагІ а ца хуьлу.
Безамо дозалла а ца до, иза кура а ца хуьлу.
- 5 Безамо лело ца дезарг ца леладо,
шена пайден дерг ца лобху,
атта оьгІаз ца оьху,
шена дина вон дагар ца до.
- 6 Безам харцдолчух боккха ца боь,
ткъа цунна бакъдерг хазахета.
- 7 Безамо доллу хІума а ловш хуьлу,
массо а хенахь цуьнца тешар а хуьлу,
гуттара а цуьнца сатийсар а хуьлу,
массо а хенахь цуьнца садеттар а хуьлу.
- 8 Безам цкъа а хедар бац.
Делера болчу хаамех аьлча,
уьш кхачор бу.
Синера долчу меттанех аьлча,
уьш совцор ду.
Дала беллачу кхетамах аьлча,
иза дІабоккхур бу.
- 9 ХІунда аьлча вайн кхетам кхоччуш болчу барамехь ца хуьлу,
ткъа Делера болу хаамаш кхоччуш буьззина ца хуьлу.
- 10 Ткъа кхачамалла йолу хан еача,
кхоччуш болчу барамехь цахилларг дІадоккхур ду.
- 11 Со жима бер долчу хенахь,

* 13:3 Ур-атталла сайн дегІ аса дагадайтахь а – я иштта: ур-атталла сайн дегІ аса, дозалла дархьама, дІаделлехь а.

13:2 Маттай 17:20; 21:21; Марк 11:23.

аса жимачу бери санна дийца а дуйцура,
ойланаш а йора.

Жимачу беран санна кхетам а бара сан.

Ткъа хИнца со стаг а хилла дIахIоьтгича,
берийн хIуманаш дитина аса.

12 Цкъа хИнца-м вайна дерриге а гIийла гойтуш долчу
куьзганехула санна го.

Ткъа цу хенахь юьхь-дуйхьал гур ду вайна.

Цкъа хИнца-м сан кхетам кхоччуш бац,
ткъа цу хенахь сан кхоччуш довзар хир ду,
со Далла вевзаш ма-хиллара.

13 Цкъа хИнца долуш дерг хIара кхоь ду:
тешар, сатийсар, безам.

Ткъа безам царах уггаре а лакхара бу.

*Дала шайна дела похIманаш
динан тобанна пайдenna хилийта*

14 ¹ Шайна чохь безам хилийта гIерта. Делан Сино луш долчунна тIекхийда – уггаре а чIоIа дезаш хилалаш Делера болу хаамаш бар. ² ХIунда аьлча тамашийначу маттахь къамел дечо адамашка ца дуйцу, цо Деле дуйцу. Цо дуйцучух цхьа а ца кхета, ткъа иза Делан Синехула къайленаш юьйцуш ву. ³ Делера хаамаш бечо адамашка дуйцу, уьш синца чIагIбархьама а, иракарахIитторхьама а, тебархьама а. ⁴ Тамашийнчу маттахь къамел дийриг шен синца чIагIло, ткъа Делера болу хаамаш бечо динан тоба чIагIйо.

⁵ Аша массара а тамашийначу меттанашкахь дуйцийла лаь суна. Амма кхин а сов лаь суна, Делера болу хаам аша бойла, хIунда аьлча Делера болу хаамаш бийриг пайдехь ву оцу меттанашкахь дуйцуш волчул а. И дуйцург, цо ша гочдича бен, пайдenna хир дац, динан тоба цу дуйцучуьнца чIагIьяйтархьама. ⁶ Динан вежарий, нагахь со шу долчу а веана, аса тамашийначу меттанашкахь дийчича, шуна хIун пайда хуьлу, нагахь и дуйцуш дерг Дала довзийтина хIума а дацахь, я Дала белла кхетам иза бацахь, я Цуьнгара болу хаам иза бацахь, я хьехам бацахь?

⁷ Ойла ехьа, са дощухехь, чуьра аз долучу хIуманийн. Масала, дечиг-пондаро я шедаго тайп-тайпана аьзнаш долуйтуш ца хилча, локху мукьам муха къасталур бу те? ⁸ Нагахь санна турби чуьра долу аз къаьсташ ца хилча, хьан бийр бу тIамана бан беза кечам? ⁹ Иштта аша а, тамашийна мотт а буьйцуш, кхетаме хаам ца бича, муха кхетор ву шаьш дуйцучух? Аша дуйцург, мохе дуйцуш санна, эрна хир ду. ¹⁰ Мел дукха ду-кх дуьнен чохь тайп-тайпана меттанаш, царах цхьа а

бац шен маџна доцуш. ¹¹ Цундела суна оцу меттан маџна ца хиџча, кхечу къомах волуш санна хир ву со и буйџуш волчунна, ткъа и мотт буйџург кхечу къомах верг санна хир ву суна. ¹² Иштта шу а, Делан Са шайгахула гучудаккха шаџш гџерта дела, динан тобанна чџагџонна Цо луш долчу похџманийн дикалла совџяккха хџовсалаш.

¹³ Цундела тамашийначу меттанашкахъ дуџйџуш волчо, ша дуџйџург гочдан хаар деха Деле. ¹⁴ Хџунда аџлча аса тамашийначу маттахъ доџа деш хилча, Делан Сино сан синехула доџа до, амма сан хџекџална иза пайденна дац. ¹⁵ Тџаккха аса хџун дан деза? Аса сайн синца доџа дийр ду, амма сайн хџекџалца а дийр ду ас иза. Сайн синца а, иштта сайн хџекџалца а эр ду аса Далла иллеш. ¹⁶ Хџунда аџлча, ахџа Далла баркалла Цуџнан Синехула олуш хилча, ахџа дуџйџург шена хџун ду ца хиџча, хџокху гуламехъ волчу хийрачу стага муха эр ду ахъ аџллачу баркаллина: «Амин^д»? ¹⁷ Ахџа Далла олу баркалла тоџал дика хила а там бу, амма гуламехъ волчу кхечунна цунах синца чџагџвалар ца хуџлу.

¹⁸ Тамашийнчу меттанашкахъ аша массара а дуџйџучул сов айса дийцарна, аса хастам бо Далла. ¹⁹ Амма суна гџолехъ хета, динан тоба гуџьеллачу хенахъ, сайн хџекџалца пхи дош алар кхечарна хџехам бархџама, тамашийначу маттахъ итт эзар дош олучул.

²⁰ Динан вежарий! Берийн санна, ойла йолуш ма хилийша! Вониг дарна тџехъ хилийша бераш санна, амма шайн ойланца даккхий хилийша! ²¹ Товрат-хџехамаш тџехъ яздина ду:

«Кхин меттанаш дуџйџуш болчаџргахула а,
хийрачу махкахойн баганехула а
къамел дийр ду Аса цу халкъаца – боху Везачу Эло, –
амма тџаккха а ладугџур дац-кх цара Соџга».

²² Иштта, тамашийначу меттанашкахъ дийцар – билгало ю, амма и билгало, Иийсах тешаш болчарна а йоџуш, тешаш боџучарна ю. Ткъа Делера болу хаамаш хилар а цхџа билгало ю, амма и билгало, тешар доџучарна а доџуш, тешаш болчарна ю.

²³ Нагахъ берриг а динан гулам цхџаџна а кхетта, аша массара а тамашийначу меттанашкахъ къамел дечу хенахъ, шу долчу хийра нах я Иийсах цатешарш чубаџхкича, шу хџерадевлла аџлла хетар-м дац те царна? ²⁴ Нагахъ массара а Делера болу хаамаш бечу хенахъ, шу долчу Иийсах цатешарг я хийра стаг чувеача, цунна хезначу дерригено а цунна къинош гучу а дохур ду, кхел а йийр ю. ²⁵ Оцу чувеанчу стеган деган къайленаш массарна гучуевр ю. Тџаккха цо, гора а хџоџтина, Далла Ибадат а деш, эр ду: «Шуна юкъахъ билггал Дела ву!»

Динан тоба гульеллачу хенахь низам хила деза

²⁶ Сан динан вежарий! ЖамI а деш, суна ала луург хIара ду. Шу цхьаьна гуламе гулделча, шун хIораннан а хуьлу я назма, я хьехам, я Дала довзийтина хIума, я тамашийначу маттахь болу хаам, я шух цхьаммо цу хааман маьIна дуйьцу. Аша мел дийриг а шун динан тобанан чIагIонна хуьлийла. ²⁷ Нагахь шух цхьаь тамашийначу маттахь дийца воллуш велахь, тIаккха аша шиммо, я уггар дукха кхааммо рогIана дийца, ткъа кхечу цхьаммо аьлларг гочде. ²⁸ Нагахь санна гочдийриг шайна юкьахь вацахь, тамашийначу маттахь дуйьцуш верг динан тобанан гуламехь вист ма хилийта, цуьнга шена а, Далла а бен ма дийцийта. ²⁹ Пайхамарех шиммо я кхааммо Делера болу хаам бан беза, ткъа вукхара цара бохург талла деза. ³⁰ Нагахь шух хьйна Iаш волчу цхьанна Дала хIума довзуйтуш делахь, хIинцца дуйьцуш хилларг, вист а ца хуьлуш, саца. ³¹ ХIунда аьлча массеран а йиш ю Делера болу хаам рогIехь ала. Цу тайпана массо а Iемар а бу, уьш иракарахIиттор а бу. ³² Пайхамаршна чуьра синош цу пайхамаршна муьIахь хуьлу. ³³ ХIунда аьлча Дела низам цахиларан Дела вац, Иза синтеман Дела ву. Иштта хуьлу Делан долахь болчеран ерриге а динан тобанашкахь.

³⁴ Зударий гуламашкахь тийна хила беза. Царна бистхила ца магадо. Товрат-хьехамаш тIехь ма-аллара, уьш муьIахь хила беза. ³⁵ Нагахь санна шайна цхьа хIума хаа лаахь, цара цIахь шайн майранашка хатта деза цунах лаьцна, хIунда аьлча эхье ду зуда динан тобанийн гуламашкахь йистхилар.

³⁶ Делан дош шуьгара схьадаьлла ткъа? Я шуна бен ца довзийтина иза? ³⁷ Ша пайхамар ву бохучунна я Делан Сино луш дерг шен долчунна хаа деза, аса шайга яз деш дерш Везачу Элан весеташ дуйла. ³⁸ Нагахь цхьаммо иза тIе ца эцахь, иза ша а тIеэцна хир вац.

³⁹ Иштта, динан вежарий, Делера болу хаамаш бар дезаш хилалаш! Тамашийнчу метганашкахь дийцар а ма дехка. ⁴⁰ Дерриге а оьзда а, низам долуш а леладе.

Дала леррина Кьобалвинарг веллачуьра денвалар

15 ¹ ХIинца, динан вежарий, айса хьехна болу хаза кхаь¹ шуна дагабаййта лаьа суна. Шу, иза тIе а эцна, цу тIехь дIахIиттира. ² Цу хазачу кхоэхула шу а кIелхьардохуш ду, нагахь аса кхайкхийна кхаь ма-бохху аша ларбахь. Иза кхечу тайпана хилча, шу цунах эрна тешнера.

³ ХIунда аьлча аса тIеэцна болу а, шуна дIабелла болу а уггар коьрта хьехам иштта бу: Делан Йозанаша ма-аллара, Дала леррина

Къобалвинарг^д вайн къиношна тГера велла. ⁴ Иза дІа а воьллира, ткъа кхозлагІчу дийнахъ, Делан Йозанаш тІехъ яздина ма-хиллара, ден а вира. ⁵ Цул тІаьхъа Иза, Кипина а, тІаккха шийтта векална а хълха веана, дІахІоьттира. ⁶ Цул тІаьхъа Иза цъхана хеннахъ пхеа бІеннал сов болчу динан вежаршна хълха дІахІоьттира. Царах дукхахберш хІинца а дийна бу, ткъа цъхаберш дІа а кхелхина. ⁷ ТІаккха Иза, Якъубана хълха а веана, дІахІоьттира. Цул тІаьхъа, массо а векална хълха а веана, дІахІоьттира Иза.

⁸ Уггар а тІаьхъа, хеназа дуьнен чу даьлла бер санна волчу суна хълха а веана, дІахІоьттира Иза. ⁹ Ткъа векалех уггаре а кІезигниг волу со-м векал ву ала хъакъ долуш а вац, хІунда аьлча Делан долахъ йолу, ерриге а Іийсах тешначийн тоба хІаллакъян тІаьхъаваьлла леллера со. ¹⁰ Амма Делан дика бахъанехъ хІинца со волуш верг хилла сох. Ткъа суна лерина Цуьнан дика а эрна ца хилла. Аса цара массара а хьегначул сов къахъегна. (Бакъду, иза аса ца динера, соьца долчу Делан дикано динера.) ¹¹ Иштта, иза я со велахъ а, я важа векалш белахъ а, оха массара а шуна хьобхург цъхъа ду, ткъа шу цунах теша а тешна.

Вай деллачуьра дендийр ду

¹² Нагахъ оха, Дала леррина Къобалвинарг веллачуьра денвина боуш, хъехамаш беш хилча, шух цъхаболчара муха олу веллачуьра денвалар ца хуьлу? ¹³ Веллачуьра денвалар хуьлуш ца хилча, Дала леррина Къобалвинарг а ма ца хуьлу веллачуьра денвина? ¹⁴ Дала леррина Къобалвинарг денвина ца хилча, тхан хъехамаш а эрна хуьлу, шун тешар а хуьлу эрна. ¹⁵ Цул сов, оха Делах лаьчна харцтоьшаллаш деш хилар гучудер дара. ХІунда аьлча оха Делах лаьчна тоьшалла дира, Ша леррина Къобалвинарг Цо веллачуьра денвина аьлла. Амма нагахъ санна белларш денбийр бацахъара, Цо Иза веллачуьра денван ца тарлора. ¹⁶ Нагахъ белларш денбеш ца хилча, тІаккха Дала леррина Къобалвинарг а денвина ца хуьлу. ¹⁷ Ткъа нагахъ Дала леррина Къобалвинарг денвина вацахъара, шун тешар а эрна хир дара, шу а шайн къиношлахъ хир дара. ¹⁸ ТІаккха, Дала леррина Къобалвинчуьнца а болуш, белларш а ма хуьлу хІаллак? ¹⁹ Нагахъ Дала леррина Къобалвинчух долу вайн тешар вай кху дуьнен чохъ дехаш долччу ханна бен дацахъара, массо а адамал уггаре а декъаза адамаш хир дара вай.

²⁰ Делахъ а, беллачарна юкъара болу дуьхъарлера стом санна, Дала леррина Къобалвинарг веллачуьра ден ма вина. ²¹ Валар адамехула

^{15:4} Забур 15:8-10; Маттай 12:40; Векалийн 2:24-32. ^{15:5 а:} Лака 24:34; ^{б:} Маттай 28:16, 17; Марк 16:14; Лака 24:36; Яхъя 20:19. ^{15:8} Векалийн 9:3-6.

^{15:9} Векалийн 8:3.

деана долу дела, веллачуъра денвалар а хуьлу адамехула. ²² Дерриг а адам, Адамца доьзна хиларна, лийриг хиларе терра, Дала леррина Къобалвинчуьнца доьзна хиларна дерриг а адам дендийр ду. ²³ Амма хЮораннан а шен-шен рагI хир ю. Дала леррина Къобалвинарг денбинчарах дуьххьарлераниг ву. ТIаккха Иза схьавеача, Цуьнан долахь берш а денбийр бу. ²⁴ Цул тIаьхьа, Дала леррина Къобалвинчо стигалара массо а куьйгалхой а, ницкъаш а, олахой а хIаллак а бина, Да волчу Деле паччахьалла дIаделча, дуьненан чаккхе хир ю. ²⁵ ХIунда аьлча Цо паччахьалла дан дезар ду, Дала леррина Къобалвинчун массо а мостагIий Дала Цуьнан когашка охьабахккалц. ²⁶ Ткъа валар уггаре а тIаьххьара мостагIа санна хIаллакдийр ду. ²⁷ ХIунда аьлча, Делан Йозанаша ма-бохху, «Цо массо а хIума Цуьнан когашка охьадиллина». Ткъа вай-м кхета «массо а хIума» Цуьнан когашка охьадиллина бохург, Дела воцург, массо а хIума дуйла. ²⁸ Массо а хIума Дала леррина Къобалвинчун дола дIаделча, КIанта Ша а дIалур ву Делан дола, Шен кара дерриг а делла волу Дела массанхьа а массо а хIуманна тIехь Олахо хилийтархьама.

²⁹ Иштта, белларш денлуш ца хилча, беллачеран дуьхьа шаьш хих чекхдохуьйтгучара дийриг хIун ду? Нагахь белларш баккъалла а денбийрг ца хилча, беллачеран дуьхьа шаьш хих стенна чекхбохуйту цара? ³⁰ Вай а хIора сахьтехь ваьш кхерамечу хьола хIунда хIуьттуйту? ³¹ Ва динан вежарий! Вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсаца шу хиларна, сайн долчу дозаллица чIагIю йо ас, со хIора дийнахь леш ву аьлла. ³² Нагахь Эпасехь со адамиин сатийсарца бен «акхаройх» таса ца велча, суна хIун пайда хир бара? Нагахь беллачийн денбар хуьлуш ца хилча, тIаккха: «Юушший, молушший Iей вай, кхана вай лийр долу дела!»

³³ Ма Iехалолаш, вежарий! «Вочу накъосто дика амал талхайо». ³⁴ Шаьш хила ма-дезза метта а дуьйлий, кьинош леточуьра совца. Ткъа шуна эхь хетийта эр ду ас: шух цхьаболчарна Дела вовза а ца вевза.

Вайн керла дегI муха хир ду?

³⁵ Цхьаммо хатта тарло: «Белларш муха денбо? Церан дегI муха хир ду?» — аьлла. ³⁶ ХIай сонганиг! Ахьа дIадийна хIу дендийр ма дац, иза цкъа ша делча бен. ³⁷ Ахьа лаьтгах хIу дIадоьчу хенахь, ялтин хиндолчу куьцехь* дIа ма ца доь ялта. Амма дерзина тIедолу хIу дIадоь ахьа, иза муьлхха делахь а, я кIен, я кхечу ялтин. ³⁸ ТIаккха оцу хIух хиндерг,

* 15:37-44 *Куьцехь* — Грекийн маттахь «куц» а, «дегI» а дешнийн маьIнехь цхьа дош бен дац («совма»).

Шена хетгачу куьцехь, Дала Ша кхуллу. Цо хІора а хІуьнан цуьнан шен бен доцу куц кхуллу.

³⁹ ХІора шена чохь са долчу хІуманан дегІ тайп-тайпана ду. Адамийн дегІ шатайпана ду. Дийнатиин дегІ кхечу тайпана ду. Черийн а, олхазарийн а церан шайн бен доцу дегІ ду.

⁴⁰ Иштта стигалшкахь а, лаьтгахь а шатайпана догІмаш хуьлу. Амма стигалшкарчу догІмийн хазалла шатайпана ю, ткъа лаьттарчу догІмийн хазалла кхечу тайпана ю. ⁴¹ Малхан шен хазалла ю, ткъа беттан, седарчийн хазалла шатайпана ю. Седарчий а шен-шен хазаллица вовших къастало.

⁴² Иштта белларш а хуьлу, уьш денбелча. Лаьтгахь дІадийна долу дегІ телхина дІадолу, ткъа дендийр долу дегІ телхар дац. ⁴³ Лаьтгахь а дохуьйтуш, дІадоьчу хенахь дегІ сийсаза хуьлу, ткъа дендечу хенахь иза хазаллах дуьзна хир ду. ДІадоьчу хенахь дегІ эгІаза хуьлу, ткъа дендечу хенахь иза ницкъ болуш хир ду. ⁴⁴ Кху дуьненахь денделла дегІ дІадуьйш ду, ткъа вукху дуьненна лерина долу дегІ дендийр ду. Нагахь кху дуьненна лерина долу дегІ хилча, вукху дуьненна долу дегІ а хуьлу. ⁴⁵ Делан Йозанаш тІехь аьлла ма ду: «Дуьххьарлера адам хилла волу Адам, чу са а дуьллуш, денвелира». Ткъа тІаьххьара волу Адам адамаш дендо са ду. ⁴⁶ Кху дуьнен чу дуьххьара деанарг дендийриг дац. Мелхо а, кху дуьненахь денделларг цкъа хьалха деана ду, ткъа цул тІаьхьа дендийриг деара. ⁴⁷ Дуьххьарлера адам, поппарх дина а долуш, кху дуьненара ду. ШолгІа адам стигалшкара ду. ⁴⁸ Кху дуьненара массо а адам лаьттарчу поппарх дина адам санна ду. Амма стигалшна билгалдаьккхина массо а адам стигалшкарниг санна ду. ⁴⁹ Лаьттарчу поппарх вина волчун вастехь вай ма-хиллара, стигалшкарчун вастехь а хир ду вай*.

⁵⁰ Динан вежарий! Аса хІара эр ду шуьга: шайна чохь дилха а, цІий а долуш долу вайн догІмаш Делан Олалле кхача йиш яц. Ткъа иштта телхина дІадолург телхар доцучуьнга кхача йиш яц.

⁵¹ ЛадогІалаш, къайлаха долу цхьа бакъдерг довзуйту ас шуна: вай дерриш а лийр дац, амма вай дерриш а хуьйцур ду. ⁵² Иза хир ду цІеххьана, бІаьрган негІар а тохале, турбано тІаьххьара зурма лекхча. Турбано зурма ма-леккхи, белларш телхар боцучу тайпана ден а бийр бу, ткъа вай хуьйцур а ду. ⁵³ ХІара телхар долу дегІ телхар доцучу тайпана хила дезар ду. Ткъа лен долу дегІ, цкъа а лийр доцуш хилла, дІахІотта дезар ду. ⁵⁴ ТІаккха хІара телхар долу дегІ телхар доцучу тайпана а хилча, ткъа хІара лен долу дегІ цкъа а лийр доцуш дІа а хІоьттича, кхочушхир ду Делан Йозанаш тІехь яздинарг:

* 15:49 Цхьадолчу тептарш тІехь: *стигалшкарчун вастехь а хуьлийла вай.*

15:45 Доладалар 2:7. 15:51, 52 1 Тассалникахошка 4:15-17. 15:54 ЕшаI-ЯхІу 25:8.

«Южалла дIа а кхаьллина,
толам баьккхина».

55 «Южалла, мичахь бу хьан толам?
Мичахь ю, Южалла, хьан ю?»

56 Южаллин ю кьино ло. Ткъа кьинан ницкъ товрат-хьехамашкахь бу. 57 Хастам бу Дала леррина къобалвинчу вайн Веза Эла волчу Ийсагахула вайна толам лучу Далла!

58 Сан хьоме динан вежарий! ЧагIлой а хилалаш, меттах ца довлуш а латталаш. Шайш Везачу Элана лерина деш долчу гIуллакхех дуьззина хилалаш, хIунда аьлча шуна хаьа, шайш Везачу Элаца доьзна долу дела, аша мел деш долу гIуллакх эрна довр доцийла.

ЯхIуд-махкахь болчу Делан нахана гулдеш долу ахча

16 ¹ Делан нахана аша дала деза ахча гулдеш долу гIуллакх, галатахойн динан тобанашна аса ма-хьеххара, леладе. ² ХIюра кIиранан дуьххарлерчу дийнахь шух хIораммо а, шайна карадеанчу ахчане хьаьжжина, цунах цьадолу дакъа Iалашде, со дIавеанчу хенахь ахча гулдар оьшуш ца хилийтархьама. ³ Со дIавеанчул тIаьхьа, аша къобал мел винарг аса Ярушалаймехь йолчу тобанан куьйгалхошна деша леринчу айса яздинчу кехаташца цьаьна цига дIахьажор ву, и гулдинарг цаьрга дIадалийтархьама. ⁴ Нагахь сан Ярушалайме дIавар диканца хилахь, уьш соьца дIабогIур бу.

ПахIалан дагахь дерг

⁵ Македон-махкахула чекхваьлча, со шу долчу вогIур ву, хIунда аьлча сан Македонехула ван ойла ю. ⁶ Шу долчохь со жимма сокур ву, аса Ia даккха а тарло шуьца. Цул тIаьхьа аса шуьга со новкъа воккхуйтур ву, мичча ваха дезаш иза делахь а. ⁷ ХIунда аьлча тIехволлушехь шу гина Ia ца лаьа суна. Везачу Эло сайна пурба лахь, шуьца дикка хан яккха лаьа суна.

⁸ Жуьгтийн «ШавуIот^д» цIе йолу ялта чудерзоран дезде тIекхаччалц Ийр ву со Эпасехь. ⁹ Суна дуьхьалбевларш дукха белахь а, хаза кхаь^д дIакхайкхо кхузахь йоккха а, шуьйра а неI дIайиллина ю суна.

¹⁰ Нагахь шу долчу Тимапи вагIахь, цунна цьанна а агIор кхерам ца хилийта хьовсалаш, хIунда аьлча цо дийриг а, ас ма-дарра, Везачу Элана лерина гIуллакх ду. ¹¹ Цундела цьа а цунах ца вешаш ма хилалаш. Таккха иза гIоза-маьрша новкъа ваккха, со волчу ван цуьнан таро хилийтархьама. Иза кхечу динан вежаршца цьаьна схьаваре хьобжуш ву со.

15:55 ХIушаI 13:14 (Грекийн). 16:1 Римхошка 15:25, 26. 16:5 Векалийн 19:21.

16:8, 9 Векалийн 19:8-10. 16:10 1 Коринтхошка 4:17.

¹² Вайн динан ваша волу Апа-Леса шу долчу кхочийла чЮгІа лиира суна. Амма иза кхоччуш кър ца велира*, цкъа хІинца шу долчу дІа ца веача. Иза, шен йиш ма-хилли, дІавоГур ву.

ТІаьхъара дешинаш

¹³ Шу сема хилалаш, шайн тешарехъ чІаГІлой Іелаш, доьналла долуш а, майрра а латталаш. ¹⁴ Аша массо а хІума безамца деш хила деза.

¹⁵ Шуна массарна а бевза Сетипанан доьзал. Ахаехъ болчу Іийсах тешначарна юкъахъ уьш дубъхъарлерачарах буйла а хаба шуна. Цара шайн дегнаш Делан нехан гІуллакх дарна тІедерзийна. Цундела аса доьху шуьга, динан вежарий, ¹⁶ уьш санна болчу нахана а, цаьрца цхъаьна гІуллакх деш а, къахъоьгуш а мел болчарна а муьтІахъ хилалаш.

¹⁷ Сетипан, Партунат, Ахайк со волчохъ хилар суна чЮгІа хазахета. Шу суна юххехъ ца хиларна, цара, шун метта гІо дора суна. ¹⁸ Цара сан а, шун а синош иракарахІиттийра. Уьш санна болчеран ларам белаш.

¹⁹ Асиа-махкарчу динан тобанаша маршаллаш доуьйту шуьга. Іакхилас а, ПхъаьрсКілата а, церан цІерачу динан тобанехъ болчара а мерза маршаллаш доуьйту шуьга, шаьш, шу санна, Везачу Элан долахъ хиларна. ²⁰ Массо а динан вежарша а маршаллаш доуьйту шуьга.

Доггах** вовшашка маршалла хатта.

²¹ Аса, ПахІала, сайн куьйган йозанца дІадоуьйту шуьга и маршаллаш.

²² Нагахъ Веза Эла ца везаш цхъаь велахъ, неІалт хуьлийла цунна. Марана-тхъа***. Волахъ, вайн Веза Эла!

²³ Веза Эла волчу Іийсан дика хуьлийла шуьца.

²⁴ Сан безам а хуьлийла шуьца массаьрца а, Дала леррина Къобалвинчу Іийсан долахъ вай долу дела.

* 16:12 Амма иза кхоччуш кър ца велира — я иштта: Амма Делан лаам банне а бацара иза цкъа хІинца шу долчу дІаваийта.

** 16:20 Доггах — ма-дарра аьлча: Беза барт баккхарца...

*** 16:22 Марана-тхъа — и дош арамхойн маттера ду. Цуьнан маьІна: «Волахъ, вайн Веза Эла!» — бохург ду.

Векало ПахІала коринтхошка яздина шолгІа кехат

Дешхьалхе

Векало ПахІала коринтхошка яздина шолгІа кехат цаьрца шен йолу юкъаметтиг хала йолчу хенахь дахьийтина дара. Коринт-гІалин динан тобанехь цхьаберж чІогІа дуьхьалбевллера ПахІална. Делахь а ПахІала гойту, ша цаьрца чІогІа куьйге ваха лууш хилар а, ткьа иза хиллачул тІаьхьа ша чІогІа воккхавеш хирг хилар а.

Цу кехатан хьалхарчу декъехь (1–7 кортош) Коринт-гІаларчу динан тобанца йолчу шен юкъаметтигах лаьцна дуьйцу ПахІала. Динан тобанехь цхьаболчара шена йинчу кхиссаршна а, дуьхьалонна а ша делла жоп иштта чІогІа хІунда хилла кхетадо цо. Амма цуьнан жоп иштта чІогІа хиларна, уьш метта а баьхкина, цуьнца куьйге бахана. Цундела ПахІал воккхавеш ву. Цул тІаьхьа (8–9 кортош) цо доьху оцу динан тобане ЯхІуд-маххарчу эшамехь болчу церан динан вежарийн дуьхьа комаьршаллица сагІанаш далар. ТІаьхарчу кортошкахь (10–13 кортош) ша бакъволу векал хилар гойту ПахІала, хІунда аьлча Коринт-гІалахь цхьаболчара шаьш бакъдолу векалш ду мотгуйтура, ПахІал харцвекал ву а бохуш.

1 ¹Делан лаамца Дала леррина кьобалвинчу Ийсан векал волчу ПахІала а, вайн динан вашас Тимапис а, Делан долахь йолчу, Ийсах тешачеран Коринтерачу тобане а, берриге Ахай-махкахула Іаш болчу массо а Делан долахь болчаьрга а яздо хІара кехат.

² Вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Ийсагара а долу дика а, синпаргІато а хулийла шуна.

ПахІала Далла баркалла алар

³ Декъала хуьлда вайн Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Ийсан Да волу Дела. Иза кьинхетаман Да а ву, массо а тайпанчу синтеман Дела а ву. ⁴Цо вайн муьлххачу а гІайгІанехь вайна синтем ло, Цо вайна беллачу оцу синтемца муьлххачу а гІайгІанехь болчу кхечарна а вайгахула синтем хилийтархьама. ⁵Дала леррина Кьобалвинчуьнца вай боькьуш болу Цуьнан лазамаш алсамбийларе терра, Цо

^{1:1} Векалийн 18:1.

вайна луш болу синтем а алсамбуьйлу. ⁶ Оха баланаш хьобгуш хилча — иза шун синтеман а, кЕлхьардовларан а дуьхьа ду. Тхо догьобцуш хилча — иза шун синтеман дуьхьа ду, хИунда аьлча оцу синтемо шуна чохь доьналла кхуьуйту, оха хьобгуш болу баланаш шуьга а хьегийтархьама. ⁷ Тхо чЮгIа тешна ду шух, хИунда аьлча тхуна хьаь, нагахь оха хьобгу баланаш шуьца бекьалуш хилча, тхан деган синтем а бекьало шуьца.

⁸ Динан вежарий, оха Асиа-махкахь хьегна баланаш шуна ца бовзуйтуш Iан ца лаьа тхуна. Тхашь дийна дуьсур дац мотгал холчу хИттийнера тхо. Уьш лан тхан ницкъ ца кхаччал, сов баккхий бара и баланаш. ⁹ Тхайн дагахь-м тхашьна даларан кхел йина моьттуш дара тхо. Иза хиллера, тхо тхайх тешна а доцуш, амма белларш а юхаденбеш волчу Делах тешна хилийтархьама. ¹⁰ Дала оцу даларан боккхачу кхерамах кЕлхьардехира тхо, Цо кЕлхьардохур а ду. ХИнца чул тIаьхьа а Цо кЕлхьардохур ду аьлла, тешна а ду тхо. ¹¹ Тхуна тIера доIанаш а деш, цу гIуллакха тIехь аша гIо до тхуна. Иштга, дукхахболчу наха деш долчу доIанашка Дала ладогIарна, Цо тхо декьалдийр ду. Ткъа цундела дуккха а долчу халкъо Далла хастамаш бийр бу.

ПахIала Коринте ца ваха сацам бар

¹² Оха дозалла а до, тхан дегнаша тоьшалла а до, дуьнен тIехь тхо лелар а, шуьца йолу юкьаметтиг а Далла хьалха догцIена а, хIумма а кьайла ца доккхуш а хилла аьлла. Ткъа иза адаман хьекьалца а доцуш, Делера долчу диканца дара. ¹³⁻¹⁴ Цундела и кехат дешча, шу кхетар доцу хIума ца яздо оха. Сан дегайовхо ю, цхьадолчух-м шу хИинцале а кхетта хиларе терра, шу тхох кхоччуш кхетарг хиларх, вайн Веза Эла волчу Ийсан дийнахь оха шух дозалла дийриг хиларе терра, аша а тхох дозалла дийриг хиларх.

¹⁵ Иштгачу тешарца со дагахь вара уггар хьалха шу долчу ван, шун шолгIа а декьалалла хилийтархьама. ¹⁶ Со Македоне воьдучу хенахь шу долчухула а ваьлла, тIаккха, юхавоьрзуш, юха а шу долчу ван ойла яра сан, шуьга со ЯхIуд-махка новкъа а воккхуйтуш. ¹⁷ И Iалашо сайна хьалха хIоттош, аса ойла а ца еш-м ца дина те иза? Я аса, кху дуьненарчара санна, сайгара олу ткъа цкъа «хIаь», тIаккха «хIан-хIа»? ¹⁸ Дела тешаме хиларх чIагIо а еш, боху аса, оха шуьга бохург дацара цхьана метта цкъа «хIаь», тIаккха «хIан-хIа». ¹⁹ ХИунда аьлча шуна юкьахь Цунах лаьцна оха — аса а, Салис а, Тимапис а — хьехамаш бина волу Делан КIант², Дала леррина къобалвина Ийса, ма вацара цхьана хенахь цкъа «хIаь», тIаккха «хIан-хIан» олуш. Цуьнгахула Делан «хIаь» хилла дIахIоьттира. ²⁰ ХИунда аьлча Дала мел дина ваIданашна дуьхьал Дала леррина Къобалвинчуьнгахула «хIаь» ду.

^{1:8} 1 Коринтхошка 15:32. ^{1:16} Векалийн 19:21. ^{1:19} Векалийн 18:5.

Цундела Делан сийлаллина Дала леррина Къобалвинчуьнгахула вай «Амин^д» олу. ²¹ Шуьца цхьаьна тхо Ша леррина Къобалвинчух тешаш чIагIдина лоттуьйтуш Верг – Дела ву. Цо вай къобал а дина, ²² Шен мухIар тIетохарца вай къаста а дина, Ша лур ду аьлла динчу закълатна Шен Са делла Цо вайн дегнаш чу.

²³ Далла хьалха сайн дахарх чIагIо йо ас, со хIинцалц Коринте цаваран бахъана шу кхоош хилар ду аьлла. ²⁴ Иза дац шун тешарна тIехь олалла до бохург. Амма шун даккхийдер хилийта шуьца цхьаьна гIуллакх деш ду тхо, хIунда аьлча шайн тешар тIехь чIагIо йолуш ду шу.

2 ¹ Аса сайн дагахь сацам бира, со шу долчу вогIуш, юха а шун дог дохош ца ван. ² ХIунда аьлча аса юха а шун дог дохийча, хьан дийр дара суна хазахетар, аса халахетийтина долчу шу доцучара? ³ Оцу дерригенах а лаьцна аса яздира шуьга, со веанчу хенахь шуьгара хазахетар лобхучу сайна халахетар ца хилийта. Со сух массарах тешна ву, сан хазахетар шуна а массарна хазахетар ду аьлла. ⁴ Аса боккхачу дегалазамца, дегаIаткъамца, дуккха а долу сайн бIаьрхишца яздинера шуьга и кехат. Иза шун дог лазорхьама яздина дацара. Шуьга болу сайн тIех боккха безам шуна бовзийта яздинера аса иза.

Вовшашна къинтIерадовла дезар

⁵ Нагахь цхьаммо дог дохийнехь а, цо сан дог ца дохийна, амма цхьана декъана шун массеран а дохийна, тIех луьра ца олуш дитича. ⁶ Дукхачболчара дина таIзар тоьар ду иштта волчунна. ⁷ Цундела шуна гIолехь ду, хIинца цунна къинтIера а девлла, цуьнан догъэцча, иза йоккхачу гIайгIане ца вахийта. ⁸ Аса доьху шуьга цундела, цуьнга шайн безам хилийтар. ⁹ Иза аса яздинера, шу зийначул тIаьхьа, шу массо а хIуманна тIехь соьга ладугIуш дуй те хьажархьама. ¹⁰ Шу къинтIера девлчачунна со а ваьлла, хIунда аьлча со хIуманна къинтIера вала везаш хилча а, аса иза шуна диканна дина Дала леррина Къобалвинчунна хьалха, ¹¹ иблисе цхьана а тайпанчу мекарлонца шуна тIехь толам ца баккхийтархьама. Вайна-м цуьнан лаамаш бевзаш ма бу.

Троя-гIалахь ПахIалан синтем бар

¹² Дала леррина Къобалвинчух болу хаза кхь^д дIакхайкхо Троя-гIала со веанчу хенахь, Везачу Эло суна цигахь кхьхьага неI дIайиллира. ¹³ Амма со синтем байна вара, хIунда аьлча цигахь суна сайн динан ваша волу Тита ца карийра. И бахъанехь, церан Иудика а йина, со Македоне вахара.

Дала леррина Къобалвинчуьнгахула толам баккхар

¹⁴Амма Далла баркаллаш бохийла вай! Ша леррина Къобалвинчуьнгахула вайна тЕхь толам а баьккхина, муьлххачу хенахь а вай толаман тобанехь лоблуйту Цо. Дала леррина Къобалвинарг^а вовзаран хаза хьожа вайгахула массанхьа а дАсаяржайо Цо. ¹⁵КЕлхьарбовларан некъа тЕе бевлларна а, хАллакхиларан новкъахь болчарна а юкъахь Дала леррина Къобалвинчо Далла доккху хаза хьожа йогу сагА санна ду вай. ¹⁶ХАллакхиларан новкъахь болчарна иза Южаллин хьожа ю, уьш валаре а бугуш. Ткъа кЕлхьарбовларан новкъахь болчарна иза хаза хьожа ю, уьш дахаре а бугуш. Хьаьнга далур дара и дерриге а? ¹⁷Делан дош талхадечу дукхахболчаьрца тхо нисдан йиш яц. Мелхо а, оха и дош доггах а, Делан цАрах а, Цунна хьалха а кхайкхудо, Дала леррина Къобалвинчуьнца доьзна а долуш.

Дала адамащца бина керла барт

З¹Тхо юха а тхаьш хесто дуьйлада деза те? Цхьаболчу нахана юкъахь ма-хиллара, вайна юкъахь а лела деза те шуьга дАя шугара схьа долу хестадаран кехаташ? ²Шу шаьш ду тхан дегнаш чохь дАяздина долу тхан хестадаран кехат. Иза массо а адамна девзаш а ду, массара доьшуш а ду. ³Аша гойту Дала леррина Къобалвинчун кехат шаьш хилар, оха динчу гуллакхан жамI долу. И кехат шекъанца доцуш, ткъа дийна долчу Делан Синца яздина ду. Тулга тЕхь яздина доцуш, ткъа адамын дегнаш чохь яздина ду иза.

⁴Оцу тайпана болу Делаш тешам бу тхан Дала леррина Къобалвинчуьнгахула. ⁵Цхьа хАума дан похIма тхайгара ду-м дера ца моьттура тхуна, ткъа тхан и похIма Делера ду. ⁶Цо Ша делла тхуна похIма керлачу а, йозанца боьзна а боцуш, ткъа синца боьзна болчу а бартана гуллакх дан. ХIунда аьлча йозанца яздинчо адам доь, ткъа Делан Сино адам дендо.

⁷Шайца валар дахьаш долу, дешнашца тулга тЕхь яздина дерг хилла дАхЮьттича, Делан сийлалла гучудаьккхира. Исраилхой ур-атталла Муса-пайхамаран сийлаллин нур лепачу юьхь тЕе ца хьажалора, и нур лагIлуш хиллехь а. Иза а иштта сийлалла долуш хилча, ⁸цул дуккха а сов сийлалла долуш хир дац ткъа Делан Сино дийриг?! ⁹Кхелгьарца чекхдолуш дерг а оццул сийлалла долуш хилча, мел тЕхь сийлалла долуш ду Далла хьалха адам бакъдарца чекхдоккхург. ¹⁰ХIунда аьлча оцу хенахь сийлалла долуш хилларг хIинца долчул сов долчу сийлалло

^{3:3} а: Арадаккхар 24:12; ^б: Ярми-ЯхIу 31:33; Яхьязкхиал 11:19; 36:26. ^{3:6} Ярми-ЯхIу 31:31. ^{3:7} Арадаккхар 34:29.

кхоьлина хуьлуйту. ¹¹ Нагахь дIадер дерг а сийлалла долуш хилча, тIаккха хIара цкъа а дIадер доцург кхин а сийлалла долуш ду.

¹² Тхайн иштта сатийсар долу дела, майрра къамел дан йиш ю тхан. ¹³ Исраилан халкъ довр долчу сийлаллин нуьре ца хьежийтархьама, шен юьхь-дуьхьал пардо уллуш хилла волу Муса-пайхамар санна ма дац вай. ¹⁴ Амма церан хьекъал артдина дара. Делаца бинчу ширачу бартах лаьчна долу тептарш шаьш доьшучу хенахь, и санна долу пардо церан кхетамна дуьхьалара дIадаккхазу дуьсу. Ткъа нагахь санна стаг Дала леррина Къобалвинчуьнца воьзна бен вацахь, и пардо дIадоккху. ¹⁵ Таханлерчу дийнахь а Муса-пайхамаран Товрат-хьехамаш адамаша боьшуш церан дегнаш тIехь пардо хуьлу. ¹⁶ Йозанашкахь яздина ма ду: «Иза Везачу Элехьа мосазза воьрзу, и пардо дIадоккхура»*. ¹⁷ Веза Эла – Са ду. Ткъа Везачу Элан Са долчохь – парIато а ю. ¹⁸ Ткъа вай массара а дуьхьал пардо доцучу яхьашца, куьзгано санна, Везачу Элан сийлалла дIагойту. Массо а хенахь вайн сийлалла сов а йоккхуш, вай Цуьнан васте хуьйцуьйтуш ду Делан Са долчу Везачу Эло.

Кхийрачу кхаби чохь йолу хазна

4 ¹ Делан кьинхетамца оцу тайпана долу гIуллакх дан тхайн йиш хиларна, тхо дог доьхна дац. ² Мелхо а, оха дитина массо а къайлаха а, эхье а долу гIуллакхаш. Нах Iеха а ца бо, Делан дош харцахьа а ца доккху оха. Ткъа тхаьш билггал бакьдерг адамашна дIаделларна, Далла хьалха хIора адаман эхь-бехкана оха дIагойту тхаьш муьлш ду. ³ Нагахь оха кхайкхош болчу хазачу кхоана дуьхьал цхьанна пардо хIуттуш делахь, иза валаран некъа тIехь болчарна ду иштта. ⁴ Бакьволчу Делак ца тешачеран хьекъал бIарздина кху дуьненан харцдала, Делан вастехь волчу Дала леррина Къобалвинчун сийлаллех лаьчна болчу хазачу кхоан серло царна ца гайтархьама. ⁵ Оха беш болу хьехамаш тхайх лаьчна бац, амма Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсах бу. Ткъа тхо Иийсан дуьхьа шун ялхой ду. ⁶ ХIунда аьлча: «Боданера серло схьакхетал!» – аьлла волчу Дала тхан дегнаш серладаьхна, Ша леррина къобалвинчу Иийсан юьхь тIехь лепаш йолчу Делан сийлаллех болчу кхетаман серло вайн хилийтархьама.

⁷ Ткъа и хазна оха тхешан кхийра кхабанаш чохь лелайо. Иза ду тIех боккха болу ницкъ, тхоьгара а боцуш, Делера хилар хаййтархьама. ⁸ Тхуна массо а агIор кест-кеста ницкъ бо, амма тхо кхоччуш хьаьшна дIа ца даьхна. Наггахь холчу хIиттадо тхо, амма оха дог ца дуьлуу.

* 3:16 16-гIа аят иштта гочдан мегар дара: «Стаг Везачу Элехьа мосазза воьрзу, и пардо дIадоккху».

3:13 Арадаккхар 34:33. 3:16 Арадаккхар 34:34. 4:6 Доладалар 1:3.

⁹ Тхо лелхадо, амма дитина дац тхо. Тхо охьадохку, амма тхо хІаллак ца хуьлу. ¹⁰ Иийсан валар гуттара а тхешан догІмашца леладо оха, Цуьнан дахар тхайн догІмашкахула гучудаккхархьама. ¹¹ ХІунда аьлча дийна долуш Иийсан дуюхьа хІюра денна а Јожаллин кхерамехь хуьлу тхо, тхайн лийр долчу догІмашкахула Цуьнан дахар гучудаккхархьама. ¹² Цу тайпана Јожалла шен Іалашо тхуна тІехь кхочушгъан гІерта, дахар шуна кхачийтархьама.

¹³ Йозанаш тІехь яздина ду: «Со тешаш хиларна, со вистхилира». Тхешан тешаран дух цу дешнашца цхьаьнадогІуш долу дела, тхо а, теша а тешаш, дистхуьлу, ¹⁴ тхашна хаьа дела, Веза Эла волу Иийса веллачуьра Денвинчо тхо а Цуьнца дендийр дуйла, шуьца цхьаьна тхо Шена хьалха дІа а хІиттош. ¹⁵ Оха и дерриг а шун дуюхьа деш ду. Ткъа иза а деш, Делан дика дуккха а адамашна дІакхочу, Делан сийлаллина Далла боху баркаллаш алсам а довлуйтуш.

Тешарца лела

¹⁶ Цундела тхан дегнаш ца духу. Вайн догІмаш тишлуш делахь а, вайна чуьра са де дийне мел дели а карладуьйлу. ¹⁷ Йоцзачу ханна тхан хуьлучу баланаша, цкъа а йовр йоцу сийлалла яхьар ю тхуна. И сийлалла барам боцуш совьюьйлу оцу баланел. ¹⁸ Тхо гуш долчуьнга ца хьобжу, амма гуш доцучуьнга хьобжу. ХІунда аьлча гуш дерг цхьана заманна бен дац, ткъа гуш доцург гуттара а хир ду.

5 ¹ Иштта, вайна хаьа, кху лаьттахь вайн четар санна долу хІара догІмаш хІаллакхилча, Дала луш долу стигалшкара цІа вайн хилар. Иза куьйга дина а доцуш, гуттара а хин долу цІа ду. ² Вешан хІинца долчу догІмашкахь вай сатийсарца синош доху, стигалшкара долу вайн керла цІа, бедар санна, ваьшна тІедухар лууш. ³ И духар ваьшна тІедухийтинчул тІаьхьа, вай дерзина карор ма дац! ⁴ Лаьтгара четарш санна долчу хІокху догІмашна чохь а долуш, баланаша ницкъ барна синош доху вай. ХІунда аьлча вайна ца лаьа тІеюьйхина хІума йоцуш ваьш хуьлийла, амма стигалшкара долу керла духар ваьшна тІедухийтина хила лаьа вайна, дахаре лен дерг дІакхаллийтархьама. ⁵ Оцуц гІуллакхна кхоьплина ду вай Дала. Цо Шен Са делла вайна закьалтана.

⁶ Цундела тхо массо а ханна тешам болуш ду, цІенош санна долчу оцу догІмашна чохь а долуш, Везачу Элана уллохь долчу тхайн керлачу цІеношна генахь хилар тхашна хуьшехь. ⁷ ХІунда аьлча тхо, гуш долчуьнца а доцуш, тхешан тешарца дехаш ду. ⁸ Иштта, доьналла а долуш, лаьтгарчу дегІана чуьра а кхелхина, Везачу Элана уллохь Іаш

^{4:13} Забур 115:1 (Грекийн).

хилар гІолехъ ма хета тхуна. ⁹ Цундела тхуна, догІмашна чохъ долуш я царна чуъра кхелхина долуш, Везачу Элана тамехъ дерг хилийта лаъа. ¹⁰ ХІунда аьлча вай дерриш а Дала леррина Къобалвинчун кхелана хьалха дІахІитта дезаш ду. Вайх хІораммо а ваьш кху деГІа чохъ дехачу хенахъ динчуьнга хьаьжжина, дика я вон и делахъ, догІург сьхаоьцур ду.

Дала леррина Къобалвинчуьнгахула Делаца болу барт

¹¹ Везачу Элах кхерар хІун ду тхайна хаъа дела, адамаш кхето гІерта тхо. Далла тхох лаьцна дерриг а хаъа. Тхох лаьцна долу дерриг а шуна а хууш хиларе сатуьйсуш ву со. ¹² Оха юха а хестош дац тхаьш шуна хьалха. Ткъа оха тхайх дозалла дан таро ло шуна. Иза оха ло, даг чохъ долчух дозаллаш ца деш, ткъа тІехула долчу хІуманех дозаллаш деш болчаьрга дуьхьал ала шун хІума хилийтархьама. ¹³ Тхо хьекъалх девлча, иза Делан дуьхьа ду. Ткъа тхо хьекъале даьхкича, иза шун дуьхьа ду. ¹⁴ ХІунда аьлча Дала леррина Къобалвинчун безамо лелош ду тхо. Нагахъ Цхьаь массеран а дуьхьа велла хилча, тІаккха, массо а адам делла аьлла, жамІ ма дина оха. ¹⁵ Иза массеран а дуьхьа велла, дехаш долу адамаш хІинца шайн дуьхьа а доцуш, амма, вала а велла, веллачуъра денвина волчун дуьхьа дахийтархьама.

¹⁶ Цундела хІинца дуьйна цхьа а адам кху дуьнен чуъра болчара санна ца лору оха. Нагахъ Дала леррина Къобалвинарг^д оха кху дуьнен чуъра болчара санна лерина хиллехъ а, хІинца оха иштта кхин ца лору Иза. ¹⁷ Иштта, Дала леррина Къобалвинчуьнца верг – юакахоьллинарг ву. Шира дахар дІадаьлла, хІинца керланиг хилла дІахІоьгтина! ¹⁸ Ткъа и массо а хІума Делера сьха ду. Дала Ша леррина Къобалвинчуьнгахула вай Шеца тайтира. Цо тхуна тІе диллина адамаш Шеца таран гІуллакх. ¹⁹ Адамаша летийна кьинош царна дуьхьал ца лоруш, Ша леррина Къобалвинчуьнгахула дуьне Шеца тойтуш вара Дела. Дала тхуна тІе диллина адамаш Шеца тойтуш болу и кхаъ дІакхайкхор.

²⁰ Тхо Дала леррина Къобалвинчун цІарах дахийтинарш ду, ткъа Дала Ша тхоьгахула шуьга хаам беш санна хуьлу. Дала леррина Къобалвинчун дуьхьа доьху оха шуьга: «Делаца шаьш тайтийша!» ²¹ Шена тІехъ цхьа а къа доцуш Верг Дала вайн дуьхьа кьинош летийнарг санна вира, Ша леррина Къобалвинчуьнгахула вайх Шена хьалха бакъдинарш хилийтархьама.

6 ¹ Делаца цхьаьна къахьоьгуш долчу оха чІогІа дехар до шуьга, Делера шаьш тІеэцна долу дика эрна ма хилийтийша. ² ХІунда аьлча Дала аьлла:

«Халкъе Со резахиларца хьобжучу заманчохъ
 Суна хъан аз хезира,
 кЕлхъардоккхучу дийнахъ
 Аса гЮ дира хьуна».

Ткъа хИнца тЕеана Дела вайга резахиларца хьобжу и зама, хИнца ду и кЕлхъардовларан де.

³ Цхъана а хИуманна тЕхъ цхъанна а вас хилийта бахъана ца хуь-луьйту оха, тхаьш деш долу гУллакх емал ца дайтархъама. ⁴ Мелхо а, массо а аГор Далла гУллакх дийраш санна тхаьш хилар гойту оха: ба-ланаш а, халонаш а, бохамаш а доьналлица тхаьш ловш. ⁵ Иза оха гой-ту тхайна етгачу хенахъ, тхо набахти чохъ докхуш, карзахбевлачу наха тхо лелхийна лелош, тхаьш къахьобгущ, буйсанна наб яйна ле-лаш, мацалла ловш. ⁶ Иштта, тхайн цЕначу дахарца, кхетамца, собар-ца, эсала хиларца, Делан Синца, шалхонаш йоцучу цЕначу безамца, ⁷ билггал бакъдерг кхайкхорца, Делан ницкъаца гойту оха иза. Бакъ-варан герз тхан аьтту а, аьрру а куьйгашкахъ ду. ⁸ Тхан ларам а бо, тхо сийсаза а доху. Тхуна лен а лоть, тхо хеста а до. Тхох харцлуьйш дерш до, амма тхо бакъонца лела. ⁹ Тхо гIарадевлла доцуш лору, амма тхо массарна а девза. Тхо делла лору, ткъа тхо лан а ца ле. Тхуна луьра таIзар до, ткъа тхо дайна а ца дойу. ¹⁰ Тхуна халахетарш до, ткъа тхо гут-тара а самукъане ду. Тхо къен ду, амма дуккха а болчарна хьал ло оха. Тхан хИумма а яц, амма массо а хИуманан дай ду тхо.

¹¹ Коринтхой! Оха цЕначу дегнашца къамел до шуьца. Тхан дегнаш дIаделладелла ду шуна. ¹² Тхо шух дIа ца къехка, ткъа шу шайн дег-нашкахъ тхох дIакъехка. ¹³ Аса сайн берашка санна боху шуьга: «Шайн дегнаш дIа а деллий, тхо шайца ма-хиллара, хилийша шу а тхобца».

Дийна волчу Делан цIа хилар

¹⁴ Ийсах тешар доцучаьрца цхъана дукъа кЕл ма лелийша. ХIун юкъаметтиг ю те бакъдолчунна а, харцдолчунна а юкъахъ? ХIун уьйр ю те серлонна а, боданна а юкъахъ? ¹⁵ ХIун барт бу те Дала леррина Къобалвинчунна а, иблисана* а юкъахъ? ХIун цхъаалла ю те тешаш волчунна а, тешаш воцчунна а юкъахъ? ¹⁶ ХIун цхъаьнадогIург ду те Делан цЕнна а, цIушна а юкъахъ? Тхо дийна волчу Делан цIа^д ма ду! Дала Ша ма-аьлла:

* 6:15 *Иблис* – ма-дарра аьлча: *Белиар*. Иза иблисан цу заман чохъ лелачу цЕ-рех цхъаь ю.

6:5 Векалийн 16:23. 6:16 а: 1 Коринтхошка 3:16; 6:19; 6: Iамалъяр 26:12; Яхъяз-кхийал 37:27.

«Царна юкбахь вехар ву Со,
уьш болчохь лелар ву Со.
Со церан Дела хир ву,
ткба царах Сан халкъ хир ду».

17 Цундела Везачу Эло боху:

«Царна юкбара дIа а довлий,
царах дIакъасталаш.
Суна хьалха бобха долчу хIуманаш ма хьакхалойша,
тIаккха Аса тIеобцур ду шу».

18 «Со шун Да хир ву,

ткба шу Сан кIентий а, йоIарий а хир ду, –
боху массо а ницкыйн Везачу Дала».

7 ¹ Сан хьоме доттагIий! Дала вайна и ерриге а чIагIонаш йина дела, вешан догIмаш а, синош а беждеш мел долчух цIанде вай. Деле болчу ларамах дуьзна а долуш, чекхдовлалц ваьш Цунна дIало вай.

ПахIалан хазахетар

² Тхо шайн дегнаш чу тардалийтийша! Оха цхьанна а вониг ца дина, цхьа а дакьза ца ваьккхина, цхьаьнгара а тхайна пайдехь дерг а ца лехна. ³ Шух бехк баккхархьама ца боху аса иза. Аса хьалха а аьллера, шуьца цхьаьна даллал а, дехаш хиллал а шу тхан дегнаш чохь ду. ⁴ Сан шуьца майра дийца йиш ю. Мел дозалла до аса шух. Тхьаьш оццул баланехь доллушеь, аша динчу иракарахИтторах вуьзна а ву со, сан хазахетар тIех а даьлла.

⁵ Тхо Македоне даьхкинчу хенахь, цхьана а тайпана синтем бацара тхан. Массо а агIор ницкъ хиллера тхуна, арахула тIебеана цатемаш а, тхешан чохь болу кхерамаш а бахьана долуш. ⁶ Амма Шена муьтIахь болчарна синтем луш волчу Дала, Тита схьа а кхачийна, тхан синош паргIатдехира. ⁷ И синтем хилар, Тита схьакхачарна хилла а ца Iаш, аша цуьнан догъэцарна а дара. Цо дийцира, шу тхо ган лууш хиларх а, шайгара мел даьллачунна шу дохкодовларх а, со ларван шу кийча хиларх а лаьцна. Цундела со кхин а чIогIа дог айаделла вара.

⁸ Сайн кехатца айса шуна халахетийтарна со дохковаьлла хиллехь а, хIинца айса и яздарна дохко ца волу со, цу кехато шуна халахетар кIеззиг йолчу ханна бен ца дина дела. ⁹ Сан хIинца долу хазахетар шуна айса халахетар дина аьлла дац, амма оцу халахетарехула, метта а даьхкина, Далла тIедерзар шун хиларна ду. Шун халахетар Делан

6:17 ЕшаI-ЯхIу 52:11. 6:18 Дауд 7:14; 1 Шерашкахь 17:13; ЕшаI-ЯхIу 43:6; Ярми-ЯхIу 31:9. 7:5 2 Коринтхошка 2:13.

лаамехъ хилла дара, цундела тхох цхъана а тайпана зулам ца даьлла шуна. ¹⁰ Делан дуьхъа хиллачу гIайгIано кIелхьарвалар хуьлуйтуш долу Далла тIеверзар до — и хиларна, стаг дохко ца волу. Ткъа дуьне-нан гIайгIано южалла тIейоуьйту. ¹¹ Хьовсийша, Делан дуьхъа шуна хиллачу халахетаро шу мел доггах дIагIоьртуьйту. Иза дина а ца Iаш, шу бехке цахилар шуна дIахайта лаар дойту цо. Ткъа, цул сов, мел эргIаддевлла а, аша мел орца доху а, со ган шун мел боккха лаам бу а, мел чIогIа шу тIедирзина а, царна таIзар хиларна шу мел кийча ду а хайитина цо. Массо а оцу хIуманна тIехъ шаьш цIена хилар гайти аша.

¹² Айса иштта яздинехъ а, вониг далийтинчун я шена вониг хилла-чун дуьхъа ца яздинера аса шуьга, амма Далла хьалха аша тхан мел гIайгIа бо шуна дIаделладалийтархъама яздинера. ¹³ Цундела тхуна синтем хилира.

Тхуна, синтем хилла а ца Iаш, кхин а доккха казахетар хилира Титин казахетар бахъана долуш, аша массара а цуьнан са иракараХIотторна. ¹⁴ Цу тайпана аша юьхъIаьржачу ца ХIоттий со, дозалица шух лаьцна аса цуьнга дийцинчунна тIехъ. Мелхо а, массо а хIуманак билггал бакъдерг оха шуьга дийцаре терра, Титина хьалха аса шух дина дозалла бакъ хили. ¹⁵ Шун массеран а муьтIахъ хилар а, кхерамца а, дегадарца а аша ша тIеэцар а дагадаеча, кхин а чIогIа шух дог дIаийна хуьлу цуьнан. ¹⁶ Со чIогIа воккхавеш ву, массо а хIуманна тIехъ а шуна тIетовжа сайн йиш хиларна!

Комаьршаллица сагIина хIума ялар

8 ¹ Ткъа хIинца, динан вежарий, оха дIахоуьйту шуьга Македон-маккарчу динан тобанашна Дала деллачу диканак лаьцна. ² Шаьш баккхий баланаш хьоьгуш боллушехъ, цу тобанийн доккха казахетар а, йоккха кьоблла а хьалдолчу комаьршалле делира. ³ Со теш ву цара доггах, шайн дала йиш йолччул а, сов а деллачунна. Шайн лаамца ⁴ цара чIогIа дийхира тхобга, шайна там хилийтархъама, Ярушалаймехъ болчу Делан нахана дан леринчу дикачу гIуллакхехъ шайга а дакьалацийтахъара бохуш. ⁵ Тхуна хила ма-лаьбара хилла а ца Iаш, уьш хьалха Везачу Элана тIе а боьрзура, тIаккха Делан лаамца шаьш тхуна кьобал а бора. ⁶ Цундела оха Тите чIогIа дийхира, ша долийна долу и дика гIуллакх доладаре терра, чекхдаккха а шуна гIо де аьлла. ⁷ Ткъа шун кхиамаш алсамбуьйлу тешарехъ а, дашехъ а, кхетамехъ а, даггара хиларехъ а, шайн тхобга болчу безамехъ а*.

* 8:7 *Шайн тхобга болчу безамехъ* — цхьадолчу тептарш тIехъ иштта ду: *тхан шуьга болчу безамехъ*.

а оцу гУллакхашца шу тЕхдуйлуш хиларе терра, шаьш дечу оцу ди-
качу гУллакхна тЕхь а тЕхдовлуш хулийла шу.

⁸ Иза шуна тЕдуйлуш ца боху аса, амма, кхиболчеран даггара хи-
лар а гойтуш, шун безам билггал доггах буйла зуйш ву со. ⁹ ХИунда
аьлча вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсан дика
девза шуна. Ша хьал долуш воллушехь, шун дуйхьа кый а велла, Шен
къоблла бахьана долуш шу хьал долуш хилийтархьама, дина Цо иза.

¹⁰ Цу тЕхь шуна пайденна долу цхьа хьехар до аса, хИунда аьлча
стожа и дика гУллакх долийна а ца Iаш, и доло лаам а хилла шун.

¹¹ Шаьш дан долийна гУллакх хИинццехь кхочушде. Цу тайпана шун
хЕтахьлерчу доггах хиллачу лаамах тарлур ду шайн долчу хьолах цу
гУллакхна аша дакъа дАдалар. ¹² Нагахь цхьаь шен хИума дАдала дог-
гах лаам болуш велахь, Дала иза, цуьнан дала йолчу тароне хьаьджи-
на, тЕоьцур ду, дала таро йоцург ца хьехош.

¹³ Шуна хало еш, ткъа кхечеран аьтто хилийта деш дац иза, амма
массарна а цхьабосса хилийтархьама деш ду. ¹⁴ ХИинца шун совдаьл-
лачо церан кхачамбацар меттахIоттор ду. Ткъа тIаьхьо церан совдаьл-
ларг шун эшам болчун метта хир ду. Цу тайпана шуна массарна а иза
цхьабосса хир ду. ¹⁵ Делан Йозанаш^д тЕхь яздина ма-хиллара: «Дукха
гулдиначун совнаха а ца хуьлура, ткъа кIезиг гулдиначунна тЕоьшуш
а ца хуьлура».

Тита а, цуьнца цхьаьна гУллакх дийраш а

¹⁶ Тхуна санна, Титин даг чу а шуна гЮ дан лаам тесна волчу Далла
баркалла боху оха. ¹⁷ Тхан дехар тЕэцна а ца Iаш, Тита, шен а боккха
лаам хиларна, шен деган лаамца дIавогIу шу долчу. ¹⁸ Хаза кхав^д дIа-
кхайкхор бахьанехь, массо а динан тобанашкахь хестош волу кхин а
цхьа динан ваша дIавоуьйту оха цуьнца. ¹⁹ Цул сов, и дика гУллакх
дарна тЕхь тхуна улловаккха хаьржина ву иза динан тобанашна
юкьара. Тхавш гЮ дан кийча хилар гойтуш, Везачу Элан сийлаллина
кхочушдо оха и гУллакх.

²⁰ ХIара гулдина доккха хьал бахьанехь, цхьаннан а тхавшна тЕхто-
хам ца хилийта ларлуш ду тхо. ²¹ ХИунда аьлча Везачу Элана хьалха
хилла а ца Iаш, адамашна хьалха а оьзда дерг дан дагахь ма ду тхо.

²² Тхайна юкьара кхоолгIа динан ваша а воуьйту оха цаьрца цхьаь-
на. Дукхазза а массо а тайпана гУллакхашна тЕхь зийча, иза чIогIа
кийча хилар зеделира тхуна. Иза хИинца кхин а чIогIа лууш ву шу дол-
чу ван, ша шух кIорггера теша дела. ²³ Титех лаьцна аьлча — иза сан
юххера стаг ву, шуна гУллакх дарехь соьца цхьаьна къахьобгуш волу.

^{8:15} Арадаккхар 16:18. ^{8:21} Кицанаш 3:4 (Грекийн).

Ткъа кхечу тхан динан вежарех аьлча – уьш Дала леррина Къобалвинчунна сийлалла яхъаш болу динан тобанашна юкъара къобалбинарш бу. ²⁴ Цундела динан тобанашна хьалха тоьшаллаш дейша шайн безамах лаьцна, оха хьакъ долуш шайх дозалла дар а гойтуш.

Динан вежарина деш долу гЮ

9 ¹ Бакъдерг аьлча, аса-м шуьга яздан а ца оьшу Делан нахана гЮ дан дезарх лаьцна. ² Шун доггах хилар а гуш, шух дозалла до аса македонхошна хьалха: «Стохка дуьйна а Ахаера динан тобанаш доггах хЮма яларан гЮллакхна кийча ю» – бохуш. Шун доггах хиларо царех дукхахберш иракарахИттатора. ³ Ткъа шу долчу аса динан вежарий бохуйту, оха шух дина дозалла эрна а ца хуьлуйтуш, амма, аса ма-аллара, шу кийча хилийтархьама. ⁴ Соьца шу долчу македонхой бахкар а нисделла, ткъа шу кийча ца хилар царна дАхиьнехьара, шу хИттина а ца Иаш, шух тешна Иаш долу тхо а юьхьАьржачу хЮьттур ма дара! ⁵ Цундела оцу динан вежаршка дехар дан деза аьлла хийтира суна, уьш сол хьалха шу долчу дА а баьхкина, аша хьалххехь ваДа^а а деш, лур ду аьлла совгIат цаьрга кечдайтархьама. Цу тайпана и совгIат, ницкъаца даьккхина а доцуш, ткъа шун-шайн лаамца делларг санна кийча хир ду.

⁶ Цу тГе аса боху: кIезиг дIадуьйчо – кIезиг ялта схьагулдийр ду, ткъа комаьршаллица дIадуьйчо – алссам ялта схьагулдийр ду. ⁷ ХЮораммо а шен даго боххучул ло, дохко а ца волуш, дала деза аьлла а ца луш. ХЮнда аьлча самукъане а волуш луш верг Далла веза. ⁸ Делан ницкъ бу шуна мел деш долу дика алсамдалиьта. Цу тайпана, массо а хЮманна тIехь а, гутгара а шуна мел оьшург хир ду шун, ткъа цунах алссам дуьсур ду шуна муьлхха а дика гЮллакх дан. ⁹ Делан Йозанаш^д тIехь яздина ма-хиллара:

«Тоам боллуш дIало цо мискачу нахана,
ур-аттала абаденналц а лаьтта цуьнан нийсо».

¹⁰ ДIадуьйш волчунна хЮ а, юуш волчунна юург а Кхочуьйтучо шуна а хЮ кхочуьйтур ду, иза алсам а доккхур ду, ткъа шун нийсонца леларехула Цо шортга ялта лур ду. ¹¹ Иштга муьлххачу а хенахь комаьрша хЮма дIахховдо алссам хьал а лур ду шуна Цо. ТIаккха дукхаммо а, аша комаьршаллица дIахховдийнарг тхоьгахула дIа а эцна, Далла баркаллаш бохур ду. ¹² ХЮнда аьлча аша кхочушдечу хЮкху гЮллакхо, Делан нахана оьшург хилийтина а ца Иаш, Далла олу баркаллаш дуккха а тIехдовлуйтур ду. ¹³ Оцу шун гЮллакхо шух до тоьшалла бахьана долуш, Далла хастамаш бийр бу, нахана хьалха шу тешна болчу Дала леррина

^{9:9} Забур 111:9. ^{9:10} ЕшаI-ЯхIу 55:10.

Къобалвинчун хазачу кхоана шу муьтIахь хиларна а, шайн долахь дерг цаьрца а, кхиболчу массаьрца а комаьршаллица доькъуш шу хиларна а. ¹⁴ Шайн дегнашкахь шу дага а дохкуьйтуш, шуна тIера доIанаш дийр ду цара, Дала шуна дина инзаре доккха дика бахьана долуш. ¹⁵ Далла баркалла олийла вай, Цуьнан дийцалур а доцу совгIат бахьанехь!

ПахIала шен динан гIуллакх лардар

10 ¹ Шуна дуьхьал волчу хенахь эсала волуш, ткъа дуьхьал воцучу хенахь майра волчу аса, ПахIала, Дала леррина Къобалвинчуьнгара долчу эсалалица а, Цуьнгара болчу кьинхетамца а кхетадо шу. ² Аса дехар до шуьга, шу долчу веанчу хенахь, тIех майралла гайта ма дезийталаш сан. Цъаболчу, тхо кху дуьнен чуьра берш санна лелаш ду бохучарна, и сайн тIех йолу майралла гайта ваьхьар ву со. ³ ХIунда аьлча оха, массо а адам санна, кху дуьнен чохь тхаьш доллушехь, цара санна, тIемаш ца бо. ⁴ Тхайн тIемашкахь оха леладо герзаш кху дуьнен чуьра герзаш дац. Мелхо а, Дала цу герзашна Шен ницкъ белла, цаьргахула тхоьга гIепаш хIаллакьяйтархьама. Мекара ойланаш а, ⁵ Дела вовзарна дуьхьал лакхайоккху муьлхха а куралла а йохайо оха цаьрца. Муьлххачу а ойланашна цаьрца йийсар до оха, уьш Дала леррина Къобалвинчунна муьтIахь ярхьама. ⁶ Дала леррина Къобалвинчунна шун муьтIахь хилар ма-бохху кхочушхилла даьлча, тхо кийча ду, цунна дуьхьал долчу муьлххачу хIуманна а таIзар дан.

⁷ Ткъа гIуллакх билггал муха ду, шу-шашь хьовсал! Ша Дала леррина Къобалвинчуьнца ву аьлла тешна волчунна хаа деза, тхо а шашь санна, Цуьнца дуйла. ⁸ Нагахь аса, шун гIуллакх дохорна а доцуш, ткъа иза тодархьама, Везачу Эло тхайна деллачу олаллех долу дозаллаш кхин а совдаьхна хилча а, тIаккха а юьхьIаьржачу хIутгур вацара со. ⁹ Амма шуна ма моттийла, со кехаташца шу кхеро гIерта аьлла. ¹⁰ ХIунда аьлча со цавезачара олу: «Цуьнан кехаташ маьIна долуш, ницкъ болуш ду, ткъа иза ша дуьхьал волуш эгIаза ву, цо до къамел дегаза а ду». ¹¹ И бохуш волчунна хаа деза, тхо шуна юкьахь доцчу хенахь тхайн кехаташ тIехь оха яз деш дерг а, тхо шуна юкьахь долуш оха ден дерг а цъаь дуйла.

¹² Тхуна ца лаьа шашь лакхара хеташ болчу цъаболчаьрца душтадала а, цара тардала а. Цара, шашь вовшашца а дустуш, дуьхь-дуьхьал а хIуьттуш, шайн сонталла гойту. ¹³ Дала тхуна билгалдаьккхинчу гIуллакхан дозанашкахь бен дозаллаш дийр дац оха, ткъа билгалдаьккхинчу гIуллакхан дозанашна юкьахь шу ма ду. ¹⁴ Тхайна билгалдаьккхинчу дозанел тIех ца девлира тхо, Дала леррина Къобалвинчух лаьцна болу хаза кхаь^д шуьга дIа а кхайкхош, шу долчу тхаьш кхаьчча. ¹⁵ Дала тхайна деллачу дозанал тIех а девлла, тхаьш дина доцучу гIуллакхех дозаллаш деш дац тхо. Мелхо а, оха сатуьйсу, шун тешар чIагI а луш, Дала

тхаьшна тЕдиллинчул тЕх а ца довлуш, кхин а дуккха а гУллакхаш шуна юкѳахь дан. ¹⁶ ТИаккха шу долчохь кхайкхийна ца Iаш, шуна генахь болчу кхечу мехкашкахь а кхайкхо йиш хир ю тхан хаза кхаѳ. Цу тайпана, кхечу цѳаннан дозанашкахь динчу гУллакхех дозалла дийр дац оха.

¹⁷ Йозанашкахь ма-аьлла: «Ша дозалла дан лууш волчо – Везачу Элах дозалла дойла». ¹⁸ ХIунда аьлча ша-шех дозалла деш верг кѳобал ца во, амма Везачу Эло дозалла деш верг кѳобалво.

Харцвекалиш

11 ¹ Со жимма сонта хиларна, сатохахъара аша суна. Билггал са-тохийша суна! ² Дикачу агIор йолу эмгаралла ю сан шуьца, иза Делера а ю. Ас шуна захало дийцира цѳяна стагаца, иза Дала леррина Кѳобалвинарг^д ву. Цунна хьалха, цIена йоIстаг санна, шу дIахIитто лаь суна. ³ Амма со кхоьру, шен хIилланца лаьхъано Iехийна йолу Хъава санна, Дала леррина Кѳобалвинчунна догцIена а, даггара а тешаме хиларх мухха а шун хьекъалш ледийр дуй те аьлла. ⁴ ХIунда аьлча аша самукъадаларца тIеоьцу оха шуна хьехнарг а воцуш, кхин Iийса шайна хьохуш верг. Иштта, тхоьгара схьаэцначу Синах а, хаза-чу кхоах а тера доццухехь, кхин тайпана долу са а, хаза кхаѳ^д а атта тIеоьцу аша!

⁵ ХIунда аьлча оцу шун «лакхарчу векалел» со цѳяна а хIуманна тIехь а оьшуш ца хета суна. ⁶ Кхоччуш хаза къамелаш ца дан там бу аса, амма кхетам тIехь цатоам бац сан. Цунах-м оха массо а хIуманна тIехь шу тешийна.

⁷ Хаза кхаѳ айса шуна дIакхачош, шуьгара мах а ца боккхуш, шу ла-кхадахархъама, со лахара а хохтуьйтуш лелаш хилча, къа латийна хуьлий те аса? ⁸ Шуна гУллакх дархъама, кхечу динан тобанашкара лечкѳош верг санна хуьлура со, цаьргара ахча схьа а оьшуш. ⁹ Шу долчохь тхо долуш, цѳяцца хIуманна тIехь тхаьшна эшам хуьллушехь, шуна цѳянна а бала ца бора оха тхайх. ХIунда аьлча суна оьшуш дерг Македонера баькхинчу динан вежарша кхочушдора. Массо а хIуманна тIехь шуна сайх бала ца бан гIиртира со, хIинца чул тIаьхьа гIертар а ву. ¹⁰ Дала леррина Кѳобалвинчун бакъдерг билггал сайна чох хиларца аса чIагIо йо, Аса дозалла дар Ахай-махкахь цѳяmmo а соьгара дIадоккхур дац аьлла. ¹¹ ХIун бахъана ду те цуьнан? Дуй те иза, суна шу ца деза бохург? Далла хаьа, суна шу мел деза!

¹² Амма хIинццалц леллачу тайпана кхидIа а лелар ву со, оцу вукху «векалийн», шашь тхох тера векалш ду аьлла, дозалла дан йиш ца

^{10:17} Ярми-ЯхIу 9:24. ^{11:3} Доладалар 3:1-5, 13. ^{11:9} Пилапхошка 4:15-18.

хилийта. ¹³ ХИунда аьлча уьш харцвекалш а, мекара гIуллакхийраш а бу. Цара шайш Дала леррина Къобалвинчун векалш ду моттуйту. ¹⁴ Иза инзарвала хIума дац, хIунда аьлча иблисо ша а моттуйту ша серлонан малик¹ ду. ¹⁵ Цундела доккха хIума а дац, нагахь цуьнан гIуллакх деш тIаьхьаИиттинчара шайш Делан лаамна гIуллакхаш до мотгийтича а. Амма церан чаккхе церан гIуллакхашка хьаьжжина хир ю.

Векал волчу ПахIала хьегна баланаш

¹⁶ Аса юха а боху: цхьанна а со сонта ву ма мотталаш. Ткъа шайна со иштта хеташ велахь а, со сонтаниг санна тIеэцийша, сан жимма а сайх дозалла дан йиш хилийта. ¹⁷ Айса дуйьцург Везачу Элаца волуш санна ца дуйьцу аса, ткъа шен къамелах тешна Iаш волчу сонтачо санна дуйьцу. ¹⁸ Кху дуйьнен чуьра болчара санна, дукхахболчара дозалла деш хилча, аса а дийр ду дозалла. ¹⁹ ХИунда аьлча аша, кхетам болуш долчу адамаша, дог дарца садетта оцу сонтачарна. ²⁰ Аша са ма туху, шайх леш дича а, шайна бала бича а, шайга харж яйтича а, шайна кураллаш йича а, шайн юьхь тIе йиттича а. ²¹ Сайн эхьана эр ду аса, цу тайпана долу гIуллакхаш лело тхан ницкъ ца кхочура.

Нагахь цхьана хIуманна тIехь цхьаь дозалла дан ваьхьаш велахь – аса сонтачо санна боху – со а ваьхар ву дозалла дан. ²² Уьш Иебархой буй? Со а ву. Уьш исраилхой буй? Со а ву. Уьш ИбрахIиман хIух буй? Со а ву. ²³ Уьш Дала леррина Къобалвинчунна гIуллакх дийраш буй? Аса хьераваьллачо санна дуйьцу, амма со царал а сов Дала леррина Къобалвинчунна гIуллакх дийриг ву. Цара чул а дукха къахьобгура аса. Царал а дукха набахти чохь воллура. Царна чул а дукха шодмаш еттара суна. Уьш хуьлучул а дукхазза а Южаллин кхерамехь хуьлура со. ²⁴ ЯхIудхоша пхобазза шед йиттина суна, хIоразза а ткъе ткъайобсназза а тухуш. ²⁵ Кхузза гIожмаш йиттина суна. Цкъа тIе тIулгаш кхиссина суна. Со тIехь а волуш, хIорджема кхузза дуйьхира, аса цхьа дей-буйсий хIорда чохь а даьккхира. ²⁶ Мосуйттазза араваьлла леларг хилла а лелла со. ТIедевллачу хишкахьара кхерамаш а хилла суна. Талорхошкахьара кхерамаш а хилла суна. Сайн тайпанах болчу нахехьара а кхерамаш хилла. Кхечу къаьмнашкарчу нахехьара кхерамаш беана. Палахь а, яьссачу аренгахь а, хIорда тIехь а кхерам болуш лелла со. Динан харцвежаршкахьара кхерамаш лайна аса. ²⁷ Иштта къахьобгуш а, болх беш а хилла со. Дукхазза а наб йоцуш а, меца волуш а, хьогах волуш а, кхача боцуш а, шело ловш а, тIеюха бедар йоцуш а хан яккхина аса. ²⁸ Кхузахь хьахийна хIуманаш доцург, ерриге

^{11:23} Векалийн 16:23. ^{11:24} Карлабаьккхинарг 25:3. ^{11:25 а:} Векалийн 16:22; ^{б:} Векалийн 14:19. ^{11:26 а:} Векалийн 9:23; ^{б:} Векалийн 14:5.

а динан тобанийн баланийн Іаткъам кхочу суна. ²⁹ Мила ву гІело хьогуш, аса а шеца гІело хьогуш воцург? Мила ву галвалийтина, со кийрахь шех вогуш а воцуш?

³⁰ Айса дозалла дан дезахь, сайн гІорасиза хиларх дозалла дийр ду аса. ³¹ Гутгара а декъала волу Веза Эла волчу Іийсан Да волчу вайн Далла хаьа, со харц луйш воцийла. ³² Со Дамасакхехь волчу хенахь, ХІарти-паччахьан мехкадас Дамасакх-гІалин Іуналла дора, со схьалаца дагахь. Ткъа со корехула тускар чохь пенаца охьаваййтира. Ишт-та кІелхьарвелира со цуьнан карара.

Дала ПахІална хІиттийна суьрташ а, дІаделладаларш а

12 ¹ КхидІа дозалла дан деза сан, цунах бала цхьа а тайпана пайда бацахь а. Везачу Эло сайна хьалха хІиттийначу суьртех а, дІа-диллинчу хІуманех а лаьцна дуьйцур ду аса. ² Суна Дала леррина Къобалвинчуьнца волу цхьа стаг вевза. Дейтга шо хьалха, (дегІаца я синца ваьккхина ца хаьа суна, иза Далла бен хуур дац) и стаг кхоалгІачу стигала хьалаваьккхина хилла. ³ И стаг, (дегІаца я синца делахь а, суна иза ца хаьа, цхьана Далла бен) ⁴ ялсамане кхачийна. Цигахь цхьаьнгте а алалур доцу дешнаш хезна цунна. И дешнаш цхьаммо а ала мегар дац. ⁵ Ишттачу стагах дозалла дойла ю сан. Ткъа сайх дозалла дойла яц сан, сайн гІорасизаллех доцург. ⁶ Нагахь сайна дозалла дан лиьча а, со сонта хир вац, аса бакъдерг дуьйцу дела. Амма айса сайх дозаллаш дарх юхауьйзу аса со, шух цхьанна соьгара гиначул а, соьгара хезначул а совдерг ца хетадалиитархьама.

⁷ Делера долу даккхий дІаделладаларш бахьана долуш со кура ца वालीта, сан дегІах цхьа кІохцал дахийтинера: со хьийзорхьама, иблисан геланча ваийтинера! ⁸ Везачу Эле кхузза дехнера аса, и кІохцал сох дІакъастаде аьлла. ⁹ Ткъа Везачу Эло соьга элира: «Тобар ду хьуна Соьгара долу дика, хІунда аьлча Сан ницкъ хьан гІорасизаллехула кхоччуш гучубоккху». Суна чохь Дала леррина Къобалвинчун ницкъ хилиитархьама, сайн гІорасизаллех долу дозаллаш совдохур ду аса. ¹⁰ Дала леррина Къобалвинчун дуьхьа иза хиларна, со реза ву сайн гІорасизаллина а, со дола хетарна а, халонашна а, суна гІаьхьабовларна а, цатемашна а, хІунда аьлча со гІорасиза волччу хенахь сан ницкъ а хуьлу.

ПахІала коринтхойн гІайгІа бар

¹¹ Сайх сонтаниг вира аса, амма иза аша дайтира соьга. Сох дозаллаш аша дан дезара, хІунда аьлча со хІумма а воцург велахь а, оцу шун «лакхарчу векалел» со цхьана а хІуманна гІехь а оьшуш вац. ¹² Шуна

юкбахь а хуьлуш, мел долчу собарца со векал хиларан тоьшалла дора ас: аса тамашийна гIуллакхаш а, инзаре хIуманаш а, нуьцкъала гIуллакхаш а дора. ¹³ Шуна сайх бала ца бар доцург, кхечу динан тобанашца чул шуьца хIун вон хилира со? Оцу бехкана кьинтIерадовлаш суна.

¹⁴ ХIинца кхозлагIа а шу долчу ван кийча ву со. Аса бала бийр бац шуна сайх. Шуьгара хIумма а ца доьху аса, ткъа шу лобху. Бераш дац шайн дена-нанна бахам бан дезаш, амма дас-нанас шайн берашна бан беа иза. ¹⁵ Лаа а лууш, сайн мел болу бахам а, ур-атгалла со-со а дIалур вара ас шун дуьхьа. Шуьга болу сан безам сов а болуш, собга болу шун безам лагIлур буй те?

¹⁶ Шу реза хир ду аьлла хета суна, шуьгара хIума сайна схьа ца эцна ас. Амма цхьаболчара боху, аса иза сайн мекарлонашца а, хIилланашца а шуьгара схьаяьккхина. ¹⁷ ТIаккха шу долчу веанчу цхьанненгахула а сайна пайда ийцирий те аса шуьгара яьккхинчух? ¹⁸ Аса Тите шу долчу вахар дийхира, цуьнца цхьаьна динан вежарех цхьаь вохуйтуш. Шуьгара хIумма а схьайцирий цо? Дийриг цхьана синехула деш дацара оха, цхьана новкьахула лелаш дацара тхо?

¹⁹ Тхо шайна хьалха бехказадуйлу-м ца моьтту те шуна хIинца а? ХIан-хIа! Дала леррина Кьобалвинчуьнца а долуш, оха Далла хьалха боху шуьга. Ткъа и дерриге а, хьоменаш, шу синца чIагIдархьама деш ду. ²⁰ Кхоьру со, шу долчу веача, сайна луур доцучу тайпана шу хилла карорна. Иштта со кхоьру, со хила луур доцучу кепехь шуна со караварх. Кхоьру со, шуна юкбахь ишттаниг карадарна: девнаш дийлар, хьагI хилар, дералла, шена пайда лехар, мотт беттар, харцдерг кхоллар, кураллаш хилар, низам цахилар. ²¹ Со кхоьру, шу долчу юхавеача, сан Дала шуна хьалха со лахара хетийтарх. Хьалха кьинош а летийна, ткъа хIинца а сийсаза леларх а, хьарамлонаш лелаярх а, меттаза леларх а дIа ца бирзина болчу дукхахболчарна тIехь сайн велха дезарх кхоьру со.

Хьехамаший, маршаллаший

13 ¹ Со кхозлагIа а вогу шу долчу. Делан Йозанаша боху: «ХIорра а бехкевар шина я кхаа тоьшалла дечеран багахула бен чIагIдийр дац». ² Со шозлагIа веанчу хенахь, аса дIахьедар динера кьинош летош болчаьрга а, кхиболчу массаьрга а, ткъа хIинца, со шу долчу дIавале, ас кхин цкъа а дIахоуьйту цаьрга: со юха дIавеача, цхьаннах а кьинхетам бийр бац аса. ³ Соьгахула бохуш верг Дала леррина Кьобалвинарг^д хиларан тоьшалла лобху те аша? Шуьца ларош

^{13:1} Карлабаьккхинарг 17:6; 19:15.

волу Иза гЎорасиза вац. Мелхо а, Цо Шен ницкъ шуна юкъбахъ гойту.
⁴ ХЎнда аьлча Иза гЎорасизниг санна жЎарах дЎатоьхнехъ а, амма Делан ницкъаца дийна ву. Иштта тхо а ду, Цуьнца долуш гЎорасиза делахъ а, амма шун дуьхьа тхо Делан ницкъаца дехар ду Цуьнца цхьаьна.

⁵ Баккъалла а тешарехула шаьш дехаш дуй те аьлла, шаьш-шайн зелаьш. Шаьш-шайн талла. Я шуна ца хаьа те, Дала леррина Къобалвина Ийса шуьца вуйла? Я зерах чехк ца девлла те шу? ⁶ Зерах чехк ца долалуш тхо ца диснийла шуна хуур ду аьлла, со тешна ву. ⁷ Оха Деле доІанаш до, шуьга цхьана а тайпана зулам ца дайтар доьхуш. Иза оха ца доьху, тхаьш зерах чехкдевлла хилар гайтархьама, амма тхо зерах чехк ца девлла шуна моьттушехъ, шуьга дика дайтархьама доьху. ⁸ ХЎнда аьлча билггал бакъдолчунна дуьхьалдовла ницкъ бац тхан, амма цунна гЎоле хЎума дан ницкъ болуш ду. ⁹ Тхо гЎорасиза долчу хенахъ, шу ницкъ болуш хиларна даккхийдеш ду тхо. Оха Деле доІанаш до, шун кхоччуш кхиар хилар доьхуш. ¹⁰ Со шу долчу вале, яздо аса шуьга, шу долчу веача, Везачу Эло сайна хЎаллакдан а доцуш, синца чЎагЎдарна деллачу олаллица со шуьца тЎех буьрса ца хилийтархьама.

¹¹ Чехкволуш, динан вежарий, маршалла ло ас шуьга! Кхоччуш хила гЎерталаш, сан кхайкхамашка ладогЎалаш, шайн ойланашца цхьаалла йолуш хилалаш, машарца Іелаш. Тпаккха безаман а, машаран а волу Дела шуьца хир ву.

¹² Доггах* вовшашка маршаллаш хатта.

Делан долахъ болчу массара а маршаллаш доуьйту шуьга.

¹³ Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дика а, Делан безам а, Делан Синан тЎекаре а хуьлийла шуьца массаьрца а.

* 13:12 *Доггах* – ма-дарра аьлча: *Беза барт баккхарца...*

Векало ПахIала галатахошка яздина кехат

Дешхьалхе

Иийсан хаза кхаь кхайкхо болийча, жуьгтий боцурш, кхечу къаьмнех болу нах а и тIеэца хIиттира. ТIаккха хаттар кхолладелира: товрат-хьехамаша бохург дан дезий стага, Иийсах билггала тешаш верг хилархьама? ПахIала гойту иза оьшуш цахилар. Дала леррина Кьобалвинчуьнца долчу дахаран бух а хилла дIахIоьттинарг тешар ду. Тешарехула массо а Далла хьалха бакъ ву. Рим-мехкан цхьа дакъа долчу Галатехь Иийсах тешачийн тобанашкахь бара ПахIална дуйхьал болу нах. Цара дIакхайкхийра, Иийсах тешаш болчара товрат-хьехамаш а лара беца Далла хьалха бакъ-хилархьама.

Харцхьехамо лебина нах бакъдолчу тешарна а, билггала долчунна а тIеберзорхьама яздина ду **ПахIалан галатахошка долу кехат**. Цо боху, ша векал хилар Делера ду, адамийн муьлххачу а Iедалера дац, леррина кхечу къаьмнийн нахана юкъахь кхайкхам бан дезаш ву иза. Цул тIаьхьа цо тIечIагIдо адамаш тешарехула бен Далла хьалха бакъ ца хилар. Тептаран чулацамехь ПахIала гойту Иийсах тешачеран дахаран хьал Дала леррина Кьобалвинчух долчу тешарх сьхаболучу безамца доьзна хилар.

ПахIала маршалла доуйту

1 ¹ ХIара кехат яздо шуьга аса, векал^д волчу ПахIала. Цхьанна а то-бано я цхьанна а адамехула кьобалвина вац со. Векал а вина, со дIахьажийнарш бу Дала кьобалвина волу Иийса а, Иза веллачуьра денвина волу вайн Да волу Дела а. ² Аса а, соьца болчу массо а динан вежарша а маршалла доуйту шуьга, Галата-махкарчу Иийсах тешначу нехан тобанашка. ³ Вайн Да волчу Делера а, вайн Веза Эла волчу Дала леррина кьобалвинчу Иийсагара а долу дика а, машар а хуьлда шуна. ⁴ Вайн къинош бахьана долуш Ша дIавелла Цо, вайн Да волчу Делан лаамца кху зуламечу заманах вай кIелхьардахархьама. ⁵ Сийлалла хуьлийла Цуьнан массо а заманахь. Амин^д.

Хаза кхаъ цхъаъ бен бац

⁶ Со цецвуьйлу шух! Дала леррина Къобалвинчун маьхза долу дика бахъана долуш Дала шу Шена тIе ма озийна! Ткъа шу, иштта сиха Цуьнгахъара дIа а дирзина, кхечу хъехамна тIаьхъаИтта дохку. ⁷ Ткъа иза-м кхин тайпа хаза кхаъ^д бац, амма цхъаболу нах бу шун дегнаш чу шеко а тосуш, шуна Дала леррина Къобалвинчо беана хаза кхаъ харцахъабаккха лууш.

⁸ Ткъа оха шуна беанчу хазачу кхоана метта я оха а, я стигаларчу малико а кхин кхаъ бахъахъ, Делан неIалт хуьлийла царна. ⁹ Айса хьалха ма-аллара, хIинца юха а боху ас: нагахъ аша тIеэцна болчу кхоана дуьхьал цхъаммо кхин кхаъ беанехъ, Делан неIалт хуьлийла цунна тIехъ.

¹⁰ Ткъа хIинца нахана хьалха диканиг хилар лобху те ас я Далла хьалха дика хилар лобху те? Адамашна хьалха диканиг хилар лобхий те ас? Нагахъ аса адамашна хьалха со дика хетар хIинца а лехахъара, Дала леррина Къобалвинчун гIуллакх деш верг хир вацара со.

Муха хилира ПахIалах векал?

¹¹ Аса дIахоуьйту шуьга, динан вежарий, йижарий, ас шуна кхайкхийна хаза кхаъ адамашкара боцийла. ¹² ХIунда аьлча аса и хаза кхаъ адамашкара тIеэцна а бацара, амма Дала леррина къобалвинчу Иийсас и кхаъ суна бовзийтина хилар бахъана долуш, ас и кхаъ тIеийцира. ¹³ Шуна хезна-кх сох лаьцна, хьалха бакъволу жуьгти хилла леллачу хенахъ со муха вара. Шуна хаъа, мел къиза тIаьхъаваьллера со Иийсах тешначийн Делан долахъ йолчу тобанашна, уьш хIаллак а еш. ¹⁴ Сайн тайпанара болчу жуьгтийн нийсархошна юкъахъ, сайн дайша лелийна Iадаташ лардар тIехъ хьалхе йоккхуш стаг вара со. ¹⁵ Со дуьненна тIе а валале, со къастийначу Дала, Ша суна динчу диканца, ¹⁶ суна хьалха Шен КIант дIахIоттийра, Цунах лаьцна болу хаза кхаъ, жуьгтий боцучу, кхечу къаьмнех болчарна а кхайкхорхъама. Со ца вахара цхъанна а адамах дагавала а, ¹⁷ я Ярушалайм-гIала а ца вахара со, сол хьалха векалш хилла болчарна тIе. Амма со Iаьрби-махка а вахана, тIаккха Дамасакх-гIала юхавирзира. ¹⁸ Пул тIаьхъа, кхо шо даьлча, ШамIа-Кипа вовзархъама Ярушалайм-гIала вахара со. И волчохъ аса пхийтта де даьккхира. ¹⁹ Ткъа кхечу векалех, Везачу Элан ваша Якъуб воцург, цхъа а ца гира суна. ²⁰ Ас шуьга яздийриг бакъ хиларх Дела теш ву. ²¹ ТIаккха Сири-махка а, Килик-махка а вахара со. ²² Ткъа Дала леррина Къобалвинчух тешаш болчу жуьгташна со юьхъ тIера ца

^{1:13} Векалийн 8:3; 22:4, 5; 26:9-11. ^{1:14} Векалийн 22:3. ^{1:15, 16} Векалийн 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18. ^{1:18} Векалийн 9:26-30.

вевзара. ²³ Царна хезнера, наха олуш: «Хьалха вай хІаллакдан тІаьхьа-ваьлла волу стаг ша бухенца дІадаккха гІиртина долу дин хІинца кхайкхош лелаш ву», – аьлла. ²⁴ ТІаккха суна тІера цара Далла хастамаш бора.

Вукху векалша ПахІал тІелоцу

2 ¹ Цул тІаьхьа дейтта шо даьлча, со юха а Бар-Наабаца, сайца Тита а вуьгуш, Ярушалайме вахара. ² Со вахара, Дала, цига со ваха веза аьлла, сайна схьадиллина дела. ТІаккха айса кхечу къаьмнашна юкьахь кхайкхош болу хаза кхаь¹ цигахь болчу динан вежаршна а бовзийтира аса. Амма аса иза, массо а халкъана юкьахь доцуш, шун керла векалш болчуха лелачарна юкьахь дІабовзийтира, айса хьалха дина а, хІинца до а ГІуллакх эрна ца хилар хаархьама. ³ Ур-атгалла соьца волу Тита а, грекахо воллушехь, сунтван ца дийзира. ⁴ Ткъа сунтварах лаьцна дийца дийзира тхан. ХІунда аьлча цхьаболу харцвежарий къайлаха тхуна юкьабаьхкинера, Дала леррина къобалвинчу Иийсаца хиларна тхан йолчу паргІатоне а хьаьвсина, юха а тхоч леш дархьама. ⁵ Оха цара бохург ца дира, хазачу кхоан тІехь долу бакъдерг шуьца хилийтархьама. ⁶ Ярушалаймера тешаш болчу наха лоруш болчара а (уьш хьалха муьлш хиллехь а, суна-м бен а дац, хІунда аьлча Далла хьалха массо а адам цхьаь а ду) сан хьехамна хІумма а тІе ца туьйхира. ⁷ Цара мелхо а чІагІдира, хаза кхаь кхечу къаьмнашна кхайкхор суна тІедиллина хилар, иза жуьгташна хьехар Кипина тІедилларе terra. ⁸ ХІунда аьлча Кипех жуьгтийн халкъана векал Винчо, сох а вина кхечу къаьмнашна векал. ⁹ Дала и Шен дика суна а деллий хиьча, Иийсах тешаш болчу наха шайн ГІортораш лоруш болчу Якъуба а, Кипас а, Яхъяс а соьга а, Бар-Наабе а доттагІаллин куьг кховдийра. Цара барт бира, уьш жуьгташна хаза кхаь кхайкхош баха беза, ткъа тхо иза кхечу къаьмнашна кхайкхош даха деза аьлла. ¹⁰ Деккъа цхьа дехар дира цара: мисканаш дагахь латтабар. Изза дан со а чІога гІертара.

ПахІала Кипа бехкевар

¹¹ Ткъа Кипа Антиох-гІала веанчу хенахь, иза суна юьхь-дуьхьал волуш, со дуьхьалвелира цунна, и бехке волу дела. ¹² ХІунда аьлча, Якъуб волчурьа цхьаболу нах схьабахкале, Кипас яа хІума йоура кхечу къомах сунтбаза болчу нахаца цхьаьна. Ткъа Якъуб волчурьа и сунтбина болу нах баьхкича, царах ийзалуш, иза юьстахвуйлура. ¹³ Цуьнца цхьаьна кхиболу жуьгтий а буьйлабелира моттаргІанаш ян. Цундела ур-атгалла Бар-Нааба а дІакхийтира моттаргІанаш лелочарех.

^{2:1} Векалийн 11:30; 15:2. ^{2:6} Карлабаьккхинарг 10:17.

¹⁴ Амма, уыш хазачу кхоан тIера бакъдолчуынца нийсса лелаш ца хилар сайна гича, массарна хьалха аса Кипе элира: «Нагахь хьо, жуьг-ти воллушехь, жуьгтий санна а ца лелаш, кхечу къаьмнех берш санна лелча, ахьа муха гIертор бу уыш жуьгтийн Iадаташ тIе?

¹⁵ Вайшиь дуьнен чуволуш дуьйна а жуьгти ву. Шайна тIехь кьинош долчу къаьмнашна юкъя ца вогу вайшиь. ¹⁶ Амма вайна хууш ду, Дала леррина къобалвинчу Иийсах тешаро бен цхьа а адам Далла хьалха бакъ ца дойла. Товрат-хьехамаш кхочушбарца цхьа а Далла хьалха бакъвийр вац. Иштта вайшиь Дала леррина къобалвинчу Иийсах тешнера, товрат-хьехамаш тIера гуллакхаш кхочушдарца а доцуш, амма ваьш Дала леррина къобалвинчу Иийсах тешарца Далла хьалха бакъхилийтархьама. ХIунда аьлча кху дуьненара цхьа а адам товрат-хьехамаш тIера бакъаьхара гуллакхаш кхочушдарца кIелхьардер дац. ¹⁷ Нагахь, Дала леррина Къобалвинчуынца хиларна, Далла хьалха ваьш бакъдар лобххушехь вайшиь а кьинош летораш санна лелча, Дала леррина Къобалвинарг^д вуй те вайга къилахь долу гуллакхаш дойтуш верг? Дера вац! ¹⁸ ХIунда аьлча, цкъа хIаллакдинарг юха меттахIоттош хилча, аса товрат-хьехамашна дуьхьал а ваьлла, со зуламхо хилар гойту. ¹⁹ Товрат-хьехамаша со хIаллаквина, цундела со оцу хьехамашна гергахь велла ву, Делан дуьхьа вӕхархьама. Со а, Дала леррина Къобалвинчуынца жIарах дIатоьхча санна, велла. ²⁰ Бакъдерг аьлча хIинца вехаш верг со вац, ткъа Дала леррина Къобалвинарг соьгахула вехаш ву. Со дилха долуш вехаш хиларан бахьана ду, со веза а везна, Ша сан дуьхьа дIавелла волчу Делан КIантах тешаш со вехаш хилар. ²¹ Сайна Дала маьхза делла дика дIа ца тотту ас. ХIунда аьлча бакъварг^д товрат-хьехамо кхочушдеш делаьхара, Дала леррина Къобалвинарг валар эрна хир дара!»

Товрат-хьехам а, тешар а

З ¹ Ва сонта галатахой! Хьан тилийна те шу? Аса хаза кхаь^д хьобху-чу хенахь Дала леррина Къобалвинарг^д жIарах дIатохаран сурт ма-хIуттура шун бIаьргашна дуьхьал! ² Цхьа хIума хаа лаьа суна шуьгара: товрат-хьехамашна^д тIера гуллакхаш кхочушдарна делла те шуна Делан Са, я хаза кхаь а хезна, шу цунах тешарна делла те Иза? ³ Оццул сонта ду те шу, шаьш Делан Синца долийна дахар адаман шен ницкъах тешна чекхдаккхал? ⁴ Аша мел хьегна баланаш эрна хилла те? Со тешна ву и дерриг а эрна хилла ца хиларх! ⁵ Шен Са а, шуна юкъях дина Iаламаташ а, аша товрат-хьехамашна тIера гуллакхаш кхочушдарна луш ду шуна Дала, Цуьнгара болу хаза кхаь а хезна, шу цунах тешарна а доцуш?!

^{2:16} а: Забур 142:2; Римхошка 3:20; ^{6:} Римхошка 3:22.

⁶ Делан Йозанаш⁴ тЕхь ИбраХимах лаьцна аьлла ма ду: «Иза тийшира Делах, цундела Дала иза Шена хьалха бакъвина лерира». ⁷ Иштта хаалаш, билггала ИбраХиман тЕаьхьенах берш Делах тешарш бу. ⁸ Делан Йозанаша, хиндерг а дуйцуш, кхечу къаьмнийн халкъаш а церан тешарехула Дала бакъдийриг хиларх лаьцна хаам бинера ИбраХиме: «Дуьнен чъьра массо а халкъаш а Дала хьобгахула декъалдийр ду», — аьлла. ⁹ Цундела тешаш берш Делах тешаш хиллачу ИбраХимца а декъала хуьлу.

¹⁰ Ткъа товрат-хьехамашна тЕра бакъаьвара гУллакхаш кхочушдарца шайш Далла хьалха бакъхила луурш неАлтана кЕл бу. Хунда аьлча яздина ду: «Товрат-хьехамашна тЕхь яздина долу дерриге а даим а кхочушдеш воцучу хЮранны а тЕхь неАлт ду», — аьлла. ¹¹ Ткъа товрат-хьехамашна тЕра гУллакхаш кхочушдарца Далла хьалха цхьа а бакъвийр воцийла вайна хууш ду, хЮнда аьлча: «Делан лаамехь верг Цунах тешарца вехар ву». ¹² Муса-пайхамаран товрат тЕхь долчу бакъаьварачу гУллакхийн цхьа а уьйр яц тешарца, цу тЕхь аьлла ду: «Товрат-хьехамаш кхочушбийриг цаьрца вехар ву».

¹³ Мах а белла, Дала леррина Къобалвинчо кЕлхьардаьхна вай и товрат-хьехамаш кхочуш ца барна хуьлучу неАлта, и неАлт Шена тЕе а лаьцна. ХЮнда аьлча Делан Йозанаш тЕхь яздина ду: «Диттах ирхьоблинчу хЮранны а тЕхь неАлт ду», — аьлла. ¹⁴ И дерриг а кхочушхилла, Дала ИбраХиме лур ду аьлла долу декъалалла, Дала леррина къобалвинчу Гийсагахула кхечу къаьмнашна а далийтархьама а, вайн Шех тешар бахъана долуш, вайна чАгаЮ еш, Ша лур ду аьлла Делан Са вайна далархьама а.

Товрат хьехам а, Дала дина весет а

¹⁵ Динан вежарий, йижарий, аса вайн дахарехь долу цхьа масала далор ду шуна. Ур-атталла адамаша шайна юкъаьх чАгаЮбина болчу бартана цхьаммо а йиш яц хЮмма а цунна я тЕтоха, я иза бохо а. ¹⁶ Ткъа Дала, чАгаЮ еш, элира Ша ИбраХимна а, цуьнан тЕаьхьенах волчунна а лун дерг. Дацара и аьлла: «тЕаьхьенах болчарна» бохург дуккханех лаьцна долуш санна, амма цхьаннах лаьцна долуш санна аьллера, «хьан тЕаьхьенах волчунна» аьлла. Иза ву Дала леррина Къобалвинарг. ¹⁷ Ас бохург хАра ду: диь бЕе ткъе итт шо даьлча а, Дала беллачу товрат-хьехамаша Дала Ша кхул хьалха бина болу барт бохо йиш яц. Цундела Ша лур ду аьлла йина чАгаЮ дIа а ца яьккхира Дала. ¹⁸ Нагахь

^{3:6} Доладалар 15:6; Римхошка 4:3. ^{3:7} Римхошка 4:16. ^{3:8} Доладалар 12:3.

^{3:10} Карлабаьккхинарг 27:26 (Грекийн). ^{3:11} Хьабукъа 2:4. ^{3:12} Iамальяр 18:5.

^{3:13} Карлабаьккхинарг 21:23. ^{3:16} Доладалар 12:7. ^{3:17} Арадаккхар 12:40.

^{3:18} Римхошка 4:14.

Дала Ша лур ду аьлларг товрат-хъехамаш кхочушбарна луш делахъара, иза Ша чIагIо ярна луш хир дацара. Ткъа ИбрахИмна Дала Ша лур ду аьлларг, Шен дикалле хъаьжжина, чIагIо ярна делла.

¹⁹ ТIаккха стенна оьшу те товрат-хъехамаш? Уьш тIетоьхна бара адамашна шаьш летош долу кьинош гайтархъама. Иза хир дара ИбрахИман тIаьхьенах верг ваййтгалц. Ткъа цу тIаьхьенах волчунна Дала чIагIо йинера, Ша декъалалла лур ду аьлла. Товрат-хъехамаш адамашна юкъа маликашкахула баийтина юкъарло лелошволчун гIоьнца. ²⁰ Ша цхъаь волчунна юкъарло лелошверг ца оьшу. Ткъа Дела цхъаь ву!

Товрат-хъехамийн Iалашо

²¹ ТIаккха товрат-хъехамаша Дала йинчу чIагIонашна дуьхьало йой те? Йойла а дац! ХIунда аьлча, нагахь адамашна деллачу товрато Дела волчохь хедар доцу дахар луш делахъара, кьинойх бехказадовлар товрат-хъехамаш ма-бохху кхочушбарца доьзна хир дара. ²² Амма Делан Йозанаша боху массо адамаш кьинойн олаллехь ду. Делан Йозанийн Iалашо яра Дала чIагIо еш лур ду аьлларг Ийсах тешачарна дала, церан тешар бахъана долуш. ²³ Ткъа и тешаран зама тIекхачале, вай оцу товрат-хъехамийн олаллехь дара, Далла хила лиьна долу и тешар довзийтгалц. ²⁴ Иштта Дала леррина Къобалвинарг схъаваллалц, вайна тIе хIоттийна волу тIехьожург санна, дара товрат, тIаккха Цунах тешар бахъана долуш Далла хьалха вай бакъдархъама. ²⁵ Ткъа хIинца, и тешар деана дIахIоьттинчу хенахь дуьйна, вай товрат-хъехамийн олаллехь дац кхин.

Леш а доцуш, кIентий ду вай

²⁶ Дала леррина къобалвинчу Ийсах тешарца шу массо а Делан кIентий ду. ²⁷ ХIинца Дала леррина Къобалвинчун дола а довлуш, шаьш хих чекхдахийтина дела, Ийсан бедарш тIеюьйхича санна, Цуьнан васт схъаэчна аша. ²⁸ Бац шуна юкъаьх я жуьгтий а, я кхечу къомах долу адамаш а, я лай а вац, я паргIатниг а вац, я божарий а, я зударий а дац шу — шу массо а Дала леррина Къобалвинчуьнца цхъаьна цхъаь ду. ²⁹ Нагахь шу Дала леррина Къобалвинчун делахь, тIаккха шу ИбрахИман тIаьхьенах ду. Цундела шуна а кхочур ду, Дала, чIагIо еш, лур ду аьлларг.

4 ¹ Амма аса боху шуьга: тIаьхьенах дакъа кхочун долу кIант пхийт-тара валале йолчу хенахь, ша массо а хьолан да воллушехь, цхъана а хIуманна тIехь лех къаста ца ло. ² Цу берана тIехь олалла а деш, цуьнан дола а деш, тIехьожуш хIоттийна ялхо хуьлу, цуьнан дас билгалъ-яьккхина хан тIекхаччалц. ³ Иштта вай а дара, ваьш бераш долчу

хенахъ, кху дуьненах долчу парзийн а, Іадатийн а долахъ. ⁴ Ша бил-галъяьккхина зама тІекхаьчча, Дала ваийтира зудчо дуьнен тІе ваьккхина волу Шен КІант. Иза а вара товрат-хьехамийн долахъ, ⁵ цу хьехамийн долахъ берш паргІат а баьхна, вайх а Делан бераш дархьама.

⁶ Ткъа хІинца шу Делан бераш хилар гойтуш, Дала Шен КІентан Са даийтина шун дегнаш чу, массо а Іийсах тешаш болчеран санна. Цу Сино Деле кхойкху: «Дада, Сан Да!» – бохуш. ⁷ Цундела хьо хІинца, лай а воцуш, Делан кІант^д ву. Ткъа хьох, кІант хилча, хьо Делехула Цуьннан тІаьхьенах а ву.

ПахІал галатахой бахьанехъ гІайгІане ву

⁸ ХІетахъ, Дела шайна ца вевза дела, шу баккъалла а деланаш боцучеран долахъ дара. ⁹ Ткъа хІинца, шайна Дела вевзича, цул сов Далла шу а девзича, юха а цхьа а ницкъ боцучу, ледарчу парзашна а, Іадаташна а тІе а дирзина, юха а церан леш хила лаба те шуна? ¹⁰ Цхьацца денош а, беттанаш а, заманаш а, шераш а лардо аша! ¹¹ Кхоьру со, аса шуьца мел хьегна къа эрна хиларна.

¹² Хилийша, вежарий, со санна! ХІунда аьлча со а ма хилира, шу санна. Аша хьалха-м цкъа а цхьа а вониг ма ца дира суна. ¹³⁻¹⁴ Шуна хаьа, со дубхьара шуна хаза кхаь^д кхайкхош веана волуш, со сайн дегІаца цамгар йолуш варий. Сох дог дала меттиг яьлла йоллушехъ, шу ца даьшна дІа ца дирзира сох, амма аша со, Делан малик^д я Дала леррина къобалвина Іийса волуш санна, тІеийцира. ¹⁵ Ткъа хІинца стенга дахана шун хазахетар? Со тешна ву, хІетахъ, шайн йиш хил-лехъ, шайн бІаьргаш схьа а даьхна, уьш суна дала а шу кийча хилла хиларх. ¹⁶ Ткъа хІинца, аса шуьга бакъдерг дийчича, сох шун моста-гІа хилла?

¹⁷ Суна хаьа и шаьш хаза кхаь бахьа болчуха леларш шуна верасалла дан гІертий. Уьш шу шайгахьа даха лууш бу. Амма цара шу дикане далор дац. Царна, шу тхох дІа а къастийна, шун озабезам шайгахьа хила лаба. ¹⁸ Гуттар а озабезамехъ хилар дика ду, со шуьца волччу хенахъ бен хилла а ца Іаш. ¹⁹ Сан бераш! Бер дуьненна чу долуш ненан хуьлу лазарш санна, сан юха а хуьлу-кх и лазам шу бахьанехъ. Иза иштта хир а ду, Дала леррина Къобалвинчун вастехъ шу хиллалц. ²⁰ Лаьар-кха суна, хІинца шу долччохъ а волуш, кхечу озаца шуьца дийца, хІунда аьлча со инзар а вуьйлу шух, со кхеташ а вац-кх шух.

Кхин сурт хЮмтор: ХАжар а, Сарат а

²¹ Алийша соьга, товрат-хьехамийн долахь хила лууш дерш, аша ла ца дугу те цу тЕхь долчуьнга? ²² Цу тЕхь яздина ма-ду, ИбраХиман ши кАнт хилла аьлла. Цхьаь гАрбаш^а йолчу ХАжара винарг ву, важа паргАт йолчу ИбраХиман зудчо винарг ву. ²³ ГАрбаш йолчо винарг массо бераш ма-хиллара вина ву. Ткьа ша паргАт йолчо винарг Дала чАгЮ еш аьллачуьнца вина ву. ²⁴ Иза шен кхин маЫна долуш дустар ду. И ши зуда Дала бина ши барт санна хуьлу. Цхьаь Синай олучу лам тЕхь бина барт бу. Цу бартаца леш беш хиларна, иза лай вина йолу ХАжар санна хуьлу. ²⁵ Ткьа Иаьрби-махкахь болу Синай-лам «ХАжарца» боьзна бу. Иза хИнца а лаьттахь йолуш йолу Ярушалайм санна лору. ХИунда аьлча Ярушалайм а, Цуьнан бераш санна лоруш болу бахархой а лоллехь бу. ²⁶ Ткьа вайн нана санна лоруш йолу стигалш-кара Ярушалайм паргАт ю. ²⁷ Яздина ма-ду:

«Хазахета хьайна, бер ца хуьлуш ерг,

цкьа а бер хилла а йоцург!

Хазахетарца йоккхае, бер хуьлуш лазарша ца хьийзийнарг,

хИунда аьлча йитинчун бераш сов ду,

майра волуш йолчун чул».

²⁸ Ткьа шу, динан вежарий, Исхьакх а санна, Делан чАгЮнца хилла бераш ду. ²⁹ ХЕтахь стеган лаамца дуьнен чу ваьллачо Делан Са бахьана долуш ваьлларг эьккхош хилла. Иза хИнца а ду иштта. ³⁰ Ткьа хИун боху Делан Йозанаша? «Эьккхае и гАрбаш а, цуьнан кАнт а, хИунда аьлча гАрбашо винчу кАнта паргАт йолчо винчу кАнтаца тАьхьадисинарг доькьур дац». ³¹ Цундела, динан вежарий, вай гАрбашан бераш а доцуш, паргАт йолчун бераш ду.

ПаргАто ларьяр

5 ¹ Дала леррина Кьобалвинчо вай паргАтонехь дахийтархьама елира вайна паргАто. Цундела чАгЮлой Iе шайн паргАтонехь, шашь цхьаьнгге а юха а лолла ца лацийта.

² Аса, ПахАла, боху шуьга: нагахь аша шашь сунтдайтахь а, Дала леррина Кьобалвинчуьнгахьара цхьа а пайда хир бац шуна. ³ Аса кхин а цхьа тоьшалла до хЮра ша сунтвойтуш волчуьнга, цо товрат-хьехамаш тЕра дерриге а гуллакхаш кхочушдан деза аьлла. ⁴ И хьехамаш кхочушбарца Далла хьалха бакьдар ду моьттуш долу шу, Дала леррина Кьобалвинчух дIа а кьаьстина, Дала луш долчу диканах девлла. ⁵ Ткьа

^{4:22} а: Доладалар 16:15; ⁶: Доладалар 21:2. ^{4:27} ЕшаI-ЯхЮ 54:1. ^{4:29} Доладалар 21:9. ^{4:30} Доладалар 21:10.

тхо сатуьйсуш ду тхешан тешарехула Далла хьалха тхашь бакъдаре. Тхо цунах тешна а ду, Цуьнан Сино тхайна чохь дийриг бахъана долуш. ⁶ Хунда аьлча Дала леррина къобалвинчу Иийсаца тхо хинца цхьаь хиларна, цхьа а маьИна дац я сунтваран а, я сунт ца варан а. Далла хьалха маьИна долу хума цхьаь ду: безаман гуллакхаш хуьлуйту тешар хилар.

⁷ Шу хаза догуш дара. Ткъа хьан йира те шуна бакъдолчунна тIаьхьахитта новкъарло? ⁸ Шу бакъдолчунна тIера дадохуш болу кхетам шуьга Шена тIекхойкхучу Делера бац. ⁹ «КIезигчу муьстачу бедо берриг а бод совсабо». ¹⁰ Далла хьалха со тешна ву аша шайн кхетам хуйцург ца хиларх, ткъа шун дегнаш чу шеко тосуш волчунна кхел хир ю, милла а иза велахь а.

¹¹ Ткъа, динан вежарий, нагахь аса хинца а сунтварах лаьцна кхайкхамаш беш белахъара, со хьийзо тIаьхьабевр барий суна? Иза иштта делахъара, сан жIарах лаьцна болчу хьехамаша цхьанна а вас йийр яцара! ¹² Шу гIалатдохуш берш, шашь сунтбина а ца Iаш, баьИна а хилахъара!

Делан Синца дахар

¹³ Ткъа шу, динан вежарий, Дала паргIатоне кхайкхина ду. Амма ма битийша меттиг и паргIато зуламна хилийта, шайн хьарам лаамаш кхочушбарца. Дейша гуллакхаш вовшашка безам болуш. ¹⁴ Хунда аьлча товрат-хьехамийн дуьззина долу маьИна хIокху дешнаш чохь ду: «Хьайн уллораниг хьо санна веза». ¹⁵ Амма, нагахь аша вовшашца кьийсамаш а беш, шу вовшийн даа дуьйлалахь, хьовсалаш, баккъалла а шашь а хIаллак ца хилийта!

¹⁶ Цундела боху ас шуьга, Делан Сино шашь лела ма-дарра лела, тIаккха шайн хьарам лаамаш кхочушбийр бац аша. ¹⁷ Вайн хьарам лаамашна гуттара а лаьа Делан Синан лаамана дуьхьал дерг дан. Уьш гуттара а вовшашна дуьхьал хуьлу, шуьга шайна луург ца дайтархьама. ¹⁸ Ткъа Делан Сино шу лелош делахь, шу товрат-хьехамийн долахь дац.

¹⁹ Вайн хьарам лаамаш вайна бевзаш бу. Уьш бу: нахаца лелар, боьха лаамаш хилар, къилахь долу хума дар, ²⁰ цIушна¹ корта беттар, бозбунчалла леладар, мостагIалла хилар, девнаш дахар, эмгаралла лелор, оьгIазьэхар, дагазалаш хилар, барт ца хилар, декъадалар, ²¹ ца-безам хилар, малар тIехдаккхар, лар тIера валар, иштта кхидолу а ца оьшу хуманаш дар. Цунах лаьцна, айса хьалха а ма-аллара, хинца а боху аса шуьга, и гуллакхаш деш берш Делан Олалле кхочур бац.

^{5:9} 1 Коринтхошка 5:6. ^{5:14} Iамальяр 19:18. ^{5:17} Римхошка 7:15-23.

²² Ткъа Делан Сино кхуллуш дерг хІара ду: безам, хазахетар, деган машар, доккха собар, вовшашца безамехъ хилар, дикалла, тешаме хилар, ²³ эсала хилар, чуъра ца валар. Ишттачу леларна дуьхьал цъхана а бакъонаша а вониг дойла дац. ²⁴ Амма шаьш Дала леррина къобалвинчу Иийсан болчара шайн хъарам лаамаш, шайн боьхачу ойланашца, жІарах дІатоьхна.

²⁵ Вайн дахар Делан Синца хилча, тІаккха Делан Сино ма-бохху лела вай. ²⁶ Ца дер вай дозаллаш. Ца хир вай вовшашна обгІазьбоьхуш а, вовшашка хъагІ йолуш а.

Б¹ Динан вежарий! Нагахъ шух цъхъаь ларамаза къино лаьцнехъ, аша, Делан Сино лелош долчара, шайн эсалчу амалца нисве иштаниг, амма, хьовсалаш, шаьш къиношка ца зейта. ² Дала леррина Къобалвинчо тІедиллинарг кхочушдархъама, дахаран мохъ базбелча, вовшашна гІо де. ³ Нагахъ цъханнан, ша баккъалла а волчул, ша-шех лакхара ойла елахъ, цо ша-шен Іехаво. ⁴ ХІораммо а дечу гІуллакхашца ша-шен зе, тІаккха цуьнан дозалла дан а йиш хир ю, ша кхечаьрца а ца вустуш. ⁵ ХІора адамна а Дала шен-шен дахаран мохъ белла. ⁶ Ткъа Делан дош тІеобцуш волчо шен долуш дерг кховдаде и дош хьобхуш волчуьнга.

⁷ Шу Іеха ма лолаш! Дела-м Іехалур вац, хІунда аьлча адамо ша дІадийнарг хьокхур а ду. ⁸ Шен хъарам лаам кхочушбеш, къилахъ долу хІу тосучо хІаллакьхиларан ялта хьокхур ду. Ткъа Делан Синан лаам кхочушбеш хІу тосучо, Делан Сино луш долчу, хедар доцучу дахаран ялта хьокхур ду. ⁹ Дика дан кІад ма лолаш. Нагахъ вай дика дан мало ца яхъ, тІейогІур ю и хан, ваьш динчу гІуллакхийн кхиамаш вайна карош. ¹⁰ Вайн дан таро йолччуъра, дер вай вежаршна дика, къаьсттина вешан динан вежаршна.

ЖамІ дар

¹¹ Гой шуна мел даккхийчу элпашца яздо ас шуьга сайн куьйгаца?! ¹² Шу сунтдан тІетеІош берш шайх тамаш байта лууш бу. Царна ца лаьа Дала леррина Къобалвинарг^д жІарах дІатохар бахъана долуш шаьш хьийзадайта. ¹³ Ткъа и сунтбинарш шаьш а бац шайн дахарехъ товрат-хъехамаш кхочушбеш бехаш. Ткъа царна лаьа шу сунтдан, тІаккха и бахъана долуш дозаллаш дархъама. ¹⁴ Суна-м ца лаьа цъхана а хІуманна тІехъ дозалла дан, вайн Везачу Элан, Дала леррина къобалвинчу Иийсан, жІарах дІатохаран тІехъ бен! И жІара бахъана долуш хІара дуьне суна дІадаьллера, ткъа со а кху дуьненна дІаваьллера. ¹⁵ Я сунтвар а, я сунт ца вар а хІумма а доцу хІума ду, хьох юакхьоллинарг хилар воцург! ¹⁶ И дешнаш кхочушдеш долчу массарна а,

Делан долчу Исраилан халкъана а Делан кѳинхетам а, машар а хуьлийла.

¹⁷ Тѳаьхъара а: цхъаммо а бала ма бойла суна, хІунда аьлча Иийсан чевнаш аса сайн дегІаца лелош ю.

¹⁸ Вайн Везачу Эло, Дала леррина кѳобалвинчу Иийсас, дина маьхза долу дика хуьлийла шун синошца, сан вежарий.

АминД.

Векало ПахIала

эпасхошка

яздина кехат

Дешхьалхе

Векало ПахIала эпасхошка яздина кехат Делан Iалашонах лаьцна ду: «...стигалахь а, лаьтта тIехь а мел дерг цхьаьнатухур ду, Дала леррина Къобалвинарг коьртехь а волуш» (Эпасхошка 1:10). Иштта Делан долахь мел верг Дала леррина къобалвинчу Iийсаца цхьаь хиларна, дуьнен чуьра массо а адамийн цхьаалла хила мега. Кехат тIехь яздархочо адамашка кхойкху, Делан Iалашонан ишттачу маьIне хьаьжжина, кху дуьнен тIехь леларе.

Эпасхошка яздинчу кехатан хьалхарчу декъехь (1:3 – 3:21) цхьааллех лаьцна долу хIара хIума иштта дуьйцуш ду: Да волчу Дала Шен халкъ муха хаьржина хилла а, Цуьнан КIант волчу, Цо леррина къобалвинчу Iийсагахула уьш шайн кьинойх муха паргIатбохуш бу а, Дала дина ваIда¹ Шен Синца муха чIагIдеш ду а. Кехатан шолгIачу декъехь (4:1 – 6:20) яздархочо дешархошка кхайкхам бо, уьш муха лела беа дуьйцуш: цхьаьна а бехаш, Дала леррина Къобалвинчуьнца долу церан цхьаалла ма-дарра дика хила деза.

Тайп-тайпана кепаш ялайо яздархочо, Делан долахь болчеран Дала леррина Къобалвинчуьнца долу цхьаалла гайтархьама: массо а тешачийн тоба «дегIах» тера ю, шена тIехь Дала леррина Къобалвинарг «корта» санна а волуш, иза гIишлонах тера ю, цуьнан са болу тIулг Дала леррина Къобалвинарг а волуш. Иза зудчух тера ю, Дала леррина Къобалвинарг цуьнан майра а волуш. Ша леррина Къобалвинчуьнгахула Дала дина доккха дика дага а доуьйтуш, яздархочо кIорга маьIна долу дешнаш даладо. Массо а хIума Дала леррина Къобалвинчун безаман а, сагIин а, гечдаран а, дикаллин а, цIеналлин а серлонгахь гуш ду.

1 ¹ Делан лаамца Дала леррина къобалвинчу Iийсан векал волчу ПахIала яздо, Дала леррина къобалвинчу Iийсана тешаме а болуш, Эпасехь бехачу Делан нахе.

² Вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу Дала леррина къобалвинчу Iийсагара а долу дика а, синпаргIато а хуьлда шуна.

^{1:1} Векалийн 18:19-21; 19:1.

Далла хастамаш бар

³ Декъала хуьлда вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Иийсан Дела а, Да а. Цо Иийсаца декъалдина вай стигалшкахь массо а тайпана синан декъалдаршца. ⁴ Дуйне а кхоллале, вай Иийсагахула къастийна дара Цо, Шена хьалха вай цена а, деза а хилийтархьама. Шена вай деза дела, ⁵ хаьржина Дала, Ша леррина къобалвинчу Иийсагахула вайх Шен бераш дархьама. Иштта яра Цуьнан Галашо, иштта бара Цуьнан лаам. ⁶ Цунна везаш волчу Цуьнан КГантехула Цо вайна деллачу сийлахьчу диканна вай хастамаш бойла Цунна. ⁷ Иийсас, Шен цИий Ианорца мах а белла, вай парГат а даьхна, вайн къиношна геч а дина. Ткъа иза Дала вайна шортта деллачу дикане хьаьжжина ду. ⁸ И дика тГех дукха делла вайна Дала мел хуьлчу хьекъалаллица а, кхетамца а. ⁹ Шен къайлаха йолу Галашо йовзийтира вайна Дала, ткъа и Галашо хьалххе дуйна билгалъяьккхина а ю, Цо леррина Къобалвинчуьнца йоьзна а ю. ¹⁰ Ткъа Делан Галашо иштта ю: хенаш кхочуш хиллачу хенахь Цо стигалахь а, лаьтта тГехь а мел дерг цхьаьнатухур ду, Ша леррина Къобалвинарг коьртехь а волуш.

¹¹ Ша леррина Къобалвинчуьнгахула Дала вай Шен долахь хилийта хаьржира. Массо а хУма Шен лаамца а, сацамца а кхочушдеш Волчо, Шен Галашоне хьаьжжина, билгалдаьккхинера иза иштта. ¹² Дала леррина къобалвинчу Иийсага хьалха дуйна сатуьйсусуш долчу вайга Делан сийлалла даздайта дина дара иза.

¹³ Шаьш КГелхьардовларх лаьцна болу билгал бакъболу хаза кхаьд шайна хезча, шу а Дала леррина Къобалвинчуьнца цхьаьнатуьйхира. Цунах шу тешна дела, Дала шуна тГе Шен мухГар туьйхира, Ша лур ду аьлла долу Шен Деза Са даларца. ¹⁴ Шен долахь берш кхоччуш парГатбахалц, Делан Са Дала вайна лур долчунна закъалтана делла ду. Дала иза Шен сийлалла вайга хастадайттархьама дина.

ПахГалан доГа

¹⁵ И дерриге а бахьана долуш, Веза Эла волчу Иийсах шун долчу тешарх а, Делан долахь болчу массаьрга а шун болчу безамах а лаьцна сайна хезначьана, ¹⁶ сайн доГанашкахь, шу дага а лобцуш, саццаза шуна тГера Далла баркаллаш боху аса. ¹⁷ Вайн Веза Эла волчу а, Ша леррина къобалвинчу а Иийсан Дала, сийлаллин Дас, Шех дерг КЮргге хаййта шуна хьекъалаллин а, довзийтаран а Са лойла. ¹⁸⁻¹⁹ Шун дегнашна тГера пардо дГадоккхийла Цо, шу тГекхайкхина долу сатийсар а, Шен нахана лур ду аьлла долчун хьал муха ду а, Шех тешаш долчу

^{1:7} Ковлусихошка 1:14.

вайна чохь лела барам боцу боккха ницкъ бохург хІун ду а шуна хайй-тархъама. И боккха ницкъ ²⁰ Ша леррина Къобалвинчунна чохь лелийтира Дала. Иза, веллачуъра ден а вина, стигалшкахь Шена аьтту агІор охъахайра Цо. ²¹ Цо Иза охъахаййна, стигаларчу массо а хъакамел а, куьйгалхойл а, ницкъел а, олахойл а лакхара а вина, муьлхха а кху заманчохь йоккхуш йолчу цІарал лакхара вина ца Іаш, массо а хин йолчу заманашкахь йоккхур йолчу цІарал лакхара а вина. ²² Ша-дерг Цуьнан когашка а диллина, Иза Дала динан ерриге а тобанна веллера, массо а хІуманна тІехь коьртаниг хилийта. ²³ Ийсах тешачийн ерриге а тоба – Дала леррина Къобалвинчун дегІ ду. И тоба Цунах кхоччуш юзуш ю. Ткъа Дала леррина Къобалвинчо массо а хІума массанхъа а Шеца дузадо.

Южаллина тІера дахарна тІе

2 ¹ Ткъа шу хІетахь делла дара, шайн зуламаш а, къинош а бахъана долуш. ² Цхъана хенахь, и къинош тІехь а долуш, кху дуьненан вочу некъашна тІедевлла а, хІаваан ницкъийн элана тІаьхъахІиттина а лелаш ма дара шу. Цу эло хІинца а муьтІахь боцучу нехан дегнаш чохь болх бо. ³ Цхъана хенахь вай массо а Іийра оцу нахана юкъахь, вешан хъайна болчу лаамех а дуьзна. Вешан догІмийн а, ойланийн а хъарам болу лаамаш кхочушбора вай. Кхиболу нах санна, вайн амалшка хъаьжжина, Делан обгІазло тІеян дезаш дерш дара вай.

⁴ Амма инзаре боккха къинхетам болуш волчу Дала, боккхачу безамца вай Шена дезарна, ⁵ къинош а летийна, делла хилла долу вай, Ша леррина Къобалвинчуьнца цхъаьна дендина. Делан доккхачу диканца кІелхъардаьхна ду шу. ⁶ Вай Цуьнца, ден а дина, стигалшкахь охъаховшийна Дала, Ша леррина къобалвинчу Іийсаца вай доьзна хиларехула. ⁷ Цо иза дина, тІейогІун йолчу заманашна Шен диканан башха долу хъал гайтархъама. Ткъа Шен доккха дика Ша леррина къобалвинчу Іийсагахула вайга болчу безамехь гойтуш ду. ⁸ Ийсах тешна дела, Делан доккхачу диканца кІелхъардаьхна шу. Ткъа иза шуьгара дац. Иза Делан совгІат ду. ⁹ Аша дика гІуллакхаш дина хиларна делла дац иза, цундела шух цхъаммо а дозала ма де. ¹⁰ Вай Дала кхоьллина тайпа ду. Ша леррина къобалвинчу Іийсаца вай доьзна хиларна, Дала вай кхоьллина, хъалххе дуьйна Ша вайна кечдина долу дика гІуллакхаш вайга кхочушдаитархъама.

1:20 Забур 109:1. 1:22 Забур 8:6. 1:22, 23 Ковлусихошка 1:18. 2:1-5 Ковлусихошка 2:13.

Дала леррина къобалвинчу Ийсаца йолу цхьаалла

¹¹ Цундела дагахь латгаде: кхечу къаьмнех* сьхадевлла долу шу цхьана хенахь Делан нахана юкъа ца догIура. Шух «сунтбаза нах» олура «сунтбинарш» цIе йолчу наха, ткъа уьш сунтбар адамийн куьйгашца дина ма дара. ¹² Цу хенахь Дала леррина Къобалвинчуьнца доьзна дацара шу. Делан долахь долчу Исраилан халкъах дIакъастийна дара шу. Делаца бинчу бертан а, цу чу йогIучу чIагIонийн а декъахь а дацара шу. Келхбардовларе догдохийла дацара шун. Дуьнен чохь шу Иеса адамаш дара.

¹³ Шаьш Дала леррина къобалвинчу Ийсаца доьзна хилар бахъана долуш, цхьана хенахь генара хилла долу шу хIинца Цуьнан цIийца гергара хилла. ¹⁴ Ийса вайна юкъахь Бартбийриг ву, шина халкъах цхьаь а дина. Бокъуш болу пен санна долу мостагIалла вайна юкъара дIадаьккхина Цо, ¹⁵ Шен дегI сагIина дIадаларца. Цу тайпана, товрат тIехь долу тIедехкинарш а, парзаш а кхочушдар эрна дира Цо, шина халкъах Шеца доьзна долу цхьа керла халкъ кхоллархъама, царна юкъахь барт а беш. ¹⁶ ЖIарах дIатохар бахъана долуш, цхьана дегIа чохь и ши халкъ Делаца тайтира Иза, ткъа церан мостагIалла дIадаьккхира Цо. ¹⁷ Ван а веана, шуна, генарчарна а, уллорачарна а, бартах болу хаза кхъ¹ кхайкхийра Ийсас, ¹⁸ хIунда аьлча вайн шина а халкъан цхьаь долчу Делан Синца Ийсагахула Дена тIекхочийла долу дела.

¹⁹ И бохург ду, шу хIинца вовшашна хийра а дац, тIедаьхкинарш а дац, ткъа Делан нехан махкахой а ду, Делан доьзалхой а ду. ²⁰ Векалийн а, пайхамарийн а бух тIехь хьалахIиттийна ду шу. Ткъа Дала леррина къобалвина волу Ийса Ша са болу коьрта тIулг бу. ²¹ Иза бахъана долуш, и ерриге а гIишло тайна цхьаьнатухуш ю, Везачу Элана лерина долу Деза цIа цунах хьала а хIоттош. ²² Иза бахъана долуш, шу а дIахIиттош ду, Дела Шен Синехула Iаш волу меттиг хилийтархъама.

ПахIала кхечу къаьмнех болчу нахана гIуллакх дар

3 ¹ Цундела кхечу къаьмнех болчу нехан дуьхьа Дала леррина къобалвинчун тутмакх волчу аса, ПахIала, доIа до. ² Сан шеко яц, Дала Шен доккхачу диканца шун дуьхьа суна тIедиллинчу гIуллакхах лаьцна шуна хезна хиларх. ³ И кьайле суна Делера болчу хаамца йовзийтинера, лакхахь цунах лаьцна аса доцца яздина ма-хиллара. ⁴ Цундела, дIаяздинарг шаьш доьшуш, шу кхета мега, Дала леррина къобалвинчух йовзна йолчу цу кьайленах сан кхетам муха бу. ⁵ Хьалхалерчу адамийн

* 2:11 Кхечу къаьмнех – жуьгтий боцуш, кхин къаьмнаш.

2:15 Ковлусихошка 2:14. 2:16 Ковлусихошка 1:20. 2:17 ЕшаI-ЯхIу 57:19.

3:4-6 Ковлусихошка 1:26, 27.

тІаьхьенашна и кьайле йовзийтина яцара. Амма хІинца Дала базбинчу векалшна а, пайхамаршна а Делан Синца иза йовзийтира. ⁶ Ткъа и кьайле иштта ю: хаза кхъ^д бахьана долуш, жуьгташца цхьаьна кхечу къаьмнех долчу адамашна а кхочур ду Дала лун дерг, уьш а бу цхьаь долчу дегІан декъехь, Ша леррина къобалвинчу Ийсагахула Дала йинчу чІагІонийн декъахой а бу уьш. ⁷ Дала суна дина дика бахьана долуш, хазачу кхоан гІуллакхархо хилла сох. И Делан совгІат суна делла Цуьнан ницкъаца.

⁸ Суна, Делан долахь болчарна юкъахь уггар а лахара волчунна, деллера Делан доккха совгІат: кхечу къаьмнийн нахана Дала леррина Къобалвинчун кІорггера довзийла доцучу хьолах лаьцна болу хаза кхъ дІакхайкхор а, ⁹ Дала и кьайле кхочуш муха йо адамашна довзийтар а. Массо а хІума кхоьллина волчу Дала абаденера дуьйна хуьлйна яра и кьайле. ¹⁰ И динера, динан ерриге а тобанехула стигаларчу хьаькамашна а, куйгалхошна а массо а тайпанара долу Делан хьекъалалла хІинца дІадовзийтархьама. ¹¹ Абаденехь дуьйна билгалдаьккхина ма-хиллара, вайн Веза Эла волчу, Ша леррина къобалвинчу Ийсагахула иза кхочушдина Дала. ¹² Ийсах тешарехула майрра а, доьналла долуш а Далла тІекхочийла ду вайн. ¹³ Иштта ас Деле доьху, шун дуьхьа айса баланаш хьобгуш хиларна, сан дог ца эшор*. И баланаш – шун сийлалла ду.

Дала леррина къобалвинчу Ийсан безам

¹⁴ Цундела со сайн голашна тІе хІутту стигаларчу Дена хьалха. ¹⁵ Цуьнгара стигалшкахь а, лаьтта тІехь а болу массо а доьзалша шайн-шайн амал схьаоьцу. ¹⁶ Ас доІа до, Шен сийлаллин хьоле а хьаьжна, Дала Шен Синца шун чохь болу синкхетам чІагІбар доьхуш. ¹⁷ Иштта доІа до ас, шу Цунах теша а тешаш, Дала леррина Къобалвиннар^д шун дегнаш чохь, цІахь санна, вахийтар доьхуш. Ас доІа до, шун безаман орамаш хилар а, безам тІехь шу чІагІделла хилар а доьхуш. ¹⁸ Дала базбинчаьрца массаьрца а цхьаьна шу а кхетийла мел шуьйра а, беа а, лекха а, кІорга а бу Дала леррина Къобалвинчун безам. ¹⁹ Адамийн кхетамал сов болу Дала леррина Къобалвинчун безам бовзийла шуна, Делан йолчу амалх шу а кхочуш дузийтархьама.

²⁰ Ткъа Цунна, вайна чохь болх беш болчу ницкъаца вай мел доьхуш долчул а, я вайн дагахь мел долчул а дуккха а алсам далуш Волчунна, ²¹ Цунна хастам бу динан ерриге а тобанера а, Дала леррина къобалвинчу Ийсаца мел волчуьнгара а массо а тІаьхьенашкахь а, абаденналц а! Амин^д.

* 3:13 Я иштта: *Иштта ас доьху шуьга, шун дуьхьа айса баланаш хьобгуш хиларна, шун дог цаэшор.*

ДегІан цхьаалла

4 ¹ Варелаш, аса, Везачу Элан тутмакхо, дехар до шуьга, шаьш тІе-кхайкхина долчу дахаре хьаьжжина, оьзда лелалаш. ² Вовшашна муьтІахь хиларца а, эсалчу амалца а, доккхачу собарца а массо а хенахь лелалаш. Даггара болчу безамца вовшашна садетталаш. ³ Делан Сино луш йолу цхьаалла ларъян хьовсалаш, вовшашца уьйр хуьлуьй-ту барт а болуш. ⁴ Массо а тешачийн цхьа дегІ а, цхьа Делан Са а ду, цхьана сатийсаме шу тІекхайкхина ма-хиллара. ⁵ Цхьа Веза Эла а, цхьа тешар а, цхьаь долу хих чекхдахар а ду. ⁶ Массеран цхьа Дела а, Да а ву. Иза массарна тІехь а ву, массаьргахула болх беш а ву, массарна чохь волуш а ву.

⁷ Ткъа вайх хІоранна Дала леррина Къобалвинчунна дала лиьначу барамца Делан доккха дика делла дара. ⁸ Цундела Делан Йозанаша боху: «Лакхенга хьала а ваьлла,

Ша йийсар биначарна хьалхахІоьттира Иза.

Адамашна Цо совгІаташ делира».

⁹ Ткъа «хьалаваьллера» бохург кхин хІун ду, цкъа хьалха лаьтта тІе охьавеанера* Иза бохург дацахь? ¹⁰ Охьавеанарг а, Шеца массо а хІума дудархьама, массо а стигалел Лакхаваьлларг а Цхьаь ву. ¹¹ Цо Ша дІа-хІиттийнера цхьаберш векалш бина, шолгІанаш пайхамарш бина, вуьш хаза кхаь^д кхайкхорхой бина, кхинаш, Іуьно жа санна, динан тоба^д Іалашийраш а, динан хьехамчаш а бина. ¹² Делан долахь берш кечбан дина дара иза, цаьрга Далла гІуллакх дайта а, Дала леррина Къобалвинчун дегІ дІахІотто а. ¹³ Тешарехь а, Делан КІант^д вовзарехь а вай массо а цхьаалла йолуш хиллалц дина дара иза, Дала леррина Къобалвинчун кхачамечу дарже хьаьжжина, вай дуьззина хиллалц. ¹⁴ Цу хенахь, бераш санна, кхин хир дац вай, хинкема санна а, кхин хир дац вай. Жима хинкема тулгІенаша а, мохо а лелоре терра, вай а ду харц хьехамаша атта Іехош. Оцу харц хьехамаша тайп-тайпана мекарлонаш а йой, шайн мел долчу хІилланца вай тиладолуьйту. ¹⁵ Ам-ма вай, билггал бакьдерг даггара болчу безамца а дуьйцуш, массо а хІуманна тІехь динан коьрте кхоччуш хьалакхуьур ду. И корга – Дала леррина Къобалвинар^д ву. ¹⁶ Цуьнан дегІ хилла лаьтташ йолу ерриге а динан тоба а Цунах хьалакхуьу. Цуьнан олалехь йолу массо а тайпана дегІан меженаш хьорзамашца вовшаш а тосу, цхьаьна а латтайо. ХІора межено, шен-шен похІме хьаьжжина, болх а беш, дерриг а дегІ безамца хьала а кхиадой, дІахІоттадо.

* 4:9 *Лаьтта тІе охьавеанера* – я иштта: *лаьтта буха кхаьчнера*.

4:2 Ковлусихошка 3:12, 13. 4:8 Забур 67:19. 4:16 Ковлусихошка 2:19.

Дала леррина Къобалвинчуьнца долу керла дахар

¹⁷ Цундела, Везачу Элан цIарах боху ас шуьга: варелаш, пайденна йоцу ойланаш а еш, хIинца чул тIаьхьа кхечу къаьмнех болу нах санна ма Iелаш. ¹⁸ Церан кхетам боданехь а бу, Делаца долчу дахарна херабевлла а бу уьш, хIунда аьлча церан хьекьал а дац, церан дегнаш хIуьа а бен ца хеташ а ду. ¹⁹ Дерриг эхь а дайина, шайн догIмийн боьхачу ламашна тIаьхьа а бевлла, шаьш лелош долу тайп-тайпана маьтгаза хIуманаш ца Iебаш кхочушдо цара.

²⁰ Амма Дала леррина Къобалвинарг иштта ца вевзинера шуна. ²¹ Дала леррина Къобалвинчух лаьцна шуна хезнера. Цуьнца доьзна шу хиларе терра, Iийсах лаьцна долу билггал бакьдолчуьнца догIуш ма-хиллара шу Iамийнера. ²² Иштта, хьалхалерчу ширачу адаман лелар дита. Стаг Iехош болчу лаамаша талхош ду и шира адам. ²³ Шайн са а, хьекьал а карладакхийта. ²⁴ Билггал нийса а долуш, цIена а долуш, Делах тера кхоьллина долу керла адам а хилий, дIахIитта.

²⁵ Вай вовшийн меженаш йолу дела, харцдерг дIа а таттий, вовшашка бакьдерг дийца. ²⁶ Шаьш дарделлачу хенахь кьинош ма летаде. Малх дIа ма бузийта, шаьш дарделлачохь а дуьсуш. ²⁷ Ма йита иблисана цхьа а меттиг. ²⁸ ХIума лечкьош хиллачо кхин ма лечкьае. Мелхо а, шен куьйгашца диканиг а деш, къахьега деза цо. ТIаккха мискачунна кховдо хIума а хир ю цуьнан. ²⁹ Шайн багара цхьа а обзда доцу дош ма далийта. Ткъа олу дош диканиг хилийта, оьшшучу хенахь кхиберш иракара а хIиттош, ладугIуш болчарна тамехь а долуш. ³⁰ Делан Дезачу Синна хала ма хетийта. Дала шуна тIе тоьхна мухIар ма ду Иза, паргIатдахаран денна тIекхаччалц. ³¹ Шух доллучу массо а вонца цхьаьна шайна тIера муьлхха а кхоьлина хилар а, дералла а, оьгIазло а, мохь хьекхар а, вониг алар а дIадаккха. ³² Амма вовшашца дика а, кьинхетаме а хила. Дала шуна Ша леррина Къобалвинчуьнгахула гечдаре терра, шу а вовшашна кьинтIера довла.

Делах тера лела дезар

5 ¹ Иштта, Далла дезна долу бераш шу хиларна, Делах тера хила-лаш. ² Даггара болчу безамца лелалаш, вай деза а делла, вайн дуйхьа Шен са хаза хьожа йогIучу сагIина а, Далла тамехь долчу гIурбанна а дIаделла волу Дала леррина Къобалвинарг^д санна.

^{4:22} Ковлусихошка 3:9. ^{4:24 а:} Ковлусихошка 3:10; ^{6:} Доладалар 1:26. ^{4:25} Зак-ри-ЯхIу 8:16. ^{4:26} Забур 4:5 (Грекийн). ^{4:32} Ковлусихошка 3:13. ^{5:2} Арадаккхар 29:18; Забур 39:7.

³ Нахаца лелар а, боьха лаамаш а, бIаьрмециг хилар а – и хIуманаш, шу Делан долахь долу дела, ур-атталла цIе йоккхуш а ма хуьлийла шуна юкьахь. ⁴ Иштта маьттаза къамелаш а, эрна хабарш а, эргIада дийцар а ма хилийта. Мелхо а, Далла баркалла алар гIоле ду шуна. ⁵ ХIунда аьлча хIара хаалаш: цхьа а нахаца леларг, я боьха лаамаш берг, я бIаьрмециг верг (иза цIушна Iамал иййриг ву) Дала леррина Къобалвинчун а, Делан а пачхьалкхехь хиндолчу абаде дахаран декьахь хир вац.

⁶ Эрна хабарш дуьйцучаьрга цхьаьнгте а шаьш ле ма дайталаш, хIунда аьлча уьш бахьана долуш тIейогIу муьтIахь ца хуьлчу нахана Делан оьгIазло.

Серлонгахь лела дезар

⁷ Ма хилалаш ишттачу адамашца бертахь. ⁸ Цхьана хенахь шу бода санна дара, ткьа хIинца шу, Везачу Элаца долу дела, серло ю. Цундела, серлонан бераш санна, лелалаш. ⁹ ХIунда аьлча дикалла а, бакьахьара лелар а, билггал бакьдерг а серлоно кхиадо. ¹⁰ Везачу Элана тамехь дерг хIун ду те бохуш, зуьйш хилалаш. ¹¹ Стом ца лучу боданечу гIуллакхашна юкьа ма гIерталаш, мелхо а, уьш гучудахалаш. ¹² ХIунда аьлча цара къайлаха лелош дерш дийца а эхь долуш ду. ¹³ Ткьа нагахь и дерриг а серлонга даккхахь, церан бакьйолу амалш гучуевр ю. ¹⁴ Гучудолуш долу дерриге а серло хуьлу. Цундела аьлла ма ду:

«ХьалагIатта, вижина Iуьллург,
беллачарна юкьара денло,
тIаккха Дала леррина Къобалвинчо хьо
серлавоккхур ву».

Хьекьалца лела дезар

¹⁵ Варелаш, леррина хьовсалаш шаьш муха лела. Хьекьалалла доцурш санна а доцуш, хьекьалалла долуш дерш санна хилалаш. ¹⁶ Мел хуьлчу таронах пайда эца, хIара зама мекара йолу дела. ¹⁷ Цундела кхетам боцуш ма хилалаш. Везачу Элан лаам муха бу хаа гIерталаш.

¹⁸ Сийсаза лелар долуйту чагIар тIех дукха ма мийлалаш, амма Делан Синах дуьззина хилалаш. ¹⁹ Назманашна а, эшаршна а, динан иллешна а тIера эцна долчу дешнашца вовшашка дистхила. Везачу Элана лерина назманаш а ала, эшарш а лекха, шайн дегнаш чохь Цунна хастамаш а беш. ²⁰ Даим а, массо а хIуманна а Да волчу Далла баркаллаш баха, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина Къобалвинчу Ийсан цIарах. ²¹ Дала леррина Къобалвинарг шаьш ларарна, вовшашна муьтIахь хилалаш.

Зударий а, майранаш а

²² Зударий, шайн майранашна, Везачу Элана санна, муьтІахь хила-лаш. ²³ ХІунда аьлча майра зудчун корта бу, Дала леррина Къобалвинарг Шен дегІ долчу динан ерриге а тобанан корта хиларе терра. И тоба КІелхьарйоккхург ма ву Иза. ²⁴ Дала леррина Къобалвинчунна динан ерриге а тоба муьтІахь хиларе терра, иштта зударий а массо а хІуманна тІехь шайн майранашна муьтІахь хила беза.

²⁵ Майранаш, шайн зударий безалаш, динан ерриге а тоба Дала леррина Къобалвинчунна езаре терра. Цуьнан дуьхьа Шен са а дІаделла Цо. ²⁶ Цо иза дина, Делан дашехула динан ерриге а тоба, хи чохь цІан а йина, иза язъярхьама а, ²⁷ динан ерриге а тоба цхьа а томмагІа, я цхьа а сакхт доцуш, я кхин тайпана долу хІума а доцуш, амма цІена а, бехказа а йолуш, Шена хьалха сийлаллехь дІахІотторхьама. ²⁸ Иштта, майранаш, шайн догІмаш ма-деззара, шайн зударий безаш хилалаш. Шен зуда еза-чунна билггал ша-шена веза. ²⁹ ХІунда аьлча цкъа а цхьа а хилла вац шен дегІ ца дезаш. Мелхо а, шен дегІ цо кхаба а кхобу, Іалаш а до, Дала леррина Къобалвинчо массо а тешаш болчеран тоба санна. ³⁰ Вай Цуьнан дегІан меженаш ма ю. ³¹ «Цундела стаг, шен дай-наний а дитина, шен зудчух кхетар ву. ТІаккха цу шиннах цхьа дегІ хир ду», – Делан Йозанаша ма-боху. ³² Цхьа доккха бакъдерг хьулдина ду цу дешнаш чохь. Аса боху, уьш Дала леррина Къобалвинчуьнца а, динан ерриге а тобанца а доьзна ду. ³³ Амма и дешнаш шуьга а ду: шух хІоранна а шен зуда, ша-шена ма-веззара, езаш хила еза, ткъа зудчо шен майра лара веза.

Бераш а, дай-наной а

Б¹ Бераш, шу Везачу Элаца хиларна, шайн дай-наношна муьтІахь хилалаш, хІунда аьлча иза нийса ду. ² «Шайн да а, нана а лара» – чІагІо тІетоьхна йолчу весетех хьалхарниг ду иза: ³ «хьайна дика хиллийтархьама а, хьо лаьтта тІехь дукха вахийтархьама а».

⁴ Ткъа аша, дай, шайн бераш оьгІаз ма эхийта. Мелхо а, хьалакхиабе уьш, Везачу Элан лаамехь а болуш, царна хьехамаш а беш, уьш Іама а беш.

Леш а, олахой а

⁵ Леш, адамаш долчу олахошна кхерамца а, ларамца а цІеначу дагца муьтІахь хила, Дала леррина Къобалвинчунна муьтІахь шаьш ма-хиллара. ⁶ Царна муьтІахь хила, мотт хьобкхучу адамаша санна, моттаргІанаш

^{5:22} Ковлусихошка 3:18; 1 Кипин 3:1. ^{5:25} Ковлусихошка 3:19; 1 Кипин 3:7.

^{5:31} Доладалар 2:24. ^{6:1} Ковлусихошка 3:20. ^{6:2, 3} Арадаккхар 20:12; Карлабаккхинарг 5:16. ^{6:4} Ковлусихошка 3:21. ^{6:5-8} Ковлусихошка 3:22-25.

а ца еш, ткъа Дала леррина Къобалвинчун леша санна, даггара Делан лаам кхочуш а беш. ⁷ Хазахетарца, Везачу Элана деш санна, гIуллакх делаш, адамашна деш санна а доцуш. ⁸ Лай я маършаниг велахъ а, нагахъ цо диканиг дахъ, цунна изза Везачу Элера юяхкхочур дуйла хууш, делаш шаш дийриг.

⁹ Шу а, олахой, шайн лешца иштта лелалаш. Царна кхерамаш ма тийсалаш. Хаалаш, царна тIехъ а, шайна тIехъ а цхъа Олахо вуйла стигалшкахъ, ткъа Цо цхъанна а озабезам ца бо.

Делан герз

¹⁰ Ткъа тIаьхъара а бохург хIара ду: чIагIло Везачу Элаца а, Цуьнан боккхачу ницкъаца а. ¹¹ Иблисо деш долчу вонашна дуьхьалхIитта шайн ницкъ хилийтархъама, Делан дерриге а герзаца кечлой хила. ¹² ХIунда аьлча вай адаман дилхана а, цIийна а дуьхьал беш бац тIом, амма стигалшкахъ болчу хъаькамашна а, олалла дечарна а, кху боданечу дуьненан куьйгалхошна а, харцжинашна а дуьхьал беш бу. ¹³ Цундела Делан дерриге а герз схъаэца, вон тIедеанчу дийнахъ дуьхьало ян шайн таро хилийтархъама а, массо а хIума кхочушдича, кхидIа а латтархъама а.

¹⁴ Цундела иштта дIахIитталаш: шайн гIодаюкь билггал бакъдолчуьнца дIа а ехий, нийсонан гIагI шайна тIе а духий, ¹⁵ машарах лаьцна болу хаза кхаь^д кхайкхо кийча хиларан мачаш шайн кога а юхий. ¹⁶ Цу массо а хIуманна тIе тешаран турс^д схъаэца – цIе яьлла догуш долу иблисан пхерчий дIадаьа таро хир ю шун. ¹⁷ КIелхъардовларан гIем^д а схъаэца. Делан Синан тур а схъаэца – иза Делан дош ду. ¹⁸ Муьлххачу а хенахъ Делан Синан гIоьнца доIанаш делаш, массо а тайпана доIа а, дехар а деш. Иза иштта дархъама, сема а хилалаш, цхъана а тайпана юха ца довлуш, Делан долахъ болчарна массарна а тIера кхидIа доIанаш а делаш. ¹⁹ Суна а дехалаш Деле, аса сайн бага мел йоьллучу хенахъ хазачу кхоан къайле майрра йовзийта дешнаш суна далар доьхуш. ²⁰ Цу хазачу кхоан дуьхъа набахтехъ волу Iийсан векал^д ву со. Деле дехалаш, айса дийца ма-деззара, хаза кхаь соьга майрра дIакхайкхабайта алий.

Маршаллаш

²¹ Ткъа сох лаьцна а, сан гIуллакхех лаьцна а – шадерг а вайн хьомечу вашас, Везачу Элана леринчу къахъегарехъ тешамечу

^{6:9} а: Ковлусихошка 4:1; ^б: Карлабаьккхинарг 10:17; Ковлусихошка 3:25.

^{6:14} а: ЕшаI-ЯхIу 11:5; ^б: ЕшаI-ЯхIу 59:17. ^{6:15} ЕшаI-ЯхIу 52:7. ^{6:17} ЕшаI-ЯхIу 59:17. ^{6:21} Векалийн 20:4; 2 Тимапига 4:12. ^{6:21, 22} Ковлусихошка 4:7, 8.

гУллакхдархочо ТихІака дІадуьйцур ду шуна. ²² Шу долчу, тхан гУллакхех лаьцна шуна дІахайта а, шун дегнаш тедархьама а, аса леррина вохуьйтуш ву иза.

²³ СинпаргІато а, тешарца болу даггара безам а хуьлийла динан ве-
жаршна Да волчу Делера а, Веза Эла волчу, Дала леррина къобал-
винчу Гийсагара а. ²⁴ Делан дика хуьлийла хедар боцучу безамца
вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвина Гийса везачаьрца
массаьрца а.

Векало ПахІала пилапхошка яздина кехат

Дешхьалхе

Векало ПахІала пилапхошка яздина долу хІара кехат Европин мехкаш-кахь ПахІала дуьххьара дІахІоттийначу динан тобане яздина дара. Рим-хойн пачхьалкхана чубогІучу Македон-мехкан коьртачу гІалахь яра и тоба. И кехат векало ПахІала ша набахти чувобљинчу хенахь яздира. Цу хенахь иза гІайгІанехь вара, Иийсан цхьаболчу динан белхалоша шена йо дуьхьало бахьана долуш а, Пилап-гІалахь йолчу динан тобанехь бо харц хьехамаш бахьана долуш а. Мелхо а, хІокху кехатан чулацам доьналла долуш а, самукъане а ду. Цунах хаьа, Дала леррина кьобалвинчу Иийсах долу ПахІалан тешар кІорггера хилар.

Кехат яздаран коьрта Іалашо ПахІална гІо обшучу хенахь пилапхоша шена даийтина долчу совгІатна баркалла алар яра. Оццу хенахь ПахІала церан дегнаш иракарахІиттадо, уьш доьналла долуш а, Иийсах тешна а хилийтархьама, иза ша а, уьш а халонашкахь белахь а. Цо чІогІа доьху цаьрга, дегаллин а, дозаллин а метга, ойланашкахь а, леларехь а Иийса санна таьІна хилахьара бохуш. Цо царна дагадоуьйту, Дала леррина Кьобалвинчуьнца доьзна долу церан дахар Дала маьхза дина дика дуйла а, ткьа и дахар цара, товрат-хьехамаш кхочушбарца а доцуш, амма Иийсах тешарца а бен тІе ца эцнийла а. Иштта цо дубьйцу Дала Шеца уьйр йолуш Іаш болчу массарна а лучу синпаргІатонах лаьцна.

Цу кехата тІехь ПахІала чІагІдо иштта хІуманаш: даккхийдер, тешна Іаш хилар, цхьаалла, динехь а, леларехь а чІагІделла Іаш хила дезар. Цул сов, кехато гойту, Пилап-гІалахь йолу динан тоба ПахІална чІогІа дукхаезаш хилар.

1 ¹ Дала леррина кьобалвинчу Иийсан ялхоша, ПахІала а, Тимапис а, яздо Пилап-гІалахь Іаш болчу а, Дала леррина Кьобалвинчуьнца боьзна болчу а Делан долахь болчаьрга массаьрга – шайца цхьаьна динан тобанан гІайгІабийраш а, динан куьйгалхойн гІоьнчаш а болчаьрга. ² Делан доккха дика а, синпаргІато а хуьлда шуна вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Иийсагара а.

^{1:1} Векалийн 16:12.

ПахIала пилапхошна тIера дина доIа

³ Шу дага мосазза догIу, аса хастамаш бо сайн Деле. ⁴ Шуна массарна тIера айса мел до доIа даим хазаетарца до аса, ⁵ шайна хезначу дуюхъарлерчу дийнахъ дуьйна кху дийне кхаччалц, хаза кхаъ^д дIаса-баржор тIехъ аша дакъалоцу дела. ⁶ Со теша, шуна чохъ и дика гIул-лакх дан Долийначо, Дала леррина къобалвина Ийса вогIун волу де тIекхаччалц, иза кхочушдийр дуйла. ⁷ Шу сан даг чохъ долу дела, шух массарах иштта ойла яр нийса ду. Дала суна делла долчу дикачу гIул-лакхехъ аша массара а дакъа ма лоцу – со набахтехъ волчу хенахъ а, аса хаза кхаъ ларбечу а, чIагIбечу а хенахъ а. ⁸ Дела сан Теш ву, Дала леррина къобалвинчу Ийсан безамца шуьца массаьрца а цхьаьна хилашу луш со хьаьгна хиларан.

⁹ Аса доьху Деле шун даггара болу безам хIума довзарца а, кхетамалла хиларца а кхин а алсамбаккхар, ¹⁰ шайна гIоле дерг хIун ду шу кхетийтархьама. Дала леррина Къобалвинарг^д вогIучу дийнахъ шу цIена а, цхьана а тайпана сакхт доцуш а хилийтар а, ¹¹ Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула Далла хьалха бакъдина хилар бахъана долуш, дикачу гIуллакхех шу дуьззина хилийтар а доьху ас Делан сийлаллина а, хастамана а.

Дала леррина Къобалвинарг – вайн дахар ду

¹² Динан вежарий, шуна дIахайита лаьа суна, аса хьобгу халонаш бахъана долуш, хаза кхаъ дIакхайкхорна тIехъ кхин а сов аьтто баьлла хилар. ¹³ Дала леррина Къобалвинчунна со тIаьхьахIоттар бахъана долуш, со набахти чохъ хилар паччахьан цIенна ха деш болчу массарна а, дуккха а болчу кхечарна а дIахиьнера. ¹⁴ ХIинца со набахтехъ хилар бахъана долуш, дукхахболчу динан вежарийн Везачу Элаца доьналла хилар чIагIделла. Хьалха хиллачул а йоккхачу майраллица, кхерам а боцуш, Делан дош кхайкхо буйлабелла уьш.

¹⁵ Бакъду, цхьаболчара хьагI а, эмгаралла а хиларца, ткъа вукхара дагахъ диканиг долуш дуьйцу Дала леррина Къобалвинчух лаьцна. ¹⁶ Цхьабарш, со хаза кхаъ ларбан дIахIоттийна вуйла а хууш, даггарчу безамца лела. ¹⁷ Ткъа вуьш, шайна пайда лобхуш а, шайн дог цIена ца-хиларца а, суна кхин а халонаш ян дагахъ а лела, шайш Дала леррина Къобалвинчух лаьцна дуьйцуш.

¹⁸ Ткъа иза коьртаниг ду те? МоттаргIанаш лелаяхъ а, я даггара иза деш делахъ а, иза мухха делахъ а, Дала леррина Къобалвинарг кхайкхаво-кх цара. Иза иштта хилча а, со воккхавеш ву! Кхин а воккха а

вийр ву. ¹⁹ ХIунда аьлча суна хаьа, и дерриг а шун доIанашца а, Дала леррина кьобалвинчу Иийсан Синан гIоьнца а со паргIатвалийта суна диканна дуйла. ²⁰ Сайн кIорггера болчу лааме а, сатийсаре а хьаьжжина, со цхьана а ХIуманна тIехь юьхьIаьржачу хIуттур вац, амма сайн мел йолчу майралица вистхуьлуш лелар ву Дала леррина Кьобалвинарг, гуттара а санна, хIинца а собгахула лакхавалийтархьама — со вехар велахь а, я лийр велахь а. ²¹ ХIунда аьлча Дала леррина Кьобалвинарг — сан дахар ду, ткьа Южалла — суна пайда хилар ду. ²² Нагахь сан дахар кхидIа а кху дуьненахь дахлахь, сан кьахьегаро беркате стом лур бу. Иштта суна-м ца хаьа, айса муьлханиг харжа деза. ²³ Шинна а агIор Южалло а, дахаро а, кьуйлуш ву со. Аса сатуьйсу, вала а велла, Дала леррина Кьобалвинчуьнца со хиларе, хIунда аьлча иза дуккха а гIолехь хир дара. ²⁴ Ткьа со кху дуьненахь вехаш Iар шуна пайдехь ду. ²⁵ Оцу тIехь сан шеко а яц, суна иза хаа а хаьа: со вуьсур а ву, шуьца вехар а ву, тешарехь кхиамаш а, даккхийдер а шун хилийтархьама. ²⁶ Tаккха со шу долчу юхавеача, сох дозалла дан бахьана совдер ду шун, Дала леррина кьобалвинчу Иийсаца шу доьзна а долуш.

²⁷ Иза иштта хилча, суна, шу долчу а веана, шу гича, я кхечанхьа а волуш, шух лаьцна иштта хезар ду: уьш цхьаалла а йолуш, берриш а цхьаь санна, хазачу кхоаца цхьаьнадогIучу тешарна кьахьоьгуш бу. ²⁸ Цхьана а ХIуманна тIехь мостагIех ма кхера: иза уьш хIаллакхиларан билгало ю царна, ткьа шуна — кIелхьардовларан билгало ю. Ткьа и кIелхьардовлар Делера хир ду. ²⁹ ХIунда аьлча Дала леррина Кьобалвинчун дуьхьа Цунах тешна а ца Iаш, Цуьнан дуьхьа баланаш хьегадезар а делла шуна. ³⁰ Шу а, со а хаза кхаь ларбархьама цхьатерра дикачу тIамехь ду. Шуна ма-гарра, хьалха а ас беш изза тIом бара. Ткьа хIинца, шуна ма-хаззара, со кхидIа а оццу тIамехь лаьтташ ву.

Дала леррина Кьобалвинарг лахвар а, вазвар а

2 ¹ Дала леррина Кьобалвинчуьнца хилар бахьана долуш иракара-хIуьттур дуй те шу? Цунна шу дезарх синтем хир буй те шуна? Цуьнан Синца мелла а тIекаре дуй те шу? Вовшийн догьэцар а, вовших кьахетар а дуй те шун? ² Делахь хилийтийша сан воккхавер дуьззина, цхьатерра ойланаш а йолуш, цхьа безам а болуш, цхьа барт а болуш, цхьа Iалашо а йолуш. ³ Цхьа а ХIума шена пайда леха а, дозалла дан а ца деш, хIораммо а, ша-ша эсала а хуьлуш, вовшийн лакхара ларалаш. ⁴ ХIораммо а, шен-шен бен гIайгIа йина ца Iаш, кхечун а гIайгIа е. ⁵ Шайн дегнаш чохь Дала леррина кьобалвина Иийса санна хилалаш.

- 6 Делан вастехъ Ша велахъ а,
Цунна ца хетара,
Ша Делах тера хиларх
Ша пайда эца беца аьлла.
- 7 Мелхо а, Шен возалла дІа а тесна,
лен васт тІе а эсна,
адамах тар а велла,
тІехъаьжна а адам хилла Иза.
- 8 Іожалина тІекхаччалц
Далла муьтІахъ а хилла,
Ша лахара вира Цо.
ЖІара^д тІехъ Ша валлалц,
муьтІахъ висира Иза.
- 9 Цундела Дала Иза вазвира,
уггар а лакхарчу даржехъ Иза дІа а хІоттийна,
10 стигалшкахъ а, лаьттахъ а, эхартахъ а берш
Іийсан цІе лоруш, гора а хІиттина, суждане бахийтархъама а,
11 Да волчу Делан сийлаллина
Цо леррина къобалвина Іийса
Веца Эла хиларх лаьцна
хІора адаман матте тоьшалла дайтархъама а.

Серлонаш санна, дуьнен чохъ лепар

¹² Иштта, сан хьоменаш, гуттара а со юххехъ волуш шаьш муьтІахъ ма-хиллара, со юххехъ воцуш а чІогІачу кхерарца а, дерІе зуз дарца а кхидІа къахъегалаш, шайн кІелхъардовлар^д кхочушхилийтархъама.
¹³ ХІунда аьлча Шен дикачу Іалашонца шуна чохъ лаамаш хилар а, гІуллакхаш дар а Хуьлубьтург Дела ву.

¹⁴ Дерриг а шаьш дийриг, яппарш а ца еш, къийса а ца луш, делаш,
¹⁵ Далла хьалха бехк буьллийла доцуш, цІена шаьш хилийтархъама. Аьрхачу а, телхинчу а тайпанна юкъахъ шайца цхъа а вониг доцуш, Делан бераш санна дахалаш. Царна юкъахъ стигалан серлонаш санна лела деза шу, ¹⁶ дахар луш болу кхаь царна дІа а кховдош, Дала леррина Къобалвинарг^д вогІучу дийнахъ шух дозалла дан сан йиш хилийтархъама, хІунда аьлча тІаккха гур ду сан къовсадалар а, къахъегар а эрна ца хилар.

¹⁷ Со вен там бу. Ткъа сан валар чагІаран сагІанах тардала мега. Нагахъ иза шун тешамечу гІуллакхдаран сагІина тІе Іанахъ а, со воккхавеш ву — шуьца массаьрца а воккхавийр ву со. ¹⁸ Оцу хІуманна а соьца цхъаьна даккхийде шу а.

Тимапин а, Эпар-Падатин а тешаме хилар

¹⁹ Веза Эла волчу Ийсаца воъзна хиларна, дегайовхо ю сан шу долчу кестта Тимапи ваййта, шугара хьал-де а хийна, сайн дог иракара-хЮтторхьама. ²⁰ Цуьнга кхочуш а, цо санна догтах шун гIайгIа бийр болуш а сан цхьа а вац. ²¹ Массара а, Дала леррина кьобалвинчу Ий-сана луург а ца лобхуш, шайна пайдехьа дерг лобху. ²² Ткъа Тимапи, зийначул тIаьхьа, иза тешаме хилар шуна хууш ду. КIанта шен деца ма-дарра, цо соьца гIуллакх дина хазачу кхоан дуьхьа. ²³ Сайх хиндерг ма-къабсттина, иза шу долчу дIахьажо дагахь ву со. ²⁴ Везачу Элах тешам бу сан: со а кестта шу долчу дIавогIур ву.

²⁵ Сан динан ваша Эпар-Падати шу долчу дIавахийтар нийса хета суна. Хазачу кхоан дуьхьа соьца цхьаьна къа а хьобгуш, дика тIемало санна вара иза. Аша иза сан халонашкахь соьца гIуллакх дан ваййти-на ма вара. ²⁶ Шен цамгарх лаьцна шуна хезна дела, шу массо а ган лууш, воьхна хьийзаш вара иза. ²⁷ Иза дIакхалха там болуш вара. Дала кьинхетам бира цунах. Ткъа цунах бина а ца Iаш, сох а бина кьинхетам, сан сингаттамашна тIе и сингаттам тIе ца кхобтуьйтуш. ²⁸ Цундела суна кхин а чIогIа лаьа иза шу долчу дIахьажо: иза юха а ган а гина, шуна хазакетар хилийта а, сайн сингаттамаш лахбалийта а. ²⁹ Везачу Элаца шайш хиларна даггара долчу хазакетарца тIеэцалаш иза, и санначеран сий а делаш. ³⁰ ХIунда аьлча Дала леррина Кьобалвинчун гIуллакх бахьанехь вала гергга вара иза. Шу суна гIуллакх дан йиш йоцуш хиларна, цо, шен дахар а ца кхоош, шун метта, суна гIю дора.

Далла хьалха бакъвар

З ¹ Ткъа хIинца, сан динан вежарий, даккхийде шайш Везачу Элаца долуш. Хьалха яздинарг шуга кхин а цкъа яздан суна хала дац, ткъа шуна иза закьалтана хир ду. ² Ларлолаш зуламаш дечарах! Уьш жIаьлех тера бу, цара шайн бехке меттиг хадорца шайш сакхт до! ³ ХIунда аьлча вай билггал сунтдинарш ду. Вай Делан Синехула Далла гIуллакх деш а ду, Дала леррина кьобалвинчу Ийсаца доьзна хиларх дозалла деш а ду, адамийн дилханах тешна Iаш а дац. ⁴ Сан а ма яра, сайн дилханах а тешна, Iен йиш. Нагахь санна кхин цхьа стаг, шен адаман дилханах а тешна, Iен дагахь велахь, сан цуьнан йолчул а сов бакьо хилар билггал бакьду. ⁵ ХIунда аьлча дуьнен чу ваьлчачу борхIалгIачу дийнахь со сунтвина а ву, Исраилан халкъах схьаваьлла а ву, Бен-Яманан тайпанах а ву, Iебархойх схьаваьлла Iебархо а ву. Товрат-хьехамаш кхочушбеш парушхо а вара со. ⁶ Сайгахь болчу ницкъе

^{3:5} а: Римхошка 11:1; ^{6:} Векалийн 23:6; 26:5. ^{3:6} Векалийн 8:3; 22:4; 26:9-11.

хъаьжжина, Ийсах тешначийн тобанна духъалваьллера. Товрат-хъе-хамаш кхочушбаро луш долчу бакъвар^д э хъаьжжина, ала цхъа а хIума доцуш вара со. ⁷ Делакъ а суна пайдена ду аьлла хеттарг Дала леррина Къобалвинчун духъа эрна хилла лору аса. ⁸ Цул сов, кхидолу массо а хIума эрна хета суна, хIунда аьлча дерригенал а деза ду сан Веза Эла волу, Дала леррина къобалвина Ийса вовзар. Цуьнан духъа со массо а хIуманах ваьлла. Кхидолу массо а хIума кхелли хета суна, Дала леррина Къобалвинчуьнца уьйр йолуш со хилийтархъама а, ⁹ Цуьнца цхъаьна хилархъама а. Ас-айса, товрат-хъехамаш кхочушбарца а доцуш, ткъа Дала леррина Къобалвинчух тешарца Далла хьалха бакъвина ву со. Иштта Дала Ша со бакъвира, Ийсах тешарна. ¹⁰ Дала леррина Къобалвинарг^д кIоргге вовза лаьа суна, Иза веллачуьра денвеш хилла болу ницкъ а бевзаш, Цуьнан баланашкахъ дакъа а лоцуш. Цуьнан Южаллехъ Цунах тар а луш, Иза вовза а лаьа суна, ¹¹ Иза санна, веллачуьра денваларе са а туйсу аса.

Дала со тIекхайкхинчу Iалашоне кхача гIертар

¹² Аса ца боху, оцу массо а хIумане со кхачна ваьлла, я со кхачам боллуш кхийна. Мелхо а, Дала леррина къобалвинчу Ийсас со дола ваьккхинчу Iалашоне кхача гIерташ ву со. ¹³ Динан вежарий! Оцу Iалашоне со кхачна ваьлла аьлла ца хета суна. Делакъ а цхъа хIума кхочушдо ас: сайна тIехъа дерг диц а деш, хьалха долчунна тIекхача гIерташ ву со. ¹⁴ Иштта, сан Iалашо ю, къовсамехъ санна, Ша леррина къобалвинчу Ийсагахула со стигала тIекхайкхинчу Дала суна лун долчу совгIатна хьалха тIекхача.

¹⁵ Ийсах тешаре хъаьжжина, вайна юкъара хъалакхийнарш массо а иштта ойланаш йолуш хила беза. Нагахъ санна цхьадолчунна тIехъ шун кхин тайпана ойланаш елахъ а, иза а Дала шуна дIадоьллур ду. ¹⁶ Вуьшта, хIинца ваьшна девзина долчуьнца кхидIа а даха деза вай.

¹⁷ Динан вежарий! Кхиберш санна, сох масал оьцуш хилийша. Оха шуна гайтинчу масалца бехачаьрга хьовсалаш. ¹⁸ ХIунда аьлча дукхахберш Дала леррина Къобалвинчун жIаран мостагIий санна лелаш бу. Аса сих-сиха дуйцура шуьга царах лаьцна, ткъа хIинца-м, бIаьрхиш а Iенош, дуйцу аса. ¹⁹ Церан кхоллам – хIаллакъ-хилар ду. Церан дела – гайна там бар ду. Эхъечу гIуллакхех дозалла до цара. Цара, кху дуьненан хIуманийн бен, оила ца йо. ²⁰ Ткъа вай стигалан дахархой ду. Вай КIелхардохург^д, Веза Эла волу, Дала леррина къобалвина Ийса, оцу стигалшкара схъаваре хьобжуш а ду

вай. ²¹ Вайн сий доцу догІмаш хуьйцур ду Цо, Шен сийлахьчу дегІах а тардина. И дийр ду Цо массо а хІума а Шен карадерзо йиш йолчу Шен ницкъаца.

4 ¹ Аса доггах сатуьйсу, сан хьоме вежарий! Шу ду сан ирс а, сан то-
ламан таж^д а. Иштга, хьоменаш, аса хІинцца ма-дийццара, чІогІа
латталаш Везачу Элаца доьзна долчу шайн дахарехь.

Шайна Јеминарг кхочушделаи!

² Аса доьху хьобга, Авуди, иштга хьобга а доьху ас, Синтахи, вов-
шашца бертахь хилийша. Шуьшиь цхьатерра Везачу Элан долахь ма
ву! ³ Иштга хьобга а, сан тешаме волу СезагІ*, гІо дар доьху аса оцу зу-
даршна. Хаза кхаъ^д баржош, аса бинчу балха тІехь Кала-Ментица а,
кхиболчу сан накьосташца а дакъалаьцнера цара. Церан цІераш даха-
ран тептар тІе дІаязйина ю.

⁴ Везачу Элаца а долуш, даим а даккхийде. Юха а боху аса: даккхийде!

⁵ Массо а адамашна йовзийла шун эсалалла. Веза Эла гергга ву.

⁶ Цхьана а хІуманан гІайгІа ма е, амма мел дечу доІанашкахь а, де-
харшкахь а, баркалла а кхайкхош, шайна оьшург Деле дІахайита.

⁷ ТІаккха, шун муьлххачу а кхетамал лакхара а йолуш, Делера схьайо-
гІучу синпаргІатоно шун дегнаш а, шун хьекьалш а лардийр ду, шу
Дала леррина къобалвинчу Гийсаца доьзна долу дела.

⁸ Ткъа хІинца, динан вежарий, дика мел дерг а, хастаме дерг а да-
гахь латтаде. Билггал бакьдолчух, оьзда долчух, нийса долчух, цІена
долчух, тамехь долчух, дозалла дан хьакь долчух ойланаш е. ⁹ Соьгара
шайна Јеминарг, дІаэцнарг, хезнарг, гинарг кхочушделаи. ТІаккха
синпаргІатонан хьоста долу Дела шуьца хир ву.

СовгІаташна баркалла олу ПахІала

¹⁰ Везачу Элаца вьозна а волуш, дикка хазахетар хилла ву со, шун юха
а сан гІайгІа бан аьтто баьлла дела. Бакьду, шу-м хІинццалц а дара сан
гІайгІа беш, амма шун аьтто ца болура иза суна хайита. ¹¹ Сайна цхьа
хІума оьшу дела, ца боху аса иза. ХІунда аьлча сайна хІуьа а тІедеача а,
со Јемина ву сайн долчух тоам а беш Іен. ¹² Суна къоблла а евзина, хьал
а девзина. Муьлххачу хенахь а, муьлххачу меттехь а сайн долчух тоам
баран къайле евзина суна — со вуьзна я меца велахь а, со шортга хІума
долуш я хІума оьшуш велахь а. ¹³ Суна ницкъ луш волу Дала леррина
Къобалвинарг^д бахьана долуш, суна массо а хІума лан хаьа.

* ^{4:3} Сан тешаме волу СезагІ — хІокху цІеран метта хила тарло: соьца цхьаьна
динан гІуллакх кхочушдина волу накьост.

¹⁴ Делахъ а аша дика гІуллакх дина, сан баланашкахъ дакъа а лаьцна. ¹⁵ Пилапхой, шуна хууш ду-кх, со Македон-махкара ара а ваьлла, хаза кхаъ дІакхайкхо волавеллачу хенахъ, шу доцучара цхьана а динан тобано суна хІума ца кховдийра, аша суна гІо ма-дарра. ¹⁶ Аша-м со Тассалник-гІалахъ волуш а, суна хІума эшча, мосуйттаза гІо динера. ¹⁷ Сайна совгІаташ дайтар ца лобху аса. Мелхо а аша динчу дикачу гІуллакхийн кехатна тІе кхин а хІуманаш дІаяздина хилар лобху ас. ¹⁸ ХІинца шортта хІума ду сан. Оьшург ерриге а йолуш ю, аша мел да-ийтина совгІаташ Эпар-Падатис соьга сьхакхачийна. Далла доккху хаза хьожа йогІу сагІа санна ду и совгІат, Дела цунна реза а ву. ¹⁹ Сан Дала Ша леррина къобалвинчу Ийсагахула Шен долчу сийлахьчу хьолаца шуна мел оьшург лур ду. ²⁰ Абаденналц сийлалла хуьлда вайн Да волчу Ден! Амин^д.

Маршаллаш

²¹ Маршаллаш ло Дала леррина къобалвинчу Ийсан долахъ болчу массаьрга а. Соьца болчу динан вежарша а маршаллаш доуьйту шуьга. ²² Делан долахъ болчу массара а доуьйту шуьга маршаллаш, къаьстина Рим-мехкан паччахьан цІерачара.

²³ Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дика хуьлда шуьца массаьрца а.

Векало ПахІала

Ковлусихошка

яздина кехат

Дешхьалхе

Ковлуси-гІала Асиа-махкарчу Эпас-гІалина малхбалехь яра. Ша набахтехь волуш **векало ПахІала ковлусихошка яздина кехат** цу гІалахь йолчу динан тобанна лерина дара. И динан тоба ПахІала дІахІоттийна яцара, амма ПахІална ша жоп дала деза аьлла хетачу меттехь яра иза, хІунда аьлча Римхойн пачхьалкхана чубогучу Асиа-мехкан коьртачу гІалара Эпасера цо цига динан Гуллакхдархой бахийтинера. ПахІална хезнера, Ковлуси-гІалахь йолчу динан тобанехь харцхьехамчаш хиларх а, цара дІасабаржош болчу харцхьехамех а лаьцна. Цара хьохура, Дела вовзархьама а, кхоччуш кІелхьардахийтархьама а, «стигалийн цхьаболчу хьаькамашна а, куьйгалхошна а» Іамал ян еза бохуш. Цул сов, оцу харцхьехамчаша бохура, стаг сунтвина хила а веза, кхачанца а, кхидолчу хІуманашца а доьзна долу чІогІа Іадаташ наха лардан а деза.

ХІара кехат ПахІала яздо, динан бакьболчу кхоаца цу харцхьехамчашна дуьхьало ярхьама. Цо лучу жьопан дух иштта ду: Дала леррина кьобалвинчу Іийсас кхоччуш долу кІелхьардахар дала тарло, амма оцу кхидолчу парзаша а, Іадаташа а Цунах стаг херавоккху. Ша леррина Кьобалвинчуьнгахула хІара дуьне кхоьлина Дала, ткьа Цуьнгахула иза юха дІа а оьцу Цо. Цуьнца боьзна хилчий бен, дуьнен тІехь бехачу массо а нехан шаьш кІелхьардахаре сатуьйсийла дац. Цу сийлахьчу хьехамца ПахІала дуьйцу, Іийсах тешаш верг шен дахарехь муха лела веза бохуш.

ХІара кехат ТихІакца Ковлуси-гІаларчу динан тобане дІадахийтинера ПахІала. Ткьа ТихІакца цхьаьна новкъаваьларг Онисам цІе йолу цхьа лай вара. Цунах лаьцна ПахІала **Пхьалмане** кехат яздинера.

1 ¹Делан лаамца Цо леррина кьобалвинчу Іийсан векал^д волчу ПахІала а, динан вашас Тимапис а яздо ²Ковлуси-гІалахь бехачу Дала базбинчу а, Далла тешамечу а, Дала леррина Кьобалвинчуьнца боьзна а болчу динан вежаршка.

Вайн Да волчу Делера долу дика а, синпаргІато а хуьлда шуна.

Далла хастам бар

³ Шуна тѣра доІанаш а деш, оха даим хастамаш бо вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсан Да волчу Далла. ⁴ Хунда аьлча Дала леррина къобалвинчу Ийсах шун тешар хиларх а, массо а Делан долахь берш шуна безарх а лаяцна хезна тхуна. ⁵ Шу иштта лела, стигалшкахь шайна кечдина долчуьнга шаьш сатуьйсун долу дела. Цунах лаяцна хазачу кхоан билггал бакъдолчу дашехула хьалха а хезнера шуна. ⁶ Шу долчу кхаьчна болу и хаза кхаь^д дерриг а дуьнен тѣхь шен стом луш а, дІасабаьржаш а бу, Делан дика баккъалла а муха хуьлу шуна хезначу а, шу кхетгачу а дийнахь дуьйна, шуна юкъахь и кхаь иштта лелаш ма-хиллара. ⁷ И хаза кхаь вайна везаш волчу Эпарпис бовзийтинера шуна. Вайца цхаьна Далла гІуллакх деш ву иза, ткъа шун дуьхьа иза Дала леррина Къобалвинчун тешаме ялхо а ву. ⁸ Делан Сино шуна беллачу безамах лаяцна тхобга хаам би-нарг а иза вара.

⁹ Цундела тхайна и хаам бинчу дийнахь дуьйна, шуна тѣра даим доІанаш деш ду тхо. Оха доьху, Делан Сино мел луш долчу хьекъалца а, кхетамца а Делан лаам бовзарх шу дузийтар. ¹⁰ Иза иштта хилахь, массо а хІуманна тѣхь Делан лаамехь дерг а деш, Везачу Элана хьалха хьакъ долуш лелар ду шу. Аша деш долчу муьлххачу а дикачу гІуллакхаша стом а лур бу, Дела вовзарна тѣхь кхиамаш а бохур бу аша. ¹¹ Цуьнан нуьцкъалчу сийлалле хьаьжжина, шу чІагІдина хуьлийла, массо а хІума собарца ловш шу хилийтархьама. Даккхийдерца ¹² стигаларчу Дена хастамаш бойла аша. Серлонан олаллехь Шен долахь болчарна лур ду аьллагчун декъашхой шух хилийта, шуна хуьнар Делларг Иза ма ву. ¹³ Вай, боданан олаллехь кІелхьара а даьхна, Шен везаш волчу КІентан олалле даьхна Цо. ¹⁴ Цуьнгахула вай паргІатдахархьама мах а белла, вайн къиношна гечдина Дала.

*Дала леррина къобалвина Ийса а,
Цо кхочушдина гІуллакх а*

- ¹⁵ Дала леррина Къобалвинарг^д —
гуш воцучу Делан гуш долу васт ду.
Цуьнан дуьхьарлера Доьзалхо ву Иза, кхоьллина мел
долчу хІуманал тоьлуш а волуш.
- ¹⁶ Стигалшкахь а, лаьтгахь а
гуш долу а, гуш доцу а
массо а хІума Цо кхоьллина ду:

^{1:7} Ковлусихошка 4:12; Пхьалмане 1:23. ^{1:14} Эпасхошка 1:7.

- стигалийн паччахъаш, я олахой,
 я хъаькамаш, я куьйгалхой хуьлийла уьш.
 И дерриг а Цо кхоьллина а ду,
 Цунна кхоьллина а ду.
- 17 Иза долуш долчу дерригенал а хьалха вара,
 Цо массо а долуш дерг шен-шен меттехь лоттуьйту.
- 18 Иза динан массо а тобанан Корта бу,
 ткъа и тоба Цуьнан дегI санна ю.
 Оцу тобанан дахаран хьоста ду Иза.
 Беллачарна юкъара дуьххъара денвелларг а Иза ву,
 массо а хIуманна тIехь хьалхе йоккхуш Иза хилийтархъама.
- 19 ХIунда аьлча Далла тамехь дара
 Шен мел йолу амал кхоччуш Цуьнгахь хилар.
- 20 Далла лиира Цуьнгахула стигалахь а, лаьттахь а долу дерриг а
 хIума Шеца тайта.
 ЖIара^d тIехь Iанийначу Шен КIентан цIийгахула
 царна а, Шена а юкъахь барт бира Цо.

²¹ Аша дечу вочу гIуллакхаша гойтура, цхъана хенахь шу а Далла херадевлла хилар. Шайн кхетамехь Делан мостагIий дара шу. ²² Ткъа хIинца, Ша леррина Къобалвинчун дегIан даларехула, Дела шуьца тайра, Шена хьалха шу даздина а, цIена а, ала хIума доцуш а дIахIитторхъама. ²³ Иза иштта хир а ду, нагахь санна шайн тешар тIехь шеко-наш а йоцуш, чIагI а делла, шу латтахь а, шайна хезначу хазачу кхоо-луш болчу сатийсамах аша шашь дIа ца хадийтахь а. Стигал КIел болчу массаьрга а дIахазийтинчу оцу хазачу кхоан ялхо хилира сох, Па-хIалах.

ПахIала динан тобанна къахьегар

²⁴ Со воккхавеш ву айса шун дуьхъа хIинца баланаш хьегарх. Аса сайн дегIа чохь кхочушдо Дала леррина Къобалвинчунна тIаьхъа-хIиттинчара Цуьнан дегIан дуьхъа хьега дезаш диснарг. Цуьнан дегI – Iийсах тешачу массеран а тоба ю. ²⁵ Дала суна тIедиллина шун дуьхъа оцу тобанан гIуллакхдархо хилар. Цо со къобалвинера Шен дош шуна дуьззина довзийта. ²⁶ Оцу Делан дашна чохь цхъа къайле ю. И къайле бIешерашкахь дуьйна массо а адамийн гаранашна дIакъевлина яра. Ткъа хIинца иза Шен долахь болчарна дIайовзийтина Дала. ²⁷ Делан лаам бу Шен къайленан хьал мел сийлахь ду Шен долахь болчарна дIахайтар. Массо а къаьмнех болчеран дуьхъа ю и къайле: Дала леррина Къобалвинарг шун даг чохь ву, цундела шун сатуьйсийла

^{1:18} Эпасхошка 1:22, 23. ^{1:20} Эпасхошка 2:16.

ду Делан сийлалле. ²⁸ Дала леррина Къобалвинарг вай дАакхайкхаво, хЮра адам, массо а тайпана хьекъалца кхета а деш, Iама а деш, иза, Дала леррина Къобалвинчуьнца доьзна а долуш, дуьззина кхочуш а дина, дIахЮотторхъама. ²⁹ Сайна чохь болх беш болчу Цуьннан ницкъаца оцу Iалашонна къахьобгуш ву со.

2 ¹ Суна шуьга дIахайита лаба, мел чЮгIа къахьобгу аса Лаудикехь дехачу шун дуьхъа а, юхь-дуьхъал со шайна гина а боцучу массеран дуьхъа а. ² Аса иза до, уьш, вовшашка болу безам а болуш, цхъаьнакхетта хилийтархъама а, церан дегнаш иракарахIитторхъама а. Суна лаба, церан хьекъал кхачам боллуш чЮгIа хила, Делан къайле царна йовзийтархъама. Ткъа Делан къайле Дала леррина Къобалвинарг^д ву. ³ Цунна чохь къайлаьккхина ю IЮргге долчу хьекъалан а, кхетаман а мел йолу хазна.

⁴ Аса иза боху шуьга, цхъаннан а хазачу къамелах шу Iеха ца далийтархъама. ⁵ ХIунда аьлча со, шуна гуш юххехь вацахь а, синца шуьца ву. Шун оьзда дахар а, Дала леррина Къобалвинчух шун чЮгIа долу тешар а гуш, воккхавеш ву со.

Дала леррина Къобалвинчуьнца долу кхочуш дуьзна дахар

⁶ Дала леррина къобалвина Иийса шаьш Веза Эла санна тIеэцарна, Цуьнца доьзна а долуш, дахалаш. ⁷ Шайн тешаран орамаш Цунах дIа а тасий, Цуьнца цхъаьна хъалакхиалаш. Шайна хьехначу тешарехь чIагIлолаш. Баркалех дуьззина хилалаш.

⁸ Варелаш, динан вежарий, вайн дайша даьхначу Iадатийн а, кху дуьненах лаьцна адамиин болчу кхетаман а бух тIехь долчу, шу ледан дуьйцучу даьссачу къамелийн йийсархой ма хилалаш. Иштта долу къамелаш Дала леррина Къобалвинчуьнца доьзна дац. ⁹ ХIунда аьлча адаман сибат тIеэцна волчу Цунна чохь Дела кхачам болуш Iаш ву. ¹⁰ Шу а ду кхачам боллуш дуьзна, шу Цуьнца доьзна долу дела. Стигалийн мел болчу хьаькамел а, куьйгалхойл а коьрта ву Иза.

¹¹ Шу Цуьнца доьзна хиларна, адамиин куьйгащца дина доцу шун сунтдар кхочушдина. Дала леррина Къобалвинчо кхочушдинчу сунтдарехула шун хъарам лаамаш дIабаьхна. ¹² Хих чекхдовлучу хенахь Дала леррина Къобалвинчуьнца цхъаьна дIадоьхкина долу шу Цуьнца цхъаьна денделла, Иза веллачуьра денвинчу Делан ницкъах шун долчу тешарца. ¹³ Шаьш къинош летийна дела а, кхечу къаьмнех шаьш схьадевлла дела а, хьалха шу делла дара. Ткъа хIинца Дала леррина Къобалвинчуьнца доьзна долу шу денделла, Дала вайн массо а

къиношна геч а дина. ¹⁴ Цо дІадайна вайн декхар тІеяздина долу йоза. Оцу кехат тІехь вайна дуьхьал долу а, вай бехке озош долу а парзаш дара. ЖІарах дІа а тоьхна, Дала и кехат дІадаьккхина. ¹⁵ Иза дарца жинийн хьаькамийн а, куьйгалхойн а карара олалла дІадаьккхина Цо. Иийса жІарах дІатохарехула царна тІехь толам а баьккхина, массарна а хьалха уьш юьхьІаьржачу хІиттийра Цо.

¹⁶ ХІинца дуьйна йиьнарг я мелларг бахьана долуш, къастийна долу а, я керла бутт болалуш долу а, я шобтан деза долу а денош бахьана долуш цхьаммо а шу бехке ма дойла. ¹⁷ ХІунда аьлча и дерриг а хиндолчун дегІан ІиндагІ ду, ткьа долуш дерг Дала леррина Кьобалвинчуьнца доьзна ду. ¹⁸ Харц кепара шу лахара хила а деза, аша маликашна Іамал ян а деза бохучо шу Іеха ма дойла, ша дуьйцург шена гиначу суьрташца тІе а чІагІдеш. Цхьа а бахьана доцуш, адамийн кура ойла хуьлу ишттачу стеган. ¹⁹ ДегІан Корта болчу Дала леррина Кьобалвинчунна тІе ца гІерта иза. И корта бахьана долуш, пхенаша а, меженаша а латтадеш цхьаьнатесна долу и дерриг а дегІ Делан ламехь хьалакхуьш ду.

*Дала леррина Кьобалвинчуьнца далар а,
Делаца дахар а*

²⁰ Нагахь санна Дала леррина Кьобалвинчуьнца шу, дала а делла, кху дуьнен чохь долчу парзийн а, Іадатийн а долара схьадевлла хилча, хІунда гІерта шу, кху дуьненан долахь долуш санна, ²¹ «хІокхунах ма хьакхалолаш», «хІара ма яялаш», «кхунах куьг ма Іотталаш» бохучу сацамашна тІе? ²² Диина даьлча, телхина дІадер долчу хІуманех лаьцна дуьйцу оцу хьехамашкахь. Уьш адамаша даьхна парзаш а, хьехамаш а бен дац. ²³ ТІехьаьжча, иштта парзаш хьекьале ду мотта тарло: цаьрца ду шайн лаамца Іамал яр а, харцкепара шашь лахара хетар а, шайн догІамашна тІехь ницкъ бар а. Делахь а, цара шайн хьарамчу ламашна урхалла даре хьаьжжина, цу парзийн цхьа а мах бац.

3 ¹ Дала леррина Кьобалвинчуьнца цхьаьна шу деллачуьра денделла хиларна, Далла аьтту агІор Иза охьахиина волчу стигалшкахь долчух шун кхетам бузийла. ² Лаьттахь долчун ойла а ца еш, стигалахь долчух дегнаш дуза. ³ ХІунда аьлча шун хьалха хиллачу дахаре хьаьжча, шу делла ду, ткьа Дала леррина Кьобалвинчуьнца шун бакьдолу дахар Делан карахь дІахьулдина ду. ⁴ Шеца шун дахар долуш волу Дала леррина Кьобалвинарг² кху дуьнен чу юхавеача, шу а сийлаллица Цуьнца цхьаьна догІур ду.

^{2:14} Эпасхошка 2:15. ^{2:16} Римхошка 14:1-6. ^{2:19} Эпасхошка 4:16. ^{3:1} Забур 109:1.

Шира а, керла а дахар

⁵ Иза иштта долу дела, шайна чохь лелаш болу а, кху дуьненца боьзна болу а адамийн лаамаш хIаллакбелаш: нахаца лелар, цIена доцурт лаар, боьхачу лаамех дуьзна хилар, зуламе лаамаш хилар, сутара хилар (хIунда аьлча сутара хилар цIушна Iамал яр санна ду). ⁶ Иштта дерг лелорна муьтIахь ца хуьлучу нахана Делан оьтIазло тIейогIур ю. ⁷ Мацах шу а ма дара иштта лелаш, шайн дахар цу хIуманех дуьзна долчу хенахь.

⁸ Ткъа хIинца и шадерг дIадаккха: дералла, оьтIазалла, хьагI, вониг дийцар, боьха бага леяр. ⁹ Вовшашка харц ма ле, хIунда аьлча шайн шира адам цуьнан гIуллакхашца цхьаьна аша дIа ма тесна. ¹⁰ Керла адам а хилий, дIахIитта. Ша Кхоьллинчун вастехь карладолу и адам, Дела вуьззина вовзалц. ¹¹ Иза иштта хиларна, цхьа а башхо яц кхечу къомах волчу стагана я жуьгтичунна юкьахь, сунтвинчунна я сунтваза волчунна юкьахь, оьздачу халкъан волчу стагана я оьздангалла йоцучу халкъан стагана юкьахь, лена я маьршачунна юкьахь. Мелхо а, Дала леррина Кьобалвинарг уггар лараме Верг а ву, Иза массаьрца а ву.

¹² Дала даздинарш а, Цуьнан хьоме хаьржинарш а шаьш хиларна, къинхетамах, диканиг дарх, ша-ша лахара хетарх, эсалаллех, собар хиларх дуьзна хилалаш. ¹³ Вовшех кхеташ хилалаш, нагахь санна цхьаь вукхунна дегабаам болуш велахь, вовшашна гечделаш, Везачу Эло шайна гечдаре терра. ¹⁴ Даггара вовшашка болу безам дерриг а цу хIуманашна тIетоха. Массо а хIума кхачаме цхьаьна доьккург безам ма бу. ¹⁵ Дала елла йолу синпаргIато хуьлийла шун дегнаш чохь олалла деш. Шух цхьа дегI а дина, синпаргIатоне тIекхайкхина Дала. Далла баркалла олуш хила. ¹⁶ Дала леррина Кьобалвинчун дош дуккха а дехийла шун даг чохь. Шайн мел долчу хьекьалца вовшашна хьехамаш а бе, вовшийн кхета а де. Шайн дегнаш чохь Далла баркаллаш а кхайкхош, назманаш а ала, эшарш а лекха, динан иллеш а ала. ¹⁷ Дашца я гIуллакхца шаьш мел дийриг Веза Эла волчу Иийсан цIарах делаш, Да волчу Далла Цуьнгахула баркаллаш а олуш.

Керлачу дахарехь юкьаметтигаш муха хила еза

¹⁸ Зударий, шайн майранашна муьтIахь хила, хIунда аьлча иза шун декхар ду, Везачу Элаца шу доьзна хиларна.

¹⁹ Майранаш, шу а шайн зударий безаш хила, цаьрца буьрса ма хила.

^{3:9} Эпасхошка 4:22. ^{3:10 а:} Эпасхошка 4:24; ^{б:} Доладалар 1:26. ^{3:12, 13} Эпасхошка 4:2. ^{3:13} Эпасхошка 4:32. ^{3:16, 17} Эпасхошка 5:19, 20. ^{3:18} Эпасхошка 5:22; 1 Кипин 3:1. ^{3:19} Эпасхошка 5:25; 1 Кипин 3:7.

²⁰ Бераш, массо а хІуманна тІехъ шайн дас-нанас боххург деш хила, хІунда аьлча иза Далла хазахетарг ду.

²¹ Дай, шайн бераш оьгІаз ма эхийта, дог доьхна уьш ца хилийтар-хьама.

²² Леш, адамаш долчу шайн элашна массо а хІуманна тІехъ муьтІахъ хила. Царна шаьш гуш долчу хенахъ там бина а ца Іаш, Везачу Элах кхьорш а, догцІена а лела. ²³ Шаьш мел дийриг а догах де, адамашна деш санна а доцуш, Везачу Элана деш санна. ²⁴ Дагахъ латгаде, Шен халкъана лур ду аьлларг Везачу Эло совгІатна лур ду шуна. Дала леррина Къобалвинарг баккъалла а аша гІуллакх деш волу Эла ма ву. ²⁵ Ткъа харцонаш лелочунна, ша лелийначу харцоне хьаьжжина, таІзаран ял кхочур ю. Дала цхьаьнгге а озабезамаш ца бо.

4 ¹ Элий, шайн лешца бакъо а, нийсо а лелош хилалаш. Диц ма делаш, шайна тІехъ цхьа Эла хилар: стигалшкахъ волу Веза Эла.

Хьехамаш

² Сема а долуш, Далла баркалла а олуш, леррина доІанаш делаш. ³ Иштта тхуна тІера а доІанаш де Деле, Цуьнан дош дІакхайкхо а, Цо леррина Къобалвинчух лаьчна йолу Цуьнан къайле дІайовзийта а тхан аьгто бар доьхуш. И къайле дІакхайкхор бахъана долуш, ву со набахтехъ. ⁴ Дехалаш Деле, и къайле дІакхайкхо езачу тайпана дІакхайкхо суна хайита алий.

⁵ Арахъ болчаьрца хьекъале хилалаш. БегІийла меттиг шайна нисъелча, хьехамаш бан пайденна хилийталаш. ⁶ Шун дистхилар а хаза хила деза, дуйьцург сингаттаме ма хилийта, хІоранга а жоп муха дала деза а хууш.

Маршаллаш

⁷ Сох лаьчна шадерг ТихІака дуйьцур ду шуна. Тхьобца цхьаьна Везачу Элана гІуллакх деш волу, тешаме къахьобгуш волу, вайн хьоме динан ваша ву иза. ⁸ Тхьобгахъ хІун хьал ду шуна хайита а, шун дегнаш иракарахІитто а воуьйту аса иза шу долчу. ⁹ Шу долчуьра тешаме а, хьоме а волу динан ваша Онисам а ву цуьнца. Цара кхузахъ долчу дерригенах а лаьчна дуйьцур ду шуна.

¹⁰ Шуьга маршаллаш доуьйту соьца цхьаьна набахтехъ волчу Арестаха а, иштта Бар-Наабан шичас Марка а. (Цунах лаьчна олуш, аса

^{3:20} Эпасхошка 6:1. ^{3:21} Эпасхошка 6:4. ^{3:22-25} Эпасхошка 6:5-8. ^{3:25} Карлабаккхинарг 10:17; Эпасхошка 6:9. ^{4:1} Эпасхошка 6:9. ^{4:5} Эпасхошка 5:16.

^{4:7, 8} Эпасхошка 6:21, 22. ^{4:9} Пхьалмане 1:10-12. ^{4:10 а}: Векалийн 19:29; 27:2; Пхьалмане 1:24; ⁶: Векалийн 12:12, 25; 13:13; 15:37-39.

тЕдиллинера шуна, нагахъ иза шу долчу кхачахъ, цунна хьшалла дар.) ¹¹ Иштта маршаллаш доуьйту шуьга ЮшаIа а. (Кхечу тайпана Юст олу цунах.) И кхоъ сунтбинчех ву. Уьш бен бац соьца Делан Олаллина лерина кьахьобгуш болу сунтбинарш. Сан чIогIа догьобцу-ра цара.

¹² Маршалла доуьйту шуьга Дала леррина кьобалвинчу Гийсан лай волчу шун Эпарпис а. Цо даим а дакъалоцу шуна тIера дечу доIа-нашкахъ, шайн тешарна тIехъ шу кхоччуш кхийтархьама а, Делан лаамехъ долчух шу дуьзна хилийтархьама а. ¹³ Лаудика-гIалахъ а, ХIерапал-гIалахъ а долчу шуна Эпарпис чIогIа кьахьобгуш хиларх тоьшалла до аса. ¹⁴ Маршалла ду шуьга хьомечу лобрера Лакера а, Демера а.

¹⁵ Маршаллаш ло Лаудикехъ болчу динан вежаршка а, Нумпате а, цуьнан цIерачу динан тобане а. ¹⁶ ХIара кехат шаьш долчохъ дешна даьлча, Лаудикерачу динан гуламехъ дIадешийта, ткьа Лаудикехъ дерг шайн гуламехъ аша а деша. ¹⁷ Арихупе иштта дIаала: «Варелахъ, Везачу Элаца волуш айхьа тIелаьцна долу деза гIуллакх кхочушделахъ».

¹⁸ Аса сайн куьйгаца яздо шуьга хIара тIаьхьара долу маршалла. Со набахтехъ хилар диц ма делаш.

Делан дика хуьлийла шуьца массаьрца а.

^{4:12} Ковлусихошка 1:7; Пхьалмане 1:23. ^{4:14 а:} 2 Тимапига 4:11; Пхьалмане 1:24; ^{б:} 2 Тимапига 4:10. ^{4:17} Пхьалмане 1:2.

Векало ПахIала тассалникахошка яздина хьалхара кехат

Дешхьалхе

Тассалник-гIала Рим-пачхьалкхан чубогIучу Македон-мехкан коьрта гIала яра. Пилап-гIалара дIа а веана, цигахь Иийсах тешачийн цхьа тоба дIахIоттийра векало ПахIала. Цо хьехам бора кхечу мехкашкара болчу а, жуьгтийн дин керла хIума санна лоруш болчу а нахана. Цу хьехамна аьтто баьллера. Ткъа цхьадолчу жуьгташна и хIума хаза ца хийтира, цундела, жимма хан яьлча, цу жуьгташа дуьхьало йира ПахIална. И бахьана долуш, ПахIалан Тассалник-гIалара дIаваха дийзира. Берия-гIала вахара иза. ТIаьхьо, ПахIал Коринт-гIала кхачча, цуьнан накьост волчу Тимапис Тассалник-гIалахь йолчу Иийсах тешачийн тобанан хьолах лаьцна шегара хабар дира цуьнга.

Векало ПахIала тассалникахошка яздина хьалхара кехат цигахь Iаш болчу Иийсах тешарш иракарахIитто а, уьш тешарехь чIагIбан а яздина дара. Церан тешарх а, безамах а долу хабар шегга кхачарна баркалла боху цо. Ша Тассалникехь волчу хенахь муха Иийра дагадоуьйту ПахIала царна. Цул тIаьхьа Дала леррина Кьобалвинарг юхаварах лаьцна долчу церан хаттаршна жоп ло цо: Дала леррина Кьобалвинарг юхавале велларг хедар доьучу дахарехь хир вуй, Иза юхавеанчул тIаьхьа? Юха маца во-гIур ву Дала леррина Кьобалвинарг? Иза юхаваре сатуьйсуш Iачу хенахь, паргIат болх а беш, Iе боху цаьрга ПахIала.

Маршалла

1 ¹ ПахIала а, Салис а, Тимапис а хIара кехат яздо вайн Да волчу Делах а, Веза Эла волчу Иийсах а тешачийн Тассалник-гIалара тобане.

Делан дика а, синпаргIато а хуьлда шуна.

Тассалникахойн дахар а, Делах тешар а

² Тхайн доIанашкахь, шу дага а лобьцуш, шуна массарна тIера дам Далла хастам бо оха. ³ Шаьш Делах тешаш хиларна, аша дика

^{1:1} Векалийн 17:1.

гУллакхаш дар а, аша безамца къахъегар а, вайн Везачу Эле, Дала леррина къобалвинчу Иийсага шу тешамца сатуьйсуш хилар а даим а вайн Да волчу Далла хьалха дагахъ латтадо оха. ⁴ Далла безна болу динан вежарий, шу Дала хьаржина хилар хаьа тхуна. ⁵ Шу долчоьх тхан хаза кхаь^д кхайкхор дашца бен хилла ца Iаш, Делан ницкъаца а, Делан Синца а, кхин а боккхачу тешамца а ма бара. Шуна шайна хаьа, шун духъа шуна юкъаьх тхо муха Iара. ⁶ Делан дош тIе а эцна, тхох а, Везачу Элах а тарделла дIахIитти шу а. Аша дукха баланаш лайнехъ а, Делан Сино хазаетар лора шуна. ⁷ Цундела Македон-махкахъ а, Ахай-махкахъ а массо а Иийсах тешаш болчарна шух масал хилла. ⁸ Ткъа Везачу Элан дош а, шун Делах тешарх болу хаам а шуьгара Македон-махка а, Ахай-махка а кхаьчна ца Iаш, массо а кхечу меттигашка а дIасабаьржина. Цундела шух лаьцна оха дийца оьшуш кхин цхьа а хIума дац. ⁹ ХIунда аьлча цара шаьш а дуйцу тхох лаьцна. Цара дуйцу, тхо шуна тIе муха даьхкира а, иштта шу, цIуйх дIа а дирзина, Делехъа дерзарх лаьцна а, дийначу а, бакъволчу а Далла гУллакх дархъама. ¹⁰ Цара дуйцу, Делан КIант^д стигалшкара схьаваре шу муха ладоьгIуш ду. Дала веллачуьра денвина волу а, тIейоьгIу йолчу Делан оьгIазлонах вай кIелхьардоху волу а Иийса ма ву и КIант.

ПахIала Тассалник-гIалахъ бина болх

2 ¹ Динан вежарий, шуна хаьа, тхан шуна тIедакхар эрна ца хилар. ² Ткъа, шуна ма-хаьара, хьалха Пилап-гIалахъ баланаш а лайна, сий дайина дара тхо. Тхайна луьра духъало йинехъ а, тхайца Дела волу дела, тхо майрра шуна хаза кхаь^д кхайкхо гIиртира. ³ ХIунда аьлча тхан хьехамашкахъ дацара шу тило гIертар, я цхьа вониг шуна хила лаар, я шуна хIилла дар. ⁴ Ткъа Дала тхан сий а дина, Шен хаза кхаь тешарца тхоьга кховдоре терра, иштта, адамашна томана а доцуш, амма вайн дегнаш зуьйш волу Дела лоруш бо оха и хьехамаш. ⁵ ХIунда аьлча, шуна ма-хаьара, тхо цкъа а дацара шу хестош я шуьгара тхайна пайда лохуш. Дела теш ву-кх! ⁶ Шуна я кхечарна тхаьш ларар я тхо хестор тIе ца дуьллу оха. ⁷ Тхаьш Дала леррина Къобалвинчун векалш хиларе терра, тхаьш лоруьйтуш даьха йиш яра тхан, делаьх а, бераш кхобург шен берашца кIеда-мерза ма-хиллара, шуна юкъаьх тийна Ийра тхо*. ⁸ Иштта тхо шух дIаийна дела а, тхайна шу дезадаларна а шуна Делера болу хаза кхаь кхайкхийна оха. И дина а ца Iаш, тхайн синош а, ца кхоош, шуна дIадала лиира тхуна. ⁹ ХIунда аьлча, динан

* ^{2:7} Шуна юкъаьх тийна Ийра тхо — кхечу тептарш тIехъ: шуна юкъаьх, кегий бераш санна, Ийра тхо.

^{1:6} Векалийн 17:5-9. ^{2:2 а:} Векалийн 16:19-24; ^{6:} Векалийн 17:1-9.

вежарий, шуна дагадогIу-кх шу долчоьх оха хаза кхаь кхайкxочу хенахь, тхайх шуна бала ца бархьама, буйсанна а, дийнахь а оха хьегна къа а, тхуна хилла ницкъ а. ¹⁰ Шу а, Дела а теш ду-кх, Делах тешачу шуна хьалха цIена а, Делан лаамехь а, ала хIума а ца дуьтуш тхо муха Iара. ¹¹ Шуна хууш ду-кх, шух хIора а, дас шен бераш санна, лелавора оха. ¹² Шуьга дехарш а дора, шу иракара а хIитадора, шуна синтем а бора оха, Шен Олалле а, сийлалле а кхайкхинчу Далла хьалха шу хьакъ долуш дахийтархьама.

¹³ Кхин а цхьа бахьана ду, оха гуттара а Далла хастамаш баран. Аша тхобгара Делан дош тIеййцира, адамиин дош санна а доцуш, амма Делан дош санна (иза иштта дан а ма ду). Делах тешначу шуна чохь хIара дош болх беш а ду. ¹⁴ Динан вежарий, шу ЯхIуд-махкарчу динан тобанех гарделла. Цу тобанийн нах Делах тешаш а, Дала леррина къобалвинчу Iийсан долахь болуш а беллахь а, цара шайн махкахошкахьара баланаш хьегна. Царах терра аша а изза баланаш лайна шайн цхьанатайпанах болчу нехан карах. ¹⁵ Веза Эла волу Дала леррина къобалвина Iийса а, пайхамарш а яхIудхоша байинера. Тхо а дIалаькинера цара. Делан лаамехь бац уьш, массо а адамна мостагIий хилла царах. ¹⁶ Цара новкъарло йо тхуна, Делан кхелах кIелхьардовлар^д муха хила деза кхечу къаьмнех болчу нахе тхобга ца дийцийтархьама. И дарца цара гуттара а шайш летийначу къинойн барам тIехбоккху, амма Делан обгIазло эххар а тIекхьачна царна.

ПахIална тассалникахошка ван лаар

¹⁷ Тхо, динан вежарий, дегнашца вовшаш даьхна а доцуш, ткъа вай юьхь-дуьхьал ца хиларна йоццучу ханна вовшашдаьхна дара, цундела кхин а боккxачу деган лаамца шу ган гIертара тхо. ¹⁸ Цундела тхуна шу долчу дахка лаьара. ПахIал волу со цкъа а, шозза а гIюьртира шу долчу ван, амма иблисо тхуна массарна а новкъарло йора. ¹⁹ Ткъа мила ву хIинца тхуна дегайовхо луш верг, я тхуна хазахоьтуьйтуш верг, я тхан сийлаллин таж^д? Шу-м дац те уьш, тхан Веза Эла волчу Iийсана хьалха, Иза кху дуьнен чу юхавогIуш, хиндерш? ²⁰ Шу ду тхан сийлалла а, хазахетар а.

З ¹ Цундела шу ца гуш кхин са а ца тохаделла, тхьаш Атина-гIа-лахь севцира тхо. ²⁻³ Ткъа шу долчу тхайн динан ваша Тимапи вахийтира оха. Иза Делан гIуллакх а деш, тхобца Дала леррина Къобалвинчух лаьцна хаза кхаь^д кхайкхош къахьобгуш ву. Аша хьобгучу халонашкахь шун цхьаннен а ойла ца карчийтархьама, шу динехь

^{2:14} Векалийн 17:5. ^{2:15} Векалийн 9:23, 29; 13:45, 50; 14:2, 5, 19; 17:5, 13; 18:12.

^{3:1} Векалийн 17:15.

чІагІдалийтa а, Делах тешаран гІуллакхна тІехь шун дегнаш иракара-хІитто а вахийтина оха иза. Шуна шайна хаьа, иштта халонаш вай лан езийла. ⁴Тхаьш шуьца долчу хенахь, вай баланаш хьобург хиларх лаьцна оха хьалххе дІахайтинера шуьга. Шуна ма-хаьара, и дерриг а шуьца хила а хилира. ⁵Цундела, шун Іийсах тешаран гІуллакх муха ду хаа лууш, шун оила иблисо карчорна кхобруш, вай хьегна къа эрна хиларна сагатдеш, аса шу долчу Тимапи вахийтинера. ⁶Ткъа хІинца Тимапи шу долчуьра схьавеана. Шун тешарх а, беамах а, шуна тхо даим а диканца дагахь латтарх а, тхуна шу санна, шуна а тхо ган лаарх а лаьцна дика хабар деана цо тхобга. ⁷Ткъа мел баланехь а, халонаш-кахь а тхаьш делахь а, Везачу Элах шу тешар бахьана долуш, динан вежарий, шух синтем хилла тхуна. ⁸Шу Везачу Элаца чІагІделла долу дела, тхо хІинца ирсе деха. ⁹Шуна тІера Далла тоьбал баркалалаш муха эр дара те оха? Шу бахьана долуш Далла хьалха даккхийдеш ма ду тхо. ¹⁰Шун юьхь гархьама а, шун тешар кхочушлиийтархьама а, дийнах-хьий, буйсанний доггах доІанаш дийр ду оха.

¹¹Вайн Да волчу Дала Ша а, Вайн Веза Эла волчу Дала леррина къобалвинчу Іийсас а некъ боккхийла тхуна шу долчу дахка. ¹²Ткъа тхуна шу дезаре терра, вовшашка а, массо а адамашка а болчу беамах Везачу Эло шун дегнаш дузийла. ¹³Цо шун дегнаш беамах дузуьйтур ду, шу чІагІдархьама. ТІаккха вайн Да волчу Далла хьалха шуна бехк буьллийла а доцуш, деза а долуш хир ду шу, вайн Веза Эла волу Іийса, мас-со а Шен долахь болчаьрца кху дуьнен чу схьавогІучу хенахь. Амин^д.

Делан лаамехь долу дахар

4 ¹Ткъа хІинца, динан вежарий, Веза Эла волчу Іийсан дуьхьа, оха доккхачу дехарца доьху шуьга шаьш Далла казахетарг дарна тІехь оха шайга дийцинчул а, кхин а сов кхиамаш аш бахар. ²Веза Эла волчу Іийсагара шайна оха хІун весеташ делла, шуна хаьа. ³Бохьа лаамаш кхочушбарх шайн догІмаш лардан деза аша, хІунда аьлча Делан лаам бу, Шен дуьхьа даз а дина, шу дІакъасто. ⁴Шух хІюранна а хаа деза, цІена а, шен сий лардеш а*, Далла гергахь боьхачу лаамех шен дегІ цІена латто хІун дан деза. ⁵Кхечу къаьмнех болу, Дела ца веза нах санна, нахаца леларан боьхачу лаамех дуьзна хила ца деза шу. ⁶Цхьана а хІуманна тІехь шайн вешина хьарам долу гІуллакхаш лелош ямартло ма е, шайна са йолу агІо лобхуш ма хила, хІунда аьлча иштта лелачарна массарна а Везачу Эло таІзар до. Шуьга иза дІахьедеш баккъалла а

* 4:4 *Далла гергахь боьхачу лаамех шен дегІ цІена латто* — я иштта: *шен зудчуьнца муха Іан веза.*

боху оха, хьалха тхаьш ма-дийццара. ⁷ Дала вай боьхачу лаамийн долахь а доцуш, амма Шена хьалха цѐна лелийтархьама хаьржина. ⁸ Иштта дуьхьалваьлла леларг адамна дуьхьал ца волу, ткъа вайна Шен Деза Са лучу Далла дуьхьал волу.

⁹ Шуна вовшийн деза Дала Ша Іамийна, шуьга цунах лаьцна оха цхьа а хІума дийца оьшуш дац. ¹⁰ ХІунда аьлча массо а Македон-махкара динан вежарий шуна баккъалла беза. Динан вежарий, шун вовшийн дезаш хилар кхин а чІагІдар тІедуьллу оха шуна. ¹¹ Шу чІога Іагерта деза тийна даха. Шайн гІуллакхаш а бен ма де. Оха шуьга хьалха весеташ ма-дарра, шайн куьйгашца хьанал рицкъа даккха. ¹² Нагахь санна шу иштта лелахь, Делах ца тешачу нахе а шаьш лоруьйтур ду аша, дахарехь оьшучунна тІехь а цхьаннан а гІо оьшуш а хир дац шу.

Веза Эла кху дуьнен чу юхаварах лаьцна

¹³ Динан вежарий, кхин болу дог диллинарш санна, шу гІайгІанехь ца хилийтархьама, беллачарех хуьлург шуна ца доьзуйтуш Іа ца лаба суна. ¹⁴ Вай Іийса, вала а велла, денвелла хиларх теша дела, Іийсах тешаш белла болу нах а Дала Цуьнца стигалшка хьалабохург хиларх а теша.

¹⁵ Везачу Элан дашца боху хІара оха шуьга, Веза Эла кху дуьнен чу схьаваллалц, дехаш дисина долу вай, беллачарел хьалха девр дац. ¹⁶ ХІунда аьлча Веза Эла коьртачу маликан озаца а, Делан турба лакхарца а, Ша стигалара охьавуссур ву, ткъа Дала леррина Къобалвинчух тешаш а болуш белларш хьалха денлур бу. ¹⁷ Цул тІаьхьа вай, далаза диснарш, царах дІа а кхетта, Везачу Элана дуьхьал мархашка хьаладохур ду. ТІаккха вай даим Везачу Элаца цхьаьна хир ду. ¹⁸ Иштта, хІокху дешнех вовшашна синтем а беш Іе.

Веза Эла схьаваре кечло

5 ¹ Динан вежарий, хин йолчу хенах а, заманах а лаьцна оха шуьга хІумма а яздан оьшуш дац. ² Шуна шайна а билггала хаьа, буьйсанна цІеххьана вогу кьу санна, иштта дагахь дощучу хенахь тІекхочур ду Везачу Элан де. ³ «ХІинца машар бу, цхьа а кхерам а бац» — адамаша боххучу хенахь, берах йолчу зудчунна цІеххьана тІедогу ларзарш санна, цІеххьана тІедогуру ду церан хІаллакхилар а. Уьш кІелхьара а бевр бац. ⁴ Ткъа шу, динан вежарий, боданехь дац, и де, кьу санна, шуна тІекхача. ⁵ Шу массо а серлонан кІентий а, дийнан кІентий а ду. Вай буьйсанан я боданан кІентий дац. ⁶ Цундела вай дийшина Іан ца деза, боданехь болу кхиберш санна, амма сема а, кхетамехь а хила деза. ⁷ ХІунда аьлча бийшина болчара буьйсанна наб йо, маларх

там хилларш а буйсанна беа. ⁸ Ткъа вай серлонан кІентий долу дела, Делах тешарх а, вовшийн дезарх а гІагІ а дина, Дала леррина Къобалвинчо вай кІелхъардахаре сатуьйсусх хиларх гІем^д а йина, кхетамехъ хила деза. ⁹ Вай Дала обгІазлонна а доцуш, ткъа вайн Веза Эла волчу Дала леррина къобалвинчу Гийсагахула вайна кІелхъардовлар^д далархъама хаържина ду. ¹⁰ Гийса вайн дуьхъа велла, вай Шеца дахийтархъама, Иза схъавогучу хенахъ вай дийна я делла делахъ а. ¹¹ Цундела, хІинццалц санна, вовшийн дог а эца, вовшашна чІагІдала гІо а де.

ТІаьхъара а долу хъехарш а, маршаллаш а

¹² Динан вежарий, доьху шуьга, Везачу Элан гІуллакх дан шуна куййгалла а деш, хъехамаш а беш, шуна юкъахъ къахъобгуш берш ларар. ¹³ Церан болх бахъана долуш уьш тІехдика а, безамца а ларар доьху шуьга. Вовшашца бертахъ Іелаш.

¹⁴ Кхин а чІогІа доьху шуьга, динан вежарий, малончаш кхетабелаш, тийна-эсалчеран дог эцалаш, гІийлачарна гІо делаш, доккха собар долуш хилалаш массаьрца а. ¹⁵ Хъовсалаш, цхъаьнгге а цхъанна а вонна дуьхъал вон ма дайталаш, амма гуттара а вовшашна а, массарна а диканиг дан гІорталаш.

¹⁶ Гуттара а самукъане а хилалаш, ¹⁷ даим а доІанаш деш а хилалаш, ¹⁸ массо а хІуманна Далла хастам а белаш, хІунда аьлча Дала леррина къобалвинчу Гийсан долахъ долчу шух лаьцна Делан иштта лаам болу дела.

¹⁹ Йовш йолу цІе санна, Делан Са дІа ма дайталаш. ²⁰ Делера болу хаамаш аьшнаш ма белаш. ²¹ Массо а хІума зен а зуьйш, диканиг схъацалаш. ²² Муьлххачу а зуламах ларлолаш.

²³ Вайн синна паргІато луш волчу Дала Ша цІан а дина, массо а агІор Ша санна дойла вай. Цо шун са а, дог а, дегІ а Веза Эла волу Дала леррина къобалвина Гийса вогучу хенахъ дуьззина къиноьх цІена латтадойла. ²⁴ ТІекхойкхург тешаме ву. Цо кхочушдийр ду хІара.

²⁵ Динан вежарий! ДоІанаш делаш тхуна тІера.

²⁶ Массо а динан вежаршка доггах* маршалла ло.

²⁷ Везачу Элах дуй баарца доьху хІара кехат массо а динан вежаршна** дешар.

²⁸ Вайн Везачу Эло, Дала леррина къобалвинчу Гийсас, маьхза деш долу дика шуьца хуьлда***.

* 5:26 *Доггах* – ма-дарра аьлча: *Беа барт баккхарца массо а динан вежаршка маршалла ло.*

** 5:27 *Динан вежарина* – кхечу тептарш тІехъ: *динан безачу вежарина.*

*** 5:28 *Цхъадолчу тептарш тІехъ тІетюьхна ду: Амин.*

Векало ПахІала тассалникахошка яздина шолгІа кехат

Дешхьалхе

Тассалник-гІалахь йолчу тешначийн тобанехь болу нах карзахбохура Ийса маца воґур ву бохучу хаттаро. Цхьаберш тешара Веза Эла схьаваран де тЕдеана даьлла хиларх. **Векало ПахІала тассалникахошка яздинчу шолгІачу кехата** тІехь цу харцтешарна жоп ло. ПахІала туьду, Дала леррина Къобалвинарг юхавале, вониг а, зуламаш а тоьгал кхочуш хир ду аьлла. «Вониг» олучу цхьана стага олалла дечу хенахь хир ду иза. И стаг Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал хир ву.

Баланаш хьогуш белахь а, шайн тешарехь чІагІбина хила беза хІара кехат доьшуруш, боху векало ПахІала. ПахІала а, цуьнан накъостаща а санна болх а беш, шайн дахарна оьшург латто деза цара. Иштта цара кхидІа а диканиг дан деза.

1 ¹ ПахІала а, Салис а, Тимапис а хІара кехат яздо Тассалник-гІалара вайн Да волчу Делах а, Веза Эла волчу Ийсах а тешначийн тобане.

² Вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагара а долу дика а, синпаргІато а хуьлда шуна.

Ийса схьавеача хинйолу кхел

³ Динан вежарий! Вай Далла баркалла ала деза, Ийсах тешарехь шу чІагІлуш долу дела. Иза баккъалла а иштта ду, хІунда аьлча шуна массарна а юкъахь хІораннан а вовшашка болу безам кхин а алсамбуьйлуш бу. ⁴ Иштта, оха тхаьш а Делан динан тобанийн гуламашкахь дозалла до собаре хиларца а, тешарца а аша массо а баланаш а, халонаш а ловш хиларх. ⁵ Цу дерригено а гойту Делан кхел нийса хилар. Делан олалла^d бахьана долуш аша хІинца баланаш ловш болу дела, шу хьакь долуш хетар ду Цуьнан олалле кхача. ⁶ Дела нийсо еш хиларна, шу сийсаздаьхначаьрга а баланаш хьогуьйтур бу Цо, ⁷ ткьа баланаш ловш долчу шуна тхьотца цхьаьна синтем хир бу. Иза хир ду Веза Эла волу Ийса Шен нуьцкъалчу маликашца а, йогучу цІарца а стигалш-кара гучуволучу хенахь. ⁸ Оцу хенахь шайна Дела вовза ца лиинчарна

^{1:1} Векалийн 17:1.

а, вайн Веза Эла волчу Иийсах болу хаза кхаь^д тIе ца эцначарна а дIа-
дoькхур ду Цо. ⁹ ТаIзар а дина, уьш гуттаренна а хIаллакбина хир бу.
Везачу Элах а, Цуьнан возаллин сийлаллех а дIабaьхна хир бу уьш.
¹⁰ И таIзар дийр ду Шен долахь болчу нахера сийлалла тIеэца а, массо
а Шех тешначаьрга Шен сий дайта а Иийса схъавеанчу оцу сийлахьчу
дийнахь. Ткъя шу а царна юкбахь хир ду, оха шуна деллачу тоьшаллех
шу тешна дела.

¹¹ Цундела шуна тIера оха даим доIанаш до, Ша кхайкхинчу дахар-
на вайн Дала шу хьакь долуш хилийтар доьхуш. Муьлхха а дикачу ой-
ланца шуна дан лууш дерг а, Делах тешарца аша деш долу муьлхха а
гIуллакх а Деле Шен ницкъяца кxочушдар доьху оха. ¹² Цу тайпана
вайн Веза Эла волчу Иийсан цIе шуьгахула а, ткъя шу Цуьнгахула а
гIарадевр ду. Вайн Дела а, Веза Эла а волчу, Дала леррина кьобалвин-
чу Иийсан* долчу диканца хир ду иза.

ХIаллакьхила вогIун волу кьинойн кIант

2 ¹ Динан вежарий! Оха доьху шуьга вайн Веза Эла волчу Дала лер-
рина кьобалвина Иийса кху дуьнен тIе схъаварах а, вай Цуьнца
цхьаьнакхетийтарх а лаьцна: ² шайн ойла сиха ма карчийталаш, атта
синтем ма байалаш, Веза Эла вогIу де тIекхьячна бохуш, цхьаммо
хаам бар бахьана долуш. Цхьаммо ала мега, и хаам Делан Сино бина,
я оха бина, я кехат тIехь дIаязбина бу аьлла. ³ Цхьаьнгге а цхьана а ке-
пара шаьш ле ма дайталаш, хIунда аьлча адам, Iеса а даьлла, Далла
дубьхал эргIаддаьлча а, хIаллакьхиларна лерина волу а, зуламех кха-
чам хиллал вуьзна волу а цхьа стаг гучуваьлчий бен, и де тIедогIур до-
цу дела. ⁴ «Дела» аьлла, цIе йоккхучу а, адамаша Iибадат дечу а массо а
хIуманна дубьхалвер ву и стаг, царал ша лакха а воккхуш. Делан цIа^д
чохь, ша дела ву бохуш, охьахуур ву иза. ⁵ Дага ца догIу шуна, шу дол-
чохь со волуш, аса шайга и дийцар? ⁶ Ткъя хIинца шуна хаьа, иза се-
цош дерг хIун ду. И бахьана долуш шен хеннахь бен иза гучувоккхур
вац. ⁷ Къайлаха долу зулам хIинцале а кхьяхьoьгуш ду. Амма хIинца а
иза сецош волчо кхин дIа а сецор ву, новкъара иза Дала дIаваккхалц.
⁸ ТIаккха гучувер ву зуламех вуьзна волу и стаг. Веза Эла волчу Иийсас
Шен багарчу Iаьнарца вуьйр ву иза, Шен схъаваран дозаллица иза
хIаллак а вийр ву. ⁹ Зуламех вуьзна волу и стаг гучуваьлча, иблисо
цуьнгахула лелочу ондачу ницкъяца массо а тамашийна харцIолу

* ^{1:12} Вайн Дела а, Веза Эла а волчу, Дала леррина кьобалвинчу Иийсан – я иштта:
Вайн Делан а, Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Иийсан а.

^{1:9} ЕшаI-ЯхIу 2:10. ^{2:1} Тассалникахошка 4:15-17. ^{2:4} Даниал 11:36; Яхьазкхи-
ал 28:2. ^{2:8} ЕшаI-ЯхIу 11:4. ^{2:9} Маттай 24:24.

билгалонаш а, Галаматаш а гойтуш лелар ву иза. ¹⁰ Шаьш кГелхьардохур долу билггал долу бакъдерг безамца тГе ца эцарна а, иза ца дезарна а хГаллакхуьлуш берш муьлххачу а харцонца лебеш лелар ву иза. ¹¹ Цундела Дала чГоГа Гехабулуйтур бу уьш, билггал бакъдоочух тоьшуьйтуш. ¹² ТПаккха билггал бакъдолчух а ца тешна, харцдерг дезначарна Дала кхел йийр ю.

КГелхьардахарна хаьржина

¹³ Везачу Элана безна вежарий! Шу хьалхарнаш ду Делан Сино шу Делан дола дахарца а, билггал бакъдолчух тешарца а Дала кГелхьардаха хаьржинарш. Цундела шуна тГера Деле даим баркаллаш баха деза оха. ¹⁴ Оха кхайкхийна хаза кхаь¹ бахьана долуш шу Дала хаьржина, вайн Веза Эла волчу, Ша леррина кьобалвинчу Гийсан сийлаллин декъашхой шу хилийтархьама. ¹⁵ Цундела, динан вежарий, чГаГлой Гелаш. Хьалха а оха шуна бина болу а, тхан кехат тГехь язбина болу а хьехамаш лар а беш, даха.

¹⁶ Ткъа вай дезначу, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Гийсас а, вайн Да волчу Дала а Шен маьхзачу диканца хаддаза иракараХиттор а, хиндолчу дикане сатийсар а делла вайна. ¹⁷ Муьлххачу а аша олуш долчунна тГехь а, муьлхха а аша деш долчу дикачу гГуллакхашна тГехь а, иракара а Хиттош, Дала чГаГдойла шу.

Тхуна тГера доГанаш делаш

З ¹ Динан вежарий! Везачу Элах лаьцна кхаь, шу долчоьх ма-хиллара, сиха дГасабаржийта а, лоруш тГеэцийта а тхуна тГера доГанаш делаш. ² Кхин а дехалаш мекара а, вон а нах вайх дГакъастор, хГунда аьлча берриш а ма бац цу кхоах тешаш.

³ Амма тешаме ву Веза Эла. Цо чГаГ а дийр ду шу, мекара волчух лар а дийр ду. ⁴ Оха шайна хьобхург аша кхочушдеш хиларх а, кхин дГа а кхочуш дийриг хиларх а Везачу Элаца хиларна, шух лаьцна долчух шеко йоцуш тешар ду тхан. ⁵ Делан безам бовза а, Дала леррина кьобалвинчу Гийсан собар довза а шун дегнаш Везачу Эло тГехьяжадойла.

Массо а къахьега декхарийлахь ву

⁶ Динан вежарий! Вайн Веза Эла волчу а, Дала леррина кьобалвинчу а Гийсан цГарах весет до оха, аша тхобгара тГеэцначу Делан хьехамашца а ца лелаш, мало йолуш волчу муьлххачу а динан веших дГакъаста аьлла. ⁷ Шуна шайна а ма хаьа, шу, тхо ма-леллара, лела дезийла. Оха шу долчоьх мало ца йора. ⁸ Цхьанна а меттехь маьхза бепиг ца дуура оха. Мелхо а, шуна цхьанна а тхайх бала ца бархьама, дийнахь а, буса а, къа а хьобгуш, болх бора оха. ⁹ Иза-м тхайн бакьо яц

аьлла а доцуш, шуна тхайгара дика масал далийта дора оха, шун а иштта лела лаам хилийтархьама. ¹⁰ Шу долчоьх тхаьш хиллачу хенахь, оха хIара весет динера шуьга: «Къахьега ца луучо хIума а ма яа», – аьлла.

¹¹ Шу долчуьра цхьаболу нах, кьинош а летош, мукъа Iаш бу бохуш, хеза тхуна. ХIумма а ца деш болу уьш нехан гIуллакхашна чу юкъа-гIерта. ¹² Ишттачарна вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсан цIарах тIедилларца оха хьобху, шайн куьйгашца къа а хьобгуш, шайна догIу рицкъа даккха а, синна паргIат хила а.

¹³ Ткъа аша, динан вежарий, дарх кIорда а ца деш, диканиг де. ¹⁴ Нагахь санна шух цхьаь оха яздина весеташ кхочушдеш вацахь, иза билгалваккха. Цунна эхь хетийтархьама, цуьнца юкъаметтиг ма хилийта. ¹⁵ Иза мостагIа санна ма лара, амма, шайн ваша хиларе терра, иза кхетаве.

Чаккхе

¹⁶ Ткъа машар карахь болчу Везачу Эло Ша гуттара а массо а хIуманна тIехь шун дегнашна машар лойла. Хуьлийла Веза Эла шуьца массаьрца а!

¹⁷ Аса, ПахIала, сайн куьйгаца язdechу маршаллица чекхдоккху хIара кехат. Соьгарчу хIора кехатан билгало ю иза. Аса иштта яздо:

¹⁸ Вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсас дина маьхза долу дика хуьлийла шуьца массаьрца а.

Векало ПахIала Тимапига яздина хьалхара кехат

Дешхьалхе

Асиа-махкара Тимапи Иийсах тешаш волу цхьа кьонах вара. Цуьнан на-на жуьгти яра, ткьа да грекахо вара. ПахIал Далла гIуллакх деш лелачу хенахь кхуьнан накьост а, гIоьнча а хилира цунах. **Векало ПахIала Тимапига яздинчу хьалхарчу кехата** тIехь кхо коьрта гIайгIа бу.

Цкьа хьалха, цу кехато Иийсан динан тобанашкахь болчу харцхьехамна дуйхьал дIахьедар до. Жуьгтийн а, кхечу кьаьмнийн а эйина йолчу ойланашна тIехь лаьтташ бара и харц хьехам. И нах тешара, хIара дуйне кьилахь хиларх а, кьайлахчу хаарехула а, кхачанах цхьайолу хIу-манаш цаяарехула а, маре ца яхарехула а, зуда ца ялорехула а бен кIелхьардахаре кхача ца даларх. Иийсах тешачийн тобанехь куьйгалла муха дан дезарх а, Iамал ян езарх а болу хьехамаш а бу цу кехат тIехь язбина. Динан куьйгалхойн а, тобанан гIоьнчийн а амал муха хила еза а дуййцу яздархочо. Эххар а, Тимапина хьехар до, Дала леррина кьобалвинчу Иийсан гIуллакхдархо муха хила веза а, Иийсах тешачийн тайп-тайпанчу тобанех цо жоп дала деза аьлла а.

1 ¹Со, ПахIал, Дала леррина кьобалвинчу Иийсан векал¹ ву. Векал хила бакьо суна елла вайн КIелхьардохург² волчу Дала а, вайн дегайовхо волчу Дала леррина кьобалвинчу Иийсас а. ²ХIара кехат ас яздо хьобга, Тимапига. Делах а тешна, хьо сан бакьволу кIант санна хилла. Вайн Да волчу Делера а, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Иийсагара а долу дика а, кьинхетам а, синпаргIато а хуьлда хьуна.

Харцхьехамех лардар

³Добху хьобга, со Македон-махка вьодуш, аса хьайга ма-деххара, Эпасехь сацар. Цигарчу цхьаболчу нахана харц хьехамаш бар дехка деза ахь. ⁴Кьийсаршна тIе бен далаш доцу хьалха хиллачех лаьцна туйранаш дийцар а, хаддаза шайн хьалхалера тайпанаш хьехор а дехка царна. Оцу кьийсарша тешарца евзина йолчу Делан Iалашонна тIе

^{1:2} Векалийн 16:1.

ца балабо уьш. ⁵ Щеначу даггара, эхь-бехках буьззина, шалхо йоцучу тешаро хуьлубьиту безам бу уьш дIабехкаран Iалашо. ⁶ Оцу хьехамашна тIера дIа а бевлла, цхьаберш, даьссачу хабаршкахьа а бирзина, гал-бевлла. ⁷ Товрат-хьехаман Iелам-хьехамчаш хила лаьа царна. Делахь а уьш шашь а ца кхета я шашь дуьйцучух я шашь тешарца хьохучух.

⁸ Ткъа вайна-м хаьа, товрат-хьехамаш дика буйла, нагахь санна уьш лело ма-беззара лелош белахь. ⁹ И товрат-хьехамаш Делан лаамехь волчунна бина бац. Уьш зуламхошна, Iедална муьтIахь боцучарна, Iесачарна, кьинош летийначарна, дин доцучарна, Далла гергахь бехбеллачарна, сийсазчарна, шайн да а, нана а, кхидолу адамаш а дойучарна бина бу. ¹⁰ Иштта кхин а нахаца лелачарна а, вовшашца хьарам дерг лелочу божаршна а, дохкархьама адамаш лечкьочарна а, харц луйьчарна а, дуй кьарбочарна а, нийсачу хьехамашца ца догIуш лелочу массо а хIуманна бина бу и товрат-хьехамаш. ¹¹ Сийлахь а, декъала а волчу Дала тешарца соьга схьабеллачу хазачу кхоаца бу и хьехамаш.

Делан диканна хастам бар

¹² Суна ницкъ беллачу вайн Веза Эла волчу, Дала леррина кьобалвинчу Iийсана баркалаш боху ас. Со тешаме а хетта, Шена гIуллакх дан со билгалваьккхина Цо. ¹³ Iийса сийсазвеш, Цунах тешарш хьийзош, царна ницкъ беш лелла волчу сох кьинхетам бина Дала, хьалха со ца кхеташ а, Iийсах ца тешаш а хилла дела. ¹⁴ Вайн Везачу Эло маьхза луш долу дика суна алссам тIеIаьнна Дала леррина кьобалвинчу Iийсаца болчу безамца а, тешамца а цхьаьна. ¹⁵ «Дала леррина кьобалвина Iийса кху дуьнен чу веана кьинош летийнарш кIелхьарбахархьама». И дош бакъ а ду, цунах цхьа а тайпана шеко йоцуш теша а деза вай. Кьинош летийначарна юкьахь со массарал а хьалхара ву. ¹⁶ Цундела ма гечдина суна Дала леррина кьобалвинчу Iийсас, Шегахь мел долу доккха собар суна тIехь гайтархьама. Цунах а тешна, хедар доцу дахар тIе-оьцун болчарна массарна а масална дина ду иза. ¹⁷ Хастам а, сийлалла а хуьлда массо а заманашкахь хир волчу а, цкъа а лийр воцу паччахь волчу а, гуш воцучу а, цхьаь бен воцучу а Далла. Амин^д.

¹⁸ Хьехам бо ас хьуна, сан кIант Тимапи! Хьох лаьцна Делера хиллачу хаамашца а доьзна, иштта весет до ас. Ахьа оцу весеташца, дикачу тIемалочо санна, кьовсам латтабойла, ¹⁹ хьайн тешар а, сий а лардеш. Цхьаболчара уьш юхатеттинера, цундела церан тешар хIаллакьхилла, бохам баьлча доьхна хинкема санна. ²⁰ Ишттачех бу ХIуьманай а, Искандар а. Iеса кьамелаш дан ца дезийла уьш кхетийтархьама, аса уьш иблисан кара дIабелла.

Ийсах тешначийн тобанашкахь Ибадат дар

2 ¹ Иштта, уггар хьалха ас доьху хьоьга Деле доІанаш дар а, дехарш дар а, кхайкхамаш бар а, Далла хастамаш бар а массо а адамашна а, ² паччахьашна а, массо а олалла дечарна а тІера. Иштта доІанаш де, вай ваьш мел хилало суьпа а, оьзда а хуьлуш, иштта тийна а, маьрша а дахар хилийтархьама. ³ ХІунда аьлча вайн КІелхьардохург^д волчу Далла хьалха иза дика а, Цунна тамехь дерг а ду. ⁴ Цунна лаьа массо а адамаш кІелхьардовла а, царна билггал бакьдерг довза а. ⁵ Дела цхьаь бен вац, иштта Далла а, адамашна а юкьахь юкьарло лелош Верг а цхьаь бен вац. И Стаг Дала леррина Кьобалвина волу Ийса ву. ⁶ Массо а адамийн кьинойх мах а луш, Шен са дІаделлера Цо. Иштта ду шен заманчохь Делан безамах лаьцна дина долу и тоьшалла. ⁷ Кхечу кьаьмнашна Ийсах долчу тоьшаллина векал^д а, хаза кхаь^д кхайкхорхо а вина сох. Царна бакьдолчу тешарх лаьцна хьеха дІахІоттийна со. Билггал бакьдерг боху ас, аьшпаш а ца бутту ас.

⁸ Цундела суна лаьа муьлххачу меттехь а доІанаш божарша дойла. Хьалаайинчу куьйгашца доІа деш болу уьш цІена а, Далла тешаме а оьгІазе а боцуш, кьийсамаш ца беш а хила беза. ⁹ Иштта зударий а доІа дечу хенахь хила беза оьзда духар дуьйхина а, эхь хеташ а, оьзда а. Уьш месаш хаза кечьярца, деших я жовхІарех йина хІуманашца, я беза мах болу духаршца хазбала ца беза. ¹⁰ Амма уьш шайн дикачу гІуллакхашца хаза хила беза, Дела лоручу зударшца иза догІуш ма-хиллара. ¹¹ Зуда Іемачу хенахь тийна а, хьобхучунна кхоччуш муьтІахь а хила еза. ¹² Ца магадо ас зуда хьехамаш беш хилар. Божаршна тІехь куьйгалла а ца деш, тийна хила еза иза. ¹³ ХІунда аьлча Дала хьалха кхобьлинаруг Адам вара, тІаккха Хьава яра. ¹⁴ Іехавелларг а Адам вацара, ткьа зудчо, Іеха а елла, зулам динера. ¹⁵ Нагахь санна кхидІа а Делах а тешаш, адамаш а дезаш, цІена а, оьзда а и хилахь, бер дарца кІелхьарьер ю иза.

Ийсах тешачийн тобанан гІайгІабийриг

3 ¹ Нагахь санна цхьанна динан куьйгалхо хила дагадеанехь, цунна дика гІуллакх дан дагадеана. И дош бакь ду. ² Ийсах тешачийн тобанан гІайгІабийриг цхьанна а стеган ала хІума доцуш цІена хила веза. Цуьнан цхьа зуда бен хила ца еза. Кхетаме а, собаре а, оьзда а, безамца хьеший тІеобьцуш а, динах лаьцна хьеха хууш а хила веза иза. ³ Малар тІехдоккхуш, девнаш дохуш хила ца веза. Амма эсала а, машаре а, ахчанна сутара воцуш а хила веза иза. ⁴ Шен цІа дика лело а

^{2:7} 2 Тимапига 1:11. ^{2:9} 1 Кипин 3:3. ^{2:13 а:} Доладалар 2:7; ^{6:} Доладалар 2:21, 22.

^{2:14} Доладалар 3:1-6. ^{3:2-7} Тите 1:6-9.

деза цо, шен бераш шена муьтГяхъ хила а, нах лара а Iамо деза. ⁵ Шен цIа лело а ларош воцург лелар вуй те Iийсах тешначийн Делан долахъ йолчу тобанан гIайгIа беш? ⁶ Iийсах тешна дукха хан йоцучу божарех хила ца веза иза, цуьнан даг чу куралла а йоьссина, иблисана санна, иза кхел йина ца хилийтархьама. ⁷ Арахьарчу наха дика тоьшаллаш деш хила а веза иза, шена Iиттарш ца яйта а, иблисан гуре ша ца лацийта а.

Динан куьйгалхойн гIоьнчех лаьцна

⁸ Динан куьйгалхойн гIоьнчий а хила беза хьанал нах, шалха мотт а боцуш, чагIар малар тIех а ца доккхуш, ахчанах шайна пайда а ца лоьхуш. ⁹ Iийсах тешаран динах довзийтина бакъдерг цIеначу дагца лардан хууш хила беза уьш. ¹⁰ Ишттанаш а цкъа хьалха зен беза. Цул тIаьхьа, ала хIума доцуш уьш цIена белахъ, динан куьйгалхошна гIо дайта мегар ду цаьрга. ¹¹ Царах терра хьанал а, мотт ца бетташ а, кхетаме а, массо а хIуманна тIехъ тешаме а хила беза церан зударий а. ¹² Динан куьйгалхойн гIоьнча а цхьана зудчун майра хила веза. Шен берашна тIехъ а, шен цIа чохъ а дика куьйгалла далуш а хила веза иза. ¹³ Далла гIуллакх дика деш болчарна лараме дарж а хир ду, Дала леррина къобалвинчу Iийсах тешар шеконаш йоцуш а хир ду церан.

Дала йовзийтина йоккха къайле

¹⁴ XIара кехат яздо ас хьоьга, кестта хьо волчу ван ойла йолуш. ¹⁵ Нагахъ санна со хьелахъ а, Делан хIусамехъ дан дезарг хьоьга хайита боху ас. Делан хIусам дийна волчу Делан долахъ йолчу Iийсах тешачийн тобанан гулам бу – билггал бакъдолчун бIогIам а, бух а. ¹⁶ Къийса ца дезаш, динах йовзийтина къайле чIогIа йоккха ю:

Иза адаман дегIехъ гучуваьккхина,
 Делан Сино бакъвина,
 маликашна Иза гина,
 къаьмнашна юкъахъ дIакхайкхийна,
 дуьненахъ адамаш Цунах тешна,
 сийлаллехъ Иза хьалаваьккхина.

Харцхьехамчех лаьцна

4 ¹ Делан Сино кхеттош схьабоху: тIаьхьарчу хенашкахъ цхьаболу нах Iийсах тешарх юхабевр бу. Адамаш Iехош долчу харцжинашна а, жинийн хьехамашна а тIаьхьахIуьттур бу уьш. ² Харц а луьйш, шалхо лелочу нахера бу и хьехамаш. Ткъа цу нехан эхъ-бехк дайна. ³ Зуда маре яхар а, стага зуда ялор а, Дала кхоьллина йолу цхьайолу хIуманаш яар а ца магадо шалхо лелочу оцу наха. Iийсах а тешаш,

билггал долу бакъдерг девзинчаърга, Шена хастамаш а бойтуш, яий-тархъама, елла Дала и юург. ⁴ Дала кхоьллинарг дерриг а дика ду. Цхъа а хIума вон дац, Далла хастамаш а беш, иза тIеобьуш делахь, ⁵ хIунда аьлча Делан дашца а, вайн доIанашца а иза Далла хьалха цIанло.

Дала леррина Къобалвинчун дика гIуллакхдархо

⁶ И дерриг а динан вежаршна а хьобхуш, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дика гIуллакхдархо хир ву хьох. Вайн динан дешнех а, хьо тIаьхьаваьллачу дикачу хьехамах а вузуш, вехар ву хьо. ⁷ Пайда боцу туьйранаш а, даьсса хабарш а дIататта. Мелхо а, хьо суьпа хилийта чIогIа къахьега деза. ⁸ ХIунда аьлча мелла а пайда хуьлу шен дегI чIагIдархъама къахьегарх, ткъа суьпа хила Iамар массо а агIор пайде-хъа ду. Цуьнгахь ю хIинцалерчу а, хиндолчу а дахарна йина чIагIо. ⁹ И дош бакъ а ду, муьлххачу а агIор тIелаца хьакъ долуш а ду. ¹⁰ Ваьш суьпа хилийтархъама, вай къахьобьгуш а, болх беш а ду. ХIунда аьлча мас-со а адамийн, къаьсттина Ийсах тешаш болчеран, KIелхьардохург^д волчу дийначу Делах вай теша.

¹¹ ХIара хьехамаш адамашна дIа а кхайкхабе, хьеха а хьеха. ¹² Цхъа а стаг хьан къоналех ца вешаш ма хуьлийла. Ийсах тешачарна массарна а хьайх дика масал гайта айхъа дуьйщучуьнца, оьзда леларца, безамца, тешам хиларца, дог цIена хиларца. ¹³ Со хьо волчу дIакхаччалц, нахана юкъахь Делан Йозанаш^д а доьшуш, Делан дош дIа а кхайкхош, нахана хьеха а хьобхуш, дикка хан яккха. ¹⁴ Хьайгахь долу Делан Синан похIма тергам боцуш ма дита. Делера хиллачу хаамца а, динан тобанан тхьамданаша куьйгаш тIедахкарца а хьуна делла ду иза. ¹⁵ И гIуллакхаш а деш, яккха хьайн ерриг а хан, хьан кхиамаш массарна а гуш хилийтархъама. ¹⁶ Хьайн лелар а, айхъа беш болу хьехамаш а ларбе. ХIара ас аьлла долу гIуллакхаш даим а де, хIунда аьлча уьш дарца ахъа хьо а KIелхьарвоккхур ву, хьайга ладобьгуш берш а KIелхьарбохур бу.

Ийсах тешаш болчу кхечаьрца муха лела веза

5 ¹ Воккхачу стагана Иттарш а ца еш, цунна хьайн дена санна хьехам бе, кегийчарна а, вежаршна санна, хьеха. ² Хьайн ненаца санна, лараме хила баккхийчу зударшца, хьайн йижаршца санна, лараме хила зудаберашца. Массо а агIор догцIена хила цаьрца.

³ Бисина Iаш болу зударий лара — царех билггал бисина Iаш берш боху ас. ⁴ Нагахь санна цхъана йисинчу зудчун бераш делахь, я берийн бераш делахь, уггар хьалха шайн доьзалш лара Iамо беза уьш. Шайн дена а, нанна а оьшург латто а деза цара. Далла хазахетарг ду иза. ⁵ Билггал цхъа йисина Iаш йолу зуда, Делах дегайовхо а йолуш, дийнахь а, буса а доIанаш а деш, сих-сиха Деле гIю доьхуш хуьлу. ⁶ Ткъа

шен дегІана там лобху йисина зуда, дийна йоллушехь, елла ю. ⁷ Царна ала хІума ца хилийтархьама, кху хьехамех кхетабе уьш. ⁸ Нагахь цхьаммо шайчеран, къабсттина шайн цІерачеран, дола деш дацахь, иза динах а ваьлла, Іесачу стагал а обьшуш ву.

⁹ Кхузткъа шарал тІехьяьлла хан а йолуш, цхьана стеган цІарна тІехь бен хилла а йоцуш, хила еза динан тобано дІаязйна йолу йисина зуда. ¹⁰ Шен дикачу гІуллакхашца нахана евзина а елахь, шен бераш а кхиош, хьеший дика тІе а обьцуш, шаьш лахара хьобуьйтуш долу гІуллакхаш Делан нахана а деш, хало хьобгуш болчарна гІо а деш, муьлхха а дика гІуллакх дан а гІерташ елахь, иза дІаязьян тарло.

¹¹ Ткъа къона болуш бисина Іаш болу зударий ма харжа, хІунда аьлча шайн дегІан лаамаш хьалха бевлча, Дала леррина Къобалвинчунна тешаме а ца хуьлуш, царна маре баха лаа тарло. ¹² Иштта леларца шаьш бехкебойту цара, хьалха дина нигат дІатеттина дела. ¹³ Цул совнаха, мукъа хила а, хьошалгІа эха а Іема уьш. Ткъа мукъа хилла а ца Іаш, эладитанаш а дуьйцуш, массо а хІуманна юкъа а гІерташ, хьашт мел доцург а дуьйцуш, лела уьш. ¹⁴ Цундела лаьа суна бисина къона зударий маре гІойла а, цара бераш дойла а. Шайн цІа а лелош, шайна дуьхьал волчунна шайх лаьцна вониг ала цхьа а бахьана ца дуьтуш, Іан беза уьш. ¹⁵ ХІунда аьлча цхьабержш хІинцале а иблисана тІаьххье харц новкъа бевлла. ¹⁶ Нагахь санна Іийсах тешачу цхьана зудчун доьзалехь йисина зуда елахь, цо кхаба еза иза. Іийсах тешначийн тобанна хало ян ца еза, баккъалла а бисина Іаш болчу зударшна оцу тобанан гІо дан таро хилийтархьама.

¹⁷ Іийсах тешначийн тобанна дика куьйгалла деш болу тхьамданаш шозза а лара хьакъ долуш бу. Хаза кхаь^д кхайкхорна тІехь а, хьехамаш барна тІехь а къахьобгурш къабсттина лара беза. ¹⁸ ХІунда аьлча Делан Йозано хІара боху: «Оруш болчу стеран бага дІа ма къовла». Кхин а боху: «Къахьобгург шена догІу алапа схьаэца хьакъ долуш ву». ¹⁹ Динан тобанан тхьамда бехкевар ший я кхоь теш волуш бен тІе ма лаца. ²⁰ Къинош летийнарш массарна хьалха бехке бе, кхечеран а даг чохь кхерам хилийтархьама.

²¹ Далла а, Цо леррина къобалвинчу Іийсана а, хаьржинчу маликашна а хьалха, дуй а бууш, доьху ас хьобга: хІара хьехамаш ларбе, цхьаьнгте озабезам а ца беш, цхьаь вукхарал лакхара а ца хеташ. ²² Сихлой, цхьанна а тІе доІанца куьйгаш ма дахка. Кхечара леточу къиношкахь дакъа ма лаца. Хьо-хьо цІеналлехь латтаве.

^{5:18} а: Карлабаьккхиарг 25:4; ^б: Маттай 10:10; Лака 10:7. ^{5:19} Карлабаьккхиарг 17:6; 19:15.

²³ ХИнца чул тІаьхьа, деккъа хи а малий, ма Іе. Хьайн лозучу зорхан дуьхьа а, хьайна сих-сиха хуьлу цамгарш дІаялийта а жимма ча-гІар мала.

²⁴ Цьхаболчу нехан къинош гуш хуьлу, уьш бехке хиларх массо а кхета кхел а яле. Ткъа цьхаболчеран къинош тІаьхьо бен гучу ца довлу. ²⁵ Иштта дика гІуллакхаш а сьхагуш хуьлу, ткъа уьш, гуш дацахь а, къайлаха а ца дуьсу.

6 ¹ Лоллехь бохкучу леша а, хьакъ мадду кхоччуш лара беца шайн олахой. И дан деза Делан цІе а, вайн хьехамаш а емал ца байта. ² Шаьш санна Іийсах тешачу шайна тІехь болчу олахойх ца дешаш ма хила. Мелхо а, шайн динан вежарий уьш болу дела, кхин а дика царна гІуллакх дан деза цара. ХІунда аьлча церан балхах беркат хуьлурш царна безаш болу Іийсах тешнарш бу. Иштта хьехамаш а бе, кхета а бе.

Харцъхехамчех а, бакъдолчу хьолах а лаьцна

³ Цьхаболчара харц хьехамаш дІасабаржабо. Вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Іийсан хьекъале долчу дешнашна реза ца хуьлу уьш. Іийсах тешарг муха лела веза боху хьехам а тІе ца оьцу цара. ⁴ Иштгачарна даг чу куралла йоьссина. Царна хІумма а ца хьаь. Къовсабаларан а, дашах лаьцна къийсаме къамелаш даран а цамгар кхетта бу уьш. Иштгачух долало хьагІ хилар, девнаш дахар, вовшашна лер, мекара шеконаш хилар. ⁵ Хьекъалх телхинчу нахана юкъахь хуьлу и къийсарш. Билггал бакъдолчунна гена бу уьш. Динах шайна цхьа са ер ю моьтту царна.

⁶ Баккъалла а, суьпа хиларх вайна йоккха са йолу, нагахь санна вайн долуш долчунна вай реза хилахь. ⁷ ХІунда аьлча кху дуьнен чу вай цхьа а хІума ца деана, гуш ду-кх цхьа а хІума кху дуьнен чурьа вайга дІадахьалург ца хилар а. ⁸ Юург а, тІеюхург а вешан хилча, тоам бан беца вай. ⁹ Шайн хьал совдаккха луурш зуьйш ма бу. Дукха сонтачу а, зуламечу а лаамийн речІано лоцу уьш. Оцу хІуманаша уьш дакъаза а боху, хІаллак а бо. ¹⁰ Массо а тайпана вочу хІуманан орам — ахчанна сутара хилар ду. Ахчанна тІаьхьа а бевлла, дукхахберш динах дІабирзира. Цундела шаьш-шайга баккхий баланаш хьоьгуйту цара.

Тимапина бо хьехамаш

¹¹ Хьо-м Делан стаг вай, Тимапи. Оцу вочу хІуманех къахкалахь. Делан лаамехь хилар^а, суьпа хилар, тешар, безам, собар, эсала хилар лахалахь. ¹² Тешарца боьзна болчу дикачу тІамехь хьуьнарца тІом бе, хедар доцучу дахаран ял хьайна тІеэца гІерта. Цу дахарна Дала хьо

тЕкхайкхира, дуккха а тешашна хьалха хьайн хаза тоьшалла ахь дича.
 13 Понти Пулатана хьалха Дала леррина къобалвинчу Иийсас а дира хаза тоьшалла. Цунна хьалха а, массо а хIуманна дахар луш волчу Далла хьалха а ас хьуна хIара тЕдуюллу: 14 ала хIума доцуш цЕна кхо-чушбе хIара хьехам, вайн Веза Эла волу, Дала леррина къобалвина Иийса кху дуьнен чу схьаваллалц. 15 Иийса кху дуьнен чу схьавар шен хан тЕкхаьчча гойтур ду Дала –

декъала а, Ша цхьаь бен воцу Нуьцкъалхо а,
 паччахьийн Паччахь а,
 олахойн а Олахо а ву Иза.

16 И цхьаь бен вац Иожалла тЕйогIур йоцург.
 Цхьа а адам тЕкхочийла доцучу нуьрехь Iаш ву Иза.
 Цхьанна а адамна Иза гина а вац,
 цхьанна а адамна Иза гойла а дац.
 Цунна ду сийдар а,
 абаден олалла а. Амин^д.

17 Кху заманчохь хьалдолчарна кура ца хилар тЕдилла. Тешаме доцучу церан хьоле сатуьйсучул, Деле сатийса дезарх кхетабе уьш. ХIунда аьлча Дала дерриге а шортта ло вайна, вай, хаза а хеташ, да-хийтархьама. 18 Хазаниг дар а, дика гIуллакхаш шортта дар а тЕдил-ла царна. Комаьрша хила а, шайн хьал кхечаьрца декъа а хьеха царна. 19 Уьш иштта лелахь, шайна стигалахь бахам гулбийр бу цара. Ткъа и бахам хинйолчу заманахь онда бух хир бу. И бахьана долуш уьш бакьдолчу дахаре кхача тарло.

20 Ва Тимапи! Дала хьайга Iалашдан дIаделларг ларде. Iесачу хаба-рех а, хазачу кхоаца цхьаьна ца догIучу хIуманех а дIаверза. Цхьабол-чара уьш «хьекьал» олий лору, амма иза харцдерг ду. 21 Цхьаберш, оцу хьекьална тIаьхьабовлар бахьана долуш, динан некъах тилабелла.

Делан дика хуьлда шуьца массаьрца а.

Векало ПахІала Тимапига яздина шолгІа кехат

Дешхълхе

Векало ПахІала Тимапига яздинчу шолгІачу кехата чудогІу дешнаш дукхъолахъ ПахІалан къона гІоьнча волчу а, цуьнца цхъаьна динан гІул-лакх дІакхъхъуш волчу а Тимапига бина хъехамаш бу. Кехатан коьрта ойла собар хиларе кхайкхар ду. Тимапина хъехам бо, кхидІа а Ийсах лаьцна тоьшалла дар а, хазачу кхоах а, товратах а лаьцна болу тешаме хъехам ларбар а, иштта ша хъехархо а, хаза кхаъ кхайкхорхо а хуьлуш, къахъегар а аьлла. Оццу хенахъ Тимапина баланаш а, адамаш духъал-довлар а го.

Яздархочо Тимапига къаьсттина хъедо «сонтачу а, кхетамбоцучу а кыйсарех» къахкар, хІунда аьлча ишттачу къамелаша диканиг ца дой-ту, мелхо а, цара талхабо шайга ладугІуш болу нах.

Оцу массо а хІуманашкахула яздархочо дагадоуьйту Тимапина шен дахаран а, Іалашонан а масал: шен тешар а, собар а, безам а, доьналла хилар а, баланаш а.

1 ¹ Тимапи, хІара кехат яздо хъоьга ПахІала. Дала леррина къобал-винчу Ийсан векал¹ ву со Делан лаамца. Со Дала ваийтина Ша леррина къобалвинчу Ийсаца цхъаьна вай долчу хенахъ лур ду аьлла долу бакъдолу дахар дІакхайкхо. ² Ас яздо хъоьга, сайн хъоме кІант волчу Тимапига. Вайн Да волчу Делера а, вайн Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагара а долу дика а, къинхетам а, синпар-гІато а хуьлда хъуна.

Баркаллаш а, иракарахІумтор а

³ Дийнахъ а, буса а сайн доІанашкахъ хьо дукхазза а дагавогІуш, сан дайша ма-барра, цІеначу дагца айса лоруш волчу Далла хастам бо ас. ⁴ Деана долу хъан бІаьрхиш дагахъдохку суна. Хьо ган лууш кийра бо-гу сан. Хьо а гина, сан хазахетар кхочушхуьлийла. ⁵ Хьо цІеначу дагга-ра Ийсах тешар дагадогІу суна. Хълха хъан бабин Лусин а, хъан ненан Эвникин а даг чохъ иштта тешар лаьттара. Ткъа хІинца хъан даг

^{1:2} Векалийн 16:1. ^{1:5} Векалийн 16:1.

чохь а и тешар латтарх шеко яц сан. ⁶ Цундела юха а дагадоуьйту ас хьуна, сайн куйгаш тЕдахкарехула, Дала хьайна деллачу похІмин алу кхин а йовха ягийталахь. ⁷ ХІунда аьлча Дала вайна кІиллоллин са хилийта ца делла Шен Са, ткъа вайн синан ницкъ хилийта а, безам зуйш а, вай кхетама хилийта а делла.

⁸ Цундела эхь ма хета вайн Везачу Элах лъаьцна тоьшалла дан. Цуьнан дуйхьа тутмакх волу со бахьана долуш а эхь ма хета. Мелхо а, ахь а Дала хьайна луш болчу ницкъаца хаза кхаь^д дІакхайкхоран дуйхьа соьца цхьаьна баланаш хьега. ⁹ Дала кІелхьардаьхна вай. Цо Шена тІекхайкхина вай, Шен долахь дерш вайх хилийтархьама. Вай дина гІуллакхаш бахьана долуш ца дина Дала иза, амма Шен Іалашо а, дика а бахьана долуш дина. Хенаш а кхоллале, Ша леррина кьобалвинчу Ийсагахула вайна делла дара Цуьнан мах боцу дика. ¹⁰ Ткъа и дика вайна-м Дала леррина кьобалвина Ийса, вай КІелхьардаьхнар, кху дуйнен чу схьавеача, хІинцца бен ца гайтина Дала. Вайна тІехь долу Јожаллин олалла дохийна Ийсас. Ша дІакхайкхийнчу хазачу кхоэхула Јожалла ца хуьлу бакъдолу дахар стенца хуьлу гайтира Цо. ¹¹ И хаза кхаь дІакхайкхо Ийсан векал а, хьехархо а дІахІоттийна со. ¹² Цундела хІара массо а баланаш дІакхьохьуш ву со. Амма суна эхь ца хета. Суна хаьа со Хьанаш тешна. Сох а тешна, тЕдогІур долчу оцу денна Ша соьга делларг лардан Иза ницкъ болуш хиларх со тешна ву. ¹³ Дала леррина кьобалвинчу Ийсагахула вайн долуш долчу тешарца а, безамца а соьгара хьайна хезначу цІеначу хьехамех масал а дай, Іелахь. ¹⁴ Хьайх а тешна, дитина долу диканиг вайн чохь дехаш долчу Делан Синан гІоьнца ларделахь.

¹⁵ Хьуна хууш ма-хиллара, Асия-махкахь берш массо а сох дІабирзина. Царна юкъахь бу Пигал а, ХІарми-Гена а. ¹⁶ Везачу Эло кьинхетам бойла Анисапаран цІийнах. Цо дукхазза а догъэцна сан. Со набахтехь хиларх эхь ца хийтира цунна. ¹⁷ Рим-гІалахь ша нисвелча, леррина лехча, со халла карийра цунна. ¹⁸ Везачу Эло Шегахь болу кьинхетам бойла цунах вайна тЕдогІур долчу оцу дийнахь. Эпас-гІалахь цо суна мел дина долу дика гІуллакхаш хьуна-м кьаьсттина дика хаьа.

Дала леррина кьобалвинчу Ийсан тешаме тІемало

2 ¹ Ткъа хьо, сан кІант, Дала леррина кьобалвинчу Ийсаца вай хиларна, вайна делла долчу диканца доьналла долуш хилалахь. ² Дуккха а тешаш а болуш, хьайна соьгара хезна болу хьехамаш дІалолахь тешамечу нахе, кхечарна хьеха хьуьнар долчаьрга.

³ Дакъалацахъ ас хьобгучу баланашкахъ, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дикачу тЕмалочо санна. ⁴ Цъха а дика тЕмало шен цЕрачу гІуллакхашна тЕра ца хуьлу, эскаре кхайкхинчу хьабкамна муьтІахъ хила лууш. ⁵ Ткъа кыйсадаларшкахъ дакъалоцучунна толаман таж^д кхочур дац, нагахъ санна иза, бакъонаш лар а еш, къовса ца веллехъ. ⁶ Къахъегна волчу ахархочунна уггар хьалха дІакхачо деза ша бинчу белхан кхачанан дакъа. ⁷ Ойла елахъ аса дуьйцуш долчун. И массо а хІума хаа кхетам лур бу хьуна Везачу Эло.

⁸ Беллачарна юкъара денвина волу, Дауд-паччахъан тІабхъенах ваьлла волу Дала леррина къобалвина Ийса даим дагахъ латтавелахъ. Ас кхайкхош болчу хазачу кхоан чулацам иштта бу. ⁹ Хаза кхаъ^д кхайкхорхъама тЕэцна ас хІара бала. Ур-атталла, зуламхочунна санна, буржалш а тоьхна суна. Амма Делан дашна тохалур дац буржалш. ¹⁰ Цундела Дала къастийначарна хиндолчу диканан дуьхъа ловш бу аса хІара массо а баланаш. Лаъа-кх Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула луш долу кІелхъардовлар^д а, даим а хиндолу сийлалла а царна а кхачийта. ¹¹ Нийса аьлла ду:

«Нагахъ санна вайн Ийсаца далар хиллехъ,
Цуьнца цъхаьна дахар а хир ду вайн.

¹² Нагахъ санна вай баланаш ловш делахъ,
Цуьнца цъхаьна паччахъалла деш а хир ду вай.

Нагахъ санна вай Цунах дІакъастахъ,
тІаккха Иза а вайх дІакъаьстар ву.

¹³ Нагахъ санна вай тешаме ца хилахъ а,
Иза-м хІетте а тешаме хир ву,
хІунда аьлча Ша-Шех дІакъаьстийла дац Цуьнан».

Хьакъ долу гІуллакхдархо

¹⁴ И хІуманаш нахана дагадаийта. Далла хьалха дІахъеде цаьрга, дешнаш тЕхула кыйсамаш ма бе алий. ЛадобгІурш галбахар бен, иза цъханна а пайденна дац. ¹⁵ Делан къобалдар хьайна хилийтархъама, хьайн ницкъ кхочург дерриг а делахъ. Цъханна а агІор эхъ хетийла доцу дика белхало санна хилалахъ, билггал бакъдолчух лаьцна долу дош ма-дарра нийса а хьобхуш. ¹⁶ Иеса а, сонта а долчу хабаршна генна валалахъ, хІунда аьлча цара адамаш Далла уллора гена доху. ¹⁷ Ткъа иштта хьехамаш, вочу цамгаран ун санна, сихха дІасабаьржа. И Иеса а, сонта а хабарш хьобхучарна юкъахъ бу ХІуьманай а, Пилти а. ¹⁸ Уьш билггал бакъдолчунна тЕра дабевлла. Цара хьобху, белла болу нах денло де чекхдаьлла бохуш. Иштта долчу хьехаршца цара цъаьболчу

нехан тешар галдоккху. ¹⁹ Деллахь а Дала дІахІоттийна болу онда бух чІогІа лаьтгаш бу. Цунна тІе дІаяздина хІара дешнаш ду: «Везачу Элана бевза Шен долахь берш». Кхин а боху: «ХІора а, ша Везачу Элан ву бохург, зуламах къахка веза».

²⁰ Муьлххачу а доккхачу цІа чохь дашо а, дато а пхьегІаш хилла а ца Іаш, дечигах а, кхийра поппарх а йина йолу пхьегІаш а хуьлу. Царах цхьаерш дезачу гІуллакхна лерина хуьлу, вуьш ларамазчу гІуллакхна лелош хуьлу. ²¹ Иштта массо а вон долчух цІанвелларг а хир ву лакхарчу гІуллакхна хаьржина, язйина йолу и пхьегІа санна. Иштта стаг а ма хуьлу шен Олахочунна тешаме а, пайдена а, массо а дикачу гІуллакхна кийча а. ²² Кьоначийн сийсазчу лаамех вадалахь. Ценачу даггара Везачу Эле кхойкхучаьрца лаха нийсо а, тешар а, безам а, синан паргІато а. ²³ Сонтачу а, кхетамбоцучу а кьийсарех къахка, хІунда аьлча хьуна хьайна а хаьа-кх уьш девне довлий. ²⁴ Везачу Элан лай товш вац кьийсалуш. Масаьрца а кІеда-мерза, хьехамаш бан дика хууш, собар долуш хила веза иза. ²⁵ Шен мостагІашна а эсала хьехамаш бан беза цо. Дала царна а дохкодовлар а, билггал бакьдерг довзар а дала тарло. ²⁶ ТІаккха и мостагІий а, дохко а бевлла, меттабогІур бу. Иблисо шен лааме берзийна болу уьш шаьш дІалаьцначу цуьнан речІанах паргІатбевр бу.

ТІаьхарчу деношкахь

З ¹ Хаалахь, тІаьхарчу деношкахь хала хенаш хир ю. ² Шайн бен ойла ца еш хир ду адамаш. Уьш хир ду сутара, дозаллаш деш, кураллаш еш, вон баганаш лееш, дена а, нанна а муьтІахь доцуш, баркалла доцуш, дин доцуш. ³ Вовшех къа ца хеташ, кьинхетаме боцуш, вовшашна мотт бетгаш, сацам боцуш, кьизаллех буьзна, дика хІума бІаьрга дан ца дезаш хир бу уьш. ⁴ Ямартлонаш лелош, шаьш лелочун кІоргга ойла ца еш, даг чу куралла йоьссина, сийсаза лелар Дела везарал алсам дезаш хир бу нах. ⁵ Дин лелорехь тІехула суьпа лелар бу уьш, амма динан бакьболу ницкъ дІатоттур бу цара. Ишттачех къахкалахь. ⁶ Кьайлаха нехан хІусамашна чуоьхурш а хир бу ишттачарна юкъахь. КІеда дог долу зударий кІелбуьтур бу цара цигахь. Кьиноьх а буьзна, шайн тайп-тайпанчу сийсазчу лаамашка шаьш лелабойтуш бу и зударий. ⁷ Динах лаьцна хьехамаш даим Іамо гІерташ белахь а, билггал долу бакьдерг цкъа а кьобал ца дало цаьрга. ⁸ Яннай а, Ямвари а Муса-пайхамарна дубьхал ма-валлара, уьш а дубьхалбевлла билггал бакьдолчунна. Церан кхетам телхина бу, ткьа церан тешар зийча, уьш Гийсах баккьалла а тешаш ца хилар гучудолу. ⁹ Амма уьш гена бевр бац. Церан а хьекьал цахилар гучудер ду, вукхеран санна.

^{2:19} Лелар 16:5. ^{3:8} Арадаккхар 7:11.

ТIаьхьара бина болу хьехамаш

¹⁰ Ткъа хьо аса бечу хьехамашна а, сан дахаран кепана а резахилира. Сан Iалашонех а, сан тешарх а, сан собарх а, беамах а, доьналлах а масал ийцира ахь. ¹¹ Со эккхийна волуш а, ас баланаш хьобгуш а сан леларан тидам бора ахьа. Хьуна хьайна хаьа-кх Антиохехь а, Иконехь а, Листар-гIалахь а суна хилларг. Мел ирча баланаш лайра аса цигахь. Делахь а Везачу Эло оцу массо а халачу баланех кIелхьарваьккхира со. ¹² Вуьшта а хууш ма ду, Дала леррина кьобалвинчу Iийсана тIаьхьа а хIобьттина, суьпа баха лууш болчара массара а баланаш хьобгург хиллар. ¹³ ХIилланчаш а, кьиза нах а кхин а вон хир бу. Цара нах лебийр бу, ткъа шайш а лебойтур бу.

¹⁴ Хьох лаьцна-м хIара эр ду ас: хьайна Iемина долу а, хьо тешна волу а и гуллакх кхидIа а дан деза ахьа. И дерриг а хьайна хьаьнгара хиьна хаьа-кх хьуна. ¹⁵ Хууш ву хьо Делан Iйозанаш^д бераллехь дуьйна хьайна девзина хилар а. Дала леррина кьобалвинчу Iийсах тешарехула луш долчу кIелхьарваларна тIевалош долу хьекъалалла хьуна дала тарло оцу Iйозанаша. ¹⁶ Делан Iйозанийн муьлхха а дакъа Дала Шен Iаь тоьхна ду. Бакъдерг хьеха а, харцдерг гучудаьккха а, гIалаташ нисдан а, адамаш нийсачу новкъа даха а пайденна ду уьш. ¹⁷ Цу дерригенан Iалашо ю: Делан адам муьлхха а дика гIуллакх дан кийча хилийтар.

4 ¹ Дала леррина кьобалвина волу Iийса паччахьалла дан кху дуьнен чу схьавеача, дийна болчарна а, беллачарна а кхел йийр ю Цо. И иштта долу дела, Цунна а, Далла а хьалха, чIагIо а еш, ас хIара весет до хьобга: ² дIакхайкхаде Делан дош. Хьайна бегIийла долчу а, доцучу а хенахь и дош дIакхайкхо кийча хила. Доллучу собарца а, хьехамашца а адамийн гIалаташ нисде, уьш галдевлча, дIахаййта царна, уьш иракарахIиттаде. ³ ХIунда аьлча адамаша нийсачу хьехамашка ладугIур доцу хан тIейогIур ю. Шайн-шайн лаамашка а хьобжуш, шортта хьехамчаш шайна гонах гулбийр бу цара, шайн лергашна хаза лууш дер-дерг цаьрга дийцийта. ⁴ Билггал бакъболчу хьехамах дIа а бирзина, туьйранашкахьа боьрзур бу уьш. ⁵ Ткъа хьо муьлххачу а хьолахь кхетае а хила, баланаш ловш а хила. Хаза кхаь^д кхайкхорхочо санна къа а хьега, Далла гIуллакх а деш, хьайна тIедиллинарг дерриге а чекх а даьккха.

⁶ Сайх лаьцна хIара эр ду ас: сан дахар Далла хьалха сагIа даьккха дутуш долу чагIар санна ду — со дIакхалха веза хан тIееана. ⁷ Дикачун дуьхьа бечу тIамехь ас хьуьнарца тIом а би, и кьийсам чекх а баьккхи, сайн тешар а ларди. ⁸ Делан лаамехь со ваьхна дела, хIинца суна кийча ду

^{3:11} а: Векалийн 13:14-52; ⁶: Векалийн 14:1-7; ^в: Векалийн 14:8-20.

толамхочунна догІу таж^д. Оцу тІедогІун долчу дийнахь нийса Кхела-хо волчу Везачу Эло лур ду суна и таж. Со воцучунна а, Ийса кху дуьнен чу схъаваре безамца сатийсиначарна массарна а лур ду Дала иза.

ПахІала Тимапига шех лаьцна дуьйцу

⁹ Тимапи, хІуьа а дай, суна сихха тІекхачахьара хьо. ¹⁰ ХІара дуьне шена дезарна, сох дІа а къаьстина, Тассалник-гІала вахана Деми. Кери-Сака Галата-махка вахана, ткъа Тита Далмати-махка вахана. ¹¹ Лака воцург, кхин цхьа а вац соьца висина. Лаха а лахий, Марк а схъавалавехьа хьайца. Сан балхана тІехь суна пайден хир ву иза. ¹² ТихІак Эпас-гІала вахийтина ас. ¹³ Троя-гІалахь Карпу волчохь ас йитина сан тІеюхуш йолу йовха палаш а, сан тептарш а, къаьстина тІаьрсигна тІехь яздина дерш, схьадахьа, хьо вогІуш.

¹⁴ Дукха зуламаш дина суна цІестан пхьар волчу Искандара. Цо мел лелийначунна Везачу Эло таІзар дийр ду цунна. ¹⁵ Хьо а ларвала веза цунах. Вайн хьехамашна чІогІа дуьхьалваьлла иза.

¹⁶ Суна дуьхьара кхел ечу хенахь соьгахьа гІо даккха цхьа а ца вара, массара а дІатесира со. Царна дуьхьал ма доккхийла иза Дала! ¹⁷ Амма соьца Веза Эла вара. Цо ницкъ белира суна хаза кхаь кхоччуш болчу барамехь соьгахула дІакхайкхабайта а, массо а кхечу къаьмнех болчу нахана иза дІахазийта а. Иштта кІелхьарваьккхинера со лобман багара. ¹⁸ Везачу Эло муьлххачу а зуламах со кІелхьара а воккхур ву, Шен стигаларчу пачхьалкхе со дІа а вуьгур ву. Хастам хуьлда Цунна массо а заманчохь. Амин^д.

ТІаьхьара дела маршаллаш

¹⁹ Маршаллаш ло соьгара ПхьаьрскІилате а, Іакхиле а, Анисапаран цІерачаьрга а. ²⁰ Арсати Коринт-гІалахь висира. Ткъа ТрахІим Милет-гІалахь витира ас, иза цомгуш волу дела. ²¹ ХІуьа дай а, Іа тІедале, схьакхача гІортахьара хьо.

Маршаллаш доуьйту хьобга Іевала а, Пудас а, иштта Ланас а, Ка-лабдата а, массо а вежарша а.

²² Веза Эла хуьлийла хьан синца.

Делан дика хуьлийла шуьца массаьрца а.

^{4:10} а: Ковлусихошка 4:14; Пхьалмане 1:24; ^б: 2 Коринтошка 8:23; Галатахошка 2:3; Тите 1:4. ^{4:11} а: Ковлусихошка 4:14; Пхьалмане 1:24; ^б: Векалийн 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; Ковлусихошка 4:10; Пхьалмане 1:24. ^{4:12} Векалийн 20:4; Эпасхошка 6:21, 22; Ковлусихошка 4:7, 8. ^{4:13} Векалийн 20:6. ^{4:14} а: 1 Тимапига 1:20; ^б: Забур 61:13; Римхошка 2:6. ^{4:19} а: Векалийн 18:2; ^б: 2 Тимапига 1:16, 17.

^{4:20} а: Векалийн 19:22; Римхошка 16:23; ^б: Векалийн 20:4; 21:29.

Векало ПахIала Тите яздина кехат

Дешхьалхе

Тита кхечу кьомах схьаваьлла вара. Ийсах тешаш верг а хилла, хаза кхаь кхайкхоран балхахь ПахIалан гIоьнча хилира цунах. **Векало ПахIала Тите яздина кехат** Крит-гIайре тIехь волчу шен кьоначу гIоьнче дахьийтина ду. ПахIала иза цигахь витира Ийсах тешначийн тобанашца бобзна болу болх дIакхехьа. Кехат тIехь язбина кхо коьрта хьехам бу.

Цкъа-делахь, яздархочо Титина дагадоуьйту, критахойн вон амал хиларан тидам а бина, динан тобанан куьйгалхой муха амал йолуш хила беза аьлла. ШолгIа-делахь, Титина хьехам бо, Ийсах тешаш болчу нехан тайп-тайпана тобанаш муха Iамо еза: баккхий нах, баккхий зударий (ткъа цара кьона зударий Iамо беза), кьона божарий, леш. Эххар а яздархочо Титина дуйцу, Ийсан долахь болу нах муха лела беза аьлла. Уьш машаре а, эсала а хила беза, ткъа цабезамах а, сонтачу кьийсарех а, динан тоба йохош дечу кьамелех а ларбала беза.

1 ¹ХIара кехат ду Делан лай волчу а, Дала леррина кьобалвинчу Ийсан векал^д волчу а ПахIалера. Со Дала кьобалвина Ша хаьржина болчу нехан тешар нийса хилийта а, суьпа муха даха деза гойтуш долу билггал бакьдерг адамашна довзийта а. ²И кхочушдарца Дела волчохь хедар доцучу дахаре сатийсар ло. Цкъа а харц воцучу Дала заманаш йолаялале дуййна а хьалха вайна и дахар лур ду аьллера. ³Шена хетгачу хенахь Дала Шен дош довзийтира. Вайн КIелхьардохург^д волчу Дала, сох а тешна, и дош дIакхайкхор суна тIедиллира.

⁴Ийсах тешар вайшиннан цхьаь хиларна, билггал сан кIант волчу хьобга яздо аса, Тита.

Вайн Да волчу Делера а, вайн КIелхьардохург волчу Дала леррина кьобалвинчу Ийсагара а долу дика а, синпаргIато а хуьлийла хьуна.

Титас Крит-гIайре тIехь кьахьегар

⁵Аса Критехь хьо витар хIара Iалашо йолуш дара: цигахь даза дисина гIуллакхаш хьобга чекхдахийтар а, ас хьайна тIедиллина ма-хиллара,

^{1:4} 2 Коринтошска 8:23; Галатахошка 2:3; 2 Тимапига 4:10.

динан тобанаш йолчу массо а гАланашкахь тхьамданаш дІахІиттабар а. ⁶ Ишттанаш дІахІиттабелахь: шайн леларехь вониг ала хІума доцурш, цкъа бен зуда ялоза берш. Церан бераш а Іийсах тешаш хила деза. Цъханнан а йиш хилийта ца еза, церан бераш сийсаза лела, я уьш Далла муьтІахь дац ала. ⁷ Делан болх шен карахь берг санна, шен леларехь ала вон хІума доцуш хила веза динан тобанан гІаигІабийриг. Ша лакхара а ца хеташ, оьгІазе а, сиха а воцуш, маларна тІера а воцуш, леташ а, девне а воцуш, ахчанца шена пайда а ца лобхуш, хила веза иза. ⁸ Безамца хьеший тІе а оьцуш, диканиг а дезаш, собаре а волуш, оьзда а волуш, Далла тешаме а волуш, юхаозавала а хууш, хила веза тхьамда. ⁹ Иштта оха хьехначу, теша хьакь долчу хьехамашна тІегІерташ хила а веза иза. ТІаккха нийсачу хьехамашца кхиберш иракара-рахІитто а, оцу хьехамашна дуьхьал берш харцбан а йиш хир ю цуьнан.

¹⁰ ХІунда аьлча кІезиг бац адамаш карзахдохуш къамелаш дийраш. Цара, даьсса хабарш а дуьйцуш, нах Іехабо. Къаьсттина Іийсах тешаш болчу сунтбинчех лаяцна боху ас хІара. ¹¹ Уьш совцо беза. Дийнна доьзалш хІаллакбо цара, цаоьшург кхайкхош. Эхь а ца хеташ, шайна пайда лобхуш до цара иза. ¹² Царна юкъяра волчу цхъана пайхамаро аьлла а ма ду хІара: «Критахой гуттара а бу харцлуьйш а, акхаройн къызалла йолуш а, тІингар юзу малончаш а». ¹³ И нийса аьлла а ду-кх. Цундела мел болчу къовламца харцбе уьш, церан тешар нийса хилий-тархьама. ¹⁴ Жуьгтийн къоман туьйранаш а, билггал долчу бакьдолчун тІера дІабирзинчеран хьехамаш а тергал байта ца беза цаьрга. ¹⁵ Цхьаболчара олу: «Цена болчарна массо а хІума цІена ду, ткъа къинош летийначарна а, Іийсах ца тешачарна а цхъа а хІума цІена дац». Амма церан ойланаш а, дегнаш а телхина ду. ¹⁶ Шайна Дела вевза олу цара, амма шаьш лелош дерг бахъана долуш Цунах дІабоьрзу уьш. Уьш хьакь долуш бу вай царах ца даша. Уьш Далла муьтІахь бац. Цхъана а тайпана дика гІуллакх шайгара далийта церан хуььнар дац.

Цена хьехамаш

2 ¹Ткъа ахьа билггал бакьболчу хьехамашца доГуш дерг хьеха. ²Сема а, хьанал а, собаре хилар а, ткъа шайн тешарехь а, безамехь а, собар хиларехь а уьш цІена хила безар а хьеха баккхийчу нахана. ³Иштта баккхий зударий а кхетабе, цІена а, лараме а лелаш, мотт а ца бетташ, маларан дола а ца боьлхуш, кхечарна диканиг а хьобхуш, уьш хила безарх. ⁴Цаьрга хьехийта къоначарна шайн майранаш а, шайн бераш а дезар. ⁵Собаре а, цІена а, шайн доьзалийн бала болуш а, дола

деш а, дика хила безарх а, шайн майранашна муьтIахь хила безарх а кхетабе уьш, цхьаьнгге а Делан дашах лаьцна вониг ца алийтархьама.

⁶ Иштта кьона божарий а кхетабе собаре хила ⁷массо а хIуманна тIехь. Царна хьайгара дика масал гойтуш хилалахь. Хьайн хьехамашкахь догцIена а, обзда а хила. ⁸ Хьайн хьехам цIена хилийта, тIехтохам бан йиш а ца хуьлуйтуш, хьайн мостагIа, юьхьIаьржачу а хIоьттина, вайх лаьцна ала цхьа а вон хIума доцуш витархьама.

⁹ Лешна а хьеха шайн олахошна муьтIахь хила безарх а, цара олахошна массо а хIуманна тIехь там бан безарх а, олахошна уьш дуьхьал лен ца безарх а лаьцна. ¹⁰ Кьола а ца деш, тешаме уьш хила безар а хьеха царна, цара лелош долчу дерригено а вайн КIелхьардохург^д волчу Делах лаьцна хьехамаш хазбархьама.

¹¹ ХIунда аьлча массо а адаманна кIелхьардохуш долу Делан дикалла гучуделира. ¹² Iесалла а, дуьненан боьха лаамаш а дIа а тесна, собаре а, догцIена а, суьпа а лелаш кху заманчохь даха хьоьху вайна оцу дикалло. ¹³ Вай иштта лела деза, кьобалдинчу сатийсаре ла а дуьйгIуш: иза хир ду сийлахьчу Делан а, вайн КIелхьардохург волчу Дала леррина кьобалвинчу Iийсан а* сийлалла схьадар. ¹⁴ Цо вайн дуьхьа Шен дахар дIаделла, вай муьлххачу а зуламех паргIатдахархьама а, Шен долахь долу а, дикачунна тIегIиртина долу а халкъ кьинойх цIандархьама а.

¹⁵ ХIара хьеха дезарш а хьеха, хьайн мел долчу олалища иракара а хIиттабе уьш, шен-шен метта а хIиттош, дIанисбе, цхьа а хьох ца вешаш ца хилийта.

Iийсах тешарш муха лела беза

3 ¹ Нахана дагадаийта шашь хьаькамашна а, куьйгаллехь болчарна а муьтIахь хила безар а, муьлхха а дика гIуллакх дан шашь кийча хила безар а. ² Цхьанна а ле а ца луйьш, машаре а, эсала а, массо а адаманша шашь кIеда-мерза хилар а гойтуш, хила беза уьш. ³ ХIунда аьлча вай а ма дара цхьана хенахь сонта а, Далла муьтIахь доцуш а, тиладелла а лелаш. Тайп-тайпанчу боьхачу лаамийн а, дегIана там лехаран а леш а хилла, обгIазаллах а, дераллах а, хьогIах а дуьзна, вовшийн а ца дезаш, дехаш дара вай.

⁴ Вай КIелхьардохург^д волчу вайн Делан дика а, адаманшка болу Цуьнан безам а гучубаьлча,

* ^{2:13} *Сийлахьчу Делан а, вайн КIелхьардохург волчу Дала леррина кьобалвинчу Iийсан а* — я иштта: *сийлахь Дела а, вай КIелхьардохург а волчу Дала леррина кьобалвинчу Iийсан а.*

^{2:14} а: Забур 129:8; ⁶: Арадаккхар 19:5; Карлабаьккхинарг 4:20; 7:6; 14:2; 1 Ки-пин 2:9.

- ⁵ вай дина долу бакъахъара гІуллакхаш бахъанехъ а доцуш,
ткъа Шен кӀинхетамца кІелхъардаӀхна вай.

Шен Дезачу Синехула
Цо вай цІан а дина,
юха а кхоӀлина,
карла а даӀхна.

- ⁶ Ша леррина къобалвина волчу,
вайн КІелхъардохург волчу Гийсагахула
Дала шортонца тоӀхна вайна
Шен Синан ІаӀ.
- ⁷ Шен маӀхза долчу диканца Цо вай бакъдина,
Ша волчохъ хедар доцучу дахаре кхача сатуӀйсучех
вай хилийтархъама.

⁸ И дош бакъ ду.

Цундела суна а лаа оцу тІехъ хьо латта, Делах тешнарш дика гІуллакхаш дарна тІехъ кхиамаш баха гІертійтархъама. Иза дика а ду, адамашна пайдена а ду. ⁹ Сонтачу кӀийсарех а, шайн хъалхалера тайпанаш хъехош кӀуӀйсуч дечу къамелех а, товрат-хъехамех лаӀцна дечу девнех а, хабарех а ларлолахъ. УӀш пайдена а дац, даӀсса а ду. ¹⁰ Цкъа а, шозза а айхъа хъехамаш бина болу нах бекъаболуӀтург Іадвита, ¹¹ и стаг, нийсачу новкъара гал а ваӀлла, кӀинош а летош, ша-шена кхел еш лелаш хилар хъайна хаӀа дела.

ТІаӀхъара хъехамаш

¹² Артем я ТихІак аса хъайна тІеваийтича, со волчу Никупола-гІала схъаван хъажа сихо елахъ, хІунда аӀлча цигахъ Іа даккха сацам бина аса. ¹³ Іедал девзаш волу Зину а, Апа-Леса а дика леррина новкъа ваккхалахъ. Царна оӀшучу цхъанна а хІуманна тІехъ ледарло ма елахъ. ¹⁴ Вайнаш а Іама беца шайн хан дикачу гІуллакхашна яйа, дахарна оӀшург тоӀал хилийтархъама а, царах пайденна боцурш ца хилийтархъама а.

¹⁵ Соьца болчара массара а хьоьга маршаллаш доуӀйту. Тхо санна Делах а тешаш, тхо дезачаьрга массаьрга а маршаллаш ло тхоьгара.
Делан дика хуӀлийла шуьца массаьрца а.

^{3:12} Векалийн 20:4; Эпасхошка 6:21, 22; Ковлусихошка 4:7, 8; 2 Тимапига 4:12. ^{3:13} Векалийн 18:24; 1 Коринтхошка 16:12.

Векало ПахIала Пхьалмане яздина кехат

Дешхьалхе

Пхьалман Ийсах тешаш болчарах лоруш волу цхьаь вара. Схьахетарехь, Ковлуси-гIалахь йолчу Ийсах тешачийн тобанан декъашхо хилла иза. Цуьнан, Онисам цIе а йолуш, цхьа лай хилла. И лай шен олахо волчурь-ра, ведда дIавахана. Цул тIаьхьа тутмакх волчу ПахIална тIенисвелла иза, ткъа цуьнгахула и лай Ийсах теша волавелла. ПахIала и лай Пхьалман волчу юхавоуьйтуш ву. **Пхьалмане яздинчу шен кехата** тIехь векало ПахIала цуьнга шен леца тан боху. Цо доьху Пхьалмане цуьнан лай гечдина стаг санна а, цул сов, динан ваша санна а тIеэцар.

1 ¹ Оха, Дала леррина къобалвинчу Ийсан дуьхьа тутмакх хиллачу ПахIала а, динан вашас Тимапис а, яздо тхьобца цхьаьна динан гIуллакх кхочушдеш волчу хьомечу накъосте Пхьалмане а, ² иштта динан йише Апияте а, тхьобца цхьаьна динан тIемало волчу Арихупе а, Пхьалманан цIерачу динан тобане а. ³ Вайн Да волчу Делера а, Веза Эла волчу, Дала леррина къобалвинчу Ийсагара а дика а, синпаргIа-то а хуьлда шуна.

Пхьалманан безам а, тешам а

⁴ Даим сайн доIанашкахь хьо дага а льбуш, Далла хастамаш бо аса. ⁵ Ийса-Элах хьан тешарх а, массо а Делан нахе хьан болчу безамах а льяцна хезна суна. ⁶ Аса доIа до Ийсах тешачаьрца хьан йолу юкьаметтиг кхин а кхоччуш хилар доьхуш, Дала леррина Къобалвинчун сийдархьама вай дан мегаш мел долу дика хьуна хаа а хууш. ⁷ Динан ваша, хьан безамах боккха синтем а, хазахетар а хилла суна, хьан доггах леларо Делан нехан дегнаш дендина дела.

Онисамах льяцна дехар

⁸ Иза иштта долу дела, ахь дан дезарг Дала леррина Къобалвинчун цIарах хьобга майрра дIахьедан йиш ю сан. ⁹ Делахь а бакъахьа хета суна хьобга безамца дехар дар. Хьобга доьхург къена стаг волу ПахIал

^{1:2} Ковлусихошка 4:17.

ву. Цул сов, хИнца, Дала леррина Къобалвинчунна Іамал ярна, со тутмакх а ву. ¹⁰ Сайн кІант айса лоручу Онисамах лаьцна дехар до ас. Со набахтехь лаьцна волуш, иза бакъдолчу дахаре ваьккхира аса. ¹¹ Цхьана хенахь-м хьуна пайдена вацара Онисам*. Ткъа хИнца иза хьуна а, суна а пайдена ву. ¹² Аса юхавоуьйту хьуна иза, хьан кара аса сайн дог дІалуш санна. ¹³ Хаза кхаь^д кхайкхорна со лаьцна волчохь, хьан метта сайна гІуллакх а дойтуш, иза сацо лиира суна. ¹⁴ Делахь а хьан пурба доцуш хІумма а дан ца лаьа суна. Ахь деш долу дика гІуллакхаш, ца ваьлла дина а доцуш, ахьа хьайн лаамца дина хуьлийла лаьа суна.

¹⁵ Хьанна хаьа: хьо волчуьра цуьнан цхьана ханна дІавахар гуттаренна а иза юха хьобга тІелацийтархьама нисдина хила а ма тарло. ¹⁶ Лай тІеобцуш санна а доцуш, лел лакхара а лоруш, хьоме динан ваша санна, тІеэцахьара ахьа иза. Суна чІога дукха веза иза. Ткъа хьуна суна чул а сов везалур ву. Лай санна везалур вац иза, амма Везачу Элера волу ваша санна везалур ву.

¹⁷ Нагахь ахь со хьайн юххера стаг лоруш велахь, со тІеобцуш санна, тІеэцахьа иза а. ¹⁸ Нагахь санна цо хьуна цхьа халахетар динехь, я иза хьуна декхарийлахь велахь, иза аса сайна тІелоцу. ¹⁹ Аса, ПахІала, сайн куьйга яздо хьобга: аса дІатокхур ду и декхар. Ткъа хьайн дахарца хьо суна декхарийлахь хилар-м ас хьехош а дац. ²⁰ Цундела, сан ваша, хьо Везачу Элаца волу дела, и гІуллакх дар доьбу ас хьобга. Синтем бехьа сан дагна Дала леррина Къобалвинчуьнца хьо хиларна.

²¹ И ас дехнарг ахьа дийриг хиларх со тешна волу дела, яздо аса хьобга. Суна хаьа, аса дехначул а сов ахьа иза дийр дуйла. ²² Кхин цхьа дехар а ду сан хьобга. Хьайн хьешан чоь кечъелахь суна. Шун доІанашна жоп а луш, со шу долчу дика дІакхочур ву аьлла, дегайовхо ю сан.

Маршаллаш

²³ Маршаллаш доуьйту хьобга соьца цхьаьна Дала леррина къобалвинчу Ийсан духьа тутмакх хиллачу Эпарпис а, ²⁴ соьца цхьаьна динан гІуллакх дІакхобхуш болчу Марка а, Арестаха а, Демис а, Лакас а.

²⁵ Веза Эла волчу Дала леррина къобалвинчу Ийсагара долу дика хуьлийла шуьца**.

* 1:11 Онисам – иза «пайден» бохург ду.

** 1:25 Цхьадолчу тептарш тІехь тІетоьхна ду: Амин.

1:10 Ковлусихошка 4:9. 1:23 Ковлусихошка 1:7; 4:12. 1:24 а: Векалийн 12:12, 25; 13:13; 15:37-39; Ковлусихошка 4:10; б: Векалийн 19:29; 27:2; в: Ковлусихошка 4:14; Ковлусихошка 4:10; г: Ковлусихошка 4:11.

Ебархошка яздина кехат

Дешхалхе

Шайна еш йолу дуьхьало алсамъяларна, Ийсах тешарх дІакъаста дагахь йолчу цхъана динан тобане хъажийна дара **Ебархошка яздина кехат**. Яздархочо уьш церан тешарехь иракарахІттабо, Дала леррина къобалвина Ийса бакъдолу а, тІаьхъара а Дала гучудаьккхинарг дуй чІагІ а деш. Цо дуьйцуш кхо бакъдерг ду: 1) Ийса Делан даим вехаш волу КІант ву. Ша лайначу баланашкаула стигаларчу Дена муьтІахь хила Іемира Иза. Делан КІант хилча, хълхарчу бертан* пайхамарел а, маликел а, Мусал шел а лакхара ву Ийса. 2) Дала билгалдаьккхира, Ийса массо а ханна динан да ву аьлла. Цундела Иза хълха бинчу бертан динан дел лакхара ву. 3) Ийса бахъана долуш, Цунах тешаш верг къинах а, кхерарх а, валарх а кІелхъарваьккхина ву. Ткъа динан коьрта да волчу Ийсас бакъдолу кІелхъардаккхар ло. Ебархойн динан гІиллакхаш а, дийнатийн саГІанаш а бакъдолчун ИндагІ бен дацара.

Исраилхойн исторехь хиллачу цхъаболчу цІеяханчу нехан тешаран масалш тІе а тухуш (11-гІа корта), яздархочо иракарахІттабо дешархой, кхидІа а тешаме хилийтархъама. Ийсага а хьобжуш, тешаме хила безаш бу уьш, шайна тІехь мел болу баланаш а, Іазапаш а ловш, чаккхе тІеялалц. Тептаран чаккхенехь цхъаболу хъехамаш а, дІахьедарш а ду.

Шен КІантехула долу Делан дош

1 ¹ Хълха Дала дукхазза а, тайп-тайпана а дийцина вайн дайшка пайхамаршкаула, ² ткъа кху тІаьхъарчу деношкахь Шен КІантехула дийцина Цо вайна. Дерриге а кхочун долу Цуьнан КІант ву дІахІоттийна. Цуьнгахула массо хІума а кхобллина. ³ КІант Делан сийлаллин нур а, Делан билггал долу васт а ду. Шен нуьцкъалчу Дашца дерриг а латтадо Цо. Шегахула адамаш къинойх а цІандина, стигалшкахь Веца Воккхачунна аьтту аГІор охъахиина Иза.

* 1:1 *Хълхара барт* – Дала Исраилан халкъаца дуьхъара бина барт.

Делан КІант маликел а лакхара ву

4 Цунна тиллина цІе маликашна тиллинчул лакхара хиллал, царал лакхара ву Иза. ⁵ ХІунда аьлча Маликех хьаьнга аьлла Дала:

«Хьо Сан КІант ву,
тахана Хьан Да хили Сох»?

Кхин а:

«Со Цуьнан Да хир ву,
Иза Сан КІант а хир ву?»

6 Шен дуьххьарлера Дозьалхо дуьнен чу воккхуш, Дала элира:
«Делан массо а маликаш Цунна хьалха охьатаЫийла».

7 Маликех лаьцна Цо аьлла:

«Дала Іаьнарх Шен маликаш до,
цІеран алуних Шен ялхой бо».

8 КІантах лаьцна Цо аьлла:

«Хьан олаллин гІант, Дела, абаденналц лаьтта,
Хьан паччахьалла нийсонан паччахьалла ду.

9 Хьуна бакъдерг дезна, ткъа харцо ца езна,
цундела Дала, Хьан Дала,
къобалвеш тІедутту даьтта санна,
Хьан накъосташна чул
Хьуна алсам хазахетар делла».

10 Кхин а аьлла Дала: «Веза Эла, Ахь юьхьанца латта кхоьллина,
Хьайн куьйгашца стигалш йина.

11 Уьш дІадевр ду, ткъа Хьо вуьсур ву.
Уьш дерриг а, бедарш санна, тишлур ду.

12 ТІеюху хІума санна, Ахь дІахьарчор ду уьш,
тІаккха уьш, бедар санна, хуьйцур ду.

Амма Хьо цкъа а хийцалур вац,
Хьан дахар чекх а дер дац».

13 Маликех хьаьнга а, маца а аьлла Дала:

«Охьахаа Суна аьтту агІор,
Аса Хьан мостагІий Хьан когашка охьабахккалц»?

14 Далла гІуллакх деш долу синош дац ткъа маликаш, кІелхьардов-лар^д кхочун долчарна гІуллакх дан дахкийтина дац ткъа уьш?

^{1:5} а: Забур 2:7; б: Дауд 7:14; 1 Шерашкахь 17:13. ^{1:6} Карлабаьккхинарг 32:43 (Грекийн). ^{1:7} Забур 103:4 (Грекийн). ^{1:8, 9:} Забур 44:6, 7. ^{1:10-12} Забур 101:26-28 (Грекийн). ^{1:13} Забур 109:1.

Сийлахь к Iелхьардовлар

2 ¹ Цундела ваьшна хезначунна къабсттина чIогIа тидам тIебохуй-туш хила деза вай, тешарх хера ца довлархьама. ² Нагахь маликаш-кахула аьлла дош чIогIа а хилча, муьлххачу зуламна а, лацадогIарна а таIзар деш а хилча, ³ таIзарх муха девр ду вай, оццул сийлахьчу кIелхьардовларх^д ца дашахь? И кIелхьардовлар цкъа хьалха Везачу Эло дIа-кхайкхийра, цул тIаьхьа Иза хезнаболчара иза бакъ хилар вайна чIагIдира. ⁴ И дерриге а тамашийначу хиламашца а, билгалонашца а, тайп-тайпанчу ницкъашца а Дала тIе а чIагIдира, Шен лаамца Шен Са дIаса а даржош.

КIелхьардовларан баьчча

⁵ Маликийн дола ца даьккхина Дала вай дуьйцуш долу хиндолу дуь-не. ⁶ Мелхо а, Делан Йозанашкахь цхьанхьа цхьаммо тоьшалла дина: «Стаг мила ву, Хьан цуьнан бала кхача?

Адаман кIант мила ву, Ахьа цуьнан гIайгIа бан?

⁷ Цхьана ханна маликашна хьалха лахви Ахьа иза.

Юха, сийлаллин таж^д а делла, вазвина иза*.

⁸ Дерриг а цуьнан когашка охьадилли Ахьа».

Дерригенна а тIехь цуьнга олалла дайтича, Дала цуьнан кара ца дерзош хIумма а ца дитина. Ткъа цкъачунна тхуна ца го дерриг а цуь-нан карахь хилар. ⁹ Амма тхуна гург Iийса ву. «Цхьана ханна маликашна хьалха лахвина» вара Иза, ткъа хIинца, Iожалла тIеэцарна, «сийлаллин таж а делла, вазвина ву Иза». Иза иштта лелла, Дала маьхза дина дика бахьана долуш, дерриге а адамиин дуьхьа кхалхархьама. ¹⁰ ХIунда аьлча дерриг а Шен дуьхьа а, дерриг а Шегара а Долчунна товш дара, дукхахберш сийлаллина тIебоьдучу новкъахула а буюгуш, уьш кIелхьарбохуш волу Баьчча баланех чекхвакхар.

¹¹ Нах базбеш Верг а, базбеш берш а Цхьаннах схьабевлла бу, цундела Цунна эхь ца хета царех вежарий ала. ¹² Цо боху:

«Хьан цIе Сайн вежаршна кхайкхор ю Аса,

Хьуна хастам бийр бу Аса динан гуламе баьхкинчарна хьалха».

¹³ Кхин а боху Цо:

«Со Цунах дегайовхо йолуш хир ву».

* 2:7 ...вазвина иза — цхьадолчу тептарш тIехь: *Айхьа диначунна тIехь куьйгалла дан хIоттий иза.*

2:6-8 Забур 8:5-7. 2:12 Забур 21:23. 2:13 а: ЕшаI-ЯхIу 8:17 (Грекийн); б: ЕшаI-ЯхIу 8:18.

Кхин а:

«ХIара Со а, Дала Суна делла бераш а ду».

¹⁴ И бераш дилханах а, даьIахкех а лаьтташ ма-хиллара, Иза а хилира уьш санна, Шен кхалхарца Южаллина тIехь ницкъ болу иблис^д эшорхьама а, ¹⁵ Южаллех кхоьруш, дерриге а шайн дахарехь лоллехь баьхкинарш паргIатбахархьама а. ¹⁶ ХIунда аьлча, гуш ду-кх, маликашна гIо ца до Цо, амма ИбрахIиман тIаьхьенна гIо до. ¹⁷ Цундела дерригенна а тIехь Шен вежарех тарвала везаш вара Иза, Далла хьалха кьинхетаме а, тешаме а динан коьрта да^д хилархьама. Иштта а хилла, адамийн кьиношна гечдайта таро яра Цуьнан. ¹⁸ Ша, зен а зийна, баланаш хьегна дела, зуьйш болчарна гIо далур ду Цуьнга.

Ийса Мусал а сийлахь ву

З ¹ Иштта, вежарий, шу Делан долахь дерш а, стигалахь долчун дакъа кхочурш а ду. Цундела Делан Векал^д а, вайн динан коьрта Да^д а волу Ийса дагахь латтавелаш. ² Ша ДIахIоттийначунна тешаме вара Иза, Делан цIентIехь Муса тешаме ма-хиллара. ³ Ийса Мусан чул а боккха ларам болуш хилла, цIа дийриг ша дечу цIийнан чул боккха ларам бан хьакъ ма-хиллара. ⁴ ХIунда аьлча муьлхха а цIа цхьаммо деш ду, ткъа дерриг а динарг Дела ву. ⁵ Делан дерриге а цIийнехь тешаме ялхо санна вара Муса. Хинйолчу заман чохь эр долчух тоьшалла дора цо. ⁶ Амма Дала леррина Кьобалвинарг^д Делан цIентIехь куьйгалла деш волу тешаме КIант ву. Ткъа Цуьнан цIа вай ду, нагахь вай доьналлица а, тешарца а ваьш сатуьйсучунна тIехь латтахь.

Делан синтем

⁷ Цундела, Делан Сино ма-аллара:

«Тахана, нагахь шуна Цуьнан аз хазахь,

⁸ дубьхал ма довлалаш,

яьссачу арахь шаьш зуьйчу хенахь хамталла еш ма-хиллара.

⁹ Шун дайша Со зийра цигахь,

шовзткъа шарахь Аса мел динарг шайна гиннашехь.

¹⁰ Цундела, царна обьIаз а вахана, Аса элира:

„Гуттар а шайн дегнашкахь тилабелла бу уьш,

Сан некъаш ца девзина царна“.

¹¹ Цундела Сайн обьIазаллица Ас чIагIо йира,

синтем лур бу аьллачу метте кхочур бац уьш аьлла».

¹² Иштта, хьовсалаш, вежарий, шайна юкъахь цхьаннан а мекара а, тешар доцу а дог ма хилийталаш, дийна волчу Делах шаьш дIа ца

^{2:16} ЕшаI-ЯхIу 41:8, 9. ^{3:2} Лелар 12:7. ^{3:7-11} Забур 94:7-11 (Грекийн).

къастийтархъама. ¹³ Амма хІора дийнахъ, вовшашна хъехамаш а беш, динехъ чІагІлолаш, «тахана» ала йиш мел хуьлу, хъарамчу хІуманаш Іеха а велла, шух цхъаннан дог юха ца далийта. ¹⁴ Дала леррина Къо-балвинчун декъахой ду вай, нагахъ юьхъанца хилла долу шеко йоцуш хилар чекхдовллалц вайца хилахъ.

¹⁵ Делан Йозанашкахъ аьлла ду:

«Тахана, нагахъ шуна Цуьнан аз хазахъ,
дуьхъал ма довлалаш,
яьссачу арахъ шашъ зуьйчу хенахъ хамталла еш ма-хиллара».

¹⁶ Делан аз хезнехъ а, хамталла йинарш муьлш бара? Мусас Ми-сар-махкара массо а арабаьхначарна юкъахъ бацара уьш? ¹⁷ Хъанна оьгІазвахана вара Дела шовзткъа шарахъ? Къинош а летийна, яьссачу арахъ шайн даьІахкаш охъаехкинчарна ваханерий те Иза оьгІаз? ¹⁸ Ла ца доьгІначарна бен, кхин хъанна дуьхъал аьлла Дала, уьш «синтем лур бу аьлладу метте кхочур бац»? ¹⁹ Иштта вайна го, шайн цатешар бахъана долуш, Дала лучу синтеме уьш кхочур цахилар.

4 ¹ Дала, Ша синтем лун болчу метте кхачор ду аьлла, йина чІагІо хІинца а йолуш ю, цундела ларлойла вай шух цхъаь тІаьхъа ца ви-сийта. ² Исраилхошна санна, вайна а бовзийтина Делан хаза кхаь^д. Амма иза хезначара цу тІе тешар ца тоьхна, цундела царна пайда ца бина хазачу кхоо. ³ Цу хазачу кхоах тешна долу вай кхочур ду Дала синтем лучу метте, хІунда аьлча Цо аьлла:

«Цундела Сайн оьгІазаллица Ас чІагІо йира,
синтем лур бу аьлладу метте кхочур бац уьш аьлла».

Цо иза аьлла, дуьне кхолладелладу хенахъ дуьйна Шен болх чекх-баьлла боллушехъ. ⁴ Делан Йозанашкахъ цхъана меттехъ ворхІалгІачу дийнахъ лаьцна иштта аьлла:

«Цу дийнахъ, Ша мел динчу гІуллакхех паргІат а ваьлла, Дала садаьІира».

⁵ Кхин а аьлла Цо хъалха хъахийначу меттехъ: «Синтем лур бу аьлладу метте кхочур бац уьш». ⁶ Иштта, цхаберш Дала лучу синтеме кхочур бу, ткъа хаза кхаь хъалха хезна болу вуьш цига кхочур бац, шашъ ла ца догІарна. ⁷ Цундела Дала кхин цхъа де билгалдаьккхина, ткъа цунах Цо олу «тахана». Дуккха а хан яьлча, Даудехула Цо аьлле-ра, лакхахъ аьлла ма-хиллара:

«Тахана, нагахъ шуна Цуьнан аз хазахъ,
дуьхъал ма довлалаш».

^{3:15} Забур 94:7, 8 (Грекийн). ^{3:16-18} Лелар 14:1-35. ^{4:3} Забур 94:11. ^{4:4} Доладалар 2:2. ^{4:5} Забур 94:11. ^{4:7} Забур 94:7, 8 (Грекийн).

⁸ Нагахь санна ЮшаІа цу синтеме уьш кхачийнехъара, кхечу дийнах хІумма а аьлла хир дацара. ⁹ Делан халкъана ворхІалгІачу дийнан синтем хІетте а буюсу. ¹⁰ ХІунда аьлча Дала лучу синтеме кхаьчнарг шен гІуллакхех паргІатваьлла, Дела Шен гІуллакхех паргІат ма-валлара. ¹¹ Иштта оцу синтеме кхача хьовсур вай, цхьа а, вочу масалх пайда а эчна, ла ца догІарна Делах ца къастийта.

¹² Делан дош дийна а, ницкъ болуш а, шина агІор ира долчу туьрал ира а ду. Иза вайна чукочу, дагах ойланаш а, даьлахкех тІум а дІа а къастош. Вайн лаамашна а, дагахь долчунна а кхел йо цо. ¹³ Чохь са долу хІума цхьа а яц Делах къайлаяьлла, дерриг а ша ма-дарра схьадиллина ду Цуьнан бІаьргашна хьалха. Цунна жоп лур ду вай.

Ийса динан сийлахь коьрта Да ву

¹⁴ Стигалшка хьала а ваьлла, Дела волчохь волу динан сийлахь коьрта Да, Делан КІант^д Ийса ву вайн, цундела ваьш лелочу динехь леррина лелила вай. ¹⁵ ХІунда аьлча вайн динан коьрта Да^д кхетар ву вайгара иййлинчу ледарлонех: Иза лаьтта тІехь волчу хенахь, вай санна, массо а тайпана зуйьш хилла, Цо къа ца латийнехь а. ¹⁶ Ийса вайн динан коьрта Да волу дела, вай майрра Делан паччахьан гІантана улло даха йиш йолуш ду, Цуьнгара кьинхетам а, дика а схьаэца, оьшучу хенахь ваьшна гІо дайтархьама.

5 ¹ Нахана юкъара хоржуш волу муьлхха а динан коьрта да^д хІоттаво адамийн дуьхьа Далла Іамал ян а, кьиноьх тайп-тайпана сагІанаш даха а. ² Динан коьрта да хІума ца хуучу а, галбевллачу а нахаца кІеда хила тарло, хІунда аьлча иза ша а ву ледарлонийн карахь. ³ Цундела нахана а, шена а тІера даха деза цо сагІанаш шаьш летийначу кьиноьх. ⁴ Цхьа а шен лаамца хІуттур вац динан коьрта да. Дала тІекхайкхина хила веза иза, АхІарон санна.

⁵ Иштта Дала леррина Кьобалвинчо а Ша тІе ца эчна динан коьрта да хиларан бакъо. Дала аьлла Цуьнга:

«Хьо Сан КІант ву,
тахана Хьан Да хили Сох».

⁶ Делан Йозанийн кхечу меттехь Дала боху:

«Гуттаренна а динан да^д ву Хьо
Малки-ЦІадакьин даржехь».

⁷ Лаьтта тІехь долчу Шен дахарехь Ийсас чІогІачу белхарца а, бІаьрхишца а доІанаш а, дехарш а дора Ша Южаллех кІелхьарваккха

^{4:8} Карлабаьккхинарг 31:7; ЮшаІ 22:4. ^{4:10} Доладалар 2:2. ^{5:3} Іамальяр 9:7.

^{5:4} Арадаккхар 28:1. ^{5:5} Забур 2:7. ^{5:6} Забур 109:4. ^{5:7} Магтай 26:36-46; Марк 14:32-42; Лака 22:39-46.

йиш Йолчуьнга. Далла дІахезира Цуьнан доІанаш, хІунда аьлча Иийсан Деле болу ларам боккха бара. ⁸ Ша Делан КІант^д хиллехь а, ерриге а лайначу халонашкахула Јемина Иза Далла муьтІахь хила. ⁹ Кхачаме хилла, дІахІоттийна вара Иза, гуттаренна а кІелхьардовларан хьоста хилира Цунах Цунна муьтІахь болчарна массарна а. ¹⁰ Малки-Цадакьин даржехь волу динан коьрта да ву аьлла, дІакхайкхийра Иза Дала.

Динах юхаваларх ларвалар

¹¹ Кхунах лаьцна кхин дуккха а дара дийца, амма хала ду шуна иза тида, хІунда аьлча шу хІуманаш иштта меллаша кхета. ¹² ХІинцале а хьехамчаш хила дезаш дара шу, амма шуна юха а Јамо безаш бу Делан дешан дуьххьарлера хьехамаш. Шуна хІинца а шура оьшу, чІогІачу кхачанан метта. ¹³ ХІинца а шура юуш верг бакьдерг а, харцдерг а къасторан хьехам бевзаш вац, хІунда аьлча иза бер долу дела. ¹⁴ Делан дош доварехь кхиьна болчу нахана лерина бу чІогІа кхача. Гуттара а шайн кхетамашца а, хьекьалца а лелаш, уьш Јемира дика а, вон а къасто.

Б¹⁻² Цундела Дала леррина Кьобалвинчо хьехначух уггар аттаниг дита вай. Вайн ца деза кхин цкъа а хьехаман дух дІахІотто: кьинах дІакъастарх а, Делах тешарх а болу хьехам, хих чекхдовларх а, тІе куьйгаш дахкарх а болу хьехам, веллачуьра денваларх а, гуттар а хин йолчу кхелах а болу хьехам. Тешарехь кхиинчарна лерина болчу хьехамна тІе сихлойла вай. ³ Вай иза дийр ду, Дала вайна магийтахь.

⁴ Йиш яц цкъа хазачу кхоан серло шайна тІе кхеттарш, стигаларчу совгІатан чам хиьнарш, Делан Синан зовкх хьогьуш дакъалаьцнарш, ⁵ Делан Дашо луш долу дика а, хин долчу дуьненан ницкъ а бевзинарш, ⁶ тешарх дІа а къабстина, юха а Далла тІеберзо. Уьш дохкобовларан некъа тІе цхьаьнгге а б̄ахалур бац, хІунда аьлча цара юха а жІарах дІатуху Делан КІант^д, массарна а хьалха Иза сийсаз а воккхуш.

⁷ Кест-кеста шена тІедогІуш долу догІа дІа а худуш, ша лелош волчунна ялта луш долу латта Дала декьалдеш ду. ⁸ Ткъа баьІаш а, къух а бен шена тІехь ца кхуьу латта Дала неІалт кхайкхорна герга ду. Чаккхенехь иза цІаро дагор ду.

⁹ Иштта оха бахахь а, сан хьоменаш, тхо тешна ду шу дикачу новкъахь хиларх — и некъ кІелхьардовларна тІебоьду. ¹⁰ ХІунда аьлча нийса доцург дац Делехь. Цунна дицлур дац шун гІуллакхаш а, аша Цуьнан нахана тохара а, хІинца а гІударца Цуьнга гайтина болу безам а. ¹¹ Тхуна лаьара, шух хІораммо иштта шайн тІедирзина хилар

шаьш чекхдовлалц гойтийла, шун сатийсамаш кхочушхилийтархьа-
ма. ¹² Мало еш а доцуш, шайн тешарца а, собарца а лур ду аьларг
схьаобьцучарах шу тера хила лаьара тхуна.

Делан ваІданаш хийцалург цахилар

¹³ ИбраХимна Ша ваІда дечу хенахь, Дала Шех дуй буура, Шел лакха-
ра цхьа а воцу дела. ¹⁴ Цо элира: «Аса хьо декьал а вийр ву, хьуна дуккха а
тІаьхье а лур ю». ¹⁵ Собарца хьобжуш а Иийна, Дала шена лур ду аьларг
схьайцира ИбраХима. ¹⁶ Наха шайл а доккхачу хІуманаш дуй боу, цу
дуйно, аьларг чІагІ а дой, муьлхха а кьовсам дабоккху. ¹⁷ Цундела Дала
а дуй биьна, Шен лаам хийцалур боцийла Ша ваІда динарг кхочун дол-
чарна дахаийта лууш. ¹⁸ Дала ваІда а дина, Цо дуй а биьна. И ши хІума
хийцалур доцуш ду, Дала харцдерг дийца йиш йоцу дела. Цундела Дела
волчу девдда дадахана долу вай чІога иракарахІиттийна ду, Дала вайна
еллачу дегайовхонна тІехь латтархьама. ¹⁹ И дегайовхо вайн синна онда
а, тешаме а зІе ю. Делан стигалийн цІа чохь йолчу кирхьанна тІехь да-
йобду иза. ²⁰ Оцу езачу меттиге вайл хьалха Иийса вахана, Малки-ЦІада-
кьин даржехь гуттаренна а динан коьрта да¹ а хилла.

Веза Воккхачу Делан динан да Малки-ЦІадакьа

7 ¹ Малки-ЦІадакьа Шалейм-гІалин паччахь а, Веза Воккхачу Де-
лан динан да¹ а вара. Паччахьашна тІехь толам а баьккхина, цІа
вогІуш волчу ИбраХимна духьбал а вахана, иза декьалвира Мал-
ки-ЦІадакьас. ² Ша тІамехь мел даьккхинчух уьтталгІа дакьа цунна
даделира ИбраХима. Малки-ЦІадакьин цІе ши маьІна долуш ю:
цкьа-делахь, «нийсонан паччахь», шолгІа-делахь «Шалейман пач-
чахь», ткьа иза «машаран паччахь» бохург ду. ³ Делан Йозанаша хІум-
ма а ца боху цуьнан дех а, ненах а, гергарчу нахах а, цуьнан дахаран
доладаларх а, чаккхенах а лаьцна. Делан КІант¹ санна, гуттаренна а
динан коьрта да¹ ву иза.

⁴ Шуна го, шен тоьллачу хІонсах уьтталгІа дакьа ИбраХима дел-
ларг мел сийлахь ву. ⁵ Левин тІаьхьенах болчу динан дайн бакьо ю
халкьера цуьнан пайданах уьтталгІа дакьа схьэца, ИбраХимах схьа-
бевлла шайн вежарий уьш боллушехь. ⁶ Малки-ЦІадакьас, ша Левин
тІаьхьенах вацахь а, ИбраХимера уьтталгІа дакьа схьа а эцна, Дала
чІагІо йина волу иза декьалвира. ⁷ Шеко яц цхьаь декьалвеш верг ша
декьалвечул а лакхара хиларан. ⁸ УьтталгІа дакьа схьаобьцуш берш
дуьнен чохь бехаш а, леш а болу нах бу, ткьа Малки-ЦІадакьах — иза

^{6:14} Доладалар 22:16, 17. ^{6:19} Іамалгьар 16:2. ^{6:20} Забур 109:4. ^{7:1, 2} Доладалар 14:17-20. ^{7:5} Лелар 18:21.

дийна ву аьлла. ⁹ Ала мегар ду, уьтталгIа дакъа схьаоьцуш волчу Левис ша а ИбрахИмехула и уьтталгIа дакъа делла. ¹⁰ ХIунда аьлча дуьнен чу валаза волу Леви шен ден ИбрахИман цIийца вара, Малки-ЦIадакъа цунна дуьхьалвеача.

¹¹ Левин тIаьхьенах болчу динан дайшкахула халкъо кхачамалла схьаоьцуш хилча (ткъа цуьнга хьаьжжина, товрат-хьехамаш халкъана дIабелла), Малки-ЦIадакъин даржехь кхин динан да стенна оьшура, АхIаронан даржехь а ца хуьлуш? ¹² Динан дайн тайпа хийцалуш хилча, Далла гIуллакх муха дан деза дуьйцу хьехам а хийцабала безаш бу. ¹³ Вай Вуьйцург кхечу тайпанна юкъавогуш ву, царах цхьа а сагIа доккхучу кхерчана уллохь гIуллакх деш ца хилла. ¹⁴ Хууш ду, вайн Веза Эла ЯхIудан тайпанах схьаваьлла хилар. Ткъа Мусас хIумма а ца аьлла цу тайпанах болчу динан дайх лаьцна.

Малки-ЦIадакъин даржехь волу динан да

¹⁵ Иза кхин а чIогIа билгалдолу, Малки-ЦIадакъин даржехь кхин динан да гучуваьлча. ¹⁶ Адамийн схьадовлар муха хила деза гойтучу парзашца хилла вац Иза динан да, хедар доучу дахаран ницкъаца хилла ву. ¹⁷ ХIунда аьлча Цунах лаьцна иштта аьлла:

«Гуттаренна а динан да ву Хьо
Малки-ЦIадакъин даржехь».

¹⁸ Цхьана агIор хьалха тIедиллина хилла парз дIадоккху, иза ледара а, пайден доцуш а хиларна, ¹⁹ (Мусас беллачу товрат-хьехамо цхьа а хIума кхачамалла йолуш ма ца дерзийна), вукху агIор хIинца вайна лучу дикачу сатийсамо вай Далла гергахьа кхачадо.

²⁰ Дала чIагIо ярца хилла ду и гIуллакх. Вуьш, цхьа а чIагIо ца еш, динан дай хиллехь а, ²¹ Ийса чIагIо ярца хилла, Цунах лаьцна иштта олуш хилча:

«Везачу Эло чIагIо йина,
ткъа цунна тIера юха ца волу Иза:
„Гуттаренна а динан да ву Хьо“».

²² Цунах гуш ду Ийса тоьллачу бертан закьалт хилар.

²³ Динан дай дуккха а хилла, хIунда аьлча Iожалло кхидIа шайн гIуллакх ца дойтура цаьрга. ²⁴ Ткъа Ийса гуттар а хиларна, динан дас санна Цо Далла гIуллакх дар а хедар доцуш ду. ²⁵ Цундела Шегахула Далла тIевогIург Цуьнга кхоччуш кIелхьарваккхало, хIунда аьлча Иза гуттар а дийна ву, Цо доIанаш дийр ду Ша кIелхьарбохучарах.

²⁶ Иштта динан коьрта да вайна оьшуш а ву: веза а, бехк боцу а, цIена а, кьинош летийначарах дIакъастийна волу а, стигалал лакха

хъалаваьккхина волу а. ²⁷ Динан вукху коьртачу дайн санна, хІора дийнахь цкъа хълха Шена тІера, юха нахана тІера сагІанаш даха ца деза Цуьнан, хІунда аьлча Цо гуттаренна а цкъа даьккхина сагІа, Ша дІа а велла. ²⁸ Товрат-хъехамца динан коьрта дай кху дуьненан нах хІиттабора, адамийн ледарлонаш церан елахь а. Ткъа товрат-хъехамал тІаьхъа еанчу дуйнан чІагІоно динан коьрта да хІоттийра гуттаренна а кхачаме вина волу Делан КІант.

Вайн динан коьрта Да волу Ийса

8 ¹ Вай дуьйцуш долчунна юкъахь коьртаниг хІара ду: стигалшкахь Веза Воккхачун гІантана аьтту агІор Іаш динан коьрта Да^д ву вайн. ² Адамо дина а доцуш, Везачу Эло динчу Делан бакьдолчу четар чохь динан коьрта Да ву Иза.

³ Динан муьлхха а коьрта да тайп-тайпана сагІанаш даха дезаш ву, цундела вайн динан коьртачу Ден а хила деза сагІина схъадан хІума. ⁴ ХІинца Иза лаьтта тІехь вехаш хилча, Иза динан да^д хир вацара, хІунда аьлча кхузахь болуш бу, товрат-хъехамо ма-бохху, сагІанаш дохуш болу динан дай. ⁵ Цара Далла деш долу гІуллакх кхузарчу четар чохь бен ца хуьлу*. И четар стигалахь долчун кепак тера бен дац, цуьнан ИиндагІ бен дац. Ткъа Мусага аьлла дара, иза Делан четар^д дан волавелча: «Ларлолахь, хъайна лам тІехь гайтинчун кепак тера делахь дерриг а». ⁶ Кхечу динан дайшка деллачул а Ийсага делла динан гІуллакх лакхара хиларе терра, Цуьнан юкъарлонца Делаца бина керла барт^д а ширачу бартал гІолехь бу, иза тоьллачу чІагІонашна тІехІоттийна болу дела.

⁷ Нагахь санна хълха бина барт кхачамбацар доцуш хиллехъара, шолгІаниг оьшур а бацара. ⁸ Амма, нахана бехк а буьллуш, пайхамаро боху:

«Текхочуш ду денош, – боху Везачу Эло, –

Аса Израилан цІийнаца а,

ЯхІудан цІийнаца а

керла барт бен долу.

⁹ Церан дай, куьг а лаьцна, Мисар-махкара арабохучу хенахь,

Аса цаьрца бина барт санна хир бац иза.

ХІунда аьлча цара и Сан барт лар ца бира,

цундела со дІавирзина царна тІера, – боху Везачу Эло.

* 8:5 ...кхузарчу четар чохь бен ца хуьлу – я иштта: Цара Далла деш долу гІуллакх кхузарчу гІирсаица бен ца хуьлу. Уьш стигалахь долчун кепак тера бен дац, церан ИиндагІ бен дац.

^{7:27} Іамалгъяр 9:7. ^{8:1} Забур 109:1. ^{8:5} Арадаккхар 25:40. ^{8:8-12} Ярми-ЯхІу 31:31-34 (Грекийн).

- 10 Иштта барт бийр бу Аса Израилан халкъаца,
 хIара денош дIадевлча, – боху Везачу Эло. –
 Айса тIедуьллург церан кортош чу дуьллур ду,
 церан дегнаш тIехь яздийр ду Аса.
 Со церан Дела хир ву,
 ткъа царах Сан халкъ хир ду.
- 11 ХIораммо а шен уллорачунна а,
 шен вешина а хьобхур дац:
 „Веза Эла вовза“, – бохуш.
 ХIунда аьлча массарна а,
 хьалдолчунна тIера
 къечунна тIекхаччалц,
 Со вевзар ву.
- 12 Цаьргара даьллачу вочунна Со кьинхетаме хир ву,
 церан кьинош кхин дагадоуьйтур дац Аса».
- 13 Цу бартах «керланиг» а аьлла, хьалха хилларг шира хилар гайтина
 Цо, ткъа ширделларг кестта дIадолу.

Ляьтта тIехь а, стигалахь а Далла Iамалъяр

9 ¹ Хьалха бинчу бертан Далла Iамалъяран бакъонаш а, ляьтта тIехь
 долу Делан цIа^а а дара. ² Дина, дIахIоттийнера деза четар. Цуьнан
 хьалхарчу, «еза чохь» олучу декъехь стогар а, даздина баьпкаш тIехь
 долу стол а яра. ³ ШолгIачу декъехь кирхъанна тIехьа «уггар еза чохь»
 цIе йолу чохь яра. ⁴ Хаза хьожа йогIу хIума^д яго дашо кхерч а, гонах де-
 ши ляьтна бартбаран тIорказ а дара цу чохь. ТIорказна чохь кхача-
 нийн буьртигаш чохь долу дашо пхьегIа а, маргIалш хецна хилла йолу
 АхIаронан Iаса а, бартбаран экъанаш а яра. ⁵ ТIорказна тIехула тIе-
 маш а даржийна, кьинош дIадохучу меттехь сийлаллин каруб-мали-
 каш^д дара ляьтташ. ХIинца и дерриг а ма-дарра дуьйцийла яц вайн.
⁶ Цу кепара динчу четаран хьалхарчу цIа чу Далла Iамал ян динан дай
 боьлху гуттар а. ⁷ ШолгIачу цIа чу шарахь цкъа динан коьрта да^д вое-
 ду. Цо шеца цIий дахьа деза чувоедуш, шена а, халкъо ца хууш летий-
 начу кьиношна а тIера даьккхина долу. ⁸ Цу хIуманца Делан Сино
 гойту Делан четар^д чу боьду некъ схьабиллина цахилар, хьалхара че-
 тар ляьтташ мел ду. ⁹ И четар хIинцалерчу заманан билгало ю: совгIа-
 таша а, сагIанаша а Далла Иибадат дечун дог цIандан ца тарло, ¹⁰ уьш

^{9:2} а: Арадаккхар 26:1-30; ^{б:} Арадаккхар 25:31-40; ^{в:} Арадаккхар 25:23-30.

^{9:3} Арадаккхар 26:31-33. ^{9:4} а: Арадаккхар 30:1-6; ^{б:} Арадаккхар 25:10-16; ^{в:} Ара-
 даккхар 16:33; ^{г:} Лелар 17:8-10; ^{д:} Арадаккхар 25:16; Карлабаьккхинарг 10:3-5.

^{9:5} Арадаккхар 25:18-22. ^{9:6} Лелар 18:2-6. ^{9:7} Iамалъяр 16:2-34.

даарш а, маларш а кхехъарца а, дегІан меженаш тайп-тайпана йиларца а доьзна бен цахиларна. И дерриг а парзаш, Дала массо а хІума нисдаран зама тІеяллалц, тІедиллина дара.

¹¹ Дала леррина Къобалвинарг^д веара, хІинца хуьлчу диканийн динан коьрта да а волуш. Адамаша дина а доцуш, тоьллачу а, сов кхачаме а долчу четарх чекхвелира Иза (и четар кху дуьненара дац). ¹² Гезарийн а, эсийн а цІий доцуш, Шен цІий а Іанийна, цкъа Делан цІийнан уггар езачу чоьнна чу а вахана, гуттаренна а вайна паргІатдовлар даьккхина Цо. ¹³ Нагахь эсийн а, гезарийн а цІийно а, дагийначу шинарин чимо а, шайна уьш тІетоьхча, товрат-хъехамаша ма-бохху, бехбинарш цІанбеш хилча, ¹⁴ цхъа а къа латийна воцучу, гуттар а долуш долчу Синехула Ша Далла цхъа а томмагІа доцучу сагІина дІавеллачу Дала леррина Къобалвинчун цІийно мел чоІога цІандийр ду вай Іожалла тІейоуьйтучу гІуллакхех, дийна волчу Далла лерина вайга Іамал яйтархъама.

¹⁵ Цундела Дала леррина Къобалвинарг Дала нахаца бинчу керлачу бертан Юкъарлонча ву, хьалхара барт бинчу хенахь наха летийна къинош дІадаха Цо тІеэцна Іожалла бахъана долуш, Дала лур ду аьлла дакъа нахе кхачийтархъама.

¹⁶ Нагахь весет* делахь, иза диначун кхалхар а дІагайта дезаш ду, ¹⁷ хІунда аьлча весет стаг веллачул тІаьхъа бен лелош дац. Иза бакъо йолуш дац, нагахь весет динарг дийна велахь. ¹⁸ Цундела хьалха бина барт а цІийца чоІагІбина бара. ¹⁹ Товрат-хъехам тІера парзаш дерриг а халкъана хьалха дІа а дешна, хица эдина долу эсийн а, гезарийн а цІий а, цІен тІаргІа а, ярийн курс а, схъа а эцна, товрат-хъехаман тептарна а, халкъана а тІе цинцаш туйхира Мусас. ²⁰ Цо элира: «Дала кхочушбе аьллачу бертан цІий ду хІара». ²¹ Иштта Делан четарна а, Далла Іамал ечу хенахь мел лелочу пхьегІашна а тІе цІийн цинцаш туйхира цо. ²² Товрат-хъехаме хъаьжжина, дерриг а ала мегар долуш хІума цІийца цІандеш ду, цІий ца Іанийча, гечдар ца хуьлу.

Дала леррина Къобалвинчун сагІано къа дІадоккху

²³ Стигалахь долчух тардина кхоьллинарг иштта цІандан деза. Ткъа стигалахь дерг ша а хІокхарал а тоьллачу сагІанашца цІандан деза. ²⁴ ХІунда аьлча Дала леррина Къобалвинарг билггала долчу уггар а Дезачух тардеш адамиин куьйгаша динчу Делан цІа чу ца вахана, ткъа стигала хъалаваьлла, хІинца вайн дуьхъа Далла хьалха хІотта.

* ^{9:16} *Весет* – Грекийн маттахь «барт» а, «весет» а бохучу дешнийн маьІнехь лелаш цхъа дош бен дац.

^{9:13} а: Іамалгъяр 16:15, 16; ^б: Лелар 19:9, 17-19. ^{9:19}, ²⁰ Арадаккхар 24:6-8.

^{9:21} Іамалгъяр 8:15. ^{9:22} Іамалгъяр 17:11.

²⁵ Дукхазза а Ша саГина дАвала ца ваьлла Иза стигала хьала, хЮра шарахь а шен доцу цИий а оьций, Делан цИийнан уггар езачу чоьнна чу воьду динан коьрта да санна. ²⁶ Иза иштта хилча, дуьне кхоьлличьхана а дуьйна дукхазза а бала хьега дезар дара Дала леррина Кьобалвинчун. Ткъа Иза тIаьхьарчу заманахь цкъа веана Шех даьккхинчу саГанца адамийн къа дIадаккха. ²⁷ ХЮра адамна, цкъа вала а велла, юха кхелана хьалха хЮтгар тIехь ма-хиллара, ²⁸ иштта Дала леррина Кьобалвинчо а Ша цкъа саГина дIавелла хилла, дуккха а адамийн къинош Шена тIе-эцархьама. Ткъа Иза шолгIа, къинош дIадаха а ца воГуш, Шега са-туьйсус болчеран дуьхьа кIелхьардахар тIеэцархьама воГур ву.

Иийсас даьккхина долу цхьа саГIа гуттаренна а хилар

10 ¹ Товратан хьехамаш хин долчу диканийн ИндагI ду, церан билггал долу васт а доцуш. Цундела хЮра шарахь гуттар а дохучу саГанашкахула цу товрат-хьехамийн Далла гергабоГу нах кхоччуш хилийта ницкъ ца кхочу. ² Кхечу тайпана хилча, цара и саГанаш дохур дацара, хIунда аьлча цкъа къинах цIан а белла, кхин шайн къинош туосалур дацара царна. ³ Амма саГанаш дахарца хЮра шарахь а къинош дагадохкуьйту. ⁴ ХIунда аьлча стерчийн а, бежалойн а цИийно къинош дIадохур дац.

⁵ Цундела дуьнен чу воГучу хенахь Дала леррина Кьобалвинчо элира:

«СаГанаш а, совГIаташ а ца дийзи Хьуна,
амма Суна дегI кечди Ахьа.

⁶ Дийнаташ дагоран а,
къиноьх долу а саГанаш ца тайна Хьуна.

⁷ ТIаккха Ас элира: „Хьажахьа, со кийча ву,
товрат-хьехамийн тептар тIехь суна лерина яздина ду.
Хьан лаам кхочушбан воГу Со, Дела“».

⁸ Цкъа хьалха Цо боху: «Я саГанаш а, совГIаташ а, я дийнаташ дагоран а, къиноьх долу а саГанаш а Хьуна деза а ца дийзи, тан а ца тай» (товрат-хьехамаша иза тIедуьлуш делахь а). ⁹ Цул тIаьхьа Цо тIетуху: «Хьан лаам кхочушбан воГу Со». Хьалхарниг дIадоккху Цо шолгIаниг чIагIдархьама. ¹⁰ Оцу лаамца даздина ду вай, Дала леррина кьобалвинчу Иийсан дегI цкъа гуттаренна а саГина даларна.

¹¹ Муьлхха а динан да² хЮра дийнахь Далла Iамал еш ву, цкъа а къинош дIадахалур доцу цхьатерра саГанаш мосуьйттазза а дохуш.

¹² Ткъа Иза, гуттаренна а къиноьх цхьа саГIа а даьккхина, Далла аьтту

^{9:28} ЕшаI-ЯхIу 53:12. ^{10:5-7} Забур 39:7-9 (Грекийн). ^{10:11} Арадаккхар 29:38.

^{10:12}, ¹³ Забур 109:1.

агГор охъахиъна*, ¹³ Шен когашка Шен мостагИий Дала охъабакх-калц, хьобжуш. ¹⁴ Цкъа даьккхинчу сагІанца Цо гуттаренна а кхачаме бина базбеш берш.

¹⁵ Цунах лаьцна Делан Сино а тоьшалла до вайна кху дешнашца:

¹⁶ «Иштта барт бийр бу Аса цаьрца,
 хІара денош дІадевлча, – боху Везачу Эло. –
 Айса тІедуьллург церан дегнаш чу дуьллур ду,
 церан кортош тІехъ яздийр ду Аса».

¹⁷ Тпаккха Цо тІетуху: «Церан къинош а, харцонаш а кхин дага а йохкуьйтур яц Аса». ¹⁸ Ткъа къиношна гечдина хилча, царах сагІанаш даха кхин ца оьшу.

Далла гергакхача дезар

¹⁹ Иштта, вежарий, Иийсан цІий бахъана долуш Делан стигалахъ йолчу цІийнан угтар езачу чоьнна доьналла долуш чудаха аьтто бу вайн. ²⁰ Иий-сас, Шен дегІ сагІина дІадаларца, керла некъ схъабиллина вайна цига. Дийна волу Иийса Ша бу и некъ, ткъа и некъ Делан цІийнан угтар езачу чоьнна духъал оьлина долчу кирхъанах чекхболуш бу. ²¹ Иштта, сий-лахъ динан коьрта да¹ стигалахъ долчу Делан цІенна тІехъ хІюттийна ву вайн. ²² Ценачу дагаца, чІогІачу тешарца Далла гергахъа кхочийла вай, цинцаш тохарца вайн дегнаш бехк тІелацарх цІан а дина, вайн догІмаш цІеначу хица а дилина. ²³ Ваьш сатуьйсург чІогІа лардан деза вай, хІунда аьлча ваІда² Динарг тешаме ву. ²⁴ Вовшийн терго йойла вай, безамна а, дикачу гІуллакхашна а ваьш иракара а хІиттош. ²⁵ Вешан гуламаш дІато-суш ма хуьлийла вай, цхъаболчара иза ма-дарра. Цул а вовшашна гІо дойла вай, Везачу Элан де гергакхочуш хилар шайна мел ги, алсам а деш.

²⁶ Вай, бакъдолчух дерг а хиъна, къинош ма-луъу летош хилча, къинах даккха сагІа кхин ма ца дуьсу вайн. ²⁷ Дуьсург цхъаь ду: хинйолу кхел а, Делан мостагИий дІакхоллу йолу цІе а тІеяре кхерамца хъежар. ²⁸ Муса-пайхамаран товрат-хъехамаш талхийнарг къинхетам боцуш вуьш ву, нагахъ шиь я кхоь теш велахъ. ²⁹ Ойла ел, мел чІогІа таІзар дийр ду Делан КІант³ емалвинчунна, Делаца бина барт чІагІбина а, ша вазвина а долчу цІийн дозалла ца лериначунна, маьхза дика луш долу Делан Са сийсаздинчунна? ³⁰ Вайна хаьа, хІара дешнаш Хъан аьлла:
 «Бекхам Соьгахъ бу, Ас хъакъ дерг дІалур ду».

* ^{10:12} Я иштта: *Ткъа Иза, къинойх цхъа сагІа а даьккхина, Далла аьтту агГор охъахиъна гуттаренна а.*

^{10:16} Ярми-ЯхІу 31:33. ^{10:17} Ярми-ЯхІу 31:34. ^{10:22} Іамальяр 8:30; Яхъазкхиал 36:25. ^{10:27} ЕшаІ-ЯхІу 26:11 (Грекийн). ^{10:28} Карлабаьккхинарг 17:6; 19:15. ^{10:29} Ара-даккхар 24:8. ^{10:30} а: Карлабаьккхинарг 32:35; б: Карлабаьккхинарг 32:36.

Кхин а:

«Везачу Эло Шен халкъана кхел йийр ю».

³¹ Мел кхераме ду дийначу Делан буйна вахар!

³² Дагадахкийта шайн хьалхалера денош, Дала шуна серло еллачул тIаьхьа, шу, чIогIа баланаш а лайна, чекхдевлира. ³³ ЦкъацIа шу а сийсаздарца я ницкъ барца нахана хьалха дIахIиттош хилла. ЦкъацIа шаьш санна ницкъ ловш цхьаьна бала хьобгуш хилла шу. ³⁴ Чубоьхкинчу нахах къахеташ а хилла шу, шайн долахь дерг дIадаьккхича, казахеташ а лелла шу, хIунда аьлча шуна хаьара стигалахь дикаха а, цкъа а дIаер йоцу а хазна шайн юйла. ³⁵ Иштта шайн доьналлех ма доха, хIунда аьлча цунах шуна доккха совгIат лур ду. ³⁶ Шуна собар оьшу, Делан лаам кхочуш а бина, шайна лур ду аьлларг схьаэца. ³⁷ ХIунда аьлча:

«Йиснарг кIезиг хан бен ма яц,

тIаккха и ван везаш верг вогIур ма ву –

иза хьелур вац.

³⁸ Амма Аса бакъвинарг Сох тешарца вехар ву,

ткъа иза юхавалахь, Со цунна реза хир вац».

³⁹ Юха а девлла, хIаллакьхуьлчарах дац вай, тешарца кIелхьардохучарах ду.

Тешарх лаьцна

11 ¹ Тешар сатуьйсусх долчунна тIехь латтар а, ца гуш долчух шеко йоцуш хилар а ду. ² Церан тешар хиларна, Дала хастийна хьалхалерчу заманахь баьхнарш.

³ Тешар хиларна, вай кхета дуьне Делан дашца кхоьल्लीна хиларх, иштта гуш дерг цагучух схьадаьлла хиларх.

⁴ Тешар хиларна, Хьабула Кхаима чул тоьлла сагIа даьккхира Далла. Цуьнан тешар бахьана долуш Дала, Хьабула деана совгIаташ схьа а эцна, иза Шен лаамехь хиларан тоьшалла дира. Хьабул кхелхинехь а, шен тешар хиларна, къамел деш ву иза хIинца а.

⁵ Тешар хиларна, валар хIун ду ца хууш, стигала хьалаваьккхина ХIанох: «...иза ца карийра, Дала иза дIаэцна дела». ХIанох дIаэцале, Дела цунна реза ву аьлла, тоьшалла до Делан Йозанаша. ⁶ Тешар ца хилча, Дела реза войла дац. Далла тIевогIуш верг теша веза Иза хиларх а, Цо Ша леррина лобхучунна совгIат луш хиларх а.

⁷ Тешар хиларна, цу хенахь хIинца а ган йиш йоцуш долу хIума Далла шега хайитича, Нохьас, Деле болчу ларамах вуьзна, хинкема дира, шен доьзал кIелхьарбаккхархьама. И тешар хиларна, цо дуьненна

^{10:37, 38} Хьабукъа 2:3, 4 (Грекийн). ^{11:3} Доладалар 1:1; Забур 32:6, 9; Яхьья 1:3.

^{11:4} Доладалар 4:3-10. ^{11:5} Доладалар 5:21-24 (Грекийн). ^{11:7} Доладалар 6:13-22.

кхел йира, ткъа ша Делан лаамехъ верг хилира: тешарехула Шена хьалха бакъвина хиларан тІаьхьало елла цунна Дала.

⁸ Тешар хиларна, Дала шена тІедиллинарг кхочушдеш, шен дола доккхур ду аьллачу лаьтта тІе вахара ИбрахІим. Ша стенга воьду а ца хууш, дІавахара иза. ⁹ Шен тешар хиларна, шена лур ду аьллачу лаьтта тІехъ Іийна иза, тІевеана стаг хийрачу махкахъ санна. Четарш чохъ Іийна иза, цуьнца цхъатерра ваІданех тешна волу Исхъакх а, Якъуб а ма-Іарра. ¹⁰ Дела суртдиллархо а, гІишлоярхо а волуш, ондачу бух тІехъ гІала схъаяре хьобжуш Іара ИбрахІим.

¹¹ Тешар хиларна, шен зуда Сарат доьзалхо хуьлуш яцахъ а, ша ханна воккха воллушехъ, да хиларан хуьнар тІеийцира ИбрахІима*, хІунда аьлча цунна хьара, Дала Ша аьлларг кхочушдойла. ¹² Цундела цхъа ког коша а бахана волчу стагахъ схъабевлла, стигалара седарчий а, хІордан берда тІера гІум а санна, дукха нах.

¹³ Уьш берриге а, тешар а долуш, белла, лур ду аьлларш схъа а эцаза. Амма царна и хІуманаш геннахъ гина, уьш царах баккхийбеш хилла. Цара шайх лаьцна аьлла, шаьш девлла леларш а, тІедаьхкина нах а ду лаьтта тІехъ. ¹⁴ Иштта шайх лаьцна бохучара шаьш чубогІу болу мохк шаьш лобхуш хилар гойту. ¹⁵ Нагахъ церан дагахъ шаьш дІатесна дай-мохк хиллехъара, церан хан яра цига юхадерза. ¹⁶ Амма уьш тоьллачу даймахке сатесна бу – стигаларчу даймахке. Цундела, наха Ша церан Дела ву аьлча, Далла эхъ ца хета: Цо царна гІала кечйина.

¹⁷ Тешар хиларна, ИбрахІима, ша зийча, сагІа даккха Исхъакх валийна. Шена лур ду аьлларш тІеэцнехъ а, шен цхъаь бен воцу кІант сагІина дІавала резахилла иза. ¹⁸ Цу кІантах лаьцна аьлла хилла: «Исхъакхах хир ю хьан тІаьхье». ¹⁹ ИбрахІимна дагахъ дара, Делан ницкъ бу велларг а денван аьлла – ткъа цо шен кІант веллачуьра санна схъайцира.

²⁰ Тешар хиларна, Исхъакха декъалвира Якъуб а, Іесав а, церан хиндолчуьнга хьаьжжина.

²¹ Тешар хиларна, ша леш, Якъуба декъалбира Юсупан кІентий, шен Іасанна тІе а вазлуш, Далла Іамал йора цо.

²² Тешар хиларна, Юсупа, ша лечу хенахъ, исраилхой Мисарара арабевр бу аьлла а дийцира, шен даьІахкех весет а дира.

* 11:11 Цхъадолчу тептарш тІехъ: *Тешар хиларна, доьзалхо хуьлуш яцахъ а, ша ханна йоккха йоллушехъ, бер даран хуьнар тІеийцира Сарата.*

11:8 Доладалар 12:1-5. 11:9 Доладалар 35:27. 11:11 Доладалар 18:11-14; 21:2.

11:12 Доладалар 15:5; 22:17; 32:12. 11:13 Доладалар 23:4; 1 Шерашкахъ 29:15;

Забур 38:13. 11:17 Доладалар 22:1-14. 11:18 Доладалар 21:12. 11:20 Доладалар

27:27-29, 39, 40. 11:21 а: Доладалар 48:1-20; б: Доладалар 47:31 (Грекийн).

11:22 Доладалар 50:24, 25; Арадакхар 13:19.

²³ Тешар хиларна, Муса вича, цуьнан дас-нанас кхаа баттахь леч-кьош лелийра иза, хIунда аьлча царна гора бер хаза хилар. Паччахьан омранах кхера ца белира уьш.

²⁴ Тешар хиларна, ша воккха хилча, пирIунан йоIан кIант ву ала дуьхьал хилира Муса. ²⁵ Делан халкъаца халонаш лан резахилира иза, йоцпачу ханна долу къйлахь самукъадалар лелочул. ²⁶ Дала леррина Къобалвинчун сийсазвар шена доккхаха хьал лерира Мусас Мисар-мехкан хазнел а. Иза шена лун долчу совгIате хьобжура.

²⁷ Тешар хиларна, Мисар-мохк дIатесна цо, паччахьан оьгIазаллех а ца кхоьруш, хIунда аьлча, ца гуш Волчуьнга хьобжуш санна, доьнал-ла долуш вара иза. ²⁸ Тешар хиларна, нахе Пасахьан деза де кхочуш-дайтира цо, цIийн цинцаш неIаран гурашна тIе а детгийтира цо, израилхойн дуьхьара хилла бераш мулкалмоте хIаллак ца дайта.

²⁹ Тешар хиларна, лаьтта тIехула санна, ЦIечу хIорда чухула дехьа-бевлира уьш. Иzza дан гIоьртина мисархой хи буха бахара.

³⁰ Тешар хиларна, Ерихон-гIалин пенаш охьайигира, израилхоша царна ворхI дийнахь гонаш даьхча. ³¹ Тешар хиларна, Далла муьтIахь боцучу кхечу нахаца хIаллак ца хилира гIалане хьовса къайлаха баьх-кина израилхой тIелаьцна йолу, нахаца лела Рахьаб.

³² Кхин хIун эр дара ас? Хан тоьар яц суна ГадIанах а, Баракхах а, Шамшноах а, Яптахьах а, Даудах а, Шамьалах а, пайхамарех а лаьцна дийца. ³³ Тешар хиларна, пачхьалкхашна тIехь толамаш а бохуш, нийсо а лелайойтуш, Дала лур ду аьлла хIуманаш схьа а оьцуш, ль-мийн баганаш дIа а къовлуш, ³⁴ буьрса цIе а йойуш, ирачу туьрах кIел-хьар а довлуш, гIелделча, дегIе ницкъ а богIуш, тIамехь онда а хуьлуш, мостагIийн эскарш а лохкуш, хилла уьш. ³⁵ Тешар хиларна, ударша шайн делла бераш, ден а луш, схьаоьцуш хилла.

Цхьаберж, ницкъ а беш, бойуш хилла, амма цара паргIато схьа-оьцуш ца хилла, тоьлпачу дахарехь шайн дендалар хилийтархьама. ³⁶ Кхечара сийсаздар а, еттар а, буржалш а, набахти а лайна шайна тIехь. ³⁷ Царна тIулгаш а кхуьссаура, уьш херхашца хеда а бора, тар-рашца байа а бойура. Чудаха цIа а доцуш, уьстагIийн а, гезарийн а кхекхий а хьерчийна, лелла уьш, халонаш а, баланаш а, наха шайна

11:23 а: Арадаккхар 2:2; б: Арадаккхар 1:22. 11:24 Арадаккхар 2:10-12. 11:28 Ара-даккхар 12:21-30. 11:29 Арадаккхар 14:21-31. 11:30 ЮшаI 6:12-21. 11:31 а: ЮшаI 6:22-25; б: ЮшаI 2:1-21. 11:32 а: Куьйгалхой 6:11-8:32; б: Куьйгалхой 4:6-5:31; в: Куьйгалхой 13:2-16:31; г: Куьйгалхой 11:1-12:7; д: Шамьал 16:1 – Сулим 2:11; е: Шамьал 1:1-25:1. 11:33 Даниал 6:1-27. 11:34 Даниал 3:1-97. 11:35 Сулим 17:17-24; Сулим 4:25-37. 11:36 Сулим 22:26, 27; 2 Шерашкахь 18:25, 26; Яр-ми-ЯхIу 20:2; 37:15; 38:6. 11:37 2 Шерашкахь 24:21.

беш болу ницкъ а ловш. ³⁸ Дерриг а дуьненал лакхара болу уьш яьсса-
чу аренашкахула, лаьмнашкахула, хьехашкахула, Іаннашкахула бевл-
ла лелара.

³⁹ Тешар хиларна, Делера баркалла хилла царна, амма лур ду аьл-
ларг схьа ца эцна цара. ⁴⁰ Дала вайна цхьа тоьлла хІума билгалдаьк-
кхинера, уьш вайца цхьаьна бен кхачаме ца хилийтархьама.

Дела Да ву

12 ¹ Цундела, гонах тешийн бІо хиларна, ваьшна тІера массо а
новкъарло а, ваьшна гонах хьаьрчаш долу къа а дІадоккхийла
вай. Доьналла а долуш, ваьшна хьалха хуьлучу кыйсаман новкъахула
дІадовдийла вай, ² тешар кхоьллина а, кхочушдина а волчу Іийсана
тІе а хьобжуш. Цо Шена хин долчу казахетаран дуьхьа жІара тІехь ва-
лар лайра, эхь тІе дар тергал а ца деш, нехан кхардам тидаме а ца
оьцуш. Ткъа хІинца Иза Делан паччахьан гІантана аьтту агІор, баьрч-
чехь, хиьна Іаш ву.

³ Къинош летийначу нахера сел чІогІа къызалла Лайначун оила ел
аш, шаьш доьналла доцуш ца диса а, дог эшна ца хилийта а. ⁴ Къинна
дуьхьал а девлла, цІий Іаннол чІогІа латар ца хилла шун хІинца а.
⁵ Делан кІентий долчу шуьга, шу иракарахІиттош, аьлла дешнаш
диц-м ца делла шуна?

«Сан кІант, Везачу Эло хьо нисварх ца вешаш ма хила,
Цо хьайна дечу таІзарна гІайгІане а ма вожа.

⁶ ХІунда аьлча Шена везаш верг, таІзар а деш, нисво Везачу
Эло.

Ша тІеоьцуш волчу кІантана етта а етта Цо».

⁷ Шаьш нисдеш долу таІзар ла, хІунда аьлча оцу таІзар даро гойту,
Далла шу кІентий санна хетар. ХІунда аьлча дас нисдеш долу таІзар
даза кІант хир а вуй? ⁸ Ткъа массо а кІантана деш долу таІзар шуна
деш дацахь, шу кІентий дац, шу къотІалгІагина бераш ду. ⁹ Нагахь
вайна таІзар деш болу дуьнен чуьра дай вай лоруш хилча, синойн Де-
на кхин а чІогІа муьтІахь хила ца деза вай, дахар хилийтархьама?
¹⁰ Вукхара шайна дика хетачу агІор кІезигчу ханна таІзар дора вайна,
ткъа Кхо – вайна пайда хилийта, вайга Шен возаллехь дакъа лацийта
до. ¹¹ Карарчу хенахь муьлххачу а таІзаро самукьадалар ца дахьа, син-
гаттам бен. Делахь а тІаьхьа цуьнгахула нисбеллачара машаре а, Де-
лан лаамехь а долчу дахаран стом буур бу.

Хъхамаш а, лардарш а

¹² Цундела хъалаайа шайн охъадахана куьйгаш, чIагIе шайн малъелла голаш. ¹³ Нийсачу новкъахула лела, астагIа лелхарш гал ца бовлийта, мелхо а тобалийта.

¹⁴ Массо а адамца машаре хила, ткъа Далла гергахъ цIена хила хьовса. ЦIеналла ца хилча, цхъанна а Вега Эла гур вац. ¹⁵ Къабсттина тидаме хила шайна юкъара цхъаъ Делан диканак дIа ца къастийта, «къабхъачу орамех дIаъвше маргIал хъала а даьлла, цуьнга дуккха а нахана зен ца дайта». ¹⁶ Шуна юкъахъ, боьха хIуманаш лелош а, Iесаваялла а стаг ца хилийта, Iесав санна, цкъа юучу хIуманак хъалха дуьнен чу ваьллачун бакъо дIалуш. ¹⁷ Шуна хаь, цул тIаьхъа Iесаванна лиира дас ша декъалван, амма иза дIатесна хилира. Цуьнга хIумна а ца хийцаделира, воьлхуш, цо дехарш дича а.

¹⁸ Шу герга ца даьхкина куьг Iоттал уллохъ болчу а, цIе летта богучу а ламанна а, Iаьржачу боданна а, чIогIачу махана а, ¹⁹ локхучу маIан озана а, деш долчу къамелана а. И къамел хезачара дехарш дора, кхин шайга дош ма алахъара бохуш. ²⁰ ХIунда аьлча цаьрга лан ца лора шайна тIедожош дерг: «Нагахъ хъайба а ломак дIахъакхалахъ, цунна тIулгаш кхисса деза, иза хIаллакхиллалц». ²¹ Царна гуш дерг сел буьрса хиларна, Мусас ша а элира: «Со кхоьруш а, вегош а ву».

²² Амма шу тIедахана Цийон-ламанна, дийначу Делан гIала йолчу стигаларчу Ярушалаймана, эзарнаш маликийн ²³ самукъанечу гуламна, стигалшкахъ цIераш дIаязийнчу Делан дуьххьарчеран леррина болчу гуламна, массеран Кхелахо волчу Далла, кхачамалле кхаьчначу Делан лаамехъ болчеран синошна, ²⁴ керлачу берган Юкъярлонча волчу Iийсана, Хъабулан цIийнал а дика кхаь буьйцуш долчу, тIе-хьорсучу цIийн цинцашна.

²⁵ Хьовсалаш, къамел Дечуьнгахъара дIа ма дерзалаш. Нагахъ, Лаятта тIехъ къамел дечуьнга ла а доьгIна, уьш а кIелхъара ца бевллекъ, вай муххале а кIелхъардевр дац, стигалара къамел Дечуьнгахъара дIадержахъ. ²⁶ Цу хенахъ Цуьнан озо Латта дегийра, ткъа хIинца Цо боху: «Ас кхин цкъа а, Латта дегийна ца Iаш, стигал а егор ю». ²⁷ «Кхин цкъа а» бохучу дешнаша гойту дегалуш дерг (и ду кхоьллинарг) дIадаккхар, ца дегалуш дерг дисийтархъама.

12:12 ЕшаI-ЯхIу 35:3 (Грекийн). 12:13 Кицанаш 4:26 (Грекийн). 12:15 Карлабаьккхинарг 29:18 (Грекийн). 12:16 Доладалар 25:29-34. 12:17 Доладалар 27:30-40. 12:18, 19 Арадаккхар 19:16-22; 20:18-21; Карлабаьккхинарг 4:11, 12; 5:22-27. 12:20 Арадаккхар 19:12, 13. 12:21 Карлабаьккхинарг 9:19. 12:24 Доладалар 4:10. 12:25 Арадаккхар 20:22. 12:26 Хъагай 2:6 (Грекийн).

²⁸ Цундела вай, егалур йоцу пачхьалкх тГеоьцу ерш, Далла баркалла олуш хила деза. Баркалла а долуш, Цунна товш йолчу кепара Далла Тамал ян еза вай, ларамах дуьзна а, кхоьруш а долуш, ²⁹ хИунда аьлча «вайн Дела массо а хИума дГяхуьлеш йолу це ю».

Дела реза муха виьр ву вай

13 ¹ Шайн динан вежаршка болу безам даим латтабе. ² Хьаша тГе-эцар а диц ма де, цхьаболчара шаьш долчохь маликаш тГе ма оьцура, уьш муьлш бу а ца хууш. ³ Дагахь латтабе набахти чохь берш, шаьш цаьрца цхьаьна долуш санна. Дагахь латтабе Газапехь бохкурш, шайн доГмашкахь шаьш баланаш хьоьгуш санна.

⁴ Массара а майрачун-зудчун юкьаметтиг ларье, шаьш дГадуйьшу мотт сийсаз ма баккха. Дала кхел йийр ю сийсазалла лелочарна а, нахаца лелачарна а.

⁵ Ахчанна тГабьхадовлий ма лела, шайн долчух тоам бе. Дала Ша ма-аьлла:

«Ас цкъа а вуьтур вац хьо,
хьох къаьстар а вац Со».

⁶ Цундела вай майрра боху:
«Веза Эла ву сан гЮьнча,
со хИуманаш а кхоьрур вац.
ХИун дийр дара суна стага?»

⁷ Делан дош шайна довзийтина болу шайн куьйгалхой дагахь латтабе. Церан дахаро кхиадиначуьнга хьовса, церан санна тешар хилийта.

⁸ Дала леррина къобалвина Иийса селхана а, тахана а, массо а хенахь а Ша Верг ву. ⁹ Тайп-тайпанчу а, хийрачу а хьехамашка ма марзло. Делан диканца шайн дегнаш чГаГдар гГоле ю, хИума яаран парзаш кхо-чушдарал. Уьш кхочушдечарна пайда ца хуьлу.

¹⁰ Вайн саГга доккху кхерч^д бу, цу тГера хИума яа бакьо яц кху дуьне-нахь долчу Делан цГад^д чохь гИуллакх деш болчеран. ¹¹ Къбинах долчу саГгина дайинчу дийнатийн цИий динан коьртачу дас Делан цИийнан уггар езачу чоьнна чу хьо, ткъа церан чархаш меттаматтал арахья яга-йо. ¹² Иштта Иийсас а, Шен цИийца нах базбархьама, гГалин кевнал арахья бала лайра. ¹³ Меттаматтал арахья Иза волчу арадовлийла вай, Цуьнан сийсазвар тГе а лоцуш. ¹⁴ Кхузахь вайн гуттар а лаьтташ йолу гГала яц, вай хин йолу гГала лохуш ду. ¹⁵ Иийсагахула гуттар а Далла лерина хасторан саГга доккхийла вай, я, кхечу тайпана аьлча, Цуьнан цГе хастош болу вешан бертан стом лойла вай. ¹⁶ Диц ма делаш диканиг

^{12:29} Карлабаьккхинарг 4:24. ^{13:2} Доладалар 18:1-8; 19:1-3. ^{13:5} Карлабаьккхи-нарг 31:6, 8; ЮшаI 1:5. ^{13:6} Забур 117:6 (Грекийн). ^{13:11} Тамальяр 16:27.

дан а, вовшашна оышург шайна юкѡахъ декѡа а, хІунда аьлча иштта сагІанаш Далла тамехъ ду.

¹⁷ Шайн куьйгалхоша бохург а де, царна муьтІахъ а хила, хІунда аьлча уыш массо а хенахъ шун гІайгІа беш бу, Далла хьалха шайн шух жоп дала деза дела. Шаьш деш дерг хазахетарца дойла цара, даккхий синош а ца дохуш. Иза иштта ца хилахъ, шуна цѡа а пайда бац.

¹⁸ Тхох лаций доІанаш де. Тхо тешна ду тхайн дегнаш цІена хиларх, хІунда аьлча массо а хІуманна тІехъ хьанал хила гІерта тхо. ¹⁹ Кѡаьст-тина доьху шуьга доІа дар, Дала со сиха шайна тІе юхаверзорах лаций.

ДоІанца дерзор

²⁰ Шен цІийца гуттар а болу барт чІагІбина волу вайн Веза Эла Іийса, уьстагІийн сийлахъ Іу, веллачуьра денвинчу, синтем болчу Дала, ²¹ Шен лаам кхочушбархьама, муьлхха а дика хІума лойла шуна. Дала леррина кѡобалвинчу Іийса-Элехула Шен тамехъ дерг вайна чохъ кхуллийла Цо. Сийлалла хуьлийла Цуьнан ерриге а хенахъ. Амин^д.

Дерзоран дешнаш

²² Ас доьху шуьга, динан вежарий, хІокху иракарахІотторан даше собарца ладогІар, яздинарг башха дукха а дац. ²³ Цѡа кхаъ бу шуна: вайн ваша Тимапи паргІатваьккхина. Иза кестта схьавагІахъ, цуьнца цѡаьна суна шу гур ду.

²⁴ Шайн массо а куьйгалхошка а, берриге Делан нахе а маршалла ло. Италерчу динан вежаршкара маршалла ду шуьга.

²⁵ Делан дика хуьлда шуьца массаьрца а.

Дала Ийсагахула Яхъя-векална довзийтинарг

Дешхьалхе

Дала Ийсагахула Яхъя-векална довзийтинарг Ийсан нах Iазапехъ хиллачу хенахъ яздина дара, хIунда аьлча уьш Дала леррина къобалвина Ийса Веза Эла хиларх тешнера. Яздархочун коьрта Iалашонаш ю дешархой иракараxиттор а, царна дегайовхо ялар а, иштта шашь балана-наш а, Iазапаш а ловш долчу хенахъ кхидIа тешаме дисаре кхайкхар а.

Тептар тIехъ йоккха меттиг дIалоцуш ду Дала довзийтина цхьадолу гуллакхаш а, Дала хIиттийна цхьадолу суьрташ а. Уьш билгалонашкахъ дуьйцуш ду. Ийсах тешна болу хIетахьлера нах цу билгалонех кхетар бара, амма кхечарна массарна а церан маIна девзар дацара. Мукъаман дакъош санна, кху тептаран ойланаш тайп-тайпана суьрташ хIиттарца мосуьйттаза карлайоуш ю. Тептаран маIна ма-дарра муха дан деза аьлла, тайп-тайпана хетарш делахъ а, цуьнан коьрта ойла шеко йоцуш иштта ю: Веза Эла волчу, Ша леррина Къобалвинчуьнгахула Дала тIаьхъара а Шен мостагIашна тIехъ (царна юкъахъ иблис а долуш) кхоччуш толам боккхур бу. И толам баккхар чекхдаьллагучу тIаьхъа, Шена тешаме болу нах декъалбийр бу Цо, керла стигал а, керла латта а луш.

1 ¹ Шен ялхошна кестта хила дезарг довзийтархъама, Ша леррина къобалвинчу Ийсагахула гучуяьккхира Дала и къайле. Цо иза Шен ялхо волчу Яхъяга дIахайтира, цунна тIе Шен малик а дахийтина. ² Яхъяс ма-дарра дийцира Делан дашах а, Дала леррина къобалвинчу Ийсас динчу тоьшаллех а лаьцна шена мел гинарг. ³ Декъала ву хIара Делера бинчу хааман дешнаш доьшург. Декъала бу, цу хааме ла а дугуш, хааман тептар тIехъ яздинарг лардийраш, и дерриге а кестта хир долу дела.

Ийсах тешначу динан ворхI тобане дахийтина маршаллаш

⁴ Векал волчу Яхъяс Асиа-махкарчу динан ворхI тобане яздо:

Делан дика а, синпаргIато а хуьлийла шуна даим волуш волчу а, хилла волчу а, вогIун волчу Делера а, иштта Цуьнан Iаршана* хьалха

* ^{1:4} *Iарш* – Делан стигалахъ йолу олаллин меттиг.

^{1:4} а: Арадаккхар 3:14; ^{6:} Довзийтинарг 4:8.

лаьтташ долчу ворхI синера а, ⁵ билггала бакъволу теш волчу а, дубх-хъара беллачарна юкъара денвелла волчу а, лаьттарчу паччахьийн Олахо волчу а Дала леррина къобалвинчу Ийсагара а.

Вай дукха а дезаш, вайн къинойх Шен цIийца вай кIелхъара а даьхна, ⁶ Цо вайх динан дайн пачхьалкх йина, Шен Да волчу Далла хьалха вайга гIуллакх дайтархъама. Сийлалла а, нуьцкъалалла а хуьлийла Цуьнан ерриг а тIейогIучу заманна. Амин.

⁷ Хъажал, Иза мархашца охъавуссур ву,
тIаккха массарна гур а ву Иза,
ур-атталла Цунах гоьмуьк чекхбаьккхинчарна а тIехь.
Лаьттарчу дерриге а тукхамаша белхар дийр ду Цунах.

Иза иштта билггал хир а ма ду! Амин!

⁸ «Со ву массо а хIума Долийнарг а, чекхдоккху Верг а, – боху Везачу Дала. – Со ву волуш волу а, хилла волу а, вогIун волу а Нуьцкъалниг».

Дала леррина Къобалвинчо Ша Яхъяна гучуовоккху

⁹ Шу а, шун ваша Яхъя волу со а цхъатерра Ийсах тешарна, шуьца цхъаьна Цуьнан олаллехь болчара хьобгучу баланашкахь дакъа лаца доьналла долуш ву со. Иштта, Делан дош дIасадаржорна а, Ийсах тоьшалла дарна а, таIзар а деш, Патмас цIе йолчу гIайренна тIе ва-хийтинера со. ¹⁰ Везачу Элана леринчу дийнахь Делан Са суна тIе доьссира, тIаккха сайна тIехъа чIогIа аз хезира суна, турби чуьра схьа-долуш санна. ¹¹ Цо бохура: «Хъайна гушдерг тептар тIе дIа а яздай, динан ворхIе а тобанийн гуламашка дIадахьийта. И тобанаш ю хIокху гIаланашкахь: Эпасехь, Симранехь, Паргамехь, Тхъайтирехь, Сарди-сехь, Палидалпехь, Лаудикехь».

¹² И суна хезнарг хъенан аз ду те аьлла, со юяхаьбжира. Со юха-хъаьжча, суна гира деших бина ворхI стогар. ¹³ Ткъа оцу ворхI стогарна юкъахь лаьтташ «адабийн кIантах тера цхъаь» вара. Цунна тIехь еха бедар яра, ткъа цуьнан некхана гонах хъарчийна деших дина доьхка дара. ¹⁴ Цуьнан коьрта тIера месаш, тIаргIа а, ло а санна, кIайн яра. Цуьнан БIаьргаш а дара йогу алу санна. ¹⁵ Цуьнан когаш пешахь лалийначу, кьегачу цIастанах тера бара. Чухчарин* гIовгIа санна дара Цуьнан аз. ¹⁶ Цуьнан аьтту куйгахь ворхI седа бара. Цуьнан багара

* 1:15 *Чухчари* – лакхара охъадогIу дуккха а долу хи.

1:5 а: ЕшаI-ЯхIу 55:4; б: Забур 88:28. 1:6 Арадаккхар 19:6; Довзийтинарг 5:10.
1:7 а: Даниал 7:13; Маттай 24:30; Марк 13:26; Лака 21:27; 1 Тассалникахошка 4:17; б: Закри-ЯхIу 12:10; Яхъя 19:34, 37. 1:8 а: Довзийтинарг 22:13; б: Арадак-кхар 3:14. 1:13 а: Даниал 7:13; б: Даниал 10:5. 1:14 Даниал 7:9. 1:14, 15 Даниал 10:6.
1:15 Яхъазкхиал 1:24; 43:2.

схьадолура шинна а агГор ира долу тур. Цуьнан юьхь а, шен нуьцкъа-
лаллин нуьрехь болу малх санна, лепаш яра. ¹⁷ Сайна и гича, велча
санна, Цуьнан когашка вуьйжира со. Ткъа Цо, суна тIе аьтту куьг а
диллина, соьга элира: «Ма кхера. Со ву Хьалхарниг а, ТIаьххьарниг а.
¹⁸ Со ву дийна Верг. Со велла вара, амма хIинца Со ерриг а тIейогучу
заманна дийна ву. Сан карахь ду Iожаллин а, эхартан а догIанаш.
¹⁹ Иштта, дIаязде хьайна гиначух а, долуш долчух а, хиндолчух а лаьц-
на. ²⁰ Сан аьтту куьйгахь хьуна гиначу ворхI седанан а, ворхI дашо
стогаран а къайле иштта ю: ворхI седа – уьш Iийсах тешначийн динан
ворхI тобанан маликаш ду бохург ду. Ткъа хьуна гина болу ворхI сто-
гар – уьш ворхIе а динан тобанийн гулам бу».

Эпас-гIаларчу динан тобане яздина кехат

2 ¹ «Эпас-гIаларчу динан тобанан малике дIаязде:
Иштта боху, Шен аьтту куьйга ворхI седа схьа а лаьцна, деших
бина болчу ворхI стогарна юккъехула лелаш Волчо: ² „Девза Суна
шун гIуллакхаш. Хаьа Суна аша къахьобгийла а, шу доьналла до-
луш дуйла а, мекара адамаш аша ловш доцийла а. Шашь векалш ду
бохурш а аша зийна, ткъа уьш харцлуйш хилар а шуна хиьна. ³ Шу
доьналла долуш ду, Сан дуьхьа аша баланаш хьийгира, амма шу ца
дуьйхира. ⁴ Делахь а, шуна дуьхьалдаккха хIума ду Сан: аша шайн
дуьххьарлера безам дIатесна. ⁵ Иштта, шашь мичара охьаэгна дага а
даийтий, метта а дуьйлий, шашь юьхьанца лелийна долу гIулла-
кхаш леладе. Нагахь шашь далийтинчу къиноьх шу дIа ца дерзахь,
шу долчу а веана, Ас меттахбоккхур бу шун стогар. ⁶ Делахь а цхьа
дика хIума ду шун: никласхойн гIуллакхаш Суна цадезаре терра,
шуна а уьш ца дезаш хилар.

⁷ Лергаш долчо ладугийла Делан Сино динан тобанашка боху-
чуьнга:

‘Тобьлачунна бакьо лур ю Ас Делан ялсаманина юккъехь лаьт-
таш долчу дахаран дитта тIера стом баа’“».

Симран-гIаларчу динан тобане яздина кехат

⁸ Симран-гIаларчу динан тобанан малике а дIаязде:

«Иштта боху, хьалха вала а велла, ткъа хIинца дийна волчу хьал-
хара а, тIаьххьара а Волчо: ⁹ „Суна евза шун халонаш а, шун къобл-
ла а, делахь а шу-м хьал долуш ду. Иблисан гуламах болчара, шашь

^{1:17} ЕшаI-ЯхIу 44:6; 48:12; Довзийтинарг 2:8; 22:13. ^{2:7 а:} Доладалар 2:9; Дов-
зийтинарг 22:2; ^{6:} Яхьазкхиал 28:13; 31:8 (Грекийн). ^{2:8} ЕшаI-ЯхIу 44:6; 48:12;
Довзийтинарг 1:17; 22:13.

Делан нах болчу жуьгтех боццушехь, царах ду бохуш, шух лаьцна дуьйцу вон хабарш а Суна хууш ду.¹⁰ Шаьш лан дезар долчу цхьана а хЛуманах ма кхера. Иштта, шу зерхьама, шух цхьадерш иблисо набахти чу даладойтур ду. ТIаккха иттех дийнахь баланаш ловр бу аша. Шаьш делла дIадовлалц тешаш хилалаш, тIаккха Толаман таж санна, Аса шуна хедар доцу дахар лур ду.

¹¹ Лергаш долчо ладугИйла Делан Сино динан тобанашка боху-чуьнга:

‘Толам баьккхинчун шолгIа валар хир дац’«».

Паргам-гIаларчу динан тобане яздина кехат

¹² «Паргам-гIаларчу динан тобанан малике а дIаязде:

Иштта боху Шен карахь шинна а агIор ира долу тур Долчо:
¹³ „Девза Суна иблисан олаллин гIантана гонах шу дехаш хилар. Аша Сан цIе ларамехь а лелийна, Сох долу шун тешар дIа а ца даьлла, ур-атталла иблис дехаш долчу шун гIалахь Сан тешаме теш волу Антапи вийначу хенахь а.¹⁴ Делахь а, шуна дуьхьалдаккха цхьацца хIума ду Сан. БалиIаман хьехамаш тIелаьцна болу цхьаболу нах бу шуна юкьахь. Израилхошка кьилахь долу гIуллакхаш леладайтIа Iамийнера цо Балакх-паччахь. Цара, цIушна сагIина лерина еана хIума а йоуьйтуш, Далла хьалха сийсаза долу хIума леладойтура израилхошка.¹⁵ Иштта, никласхойн хьехамаш ларбеш болу цхьаболу нах а бу шуна юкьахь.¹⁶ Метта а дуьйлий, Собыахьа юхадерза! Нагахь Ас бохург аша ца дахь, Со кестта вогIур ву шу долчу. ТIаккха Сайн багара схьадолучу туьраца летар ву Со царах.

¹⁷ Лергаш долчо ладугИйла Делан Сино динан тобанашка боху-чуьнга:

‘Толам баьккхинчунна кьайлаяьккхинчу <манна> олучу кхачанан буьртигийн дакъа лур ду Ас. Цунна кIайн тIулг а лур бу Ас, тIеязийи-на керла цIе а йолуш. И цIе цхьанна а хуур яц, иза йолчунна бен’«».

Тхьайтир-гIаларчу динан тобане яздина кехат

¹⁸ «Иштта Тхьайтир-гIаларчу динан тобанан малике а дIаязде:

Иштта боху BIаьргаш цIеран алу санна а, когаш кьегачу цIастанах санна а болчу Делан КIанта.¹⁹ „Суна девза шун гIуллакхаш а, безам а, тешар а, аша гIо дар а, шу доьналла долуш хилар а. Иштта Суна хаьа шун тIаьхьарлера гIуллакхаш хьалха дина долчу гIуллакхел сов

^{2:11} Довзийтинарг 20:14; 21:8. ^{2:14} а: Лелар 22:5, 7; 31:16; Карлабаьккхинарг 23:4; ^{б:} Лелар 25:1-3. ^{2:17} а: Арадаккхар 16:14, 15; 16:33, 34; Яхьъя 6:48-50; ^{б:} ЕшаI-ЯхIу 62:2; 65:15. ^{2:18} Даниал 10:6.

дуйла а. ²⁰ Ткъа шуна дубъхалдаккха иштта хУма ду Сан. Делера хаам болуш ю бохучу Изабал цЕ йолчу зудчунна дан магош доцу гУллакхаш дан некъ ло аша. Шен хъехамашца Сан ялхой тилабо цо, цаьрга сийсаза долу хУманаш а леладойтуш, цУшна саГина еана хУма а йоуьйтуш. ²¹ Аса Сайна тЕерза хан еллера цунна, амма цунна ца лаба ша лелийначу сийсазчу гУллакхех дЕаерза. ²² ХИнца Ас цамгарийн Iазап хьобгуйтур ду цуьнга. Цуьнца цхъаьна къилахъ долу гУллакхаш лелийнарш а боккхачу баланехъ хир бу, шаш цуьнца лелийначу гУллакхашна дохко а бевлла, уьш Суна тЕе ца берзахъ. ²³ Цуьнан бераш а хIаллакдийр ду Ас. ТIаккха кхетар бу динан массо а тобанашкахъ берш, шайн дегнаш а, ойланаш а зуйш верг Со хиларх. Шуна хЮранна а, шун гУллакхашка хъаьжжина, хъакъ дерг дIалур ду Ас.

²⁴ Ткъа, кхечу наха тубдуш ма-хиллара, 'иблисан къайленийн кЮргенаш' шайна евзина доцучу а, Изабалан хъехамашна тIаьхьа-хИттина доцучу а шуьга, тхъайтирхойх кхиболчаьрга, Ас боху: 'Лан ницкъ кхочур боцу кхийолу халонаш тЕе ца йохку Ас шуна. ²⁵ Ткъа шу, Со схъаваллалц, шайн долуш дерг лар а деш, лела'. ²⁶⁻²⁸ Толам а боккхуш, Сан гУллакхаш чекхдовллалц кхочушдеш волчунна, Сан Дас Суна яларе терра,

'кхечу къаьмнех болчарна тIехъ олалла дан бакьо лур ю Ас.

Цо аьчка гЮжаца царна тIехъ олалла дийр ду,

кхийра пхьегIаш санна, отур а бу уьш'.

Цунна лур бу Ас Iуьйренан седа.

²⁹ Лергаш долчо ладугИйла Делан Сино динан тобанашка бохучуьнга“».

Сардис-гIаларчу динан тобане яздина кехат

3 ¹ «Сардис-гIаларчу динан тобанан малике а дIаязде: Иштта боху Шегахъ Делан ворхI Са а, ворхI седа а Болчо: „Девза Суна шун гУллакхаш. Аша, шаш дийна долуш санна, цIераш лелайо, амма шу дела ду. ² Сама а довлий, шайна чохъ дисина долу тешар чIагIде, иза хIаллакхилале. ХIунда аьлча Суна карийна, аша деш долу гУллакхаш Сан Далла хьалха кхоччуш чекхдевлла цахилар. ³ Шаш тIеэцна болу а, шайна хезна болу а хъехамаш дагахъ латтабе! Уьш лар а бе, шайн къиношна дохко а довлий, Далла тIе а дерза. Нагахъ шу сама ца довлахъ, къу санна, шуна ца моьттучу

^{2:20} Сулим 16:31; Сулим 9:22, 30. ^{2:23 а:} Забур 7:10; Ярми-ЯхIу 17:10; ^{б:} Забур 61:13. ^{2:26, 27} Забур 2:8, 9 (Грекийн). ^{3:3} Маттай 24:43, 44; Лака 12:39, 40; Довзийтинарг 16:15.

хенахь вогІур ву Со. ⁴ Бакъду, шуна юкъяхь масех стаг ву шайн бедарш къылахь долу гІуллакхаш дарца бехъяза. Уьш, кІайн духарш а дуйхина, Соьца лелар бу, хІунда аьлча уьш иштта лела хъакъ долуш бу. ⁵ Толам баккхинчунна тІе кІайн духар духур ду. Цуьнан цІе дахаран тептар тІера Ас дІа а йойур яц. Иза Сан долахь хиларх тоьшалла а дийр ду Ас Сайн Дена а, Цуьнан маликашна а хьалха.

⁶ Лергаш долчо ладугІийла Делан Сино динан тобанашка бохучуьнга“».

Палидалпи-гІаларчу динан тобане яздина кехат

⁷ «Палидалпи-гІаларчу динан тобанан малике а дІаязде:

Иштта боху веза а, билггал бакъ а волчу Шен карахь Даудан догІа Долчо. Цо неІ дІаястахь, цхъаьнгге а иза дІакъовлалур яц. Цо неІ дІакъовлахь, цхъаьнгге а иза дІаясталур яц. ⁸ „Девза Суна шун гІуллакхаш. Хъовсал! Цхъаьнгге а дІакъовлалур йоцу неІ дІайиллина Ас шуна хьалха. Шун ницкъ кІезиг беллахь а, аша Сан дош а лардина, Со дІа а ца тесна. ⁹ Гой шуна! Аьшпаш а буттуш, шашь боццушехь, жуьгти ду бохуш болу иблисан гуламах берш Ас шуна хьалха дІахІиттор бу, шун когашка уьш охьа а тоІуьйтуш. Хуур ду царна, Суна шу дезийла. ¹⁰ Добналла долуш хила аьлла, Аса шайна дина омра аша лардина дела, Аса а лардийр ду шу, лаьттахь дехаш долу адамаш зерхъама, кху дуьнен чу массанхьа а баланах тІебоуьйтур болчу заманах. ¹¹ Кестта вогІур ву Со. Шайн долуш дерг ларделаш, цхъаьнгге а шайгара толам баккхаран таж дІа ца даккхийта. ¹² Толам бакккхинарш Сан Делан цІа чохь бІогІам хилла дІахІуьттур бу, цу чуьра кхин ара а бевр бац. Царна тІехь Сайн Делан цІе а язйийр ю Ас, Сайн Делан гІалин цІе а язйийр ю. Иза Сан Делера стигалара охъайогІуш йолчу Ярушалайм-гІалин цІе хир ю. Сайн керла цІе а язйийр ю Ас царна тІехь.

¹³ Лергаш долчо ладугІийла Делан Сино динан тобанашка бохучуьнга“».

Лаудика-гІаларчу динан тобане яздина кехат

¹⁴ «Лаудика-гІаларчу динан тобанан малике а дІаязде:

Иштта боху Ша Амин волчу, Дала кхоьллина долчун Хьоста Ша волчу, тешам а болуш, билггал бакъволчу Тешо: ¹⁵ „Девза Суна шун

^{3:5} а: Арадаккхар 32:32, 33; Забур 68:29; Довзийтинарг 20:12; ^б: Маттай 10:32; Лака 12:8. ^{3:7} ЕшаІ-ЯхІу 22:22; Аюб 12:14. ^{3:9} а: ЕшаІ-ЯхІу 49:23; 60:14; ^б: ЕшаІ-ЯхІу 43:4. ^{3:12} а: Довзийтинарг 21:2; ^б: ЕшаІ-ЯхІу 62:2; 65:15. ^{3:14} Кипанаш 8:22.

Гуллакхаш – шу я шийла а дац, я довха а дац. Я шийла, я довха делара шу! ¹⁶ Довха а, шийла а доцуш, шу мела хиларна, Ас Сайн багара а дадохур ду шу. ¹⁷ Хунда аьлча аша боху: ‘Тхо дехаш а ду, хьал долуш а ду, тхуна оьшуш хлумма а дац’. Ткьа шу ца кхета шаьш ирс дайна а, декъаза а, кьен а, бIаьрзе а, дерзина а хиларх! ¹⁸ Ас иштта хьехам бо шуна: шаьш хьал долуш хилийтархьама, цIергахь дахчийна деши эца шайна Соьгара. КIайн духар а эца шайна, иза, тIе а дуйхина, шайн эхье меттигаш дахьульярхьама! Хьакхар а эций, иза бIаьргех хьакха, бIаьрса дайтархьама! ¹⁹ Сайна везарг, метта а валош, таIарца нисво Ас. Цундела, дикане а кхийдаш, даггара Далла тIедерза! ²⁰ Хьовсал! Со, неIарах пIелг а бетташ, лаьтташ ву. Сан аз а хезна, неI дайиллинчун цIа чу вер ву Со. Цуьнца цхьаьна хIума юур ю Ас, ткьа иза Соьца шуьне хуур ву. ²¹ Толам а баьккхина, Сайн Ден Iаршана уллохь долчу паччахьан гIанта тIе Со охьахааре терра, толам баьккхинчунна бакьо лур ю Ас Сайн Iаршана уллохь долчу паччахьан гIанта тIе охьахаа.

²² Лергаш долчо ладугIийла Делан Сино динан тобанашка бохучуьнга“».

Стигаларчу Iаршана гонах

4 ¹ Цул тIаьхьа со хьалахьаьжира. Стигалахь дIаеллаелла неI гира суна. Хьалха а хезна долу, турбана чуьра арадолуш санна долу, аз хезира суна. Цу озо соьга бохура: «Хьалавала кхуза, кхул тIаьхьа хила дезарг гойтур ду Ас хьуна». ² Цу сохьта суна тIе Делан Са доьссира. Тпаккха суна гира стигалахь лаьтташ йолу Делан Iарш, шена тIехь охьахиьна Верг а волуш. ³ Цу охьахиьна Волчун юьхьсибат, «яспис», «сардис» цIе йолу деза тIулгаш санна, можачу а, цIечу а басахь лепара. Цуьнан гIантана гонах, «изумруд» цIе йолу тIулг санна, лепаш стелаIад дара. ⁴ Iаршана гобаьккхина кхин а ткье диь паччахьан гIант дара. Царна тIе хиьна ткье виь кьано вара. Кьаношна тIехь кIайн духар дара. Церан кортош тIе диллина дашо таьжнаш дара. ⁵ Цу Iаршах схьадетташ стелахьаштиг а дара, схьахезаш аьзнаш а дара, серладуйлуш детташ ткьес а дара. ГIантана хьалха богуш ворхI кьуьда бара. Уьш Делан ворхI Са ду. ⁶ Цу Iаршана хьалха чекх са гучу ангалих тера болу ангалин хIорд бара.

Ткьа Iарш лаьтгачу меттигна юккьехь а, Iаршана гонах а лаьтташ диь дийнат дара. ХьалхIа а, тIехьIа а шорта бIаьргаш дара церан. ⁷ Дийнатех

^{3:19} Кицанаш 3:12; Iебархошка 12:6. ^{4:2, 3} Яхьазкхиал 1:26-28; 10:1. ^{4:5 а:} Арадаккхар 19:16; Довзийтинарг 8:5; 11:19; 16:18; ^{б:} Яхьазкхиал 1:13; ^{в:} Довзийтинарг 1:4; Закри-ЯхIу 4:2. ^{4:6} Яхьазкхиал 1:22. ^{4:6, 7} Яхьазкхиал 1:5-10; 10:14.

цхъаь лъмах тера дара. ШолгIа дийнат старгIаных тера дара. Кхоз-лагIчу дийнатын, адаман санна, юьхь яра. ДьобалгIаниг тIемайялIачу аьрзунах тера дара. ⁸ Цу дьа а дийнатын хIораннан а гонах ялх-ялх тIам бара, ткъа царна чуьра схьакъегаш бIаьргаш бара. Цара, дийнах-хый, буйсанний, сацам а боцуш, кхойкхура:

«Веза ву, веза ву, веза ву Веза Эла,
хилла волу а, волуш волу а, вогIун волу а
массо ницкыйн Веза Дела», – бохуш.

⁹ Цу дийнатына Иаршана тIе хиьна волчу, ерриг а тIейогIучу заманна а вехаш Волчун сийдеш, Иза ваз а веш, баркалIаш мосазза олу а, ¹⁰ и ткъе виь къано Иаршана тIехь хиьна Волчунна хьалха охьа а вужий, ерриг а тIейогIучу заманна вехаш Волчунна суждане вьоду. Цара, шайн таьжнаш Иаршана хьалха охьа а докхуш, олу:

¹¹ «Хьакъ долуш ву Хьо, тхан Веза Эла волу Дела,
сийлалла а, ларам а, ницкъ а дIаэца.
ХIунда аьлча Ахь кхоьллина ду дерриг а.
И дерриг а Хьан лаамца долуш а ду, кхоьллина а ду».

Тептар а, Iахар а

5 ¹ ТIаккха Иаршана тIехь охьахиьна Iаш Волчун аьтту куьйгахь хьарчийна тептар гира суна. Цу хьарчийначу тептаран шинна а агIор йозанаш дара. И тептар, ворхI мухIар а тоьхна, дIакъевлина дара. ² Ницкъболу малик а гира суна. Цо, чIогIачу озаца кхайкхам беш, хоьттара: «Мила ву, хIокху тептар тIера мухIарш дIа а даьхна, иза дIаделла хьакъ верг?» ³ Стигалахь, лаьттахь, я лаьтта бухахь* цхьаннан а йиш яцара и тептар дIаделла а, я цу тIе хьажа а. ⁴ И тептар дIа а диллина, иза деша а, я цу тIе хьажа а цхьа а хьакъ цахиларна, со дуккха а вилхира. ⁵ Оцу къанойх цхьаммо элира соьга: «Ма велха! ХIара ду ЯхIудан тайпанах долу Лом: Даудан Орам. Цо толам баьккхина, Цуьнан йиш ю цу тептар тIера ворхI мухIар дIадаккха а, иза дIаделла а».

⁶ ТIаккха со дIахьаьжча, суна гира и Иарш лаьтIачу меттигна юккъехь, цу дийнатына а, къаношна а юккъехь лаьтташ болу Iахар. Иза, сагIина лерина бийна болуш санна, бара. Цуьнан ворхI маIа а, ворхI бIаьрг а бара. Дерриг а лаьтта тIедахийтина долу Делан ворхI Са дара уьш. ⁷ Iахаро Иаршана тIе хиьна Волчун аьтту куьйгара и тептар

* ^{5:3} *Лаьтта бухахь* – иза эхартехь бохург ду (хьажал 1:18).

^{4:8} а: Яхьазкхиал 1:18; 10:12; ^{6:} ЕшаI-ЯхIу 6:2, 3. ^{5:1} Яхьазкхиал 2:9, 10; ЕшаI-ЯхIу 29:11. ^{5:5} а: Доладалар 49:9; ^{6:} ЕшаI-ЯхIу 11:1, 10. ^{5:6} а: ЕшаI-ЯхIу 53:7; ^{6:} Зак-ри-ЯхIу 4:10.

схъайцира. ⁸ Тпаккха, Цо и тептар караэцча, диъ дийнат а, ткъе виъ къано а Іахарна хъалха охъавуьйжира. Цаьргахъ хІорангахъ а мерз-пондарш а, дашо боганаш а дара. И боганаш хаза хъожа йогІучу хІуманыхъ дуьзна дара. Боганаш чохъ дерш Делан долахъ болчеран доІанаш дара.

⁹ Цара, керла эшар а локхуш, бохура:

«Хъакъ долуш ву Хьо,

и тептар схъа а эчна,

цу тІера мухІарш дІадаха,

хІунда аьлча Хьо вийна вара.

ХІора тайпанашна а, меттанашна а, хІора халкъана а,
къомана а тІера

Делан дуьхъа Хъайн цІий Іанорца адамашна тІера мах
дІабелира Ахъа.

¹⁰ Динан дайн пачхъалкх царах йина Ахъа,
цаьрга Хъайна гІуллакх дайтархъама.

Ткъа цара кху Лаьтта тІехъ паччахъалла дийр ду».

¹¹ Суна дуккха а маликаш гира, церан аьзнаш а хезира. Уьш Іаршана а, цигахъ долчу дийнаташна а, къаношна а гонах дара. Дагарлур доцуш, эзарнашкахъ дукха дара и маликаш – эзарзза эзарнаш. ¹² Цара, аз чІагІ а деш, олура:

«Бийна болу Іахар хъакъ долуш бу

нуьцкъалалла а, хъал а, хъекъалалла а, чІагІо а,

ларам а, сийлалла а, хастам а дІаэца».

¹³ Стигалахъ а, лаьттахъ а, лаьттана бухахъ а, хІорда тІехъ а Дала хохьлинчу хІора хІумано а – царна чохъ долчу массо хІумано а – олуш хезира суна:

«Хастам, ларам, сийлалла, олалла ерриг а тІейогІучу заманна
хуьлийла

Іаршана тІехъ хиъна Волчун а, Іахаран а».

¹⁴ Ткъа цу деъа а дийнато олура: «Амин». Къаной, охъа а эгна, суждане бахара.

ВорхІ мухІар дІадаккхар

Б¹ Тпаккха суна гира Іахаро ворхІ мухІарх цхъаь дІадоккхуш. Юха суна хезира цу деа дийнатах цхъаммо стигала къекъаш санна долчу озаца олуш: «Схъавола!» ² Со дІахъаьжча, суна кІайн дин гира. Цу тІехъ, карахъ Іад а долуш, бере вара. Цуьнга толаман таж делира. Тпаккха и толам боккхуш верг толам баккха вахара.

^{5:8} Забур 140:2. ^{5:9} Забур 32:3; 97:1; ЕшаІ-ЯхІу 42:10. ^{5:10} Арадаккхар 19:6; Довзийтинарг 1:6. ^{5:11} Даниал 7:10. ^{6:2} Закри-ЯхІу 1:8; 6:3, 6.

³ Іахаро шолгІа мухІар дІадаьккхича, суна хезира шолгІачу дийнато олуш: «Схъавола!» ⁴ ТІаккха расха болу кхин дин арабелира. Цу тІе хиъна волчунна бакъо елира Ляьттара машар бохо а, адамашка вовшийн дайийта а. Оцу беречуьнга доккха тур делира.

⁵ Іахаро кхоалгІа мухІар дІадаьккхича, суна хезира кхоалгІачу дийнато олуш: «Схъавола!» Со дІахъаьжча, суна Іаьржа дин гира. Цу тІехъ бере вара, цуьнан карахъ терза дара. ⁶ Деа дийнатана юкъара адаман санна долу аз хезира суна: «Цхъана дийнан алапа долччул ахча а луш, кІен деман цхъа кана я мекхан деман кхо кана схъаоьцу. Зайтдаьтта а, чагІар а талха ма де!»

⁷ ТІаккха Іахаро доьалгІа мухІар дІадаьккхича, суна хезира доьалгІачу дийнатан озо олуш: «Схъавола!» ⁸ Со дІахъаьжча, сира дин гира суна. Цунна тІе хиъна «Южалла» цІе йолу бере вара, шена тІаьхъахІоьттина эхарт а долуш. Царна бакъо елира Ляьттарчу адамиьн доьалгІа дакъа туьрах а, мацаллех а, цамгарех а далийта а, иштта Ляьттарчу акхарошка уьш дайийта а.

⁹ Цо пхобалгІа мухІар дІадаьккхича, сагІа доккхучу кхерчана бухахъ Делан дош кхайкхор бахъанехъ а, цара до тоьшаллаш лардар бахъанехъ а дайина хилла синош гира суна. ¹⁰ Уьш айдинчу озаца кхайкхира: «Мел Іийр ву те Хьо, Хьалдолу Эла, веза а, тешаме а Верг, Ляьттахъ бехаш болчарна кхел ца еш а, тхан цІий Іанорна царна таІзар ца деш а?» — аьлла. ¹¹ ТІаккха царна хІоранна а кІайн духар делира. Цаьрга элира, кхин а кІезиг йолчу ханна сатоха аьлла. Иштта хила дезара, цаьрга терра Іийсана гІуллакх деш болчу а, уьш санна байина хин болчу а, динан вежарийн терахъ кхочушхиллалц.

¹² Суна гира Іахаро йолхалгІа мухІар дІадоккхуш. ТІаккха чІогІа мохк бегийра. Малх а, Іаьржачу тІергІан духар тІедуйхича санна, кхоьлира. Стигалара бутт а, цІий санна, цІийбелира. ¹³ ЦІехъхъана баьллачу чехкачу мохо инжиран дитташна тІера хилаза долу церан стоьмаш эгош санна, стигалара седарчий а Ляьтта тІе охъайигира. ¹⁴ Стигал а, хъарчийна долу тептар санна, дІа а хъаьрчина, дІахъулъелира. ХІора лам а, гІайре а меттахъяьккхира. ¹⁵ Ляьттара паччахъаш а, церан уллоранаш а, тІеман хъаькамаш а, хъалдерш а, нуьцкъалнаш а, массо леш а, паргІат берш а хъехашна чохъ а, чІажашна чохъ а дІалевчкъири. ¹⁶ Цара лаьмнашка а, тархашка а бохура: «Тхуна тІе а эгий, дІахъулдейша тхо Іарша тІехъ хиъна Волчунна гарх а, Іахаран таІзарх а. ¹⁷ Цара таІзар даран къематде тІедеана. Иза хъаьнга лалур ду те?»

^{6:4} Закри-ЯхІу 1:8; 6:2. ^{6:5} Закри-ЯхІу 6:2, 6. ^{6:8} Яхъазкхиал 14:21. ^{6:12 а:} Довзийтинарг 11:13; 16:18; ^{6:} ЕшаІ-ЯхІу 13:10; Юал 2:10, 31; 3:15; Маттай 24:29; Марк 13:24, 25; Лака 21:25. ^{6:13, 14} ЕшаІ-ЯхІу 34:4. ^{6:14} Довзийтинарг 16:20.

^{6:15} ЕшаІ-ЯхІу 2:19, 21. ^{6:16} ХІушаІ 10:8; Лака 23:30. ^{6:17} Юал 2:11; Малъаки 3:2.

*МухIар тIетохарца билгалваьккхина волу
цхьа бIе шовзткье виь эзар стаг*

7 ¹ Цул тIаьхьа суна диь малик гира. И маликаш лаьттан еа а агIор лаьтташ дара. Цара Лаьттан еа маьIпера хьоькху биь мох дIа-лаьцнера, иза я лаьттана тIе, я хIордана тIе, я цхьанна а диттана тIе ца бахийтархьама. ² ТIаккха кхин а цхьа малик гира суна. Иза малх-балехьара хьаладолуш дара. Цуьнан карахь дийна волуш волчу Делан мухIар дара. Оцу малико лаьттана а, хIордана а зулам дан бакьо еллачу деа малике, мохь туххуш, айдинчу озаца элира: ³ «Вайн Далла гIуллакх деш болчеран хьаьжнаш тIе мухIар тоххалц, зулам ма делаш я лаьттана, я хIордашна, я дитташна». ⁴ И мухIар а тоьхна, билгалваьккхинарг маса стаг ву олуш а хезира суна. Уьш исраилхойн массо а тIаьхьенах волу цхьа бIе шовзткье виь эзар стаг вара.

⁵ Иштта, ЯхIудан тIаьхьенах волчу шийтта эзар стагана тIе а мухIар тоьхна;

Раабанан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Гадин тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

⁶ Ашаран тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Напталан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Маннашан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

⁷ ШимIин тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Левин тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Иссарханан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

⁸ Забулан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Юсупан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана;

Бен-Яманан тIаьхьенах а – шийтта эзар стагана.

Адамийн йоккха тоба

⁹ Цул тIаьхьа со дIахьаьжча, лаьтташ йолу адамийн йоккха тоба гира суна. Адамаш цхьаьнгге а дагар ца даллал дукха дара. Массо а халкьех, тукхамех, къаьмнех, меттанех схьадевллачу адамийн и тоба яра Делан Iаршана хьалха а, Iахарна хьалха а лаьтташ. Царна тIехь кIайн обанаш а яра, церан карахь хурманийн диттийн гаьннаш а дара. ¹⁰ Цара айдинчу озаца бохура: «КIелхьардовлар ду Iаршана тIе хиьна Iаш волчу Делера а, Iахарера а!» ¹¹ Паччахьан гIантана гонах а, къаношна гонах а, деа дийнатна гонах а массо а маликаш дара лаьтташ. Цу Iаршана хьалха бертал а эгна, Далла Iибадат дора цара. ¹² «Амин! Хастам а, сийлалла а, хьекьалалла а, баркалла а, ларам а,

^{7:1} Ярми-ЯхIу 49:36; Даниал 7:2; Закри-ЯхIу 6:5. ^{7:3} Яхьазкхиал 9:4, 6.

нуьцкялалла а, чIагIо а хуьлийла вайн Далла ерриг а тIейогIучу заманна! Амин!» — бохура оцу маликаша.

¹³ Шен кьамел долош, кьанойх цхьаммо соьга хаьттира: «И кIайн обанаш тIеюьйхина болу нах муьлш бу? Уьш мичара баьхкина?»

¹⁴ Ас цуьнга жоп делира: «Хьуна хьайна ма хаба, эла».

ТIаккха цо элира соьга: «Уьш, боккхачу балехь а лаьттина, схьабевлла бу. Цара шайн духарш, цIан а дина, Iахаран цIийца кIайдина.

¹⁵ Цундела уьш Делан олаллин гIантана хьалха лаьтташ бу хIинца.

Цара дийнахьий, буьйсанный Делан цIа чохь Далла гIуллакх до.

Iарша тIе охьахиьна Верг цаьрца цхьаьна а Iийр ву, Цо уьш лар а бийр бу.

¹⁶ ХIинца дуьйна уьш меца а хир бац, хьогах а хир бац.

Уьш малхо а, йовхоно а кхин хьийзор бац.

¹⁷ ХIунда аьлча и Iарш лаьттачу меттигна юккьехь болчу Iахаро бажор бу уьш.

Цо уьш дийна хи долчу шовданашка буьгур бу.

Дала Ша дIадохур ду церан бIаьрхиш».

ВорхIалгIа мухIар тептар тIера дIадаккхар

8 ¹ Iахаро ворхIалгIа мухIар тептар тIера дIадаьккхича, цхьана эха сахьтехь тийна хилла дIахIоьттира стигалахь. ² Далла хьалха лаьтташ долу ворхI малик гира суна. Церан кара локхуш йолу ворхI турба еллера.

³ ТIаккха кхин а цхьа малик деара. Цуьнан карахь хаза хьожа йогIу хIума чуюьллу дашо яй бара. И малик сагIа доккхучу кхерчана хьалха дIахIоьттира. Иштта алссам хьожа йогIу хIума а елира оцу малике. Иза елира, Делан долахь болчу массеран а доIанашца цхьаьна, Делан Iаршана хьалха лаьтташ болчу сагIа доккхучу дашо кхерчана тIе Далла лерина долчу сагIина охьайиллархьама. ⁴ ТIаккха оцу хьожа йогIучу хIуманах баьлла кIур Делан долахь болчеран доIанашца цхьаьна маликан карара Далла хьалха хьалабахара. ⁵ Малико и яй, схьа а эчна, дашочу кхерчана тIера йогуш йолчу цIеран кIегийх буьзира. ТIаккха цо уьш лаьтта охьатийсира. Царах гIовгIа а елира, ткьес а туьйхира, стелахаьштигаш а серладийлира, мохк а бегийра.

^{7:14} Даниал 12:1; Маттай 24:21; Марк 13:19. ^{7:16} ЕшаI-ЯхIу 49:10. ^{7:17 а:} Забур 22:1; Яхьазкхиал 34:23; ^{б:} Забур 22:2; ЕшаI-ЯхIу 49:10; ^{в:} ЕшаI-ЯхIу 25:8.

^{8:3 а:} Iамос 9:1; ^{б:} Арадаккхар 30:1, 3. ^{8:5 а:} Iамальяр 16:12; Яхьазкхиал 10:2; ^{б:} Арадаккхар 19:16; Довзийтинарг 11:19; 16:18.

Дуьххъара локхуш йолу йиъ турба

⁶ Шайн карахь ворхІ турба йолу ворхІ малик турба лакха кечделира.

⁷ Хьалхарчу малико турба лекхча, цІийх дІаийна йолу кьора а, цІе а Лаьтта охьакхиссира, ткъа царах Лаьттан кхоалгІачу декъах цІе елира. Лаьттарчу диттийн кхоалгІа дакъа а, ерриг а сийна буц а егира.

⁸ ШолгІачу малико а турба лекхира. ТІаккха, богуш болчу ломах те-ра йолу цхьа йоккха хІума хІорда чу а кхоьссина, хІордийн кхоалгІа дакъа цІий хилла дІахІоьттира. ⁹ ХІордашна чохь йолчу садолчу хІу-манийн кхоалгІа дакъа а хІаллакьхира. Иштта хІаллакьхира хІордкеманийн кхоалгІа дакъа а.

¹⁰ КхоалгІачу малико а турба лекхира. ТІаккха стигалара боккха се-да охьабуйжира. Иза, хаьштиг санна, кьегаш бара. Хийн а, шовда-нийн а, хьостанийн а кхоалгІачу декъа тІе охьабуйжира и седа. ¹¹ Цу седанан цІе «сагал-буц» ю. ТІаккха Лаьттан хийн кхоалгІа дакъа, са-гал-буц а хилла, къахьделира. Дукхадолу адамаш, и къаьхьа хи мелла дела, делира.

¹² ДобалгІачу малико а турба лекхира. Цул тІаьхьа малхан а, беттан а, седарчийн а кхоалгІа дакъа дІахьулделира. Цундела церан кхоалгІа дакъош кхоьлина дІахІиттира. Дийнан а, буйсанан а кхоалгІа дакъа, серло ца луш а хилла, дІахІоьттира.

¹³ Со дІахьаьжча, стигална юккьехула тІемаяьлла йобдуш йолчу цхьана аьрзун айдина аз хезира суна. Цо бохура: «Декъаза хир ду шу, лаьттахь дехаш долу адамаш, дисинчу кхаа малико локхун йолчу тур-банийн аьзнаш шайна хезча!»

ПхьвалгІа турба

9 ¹ ПхьвалгІачу малико а лекхира турба. ТІаккха стигалара лаьтта охьабьжна седа гира суна. Цу седанан караделира бух боцучу Іинна тІебоьдучу некъан догІа. ² Бух боцучу Іинна тІебоьдучу некъан догІа цо дІадаьстича, цу некъа тІера, йоккхачу пешана чуьра санна, кІур схьатесира. Оцу баьллачу кІуьро малх а, хІаваь а кхолийра. ³ ТІаккха лаьтта тІе цу кІуьра юкьара цІоз схьаделира. Лаьттару сту лоцучу гезгийн доллу олалла делира цу цІазана. ⁴ Цхьана а бацана, цхьана а ораматна, цхьана а диттана зен ма делаш, элира цу цІазе. Ткъа шайн хьаьжнаш тІе Делан мухІарш тоьхна доцучу адамашна зен дан могуьйту шуна. ⁵ ЦІазана тІедиллира, адамаш даьа а ца дойуш,

^{8:7} Арадаккхар 9:23-25; Яхьазкхиал 38:22. ^{8:10} ЕшаІ-ЯхІу 14:12. ^{8:11} Ярми-ЯхІу 9:15. ^{8:12} ЕшаІ-ЯхІу 13:10; Яхьазкхиал 32:7; Юал 2:10, 31; 3:15. ^{9:2} Доладалар 19:28. ^{9:3} Арадаккхар 10:12-15. ^{9:4} Яхьазкхиал 9:4.

пхеа баттахь царга хала баланаш хьегийтар. Цара хьобгуйту баланаш сту лоцучу гезгаша адамашка, шайн юнаш а йиттина, хьобгуйту баланех тера дара. ⁶ Цу деношкахь адамаша шайна Южалла лобхур ю, амма царна и карор яц. Царна делла дАдовла луур ду, амма Южалла царох йодур ю.

⁷ ТЕхьаьжча, и цОз тАамана кечдинчу дойх тера дара. Церан кортош тЕхь дашо таьжнаш санна йолу хЛуманаш яра. Ткъа церан яхъаш адамийн яххьех тера яра. ⁸ Цу цАзан месаш а зударийн месех тера яра. Ткъа церан цергаш лобмийн цергаш санна яра. ⁹ Цу цАзана тЕхь, аьчка долуш санна, гАаьГнаш дара. Церан тЕмийн гЮвГa вуно дукха йолчу, тАме чехка хакхаелла йобдучу говрех йобьжачу гИудалкхийн чкъургийн даьллачу доккхачу татаных тера яра. ¹⁰ Цазан, сту лоцучу гезгийн санна, цЮгарчий дара, цЮгарчех йохкуш юнаш яра. Пхеа баттахь адамашна зен дан белла ницкъ цу цАзан цЮганашкахь бара. ¹¹ Бух боцучу Инан малик цу цАзан паччахь дара. Гебархойн маттахь цуьнан цЕ Абаден-малик яра, ткъа грекийн маттахь Аполлиан яра (иза «хАллакхьуьлуьйтург» бохург ду).

¹² Цхьа бала дАбааьлла. Ткъа цунна тАаьххье тЕбогЮш кхин а ши бала бу.

ЙолхалГa турба

¹³ ЙолхалГачу малико а лекхира турба. ТПаккха Далла хьалха лаьтгаш болчу деших бинчу кхерчан еа маГa чуьра цхьа аз хезира суна. ¹⁴ Цо шен карахь турба йолчу йолхалГачу малике бохура: «Доккхачу Эпрат-хина йистехь дАдихкина долу диь малик дАхеца!» ¹⁵ ТПаккха и диь малик дАхийцира. Адамийн кхоалГa дакъа хАллакдан сахьтана а, денна а, баттана а, шарна а кечдина долу маликаш дара уьш. ¹⁶ Церан дошлойн эскарин долу терахь хезира суна. Иза ши бЕе миллионан барамехь дара. ¹⁷ Иштта сайна дуьхьалхЮьттинчу суьртехь суна дой гира, тЕхь дошлой а болуш. Царна тЕхь дара цАрула-цЕчу а, лилула-сийначу а, можачу саьмгалан а басахь долу гАаьГнаш. Дойн кортош лобмийн коьртех тера дара. Церан багара схьаюьйлур а цЕ а, кЮр а, саьмгал а. ¹⁸ Адамийн кхоалГa дакъа хАллакхилира хЮкху кхаа баланан бахьанина: оцу дойн багара схьаюьйлучу цЕрах а, кЮьрах а, саьмгал а. ¹⁹ Цу говрийн ницкъ церан батошкаххий, цЮгарчашкаххий боллур а. Церан цЮгарчий лаьханех тера дара. Цу лаьханийн кортош дара, царца зенаш дора цара.

^{9:6} Аюб 3:21; Ярми-ЯхЮ 8:3. ^{9:7} Юал 2:4. ^{9:8} Юал 1:6. ^{9:9} Юал 2:5. ^{9:13} Арадак-кхар 30:1-3.

²⁰ Ткъа оцу баланех далаза дисина кхидолу адамаш, шайна Гибадат дархъама, шаш куьйга йинчу хIуманех дIа ца дирзира. Цара Iамал йора жинашна а, деших а, детих а, цIастанах а, тIулгах а, дечигах а бинчу цIушна а, царна хIумма а ца гушшех а, уш ца лелалушшех а. ²¹ И адамаш дIа ца дирзира нах байаран а, жиналла лелоран а, сийсаза долу хIума лелоран а, къоланаш даран а некъа тIера.

Тептар карахь долу малик

10 ¹ ТIаккха суна кхин а цхъа нуьцкъала малик гира, стигалара охъадуссуш долу. Иза шена тIе марха юьйхина долуш санна дара, цуьнан коьрта тIехула стелалад а дара. Юьхь, малх санна, яра. Когаш, цIерах богу бIогIамаш санна, бара. ² Ткъа цуьнан карахь дIа-делладелла долу хъарчийна жима тептар дара. Цу малико шен аьтту ког хIорда тIе биллира, аьрру ког лаьтта тIе биллира. ³ Цо, лоьмо санна, чIогIа мохь туьйхира. Цо кхайкхинчул тIаьхъа, ворхIе а ткъес туьйхира, церан гIовгIанаша къамел а деш. ⁴ Цу ворхIе а озо къамел дича, со дIаяздан волавелира, амма цу хенахь суна стигалара аз хезира. Цо соьга бохура: «Оцу ворхIе а ткъесо дийцинарг къайла а даккха, иза дIа а ма язде».

⁵ Суна хIордана тIехь а, лаьтта тIехь а лаьтташ гина долчу малико, шен аьтту куьг стигала хъала а кховдийна, ⁶ стигал а, латта а, хIорд а, царна чохь мел долу хIума а кхоьллина волчу, ерриг а тIейогIучу заманна волуш Волчун цIарах чIагIо йира: «Дала кхин лур яц шуна хан. ⁷ ВорхIалгIачу малико турба локхучу хенахь Делан къайлаха йолу Iа-лашо чекхъер ю, Цо Шен ялхой болчу пайхамаршка хаам бина ма-хиллара», — аьлла.

⁸ Стигалара суна хезначу цу озо, юха а соьца къамел а деш, элира: «Ваха а гIой, и делладелла долу хъарчийна тептар хIорда тIехь а, лаьтта тIехь а лаьтташ долчу маликан карара схъаэца».

⁹ Аса, оцу маликана тIе а вахана, цуьнга дийхира: «Лохъа соьга и тептар», — аьлла.

Малико соьга элира: «ДIа а эций, и тептар даа. Хъан кийрахь иза къаьхъа хир ду, амма хъан багахь, моз санна, мерза хир ду и».

¹⁰ Маликан карара тептар схъа а эцна, аса и диира. Моз санна, мерза дара иза сан багахь. Ткъа аса и тептар диьча, сан кийра къахьбелира. ¹¹ Соьга элира: «Ахъа юха а Делера болу хаам бан безар бу дуккха а долчу халкъех а, къаьмнех а, меттанех а, паччахьех а лаьцна».

^{9:20} Забур 113:12-15; 134:15-17; Даниал 5:23. ^{10:5-7} Арадаккхар 20:11; Карлабаккхинарг 32:40; Даниал 12:7; Iамос 3:7. ^{10:8-10} Яхъазкхиал 2:8-3:3.

Ши теш

11 ¹ Йохалла юстархыама Јасанах тера болу эрз белира сан кара. ТІаккха соьга элира: «Хыла а гІаттий, Делан цІа а дуста, сагІа доккху кхерч а буста, цу цІа чуьра Далла Јамал ян догІу адамаш а дагарде. ² Ткыа Делан цІенна арахула йолу керт царна юкыа ма ялае, иза юста а ма юста, хІунда аьлча и кхечу кыамнашна дІаелла ю. Цара шовзткые шина баттахь и еза гІала хыбшур ю. ³ Аса Сайн шина тешана олалла лур ду Сайгара болу хаамаш бан. Вон тІедеача тІеюхуш йолу бедарш тІе а юьихина, цхыа эзар ши бІе кхузткыа дийнахь Соьгара болу хаамаш дІакхайкхор бу цара».

⁴ Дерриг а Ляьтта тІехь олалла Дечунна хыалха ляьтташ долу ши зайт-дитт а, ши кыуьда а бу и ши теш. ⁵ Нагахь цу шина тешана цхыанна зулам дан лаахь, церан багара араяьллачу цІаро мостагІий дІакхоллур бу. Муьлхха а цу шинна зулам дан лиьнарг цу тайпана хІаллакван везаш ву. ⁶ Цу шиннан карахь ду, Делера болу хаам шыш дІакхайкхочу деношкахь ляьтта тІе догІа ца дайтархыама, стигал дІаквовлар. Иштта цу шиннан долахь ду хиш – церан олаллехь ду царах цІий дар. Церан бакыо ю, шайна мосазза лии, муьлхха а тайпана долу ун Ляьттахь дІасадаржо.

⁷ Уыш шайн тоьшалла дина чекхбевлча, бух боцучу Ин чуьра хыладолуш долу эхха тасалур ду царах. Цу эххано, толам а баьккхина, и шиь вуьйр ву. ⁸ Церан декый сийлахьчу гІалин коьртачу урамехь дутьтур ду. Кица далош аьлча, цу гІаланах кхин тайпана Седам а, Мисар а олу. Цигахь церан Веза Эла жІарах дІатоьхна хилла. ⁹ ТІаккха кхаа дийнахый, эха дийнахый массо а халкыашна а, тайпанашна а, меттанашна а, кыамнашна а юкыара дукхах долчу адамашна и декый гур ду. И ши дакыа кыубба чу дуьллуйтур дац. ¹⁰ Ляьттахь дехаш долу адамаш, цу хиллачух даккхий а деш, самукыадылла хир ду. Наха вовшашка совгІаташ а кхийдор ду, оцу шина пайхамаро ляьттахь дехаш долу адамаш дукха хыйзина хилла дела. ¹¹ Ткыа кхо дей, ах дей дІадаьлча, цу шинна чу Делера йолу дахаран Іаь юьйлира. ТІаккха и шиь шайн когаш тІе хылахІоьттира. Ткыа цаьрга хыбжуш берш чІогІа кхерабелира. ¹² Шина пайхамарна стигалара чІогІа аз хезира. Цо бохура: «Хыладовла кхуза!» ТІаккха и шиь мархица стигала хылавелира. Ткыа церан мостагІий цаьрга хыбжуш бара. ¹³ Цу сохыта чІогІа

11:1 Яхъазкхиал 40:3; Закри-ЯхІу 2:1, 2. 11:2 Лака 21:24. 11:4 Закри-ЯхІу 4:3, 11-14. 11:6 а: Сулим 17:1; б: Арадаккхар 7:17-19; в: Шамгял 4:8. 11:7 а: Даниал 7:7; Довзийтинарг 13:5-7; 17:8; б: Даниал 7:21. 11:8 ЕшаІ-ЯхІу 1:9, 10. 11:11 Яхъазкхиал 37:10. 11:12 Сулим 2:11. 11:13 Довзийтинарг 6:12; 16:18.

мохк бегийра. Галин уьтталгІа дакъа доьхна дІадахара. Мохк бегочу хенахь ворхІ эзар адам делира. Ткъа бисинчара, чІогІа кхера а белла, стигаларчу Далла хастамаш бира.

¹⁴ Тебеана болу шолгІа бала а дІабелира, амма кестта тІебогІуш кхоалгІа бала а бу.

ВорхІалгІа турба

¹⁵ ВорхІалгІачу малико а Шен карара турба лекхира. ТІаккха стигалахь чІогІа абзнаш девлира. Цара бохура: «Дерриг а дуьнен тІера пачхьалкх хІинца дуьйна вайн Везачу Элан а, Цо леррина Къобалвинчун а карахь ю. Цо ерриг а тІейогІучу заманна паччахьалла дийр ду».

¹⁶ Далла хьалха долчу паччахьан гІанташна тІе хиьна Іаш волчу ткъе веа къаночо, шайн кортош лаьтта кхаччалц охьа а таІийна, Далла Иибадат дора. ¹⁷ Цара бохура:

«Ва массо а ницкъийн Веза Дела,
Хьуна бу хастам, волуш волу а,
хилла волу а Веза Эла,

Ахьа, Хьайн доккха олалла тІе а лаьцна,
паччахьалла дан доладарна.

¹⁸ Къаьмнаш дарделла дІахІиттира,
амма хІинца Хьан оьгІазло а тІеена,
Ахь беллачарна тІехь кхел ен хан а тІекхаьчна.
Ахьа Хьайн ялхой болчу пайхамаршна а,
Хьан долахь болчарна а, Хьо лоруш болчарна а,
лараме боцучарна а, цІеяхана болчарна а
хьакь дерг дІало хан а тІеена.

Латта хІаллакдеш берш хІаллакбо хан а тІеена!»

¹⁹ Стигалшкара Делан цІа дІаделладелира. Цу чохь Цуьнца бинчу бертан деза тІорказ дара гуш. ТІаккха ткъес а туьйхира, абзнаш а девлира, стигал а къийкъира, мохк а бегийра, йоккха къора а туьйхира.

Зуда а, саьрмик а

12 ¹ Стигалахь цхьа йоккха билгало дІахІоьттира. Цигахь малхах дина духар тІехь долу зуда яра. Цуьнан когаш кІел бутт бара. Ткъа коьрта тІехь шийтта седа болу таж дара. ² И зуда берах яра. Бер дан хьийзочу лазаршна, цо мохь хьобкхура.

³ Кхин а цхьана билгалонан сурт а хІоьттира стигалахь. Боккха цІен саьрмик гучубелира. Цуьнан ворхІ корта а бара, итт маІа а яра, хІора

^{11:15} Арадаккхар 15:18; Даниал 2:44; 7:14, 27. ^{11:18 а:} Забур 2:5; 109:5; ^{б:} Забур 113:21. ^{11:19 а:} Довзийтинарг 8:5; 16:18; ^{б:} Довзийтинарг 16:21. ^{12:3} Даниал 7:7.

коърта тГехъ таж а дара. ⁴ Стигалахъ долчу седарчийн кхоалгIа дакъа, шен цЮганца дIа а гулдина, лаьтта охъатесира цо. И саьрмик бер дан дезаш йолчу зудчунна хьалха лаьтташ бара, и бер, дуьнен чу ма-делли, дIаакхаллархъама. ⁵ Оцу зудчо кIант вира. Иза аьчка гЮжаца массо а халкъашна тГехъ оларла дан билгалваьккхинера. ЦIеххъана и бер Далла хьалха, Цуьнан Iаршана тIе дIадигира. ⁶ Ткъа и зуда яьссачу аренга дIаедира. Цигахъ, цхъа эзар ши бIе кхузткъа дийнахъ цу зудчун дола дайтархъама, Дала цунна меттиг кечийнера.

⁷ Стигалахъ тIом болабелира. Микаал-малико а, цуьнан маликаша а саьрмикна дуьхьал тIом бира. Ткъа саьрмик а, цуьнан тиладелла маликаш а царна дуьхьалдевира. ⁸ Саьрмик а, цуьнан тиладелла маликаш а цу къовсамехъ дуьхьал ца латтаделира. Стигалшкахъ кхин меттиг яцара царна. ⁹ И боккха саьрмик Лаьтта охъатесира. Иза массарна а беззаш болу шира лаьхъа бара. Цунах иблис а, Делан мостагIа а олу. Цо дерриг а дуьне Iехадю. Цуьнца цхъаьна цуьнан маликаш а лаьтта охъатийсира.

¹⁰ ТIаккха стигалахъ чIогIа аз хезира суна. Цу озо бохура:

«Xинца Дала вай кIелхьардахар а, Цуьнан нуьцкъалалла а, паччахьалла а тIекхаьчна.

Цо леррина Къобалвинчун оларла а тIедеана!

XIунда аьлча, дийнаххый, буьйсанный вайн Далла хьалха вайн динан вежарий бехке а ийзош, уьш бехкебийриг Лаьтта охъатесна.

¹¹ Вайн динан вежарша Iахаран цIийца а, шайн тоьшаллин дашца а иза эшийна.

Шаш делла дIадовллалц шайн са а ца кхойина цара.

¹² Иштта, яккхийелаш стигалш а, стигалш тГехъ дехаш дерш а!

Декъаза ду-кх лаьтта тГехъ а, хIорда чохъ а дехаш дерш!

XIунда аьлча, шен йисина хан кIеззиг юйла а хууш, дарделла долу иблис шу долчу лаьтта доьссина!»

¹³ Ша лаьтта охъатеснийла а гина, и саьрмик кIант винчу зудчунна тIаьхъабелира. ¹⁴ Ткъа зудчунна йоккхачу аьрзун ши тIам белира, яьсачу аренга шена кечийнчу метте иза тIема ялийтархъама. Цигахъ, саьрмикна уллора дIа а яьккхина, зама а, заманааш а, ахзама а чекхьялалц, цуьнан дола дийр долуш дара. ¹⁵ ТIаккха зудчунна тIаьхъабаьлладу

^{12:4} Даниал 8:10. ^{12:5 а:} ЕшаI-ЯхIу 66:7; ^{б:} Забур 2:9. ^{12:7} Даниал 10:13, 21; 12:1; Довзийтинарг 1:9. ^{12:9 а:} Доладалар 3:1; ^{б:} Лака 10:18. ^{12:10} Аюб 1:9-11; Закри-ЯхIу 3:1. ^{12:14} Даниал 7:25; 12:7.

саьрмико шен багара хи туйхира, цуьнга и зуда дАяяхьйтархьама. ¹⁶ Амма Лабтто гЮо дира цу зудчунна. Саьрмико багара схьатесна долу и хи, дЛасадаханчу лаьттан кийрано дАхуьйдира. ¹⁷ Саьрмик чЮога дарбелира цу зудчунна. Иза цу зудчун тАьхьенах болчу кхечаьрца тЮом бан бахара. Уьш бара, Делан весеташ кхочуш а деш, Иийсах лаьцна долу тоьшалла лардеш берш.

13

¹ ХЮордан гАмар тЕхь хЮьттина Iара и саьрмик*.

ХЮорда чуьра схьадаьлла экха

Суна хЮорда чуьра схьадолуш долу цхьа экха гира. Цуьнан ворхI корта а бара, итт маIа а яра. МаIаш тЕхь итт таж дара. Цуьнан кортош тЕхь Дела сийсазвеш йолу цIераш яра. ² И суна гина долу экха цЮокь-бергах тера дара. Цуьнан когаш чен когех тера бара. Ткьа цуьнан бага лобман баганах тера яра. Саьрмико шен ницкь а, шен олаллин меттиг а, доккха олалла а делира цу экханна. ³ ТIаккха суна гира цуьнан кортоях цхьанна йина иза лийр долуш санна йолу Южаллин чов, амма и чов дIайирзира. Дерриг а дуьне, цец а даьлла, цу экханна тАьхьаделира. ⁴ Адамаша цу саьрмикна Ибадат дора, цо шен олалла цу экханна делла дела. Наха, цу экханна Ибадат а деш, олура: «Кху экхане кхочуш мила ву? Мила ву цуьнца кьовсалур волуш?»

⁵ Кура а, Iеса а кьамелаш ден бага елира цу экханна. Шовзткье шин баттахь иштта Iан бакьо елира цунна. ⁶ Дела а, Делан цIе а, Дела веха меттиг а, стигалахь бехаш берш а, сийсаз а беш, Iеса кьамелаш дан долиьра цо. ⁷ Цунна бакьо елира Делан нахаца тЮом бан а, царна тЕхь толам баккха а. Иштта массо а тайпанашна а, халкьашна а, меттанашна а, кьаьмнашна а тЕхь олалла дан бакьо елира цунна. ⁸ Бийначу Iахаран карахь долчу дахаран тептар тIе шайн цIераш дуьне кхуллуш дуьйна а дАяздина доцу массо а адамаш цу экханна Iамал еш хир ду.

⁹ Лергаш долчо ладугИйла хЮокхуьнга.

¹⁰ Адамна йийсар динарг
ша а вуьгур ву йийсаре.
Туьраца стаг вийнарг
ша а лийр ву туьрах.

Цу тЕхь оьшу Делан долахь болчарна доьналла а, тешар а.

* 13:1 *Исаьрмик* — цхьадолчу тептарш тЕхь ду: *со*. Цу тайпана хIара предложени шолгIачу предложеница йозьна яра.

13:1 а: Даниал 7:3; 6: Довзийтинарг 17:3, 7-12. 13:2 Даниал 7:4-6. 13:5, 6 Даниал 7:8, 25; 11:36. 13:7 Даниал 7:21. 13:8 Забур 68:29. 13:10 Ярми-ЯхЮу 15:2; 43:11.

Ляьттан кийрара схьадолу эхха

¹¹ Иштта суна гира ляьттан кийрара схьадолу кхин а цхьа эхха. Цуьнан, Иахаран санна, ши маӀа яра. Цо, саьрмико санна, къамел дора. ¹² Хьалхарчу эхханна хьалха ша долчу хенахь, цу эхханан ерриге а бакьонаш лелайора цо. Цу шолгӀачу эххано дерриг а Ляьтте а, цу тӀехь дехачу адамашка, а Иожаллин чов а хилла, амма тоделлачу хьалхарчу эхханна Иибадат дайтира. ¹³ Цо инзаре тамашийна билгалонаш гайтира. Ур-аттала стигалара ляьтта тӀе цӀе а охайоуьйтура цо адамашна хьалха. ¹⁴ ШолгӀачу эххано вукху эхханна хьалха Иаламаташ лело бакьо елира. Уьш лелорца цо ляьттахь деха адамаш Иехадора. Ляьттахь бехаш болчу массарна а цо тӀедуьллура, туьрах Иожаллин чов а хилла, амма денделлачу хьалхарчу эхханан дина сурт шайна тӀедиллийтар. ¹⁵ ШолгӀачу эхханна бакьо елира цу хьалхарчу эхханан суьрта чу са дилла а, къамел дайтархьама а, хӀора оцу эхханан суьртана хьалха Иибадат цадийриг вен бакьо хилийтархьама а. ¹⁶ ШолгӀачу эххано массо а адамийн – лараме воцчун а, цӀеяханчун а, хьалдолчун а, мискачун а, паргӀат волчун а, лай волчун а – аьтту куьйга тӀе я хьаьжа тӀе мухӀар таӀор тӀедиллира. ¹⁷ Цу эхханан мухӀар таӀийна воцучу цхьаннан а йиш ца хилла хӀумма а я эца а, я йохка а. Ткъа оцу мухӀар тӀехь цу эхханан цӀе я цуьнан цӀеран терахь дара.

¹⁸ Цу тӀехь хьекьалалла оьшу. Хьекьал шен долчо цу эхханан терахь, талла а теллина, билгалдаккха. ХӀунда аьлча иза адамийн терахьца догӀуш ду. Цуьнан терахь ду ялх бӀе кхузткъе ялх.

Иахар а, Цуьнан халкъ а

14 ¹ Со дӀахьаьжча, суна Цийон-лам тӀехь ляьтташ болу и Иахар гира. Цуьнца цхьаьна ляьтташ цхьа бӀе шовзткъе виь эзар стаг вара. Церан хьаьжнашна тӀехь Цуьнан цӀе а, Цуьнан Ден цӀе а дӀаяз-ийна яра. ² Суна стигалара аз хезира. Цуьнан гӀовгӀа чухчарин гӀовгӀанах а, чӀогӀа къекьачу стигалан гӀовгӀанах а тера яра. Шайн дечиг-пондаршна тӀехь эшарш лобкхучу пондарчийн аз а хезира суна. ³ Цу нехан тобано стигаларчу Иаршана а, деа дийнатна а, къаношна а хьалха керла йиш лобкхура. Ткъа ляьттара, мах а белла, кӀелхьарваьк-кхинчу, цхьа бӀе шовзткъе виь эзар стаге бен, кхин цхьаьнгге а и йиш ца Иамалора. ⁴ Уьш, зудчух куьг тохаза, кӀантстегарий бара. Уьш бара, Иахар стенгга бодахь а, Иза вьоддучу дӀабоьлхуш берш. Мах а белла, адамашна юкьара паргӀатбаьхна бара уьш, Далла а, Иахарна а ялтин хьалхара стоьмаш санна дӀабалархьама. ⁵ Церан багара цхьа а харц-дерг ца долура, уьш бехк буьллийла доцуш бара.

14:1 Яхьазкхиал 9:4; Довзийтинарг 7:3. 14:5 Цапни-ЯхӀу 3:13.

Кхо малик

⁶ ТПаккха суна стигална юккъехула тЕмадааьлла доьду кхин а цхьа малик гира. Цуьнгахь даим болу хаза кхаь бара, иза Ляьттахь бехаш болчу массарна а байитина бара, хЮра къомана а, тайпанна а, маттана а, халкъана а дІакхайкхорхьама. ⁷ Цу малико, мохь туххуш, бохура: «Делах кхералаш! Цунна хастамаш белаш! ХІунда аьлча Цо кхел ен хан тЕкхьячна. Стигал а, латта а, хЮрд а, хин хьостанаш а Кхоьллинчунна Іамал елаш».

⁸ Кхин а цхьа малик цуьнан лорах дІадахара. Цо бохура: «Ма хІаллакьхили иза! ХІаллак а хилла, дІаели йоккха Бавел-гІала. Ша сийсаза леларна, Дела дарвеш волу чагІар малийна цо массо а халкъашна».

⁹ КхоалгІа малик а дахара церан лорах. Цо, мохь туххуш, бохура: «Нагахь цхьаммо оцу экханна я цуьнан суьртана Іибадат а дахь, я шен хьяьжа тЕе, я шен куйга тЕе цу экханан мухІар а таІадайтихь, ¹⁰ Делан оьгІазлонан кеда чу, э а ца деш, доьттина долу Делан дераллин чагІар мер ду цо. Иштта волу стаг Делан маликашна а, Іахарна а хьалха цІергахь а, саьмгал чохь а хьийзор ву. ¹¹ Уьш хьийзош йолчу цІеран кІур массо а заманахь хьалаоьхур бу. Цу тайпана я дийнахь, я буйсанна синтем хир бац, оцу экханна а, цуьнан суьртана а Іибадат а деш, цуьнан цІеран мухІар тЕеэцначийн».

¹² Кхузахь, Делан хьехамаш лар а беш, Іийсана тешаме дуьсуш долчу Делан адамашна доьналла долуш хилар оьшу.

¹³ ТПаккха суна стигалара аз хезира. Цо соьга бохура: «ДІаязде: „ХІинца дуьйна декьал бу, Везачу Элах тешар а долуш, леш берш“».

«Билггал бакь ма ду, – боху Делан Сино, – Шаьш дечу гІуллакхех садоур ду цара. Церан гІуллакхаш а царна тІаьххье дІагІур ду».

Ляьттахь ялта хьокху хан тІеяр

¹⁴ Со дІахьяьжча, суна кІайн марха гира. Цу мархина тІехь «адамийн кІантах тера волу цхьяь» вара охьахиьна. Цуьнан коьрта тІехь деших дина таж дара. Ткъа карахь ира марс бара. ¹⁵ Делан цІа чуйра кхин а цхьа малик араделира. Цо мархина тЕе охьахиьна волчуьнга айдинчу озаца, мохь туххуш, элира: «Хьайн марс схьа а эций, ялта хьакха! ХІунда аьлча ляьттахь ялта кхиьна а даьлла, марс хьокху хан тЕе а кхьяьчна».

¹⁶ ТПаккха стигаларчу мархина тІехиьна волчо, ляьттана тІехула шен марс хьала а айина, ляьтгара ялта хьакххира.

^{14:8} ЕшаІ-ЯхІу 21:9; Ярми-ЯхІу 51:8; Довзийтинарг 18:2. ^{14:10 а:} ЕшаІ-ЯхІу 51:17;

^{б:} Доладалар 19:24; Яхьязкхиал 38:22. ^{14:11} ЕшаІ-ЯхІу 34:10. ^{14:14} Даниал 7:13.

^{14:15} Юал 3:13.

¹⁷ Стигалахь долчу Делан цIа чуьра кхин а цхьа малик араделира. Цуьнгахь а ира марс бара.

¹⁸ Ткъа сагIа доккхучу кхерчана уллора цIарна тIехь олалла деш долу кхин а цхьа малик тIедеара. Цо куййгахь ира марс болчуьнга айдинчу озаца, мохь туххуш, элира: «Хьайн ира марс схьа а эций, лаьтгарчу кемсийн таьллангашна тIера кемсийн хорханаш схьаяха, хIунда аьлча и кемсаш хилла яьлла». ¹⁹ ТIаккха малико шен ира марс лаьтта тIехула хьалаайира. Лаьттара кемсаш, хеда а йина, Делан дераллин муттдоккхургана чу тесира цо. ²⁰ ГIалина арахьа лаьттачу муттдоккхурга чохь и кемсаш Iаьвдира. ТIаккха цу чуьра цIий охьадахара, говрийн дуьрстанашна тIе кхаччалц хьала а долуш. Иза кхо бIе чаккхарма^д хиллал гонах дIасадаьржира.

Шайгахь тIаьххьара ворхI бала болу маликаш

15 ¹ ТIаккха стигалахь кхин а цхьа тамашийна билгало гира суна. Иза йоккха а, инзаре а яра. Шайгахь тIаьххьара бисина ворхI бала болу ворхI малик а дара цигахь. Уьш тIаьххьара баланаш бара, хIунда аьлча цаьрца чекхийолура Делан дералла.

² ТIаккха цIерах дIайина долчу ангалин болуш санна, хIорд гира суна. Ткъа оцу эхканна а, цуьнан суьртана а тIехь — шен цIеран терахь долчу цхьанна тIехь — толам баьккхинарш цу ангалин хIордана истехь лаьтташ бара. Церан карахь Дала делла мерз-пондарш дара. ³ Цара Далла гIуллакх деш хиллачу Муса-пайхамаран а, Iахаран а илли олура:

«Даккхий а, инзаре а ду Хьан гIуллакхаш,
массо а ницкьийн Веза Дела!

Нийса а, билггал бакъ а ду Хьан некъаш,
дуьненан къаьмнийн Паччахь!*

⁴ Мила кхоьрур вацара Хьох, ва Веза Эла?

Хьан цIе а хьан язийир яцара?

ХIунда аьлча Хьо цхьаь ву веза!

Массо а халкъаша, тIе а даьхкина,

Хьуна хьалха Iибадат дийр ду.

ХIунда аьлча Ахь нийсонца лелош долу гIуллакхаш

тхуна гучу ма девлла».

⁵ Цул тIаьхьа со дIахьаьжира. ТIаккха стигалахь долчу тоьшаллин Четаран уггар а еза чохь дIаеллаелира. ⁶ Цу чохьна чуьра, тIаьххьара хир болу ворхI бала а бахьаш, ворхI малик араделира. Царна тIехь яра

* 15:3 *Дуьненан къаьмнийн паччахь* — цхьадолчу тептарш тIехь: *заманийн паччахь*.

14:20 ЕшаI-ЯхIу 63:3; Тийжамаш 1:15; Довзийтинарг 19:15. 15:3 Арадаккхар 15:1. 15:4 а: Ярми-ЯхIу 10:7; б: Забур 85:9. 15:5 Арадаккхар 38:21.

дуткъачу кІадих йина цІена а, къегаш йолу а бедарш. Некхана гонах дашо доьхкарш а дара. ⁷ Цул тІаьхъа деа дийнатах цхьаммо оцу маликийн кара ворхІ дашо бога делира. Ерриг а тІейогІучу заманна а вехаш волчу Делан дераллех дуьзна дара и боганаш. ⁸ ТІаккха Делан сийлаллин а, нуьцкъалаллин а кІуьрах дуьзира и Делан цІа. Ткъа оцу ворхІ малико беана ворхІ бала дІабаллалц, цхьанна а стеган цу цІа чу ваха йиш яцара.

Делан дераллин боганаш

16 ¹ Суна Делан цІа чуьра аз хезира. Цо ворхІ малике бохура: «Гой, Делан обгІазлонан ворхІе а боган чохь дерг лаьтта тІе охьадотта».

² Хьалхарчу малико, дахана, шен боган чохь дерг лаьтта тІе охьадоттира. ТІаккха шайна тІехь эхханан мухІар а долуш, цуьнан суьртана Ибадат деш долчу адамашна тІехь чІогІа дера а, ирча а ноткъа оьху даьІнаш даьржира.

³ ШолгІачу малико шен боган чохь дерг хІорда чу охьадоттира. ТІаккха хІорд, деллачу адамиин цІийх а тарлуш, цІий хилла дІахІоьттира. Ткъа хІорда чуьра массо а дийна мел долу хІума делира.

⁴ КхоалгІачу малико шен боган чохь дерг хиш чу а, хин хьостанаш чу а охьадоттира. Царах цІий хилира. ⁵ ТІаккха хиш карахь долчу малико олуш суна хезира:

«Нийса ву Хьо волуш волу а, хилла волу а Везаниг,
Ахь йина кхелаш иштта хиларна.

⁶ Хьан долахь болчеран а, Хьан пайхамарийн а цу наха цІий
Іанорна,
Ахь цаьрга цІий малийти.
Царна и дан хьакъ а ду».

⁷ СагІа доккхучу кхерчана уллора а аз хезира суна. Цо бохура:
«ХІаь, массо а ницкъийн Веза Дела,
билгал бакъ а, нийса а ю Хьан кхелаш».

⁸ ДоьбалгІачу малико шен боган чохь дерг малхана тІе охьадоттира. Ткъа малхан караделира адамаш цІергахь марцар. ⁹ Нуьцкъалчу йовхоно адамаш дагадора. Ткъа и баланаш тІебахкийта бакъо йолуш волчу Делан цІе емалйора цара. Шайн къинойх дІа а ца къавстира уьш, Далла хастамаш а ца бира цара.

¹⁰ ПхобалгІачу малико шен бога эхханан олаллин гІанта тІе охьаІанийра. ТІаккха церан пачхьалкх, Іаьржа бода а хІоьттина, кхоьлира.

^{15:8} Арадаккхар 40:34; Сулим 8:10, 11; 2 Шерашкахь 5:13, 14; ЕшаІ-ЯхІу 6:4.

^{16:2} Арадаккхар 9:10. ^{16:4} Арадаккхар 7:17-21; Забур 77:44. ^{16:10} Арадаккхар 10:21.

Адамаша, лазаршна са ца тохадаларна, шайн меттанаш Гуйшура.¹¹ Шайн лазарш а, даьІнаш долу чевнаш а бахъанехъ адамаша стигаларчу Далла сардамаш доьхура. Амма шашь лелийначу ГІуллакхех дІа ца боьрзура уьш.

¹² ЙолхалГачу малико шен бога Эпрат цІе йолчу доккхачу хи чу охъадоьттира. ТПаккха, малхбалехъарчу паччахъашна некъ кечбархъама, и хи лекъира.¹³ ТПаккха суна гира саьрмикан багара а, эхханан багара а, харцпайхамаран багара а арадолу, бецан пхьидех тера долу кхо харц жин.¹⁴ Уьш жинийн синош дара. Цара тамашийна хІуманаш дора. И жинаш дерриг а дуьнен чуьра паччахъашна тІе дахара, массо а ницкъийн Делан сийлахъчу дийнахъ уьш тІаме схъагулбархъама.

¹⁵ «ЛадогІалаш! Со, къу санна, цІехъана воьгур ву. Декъала бу, шашь берзина ца хилийтархъама а, шайн бехке меттигаш гучу ца яхархъама а, тІеюху бедарш куьйга кІел а латтош, сема берш».

¹⁶ Иштта, и паччахъаш Іебархойн маттахъ ХІар-Магдон олучу метте дІагулбира оцу жинаша.

¹⁷ ВорІалГачу малико шен боганна чуьрниг хІаваэ охъадоьттира. ТПаккха стигалшкарчу Делан цІа чуьра Іаршана тІера чІогІа аз хезира. Цо элира: «Кхочушхили!»¹⁸ ТПаккха ткъес туьйхира, стигал къийкъира, ГІовГІанаш евлира, чІогІа мохк бегийра. Адамаш лаьттахъ дехаш долчу хенахъ дуьйна, цкъа а ца хиллачу кепара чІогІа мохк бегийра.¹⁹ Йоккха ГІала кхаа декъе екъаелира. Ткъа кхечу къаьмнийн ГІаланаш хІаллакъхира. Йоккха Бавел-ГІала Шена дагахъ йолу дела, Дала таІзар дира цунна. Дала Шен кеда чуьра Шен оьгІазечу дераллин чаГІар дІамалийтира цуьнга.²⁰ ХІора ГІайре а дІаелира, ткъа лаьмнех кхин хІумма а ца дисира.²¹ Стигалара охъа адамашна тІе хІора буьртиг ши мазал^д хир йолу къора туьйхира. ТПаккха адамаша оцу къорано хІоттийна бала бахъана долуш Далла сардамаш доьхкира, хІунда аьлча и бала инзаре боккха бара.

ЧІогІа сийсаза лела зуда

17¹ ТПаккха шайн карахъ ворхІ бога долчу ворхІ маликах цхъаь суна тІедеара. Цо соьга элира: «ТІехила! Ас хьуна гойтур ду, дуккха а долчу хишна тІе а хиьна, чІогІа сийсаза лелаш йолчунна дийр долу таІзар.² Лаьтгара паччахъаш а сийсаза лелара цуьнца цхъаьна. Лаьттахъ бехарш а, цуьнан сийсаза леларан чаГІар а муьйлуш, бехаш бара».

^{16:12} ЕшаІ-ЯхІу 11:15. ^{16:15} Маттай 24:43, 44; Лака 12:39, 40; Довзийтинарг 3:3.

^{16:16} Сулим 23:29; Закри-ЯхІу 12:11. ^{16:18} Довзийтинарг 8:5; 11:13, 19.

^{16:19} ЕшаІ-ЯхІу 51:17. ^{16:20} Довзийтинарг 6:14. ^{16:21} Арадаккхар 9:23; Довзийтинарг 11:19. ^{17:1} Ярми-ЯхІу 51:13. ^{17:2} ЕшаІ-ЯхІу 23:17; Ярми-ЯхІу 51:7.

³ Делан Са суна тГе доьссича, цу малико со яьссачу аренга вигира. Цигахь суна зуда гира. Иза цГечу экханна тГехиъна яра. Цу экханна тГехь массанхьа а Дела сийсазвеш йолу цГераш а яра, цуьнан ворхІ корта а, итт маІа а яра. ⁴ Зудчунна тГехь таьІна цГечу басахь а, цГарула-цГечу басахь а духар дара. Деших йина хІуманаш, деза тГулгаш, жовхІарш дара цунна тГехь. Цуьнан карахь дашо кад бара. И кад вас еш долчу тГуллакхех а, нахаца леларан боьхачу тГуллакхех а буьзна бара. ⁵ Зудчун хьаьжа тГе язйина кьайлаха маьІна долу цГе яра: «Йоккха Бавел-гГала сийсаза лелачеран а, лаьттарчу вас еш долчу тГуллакхийн а нана ю», — аьлла. ⁶ ТПаккха суна гира Делан долахь болчеран а, Иийсана тешаме хилар бахьанехь байинчеран а цИйно и зуда яхийна хилар.

Иза гича, со чГогІа инзарваьллера. ⁷ Малико соьга элира: «Хьо инзар хІунда вуьйлу? Оцу зудчун а, иза шена тГехь лелош долчу ворхІ корта а, итт маІа а йолчу экханан а кьайле юьйцур ю ас хьуна. ⁸ Хьуна гина долу и экха цкьа мацах дийна дара, ткьа хІинца делла. Амма иза кхин цкьа а, бух боьучу Ин чурьа хьала а даьлла, шен хІаллакьхиларна тГедогІур ду. ТПаккха, хІара дуьне кхуллуш дуьйна а шайн цГераш дахаран тептар тГе дГаязйина а йоцуш, лаьттахь бехарш, и экха шайна гича, цецбевр бу. ХІунда аьлча иза цкьа дийна а хилла, тПаккха делла, амма юха, ден а делла, схьадогІур ду.

⁹ Кхузахь хьекьалх буьзна кхетам оьшу. ВорхІ корта — иза зуда тГехиъна болу ворхІ гу бу. ¹⁰ Иштта уьш ворхІ паччахь ву бохург а ду. Царах пхиъ велла. Цхьаь хІинца а дийна ву. Ткьа тГабьхьарниг хІинца а схьаваза ву. Иза схьавеача, кГезигчу хенахь бен паччахьалла дан ца деза цуьнан. ¹¹ Ткьа мацах дийна а хилла, хІинца делла долу экха — иза оцу ворхІаннах цхьаь волу борхІалгІа паччахь ву. Иза шен хІаллакьхиларна тГевогІур ву.

¹² Хьуна гуш йолу итт маІа — уьш хІинца а олалла дан волавалаза волу итт паччахь ву. Царна хІоранна а цхьацца сахьтехь экханца цхьаьна, паччахьо санна, олалла дан бакьо лур ю. ¹³ Оцу итте а паччахьан цхьатерра Галашонаш хир ю. Цара шайн ницкь а, олалла а экханна дГалур ду. ¹⁴ Цара Гахарца тГом бийр бу. Ткьа Гахаро царна тГехь толам боккхур бу, хІунда аьлча Иза ву олахойн Олахо а, паччахьийн Паччахь а. Ткьа Цуьнца берш бу Цо кхайкхинарш а, кьастийнарш а, тешаме берш а».

¹⁵ Малико соьга элира: «Шена тГехь и нахаца лелаш ерг а йолуш, хьуна гина долу и хиш — уьш халкьаш а, тобанаш а, кьаьмнаш а, меттанаш а бохург ду. ¹⁶ Хьуна гиначу итте а маІана а, экханна а бГабьрга

^{17:3} Довзийтинарг 13:1. ^{17:4} Ярми-ЯхІу 51:7. ^{17:8 а:} Даниал 7:7; Довзийтинарг 11:7; ^{6:} Забур 68:29. ^{17:12} Даниал 7:24.

ян а езар яц и нахаца леларг. Цуьнан долахь мел дерг сьха а даьккхина, цара иза ерзина йоккхур ю. Цара цуьнан дегI а дуур ду, и цIергахь ягор а ю. ¹⁷ ХIунда аьлча Дала оцу итт маIан даг чу Шен Iалашо кхо-чушгьар чудиллина. Иштта цара вовшашца барт бийр бу шайн пачча-хьалла экханан дола дIадала. Иза иштта хир ду, Делан дешнаш кхочушиллалц.

¹⁸ Ткъа хьуна гина йолу зуда — иза лаьттарчу паччахьашна тIехь олалла деш йолу йоккха гIала ю».

Бавел-гIалин хIаллакьхилар

18 ¹ Цул тIаьхьа суна гира стигалара охьадогIу кхин а цьха малик. Цуьнан долахь доккха олалла дара. Оцу маликан нуьро латта къагийра. ² Цо айдинчу озаца, мохь тоьхна, элира: «Ма хIаллакьхили иза! ХIаллак а хилла, дIаели-кх йоккха Бавел-гIала. Жинашна Iан меттиг а, муьлххачу а харц жинна дIалачкъа меттиг а хили цунах. Муьлххачу а хьарамчу олхазаран бен а, муьлххачу а хьарамчу а, маьт-тазчу а экханан бен а хили цунах. ³ ХIунда аьлча ша сийсаза леларна, Дела дарвеш долу чагIар малийна цо массо а халкъашна. Дуьнен чуьра паччахьаш а сийсазбевли цуьнца цьхаьна. Иштта дуьнен чуьра совдегарш а хьал долуш хилла дIахIиттира, цуьнан сов баккхий боьха лаамаш бахьана долуш».

⁴ ТIаккха стигалара кхечу цьхана озо олуш хезира суна:

«Сан халкъ, арадала оцу гIали чуьра,
цигахь къинош леточарна юкъахь дакъалоцуш хьо ца
хилийта,
хьуна хьайна а, царна санна, цамгарийн ун ца
кхетийтархьама.

⁵ Цуьнан къинош стигала хьалакхаччал ду.

Ткъа цуьнан харцонаш Далла дагахь ю.

⁶ Цо кхечарна динчу гIуллакхашка хьажжий, дIадекхалаш цунна!

Цо шайна динчунна дуьхьал шозза а дIадекхалаш цунна.

Цо шайна чагIар кечдинчу кедахь

цул шозза дукха чагIар кечде аша цунна.

⁷ Хьолана юкъа а яхана, шен сийлалла хьала а даьккхина, иза
Иийна хиларе терра,

^{18:2} а: ЕшаI-ЯхIу 21:9; Ярми-ЯхIу 51:8; Довзийтинарг 14:8; б: ЕшаI-ЯхIу 13:21; Ярми-ЯхIу 50:39. ^{18:3} ЕшаI-ЯхIу 23:17; Ярми-ЯхIу 51:7. ^{18:4} ЕшаI-ЯхIу 48:20; Ярми-ЯхIу 50:8; 51:6, 45. ^{18:5} Доладалар 18:20, 21; Ярми-ЯхIу 51:9. ^{18:6} Забур 136:8; Ярми-ЯхIу 50:29. ^{18:7, 8} ЕшаI-ЯхIу 47:7-9.

аша а оцшуд баланехъ а, гІайгІанехъ а хилийта иза.

ХІунда аьлча цо шен дагахъ боху: „Со паччахъ хилла Іаш ю.

Со йисина Іаш ерг яц.

Со цкъа а хир яц гІайгІане!“

8 Цундела цхъана дийнахъ богІур бу цунна тІе цуьнан баланаш:
ялар а, гІайгІане хилар а, мацалла а.

И гІала цІергахъ йогур ю,

хІунда аьлча ницкъ болуш ву цунна кхел йо Веца Дела».

9 ТІаккха, и гІала йогуш, цунах хъалабаьлла кІур шайна гича, цу гІалахъ сийсаза лелла болу а, хъал лакхадаьлла болу а дуьнен чуьра паччахъаш, цунна тийжа а тийжаш, боьлхур бу. 10 Цу гІалина тІедеан-чу Іазапна, даг чу кхерамаш а тесна, генна дІа а хІиттина, цара эр ду:

«Къа ду хъан, йоккха гІала!

Къа ду нуьцкъалчу Бавел-гІалин!

ХІунда аьлча нийсса цхъана сахътехъ

хъуна кхел йина-кх!»

11 Оцу гІалина хилларг бахъанехъ боьлхуш а, гІайгІанехъ а хир бу дерриг а дуьнен чуьра совдегарш а. ХІунда аьлча церан юккуш йолу хІуманаш хІинца цхъаммо а оьцуш яц. 12 Уьш яра дашо а, дато а хІуманаш а, деза тІулгаш а, жовхІарш а, дуткъачу кІадих йина хІуманаш а, таьІна-цІен долу кІадеш а, дареш а, цІарула-цІен бос болу кІадеш а. Иштта духкуш дара цара массо а тайпана хаза хьожа йогІу дечиг а, пийлан кІомсарех йина йолу тайп-тайпана хІуманаш а, уггар а дезачу дечигах йина йолу массо а тайпана хІуманаш а, цІаста а, эчиг а, шагатІулг а, 13 хаза хьожа йогІу даьтта а, хаза хьожа йогІу кІур хъалабохуьйтург а, деза хъакхарш а, чагІар а, зайтдаьтта а, дама а, ялта а, бежанаш а, уьстагІий а, дой а, гІудалкхаш а. Иштта леш а, йийсар динарш а бара цара бухкуш. 14 Цара эр ду: «Хъайн дола яха хьо хъегна мехала хІуманаш ерриш а хъан долара дІаевлла. Дерриге а сийлалла а, возалла а дайна, йиси хьо. Уьш кхин хир дац хъан». 15 И массо а хІуманаш а юккуш, мах лелош хилла болу, цунах хъал лакхадаьлла совдегарш, цуьнан баланех кхера а белла, генно дІахІуьттур бу. Боьлхуш а, гІайгІанехъ а болуш, 16 цара эр ду:

«Къа ду хъан, ва йоккха гІала!

Дуткъачу а, таьІна-цІечу а, цІарула-цІечу а

кІадийн бедарш тІеюьйхира ахъ.

Дешин хІуманашца а, дезачу тІулгашца а,

жовхІаршца а

кечйора хьо.

18:9, 10 Яхъазкхиал 26:16, 17. 18:11 Яхъазкхиал 27:31, 36. 18:12, 13 Яхъазкхиал 27:12, 13, 22. 18:15 Яхъазкхиал 27:31, 36.

17 Цхъана сахътехъ хІаллакхили-кх оццул дукха хилла долу хьал!»

Массо а хІордкеманаш долахъ берш а, хІордкеманашна тІехъ болу некъахой а, кемалелорхой а, берриг а хІордаца доьзна йоккаэцар ле-лош берш а генна дІахІиттира. ¹⁸ Цара, йогучу гІалин цІерах хьалаболу кІур а гина, элира: «Муьлха гІала яра те цу йоккхачу гІаланах тера?!» ¹⁹ ТІаккха шайн кортош тІе ченаш тийсира цара. ГІайгІане а эгна, белха а боьлхуш, цара, мохъ а бетташ, бохура:

«Къа ду хъан, ва йоккха гІала!

ХІордана тІехъ долу массо а хІордкеманаш шайн долахъ долчара

оцу гІалин деза а, мехала а мел долчу хІуманах шайн хьал совдаьккхира.

Ткъа хІинца-м иза цхъана сахътехъ йоьхна дІахІоьгти».

²⁰ Яккхийелаш шу, стигалш! Даккхийделаш шу, Делан долахъ дерш а, векалш а, пайхамарш а! ХІунда аьлча Дала кхел йина цунна, цо шуна мел дина вон бахъанехъ.

²¹ Цхъана нуьцкъалчу малико, хъеран боккхачу тІулгах тера болу тІулг сьха а эзна, хІорда чу кхоьссира. Цо элира:

«Иштгачу ницкъаца хІаллакхийр ю

сел йоккха йолу Бавел-гІала,

иза кхин юа хир а йоцуш!

22 Кхин цкъа а хезар дац хьуна чохъ

мерз-пондар локкхучеран а, иллеш олучеран а аьзнаш,

шедагаш а, маІаш а локкхучеран а аьзнаш.

Цхъана а тайпана пхъераш кхин хир бац хьуна чохъ.

Болх беш хьийзаш йолчу кохъаран гІовгІа а хезар

яц хьуна чохъ.

23 Къуьданан серло а кхин хир яц хьуна чохъ.

Кхин цкъа а хезар дац хьуна чохъ нускалийн а, уьш балош

болчеран а аьзнаш.

Хъан совдегарш бара кху дуьненахъ уггар а хьалдерш.

Хьуна чохъ болчу бозбунчаша Іехийнера массо а халкъаш».

²⁴ Кху гІалахъ карийнера байинчу пайхамарийн а, Делан нехан а, массо а кху лаьттахъ байинчеран а цІий!

18:17 ЕшаІ-ЯхІу 23:14; Яхъазкхиал 27:26-30. 18:18 Яхъазкхиал 27:32.

18:19 Яхъазкхиал 27:30-34. 18:20 Карлабаьккхинарг 32:43; Ярми-ЯхІу 51:48.

18:21 а: Ярми-ЯхІу 51:63, 64; б: Яхъазкхиал 26:21. 18:22, 23 Ярми-ЯхІу 7:34; 25:10.

18:24 Ярми-ЯхІу 51:49.

19 ¹ Цул тІаьхьа, йоккхачу тобано олуш санна, стигалара чІогІа аз хезира суна. Цо бохура:

«Далла бу хастам!»*

Вайн Делехь ду кІелхьардовлар а, сийлалла а, нуьцкьалалла а.

² Цуьнан кхелаш билггал бакъ а,
нийсо йолуш а ю.

Цо кхел йира оцу чІогІа сийсаза лелаш йолчунна,
оцу йоккхачу гІалина.

Цо шен сийсаза леларца дуьне а бехдинера.

Цо Делан ялхой болчеран цІий Іанорна,
Дала цунна догІуш долу таІзар дира».

³ ШозлагІа а олуш хезира суна:

«Хастам бу Далла!

Ерриг а тІейогІучу заманна а хир бу цу гІалина тІехула хьала-
туьйсуш кІур».

⁴ ТІаккха ткъе виь къано а, дий дийнат а Іаршана тІехиьна Іаш волчу Далла хьалха суждане дахара. Цара бохура: «Амин! Хастам бу Далла!»

Іахаро зуда ялор

⁵ ТІаккха оцу Іаршара схьадолу кхин а аз хезира. Цо бохура:

«Хастамаш бе вайн Далла

массо а Цуьнан ялхой болчара а,

Цунах кхоьруш болчу

лараме боцучара а, цІеяханчара а».

⁶ Суна хезира йоккхачу тобанна чуьра долуш санна долу аз а. Чух-
чарин гІовгІанах я чІогІачу стигалан къекъарх тера дара и аз. Цо
бохура:

«Хастам бу Далла!

ХІунда аьлча массо а ницкьийн Веза Дела

паччахьалла дан волавелла.

⁷ Даккхийдерца, самукьадаьлла хир ду вай.

Далла хастамаш беш, Цуьнан сийлалла ойур ю вай.

ХІунда аьлча Іахаро зуда яло хан тІекхьачна,

ткъа Цо ялош ерг кечъелла.

⁸ Цо цІена а, лепаш долчу а дуткьачу кІадинан коч
тІеюьйхина».

* 19:1 *Далла бу хастам* – ма-дарра аьлча, яздархочо кхузахь а, берриге а 19-чу
коьртехь а Іебархойн маттера долу дош лелато: *ХІалалу-ЯхІу*.

19:2 Карлабаьккхинарг 32:43; Сулим 9:7. 19:3 ЕшаІ-ЯхІу 34:10. 19:5 Забур 113:21.

19:6 а: Яхьазкхиал 1:24; б: Забур 92:1; 96:1; 98:1.

(Ткъа и дуткъа кІади – Делан долахь болчара Цуьнан лаамехь дина долу гІуллакхаш бохург ду.)

⁹ Малико соьга элира: «Даязде: „Декъала бу Іахаро зуда ялорна дІахІоттийначу тойне кхайкхинарш“. Кхин а цо элира: «ХІорш билггал бакъдолу Делан дешнаш ду».

¹⁰ Со цуьнан когашка вуьйжира, цунна хьалха Ибадат дан дагахь, амма малико соьга элира: «Варелахь, и ма делахь! Со а ду Далла гІуллакх деш дерг, хьо а, Гийсах лаьцна долу тоьшалла лардеш болу хьан вежарий а санна. Далла бен ма де Ибадат! ХІунда аьлча Делера болчу хаамийн дух Гийсах лаьцна долу тоьшалла ду».

КІайчу дин тІехь волу дошло

¹¹ Суна гира дІаеллаелла стигал. Цигахь лаьтташ кІайн дин бара. Цу тІе хьйна Волчух тешаме Верг а, билггал волу бакъ Верг а олу. Цо кхел яр а, тІом бар а нийсонца леладо. ¹² Цуьнан бІаьргаш йогуш йолчу цІерах тера ду. Ткъа Цуьнан коьрта тІехь дуккха а таьжнаш ду. Цунна тІехь язйина, Цунна Шена бен, кхин цханна а хууш йоцу цІе ю. ¹³ ЦІийно тІадийна оба яра Цунна тІехь. Беречун цІе «Делан Дош» ю. ¹⁴ Цунна тІаьхьахІиттина догІуш дара стигалан эскарш. Церан дошлой кІайчу доьшна тІехь бара, ткъа царна тІехь яра цІеначу дуткъачу лепаш долчу кІадих йина бедарш. ¹⁵ Цуьнан багара ира тур схьадолура, халкъашна тІехь толам баккхархьама. Аьчка гІожаца Цо олалла дийр ду царна тІехь. Массо а ницкъийн Делан обгІазечу дераллин муттдоккхургана чохь Цо кемсаш хьобшур ю. ¹⁶ Цуьнан духар тІехь а, хаьн тІехь а язйина иштта цІе ю: «Паччахьийн а Паччахь, олахойн а Олахо».

¹⁷ ТІаккха суна гира малхехь лаьтташ долу цхьа малик. Цо, аз а ай-дина, мохь туьйхира стигална юккъехула тІемадаьлла доьдучу массо а олхазаршка: «ТІема а довлий, схьагулло Делан доккхачу тойне. ¹⁸ Аша дІадаа паччахьийн а, тІеман коьртачу хьаькамийн а, тІемалойн а дилха а, иштта дойн а, церан дошлойн а, паргІат болчу массеран а, леш болчеран а, лараме боцучеран а, цІеяхначийн а дилха а».

¹⁹ ТІаккха суна гира эхка а, дуьнен чуьра паччахьаш а шайн эскаршца цхьаьна. Уьш гулделлера оцу дин тІе хьйна Волчунна а, Цуьнан эскарна а дуьхьал тІом бан. ²⁰ Амма эхка а, цунна хьалха тамашийна билгалонаш еш хилла волу харцпайхамар а схьалецира. Оцу шен гІуллакхашца цо Іехийнера эхханан мухІар шайна тІедиллийтинарш а, эхханан суьртана Ибадат дийраш а. Эхка а, харцпайхамар а, ший а

^{19:9} Маттай 22:2, 3. ^{19:11} а: Яхьязкхиал 1:1; б: Забур 95:13; ЕшаІ-ЯхІу 11:4.

^{19:12} Даниал 10:6. ^{19:15} а: Забур 2:9; б: ЕшаІ-ЯхІу 63:3; Юал 3:13; Довзийтинарг 14:20. ^{19:17, 18} Яхьязкхиал 39:17-20. ^{19:20} Довзийтинарг 13:1-18.

дийна доллушехь, чохь саьмгал долчу а, цѐе яьлла богучу а Юма чу теси-
сира. ²¹ Ткъа бисина болу кхиберш дин тѐе хиъна Волчун багара схьа-
долучу туъраца байира. Дерриге а олхазарша шашь дуззалц церан
дилха диира.

Цхъана эзар шарахь лаьттар долу паччахьалла

20 ¹ Стигалшкара охьадуссу малик гира суна. Цуьнан карахь бух
боцучу Инан догIа а дара, стомма зIе а яра. ² Шех иблис а, Де-
лан мостагIа а олу, шира лаьхьа болу саьрмик, схьа а лаьцна, цхъана
эзар шарна зIенашца дIабихкира малико. ³ Цу саьрмике тIедогIу дол-
чу цхъана эзар шарахь адамаш ца Iехадайтархьама, малико, иза бух
боцучу Ин чу а тесна, и Ин дIакъевлира, неIарна мухIар а тухуш. И
эзар шо чекхдаьлча, цхьа кIеззигчу ханна иза арахеца безар бу.

⁴ Цул тIаьхьа суна гира паччахьан гIанташ. Царна тIе охьахиъна
болчеран караделлера кхел яр. Делан дош дIасадаржорна а, Iийсах
тоьшалла дарна а тIера кортош даьхна болчеран синош а гира суна.
Я эхханна а, я цуьнан суьртана а Iибадат ца динера цара. Цу эхха-
нан мухIар а тIе ца диллийтинера цара я шайн хьаьжнаш тIе а, я
куьйгаш тIе а. Цара, беллачуьра ден а белла, Дала леррина Къобал-
винчуьнца цхьаьна эзар шарахь паччахьалла дира. ⁵ (Ткъа белла болу
биснарш и эзар шо чекхдаллалц денбелла бацара.) Нах беллачуьра
дуьххьара денбалар ду иза. ⁶ Декъала а, Дала даздина а ду-кх оцу нах
беллачуьра дуьххьара денбаларехь дакъалоцу долу адамаш. ШолгIачу
даларан олаллехь дац уьш. И нах Делан а, Дала леррина Къобалвин-
чун а динан дай хир бу. Цара цхъана эзар шарахь Цуьнца паччахьал-
ла дийр ду.

Иблисана тIехь толам баккхар

⁷ И эзар шо чекхдаьлча, иблис чудоьллинчуьра дIахоьцур ду. Дуь-
ненан еа а йистехь долу халкъаш, ГIогI а, МагIогI а, Iехадеш арадер ду
и. Цо тIаме схьагулдийр ду, хIордан берда тIера гIум санна, дукха дол-
лу адамаш. ⁸ Уьш дуьне мел ду дIадахара. Делан долахь болчеран мет-
таматтана го бира цара — иза Далла езна йолу гIала ю. ⁹ Амма
стигалара цIе йоьссира, цу цIеро мостагIийн эскарш дIакхаьллира.
¹⁰ Ткъа уьш Iехош хилла долу и иблис цIе яьлла богучу саьмгалан Iам
чу тесира. Цу Iам чохь эхха а дара, харцпайхамар а вара. Цара дийнахь
а, буса а Iазап хьоьгур ду ерриг а тIейогIучу заманахь.

^{20:2} Доладалар 3:1. ^{20:4} Даниал 7:9, 22. ^{20:8 а:} Яхьазкхиал 7:2; ^{б:} Яхьазкхиал 38:2, 9, 15.

Адамашна тІаьхъара кхел яр

¹¹ Цул тІаьхъа суна гира йоккха кІайн басахъ йолу Іарш а, цигахъ хиьна Верг а. И волчуьра стигал а, латта а кЪайладелира, царна кхин меттиг ца йисира. ¹² ТІаккха суна гира лараме боцу а, цІеяхана хилла болу а белларш. Уьш Іаршана хьалха лаьтгаш бара. Масех тептар схьадилира. ТІаккха кхин а цхьа тептар схьадиллира — иза дахаран тептар дара. Цу тептаршна тІе дІаяздина долчу адамийн гІуллакхашка хьаьжжина, кхел йора оцу беллачарна. ¹³ ХІордо а схьабелира шена чохь болу белларш. Шайна чохь болу белларш схьабелира Іожалло а, эхарто а. Царна хІоранна а, шайн-шайн гІуллакхашка хьаьжжина, кхел йира. ¹⁴ Іожалла а, эхарт а цІе яьлла богучу Іам чу тесира. (И Іам шозлагІа валар ду.) ¹⁵ Дахаран тептар тІе дІаязвина мел воцург цІе яьлла богучу Іам чу тесира.

Керла стигал а, керла латта а

21 ¹ Керла стигал а, керла латта а гира суна, хІунда аьлча хьалха хилла йолу стигал а, латта а хІинца дІадаьллера. ХІорд а кхин бацара. ² ТІаккха суна гира Делан гІала. Шен майрачунна кечдина доллу нускалх тера йолу, Дела волчуьра стигалара охъайогІу керла Ярушалайм-гІала яра иза. ³ Стигаларчу Іаршара айдина долу аз хезира суна. Цо бохура: «ХІинца Дела Іаш волу меттиг адамашна юкъахъ ю! Дела цаьрца Іийр ву, ткъа царах Цуьнан халкъ хир ду. Церан Дела Ша и адамаш долчохъ Іийр ву. ⁴ Дала церан хІора бІаьрхи а дІадоккхур ду. ХІинца дуьйна кхин валар, я белхар, я тийжар, я лазар хир дац, хІунда аьлча хьалхалера хІуманаш дІадевлла».

⁵ Іаршана тІе хиьна Волчо элира: «ХІинца Ас массо а хІума керла кхуллур ду». ТІаккха Цо элира: «ДІаязде иза, хІунда аьлча хІара дешнаш тешаме а, билггал бакъ а ду». ⁶ Кхин а Цо соьга элира: «Со ву массо а хІума Долийнарг а, чекхдоккхун Верг а, церан Хьалхе а, Чаккхе а. Хьогах волчунна Ас бакъо лур ю дахаран хи долчу шовдан чуьра маьхза хи мала. ⁷ Толам баккхинчунна и дерриг а дуьсур ду, ткъа Со цуьнан Дела а хир ву, иза Сан кІант а хир ву. ⁸ Ткъа кІиллойн а, Іийсах тешар доцучеран а, вон болчеран а, адам дийначеран а, сийсаза лелачийн а, бозбунчийн а, харцделанашна Іамал еш болчеран а, массо а харцдуьйчеран а дакъа хир ду цІарах а, саьмгалх а богучу Іам чохъ. Иза шозлагІа валар ду».

20:11, 12 Даниал 7:9, 10. ^{21:1} ЕшаІ-ЯхІу 65:17; 66:22; 2 Кипин 3:13. ^{21:2 а:} ЕшаІ-ЯхІу 52:1; ^{б:} Довзийтинарг 3:12; ^{в:} ЕшаІ-ЯхІу 61:10. ^{21:3} Яхъазкхиал 37:27; Іамальяр 26:11, 12. ^{21:4 а:} ЕшаІ-ЯхІу 25:8; ^{б:} ЕшаІ-ЯхІу 35:10; 65:19. ^{21:6} ЕшаІ-ЯхІу 55:1. ^{21:7} Дауд 7:14; Забур 88:27, 28.

Керла Ярушалайм

⁹ ТIаккха тIаьхьарчу заманан баланех дуьзна долу ворхI бога шайн карахь долчу маликех цхьаь суна тIедеара. Цо соьга элира: «Схьавола, Iахаро далон долу нускал гойтур ду ас хьуна». ¹⁰ Суна тIе Делан Са доьссича, малико со боккхачу, лекхачу лам тIе ваьккхира. Цигахь цо суна гайтира стигалара Дела волчуьра охьайогIу еза Ярушалайм-гIала. ¹¹ Делан сийлалла яра цу гIалина чохь. Къегаш болчу яспис олучу безачу тIулгах а, чекх са гуш долчу цIеначу ангалих а тера дара цуьнан лепар. ¹² Цу Ярушалайм-гIалина гонах боккха а, лекха а пен бара. Цуьнан шийтта ков а дара. Кевнашкахь лаьтташ шийтта малик дара. Ткъа цу кевнашна тIе дIаязйина Израилан халкъан шийтте а тайпанийн цIераш яра. ¹³ Царах кхо ков малхбалехьа агIор дара, кхин кхоь – къилбаседехьа, важа кхоь – къилбехьа, дисина кхоь малхбузехьа агIор дара. ¹⁴ ГIалин и пенаш шийтта тIулган бух тIехь лаьтташ дара. Цу баххаш тIе дIаязйина Iахаран шийтта векалан цIераш яра. ¹⁵ Цу гIалин а, цуьнан кевнийн а, пеныйн а йохалла а, шоралла а, лакхалла а юста лерина дашо гIаж яра соьца къамел деш волчуьнгахь. ¹⁶ И ГIала биь са болуш дIахIоттийнера. Цуьнан йохалла а, шоралла а цхьатерра яра. Оцу гIожаца цо и гIала юьстира. Иза бIюзза шийтта эзар сажа хилира. Ткъа цуьнан йохаллин а, шораллин а, лакхаллин а барам цхьатерра бара. ¹⁷ ТIаккха пеныйн лакхалла а юьстира малико. Адамаша бустучу барамехь юстура малико. Пенаш цхьа бIе шовзткъе диь дол лекха дара. ¹⁸ И пенаш яспис олучу дезачу тIулгех дина дара. ГIала ша а цIеначу деших йина яра. И деши, ангали санна, чекх са гуш дара. ¹⁹ ГIалин пеныйн баххаш массо а тайпанарчу дезачу тIулгашца кечдина дара. Цхьана пенан бух яспис олучу, шолгIаниг – саппир олучу, кхоалгIаниг – халкидон, боьалгIаниг – изумруд, ²⁰ пхобалгIаниг – сардоникс, йолхалгIаниг – сардис, ворхIалгIаниг – хризолит, борхIалгIаниг – вирил, уьссалгIаниг – топаз, уьтталгIаниг – хризопрас, цхьайтталгIаниг – яцинт, шийтталгIаниг – аметист олучу дезачу тIулгех бинера. ²¹ ГIалин шийтта ков шийтта жовхIар дара. ХIора ков цхьацца жовхIарх дина дара. ГIалин коьртачу урамера некь цIеначу деших бинера. Урамаш чекх са гуш долчу ангалих тера дара.

²² Цу гIалахь Делан цIа ца гира суна, хIунда аьлча Далла Ибадат дечу цIийнан метта массо а ницкъийн Веза Дела а, Iахар а Шаьш бу цу гIалахь. ²³ Оцу гIалина иза серлаялийтархьама я малх, я бутт ца оьшу, хIунда аьлча Делан сийлаллин нуьро серлайоккху иза. Iахар а цуьнан

^{21:10} Яхьазкхиал 40:2. ^{21:12, 13} Яхьазкхиал 48:30-35. ^{21:15} Яхьазкхиал 40:3.

^{21:23} ЕшаI-ЯхIу 60:19, 20.

къуьда бу. ²⁴ Цу серлонгахь дуьненан халкъаш а лелар ду, дуьненарчу паччахъаша а шайн хьал дахьар ду цу гГали чу. ²⁵ Оцу гГалин кевнаш дийнахь дIа а ца къовлу, цигахь буййса хир йоцу дела. ²⁶ Халкъийн хьал а, хазна а цу гГали чу яхьар ю. ²⁷ Цхьа а боьха хIума а, иштта сийсаза долу гIуллакхаш дийраш а, харцдерг лелош берш а чубевр бац цу гГалина. Iахарехь долчу дахаран тептар тIехь цIераш язйина берш бен, цхьа а гIур вац цу чу.

22 ¹ ТIаккха малико суна гайтира шена чохь дахаран хи долу шовда. ЦIеначу ангалих тера цIена хи дара иза. Делан а, Iахаран а Iаршера схьадолура и шовда. ² Иза гГалин коьртачу урамна юккъехула чекхдолура. Оцу чекхдолучу хин шинна а агIор лаьтгаш дара дахаран дитгаш. Цара цхьана шарахь шуьйттазза стом ло – хIора баттахь цкъа а луш. Ткъа дитгаш тIера гIаш халкъашна дарбана делла. ³ Шайна неIалт кхайкхийнчарах кхин хIумма а хир дац цигахь.

Эшцахь Делан а, Iахаран а Iарш хир ду, ткъа Цуьнан ялхой а хир бу Цунна Iамал еш. ⁴ Цигахь Делан юьхь а гур ю царна. Цуьнан цIе а хир ю церан хьабжнашна тIехь. ⁵ Буййса а кхин хир яц цигахь. Кхин оьшур яц цигахь я стогаран, я малхан серло, хIунда аьлча Везачу Дала Шалур ю царна серло. Цара, паччахъаша санна, олалла дийр ду ерриг а тIейогIучу заманахь.

Iийса схьавар

⁶ Малико соьга элира: «ХIара дешнаш тешаме а, билггал бакъ а ду. Шен Сине пайхамарш иракарахIуьттуьйгучу Везачу Дала Шен малик дахийтира кестта хила деза хIуманаш Шен ялхошна гайта».

⁷ «Хаалаш, Со кестта вогIур ву. Декъала ву кху тептар тIехь дIаяздина долу Делера болчу хааман дешнаш лардеш верг!»

⁸ Со, Яхьъя, и дерриге а хезнарг а, гинарг а ву. И хIуманаш хезна а, гина а ваьллачул тIаьхьа, уьш сайна гайтинчу маликан когашка вуьйжира со, цунна Iибадат дархьама. ⁹ Амма малико соьга элира: «Вареллахь, и ма делахь, хIунда аьлча хьо а, хьан динан вежарий болу пайхамарш а, кху тептар тIехь дерг мел лардийриг а санна, со а ду Цуьнан ялхо. Далла бен ма де Iибадат!»

¹⁰ Малико кхин а элира соьга: «Кху тептар тIехь язбина болу Делера хаам къайла ма баккхалахь, хIунда аьлча и дерриг а хир долу хан тIекхочуш ю. ¹¹ Харцдерг лелочара кхидIа а леладоьла изза. Боьха

21:24 ЕшаI-ЯхIу 60:3. 21:25, 26 ЕшаI-ЯхIу 60:11. 21:27 ЕшаI-ЯхIу 52:1; Яхьазкхиал 44:9. 22:1 Яхьазкхиал 47:1; Закри-ЯхIу 14:8. 22:2 Доладалар 2:9. 22:3 Закри-ЯхIу 14:11; Доладалар 3:17. 22:5 а: ЕшаI-ЯхIу 60:19; б: Даниал 7:18. 22:11 Даниал 12:10.

лаамаш кхочушбийраш кхин а бехлойла. Делан лаамехъ берш кхидIа а лелийла бакъонца. Далла гергахъ цIена берш кхидIа а цIена лелийла».

¹² Ийисас боху: «Со кестта вогIур ву. Сан ял а Соьца ю, хIоранна а, ша динчу гIуллакхашка хъаьжжина, хъакъ дерг дIадалархъама.

¹³ Со ву массо а хIума Долийнарг а, чекхдоккхун Верг а, церан Хьалхе а, Чаккхе а, Духьхьарлераниг а, ТIаьхьхьарлераниг а».

¹⁴ Декъала бу шайн духарш цIандинарш. Цундела церан бакъо хир ю, кевнехула чекх а бевлла, гIалин чу бовла а, дахаран диттана ТIера стом баа а. ¹⁵ ГIалина арахъ буйсур бу жIаьлех тера леларш а, бозбунчаш а, сийсаза леларш а, стаг вийнарш а, цIушна Iамал иййраш а, массо а харцонаш ян а лууш, уьш иййраш.

¹⁶ «Аса, Ийисас, Сайн малик дахийтина динан тобанашкахъ долчу шуьга оцу хIуманех лаьцна хаам байта. Со ву Даудан Орам а, ТIаьхье а, Гуьйренан сирла Седа а».

¹⁷ Делан Сино а, нускало а доьху: «Схъаволахъ!» – бохуш.

И хезаш волчо а олийла: «Схъаволахъ!»

Ша хьогах верг а схъавогIийла! Мала лууш волчо маьхза схъаобцийла дахаран хи.

Чаккхе

¹⁸ Кху тептар тIехъ дIаяздина долу Делера болчу хаамийн дешнаш хезаш волчу хIоранга а Аса дIахьедар до: «Нагахъ цхьаммо кху дешнашна тIе цхьа хIума тIетогахъ, Дала цу тептар тIехъ бийцина болу массо а баланаш тIебоуьйтур бу цунна. ¹⁹ Нагахъ кху тептар тIехъ дIаяздина долчу Делера болчу хаамийн дешнех цхьа хIума тIера дIадаккхяхъ, Дала кху тептар тIехъ дийцина долчу дахаран диттехъ а, иштта иййцинчу езачу гIалина чохъ а дакъалацар дIадоккхур ду цуьнан».

²⁰ Кху дерригенах а тоьшалла деш Волчо боху: «И бакъ ду, Со кестта вогIур ву».

Амин. Волахъа, Веза Эла волу Ийиса!

²¹ Веза Эла волчу Ийисан дика хуьлийла шуьца даим а.

^{22:12} а: ЕшаI-ЯхIу 40:10; 62:11; ^б: Забур 27:4; ЕшаI-ЯхIу 40:10; Ярми-ЯхIу 17:10.

^{22:13} а: Довзийтинарг 1:8; ^б: ЕшаI-ЯхIу 44:6; 48:12; Довзийтинарг 1:17; 2:8.

^{22:14} Доладалар 2:9; 3:22; Довзийтинарг 7:14. ^{22:16} ЕшаI-ЯхIу 11:1, 10.

^{22:17} ЕшаI-ЯхIу 55:1. ^{22:18}, ¹⁹ Карлабаккхинарг 4:2; 12:32.

Тетохар

Дошам

Бараман дешнийн маънаш

Гер – Цхъа гер 0.6 грамм озаран барам бу.

Герка – Цхъа герка ах кийла сов озаран барам бу.

Гирда – Цхъа гирда шийтта кийлан барам бу.

Динари – Цхъана дийнахь болх бича, луш долу дато ахча.

Драхма – Грекийн дато ахча, римхойн динарин мехха долу (тГельацна болх бечу стеган цхъана дийнан алапа).

Мазал – ХIуманан йозаллин барам. Цхъа мазал шина гирданан барам бу.

Мин – Цхъа мин 500 грамм озаран барам бу.

ХIин – Цхъа хIин йиъ литр барамехь бара.

Чами – Цхъа чами кхо литр барамехь бара.

Ше – Нанапелган, цIазапелган юкъаметтиг.

Шекхал – (1) Дешин барам. (2) Детин барам а, дато ахча а. (3) Цхъа шекхал цхъайтта грамм барамал яра.

Ювмар – Цхъа Ювмар 2.2 литр барамехь бара.

Церш

Адам – Дала кхоьблина дуьххьарлера стаг. Дерриг а адам цунах а, цуьнан зудчух Хьавах а сьхадаьлла ду. Адаммий, Хьавай дуьххьарлера шиь дара, Делан весет а дохийна, къа латийнарш. ХIетахь дуьйна церан тIаьхьенаш къилахь ю, ткъа адамиин къиношна деш долу таIзар валар ду. Дала леррина Къобалвинчух тIаьххьара (керла) Адам аларца векало ПахIала гойту, Цуьнгахула адамаш юха дуьнен чу довлуш санна хилар. ХIинца уьш къа латадалале Делан а, Адамман а хиллачу юкъаметтигашна тIе юхабахка йиш йолуш бу.

АхIарон – Мусан воккхаха волу ваша, Левин тIаьхьенах сьхаваьлла волу. Дала Мусагахула ширачу заманахь баьхначу исраилхошна товрат-хьехам белча, дуьххьара коьрта динан да хIоттийнарг АхIарон ву. Дала тIедиллина хилла цул тIаьхьа динан дай цуьнан тIаьхьенах нах хилийтар.

БаIал – Иза канаIанахойн хбийкъина ялта даларан а, безаман а дела ву.

БаIал-Зебула хъажа: БаIал – Иблисан цхъа цIе ю, Делан мостагIа а, зуламечу жинийн тхьамда а долчу. И цIе, схъахетарехъ, Израил-махкахъ дехаш хиллачу цIуйх тешачу халкъийн коьртачу цIу-делаца БаIалца йобзна ю.

Дауд хъажа: Дала леррина Къобалвинарг – Шаулал тIаьхъа Израил-махкахъ хилла уггар гIараваьлла паччахъ, иза паччахъалле веана вайн зама тIеяле 1000 шо хьалха. Дауда Израил-махках сийлахъ пачхьалкх йина, ткъа Ярушалаймах цуьнан коьрта гIала йина. Иштта иза говза тIемало а, сийлахъ поэт а вара. Товратан цхъана тептаран – Забур – яздархойх коьртаниг ву иза, цу тIера назманаш Далла лерина ю. МуьтIахъхиларца Далла гIуллакх деш вара Дауд, цу тIера Дала ваIда динера цунна, израилхойн паччахъаш цуьнан тIаьхъенах болу нах бен хир бац аьлла. Израилхойн пайхамарша а олура, Дала леррина Къобалвинарг (Машахъ Iебархойн маттахъ, грекийн маттахъ Христос), дерриг а дуьненна тIехъ нийсонца паччахъалла ден волу, Даудан тIаьхъенах хир ву. Цундела Iийсах Даудан KIант олура.

Жуьгтий хъажа: Iебархой, ЯхIудхой, Израилхой – Бавел-махкахъ йийсарехъ болуш, Якъубах схъадаьллачу къомах болчу израилхойх «жуьгтий» ала долийра. ЦкъацIа «жуьгтий» боху дош «яхIудхой» бохучух маьIница цхъатерра ду.

Зайт-дигтийн лам – Лекха боцу лам, Ярушалайман малхбалехъарчу пенна уллохъ болу. Цунна тIера гIала вуно хаза гора. Ломан кIажахъ Гатшаманин беш Iуьллуш. Билггал кхузахъ хилла Делан Йозанаш тIера хиламаш: масала, Дала леррина Къобалвинчо дуьненан чакхенах лаьцна дийцира кхузахъ, кхузахъ дIа а лецира Иза.

ИбрахIим хъажа: Сарет, Исхьакх, XIажар, ИсмаьIил – Дайх дубъхъарлерниг, цунах лаьцна дуьйцу ДоладаIар цIе йолчу тептаран 12–25 кортошкахъ. Дала, иза харжа а хаьржина, барт бина цуьнца. Цо, иза Iачу меттигера генарчу КанаIанан лаьтта тIе дIагIо аьлла, тIедожийра цунна, и латта цуьнан дуккха йолчу тIаьхъенашна дIалур ю аьлла, ваIда а дира. Иза харжале цуьнан цIе Ибрам яра, амма Дала цунна керла цIе елира – ИбрахIим. ИбрахIиман а, цуьнан зудчун Саретан а дуккха а Iан дийзира шайн кIант Исхьакх дуьнен чу валлалц, дуккха а халонех чекхдовла а дийзира церан. Иштта ИбрахIим израилхойн а, цхъадолчу кхечу къаьмнийн а да хилира. Делан Йозанаш тIехъ иза масал хилла ву Далла тешаме хиларна тIехъ а, Делан омранаш кхочушдарна тIехъ а, адамашна луучуьнца а, хIиттинчу хьелащца а догIуш иза ца хиллехъ а.

Исхъакх хъажа: Якъуб (Исраил) – ИбрахИман а, Саретан а КІант, Исаван а, Якъубан а да, Ибархойн дайх цхъаь.

Канарот-Іам – Галилай-Іам.

Кхаим хъажа: Хъабул – Адаман а, Хъаван а воккхаха волу КІант, Хъабулан ваша. Дала Хъабулан сагІа тІе а эчна, Кхаимниг тІе ца эчча, Кхаима, хъагІ а лощий, шен ваша воь. Иза адамашна юккъехь духъхарлера вер дара. Дала, неІалт а аьлла, велла дІаваллалц кхерстар тІедожийра Кхаимна.

Левихо – Левин тайпанах волчу АхІаронан тІаьхъенах болчу божарех динан дай хуьлура. Цу тайпанах кхиболчара (царах левихой олу дукхяхъолахъ) динан дайшна гІо дора Далла гІуллакх дечу хенахъ. Царна бен пурба ца делла Делан цІа долчоьх динан гІуллакхаш дан. Кхечу тайпанех болчу исраилхойн иза дан бакъо яцара. Цул сов, левихоша товрат-хъехам а Іамабора, халкъана юккъехь хъехархой санна хуьлура уьш.

Малки-ЦІадакъа – Шалейм-гІалин паччахъ а, динан да а. Цунна дІаделира ИбрахИма шен тІеман хІонсан уьтталгІа дакъа, цул тІаьхъа Малки-ЦІадакъас декъалвира ИбрахИм (хъовса: Доладалар 14:17-20). Ибархошка дахъийтинчу кехата тІехъ Малки-ЦІадакъин возалла Дала леррина Къобалвинчун возалле нисдеш ду.

Мисар-мохк – Исраил-махкана къилба-малхбузехъа болу мохк. Цигахъ Ибархоша дий бІе шо даьккхира, ткъа мисархоша царна ницкъ бан болийча, Везачу Эло уьш паргІатбехира (хъовса тептар Арадакхар).

Муса – Исраилхойн сийлахъ пайхамар. Дала Исраилан халкъ Мисар-махкара арадоккхучу хенахъ а, цул тІаьхъа яьссачу араьх лелаш а халкъан коьртегъ лаьгтгаш вара иза. Дала Мусага товрат-хъехам беллира, исраилхоша кхочушбан безаш болу. И хъехам Делан Йозанийн хъалхарчу пхеа тептар тІехъ бу, царах Мусан тептарш а, Мусан товрат-хъехам а олу. Ибархошна Муса гуттар а тешаран сийлахъ хъехархо хилла вуйсура.

Нохъа – Телхина адамаш хІаллакдан лиира Далла хъалхарчу заманашкахъ, Шена муьтІахъ волу цхъа стаг, Нохъа а, цуьнан доьзал а дийна а буьтуш. Делан тІедилларца Нохъас хІордан кема дира, шен доьзалца иза цу чу ваьлча, дуьнен чу хи хъадира. КІелхъарбаьлларг и цхъа доьзал бен бацара, тІаккха керла адамаш цунах схъадевллира (хъовса: Доладалар 6–9 кортош).

ПатІрус – Мисар-мехкан къилбехъа долу дакъа.

Понти Пулат – Римхойн урхалча, Ийса жІарах дІатухучу хенахъ ЯхІуд-махкахъ куьйгалла дина волу (26–36 шш. вайн зама). Иедалан ерриге а кхийолу органаш цуьнан куьйга кІел яра, цо чІагІ ца дича

валаран кхел чекхъяккха йиш яцара. Жуьгтийн куьйгалхошца юкъя-меттигаш гЮьртина яра цуьнан, цара бохург дан дезаш хуьлура иза дукхахьолахь, гIаттам ца хилийтархьама.

Репакхой – Халкъ, цу халкъан адамаш лекхачу дегIехь хилла.

Рим – Инжилахь юьйцучу хенахь Дуьненаюккьерчу хЮрдана гонах йолу дуккха а пачхьалкхаш схьаяьхнера Рим-пачхьалкхо, царна юкъяхь Израил-мохк а болуш. Рим-гIала императоро куьйгалла дечу йоккхачу пачхьалкхан коьрта гIала хилира. Израил-махкахь, кхечу шайн куьйга кIелахь йолчу пачхьалкхашкахь санна, римхоша шайн эскарш а латтош, муьлхха дуьхьало яр кьиза хьошура. Делахь а цхьана импери юкъяхь хиларо экономика а кхияйора, пайдехь доллу гIуллакх вовшашка дIа а оьцура. Риман гражданахь (царна юкъяхь векал ПахIал а) ерриг а империн лаьтта гIехь шатайпа бакьонахь йолуш бара, масала, кхел ечохь шега императоре кхел е шена ала йиш а яра цу гражданинан.

Сарет хьажа: Исхьакх – ИбрахIиман зуда, Дала цуьнца цхьаьна къастийна йолу. Къастаяле хьалха цо лелайора цIе Сарат, амма Дала керла цIе елира цунна – Сарет. Майрачуьнца аренца леларан ерриг а халонахь лайна яра иза, Далла муьтIахь а йолуш, Цуьнан ваIданаш кхочушхиларе са а туьйсунш. Дерриге а шен дахарехь бер доцуш яра иза, вуно йоккха йолчу хенахь ИбрахIимна кIант Исхьакх вира цо.

Синай – Синайн ахгIайрин лаьтта тIера лам (хIинцалера Мисар-мохк). Цу лам гIехь Дала исраилхойн халкъаца барт бина, Мусагахула цунна товрат-хьехам а белла. Хьариб-лам я Синай-лам – иза цхьа лам бу.

Хитам – Таханлерчу хенахь иза Кипр-гIайре ю.

Хьабул – Адаман а, Хьаван а шолгIа кIант. Воккхах волчу вашас Кхайма вийна иза, Дала цуьнан сагIа тIе а эцна, Кхаймниг дIатеттича. Адамашна юккьехь дуьххьарлера вер дара иза.

Хьава – Дуьххьарлера зуда, Адаман хIусамнана. Адам а, Хьава а ялсаманехь Iаш долчу хенахь, иблисан аьтто хилла Хьавага Дала тIедиллинарг талхадайта, ткьа цул тIаьхьа цо кьинна юкъя Адам а озийна, цундела и шиь ялсаманера эккхийна. Церан кIентий хилла Хьабул а, Кхайм а, ШатIа а.

Хьариб – Хьариб-лам я Синай-лам – иза цхьа лам бу.

Хьажар хьажа: ИбрахIим, Сарет, ИсмаьIил – ИбрахIиман зудчун Саретан гIарбаш. Сарет бер ца хуьлуш йолчу хенахь, ХIажара ИбрахIимна ИсмаьIал вира. Амма ИбрахIиман долахь дерг Исхьакхана кхечира, Делан ваIданца Сарета тIаьхьо вина волчунна. Цул тIаьхьа Сарета ИбрахIиме эккхадайтира ХIажар а, ИсмаьIал а, тIаккха уьш шаьш баха охьахевшира. ИсмаьIална а хилира Делера декьалдар, цунах сийлахь халкъ схьаделира (исмаьIалхоша, Iаьрбихоша а

шаьш царна юкъахь лору), амма Ибраһиман верас ца хилира гIарбашан кIантах.

Цийон – Ярушалайм-гIала шена тIехь лаьтта цхьа гу. Цундела оцу цIаро дукхахьолахь ша Ярушалайм билгалйора, ткъа тардинчу маьIнехь – стигалара Ярушалайм, шена чохь бакъахьара нах Делаца Ийр болу гIала.

Шамранхой – Ийсан заманахь ЯхIуд-махкана кьилбаседехьа Иийна къам, церан мехкан цIе яра Шамран-мохк. Шамранхоша, яхIудхоша санна, Мусан товрат-хьехам лорура, амма дукхахдолчух кхечу кепара кхетара уьш. Масала, цара Далла Iамал Ярушалаймехь а ца еш, шаьш Далла Iамальяран цхьа цIа динчу Герзим-лам тIехь йора. ЯхIудхоша а, шамранхоша а вовшийн бакъдолчу динах хаьддарш лорура, цундела вовшашка ур-атталла къамел а ца дан хьовсура уьш.

Юсуп – 1. Якъубан шийтта кIантах цхьаь. Цунах Исраилан халкъан ши тайпа схьадаьлла: Эпрам а, Маннаш а (хьовса тептар Доладалар 37–41 кортош). TIаьхьа и цIе дуккха а наха лелийра. 2. Ийса винчу йоIстеган Мареман майра. Жуьгтийн цу хенахьлерчу Iедалехь иза Ийсан да лоруш вара. И цIе иштта дуккха а кхечу наха лелайора.

Яван – Таханлерчу дийнахь иза грекийн мохк бу.

Якъуб (Исраил) *хьажа: Исхьакх, Ребикха* – Исхьакхан а, Ребикхин а цхьа кIант. Якъуб шеца шала винчу Iесавал тIаьхьа винехь а, Дала иза хаьржина, тIаккха Якъубана дуьххьара хиллачу кIентан бакъо кхаьчна. Цуьнан шийтта кIантах схьадаьлла ду исраилхойн халкъан шийтта тайпа. Дала Якъубана, «Исраил» аьлла, елла цIе йоккхуш хилла цуьнан тIаьхьенах – исраилхойн (я жуьгтийн) халкъах. TIаьхьа цIе Якъуб кхечу адамаша а лелайора, масала, векалех цхьаммо.

Яхьья (векал Яхьья) – Зевадин кIант, векал Якъубан ваша, Дала леррина Къобалвинчун шийтта мурдах цхьаь, къаьсттина Цунна везаш хилла волу. Цхьана хазачу кхоан а, кхаа кехатан а, Довзийтинарг цIе йолчу тептаран а автор ву иза. И цIе кхечеран а яра, масала, Яхьья хих чекхдохучун.

Яхьья хих чекхдохург – Дуьххьара ша Далла гIуллакх дан волалуш, Дала леррина Къобалвинарг вогIур ву аьлла а, Иза Йордан-хи чохь хих чекхваьккхина а волу пайхамар. Дала леррина Къобалвинчун дешнашца, Яхьья «зударша биначарах» уггар сийлахьниг вара. И цIе кхечара а лелайора, масала, векал Яхьья.

ЯхIуд-мохк – Исраил-мехкан кьилбехь долу дакъа, Исраилан халкъан цхьана тайпанан ден цIарах тиллина болу.

ЯхIудхой – Юьхьанца цу дашо Якъубан кIентан ЯхIудан тIаьхьенах болу нах билгалбора. Цул тIаьхьа цу дашо ЯхIуд-мехкан бахархой билгалбора.

Гаьнакхай – Халкъ, цу халкъан адамаш лекхачу дегГехь хилла.

Гебархой – Ибраһиман, Исхьякхан, Якъубан (я: Исраилан) тГаьхьенах берш. Таханлерчу хенахь цунах «Исраилхой» олу. Церан мотт – Гебархойн мотт бу.

Керлачу дешнийн маьІнаш

Абба – Арамхойн маттахь «да, дада». Бераша эсала йоккху ден цІе.

Иштта йоккхура Дала леррина къобалвинчу Ийсас Ден Делан цІе, ткъа цул тГаьхьа – Ийсана тГаьхьахИттинчу дуьхьарлерчара а.

Адамыйн кІант – Юьхьанца Гебархойн маттахь цу дешнийн маьІна дуьхьал дІа «стаг» бохург дара. Даниал-пайхамаро воГун волчу Паччахьан иштта цІе йоккху, Цунна Дала массо а ханна долу олалла лур ду адаманна тІехь (Даниал 7:13-14). Иштта Ийсас Ша-шех а олура.

Амин – Ширачу Гебархойн маттахь «бакъ ду» я «бакъдерг» бохург ду.

Цу дашца я дІадолало, я чекхдолу хьехамбар я доІа. Кхечаммо аьл-лачунна тГаьхьа и дош аларца стага ша цуьнан дешнашна вуьззина резахилар гойту.

Бакъвар – Дала стеган къиношна геч а дой, иза бехке цахилар дІа а хойгий, цуьнца муьтІахь волчуьнца санна хуьлу. Инжило боху иштта бакъвар стеган Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула бен хуьлийла дац.

Билгало – Дала цхьа хІума тІечІагІдеш я тоьшалла деш гойту билгало.

Дала леррина къобалвинчу Ийсагахула Цо дуккха а билгалонаш гайтина. Цара Цуьнан Ийсан къобалвар а, Иза Цунна резахилар а гойту.

ВаьІнарг – ВаьІна стаг. Хьалхарчу заманашкахь баьІначара ларйора паччахьан зударий чохь болу хІусамаш (исраилхойн и Іедал дацара). ЦкъацІа церан лаккхара меттиг дІалацар а, тІеІаткъам болуш хилар а нислора паччахьан кертахь, цундела «ваьІнарг» дукхяхьолахь «паччахьна уллора ГІуллакхдийриг» бохучуьнца цхьаьнадогІуш ду.

Вежарий (вежарий, йижарий) – Тешаш болчара кест-кеста иштта цІе йоккху вовшийн, шайн цхьа Да – Дела хилар а, шаьш вовшийн дезаш а, гІайгІа беш а, цхьа доьзал а хилла Іаш хилар а гойтуш.

Веа (деза) – Делан Йозанашкахь цу дашо уггар хьалха Дела билгалво. Иштта Цунна къастийнарг а деза ду: Делан ЦІа, Далла ГІуллакх деш лело хІуманаш а, Цунна Іамал еш долу адамаш а (Говратахь – Исраилан халкъ, Инжилахь – динан тоба).

Везачу Элан сийлаллин нур – Цу дешнаша Делан возалла гойту, Цуьнан гУллакхашкахула кху дуьненахь гучуйолуш йолу. Делан Йозанашкахь гуш ма-хиллера, наггахь Делан сийлалла исраилхошна серло-нехула гучуйолура. Амма Делан сийлалла Цуьнан бакъахьарачу нехан дахарехула а гучуйолу, уггар хьалха, Дала леррина къобалвинчу Иийсан дахарехула, Цо динчу тамашийначу хУманашкахула, къабсттина Цуьнан жГари тГехь валарехула а, денваларехула.

Векал (геланча) – Ширачу грекийн маттахь «геланча, хаамча» боху маъІна ду цуьнан. Цу дешан Инжилан маъІна – Дала леррина къобалвинчу Иийсан векал ву бохург ду, Цо, харжа а хаьржина, хаза кхаь кхайкхо вахийтина волу. Векалан цІе чІогІа жопаллин яра, амма иза чІогІа лараме а яра: нагахь Дала леррина Къобалвинарг стигалан Паччахь хиллехь, векал – лаьтта тГехь Цуьнан вуьззина верас ву. Уггар хьалха иштта цІе йоккхуш ву Дала леррина Къобалвинчун уллора шийтта мурд, Цо лаьтта тГехь йоккхучу хенахь Цуьнца цхьаьна лелла волу. ТІаьхьа ПахІала а олура шех векал. Дала леррина Къобалвинчо Ша, вала а велла, денвеллачул тІаьхьа гУллакх дан тІекхайкхина вара ПахІал. Иштта цІе хаза кхаь кхайкхош болчу кхечу нехан а яккха мегар дара, масала, Бар-Наабан.

Гуламан цІа – ХІора шоьтан а, кхечу къастийначу деношкахь а гуламан цІа чу гуллуш хилла доІанаш дан а, Делах лаьцна хьехамаш бан а. ЦІа чохь яккхий чоьнаш хилла, цхьана чохь йоккха ишкап хІоттош, цу чохь Делан Йозанаш а, тептарш латтош. Цхьацца деношкахь Іеламнаха кхеторан хьехамаш бора берашна а, кегийчу нахана а. Кхузахь еш хилла адамашна юкъахь кхел а.

Дала леррина Къобалвинарг – Христос (грекийн маттахь), Машахь (Іебархойн маттахь) – ма-дарра аьлча, «даьттанца къобалвинарг» (Ширачу Исраил-махкахь зайтдаьтта дуттура динан дай а, паччахьаш а, пайхамарш а хила къастийначарна, Дала Ша гУллакх дан къастийначарна). Дала пайхамаршкахула ваІда динера, лаьтта тІе Машахь воуьйтур ву аьлла. Цо Исраилан халкъ кІелхьар а доккхур ду, массо а хенахь лаьтта тІера дерриге а халкъашна тГехь куьйгалла а дийр ду. Иийсан заманахь баьхна жуьгтий КІелхьардохург варе леррина сагуйсуш бара. Уьш тешна бара Цо шаьш хийрачу махкара Іазапхойх – римхойх кІелхьардохург хиларх а, хьалха хилла долу Исраил-мехкан сийлалла меттахІотториг хиларх а. Амма лаьтта тІе веанчу КІелхьардохучо – Дала леррина къобалвинчу Иийсас – мелла а доккханиг кхочушдира. Цо адамаш къинан а, Іожаллин а лоллера бехира, ткьа Цуьнгахула Дала а, адамо а керла, гуттаренна а болу барт бира.

Дала леррина Къобалвинчунна дуьхьал верг – Грекийн маттахь иза «антихристос» ю. Ма-дарра аьлча, «Дала леррина Къобалвинчун

мостагIа». Иза – зуламан да ву. Иза Дала леррина Къобалвинчуынца а, Цунах тешначаьрца а тIом бан вогIур ву дуьнен тIе, амма эххар а Дала леррина Къобалвинчо и мостагIа эшор ву. Яхьяс Дала леррина Къобалвинчунна духьал берш олу, хазачу кхоана духьал а болуш, Дала леррина Къобалвинчух нийса доцург хьобхуш болчара.

Даудан кIант – Кхечу кепара Дауд-паччахьан тIаьхьенах верг. Иштта олура израилхоша Дала леррина Къобалвинчух, хIунда аьлча, пайхамарша яздина ма-хиллера, Иза Даудан тIаьхьенах хила везара.

Дела – Цхьаь бен воцу, дика, нуьцкъала Кхоллархо а, кху дуьненан Олахо а. Дела массо а хенахь гIуллакх деш ву кху дуьненахь, Шен дика а, эвхьаза а, цхьанна хIумане духьало ялур йоцу лаам кхочушбеш. Дела адамера безам а, Цуьнгара гуттар а хуьлуш долчу диканашна жоп санна долу муьтIахьхилар кхачаре хьобжуш ву.

Делан Йозанаш – Иштта Инжил чохь Товратах олура. Хан яьлча, Инжил яздина даьлча, иза а «Делан Йозанаш» бохучу кхетамна юкьатуьйхира.

Делан КIант – Оцу дешнаша Дала леррина къобалвинчу Иийсан а, Цуьнан стигаларчу Ден шатайпа юкьаметтиг гойту, цул сов, билгал Иийса лаьтта тIехь Ден векал хилар а, Иза адамашна вовзийтар а. Массо а тешарш цхьана билгалчу маьIнехь Делан бераш ду ала мегар ду, хIунда аьлча цара Дела шайн Да лору, царна Иза веза, Цуьнан лаам кхочушбан гIерта уьш.

Делан лаамехь хилар – Дела бакъ ву, массо а Цуьнан гIуллакх бакъдолчунна а, нийсонна а тIехь бух болуш ду. Инжило ма-баххара, стаг Делан лаамехь хила йиш йолуш ву, нагахь Дала цуьнан кьиношна геч а дахь, Шена хьалха иза бакъвина а хилахь. Стаг ша хьажа веза Делан лаамехь хиларе кхача массо а ша дечунна тIехь, Делан лаам кхочушбан а гIерташ.

Делан Олалла (Стигалийн Олалла) – Делан Олалла а, Стигалийн Олалла а цхьаь ду. Оцу дешнаша Делан а, адамийн а юкьаметтигаш гойту. Адамаша Иза шайн Паччахь санна тIеобцу, Цуьнца Iа уьш. Дуьззина иза кхочушхир дац дуьнен тIехь Иийса юхавеанчул тIаьхьа бен: Делан халкъан мостагIий эшийна хир бу, хьалхалера дуьне дIадер ду, керлачунна меттиг а белла, цигахь массо а хIума гуттаренна а долчу ниIматах дуьзна а долуш, цхьана а тайпана зулам доцуш хир ду. Амма Делан Олалла хиндолчун гIуллакх хилла ца Iа, иза хIинцца массанхьа а долуш ду, адамаш Делан лаамехь болчу меттигехь, вовшашка болу безам гойтуchoь. Делан Олалла Дала леррина къобалвинчу Иийсан а, Яхьья Хихчекхдохучун а, векалийн а хьехаман коьрта тема ю.

Делан цIа – Ярушалайм-гIалахь йина йолу Далла лерина йоккха гIишло. Оцу Делан ЦIа чохь дезачу кирхьанца вовшахкъастош ши чохь

яра. Духъхарлера чохь гуттар йогуш це яра, хаза хьожа йогу хума ягайора цу чохь хлора денна. Дехъара чохь уггар езаниг яра. Цу чу шарахь цкъа динан коьрта да бен ца вьодура. Гишлона гонах керт а яра. Оцу кертахь таро яра луучунна шена тлера сагла даккхийта, къиноых цанвалархъама. И дерриге леладора динан дайша.

Делан четар (Деза четар; Тобшаллин четар) *хъажа: Делан цла* – Даса-хьош долу деза четар. Дала тедилларца исраилхоша иза, дан а динна, шашь яьссачу арахула лелачу хенахь шайца леладора. Делан Четар чохь лардеш дара бартбаран тюрказ. Исраилхойн меттаматтехь Делан Цла дара иза. Делан Четаран кертахь Далла Тамал а еш, Цунна саганаш дахъара цара, Сулим-паччахьо Ярушалаймехь Делан Цла даллалц.

Делан Iахар – Дала Мусагахула исраилхошна деллачу товрат-хъехамехула, Делан цийнан кертахь хлора Iубйранна къона Iахар Далла сагина бен безаш бара динан дай. Сагина бийначу Iахаран цийно Дала адамашца бина барт чIагIбора. И сагла даккхарца исраилхойн къиношна гечдеш дара. Ийсах Делан Iахар аларца хих чекхдохучу Яхъяс Иза дерриге а дуьненна тлера сагина дIавелла хир ву олура.

Динан да хъажа: Делан Цла, Левихо – Делан Четаран а, Делан Цийнан а кертахь саганаш дохуш а, динан кхидолу декхарш кхочушдеш а болу гуллакхархой. АхIаронан тIаьхьенех берш бен ца хуьлура динан дай. Динан дай 12 тобане бекъна бара, шайн рогехь Далла гуллакх дора цара. Динан дайшна хьалхаваьлла лелара динан коьрта да.

Динан коьрта да хъажа: Динан да – Товрат-хъехаме хъаьжжина цхьадолу динан гуллакхаш динан коьртачу дас бен дан йиш яцара, масала, Делан Цийнан уггар езачу метте чувахар. Наггахь иштта це цуьнан шен яккхина ца Iаш, ларамечу жуьгтийн динан дайн тобанан йоккхура. Ийсан заманахь уьш массо а масех хьалдолчу доьзалх схабевлла бара.

Динан тоба (тешачеран тоба) – Иштта олу тешачеран тобанах, цхьана меттехь Iаш а болуш, шен хеннахь Далла Ибадат дан а, Делан Йозанаш Iамо а, вовшахкхета а гуллучарах. Цу дашо цхьана меттигера тоба билгалъяккхина ца Iаш, Дала леррина къобалвина Ийсах тешаш берш дерриге а дуьнен чохь билгалбо.

Довзийтинарг – Шен лаам Дала адамашна тайп-тайпанчу некъашкахула схабьоллу: стигаларчу озаца, маликашкахула, пайхамаршкахула, суртхIоттарехула, Шен Йозанашкахула. Цуьнан лаам гойтучу оцу массо а агIонех «довзийтинарг» ала мегар ду. Делан адамашна коьрта довийтинарг Дала леррина къобалвина Ийса ву.

ЖIара – Уггар а доккха зулам динчу нахана веран таIзар деш, Дала леррина къобалвинчу Ийсан заманахь римхойн пачхьалкхехь лелийна

болу гIирс. Иза лаьттах боьгIначу бIогIамах а, пурх тоьхначу дечи-
гах а лаьтташ яра. ЖIари тIе тоха кхел йинарш цу тIе дIабоьхкура я
тIетухура, Iазапехь бала а бутьий. Иштта таIзар уггар кьиза а, эхье а
лоруш дара. Шена таIзар дечу меттиге пурх туху дечиг стага ша дIа-
яхьа дезара — цунах олу «шен жIара дIаяхьар». Иийса жIари тIе тоьх-
начул тIаьхьа и таIзар даран гIирс, мелхо а, Цуьнгахула дахар
даларан а, кIелхьардовларан а билгало хилла дIахIоьттира.

Иблис — Грекийн маттера гочдарца — «харцонча, аьшпаш буттург». Жи-
нийн тхьамда а, Делан мостагIа а. Делан Йозанашкахь кхин цIераш а
ю цуьнан — БаIал-Зебула, шайтIа. Довзийтинарг цIе йолчу тептар
тIехь дуйцуш ду, цкъа иблис, эша а дина, хIаллакдина хир ду аьлла.

Ийпад — Дукхяхьолахь: динан дайша лело езаш йолу бедарш. Динан
коьртачу дена йина цхьа леррина ийпад хилла. Наггахь Делан лаам
хаархьама тIеюхуш хилла.

Инжил — Дала Иийсагахула нахаца бинчу бартах а, Иийсах а, дуьххьар-
лерчу Цунна тIаьхьахIиттинчарах а лаьтна дуйцучу тептарийн гу-
ламан цIе иштта ю. И гулам тайп-тайпанчу наха язбина бу вайн
заманан 1-чу бIешарахь. Товратаца цхьаьна Делан Йозанашна
юкьабогIу иза.

Каруб-маликаш хьажьа: Тобшаллин тIорказ — Стигалан синош, Далла
къаьсттина уллохь долу. Израилхоша царах сурт хIоттадора, уьш
тIемаш долу даккхий дийнаташ ду, тIехь Дела волу тIорказ дIахьош
долу. Цундела ду каруб-маликийн суьрташ тоьшаллин тIорказан
негIарна тIехь, израилхойн коьртачу дезачу хьурматна, Делан Iарш
санна долчу.

Керла барт хьажьа: Шира барт — Дала нахаца Иийсагахула бина барт.
Ширачу бартах къаьсташ, хIара массо а адамашца бина бу, муьлхха
а Дала леррина къобалвинчу Иийсах тешнарг цу юкьавахалур ву.

Коьрта кхеташо — ЯхIудхойн лаккхара кхеташо. Иза кхузткъе итт ста-
гах лаьтташ яра: динан дайх а, динан хьехархойх а, кхечу ларамечу
нахах а. Коьртачу кхеташонехь, динан гIуллакхаш доцуруш, кхи-
дерш а дийцаре дора. Лаккхарчу кхелан метта а йолуш, римхошна
хьалха яхIудхойн халкъан бакьонаш ларйора цо. Инжилан зама-
нахь коьртачу кхеташонан ладаме сацамаш римхойн Iедало тIе-
чIагIбан безаш бара.

Кхалорийн деза денош — И самукъане дезде хIора шеран ворхIалгIачу
баттахь ялта кхиарна баркалла кхайкхош дIахIоттош хилла, ворхI
дийнахь лаьтташ а хилла. Цу деношкахь шайн хIусамаш а юьгий,
цхьана кIирнах кхалораш (уьш гаьннех йина хуьлура) кIелахь Iара
исраилхой, Мисар-махкара арабевллачул тIаьхьа шайн дай яьссачу
арахь Iар дагалацархьама.

Кхурбан – Делан ЦИенна делларг: стеган шен долахь долчун цхьа дакъа Делан ЦИийнан ду ала йиш яра, цхьана ханна ша цуьнан дола деш велахь а. Иийсас цхьана меттехь дуйцург (Марк 7:11) цхьа хьал дара, стага шен къанделлачу дений-нанний хьалха декхарийлахь ца лорура, иштта гУллакх ша дина хилча.

Къа – Дала хИтгийна парзаш талхор, Деле лацадогIар а, Цунна муьтIахь цахилар а.

Къематде – Кху дуьненан обмар чекхъян йолу де. Дуккха а жуйгтий тешара, белларш цу дийнахь денлур бу, массо а адамаш Делан кхела хьалха хIуьттур бу, шен дахарх жоп далархьама, бохучух. Инжило тIечIагIдо иза, амма билгалдоккху, адам ша динчу дикачу гУллакхашца бакъдина хир дац цу кхелехь, иза хир ду Дала леррина къобалвинчу Иийсан махбаларан сагIанехула.

Къинош дIадахар (дIатакхар) – Цхьа стаг я дийнна халкъ лоллера я иийсарера паргIатдаккхар мах дIабеллачул тIаьхьа. Дала леррина къобалвинчу Иийсан сагIина валаро Цунах тешнарш кIелхьарбехи къинан олаллех а, гуттар а йолчу хенахь валарх а, цу кепара къинош дIа а токхуш.

Къобалвар – Стеган корта хаза хьожа йолу даьтта тIехьаькхна я тIедобьтина хуьлура. И Iадат кхочушдора, стаг Дала цхьа леррина гУллакх дарна хаьржина хилар гойтуш: паччахь, динан да, ткъа цкъацIа, пайхамар хила. Тардинчу маьIнехь «къобалдар» бохучу дешан маьIна Далла гУллакх дан лакхара харжар а, декъалвар а хила а тарло. Муьлхха а тешаш верг, къинах дIа а вирзина, Далла тIевирзича, Делера цу тайпа къобалдар схьаоьцуш ву.

КIелхьардовлар – Делан Йозанашкахь цу дашо Дала стагана я дийнна халкъана деш долу гIо билгалдо, уьш мостагIех а, кхерамех а кIелхьарбаьхна долу. Амма лаккхарчу маьIнех кIелхьардовлар тешаш берш гуттаренна а къинан олаллех паргIатбовлар а, Делаца юкъаметтиг хилар а, гуттар хин долу дахар кхачар а ду. Керлачу Бартома-дийшцара, и аьтто хилла Дала леррина къобалвинчу Иийсан жIари тIехь валарца а, денваларца а, стага кIелхьарвалар Дала леррина Къобалвинчуьнгахула схьаоьцу.

КIелхьардохург *хьажа: Дала леррина Къобалвинарг, КIелхьардовлар* – Иштта йоккху Инжило Дала леррина къобалвинчу Иийсан цIе, хIунда аьлча Цуьнан жIари тIехь валаро а, денваларо а адамийн аьтто хуьлуйту къинан олаллех паргIатвала а, Делаца юкъаметтиг хила а, хедар доцу дахар кхача а. Адамо Дала леррина Къобалвинчух долчу тешарехула и кIелхьарвалар тIеоьцу.

Ливан – Мехала хаза хьожа йогIу хIума.

Малик – Далла гУллакх деш долу синан дийна хIума, Дала тIедилларца адамашна гIо деш а, Делан лаам царна бовзуйтуш а йолу.

Цхъадолу, къаьсттина мехала маликаш, Делан Йозанашкахъ шайн цГераш йолуш ду – Микаал, Джабраил. Маликийн цхъа дакъа шайн хенахъ Далла дубхъал а гГевттина, Цунна муьтГяхъ долчуьра дIа а девлла, Иблисехъа девллера. Ишттачарах «эгна» маликаш я «жинаш» олу.

Ман (стигалан кхача) – Шатайпа кхача, исраилхой Мисар-махкара арабаьхначул тIаьхъа шовзткъа шарахъ яьссачу арахула лелачу хенахъ Дала стигалара царна боуьйтуш хилла болу.

Марха – Хьалхалерчу заманахъ цу дешан маьIна дара цхъана ханна (дукхахьолахъ цхъана дийнахъ) хIума цаяар а, молу хIума цамалар а. Цу кепара стага ша Деле дIалора, Цунна ша муьтГяхъхилар а гойтуш, шена гечдар а, гIо дар а доьхуш. Цхъадолчу деношкахъ марха кхабар массо а яхIудхошна тIехъ дара, масала, Къинош дIадахаран дийнахъ, яхIудхоша шайн къиношна Деле гечдар доьхучу хенахъ. Цхъаццаболчу яхIудхоша, уггар хьалха, парушхоша, кхин сов а марханаш кхобура. Цхъа шатайпа бахъана хилла доIанаш дан дезачу деношкахъ тешачеран тобанан а йиш яра марха кхаба.

МилкIом, Мулка – Иза канаIанхойн делан ши цIе ю. Цунна сагIийна дийна бераш дохьура къаьсттина Iамминхоша.

Назархо – ЧагIар ца мала а, корта а, маж а дIа ца яшийта а нигат дарца ша Далла лерина хилар гойтуш волу стаг.

Парушхой – Жуьгтийн динан коьртачу шина тобанах цхъаь (садукьошца цхъаьна) Инжилан заманахъ. Садукьойх къаьсташ, уьш Делан Йозанийн тIедожораш леррина дина ца Iаш, барта дубьцурш а кхочушдан хьовсура. Цара бохура, къематан дийнахъ массо а белларш денлур бу, Далла хьалха хIиттархъама. Уьш леррина хьовсура динан гIуллакх цIена лелоре, нахана юккъехъ боккха ларам а бара церан, царна шайна дозалла хетара шайн суьпа хилар а, леррина лелар а. Динан бакьонаш леррина ца лелочу нахах ца бешара уьш.

Пасахъ (кIелхьардовларан деза де) – Исраилхойн коьртачу дезачу дийнех цхъаь, бIаьста даздеш долу, мисархойн карара цхъана хенахъ уьш кIелхьарбовлар дагадоуьйтуш долу. Хьалхарчу заманахъ берриг а Исраил-махкара а, кхечанхъара а исраилхой Пасахъан дийнахъ Далла Ибадат дан Ярушалайме богIура. Пасахъана денна тIаьххье Совсазчу баьпкан деза де хуьлура. Иза ворхI дийнахъ лаьттара. КИрнах совсаза бепиг доура жуьгташа. Инжилахъ Пасахъ а, Совсазчу баьпкан де а цхъа деза де лоруш ду. Билггал оцу деношкахъ, жIарах дIатобхна вала а велла, денвелла вара Дала леррина къобалвина Ийса, цундела Пасахъ коьрта деза де хилира Ийсах тешачеран – Дала леррина Къобалвинарг денваларан деза де. Пасахъ-дийнахъ хIора доьзало сагIина цхъа Iахар боьйтура. Юха иза

шайн доьзалехь берриг а дIабуура. «Пасахь» Пасахьан кхачанах а олура – сагIина бийначу Iахарх.

Пурим – ХIаллакдарх жуьгтийн халкъ кIелхьардаьккхинийла дагадо-уьйтуш долу дезе де ду иза. Эсират цIе йолу тептар тIехь дуьйцуш ду цунах лаьцна.

Рабби (Раббуни) – Устаз. Арамхойн маттахь.

Риман вахархо – Рим-пачхьалкхо схьабаьхначу мехкашкахь массарна а луш яцара и цIе. И цIе я ахча делла, я дегара тIаьхьене луш яра. Цу цIаро дуккха а бакьонаш лора иза йолчунна.

СагIа доккху кхерч (сагIа доккху меттиг) – Шена тIехь сагIина деана бежанаш я церан дакъош дагош йолу лекха меттиг. СагIа доккху меттиг тIулгех еш хилла, амма четарца лелош дIасакхьохьу сагIа доккхург хилла, дечигах йина а йолуш, тIехула цIаста лаьцна. Ишт-та кегийра шатайпа сагIа доккхурга а хилла, шайна тIехь хаза хьо-жа йогIу хIуманаш ягаеш.

СагIадаккхар хьажа: динан да, четар, Делан ЦIа – Мусан товрат-хье-хамца исраилхоша сагIина Далла лерина бежанаш дойура: царна урс хьокхура, юха дакъа я дийнна чарх сагIа доккху кхерча тIехь да-гадора, ткъа дисина дакъа (нагахь иза дисахь) наха даа мегаш дара. Мусан хенахь дIадолийна, Дала тIедуьллура сагIа цхьана меттехь даккхар: цкъа хьалха Делан четарна уллохь, юха Делан цIийнан кертахь. Иза даккха динан дайн бен бакьо яцара. Бежанел сов, са-гIина бепиг а, чагIар а, зайтдаьтта а, дуьххьарлера стоьмаш а бахь-ара. Шатайпа маьIна долуш тайп-тайпана сагIанаш дара: кьинна тIера доккхуш сагIа дара, Далла хастамана доккхура, Цо диканиг дарна, ша цхьа чIагIо ярна я шен лаамца – иштта сагIа Делан а, стеган а цхьаьна дуу моьттуш долчу сагIаных кхетар дара. Цул сов, динан дайшна а, левихошна а сурсаташ хуьлура исраилхоша сагIи-на деанчух. Инжил тIехь Дала леррина Кьобалвинчун жIари тIехь валар дерриге а адамийн кьиношна тIера даьккхина сагIа санна дуьйцуш ду.

Садукьой – Жуьгтийн динан цхьа тоба. Садукьой лакхара динан дай бара. Цара товратан хьехамаш бен ца лорура. Уьш беллачуьра нах денбаларх ца тешара.

Сирав-малик – Ялх тIам болу стигалара хIума.

Тешар – Ша Делан кара дIавалар, Цуьнан ваIданаш кхочушхирг хил-ларх тешар, Цуьнан лаам тIеэцар, шен дахарехь цуьнца схьаван кийча хилар. Инжилахь тешаран ладаме агIо – Дала леррина кьо-балвина Ийса Веза Эла а, КIелхьардохург а санна тIеэцар.

Товрат хьажа: Инжил, Шира барт – Делан Йозанашна чудогIучу тептарийн хьалхарчу гуламан цIе ю иза вайн маттахь. Товрат

олучу гуламна чубогу Муса-пайхамарехула Дала белла товрат-хьехам а, Дала шайца бина барт исраилхоша муха ларбарх а, Даудан назманаш а, Сулим-паччахьан кичанаш а, тайп-тайпана пайхамарийн тептарш а. И гулам тайп-тайпанчу наха дуккха а бешерашкахь язбинера. Инжилца цхьаьна Делан Йозанашна юкьабогу и гулам.

Товрат-хьехам (Мусан Товрат-хьехам) – Муса-пайхамарехула Израилан халкъана белла Делан хьехам. Иштта олу Делан Йозанийн хьалхарчу пхеа тептарх а, и хьехам шайна чохь долу а, иза баларх лаьцна долу а. Товрато исраилхошна леррина хьехамаш лора, церан динан а, юкьараллин а дахар дIа а нисдеш, диканан а, нийсонан а лаккхара тегIанаш дIа а хIиттош. Товрат-хьехам чохь Делан лаам гучуболура, амма хьехамо иза талхош долу адам кIелхьардоккхур дац къиношна тIера таIзардарх. Цундела Инжил тIехь Дала Муса-пайхамарехула белла товрат-хьехам а, Дала Иийсагахула делла дика а дуьхь-дуьхьал далош ду.

Товшаллин тIорказ – Израилхойн уггар а еза хIума: дечигах дина, тIехула деши диллина, деза тIорказ. Цу чохь Ша исраилхойн халкъаца барт бинчу хенахь Дала Мусага Синай-лам тIехь елла тIулган экьанаш яра, шайна тIехь итт парз долу. ТIорказ Делан Четаран, ткьа тIаьхьа Делан ЦIийнан уггар а езачу меттехь лаьтташ дара. Израилхоша шена тIехула Веза Эла Iаш волу Iарш санна лорура иза.

Уллорниг – Ма-дарра аьлча, «уллохь верг». Товрата тIехь цхьана юьрта-ра, тобанера, тайпана стаг ву, цуьнца цхьа леррина гIиллакхаш лело дезара. Инжилахь Иийсас шордо цу дешан маьIна, ур-атталла вевзаш воцу стага а хьуна уллораниг хила тарло олий, гайта а гойтий.

Урим а, Тумим а – Делан лаам хаархьама, динан дас лелош болу ши тIулг. Билггал цаьрца деш дерг хууш дац.

Хаза Кхаь – Ширащу грекахойн маттера «аьвангеллион» долчу дешан гочдар. Товрато буйьцуш болу хаза кхаь, Дала леррина къобалвина Иийса дуьнен чу веача, нахана бовзийтинарг бара. Цуьнан маьIна – Далла адамаш деза, церан дуьхьа Цо Шен КIант лаьтта тIе ваийтина хилар а, Цуьнан жIари тIехь валарехь а, денваларехь а массо а адамашна къиноьх а, гуттаренна долчу валарх а кIелхьарвалар хилар а ду. И кхаь дуьхьбара дуьйна а Иийсана тIаьхьаИиттинчеран динан бух хилла бу. Иийсах лаьцна а, Цуьнан дуьнен чу валарх, гIуллакх дарх, хьехамех, валарх, иштта денваларх лаьцна а дуьйцуш ду «Хаза кхаь» олучу деа тептарехь, веа яздархочо яздина долчу.

Хаза хьожа йогу хIума – Цхьана шатайпанчу ораматах даьккхина сегIаз, иза дагийча, хаза хьожа хуьлу. Иза ягор Делан Четар чохь сагIа даккхаран цхьа кеп яра, цул тIаьхьа Ярушалаймерчу Делан ЦIийнехь а ягайора иза.

Хуша, хушахо – Хуша аьлла долу латта Нил-хин лакхахъара охъадо-гИйла йолчохъ Иуьллуш долу латта ду. Цунна чудогИуш ду Ми-сар-мехкан къилбехъ Иуьллуш долу латта а, хИинцалера Судан олучу пачхьалкхана чудогИуш долу латта а, иштта хИинцалерчу Эфиопин къилбаседехъа долу латта а.

ХIашанна – Иза арамхойн маттахъ «кIелхъарадаха хИинца!» бохург ду. Ийса кху дубьненахъ Iаш волчу хенахъ иза «Далла бу хастам» боху-чух тера дара.

ЦIе – Ширачу заманахъ цIе йолчун дух гойтуш лорура цIе. Нагахъ мур-даша цхъа хIума «Дала леррина Къобалвинчун цIеран дубьхъа» деш хиллехъ, иза цара Цуьнан лаамца а, Цуьнан ницкъаца а деш дара.

ЦIенаниг (хъанал) – Мусан товрат-хъехамо ма-баххара, израилхоша леррина къасто дезара Далла хъалха цIенаниг а, боьханиг а. Боьха – я хъарам – лорура цхъадолу дийнаташ а, олхазарш а, чIерий а, хIу-манаш а, цхъаца кхача а. Стаг а Далла хъалха боьха лорура, нагахъ цунна чкъуран цамгар елахъ, цо докъах куьг тоьхнехъ, ткъа иштта зуда билггалчу деношкахъ а, доьзалхо виначул тIаьхъа а. Далла хъалха цIена боцучу нехан бакъо яцара динан гIуллакхехъ дакъала-ца а, ур-атталла цIеначарах хъакхабала а. ЦIена цахиларан бахъана дIадаьккхича, стаг цхъана лерринчу Iадатах чекхвала везара, юха а цIена хилархъама.

Чкъуран цамгар – Делан Йозанашкахъ муьлххачу а тIейолуш йолчу чкъуран цамгарх олуш ду иза. Товрат-хъехаман тIедахкаршца чкъу-ран цамгар йолу нах Далла хъалха цIена бацара. Уьш халкъана юкъара дIалохкура, цIена тобелча бен юха а ца оьцура, ткъа цуьнан тоьшалла дан дезаш верг динан да вара.

ШавуIог – Дубьхъарлера ялта схъаэцаран деза де. ЯхIудхойн динан дезачу денойх коьртачех цхъаь дара иза. И де яхIудхоша Пасахъан деза де чекхдаьллачул тIаьхъа шовзткъе уьтталгIачу дийнахъ даз-деш дара, нийсса ялта схъагулдинчул тIаьхъа. Цу дезачу дийнахъ Дала леррина Къобалвинчун мурдашна тIе Делан Са доьссира.

ШайтIа хъажа: Иблис, БаIал-Зебула, Жин – Иебархойн маттахъ цу дешан маьIна «мостагIа» бохург ду. Вайн заманахъ «шайтIа» а, «жин» а боху дешнаш цхъа маьIна долуш ду, ткъа Делан Йозанийн хенахъ цу дешан маьIна «иблис» бохург хилла. Делан мостагIа, зуламечу жинийн тхъамда ду иза. Цо а, цуьнан куйга кIел долчу жинаша а нах лебо, царна Далла тIебахка новкъарло йо, адамаш гуттаренна а йолчу Iожаллина тIебахко гIерта уьш. Далла дубьхалбевлла нах цо иракарахIиттош бу. Довзийтинарг цIе йолчу тептар тIехъ дубьцуш ду, цкъа иблис эшийна а, хIаллакдина а хир ду бохуш. Делан Йоза-нашкахъ цуьнан кхийолу цIераш ю – аьшпашбуттург, БаIал-Зебула.

Шира барт хъажа: Керла барт – Израилан халкъ Мисар-махкара арадаьллачул тӀаьхьа Дала цуьнца Синай-лам тӀехь бина барт. Вайн маттахь «Товрат» олучу тептарийн гуламан кхин цӀе ю – «Шира барт». Ширачу бартах а, израилхоша иза муха ларбарх а лаьцна дуйцуш ду оцу гуламан тептаршкахь. И гулам тайп-тайпанчу наха дуккха а бӀешерашкахь язбинера. Инжилца цхьаьна Делан Йозанашна юкъабогӀу иза.

Шоьтаде – Израилхоша деза лору де, цу дийнахь, Мусан товрат-хъехаме хьаьжжина, Далла гуллакх дан дезара, цундела болх бар дихкина дара. Шоьтадийнахь израилхой гутгар а гуламан цӀахь гуллора доӀанаш дан а, Делан Йозанаш деша а. Израилхойн кӀиранан керла де малх дӀабуьзначул тӀаьхьа долалуш дара, цундела болх бан мегаш дацара пӀераскандийнахь малх дӀабуьзначул тӀаьхьа шоьтадийнахь малх дӀабуьзалц. Инжилан заманашкахь парущоша шоьтадийнахь дан ца мега гуллакхаш, дага а лаьцна, леррина дӀаяздинера, и бакьонаш ларъяре боккхачу тергамца хьовсура уьш.

Эхарт – Дуккха а халкъаш санна, Инжилан заманашхьлера израилхой а тешара стаг веллачул тӀаьхьа цуьнан са эхарта кхочу, цигахь цуьнан дуйнен тӀехь ша яьккхинчу хенах жоп дала деза бохучух. Къинош летийначарна цигахь таӀзар хир ду. Инжилан заманашхьлера израилхойн кхин цхьа кхетам а бара, ялсамане бакъахьарачу нахана совгӀат луш йолу меттиг ю аьлла, делахь а, Товратан заманашь и кхетам бацара церан.

Ялйоккхург – Ял йоккхуш верг, меттигерчу нахана юккъера гуллакххо, Израил-махкахь римхойн империн хазни чу ял гулъеш верг. ЯхӀудхошна дегаз а хетара ял гулъеш берш, цара цӀу-деланийн дин долчу римхойн Ӏедалца болх бо дела (иштта долу гуллакх товрат-хъехамна дуйхьал дара). Цул сов, шаьш хьаькамашна дӀадала дезачул сов ахча лахьадора цара, ткьа совдаьлларг шайна дуйтура.

Ялсамани – Дуйненан доладаларехь (2-гӀа корта) юьйцуш ю исбаьхьа беш, Делаца юкъаметтиг а йолуш, дуйхьарлера адамаш чохь Ӏаш йолу. Оцу бешах олура ялсамани. Дала бохучунна тӀера девлча, адамаш цигара дӀалаьккира, хӀинца уьш къа а хьобгуш, цомгуш а хуьлуш, Ӏожалина кӀелахь а болуш, баха безаш бара. ЖӀари тӀехь волчу хенахь Дала леррина къобалвинчу Ӏийсас Шена уллохь волчу зуламхочуьнга элира, иза Шеца тахана ялсаманехь хир ву. Цо бохучун маьӀна дара иза Дела волчохь хедар доцчу дахарехь хирг хилар.

Яриба-тогӀи – Иза Йордан-хин тогӀи ю.

Яштарг – Иза канаӀанахойн хьийкъина ялта даларан а, безаман а дела ю.

Иелам стаг – Мусан товрат-хъехам хууш верг. Цо товрат-хъехам юха а язбора, Iама а бора, бийца а буйцура, дахарехъ лела а бора, нахана хъеха а хъоьхура. И санна болу нах яхIудхойн юкъяраллехъ боккха ларам болуш а, карахъ доккха Iедал долуш а бара.

Дицлуш лаьтгачу дешнийн маьIнаш

Абаделлалц – Массо а хенахъ.

Баганан дитт – Обрсийн маттахъ: «сосна».

Варзап – Йоккха жIов.

ВаIда – Цхъа хIума, билггала кхочушдийр ду аьлла, тIелацар. Дукха-хьолахъ жуьгташа ваIда Деле дора.

Гезолг – Дукхахболчара аьтту куьйгаца деш долу гIуллакх аьрру куьйгаца деш верг.

Гомьукъ – Ехачу гIожа буьххехъ ира цхъамза а болуш, тIом бечу хенахъ кхуссу я Iутту герз.

Гарбаш – Зуда-лай.

Гарбаш-зуда – Зудчун бакъо йолу гарбаш.

ГIат – ТIекIел диначу цIийнан бухара я тIехулара чобнаш.

ГIем – Коьрта тIе туьллуш болу тIеман гIирс.

ГIопаста – Юхкуш йолу хIуманаш тIейохку меттиг (туьканахъ, базарахъ).

Дол – Куьйган голана тIера пIелгийн буьхьигаш тIе кхаччалц болу барам.

Дохкана – Дуьнен чу девлла керла дийнаташ.

Жирга – Дегаза, тамехъ доцург, даго тIе ца лоцу хIума.

Забур – Назманийн жайна.

Зайт – Шех даьтта доккху стом.

Зез, зозан дитт – Мехий санна гIа долу дитт.

Зорх – Адаман а, дийнатийн а юург охъу хьер.

Йий – КIах даьккхина долу, вахош долу малар.

Кема сацориг – ХIордан кема сацош хи чу кхуссу, дукха хьолахъ аьчках йина, еза хIума.

Кира – ДIасабоккху мохъ.

Кобжалг – Жа дажош волчо лелош йолу гIаж.

Кхалор – Йоцпачу ханна йина тхов-кIело.

Къуьда – КIезиг серло луш болу чиркх.

Меттамотт – Нах арахъ севцина меттиг. Дукхахьолахъ эскар дIа-хIоьбтина йолу меттиг.

Милк – Чкъуьргана сема чуьобллу меттиг.

Мохк – Шена чохь хIума отуш йолу пхьегIа.

Нар-стом – Кхечу тайпана шех «гранат» олу, кIегий буйртигаш а долуш, цIечу басахь болу стом.

Пачхье – Мехкан пачхьалкхан коьрта гIала, шена чохь паччахь а, Iедал а долу.

ПирIун – Иштга цIе йоккхура паччахьан ширачу Мисар-махкахь. Iебархой Мисар-махкара арабахале цу заманакхьлерчу пирIуно луьра Iазап латтадора цаьргяхь.

Пьялдиг – TIаьрсиган тIоьрмаг.

Саж – ДIасадаржийначу шина куьйган барам.

Сайра – Ялта чудухку дечиган йоккха чохь.

Сарап – Иза «алоэ» олу дарбане орамат ду.

Стигалан Iаьрчаш – Йист йоцу стигал гена меттиг.

Таж – Хьалхалерчу заманашкахь паччахьаша таьжнаш лелош хилла. Цул сов, сийлаллин билгало санна тIамехь доьналла гайтинчу салташна а, кьийсадаларшкахь толам баьккхинчарна а совIатна луш а хилла иза.

Тарх – TIулг санна долу ламанан дакъа.

Турс – 1) TIом бечу хенахь дуьхьал лоцу йоккха экъа; 2) Мачина гонах лоцу хIума; 3) ЦIен бос болчу диттан цхьа тайпа.

Урханча – Некь гойтург, хьалхаваьларг.

Хьарчор – Иза цIоканан я папирус олучу кехатан еха аса ю. Цу тIехь кехаташ а, тептарш а яз деш хилла.

Цу – TIулгах, дечигах я кхечу хIуманакх дина, наха дела ву бохуш, корта бетта сурт.

Чаккхарма – Бахалла ши эзар долан барамехь болу некь.

ЧангIалкх – Оьрсийн маттахь: шакал.

Чухчари – Лакхара охьадогIу дуккха а долу хи.

Чхар – Тархах схьакагделла дакъа.

Шахьар – 1) Iаш волу меттиг; 2) йоккха юрт я гIала.

Шерет – Бисина бахам тIаьхьенна бекьар.

Ширдолаг – TIулгкхуссург, овгол кхосса кечийна йолу тIаьрсиган аса.

Iарш – Делан стигалахь йолу олаллин меттиг.

Iибадат дан – Дела ларар гайтар.

Товратан а, Инжилан а тептарийн билгалдаха схъаэцна долу доцца яздарш

Тептарийн цѐрш	Доцца яздар	Оьрсийн цѐе
Дуьненан доладалар	Долладалар	Бытие
Арадаккхар	Арадаккхар	Исход
Далла Іамалъяр	Іамалъяр	Левит
Исраилан халкъ ьяссачу арахъ лелар	Лелар	Числа
Карлабаьккхина хъехам	Карлабаьккхинарг	Второзаконие
ЮшаІан тептар	ЮшаІ	Книга Иисуса На- вина
Мехкан куьйгалхой	Куьйгалхой	Книга Судей Изра- илевых
Рутих лаьцна тептар	Рути	Книга Руфь
Шамъгал а, Ша- ул-паччахъ а	Шамъгал	1 Книга Царств
Дауд-паччахъ	Дауд	2 Книга Царств
Сулим-паччахъ а, кхиболу паччахъаш а	Сулим	3 Книга Царств
Тѐаьхъарна пачча- хъаш	Тѐаьхъарнаш	4 Книга Царств
Дѐаихначу шераш- кахъ хиллачух лаьц- на дѐаяздина хъалхара тептар	1 Шерашкахъ	1 Книга Паралипо- менон
Дѐаихначу шераш- кахъ хиллачух лаьц- на дѐаяздина шолгІа тептар	2 Шерашкахъ	2 Книга Паралипо- менон
Іезаран тептар	Іезар	Книга Ездры

Тепгариин цѣрш	Доцца яздар	Оьрсийн цѣ
Нахьми-ЯхIун тептар	Нахьми-ЯхIу	Книга Неемии
Эсират	Эсират	Книга Есфирь
Аюб	Аюб	Книга Иова
Забур	Забур	Псалтирь
Кицанаш	Кицанаш	Книга Притчей Соломоновых
Устаз: дахаран маьИна лахар	Устаз	Книга Екклесиаста, или Проповедника
Уггар хаза безаман илли	Илли	Книга Песни Песней Соломона
ЕшаI-ЯхIу-пайхамаран тептар	ЕшаI-ЯхIу	Книга Пророка Исаии
Ярми-ЯхIу-пайхамаран тептар	Ярми-ЯхIу	Книга Пророка Иеремии
Тийжамийн тептар	Тийжамаш	Книга Плач Иеремии
Яхьязкхиал-пайхамаран тептар	Яхьязкхиал	Книга Пророка Иезекииля
Даниал-пайхамаран тептар	Даниал	Книга Пророка Даниила
ХIушаI-пайхамаран тептар	ХIушаI	Книга Пророка Осии
Юал-пайхамаран тептар	Юал	Книга Пророка Иоила
Амос-пайхамаран тептар	Амос	Книга Пророка Амоса
Абди-ЯхIу-пайхамаран тептар	Абди-ЯхIу	Книга Пророка Авдия
Юнус-пайхамаран тептар	Юнус	Книга Пророка Ионы
Мика-ЯхIу-пайхамаран тептар	Мика-ЯхIу	Книга Пророка Михея
Нахьум-пайхамаран тептар	Нахьум	Книга Пророка Наума

Тептарийн цѐрш	Доцца яздар	Оьрсийн цѐ
Хьабукъа-пайхамаран тептар	Хьабукъа	Книга Пророка Аввакума
Цапни-ЯхIу-пайхамаран тептар	Цапни-ЯхIу	Книга Пророка Софонии
Хьагай-пайхамаран тептар	Хьагай	Книга Пророка Аггея
Закри-ЯхIу-пайхамаран тептар	Закри-ЯхIу	Книга Пророка Захарии
Малъаки-пайхамаран тептар	Малъаки	Книга Пророка Малахии
Иийсас беана, Маттайс дIаязбина болу хаза кхаъ	Маттай	Евангелие от Матфея
Иийсас беана, Марка дIаязбина болу хаза кхаъ	Марк	Евангелие от Марка
Иийсас беана, Лакас дIаязбина болу хаза кхаъ	Лака	Евангелие от Луки
Иийсас беана, Яхъяс дIаязбина болу хаза кхаъ	Яхъяс	Евангелие от Иоанна
Иийсан векалийн гIуллакхаш	Векалийн	Деяния апостолов
Векало Якъуба яздина кехат	Якъуба	Послание Иакова
Векало Кипас яздина хьалхара кехат	1 Кипин	1 Послание Петра
Векало Кипас яздина шолгIа кехат	2 Кипин	2 Послание Петра
Векало Яхъяс яздина хьалхара кехат	1 Яхъяс	1 Послание Иоанна
Векало Яхъяс яздина шолгIа кехат	2 Яхъяс	2 Послание Иоанна
Векало Яхъяс яздина кхоалгIа кехат	3 Яхъяс	3 Послание Иоанна

Төгтөрийн цѐрш	Дооца яздар	Оьрсийн цѐ
Векало ЯхIуда яздина кехат	ЯхIуда	Послание Иуды
Векало ПахIала римхошка яздина кехат	Римхошка	Послание к Римлянам
Векало ПахIала коринтхошка яздина хьалхара кехат	1 Коринтхошка	1 Послание к Коринфянам
Векало ПахIала коринтхошка яздина шолгIа кехат	2 Коринтхошка	2 Послание к Коринфянам
Векало ПахIала галатахошка яздина кехат	Галатахошка	Послание к Галатам
Векало ПахIала эпасхошка яздина кехат	Эпасхошка	Послание к Ефесянам
Векало ПахIала пилапхошка яздина кехат	Пилапхошка	Послание к Филиппийцам
Векало ПахIала ковлусихошка яздина кехат	Ковлусихошка	Послание к Колоссянам
Векало ПахIала тассалникахошка яздина хьалхара кехат	1 Тассалникахошка	1 Послание к Фессалоникийцам
Векало ПахIала тассалникахошка яздина шолгIа кехат	2 Тассалникахошка	2 Послание к Фессалоникийцам
Векало ПахIала Тимапига яздина хьалхара кехат	1 Тимапига	1 Послание к Тимофею
Векало ПахIала Тимапига яздина шолгIа кехат	2 Тимапига	2 Послание к Тимофею
Векало ПахIала Тите яздина кехат	Тите	Послание к Титу

Тепгарийн цѐрш	Доцца яздар	Оьрсийн цѐ
Векало ПахIала Пхьалмане яздина кехат	Пхьалмане	Послание к Фили- мону
Ебархошка яздина кехат	Ебархошка	Послание к Евреям
Дала Гийсагахула Яхъя-векална дов- зийтинарг	Довзийтинарг	Откровение Иоанна Богослова